ששה סדרי משנה

דף היומי

עם פירוש משולב למשנה

דף היומי משניות

©
כל הזכויות שמורות
Rabi Y. Leifer
8 Truman Aave.
New Square N.Y. 10977

הואיל ובמהדורה חדשה זו הושקעו הון רב ויגיעה מרובה, לכן ע"פ דין תורה, ולהבדיל - ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה, כולל העתקה חלקית מספר זה, וכן אין לתרגם או לאחסן במחשב או לקלוט בכל דרך שהיא כל חלק שהוא מהספר, וכן אין לעשות שימוש מסחרי בחומר הנדפס או בהוספות. ואין הספר נמכר אלא על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדין.
ושארית ישראל לא יעשו עולה.

הלימוד לעילוי נשמת
הרה"ג רבי רפאל
ב"ר חיים יעקב זצ"ל
ומרת ברטינה סימונה
ב"ר חנוך ע"ה
הלפרין

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת
Printed in E. ISRAEL

יוצא לאור על ידי
ממלכת התורה "עוז והדר"
בנשיאות הגאון רבי יהושע לייפער שליט"א
אב"ד דק"ק 'באד משה' מאנסי
נשיא ממלכת התורה 'עוז והדר'

ראש ביהמ"ד ועורך ראשי
הרב מנחם מנדל פומרנץ

עורך אחראי
הרב יוסף מקלב

עורכים ומבקרים
הרב יהונתן שמשון מקלב
הרב אברהם וולפא
הרב יצחק הלוי נבנצל
הרב אליעזר כהן
הרב אודיאל מאור
הרב בן ציון מושקוביץ
הרב שמואל רוזנברג
הרב משה מוזסון

מבקר אחראי
הרב יעקב ישראל מקלב

עימוד ועיצוב
שמואל סאמעט

הפצה והזמנות:
היכלי תורה

בארץ ישראל:	**בארה"ב:**	**באירופה:**
טל. 02-9924603	Tel. (718) 437-0054	Tel. 44-191-430-0333
פקס. 03-5435884	Fax. (718) 437-5314	Fax. 44-191-430-0555

לזכרון עולם

ראשי משפחתינו ועטרת ראשינו
אבינו מורינו הרב החסיד

רבי **אברהם יוסף** ב"ר הרה"ח פינחס זצ"ל **שפירא**

ענף עץ אבות תפארת אבותיו הצדיקים הקדושים זצללה"ה
אי"ש נלבב בלב טוב תמיד מוכן לעזרה, עניים מרודים הביא יוסף הביתה
מעיין מתגבר בתורה ובחכמה, אלוף החסד והמעש גדול בצדקה
איש אשכולות אוצר כל כלי חמדה, פלא אישיותו נודע בשערי גדולי הדורות
קבעו כי לו יאה להיות שומר החומות, ראו בו מנהיג דגול ברוך הכשרונות
את רצון קדשם מילא בתמימות ובנבונות, יד ימינם של גדולי ומאורי הדור
לעמוד בפרץ גדרים לגדור

נלב"ע כ"ג סיון תש"ס לפ"ק

* * *

אמנו מורתינו הרבנית הדגולה

מרת **טויבא שיינדל** ע"ה **שפירא**

בת הגה"ק רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצוק"ל
גאב"ד ור"מ פרשבורג בעל "חשב סופר"

אצילת הנפש, עדינת המדות ועתירת מעשים, פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, פרסה לרעב לחמה ועניים מרודים הביאה ביתה, בהליכותיה האצילות ובצניעותה שיקפה את מסורת בית אבותיה לשבט הסופרים, ומסרה נפשה על הפצת תורתם והנחלת מורשתם, הייתה למופת בטוב לבה ובעדינות מדותיה, ויסדה בית נאמן על אדני אהבת תורה וירא שמים, צופיה הליכות ביתה בחינוך צאצאיה בדרכי אבות, ועז היה חפצה להרבות אהבה ואחוה ואחדות בקרב הקרובים והרחוקים, נטעה אמונה בלבבות רבים, ובחכמתה וחן אמרי פיה וזהב לשונה קירבתם לאביהם שבשמים, ועמדה במסירות אין קץ לימין בעלה הדגול בעבודת הקודש למען הכלל והפרט

נלב"ע כ"ט כסלו תשע"ח לפ"ק

* * *

זכרם הטהור ישאר לנצח בלבות מקהלות רבבות צאצאיהם, להמשיך בדרכי אבות ולהרבות תורה עבודה וגמ"ח, וזכות הלימוד בספר זה יעמוד להם בגנזי מרומים, שתהא נשמתם צרורה בצרור החיים, ונפשם בטוב תלין, וימליצו יושר בעד משפחתם ויוצאי חלציהם, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר, ויקומו לתחיה בקץ הימין

ע"ה נשמת אדם - לזכרון עולם

אין עושין נפשות (מצבות) **לצדיקים, דבריהם** הן הן זיכרונם (ירושלמי שקלים פ"ב ה')

בעמדנו בפתח הספר נישא את שמו וזכרו של אבינו מורינו הדגול,
אשר ליבו לב הארי כפתחו של אולם, ומוחו כמעיין הנובע בחכמה ובתושיה, ואשר
זכרונו כשהוא רכון על ספריו ומחבר את חיבוריו משך שעות רבות ביממה - לא מש
מזכרוננו, כצל מימי ילדות ובחרות ועד ימיו האחרונים,

אבינו האהוב והבלתי נשכח,

אאמו"ר הרה"ג רבי **רפאל** ב"ר חיים יעקב **הלפרין** זצ"ל

נפ' כ' מנחם אב תשע"א

הוא הגבר הוקם עול, אשר שלח ידו בתבונה במשא ומתן באמונה, ולא זנח את עיסוקו
העיקרי בתורה, באהבה ישגה תמיד, בה מצא את משוש ליבו ושקע באהלה יומם וליל
שנים ארוכות, יום אחר יום ולילה אחר לילה, עסק במלאכת שמים בהתמדה מעוררת
השתאות בעמל וביגיעה, בשקידה וסבלנות אין קץ, עסק בעיון ובחיפוש, דלה מרגליות
מעמקי ים התלמוד ושאב ממעיינות הדעת והחכמה אוצרות ספונים, עד שהגיע לתכלית
הרצויה ולפסגת המתכונת הרצויה ולשלמות בשרשרת חיבוריו הנפלאים

ולזכר אשת חיל עטרת בעלה אם הבנים שמחה, בטח בה לב בעלה
שעמדה לימינו יומם וליל, במפעל הקדוש שעסק בו. והעיד: "שלי ושלכם שלה היא"
אמנו האהובה והדגולה מנשים באהל תבורך

מרת **ברטינה סימונה** ב"ר חנוך **הלפרין** ע"ה

נפ' כ"ו אלול תש"פ

תהיה הדפסת מהדורה זו ומפעל אדירים זה בכל תפוצות ישראל כיד ושם לזכר דמותם
היקרה וכזכרון חי לפועלם הבלתי נלאה ויחקק בדברי ימי עמנו ובתודעת המשפחה
והצאצאים בפעולותיהם הכבירות למען התורה ולומדיה ובשפעת מעשי החסד

ת.נ.צ.ב.ה.

הבנים והבנות, הכלות והחתנים וכל הצאצאים

ואלה יעמדו על הברכה

זכות הלימוד בספר זה יעמוד לזכות ולהצלחת

משפחת **הלפרין** המעטירה

בני הרה"ג רפאל ומרת ברטינה סימונה ע"ה

הרב **חיים יעקב** שליט"א

הרב **משה ראובן** שליט"א

הרב **יצחק שמואל** שליט"א

מרת **חיה** תחי'

הרב **דוד שלמה** שליט"א

מרת **אסתר** תחי'

הרב **יהודה** שליט"א

◆ ◆ ◆

אשריכם שזכיתם להיות בכלל מזכי הרבים, בהפצת התורה לישראל עם קרובו, ובעריכת הספר ברוב פאר והדר, עם ציונים וביאורים בהירים ומקיפים, אשר לא נראה במוזהו, ומגלגלין זכות על ידי זכאי, וזכיתם שזכות נאדרה ונפלאה כזאת נתגלגלה על ידכם עתה.

מי ימלל גודל מעלתכם וזכותכם הכבירה, מה רב טובכם ושברכם מאת הגבורה, לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה, ומקיימי מצוות בתוך עם יפה וברה, ותזכו לשמוח בשמחת בית הבחירה, ופניכם להאיר באספקלריא המאירה בדת וכראוי בשמחה.

זכות התנאים הקדושים תמליץ בעדכם ובעד ביתכם לעולמי עד, לבשר טוב ולהשמיע ישועה, להתברך בכל מילי דמיטב, לסייעתא דשמיא ולברכה ולהצלחה בכל הענינים, לשמירה מעולה ברוחניות ובגשמיות בקדושה ובטהרה, להרחבת הדעת ומנוחת הנפש, מתוך שמחה וטוב לבב, תורה וגדולה יתאחדו על שולחנכם, ותזכו לאריכות ימים ושנים טובות, מתוך בריאות עושר וכבוד, בכל אשר תפנו תשכילו ותצליחו, וימלא ה' משאלות לבכם לטובה.

לזכות ולהצלחת

האחים היקרים
למשפחת מצסה הי"ז
שרה סלמה בת רחנה
רפאל בן סלימה
וילדיהם
אודי בן שרה סלמה ורעייתו לימוד
רחמים בן שרה סלמה ורעייתו טוני
גבי גבריאל בן שרה סלמה ורעייתו ספיד
אלי אליהו בן שרה סלמה ורעייתו שידן בת אבלין
שמואל בן שרה סלמה ורעייתו דנה
דוד בן שרה סלמה ורעייתו מרים
אודלי בת שרה סלמה ושלמה דרעי
רחל בת שרה סלמה ואלי אליהו באבא
קרן בת שרה סלמה ויוסי חמו
ימית בת שרה סלמה וקובי אווזי

✦ ✦ ✦

ולזכרון עולם בהיכל ה'
לעילוי נשמת היקרים האהובים
לולו מססה בת נג'לה
רחמים חמני דעדוש בן מיסה
עזיז מססה בן פדילה
רחל רחנה דעדוש בת מיסה
סלימה מססה בת חדיה
פדילה מססה בת שרה

ת.נ.צ.ב.ה.

זכות התנאים הקדושים תעמוד להם ולביתם ולכל הנלווים עמהם, ויתברכו בכל הברכות האמורות בתורה, פרנסה בשפע וברכה ללא גבול ומידה, מידו העשירה והפתוחה, בנים ובנות עוסקים בתורה ובמצוות, אריכות ימים ושנים בבריאות, ישועות ושמחות גיל ורננות ימלא ה' משאלותם ובטרם יקראו ייענו ובכל שיפנו ישבילו ויצליחו, וזכות הלימוד במשניות אלו תעמוד לעילוי נשמתם בגנזי מרומים, שתהא נשמתם צרורה בצרור החיים, וימליצו יושר בעד משפחתם ויוצאי חלציהם, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר

ואלה יעמדו על הברכה

מו"ה **אפרים** ב"ר דוד הי"ו

וב"ב הנעלים והיקרים וכל משפחתו לאויט"א

שהשתתפו בנתינה נכבדה להוצאת וביאור סדר משניות

אשריכם שזכיתם להיות בכלל מזכי הרבים, בההדרת התורה הקדושה, ומגלגלין זכות על ידי זכאי, וזכיתם שזכות נאדרה ונפלאה כזאת נתגלגלה על ידכם עתה.

מי ימלל גודל מעלתכם וזכותכם הכבידה, מה רב טובכם ושכרכם מאת הגבורה, לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה, ומקיימי מצוות בתוך עם יפה וברה, ותזכו לשמוח בשמחת בית הבחירה, ופניכם להאיר באספקלריא המאירה כדת וכראוי בשמחה.

זכות זו תמליץ בעדכם ובעד ביתכם לעולמי עד, לבשר טוב ולהשמיע ישועה, להתברך בכל מילי דמיטב, לסייעתא דשמיא ולברכה ולהצלחה בכל העניינים, לשמירה מעולה ברוחניות ובגשמיות בקדושה ובטהרה, להרחבת הדעת ומנוחת הנפש, מתוך שמחה וטוב לבב, תורה וגדולה יתאחדו על שולחנכם, ותזכו לאריכות ימים ושנים טובות, מתוך בריאות עושר וכבוד, בכל אשר תפנו תשכילו ותצליחו, וימלא ה' משאלות לבכם לטובה.

לעילוי נשמת

אבינו רועינו עטרת תפארת משפחתנו, בר אורין ובר אבהן, אשר יגע בתורה בהתמדה נפלאה, וקבע ציר חייו בעסק לימוד התורה בעיון רב, בלימוד הש"ס גפ"ת ופוסקים מדי יום ביומו, שמו הטוב הלך לפניו מסוף העולם ועד סופו, מגדולי מחזיקי ותומכי התורה בדורו לשם ותהילה, פזר נתן לאביונים וחסד עשה מהזנו עם אלמנות ושבודי לב, אהב את הבריות וקרבן לתורה, הוקיר אשתו בגופו וכיבדה יותר מגופו, נתן נפשו בחינוך צאצאיו לתורה וירא שמים, חסיד וישר ועובד ה' כל ימיו

מוה"ר **יחיאל מיכל** ז"ל

בן הרה"ג החסיד מוה"ר ישראל יהודה ז"ל

מחבר ספרי "חמדת ישראל" על התורה וש"ס

קארפונקעל

נלב"ע י"ט ניסן תשע"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

לזכר ולעילוי נשמת

לזכר נשמת

הדגול במידותיו, אוהב הבריות, רודף צדקה וחסד,

אוהב שלום ורודף שלום,

אשר לבו היה פתוח לכל דל ונצרך, ומאיר פנים לכל אדם

מוה"ר **מנחם מנדל** בן סאעוד ז"ל

נלב"ע כ"ג שבט תשפ"ג

הלך בדרכי אבותיו באמונה, בענוה ובתמימות

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

האיש הישר באדם

רבי **אליהו** בן **פרלה** זצ"ל

זכרו יהיה נר לרגלינו

נלב"ע א' אדר תשפ"ה

ת.נ.צ.ב.ה

Donated by
Amram & Moria Adar and family

אהרן בידרמן
בהרה"צ מלעלוב זצוק"ל
רח' מנחת יצחק 15 בית שמש

בס"ד, ו' תמוז תשפ"א

הן דבר גדול הוא מאוד להיות לו לכל אחד שיעור משניות בכל יום, כמובא בספה"ק, והמתעסקים במשנה כאילו מקריבין קרבן (ויק"ר ז), ואין הגליות מתכנסות אלא בזכות משניות (ילק"ש ויקרא ו).

ואיסתייעא מילתא ומשמיא קא זכו ליה לידידנו הנה"ח ר' שמואל הלפרין שליט"א, שיזם ופועל להפצת סדר לימוד דף היומי משניות, לסיים ששה סדרי משנה בכל שנה, מראשית השנה ועד אחריתה, וכבר זכה לקילום בפעליו הכבירים בענין זה.

והנה רעיון נשגב זה של דף יומי במשניות הוא שוה לכל נפש, הן לת"ח להוסיף מחיל אל חיל בקביעות שיעור במשנה, ותועלתו מרובה, והמשנה היא עמוד ברזל (ויק"ר כא), ובמי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה (סנהדרין מב.), גם לקובעי העיתים תמידין כסדרן לימוד דף יומי בגמרא אשרי וטוב להם להוסיף ולקבוע גם סדר למשנה, במיוחד לאשר נחסר מעמנו גמרא בתלמוד בבלי על רוב סדרי זרעים וטהרות, וביותר לאלו אשר לא עולה בידם עדיין לקבוע עיתם בלימוד גמרא דף יומי קבוע, טוב ונכון שיקבעו לכל הפחות סדר לימוד דף יומי משניות, והעוסקין במשנה מדה ונוטלין עליה שכר (ב"מ לג.), וממנה יתד ופינה להיות מוסיף והולך ממשנה לגמרא.

ועתה לקראת ראש השנה הבעל"ט זכה הרה"ח ר' שמואל שליט"א להיות מוסיף והולך בתוספת חיזוק לקרב רעיון נכבד זה לכל אחד ואחד מהלומדים וקובעי העיתים להוציא מהכח אל הפועל רצונם וחפצם לעלות ולהתעלות בלימוד המשניות בסדר הדף היומי, ע"י הדפסת והוצאה לאור כל סדר המשניות בכרך אחד, תורה מפוארה בכלי מפואר, ובהוצאה מאירת עיניים, כשהם מבוארות עם 'פירוש המבואר' המיוסד על דברי גדולי מפרשי המשנה, למען ירוץ בם הקורא, שזכה להסכמת וברכת גדולים וצדיקים מדור העבר, והוא מדפיסו מחדש כשהוא מחולק ומסודר כפי התבנית של דף ליום, בסדר שנקבע למשך שנה תמימה ולסיימו עד ר"ה, ותשואות חן חן לו.

יהי ה"א עמו ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך הרחבה ונחת וכט"ס, ובזכות לימוד המשניות נזכה בקרוב לראות בגאולתן וישועתן של ישראל.

אהרן בידרמן

הרב יהושע לייפער

בהרה״צ רבי יחיאל זצללה״ה
מטעמשוואר
אבדק״ק ׳באר משה׳ מאנסי
נשיא ומייסד ממלכת התורה ׳עוז והדר׳

מה אשיב לה׳ כל תגמולוהי עלי, מודה אני לפניך ה׳ אלקי על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי, זה לי כשלשים שנה בבית ה׳ מאז אשר זיכנו זכות אבות לכונן ולייסד את בית היוצר הגדול ממלכת התורה ׳עוז והדר׳ והיכלי התורה אשר תחת דגלו, אשר במסגרתו פועלים תלמידי חכמים מובהקים רבים, עוסקים במלאכת הקודש, להדיר ספרי הקדש בכל חלקי התורה, להגיהם כהלכה מכל מכשול וטעות, ולערכם ולשכללם בתכלית הפאר ברוב הדר, תורה מפוארה בכלי מפואר. ותהלה לא–ל חפץ ה׳ בידינו הצליח להגדיל תורה לפארה ולשכללה.

קול דודי הנה זה בא מבשר ואומר הודו לה׳ כי טוב כי לעולם חסדו בעמדנו בפתח שער **דף היומי משניות**, בביאור הגון וצח, ומשמיא קא זכינא לבאר ולפאר תורת ה׳ תמימה, אשר בענין לימוד המשנה דברינו אך למותר, כי הוא דבר המועיל לגוף ולנשמה כמבואר בספרים הקדושים, וכבר אמרו חז״ל במדרש (ויקרא רבה ז ג) אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות, מה טעמא (הושע ח י) ׳גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם׳, ובודאי עתה שאנו בעקבתא דמשיחא, ראוי והגון הדבר להתעורר בלימוד המשנה לקרב ולהחיש פעמי גואלינו.

וזה כמה שנים אשר ברוב עמל ויגיעה עצומה שקדו ועמלו חבר תלמידי חכמים היושבים בשבת תחכמוני בכולל אברכים שעל ידי ממלכת התורה ״עוז והדר״, לבאר ולברר את סדר המשנה והוסיפו בו ביאורים וציצים ופרחים, ושם נועדו יחדיו בשבת אחים לכתת עצמם על דברי תורה בחומ״ר ובלבני״ם, לבאר כל חמיר״א וללבן כל דבר הצריך ליבון, ומחדדים זה את זה לאסוקי שמעתתא ולאוקמי גירסא, להאיר פני תבל ומלואה באור תורה הבהיר. ועל צבאם ידידי היקר איש אשר רוח בו, זך הרעיון וברוך הכשרון, אוצר כלי חמדה, רב פעלים להגדיל תורה ולהאדירה, **הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט״א** אשר נשא על שכמו את עול מלאכת הקודש, להיות עיניו פקוחות לעמוד על המשמר, ויגע ועמל בעול הוצאת ׳התלמוד בבלי המבואר – מתיבתא׳, ׳משנה ברורה – עוז והדר המבואר׳ ושאר ספרים מבוארים ומוהדרים כלילי יופי בהוד ובהדר. יומם ולילה לא ישבות למען יצא הדבר מושלם ומתוקן נאה ומתקבל.

אשא עיני אל ההורים להציב יד ושם לנשמתו הטהורה של אדוני אבי מורי ורבי, אשר כל שירת חייו היו קודש להרבות כבוד שמים ולקדש שמו ברבים, אהוב למעלה ונחמד למטה, **כקש״ת הרה״צ רבי יחיאל זצללה״ה**, בן כקש״ת הרה״צ רבי אהרן לייב זצללה״ה **אדמו״ר מטעמשוואר**, שהיה עובד ה׳ מנעוריו, חסידא ופרישא שהלהיב לבבות ישראל לאביהם שבשמים בתפילותיו הזכות, העביר על מידותיו באופן נפלא, ומסר נפשו לצוות את בניו אחריו ולגדלם בקודש בדרך אבותינו ורבותינו הקוה״ט זיע״א, נסתלק לחיי עד באשמורת בוקר יום שלישי עשרים לחודש שבט תשע״א, תהא נשמתו צרורה בצרור החיים, וזכותו הגדולה תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

נר נשמה אקבע עלי ספר לזכרון עולם, לאמי מורתי **הרבנית הצדקנית מרת צפורה ע״ה**, בת הרה״צ רבי נחמן זצ״ל, אשר הרבתה לשפוך שיח לשוכן במרומים, וגידלה צאצאיה וחינכה אלפי תלמידותיה במסירות נפש לאהבת תורה ויראת שמים, ונטעה בהם את מורשת הדורות באהבה ובלב שלם, והשרישה את מידותיה התרומיות והאצילויות ואת צניעותה המופלגת. זכותה תעמוד לנו לעולמי עד, ותהא נשמתה צרורה בצרור החיים, נלב״ע י״ח תשרי תשס״ט.

ואציב בזה נר זכרון למורי חמי הגאון הצדיק המפורסם עמוד התורה וההוראה, מגדולי הפוסקים בדור האחרון, **כקש״ת מוה״ר רבי משה ניישלאס זצ״ל** בהגה״צ רבי יעקב זצ״ל, **אב״ד סערדעהעלי ושיכון סקווירא**, אשר היה מפורסם בצדקותו והתחסדותו עם קונו, ובמשך שנים רבות זכיתי לשמשו ולשאוב מים חיים מבאר ההוראה. זכותו תעמוד לנו לעד, להתברך בכל מילי דמיטב. נלב״ע כ״ז אדר א׳ תשנ״ז. גם אציב נר זכרון לחמותי **הרבנית הצדקנית מרת יטל ע״ה** בת הרה״צ רבי ירמי׳ זצ״ל, שהיתה משמשתו בחייו במסירות, וביטלה כל ישותה לעמוד לימינו בעבודת הקודש. נלב״ע יט אייר תשד״ם.

ואפרוש כפי לא–ל שוכן במרומים הרועה אותי מעודי שיהיה עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו, ויהי נועם ה׳ עלינו ומעשי ידינו כוננה עלינו ומעשי ידינו כוננהו.

מבוא

בעזר השי"ת אדון כל

ברוך שבחר בהם ובמשנתם

מהמתנות הגדולות והכבירות שהעניק לנו נותן התורה, היא מתנת ה"תורה שבעל פה" בכללותה, אשר התגלמותה ומיצוייה בששה סדרי משנה שהנחילו לנו חכמים בלשון קדשם כמתנת נצחים המסמלת את הקשר הנצחי בין אורייתא, קודשא בריך הוא וישראל.

קצר המצע מהשתרע ודלה היא העט לתאר עלי גליון את שפע מאמרי חז"ל ודברי חכמים לאורך השנים במעלת לימוד המשנה והמדרגות הנשגבות להם זכו הוגי התורה ועוסקי לימוד המשניות בכל עת. בכל הגלויות והטלטלות שעבר עמנו מאז חורבן בית המקדש, מלווה אותו נצחיות התורה, ובמיוחד פרקי המשנה סביבם נארגו התלמוד הבבלי והירושלמי, נשמת אפו של עם ישראל, כאשר אין לנו שיור רק התורה הזאת, ובכוח לימוד התורה, אהבת התורה, יגיעתה והתמדתה, שרד עמנו את כל המשברים והצרות אשר פקדוהו והרי הוא מתחזק באמונת אומן ובציפיה מתמשכת ובלתי מתפשרת לביאת גואל.

כבר קבע לנו גאון הדורות רבינו המהר"ל זי"ע כי "**המשנה היא היסוד הגדול ועמוד הברזל לכל התורה**" (גור אריה, פרשת ואתחנן). וכן כתב בספרו תפארת ישראל (פרק נו): "**...כאשר הוא גדול והגיע לגמרא, היה ראוי שיהיה לו יסוד קיים המשנה שהיא היסוד שעליו נסמך הגמרא, כמו שאמרנו, כי זה מחויב מן השכל שיהיה תורתו אשר היא קשה לקנות ונוחה לאבד כזכוכית שיהיה לו הכנה אל קיום התורה. ועל זה דרשו ובתחבולות תעשה לך מלחמה, וזה כמו שאמרנו כי המשנה היא עמוד ברזל לתורה ומי שחסר ממנו המשנה אין לו יסוד**".

יתרה מזו נאמר אודות לימוד המשניות שהוא כקרבן ובזכותו יהיו נגאלים (ויק"ר פ' צו):

> **"ר' אחא בשם ר' חנינא בר פפא שלא יהיו ישראל אומרים לשעבר היינו מקריבין קרבנות ומתעסקין בהן עכשיו שאין קרבנות מהו להתעסק בהם, אמר הקב"ה הואיל ואתם מתעסקים בהם מעלה אני עליכם כאלו אתם מקריבין אותן. ר' הונא אמר תרתי אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות מה טעמא, "גם כי יִתְּנוּ בגוים עתה אקבצם" (הושע ח י). רב הונא אמר חורי "כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש" (מלאכי א יא), וכי יש מנחה טהורה וקמיצה והקטרה בבבל אלא איזו זו משנה אמר הקדוש ברוך הוא הואיל ואתם מתעסקים במשנה כאילו אתם מקריבין קרבן".**

ערכן הכביר של משניות

גדולה מזו מצינו שאמר לו המגיד המלאך למרן הבית יוסף כי "**אילו היה ניתן רשות לעין לראות היית רואה מלא עיניך לכל צד כולו מלא חיילות מהם הנבראים מהבל פיך כשאתה עוסק במשנה**" (מגיד מישרים, בא). והגה"ק השל"ה ציוה "בזמן הזה שזכינו לפירוש הרמב"ם והרע"ב על המשניות, יש להיות רוב עסקו ולימודו במשניות ויחזור עליהם בלי ערך והפסק ויהא שונה בזה הלכות בכל יום, ויפלפל פלפול של אמת" (של"ה, שבועות). חידוש נפלא מצאנו שהביא הגאון רבי אשר אנשיל כץ שהביא בספרו שמן ראש: "ומזה ילמד האדם מוסר השכל, הנוגע גם לבני תורה ותלמידי חכמים, שיש להתאמץ להרבות בלימוד המשניות, שהששה סדרי משנה כוללים כל מצות התורה, והעוסק בהם הרי הוא כעוסק בכל המצות. ומכאן יש לו הזכות, חוץ מהלימוד תורה בעצמו, שעי"ז נחשב לו כאילו קיים כל המצות שלא עלה בידו לקיימם בפועל... וזאת הוא הטעם שמשנ"ה הוא אותיות נשמ"ה, כי ע"י לימוד המשנה נחשב לו כאילו קיים כל התורה. ומכאן יש עליה לנשמתו, שמתקן הכל בחיים חיותו, והוי אצלו תורת ה' תמימה, ואינו צריך למשיבת נפש" (שמן ראש, ראה).

וענין זה ידוע מהרבה צדיקים שהיו מוכיחים לקהל שומעי לקחם לבל ימתינו לאחר מאה ועשרים שאחרים ילמדו משניות לעילוי נשמתם, אלא כל אחד יעשה לטובת נפשו ונשמתו ועוד בחיים חיותו יאגור לזכותו לימוד משניות רבים ככל יכולתו שיעמדו לו לזכות לקץ הימין.

מתנת ה"דף היומי"

זכה דורנו למתנה גנוזה נוספת שירדה לעולמנו לפני כמאה שנים, הוא סדר לימוד הדף היומי בתלמוד הבבלי, אשר הגה ברוחו הגדולה והכבירה הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, ומאז, דור אחר דור, איכשר דרא ונתרבו הלומדים הוגים במסגרת הדף היומי ומסיימים מדי מחזור נוסף את כל חלקי התלמוד הבבלי על כל מסכתותיו.

לצד זאת, הורגש בהיכלי בתי מדרשות מחסור בשלימות השלמת לימוד הש"ס מכיון שבסדר התלמוד הבבלי ישנן מסכתות רבות עליהן אין גמרא כלל, בעיקר בסדר זרעים ובסדר טהרות. אמנם זעיר פה זעיר שם נעשו נסיונות והצעות להשלים סדרי לימוד אשר יביאו באמצעות הכללת משניות בסדר הלימוד לסיום מלא של כל ששת הסדרים במלואם, אולם עד עתה לא אומצו אותם רעיונות נעלים בסדר הלימוד של רבבות לומדי הדף היומי בכל רחבי תבל.

והנה זיכני השי"ת בזכות אבותי הגדולים נוחי עדן מדור דור, והערה עלי רוח ממרום ימים אשר חיפשתי בקעה נאה להתגדר בה ללימוד משניות לעילוי נשמות הורי החשובים והיקרים אשר מאנה נפשי להתנחם בלכתם מעימי, אבי מורי הגאון רבי רפאל הלפרין זצ"ל ואמי מורתי מרת ברטי הלפרין ע"ה שנסתלקה לב"ע בשנה האחרונה, ופתע נבקע פתח בין ענני שמיא וזכיתי להתגלות נדירה ולמתת שמים וזכות אדירים בהארה משמי מרום להציע לפני יודעי דת ודין ולומדי תורה בכל אתר ואתר לאמץ סדר לימוד של "דף יומי" במשניות, בצורה אחידה ובמתכונת עולמית, שתאחד סביבה את מאות אלפי הלומדים בעולם כולו בסדר לימוד של דף ליום, כך שסדר לימוד מתחיל בא' תשרי ומסתיים בכ"ט אלול, ובמסגרת זו מסיימים את כל ששה סדרי משנה עם פירוש מובן ושווה לכל נפש.

אין קץ לקניני הנצח ואוצרות התורה אשר יביא הלומד אל נפשו כתום סדר לימוד שנתי במסגרת זו, כאשר די בכרבע שעה יומית כדי להשלים את הלימוד החשוב הזה עליו סמכו את ידיהם גדולי וצדיקי הדור מכל תפוצות וקהילות הקודש מכל שבטי ישראל.

מי הוא אשר לא יוכל להקדיש חמש עשרה דקות ביום בכוחם יגיע לאוצר בלום שכזה? וכי לב מי לא יחפוץ לזכות בקניני הנצח הללו, אשר בהשקעה מועטה יחסית ירויח יותר מאוצרות אלפי זהב וכסף. וכבר הבטיח הגה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע כי **סגולה לפרנסה ללמוד בכל יום משניות**, ואמר ש"**משנה**" בגימטריא "**פרנסה**" (אמרי פנחס שער ז, כ).

אולי ושמא לזאת כיוון הגה"ק בעל יסוד ושורש העבודה שכותב בספרו: "יש לכל אדם להיות בקי בעל פה ממש במשניות, על כן מייעץ ששנה שלימה יעסוק כמעט רק במשניות, ויחזור עליהם שבעה פעמים במשך השנה, ואח"כ במשך כל שנה ושנה יסיים ששה סדרי משנה שילמוד פרק וחצי בכל יום" (יסוד ושורש העבודה ו, ב).

אשר על כן הננו מגישים היום לפניכם כל קהל עדת ישראל את הברכה אל בתיכם בהדפסה מיוחדת ומחודשת של ששה סדרי משנה הסדורים דף על דף, דף ליום דף ליום, מסודרים בדפוס מאיר עיניים ובפירוש נפלא המפורסם בכל קצוי ארץ שנערך ויצא לאור על ידי "**ממלכת התורה עוז והדר**" בנשיאות **הגה"צ רבי יהושע לייפער שליט"א** אב"ד באר משה, והסכימו על פירושו הנפלא כל גדולי וצדיקי עולם כידוע. מיוחד הוא פירוש זה בהיותו מקיף ויסודי, ובפורשו לפני הלומד בצורה בהירה את כל הסוגיות המורכבות והעמוקות שברחבי ששה סדרי משנה, דבר דבור על אופניו, בבהירות מאין כמותה וביסודיות נפלאה, וכל זאת בשפה קולחת המובנת לכל קורא ומעיין.

כאיש אחד בלב אחד יצאנו למסע מאחד ומלכד של כל שדרות עם ישראל להתלכד סביב התורה הקדושה בלימוד המשנה במתכונת זו של **דף היומי במשניות**, ונתקבל הדבר בשמחה על ידי מקהלות ישראל בכל מקומות מושבותיהם ונצטרפו רבים ללימוד זה, וכבר הבטיחונו חז"ל כי עם ישראל נגאל מן הגלות בזכות המשניות כדאיתא באוצר החיים סדר הלילה (הערות אות ח') שסכום פרקי משניות הם תקכ"ד כמנין משיח בן דוד שבזכות לימוד משניות יבא משיח בן דוד במהרה בימינו.

כאן מקום איתי להביע רחשי לב נרגשים לכל המסייעים הרבים והעוזרים הנאמנים שעמדו לציידי בהבאת הרעיון הכביר הזה מהכוח אל הפועל. בראש ובראשונה אניף ברכות לראש משביר קדם עטרת ראשנו ונזר תפארתנו כקש"ת **אדמו"ר מלעלוב** שליט"א, אשר אברתו פרושה מעלי וברוב חסדו הביאני אל חדריו מאלפני עצה ותושיה ומאציל עלי מהודו. ולכ"ק **אדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א**, אשר מעודד ותומך בכל מפעלותינו כל הימים.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים דאמינא דבר שיתקבל, ויפוצו מעיינות הלימוד הזה בכל תפוצות ישראל, ובזכות לימוד זה ברבים ובמקהלים נזכה להיוושע בדבר ישועה ורחמים כדאיתא בתדב"א (תנא דבי אליהו זוטא, סדר אליהו זוטא, י"ד):

..."תדע לך שכן הוא שהרי אין ישראל נגאלין לא מתוך הצער ולא מתוך השעבוד ולא מתוך הטלטול ולא מתוך הטירוף ולא מתוך הדוחק ולא מתוך שאין להם מזונות אלא מתוך עשרה בני אדם שהן יושבין זה אצל זה ויהיה כל אחד מהם קורא ושונה עם חבירו וקולם נשמע שנאמר (עבדיה א, יז) "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש".

הכ"ד לזכר ולעילוי נשמת הורי היקרים נבג"מ
"לא נתנשי מינך ולא תתנשי מינן"....
יצחק שמואל במוה"ר רבי רפאל ומרת ברטינה סימונה - הלפרין

מפתח

סדר זרעים

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת ..... א
מַסֶּכֶת פֵּאָה ..... י
מַסֶּכֶת דְּמַאי ..... יט
מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם ..... כז
מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית ..... לט
מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת ..... נא
מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת ..... סה
מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי ..... עב
מַסֶּכֶת חַלָּה ..... פא
מַסֶּכֶת עָרְלָה ..... פז
מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים ..... צב

סדר מועד

מַסֶּכֶת שַׁבָּת ..... ק
מַסֶּכֶת עֵרוּבִין ..... קכב
מַסֶּכֶת פְּסָחִים ..... קלז
מַסֶּכֶת שְׁקָלִים ..... קנא
מַסֶּכֶת יוֹמָא ..... קסא
מַסֶּכֶת סֻכָּה ..... קעא
מַסֶּכֶת בֵּיצָה ..... קעט
מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה ..... קפו
מַסֶּכֶת תַּעֲנִית ..... קצב
מַסֶּכֶת מְגִלָּה ..... קצט
מַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן ..... רה
מַסֶּכֶת חֲגִיגָה ..... רט

סדר נשים

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת ..... רטז
מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת ..... רלט
מַסֶּכֶת נְדָרִים ..... רנח
מַסֶּכֶת נָזִיר ..... עדר
מַסֶּכֶת סוֹטָה ..... רפו
מַסֶּכֶת גִּטִּין ..... רצט
מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין ..... שיג

סדר נזיקין

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא ..... שכג
מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא ..... שלד
מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא ..... שמט
מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין ..... שסא
מַסֶּכֶת מַכּוֹת ..... שעה
מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת ..... שפג
מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת ..... שצד
מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה ..... תז
מַסֶּכֶת אָבוֹת ..... תיז
מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת ..... תלב

סדר קדשים

מַסֶּכֶת זְבָחִים ..... תלח
מַסֶּכֶת מְנָחוֹת ..... תנז
מַסֶּכֶת חֻלִּין ..... תעד
מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת ..... תפח
מַסֶּכֶת עֲרָכִין ..... תקג
מַסֶּכֶת תְּמוּרָה ..... תקיא
מַסֶּכֶת כְּרִיתוֹת ..... תקיז
מַסֶּכֶת מְעִילָה ..... תקכה
מַסֶּכֶת תָּמִיד ..... תקלא
מַסֶּכֶת מִדּוֹת ..... תקלו
מַסֶּכֶת קִנִּים ..... תקמב

סדר טהרות

מַסֶּכֶת כֵּלִים ..... תקמז
מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת ..... תקפט
מַסֶּכֶת נְגָעִים ..... תריג
מַסֶּכֶת פָּרָה ..... תרלג
מַסֶּכֶת טְהָרוֹת ..... תרמח
מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת ..... תרסד
מַסֶּכֶת נִדָּה ..... תרעו
מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין ..... תרפט
מַסֶּכֶת זָבִים ..... תרצט
מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם ..... תשה
מַסֶּכֶת יָדַיִם ..... תשט
מַסֶּכֶת עֻקְצִין ..... תשיד

משניות

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת

סִדֵּר רַבִּי תְּחִלָּה אֶת סֵדֶר זְרָעִים, שֶׁבּוֹ נִתְבָּאֲרוּ הַמִּצְוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּגִדּוּלֵי הָאָרֶץ, שֶׁהֵם מְזוֹן הָאָדָם וַעֲלֵיהֶם חַי הָאָדָם, וְכָךְ יָכוֹל לְעַבֵּד אֶת ה'. וּלְפִי שֶׁהַבָּא לֶאֱכֹל צָרִיךְ לְבָרֵךְ תְּחִלָּה, לָכֵן פָּתַח בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת. וּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה הָעִנְיָן שָׁלֵם, בֵּאֵר אַף אֶת דִּינֵי בְּרָכוֹת הַמִּצְוֹת וּשְׁאָר הַבְּרָכוֹת. וּלְדִינֵי כָּל הַבְּרָכוֹת הִקְדִּים אֶת דִּינֵי בְּרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהִיא מִצְוָה שֶׁל חוֹבָה הַנּוֹהֶגֶת בְּכָל יוֹם, וְהִקְדִּים תְּחִלָּה לְבָאֵר אֶת דִּינֵי קְרִיאַת שְׁמַע עַצְמָהּ (הקדמה לפיהמ"ש להרמב"ם). בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת מְבֹאָרִים דִּינֵי קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ, תְּפִלָּה, סְעוּדָה וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, דִּינֵי שְׁאָר בְּרָכוֹת הַנֶּהֱנִין וּבִרְכוֹת הַשַּׁחַר וְהָרְאִיָּה:

פֶּרֶק א זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, אֵפוֹ הִקְרִיאָה וּבִרְכוֹתֶיהָ: **מִשְׁנָה א זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית:** מֵאֵימָתַי מַתְחִיל הַזְּמַן שֶׁבּוֹ קוֹרִין אֶת **שְׁמַע בְּעַרְבִית** [-בָּעֶרֶב], מִשָּׁעָה **שֶׁהַכֹּהֲנִים** הַטְּמֵאִים שֶׁטָּבְלוּ מִבְּעוֹד יוֹם, **נִכְנָסִים לֶאֱכל בִּתְרוּמָתָן** שֶׁהָיוּ אֲסוּרִים בָּהּ עַד עַתָּה, שֶׁהִיא שְׁעַת צֵאת הַכּוֹכָבִים. וְנִמְשָׁךְ זְמַן קְרִיאָתָהּ **עַד סוֹף הָאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה** - הַשְּׁלִישׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַלַּיְלָה, הַנֶּחֱלָק לְשָׁלֹשׁ אַשְׁמוּרוֹת [-זְמַנֵּי שִׁירַת וַעֲבוֹדַת הַמַּלְאָכִים], דִּבְרֵי **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** זְמַן קְרִיאָתָהּ **עַד חֲצוֹת** הַלַּיְלָה. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** זְמַן קְרִיאָתָהּ **עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ בָנָיו** שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל **מִבֵּית הַמִּשְׁתֶּה** לְאַחַר חֲצוֹת, **אָמְרוּ לוֹ, עֲדַיִן לֹא קָרִינוּ אֶת שְׁמַע,** הַאִם לְדִבְרֵי חֲכָמִים [שֶׁהֵם רַבִּים וַהֲלָכָה כְּמוֹתָם], רַשָּׁאִים אָנוּ לְקָרְאָהּ עַתָּה בְּדִיעֲבַד אַף שֶׁזְּמַנָּהּ עַד חֲצוֹת, **אָמַר לָהֶם, אִם עֲדַיִן לֹא עָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר חַיָּבִין אַתֶּם לִקְרוֹת** אֶת שְׁמַע אַף לְדִבְרֵי חֲכָמִים, שֶׁמּוֹדִים הֵם שֶׁמִּן הַתּוֹרָה זְמַן קְרִיאָתָהּ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, אֶלָּא שֶׁגָּזְרוּ שֶׁיִּקָּרְאוּהָ עַד חֲצוֹת. **וְלֹא בִּמְצָוָה זוֹ בִּלְבַד** זְמַנָּהּ מִן הַתּוֹרָה עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, **אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמִים** שֶׁזְּמַנָּם **עַד חֲצוֹת** הַלַּיְלָה, **מִצְוָתָן** מִן הַתּוֹרָה הִיא **עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר** שֶׁכֵּן דָּבָר שֶׁזְּמַנּוֹ בַּלַּיְלָה כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה מִן הַתּוֹרָה. כְּגוֹן הֶקְטֵר **חֲלָבִים וְאֵבָרִים** שֶׁל קָרְבְּנוֹת שֶׁנִּזְרַק דָּמָם בַּיּוֹם, מִן הַתּוֹרָה **מִצְוָתָן** - מִצְוַת הַקְטָרָתָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ נִמְשֶׁכֶת **עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר,** וְאִם לֹא עָלוּ עַד אָז עַל הַמִּזְבֵּחַ נִפְסָלִים בְּלִינָה [וּבָזֶה אַף לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת]. וְכֵן כָּל הַקָּרְבָּנוֹת **הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם** וְלַיְלָה **אֶחָד,** כְּגוֹן תּוֹדָה, חַטָּאת וְאָשָׁם, מִן הַתּוֹרָה **מִצְוָתָן** לֶאֱכֹלָם **עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר,** וְרַק אָז נַעֲשִׂים 'נוֹתָר', וּמִדְּרַבָּנָן גָּזְרוּ לְאָכְלָם עַד חֲצוֹת. **אִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ חֲכָמִים** שֶׁזְּמַנָּם **עַד חֲצוֹת, כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה,** שֶׁלֹּא יְשַׁתֶּה מִלִּקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וְיַעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר וְיַפְסִיד אֶת הַמִּצְוָה. וְכֵן שֶׁלֹּא יָבוֹא לֶאֱכל בְּשַׂר קָרְבָּנוֹת אֶלָּא לְאַחַר שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר וְיִתְחַיֵּב כָּרֵת: **מִשְׁנָה ב זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית:** מֵאֵימָתַי מַתְחִיל הַזְּמַן שֶׁבּוֹ קוֹרִין **אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית, מִשֶּׁיַּכִּיר** - מִשָּׁעָה שֶׁהָאִיר עַד שֶׁיָּכוֹל לְהַכִּיר **בֵּין** חוּטֵי **הַתְּכֵלֶת** לְחוּטֵי **הַלָּבָן** שֶׁבַּציצית. [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מִשָּׁעָה שֶׁיָּכוֹל לְהַבְחִין בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן, בְּגִגִּית צֶמֶר צְבוּעָה תְּכֵלֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא נִקְלַט הַצֶּבַע וְנוֹתְרוּ לְבָנִים]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** תְּחִלַּת זְמַנָּהּ רַק כְּשֶׁיָּכוֹל לְהַבְחִין **בֵּין** צֶבַע **תְּכֵלֶת** לְצֶבַע יָרָק **הַכַּרְתִּי** שֶׁצִּבְעוֹ יָרָק וְדוֹמֶה לִתְכֵלֶת. **וְגוֹמְרָהּ** - וְעַל הָאָדָם לִגְמֹר קְרִיאָתָהּ **עַד הָנֵץ הַחַמָּה,** שֶׁכְּבָר קָמוּ רֹב הָאֻנָּשִׁים מִשְּׁנָתָם, וּמִכָּאן וְאֵילָךְ אֵין הַזְּמַן בְּגֶדֶר 'וּבְקוּמֶךָ'. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** זְמַנָּהּ הוּא **עַד** סוֹף **שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת** מִתְּחִלַּת הַיּוֹם, שֶׁאַף זְמַן זֶה הוּא בְּגֶדֶר

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק א

פֶּרֶק א מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעַרְבִית, מִשָּׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָתָן, עַד סוֹף הָאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד חֲצוֹת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. וְכָל הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, מִצְוָתָן עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. אִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת, כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה: **ב** מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית, מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֵּין תְּכֵלֶת לְכַרְתִּי. וְגוֹמְרָהּ עַד הָנֵץ הַחַמָּה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, עַד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי מְלָכִים לַעֲמֹד בְּשָׁלֹשׁ שָׁעוֹת. הַקּוֹרֵא מִכָּאן וְאֵילָךְ לֹא הִפְסִיד, כְּאָדָם הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה: **ג** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בָּעֶרֶב כָּל אָדָם יַטּוּ וְיִקְרְאוּ, וּבַבֹּקֶר יַעַמְדוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו ז) 'וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ'. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כָּל אָדָם קוֹרֵא כְּדַרְכּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ'. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר 'וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ', בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם שׁוֹכְבִים, וּבְשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן, אֲנִי הָיִיתִי בָּא בַּדֶּרֶךְ, וְהִטֵּיתִי לִקְרוֹת, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וְסַכָּנְתִּי בְּעַצְמִי מִפְּנֵי הַלִּסְטִים. אָמְרוּ לוֹ, כְּדַי הָיִיתָ לְחוּב בְּעַצְמְךָ, שֶׁעָבַרְתָּ עַל דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל: **ד** בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבָעֶרֶב שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ. אַחַת אֲרֻכָּה וְאַחַת קְצָרָה. מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר. לְקַצֵּר, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ. לַחְתֹּם, אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לַחְתֹּם. לַחְתֹּם, אֵינוֹ רַשַּׁאי לַחְתֹּם. אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לַחְתֹּם. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, אֲבָל כָּל אָדָם יַטּוּ וְיִקְרְאוּ, וּבַבֹּקֶר יַעַמְדוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו ז) 'וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ'. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כָּל אָדָם קוֹרֵא כְּדַרְכּוֹ. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר 'וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ', בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן, אֲנִי הָיִיתִי בָּא בַּדֶּרֶךְ, וְהִטֵּיתִי לִקְרוֹת, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וְסַכָּנְתִּי בְּעַצְמִי מִפְּנֵי הַלִּסְטִים. אָמְרוּ לוֹ, כְּדַי הָיִיתָ לְחוּב בְּעַצְמְךָ, שֶׁעָבַרְתָּ עַל דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל: **ד** בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבָעֶרֶב שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ. אַחַת אֲרֻכָּה וְאַחַת קְצָרָה. מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר. לְקַצֵּר, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ. לַחְתֹּם, אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לַחְתֹּם. אֵינוֹ רַשַּׁאי לַחְתֹּם. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, אֲבָל כָּל אָדָם יָכוֹל לוֹמַר הַרְבֵּה: **ה** מַזְכִּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הֲרֵי אֲנִי כְּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת, עַד שֶׁדְּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ג) 'לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ', וְדוֹרְשִׁים: 'יְמֵי חַיֶּיךָ' - הַיָּמִים, שֶׁיֵּשׁ לִזְכֹּר בָּהֶם יְצִיאַת מִצְרַיִם, 'כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ' - מְרַבֶּה אַף אֶת הַלֵּילוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין רְאָיָה מִכָּתוּב זֶה, שֶׁכֵּן יֵשׁ לְדָרְשׁוֹ בְּאֹפֶן אַחֵר: 'יְמֵי חַיֶּיךָ' מְלַמְּדֵנוּ עַל זִכָּרוֹן בָּהּ. **מָקוֹם** - הֵיכָן **שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים **לְהַאֲרִיךְ** בַּבְּרָכָה, **אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר,** וְהֵיכָן שֶׁאָמְרוּ **לְקַצֵּר** בַּבְּרָכָה, **אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ.** וְכֵן, בִּבְרָכוֹת שֶׁתִּקְּנוּ **לַחְתֹּם** - לְסַיֵּם בְּ'בָּרוּךְ', לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה הֶפְסֵק שֶׁל רִבּוּי דְּבָרִים וּתְחִנּוֹת, כְּגוֹן בִּבְרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, **אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לַחְתֹּם** בְּ'בָּרוּךְ'. וְהֵיכָן שֶׁאָמְרוּ **שֶׁלֹּא לַחְתֹּם** בְּ'בָּרוּךְ', כְּבִרְכַּת הַפֵּרוֹת וְהַמִּצוֹת, שֶׁהֵן בְּרָכוֹת קְצָרוֹת וְאֵינָן כּוֹלְלוֹת עוֹד עִנְיָן, **אֵינוֹ רַשַּׁאי לַחְתֹּם** בָּהֶם בְּ'בָּרוּךְ': **מִשְׁנָה ה קְרִיאַת פָּרָשַׁת צִיצִית בַּלַּיְלָה לִזְכְרוֹן יְצִיאַת מִצְרַיִם:** מַזְכִּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם גַּם **בַּלֵּילוֹת** וְלָכֵן קוֹרֵא בִּקְרִיאַת שְׁמַע גַּם פָּרָשַׁת צִיצִית. **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה,** הִנְנִי חָכָם הָרָאוּי לִנְשִׂיאוּת, **שֶׁהֲרֵי אֲנִי** בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה וְעָשְׂרָה וְנִרְאָה כְּזֶקֶן **בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה** מֻחְמֶּשֶׁת נֵס שֶׁנַּעֲשָׂה

המבוארות

א

'וּבְקוּמֶךָ', **שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי מְלָכִים לַעֲמֹד** בְּשָׁלֹשׁ **שָׁעוֹת** - עַד סוֹף שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת. וְאַף **הַקּוֹרֵא** קְרִיאַת שְׁמַע **מִכָּאן** וְאֵילָךְ **לְאַחַר** זְמַנָּהּ, **לֹא הִפְסִיד** אֶת בְּרָכוֹתֶיהָ, וְאַף שֶׁלֹּא יָצָא יְדֵי חוֹבַת קְרִיאַת שְׁמַע בִּזְמַנָּהּ, יֵשׁ לוֹ שָׂכָר כְּאָדָם **הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה:** **מִשְׁנָה ג תְּנוּחַת הָאָדָם בִּקְרִיאַת שְׁמַע:** **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** בִּקְרִיאַת שְׁמַע **בָּעֶרֶב, כָּל אָדָם יַטּוּ** עַל צִדָּם **וְיִקְרְאוּ, וּבַבֹּקֶר** - וּבְעֵת קְרִיאָתָהּ בְּשַׁחֲרִית, **יַעַמְדוּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים ו ז) 'וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ', בָּעֶרֶב מְבָרֵךְ, **שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ:** 'מַעֲרִיב עֲרָבִים' וְ'אַהֲבַת עוֹלָם', **וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ:** 'אֱמֶת וְיַצִּיב'. **וּבָעֶרֶב** מְבָרֵךְ, **שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ:** 'מַעֲרִיב עֲרָבִים' וְ'אַהֲבַת עוֹלָם', **וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ:** 'אֱמֶת וֶאֱמוּנָה' וְ'הַשְׁכִּיבֵנוּ'. **אַחַת** מִשְּׁתֵּי הַבְּרָכוֹת שֶׁאַחֲרֶיהָ, בִּרְכַּת 'אֱמֶת וֶאֱמוּנָה', **אֲרֻכָּה** - שֶׁמַּאֲרִיכִים בָּהּ בִּדְבָרִים, **וְאַחַת** מֵהֶן, 'הַשְׁכִּיבֵנוּ', **קְצָרָה** - שֶׁאֵין מַאֲרִיכִים בָּהּ. **מָקוֹם** - הֵיכָן **שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים **לְהַאֲרִיךְ** בַּבְּרָכָה, **אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר,** וְהֵיכָן שֶׁאָמְרוּ **לְקַצֵּר** בַּבְּרָכָה, **אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ.** וְכֵן, בִּבְרָכוֹת שֶׁתִּקְּנוּ **לַחְתֹּם** - לְסַיֵּם בְּ'בָּרוּךְ', לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה הֶפְסֵק שֶׁל רִבּוּי דְּבָרִים וּתְחִנּוֹת, כְּגוֹן בִּבְרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, **אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לַחְתֹּם** בְּ'בָּרוּךְ'. וְהֵיכָן שֶׁאָמְרוּ **שֶׁלֹּא לַחְתֹּם** בְּ'בָּרוּךְ', כְּבִרְכַּת הַפֵּרוֹת וְהַמִּצוֹת, שֶׁהֵן בְּרָכוֹת קְצָרוֹת וְאֵינָן כּוֹלְלוֹת עוֹד עִנְיָן, **אֵינוֹ רַשַּׁאי לַחְתֹּם** בָּהֶם בְּ'בָּרוּךְ': **מִשְׁנָה ה קְרִיאַת פָּרָשַׁת צִיצִית בַּלַּיְלָה לִזְכְרוֹן יְצִיאַת מִצְרַיִם:** מַזְכִּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם גַּם **בַּלֵּילוֹת** וְלָכֵן קוֹרֵא בִּקְרִיאַת שְׁמַע גַּם פָּרָשַׁת צִיצִית. **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה,** הִנְנִי חָכָם הָרָאוּי לִנְשִׂיאוּת, **שֶׁהֲרֵי אֲנִי** בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה וְעָשְׂרָה וְנִרְאָה כְּזֶקֶן **בֶּן שִׁבְעִים שָׁנָה** מֻחְמֶּשֶׁת נֵס שֶׁנַּעֲשָׂה לִי שֶׁהִלְבִּינוּ שַׂעֲרוֹתַי בַּיּוֹם שֶׁהִתְמַנַּיְתִּי לִנְשִׂיאוּת, וְאַף עַל פִּי כֵן **לֹא זָכִיתִי** [-נִצַּחְתִּי] אֶת חֲכָמִים, לְהַכְרִיעַ **שֶׁתֵּאָמֵר** זְכִירַת **יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת** כְּדַעְתִּי, **עַד שֶׁדְּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא** מִמַּה **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים טז ג) **'לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ'**, וְדוֹרְשִׁים: **'יְמֵי חַיֶּיךָ'** - **הַיָּמִים, שֶׁיֵּשׁ** לִזְכֹּר בָּהֶם **יְצִיאַת מִצְרַיִם,** **'כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ'** - מְרַבֶּה אַף אֶת **הַלֵּילוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין רְאָיָה מִכָּתוּב זֶה, שֶׁכֵּן יֵשׁ לְדָרְשׁוֹ בְּאֹפֶן אַחֵר: **'יְמֵי חַיֶּיךָ'** מְלַמְּדֵנוּ עַל זִכָּרוֹן **יְצִיאַת מִצְרַיִם** שֶׁל **הָעוֹלָם הַזֶּה,** וְהָרִבּוּי **'כֹּל (יְמֵי חַיֶּיךָ')** הוּא **לְהָבִיא** - לְרַבּוֹת דִּין זְכִירַת יְצִיאַת מִצְרַיִם גַּם **לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ,** שֶׁאַף בָּהֶם תִּהְיֶה עֲדַיִן חוֹבָה לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם, עַל אַף גֹּדֶל הַנִּסִּים שֶׁיִּהְיוּ בַּגְּאֻלָּה הָעֲתִידִית:

משניות

פֶּרֶק ב

דִּינֵי כַּוָּנַת קְרִיאַת שְׁמַע, הֶפְסֵק בִּקְרִיאָתָהּ, סֵדֶר פָּרָשִׁיּוֹתֶיהָ, חוֹבַת הַדִּקְדּוּק בְּתֵבוֹתֶיהָ, וְהַפְּטוּרִים מִלְּאָמְרָהּ: **מִשְׁנָה א חוֹבַת הַכַּוָּנָה בִּקְרִיאַת שְׁמַע:** מִי שֶׁהָיָה **קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, וּכְשֶׁקָּרָא** בְּתוֹךְ לְמוּדוֹ **אֶת** פָּרָשִׁיּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע **הִגִּיעַ** כְּבָר **זְמַן הַמִּקְרָא** - זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, **אִם כִּוֵּן לִבּוֹ** בִּקְרִיאָתוֹ, לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת קְרִיאַת שְׁמַע, **יָצָא, וְאִם לָאו** - אִם לֹא כִּוֵּן לִבּוֹ, אֶלָּא קָרָאן לְשֵׁם לִמּוּד בִּלְבַד, **לֹא יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, לְפִי שֶׁמִּצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה [וּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים שֶׁמִּצְוֹת אֵינָן צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, וְיוֹצְאִים בְּמַעֲשֶׂה הַמִּצְוָה אַף לְלֹא כַּוָּנָה לִשְׁמָהּ, בְּאוֹר הַמִּשְׁנָה הוּא, שֶׁהַקּוֹרֵא בְּסֵפֶר תּוֹרָה כְּדֵי לְהַגִּיהוֹ שֶׁאֵין בָּהֶן חֲסֵרוֹת וְיִתֵּרוֹת, דַּרְכּוֹ לִקְרֹא אֶת הַתֵּבוֹת כִּכְתִיבָתָן וְלֹא כִּקְרִיאָתָן, כְּגוֹן 'לְטַטְפֹת' וְלֹא 'לְטוֹטָפוֹת', וְאֵינוֹ יוֹצֵא אֶלָּא אִם כִּוֵּן לִבּוֹ לִקְרֹא הַתֵּבוֹת כִּקְרִיאָתָן]. **הֶפְסֵק שְׁאִילַת שָׁלוֹם בִּקְרִיאָתָהּ וּבְבִרְכוֹתֶיהָ: בְּפָרָקִים** - בֵּין פֶּרֶק לְפֶרֶק בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ [לְהַלָּן יְבֹאֲרוּ מַה הֵם הַפָּרָקִים], **שׁוֹאֵל** הַקּוֹרֵא **מִפְּנֵי הַכָּבוֹד** - בְּשָׁלוֹם אָדָם נִכְבָּד שָׁרָאוּי לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם, **וּמֵשִׁיב** - וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁמֵּשִׁיב לוֹ שָׁלוֹם אִם שָׁאַל הוּא בִּשְׁלוֹמוֹ. **וּבְאֶמְצַע** הַפָּרָק, **שׁוֹאֵל** רַק **מִפְּנֵי הַיִּרְאָה** - בְּשָׁלוֹם אָדָם שֶׁהוּא יָרֵא מִמֶּנּוּ, שֶׁיְּזִיקֶנּוּ אוֹ שֶׁיְּעוֹרֵר שִׂנְאָתוֹ, וְלֹא מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, **וּמֵשִׁיב** - וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁמֵּשִׁיב לוֹ שָׁלוֹם אִם שָׁאַל בִּשְׁלוֹמוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאֶמְצַע** הַפָּרָק, **שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַיִּרְאָה, וּמֵשִׁיב** אַף **מִפְּנֵי הַכָּבוֹד**. וְאֵפִלּוּ בְּאֶמְצַע הַפָּסוּק. **וּבִפְרָקִים** [-בֵּין הַפְּרָקִים], **שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, וּמֵשִׁיב שָׁלוֹם לְכָל אָדָם** שֶׁהִקְדִּים וְשָׁאַל בִּשְׁלוֹמוֹ אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ נִכְבָּד. [וּשְׁאָר הַפָּסָקוֹת אֲסוּרוֹת, אֲפִלּוּ אִם מְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ]: **מִשְׁנָה ב** אֵלּוּ הֵן **בֵּין הַפְּרָקִים** שֶׁדִּין שְׁאֵילַת שָׁלוֹם בָּהֶם שׁוֹנֶה מִבְּאֶמְצַע הַפָּרָק, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, א. **בֵּין בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה** שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, בִּרְכַּת 'יוֹצֵר אוֹר', **לִשְׁנִיָּה** - לַבְּרָכָה הַשְּׁנִיָּה, בִּרְכַּת 'אַהֲבָה רַבָּה'. ב. **בֵּין** בְּרָכָה **שְׁנִיָּה לִ'שְׁמַע'**. ג. **בֵּין** פָּרָשַׁת **'שְׁמַע' לְ'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ'**. ד. **בֵּין** פָּרָשַׁת **'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' לְ'וַיֹּאמֶר'**. ה. **בֵּין** פָּרָשַׁת **'וַיֹּאמֶר' לְבִרְכַּת 'אֱמֶת וְיַצִּיב'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין 'וַיֹּאמֶר' לְ'אֱמֶת וְיַצִּיב' לֹא יַפְסִיק,** מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (ירמיה י י) 'וַה' אֱלֹהִים אֱמֶת', וּלְפִיכָךְ אֵין לְהַפְסִיק בֵּין פָּרָשַׁת 'וַיֹּאמֶר' הַמְסֻתֶּיֶמֶת בַּ'ה' אֱלֹקֵיכֶם' לְתֵבַת 'אֱמֶת' הַפּוֹתַחַת אֶת בִּרְכַּת 'אֱמֶת וְיַצִּיב'. **טַעַם לְסֵדֶר פָּרָשִׁיּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע:** אָמַר **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, לָמָּה קָדְמָה 'שְׁמַע' לִ'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ'** בְּסֵדֶר קְרִיאַת שְׁמַע [כֵּיוָן שֶׁאֵינָן נִקְרָאוֹת כְּסִדְרָן בַּתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי פָּרָשַׁת 'וַיֹּאמֶר' קוֹדֶמֶת בַּתּוֹרָה לִשְׁתֵּיהֶן (תוספות יד: ד"ה למה)], **אֶלָּא** שֶׁהִקְדִּימוּ אֶת פָּרָשַׁת שְׁמַע **כְּדֵי שֶׁיִּקָּבֵל עֲלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם תְּחִלָּה** שֶׁזֹּהוּ עִנְיָנָהּ שֶׁל פָּרָשַׁת 'שְׁמַע' וְהוּא הָעִקָּר הַגָּדוֹל שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ, **וְאַחַר כָּךְ יְקַבֵּל עֲלָיו עֹל מִצְוֹת** שֶׁזֹּהוּ עִנְיָנָהּ שֶׁל פָּרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ'. וְהִקְדִּימוּ פָּרָשַׁת **'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' לְפָרָשַׁת 'וַיֹּאמֶר'** [אַף שֶׁגַּם בָּהּ יֵשׁ מַעֲיִן קַבָּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם, בַּאֲמִירַת 'אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם' (תוי"ט)], מִשּׁוּם שֶׁהַנִּכְתָּב בְּפָרָשַׁת **'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה,** דְּהַיְינוּ מִצְוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים יא יט) 'וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם וְגוֹ' וּבְקוּמֶךָ', וְכֵן מִצְוֹת מְזוּזָה. וְאִלּוּ הַנִּכְתָּב בְּפָרָשַׁת **'וַיֹּאמֶר'** דְּהַיְינוּ מִצְוַת צִיצִית, **אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם** בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר טו לט) 'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ' פָּרָט לִכְסוּת לַיְלָה שֶׁאֵינָהּ חַיֶּבֶת בְּצִיצִית: **מִשְׁנָה ג דִּינֵי קְרִיאָתָהּ:** **הַקּוֹרֵא אֶת 'שְׁמַע' וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא יָצָא** שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא מְדַקְדֵּק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יָצָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא יָצָא. הַקּוֹרֵא לְמַפְרֵעַ, לֹא יָצָא. קָרָא וְטָעָה, יַחֲזֹר לְמָקוֹם שֶׁטָּעָה: **ד** הָאֶמְנִין קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאִילָן אוֹ בְּרֹאשׁ הַנִּדְבָּךְ, מַה שֶּׁאֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה: **ה** חָתָן פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, אִם לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁקָּרָא בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁנָּשָׂא בְּרֹאשׁ הַנִּדְבָּךְ, מַה שֶּׁאֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה: **ו** רָחַץ לַיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁמֻּתָּה אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ שֶׁחָתָן פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע (בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן). אָמַר לָהֶם, אֵינִי כִּשְׁאָר כָּל אָדָם, אִסְטְנִיס אָנִי: **ז** וּכְשֶׁמֵּת טֶבִי עַבְדּוֹ, קִבֵּל עָלָיו תַּנְחוּמִין. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ שֶׁאֵין מְקַבְּלִין תַּנְחוּמִין עַל הָעֲבָדִים. אָמַר לָהֶם, אֵין טֶבִי עַבְדִּי כִּשְׁאָר כָּל הָעֲבָדִים, כְּשֵׁר הָיָה: **ח** חָתָן אִם רָצָה לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע לַיְלָה הָרִאשׁוֹן, קוֹרֵא. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָּל הָרוֹצֶה לִטֹּל אֶת הַשֵּׁם יִטֹּל:

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ב

פרק ב א הָיָה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, וְהִגִּיעַ זְמַן הַמִּקְרָא, אִם כִּוֵּן לִבּוֹ, יָצָא. וְאִם לָאו, לֹא יָצָא. בַּפָּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכָּבוֹד וּמֵשִׁיב, וּבָאֶמְצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַיִּרְאָה וּמֵשִׁיב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בָּאֶמְצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַיִּרְאָה וּמֵשִׁיב מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, בַּפָּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, וּמֵשִׁיב שָׁלוֹם לְכָל אָדָם: ב אֵלּוּ הֵן בֵּין הַפָּרָקִים, בֵּין בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה לִשְׁנִיָּה, בֵּין שְׁנִיָּה לִ'שְׁמַע', וּבֵין 'שְׁמַע' לִ'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ', בֵּין 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' לִ'וַיֹּאמֶר', בֵּין 'וַיֹּאמֶר' לֶ'אֱמֶת וְיַצִּיב'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין 'וַיֹּאמֶר' לִ'אֱמֶת וְיַצִּיב' לֹא יַפְסִיק. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, לָמָּה קָדְמָה 'שְׁמַע' לִ'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ', שֶׁ'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, אֲבָל אֵינוֹ נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ יְקַבֵּל עָלָיו עֹל מִצְוֹת. 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' לִ'וַיֹּאמֶר', שֶׁ'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, 'וַיֹּאמֶר' אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם: **ג** הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, יָצָא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא יָצָא. קָרָא וְלֹא דִקְדֵּק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יָצָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא יָצָא. הַקּוֹרֵא לְמַפְרֵעַ, לֹא יָצָא. קָרָא וְטָעָה, יַחֲזֹר לְמָקוֹם שֶׁטָּעָה: **ד** הָאֶמְנִין קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאִילָן אוֹ בְּרֹאשׁ הַנִּדְבָּךְ, מַה שֶּׁאֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה: **ה** חָתָן פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, אִם לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁקָּרָא בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁנָּשָׂא בְּרֹאשׁ הַנִּדְבָּךְ, מַה שֶּׁאֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה: **ו** רָחַץ לַיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁמֻּתָּה אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ שֶׁחָתָן פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע (בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן). אָמַר לָהֶם, אֵינִי כִּשְׁאָר כָּל אָדָם, אִסְטְנִיס אָנִי: **ז** וּכְשֶׁמֵּת טֶבִי עַבְדּוֹ, קִבֵּל עָלָיו תַּנְחוּמִין. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ שֶׁאֵין מְקַבְּלִין תַּנְחוּמִין עַל הָעֲבָדִים. אָמַר לָהֶם, אֵין טֶבִי עַבְדִּי כִּשְׁאָר כָּל הָעֲבָדִים, כְּשֵׁר הָיָה: **ח** חָתָן אִם רָצָה לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע לַיְלָה הָרִאשׁוֹן, קוֹרֵא. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָּל הָרוֹצֶה לִטֹּל אֶת הַשֵּׁם יִטֹּל:**

המבוארות

יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו ו) 'וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה', וְדָרְשׁוּ שֶׁיִּהְיוּ הַדְּבָרִים בַּהֲוָיָתָם כִּכְתִיבָתָם בַּתּוֹרָה. וְאִם הִפֵּךְ אֶת סֵדֶר הַפָּרָשִׁיּוֹת, כְּגוֹן שֶׁקָּרָא פָּרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' קֹדֶם לְפָרָשַׁת 'שְׁמַע', יָצָא, שֶׁאֵין זֶה לְמַפְרֵעַ', כִּי אֵין זֶה סֵדֶר כְּתִיבַת הַפָּרָשִׁיּוֹת בַּתּוֹרָה. **קָרָא** קְרִיאַת שְׁמַע **וְטָעָה** בִּקְרִיאָתוֹ, אוֹ **שֶׁדִּלֵּג** תֵּבָה אוֹ פָּסוּק, **יַחֲזֹר לְמָקוֹם שֶׁטָּעָה** וְיִקְרָא מִשָּׁם וְאֵילָךְ. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן טָעָה, יַחֲזֹר לְרֹאשׁ הַפָּרָק. וְאִם גָּמַר פָּרָשָׁה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ, יַחֲזֹר לִתְחִלַּת פָּרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיַּחֲזֹר לִ'וְאָהַבְתָּ']. וְאִם קָרָא 'וּכְתַבְתָּם' וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם שֶׁל פָּרָשַׁת 'שְׁמַע' אוֹ שֶׁל פָּרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ', חוֹזֵר לְפָרָשַׁת 'שְׁמַע', וְאִם כָּבָר הִתְחִיל לְמַעַן יִרְבּוּ, מִסְתָּמָא קָרָא כְּהֶרְגֵּלוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר: **מִשְׁנָה ד הָאֶמְנִין** [-הַפּוֹעֲלִים] הָעוֹסְקִים בִּמְלַאכְתָּם, **קוֹרִין** אֶת שְׁמַע **בְּרֹאשׁ הָאִילָן אוֹ בְּרֹאשׁ הַנִּדְבָּךְ**: [-שׁוּרַת אֲבָנִים בִּבְנְיָן] וְאֵינָם חַיָּבִים לָרֶדֶת, שֶׁחוֹבַת הַכַּוָּנָה בִּקְרִיאַת שְׁמַע הִיא רַק בְּפָסוּק רִאשׁוֹן, וְיֵשׁ כּוֹלִים לְכַוֵּן בּוֹ בְּמִקּוֹמָם, **מַה שֶּׁאֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה** [-בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה] שֶׁהִיא בַּקָּשַׁת רַחֲמִים וְצָרִיךְ לְכַוֵּן בְּכָלָּהּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְכַוֵּן בְּרֹאשׁ הָאִילָן וְהַנִּדְבָּךְ כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּחַ שָׁיְּפֵל. [וּבְרֹאשׁ זַיִת וּתְאֵנָה שֶׁעֲנָפֵיהֶם מְרֻבִּים וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִפֹּל, יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּמְקוֹמוֹ]: **מִשְׁנָה ה דִּין קְרִיאַת שְׁמַע בְּחָתָן:** חָתָן שֶׁנָּשָׂא בְּתוּלָה בְּיוֹם רְבִיעִי [כְּתַקָּנַת עֶזְרָא (ראה כתובות ב.)] **פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן** לְנִשּׂוּאָיו, וּבְשִׁלְשֶׁת הַלֵּילוֹת שֶׁאַחֲרָיו **עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת,** וּפָטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע רַק **אִם** עֲדַיִן **לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה** שֶׁל בְּעִילַת מִצְוָה, שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא לֹא יִמְצָאֶנָּה בְּתוּלָה, אוֹ שֶׁמָּא יֵעָשֶׂה כְּרוּת שָׁפְכָה בִּבְעִילָתוֹ. וּמֵאַחַר שֶׁטָּרוּד בְּטִרְדַּת מְצוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים ו ז) 'וְדִבַּרְתָּ בָּם וְגוֹ' וּבְלֶכְתְּךָ בַדָּרֶךְ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים: בְּלֶכְתְּךָ שֶׁלְּךָ אַתָּה מְחֻיָּב בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְלֹא בְּלֶכְתְּךָ שֶׁל מִצְוָה, שֶׁהָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה. וְאַחַר מוֹצָאֵי שַׁבָּת, אַף אִם לֹא בָּעַל, חַיָּב בִּקְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁכְּבָר לִבּוֹ גַּס בָּהּ וְאֵינוֹ מַקְפִּיד אַף אִם לֹא יִמְצָאֶנָּה בְּתוּלָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְהַשְׁהוֹת בְּעִילָתוֹ וְשׁוּב אֵין חֹשֶׁשׁ שֶׁיֵּעָשֶׂה כְּרוּת שָׁפְכָה (תוי"ט). [וְאִם נִשְׂאָהּ בְּיוֹם אַחֵר, מוֹנִים אַרְבַּע לֵילוֹת מִיּוֹם נִשּׂוּאָיו]. **מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁקָּרָא** אֶת שְׁמַע **בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁנָּשָׂא, אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ, שֶׁחָתָן פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע (בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן). אָמַר לָהֶם, אֵינִי שׁוֹמֵעַ לָכֶם לְבַטֵּל מִמֶּנִּי** קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קַבָּלַת עֹל **מַלְכוּת שָׁמַיִם אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת: מִשְׁנָה ו נְהוּגִי דִּין נוֹסָפִים שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁנִּרְאוּ תְּחִלָּה שֶׁלֹּא כַּדִּין:** רַבָּן גַּמְלִיאֵל **רָחַץ בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן** לְאַחַר **שֶׁמֻּתָּה אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ, שֶׁאָבֵל אָסוּר לִרְחֹץ. אָמַר לָהֶם, אֵינִי כִּשְׁאָר כָּל אָדָם,** אִסְטְנִיס [-אִישׁ מְעֻנָּג וּמְפֻנָּק] **אָנִי,** וְאִם לֹא הָיִיתִי רוֹחֵץ הָיִיתִי מִצְטַעֵר. שֶׁאֵין אָבֵל אָסוּר אֶלָּא בִּרְחִיצָה שֶׁל תַּעֲנוּג וְלֹא רְחִיצָה לְהָסִיר צַעַר. [וּבְיוֹם הַמִּיתָה אָסוּר לִרְחֹץ אַף לְאִסְטְנִיס, שֶׁהָאֲבֵלוּת בּוֹ מִדְּאוֹרַיְתָא. וְרַק בַּלַּיְלָה שֶׁאַחֲרָיו וּבְשָׁאָר יְמֵי הָאֲבֵלוּת הִתִּיר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְפִי שֶׁטָּבַר שֶׁחִיּוּב אֲבֵלוּת זֶה הוּא מִדְּרַבָּנָן (גמרא טז:)]: **מִשְׁנָה ז וּכְשֶׁמֵּת טֶבִי עַבְדּוֹ** שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **קִבֵּל עָלָיו תַּנְחוּמִין. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו, לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ, שֶׁאֵין מְקַבְּלִין תַּנְחוּמִין עַל הָעֲבָדִים** שֶׁמֵּתוּ, אֶלָּא אוֹמְרִים לָאָדוֹן 'הַמָּקוֹם יְמַלֵּא חֶסְרוֹנְךָ' כְּשֵׁם שֶׁאוֹמְרִים לוֹ עַל שׁוֹרוֹ אוֹ חֲמוֹרוֹ שֶׁמֵּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁבוּ שֶׁהֵם יִשְׂרְאֵלִים מְיֻחָסִים וְיָבוֹאוּ לְהִתְחַתֵּן עִמָּהֶם (גמרא טז: תוס' שם ד"ה אין). **אָמַר לָהֶם, אֵין טֶבִי עַבְדִּי כִּשְׁאָר כָּל הָעֲבָדִים** שֶׁהֵם גַּזְלָנִים וּפְרוּצִים בָּעֲרָיוֹת, אֶלָּא **כָּשֵׁר** וְתַלְמִיד חָכָם **הָיָה,** וּמִשּׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה רָאוּי לְכַבְּדוֹ, וְלֹא לַחֲשֹׁשׁ לַחֲשָׁשׁ זֶה (תפא"י יכין לה): **מִשְׁנָה ח דִּין חָתָן הָרוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ וְלִקְרֹא: חָתָן אִם רָצָה לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן לַחֲתֻנָּתוֹ, קוֹרֵא,** עַל אַף שֶׁמַּעֲקַר הַדִּין הוּא פָּטוּר (לעיל מ"ה), וְאֵין בָּזֶה חֲשַׁשׁ גַּאֲוָה שֶׁמַּרְאֶה שֶׁיְּכוֹל לְכַוֵּן עַל אַף טִרְדָּתוֹ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ לְגַאֲוָה, **וְלֹא כָּל הָרוֹצֶה לִטֹּל אֶת הַשֵּׁם** - לִקְנוֹת לְעַצְמוֹ שֵׁם טוֹב שֶׁהוּא מְדַקְדֵּק בְּמִצְוֹת **יִטֹּל** [-יִקְנֶה] (פיה"מ). וְרַק רַבָּן **הָרִאשׁוֹן, קוֹרֵא. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָּל הָרוֹצֶה לִטֹּל אֶת הַשֵּׁם יִטֹּל:**

גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה מֻחְזָק כְּחָכָם וּפָרוּשׁ בִּשְׁאָר דְּבָרִים הָיָה מֻתָּר לוֹ לִקְרֹא. וְכֵיוֹם שֶׁאֵין מְכַוְּנִים כָּל כָּךְ גַּם בְּזַמַּנִּים שֶׁאֵינָנוּ טְרוּדִים בְּטִרְדָּה שֶׁל מִצְוָה, חָתָן קוֹרֵא בְּלֵיל נִשּׂוּאָיו, שֶׁאִם לֹא יִקְרָא יֵשׁ בָּזֶה יוֹתֵר גַּאֲוָה, שֶׁמַּרְאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁבִּשְׁאָר הַיָּמִים הוּא מְכַוֵּן, וְרַק עַתָּה אֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן מִשּׁוּם טִרְדַּת הַמִּצְוָה:

פֶּרֶק ג דִּינֵי קְרִיאַת שְׁמַע בְּאָבֵל, נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, וּבַעַל קֶרִי: **מִשְׁנָה א** **דִּין קְרִיאַת שְׁמַע בְּאָבֵל וּבְמִטָּפְלִים בְּמֵת:** **מִי שֶׁמֵּתוֹ** - אֶחָד מִשִּׁבְעַת קְרוֹבָיו שֶׁמֵּת, **וּמֻטָּל לְפָנָיו** לִקְבוּרָה - שֶׁהוּא מְחֻיָּב לְקָבְרוֹ וְאַף שֶׁאֵינוֹ לְפָנָיו מַמָּשׁ, **פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע (וּמִן הַתְּפִלָּה) וּמִן הַתְּפִלִּין,** לְפִי שֶׁטָּרוּד בְּמִצְוַת קְבוּרָה, וְהָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע (לעיל פ"ב מ"ה). **נוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה, וְחֹלְפֵיהֶן** - וְאֵלֶּה שֶׁעֲתִידִים לְהַחֲלִיפָם, **וְחֹלְפֵי חֹלְפֵיהֶן** - וְאֵלֶּה שֶׁעֲתִידִים לְהַחֲלִיף אֶת הַמַּחֲלִיפִים, **אֶת** - בֵּין אוֹתָם **שֶׁלְּפָנֵי הַמִּטָּה** הַמְזֻמָּנִים לִנְשֹׂאָהּ כְּשֶׁתָּבֹא אֲלֵיהֶם, **וְאֶת** - וּבֵין אוֹתָם **שֶׁלְּאַחַר הַמִּטָּה** שֶׁכְּבָר נָשְׂאוּ אֶת הַמִּטָּה, **אֶת** [-אוֹתָם] **שֶׁלְּמִטָּה** יֵשׁ **צָרִךְ בָּהֶן** לְפִי שֶׁעֲתִידִים לִנְשֹׂאָהּ, אַף אִם כְּבָר נָשְׂאוּ אֶת הַמִּטָּה וְעוֹמְדִים אַחֲרֶיהָ אַךְ דַּעְתָּם לִנְשֹׂאָהּ שׁוּב, **פְּטוּרִים** מִקְּרִיאַת שְׁמַע. **וְאֶת** [-וְאוֹתָם] **שֶׁאֵין לְמִטָּה צָרִךְ בָּהֶן** לְפִי שֶׁאֵין עֲתִידִים לִנְשֹׂאָהּ, וּבָאוּ רַק בִּכְדֵי לְלַוּוֹת אֶת הַנִּפְטָר לִכְבוֹדוֹ, אֲפִלּוּ אִם עֲדַיִן לֹא נָשְׂאוּ אֶת הַמִּטָּה וְעוֹמְדִים לְפָנֶיהָ, **חַיָּבִין** בִּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהִיא מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה [וְיֵשׁ אוֹמְרִים, לְפִי שֶׁצְּרִיכָה כַּוָּנָה יְתֵרָה], אַךְ בֵּין **אֵלּוּ** שֶׁיֵּשׁ לְמִטָּה צָרִךְ בָּהֶם, **וְאֵלּוּ** - וּבֵין אֵלּוּ שֶׁאֵין לְמִטָּה צָרִךְ בָּהֶם, **פְּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה,** שֶׁחִיּוּבָהּ אֵינוֹ מִן הַתּוֹרָה [וְאֵינָהּ צְרִיכָה כַּוָּנָה יְתֵרָה], וְלֹא הֶחְמִירוּ בָּהּ: **מִשְׁנָה ב** **קְבוּרוּ אֶת הַמֵּת וְחָזְרוּ** הַמְלַוִּים לִמְקוֹם עֲשִׂיַּת ה'שִּׁוּרָה' מִחוּץ לְבֵית הַקְּבָרוֹת, שָׁם מִתְקַבְּצִים הָעָם בְּשׁוּרָה וְהָאָבֵל עוֹבֵר בֵּינֵיהֶם וְאוֹמְרִים לוֹ 'הַמָּקוֹם יְנַחֶמְךָ', **אִם יְכוֹלִין לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר** אֲפִלּוּ פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע **עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לַשּׁוּרָה, יַתְחִילוּ, וְאִם לָאו** - אִם אֵין יְכוֹלִים לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ לַשּׁוּרָה, **לֹא יַתְחִילוּ,** שֶׁהָעוֹסֵק בְּתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים שֶׁהֵם בִּכְלַל מִצְוַת גְּמִילוּת חֶסֶד, פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה (תוי"ט). וְאִם לֹא קָרְאוּ קֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ לַשּׁוּרָה, אֲזַי **הָעוֹמְדִים בַּשּׁוּרָה, הַפְּנִימִים** - הָעוֹמְדִים בַּשּׁוּרָה הַפְּנִימִית, שֶׁמְּנַחֲמִים אֶת הָאָבֵל, וְכֵן הָעוֹמְדִים מֵאֲחוֹרֵיהֶם אַךְ רוֹאִים אֶת הָאָבֵל וּמְנַחֲמִים אוֹתוֹ, **פְּטוּרִין** מִקְּרִיאַת שְׁמַע, **וְהַחִיצוֹנִים** - הָעוֹמְדִים בַּשּׁוּרוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת שֶׁמֵּאֲחוֹרֵיהֶם שֶׁאֵינָם רוֹאִים וּמְנַחֲמִים אֶת הָאָבֵל, וְהִתְאַסְּפוּ רַק לִכְבוֹד הָאָבֵל, שֶׁיִּרְאֶה עִם רַב סְבִיבוֹ, **חַיָּבִין** בִּקְרִיאַת שְׁמַע: **מִשְׁנָה ג** **דִּין נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים בִּקְרִיאַת שְׁמַע וְעוֹד מִצּוֹת:** **נָשִׁים וַעֲבָדִים** כְּנַעֲנִים שֶׁמָּלוּ וְטָבְלוּ לְשֵׁם עַבְדוּת, **וּקְטַנִּים** אֲפִלּוּ הִגִּיעוּ לִזְמַן חִנּוּךְ, **פְּטוּרִין מִקְּרִיאַת שְׁמַע** אַף עַל גַּב שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קַבָּלַת עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. נָשִׁים פְּטוּרוֹת, לְפִי שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, וְדִין עֶבֶד כְּדִין אִשָּׁה. וּקְטַנִּים פְּטוּרִים, מִשּׁוּם שֶׁסְּתָם קְטַנִּים אֵינָם יוֹדְעִים לִשְׁמֹר גּוּפָם שֶׁלֹּא יָפִיחוּ בְּשָׁעָה שֶׁתְּפִלִּין עֲלֵיהֶם. **וְחַיָּבִין בִּתְפִלָּה.** שֶׁאַף שֶׁהָיָה מָקוֹם לוֹמַר שֶׁהַזְּמַן גּוֹרֵם לַתְּפִלָּה שֶׁתָּבוֹא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נה יח) 'עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמָה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי'. מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר שֶׁהִיא בַּקָּשַׁת רַחֲמִים, וַחֲכָמִים תִּקְּנוּהָ, חִיְּבוּ בָּהּ אַף אֶת הַנָּשִׁים וְהָעֲבָדִים וְהַקְּטַנִּים. וְכֵן חַיָּבִים **בִּמְזוּזָה.** שֶׁאַף שֶׁהַקָּשָׁה לְתַלְמוּד תּוֹרָה בַּפָּתוּב (דברים יא יט-כ) 'וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם וְגוֹ' וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ', וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת מִתַּלְמוּד תּוֹרָה, מִכָּל מָקוֹם חַיָּבוֹת בִּמְזוּזָה, שֶׁכֵּן תָּלָה הַכָּתוּב (שם פסוק כא) מַתַּן שְׂכָרָהּ שֶׁל מְזוּזָה בָּאֲרִיכוּת יָמִים, וְאַף נָשִׁים צְרִיכוֹת לָהּ. וְחַיָּבִים גַּם **בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן.** וְאַף שֶׁהָאֲכִילָה תְּלוּיָה בִּזְמַן כַּכָּתוּב (שמות טז ח) 'בְּתֵת ה' לָכֶם בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בַּבֹּקֶר לִשְׂבֹּעַ', אֵין זוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, כֵּיוָן שֶׁחִיּוּב הַבְּרָכָה אֵינוֹ תָּלוּי בִּזְמַן, וּבְכָל עֵת שֶׁאוֹכְלִים חַיָּבִים לְבָרֵךְ. אָמְנָם סָפֵק אִם חִיּוּבָן מִדְּאוֹרַיְתָא, אוֹ שֶׁמָּא חִיּוּבָן מִדְּרַבָּנָן, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן (שם) 'עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ', וְהָאָרֶץ לֹא נִתְּנָה לִנְקִבּוֹת: **מִשְׁנָה ד** **דִּין בַּעַל קֶרִי** **בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ, בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּתְפִלָּה:** בַּעַל קֶרִי אָסוּר בִּקְרִיאַת שְׁמַע בִּשְׁפָתָיו, שֶׁתִּתְקַן עֶזְרָא שֶׁבַּעַל קֶרִי אָסוּר בְּדִבְרֵי תּוֹרָה קֹדֶם שֶׁיִּטְבֹּל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מְצוּיִים אֵצֶל נְשׁוֹתֵיהֶם כְּתַרְנְגוֹלִים. וְלָכֵן רַק **מְהַרְהֵר** אֶת תֵּבוֹת קְרִיאַת שְׁמַע **בְּלִבּוֹ. וְאֵינוֹ** [-אַךְ אֵינוֹ] **מְבָרֵךְ** בִּרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע **לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ** אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הִרְהוּר, שֶׁבִּרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע חִיּוּבָם מִדְּרַבָּנָן, וְלֹא הִצְרִיכוּהוּ לְהַרְהֵר בָּהֶם. **וְעַל הַמָּזוֹן מְבָרֵךְ לְאַחֲרָיו** בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל יְדֵי הִרְהוּר, לְפִי שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ח י) 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ', **וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ לְפָנָיו** [-לִפְנֵי הַמָּזוֹן] אֲפִלּוּ בְּהִרְהוּר, שֶׁחוֹבַת הַבְּרָכָה שֶׁלִּפְנֵי הַמָּזוֹן הִיא מִדְּרַבָּנָן, מִפְּסָבָרָא שֶׁאָסוּר לֵהָנוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְבָרֵךְ** בְּפִיו, אֶת בִּרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן **לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם,** וְכֵן אֶת קְרִיאַת שְׁמַע עַצְמָהּ. שֶׁלְּדַעְתּוֹ מֻתָּר לְבַעַל קֶרִי לִלְמֹד בְּפִיו דְּבָרִים שֶׁרָגִיל בָּהֶם אוֹ דְּבָרִים קַלִּים שֶׁאֵינָם טְעוּנִים אֲרִיכוּת, כְּמוֹ הִלְכוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, וְאַף קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וְאַחֲרָיו דִּינָם כֵּן: **מִשְׁנָה ה** **הָיָה עוֹמֵד בִּתְפִלָּה וְנִזְכַּר שֶׁהוּא בַּעַל קֶרִי, לֹא יַפְסִיק** אֶת הַתְּפִלָּה **אֶלָּא יְקַצֵּר** וְיֹאמַר בְּכָל בְּרָכָה אֶת הַפָּתִיחָה וְהַחֲתִימָה בִּלְבַד, שֶׁחָכְמִים שֶׁתִּקְּנוּ הַתְּפִלָּה אָמְרוּ שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יְקַצֵּר בִּבְרָכוֹת (תוי"ט). בַּעַל קֶרִי שֶׁיָּרַד **לִטְבֹּל** בַּמַּיִם עֲכוּרִים סָמוּךְ לְהָנֵץ הַחַמָּה, **אִם יָכוֹל לַעֲלוֹת וּלְהִתְכַּסּוֹת וְלִקְרוֹת** אֶת שְׁמַע **עַד שֶׁלֹּא תָּנֵץ הַחַמָּה,** שֶׁהוּא הַזְּמַן הַמֻּבְחָר לִקְרִיאָתָהּ, כְּמִנְהַג וָתִיקִין [-אֲנָשִׁים עֲנָיִים וּמְחַבְּבִין הַמִּצְוֹת], **יַעֲלֶה וְיִתְכַּסֶּה וְיִקְרָא,** כֵּיוָן שֶׁבְּתוֹךְ הַמַּיִם אֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן דַּעְתּוֹ כָּל כָּךְ. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא יַסְפִּיק לַעֲשׂוֹת כֵּן, **יִתְכַּסֶּה בַּמַּיִם** הָעֲכוּרִים **וְיִקְרָא.** אַךְ אִם טָבַל בְּמַיִם צְלוּלִים, אֵינוֹ יָכוֹל לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע כְּשֶׁלִּבּוֹ מְכֻסֶּה בָּהֶם, שֶׁהֲרֵי לִבּוֹ רוֹאֶה אֶת הָעֶרְוָה, וְנֶאֱמַר (דברים כג טו) 'וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר'. **אֲבָל לֹא יִתְכַּסֶּה לֹא בְּמַיִם הָרָעִים** [-סְרוּחִים] **וְלֹא בְּמֵי הַמִּשְׁרָה** [-מַיִם שֶׁשּׁוֹרִים בָּהֶם פִּשְׁתָּן אוֹ קַנַּבּוֹס] שֶׁמִּן הַסְּתָם הֵם מַסְרִיחִים. וְלֹא יִקְרָא סָמוּךְ לְמֵי רַגְלַיִם **עַד שֶׁיַּטִּיל לְתוֹכָן** רְבִיעִית **מַיִם** לְמֵי רַגְלַיִם שֶׁל פַּעַם אַחַת, וְאִם יֵשׁ שָׁם מֵי רַגְלַיִם מִכַּמָּה פְּעָמִים, צָרִיךְ רְבִיעִית מַיִם לְכָל פַּעַם. **וְכַמָּה יַרְחִיק מֵהֶם** - מִמֵּי רַגְלַיִם שֶׁלֹּא הִטִּיל לְתוֹכָם מַיִם, **וּמִן הַצּוֹאָה** כְּשֶׁהֵם מְאֻחוֹרָיו אוֹ מִצִּדָּדָיו, **אַרְבַּע אַמּוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ', וּמַחֲנֵהוּ שֶׁל אָדָם, כְּלוֹמַר חֲנֻיָּתוֹ, הוּא אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ, שֶׁזֶּהוּ מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם כְּשֶׁיִּשְׁכַּב וְיִפְשֹׁט יָדָיו וְרַגְלָיו. וְאִם הֵם לְבָנָיו, צָרִיךְ לְהַרְחִיק מִלֹּא עֵינָיו, כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱגַד בָּנָיו הוּא עִקַּר חֲנֻיָּתוֹ, וְצָרִיךְ שִׁיְהֶה מַחֲנֵהוּ קָדוֹשׁ כְּמִלֹּא עֵינָיו: **מִשְׁנָה ו** **דִּין טְבִילָה בְּבַעַל קֶרִי שֶׁטָּמֵא בְּטֻמְאָה נוֹסֶפֶת:** **זָב** [-שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת שֶׁל זִיבָה, וְצָרִיךְ לִסְפֹּר שִׁבְעָה נְקִיִּים] **שֶׁרָאָה** אַחַר כָּךְ **קֶרִי,** וְכֵן **נִדָּה** שֶׁטָּמְאָה שִׁבְעַת יָמִים, **שֶׁפָּלְטָה שִׁכְבַת זֶרַע** שֶׁקָּלְטָה בִּשְׁמוּשָׁהּ קֹדֶם שֶׁנַּעֲשְׂתָה נִדָּה, וְדִינָהּ כְּבַעַל קֶרִי לְתַקָּנַת עֶזְרָא, וְכֵן אִשָּׁה **הַמְשַׁמֶּשֶׁת** - שֶׁשִּׁמְּשָׁה עִם בַּעְלָהּ וְאַף הִיא בִּכְלַל תַּקָּנַת עֶזְרָא, **שֶׁרָאֲתָה** דָּם לְאַחַר מִכֵּן וְנֶעֶשְׂתָה **נִדָּה.** בְּאֵלּוּ הָאֲפָנִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַטְּבִילָה הַמּוֹעִילָה לְטֻמְאַת בַּעַל קֶרִי וּלְפוֹלָטַת שִׁכְבַת זֶרַע, מוֹעִילָה לְטֻמְאַת זָב וְנִדָּה הַצְּרִיכִים לְהַמְתִּין שִׁבְעָה יָמִים, מִכָּל מָקוֹם **צְרִיכִין טְבִילָה** לְתִפְלָה וּלְתוֹרָה מֵחֲמַת הַקֶּרִי אוֹ הַשִּׁכְבַת זֶרַע. **וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר,** בֵּין אִם נִתְחַיְּבוּ בִּטְבִילָה קֹדֶם שֶׁנִּטְמְאוּ בַּטֻּמְאָה הָאַחֲרֶת, כְּגוֹן הַמְשַׁמֶּשֶׁת שֶׁרָאֲתָה נִדָּה, וּבֵין אִם הַטֻּמְאָה הָאַחֲרֶת קָדְמָה לְקֶרִים, כְּגוֹן זָב שֶׁרָאָה קֶרִי, כִּי מֵאַחַר שֶׁלֹּא תּוֹעִיל הַטְּבִילָה לְטַהֲרָם מִן הַטֻּמְאָה הַחֲמוּרָה, אֵינָם חַיָּבִים לִטְבֹּל לַטֻּמְאָה הַקַּלָּה (רמב"ם פיה"מ):

פֶּרֶק ד דִּינֵי תְּפִלָּה: **מִשְׁנָה א** **זְמַנֵּי הַתְּפִלּוֹת:** זְמַן **תְּפִלַּת הַשַּׁחַר עַד חֲצוֹת** הַיּוֹם, כְּדִין קָרְבַּן תָּמִיד שֶׁאֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ עַד חֲצוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח ד) 'אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר', וְעַד חֲצוֹת עֲדַיִן נִקְרָא בֹּקֶר, וּתְפִלַּת שַׁחֲרִית נִתְקְנָה כְּנֶגֶד קָרְבַּן תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** זְמַנָּהּ הוּא רַק **עַד** סוֹף **אַרְבַּע שָׁעוֹת** זְמַנִּיּוֹת מִתְּחִלַּת הַיּוֹם, שֶׁהוּא שְׁלִישׁ הַיּוֹם. שֶׁכֵּן לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה 'בֹּקֶר' חָשׁוּב עַד סוֹף אַרְבַּע שָׁעוֹת בִּלְבַד, וְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר אֵינוֹ קָרֵב לְאַחַר מִכֵּן. זְמַן **תְּפִלַּת הַמִּנְחָה עַד הָעֶרֶב** [-שְׁקִיעַת הַחַמָּה] לְפִי שֶׁנִּתְקְנָה כְּנֶגֶד תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְעִקַּר עֲבוֹדָתוֹ שֶׁהוּא זְרִיקַת הַדָּם, נַעֲשָׂה עַד הַשְּׁקִיעָה (זבחים נו.). וְכֵיוָן

שֶׁהָרגִילוּת לְהַקְרִיב אֶת הַתָּמִיד מִתֵּשַׁע שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה וְאֵילָךְ, נִמְצָא שֶׁזְּמַן הַמִּנְחָה הוּא שְׁעָתַיִם וּמֶחֱצָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** זְמַנָּהּ רַק **עַד פְּלַג** [-מַחֲצִית] מִזְּמַן **הַמִּנְחָה** שֶׁנָּתְנוּ חֲכָמִים, כְּלוֹמַר, זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה הוּא עַד שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה בִּלְבַד. שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה תְּפִלַּת מִנְחָה הִיא כְּנֶגֶד קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, הַנִּקְרֵאת מִנְחָה בַּפָּתוּב (תהלים קמא ב) 'תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מַשְׂאַת כַּפַּי מִנְחַת עָרֶב', וְעַד פְּלַג הַמִּנְחָה כְּבָר הֶקְטֵרָה (גמרא כו: כביאור התוס' ד"ה עד). **תְּפִלַּת הָעֶרֶב** [-עַרְבִית] **אֵין לָהּ קֶבַע** [-זְמַן קָבוּעַ] וּמֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ כָּל הַלַּיְלָה, לְפִי שֶׁנִּתְקְנָה כְּנֶגֶד אֵבְרֵי וְחֶלְבֵי קְרְבָּנוֹת הַיּוֹם שֶׁקְּרֵבִים כָּל הַלַּיְלָה. וּמֵאַחַר שֶׁאֵין הַקְרָבָתָם מְעַכֶּבֶת, שֶׁאִם נִזְרַק הַדָּם וְאַחַר כָּךְ נִטְמְאוּ אוֹ אָבְדוּ הַחֲלָבִים וְהָאֵבָרִים, הַקְרָבָן מְרַצֶּה, לָכֵן אַף תְּפִלַּת עַרְבִית אֵינָהּ תְּפִלַּת חוֹבָה. וְלָכֵן נָקַט הַתָּנָא לָשׁוֹן זוֹ וְלֹא כָּתַב 'זְמַנָּהּ כָּל הַלַּיְלָה'. [אַךְ כְּבָר קִבְּלוּהָ עֲלֵיהֶם כָּל יִשְׂרָאֵל כִּתְפִלַּת חוֹבָה]. וְהַזְּמַן **שֶׁל** תְּפִלַּת **מוּסָפִין** הוּא **כָּל הַיּוֹם,** כִּזְמַן קָרְבַּן מוּסָף שֶׁאֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ מֵאַחַר תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר עַד סוֹף הַיּוֹם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** זְמָנוֹ **עַד שֶׁבַע שָׁעוֹת** מִתְּחִלַּת הַיּוֹם, לְפִי שֶׁלְּכַתְּחִלָּה לֹא הִקְרִיבוּ קָרְבַּן מוּסָף לְאַחַר שֶׁבַע שָׁעוֹת (מאירי). וְאַף לַחֲכָמִים, צָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה לְהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁבַע שָׁעוֹת, וְהַמִּתְפַּלֵּל לְאַחַר מִכֵּן נִקְרָא פּוֹשֵׁעַ. **מִשְׁנָה ב תְּפִלַּת רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הָיְתָה מִתְפַּלֵּל בִּכְנִיסָתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבִיצִיאָתוֹ מְפַזְּנוּ תְּפִלָּה קְצָרָה. אָמְרוּ לוֹ, מַה מָּקוֹם לִתְפִלָּה זוֹ** - מַה טִּיבָהּ. **אָמַר לָהֶם, בִּכְנִיסָתִי אֲנִי מִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא אֶכָּשֵׁל בִּדְבַר הֲלָכָה,** וּבָזֶה **תְּאֻרַּע תַּקָּלָה עַל יָדִי** שֶׁיִּכָּשְׁלוּ חֲבֵרַי שֶׁיִּלְעֲגוּ עָלַי וְיֵעָנְשׁוּ, **וּבִיצִיאָתִי אֲנִי נוֹתֵן הוֹדָיָה** לַה' **עַל** שֶׁשָּׁם חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ [וּתְפִלּוֹת אֵלּוּ חוֹבָה עַל כָּל אָדָם לְאָמְרָם]: **מִשְׁנָה ג נָשָׂא תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּכָל יוֹם:** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, **בְּכָל יוֹם מִתְפַּלֵּל אָדָם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה** בְּרָכוֹת שִׁלֵּמוֹת בִּתְפִלָּתוֹ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** רַשַּׁאי אָדָם לְקַצֵּר תְּפִלָּתוֹ וּלְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ **מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה** בְּרָכוֹת, דְּהַיְינוּ שֶׁיֹּאמַר שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְאַחֲרוֹנוֹת כְּתִקְנָן, וּבָאֶמְצַע יֹאמַר תְּפִלַּת 'הַבִינֵנוּ' שֶׁהִיא בְּרָכָה אַחַת הַכּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֶמְצָעִיּוֹת, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמְּקַצֵּר אֶת הַבְּרָכוֹת הָאֶמְצָעִיּוֹת אַךְ חוֹתֵם עַל כָּל אַחַת מֵהֶם. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם שְׁגוּרָה** [-סְדוּרָה] **תְּפִלָּתוֹ בְּפִיו** שֶׁהוּא רָגִיל בָּהּ, **יִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה** בְּרָכוֹת שְׁלֵמוֹת, וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצְּרָם, **וְאִם לָאו** - וְרַק אִם אֵין שְׁגוּרָה תְּפִלָּתוֹ בְּפִיו שֶׁאֵינוֹ מֻרְגָּל בָּהּ, אוֹ שֶׁדַּרְתּוֹ טְרוּדָה, אוֹ שֶׁזְּמַן תְּפִלָּה עוֹבֵר, אוֹ שֶׁהוּא בַּדֶּרֶךְ וְיָרֵא שֶׁמָּא יַפְסִיקוּהוּ עוֹבְרֵי דְּרָכִים, אֲזַי יִתְפַּלֵּל **מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה,** שֶׁמּוּטְבָּע שֶׁיְּקַצֵּר וְיכַוֵּן, מִשֶּׁיַּאֲרִיךְ וְלֹא יְכַוֵּן: **מִשְׁנָה ד אֶפֶן אֲמִירַת הַתְּפִלָּה:** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, **הָעוֹשֶׂה** אֶת **תְּפִלָּתוֹ** כְּמַעֲשֵׂה קֶבַע [-קְבוּעַ] הַמֵּטֶל עָלָיו לַעֲשׂוֹתוֹ בְּכָל יוֹם, וְעוֹשֶׂהוּ כְּדֵי לְהַפְטֵר מֵחִיּוּבוֹ בִּלְבַד, **אֵין לִתְפִלָּתוֹ תַּחֲנוּנִים** [-נְשִׂיאַת חֵן בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם] (קול הרמ"ז). **דִּין תְּפִלָּה לְנִמְצָא בְּמָקוֹם סַכָּנָה:** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, **הַמְּהַלֵּךְ בְּמָקוֹם סַכָּנָה** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן בִּתְפִלָּתוֹ כְּלָל, **מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה,** וְכָךְ אוֹמֵר: **הוֹשַׁע הַשֵּׁם אֶת עַמְּךָ אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל, בְּכָל פָּרָשַׁת הָעִבּוּר** [-אַף בְּשָׁעָה שֶׁהֵם פּוֹרְשִׁים לִדְבַר עֲבֵרָה] **יִהְיוּ צָרְכֵיהֶם** [גְּלוּיִים] **לְפָנֶיךָ** [לְסַפֵּק לָהֶם אוֹתָם] **בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.** [וְלַהֲלָכָה מִתְפַּלֵּל: צָרְכֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מְרֻבִּים וְדַעְתָּם קְצָרָה, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי, שֶׁתִּתֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ, וּלְכָל גְּוִיָּה וּגְוִיָּה דֵּי מַחְסוֹרָהּ, בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה]. וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה זוֹ אַף כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ, וְאֵין מַזְכִּיר בָּהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת. וּכְשֶׁיּוֹצֵא מִמָּקוֹם הַסַּכָּנָה וּמִתְיַשֶּׁבֶת דַּעְתּוֹ, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה כִּתְקוּנָהּ אִם עֲדַיִן לֹא עָבַר זְמַנָּהּ: **מִשְׁנָה ה דִּין הָרוֹכֵב עַל בְּהֵמָה בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה:** הָיָה רוֹכֵב **עַל הַחֲמוֹר** וְהִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה, **יֵרֵד** וְיִתְפַּלֵּל. **וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לֵירֵד,** שֶׁאֵין לוֹ מִי שֶׁיַּחֲזִיקֶנּוּ עֲבוּרוֹ, יִתְפַּלֵּל כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלָיו וְיַחֲזִיר **אֶת פָּנָיו** לְצַד יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א' ח מד) 'וְהִתְפַּללוּ אֶל ה' דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ'. **וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת פָּנָיו** לְצַד יְרוּשָׁלַיִם, **יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד** - יַחְשֹׁב בְּלִבּוֹ וְרַעְיוֹנוֹ כְּאִלּוּ הוּא עוֹמֵד בְּמָקוֹם **(בֵּית) קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.** [וְלַהֲלָכָה, אַף אִם יֵשׁ לוֹ מִי שֶׁיִּתְפֹּס אֶת חֲמוֹרוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ לִירֵד וּלְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא יַחֲזִיר אֶת פָּנָיו, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים (גמרא ל.)]: **מִשְׁנָה ו דִּין הַיּוֹשֵׁב בִּסְפִינָה וּבְקָרוֹן:** הָיָה יוֹשֵׁב בִּסְפִינָה אוֹ בְּקָרוֹן [-עֶגְלָה] אוֹ בְּאַסְדָּה - רַפְסוֹדָה, הָעֲשׂוּיָה מֵעֵצִים הַקְּשׁוּרִים יַחַד, וְשָׁטִים עָלֶיהָ בַּנְּהָרוֹת, **יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: מִשְׁנָה ז דִּין תְּפִלַּת מוּסָף בְּיָחִיד:** רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, **אֵין תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין נֶאֱמֶרֶת אֶלָּא בְּחָבֵר עִיר** - בַּחֲבוּרַת הָעִיר, כְּלוֹמַר בְּצִבּוּר. כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ תְּפִלַּת תַּחֲנוּנִים, וְגַם אֵין הַיָּחִיד בָּקִי בָּהּ לְפִי שֶׁאֵין רְגִילִים לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ (ראשונים). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** תְּפִלַּת מוּסָף נֶאֱמֶרֶת בֵּין **בְּחָבֵר עִיר** - בְּצִבּוּר **וּבֵין שֶׁלֹּא בְּחָבֵר עִיר** - בְּיָחִיד, שֶׁתַּקָּנַת תְּפִלַּת מוּסָף שָׁוָה לְתַקָּנַת שְׁאָר הַתְּפִלּוֹת (מאירי). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ** שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חָבֵר עִיר** הַמִּתְפַּלְּלִים בְּצִבּוּר, **הַיָּחִיד פָּטוּר מִתְּפִלַּת הַמּוּסָפִין,** שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר פּוֹטְרוֹ (רש"י ל. ד"ה יחיד), אַךְ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין צִבּוּר, צָרִיךְ הַיָּחִיד לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף:

פֶּרֶק ה הַנֶּהֱגַת הָאָדָם הָרְאוּיָה בַּתְּפִלָּה וְקֹדֶם לָהּ, דִּינֵי הַהוֹסָפוֹת בַּתְּפִלָּה, וְדִינֵי שְׁלִיחַ צִבּוּר: **מִשְׁנָה א אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ כֹּבֶד רֹאשׁ** וְהַכְנָעָה מֵאֵימַת ה', שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ב יא) 'עִבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה', דְּהַיְינוּ, הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּמָקוֹם עֲבוֹדָה, תִּהְיֶה 'בְּיִרְאָה'. **חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים** [-מִתְעַכְּבִים] **שָׁעָה אַחַת** קֹדֶם שֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְפַּלֵּל, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן הָיוּ **מִתְפַּלְּלִים, כְּדֵי שֶׁיְּכַוְּנוּ אֶת לִבָּם לַמָּקוֹם** - שֶׁתִּתְיַחֵד מַחֲשַׁבְתָּם לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פד ה) 'אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ' וְאַחַר כָּךְ 'יְהַלְלוּךָ סֶלָה'. **אֲפִלּוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ** כְּשֶׁהוּא בְּתְפִלַּת 'שְׂמוֹנֶה עֶשְׂרֵה', **לֹא יְשִׁיבֶנּוּ.** וְדָוְקָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲבָל מֶלֶךְ נָכְרִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַהַרְגֶנּוּ, יַפְסִיק. **וַאֲפִלּוּ** אִם **נָחַשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק** בְּדִבּוּר לוֹמַר לְאַחַר לְהָסִיר מֵעָלָיו הַנָּחָשׁ. וְדָוְקָא נָחָשׁ שֶׁרֹב הַפְּעָמִים אֵינוֹ נוֹשֵׁךְ, אֲבָל עַקְרָב שֶׁהוּא מוּעָד לְהָמִית, פּוֹסֵק אֲפִלּוּ בְּדִבּוּר, שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ: **מִשְׁנָה ב דִּינֵי הַהוֹסָפוֹת בַּתְּפִלָּה:** מַזְכִּירִין **גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים** - 'מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם' **בִּבְרָכַת תְּחִיַּת הַמֵּתִים** [וּמְכַוְּנִים בְּשֶׁם 'גְּבוּרוֹת', שֶׁעַל הַגְּשָׁמִים נֶאֱמַר לְשׁוֹן 'חֶקֶר', 'עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת וְאֵין חֵקֶר' וְגוֹ' הַנּוֹתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ' (איוב ה ט-י), וּבִבְרִיאַת הָעוֹלָם נֶאֱמַר לְשׁוֹן 'חֵקֶר' וּלְשׁוֹן גְּבוּרָה, 'חֶקֶר' בְּפָסוּק (ישעיה מ כח) 'אֱלֹהֵי עוֹלָם ה' בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִיעַף וְלֹא יִיגָע אֵין חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ', וּ'גְּבוּרָה' בְּפָסוּק (תהלים סה ז) 'מֵכִין הָרִים בְּכֹחוֹ נֶאְזָר בִּגְבוּרָה', וּמִכָּאן שֶׁאַף הַגְּשָׁמִים בָּאִים בִּגְבוּרָה]. **וְשׁוֹאֲלִין** [-וּמְבַקְּשִׁין] **הַגְּשָׁמִים** בַּאֲמִירַת 'וְתֵן טַל וּמָטָר' **בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים,** שֶׁמִּתּוֹכָהּ שֶׁהַגְּשָׁמִים הֵם צָרָךְ הַפַּרְנָסָה, לָכֶן קְבָעוּם בִּבְרָכַת הַפַּרְנָסָה. **וְהַבְדָּלָה** - וְ'אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ' שֶׁמּוֹסִיפִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, אוֹמְרִים **בִּבְרָכַת חוֹנֵן הַדַּעַת,** שֶׁהִיא הַבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל חֹל וְרָאוּי לְהַבְדִּיל בָּהּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל, וְעוֹד שֶׁבְּלֹא דַּעַת אֵין אָדָם יָכוֹל לְהַבְדִּיל. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אוֹמְרָהּ** [-אֶת הַהַבְדָּלָה] קֹדֶם בִּרְכַּת חוֹנֵן הַדַּעַת כִּבְרָכָה **רְבִיעִית בִּפְנֵי עַצְמָהּ,** שֶׁחוֹתֵם בָּהּ 'הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל'. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אוֹמֵר אֶת הַהַבְדָּלָה **בְּהוֹדָאָה** - בִּבְרַכַּת מוֹדִים קֹדֶם חֲתִימַת הַבְּרָכָה, שֶׁמּוֹדָה לֵה' שֶׁזִּכָּה אוֹתוֹ לְהַכִּיר וּלְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל (תר"י לג.):

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד פְּלַג הַמִּנְחָה. תְּפִלַּת הָעֶרֶב אֵין לָהּ קֶבַע. וְשֶׁל מוּסָפִין, כָּל הַיּוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁבַע שָׁעוֹת: ב רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הָיָה מִתְפַּלֵּל בִּכְנִיסָתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבִיצִיאָתוֹ תְּפִלָּה קְצָרָה. אָמְרוּ לוֹ, מַה מָּקוֹם לִתְפִלָּה זוֹ. אָמַר לָהֶם, בִּכְנִיסָתִי לֹא אֶכָּשֵׁל בִּדְבַר הֲלָכָה, וּבִיצִיאָתִי יִתְקַנּוּ הַרְבֵּה תְּפִלּוֹת כָּמוֹנִי. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בְּכָל יוֹם מִתְפַּלֵּל אָדָם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם שְׁגוּרָה תְּפִלָּתוֹ בְּפִיו, יִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. וְאִם לָאו, מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: ד רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ קֶבַע, אֵין תְּפִלָּתוֹ תַּחֲנוּנִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, הַמְּהַלֵּךְ בִּמְקוֹם סַכָּנָה, מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה, אוֹמֵר, הוֹשַׁע הַשֵּׁם אֶת עַמְּךָ אֶת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל, בְּכָל פָּרָשַׁת הָעִבּוּר יִהְיוּ צָרְכֵיהֶם לְפָנֶיךָ, בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה: ה הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, יֵרֵד. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לֵירֵד, יַחֲזִיר אֶת פָּנָיו. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת פָּנָיו, יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד (בֵּית) קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: ו הָיָה יוֹשֵׁב בִּסְפִינָה אוֹ בְּקָרוֹן אוֹ בְּאַסְדָּא, יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: ז רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אֵין תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין אֶלָּא בְּחָבֵר עִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּחָבֵר עִיר וְשֶׁלֹּא בְּחָבֵר עִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חָבֵר עִיר, הַיָּחִיד פָּטוּר מִתְּפִלַּת הַמּוּסָפִין:

פרק ה א אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ כֹּבֶד רֹאשׁ. חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים שָׁעָה אַחַת וּמִתְפַּלְּלִים, כְּדֵי שֶׁיְּכַוְּנוּ אֶת לִבָּם לַמָּקוֹם. אֲפִלּוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ, לֹא יְשִׁיבֶנּוּ. וַאֲפִלּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ, לֹא יַפְסִיק: **ב** מַזְכִּירִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְשׁוֹאֲלִין הַגְּשָׁמִים בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים, וְהַבְדָּלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אוֹמְרָהּ בִּרְכָה רְבִיעִית בִּפְנֵי עַצְמָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בְּהוֹדָאָה:

מִשְׁנָה ד אֶפֶן אֲמִירַת הַתְּפִלָּה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה אֶת תְּפִלָּתוֹ כְּמַעֲשֵׂה קֶבַע [-קְבוּעַ] הַמֻּטָּל עָלָיו לַעֲשׂוֹתוֹ בְּכָל יוֹם, וְעוֹשֶׂהוּ כְּדֵי לְהִפָּטֵר מֵחִיּוּבוֹ בִּלְבַד, **אֵין לִתְפִלָּתוֹ תַּחֲנוּנִים** [-נְשִׂיאַת חֵן בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם] (קול הרמ"ז). **דִּין תְּפִלָּה לְנִמְצָא בְּמָקוֹם סַכָּנָה:** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, **הַמְּהַלֵּךְ בִּמְקוֹם סַכָּנָה** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן בִּתְפִלָּתוֹ כְּלָל, **מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה,** וְכָךְ אוֹמֵר: **הוֹשַׁע הַשֵּׁם אֶת עַמְּךָ אֶת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל, בְּכָל פָּרָשַׁת הָעִבּוּר** [-אַף בְּשָׁעָה שֶׁהֵם פּוֹרְשִׁים לִדְבַר עֲבֵרָה] **יִהְיוּ צָרְכֵיהֶם** [גְּלוּיִים] **לְפָנֶיךָ** [לְסַפֵּק לָהֶם אוֹתָם] **בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.** [וְלַהֲלָכָה מִתְפַּלֵּל: צָרְכֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מְרֻבִּים וְדַעְתָּם קְצָרָה, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהַי, שֶׁתִּתֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ, וּלְכָל גְּוִיָּה וּגְוִיָּה דֵּי מַחְסוֹרָהּ, בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה]. וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה זוֹ אַף כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ, וְאֵין מַזְכִּיר בָּהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וְשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת. וּכְשֶׁיּוֹצֵא מִמָּקוֹם הַסַּכָּנָה וּמִתְיַשֶּׁבֶת דַּעְתּוֹ, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה כִּתְקוּנָהּ אִם עֲדַיִן לֹא עָבַר זְמַנָּהּ: **מִשְׁנָה ה דִּין הָרוֹכֵב עַל בְּהֵמָה בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה:** הָיָה רוֹכֵב **עַל הַחֲמוֹר** וְהִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה, **יֵרֵד** וְיִתְפַּלֵּל. **וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לֵירֵד,** שֶׁאֵין לוֹ מִי שֶׁיַּחֲזִיקֶנּוּ עֲבוּרוֹ, יִתְפַּלֵּל כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלָיו וְיַחֲזִיר **אֶת פָּנָיו** לְצַד יְרוּשָׁלַיִם, **יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד** - יַחְשֹׁב בְּלִבּוֹ וְרַעְיוֹנוֹ כְּאִלּוּ הוּא עוֹמֵד בְּמָקוֹם **(בֵּית) קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.** [וְלַהֲלָכָה, אַף אִם יֵשׁ לוֹ מִי שֶׁיִּתְפֹּס אֶת חֲמוֹרוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ לִירֵד וּלְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא יַחֲזִיר אֶת פָּנָיו, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים (גמרא ל.)]: **מִשְׁנָה ו דִּין הַיּוֹשֵׁב בִּסְפִינָה וּבְקָרוֹן:** הָיָה יוֹשֵׁב בִּסְפִינָה אוֹ בְּקָרוֹן אוֹ בְּאַסְדָּה, יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. **מִשְׁנָה ז דִּין תְּפִלַּת מוּסָף בְּיָחִיד:** רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, **אֵין תְּפִלַּת הַמּוּסָפִין נֶאֱמֶרֶת אֶלָּא בְּחָבֵר עִיר** - בַּחֲבוּרַת הָעִיר, כְּלוֹמַר בְּצִבּוּר. כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ תְּפִלַּת תַּחֲנוּנִים, וְגַם אֵין הַיָּחִיד בָּקִי בָּהּ לְפִי שֶׁאֵין רְגִילִים לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ (ראשונים). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** תְּפִלַּת מוּסָף נֶאֱמֶרֶת בֵּין **בְּחָבֵר עִיר** - בְּצִבּוּר **וּבֵין שֶׁלֹּא בְּחָבֵר עִיר** - בְּיָחִיד, שֶׁתַּקָּנַת תְּפִלַּת מוּסָף שָׁוָה לְתַקָּנַת שְׁאָר הַתְּפִלּוֹת (מאירי). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ** שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חָבֵר עִיר** הַמִּתְפַּלְּלִים בְּצִבּוּר, **הַיָּחִיד פָּטוּר מִתְּפִלַּת הַמּוּסָפִין,** שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר פּוֹטְרוֹ (רש"י ל. ד"ה יחיד), אַךְ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין צִבּוּר, צָרִיךְ הַיָּחִיד לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף:

פֶּרֶק ה הַנֶּהֱגַת הָאָדָם הָרְאוּיָה בַּתְּפִלָּה וְקֹדֶם לָהּ, דִּינֵי הַהוֹסָפוֹת בַּתְּפִלָּה, וְדִינֵי שְׁלִיחַ צִבּוּר: **מִשְׁנָה א אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ כֹּבֶד רֹאשׁ** וְהַכְנָעָה מֵאֵימַת ה', שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ב יא) 'עִבְדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה', דְּהַיְינוּ, הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּמָקוֹם עֲבוֹדָה, תִּהְיֶה 'בְּיִרְאָה'. **חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים** [-מִתְעַכְּבִים] **שָׁעָה אַחַת** קֹדֶם שֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְפַּלֵּל, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן הָיוּ **מִתְפַּלְּלִים, כְּדֵי שֶׁיְּכַוְּנוּ אֶת לִבָּם לַמָּקוֹם** - שֶׁתִּתְיַחֵד מַחֲשַׁבְתָּם לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פד ה) 'אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ' וְאַחַר כָּךְ 'יְהַלְלוּךָ סֶלָה'. **אֲפִלּוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ** כְּשֶׁהוּא בְּתְפִלַּת 'שְׂמוֹנֶה עֶשְׂרֵה', **לֹא יְשִׁיבֶנּוּ.** וְדָוְקָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲבָל מֶלֶךְ נָכְרִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַהַרְגֶנּוּ, יַפְסִיק. **וַאֲפִלּוּ** אִם **נָחַשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ לֹא יַפְסִיק** בְּדִבּוּר לוֹמַר לְאַחַר לְהָסִיר מֵעָלָיו הַנָּחָשׁ. וְדָוְקָא נָחָשׁ שֶׁרֹב הַפְּעָמִים אֵינוֹ נוֹשֵׁךְ, אֲבָל עַקְרָב שֶׁהוּא מוּעָד לְהָמִית, פּוֹסֵק אֲפִלּוּ בְּדִבּוּר, שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ: **מִשְׁנָה ב דִּינֵי הַהוֹסָפוֹת בַּתְּפִלָּה:** מַזְכִּירִין **גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים** - 'מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם' **בִּבְרָכַת תְּחִיַּת הַמֵּתִים** [וּמְכַוְּנִים בְּשֶׁם 'גְּבוּרוֹת', שֶׁעַל הַגְּשָׁמִים נֶאֱמַר לְשׁוֹן 'חֶקֶר', 'עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת וְאֵין חֵקֶר' וְגוֹ' הַנּוֹתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ' (איוב ה ט-י), וּבִבְרִיאַת הָעוֹלָם נֶאֱמַר לְשׁוֹן 'חֵקֶר' וּלְשׁוֹן גְּבוּרָה, 'חֶקֶר' בְּפָס

משניות מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ו המבוארות

מִשְׁנָה ג הוֹסָפוֹת אֲסוּרוֹת בַּתְּפִלָּה: הָאוֹמֵר בִּתְפִלָּתוֹ דְּבָרִים שֶׁאָסוּר לְאָמְרָם, שָׁאוֹמֵר 'עַל קַן צִפּוֹר יַגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ' - כְּשֵׁם שֶׁרַחֲמְתָּ עַל הַצִּפּוֹר וְצִוִּיתָ לְשַׁלַּח אֶת הָאֵם קֹדֶם נְטִילַת הַבָּנִים, כֵּן חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ. וְאָסוּר לוֹמַר כֵּן, שֶׁהֲרֵי הוּא כְּאוֹמֵר שְׁמִצְוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאוֹת לְרַחֲמִים, וְהֵן אֵינָן אֶלָּא לְהוֹדִיעַ שֶׁאָנוּ עֲבָדִים הַמְקַיְּמִים גְּזֵרוֹת מַלְכֵּנוּ. וְכֵן הָאוֹמֵר 'עַל הַטּוֹב שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה לָנוּ יִזָּכֵר שִׁמְךָ לְהַלֶּלְךָ', שָׁאָסוּר לוֹמַר כֵּן, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ (להלן פ"ט מ"ה) שֶׁחַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה. וְכֵן הַכּוֹפֵל וְאוֹמֵר בְּבִרְכַּת הַהוֹדָאָה בְּצִבּוּר 'מוֹדִים מוֹדִים', וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ מְקַבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי רָשׁוּיוֹת, אֲבָל בְּיָחִיד מֻתָּר לְכִפֵּל, שֶׁהוּא דֶּרֶךְ תַּחֲנוּנִים, בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָּנִים מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. **דִּין שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁטָּעָה בִּתְפִלָּתוֹ:** הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה [-שְׁלִיחַ צִבּוּר] וְטָעָה בִּתְפִלָּתוֹ, וַאֲינוֹ זוֹכֵר אֶת הַמִּשְׁקָל הַבָּרְכָה בְּשׁוּם אֹפֶן, יַעֲבֹר אַחֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה תַּחְתָּיו [-בְּמִקּוֹמוֹ]. וְעַל אַף שֶׁבְּדֶרֶךְ כְּלָל יֵשׁ לָאָדָם לְסָרֵב בִּתְחִלָּה כְּשֶׁמְּבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ לַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה, **לֹא יְהֵא סָרְבָן בְּאוֹתָהּ שָׁעָה,** אֶלָּא יִגַּשׁ מִיָּד לְהִתְפַּלֵּל, מִשּׁוּם שֶׁגְּנַאי הוּא שֶׁתֶּפְסַק הַתְּפִלָּה זְמַן רַב. **מִנַּיִן** [-מֵהֵיכָן] **הוּא מַתְחִיל** לְהִתְפַּלֵּל אַחַר שֶׁהֶחֱלִיף אֶת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, **מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה שֶׁטָּעָה בָּהּ** הָרִאשׁוֹן: **מִשְׁנָה ד דִּין שְׁלִיחַ צִבּוּר בִּבְרָכַת כֹּהֲנִים:** שְׁלִיחַ צִבּוּר **הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, לֹא יַעֲנֶה** אַחַר בִּרְכַּת **הַכֹּהֲנִים** 'אָמֵן' עִם הַצִּבּוּר, בְּסִיּוּם הַבְּרָכָה אוֹ בֵּין פָּסוּק לְפָסוּק, **מִפְּנֵי הַטָּרוּף** - שֶׁמָּא תִּתְבַּלְבֵּל דַּעְתּוֹ וְלֹא יוּכַל לְהַמְשִׁיךְ לְהַקְרוֹת אֶת הַכֹּהֲנִים אוֹ לְהַתְחִיל בִּבְרָכַת שִׂים שָׁלוֹם. **וְאִם** הוּא **כֹּהֵן** וְאֵין **שָׁם כֹּהֵן** אַחֵר **אֶלָּא הוּא,** מִכָּל מָקוֹם **לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו,** שֶׁמָּא תִּהְיֶה דַּעְתּוֹ מְטֹרָפֶת מֵאֵימַת הַצִּבּוּר וְלֹא יוּכַל לַחֲזֹר לִתְפִלָּתוֹ לְהַתְחִיל 'שִׂים שָׁלוֹם'. **וְאִם הִבְטָחוֹ** [-בְּטוּחַ הוּא] **שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו וְחוֹזֵר לִתְפִלָּתוֹ** כָּרָאוּי, **רַשַּׁאי** לִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, וְכֵן לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת הַכֹּהֲנִים: **מִשְׁנָה ה סִימָן רַע בְּטִלָּעָה בִּתְפִלָּתוֹ:** הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה בִּבְרַכַת אָבוֹת **סִימָן רַע** הוּא **לוֹ** שֶׁלֹּא תִּשָּׁמַע תְּפִלָּתוֹ, שֶׁבִּרְכַּת אָבוֹת הִיא תְּחִלַּת הַתְּפִלָּה, וְאִם טָעָה בָּהּ, רָמַז הוּא שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ בִּתְפִלָּתוֹ (גמרא ורש"י לד:), **וְאִם שְׁלִיחַ צִבּוּר הוּא** וְטָעָה בַּחֲזָרַת הַתְּפִלָּה, **סִימָן רַע** הוּא **לִצְבּוּר שׁוֹלְחָיו, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ,** וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ טָעוּ כָּל הַצִּבּוּר. **אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלִים, וְלְאַחַר תְּפִלָּתוֹ הָיָה אוֹמֵר,** 'חוֹלֶה זֶה חַי וְחוֹלֶה זֶה מֵת'. **אָמְרוּ לוֹ, מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ** אִם הַחוֹלֶה יִחְיֶה אוֹ יָמוּת. **אָמַר לָהֶם, אִם שְׁגוּרָה** [-סְדוּרָה] **תְּפִלָּתִי בְּפִי** בְּמִרוּצָה וְאֵינִי נִכְשָׁל בִּלְשׁוֹנִי, **יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא** [-שֶׁאוֹתוֹ חוֹלֶה] **מְקֻבָּל** וְרָצוּי לִפְנֵי ה' וְיִחְיֶה, **וְאִם לָאו,** שֶׁלֹּא הָיְתָה הַתְּפִלָּה שְׁגוּרָה בְּפִי, **יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטֹרָף** [-מְבֻלְבָּל] וְעוֹמֵד לָמוּת, לְפִי שֶׁלֹּא הִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתִי [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: תְּפִלָּתוֹ מְטֹרָפֶת וּטְרוּדָה וְאֵינָהּ מְקֻבָּלֶת]. וְסָמָךְ לִדְבָרָיו מֵהַכָּתוּב (ישעיה נז יט) 'בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר ה' וּרְפָאתִיו', שֶׁכְּשֶׁהַנִּיב שְׂפָתָיִם', שֶׁהוּא הַדִּבּוּר, בָּרִיא וְשָׁגוּר בְּפִיו, אָז מֻבְטָח הוּא עַל הַשָּׁלוֹם' (גמרא ורש"י לד:):

ג הָאוֹמֵר, עַל קַן צִפּוֹר יַגִּיעוּ רַחֲמֶיךָ, וְעַל טוֹב יִזָּכֵר שִׁמְךָ, מוֹדִים מוֹדִים, מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה וְטָעָה, יַעֲבֹר אַחֵר תַּחְתָּיו, וְלֹא יְהֵא סָרְבָן בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. מִנַּיִן הוּא מַתְחִיל, מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה שֶׁטָּעָה בָּהּ: **ד** הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, לֹא יַעֲנֶה אַחַר הַכֹּהֲנִים אָמֵן, מִפְּנֵי הַטָּרוּף. וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן אֶלָּא הוּא, לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. וְאִם הִבְטָחוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו וְחוֹזֵר לִתְפִלָּתוֹ, רַשַּׁאי: **ה** הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה, סִימָן רַע לוֹ. וְאִם שְׁלִיחַ צִבּוּר הוּא, סִימָן רַע לְשׁוֹלְחָיו, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלִים וְאוֹמֵר, זֶה חַי וְזֶה מֵת. אָמְרוּ לוֹ, מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ. אָמַר לָהֶם, אִם שְׁגוּרָה תְּפִלָּתִי בְּפִי, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְקֻבָּל. וְאִם לָאו, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטֹרָף:

פרק ו א כֵּיצַד מְבָרְכִין עַל הַפֵּרוֹת. עַל פֵּרוֹת הָאִילָן אוֹמֵר, בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, חוּץ מִן הַיַּיִן, שֶׁעַל הַיַּיִן אוֹמֵר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן. וְעַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ אוֹמֵר בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, חוּץ מִן הַפַּת, שֶׁעַל הַפַּת הוּא אוֹמֵר הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. וְעַל הַיְרָקוֹת אוֹמֵר בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַל הַיְרָקוֹת אוֹמֵר בּוֹרֵא מִינֵי דְשָׁאִים: **ב** בָּרַךְ עַל פֵּרוֹת הָאִילָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, יָצָא. וְעַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, לֹא יָצָא. עַל כֻּלָּם אִם אָמַר שֶׁהַכֹּל (נִהְיָה), יָצָא: **ג** עַל דָּבָר שֶׁאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ אוֹמֵר שֶׁהַכֹּל. עַל הַחֹמֶץ וְעַל הַנּוֹבָלוֹת וְעַל הַגּוֹבַאי אוֹמֵר שֶׁהַכֹּל. (עַל הֶחָלָב וְעַל הַבֵּיצִים אוֹמֵר שֶׁהַכֹּל). רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא מִין קְלָלָה אֵין מְבָרְכִין עָלָיו כְּגוֹן חֹמֶץ שֶׁהוּא יַיִן שֶׁהִתְקַלְקֵל וְנוֹבְלוֹת שֶׁנִּפְּלוּ קֹדֶם זְמַנָּם [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאַף הַגּוֹבַאי הוּא מִין קְלָלָה לְעוֹלָם שֶׁמְּזִיק וְאוֹכֵל אֶת הַתְּבוּאָה (ראה תוי"ט)]: **ד** הָיוּ לְפָנָיו מִינִים הָרַבֵּה וְרוֹצֶה לֶאֱכֹל מִכֻּלָּם, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם פְּרִי מִמִּין שִׁבְעָה - מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, עָלָיו הוּא מְבָרֵךְ תְּחִלָּה, שֶׁכֵּן חָשׁוּב הוּא, שֶׁנִּשְׁתַּבָּחָה בּוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְקוֹדֵם לִבְרָכָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה,** שֶׁהֶחָבִיב חָשׁוּב יוֹתֵר, וּמְבָרֵךְ עָלָיו תְּחִלָּה: **ה הֵיכִי בָּרְכוֹת הַפּוֹטְרוֹת דְּבָרִים אֲחֵרִים מִן הַבְּרָכָה:** נָהוּג הָיָה לְפָעָמִים לְהַגִּישׁ קֹדֶם הַסְּעוּדָה יַיִן וּפַרְפָּרָאוֹת, כְּגוֹן פַּרְגִּיּוֹת וְדָגִים, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַלֵּב לַאֲכִילָה. וְכֵן בְּסוֹף הַסְּעוּדָה אַחַר שֶׁהִסִּירוּ אֶת הַלֶּחֶם וְקֹדֶם שֶׁבֵּרְכוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, הָיוּ חוֹזְרִים וְשׁוֹתִים יַיִן וְאוֹכְלִים פַּרְפָּרָאוֹת. וּלְפִיכָךְ, מִי שֶׁבֵּרַךְ **עַל הַיַּיִן שֶׁלְּפָנָיו לְאַחַר הַמָּזוֹן, פָּטַר** בִּבְרָכָתוֹ גַּם **אֶת הַיַּיִן שֶׁיִּשְׁתָּה לְאַחַר הַמָּזוֹן, פָּטַר אֶת הַיַּיִן שֶׁלְּאַחַר הַמָּזוֹן. בָּרַךְ עַל הַפַּת, פָּטַר אֶת הַפַּרְפָּרוֹת שֶׁלְּפָנָיו לְאַחַר הַמָּזוֹן. בָּרַךְ עַל הַפַּת, פָּטַר אֶת הַפַּרְפָּרוֹת שֶׁלְּאַחַר הַמָּזוֹן. בָּרַךְ עַל הַפַּרְפָּרוֹת, לֹא פָטַר אֶת הַפַּת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף לֹא מַעֲשֵׂה קְדֵרָה:** **ו** הָיוּ יוֹשְׁבִין (לֶאֱכֹל), וְכֵן חֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן כְּשֶׁאֲכָלָם כְּשֶׁהֵם חַיִּים וְלֹא מְבֻשָּׁלִים, **אוֹמֵר** 'בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה', **חוּץ מִן הַפַּת, שֶׁעַל הַפַּת הוּא אוֹמֵר** 'הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ', שֶׁמַּחֲמַת חֲשִׁיבוּתָהּ שְׁהִיא סוֹעֶדֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד', קָבְעוּ לָהּ בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. וְעַל הַיְרָקוֹת - מִינֵי עֲלִים הַנֶּאֱכָלִים, כְּגוֹן כְּרוּב וְחַסָּה, **אוֹמֵר** 'בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** עַל הַיְרָקוֹת אוֹמֵר **'בּוֹרֵא מִינֵי דְשָׁאִים',** שֶׁרַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ לְבָרֵךְ בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת לְכָל מִין וָמִין. וְכֵן עַל קִטְנִיּוֹת וּמִינֵי זְרָעִים הַנֶּאֱכָלִים יֵשׁ לְבָרֵךְ 'בּוֹרֵא מִינֵי זְרָעִים' (גמרא לז): **מִשְׁנָה ב דִּין הַמְשַׁנֶּה מֵהַבְּרָכָה הָרְאוּיָה:** **בָּרַךְ עַל פֵּרוֹת הָאִילָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, יָצָא.** עַל כֻּלָּם - פֵּרוֹת וִירָקוֹת, **אִם אָמַר** 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ', **יָצָא** בְּדִיעֲבַד, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל נִכְלָל בִּבְרָכָה זוֹ [אֲבָל לְכַתְּחִלָּה אֵין לָאֵכֹל שׁוּם פְּרִי אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִתְּחִלָּה הַבְּרָכָה הָרְאוּיָה לוֹ]: **מִשְׁנָה ג דִּין בִּרְכַּת שֶׁהַכֹּל:** עַל דָּבָר שֶׁאֵין גִּדּוּלוֹ **מִן הָאָרֶץ** כְּגוֹן בָּשָׂר וְדָגִים, **אוֹמֵר** 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ'. **עַל הַחֹמֶץ** - יַיִן שֶׁהִתְחִיל לְהַחְמִיץ, **וְעַל הַנּוֹבָלוֹת** - פֵּרוֹת שֶׁנָּפְלוּ מֵהָאִילָן קֹדֶם בִּשּׁוּלָם, **וְעַל הַגּוֹבַאי** - חֲגָבִים טְהוֹרִים, **אוֹמֵר שֶׁהַכֹּל,** וְאַף עַל פִּי שֶׁחֹמֶץ וְנוֹבְלוֹת גִּדּוּלָם מִן הָאָרֶץ, מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ קְצָת אֵין מְבָרְכִים עֲלֵיהֶם אֶת בִּרְכָתָם הָרְאוּיָה. **(עַל הֶחָלָב וְעַל הַגְּבִינָה וְעַל הַבֵּיצִים, אוֹמֵר שֶׁהַכֹּל,** שֶׁהֲרֵי אֵין גִּדּוּלָם מִן הָאָרֶץ). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא מִין קְלָלָה אֵין מְבָרְכִין עָלָיו** כְּגוֹן חֹמֶץ שֶׁהוּא יַיִן שֶׁהִתְקַלְקֵל וְנוֹבְלוֹת שֶׁנָּפְלוּ קֹדֶם זְמַנָּם [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאַף הַגּוֹבַאי הוּא מִין קְלָלָה לְעוֹלָם שֶׁמַּזִּיק וְאוֹכֵל אֶת הַתְּבוּאָה (ראה תוי"ט)]: **מִשְׁנָה ד דִּין קְדִימָה בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו כַּמָּה מִינִים:** **הָיוּ לְפָנָיו מִינִים הַרְבֵּה** וְרוֹצֶה לֶאֱכֹל מִכֻּלָּם, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם פְּרִי מִמִּין שִׁבְעָה** - מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, **עָלָיו הוּא מְבָרֵךְ** תְּחִלָּה, שֶׁכֵּן חָשׁוּב הוּא, שֶׁנִּשְׁתַּבָּחָה בּוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְקוֹדֵם לִבְרָכָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה,** שֶׁהֶחָבִיב חָשׁוּב יוֹתֵר, וּמְבָרֵךְ עָלָיו תְּחִלָּה: **מִשְׁנָה ה דִּינֵי בִּרְכוֹת הַפּוֹטְרוֹת דְּבָרִים אֲחֵרִים מִן הַבְּרָכָה:** נָהוּג הָיָה לְפָעָמִים לְהַגִּישׁ קֹדֶם הַסְּעוּדָה יַיִן וּפַרְפָּרָאוֹת, כְּגוֹן פַּרְגִּיּוֹת וְדָגִים, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַלֵּב לַאֲכִילָה. וְכֵן בְּסוֹף הַסְּעוּדָה אַחַר שֶׁהִסִּירוּ אֶת הַלֶּחֶם וְקֹדֶם שֶׁבֵּרְכוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, הָיוּ חוֹזְרִים וְשׁוֹתִים יַיִן וְאוֹכְלִים פַּרְפָּרָאוֹת. וּלְפִיכָךְ, מִי שֶׁבֵּרַךְ **עַל הַיַּיִן שֶׁלְּפָנָיו לְאַחַר הַמָּזוֹן, פָּטַר** בִּבְרָכָתוֹ גַּם **אֶת הַיַּיִן שֶׁיִּשְׁתֶּה לְאַחַר הַמָּזוֹן. בָּרַךְ עַל הַפַּת, פָּטַר אֶת הַפַּרְפָּרוֹת שֶׁלְּפָנָיו לְאַחַר הַמָּזוֹן. בָּרַךְ עַל הַפַּת, פָּטַר אֶת הַפַּרְפָּרוֹת שֶׁלְּאַחַר הַמָּזוֹן. בָּרַךְ עַל הַפַּרְפָּרוֹת, לֹא פָטַר אֶת הַפַּת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא פָטַר אֶת הַפַּת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף לֹא מַעֲשֵׂה קְדֵרָה:** **ו הָיוּ יוֹשְׁבִין (לֶאֱכֹל),** בְּתַחִלַּת הַסְּעוּדָה, **פָּטַר** בִּבְרָכָתוֹ גַּם **אֶת הַפַּרְפָּרוֹת** שֶׁבָּאָה בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן, שֶׁמַּאַחַר שֶׁהִיא בָּאָה לְהַטְעִים אֶת הַפַּת, הֵיא טְפֵלָה לוֹ וְנִפְטֶרֶת בִּבְרָכָתָהּ [אֲבָל דְּבָרִים שֶׁבָּאִים שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַסְּעוּדָה, כְּגוֹן פֵּרוֹת, אַף שֶׁבָּאוּ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה, אֵינָם נִפְטָרִים עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַפַּת, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ לִפְנֵיהֶם (שו"ע או"ח סי' קעז ס"א)]. **וְאִם בֵּרַךְ עַל הַפַּרְפָּרוֹת** [-פַּת מְבֻשֶּׁלֶת שֶׁמְּבָרְכִים עָלֶיהָ מְזוֹנוֹת], **לֹא פָטַר אֶת הַפַּת,** וְאַף שֶׁגַּם הַפַּרְפָּרוֹת הִיא מִין פַּת, מִשּׁוּם שֶׁבִּרְכוֹתֵיהֶם אֵינָם שָׁווֹת וְאֵין הַפַּת טְפֵלָה לַפַּרְפָּרוֹת. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** לֹא רַק שֶׁאֵין הַפַּרְפָּרוֹת פּוֹטְרוֹת אֶת הַפַּת אֶלָּא **אַף לֹא** פּוֹטָרוֹת בִּבְרָכָתָהּ **מַעֲשֵׂה קְדֵרָה** - תַּבְשִׁיל הָעֲשׂוּי מִמִּינֵי דָּגָן כְּתוּשִׁים, כְּעֵין דַּיְסָא: **מִשְׁנָה ו אָדָם מוֹצִיא אֲחֵרִים בִּבְרָכָתוֹ:** בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ **יוֹשְׁבִין (לֶאֱכֹל)** בְּלֹא הֶסְבָּה,

ג' תשרי

משניות

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ז

בְּשׁוֹנָה מֵרְגִילוּתָם לֶאֱכֹל בַּהֲסִבָּה כְּשֶׁיּוֹשְׁבִים לֶאֱכֹל בַּחֲבוּרָה, **כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ** בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַדָּרֶךְ לִקְבֹּעַ סְעוּדָה יַחַד בְּלִי הֶסְבָּה. וְאִם **הֶסַבּוּ,** הֲרֵי זוֹ קְבִיעוּת סְעוּדָה שָׁנּוֹעֲדוּ לֶאֱכֹל בַּחֲבוּרָה אַחַת, **וְאֶחָד מְבָרֵךְ לַכֻּלָּן,** וּמוֹצִיאָם יְדֵי חוֹבָתָם, וְכֵן מִצְטָרְפִים לְחוֹבַת זִמּוּן. וְכֵן אִם אָמְרוּ 'נֵלֵךְ וְנֹאכַל פַּת בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי', אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא הֵסַבּוּ, הֲרֵי נוֹעֲדוּ לֶאֱכֹל בַּחֲבוּרָה אַחַת וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם. **בָּא לָהֶם יַיִן בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן,** אַף אִם הֵסַבּוּ לֶאֱכֹל יַחַד, **כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ,** כֵּיוָן שֶׁבְּאֶמְצַע הָאֲכִילָה אֵין דַּעְתָּם פְּנוּיָה לִשְׁמֹעַ הַבְּרָכָה אֶלָּא לִבְלֹעַ אֶת מַה שֶּׁבְּפִיהֶם, וְכֵן שָׁמָּא יֵחָנְקוּ בְּשָׁעָה שֶׁיַּעֲנוּ אָמֵן. אֲבָל אִם בָּא לָהֶם יַיִן לְאַחַר הַמָּזוֹן וְהֵם מְסֻבִּים יַחַד, **אֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם,** שֶׁדַּעְתָּם פְּנוּיָה לִשְׁמֹעַ הַבְּרָכָה, וְגַם חֲשַׁשׁ סְכָנָה בַּעֲנִיָּתָם. וּמִי שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן **הוּא אוֹמֵר** אֶת בִּרְכַּת 'בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים' **עַל הַמְּגֻמָּר** - בְּשָׂמִים שֶׁנֶּהֱגוּ לְהָבִיא לְאַחַר הַסְּעוּדָה וּלְהַנִּיחָם בְּמַחְתָּה עַל גָּחָלִים לְרֵיחַ טוֹב, וּמוֹצִיא אֶת כֻּלָּם. וְאַף **עַל פִּי שֶׁאֵין מְבִיאִין אֶת הַמְּגֻמָּר אֶלָּא לְאַחַר הַסְּעוּדָה** - לְאַחַר שֶׁכְּבָר בֵּרְכוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וּבְרָכָה זוֹ כְּבָר אֵינָהּ מִצָּרְכֵי הַסְּעוּדָה, מִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁהִתְחִיל לְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן הוּא מְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל בַּבְּרָכוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת, יִגְמֹר: **מִשְׁנָה ז עוֹד בְּדִין עִקָּר וְטַפֵּל:** אֹכֶל אֲכִילָה מְרֻבָּה שֶׁל פֵּרוֹת מְתוּקִים, וּכְדֵי לְהַעֲבִיר אֶת הַלַּחוּת שֶׁנִּדְבָּקָת בְּגוּפוֹ מֵהֶם, **הֵבִיאוּ לְפָנָיו מָלִיחַ בַּתְּחִלָּה** - קֹדֶם הַפַּת, **וּפַת עִמּוֹ, מְבָרֵךְ עַל הַמָּלִיחַ, וּפוֹטֵר** בִּבְרָכָתוֹ **אֶת הַפַּת,** שֶׁכֵּן **הַפַּת טְפֵלָה לוֹ** [-לַמָּלִיחַ] שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לַאֲכִילַת הַלֶּחֶם אֶלָּא לַמָּלִיחַ, וְרַק מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל אֶת הַמָּלִיחַ לְבַדּוֹ מֻחֲמַת מְלִיחוּתוֹ מְצָרֵף לוֹ חֲתִיכַת פַּת. וּמַה שֶּׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַמָּלִיחַ עַצְמוֹ וְלֹא אוֹמְרִים שֶׁהוּא טָפֵל לַפֵּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאָכַל אֶת הַפֵּרוֹת לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לֶאֱכֹל הַמָּלִיחַ, שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהַפֵּרוֹת יִגְרְמוּ לַחֲלִישׁוּת לִבּוֹ וְיִצְטָרֵךְ לְמָלִיחַ (תוס' מד. ד"ה באוכלי). **זֶה הַכְּלָל, כָּל** מַאֲכָל **שֶׁהוּא עִקָּר וְעִמּוֹ** מַאֲכָל אַחֵר **הַטְּפֵלָה** לוֹ, **מְבָרֵךְ עַל הָעִקָּר וּפוֹטֵר** בִּבְרָכָה זוֹ גַּם **אֶת הַטְּפֵלָה:**

מִשְׁנָה ח דִּינֵי בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, וּבְרָכָה עַל שְׁתִיַּת מַיִם: **אָכַל תְּאֵנִים עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים,** אוֹ מִין אַחֵר מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, **מְבָרֵךְ אַחֲרֵיהֶן שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת** שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, בִּרְכַּת הַזָּן, בִּרְכַּת הָאָרֶץ וּבִרְכַּת בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם, [בִּרְכַּת 'הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב' אֵינָהּ אֶלָּא תַּקָּנַת חֲכָמִים לְאַחַר חֻרְבַּן הַבַּיִת (רמב"ם בפיהמ"ש)], **דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל,** שֶׁלִּדְעָתוֹ הַפְסוּק (דברים ח י) 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ', שִׁבּוּ נִרְמְזוּ שְׁלֹשׁ הַבְּרָכוֹת ['וּבֵרַכְתָּ' - זוֹ בִּרְכַּת הַזָּן, 'עַל הָאָרֶץ' - זוֹ בִּרְכַּת הָאָרֶץ, 'הַטֹּבָה' זוֹ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם] מוֹסֵב עַל כָּל שִׁבְעַת הַמִּינִים הַמְּזֻכָּרִים קֹדֶם לָכֵן (שם פסוק ח). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** שֶׁאֵין מְבָרְכִים עַל שִׁבְעַת הַמִּינִים, אֶלָּא רַק **בְּרָכָה אַחַת** שֶׁהִיא **מֵעֵין שָׁלֹשׁ** הַבְּרָכוֹת. שֶׁלִּדְעָתָם אַחֲרֵי הַפְסוּק בּוֹ מְזֻכָּרִים שִׁבְעַת הַמִּינִים נֶאֱמַר (שם פסוק ט) 'אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם', וְתֵבֶת 'אֶרֶץ' שֶׁכְּבָר נִכְתְּבָה בְּפָסוּק 'אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה' נִכְתְּבָה שׁוּב כְּדֵי לְחַלֵּק וְלוֹמַר שֶׁהַפָּסוּק 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ' הַכָּתוּב אַחַר פָּסוּק זֶה, נֶאֱמַר רַק עַל הַלֶּחֶם הַמְּזֻכָּר בַּפָּסוּק שֶׁלְּפָנָיו, וְלֹא עַל שִׁבְעַת הַמִּינִים שֶׁקֹּדֶם לָכֵן. וְנֶסַח הַבְּרָכָה בְּדָבָר הַנַּעֲשֶׂה מֵחֲמֶשֶׁת מִינֵי דָּגָן, פּוֹתֵחַ בְּ'עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה', וְחוֹתֵם 'עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה'. עַל פֵּרוֹת שִׁבְעַת הַמִּינִים, פּוֹתֵחַ בְּ'עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ', וְחוֹתֵם 'עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת', וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חוֹתֵם 'וְעַל פֵּרוֹתֶיהָ'. עַל יַיִן, פּוֹתֵחַ בְּ'עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן' וְחוֹתֵם 'עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן' אוֹ 'גַּפְנָהּ'. וְעַל כָּל שְׁאָר דְּבָרִים מְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָן, [וְכַוָּנַת הַבְּרָכָה שֶׁמּוֹדֶה לַה' עַל שֶׁבָּרָא אֶת חֶסְרוֹנוֹ שֶׁהֵם הַלֶּחֶם וּמַיִם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם בִּלְעָדָם, וּמוֹדֶה גַּם 'עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָא לְהַחֲיוֹת בָּהֶם נֶפֶשׁ כָּל חָי', שֶׁהֵם כָּל הַמַּאֲכָלִים שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם שֶׁנִּבְרְאוּ לְתַעֲנוּג וְתוֹסֶפֶת טוֹבָה]. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אָכַל שֶׁלָּק** [-פִּרְי אוֹ יֶרֶק מְבֻשָּׁל הַרְבֵּה] **וְהוּא מְזוֹנוֹ** שֶׁסּוֹמֵךְ עָלָיו וְקָבַע עָלָיו סְעוּדָה, **מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת,** שֶׁבְּכְלַל מַה שֶּׁאָמְרָה הַתּוֹרָה 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ', כָּל דָּבָר שֶׁאוֹכֶל לְעִקַּר סְעוּדָתוֹ. **הַשְּׁוֹתֶה מַיִם לְצָמְאוֹ** [-כְּשֶׁהוּא צָמֵא] **אוֹמֵר 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ',** אֲבָל אִם אֵינוֹ צָמֵא, וְשׁוֹתֶה מַיִם כְּדֵי לִבְלֹעַ מַאֲכָל שֶׁנִּתְחַב לוֹ בִּגְרוֹנוֹ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אֵינוֹ מְבָרֵךְ כְּלָל. **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** קֹדֶם שְׁתִיַּת מַיִם מְבָרֵךְ **'בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת'.** וְלַהֲלָכָה לִפְנֵיהֶם מְבָרֵךְ 'שֶׁהַכֹּל', וּלְאַחֲרֵיהֶם 'בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת':

פֶּרֶק ז דִּינֵי זִמּוּן: **מִשְׁנָה א חִיּוּב הַזִּמּוּן, וְהָרְאוּיִים לְהִצְטָרֵף לְזִמּוּן:** **שְׁלֹשָׁה** אֲנָשִׁים אוֹ יוֹתֵר **שֶׁאָכְלוּ כְּאַחַת** [-בְּיַחַד], **חַיָּבִין לְזַמֵּן** - לְהִזְדַּמֵּן יַחַד וּלְבָרֵךְ בִּלְשׁוֹן רַבִּים כְּמוֹ שֶׁיִּבָּאֵר לְהַלָּן (מ"ג), וְלָמְדוּ חִיּוּב זֶה מֵהַפָּסוּק (תהלים לד ד) 'גַּדְּלוּ לַה' אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו', וְכֵן מֵהַפָּסוּק (דברים לב ג) 'כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ', שֶׁמִּשְּׁמַע שֶׁהַמְבָרֵךְ קוֹרֵא לְשָׁנִים נוֹסָפִים שֶׁיְּבָרְכוּ וְיוֹדוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמּוֹ. וּבְכְלַל הַמִּצְטָרְפִים לְזִמּוּן: מִי שֶׁאָכַל **דְּמַאי** - פֵּרוֹת שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם הֵם מְעֻשָּׂרִים, וְחִיְּבוּ חֲכָמִים לְעַשְּׂרָם מִסָּפֵק, וְאֵין הַבְּרָכָה מִצָּוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְהַפְקִיר אֶת מָמוֹנוֹ וְיִהְיֶה עָנִי הַמֻּתָּר בַּאֲכִילַת דְּמַאי, וְלָכֵן אַף שֶׁלֹּא הִפְקִיר אֵין הַבְּרָכָה נֶחְשֶׁבֶת לְמִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, וְכֵן מִי שֶׁאָכַל **מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** - שֶׁהַפְּרִשָׁה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, אַף אִם לֹא הִפְרִישָׁה עָלָיו תְּרוּמָה גְּדוֹלָה. וּבְאֹפֶן שֶׁהַמְּעֻשָּׂר הַפְרֵשׁ עוֹד לִפְנֵי שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ וְלֹא הָיָה חַיָּב עֲדַיִן בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה, וְנִלְמַד מֵהַכָּתוּב (במדבר יח כו) 'וְהֵרַמְתֶּם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה' מֵעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר' - וְדָרְשׁוּ: מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר אָמַרְתִּי לְךָ וְלֹא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְכֵן מִי שֶׁאָכַל **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֻקְדַּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ,** וְאַף אִם נִפְדּוּ עַל יְדֵי הַבְּעָלִים וְלֹא הוֹסִיפוּ חֻמָּשׁ כְּדִינָם (ראה ויקרא כז טו, לא), כִּי אֵין הַחֻמָּשׁ מְעַכֵּב אֶת הַפְּדָיוֹן וְהַפֵּרוֹת מֻתָּרִים, וְכֵן **הַשָּׁמֵשׁ** שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַסּוֹעֲדִים **שֶׁאָכַל כְּזַיִת,** שֶׁאַף שֶׁהַשִּׁמּוּשׁ הוֹלֵךְ וּבָא וְאֵינוֹ קָבוּעַ בְּמָקוֹם אֶחָד, הֲרֵי הוּא נִטְפָּל לַקְּבִיעוּת שֶׁל הָאוֹכְלִים כֵּיוָן שֶׁהוּא מְשַׁמְּשָׁם, **וְהַכּוּתִי** - מֵהַגּוֹיִם שֶׁהוּבְאוּ מִכּוּתָא וּמְשָׁאָר אֲרָצוֹת, עַל יְדֵי סַנְחֵרִיב, וְנִתְגַּיְּרוּ מֵאֵימַת הָאֲרָיוֹת שֶׁאָכְלוּ בָּהֶם (מלכים ב' יז-מא), אַךְ מִכָּל מָקוֹם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַתּוֹרָה וְהִתְגַּיְּרוּ כַּדִּין. וְלָכֵן כָּל אֵלּוּ מִצְטָרְפִים **וּמְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם. אֲבָל** מִי שֶׁאָכַל **טֶבֶל** - גְּדוּלִים שֶׁלֹּא הִפְרִישׁוּ מֵהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעְשְׂרוֹת, וְהֵם אֲסוּרִים בַּאֲכִילָה, וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה הַטֶּבֶל רַק מִדַּרַבָּנָן כְּגוֹן שֶׁגָּדַל בְּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב שֶׁאֵינוֹ יוֹנֵק מִן הָאָרֶץ, וְכֵן מִי שֶׁאָכַל **מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וּכְשֶׁהִפְרִישׁוּ אֶת הַמַּעֲשֵׂר כְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּ הַפֵּרוֹת וְהִתְחַיְּבוּ בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה, וְצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מִן הַמַּעֲשֵׂר תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, חוּץ מִן הָעֲשִׂירִית שֶׁמַּפְרִישׁ לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כח) 'כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם תְּרוּמַת ה' מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם', שֶׁמִּשְּׁמָעוֹ שֶׁכָּל תְּרוּמָה שֶׁבּוֹ תָּרִימוּ, וּבִכְלָל זֶה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּתְרוּמָה גְּדוֹלָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, הוּא רַק בְּאֹפֶן שֶׁהִפְרִישׁ אֶת הַמַּעֲשֵׂר לִפְנֵי שֶׁהִתְחַיְּבוּ הַפֵּרוֹת בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר], וְכֵן מִי שֶׁאָכַל **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** [חוּץ לִירוּשָׁלַיִם] **וְהֻקְדַּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ** כַּהֲלָכָה, שֶׁפָּדָה אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מַטְבֵּעַ שֶׁאֵין עָלָיו צוּרָה [נֶגֶד דִּינוֹ הַנִּלְמָד מֵהַפָּסוּק (דברים יד כה) 'וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ'], וְהֻקְדַּשׁ שֶׁפָּדָאוֹ בְּקַרְקַע [נֶגֶד דִּינוֹ הַנִּלְמָד בִּכְלָל וּפָרַט וּכְלָל מִ'וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ' (ויקרא כז יט: 'וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף וְקָם לוֹ')], שֶׁאֵין פִּדְיוֹנָם חָל, וּבְכָל אֵלּוּ בִּרְכָתָם הִיא מְצָוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, וְהַמְבָרֵךְ עַל מַאֲכָל אָסוּר הֲרֵי הוּא כְּמְגַדֵּף כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י ג) 'וּבֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ ה'', דְּהַיְינוּ, שֶׁגָּזְלָן הַמְבָרֵךְ עַל גְּזֵלָתוֹ אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא מְנַאֵץ, וְכֵן הוּא בְּכָל הַדְּבָרִים הָאֲסוּרִים כְּשֶׁמְּבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, **וְהַשָּׁמֵשׁ שֶׁאָכַל פָּחוֹת מִכְּזַיִת** וְאֵינוֹ חַיָּב בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, **וְהַנָּכְרִי** אַף שֶׁכְּבָר נִמּוֹל כְּדֵי לְהִתְגַּיֵּר, כָּל עוֹד שֶׁלֹּא טָבַל לְגֵרוּתוֹ עֲדַיִן נָכְרִי הוּא וְאֵינוֹ שַׁיָּךְ בִּבְרְכַּת הַמָּזוֹן, הֲרֵי כָּל אֵלּוּ **אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם: מִשְׁנָה ב הַפְּטוּרִים מִזִּמּוּן:** **נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם** - אֵינָם מִצְטָרְפִים לַאֲנָשִׁים לְהִתְחַיֵּב בְּזִמּוּן, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין מָצוּי כָּל כָּךְ שֶׁיִּהְיוּ הַנָּשִׁים בְּקִיאוֹת בִּבְרְכַּת הַזִּמּוּן, לֹא חִיְּבוּם חֲכָמִים בְּכָךְ, וְעֶבֶד כְּנַעֲנִי דִּינוֹ כְּאִשָּׁה (חגיגה ד.). וְאַף אִם רָצוּ לְהִצְטָרֵף לְזִמּוּן אֵינָם רַשָּׁאִים, נָשִׁים מִטַּעַם שֶׁאֵין נָאֶה לְהִתְחַבֵּר עִמָּן, וַעֲבָדִים לְפִי שֶׁפְּרוּצִים בְּזִנּוּת וּמִשְׁכָּב זָכוּר. אָמְנָם אִם הָיוּ שָׁלֹשׁ נָשִׁים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֲבָדִים יְכוֹלִים לְזַמֵּן לְעַצְמָם אִם רוֹצִים [אֲבָל נָשִׁים וַעֲבָדִים לֹא יְזַמְּנוּ יַחַד מִשּׁוּם פְּרִיצוּת]. וּקְטַנִּים אֵינָם בְּנֵי מִצְוָה כְּלָל, וְאַף אִם רָצוּ אֵין מְזַמְּנִים. [וְקָטָן הַיּוֹדֵעַ לְמִי מְבָרְכִים נֶחְלְקוּ הַמְפָרְשִׁים אִם מְזַמְּנִים עָלָיו אוֹ שֶׁאֵין מְזַמְּנִים עָלָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וְיָבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת]. **שִׁעוּר הָאֲכִילָה הַמְחַיֶּבֶת בִּבְרְכַּת הַמָּזוֹן וּבְזִמּוּן:** **עַד כַּמָּה מְזַמְּנִין** - כַּמָּה צָרִיךְ לֶאֱכֹל כְּדֵי לְהִתְחַיֵּב בִּבְרְכַּת הַמָּזוֹן וּלְהִצְטָרֵף לְזִמּוּן, **עַד שֶׁיֹּאכַל כְּזַיִת,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ח י) 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ', וְשִׁעוּר אֲכִילָה הוּא כְּזַיִת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד כְּבֵיצָה** שֶׁהִיא כִּשְׁנֵי זֵיתִים, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר גַּם 'וְשָׂבָעְתָּ', וְצָרִיךְ אֲכִילָה שֶׁאַפְשָׁר לִשְׂבֹּעַ מִמֶּנָּה. וּלְרַבִּי מֵאִיר 'וְשָׂבָעְתָּ' פֵּרוּשׁוֹ בִּשְׁתִיָּה וְלֹא בַּאֲכִילָה. וּדְרָשׁוֹת אֵלּוּ הֵן אַסְמַכְתָּא

המבוארות

בְּעָלְמָא, וּמִן הַתּוֹרָה כָּל שֶׁלֹּא שָׂבַע מֵאֲכִילָתוֹ פָּטוּר מִלְּבָרֵךְ אַף אִם אָכַל כְּזַיִת אוֹ כְּבֵיצָה: **מִשְׁנָה ג נָשִׂים בִּרְכַּת הַזִּמּוּן:** **כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה נֵשׂ **מְזַמְּנִין, בִּשְׁלֹשָׁה** אֲנָשִׁים, **אוֹמֵר** הַמְזַמֵּן לַמְסֻבִּים: 'נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ'. **בִּשְׁלֹשָׁה וְהוּא** - כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים מִלְּבַד הַמְזַמֵּן, **אוֹמֵר** הַמְזַמֵּן, 'בָּרְכוּ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ', שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִכְלֹל אֶת עַצְמוֹ עִמָּהֶם בַּאֲמִירָתוֹ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שִׁעוּר זִמּוּן מִלְּבַדּוֹ. **בַּעֲשָׂרָה** אֲנָשִׁים צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֵׁם ה', וְלָכֵן **אוֹמֵר, 'נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ** שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ'. **בַּעֲשָׂרָה וְהוּא, אוֹמֵר 'בָּרְכוּ** לֵאלֹהֵינוּ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ'. וְזוֹ דַּעַת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הַמְבָאֶרֶת בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה שֶׁלְּפִי רִבּוּי הַקָּהָל מְשַׁתְּנָה נֻסַּח הַבְּרָכָה. אָמְנָם לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא נֻסַּח הַבְּרָכָה קָבוּעַ, וְלָכֵן **אֶחָד** - בֵּין אִם יֵּשׁ **עֲשָׂרָה** אֲנָשִׁים, **וְאֶחָד** - וּבֵין אִם יֵּשׁ **עֲשָׂרָה רִבּוֹא** - מֵאָה אֶלֶף, לְעוֹלָם הוּא אוֹמֵר 'נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ', וְאֵינוֹ מוֹסִיף שְׁמוֹת בִּבְרָכָה. וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי שֶׁנֻּסַּח הַבְּרָכָה מִשְׁתַּנֶּה, **בְּמֵאָה** אֲנָשִׁים **אוֹמֵר, 'נְבָרֵךְ לָה' אֱלֹהֵינוּ** שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ'. **בְּמֵאָה וְהוּא, אוֹמֵר 'בָּרְכוּ** לָה' אֱלֹהֵינוּ' וְכוּ'. **בְּאֶלֶף** אֲנָשִׁים **אוֹמֵר, 'נְבָרֵךְ לָה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל** שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ'. **בְּאֶלֶף וְהוּא, אוֹמֵר 'בָּרְכוּ** לָה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל' וְכוּ'. **בְּרִבּוֹא** - בַּעֲשָׂרֹת אֲלָפִים אֲנָשִׁים, **אוֹמֵר, 'נְבָרֵךְ לָה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמָּזוֹן שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ'. **בְּרִבּוֹא וְהוּא, אוֹמֵר 'בָּרְכוּ** לָה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל' וְכוּ'. **כְּעִנְיָן שֶׁהוּא מְבָרֵךְ** - כַּנֻּסָּח שֶׁהַמְזַמֵּן מְבָרֵךְ, **כָּךְ עוֹנִין אַחֲרָיו** שְׁאַר הַסּוֹעֲדִים, וְאִם הָיוּ רִבּוֹא אוֹמְרִים, **'בָּרוּךְ** ה' **אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמָּזוֹן שֶׁאָכַלְנוּ', וְאִם הָיוּ אֶלֶף** אוֹ מֵאָה אוֹ עֲשָׂרָה, הֲרֵי הֵם הָיוּ רִבּוֹא אוֹמְרִים, וְיֵכוֹלִים לְזַמֵּן בְּיַחַד. **וְאִם לָאו,** שֶׁאֵינָם רוֹאִים אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, אֵינָם מִצְטָרְפִים, **וְאֵלּוּ מְזַמְּנִין לְעַצְמָן, וְאֵלּוּ מְזַמְּנִין לְעַצְמָן.** וְאִם שָׁמַשׁ אֶחָד מְשַׁמֵּשׁ לִשְׁתֵּיהֶן, הוּא מְצָרְפָן לְזִמּוּן אַף אִם אֵינָם רוֹאִים אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ. **דִּין בִּרְכַּת יַיִן שֶׁאֵינוֹ מָזוּג בְּמַיִם:** **אֵין מְבָרְכִין עַל הַיַּיִן** 'בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן', **עַד שֶׁיִּתֵּן לְתוֹכוֹ מַיִם,** שֶׁיֵּינָם הָיָה חָזָק מְאֹד וּבְלִי מַיִם לֹא הָיָה רָאוּי לִשְׁתִיָּה, וְאֵינוֹ חָשׁוּב עֲדַיִן יוֹתֵר מֵעֲנָבִים וְאֵינוֹ קוֹבֵעַ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ, וּמְבָרְכִים עָלָיו 'בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ', **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מְבָרְכִין** עָלָיו 'בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן', אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא חַי בִּלְי מַיִם, הוֹאִיל וְרָאוּי לִשְׁתִיָּה בְּאֹפֶן שֶׁעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ מַשְׁקָאוֹת, כְּגוֹן: אֲנוֹמֵלִין [-תַּעֲרֹבֶת שֶׁל יַיִן יָשָׁן, דְּבַשׁ וּפִלְפְּלִים], וְנִמְצָא שֶׁאַף עַתָּה נִשְׁתַּנָּה לְשֶׁבַח מֵעֲנָבִים, וּלְפִיכָךְ קוֹבֵעַ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ:

פֶּרֶק ח מַחֲלוֹקוֹת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּעִנְיְנֵי סְעוּדָה: **מִשְׁנָה א מַחֲלָקָתָם בְּסֵדֶר בִּרְכוֹת הַקְּדוּשׁ:** **אֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מַחֲלֹקֶת בֵּין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּעִנְיְנֵי סְעוּדָה:** מַחֲלֹקֶת א' - **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** בְּקִדּוּשׁ שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, **מְבָרֵךְ** תְּחִלָּה אֶת בִּרְכַּת הַקִּדּוּשׁ **עַל הַיּוֹם, וְאַחַר כָּךְ** מְבָרֵךְ בִּרְכַּת בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן **עַל הַיַּיִן,** לְפִי שֶׁהַיּוֹם הִתְקַדֵּשׁ קֹדֶם שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַיַּיִן לַשֻּׁלְחָן לְקַדֵּשׁ עָלָיו, וְלָכֵן בִּרְכָתוֹ קוֹדֶמֶת לִבְרִכַּת הַיַּיִן. וְעוֹד, שֶׁהַיּוֹם הוּא הַגּוֹרֵם לַיַּיִן שֶׁיָּבוֹא, שֶׁאִם לֹא הָיָה צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ, לֹא הָיָה שׁוֹתֶה עַתָּה יַיִן. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבָרֵךְ** תְּחִלָּה **עַל הַיַּיִן, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם,** לְפִי שֶׁבְּלֹא יַיִן לֹא הָיָה יָכוֹל לְקַדֵּשׁ אֶת הַיּוֹם, וְנִמְצָא שֶׁהַיַּיִן הוּא הַגּוֹרֵם לַקִּדּוּשׁ שֶׁיֵּאָמֵר. וְעוֹד, שֶׁבִּרְכַּת הַיַּיִן תְּדִירָה יוֹתֵר מִבִּרְכַּת קִדּוּשׁ הַיּוֹם, וְתָדִיר וְאֵינוֹ תָדִיר, תָּדִיר קוֹדֵם [וּמַחֲלֹקְתָּם הִיא אַף בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לוֹ יַיִן וּמְקַדֵּשׁ עַל הַפַּת]: **מִשְׁנָה ב מַחֲלָקָתָם בִּזְמַן נְטִילַת יָדַיִם לִסְעוּדָה, קֹדֶם אוֹ אַחַר הַקִּדּוּשׁ:** הַקְדָּמָה: מֵאַחַר שֶׁיְּדֵי הָאָדָם עַסְקָנִיּוֹת הֵן וְיֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁנָּגְעוּ בְּטֻמְאָה וְנִטְמְאוּ, אוֹ שֶׁנָּגַע בָּהֶם בְּבָשָׂרוֹ בִּמְקוֹם הַטְּנֹפֶת, וּמִגֻּנָּה הַדָּבָר שֶׁיֹּאכַל כָּךְ תְּרוּמָה, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁסְּתָם יָדַיִם' יָדַיִם שֶׁאֵין יָדוּעַ שֶׁנִּשְׁמְרוּ בְּטָהֳרָה, הֲרֵי הֵן שְׁנִיּוֹת לְטֻמְאָה וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, אֲם לֹא נִטְלוּם בְּמַיִם. עוֹד גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקִים שֶׁנָּגְעוּ בִּסְתָם יָדַיִם', הֲרֵי הֵם 'רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה', בְּכְדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בְּנֵי אָדָם, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁמַּשְׁקִים שֶׁנָּגְעוּ בְּסָתָם יָדַיִם אֵינָם נִטְמָאִים [אַף שֶׁסְּתָם יָדַיִם טְמֵאוֹת הֵן], כֵּן מַשְׁקִים שֶׁנָּגְעוּ בְּשֶׁרֶץ אֵינָם נִטְמָאִים [וּבֶאֱמֶת הֵם 'רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה' מִן הַתּוֹרָה]. עוֹד גָּזְרוּ חֲכָמִים, שֶׁאַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֵין כְּלִי נִטְמָא אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה בִּלְבַד, מִכָּל מָקוֹם מַשְׁקִים טְמֵאִים מְטַמְּאִים כֵּלִים, בְּכְדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים אֵינָם מְטַמְּאִים כֵּלִים, כָּךְ מַשְׁקִים שֶׁל זָב [שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה] אֵינָם מְטַמְּאִים כֵּלִים (שבת יד: ורש"י שם). וְאָמְנָם תַּקָּנָה זוֹ הִיא דַּוְקָא כְּשֶׁנִּטְמָא הַכְּלִי מִתּוֹכוֹ, אוּלָם כְּלִי שֶׁנִּטְמְאוּ אֲחוֹרָיו בְּמַשְׁקִים, אֲחוֹרָיו טְמֵאִים וְאֵין תּוֹכוֹ טָמֵא, וְהוּא הַכֹּר שֶׁעָשׂוּ חֲכָמִים שֶׁטֻּמְאָה זוֹ הִיא רַק מִדְּרַבָּנָן, וְאֵין לִשְׁרֹף תְּרוּמָה אוֹ קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ בָּהּ (רש"י נב: ד"ה תוכו). **מַחֲלֹקֶת ב' - בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** תְּחִלָּה **נוֹטְלִין לַיָּדַיִם** בִּכְדֵי לְטַהֵרָם מִטֻּמְאַת סְתָם יָדַיִם, וְרַק **אַחַר כָּךְ מְזַגִּין אֶת הַכּוֹס** שֶׁל קִדּוּשׁ הַיּוֹם. שֶׁכֵּן אִם לֹא יִטֹּל יָדָיו תְּחִלָּה, וְיִהְיוּ יָדָיו שְׁנִיּוֹת לְטֻמְאָה, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּהְיוּ נִיצוֹצוֹת מַשְׁקֶה עַל אֲחוֹרֵי הַכּוֹס, וּכְשֶׁיִּגְּעוּ בְּיָדָיו יֵעָשׂוּ 'רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה', וְיַחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת אֲחוֹרֵי הַכּוֹס שֶׁיִּהְיֶה שֶׁנִּי לְטֻמְאָה', וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלִי שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים [גְּזֵרָה שְׁמָא יִגָּתְזוּ נִיצוֹצוֹת מִן הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלִי אֶל אֲחוֹרֵי הַכְּלִי, וְיִטַּמְּאוּ מֵחֲמַת אֲחוֹרֵי הַכְּלִי, וְיִהְיוּ 'רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה', וְיַחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם שֶׁיִּגְּעוּ בָּהֶם, וְיַחְזְרוּ הַיָּדַיִם וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַתְּרוּמָה]. **וּבֵית הִלֵּל** שֶׁלְּדַעְתָּם מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלִי שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים [שֶׁאֵין לַחֲשֹׁשׁ לְנִיצוֹצוֹת לְפִי שֶׁאֵינָם מְצוּיִים] **אוֹמְרִים,** שֶׁתְּחִלָּה **מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס** וְשׁוֹתִים אוֹתָהּ, וְרַק **אַחַר כָּךְ נוֹטְלִין לַיָּדַיִם,** שֶׁכֵּן אִם יִטֹּל יָדָיו תְּחִלָּה, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁלֹּא יִנָּגְבֵם יָפֶה וְיִשָּׁאֲרוּ מַשְׁקִים עַל יָדָיו, וְיִטַּמְּאוּ הַמַּשְׁקִים מֵחֲמַת אֲחוֹרֵי הַכּוֹס, וְיִהְיוּ 'רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה', וְיַחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת יָדָיו. וְעוֹד, שֶׁאַף לְשִׁיטַת בֵּית שַׁמַּאי שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלִי שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיִּטְמְאוּ יָדָיו מֵחֲמַת אֲחוֹרֵי הַכּוֹס אִם לֹא יְנַגְּבֵם יָפֶה, מִכָּל מָקוֹם אֵין לִטֹּל אֶת הַיָּדַיִם קֹדֶם מְזִיגַת הַכּוֹס, לְפִי שֶׁאָז לֹא תִּהְיֶה הַנְּטִילָה סְמוּכָה לַסְּעוּדָה, וְעָדִיף לְסָמֵךְ אֶת הַנְּטִילָה לְסְעוּדָה שֶׁהוּא דִּין מֵהֲלָכוֹת סְעוּדָה, מֵאֲשֶׁר לִטֹּל אֶת יָדָיו קֹדֶם מֵחֲמַת חֲשָׁשׁ שֶׁיִּנָּתְזוּ הַנִּיצוֹצוֹת לַאֲחוֹרֵי הַכְּלִי (גמרא נב:): **מִשְׁנָה ג מַחֲלָקָתָם בְּמָקוֹם הַנָּחַת הַמַּפָּה שֶׁקִּנַּח בָּהּ יָדָיו:** מַחֲלֹקֶת ג' - **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מַקְנֵחַ** [-מְנַגֵּב] אָדָם אֶת **יָדָיו** אַחַר שֶׁנִּטְלָם לַסְּעוּדָה **בְּמַפָּה** [-בְּמַגֶּבֶת], **וּמַנִּיחָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן** שֶׁהוּא אוֹכֵל עָלָיו, בִּכְדֵי לְקַנֵּחַ בָּהּ אֶת יָדָיו בְּמַהֲלַךְ הַסְּעוּדָה. וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיִּטְמְאוּ הַמַּשְׁקִים שֶׁבַּמַּפָּה מֵחֲמַת הַשֻּׁלְחָן, שֶׁכֵּן לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי

משניות

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ט

המבוארות

אָסוּר לֶאֱכֹל עַל שֻׁלְחָן שֶׁהוּא 'שֵׁנִי לְטֻמְאָה', אֲפִלּוּ חֻלִּין [שֶׁמָּא יָבוֹא לֶאֱכֹל עָלָיו תְּרוּמָה הַנִּפְסֶלֶת מִ'שֵּׁנִי לְטֻמְאָה']. אַךְ לֹא יַנִּיחֶנָּה עַל הַכַּר שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלָיו, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁהַכַּר טָמֵא [בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי], וִיטַמֵּא אֶת הַמִּשְׁקִים שֶׁבַּמַּפָּה וְיֵעָשׂוּ מִדְּרַבָּנָן רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְכֵאֲשֶׁר יִנַּגֵּב אֶת יָדָיו בַּמַּגֶּבֶת, יִטְמְאוּ יָדָיו. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים** מְקַנְּחַ אָדָם אֶת יָדָיו בְּמַפָּה וּמַנִּיחָהּ **עַל הַכָּסֶת** [-הַכַּר] שֶׁיּוֹשֵׁב עָלָיו, אַךְ לֹא יַנִּיחֶנָּה עַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁאוֹכֵל עָלָיו. שֶׁכֵּן לְדַעַת בֵּית הִלֵּל מֵתָר לֶאֱכֹל חֻלִּין עַל שֻׁלְחָן שֶׁהוּא 'שֵׁנִי לְטֻמְאָה' [וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹא לֶאֱכֹל עָלָיו גַּם תְּרוּמָה, כִּי אוֹכְלֵי תְּרוּמָה זְרִיזִים הֵם], וְאִם יַנִּיחַ אֶת הַמַּגֶּבֶת עַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁאוֹכֵל עָלָיו, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּטְמְאוּ הַמִּשְׁקִים שֶׁבַּמַּגֶּבֶת מֵחֲמַת הַיָּדַיִם הַנִּפְסָלוֹת מִדְּרַבָּנָן וְאֵין דְּגִמָּתָהּ מִדְּאוֹרָיְתָא, שֶׁכֵּן אָדָם אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה מִ'רִאשׁוֹן': **מִשְׁנָה ד מְחֻלָּקְתָּם בְּעִנְיְנֵי נְטִילַת מַיִם אַחֲרוֹנִים:** מַחֲלֹקֶת ד' - **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** לְאַחַר גְּמַר הַסְּעוּדָה, **מְכַבְּדִין** [-מְטַאטְאִים] תְּחִלָּה **אֶת הַבַּיִת** מִפֵּרוּרֵי הַלֶּחֶם, **וְאַחַר כָּךְ נוֹטְלִין לְיָדַיִם** עַל הַקַּרְקַע בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, שֶׁלְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשַׁמָּשׁ עִם הָאָרֶץ, וְיֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁעַל הַקַּרְקַע מֻנָּחִים פֵּרוּרֵי פַּת גְּדוֹלִים מִכְּזַיִת שֶׁאָסוּר לְאָבְדָם, וְאִם יִטְלוּ אֶת הַיָּדַיִם תְּחִלָּה, יִנָּתְזוּ עֲלֵיהֶם מַיִם וְיַפְסִידוּ אוֹתָם, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, נוֹטְלִין לְיָדַיִם** בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים תְּחִלָּה **וְאַחַר כָּךְ מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת,** שֶׁכֵּן לְדַעְתָּם אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשַׁמָּשׁ עִם הָאָרֶץ, וְשַׁמָּשׁ תָּלְמִיד חָכָם לֹא יַנִּיחַ פֵּרוּרִים הַגְּדוֹלִים מִכְּזַיִת, וְאֵין כָּל חֶשְׁשׁ. [וּפֵרוּרִים פְּחוּתִים מִכְּזַיִת מֻתָּר לְאָבְדָם בְּיָדַיִם]: **מִשְׁנָה ה מְחֻלָּקְתָּם בְּסֵדֶר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְהַבְדָּלָה לְאָדָם שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא כּוֹס אֶחָת:** מַחֲלֹקֶת ה' - הָאוֹכֵל סְעוּדָה שְׁלִישִׁית בְּשַׁבָּת וְהֶחְשִׁיךְ עָלָיו הַיּוֹם קֹדֶם שֶׁגָּמַר סְעוּדָתוֹ, אִם יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי כוֹסוֹת, יְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן בְּכוֹס הָרִאשׁוֹנָה, וּלְאַחַר מִכֵּן יַבְדִּיל עַל הַכּוֹס הַשֵּׁנִיָּה [שֶׁאֵין אוֹמְרִים שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת עַל כּוֹס אֶחָת], אַךְ אִם יֵשׁ לוֹ כּוֹס אַחַת בִּלְבַד, וְעָלָיו לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּלְהַבְדִּיל עַל אוֹתָהּ הַכּוֹס, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** יְבָרֵךְ תְּחִלָּה 'בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ' עַל הַנֵּר, לְפִי שֶׁמְּמֻנֶּה נֶהֱנֶה תְּחִלָּה, שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁמְּבִיאוֹ נֶהֱנֶה מֵאוֹרוֹ, וּלְאַחַר מִכֵּן יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בָּהּ מֵעֵת שֶׁאָכַל, וּלְאַחַר מִכֵּן יְבָרֵךְ עַל **הַבְּשָׂמִים** וְיַקְדִּימֵם לִבְרִכַּת הַהַבְדָּלָה, וּלְבַסּוֹף יְבָרֵךְ אֶת בִּרְכַּת **הַהַבְדָּלָה** בִּכְדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁאֵין הַשַּׁבָּת עַל עָלָיו וְהוּא מִתְאַחֵר לְהוֹצִיאָהּ [וּלְאַחַר מִכֵּן יְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, לְפִי שֶׁהַהַבְדָּלָה גּוֹרֶמֶת לַיַּיִן שֶׁיָּבֹא, וּכְבָר יָצְאָה הַשַּׁבָּת וַעֲדַיִן יַיִן לֹא בָּא (ראה משנה א)]. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** תְּחִלָּה יְבָרֵךְ עַל הַנֵּר שֶׁמְּמֻנֶּה נֶהֱנֶה תְּחִלָּה, וּלְאַחַר מִכֵּן יְבָרֵךְ עַל **הַבְּשָׂמִים,** כְּדֵי שֶׁיְּהוּ הַבְּשָׂמִים בָּאִים לְהַעֲבִיר אֶת רֵיחוֹ הָרַע שֶׁל הַמֵּת. וְהַטַּעַם שֶׁאֵין מְבָרְכִים עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל נָכְרִים, כַּמְבֹאָר בְּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה, לְפִי שֶׁאֵין מְבָרְכִים בַּהַבְדָּלָה **לֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁלִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה,** שֶׁתִּשְׁמִישֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה, וְלָכֵן אַף אֵין מְבָרְכִים עַל בְּשָׂמִים שֶׁל נָכְרִים הַיּוֹשְׁבִים בִּמְסִבָּה, שֶׁפְּתָם מְסִבַּת נָכְרִים הִיא לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. **אֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר עַד** שֶׁיְּהוּ קְרוֹבִים אֵלָיו בִּכְדֵי **שֶׁיֵּאוֹתוּ** - שֶׁיּוּכְלוּ לֵהָנוֹת **לְאוֹרוֹ,** וּלְהַבְדִּיל בֵּין מַטְבֵּעַ לְמַטְבֵּעַ: **מִשְׁנָה ז מְחֻלָּקְתָּם בְּדִין אָדָם שֶׁאָכַל וְשָׁכַח לְבָרֵךְ:** מַחֲלֹקֶת ז' - **מִי שֶׁאָכַל** פַּת שֶׁמְּבָרְכִים עָלֶיהָ הַמּוֹצִיא אוֹ שְׁאָר מִינֵי מְזוֹנוֹת מֵחֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן, שֶׁחָשְׁבוּם הֵם וְיֵשׁ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה בְּמָקוֹם הָאֲכִילָה, לֹא יַעֲקֹר מִן הַמָּקוֹם שֶׁאָכַל עַד שֶׁיְּבָרֵךְ עֲלֵיהֶם [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא הַדִּין אִם אָכַל אֶחָד מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים]. וְאִם שָׁכַח **וְלֹא בֵרַךְ** וְהָלַךְ מִן הַמָּקוֹם שֶׁאָכַל שָׁם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ** הָרִאשׁוֹן שֶׁאָכַל בּוֹ **וִיבָרֵךְ** שָׁם בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה, שֶׁהֲרֵי אִם הָיָה שׂוֹכֵחַ אַרְנָק בִּראשׁ הַבִּירָה, הָיָה חוֹזֵר לְלָקְחוֹ, וְאִם לִכְבוֹד עַצְמוֹ הוּא חוֹזֵר, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁעָלָיו לַחֲזֹר לִכְבוֹד שָׁמַיִם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יְבָרֵךְ בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר** שֶׁלֹּא בֵּרַךְ, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ בַּמָּקוֹם שֶׁאָכַל. [וְאִם הֵזִיד וְלֹא בֵּרַךְ בַּמָּקוֹם שֶׁאָכַל, אַף בֵּית הִלֵּל מוֹדִים שֶׁעָלָיו לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ וּלְבָרֵךְ שָׁם]. **עַד מָתַי יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה:** מִי שֶׁגָּמַר סְעוּדָתוֹ, **עַד אֵימָתַי הוּא מְבָרֵךְ** [-יָכוֹל לְבָרֵךְ] בִּרְכָה אַחֲרוֹנָה. **עַד כְּדֵי שֶׁיִּתְעַכֵּל הַמָּזוֹן שֶׁבְּמֵעָיו,** וְכָל זְמַן שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ רָעֵב, סִימָן הוּא שֶׁעוֹד לֹא נִתְעַכֵּל הַמָּזוֹן וְיָכוֹל לְבָרֵךְ: **מִשְׁנָה ח מְחֻלָּקְתָּם בְּדִין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל הַכּוֹס:** מַחֲלֹקֶת ח' - בְּנֵי אָדָם שֶׁאָכְלוּ **וּבָא לָהֶם** כּוֹס **יַיִן לְאַחַר הַמָּזוֹן** קֹדֶם שֶׁבֵּרְכוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, **וְאֵין שָׁם** יַיִן אֶלָּא **אוֹתוֹ הַכּוֹס. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** אִם יִרְצֶה **מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן** וְשׁוֹתֶהוּ בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה **וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן,** שֶׁכֵּן לְשִׁיטָתָם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אֵינָהּ טְעוּנָה כּוֹס. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים** לֹא יִשְׁתֶּה אֶת הַכּוֹס קֹדֶם בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁכֵּן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן טְעוּנָה כּוֹס, אֶלָּא **מְבָרֵךְ עַל הַמָּזוֹן** וְרַק **אַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן** וְשׁוֹתֶהוּ. [וְהַמְבָאר בְּמִשְׁנָה ה' שֶׁגַּם לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַל הַיַּיִן, אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא כּוֹס אַחַת, הִיא דַּעַת תַּנָּא אַחֵר בְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי]. **דִּין עֲנִיַּת אָמֵן כְּשֶׁלֹּא שָׁמַע אֶת כָּל הַבְּרָכָה: עוֹנִין אָמֵן אַחַר יִשְׂרָאֵל הַמְבָרֵךְ** אַף אִם שָׁמַע רַק אֶת סִיּוּם הַבְּרָכָה וְלֹא שָׁמַע שֶׁהִזְכִּיר הַמְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם, שֶׁמִּסְתָּמָא בֵּרַךְ לַה'. **וְאֵין עוֹנִין אָמֵן אַחַר הַמְבָרֵךְ** בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ שַׁיָּכֶת לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה אוֹ שֶׁהִתְחִיל בְּשֵׁם טָמֵא וְסִיֵּם בְּשֵׁם טָהוֹר, כְּגוֹן שֶׁבֵּרַךְ עַל הַמַּיִם וְסִיֵּם עַל הַיַּיִן, שֶׁמִּסְתָּמָא לֹא כִּוֵּן לְהוֹצִיא בְּרָכָה זוֹ לְשֵׁם יַיִן: **מִשְׁנָה ט מְחֻלָּקְתָּם בְּעִנְיַן הַבְדָּלָה, מִפְּרֻשֶׁת הַמִּשְׁנָה אֶת דִּינֶיהָ:** אֵין מְבָרְכִין בַּהַבְדָּלָה **לֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל נָכְרִים,** עַל הַנֵּר אֵין מְבָרְכִים, לְפִי שֶׁאָנוּ תּוֹלִים שֶׁהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים עָשָׂה מְלָאכָה לְאוֹרוֹ בְּשַׁבָּת, וְנֵר שֶׁלֹּא שָׁבַת מִמְּלָאכָה בְּשַׁבָּת, אֵין חִדּוּשׁ בְּהַדְלָקָתוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאֵין מְבָרְכִין אֶלָּא עַל חִדּוּשׁוֹ שֶׁל הַנֵּר. וְעַל הַבְּשָׂמִים אֵין מְבָרְכִים מֵהַטַּעַם שֶׁיִּבְאַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה. וְכֵן אֵין מְבָרְכִים בַּהַבְדָּלָה, **לֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל מֵתִים,** שֶׁלֹּא בָּאוּ לְהָאִיר אוֹ לְהָרִיחַ, אֶלָּא הַנֵּר בָּא לְכָבוֹד, וְהַבְּשָׂמִים בָּאִים לְהַעֲבִיר אֶת רֵיחוֹ הָרַע שֶׁל הַמֵּת. וְהַטַּעַם שֶׁאֵין מְבָרְכִים עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל נָכְרִים, כַּמְבֹאָר בְּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה, לְפִי שֶׁאֵין מְבָרְכִים בַּהַבְדָּלָה **לֹא עַל הַנֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁלִּפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה,** שֶׁתִּשְׁמִישֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה, וְלָכֵן אַף אֵין מְבָרְכִים עַל בְּשָׂמִים שֶׁל נָכְרִים הַיּוֹשְׁבִים בִּמְסִבָּה, שֶׁפְּתָם מְסִבַּת נָכְרִים הִיא לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. **אֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר עַד** שֶׁיְּהוּ קְרוֹבִים אֵלָיו בִּכְדֵי **שֶׁיֵּאוֹתוּ** - שֶׁיּוּכְלוּ לֵהָנוֹת **לְאוֹרוֹ,** וּלְהַבְדִּיל בֵּין מַטְבֵּעַ לְמַטְבֵּעַ:

פֶּרֶק ט

נְסִים לְיִשְׂרָאֵל - לְכָל יִשְׂרָאֵל אוֹ לְרֻבָּם, כְּגוֹן הַמָּקוֹם שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּיַם סוּף, **אוֹמֵר בָּרוּךְ** אַתָּה ה' וְכוּ' **שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה.** וְגַם שֶׁנַּעֲשָׂה לְיָחִיד, הוּא מְבָרֵךְ 'שֶׁעָשָׂה לִי נֵס בַּמָּקוֹם הַזֶּה', וּבְנוֹ וּבֶן בְּנוֹ מְבָרְכִים 'שֶׁעָשָׂה נֵס לַאֲבוֹתַי בַּמָּקוֹם הַזֶּה'. הָרוֹאֶה **מָקוֹם** בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **שֶׁנַּעֲקָרָה מִמֶּנּוּ עֲבוֹדָה זָרָה, אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוֹדָה זָרָה מֵאַרְצֵנוּ.** וְאִם נַעֲקְרָה הָעֲבוֹדָה זָרָה בְּחוּץ לָאָרֶץ אוֹמֵר 'בָּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים מִמָּקוֹם הַזֶּה' (ירושלמי פ"ט ה"א): **מִשְׁנָה ב עַל** רְאִיַּת **הַזִּיקִין** - כּוֹכֵב שָׁבִיט, שֶׁהוּא כּוֹכָב הַנִּרְאֶה כְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ זָנָב אוֹ כְּקוֹפֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בַּשָּׁמַיִם, כְּאָדָם הַמַּכֶּה בְּשֵׁבֶט שֶׁהוּא מַקֵּל, שֶׁמַּחֲזִיקוֹ בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ וּמוֹרִידוֹ עַל הַמָּקוֹם שֶׁמַּכֶּה בּוֹ, **וְעַל הַזִּוָּעוֹת** [-רְעִידַת אֲדָמָה], **וְעַל הַבְּרָקִים, וְעַל הָרְעָמִים** - קוֹל הַנִּשְׁמָע בַּשָּׁמַיִם מֵעֲנָנִים הַשּׁוֹפְכִים מַיִם מִזֶּה לָזֶה, **וְעַל הָרוּחוֹת** - רוּחוֹת סְעָרָה לֹא מִצְוִיּוֹת, עַל כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ **אוֹמֵר בָּרוּךְ** אַתָּה ה' וְכוּ' **שֶׁכֹּחוֹ** וּגְבוּרָתוֹ **מָלֵא עוֹלָם** - שֶׁהֲרֵי הֵם נִרְאִים בְּכָל הָעוֹלָם. וְאִם יִרְצֶה מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם 'עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית', שֶׁהֲרֵי מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית הֵם.

משניות

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ט

אֲבָל עַל **הֶהָרִים** הַמְשֻׁנִּים **וְעַל הַגְּבָעוֹת** הַמְשֻׁנּוֹת שֶׁנִּכְרֶת בָּהֶם גְּבוּרַת הַבּוֹרֵא, **וְעַל הַיַּמִּים וְעַל** אַרְבַּעַת **הַנְּהָרוֹת** הַמַּזְכִּירִים בַּתּוֹרָה (בראשית ב יא-יד) בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם, **וְעַל הַמִּדְבָּרוֹת** הַגְּדוֹלִים, **אוֹמֵר בָּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית,** וְלֹא יְבָרֵךְ שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם, שֶׁמַּאַחַר וְנִרְאִים רַק בִּמְקוֹמָם אֵין בְּרָכָה זוֹ שַׁיֶּכֶת בָּהֶם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָרוֹאֶה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל** - הָאוֹקְיָנוּס הַמַּקִּיף אֶת הָעוֹלָם, **אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל** - שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא גָּדוֹל וְחָשׁוּב קוֹבֵעַ בָּרָכָה לְעַצְמוֹ, וְזֹאת **בִּזְמַן שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ לִפְרָקִים** - פַּעַם בְּשִׁלְשִׁים יוֹם. **עַל הַגְּשָׁמִים** [אִם יֵשׁ לוֹ קַרְקַע בְּשֶׁתְּפוּת עִם אָדָם אַחֵר], **וְעַל הַבְּשׂוֹרוֹת הַטּוֹבוֹת** - לוֹ וְלַאֲחֵרִים **אוֹמֵר בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב** - הַטּוֹב שֶׁהוּטַב לוֹ, וְהַמֵּטִיב שֶׁהוּטַב לַאֲחֵרִים [וְאִם יֵשׁ לוֹ קַרְקַע לְבַד, מְבָרֵךְ עַל הַגְּשָׁמִים 'שֶׁהֶחֱיָנוּ'. וְאִם אֵין לוֹ קַרְקַע כְּלָל, אוֹמֵר: 'מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ' ה' אֱלֹקֵינוּ עַל כָּל טִפָּה שֶׁהוֹרַדְתָּ לָנוּ' וְכוּ']. **וְעַל שְׁמוּעוֹת רָעוֹת אוֹמֵר בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת:**

מִשְׁנָה ג דִּינֵי בְּרָכַת שֶׁהֶחֱיָנוּ: בָּנָה בַּיִת חָדָשׁ, וְקָנָה כֵּלִים [-כֵּלִים מַמָּשׁ אוֹ מַלְבּוּשִׁים] **חֲדָשִׁים,** אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לוֹ כֵּלִים כָּאֵלּוּ שֶׁיָּרְשָׁם אוֹ קְנָאָם, **אוֹמֵר בָּרוּךְ** אַתָּה ה' וְכוּ' **שֶׁהֶחֱיָנוּ** וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה. וְאִם אַף בְּנֵי בֵיתוֹ נֶהֱנִים מֵהֶם, מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. **חִיּוּב בְּרָכָה עַל רָעָה מֵעֵין הַטּוֹבָה וּלְהֶפֶךְ:** מְבָרֵךְ **עַל הָרָעָה מֵעֵין הַטּוֹבָה** - אַף שֶׁעָתִיד לִצְמֹחַ מֵרָעָה זוֹ טוֹבָה, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁטְפָה שָׂדֵהוּ, וְיוֹעִיל לְגִדּוּלֵי הַשָּׁנִים הַבָּאוֹת, מְבָרֵךְ עָלֶיהָ בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת, מִשּׁוּם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַמְּצִיאוּת הַמְבֹרֶרֶת כָּעֵת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת, שֶׁאֵינוֹ וַדַּאי שֶׁיִּקָּרֶה כֵּן. **וְעַל הַטּוֹבָה מֵעֵין הָרָעָה** - אַף שֶׁעָתִיד לִצְמֹחַ מִמֶּנָּה רָעָה, כְּגוֹן שֶׁמָּצָא מְצִיאָה וְאִם יִשְׁמַע מִכֶּךָּ הַמֶּלֶךְ יַעֲנִישׁוֹ, מְבָרֵךְ עָלֶיהָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, מִשּׁוּם שֶׁכָּעֵת הַטּוֹבָה הִיא הַמְּצִיאוּת הַמְבֹרֶרֶת לְפָנָיו. **דִּין צוֹעֵק לְשֶׁעָבַר:** **הַצּוֹעֵק לְשֶׁעָבַר** - הַמִּתְפַּלֵּל עַל מַה שֶּׁכְּבָר הָיָה, **הָרֵי זוֹ תְּפִלַּת שָׁוְא** [-חִנָּם] שֶׁמַּה שֶּׁהָיָה הָיָה וּתְפִלָּתוֹ אֵינָהּ יְכוֹלָה לְשַׁנּוֹת אֶת הָעָבָר. **כֵּיצַד, הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְעֻבֶּרֶת** - אַחַר אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁכְּבָר נִקְבַּע הַוָּלָד אִם יִהְיֶה זָכָר אוֹ נְקֵבָה, **וְאָמַר, יְהִי רָצוֹן שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר, הָרֵי זוֹ תְּפִלַּת שָׁוְא** - וְאַף עַל גַּב שֶׁעַל יְדֵי נֵס יָכוֹל לְהִשְׁתַּנּוֹת. **הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ, וְשָׁמַע קוֹל צְוָחָה בָּעִיר, וְאָמַר, יְהִי רָצוֹן שֶׁלֹּא יִהְיוּ אֵלּוּ** - הַצּוֹוְחִים **בְּנֵי בֵיתִי, הָרֵי זוֹ תְּפִלַּת שָׁוְא:** **מִשְׁנָה ד תְּפִלַּת הַנִּכְנָס לִכְרֵךְ וְהַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ: הַנִּכְנָס לִכְרֵךְ** - עִיר גְּדוֹלָה וּבְצוּרָה, וּבָהּ מוֹשְׁלִים רָעִים הַמְחַפְּשִׂים עֲלִילוֹת, **מִתְפַּלֵּל שְׁתֵּים** - שְׁתֵּי תְּפִלּוֹת, **אַחַת בִּכְנִיסָתוֹ** - שֶׁיִּכָּנֵס בְּשָׁלוֹם, **וְאַחַת בִּיצִיאָתוֹ** - שֶׁיֵּצֵא לְשָׁלוֹם. **בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר,** הַנִּכְנָס לִכְרַךְ מִתְפַּלֵּל **אַרְבַּע שְׁתַּיִם בִּכְנִיסָתוֹ** - כְּשֶׁבָּא לְהִכָּנֵס אוֹמֵר יְהִי רָצוֹן שֶׁתּוֹצִיאֵנִי מִכְּרַךְ זֶה לְשָׁלוֹם, **וּבְכָךְ נוֹתֵן הוֹדָאָה לְשֶׁעָבַר** - בַּאֲמִירַת 'מוֹדֶה אֲנִי' **וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבֹא** - בַּאֲמִירַת 'יְהִי רָצוֹן': **מִשְׁנָה ה אֵפּוֹ הַבְּרָכָה עַל הָרָעָה, וְחִיּוּב אַהֲבַת ה' וְיִרְאָתוֹ: חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה** 'בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת', **עַל הַטּוֹבָה** בְּשִׂמְחָה וּבְלֵב טוֹב, **כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ** 'הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב' **עַל הַטּוֹבָה** בְּשִׂמְחָה וּבְלֵב טוֹב, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים ו ה) **'וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ. 'בְּכָל לְבָבְךָ'** נִכְתַּב בְּאוֹת בֵּי"ת כְּפוּלָה, לְרַמֵּז שְׁנֵי"ךְ לָאֱהֹב אֶת ה' **בִּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ, בְּיִצֶּר טוֹב וּבְיֵצֶר רָע** - שֶׁאִם אֵפְּלוּ בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם כּוֹעֵס, צָרִיךְ לְהָשִׁיב אֶל לִבּוֹ אַהֲבַת ה' וּלְהַאֲמִין בּוֹ (רמב"ם). **'וּבְכָל נַפְשְׁךָ'** פֵּרוּשׁוֹ **אֲפִלּוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשֶׁךָ. 'וּבְכָל מְאֹדֶךָ' בְּכָל מָמוֹנְךָ** - שֶׁמְּחַיָּב לִתֵּן אֶת כָּל מָמוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא לַעֲבֹר עַל

המבוארות

עֲבֵרָה. דָּבָר [-פֵּרוּשׁ] **אַחֵר, 'בְּכָל מְאֹדֶךָ' - בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לְךָ** - בְּכָל עִנְיָן שֶׁיְּזַמִּין ה' לָאָדָם, בֵּין מִדָּה טוֹבָה וּבֵין מִדַּת פֻּרְעָנוּת, **הֱוֵי מוֹדֶה לוֹ בִּמְאֹד מְאֹד.** וּמְכָאן שְׁחַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ אַף עַל הָרָעָה. **לֹא יָקַל אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ** - לֹא יְנַהֵג בְּקַלּוּת רֹאשׁ **כְּנֶגֶד שַׁעַר הַמִּזְרָח** שֶׁל הַר הַבַּיִת, **שֶׁהוּא** - שַׁעַר הַמִּזְרָח **מְכֻוָּן כְּנֶגֶד בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים,** שֶׁשַּׁעַר הַמִּזְרָח מְכֻוָּן כְּנֶגֶד שַׁעַר עֲזָרַת נָשִׁים, הַמְכֻוָּן כְּנֶגֶד שַׁעַר עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל, הַמְכֻוָּן כְּנֶגֶד פֶּתַח הָאוּלָם, הַמְכֻוָּן כְּנֶגֶד פֶּתַח הַהֵיכָל, הַמְכֻוָּן כְּנֶגֶד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. **לֹא יִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת בְּמַקְלוֹ, וּבְמִנְעָלוֹ, וּבְפֻנְדָּתוֹ** - חֲגוֹרָה חֲלוּלָה שֶׁשָּׂמִים בָּהּ מָעוֹת [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא בֶּגֶד שֶׁלּוֹבֵשׁ עַל בְּשָׂרוֹ לִסְפֹּג אֶת הַזֵּעָה, וּגְנַאי לָאָדָם לָצֵאת בְּבֶגֶד זֶה לְבַד לְלֹא בֶּגֶד עֶלְיוֹן], **וּבְאָבָק שֶׁעַל רַגְלָיו. וְלֹא יַעֲשֶׂנּוּ** - לְהַר הַבַּיִת **קַפַּנְדַּרְיָא** [-קְצִיר דָּרָךְ, נוֹטָרִיקוֹן] וְקִצּוּר הַמִּלִּים 'אַדְמַקִּיפְנָא דָּרֵי אֵיעוּל בְּהָא', שֶׁפֵּרוּשׁוֹ: עַד שֶׁאַקִּיף אֶת שׁוּרַת הַבָּתִּים אַקְצַר וְאָכְנַס דָּרָךְ כָּאן] שֶׁיִּכָּנֵס בְּפֶתַח זֶה וְיֵצֵא בְּפֶתַח זֶה, **וּרְקִיקָה** - וְלֹא יַטִּיל רֶקוֹ בְּהַר הַבַּיִת **מִקֹּל וָחֹמֶר** - מִמִּנְעָל, שֶׁאִם מִנְּעָל שֶׁאֵינוֹ דָּרָךְ בְּזָיוֹן, אָסוּר לְהִכָּנֵס עִמּוֹ לְהַר הַבַּיִת, כָּל שֶׁכֵּן רְקִיקָה שֶׁהִיא דָּרָךְ בְּזָיוֹן. **בְּכָל חוֹתְמֵי** [-סוֹפֵי] **בְּרָכוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ** בַּתְּפִלָּה **הָיוּ אוֹמְרִים** בַּחֲתִימָה **'מִן הָעוֹלָם',** כְּגוֹן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם מָגֵן אַבְרָהָם'. **מְשַׁקְּלְקְלוּ הַמִּינִין** שֶׁאֵינָם מַאֲמִינִים בְּתְחִיַּת הַמֵּתִים, **וְאָמְרוּ אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד, הִתְקִינוּ** עֶזְרָא וּבֵית דִּינוֹ **שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִים 'מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם'** לְהוֹצִיא מַדַּעְתָּם וּלְהוֹדִיעַ שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלָם הַבָּא. וְעוֹד **הִתְקִינוּ, שֶׁיְּהֵא אָדָם שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בַּשֵּׁם** - בְּשֵׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם זִלְזוּל בְּשֵׁם שָׁמַיִם שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בִּשְׁמוֹ בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. **שֶׁנֶּאֱמַר** (רות ב ד) **'וְהִנֵּה בֹעַז בָּא מִבֵּית לָחֶם, וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ, יְבָרֶכְךָ ה'"** - הֲרֵי שֶׁמַּתָּר לְהַזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם. וְאִם תֹּאמַר שֶׁבֹּעַז אָמַר כֵּן מִדַּעַת עַצְמוֹ, וְאֵין לִלְמֹד מִמֶּנּוּ, **וְאוֹמֵר** (שופטים ו יב) **'ה' עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל'** - שֶׁשָּׁאַל הַמַּלְאָךְ לִגְדְעוֹן בְּשֵׁם ה'. וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנַת הַמַּלְאָךְ לְשֹׁאל בִּשְׁלוֹם גִּדְעוֹן, אֶלָּא הוֹדִיעַ לוֹ בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהַשְׁכִּינָה עִמּוֹ, **וְאוֹמֵר** (משלי כג כב) **'אַל תָּבוּז כִּי זָקְנָה אִמֶּךָ'** - אַל תָּבוּז אֶת בֹּעַז לוֹמַר שֶׁמְּדַעְתּוֹ עָשָׂה, אֶלָּא לְמֹד מִזִּקְנִי אִמֶּתְךָ, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַל מַה לִּסְמֹךְ, **וְאוֹמֵר** [-שֶׁכֵּן נֶאֱמַר] (תהלים קיט קכו) **'עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ',** וְרַבִּי **נָתָן אוֹמֵר** בְּדַרְשַׁת הַפָּסוּק, **'הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ'** מִשּׁוּם **'עֵת לַעֲשׂוֹת לַה'"** - שֶׁפְּעָמִים מְפֵרִים דִּבְרֵי תוֹרָה כְּדֵי לַעֲשׂוֹת לַה', וּלְכָךְ מֻתָּר לִשְׁאל בִּשְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בַּשֵּׁם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאֶה כְּמַזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ, 'לַעֲשׂוֹת לַה'" - שֶׁכָּךְ הוּא רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם לד טו) 'בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ':

סְלִיק מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת

מַסֶּכֶת פֵּאָה

מַסֶּכֶת פֵּאָה עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי מַתְּנוֹת עֲנִיִּים שֶׁעַל בַּעַל שָׂדֶה לִתֵּן לַעֲנִיִּים בְּעֵת קְצִירָתָהּ, וְהֵם, פֵּאָה לָקֶט שִׁכְחָה. וְכֵן מַתְּנוֹת עֲנִיִּים שֶׁעַל בַּעַל כֶּרֶם לְהַנִּיחַ בְּעֵת בְּצִירָתוֹ, וְהֵם, פֶּרֶט וְעוֹלֵלוֹת. דִּינֵי פֵּאָה, הַנִּלְמָדִת מִן הָאָמוּר (ויקרא כג כב) 'לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ', יִתְבָּאֲרוּ בְּפֶרֶק א-ד. דִּינֵי לֶקֶט, הַנִּלְמָד מִן הָאָמוּר (שם) 'וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט לָעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם', יִתְבָּאֲרוּ בְּפֶרֶק ד-ה. דִּינֵי שִׁכְחָה, הַנִּלְמָדִת מֵהַכָּתוּב (דברים כד יט) 'כִּי תִקְצֹר קְצִירְךָ בְּשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה', יִתְבָּאֲרוּ בְּפֶרֶק ה-ז. כָּמוֹ כֵן יִתְבָּאֲרוּ בְּפֶרֶק ז' דִּינֵי פֶּרֶט וְעוֹלֵלוֹת הַנִּלְמָדִים מֵהַכָּתוּב (ויקרא יט ט) 'וְכֶרֶמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לָעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם':

עַל הֶהָרִים, וְעַל הַגְּבָעוֹת, וְעַל הַיַּמִּים, וְעַל הַנְּהָרוֹת, וְעַל הַמִּדְבָּרוֹת, אוֹמֵר בָּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָרוֹאֶה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל, בִּזְמַן שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ לִפְרָקִים. עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל בְּשׂוֹרוֹת הַטּוֹבוֹת אוֹמֵר בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְעַל שְׁמוּעוֹת רָעוֹת אוֹמֵר בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת:

ג בָּנָה בַּיִת חָדָשׁ, וְקָנָה כֵּלִים חֲדָשִׁים, אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ. מִבָּרֵךְ עַל הָרָעָה מֵעֵין הַטּוֹבָה, וְעַל הַטּוֹבָה מֵעֵין הָרָעָה. הַצּוֹעֵק לְשֶׁעָבַר, הֲרֵי זוֹ תְּפִלַּת שָׁוְא. כֵּיצַד, הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְעֻבֶּרֶת, וְאָמַר, יְהִי רָצוֹן שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר, הֲרֵי זוֹ תְּפִלַּת שָׁוְא. הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וְשָׁמַע קוֹל צְוָחָה בָּעִיר, וְאָמַר, יְהִי רָצוֹן שֶׁלֹּא יִהְיוּ אֵלּוּ בְּנֵי בֵיתִי, הֲרֵי זוֹ תְּפִלַּת שָׁוְא:

ד הַנִּכְנָס לִכְרַךְ מִתְפַּלֵּל שְׁתַּיִם, אַחַת בִּכְנִיסָתוֹ וְאַחַת בִּיצִיאָתוֹ. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, אַרְבַּע, שְׁתַּיִם בִּכְנִיסָתוֹ וּשְׁתַּיִם בִּיצִיאָתוֹ, וְנוֹתֵן הוֹדָאָה לְשֶׁעָבַר, וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבֹא: ה חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו ה) **'וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ'. 'בְּכָל לְבָבְךָ', בִּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ, בְּיִצֶּר טוֹב וּבְיֵצֶר רָע. 'וּבְכָל נַפְשְׁךָ', אֲפִלּוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשֶׁךָ. 'וּבְכָל מְאֹדֶךָ', בְּכָל מָמוֹנֶךָ. דָּבָר אַחֵר 'בְּכָל מְאֹדֶךָ', בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לְךָ הֱוֵי מוֹדֶה לוֹ בִּמְאֹד מְאֹד. לֹא יָקַל אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד שַׁעַר הַמִּזְרָח, שֶׁהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. לֹא יִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת בְּמַקְלוֹ, וּבְמִנְעָלוֹ, וּבְפֻנְדָּתוֹ, וּבְאָבָק שֶׁעַל רַגְלָיו. וְלֹא יַעֲשֶׂנּוּ קַפַּנְדַּרְיָא, וּרְקִיקָה מִקֹּל וָחֹמֶר. כָּל חוֹתְמֵי בְרָכוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, הָיוּ אוֹמְרִים מִן הָעוֹלָם. מְשַׁקְּלְקְלוּ הַמִּינִין, וְאָמְרוּ, אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִים, מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וְהִתְקִינוּ, שֶׁיְּהֵא אָדָם שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בַּשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר** (רות ב ד) **'וְהִנֵּה בֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם, וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים יְיָ עִמָּכֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ, יְבָרֶכְךָ יְיָ'.** (שופטים ו יב) **'יְיָ עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל'. וְאוֹמֵר** (משלי כג כב) **'אַל תָּבוּז כִּי זָקְנָה אִמֶּךָ'. וְאוֹמֵר** (תהלים קיט קכו) **'עֵת לַעֲשׂוֹת לַייָ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ'. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר 'הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ עֵת לַעֲשׂוֹת לַייָ':**

סְלִיק מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת

משניות

פֶּרֶק א

מִשְׁנָה א מִצּוֹת שֶׁאֵין לָהֶן שִׁעוּר, וּבְכֻלָּן מִצְוַת פֵּאָה: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר - קְצָבָה, מִן הַתּוֹרָה: **הַפֵּאָה,** שֶׁחִיֵּב לְהַנִּיחַ מִשֶּׁדֵּהוּ לָעֲנִיִּים כַּכָּתוּב (ויקרא כג כב) 'לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ', וּמִן הַתּוֹרָה דַּי אִם יַנִּיחַ שִׁבֹּלֶת אַחַת, אַךְ יָכוֹל גַּם לַעֲשׂוֹת כָּל שָׂדֵהוּ פֵּאָה אַחַר שֶׁהִתְחִיל לִקְצֹר [וּבְמִשְׁנָה ב' יְבֹאַר שִׁעוּרָהּ מִדְּרַבָּנָן], **וְהַבִּכּוּרִים** - כַּכָּתוּב (שמות לד כו) 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹקֶיךָ', וְיָכוֹל לְהָבִיא לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ רַק פְּרִי אֶחָד שֶׁבִּכֵּר, אוֹ אֲפִלּוּ כָּל שָׂדֵהוּ [וְאַף מִדְּרַבָּנָן לֹא נָתְנוּ בָּהֶם שִׁעוּר], **וְהָרְאָיוֹן** - שֶׁחִיֵּב כָּל אָדָם לְהֵרָאוֹת בָּעֲזָרָה בִּשְׁלֹשֶׁת הָרְגָלִים, וְיָכוֹל לְהֵרָאוֹת בְּעֵת אַחַת, אוֹ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁיִּרְצֶה [וְיֵשׁ שֶׁבֵּארוּ שֶׁ'רְאָיוֹן' הִיא חוֹבַת הֶבְאַת עוֹלַת רְאִיָּה וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה בָּרֶגֶל, כַּכָּתוּב (שם כג טו) 'וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם', וְאֵין לָהּ שִׁעוּר מִדְּאוֹרַיְתָא כַּכָּתוּב (דברים טז יז) 'אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ', וּמִדְּרַבָּנָן שִׁעוּר עוֹלָה מָעָה כֶּסֶף, וַחֲגִיגָה שְׁתֵּי כֶּסֶף], **וּגְמִילוּת חֲסָדִים** - עֲשִׂיַּת חֶסֶד בְּגוּפוֹ, שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר אֶלָּא חַיָּב לַעֲשׂוֹת כָּל שֶׁחֲבֵרוֹ נִצְרָךְ לוֹ [אֲבָל לַעֲשׂוֹת חֶסֶד בְּמָמוֹנוֹ, אֵינוֹ חַיָּב בְּיוֹתֵר מֵחֲמֵשׁ נְכָסִיו], **וְתַלְמוּד תּוֹרָה,** חַיָּב לִלְמֹד יוֹמָם וְלַיְלָה כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּנַאי, וְכֵן לְהֶפֶךְ כְּשֶׁאֵין לוֹ זְמַן לִלְמֹד, נִפְטָר מֵחוֹבָתוֹ בְּקְרִיאַת שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעַרְבִית (תפא"י). **מִצּוֹת שֶׁמִּקַּבֵּל קִצְבָּן מִשְׂכָּרָן בָּעוֹלָם הַזֶּה: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן** [-מְקַבֵּל עֲלֵיהֶם תּוֹסֶפֶת שָׂכָר] **בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן** [-עִקַּר שְׂכָרָם] **קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא: כִּבּוּד אָב וָאֵם, וּגְמִילוּת חֲסָדִים,** בִּכְלַל זֶה כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, **וְהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ.** שֶׁכָּל הַמִּצְוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, עִקַּר שְׂכָרָן בָּעוֹלָם הַבָּא עַל שֶׁקִּיְּמוּ מִצְוַת ה', וּמִלְבַד זֹאת יֵשׁ לוֹ שָׂכָר גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה, עַל מָה שֶׁחִבֵּרוֹ נֶהֱנָה מִמֶּנּוּ (רמב"ם), **וְתַלְמוּד תּוֹרָה** שֶׁקּוּל שְׂכָרוֹ **כְּנֶגֶד כֻּלָּם,** מִשּׁוּם שֶׁעַל יְדֵי שֶׁלּוֹמֵד בָּא לִידֵי קִיּוּם מִצְוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וְלָכֵן שְׂקוּל כְּנֶגְדָּן וְאוֹכֵל מִשְׂכָּרוֹ גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹתָן: **מִשְׁנָה ב שִׁעוּר פֵּאָה מִדְּרַבָּנָן: אֵין פּוֹחֲתִין** מִלְּתֵת **לְפֵאָה** אֶחָד **מִשִּׁשִּׁים** מִיבּוּל הַשָּׂדֶה, **וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ** בְּמִשְׁנָה א' שֶׁאֵין **לַפֵּאָה שִׁעוּר,** זֶהוּ מִן הַתּוֹרָה, אֲבָל חֲכָמִים נָתְנוּ בּוֹ שִׁעוּר. וּמִלְּבַד זֹאת **הַכֹּל לְפִי גֹּדֶל הַשָּׂדֶה,** שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ שָׂדֶה גְּדוֹלָה וְיָכוֹל לָתֵת יוֹתֵר פֵּאָה, יוֹסִיף וְיִתֵּן, **וּלְפִי רֹב הָעֲנִיִּים** - וְכֵן אִם יֵשׁ הַרְבֵּה עֲנִיִּים יַנִּיחַ יוֹתֵר מִשִּׁשִּׁים, **וּלְפִי רֹב הָעֲנָוָה** - וְכֵן לְפִי רֹב עַנְוְתָנוּתוֹ וְצִדְקוּתוֹ, יוֹסִיף עַל הַשִּׁעוּר שֶׁחִיֵּב בּוֹ: **מִשְׁנָה ג מְקוֹם הַנֶּחָת הַפֵּאָה בַּשָּׂדֶה: נוֹתְנִין פֵּאָה** אַף **מִתְּחִלַּת הַשָּׂדֶה וּמֵאֶמְצָעָהּ.** וְאַף שֶׁלִּשּׁוֹן פֵּאָה מַשְׁמַע בְּקְצֵה הַשָּׂדֶה, דָּרְשׁוּ חַז"ל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט ט) 'לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר', שֶׁיְּכוֹל לְהַנִּיחַ כָּל הַפֵּאָה בְּתִחִלַּת הַשָּׂדֶה אוֹ בְּאֶמְצָעָהּ, אֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ בְּסוֹפָהּ כְּלוּם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן בַּסּוֹף כַּשֹּׁעוּר** - אַף שֶׁיְּכוֹל לָתֵת פֵּאָה בִּתְחִלָּה וּבְאֶמְצַע, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ נִפְטָר עַד שֶׁיִּתֵּן קְצַת מֵהַפֵּאָה בְּסוֹף הַשָּׂדֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'לֹא תְכַלֶּה', וּפֵרוּשׁוֹ, שֶׁיַּנִּיחַ פֵּאָה בְּשֶׁעָה שֶׁמְּכַלֶּה הַקְּצִירָה. אָמְנָם אִם עָבַר וְלֹא נָתַן בַּסּוֹף כְּלוּם, מִכָּל מָקוֹם מַה שֶּׁנָּתַן בַּתְּחִלָּה, תּוֹרַת פֵּאָה עָלָיו, וְיִתֵּן עוֹד קְצַת פֵּאָה מִן הַתָּלוּשׁ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם שִׁיֵּר** בְּסוֹף הַשָּׂדֶה **קֶלַח** [-שֹׁרֶשׁ] **אֶחָד** שֶׁל תְּבוּאָה שֶׁלֹּא קָצַר, בִּקְצֵה שָׂדֵהוּ, **סוֹמֵךְ לוֹ** [-עָלָיו] שֶׁתְּהֶיֶה נְתִינָתוֹ כֻּלָּהּ וְאַף מַה שֶּׁבְּתְחִלַּת הַשָּׂדֶה **מִשּׁוּם** - בְּתוֹרַת **פֵּאָה. וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא שִׁיֵּר כְּלוּם בְּסוֹף הַשָּׂדֶה, אַף אֶת מַה שֶּׁהִנִּיחַ בְּתִחִלַּת אוֹ בְּאֶמְצַע הַשָּׂדֶה **אֵינוֹ נוֹתֵן** בְּתוֹרַת פֵּאָה, **אֶלָּא מִשּׁוּם** [-בְּתוֹרַת] **הֶפְקֵר,** שֶׁמֵּיתָר גַּם לַעֲשִׁירִים לִזְכּוֹת בּוֹ, וְצָרִיךְ לָתֵת פֵּאָה אַחֶרֶת מִן הַתָּלוּשׁ: **מִשְׁנָה ד הַמִּינִים הַחַיָּבִים בְּפֵאָה: כְּלָל אָמְרוּ בְּפֵאָה** - בְּכָל הַדְּבָרִים הַחַיָּבִים בְּפֵאָה, **כֹּל שֶׁהוּא אֹכֶל** - שֶׁנֶּאֱכָל לְכַתְּחִלָּה וְלֹא רַק בְּשָׁעַת הַדְּחָק, **וְנִשְׁמָר** - וְיֵשׁ לוֹ בְּעָלִים הַשּׁוֹמְרוֹ וְאֵינוֹ הֶפְקֵר, **וְגִדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ** - וְגָדַל מִן הַקַּרְקַע, וְלֹא כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת שֶׁגְּדָלִים מִן הָאֲוִיר, **וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת** - וְנִלְקָט בְּבַת אַחַת, וְלֹא דָּבָר שֶׁבְּכָל יוֹם לוֹקֵט אֶת מַה שֶּׁגָּמַר בְּאוֹתוֹ יוֹם [כְּגוֹן תְּאֵנִים], **וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם** - וְיָכוֹל לְהִתְקַיֵּם זְמַן רַב בְּלֹא לְהִתְעַפֵּשׁ, וְלֹא יֵרָקוֹת הַמִּתְעַפְּשִׁים בִּזְמַן מוּעָט, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא בְּכָלַל זֶה **חַיָּב בְּפֵאָה. וְהַתְּבוּאָה**

מַסֶּכֶת פֵּאָה

פרק א

א אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר. הַפֵּאָה, וְהַבִּכּוּרִים, וְהָרְאָיוֹן, וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וְתַלְמוּד תּוֹרָה. אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. כִּבּוּד אָב וָאֵם, וּגְמִילוּת חֲסָדִים, וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם: **ב** אֵין פּוֹחֲתִין לְפֵאָה מִשִּׁשִּׁים, וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין לַפֵּאָה שִׁעוּר, הַכֹּל לְפִי גֹּדֶל הַשָּׂדֶה, וּלְפִי רֹב הָעֲנִיִּים, וּלְפִי רֹב הָעֲנָוָה: **ג** נוֹתְנִין פֵּאָה מִתְּחִלַּת הַשָּׂדֶה וּמֵאֶמְצָעָהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם שִׁיֵּר קֶלַח אֶחָד, כְּנֶגֶד יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם שִׁיֵּר קֶלַח אֶחָד, סוֹמֵךְ לוֹ מִשּׁוּם פֵּאָה. וְאִם לָאו, אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִשּׁוּם הֶפְקֵר: **ד** כְּלָל אָמְרוּ בְּפֵאָה. כֹּל שֶׁהוּא אֹכֶל, וְנִשְׁמָר, וְגִדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ, וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת, וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם, חַיָּב בְּפֵאָה. וַהֲתְבוּאָה וְהַקִּטְנִיּוֹת [-חֲמֵשֶׁת מִינֵי דָגָן] וְהַקִּטְנִיּוֹת, שֶׁבָּהֶם נֶאֱמַר עִקַּר דִּין פֵּאָה, אַף הֵם בַּכְּלָל הַזֶּה וְרַק אִם נִשְׁלְמוּ בָּהֶן פְּרָטִים אֵלּוּ חַיָּבִים בְּפֵאָה (תוספות אנשי שם): **מִשְׁנָה ה מִינֵי אִילָנוֹת הַחַיָּבִים בְּפֵאָה:** הָאוֹג [-מִין אִילָן שֶׁפְּרִיוֹ אָדֹם] וְהָאֲבִילָן - הַמִּינִים הַחַיָּבִים בְּפֵאָה הֵם: הָאוֹג וְהָאֲבִילָן, הָאֶגוֹז וְהֶחָרוּבִין וְהָאֲגוֹזִים וְהַשִּׁקֵּדִים וְהַגְּפָנִים וְהָרִמּוֹנִים וְהַזֵּיתִים וְהַתְּמָרִים, חַיָּבִין בְּפֵאָה, שֶׁבָּהֶם נִשְׁלְמוּ כָּל הַתְּנָאִים, וְאַף לְקִיטָתָם כְּאַחַת. וְהוּא הַדִּין שְׁאָר אִילָנוֹת שֶׁמִּתְקַיְּמִים בָּהֶם תְּנָאִים אֵלּוּ, לְמַעֵט תְּאֵנָה וְדוֹמֶיהָ שֶׁאֵינָם נִלְקָטִים כְּאַחַת: **מִשְׁנָה ו דִּינִים הַתְּלוּיִים בְּמֵרוּחַ וּבִכְלָלָם פְּטוּר פֵּאָה מִמַּעֲשְׂרוֹת:** פֵּאָה נִתָּנֶת בְּמָחֳבָּר לַקַּרְקַע, וְאִם לֹא הִנִּיחַ בְּמָחֳבָּר, חַיָּב לְהַפְרִישׁ מִן הַתָּלוּשׁ. **וּלְעוֹלָם** - אַף הַמַּפְרִישׁ בְּתָלוּשׁ, **הוּא נוֹתֵן מִשּׁוּם פֵּאָה** - יֵשׁ לְמָה שֶׁנּוֹתֵן דִּין פֵּאָה **וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת,** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כט) 'וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ' וְלָמַדְנוּ שֶׁאֵין חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר אֶלָּא מַה שֶּׁאֵין לַלֵּוִי חֵלֶק בּוֹ, וְלֹא פֵּאָה, שֶׁיָּכוֹל לִטְּלָהּ לְוִי עָנִי, וּבִלְבַד שֶׁיַּפְרִישׁ אֶת הַפֵּאָה **עַד שֶׁיִּמָּרַח** [-שֶׁיֵּעָשֶׂה מֵהַתְּבוּאָה עֲרֵמָה וְיַחֲלִיקֶהָ מִלְמַעְלָה לְיַפּוֹתָהּ]. אֲבָל אִם הִפְרִישָׁהּ אַחַר הַמֵּרוּחַ, כְּבָר הִתְחַיְּבָה בְּמַעֲשֵׂר בִּזְמַן הַמֵּרוּחַ - שֶׁהוּא גְּמַר הַמְּלָאכָה - וְאֵינָהּ פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְצָרִיךְ בַּעַל הַשָּׂדֶה לְהַפְרִישׁ תְּחִלָּה אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְאַחַר כָּךְ לָתֵת כְּשֶׁעוּר כָּל הַפֵּאָה לָעֲנִיִּים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִידוּ הָעֲנִיִּים אֶת חֵלֶק הַמַּעֲשֵׂר. **וְנוֹתֵן מִשּׁוּם הֶפְקֵר** - וְיָכוֹל אָדָם לְהַפְקִיר אֶת תְּבוּאָתוֹ **וּפְטוּר** הַזּוֹכֶה בָּהּ **מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת,** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לַלֵּוִי חֵלֶק בַּהֶפְקֵר, **עַד שֶׁיִּמָּרַח.** אֲבָל אִם הִפְקִיר אַחַר הַמֵּרוּחַ, כְּבָר הִתְחַיְּבָה בְּמַעֲשֵׂר, וְאֵינָהּ נִפְטֶרֶת עַל יְדֵי הַהֶפְקֵר. **וּמַאֲכִיל** טָבֶל **לִבְהֵמָה וּלְחַיָּה וּלְעוֹפוֹת** וַאֲפִלּוּ אֲכִילַת קֶבַע, וְכֵן הוּא עַצְמוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה עֲרַאי **וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, עַד שֶׁיִּמָּרַח.** וְאַחַר הַמֵּרוּחַ אָסוּר בַּאֲכִילָה עַד שֶׁיֵּעָשֶׂר, אִם דַּעְתּוֹ לְהוֹלִיכוֹ לַשּׁוּק לְמָכְרָהּ [אַךְ אִם עָתִיד לְרָאוֹת אֶת פְּנֵי הַבַּיִת, אֵין הַמֵּרוּחַ מְחַיֵּב בְּמַעֲשְׂרוֹת]. **וְנוֹטֵל** תְּבוּאָה **מִן הַגֹּרֶן** [-מְקוֹם אֲסִיפַת הַתְּבוּאָה] **וְזוֹרֵעַ** אֶת גַּרְעִינֶיהָ **וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת** אַף מִדְּרַבָּנָן, **עַד שֶׁיִּמָּרַח, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.** אֲבָל אַחַר הַמֵּרוּחַ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר מִדְּרַבָּנָן וְרַק אַחַר כָּךְ לִזְרֹעַ. [וְחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁאַף קֹדֶם מֵרוּחַ אָסְרוּ חֲכָמִים לִזְרֹעַ מִבְּלִי לְעַשֵּׂר]. **כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁלָּקְחוּ אֶת הַגֹּרֶן** - שֶׁקָּנוּ תְּבוּאָה כְּשֶׁעוֹדָהּ בַּגֹּרֶן, וְלֹא הֻפְרְשׁוּ מִמֶּנָּה מַעֲשְׂרוֹת, **הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶם** - יְכוֹלִים לְהַפְרִישׁ אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת לְעַצְמָם, וְזֹאת אִם קָנוּ הַגֹּרֶן **עַד שֶׁיִּמָּרַח.** אֲבָל אִם קָנוּ אַחַר הַמֵּרוּחַ, קָנְסוּ חֲכָמִים שֶׁיִּתְּנוּ אֶת הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר לְכֹהֲנִים וּלְוִיִּם אֲחֵרִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלְכוּ וְיִקְנוּ טְבָלִים כְּדֵי לְהָרְוִיחַ אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת, וּבְכָךְ יַפְסִידוּ אֶת שְׁאָר הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ מַעֲשְׂרוֹת. **הַמְקַדֵּשׁ** אֶת תְּבוּאָתוֹ **וּפוֹדֶה, חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת,** שֶׁכֵּן בִּשְׁעַת הַמֵּרוּחַ שֶׁהוּא שְׁעַת הַחִיּוּב בְּמַעֲשְׂרוֹת לֹא הָיְתָה הַתְּבוּאָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, **עַד שֶׁיִּמָּרַח הַגִּזְבָּר** [-הַמְמֻנֶּה עַל הַהֶקְדֵּשׁ] שֶׁאִם הָיְתָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ בִּשְׁעַת מֵרוּחַ, פְּטוּרָה מִמַּעֲשֵׂר:

פֶּרֶק ב

דְּבָרִים הַמְחַלְּקִים שָׂדֶה לְהַחְשִׁיבָהּ כִּשְׁתֵּי שָׂדוֹת לְעִנְיַן פֵּאָה, וְדִין הַנָּחַת פֵּאָה מִשְּׁנֵי מִינִים אוֹ גְּרָנוֹת, וּמִשָּׂדֶה שֶׁנִּקְצְרָה לֹא עַל יְדֵי הַבְּעָלִים: **מִשְׁנָה א דְּבָרִים הַמְחַלְּקִים שָׂדֶה לִשְׁתֵּי שָׂדוֹת לְעִנְיַן פֵּאָה:** וְאֵלּוּ דְבָרִים אִם נִמְצְאִים בְּשָׂדֶה מִצַּד לְצַד [וְאֵין אַרְבַּע אַמּוֹת רְצוּפִים פְּנוּיִים מֵהֶם] הֲרֵי הֵם **מַפְסִיקִין** אֶת הַשָּׂדֶה וּמַחְשִׁיבִים אוֹתָהּ כִּשְׁתֵּי שָׂדוֹת **לְפֵאָה** - לְהַצְרִיךְ הַנָּחַת פֵּאָה לְכָל צַד בִּנְפָרָד, כְּפִי שֶׁנִּדְרַשׁ מִתֵּבַת 'שָׂדְךָ' שֶׁכָּפוּל (ויקרא יט ט) 'לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר', שֶׁיֵּשׁ לְהַנִּיחַ פֵּאָה מִכָּל שָׂדֶה וְשָׂדֶה: **הַנַּחַל** - נָהָר, **וְהַשְּׁלוּלִית** - תְּעָלָה שֶׁבָּאֶמְצָעוּתָהּ מוֹשְׁכִים מַיִם מִן הַנָּהָר לְהַשְׁקַיַּת הַשָּׂדוֹת, וּמַמָּנָּה נִמְשָׁכוֹת תְּעָלוֹת אֲחֵרוֹת לְכָל שָׂדֶה, **וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד** - שֶׁל יָחִיד, שֶׁרְחָבָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, **וְדֶרֶךְ הָרַבִּים** שֶׁרְחָבָהּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, וּמַפְסִיקוֹת אֲפִלּוּ אִם אֵינָן קְבוּעוֹת גַּם בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, **וּשְׁבִיל הָרַבִּים וּשְׁבִיל הַיָּחִיד** שֶׁהֵם צָרִים מְאֹד, וְדַוְקָא בִּשְׁבִיל **הַקָּבוּעַ** לַהֲלִיכָה **בִּימוֹת הַחַמָּה וּבִימוֹת** - וְאַף בִּימוֹת **הַגְּשָׁמִים** כְּשֶׁהַשָּׁדוֹת זְרוּעוֹת. **וְהַבּוּר** - קַרְקַע שׁוֹמֶמָה שֶׁאֵינָהּ זְרוּעָה אוֹ חֲרוּשָׁה, בְּרֹחַב שֵׁשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל מַחֲרֵשָׁה, **וְהַנִּיר** - קַרְקַע חֲרוּשָׁה וְלֹא זְרוּעָה בְּרֹחַב זֶה, **וְזֶרַע אַחֵר** - אוֹ שֶׁזָּרַע בֵּין שְׁנֵי חֶלְקֵי הַשָּׂדֶה מִין אַחֵר בְּרֹחַב זֶה, בְּכָל אֵלּוּ הָאֲמָנִים נֶחְשֶׁבֶת הַשָּׂדֶה לִשְׁתֵּי שָׂדוֹת.

המבוארות

משניות מסכת פאה פרק ג המבוארות

הַקּוֹצֵר תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, **לְשַׁחַת** - לְהַאֲכִילָהּ לִבְהֵמוֹת, בְּרֹחַב שָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל מַחֲרֵשָׁה, **מַפְסִיק,** מִשּׁוּם שֶׁקְּצִירָה כָּזוֹ אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִתְחִלַּת הַקְּצִירָה, וַהֲרֵי הִיא כִּשְׁדֵּה בּוּר הַמַּפְסֶקֶת בֵּין שְׁנֵי חֶלְקֵי הַשָּׂדֶה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ מַפְסִיק,** מִשּׁוּם שֶׁסּוֹבְרִים שֶׁאַף שֶׁלֹּא צָמְחָה הַתְּבוּאָה שְׁלִישׁ, מִכָּל מָקוֹם קְצִירָתָהּ נֶחְשֶׁבֶת תְּחִלַּת קְצִירַת הַשָּׂדֶה, וְאֵינָהּ מַפְסֶקֶת **אֶלָּא אִם כֵּן חָרַשׁ** אֶת מְקוֹם הַשַּׁחַת, שֶׁאָז מַפְסִיק כְּדִין 'נִיר': **מִשְׁנָה ב אַמַּת הַמַּיִם** שֶׁבַּשָּׂדֶה, וְהִיא הַשְּׁלוּלִית הַמְּזֻכֶּרֶת בְּמִשְׁנָה א', **שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקְצֵר כְּאַחַת** - שֶׁהָעוֹמֵד בְּאֶמְצָעָהּ אֵינוֹ יָכוֹל לִקְצֹר תְּבוּאָה מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** שָׁרַק בְּאֶפֶן זֶה **מַפְסֶקֶת** אֶת הַשָּׂדֶה. וְחוֹלֵק עַל דַּעַת תַּנָּא קַמָּא לְעֵיל (מ"א) הַסּוֹבֵר שֶׁכָּל שְׁלוּלִית מַפְסִיקָה. **וְכֹל הָהָרִים** שֶׁהֵם בְּאֶמְצַע הַשָּׂדֶה **אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יַעֲדִרוּן** - הָרְאוּיִים לְהֵחָפֵר בְּמַעְדֵּר בִּידֵי אָדָם, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַבָּקָר יְכוֹל לַעֲבֹר בְּכֻלָּיו** - שֶׁאֵין הַשְּׁוָרִים יְכוֹלִים לְחָרְשׁוֹ עִם הַמַּחֲרֵשָׁה בִּגְלַל שִׁפּוּעַ הָהָר, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן בִּזְמַן הַחֲרִישָׁה הֶפְסֵק 'בּוּר' שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (שם) שֶׁמַּפְסִיק אֶת הַשָּׂדֶה, מִכָּל מָקוֹם **הוּא נוֹתֵן פְּאָה אַחַת לַכֹּל,** שֶׁאֵין הָהָר נִרְאֶה כְּהֶפְסֵק בֵּין הַשָּׂדוֹת, אֶלָּא הָרוֹאֶה מֵבִין שֶׁבְּהֶמְשֵׁךְ יַעֲדִרוּ אֶת הָהָר וְיַזְרְעוּ אַף שָׁם, וּמֵבִין שֶׁשָּׂדֶה אַחַת לְפָנָיו:

מִשְׁנָה ג הֶפְסֵק בֵּין אֵילָנוֹת: הַכֹּל - כָּל הַמַּפְסִיקִים שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (משניות א-ב), וְכֵן סֶלַע שֶׁאֵינוֹ נֶחְרָשׁ וְצָרִיךְ לְהָרִים אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה כְּדֵי לַעֲבֹר מֵעָלָיו, **מַפְסִיק לִזְרָעִים** - לְשָׂדֶה זְרָעִים, לְהַצְרִיךְ הַנָּחַת פְּאָה לְכָל צַד, **וְאֵינוֹ מַפְסִיק לְאִילָן** - אַךְ אֵינָם חַשּׁוּבִים הֶפְסֵק לְאִילָנוֹת, וְנוֹתֵן פְּאָה אַחַת לְכָל הָאִילָנוֹת. וְאֵין חָשׁוּב בָּהֶם הֶפְסֵק אֶלָּא **גָּדֵר** גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים [חוץ מֵחָרוּבִים וְזֵיתִים שֶׁמְּבאָר לְהַלָּן (מ"ד), שֶׁגַּם גָּדֵר אֵינוֹ מַפְסִיק בָּהֶם]. **וְאִם הָיָה שָׁעָר כּוֹתֵשׁ** [-עִנְפֵּי הָאִילָנוֹת מְעָרְבִים זֶה בָּזֶה מֵעַל הַגָּדֵר], **אֵינוֹ מַפְסִיק, אֶלָּא נוֹתֵן פְּאָה** אַחַת **לַכֹּל: מִשְׁנָה ד הֶפְסֵק בְּאִילָן חָרוּבִים וּזְיתִים: וְלָחָרוּבִין** שֶׁהֵם אִילָנוֹת גְּבוֹהִים עִם הַרְבֵּה עֲנָפִים וְאֵין הַגָּדֵר חָשׁוּב בָּהֶם הֶפְסֵק, נוֹתֵן פְּאָה אַחַת **לְכָל** הָאִילָנוֹת **הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה** - שֶׁמֵּרֹאשׁ חָרוּב אֶחָד יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הֶחָרוּב הַשֵּׁנִי. **אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, נוֹתְנִין הָיוּ בֵּית אַבָּא, שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין פְּאָה אַחַת לַזֵּיתִים שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּכָל רוּחַ** - לְכָל הַזֵּיתִים שֶׁבְּמִזְרָח הָעִיר אוֹ בִּצְפוֹנָהּ, וְכֵן בִּשְׁאָר הַצְּדָדִים, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה הַדֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת בֵּית הַבַּד בְּכָל צַד שֶׁל הָעִיר לְכָל הַזֵּיתִים שֶׁגָּדְלוּ בְּצַד זֶה, וְלָכֵן קָבְעוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַצַּד מִצְטָרֵף לִפְאָה (ירושלמי). **וְלָחָרוּבִין** הָיוּ נוֹתְנִים פְּאָה אַחַת לְכָל **הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ** שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **אַף לָחָרוּבִין שֶׁהָיוּ לָהֶם** בְּכָל הָעִיר הָיוּ נוֹתְנִים פְּאָה אַחַת, וְאַף אִם לֹא הָיוּ רוֹאִים זֶה אֶת זֶה: **מִשְׁנָה ה זוֹרֵעַ שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינִים אוֹ מְחַלֵּק שָׂדֵהוּ לִשְׁתֵּי גְּרָנוֹת: הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ מִין אֶחָד** וְלֹא הִפְרִישׁ פְּאָה בְּמָקוֹם אֶחָד וְצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ בְּתָלוּשׁ, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁתֵּי גְּרָנוֹת, נוֹתֵן פְּאָה אֶחָת,** כֵּיוָן שֶׁהַכֹּל מִין אֶחָד. **זְרָעָהּ שְׁנֵי מִינִין, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה גֹּרֶן אַחַת, נוֹתֵן שְׁתֵּי פְּאוֹת** - פְּאָה לְכָל מִין. **הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינֵי חִטִּין** - כְּגוֹן חִטִּים אֲדֻמּוֹת וּלְבָנוֹת, **אִם עָשָׂאן גֹּרֶן אַחַת, נוֹתֵן פְּאָה אַחַת** - מִמִּין אֶחָד עַל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁאָז נֶחְשָׁבִים כְּמִין אֶחָד. אֲבָל אִם עָשָׂאן **שְׁתֵּי גְּרָנוֹת** - לְכָל מִין גֹּרֶן בִּנְפָרָד, **נוֹתֵן שְׁתֵּי פְּאוֹת** - פְּאָה אַחַת מִכָּל מִין שֶׁל חִטָּה: **מִשְׁנָה ו מַעֲשֶׂה שֶׁזָּרַע רַבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה שְׁנֵי מִינֵי חִטִּים,** וּבָא **לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל** לִשְׁאֹל אִם יַפְרִישׁ פְּאָה מִכָּל מִין לְעַצְמוֹ, **וְעָלוּ לִלְשְׁכַּת הַגָּזִית** - מְקוֹם מוֹשַׁב הַסַּנְהֶדְרִין בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **וְשָׁאֲלוּ** שְׁאֵלָה זוֹ. **אָמַר נַחוּם הַלְבְלָר** [-הַסּוֹפֵר], **מְקֻבָּל אֲנִי מֵרַבִּי מְיָאשָׁא, שֶׁקִּבֵּל מֵאַבָּא** [-שֶׁל נַחוּם הַלַּבְלָר], **שֶׁקִּבֵּל מִן הַזּוּגוֹת** - זוּגוֹת הַתַּנָּאִים שֶׁהֻזְכְּרוּ בְּמַסֶּכֶת אָבוֹת (פ"א משניות ד-יב), **שֶׁקִּבְּלוּ מִן הַנְּבִיאִים, שֶׁכָּךְ נִמְסְרָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, בְּזוֹרֵעַ אֶת שְׁנֵי מִינֵי חִטִּין, שֶׁאִם עָשָׂאן גֹּרֶן אַחַת, נוֹתֵן פְּאָה אַחַת. וְאִם עָשָׂאן שְׁתֵּי גְּרָנוֹת, נוֹתֵן שְׁתֵּי**

הַקּוֹצֵר לְשַׁחַת מַפְסִיק, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ מַפְסִיק, אֶלָּא אִם כֵּן חָרַשׁ: ב אַמַּת הַמַּיִם שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִקָּצֵר כְּאַחַת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַפְסֶקֶת. וְכֹל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יַעֲדִרוּן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַבָּקָר יָכוֹל לַעֲבֹר בְּכֻלָּיו, הוּא נוֹתֵן פְּאָה לַכֹּל: ג הַכֹּל מַפְסִיק לִזְרָעִים, וְאֵינוֹ מַפְסִיק לְאִילָן אֶלָּא גָּדֵר. וְאִם הָיָה שַׁעַר כּוֹתֵשׁ, אֵינוֹ מַפְסִיק, אֶלָּא נוֹתֵן פְּאָה לַכֹּל: ד וְלָחָרוּבִין כָּל הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, נוֹתְנִין הָיוּ בֵּית אַבָּא, נוֹתְנִין פְּאָה אַחַת לַזֵּיתִים שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּכָל רוּחַ, וְלָחָרוּבִין כָּל הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, אַף לָחָרוּבִין שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּכָל הָעִיר: ה הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ מִין אֶחָד, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁתֵּי גְּרָנוֹת, נוֹתֵן פְּאָה אַחַת. זְרָעָהּ שְׁנֵי מִינִין, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה גֹּרֶן אַחַת, נוֹתֵן שְׁתֵּי פְּאוֹת. הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינֵי חִטִּין, עָשָׂאן גֹּרֶן אַחַת, נוֹתֵן פְּאָה אַחַת. זְרָעָהּ שְׁנֵי מִינִין, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁתֵּי גְּרָנוֹת, נוֹתֵן שְׁתֵּי פְּאוֹת: ו מַעֲשֶׂה שֶׁזָּרַע רַבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה שְׁנֵי מִינֵי חִטִּין, וּבָא לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִשְׁאֹל אִם יַפְרִישׁ פְּאָה מִכָּל מִין לְעַצְמוֹ, וְעָלוּ לִלְשְׁכַּת הַגָּזִית וְשָׁאֲלוּ שְׁאֵלָה זוֹ. אָמַר נַחוּם הַלְבְלָר, מְקֻבָּל אֲנִי מֵרַבִּי מְיָאשָׁא, שֶׁקִּבֵּל מֵאַבָּא, שֶׁקִּבְּלוּ מִן הַנְּבִיאִים, שֶׁכָּךְ נִמְסְרָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, בְּזוֹרֵעַ אֶת שְׁנֵי מִינֵי חִטִּין, שֶׁאִם עָשָׂאן גֹּרֶן אַחַת, נוֹתֵן פְּאָה אַחַת. וְאִם עָשָׂאן שְׁתֵּי גְּרָנוֹת, נוֹתֵן שְׁתֵּי

פרק ג א מַלְבְּנוֹת הַתְּבוּאָה שֶׁבֵּין הַזֵּיתִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, פְּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. וּמוֹדִים, שֶׁאִם הָיוּ רָאשֵׁי שׁוּרוֹת מְעֹרָבִין, שֶׁהוּא נוֹתֵן פְּאָה מֵאֶחָד עַל הַכֹּל: ב הַמְנַמֵּר אֶת שָׂדֵהוּ וְשִׁיֵּר קְלָחִים לַחִים, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נוֹתֵן פְּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד.

פֵּאוֹת: **מִשְׁנָה ז שָׂדֶה שֶׁקְּצָרוּהָ אֲחֵרִים:** תְּבוּאַת שָׂדֶה שֶׁקְּצָרוּהָ גּוֹיִם לְצָרְכָּם, עַצְמָם, שֶׁמָּכַר לָהֶם בַּעַל הַשָּׂדֶה אֶת הַתְּבוּאָה, אוֹ שֶׁקְּצָרוּהָ **לִסְטִים** [-גַּזְלָן] יִשְׂרָאֵל לְצָרְכָּהּ עַצְמָם, אוֹ שֶׁקְּרָסְמוּהָ [-כִּרְסְמוּהָ] **נְמָלִים,** אוֹ **שֶׁשִּׁבְּרָתְהּ הָרוּחַ אוֹ בְּהֵמָה** וְנִתְלְשָׁה, **פְּטוּרָה** מִפֵּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט ט) לְגַבֵּי פֵּאָה 'וּבְקֻצְרְכֶם', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁחִיּוּב הַפֵּאָה הוּא רַק כְּשֶׁבַּעַל הַשָּׂדֶה קוֹצֵר. [אֲבָל אִם קָצְרוּ גּוֹיִם לְצָרְכָּהּ בַּעַל הַשָּׂדֶה, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ קְצָרָהּ בַּעַל הַשָּׂדֶה וְחַיֶּבֶת בִּפֵּאָה. וּבְאֹפֶן שֶׁקְּצָרָהּ גַּזְלָן, הַגַּזְלָן אַף הוּא פָּטוּר מִפֵּאָה, כֵּיוָן שֶׁקַּרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת וְאֵינוֹ זוֹכֶה בַּתְּבוּאָה אֶלָּא אַחַר הַתְּלִישָׁה, וְאִלּוּ חִיּוּב פֵּאָה הוּא בִּמְחֻבָּר]. **קָצַר** בַּעַל הַשָּׂדֶה **חֶצְיָהּ** וְאַחַר כָּךְ **קָצְרוּ לִסְטִים** אֶת חֶצְיָהּ הַשֵּׁנִי, **פְּטוּרָה** אַף מִפֵּאַת הַחֲצִי הָרִאשׁוֹן, לְפִי **שֶׁחוֹבַת הַפֵּאָה** עַל מַה שֶּׁקָּצַר נִשְׁאֶרֶת **בַּקֶּמַח** - בַּתְּבוּאָה שֶׁעֲדַיִן לֹא נִקְצְרָה, שֶׁעִקַּר חִיּוּב פֵּאָה לֹא לְכַלּוֹת אֶת הַקָּצִיר, וְכֵיוָן שֶׁאַחַר כָּךְ נִקְצְרָה הַקֶּמַח בִּפְטוּר, נִפְטְרָה מִן הַפֵּאָה: **מִשְׁנָה ח קְצָרוּהָ לִסְטִים חֶצְיָהּ,** וְאַחַר כָּךְ **קָצַר הוּא חֶצְיָהּ, נוֹתֵן פֵּאָה מִמַּה שֶּׁקָּצַר** - עַל הַחֲצִי שֶׁקָּצַר. אֲבָל עַל הַחֲצִי הָרִאשׁוֹן פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי קְצָרוּהוּ לִסְטִים. **קָצַר חֶצְיָהּ וּמָכַר** אַחַר כָּךְ אֶת חֶצְיָהּ הַשֵּׁנִי, **הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל** - לְכָל הַשָּׂדֶה, גַּם לְחֶצְיָהּ הָרִאשׁוֹן. מִשּׁוּם שֶׁחִיּוּב הַפֵּאָה הוּא בַּקֶּמַח, שֶׁעַתָּה הִיא בְּיַד הַלּוֹקֵחַ. **קָצַר חֶצְיָהּ** וְאַחַר כָּךְ **הִקְדִּישׁ חֶצְיָהּ,** וּפָדָאהּ מִן הַהֶקְדֵּשׁ כְּשֶׁעוֹדָהּ בִּמְחֻבָּר, **הַפּוֹדֶה מִיַּד הַגִּזְבָּר** [-הַמְמֻנֶּה עַל הַהֶקְדֵּשׁ], **הוּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל** - עַל כָּל הַשָּׂדֶה, מִשּׁוּם שֶׁחוֹבַת הַפֵּאָה נוֹתָרָה בַּחֲצִי הַשָּׂדֶה הַנּוֹתָר, הַנִּמְצָא עַתָּה בְּיַד הַפּוֹדֶה [וְאִם נִקְצְרָה בִּרְשׁוּת הַקְּדֵשׁ, נִפְטְרָה לְגַמְרֵי מִן הַפֵּאָה]:

פֶּרֶק ג: אֲפָנִים שׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָדוּן בָּהֶם אִם נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּאוֹת בְּשָׂדֶה אַחַת, וְשִׁעוּר הַקֶּרְקַע הַמְחַיֵּב בִּפְאָה: **מִשְׁנָה א פֵּאָה בִּתְבוּאָה הַזְּרוּעָה בֵּין עֲצֵי זַיִת:** מַלְבְּנוֹת [-עֲרוּגוֹת מְרֻבָּעוֹת כְּעֵין לְבֵנָה מְרֻבַּעַת] **הַתְּבוּאָה שֶׁבֵּין הַזֵּיתִים** - שֶׁזָּרַע תְּבוּאָה בֵּין אִילָנוֹת זֵיתִים, וְהָאִילָנוֹת מַפְסִיקִים בֵּין הָעֲרוּגוֹת יוֹתֵר מִשִּׁעוּר שְׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל מַחֲרֵשָׁה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** נוֹתֵן **פְּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד** מֵהַמַּלְבְּנוֹת בִּנְפָרָד, שֶׁאֵנוּ רוֹאִים אֶת הָרֶוַח שֶׁבֵּין הָעֲרוּגוֹת כְּהֶפְסֵק קַרְקַע בּוּר אוֹ נִיר אוֹ זֶרַע אַחֵר הַמַּפְסִיק בַּתְּבוּאָה (לעיל פ"ב מ"א). **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** נוֹתֵן פֵּאָה **מֵאֶחָד עַל הַכֹּל** - מִמַּלְבֵּן אֶחָד עַל כָּל הַתְּבוּאָה, כִּי מֵאַחַר וּזְרִיעַת הַתְּבוּאָה בְּמַלְבְּנוֹת נֶעֱשְׂתָה מֻחְמֶּמֶת הָאִילָנוֹת, נֶחְשָׁב הַדָּבָר שֶׁאֵין כָּאן הֶפְסֵק בֵּין הַמַּלְבְּנוֹת וְהַכֹּל שָׂדֶה אַחַת. וְדִין זֶה נָכוֹן בְּכָל הָאִילָנוֹת וְאַף בְּאִילָנוֹת שֶׁאֵינָם חַיָּבִים בִּפֵּאָה, וְנָקַט הַתַּנָּא זֵיתִים לְחַדֵּשׁ שֶׁלְּדַעַת בֵּית הִלֵּל אֲפִלּוּ עֲצֵי הַזֵּיתִים הַחַיָּבִים בִּפֵּאָה בִּפְנֵי עַצְמָם אֵינָם מַפְסִיקִים וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאָר אִילָנוֹת. וּמַחֲלֹקְתָּם הִיא רַק בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשְׁנָם עֲשָׂרָה אִילָנוֹת בְּבֵית סְאָה [-חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה], אֲבָל אִם הָאִילָנוֹת צְפוּפִים יוֹתֵר מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי שֶׁאֵינָם מַפְסִיקִים, שֶׁנִּכָּר שֶׁלֹּא זָרַע יוֹתֵר רַק מֻחְמֶּמֶת הָאִילָנוֹת. וְכֵן לְהֶפֶךְ, אִם יֵשׁ פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה אִילָנוֹת לְבֵית סְאָה, וְהָאִילָנוֹת מְרֻחָקִים יוֹתֵר זֶה מִזֶּה, מוֹדִים בֵּית הִלֵּל שֶׁנּוֹתֵן מִכָּל מַלְבֵּן, שֶׁנִּכָּר שֶׁלֹּא נִזְרְעוּ בְּמַלְבְּנוֹת מֻחְמֶּמֶת הָאִילָנוֹת. **וּמוֹדִים** בֵּית שַׁמַּאי, **שֶׁאִם הָיוּ רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת** שֶׁל הַמַּלְבְּנוֹת **מְעֹרָבִין** זוֹ בָּזוֹ, שֶׁכָּל הָעֲרוּגוֹת מְחֻבָּרוֹת מִן הַצַּד, **שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּאָה מֵאֶחָד עַל הַכֹּל,** שֶׁכְּבָר נִכָּר שֶׁהַכֹּל שָׂדֶה אַחַת: **מִשְׁנָה ב פֵּאָה בְּשָׂדֶה שֶׁקְּצָתָהּ וְהַנִּשְׁאָר מִבְּזֹר בַּשָּׂדֶה:** הַמְנַמֵּר **אֶת שָׂדֵהוּ** - קוֹצֵר מְקוֹמוֹת מְסֻיָּמִים בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ שֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלָה בָּהֶם הַתְּבוּאָה [כַּחֲבַרְבּוּרוֹת נָמֵר], **וְשִׁיֵּר** בִּשְׁאָר הַשָּׂדֶה **קְלָחִים לַחִים** שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְבַּשְּׁלוּ. וְעַתָּה בָּשְׁלָה כָּל הַתְּבוּאָה וְרוֹצֶה לְקַצֵּר אֶת הַכֹּל. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד** מֵהַמְּקוֹמוֹת הַנּוֹתָרִים, שֶׁהֲרֵי מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם שָׂדֶה בּוּר. וְאַף שֶׁהָיְתָה שָׁם תְּבוּאָה, כְּבָר קְצָרָהּ מִקֹּדֶם, וְלֹא הָיְתָה זוֹ הַתְּחִלַּת הַקְּצִירָה שֶׁלְּפָנֵינוּ, שֶׁאָז עוֹד לֹא הִתְבַּשְּׁלָה כָּל הַתְּבוּאָה [אָמְנָם עַל הַתְּבוּאָה שֶׁקְּצַר מִתְּחִלָּה נוֹתֵן מִמַּה שֶּׁשִּׁיֵּר פֵּאָה אַחַת עַל הַכֹּל, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה בָּהּ שׁוּם הֶפְסֵק].

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, נוֹתֵן פֵּאָה מֵאֶחָד עַל הַכֹּל - מִמָּקוֹם אֶחָד עַל כָּל הַשָּׂדֶה, וְגַם עַל מַה שֶּׁקָּצַר מִתְּחִלָּה, מִשּׁוּם שֶׁלִּדְעָתָם הַקְּצִירָה הָרִאשׁוֹנָה חֲשׁוּבָה תְּחִלַּת כָּל הַקְּצִירָה, וְהַכֹּל שָׂדֶה אַחַת. **וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא** שֶׁיֵּשְׁנוֹ אֲפִלּוּ שֶׁכָּל עֲרוּגָה וַעֲרוּגָה נֶחְשֶׁבֶת שָׂדֶה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, **בְּזוֹרַע שֶׁבֶת** [-מִין זֶרַע] **אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת** בַּשָּׂדֶה, **שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד,** מִשּׁוּם שֶׁהַדֶּרֶךְ לִזְרֹעַ מֵהֶם עֲרוּגוֹת קְטַנּוֹת, לָכֵן חֲשׁוּבָה כָּל עֲרוּגָה כְּשָׂדֶה בִּפְנֵי עַצְמָהּ: **מִשְׁנָה ג פֵּאָה בְּקוֹצֵר חֵלֶק מֵהֶיבּוּל: הַמַּחֲלִיק** - הַמְחַלֵּק אֶת **הַבְּצָלִים** שֶׁבְּשָׂדֵהוּ, אֶת הַבְּצָלִים הַלֵּחִים לוֹקֵחַ **לַשּׁוּק, וּמְקַיֵּם** - וּמַנִּיחַ אֶת הַיְבֵשִׁים **לַגֶּרֶן** - לַעֲשׂוֹת מֵהֶם עֲרֵמָה שֶׁתַּעֲמֹד יָמִים רַבִּים, **נוֹתֵן פֵּאָה לְאִלּוּ וְלְאִלּוּ לְעַצְמָן** - שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַבְּצָלִים הַלֵּחִים וְהַיְבֵשִׁים הֲרֵי הֵם כִּשְׁנֵי מִינֵי חִטִּים (לעיל פ"ב מ"ח), שֶׁאִם עָשָׂה מֵהֶם שְׁתֵּי גְּרָנוֹת, מַנִּיחַ פֵּאָה לְכָל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאַף כָּאן כֵּיוָן שֶׁאֵת אִלּוּ מוֹכֵר וְאֶת אִלּוּ מְקַיֵּם הֲרֵי הֵם כִּשְׁתֵּי גְּרָנוֹת. **וְכֵן** דִּין הַמַּחֲלִיק **בַּאֲפוּנִין,** אִם נָטַל מִקְצָתָם לַאֲכִילָה וּמִקְצָתָם לְדוּשׁ בִּגֹּרֶן, וּלְהוֹצִיא אֶת הַגַּרְעִינִים מִתּוֹךְ הַשַּׁרְבִיטִים. **וְכֵן** דִּין הַמַּחֲלִיק **בְּכָרֶם,** שֶׁלָּקַח מִקְצָת הָעֲנָבִים לַאֲכִילָה, וּמִקְצָתָם הִשְׁאִיר לַעֲשׂוֹת יַיִן. **הַמְדַל** [-הַדּוֹלֶה, הַשּׁוֹלֵף] בְּצָלִים שֶׁזְּרוּעִים בְּצִפְּיפוּת, וְנוֹטֵל מִקְצָתָם כְּדֵי שֶׁיִּתְעַבּוּ הַנִּשְׁאָרִים, **נוֹתֵן פֵּאָה מִן הַמִּשְׁאָר** [-מִמַּה שֶּׁנִּשְׁאַר] רַק **עַל מַה שֶּׁשִּׁיֵּר,** וּמַה שֶּׁשָּׁלַף מִתְּחִלָּה פָּטוּר מִפֵּאָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה קְצִירָה, שֶׁלֹּא קְצָרָם לְצָרְכּוֹ עַצְמָם אֶלָּא לְצָרְכּוֹ הַנִּשְׁאָרִים. **וְהַמַּחֲלִיק מֵאַחַת יָד** - שֶׁאֵינוֹ מְחַלֵּק אֶת יְבוּל הַשָּׂדֶה לִשְׁנַיִם, אֶלָּא קוֹצֵר אֶת כָּל הַשָּׂדֶה לְצָרְכּוֹ אֶחָד, לְמִכְירָה אוֹ לְקִיּוּם, **נוֹתֵן מִן הַמִּשְׁאָר** [-מִמַּה שֶּׁנִּשְׁאַר] **עַל הַכֹּל** - גַּם עַל מַה שֶּׁקָּצַר תְּחִלָּה, שֶׁקְּצִירָה זוֹ נֶחְשֶׁבֶת לִתְחִלַּת הַקְּצִירָה וְאַף הִיא חַיֶּבֶת בְּפֵאָה:

מִשְׁנָה ד דִּין בְּצָלִים הָרְאוּיִים לַאֲכִילָה בִּשְׁעַת הַדָּחַק: הָאֲמָהוֹת שֶׁל בְּצָלִים - בְּצָלִים גְּדוֹלִים שֶׁמַּשְׁהֶה אוֹתָם בַּשָּׂדֶה כְּדֵי לְקַחַת מֵהֶם זְרָעִים לְצָרְכּוֹ זְרִיעָתָם, וּמִתּוֹךְ שֶׁמִּשְׁתַּהִים בַּקַּרְקַע אֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה אֶלָּא בְּשַׁעַת הַדָּחַק, **חַיָּבוֹת בְּפֵאָה,** מֵאַחַר שֶׁמִּין הַבְּצָלִים רָאוּי לַאֲכִילָה לְכַתְּחִלָּה, וְאַף הָאֲמָהוֹת רְאוּיוֹת עַל כָּל פָּנִים בְּדַחַק. **וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלוֹת לְכַתְּחִלָּה. **דִּין עֲרוּגוֹת בְּצָלִים הַזְּרוּעוֹת בֵּין יָרָק אַחַר: מַלְבֻּנוֹת** [-עֲרוּגוֹת מְרֻבָּעוֹת כְּדֶגֶמֶת לְבֵנָה מְרֻבַּעַת] **הַבְּצָלִים שֶׁזְּרוּעוֹת בֵּין הַיָּרָק, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** נוֹתֵן **פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד** מֵהָעֲרוּגוֹת, מִשּׁוּם שֶׁאֵין רְגִילוּת לִזְרֹעַ בְּצָלִים בֵּין הַיָּרָק, וַהֲרֵי הוּא כְּזֹרֵעַ אַחַר הַמַּפְסִיק (לעיל פ"ב מ"א). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** נוֹתֵן פֵּאָה מֵאֶחָד - מֵעֲרוּגָה אַחַת **עַל הַכֹּל,** שֶׁלִּדְעָתָם רְגִילִים לִזְרֹעַ בְּצָלִים בֵּין הַיָּרָק, וְהַכֹּל נֶחְשָׁב כְּשָׂדֶה אַחַת: **מִשְׁנָה ה פֵּאָה בְּשָׂדֶה הַשַּׁיָּכֶת לִשְׁנֵי אֲנָשִׁים: הָאַחִין** שֶׁחָלְקוּ שָׂדֶה שֶׁיֵּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶם, **נוֹתְנִין שְׁתֵּי פֵּאוֹת** - כָּל אֶחָד עַל חֶלְקוֹ. **חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ** בְּשֶׁתַּפְתְּפוּת [-שֶׁקָּנוּ] **אֶת הָאֵילָן** קֹדֶם הַקְּצִירָה, **נוֹתְנִין פֵּאָה אֶחָת. שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ** [-שֶׁקָּנוּ] בְּשֶׁתַּפְתְּפוּת, **נוֹתְנִין פֵּאָה אֶחָת.** אֲבָל אִם **לָקַח זֶה צְפוֹנוֹ** שֶׁל הָאִילָן **וְזֶה דְּרוֹמוֹ,** וְאֵינָם שֻׁתָּפִים יַחַד בְּכֻלּוֹ, **זֶה נוֹתֵן פֵּאָה לְעַצְמוֹ, וְזֶה נוֹתֵן פֵּאָה לְעַצְמוֹ. פֵּאָה בְּקוֹנֶה קְלָחִים מְחֻבָּרִים: הַמּוֹכֵר קִלְחֵי** [-שָׁרְשֵׁי] **אִילָן** אוֹ שִׁאָר צְמָחִים **בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ,** כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, וְלֹא מָכַר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע, **נוֹתֵן** הַקּוֹנֶה **פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד** בִּפְנֵי עַצְמוֹ אַף שֶׁכָּל הַשָּׂדֶה זְרוּעָה מִין אֶחָד, מִשּׁוּם שֶׁקַּרְקַע הַשַּׁיֶּכֶת לְאִישׁ אַחֵר מַפְסֶקֶת בֵּין הַקְּלָחִים. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי חַיָּב** הַקּוֹנֶה בְּפֵאָה, **בִּזְמַן שֶׁלֹּא** הָיוּ הַקְּלָחִים שָׁקְנָה מַה שֶּׁשִּׁיֵּר **בַּעַל הַשָּׂדֶה,** כְּלוֹמַר, שֶׁלֹּא הִתְחִיל בַּעַל הַשָּׂדֶה לִקְצֹר קֹדֶם הַמְכִירָה, **אֲבָל אִם** הָיוּ הַקְּלָחִים מַה שֶּׁשִּׁיֵּר **בַּעַל הַשָּׂדֶה** מְקֻצָּרִים שֶׁהִתְחִיל בָּהּ קֹדֶם הַמְכִירָה, וְאַף עַתָּה אַחַר הַמְכִירָה נוֹתֵר מִקְצָת הַיְבוּל בִּרְשׁוּתוֹ, **הוּא** [-בַּעַל הַשָּׂדֶה] **נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל** - עַל כָּל הַשָּׂדֶה, וְאַף לַקְּלָחִים שֶׁמָּכַר, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהִתְחִיל לִקְצֹר נִתְחַיֵּב בְּפֵאָה שֶׁל כָּל הַשָּׂדֶה, וְחוֹבַת הַפֵּאָה מֻטֶּלֶת עַל הַתְּבוּאָה שֶׁעוֹדָנָּה בִּרְשׁוּתוֹ. [וְאִם מָכַר אֶת כָּל הַיְבוּל מִלְּבַד מַה שֶּׁקָּצַר בִּתְחִלָּה, חוֹבַת הַפֵּאָה מֻטֶּלֶת עַל הַתְּבוּאָה שֶׁבְּיַד הַלּוֹקֵחַ, וְהוּא יַנִּיחַ פֵּאָה עַל כָּל הַשָּׂדֶה]: **מִשְׁנָה ו שִׁעוּר**

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּזוֹרַע שֶׁבֶת אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד: ג הַמַּחֲלִיק בְּצָלִים לַחִים לַשּׁוּק וּמְקַיֵּם יְבֵשִׁים לַגֹּרֶן, נוֹתֵן פֵּאָה לְאִלּוּ לְעַצְמָן וּלְאִלּוּ לְעַצְמָן. וְכֵן בָּאֲפוּנִין, וְכֵן בְּכָרֶם. הַמְּדַל, נוֹתֵן מִן הַמִּשְׁאָר עַל מַה שֶּׁשִּׁיֵּר. וְהַמַּחֲלִיק מֵאַחַת יָד, נוֹתֵן מִן הַמִּשְׁאָר עַל הַכֹּל: ד הָאֲמָהוֹת שֶׁל בְּצָלִים חַיָּבוֹת בְּפֵאָה, וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מַלְבֻּנוֹת הַבְּצָלִים שֶׁבֵּין הַיָּרָק, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מֵאֶחָד עַל הַכֹּל: ה הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, נוֹתְנִין שְׁתֵּי פֵּאוֹת. חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ, נוֹתְנִין פֵּאָה אֶחָת. שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ אֶת הָאֵילָן, נוֹתְנִין פֵּאָה אֶחָת. לָקַח זֶה צְפוֹנוֹ וְזֶה דְּרוֹמוֹ, זֶה נוֹתֵן פֵּאָה לְעַצְמוֹ וְזֶה נוֹתֵן פֵּאָה לְעַצְמוֹ. הַמּוֹכֵר קִלְחֵי אִילָן בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁלֹּא שִׁיֵּר בַּעַל הַשָּׂדֶה, אֲבָל אִם שִׁיֵּר בַּעַל הַשָּׂדֶה, הוּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל: ו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, קַרְקַע בֵּית רַבָּע, חַיָּב בְּפֵאָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה סָאתַיִם. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר, כְּדֵי לִקְצֹר וְלִשְׁנוֹת. וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד: ז הַכּוֹתֵב נְכָסָיו שֶׁכִּיב מְרַע, שִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה. לֹא שִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, אֵין מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנָיו וְכָתַב לְאִשְׁתּוֹ קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, אֶבְדָה כְּתֻבָּתָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם קִבְּלָה עָלֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ, אִבְּדָה כְּתֻבָּתָהּ:

הַקַּרְקַע הַחַיֶּבֶת בְּפֵאָה, וּדְבָרִים שֶׁשִּׁעוּרָם בְּלִשְׁהוּ: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, קַרְקַע בֵּית רַבָּע - שָׂרְאוּי לִזְרֹעַ בָּהּ רֹבַע קַב, וְשִׁעוּרָהּ, עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר וְחֵצִי אַמּוֹת לְעֵרֶךְ, **חַיֶּבֶת בְּפֵאָה.** וְנִלְמַד בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'פְּאַת שָׂדְךָ' (ויקרא יט ט) הָאָמוּר בְּפֵאָה, מ'שָׂדְךָ' לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם' (שם פסוק יט), וּבְכִלְאַיִם נֶאֱמַר שִׁעוּר בֵּית רֹבַע, שֶׁאִם רוֹצֶה לִזְרֹעַ שְׁנֵי מִינִים שֶׁל תְּבוּאָה צָרִיךְ לְהַרְחִיק בֵּינֵיהֶם כְּשִׁעוּר זֶה (כלאים פ"ב מ"י). **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אַף קַרְקַע **הָעוֹשֶׂה סָאתַיִם** בִּגְדוּלֶיהָ חַיֶּבֶת בְּפֵאָה, מִשּׁוּם שֶׁדּוֹרֵשׁ גְּזֵרָה שָׁוָה זוֹ מ'שָׂדֶה' הַכָּתוּב בְּשִׁכְחָה (דברים כד יט) 'וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה', וְשִׁעוּר שִׁכְחָה הוּא עַד סָאתַיִם כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (פ"ו מ"ו). **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** אֲפִלּוּ קַרְקַע **שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים** חַיֶּבֶת בְּפֵאָה, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ לְגַבֵּי כִּלְאַיִם (כלאים פ"ג מ"א) שֶׁעֲרוּגָה שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים נֶחְשֶׁבֶת שָׂדֶה, וּמֻתָּר לִזְרֹעַ בָּהּ חֲמִשָּׁה מִינֵי זְרָעִים, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן פֵּאָה, כְּלוֹמַר קַרְקַע זוֹ בְּדִין 'פְּאַת שָׂדְךָ'. **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר,** אַף קַרְקַע שֶׁיֵּשׁ בָּהּ **כְּדֵי** לְמַלֹּא כַּף יָדוֹ מֵהַתְּבוּאָה **וְלִקְצֹר** פַּעַם אַחַת **וְלִשְׁנוֹת** [-וְלַחֲזֹר בַּשֵּׁנִית עַל כָּךְ] חַיֶּבֶת בְּפֵאָה. **וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו** שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, חַיֶּבֶת בְּפֵאָה,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'שָׂדְךָ' מַשְׁמַע כָּל שֶׁהוּא. [וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁיְּהֵיהּ בָּהּ יוֹתֵר מִשִּׁבֹּלֶת אַחַת, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִקְצֹר וּלְהַנִּיחַ פֵּאָה, שֶׁחִיּוּב פֵּאָה מַתְחִיל רַק אַחַר שֶׁהִתְחִיל בִּקְצִירָה]. וְכֵן חַיֶּבֶת קַרְקַע כְּלָשֶׁהוּ **בְּבִכּוּרִים,** וּמִתְקַיֵּם בָּהּ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות לד כו) 'בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ'. [וְקַרְקַע זוֹ חַיֶּבֶת רַק בְּבִכּוּרֵי תְּבוּאָה, אֲבָל בְּבִכּוּרֵי אִילָן צָרִיךְ קַרְקַע שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה סְבִיב הָאִילָן כְּשִׁעוּר יְנִיקָתוֹ]. וְדֵי בְּשִׁעוּר קַרְקַע זוֹ **לִכְתֹּב עָלָיו פְּרוֹזְבּוּל** - שְׁטָר שֶׁמּוֹסֵר בּוֹ חוֹבוֹתָיו לְבֵית דִּין, בְּשִׁבְיִעִית, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁמְטוּ הַחוֹבוֹת שֶׁחַיָּבִים לוֹ לוֹוִיו, וְעַל יְדֵי שֶׁמּוֹסֵר הַחוֹב לְבֵית דִּין חָשׁוּב הַדָּבָר כְּאִלּוּ כְּבָר גָּבוּ בֵּית דִּין אֶת הַחוֹב. וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לַלּוֶוֹה קַרְקַע שֶׁאוֹתָהּ אֶפְשָׁר לְהַחְשִׁיב כִּגְבוּיָה. וְדֵי בְּקַרְקַע כָּלְשֶׁהוּ, כִּי אֵין אוֹנָאָה בְּקַרְקַע, וַאֲפִלּוּ יִמְכְּרֶנָּה יוֹתֵר מִשָּׁוְיָהּ, בְּשׁוּי כָּל הַחוֹב, אֵין הַמִּקָּח בָּטֵל, וְאֶפְשָׁר לָדוּן כְּאִלּוּ כָּל הַחוֹב גָּבוּי עַל יְדֵי גְּבִיַּת קַרְקַע זוֹ. וְקַרְקַע כָּלְשֶׁהוּ רְאוּיָה גַּם **לִקְנוֹת עִמּוֹ** בְּקִנְיַן אַגַּב, **נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אֲחֲרָיוּת** - שֶׁאִם מְכָרָם הַלּוֶוֶה אֵין הַמַּלְוֶה יָכוֹל לִגְבּוֹתָם בְּחוֹבוֹ, וְהַיְינוּ מְטַלְטְלִים, וּכְשֶׁקּוֹנֶה אֶת הַקַּרְקַע **בְּכֶסֶף, וּבִשְׁטָר** - שְׁכּוֹתֵב הַמּוֹכֵר לְקוֹנֶה, **וּבַחֲזָקָה** - שֶׁעוֹשֶׂה הַקּוֹנֶה בַּקַּרְקַע פְּעֻלָּה הַמּוֹכִיחָה אֶת בַּעֲלוּתוֹ, כְּגוֹן שֶׁחוֹרֵשׁ בָּהּ אוֹ שֶׁנּוֹעֵל וְגוֹדֵר, קוֹנֶה אַגַּב הַשָּׂדֶה גַּם אֶת הַמְּטַלְטְלִים: **מִשְׁנָה ז שִׁעוּר**

כְּלָשֶׁהוּ בְּשִׁכִּיב מְרַע הַנּוֹתֵן אֶת נְכָסָיו: הַכּוֹתֵב בִּשְׁטָר שֶׁנּוֹתֵן **נְכָסָיו** לְאַחֵר בְּמַתָּנָה, וְכָתַב בֵּן כְּשֶׁהוּא **שְׁכִיב מְרַע** [-חוֹלֶה הַשּׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ] וְאַחַר כָּךְ הִבְרִיא, אִם **שִׁיֵּר** מִמַּטַּלְטְלִים **מַתָּנָה** וְאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ בְּטַעֲנָה שֶׁכָּל הַמַּתָּנָה הָיְתָה רַק בְּגַלַּל שֶׁחָשַׁב שֶׁיָּמוּת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁשִּׁיֵּר לְעַצְמוֹ מוּכָח שֶׁיָּדַע שֶׁאוּלַי יַבְרִיא וְלָכֵן הִשְׁאִיר קְצָת לְעַצְמוֹ. [וְדַוְקָא כְּשֶׁעָשׂוּ קִנְיָן, כְּגוֹן שֶׁמָּסַר לוֹ אֶת הַשָּׁטָר אוֹ שֶׁקָּנָה בִּשְׂאָר קִנְיָנִים, אֲבָל בַּאֲמִירָה לְחוּד אֵינוֹ קוֹנֶה, שֶׁאֲמִירָה קוֹנָה רַק בְּמַתָּנַת שְׁכִיב מְרַע, וְכָאן הִבְרִיא]. וְאִם **לֹא שִׁיֵּר** לְעַצְמוֹ **קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא,** שֶׁאָז מוּכָח שֶׁנָּתַן אֶת הַמַּתָּנָה רַק מִשּׁוּם שֶׁחָשַׁב שֶׁיָּמוּת וְלֹא יִצְטָרֵךְ עוֹד לַנְּכָסִים, אֲזַי אִם הִבְרִיא, **אֵין מַתָּנָתוֹ מַתָּנָה.** שְׁכִיב מְרַע **הַכּוֹתֵב** שֶׁהוּא נוֹתֵן אֶת כָּל **נְכָסָיו לְבָנָיו, וְכָתַב** גַּם **לְאִשְׁתּוֹ קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא,** וּכְשֶׁשָּׁמְעָה מִמַּעֲשֵׂהוּ, שָׁתְקָה וְלֹא מִחֲתָה שֶׁנְּכָסָיו מְשֻׁעְבָּדִים לִכְתֻבָּתָהּ וְאִם תִּצְטָרֵךְ תִּגְבֶּה מֵהֶם, **אִבְּדָה כְּתֻבָּתָהּ** וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לִגְבּוֹתָהּ מֵהַנְּכָסִים שֶׁנָּתַן לִבָּנָיו, שֶׁכֵּיוָן שֶׁשָּׁתְקָה כְּשֶׁרָאֲתָה שֶׁחָלַק לָהּ חֵלֶק בַּחֲלֻקַּת נְכָסָיו, כְּדֶרֶךְ שֶׁחָלַק לְכָל אֶחָד מִבָּנָיו, הִתְפַּוְּנָה בִּשְׁתִיקָתָהּ שֶׁהִיא מַסְכִּימָה לַמַּתָּנָה, וּמְחִלָּה עַל שִׁעְבּוּדָהּ עֲבוּר הַכְּבוֹד שֶׁעָשָׂה לָהּ שֶׁתַּחֲלֹק בְּשֻׁתָּפוּת עִם הַבָּנִים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם** רַק **קִבְּלָה עָלֶיהָ** - שֶׁאָמְרָה שֶׁהִיא מַסְכִּימָה לַחֲלֻקַּת הַנְּכָסִים אִם יִתְּנוּ גַּם לָהּ חֵלֶק, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָתַב לָהּ** כֵּן בִּשְׁטַר הַחֲלֻקָּה, וְגַם לֹא עָשׂוּ קִנְיָן עַל הַמְּחִילָה, **אִבְּדָה כְּתֻבָּתָהּ** מִנְּכָסִים אֵלּוּ, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לַחֲזֹר בָּהּ:

מִשְׁנָה ח דִּין **כְּלָשֶׁהוּ בְּכוֹתֵב נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ:** הַכּוֹתֵב שְׁטָר בּוֹ הוּא נוֹתֵן אֶת כָּל **נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ, יָצָא** הָעֶבֶד מֵעֲבדוּתוֹ **בֶּן חוֹרִין,** שֶׁהֲרֵי אַף הוּא בִּכְלַל הַנְּכָסִים שֶׁנָּתַן לוֹ הָאָדוֹן. אֶבָל אִם הָאָדוֹן **שִׁיֵּר** קַרְקַע **כָּל שֶׁהוּא** אוֹ מִטַּלְטְלִים מְשׁוּם שֶׁאוֹמְרִים שֶׁכְּמוֹ שֶׁשִּׁיֵּר בַּנְּכָסִים אַף שֶׁכָּתַב 'כָּל נְכָסָיו', כָּךְ גַּם שִׁיֵּר אֶת הָעֶבֶד עַצְמוֹ. וְאַף שֶׁאִם אֵין הָעֶבֶד מְשֻׁחְרָר הֲרֵי לֹא עָשָׂה דָּבָר בִּכְתִיבַת נְכָסָיו לוֹ, שֶׁהֲרֵי מִה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ, נוֹקְטִים שֶׁפֶּאֱמֶת לֹא הִתְכַּוֵּן הָאָדוֹן אֶלָּא לְהַחֲנִיף לָעֶבֶד. וַאֲפִלּוּ אִם כָּל נְכָסָיו הֵם הָעֶבֶד וְהַקַּרְקַע שֶׁשִּׁיֵּר, וּמִמֵּילָא אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְשַׁיֵּר גַּם אֶת הָעֶבֶד, כִּי אִם כֵּן עַל אֵלּוּ נְכָסִים אָמַר שֶׁנּוֹתָנָם לָעֶבֶד, מִכָּל מָקוֹם אֵין יוֹצֵא לְחֵרוּת, כִּי מֵאַחַר וּבְדָבָרָיו כָּלַל גַּם אֶת נְתִינַת הַנְּכָסִים וְגַם אֶת שִׁחְרוּר הָעֶבֶד, כֵּיוָן שֶׁבָּטְלוּ מִקְצָת דְּבָרָיו בָּטְלוּ כֻּלָּם, וּבָטַל גַּם שִׁחְרוּר הָעֶבֶד. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לְעוֹלָם הוּא בֶּן חוֹרִין,** בֵּין אִם יֵשׁ לוֹ עוֹד נְכָסִים וּבֵין אִם אֵין לוֹ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין אוֹמְרִים שֶׁאִם שִׁיֵּר נְכָסִים שִׁיֵּר גַּם אֶת הָעֶבֶד [-בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ עוֹד נְכָסִים], וְכֵן מְחַלְּקִים אֶת דִּבּוּרוֹ וּמְקַיְּמִים אֶת מִקְצַת דִּבּוּרוֹ שֶׁלֹּא הִתְבַּטֵּל [-בְּאֹפֶן שֶׁאֵין עוֹד נְכָסִים]. וְאֵינוֹ נִשְׁאָר עֶבֶד **עַד שֶׁיֹּאמַר** הָרַב בְּמַתְּנָתוֹ **הֲרֵי כָּל נְכָסַי נְתוּנִין לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַבְדִּי חוּץ מֵאֶחָד מֵרְבּוֹא** [-חֵלֶק אֶחָד מֵעֲשָׂרָה אֲלָפִים] **שֶׁבָּהֶן,** שֶׁאָז אוֹמְרִים שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְשַׁיֵּר אֶת הָעֶבֶד, וְאַף שֶׁשָּׁוְוה יוֹתֵר מֵאֶחָד מֵרְבּוֹא מִנְּכָסָיו, מִכָּל מָקוֹם כָּךְ מַחְשִׁיבוֹ הָאָדוֹן:

פֶּרֶק ד אֵפֶן נְתִינַת הַפֵּאָה לָעֲנִיִּים, דִּין פֵּאָה בְּשָׂדֶה נָכְרִי שֶׁהִתְגַּיֵּר וּשְׂדֶה הֶקְדֵּשׁ, וּמִצְוַת לֶקֶט: **מִשְׁנָה א נְתִינַת פֵּאָה בְּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע וּבְתָלוּשׁ:** הַפֵּאָה **נִתֶּנֶת בְּמְחֻבָּר** - בְּעוֹדָהּ מְחֻבֶּרֶת **לַקַּרְקַע,** וְדִרְשׁוּ זאת מִתֵּבַת 'תַּעֲזֹב' הָאֲמוּרָה בַּפָּסוּק (ויקרא יט י) 'לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב', שֶׁמִּמֶּשְׁמָעָהּ הַנַּח לִפְנֵיהֶם וְהֵם יִקְצְרוּהָ. וְדִין זֶה הוּא בְּכָל תְּבוּאָה וְאִילָן מִלְבַד **בְּדָלִית** [-גֶּפֶן מֻדְלֶית עַל גַּבֵּי עֵצִים אוֹ אִילָנוֹת] **וּבְדֶקֶל** - שֶׁהוּא עֵץ גָּבוֹהַּ בְּלִי עֲנָפִים שֶׁיַּעֲזֹר בָּהֶם הָעָנִי בְּקִטְפַת הַפֵּרוֹת, שֶׁבָּהֶם **בַּעַל הַבַּיִת מוֹרִיד** אֶת הַפֵּרוֹת, וְאֵין הָעֲנִיִּים לוֹקְחִים לְבַדָּם, מֻחְמֶּצֶת הַסַּכָּנָה שֶׁיֵּשׁ בַּעֲלִיָּה אֲלֵיהֶם, וְדוֹרְשִׁים זאת מֵהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק 'תַּעֲזֹב אֹתָם' שֶׁלֹּא נֶאֱמַר דִּין עֲזִיבָה אֶלָּא בְּאוֹתָם שֶׁאֵין בָּהֶם סַכָּנָה, **וּמְחַלֵּק לָעֲנִיִּים** בְּשָׂוֶה, וְאֵינוֹ מַנִּיחָם לִפְנֵיהֶם, שֶׁמָּא יִרְאֶה עָנִי שֶׁהוּא קָרוֹבוֹ אוֹ מַכִּירוֹ וְיַנִּיחֵם לְפָנָיו, וְנִמְצָא מַפְסִיד לָעֲנִיִּים אֲחֵרִים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף בַּחֲלִיקֵי אֱגוֹזִים** - אִילָנוֹת שֶׁל אֱגוֹזִים שֶׁהֵם גְּבוֹהִים וַחֲלָקִים לְלֹא קְשָׁרִים אוֹ עֲנָפִים, דִּינָם כְּדִין דָּלִית וְדֶקֶל, כֵּיוָן שֶׁאַף בַּעֲלִיָּה אֲלֵיהֶם יֵשׁ סַכָּנָה. בְּכָל הָאִילָנוֹת **אֲפִלּוּ תִּשְׁעִים** עֲנִיִּים **אוֹמְרִים** לְבַעַל הַבַּיִת **לְחַלֵּק בְּשָׂוֶה** בֵּינֵיהֶם, **וְעָנִי אֶחָד אוֹמֵר לָבֶז,** כְּלוֹמַר, שֶׁמְּאַחַר הַבְּעָלִים לִקְצֹר לְבַדָּם, **לָעֲנִי הַזֶּה שׁוֹמְעִין** מִפְּנֵי **שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה: מִשְׁנָה ב** אָמְנָם, **בְּדָלִית וּבְדֶקֶל** הַדִּין **אֵינוֹ כֵן,** כִּי מֵאַחַר וְדִינָם שֶׁהַבְּעָלִים יוֹרִיד וִיחַלֵּק, לָכֵן **אֲפִלּוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה** עֲנִיִּים **אוֹמְרִים לְחַלֵּק לְכָל הָעֲנִיִּים** בְּשָׂוֶה, **לָעֲנִי הַזֶּה שׁוֹמְעִין** מִפְּנֵי **שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה: מִשְׁנָה ג דִּין עָנִי שֶׁנִּפָּה לְהַקְּדִים אֶת שְׁאָר הָעֲנִיִּים בְּלָקְיחַת הַפֵּאָה:** נָטַל עָנִי **מִקְצָת** מֵהַפֵּאָה שֶׁכְּבָר לִקֵּט, **וּזְרָקָהּ עַל הַשְּׁאָר,** וְכַוָּנָתוֹ לְכַסּוֹתָהּ מֵעֵינֵי הָעֲנִיִּים כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה בָּהּ הוּא, **אֵין לוֹ בָּהּ כְּלוּם** שֶׁלֹּא זָכָה בָּהּ כְּלָל, שֶׁאֵין זְרִיקָתוֹ מַעֲשֶׂה קִנְיָן. וְאַף אֶת הַפֵּאָה שֶׁכְּבָר לִקֵּט מוֹצִיאִים מִיָּדוֹ, קִנְסָ עַל שֶׁעָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהֹגֶן בְּהַסְתָּרַת הַפֵּאָה מֵעֵינֵי הָעֲנִיִּים. **נָפַל לוֹ עָלֶיהָ** - הִפִּיל אֶת עַצְמוֹ עַל הַפֵּאָה הַמְחֻבֶּרֶת, **וּפֵרַשׁ** [-אוֹ פָּרַשׂ] **טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ** בִּכְדֵי לְקַנּוֹתָהּ בְּדֶרֶךְ הַנָּחַת יָדוֹ עָלֶיהָ, **מֵעֲבִירִין אוֹתוֹ הֵימֶנָּה** - עֲנִיִּים אֲחֵרִים יְכוֹלִים לְסַלְּקוֹ מֵהַפֵּאָה וְלִזְכּוֹת בָּהּ, שֶׁאֵין אֵלּוּ מַעֲשֵׂי קִנְיָן. וְאַף שֶׁאַרְבַּע אַמּוֹתָיו שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ, לֹא תִּקְנוּ חֲכָמִים קִנְיָן זֶה אֶלָּא בִּסְמִטָּה וּבִצְדֵי רְשׁוּת הָרַבִּים וְלֹא בַּחֲצַר חֲבֵרוֹ [וְעוֹד, שֶׁכָּאן גִּלָּה בְּדַעְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְקִנּוּתָהּ בְּקִנְיָן אַרְבַּע אַמּוֹת אֶלָּא עַל יְדֵי נְפִילָתוֹ אוֹ פְּרִישַׂת טַלִּיתוֹ]. **וְכֵן** הַדִּין **בְּלֶקֶט, וְכֵן בְּעֹמֶר הַשִּׁכְחָה,** שֶׁקְּנָסוּהוּ בְּאֹפֶן שֶׁנִּפָּה לְהַסְתִּירָם מֵעֵינֵי הָעֲנִיִּים: **מִשְׁנָה ד קְצִירָה בִּכְלִים חֲדָשִׁים:** פֵּאָה, אֵין קוֹצְרִין אוֹתָהּ בְּמַגָּלוֹת שֶׁקּוֹצְרִים בָּהֶם חִטִּים וּשְׂעוֹרִים. וְאֵין **עוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקַרְדֳּמוֹת** שֶׁעוֹקְרִים בָּהֶם שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, אוֹ בִּשְׁאָר כֵּלִים חַדִּים, מִתַּקָּנַת חֲכָמִים, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ** כְּשֶׁהֲעָנִיִּים נִדְחָקִים לְקַצֵּר אֶת הַפֵּאָה: **מִשְׁנָה ה זְמַן לְקִיטַת הַפֵּאָה: שֶׁלֹּשׁ אַבְעָיוֹת** [-גְּלוּיִים] **בַּיּוֹם** - שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּתְגַּלֶּה בַּעַל הַבַּיִת לָעֲנִיִּים בְּשָׂדֶהוּ, לְצַרְךְ לְקִיטַת הַפֵּאָה: א. **בַּשַּׁחַר** [-בְּבֹקֶר] שֶׁהוּא הַזְּמַן הָרָאוּי לָנָשִׁים מְנִיקוֹת, כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶן יְשֵׁנִים וְיֵשׁ לָהֶן פְּנַאי לִלְקֹט. ב. **וּבַחֲצוֹת** הַיּוֹם. שֶׁזְּמַן זֶה רָאוּי לְיַלְדֵי הָעֲנִיִּים, שֶׁבַּשַּׁחַר וּבַמִּנְחָה הֵם יְשֵׁנִים. ג. **וּבְמִנְחָה,** בְּזְמַן מִנְחָה קְטַנָּה, שֶׁהוּא הַזְּמַן הָרָאוּי לִזְקֵנִים הַהוֹלְכִים עַל מִשְׁעַנְתָּם שֶׁאֵינָם מַגִּיעִים לַשָּׂדֶה עַד שְׁעַת הַמִּנְחָה. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ** זְמַנִּים אֵלּוּ **אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּחֲתוּ** מֵהֶם, שֶׁיּוּכְלוּ גַּם הַנָּשִׁים, הַיְלָדִים וְהַזְּקֵנִים, לִזְכּוֹת בְּפֵאָה, אוּלָם יָכוֹל הַבַּעַל הַבַּיִת לְהוֹסִיף עַל זְמַנִּים אֵלּוּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ** זְמַנִּים אֵלּוּ **אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ** עֲלֵיהֶם, בִּכְדֵי שֶׁיַּיְדְּעוּ הָעֲנִיִּים אֶת הַזְּמַנִּים הַקְּבוּעִים, וְלֹא יַעַמְדוּ לִשְׁמֹר בַּשָּׂדֶה כָּל הַיּוֹם שֶׁמָּא יַגִּיעַ בַּעַל הַבַּיִת, אַךְ יָכוֹל בַּעַל הַבַּיִת לִפְחֹת מִזְּמַנִּים אֵלּוּ, אַף אִם מַחֲמַת זֶה לֹא יוּכְלוּ חֵלֶק מֵהָעֲנִיִּים לִלְקֹט פֵּאָה. **שֶׁל בֵּית נָמֵר** [-שֵׁם מָקוֹם] **הָיוּ מְלַקְּטִין עַל הַחֶבֶל,** כְּלוֹמַר, הָיוּ קוֹשְׁרִים חֶבֶל כְּשֶׁהֶתְחִילוּ לִקְצֹר, **וְנוֹתְנִים פֵּאָה מִכָּל אוֹמֶן וְאוֹמֶן** - מִכָּל שׁוּרַת עֲרוּגָה, שֶׁכְּשֶׁכָּלָה הַחֶבֶל הִנִּיחוּ פֵּאָה, וְשׁוּב קְשָׁרוּ אֶת הַחֶבֶל וְהִמְשִׁיכוּ בִּקְצִירָתָם וְהִנִּיחוּ פֵּאָה בְּסוֹפוֹ, וְכָךְ בְּכָל הַשָּׂדֶה. וְהַתַּנָּא מַזְכִּירָם לְשֶׁבַח, שֶׁבְּכָךְ יָכְלוּ הָעֲנִיִּים לְקַחַת פֵּאָה מִיָּד מִכָּל שׁוּרָה, וְלֹא הָיוּ צְרִיכִים לְהַמְתִּין וְלִרְאוֹת אֵימָתַי יַנִּיחַ אֶת הַפֵּאָה: **מִשְׁנָה ו לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה בְּשָׂדֶה נָכְרִי שֶׁקִּצֵּר וְהִתְגַּיֵּר:** נָכְרִי שֶׁקָּצַר אֶת שָׂדֵהוּ, וְאַחַר כָּךְ קֹדֶם שֶׁעָמַר אֶת הַתְּבוּאָה **נִתְגַּיֵּר** וְנִתְחַיֵּב בְּכָל הַמִּצְוֹת כְּיִשְׂרָאֵל, **פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּאָה,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּלֶקֶט וּפֵאָה (ויקרא יט ט) 'וּבְקֻצְרְכֶם', וּבְשִׁכְחָה נֶאֱמַר (דברים כד יט) 'קְצִירְךָ', לְמַעֵט קְצִיר נָכְרִי, וְכֵיוָן שֶׁחִיּוּבָם חָל בִּשְׁעַת הַקְּצִירָה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה נָכְרִי, לָכֵן פָּטוּר אַף שֶׁנִּתְגַּיֵּר. **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּשִׁכְחָה, שֶׁאֵין** חִיּוּב **הַשִּׁכְחָה** חָל **אֶלָּא בִּשְׁעַת הָעֲמִירָה,** כְּשֶׁבָּא לַעֲשׂוֹת מַהַתְּבוּאָה גְּדִישׁ אַחַר הַקְּצִירָה, וְכֵיוָן שֶׁנִּכְרִי זֶה הִתְגַּיֵּר קֹדֶם הָעֲמִירָה, נִתְחַיֵּב בְּמִצְוֹת שִׁכְחָה. וְתַנָּא קַמָּא פּוֹטְרוֹ, לְפִי שֶׁלּוֹמֵד דִּין שִׁכְחָה בְּקָמָה [-בְּמִחֻבָּר], הַמִּתְרַבֶּה מֵהַכָּתוּב (שם) 'וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה', מִדִּין שִׁכְחַת עֹמֶר, שֶׁכָּל מִי שֶׁיֶּשְׁנוֹ בִּשִׁכְחַת קָמָה יֶשְׁנוֹ בִּשִׁכְחַת עֹמֶר, וְאָדָם זֶה הָיָה נָכְרִי בְּשָׁעָה שֶׁחָל חִיּוּב שִׁכְחַת קָמָה, וְלָכֵן פָּטוּר אַף מִשִּׁכְחַת עֹמֶר: **מִשְׁנָה ז לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה בְּשָׂדֶה הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדְּתָה:** הִקְדִּישׁ **קָמָה** - תְּבוּאָה מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע, **וּפָדָה** אוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא עוֹדָנָּה **קָמָה, חַיָּב** בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה, שֶׁחִיּוּבָם חָל בְּקַצִּירָה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה כְּבָר חָזְרָה הַשָּׂדֶה לִרְשׁוּתוֹ. וְכֵן אִם הִקְדִּישָׁהּ לִכְשֶׁנִּקְצְרָה וְנֶעֱשְׂתָה **עֳמָרִין, וּפָדָה** אוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא **עֳמָרִין, חַיָּב** בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה, שֶׁבְּשָׁעַת הַקְּצִירָה הָיְתָה הַשָּׂדֶה בִּרְשׁוּתוֹ וּכְבָר חָל עָלָיו חִיּוּב לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה. אֲבָל אִם הִקְדִּישָׁהּ כְּשֶׁהִיא **קָמָה** - מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע, **וּפָדָה** אוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא **עֳמָרִין, פְּטוּרָה,** מִלֶּקֶט, שִׁכְחָה וּפֵאָה, **שֶׁבִּשְׁעַת** חֲלוּת **חוֹבָתָהּ** - חוֹבַת לֶקֶט, שִׁכְחָה וּפֵאָה, דְּהַיְינוּ בִּשְׁעַת הַקְּצִירָה, **הָיְתָה פְּטוּרָה** מֵהֶם, שֶׁהָיְתָה בִּרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ, וְהֶקְדֵּשׁ מִתְמַעֵט מִדִּין פֵּאָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהִתְמַעֵט נָכְרִי בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. [בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת הִתְבָּאֲרָה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה שְׁחוֹבַת שִׁכְחָה חָלָה בִּשְׁעַת הָעֲמִירָה, וְהוּא הַדִּין שֶׁיַּחְלֹק גַּם בְּמִשְׁנָה זוֹ שֶׁאִם חָזְרָה קֹדֶם הָעֲמִירָה לִרְשׁוּתוֹ, הֲרֵי הוּא חַיָּב בִּשִׁכְחָה]: **מִשְׁנָה ח דִּין הַמּוֹתֵר לְעָנְיֵי חִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת:** כֵּיוָן שֶׁבָּא בּוֹ הַדִּין לְגַבֵּי חִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת, שֶׁהַמַּקְדִּישׁ אֶת **פֵּרוֹתָיו, עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת** - לִזְמַן חִיּוּבָם בְּמַעַשְׂרוֹת, שֶׁהוּא זְמַן הַמֵּרוּחַ, כְּשֶׁמַּשָּׁוֶה וּמַחֲלִיק אֶת פְּנֵי הַכָּרִי, **וּפָדָן** הַבְּעָלִים וְאַחַר כָּךְ מֵרָחָן, **חַיָּבִין** הַפֵּרוֹת בְּמַעַשְׂרוֹת, כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁעַת הַמֵּרוּחַ כְּשֶׁחָל חִיּוּב הַמַּעַשְׂרוֹת כְּבָר שָׁבוּ לִרְשׁוּתוֹ. וְכֵן אִם הִקְדִּישָׁם **מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, וּפָדָן, חַיָּבִין** בְּמַעַשְׂרוֹת, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר חָל חִיּוּבָם בְּמַעַשְׂרוֹת עוֹד לִפְנֵי שֶׁהִקְדִּישָׁם. אֲבָל אִם **הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ** - שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן בְּמֵרוּחַ, אַף מִשְּׁכְחַת עֹמֶר: **מִשְׁנָה ט לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה בְּשָׂדֶה הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדְּתָה: הִקְדִּישׁ**

חַ הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְעַבְדּוֹ, יָצָא בֶּן חוֹרִין. שִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, לֹא יָצָא בֶּן חוֹרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לְעוֹלָם הוּא בֶּן חוֹרִין, עַד שֶׁיֹּאמַר הֲרֵי כָּל נְכָסַי נְתוּנִין לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַבְדִּי חוּץ מֵאֶחָד מֵרְבּוֹא שֶׁבָּהֶן:

פֶּרֶק ד א הַפֵּאָה נִתֶּנֶת בִּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע. בְּדָלִית וּבְדֶקֶל, בַּעַל הַבַּיִת מוֹרִיד וּמְחַלֵּק לָעֲנִיִּים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף בַּחֲלִיקֵי אֱגוֹזִים. אֲפִלּוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים לְחַלֵּק בְּשָׂוֶה, וְעָנִי אֶחָד אוֹמֵר לָבֶז, לָזֶה שׁוֹמְעִין, שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה: **ב** בְּדָלִית וּבְדֶקֶל אֵינוֹ כֵן, אֲפִלּוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִים לָבֶז וְאֶחָד אוֹמֵר לְחַלֵּק, לָזֶה שׁוֹמְעִין, שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה: **ג** נָטַל מִקְצָת פֵּאָה וּזְרָקָהּ עַל הַשְּׁאָר, אֵין לוֹ בָּהּ כְּלוּם. נָפַל לוֹ עָלֶיהָ, וּפֵרַשׁ טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ, מַעֲבִירִין אוֹתוֹ הֵימֶנָּה. וְכֵן בְּלֶקֶט, וְכֵן בְּעֹמֶר הַשִּׁכְחָה: **ד** פֵּאָה אֵין קוֹצְרִין אוֹתָהּ בְּמַגָּלוֹת, וְאֵין עוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקַרְדֳּמוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכּוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ: **ה** שָׁלֹשׁ אַבְעָיוֹת בַּיּוֹם, בַּשַּׁחַר וּבַחֲצוֹת וּבַמִּנְחָה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְחֲתוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ. שֶׁל בֵּית נָמֵר הָיוּ מְלַקְּטִין עַל הַחֶבֶל, וְנוֹתְנִים פֵּאָה מִכָּל אוֹמֶן וְאוֹמֶן: **ו** נָכְרִי שֶׁקָּצַר אֶת שָׂדֵהוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּיֵּר, פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּאָה. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּשִׁכְחָה, שֶׁאֵין הַשִּׁכְחָה אֶלָּא בִּשְׁעַת הָעֲמִירָה: **ז** הִקְדִּישׁ קָמָה וּפָדָה קָמָה, חַיָּב. עֳמָרִין וּפָדָה עֳמָרִין, חַיָּב. קָמָה וּפָדָה עֳמָרִין, פְּטוּרָה, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה פְּטוּרָה: **ח** כֵּיוָן שֶׁבָּא בּוֹ, הַמַּקְדִּישׁ פֵּרוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, וּפָדָן, חַיָּבִין. מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, וּפָדָן, חַיָּבִין. הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ

משניות

וּגְמָרָן הַגְּזָבָר [-הַמְמֻנֶּה עַל הַהֶקְדֵּשׁ] וְהִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת תַּחַת רְשׁוּת הַהֶקְדֵּשׁ, וְאַחַר כָּךְ פְּדָאָן, **פְּטוּרִים** מִמַּעֲשְׂרוֹת, **שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן** - בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה צָרִיךְ לָחוּל עֲלֵיהֶם חִיּוּב הַמַּעֲשְׂרוֹת, **הָיוּ פְּטוּרִים** מִמַּעֲשְׂרוֹת, כֵּיוָן שֶׁהָיוּ אָז בִּרְשׁוּת הַקְּדֵשׁ: **מִשְׁנָה ט** **דִּין עָשִׂיר שֶׁלִּקֵּט פֵּאָה עֲבוּר חֲבֵרוֹ עָנִי: מִי שֶׁלִּקֵּט אֶת הַפֵּאָה** וְהוּא עָשִׁיר, **וְאָמַר הֲרֵי זוֹ לְאִישׁ פְּלוֹנִי עָנִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זָכָה לוֹ** - עֲבוּרוֹ, שֶׁזָּכָה הֶעָנִי בַּפֵּאָה, מִכֹּחַ שְׁנֵי 'מִגּוֹ' [-מִתּוֹךְ] שֶׁאָנוּ דָּנִים: א' מִתּוֹךְ שֶׁעָשִׁיר זֶה יָכוֹל לְהַפְקִיר אֶת נְכָסָיו, וְאָז - כָּעָנִי - רַשַּׁאי לִזְכּוֹת בַּפֵּאָה לְעַצְמוֹ. ב' מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל לִזְכּוֹת בָּהּ בְּעַצְמוֹ יָכוֹל אַף לִזְכּוֹת לַחֲבֵרוֹ, שֶׁזָּכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** לֹא זָכָה בָּהּ הֶעָנִי, **וְהֶעָשִׁיר יִתְּנֶנָּה לֶעָנִי שֶׁנִּמְצָא רִאשׁוֹן,** שֶׁאֵין אוֹמְרִים שְׁנֵי פְּעָמִים מִגּוֹ. אֲבָל עָנִי שֶׁלִּקֵּט בִּשְׁבִיל חֲבֵרוֹ עָנִי, לְדַעַת כֻּלָּם זָכָה חֲבֵרוֹ, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה דָּנִים רַק מִגּוֹ אֶחָד, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא זוֹכֶה לְעַצְמוֹ זוֹכֶה לַחֲבֵרוֹ. **נָכְרִי שֶׁהִנִּיחַ לְקֵט שִׁכְחָה וּפֵאָה:** הַלֶּקֶט **וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה שֶׁל נָכְרִי,** שֶׁהֻנִּיחָם בַּשָּׂדֶה לָעֲנִיִּים, **חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת,** שֶׁכֵּן אֵין דִּין לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה בְּנָכְרִי, וְלֹא נִפְטְרוּ מִמַּעֲשְׂרוֹת כְּדִין לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה. [וְסוֹבֵר הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאֵין קִנְיָן לְנָכְרִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ אֶת תְּבוּאָתָהּ מֵחִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת, וְלָכֵן גַּם תְּבוּאַת נָכְרִי חַיֶּבֶת בְּמַעֲשְׂרוֹת], **אֶלָּא אִם כֵּן הִפְקִיר** הַנָּכְרִי אֶת הַתְּבוּאָה גַּם לָעֲשִׂירִים, שֶׁאָז נִפְטֶרֶת הַתְּבוּאָה מִמַּעֲשְׂרוֹת כְּדִין הֶפְקֵר: **מִשְׁנָה י** **דִּין לֶקֶט** (ויקרא יט ט) 'וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט'. **הַנּוֹשֵׂר בִּשְׁעַת הַקְּצִירָה.** וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וְלֶקֶט קְצִירְךָ' וְגוֹ' דָּרְשׁוּ שֶׁאֵין לֶקֶט אֶלָּא בְּנוֹפֵל מֵחֲמַת הַקְּצִירָה, אֲבָל אִם **הָיָה קוֹצֵר וְקָצַר מִלֹּא יָדוֹ** - שֶׁהֶחֱזִיק בְּיָדוֹ קְבוּצַת שִׁבֳּלִים וּקְצָרָן בְּמַגָּל, אוֹ **תָּלַשׁ מִלֹּא קֻמְצוֹ** - שֶׁקָּמַץ בְּיָדוֹ מִקְצָת מֵהַתְּבוּאָה וּתְלָשָׁהּ, **וְהִכְּהוּ קוֹץ, וְנָפַל מִיָּדוֹ** מִשּׁוּם כָּךְ לֶקֶט לָאָרֶץ, **הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** וְלֹא שֶׁל הָעֲנִיִּים, כֵּיוָן שֶׁנָּפַל דֶּרֶךְ אֹנֶס וְלֹא דֶּרֶךְ קְצִירָה. כְּשֶׁאוֹחֵז אֶת הַשִּׁבֳּלִים בְּיָדוֹ לְתָלְשָׁן, אוֹ לְחָתְכָן בְּמַגָּל, נִמְצָאוֹת הַחִטִּים שֶׁאוֹתָן רוֹצֶה לִתְלֹשׁ אוֹ לְקַצֵּר בְּתוֹךְ הַיָּד אוֹ בְּתוֹךְ הַמַּגָּל הֶעָשׂוּי כְּעֵין סַכִּין בְּצוּרַת חֲצִי עִגּוּל. וְאִם נָפְלוּ הַשִּׁבֳּלִים בַּצַּד שֶׁתּוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל, הֲרֵי הֵן **לָעֲנִיִּים,** כֵּיוָן שֶׁנָּפְלוּ מֵחֲמַת הַקְּצִירָה. אֲבָל אִם נָפְלוּ **אַחַר הַיָּד וְאַחַר הַמַּגָּל** - מִכֹּחַ תְּנוּעַת הַיָּד אוֹ הַמַּגָּל לַאֲחוֹרֵיהֶן, הֲרֵי הֵן **לְבַעַל הַבַּיִת,** שֶׁנָּפְלוּ אֵינָהּ דֶּרֶךְ קְצִירָה. וְאִם נָפְלוּ **בְּרֹאשׁ הַיָּד וְרֹאשׁ הַמַּגָּל** - כְּנֶגֶד רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו אוֹ קְצֵה הַמַּגָּל, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר,** שִׁבֳּלִים אֵלּוּ **לָעֲנִיִּים, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת,** וְנַחְלְקוּ אִם לְדַמּוֹת נְפִילָה בְּרֹאשׁ הַיָּד וְהַמַּגָּל, לִנְפִילָה תּוֹךְ הַיָּד וְהַמַּגָּל, שֶׁהִיא נְפִילָה דֶּרֶךְ קְצִירָה, אוֹ לִנְפִילָה אַחַר הַיָּד וְהַמַּגָּל, שֶׁאֵינָהּ נְפִילָה דֶּרֶךְ קְצִירָה: **מִשְׁנָה יא** **דִּין הַתְּבוּאָה שֶׁבְּחוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁבַּשָּׂדֶה: חוֹרֵי הַנְּמָלִים** שֶׁאָגְרוּ בָּהֶם הַנְּמָלִים תְּבוּאָה, הַתְּבוּאָה שֶׁבַּחוֹרִים **שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּמָה** - שֶׁנִּמְצְאִים בְּמָקוֹם שֶׁהַתְּבוּאָה עֲדַיִן מְחֻבֶּרֶת, **הֲרֵי הֵן שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** כִּי הַתְּבוּאָה שָׁבָהֶם נִשְׁרָה בְּמֶחֱבָּר וְאֵינָהּ לֶקֶט. וְאִלּוּ הַתְּבוּאָה שֶׁבַּחוֹרִים **שֶׁלְּאַחַר הַקּוֹצְרִים** - שֶׁנִּמְצְאִים בְּמָקוֹם שֶׁכְּבָר נִקְצְרָה הַתְּבוּאָה, **הָעֶלְיוֹנִים** - הַתְּבוּאָה שֶׁנִּכְּרָה שֶׁנָּפְלָה לָאַחֲרוֹנָה, שֶׁצִּבְעָהּ לָבָן, **הֲרֵי הִיא לָעֲנִיִּים** שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא גָּרְרוּ הַנְּמָלִים תְּבוּאָה שֶׁנָּפְלָה בִּשְׁעַת הַקָּצִיר וְהִיא לֶקֶט, וַהֲרֵי זֶה סָפֵק לֶקֶט, **וְהַתַּחְתּוֹנִים** - הַתְּבוּאָה שֶׁצִּבְעָהּ נוֹטָה לִירֹק, **הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** כִּי בְּוַדַּאי נָפְלָה עוֹד קֹדֶם הַקְּצִירָה, וּלְכָךְ הִיא יְרֻקָּה שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְבַּשְּׁלָה כָּל צָרְכָּהּ, וְאֵין כָּאן לֶקֶט. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַכֹּל** - כָּל מַה שֶּׁבַּחוֹרִים, **הֲרֵי הוּא לָעֲנִיִּים,** וְאַף הַשִּׁבֳּלִים הַיְרֻקּוֹת, כִּי גַּם בְּשִׁבֳּלִים שֶׁהִגִּיעוּ לִזְמַן הַקְּצִיר יֵשׁ מֵהֶן יְרֻקּוֹת, וּמִמֵּילָא **הֲרֵי הֵם סָפֵק לֶקֶט,** וְהַדִּין הוּא **שֶׁסָּפֵק לֶקֶט,** נִדּוֹן כְּלֶקֶט **וְיֵשׁ** לִתְּנוֹ **לָעֲנִיִּים,**

מסכת פאה פרק ה

פֶּרֶק ה דִּינֵי לֶקֶט וְשִׁכְחָה, וְהַזָּאִים לְקַבְּלָם: **מִשְׁנָה א** **דִּינֵי תַּעֲרֹבֶת לֶקֶט: גָּדִישׁ** וּגְמָרָן הַגְּזָבָר, וְאַחַר כָּךְ פְּדָאָן, **פְּטוּרִים, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן הָיוּ פְּטוּרִים: ט** **מִי שֶׁלִּקֵּט אֶת הַפֵּאָה וְאָמַר הֲרֵי זוֹ לְאִישׁ פְּלוֹנִי עָנִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זָכָה לוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִתְּנֶנָּה לֶעָנִי שֶׁנִּמְצָא רִאשׁוֹן. הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה שֶׁל נָכְרִי חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הִפְקִיר: י** **אֵיזֶהוּ לֶקֶט, הַנּוֹשֵׁר בִּשְׁעַת הַקְּצִירָה. הָיָה קוֹצֵר, קָצַר מִלֹּא יָדוֹ, תָּלַשׁ מִלֹּא קֻמְצוֹ, הִכָּהוּ קוֹץ וְנָפַל מִיָּדוֹ לָאָרֶץ, הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. תּוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל, לָעֲנִיִּים. אַחַר הַיָּד וְאַחַר הַמַּגָּל, לְבַעַל הַבַּיִת. רֹאשׁ הַיָּד וְרֹאשׁ הַמַּגָּל, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, לָעֲנִיִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת: יא** **חוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּמָה, הֲרֵי הֵן שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְשֶׁלְּאַחַר הַקּוֹצְרִים, הָעֶלְיוֹנִים לָעֲנִיִּים, וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַכֹּל לָעֲנִיִּים, שֶׁסָּפֵק לֶקֶט, לֶקֶט:**

פרק ה א גְּדִישׁ שֶׁלֹּא לֻקַּט תַּחְתָּיו, כָּל הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ, הֲרֵי הֵן שֶׁל עֲנִיִּים. הָרוֹחֵשׁ שֶׁפִּזְּרָה אֶת הָעֳמָרִים, אוֹמְדִים אוֹתָהּ כַּמָּה לֶקֶט הֵיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לָעֲנִיִּים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נוֹתֵן לָעֲנִיִּים בִּכְדֵי נְפִילָה: **ב** שִׁבֳּלֶת שֶׁבַּקָּצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקֻּמָּה, אִם נִקְצֶרֶת עִם הַקָּמָה, הֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאִם לָאו, הֲרֵי הִיא שֶׁל עֲנִיִּים. שִׁבֹּלֶת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּגָדִישׁ, מְעַשֵּׂר כְּנֶגֶד שִׁבֹּלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְכִי הֵיאַךְ הָעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא בִּרְשׁוּתוֹ. אֶלָּא מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגָּדִישׁ, וּמְעַשֵּׂר שִׁבֹּלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ: **ג** אֵין מְגַלְגְּלִין בְּטַפַּח, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים מַתִּירִין, מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר: **ד** בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְצָרָךְ, יִטֹּל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשַׂר עָנִי, וּכְשֶׁיַּחֲזֹר לְבֵיתוֹ יְשַׁלֵּם, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עָנִי הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

המבוארות

שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט י, כג כב) 'לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם', וְתֵבֵת 'תַּעֲזֹב' נִכְפְּלָה בַּתּוֹרָה, לְלַמֵּד שֶׁעָלֶיךָ לְהַנִּיחַ לִפְנֵיהֶם מִשֶּׁלְּךָ, כְּלוֹמַר שֶׁבִּמְקוֹם סָפֵק, תֵּן לָהֶם אַף שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁהוּא שֶׁלְּךָ:

פֶּרֶק ה דִּינֵי לֶקֶט וְשִׁכְחָה, וְהַזָּאִים לְקַבְּלָם: **מִשְׁנָה א** **דִּינֵי תַּעֲרֹבֶת לֶקֶט: גָּדִישׁ** [-עֲרֵמַת תְּבוּאָה] **שֶׁלֹּא לֻקַּט** הַלֶּקֶט שֶׁנָּפַל **תַּחְתָּיו,** שֶׁהַגָּדִישׁ עַל גַּבֵּי מָקוֹם שֶׁלֹּא לֻקְּטוּ מִמֶּנּוּ הָעֲנִיִּים, וְנִתְעָרֵב הַלֶּקֶט עִם שְׁאָר הַתְּבוּאָה, קְנָסוּהוּ חֲכָמִים עַל שֶׁהַגָּדִישׁ עַל גַּבֵּי הַלֶּקֶט וְהִפְסִיד אֶת הָעֲנִיִּים, וְאָמְרוּ שֶׁכָּל **הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ** מֵהַגָּדִישׁ, **הֲרֵי הוּא שֶׁל עֲנִיִּים. הָרוֹחֵשׁ שֶׁפִּזְּרָה** [-חֲבִילוֹת שִׁבֳּלִים] עַל גַּבֵּי לֶקֶט שֶׁלֹּא לֻקַּט, וְנִתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה, **אוֹמְדִים אוֹתָהּ** - מְשַׁעֲרִים אֶת הַשָּׂדֶה **כַּמָּה לֶקֶט הֵיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת** - כַּמָּה לֶקֶט הָיָה רָאוּי שֶׁיִּפֹּל בְּקְצִירָתָהּ, **וְנוֹתֵן לָעֲנִיִּים** שִׁעוּר זֶה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אֵין צָרִךְ לֵאָמֹד כָּל שָׂדֶה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אֶלָּא **נוֹתֵן לָעֲנִיִּים בִּכְדֵי נְפִילָה** [-שִׁעוּר קָצוּב שֶׁל הַלֶּקֶט הַנּוֹפֵל בַּקְּצִירָה], שֶׁהֵם אַרְבָּעָה קַבִּים תְּבוּאָה לְכָל כּוֹר [-שִׁלְשִׁים סְאִים] שֶׁל זֶרַע: **מִשְׁנָה ב** **שִׁבֹּלֶת שֶׁרֹּאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקֻּמָּה: שִׁבֹּלֶת שֶׁבַּקָּצִיר** - שֶׁקָּצַר וְשָׁכַח שִׁבֹּלֶת אַחַת, **וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקֻּמָּה** [-לְחִטִּים שֶׁאֵינָן קְצוּרוֹת] הַסְּמוּכָה לָהּ, **אִם** הַשִּׁבֹּלֶת **נִקְצֶרֶת עִם הַקָּמָה** - שֶׁיָּכוֹל לִקְצֹר בְּבַת אַחַת אֶת הַשִּׁבֹּלֶת עִם הַקָּמָה, **הֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת שִׁכְחָה וְלֹא נֶאֱמַר עָלֶיהָ 'לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ' (דברים כד יט) שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁבָּא לִקְצֹר אֶת הַקָּמָה שֶׁלֹּא שָׁכַח, קוֹצֵר עִמָּהּ אֶת הַשִּׁבֹּלֶת שֶׁשָּׁכַח. **וְאִם לָאו,** שֶׁאֵינָהּ נִקְצֶרֶת עִם הַקָּמָה הַסְּמוּכָה לָהּ, **הֲרֵי הִיא שֶׁל עֲנִיִּים,** כְּדִין שִׁכְחָה, שֶׁיֶּשְׁנָהּ אַף בְּמֻחֶבֶּר. **לֶקֶט שֶׁהִתְעָרֵב בְּגָדִישׁ: שִׁבֹּלֶת שֶׁל לֶקֶט שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּגָדִישׁ,** עַל בַּעַל הַבַּיִת לָתֵת לָעֲנִי שִׁבֹּלֶת הַפְּטוּרָה מִמַּעֲשֵׂר כְּדִין לֶקֶט, לָכֵן **מְעַשֵּׂר שִׁבֹּלֶת אַחַת מֵהַגָּדִישׁ, וְנוֹתֵן לוֹ** - לֶעָנִי. וְלוֹקֵחַ שָׁלֹשׁ שִׁבֳּלִים, וְאוֹמֵר עַל אַחַת מֵהֶן: 'אִם לֶקֶט הִיא, הֲרֵי הִיא לָעֲנִי כְּמוֹ שֶׁהִיא, וְאִם אֵינָהּ לֶקֶט הֲרֵי הִיא שִׁבֹּלֶת הַשְּׁנִיָּה מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ'. וְאָמְנָם יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא הַשִּׁבֹּלֶת הַשְּׁנִיָּה הִיא הַלֶּקֶט, וַהֲרֵי הוּא מַפְרִישׁ מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב, וְלָכֵן מוֹסִיף וְאוֹמֵר: 'אִם הַשְּׁנִיָּה הִיא לֶקֶט, הֲרֵי מַעֲשֵׂרוֹת הַשִּׁבֹּלֶת הָרִאשׁוֹנָה יִהְיוּ בַּשִּׁבֹּלֶת הַשְּׁלִישִׁית'. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְכִי הֵיאַךְ הָעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף** אֶת הַלֶּקֶט שֶׁנִּתְּנוּ עִם הַשִּׁבֹּלֶת שֶׁמְּבִיא לוֹ בַּעַל הַבַּיִת שֶׁיִּתָּכֵן וְאֵינָהּ לֶקֶט, וַהֲרֵי הַלֶּקֶט הוּא דָּבָר **שֶׁלֹּא בָּא בִּרְשׁוּתוֹ.** וְאָמְנָם לִשִׁיטָתִי (לעיל פ"ד מ"ט) עָשִׁיר יָכוֹל לִזְכּוֹת בְּלֶקֶט לָעָנִי, וְאַף כָּאן יִזְכֶּה בַּעַל הַבַּיִת בְּלֶקֶט עֲבוּר הֶעָנִי וְיוּכַל לְהַחֲלִיפוֹ בְּאַחֵר. אַךְ לְדִבְרֵיכֶם שֶׁאֵין עָשִׁיר זוֹכֶה לָעָנִי, כֵּיצַד יָכוֹל הֶעָנִי לְהַחֲלִיף אֶת הַלֶּקֶט. **אֶלָּא** לְדִבְרֵיכֶם כָּךְ הוּא עוֹשֶׂה, **מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגָּדִישׁ** בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר, וְכֵיוָן שֶׁזָּכָה הֶעָנִי בַּלֶּקֶט יָכוֹל לְהַחֲלִיפוֹ, **וּמְעַשֵּׂר שִׁבֹּלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁעָשׂוּ כָּאן 'אֶת שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה כְּזוֹכֶה', וְדָנִים כְּאִלּוּ בָּא הַלֶּקֶט לְיַד הֶעָנִי, אַף שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ, וְיָכוֹל לְהַחֲלִיפוֹ: **מִשְׁנָה ג** **אֵין מְגַלְגְּלִין בְּטַפַּח:** [-מִין קִטְנִית גָּרוּעַ הַדּוֹמֶה לִשְׁעוֹרִים] כְּלוֹמַר, אֵין קוֹצְרִים אֶת הַטַּפַּח הַגָּרוּעַ, יַחַד עִם שְׁאָר מִינֵי זְרָעִים, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהַלֶּקֶט יִפֹּל מֵהַטַּפַּח שֶׁהוּא גָּרוּעַ, וַיַּפְסִידוּ הָעֲנִיִּים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים מַתִּירִין** לְקָצְרָם יַחַד, **מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר** שֶׁיִּפֹּל הַלֶּקֶט מִשְּׁאָר הַמִּינִים כְּמוֹ מֵהַטַּפַּח: **מִשְׁנָה ד** **נְטִילַת מַתְּנוֹת עֲנִיִּים בְּעָשִׂיר הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ: בַּעַל הַבַּיִת** - שֶׁאֵינוֹ עָנִי **שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְצָרָךְ** - נִצְרַךְ לַבְּרִיּוֹת, כִּי כָּלוּ מְעוֹתָיו, דִּינוֹ הוּא שֶׁיִּיטֹּל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשַׂר עָנִי, **וּכְשֶׁיַּחֲזֹר לְבֵיתוֹ יְשַׁלֵּם** לָעֲנִיִּים מַה שֶּׁנָּטַל, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לְכִשֶּׁיָּשׁוּב לְבֵיתוֹ, לְפִי שֶׁעָנִי **הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה** שֶׁהָלַךְ בַּדֶּרֶךְ, וַהֲרֵי הוּא כְּעָנִי שֶׁהִתְעַשֵּׁר שֶׁאֵינוֹ מֵשִׁיב מַתָּנוֹת עֲנִיִּים שֶׁזָּכָה בָּהֶם בַּעֲנִיּוּתוֹ:

משנה ה מחליף מתנות עניים: המחליף עם העניים ונותן להם תבואה אחרת תמורת המתנות עניים' שלהם, **בשלו** - מה שברשותו עתה, **פטור** מתרומות ומעשרות, שהוא מתנות עניים, **ובשל עניים** - מה שברשותם עתה, **חייב** בתרומות ומעשרות. **עני במתנות עניים משדה שיעובד בה: שנים שקבלו את השדה באריסות,** שמקבלים את שכרם מתנובת השדה, למחצה, לשלישׁ או לרביע, אם עניים הם זה נותן לזה מחלקו את המעשר **עני** שעליו להפריש מחלקו, **וזה נותן לזה** מחלקו את המעשר **עני** שעליו להפריש. אבל לא יקח כל אחד את המעשר עני של עצמו, כי השדה נחשבת כשל הארים, ואין עני נוטל מתנות עניים משדהו, שנאמר בלקט (ויקרא יט י) 'לא תלקט, לעניך' ולמדו מכאן אזהרה שלא ילקט העני משלו, והוא הדין בשאר מתנות עניים. פועל המקבל שדה לקצר ובשכרו יקבל חלק מתנובתה, **אסור בלקט ובשכחה ובפאה ובמעשר עני** של שדה זו, שאין אדם נוטל מתנות עניים משלו. **אמר רבי יהודה, אימתי, בזמן שקבל ממנו** את השדה **למחצה לשלישׁ ולרביע,** כארים, שחלקו בתבואה הוא כבר בעודה מחברת לקרקע. **אבל אם אמר לו** בעל הבית בשכרו, **שלישׁ** ממה שאתה קוצר שלך, ואין לו כלום במחבר, **מתר בלקט ובשכחה ובפאה,** שחיובם בתבואה המחברת, בה אין לפועל חלק, ואין זה שיך לאזהרת התורה שלא ילקט העני משלו. ואולם **אסור במעשר עני,** שחיובו על התבואה התלושה, ובה יש לו חלק:

משנה ו עוד מדיני לקט: המוכר את שדהו קדם קצירתה, **המוכר** מתר לטל מתנות עניים אם הוא עני, שכן עתה אין זו שדה שלו, **והלוקח אסור** במתנותיה, כיון שמעת הקצירה ואילך שלו היא, ואין אדם נוטל מתנות עניים מתבואתו. **לא ישכור אדם את הפועל** לעבד בשדהו, ויתנה אתו, שהוא שוכרו **על מנת שילקט בנו** של הפועל **אחריו,** ויטל את הלקט הנופל בקצירת אביו, וינה עבור זה מזמי שכירותו, כי בכך נמצא שבעל הבית פוסר לפועל משל עניים. **מי שאינו מניח את העניים ללקט** בשדהו, **או שהוא מניח את אחד ללקט ואת אחד לא מניח ללקט, או שהוא מסיע את אחד מהן,** ובכך מפסידים העניים האחרים, **הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמר** (משלי כב כח) **'אל תסג גבול עולם'** ודורשים כאלו נאמר **'עולים',** שהוא כנוי בלשון סגי נהור לעניים שהם 'יורדים' מנכסיהם, והזהיר הפסוק שלא לגזלם, באפנים האמורים. [ויש אומרים שה'עולים' הם עולי מצרים שקבלו את התורה, וצוה הכתוב שלא להסיג ולשנות את דיני התורה שצותה לתנם לעניים]: **משנה ז אפנים שאין בהם דין שכחה: העמר שכחו והוא פועלים ולא שכחו בעל הבית, ובעל הבית** בשדה, וכן אם **שכחו בעל הבית ולא שכחוהו פועלים,** אינו שכחה, שנאמר (דברים כד יט) 'כי תקצר קצירך ושכחת', ודרשו 'תקצר ושכחת' ו'קצירך ושכחת', שדין שכחה הוא בשכחת הפוסקים מקוצרים והבעלים [אמנם שכחת הבעלים נצרכת רק אם בעל הבית נמצא אף הוא בשדה וכאלו זכה בו ושכחו]. ואם שכח מחמת סבה חיצונית, אין בו דין שכחה, ולכן אם **עמדו עניים בפניו** של העמר והסתירוהו מהפועלים, **או שחפוהו** [-שכפוהו] **בקש, הרי זה אינו שכחה: משנה ח שכחה רק במעמר למקום גמר מלאכה: המעמר** - האוסף את התבואה **לכובעות ולכמסאות** - לערמות קטנות שמניח יקר את גבי הקרקע ונראה כבראש אדם, ['כובעות' - שמגדיש בחפירה בארץ כדבר כמוס ומסתר], וכן האוסף תבואה לחרמה [-שמגדיש בצוגת עגול כעוגת חרמה שהיא עגלה], **ולעמרים** קטנים שמהם יעשה אחר כך עמר גדול, **אין לו שכחה,** שנאמר 'כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה', ודרשו חכמים סמיכות הענינים 'קציר' ו'עמר', שכשם שקציר אין אחריו קציר נוסף, כך העמור אין אחריו עמור נוסף, ולכן כשאוסף תבואה לערמות קטנות או מעמר עמרים קטנים ועתיד להעבירם למקום אחר ורק אז תגמר מלאכתם, אין בהם דין שכחה בעמורם הראשון. אבל כששב ונוטלם **ממנו** - ממקום אסופם **ולגרן** - להולכים לגרן, **יש לו** דין **שכחה,** שהעמור השני אין אחריו עמור. ולהבא, **המעמר** תבואה להולכה **לגדיש,** שהוא מקום גמר מלאכה. **ובית הלל אומרים,** שהרי עמור זה אין אחריו עמור, ואם נמלך ועמר **ממנו ולגרן, אין לו שכחה** שכבר הולכים בתחלה למקום גמר מלאכה. ואלו המעמר **למקום שאינו גמר מלאכה, אין לו** דין **שכחה,** שהרי יש כאן עמור אחר עמור, אך אם עמר **ממנו ולגרן, יש לו** דין **שכחה** כי העמור השני הוא עמור לגמר מלאכה שאין אחריו עמור נוסף:

פרק ו דיני שכחה: **משנה א הפקר לעניים: בית שמאי אומרים, הבקר** [-הפקר] שהפקיר תבואה **לעניים** בלבד, **הבקר** הוא, והתבואה פטורה ממעשרות. שנאמר בלקט ופאה (ויקרא יט י) 'לעני ולגר תעזב אתם', ו'תעזב' מרבה שישנה עזיבה אחרת שהיא דומה לקט ופאה, שכשם שהם פוטרים ממעשרות אף שהם לעניים בלבד, כך גם אותה עזיבה, דהיינו הפקר, פוטרת ממעשרות גם כשהיא לעניים בלבד. **ובית הלל אומרים, הפקר** לעניים **אינו הפקר,** ואינו פטור ממעשרות **עד שיפקר אף לעשירים, כשמטה** שהיא הפקר לכל. שנאמר בשמטה (שמות כג יא) 'והשביעת תשמטנה ונטשתה', ותבת 'ונטשתה' מלמדת שיש נטישה אחרת, דהיינו הפקר, שדינה כשביעית שאינה פוטרת ממעשרות אלא כשהיא הפקר לכל. **שכח עמר גדול:** אם **כל** עמרי השדה הם **של קב קב,** כלומר שיש בכל אחד קב תבואה, ועמר אחד הוא **של ארבעת קבין, ושכחו** לאותו עמר גדול, **בית שמאי אומרים, אינו שכחה** והוא של בעל הבית, שכן באפן שעמר שעורו קב, רואים עמר גדול של ארבעה קבין כאלו הוא ארבעה עמרים, ודעת בית שמאי להלן (מ"ה) שאם שכח ארבעה עמרים אינם שכחה. **ובית הלל אומרים,** שאין לדונו ככמה עמרים קטנים, אלא כעמר אחד והרי הוא **שכחה: משנה ב שכחת עמר המונח במקום מסים:** העמר **שהוא סמוך** לגפה [-גדר אבנים בלא טיט בין אבן לאבן], **ולגדיש** [-או לגדיש], **ולבקר ולכלים** - כלי המחרשה, **ושכחו** שם, **בית שמאי אומרים, אינו שכחה,** שכיון שהניחו במקום מסים, עתיד הוא להזכר בו, ובאפן זה אינו שכחה. **ובית הלל אומרים, שכחה,** ומה שיזכר בו מחמת שהוא נמצא בצד דבר מסים, אינו מפקיע דין שכחה: **משנה ג עוד מדיני שכחה:** עמר שנשכח באחד מראשי שורות הערוגות שבשדה, **העמר שנגנדו** בשורה הסמוכה, **מוכיח,** אם הוא שכוח או לא, כפי שיתבאר במשנה הבאה. **העמר שהחזיק בו** כבר בכדי **להוליכו אל העיר, ולאחר** מכן **שכחו, מודים** בית שמאי ובית הלל **שאינו שכחה,** כיון שכבר החזיק בו ולא שכחו:

משניות

מסכת פאה פרק ו

המבוארות

מִשְׁנָה ד **דִּין רָאשֵׁי שׁוּרוֹת:** וְאֵלּוּ הֵן 'רָאשֵׁי שׁוּרוֹת' - בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה יִתְבָּאֵר בְּאֵיזֶה מִקְרֶה נֶאֱמַר הַדִּין בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁ'רָאשֵׁי שׁוּרוֹת הָעֹמֶר שָׁכְנְגְדּוֹ מוֹכִיחַ'. דִּין נוֹסָף: לְעֵיל (פ"ה מ"ז) הִתְבָּאֵר שֶׁשִּׁכְחָה מַחֲמֶת דָּבָר אַחֵר אֵינָהּ שִׁכְחָה, וְלָכֵן **שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ** לְעַמֵּר [אוֹ לְקַצֵּר] **מֵאֶמְצַע הַשּׁוּרָה** שֶׁל הָעֳמָרִים, כַּאֲשֶׁר זֶה **פָּנָיו לְצָפוֹן** וְהוּא מְעַמֵּר וְהוֹלֵךְ לְכִוּוּן צָפוֹן, וְזֶה **פָּנָיו לְדָרוֹם** וְהוּא מְעַמֵּר לְכִוּוּן דָּרוֹם, **וְשָׁכְחוּ לִפְנֵיהֶם,** כְּלוֹמַר שֶׁשָּׁכְחוּ שִׁבֳּלִים שֶׁהָיוּ לִפְנֵיהֶם בְּדַרְכָּךְ הִלּוּכָם, **וּלְאַחֲרֵיהֶם** - וְגַם שִׁבֳּלִים שֶׁהָיוּ לְאַחֲרֵיהֶם, כְּגוֹן שֶׁהִתְחִילוּ לְעַמֵּר מֵהָעֹמֶר הַשֵּׁנִי בַּשּׁוּרָה. אֲזַי הַדִּין הוּא שֶׁמַּה **שֶּׁלִּפְנֵיהֶם** הֲרֵי הוּא **שִׁכְחָה,** וְאֵין לָשׁוּב לְקַחְתּוֹ, **וְשֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם** - מַה שֶּׁדִּלְגוּ בְּתְחִלַּת הָעֹמּוּר, **אֵינוֹ שִׁכְחָה,** שֶׁשָּׁכְחוּ מֵחֲמַת שֶׁכָּל אֶחָד סָמַךְ עַל חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא יְעַמְּרֶנּוּ, וְשִׁכְחָה מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר אֵינָהּ שִׁכְחָה. בְּדוֹמֶה לְכָךְ הוּא דִּין רָאשֵׁי שׁוּרוֹת הָאָמוּר: יָחִיד שֶׁהִתְחִיל לְעַמֵּר **מֵרֹאשׁ הַשּׁוּרָה** וּמְעַמֵּר וְהוֹלֵךְ, **וְשָׁכַח לִפָּנָיו** - בְּסוֹף הַשּׁוּרָה, **וּלְאַחֲרָיו** - בְּאֶמְצַע הַשּׁוּרָה, וְהִמְשִׁיךְ לְעַמֵּר אַחֲרָיו, מַה **שֶּׁלְּפָנָיו** - בְּסוֹף הַשּׁוּרָה, **אֵינוֹ שִׁכְחָה,** שֶׁאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁדַּעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת שׁוּרָה שֶׁל כָּל הָעֳמָרִים הָאֲחֲרוֹנִים בַּשּׁוּרוֹת שֶׁמֵּעֵמֵּר. כְּלוֹמַר, שֶׁאִם עִמֵּר בַּשּׁוּרוֹת מִצָּפוֹן לְדָרוֹם וְהִשְׁאִיר בְּסוֹף כָּל שׁוּרָה עֹמֶר אֶחָד, יְעַמֵּר אַחַר כָּךְ אֶת הַשּׁוּרָה שֶׁהִשְׁאִיר, מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב. **וְשֶׁלְּאַחֲרָיו** - מַה שֶּׁדִּלֵּג עָלָיו בְּאֶמְצַע הַשּׁוּרָה, הֲרֵי הוּא **שִׁכְחָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּבַל תָּשׁוּב** לְקַחְתּוֹ' (דברים כד יט) - כֵּיוָן שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְעַמְּרוֹ וְשָׁכַח וְלֹא עִמְּרוֹ. **זֶה הַכְּלָל, כָּל** עֹמֶר **שֶׁהוּא בְּבַל תָּשׁוּב** לְקַחְתּוֹ', הֲרֵי זֶה **שִׁכְחָה. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בְּבַל תָּשׁוּב** לְקַחְתּוֹ', כִּי לֹא בְּהֶכְרֵחַ שָׁרָצָה לְעַמְּרוֹ עַכְשָׁו, אֶלָּא אֶפְשָׁר שֶׁדַּעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת שׁוּרָה אַחֶרֶת וְהוּא שַׁיָּךְ לְאוֹתָהּ שׁוּרָה, **אֵינוֹ שִׁכְחָה:** **מִשְׁנָה ה** **שִׁעוּר לֶקֶט, פֵּרַט וְשִׁכְחָה: שְׁנֵי עֳמָרִים** שֶׁשְּׁכָחָם, הֲרֵי הֵם **שִׁכְחָה. וּשְׁלֹשָׁה** עֳמָרִים, **אֵינָן שִׁכְחָה,** וְיָכוֹל לָשׁוּב לְקַחְתָּם. **שְׁנֵי צִבּוּרֵי** [-עֲרֵמוֹת] **זֵיתִים וְחָרוּבִין, שִׁכְחָה. וּשְׁלֹשָׁה, אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי הֲצָנֵי** [-גִּבְעוֹלֵי] **פִּשְׁתָּן, שִׁכְחָה. וּשְׁלֹשָׁה, אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי גַּרְגְּרִים** - שֶׁל עֲנָבִים, שֶׁנָּפְלוּ בַּכֶּרֶם בִּשְׁעַת הַבְּצִיר, הֲרֵי הֵם **פֶּרֶט** וּמֻנָּחִים לֶעָנִיִּים. **וּשְׁלֹשָׁה, אֵינָן פֶּרֶט** וְיָכוֹל הוּא לְקַחְתָּם. נָפְלוּ לוֹ בִּשְׁעַת הַקְּצִירָה **שְׁנֵי שִׁבֳּלִים,** הֲרֵי הֵם **לֶקֶט. וּשְׁלֹשָׁה, אֵינָן לֶקֶט.** שִׁעוּרִים **אֵלּוּ** הֵם **כִּדְבְרֵי בֵּית הִלֵּל** שֶׁלּוֹמְדִים מֵהַכָּתוּב (ויקרא יט י) 'לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם', אֶחָד לָעָנִי וְאֶחָד לַגֵּר, אֲבָל שְׁלֹשָׁה לְבַעַל הַבַּיִת. **וְעַל כֵּן בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** גַּם **שְׁלֹשָׁה לָעֲנִיִּים** - בִּשְׁכִחָה, פֶּרֶט וְלֶקֶט, וְרַק אַרְבָּעָה, **לְבַעַל הַבַּיִת** שֶׁהֵם דּוֹרְשִׁים הַכָּתוּב (דברים כד כא) 'לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה', אֶחָד לַגֵּר, אֶחָד לַיָּתוֹם וְאֶחָד לָאַלְמָנָה, הֲרֵי שְׁלֹשָׁה, וְרַק אַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ו** **דִּין עֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָאתַיִם:** אִלּוּ הָיָה נִדּוֹשׁ, **סָאתַיִם** גַּרְעִינִים (תפא"י), **וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוֹ שִׁכְחָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יט) 'לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ', לְמַעֵט עֹמֶר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַגְבִּיהוֹ כְּאַחַת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַחְתּוֹ. שְׁכַח **שְׁנֵי עֳמָרִים וּבָהֶם** יַחַד שִׁעוּר **סָאתַיִם, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** הֲרֵי הֵם **לְבַעַל הַבַּיִת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** לָעֲנִיִּים. אָמַר רַבָּן **גַּמְלִיאֵל** לַחֲכָמִים, **וְכִי מֵרֹב** [-מֵרִבּוּי] **הָעֳמָרִים, יֶפִי כֹחַ** [-הַתְיָפֶה כֹּחוֹ] **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת** בְּכָךְ, וּמִסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁאֵין זוֹ שִׁכְחָה, **אוֹ הוּרַע כֹּחוֹ,** וּמִסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁשִּׁכְחָה הֵם? **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **יֶפִי כֹחוֹ** - הַתְיָפֶה כֹּחוֹ בְּכָךְ, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאִם נִשְׁכְּחוּ עֳמָרִים רַבִּים הֲרֵי הֵם לְבַעַל הַבַּיִת, הֲרֵי שֶׁכְּכָל שֶׁהָעֳמָרִים רַבִּים יוֹתֵר כָּךְ מִסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁאֵין זוֹ שִׁכְחָה. אָמַר **לָהֶם** רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מַעֲתָּה, קַל וָחֹמֶר, **וּמָה אִם בִּזְמַן שֶׁהוּא** רַק **עֹמֶר אֶחָד וּבוֹ סָאתַיִם, וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוֹ שִׁכְחָה,** בִּזְמַן שֶׁהִתְרַבּוּ הָעֳמָרִים וְהֵם **שְׁנֵי עֳמָרִים וּבָהֶם סָאתַיִם, אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְהוּ שִׁכְחָה. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, לֹא, אִם אָמְרָתָּ בְּעֹמֶר אֶחָד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָאתַיִם שֶׁאֵינוֹ שִׁכְחָה, וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁהוּא כְּגָדִישׁ** וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב עֹמֶר, **תֹּאמַר** שֶׁכֵּן הַדִּין גַּם **בִּשְׁנֵי עֳמָרִים,** שֶׁבָּהֶם אֵין טַעַם זֶה שֶׁיֵּשׁ, כֵּיוָן **שֶׁהֵן כִּכְרֵיכוֹת** [-אֲגֻדּוֹת קְטַנּוֹת]: **מִשְׁנָה ז** **שִׁעוּר שִׁכְחַת קָמָה:** **קָמָה** - תְּבוּאָה בְּעוֹדָהּ מְחֻבֶּרֶת, **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ** שִׁעוּר **סָאתַיִם, וּשְׁכָחָהּ, אֵינָהּ שִׁכְחָה,** וְאַף שֶׁמַּהֲפְסוּק (דברים כד יט) 'וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה' לָמְדוּ חֲכָמִים שֶׁדִּין שִׁכְחָה הוּא גַּם בְּשׁוֹכֵחַ קָמָה, לוֹמְדִים דִּין שִׁכְחַת קָמָה מִדִּין שִׁכְחַת עֹמֶר, שֶׁאֵינָהּ בְּסָאתַיִם. וְאַף אִם **אֵין בָּהּ** - בַּקָּמָה שִׁעוּר **סָאתַיִם,** לְפִי שֶׁנִּשְׁדְּפָה, **אֲבָל הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת סָאתַיִם** אִלּוּ לֹא נִשְׁדְּפָה, וַאֲפִלּוּ **הִיא** עַתָּה כְּקָמָה שֶׁל **טִפָּח,** שֶׁגִּרְעִינֶיהָ קְטַנִּים, **רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא עֲנָוָה** [-עֲנָבָה, כְּלוֹמַר גַּרְגִּירִים] **שֶׁל שְׁעוֹרִים** מְלֵאוֹת שֶׁלֹּא נִשְׁדְּפוּ, וְאֵין בָּהּ שִׁכְחָה: **מִשְׁנָה ח** **הֲצָלָה בִּשְׁכִחָה: הַקָּמָה** שֶׁלֹּא שִׁכְחָהּ, **מַצֶּלֶת אֶת הָעֹמֶר** שֶׁלְּצִדָּהּ **וְאֶת** - אוֹ אֶת **הַקָּמָה** שֶׁלְּצִדָּהּ [שֶׁשִּׁבֵּלֵי קָמָה זוֹ מַגִּיעִים לְקָמָה זוֹ], אִם שִׁכְחָם, שֶׁדָּרְשׁוּ מֵהַכָּתוּב (דברים כד יט) 'כִּי תִקְצֹר וְגוֹ' וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר', שֶׁדִּבְּקוֹ עֹמֶר שֶׁמְּבִיבוֹתָיו קָצִיר הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה, וְלֹא עֹמֶר שֶׁמְּבִיבוֹתָיו קָמָה. וְדִין זֶה הוּא רַק בְּקָמָה מְחֻבֶּרֶת, אֲבָל **הָעֹמֶר** שֶׁלֹּא שִׁכְחוֹ, **אֵינוֹ מַצִּיל לֹא אֶת הָעֹמֶר וְלֹא אֶת הַקָּמָה. אֵיזוֹ הִיא קָמָה שֶׁהִיא מַצֶּלֶת אֶת הָעֹמֶר** אוֹ אֶת הַקָּמָה שֶׁלְּצִדָּהּ, **כָּל שֶׁאֵינָהּ שִׁכְחָה** - שֶׁלֹּא שִׁכְחָהּ, **אֲפִלּוּ** אֵינָהּ אֶלָּא **קֶלַח אֶחָד,** הֲרֵי זוֹ מַצֶּלֶת: **מִשְׁנָה ט** **צְרוּף לְסָאתַיִם שֶׁאֵינָם שִׁכְחָה: סְאָה תְּבוּאָה עֲקוּרָה** [-תְּלוּשָׁה], **וּסְאָה** תְּבוּאָה **שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה,** שֶׁשִּׁכְחָם, **וְכֵן בְּאֵילָן** - אִם שָׁכַח סְאָה פֵּרוֹת מְחֻבָּרִים וּסְאָה תְּלוּשִׁים, **וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים** שֶׁשָּׁכַח סְאָה מִזֶּה וּסְאָה מִזֶּה, **אֵינָן מִצְטָרְפִין (לְסָאתַיִם** - לְדִין עֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָאתַיִם שֶׁאֵינוֹ שִׁכְחָה, **אֶלָּא שֶׁל עֲנִיִּים הֵם). רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם בָּאת** [-הִגִּיעָה] **רְשׁוּת הָעֲנִי בָּאֶמְצַע,** שֶׁיֵּשׁ בֵּין שְׁתֵּי הַסְּאִים, הָעֲקוּרָה וְהַמְחֻבֶּרֶת, לֶקֶט [בְּשָׂדֶה] אוֹ פֶּרֶט [בְּכֶרֶם], **אֵינָן מִצְטָרְפִין** לְשִׁעוּר סָאתַיִם וַהֲרֵי הֵן לַעֲנִיִּים כְּדַעַת חֲכָמִים, **וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא בָּאת רְשׁוּת הָעֲנִי בָּאֶמְצַע, **הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין,** לְשִׁעוּר סָאתַיִם שֶׁאֵין בּוֹ שִׁכְחָה. [וּבְאֵילָן לְעוֹלָם יִצְטָרְפוּ לְשִׁעוּר סָאתַיִם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ שֶׁתָּבוֹא רְשׁוּת הָעֲנִי בָּאֶמְצַע, שֶׁאֵין בְּאִילָן לֹא לֶקֶט וְלֹא פֶּרֶט]: **מִשְׁנָה י** **גְּדוּלִים שֶׁאֵין בָּהֶם דִּין שִׁכְחָה: תְּבוּאָה שֶׁנִּתְּנָה** - שֶׁמִּיעֵדָת **לְשַׁחַת** - לְמַאֲכַל בְּהֵמָה וְנִקְצֶרֶת בְּעוֹדָהּ לַחָה קֹדֶם בִּשּׁוּלָהּ, **אוֹ לַאֲלָמָה** - שֶׁנִּקְצֶרֶת בִּכְדֵי לֶאֱגֹד בָּהּ עֳמָרִים אֲחֵרִים, **וְכֵן בָּאֲגוֹדֵי הַשּׁוּם** - שׁוּמִים שֶׁלָּקְטָם בִּכְדֵי לֶאֱגֹד בָּהֶם שׁוּמִים אֲחֵרִים, אֵין קְצִירָתָם שֶׁל אֵלּוּ חֲשׁוּבָה קְצִירָה לְעִנְיַן שִׁכְחָה, **וַאֲגֻדּוֹת הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים,** שֶׁאוֹגְדִים אֶת הַשּׁוּמִים וְהַבְּצָלִים בַּאֲגֻדּוֹת קְטַנּוֹת, **אֵין לָהֶן שִׁכְחָה,** שֶׁעֲתִידִים לַחֲזֹר וְלֶאֱגֹד אוֹתָם בַּאֲגֻדּוֹת גְּדוֹלוֹת, וְאֵינָם גְּמַר מְלָאכָה (לעיל פ"ה מ"ח). **וְכָל** הַגִּדּוּלִים **הַטְּמוּנִים בָּאָרֶץ, כְּגוֹן הַלּוּף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין לָהֶם שִׁכְחָה,** לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁכְחָה (דברים כד יט) 'שִׁכְחָתְךָ', לְלַמֵּד שֶׁאֵין שִׁכְחָה אֶלָּא בְּדוֹמֶה לְשָׂדֶה שֶׁהִיא בְּגָלוּי. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יֵשׁ לָהֶם שִׁכְחָה,** שֶׁאַף מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'קְצִירְךָ', לָמַדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתְּהֵא הַתְּבוּאָה בְּגָלוּי, וְאֵין מְעוּט אַחַר מְעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת אַף אֶת שֶׁאֵינוֹ גָּלוּי:

מִשְׁנָה יא עוֹד מִדִּינֵי שְׁכָחָה: הַקּוֹצֵר בַּלַּיְלָה, וְהַמְעַמֵּר בַּלַּיְלָה, וְהַסּוּמָא, יֵשׁ לָהֶם **שִׁכְחָה,** וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְשׁוֹכֵחַ מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר, כְּגוֹן שֶׁחִפּוּהוּ עֲנִיִּים בְּקַשׁ, שֶׁנִּתְבָּאֵר (לעיל פ"ה מ"ז) שֶׁאֵינָהּ שִׁכְחָה, כִּי כָּאן בְּוַדַּאי יְחַפֵּשׂ הֵיטֵב אַחַר שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַלַּיְלָה וְסַמְיוּת עֵינוֹ יַקְשׁוּ עָלָיו אֶת חִפּוּשׂ הַתְּבוּאָה, וְעַל כָּרְחֵךְ מַה שֶּׁנִּשְׁאַר - שִׁכְחוֹ. **וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּן לִטֹּל** מֵהֶעֱמָרִים רַק **אֶת הַגַּס הַגַּס** - אֶת הַגְּדוֹלִים, **אֵין לוֹ שִׁכְחָה** לָעֳמָרִים הַקְּטַנִּים, שֶׁהַבְּעָלִים לֹא שִׁכְּחָם אֶלָּא הִנִּיחָם לְנָטְלָם לְאַחַר מִכֵּן. **אִם אָמַר, הֲרֵי אֲנִי קוֹצֵר עַל מְנָת מַה שֶּׁאֲנִי שׁוֹכֵחַ אֲנִי אֶטֹּל,** אֵין דְּבָרָיו מוֹעִילִים, **וְיֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה,** שֶׁהוּא מַתָּנָה עַל מָה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וּתְנָאוֹ בָּטֵל:

פֶּרֶק ז עוֹד מִדִּינֵי שְׁכָחָה, דִּינֵי מַתָּנוֹת עֲנִיִּים בְּכָרֶם - פֶּרֶט וְעוֹלֵלוֹת, וְעוֹד:

מִשְׁנָה א **דִּין שִׁכְחָה בְּזֵיתִים:** כָּל עֵץ זַיִת שֶׁיֵּשׁ **לוֹ שֵׁם** מְיֻחָד **בַּשָּׂדֶה,** (**אַפִלּוּ**) אֵינוֹ אֶלָּא כְּעֵץ זַיִת **הַנְּטוּפָה',** שֶׁנִּקְרָא כָּךְ עַל שֵׁם נְטִיפַת שֶׁמֶן רַב **בִּשְׁעָתוֹ,** אַף שֶׁלֹּא בְּכָל שָׁנָה, **וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוֹ שִׁכְחָה,** כֵּיוָן שֶׁסּוֹפוֹ לְהִזָּכֵר בּוֹ, וְנֶאֱמַר (דברים כד יט) 'וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה', עֹמֶר שֶׁאַתָּה שׁוֹכְחוֹ לְעוֹלָם, יָצָא זֶה שֶׁאַתָּה זוֹכְרוֹ לְאַחַר זְמַן. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,** שֶׁזַּיִת מְיֻחָד אֵין בּוֹ שִׁכְחָה, כְּשֶׁהוּא מְיֻחָד **בִּשְׁמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּבִמְקוֹמוֹ.** פֵּרוּשׁ, מְיֻחָד **בִּשְׁמוֹ, שֶׁהָיָה** נִקְרָא **'שִׁפְכוֹנִי'** [-שׁוֹפֵךְ שֶׁמֶן רַב] **אוֹ 'בִּישָׁנִי'** [-מְבַיֵּשׁ אִילָנוֹת אֲחֵרִים מֵרֹב שְׁמָנוֹ]. אוֹ מְיֻחָד **בְּמַעֲשָׂיו, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה** זֵיתִים. אוֹ מְיֻחָד **בִּמְקוֹמוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגַּת אוֹ בְּצַד הַפִּרְצָה.** שֶׁבָּאֲפָנִים הַלָּלוּ כֵּיוָן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת יִזְכְּרֶנּוּ לְאַחַר זְמַן, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. **וּשְׁאָר כָּל הַזֵּיתִים** [-עֲצֵי הַזַּיִת] אִם שָׁכַח **שְׁנַיִם** הָרֵי זוֹ **שִׁכְחָה, וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שִׁכְחָה לְזֵיתִים** כְּלָל. וּדְבָרָיו נֶאֱמָרוּ בִּזְמַן שֶׁהֶחֱרִיב אַדְרִיָּאנוּס אֶת הָאָרֶץ וְלֹא הָיוּ זֵיתִים מְצוּיִים, וְכָל זַיִת הָיָה חָשׁוּב וְהָיוּ בְּעָלָיו נִזְקָרִים בּוֹ לְאַחַר מִכֵּן, וְדִינוֹ הָיָה כְּדִין זַיִת הַנְּטוּפָה: **מִשְׁנָה ב** עֵץ **זַיִת שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שְׁלֹשׁ שׁוּרוֹת** שֶׁל עֲצֵי זַיִת **שֶׁל שְׁנֵי מַלְבְּנִים** - שֶׁבֵּין שׁוּרָה לְשׁוּרָה יֶשְׁנָהּ עֲרוּגַת תְּבוּאָה בְּצוּרַת מַלְבֵּן, וְכָל שׁוּרָה הִיא שֶׁל שְׁלֹשָׁה עֵצִים, וְהָעֵץ הָאֶמְצָעִי הוּא הָאֶמְצָעִי בַּשּׁוּרָה הָאֶמְצָעִית, **וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוֹ שִׁכְחָה,** לְפִי שֶׁהָעֵצִים הָאֲחֵרִים הִסְתִּירוּהוּ, וַהֲרֵי זוֹ שִׁכְחָה מְחֻמֶּמֶת דָּבָר אַחֵר שֶׁאֵינָהּ שִׁכְחָה (לעיל פ"ה מ"ז). עֵץ **זַיִת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** זֵיתִים בְּשִׁעוּר **סָאתַיִם, וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוֹ שִׁכְחָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,** מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁעֵץ זַיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בַּשָּׂדֶה אֵינוֹ שִׁכְחָה כִּי בְּוַדַּאי יִזָּכֵר בּוֹ, **בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ** לְלַקֵּט אֶת זֵיתָיו, **אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ, אֲפִלּוּ** הוּא מְיֻחָד **בִּשְׁמוֹ כְּזַיִת הַנְּטוּפָה בִּשְׁעָתוֹ, וּשְׁכֵחוֹ, יֶשׁ לוֹ שִׁכְחָה,** כִּי לֹא יִזָּכֵר בּוֹ, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לְלַקְּטוֹ. **כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ** זֵיתִים - תַּחַת הָעֵץ, שֶׁלֹּא אָסַף אֶת כָּל הַזֵּיתִים שֶׁהִשִּׁיר מֵהָעֵץ, **יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ** - גַּם אִם שָׁכַח זֵיתִים בְּרֹאשׁ הָאִילָן, יָכוֹל לְקַלְקְטָם, כִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אָסַף אֶת כָּל הַזֵּיתִים שֶׁתַּחְתָּיו לֹא הִתְיָאֵשׁ מִלְּהַמְשִׁיךְ וּלְחַפֵּשׂ זֵיתִים עַל הָעֵץ (רא"ש). **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** אַף אִם אָסַף אֶת כָּל הַזֵּיתִים, אֵין שִׁכְחָה לַזֵּיתִים שֶׁעַל הָעֵץ, אֶלָּא **מִשֶּׁתֵּלֵךְ הַמַּחֲבֵא** - מִשֶּׁיִּגְמֹר הַמְלַקֵּט לְחַפֵּשׂ בְּכָל מַחֲבוֹאֵי הַזֵּיתִים לְלָקְטָם, וְעַד אָז יָכוֹל בַּעַל הַבַּיִת לְלַקֵּט אֶת הַזֵּיתִים שֶׁשָּׁכַח:

מִשְׁנָה ג **דִּין 'פֵּרֶט': אֵיזֶהוּ פֶּרֶט** שֶׁעָלָיו אָמְרָה תּוֹרָה (ויקרא יט י) 'וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט, לָעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם', **הַנּוֹשֵׁר** מֵהָעֲנָבִים **בִּשְׁעַת הַבְּצִירָה** וְדָרְךְ בְּצִירָה. אֲבָל אִם **הָיָה בוֹצֵר** וְעָקַץ [-חָתַךְ] **אֶת הָאֶשְׁכּוֹל,** וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה **הִסְבִּיךְ** [-נִקְשַׁר וְנֶאֱחַז] הָאֶשְׁכּוֹל **בָּעֳלִים וְנָפַל (מִיָּדוֹ) לָאָרֶץ** גַּרְגֵּר אוֹ יוֹתֵר, **וְנִפְרַט** - וְנַעֲשָׂה פֶּרֶט, **הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁאֵין זֶה דָּרְכּוֹ בְּצִירָה. **הַמְּנִיחַ אֶת הַכַּלְכָּלָה** [-הַסַּל] **תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בוֹצֵר,** שֶׁיִּפֹּל הַפֶּרֶט לְתוֹכָהּ, **הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. עַל זֶה נֶאֱמַר** (משלי כב כח) **'אַל תַּסֵּג גְּבוּל** עוֹלָם' וְנִדְרַשׁ כְּאִלּוּ נֶאֱמַר **'עוֹלִים',** וְהִזְהִיר הַפָּסוּק שֶׁלֹּא לִגְזֹל אֶת הָ'עוֹלִים', שֶׁהוּא כִּנּוּי בִּלְשׁוֹן סַגִּי נְהוֹר לָעֲנִיִּים שֶׁהֵם 'יוֹרְדִים' מִנִּכְסֵיהֶם (לביאור נוסף ראה לעיל פ"ה מ"ו): **מִשְׁנָה ד** **דִּין 'עוֹלֵלוֹת' הָאָמוּר בְּכָרֶם: אֵיזוֹהִי עוֹלֶלֶת** שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה (ויקרא יט י) 'וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וְגוֹ' לָעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם', שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַגֶּפֶן שֶׁבְּכָל עָנָף, הַמְכֻנֶּה 'אַרְכֻּבָּה', תְּלוּיִים כַּמָּה אֶשְׁכּוֹלוֹת. וְדֶרֶךְ הָאֶשְׁכּוֹל, שֶׁלְּעָנָף הָאֶמְצָעִי שֶׁלּוֹ, הַנִּקְרָא שַׁרְבִּיט, מְחֻבָּרִים הַרְבֵּה אֶשְׁכּוֹלוֹת קְטַנִּים הַשָּׁוִים כְּבֵי גַּבֵּי זֶה עַל גַּבֵּי זֶה. וְכֵן בְּסוֹף הַשַּׁרְבִּיט מְחֻבָּרִים וּתְלוּיִים הַרְבֵּה עֲנָבִים. **וְכָל** אֶשְׁכּוֹל **שֶׁאֵין לוֹ הּ' לֹא כָּתַף** - שֶׁאֵין הַרְבֵּה אֶשְׁכּוֹלוֹת מְחֻבָּרִים בַּשַּׁרְבִּיט וְאֵינָם שָׁווִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה כְּמַשָּׂאוֹי עַל כָּתֵף אָדָם, **וְלֹא נָטַף** - שֶׁאֵין לוֹ בְּקָצֵה הַשַּׁרְבִּיט עֲנָבִים הַמְחֻבָּרִים לוֹ וְנִרְאִים כְּנוֹטְפִים מִמֶּנּוּ. אֶשְׁכּוֹל זֶה נִקְרָא 'עוֹלֶלֶת', שֶׁהוּא כְּעוֹלֵל [-תִּינוֹק] כְּלַפֵּי שֶׁאָר אֶשְׁכּוֹלוֹת, וְנִתְּנַת לָעֲנִיִּים. (אֲבָל **אִם יֵשׁ לָהּ כָּתַף אוֹ נָטַף,** הֲרֵי הִיא **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת**). **וְאִם סָפַק** אִם יֵשׁ לָהּ כָּתַף, שֶׁהָאֶשְׁכּוֹלוֹת הַקְּטַנִּים שׁוֹכְבִים זֶה עַל זֶה אֲבָל אֵינָם שׁוֹכְבִים יָפֶה, הֲרֵי הִיא **לָעֲנִיִּים,** כְּדִין סָפֵק מַתְּנוֹת עֲנִיִּים (תוי"ט). **עוֹלֶלֶת שֶׁהִיא** מְחֻבֶּרֶת **בְּאַרְכֻּבָּה** יַחַד עִם שְׁאָר הָאֶשְׁכּוֹלוֹת, **אִם נִקְרֶצֶת** [-נֶחְתֶּכֶת] **עִם הָאֶשְׁכּוֹל** הַסָּמוּךְ לָהּ, שְׁחוֹתֵךְ אֶת הָעֲנָף [-הָאַרְכֻּבָּה] שֶׁבּוֹ הָאֶשְׁכּוֹל, וּבְעָנָף זֶה תְּלוּיָה גַּם הָעוֹלֶלֶת, **הֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** כְּדִין הָאֶשְׁכּוֹל. **וְאִם לָאו,** שֶׁאֵינָהּ נֶחְתֶּכֶת עִם הָאֶשְׁכּוֹל, **הֲרֵי הִיא שֶׁל עֲנִיִּים. גַּרְגֵּר יְחִידִי** - אֶשְׁכּוֹל שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא גַּרְגְּרִים בּוֹדְדִים הַתְּלוּיִים עַל הַשַּׁרְבִּיט וְלֹא אֶשְׁכּוֹלוֹת קְטַנִּים, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הֲרֵי זֶה **אֶשְׁכּוֹל** וְהוּא לְבַעַל הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יז ו) 'וְנִשְׁאַר בּוֹ עוֹלֶלֶת כְּנֹקֶף זַיִת שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה גַּרְגְּרִים', וְאִם יֶשׁ בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה גַּרְגִּירִים הֲרֵי הוּא אֶשְׁכּוֹל וְלֹא עוֹלֶלֶת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הֲרֵי הִיא **עוֹלֶלֶת** וְנִתֶּנֶת לָעֲנִיִּים:

מִשְׁנָה ה **הַטְּפוּל בִּגְפָנִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מְמוֹן עֲנִיִּים:** **הַמְּדַל בִּגְפָנִים** - שֶׁעוֹקֵר חֶלְקֵם כְּדֵי לְרַוֵּחַ אֶת הַנּוֹתָרִים, **כִּשֵּׁם שֶׁהוּא מֵדַל בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, כָּךְ הוּא מֵדַל בְּשֶׁל עֲנִיִּים,** שֶׁדַּיָּן עָנִי כְּדַיָּן שַׁתָּף, וּכְשֵׁם שֶׁשַּׁתָּף מְדַל בַּעֲנָבִים אַף שָׁמְחַסֵּר מִשֶּׁלּוֹ, כָּךְ בַּעַל הַבַּיִת מְדַל בְּשֶׁל עֲנִיִּים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** דִּין עֲנִיִּים כְּדִין לוֹקֵחַ שֶׁקָּנָה עֵצִים מֵחֲבֵרוֹ שֶׁאָסוּר לְבַעַל הַבַּיִת לְדַלֵּל בְּשֶׁל הַקּוֹנֶה, וְאַף כָּאן **בְּשֶׁלּוֹ הוּא רַשַּׁאי** לְדַלֵּל, **וְאֵינוֹ רַשַּׁאי** לְדַלֵּל **בְּשֶׁל עֲנִיִּים:**

מִשְׁנָה ו **דִּין פֶּרֶט וְעוֹלֵלוֹת בְּכֶרֶם רְבָעִי:** כֶּרֶם **רְבָעִי** - כֶּרֶם בִּשְׁנָתוֹ הָרְבִיעִית, שֶׁפֵּרוֹתָיו קְדוּשִׁים וְיֵשׁ לְאָכְלָם בִּירוּשָׁלַיִם, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כד) 'וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים', דָּרְשׁוּ תֵּבַת 'הִלּוּלִים' כְּמוֹ 'חֻלִּוּלִים', שֶׁיָּכוֹל לְחַלֵּל אֶת הַפֵּרוֹת וְלִפְדּוֹתָם וְאָז לְאָכְלָם, וְאֶת הַדְּמִים יַעֲלֶה לִירוּשָׁלַיִם וְיִקָּנֶה בָּהֶם דָּבָר מַאֲכָל לְאָכְלוֹ לִלַּקְטוֹ. **כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ** זֵיתִים **תַּחְתָּיו** - תַּחַת הָעֵץ, שֶׁלֹּא אָסַף אֶת כָּל הַזֵּיתִים שֶׁהִשִּׁיר מֵהָעֵץ, **יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ** - גַּם אִם שָׁכַח זֵיתִים בְּרֹאשׁ הָאִילָן, יָכוֹל לְקַלְקְטָם, כִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אָסַף אֶת כָּל הַזֵּיתִים שֶׁתַּחְתָּיו לֹא הִתְיָאֵשׁ מִלְּהַמְשִׁיךְ וּלְחַפֵּשׂ זֵיתִים עַל הָעֵץ (רא"ש). **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** אַף אִם אָסַף אֶת כָּל הַזֵּיתִים, אֵין שִׁכְחָה לַזֵּיתִים שֶׁעַל הָעֵץ, אֶלָּא **מִשֶּׁתֵּלֵךְ הַמַּחֲבֵא** - מִשֶּׁיִּגְמֹר הַמְלַקֵּט לְחַפֵּשׂ בְּכָל מַחֲבוֹאֵי הַזֵּיתִים לְלָקְטָם, וְעַד אָז יָכוֹל בַּעַל הַבַּיִת לְלַקֵּט אֶת הַזֵּיתִים שֶׁשָּׁכַח:

מִשְׁנָה ג **דִּין 'פֵּרֶט': אֵיזֶהוּ פֶּרֶט** שֶׁעָלָיו אָמְרָה תּוֹרָה (ויקרא יט י) 'וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט, לָעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם', **הַנּוֹשֵׁר** מֵהָעֲנָבִים **בִּשְׁעַת הַבְּצִירָה** וְדָרְךְ בְּצִירָה. אֲבָל אִם **הָיָה בוֹצֵר** וְעָקַץ [-חָתַךְ] **אֶת הָאֶשְׁכּוֹל,** וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה **הִסְבִּיךְ** [-נִקְשַׁר וְנֶאֱחַז] הָאֶשְׁכּוֹל **בָּעֳלִים וְנָפַל (מִיָּדוֹ) לָאָרֶץ** גַּרְגֵּר אוֹ יוֹתֵר, **וְנִפְרַט** - וְנַעֲשָׂה פֶּרֶט, **הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁאֵין זֶה דָּרְכּוֹ בְּצִירָה. **הַמְּנִיחַ אֶת הַכַּלְכָּלָה** [-הַסַּל] **תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בוֹצֵר,** שֶׁיִּפֹּל הַפֶּרֶט לְתוֹכָהּ, **הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. עַל זֶה נֶאֱמַר** (משלי כב כח) **'אַל תַּסֵּג גְּבוּל** עוֹלָם' וְנִדְרַשׁ כְּאִלּוּ נֶאֱמַר **'עוֹלִים',** וְהִזְהִיר

וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּן לִטֹּל מֵהֶעֱמָרִים רַק אֶת הַגַּס הַגַּס - אֵין לוֹ שִׁכְחָה

יא הַקּוֹצֵר בַּלַּיְלָה וְהַמְעַמֵּר וְהַסּוּמָא, יֵשׁ לָהֶם שִׁכְחָה. וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּן לִטֹּל אֶת הַגַּס הַגַּס, אֵין לוֹ שִׁכְחָה. אִם אָמַר, הֲרֵי אֲנִי קוֹצֵר עַל מְנָת מַה שֶּׁאֲנִי שׁוֹכֵחַ אֲנִי אֶטֹּל, יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה:

פרק ז א כָּל זַיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בַּשָּׂדֶה (אֲפִלּוּ) כְּזַיִת הַנְּטוּפָה בִּשְׁעָתוֹ, וּשְׁכֵחוֹ, אֵינוֹ שִׁכְחָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּשְׁמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּבִמְקוֹמוֹ. בִּשְׁמוֹ, שֶׁהָיָה נִקְרָא 'שִׁפְכוֹנִי' אוֹ 'בִּישָׁנִי'. בְּמַעֲשָׂיו, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה זֵיתִים. בִּמְקוֹמוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגַּת אוֹ בְּצַד הַפִּרְצָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ, אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ, אֲפִלּוּ כְּזַיִת הַנְּטוּפָה בִּשְׁעָתוֹ, וּשְׁכֵחוֹ, יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו, יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵין שִׁכְחָה לַזֵּיתִים אֶלָּא מִשֶּׁתֵּלֵךְ הַמַּחֲבֵא:

ג אֵיזֶהוּ פֶּרֶט, הַנּוֹשֵׁר בִּשְׁעַת הַבְּצִירָה. הָיָה בוֹצֵר, עָקַץ אֶת הָאֶשְׁכּוֹל, הֶסְבִּיךְ בָּעֳלִים וְנָפַל (מִיָּדוֹ) לָאָרֶץ וְנִפְרַט, הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. הַמַּנִּיחַ אֶת הַכַּלְכָּלָה תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בוֹצֵר, הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. עַל זֶה נֶאֱמַר (משלי כב כח) 'אַל תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם':

ד אֵיזוֹהִי עוֹלֶלֶת, כֹּל שֶׁאֵין לָהּ לֹא כָּתֵף וְלֹא נָטַף. (אִם יֵשׁ לָהּ כָּתֵף אוֹ נָטַף, שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.) אִם סָפֵק, לָעֲנִיִּים. עוֹלֶלֶת שֶׁבְּאַרְכֻּבָּה, אִם נִקְרֶצֶת עִם הָאֶשְׁכּוֹל, הֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאִם לָאו, הֲרֵי הִיא שֶׁל עֲנִיִּים. גַּרְגֵּר יְחִידִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶשְׁכּוֹל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עוֹלֶלֶת:

ה הַמְּדַל בִּגְפָנִים, כְּשֵׁם שֶׁהוּא מֵדַל בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, כָּךְ הוּא מֵדַל בְּשֶׁל עֲנִיִּים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בְּשֶׁלּוֹ הוּא רַשַּׁאי, וְאֵינוֹ רַשַּׁאי בְּשֶׁל עֲנִיִּים:

ו כֶּרֶם רְבָעִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ בְּעוּר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלֵלוֹת, וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כֻּלּוֹ לַגַּת:

שֶׁאֵין לָעֲנִיִּים חֵלֶק בּוֹ: **מִשְׁנָה ז** **פֶּרֶם שֶׁכָּלוּ 'עוֹלֵלוֹת':** כֶּרֶם שֶׁכָּלוּ עוֹלֵלוֹת וְאֵין בּוֹ שְׁלֹשָׁה אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁאֵינָם עוֹלֵלוֹת, שָׁעוֹשִׂים רְבִיעִית יַיִן, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** כֻּלָּם **לְבַעַל הַבַּיִת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** כֻּלָּם **לָעֲנִיִּים. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** נֶאֱמַר (דברים כד כא) **'כִּי תִבְצֹר** וְגוֹ' **לֹא תְעוֹלֵל',** תְּלָתָה הַתּוֹרָה דִּין הַנָּחַת הָעוֹלֵלוֹת בִּבְצִירַת הָעֲנָבִים, **וְאִם אֵין בָּצִיר** שֶׁהֲרֵי אֵין בּוֹ אֶשְׁכּוֹלוֹת, **מִנַּיִן עוֹלֵלוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא,** נֶאֱמַר (ויקרא יט י) **'וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל',** וּמַשְׁמַע שֶׁאֲפִלּוּ כֻּלּוֹ **עוֹלֵלוֹת** יִנָּתֵן לָעֲנִיִּים. **אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר 'כִּי תִבְצֹר** וְגוֹ' **לֹא תְעוֹלֵל',** שֶׁמַּשְׁמַע שֶׁהָעוֹלֵלוֹת תְּלוּיוֹת בַּבָּצִיר, בָּא הַכָּתוּב לְלַמֵּד **שֶׁאֵין לָעֲנִיִּים בָּעוֹלֵלוֹת קֹדֶם לַבָּצִיר.** וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דּוֹרֵשׁ מֵהַפְסוּק 'וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל', שֶׁאַף שֶׁאֵין לָעֲנִיִּים בָּעוֹלֵלוֹת קֹדֶם הַבָּצִיר, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר לְבַעַל הַבַּיִת לִזְכּוֹת בָּהֶם:

מִשְׁנָה ח **הַמַּקְדִּישׁ כֶּרֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עוֹלֵלוֹת:** הַמַּקְדִּישׁ אֶת כַּרְמוֹ עַד שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ [-נִכְרוּ] בּוֹ **הָעוֹלֵלוֹת, אֵין הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים,** שֶׁכְּשֶׁהִקְדִּישׁוֹ הָיוּ הָעוֹלֵלוֹת שֶׁלּוֹ, וְקִדְּשׁוּ, וְהֶקְדֵּשׁ פָּטוּר מִמַּתְּנוֹת עֲנִיִּים. וְאִם הִקְדִּישׁוֹ **מִשֶּׁנּוֹדְעוּ** [-מִשֶּׁנִּכְרוּ] **בּוֹ הָעוֹלֵלוֹת, הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים,** שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ חָל עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אַף שְׁהָעוֹלֵלוֹת שֶׁל הָעֲנִיִּים, כֵּיוָן שֶׁהֵן גְּדֵלוֹת בְּעֵץ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, **יִתְּנוּ** הָעֲנִיִּים אֶת **שְׂכַר גִּדּוּלָיו לַהֶקְדֵּשׁ. שִׂכְחָה בְּכָרֶם: אֵיזֶהוּ הִיא שִׂכְחָה בָּעֳרִים** - כֶּרֶם שֶׁהַגְּפָנִים בָּהּ מֻדָּלִים עַל גַּבֵּי כְּלוֹנָסָאוֹת, **כֹּל שֶׁשָּׁכַח** וְנִזְכַּר בְּעֵת שֶׁאֵינוֹ **יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ** מֵאוֹתוֹ מָקוֹם **וְלִטְלָהּ** - אֶת הַגֶּפֶן שֶׁשָּׁכַח. **וּבְרוֹגְלִיּוֹת** - וּבְגְפָנִים הַגְּדֵלִים עַל הַקַּרְקַע, שְׁעוּר שִׂכְחָה הוּא **מִשֶּׁיַּעֲבֹר הַיָּמָּה,** אַף שֶׁהוּא יָכוֹל לִטְלָהּ מִמְּקוֹם עָמְדוֹ, כֵּיוָן שֶׁבְּרוֹגְלִיּוֹת כָּל גֶּפֶן נֶחְשֶׁבֶת כְּאוֹתָן [-שׁוּרָה] בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּכְשֶׁעָבַר לְאוֹתָן אַחֵר הֲרֵי הוּא בְּבַל תְּשׁוּב לְקַחְתּוֹ' מֵהָאוֹתָן הַקּוֹדֵם:

פֶּרֶק ח שְׁעַת הַתֵּר כָּל אָדָם בְּמַתְּנוֹת עֲנִיִּים, נֶאֱמָנוּת לוֹמַר עַל דָּבָר שֶׁהוּא מִמַּתְּנוֹת עֲנִיִּים, שְׁעוּר מַעְשַׂר עָנִי, וְשִׁעוּר עָנִי הַנּוֹטֵל מִתְּנוֹת עֲנִיִּים: **מִשְׁנָה א** **שְׁעַת הַתֵּר כָּל אָדָם מֵהֵיכָן:** מֵאֵימָתַי **כָּל אָדָם מְתָרִין בְּלֶקֶט** שֶׁבַּשָּׂדֶה לְטֹל אוֹתוֹ לְעַצְמָם, מִשָּׁעָה **שֶׁיֵּלְכוּ** בָּהּ **הַנְּמוֹשׁוֹת** - הָעֲנִיִּים הַזְּקֵנִים אוֹ הַמְלַקְּטִים שֶׁבָּאוּ לְלַקֵּט אַחַר שֶׁכִּבֵּר לִקְּטוּ עֲנִיִּים בְּשָׂדֶה זוֹ, שֶׁמַּאוֹתָהּ שָׁעָה מִתְיָאֲשִׁים הָעֲנִיִּים מֵהַלֶּקֶט הַנִּשְׁאָר, שֶׁשְּׁבוּרִים שֶׁלֹּא נוֹתַר עוֹד לָקֶט. וּמֵאֵימָתַי מֻתָּרִים כָּל אָדָם **בִּפְרָט וּבְעוֹלֵלוֹת, מִשֶּׁיֵּלְכוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם** וְיָבוֹאוּ עוֹד עֲנִיִּים לְלַקֵּט אַחֲרֵיהֶם, וּמֵאוֹתָהּ שָׁעָה מִתְיָאֲשִׁים הָעֲנִיִּים וְהַנּוֹתָר הוּא הֶפְקֵר. **וּבְזֵיתִים, נַעֲשִׂים** הֶפְקֵר מַתְּנוֹת הָעֲנִיִּים שֶׁבָּהֶם, **מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה** - שֶׁשְּׁלֹשָׁה זְמַנִּים נֶאֱמְרוּ בִּירִידַת הַגֶּשֶׁם, רְבִיעָה רִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית, וְהַנּוֹתָר בַּשָּׂדֶה אַחַר שֶׁבָּא זְמַן רְבִיעָה שְׁנִיָּה בְּשָׁנָה מְמֻצַּעַת שֶׁהוּא כ"ג חֶשְׁוָן, הֲרֵי הוּא הֶפְקֵר [וְכַנָּה זְמַן יְרִידַת הַגֶּשֶׁם בְּשֵׁם 'רְבִיעָה', עַל שֵׁם שֶׁהַמָּטָר רוֹבֵעַ אֶת הָאָרֶץ וּמוֹלִידָהּ וּמַצְמִיחָהּ, אוֹ שֶׁ'רְבִיעַ' הוּא תַּרְגּוּם שֶׁל 'רוֹבֵץ', שֶׁהַמָּטָר מַרְבִּיץ אֶת הָעָפָר וּמַשְׁקִיבוֹ]. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהֶלֹא יֵשׁ שֶׁאֵינָם מוֹסְקִין** [-קוֹטְפִים] **אֶת זֵיתֵיהֶם אֶלָּא לְאַחַר רְבִיעָה שְׁנִיָּה,** וּוַדַּאי שֶׁאֵין הָעֲנִיִּים מִתְיָאֲשִׁים בִּזְמַן רְבִיעָה שְׁנִיָּה. **אֶלָּא** זְמַן הַהֶתֵּר לְכָל אָדָם בְּזֵיתִים, הוּא **כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הֶעָנִי יוֹצֵא** לַשָּׂדֶה **וְלֹא יְהֵא מֵבִיא** מִלְּקִיטָתוֹ זֵיתִים **בְּשׁוּלֵי** שֶׁל **אַרְבָּעָה אִסָּרוֹת,** שֶׁהוּא שִׁעוּר שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לוֹ וּלְאִשְׁתּוֹ, שֶׁאָז מִתְיָאֵשׁ מֵהַנּוֹתָר בַּשָּׂדֶה וְאֵינוֹ יוֹצֵא לְלַקֵּט:

מִשְׁנָה ב **נֶאֱמָנוּת עַל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים:** נֶאֱמָנִים הָעֲנִיִּים, אַף שֶׁהֵם עַמֵּי הָאָרָצוֹת, **עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשִּׁכְחָה וְעַל הַפֵּאָה,** לוֹמַר שֶׁהַתְּבוּאָה שֶׁבִּיָּדָם הִיא מֵהֶם וּפְטוּרָה מִמַּעֲשֵׂר, וְנֶאֱמָנוּתָם הִיא דְּוָקָא **בְּשָׁעָתָן** - בִּזְמַנָּם שֶׁל אֵלּוּ, בְּשָׁעַת הַקָּצִיר בְּלֶבַד, **וְעַל מַעְשַׂר עָנִי** נֶאֱמָנִים לוֹמַר שֶׁהַתְּבוּאָה מִמָּנּוּ, **בְּכָל שְׁנָתוֹ** - בְּכָל שְׁנַת מַעְשַׂר עָנִי, שֶׁהִיא הַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית אוֹ הַשִּׁשִּׁית לַשְּׁמִטָּה. **וּבֵן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם** לוֹמַר עַל תְּבוּאָתוֹ שֶׁהִיא שֶׁל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּכָל הַשָּׁנִים [וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁלֹּא הִפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁעָנְשׁוֹ מִיתָה לֹא נֶחְשַׁד עַל זֶה, כְּדֶרֶךְ שֶׁלֹּא נֶחְשַׁד עִם הָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הִפְרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה]. וְכָל אֵלּוּ **אֵינָן נֶאֱמָנִין** אֶלָּא **עַל דָּבָר שֶׁבְּנֵי אָדָם נוֹהֲגִין כֵּן** לָתֵת לָהֶם **כֵּן** בְּלֶקֶט, שִׁכְחָה וּפֵאָה אוֹ מַעְשַׂר עָנִי, כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה: **מִשְׁנָה ג** **נֶאֱמָנוּת בְּדָבָר שֶׁבְּנֵי אָדָם נוֹהֲגִים כֵּן:** נֶאֱמָנִין **עַל הַחִטִּין** לוֹמַר שֶׁקִּבְּלוּם כְּמַתְּנוֹת עֲנִיִּים, **וְאֵין נֶאֱמָנִין לֹא עַל הַקֶּמַח וְלֹא עַל הַפַּת,** שֶׁאֵין רְגִילִים לָתֵת מַתְּנוֹת עֲנִיִּים אַחַר הַטְּחִינָה אוֹ הָאֲפִיָּה. אֲבָל נֶאֱמָנִים לוֹמַר קֶמַח וּפַת זוֹ עָשִׂינוּ מֵחִטִּים שֶׁקִּבַּלְנוּ. וְכֵן **נֶאֱמָנִין עַל הַשְּׁעוֹרָה** [-הַשִּׁבֹּלֶת] **שֶׁל אֹרֶז** קֹדֶם דִּישָׁה [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁשְּׁעוֹרָה הוּא כִּנּוּי לְגַרְעִינֵי הָאֹרֶז בְּקִלְפָּתָם אַחַר הַדִּישָׁה] **וְאֵין נֶאֱמָנִין עָלָיו** אַחַר הַדִּישָׁה [וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַחַר נְקוּי הַקְּלִפָּה], **בֵּין חַי בֵּין מְבֻשָּׁל. נֶאֱמָנִין עַל הַפּוֹל, וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל הַגְּרִיסִין** [-פּוֹלִים גְּרוּסִים], **בֵּין חַיִּים בֵּין מְבֻשָּׁלִין. נֶאֱמָנִין עַל הַשֶּׁמֶן לוֹמַר שֶׁל מַעֲשַׂר עָנִי הוּא,** שֶׁדֶּרֶךְ לְחַלֵּק מַעֲשַׂר עָנִי בְּשֶׁמֶן, **וְאֵין נֶאֱמָנִין עָלָיו לוֹמַר שֶׁל זֵיתֵי נִקּוּף** [-הַכָּאָה] **הוּא,** כְּלוֹמַר, זֵיתִים הַנּוֹפְלִים מֵהַזַּיִת אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נִעְנְעוּ אוֹתוֹ לְהַשָּׁרַת כָּל זֵיתָיו, שֶׁזֵּיתִים אֵלּוּ לָעֲנִיִּים, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁלְּקָט אֶת אוֹתָם הַזֵּיתִים וְהֵכִין מֵהֶם שֶׁמֶן, שֶׁאֵין רְגִילוּת לַעֲשׂוֹת שֶׁמֶן מִזֵּיתִים אֵלּוּ: **מִשְׁנָה ד** **נֶאֱמָנִים עַל הַיָּרָק** כְּשֶׁהוּא **חַי, וְאֵין נֶאֱמָנִים עַל הַמְבֻשָּׁל,** שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לָתֵת יְרָקוֹת מְבֻשָּׁלִים, **אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ** לָעָנִי **דָּבָר מוּעָט** שֶׁאָז נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁכְּבָר קִבְּלוֹ מִבַּעַל הַבַּיִת, **שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בַּעַל הַבַּיִת לִהְיוֹת מוֹצִיא מִלְּפָסוֹ** [-מִקְּדָרָתוֹ] מַעֲשַׂר עָנִי, אִם שָׁכַח לִתְּתוֹ קֹדֶם לָכֵן, וַעֲשִׂירִית קְדָרָתוֹ הִיא דָּבָר מוּעָט וְלֹא יוֹתֵר: **מִשְׁנָה ה** **שִׁעוּר חֲלֻקַּת מַעֲשַׂר עָנִי בַּגֹּרֶן:** בְּדִין מַעֲשַׂר עָנִי נֶאֱמַר (דברים כו יב) 'וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ', וְדָרְשׁוּ: תֵּן לוֹ כְּדֵי שָׂבְעוֹ. וּלְכָךְ **אֵין פּוֹחֲתִין לָעֲנִיִּים בַּגֹּרֶן,** מִלְּתֵת לְכָל עָנִי וְעָנִי, פָּחוֹת **מֵחֲצִי קַב חִטִּים** מִגֹּרֶן חִטִּים, **וְקַב שְׁעוֹרִים** מִגֹּרֶן שְׂעוֹרִים. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, חֲצִי קַב** שְׂעוֹרִים. **קַב וַחֲצִי כֻּסְּמִין, וְקַב גְּרוֹגָרוֹת,** אוֹ **מָנֶה דְּבֵלָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** פְּרָס - חֲצִי **לג יַיִן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, רְבִיעִית** לג. **רְבִיעִית** לג **שֶׁמֶן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׁמִינִית** לג. **וּשְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת, אָמַר אַבָּא שָׁאוּל,** שִׁעוּר נְתִינָתָם **כְּדֵי שֶׁיְּמַכְּרֵם הֶעָנִי וְיַקַּח בָּהֶם מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת.** וְכָל זֶה לְמְחֻלָּק בַּגֹּרֶן, אֲבָל הַמְחֻלָּק בְּבֵיתוֹ מְחֻלָּק כִּרְצוֹנוֹ: **מִשְׁנָה ו** **מִדָּה זוֹ** - שִׁעוּרִים אֵלּוּ שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **אֲמוּרָה בְּכֹהֲנִים וּבְלֵוִיִּם וּבְיִשְׂרְאֵלִים** הַמְחֻלָּקִים מַעֲשַׂר עָנִי בַּגֹּרֶן. אִם **הָיָה מַצִּיל** - שֶׁרוֹצֶה לִשְׁמֹר מֵהַמַּעֲשַׂר עָנִי לִקְרוֹבָיו, **נוֹטֵל מֻחֱצָה** לִקְרוֹבָיו **וְנוֹתֵן מֻחֱצָה** לַעֲנִיִּים. וְאִם אַחַר שֶׁהִצְנִיעַ מֻחֱצָה **הָיָה לוֹ** רַק **דָּבָר מוּעָט** לָתֵת לָעֲנִיִּים וְאֵין לוֹ לָתֵת כַּשִּׁעוּרִים הַנִּזְקָרִים, **נוֹתֵן לִפְנֵיהֶם וְהֵן מְחַלְקִין בֵּינֵיהֶם:**

פֶּרֶק ח

א מֵאֵימָתַי כָּל אָדָם מֻתָּרִין בְּלֶקֶט, מִשֶּׁיֵּלְכוּ הַנְּמוֹשׁוֹת. בְּפֶרֶט וּבְעוֹלֵלוֹת, מִשֶּׁיֵּלְכוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וְיָבוֹאוּ. וּבְזֵיתִים, מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲלֹא יֵשׁ שֶׁאֵינָם מוֹסְקִין אֶת זֵיתֵיהֶם אֶלָּא לְאַחַר רְבִיעָה שְׁנִיָּה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הֶעָנִי יוֹצֵא וְלֹא יְהֵא מֵבִיא בְּאַרְבָּעָה אִסָּרוֹת:

ב נֶאֱמָנִים עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשִּׁכְחָה וְעַל הַפֵּאָה בִּשְׁעָתָן, וְעַל מַעְשַׂר עָנִי בְּכָל שְׁנָתוֹ. וּבֵן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם. וְאֵינָן נֶאֱמָנִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁבְּנֵי אָדָם נוֹהֲגִין כֵּן:

ג נֶאֱמָנִין עַל הַחִטִּין, וְאֵין נֶאֱמָנִין לֹא עַל הַקֶּמַח וְלֹא עַל הַפַּת. נֶאֱמָנִין עַל הַשְּׁעוֹרָה שֶׁל אֹרֶז, וְאֵין נֶאֱמָנִין עָלָיו בֵּין חַי בֵּין מְבֻשָּׁל. נֶאֱמָנִין עַל הַפּוֹל, וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל הַגְּרִיסִין, בֵּין חַיִּים בֵּין מְבֻשָּׁלִין. נֶאֱמָנִין עַל הַשֶּׁמֶן לוֹמַר שֶׁל מַעֲשַׂר עָנִי הוּא, וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל הַיָּרָק חַי, וְאֵין נֶאֱמָנִים עַל הַמְבֻשָּׁל, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ דָּבָר מוּעָט, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בַּעַל הַבַּיִת לְהִיוֹת מוֹצִיא מִלְּפָסוֹ:

ד הַמַּקְדִּישׁ אֶת כַּרְמוֹ עַד שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ בּוֹ הָעוֹלֵלוֹת, אֵין הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים. מִשֶּׁנּוֹדְעוּ בּוֹ הָעוֹלֵלוֹת, הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יִתְּנוּ שְׂכַר גִּדּוּלָיו לַהֶקְדֵּשׁ. אֵיזֶהוּ הִיא שִׂכְחָה בָּעָרִים, כֹּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִטְלָהּ, וּבְרוֹגְלִיּוֹת, מִשֶּׁיַּעֲבֹר הַיָּמָּה:

ה אֵין פּוֹחֲתִין לָעֲנִיִּים בַּגֹּרֶן מֵחֲצִי קַב חִטִּים וְקַב שְׂעוֹרִים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, חֲצִי קַב. קַב וַחֲצִי כֻּסְּמִין, וְקַב גְּרוֹגָרוֹת, אוֹ מָנֶה דְּבֵלָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, פְּרָס. חֲצִי לג יַיִן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, רְבִיעִית לג. רְבִיעִית שֶׁמֶן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׁמִינִית. וּשְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת, אָמַר אַבָּא שָׁאוּל, כְּדֵי שֶׁיְּמַכְּרֵם וְיַקַּח בָּהֶם מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת:

ו מִדָּה זוֹ אֲמוּרָה בְּכֹהֲנִים וּבְלֵוִיִּם וּבְיִשְׂרְאֵלִים. הָיָה מַצִּיל, נוֹטֵל מֻחֱצָה וְנוֹתֵן לְפָנֵיהֶם, וְהֵן מְחַלְקִין בֵּינֵיהֶם:

מִשְׁנָה ז **שְׁעוּר צְדָקָה לֶעָנִי:** **אֵין פּוֹחֲתִין** בִּנְתִינַת צְדָקָה **לֶעָנִי הָעוֹבֵר** **מִמָּקוֹם לְמָקוֹם** בְּכָל יוֹם, **מִכִּכָּר בְּשִׁוִּי פּוּנְדְיוֹן,** בְּשָׁעָה שֶׁכִּכָּר הַנַּעֲשֶׂה מֵאַרְבַּע סְאִין קָמַח נִמְכָּר **בְּסֶלַע.** שֶׁבַּסֶּלַע יֵשׁ אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פּוּנְדְיוֹנִים [שֶׁהַסֶּלַע אַרְבָּעָה דִינָרִים וְהַדִּינָר שֵׁשׁ מָעוֹת וְהַמָּעָה שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹנִים], וְאִם כֵּן בְּפוּנְדְיוֹן יָכֹל הָיָה לִקְנוֹת כִּכָּר בְּשִׁוִּי אֶחָד חֶלְקֵי אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה מֵאַרְבַּע סְאִין, שֶׁהוּא שְׁנֵי לֶגִין [שֶׁהַסְּאָה שֵׁשׁ קַבִּין וְהַקַּב אַרְבַּע לֶגִין, וְנִמְצָא שֶׁאַרְבַּע סְאִין הֵם תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה לֶגִין, וְאִם לֹג הוּא אֶחָד חֶלְקֵי תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה מֵאַרְבַּע סְאִין, הֲרֵי שְׁנֵי לֶגִין הֵם אֶחָד חֶלְקֵי אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה]. אָמְנָם כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּכֵּר הַטָּחָנִי, נִמְכָּר בְּפוּנְדְיוֹן רַק לג אֶחָד שֶׁהוּא רֻבַּע קַב, שֶׁהוּא שִׁעוּר שְׁתֵּי סְעוּדוֹת [וְאַף שֶׁבַּגָּרָן אֵין פּוֹחֲתִים לָעֲנִי מֵחֲצִי קַב, הוּא מִשּׁוּם שֶׁעָלָיו לִטְחֹן וְלֶאֱפוֹת, וְאִלּוּ כָּאן מְקַבֵּל כִּכָּר אֲפוּיָה וְדַי לוֹ בְּרֻבַּע קַב]. **לָן** הֶעָנִי בָּעִיר, **נוֹתְנִין לוֹ** גַּם **פַּרְנָסַת** [-צָרְכֵי] **לֵינָה,** שֶׁהֵם: מִטָּה, כַּר וְכֶסֶת. **שָׁבַת** בָּעִיר בְּשַׁבָּת, **נוֹתְנִין לוֹ מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת** כְּפִי שֶׁחַיָּב לֶאֱכל בְּשַׁבָּת. **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת** וְיֵשׁ לוֹ דַּי לְיוֹם זֶה, **לֹא יִטֹּל מִן הַתַּמְחוּי** - הַקְּעָרָה שֶׁבָּהּ אוֹסְפִים גַּבָּאֵי הַצְּדָקָה מָזוֹן בְּכָל יוֹם לִצְרָךְ הָעֲנִיִּים שֶׁאֵין לָהֶם מַה לֶּאֱכל בְּיוֹם זֶה. וְאִם יֵשׁ לוֹ **מְזוֹן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת** שֶׁהוּא מָזוֹן לְשָׁבוּעַ, **לֹא יִטֹּל מִן הַקֻּפָּה** שֶׁבָּהּ מְחַלְּקִים מִדֵּי עֶרֶב שַׁבָּת לָעֲנִיִּים עֲבוּר כָּל הַשָּׁבוּעַ. **וְהַקֻּפָּה** הָאֲמוּרָה, **נִגְבֵּית** מֵהַצִּבּוּר **בִּשְׁנַיִם** - בִּשְׁנֵי גַּבָּאִים, שֶׁבְּכֹחָם לְכַף אָדָם לָתֵת צְדָקָה, וְאֵין שְׁרָרָה פְּחוֹת מִשְּׁנַיִם, **וּמִתְחַלֶּקֶת** לָעֲנִיִּים **בִּשְׁלֹשָׁה** גַּבָּאִים, שֶׁחֲלֻקָּתָהּ כְּדֵינֵי מָמוֹנוֹת שֶׁהֵם בִּשְׁלֹשָׁה:

מִשְׁנָה ח **שִׁעוּר הַמָּמוֹן לְהַחְשֵׁב עָנִי:** **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָאתַיִם זוּז,** שֶׁאָמְדוּ חֲכָמִים שֶׁדֵּי בְּכָךְ לְצָרְכֵי סְעוּדָה וּבְגָדִים לְשָׁנָה שְׁלֵמָה, **לֹא יִטֹּל לָקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב עָנִי. וְאִם **הָיוּ לוֹ מָאתַיִם** זוּז **חָסֵר דִּינָר,** כְּלוֹמַר שֶׁהָיוּ לוֹ מֵאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע זוּז בִּלְבַד, **אֲפִלּוּ אֶלֶף** זוּז **נוֹתְנִין לוֹ כְּאַחַת, הֲרֵי זֶה יִטֹּל,** שֶׁהֲלֹא עַתָּה עָנִי הוּא. הָיוּ לוֹ נְכָסִים בְּשָׁוִי מָאתַיִם זוּז וְיוֹתֵר, אַךְ **הָיוּ מְמֻשְׁכָּנִין לְבַעַל חוֹבוֹ אוֹ לִכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ** [וְאֲפִלּוּ עוֹדָהּ נְשׂוּאָה לוֹ], **הֲרֵי זֶה יִטֹּל** מִן הַצְּדָקָה. אִם אֵין לוֹ מָאתַיִם זוּז, **אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִמְכֹּר אֶת בֵּיתוֹ וְאֶת כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ** [-כְּלִים יָפִים שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּשַׁבָּתוֹת וְחַגִּים], וְיָכוֹל לִטֹּל לָקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. אוּלָם אִם נוֹטֵל מִקֻּפָּה שֶׁל צְדָקָה, אֲזַי לֹא יִטֹּל אַף שְׁאָר מַתָּנוֹת עֲנִיִּים, אֶלָּא יִמְכֹּר תְּחִלָּה אֶת כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ: **מִשְׁנָה ט** **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז וְהוּא נוֹשֶׁא וְנוֹתֵן בָּהֶם** בְּמִסְחָר, אַף שֶׁאֵין לוֹ מָאתַיִם זוּז, **הֲרֵי זֶה לֹא יִטֹּל** מִן הַצְּדָקָה, שֶׁחֲמִשִּׁים זוּז בְּמִסְחָר שָׁוִים כְּמָאתַיִם זוּז אֲשֶׁר אֵינָם **הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה:** **וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל** מִן הַצְּדָקָה, **וְנוֹטֵל, אֵינוֹ נִפְטָר מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁיִּצְטָרֵךְ לִבְרִיּוֹת. וְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ** לִטֹּל מִן הַצְּדָקָה, **וְאֵינוֹ נוֹטֵל,** שֶׁדּוֹחֵק אֶת עַצְמוֹ בְּמְלָאכָה וּמִסְתַּפֵּק בַּמּוּעָט, **אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּפַרְנֵס אֲחֵרִים מִשֶּׁלּוֹ. וְעָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר** (ירמיה יז ז) **'בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּה' וְהָיָה ה' מִבְטַחוֹ',** שֶׁיִּהְיֶה ה' עִמּוֹ עַד שֶׁעֲנִיִּים אֲחֵרִים יִבְטְחוּ בּוֹ וְיִוָּשְׁעוּ (תפא"י) [אֲבָל אִם אֵין מַעֲשָׂיו יָדָיו מַסְפִּיקִים, וְהוּא מְסַגֵּף עַצְמוֹ בְּחַיֵּי צַעַר, עַל זֶה אָמְרוּ: כָּל הַצָּרִיךְ לִטֹּל וְאֵינוֹ נוֹטֵל הֲרֵי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְאָסוּר לְרַחֵם עָלָיו]. **וְכֵן דַּיָּן שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ לֹא חִגֵּר, וְלֹא סוּמָא, וְלֹא פִּסֵּחַ, וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאַחַד מֵהֶם, אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיִּהְיֶה כְּאַחַד מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים טז כ) **'צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף'. וְכָל דַּיָּן שֶׁלּוֹקֵחַ שֹׁחַד וּמַטֶּה אֶת הַדִּין, אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁעֵינָיו כֵּהוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג ח) **'וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פִּקְחִים' וְגוֹ'** וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁמִּלְּבַד שֶׁהַשֹּׁחַד מְעַוֵּר אֶת עֵינֵי הַדַּיָּן בַּדִּין, שֶׁאֵינוֹ פּוֹסְקוֹ כָּרָאוּי, אַף גּוֹרֵם הַשֹּׁחַד שֶׁיִּתְעַוְּרוּ עֵינָיו מֵעַצְמָן:

סְלִיק מַסֶּכֶת פֵּאָה

מַסֶּכֶת דְּמַאי

מַסֶּכֶת דְּמַאי עוֹסֶקֶת בְּעִקָּרָהּ בְּתַקָּנַת יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל (מעשר שני פ"ה מט"ו, תוספתא סוטה פי"ג ה"ה) שֶׁהַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵעַם הָאָרֶץ אַף שֶׁמִּדִּין תּוֹרָה יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל כָּךְ שֶׁרֹּב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים, הֵיוֹת וּמְעוּט מְצוּיִ מֵהֶם אֵינָם מְעַשְּׂרִים חַיָּב הוּא לְהַפְרִישׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂרוֹת, [דְּמַאי' נוֹטָרִיקוֹן 'דָּא מַאי' - זֶה מַהוּ, כְּלוֹמַר פֵּרוֹת אֵלּוּ סָפֵק הֵם אִם עִשְּׂרוּם] אוּלָם אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵהֶם אֶלָּא מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְלִתְנוֹ לַכֹּהֵן, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי [בְּשָׁנִים א' ב' ד' ה' לְמִנְיַן שְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה] וּלְהַעֲלוֹתוֹ לִירוּשָׁלַיִם לְאָכְלוֹ שָׁם בְּטָהֳרָה, וּלְדַעַת חֲכָמִים (פ"ד מ"ג) אַף מַעְשַׂר עָנִי [בָּשָׁנִים ג' ו' לְמִנְיַן שְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה], וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְהַמַּעֲשֵׂר עָנִי אֵינוֹ צָרִיךְ לְתִתָּם אֶלָּא לְהַפְרִישָׁם בִּלְבַד לְפִי שֶׁמְּתֻרִּים הֵם בַּאֲכִילָה לְיִשְׂרָאֵל וְאֵינָם אֶלָּא חִיּוּב מְמוֹנִי, וּבְכָל סְפֵק מָמוֹן 'הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה', אַף תְּרוּמָה גְּדוֹלָה אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵהֶם לְפִי שֶׁכָּל עַמֵּי הָאָרֶץ נִזְהָרִים בָּהּ מֵאַחַר וַאֲכִילַת פֵּרוֹת טָבֶל שָׁלֹא הֻפְרְשָׁה מֵהֶם תְּרוּמָה חַיָּבִים עָלֶיהָ מִיתָה, וְכֵן מִפְּנֵי שֶׁשִּׁעוּרָהּ מִן הַתּוֹרָה מוּעָט הוּא שֶׁחִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת כָּל הַכְּרִי, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁלֹּא הִפְרִישׁוּ מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה:

פֶּרֶק א דִּינִים שׁוֹנִים שֶׁבָּהֶם לֹא הֶחְמִירוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיֶה דִּינוֹ שֶׁל 'דְּמַאי' כְּטֶבֶל:

מִשְׁנָה א **מֵינֵי פֵּרוֹת הַפְּטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר כְּשֶׁהֵם דְּמַאי:** הַפֵּרוֹת שֶׁהַקִּלּוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְעַשְּׂרָם כְּשֶׁהֵם דְּמַאי [-סָפֵק מְעֻשָּׂרִים], הֵיוֹת וְחִיּוּבָם בְּמַעֲשֵׂר תָּלוּי בְּסָפֵק נוֹסָף לְפִי שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים וְחֻזְקָתָם שֶׁבָּאוּ מִן הַהֶפְקֵר וּפְטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר, אֵלּוּ הֵם: **הַשִּׁיתִּין** - תְּאֵנִים מִדְּבָרְיוֹת, **וְהָרִימִּין** - פֵּרוֹת שִׂיחַ הַסְּנֶה, **וְהָעֲזַרְדִּין** - פֵּרוֹת עֵץ הָעֲזָרָד, **וּבְנוֹת שׁוּחַ** - תְּאֵנִים לְבָנוֹת הַגְּדֵלוֹת פַּעַם בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים וּמְקוֹם גִּדּוּלָם בַּיְּעָרוֹת, **וּבְנוֹת שִׁקְמָה** - תְּאֵנִים הַמְּרֻכָּבוֹת בְּעַרְמוֹנִים, **וְנוֹבְלוֹת הַתְּמָרָה** - תְּמָרִים שֶׁגָּמַר בִּשּׁוּלָם הוּא רַק לְאַחַר תְּלִישָׁתָם וְהַנָּחָתָם זֶה עַל זֶה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים תְּמָרִים שֶׁנִּפְּלוּ עַל יְדֵי הָרוּחַ קֹדֶם בִּשּׁוּלָם, **וְהַגֶּפְנִין** - עֲנָבִים הַמִּתְבַּשְּׁלִים בְּקִשּׁוּי שֶׁמַּשְׁאִירִים אוֹתָם בְּסוֹף הַבָּצִיר, **וְהַנִּצְפָּה** - צָלָף. **וּבִיהוּדָה** - וּבְאֶרֶץ יְהוּדָה, פְּטוּרִים אַף **הָאוֹג** - מִין פְּרִי אָדֹם שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב, **וְהַחֹמֶץ (שֶׁבִּיהוּדָה)** בִּזְמַן שֶׁהֵבִיאוּ נְסָכִים לַמִּקְדָּשׁ שֶׁלֹּא הָחֲמִיץ הַיַּיִן שֶׁבִּיהוּדָה בִּזְכוּתָם, וְהָיוּ מְיַצְּרִים חֹמֶץ מִתְּמַד הַנַּעֲשֶׂה מֵחֲרָצַנֵּי עֲנָבִים שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים שָׁרְגִילִים לְהַפְקִירָם, **וְהַכָּסְבָּר** - זֶרַע גַּד (שמות טז יד). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַשִּׁיתִּין פְּטוּרִין חוּץ מִשִּׁיתִּין שֶׁל דּוּפְרָה** - עֵץ הָעוֹשֶׂה פֵּרוֹת פַּעֲמַיִם בְּשָׁנָה, **כָּל הָרִימִּין פְּטוּרִין חוּץ מֵרִימֵי שִׁקְמוֹנָה** - רִימִּין הַגְּדֵלִים בְּשִׁקְמוֹנָה. **כָּל בְּנוֹת שִׁקְמָה פְּטוּרוֹת, חוּץ מִן הַמְסֻטָּפוֹת** - בְּנוֹת שִׁקְמָה שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בָּאִילָן עַד שֶׁנִּתְבַּקְּעוּ מֵאֲלֵיהֶן, לְפִי שֶׁכָּל אֵלּוּ חֲשׁוּבִים הֵם וְאֵין חֻזְקָתָם שֶׁבָּאוּ מִן הַהֶפְקֵר: **מִשְׁנָה ב** **קֵלּוֹת שֶׁהֵקֵלּוּ חֲכָמִים בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי וּבְדָמָיו:** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהֻפְרַשׁ מִן הַדְּמַאי, **אֵין לוֹ** חִיּוּב תּוֹסֶפֶת **חֹמֶשׁ** כְּשֶׁמְּחַלְּלוֹ בְּעָלָיו עַל מָעוֹת, לְפִי שֶׁאֵין הַחֹמֶשׁ מְעַכֵּב אֶת הַפְּדְיוֹן וְלֹא חִיְּבוּהוּ מִסָּפֵק אֶלָּא לְעִשּׂוֹרוֹ שֶׁהוּא דָּבָר הַמְעַכֵּב אֶת הָאֲכִילָה, **וְאֵין לוֹ** חוֹבַת **בִּעוּר** - לְבַעֲרוֹ מִן הָעוֹלָם בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁל שָׁנָה רְבִיעִית וּשְׁבִיעִית מִמִּנְיַן שְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה, הַנִּלְמָדֶת מֵהַפָּסוּק (דברים כו יג) 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת' וּמְבֹאָרֶת בְּמַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי (פ"ה מ"ו), **וְנֶאֱכָל אַף לְאוֹנֵן** [-שֶׁמֵּת אֶחָד מִקְרוֹבָיו וְטָרֵם נִקְבַּר], אַף שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי אָסוּר לְאוֹנֵן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) 'לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ'.

וְנִכְנָס לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצֵא וְנִפְדֶּה, אַף שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי אֵינוֹ יוֹצֵא וְאֵינוֹ נִפְדֶּה לְאַחַר שֶׁנִּכְנָס לִירוּשָׁלַיִם. **וּמְאַבְּדִין אֶת מְעוּטוֹ בַּדְּרָכִים** - מֻתָּר לְהַנִּיחוֹ לְהֶאֱבֵד בִּמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא דָּבָר מוּעָט וְאֵין טוֹרֵחַ בְּהַעֲלָאָתוֹ לִירוּשָׁלַיִם, אַף שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי אָסוּר לַהֲבִיאוֹ לִידֵי הֶפְסֵד. **וְנוֹתְנוֹ לְעַם הָאָרֶץ** לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, אַף שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי אָסוּר לִתְּתוֹ לְעַם הָאָרֶץ לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר לְאָכְלוֹ בְּטָהֳרָה, וְאוּלָם **אֹכֶל** פֵּרוֹת חֻלִּין אֲחֵרִים בִּירוּשָׁלַיִם **כְּנֶגֶד** הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמַאי שֶׁנָּתַן לְעַם הָאָרֶץ. וּלְעוֹלָם **מְחַלְּלִים אוֹתוֹ** - אֶת הַדְּמַאי, מַטְבְּעוֹת **כֶּסֶף** שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמַאי **עַל** מַטְבְּעוֹת **כֶּסֶף** שֶׁל חֻלִּין, וְכֵן מַטְבְּעוֹת **נְחֹשֶׁת עַל** מַטְבְּעוֹת **נְחֹשֶׁת**, וּמַטְבְּעוֹת **כֶּסֶף עַל** מַטְבְּעוֹת **נְחֹשֶׁת**, אַף שֶׁדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי אֵינָם מִתְחַלְּלִים עַל מַטְבְּעוֹת אֲחֵרִים אֶלָּא רַק עַל מַטְבֵּעַ שֶׁל מָלְךְ אַחֵר שֶׁנִּפְסְקוּ מִלְּהִתְקַבֵּל, אוֹ בְּשֶׁעַת הַדָּחַק. וּמַטְבְּעוֹת **נְחֹשֶׁת** שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמַאי **עַל הַפֵּרוֹת** אַף מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, **וְיִחֵזֵר וְיִפְדֶּה אֶת הַפֵּרוֹת** - וְיָכוֹל לְאַחַר מִכֵּן לָשׁוּב וּלְחַלְּלָם עַל מָעוֹת אֲחֵרִים אִם יִרְצֶה, אַף שֶׁפֵּרוֹת הַלָּקוּחִים מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי אֵין חוֹזְרִים וְנִפְדִּים (מעשר שני פ"ג מ"א) **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִפְדּוֹת פֵּרוֹת אֶלָּא עַל מָעוֹת אֲחֵרִים, אֶלָּא **יַעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם:**

מִשְׁנָה ג דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁהֵקֵלּוּ בָּהֶם בְּדְמַאי:

הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵעַם הָאָרֶץ **לִזְרֹעַ** - כְּדֵי לְזָרְעָם, **וְלִבְהֵמָה** - אוֹ לַאֲכִילַת בְּהֶמְתּוֹ, אוֹ **קֶמַח לְעַבֵּד** בּוֹ **עוּרוֹת**, אוֹ **שֶׁמֶן לְהַדְלָקַת** נֵר, אוֹ **שֶׁמֶן לָסוּךְ** [-לְמִשְׁחַ] **בּוֹ אֶת הַכֵּלִים**, וְלֹא לַאֲכִילָה, **פָּטוּר מִן הַדְּמַאי** - מִתַּקָּנַת דְּמַאי, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשְּׂרָם, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל אֲכִילַת דְּמַאי וְלֹא עַל שְׁאָר הֲנָאוֹת שֶׁל כְּלוּי הָאֲסוּרוֹת בְּטֶבֶל וַדַּאי, אוּלָם אִם מִתְּחִלָּה לְקָחָם לַאֲכִילָה וְנִמְלַךְ בּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִשְׁמוּשִׁים אֵלּוּ חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר. פְּרִי הַנִּמְצָא **מִכְּזַיִת וּלְהָלְן** - וְצָפוּנָה מִמֶּנָּה, שֶׁהוּא חֵלֶק אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא כָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָּבֶל אֶלָּא רַק עוֹלֵי מִצְרַיִם, **פָּטוּר מִן הַדְּמַאי** - מִתַּקָּנַת דְּמַאי, וְאֵין צָרִיךְ לְעַשְּׂרוֹ, וְאַף שֶׁטֶבֶל וַדַּאי חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר אַף בִּמְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא כְּבָשׁוּם אֶלָּא עוֹלֵי מִצְרַיִם. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁבָּא לְשָׁם מִמָּקוֹם שֶׁכְּבָשׁוּהוּ עוֹלֵי בָּבֶל, לְפִי שֶׁכָּל שֶׁחָזְקָתוֹ שֶׁגָּדַל בְּחוּץ לָאָרֶץ פָּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר עַד שֶׁיִּתְבָּרֵר בְּוַדַּאי שֶׁגָּדַל בָּאָרֶץ, וּמְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא כְּבָשׁוּם אֶלָּא עוֹלֵי מִצְרַיִם הֲרֵי הֵם כְּחוּץ לָאָרֶץ לְגַבֵּי דְּמַאי. **חַלַּת עַם הָאָרֶץ** - שֶׁהִפְרִישָׁהּ מֵעִסָּתוֹ שֶׁנִּלּוֹשָׁה בְּטָהֳרָה עַל יְדֵי חָבֵר, וּנְתָנָהּ לַכֹּהֵן, **וְהַמְּדֻמָּע** - פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם פֵּרוֹת תְּרוּמָה בְּכַמּוּת שֶׁאֵינָהּ בְּטֵלָה, וּלְפִי שֶׁנֶּאְסְרוּ לְזָרִים נִתְּנָם לַכֹּהֵן, וּפְרִי **הַלָּקוּחַ** מֵעַם הָאָרֶץ **בְּכֶסֶף** שֶׁנִּתְחַלֵּל עָלָיו **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, שֶׁעִם לְקִיחָתוֹ חָלָה עָלָיו קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וּשְׁיָרֵי הַמְּנֻחוֹת** [-חֵלֶק הַמִּנְחָה הַנִּשְׁאָר לְאַחַר קְמִיצָתָהּ שֶׁנֶּאֱכָל לַכֹּהֲנִים] שֶׁהֵבִיא עַם הָאָרֶץ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **פְּטוּרִין מִן הַדְּמַאי** - מִתַּקָּנַת דְּמַאי, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשְּׂרָן, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל אֲכִילַת דְּמַאי וְלֹא עַל שְׁאָר הֲנָאוֹת שֶׁל כְּלוּי הָאֲסוּרוֹת בְּטֶבֶל וַדַּאי, אוּלָם אִם מִתְּחִלָּה לְקָחָם לַאֲכִילָה וְנִמְלַךְ בּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִשְׁמוּשִׁים אֵלּוּ חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר. פְּרִי הַנִּמְצָא **מִכְּזַיִת וּלְהָלְן** - וְצָפוּנָה מִמֶּנָּה, שֶׁהוּא חֵלֶק אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא כְּבָשׁוּ עוֹלֵי בָּבֶל אֶלָּא רַק עוֹלֵי מִצְרַיִם, **פְּטוּר מִן הַדְּמַאי** - מִתַּקָּנַת דְּמַאי, וְאֵין צָרִיךְ לְעַשְּׂרוֹ, וְאַף שֶׁטֶבֶל וַדַּאי חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר אַף בִּמְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא כְּבָשׁוּם אֶלָּא עוֹלֵי מִצְרַיִם. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁבָּא לְשָׁם מִמָּקוֹם שֶׁכְּבָשׁוּהוּ עוֹלֵי בָּבֶל, לְפִי שֶׁכָּל שֶׁחָזְקָתוֹ שֶׁגָּדַל בְּחוּץ לָאָרֶץ פָּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר עַד שֶׁיִּתְבָּרֵר בְּוַדַּאי שֶׁגָּדַל בָּאָרֶץ, וּמְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא כְּבָשׁוּם אֶלָּא עוֹלֵי מִצְרַיִם הֲרֵי הֵם כְּחוּץ לָאָרֶץ לְגַבֵּי דְּמַאי. **חַלַּת עַם הָאָרֶץ** - שֶׁהִפְרִישָׁהּ מֵעִסָּתוֹ שֶׁנִּלּוֹשָׁה בְּטָהֳרָה עַל יְדֵי חָבֵר, וּנְתָנָהּ לַכֹּהֵן, **וְהַמְּדֻמָּע** - פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם פֵּרוֹת תְּרוּמָה בְּכַמּוּת שֶׁאֵינָהּ בְּטֵלָה, וּלְפִי שֶׁנֶּאְסְרוּ לְזָרִים נִתְּנָם לַכֹּהֵן, וּפְרִי **הַלָּקוּחַ** מֵעַם הָאָרֶץ **בְּכֶסֶף** שֶׁנִּתְחַלֵּל עָלָיו **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, שֶׁעִם לְקִיחָתוֹ חָלָה עָלָיו קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וּשְׁיָרֵי הַמְּנֻחוֹת** [-חֵלֶק הַמִּנְחָה הַנִּשְׁאָר לְאַחַר קְמִיצָתָהּ שֶׁנֶּאֱכָל לַכֹּהֲנִים] שֶׁהֵבִיא עַם הָאָרֶץ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **פְּטוּרִין מִן הַדְּמַאי** - מִתַּקָּנַת דְּמַאי, וְאֵין צָרִיךְ לְעַשְּׂרָם, לְפִי שֶׁמְּחֻמֶּצֶת קְדֻשָּׁתָם שֶׁל אֵלּוּ מִן הַדְּמַאי. חַלַּת עַם הָאָרֶץ, פָּטוּר מִן הַדְּמַאי. מִכְּזַיִת וּלְהָלְן פָּטוּר מִן הַדְּמַאי. חַלַּת עַם הָאָרֶץ, וְהַמְּדֻמָּע, וְהַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וּשְׁיָרֵי הַמְּנָחוֹת, פְּטוּרִין מִן הַדְּמַאי: שֶׁמֶן עָרֵב, בֵּית שַׁמַּאי מְחַיְּבִין, וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִין:

ד הַדְּמַאי, מְעָרְבִין בּוֹ, וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ, וּמְבָרְכִין עָלָיו, וּמְזַמְּנִין עָלָיו, וּמַפְרִישִׁין אוֹתוֹ עָרֵם, בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. הָא אִם הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִרְאשׁוֹן, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. שֶׁמֶן שֶׁהַגַּרְדִּי סָךְ בְּאֶצְבְּעוֹתָיו, חַיָּב בְּצֶמֶר, פָּטוּר מִן הַדְּמַאי. וְשֶׁהַסּוֹרֵק נוֹתֵן בְּצֶמֶר, פָּטוּר מִן הַדְּמַאי:

פרק ב א וְאֵלּוּ דְּבָרִים מִתְעַשְּׂרִין דְּמַאי בְּכָל מָקוֹם. הַדֻּבְלָה, וְהַתְּמָרִים, וְהֶחָרוּבִים, הָאֹרֶז, וְהַכַּמּוֹן. הָאֹרֶז שֶׁבִּחוּצָה לָאָרֶץ, כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנּוּ פָּטוּר: **ב** הַמְקַבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת נֶאֱמָן, מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא אוֹכֵל, וְאֶת שֶׁהוּא מוֹכֵר, וְאֶת שֶׁהוּא לוֹקֵחַ, וְאֵינוֹ מִתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמִּתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן, אִם אָמְרוּ לוֹ, עַל עַצְמוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן, כֵּיצַד יְהֵא נֶאֱמָן עַל שֶׁל אֲחֵרִים: **ג** הַמְקַבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת חָבֵר, אֵינוֹ מוֹכֵר לְעַם הָאָרֶץ לַח וְיָבֵשׁ, וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ לַח, וְאֵינוֹ מִתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, אֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **פָּטוּר** מִלְּעַשְּׂרוֹ, וְאֵין לְחוּשׁ שֶׁיָּבוֹאוּ לְהַחֲלִיפוֹ בְּאֹרֶז הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **מִשְׁנָה ב הַנְּהָגוֹת הַמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לִהְיוֹת 'נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת' שֶׁפְּרוֹתָיו אֵינָם דְּמַאי:** אֵלּוּ דְּבָרִים חַיָּב בָּהֶם **הַמְקַבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת 'נֶאֱמָן'** עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת - שֶׁלֹּא יִהְיוּ פֵּרוֹתָיו דְּמַאי מַעֲתָּה, **מְעַשֵּׂר אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁהוּא אוֹכֵל** בְּעַצְמוֹ, **וְאֶת** פֵּרוֹת שְׁדוֹתָיו **שֶׁהוּא מוֹכֵר** לַאֲחֵרִים, **וְאֶת הַפֵּרוֹת שֶׁהוּא לוֹקֵחַ** מֵאֲחֵרִים כְּדֵי לָשׁוּב וּלְמָכְרָם, **וְאֵינוֹ מִתְאָרֵחַ** לִסְעוּדָה **אֵצֶל עַם הָאָרֶץ** מֵחֲשָׁשׁ שֶׁיְּכַשֵּׁל שָׁם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמִּתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן** עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, לְפִי שֶׁנֶּאֱמָנוּתוֹ שֶׁמְּעַשֵּׂר אֶת כָּל פֵּרוֹתָיו כַּדִּין אֵינָהּ תְּלוּיָה בִּזְהִירוּתוֹ מֵאֲכִילַת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, אִם **עַל** אֲכִילַת **עַצְמוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן** - אֵינוֹ נִזְהָר מִלְּהָכָשֵׁל בַּאֲכִילַת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן, **כֵּיצַד יְהֵא נֶאֱמָן עַל** אֲכִילָתָם **שֶׁל אֲחֵרִים** שֶׁמּוֹכֵר לָהֶם פֵּרוֹתָיו, שֶׁאֵינוֹ מַכְשִׁילָם בַּאֲכִילַת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן: **מִשְׁנָה ג הַנְּהָגוֹת הַמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לִהְיוֹת 'חָבֵר' הַנֶּאֱמָן לְעָנְיַן טָהֳרוֹת:** אֵלּוּ דְּבָרִים חַיָּב **הַמְקַבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת 'חָבֵר'** - נֶאֱמָן לְעָנְיַן טָהֳרוֹת, וַאֲפִלּוּ הוּא תַּלְמִיד חָכָם לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה 'חֲבֵרִים' וּלְהִתְרַגֵּל בָּהֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ בְּגָדִים וּמַשְׁקִים שֶׁלּוֹ בְּחֶזְקַת טְהוֹרִים, [וְזֶקֶן הַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה יָכוֹל לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה], **אֵינוֹ מוֹכֵר לְעַם הָאָרֶץ** מַאֲכָל, בֵּין **לַח** - שֶׁהֲכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה עַל יְדֵי מַשְׁקֶה, לְפִי שֶׁאָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבֵין **יָבֵשׁ** - שֶׁלֹּא הֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיְּכַשֵּׁר וְיִטַּמֵּא, **וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ** - מֵעַם הָאָרֶץ, מַאֲכָל **לַח** - שֶׁהֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁחֻזְקָתוֹ שֶׁנִּטְמָא, אֲבָל לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ מַאֲכָל יָבֵשׁ שֶׁלֹּא הֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה. **וְאֵינוֹ מִתְאָרֵחַ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטַּמֵּא בְּבֵיתוֹ וְיֵלֵךְ וְיִטַּמֵּא טָהֳרוֹת,

וְלֹא מְאָרְחוֹ לָעָם הָאָרֶץ אֶצְלוֹ אִם לָבוּשׁ הוּא בִּכְסוּתוֹ לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יָשְׁבָה אִשְׁתּוֹ נִדָּה עַל בְּגָדָיו וִיטַמְּאוֹ טֻמְאַת מִדְרָס שֶׁהִיא חֲמוּרָה יוֹתֵר מִטֻּמְאַת הָעָם הָאָרֶץ עַצְמוֹ, וְעוֹד שֶׁקָּשֶׁה יוֹתֵר לְהִזָּהֵר מִלָּגַעַת בְּבִגְדָיו מִלְּהִזָּהֵר שֶׁלֹּא לָגַעַת בּוֹ, וּלְפִיכָךְ בִּכְסוּתוֹ שֶׁל הֶחָבֵר יָכוֹל לְאָרְחוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף לֹא יְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ** יִשְׂרָאֵל לְפִי שֶׁאָסְרוּ זֹאת חֲכָמִים (בבא קמא פ"ז מ"ז) כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְעוּ בִּשְׂדוֹת אֲחֵרִים, **וְלֹא יְהֵא פָּרוּץ בִּנְדָרִים** לְפִי שֶׁסּוֹפוֹ שֶׁיָּבוֹא לְחַלֵּל דְּבָרָיו, וְלֹא יִהְיֶה פָּרוּץ **בִּשְׁחוֹק** לְפִי שֶׁמַּרְגִּיל הוּא אֶת הָאָדָם לִדְבַר עֶרְוָה, **וְלֹא יְהֵא מִטַּמָּא לְמֵתִים** שֶׁלֹּא לְצָרֶךְ, **וְיִהְיֶה מְשַׁמֵּשׁ** תַּלְמִידֵי חֲכָמִים **בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, **לֹא בָּאוּ** דְּבָרִים **אֵלּוּ לַכְּלָל** שֶׁל הַדְּבָרִים הַדְּרוּשִׁים לְקִבְּלַת 'חֲבֵרוּת', לְפִי שֶׁאֵינָם קְשׁוּרִים לְטָהֳרוֹת:

מִשְׁנָה ד מוֹכְרֵי דְּמַאי הַחֲיָבִים וְהַפְּטוּרִים לְעַשְּׂרוֹ קֹדֶם מְכִירָתוֹ: הַנִּחְתּוֹמִים [-אוֹפֵי הַלֶּחֶם] הַחֲבֵרִים שֶׁלָּקְחוּ תְּבוּאָה מֵעַם הָאָרֶץ, לְפִי שֶׁרְוָחֵיהֶם מוּעָטִים מֵחֲמַת שׁוֹטְרֵי הַמֶּלֶךְ וְנוֹגְשָׁיו שֶׁכּוֹפִים אוֹתָם לִמְכֹּר בְּזוֹל, הֻקְלוּ עֲלֵיהֶם וְלֹא חִיְּבוּ אוֹתָם חֲכָמִים **לְהַפְרִישׁ** לִפְנֵי שֶׁמּוֹכְרִים פִּתָּם לְ'חָבֵר' **אֶלָּא** רַק **כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה**, אַךְ לֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְפִי שֶׁטִּרְחַת הַעֲלָאָתוֹ לִירוּשָׁלַיִם מְרֻבָּה, אוּלָם לִפְנֵי שֶׁמּוֹכְרִים פִּתָּם לְ'עַם הָאָרֶץ' חַיָּבִים לְהַפְרִישׁ אַף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **הַחֲנְוָנִים** - הַמּוֹכְרִים תְּבוּאָה בְּכַמֻּיּוֹת קְטַנּוֹת, **אֵינָן רַשָּׁאִין לִמְכֹּר אֶת הַדְּמַאי** לִפְנֵי שֶׁיַּפְרִישׁוּ מִמֶּנּוּ אַף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וַאֲפִלּוּ מוֹכְרִים לְ'חָבֵר', שֶׁלִּפְעָמִים מִשְׁתַּכְּרִים הַרְבֵּה לֹא פְּטָרוּם חֲכָמִים, וְכֵן לְפִי שֶׁרְגִילִים הֵם לִמְכֹּר לְתִינוֹקוֹת יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֹּאכְלוּ הַתִּינוֹקוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן. **כָּל הַמַּשְׁפִּיעִין** - הַמּוֹכְרִים בְּכַמֻּיּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁדַּרְכָּם לָתֵת לַלּוֹקֵחַ **בְּמִדָּה גַּסָּה** - בְּשֶׁפַע, וּלְהוֹסִיף עַל הַמִּדָּה שֶׁמְּשַׁלֵּם עָלֶיהָ, **רַשָּׁאִין לִמְכֹּר אֶת הַדְּמַאי** מִבִּלְעֲשׂוֹרוֹ כְּלָל, שֶׁכֵּן מֵאַחַר וְהַקּוֹנֶה מְקַבֵּל יוֹתֵר מֵהַמִּדָּה הַמַּגִּיעָה לוֹ הִטִּילוּ עָלָיו חֲכָמִים לְעַשְּׂרוֹ, **וְאֵלּוּ הֵן הַמַּשְׁפִּיעִין בְּמִדָּה גַּסָּה, כְּגוֹן הַסִּיטוֹנוֹת** [-סוֹחֲרִים גְּדוֹלִים הַקּוֹנִים אֶת הַתְּבוּאָה מִבַּעֲלֵי הַשָּׂדוֹת וּמוֹכְרִים אוֹתָהּ לַחֲנְוָנִים], וּשְׁאָר **מוֹכְרֵי תְּבוּאָה:**

מִשְׁנָה ה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּדֵד בְּדָקָה - כָּל מִין פֵּרוֹת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּכֵר בְּמִדָּה דַּקָּה **וּמְדָדוֹ בְּמִדָּה גַּסָּה, טְפֵלָה** דָּרְךְ מִכִּירַת מִין זֶה בְּמִדָּה **דַּקָּה** לִמְדִידָתוֹ בְּפֹעַל בְּמִדָּה **גַּסָּה,** וְחַיָּב הַלּוֹקֵחַ בְּהַפְרָשָׁתוֹ וְלֹא הַמּוֹכֵר. **וְאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּדֵד בְּגַסָּה** - כָּל מִין פֵּרוֹת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּכֵר בְּמִדָּה גַּסָּה **וּמְדָדוֹ** בְּמִדָּה **דַּקָּה, טְפֵלָה** דָּרְךְ מִכִּירַת מִין זֶה בְּמִדָּה **גַּסָּה** לִמְדִידָתוֹ בְּפֹעַל בְּמִדָּה **דַּקָּה** וְחַיָּב הַמּוֹכֵר בְּהַפְרָשָׁתוֹ. **אֵיזוֹ הִיא מִדָּה גַּסָּה** - מַהוּ גָּדְלָהּ שֶׁל 'מִדָּה גַּסָּה' שֶׁהַמּוֹכֵר בָּהּ דְּמַאי פָּטוּר מֵהַפְרָשַׁת מַעְשְׂרוֹת, **בֵּיצָבֵשׁ** - בְּמוֹכֵר תְּבוּאָה וּפֵרוֹת, שִׁעוּרָהּ **שְׁלֹשֶׁת קַבִּין. וּבְלַח** - וּבְמוֹכֵר יַיִן וְשֶׁמֶן, שִׁעוּרָהּ כַּמּוּת הַנִּמְכָּרֶת בְּדֵינָר, [וְלֹא שִׁעֲרוּהָ בְּמִדַּת נָפַח כְּמוֹ בְּיֵבֵשׁ לְפִי שֶׁמִּדּוֹת הַנָּפַח בְּלַח לֹא הָיוּ קְבוּעוֹת בִּזְמַנָּם וְהָיוּ מִשְׁתַּנּוֹת בְּאֹפֶן תָּדִיר]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אַף הַמּוֹכֵר **סַלֵּי תְּאֵנִים וְסַלֵּי עֲנָבִים וְקִפּוֹת שֶׁל יָרָק, כָּל זְמַן שֶׁהוּא מוֹכְרָן אֲכָסָרָה** [-בְּאֹמֶד, בְּלֹא מִדָּה אוֹ מִשְׁקָל], דֵּינוֹ כְּמוֹכֵר בְּמִדָּה גַּסָּה **שֶׁפָּטוּר** מֵהַפְרָשָׁתָם:

פֶּרֶק ג מִשְׁנָה א הֶחָבֵר אֲכִילַת דְּמַאי לָעֲנִיִּים: מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים בֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ וּבֵין חֲבֵרִים, פֵּרוֹת **דְּמַאי שֶׁלֹּא** עִשְּׂרָם, כְּדֵי שֶׁהוּא יִרְצוּ יַעֲשְׂרוּ. וְכֵן מַאֲכִילִים **אֶת הָאַכְסַנְיָא** [-חַיִל שֶׁל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וּמֻטָּל עַל בְּנֵי הָעִיר שֶׁעוֹבְרִים בָּהּ לְפַרְנְסָם], פֵּרוֹת **דְּמַאי** כָּל שֶׁלֹּא לָנוּ בָּעִיר, לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁעוֹבְרִים שָׁם הֲרֵי הֵם כַּעֲנִיִּים. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה מַאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו** הָעֲנִיִּים פֵּרוֹת **דְּמַאי** אַף בִּסְעוּדָה שֶׁהִתְחַיֵּב לְהַאֲכִילָם בִּשְׂכָרָם מִלַּאכְתָּם, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן לְפִי שֶׁנִּמְצָא פּוֹרֵעַ אֶת חוֹבוֹ בִּדְמַאי. **גַּבָּאֵי צְדָקָה** הַגּוֹבִים פֵּרוֹת מִבְּנֵי הָעִיר לְחַלְקָם לָעֲנִיִּים, **בֵּית שַׁמַּאי** הַחוֹלְקִים וְסוֹבְרִים שֶׁאֵין מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי **אוֹמְרִים, נוֹתְנִין אֶת הַמַּעֲשֵׂר** - אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁגָּבוּ מִבְּנֵי הָעִיר הַחֲבֵרִים שֶׁחָזְקָתָם מְעַשְּׂרִים לְעָנִי עַם הָאָרֶץ שֶׁאֵינוֹ **מְעֻשָּׂר, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר** - וְאֶת פֵּרוֹת הַדְּמַאי שֶׁגָּבוּ מִבְּנֵי הָעִיר עַמֵּי הָאָרֶצוֹת לְעָנִי חָבֵר **הַמְעֻשָּׂר** בְּעַצְמוֹ, וּמוֹסִיפִים עַל חֶלְקוֹ כְּשִׁעוּר שֶׁצָּרִיךְ לְעַשֵּׂר, וּבְכָךְ **נִמְצְאוּ כָּל הָאָדָם** - הָעֲנִיִּים, **אוֹכְלִין** אֹכֶל **מְתֻקָּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, גּוֹבִין** אֶת הַפֵּרוֹת מִבְּנֵי הָעִיר **בִּסְתָם** - מִבִּלְי לְהַפְרִיד בֵּין הַדְּמַאי לַפֵּרוֹת הַמְתֻקָּנִים, **וּמְחַלְּקִין** אוֹתָם **בִּסְתָם** לְכָל הָעֲנִיִּים, אַךְ מוֹדִיעִים לָהֶם שֶׁהֵם סָפֵק דְּמַאי, וְעָנִי **הָרוֹצֶה לְתַקֵּן** אֶת פֵּרוֹתָיו לְפִי שֶׁהוּא חָבֵר וְלֹא הֶתֵּר דְּמַאי לָעֲנִיִּים אֶלָּא כְּשֶׁאוֹכְלִין אֲכִילָה אַחַת אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, **יְתַקֵּן:**

מִשְׁנָה ב דִּין הַפָּרָשַׁת פֵּרוֹת דְּמַאי בְּקוֹנֶה פֵּרוֹת וּמַחֲזִירָם לַמּוֹכֵר, וּבְמַפְקִיר: הָרוֹצֶה לַחֲזֹם [-לִכְרֹת וְלַחְתּוֹךְ] **עֲלֵי יָרָק** דְּמַאי שֶׁגָּדְעוּ וְנִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשֵׂר, כְּדֵי **לְהָקֵל מִמַּשָּׂאוֹ, לֹא יַשְׁלִיךְ** אֶת הָעָלִים שֶׁחוֹתֵךְ **עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר** אוֹתָם, שֶׁמָּא יִמְצְאֵם עַם הָאָרֶץ וְיֹאכְלֵם כְּשֶׁאֵינָם מְתֻקָּנִים וְנִמְצָא נוֹתֵן לְפָנָיו מִכְשׁוֹל. **הַלּוֹקֵחַ** בְּיָדוֹ **יָרָק** דְּמַאי שֶׁמָּחֲרוּ יָדוּעַ, **מִן הַשּׁוּק** וְהִגְבִּיהוֹ כְּדֵי לִקְנוֹתוֹ, **וְנִמְלַךְ** - וְחָזַר בּוֹ, וְהֶחְלִיט **לְהַחֲזִיר** אוֹתוֹ לַמּוֹכֵר, **לֹא יַחֲזִיר** אוֹתוֹ **עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר,** כֵּיוָן שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁהִגְבִּיהוֹ זָכָה בּוֹ, לְפִי **שֶׁאֵינוֹ מְחֻסָּר אֶלָּא מִנְיָן** - סְפִירַת הַיָּרָק, לָדַעַת כַּמָּה צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לַמּוֹכֵר, וְעַל הַכַּמּוּת שֶׁצָּפְרִישׁ לְמַעֲשֵׂר יְשַׁלֵּם לַמּוֹכֵר. אוּלָם אִם **הָיָה עוֹמֵד** וְלוֹקֵחַ - וּבוֹרֵר יָרָק, וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ בְּיָדוֹ, **וְרָאָה טַעַן** [-מַשָּׂא] **אַחֵר** שֶׁל יְרָקוֹת **יָפֶה מִמֶּנּוּ** וְנִמְלַךְ לָקַחַת מִמֶּנּוּ וְלֹא מִן הָרִאשׁוֹן, **מֻתָּר** לוֹ **לְהַחֲזִיר** לַמּוֹכֵר אֶת הַיָּרָק הָרִאשׁוֹן מִבִּלְי לְעַשְּׂרוֹ **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ** אוֹתוֹ וְלֹא הִגְבִּיהוֹ, וְלֹא קָנָאוֹ:

מִשְׁנָה ג הַמּוֹצֵא פֵּרוֹת בַּדֶּרֶךְ שֶׁדֵּינָם כִּדְמַאי וּנְטָלָן - וְהִגְבִּיהָם כְּדֵי לְאָכְלָן, **וְנִמְלַךְ** - וְחָזַר בּוֹ, וְהֶחְלִיט **לְהַצְנִיעַ** אוֹתָם בְּצִדֵּי הַדֶּרֶךְ, **לֹא יַצְנִיעַ** אוֹתָם **עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר,** לְפִי שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁהִגְבִּיהָם זָכָה בָּהֶם, וְאָסוּר לְחַבֵּר אַף לְהַפְקִיר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן. **וְאִם מִתְּחִלָּה נְטָלָן** - הִגְבִּיהָם, עַל דַּעַת לְהַצְנִיעָם בְּצִדֵּי הַדֶּרֶךְ **בְּשֶׁבִיל שֶׁלֹּא** יִדָּרְסוּ **וְיֹאבְדוּ, פָּטוּר** מִלְּעַשְּׂרָם, הוֹאִיל וְלֹא נִתְכַּוֵּן לְזִכּוּת בָּהֶם. **כָּל דָּבָר שֶׁאֵין אָדָם רַשַּׁאי לְמָכְרוֹ** כְּשֶׁהוּא **דְּמַאי** בְּלֹא לְעַשְּׂרוֹ, אַף **לֹא יִשְׁלַח** אוֹתוֹ מַתָּנָה **לַחֲבֵרוֹ** כְּשֶׁהוּא **דְּמַאי** בְּלֹא לְעַשְּׂרוֹ, כְּגוֹן פֵּרוֹת דְּמַאי בְּמִדָּה דַּקָּה, שֶׁאָסוּר לְמָכְרָם כָּךְ בְּלֹא לְעַשְּׂרָם כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"ד). אוּלָם טָבֵל וַדַּאי לְעוֹלָם אָסוּר לִתְּנוֹ לַחֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה בְּלֹא לְעַשְּׂרוֹ, וְרַבִּי **יוֹסֵי מַתִּיר** לְעוֹלָם בְּטָבֵל וַדַּאי לְשַׁלְּחוֹ לְחָבֵר בְּמַתָּנָה, **וּבִלְבַד שֶׁיּוֹדִיעֶנּוּ** שֶׁצָּרִיךְ לְעַשְּׂרוֹ, וּבִדְמַאי מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי לַחֲכָמִים:

מִשְׁנָה ד אֲפִלּוּ בָּהֶם חוֹשְׁשִׁים לְהַחְלָפַת פֵּרוֹתָיו בִּפְרוֹתָיו שֶׁאֵינָם מְעֻשָּׂרִים: הַמּוֹלִיךְ חִטִּים מֵעֲשָׂרוֹת **לְטָחוֹן** [-טוֹחֵן] **כּוּתִי** [-הַכּוּתִים הֵם הַגּוֹיִם שֶׁהוֹשִׁיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר בְּשׁוֹמְרוֹן, וְנִתְגַּיְּרוּ מֵחֲמַת פַּחַד הָאֲרָיוֹת שֶׁהָיוּ הוֹרְגִים בָּהֶם, וּלְאַחַר זְמַן מָצְאוּ שֶׁקִּלְקְלוּ וְעוֹבְדִים לְדָמוּת יוֹנָה בְּהַר גְּרִיזִים וַעֲשָׂאוּם חֲכָמִים כְּגוֹיִם לְכָל דִּבְרֵיהֶם, שֶׁלְּשִׁיטַת כַּמָּה מִן הַתַּנָּאִים קֹדֶם שֶׁקִּלְקְלוּ גֵּרֵי אֱמֶת הֵם, אַךְ אֵינָם נֶאֱמָנִים עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת מִשּׁוּם שֶׁאֵינָם חוֹשְׁשִׁים לְאִסּוּר 'לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל' וּבִזְמַן זֶה עוֹסֶקֶת הַמִּשְׁנָה] **אוֹ לְטָחוֹן עִם הָאָרֶץ** לְטָחֲנָם, הַקָּמְחִים שֶׁמְּקַבֵּל מֵהֶם הֲרֵי הֵם **בְּחֶזְקָתָן** - בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת **לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וְלִשְׁבִיעִית,** לְפִי שֶׁאֵינָם חֲשׁוּדִים לְהַחֲלִיפָם בְּחִטִּים שֶׁל דְּמַאי אוֹ שֶׁל סְפֵיחֵי שְׁבִיעִית [-זְרָעִים וִירָקוֹת שֶׁגָּדְלוּ בַּשָּׁנָה הַשְּׁמִטָּה וַאֲסוּרִים] שֶׁקִּבְּלוּ מֵאַחֵר, אַךְ אִם הוֹלִיכָן **לְטָחוֹן נָכְרִי** הַקָּמַח שֶׁמְּקַבֵּל מִמֶּנּוּ הוּא **דְּמַאי,** לְפִי שֶׁנָּכְרִי חָשׁוּד הוּא לְהַחֲלִיף אֶת קַפַּת הַחִטִּים שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ בְּקַפָּה שֶׁקִּבֵּל מֵעִם הָאָרֶץ, לְפִי שֶׁרֻבָּם הֵם הַנּוֹתְנִים לוֹ קִפּוֹת שֶׁל חִטִּים לִטְחִינָה. **הַמַּפְקִיד פֵּרוֹתָיו** הַמְעֻשָּׂרִים **אֵצֶל הַכּוּתִי אוֹ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ,** הַפֵּרוֹת שֶׁמַּחֲזִיר לוֹ הֲרֵי הֵם **בְּחֶזְקָתָן** - בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת, **לְמַעֲשְׂרוֹת וְלִשְׁבִיעִית,** לְפִי שֶׁאֵינָם חֲשׁוּדִים לְהַחֲלִיפָם בְּפֵרוֹת דְּמַאי אוֹ שֶׁל סְפֵיחֵי שְׁבִיעִית. וְכֵן הַדִּין אִם הִפְקִידָם **אֵצֶל הַנָּכְרִי,** שֶׁכֵּן מֵאַחַר וְרַק הוּא הִפְקִיד פֵּרוֹתָיו אֶצְלוֹ אֵין לָחוּשׁ אֶלָּא שֶׁיַּחֲלִיפֵם הַנָּכְרִי בְּפֵרוֹתָיו שֶׁלּוֹ, וּלְפִיכָךְ הֲרֵי הֵם **כִּפֵּרוֹתָיו** שֶׁל הַנָּכְרִי שֶׁאַף הֵם פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר.

וְלֹא מְאָרְחוֹ אֶצְלוֹ **בִּכְסוּתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף לֹא יְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה, וְלֹא יְהֵא פָּרוּץ בִּנְדָרִים וּבִשְׁחוֹק, וְלֹא יְהֵא מִטַּמָּא לְמֵתִים, וּמְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמְרוּ לוֹ, לֹא בָּאוּ אֵלּוּ לַכְּלָל:**

ד הַנַּחְתּוֹמִים לֹא חִיְּבוּ אוֹתָם חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ אֶלָּא כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה. הַחֲנְוָנִים אֵינָן רַשָּׁאִין לִמְכֹּר אֶת הַדְּמַאי. כָּל הַמַּשְׁפִּיעִין בְּמִדָּה גַּסָּה, כְּגוֹן הַסִּיטוֹנוֹת וּמוֹכְרֵי תְּבוּאָה:

ה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּדֵד בְּגַסָּה וּמְדָדוֹ בְּדַקָּה, טְפֵלָה דַּקָּה לְגַסָּה. אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּדֵד בְּדַקָּה וּמְדָדוֹ בְּגַסָּה, טְפֵלָה גַּסָּה לְדַקָּה. אֵיזוֹ הִיא מִדָּה גַּסָּה. בֵּיבֵשׁ, שְׁלֹשֶׁת קַבִּין. וּבְלַח, דִּינָר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, סַלֵּי תְּאֵנִים וְסַלֵּי עֲנָבִים וְקִפּוֹת שֶׁל יָרָק:

פרק ג א מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי, וְאֶת הָאַכְסַנְיָא דְּמַאי. רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה מַאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו דְּמַאי. גַּבָּאֵי צְדָקָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נוֹתְנִין אֶת הַמַּעֲשֵׂר לְשֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר לַמְעֻשָּׂר, נִמְצְאוּ כָּל הָאָדָם אוֹכְלִין מְתֻקָּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, גּוֹבִין סְתָם וּמְחַלְּקִין סְתָם, וְהָרוֹצֶה לְתַקֵּן יְתַקֵּן: **ב** הָרוֹצֶה לַחֲזֹם עֲלֵי יָרָק לְהָקֵל מִמַּשָּׂאוֹ, לֹא יַשְׁלִיךְ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. הַלּוֹקֵחַ יָרָק מִן הַשּׁוּק וְנִמְלַךְ לְהַחֲזִיר, לֹא יַחֲזִיר עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר, שֶׁאֵינוֹ מְחֻסָּר אֶלָּא מִנְיָן. הָיָה עוֹמֵד וְלוֹקֵחַ וְרָאָה טַעַן אַחֵר יָפֶה מִמֶּנּוּ, מֻתָּר לְהַחֲזִיר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ: **ג** הַמּוֹצֵא פֵּרוֹת בַּדֶּרֶךְ וּנְטָלָן לְאָכְלָן, וְנִמְלַךְ לְהַצְנִיעַ, לֹא יַצְנִיעַ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. וְאִם מִתְּחִלָּה נְטָלָן בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ, פָּטוּר. כָּל דָּבָר שֶׁאֵין אָדָם רַשַּׁאי לְמָכְרוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלַח לַחֲבֵרוֹ דְּמַאי, לֹא יִשְׁלַח לַחֲבֵרוֹ דְּמַאי. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בְּוַדַּאי, וּבִלְבַד שֶׁיּוֹדִיעֶנּוּ: **ד** הַמּוֹלִיךְ חִטִּים לְטָחוֹן עִם הָאָרֶץ, בְּחֶזְקָתָן כַּשְׁרוּת לְמַעֲשְׂרוֹת וּלְשְׁבִיעִית. הַמַּפְקִיד פֵּרוֹתָיו אֵצֶל הַכּוּתִי אוֹ אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, בְּחֶזְקָתָן כַּשְׁרוּת לְמַעֲשְׂרוֹת וּלְשְׁבִיעִית. אֵצֶל הַנָּכְרִי, כְּפֵרוֹתָיו.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, פֵּרוֹת דְּמַאי הֵם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ שֶׁהִפְקִיד אַף הוּא פֵּרוֹתָיו אֵצֶל נָכְרִי זֶה: **מִשְׁנָה ה** הַנּוֹתֵן עִסָּתוֹ וּפֵרוֹתָיו לְפַנְדְּקִית [-בַּעֲלַת פַּנְדָּק שֶׁהוֹלְכֵי דְּרָכִים מִתְאַכְסְנִים אֶצְלָהּ] שֶׁהִיא מֵעִם הָאָרֶץ לָאֲפוֹתָהּ וּלְבַשְּׁלָם לוֹ, מְעַשֵּׂר אֶת הָעִסָּה וְהַפֵּרוֹת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ לְפִי שֶׁאֵין חָבֵר מוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן, וְכֵן מְעַשֵּׂר אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ לְפִי שֶׁאֵין חָבֵר מוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן, וְכֵן מְעַשֵּׂר אֶת הַפַּת וְהַתַּבְשִׁיל שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה לְחַלֵּף [-לְהַחֲלִיף] אֶת פִּתּוֹ וְתַבְשִׁילוֹ וְלָתֵת לוֹ מִשֶּׁלָּהּ, לְפִי שֶׁכָּפוּנָתָהּ לְטוֹבָה שֶׁאוֹמֶרֶת בְּלִבָּהּ רָאוּי שֶׁאֵכִיל לְחָבֵר מִפַּת וְתַבְשִׁיל שֶׁלִּי שֶׁהֵם חַמִּים וְיָפִים יוֹתֵר, וְאֹטֶל אֲנִי אֶת הַקָּרִים וְהַגְּרוּעִים שֶׁלּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן גַּזְלָנִית הִיא וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר אֶת עִסָּתוֹ וּפֵרוֹתָיו שֶׁנּוֹתֵן לָהּ כִּי אֵין אָנוּ אַחֲרַאִין לְרַמָּאִין - לְגַזְלָנִים שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ בַּאֲכִילַת אִסּוּר, וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ מְעַשֵּׂר אֶלָּא אֶת מַה שֶּׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה בִּלְבָד: **מִשְׁנָה ו** הַנּוֹתֵן עִסָּתוֹ וּפֵרוֹתָיו לַחֲמוֹתוֹ שֶׁהִיא מֵעִם הָאָרֶץ לְפַרְנְסָהּ וּלְבַשְּׁלָהּ לוֹ, מְעַשֵּׂר אֶת הָעִסָּה וְהַפֵּרוֹת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ לְפִי שֶׁאֵין חָבֵר מוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן, וְכֵן מְעַשֵּׂר אֶת הַפַּת וְהַתַּבְשִׁיל שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה לְחַלֵּף [-לְהַחֲלִיף] אֶת עִסָּתוֹ וְתַבְשִׁילוֹ הַמִּתְקַלְקֵל - אִם הֵם יִתְקַלְקְלוּ בַּהֲכָנָתָם, בְּפַת וּבְתַבְשִׁיל טוֹבִים שֶׁמְּכִינָה מַעֲשָׂה וּפֵרוֹת שֶׁלָּהּ שֶׁהֵם דְּמַאי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה טַעַם הַדָּבָר שֶׁחֲשׁוּדָה הִיא בְּכָךְ לְפִי שֶׁכָּפוּנָתָהּ לְטוֹבָה שֶׁרוֹצָה הִיא בְּתַקָּנַת [-בְּטוֹבַת] בִּתָּהּ לְהַאֲכִילָהּ מַאֲכָלִים טוֹבִים, וּבוֹשָׁה [-וּמִתְבַּיֶּשֶׁת] מֵחֲתָנָהּ שֶׁקִּלְקְלָה עִסָּתוֹ וּפֵרוֹתָיו. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים שֶׁאֵין חֲמוֹתוֹ חֲשׁוּדָה בְּכָךְ וְעַל כֵּן פָּטוּר הוּא מִלְּעַשֵּׂר אֶת הַפַּת וְהַתַּבְשִׁיל שֶׁנּוֹטֵל מִמֶּנָּה. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים בְּנוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ פֵּרוֹת בְּשִׁנַּת שְׁבִיעִית לְבַשְּׁלָם לוֹ, שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּדָה לְהַחֲלִיף פֵּרוֹתָיו אִם יִתְקַלְקֵל הַתַּבְשִׁיל וּלְהַאֲכִיל אֶת בִּתָּהּ בְּפֵרוֹת אֲסוּרִים שֶׁל סְפִיחֵי שְׁבִיעִית, לְפִי שֶׁאִסּוּר שְׁבִיעִית חָמוּר אַף בְּעֵינֵי עַם הָאָרֶץ:

פֶּרֶק ד מִשְׁנָה א נֶאֱמָנוּת עַם הָאָרֶץ בְּשַׁבָּת מֵחֲמַת יִרְאָתוֹ לְשַׁקֵּר בָּהּ, וְנֶאֱמָנוּתוֹ עַל דְּמוּעַ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר: הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שְׂדֵינוֹ כְּעֵם הָאָרֶץ, וְשָׂכַח לְעַשְּׂרָן עַד שֶׁנִּכְנְסָה הַשַּׁבָּת וְאִם לְתַקְּנָם וּלְעַשְּׂרָם, שׁוֹאֲלוֹ לַמּוֹכֵר בְּשַׁבָּת וְאִם אוֹמֵר שֶׁעִשְּׂרָם אוֹכֵל אוֹתָם עַל פִּיו בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁאֵימַת שַׁבָּת עַל עַם הָאָרֶץ וּמִתְיָרֵא לַעֲבֹר בָּהּ עֲבֵרָה וּלְשַׁקֵּר יוֹתֵר מִבְּחוֹל, אוּלָם מִשָּׁחְשְׁכָה מוֹצָאֵי שַׁבָּת - וּמַשֶּׁיְּצָאָה הַשַּׁבָּת, לֹא יֹאכַל עוֹד פֵּרוֹת אֲלוּ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר אוֹתָם, לְפִי שֶׁהָחְשׁוּד עַל אִסּוּר אֵינוֹ נֶאֱמָן לְהָעִיד עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ אִסּוּר זֶה אַף אִם אֵינוֹ שָׁלוֹ. וְכֵן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שֶׁחֲזָרָה לִמְקוֹמָהּ - שֶׁנִּפְלָה חֲזָרָה לְתוֹךְ פֵּרוֹת הַדְּמַאי שֶׁהִתְקָנָם, אַף שֶׁאֵין בַּפֵּרוֹת אֵלּוּ כְּבָר הָיוּ מְעֻשָּׂרִים וְאֵין זוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, דְּמַאי הֵן, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה לְחַלֵּף אוֹתָהּ וְנֶאֱמָנוּתוֹ עַל דְּמוּעַ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, לְפִי שֶׁאִסּוּר אֵלּוּ כְּבָר הָיוּ מְעֻשָּׂרִים וְאֵין זוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה: **מִשְׁנָה ב** הַנּוֹתֵן לְפַנְדְּקִית, וְאֵת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה לְחַלֵּף. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵין אָנוּ אַחֲרַאִין לְרַמָּאִין, אֵינוֹ מְעַשֵּׂר אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה בִּלְבָד: **מִשְׁנָה ג** הַנּוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ, מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה לְחַלֵּף אֶת הַמִּתְקַלְקֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רוֹצָה הִיא בְּתַקָּנַת בִּתָּהּ וּבוֹשָׁה מֵחֲתָנָהּ. מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּנוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ שְׁבִיעִית, שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּדָה לְהַאֲכִיל אֶת בִּתָּהּ סְפִיחֵי שְׁבִיעִית:

פֶּרֶק ד מִשְׁנָה א נֶאֱמָנוּת עַם הָאָרֶץ בְּשַׁבָּת מֵחֲמַת יִרְאָתוֹ לְשַׁקֵּר בָּהּ, וְנֶאֱמָנוּתוֹ עַל דְּמוּעַ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר: הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שְׂדֵינוֹ כְּעֵם הָאָרֶץ, וְשָׂכַח לְעַשְּׂרָן עַד שֶׁנִּכְנְסָה הַשַּׁבָּת וְאִם לְתַקְּנָם וּלְעַשְּׂרָם, שׁוֹאֲלוֹ לַמּוֹכֵר בְּשַׁבָּת וְאִם אוֹמֵר שֶׁעִשְּׂרָם אוֹכֵל אוֹתָם עַל פִּיו בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁאֵימַת שַׁבָּת עַל עַם הָאָרֶץ וּמִתְיָרֵא לַעֲבֹר בָּהּ עֲבֵרָה וּלְשַׁקֵּר יוֹתֵר מִבְּחוֹל, אוּלָם מִשָּׁחְשְׁכָה מוֹצָאֵי שַׁבָּת - וּמַשֶּׁיְּצָאָה הַשַּׁבָּת, לֹא יֹאכַל עוֹד פֵּרוֹת אֲלוּ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר אוֹתָם, לְפִי שֶׁהָחְשׁוּד עַל אִסּוּר אֵינוֹ נֶאֱמָן לְהָעִיד עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ אִסּוּר אַף אִם אֵינוֹ שָׁלוֹ. וְכֵן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שֶׁחֲזָרָה לִמְקוֹמָהּ - שֶׁנִּפְלָה חֲזָרָה לְתוֹךְ פֵּרוֹת הַדְּמַאי שֶׁהִתְקָנָם, אַף שֶׁאֵין בַּפֵּרוֹת אֵלּוּ כְּבָר הָיוּ מְעֻשָּׂרִים וְאֵין זוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, דְּמַאי הֵן, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה לְחַלֵּף אוֹתָהּ וְנֶאֱמָנוּתוֹ עַל דְּמוּעַ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, לְפִי שֶׁאִסּוּר אֵלּוּ כְּבָר הָיוּ מְעֻשָּׂרִים וְאֵין זוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה בִּלְבָד: **מִשְׁנָה ב** הַנּוֹתֵן לְפַנְדְּקִית, וְאֵת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה לְחַלֵּף. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵין אָנוּ אַחֲרַאִין לְרַמָּאִין, אֵינוֹ מְעַשֵּׂר אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה בִּלְבָד: **מִשְׁנָה ג** הַנּוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ, מְעַשֵּׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדָה לְחַלֵּף אֶת הַמִּתְקַלְקֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רוֹצָה הִיא בְּתַקָּנַת בִּתָּהּ וּבוֹשָׁה מֵחֲתָנָהּ. מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּנוֹתֵן לַחֲמוֹתוֹ שְׁבִיעִית, שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּדָה לְהַאֲכִיל אֶת בִּתָּהּ סְפִיחֵי שְׁבִיעִית:

פֶּרֶק ד מִשְׁנָה א הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְשָׂכַח לְעַשְּׂרָן, שׁוֹאֲלוֹ בְּשַׁבָּת וְאוֹכֵל עַל פִּיו. חָשְׁכָה מוֹצָאֵי שַׁבָּת, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. לֹא מְצָאוֹ, אָמַר לוֹ אַחֵר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, מְעֻשָּׂרִין הֵן, אוֹכֵל עַל פִּיו. חָשְׁכָה מוֹצָאֵי שַׁבָּת, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שֶׁחָזְרָה לִמְקוֹמָהּ, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף בְּחֹל שׁוֹאֲלוֹ וְאוֹכְלוֹ עַל פִּיו: **ב** הַמַּדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, אוֹכֵל עִמּוֹ בַּשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, וּבִלְבַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ מְעֻשָּׂרִין הֵן. וּבְשַׁבָּת שְׁנִיָּה, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר: **ג** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵין אָדָם צָרִיךְ לִקְרוֹת שֵׁם עַל מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁל דְּמַאי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, קוֹרֵא שֵׁם וְאֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ: **ד** מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי וּלְמַעֲשַׂר עָנִי שֶׁל דְּמַאי, לֹא יִטְּלֵם בְּשַׁבָּת. וְאִם הָיָה כֹּהֵן אוֹ עָנִי לְמוּדִים לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ, יָבוֹאוּ וְיֹאכְלוּ, וּבִלְבַד שֶׁיּוֹדִיעֵם: **ה** הָאוֹמֵר לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן וּמִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר, אֵינוֹ נֶאֱמָן, קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן וּמִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר, אֵינוֹ נֶאֱמָן. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן, הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. הָלַךְ לְקַח מִמֶּנּוּ, וְאָמַר לוֹ לֹא מְצָאתִיו וְלָקַחְתִּי לְךָ מֵאַחֵר שֶׁהוּא נֶאֱמָן, אֵינוֹ נֶאֱמָן, אֵינִי אֵינִי נֶאֱמָן: **ו** הַנִּכְנָס לְעִיר וְאֵינוֹ מַכִּיר אָדָם שָׁם, אָמַר, מִי כָאן נֶאֱמָן, מִי כָאן מְעַשֵּׂר, אֲנִי אֵינִי נֶאֱמָן, אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן, הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. הָלַךְ מִמֶּנּוּ, אָמַר לוֹ, מִי שֶׁשְּׁלָחֵךְ אֶצְלִי, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן כְּגוֹמְלִין זֶה אֶת זֶה, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין:

אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ לַמַּזְמִינוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת כֵּיוָן שֶׁעַם הָאָרֶץ הוּא, הִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיֶה אוֹכֵל עִמּוֹ בְּסְעוּדוֹת הַשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלְּאַחַר הַנִּשּׂוּאִין כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה אֵיבָה בֵּינֵיהֶם, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִינוֹ בְּדָרָךְ כְּלָל עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת - שֶׁמַּפְרִישׁ מַעֲשְׂרוֹת מִפֵּרוֹתָיו, וּבִלְבַד - בְּתַנַּאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ הָעַם הָאָרֶץ שֶׁפֵּרוֹת מְעֻשָּׂרִין הֵן. וְאוּלָם בִּסְעוּדוֹת שֶׁעוֹשֶׂה לִכְבוֹד הַנִּשּׂוּאִין **בְּשַׁבָּת הַשְּׁנִיָּה** שֶׁלְּאַחַר הַנִּשּׂוּאִין, שֶׁאַף אִם יִמָּנַע מִלֶּאֱכֹל אֶצְלוֹ לֹא תִּהְיֶה אֵיבָה כָּל כָּךְ בֵּינֵיהֶם, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹדֵר מִמֶּנּוּ הֲנָיָה** [-הֲנָאָה] אִם לֹא יֹאכַל אֶצְלוֹ, **לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר** בְּעַצְמוֹ אֶת הַפֵּרוֹת לִפְנֵי שַׁבָּת: **מִשְׁנָה ג חִיּוּב הַפְּרָשַׁת מַעֲשַׂר עָנִי מִדְּמַאי:** רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר, אֵין אָדָם צָרִיךְ לִקְרוֹת שֵׁם עַל מַעֲשַׂר עָנִי שֶׁל דְּמַאי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, קוֹרֵא שֵׁם וְאֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ: **ד** מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי וּלְמַעֲשַׂר עָנִי שֶׁל דְּמַאי, לֹא יִטְּלֵם בְּשַׁבָּת. וְאִם הָיָה כֹּהֵן אוֹ עָנִי לְמוּדִים לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ, יָבוֹאוּ וְיֹאכְלוּ, וּבִלְבַד שֶׁיּוֹדִיעֵם: **ה** הָאוֹמֵר לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן וּמִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר, אֵינוֹ נֶאֱמָן, קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן, אֵינוֹ נֶאֱמָן. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן, הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. הָלַךְ לְקַח מִמֶּנּוּ, וְאָמַר לוֹ לֹא מְצָאתִיו וְלָקַחְתִּי לְךָ מֵאַחֵר שֶׁהוּא נֶאֱמָן, אֵינוֹ נֶאֱמָן, אֵינִי אֵינִי נֶאֱמָן: **ו** הַנִּכְנָס לְעִיר וְאֵינוֹ מַכִּיר אָדָם שָׁם, אָמַר, מִי כָאן נֶאֱמָן, מִי כָאן מְעַשֵּׂר, אֲנִי אֵינִי נֶאֱמָן, אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן, הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. הָלַךְ מִמֶּנּוּ, וְאָמַר לוֹ לֹא מְצָאתִיו וְלָקַחְתִּי לְךָ אֶחָד מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן, וְאָמַר לוֹ מִי שֶׁשְּׁלָחֵךְ אֶצְלִי, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין, הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן, וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵן כְּגוֹמְלִין זֶה אֶת זֶה - שֶׁעָשׂוּ קְנוּנְיָא בֵּינֵיהֶם לְהָעִיד כָּל אֶחָד עַל כַּשְׁרוּת תְּבוּאָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין וְאֵין חוֹשְׁדִים אוֹתָם בְּכָךְ:

מִשְׁנָה ז הַחַמָּרִים - הַמְּבִיאִים עַל חֲמוֹרֵיהֶם תְּבוּאָה שֶׁקָּנוּ בְּמָקוֹם זוֹל לְמָכְרָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר בְּיֹקֶר, **שֶׁנִּכְנְסוּ לָעִיר, וְאָמַר אֶחָד** מֵהֶם תְּבוּאָה **שֶׁלִּי** אֲסוּרָה הִיא בְּאִסּוּר **חָדָשׁ וּתְבוּאָה שֶׁל חֲבֵרַי** מִן הַיָּשָׁן הִיא - מִתְּבוּאָה שֶׁל שָׁנָה שֶׁעָבְרָה שֶׁאֵינָהּ אֲסוּרָה בְּאִסּוּר 'חָדָשׁ', אוֹ שֶׁאָמַר **שֶׁלִּי אֵינוֹ מְתֻקָּן** [-מֵעֲשָׂר], **וְשֶׁל חֲבֵרַי מְתֻקָּן** [-מֵעֲשָׂר], **אֵינָן נֶאֱמָנִין** זֶה עַל זֶה, לְפִי שֶׁבְּמִקְרֶה זֶה שֶׁהֵם יָזְמוּ אֶת הַגָּעָתָם לָעִיר יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ יוֹתֵר שֶׁעָשׂוּ בֵּינֵיהֶם קְנוּנְיָא לְהָעִיד כָּל אֶחָד עַל כַּשְׁרוּת תְּבוּאַת חֲבֵרוֹ בְּעִיר אַחֶרֶת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נֶאֱמָנִין** - הֵקֵלּוּ חֲכָמִים לְהַאֲמִינָם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מוֹכְרֵי תְּבוּאָה וּפֵרוֹת רְגִילִים לָבוֹא לָעִיר לְפִי שֶׁחַיֵּי בְּנֵי הָעִיר תְּלוּיִין בָּזֶה:

פֶּרֶק ה סֵדֶר הַפְּרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת בְּטֶבֶל וַדַּאי וּבְדָמַאי, וְדִין מַעֲשֵׂר מִדָּמַאי אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ: **מִשְׁנָה א הַפְּרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת בְּהַפְרָשָׁה אַחַת:** הַלּוֹקֵחַ פֵּאָה **מִן הַנִּפְחָתוֹם** בְּמָדָּה גַּסָּה, מְחֻיָּב לְעַשֵּׂר אֶת מַה שֶּׁקָּנָה. **כֵּיצַד הוּא מְעַשֵּׂר,** כּוֹלֵל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ בְּמָדָּה אַחַת, וְנוֹתֵן מֵהַכֹּל עַל הַכֹּל, מִהוּ סֵדֶר הַפְּרָשַׁת הַמַּעַשְׂרוֹת וְהַחַלָּה. **נוֹטֵל** מֵהַכֹּל **כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר** [-אֶחָד מִמֵּאָה, עֲשִׂירִית מֵעֲשִׂירִית] **וְחַלָּה** [-אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה], וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ אֶלָּא רַק מִיַּחֵד לָהֶם מָקוֹם וּמַנִּיחָם מְחֻבָּרִים. **וְאוֹמֵר:** אֶחָד **מִמֵּאָה מִמַּה שֶׁיֵּשׁ כָּאן** [כּוֹלֵל מַה שֶּׁיִּחֵד לְחַלָּה] **הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר** - יִהְיֶה מַעֲשֵׂר בְּצַד זֶה שֶׁיִּחַדְתִּי לִ'תְרוּמַת מַעֲשֵׂר', **וּשְׁאָר** תִּשְׁעַת הַחֲלָקִים הַנּוֹסָפִים שֶׁל **הַמַּעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן יָחוּלוּ **סָמוּךְ לוֹ. וְזֶה שֶׁעָשִׂיתִי** בְּתִחִלָּה **מַעֲשֵׂר,** יִהְיֶה עַתָּה **תְּרוּמַת** הַחֲלָקִים הַנּוֹסָפִים, **עֲשׂוּי** עַל **הַמַּעֲשֵׂר עָלָיו** - עַל הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. **וְהַשְּׁאָר** - וְחֵלֶק הָאֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה שֶׁיִּחַדְתִּי תְּחִלָּה מִלְּבַד הַמַּעֲשֵׂר, יִהְיֶה **חַלָּה. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** יָחוּל **בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ** שֶׁל הַתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְיִהְיֶה **מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת** הַמְיֻחָדוֹת אֶצְלִי לִפְדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ, כִּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵינוֹ חַיָּב בְּחֹמֶשׁ (לעיל פ"א מ"ב): **מִשְׁנָה ב הֲרוֹצֶה לְהַפְרִישׁ** מֵהַפֵּרוֹת שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ **תְּרוּמָה** גְּדוֹלָה **וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּאַחַת** - בְּהַפְרָשָׁה אַחַת, **נוֹטֵל אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה וּשְׁלִישׁ** מֵהַפֵּרוֹת, כְּלוֹמַר שִׁשִּׁים חֶלְקֵי מֵאָה, **וְאוֹמֵר: אֶחָד מִמֵּאָה מִמַּה שֶׁיֵּשׁ כָּאן** - חֵלֶק אֶחָד מִתּוֹךְ שִׁשִּׁים חֶלְקֵי מֵאָה אֵלּוּ, **הֲרֵי זֶה** יִהְיֶה **בְּצַד זֶה חֻלִּין** לְעֵת עַתָּה, **וְהַשְּׁאָר** - וּשְׁנֵי חֶלְקֵי הַמֵּאָה הַנּוֹתָרִים יִהְיוּ **תְּרוּמָה** גְּדוֹלָה **עַל הַכֹּל** כְּשִׁעוּר עַיִן בֵּינוֹנִית שֶׁהוּא אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. **וּמֵהַחֻלִּין שֶׁיֵּשׁ כָּאן** - אוֹתוֹ אֶחָד מִמֵּאָה שֶׁהִנַּחְתִּי חֻלִּין, **הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן, **וּשְׁאָר** תִּשְׁעַת חֶלְקֵי **הַמַּעֲשֵׂר** יִהְיוּ **סָמוּךְ לוֹ** [מִנְיַן עֶשְׂרָה חֲלָקִים לְמַעֲשֵׂר אֵינוֹ מְדֻיָּק, שֶׁהֲרֵי אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים שֶׁהִפְרִישׁ לְתְרוּמָה גְּדוֹלָה אֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר] - אוֹתוֹ **שֶׁיֵּשׁ כָּאן** [כּוֹלֵל מַה שֶּׁיִּחֵד לְחַלָּה] **הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר** - יִהְיֶה מַעֲשֵׂר בְּצַד זֶה שֶׁיִּחַדְתִּי לִ'תְרוּמַת מַעֲשֵׂר', **וּשְׁאָר** תִּשְׁעַת הַחֲלָקִים הַנּוֹסָפִים שֶׁל **הַמַּעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן יָחוּלוּ **סָמוּךְ לוֹ. וְזֶה שֶׁעָשִׂיתִי** בְּתִחִלָּה **מַעֲשֵׂר,** יִהְיֶה עַתָּה אַחֲרֵי הַפְרָשַׁת הַחֲלָקִים הַנּוֹסָפִים, **עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו** - עַל הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. **וְהַשְּׁאָר** - וְחֵלֶק הָאֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה שֶׁיִּחַדְתִּי תְּחִלָּה מִלְּבַד הַמַּעֲשֵׂר, יִהְיֶה **חַלָּה. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** יָחוּל **בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ** שֶׁל הַתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְיִהְיֶה **מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת** הַמְיֻחָדוֹת אֶצְלִי לִפְדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ, כִּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵינוֹ חַיָּב בְּחֹמֶשׁ (לעיל פ"א מ"ב): **מִשְׁנָה ב הֲרוֹצֶה לְהַפְרִישׁ** מֵהַפֵּרוֹת שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ **תְּרוּמָה** גְּדוֹלָה **וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּאַחַת** - בְּהַפְרָשָׁה אַחַת, **נוֹטֵל אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה וּשְׁלִישׁ** מֵהַפֵּרוֹת, כְּלוֹמַר שִׁשִּׁים חֶלְקֵי מֵאָה, **וְאוֹמֵר: אֶחָד מִמֵּאָה מִמַּה שֶׁיֵּשׁ כָּאן** - חֵלֶק אֶחָד מִתּוֹךְ שִׁשִּׁים חֶלְקֵי מֵאָה אֵלּוּ, **הֲרֵי זֶה** יִהְיֶה **בְּצַד זֶה חֻלִּין** לְעֵת עַתָּה, **וְהַשְּׁאָר** - וּשְׁנֵי חֶלְקֵי הַמֵּאָה הַנּוֹתָרִים יִהְיוּ **תְּרוּמָה** גְּדוֹלָה **עַל הַכֹּל** כְּשִׁעוּר עַיִן בֵּינוֹנִית שֶׁהוּא אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. **וּמֵהַחֻלִּין שֶׁיֵּשׁ כָּאן** - אוֹתוֹ אֶחָד מִמֵּאָה שֶׁהִנַּחְתִּי חֻלִּין, **הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן, **וּשְׁאָר** תִּשְׁעַת חֶלְקֵי **הַמַּעֲשֵׂר** יִהְיוּ **סָמוּךְ לוֹ** [מִנְיַן עֶשְׂרָה חֲלָקִים לְמַעֲשֵׂר אֵינוֹ מְדֻיָּק, שֶׁהֲרֵי אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים שֶׁהִפְרִישׁ לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה אֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר]. **זֶה** - אוֹתוֹ אֶחָד מִמֵּאָה **שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן יִהְיֶה עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו** - עַל כָּל עֶשְׂרֶת חֶלְקֵי הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. וְאִם רוֹצֶה לְהַפְרִישׁ גַּם חֲלָה יַחַד עִם הַמַּתָּנוֹת הָאֲמוּרוֹת, יָיחֵד מִתְּחִלָּה עוֹד אֶחָד חֶלְקֵי אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, וְאַחֲרֵי הַפְרָשַׁת הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר יֹאמַר: **וְהַשְּׁאָר חַלָּה. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** יָחוּל **בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ** שֶׁל הַחֶלֶק שֶׁהַפְרַשׁ לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְיִהְיֶה **מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת** שֶׁיִּחַדְתִּי לְפִדְיוֹנוֹ. [מִשְׁנָתֵנוּ סוֹבֶרֶת שֶׁבַּעַל הַבַּיִת יָכוֹל לְהַפְרִישׁ גַּם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְלֹא רַק הַלֵּוִי שֶׁקִּבֵּל אֶת הַמַּעֲשֵׂר. מִטַּעַם זֶה גַּם מַפְרִישׁ אֶחָד חֶלְקֵי מֵאָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, אַף שֶׁהוּא יוֹתֵר מֵעֲשִׂירִית הַמַּעֲשֵׂר - שֶׁהֲרֵי הַמַּעֲשֵׂר בָּא עַל תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנָה מֵהַחֲלָקִים, אַחַר הַפְרָשַׁת הַתְּרוּמָה גְּדוֹלָה - וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְהַפְרִישׁוֹ בְּעֵין יָפָה. וְעוֹד יִתָּכֵן שֶׁ'שְּׁלִישׁ' לָאו דַּוְקָא, וְהוּא מַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר קְצָת פָּחוֹת מֵאֶחָד מִמֵּאָה]: **מִשְׁנָה ג הַפְּרָשָׁה מִדְּמַאי בְּלוֹקֵחַ פַּת מִנִּפְחָתוֹם:** הַלּוֹקֵחַ **מִן הַנִּפְחָתוֹם** כַּמָּה כִּכָּרוֹת, וְהֵן דְּמַאי, **מְעַשֵּׂר מִן הַפַּת הַחַמָּה** שֶׁנָּאֲפְתָה הַיּוֹם **עַל הַפַּת הַצּוֹנֶנֶת** שֶׁנָּאֲפְתָה אֶתְמוֹל, וְכֵן **מִן הַצּוֹנֶנֶת עַל הַחַמָּה. וְאַף** שֶׁאָסוּר לְהַפְרִישׁ מִן הָרָעָה עַל הַיָּפָה, מִכָּל מָקוֹם מִכַּיוָן שֶׁבְּדִיעֲבַד חָלָה הַפְרָשָׁתוֹ אַף בְּטֶבֶל וַדַּאי, הֵקֵלּוּ חֲכָמִים בְּדְמַאי לְהַתִּיר לַעֲשׂוֹת כֵּן אַף לְכַתְּחִלָּה. וּמְעַשֵּׂר מִכִּכָּר עַל חֲבֶרְתָּהּ **אֲפִלּוּ** שֶׁהֵן **מִטְּפוּסִין** [-מִדְּפוּסִים] **הָרִבָּה,** וְצוּרָתָם שׁוֹנָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הַחִטִּים שֶׁל כִּכָּר זוֹ נִקְנוּ מֵאָדָם שֶׁמְּעַשֵּׂר אֶת פֵּרוֹתָיו, וְשֶׁל הַכִּכָּר הַשְּׁנִיָּה נִקְנוּ מֵאָדָם אַחֵר שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב, כִּי דֶּרֶךְ הַנַּחְתּוֹם לִקְנוֹת אֶת כָּל חִטָּיו מֵאָדָם אֶחָד, **דִּבְרֵי רַבִּי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר** לְהַפְרִישׁ מִפַּת שֶׁל יוֹם אֶחָד עַל שֶׁל יוֹם אַחֵר, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵן מִדְּפוּס אֶחָד, **שֶׁאֲנִי אוֹמֵר,** שֶׁמָּא **חִטִּים שֶׁל אֶמֶשׁ** [-אֶתְמוֹל] **הָיוּ מִשֶּׁל** מוֹכֵר **אֶחָד, וְשֶׁל הַיּוֹם הָיוּ מִשֶּׁל** מוֹכֵר **אַחֵר,** וְשֶׁמָּא אֵלּוּ מְעֻשָּׂרִים וְאֵלּוּ אֵינָם מְעֻשָּׂרִים, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב. אֲבָל כְּשֶׁשְּׁתֵּיהֶן מֵאוֹתוֹ יוֹם, מַתִּיר רַבִּי יְהוּדָה לְעַשֵּׂר מֵאַחַת עַל חֲבֶרְתָּהּ, אֲפִלּוּ שֶׁהֵן מִשְּׁנֵי דְּפוּסִים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר** לְהַפְרִישׁ מִדְּפוּס אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ **בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר** אֲפִלּוּ כְּשֶׁשְּׁתֵּיהֶן מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם, כִּי לְדַעְתּוֹ חוֹשְׁשִׁים שֶׁקָּנָה אֶת חִטָּיו מִמְּקוֹם **וּמַתִּיר בְּחַלָּה** לְהַפְרִישׁ מֵאַחַת עַל חֲבֶרְתָּהּ, שֶׁכֵּן חִיּוּב חַלָּה חָל רַק בְּשָׁעַת הַלִּישָׁה, וְכֻלָּם נִלּוֹשׁוּ עַל יְדֵי הַנַּחְתּוֹם, וְאִם הִפְרִישׁ מֵאַחַת הִפְרִישׁ גַּם מֵחֲבֶרְתָּהּ: **מִשְׁנָה ד הַפְרָשָׁה מִדְּמַאי בְּלוֹקֵחַ פַּת מִפַּלְטֵר וּמִנַּפּוֹל:** הַלּוֹקֵחַ כַּמָּה כִּכָּרוֹת **מִן הַפַּלְטֵר** - חֲנָוָנִי הַקּוֹנֶה פַּת מִן הַנַּחְתּוֹמִים וּמוֹכְרָהּ לְלָקוֹחוֹת, **מְעַשֵּׂר מִכָּל טְפוּס וּטְפוּס,** כֵּיוָן שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל הַפַּלְטֵר לִקְנוֹת פַּת מִנַּחְתּוֹמִים רַבִּים, וְיֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא מְעַשֵּׂר מִכִּכָּר שֶׁל נַחְתּוֹם שֶׁכִּכָּרוֹתָיו מְעֻשָּׂרוֹת, עַל כִּכָּר שֶׁל נַחְתּוֹם שֶׁכִּכָּרוֹתָיו אֵינָן מְעֻשָּׂרוֹת, וְאֵין מְעַשְּׂרִים מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** מְעַשֵּׂר **מִכִּכָּר אֶחָד עַל הַכֹּל,** מִשּׁוּם שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל פַּלְטֵר לִקְנוֹת מִנַּחְתּוֹמִים אֶחָד בְּלִבַּד, וְדֵינוֹ כְּקוֹנֶה כִּכָּרוֹת מִן הַנַּחְתּוֹם, שֶׁמְּעַשֵּׂר מֵאַחַת עַל חֲבֶרְתָּהּ מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ג) בְּשִׁיטָתוֹ. **וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּלוֹקֵחַ מִן הַמְנַפּוֹל** - שֶׁדַּרְכּוֹ לִקְנוֹת כִּכָּרוֹת מִמְּפַלְטְרִים רַבִּים וּלְמָכְרָן, **שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד,** שֶׁמָּא קָנָה כָּל כִּכָּר מִפַּלְטֵר אַחֵר: **מִשְׁנָה ה הַפְרָשָׁה מִדְּמַאי בְּלוֹקֵחַ מֵעֲנִי הַמְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים:** הַלּוֹקֵחַ דְּמַאי **מִן הָעֲנִי** הַמְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים, **וְכֵן הָעֲנִי שֶׁנָּתְנוּ לוֹ** בְּבָתִּים שׁוֹנִים **פְּרוּסוֹת פַּת אוֹ פִּלְחֵי דְּבֵלָה** - חֲתִיכוֹת תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת דְּבוּקוֹת, שֶׁל דְּמַאי, **מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד** מִפְּלָחִים אוֹ פְּרוּסוֹת אֵלּוּ. שֶׁמָּא יַפְרִישׁ מֵחֲתִיכָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת הַמְעַשֵּׂר, עַל חֲתִיכָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב. [וְאַף שֶׁלֹּא חִיְּבוּ חֲכָמִים אֶת הֶעָנִי בְּמַעֲשְׂרוֹת דְּמַאי, מִכָּל מָקוֹם אִם בִּרְצוֹנוֹ לְעַשֵּׂר מְעַשֵּׂר (לעיל פ"ג מ"א)]. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּפְרוּסוֹת פַּת וּפִלְחֵי דְּבֵלָה שֶׁאֵינָן נִבְלָלוֹת יָפָה זוֹ בְּזוֹ, וְאוּלָם **בִּתְמָרִים** שֶׁאָפְשָׁר לְעָרְבָם יָפָה, הֲרֵי הוּא דּוֹרֵס וּבוֹלֵל אוֹתָן, **וְנוֹטֵל** מִתּוֹךְ הַבְּלִילָה מֵעֲשֵׂר אֶחָד עַל כֻּלָּם. וְסוֹבֵר הַתַּנָּא שֶׁיֵּשׁ בִּלָּה גַּם בְּיָבֵשׁ, וּבַחֲלָק שֶׁהִפְרִישׁ לְמַעֲשֵׂר, יֶשְׁנוֹ שִׁעוּר מַעֲשֵׂר כְּנֶגֶד הַחֵלֶק הַחַיָּב בְּמַעֲשֵׂר הַמְעֹרָב בִּבְלִילָה זוֹ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי** נוֹקְטִים שֶׁהַבְּלִילָה הָיְתָה בְּשָׁוֶה, רַק **בִּזְמַן שֶׁהַמַּתָּנָה** שֶׁל כֻּלָּם **מְרֻבָּה** וְשִׁעוּר כָּל הַמַּתָּנוֹת שָׁוֶה, **אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהַמַּתָּנָה** הָאַחַת **מוּעֶטֶת** מֵהַמַּתָּנָה הַשְּׁנִיָּה וְאֵין שִׁעוּר כֻּלָּן שָׁוֶה, **מְעַשֵּׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד,** כִּי בְּאֹפֶן זֶה אֵין אוֹמְרִים 'בְּלָה' וְחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יֵעָלֶה בְּיָדוֹ רַק מֵהַפָּטוּר, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְפָטֵר אֶת הַחַיָּב בְּמַעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה ו הַפְרָשָׁה מִדְּמַאי בְּלוֹקֵחַ מִסִּיטוֹן:** הַלּוֹקֵחַ תְּבוּאָה **מִן הַסִּיטוֹן** - מִסּוֹחֵר שֶׁקּוֹנֶה תְּבוּאָה מִבַּעֲלֵי בָּתִּים רַבִּים, **וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ** פַּעַם **שְׁנִיָּה, לֹא יַעֲשֵׂר מִזֶּה עַל זֶה** - מֵהַתְּבוּאָה שֶׁלָּקַח בָּרִאשׁוֹנָה עַל הַתְּבוּאָה שֶׁלָּקַח בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה אוֹ לְהֶפֶךְ, שֶׁמָּא בַּעַל הַבַּיִת אֶחָד מְעַשֵּׂר וְהַשֵּׁנִי לֹא, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב. וַאֲפִלּוּ אִם לָקַח אֶת הַתְּבוּאָה בְּשִׁתֵּי הַפְּעָמִים **מֵאוֹתוֹ הַסּוּג** [-מִין קַפָּה גְּדוֹלָה] **וַאֲפִלּוּ** אִם הֵם **מֵאוֹתוֹ הַמִּין,** שֶׁשְּׁתֵּיהֶן לְבָנוֹת אוֹ שְׁחַמְתִּיּוֹת [-אֲדֻמּוֹת-חוּמּוֹת]. אָמְנָם **נֶאֱמָן הַסִּיטוֹן לוֹמַר** שֶׁשְּׁתֵּיהֶן **מִשֶּׁל** בַּעַל הַבַּיִת **אֶחָד הֵם,** וְיָכוֹל הַלּוֹקֵחַ לִסְמֹךְ עַל דִּבְרָיו וּלְעַשֵּׂר מִזּוֹ עַל זוֹ: **מִשְׁנָה ז הַפְרָשָׁה מִדְּמַאי בְּלוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת:** הַלּוֹקֵחַ **מִבַּעַל הַבַּיִת** פֵּרוֹת שֶׁגְּדָלוּ בִּשְׂדוֹתָיו, **וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּה, לֹא יַעֲשֵׂר מִזֶּה עַל זֶה** - מֵהַתְּבוּאָה שֶׁלָּקַח בָּרִאשׁוֹנָה עַל הַתְּבוּאָה שֶׁלָּקַח בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה אוֹ לְהֶפֶךְ, שֶׁמָּא בַּעַל הַבַּיִת אֶחָד מְעַשֵּׂר וְהַשֵּׁנִי לֹא, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב. וַאֲפִלּוּ אִם לָקַח אֶת הַתְּבוּאָה בְּשִׁתֵּי הַפְּעָמִים **מֵאוֹתוֹ הַסּוּג** [-מִין קַפָּה גְּדוֹלָה] וַאֲפִלּוּ אִם הֵם **מֵאוֹתוֹ הַמִּין,** שֶׁשְּׁתֵּיהֶן לְבָנוֹת אוֹ שְׁחַמְתִּיּוֹת [-אֲדֻמּוֹת-חוּמּוֹת]. אָמְנָם **נֶאֱמָן הַסִּיטוֹן לוֹמַר** שֶׁשְּׁתֵּיהֶן **מִשֶּׁל** בַּעַל הַבַּיִת **אֶחָד הֵם,** וְיָכוֹל הַלּוֹקֵחַ לִסְמֹךְ עַל דִּבְרָיו וּלְעַשֵּׂר מִזּוֹ עַל זוֹ: **מִשְׁנָה ז הַפְרָשָׁה מִדְּמַאי בְּלוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת:** הַלּוֹקֵחַ **מִבַּעַל הַבַּיִת** פֵּרוֹת שֶׁגְּדָלוּ בִּשְׂדוֹתָיו, **וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּה, לֹא יַעֲשֵׂר מִזֶּה עַל זֶה** - מֵהַתְּבוּאָה שֶׁלָּקַח בָּרִאשׁוֹנָה עַל הַתְּבוּאָה שֶׁלָּקַח בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה אוֹ לְהֶפֶךְ, שֶׁמָּא בַּעַל הַבַּיִת אֶחָד מְעַשֵּׂר וְהַשֵּׁנִי לֹא, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב. וַאֲפִלּוּ אִם לָקַח אֶת הַתְּבוּאָה בְּשִׁתֵּי הַפְּעָמִים **מֵאוֹתוֹ הַסּוּג** [-מִין קַפָּה גְּדוֹלָה] וַאֲפִלּוּ אִם הֵם **מֵאוֹתוֹ הַמִּין,** שֶׁשְּׁתֵּיהֶן לְבָנוֹת אוֹ שְׁחַמְתִּיּוֹת [-אֲדֻמּוֹת-חוּמּוֹת]. אָמְנָם **נֶאֱמָן הַסִּיטוֹן לוֹמַר** שֶׁשְּׁתֵּיהֶן **מִשֶּׁל** בַּעַל הַבַּיִת **אֶחָד הֵם,** וְיָכוֹל הַלּוֹקֵחַ לִסְמֹךְ עַל דִּבְרָיו וּלְעַשֵּׂר מִזּוֹ עַל זוֹ: **מִשְׁנָה ז הַפְרָשָׁה מִדְּמַאי בְּלוֹקֵחַ מִבַּעַל הַבַּיִת:** הַלּוֹקֵחַ **מִבַּעַל הַבַּיִת** פֵּרוֹת שֶׁגְּדָלוּ בִּשְׂדוֹתָיו, **וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ**

פַּעַם שְׁנִיָּה, מְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה, וַאֲפִלּוּ אִם לְקָחָם מִשְּׁתֵּי קֻפּוֹת, וַאֲפִלּוּ לְקָחָם מִשָּׁדוֹת הַנִּמְצָאוֹת בִּשְׁתֵּי עֲיָרוֹת, כֵּיוָן שֶׁכֻּלָּם שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אֶחָד, וְאֵין כָּאן חֲשַׁשׁ מְעַשֵּׂר מִפְּטוּר עַל הַחִיּוּב. אָמְנָם יַפְרִישׁ רַק מִמִּין עַל מִינוֹ, וְרַק מִיבּוּל אוֹתָהּ שָׁנָה, שֶׁהֲרֵי אֵין מַפְרִישִׁים מִמִּין אַחֵר, וְלֹא מִשֶּׁל שָׁנָה זוֹ עַל שֶׁל שָׁנָה אַחֶרֶת.

בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה מוֹכֵר יָרָק בַּשּׁוּק, וְקָנָה מִמֶּנּוּ אָדָם יְרָקוֹת וְשׁוּב חָזַר וְקָנָה מִמֶּנּוּ (תוי"ט), **בִּזְמַן שֶׁמְּבִיאִין לוֹ** לְמִכֹּר יָרָק רַק **מִגִּנּוֹתָיו, מְעַשֵּׂר** הַלּוֹקֵחַ **מֵאַחַת עַל הַכֹּל,** כִּי אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁבַּעַל הַבַּיִת יְעַשֵּׂר רַק חֵלֶק מִפֵּרוֹתָיו. וְאוּלָם אִם הוּא מוֹכֵר גַּם יָרָק **מִגִּנּוֹת אֲחֵרוֹת** שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים אֲחֵרִים, **מְעַשֵּׂר** הַלּוֹקֵחַ **מִכָּל אַחַת וְאַחַת** - מִכָּל קְנִיָּה וּקְנִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁמָּא הָאַחַת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת מְעֻשֶּׂרֶת שֶׁל אֵינוֹ מְעֻשָּׂר: **מִשְׁנָה ח הַפְרָשָׁה מִטָּבֵל עַל טָבֵל שֶׁלָּקְחָם מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים:** הַלּוֹקֵחַ **טָבֵל** וַדַּאי **מִשְּׁנֵי מְקוֹמוֹת,** וּשְׁנֵי הַמּוֹכְרִים הוֹדִיעוּהוּ שֶׁהַפֵּרוֹת אֵינָם מְעֻשָּׂרִים, **מְעַשֵּׂר מִזֶּה עַל זֶה,** שֶׁכֵּן מִן הַחִיּוּב עַל הַחִיּוּב הוּא. **וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים כֵּן, אֵין לִלְמֹד מִכָּאן שֶׁמֻּתָּר לְכַתְּחִלָּה לִמְכֹּר טְבָלִים, אֶלָּא אֵין **אָדָם רַשַּׁאי לִמְכֹּר טֶבֶל** אַף לְחָבֵר, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח לְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא טָבֵל. וְלֹא הִתִּירוּ אֶת הַדָּבָר אֶלָּא לְצֹרֶךְ, כְּגוֹן שֶׁנִּתְעָרֵב לוֹ טֶבֶל בְּחֻלִּין, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְעַשְּׂרוֹ מִתּוֹכוֹ שֶׁמָּא יְעַשֵּׂר מֵהַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב, וְעַל כֵּן עָלָיו לִקְנוֹת טֶבֶל אַחֵר כְּדֵי לְעַשֵּׂר מִמֶּנּוּ אֶת הַטֶּבֶל הַמְעֹרָב. [וְלֹא הִתִּירוּ לְמֹכֵר טֶבֶל לְצֹרֶךְ אֶלָּא לְחָבֵר, אֲבָל לֹא לְעַם הָאָרֶץ. וְאִם נִתְעָרֵב לוֹ טֶבֶל יֵלֵךְ לְחָבֵר וְהוּא יְעַשֵּׂר עֲבוּרוֹ, אַךְ לֹא יִתֵּן לוֹ אֶת הַטֶּבֶל]:

מִשְׁנָה ט הַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת מִשֶּׁל גּוֹיִם וְכוּתִי: **מְעַשְּׂרִין** מִפֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בְּשָׂדֶה **שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל** פֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בְּשָׂדֶה **שֶׁל גּוֹיִם, וּמִשֶּׁל גּוֹיִם עַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל,** כִּי לְדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ אֵין קִנְיָן לְנָכְרִי לְהַפְקִיעַ אָרֶץ יִשְׂרָאֵל מִן הַמַּעֲשֵׂר, וַהֲרֵי זֶה מִן הַחִיּוּב עַל הַחִיּוּב. [אָמְנָם לַהֲלָכָה יֵשׁ לוֹ קִנְיָן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה כג) 'וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִתֻת', וְדָרְשׁוּ שֶׁאִם נִמְכְּרָה - נִצְמְתָה]. וְכֵן מְעַשְּׂרִים **מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל, עַל** פֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בְּשָׂדֶה **שֶׁל כּוּתִים** וְנִקְנוּ מֵהֶם. וְאַף שֶׁהֵם גֵּרִים גְּמוּרִים כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ג מ"ד) **וּמְעַשְּׂרִים** אֶת מַה שֶּׁהֵם אוֹכְלִים, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵינָם חוֹשְׁשִׁים לְאִסּוּר 'וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל' (ויקרא יט יד), אֵינָם מְעַשְּׂרִים אֶת מַה שֶּׁמּוֹכְרִים לַאֲחֵרִים. וְכֵן מְעַשְּׂרִים **מִשֶּׁל כּוּתִים עַל שֶׁל כּוּתִים** אֲחֵרִים, שֶׁבְּוַדַּאי שְׁנֵיהֶם אֵינָם מְעֻשָּׂרִים. **רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹסֵר מִשֶּׁל כּוּתִים עַל שֶׁל כּוּתִים,** שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא אֶחָד מֵהֶם רָצָה לְאָכְלָם וְעִשְּׂרָם לְצָרְכּוֹ וְאַחַר כָּךְ אֲכָלוּם, וְנִמְצָא שֶׁפֵּרוֹתָיו מְעֻשָּׂרִים, וּמִפְרִישׁ מֵהַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב. פֵּרוֹת חֲבֵרוֹ עָמְדוּ מִתְּחִלָּה לִמְכִירָה וְאֵינָם מְעֻשָּׂרִים, וּמַפְרִישׁ מֵהַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב. [וּבִזְמַן הַזֶּה הַכּוּתִים דִּינָם כְּנָכְרִים גְּמוּרִים]: **מִשְׁנָה י דִּין עָצִיץ בִּתְרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת:** **עָצִיץ נָקוּב** בְּנָקָב שֶׁגִּדְּלוּ כְּשֹׁרֶשׁ קָטָן, **הֲרֵי הוּא כָּאָרֶץ** עַצְמָהּ, וְהַגָּדֵל בּוֹ חַיָּב בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת מִדְּאוֹרַיְתָא. וְאִם **תָּרַם מִן** פֵּרוֹת **הָאָרֶץ עַל** הַפֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בְּ**עָצִיץ נָקוּב,** אוֹ **מֵעָצִיץ נָקוּב עַל הָאָרֶץ, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** וְאַף לְכַתְּחִלָּה יָכוֹל לְתָרֵם כֵּן. אוּלָם אִם תָּרַם **מֵהַגָּדֵל** בְּעָצִיץ **שֶׁאֵינוֹ נָקוּב** שֶׁחַיָּבוֹ בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, **עַל הַגָּדֵל** בְּעָצִיץ **נָקוּב,** נִמְצָא שֶׁתָּרַם מֵהַפְּטוּר [מִדְּאוֹרַיְתָא] עַל חֲלָה הַפְרָשָׁתוֹ, אַךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְזַלְזֵל בִּתְרוּמָה דָּנוּ שֶׁתָּרַם יִהְיֶה שֵׁם **תְּרוּמָה,** וּמִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁלֹּא חָלָה הַפְרָשָׁתוֹ **יַחֲזֹר וְיִתְרֹם.** [וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת מִתְּרוּמָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, אַף שֶׁהִתְבָּרֵר שֶׁלֹּא חָלָה, וְזֹאת מֵאַחַר שֶׁגִּדְּלָה בְּעָצִיץ נָקוּב שֶׁכָּל חִיּוּב הַמַּעֲשְׂרוֹת שָׁבוּ הוּא מִדְּרַבָּנָן, וְלֹא הִצְרִיכוּ בְּאֹפֶן כָּזֶה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת מֵהַתְּרוּמָה]. וְאִם תָּרַם **מִן הַנָּקוּב עַל שֶׁאֵינוֹ נָקוּב,** הֲרֵי זֶה הִפְרִישׁ מֵהַחִיּוּב עַל הַפְּטוּר, וּמִכָּל מָקוֹם מַה שֶּׁתָּרַם **תְּרוּמָה** וְנִתַּן לַכֹּהֵן, וְאַף שֶׁהִפְרִישׁ עַל הַפְּטוּר וְאֵינָהּ תְּרוּמָה מִן הַדִּין, מִכָּל מָקוֹם הֶחְמִירוּ בָּהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְזַלְזֵל בִּתְרוּמָה. **וְלֹא תֹּאכַל** תְּרוּמָה זוֹ, שֶׁכֵּן מִן הַתּוֹרָה אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִתְרוּמָה, וְכֵיוָן שֶׁהִיא מִן הַחִיּוּב, הֲרֵי עֲדַיִן הִיא עוֹמֶדֶת בְּטָבְלָהּ וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה אַף לַכֹּהֲנִים, **עַד שֶׁיּוֹצִיא** [-יַפְרִישׁ] **עָלֶיהָ** הַכֹּהֵן **תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת:** **מִשְׁנָה יא הַפְרָשָׁה מִדְּמַאי עַל דְּמַאי,** **וְהַפְרָשַׁת טֶבֶל וּדְמַאי זֶה עַל זֶה:** תָּרַם **מִן הַדְּמַאי עַל הַדְּמַאי** שֶׁקָּנָה מִשְּׁנֵי עַמֵּי הָאָרֶץ, אוֹ שֶׁתָּרַם **מִדְּמַאי עַל** הַטֶּבֶל **הַוַּדַּאי, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה** מִסְפֵּק, שֶׁמָּא שְׁנֵיהֶם חַיָּבִים, **וַיִּחְזֹר וְיִתְרֹם** שׁוּב, מִסָּפֵק שֶׁמָּא הַדְּמַאי שֶׁתָּרַם מִמֶּנּוּ כְּבָר הָיָה מְעֻשָּׂר, וְהִפְרִישׁ מִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב וְאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. [וְהַתְּרוּמָה עַצְמָהּ מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא סָפֵק אִם הָיְתָה חַיֶּבֶת בִּתְרוּמָה, וְרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים]. וְאִם תָּרַם **מִן** הַטֶּבֶל **הַוַּדַּאי עַל הַדְּמַאי,** תְּרוּמָתוֹ **תְּרוּמָה** לְעִנְיַן שֶׁצָּרִיךְ לִתְּנָהּ לַכֹּהֵן, וְאוּלָם **לֹא תֹּאכַל** תְּרוּמָה זוֹ **עַד שֶׁיּוֹצִיא עָלֶיהָ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת,** שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁהַדְּמַאי הָיָה מְעֻשָּׂר קֹדֶם לָכֵן, וְנִמְצָא שֶׁהִפְרִישׁ מִן הַחִיּוּב עַל הַפְּטוּר שֶׁאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וַעֲדַיִן עוֹמֶדֶת תְּרוּמָה זוֹ בְּטָבְלָהּ וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה אַף לַכֹּהֲנִים:

פֶּרֶק ו חוֹבַת הַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת בְּפֵרוֹת הַמִּתְחַלְּקִים בֵּין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, כְּגוֹן בַּאֲרִיסוּת וַחֲכִירָה, וְהַזַּפַּאי בְּמַתָּנוֹת אֵלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֶחָד מִבַּעֲלֵי הַפֵּרוֹת הוּא כֹּהֵן אוֹ לֵוִי. דִּין שֶׁתָּפִים שֶׁאֶחָד מֵהֶם נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת וַחֲבֵרוֹ עִם הָאָרֶץ. וְדִין נֶאֱמָנוּת 'הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר' שַׁיָּשׁ לְעִם הָאָרֶץ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה א תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בְּאָרִיס וְחוֹכֵר:** **הַמְקַבֵּל שָׂדֶה** בַּאֲרִיסוּת [-וְנוֹטֵל חֲצִי, שְׁלִישׁ אוֹ רֶבַע מֵהַפֵּרוֹת] **מִיִּשְׂרָאֵל,** אוֹ **מִן הַנָּכְרִי, וּמִן** - אוֹ מִן **הַכּוּתִי, חוֹלֵק לִפְנֵיהֶם** - יַנִּיחַ לִפְנֵיהֶם אֶת חֶלְקָם בְּעוֹדוֹ טָבֵל. וְאַף שֶׁאָסוּר לָתֵת לְאַחַר פֵּרוֹת שֶׁאֵינָם מְעֻשָּׂרִים (לעיל פ"ד מ"ח), פָּטְרוּ חֲכָמִים אֶת הָאָרִיס מִלְּתָרֵם וּלְעַשֵּׂר אֶת חֵלֶק הַבַּעַל, מִשּׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ בְּנֵי אָדָם מִלְּקַבֵּל שָׂדֶה בַּאֲרִיסוּת. **הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל** [-וּפוֹרֵעַ לְבַעַל הַקַּרְקַע שִׁעוּר קָצוּב לְשָׁנָה, שֶׁאֵינוֹ תָּלוּי בְּכַמּוּת הַפֵּרוֹת שֶׁתַּצְמִיחַ] **תּוֹרֵם** תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בַּגֹּרֶן עַל כָּל הַפֵּרוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין לְהַשְׁהוֹת אֶת הַתְּרוּמָה וּמְחֻיָּב לְהַפְרִישָׁהּ מִיָּד בְּעוֹדָהּ בַּגֹּרֶן [וְאָרִיס אֵינוֹ מַפְרִישׁ אַף תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, כֵּיוָן שֶׁחֵלֶק הַבַּעַל מְעוּלָם לֹא הָיָה שָׁלוֹ אֶלָּא גֶּדֶל מִתְּחִלָּה בִּרְשׁוּת הַבַּעַל], וְאַחַר כָּךְ **נוֹתֵן לוֹ** אֶת חֶלְקוֹ [וְינַכֶּה לוֹ מֵחֶלְקוֹ אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁתָּרַם עָלָיו], וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶת מַעֲשְׂרוֹתָיו שֶׁל חֵלֶק הַבַּעַל, שֶׁכָּל חוֹכֵר יוֹרֵד לַשָּׂדֶה עַל מְנַת שֶׁיִּפְרַע לַבַּעַל אֶת חֶלְקָם מִפֵּרוֹת שֶׁאֵינָם מְעֻשָּׂרִים, וְהַבַּעַל יַפְרִישׁ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי** מֻתָּר לַחוֹכֵר לָתֵת לְבַעַל הַשָּׂדֶה אֶת חֶלְקוֹ בְּפֵרוֹת שֶׁאֵינָם מְעֻשָּׂרִים, רַק **בִּזְמַן שֶׁנָּתַן לוֹ** אֶת חֶלְקוֹ מִפֵּרוֹת **אוֹתָהּ הַשָּׂדֶה** שֶׁמִּמֶּנָּה הוּא נוֹטֵל אֶת חֶלְקוֹ שֶׁלּוֹ, **וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין** שֶׁהוּא לוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ. **אֲבָל אִם נָתַן לוֹ מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת, אוֹ מִמִּין אַחֵר** - שֶׁגָּזַר בַּשָּׂדֶה שְׁנֵי מִינִים, וְאֶת הָאֶחָד נוֹטֵל לְעַצְמוֹ וְאֶת הַשֵּׁנִי נוֹתֵן לַבַּעַל, הֲרֵי הוּא **מְעַשֵּׂר** אֶת חֵלֶק הַבַּעַל וְרַק אַחַר כָּךְ **נוֹתֵן לוֹ.** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ נִרְאֶה כַּחֲלֻקַּת חֲכִירוּת אֶלָּא כְּפֵרְעוֹן חוֹב שֶׁאָסוּר בְּטָבֵל [מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִכִּירַת טָבֵל הָאֲסוּרָה (לעיל פ"ד מ"ח)], אוֹ מִפְּנֵי שֶׁאֵין דַּעַת הַמַּחְכִּיר לְקַבֵּל פֵּרוֹת טְבוּלִים בְּאֹפֶן זֶה: **מִשְׁנָה ב דִּין הַחוֹכֵר מִנָּכְרִי:** **הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי, מְעַשֵּׂר** הַחוֹכֵר אֶת חֵלֶק הַבַּעַל מִן הַנָּכְרִי **וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן לוֹ** אוֹתוֹ. וְאַף שֶׁחוֹכֵר מִיִּשְׂרָאֵל אֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר, קָנְסוּ חֲכָמִים אֶת הַחוֹכֵר מִנָּכְרִי, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְכִּירוּ אֶת שְׂדוֹתָיו וְיִצְטָרֵךְ לְמָכְרָן לְיִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּאָרִיס לֹא תִּקְּנוּ כֵּן, כֵּיוָן שֶׁבַּעֲלֵי הַשָּׂדוֹת חֻפְּצִים בַּחֲכִירָה שֶׁשְּׂכָרָהּ קָצוּב יוֹתֵר מֵאֲרִיסוּת, וְדֵי שֶׁלֹּא יִמְצָא לְמִי לְהַחְכִּיר, כְּדֵי שֶׁיִּמְכְּרָנָּה לְיִשְׂרָאֵל. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמְקַבֵּל** בַּאֲרִיסוּת **שָׂדֶה אֲבוֹתָיו מִן הַנָּכְרִי** שֶׁגָּזְלָהּ, **מְעַשֵּׂר** אֶת חֵלֶק הַנָּכְרִי **וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן לוֹ** אוֹתוֹ. וְאַף שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל שֶׁבַּאֲרִיסוּת מִנָּכְרִי אֵינוֹ חַיָּב לְעַשֵּׂר, מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר שֶׁחֲבִיבָה עָלָיו שָׂדֶה אֲבוֹתָיו, הִצְרִיכוּהוּ לְעַשֵּׂר כְּדֵי שֶׁיִּדְחֹק אֶת עַצְמוֹ וְיִקְנֶאָהָ מֵהַנָּכְרִי: **מִשְׁנָה ג אָרִיס כֹּהֵן אוֹ לֵוִי שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִיִּשְׂרָאֵל:** **כֹּהֵן וְלֵוִי** - אוֹ לֵוִי **שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה** בַּאֲרִיסוּת **מִיִּשְׂרָאֵל, כְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין** הָאָרִיס וְהַבְּעָלִים **בְּחֵלֶק הַחֻלִּין** שֶׁל הַפֵּרוֹת, **כָּךְ חוֹלְקִין בִּתְרוּמָה** וּבְמַעֲשְׂרוֹת, וְאֶת חֶצְיָם יִתְּנוּ הַבְּעָלִים לְכָל כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁיִּרְצוּ. **רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** מִלְּבַד חֲצִי הַחֻלִּין **אַף** הַתְּרוּמָה **וְהַמַּעֲשְׂרוֹת** כֻּלָּם **שֶׁלָּהֶן** - שֶׁל הָאֲרִיסִים, מִשּׁוּם **שֶׁעַל מְנַת כֵּן** שֶׁיְּקַבְּלוּ אֶת מַתָּנוֹת הַכְּהֻנָּה הָרְאוּיוֹת לָהֶם **בָּאוּ** לַאֲרִיסוּת. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים, שֶׁאַף אִם יָרְדוּ עַל מְנַת כֵּן, לֹא קָנוּ, שֶׁלֹּא עָשׂוּ שׁוּם מַעֲשֶׂה קִנְיָן עַל הַסְּפָמָה זוֹ:

מִשְׁנָה ד אָרִיס יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִכֹּהֵן אוֹ מִלֵּוִי: יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה בַּאֲרִיסוּת מִכֹּהֵן וּמִלֵּוִי, הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשְׂרוֹת כֻּלָּם נִתָּנוֹת לַבְּעָלִים, לְדַעַת כָּל הַתַּנָּאִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁכֵּן בַּעֲלֵי הַשָּׂדֶה מְשַׁיְּרִים לְעַצְמָם אֶת מְקוֹם הַמַּעֲשְׂרוֹת. **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּאָרִיס:** רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אַף הַקְּרָתָנִי [-הַכַּפְרִי שֶׁגָּר בְּקִרְיָה] שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה בַּאֲרִיסוּת **מִירוּשַׁלְמִי**, הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהַפְּרִשׁ מִפֵּרוֹת שָׂדֶה זוֹ הוּא שֶׁל הַבְּעָלִים הַיְרוּשַׁלְמִי, שֶׁעַל דַּעַת כֵּן נִשְׁתַּתְּפוּ שֶׁיְּקַבֵּל הַבְּעָלִים גַּם אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, כֵּיוָן שֶׁבְּיָדוֹ לְאָכְלוֹ בִּמְקוֹם מְגוּרָיו בִּירוּשָׁלַיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הֲלֹא יָכוֹל הוּא הַקְּרָתָנִי לַעֲלוֹת וּלְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, אַף שֶׁאֵינוֹ גָּר בָּהּ, וְעַל כֵּן נוֹטֵל הָאָרִיס חֶלְקוֹ גַּם בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִשְׁנָה ה** אָרִיס **יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל אֵילָנוֹת מִכֹּהֵן אוֹ מִלֵּוִי:** יִשְׂרָאֵל הַמְקַבֵּל בַּאֲרִיסוּת מִכֹּהֵן אוֹ לֵוִי אִילָנוֹת שֶׁל **זֵיתִים לְשֶׁמֶן** - לַעֲשׂוֹת מֵהֶם שֶׁמֶן, **כְּשֵׁם** שֶׁחוֹלְקִין הָאָרִיס וְהַבְּעָלִים **בְּחֵלִין, כָּךְ חוֹלְקִין בִּתְרוּמָה** וּבְמַעֲשֵׂר. וְאַף שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהַבְּעָלִים מְשַׁיְּרִים לְעַצְמָם אֶת הַמַּתָּנוֹת הָרְאוּיוֹת לָהֶם, אֵין זֶה אֶלָּא בַּאֲרִיסוּת קַרְקַע, וְלֹא בַּאֲרִיסוּת שֶׁל אִילָנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, **יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל מִכֹּהֵן וּמִלֵּוִי** אִילָנוֹת **זֵיתִים לְשֶׁמֶן** - לַעֲשׂוֹת מֵהֶם שֶׁמֶן וְלַחֵלֶק בּוֹ, אוֹ **לְמַחֲצִית שָׂכָר** - עַל מְנָת לְמָכְרוֹ וְלַחֲלֹק בְּרִוְחָיו, **הַמַּעֲשְׂרוֹת לַבְּעָלִים.** שֶׁלְּדַעְתּוֹ, כְּשֵׁם שֶׁמְּשַׁיֵּר הַבְּעָלִים לְעַצְמוֹ בְּשָׂדֶה כָּךְ מְשַׁיֵּר גַּם בְּאִילָנוֹת:

מִשְׁנָה ו מְכִירַת זֵיתִים לְמִי שֶׁאֵינוֹ חָבֵר: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יִמְכֹּר אָדָם אֶת זֵיתָיו אֶלָּא לְחָבֵר** שֶׁנִּזְהָר בְּטָהֳרַת מַאֲכָלָיו, מִשּׁוּם שֶׁאָסוּר לְגָרֵם טֻמְאָה לְחֻלִּין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (לעיל פ"ב מ"ג). וְאַף שֶׁעַדַיִן לֹא הֶכְשִׁירוּ הַזֵּיתִים עַל יְדֵי מַשְׁקֶה לְקַבֵּל טֻמְאָה, יֵשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא יַכְשִׁירוּ הַזֵּיתִים קֹדֶם שֶׁיֹּאכְלֵם הַקּוֹנֶה עַל יְדֵי שֶׁיַּזִּיעוּ [-שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם שֶׁמֶן] בְּמַעֲטָן [-בְּכֹלִי שֶׁבּוֹ צוֹבְרִים אֶת הַזֵּיתִים לִפְנֵי דְּרִיכָתָם] וְיַכְשִׁירוּ לְקִבֵּל טֻמְאָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מֻתָּר לְמָכְרָם **אַף לַמַּעֲשֵׂר** - לְמִי שֶׁנֶּאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, אַף שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר עַל טָהֳרַת מַאֲכָלָיו, כִּי יִתָּכֵן שֶׁיֹּאכְלֵם קֹדֶם שֶׁיַּזִּיעוּ. וְאַף שֶׁרֹב הַזֵּיתִים אֵינָם נֶאֱכָלִים בְּאֹפֶן זֶה, הֵקֵלּוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּשְׁנֶהּ אֶפְשָׁרוּת לְתִלּוֹת שֶׁיֹּאכְלוּ בְּטָהֳרָה. [וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ שֶׁבֵּית הִלֵּל סוֹבְרִים שֶׁמַּפְתִּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל]. **וּצְנוּעֵי בֵּית הִלֵּל** - הַמְדַקְדְּקִים בְּמִצְוֹת מַאֲנְשֵׁי בֵּית הִלֵּל הָיוּ נוֹהֲגִין כְּדִבְרֵי **בֵּית שַׁמַּאי,** וְלֹא מָכְרוּ זֵיתִים אֶלָּא לְחָבֵר, הַנִּזְהָר עַל טָהֳרַת מַאֲכָלָיו: **מִשְׁנָה ז מַעֲשֵׂר בְּשֻׁתָּפִים בְּתָלוּשׁ כְּשֶׁאָחַד אֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת:** **שְׁנַיִם שֶׁבָּצְרוּ אֶת כַּרְמֵיהֶם** הַמְשֻׁתָּפִים **לְתוֹךְ גַּת אַחַת** [-שֶׁבָּהּ דּוֹרְכִים אֶת הָעֲנָבִים] וּבָאִים לַחֲלֹק בֵּינֵיהֶם, אִם **אֶחָד** מֵהֶם **מְעַשֵּׂר** - נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, **וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר** שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ, אוֹתוֹ הַמְעַשֵּׂר, **מְעַשֵּׂר אֶת** הַחֵצִי שֶׁלּוֹ הַמֻּעָרָב בַּיַּיִן, **וְחֶלְקוֹ** שֶׁל עַם הָאָרֶץ, הֲרֵי הוּא דְּמַאי **בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא,** וְכֵיוָן שֶׁיִּתְּכָן שֶׁהַחֵצִי שֶׁבְּיָדוֹ מֻרְכָּב מֵחֵצִי שֶׁל חֲבֵרוֹ, נִמְצָא שֶׁעָלָיו לְהַפְרִישׁ עוֹד חֵצִי מִמַּה שֶׁבְּיָדוֹ, וּבְסַךְ הַכֹּל מְעַשֵּׂר שְׁלֹשָׁה רְבָעִים מֵהַיַּיִן כֻּלּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁהַחֶלְקָה הָיְתָה בְּתָלוּשׁ, 'אֵין בְּרָרָה', וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהַיַּיִן שֶׁעָלָה בְּיָדוֹ לְבַסּוֹף הוּא חֶלְקוֹ הָרִאשׁוֹן: **מִשְׁנָה ח דִּין מַעֲשֵׂר בְּשֻׁתָּפִים בְּפֵרוֹת מְחֻבָּרִים:** **שְׁנַיִם שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה בַּאֲרִיסוּת, אוֹ שֶׁיָּרְשׁוּ** שָׂדֶה מֵאֲבִיהֶם, **אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ** - שֶׁקָּנוּ שָׂדֶה בְּשֻׁתָּפוּת, וּבָאִים לַחֲלֹק אֶת תְּבוּאָתָהּ בְּעוֹדָהּ מְחֻבָּרֶת לַקַּרְקַע, וְאֶחָד מֵהֶם נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת וְהַשֵּׁנִי לֹא, **יָכוֹל הוּא** הֶחָבֵר **לוֹמַר לוֹ** לְשֻׁתָּפוֹ עִם הָאָרֶץ, **טֹל אַתָּה חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי,** אוֹ שֶׁיֹּאמַר טֹל אַתָּה חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי שְׂעוֹרִים, טֹל אַתָּה שְׂעוֹרִים וַאֲנִי חִטִּים, **טֹל אַתָּה יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי שֶׁמֶן,** אֲפִלּוּ **טֹל אַתָּה** עֲנָבִים מְחֻבָּרִים הָעוֹמְדִים לְיַיִן **שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי** אֲטֹל עֲנָבִים מְחֻבָּרִים הָעוֹמְדִים לְיַיִן **שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי,** וְאֵין בְּכָךְ מְשׁוּם אִסּוּר מְכִירַת פֵּרוֹת לְעַם הָאָרֶץ (לעיל פ"ב מ"ג), שֶׁכֵּן בַּחֲלֻקַּת פֵּרוֹת מְחֻבָּרִים יֵשׁ בְּרָרָה, וְהֶבְרֵר שֶׁמָּא שָׁבָא לִידוֹ לְבַסּוֹף הוּא חֶלְקוֹ מִתְּחִלָּה. **אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ, טֹל אַתָּה חִטִּים וַאֲנִי שְׂעוֹרִים,** אוֹ **טֹל אַתָּה אֶת הַלַּח** - פֵּרוֹת שֶׁהַכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, **וַאֲנִי אֲטֹל אֶת הַיָּבֵשׁ** - פֵּרוֹת שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ. שֶׁכֵּן בַּחֲלֻקַּת שְׁנֵי מִינִים 'אֵין בְּרָרָה', כַּמְבֹאָר לְעֵיל, וְאָסוּר לָתֵת לְעַם הָאָרֶץ טָבֶל אוֹ פֵּרוֹת הַמְּכְשָׁרִים לְטֻמְאָה: **מִשְׁנָה י יֵרֵשֶׁת גֵּר וְאָחִיו הַגּוֹי בִּירֵשֶׁת אֲבִיהֶם:** **גֵּר וְגוֹי שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶם הַגּוֹי,** **יָכוֹל הוּא** הַגֵּר **לוֹמַר** לְאָחִיו הַגּוֹי, **טֹל אַתָּה עֲבוֹדָה זָרָה, וַאֲנִי מָעוֹת.** וְאַף שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל שֶׁאֵין בְּרָרָה בִּשְׁנֵי מִינִים, וְנִמְצָא שֶׁנּוֹטֵל מָעוֹת מֵחֵלֶק אָחִיו תְּמוּרַת הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנּוֹתַן לוֹ מֵחֶלְקוֹ, מִכָּל מָקוֹם אֵין הַמָּעוֹת נֶאֱסָרוֹת מִדִּין חִלּוּפֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כֵּיוָן שֶׁמִּן הַתּוֹרָה כְּלָל אֵינוֹ יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו, שֶׁהֲרֵי גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר דּוֹמֶה לְקָטָן שֶׁנּוֹלַד וְאֵינוֹ מִתְיַחֵס לְאָבִיו, וְכָל יְרֻשָּׁתוֹ הִיא מִדְּרַבָּנָן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְזֹר לְסוּרוֹ בִּשְׁבִיל לָרֶשֶׁת אֶת אָבִיו, וְלָכֵן דָּנִים שֶׁלֹּא הָיְתָה הֲעֲבוֹדָה זָרָה בְּחֶלְקוֹ מֵעוֹלָם, אֶלָּא יָרַשׁ רַק אֶת הַמָּעוֹת. וּמִטַּעַם זֶה יָכוֹל גַּם לוֹמַר לוֹ, טֹל **אַתָּה יַיִן** שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה מִדִּין יַיִן נָסָךְ, **וַאֲנִי פֵּרוֹת,** וְאֵין הַפֵּרוֹת נֶחְשָׁבִים חִלּוּפֵי יַיִן נָסָךְ. **וְאִם מִשֶּׁבָּאוּ לִרְשׁוּת הַגֵּר** - אִם כְּבָר זָכָה הַגֵּר בְּחֶלְקוֹ בַּעֲבוֹדָה זָרָה וּבְיַיִן נָסָךְ, שֶׁכְּבָר חִלְּקוּ אֶת הַיְרֻשָּׁה, **אָסוּר** לוֹ לְהַחֲלִיף עִמּוֹ, שֶׁהֲרֵי הַמָּעוֹת וְהַפֵּרוֹת הֵם חִלּוּפֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְיַיִן נָסָךְ הָאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה:

מִשְׁנָה יא דִּין דְּמַאי בְּסוּרְיָא: הַקְדָּמָה: סוּרְיָא נִכְבְּשָׁה עַל יְדֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ קֹדֶם שֶׁנִּכְבְּשָׁה כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן אֵינָהּ קְדוּשָּׁה כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְרַק לִקְצָת דִּינִים קָבְעוּ חֲכָמִים דִּינָהּ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבֵינֵיהֶם לְדִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. אָמְנָם כֵּיוָן שֶׁרֹב הַפֵּרוֹת הַנִּמְכָּרִים בְּסוּרְיָא הֵם פֵּרוֹת חוּץ לָאָרֶץ הַפְּטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר, לָכֵן פְּרִי הַנִּקְנֶה בִּסְתָמָא אֵינוֹ נִדּוֹן כִּדְמַאי אֶלָּא כִּפְטוּר: **הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת בְּסוּרְיָא, וְאָמַר שֶׁמִּשֶּׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן, חַיָּב** הַלּוֹקֵחַ **לְעַשֵּׂר** אוֹתָם מִשּׁוּם שֶׁהֵם דְּמַאי. וְאִם אָמַר הַמּוֹכֵר **מֵעֲשָׂרִין הֵן, נֶאֱמָן, שֶׁהַפָּה שֶׁאָסַר** - וְאֵין הַלּוֹקֵחַ חַיָּב לְעַשְּׂרָם, **שֶׁהַפָּה שֶׁאָסַר** - וְאָמַר שֶׁאָמַר לְחָבֵר, קַח לִי אֲגֻדַּת יָרָק, קַח גַּם לִי גְּלֹסְקִין אֶחָד, לוֹקֵחַ סְתָם וּפָטוּר. וְאִם אָמַר, זוֹ שֶׁלִּי, וְמִין, נִמְצָא שֶׁכְּשֶׁחוֹלְקִים מִין כְּנֶגֶד מִין, מַקָּנָה לָעַם הָאָרֶץ אֶת חֶלְקוֹ בְּאוֹתוֹ מִין, וְאָסוּר לְמִכֹּר טָבֶל לְעַם הָאָרֶץ: **מִשְׁנָה ט חֶלֶקֶת חָבֵר וְעַם הָאָרֶץ בִּירֻשַּׁת אֲבִיהֶם:** **חָבֵר** הַנֶּאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת וְנִזְהָר בְּטָהֳרַת מַאֲכָלָיו, **וְעַם הָאָרֶץ** שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת וְאֵינוֹ מֻחְזָק בְּטָהֳרָה, **שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶם עַם הָאָרֶץ** שֶׁפֵּרוֹתָיו בְּחֶזְקַת טֻמְאָה וְחַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת, **יָכוֹל הוּא** הֶחָבֵר **לוֹמַר לוֹ** לְאָחִיו עַם הָאָרֶץ, **טֹל אַתָּה חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי,** אוֹ שֶׁיֹּאמַר טֹל אַתָּה חִטִּים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי שְׂעוֹרִים, טֹל אַתָּה שְׂעוֹרִים וַאֲנִי חִטִּים, **טֹל אַתָּה יַיִן שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי שֶׁמֶן,** אֲפִלּוּ **טֹל אַתָּה** עֲנָבִים מְחֻבָּרִים הָעוֹמְדִים לְיַיִן **שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וַאֲנִי** אֲטֹל עֲנָבִים מְחֻבָּרִים הָעוֹמְדִים לְיַיִן **שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי,** שֶׁכְּשֶׁהֵם חוֹלְקִים בְּמִחְבָּר, דָּנִים וְאוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ בְּרָרָה', וְהֶבְרֵר שֶׁהַחִטִּים שֶׁבָּאוּ אֲלָיו לְבַסּוֹף הֵם הָיוּ חֶלְקוֹ מִתְּחִלָּה, וְאֵינוֹ חַיָּב לְהַפְרִישׁ מַעֲשְׂרוֹת אֶלָּא מֵהֶם. **אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ, טֹל אַתָּה חִטִּים וַאֲנִי שְׂעוֹרִים,** אוֹ **טֹל אַתָּה יַיִן וַאֲנִי אֲטֹל אֶת הַשֶּׁמֶן,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם חֵלֶק בְּכָל מִין שֶׁאָמַר לְחָבֵר, קַח לִי אֲגֻדַּת יָרָק, קַח גַּם לִי גְּלֹסְקִין אֶחָד, לוֹקֵחַ סְתָם וּפָטוּר. וְאִם אָמַר, זוֹ שֶׁלִּי - אֲגֻדָּה זוֹ אֲנִי

קוֹנֶה לְעַצְמִי, וְזוֹ - אַגָּדָה זוֹ **שֶׁל חֲבֵרִי, וְנִתְעָרְבוּ** שְׁתֵּי הָאַגָּדוֹת, **חַיָּב לְעַשֵּׂר** אֶת זוֹ שֶׁנּוֹתֵן לְעַם הָאָרֶץ, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁנּוֹתֵן לוֹ אֶת הָאַגָּדָה שֶׁלּוֹ, וְנִמְצָא נוֹתֵן לוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר [וּ'בְרֵרָה' אֵין לוֹמַר אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁהַלְּקִיחָה נֶעֱשְׂתָה בְּצוּרָה לֹא מְבֹרֶרֶת, אַךְ כָּאן בִּשְׁעַת הַלְּקִיחָה הָיָה מְבֹרָר לְמִי נִקְנְתָה כָּל אַגָּדָה, וְרַק אַחַר כָּךְ נִתְעָרְבוּ]. **וַאֲפִלּוּ** אִם הָאַגָּדוֹת שֶׁקָּנָה לְעַם הָאָרֶץ **הֵן מֵאָה,** וּלְעַצְמוֹ קָנָה רַק אַגָּדָה אַחַת, אָסוּר לִתְּנָם לוֹ מִבְּלִי לְעַשֵּׂר, שָׁמָּא גַּם הָאַגָּדָה שֶׁלּוֹ בָּאָה לִידֵי הָעָם הָאָרֶץ. שָׁכֵן יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא אַחַת מֵהֶן שַׂיָּכָת לוֹ עַצְמוֹ. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהַתְּנָא עוֹסֵק בְּמוֹכֵר חָבֵר, וּבְרֵישָׁא קָנָה הֶחָבֵר רַק לְצָרְכּוֹ עִם הָאָרֶץ, וְהַמּוֹכֵר מַקְדִּים וּמְעַשֵּׂר כֵּיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא לְצָרְכּוֹ עִם הָאָרֶץ, וְאָסוּר לְמֹכֵר לְעַם הָאָרֶץ בְּלֹא מַעֲשֵׂר. וְאִלּוּ בְּסֵיפָא קָנָה הֶחָבֵר גַּם עֲבוּר עַצְמוֹ, וְאֶת הַנִּמְכָּר לוֹ לֹא עִשֵּׂר הַמּוֹכֵר, וּמֵאַחַר שֶׁנִּתְעָרְבוּ, עַל הַלּוֹקֵחַ לְעַשֵּׂר אֶת שְׁתֵּיהֶן]:

פֶּרֶק ז דִּינֵי הַפְרָשַׁת דְּמַאי בְּשַׁבָּת, וְהַפְרָשָׁה מִכַּלְכָּלָה עַל חֲבֶרְתָּהּ: **מִשְׁנָה א אֵפוֹ**

הַמַּעֲשֵׂר בְּאָדָם הַמְּזַמֵּן אֵצֶל עַם הָאָרֶץ: הַמְּזַמֵּן **אֶת חֲבֵרוֹ** בְּעֶרֶב שַׁבָּת **שֶׁיֹּאכַל** אֶצְלוֹ בְּשַׁבָּת, **וְהוּא** [-הַמְּזַמֵּן] **אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ** לְמַזְמִין **עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת** מִשּׁוּם שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ וּפְרוֹתָיו אֲסוּרִים מִשּׁוּם דְּמַאי, וּבְשַׁבָּת עַצְמָהּ לֹא יוּכַל לְעַשֵּׂר, לְפִי שֶׁהַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם שֶׁהִיא מְתַקֶּנֶת אֶת הַפֵּרוֹת [וְאַף שֶׁלְּעִיל (פ"ד מ"ב) הִתִּירוּ לְמַזְמֵן בַּשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה לֶאֱכֹל אֵצֶל מִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, זֶהוּ רַק בְּאֹפֶן שֶׁמִּדִּירוֹ וּבַשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה, וְאִלּוּ מִשְּׁנָתֵנוּ בְּשֶׁלֹּא הִדִּירוֹ אוֹ בְּשַׁבָּת שְׁנִיָּה]. עַל כֵּן **אוֹמֵר מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מָה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ מָחָר** אֶחָד מִמַּאָה, **הֲרֵי הוּא מְעֻשָּׂר** רִאשׁוֹן, **וּשְׁאָר** תִּשְׁעַת הַחֻלְקִים שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן בְּסָמוּךְ **לוֹ,** וְאֶחָד מִמַּאָה זֶה **שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר** תְּחִלָּה, יִהְיֶה **עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו** - עַל הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן כֻּלּוֹ, **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** יָחוּל **בְּצָפוֹנוֹ** שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר הָרִאשׁוֹן אוֹ **בְּדָרוֹמוֹ,** וְיִהְיֶה **מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת** שֶׁיִּחַדְתִּי לְפִדְיוֹנוֹ [וּתְרוּמָה גְּדוֹלָה אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ, שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאֲרָצוֹת שֶׁלֹּא לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה]. וּבְשַׁבָּת מַפְרִישׁ רַק אֶת תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר [שֶׁזֶּה אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ] וּשְׁאָר הַפֵּרוֹת מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה [וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא לַלָּוִי, כֵּיוָן שֶׁהוּא דְּמַאי, וּבְסָפֵק אוֹמְרִים 'הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה']. וּמֵאַחַר שֶׁקָּרָא שֵׁם לַמַּעֲשְׂרוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֵין אִסּוּר הַפְרָשַׁת מַעֲשְׂרוֹת בְּשַׁבָּת בְּמֶה שֶׁמְּבֹרָר בְּשַׁבָּת מַהִי תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה ב** מִלְּבַד מַה שֶּׁהִפְרִישׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּשֶׁלֹּא הָיָה הַמַּאֲכָל מְבֹרָר לְפָנָיו, בְּשָׁעָה שֶׁמְּזַגּוּ לוֹ **אֶת הַכּוֹס** בְּשַׁבָּת וּמִבְּרָר לְפָנָיו [-אֶחָד מִמַּאָה מֵהַיַּיִן שֶׁבַּכּוֹס] **שֶׁאֲנִי עָתִיד לְשַׂיֵּר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס, הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר** - לְאַחַר שֶׁאָשְׁתָּה אֶת כָּל הַכּוֹס חוּץ מִמֶּנּוּ, יִתְבָּרֵר שֶׁהוּא הָיָה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן כְּבָר מִתְּחִלָּה, **וּשְׁאָר** תִּשְׁעַת חֻלְקֵי הַמַּעֲשֵׂר **בְּסָמוּךְ לוֹ,** וְאֶחָד מִמַּאָה זֶה **מַעֲשֵׂר** יִהְיֶה לְמַפְרֵעַ **עָשׂוּי** בַּתְּחִלָּה **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי **וּפְרוֹתָיו** אֲסוּרִים מִשּׁוּם דְּמַאי, וּבְשַׁבָּת עַצְמָהּ לֹא יוּכַל לְעַשֵּׂר, לְפִי שֶׁהַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בְּטֶבֶל דְּמַאי בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת (שבת פ"ב מ"ז), וְלָכֵן אוֹמֵר, **שְׁנֵי לְגִין שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה מִתּוֹךְ מֵאָה לֶגֶ' הַיַּיִן, **הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה** כְּבָר מַעֲתָּה, וּבְשָׁעָה שֶׁמַּפְרִישִׁים יִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁעַלֵּיהֶם חָלָה הַתְּרוּמָה מִלְּכַתְּחִלָּה. [וְאֵינוֹ אוֹמֵר 'שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ לְמָחָר', כִּי לֹא הִתִּירוּ הַפְרָשָׁה בְּשַׁבָּת אֶלָּא כְּשֶׁמִּתְכַּוֵּן רַק אֶת מַה שֶּׁאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה בְּשַׁבָּת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן שֶׁרוֹצֶה לְתַקֵּן אֶת כָּל הֶחָבִית]. **וַעֲשָׂרָה** לֶגִים מִתּוֹךְ הַמֵּאָה שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ יִהְיוּ **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן לְמַפְרֵעַ כְּבָר מֵעַתָּה. [וְלָאו דַּוְקָא עֲשָׂרָה, שֶׁכֵּן לְאַחַר הַפְרָשַׁת הַתְּרוּמָה גְּדוֹלָה נוֹתְרוּ רַק תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנָה לֶגִים שֶׁל טֶבֶל, שֶׁמֵּהֶם מַפְרִישׁ עֲשִׂירִית]. [וְלֹא נִזְכְּרָה בַּמִּשְׁנָה הַפְרָשַׁת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר כַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, מִשּׁוּם שֶׁבְּטֶבֶל וַדַּאי הַלָּוִי שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן הוּא הַמַּפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְלֹא הַבְּעָלִים]. **וְתִשְׁעָה** לֶגִים שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ יִהְיוּ **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** מֵעַתָּה [לָאו דַּוְקָא תִּשְׁעָה אֶלָּא מְעַט פָּחוֹת, עֲשִׂירִית מֵהַנּוֹתָר אַחַר הַפְרָשַׁת כִּשְׁנַיִם עָשָׂר לֹג לִתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר], **וּמֵחַל** [-וּמַתְחִיל, אוֹ מוֹהֵל בְּמַיִם] **וְשׁוֹתֶה** מִיָּד אֶת הַיַּיִן. וַעֲדַיִן אֵינוֹ מְחֻלָּל אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָעוֹת כְּמוֹ בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, שֶׁכֵּן אָסוּר לִקְבֹּעַ מָקוֹם לְמַעֲשֵׂר בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא קָבַע לוֹ מָקוֹם בְּצָפוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְחַלֵּל. [מִשְׁנָיוֹת אֵלּוּ הַנּוֹקְטוֹת שֶׁיָּכוֹל לְהָחִיל לְבַסּוֹף מִשְׁתֶּיהָן, הֵם כְּדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ בְּרֵרָה', וְהַבְּרֵרָה שֶׁמֵּאָה שֶׁנִּשְׁאַר לְבַסּוֹף הוּא שֶׁהִפְרִישׁ לִתְרוּמָה. וְאָמְנָם לַהֲלָכָה, בִּדְאוֹרַיְתָא 'אֵין בְּרֵרָה', וּבְטֶבֶל וַדַּאי לֹא יֹאכַל וְלֹא יִשְׁתֶּה עַד שֶׁיַּפְרִישׁ]: **מִשְׁנָה ה הַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם: הָיוּ לוֹ תְּאֵנִים שֶׁל טֶבֶל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהוּא הַמְדָרֵשׁ אוֹ בַּשָּׂדֶה,** וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁלֹּא יַסְפִּיק לְעַשְּׂרָם קֹדֶם הַשַּׁבָּת, **אוֹמֵר, שְׁתֵּי תְּאֵנִים** מִתּוֹךְ מֵאָה **שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה, **הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה,** כְּבָר מַעֲתָּה, וּבְשָׁעָה שֶׁמַּפְרִישִׁים **וְעָשָׂר** תְּאֵנִים שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת יִהְיוּ **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן [שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּא לְתַקֵּן אֶת כָּל הַתְּאֵנִים אָסוּר לוֹ לְהַפְרִישָׁם בְּשַׁבָּת]. **וְתֵשַׁע** תְּאֵנִים נוֹסָפוֹת יִהְיוּ **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** וְאִם **הָיוּ** הַתְּאֵנִים **דְּמַאי** שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה, וְהַבְּעָלִים מַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, **אוֹמֵר, מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ (לְמָחָר)** לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁהִיא תְּאֵנָה אַחַת, **הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר** תֵּשַׁע הַתְּאֵנִים שֶׁל **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן **בְּסָמוּךְ לוֹ,** וְאֶחָד מִמֵּאָה **זֶה שֶׁעָשִׂיתִי** בַּתְּחִלָּה **מַעֲשֵׂר,** יִהְיֶה **עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו** - עַל הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** יָחוּל **בְּצָפוֹנוֹ** שֶׁל הַתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּבְדָרוֹמוֹ. וְיִהְיֶה **מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת** שֶׁיִּחַדְתִּי לְפִדְיוֹנוֹ: **מִשְׁנָה ו הַפְרָשָׁה מִשְּׁנֵי טְבָלִים זֶה עַל זֶה: הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כַּלְכָּלוֹת** [-סַלִּים] **שֶׁל טֶבֶל, וְאָמַר, מַעֲשְׂרוֹת** כַּלְכָּלָה זוֹ יְחוּלוּ **בְּזוֹ, הָרִאשׁוֹנָה מְעֻשֶּׂרֶת,** וּמוֹצִיא מֵהַכַּלְכָּלָה הַשְּׁנִיָּה אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁל שְׁתֵּי הַכַּלְכָּלוֹת. וְאִם אָמַר, מַעֲשְׂרוֹת

מִשְׁנָה ז מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **שֶׁל חֲבֵרִי, וְנִתְעָרְבוּ,** חַיָּב **לְעַשֵּׂר,** וַאֲפִלּוּ **הֵן מֵאָה**

פֶּרֶק ז א הַמְזַמֵּן אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, אוֹמֵר מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ לְמָחָר, הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ, זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּפִיו, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת: **ב** מָזְגוּ לוֹ בְּצִפּוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת: **ג** פּוֹעֵל שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין לְבַעַל הַבַּיִת, נוֹטֵל גְּרוֹגֶרֶת אַחַת וְאוֹמֵר, זוֹ וְתֵשַׁע הַבָּאוֹת אַחֲרֶיהָ עֲשׂוּיוֹת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעִים שֶׁאֵנִי אוֹכֵל, וְזוֹ עֲשׂוּיָה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עֲלֵיהֶן, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בָּאַחֲרוֹנָה, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת. וְחוֹשֵׁשׁ גְּרוֹגֶרֶת אֶחָת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא יַחְשֹׁךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט מִלַּאכְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא יַחְשֹׁךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין: **ד** הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים, אוֹמֵר, שְׁנֵי לֶגִין שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה, וַעֲשָׂרָה מַעֲשֵׂר, וְתִשְׁעָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. מֵחַל וְשׁוֹתֶה: **ה** הָיוּ לוֹ תְּאֵנִים שֶׁל טֶבֶל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהוּא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אוֹ בַּשָּׂדֶה, אוֹמֵר, שְׁתֵּי תְּאֵנִים שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה, וַעֲשָׂרָה מַעֲשֵׂר, וְתִשְׁעָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. הָיוּ דְּמַאי, אוֹמֵר, מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ (לְמָחָר), הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר, וּשְׁאָר מַעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ, זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּצְפוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ, וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת: **ו** הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כַּלְכָּלוֹת שֶׁל טֶבֶל, וְאָמַר, מַעֲשְׂרוֹת זוֹ בְּזוֹ, הָרִאשׁוֹנָה מְעֻשֶּׂרֶת.

המבוארות

משנה א - **אֵפוֹ** - מֵאַיִן יָבוֹא לוֹ לְעַשֵּׂר אֶת הַמַּאֲכָל שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, שֶׁכָּל הַפֵּרוֹת שֶׁבַּכּוֹס הֲרֵי הֵם דְּמַאי.

משנה ב - **מִלְּבַד מַה שֶּׁהִפְרִישׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּשֶׁלֹּא הָיָה הַמַּאֲכָל מְבֹרָר לְפָנָיו** - כְּגוֹן שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִן הַמַּאֲכָלִים שֶׁיֹּאכַל בְּשַׁבָּת, וְהִפְרִישׁ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֵּאָה, וְעַכְשָׁו בְּשָׁעָה שֶׁמְּזַגּוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס הוּא יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִן הַמַּאֲכָלִים הוּא שֶׁאָכַל בְּשַׁבָּת, וְאֵיזֶה מִן הַמַּאֲכָלִים לֹא אָכַל בְּשַׁבָּת, וְעַכְשָׁו הוּא מַפְרִישׁ מִן הַמַּאֲכָל שֶׁאָכַל בְּשַׁבָּת, וְהוּא הַדִּין לְכָל מַאֲכָל שֶׁיֹּאכַל בְּשַׁבָּת, וְהוּא הַדִּין לְכָל מַאֲכָל שֶׁלֹּא אָכַל בְּשַׁבָּת, שֶׁיַּפְרִישׁ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֵּאָה, וְאַחַר כָּךְ יִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁעַל הַמַּאֲכָל שֶׁאָכַל בְּשַׁבָּת חָלָה הַתְּרוּמָה מִלְּכַתְּחִלָּה, וְעַל הַמַּאֲכָל שֶׁלֹּא אָכַל בְּשַׁבָּת לֹא חָלָה הַתְּרוּמָה מִלְּכַתְּחִלָּה. **הַכּוֹס** בְּשַׁבָּת וּמְבֹרָר לְפָנָיו הַמַּאֲכָל, **אוֹמֵר מַה** שׁוּב, **מַה** [-אֶחָד מִמֵּאָה מֵהַיַּיִן שֶׁבַּכּוֹס] **שֶׁאֲנִי עָתִיד לְשַׂיֵּר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס, הֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר** - לְאַחַר שֶׁאֶשְׁתֶּה אֶת כָּל הַכּוֹס חוּץ מִמֶּנּוּ, יִתְבָּרֵר שֶׁהוּא הָיָה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן כְּבָר מִתְּחִלָּה, **וּשְׁאָר** תִּשְׁעַת חֻלְקֵי הַמַּעֲשֵׂר **בְּסָמוּךְ לוֹ,** וְאֶחָד מִמֵּאָה זֶה **מַעֲשֵׂר** יִהְיֶה **עָשׂוּי** בַּתְּחִלָּה **תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו** - עַל הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן כֻּלּוֹ, **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** יָחוּל בְּפִי הַכּוֹס, וְהוּא הַדִּין לְכָל מַאֲכָל שֶׁיֹּאכַל בְּשַׁבָּת, שֶׁיַּפְרִישׁ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֵּאָה, וְאַחַר כָּךְ יִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁעַל הַמַּאֲכָל שֶׁאָכַל בְּשַׁבָּת חָלָה הַתְּרוּמָה מִלְּכַתְּחִלָּה, וְעַל הַמַּאֲכָל שֶׁלֹּא אָכַל בְּשַׁבָּת לֹא חָלָה הַתְּרוּמָה מִלְּכַתְּחִלָּה. **וְחוֹשֵׁשׁ** [-וְגוֹרֵעַ] הַפּוֹעֵל מֵאֲכִילָתוֹ **גְּרוֹגֶרֶת אֶחָת** מֵהַגְּרוֹגָרוֹת

משנה ג - **מַעֲשֵׂר פּוֹעֵל מִפֵּרוֹת הַקְּצוּבִים לוֹ מִבַּעַל הַבַּיִת:** פּוֹעֵל שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו קְצוּבִים מִבַּעַל הַבַּיִת, **שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין לְבַעַל הַבַּיִת** עִם הָאָרֶץ עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, **נוֹטֵל גְּרוֹגֶרֶת** [-תְּאֵנָה מְיֻבֶּשֶׁת] **אַחַת** מִתּוֹךְ מֵאָה הַגְּרוֹגָרוֹת הַקְּצוּבוֹת לוֹ, **וְאוֹמֵר,** גְּרוֹגֶרֶת **זוֹ** וְעוֹד **תֵּשַׁע** גְּרוֹגָרוֹת **הַבָּאוֹת אַחֲרֶיהָ, עֲשׂוּיוֹת מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן **עַל** עוֹד **תִּשְׁעִים** גְּרוֹגָרוֹת **שֶׁאֲנִי אוֹכֵל,** וּגְרוֹגֶרֶת **זוֹ עֲשׂוּיָה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עֲלֵיהֶן** - עַל הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** יָחוּל **בָּאַחֲרוֹנָה** - עַל מַה שֶּׁאָקַח אַחֲרֵיהֶן, **וּמְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת** שֶׁיִּחַדְתִּי לְפִדְיוֹנוֹ. **וְחוֹשֵׁשׁ** [-וְגוֹרֵעַ] הַפּוֹעֵל מֵאֲכִילָתוֹ **גְּרוֹגֶרֶת אֶחָת** מֵהַגְּרוֹגָרוֹת

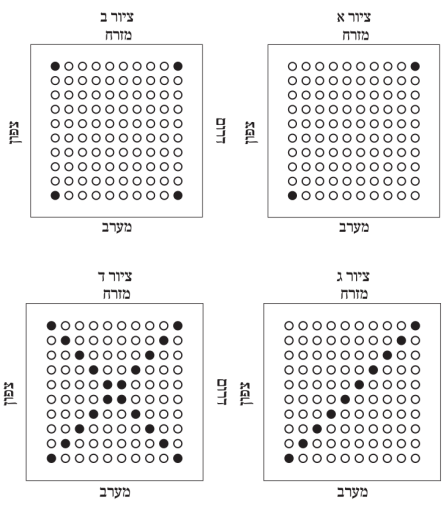
שֶׁל זוֹ בְּזוֹ, וְשֶׁל זוֹ בְּזוֹ, הָרִאשׁוֹנָה מְעֻשֶּׂרֶת, כֵּיוָן שֶׁהִפְרִישׁ אֶת מַעַשְׂרוֹתֶיהָ מֵהַכַּלְכָּלָה הַשְּׁנִיָּה, אֲבָל הַשְּׁנִיָּה אֵינָהּ מְעֻשֶּׂרֶת, שֶׁכֵּן מִיָּד כְּשֶׁעִשֵּׂר אֶת הַכַּלְכָּלָה הָרִאשׁוֹנָה כְּבָר נִפְטְרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּכְשֶׁשָּׁב וְאוֹמֵר שְׁמַעֲשְׂרוֹת הַשְּׁנִיָּה יָחוּלוּ בָּהּ, הֲרֵי הוּא מְעַשֵּׂר מֵהַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב. וְיֵטֶל מֵהַשְּׁנִיָּה אַף אֶת מַעַשְׂרוֹתֶיהָ שֶׁלָּהּ.

וְאִם אָמַר שֶׁיָּחוּלוּ **מַעַשְׂרוֹתֵיהֶן, מַעֲשְׂרוֹת** כָּל **כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ** כְּלוֹמַר, שֶׁיָּחוּלוּ כָּךְ בְּבַת אַחַת, **קָרָא שָׁם** לִשְׁתֵּיהֶן וְחָלִים מַעַשְׂרוֹת שְׁתֵּי הַכַּלְכָּלוֹת בְּבַת אַחַת כָּל אַחַת בַּחֲבֶרְתָּהּ, וְשִׁיֵּר בְּכָל אַחַת מֵהֶן טָבֶל כְּשִׁעוּר הַמַּעַשְׂרוֹת שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַחִיּוּב עַל הַחִיּוּב. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: קָרָא שֵׁם, וְיָכוֹל לְהַפְרִישׁ מֵאֵיזוֹ כַּלְכָּלָה שֶׁיִּרְצֶה, כִּי מְפָרְשִׁים דִּבְרֵיהֶן שֶׁמַּעַשְׂרוֹתֵיהֶן מְאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁאָרְצָה יִהְיוּ מַעֲשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ]: **מִשְׁנָה ז אַף הַפְרָשַׁת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִתְּעָרְבוֹת שׁוֹנוֹת:** מֵאָה פָּרוֹת **טָבֶל** שֶׁהוּרְמָה מֵהֶם רַק תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, **וּמֵאָה** פָּרוֹת **חֻלִּין** מְתֻקָּנִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ, **נוֹטֵל** מֵאָה מֵהַפָּרוֹת לְהַפְרִישׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי כְּדִין כָּל טָבֶל, **וְאֶחָת** נוֹסֶפֶת נוֹטֵל מֵהַמֵּאָה שֶׁל הַחֻלִּין, שֶׁמֵּחֲמַת הַתַּעֲרֻבֶת נַעֲשָׂה דִּין הַחֻלִּין כְּדִין הַטָּבֶל לְגַבֵּי הַפְרָשַׁת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁמַּפְרִישׁ בְּתַעֲרֻבֶת זוֹ רַק אֶת אוֹתָהּ אַחַת שֶׁמַּפְרִישׁ לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מֵהַחֻלִּין. אִם נִתְעָרְבוּ **מֵאָה** פָּרוֹת **טָבֶל** בְּמֵאָה פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, **נוֹטֵל מֵאָה** מֵהַפָּרוֹת לְהַפְרִישׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי כְּדִין כָּל טָבֶל, **וְאֶחָת** מִפָּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, מַפְרִישָׁהּ כִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁכֵּן הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁבְּתַעֲרֻבֶת זוֹ נַעֲשָׂה דִּינוֹ כְּטָבֶל [שֶׁבְּכָל תַּעֲרֻבֶת דָּנִים אֶת הַדָּבָר הַמְעֹרָב כְּאִלּוּ הוּא חָזַר לְקַדְמוּתוֹ, וְהַמַּעֲשֵׂר נִדּוֹן כְּטָבֶל]. וּמִלְּבַד זֹאת צָרִיךְ לְהוֹסִיף וּלְהַפְרִישׁ עוֹד תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִתְּשַׁעִים וְתִשְׁעָה הַפָּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנּוֹתְרוּ בְּיָדוֹ, שֶׁהֲרֵי הֵם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁבְּמָקוֹם לְהַפְרִישׁ עֶשֶׂר פָּרוֹת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מֵאָה הַפָּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר, מַפְרִישׁ עוֹד אֶחָד פָּחוֹת עֶשִׂירִית. אִם נִתְעָרְבוּ **מֵאָה** פָּרוֹת **חֻלִּין מְתֻקָּנִים בְּמֵאָה** פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן. **נוֹטֵל מֵאָה** שֶׁל מַעֲשֵׂר, לְהַפְרִישׁ מֵהֶם עֲשָׂרָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּדִינָם, **וְעֶשֶׂר** נוֹסָפִים מַפְרִישׁ כִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַחֻלִּין הַמְתֻקָּנִים שֶׁנִּזְדַּוְּגוּ מֻחְמֶצֶת הַתַּעֲרֻבֶת כְּמַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁהִפְרִישׁ עֲשָׂרָה פָּרוֹת. **מֵאָה** פָּרוֹת **טָבֶל** שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם **תִּשְׁעִים** פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁנִּתְעָרְבוּ **תִּשְׁעִים טָבֶל וּשְׁמוֹנִים מַעֲשֵׂר** זֶה בָּזֶה, **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם.** שֶׁהֲרֵי בְּכָל תַּעֲרֻבֶת אִם יָכוֹל לְהַפְרִישׁ עָלֶיהָ מִמָּקוֹם אַחֵר, אֵינוֹ מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַטָּבֶל שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת. וְהוּא הַדִּין בְּתַעֲרֻבֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְכָל הַפָּחוֹת עֲשָׂרָה פָּרוֹת טָבֶל יוֹתֵר מֵהַמַּעֲשֵׂר, שֶׁדָּנִים אֶת הַתַּעֲרֻבֶת כְּאִלּוּ הוּא מַפְרִישׁ עָלֶיהָ מִמָּקוֹם אַחֵר, וּמַפְרִישׁ מֵהַתַּעֲרֻבֶת רַק לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַטָּבֶל שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת, וּמִמֵּילָא לֹא הִפְסִיד כְּלוּם. **זֶה הַכְּלָל, כָּל זְמַן שֶׁהַטָּבֶל** שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת **מְרֻבֶּה** בַּתַּעֲרֻבֶת פָּרוֹת, **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם:**

מִשְׁנָה ח מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר כַּדֵּי יַיִן שֶׁל טָבֶל בְּכָל שׁוּרָה, **וְאָמַר,** מִתּוֹךְ **שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה** מְסֻיֶּמֶת חָבִית **אַחַת** קָבַעְתִּי **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן עַל תֵּשַׁע חָבִיּוֹת יַיִן טָבֶל שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם אַחֵר, **וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא** הַשּׁוּרָה שֶׁמִּמֶּנָּה הִפְרִישׁ אֶת הַמַּעֲשֵׂר, **נוֹטֵל שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת לוֹכְסָן** - שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁנִּמְצָאוֹת בִּשְׁתֵּי זָוִיּוֹת זוֹ מוּל זוֹ בְּקֹו אֲלַכְסוֹנִי, כְּגוֹן אַחַת מִקָּרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית וְאַחַת מִקֶּרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, וּמְמַלֵּא מֵהֶם חָבִית אַחַת וְהִיא תִּהְיֶה הַמַּעֲשֵׂר, וְכֵיוָן שֶׁכָּל זָוִית הִיא מִשְּׁנֵי צְדָדִים, נִמְצָא שֶׁבָּחֲבִית הַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ יַיִן מִכָּל הַשּׁוּרוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת [צִיּוּר א]. וְאִם אָמַר, מִתּוֹךְ **חֲצִי שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה** חָבִית **אַחַת** קָבַעְתִּי **מַעֲשֵׂר, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא** אוֹתָהּ חֲצִי שׁוּרָה, **נוֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיּוֹת מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת** וּמְמַלֵּא מֵהֶן חָבִית לְמַעֲשֵׂר, וּבְכָךְ יֵשׁ בָּהּ יַיִן מִכָּל שְׁמוֹנַת חֲצָאֵי הַשּׁוּרוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת [צִיּוּר ב]. וְאִם אָמַר מִתּוֹךְ **שׁוּרָה** אַחַת מֵעֶשֶׂר הַשּׁוּרוֹת, קָבַעְתִּי חָבִית **אַחַת מַעֲשֵׂר, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא, נוֹטֵל שׁוּרָה אַחַת לוֹכְסָן** [-אֲלַכְסוֹנִית] וּמְמַלֵּא חָבִית לְמַעֲשֵׂר מִכָּל עֶשֶׂר שׁוּרוֹת הַחֲצָאִים שֶׁנִּמְצָאוֹת בִּשְׁתֵּי זָוִיּוֹת זוֹ מוּל זוֹ בְּקֹו אֲלַכְסוֹנִי, וּבְכָךְ יֵשׁ בְּחָבִית זוֹ יַיִן מִכָּל הַשּׁוּרוֹת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וּבֵין אִם אָמַר שֶׁיָּחוּלוּ **מַעַשְׂרוֹתֵיהֶן, מַעֲשְׂרוֹת** כָּל **כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ** כְּלוֹמַר, שֶׁיָּחוּלוּ כָּךְ בְּבַת אַחַת, **קָרָא שָׁם** לִשְׁתֵּיהֶן וְחָלִים מַעַשְׂרוֹת שְׁתֵּי הַכַּלְכָּלוֹת בְּבַת אַחַת כָּל אַחַת בַּחֲבֶרְתָּהּ, וְשִׁיֵּר בְּכָל אַחַת מֵהֶן טָבֶל כְּשִׁעוּר הַמַּעַשְׂרוֹת שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַחִיּוּב עַל הַחִיּוּב. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: קָרָא שֵׁם, וְיָכוֹל לְהַפְרִישׁ מֵאֵיזוֹ כַּלְכָּלָה שֶׁיִּרְצֶה, כִּי מְפָרְשִׁים דִּבְרֵיהֶן שֶׁמַּעַשְׂרוֹתֵיהֶן מֵאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁאָרְצָה יִהְיוּ מַעַשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ]: **מִשְׁנָה ז אַף הַפְרָשַׁת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִתְּעָרְבוֹת שׁוֹנוֹת:** מֵאָה פָּרוֹת **טָבֶל** שֶׁהוּרְמָה מֵהֶם רַק תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, **וּמֵאָה** פָּרוֹת **חֻלִּין** מְתֻקָּנִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ, **נוֹטֵל מֵאָה** מֵהַפָּרוֹת לְהַפְרִישׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי כְּדִין כָּל טָבֶל, **וְאֶחָת** נוֹסֶפֶת נוֹטֵל מֵהַמֵּאָה שֶׁל הַחֻלִּין, שֶׁמֵּחֲמַת הַתַּעֲרֻבֶת נַעֲשָׂה דִּין הַחֻלִּין כְּדִין הַטָּבֶל לְגַבֵּי הַפְרָשַׁת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁמַּפְרִישׁ בְּתַעֲרֻבֶת זוֹ רַק אֶת אוֹתָהּ אַחַת שֶׁמַּפְרִישׁ לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מֵהַחֻלִּין. אִם נִתְעָרְבוּ **מֵאָה** פָּרוֹת **טָבֶל** בְּמֵאָה פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, **נוֹטֵל מֵאָה** מֵהַפָּרוֹת לְהַפְרִישׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי כְּדִין כָּל טָבֶל, **וְאֶחָת** מִפָּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, מַפְרִישָׁהּ כִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁכֵּן הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁבְּתַעֲרֻבֶת זוֹ נַעֲשָׂה דִּינוֹ כְּטָבֶל [שֶׁבְּכָל תַּעֲרֻבֶת דָּנִים אֶת הַדָּבָר הַמְעֹרָב כְּאִלּוּ הוּא חָזַר לְקַדְמוּתוֹ, וְהַמַּעֲשֵׂר נִדּוֹן כְּטָבֶל]. וּמִלְּבַד זֹאת צָרִיךְ לְהוֹסִיף וּלְהַפְרִישׁ עוֹד תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִתְּשַׁעִים וְתִשְׁעָה הַפָּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנּוֹתְרוּ בְּיָדוֹ, שֶׁהֲרֵי הֵם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁבְּמָקוֹם לְהַפְרִישׁ עֶשֶׂר פָּרוֹת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מֵאָה הַפָּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר, מַפְרִישׁ עוֹד אֶחָד פָּחוֹת עֶשִׂירִית. אִם נִתְעָרְבוּ **מֵאָה** פָּרוֹת **חֻלִּין מְתֻקָּנִים בְּמֵאָה** פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן. **נוֹטֵל מֵאָה** שֶׁל מַעֲשֵׂר, לְהַפְרִישׁ מֵהֶם עֲשָׂרָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּדִינָם, **וְעֶשֶׂר** נוֹסָפִים מַפְרִישׁ כִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַחֻלִּין הַמְתֻקָּנִים שֶׁנִּזְדַּוְּגוּ מֻחְמֶצֶת הַתַּעֲרֻבֶת כְּמַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁהִפְרִישׁ עֲשָׂרָה פָּרוֹת. **מֵאָה** פָּרוֹת **טָבֶל** שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם **תִּשְׁעִים** פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁנִּתְעָרְבוּ **תִּשְׁעִים טָבֶל וּשְׁמוֹנִים מַעֲשֵׂר** זֶה בָּזֶה, **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם.** שֶׁהֲרֵי בְּכָל תַּעֲרֻבֶת אִם יָכוֹל לְהַפְרִישׁ עָלֶיהָ מִמָּקוֹם אַחֵר, אֵינוֹ מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַטָּבֶל שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת. וְהוּא הַדִּין בְּתַעֲרֻבֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְכָל הַפָּחוֹת עֲשָׂרָה פָּרוֹת טָבֶל יוֹתֵר מֵהַמַּעֲשֵׂר, שֶׁדָּנִים אֶת הַתַּעֲרֻבֶת כְּאִלּוּ הוּא מַפְרִישׁ עָלֶיהָ מִמָּקוֹם אַחֵר, וּמַפְרִישׁ מֵהַתַּעֲרֻבֶת רַק לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַטָּבֶל שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת, וּמִמֵּילָא לֹא הִפְסִיד כְּלוּם. **זֶה הַכְּלָל, כָּל זְמַן שֶׁהַטָּבֶל** שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת **מְרֻבֶּה** בַּתַּעֲרֻבֶת פָּרוֹת, **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם:**

מִשְׁנָה ח מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר כַּדֵּי יַיִן שֶׁל טָבֶל בְּכָל שׁוּרָה, **וְאָמַר,** מִתּוֹךְ **שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה** מְסֻיֶּמֶת חָבִית **אַחַת** קָבַעְתִּי **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן עַל תֵּשַׁע חָבִיּוֹת יַיִן טָבֶל שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם אַחֵר, **וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא** הַשּׁוּרָה שֶׁמִּמֶּנָּה הִפְרִישׁ אֶת הַמַּעֲשֵׂר, **נוֹטֵל שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת לוֹכְסָן** - שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁנִּמְצָאוֹת בִּשְׁתֵּי זָוִיּוֹת זוֹ מוּל זוֹ בְּקֹו אֲלַכְסוֹנִי, כְּגוֹן אַחַת מִקֶּרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית וְאַחַת מִקֶּרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, וּמְמַלֵּא מֵהֶם חָבִית אַחַת וְהִיא תִּהְיֶה הַמַּעֲשֵׂר, וְכֵיוָן שֶׁכָּל זָוִית הִיא מִשְּׁנֵי צְדָדִים, נִמְצָא שֶׁבָּחֲבִית הַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ יַיִן מִכָּל הַשּׁוּרוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת [צִיּוּר א]. וְאִם אָמַר, מִתּוֹךְ **חֲצִי שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה** חָבִית **אַחַת** קָבַעְתִּי **מַעֲשֵׂר, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא** אוֹתָהּ חֲצִי שׁוּרָה, **נוֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיּוֹת מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת** וּמְמַלֵּא מֵהֶן חָבִית לְמַעֲשֵׂר, וּבְכָךְ יֵשׁ בָּהּ יַיִן מִכָּל שְׁמוֹנַת חֲצָאֵי הַשּׁוּרוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת [צִיּוּר ב]. וְאִם אָמַר מִתּוֹךְ **שׁוּרָה** אַחַת מֵעֶשֶׂר הַשּׁוּרוֹת, קָבַעְתִּי חָבִית **אַחַת מַעֲשֵׂר, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא, נוֹטֵל שׁוּרָה אַחַת לוֹכְסָן** [-אֲלַכְסוֹנִית] וּמְמַלֵּא חָבִית לְמַעֲשֵׂר מִכָּל עֶשֶׂר הַחֲצָאִים שֶׁנִּמְצָאוֹת בִּשְׁתֵּי זָוִיּוֹת זוֹ מוּל זוֹ בְּקֹו אֲלַכְסוֹנִי, וּבְכָךְ יֵשׁ בְּחָבִית זוֹ יַיִן מִכָּל הַשּׁוּרוֹת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וּבֵין אִם אָמַר שֶׁיָּחוּלוּ **מַעַשְׂרוֹתֵיהֶן, מַעֲשְׂרוֹת** כָּל **כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ** כְּלוֹמַר, שֶׁיָּחוּלוּ כָּךְ בְּבַת אַחַת, **קָרָא שָׁם** לִשְׁתֵּיהֶן וְחָלִים מַעַשְׂרוֹת שְׁתֵּי הַכַּלְכָּלוֹת בְּבַת אַחַת כָּל אַחַת בַּחֲבֶרְתָּהּ, וְשִׁיֵּר בְּכָל אַחַת מֵהֶן טָבֶל כְּשִׁעוּר הַמַּעַשְׂרוֹת שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ, וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַחִיּוּב עַל הַחִיּוּב. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: קָרָא שֵׁם, וְיָכוֹל לְהַפְרִישׁ מֵאֵיזוֹ כַּלְכָּלָה שֶׁיִּרְצֶה, כִּי מְפָרְשִׁים דִּבְרֵיהֶן שֶׁמַּעַשְׂרוֹתֵיהֶן מֵאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁאָרְצָה יִהְיוּ מַעַשְׂרוֹת כַּלְכָּלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ]: **מִשְׁנָה ז אַף הַפְרָשַׁת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִתְּעָרְבוֹת שׁוֹנוֹת:** מֵאָה פָּרוֹת **טָבֶל** שֶׁהוּרְמָה מֵהֶם רַק תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, **וּמֵאָה** פָּרוֹת **חֻלִּין** מְתֻקָּנִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ, **נוֹטֵל מֵאָה** מֵהַפָּרוֹת לְהַפְרִישׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי כְּדִין כָּל טָבֶל, **וְאֶחָת** נוֹסֶפֶת נוֹטֵל מֵהַמֵּאָה שֶׁל הַחֻלִּין, שֶׁמֵּחֲמַת הַתַּעֲרֻבֶת נַעֲשָׂה דִּין הַחֻלִּין כְּדִין הַטָּבֶל לְגַבֵּי הַפְרָשַׁת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁמַּפְרִישׁ בְּתַעֲרֻבֶת זוֹ רַק אֶת אוֹתָהּ אַחַת שֶׁמַּפְרִישׁ לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מֵהַחֻלִּין. אִם נִתְעָרְבוּ **מֵאָה** פָּרוֹת **טָבֶל** בְּמֵאָה פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, **נוֹטֵל מֵאָה** מֵהַפָּרוֹת לְהַפְרִישׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי כְּדִין כָּל טָבֶל, **וְאֶחָת** מִפָּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, מַפְרִישָׁהּ כִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁכֵּן הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁבְּתַעֲרֻבֶת זוֹ נַעֲשָׂה דִּינוֹ כְּטָבֶל [שֶׁבְּכָל תַּעֲרֻבֶת דָּנִים אֶת הַדָּבָר הַמְעֹרָב כְּאִלּוּ הוּא חָזַר לְקַדְמוּתוֹ, וְהַמַּעֲשֵׂר נִדּוֹן כְּטָבֶל]. וּמִלְּבַד זֹאת צָרִיךְ לְהוֹסִיף וּלְהַפְרִישׁ עוֹד תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִתְּשַׁעִים וְתִשְׁעָה הַפָּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנּוֹתְרוּ בְּיָדוֹ, שֶׁהֲרֵי הֵם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁבְּמָקוֹם לְהַפְרִישׁ עֶשֶׂר פָּרוֹת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מֵאָה הַפָּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר, מַפְרִישׁ עוֹד אֶחָד פָּחוֹת עֶשִׂירִית. אִם נִתְעָרְבוּ **מֵאָה** פָּרוֹת **חֻלִּין מְתֻקָּנִים בְּמֵאָה** פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן. **נוֹטֵל מֵאָה** שֶׁל מַעֲשֵׂר, לְהַפְרִישׁ מֵהֶם עֲשָׂרָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּדִינָם, **וְעֶשֶׂר** נוֹסָפִים מַפְרִישׁ כִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַחֻלִּין הַמְתֻקָּנִים שֶׁנִּזְדַּוְּגוּ מֻחְמֶצֶת הַתַּעֲרֻבֶת כְּמַעֲשֵׂר. וְנִמְצָא שֶׁהִפְרִישׁ עֲשָׂרָה פָּרוֹת. **מֵאָה** פָּרוֹת **טָבֶל** שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם **תִּשְׁעִים** פָּרוֹת **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁנִּתְעָרְבוּ **תִּשְׁעִים טָבֶל וּשְׁמוֹנִים מַעֲשֵׂר** זֶה בָּזֶה, **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם.** שֶׁהֲרֵי בְּכָל תַּעֲרֻבֶת אִם יָכוֹל לְהַפְרִישׁ עָלֶיהָ מִמָּקוֹם אַחֵר, אֵינוֹ מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַטָּבֶל שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת. וְהוּא הַדִּין בְּתַעֲרֻבֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְכָל הַפָּחוֹת עֲשָׂרָה פָּרוֹת טָבֶל יוֹתֵר מֵהַמַּעֲשֵׂר, שֶׁדָּנִים אֶת הַתַּעֲרֻבֶת כְּאִלּוּ הוּא מַפְרִישׁ עָלֶיהָ מִמָּקוֹם אַחֵר, וּמַפְרִישׁ מֵהַתַּעֲרֻבֶת רַק לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַטָּבֶל שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת, וּמִמֵּילָא לֹא הִפְסִיד כְּלוּם. **זֶה הַכְּלָל, כָּל זְמַן שֶׁהַטָּבֶל** שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת **מְרֻבֶּה** בַּתַּעֲרֻבֶת פָּרוֹת, **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם:**

מִשְׁנָה ח מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר כַּדֵּי יַיִן שֶׁל טָבֶל בְּכָל שׁוּרָה, **וְאָמַר,** מִתּוֹךְ **שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה** מְסֻיֶּמֶת חָבִית **אַחַת** קָבַעְתִּי **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן עַל תֵּשַׁע חָבִיּוֹת יַיִן טָבֶל שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם אַחֵר, **וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא** הַשּׁוּרָה שֶׁמִּמֶּנָּה הִפְרִישׁ אֶת הַמַּעֲשֵׂר, **נוֹטֵל שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת לוֹכְסָן** - שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁנִּמְצָאוֹת בִּשְׁתֵּי זָוִיּוֹת זוֹ מוּל זוֹ בְּקֹו אֲלַכְסוֹנִי, כְּגוֹן אַחַת מִקֶּרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית וְאַחַת מִקֶּרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, וּמְמַלֵּא מֵהֶם חָבִית אַחַת וְהִיא תִּהְיֶה הַמַּעֲשֵׂר, וְכֵיוָן שֶׁכָּל זָוִית הִיא מִשְּׁנֵי צְדָדִים, נִמְצָא שֶׁבָּחֲבִית הַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ יַיִן מִכָּל הַשּׁוּרוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת [צִיּוּר א]. וְאִם אָמַר, מִתּוֹךְ **חֲצִי שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה** חָבִית **אַחַת** קָבַעְתִּי **מַעֲשֵׂר, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא** אוֹתָהּ חֲצִי שׁוּרָה, **נוֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיּוֹת מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת** וּמְמַלֵּא מֵהֶן חָבִית לְמַעֲשֵׂר, וּבְכָךְ יֵשׁ בָּהּ יַיִן מִכָּל שְׁמוֹנַת חֲצָאֵי הַשּׁוּרוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת [צִיּוּר ב]. וְאִם אָמַר מִתּוֹךְ **שׁוּרָה** אַחַת מֵעֶשֶׂר הַשּׁוּרוֹת, קָבַעְתִּי חָבִית **אַחַת מַעֲשֵׂר, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא, נוֹטֵל שׁוּרָה אַחַת לוֹכְסָן** [-אֲלַכְסוֹנִית] וּמְמַלֵּא חָבִית לְמַעֲשֵׂר מִכָּל עֶשֶׂר הַחֲצָאִים שֶׁנִּמְצָאוֹת בִּשְׁתֵּי זָוִיּוֹת זוֹ מוּל זוֹ בְּקֹו אֲלַכְסוֹנִי, וּבְכָךְ יֵשׁ בְּחָבִית זוֹ יַיִן מִכָּל הַשּׁוּרוֹת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וּבֵין אִם

סְלִיק מַסֶּכֶת דְּמַאי

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם

פֶּרֶק א הַחִטִּים וְהַזּוּנִין אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַשִּׁעוֹרִים וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, הַכֻּסְמִין וְהַשִּׁיפוֹן, הַפּוֹל וְהַסַּפִּיר, הַפֶּרְקְדָן וְהַטַּחַב, וּפוֹל הַלָּבָן וְהַשְּׁעוּעִית, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה: **ב** הַקִּשּׁוּת וְהַמְּלָפְפוֹן, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כִּלְאַיִם. חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גְּלִים, עֲלָשִׁין וְעֲלָשִׁי שָׂדֶה, כְּרִישִׁים וּכְרִישֵׁי שָׂדֶה, כֶּסְבָּר וְכֶסְבַּר שָׂדֶה, חַרְדָּל וְחַרְדָּל מִצְרִי, וּדְלַעַת הַמִּצְרִית וְהָרְמוּצָה, פּוֹל הַמִּצְרִי וְהֶחָרוּב, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה:

סְלִיק מַסֶּכֶת דְּמַאי

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם

פֶּרֶק א הַחִטִּים וְהַזּוּנִין אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַשִּׁעוֹרִים וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, הַכֻּסְמִין וְהַשִּׁיפוֹן, הַפּוֹל וְהַסַּפִּיר, הַפֶּרְקְדָן וְהַטַּחַב, וּפוֹל הַלָּבָן וְהַשְּׁעוּעִית, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה: **ב** הַקִּשּׁוּת וְהַמְּלָפְפוֹן, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כִּלְאַיִם. חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גְּלִים, עֲלָשִׁין וְעֲלָשֵׁי שָׂדֶה, כְּרִישִׁים וּכְרִישֵׁי שָׂדֶה, כֶּסְבָּר וְכֶסְבַּר שָׂדֶה, חַרְדָּל וְחַרְדָּל מִצְרִי, וּדְלַעַת הַמִּצְרִית וְהָרְמוּצָה, פּוֹל הַמִּצְרִי וְהֶחָרוּב, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה:

**פֶּר

משניות

מִשְׁנָה ג הַלֶּפֶת וְהַנַּפּוּץ [-מִין צִנּוֹן שֶׁעָלָיו דּוֹמִים לְעֲלֵי הַלֶּפֶת], הַכְּרוּב וְהַתְּרוּבְתּוֹר [-מִין כְּרוּב שֶׁקְּלָחָיו דַּקִּים], הַתְּרָדִים וְהַלְּעוֹנִים, אַף זוּגוֹת אֵלּוּ אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא, הַשּׁוּם וְהַשּׁוּמָנִית [-שׁוּם קָטָן הַגָּדֵל בַּמִּדְבָּר], הַבָּצָל וְהַבְּצַלְצוּל [-בָּצָל מִדְּבָרִי קָטָן], וְהַתֶּרְמוֹס [-מִין קִטְנִית מַר שֶׁמְּבַשְּׁלִים אוֹתוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת לְהַמְתָּקָתוֹ וְנֶאֱכָל בְּקִנּוּחַ סְעוּדָה] וְהַפִּלְסְלוֹס [-מִין תֶּרְמוֹס], אַף זוּגוֹת אֵלּוּ אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה - כָּל אֶחָד עִם בֶּן זוּגוֹ: **מִשְׁנָה ד אֵילָנוֹת הַחֲשׁוּבִים מִין אֶחָד לְעִנְיַן אִסּוּר הַרְכָּבָה:** וּבְאֵילָן, הָאֲגָסִים וְהַקְּרוּסְטְמֵלִין [-מִין אֲגָסִים קְטַנִּים], הַפָּרִישִׁים [-חֲבוּשִׁים] וְהָעֲזָרָדִים, הַזּוּגוֹת הַלָּלוּ אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה לְעִנְיַן אִסּוּר הַרְכָּבַת עֲנַף אִילָן עַל אִילָן מִמִּין אַחֵר. **מֵינֵי אֵילָנוֹת הַחֲשׁוּבִים שְׁנֵי מִינִים עַל אַף דִּמְיוֹנָם:** הַתַּפּוּחַ וְהַחַזָּרָד [-תַּפּוּחַ הַיַּעַר], הַפַּרְסְקִים [-הָאֲפַרְסְקִים] שְׁקֶדִנּוֹתָם דּוֹמִים לִשְׁקֵדִים וְהַשִּׁזְפִין, הַשִּׁזְפִין [-פְּרִי מֵרְכָּב מִזִּית וְרִמּוֹן] וְהָרִימִין, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה, וַאֲסוּרִים בְּהַרְכָּבָה: **מִשְׁנָה ה זְרָעִים דּוֹמִים הַחֲשׁוּבִים שְׁנֵי מִינִים:** הַצְּנוֹן וְהַנַּפּוּץ [-מִין צְנוֹן] שֶׁפֵּרוֹתֵיהֶם וַעֲלֵיהֶם דּוֹמִים זֶה לָזֶה, הַחַרְדָּל וְהַלֶּפֶת, וּדְלַעַת יְוָנִית עִם דְּלַעַת הַמִּצְרִית וּדְלַעַת הָרִמּוֹצָה (לעיל מ"ב), אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה שְׁנֵי הַמִּינִים שֶׁבְּכָל זוּג, אַף עַל פִּי כֵן הֵם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה, מִפְּנֵי שֶׁטַּעְמָם שׁוֹנֶה, וְהוֹלְכִים בָּזֶה אַחַר טַעַם הַפֵּרִי: **מִשְׁנָה ו בַּעֲלֵי חַיִּים הַחֲשׁוּבִים שְׁנֵי מִינִים לְעִנְיַן אִסּוּר הַרְכָּבָה:** הַזְּאֵב וְהַכֶּלֶב, **הַכֶּלֶב הַכַּפְרִי** [-כֶּלֶב קָטָן שֶׁגָּדֵל בַּכְּפָרִים וְדוֹמֶה לְשׁוּעָל] וְהַשּׁוּעָל, **הָעִזִּים וְהַצְּבָאִים**, הַיְּעֵלִים [-מִין חַיָּה, 'אַקוֹ' הַמְּזֻכָּר בַּתּוֹרָה] וְהָרְחֵלִים, **הַסּוּס וְהַפֶּרֶד, הַפֶּרֶד וְהַחֲמוֹר, הַחֲמוֹר וְהָעָרוֹד** [-חֲמוֹר הַבָּר], כָּל הַזּוּגוֹת הַלָּלוּ אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה, לְעִנְיַן אִסּוּר הַרְכָּבָה: **מִשְׁנָה ז אִסּוּר הַרְכָּבַת גִּדּוּלֵי קַרְקַע:** אֵין מְבִיאִין [-מַרְכִּיבִים] אֵילָן בְּאֵילָן, בִּשְׁנֵי מִינֵי אִילָנוֹת מֵאֲכָל, אוֹ אִילָן סָרָק וְאִילָן מַאֲכָל. [אֲבָל אִילָן סָרָק בְּאִילָן סָרָק מֻתָּר, שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים מִין אֶחָד, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים פֵּרוֹת]. וְכֵן אֵין מַרְכִּיבִים יָרָק בְּיָרָק שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וְלֹא אֵילָן בְּיָרָק, וְלֹא יָרָק בְּאִילָן. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר יָרָק בְּאִילָן אוֹ אִילָן בְּיָרָק, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מִתְאַחִים זֶה עִם זֶה. וְאִלּוּ תָּנָא קַמָּא אוֹסֵר כֵּיוָן שֶׁמִּכָּל מָקוֹם יוֹנְקִים זֶה מִזֶּה (תפא"י): **מִשְׁנָה ח אֲפִלּוּ הַרְכָּבַת אִילָן וְיָרָק זֶה בָּזֶה:** אֵין נוֹטְעִין יָרָקוֹת בְּתוֹךְ סַדָּן [-גֶּזַע אִילָן שֶׁנִּקְצַץ וְשָׁרְשָׁיו עוֹדָם בָּאָרֶץ] שֶׁל עֵץ הַשִּׁקְמָה [-אִילָן תְּאֵנָה הַגָּדֵל בַּיְּעָרוֹת]. וְכֵן אֵין מַרְכִּיבִין עֵשֶׂב הַנִּקְרָא פִּיגָם עַל גַּבֵּי אִילָן שֶׁל קִדָּה לְבָנָה [-מִין בְּשָׂמִים], מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַרְכָּבַת יָרָק בְּאִילָן וְאֵין הַרְכָּבַת אִילָן בְּיָרָק, וְלֹא יָרָק בְּאִילָן. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר יָרָק בְּאִילָן. הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא, הַשּׁוּם וְהַשּׁוּמָנִית, הַבָּצָל וְהַבְּצַלְצוּל, וְהַתֶּרְמוֹס וְהַפִּלְסְלוֹס, אֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה: **ד** וּבְאֵילָן, הָאֲגָסִים וְהַקְּרוּסְטְמֵלִין, הַפָּרִישִׁים וְהָעֲזָרָדִים, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. הַתַּפּוּחַ וְהַחַזָּרָד, הַפַּרְסְקִים וְהַשְּׁקֵדִין, הַשִּׁזְפִין וְהָרִימִין, אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמִין זֶה לָזֶה, כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה: **ה** הַצְּנוֹן וְהַנַּפּוּץ, הַכְּרוּב וְהַתְּרוּבְתּוֹר, הַתְּרָדִים וְהַלְּעוֹנִים, אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה

משניות

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם פֶּרֶק ב

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁאָמְרוּ לְהַחְמִיר בְּזֶרְעוֹנֵי גִּנָּה דַּקִּים, וְהִצְרִיכוּ לְמַעֲטָם בְּשִׁעוּר מוּעָט שֶׁל בֵּיצָה וּמֶחֱצָה לִסְאָה, כָּךְ אָמְרוּ גַּם לְהָקֵל בְּזֶרְעוֹנֵי גִּנָּה גַּסִּים, שֶׁאֵינָם אוֹסְרִים אֶת הַתַּעֲרֹבֶת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מֵהַגִּנָּה בְּבֵית סְאָה. וְלָכֵן זֶרַע הַפִּשְׁתָּן שֶׁנִּתְעָרֵב בִּתְבוּאָה, מִצְטָרְפָת - הַפִּשְׁתָּן, לֶאֱסֹר אֶת הַתַּעֲרֹבֶת רַק אִם יֵשׁ בַּפִּשְׁתָּן שִׁלְשָׁת רְבָעֵי הַקַּב, שֶׁהוּא שִׁעוּר אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע **בְּנוֹפֶל לְבֵית סְאָה** - אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשִּׁעוּר הַגִּנָּה בְּבֵית סְאָה, שֶׁהוּא שָׁלֹשׁ סְאִים:

מִשְׁנָה ג: שִׁעוּר הַגִּנָּה בַּשָּׂדֶה: הָיְתָה שָׂדֶהוּ זְרוּעָה חִטִּים וְנִמְלַךְ לְזָרְעָהּ שְׂעוֹרִים, יַמְתִּין לָהּ מִלְזָרַע אֶת הַשְּׂעוֹרִים עַד שֶׁתַּתְלִיעַ - הַזְּרִיעָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁל הַחִטִּים, וְהוּא שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּקַרְקַע לַחָה, וּבִיבֶשָׁה זְמַן רַב יוֹתֵר, וְאַחַר כָּךְ **יוֹפֵךְ** [-יַהֲפֹךְ] אֶת הַקַּרְקַע בְּמַחֲרֵשָׁה, וְעַל יְדֵי כָּךְ לֹא יִצְמְחוּ הַחִטִּים, **וְאַחַר כָּךְ יִזְרַע** אֶת הַשְּׂעוֹרִים. וְאִם כְּבָר **צִמְּחָה** הַשָּׂדֶה אֶת הַחִטִּים, **לֹא יֹאמַר אֶזְרַע** שְׂעוֹרִים, **וְאַחַר כָּךְ אוֹפֵךְ** [-אֶהֱפֹךְ] אֶת הַחִטִּים, שֶׁהֲרֵי הֵן נִכָּרוֹת וּבְוַדַּאי יַהֲפֹךְ אֶת כֻּלָּם (תוי"ט), **אֶלָּא הוֹפֵךְ** תְּחִלָּה אֶת הַחִטִּים, **וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵעַ** שְׂעוֹרִים. **וְכַמָּה יְהֵא חוֹרֵשׁ** - בְּאֵיזוֹ צְפִיפוּת יַחֲרֹשׁ קֹדֶם זְרִיעַת הַשְּׂעוֹרִים. דַּי לוֹ שֶׁיַּחֲרֹשׁ **כְּתַלְמֵי** [-בְּקָעֵי הַחֲרִישָׁה] **הָרְבִיעָה** - שֶׁחוֹרְשִׁים אֲחֲרֵי יְרִידַת הַגְּשָׁמִים, שֶׁהֵם תְּלָמִים מְרֻוָּחִים. **אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר, צָרִיךְ לַחֲרֹשׁ עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יְשַׁיֵּר** שָׁטַח לֹא חָרוּשׁ בְּשִׁעוּר **רֹבַע לְבֵית סְאָה**, כְּלוֹמַר, בְּשִׁעוּר אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשָּׁטַח הַשָּׂדֶה [שֶׁרֹבַע קַב הוּא אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִסְּאָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה קַבִּים]:

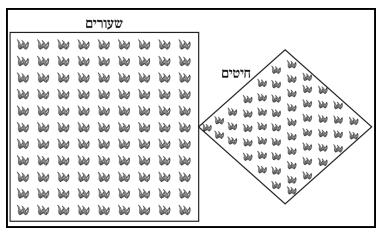
מִשְׁנָה ד: הַפִּיכַת שָׂדֶה תְּבוּאָה לְכֶרֶם וּלְהֶפֶךְ: הָיְתָה שָׂדֶהוּ זְרוּעָה תְּבוּאָה, וְנִמְלַךְ לְנָטְעָהּ גְּפָנִים, וְעָלָיו לַהֲפֹךְ אֶת הַזֶּרַע קֹדֶם לַנְּטִיעָה כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵעָבֵר עַל אִסּוּר כִּלְאֵי הַכֶּרֶם כְּשֶׁיִּהְיוּ בַּשָּׂדֶה גְּפָנִים וּתְבוּאָה כְּאֶחָד. **לֹא יֹאמַר אֶטַּע אֶת הַגֶּפֶן **וְאַחַר כָּךְ אוֹפֵךְ, אֶלָּא הוֹפֵךְ וְאַחַר כָּךְ נוֹטֵעַ. הָיְתָה שָׂדֶהוּ נְטוּעָה גְּפָנִים וְנִמְלַךְ לִזְרָעָהּ תְּבוּאָה, לֹא יֹאמַר אֶזְרַע** אֶת הַתְּבוּאָה תְּחִלָּה **וְאַחַר כָּךְ אֲשָׁרֵשׁ** - אֶעֱקֹר אֶת שָׁרְשֵׁי הַגֶּפֶן, **אֶלָּא מְשָׁרֵשׁ וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵעַ. וְאִם רָצָה,** אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲקֹר לְגַמְרֵי אֶת הַגֶּפֶן תְּחִלָּה, **אֶלָּא גּוֹמֵם** [-קוֹצֵץ] תְּחִלָּה אֶת הַגֶּפֶן **עַד שֶׁיִּשָּׁאֵר בָּהּ פָּחוֹת מִטֶּפַח** מֵעַל הַקַּרְקַע, **וְזוֹרֵעַ** אֶת הַתְּבוּאָה, **וְאַחַר כָּךְ מְשָׁרֵשׁ** אֶת הַגֶּפֶן:

מִשְׁנָה ה: שִׁעוּר שָׂדֶה הַזְּרוּעָה בְּמִינִים שֶׁאֵינָם מַתְלִיעִים: הָיְתָה שָׂדֶהוּ זְרוּעָה קִנְבּוֹס [-מִין תַּבְלִין] **אוֹ לוּף** [-מִין בָּצָל], **לֹא יְהֵא זוֹרֵעַ וּבָא עַל גַּבֵּיהֶם** זֶרַע אַחֵר, לְפִי **שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין אֶלָּא לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים** - שֶׁזַּרְעֵיהֶם מִתְקַיְּמִים בַּקַּרְקַע שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאֵינָם מַתְלִיעִים, וְצוֹמְחִים אַף לְאַחַר שֶׁנֶּחְרְשׁוּ. **קִיּוּם כִּלְאַיִם בְּמִינִים הַמְּזִיקִים זֶה לָזֶה: תְּבוּאָה שֶׁעָלוּ** [-שֶׁצָּמְחוּ] **בָּהֶן סְפִיחֵי אִסְטִיס** [-מַהָאִסְטִיס שֶׁהָיָה זָרוּעַ בְּשָׂדֶה זוֹ קֹדֶם שֶׁזָּרְעָהּ תְּבוּאָה וְנִקְצַר [וְהַסְּפִיחִים הֵם מַה שֶּׁחוֹזֵר וְצוֹמֵחַ שֵׁנִית אַחַר הַקְּצִירָה, אוֹ מַה שֶּׁצָּמַח מֵהַזֶּרַע שֶׁנָּפַל בְּשָׁעַת הַקְּצִירָה]. **וְכֵן מְקוֹם הַגְּרָנוֹת** שֶׁדָּשִׁים בּוֹ תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת, **שֶׁעָלוּ** [-שֶׁצָּמְחוּ] **בָּהֶן מִינִין הַרְבֵּה** מֵהַזְּרָעִים שֶׁנָּפְלוּ שָׁם בְּשָׁעַת הַדִּישָׁה (תפא"י). **וְכֵן תִּלְתָּן** - צֶמַח שֶׁרְגִילִים לִצְמֹחַ עִמּוֹ מִינִים אֲחֵרִים (שם), **שֶׁהֶעֱלָה מִינֵי צְמָחִים,** בָּאֲפָנִים אֵלּוּ **אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ** - אֶת בַּעַל הַשָּׂדֶה, **לְנַכֵּשׁ** [-לְעַקֵּר מֵהַשֹּׁרֶשׁ] אֶת הַמִּינִים שֶׁצָּמְחוּ, וְאַף שֶׁאָסוּר לְקַיְּמָם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, מִשּׁוּם שֶׁבָּלְאוּ הָכִי סוֹפוֹ לְעָקְרָם, שֶׁסְּפִיחֵי הָאִסְטִיס מַזִּיקִים לַתְּבוּאָה, וּמִינֵי הַצְּמָחִים מַזִּיקִים לַתִּלְתָּן, וְכֵן הַזְּרָעִים מַזִּיקִים לִמְקוֹם הַגְּרָנוֹת וּמְקַלְקְלִים אֶת הַקַּרְקַע שֶׁלֹּא תְּהֵא רְאוּיָה לְדִישָׁה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה כִּמְקַיְּמִים כִּלְאַיִם בְּשָׂדֶהוּ. אוּלָם **אִם נִכֵּשׁ** חֵלֶק מֵהַצְּמָחִים, **אוֹ כִּסָּח** [-חָתַךְ] אֶת עֲלֵיהֶם, גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁנִּחַ לוֹ בְּמַה שֶׁנִּשְׁאַר, וְלָכֵן **אוֹמְרִים לוֹ, עֲקֹר אֶת הַכֹּל חוּץ מִמִּין אֶחָד,** שֶׁהוּא נִרְאֶה כִּמְקַיְּמִים כִּלְאַיִם:

מִשְׁנָה ו: זְרִיעַת מִינִים שׁוֹנִים בְּסָמִיכוּת זוֹ לָזוֹ: הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שָׂדֶהוּ מֶשֶׁר מִשֶּׁר [-עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת] **מִכָּל מִין,** כָּל עֲרוּגָה שֶׁל מִין אַחֵר, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** יַרְחִיק הָעֲרוּגוֹת זוֹ מִזּוֹ כְּשִׁעוּר רֹחַב **שִׁלְשָׁה תְּלָמִים שֶׁל פָּתִיחַ** [-מַחֲרֵשָׁה] וְהוּא רֹחַב שְׁתֵּי אַמּוֹת. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** צָרִיךְ לְהַרְחִיק כְּמִלֹּא עֹמֶק עֲשָׂרָה וְרֹחַב עֲשָׂרָה, וּלְסֶלַע שֶׁהוּא גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּלְחָרִיץ שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה וְרֹחַב עֲשָׂרָה, וּלְאִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל הָאָרֶץ, וְלִסְלַע שֶׁהוּא גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְרֹחַב אַרְבָּעָה, וּלְאִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל הָאָרֶץ, וְלִסְלַע שֶׁהוּא גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְרֹחַב אַרְבָּעָה:

המבוארות

- כְּרֹחַב **הָעֹל הַשָּׁרוֹנִי** - הָעֹל שֶׁחוֹרְשִׁים בּוֹ בַּשָּׁרוֹן שֶׁהִיא בִּקְעָה, וְעֹל זֶה רָחָב מֵהָעֹל שֶׁחוֹרְשִׁים בּוֹ בָּהָר. **וּקְרוֹבִין דִּבְרֵי אֵלּוּ לְהִיוֹת כְּדִבְרֵי אֵלּוּ,** שֶׁאֵין הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּין הַשִּׁעוּרִים. וְכָל שֶׁהַרְחִיק בְּשִׁעוּר זֶה לְאָרְךְ שְׁתֵּי אַמּוֹת, דַּי בְּכָךְ אֲפִלּוּ שֶׁהַמָּרְחָק מֵצֵר וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁנִּשְׁאָר בְּסוֹפוֹ רֶוַח מַשֶּׁהוּ בִּלְבַד, שֶׁבְּכָךְ כְּבָר אֵין הָעֲרוּגוֹת נִרְאוֹת כִּזְרוּעוֹת בְּתַעֲרֹבֶת. אָמְנָם לְזָרְעָם בְּסָמִיכוּת מַמָּשׁ אָסוּר מִדְּרַבָּנָן, מִשּׁוּם מַרְאִית עַיִן, וְאִלּוּ מִדְּאוֹרָיְתָא אֲסוּרָה רַק זְרִיעַת שְׁנֵי מִינִים בְּמַפֹּלֶת יָד [-בְּבַת אַחַת]: **מִשְׁנָה ז: סְמִיכַת שְׁנֵי מִינִים בִּשְׁתֵּי שָׂדוֹת: הָיָה רֹאשׁ תּוֹר חִטִּים** - קֶרֶן זָוִית שֶׁל שָׂדֶה חִטִּים [תּוֹר' הוּא תַּכְשִׁיט אִשָּׁה בְּצוּרַת מְשֻׁלָּשׁ, וְעַל שְׁמוֹ נִקְרָא קֶרֶן זָוִית שֶׁל שָׂדֶה 'רֹאשׁ תּוֹר'], **שֶׁנִּכְנַס בְּתוֹךְ** שָׂדֶה **שֶׁל שְׂעוֹרִים, מֻתָּר** וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** - הָ'רֹאשׁ תּוֹר' **נִרְאֶה כְּסוֹף שָׂדֶהוּ,** וְלֹא כְּחֵלֶק מִשָּׂדֶה הַשְּׂעוֹרִים, וְנִכָּר שֶׁלֹּא נִזְרְעוּ הַחִטִּים וְהַשְּׂעוֹרִים בְּעֵרְבּוּבְיָא.

הָיְתָה הַשָּׂדֶה **שָׁלוֹ** זְרוּעָה **חִטִּים,** וְהַשָּׂדֶה הַסְּמוּכָה **שֶׁל חֲבֵרוֹ** זְרוּעָה **מִין אַחֵר, מֻתָּר לִסְמֹךְ לוֹ** בְּקִצְבָּה הַשָּׂדֶה **שֶׁלּוֹ מְאוֹתוֹ הַמִּין** שֶׁזָּרוּעַ בְּשָׂדֶה חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּסוֹף שָׂדֶה חֲבֵרוֹ, וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּמַעֲרָב בְּחִטִּים, וְאַף שֶׁנִּזְרְאָה שֶׁחִטָּיו סְמוּכִים לַמִּין הָאַחֵר שֶׁבְּשָׂדֶה חֲבֵרוֹ, מֻתָּר לִסְמֹךְ מִין אַחַר לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ. הָיְתָה הַשָּׂדֶה **שֶׁלּוֹ** זְרוּעָה **חִטִּים, וְשֶׁל חֲבֵרוֹ** זְרוּעָה **חִטִּים, מֻתָּר לִסְמֹךְ לוֹ** - לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ **תֶּלֶם** אֶחָד **שֶׁל פִּשְׁתָּן,** בִּכְדֵי לִבְדֹּק אִם שָׂדֶה זוֹ טוֹבָה לִזְרִיעַת פִּשְׁתָּן. וְאֵין בְּכָךְ מִשּׁוּם מַרְאִית עַיִן, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִזְרֹעַ פִּשְׁתָּן בְּשִׁעוּר מוּעָט שֶׁכָּזֶה, וַהֲרֵי זֶה כְּזוֹרֵעַ לְהַשְׁחָתָה שֶׁאֵין בּוֹ אִסּוּר. וְאוּלָם **לֹא יִזְרַע** שָׁם **תֶּלֶם שֶׁל מִין אַחֵר,** אַף אִם כַּוָּנָתוֹ לִבְדִיקַת הַשָּׂדֶה, מִשּׁוּם שֶׁמִּמִּינִים אֲחֵרִים לִפְעָמִים זוֹרְעִים רַק תֶּלֶם אֶחָד, וְהָרוֹאֶה יִסְבֹּר שֶׁזָּרְעוּ לַהֲנוֹת מִמֶּנּוּ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֶחָד** [-בֵּין] **זֶרַע פִּשְׁתָּן וְאֶחָד** [-וּבֵין] **כָּל הַמִּינִין,** אֲסוּרִים אַף בִּזְרִיעַת תֶּלֶם אֶחָד, שֶׁכֵּן הָרוֹאֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְשֵׁם מָה זָרְעוּ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף בְּאֶמְצַע שָׂדֶהוּ מֻתָּר לִבְדֹּק** אֶת הַשָּׂדֶה **בְּתֶלֶם שֶׁל פִּשְׁתָּן** כֵּיוָן שֶׁנִּכְּר כַּוָּנָתוֹ רַק לִבְדִיקַת הַשָּׂדֶה. אֲבָל חֲכָמִים אָסְרוּ זֹאת מִשּׁוּם מַרְאִית עַיִן, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִבְדֹּק אֶת הַשָּׂדֶה בְּאֶמְצָעִיתָהּ:

מִשְׁנָה ח: אֵין סוֹמְכִין לְשָׂדֶה תְּבוּאָה גְּדוֹלֵי חֲרִיצָה [-מִין כַּרְכֹּם], וַאֲפִלּוּ לְיֵד שָׂדֶה הַסְּמוּכָה **שֶׁל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְרֹחַב אַרְבָּעָה** טְפָחִים, כְּשֶׁמַּעֲבִרוֹ הַשֵּׁנִי זָרוּעַ מִין אַחֵר. וְהוּא הַדִּין לְזָרְעָם בְּסָמוּךְ לִתְבוּאָתוֹ. **אֲבָל סוֹמְכִין לְשָׂדֶה יְרָקוֹת** שֶׁל אָדָם אַחֵר **חֲרָדָל וְחָרִיעַ,** לְפִי שֶׁאֵינָם מַזִּיקִים לַיְּרָקוֹת, וְיֵבִין הָרוֹאֶה שֶׁהוּא שָׂדֶה שֶׁל אָדָם אַחֵר, הַמֻּתָּר בְּזֶרַע מִין אַחֵר כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **הַפֶּסֶק הַמַּתִּיר זְרִיעַת שְׁנֵי מִינִים**

מִשְׁנֵי עֲבָרָיו: וְסוֹמֵךְ מִין אַחֵר מֵהַמִּין שֶׁזָּרוּעַ בְּשָׂדֶהוּ, **לְבוּר** - שֶׁטַח שֶׁאֵינוֹ חָרוּשׁ וְאֵינוֹ זָרוּעַ בְּגֹדֶל שֶׁל מָקוֹם זְרִיעַת רֻבַּע קַב תְּבוּאָה [וְיֹבֶאר שִׁעוּרוֹ בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה] אוֹ יוֹתֵר, אַף שֶׁבְּצִדּוֹ הַשֵּׁנִי זְרוּעָה שָׂדֶהוּ מִין אַחֵר, **וּלְנִיר** - וְכֵן סוֹמֵךְ מִין אַחֵר לְשֶׁטַח חָרוּשׁ בְּשִׁעוּר זֶה. **וּלְגֶפֶה** - אוֹ לְגֶדֶר אֲבָנִים סְדוּרוֹת כְּחוֹמָה בְּלֹא טִיט. **וּלְדֶרֶךְ** - אוֹ לְדֶרֶךְ שֶׁרְחָבָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, וַאֲפִלּוּ הִיא דֶּרֶךְ שֶׁל יָחִיד. **וּלְגֶדֶר שֶׁהוּא גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּלְחָרִיץ** [-חֲפִירָה] **שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה וְרֹחַב אַרְבָּעָה** טְפָחִים. **וּלְאִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ** [-מְסוֹכֵךְ] **עַל הָאָרֶץ,** שֶׁעֲנָפָיו מִשְׁתַּפְּלִים וְיוֹרְדִים עַד לִגְבֹהַּ שֶׁל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים מֵהַקַּרְקַע, כִּי הָעֲנָפִים חוֹצְצִים בֵּין הַמִּין הַזָּרוּעַ תַּחַת הָאִילָן לַמִּין הַזָּרוּעַ מִחוּצָה לוֹ. וְכֵן סוֹמֵךְ **לְסֶלַע שֶׁהוּא גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה** טְפָחִים **וְרֹחַב אַרְבָּעָה** טְפָחִים, כְּשֶׁמַּעֲבִרוֹ הַשֵּׁנִי זָרוּעַ מִין אַחֵר. וְהוּא הַדִּין

לְגָדֵר וְגָפָה בְּשֹׁעוּר זֶה, אֶלָּא שֶׁאֵפִלּוּ סָלַע אֵינוֹ מַפְסִיק אֶלָּא בְּשִׁעוּר זֶה:

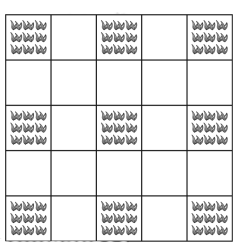
מִשְׁנָה ט זְרִיעַת שָׂדֶה בִּרְבּוּי מִינִים: הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שָׂדֵהוּ קְרָחַת קְרָחַת - עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת [כְּנוּיָהּ שֶׁל עֲרוּגָה מֵרֻבַּעַת קֹדֶם זְרִיעָתָהּ הוּא 'קְרָחַת' שֶׁמַּשְׁמָעָהּ מָקוֹם פָּנוּי] וּלְזָרְעָהּ **מִכָּל מִין,** כָּל קְרָחַת מִין אַחֵר, **עוֹשֶׂה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קְרָחוֹת לְבֵית סְאָה** - יְחַלֵּק קַרְקַע בְּגֹדֶל בֵּית סְאָה לְעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קְרָחוֹת מְרֻבָּעוֹת שָׁווֹת, **מִקְרַחַת לְבֵית רֹבַע** - כַּאֲשֶׁר כָּל קְרַחַת הִיא בְּגֹדֶל שֶׁל בֵּית רֹבַע הַקַּב, הַיְינוּ חֵלֶק אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִבֵּית סְאָה [וּבַחֲלֹקֶת בֵּית סְאָה שֶׁל חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, תִּהְיֶה כָּל עֲרוּגָה עֶשֶׂר אַמּוֹת עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת וּשְׁנֵי טְפָחִים וּמֶחֱצָה. שֶׁאִם תַּעֲשֶׂה מִבֵּית סְאָה - שֶׁהוּא אַלְפַּיִם וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמּוֹת מְרֻבָּעוֹת - עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ עֲרוּגוֹת, תִּהְיֶה כָּל אַחַת עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר. וּכְשֶׁתַּקַּח אַחַת מֵהֶן - כְּדֵי לְהַשְׁאִיר רַק עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע עֲרוּעוֹת תִּהְיֶה כָּל רְצוּעָה שְׁנֵי טְפָחִים וּמֶחֱצָה עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת, כִּי עֶשֶׂר אַמּוֹת בְּנוֹת שֵׁשָׁה טְפָחִים הֵן שִׁשִּׁים אַמָּה, וּבַחֲלֹקָה לְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה הֵם טְפָחִים וּמֶחֱצָה]. **וְזוֹרֵעַ בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ כָּל קַרְחַת **כָּל מִין שֶׁיִּרְצֶה,** וְנִמְצָא זוֹרֵעַ בְּבֵית סְאָה עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִינִים שׁוֹנִים לְלֹא הַרְחָקָה כְּלָל, מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר הָעֲרוּגוֹת מְרֻבָּעוֹת וּמְחֻלָּקוֹת בְּאֹפֶן זֶה הֵן נִרְאוֹת מֻפְרָשׁוֹת וּמֻבְדָּלוֹת זוֹ מִזּוֹ, וְאֵינָן מְעֹרְבָבוֹת. **הָיְתָה** בְּתוֹךְ שָׂדֶה תְּבוּאָה **קַרְחַת אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם,** יָכוֹל לְזוֹרְעָן **חָרְדָּל,** וְנִכָּר שֶׁהֵן עֲרוּגוֹת מֻבְדָּלוֹת מִשְּׂדֵה הַתְּבוּאָה, אֲבָל **שָׁלֹשׁ** קָרְחוֹת **לֹא יִזְרָעֵם חָרְדָּל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִרְאֵית כְּשָׂדֵה חָרְדָּל,** שֶׁרְגִילוּת לִזְרֹעַ מֵהַחָרְדָּל שֶׁטַח קָטָן שֶׁל שָׁלֹשׁ עֲרוּגוֹת, וְנִרְאֶה הַדָּבָר כִּזְרִיעַת שָׂדֶה בְּתוֹךְ שָׂדֶה בְּתַעֲרֻבֶת. אֲבָל בִּשְׁאָר מִינִים יָכוֹל לִזְרֹעַ אַף יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ קְרָחוֹת, שֶׁהַדֶּרֶךְ לִזְרָעָם בְּשִׁעוּר מְרֻבֶּה, וּבְקִרְחוֹת מוּעָטוֹת אֵינָן נִרְאוֹת כְּשָׂדֶה בְּתוֹךְ שָׂדֶה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. **וַחֲכָמִים** חוֹלְקִים עַל דַּעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁיָּכוֹל לִזְרֹעַ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קָרְחוֹת בְּבֵית סְאָה, **וְאוֹמְרִים,** שֶׁרַק **תֵּשַׁע קְרָחוֹת מְתָרוֹת,** אַךְ **עֶשֶׂר** קָרְחוֹת **אֲסוּרוֹת** לִזְרֹעַ בְּתוֹךְ בֵּית סְאָה, שֶׁכֵּן אָסוּר לִזְרֹעַ אֶת הַקָּרְחוֹת בִּרְצִיפוּת בְּמִינִים שׁוֹנִים, אֶלָּא בְּבֵית סְאָה שֶׁל חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, אִם יְחַלְּקֶנָּה לְחָמֵשׁ שׁוּרוֹת בְּנוֹת חָמֵשׁ עֲרוּגוֹת, כְּשֶׁכָּל עֲרוּגָה עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר אַמָּה, יָכוֹל לִזְרֹעַ בַּשּׁוּרָה הָרִאשׁוֹנָה, הַשְּׁלִישִׁית וְהַחֲמִישִׁית, אֶת הַקְּרָחַת הָרִאשׁוֹנָה, הַשְּׁלִישִׁית וְהַחֲמִישִׁית, כָּךְ יִהְיֶה בֵּין קְרַחַת לְקְרַחַת בְּשִׁעוּר עֲרוּגָה שֶׁהוּא קְרוֹב לְשִׁעוּר בֵּית רֹבַע [שֶׁהוּא עֶשֶׂר אַמּוֹת עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת וּשְׁלִישׁ]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם **כָּל** שֶׁטַח **שָׂדֵהוּ** הוּא **בֵּית כּוֹר** - בֵּית שְׁלֹשִׁים סְאִין [שִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף אַמּוֹת מְרֻבָּעוֹת], **לֹא יַעֲשֶׂה בְּתוֹכָהּ חוּץ** - יוֹתֵר **מִקְּרַחַת אַחַת,** וְלֹא יִזְרַע בָּהּ יוֹתֵר מִמִּין אֶחָד. וְלֹא נִתְפָּרֵשׁ טַעְמוֹ: **מִשְׁנָה י הַפֶּסֶק בֵּית רֹבַע בֵּין שְׁנֵי מִינִים: כָּל שֶׁהוּא בְּתוֹךְ בֵּית רֹבַע** - כָּל שֶׁטַח בְּשִׁעוּר בֵּית רֹבַע, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִזְרִיעָה, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בְּקָעִים מְלֵאִים מַיִם, **עוֹלֶה בְּמִדַּת בֵּית רֹבַע** - הֲרֵי הוּא כְּשִׁעוּר בֵּית רֹבַע בְּמִדַּת בֵּית רֹבַע, וְנִמְצָא מַפְסִיק בֵּין שְׁנֵי מִינִים, וּמֻתָּר לִסְמֹךְ לוֹ מִכָּל צַד מִין אַחֵר. וְכֵן שֶׁטַח **אֲכִילַת הַגֶּפֶן** - הַשָּׁטַח סְבִיבוֹת הַגֶּפֶן, שֶׁהַגֶּפֶן תּוֹפֶסֶת וְ'אוֹכֶלֶת' לְצָרְכָּהּ עֲבוֹדָתָהּ, **וְהַקָּבָר** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִזְרִיעָה [וְאַף שֶׁאֵינוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְאֵין לוֹ דִּין מְחִצָּה], **וְהַסֶּלַע** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִזְרִיעָה [וְאַף שֶׁאֵינוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְאֵין לוֹ דִּין מְחִצָּה], **עוֹלִין בְּמִדַּת בֵּית רֹבַע,** וּמַפְסִיקִים בֵּין מִין לְמִין. **שִׁעוּר הַהַרְחָקָה בֵּין מִינֵי תְּבוּאָה וְיֶרֶק: תְּבוּאָה בִּתְבוּאָה** - שִׁעוּר הַהַרְחָקָה בֵּין שְׁנֵי מִינֵי תְּבוּאָה, הוּא **בֵּית רֹבַע** - שֶׁטַח שֶׁזּוֹרְעִים בּוֹ רֶבַע קַב תְּבוּאָה, וְהוּא עֶשֶׂר אַמּוֹת וְחֹמֶשׁ עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת וְחֹמֶשׁ [וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַקִּיף מִין אֶחָד אֶת הַמִּין הַשֵּׁנִי מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו]. **וְיֶרֶק בְּיֶרֶק** - שִׁעוּר הַהַרְחָקָה הַנִּצְרָךְ בֵּין שְׁנֵי מִינֵי יְרָקוֹת, הוּא **שִׁשָּׁה טְפָחִים.** וּבִזְרִיעַת **תְּבוּאָה בְּסָמוּךְ לְיֶרֶק,** אוֹ זְרִיעַת **יֶרֶק בְּסָמוּךְ לִתְבוּאָה,** צָרִיךְ לְהַרְחִיק **בֵּית רֹבַע** [כְּשֶׁזּוֹרְעִים אוֹתוֹ בְּקִרְחַת מְרֻבַּעַת, אֲבָל אִם זוֹרְעִים שׁוּרַת יֶרֶק אֲרֻכָּה בִּשְׂדֵה תְּבוּאָה, דֵּי בְּהַרְחָקַת שִׁשָּׁה טְפָחִים לְאֹרֶךְ עֶשֶׂר אַמּוֹת וּמֶחֱצָה]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אַף בִּזְרִיעַת **יֶרֶק בְּסָמוּךְ לִתְבוּאָה** יַרְחִיק **שִׁשָּׁה טְפָחִים** בִּלְבַד: **מִשְׁנָה יא גְּדוֹלִים שֶׁנִּזְרְעוּ בְּהֶחֵרֵר וְנִכְפְּפוּ זֶה עַל זֶה: תְּבוּאָה שֶׁהִיא נוֹטָה** [-נִכְפָּפת] **עַל גַּבֵּי תְּבוּאָה** מִמִּין אַחֵר, וְנִזְרְעוּ בְּרִחוּק מָקוֹם כָּרָאוּי, וְכֵן **יֶרֶק** שֶׁנִּזְרַע כְּהִלְכָתוֹ בְּרִחוּק מָקוֹם מִיֶּרֶק מִמִּין אַחֵר, וּלְאַחַר שֶׁגָּדַל נִכְפַּף **עַל גַּבֵּי** הַיֶּרֶק

ט הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שָׂדֵהוּ קְרָחַת קְרָחַת מִכָּל מִין, עוֹשֶׂה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קְרָחוֹת לְבֵית סְאָה, מִקְרַחַת לְבֵית רֹבַע, וְזוֹרֵעַ בְּתוֹכָהּ כָּל מִין שֶׁיִּרְצֶה. הָיְתָה קְרַחַת אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, זוֹרְעָן חָרְדָּל. שָׁלֹשׁ לֹא יִזְרָעֵם חָרְדָּל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִרְאֵית כִּשְׂדֵה חָרְדָּל, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, תֵּשַׁע קָרְחוֹת מֻתָּרוֹת, עֶשֶׂר אֲסוּרוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אֲפִלּוּ כָּל שָׂדֵהוּ בֵּית כּוֹר, לֹא יַעֲשֶׂה בְּתוֹכָהּ חוּץ מִקְּרַחַת אַחַת: י כֹּל שֶׁהוּא בְּתוֹךְ בֵּית רֹבַע, עוֹלֶה בְּמִדַּת בֵּית רֹבַע. אֲכִילַת הַגֶּפֶן, וְהַקֶּבֶר, וְהַסֶּלַע, עוֹלִין בְּמִדַּת בֵּית רֹבַע. תְּבוּאָה בִּתְבוּאָה, בֵּית רֹבַע. יֶרֶק בְּיֶרֶק, שִׁשָּׁה טְפָחִים. תְּבוּאָה בְּיֶרֶק, יֶרֶק בִּתְבוּאָה, בֵּית רֹבַע. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יֶרֶק בִּתְבוּאָה, שִׁשָּׁה טְפָחִים: יא תְּבוּאָה נוֹטָה עַל גַּבֵּי תְּבוּאָה, וְיֶרֶק עַל גַּבֵּי יֶרֶק, תְּבוּאָה עַל גַּבֵּי יֶרֶק, וְיֶרֶק עַל גַּבֵּי תְּבוּאָה, הַכֹּל מֻתָּר, חוּץ מִדַּלַעַת יְוָנִית. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף הַקִּשּׁוּת וּפוֹל הַמִּצְרִי, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵיהֶם מִדְּבָרָי:

פֶּרֶק ג א עֲרוּגָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה טְפָחִים עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים, זוֹרְעִים בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זֶרְעוֹנִים, אַרְבָּעָה בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעֲרוּגָה, וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. הָיָה לָהּ גְּבוּל גָּבוֹהַּ טֶפַח, זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גְּבוּל וּגְבוּל, וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. לֹא יִטַּע רֹאשׁ הַלֶּפֶת בְּתוֹךְ הַגְּבוּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַלְּאֵהוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁשָּׁה בָּאֶמְצַע:

הָאַחֵר, וְכֵן **תְּבוּאָה** הַנּוֹטָה **עַל גַּבֵּי יֶרֶק, וְיֶרֶק** הַנּוֹטָה **עַל גַּבֵּי תְּבוּאָה, הַכֹּל מֻתָּר. חוּץ מִדַּלַעַת יְוָנִית** שֶׁעָלֶיהָ אֲרֻכִּים בְּיוֹתֵר, וּכְשֶׁהֵם נוֹטִים עַל תְּבוּאָה אוֹ יֶרֶק הֵם מִסְתַּבְּכִים וְנִקְשָׁרִים בּוֹ וְנִרְאִים כְּכֻלְאַיִם. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף הַקִּשּׁוּת וּפוֹל הַמִּצְרִי** נִרְאִים כְּכֻלְאַיִם וְדִינָם כְּדַלַּעַת יְוָנִית. **וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵיהֶם מִדְּבָרָי** - וְאַף שֶׁכָּךְ קִבַּלְתִּי מֵרַבּוֹתַי, מִכָּל מָקוֹם דִּבְרֵי תַּנָּא קַמָּא נִרְאִים יוֹתֵר מִדְּבָרַי, כִּי אֵין קִשּׁוּת וּפוֹל הַמִּצְרִי מִסְתַּבְּכִים וְנִקְשָׁרִים כְּדַלַּעַת יְוָנִית:

פֶּרֶק ג דִּין זְרִיעַת כַּמָּה זֶרְעוֹנִים מִמִּינִים שׁוֹנִים בַּעֲרוּגָה אַחַת, זְרִיעַת שׁוּרוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל גִּדּוּלִים בְּשָׂדֶה אַחַת, וְדִינֵי הַרְחָקוֹת נוֹסָפִים בֵּין מִינֵי זְרָעִים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א שִׁעוּר הַמִּינִים שֶׁיָּכוֹל לִזְרֹעַ בַּעֲרוּגָה אַחַת: עֲרוּגָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה טְפָחִים עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים, זוֹרְעִים בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זֶרְעוֹנִים** שׁוֹנִים שֶׁל יְרָקוֹת, בְּאֹפֶן זֶה: **אַרְבָּעָה בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעֲרוּגָה, וְאֶחָד בָּאֶמְצַע,** שֶׁבַּעֲרוּגָה זוֹ יֵשׁ שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ מִשְׁבְּצוֹת שֶׁל טֶפַח עַל טֶפַח, שֵׁשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל שֵׁשׁ מִשְׁבְּצוֹת, וְיָכוֹל לִזְרֹעַ אֶת אַרְבַּע הַמִּשְׁבְּצוֹת הָאֶמְצָעִיּוֹת שֶׁל הַשּׁוּרָה הָרִאשׁוֹנָה מִכָּל צַד, וְרַק הַמִּשְׁבְּצוֹת שֶׁבְּפִנּוֹת הָעֲרוּגָה יִשָּׁאֲרוּ פְּנוּיוֹת. וּבְאֶמְצַע הָעֲרוּגָה [שֶׁנּוֹתְרוּ שָׁם אַרְבַּע שׁוּרוֹת שֶׁל אַרְבַּע מִשְׁבְּצוֹת] יִזְרַע מִין חֲמִישִׁי בִּרְבּוּעַ הָעוֹמֵד עַל חֲדוֹ, שֶׁרַק זָוִיתָיו נוֹגְעוֹת בְּאֶמְצָעָן שֶׁל כָּל אַרְבַּע הַשּׁוּרוֹת שֶׁמִּבְּמִסְגֶּרֶת הָעֲרוּגָה. וּבְאֹפֶן זֶה שֶׁאֵין חִבּוּר בֵּין הַמִּינִים אֶלָּא בְּקָרָן זָוִית אֵין חֲשָׁשׁ כִּלְאַיִם, כֵּיוָן שֶׁחִבּוּר זֶה נָכְר שֶׁהֵם מֻבְדָּלִים זֶה מִזֶּה. וְהִסְמִיכוּ דִּין זֶה עַל הַפָּסוּק (ישעיה סא יא) 'כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגִנָּה זֹרוּעֶיהָ תַּצְמִיחַ', שֶׁנִּרְמְזוּ כָּאן חֲמִשָּׁה זֶרְעוֹנִים ['תּוֹצִיא' - אֶחָד, 'צִמְחָהּ' - אֶחָד, 'זֹרוּעֶיהָ' - שְׁנַיִם, 'תַּצְמִיחַ' - אֶחָד, הֲרֵי חֲמִשָּׁה זְרָעִים]. וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ בַּפֶּרֶק הַקּוֹדֵם שֶׁבֵּין יְרָקוֹת יֵשׁ לְהַרְחִיק שִׁשָּׁה טְפָחִים, הוּא בְּשָׂדֶה גְּדוֹלָה עִם יְרָקוֹת רַבִּים, אֲבָל בִּזְרִיעָה מוּעָטֶת דַּי בְּהַרְחָקַת טֶפַח וּמֶחֱצָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִינָקוּ הַזְּרָעִים זֶה מִזֶּה, וּכְשֶׁהֵם נִפְגָּשִׁים רַק בְּזָוִיּוֹתֵיהֶם, אֵינָם נֶחְשָׁבִים כְּמְעֹרָבִים, וְאֵין בְּכָךְ מִשּׁוּם אִסּוּר כִּלְאַיִם אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּמוּכִים מַמָּשׁ זֶה בָּזֶה. וּבְאֹפֶן זֶה זוֹרֵעַ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִתּוֹךְ שִׁלְשִׁים וְשֵׁשׁ הַמִּשְׁבְּצוֹת שֶׁבָּעֲרוּגָה. וּבֶאֱמֶת יָכוֹל לִזְרֹעַ בָּעֲרוּגָה זוֹ מִינִים רַבִּים יוֹתֵר, כְּגוֹן שֶׁיִּזְרַע אֶת הַמִּשְׁבְּצוֹת הַפִּנּוֹתִיוֹת, וְכֵן מִשְׁבָּצֶת נוֹסֶפֶת בְּאֶמְצַע כָּל צַד [שֶׁתִּהְיֶה מֻרְכֶּבֶת מִשְּׁנֵי חֲצָאֵי הַמִּשְׁבְּצוֹת הַשְּׁלִישִׁית וְהָרְבִיעִית], וְכֵן יִזְרַע מִשְׁבֶּצֶת נוֹסֶפֶת בְּמֶרְכַּז הָעֲרוּגָה [שֶׁתִּהְיֶה מֻרְכֶּבֶת מֵאַרְבַּע רְבָעֵי אַרְבַּעַת הַמִּשְׁבְּצוֹת הָאֶמְצָעִיּוֹת], וְכָךְ יוּכַל לִזְרֹעַ בָּעֲרוּגָה זוֹ תִּשְׁעָה זֶרְעוֹנִים, שֶׁבֵּינֵיהֶם טֶפַח וְחֲצִי שֶׁהוּא שִׁעוּר הַיְנִיקָה הָאָסוּר. אַךְ בְּאֹפֶן זֶה רַק תֵּשַׁע מִשְׁבְּצוֹת מִתּוֹךְ שִׁלְשִׁים וְשֵׁשׁ יִהְיוּ זְרוּעוֹת. וְכֵן יָכוֹל לִזְרֹעַ רִבּוּעַ גָּדוֹל הָעוֹמֵד עַל זָוִיּוֹתָיו בְּאֶמְצַע הָעֲרוּגָה, שֶׁזָּוִיּוֹתָיו נוֹגְעוֹת בְּאֶמְצַע גְּבוּל הָעֲרוּגָה בְּכָל צַד, וְעַל זֶה יוֹסִיף עוֹד מִשְׁבְּצוֹת בְּכָל פִּנָּה [מִשְׁבְּצוֹת יְשָׁרוֹת, שֶׁזָּוִית אַחַת שֶׁלָּהֶם נוֹגַעַת בְּאֶמְצַע הַגְּבוּל שֶׁל הָרִבּוּעַ הָאֶמְצָעִי הַזָּרוּעַ]. אַךְ יֵשׁ חִדּוּשׁ מְיֻחָד בָּאֹפֶן הָרִאשׁוֹן, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר שֶׁיֵּשׁ לְאָסְרוֹ לְפִי שֶׁהַזֶּרַע הָאֶמְצָעִי מֻקָּף בִּזְרָעִים מִכָּל עֲבָרָיו. וְהֶתֵּר זְרִיעָה זֶה הוּא רַק כַּאֲשֶׁר הָעֲרוּגָה אֵינָהּ מֻקָּפֶת בַּעֲרוּגוֹת אֲחֵרוֹת, וְאַף שֶׁיָּכוֹל לִזְרֹעַ בָּעֲרוּגוֹת הַסְּמוּכוֹת כְּנֶגֶד הַמִּשְׁבְּצוֹת הַפְּנוּיוֹת שֶׁבְּפִנּוֹת הָעֲרוּגָה, אַךְ חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא יִזְרַע אֶת הָעֲרוּגָה הָרִאשׁוֹנָה כְּאֶמְצָעִית הַשְּׁלִישִׁית הַנִּזְכֶּרֶת, וּבָהּ יֵשׁ מִשְׁבְּצוֹת זְרוּעוֹת בְּפִנּוֹת הָעֲרוּגָה, וְאִם יִזְרַע אֶת הָעֲרוּגָה הַשְּׁנִיָּה בְּסָמוּךְ לָהּ נִמְצָא שֶׁעוֹבֵר עַל אִסּוּר כִּלְאַיִם. **הָיָה לָהּ** לָעֲרוּגָה מִסָּבִיב **גְּבוּל גָּבוֹהַּ טֶפַח** וְרָחָב טֶפַח, וְנִמְצָא שֶׁגָּדְלָהּ עִם הַגְּבוּל שְׁמוֹנָה טְפָחִים עַל שְׁמוֹנָה טְפָחִים [שְׁמוֹנָה שׁוּרוֹת שֶׁל שְׁמוֹנָה מִשְׁבְּצוֹת] **זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר** זֶרְעוֹנִים, **שְׁלֹשָׁה** זֶרְעוֹנִים **עַל כָּל גְּבוּל וּגְבוּל** - בַּמִּשְׁבְּצוֹת הַשְּׁנִיָּה, הָרְבִיעִית וְהַשִּׁשִּׁית שֶׁל כָּל צַד, **וְאֶחָד בָּאֶמְצַע** - בָּרִבּוּעַ הָעוֹמֵד עַל זָוִיּוֹתָיו כְּשֶׁכָּל זָוִית נוֹגַעַת בָּאֶמְצַע הַמִּשְׁבֶּצֶת הָאֶמְצָעִית שֶׁבְּכָל צַד. וּבְאֹפֶן זֶה זָרוּעַ שֶׁטַח שֶׁל שִׁלְשִׁים טְפָחִים. **וְלֹא יִטַּע רֹאשׁ הַלֶּפֶת בְּתוֹךְ הַגְּבוּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַלְּאֵהוּ** - שֶׁהַלֶּפֶת מִתְפַּשֶּׁטֶת לִצְדָדִים וְיֵרָאוּ הַזְּרָעוֹנִים כִּמְעֹרָבִים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִלְבַד שְׁנַיִם עָשָׂר** הַזְּרָעוֹנִים שֶׁבַּגְּבוּלִים, יָכוֹל לִזְרֹעַ עוֹד **שִׁשָּׁה בָּאֶמְצַע** - בָּרִבּוּעַ הַפָּנוּי שֶׁל שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ מִשְׁבְּצוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁנִּתְחַלְּקִים לְשֵׁשׁ מַלְבְּנִים שֶׁכָּל מַלְבֵּן מֵרֻכָּב מִשְּׁתֵּי מִשְׁבְּצוֹת רוֹחַב עַל שְׁלֹשׁ מִשְׁבְּצוֹת אֹרֶךְ, וְיִזְרַע בְּכָל מַלְבֵּן שֶׁטַח מְעֻיָּן שֶׁזָּוִיּוֹתָיו הָעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה בַּחִבּוּר שֶׁבֵּין שְׁתֵּי מִשְׁבְּצוֹת הָרוֹחַב שֶׁל הַמַּלְבֵּן, וְזָוִיּוֹתָיו בְּצַד יָמִין וּשְׂמֹאל בְּאֶמְצַע הַמִּשְׁבֶּצֶת הָאֶמְצָעִית שֶׁל אַרְכּוֹ שֶׁל הַמַּלְבֵּן:

מִשְׁנָה ב כָּל מִין זְרָעִים אֵין זוֹרְעִים בָּעֲרוּגָה, וְכָל מִין יְרָקוֹת זוֹרְעִין בָּעֲרוּגָה. כְּלוֹמַר, הַהֶתֵּרִים הָאֲמוּרִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, לֹא נֶאֶמְרוּ אֶלָּא בִּירָקוֹת, שֶׁרְגִילִים לִזְרֹעַ מֵהֶם עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת, וְלֹא בִּזְרָעִים שֶׁהֲדֶרֶךְ לִזְרֹעַ מֵהֶם שָׂדֶה שְׁלֵמָה. **חַרְדָּל וַאֲפוּנִים הַשּׁוּפִין** [-אֲפוּנִים חֲלָקִים שֶׁנִּרְאָה כְּאִלּוּ הֶחֱלִיקָם בִּכְלִי], הֵם **מִין זְרָעִים. אֲפוּנִים הַגַּמְלָנִים** [-הַגַּסִּים] הֵם **מִין יָרָק. גְּבוֹל** הָעֲרוּגָה, הַנִּזְכָּר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁזּוֹרְעִים בּוֹ שְׁנֵים עָשָׂר זַרְעוֹנִים, **שֶׁהָיָה גְּבוֹהַּ טֶפַח וְנִתְמַעֵט, כֶּשֵׁר,** וְאֵין צָרִיךְ לַעֲקֹר אֶת הַזַּרְעוֹנִים, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב מְקַיֵּם כִּלְאַיִם, לְפִי **שֶׁהָיָה כָּשֵׁר מִתְּחִלָּתוֹ.** אוּלָם אִם לֹא זָרַע עֲדַיִן, אָסוּר לִזְרֹעַ בּוֹ. **זְרִיעַת כַּמָּה זַרְעוֹנִים בְּתֹלֶם וְאַמַּת הַמַּיִם: הַתֹּלֶם** - חָרִיץ הַחֲרִישָׁה, **וְאַמַּת הַמַּיִם** - תְּעָלַת מַיִם שֶׁיְּבִשָּׁה, **שֶׁהֵם עֲמֻקִּים טֶפַח, זוֹרְעִים לְתוֹכָן שִׁלְשָׁה זַרְעוֹנִין, אֶחָד מִכָּאן** - בַּשִּׁפּוּעַ שֶׁמִּתְּפֵּץ וְיוֹרֵד, **וְאֶחָד בָּאֶמְצַע,** וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא בֵּינֵיהֶם טֶפַח וּמֶחֱצָה. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם זְרוּעִים בְּעֹמֶק טֶפַח הֲרֵי הֵם נִרְאִים כִּמְעֹרָבִים:

מִשְׁנָה ג אֲפִנֵּי הֶתֵּר זְרִיעַת יָרָק בְּשָׂדֶה יָרָק מִמִּין אַחֵר: **הָיָה רֹאשׁ תּוֹר יָרָק** מִמִּין אֶחָד **נִכְנָס לְתוֹךְ שָׂדֶה יָרָק אַחֵר, מֻתָּר** הַדָּבָר, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** [-רֹאשׁ הַתּוֹר] **נִרְאֶה כְּסוֹף שָׂדֵהוּ,** וְאֵינָם נִרְאִים מְעֹרָבִים, וּכְפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"ב מ"ז). **הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה יָרָק** מִמִּין אֶחָד, **וְהוּא מְבַקֵּשׁ לִטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁל יָרָק** מִמִּין **אַחֵר, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל** אוֹמֵר, אֵין הַדָּבָר מֻתָּר **עַד שֶׁיְּהֵא הַתֶּלֶם הָזָרוּעַ** מִמִּין אַחֵר **מִפֵּלְּשׁ מֵרֹאשׁ הַשָּׂדֶה וְעַד רֹאשׁוֹ,** שֶׁאִם לֹא כֵן נִרְאֵית הַשּׁוּרָה כַּחֲבוּשָׁה וּמֻקֶּפֶת בְּיָרָק. וְכֵן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה רֹחַב שִׁשָּׁה טְפָחִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** דַּי בְּתֶלֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֹרֶךְ **שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְרֹחַב מִלְאוֹ** - שִׁשָּׁה טְפָחִים כְּשִׁעוּר רֹחַב תֶּלֶם [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּהְיֶה רָחְבּוֹ כְּעֻמְקוֹ]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רֹחַב** הַהַרְחָקָה שֶׁבֵּין הַשּׁוּרָה לִשְׁאָר הַשָּׂדֶה, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה **כְּמִלֹּא רֹחַב הַפָּרְסָה** [-פָּרְסַת כַּף רָגֶל], כְּלוֹמַר רֹחַב טֶפַח, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יא י) 'וְהִשְׁקִיתָ בְרַגְלְךָ כְּגַן הַיָּרָק', שֶׁיִּהְיֶה בֵּין הַמַּיִנִים מְקוֹם הַנָּחַת הָרֶגֶל שֶׁהוּא רֹחַב פַּרְסָה. וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ בַּפֶּרֶק הַקּוֹדֵם שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְסִיק שִׁשָּׁה טְפָחִים בֵּין הַיְרָקוֹת, הוּא רַק בֵּין שָׂדֶה לְשָׂדֶה, וְלֹא בֵּין שׁוּרָה שֶׁבַּשָּׂדֶה לִשְׁאָר הַשָּׂדֶה. [לְפִי פֵּרוּשׁ זֶה נִמְצָא שֶׁרַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא עוֹסְקִים בְּרֹחַב הַשּׁוּרָה הַזְּרוּעָה, וְאִלּוּ רַבִּי יְהוּדָה בְּשִׁעוּר הַהַרְחָקָה בֵּינָהּ וּבֵין הַשָּׂדֶה, רְאֵה תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁעָמַד עַל כָּךְ, וְהַכְרִיחַ שֶׁאַף שִׁעוּרָם שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא הוּא בַּתֶּלֶם שֶׁבֵּין הַשּׁוּרָה לַשָּׂדֶה]:

מִשְׁנָה ד נְטִיעַת שׁוּרוֹת שׁוֹנִים בְּשָׂדֶה אַחַת: הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל קִשּׁוּאִין, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל דְּלוּעִים, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי, זֶה בְּצַד זֶה, וְזוֹ נוֹטָה לְצַד זֶה, וְנוֹטָה שֵׂעָר שֶׁל זוֹ לְכָאן, וְשֵׂעָר שֶׁל זוֹ לְכָאן, שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָסְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לִזְרֹעַ מִינִים שׁוֹנִים בִּסְמִיכוּת, לֹא גָּזְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן שֶׁהָרוֹאֶה יִסְבֹּר שֶׁזָּרְעָם יַחַד בְּמַפֹּלֶת יָד, וּכְשֶׁעַנְפֵיהֶם נוֹטִים לִצְדָדִים, נִכָּר שֶׁמַּקְפִּיד שֶׁלֹּא יִגְּדְלוּ יַחַד, וְאִם כֵּן וַדַּאי הִקְפִּיד עַל כָּךְ גַּם בְּעֵת הַזְּרִיעָה שֶׁלֹּא לִזְרָעָם יַחַד (תפא"י): **מִשְׁנָה ו נְטִיעַת שׁוּרוֹת דְּלוּעִים בְּשָׂדֶה הַזְּרוּעָה מִין אַחֵר: **הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה** מִין אַחֵר, **וּמְבַקֵּשׁ לִטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרוֹת** שֶׁל דְּלוּעִים **וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת,** וּמַנִּיחַ קָמַת **בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת,** כְּלוֹמַר שֶׁמַּשְׁאִיר שׁוּרוֹת בְּצָלִים בְּרֹחַב שְׁמוֹנָה אַמּוֹת, **וְעוֹקֵר** אַחֲרֶיהָ עוֹד **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל בְּצָלִים **וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת** שֶׁל דְּלוּעִים. נִמְצָא שֶׁבַּשָּׂדֶה זְרוּעִים: שְׁמוֹנָה אַמּוֹת בָּצָל, שְׁתֵּי אַמּוֹת פְּנוּיוֹת, שׁוּרַת דְּלוּעִים שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת, שְׁתֵּי אַמּוֹת פְּנוּיוֹת, שְׁמוֹנָה אַמּוֹת בָּצָל וְכֵן הָלְאָה. וּלְפִי זֶה, הַמֶּרְחָק בֵּין שׁוּרַת דְּלוּעִים אַחַת לַחֲבֶרְתָּהּ, הוּא שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמּוֹת. וְנִצְרֶכֶת הַרְחָקָה זוֹ מֵחֲמַת הִתְפַּשְּׁטוּתָם הָרַבָּה שֶׁל עֲלֵי הַדְּלוּעִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אֵין צָרִיךְ הַרְחָקָה זוֹ, אֶלָּא **עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל בְּצָלִים, **וְנוֹטֵעַ** בְּמָקוֹמָם **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל דְּלוּעִים, **וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם** [-בְּרֹחַב] **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל בְּצָלִים, **וְנוֹטֵעַ** בְּמָקוֹמָם **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל דְּלוּעִים, וְדֵי בְּהַפְסָקַת תֵּלֶם, כָּאָמוּר לְעֵיל (מ"ג). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יִקַּיֵּם אֶת הַזֶּרַע שֶׁל בֵּינְתַיִם,** וּכְדַעַת תַּנָּא קַמָּא. אָמְנָם הֵם חוֹלְקִים עַל תַּנָּא קַמָּא, שֶׁאֵינָם מַצְרִיכִים שֶׁיִּהְיֶה מִשְּׁנֵי צִדֵּי שׁוּרַת הַדְּלוּעִים שְׁתֵּי אַמּוֹת רֵיקוֹת: **מִשְׁנָה ז הַהַרְחָקָה בִּנְטִיעַת דְּלַעַת לְיַד יָרָק וּתְבוּאָה:** דְּלַעַת בְּיָרָק, דֵּינָהּ **כְּיָרָק,** וּמַרְחִיק בֵּינֵיהֶם שִׁשָּׁה טְפָחִים בְּלֹבֶד, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"א). **וּבִתְבוּאָה** - וְאִם נָטַע דְּלַעַת בְּצַד תְּבוּאָה, **נוֹתְנִין לָהּ** מֶרְחָק שֶׁל **בֵּית רֹבַע** [-עֶשֶׂר אַמּוֹת עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת וּטְפָחַיִם וְחֵצִי, שֶׁהוּא שִׁעוּר עֲבוֹדַת הַתְּבוּאָה] בֵּינָהּ וּבֵין הַתְּבוּאָה. **הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה תְּבוּאָה, וּבִקֵּשׁ לְטַע בְּתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִין,** הֲרֵי דֵּינָהּ קַל מֵהַדִּין הַקּוֹדֵם הָעוֹסֵק בִּזְרִיעַת דְּלַעַת בּוֹדֶדֶת, וְדֵי אִם **נוֹתְנִין לָהּ** מֶרְחָק לְצִדָּהּ **עֲבוֹדָתָהּ** בְּשָׁעוּר אַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִמְצָא שְׁפָּנָּה מָקוֹם שֶׁל שְׁמוֹנָה אַמּוֹת, **וְנוֹטֵעַ** בְּאֶמְצַע מָקוֹם זֶה **שׁוּרָה אַחַת** שֶׁל דְּלוּעִים שֶׁרְחָבָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמַשְׁאִיר שְׁתֵּי אַמּוֹת רֵיקוֹת מִכָּל צַד, **וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת,** כְּלוֹמַר שֶׁמַּשְׁאִיר שׁוּרוֹת בְּצָלִים בְּרֹחַב שְׁמוֹנָה אַמּוֹת בָּצָל, **וְעוֹקֵר** אַחֲרֶיהָ עוֹד **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל בְּצָלִים **וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת** שֶׁל דְּלוּעִים. נִמְצָא שֶׁבַּשָּׂדֶה זְרוּעִים: שְׁמוֹנָה אַמּוֹת בָּצָל, שְׁתֵּי אַמּוֹת פְּנוּיוֹת, שׁוּרַת דְּלוּעִים שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת, שְׁתֵּי אַמּוֹת פְּנוּיוֹת, שְׁמוֹנָה אַמּוֹת בָּצָל וְכֵן הָלְאָה. וּלְפִי זֶה, הַמֶּרְחָק בֵּין שׁוּרַת דְּלוּעִים אַחַת לַחֲבֶרְתָּהּ, הוּא שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמּוֹת. וְנִצְרֶכֶת הַרְחָקָה זוֹ מֵחֲמַת הִתְפַּשְּׁטוּתָם הָרַבָּה שֶׁל עֲלֵי הַדְּלוּעִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אֵין צָרִיךְ הַרְחָקָה זוֹ, אֶלָּא **עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל בְּצָלִים, **וְנוֹטֵעַ** בְּמָקוֹמָם **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל דְּלוּעִים, **וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם** [-בְּרֹחַב] **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל בְּצָלִים, **וְנוֹטֵעַ** בְּמָקוֹמָם **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת** שֶׁל דְּלוּעִים, וְדֵי בְּהַפְסָקַת תֵּלֶם, כָּאָמוּר לְעֵיל (מ"ג). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יְקַיֵּם אֶת הַזֶּרַע שֶׁל בֵּינְתַיִם,** וּכְדַעַת תַּנָּא קַמָּא. אָמְנָם הֵם חוֹלְקִים עַל תַּנָּא קַמָּא, שֶׁאֵינָם מַצְרִיכִים שֶׁיִּהְיֶה מִשְּׁנֵי צִדֵּי שׁוּרַת הַדְּלוּעִים שְׁתֵּי אַמּוֹת רֵיקוֹת: **מִשְׁנָה ז הַהַרְחָקָה בִּנְטִיעַת דְּלַעַת לְיַד יָרָק וּתְבוּאָה:** דְּלַעַת בְּיָרָק, דֵּינָהּ **כְּיָרָק,** וּמַרְחִיק בֵּינֵיהֶם שִׁשָּׁה טְפָחִים בְּלֹבֶד, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"א). **וּבִתְבוּאָה** - וְאִם נָטַע דְּלַעַת בְּצַד תְּבוּאָה, **נוֹתְנִין לָהּ** מֶרְחָק שֶׁל **בֵּית רֹבַע** [-עֶשֶׂר אַמּוֹת עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת וּטְפָחַיִם וְחֵצִי, שֶׁהוּא שִׁעוּר עֲבוֹדַת הַתְּבוּאָה] בֵּינָהּ וּבֵין הַתְּבוּאָה. **הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה תְּבוּאָה, וּבִקֵּשׁ לְטַע בְּתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִין,** הֲרֵי דֵּינָהּ קַל מֵהַדִּין הַקּוֹדֵם הָעוֹסֵק בִּזְרִיעַת דְּלַעַת בּוֹדֶדֶת, וְדֵי אִם **נוֹתְנִין לָהּ** מֶרְחָק לְצִדָּהּ **עֲבוֹדָתָהּ** בְּשָׁעוּר **שִׁשָּׁה טְפָחִים. וְאִם הִגְדִּילָה** הַשּׁוּרָה, וְנִתְפַּשְּׁטוּ הָעֲנָפִים וְנִכְנְסוּ לְתוֹךְ הַשִּׁשָּׁה טְפָחִים, **יַעֲקֹר מִלְּפָנֶיהָ** אֶת כָּל מַה שֶּׁנִּתְפַּשֵּׁט. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** הַבָּא לִנְטֹעַ שׁוּרַת דְּלַעַת לְיַד תְּבוּאָה, **נוֹתְנִין לָהּ** מֶרְחָק לְצִדָּהּ **עֲבוֹדָתָהּ** בְּשָׁעוּר **אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמְרוּ לוֹ, הֲתַחְמִיר זוֹ** שֶׁאֲסוּרָה רַק מִשּׁוּם כִּלְאֵי זְרָעִים, **מִן הַגֶּפֶן** הָאֲסוּרָה בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה וַהֲנָאָה, שֶׁאַף מִמֶּנָּה אֵין צָרִיךְ לְהַרְחִיק יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. **אָמַר לָהֶן, מָצִינוּ שָׁזּוֹ חֲמוּרָה מִן הַגֶּפֶן, שֶׁלְּגֶפֶן יְחִידִית נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים,** כְּפִי שֶׁאָמַרְתֶּם, **וְלִדְלַעַת יְחִידִית נוֹתְנִין לָהּ בֵּית רַבָּע,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל, וְזֶהוּ לְפִי שֶׁהִיא מִתְפַּשֶּׁטֶת לִצְדָדִים, וְלָכֵן גַּם לְעִנְיַן שׁוּרָה, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהִיא חֲמוּרָה מֵהַגֶּפֶן וּמַרְחִיקִים אַרְבַּע אַמּוֹת וְלֹא רַק שִׁשָּׁה טְפָחִים. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּל שְׁלֹשָׁה דְּלוּעִין לְבֵית סְאָה** - בְּשָׁטַח שֶׁל זְרִיעַת סְאָה תְּבוּאָה, שֶׁהוּא חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה,

משניות

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם פֶּרֶק ד

המבוארות

לֹא יָבִיא זֶרַע אַחֵר **לְתוֹךְ** אוֹתוֹ **בֵּית סְאָה,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ דְּלַעַת יְחִידִית תּוֹפֶסֶת שְׁלִישׁ בֵּית סְאָה, וְיֵשׁ לְהַרְחִיק בֵּין דְּלַעַת לִתְבוּאָה מֶרְחַק זְרִיעָה שֶׁל שְׁלִישׁ סְאָה. **רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַחוֹטֶף אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּל** שְׁנִּטּוּעִים בְּשָׁוֶה **שִׁלְשָׁה דְּלוּעִין לְבֵית כּוֹר** - בְּשֶׁטַח שֶׁל זְרִיעַת כּוֹר תְּבוּאָה [מָאתַיִם שִׁבְעִים וְשָׁלֹשׁ אַמָּה עַל מָאתַיִם שִׁבְעִים וְשָׁלֹשׁ אַמָּה], **לֹא יָבִיא זֶרַע** אַחֵר **לְתוֹךְ** אוֹתוֹ **בֵּית כּוֹר,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ תּוֹפֶסֶת דְּלַעַת שְׁלִישׁ בֵּית כּוֹר, וְהָרְחָקַת הַדְּלַעַת מֵהַתְּבוּאָה לְדַעְתּוֹ הִיא עֲשָׂרָה טְפָחִים, מִקּוֹם זְרִיעַת עֲשָׂרָה סְאִים שֶׁהֵם שְׁלִישׁ בֵּית כּוֹר:

לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית סְאָה. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַחוֹטֵף אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּל שְׁלִשָּׁה דְּלוּעִין לְבֵית כּוֹר, לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית כּוֹר:

פֶּרֶק ד מִפֶּרֶק זֶה וְאֵילָךְ יְבֹאֲרוּ דִּינֵי כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. מַהוּ כֶּרֶם, מָהֶם הָאֲפָנִים בָּהֶם אֶפְשָׁר לִזְרֹעַ בַּכֶּרֶם, וּמַהוּ שִׁעוּר הַהַרְחָקָה הַנִּצְרֶכֶת בֵּין הַזְּרָעִים לַגְּפָנִים: **מִשְׁנָה א דִּין קָרַחַת וּמְחוֹל הַכֶּרֶם:** קָרַחַת **הַכֶּרֶם,** שֶׁעִנְיָנָהּ יְבֹאַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אִם הִיא שֶׁל עֶשְׂרִים **וְאַרְבַּע אַמּוֹת** יָכוֹל לִזְרֹעַ בָּהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אַף אִם שִׁעוּרָהּ **שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה,** מֻתָּר לִזְרֹעַ בְּתוֹכָהּ. **מְחוֹל הַכֶּרֶם,** שֶׁעִנְיָנוֹ יְבֹאַר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שִׁטְחוֹ לְהַתִּיר אֶת הַזְּרִיעָה בְּתוֹכוֹ, **שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** דַּי שֶׁיְּהֵיֶה **שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה** כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִזְרֹעַ בּוֹ. **וְאֵיזוֹ הִיא קָרַחַת הַכֶּרֶם, כֶּרֶם שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ** וְיֵשׁ בּוֹ עַתָּה שֶׁטַח פָּנוּי בֵּין הַגְּפָנִים, וְהוּא מֻקָּף מִכָּל צְדָדָיו אוֹ לְכָל הַפָּחוֹת מִשְּׁנֵי צְדָדָיו בִּגְפָנִים [כְּגוֹן שֶׁנֶּהֶרְסוּ הַגְּפָנִים בְּאֶמְצַע הַכֶּרֶם לְכָל רָחְבּוֹ]. לְדַעַת בֵּית הִלֵּל, **אִם אֵין שָׁם,** בַּקָּרַחַת, **שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה** עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה **אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם.** אֲבָל אִם **הָיוּ שָׁם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין לָהּ** - לַכֶּרֶם מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ, אֶת הַקַּרְקַע הַנִּצְרֶכֶת לַעֲבוֹדָתָהּ - אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁהוּא הַשֶּׁטַח הַנִּצְרָךְ לְמַחֲרֵשָׁה שֶׁעִמָּהּ חוֹרְשִׁים וּבוֹצְרִים, **וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר.** כִּי לְדַעַת בֵּית הִלֵּל רַק שֶׁטַח שֶׁהוּא לְכָל הַפָּחוֹת אַרְבַּע עַל אַרְבַּע אַמּוֹת קְרוּי 'שָׂדֶה', וְלָכֵן צָרִיךְ שֶׁמִּלְבַּד שְׁמוֹנָה הָאַמּוֹת הַנִּצְרָכוֹת לַעֲבוֹדַת הָעֲנָבִים שֶׁבִּשְׁנֵי צִדֵּי הַקָּרַחַת, יִשָּׁאֲרוּ עוֹד שְׁמוֹנָה אַמּוֹת שֶׁהֵם שִׁעוּר 'שָׂדֶה' שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת בְּכָל צַד, וְאָז יָכוֹל לִזְרֹעַ אֶת כָּל הַקָּרַחַת מִלְּבַד הָאַמּוֹת הַנִּצְרָכוֹת לַ'עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם'. אֲבָל פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה, בְּטֵלָה חֲצִי מֵהַקָּרַחַת לְצַד אֶחָד [כְּשִׁעוּר עֲבוֹדָתָהּ, וְעוֹד פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאֵין לָהּ שָׁם שָׂדֶה] וַחֲצִי לַצַּד הַשֵּׁנִי [כְּשִׁעוּר זֶה]. וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי עַל הַקָּרַחַת לִהְיוֹת בַּת עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת, כִּי לְדַעְתָּם שָׁם 'שָׂדֶה' הוּא רַק בְּקַרְקַע בַּת שְׁמוֹנָה עַל שְׁמוֹנָה אַמּוֹת, וְלָכֵן מִלְּבַד עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם שֶׁהִיא אַרְבַּע אַמּוֹת, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְכָל צַד לְפָחוֹת עוֹד שְׁמוֹנָה אַמּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל לַכֶּרֶם, שֶׁהֵם בְּסַךְ הַכֹּל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמּוֹת לְכָל צַד, וְהַקָּרַחַת כֻּלָּהּ - עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת: **מִשְׁנָה ב אֵיזֶהוּ מְחוֹל הַכֶּרֶם** שֶׁהַזְּכַר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁטַח רֵיק שֶׁסְּבִיב הַכֶּרֶם, **בֵּין הַכֶּרֶם לַגָּדֵר. אִם אֵין שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, הָיוּ שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר: ג רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין זֶה אֶלָּא גָּדֵר הַכֶּרֶם. וְאֵיזֶהוּ הוּא מְחוֹל הַכֶּרֶם, בֵּין שְׁנֵי הַכְּרָמִים. וְאֵיזֶהוּ הוּא גָּדֵר, שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְחָרִיץ, שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה: ד** מִחְצַת הַקָּנִים, אִם אֵין בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס הַגִּדִּי, הֲרֵי זוֹ כְּמִחְצָה. נִפְרְצוּ בּוֹ פִּרְצוֹת הַרְבֵּה, אִם הָעוֹמֵד מֵרֻבֶּה עַל הַפָּרוּץ, מֻתָּר. וְאִם הַפָּרוּץ מֵרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר: **ה** הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁל חֲמִשׁ גְּפָנִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כֻּלָּם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ כֻּלָּם, עַד שֶׁיִּהוּ שָׁם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. לְפִיכָךְ, הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, קִדֵּשׁ שׁוּרָה אֶחָת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, קִדְּשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת: **ו** הַנּוֹטֵעַ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב, הֲרֵי זֶה כֶּרֶם. שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בֵּינְתַיִם, אוֹ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בָּאֶמְצַע, אֵינוֹ כֶּרֶם, עַד שֶׁיִּהוּ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב:

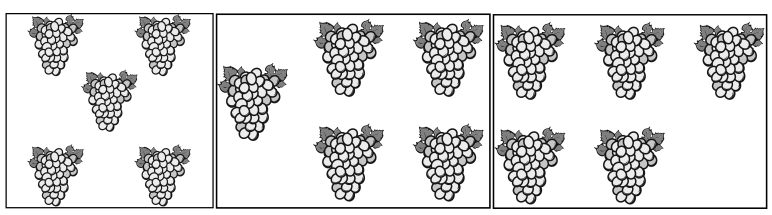
לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית סְאָה. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַחוֹטֵף אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כָּל שְׁלֹשָׁה דְּלוּעִין לְבֵית כּוֹר, לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית כּוֹר:

פֶּרֶק ד א קָרַחַת הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. מְחוֹל הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה. וְאֵיזוֹ הִיא קָרַחַת הַכֶּרֶם, כֶּרֶם שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ, אִם אֵין שָׁם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, הָיוּ שָׁם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר: **ב** אֵיזֶהוּ מְחוֹל הַכֶּרֶם, בֵּין כֶּרֶם לַגָּדֵר. אִם אֵין שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, הָיוּ שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה, נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר: **ג** רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין זֶה אֶלָּא גָּדֵר הַכֶּרֶם. וְאֵיזֶהוּ הוּא מְחוֹל הַכֶּרֶם, בֵּין שְׁנֵי הַכְּרָמִים. וְאֵיזֶהוּ הוּא גָּדֵר, שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְחָרִיץ, שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה: **ד** מִחְצַת הַקָּנִים, אִם אֵין בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס הַגִּדִּי, הֲרֵי זוֹ כְּמִחְצָה. נִפְרְצוּ בּוֹ פִּרְצוֹת הַרְבֵּה, אִם הָעוֹמֵד מֵרֻבֶּה עַל הַפָּרוּץ, מֻתָּר. וְאִם הַפָּרוּץ מֵרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר: **ה** הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁל חֲמִשׁ גְּפָנִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כֻּלָּם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ כֻּלָּם, עַד שֶׁיִּהוּ שָׁם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. לְפִיכָךְ, הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, קִדֵּשׁ שׁוּרָה אַחַת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, קִדְּשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת: **ו** הַנּוֹטֵעַ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב, הֲרֵי זֶה כֶּרֶם. שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בֵּינְתַיִם, אוֹ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בָּאֶמְצַע, אֵינוֹ כֶּרֶם, עַד שֶׁיִּהוּ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב:

עֶשְׂרֵה אַמָּה, בְּשֶׁטַח רֵיק שֶׁבֵּין **שְׁנֵי הַכְּרָמִים,** שֶׁאִם רָחָב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה יָכוֹל לִזְרֹעַ מִצַּד אֶחָד וְדַוְקָא אִם כֶּרֶם אֶחָד נָטוּעַ מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב וְהַשֵּׁנִי מִצָּפוֹן לְדָרוֹם, אֲבָל אִם הֵם נְטוּעִים לְאוֹתוֹ כִּוּוּן, דִּין הַשֶּׁטַח שֶׁבֵּינֵיהֶם כְּקָרַחַת הַכֶּרֶם. [וּלְדַעַת הַתַּנָּא בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, דִּין שֶׁטַח שֶׁבֵּין שְׁנֵי כְּרָמִים, בְּכָל אֹפֶן שָׁוֶה לְדִין קָרַחַת הַכֶּרֶם]. **הֶתֵּר זְרִיעָה סָמוּךְ לַכֶּרֶם מֵעֵבֶר לַגָּדֵר:**

וְאֵיזֶהוּ הוּא גָּדֵר שֶׁמַּתָּר לִזְרֹעַ מִצִּדּוֹ הָאֶחָד, אַף כְּשֶׁסָּמוּךְ לוֹ כֶּרֶם מִצִּדּוֹ הָאַחֵר, כָּל **שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְחָרִיץ** [-חֲפִירָה עֲמֻקָּה] הַסָּמוּךְ לַכֶּרֶם, אַף הוּא מַפְסִיק וּמַתִּיר זְרִיעָה בְּסָמוּךְ לוֹ מִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי, כָּל **שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב** אַרְבָּעָה: **מִשְׁנָה ד** מִחְצַת **הַקָּנִים,** שֶׁעוֹמְדִים קָנִים זֶה לְצַד זֶה וְרָוַח בֵּינֵיהֶם, **אִם אֵין בֵּין** קָנֶה לַחֲבֵרוֹ רָוַח שֶׁל **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים** שֶׁהוּא שִׁעוּר כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס שָׁם **הַגְּדִי, הֲרֵי זוֹ כְּמִחְצָה,** מִדִּין 'לָבוּד', וּמֻתָּר לִזְרֹעַ מִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי, אַף נֶגֶד הָרְוָחִים. **וְגָדֵר** שֶׁל כֶּרֶם, **שֶׁנִּפְרַץ** [-הַגָּדֵר] אִם רֹחַב הַפִּרְצָה **עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת, הֲרֵי הוּא כְּפָתַח,** וּמֻתָּר לִזְרֹעַ בְּסָמוּךְ לַגָּדֵר מִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי, אַף כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה. **יָתֵר מִכֵּן** - שֶׁהַפִּרְצָה רְחָבָה מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, **כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר** לִזְרֹעַ, וּמֻתָּר לִזְרֹעַ רַק כְּנֶגֶד מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲדַיִן מִחְצָה. **נִפְרְצוּ בּוֹ** - בְּגָדֵר **פִּרְצוֹת הַרְבֵּה,** וְהֵן רְחָבוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים [וְאֵין בָּהֶם דִּין לָבוּד], אַךְ צָרוֹת מֵעֶשֶׂר, **אִם הָעוֹמֵד** [-הַחֵלֶק שֶׁנּוֹתֵר סָתוּם] **מֵרֻבֶּה עַל** הַחֵלֶק **הַפָּרוּץ** שֶׁבַּגָּדֵר, כְּגוֹן שֶׁאָרְכָּהּ עֶשֶׂר אַמּוֹת וְאָרְךְ הַפִּרְצוֹת יַחַד הוּא אַרְבַּע אַמּוֹת, **מֻתָּר** לִזְרֹעַ אַף כְּנֶגֶד הַמָּקוֹם הַפָּרוּץ. **וְאִם הַפָּרוּץ מֵרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה אָסוּר** לִזְרֹעַ, וּכְנֶגֶד הָעוֹמֵד מֻתָּר לִזְרֹעַ, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה רָחְבּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים:

מִשְׁנָה ה שִׁעוּר 'כֶּרֶם', וְדִין הַרְחָקָה מִמֶּנּוּ וּמִגָּפָן יְחִידִית: הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁל חָמֵשׁ גְּפָנִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הֲרֵי הֵן נֶחְשָׁבוֹת **כֶּרֶם,** וְיֵשׁ לְהַרְחִיק מֵהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת לִזְרִיעַת מִין אַחֵר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ כֶּרֶם,** וַהֲרֵי הֵן כְּגֶפֶן יְחִידִית שֶׁדַּי לָהּ בְּהַרְחָקָה שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים, **עַד שֶׁיִּהוּ שָׁם** חָמֵשׁ גְּפָנִים מְסֻדָּרוֹת **בִּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת,** כְּפִי שֶׁיִּבֹאַר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה, שֶׁאָז חֲשׁוּבוֹת כֶּרֶם. וּמֵאַחַר שֶׁנֶּחְלְקוּ אִם שׁוּרָה אַחַת חֲשׁוּבָה כֶּרֶם, **לְפִיכָךְ** נֶחְלְקוּ בְּדִין נוֹסָף, וְהוּא שֶׁהַזּוֹרֵעַ בְּתוֹךְ **אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם** [-אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל 'עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם'] כֵּיוָן שֶׁזְּרִיעָה בְּכֶרֶם אוֹסֶרֶת אֶת הַכֶּרֶם בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ט) 'פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכֶּרֶם', לָכֵן **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, קִדֵּשׁ** [-אָסַר] **שׁוּרָה אַחַת** מֵהַכֶּרֶם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁשּׁוּרָה אַחַת חֲשׁוּבָה כֶּרֶם, עַל שׁוּרָה זוֹ אָמְרָה הַתּוֹרָה שֶׁתֵּאָסֵר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, קִדְּשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת,** שֶׁלְּשִׁיטָתָם אֵין כֶּרֶם אֶלָּא שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וּכְשֶׁאָסְרָה הַתּוֹרָה אֶת הַכֶּרֶם, עַל כָּרְחָךְ אָסְרָה שְׁתֵּי שׁוּרוֹת: **מִשְׁנָה ו הַנּוֹטֵעַ שְׁתַּיִם** [-שְׁתֵּי גְּפָנִים] **כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב** - שָׁשְׁתֵּי גְּפָנִים בְּכָל שׁוּרָה מַקְבִּילוֹת זוֹ לָזוֹ, וּבְשׁוּרָה אַחַת יֵשׁ עוֹד גֶּפֶן שְׁלִישִׁית **הֲרֵי זֶה כֶּרֶם,** לְדִידֵיהּ שֶׁהִתְבָּאֲרוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וְאִם נָטַע **שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת בֵּינְתַיִם** שֶׁאֵינָהּ יוֹצֵאת זָנָב כְּנֶגֶד שׁוּרָה אַחַת, אֲלָא כְּנֶגֶד הֶחָלָל שֶׁבֵּין הַשּׁוּרוֹת **אוֹ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת** נוֹסֶפֶת **בָּאֶמְצַע** - שֶׁיֵּשׁ גֶּפֶן אַחַת בַּמֶּרְכָּז, וּסְבִיבָהּ אַרְבַּע גְּפָנִים, שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם **אֵינוֹ כֶּרֶם, עַד שֶׁיִּהוּ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב:**

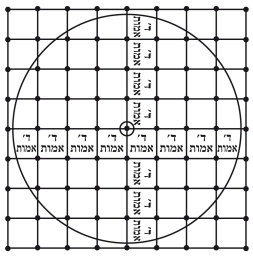

מִשְׁנָה ז הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת שֶׁל גְּפָנִים בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְשׁוּרָה אַחַת נְטוּעָה בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים, שֶׁאֵינָן רְחָבוֹת שְׁמוֹנָה אַמּוֹת, עוֹבְרוֹת בָּאֶמְצַע - בֵּין הַשּׁוּרוֹת, וְגֶדֶר [-אוֹ גֶּדֶר] שֶׁהוּא נָמוּךְ מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים בֵּינֵיהֶם, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת לְהַחְשִׁיב כֶּרֶם אֶחָד. אֲבָל אִם מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם גֶּדֶר גָּבוֹהַּ מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם עֵרְסָן - עֵרֶב אֶת עַנְפֵי הַגְּפָנִים מִלְמַעְלָה - מַעַל הַגֶּדֶר, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת לַמֵּרוֹת הַגֶּדֶר: **מִשְׁנָה ח** הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת - שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב, אִם אֵין בֵּינֵיהֶן שְׁמוֹנָה אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, שֶׁהֲרֵי הוּא כְּזוֹרֵעַ בְּתוֹךְ הַכֶּרֶם. אֲבָל אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶן שִׁעוּר זֶה, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת לִהְיוֹת כֶּרֶם, וְדִינָם כְּגָפָן יְחִידִית, וּמַרְחִיק מֵהַגָּפָן שִׁשָּׁה טְפָחִים וְזוֹרֵעַ. הָיוּ בוֹ שָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת, אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, אֲפִלּוּ יֵשׁ בֵּינֵיהֶן שְׁמוֹנָה אַמּוֹת. שֶׁבָּאֶפֶן זֶה נֶחְשָׁבִים הַגְּפָנִים לְכֶרֶם גָּדוֹל, וְהֶחָלָל שֶׁבֵּינֵיהֶם נִדּוֹן כְּקַרְחַת הַכֶּרֶם שֶׁלְּדַעַת בֵּית הִלֵּל מֻתָּר לִזְרֹעַ בָּהּ רַק אִם הִיא שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. אֲבָל אִם חָרְבָה הַשּׁוּרָה הָאֶמְצָעִית, נִמְצָא שָׁשׁ כָּאן רַק שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וּכְשֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם יוֹתֵר מִשְּׁמוֹנָה אַמּוֹת דֵּי בְּהַרְחָקַת שִׁשָּׁה טְפָחִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשֶּׁם חֲנַנְיָה בֶּן חֲכִינַאי, אֲפִלּוּ חָרְבָה הַשּׁוּרָה הָאֶמְצָעִית וְאֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶרְתָּהּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה כִּדְין קַרְחַת הַכֶּרֶם, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הָיָה הַמָּקוֹם חָשׁוּב כֶּרֶם. שֶׁאִלּוּ מִתְּחִלָּה נְטָעָן לִשְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַגְּפָנִים בְּמֶרְחָק זֶה, הָיָה מֻתָּר **בִּשְׁמוֹנָה אַמּוֹת**, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, אֲבָל עַתָּה שֶׁכְּבָר הָיוּ כֶּרֶם, דִּין הֶחָלָל הָאֶמְצָעִי אַף אִם חָרְבָה הַשּׁוּרָה הָאֶמְצָעִית כְּדִין קַרְחַת הַכֶּרֶם: **מִשְׁנָה ט** כֶּרֶם שֶׁיֵּשׁ מֵרֹחַק גָּדוֹל בֵּין גְּפָנָיו: הַנּוֹטֵעַ אֶת כַּרְמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה - שֶׁכָּל שׁוּרָה רְחוֹקָה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מֵחֲבֶרְתָּהּ, אֵין כָּאן כֶּרֶם, וּמֻתָּר לְהָבִיא זֶרַע לְשָׁם בְּהַרְחָקַת שִׁשָּׁה טְפָחִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה בְּצַלְמוֹן [-שֵׁם מָקוֹם] בְּאֶחָד שָׁנָטַע אֶת כַּרְמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, וְהָיָה הוֹלֵךְ שְׁעַר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת לְצַד אֶחָד - זֶה לְצַד זֶה, וְזוֹרֵעַ אֶת הַגֶּדֶר - אֶת הַמָּקוֹם הַפָּנוּי שֶׁנּוֹתֵר בֵּין שְׁתֵּי שׁוּרוֹת אֵלּוּ לִשְׁתֵּי הַשּׁוּרוֹת שֶׁלְּצִדָּם [שֶׁגַּם בָּהֶם הָפַךְ אֶת הָעֲנָפִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה], וְאֶת הַקְּרָקַע שֶׁתַּחַת הָעֲנָפִים לֹא זָרַע, שֶׁלֹּא יְסַכְּכוּ הַגְּפָנִים עַל תְּבוּאָתוֹ, וְכָךְ עָשָׂה בְּכָל הַשָּׂדֶה. **וּבַשָּׁנָה** הָאַחֶרֶת הָיָה הוֹפֵךְ **אֶת הַשֵּׁעָר** [-הָעֲנָפִים] שֶׁל הַשּׁוּרוֹת **לִמְקוֹם הַזֶּרַע** - לַצַּד הַשֵּׁנִי, וְנִמְצָא שֶׁהַמָּקוֹם שֶׁזָּרַע בּוֹ בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה נַעֲשָׂה מְסוֹכָךְ בְּעַנְפֵי הַגְּפָנִים, וְזוֹרֵעַ **אֶת הַגֶּדֶר**

משניות

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם פֶּרֶק ו

מִכָּל צַד בְּעִגּוּל, וְעִגּוּל שֶׁל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת לְכָל רוּחַ מַקִּיף אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ גְּפָנִים. וְאֵימָתַי הוּא כּוֹלֵל אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ גְּפָנִים, **בִּזְמַן שֶׁהָיוּ נְטוּעוֹת עַל אַרְבַּע אַרְבַּע** אַמּוֹת - שֶׁיֵּשׁ בֵּין גֶּפֶן לְגֶפֶן אַרְבַּע אַמּוֹת. שֶׁאִם

נִצַּיֵּר כֶּרֶם מְרֻבָּע שֶׁל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, וּבוֹ גְּפָנִים הַנְּטוּעוֹת בְּמָרְחָק אַרְבַּע אַמּוֹת זוֹ מִזּוֹ, יַעֲלֶה בְּיָדֵינוּ תֵּשַׁע עַל תֵּשַׁע גְּפָנִים. וּכְשֶׁנְּמַדֵּד שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מֵהַזָּרַע שֶׁבָּאֶמְצַע בְּעִגּוּל, יִוָּתְרוּ מִחוּץ לָעִגּוּל כָּל הַגְּפָנִים שֶׁבְּמִסְגֶּרֶת הַכֶּרֶם, וְעוֹד אַרְבַּע גְּפָנִים שֶׁבְּפִנּוֹת הָרִבּוּעַ הַפְּנִימִי [שֶׁהוּא שָׁבַע עַל שָׁבַע גְּפָנִים, שֶׁהֲרֵי יָרְדָה גֶּפֶן אַחַת מִכָּל צַד בְּמִסְגֶּרֶת], וְסַךְ הַכֹּל נֶאֶסְרוּ שָׁבַע עַל שָׁבַע גְּפָנִים שֶׁהֵם אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע גְּפָנִים, פָּחוֹת אַרְבַּעַת הַגְּפָנִים שֶׁבְּפִנּוֹת הָרִבּוּעַ שֶׁהֵם מִחוּץ לִגְבוּלוֹת הָעִגּוּל, הֲרֵי שְׁנֶאֶסְרוּ אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ גְּפָנִים. **אוֹ** - וְכֵן הַדִּין בְּכֶרֶם שֶׁהוּא נָטוּעַ **עַל חָמֵשׁ חָמֵשׁ** אַמּוֹת בֵּין גֶּפֶן לְגֶפֶן, וְאַף שֶׁאִם נִצַּיֵּר כֶּרֶם מְרֻבָּע שֶׁל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, וּבוֹ גְּפָנִים נְטוּעוֹת בְּמֶרְחָק חָמֵשׁ אַמּוֹת, וּנְעַגֵּל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ מֵהַזָּרַע הָאֶמְצָעִי, לֹא יִהְיוּ בְּתוֹכוֹ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים וָשֵׁבַע גְּפָנִים [-כֵּיוָן שֶׁקָּו הָעִגּוּל עוֹבֵר בְּסָמוּךְ מַמָּשׁ לַגֶּפֶן שֶׁבַּשּׁוּרָה הַשְּׁנִיָּה, וּבְהִתְעַגְּלוּתוֹ נוֹתָרוֹת בְּכָל פִּנָּה שָׁלֹשׁ גְּפָנִים, וְאִם כֵּן מִתּוֹךְ אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע גְּפָנִים שֶׁבְּרִבּוּעַ הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא שָׁבַע עַל שָׁבַע גְּפָנִים, יוֹרְדִים עוֹד שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה גְּפָנִים שֶׁל הַפִּנּוֹת, וְנוֹתָרִים רַק שְׁלֹשִׁים וָשֵׁבַע גְּפָנִים], אַךְ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהַמֶּרְחָק שֶׁבֵּין קַו הָעִגּוּל לַגֶּפֶן בַּשּׁוּרָה הַבָּאָה הוּא פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת כְּדֵי עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם, וְלָכֵן דָּנִים אוֹתוֹ כְּאִלּוּ מְגִיעַ אֲלֵיהֶם, וְדֵינוֹ כְּאִלּוּ הָיוּ נְטוּעוֹת עַל אַרְבַּע אַרְבַּע אַמּוֹת. **הָיוּ** הַגְּפָנִים **נְטוּעוֹת עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ, אוֹ עַל שֶׁבַע שֶׁבַע, הֲרֵי זֶה מְקַדֵּשׁ** אֶת הַגְּפָנִים שֶׁנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ **שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ**, וּמוֹדְדִים אַמּוֹת אֵלּוּ **עֲגֻלּוֹת וְלֹא מְרֻבָּעוֹת**, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר:

מִשְׁנָה ו כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אוֹסְרִים אֶת הַכֶּרֶם רַק בִּרְצוֹן הַבְּעָלִים: הָרוֹאֶה מִמֶּרְחָק יָרָק נָטוּעַ **בַּכֶּרֶם** שֶׁלּוֹ, **וְאָמַר, כְּשֶׁאֶגְיַע לוֹ** - אֵלָיו **אֲלַקְּטֶנּוּ, מֻתָּר,** שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְעַצֵּל בִּלְקִיטָתוֹ, אֶלָּא מְמַתִּין לְהַגָּעָתוֹ אֵלָיו. וְאִם אָמַר **כְּשֶׁאֶחְזֹר אֲלַקְּטֶנּוּ, וְנִתְעַצֵּל** מִלְּלַקְּטוֹ עַתָּה, הֲרֵי הוּא מְקַיֵּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וְאִם **הוֹסִיף** לִגְדֹּל **בְּמָאתַיִם** [-כְּשֶׁעָבַר אֶחָד מִמֵּאתַיִם מִמַּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל בְּהֶתֵּר], **אָסוּר** מַה שֶּׁגָּדַל, כְּדִין כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה וְצָרִיךְ לְשָׁרְפָם. וְכֵן מִחֻצַּת הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְרְצָה וְנִמְצְאוּ הַזְּרָעִים שֶׁהָיוּ לְצִדָּהּ סְמוּכִים לַכֶּרֶם, אִם עָסוּק לְגָדְרָהּ אֵינוֹ נֶאֱסָר, אַךְ אִם הִתְיָאֵשׁ מִלְּגָדְרָהּ נֶאֱסָר הַכֶּרֶם. [וְהַדָּרָךְ לֵידַע אִם הוֹסִיף בְּמָאתַיִם הִיא עַל יְדֵי בְּדִיקַת הַזְּמַן שֶׁלּוֹקֵחַ לְיָרָק זֶה לְהִתְיַבֵּשׁ עַד שֶׁלֹּא תִּשָּׁאֵר בּוֹ לַחָה כְּלָל, וּזְמַן זֶה יֵשׁ לְחַלְּקוֹ לְמָאתַיִם, וְשִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁעָלָה בְּיָדְךָ שֶׁהוּא שִׁעוּר יְבוּשׁ אֶחָד מִמֵּאתַיִם, הוּא גַּם שִׁעוּר הוֹסָפַת אֶחָד מִמֵּאתַיִם]: **מִשְׁנָה ז הָיָה עוֹבֵר בַּכֶּרֶם וְנָפְלוּ מִמֶּנּוּ זְרָעִים, אוֹ שֶׁיָּצְאוּ זְרָעִים עִם הַזְּבָלִים** כְּשֶׁזּוֹבֵל אֶת כַּרְמוֹ, **אוֹ** שֶׁנִּכְנְסוּ זְרָעִים **עִם הַמַּיִם** לְכַרְמוֹ, כְּשֶׁפָּתַח אֶת אַמַּת הַמַּיִם לְהַשְׁקְיַת הַשָּׂדֶה, וְכֵן **הַזּוֹרֵעַ** בְּשָׂדֵהוּ **וְסָעֲרָתוּ הָרוּחַ** - רוּחַ סְעָרָה הֵעִיפַתּוּ **לַאֲחוֹרָיו** אֶל הַכֶּרֶם, הַכֶּרֶם **מֻתָּר.** שֶׁאֵין הַכֶּרֶם נֶאֱסָר אֶלָּא בִּזְרִיעַת כִּלְאַיִם בְּכַוָּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ט) 'לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם' שֶׁמַּשְׁמַע בְּכַוָּנָה. **סְעָרָתוּ הָרוּחַ לְפָנָיו** נֶאֱסַר הַכֶּרֶם, שֶׁהֲרֵי רָאָה זֹאת וְהִנִּיחָם כָּךְ. וּמָה עָלָיו לַעֲשׂוֹת. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם עָשׂוּ עֲשָׂבִים, יוֹסִיף** - יַהֲפֹךְ אֶת שָׂרְשֵׁיהֶם בַּחֲרִישָׁה שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ לְצִמְחַ. **וְאִם צָמַח** הַזֶּרַע עַד שֶׁנַּעֲשָׂה **אָבִיב** [-שֶׁהוּא פָּחוֹת מִשְּׁלִישׁ גְּדִיל], **יִנַּפֵּץ** וְיָסִיר אֶת הַזֶּרַע מֵהַשִּׁבֳּלִים וְהֵם אֲסוּרִים, וְהַקֶּשׁ הַנּוֹתָר מֻתָּר. **וְאִם** כְּבָר צָמְחָה הַתְּבוּאָה יוֹתֵר מִבְּלִקְטוֹ עַתָּה, הֲרֵי הוּא מְקַיֵּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, [-כְּשֶׁעִבּוּר אֶחָד בְּמָאתַיִם מִמַּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל בְּהֶתֵּר], **אָסוּר** מַה שֶּׁגָּדַל, כְּדִין כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה וְצָרִיךְ לְשָׂרְפָם. וְכֵן מִחֻצַּת הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְרְצָה וְנִמְצְאוּ הַזְּרָעִים שֶׁהָיוּ לְצִדָּהּ סְמוּכִים לַכֶּרֶם, אִם עָסוּק לְגָדְרָהּ אֵינוֹ נֶאֱסָר, אַךְ אִם הִתְיָאֵשׁ מִלְּגָדְרָהּ נֶאֱסָר הַכֶּרֶם. [וְהַדָּרָךְ לֵידַע אִם הוֹסִיף בְּמָאתַיִם הִיא עַל יְדֵי בְּדִיקַת הַזְּמַן שֶׁלּוֹקֵחַ לְיָרָק זֶה לְהִתְיַבֵּשׁ עַד שֶׁלֹּא תִּשָּׁאֵר בּוֹ לַחָה כְּלָל, וּזְמַן זֶה יֵשׁ לְחַלְּקוֹ לְמָאתַיִם, וְשִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁעָלָה בְּיָדְךָ שֶׁהוּא שִׁעוּר יְבוּשׁ אֶחָד מִמֵּאתַיִם, הוּא גַּם שִׁעוּר הוֹסָפַת אֶחָד מִמֵּאתַיִם]: **מִשְׁנָה ז הָיָה עוֹבֵר בַּכֶּרֶם וְנָפְלוּ מִמֶּנּוּ זְרָעִים, אוֹ שֶׁיָּצְאוּ זְרָעִים עִם הַזְּבָלִים** כְּשֶׁזּוֹבֵל אֶת כַּרְמוֹ, **אוֹ** שֶׁנִּכְנְסוּ זְרָעִים **עִם הַמַּיִם** לְכַרְמוֹ, כְּשֶׁפָּתַח אֶת אַמַּת הַמַּיִם לְהַשְׁקְיַת הַשָּׂדֶה, וְכֵן **הַזּוֹרֵעַ** בְּשָׂדֵהוּ **וְסָעֲרָתוּ הָרוּחַ** - רוּחַ סְעָרָה הֵעִיפַתּוּ **לַאֲחוֹרָיו** אֶל הַכֶּרֶם, הַכֶּרֶם **מֻתָּר.** שֶׁאֵין הַכֶּרֶם נֶאֱסָר אֶלָּא בִּזְרִיעַת כִּלְאַיִם בְּכַוָּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ט) 'לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם' שֶׁמַּשְׁמַע בְּכַוָּנָה. **סְעָרָתוּ הָרוּחַ לְפָנָיו** נֶאֱסַר הַכֶּרֶם, שֶׁהֲרֵי רָאָה זֹאת וְהִנִּיחָם כָּךְ. וּמָה עָלָיו לַעֲשׂוֹת. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם צָמְחוּ רַק עֲשָׂבִים, יוֹסִיף** - יַהֲפֹךְ אֶת שָׂרְשֵׁיהֶם בַּחֲרִישָׁה שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ לְצִמְחַ. **וְאִם צָמַח** הַזֶּרַע עַד שֶׁנַּעֲשָׂה **אָבִיב** [-שֶׁהוּא פָּחוֹת מִשְּׁלִישׁ גְּדִיל], **יִנַּפֵּץ** וְיָסִיר אֶת הַזֶּרַע מֵהַשִּׁבֳּלִים וְהֵם אֲסוּרִים, וְהַקֶּשׁ הַנּוֹתָר מֻתָּר. **וְאִם** כְּבָר צָמְחָה הַתְּבוּאָה יוֹתֵר מִבְּלִקְטוֹ עַתָּה, הֲרֵי הוּא מְקַיֵּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, [-כְּשֶׁעִבּוּר אֶחָד בְּמָאתַיִם מִמַּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל בְּהֶתֵּר], **אָסוּר** מַה שֶּׁגָּדַל, כְּדִין כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה וְצָרִיךְ לְשָׂרְפָם. וְכֵן מִחֻצַּת הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְרְצָה וְנִמְצְאוּ הַזְּרָעִים שֶׁהָיוּ לְצִדָּהּ סְמוּכִים לַכֶּרֶם, אִם עָסוּק לְגָדְרָהּ אֵינוֹ נֶאֱסָר, אַךְ אִם הִתְיָאֵשׁ מִלְּגָדְרָהּ נֶאֱסָר הַכֶּרֶם. [וְהַדָּרָךְ לֵידַע אִם הוֹסִיף בְּמָאתַיִם הִיא עַל יְדֵי בְּדִיקַת הַזְּמַן שֶׁלּוֹקֵחַ לְיָרָק זֶה לְהִתְיַבֵּשׁ עַד שֶׁלֹּא תִּשָּׁאֵר בּוֹ לַחָה כְּלָל, וּזְמַן זֶה יֵשׁ לְחַלְּקוֹ לְמָאתַיִם, וְשִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁעָלָה בְּיָדְךָ שֶׁהוּא שִׁעוּר יְבוּשׁ אֶחָד מִמֵּאתַיִם, הוּא גַּם שִׁעוּר הוֹסָפַת אֶחָד מִמֵּאתַיִם]: **מִשְׁנָה ז הָיָה עוֹבֵר בַּכֶּרֶם וְנָפְלוּ מִמֶּנּוּ זְרָעִים, אוֹ שֶׁיָּצְאוּ זְרָעִים עִם הַזְּבָלִים** כְּשֶׁזּוֹבֵל אֶת כַּרְמוֹ, **אוֹ** שֶׁנִּכְנְסוּ זְרָעִים **עִם הַמַּיִם** לְכַרְמוֹ, כְּשֶׁפָּתַח אֶת אַמַּת הַמַּיִם לְהַשְׁקְיַת הַשָּׂדֶה, וְכֵן **הַזּוֹרֵעַ** בְּשָׂדֵהוּ **וְסָעֲרָתוּ הָרוּחַ** - רוּחַ סְעָרָה הֵעִיפַתּוּ **לַאֲחוֹרָיו** אֶל הַכֶּרֶם, הַכֶּרֶם **מֻתָּר.** שֶׁאֵין הַכֶּרֶם נֶאֱסָר אֶלָּא בִּזְרִיעַת כִּלְאַיִם בְּכַוָּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ט) 'לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם' שֶׁמַּשְׁמַע בְּכַוָּנָה. **סְעָרָתוּ הָרוּחַ לְפָנָיו** נֶאֱסַר הַכֶּרֶם, שֶׁהֲרֵי רָאָה זֹאת וְהִנִּיחָם כָּךְ. וּמָה עָלָיו לַעֲשׂוֹת. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם עָשׂוּ

מִשְׁנָה ג **זְרִיעָה תַּחַת עֵצִים שֶׁגֶּפֶן מְדֻלֵּית עַל חֵלֶק מֵהֶם:** **הַמַּדְלֶה** אֶת **הַגֶּפֶן** עַל **מִקְצַת** **אַפִּיפְיָרוֹת** [-עֵצִים אוֹ קָנִים אֲרוּגִים שְׁתֵּי וָעֶרֶב, שֶׁמַּדְלִים עֲלֵיהֶם גֶּפֶן], וְלֹא הִדְלָה עַל כָּל הָאַפִּיפְיָרוֹת, **לֹא יָבִיא זֶרַע** אֲפִלּוּ **אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר** שֶׁל הָאַפִּיפְיָרוֹת שֶׁמַּעֲלִיו לֹא הִדְלָה, כֵּיוָן שֶׁכֻּלּוֹ בָּטֵל לְגַבֵּי הַגֶּפֶן וּכְאִלּוּ כֻּלּוֹ גֶּפֶן. אֲמָנָם **אִם הֵבִיא** לְשֵׁם זֶרַע, **לֹא קִדֵּשׁ** - לֹא אָסַר אֶת הַגִּדּוּלִים. **וְאִם** אַחַר שֶׁזָּרַע שָׁם, **הִלֵּךְ הֶחָדֵשׁ** - הִתְפַּשְּׁטוּ הַגְּפָנִים גַּם לְחֶלֶק זֶה, וְסִכְּכוּ עַל הַזְּרָעִים, הַגָּדֵל מֵעַתָּה **אָסוּר** מִשּׁוּם כִּלְאַיִם [וְאִם גָּדַל יוֹתֵר מֵאֶחָד מִמָּאתַיִם מִכָּל הַזְּרָעִים, אֵינוֹ בָּטֵל בָּהֶם]. **וְכֵן הַמַּדְלֶה גֶּפֶן עַל מִקְצַת אִילָן סָרָק,** דֵּינוֹ כְּאַפִּיפְיָרוֹת, שֶׁאָדָם מְבַטֵּל אֶת כָּל הָאִילָן לַגֶּפֶן, וְדָנִים אֶת כֻּלּוֹ כְּגֶפֶן: **מִשְׁנָה ד** אֲבָל **הַמַּדְלֶה אֶת הַגֶּפֶן עַל מִקְצַת אִילָן מַאֲכָל,** אֵינוֹ מְבַטֵּל אֶת כָּל הָאִילָן לַגֶּפֶן, וְלָכֵן **מֻתָּר לְהָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר. וְאִם הִלֵּךְ הֶחָדֵשׁ,** יַחֲזִירֶנּוּ. **מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לִכְפַר עַזִּיז, וְהָרְאָהוּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, גֶּפֶן מְדֻלָּה עַל מִקְצַת תְּאֵנָה. אָמַר לוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מָה אֲנִי** [-הַאִם מֻתָּר אֲנִי] **לְהָבִיא זֶרַע אֶל תַּחַת הַמּוֹתָר** - הַמָּקוֹם שֶׁאֵין הַגֶּפֶן מֻדֶּלֶת עָלָיו. **אָמַר לוֹ, מֻתָּר. וְהֶעֱלָהוּ מִשָּׁם לְבֵית הַמְּגִנְיָה** [-שָׁם מָקוֹם], **וְהָרְאָהוּ גֶּפֶן שֶׁהִיא מֻדֶּלֶת עַל מִקְצַת הַקּוֹרָה וְסָדָן שֶׁל שִׁקְמָה** - קוֹרוֹת עֵץ שִׁקְמָה כָּרוּת (תפא"י), לְשֶׁאֲלוֹ אִם מֻתָּר לִזְרֹעַ תַּחַת הַמּוֹתָר. **אָמַר לוֹ** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **תַּחַת הַקּוֹרָה הַזּוֹ אָסוּר, וְהַשְּׁאָר מֻתָּר,** שֶׁכָּל קוֹרָה עוֹמֶדֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְלֹא נֶאֶסְרָה אֶלָּא זוֹ שֶׁעָלֶיהָ מֻדֶּלֶת הַגֶּפֶן: **מִשְׁנָה ה** **גֶּדֶר אִילָן סָרָק בִּנְדוֹן זֶה:** אִיזֶהוּ **אִילָן סָרָק,** שֶׁאִם הִדְלָה גֶּפֶן עַל מִקְצָתוֹ אָסוּר לִזְרֹעַ תַּחַת כֻּלּוֹ. **כָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַכֹּל** דֵּינָם כְּאִילָן סָרָק, וַאֲפִלּוּ אִילָנוֹת הָעוֹשִׂים פֵּרוֹת, **חוּץ מִן** עֵץ **הַזַּיִת** וְעֵץ **הַתְּאֵנָה,** שֶׁלְּרֹב חֶשִׁיבוּתָם אֵין אָדָם מְבַטֵּל לְגַבֵּי הַגֶּפֶן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל** מִין שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ נוֹטְעִין - שֶׁאֵין נוֹטְעִים מֵאוֹתוֹ הַמִּין **שְׁדוֹת שְׁלֻמוֹת, הֲרֵי זֶה אִילָן סָרָק,** אַךְ אִם זוֹרְעִים מִמֶּנּוּ שְׁדוֹת שְׁלֻמִים, הוּא מִין חָשׁוּב וְאֵין אָדָם מְבַטֵּל לַגֶּפֶן: **מִשְׁנָה ו** **דִּין פִּסְקֵי עֲרִיסִים:** **פִּסְקֵי עֲרִיסִים** שֶׁעִנְּנָם יִתְבָּאֵר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, שִׁעוּרָם **שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וְעוֹד** דָּבָר מוּעָט [וְהוּא טֶפַח]. **וְכָל מִדּוֹת** [-שִׁעוּרִים] **שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים בַּכֶּרֶם, אֵין בָּהֶן** 'וְעוֹד', אֶלָּא מִדּוֹת מְדֻיָּקוֹת הֵן, **חוּץ מִפִּסְקֵי עֲרִיסִים,** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ שִׁעוּר זֶה. **אֵלּוּ הֵן פִּסְקֵי עֲרִיסִים. עֲרִיסִים שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ וְנִשְׁתַּיְּרוּ בּוֹ חֲמֵשׁ גְּפָנִים** [-כְּשִׁעוּר עֲרִיסִים] **מִכָּאן וְחֲמֵשׁ גְּפָנִים מִכָּאן,** נִדּוֹנִים חֶלְקֵי הָעֲרִיסִים הַנּוֹתָרִים כִּשְׁנֵי עֲרִיסִים, **וְאִם יֵשׁ שָׁם בֵּינֵיהֶם שְׁמוֹנָה אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם,** שֶׁיֵּשׁ לְהַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִכָּל עֲרִיס. אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם **שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וְעוֹד** מְעַט, **נוֹתְנִין לוֹ כְּדֵי עֲבוֹדָתוֹ,** אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל עֲרִיס שֶׁדַּיְינוֹ כְּכֶרֶם, **וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר** - אֶת אוֹתוֹ 'וְעוֹד' שֶׁנּוֹתַר. [וּלְדַעַת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי (לעיל מ"א) שֶׁדַּיִן עֲרִיס כְּגֶפֶן יְחִידִית, נוֹתֵן לְכָל צַד שִׁשָּׁה טְפָחִים וְזוֹרֵעַ אֶת הַשְּׁאָר]: **מִשְׁנָה ז** **דִּין נוֹסָף בְּעֲרִיס שֶׁאֵין כָּל גְּפָנָיו יְחִידִי:** **עֲרִיס שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַכֹּתֶל מִתּוֹךְ הַקֶּרֶן וְכָלָה** - שֶׁחֵלֶק מִגְּפָנָיו מֻדָּלִים מִצַּד זֶה וְחֵלֶק מִצַּדּוֹ הַשֵּׁנִי, וּבֵינֵיהֶם חָלָל פָּנוּי, אֵין לוֹ דִּין עֲרִיס, אֶלָּא **נוֹתְנִין לוֹ** - לִשְׁנֵי צְדָדָיו הָעֲרִיס אֶת **עֲבוֹדָתוֹ** - שִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָל צַד כְּדִין גֶּפֶן יְחִידִית, **וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר,** וַאֲפִלּוּ אִם הַכֹּתֶל כֻּלּוֹ אֵין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם אֵין שָׁם** בְּכֹתֶל **אַרְבַּע אַמּוֹת, לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם,** כְּדִין גֶּפֶן שֶׁבְּגַג שֶׁאָסַר רַבִּי יוֹסֵי לִזְרֹעַ עִמָּהּ אַף בִּרְחוֹק שִׁשָּׁה טְפָחִים (לעיל פ"ה מ"ד) [וְהִשְׁמִיעָנוּ דִּין זֶה פַּעֲמַיִם, מֵחֲמַת הַחִדּוּשׁ שֶׁיֵּשׁ בִּכֹתֶל, שֶׁאֵינוֹ מֻקָּף כְּגַג וְאַף עַל פִּי כֵן אָסַר רַבִּי יוֹסֵי, וּמֵחֲמַת הַחִדּוּשׁ בְּגַג, שֶׁאַף שֶׁאֵין גֶּפֶן מִשְּׁנֵי צְדָדֵי הַזֶּרַע כִּבְכֹתֶל אָסַר רַבִּי יוֹסֵי]: **מִשְׁנָה ח** **דִּין הַקָּנִים הַבּוֹלְטִים מִן הֶעָרִיס:** **הַקָּנִים הַיּוֹצְאִים מִן הֶעָרִיס** הֶעָשׂוּי מֵעֵשֶׂה רֶשֶׁת, וּבוֹלְטִים הַחוּצָה, **וְחָס עֲלֵיהֶן לְפָסְקָן** [-לְחָתְכָם] אַךְ אֵין דַּיְעָתוֹ לְהַדְלוֹת עֲלֵיהֶם גֶּפֶן, **כְּנֶגְדָּן מֻתָּר** לִזְרֹעַ, וְאֵין דִּינָם כְּאַפִּיפְיָרוֹת (לעיל מ"ג) שֶׁהֵם חֵלֶק מִסִּדְרוֹ שֶׁל הֶעָרִיס. אַךְ אִם **עֲשָׂאָן כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ** עֲלֵיהֶן **הֶחָדֵשׁ** - שֶׁיִּתְפַּשְּׁטוּ עֲלֵיהֶן הַזְּמוֹרוֹת הַחֲדָשׁוֹת, **אָסוּר** לִזְרֹעַ כְּנֶגְדָּם, כְּדִין אַפִּיפְיָרוֹת: **מִשְׁנָה ט** **דִּין הַפְּרָחִים וְהָעֲנָפִים הַיּוֹצְאִים מֵהֶעָרִיס וּמֵהַגֶּפֶן:** **הַפֶּרַח** - מַה שֶּׁגָּדֵל מֵהַגֶּפֶן הַמְּדֻלִּית [מִלְּשׁוֹן 'הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן' (שיה"ש ו יא)] **הַיּוֹצֵא מִן הֶעָרִיס** אֶל הַשָּׂטַח שֶׁמִּחוּץ לְאַרְבַּע הָאַמּוֹת שֶׁסְּבִיבוֹ, **רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ מְטֻטֶּלֶת** [-כְּלִי שֶׁמְּשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ הַבַּנָּאִים כְּדֵי לִרְאוֹת אִם הַבִּנְיָן יָשָׁר] **תְּלוּיָה בּוֹ,** וְהַקַּרְקַע שֶׁנִּמְצֵאת **כְּנֶגְדּוֹ, אָסוּר** לִזְרֹעָה [אֲבָל בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת גַּם בְּלֹא פְּרִיחָה זוֹ אָסוּר לִזְרֹעַ מִדִּין הִרְחָקָה]. **וְכֵן בְּדָלִית** [-גֶּפֶן יְחִידָה מְדֻלִּית] שֶׁצָּמְחָה אֶל מִחוּץ לְשִׁשָּׁת הַטְּפָחִים שֶׁל עֲבוֹדָתָהּ, מוֹדְדִים כְּבִמְטֻטֶּלֶת מֵהוּ הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הָעָנָף, וְאָסוּר לִזְרֹעַ שָׁם. **הַמּוֹתַחַ זְמוֹרָה מֵאִילָן לְאִילָן, תַּחְתֶּיהָ אָסוּר** לִזְרֹעַ. אוּלָם אִם **סִפְּקָהּ** [-הָאֲרִיכָהּ] **בְּחֶבֶל אוֹ בְּגֶמִי, תַּחַת הַסִּפּוּק** - הָאֲרָכָה שֶׁהוֹסִיף, **מֻתָּר** לִזְרֹעַ, שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ שֶׁזְּמוֹרוֹת הַגֶּפֶן יִתְפַּשְּׁטוּ גַּם עַל הַחֶבֶל. אַךְ אִם **עֲשָׂאָהּ כְּדֵי שֶׁיְּהַלֵּךְ עָלָיו הֶחָדֵשׁ,** אַף תַּחְתָּיו **אָסוּר** לִזְרֹעַ:

פֶּרֶק ז אִסּוּר סְמִיכַת תְּבוּאָה וּגְפָנִים זֶה לָזֶה:

מִשְׁנָה א **כִּלְאֵי גֶּפֶן מֻבְרֶכֶת:** **הַמַּבְרִיךְ אֶת הַגֶּפֶן בָּאָרֶץ** - הַמְכוֹפֵף זְמוֹרָה מֵהַגֶּפֶן וּמַעֲבִירָהּ דֶּרֶךְ הָאֲדָמָה לְמָקוֹם אַחֵר שָׁם תִּתְצַמַּח כְּגֶפֶן נוֹסֶפֶת, **אִם אֵין עָפָר עַל גַּבָּהּ** - בְּחֶלְקָהּ הַטָּמוּן בָּאֲדָמָה - בְּגֹבַהּ **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, לֹא יָבִיא** [-יִזְרַע] **זֶרַע עָלֶיהָ,** אֲפִלּוּ בְּרִחוּק שִׁשָּׁה טְפָחִים מֵעִקַּר הַגֶּפֶן, לְפִי שֶׁהַגֶּפֶן רַכָּה, וְשָׁרְשֵׁי הַזְּרָעִים יִכָּנְסוּ בָּהּ, וְהֲרֵי זֶה הַרְכָּבַת יָרָק בְּאִילָן הָאֲסוּרָה (לעיל פ"א מ"ז). [אֲבָל בִּשְׁאָר אִילָנוֹת שֶׁהֵם קָשִׁים, אֵין הַשָּׁרָשִׁים נִכָּנָסִים לְתוֹכָם, וּמֻתָּר לִזְרֹעַ מֵעֲלֵיהֶם]. וְאִסּוּר הַזְּרִיעָה הוּא רַק מֵעָלֶיהָ וְלֹא מִצִּדֶּיהָ, שֶׁאֵין שָׁרְשֵׁי הַזְּרָעִים מִשְׁתָּרְשִׁים לַצַּד [וְאַף שֶׁיֵּשׁ דִּין לְהַרְחִיק זְרָעִים מִכֹּתֶל, זֹאת מִשּׁוּם שֶׁהֵם עוֹשִׂים אֶת הֶעָפָר לְתִיחוֹחַ וְיסוֹדוֹת הַכֹּתֶל מִתְרוֹעֲעִים, וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁהַזְּרָעִים פּוֹגְעִים בַּכֹּתֶל, שֶׁהֲרֵי אֵינָם מִשְׁתָּרְשִׁים לַצַּד]. וְאִסּוּר זֶה הוּא **אֲפִלּוּ** אִם **הִבְרִיכָהּ** בָּאָרֶץ בְּתוֹךְ **דְּלַעַת** יְבֵשָׁה [-שֶׁאֵין בָּהּ מִשּׁוּם כִּלְאֵי זְרָעִים], **אוֹ בְּתוֹךְ סִילוֹן** [-צִנּוֹר] שֶׁל חֶרֶס, כִּי שָׁרְשֵׁי הַזְּרָעִים נוֹקְבִים אוֹתָם וְחוֹדְרִים לַזְּמוֹרָה, וְכֵן אִם הִבְרִיכָהּ בְּסֶלַע רַךְ. אֲבָל אִם **הִבְרִיכָהּ** בְּתוֹךְ **סֶלַע** קָשֶׁה, **אוֹ** בְּתוֹךְ צִנּוֹר מַתֶּכֶת, אֵין הַשָּׁרָשִׁים יְכוֹלִים לַחְדֹּר לִזְמוֹרָה, **וַאֲפִלּוּ עַל פִּי שֶׁאֵין עָפָר עַל גַּבָּהּ אֶלָּא** בְּגֹבַהּ **שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מֻתָּר לְהָבִיא זֶרַע עָלֶיהָ. מִדִּידַת שְׁלֹשָׁה טְפָחִים בְּאַרְכָּבָה:** הָאַרְכָּבָה שֶׁבַּגֶּפֶן - זְמוֹרָה שֶׁנִּכְפְּפָה עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע וְחָזְרָה וְנִזְקְפָה בְּמֶרְחַק מָה, כְּמִין בֶּרֶךְ, **אֵין מוֹדְדִין לָהּ** שִׁשָּׁה טְפָחִים לְאִסּוּר זְרִיעָה כְּדִין גֶּפֶן יְחִידִית, **אֶלָּא מִן הָעִקָּר הַשֵּׁנִי** - מֵהַמָּקוֹם שֶׁנִּזְקְפָה בּוֹ. אֶלָּא אִם כֵּן הָעִקָּר הָרִאשׁוֹן נִרְאֶה וְנָכָר שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵאת הָאַרְכָּבָה, שֶׁאָז מוֹדְדִים מֵעִקַּר הַגֶּפֶן וְלֹא מֵהָאַרְכָּבָה:

מִשְׁנָה ב **עֲשִׂיַּת פֶּרֶם עַל יְדֵי הַבְּרָכַת גְּפָנִים:** **הַמַּבְרִיךְ שְׁלֹשׁ גְּפָנִים וְעִקְּרֵיהֶן נִרְאִים** - שֶׁהִשְׁאִיר בְּמָקוֹם הַגֶּפֶן הָרִאשׁוֹנָה זְמוֹרָה אַחַת, וּזְמוֹרָה שְׁנִיָּה הִבְרִיךְ, וְכָךְ עָשָׂה מִכָּל גֶּפֶן שְׁתֵּי גְּפָנִים, וְיֵשׁ כָּאן שָׁלֹשׁ גְּפָנִים כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ גְּפָנִים וְדֵי בְּכָךְ לְשֵׁם 'כֶּרֶם'. [וְכֵן אִם הִבְרִיךְ רַק שְׁתֵּי גְּפָנִים מֵהַשָּׁלֹשׁ וְנַעֲשׂוּ אַרְבַּע, הֲרֵי יֵשׁ כָּאן 'שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב' כְּשִׁעוּר כֶּרֶם (לעיל פ"ד מ"ו)]. **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם** בֵּין הַגְּפָנִים לַבְּרֵכוֹת, לֹא פָּחוֹת **מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וְעַד**

משניות

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם פֶּרֶק ח

שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וְלֹא יוֹתֵר, הֲרֵי אֵלּוּ **מִצְטָרְפוֹת** לְהַחְשִׁיב כֶּרֶם, וּמַרְחִיק אֶת הַזֶּרַע מֵהֶם אַרְבַּע אַמּוֹת, עַל אַף שֶׁיְּנִיקָתָם מִשֹּׁרֶשׁ אֶחָד. **וְאִם לָאו** - שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה, **אֵינָן מִצְטָרְפוֹת** לְ'כֶרֶם', אֶלָּא דִּינָם כְּגֶפֶן יְחִידִית וּמַרְחִיקִים מִמֶּנָּה שִׁשָּׁה טְפָחִים. **גֶּפֶן שֶׁיָּבְשָׁה** וְנִשְׁרוּ עָלֶיהָ, וּמִן הַתּוֹרָה אֵין בָּהּ אִסּוּר כִּלְאַיִם לִפְי שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה פֵּרוֹת, מִכָּל מָקוֹם **אֲסוּרָה** בִּזְרִיעָה סָמוּךְ לָהּ מִדְּרַבָּנָן, מִשּׁוּם מַרְאִית עַיִן, שֶׁיִּסְבְּרוּ הָרוֹאִים שֶׁהִיא לַחָה אַף שֶׁאֵין בָּהּ עָלִים, שֶׁכֵּן בַּחֹרֶף כָּל הַגְּפָנִים בְּלִי עָלִים, וְאַף בַּקַּיִץ יֵשׁ גְּפָנִים שֶׁעֲלֵיהֶן נוֹשְׁרִים. **וְאֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת** - אוֹסֶרֶת אֶת הַזְּרָעִים אִם נִזְרְעוּ סָמוּךְ לָהּ, מַאַחַר וְכָל אִסּוּרָהּ מִדְּרַבָּנָן. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף צֶמֶר גֶּפֶן** - מוּתָּר שֶׁהָאִילָן שֶׁלּוֹ דּוֹמֶה לְגֶפֶן, **אֲסוּר** לִזְרוֹעַ סָמוּךְ לַגֶּפֶן, וְאוּלָם אִם עָבַר וְזָרַע **אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ**, לִפְי שֶׁצֶּמֶר גֶּפֶן כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֲפִלּוּ **בְּרַבִּי** אֶלְעָזָר הַמַּחְמִיר בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ, שֶׁהֲרֵי אֵין בּוֹ אִסּוּר כִּלְאַיִם מִדְּאוֹרָיְתָא. **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, אַף עַל גַּבֵּי הַגֶּפֶן** הַמְּכַרְכֶּרֶת שֶׁאֵין זֶרַע שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אֲסוּר, כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"א), **וּמִכָּל מָקוֹם** אִם זָרַע אֵינוֹ **מְקֻדָּשׁ**:

מִשְׁנָה ג **אֵלּוּ** דְּבָרִים שֶׁאוֹסְרִין אֶת הַזְּרִיעָה בְּמָקוֹם מְסֻיָּם, וְאִם עָבַר וְזָרַע בּוֹ **לֹא מְקַדְּשִׁין** אֶת הַכֶּרֶם וְהַזְּרָעִים: **מוֹתַר חָרְבַּן הַכֶּרֶם** - קָרְחַת הַכֶּרֶם שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר הַמְּתִירָהּ בְּזְרִיעָה (לעיל פ"ד מ"א). **וּמוֹתַר מְחוֹל הַכֶּרֶם** - הַמָּקוֹם שֶׁבֵּין גֶּדֶר הַכֶּרֶם לַכֶּרֶם שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר הַמְּתִירוֹ בְּזְרִיעָה (לעיל פ"ד מ"ב). **וּמוֹתַר פִּסְקֵי עֲרִיס** - עָרִיס שֶׁחָרַב בְּאֶמְצָעִיתוֹ וְנַעֲשָׂה לִשְׁנֵי עֲרִיסִים, בְּאֹפֶן שֶׁאֲסוּר לִזְרֹעַ בֵּינֵיהֶם (לעיל פ"ו מ"ו) [וְכָל שֶׁכֵּן בְּעָרִיס אֶחָד]. **וּמוֹתַר אַפִּיפְיָרוֹת** שֶׁלֹּא הִדְלָה עָלָיו גֶּפֶן וְאֲסוּר לִזְרֹעַ תַּחְתָּיו (לעיל פ"ו מ"ג). בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ אַף שֶׁזָּרַע בְּאִסּוּר לֹא הִתְקַדְּשׁוּ הַגְּפָנִים וְהַזְּרָעִים. אַךְ רַק בְּאֹפֶן שֶׁהִרְחִיק הַזְּרָעִים מֵהַכֶּרֶם אוֹ הַגֶּפֶן כִּדְיָנִם, בְּקִרְחַת וּמְחוֹל הַכֶּרֶם - אַרְבַּע אַמּוֹת, וּבְפִסְקֵי עֲרִיס שִׁשָּׁה טְפָחִים. **אֲבָל** אִם זָרַע **תַּחַת הַגֶּפֶן** עַצְמָהּ [אֲפִלּוּ בְּרִחוּק שִׁשָּׁה טְפָחִים מֵעִקָּרָהּ], **וְעֲבוֹדַת הַגֶּפֶן** - אוֹ אִם זָרַע בְּשִׁשָּׁה טְפָחִים שֶׁסְּבִיב הַגֶּפֶן, **וְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם** - אוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם, **הֲרֵי אֵלּוּ מְקֻדָּשִׁין** - אוֹסְרִים אֶת הַכֶּרֶם וְהַזְּרָעִים:

מִשְׁנָה ד-ה **אִם אוֹסֵר תְּבוּאַת חֲבֵרוֹ בִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם: הַמְסַכֵּךְ אֶת גַּפְנוֹ עַל גַּבֵּי תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה קִדֵּשׁ** - אָסַר אֶת הַתְּבוּאָה בַּהֲנָאָה מִשּׁוּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, **וְחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ** - חַיָּב הַמְסַכֵּךְ לְשַׁלֵּם לְבַעַל הַתְּבוּאָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מַזִּיק בְּיָדַיִם. **רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ** [-אוֹסֵר] **דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ** וְאֵין כֹּחַ לְבַעַל הַגֶּפֶן לֶאֱסֹר אֶת הַתְּבוּאָה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי**, רְאֵיָה כְּדְבָרֵי **מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזָּרַע אֶת כַּרְמוֹ בִּשְׁבִיעִית** בִּכְלְאַיִם, **וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר, אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ**: וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱסֹר אֶת הַגְּפָנִים הַמְּפֻקָּרִים בִּשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית לְכָל אָדָם. וּבְכָל אִסּוּרָה שֶׁבַּתּוֹרָה אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁל חֲבֵרוֹ, כְּגוֹן אִם יִתֵּן אָדָם חֶלֶב לְתוֹךְ קְדֵרַת בָּשָׂר שֶׁל חֲבֵרוֹ יָאֶסְרֶנָּה, וּמַחֲלֹקְתָּם בִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם דָּוְקָא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם 'לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם', וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרְשׁוּ 'כַּרְמְךָ' וְלֹא כֶּרֶם חֲבֵרְךָ. וַחֲכָמִים דָּרְשׁוּ תּוֹסֶפֶת הַמִּלָּה 'כִּלְאָיִם' שֶׁאִסּוּר כִּלְאַיִם הוּא בְּכָל אֹפֶן אֲפִלּוּ אִם אֵין זֶה כַּרְמְךָ': **מִשְׁנָה ו** **כֶּרֶם שֶׁנִּזְרַע כִּלְאַיִם עַל יְדֵי גַּזְלָן: הָאַנָּס** [-הַגַּזְלָן] **שָׁזַרַע אֶת הַכֶּרֶם** שֶׁגָּזַל, בִּכְלְאַיִם, **וְיָצָא מִלְּפָנָיו** - וְאַחַר כָּךְ יָצָא הַכֶּרֶם מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת בְּעָלָיו [וְלֹא נֶאֱסַר עֲדַיִן הַכֶּרֶם כְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַדֵּשׁ אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ], **קוֹצְרוֹ** [-בַּעַל הַכֶּרֶם] אֶת הַזְּרָעִים שֶׁבּוֹ **אֲפִלּוּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד**, שֶׁהִתִּירוּ לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בַּמּוֹעֵד כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּמַקְנִיט בְּכֶרֶם. אוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא דָּבָר הָאָבֵד כֵּיוָן שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁיּוֹסִיפוּ הַכִּלְאַיִם לִגְדֹּל יוֹתֵר מֵאֶחָד וּמֵאתַיִם, וְיֶאְסְרוּ אֶת הַכֶּרֶם וְהַתְּבוּאָה, כֵּיוָן שֶׁהַכֶּרֶם כְּבָר בִּרְשׁוּתוֹ. וְצָרִיךְ לְמַהֵר לְעָקְרָם אַף עַל יְדֵי הוֹסָפַת שָׂכָר לְפוֹעֲלִים. **וְעַד כַּמָּה הוּא נוֹתֵן לְפוֹעֲלִים** - עַד אֵיזֶה מְחִיר עָלָיו לִשְׁכֹּר פּוֹעֲלִים, **עַד שְׁלִישׁ** - תּוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ עַל הַשָּׂכָר הַמְקֻבָּל. [וְיֵשׁ אוֹמְרִים עַד שְׁלִישׁ מַעֲרֶךְ הַפְּרוֹת]. אֲבָל אִם אֵינוֹ מוֹצֵא אֶלָּא בְּתוֹסֶפֶת **יָתֵר מִכָּאן**, אֵינוֹ חַיָּב לְשָׂכְרָם, אֶלָּא **קוֹצֵר** הוּא לְבַדּוֹ **כְּדַרְכּוֹ**

המבוארות

שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וְלֹא יוֹתֵר, **הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת** לְהַחְשִׁיב כֶּרֶם, וּמַרְחִיק אֶת הַזֶּרַע מֵהֶם אַרְבַּע אַמּוֹת, עַל אַף שֶׁיְּנִיקָתָם מִשֹּׁרֶשׁ אֶחָד. **וְאִם לָאו** - שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה, **אֵינָן מִצְטָרְפוֹת** לְ'כֶרֶם', אֶלָּא דִּינָם כְּגֶפֶן יְחִידִית וּמַרְחִיקִים מִמֶּנָּה שִׁשָּׁה טְפָחִים. **גֶּפֶן שֶׁיָּבְשָׁה** וְנִשְׁרוּ עָלֶיהָ, וּמִן הַתּוֹרָה אֵין בָּהּ אִסּוּר כִּלְאַיִם לִפְי שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה פֵּרוֹת, מִכָּל מָקוֹם **אֲסוּרָה** בִּזְרִיעָה סָמוּךְ לָהּ מִדְּרַבָּנָן, מִשּׁוּם מַרְאִית עַיִן, שֶׁיִּסְבְּרוּ הָרוֹאִים שֶׁהִיא לַחָה אַף שֶׁאֵין בָּהּ עָלִים, שֶׁכֵּן בַּחֹרֶף כָּל הַגְּפָנִים בְּלִי עָלִים, וְאַף בַּקַּיִץ יֵשׁ גְּפָנִים שֶׁעֲלֵיהֶן נוֹשְׁרִים. **וְאֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת** - אוֹסֶרֶת אֶת הַזְּרָעִים אִם נִזְרְעוּ סָמוּךְ לָהּ, מַאַחַר וְכָל אִסּוּרָהּ מִדְּרַבָּנָן. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף צֶמֶר גֶּפֶן** - מוּתָּר שֶׁהָאִילָן שֶׁלּוֹ דּוֹמֶה לְגֶפֶן, **אֲסוּר** לִזְרוֹעַ סָמוּךְ לַגֶּפֶן, וְאוּלָם אִם עָבַר וְזָרַע **אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ**, לִפְי שֶׁצֶּמֶר גֶּפֶן כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֲפִלּוּ **בְּרַבִּי** אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק הַמַּחְמִיר בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ, שֶׁהֲרֵי אֵין בּוֹ אִסּוּר כִּלְאַיִם מִדְּאוֹרָיְתָא. **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, אַף עַל גַּבֵּי הַגֶּפֶן** הַמְּכַרְכֶּרֶת שֶׁאֵין זֶרַע שְׁלֹשָׁה טְפָחִים **אֲסוּר**, כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"א), **וּמִכָּל מָקוֹם** אִם זָרַע **אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ**:

מִשְׁנָה ג **אֵלּוּ** דְּבָרִים שֶׁאוֹסְרִין אֶת הַזְּרִיעָה בְּמָקוֹם מְסֻיָּם, וְאִם עָבַר וְזָרַע בּוֹ **לֹא מְקַדְּשִׁין** אֶת הַכֶּרֶם וְהַזְּרָעִים: **מוֹתַר חָרְבַּן הַכֶּרֶם** - קָרְחַת הַכֶּרֶם שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר הַמְּתִירָהּ בְּזְרִיעָה (לעיל פ"ד מ"א). **וּמוֹתַר מְחוֹל הַכֶּרֶם** - הַמָּקוֹם שֶׁבֵּין גֶּדֶר הַכֶּרֶם לַכֶּרֶם שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר הַמְּתִירוֹ בְּזְרִיעָה (לעיל פ"ד מ"ב). **וּמוֹתַר פִּסְקֵי עֲרִיס** - עָרִיס שֶׁחָרַב בְּאֶמְצָעִיתוֹ וְנַעֲשָׂה לִשְׁנֵי עֲרִיסִים, בְּאֹפֶן שֶׁאֲסוּר לִזְרֹעַ בֵּינֵיהֶם (לעיל פ"ו מ"ו) [וְכָל שֶׁכֵּן בְּעָרִיס אֶחָד]. **וּמוֹתַר אַפִּיפְיָרוֹת** שֶׁלֹּא הִדְלָה עָלָיו גֶּפֶן וְאֲסוּר לִזְרֹעַ תַּחְתָּיו (לעיל פ"ו מ"ג). בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ אַף שֶׁזָּרַע בְּאִסּוּר לֹא הִתְקַדְּשׁוּ הַגְּפָנִים וְהַזְּרָעִים מֵהַכֶּרֶם אוֹ הַגֶּפֶן כִּדְיָנִם, בְּקִרְחַת וּמְחוֹל הַכֶּרֶם - אַרְבַּע אַמּוֹת, וּבְפִסְקֵי עֲרִיס שִׁשָּׁה טְפָחִים. **אֲבָל** אִם זָרַע **תַּחַת הַגֶּפֶן** עַצְמָהּ [אֲפִלּוּ בְּרִחוּק שִׁשָּׁה טְפָחִים מֵעִקָּרָהּ], **וְעֲבוֹדַת הַגֶּפֶן** - אוֹ אִם זָרַע בְּשִׁשָּׁה טְפָחִים שֶׁסְּבִיב הַגֶּפֶן, **וְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם** - אוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם, **הֲרֵי אֵלּוּ מְקֻדָּשִׁין** - אוֹסְרִים אֶת הַכֶּרֶם וְהַזְּרָעִים:

מִשְׁנָה ד-ה **אִם אוֹסֵר תְּבוּאַת חֲבֵרוֹ בִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם: הַמְסַכֵּךְ אֶת גַּפְנוֹ עַל גַּבֵּי תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה קִדֵּשׁ** - אָסַר אֶת הַתְּבוּאָה בַּהֲנָאָה מִשּׁוּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, **וְחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ** - חַיָּב הַמְסַכֵּךְ לְשַׁלֵּם לְבַעַל הַתְּבוּאָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מַזִּיק בְּיָדַיִם. **רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ** [-אוֹסֵר] **דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ** וְאֵין כֹּחַ לְבַעַל הַגֶּפֶן לֶאֱסֹר אֶת הַתְּבוּאָה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי**, רְאֵיָה כְּדְבָרֵי **מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזָּרַע אֶת כַּרְמוֹ בִּשְׁבִיעִית** בִּכְלְאַיִם, **וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר, אֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ**: וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱסֹר אֶת הַגְּפָנִים הַמְּפֻקָּרִים בִּשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית לְכָל אָדָם. וּבְכָל אִסּוּרָה שֶׁבַּתּוֹרָה אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁל חֲבֵרוֹ, כְּגוֹן אִם יִתֵּן אָדָם חֶלֶב לְתוֹךְ קְדֵרַת בָּשָׂר שֶׁל חֲבֵרוֹ יָאֶסְרֶנָּה, וּמַחֲלֹקְתָּם בִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם דָּוְקָא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם 'לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם', וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרְשׁוּ 'כַּרְמְךָ' וְלֹא כֶּרֶם חֲבֵרְךָ. וַחֲכָמִים דָּרְשׁוּ תּוֹסֶפֶת הַמִּלָּה 'כִּלְאָיִם' שֶׁאִסּוּר כִּלְאַיִם הוּא בְּכָל אֹפֶן אֲפִלּוּ אִם אֵין זֶה כַּרְמְךָ': **מִשְׁנָה ו** **כֶּרֶם שֶׁנִּזְרַע כִּלְאַיִם עַל יְדֵי גַּזְלָן: הָאַנָּס** [-הַגַּזְלָן] **שָׁזַרַע אֶת הַכֶּרֶם** שֶׁגָּזַל, בִּכְלְאַיִם, **וְיָצָא מִלְּפָנָיו** - וְאַחַר כָּךְ יָצָא הַכֶּרֶם מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת בְּעָלָיו [וְלֹא נֶאֱסַר עֲדַיִן הַכֶּרֶם כְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַדֵּשׁ אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ], **קוֹצְרוֹ** [-בַּעַל הַכֶּרֶם] אֶת הַזְּרָעִים שֶׁבּוֹ **אֲפִלּוּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד**, שֶׁהִתִּירוּ לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בַּמּוֹעֵד כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּמַקְנִיט בְּכֶרֶם. אוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא דָּבָר הָאָבֵד כֵּיוָן שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁיּוֹסִיפוּ הַכִּלְאַיִם לִגְדֹּל יוֹתֵר מֵאֶחָד וּמֵאתַיִם, וְיֶאְסְרוּ אֶת הַכֶּרֶם וְהַתְּבוּאָה, כֵּיוָן שֶׁהַכֶּרֶם כְּבָר בִּרְשׁוּתוֹ. וְצָרִיךְ לְמַהֵר לְעָקְרָם אַף עַל יְדֵי הוֹסָפַת שָׂכָר לְפוֹעֲלִים. **וְעַד כַּמָּה הוּא נוֹתֵן לְפוֹעֲלִים** - עַד אֵיזֶה מְחִיר עָלָיו לִשְׁכֹּר פּוֹעֲלִים, **עַד שְׁלִישׁ** - תּוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ עַל הַשָּׂכָר הַמְקֻבָּל. [וְיֵשׁ אוֹמְרִים עַד שְׁלִישׁ מַעֲרֶךְ הַפֵּרוֹת]. אֲבָל אִם אֵינוֹ מוֹצֵא אֶלָּא בְּתוֹסֶפֶת **יָתֵר מִכָּאן**, אֵינוֹ חַיָּב לְשָׂכְרָם, אֶלָּא **קוֹצֵר** הוּא לְבַדּוֹ **כְּדַרְכּוֹ** וְהוֹלֵךְ, **אֲפִלּוּ** אִם יְסַיְּמָהּ לְאַחַר **הַמּוֹעֵד. מֵאֵימָתַי (הוּא) נִקְרָא אַנָּס** - מִמָּתַי הַכֶּרֶם נִקְרָא עַל שֵׁם הַגַּזְלָן וְנֶחְשָׁב שֶׁלּוֹ לְעִנְיַן אִסּוּר כִּלְאַיִם, **מִשֶּׁיִּשְׁתַּקַּע** [-מִשֶּׁיִּשְׁתַּכַּח] שֵׁם הַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹן מֵהַכֶּרֶם, וְיִקְרָא עַל שֵׁם הַגַּזְלָן: **מִשְׁנָה ז** **דִּין תְּבוּאָה וְיָרָק שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּגֶפֶן: הָרוּחַ שֶׁעִלְעֲלָה** - שֶׁהִסִּיטָה וְהִטְּתָה **אֶת הַגְּפָנִים עַל גַּבֵּי תְּבוּאָה,** וְאֵינוֹ יָכוֹל לַהֲשִׁיבָם לִמְקוֹמָם, **יִגְדֹּר** [-יַחְתֹּךְ, מִלְּשׁוֹן גְּדֵירָה בִּתְמָרִים] **מִיָּד** אֶת עַנְפֵי הַגְּפָנִים, וְאִם אֵינוֹ חוֹתְכָם הֲרֵי הֵם מְקֻדָּשִׁים. **וְאִם אֵרְעוֹ אֹנֶס** וּמֵחָמָתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְחָתְכָם, **מֻתָּר** וְאֵינָם מְקֻדָּשִׁים. שָׁכְלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵאֲלֵיהֶם מְקֻדָּשִׁים רַק כְּשֶׁרוֹצֶה הַבְּעָלִים בְּקִיּוּמָם (לעיל פ"ה מ"ו). **תְּבוּאָה שֶׁהִיא נוֹטָה תַּחַת הַגֶּפֶן, וְכֵן בְּיָרָק הַנּוֹטָה תַּחַת הַגֶּפֶן, וְאִם עָבַר וְזָרַע לֹא מְקַדֵּשִׁין. הַמַּעֲבִיר עָצִיץ נָקוּב** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּבוּאָה בְּתוֹךְ הַכֶּרֶם, **אִם הוֹסִיף** לִגְדֹּל בְּעֵת מַעֲבָרוֹ, **בְּמֵאתַיִם** - בְּשִׁעוּר שֶׁל חֵלֶק אֶחָד מִמְּאתַיִם מִכָּל הַתְּבוּאָה שֶׁבָּעָצִיץ, **אֲסוּר** - כָּל הַתְּבוּאָה שֶׁבָּעָצִיץ נֶאֱסֶרֶת. אַךְ בְּפָחוֹת מִכָּךְ מִתְבַּטֶּלֶת תּוֹסֶפֶת הַגִּדּוּל בַּהֲתֵר שֶׁבָּעָצִיץ. וְהַגְּפָנִים שֶׁבַּכֶּרֶם אֵינָם נֶאֱסָרִים כְּלָל מֵחֲמַת הַעֲבָרַת הָעָצִיץ, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נָח בַּכֶּרֶם:

פֶּרֶק ח כְּלָלֵי אִסּוּרֵי כִּלְאַיִם הַשּׁוֹנִים, וּפְרָטֵי אִסּוּר כִּלְאֵי בְּהֵמָה: **מִשְׁנָה א** **כִּלְאֵי אִסּוּר כִּלְאַיִם: כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֲסוּרִין מִלְּזָרַע, וּמִן הַתּוֹרָה** עוֹבֵר רַק בִּזְרִיעַת שְׁנֵי מִינֵי זְרָעִים, כְּגוֹן חִטָּה וּשְׂעוֹרָה, יַחַד עִם חֲרָצָן שֶׁל גֶּפֶן בְּמַפֹּלֶת יָד [-בְּבַת אַחַת] כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (סוף פ"א), וּבְאֹפֶן זֶה לוֹקֶה פַּעֲמַיִם, מִשּׁוּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וּמִשּׁוּם כִּלְאֵי זְרָעִים. וּמִדְּרַבָּנָן אָסוּר לִזְרֹעַ אַף מִין אֶחָד שֶׁל זְרָעִים עִם גֶּפֶן, וְאַף אִם זוֹרְעָם בָּזֶה אַחַר זֶה בִּסְמִיכוּת מָקוֹם. **וּמִלְקִיִּם** - וְכֵן אִם צָמְחָה בְּכַרְמוֹ תְּבוּאָה מֵאֵלֶיהָ, אָסוּר לוֹ לְקַיְּמָם אֶת הַכִּלְאַיִם אֶלָּא חַיָּב לְעָקְרָם [אַךְ אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה מַעֲשֶׂה בְּיָדַיִם כְּדֵי לְקַיְּמָם]. **וְאֵסוּרִין בַּהֲנָאָה,** וּטְעוּנִים שְׂרֵפָה. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ט) 'פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה', וְ'תִּקְדַּשׁ' הוּא מִלְּשׁוֹן 'תּוּקַד אֵשׁ'. **כִּלְאֵי זְרָעִים אֲסוּרִים מִלְּזָרַע** שְׁנֵי מִינִים יַחַד, **וּמִלְקִיִּם** שְׁנֵי מִינִים יַחַד, אֲפִלּוּ אִם נִזְרְעוּ מֵאֲלֵיהֶם, אֶלָּא צָרִיךְ לְעָקְרָם. וְאִם עָבַר וּזְרָעָם, **מֻתָּרִין בַּהֲנָאָה (וְכָל שֶׁכֵּן בַּהֲנָאָה). כִּלְאֵי בְּגָדִים** - בְּגָדִים הָאֲרוּגִים מִצֶּמֶר וּפִשְׁתִּים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, **מֻתָּרִין בְּכָל דָּבָר** - לְאָרְגָם, לְקַיְּמָם וְלֵהָנוֹת מֵהֶם, **וְאֵינָן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלִּלְבֹּשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יא) 'לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו'. וְכֵן אָסוּר לְהַעֲלוֹתָם עַל הַגּוּף, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יט) 'וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ'. **כִּלְאֵי בְּהֵמָה** - שְׁנֵי מִינֵי בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם) 'בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאָיִם', מֻתָּרִים **לְגַדֵּל** אוֹתָם יַחַד, **וּלְקַיְּמָם** אוֹתָם יַחַד בְּדִיר אֶחָד, וַאֲפִלּוּ אִם מִתּוֹךְ כָּךְ יָבוֹאוּ זֶה עַל

זֶה, וְאֵינָן אֲסוּרִים אֶלָּא מִלְּהַרְבִּיעַ אוֹתָם בְּיָדַיִם. כִּלְאֵי בְּהֵמָה - בְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ מֵהַרְבָּעַת שְׁנֵי מִינִים, אֲסוּרִים זֶה בָּזֶה בְּהַרְבָּעָה, כְּגוֹן פֶּרֶד שֶׁנּוֹלַד מִסּוּס וַחֲמוֹרָה עִם פֶּרֶד שֶׁנּוֹלַד מֵחֲמוֹר וְסוּסָה, שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים לְמִין אֶחָד, מִשּׁוּם שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים לְזֶרַע הָאָב, וּמִינָם נִקְבָּע לְפִי הָאֵם, וַהֲרֵי הֵם כַּחֲמוֹר וְסוּסָה. וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁחוֹשְׁשִׁים לְזֶרַע הָאָב, כָּל הַפְּרָדִים מִין אֶחָד הֵם וּמֻתָּרִים זֶה בָּזֶה. וְלָכֵן יֵשׁ לְהִזָּהֵר מִלְּהַנְהִיג יַחַד שְׁתֵּי פְּרֻדוֹת, שֶׁמָּא אַחַת אֲבִיהָ חֲמוֹר וְהָאַחֶרֶת אֲבִיהָ סוּס. אַךְ לִרְכֹּב עַל פְּרָדָה מֻתָּר [וְאֵין לְמֵדִים בְּקַל וָחֹמֶר מִבְּגָדִים שֶׁמֻּתָּר לְלָבְשָׁם יַחַד וְאַף עַל פִּי כֵן תַּעֲרָבְתָּם אֲסוּרָה, וְכָל שֶׁכֵּן בְּהֵמוֹת שֶׁאָסוּר לְהַנְהִיגָם יַחַד שֶׁתִּהְיֶה תַּעֲרָבְתָּם אֲסוּרָה]:

מִשְׁנָה ב **מִינֵי הַבְּהֵמוֹת הָאֲסוּרוֹת בְּאִסּוּר עֲבוֹדָה בִּכְלָאַיִם:** בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה מִשְּׁנֵי מִינִים, וְכֵן חַיָּה עִם חַיָּה מִשְּׁנֵי מִינִים, וְכֵן בְּהֵמָה עִם חַיָּה, וְחַיָּה עִם בְּהֵמָה [-כְּכָל לָשׁוֹן הוּא, שֶׁכֵּן שְׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ הֵם דָּבָר אֶחָד]. טְמֵאָה הָאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה עִם טְמֵאָה מִמִּין אַחֵר, וְכֵן טְהוֹרָה עִם טְהוֹרָה מִשְּׁנֵי מִינִים, וּטְמֵאָה עִם טְהוֹרָה וּטְהוֹרָה עִם טְמֵאָה, כֻּלָּם אֲסוּרִין לַחֲרֹשׁ בָּהֶם יַחַד, וְלִמְשׁוֹךְ אוֹתָם יַחַד בְּאַפְסָרָם, וּלְהַנְהִיג אוֹתָם יַחַד, כְּגוֹן עַל יְדֵי הַכָּאָתָם בְּמַקֵּל. [וְאַף שֶׁיֵּשׁ מֵהֶם שֶׁדַּרְכָּם בְּמִשִּׁיכָה, כְּגֶמָל, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁדַּרְכָּם בְּהַנָּהָגָה, כַּחֲמוֹר, מִכָּל מָקוֹם גַּם אִם מָשַׁךְ חֲמוֹר עִם מִין אַחֵר אוֹ הִנְהִיג גָּמָל עִם מִין אַחֵר, חַיָּב]. וְכָל זֶה בִּכְלָל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (דברים כב י) 'לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו'. וְכָל הַמִּינִים מִלְּבַד שׁוֹר וַחֲמוֹר נִלְמְדוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה, 'שׁוֹר' - 'שׁוֹר' מִ'שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ' הַמְּזֻכָּר בְּשַׁבָּת (שם ה יג) שֶׁדִּין שְׁבִיתַת בְּהֵמָה בָּהּ הוּא בְּכָל הַמִּינִים:

מִשְׁנָה ג **כִּלְאֵי הַמִּנְהִיג:** הַמַּנְהִיג שְׁנֵי מִינֵי בְּהֵמוֹת יַחַד סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים - לוֹקֶה. וְכֵן הַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן הַקָּשׁוּר לְכִלְאַיִם סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים שֶׁהֵם הוֹלְכִים מֻחֲמֶשֶׁת יְשִׁיבָתוֹ וְהָרֵי הוּא כְּמַנְהִיגָם. רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר אֶת הַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן, וּלְדַעְתּוֹ אֵין הַבְּהֵמוֹת הוֹלְכוֹת מֻחֲמָתוֹ וְלֹא עָשָׂה דָּבָר. וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לְרְצוּעוֹת - בְּהֵמָה שְׁלִישִׁית שֶׁנִּקְשֶׁרֶת לִרְצוּעוֹת הַקָּרוֹן שֶׁרְתּוּמִים אֵלָיו שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת מִמִּין אַחֵר, אֲסוּרָה הַנְהָגָתָם יַחַד מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, אַף אִם שְׁתֵּי הַבְּהֵמוֹת שֶׁהֵן מְאוֹתוֹ מִין יְכוֹלוֹת לְהַנְהִיג אֶת הַקָּרוֹן לְבַדָּן:

מִשְׁנָה ד קָרוֹן שֶׁבְּהֵמוֹת מַנְהִיגוֹת אוֹתוֹ, אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוּס לֹא לְצִדְדֵי הַקָּרוֹן וְלֹא לְאַחַר הַקָּרוֹן בְּכְדֵי לְלַמְּדוֹ לִמְשׁוֹךְ, כִּי אַף בְּאֹפֶן זֶה לִפְעָמִים הוּא מְסַיֵּעַ בִּמְשִׁיכַת הַקָּרוֹן מֵהַצַּד אוֹ שֶׁהוּא דּוֹחֵפוֹ מֵאֲחוֹרָיו, וְנִמְצָא שֶׁמַּנְהִיג הַקָּרוֹן בִּכְלָאַיִם. כִּלְאֵי בִּלְבּוּדִים וּגְמַלִּים: וְלֹא קוֹשְׁרִים אֶת הַלְּבּוּדִים [-חֲמוֹרִים שֶׁל לוֹד הַדּוֹמִים לְגָמָל] לַגְּמַלִּים לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה יַחַד, שֶׁעַל אַף הַדִּמְיוֹן בֵּינֵיהֶם, הֵם מִין חֲמוֹר וְלֹא מִין גָּמָל. כִּלְאֵי בְּמִינֵי פְּרֻדִים: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַפְּרָדִים הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס [-סוּסָה], אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר, מֻתָּרִין זֶה עִם זֶה. וְכֵן הַנּוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר [-חֲמוֹרָה], אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶם סוּס, מֻתָּרִין זֶה עִם זֶה. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁצַּד הַסּוּס שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד מֵהֶם מֵאָבִיו אוֹ אִמּוֹ, הוּא כִּלְאַיִם עִם צַד הַחֲמוֹר שֶׁיֵּשׁ בַּשֵּׁנִי מֵאִמּוֹ אוֹ מֵאָבִיו. אֶלָּא הוֹלְכִים אַחַר הָאֵם בִּלְבַד. אֲבָל הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס עִם הַנּוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר וַאֲבִיהֶם סוּס, אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה, כֵּיוָן שֶׁהוֹלְכִין אַחַר הָאֵם, אִם סוּסָה אוֹ חֲמוֹרָה, אֲסוּרוֹת זֶה עִם זֶה, שֶׁמָּא זֶה בֶּן חֲמוֹרָה וַחֲבֵרוֹ בֶּן סוּסָה. וְהָרַמְךָ מֻתָּר עִם רַמְּךָ אַחֵר, כֵּיוָן שֶׁלְּעוֹלָם אִמָּם סוּסָה. נִדּוֹנִים נוֹסְפִים עַל זֶהוּת מִינָן שֶׁל חַיּוֹת שׁוֹנוֹת: וְאַדְנֵי הַשָּׁדֶה [-בַּעַל חַיִּים שֶׁשְּׁמוֹ 'יַדּוּעַ' וְ'יְדִעוֹנִי', שֶׁצּוּרָתוֹ כְּצוּרַת אָדָם בְּפַרְצוּף יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע בַּטַּבּוּר, וְטוֹרֵף אֶת הַמִּתְקָרֵב אֵלָיו, וּכְדֵי לְהָרְגוֹ מְנַתְּקִים אֶת טַבּוּרוֹ עִם חִצִּים], הֲרֵי הוּא מִין חַיָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְטַמְּאוֹת בְּמִיתָתָם בְּאֹהֶל כָּאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּטֻמְאַת מֵת (במדבר יט טז) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה', וְנִדְרָשׁ עַל אָדָם שֶׁגָּדַל בַּשָּׂדֶה. הַקֶּקֶפּוֹד - הַקִּפּוֹד - הַגְּדֵלָה בְּשִׂיחֵי הַסְּנָה [-חֻלְדָּה הַגְּדֵלָה בְּשִׂיחֵי הַסְּנָה] הֵם מִין חַיָּה וְלֹא שֶׁרֶץ. אַךְ בְּחֻלְדַּת הַסְּנָיִים רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שֶׁבֵּית שַׁמַּאי חוֹלְקִים בְּדִינָהּ

**וְאֵינָן אֲסוּרִים אֶלָּא מִלְּהַרְבִּיעַ. כִּלְאֵי בְּהֵמָה אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה: ב בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה וְחַיָּה עִם חַיָּה, בְּהֵמָה עִם חַיָּה וְחַיָּה עִם בְּהֵמָה, טְמֵאָה עִם טְמֵאָה וְטָהוֹרָה עִם טְהוֹרָה, טְמֵאָה עִם טְהוֹרָה וּטְהוֹרָה עִם טְמֵאָה, אֲסוּרִין לַחֲרֹשׁ וְלִמְשׁוֹךְ וּלְהַנְהִיג: ג הַמַּנְהִיג סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. וְהַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר. וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לָרְצוּעוֹת, אֲסוּרָה: ד אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוּס לֹא לְצִדְדֵי הַקָּרוֹן וְלֹא לְאַחַר הַקָּרוֹן, וְלֹא אֶת הַלּוּבְּדִקִּים לַגְּמַלִּים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס, אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר, מֻתָּרִין זֶה עִם זֶה. וְכֵן הַנּוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר, אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶם סוּס, מֻתָּרִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס עִם הַנּוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר, אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה: ה הַפְּרוּטִיּוֹת אֲסוּרוֹת, וְהָרַמְךָ מֻתָּר. וְאַדְנֵי הַשָּׂדֶה, חַיָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְטַמְּאוֹת בְּאֹהֶל כְּאָדָם. הַקֶּקֶפֹּד וְחֻלְדַּת הַסְּנָיִים, חַיָּה. חֻלְדַּת הַסְּנָיִים, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְטַמְּאוֹת כְּזַיִת בְּמַשָּׂא, וְכַעֲדָשָׁה בְּמַגָּע. וּ שׁוֹר בָּר, מִין בְּהֵמָה. וְאוֹמְרִים שֶׁסָּפֵק אִם הִיא מִין חַיָּה אוֹ שֶׁרֶץ, וְלָכֵן מִצַּד אֶחָד מְטַמְּא כְּזַיִת בְּמַשָּׂא - שֶׁהִיא חֲמָרָא בְּחַיָּה שֶׁמְּטַמְּאת בְּמַשָּׂא וְאַף בִּגְדֵי הָאָדָם הַנּוֹשְׂאָהּ נִטְמָאִים, וְאֵלּוּ שֶׁרֶץ מְטַמֵּא רַק בְּמַגָּע. וּמִצַּד שֵׁנִי מַחְמִירִים שֶׁתִּטַּמֵּא כְּשִׁעוּר טָמְאַת שֶׁרֶץ, וְלֹא כְּשִׁעוּר נִבְלַת חַיָּה שֶׁהוּא כְּזַיִת: מְשְׁנָה ו שׁוֹר בָּר - שׁוֹר הַגָּדֵל בַּמִּדְבָּר, הוּא מִין בְּהֵמָה, וְחֶלְבּוֹ אָסוּר, וְאֵין דָּמוֹ טָעוּן כִּסּוּי בֶּעָפָר, וְלֹא כְּחַיָּה שֶׁחֶלְבָּהּ מֻתָּר וְדָמָהּ טָעוּן כִּסּוּי. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שֶׁהוּא מִין חַיָּה, וְחֶלְבּוֹ מֻתָּר, וְדָמוֹ טָעוּן כִּסּוּי. וְנֶחְלְקוּ אִם עִקָּרוֹ מֵהַיְּשׁוּב אֶלָּא שֶׁבָּרַח לַמִּדְבָּר, וַהֲרֵי הוּא בְּהֵמָה. אוֹ שֶׁעִקָּרוֹ מִן הַמִּדְבָּר, וַהֲרֵי הוּא חַיָּה. כֶּלֶב, הוּא מִין חַיָּה. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מִין בְּהֵמָה. חֲזִיר, מִין בְּהֵמָה. עָרוֹד [-חֲמוֹר הַבָּר], מִין חַיָּה. הַפִּיל וְהַקּוֹף, מִין חַיָּה. וְנִקְקָא מִנְּהּ לְמַקְדִּישׁ אוֹ נוֹתֵן לְאַחֵר אֶת כָּל הַחַיּוֹת אוֹ הַבְּהֵמוֹת שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, אִם בַּעֲלֵי חַיִּים אֵלּוּ בִּכְלָל. עֲבוֹדַת אָדָם עִם בְּהֵמָה: וְאָדָם מֻתָּר בִּמְלָאכָה עִם כֻּלָּם - עִם כָּל מִינֵי בַּעֲלֵי הַחַיִּים, לִמְשׁוֹךְ וּלַחֲרֹשׁ וּלְהַנְהִיג, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב י) 'לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו', וְדוֹרְשִׁים: אֲבָל אַתָּה חוֹרֵשׁ בְּאָדָם וְשׁוֹר, וּבְאָדָם וְחֲמוֹר:

פֶּרֶק ט אִסּוּר כִּלְאֵי בְּגָדִים: **מִשְׁנָה א** **דִּינִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ רַק בְּצֶמֶר וּפִשְׁתִּים:** אֵין אִסּוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם אֶלָּא תַּעֲרֹבֶת שֶׁל צֶמֶר וּפִשְׁתִּים [-פִּשְׁתָּן] וְלֹא שְׁאָר מִינִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב יא) 'לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו'. וּסְתָם צֶמֶר הוּא שֶׁל רְחֵלִים אוֹ אֵילִים, וְאִלּוּ צַמָּרָם שֶׁל שְׂאָר בַּעֲלֵי הַחַיִּים, יֵשׁ לוֹ שֵׁם לְוַאי, כְּמוֹ צֶמֶר גְּמַלִּים אוֹ צֶמֶר עִזִּים. וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים - בְּצָרַעַת, אֶלָּא בֶּגֶד הֶעָשׂוּי מִצֶּמֶר וּפִשְׁתִּים [-אוֹ מִפִּשְׁתִּים], שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג מז) 'וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרַעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים'. וְאֵין הַכֹּהֲנִים לוֹבְשִׁין לְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֶלָּא בִּגְדֵי צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. שֶׁבָּאֵפוֹד, בַּחֹשֶׁן, בַּמִּצְנֶפֶת, בַּכֻּתֹּנֶת וּבָאַבְנֵט נֶאֱמַר (שמות כח לט) 'שֵׁשׁ' שֶׁהוּא פִּשְׁתָּן, וּבַמִּכְנָסַיִם נֶאֱמַר (שם פסוק מב) 'בַּד' שֶׁהוּא פִּשְׁתָּן הָעוֹלֶה בַּד בְּבַד [-קָנֶה אֶחָד מִכָּל גַּרְעִין]. וּבַמְּעִיל נֶאֱמַר (שם פסוק לא) 'תְּכֵלֶת', שֶׁהוּא צֶמֶר צָבוּעַ בְּדַם חִלְזוֹן. וּבָאֵפוֹד (שם פסוק ח), בַּחֹשֶׁן (שם פסוק טו) וּבָאַבְנֵט (שם לט כט) נֶאֱמַר 'תְּכֵלֶת', וְכֵן 'אַרְגָּמָן' שֶׁהוּא צֶמֶר צָבוּעַ בְּאָדֹם, וְ'תוֹלַעַת שָׁנִי' שֶׁהוּא צֶמֶר הַצָּבוּעַ בְּדַם תּוֹלַעַת זוֹ. צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרְפָן [-שֶׁעֵרְבָם] זֶה בָּזֶה, אִם רֹב הַתַּעֲרֹבֶת הִיא מִן צֶמֶר הַגְּמַלִּים, מֻתָּר לְעָרְבָהּ עִם פִּשְׁתָּן, כִּי מִעוּט צֶמֶר הָרְחֵלִים בָּטֵל בְּרֹב. וְאִם רֹב הַתַּעֲרֹבֶת הִיא מִן צֶמֶר הָרְחֵלִים, אָסוּר לְעָרְבָהּ עִם פִּשְׁתָּן. וְכֵן מָחֳצָה לְמָחֳצָה - שֶׁחֲצִיָּהּ צֶמֶר גְּמַלִּים וְחֲצִיָּהּ צֶמֶר רְחֵלִים, אָסוּר לְעָרְבָהּ עִם פִּשְׁתָּן. וְכֵן הַפִּשְׁתָּן וְהַכְּסָתוֹת אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּשָׁרוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶן. אֵין עֲרַאי לְכִלְאָיִם.

בְּרֹב: מִשְׁנָה ב מִינִים הָאֲסוּרִים בִּכְלָאַיִם מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן: הַשִּׁירָיִים - מִין מָשִׁי הַדּוֹמֶה לְפִשְׁתָּן, וְהַכָּלָךְ - מִין מָשִׁי הַדּוֹמֶה לְצֶמֶר, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם מִן הַתּוֹרָה שֶׁאֵינָם צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן, אֲבָל אֲסוּרִים מִדְּרַבָּנָן מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. שֶׁבִּזְמַנָּם לֹא הָיוּ מִינִים אֵלּוּ מְצוּיִים, וְהָיָה חָשׁוּשׁ שֶׁיַּחְשְׁבוּם לְצֶמֶר וּפִשְׁתָּן, אֲבָל בִּזְמַן הַזֶּה שֶׁהַמָּשִׁי מָצוּי, אֵין בּוֹ שׁוּם אִסּוּר. אִסּוּר כִּלְאַיִם בִּלְבִישָׁה וְהַעֲלָאָה: הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת הָעֲשׂוּיִים לִשְׁכִיבָה, אַף אִם עֲשָׂאָם מִצֶּמֶר וּפִשְׁתִּים אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יט) 'וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ', שֶׁלֹּא אָסְרָה הַתּוֹרָה אֶלָּא הַעֲלָאָה עַל הַגּוּף וְלֹא הַצָּעָה מִתַּחְתָּיו. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּשָׁרוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶן, אֲבָל בְּנוֹגֵעַ יֵשׁ לַחֲשׁשׁ שֶׁמָּא תִּכָּרֵךְ נִימָא אַחַת מֵהֶם עַל בְּשָׂרוֹ וְתַעֲלֶה עָלָיו. וּמִטַּעַם זֶה גַּם לֹא הֻתְּרוּ בִּשְׁכִיבָה אֶלָּא כָּרִים וּכְסָתוֹת קְשִׁים וְרֵיקִים הַמְּנֻחִים עַל דָּבָר קָשֶׁה. אֲבָל אִם הֵם רַכִּים אוֹ מְלֵאִים אוֹ שֶׁהֵם מֻנָּחִים עַל גַּבֵּי מִטָּה, הֲרֵי הֵם נִכְפָּפִים וַעֲלוּלִים לַעֲלוֹת עַל בְּשָׂרוֹ, וְאָסוּר לִשְׁכַּב עֲלֵיהֶם אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ מֵעֲלֵיהֶם עֶשֶׂר מַצָּעוֹת שֶׁאֵינָם כִּלְאַיִם. אֵין עֲרַאי לְכִלְאָיִם וְאָסוּר לְכָלְבָּשָׁם אֲפִלּוּ בְּדָרְךְ עֲרַאי, כֵּיוָן שֶׁלִּבִישַׁת עֲרַאי שְׁמָהּ לְבִישָׁה.

משניות

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם פֶּרֶק ט

וְלֹא יִלְבַּשׁ כִּלְאַיִם אֶפִלּוּ עַל גַּבֵּי עֲשָׂרָה בְּגָדִים שֶׁאֵינָם כִּלְאַיִם, וְאַף שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה מֵהַכִּלְאַיִם. וְכֵן אָסוּר לְלָבְשָׁם **אֶפִלּוּ** אִם כַּוָּנָתוֹ רַק **לִגְנֹב אֶת הַמֶּכֶס,** שֶׁיִּפְטְרוּהוּ מִתַּשְׁלוּם מֶכֶס עֲלֵיהֶם, שֶׁאֵין נוֹתְנִים מֶכֶס עַל הַבְּגָדִים שֶׁהוּא לוֹבֵשׁ, וְאֵין כַּוָּנָתוֹ לַהֲנוֹת מִלְּבִישָׁה זוֹ. שֶׁדַּעַת מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאַף דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן אָסוּר: **מִשְׁנָה ג דִּין כִּלְאַיִם בְּמִטְפָּחוֹת:** **מִטְפָּחוֹת הַיָּדַיִם** - מַגָּבוֹת לְנִגּוּב יָדַיִם אַחַר נְטִילָתָן, **מִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים** - סִפְרֵי תּוֹרָה, **מִטְפָּחוֹת הַסַּפָּג** - מַגָּבוֹת רְחִיצָה, **אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם** אִם נַעֲשׂוּ מִצֶּמֶר וּפִשְׁתִּים, שֶׁהֲרֵי אֵינָם מְיֻעָדִים לַהֲנָאַת לְבִישָׁה. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר** לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, שֶׁיֵּשׁ פְּעָמִים שֶׁמְּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶן בְּדֶרֶךְ הֲנָאָה שֶׁל לְבִישָׁה. בְּמִטְפָּחוֹת יָדַיִם - לְחַמּוּם יָדַיִם, בְּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים - פְּעָמִים שָׁם אוֹתָם בְּחֵיקוֹ וּמִתְחַמֵּם, וּבְמִטְפָּחוֹת הַסַּפָּג - לְהִתְעַטְּפוּת, כְּשֶׁרוֹאֶה לְפָתַע אֶת רַבּוֹ. **וּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים** שֶׁמַּנִּיחִים עַל הַמִּסְתָּפֵר שֶׁלֹּא יִתְלַכְלְכוּ בְּגָדָיו, **אֲסוּרוֹת** אַף לְתִנָּא קַמָּא **מִשּׁוּם כִּלְאַיִם,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן בַּיִת צַוָּאר, וְלוֹבְשִׁים אוֹתָם דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ: **מִשְׁנָה ד כִּלְאַיִם בְּתַכְרִיכִים וּמַרְדַּעַת:** **תַּכְרִיכֵי הַמֵּת, וּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר** שֶׁעָלֶיהָ יוֹשֵׁב הָרוֹכֵב, **אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם** אַף כְּשֶׁעֲשׂוּיִים צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. בְּתַכְרִיכִים - שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פח ו) 'בַּמֵּתִים חָפְשִׁי', וְדָרְשׁוּ: כֵּיוָן שֶׁמֵּת אָדָם, נַעֲשָׂה חָפְשִׁי מִן הַמִּצוֹת. וּבְמַרְדַּעַת - לְפִי שֶׁהִיא קָשָׁה יוֹתֵר מִכָּרִים וּכְסָתוֹת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁתִּכָּרֵךְ עַל גּוּפוֹ, אֶפִלּוּ כְּשֶׁבְּשָׁרוֹ נוֹגֵעַ בָּהּ [אָמְנָם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַכִּלְאַיִם נְכָרִים בָּהּ, כִּי בְּגַד שֶׁבְּתוֹכוֹ כִּלְאַיִם שֶׁאֵינָם נִרְאִים אָסוּר לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ מַרְדַּעַת, שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה בְּעָתִיד טְלָאי לִבְגָדוֹ]. אֲבָל **לֹא יִתֵּן אֶת הַמַּרְדַּעַת עַל כְּתֵפוֹ, וַאֲפִלּוּ** כְּדֵי **לְהוֹצִיא עָלֶיהָ אֶת הַזָּבָל,** לְפִי שֶׁהִתִּירוּ רַק כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי טְעָמִים לְהָקֵל מִדְּאוֹרָיְתָא, שֶׁהֵם קָשִׁים וְגַם מֻצָּעִים תַּחְתָּיו, וְלֹא כְּשֶׁהֵם רַכִּים אוֹ בְּהַעֲלָאָה (תפא"י): **מִשְׁנָה ה לְבִישַׁת כִּלְאַיִם** **לֹא כַּוָּנַת לְבִישָׁה:** **מוֹכְרֵי כְּסוּת** הַמּוֹכְרִים בִּגְדֵי כִּלְאַיִם, **מוֹכְרִין כְּדַרְכָּן** וּמַתִּירִים לָקוֹנֶה לְכַלְכְּלָם לְהַרְאוֹת לַקּוֹנֶה אֶת מִדּוֹת הַבֶּגֶד. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ** לְהֲנָאַת לְבִישָׁה, כְּגוֹן בִּלְבִישָׁתָם **בַּחַמָּה** שֶׁיָּגֵנוּ עַל גּוּפָם **מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים.** שֶׁלְּדַעַת הַתְּנָא בְּמִשְׁנָתֵנוּ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן מֵתֶר לְכַתְּחִלָּה [וְלֹא כְּשִׁיטַת הַתְּנָא לְעֵיל (מ"ב)]. וְהַמּוֹכְרִים **הַצְּנוּעִים** - הַמַּחְמִירִים עַל עַצְמָם, **מַפְשִׁילִין** [-תּוֹלִים] אֶת בִּגְדֵי הַכִּלְאַיִם **בְּמַקֵּל** הַמֻּנָּח עַל כְּתֵפֵיהֶם בְּאֹפֶן שֶׁאֵינָם נוֹגְעִים בּוֹ: **מִשְׁנָה ו תּוֹפְרֵי כְּסוּת** הַתּוֹפְרִים בִּגְדֵי כִּלְאַיִם, **תּוֹפְרִין כְּדַרְכָּן** אַף שֶׁהַבְּגָדִים מֻנָּחִים עַל בִּרְכֵּיהֶם וְשׁוֹקֵיהֶם וּמִתְחַמֵּם, וּבְמִטְפָּחוֹת הַסַּפָּג - לְהִתְעַטְּפוּת, כְּשֶׁרוֹאֶה לְפָתַע אֶת רַבּוֹ. **וּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים** שֶׁמַּנִּיחִים עַל הַמִּסְתָּפֵר שֶׁלֹּא יִתְלַכְלְכוּ בְּגָדָיו, **אֲסוּרוֹת** אַף לְתִנָּא קַמָּא **מִשּׁוּם כִּלְאַיִם,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן בַּיִת צַוָּאר, וְלוֹבְשִׁים אוֹתָם דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ: **מִשְׁנָה ד כִּלְאַיִם בְּתַכְרִיכִים וּמַרְדַּעַת:** **תַּכְרִיכֵי הַמֵּת, וּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר** שֶׁעָלֶיהָ יוֹשֵׁב הָרוֹכֵב, **אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם** אַף כְּשֶׁעֲשׂוּיִים צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. בְּתַכְרִיכִים - שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פח ו) 'בַּמֵּתִים חָפְשִׁי', וְדָרְשׁוּ: כֵּיוָן שֶׁמֵּת אָדָם, נַעֲשָׂה חָפְשִׁי מִן הַמִּצוֹת. וּבְמַרְדַּעַת - לְפִי שֶׁהִיא קָשָׁה יוֹתֵר מִכָּרִים וּכְסָתוֹת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁתִּכָּרֵךְ עַל גּוּפוֹ, אֶפִלּוּ כְּשֶׁבְּשָׁרוֹ נוֹגֵעַ בָּהּ [אָמְנָם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַכִּלְאַיִם נְכָרִים בָּהּ, כִּי בְּגַד שֶׁבְּתוֹכוֹ כִּלְאַיִם שֶׁאֵינָם נִרְאִים אָסוּר לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ מַרְדַּעַת, שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה בְּעָתִיד טְלָאי לִבְגָדוֹ]. אֲבָל **לֹא יִתֵּן אֶת הַמַּרְדַּעַת עַל כְּתֵפוֹ, וַאֲפִלּוּ** כְּדֵי **לְהוֹצִיא עָלֶיהָ אֶת הַזָּבָל,** לְפִי שֶׁהִתִּירוּ רַק כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי טְעָמִים לְהָקֵל מִדְּאוֹרָיְתָא, שֶׁהֵם קָשִׁים וְגַם מֻצָּעִים תַּחְתָּיו, וְלֹא כְּשֶׁהֵם רַכִּים אוֹ בְּהַעֲלָאָה (תפא"י): **מִשְׁנָה ה לְבִישַׁת כִּלְאַיִם** **לֹא כַּוָּנַת לְבִישָׁה:** **מוֹכְרֵי כְּסוּת** הַמּוֹכְרִים בִּגְדֵי כִּלְאַיִם, **מוֹכְרִין כְּדַרְכָּן** וּמַתִּירִים לָקוֹנֶה לְכַלְכְּלָם לְהַרְאוֹת לַקּוֹנֶה אֶת מִדּוֹת הַבֶּגֶד. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ** לְהֲנָאַת לְבִישָׁה, כְּגוֹן בִּלְבִישָׁתָם **בַּחַמָּה** שֶׁיָּגֵנוּ עַל גּוּפָם **מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים.** שֶׁלְּדַעַת הַתְּנָא בְּמִשְׁנָתֵנוּ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה [וְלֹא כְּשִׁיטַת הַתְּנָא לְעֵיל (מ"ב)]. וְהַמּוֹכְרִים **הַצְּנוּעִים** - הַמַּחְמִירִים עַל עַצְמָם, **מַפְשִׁילִין** [-תּוֹלִים] אֶת בִּגְדֵי הַכִּלְאַיִם **בְּמַקֵּל** הַמֻּנָּח עַל כְּתֵפֵיהֶם בְּאֹפֶן שֶׁאֵינָם נוֹגְעִים בּוֹ: **מִשְׁנָה ו תּוֹפְרֵי כְּסוּת** הַתּוֹפְרִים בִּגְדֵי כִּלְאַיִם, **תּוֹפְרִין כְּדַרְכָּן** אַף שֶׁהַבְּגָדִים מֻנָּחִים עַל בִּרְכֵּיהֶם וְשׁוֹקֵיהֶם וְהַפִּשְׁתָּן נִטְווּ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ, וְאַחַר כָּךְ אֲרָגָם אוֹ חִבְּרָם יַחַד, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כב יא) **'לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז',** וְשַׁעַטְנֵז הוּא נוֹטָרִיקוֹן 'שׁוּעַ' - **דָּבָר שֶׁהוּא שׁוּעַ** [-חָלָק] **וְ'טָווּי'** שֶׁחוּטֵי הַצֶּמֶר הַפְּשׁוּתָן מְסֹרָקִים וּטְווּיִים כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ, **וְ'נוּז'** [-אָרוּג] שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן נֶאֱרְגוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד לְאָרִיג אֶחָד [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁ'נּוּז' הוּא 'שְׁזוּר', כְּלוֹמַר שֶׁעַל הַצֶּמֶר לִהְיוֹת טָווּי וְשָׁזוּר מִשְּׁנֵי חוּטִים יַחַד, וְכֵן הַפִּשְׁתָּן, וְאַחַר כָּךְ אִם אֲרָגָם יַחַד עוֹבֵר עֲלֵיהֶם. וּלְפִי זֶה מַה שֶּׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת 'אָרוּג' נִדְרַשׁ מֵהַכָּתוּב 'צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו' - שֶׁיִּחְדָּו מוֹרֶה עַל אֲרִיגָתָם יַחַד]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר,** 'נוּז' הוּא מִלְּשׁוֹן **נָלוּז** [-עָקם] שֶׁהָעוֹבֵר עַל אִסּוּר כִּלְאַיִם מְעַקֵּם אֶת דְּרָכָיו וְנוֹטֶה מִדֶּרֶךְ הָאֱמֶת, **וּמַלִּיז** [-מְעַקֵּם] **הוּא אֶת דַּרְכֵי אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם עָלָיו,** וּמַרְחִיק אֶת רַחֲמָיו מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ט אִסּוּר שַׁעַטְנֵז מִדְּרַבָּנָן:** **הַלָּבָדִים** - צֶמֶר כְּבוּשׁ בְּלִי טְוִיָּה וַאֲרִיגָה, שֶׁעֲרֵב בּוֹ פִּשְׁתָּן וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ בְּגָדִים, **אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם שׁוּעִים** - סְרוּקִים וַחֲלָקִים. וַחֲכָמִים אָסְרוּ אַף דָּבָר שֶׁהוּא רַק 'שׁוּעַ' אוֹ 'טָווּי' אוֹ 'נוּז'. **פֵּיצַח** [-חוּטִים עֲבִים שֶׁדָּרְכָּן הָאוֹרְגִים לְהוֹסִיף בִּקְצֵה הַבֶּגֶד כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיֵּם] עָשׂוּי **שֶׁל צֶמֶר בְּבֶגֶד שֶׁל פִּשְׁתָּן, אָסוּר** מִשּׁוּם **שַׁעַטְנֵז, מִפְּנֵי שֶׁהֵם חוֹזְרִין בָּאָרִיג** - שֶׁחוּטֵי הַצֶּמֶר מְסֻבָּבִים אֶת הַבֶּגֶד שֶׁהוּא מִפִּשְׁתָּן. [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: לְפִי שֶׁהֵם דּוֹמִים לָאָרִיג וְנִרְאִים כְּחֵלֶק מִמֶּנּוּ]. **דִּין שַׁעַטְנֵז בַּחֲגוֹרָה:** **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִשִּׁיחוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן** - חֲבָלִי צֶמֶר בְּצֶבַע אַרְגָּמָן, **אֲסוּרוֹת** לְחָגְרָם עַל חֻלְצָה פִּשְׁתָּן, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹלֵל עַד שֶׁלֹּא קוֹשֵׁר** - מִפְּנֵי שֶׁהַדֶּרֶךְ לְתָפְרָן מְעַט לְחֻלְצָה קֹדֶם שֶׁקּוֹשֵׁר אֶת מָתְנָיו, וְאָסוּר לְחַבֵּר צֶמֶר לְבֶגֶד פִּשְׁתָּן. **לֹא יִקְשֹׁר סָרָט** [-חֲגוֹרָה] **שֶׁל צֶמֶר בַּחֲגוֹרָה שֶׁל פִּשְׁתָּן,** כְּדֵי **לַחְגֹּר בּוֹ** [-בִּשְׁנֵיהֶם יַחַד] **אֶת מָתְנָיו, אַף עַל פִּי שֶׁהָרְצוּעָה** שֶׁל עוֹר **בָּאֶמְצַע** - וְהִיא הַמְחֻבֶּרֶת בֵּין הַצֶּמֶר לַפִּשְׁתָּן, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁיַּחְגֹּר בַּחֲגוֹרָה זוֹ יְחַבֵּר אֶת שְׁנֵי הַקְּצָווֹת, שֶׁל הַצֶּמֶר וְשֶׁל הַפִּשְׁתָּן, זֶה בָּזֶה: **מִשְׁנָה י בַּד עִם שֶׁם הַבָּעָלִים הַמְחֻבָּר לַבֶּגֶד:** **אוֹתוֹת הַגַּרְדִּין** [-הָאוֹרְגִים] **וְאוֹתוֹת הַכּוֹבְסִים,** שֶׁכּוֹתְבִים עֲלֵיהֶם אֶת שֵׁם הַבָּעָלִים וְאוֹרְגִים לַבֶּגֶד, **אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם כִּלְאַיִם,** אִם הַבֶּגֶד וְהָאוֹת הָאֶחָד שֶׁל צֶמֶר וְהַשֵּׁנִי שֶׁל פִּשְׁתָּן. **'חִבּוּר' לְעִנְיַן כִּלְאַיִם וְדִינִים נוֹסָפִים:** **הַתּוֹכָף** [-הַתּוֹחֵב] **תְּכִיפָה אַחַת** שֶׁל מַחַט עִם חוּט בִּשְׁנֵי בְּגָדִים, **אֵינָהּ חִבּוּר** לְהַגְדִּירָם כְּבֶגֶד אֶחָד לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה, וְאִם נִטְמָא אֶחָד לֹא נִטְמָא חֲבֵרוֹ. וְאִם הִזָּה עַל אֶחָד מֵי חַטָּאת לְטַהֲרוֹ מְטֻמְאַת מֵת, לֹא נִטְהַר חֲבֵרוֹ. **וְכֵן אֵין בָּהּ** בִּתְחִיבָה זוֹ **מִשּׁוּם כִּלְאַיִם,** אִם חִבֵּר בִּתְכִיפָה אַחַת בֶּגֶד צֶמֶר עִם בֶּגֶד פִּשְׁתָּן. **הַשָּׁק** הַתְּפִירָה, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים.** וְהַצְּנוּעִים **תּוֹפְרִים** כְּשֶׁהַבְּגָדִים מֻנָּחִים **בָּאָרֶץ** וְלֹא עֲלֵיהֶם: **מִשְׁנָה ז דִּין בְּדִיקָה מִכִּלְאַיִם:** **הַבָּרְסִין וְהַבַּרְדְּסִין** - כְּסוּיֵי מִטָּה מִצֶּמֶר, דַּקִּים וְעָבִים, **וְהַדַּלְמָטִקִיּוֹן** - מִכְנְסֵי צֶמֶר, **וּמִנְעָלוֹת הַפִּנּוֹן** - נַעֲלַיִם הָעֲשׂוּיוֹת מִפֶּסֶלֶת שֶׁל צֶמֶר, **לֹא יִלְבַּשׁ בָּהֶן** [-אוֹתָם] **עַד שֶׁיִּבְדֹּק** שֶׁלֹּא מְעֹרָב בָּהֶם פִּשְׁתָּן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** כְּלֵי צֶמֶר **הַבָּאִים מֵחוֹף הַיָּם וּמִמְּדִינַת הַיָּם** - מֵחוֹף הַיָּם שֶׁהוּא בִּמְדִינַת הַיָּם, **אֵינָן צְרִיכִין בְּדִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁחִזְקָתָן בַּקָּנְבּוֹס** שֶׁאֵין הַפִּשְׁתָּן מָצוּי שָׁם, וּכְשֶׁנִּצְרָכִים לְפִשְׁתָּן מְשְׁתַּמְּשִׁים בְּקַנְבּוֹס שֶׁאֵינוֹ כִּלְאַיִם עִם צֶמֶר [כָּךְ הָיָה בִּזְמַן הַמִּשְׁנָה, אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה הַפִּשְׁתָּן מָצוּי בְּכָל מָקוֹם, וְהַכֹּל צָרִיךְ בְּדִיקָה]. **וּמִנְעָל שֶׁל זָרְב** - מַגֵּף עוֹר הַמַּגִּיעַ עַד הַיֶּרֶךְ, וּמְחֻפֶּה מִבִּפְנִים בְּלֶבֶד אוֹ בְּצֶמֶר עָבֶה, לְחִמּוּם הָרֶגֶל, **אֵין בּוֹ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם** - אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מְעֹרָב בּוֹ פִּשְׁתָּן: **מִשְׁנָה ח אִסּוּר שַׁעַטְנֵז מִן הַתּוֹרָה:** **אֵין אִסּוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם** מִן הַתּוֹרָה **אֶלָּא טָווּי וְאָרוּג** - שֶׁהַצֶּמֶר

המבוארות

לֹא יִלְבַּשׁ כִּלְאַיִם אֶפִלּוּ עַל גַּבֵּי עֲשָׂרָה, אֶפִלּוּ לִגְנֹב אֶת הַמֶּכֶס: ג מִטְפָּחוֹת הַיָּדַיִם, מִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים, מִטְפָּחוֹת הַסַּפָּג, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר. וּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים, אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם כִּלְאַיִם: ד תַּכְרִיכֵי הַמֵּת וּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. וְהַצְּנוּעִים תּוֹפְרִין כְּדַרְכָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְּנוּעִים תּוֹפְרִין בָּאָרֶץ: ז הַבָּרְסִין וְהַבַּרְדְּסִין וְהַדַּלְמָטִקִיּוֹן וּמִנְעָלוֹת הַפִּנּוֹן, לֹא יִלְבַּשׁ בָּהֶן עַד שֶׁיִּבְדֹּק. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַבָּאִים מֵחוֹף הַיָּם וּמִמְּדִינַת הַיָּם אֵינָן צְרִיכִין בְּדִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁחִזְקָתָן בַּקָּנְבּוֹס. וּמִנְעָל שֶׁל זָרְב, אֵין בּוֹ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם: ח אֵין אִסּוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם אֶלָּא טָווּי וְאָרוּג, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב יא) **'לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז', דָּבָר שֶׁהוּא שׁוּעַ טָווּי וְנוּז. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, נָלוּז וּמַלִּיז הוּא אֶת אֲבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם עָלָיו: ט הַלְּבָדִים אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם שׁוּעִים. פֵּיצַח שֶׁל צֶמֶר בְּשֶׁל פִּשְׁתָּן לַחְגֹּר בּוֹ אֶת מָתְנָיו, אַף עַל פִּי שֶׁהָרְצוּעָה בָּאֶמְצַע: י אוֹתוֹת הַגַּרְדִּין וְאוֹתוֹת הַכּוֹבְסִים, אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. הַתּוֹכֵף תְּכִיפָה אַחַת, אֵינָהּ חִבּוּר, וְאֵין בָּהּ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וְהַשּׁוֹמְטָהּ בְּשַׁבָּת, פָּטוּר. עָשָׂה שְׁנֵי רָאשֶׁיהָ לְצַד אֶחָד, חִבּוּר, וְיֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וְהַשּׁוֹמְטָהּ בְּשַׁבָּת, חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּשׁ. הַשַּׁק וְהַקֻּפָּה מִצְטָרְפִין לִכְלָאִים:**

סְלִיק מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי שְׁנַת הַשֶּׁבַע, שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה. וּבְכָלל דִּינֶיהָ, אַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁעֲלֵיהֶם נִצְטַוִּינוּ בַּתּוֹרָה: א. שְׁבִיתָה מִמְּלָאכֶת הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ד-ה) 'שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר, אֵת סְפִיחַ קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר וְאֶת עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר'. ב. קְדֻשַּׁת הַפֵּרוֹת הַגְּדֵלִים בְּשָׁנָה זוֹ, וְהַפְקָרָתָם לְכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יא) 'וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ וְאָכְלוּ אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ וְיִתְרָם תֹּאכַל חַיַּת הַשָּׂדֶה כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזֵיתֶךָ'. וּבִכְלַל זֶה אִסּוּר הַפְסָדָתָם וּמְכִירָתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ו) 'וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים 'לְאָכְלָה' וְלֹא לִסְחוֹרָה וְלֹא לְהַפְסֵד. ג. מִצְוַת בִּעוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל'. וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים, שֶׁאֵינְךָ רַשַּׁאי לְקַיֵּם אֶת הַפֵּרוֹת בִּרְשׁוּתְךָ אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁמְּצוּיִים גַּם לַחַיָּה בַּשָּׂדֶה. ד. שְׁמִטַּת כְּסָפִים, שֶׁהִיא אִסּוּר תְּבִיעַת חוֹב מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם עַל חֲבֵרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ב) 'וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ'. מִלְּבַד אִסּוּרֵי תּוֹרָה אֵלּוּ, עָשׂוּ חֲכָמִים סְיָג וְאָסְרוּ בַּאֲכִילָה תְּבוּאָה וִירָקוֹת שֶׁגָּדְלוּ בִּשְׁבִיעִית, אֲפִלּוּ כְּשֶׁגָּדְלוּ מֵעַצְמָם, מִפְּנֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה שֶׁהָיוּ זוֹרְעִים אוֹתָם בִּשְׁבִיעִית וְאוֹמְרִים שֶׁגָּדְלוּ מֵעַצְמָם, וְהוּא 'אִסּוּר סְפִיחִים'. וּלְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא אַף אִסּוּר סְפִיחֵין הוּא מִן הַתּוֹרָה (להלן פ"א מ"ד):

פֶּרֶק א דִּין 'תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית', שֶׁהוּא אִסּוּר עֲבוֹדַת הַקַּרְקַע בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, כְּשֶׁהֶעֱבוֹדָה נַעֲשֵׂית לְצֹרֶךְ גִּדּוּלֵי שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה:

מִשְׁנָה א **זְמַן 'תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית' בִּשְׁדֵה אִילָן: עַד אֵימָתַי חוֹרְשִׁין בִּשְׁדֵה הָאִילָן** - שָׂדֶה שֶׁגִּדְּלִים בּוֹ עֵצִים זְקֵנִים, **בְּעֶרֶב שְׁבִיעִית** - בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, וּמֵאוֹתוֹ הַזְּמַן וְאֵילָךְ נֶאֱסָרָת עֲבוֹדַת הַקַּרְקַע מִשּׁוּם 'תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית', **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כָּל זְמַן שֶׁהוּא יָפֶה לַפֵּרִי** - שֶׁהַחֲרִישָׁה מַשְׁבִּיחָה אֶת הַפֵּרוֹת הַנִּמְצָאִים כְּבָר בָּאִילָן, עַל יְדֵי הַגְּבָרַת יְנִיקַת לַחְלוּחִית הַקַּרְקַע, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַחֲרִישָׁה מֻתֶּרֶת, כֵּיוָן שֶׁהִיא לְצֹרֶךְ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מַתִּר לַחְרֹשׁ אַף **עַד הָעֲצֶרֶת** [-חַג הַשָּׁבוּעוֹת] וְרַק לְאַחַר מִכֵּן נִרְאֵית הַחֲרִישָׁה כְּנַעֲשֵׂית לְצֹרֶךְ הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית. **וּקְרוֹבִין דִּבְרֵי אֵלּוּ לִהְיוֹת כְּדִבְרֵי אֵלּוּ,** שֶׁזְּמַנָּם שֶׁל בֵּית שַׁמַּאי קוֹדֵם אַךְ בְּמֻעָט לָעֲצֶרֶת (תוי"ט). וּשְׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲסוּרָה עֲבוֹדַת הַקַּרְקַע מִדְּאוֹרַיְתָא (ראה להלן מ"ד), וּמַחֲלֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל הִיא בַּתּוֹסֶפֶת שֶׁהוֹסִיפוּ חֲכָמִים עַל הָאִסּוּר מִדְּאוֹרַיְתָא:

מִשְׁנָה ב **הַגְּדֶרֶת שְׂדֵה הָאִילָן: אֵיזֶהוּ שְׂדֵה הָאִילָן** שֶׁהַתּוֹרָה בּוֹ הַחֲרִישָׁה בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית עַד לִזְמַנִּים אֵלּוּ, **כֹּל שֶׁטְּעוּנִים בּוֹ שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת לְבֵית סְאָה** - בְּשִׁטַּח שֶׁל חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, הָרָאוּי לִזְרִיעַת סְאָה תְּבוּאָה. רַק **אִם רְאוּיִין** כָּל אֶחָד מֵהָאִילָנוֹת **לַעֲשׂוֹת** פֵּרוֹת בְּשִׁעוּר **כְּפַר דְּבֵלָה** [-תְּאֵנִים דְּרוּסוֹת לְצוּרַת כְּפַר לֶחֶם] בְּמִשְׁקָל **שֶׁל שִׁשִּׁים מָנֶה בְּאִיטַלְקִי** [-מָנִים אִיטַלְקִיִּים. מָנֶה הוּא מֵאָה דִּינָרִים, דִּינָר שֵׁשׁ מָעוֹת, וּמִשְׁקַל כָּל מָנֶה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שְׁעוֹרִים בֵּינוֹנִיּוֹת]. וּבְתַשְׁלוּם תְּנָאִים אֵלּוּ **חוֹרְשִׁים** אֶת **כָּל בֵּית** הַסְּאָה **בִּשְׁבִילָן. אֲבָל פָּחוֹת מִכָּאן** - אִם אֵינָם רְאוּיִים לְהוֹצִיא פֵּרוֹת בַּשִּׁעוּר הָאָמוּר, **אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶן** [-עֲבוּרָם] בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית כְּדִין שְׂדֵה אִילָן, **אֶלָּא** קַרְקַע כְּמִלֹּא מָקוֹם **הָאוֹרֶה** [-מִלְּקֹט הַתְּאֵנִים] וּמָקוֹם **סַלּוֹ** שֶׁבּוֹ נוֹתֵן אֶת הַתְּאֵנִים, **חוּצָה לוֹ** - מְחוּץ לְעַנְפֵּי הָאִילָן, מִלְּבַד הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הָאִילָן עַצְמוֹ. וּשְׁאָר הַשָּׂדֶה דִּינוֹ כְּשִׂדֵּה הַלָּבָן שֶׁאֵין חוֹרְשִׁים אוֹתוֹ אֶלָּא עַד הַפֶּסַח, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (פ"ב מ"א):

מִשְׁנָה ג **דִּין אִילָנוֹת סָרָק וּשְׁאָר אִילָנוֹת מַאֲכָל: אֶחָד אִילָן סָרָק, וְאֶחָד אִילָן מַאֲכָל** שֶׁאֵינוֹ עֵץ תְּאֵנָה, **רוֹאִין** [-מַחְשִׁיבִים] **אוֹתָן כְּאִלּוּ הֵם** אִילָנוֹת **תְּאֵנִים** שֶׁפֵּרוֹתֵיהֶם גַּסִּים וְרַבִּים יוֹתֵר, **וְאִם** לְפִי שִׁעוּר גָּדֶל עֲצֵיהֶם הָיוּ **רְאוּיִים לַעֲשׂוֹת כְּפַר דְּבֵלָה שֶׁל שִׁשִּׁים מָנֶה בְּאִיטַלְקִי** אִלּוּ הָיוּ תְּאֵנִים, **חוֹרְשִׁים כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן.** וְאִם - אִלּוּ הָיוּ תְּאֵנִים - הָיוּ נוֹתְנִים **פָּחוֹת מִכָּאן, אֵין חוֹרְשִׁים לָהֶם אֶלָּא לְצָרְכָּן,** תַּחַת הָאִילָן וְחוּצָה לוֹ כְּשִׁעוּר מְלֹא אוֹרֶה וְסַלּוֹ: **מִשְׁנָה ד** **הָיָה אִילָן אֶחָד עוֹשֶׂה כְּפַר דְּבֵלָה, וּשְׁנַיִם מִן הָאִילָנוֹת אֵין עוֹשִׂין כְּשִׁעוּר זֶה, אוֹ שְׁנַיִם עוֹשִׂין וְאֶחָד אֵינוֹ עוֹשֶׂה, אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם אֶלָּא לְצָרְכָּן,** כְּמִלֹּא אוֹרֶה וְסַלּוֹ חוּצָה לוֹ. **דִּין שָׂדֶה שֶׁנִּטּוּעִים בּוֹ עֲשָׂרָה אִילָנוֹת:** וּמַה שֶּׁהִצְרִיכוּ שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִים לַעֲשׂוֹת כְּפַר דְּבֵלָה הוּא רַק **עַד שֶׁיִּהְיוּ** נְטוּעִים בַּשָּׂדֶה **מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד תִּשְׁעָה** אִילָנוֹת. אֲבָל אִם **הָיוּ** בָּהּ **עֲשָׂרָה** אִילָנוֹת, וְכֵן **מֵעֲשָׂרָה** אִילָנוֹת **וּלְמַעְלָה** - וְיוֹתֵר, **בֵּין** אִם **עוֹשִׂין** כְּשִׁעוּר כְּפַר דְּבֵלָה **בֵּין שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין, חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן** עַד הָעֲצֶרֶת, הוֹאִיל וְדָרַךְ בְּנֵי אָדָם לַחֲרֹשׁ עֲבוּרָם אֶת כָּל הַשָּׂדֶה. **מְקוֹר דִּין 'תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית':** וְאִסּוּר עֲבוֹדַת הַקַּרְקַע בְּשִׁשִּׁית לְצָרְכָּהּ שְׁבִיעִית, נִלְמַד מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד כא) 'בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת'. שֶׁהֲרֵי אֵין צָרִיךְ הַכָּתוּב **לוֹמַר שֶׁחָרִישׁ וְקָצִיר שֶׁל** הַשָּׁנָה הַ**שְּׁבִיעִית** אָסוּר, שֶׁכְּבָר לָמַדְנוּ זֹאת מִמָּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ד) 'וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת וְגוֹ' שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר'. וְכֵן אֵין לוֹמַר שֶׁכְּבָא כָּתוּב זֶה לֶאֱסֹר חֲרִישָׁה וּקְצִירָה בְּשַׁבָּת, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר (שמות כ ט) 'וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה'. **אֶלָּא** בְּהֶכְרֵחַ שָׁבָּא הַכָּתוּב בַּתֵּבוֹת 'בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר' לֶאֱסֹר 'חָרִישׁ שֶׁקְּצִירוֹ אָסוּר', כְּלוֹמַר, **חָרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית שֶׁהוּא נִכְנָס לִשְׁבִיעִית** - חֲרִישָׁה בְּשִׁשִּׁית עֲבוּר פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. וְכֵן לֶאֱסֹר 'קָצִיר שֶׁחֲרִישָׁתוֹ אָסוּרָה', שֶׁהוּא **קָצִיר שֶׁל** סְפִיחִין, שֶׁהֵם תְּבוּאָה שֶׁנִּזְרְעָה אוֹ גָּדְלָה מֵאֲלֵיהָ **בִּשְׁבִיעִית שֶׁהוּא יוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר,** שֶׁהַכָּתוּב עוֹסֵק בְּאִסּוּר שַׁבָּת, וְאַף שֶׁכְּבָר לָמַדְנוּ אִסּוּר מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, בָּא הַכָּתוּב לְהַקִּישׁ דִּין קָצִיר לְחָרִישׁ, לְלַמֵּדְנוּ, **מָה חָרִישׁ** שֶׁנֶּאֱסַר בְּשַׁבָּת, חָרִישׁ **רְשׁוּת** הוּא וְלֹא מִצְוָה, שֶׁהֲרֵי אֵין מִצְוָה בַּחֲרִישָׁה, **אַף קָצִיר** שֶׁאָסְרָה תּוֹרָה בְּשַׁבָּת הוּא דַּוְקָא קָצִיר **רְשׁוּת** שֶׁאֵין מִצְוָה בִּקְצִירָתוֹ, וְיָצָא מִכְּלַל הָאִסּוּר **קָצִיר** מִנְחַת **הָעֹמֶר** שֶׁמִּצְוָה לְקָצְרוֹ, שֶׁקּוֹצְרִים אוֹתוֹ אַף בְּשַׁבָּת. אָמְנָם גַּם לְדַעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל 'תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית' אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְתָא, אַךְ לֹא מִדְּרָשַׁת הַכָּתוּב, אֶלָּא מַהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ, שֶׁלֹּא נֶאֱמְרָה הֲהַלָכָה אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, וְלָכֵן הִתִּירוּ בַּזְּמַן הַזֶּה אֶת עֲבוֹדַת הַקַּרְקַע בְּשִׁשִּׁית עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה:

מִשְׁנָה ה **דִּין שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים: שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, הָרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין לְהַחְשִׁיב שְׂדֵה אִילָן, וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן. וְכַמָּה רָוַח יֵהָא בֵּינֵיהֶם** - בֵּין שְׁלֹשֶׁת הָאִילָנוֹת כְּדֵי שֶׁתַּתַּר חֲרִישַׁת הַשָּׂדֶה בִּשְׁבִילֵם, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיִּהֵא הַבָּקָר** [-שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת] **עוֹבֵר** בֵּינֵיהֶם - עִם כְּלֵי הַמַּחֲרֵשָׁה, וְהֵן אַרְבַּע אַמּוֹת. אַךְ בָּרָוַח מוּעָט יוֹתֵר עוֹמְדִים הָאִילָנוֹת לַעֲקִירָה, וְלֹא הַתִּרָה הַחֲרִישָׁה בִּשְׁבִילָם: **מִשְׁנָה ו** **דִּין שְׂדֵה נְטִיעוֹת: עָשָׂר נְטִיעוֹת** [-עֲצֵי צְעִירִים] **הַמְפֻזָּרוֹת בְּתוֹךְ** שֶׁטַח שֶׁל **בֵּית סְאָה,** הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁ**חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** וְאֵין בָּהֶם דִּין 'תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית'. וְאִם **הָיוּ** הַנְּטִיעוֹת **עֲשׂוּיוֹת** [-נְטוּעוֹת] **בְּשׁוּרָה** וְלֹא הָיוּ מְפֻזָּרוֹת בַּשָּׂדֶה, **וּמֻקָּפוֹת עֲטָרָה** - אוֹ שֶׁהָיוּ מֻקָּפוֹת גָּדֵר, שֶׁבָּאֹפַנִּים אֵלּוּ אִם יַחֲרֹשׁ אֶת כָּל הַשָּׂדֶה, יֵרָאֶה הַדָּבָר כְּתִקּוּן הַקַּרְקַע לְצָרְכָּהּ שְׁבִיעִית וְלֹא לְצָרְכָּהּ הַנְּטִיעוֹת, **אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם** עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, **אֶלָּא לְצָרְכָּן** - תַּחְתֵּיהֶן וְחוּצָה לָהֶן כְּמִלֹּא אוֹרֶה וְסַלּוֹ, וְאֶת שְׁאָר הַשָּׂדֶה יַחֲרֹשׁ עַד הַפֶּסַח כְּדִין שְׂדֵה לָבָן (להלן פ"ב מ"א): **מִשְׁנָה ז** **דִּין הַנְּטִיעוֹת: הַנְּטִיעוֹת וְהַדְּלוּעִים** - דְּלָעוֹת יְוָנִיּוֹת שֶׁהֵן גְּדוֹלוֹת כְּאִילָן, הָרֵי הֵן **מִצְטָרְפִין לְתוֹךְ בֵּית סְאָה** - לְהַשְׁלֶמַת שִׁעוּר עָשָׂר נְטִיעוֹת בְּבֵית סְאָה, וּמַתִּיר לְחָרְשָׁהּ בִּשְׁבִילָם עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּבְתַנַּאי שֶׁיִּהְיוּ הַנְּטִיעוֹת מְרֻבּוֹת מֵהַדְּלָעוֹת. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל** שֶׁנִּטּוּעִים **עֲשָׂרָה דְּלוּעִים לְבֵית סְאָה,** וַאֲפִלּוּ אֵין שָׁם כְּלָל נְטִיעוֹת, **חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** שֶׁדִּין הַדְּלוּעִים כְּדִין הַנְּטִיעוֹת מַמָּשׁ:

משניות

מִשְׁנָה ח עַד אֵימָתַי נִקְרְאוּ נְטִיעוֹת לְדִין זֶה, **רַבִּי** אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, **עַד** שֶׁיָּחֹלּוּ - עַד שֶׁיִּתְחַלְּלוּ פֵּרוֹתֵיהֶן מִקְּדֻשַּׁת נָטַע רְבָעִי, בְּפִדְיוֹנָם בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית, אוֹ מִשֶּׁיַּגִּיעוּ לִשְׁנָתָן הַחֲמִישִׁית. וּמַאוֹתָהּ שָׁעָה הֲרֵי הֵם אֵילָנוֹת, וְדִין הַשָּׁדֶה כְּשָׂדֶה אִילָן, שֶׁדַּיְנָהּ נִתְבָּאֵר בְּתְחִלַּת הַפֶּרֶק. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** עַד **שֶׁתְּהֵא בַּת שָׁבַע שָׁנִים** דַּיְנָהּ כִּנְטִיעָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נְטִיעָה כִּשְׁמָהּ,** שֶׁכָּל זְמַן שֶׁדָּרְכּוֹ בְּנֵי אָדָם לִקְרֹא לָהּ נְטִיעָה, כְּלוֹמַר בִּשְׁנָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, דַּיְנָהּ כִּנְטִיעָה, וּלְאַחַר מִכֵּן דַּיְנָהּ כְּאִילָן. **אִילָן שֶׁנִּגְמַם** [-שֶׁנִּכְרַת גִּזְעוֹ] **וְהוֹצִיא חֲלִיפִין** - גְּדוּלִים אֲחֵרִים מִשְּׁאֵרִית גִּזְעוֹ, אִם נִשְׁאַר מִגִּזְעוֹ **מִטָּפַח וּלְמַטָּה** - פָּחוֹת מִטָּפַח, דַּיְנוֹ **כִּנְטִיעָה** חֲדָשָׁה, לְעִנְיַן חֲרִישַׁת בֵּית סְאָה בְּשִׁשִּׁית בִּנְטִיעַת עֶשֶׂר נְטִיעוֹת, וּלְעִנְיַן עֲרְלָה שֶׁיֵּשׁ לִמְנוֹת לָהּ שְׁנוֹת עֲרְלָה מִתְּחִלָּה. וְאִם נֶחְתַּךְ הַגִּזַּע **מִטָּפַח וּלְמַעְלָה,** דִּין הַגְּדוּלִים הַחֲדָשִׁים כְּדִין הָאִילָן הָרִאשׁוֹן, בֵּין לְעִנְיַן חֲרִישַׁת בֵּית סְאָה בְּשִׁשִּׁית בֵּית סְאָה, וּבֵין לְעִנְיַן עֲרְלָה שֶׁאֵין צָרִיךְ לִמְנוֹת לוֹ עוֹד שְׁנוֹת עֲרְלָה, דִּבְרֵי **רַבִּי שִׁמְעוֹן:**

פֶּרֶק ב דִּין תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית בִּשְׂדֵה תְּבוּאָה:

מִשְׁנָה א עַד אֵימָתַי **חוֹרְשִׁין בִּשְׂדֵה הַלָּבָן** [-שְׂדֵה תְּבוּאָה, שֶׁמַּרְאֵהוּ לָבָן כְּיוֹן שֶׁאֵין בּוֹ צֵל אֵילָנוֹת] לְצָרְכָּהּ זְרִיעָתוֹ, **עֶרֶב שְׁבִיעִית** - בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית. **עַד שֶׁתִּכָּלֶה הַלֶּחָה** - עַד שֶׁתִּגָּמֵר לַחְלוּחִית גִּשְׁמֵי הַחֹרֶף מֵהַקַּרְקַע, וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי לִזְרִיעָה, וְהוּא **כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם** עֲדַיִן **חוֹרְשִׁים** כְּדֵי **לִטַּע בַּמִּקְשָׁאוֹת** [-שְׂדֵה קִשּׁוּאִים] **וּבַמְּדֶלְעוֹת** [-שְׂדֵה דְּלוּעִים]. וּמַאוֹתָהּ שָׁעָה וְאֵילָךְ אֵין דֶּרֶךְ לִזְרָעָהּ, וּכְשֶׁחוֹרְשָׁהּ נִרְאָה כְּחוֹרֵשׁ לְצָרְכָּהּ הַשְּׁבִיעִית, וְאָסוּר. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן,** אִם כֵּן **נָתַתָּ תּוֹרַת כָּל** אֶחָד **וְאֶחָד בְּיָדוֹ,** שֶׁהֲרֵי אֵין לַחְלוּחִית שָׁוָה בְּכָל הַשָּׂדוֹת, וְאָדָם שֶׁכָּבָר כָּלְתָה בְּשֶׁלּוֹ הַלֶּחָה יֹאמַר שֶׁעֲדַיִן לֹא כָלְתָה וּמֻתָּר הוּא לְחָרְשָׁהּ. אֶלָּא קָבְעוּ חֲכָמִים זְמַן קָבוּעַ לְפִי רֹב הַשָּׂדוֹת, **שֶׁבִּשְׂדֵה הַלָּבָן** שֶׁזּוֹרְעִים אוֹתוֹ לְאַחַר חֲרִישָׁתוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לַחְלוּחִית מְרֻבָּה בִּכְדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְזָרְעוֹ, הֶתְּרָה הַחֲרִישָׁה **עַד הַפֶּסַח. וְאִלּוּ בִּשְׂדֵה הָאִילָן** שֶׁהוּא כְּבָר נָטוּעַ, וַחֲרִישָׁתוֹ הִיא רַק לְצָרְכָּהּ הַכְנָסַת לַחְלוּחִית הַגְּשָׁמִים לְעֹמֶק הַקַּרְקַע, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחְלוּחִית מְרֻבָּה, הֶתְּרָה הַחֲרִישָׁה **עַד הָעֲצָרֶת:** **מִשְׁנָה ב** מְלָאכוֹת הַמֻּתָּרוֹת **בִּתּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית:** לֹא נֶאֶסְרָה בְּשִׁשִּׁית מְלָאכָה לְצָרְכָּהּ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, אוֹ מְלָאכָה שֶׁאַף בִּשְׁבִיעִית אֲסוּרָה רַק מִדְּרַבָּנָן, וְלָכֵן **מְזַבְּלִין** אֶת כָּל הַשָּׂדוֹת, **וּמְעַדְּרִין** [-חוֹפְרִים] **בַּמִּקְשָׁאוֹת וּבַמְּדֶלְעוֹת** סְבִיב עִקְּרֵי הַגְּדוּלִים, **עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה** שֶׁל הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית. הַזִּבּוּל מֵתֵר, מִשּׁוּם שֶׁאַף בִּשְׁבִיעִית עַצְמָהּ אֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, כִּי מִן הַתּוֹרָה נֶאֶסְרוּ רַק הַמְּלָאכוֹת הַמְפֹרָשׁוֹת בַּכָּתוּב וְלֹא תּוֹלְדוֹתֵיהֶן. וְהָעִדּוּר מֻתָּר, שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ פֵּרוֹת שִׁשִּׁית. **וְכֵן** עוֹדְרִים **בְּבֵית הַשָּׁלְחִין** - שְׂדֵה שֶׁצְּרִיכָה הַשְׁקָיָה בִּידֵי אָדָם וְאֵין דַּי לָהּ בְּמֵי הַגְּשָׁמִים, וְכֵיוָן שֶׁזְּקוּקָה לְמַיִם נִכָּר שֶׁהָעִדּוּר הוּא לְצָרְכָּהּ פֵּרוֹת שִׁשִּׁית, שֶׁעַל יָדוֹ יִכָּנְסוּ הַמַּיִם בַּקַּרְקַע. אֲבָל עִדּוּר בְּשִׂדֵּה בֵּית הַבַּעַל [שֶׁהַשְׁקָיָתוֹ מִמֵּי גְּשָׁמִים בִּלְבַד] אָסוּר בְּתוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית. **מְיַבְּלִין** - חוֹתְכִים יַבָּלוֹת מֵהָאִילָן, **וּמְפָרְקִין** - תּוֹלְשִׁים עָלִים כְּדֵי לְהָקֵל עַל הָאִילָן, **וּמְאַבְּקִין** - מְכַסִּים בְּאָבָק אֶת שָׁרְשֵׁי הָאִילָן הַמְגֻלִּים, **וּמְעַשְּׁנִין** - מַעֲלִים עָשָׁן תַּחַת הָאִילָן כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁעָלָיו, **עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** לְפִי שֶׁעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ אֲסוּרוֹת בִּשְׁבִיעִית עַצְמָהּ רַק מִדְּרַבָּנָן. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** לֹא כְּדַעַת חֲכָמִים שֶׁמְּפָרְקִין רַק בְּשִׁשִּׁית, אֶלָּא **אַף נוֹטֵל הוּא אֶת הֶעָלֶה מִן הָאֻשְׁכּוֹל בִּשְׁבִיעִית** עַצְמָהּ, שֶׁמְּלָאכָה זוֹ אֵינָהּ מַשְׁבַּחְתָּהּ אֶת הָאִילָן אֶלָּא שׁוֹמַרְתּוֹ מֵהָפְסֵד, וְלֹא אָסְרוּ חֲכָמִים אֶלָּא אֶת הַמְּלָאכוֹת הַמַּשְׁבִּיחוֹת אֶת הָאִילָן [-לְאַבְרוֹיֵי אִילָנָא], וְלֹא אֶת אֵלּוּ שֶׁמְּקַיְּמוֹת אוֹתוֹ [-לְאוֹקְמֵי אִילָנָא]. וּלְדַעַת חֲכָמִים פֵּרוּק הָעֲלִים מַשְׁבִּיחַ אֶת הָאִילָן, וְנֶאֱסָר בִּשְׁבִיעִית: **מִשְׁנָה ג מְסָקְלִין** - מְסִירִין אֲבָנִים מֵהַשָּׂדֶה **עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** וְכֵן **מְקָרְסְמִין** - כּוֹרְתִים עֲנָפִים יְבֵשִׁים, **וּמְזָרְדִין** - כּוֹרְתִים מִקְצָת עֲנָפִים לַחִים כְּשֶׁהֵם מְרֻבִּים, **וּמְפָסְלִין** - מְסִירִים אֶת פְּסֹלֶת הָאִילָן, [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: חוֹתְכִים אֶת כָּל עַנְפֵי הָאִילָן כְּדֵי שֶׁיִּתְעַבֶּה, וּ'מְפָסְלִין' מִלְּשׁוֹן 'פְּסָל לְךָ'], **עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה** שֶׁל שְׁבִיעִית, שֶׁאַף בִּשְׁבִיעִית

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ב

ח עַד אֵימָתַי נִקְרְאוּ נְטִיעוֹת, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיָּחֹלּוּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בַּת שֶׁבַע שָׁנִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נְטִיעָה כִּשְׁמָהּ. אִילָן שֶׁנִּגְמַם וְהוֹצִיא חֲלִיפִין, מִטָּפַח וּלְמַטָּה כִּנְטִיעָה, מִטָּפַח וּלְמַעְלָה כְּאִילָן, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק ב א עַד אֵימָתַי חוֹרְשִׁין בִּשְׂדֵה הַלָּבָן עֶרֶב שְׁבִיעִית, עַד שֶׁתִּכְלֶה הַלֶּחָה, כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם חוֹרְשִׁים לְטַע בַּמִּקְשָׁאוֹת וּבַמִּדְלָעוֹת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, נָתַתָּ תּוֹרַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּיָדוֹ, אֶלָּא בִּשְׂדֵה הַלָּבָן עַד הַפֶּסַח, וּבִשְׂדֵה הָאִילָן עַד הָעֲצֶרֶת: **ב** מְזַבְּלִין וּמְעַדְּרִין בַּמִּקְשָׁאוֹת וּבַמִּדְלָעוֹת עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְכֵן בְּבֵית הַשְּׁלָחִין. מְיַבְּלִין, מְפָרְקִין, מְאַבְּקִין וּמְעַשְּׁנִין, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף נוֹטֵל הוּא אֶת הֶעָלֶה מִן הָאֻשְׁכּוֹל בִּשְׁבִיעִית: **ג** מְסַקְּלִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. מְקָרְסְמִין, מְזָרְדִין וּמְפַסְּלִין, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּזֵרוּדָה וּכְפִסּוֹלָהּ שֶׁל חֲמִישִׁית, כָּךְ שֶׁל שִׁשִּׁית. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁאֲנִי רוֹאֶה בַּעֲבוֹדַת הָאִילָן, רוֹאֶה אֲנִי בְּפִסּוֹלוֹ: **ד** מְזַהֲמִין אֶת הַנְּטִיעוֹת, וְכוֹרְכִין אוֹתָן, וְקוֹטְמִין אוֹתָן, וְעוֹשִׂין לָהֶן בָּתִּים, וּמַשְׁקִין אוֹתָן, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אַף מַשְׁקֶה הוּא אֶת הַנּוֹף בִּשְׁבִיעִית, אֲבָל לֹא אֶת הָעִקָּר: **ה** סָכִין אֶת הַפַּגִּים וּמְנַקְּבִים אוֹתָם עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. פַּגֵּי עֶרֶב שְׁבִיעִית שֶׁנִּכְנְסוּ לִשְׁבִיעִית, וְשֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיָּצְאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, לֹא סָכִין וְלֹא מְנַקְּבִין אוֹתָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָסוּךְ, אֵינָן סָכִין, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוֹדָה. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לָסוּךְ, סָכִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּכֶּבֶה מִפְּנֵי שֶׁהוּא רוֹאֶה בַּעֲבוֹדַת הָאִילָן: **ו** אֵין נוֹטְעִין אֶת הַגְּפָנִים וְאֶת הָאִילָן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְאִם נָטַע אוֹ הִרְכִּיב, יַעֲקֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַרְכָּבָה שֶׁאֵינָהּ קוֹלֶטֶת שְׁלֹשָׁה יָמִים, שׁוּב אֵינָהּ קוֹלֶטֶת. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, לִשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת:

המבוארות

אֲסוּרוֹת מְלָאכוֹת אֵלּוּ רַק מִדְּרַבָּנָן. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** מֵקֵל וְאוֹמֵר, **כְּזֵרוּדָה וּכְפִסּוֹלָהּ** וּכְקִרְסוּמָהּ **שֶׁל** הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית בַּעֲנָפִים שֶׁגָּדְלוּ בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית, **כָּךְ** הַזֵּרוּד וְהַפְּסוּל וְהַקִּרְסוּם **שֶׁל** מַה שֶׁגָּדַל בַּשָּׁנָה **הַשִּׁשִּׁית** מֻתָּר אַף בִּשְׁבִיעִית, שֶׁלֹּא נֶאֶסְרוּ מְלָאכוֹת הַשּׁוֹמְרוֹת אֶת הָאִילָן מֵהָפְסֵד. **רַבִּי שִׁמְעוֹן** מַחְמִיר מִכֻּלָּם **וְאוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁאֲנִי רוֹאֶה בִּשְׁאָר עֲבוֹדַת הָאִילָן** שֶׁהוּא עַד הָעֲצֶרֶת שֶׁל שָׁנָה שִׁשִּׁית, **רוֹאֶה אֲנִי בְּפִסּוּלוֹ** וְזֵרוּדוֹ וְקִרְסוּמוֹ, לְפִי שֶׁמְּלָאכוֹת אֵלּוּ דּוֹמוֹת לִזְמִירַת גְּפָנִים הָאֲסוּרָה בִּשְׁבִיעִית מִן הַתּוֹרָה: **מִשְׁנָה ד מְזַהֲמִין אֶת הַנְּטִיעוֹת** - אִילָן שֶׁנִּשְׂרָה קְלִפָּתוֹ, נוֹתְנִים שָׁם זֶבֶל שֶׁלֹּא יָמוּת [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: שֶׁמּוֹשְׁחִים אֶת הָאִילָנוֹת בְּדָבָר שֶׁרֵיחוֹ רַע כְּדֵי לְהַבְרִיחַ אוֹ לְהָמִית אֶת הַתּוֹלָעִים], **וְכוֹרְכִין אוֹתָן** - וְכוֹרְכִים דָּבָר סָבִיב הָאִילָנוֹת לְהָגֵן עֲלֵיהֶם מֵהַחַמָּה וְהַצִּנָּה [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: כּוֹרְכִים עַנְפֵי הָאִילָן לְמַעְלָה שֶׁלֹּא יִסָּרְכוּ עַל הַקַּרְקַע], **וְקוֹטְמִין אוֹתָן** - וְנוֹתְנִים אֹפֶר בְּשָׁרְשֵׁיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְיַבְּשׁוּ [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: שׁוֹבְרִים רַאשֵׁיהֶם לְצָרְךְ גִּדּוּלָתָם], **וְעוֹשִׂין לָהֶן בָּתִּים** - בּוֹנִים סָבִיב הָאִילָנוֹת גֶּדֶר וּמְמַלְּאִים אוֹתָהּ עָפָר [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: סֵפָה לְהָגֵן עֲלֵיהֶם מֵהַחַמָּה וְהַצִּנָּה], **וּמַשְׁקִין אוֹתָן, עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** שֶׁאַף בִּשְׁבִיעִית אֲסוּרוֹת מְלָאכוֹת אֵלּוּ רַק מִדְּרַבָּנָן. **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אַף מַשְׁקֶה הוּא אֶת הַנּוֹף** [-הָעֲנָפִים] **בִּשְׁבִיעִית** עַצְמָהּ וְהַמַּיִם יוֹרְדִים מֵאֲלֵיהֶם לְעִקַּר הָאִילָן, בִּשְׁנוּי מִשְּׁאָר הַשָּׁנִים, **אֲבָל לֹא** יַשְׁקֶה **אֶת הָעִקָּר** בִּשְׁבִיעִית כְּדֶרֶךְ הַהַשְׁקָיָה בִּשְׁאָר הַשָּׁנִים: **מִשְׁנָה ה סָכִין** בְּשָׂמָן **אֶת הַפַּגִּים** [-פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמַר בִּשּׁוּלָם] כְּדֵי לְמַהֵר בִּשּׁוּלָם, **וּמְנַקְּבִים אוֹתָם** כְּדֵי לָתֵת בְּנִקְבִים שָׂמָן אוֹ בְּשִׁבִּיל שֶׁיִּכָּנְסוּ לְתוֹכָם מֵי הַגְּשָׁמִים, לְמַהֵר בִּשּׁוּלָם, **עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** שֶׁאַף בִּשְׁבִיעִית אֲסוּרוֹת מְלָאכוֹת אֵלּוּ רַק מִדְּרַבָּנָן. **עֲבוֹדָה בְּשִׁשִּׁית וּשְׁמִינִית לְצָרְכָּהּ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית:** פַּגֵּי עֶרֶב שְׁבִיעִית שֶׁנִּכְנְסוּ לִשְׁבִיעִית - פַּגִּים הַנִּמְצָאִים בָּאִילָן בְּשִׁשִּׁית וַעֲתִידִים לְהִכָּנֵס לַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית בְּעוֹדָם עָלָיו, וּפַגֵּי **שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיָּצְאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית** - שֶׁעוֹדָם עַל הָאִילָן בַּשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית, **לֹא סָכִין וְלֹא מְנַקְּבִין אוֹתָן.** אֶת הַפַּגִּים שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית אָסוּר לְסוּךְ וּלְנַקֵּב בְּתוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית, מִשּׁוּם שֶׁהַדָּבָר נִרְאֶה כַּעֲבוֹדָה לְצָרְכָּהּ שְׁבִיעִית, שֶׁכֵּן גִּמַּר הַפֵּרוֹת הוּא בִּשְׁבִיעִית. וְאֶת הַפַּגִּים שֶׁל שְׁבִיעִית אָסוּר לְסוּךְ וּלְנַקֵּב בִּשְׁמִינִית מִשּׁוּם אִסּוּר עֲבוֹדָה בְּפֵרוֹת שֶׁל שְׁבִיעִית הַמֻּחְבָּרִים לָאִילָן. **רַבִּי יְהוּדָה** מֵקֵל בְּפַגֵּי עֶרֶב שְׁבִיעִית **וְאוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָסוּךְ** אֶת הַפַּגִּים **אֵינָן סָכִין, מִפְּנֵי שֶׁהִיא** [-הַסִּיכָה] נִרְאֵית **כַּעֲבוֹדָה** וְלָכֵן אֲסָרוּהָ. אַךְ **בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לָסוּךְ, סָכִין,** שֶׁאֵינָהּ נִרְאֵית כַּעֲבוֹדָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן** מַחְמִיר בְּגוּף הָאִילָן לִסּוּכוֹ בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית וַאֲפִלּוּ שֶׁעֲדַיִן נִמְצָאִים עָלָיו פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַשַּׁאי בַּעֲבוֹדַת הָאִילָן** בִּשְׁמִינִית, וְלֹא נֶאֶסְרָה אֶלָּא עֲבוֹדַת הַפֵּרוֹת שֶׁעַל הָאִילָן הַקְּדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית: **מִשְׁנָה ו נְטִיעַת אִילָן בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית:** אֵין נוֹטְעִין אִילָנוֹת, **וְאֵין מַבְרִיכִין** - אֵין מְכוֹפְפִים זְמוֹרַת גֶּפֶן לְתוֹךְ הָאֲדָמָה וּמוֹצִיאִים אֶת רֹאשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, **וְאֵין מַרְכִּיבִין** עָנָף מֵאִילָן אֶחָד עַל גַּבֵּי אִילָן אַחֵר **בְּעֶרֶב שְׁבִיעִית, פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה** - לִפְנֵי תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית מִן הַתּוֹרָה שֶׁהִיא שְׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּלוֹמַר שִׁשִּׁים יוֹם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, לִפְנֵי שֶׁזְּמַן קְלִיטַת הַנְּטִיעָה בַּקַּרְקַע הוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאָסוּר לִנְטֹעַ אִילָן בְּאֹפֶן שֶׁקְּלִיטָתוֹ תִּהְיֶה בְּתוֹךְ הַזְּמַן הָאָסוּר בַּעֲבוֹדַת הַקַּרְקַע. **וְאִם נָטַע אוֹ הִרְכִּיב** בְּתוֹךְ שִׁשִּׁים יוֹם אֵלּוּ **יַעֲקֹר** אֶת הָאִילָן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר נְטִיעָה בִּשְׁבִיעִית. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַרְכָּבָה** וּנְטִיעָה וְהַבְרָכָה **שֶׁאֵינָהּ קוֹלֶטֶת לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים, שׁוּב אֵינָהּ קוֹלֶטֶת,** וּמֵאַחַר שֶׁזְּמַן הַקְּלִיטָה הוּא שְׁלֹשָׁה יָמִים בִּלְבַד מֻתָּר לְהַרְכִּיב וּלְהַבְרִיךְ וְלִנְטֹעַ שְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵי תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית, כְּלוֹמַר שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. **רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים,** זְמַן הַקְּלִיטָה הוּא לְאַחַר **שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת** - שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת, וְעַל כֵּן מֻתָּר לִנְטֹעַ וּלְהַבְרִיךְ וּלְהַרְכִּיב שְׁבוּעַיִם לִפְנֵי תּוֹסֶפֶת שְׁבִיעִית, כְּלוֹמַר אַרְבָּעִים וְאַרְבָּעָה יָמִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה:

שֶׁאֵינָהּ קוֹלֶטֶת לִשְׁלֹשָׁה יָמִים, שׁוּב אֵינָהּ קוֹלֶטֶת. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, לִשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת:

מִשְׁנָה ז דִּין זְרָעִים שֶׁאֵינָם נִלְקָטִים וּמְבִיאִים שְׁלִישׁ בְּאֶחָד: הָאֹרֶז, וְהַדֹּחַן, וְהַפָּרָגִין [-מִין קִטְנִית, כְּעֵין רִמּוֹן מָלֵא זֶרַע], **וְהַשֻּׁמְשְׁמִין** [-מִין זֶרַע אָרֹךְ שֶׁל קִטְנִיּוֹת] שְׁנָתָם לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וּשְׁמִטָּה נִקְבַּעַת לְפִי הַשָּׁנָה שֶׁבָּהּ הִשְׁרִישׁוּ, וְכָל **שֶׁהִשְׁרִישׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מִתְעַשְּׂרִין לְשֶׁעָבַר** - חִיּוּב מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶם - מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ מַעֲשַׂר עָנִי - נִקְבָּע לְפִי הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, **וּמֻתָּרִין בִּשְׁבִיעִית** - וְאֵינָם קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, אִם הִשְׁרִישׁוּ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁבִיעִית, שֶׁהֵם גִּדּוּלֵי הַשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא הִשְׁרִישׁוּ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶלָּא לְאַחֲרָיוּ, הֲרֵי הֵם **אֲסוּרִין בִּשְׁבִיעִית** - קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, אִם הִשְׁרִישׁוּ אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁבִיעִית וּבִשְׁאָר הַשָּׁנִים הֵם **מִתְעַשְּׂרִין** לְפִי **הַשָּׁנָה הַבָּאָה** שֶׁבָּהּ הִשְׁרִישׁוּ. וְאַף שִׁקְבִיעַת הַשָּׁנָה בְּאִילָן הִיא עַל פִּי חֲנָטָה, וּבְיָרָק אַחַר לְקִיטָה, וּבְדָגָן, עֲנָבִים וְזֵיתִים אַחַר הֲבָאַת שְׁלִישׁ גִּדּוּל, מִכָּל מָקוֹם מִינִים אֵלּוּ אַף שֶׁנִּזְרְעוּ בִּזְמַן אֶחָד אֵין נִלְקָטִים אוֹ מְבִיאִים שְׁלִישׁ בִּזְמַן אֶחָד, וְאִם יִקָּבַע חִיּוּב מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶם לְפִי זְמַן הַלְקִיטָה אוֹ הֲבָאַת שְׁלִישׁ, הַמְּשֻׁתָּנֶה מִפְּרִי לִפְרִי, יָבוֹא לְהַפְרִישׁ מִפֵּרוֹת שֶׁחִיּוּבָם בְּשָׁנָה זוֹ עַל פֵּרוֹת שֶׁחִיּוּבָם בְּשָׁנָה אַחֶרֶת שֶׁלֹּא כַּדִּין. וְלָכֵן קָבְעוּ חֲכָמִים זְמַן חִיּוּבָם עַל פִּי הַשָּׁרְשָׁתָם, שֶׁכָּל שֶׁנִּזְרְעוּ כְּאֶחָד יַשְׁרִישׁוּ בִּזְמַן אֶחָד, וְיוּכַל לְהַפְרִישׁ מֵאֶחָד עַל חֲבֵרוֹ: **מִשְׁנָה ח** **רַבִּי שִׁמְעוֹן שַׁזּוּרִי אוֹמֵר, פּוֹל הַמִּצְרִי** [-מִין קִטְנִית] **שֶׁזָּרְעוֹ לְזֶרַע בְּתְחִלָּה** - שֶׁהָיְתָה כַּוָּנָתוֹ מִתְּחִלַּת זְרִיעָתוֹ עַל מְנָת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּגִדּוּלָיו לִזְרִיעָה וְלֹא לַאֲכִילָה, קְבִיעַת שָׁנָה מַעֲשְׂרוֹתָיו הִיא **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** - כְּדִין הַמִּינִים שֶׁנִּשְׁנוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, לְפִי שְׁנַת הַשָּׁרְשָׁתוֹ. וְאִם זָרְעוֹ כְּדֵי לֶאֱכֹל אֶת גִּדּוּלָיו, שְׁנָתוֹ לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית נִקְבַּעַת לְפִי שְׁנַת לִקּוּטָתוֹ, כְּדִין יָרָק. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אַף **אֲפוּנִין הַגַּמְלוֹנִין** [-הַגְּדוֹלִים] **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** - שְׁנָתָן נִקְבַּעַת לְפִי הַשָּׁרְשָׁתָן. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אֲפוּנִין הַגַּמְלוֹנִין, מִשֶּׁתִּרְמְלוּ** - אִם נִתְקַשּׁוּ וְנַעֲשׂוּ כְּמִין כִּיס **לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה** נִקְבָּע דִּינָם לְפִי הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה: **מִשְׁנָה ט** **יָרָק שֶׁמָּנַע מִמֶּנּוּ מַיִם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה: הַבְּצָלִים הַסָּרִיסִים** - שֶׁאֵינָם מְגַדְּלִים זְרָעִים לִזְרִיעָה כְּשֶׁאָר הַבְּצָלִים, **וּפוֹל הַמִּצְרִי** שֶׁזָּרְעוֹ לַאֲכִילָה (ראה מ"ח), **שֶׁמָּנַע מֵהֶם מַיִם** וְלֹא הִשְׁקָה אוֹתָם **שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** אֵין הוֹלְכִים בָּהֶם אַחַר לִקּוּטָתָם כְּיָרָק, אֶלָּא אַחַר גִּדּוּלָם, וְאַף אִם נִלְקְטוּ אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה **מִתְעַשְּׂרִין לְשֶׁעָבַר** - לְפִי הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, **וּמֻתָּרִים בִּשְׁבִיעִית** דִּינָם כְּפֵרוֹת שִׁשִּׁית וְאֵינָם קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית. שֶׁכֵּן מֵאַחַר שֶׁשְּׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא גָּדְלוּ עַל כָּל מַיִם דִּינָם כְּאִילָן, שֶׁרַק מִין הַגָּדֵל עַל כָּל מַיִם נֶחְשָׁב לִירָק. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא מָנַע מֵהֶם מַיִם בְּשָׁעוּר זֶה, דִּינָם כְּיָרָק, וַהֲרֵי הֵם **אֲסוּרִים** אִם נִלְקְטוּ **בִּשְׁבִיעִית, וּמִתְעַשְּׂרִין לְשָׁנָה הַבָּאָה** - לְפִי שְׁנַת לִקּוּטָם. **וְשֶׁל בַּעַל** - בְּצָלִים הַסָּרִיסִים וּפוֹל הַמִּצְרִי שֶׁגִּדְּלִים בְּשָׂדֶה שֶׁבָּעֲמָק, שֶׁהִיא לַחָה, וְלָכֵן אֵין הַיְרָקוֹת שָׁם בְּאִילָן, דִּינָם כְּאִילָן, כָּל **שֶׁמָּנַע מֵהֶם מַיִם שְׁתֵּי עוֹנוֹת** הַשְּׁקָיָה, וּכְגוֹן שֶׁרִגִּילִים לְהַשְׁקוֹתָם פַּעַם בְּחֹדֶשׁ וּמָנַע מֵהֶם מַיִם שְׁנֵי חֳדָשִׁים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** רַק אִם נִמְנְעוּ מֵהֶם מַיִם **שָׁלֹשׁ** עוֹנוֹת דִּינָם כְּאִילָן. וְכָל דִּין זֶה נֶאֱמַר רַק בִּמְינִים אֵלּוּ שֶׁהֲדֶרֶךְ לְמָנַע מֵהֶם מַיִם קֹדֶם לְקִיטָתָם, אוּלָם הַמּוֹנֵעַ מַיִם מִשָּׂאָר יְרָקוֹת שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַמָּנַע מֵהַשְׁקָאָתָם כְּלָל, בָּטְלָה דַּעְתּוֹ אֲצֶל כָּל אָדָם, וְדִינָם כְּדִין יָרָק: **מִשְׁנָה י** **דְּלוּעִים שֶׁנִּתְקַשּׁוּ: הַדְּלוּעִין שֶׁקִּימָן** בַּקַּרְקַע עַד שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ, **לְזֶרַע** - כְּדֵי לְזָרְעָם, **אִם הֶקְשׁוּ** [-הִתְקַשּׁוּ] **לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה** שֶׁל שְׁבִיעִית **וְנִפְסְלוּ** עַל יְדֵי כָּךְ **מֵאֹכֶל אָדָם, מֻתָּר לְקִימָן בִּשְׁבִיעִית** וּלְהַצְנִיעָם לִזְרִיעָה, לְפִי שֶׁדִּינָם כְּפֵרוֹת שִׁשִּׁית, שֶׁמִּשֶּׁנִּכְנְסָה שְׁבִיעִית כְּבָר לֹא הָיוּ רְאוּיִים לַאֲכִילָה. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא הִתְקַשּׁוּ אֶלָּא אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, חָלָה עֲלֵיהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית כְּשְׁאָר יְרָקוֹת שֶׁהוֹלְכִים בָּהֶם אַחַר הַלְקִיטָה, וְאָסוּר **לְקַיְּמָן בִּשְׁבִיעִית** שֶׁאָסוּר לְהַצְנִיעַ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לִזְרִיעָה.

פֶּרֶק ג דִּין עֲבוֹדוֹת שֶׁנִּרְאוֹת כְּתִקּוּן הַשָּׂדֶה בִּשְׁבִיעִית וְיֵשׁ בָּהֶן חֵשֶׁשׁ מַרְאִית עַיִן:

מִשְׁנָה א **צְבִירַת זֶבֶל בַּשָּׂדֶה: מֵאֵימָתַי מוֹצִיאִין זְבָלִים לְאַשְׁפָּתוֹת** - מִמָּתַי מֻתָּר לְהוֹצִיא זֶבֶל לְשָׂדֶה וְעַל עֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ עֲרֵמָה [שֶׁלֹּא לְצָרְךְ זְבוּלָהּ], בְּלֹא שֶׁיֵּרָאֶה כְּצוֹבְרוֹ לְצָרְךְ זְבוּל שָׂדֶה [שֶׁאִם נִרְאֶה כֵּן, נֶאֱסַר הַדָּבָר מִשּׁוּם 'מַרְאִית עַיִן']. **מִשֶּׁיִּפְסְקוּ עוֹבְרֵי עֲבֵרָה** [וְיֵשׁ גּוֹרְסִים: עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה] בַּשְּׁבִיעִית לַעֲבֹד אֶת שְׂדוֹתֵיהֶם בְּאִסּוּר, שֶׁלְּאַחַר זְמַן זֶה נִכָּר שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְזִבּוּל שָׂדֶהוּ אֶלָּא לִשְׁמִירַת הַזֶּבֶל לַשָּׁנָה הַבָּאָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁייַּבֵּשׁ הַמָּתוֹק** [-הַזֶּבֶל, שֶׁנּוֹתֵן מְתִיקוּת בַּפֵּרוֹת] שֶׁאֵינוֹ רָאוּי עוֹד לְזִבּוּל הַשָּׂדֶה בְּשָׁנָה זוֹ, וְאֵין עוֹד מָקוֹם לַחֲשֹׁד. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִשֶּׁיִּקָּשֵׁר** - מִשֶּׁעָה שֶׁמַּתְחִיל לְהִתְיַבֵּשׁ, שֶׁמִּתְעַבָּה וְנַעֲשִׂים בּוֹ קְשָׁרִים, שֶׁכְּבָר אֵינוֹ רָאוּי לְזִבּוּל בְּשָׁנָה זוֹ: **מִשְׁנָה ב** **עַד כַּמָּה מְזַבְּלִין** - אֵיזוֹ כַּמּוּת זֶבֶל מֻתָּר לְצַבֵּר בַּשָּׂדֶה בִּשְׁבִיעִית לְאַחַר הַזְּמַן הַמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **עַד שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ אַשְׁפָּתוֹת** [-עֲרֵמוֹת זֶבֶל] **לְבֵית סָאָה** - לְשֶׁטַח שֶׁל חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְכָל עֲרֵמָה הִיא **שֶׁל עֶשֶׂר עֲשָׂר מַשְׁפָּלוֹת** [-קִפּוֹת זֶבֶל] וְכָל קֻפָּה הִיא **שֶׁל לְתֶךְ לְתֶךְ** [-חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְאִין, חֲצִי כּוֹר] כְּלוֹמַר, שְׁלֹשׁ עֲרֵמוֹת שֶׁבְּכָל אַחַת מֵהֶן מֵאָה וַחֲמִשִּׁים סְאִין שֶׁל זֶבֶל. **מוֹסִיפִין עַל הַמַּשְׁפָּלוֹת** - מֻתָּר לָתֵת יוֹתֵר קֻפּוֹת בְּכָל עֲרֵמָה, **וְאֵין מוֹסִיפִין עַל** מִנְיַן שְׁלֹשׁ **הָאַשְׁפָּתוֹת,** מְשׁוּם שֶׁרִבּוּי הָאַשְׁפָּתוֹת נִרְאֶה כְּזִבּוּל הַשָּׂדֶה [לְהַלָּן (מ"ג), חוֹלֵק רַבִּי מֵאִיר, וְסוֹבֵר שֶׁאֵין לְהוֹסִיף אַף עַל הַמַּשְׁפָּלוֹת]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** מֻתָּר לְהוֹסִיף **אַף עַל הָאַשְׁפָּתוֹת,** לְפִי שֶׁצְּבִירַת זֶבֶל בַּעֲרֵמוֹת אֵינָהּ נִרְאֵית כְּזִבּוּל: **מִשְׁנָה ג** **עוֹשֶׂה אָדָם אֶת שָׂדֵהוּ שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אַשְׁפָּתוֹת שֶׁל זֶבֶל לְבֵית סָאָה, וַאֲפִלּוּ יָתֵר מִכָּאן** - מִשֶּׁלֹּשׁ אַשְׁפָּתוֹת **(מַחֲצִיב) מֵאֶתֶר,** וַאֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אַשְׁפָּה פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר קֻפּוֹת, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ בְּכָל עֲרֵמָה לְכָל הַפָּחוֹת שָׁלֹשׁ קֻפּוֹת [אֲבָל בְּפָחוֹת מִכָּךְ הוּא נִרְאֶה כִּמְזַבֵּל אֶת שָׂדֵהוּ], **דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין** לְהוֹסִיף **עַד שֶׁיַּעֲמִיק** אֶת מְקוֹם הַנַּחַת הַזֶּבֶל **שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים מֵהַקַּרְקַע, **אוֹ עַד שֶׁיַּגִּבְיהַּ שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים מֵהַקַּרְקַע, שֶׁמִּחֲמַת שִׁנּוּי גֹּבַהּ הַמָּקוֹם מִשְּׁאָר הַשָּׂדֶה אֵינוֹ נִרְאֶה כִּמְזַבֵּל. וְאַף שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים אֵין מוֹסִיפִים עַל הָאַשְׁפָּתוֹת, מִכָּל מָקוֹם **עוֹשֶׂה אָדָם אֶת זִבְלוֹ אוֹצָר** - מֻתָּר לַעֲשׂוֹת אַשְׁפָּה אַחַת גְּדוֹלָה וּלְהוֹסִיף בָּהּ זֶבֶל כַּמָּה שֶׁיִּרְצֶה. **רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר** לְהוֹסִיף יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים מַשְׁפָּלוֹת לְבֵית סָאָה [כְּשִׁעוּר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מַשְׁפָּלוֹת שֶׁל עֶשֶׂר מַשְׁפָּלוֹת הַמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת], **עַד שֶׁיַּעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ שְׁלֹשָׁה,** שֶׁבְּכָךְ אֵינוֹ נִרְאֶה כִּמְזַבֵּל אֶת הַשָּׂדֶה. **הָיָה לוֹ דָּבָר מוּעָט** - מְעַט זֶבֶל שֶׁאֵין בּוֹ כְּשִׁעוּר אַשְׁפָּה, מֻתָּר לוֹ לְהוֹצִיאוֹ לַשָּׂדֶה עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה אַחַר כָּךְ **מוֹסִיף עָלָיו וְהוֹלֵךְ** עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְשִׁעוּר אַשְׁפָּה הָאָמוּר. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר** לְהוֹצִיא פָּחוֹת מִשִּׁעוּר אַשְׁפָּה, שֶׁמָּא לֹא יִהְיֶה לוֹ עוֹד זֶבֶל, וְיֵרָאֶה כְּמְזַבֵּל שָׂדֵהוּ, **עַד שֶׁיַּעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ שְׁלֹשָׁה, אוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן עַל הַסָּלַע** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִזְרִיעָה, שֶׁבְּכָךְ לֹא יֵרָאֶה

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר עַד שֶׁיַּעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן עַל הַסָּלַע:

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ג

המבוארות

כְּמְזַבֵּל. [וְנִתְּינָה עַל הַסֶּלַע מוֹעִילָה גַּם לַחֻכָּמִים, בָּאֲפָנִים בָּהֶם נִזְכַּר לְעֵיל שָׁצָרִיךְ לְהַעֲמִיק אוֹ לְהַגְבִּיהַּ (תוי"ט)]: **מִשְׁנָה ד** **הַעֲמֵדַת דִּיר בְּהֵמוֹת בַּשָּׂדֶה:** **הַמְדַיֵּר אֶת שָׂדֵהוּ** - הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת דִּיר לִבְהֵמוֹתָיו בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וּבְתוֹךְ כָּךְ תִּזְדַּבֵּל הַשָּׂדֶה עַל יְדֵי זֶבֶל הַבְּהֵמוֹת בְּלֹא שֶׁמִּתְכַּוֵּן לְכָךְ, **עוֹשֶׂה סַהַר** [-כְּמוֹ 'סַהַר', הֶקֵף מְחִצּוֹת] **לְבֵית סָאתַיִם** - לְקַרְקַע שֶׁל מֵאָה עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְנוֹתֵן שָׁם אֶת בְּהֵמוֹתָיו. וּלְאַחַר שֶׁהֵדִּיר מִתְמַלֵּא בְּזֶבֶל, **עוֹקֵר** אֶת הַמְּחִצָּה מִשָּׁלוֹשׁ **רוּחוֹת וּמַנִּיחַ אֶת הָאֶמְצָעִית** [-הָרְבִיעִית] וְנוֹתֵן אֶת שְׁלֹשׁ הַמְּחִצּוֹת שָׁעָקַר מִצַּדּוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הָאֶמְצָעִית שֶׁנִּשְׁאֲרָה [וּקְרוּיָה 'אֶמְצָעִית' לְפִי שֶׁהִיא נִמְצֵאת בֵּין שְׁנֵי הַדִּירִים], בְּשֶׁטַח שֶׁל עוֹד בֵּית סָאתַיִם. **נִמְצָא** שֶׁבְּסַךְ הַכֹּל הוּא **מְדַיֵּר בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין, מְשַׁיֵּר מִמֶּנָּה מִקְצָת**, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנּוּ דִּיר, **מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן**, שֶׁאִם יַעֲשֶׂה אֶת כֻּלּוֹ דִּיר נִרְאֶה כְּמִתְכַּוֵּן לְזַבֵּל אֶת שָׂדֵהוּ. וְאַף כְּשֶׁהַתְּרָה עֲשִׂיַּת דִּיר, הֲרֵי הוּא **מוֹצִיא** אֶת הַזֶּבֶל **מִן הַסַּהַר וְנוֹתֵן** אוֹתוֹ **לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ כְּדַרְכּוֹ הַמְזַבְּלִין** - כְּדֶרֶךְ שֶׁהַתֵּר לִכְבֹּר זֶבֶל בִּשְׁבִיעִית, בְּשָׁלֹשׁ אַשְׁפּוֹתוֹת לְבֵית סְאָה (לעיל מ"ב): **מִשְׁנָה ה** **חֲצִיבַת אֲבָנִים בִּשְׁבִיעִית:** **לֹא יִפְתַּח אָדָם מַחְצֵב בַּתְּחִלָּה לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ** - לֹא יַתְחִיל בִּשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית לְהָסִיר אֶת הֶעָפָר מֵעַל הַסְּלָעִים שֶׁבָּאֲדָמָה כְּדֵי לַחְצֹב מֵהֶם אֲבָנִים לִבְנְיָן, מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, שֶׁנִּרְאֶה כְּחוֹפֵר בַּקַּרְקַע כְּדֵי לְתַקְּנָהּ לְזְרִיעָה, **עַד שֶׁיִּהְיוּ** נִרְאִים וּמְגֻלִּים **בּוֹ** [-בַּשָּׂדֶה] קֹדֶם שְׁבִיעִית סְלָעִים בְּשִׁעוּר שֶׁל **שָׁלֹשׁ מֶרְבָּיוֹת** [-שׁוּרוֹת אֲבָנִים], **שָׁהֵם** - כָּל אַחַת מֵהֶם הִיא **שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת אֹרֶךְ **עַל שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת רָחַב, **עַל רוּם** [-בְּגֹבַהּ] **שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת. נִמְצָא שֶׁכָּל שׁוּרָה הִיא בַּת תֵּשַׁע אֲבָנִים שֶׁל אַמָּה עַל אַמָּה בְּגֹבַהּ שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, **וְשִׁעוּרָן** שֶׁל כָּל הַשּׁוּרוֹת יַחַד הוּא **עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע אֲבָנִים**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נִכָּר שֶׁחוֹפֵר בַּקַּרְקַע לְצֹרֶךְ הוֹצָאַת הָאֲבָנִים: **מִשְׁנָה ו** **סְלוּק גֶּדֶר אֲבָנִים מֵהַשָּׂדֶה:** **גֶּדֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶשֶׂר אֲבָנִים** שֶׁכָּל אַחַת שֶׁל **מִשְּׁאוֹי שְׁנַיִם שְׁנַיִם** - צְרִיכָה שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם לְנַשְּׂאָתָהּ, **הֲרֵי אֵלּוּ יְנַטְּלוּ** בִּשְׁבִיעִית, שֶׁרְגִילִים לְטַל אֲבָנִים אֵלּוּ לְצֹרֶךְ בִּנְיָן, וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּמְסַקֵּל שָׂדֵהוּ, וְאַגַּב נְטִילָתָם מֻתֶּרֶת אַף נְטִילַת שִׁאָר אַבְנֵי הַגֶּדֶר הַקְּטַנּוֹת. **וְשָׁעוּר** גֹּבַהּ **הַגֶּדֶר** שֶׁהַתֵּר בִּנְטִילָה הוּא **מַעֲשָׂרָה טְפָחִים** וָמַעְלָה. אוּלָם בְּגֶדֶר שֶׁהִיא **פָּחוֹת מִכֵּן** - שֶׁאֵין בָּהּ אֲבָנִים בְּשִׁעוּר זֶה, אוֹ שֶׁאֵין גָּבְהָהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵין דָּרֶךְ לְנָטְלָהּ לְצֹרֶךְ בִּנְיָן, וְנִרְאֶה כְּעוֹשֶׂה כֵּן לְצֹרֶךְ תִּקּוּן הַקַּרְקַע לִזְרִיעָה, וְאָסוּר לְטַל אֶת אֲבָנֶיהָ אֶלָּא **מְחַצֵּב וְגוֹמְמוֹ** - חוֹצֵב וְחוֹתֵךְ אֶת הַגֶּדֶר **עַד פָּחוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח** - חוּץ מֵהַטֶּפַח הַתַּחְתּוֹן שֶׁעַל הָאָרֶץ, וְכֵיוָן שֶׁבְּכָךְ עֲדַיִן אֵין מָקוֹם זֶה רָאוּי לִזְרִיעָה, אֵינוֹ נִרְאֶה כְּמְתַקֵּן אֶת הַקַּרְקַע. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁלֹּא יִפְתַּח אָדָם מַחְצֵב **בַּתְּחִלָּה לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ** - לֹא יַתְחִיל בִּשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית לְהָסִיר אֶת הֶעָפָר מֵעַל הַסְּלָעִים שֶׁבָּאֲדָמָה כְּדֵי לַחְצֹב מֵהֶם אֲבָנִים לִבְנְיָן, מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, שֶׁנִּרְאֶה כְּחוֹפֵר בַּקַּרְקַע כְּדֵי לְתַקְּנָהּ לְזְרִיעָה, **עַד שֶׁיִּהְיוּ** נִרְאִים וּמְגֻלִּים **בּוֹ** [-בַּשָּׂדֶה] קֹדֶם שְׁבִיעִית סְלָעִים בְּשִׁעוּר שֶׁל **שָׁלֹשׁ מֶרְבָּיוֹת** [-שׁוּרוֹת אֲבָנִים], **שָׁהֵם** - כָּל אַחַת מֵהֶם הִיא **שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת אֹרֶךְ **עַל שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת רָחַב, **עַל רוּם** [-בְּגֹבַהּ] **שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת. נִמְצָא שֶׁכָּל שׁוּרָה הִיא בַּת תֵּשַׁע אֲבָנִים שֶׁל אַמָּה עַל אַמָּה בְּגֹבַהּ שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, **וְשִׁעוּרָן** שֶׁל כָּל הַשּׁוּרוֹת יַחַד הוּא **עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע אֲבָנִים**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נִכָּר שֶׁחוֹפֵר בַּקַּרְקַע לִצְרֹךְ הוֹצָאַת הָאֲבָנִים: **מִשְׁנָה ו** **סְלוּק גֶּדֶר אֲבָנִים מֵהַשָּׂדֶה:** **גֶּדֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶשֶׂר אֲבָנִים** שֶׁכָּל אַחַת שֶׁל **מַשָּׂאוֹי שְׁנַיִם שְׁנַיִם** - צְרִיכָה שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם לְנַשְּׂאָתָהּ, **הֲרֵי אֵלּוּ יְנַטְּלוּ** בִּשְׁבִיעִית, שֶׁרְגִילִים לְטַל אֲבָנִים אֵלּוּ לְצֹרֶךְ בִּנְיָן, וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּמְסַקֵּל שָׂדֵהוּ, וְאַגַּב נְטִילָתָם מֻתֶּרֶת אַף נְטִילַת שִׁאָר אַבְנֵי הַגֶּדֶר הַקְּטַנּוֹת. **וְשִׁעוּר** גֹּבַהּ **הַגֶּדֶר** שֶׁהַתֵּר בִּנְטִילָה הוּא **מַעֲשָׂרָה טְפָחִים** וָמַעְלָה. אוּלָם בְּגֶדֶר שֶׁהִיא **פָּחוֹת מִכֵּן** - שֶׁאֵין בָּהּ אֲבָנִים בְּשִׁעוּר זֶה, אוֹ שֶׁאֵין גָּבְהָהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵין דֶּרֶךְ לְנָטְלָהּ לְצֹרֶךְ בִּנְיָן, וְנִרְאֶה כְּעוֹשֶׂה כֵּן לְצֹרֶךְ תִּקּוּן הַקַּרְקַע לִזְרִיעָה, וְאָסוּר לְטַל אֶת אֲבָנֶיהָ אֶלָּא **מְחַצֵּב וְגוֹמְמוֹ** - חוֹצֵב וְחוֹתֵךְ אֶת הַגֶּדֶר **עַד פָּחוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח** - חוּץ מֵהַטֶּפַח הַתַּחְתּוֹן שֶׁעַל הָאָרֶץ, וְכֵיוָן שֶׁבְּכָךְ עֲדַיִן אֵין מָקוֹם זֶה רָאוּי לִזְרִיעָה, אֵינוֹ נִרְאֶה כְּמְתַקֵּן אֶת הַקַּרְקַע.

ד **הַמְדַיֵּר אֶת שָׂדֵהוּ, עוֹשֶׂה סַהַר לְבֵית סָאתַיִם, עוֹקֵר שָׁלֹשׁ רוּחוֹת וּמַנִּיחַ אֶת הָאֶמְצָעִית. נִמְצָא מְדַיֵּר בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּית שְׁמוֹנַת סְאִין. הָיְתָה כָּל שָׂדֵהוּ בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין, מְשַׁיֵּר מִמֶּנָּה מִקְצָת, מִפְּנֵי מַרְאִית הָעָיִן. וּמוֹצִיא מִן הַסַּהַר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ כְּדַרְכּוֹ הַמְזַבְּלִין: **ה** לֹא יִפְתַּח אָדָם מַחְצֵב בַּתְּחִלָּה לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, עַד שֶׁיִּהְיוּ בּוֹ שָׁלֹשׁ מֶרְבָּיוֹת, שֶׁהֵם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ עַל רוּם שָׁלֹשׁ, שִׁעוּרָן עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע אֲבָנִים: **ו** גֶּדֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶשֶׂר אֲבָנִים שֶׁל מַשָּׂאוֹי שְׁנַיִם שְׁנַיִם, הֲרֵי אֵלּוּ יְנַטְּלוּ. שִׁעוּר גֶּדֶר, עֲשָׂרָה טְפָחִים. פָּחוֹת מִכֵּן, מְחַצֵּב וְגוֹמְמוֹ עַד פָּחוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה יִטֹּל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית, אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית, מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה נוֹטֵל: **ז** אֲבָנִים שֶׁזִּעְזְעָתַן הַמַּחֲרֵשָׁה, אוֹ שֶׁהָיוּ מְכֻסּוֹת וְנִתְגַּלּוּ, אִם יֵשׁ בָּהֶן שְׁתַּיִם שֶׁל מַשָּׂאוֹי שְׁנַיִם שְׁנַיִם, הֲרֵי אֵלּוּ יְנַטְּלוּ. הַמְסַקֵּל אֶת שָׂדֵהוּ, נוֹטֵל אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּמַנִּיחַ אֶת הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. וְכֵן גַּרְגֵּר שֶׁל צְרוֹרוֹת אוֹ גַּל שֶׁל אֲבָנִים, נוֹטֵל אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּמַנִּיחַ אֶת הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. אִם יֵשׁ תַּחְתֵּיהֶן סֶלַע אוֹ קַשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ יְנַטְּלוּ: **ח** אֵין בּוֹנִין מַדְרֵגוֹת עַל פִּי הַגָּאָיוֹת עֶרֶב שְׁבִיעִית מְשֻׁפָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְתַקְּנָן לִשְׁבִיעִית. אֲבָל בּוֹנֶה הוּא בִּשְׁבִיעִית מְשֻׁפָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְתַקְּנָן לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. וְלֹא יִסְמֹךְ בְּעָפָר, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא חַיִץ. כָּל אֶבֶן שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִטְלָהּ, הֲרֵי זוֹ תִּנָּטֵל: **ט** אַבְנֵי כָתֵף בָּאוֹת מִכָּל מָקוֹם, וְהַקַּבְּלָן מֵבִיא מִכָּל מָקוֹם. וְאִלּוּ הֵן אַבְנֵי כָתֵף, כֹּל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִנָּטֵל בְּאַחַת יָד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַבְנֵי כָתֵף כִּשְׁמָן, כֹּל שֶׁהֵן נְטוּלוֹת שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ עַל הַכָּתֵף: **י** הַבּוֹנֶה גֶּדֶר בֵּינוֹ לְבֵין רְשׁוּת הָרַבִּים, מִתֵּר לְהַעֲמִיק עַד הַסֶּלַע, מַה יַּעֲשֶׂה בֶּעָפָר, צוֹבְרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמְתַקְּנוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אָסוּר לְהַנִּיחַ עָפָר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּלְקַלְקְלוֹ אֲפִלּוּ לִזְמַן מוּעָט. וּכְדָרְכָּהּ [-וּכְשֵׁם] שֶׁאֵין מְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֲפִלּוּ לִזְמַן מוּעָט, כָּךְ לֹא יַתְקִנּוּ אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים בְּאֹפֶן זֶה, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ אֲבָנִים מְפַזָּרוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אָסוּר לְצָבְרָן לְמָקוֹם אֶחָד, שֶׁמָּא אָדָם אַחֵר צָרִיךְ עַכְשָׁו לְמָקוֹם זֶה, אֶלָּא יְסַלְּקֵם לְגַמְרֵי לַיָּם אוֹ לַנָּהָר. וּלְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא שָׁאסוּר לְצָבְרוֹ בִּרְשׁוּת

- מֻתָּר לִטֹּל אֶת כָּל הָאֲבָנִים שֶׁבַּשָּׂדֶה אַגַּב שְׁתֵּי אֲבָנִים אֵלּוּ. שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָן מְחֻבָּרוֹת כְּמַחְצֵב, וְלֹא חִבְּרָן בַּקַּרְקַע כְּגֶדֶר, לָכֵן נִכָּר יוֹתֵר שֶׁאֵינוֹ מִתַּקֵּן אֶת הַקַּרְקַע כְּלָל (תוי"ט). **הַמְסַקֵּל אֶת שָׂדֵהוּ** מֵאֲבָנִים תְּלוּשׁוֹת הַמֻּנָּחוֹת בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צֹרֶךְ בָּהֶן, **נוֹטֵל** רַק **אֶת** הָאֲבָנִים **הָעֶלְיוֹנוֹת, וּמַנִּיחַ אֶת** הָאֲבָנִים **הַתַּחְתּוֹנוֹת הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ**, שֶׁבְּכָךְ אֵינוֹ נִרְאֶה כְּמִתַּקֵּן אֶת שָׂדֵהוּ לִזְרִיעָה. **וְכֵן גַּרְגֵּר שֶׁל צְרוֹרוֹת** - גַּל שֶׁל אֲבָנִים קְטַנּוֹת, **אוֹ גַּל שֶׁל אֲבָנִים** גְּדוֹלוֹת, **נוֹטֵל אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּמַנִּיחַ אֶת הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ**. אוּלָם **אִם יֵשׁ תַּחְתֵּיהֶן סֶלַע אוֹ קַשׁ**, הֲרֵי כָּל אֲבָנִים אֵלּוּ **יְנַטְּלוּ**, וְאַף הַתַּחְתּוֹנוֹת, שֶׁאֵין מָקוֹם זֶה רָאוּי לִזְרִיעָה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּמִתַּקֵּן שָׂדֵהוּ: **מִשְׁנָה ח** **עֲבוֹדוֹת הַגִּרְאוֹת לְצֹרֶךְ הַשְּׁקָאַת הַשָּׂדֶה בִּשְׁבִיעִית:** **אֵין בּוֹנִין מַדְרֵגוֹת עַל פִּי הַגָּאָיוֹת** [-עֲמָקִים] שֶׁבְּתַחְתִּיתָם הִתְקַבְּצוּ מַיִם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲלִיקוּ הַיּוֹרְדִים לִשְׁאֹב מֵהֶן מַיִם, **עֶרֶב שְׁבִיעִית מְשֻׁפָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים** - לְאַחַר שֶׁפָּסְקוּ גִּשְׁמֵי הַשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** נִרְאֶה **כִּמְתַקְּנָן לִשְׁבִיעִית** - לְצֹרֶךְ שְׁבִיעִית, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לָרֶדֶת לִשְׁאֹב מֵהֶן מַיִם לְצֹרֶךְ הַשְּׁקָאַת הַשָּׂדֶה בִּשְׁבִיעִית בְּאֹסּוּר. **אֲבָל בּוֹנֶה הוּא** מַדְרֵגוֹת **בִּשְׁבִיעִית מְשֻׁפָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְתַקְּנָן לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית** שֶׁמַּתֶּרֶת בְּהַשָּׁקָיָה, וְאִלּוּ בִּשְׁבִיעִית כְּבָר לֹא יוּכַל לִשְׁאֹב כִּי פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים. **וְלֹא יִסְמֹךְ בְּעָפָר** - כְּשֶׁסּוֹכֵר אֶת מְקוֹם יְצִיאַת הַמַּיִם בָּאֲבָנִים, לֹא יִתֵּן עָפָר וְטִיט בֵּינֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁבִּבְנִיַּת סָכָר חָזָק נִרְאֶה כְּמִתְכַּוֵּן לְהַשְׁקוֹת אֶת שְׂדוֹתָיו בִּשְׁבִיעִית. **אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא חַיִץ** - סֶכֶר מֵאֲבָנִים הַסְּדוּרוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ בְּלֹא עָפָר וְטִיט, שֶׁבְּכָךְ נִרְאֶה שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַד שֶׁיְּחַזְּקֶנּוּ בֶּעָפָר. **הֶמְשֵׁךְ דִּין סְקוּל בִּשְׁבִיעִית:** הַבּוֹנֶה גֶּדֶר אוֹ בִּנְיָן בִּשְׁבִיעִית, **כָּל אֶבֶן שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִטְלָהּ** תּוֹךְ כְּדֵי בִּנְיָתוֹ, **הֲרֵי זוֹ תִּנָּטֵל**, וַאֲפִלּוּ אֶבֶן קְטַנָּה, מִשּׁוּם שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נִכָּר שֶׁנּוֹטְלָהּ לִבְנְיָן, וְלֹא לִתְקוּן הַשָּׂדֶה: **מִשְׁנָה ט** **אַבְנֵי כָתֵף** - אֲבָנִים כְּבֵדוֹת שֶׁנִּשָּׂאוֹת עַל הַכָּתֵף, **בָּאוֹת** [-נִטָּלוֹת] בִּשְׁבִיעִית **מִכָּל מָקוֹם**, וַאֲפִלּוּ מִתּוֹךְ שָׂדֶה שֶׁלּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁנָּכְר עֲלֵיהֶן שֶׁלִּצְרָךְ בִּנְיָן הֵן. **וְהַקַּבְּלָן** - אָרִיס שֶׁקִּבֵּל שָׂדֶה מִבְּעָלֶיהָ וְחוֹלֵק עִמּוֹ בְּפֵרוֹתֶיהָ, **מֵבִיא** אֲבָנִים **מִכָּל מָקוֹם** וַאֲפִלּוּ מִשָּׂדֶה זוֹ, שֶׁכֵּן אֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל אָרִיס לִטְרֹחַ כָּל כָּךְ בְּשָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ, וְנִכָּר שֶׁלִּצְרָךְ בִּנְיָן הוּא נוֹטְלָם [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהַקַּבְּלָן הוּא אָדָם הַמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לִבְנוֹת בִּנְיָנִים בְּקַבְּלָנוּת, וְיָדוּעַ שֶׁנּוֹטֵל אֲבָנִים לִצְרָךְ הַבִּנְיָן אֲפִלּוּ כְּשֶׁנּוֹטֵל מִשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ]. **וְאִלּוּ הֵן** הַקְּרוּיוֹת **'אַבְנֵי כָתֵף'**, **כָּל אֶבֶן שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִנָּטֵל בְּאַחַת יָד** - בְּיַד אַחַת. **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַבְנֵי כָתֵף כִּשְׁמָן, כֹּל שֶׁהֵן נְטוּלוֹת שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ עַל הַכָּתֵף** [וְלֹא הַצְרִיכוּ מַשָּׂא שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם (לעיל מ"ז) אֶלָּא כְּדֵי לְהַתִּיר סְקוּל בַּאֲבָנִים קְטַנּוֹת עִמָּהֶם (תפא"י)]: **מִשְׁנָה י** **בְּנִיַּת גֶּדֶר בִּשְׁבִיעִית:** **הַבּוֹנֶה גֶּדֶר** בִּגְבוּל שָׂדֵהוּ כְּדֵי לְהַתִּיר סְקוּל בַּאֲבָנִים **בֵּינוֹ לְבֵין רְשׁוּת הָרַבִּים, מֻתָּר לְהַעֲמִיק עַד הַסֶּלַע** שֶׁבְּעֹמֶק הַקַּרְקַע, וְאֵין צָרִיךְ לְהַחְפִּירָתוֹ **עַד הַסֶּלַע**, **מַה יַּעֲשֶׂה בֶּעָפָר, צוֹבְרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמְתַקְּנוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵין מְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כָּךְ לֹא יְתַקְּנוּ.** בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא יִפְתַּח מַחְצֵב בַּתְּחִלָּה לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה יִטֹּל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית, אֲבָל אִם הִתְחִיל בּוֹ מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית, מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה נוֹטֵל. אוּלָם הַבּוֹנֶה גֶּדֶר בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ לֹא יַחְפֹּר לְצָרְכָּהּ, שֶׁמָּא יִמָּלֵךְ וְיִזָּרַע שָׁם. **מַה יַּעֲשֶׂה בֶּעָפָר** שֶׁמּוֹצִיא מִתּוֹךְ הַחֲפִירָה, **צוֹבְרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** וְלֹא בְּשָׂדֵהוּ, שֶׁנִּרְאֶה כִּמְתַקְּנָהּ לִזְרִיעָה. **וּמְתַקְּנוֹ** - וְאַחַר כָּךְ יִתְקַן אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים וִיפַנֶּה אֶת הֶעָפָר לְשָׂדֵהוּ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ נִרְאֶה כִּמְתַקֵּן שָׂדֵהוּ, אֶלָּא כִּמְתַקֵּן אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, אָסוּר לְהַנִּיחַ עָפָר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּלְקַלְקְלוֹ אֲפִלּוּ לִזְמַן מוּעָט. וּכְדָרְכָּהּ [-וּכְשֵׁם] **שֶׁאֵין מְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** אֲפִלּוּ לִזְמַן מוּעָט, **כָּךְ לֹא יְתַקְּנוּ** אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים בְּאֹפֶן זֶה, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ **אֲבָנִים מְפֻזָּרוֹת** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אָסוּר לְצָבְרָן לְמָקוֹם אֶחָד, שֶׁמָּא אָדָם אַחֵר צָרִיךְ עַכְשָׁו לְמָקוֹם זֶה, אֶלָּא יְסַלְּקֵם לְגַמְרֵי לַיָּם אוֹ לַנָּהָר. וּלְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא שָׁאסוּר לְצָבְרוֹ בִּרְשׁוּת

בֵּינוֹ לְבֵין רְשׁוּת הָרַבִּים, מֻתָּר לְהַעֲמִיק עַד הַסֶּלַע. מַה יַּעֲשֶׂה בֶּעָפָר, צוֹבְרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמְתַקְּנוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵין מְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כָּךְ לֹא יְתַקְּנוּ.

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ד

הָרַבִּים, **מַה יַּעֲשֶׂה בָּעָפָר** שֶׁחָפַר לְצָרְךָ בְּנִיַּת הַגָּדֵר. **צוֹבְרוֹ בְּתוֹךְ שֶׁדֵּהוּ כְּדֶרֶךְ הַמְזַבְּלִין,** שְׁלֹשׁ עֲרֵמוֹת לְבֵית סְאָה, כְּדֵין צְבִירַת זֶבֶל (לעיל מ"ב), שֶׁבְּכָךְ אֵינוֹ נִרְאֶה כְּמְתַקֵּן אֶת שָׂדֵהוּ. **וְכֵן** נָחְלְקוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא לְגַבֵּי **הַחוֹפֵר** בְּשָׂדֵהוּ **בּוֹר וְשִׂיחַ וּמְעָרָה** בִּשְׁאָר הַשָּׁנִים, אִם מֻתָּר לוֹ לְהוֹצִיא אֶת הֶעָפָר לִרְשׁוּת הָרַבִּים לִזְמַן מוּעָט, אוֹ לֹא:

פֶּרֶק ד אָפְנֵי הַהֶתֵּר שֶׁל עֲבוֹדוֹת שׁוֹנוֹת בִּשְׁבִיעִית, דִּינֵי שָׂדֶה שֶׁנַּעְבְּדָה בִּשְׁבִיעִית, דִּין גְּרִימַת עֲבוֹדָה בִּשְׁבִיעִית וְדִינֵי הֶפְסֵד פֵּרוֹת שְׁבִיעִית:

מִשְׁנָה א הַסְּקוּל הַמֻּתָּר בִּשְׁבִיעִית: בָּרִאשׁוֹנָה [-בַּתְּחִלָּה] **הָיוּ** חֲכָמִים **אוֹמְרִים, מְלַקֵּט אָדָם עֲצִים וַאֲבָנִים וַעֲשָׂבִים** גְּדוֹלִים **מִתּוֹךְ** הַשָּׂדֶה **שֶׁלּוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מְלַקֵּט** אַף קְטַנִּים **מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ,** שְׁכֵשֵׁם שְׁבִשְׁדֵה חֲבֵרוֹ נִכָּר שֶׁצָּרִיךְ לָעֲצִים וְאֵינוֹ מְתַקֵּן לִזְרִיעָה, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אָדָם לְתַקֵּן שָׂדֶה שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, כָּךְ גַּם בַּשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ נִכָּר שֶׁכָּנָתוֹ לָעֲצִים, אִם מְלַקֵּט **אֶת הַגֵּס הַגֵּס** וּמַשְׁאִיר אֶת הָעֲצִים הַדַּקִּים. אַךְ **מְשָׂרְבוּ עוֹבְרֵי עֲבֵרָה** שֶׁהָיוּ מְלַקְּטִים עֲצִים קְטַנִּים, וְאוֹמְרִים 'גַּסִּים לִקַּטְנוּ', **הִתְקִינוּ** חֲכָמִים, **שֶׁיְּהֵא** אָדָם **מְלַקֵּט** אֶת הַגֵּסִים **מִתּוֹךְ** שָׂדֵהוּ **שֶׁל זֶה,** [-אֲדָם אַחֵר], **וְזֶה מְלַקֵּט** אֶת הַגֵּסִים **מִתּוֹךְ שֶׁל זֶה,** אַךְ אָסְרוּ לָאָדָם לְלַקֵּט בִּשְׂדוֹתָיו [מִלְּבַד הָאֲפָנִים הַמְּזָכָרִים בַּפֶּרֶק הַקּוֹדֵם], וְכֵן בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ אָסוּר לְלַקֵּט אֶת הַדַּקִּים, כִּי אִם כָּל אֶחָד יְלַקֵּט אַף דַּקִּים מִשְּׂדֵה חֲבֵרוֹ, נִרְאֶה כְּאִלּוּ כָּל אֶחָד מִתְקַן הַקַּרְקַע עֲבוּר חֲבֵרוֹ. וּמִטַּעַם זֶה אַף בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ הָתְּרָה רַק לְקִיטָה **שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה** - שֶׁאֵין בַּעַל הַשָּׂדֶה גּוֹמֵל לוֹ טוֹבָה עֲבוּר לְקִיטָתוֹ, כִּי אִם יִגְמֹל לוֹ טוֹבָה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּבוֹא לְלַקֵּט גַּם אֶת הַדַּקִּים מֵחֲמָתָהּ. **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר** שֶׁאָסוּר לְבַעַל הַשָּׂדֶה **שֶׁיְּקַצֵּץ לָהֶם** - שֶׁיִּפְסֹק לְמַלְקְטִים בְּשָׂדֵהוּ **מְזוֹנוֹת** בִּשְׁכָרָם, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיְּלַקְּטוּ מֵחֲמַת זֶה אַף אֶת הַדַּקִּים:

מִשְׁנָה ב שָׂדֶה שֶׁנִּתְקַוְּצָה בִּשְׁבִיעִית: שָׂדֶה **שֶׁנִּתְקַוְּצָה** - שֶׁנִּטְלוּ קוֹצֶיהָ בִּשְׁבִיעִית, **תִּזָּרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית,** וְלֹא קָנְסוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִזָּרֵעֲנָה, לְפִי שֶׁבִּמְלֹאכָה זוֹ עֲדַיִן אֵין הַקַּרְקַע מוּכָנָה לִזְרִיעָה. אוּלָם שָׂדֶה **שֶׁנִּטַּיְּבָה** - שֶׁנֶּחְרְשָׁה הֵיטֵב, פַּעֲמַיִם [וְדַוְקָא שְׁתֵּי פְּעָמִים, שֶׁכֵּן הַמִּשְׁנָה עוֹסֶקֶת בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה, שֶׁהָיְתָה הַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת עַל הַמַּס הַמֻּטָּל עַל הַקַּרְקָעוֹת, וּלְצָרְךָ כָּךְ הִתִּירוּ לַחְרֹשׁ בִּשְׁבִיעִית פַּעַם אַחַת]. **אוֹ שֶׁנִּדְּיְרָה** - שֶׁעָשָׂה בָּהּ דִּיר, וְלֹא אָסַף אֶת הַזֶּבֶל לְאַשְׁפּוֹת כְּדִין (ראה פ"ג מ"ד) אֶלָּא הִנִּיחוֹ לְזַבֵּל אֶת הַשָּׂדֶה, קָנְסוּהוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא **תִּזָּרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית,** לְפִי שֶׁתִּקַּן אֶת הַקַּרְקַע לִזְרִיעָה בַּשְּׁבִיעִית. **שָׂדֶה שֶׁנִּטַּיְּבָה** - שֶׁנֶּחְרְשָׁה פַּעֲמַיִם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין אוֹכְלִין** מִשּׁוּם קְנָס. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹכְלִין** אוֹתָם, וְלֹא קָנְסוּ. **מַחֲלֹקֶת נוֹסֶפֶת בְּדִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין אוֹכְלִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית** מִשָּׂדֶה חֲבֵרוֹ **בְּטוֹבָה** - כְּשֶׁהוּא מַחֲזִיק טוֹבָה לַבְּעָלִים עַל כָּךְ, שֶׁנִּרְאֶה כְּאִלּוּ הַבְּעָלִים מְשַׁמְּרִים אֶת הַפֵּרוֹת אַף שֶׁהַתּוֹרָה הִפְקִירָתַם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹכְלִין** הַפֵּרוֹת בֵּין **בְּטוֹבָה** וּבֵין **שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיֵּרָאֶה כְּאִלּוּ הַבְּעָלִים מְשַׁמְּרִים הַפֵּרוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חִלּוּף הַדְּבָרִים** - נִתְחַלְּפוּ הַשִּׁיטוֹת, שֶׁלְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אוֹכְלִים בְּטוֹבָה, וּלְדַעַת בֵּית הִלֵּל אֵין אוֹכְלִים בְּטוֹבָה, וּמַחֲלֹקֶת זוֹ הִיא **מִקְּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחֲמִירֵי בֵּית הִלֵּל** - מֵהַדְּבָרִים שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְקִלִּים בָּהֶם וּבֵית הִלֵּל מַחְמִירִים, בְּשׁוֹנֶה מֵרֹב הַמַּחֲלוֹקוֹת בֵּינֵיהֶם שֶׁבֵּית שַׁמַּאי הֵם הַמַּחְמִירִים:

מִשְׁנָה ג חֲכִירַת שָׂדֶה: **חוֹכְרִין נִירִין** - שָׂדֶה חֲרוּשָׁה, **מִן הַנָּכְרִים בִּשְׁבִיעִית** כְּדֵי לְזָרְעָהּ בִּשְׁמִינִית [וְיֻשְׁלַם לְבָעָלֶיהָ סָךְ מְסֻיָּם שֶׁל תְּבוּאָה בִּשְׁבִיעִית]. וְאַף שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ גּוֹרֵם לַנָּכְרִי לְחָרְשָׁהּ בִּשְׁבִיעִית כְּדֵי לַהֲכִינָהּ לִזְרִיעָה, שֶׁהֲרֵי הַנָּכְרִי אֵינוֹ מְצֻוֶּה עַל שְׁבִיתַת הָאָרֶץ, וְהוּא חוֹרְשָׁהּ לְצָרְךָ עַצְמוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוֹסִיפוּ לוֹ עַל דְּמֵי הַחֲכִירָה. **אֲבָל לֹא** חוֹכְרִים **מִיִּשְׂרְאֵל** שָׂדֶה שֶׁנֶּחְרְשָׁה בִּשְׁבִיעִית, שֶׁקָּנְסוּ אֶת הַבְּעָלִים שֶׁחֲרָשָׁהּ

מַה יַּעֲשֶׂה בָּעָפָר, צוֹבְרוֹ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ כְּדֶרֶךְ הַמְזַבְּלִין. וְכֵן הַחוֹפֵר בּוֹר וְשִׂיחַ וּמְעָרָה:

פרק ד א בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, מְלַקֵּט אָדָם עֵצִים וַאֲבָנִים וַעֲשָׂבִים מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מְלַקֵּט מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֶת הַגֵּס הַגֵּס. מִשֶּׁרַבּוּ עוֹבְרֵי עֲבֵרָה, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא זֶה מְלַקֵּט מִתּוֹךְ שֶׁל זֶה, וְזֶה מְלַקֵּט מִתּוֹךְ שֶׁל זֶה, שֶׁלֹּא בְּטוֹבָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁיְּקַצֵּץ לָהֶם מְזוֹנוֹת:

ב שָׂדֶה שֶׁנִּתְקַוְּצָה, תִּזָּרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שֶׁנִּטַּיְּבָה אוֹ שֶׁנִּדַּיְּרָה, לֹא תִזָּרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שָׂדֶה שֶׁנִּטַּיְּבָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין אוֹכְלִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹכְלִין בְּטוֹבָה וְשֶׁלֹּא בְּטוֹבָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חִלּוּף הַדְּבָרִים, זוֹ מִקְּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחֲמִירֵי בֵּית הִלֵּל: **ג** חוֹכְרִין נִירִין מִן הַגּוֹיִם בִּשְׁבִיעִית, אֲבָל לֹא מִיִּשְׂרָאֵל. וּמַחֲזִיקִין יְדֵי גּוֹיִם בִּשְׁבִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם: **ד** הַמְּדֵל בְּזֵיתִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יָגֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יִשָּׂרֵשׁ. וּמוֹדִים בְּמַחֲלִיק עַד שֶׁיָּגֹם. אֵיזֶה הוּא הַמְּדֵל, אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם. הַמַּחֲלִיק, שְׁלֹשָׁה זֶה בְּצַד זֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ, אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אַף הַמַּחֲלִיק יִשָּׂרֵשׁ: **ה** הַמַּבְקִיעַ בְּזַיִת, לֹא יְחַפֶּה בְּעָפָר, אֲבָל מְכַסֶּה הוּא בַּאֲבָנִים אוֹ בְּקַשׁ. הַקּוֹצֵץ קְרוּרוֹת שֶׁקְּמָה, לֹא יְחַפֶּה בְּעָפָר, אֲבָל מְכַסֶּה הוּא בַּאֲבָנִים אוֹ בְּקַשׁ. וְאֵין קוֹצְצִין בִּתּוּלַת שֶׁקְּמָה בִּשְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוֹדָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדַרְכָּהּ אָסוּר, אֶלָּא אוֹ מַגְבִּיהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ גּוֹמֵם מֵעַל הָאָרֶץ: **ו** הַמְזַבֵּב בִּגְפָנִים וְהַקּוֹצֵץ קָנִים, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, יַרְחִיק טֶפַח. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, קוֹצֵץ כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַרְחִיק. וּלְדִבְרֵי הַכֹּל יָכוֹל לְקַצֵּץ בְּקַרְדֹּם וּבְמַגָּל - אוֹ בְּמַגָּל וּבְמַגְרָה - אוֹ בְּמַסּוֹר, **וּבְכָל מַה שֶּׁיִּרְצֶה,** וְאֵין צָרִיךְ לְקַצֵּץ בְּשִׁנּוּי. **אֵילָן שֶׁנִּנְפַּשַּׁח** [-שֶׁנִּסְדַּק], **קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בִּשְׁבִיעִית,** אַךְ **לֹא** בְּאֹפֶן **שֶׁיַּעֲלֶה** - שֶׁיִּתְחַבֵּר וְיִתְאַחֶה הַסֶּדֶק, **אֶלָּא** רַק **שֶׁלֹּא יוֹסִיף** לְהִסָּדֵק:

מִשְׁנָה ז אִסּוּר אֲכִילַת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית קֹדֶם זְמַנָּם: הַקְדָּמָה: נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (ויקרא כה ו) 'וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה'. וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים, שֶׁפֵּרוֹת שְׁבִיעִית נִתְּנוּ 'לְאָכְלָה' וְלֹא לְהֶפְסֵד. וְאַף אֲכִילָתָם קֹדֶם הַבְּשֵׁלָתָם, בִּזְמַן שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְאָכְלָם, הֲרֵי הוּא בִּכְלַל הֶפְסֵדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל', וְדָרְשׁוּ, שֶׁאָסוּר לְאָכְלָהּ אֶלָּא כְּשֶׁהִיא תְּבוּאָה, שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ. וְעוֹד נֶאֱמַר (שם) 'מִן הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ', וְדָרְשׁוּ חַז"ל שֶׁמַּשָּׂדֶה יָכוֹל לְאָכְלָהּ אַף כְּשֶׁאֵינָהּ תְּבוּאָה גְּמוּרָה, אַךְ מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עָלֶיהָ שֵׁם תְּבוּאָה עַל יְדֵי הַדְּחָק: **מֵאֵימָתַי אוֹכְלִין פֵּרוֹת הָאִילָן בִּשְׁבִיעִית,** וְאֵין תְּלִישָׁתָם נֶחְשֶׁבֶת לְהַפְסָדָתָם, **הַפֵּגִים** שֶׁל הַתְּאֵנָה, **מִשֶּׁיַּזְרִיחוּ** - מִשֶּׁיֵּאָדִימוּ וְיִתְחִילוּ לְהַבְשִׁיל, **אוֹכֵל בָּהֶם** אֶת **פִּתּוֹ בַּשָּׂדֶה,** שֶׁכְּבָר יֵשׁ לָהֶם שֵׁם פֵּרִי קָצַת, וְנֶאֱכָלִים עַל יְדֵי הִדְּחָק. וְאִם **בִּחֲלוּ** - שֶׁגָּדְלוּ הַרְבֵּה, אַף **כּוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ** וְאוֹכְלָם. **וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּהֶם בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ חַיָּב בִּמַּעֲשְׂרוֹת:**

המבוארות

הַחֲזָקַת יְדֵי עוֹבְדֵי קַרְקַע: וּמַחֲזִיקִין יְדֵי גּוֹיִם הַחוֹרְשִׁים **בִּשְׁבִיעִית** לוֹמַר לָהֶם 'יִישַׁר כֹּחֲכֶם', לְפִי שֶׁאֵינָם מְצֻוִּים עַל שְׁבִיתַת הָאָרֶץ. **אֲבָל לֹא** מַחֲזִיקִים **יְדֵי יִשְׂרָאֵל,** שֶׁאֵין מַחֲזִיקִים יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה. **וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן** שֶׁל הַגּוֹיִם, אֲפִלּוּ בְּיוֹם חַגָּם שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁיּוֹדֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה עַל כָּךְ, מִפְּנֵי **דַּרְכֵי שָׁלוֹם:** **מִשְׁנָה ד דִּין מֵדֵל בִּשְׁבִיעִית:** **הַמְּדֵל בְּזֵיתִים** - הַמְדַלֵּל אִילָנוֹת הַזֵּיתִים לְפִי שֶׁנִּצְרָךְ לָעֵצִים (תוי"ט), **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יָגֹם** [-יִקְצֹץ] אֶת גָּזַע הָאִילָן, אַךְ לֹא יַעֲקֹר אֶת שָׁרָשָׁיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּעוֹבֵד אֶת הַקַּרְקַע. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יִשָּׂרֵשׁ** - יַעֲקֹר אֶת שָׁרָשָׁיו, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁתֵּרָאֶה עֲקִירָה זוֹ כַּעֲבוֹדַת קַרְקַע. **וּמוֹדִים בֵּית הִלֵּל בְּמַחֲלִיק** - בְּקוֹצֵץ אִילָנוֹת רַבִּים יוֹתֵר סְמוּכִים זֶה לָזֶה, שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן **עַד שֶׁיָּגֹם** וְלֹא יְשָׂרֵשׁ, שֶׁכְּשֶׁעוֹקֵר הַשָּׁרָשִׁים בְּמָקוֹם גָּדוֹל נִרְאֶה כְּעוֹבֵד בַּקַּרְקַע. **אֵיזֶה הוּא הַמְּדֵל** שֶׁהֻתַּר לוֹ לְשָׂרֵשׁ לְדַעַת בֵּית הִלֵּל, הַקּוֹצֵץ אִילָן אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם. וְאֵיזֶהוּ **הַמַּחֲלִיק** שֶׁאָסוּר לוֹ לְשָׂרֵשׁ, הַקּוֹצֵץ **שְׁלֹשָׁה** אִילָנוֹת **זֶה בְּצַד זֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁנִּנְאֲסַר עַל הַמַּחֲלִיק לְשָׂרֵשׁ, כְּשֶׁהוּא קוֹצְצָם מִתּוֹךְ שָׂדֵהוּ **שֶׁלּוֹ. אֲבָל** כְּשֶׁקּוֹצֵץ **מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אַף הַמַּחֲלִיק יְשָׂרֵשׁ,** שֶׁאֵין אָדָם מְתַקֵּן שָׂדֵה חֲבֵרוֹ, וְנָכָר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן כִּי צָרִיךְ לָעֵצִים:

מִשְׁנָה ה אֲפְנֵי הֶתֵּר שֶׁל עֲבוֹדוֹת שׁוֹנוֹת בִּשְׁבִיעִית: **הַמַּבְקִיעַ בְּזַיִת** - מְבַקֵּעַ עֵצִים מֵעֵץ זַיִת לְצָרְךָ הַסָּקָה וְכַדּוֹמֶה, **לֹא יְחַפֶּה** בְּמָקוֹם בִּקּוּעוֹ **בְּעָפָר,** שֶׁנַּעֲשֶׂה טִיט וּמַשְׁבִּיחַ אֶת הָאִילָן. **אֲבָל מְכַסֶּה הוּא** אֶת מְקוֹם הַבִּקּוּעַ **בַּאֲבָנִים אוֹ בְּקַשׁ,** שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מְשַׁמְּרוֹ שֶׁלֹּא יָמוּת. וְכֵן **הַקּוֹצֵץ קְרוּרוֹת** מֵעֵץ **שֶׁקְּמָה, לֹא יְחַפֶּה בְּעָפָר, אֲבָל מְכַסֶּה הוּא בַּאֲבָנִים אוֹ בְּקַשׁ.** וְאַף שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁמֻּתָּר לִקְצֹץ עֵץ שֶׁקְּמָה, מִכָּל מָקוֹם **אֵין קוֹצְצִין בְּתוּלַת שֶׁקְּמָה** - שֶׁקְּמָה שֶׁלֹּא נִקְצְצָה מֵעוֹלָם, **בִּשְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוֹדָה** הַמַּשְׁבַּחַת אֶת הָאִילָן, כְּזִמְרָה בִּגְפָנִים, שֶׁבְּכָךְ מִתְעַבָּה הַשֶּׁקְמָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדַרְכָּהּ** אָכֵן **אָסוּר** לְקָצְצָהּ, **אֶלָּא** יָכוֹל לְקָצְצָהּ **אוֹ** בְּאֹפֶן שֶׁמַּגְבִּיהַּ אֶת מְקוֹם הַקְּצִיצָה **עֲשָׂרָה טְפָחִים** מֵהַקַּרְקַע, **אוֹ** בְּאֹפֶן שֶׁ**גּוֹמֵם** [-קוֹצֵץ] אוֹתָהּ מִמַּשׁ **מֵעַל הָאָרֶץ** שֶׁבָּאֲפָנִים אֵלּוּ הַקְּצִיצָה מַזִּיקָה אֶת הַשֶּׁקְמָה וְלֹא מוֹעִילָה לָהּ:

מִשְׁנָה ו הַמְזַבֵּב בִּגְפָנִים - הַחוֹתֵךְ אֶת זַנְבוֹת [-קַצְוֹת] עַנְפֵי הַגֶּפֶן, **וְהַקּוֹצֵץ קָנִים** כִּי נִצְרָךְ לְעַנְפֵי הַגֶּפֶן אוֹ הַקָּנִים (תוי"ט), **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, יַרְחִיק** קְצִיצָתוֹ **טֶפַח** מִמְּקוֹמָהּ הָרָגִיל [גֶּזַע הַגֶּפֶן אוֹ הַקָּרְקַע] שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּעוֹבֵד אֶת הָאִילָן אוֹ הַקַּרְקַע. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, קוֹצֵץ כְּדַרְכּוֹ** וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַרְחִיק. וּלְדִבְרֵי הַכֹּל יָכוֹל לְקַצֵּץ בְּקַרְדֹּם וּבְמַגָּל - אוֹ בְּמַגָּל וּבְמַגְרָה - אוֹ בְּמַסּוֹר, **וּבְכָל מַה שֶּׁיִּרְצֶה,** וְאֵין צָרִיךְ לְקַצֵּץ בְּשִׁנּוּי. **אֵילָן שֶׁנִּנְפַּשַּׁח** [-שֶׁנִּסְדַּק], **קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בִּשְׁבִיעִית,** אַךְ **לֹא** בְּאֹפֶן **שֶׁיַּעֲלֶה** - שֶׁיִּתְחַבֵּר וְיִתְאַחֶה הַסֶּדֶק, **אֶלָּא** רַק **שֶׁלֹּא יוֹסִיף** לְהִסָּדֵק:

מִשְׁנָה ז אִסּוּר אֲכִילַת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית קֹדֶם זְמַנָּם: הַקְדָּמָה: נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (ויקרא כה ו) 'וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה'. וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים, שֶׁפֵּרוֹת שְׁבִיעִית נִתְּנוּ 'לְאָכְלָה' וְלֹא לְהֶפְסֵד. וְאַף אֲכִילָתָם קֹדֶם הַבְּשֵׁלָתָם, בִּזְמַן שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְאָכְלָם, הֲרֵי הוּא בִּכְלַל הֶפְסֵדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל', וְדָרְשׁוּ, שֶׁאָסוּר לְאָכְלָהּ אֶלָּא כְּשֶׁהִיא תְּבוּאָה, שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ. וְעוֹד נֶאֱמַר (שם) 'מִן הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ', וְדָרְשׁוּ חַז"ל שֶׁמַּשָּׂדֶה יָכוֹל לְאָכְלָהּ אַף כְּשֶׁאֵינָהּ תְּבוּאָה גְּמוּרָה, אַךְ מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עָלֶיהָ שֵׁם תְּבוּאָה עַל יְדֵי הַדְּחָק: **מֵאֵימָתַי אוֹכְלִין פֵּרוֹת הָאִילָן בִּשְׁבִיעִית,** וְאֵין תְּלִישָׁתָם נֶחְשֶׁבֶת לְהַפְסָדָתָם, **הַפֵּגִים** שֶׁל הַתְּאֵנָה, **מִשֶּׁיַּזְרִיחוּ** - מִשֶּׁיֵּאָדִימוּ וְיִתְחִילוּ לְהַבְשִׁיל, **אוֹכֵל בָּהֶם** אֶת **פִּתּוֹ בַּשָּׂדֶה,** שֶׁכְּבָר יֵשׁ לָהֶם שֵׁם פֵּרִי קָצַת, וְנֶאֱכָלִים עַל יְדֵי הִדְּחָק. וְאִם **בִּחֲלוּ** - שֶׁגָּדְלוּ הַרְבֵּה, אַף **כּוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ** וְאוֹכְלָם. **וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּהֶם** - כְּשֶׁעוּבַּר זֶה שֶׁל בִּחֲלוּ, **בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ** מִלְּבַד הַשְּׁמִטָּה **חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת** שֶׁבִּזְמַן זֶה נִגְמַר הַפֵּרִי:

משניות

מִשְׁנָה ח הַבֹּסֶר - עֵנָב שֶׁלֹּא נִגְמַר בִּשּׁוּלוֹ, **מִשֶּׁהֶבִיא מַיִם** - מִשֶּׁעָה שֶׁאִם יִסָּחֵט יוֹצִיא מַשְׁקֶה, **אוֹכֵל בּוֹ פִּתּוֹ בַּשָּׂדֶה,** שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם פְּרִי קָצַת. וְאִם **הִבְאִישׁ** - שֶׁהִבְשִׁיל עַד שֶׁהַחֲרַצָּנִים נִרְאִים מִבַּעַד לַקְּלִפָּה [וְקִרּוּי בָּאְשָׁה, שֶׁאִם יַנִּיחֶנּוּ כָּךְ קָרוֹב לְהַבְאִישׁ וּלְהִפָּסֵד (רמב"ם)], אַף **כּוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ** וְאוֹכְלוֹ. **וְכֵן כַּיּוֹצֵא בּוֹ** - כְּשִׁעוּר זֶה, **בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת,** שֶׁהוּא שִׁעַת גְּמַר הַפְּרִי: **מִשְׁנָה ט** זֵיתִים, **מִשֶּׁיַּכְנִיסוּ רְבִיעִית לִסְאָה** - מִשֶּׁיִּגְדְּלוּ עַד שֶׁיִּסְחֹט רְבִיעִית לג שָׁמֶן מִסְּאָה זֵיתִים, **פּוֹצֵעַ** אָדָם אוֹתָם כְּדֵי לְמַתְּקָם **וְאוֹכֵל בַּשָּׂדֶה,** שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֵׁם פְּרִי קָצַת, אַךְ אָסוּר לְסוּפָּן מִשֶּׁמְּנָם, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְסָחֲטָם כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהֶם שֶׁמֶן בְּשִׁעוּר מוּעָט זֶה, וַהֲרֵי זֶה הֶפְסֵד לַזֵּיתִים. וְאִם **הִכְנִיסוּ חֲצִי לג** מִסְּחִיטַת סְאָה זֵיתִים, הֲרֵי הוּא **כּוֹתֵשׁ** אֶת הַזֵּיתִים לְהוֹצִיא שֶׁמְּנָם **וְסָךְ בַּשָּׂדֶה. הִכְנִיסוּ חֲצִי לג, כּוֹתֵשׁ בַּשָּׂדֶה וְכוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.** וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּהֶם בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ חַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת. וּשְׁאָר כָּל פֵּרוֹת הָאִילָן מִשֶּׁיַּכְנִיסוּ רְבִיעִית לְסָאָה, פּוֹצֵעַ בּוֹ בְּשָׂדֶה. הִכְנִיסוּ חֲצִי לג, כּוֹתֵשׁ בַּשָּׂדֶה וְכוֹנֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְכֵן כַּיּוֹצֵא בּוֹ בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ חַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת. וּשְׁאָר כָּל פֵּרוֹת הָאִילָן בְּעוֹנָתָן לְמַעֲשְׂרוֹת שֶׁהוּא זְמַן הֶבְאָתָן לִשְׁלִישׁ, כְּךָ עוֹנָתָן **לִשְׁבִיעִית,** וְרַק לְאַחַר שֶׁהֵבִיאוּ שְׁלִישׁ מֵהֶם בַּאֲכִילָה, אֲפִלּוּ בַּשָּׂדֶה: **מִשְׁנָה י קְצִיצַת אִילָן פְּרֵי בִּשְׁבִיעִית:** מֵאֵימָתַי **אֵין קוֹצְצִין** אֶת הָאִילָן **בִּשְׁבִיעִית** מִשּׁוּם הֶפְסֵד פֵּרוֹתָיו [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מִשּׁוּם גֶּזֶל הָרַבִּים, שֶׁפֵּרוֹתָיו הֶפְקֵר], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** כָּל מֵינֵי הָאִילָן **מִשֶּׁיּוֹצִיא** עָלִים בִּימֵי נִיסָן. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אִילָן הֶחָרוּבִין אָסוּר לְקָצְצוֹ **מִשֶּׁיִּשָּׁלְשְׁלוּ** - מִשֶּׁיַּתְחִילוּ הֶחָרוּבִים לְהִתָּלוֹת כְּשַׁלְשֶׁלֶת. **וְהַגְּפָנִים מִשֶּׁיְּגָרְעוּ** - מִשֶּׁיִּהְיֶה בָּהֶם גַּרְעִינִים [וְיֵשׁ אוֹמְרִים מִשֶּׁיִּקָּרְאוּ 'גַּרְוִיעַ', כְּשֶׁגָּדְלָם כְּפוֹל הַלָּבָן], **וְהַזֵּיתִים מִשֶּׁיְּצוּ** - מִשֶּׁיִּגְדְּלוּ עֲלֵיהֶם הַנֵּץ. **וּשְׁאָר כָּל אִילָן** נֶאֱסָר בְּקִצִּיצָה **מִשֶּׁיּוֹצִיא** עָלִים. **וְכָל הָאִילָן, כֵּיוָן שֶׁבָּא הַפְּרִי שֶׁכְּבָר גָּדַל עָלָיו לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת** הַמְבֹאָרֶת בַּמִּשְׁנָיוֹת לְעֵיל, **מֻתָּר לְקָצְצוֹ,** שֶׁאֵין פֵּרוֹתָיו נִפְסָדִים בְּכָךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר רְאוּיִים לֶאֱכִילָה. וְהֻתַּר זֶה הוּא רַק בְּאֹפֶן שֶׁדְּמֵי הָעֵץ יְקָרִים מִדָּמוֹ כְּאִילָן, כִּי אִם לֹא כֵן אֲסוּרָה קְצִיצָתוֹ מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ יט) 'לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ וְגוֹ' וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת'. וְכֵן אִם דְּמֵי הַפֵּרוֹת יְקָרִים מִדְּמֵי הָעֵצִים, אָסוּר לְהַשְׁחִיתוֹ. **וְכַמָּה יְהֵא בְּאִילָן זַיִת וְלֹא יְקַצֶּנּוּ** בְּשִׁאָר הַשָּׁנִים מִשּׁוּם 'לֹא תַשְׁחִית' כְּשֶׁדְּמֵי הַפֵּרוֹת יְקָרִים מִדְּמֵי הָעֵצִים. מִשֶּׁיִּהְיֶה רָאוּי לְהוֹצִיא זֵיתִים בְּשִׁעוּר **רֻבַּע** הַקַּב, לְפִי שֶׁהַזַּיִת חָשׁוּב יוֹתֵר מִשְּׁאָר הָאִילָנוֹת, וְדֵי בְּשִׁעוּר זֶה כְּדֵי לֶאֱסֹר קְצִיצָתָם. אֲבָל שְׁאָר הָאִילָנוֹת אֵין נֶאֱסָרִת קְצִיצָתָם עַד שֶׁיִּטְּעֲנוּ קַב פֵּרוֹת. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל לְפִי הַזַּיִת,** וְאִם הוּא מְשֻׁבָּח בְּיוֹתֵר נֶאֱסָרִת קְצִיצָתוֹ אַף כְּשֶׁהוּא טוֹעֵן פָּחוֹת מֵרֻבַּע הַקַּב:

פֶּרֶק ה קְדֵשַׁת שְׁבִיעִית בְּפֵרוֹת שֶׁגְּדָלִים אַחַת לְכַמָּה שָׁנִים, דִּינֵי לוּף בִּשְׁבִיעִית, וּדְבָרִים הָאֲסוּרִים בְּמִכִירָה אוֹ הַשְׁאָלָה לֶחָשׁוּד עַל שְׁבִיעִית אוֹ מַעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה א שְׁבִיעִית בְּפֵרוֹת שֶׁזְּמַן גִּדּוּלָם נִמְשָׁךְ יוֹתֵר מִשָּׁנָה אַחַת:** בְּנוֹת שׁוּחַ - תְּאֵנִים לְבָנוֹת, קְדֵשַׁת **שְׁבִיעִית** שֶׁלָּהֶן חָלָה עַל הַפֵּרוֹת הַנִּלְקָטִים מֵהֶן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְמִנְיַן שְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה, לְפִי שֶׁהֵן **עוֹשׂוֹת** פֵּרוֹת **לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים** - שֶׁגְּמַר פֵּרוֹתֵיהֶן בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לַחֲנִיטָתָם. וּפֵרוֹת שֶׁנִּלְקְטוּ בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה חָנְטוּ בַּשְּׁבִיעִית, וּקְדֵשַׁת שְׁבִיעִית נִקְבַּעַת לְפִי הַחֲנָטָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַפַּרְסִיּוֹת** [-תְּאֵנִים הַגְּדֵלוֹת בְּפָרַס] קְדֵשַׁת **שְׁבִיעִית** שָׁלָּהֶן חָלָה בְּמוֹצָאֵי **שְׁבִיעִית** - בַּשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית, לְפִי שֶׁהֵן **עוֹשׂוֹת** פֵּרוֹת **לִשְׁתֵּי שָׁנִים,** וְהַתְּאֵנָה שֶׁנִּלְקְטָה בַּשְּׁמִינִית חָנְטָה בַּשְּׁבִיעִית. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, **לֹא אָמְרוּ** שֶׁיֵּשׁ קְדֵשַׁת שְׁבִיעִית בִּפְרֵי הַנִּלְקָט אַחַר שְׁבִיעִית, אֶלָּא בִּבְנוֹת שׁוּחַ בִּלְבַד, אֲבָל תְּאֵנִים פַּרְסִיּוֹת רֻבָּן נִלְקָטוֹת בְּשִׁנַּת חֲנִיטָתָן: **מִשְׁנָה ב הַטְמָנַת לוּף**

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ה

בַּקַּרְקַע: הַטּוֹמֵן אֶת הַלּוּף [-מִין בָּצָל] בַּקַּרְקַע כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיֵּם זְמַן רַב, **בִּשְׁבִיעִית, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, לֹא יִפְחוֹת מִפָּאתַיִם,** וְיִטְמְנֵם בַּעֲרֵמָה **עַד גֹּבַהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים** אַךְ לֹא פָּחוֹת מִכֵּן, **וְטָפַח עָפָר עַל גַּבָּיו,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ נִרְאֶה כְּזוֹרְעוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא יִפְחוֹת מֵאַרְבַּעַת קַבִּים,** אַךְ אֵינוֹ צָרִיךְ לִטְמֹן סָאתַיִם שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר קַבִּים, וְכֵן יָכוֹל לְמַעֵט הָעֲרֵמָה **עַד גֹּבַהּ טָפַח, וְטָפַח עָפָר עַל גַּבָּיו. וְטוֹמְנוֹ בִּמְקוֹם דְּרִיסַת הָאָדָם,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְמַח: **מִשְׁנָה ג לוּף שֶׁעָבְרָה עָלָיו שְׁבִיעִית:** לוּף שֶׁנֶּעֱקַר בַּשְּׁבִיעִית וְחָזַר וְהִטְמִינוֹ בַּקַּרְקַע, **שֶׁעָבְרָה עָלָיו** הַשְּׁבִיעִית וְהִגִּיעַ זְמַן בִּעוּר הָעֲלִים, שֶׁכָּלָה מִינָם מִן הַשָּׂדֶה (ראה להלן פ"ט מ"ב), **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם לָקְטוּ הָעֲנִיִּים אֶת עָלָיו** בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, **לָקְטוּ** וְזָכוּ בָּהֶם. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא לָקְטוּ אוֹתָם וְהוֹסִיפוּ הֶעֲלִים לִגְדֹּל בַּשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית, **יַעֲשֶׂה** הַבְּעָלִים **חֻשְׁבּוֹן עִם הָעֲנִיִּים** כַּמָּה גָּדַל בַּשְּׁבִיעִית, וְיִתֵּן לָהֶם חֵלֶק זֶה, וְאֶת מַה שֶּׁגָּדַל בַּשְּׁמִינִית יִטֹּל לְעַצְמוֹ. אַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לִזְכוֹת בְּכָל הָעֲלִים, כִּי דַּעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁפֵּרוֹת שְׁבִיעִית לְאַחַר הַבְּעוּר מֻתָּרִים רַק לָעֲנִיִּים. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִם לָקְטוּ הָעֲנִיִּים אֶת עָלָיו, לָקְטוּ. וְאִם לָאו, אֵין לָעֲנִיִּים עִמּוֹ חֻשְׁבּוֹן,** שֶׁיָּכוֹל בַּעַל הַבַּיִת לִזְכוֹת בְּכָל הָעֲלִים, שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַפֵּרוֹת אַחַר הַבְּעוּר מֻתָּרִים אַף לָעֲשִׁירִים [וּלְהַלָּן (פ"ט מ"ח) נָחְלְקוּ תַּנָּאִים בְּדִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית אַחַר הַבְּעוּר אִם מֻתָּרִים לָעֲשִׁירִים]. וְנִדּוֹן הַמִּשְׁנָה הוּא עַל הָעֲלִים דְּוָקָא, שֶׁהֵם חַיָּבִים בְּבְעוּר, אַךְ לֹא עִקַּר הַלּוּף שֶׁמִּתְקַיֵּם זְמַן רַב וְאֵינוֹ כָּלָה מִן הַשָּׂדֶה, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (פ"ז מ"ב):

מִשְׁנָה ד עֲקִירַת יֶרֶקוֹת בִּשְׁבִיעִית: לוּף שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית - שֶׁגְּמַר גִּדּוּלוֹ בְּשִׁשִּׁית, **שֶׁנִּכְנַס לִשְׁבִיעִית** וְלֹא גָּדַל בָּהּ, **וְכֵן בְּצָלִים הַקֵּיצוֹנִים** - שֶׁגָּדְלוּ בְּקֵיץ שֶׁל שִׁשִּׁית, **וְכֵן פּוּאָה** [-צֶמַח שֶׁמּוֹצִיאִים מִמֶּנּוּ צֶבַע אָדֹם] **שֶׁל עִדִּית** - שֶׁגָּדַל בְּקַרְקַע מְשֻׁבַּחַת, וְרוֹצֶה לְעָקְרָם. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, עוֹקְרִין אוֹתָן בְּמַאֲרוּפוֹת** [-כְּלֵי חֲפִירָה] **שֶׁל עֵץ** וְלֹא שֶׁל בַּרְזֶל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּעוֹבֵד בַּקַּרְקַע. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** דֵּי בְּשִׁנּוּי קָטָן וְיָכוֹל לְעָקְרָם **בְּקַרְדֳּמוֹת** [-כְּלֵי הַמְשַׁמֵּשׁ לְבִקּוּעַ עֵצִים] **שֶׁל מַתֶּכֶת,** שֶׁכָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹקְרָם בִּכְלֵי חֲפִירָה אֵין נִרְאֵית עֲקִירָתָם כַּעֲבוֹדַת הַקַּרְקַע. **וּמוֹדִים** בֵּית שַׁמַּאי **בְּפוּאָה שֶׁל צְלָעוֹת** [-כְּמוֹ: סְלָעוֹת, הַגְּדֵלָה בֵּין הַסְּלָעִים], **שֶׁעוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקַרְדֳּמוֹת שֶׁל מַתֶּכֶת,** וְדֵי בְּשִׁנּוּי זֶה, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִזְרֹעַ שָׁם, וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּעוֹבֵד אֶת הַקַּרְקַע: **מִשְׁנָה ה דִּין לְקִיחַת לוּף בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית:** מֵאֵימָתַי **מֻתָּר** אָדָם **לִקַּח לוּף** טָמוּן **בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית** בְּלֹא שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ חֲשַׁשׁ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית אוֹ סְפִיחִין, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִיָּד** בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, לְפִי שֶׁלֹּא הֻתַּר לְעָקְרוֹ בִּשְׁבִיעִית אֶלָּא עַל יְדֵי שִׁנּוּי, וְאֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁנִּלְקַט בִּשְׁבִיעִית כְּדֵי לְטָמְנוֹ לְמָכְרוֹ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וְיֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁהוּא שֶׁל שִׁשִּׁית. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין לְקִנּוּתוֹ אֶלָּא **מִשֶּׁיִּרְבֶּה** הַלּוּף **הֶחָדָשׁ** שֶׁל שְׁמִינִית [וְזֶמַן זֶה הוּא מִפָּסַח], שֶׁדַּיִן הַלּוּף כְּדַיִן שְׁאָר יְרָקוֹת, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הוּא שֶׁל שְׁבִיעִית: **מִשְׁנָה ו דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם סִיּוּעַ לִדְבַר עֲבֵרָה:** אֵלּוּ כֵלִים שֶׁאֵין הָאָמָּן הָעוֹשֶׂה אוֹתָם **רַשַּׁאי לְמָכְרָם בִּשְׁבִיעִית** לְאָדָם הֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית, **מַחֲרֵשָׁה וְכָל כֵּלֶיהָ, הָעוֹל** - שְׁרוֹתְמִים בּוֹ אֶת הַשְּׁוָרִים לַמַּחֲרֵשָׁה, **וְהַמִּזְרֶה** - כְּלִי שֶׁזּוֹרִים בּוֹ תְּבוּאָה, **וְהַדֶּקֶר** - יְתַד בַּרְזֶל לַחֲפִירָה. שֶׁכֵּלִים אֵלּוּ מְיֻחָדִים לִמְלָאכָת אִסּוּר. **אֲבָל מוֹכֵר הוּא מַגַּל יָד** - מַגָּל קָטָן שֶׁקּוֹצְרִים בּוֹ רַק מְלֹא הַיָּד, **וּמַגַּל קָצִיר** - מַגָּל רָגִיל, **וַעֲגָלָה** לְמַשָּׂא הַתְּבוּאָה **וְכָל כֵּלֶיהָ,** שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁבִּרְצוֹנוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִקְצִירַת וַהֲבָאַת תְּבוּאַת הֶפְקֵר לְצָרְכּוֹ בְּנֵי בֵּיתוֹ, וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא לְהָבִיא תְּבוּאָה רַבָּה לְאוֹצָר. **זֶה הַכְּלָל, כָּל** כְּלִי **שֶׁמְּלַאכְתּוֹ מְיֻחֶדֶת לַעֲבֵרָה, אָסוּר** לְמָכְרוֹ בִּשְׁבִיעִית לָחֲשׁוּד, מִשּׁוּם מְסַיֵּעַ בִּידֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה. אֲבָל כְּלִי שֶׁמִּיָּעַד גַּם **לְאִסּוּר** וְגַם **לְהֻתַּר, מֻתָּר** לְמָכְרוֹ בִּשְׁבִיעִית:

המבוארות

מִשְׁנָה ז הַיּוֹצֵר [-אֵמָּן הָעוֹשֶׂה כְּלֵי חֶרֶס] **מוֹכֵר** לֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית **חָמֵשׁ כַּדֵּי שֶׁמֶן** - כַּדִּים הַמְיֻחָדִים לְשֶׁמֶן, **וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה כַּדֵּי יַיִן** - כַּדִּים הַמְיֻחָדִים לְיַיִן, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְיַיִן וְשֶׁמֶן מְשֻׁמָּרִים שֶׁלֹּא הִפְקִירָם, **שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לְהָבִיא** כַּמּוּת זוֹ **מִן הַהֶפְקֵר. וְאִם** עָבַר הֶחָשׁוּד **וְהֵבִיא** יַיִן וְשֶׁמֶן **יוֹתֵר מִכָּאן** - יוֹתֵר מֵהַשְּׁעוּר הָאָמוּר, **מֻתָּר** לִמְכֹּר לוֹ אַף כַּדִּים נוֹסָפִים, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן אֵינָם מִן הַהֶפְקֵר. וְכֵן **מוֹכֵר** הַיּוֹצֵר כַּדִּים **לְגוֹיִם בָּאָרֶץ** - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ בְּכַמּוּת מְרֻבָּה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִמְכְּרֵם לְיִשְׂרָאֵל חָשׁוּד. וּכְמוֹ כֵן מוֹכֵר **לְיִשְׂרָאֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ**, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁיִּכָּנְסֵם לָאָרֶץ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְיַיִן וְשֶׁמֶן שֶׁאֵינָם הֶפְקֵר, אוֹ שֶׁיְּמַלֵּא בָּהֶם יַיִן וְשֶׁמֶן שֶׁהֵבִיא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

מִשְׁנָה ח בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, **לֹא יִמְכֹּר לוֹ** - לֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית **פָּרָה חוֹרֶשֶׁת** [-הָעוֹמֶדֶת לַחֲרִישָׁה] **בִּשְׁבִיעִית**, שֶׁמִּסַּיַּע בְּיַד עוֹבְרֵי עֲבֵרָה, שֶׁיַּחֲרֹשׁ בָּהּ בִּשְׁבִיעִית. **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין** לְמָכְרָהּ **מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְשָׁחֳטָהּ**, וְתוֹלִים שֶׁלְּקָחָהּ לִשְׁחִיטָה, אַף שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת אֶלָּא לַחֲרִישָׁה. וּמוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל, שֶׁמּוֹכֵר לוֹ **פָּרוֹת אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַזֶּרַע** - בְּעוֹנַת הַזְּרִיעָה, וְתוֹלֶה שֶׁלְּקָחָם לַאֲכִילָה וְלֹא לִזְרִיעָה. **וּמַשְׁאִיל לוֹ סְאָתוֹ** [-כְּלִי מְדִידַת תְּבוּאָה] **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ גָּרָן**, וְתוֹלֶה שֶׁמּוֹדֵד אֶת תְּבוּאָתוֹ לְצָרְכֵי טְחִינָתָהּ וְלֹא כְּדֵי לַעֲשׂוֹתָהּ אוֹצָר. **וּפוֹרֵט לוֹ מָעוֹת** גְּדוֹלוֹת לִפְרוּטוֹת, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ פּוֹעֲלִים** הָעוֹבְדִים בִּשְׂדוֹתָיו בְּאִסּוּר, וְתוֹלֶה שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּמָּעוֹת לִשְׂאָר צָרְכּוֹ וְלֹא כְּתַשְׁלוּם לַפּוֹעֲלִים. **וְכֻלָּן** - כָּל הַדְּבָרִים הָאֲלּוּ, אִם אָמַר הֶחָשׁוּד **בְּפָרוּשׁ** שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶם לִדְבַר עֲבֵרָה, **אֲסוּרִין:** **מִשְׁנָה ט** **מַשְׁאֶלֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ הַחֲשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית נָפָה**, וְתוֹלֶה שֶׁרְצוֹנָהּ לִמְנוֹת בָּהּ מָעוֹת וְלֹא לִנְפּוֹת בָּהּ קֶמַח שֶׁל שְׁבִיעִית לְאַחַר זְמַן בְּעוּרוֹ בְּלֹא לְהַפְקִירוֹ. **וּכְבָרָה**, וְתוֹלֶה שֶׁרוֹצָה לִכְבֹּר בָּהּ חוֹל, וְלֹא לְצָרְכָּהּ תְּבוּאַת שְׁבִיעִית אַחַר הַבְּעוּר. **וְרֵחַיִם**, וְתוֹלֶה שֶׁצְּרִיכָה לָהּ לִטְחִינַת סָמָנִים. **וְתַנּוּר**, וְתוֹלֶה שֶׁצְּרִיכָה לוֹ לְיַבֵּשׁ פִּשְׁתָּן, וְלֹא לְאֲפִיַּת פַּת מִתְּבוּאָה אֲסוּרָה. **אֲבָל לֹא תָּבֹר וְלֹא תִטְחַן עִמָּהּ**, לְפִי שֶׁאָסוּר לְסַיַּע בִּידֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה, וְשָׁמָּא שֶׁל אִסּוּר הֵם. **אֶשֶׁת חָבֵר, מַשְׁאֶלֶת לְאֶשֶׁת עַם הָאָרֶץ** הַחֲשׁוּדָה עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת **נָפָה וּכְבָרָה, וְאַף בּוֹרֶרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמְרַקֶּדֶת עִמָּהּ**, לְפִי שֶׁרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים, וְאֵין לַחֲשֹׁשׁ שֶׁתְּבוּאַת טָבֶל הִיא, וַהֲרֵי הִיא מְסַיַּעַת לְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה. **אֲבָל מַשְׁחֶטֶת הַמַּיִם** לַקֶּמַח, וְהֶכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה כַּיָּוֹן שֶׁבָּא עָלָיו מַשְׁקֶה, **לֹא תִגַּע אֶצְלָהּ** לְסַיַּע לָהּ בְּגִלְגּוּל הָעִסָּה, **שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה**, וּבְגִלְגּוּלָהּ יֵשׁ אִסּוּר, שֶׁכֵּן בְּכָךְ נַעֲשֵׂית עִסָּה וּמִתְחַיֶּבֶת בְּחַלָּה, וְחַלָּתָהּ נִטְמֵאת, וְאָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחַלָּה. **וְכֻלָּן** - כָּל הַכֵּלִים הַמְּזֻכָּרִים, **לֹא אָמְרוּ** לְהַתִּיר לִתֵּן לֶחָשׁוּד, בִּתְלָיָה קְלוּשָׁה שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְהֶתֵּר, **אֶלָּא מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם**, שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ לִידֵי אֵיבָה בֵּינֵיהֶם. **וּמַחֲזִיקִין יְדֵי גּוֹיִם** הָעוֹשִׂים מְלָאכָה **בִּשְׁבִיעִית** לוֹמַר לָהֶם 'יִישַׁר כֹּחֲכֶם', שֶׁאֵינָם מְצֻוִּים עַל עֲבוֹדַת קַרְקַע, **אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל** שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה. **וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן** שֶׁל הַגּוֹיִם אֲפִלּוּ בְּיוֹם חַגָּם, **מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.** [רְאֵה לְעֵיל (פ"ד מ"ג), שָׁם מְקוֹר מִשְׁנָה זוֹ, וְנִכְפְּלָה כָּאן כְּהַנְהָגָה נוֹסָפֶת הַנֶּעֱשֵׂית מִשּׁוּם דַּרְכֵי שָׁלוֹם]:

פֶּרֶק ו גְּבוּלוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְדִין שְׁבִיעִית, וְדִין שְׁבִיעִית בְּסוּרְיָא. קְנִיַּת יָרָק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. הוֹצָאַת אוֹ הַכְנָסַת תְּרוּמָה מֵהָאָרֶץ לְחוּ"ל וּלְהֶפֶךְ, וְעוֹד:

מִשְׁנָה א דִּין **כִּבּוּשׁ עוֹלֵי מִצְרַיִם וְעוֹלֵי בָּבֶל בִּשְׁבִיעִית:** הַקְּדָמָה: מִצְוַת שְׁמִטָּה, כִּשְׁאָר מִצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ, נוֹהֶגֶת רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְ'אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל' לְעִנְיָן זֶה הִיא אוֹתָם חֲלָקִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ גַּם עַל יְדֵי עוֹלֵי מִצְרַיִם בִּזְמַן יְהוֹשֻׁעַ, וְגַם עַל יְדֵי עוֹלֵי בָּבֶל אַחַר חֻרְבַּן בֵּית רִאשׁוֹן בִּזְמַן עֶזְרָא. וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁ'קְּדֻשָּׁה רִאשׁוֹנָה' קִדְּשָׁה לְשָׁעָתָהּ אַף בָּטְלָה עִם גָּלוּת יִשְׂרָאֵל, וְאִלּוּ 'קְּדֻשָּׁה שְׁנִיָּה' קִדְּשָׁה לְעוֹלָם, אַף אַחַר חֻרְבַּן בֵּית שֵׁנִי: **שָׁלֹשׁ אַרְצוֹת** הֵן לְעִנְיַן דִּינֵי **שְׁבִיעִית.** הָאָרֶץ הָרִאשׁוֹנָה - **כָּל** מָקוֹם **שֶׁהֶחֱזִיקוּ** בּוֹ גַּם **עוֹלֵי בָבֶל.** וְחֵלֶק זֶה מַתְחִיל **מִצָּדָּהּ** הַדָּרוֹמִי שֶׁל **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,** וְנִמְשָׁךְ **עַד כְּזִיב** שֶׁבְּצַד צְפוֹן מִזְרָח. וְאַף שֶׁעַכּוֹ יוֹשֶׁבֶת בַּגְּבוּל הַצְּפוֹנִי מִזְּרָחִי, מִכָּל מָקוֹם רְצוּעָה יוֹצֵאת מֵעַכּוֹ עַד לִכְזִיב הַצְּפוֹנִית לָהּ, וְאַף רְצוּעָה זוֹ נִכְבְּשָׁה עַל יְדֵי עוֹלֵי בָבֶל. וּמַה שֶּׁגָּדֵל בְּמָקוֹם זֶה בִּשְׁבִיעִית, קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, **וְלֹא נֶאֱכָל** לְאַחַר זְמַן הַבְּעוּר כְּלֹא בְּעוּר. **וְלֹא נֶעֱבָד** מָקוֹם זֶה בַּעֲבוֹדַת קַרְקַע הָאֲסוּרָה בַּשְּׁבִיעִית [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: לֹא נֶעֱבַד, וְאִם נֶעֱבַד לֹא נֶאֱכַל, שֶׁמַּה שֶּׁגָּדֵל בְּאִסּוּר נֶאֱסָר בַּאֲכִילָה]. וְהָאָרֶץ הַשְּׁנִיָּה - **כָּל** מָקוֹם **שֶׁהֶחֱזִיקוּ** בּוֹ רַק **עוֹלֵי מִצְרַיִם** וְלֹא עוֹלֵי בָּבֶל. וְהוּא נִמְשָׁךְ **מִכְּזִיב וְעַד הַנָּהָר** לְצַד מִזְרָח [שֶׁמִּלְּבַד הָרְצוּעָה שֶׁיָּצְאָה מֵעַכּוֹ לְכִוּוּן צָפוֹן, יָצְאָה רְצוּעָה נוֹסֶפֶת לְכִוּוּן מִזְרָח וּבָהּ נִמְצָא הַ'נָּהָר' הַמְּזֻכָּר לְהַלָּן, וְאַף רְצוּעָה זוֹ נִכְבְּשָׁה עַל יְדֵי עוֹלֵי בָבֶל], וּמִכְּזִיב **וְעַד אֲמָנָה** [-הַר הָהָר] לְצַד צָפוֹן מַעֲרָב. וְהַגָּדֵל שָׁם אֵינוֹ קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, **וְנֶאֱכָל** בְּלֹא בְּעוּר. **אֲבָל** מִכָּל מָקוֹם **לֹא נֶעֱבַד** מָקוֹם זֶה בַּשְּׁבִיעִית [וְלַפֵּרוּשׁ הַשֵּׁנִי: לֹא נֶעֱבַד, אַךְ אִם נֶעֱבַד, נֶאֱכָל בִּדְיֵעֲבַד], שֶׁהֶחְמִירוּ חֲכָמִים לְעִנְיַן אִסּוּר עֲבוֹדָה בַּשְּׁבִיעִית, עַל כָּל מַה שֶּׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם, וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא כְּבָשׁוּהוּ עוֹלֵי בָּבֶל. וְהָאָרֶץ הַשְּׁלִישִׁית - **מִן הַנָּהָר וּמֵאֲמָנָה וְלִפְנִים** - לְכִוּוּן חוּצָה לְאָרֶץ, מֵהַנָּהָר מִזְּרָחָה וּמֵהֹר הָהָר מַעֲרָבָה [וּלְשׁוֹן 'לִפְנִים' יִתְבָּאֵר בִּדְחַק, מִתְּחִלַּת הַנָּהָר וְלִפְנִים לְכִוּוּן הַנָּהָר וְחוּצָה לוֹ], וּמַה שֶּׁגָּדֵל שָׁם נֶאֱכָל לְלֹא בְּעוּר, וְכֵן **נֶעֱבָד** מָקוֹם זֶה בַּשְּׁבִיעִית, שָׁמָּקוֹם זֶה הוּא 'חוּץ לָאָרֶץ' לְכָל דָּבָר:

מִשְׁנָה ב **דִּין סוּרְיָא בִּשְׁבִיעִית:** הַקְּדָמָה: סוּרְיָא [-אֲרַם נַהֲרַיִם וַאֲרַם צוֹבָא] נִכְבְּשָׁה עַל יְדֵי דָּוִד, קֹדֶם שֶׁכָּבַשׁ אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן גְּדָרָהּ 'כִּבּוּשׁ יָחִיד', וּמִדְּאוֹרַיְתָא אֵינָהּ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַךְ עֲשָׂאוּהָ לְמִקְצָת דִּינִים כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד גְּזָרוּ, שֶׁתְּנַהֵג בָּהּ מִצְוַת שְׁמִטָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעַזְבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ לְסוּרְיָא, מֵחֲמַת הַקֹּשִׁי שֶׁבְּקִיּוּם דִּינֵי הַשְּׁבִיעִית. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין נוֹהֲגִים בָּהּ כָּל דִּינֵי שְׁמִטָּה: **עוֹשִׂין** מִלָּאכָה **בְּתָלוּשׁ** - בִּפְרוֹת תְּלוּשִׁים שֶׁגָּדְלוּ בְּאִסּוּר, **בְּסוּרְיָא,** וְאַף שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָסוּר לַעֲשׂוֹת מִלָּאכָה בִּפְרוֹת שֶׁגָּדְלוּ בְּאִסּוּר, בְּשָׂדֶה שֶׁנֶּעֱבַד בַּשְּׁבִיעִית וְלֹא הֻפְקַר כְּדִינוֹ, בְּסוּרְיָא שֶׁאֵינָהּ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֻקְלוּ, כְּדֵי שֶׁהָעַנְיִים שָׁאֵין לָהֶם דַּי בָּאָרֶץ יִמְצְאוּ בָּהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא יִצְטָרְכוּ לָצֵאת לְחוּצָה לָאָרֶץ. **אֲבָל לֹא** עוֹשִׂים מִלָּאכָה, כְּמִסְיָקָה, קְצִירָה וּבְצִירָה, בְּסוּרְיָא **בְּמֻחְבָּר** - בִּפְרוֹת מְחֻבָּרִים בְּשָׂדֶה שֶׁנִּשְׁמְרָה וְנֶעֱבְדָה בַּשְּׁבִיעִית [אֲבָל בְּשָׂדֶה שֶׁהֻפְקְרָה, אַף בָּאָרֶץ מֻתֶּרֶת עֲבוֹדַת הַפְּרוֹת עַל יְדֵי שִׁנּוּי]. וְלָכֵן, **דָּשִׁין** אֶת הַתְּבוּאָה, **וְזוֹרִין** אוֹתָהּ בָּרוּחַ כְּדֵי לְהַפְרִיד בֵּינָהּ לְבֵין קְלִפּוֹתֶיהָ, **וְדוֹרְכִין** אֶת הָעֲנָבִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶם יַיִן, **וּמַעֲמִירִין** אֶת עֲמָרֵי הַתְּבוּאָה לַעֲרֵמוֹת, שֶׁמְּלָאכוֹת אֵלּוּ נַעֲשׂוֹת בְּתָלוּשׁ. **אֲבָל לֹא קוֹצְרִין** תְּבוּאָה, **וְלֹא בּוֹצְרִין** עֲנָבִים, **וְלֹא מוֹסְקִין** זֵיתִים, שֶׁמְּלָאכוֹת אֵלּוּ נַעֲשׂוֹת בְּמֻחְבָּר. **כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כָּל** מְלָאכָה, **שֶׁכַּיּוֹצֵא בּוֹ מֻתָּר** לַעֲשׂוֹת **בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** מִדְּאוֹרַיְתָא בִּלְי שִׁנּוּי, וְרַק מִדְּרַבָּנָן אֲסָרוּהָ, כְּגוֹן מְלָאכָה בְּתָלוּשׁ שֶׁמִּדְּרַבָּנָן צָרִיךְ לִשְׁנוֹת, **עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא** אַף מִדְּרַבָּנָן בְּלֹא שִׁנּוּי. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: כָּל מְלָאכָה שֶׁמֻּתָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹתָהּ בְּמֻחְבָּר, עוֹשִׂין אוֹתָהּ בְּסוּרְיָא אַף בְּשָׁמוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מְלָאכָת מֻחְבָּר שֶׁאֲסוּרָה בָּאָרֶץ אַף בְּמֻפְקָר]:

מִשְׁנָה ג **בְּצָלֵי שִׁשִּׁית שֶׁהוֹסִיפוּ לִגְדֹּל בִּשְׁבִיעִית:** בְּצָלִים שֶׁגָּדְלוּ בַּשִּׁשִּׁית וְנֶעֱקְרוּ וְחָזְרוּ וְנִשְׁתְּלוּ בַּשְּׁבִיעִית, **שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים וְצִמְּחוּ** - וְהוֹסִיפוּ לִצְמֹחַ, **אִם הָיוּ הֶעָלִין שָׁלֶהֶם שְׁחוֹרִין,** סִימָן הוּא שֶׁיָּנְקוּ מֵהָאָרֶץ וְהַתּוֹסֶפֶת הִיא מִגִּדּוּלֵי שְׁבִיעִית, וַהֲרֵי הֵם **אֲסוּרִין** כְּדִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, שֶׁאֵין לְאָכְלָם אֶלָּא בְּקִדֻּשַּׁת שְׁבִיעִית. וְכֵיוָן שֶׁהַגִּדּוּלִים גְּדֵלִים וְהוֹלְכִים תָּמִיד, הֲרֵי הֵם חֲשׁוּבִים וְאֵינָם בְּטֵלִים בְּרֹב. אֲבָל אִם **הוֹרִיקוּ** הֶעָלִים, שֶׁהִתְבַּהֲרוּ וְהֵם הוֹלְכִים וּכְמֵשִׁים, סִימָן שֶׁלֹּא הוֹסִיפוּ לִצְמֹחַ מֵהַמַּת יְנִיקַת הַקַּרְקַע, **וַהֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין,** שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים לְגִדּוּלֵי שְׁבִיעִית. **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, אִם** עֲלֵי הַבְּצָלִים חֲזָקִים עַד שֶׁיְּכוֹלִין הַבְּצָלִים **לְהִתָּלֵשׁ בֶּעָלִין שֶׁלָּהֶן,** סִימָן שֶׁגִּדְּלָתַם בַּשְּׁבִיעִית הָיְתָה מִכֹּחַ הַקַּרְקַע, **וַאֲסוּרִין** - וְצָרִיךְ לְאָכְלָם בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית. **וּכְנֶגֶד כֵּן בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית** - אִם עָקַר בְּצָלִים אֵלּוּ אַחַר שֶׁצִּמְּחוּ מֵעַט בַּשְּׁבִיעִית, וְחָזַר וּשְׁתָלָם בַּשְּׁמִינִית, וְהִמְשִׁיכוּ לְצַמֹּחַ גַּם בַּשְּׁמִינִית, הֲרֵי הֵם **מֻתָּרִין,** שֶׁהַתּוֹסֶפֶת שֶׁהוֹסִיפוּ בַּשְּׁמִינִית מִצְטָרֶפֶת לְעִקַּר הַגִּדּוּל שֶׁל שִׁשִּׁית, וְהֵם מְבַטְּלִים אֶת מְעַט הַתּוֹסֶפֶת שֶׁגָּדְלָה בַּשְּׁבִיעִית:

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ז

מִשְׁנָה ד קְנִיַּת יָרָק בִּשְׁמִינִית: מֵאֵימָתַי מֻתָּר אָדָם לִקַּח [-לִקְנוֹת] יָרָק בַּשּׁוּק **בִּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית,** מִבְּלִי לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא קָדוֹשׁ הוּא בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, אוֹ אָסוּר בְּאִסּוּר סְפִיחִים. **מִשֶּׁיֵּעָשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ** - מִשֶּׁיֵּעָבֵר דֵּי זְמַן כְּדֵי שֶׁיִּצְמַח בַּשִּׁמִינִית יָרָק חָדָשׁ מִמִּין זֶה בְּגֹדֶל זֶה, שֶׁמַּאוֹתָהּ שָׁעָה תּוֹלִים שֶׁהַיָּרָק שֶׁקָּנָה הוּא מִגִּדּוּלֵי שְׁמִינִית.

ד מֵאֵימָתַי מֻתָּר אָדָם לִקַּח יָרָק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, מִשֶּׁיֵּעָשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ. עָשָׂה הַבַּכִּיר, הֻתַּר הָאָפִיל. רַבִּי הִתִּיר לִקַּח יָרָק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד: **ה** אֵין מוֹצִיאִין שֵׁמֶן שְׂרֵפָה וּפֵרוֹת שְׁבִיעִית מֵהָאָרֶץ לְחוּצָה לָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁמַעְתִּי בִּפְרוּשׁ שֶׁמּוֹצִיאִין לְסוּרְיָא וְאֵין מוֹצִיאִין לְחוּצָה לָאָרֶץ: **ו** אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מֵחוּצָה לָאָרֶץ בְּשָׁקָצִים, וְלֹא יְהֵא לוֹקֵחַ יְרָקוֹת שָׁדֶה וּמוֹכֵר בַּשּׁוּק, אֶבָל הוּא לוֹקֵט וּבְנוֹ מוֹכֵר עַל יָדוֹ. לָקַח לְעַצְמוֹ וְהוֹתִיר, מֻתָּר לְמָכְרָן:

פֶּרֶק ז א כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בִּשְׁבִיעִית, כֹּל שֶׁהוּא מַאֲכַל אָדָם וּמַאֲכַל בְּהֵמָה וּמִמִּין הַצּוֹבְעִים וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּם בָּאָרֶץ, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדָמָיו בִּעוּר. וְאֵיזֶה, זֶה עֲלֵה הַלּוּף הַשּׁוֹטֶה, וַעֲלֵה הַדַּנְדָּנָה, הָעֲלְשִׁין, וְהַכְּרִישִׁין, וְהָרִגְילָה, וְנֵץ הֶחָלָב. וּמַאֲכַל בְּהֵמָה, הַחוֹחִים וְהַדַּרְדָּרִים. וּמִמִּין הַצּוֹבְעִים, סְפִיחֵי אִסְטִיס, וְקוֹצָה. יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדֻמֵּיהֶן שְׁבִיעִית, וְיֵשׁ לָהֶם חִיּוּב בִּעוּר, וּלְדֻמֵּיהֶן חוֹבַת בִּעוּר: **ב** כְּלָל אַחֵר אָמְרוּ, כֹּל שֶׁאֵינוֹ מַאֲכַל אָדָם וּמַאֲכַל בְּהֵמָה וּמִמִּין הַצּוֹבְעִין, וּמִתְקַיֵּם בָּאָרֶץ, יֵשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וּלְדָמָיו שְׁבִיעִית, אֵין לוֹ בִּעוּר וְלֹא לְדָמָיו בִּעוּר. וְאֵיזֶה, זֶה עִקַּר הַלּוּף הַשּׁוֹטֶה, וְעִקַּר הַדַּנְדָּנָה, וְהָעַקְרַבָּנִין, וְהַחַלְבֵּיצִין, וְהַבּוּכְרִיָּא. וּמִמִּין הַצּוֹבְעִין, הַפּוּאָה וְהָרַכְפָּא. יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וּלְדֻמֵּיהֶן שְׁבִיעִית, אֵין לָהֶם בִּעוּר וְלֹא לְדֻמֵּיהֶן בִּעוּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, דְּמֵיהֶם מִתְבַּעֲרִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָמְרוּ לוֹ

מִשְׁנָה ד **הֶחֵר מְכִירַת בְּכוֹר:** לָקַח [-קָנָה] בְּכוֹר בַּעַל מוּם, שֶׁמֻּתָּר בַּאֲכִילָה לְזָרִים, **לְצָרֵךְ מִשְׁתֶּה נְשׂוּאַי בְּנוֹ, אוֹ לִסְעוּדַת הֶרֶגֶל, וְלֹא צָרִיךְ לוֹ לְבַסּוֹף, מֻתָּר לְמָכְרוֹ,** שֶׁאִסּוּר סְחוֹרָה נֶאֱמַר דַּוְקָא כְּשֶׁלּוֹקְחוֹ עַל מְנָת לְמָכְרוֹ, וְלֹא בְּאֹפֶן שֶׁלְּקָחוֹ עַל מְנָת לְאָכְלוֹ וּלְבַסּוֹף נִשְׁתַּיֵּר בְּיָדוֹ. וּבִלְבַד שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ בְּאוֹתָם דָּמִים שֶׁשִּׁלֵּם עָלָיו, וְלֹא יַרְוִיחַ מִמְּכִירָתוֹ. **הֶחֵר בִּסְחוֹרָה בְּמִינִים טְמֵאִים:** **צָדֵי** [-צַיָּדִי] **חַיָּה עוֹפוֹת וְדָגִים שֶׁגִּזְדַּמְּנוּ לָהֶם** בְּמִקְרֶה **מִינִים טְמֵאִין, מֻתָּרִים לְמָכְרָן,** שֶׁבִּנְבֵלָה נֶאֱמַר (דברים יד כא) 'אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי'. וּלְכָךְ מְפָרְשִׁים שֶׁאִסּוּר הַמְּכִירָה שֶׁל מִינִים טְמֵאִים הוּא רַק בְּאֹפֶן שֶׁצָּדָם עַל מְנָת לְמָכְרָם, וְלֹא כְּשֶׁגִּזְדַּמְּנוּ מֵאֲלֵיהֶם בְּמִקְרֶה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** דַּיִן זֶה אֵינוֹ בְּצַיָּד דַּוְקָא, אֶלָּא **אַף כָּל מִי שֶׁגִּזְדַּמְּנָה - שֶׁגִּזְדַּמֵּן לוֹ לְפִי דַּרְכּוֹ** מִינִים טְמֵאִים, **לוֹקֵחַ וּמוֹכֵר** אוֹתָם, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא אֻמָּנוּתוֹ בְּכָךְ.** וַחֲכָמִים אוֹסְרִין, וְסוֹבְרִים שֶׁהַתִּירוּ כֵּן רַק לְצַיָּדִים, כְּדֵי לְהָקֵל עֲלֵיהֶם אֶת פְּרִיעַת מַס הַמֶּלֶךְ הַנּוֹטֵל מֵהֶם כְּצַיָּדִים:

מִשְׁנָה ה **מִינִים נוֹסָפִים הַקְּדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית:** **לוּלְבֵי זְרָדִים** [-עַנְפֵי אִילָן הַנִּקְרָא זֶרֶד], **וְהֶחָרוּבִין** - וְלוּלְבֵי חָרוּבִין, **יֵשׁ לָהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, וְלִדְמֵיהֶן קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית,** וְכֵן **יֵשׁ לָהֶן** חוֹבַת **בְּעוּר וְלִדְמֵיהֶן** חוֹבַת **בְּעוּר,** שֶׁהֵם מַאֲכַל אָדָם וְאֵינָם מִתְקַיְּמִים. **לוּלְבֵי** עֵץ **הָאֲלָה, וְהַבְּטְנָה** - וְלוּלְבֵי עֵץ הַמִּגְדָּל בָּטְנִים, **וְהָאֲטָדִין** [-מִין קוֹצִים שֶׁגִּדָּלִים בּוֹ גַּרְעִינִים שְׁחוֹרִים הָרְאוּיִים לְמַאֲכָל], **יֵשׁ לָהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, וְלִדְמֵיהֶן קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית.** אֲבָל **אֵין לָהֶם בְּעוּר, וְלֹא לִדְמֵיהֶן בְּעוּר,** שֶׁהֵם מִתְקַיְּמִים בַּקְּרָקַע וְאֵינָם כֵּלִים לְחַיַּת הַשָּׂדֶה. **אֲבָל לָעֲלִין** שֶׁל כָּל הָעֵצִים הָאֲמוּרִים **יֵשׁ בְּעוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵם נוֹשְׁרִין מֵאֲבֵיהֶן** - מֵהֶעָנָף שֶׁעָלָיו הֵם גְּדֵלִים, וְכֵלִים לַחַיַּת הַשָּׂדֶה:

מִשְׁנָה ו **דִּין צְמָחִים הַמְשַׁמְּשִׁים לְרֵיחַ:** **הֶזֶּרֶד** - הַשּׁוֹשָׁן, **וְהַכֹּפֶר** - מִין בֹּשֶׂם, **וְהַקְּטָף** - עֵץ אֲפַרְסְמוֹן, **וְהַלֶּטֶם** - צְנוֹבָר [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: צָמַח הַלּוֹט (בראשית מג יא)], **יֵשׁ לָהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, וְלִדְמֵיהֶן קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית,** וְכֵן יֵשׁ לָהֶם וְלִדְמֵיהֶם חוֹבַת בְּעוּר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין לַקְּטָף קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ פֶּרִי,** וּבְטֵל לָעֵץ, שֶׁאֵינוֹ קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ו) 'וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה'. וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵין קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁהַנָּאתוֹ וּבְעוּרוֹ שָׁוִים בְּדוֹמֶה לַאֲכִילָה, שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנֶּהֱנֶה בַּאֲכִילָתוֹ הוּא מִתְבַּעֵר מִן הָעוֹלָם. וְאִלּוּ עֵצִים שֶׁשִּׁמּוּשָׁם לְהַסָּקָה, הֲנָאַת חֻמָּם בָּאָה לְאַחַר בְּעוּרָם. אָמְנָם חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁהַקְּטָף הוּא פְּרִי הָעֵץ, וְאֵינוֹ בָּטֵל לָעֵץ, וְהוּא - הֲנָאָתוֹ וּבְעוּרוֹ שָׁוִים:

מִשְׁנָה ז **פֵּרוֹת שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּמַאֲכָלִים אֲחֵרִים:** **וֶרֶד חָדָשׁ** שֶׁל שְׁבִיעִית **שֶׁכְּבָשׁוֹ בְּשֶׁמֶן יָשָׁן** שֶׁל שִׁשִּׁית, וַעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַן בְּעוּרוֹ שֶׁל הַוֶּרֶד, **יִלַּקֵּט אֶת הַוֶּרֶד** מֵהַשֶּׁמֶן, וְאַף לְכְשֶׁגִּיעַ זְמַן הַבְּעוּר לֹא יִתְחַיֵּב הַשֶּׁמֶן בְּבְעוּר, כֵּיוָן שֶׁלִּקְּטוֹ קֹדֶם זְמַן הָאִסּוּר, וְאֵין טַעַם וֶרֶד בַּשֶּׁמֶן. וְאִם כָּבַשׁ וֶרֶד יָשָׁן שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ זְמַן בְּעוּרוֹ, **בְּשֶׁמֶן חָדָשׁ** שֶׁל שְׁמִינִית, גַּם הַשֶּׁמֶן **חַיָּב בְּבְעוּר.** וְכֵן **חָרוּבִין חֲדָשִׁים** שֶׁל שְׁבִיעִית, **שֶׁכְּבָשָׁן בְּיַיִן יָשָׁן** שֶׁל שִׁשִּׁית, וְחָרוּבִים **יְשָׁנִים** שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁכְּבָשָׁם בְּיַיִן **חָדָשׁ** שֶׁל שְׁמִינִית, אִם כְּבָר עָבַר זְמַן בְּעוּרָם שֶׁל הֶחָרוּבִים, בֵּין הֶחָרוּבִים וּבֵין הַיַּיִן **חַיָּבִין בְּבְעוּר,** וְאִם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַן בְּעוּר הֶחָרוּבִים, מְלַקְּטָם מִתּוֹךְ הַיַּיִן, וְאֵין הַיַּיִן מִתְחַיֵּב בְּבְעוּר. **זֶה הַכְּלָל** בְּכָל הָאִסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה, **כֹּל שֶׁהוּא בְּנוֹתֵן טַעַם** - שֶׁהָאִסּוּר נוֹתֵן טַעַם בַּתַּעֲרֹבֶת, **חַיָּב לְבַעֵר** אֶת הַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ, כַּאֲשֶׁר הַתַּעֲרֹבֶת הִיא **מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ,** וְאֵין טַעַם הָאִסּוּר בָּטֵל בְּרֹב הַהֶתֵּר. וּבְתַעֲרֹבֶת **מִין בְּמִינוֹ,** אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ בָּאִסּוּר רַק **כָּל שֶׁהוּא** נֶאֱסָרֶת הַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ, שֶׁכֵּן מִין בְּמִינוֹ אֵינוֹ בָּטֵל. וְכֵן הוּא בְּפֵרוֹת **שְׁבִיעִית** שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּשִׁאָר פֵּרוֹת לְאַחַר הַבְּעוּר, **אוֹסֶרֶת** הַשְּׁבִיעִית **בְּכָל שֶׁהוּא** אֶת פֵּרוֹת הַהֶתֵּר **שֶׁבְּמִינָהּ. וְשֶׁלֹּא בְּמִינָהּ** - וְאִם נִתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת הֶתֵּר מִמִּין אַחֵר, אוֹסְרִים **בְּנוֹתֵן טַעַם,** אֲבָל לִפְנֵי זְמַן הַבְּעוּר, בֵּין בְּמִינָם

ד לָקַח בְּכוֹר לְמֻשְׁתֶּה בְּנוֹ אוֹ לָרֶגֶל וְלֹא צָרִיךְ לוֹ, מֻתָּר לְמָכְרוֹ. צָדֵי חַיָּה עוֹפוֹת וְדָגִים שֶׁגִּזְדַּמְּנוּ לָהֶם מִינִים טְמֵאִין, מֻתָּרִים לְמָכְרָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מִי שֶׁגִּזְדַּמְּנָה לוֹ לְפִי דַּרְכּוֹ, לוֹקֵחַ וּמוֹכֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא אֻמָּנוּתוֹ בְּכָךְ. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין:

ה לוּלְבֵי זְרָדִים וְהֶחָרוּבִין, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶן שְׁבִיעִית, אֵין לָהֶם בְּעוּר וְלֹא לִדְמֵיהֶן בְּעוּר. אֲבָל לָעֲלִין יֵשׁ בְּעוּר, מִפְּנֵי שֶׁנּוֹשְׁרִין מֵאֲבֵיהֶן: **ו** הַוֶּרֶד וְהַכֹּפֶר וְהַקְּטָף וְהַלֶּטֶם, יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶן שְׁבִיעִית. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין לַקְּטָף שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ פֶּרִי: **ז** וֶרֶד חָדָשׁ שֶׁכְּבָשׁוֹ בְּשֶׁמֶן יָשָׁן, יְלַקֵּט אֶת הַוֶּרֶד. וְיָשָׁן בְּחָדָשׁ, חַיָּב בְּבְעוּר. חָרוּבִין חֲדָשִׁים שֶׁכְּבָשָׁן בְּיַיִן יָשָׁן, וְיִשָּׁנִים בְּחָדָשׁ, חַיָּבִין בְּבְעוּר. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא בְּנוֹתֵן טַעַם, חַיָּב לְבַעֵר, מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וּמִין בְּמִינוֹ, כָּל שֶׁהוּא. שְׁבִיעִית אוֹסֶרֶת כָּל שֶׁהוּא בְּמִינָהּ, וְשֶׁלֹּא בְּמִינָהּ בְּנוֹתֵן טַעַם:

פרק ח

א כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בִּשְׁבִיעִית, כָּל הַמֵּיחָד לְמַאֲכַל אָדָם, אֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מִלּוּגְמָא לְאָדָם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לִבְהֵמָה. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד לְמַאֲכַל אָדָם, עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מִלּוּגְמָא לְאָדָם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לִבְהֵמָה. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד לְמַאֲכַל אָדָם וְלֹא לִבְהֵמָה, מֻתָּר לְמָכְרוֹ. צָדֵי חַיָּה עוֹפוֹת וְדָגִים שֶׁגִּזְדַּמְּנוּ לָהֶם מִינִים טְמֵאִין, מֻתָּרִים לְמָכְרָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מִי שֶׁגִּזְדַּמְּנָה לוֹ לְפִי דַּרְכּוֹ, לוֹקֵחַ וּמוֹכֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא אֻמָּנוּתוֹ בְּכָךְ. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין:

ב שְׁבִיעִית נִתְּנָה לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וּלְסִיכָה. לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, וְלָסוּךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ. לֹא יָסוּךְ יַיִן וְחֹמֶץ, אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. וְכֵן הַדְּיוֹט סָךְ בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁפֵּרוֹתֶיהָם מֻתָּרִים רַק בַּאֲכִילָה, שְׁתִיָּה וְסִיכָה. אֶלָּא שֶׁקַּל מֵהֶם דִּין שְׁבִיעִית, שֶׁנִּתְּנָה גַּם לְהַדְלָקַת הַנֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ז) 'תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל', וְדָרְשׁוּ 'תִּהְיֶה' אַף לְהַדְלָקַת הַנֵּר, וּבֵין בְּשֶׁמֶן טָהוֹר וּבֵין בְּשֶׁמֶן טָמֵא. וְאִלּוּ שֶׁמֶן תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁעוֹמֵד לַאֲכִילָה אָסוּר בְּהַדְלָקָה [אֲבָל תְּרוּמָה טְמֵאָה מֻתֶּרֶת בְּהַדְלָקָה]. וְכֵן שֶׁמֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי טָמֵא אָסוּר בְּהַדְלָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים כו יד) 'וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא':

ג אֵין מוֹכְרִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל וְלֹא בְּמִנְיָן, וְלֹא תְּאֵנִים בְּמִנְיָן, וְלֹא יָרָק בְּמִשְׁקָל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף לֹא אֲגֻדּוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱגֹד בַּבַּיִת, אוֹגְדִין אוֹתוֹ בַּשּׁוּק, כְּגוֹן הַכְּרֻשִּׁין וְנֵץ הֶחָלָב:

פֵּרוֹת שְׁבִיעִית: אֵין מוֹכְרִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, אַף בָּאֳפָנִים שֶׁאֵין בָּהֶם מִשּׁוּם אִסּוּר סְחוֹרָה (כמבואר לעיל פ"ז מ"ג), **לֹא בְּמִדָּה, וְלֹא בְּמִשְׁקָל, וְלֹא בְּמִנְיָן,** אֶלָּא עַל פִּי אֹמֶד, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ יִמָּכְרוּ בְּזוֹל, וְכֵן מִתּוֹךְ שִׁנּוּי זֶה מִמְכִּירָתָם בִּשְׁאָר הַשָּׁנִים יִהְיֶה נָכָר שֶׁהֵם פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, וְיִנָּהֲגוּ בָּהֶם בִּקְדֻשָּׁה וְלֹא יְזַלְזְלוּ בָּהֶם. **וְלֹא** מוֹכְרִים **תְּאֵנִים בְּמִנְיָן** וְאַף שֶׁהַדֶּרֶךְ לְמָכְרָם בְּשִׁאָר שָׁנִים בְּמִשְׁקָל, וְכֵן **לֹא** מוֹכְרִים **יָרָק בְּמִשְׁקָל** אֲפִלּוּ שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּכֵר בְּמִנְיָן, כִּי אֵין דַּי בְּשִׁנּוּי זֶה, אֶלָּא יִמָּכֵרֶם בְּאֹמֶד. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף לֹא** מוֹכְרִים יָרָק בַּאֲגֻדּוֹת, אֲפִלּוּ כְּשֶׁמּוֹכֵר בְּאֹמֶד, כְּדֵי לְשַׁנּוֹת מִדַּרְכּוֹ מִכִּירָתָם בְּכָל הַשָּׁנִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֶת** הַיָּרָק **שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱגֹד בַּבַּיִת** - כְּשֶׁלּוֹקְחוֹ לְצָרְכֵי בֵּיתוֹ, **אוֹגְדִין אוֹתוֹ** אַף **בַּשּׁוּק** - כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְמָכְרוֹ, שֶׁכֵּן אֵין אֲגִידָתָם דֶּרֶךְ סְחוֹרָה דַּוְקָא, **כְּגוֹן הַכְּרֻשִּׁין וְנֵץ הֶחָלָב** שֶׁדַּרְכָּן לְאָגְדָם כְּשֶׁמְּבִיאִים

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ט

המבוארות

אוֹתָם לַבַּיִת, וְלָכֵן מֻתָּר לְמָכְרָם בַּאֲגֻדּוֹת: **מִשְׁנָה ד** **שְׁכִירַת פּוֹעֵל לְלַקּוֹט יְרָקוֹת:** **הָאוֹמֵר לְפוֹעֵל** בִּשְׁבִיעִית, **הֵא** [-הֲרֵי] **לָךְ אִסָּר** [-מַטְבֵּעַ בְּשִׁוִּי שְׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת] **זֶה, וּלְקֹט לִי יָרָק הַיּוֹם, שְׂכָרוֹ מֻתָּר** - אֵין נִתָּפָסֶת בּוֹ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, כִּי מִלְּשׁוֹן זוֹ מַשְׁמַע שֶׁהַמַּטְבֵּעַ אֵינוֹ תְּמוּרַת הַפֵּרוֹת אֶלָּא שָׂכָר עַל מְלָאכַת הַלְקִיטָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ, **לְקֹט לִי בּוֹ יָרָק הַיּוֹם, שְׂכָרוֹ אָסוּר** - נִתְפָּסֶת בּוֹ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, כִּי לְשׁוֹן 'בּוֹ' מַשְׁמָעוֹ שֶׁיְּלַקֵּט יָרָק בְּשָׁוְיוֹ, וַהֲרֵי הוּא כְּקוֹנֶה מִמֶּנּוּ אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁיְּלַקֵּט. וְדָמִים שֶׁשִּׁלְמוּ תְּמוּרַת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, נִתְפָּסִים בִּקְדֻשָּׁתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה יב) 'כִּי יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם', וְדָרְשׁוּ, שֶׁדִּין יוֹבֵל [וּשְׁבִיעִית שֶׁדִּינָהּ כְּיוֹבֵל] כְּקֹדֶשׁ, מַה קֹּדֶשׁ הַמִּתְחַלֵּל בְּמָעוֹת נִתְפָּסֶת קְדֻשָּׁתוֹ בָּהֶם, אַף שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהָ. **פְּרִיעַת חוֹב בִּפֵּרוֹת שְׁבִיעִית וּדְמֵיהֶם:** **לָקַח מִן הַנַּחְתּוֹם כִּכָּר** בְּשׁוִּי **פּוּנְדְיוֹן** [מַטְבֵּעַ בְּשׁוִּי שְׁנֵי אִסָּרִים], וְלֹא אָמַר לוֹ שֶׁיִּתֵּן לוֹ פּוּנְדְיוֹן תְּמוּרָתָהּ, רַק אָמַר לוֹ, **כְּשֶׁאֶלְקֹט יְרָקוֹת שָׁוֶה אָבִיא לָךְ** מֵהֶם, **מֻתָּר** לַלּוֹקֵחַ לָתֵת לַנַּחְתּוֹם אֶת הַיֶּרֶק, וְאֵין זֶה פֵּרְעוֹן חוֹב בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית. כִּי מַתְּנַת הַיְרָקוֹת, הַמְצוּיִים לַכֹּל בְּהֶפְקֵר, הִיא מַתְּנַת חִנָּם, וְאֵינָהּ תַּשְׁלוּם עֲבוּר הַכִּכָּר. אֲבָל אִם **לָקַח מִמֶּנּוּ כִּכָּר סְתָם** - בְּהֶקֵּפָה, **לֹא יְשַׁלֵּם לוֹ** אֶת חוֹבוֹ **מִדְּמֵי שְׁבִיעִית** - מִדָּמִים שֶׁנִּתְפְּסוּ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, לְפִי **שֶׁאֵין פּוֹרְעִין חוֹב מִדְּמֵי שְׁבִיעִית,** שֶׁהִיא כַּעֲשֵׂית סְחוֹרָה בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית: **מִשְׁנָה ה** **אֵין נוֹתְנִים** - אֵין מְשַׁלְּמִים שָׂכָר מִדְּמֵי שְׁבִיעִית, **לֹא לְבַיָּר** - לְחוֹפֵר בּוֹרוֹת מַיִם הַמְסַפֵּק מַיִם לִבְנֵי הָעִיר לִצְרָכִים שׁוֹנִים, **וְלֹא לְבַלָּן** - לְמֻחְמָם מֶרְחָצָאוֹת, **וְלֹא לְסַפָּן, וְלֹא לְסַפָּן. אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְבַיָּר** שָׂכָר עַל הַמַּיִם שֶׁקּוֹנֶה מִמֶּנּוּ כְּדֵי **לִשְׁתּוֹת,** שֶׁהוּא בִּכְלַל 'לְאָכְלָה' שֶׁהוּא שִׁמּוּשׁ מֻתָּר בִּדְמֵי שְׁבִיעִית. **וּלְכַלָּן** - לְכָל בַּעֲלֵי הָאֻמָּנִיּוֹת, **הוּא נוֹתֵן מַתְּנַת חִנָּם,** אַף שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁכְּנֶגֶד זֶה הֵם יַעֲשׂוּ לוֹ אֶת הַמְּלָאכָה בְּחִנָּם, וְלֹא יִתְבְּעוּ עָלֶיהָ שָׂכָר: **מִשְׁנָה ו** **תְּלִישַׁת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בְּשִׁנּוּי:** **תְּאֵנִים שֶׁל שְׁבִיעִית, אֵין קוֹצִין** [-קוֹצְצִים] **אוֹתָן בְּמַקֵּשָׁה** - בְּכְלִי הַמְיֻחָד לְקִצְיָצָתָם, **אֲבָל** - אֶלָּא **קוֹצֶה אוֹתָם בְּחַרְבָּה** [-סַכִּין, מִלְּשׁוֹן חֶרֶב] שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ה) 'אֶת סְפִיחַ קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר וְאֶת עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצָר', וְדָרְשׁוּ: שֶׁלֹּא יִבְצַר כְּדֶרֶךְ הַבּוֹצְרִים, כְּלוֹמַר, שֶׁמְּלַאכוֹת הַנֶּעֱשׂוֹת בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית מְחֻבָּרִים צְרִיכוֹת לְהֵעָשׂוֹת בְּשִׁנּוּי. וְכֵן אֵין דּוֹרְכִין **עֲנָבִים בְּגַת** שֶׁהִיא מְיֻחֶדֶת לִדְרִיכַת עֲנָבִים, **אֲבָל דּוֹרֵךְ הוּא בַּעֲרֵבָה** - בִּכְלִי הַמְשַׁמֵּשׁ לְלִישַׁת עִסָּה. וְכֵן **אֵין עוֹשִׂין** שֶׁמֶן מִזֵּיתִים **בְּבֵית הַבַּד, וּמַכְנִיס** אֶת הַזֵּיתִים בְּמַכְתֶּשֶׁת, **וּמַכְנִיס** אוֹתָם אַחַר כָּךְ **לְבוֹדְיָדָה** [-בֵּית בַּד קָטָן, כְּעֵין עֲרֵבָה] כְּדֵי לְסָחֳטָם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** לֹא רַק כְּתִישָׁה הֻתְּרָה, אֶלָּא **אַף טוֹחֵן הוּא** אֶת הַזֵּיתִים **בְּבֵית הַבַּד, וּמַכְנִיס** אוֹתָם **לַבּוֹדְיָדָה:** **מִשְׁנָה ז** **חֲשָׁשׁ גֶּרֶם הֶפְסֵד לְפֵרוֹת שְׁבִיעִית:** **אֵין מְבַשְּׁלִין יָרָק שֶׁל שְׁבִיעִית בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁלֹּא יְבִיאֻנּוּ לִידֵי פְּסוּל.** רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְאַחֵרוֹן אַחֵרוֹן נִתְפָּשׂ בַּשְּׁבִיעִית, וְהַפֵּרִי עַצְמוֹ אָסוּר: **חֵאֵין לוֹקְחִים עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה מִדְּמֵי שְׁבִיעִית.** וְאִם לָקַח, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. אֵין מְבִיאִין קִנֵּי זְבִים וְקִנֵּי יוֹלְדוֹת מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. וְאִם הֵבִיא, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. אֵין סָכִין כֵּלִים בְּשֶׁמֶן שֶׁל שְׁבִיעִית. וְאִם סָךְ, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ: **טעוֹר שֶׁסָּכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל שְׁבִיעִית,** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְדַלֵּק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ. **יאִם לָקַח מִן הַנַּחְתּוֹם כִּכָּר בְּפוּנְדְיוֹן, כְּשֶׁאֶלְקֹט יְרָקוֹת שָׁוֶה אָבִיא לָךְ, מֻתָּר. לָקַח מִמֶּנּוּ סְתָם, לֹא יְשַׁלֵּם לוֹ מִדְּמֵי שְׁבִיעִית, שֶׁאֵין פּוֹרְעִין חוֹב מִדְּמֵי שְׁבִיעִית:** **האֵין נוֹתְנִים לֹא לְבַיָּר וְלֹא לְבַלָּן וְלֹא לְסַפָּן, אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְבַיָּר לִשְׁתּוֹת. וּלְכַלָּן הוּא נוֹתֵן מַתְּנַת חִנָּם:** **וְתְּאֵנִים שֶׁל שְׁבִיעִית אֵין קוֹצִין אוֹתָן בְּמַקֵּצָה, אֲבָל קוֹצֶה אוֹתָם בְּחַרְבָּה.** אֵין דּוֹרְכִין עֲנָבִים בְּגַת, **אֲבָל דּוֹרֵךְ הוּא בַּעֲרֵבָה.** וְאֵין עוֹשִׂין זֵיתִים בְּבַד וּבְקֻטָּב, **אֲבָל כּוֹתֵשׁ הוּא וּמַכְנִיס לְבוֹדְיָדָה.** רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, **אַף טוֹחֵן הוּא בְּבֵית הַבַּד וּמַכְנִיס לַבּוֹדְיָדָה:** **זאֵין מְבַשְּׁלִין יָרָק שֶׁל שְׁבִיעִית בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁלֹּא יְבִיאֻנּוּ לִידֵי פְּסוּל.** רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְאַחֵרוֹן אַחֵרוֹן נִתְפָּשׂ בַּשְּׁבִיעִית, וְהַפֵּרִי עַצְמוֹ אָסוּר: **חאֵין לוֹקְחִים עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה מִדְּמֵי שְׁבִיעִית.** וְאִם לָקַח, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. אֵין מְבִיאִין קִנֵּי זְבִים וְקִנֵּי יוֹלְדוֹת מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. וְאִם הֵבִיא, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. אֵין סָכִין כֵּלִים בְּשֶׁמֶן שֶׁל שְׁבִיעִית. וְאִם סָךְ, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ: **טעוֹר שֶׁסָּכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל שְׁבִיעִית,** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְדַלֵּק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ. **יאִם לָקַח מִן הַנַּחְתּוֹם כִּכָּר בְּפוּנְדְיוֹן, כְּשֶׁאֶלְקֹט יְרָקוֹת שָׁוֶה אָבִיא לָךְ, מֻתָּר. לָקַח מִמֶּנּוּ סְתָם, לֹא יְשַׁלֵּם לוֹ מִדְּמֵי שְׁבִיעִית, שֶׁאֵין פּוֹרְעִין חוֹב מִדְּמֵי שְׁבִיעִית:** **האֵין נוֹתְנִים לֹא לְבַיָּר וְלֹא לְבַלָּן וְלֹא לְסַפָּן, אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְבַיָּר לִשְׁתּוֹת. וּלְכַלָּן הוּא נוֹתֵן מַתְּנַת חִנָּם:** **וְתְּאֵנִים שֶׁל שְׁבִיעִית אֵין קוֹצִין אוֹתָן בְּמַקֵּצָה, אֲבָל קוֹצֶה אוֹתָם בְּחַרְבָּה.** אֵין דּוֹרְכִין עֲנָבִים בְּגַת, **אֲבָל דּוֹרֵךְ הוּא בַּעֲרֵבָה.** וְאֵין עוֹשִׂין זֵיתִים בְּבַד וּבְקֻטָּב, **אֲבָל כּוֹתֵשׁ הוּא וּמַכְנִיס לַבּוֹדְיָדָה.** רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, **אַף טוֹחֵן הוּא בְּבֵית הַבַּד וּמַכְנִיס לַבּוֹדְיָדָה:** **טעוֹר שֶׁסָּכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל שְׁבִיעִית,** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְדַלֵּק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ: **יאִם לָקַח מִן הַנַּחְתּוֹם כִּכָּר בְּפוּנְדְיוֹן, כְּשֶׁאֶלְקֹט יְרָקוֹת שָׁוֶה אָבִיא לָךְ, מֻתָּר. לָקַח מִמֶּנּוּ סְתָם, לֹא יְשַׁלֵּם לוֹ מִדְּמֵי שְׁבִיעִית, שֶׁאֵין פּוֹרְעִין חוֹב מִדְּמֵי שְׁבִיעִית:** **האֵין נוֹתְנִים לֹא לְבַיָּר וְלֹא לְבַלָּן וְלֹא לְסַפָּן, אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְבַיָּר לִשְׁתּוֹת. וּלְכַלָּן הוּא נוֹתֵן מַתְּנַת חִנָּם:** **וְתְּאֵנִים שֶׁל שְׁבִיעִית אֵין קוֹצִין אוֹתָן בְּמַקֵּצָה, אֲבָל קוֹצֶה אוֹתָם בְּחַרְבָּה.** אֵין דּוֹרְכִין עֲנָבִים בְּגַת, **אֲבָל דּוֹרֵךְ הוּא בַּעֲרֵבָה.** וְאֵין עוֹשִׂין זֵיתִים בְּבַד וּבְקֻטָּב, **אֲבָל כּוֹתֵשׁ הוּא וּמַכְנִיס לַבּוֹדְיָדָה.** רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, **אַף טוֹחֵן הוּא בְּבֵית הַבַּד וּמַכְנִיס לַבּוֹדְיָדָה:** **זאֵין מְבַשְּׁלִין יָרָק שֶׁל שְׁבִיעִית בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁלֹּא יְבִיאֻנּוּ לִידֵי פְּסוּל.** רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְאַחֵרוֹן אַחֵרוֹן נִתְפָּשׂ בַּשְּׁבִיעִית, וְהַפֵּרִי עַצְמוֹ אָסוּר: **חאֵין לוֹקְחִים עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה מִדְּמֵי שְׁבִיעִית.** וְאִם לָקַח, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. אֵין מְבִיאִין קִנֵּי זְבִים וְקִנֵּי יוֹלְדוֹת מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. וְאִם הֵבִיא, יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. אֵין סָכִין כֵּלִים בְּשֶׁמֶן שֶׁל שְׁבִיעִית. וְאִם סָךְ, יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל הַסְּפִיחִין מִלְּבַד הַמִּינִים הַמְּנוּיִים בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה **אֲסוּרִים, שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁבָּאוּ מִן הַשָּׁמוּר.** וּבְכָל אֹפֶן, לֹא יִקְנֶה מֵעַם הָאָרֶץ אֶלָּא מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, **וְיוֹתֵר מִכָּךְ** לֹא **הִתִּירוּ,** שֶׁהֲרֵי הַתַּשְׁלוּם נִתְפָּס בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית תַּחַת הַיְרָקוֹת, **וְאֵין מוֹסְרִים דְּמֵי שְׁבִיעִית לְעַם הָאָרֶץ שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בָּהֶם בִּקְדֻשָּׁה:**

מִשְׁנָה ב בְּעוּר פֵּרוֹת שְׁבִיעִית: הַקְדָּמָה: מֵהֶכָּתוּב (ויקרא כה ז) 'וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל', דָּרְשׁוּ חֲכָמִים, שֶׁאֲכִילַת בְּהֶמְתְּךָ תָּלוּי בַּאֲכִילַת הַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁחַיָּה אוֹכֶלֶת בַּשָּׂדֶה בְּהֵמָה אוֹכֶלֶת בַּבַּיִת, אֲבָל לְאַחַר שֶׁכָּלָה מִין מִסָּיִם לַחַיָּה שֶׁבַּשָּׂדֶה, אַף אֵין מַאֲכִילִים מִמֶּנּוּ לַבְּהֵמָה שֶׁבַּבַּיִת, וְצָרִיךְ לְבַעֵרוֹ מִן הַבַּיִת, עַל יְדֵי אֲכִילָתוֹ לִפְנֵי הַזְּמַן הָאָמוּר, אוֹ עַל יְדֵי הַפְקָרָתוֹ: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחֻלֶּקֶת **לִשְׁלֹשׁ אַרְצוֹת לְבִעוּר** - לְעִנְיַן בִּעוּר, כְּפִי שֶׁיִּבאַר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה. וְאֵלּוּ הֵן **הָאֲרָצוֹת: יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל. וְשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ אַרְצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת** - וְכָל אַחַת מֵאֲרָצוֹת אֵלּוּ מְחֻלֶּקֶת אַף הִיא לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים. אֶרֶץ הַגָּלִיל מְחֻלֶּקֶת **לְגָלִיל הָעֶלְיוֹן, וְגָלִיל הַתַּחְתּוֹן, וְהָעֶמֶק.** וּגְבוּלוֹתֵיהֶם: **מִכְּפַר חֲנַנְיָה וּלְמַעְלָן** - לְצַד צָפוֹן, כָּל מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ מְגַדֵּל עֲצֵי **שִׁקְמִין** הוּא **הַגָּלִיל הָעֶלְיוֹן,** שֶׁאֵין הַשִּׁקְמִים גְּדֵלִים אֶלָּא בַּשְּׁפֵלָה, וְהַגָּלִיל הָעֶלְיוֹן הוּא בָּהָר. **וּמִכְּפַר חֲנַנְיָה וּלְמַטָּן** - לְדָרוֹם, **כֹּל שֶׁהוּא מְגַדֵּל שִׁקְמִין** הוּא **הַגָּלִיל הַתַּחְתּוֹן. וּתְחוּם טְבֶרְיָא** הוּא **הָעֶמֶק. וּבִיהוּדָה** שְׁלֹשֶׁת חֲלָקִיהָ הֵם: **הָהָר, וְהַשְּׁפֵלָה, וְהָעֶמֶק.** וּשְׁלֹשֶׁת הַחֲלָקִים שֶׁל עֵבֶר הַיַּרְדֵּן הֵם: א. **שְׁפֵלַת לֹד,** שֶׁזְּמַנָּהּ לִבְעוּר **כִּשְׁפֵלַת הַדָּרוֹם** שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא כָּלָה לַחַיָּה בִּשְׁפֵלַת הַדָּרוֹם, מַאֲכִיל לִבְהֶמְתּוֹ גַּם בִּשְׁפֵלַת לֹד. ב. **וְהָהָר שֶׁלָּהּ** [-שֶׁל לֹד], שֶׁזְּמַנּוֹ לִבְעוּר **כְּהַר הַמֶּלֶךְ.** ג. **מִבֵּית חוֹרוֹן וְעַד הַיָּם.** וְכָל שִׁלְשֶׁת חֲלָקִים אֵלּוּ הֵם **מְדִינָה אֶחָת** לְעִנְיַן בִּעוּר, הִיא עֵבֶר הַיַּרְדֵּן: **מִשְׁנָה ג וּלְמָה** - לְעִנְיַן מָה **אָמְרוּ שָׁלֹשׁ אַרְצוֹת** הֵן לְבִעוּר, הֲלֹא מֵאַחַר וְכָל אַחַת מִתְחַלֶּקֶת לְשָׁלֹשׁ נִמְצָא שֶׁהֵן תֵּשַׁע אַרְצוֹת, אֶלָּא **לְלַמֶּדְנוּ שֶׁיִּהְיוּ אוֹכְלִין בְּכָל אַחַת וְאַחַת מִשָּׁלֹשׁ** הָאֲרָצוֹת שֶׁבְּתוֹךְ כָּל אֶרֶץ, **עַד שֶׁיִּכְלֶה** הַמִּין מֵהֶחָלֶק **הָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהּ,** שֶׁכֵּן אַף שֶׁכָּלָה הַמִּין בְּחֵלֶק אֶחָד, עֲדַיִן הַחַיָּה אוֹכֶלֶת בַּשָּׂדֶה, לְפִי שֶׁיּוֹצֵאת לְחֵלֶק אַחֵר מִשְּׁלֹשֶׁת חֶלְקֵי הָאָרֶץ וְאוֹכֶלֶת שָׁם. וְנִמְצָא שֶׁאַף שֶׁתֵּשַׁע אֲרָצוֹת הֵם, לְעִנְיַן בִּעוּר נִקְבַּע הַזְּמַן בַּחֶלֶקָה שֶׁל שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת בִּלְבַד, יְהוּדָה, עֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל, שֶׁבָּהֶם אֵין הַחַיָּה עוֹבֶרֶת מֵאָרֶץ לְאָרֶץ אִם כָּלָה הַמִּין בְּאַרְצָהּ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת** הֵן לְבִעוּר, **אֶלָּא** רַק **בִּיהוּדָה,** שֶׁהִיא מִתְחַלֶּקֶת לְשָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת שֶׁלְּכָל אַחַת מֵהֶן זְמַן בִּעוּר בִּפְנֵי עַצְמָהּ. וְאוּלָם **שְׁאָר כָּל הָאֲרָצוֹת** שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, זְמַן בִּעוּרָן **כְּהַר הַמֶּלֶךְ,** שֶׁשָּׁם מְצוּיִים הַפֵּרוֹת יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַמָּקוֹמוֹת, וְהַחַיּוֹת בָּאוֹת לְשָׁם בְּשָׁעַת הָרָעָב, וְרַק כְּשֶׁכָּלָה לַחַיָּה שָׁם בָּא זְמַן הַבִּעוּר. **וְכָל הָאֲרָצוֹת** שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי הֵם **כְּאַחַת** - כְּאֶרֶץ אַחַת לְבִעוּר, **לְזֵיתִים וּלְתְמָרִים,** וְכָל זְמַן שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם שֶׁמְּצוּיִים בּוֹ זֵיתִים אוֹ תְּמָרִים בַּפֶּשָׁה, יָכוֹל לְהַשְׁאִירָם בְּבֵיתוֹ בְּשְׁאָר הַמְּקוֹמוֹת, שֶׁהַחַיּוֹת מִתְרַחֲקוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לַאֲכִילַת פֵּרוֹת אֵלּוּ (תפא"י): **מִשְׁנָה ד אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב 'כָּלָה לַחַיָּה מִן הַשָּׂדֶה':** אוֹכְלִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית **עַל הַמֻּפְקָר** - כָּל זְמַן שֶׁמְּצוּי מֵאוֹתוֹ הַמִּין בִּמְקוֹם הֶפְקֵר, **אֲבָל לֹא עַל הַשָּׁמוּר,** שֶׁאִם נִשְׁאַר מִמִּין זֶה רַק בְּמָקוֹם שָׁמוּר, כְּגוֹן בְּבָתִּים אוֹ בְּגִנּוֹת, כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן הַבִּעוּר. **רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר** לָאֱכֹל **אַף עַל הַשָּׁמוּר. אוֹכְלִין עַל הַטְּפִיחִין** [-כְּלֵי חֶרֶס מְחֻבָּרִים לַכּוֹתֶל, הַמְשַׁמְּשִׁים כְּקִנֵּי צִפֳּרִים], שֶׁכָּל זְמַן שֶׁנּוֹתְרוּ בָּהֶם פֵּרוֹת שֶׁהֵנִּיחוּ שָׁם הַצְּפוֹרִים מֵהֶם לָאֱכֹל מִמִּין זֶה. וְכֵן **עַל הַדּוּפְקָא** [-'דּוּ פְרִי', אִילָן שֶׁמּוֹצִיא פֵּרוֹת פַּעֲמַיִם בְּשָׁנָה], מֻתָּר לָאֱכֹל מִפֵּרוֹת אוֹתוֹ מִין עַד שֶׁיִּכְלוּ פֵּרוֹת הַפַּעַם הַשֵּׁנִיָּה מִן הַשָּׂדֶה. **אֲבָל לֹא** אוֹכְלִים **עַל הַסְּתָוְנִיּוֹת** - עֲנָבִים הַגְּדֵלִים בִּסְתָו, שֶׁל שְׁמִינִית, אִם כְּבָר כָּלוּ הָעֲנָבִים שֶׁגָּדְלוּ בַּשְּׁבִיעִית, לְפִי שֶׁהֵם כִּפֵּרוֹת שָׁנָה אַחֶרֶת, וְאִלּוּ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית כְּבָר כָּלוּ מִן הַשָּׂדֶה. **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר** לִסְמֹךְ עַל הַסְּתָוְנִיּוֹת, **כָּל זְמַן שֶׁבִּכְּרוּ** [-הַתְחִילוּ לְהַבְשִׁיל] **עַד שֶׁלֹּא יִכְלֶה הַקַּיִץ** שֶׁל שְׁבִיעִית, שֶׁאָז נֶחְשָׁבוֹת כִּפֵּרוֹת אוֹתָהּ שָׁנָה, וְיָכוֹל לֶאֱכֹל גַּם מֵהֶעָנָבִים הַקּוֹדְמִים שֶׁכְּבָר כָּלוּ: **מִשְׁנָה ה בְּעוּר בִּירָקוֹת שׁוֹנִים הַפְּבוּשִׁים יַחַד:** הַכּוֹבֵשׁ **שִׁלְשָׁה כְּבָשִׁים** שֶׁל מִינֵי יְרָקוֹת שׁוֹנִים **בְּחָבִית אַחַת** שֶׁל חֹמֶץ אוֹ צִיר, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אוֹכְלִין עַל הָרִאשׁוֹן,** שֶׁמִּשָּׁעָה שְׁכָלָה מִין אֶחָד מֵהַשָּׁדֶה, אֲסוּרָה כָּל הַכְּבִישָׁה, לְפִי שֶׁהַמִּין שֶׁכָּלָה נָתַן בָּהֶם טַעַם, וְהַשְּׁבִיעִית אוֹסֶרֶת בְּנוֹתֵן טַעַם (לעיל פ"ז מ"ז). **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אוֹכְלִים **אַף עַל הָאַחֲרוֹן,** שֶׁכָּל שֶׁלֹּא כָּלוּ כָּל הַמִּינִים מֵהַשָּׁדֶה, מֻתָּר לֶאֱכֹל מִכָּל הַמִּינִים שֶׁבְּחָבִית, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה יב) 'מִן הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ', שֶׁזְּמַן אֲכִילָתְךָ בַּבַּיִת אֵינוֹ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁאָפְשָׁר לֶאֱכֹל מִין זֶה גַּם בַּשָּׂדֶה, וְכֵיוָן שְׁדִין זֶה כְּבָר נִלְמַד מֵהַכָּתוּב 'וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה' וְגוֹ', יֵשׁ לוֹמַר שֶׁבָּא הַכָּתוּב לְלַמְּדֵנוּ בְּיִתּוּר זֶה, שֶׁכָּל שֶׁיֵּשׁ בַּשָּׂדֶה אֲפִלּוּ מִקְצָת מֵהַדָּבָר, הַדָּבָר כֻּלּוֹ אֵינוֹ חַיָּב בִּבְעוּר, וְכֵיוָן שֶׁבִּכְבָשִׁים אֵלּוּ בָּלוּעַ טַעַם שֶׁל מִין שֶׁלֹּא כָּלָה, אֵינָם חַיָּבִים בִּבְעוּר. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** כָּל מִין נִדּוֹן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְכֹל שֶׁכָּלָה מִינוֹ מִן הַשָּׂדֶה יְבַעֵר מִינוֹ מִן הֶחָבִית,** וְאֵין לַחֹשֶׁשׁ לִבְלִיעַת טַעַם מִמִּין אֶחָד לַשֵּׁנִי, כִּי דִּין בִּעוּר נֶאֱמַר רַק עַל מַמָּשׁוּת הַפֵּרִי וְלֹא עַל טַעְמוֹ, שֶׁטַּעַם הֲרֵי הוּא כְּמִבְעָר. **וְהֲלָכָה כִּדְבָרָיו** שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל מִינֵי** הַיָּרָק זְמַנָּם **אֶחָד לִבְעוּר,** בִּזְמַן שֶׁכָּלָה מִין הַיָּרָק הָאַחֲרוֹן מֵהַשָּׂדֶה, וְכָל זְמַן שֶׁעֲדַיִן מָצוּי מִין יָרָק כָּל שֶׁהוּא בַּשָּׂדֶה, אוֹכְלִים מֵחֲמָתוֹ אֶת כָּל הַיְרָקוֹת. **אוֹכְלִין בִּרְגִילָה** [-חֲלַגְלֹגֶת] אַף כְּשֶׁנִּרְאָה שֶׁכָּלָה מִן הַשָּׂדֶה, **עַד שֶׁיִּכְלוּ סְגָרִיּוֹת** - רִגִילָה שֶׁגִּדְלָה תַּחַת הַקַּרְקַע, וּמִתְקַיֶּמֶת זְמַן מְרֻבֶּה, **מִבְקֵעַת בֵּית נְטוֹפָה** שֶׁהוּא מָקוֹם לַח בְּיוֹתֵר, וּמִתְקַיֶּמֶת בּוֹ זְמַן מְרֻבֶּה: **מִשְׁנָה ו זְמַן הַבִּעוּר בִּמִינִים שׁוֹנִים:** הַמְלַקֵּט **עֲשָׂבִים לַחִים,** אוֹכְלָם וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְבַעֲרָם **עַד שֶׁיִּיבַשׁ הַמְּתוֹק** - לַחְלוּחִית הָאָרֶץ הַמְמַתֶּקֶת אֶת הַפֵּרוֹת, שֶׁמֵּאוֹתָהּ שָׁעָה אֵינָם רְאוּיִים לַחַיָּה בַּשָּׂדֶה וּמִתְחַיְּבִים בִּבְעוּר. **וְהַמְגַבֵּב בְּיָבֵשׁ** - וְהָאֹסֶף עֲשָׂבִים יְבֵשִׁים, אוֹכְלָם **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה** - זְמַן הַגֶּשֶׁם הַשֵּׁנִי שֶׁל הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית, שֶׁהוּא כ"ג חֶשְׁוָן (לביאור לשון רביעה, ראה פאה פ"ח מ"א), וּמֵאוֹתוֹ הַזְּמַן שׁוּב אֵינָם רְאוּיִים לַחַיָּה וְחַיָּבִים בִּבְעוּר. **עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי גְּפָנִים** לַחִים מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה **עַד שֶׁיִּשְׁרוּ מֵאֲבִיהֶן** - מֵעַנְפֵּיהֶם, שֶׁמֵּאוֹתָהּ שָׁעָה הֵם נִרְקָבִים וְכָלִים לַחַיָּה מִן הַשָּׂדֶה. **וְהַמְגַבֵּב בְּיָבֵשׁ** - וְהָאֹסֵף עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי גְּפָנִים יְבֵשִׁים, אוֹכְלָם לְלֹא בִּעוּר **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בְּכֻלָּן** - בָּעֲשָׂבִים וּבַעֲלֵי קָנִים וּגְפָנִים, בֵּין יְבֵשִׁים וּבֵין לַחִים, מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה:**

**וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל הַסְּפִיחִין אֲסוּרִים: ב שָׁלֹשׁ אַרְצוֹת לִבְעוּר, יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל. וְשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ אַרְצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת. גָּלִיל הָעֶלְיוֹן, וְגָלִיל הַתַּחְתּוֹן, וְהָעֶמֶק. מִכְּפַר חֲנַנְיָה וּלְמַעְלָן, כֹּל שֶׁאֵינוֹ מְגַדֵּל שִׁקְמִין, גָּלִיל הָעֶלְיוֹן. וּמִכְּפַר חֲנַנְיָה וּלְמַטָּן, כֹּל שֶׁהוּא מְגַדֵּל שִׁקְמִין, גָּלִיל הַתַּחְתּוֹן. וּתְחוּם טְבֶרְיָא, הָעֶמֶק. וּבִיהוּדָה, הָהָר וְהַשְּׁפֵלָה וְהָעֶמֶק. מִבֵּית חוֹרוֹן וְעַד הַיָּם, מִבֵּית חֹרֹן [-בֵּית חוֹרוֹן] עַד הַיָּם, כֻּלָּן מְדִינָה אַחַת לִבְעוּר. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר אַף עַל הַשָּׁמוּר. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר כָּל זְמַן שֶׁבִּכְּרוּ עַד שֶׁלֹּא יִכְלֶה הַקַּיִץ: ד אוֹכְלִין עַל הַמֻּפְקָר, אֲבָל לֹא עַל הַשָּׁמוּר. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר אַף עַל הַסְּתָוְנִיּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר כָּל זְמַן שֶׁבִּכְּרוּ עַד שֶׁלֹּא יִכְלֶה הַקַּיִץ: ה הַכּוֹבֵשׁ שְׁלֹשָׁה כְּבָשִׁים בְּחָבִית אַחַת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אוֹכְלִין עַל הָרִאשׁוֹן. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אַף עַל הָאַחֲרוֹן. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כֹּל שֶׁכָּלָה מִינוֹ מִן הַשָּׂדֶה, יְבַעֵר מִינוֹ מִן הֶחָבִית, וְהֲלָכָה כִּדְבָרָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל יֶרֶק אֶחָד לִבְעוּר. אוֹכְלִין בִּרְגִילָה עַד שֶׁיִּכְלוּ סְגָרִיּוֹת בְּטוֹפָה: ו הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים לַחִים, עַד שֶׁיִּיבַשׁ הַמְּתוֹק. וְהַמְגַבֵּב בְּיָבֵשׁ, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי גְּפָנִים, עַד שֶׁיִּשְׁרוּ מֵאֲבִיהֶן. וְהַמְגַבֵּב בְּיָבֵשׁ, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בְּכֻלָּן עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה: ז כֵּיוֹצֵא בּוֹ, הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ עַד הַגִּשָּׁמִים, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. הַמַּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ עַד הַגִּשָּׁמִים, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. עַד אֵימָתַי עֲנִיִּים נִכְנָסִין לַפְּרִדֵּסוֹת, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. מֵאֵימָתַי נֶהֱנִין וְשׁוֹרְפִין בְּתָבֶן וּבְקַשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. חּ מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית וְהִגִּיעָה שְׁעַת הַבִּעוּר, מְחַלֵּק מָזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

שְׁנַיִם. וְכֵן **הַמַּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ** - שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ, וְאָמַר שֶׁנּוֹדֵר מִמֶּנּוּ **עַד הַגִּשָּׁמִים,** נִמְשָׁךְ הַנֶּדֶר **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. עַד אֵימָתַי עֲנִיִּים נִכְנָסִין לַפַּרְדֵּסוֹת** כְּדֵי לִטֹּל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה בְּשְׁאָר שָׁנִים, וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית כְּדֵי לִטֹּל מִפֵּרוֹת שְׁבִיעִית, **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה,** אֲבָל לְאַחַר מִכָּן לֹא, כִּי דְּרִיסַת הָרֶגֶל מַזִּיקָה לַפֵּרוֹת. **מֵאֵימָתַי נֶהֱנִין** הֲנָאָה שֶׁל כְּלוּי **וְשׁוֹרְפִין בְּתָבֶן וּבְקַשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים לְאִבּוּד מַאֲכַל בְּהֵמָה הַקָּדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, **מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה,** שֶׁמֵּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִתְבַּטֵּל מַה שֶּׁבַּשָּׂדֶה מִמַּאֲכַל בְּהֵמָה, פּוֹסֶקֶת הַקְּדֻשָּׁה גַּם מִמַּה שֶּׁבַּבַּיִת: **מִשְׁנָה ח דִּין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית אַחַר הַבִּעוּר: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית וְהִגִּיעָה שְׁעַת הַבִּעוּר** שֶׁל אוֹתוֹ הַמִּין, **מְחַלֵּק** מִמַּה שֶּׁבְּבֵיתוֹ **מָזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד** מִבְּנֵי בֵּיתוֹ, שִׁכֵּנָיו, קְרוֹבָיו וּמַכָּרָיו, וְאֶת הַמּוֹתָר יוֹצִיא

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק י

המבוארות

מִבֵּיתוֹ וְיַפְקִירֶנּוּ. וְרַק **עֲנִיִּים אוֹכְלִין** פֵּרוֹת אֵלּוּ **לְאַחַר הַבִּעוּר, אֲבָל לֹא עֲשִׁירִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יא) 'וְאָכְלוּ אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ', **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֶחָד עֲנִיִּים וְאֶחָד עֲשִׁירִים אוֹכְלִין אַחַר הַבִּעוּר,** וְהַפְּסוּק נִדְרָשׁ, שֶׁיֹּאכְלוּ גַּם 'אֶבְיֹנֵי' וְגַם 'עַמֶּךָ' שֶׁאֵינָם אֶבְיוֹנִים: **מִשְׁנָה ט יְרֵשָׁה וּמַתָּנָה בִּפְרוֹת שְׁבִיעִית: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית** שֶׁנִּלְקְטוּ בְּהֶתֵּר, **שֶׁנָּפְלוּ לוֹ בִּירֵשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמַתָּנָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** כֵּיוָן שֶׁאֵין אוֹכְלִים פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בְּטוּבָה, כְּלוֹמַר, שֶׁאָסוּר לְהַחֲזִיק טוּבָה לְמִי שֶׁנָּתַן לוֹ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית [כְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי (לעיל פ"ד מ"ב)], לָכֵן **יִנָּתְנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן** - יֹאכְלֵם עִם אֲחֵרִים וְלֹא לְבַדּוֹ, וְכֵיוָן שֶׁמְּחֻיָּב לֶאֱכֹל עִם אֲחֵרִים, אֵינוֹ מַחֲזִיק טוּבָה לַנּוֹתֵן. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** לְשִׁיטָתָךְ שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בְּטוּבָה, **אֵין הַחוֹטֵא נִשְׂכָּר** וְאִם הַמְקַבֵּל יֹאכְלֵם עִם אֲחֵרִים, יַחֲזִיק טוּבָה לַנּוֹתֵן. **אֶלָּא** לְשִׁיטָתְךָ **יִמָּכְרוּ לְאוֹכְלֵיהֶן,** כְּלוֹמַר, עָלָיו לְפָרֵעַ אֶת שׁוִי הַפֵּרוֹת, **וּדְמֵיהֶם יִתְחַלְּקוּ לְכָל אָדָם,** וְרַק בְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ מַחֲזִיק טוּבָה לַנּוֹתֵן. אָמְנָם דַּעַת חֲכָמִים כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל, שֶׁמֻּתָּר לֶאֱכֹל פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בֵּין בְּטוּבָה וּבֵין שֶׁלֹּא בְּטוּבָה. **הִפְרִשַׁת חֻלָּה מֵעִסַּת שְׁבִיעִית:** הָאוֹכֵל בְּמֵזִיד **מֵעִסַּת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, חַיָּב מִיתָה** בִּידֵי שָׁמַיִם, כְּדִין כָּל אוֹכֵל מֵעִסָּה שֶׁלֹּא הֻפְרְשָׁה חַלָּתָהּ. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּאֱמַר בְּשְׁבִיעִית 'לְאָכְלָה' וְיֵשׁ לִדְרֹשׁ 'וְלֹא לִשְׂרֵפָה', מִמֵּילָא תִּפְטַר עִסַּת שְׁבִיעִית מֵחַלָּה, כֵּיוָן שֶׁהִיא עֲלוּלָה לְהִטָּמֵא וְלָבוֹא לִידֵי שְׂרֵפָה, כְּדִין חַלָּה טְמֵאָה. שֶׁכֵּן נֶאֱמַר בְּחַלָּה (במדבר טו כא) 'מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַה' תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם', וּלְדֹרֹתֵיכֶם' מַשְׁמַע אֲפִלּוּ בְּשִׁמְּטָה:

פֶּרֶק י

מִשְׁנָה א הַחוֹבוֹת הַנִּשְׁמָטִים בִּשְׁבִיעִית: **שְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַמִּלְוָה,** וְאֵין בְּיַד הַמַּלְוֶה לְתְבֹּעַ אֶת חוֹבוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ב) 'זֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה, שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ'. בֵּין אִם הִלְוָהוּ **בִּשְׁטָר** שֶׁשִּׁעְבֵּד בּוֹ הַלְוֶה לַמַּלְוֶה אֶת קַרְקָעוֹתָיו לִפְרָעוֹן חוֹבוֹ, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמַלְוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּט (להלן מ"ב), **וּבֵין אִם הִלְוָה שֶׁלֹּא בִּשְׁטָר,** אֶלָּא בְּעַל פֶּה, אוֹ בִּשְׁטָר שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת. **הַקֶּפַּת הַחְנוּת** - חוֹב שֶׁל לוֹקֵחַ שֶׁקָּנָה בְּהַקֶּפָה, הַשְּׁבִיעִית **אֵינָהּ מְשַׁמֶּטֶת** אוֹתוֹ, שֶׁכֵּן אֵין חוֹב זֶה בְּדֶרֶךְ הַלְוָאָה, שֶׁבָּהּ נֶאֱמַר דִּין שְׁמִטַּת כְּסָפִים. **וְאִם עָשָׂאָהּ מִלְוָה** - שֶׁחִשֵּׁב הַמּוֹכֵר עִם הַקּוֹנֶה אֶת סְכוּם הַחוֹב, וּקְבָעוֹ כְּחוֹב שֶׁהַלָּקוֹחַ חַיָּב לוֹ, **הֲרֵי זוֹ מְשַׁמֶּטֶת,** שֶׁמֵּעַתָּה נֶחְשָׁב הַלָּקוֹחַ כְּמִי שֶׁשִּׁלֵּם עַל מְקֹחוֹ, וְחָזַר וְלָוָה מִמֶּנּוּ סְכוּם זֶה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אַף אִם לֹא עָשָׂאוֹ מִלְוָה, אִם קָנָה מִמֶּנּוּ בְּהַקֶּפָה כַּמָּה פְּעָמִים, **הָרִאשׁוֹן הֲרֵאשׁוֹן מְשַׁמֵּט** - בְּכָל הַקֶּפָה נַעֲשֵׂית הַהַקָּפָה שֶׁלְּפָנֶיהָ לְמִלְוָה וְנִסְפֶּת עַל הַהַקָּפָה פַּעַם נוֹסֶפֶת לִפְנֵי שֶׁשִּׁלֵּם עַל הַהַקָּפָה הַקּוֹדֶמֶת, וְלָכֵן הַהַקָּפָה הַקּוֹדֶמֶת נֶחְשֶׁבֶת כְּאִלּוּ שִׁלְּמָה וּלְקָחָהּ שׁוּב בְּהַלְוָאָה. **שִׂכַּר שָׂכִיר** [-פּוֹעֵל] עֲבוּר מְלַאכְתּוֹ, **אֵינוֹ מְשַׁמֵּט** בַּשְּׁבִיעִית. **וְאִם עֲשָׂאוֹ מִלְוָה** - אִם חִשֵּׁב אֶת הַדְּמֵים הַמַּגִּיעִים לַשָּׂכִיר, וּזְקָפָם וּקְבָעָם כְּמִלְוָה, **הֲרֵי זֶה מְשַׁמֵּט. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אִם נִשְׂכַּר **לְכָל מְלָאכָה שֶׁפּוֹסֶקֶת בִּשְׁבִיעִית** - שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתָהּ בִּשְׁבִיעִית, וּמֵיָּד בִּתְחִלָּתָהּ נֶאֱסַר בִּמְלַאכְתּוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נַעֲשָׂה שְׂכָרוֹ מֻאֲלָיו כְּמִלְוָה, וְהַשְּׁבִיעִית **מְשַׁמֶּטֶת** אוֹתוֹ. וְאִם נִשְׂכַּר לִמְלָאכָה **שֶׁאֵינָהּ פּוֹסֶקֶת בִּשְׁבִיעִית, אֵינָהּ מְשַׁמֶּטֶת** אוֹתוֹ: **מִשְׁנָה ב הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה וְחִלְּקָהּ** לְלָקוֹחוֹת בְּהַקָּפָה **בַּיּוֹם** הָרִאשׁוֹן שֶׁל **רֹאשׁ הַשָּׁנָה** הַשְּׁמִינִית, **אִם לְבַסּוֹף הָיָה הַחֹדֶשׁ מְעֻבָּר,** שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ אֶת חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי בְּל' אֱלוּל אֶלָּא רַק לְמָחֳרָת, נִמְצָא שֶׁחֶלְקַת הַפָּרָה לַלָּקוֹחוֹת הָיְתָה בְּל' אֱלוּל שֶׁל שְׁבִיעִית, וְהַחוֹב חָל בַּשְּׁבִיעִית, **וּמְשַׁמֶּטֶת** - וְנִשְׁמָט בְּצֵאתָהּ, שֶׁהַשְּׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת בְּסוֹפָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו א) 'מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה'. [דִּין זֶה שָׁנוּי בְּשִׁיטַת רַבִּי יְהוּדָה לְעֵיל (מ"א) שֶׁאַף הַקֶּפַת הַחֲנוּת מְשַׁמֶּטֶת אִם חָזַר וְהִקִּיפוֹ, וְאַף כָּאן מְדֻבָּר בְּאֹפֶן שֶׁחָזַר וְהִקִּיפָם לְאַחַר שֶׁחִלֵּק לָהֶם אֶת הַבָּשָׂר, וּבְכָךְ נֶעֱשְׂתָה הַקֶּפַת חוֹב הַבָּשָׂר לְמִלְוָה]. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא עִבְּרוּ אֶת אֱלוּל, וְיוֹם הַחֲלֵקָה אָכֵן הָיָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁמִינִית, **אֵינוֹ מְשַׁמֵּט,** כְּכָל חוֹב שֶׁל שְׁמִינִית. **הָאוֹנֵס וְהַמַּפְתֶּה** נַעֲרָה בְּתוּלָה, שֶׁחַיָּב לְאָבִיהָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, **וְהַמּוֹצִיא שֵׁם רָע** עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁזִּנְּתָה וְנִמְצָא שֶׁשִּׁקֵּר, שֶׁחַיָּב לְאָבִיהָ מֵאָה כֶּסֶף, **וְכָל מַעֲשֵׂה בֵית דִּין** - חוֹב מָמוֹן שֶׁכָּתְבוּ בֵּית דִּין פְּסָק הַמְחַיֵּב אֶת הַנִּתְבָּע לְשַׁלְּמוֹ, חוֹבוֹת אֵלּוּ **אֵינָן מְשַׁמְּטִין.** אוֹנֵס, מְפַתֶּה וּמוֹצִיא שֵׁם רָע, לְפִי שֶׁאֵינָם בֵּית דִּין, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נָחְשָׁב כְּגָבוּי, וּכְאִלּוּ כְּבָר הִגִּיעַ הַמָּמוֹן לְיַד הַמַּלְוֶה. **הַמַּלְוֶה** לַחֲבֵרוֹ **עַל הַמַּשְׁכּוֹן** שֶׁמָּסַר לוֹ הַלְוָה, **וְכֵן הַמּוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין** כְּדֵי שֶׁיִּגְבּוּ אוֹתָם עֲבוּרוֹ, **אֵינָן מְשַׁמְּטִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ג) 'וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת אָחִיךָ תַּשְׁמֵט יָדֶךָ', וְדָרְשׁוּ שֶׁרַק חוֹב שֶׁיֵּשׁ 'לְךָ' אֶת [-אֲצָל] אָחִיךָ' מְשַׁמֵּט, וְלֹא כְּשֶׁיֵּשׁ לְאָחִיךָ דָּבָר [-מַשְׁכּוֹן עַל חוֹב זֶה] תַּחַת יָדֶךָ. וְעוֹד הִתְמַעֵט מִפָּסוּק זֶה, מוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין, שֶׁבֵּית דִּין תּוֹבְעִים אוֹתוֹ וְאֵין זֶה 'אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ': **מִשְׁנָה ג דִּין פְּרוֹזְבּוּל:** חוֹב שֶׁנַּעֲשָׂה עָלָיו **פְּרוֹזְבּוּל** [כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר עִנְיָנוֹ בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה], **אֵינוֹ מְשַׁמֵּט.** וְזֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים **שֶׁהִתְקִין** הִלֵּל הַזָּקֵן. שֶׁכְּשֶׁרָאָה **שֶׁנִּמְנְעוּ** הָעָם מִלְּהַלְוֹות זֶה אֶת זֶה, **וְעוֹבְרִין עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה** (דברים טו ט) 'הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיַּעַל לֵאמֹר, קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ, וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל ה' וְהָיָה בְךָ חֵטְא' **וְגוֹ', הִתְקִין הִלֵּל פְּרוֹזְבּוּל** [וּ'פְּרוֹזְבּוּל' הוּא נוֹטָרִיקוֹן שֶׁל 'פְּרוֹז' [-תַּקָּנָה], בּוּלֵי [-עֲשִׁירִים], בּוּטֵי [-עֲנִיִּים'], שֶׁהוּא תַּקָּנָה לַעֲשִׁירִים שֶׁלֹּא יִשְׁמְטוּ חוֹבוֹתֵיהֶם, וְתַקָּנָה לַעֲנִיִּים שֶׁיַּלְוּ לָהֶם וְלֹא תִּנָּעֵל דֶּלֶת הַמַּלְוִים בִּפְנֵיהֶם]: **מִשְׁנָה ד זֶהוּ גּוּפוֹ** [-עִקָּרוֹ] **שֶׁל פְּרוֹזְבּוּל,** כּוֹתְבִים עַל שְׁטָר שֶׁהַמַּלְוֶה אָמַר בִּפְנֵי בֵּית דִּין, **מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הַדַּיָּנִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁכָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי, שֶׁאֶגְבֶּנּוּ כָּל זְמַן שֶׁאֶרְצֶה,** וּבְכָךְ נֶחְשָׁבִים הַחוֹבוֹת מִדְּרַבָּנָן כְּמִסּוּרִים בְּיַד בֵּית דִּין, וְהַמּוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין אֵינָן נִשְׁמָטִים (לעיל מ"ג). **וְהַדַּיָּנִים חוֹתְמִין לְמַטָּה, אוֹ הָעֵדִים,** וְהַדַּיָּן יָכוֹל לִהְיוֹת עֵד אוֹ הָעֵד דַּיָּן, שֶׁכֵּן פְּרוֹזְבּוּל הוּא תַּקָּנַת חֲכָמִים, וּבִדְרַבָּנָן עֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּן. וְהָיָה כֹּחַ בְּיַד הִלֵּל לְתַקֵּן מִדְּרַבָּנָן תַּקָּנָה הַמַּפְקִיעָה אֶת דִּין שְׁמִטַּת כְּסָפִים, כִּי בַּזְּמַן הַזֶּה שְׁמִטַּת כְּסָפִים אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ב) 'זֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט', וְדָרְשׁוּ כָּפֶל הַלָּשׁוֹן 'שְׁמִטָּה שָׁמוֹט' שֶׁכָּנוּנַת הַכָּתוּב לְהַקִּישׁ שְׁתֵּי שְׁמִטּוֹת, קַרְקַע וּכְסָפִים, זוֹ לָזוֹ, לְהוֹרוֹת שֶׁאֵין שְׁמִטַּת כְּסָפִים נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּזְמַן שְׁנוֹהֶגֶת שְׁמִטַּת קַרְקַע. וּשְׁמִטַּת קַרְקַע נוֹהֶגֶת רַק בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג [-כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים עַל אַדְמָתָם], וְלֹא בִּזְמַן הַזֶּה: **מִשְׁנָה ה פְּרוֹזְבּוּל מֻקְדָּם וּמְאֻחָר:** חוֹב שֶׁנַּעֲשָׂה עָלָיו **פְּרוֹזְבּוּל** [כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר עִנְיָנוֹ בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה], **אֵינוֹ מְשַׁמֵּט.** וְזֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים **שֶׁהִתְקִין** הִלֵּל הַזָּקֵן. שֶׁכְּשֶׁרָאָה **שֶׁנִּמְנְעוּ** הָעָם מִלְּהַלְוֹות זֶה אֶת זֶה, **וְעוֹבְרִין עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה** (דברים טו ט) 'הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיַּעַל לֵאמֹר, קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ, וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל ה' וְהָיָה בְךָ חֵטְא' **וְגוֹ', הִתְקִין הִלֵּל פְּרוֹזְבּוּל** [וּ'פְּרוֹזְבּוּל' הוּא נוֹטָרִיקוֹן שֶׁל 'פְּרוֹז' [-תַּקָּנָה], בּוּלֵי [-עֲשִׁירִים], בּוּטֵי [-עֲנִיִּים'], שֶׁהוּא תַּקָּנָה לַעֲשִׁירִים שֶׁלֹּא יִשְׁמְטוּ חוֹבוֹתֵיהֶם, וְתַקָּנָה לַעֲנִיִּים שֶׁיַּלְוּ לָהֶם וְלֹא תִּנָּעֵל דֶּלֶת הַמַּלְוִים בִּפְנֵיהֶם]: **מִשְׁנָה ד זֶהוּ גּוּפוֹ** [-עִקָּרוֹ] **שֶׁל פְּרוֹזְבּוּל,** כּוֹתְבִים עַל שְׁטָר שֶׁהַמַּלְוֶה אָמַר בִּפְנֵי בֵּית דִּין, **מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הַדַּיָּנִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁכָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי, שֶׁאֶגְבֶּנּוּ כָּל זְמַן שֶׁאֶרְצֶה,** וּבְכָךְ נֶחְשָׁבִים הַחוֹבוֹת מִדְּרַבָּנָן כְּמִסּוּרִים בְּיַד בֵּית דִּין, וְהַמּוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין אֵינָן נִשְׁמָטִים (לעיל מ"ג). **וְהַדַּיָּנִים חוֹתְמִין לְמַטָּה, אוֹ הָעֵדִים,** וְהַדַּיָּן יָכוֹל לִהְיוֹת עֵד אוֹ הָעֵד דַּיָּן, שֶׁכֵּן פְּרוֹזְבּוּל הוּא תַּקָּנַת חֲכָמִים, וּבִדְרַבָּנָן עֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּן. וְהָיָה כֹּחַ בְּיַד הִלֵּל לְתַקֵּן מִדְּרַבָּנָן תַּקָּנָה הַמַּפְקִיעָה אֶת דִּין שְׁמִטַּת כְּסָפִים, כִּי בַּזְּמַן הַזֶּה שְׁמִטַּת כְּסָפִים אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ב) 'זֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט', וְדָרְשׁוּ כָּפֶל הַלָּשׁוֹן 'שְׁמִטָּה שָׁמוֹט' שֶׁכָּנוּנַת הַכָּתוּב לְהַקִּישׁ שְׁתֵּי שְׁמִטּוֹת, קַרְקַע וּכְסָפִים, זוֹ לָזוֹ, לְהוֹרוֹת שֶׁאֵין שְׁמִטַּת כְּסָפִים נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁנּוֹהֶגֶת שְׁמִטַּת קַרְקַע. וּשְׁמִטַּת קַרְקַע נוֹהֶגֶת רַק בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג [-כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים עַל אַדְמָתָם], וְלֹא בִּזְמַן הַזֶּה: **מִשְׁנָה ה פְּרוֹזְבּוּל מֻקְדָּם וּמְאֻחָר: פְּרוֹזְבּוּל הַמֻּקְדָּם** - שֶׁנִּכְתַּב בּוֹ תַּאֲרִיךְ מֻקְדָּם מִתַּאֲרִיךְ כְּתִיבָתוֹ, כְּגוֹן שֶׁנִּכְתַּב **בְּסוּלִּים,** מִשּׁוּם שֶׁהַפְּסֵד לַסּוּלִּים, שֶׁעַל יְדֵי הַשְׁטָר יָכוֹל הַמַּלְוֶה לְגַבּוֹת בְּבֵית דִּין אֲפִלּוּ בְּחוֹבוֹ קְרָקָעוֹת שֶׁל הַלְוֶה, אִם מָכָרָם אַחַר הַתַּאֲרִיךְ הַכָּתוּב בַּשְׁטָר, וּכְשֶׁמַּקְדִּים אֶת זְמַן הַשְׁטָר נִמְצָא שֶׁגּוֹרֵם לִגְבִיַּת קַרְקָעוֹת שֶׁלְּפֵי הָאֱמֶת נִקְנוּ עוֹד קֹדֶם כְּתִיבַת הַשְׁטָר. וּמִשּׁוּם כָּךְ קָנְסוּ חֲכָמִים וּפָסְלוּ אֶת הַשְׁטָר לְגַמְרֵי, וְאֵין גּוֹבִים בּוֹ אַף קַרְקָעוֹת שֶׁיָּדוּעַ שֶׁנִּמְכְּרוּ אַחַר הַהַלְוָאָה. **וְהַמְאֻחָר** - שֶׁהַתַּאֲרִיךְ הַכָּתוּב בָּהֶם מְאֻחָר לִזְמַן הַהַלְוָאָה, **כְּשֵׁרִים,** שֶׁכֵּן לֹא יָבוֹא מִכֹּחַ הֶפְסֵד לַלָּקוֹחוֹת, אֶלָּא אַדְרַבָּה, הוּרַע בְּכָךְ כֹּחוֹ שֶׁל הַמַּלְוֶה, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִגְבּוֹת בּוֹ אֶלָּא קַרְקָעוֹת שֶׁמָּכַר הַלְוֶה אַחַר הַזְּמַן, הַמְאֻחָר, הַכָּתוּב בּוֹ. **פְּרוֹזְבּוּל אֶחָד לְכַמָּה הַלְוָאוֹת:** אָדָם **אֶחָד** שֶׁלָּוָה **מֵחֲמִשָּׁה** מַלְוִים, **כּוֹתֵב פְּרוֹזְבּוּל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד** - כָּל מַלְוֶה צָרִיךְ לִכְתֹּב פְּרוֹזְבּוּל בִּפְנֵי עַצְמוֹ. אֲבָל **חֲמִשָּׁה לוֹין** שֶׁלָּווּ **מֵאֶחָד, הַמַּלְוֶה אֵינוֹ כּוֹתֵב אֶלָּא פְּרוֹזְבּוּל אֶחָד לְכֻלָּם,** וְעַל יָדוֹ נַעֲשִׂים כָּל חוֹבוֹתָיו כִּמְסוּרִים לְבֵית דִּין:

מִשְׁנָה ו כְּתִיבַת פְּרוּזְבּוּל עַל הַקַּרְקַע: אֵין כּוֹתְבִין פְּרוּזְבּוּל אֶלָּא עַל הַקַּרְקַע, שֶׁכֵּן הַפְּרוּזְבּוּל מוֹנֵעַ אֶת הַשְּׁמָטַת הַחוֹב בְּכָךְ שֶׁמַּחְשִׁיבוֹ כִּגְבוּי כְּבָר, וְשׁוּב אֵינוֹ נוֹגֵשׁ אֶת רֵעֵהוּ. וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ לַלָּוֶה קַרְקַע, שֶׁיְּכוֹלִים בֵּית דִּין לִגְבוֹתָהּ בַּחוֹב, אָז אֶפְשָׁר לָדוּן אֶת הַחוֹב כִּגְבוּי. **אִם אֵין לוֹ** קַרְקַע, **מְזַכֶּה הוּא** - הַמַּלְוֶה לַלָּוֶה קַרְקַע **בְּתוֹךְ שָׁדֵהוּ,** כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִכְתֹּב פְּרוּזְבּוּל. וְדֵי שֶׁיְּזַכֶּהוּ בְּקַרְקַע **כָּל שֶׁהוּא,** שֶׁאַף עַל יְדֵהּ יָכוֹל לִגְבּוֹת אֶת חוֹבוֹ, עַל יְדֵי שֶׁיִּגְבֶּה אֶת הַקַּרְקַע וְיַחֲזִירֶהָ לַלָּוֶה וְיָשׁוּב וְיִגְבֶּה, וְדֵי בְּכָךְ כְּדֵי לְהַחְשִׁיב אֶת הַחוֹב כְּגָבוּי בְּבֵית דִּין. וְאִם **הָיְתָה לוֹ** - לַלָּוֶה **שָׂדֶה מְמֻשְׁכֶּנֶת בָּעִיר,** בֵּין אִם שָׂדֶה שֶׁלּוֹ שֶׁמְּמֻשְׁכֶּנֶת לַאֲחֵרִים, וּבֵין אִם שָׂדֶה שֶׁל אֲחֵרִים שֶׁמְּמֻשְׁכֶּנֶת לוֹ, **כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבּוּל. רַבִּי חֲצְפִּית אוֹמֵר, כּוֹתְבִין לְאִישׁ עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ** - אִם אֵין לוֹ קַרְקַע, אַךְ לְאִשְׁתּוֹ יֵשׁ קַרְקַע שֶׁל נִכְסֵי מְלוֹג [-נְכָסִים שֶׁגּוּפָם שַׁיָּךְ לָהּ וַאֲכִילַת פֵּרוֹתֵיהֶם לַבַּעַל], כּוֹתֵב הַמַּלְוֶה פְּרוּזְבּוּל עַל סְמַךְ קַרְקַע זוֹ. וְכֵן כּוֹתְבִים פְּרוּזְבּוּל **לִיתוֹמִים** קְטַנִּים **עַל נִכְסֵי אַפּוֹטְרוֹפִּין,** שֶׁהֶעֱמִידוּ בֵּית דִּין שֶׁיְּדָאֲגוּ לְצָרְכֵיהֶם. וְאִם לָוֶה הָאַפּוֹטְרוֹפּוּס מָעוֹת לְצָרְךְ הַיְתוֹמִים, כּוֹתֵב הַמַּלְוֶה פְּרוּזְבּוּל אֲפִלּוּ אִם אֵין לַיְתוֹמִים קַרְקַע, עַל סְמַךְ הַקַּרְקַע שֶׁל הָאַפּוֹטְרוֹפּוּס: **מִשְׁנָה ז דִּין כַּוָּרֵת דְּבוֹרִים:** כַּוָּרֵת דְּבוֹרִים שֶׁמְּנַחַת עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא כְּקַרְקַע** וְנִקְנֵית בְּכֶסֶף, שֶׁטָּר וַחֲזָקָה, כְּקַרְקַע. **וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבּוּל** לַמַּלְוֶה, אִם יֵשׁ לַלָּוֶה כַּוָּרֵת, כְּאִלּוּ הָיָה לוֹ קַרְקַע. **וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה** כְּשֶׁהִיא מֻנַּחַת **בְּמִקְוֶה** הַמְיֻחָד לָהּ, כְּקַרְקַע שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת חַיָּב** בְּמַזִּיד סְקִילָה וּבְשׁוֹגֵג חַטָּאת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִיא כְּקַרְקַע, הֲרֵי הַתּוֹלֵשׁ מִמֶּנָּה, תּוֹלֵשׁ דָּבָר מִמְּקוֹם גִּדּוּלוֹ וְחַיָּב מִשּׁוּם קוֹצֵר. וְכַוָּרֵת כְּקַרְקַע שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א' יד כז) 'וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בְּיַעְרַת הַדְּבָשׁ'. וְדָרַשׁ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מַה יַּעַר הַתּוֹלֵשׁ מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת חַיָּב חַטָּאת, אַף דְּבַשׁ הָרוֹדֶה מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת חַיָּב חַטָּאת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** כַּוָּרֵת **אֵינָהּ כְּקַרְקַע** וְאֵינָהּ נִקְנֵית בְּכֶסֶף וּבְשָׁטָר וּבַחֲזָקָה אֶלָּא בְּקִנְיָנֵי מִטַּלְטְלִין. **וְאֵין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבּוּל, וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּמִקְוֶה** כְּמִטַּלְטְלִין, **וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת, פָּטוּר** מִדְּאוֹרָיְתָא, וְאָסוּרוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן. [וּמַחֲלֹקְתָּם בְּכַוָּרֵת הַמֻּנַּחַת עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע וְאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת בְּטִיט, אֲבָל בִּמְחֻבֶּרֶת לְדִבְרֵי הַכֹּל כְּקַרְקַע. וּבְמֻנַּחַת עַל גַּבֵּי יְתֵדוֹת, לְדִבְרֵי הַכֹּל דִּינָהּ כְּמִטַּלְטְלִין]: **מִשְׁנָה ח הַשְׁמָטָה כְּשֶׁהַלְוֶה רוֹצֶה לְפָרַע חוֹבוֹ:** לָוֶה **הַמַּחֲזִיר חוֹב בִּשְׁבִיעִית** [-בְּסוֹף שְׁבִיעִית] לְאַחַר שֶׁנִּשְׁמַט, **יֹאמַר לוֹ הַמַּלְוֶה, 'מְשֻׁמָּט אָנִי'.** וְאִם **אָמַר לוֹ הַלָּוֶה, אַף עַל פִּי כֵן,** כְּלוֹמַר רְצוֹנִי לָתֵת לְךָ אֶת הַדָּמִים עַל אַף שְׁמִיטַת הַחוֹב, **יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים טו ב) **'וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה',** וְדָרְשׁוּ 'דְּבַר' מִלְּשׁוֹן דִּבּוּר, וְ'זֶה דְּבַר' מְלַמְּדֵנוּ שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר 'מְשֻׁמָּט אָנִי', אַךְ דַּי שֶׁיֹּאמַר כֵּן פַּעַם אַחַת, וְאִם עוֹדֶנּוּ רוֹצֶה לְפָרַע לוֹ, יְקַבֵּל מִיָּדוֹ. [וְאַף מֵאֵת מַלְוֶה לְמַלְוֶה לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר לַלָּוֶה 'מְשֻׁמָּט אָנִי']. **דִּין דּוֹמֶה בְּרוֹצֵחַ בִּשּׁוֹגֵג:** כֵּיוֹצֵא בּוֹ, **רוֹצֵחַ** בִּשּׁוֹגֵג **שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָטוֹ, וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ, יֹאמַר לָהֶם 'רוֹצֵחַ אָנִי'.** וְאִם **אָמְרוּ לוֹ, אַף עַל פִּי כֵן** בְּרְצוֹנֵנוּ לְכַבֶּדְךָ, **יְקַבֵּל מֵהֶם** כָּבוֹד, **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּחַיָּבֵי גָּלוּת (שם יט ד) **'וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ',** וְלָמַדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר שֶׁרוֹצֵחַ הוּא, אַךְ דַּי לוֹמַר כֵּן פַּעַם אַחַת: **מִשְׁנָה ט פְּרִיעַת חוֹב שֶׁנִּשְׁמַט בַּשְּׁבִיעִית:** לָוֶה **הַמַּחֲזִיר חוֹב בִּשְׁבִיעִית** לְאַחַר שֶׁאָמַר לוֹ הַמַּלְוֶה 'מְשֻׁמָּט אָנִי', **רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ,** וְאַף שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְפָרְעוֹ מִן הַדִּין, כֵּיוָן שֶׁחוֹבוֹ נִשְׁמַט, מִכָּל מָקוֹם בְּהַחְזָרָתוֹ הוּא גּוֹרֵם שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהַלְווֹת לַעֲנִיִּים לִפְנֵי שְׁבִיעִית. **דִּין דּוֹמֶה בְּלוֶה מִגֵּר:** וְכֵן **הַלָּוֶה מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בָּנָיו עִמּוֹ** אַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ בְּגוֹיוּתוֹ, וּמֵת הַגֵּר, **לֹא יַחֲזִיר לְבָנָיו** שֶׁאֵינָם יוֹרְשִׁים אֶת חוֹבוֹ, מִשּׁוּם שֶׁגֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר הֲרֵי הוּא כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד, וְאֵין בָּנָיו שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ בְּגוֹיוּתוֹ מִתְיַחֲסִים אַחֲרָיו, וְהַחוֹב נִפְקַע. **וְאִם הֶחֱזִיר** אֶת הַחוֹב לְבָנָיו אַף שֶׁאֵינוֹ חַיָּב, **רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ,** כֵּיוָן שָׁמַע הַתּוֹרָה גּוֹי יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו, וְיֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁאִם לֹא יַחֲזִירוּ לָהֶם אֶת הַחוֹב, יַחְזִרוּ לְסוֹרָם, בְּאָמְרָם, אִלּוּ לֹא הָיִינוּ, אָנוּ וְאָבִינוּ, מִתְגַּיְּרִים, הָיִינוּ יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ, וְהִפְסַדְנוּ בְּגֵרוּתֵנוּ. [אֲבָל אִם נוֹלְדוּ בִּקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנּוֹלְדוּ אַחַר שֶׁהִתְגַּיְּרָה

וְ אֵין כּוֹתְבִין פְּרוּזְבּוּל אֶלָּא עַל הַקַּרְקַע. אִם אֵין לוֹ, מְזַכֶּה הוּא בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ כָּל שֶׁהוּא. הָיְתָה לוֹ שָׂדֶה מְמֻשְׁכֶּנֶת בָּעִיר, כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבּוּל. רַבִּי חֲצְפִּית אוֹמֵר, כּוֹתְבִין לְאִישׁ עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלִיתוֹמִים עַל נִכְסֵי אַפּוֹטְרוֹפִּין: ז כַּוָּרֵת דְּבוֹרִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא כְּקַרְקַע, וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבּוּל, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּמִקְוֶה, וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת חַיָּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָהּ כְּקַרְקַע, וְאֵין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבּוּל, וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּמִקְוֶה, וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת חַיָּב חַטָּאת: ח הַמַּחֲזִיר חוֹב בִּשְׁבִיעִית, יֹאמַר לוֹ, אַף עַל פִּי כֵן, יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ב) **'וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה'. ט הַמַּחֲזִיר חוֹב בִּשְׁבִיעִית, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. הַלּוֶה מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ בָּנָיו עִמּוֹ, לֹא יַחֲזִיר לְבָנָיו. וְאִם הֶחֱזִיר, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. כָּל הַמְּטַלְטְלִין נִקְנִין בִּמְשִׁיכָה. וְכָל הַמְּקֻיָּם אֶת דִּבְרוֹ, רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ:**

סְלִיק מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת

פרק א חֲמִשָּׁה לֹא יִתְרְמוּ, וְאִם תָּרְמוּ, אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה. הַחֵרֵשׁ, וְהַשּׁוֹטֶה, וְהַקָּטָן, וְהַתּוֹרֵם אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. נָכְרִי שֶׁתָּרַם אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה: ב חֵרֵשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, לֹא יִתְרֹם. וְאִם תָּרַם, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. חֵרֵשׁ שֶׁדִּבְּרוּ בּוֹ חֲכָמִים בְּכָל מָקוֹם, שֶׁאֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר: ג קָטָן שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

אִמָּם, אַף אִם הִתְעַבְּרָה מֵהֶם בְּגוֹיוּתָהּ, לֹא יַחֲזִיר לָהֶם אֶת חוֹבָם, כִּי מֵעוֹלָם לֹא הָיוּ רְאוּיִים לָרֶשֶׁת אֶת אֲבִיהֶם הַגּוֹי, וְאֵין מָקוֹם לַחֶשְׁשׁ הָאָמוּר]. **דִּין דּוֹמֶה בְּקִנְיָן מְטַלְטְלִין:** כָּל **הַמְּטַלְטְלִין נִקְנִין בִּמְשִׁיכָה,** וְאִם לֹא מָשָׁכָם, אַף שֶׁנָּתַן אֶת דְּמֵיהֶם, לֹא קָנָאם. וּמִכָּל מָקוֹם, **כָּל הַמְקֻיָּם אֶת דְּבָרוֹ** וְאֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ מֵהַמִּקָּח אַף לְלֹא מְשִׁיכָה וּלְלֹא נְתִינַת דָּמִים, **רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ** [וְאִם נָתַן דָּמִים וְלֹא מָשַׁךְ, וְחָזַר בּוֹ, עָלָיו נֶאֱמַר 'מִי שֶׁפָּרַע מִדּוֹר הַמַּבּוּל הוּא יִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ' (תוי"ט)]:

סְלִיק מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת

פֶּרֶק א הָרְאוּיִים לְהַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, אֹפֶן הַהַפְרָשָׁה, וּדְבָרִים שֶׁאֵין לְהַפְרִישׁ מֵהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת עַל טָבֶל אַחֵר:

מִשְׁנָה א חֲמִשָּׁה שֶׁאֵינָם תּוֹרְמִים אַף בְּדִיעֲבַד: **חֲמִשָּׁה** מִינֵי אֲנָשִׁים **לֹא יִתְרְמוּ, וְאִם תָּרְמוּ, אַף בְּדִיעֲבַד אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה,** וְהַפֵּרוֹת עוֹדָם טָבֶל. וְאֵלּוּ הֵם: א. **הַחֵרֵשׁ,** שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ. ב. **וְהַשּׁוֹטֶה** - אָדָם שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת, כְּגוֹן הַמְאַבֵּד אֶת מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ. ג. **וְהַקָּטָן** שֶׁאֵינוֹ בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד אוֹ שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת [וְלַהֲלָן (מ"ג) יוּבְאוּ דַּעוֹת הַחוֹלְקוֹת בְּדִינוֹ שֶׁל קָטָן, אַךְ הַתְּנָא בְּמִשְׁנָתֵנוּ נָקַט מִנְיָן 'חֲמִשָּׁה' לְמַעֵט שֶׁכָּל קָטָן אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה]. ד. **וְהַתּוֹרֵם אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ** - הַמַּפְרִישׁ תְּרוּמָה מִפֵּרוֹת שֶׁלֹּא הַבְּעָלִים, אֲבָל אִם שְׁלָחוֹ הַבְּעָלִים לִתְרֹם, הַפְרָשָׁתוֹ חָלָה. אַרְבַּעַת אֵלּוּ הִתְמַעֲטוּ מֵהָאֲמוּר בִּתְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן (שמות כה ב-ג) 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי, וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת'. וְדָרְשׁוּ: 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' - לְמַעֵט נָכְרִי, 'אִישׁ' - לְמַעֵט קָטָן, 'יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ', לְמַעֵט חֵרֵשׁ וְשׁוֹטֶה שֶׁאֵינָם בְּנֵי דַּעַת לִנְדֹּב, 'אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם' - לְמַעֵט תּוֹרֵם אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וְנִלְמָדַת תְּרוּמַת גֹּרֶן מִפְּסוּק זֶה, כִּי אַף הִיא קְרוּיָה תְּרוּמָה (רמב"ם). **ה. נָכְרִי שֶׁתָּרַם אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל** - שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה מִפֵּרוֹת יִשְׂרָאֵל, **אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת** בַּעַל הַבַּיִת שֶׁעָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ לִתְרֹם עֲבוּרוֹ, **אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** לְפִי שֶׁאֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי. שֶׁמִּקּוֹר דִּין שְׁלִיחוּת הוּא מֵהָאֲמָר בִּתְרוּמָה (במדבר יח כח) 'כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם תְּרוּמַת ה", 'גַּם' לְרַבּוֹת שְׁלוּחֲכֶם, וְדָרְשׁוּ אֶת סְמִיכוּת הַתֵּבוֹת 'גַּם אַתֶּם' - מָה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית, אַף שְׁלוּחֲכֶם בְּנֵי בְּרִית: **מִשְׁנָה ב תְּרוּמַת חֵרֵשׁ:** חֵרֵשׁ **הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ,** שֶׁהִתְחֵרֵשׁ לְאַחַר שֶׁלָּמַד לְדַבֵּר, **לֹא יִתְרֹם** לְכַתְּחִלָּה, לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ אֶת הַבְּרָכָה עַל הַפְרָשַׁת תְּרוּמָה. **וְאִם תָּרַם,** בְּדִיעֲבַד **תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** שֶׁאֵין הַבְּרָכָה מְעַכֶּבֶת אֶת הַהַפְרָשָׁה. **חֵרֵשׁ שֶׁדִּבְּרוּ בּוֹ חֲכָמִים בְּכָל מָקוֹם** שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת, וְעָלָיו נֶאֱמַר לְעֵיל (מ"א) שֶׁאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, הוּא **חֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר,** שֶׁנּוֹלַד חֵרֵשׁ, וּמִמֵּילָא אֵינוֹ מְדַבֵּר, כִּי לֹא שָׁמַע מֵעוֹלָם מַהוּ דִּבּוּר: **מִשְׁנָה ג תְּרוּמַת קָטָן:** קָטָן **שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** וְחוֹלֵק עַל הַמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א) שֶׁקָּטָן אֵינוֹ תּוֹרֵם אַף בְּדִיעֲבַד, וּלְדַעְתּוֹ חָלָה הַתְּרוּמָה אַף אִם לֹא הִגִּיעַ לְ'עוֹנַת

יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ב) **'וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה',** וְדָרְשׁוּ 'דְּבַר' מִלְּשׁוֹן דִּבּוּר, וְ'זֶה דְּבַר' מְלַמְּדֵנוּ שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר 'מְשֻׁמָּט אָנִי', אַךְ דַּי שֶׁיֹּאמַר כֵּן פַּעַם אַחַת, וְאִם עוֹדֶנּוּ רוֹצֶה לִפָּרַע לוֹ, יְקַבֵּל מִיָּדוֹ. [וְאַף מֵאֵת מַלְוֶה לְמַלְוֶה לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר לַלָּוֶה 'מְשֻׁמָּט אָנִי']. **דִּין דּוֹמֶה בְּרוֹצֵחַ בִּשּׁוֹגֵג:** כֵּיוֹצֵא בּוֹ, **רוֹצֵחַ** בִּשּׁוֹגֵג **שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָטוֹ, וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ, יֹאמַר לָהֶם 'רוֹצֵחַ אָנִי'.** וְאִם **אָמְרוּ לוֹ, אַף עַל פִּי כֵן** בְּרְצוֹנֵנוּ לְכַבֶּדְךָ, **יְקַבֵּל מֵהֶם** כָּבוֹד, **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּחַיָּבֵי גָּלוּת (שם יט ד) **'וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ',** וְלָמַדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר שֶׁרוֹצֵחַ הוּא, אַךְ דַּי לוֹמַר כֵּן פַּעַם אַחַת: **מִשְׁנָה ט פְּרִיעַת חוֹב שֶׁנִּשְׁמַט בַּשְּׁבִיעִית:** לָוֶה **הַמַּחֲזִיר חוֹב בִּשְׁבִיעִית** לְאַחַר שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ הַמַּלְוֶה 'מְשֻׁמָּט אָנִי', **רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ,** וְאַף שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְפָרְעוֹ מִן הַדִּין, כֵּיוָן שֶׁחוֹבוֹ נִשְׁמַט, מִכָּל מָקוֹם בְּהַחְזָרָתוֹ הוּא גּוֹרֵם שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהַלְווֹת לַעֲנִיִּים לִפְנֵי שְׁבִיעִית. **דִּין דּוֹמֶה בְּלוֶה מִגֵּר:** וְכֵן **הַלָּוֶה מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ בָּנָיו עִמּוֹ** אַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ בְּגוֹיוּתוֹ, וּמֵת הַגֵּר, **לֹא יַחֲזִיר לְבָנָיו** שֶׁאֵינָם יוֹרְשִׁים אֶת חוֹבוֹ, מִשּׁוּם שֶׁגֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר הֲרֵי הוּא כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד, וְאֵין בָּנָיו שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ בְּגוֹיוּתוֹ מִתְיַחֲסִים אַחֲרָיו, וְהַחוֹב נִפְקַע. **וְאִם הֶחֱזִיר** אֶת הַחוֹב לְבָנָיו אַף שֶׁאֵינוֹ חַיָּב, **רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ,** כֵּיוָן שָׁמַע הַתּוֹרָה גּוֹי יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו, וְיֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁאִם לֹא יַחֲזִירוּ לָהֶם אֶת הַחוֹב, יַחְזִרוּ לְסוֹרָם, בְּאָמְרָם, אִלּוּ לֹא הָיִינוּ, אָנוּ וְאָבִינוּ, מִתְגַּיְּרִים, הָיִינוּ יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ, וְהִפְסַדְנוּ בְּגֵרוּתֵנוּ. [אֲבָל אִם נוֹלְדוּ בִּקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנּוֹלְדוּ אַחַר שֶׁהִתְגַּיְּרָה

משניות

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק א

המבוארות

נְדָרִים' [-שָׁנָה קוֹדֶם גְּדֻלּוּתוֹ, בְּזָכָר שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וּבִנְקֵבָה אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, שֶׁמְּאוֹתוֹ זְמַן אִם יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִנְדֹּר, וְיוֹדֵעַ לְשֵׁם מִי הוּא נוֹדֵר, חָלִים נְדָרָיו, כְּפִי שֶׁנִּלְמַד מֵהַפָּסוּק (במדבר ו ב) 'אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר']. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם** הִפְרִישׁ הַקָּטָן תְּרוּמָה **עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת נְדָרִים, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.** וְאָמְנָם אִם הִפְרִישׁ תְּרוּמָה **מִשֶּׁבָּא** [-לְאַחַר שֶׁבָּא] **לְעוֹנַת נְדָרִים, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** שֶׁדִּין תְּרוּמָה כְּדִין נֶדֶר, וּמִשֶּׁעָה שֶׁחָלִים נְדָרָיו חָלָה גַּם תְּרוּמָתוֹ:

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת נְדָרִים, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וּמִשֶּׁבָּא לְעוֹנַת נְדָרִים, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

משנה ד **הַפְרָשַׁת תְּרוּמָה מִפֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם:** **אֵין תּוֹרְמִין מִזֵּיתִים עַל הַשֶּׁמֶן,** שֶׁכֵּן לֹא נִגְמְרָה עֲדַיִן מְלֶאכֶת הַזֵּיתִים הָעוֹמְדִים לִסְחִיטָה, וְצָרִיךְ שֶׁתִּגָּמֵר מְלֶאכֶת הַתְּרוּמָה וְהַגֶּרֶן (להלן מ"ו). **וְכֵן לֹא** מַפְרִישִׁים תְּרוּמָה מֵעֲנָבִים הָעוֹמְדִים לִדְרִיכָה וְלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם **עַל הַיַּיִן** שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. **וְאִם תָּרְמוּ** מֵהַזֵּיתִים עַל הַיַּיִן, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אַף שֶׁלֹּא חָלָה תְּרוּמָה עַל הַזֵּיתִים וְהָעֲנָבִים, מִכָּל מָקוֹם תְּרוּמַת עַצְמָן בָּהֶם - חָל שֵׁם תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר הַפּוֹטֵר אֶת הַזֵּיתִים וְהָעֲנָבִים עַצְמָם, שֶׁהֲרֵי בְּהַפְרָשָׁתָם הִתְכַּוְּנוּ כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר הַסּוֹבֵר שֶׁמַּעֲשֵׂר עַצְמָם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה,** שֶׁכֵּן הִתְכַּוְּנוּ לִתְרֹם גַּם עַל הַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן, וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמָה מַחֲשַׁבְתּוֹ, לֹא חָלָה תְּרוּמָתוֹ כְּלָל:

משנה ה **דְּבָרִים שֶׁאֵין לְהַפְרִישׁ מֵהֶם עַל טֶבֶל אַחֵר:** **אֵין תּוֹרְמִין מִן הַלָּקֵט** [-שֶׁנִּשַּׁר בִּשְׁעַת הַקְּצִירָה], **וּמִן הַשִּׁכְחָה** [-תְּבוּאָה אוֹ עֳמָרִים שֶׁשְּׁכָחָם בִּשְׁעַת הַקָּצִיר], **וּמִן הַפֵּאָה** [-שֶׁמִּנִּיחַ חֵלֶק מֵהַתְּבוּאָה שֶׁאֵינוֹ קוֹצֵר] שֶׁהֵם מַתָּנוֹת עֲנִיִּים וְאֵינָם שֶׁלּוֹ. וְאַף אִם עָנִי הוּא וְזָכָה בָּהֶם, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ מֵהֶם **וּמִן הַהֶפְקֵר,** שֶׁהֵם פְּטוּרִים מֵהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כט) 'וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים, שֶׁדָּוְקָא פֵּרוֹת שֶׁאֵין לַלֵּוִי חֵלֶק בָּהֶם עִמְּךָ חַיָּבִים בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, יָצְאוּ הֶפְקֵר וּמַתָּנוֹת עֲנִיִּים, שֶׁיֵּשׁ לַלֵּוִי חֵלֶק בּוֹ, אִם עָנִי הוּא אוֹ שֶׁזָּכָה בְּהֶפְקֵר, שֶׁהֵם פְּטוּרִים, וַהֲרֵי הוּא מַפְרִישׁ מֵהַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב. **וְלֹא** תּוֹרְמִים **מִמְּעֻשָּׂר רִאשׁוֹן שֶׁכְּבָר נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ, עַל טֶבֶל אַחֵר. שֶׁאִם לֹא הִפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כד) 'כִּי אֶת מַעְשַׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַה' תְּרוּמָה', וְדָרְשׁוּ שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת הַמַּעֲשֵׂר, תְּרוּמָה עַל טֶבֶל אַחֵר. אַךְ מִכָּל מָקוֹם לְאַחַר שֶׁנִּטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר אֵין תּוֹרְמִים מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כט) 'אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ', וּמִכָּאן שֶׁרַק בִּזְמַן שֶׁקִּדְּשׁוֹ [תְּרוּמָתוֹ] בְּתוֹכוֹ תָּרִימוּ מִמֶּנּוּ. [וְדִין הַמִּשְׁנָה הוּא כְּשֶׁהִפְרִישׁ הַבָּעָלִים מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן בְּשִׁבֻּלִים, עוֹד לִפְנֵי שֶׁהִתְחִיבָה הַתְּבוּאָה בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁתְּבוּאָה זוֹ פְּטוּרָה מִתְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וְאַף עַל פִּי כֵן יָכוֹל לְהַפְרִישׁ מֵהֶם עַל טֶבֶל אַחֵר]. **וְלֹא** תּוֹרְמִים **מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ** אַף לְאַחַר **שֶׁנִּפְדּוּ,** לְפִי שֶׁבִּגְמַר מְלַאכְתָּם - בִּשְׁעַת מַרוּחָם בַּכְּרִי - הָיוּ מָמוֹן גָּבוֹהַּ הַפָּטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת [וּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר הַסּוֹבֵר שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ, אַךְ לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה מָמוֹן בְּעָלִים הוּא]. **וְלֹא** תּוֹרְמִים **מִן הַחִיּוּב** - פֵּרוֹת הַחַיָּבִים בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת **עַל הַפָּטוּר** - עַל פֵּרוֹת הַפְּטוּרִים מֵהֶם, כְּגוֹן פֵּרוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לִשְׁלִישׁ גִּדּוּל. **וְלֹא מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב. וְלֹא מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמְחֻבָּר** - מִפֵּרוֹת תְּלוּשִׁים עַל מְחֻבָּרִים, **וְלֹא מִן הַמְחֻבָּר עַל הַתְּלוּשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כו) 'וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה'', וְדָרְשׁוּ, שֶׁאֵין תּוֹרְמִים אֶלָּא פֵּרוֹת תְּלוּשִׁים שֶׁאָפְשָׁר לַהֲרִימָם, וּמִתֻּבַת 'מִמֶּנּוּ' מַשְׁמַע שֶׁגַּם הַתְּבוּאָה שֶׁעָלֶיהָ בָּא לְהַפְרִישׁ צְרִיכָה לִהְיוֹת תְּלוּשָׁה. **וְלֹא** תּוֹרְמִים **מִן הֶחָדָשׁ** - מִפֵּרוֹת שָׁנָה זוֹ **עַל הַיָּשָׁן** - עַל פֵּרוֹת שָׁנָה קוֹדֶמֶת, **וְלֹא מִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כב) 'עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה', וְדָרְשׁוּ, שֶׁתְּבוּאַת כָּל שָׁנָה מִתְעַשֶּׂרֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ. [וְשָׂדֶה שֶׁעוֹשָׂה תְּבוּאָה פַּעֲמַיִם בְּשָׁנָה, מְעַשְּׂרִים מִזֶּה עַל זֶה]. **וְלֹא** תּוֹרְמִים **מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ** וְאַף בִּמְקוֹמוֹת שֶׁחִיְּבוּם בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת מִדְּרַבָּנָן (תוי"ט), **וְלֹא מִפֵּרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ל) 'וְכָל מַעְשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ', וְלָמְדוּ דִּין תְּרוּמָה מִדִּין מַעֲשֵׂר.

וְאִם תָּרְמוּ מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת חוּץ לָאָרֶץ אוֹ לְהֶפֶךְ, **אֵין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה:**

משנה ו **חֲמִשָּׁה שֶׁלֹּא יִתְרְמוּ לְכַתְּחִלָּה:** **חֲמִשָּׁה** מִינֵי אֲנָשִׁים **לֹא יִתְרְמוּ** לְכַתְּחִלָּה, **וְאִם תָּרְמוּ,** בְּדִיעֲבַד **תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה.** וְאֵלּוּ הֵם: א. **הָאִלֵּם,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ עַל הַהַפְרָשָׁה. ב. **וְהַשִּׁכּוֹר,** אִם הוּא שִׁכּוֹר כָּל כָּךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ מֵחֲמַת שִׁכְרוּתוֹ. לְפִי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ צְלוּלָה לִבְחֹר אֶת הַחֵלֶק הַמְשֻׁבָּח, כְּפִי הַדִּין הַנִּלְמָד מֵהַפָּסוּק (ויקרא יח כט) 'מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ וְגוֹ' מִכָּל חֶלְבּוֹ אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ'. שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמִים, שֶׁצָּרִיךְ לִתְרֹם מִן הַמֻּשְׁבָּח וְהַיָּפֶה. ג. **וְהָעָרֵם,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ עַל הַהַפְרָשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג טו) 'וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר', וְדָרְשׁוּ, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה מְדַבֵּר דִּבּוּר שֶׁל קְדֻשָּׁה לֹא תֵּרָאֶה בְּךָ הָעֲרָוָה. ד. **וְהַסּוּמָא,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִבְרֹר אֶת הַחֵלֶק הַמְשֻׁבָּח. ה. **וּבַעַל קֶרִי,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ, כְּתַקָּנַת עֶזְרָא שֶׁבַּעַל קֶרִי אָסוּר בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה עַד שֶׁיִּטְבֹּל. כָּל אֵלּוּ **לֹא יִתְרְמוּ, וְאִם תָּרְמוּ** בְּדִיעֲבַד **תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה,** שֶׁאֵין הַבְּרָכָה מְעַכֶּבֶת אֶת הַהַפְרָשָׁה, וְכֵן דִּין 'מִכָּל חֶלְבּוֹ' אֵינוֹ אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה:

משנה ז **אַף קְבִיעַת שִׁעוּר הַתְּרוּמָה:** **אֵין תּוֹרְמִין, לֹא בְּמִדָּה** - לְפִי נֶפַח הַפֵּרוֹת, **וְלֹא בְּמִשְׁקָל, וְלֹא בְּמִנְיָן,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כז) 'וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם', וּמִלְּשׁוֹן 'נֶחְשַׁב' דָּרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה גְּדוֹלָה נַעֲשֵׂית בְּמַחֲשָׁבָה עַל פִּי אָמֶד. וְאַף שֶׁפָּסוּק זֶה נֶאֱמַר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר [שֶׁהֲרֵי שִׁעוּרָהּ מְדֻיָּק 'מֵעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר', וְאֵין לְהַפְרִישָׁהּ מֵאָמֶד], תְּנֵהוּ עִנְיָן לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה. **אֲבָל תּוֹרֵם הוּא** בְּאָמֶד **אֶת הַטָּבֶל הַמְּדוּד, וְאֶת הַשָּׁקוּל, וְאֶת הַמְּנוּי,** שֶׁכֵּן דִּין הַהַפְרָשָׁה בָּאָמֶד הוּא בַּתְּרוּמָה עַצְמָהּ, אַךְ אֶת הַתְּבוּאָה אָפְשָׁר לִמְדֹּד, לִשְׁקֹל אוֹ לִמְנוֹת. **אֵין תּוֹרְמִין** עַל יְדֵי הַנָּחַת הַתְּרוּמָה **בְּסַל וּבְקֻפָּה שֶׁהֵם שֶׁל מִדָּה** - שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהֵם מַחֲזִיקִים מִדָּה מְסֻיֶּמֶת, לְפִי שֶׁנִּרְאֶה כְּתוֹרֵם בְּמִדָּה. **אֲבָל תּוֹרֵם הוּא בָּהֶן** - בְּסַל וּבְקֻפָּה, כְּשֶׁמִּמִּלְאָן **חֶצְיָן וּשְׁלִישָׁן,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָם מְלֵאִים אֵין הַדָּבָר נִרְאֶה כְּמִדִּידָה. אוּלָם **לֹא יִתְרֹם בִּסְאָה** - כְּלִי הַמְיֻחָד לְמִדִּידַת סְאָה, אַף כְּשֶׁמְּמַלֵּא רַק **חֶצְיָהּ,** לְפִי שֶׁלִּפְעָמִים יֵשׁ בְּחֶצְיָהּ סִימָן שֶׁל **מִדָּה,** וּמְמַיְּלֵא אַף בְּמִלֹּאָה חֶצְיָהּ נִרְאֶה כְּתוֹרֵם בְּמִדָּה. וּלְכָךְ אָסְרוּ לְהַפְרִישׁ גַּם בִּסְאָה שֶׁאֵינָהּ מְסֻיֶּמֶת, שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר לִתְרֹם בְּמִדָּה:

משנה ח **הַפְרָשָׁה בְּעִנְיַן שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ:** **אֵין תּוֹרְמִין מִשֶּׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁין** תּוֹרְמִים מִיַּיִן **עַל עֲנָבִים הַנִּדְרָכוֹת** בַּגַּת. **וְאִם תָּרַם,** בְּדִיעֲבַד **תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם** שׁוּב מִדְּרַבָּנָן. [וְאַף שֶׁלְּעִיל (שם) דַּעַת בֵּית הִלֵּל שֶׁאִם תָּרַם מִזֵּיתִים עַל שֶׁמֶן, אַף בְּדִיעֲבַד אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֵין זֶה אֶלָּא מִשּׁוּם הֶכְפֵּסַד הַכֹּהֲנִים כַּמְבֹאָר שָׁם, מַה שֶּׁאֵינוֹ שַׁיָּךְ כְּשֶׁתּוֹרֵם שֶׁמֶן]. וְאַף שֶׁחִיְּבוּהוּ מִדְּרַבָּנָן לַחֲזֹר וּלְהַפְרִישׁ, מִכָּל מָקוֹם **הָרִאשׁוֹנָה** שֶׁהֵיא תְּרוּמָה מִדְּאוֹרַיְתָא, **מִדַּמַּעַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ** אִם נָפְלָה לְחֻלִּין וְאֵין בָּהֶם מֵאָה חֻלָּקִים כְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה, הַתַּעֲרֹבֶת נֶאֱסֶרֶת לְזָרִים. **וְחַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ,** אִם זָר אֲכָלָהּ בְּשׁוֹגֵג, מְשֻׁלָּם לַכֹּהֵן פֵּרוֹת אֲחֵרִים תְּמוּרָתָהּ וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶם חֹמֶשׁ מִשִּׁעוּר הַתְּרוּמָה שֶׁאָכַל, כְּדִין זָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה. **אֲבָל לֹא** הַתְּרוּמָה **הַשְּׁנִיָּה** - שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִתַּקָּנַת חֲכָמִים, וְאֵינָהּ מְדַמַּעַת בִּנְפִילָתָהּ לְחֻלִּין, וְאֵין חַיָּבִים חֹמֶשׁ עַל אֲכִילָתָהּ:

משנה ט **וְתוֹרְמִין** לְכַתְּחִלָּה מִשֶּׁמֶן **עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁין** בְּיַיִן אוֹ בְּחֹמֶץ וְעוֹמְדִים לַאֲכִילָה, לְפִי שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. וְכֵן מִיַּיִן **עַל עֲנָבִים** הָעוֹמְדִים **לַעֲשׂוֹתָם צִמּוּקִים,** שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. וְאִפְּךָ הַתְּרוּמָה, שֶׁמְּשַׁעֵר כַּמָּה שָׁמֶן וְיַיִן רָאוּי לָצֵאת מֵהַזֵּיתִים וְהָעֲנָבִים, וּמַפְרִישׁ כְּנֶגְדָּם. **הֲרֵי שֶׁתָּרַם שָׁמֶן עַל זֵיתִים** הָעוֹמְדִים **לַאֲכִילָה, וְזֵיתִים עַל זֵיתִים** הָעוֹמְדִים **לַאֲכִילָה, וְיַיִן עַל עֲנָבִים** הָעוֹמְדִים **לַאֲכִילָה, וַעֲנָבִים עַל עֲנָבִים** הָעוֹמְדִים **לַאֲכִילָה,** וְנִמְצָא שֶׁתָּרַם מִפֵּרוֹת גְּמוּרִים עַל פֵּרוֹת גְּמוּרִים, וְאַחַר כָּךְ **נִמְלַךְ** עַל פֵּרוֹת הַחֻלִּין שֶׁתָּרַם עֲלֵיהֶם, וְהֶחְלִיט **לְדָרְכָן** וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶם שָׁמֶן אוֹ יַיִן, וְעַל יְדֵי כָךְ נַעֲשׂוּ פֵּרוֹת שֶׁאֵינָם גְּמוּרִים, **אֵינוֹ צָרִיךְ** לַחֲזֹר **וְלִתְרֹם** עֲלֵיהֶם, כֵּיוָן שֶׁבְּעֵת הַהַפְרָשָׁה הִפְרִישׁ מֵהַגָּמוּר עַל הַגָּמוּר:

מִשְׁנָה י אֵין תּוֹרְמִין מִדָּבָר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, כְּגוֹן תְּבוּאָה שֶׁנִּתְמָרְחָה בִּכְרִי, עַל דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, כְּגוֹן תְּבוּאָה שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְמָרְחָה. וְלֹא מִדָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, עַל דָּבָר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. וְלֹא מִדָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, עַל דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כז) 'וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן הַגֹּרֶן', שֶׁהַתְּרוּמָה [-הַדָּגָן] וְהַטֶּבֶל שֶׁמְּמָנוּ מַפְרִישִׁה [-הַגֹּרֶן], יִהְיוּ שְׁנֵיהֶם מִדָּבָר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ כְּגֹרֶן שֶׁהוּא כְּרִי. **וְאִם תָּרְמוּ בָּאֳפָנִים** אֵלּוּ, בְּדִיעֲבַד **תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה.** וְדִין זֶה הוּא בְּכָל גְּדוּלֵי קַרְקַע מִלְבַד זֵיתִים וַעֲנָבִים, שֶׁאִם תּוֹרֵם מֵאוֹתָם שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, עַל יַיִן וְשֶׁמֶן, הֲרֵי הוּא גּוֹרֵם לְהֶפְסֵד כֹּהֲנִים, וְאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ד). [וּמַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ח) שֶׁאִם תָּרַם מִדָּבָר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ עַל דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, תְּרוּמָה וְיִתְחַזֵּר וְיִתְרֹם, מְדֻבָּר בְּאֹפֶן שֶׁנִּאְבְּדָה הַתְּרוּמָה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים מֵחֲמַת שֶׁנֶּהֱנָה שֶׁלֹּא כַּדִּין, שֶׁיִּתְרֹם שֵׁנִית כְּדֵי שֶׁיִּצְטָרֵךְ הַכֹּהֵן לְהִטָּהֵר לַאֲכִילַת הַתְּרוּמָה הַשְּׁנִיָּה, וְלֹא תִּתְבַּטֵּל תּוֹרַת מֵי חַטָּאת מִמֶּנּוּ]:

פֶּרֶק ב אֶפְנִים נוֹסָפִים שֶׁאֵין לִתְרֹם מִדָּבָר אֶחָד עַל טֶבֶל אַחֵר: **מִשְׁנָה א הַפְרָשָׁה מִטָּהוֹר עַל טָמֵא:** אֵין תּוֹרְמִין מִטָּבֵל טָהוֹר עַל הַטָּמֵא, לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה מִן הַמֻּקָּף, כְּלוֹמַר, שֶׁיִּהְיֶה הַטֶּבֶל כֻּלּוֹ סָמוּךְ זֶה לָזֶה, וּכְשֶׁמַּפְרִישׁ מִטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, יֵשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁלֹּא יִסְמֹךְ כִּי יִתָּרֵא שֶׁמָּא תִּטְמָא הַתְּרוּמָה הַטְּהוֹרָה. **וְאִם תָּרְמוּ,** בְּדִיעֲבַד **תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה.** וּמֵאַחַר וְכָל אִסּוּר הַהַפְרָשָׁה מִטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא הוּא מֻחֶשֶׁשׁ שֶׁיַּפְרִישׁ שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף, **בָּאֳמֶת אָמְרוּ** - הֲלָכָה בְּרוּרָה הִיא כַּהֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי, וְאֵין חוֹלֵק בַּדָּבָר, שֶׁהָעִנְּבָל שֶׁל דְּבֵלָה [-תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת דְּחוּסוֹת בְּצוּרַת עִגּוּל], **שֶׁנִּטְמָא מִקְצָתוֹ** וְלֹא נִטְמָא כֻּלּוֹ, לְפִי שֶׁדְּבּוּק הַתְּאֵנִים אֵינוֹ חָשׁוּב חִבּוּר, הֲרֵי הוּא **תּוֹרֵם מִן הַטָּהוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַל הַטָּמֵא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ,** שֶׁהֲרֵי כָּל הַתְּאֵנִים מְחֻבָּרוֹת זוֹ לָזוֹ, וְאֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא יַפְרִישׁ שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף. **וְכֵן אֶגֶדָּה שֶׁל יָרָק** אַף שֶׁאֵינָהּ מְדֻבֶּקֶת כְּעִגּוּל דְּבֵלָה, **וְכֵן עֲרֻמָּה** שֶׁל תְּבוּאָה אַף שֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת כְּאֶגֶדָּה שֶׁל יָרָק, תּוֹרְמִים מִן הַטָּהוֹר שֶׁבָּהֶם עַל הַטָּמֵא, שֶׁכֵּן צְבוּרִים הֵם יַחַד, וְאֵין חֶשֶׁשׁ שֶׁיַּפְרִישׁ שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף. אוּלָם אִם **הָיוּ שְׁנֵי עִגּוּלִים,** אוֹ **שְׁתֵּי אֲגֻדּוֹת,** אוֹ **שְׁתֵּי עֲרֻמּוֹת,** שֶׁאַחַת מֵהֶן **טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, לֹא יִתְרֹם מִזֶּה עַל זֶה** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַפְרִישׁ שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** חוֹלֵק עַל עִקַּר הַדִּין **וְאוֹמֵר, תּוֹרְמִין מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יַפְרִישׁ שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף:

מִשְׁנָה ב הַפְרָשָׁה מִטָּמֵא עַל טָהוֹר: אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר, שֶׁתְּרוּמָה טְמֵאָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, וְנִמְצָא מַפְסִיד אֶת הַכֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל אֶת הַתְּרוּמָה. **וְאִם תָּרַם, אִם הָיָה שׁוֹגֵג, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.** וְאִם הָיָה מְזִיד קְנָסוּהוּ חֲכָמִים וְאָמְרוּ שֶׁלֹּא עָשָׂה כְּלוּם. וְדִין זֶה הוּא דָּוְקָא אִם נִטְמְאוּ אַחַר שֶׁהִתְחַיְּבוּ בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁהָיָה זְמַן שֶׁבּוֹ הָיוּ רְאוּיִים לִהְיוֹת תְּרוּמָה. אוּלָם אִם נִטְמְאוּ קֹדֶם לָכֵן, הַמַּפְרִישׁ מֵהֶם, אֲפִלּוּ בְּשׁוֹגֵג, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. **וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁהָיָה לוֹ מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן טָמֵא שֶׁל **טֶבֶל** - שֶׁעֲדַיִן לֹא הֻפְרְשָׁה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, **וְהָיָה מַפְרִישׁ עָלָיו וְהוֹלֵךְ** - וְעָשָׂה אוֹתוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מַעֲשֵׂר טָהוֹר, דִּינוֹ כְּדִין תּוֹרֵם מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר, שֶׁאִם הָיָה **שׁוֹגֵג, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי,** וּבְדִיעֲבַד חָלָה תְּרוּמָתוֹ, וְאִם הָיָה מֵזִיד, **לֹא עָשָׂה כְּלוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה יוֹדֵעַ בּוֹ בַּתְּחִלָּה** שֶׁהַטֶּבֶל אוֹ הַמַּעֲשֵׂר טְמֵאִים, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹגֵג** בְּעֶצֶם הַהַפְרָשָׁה, שֶׁשָּׁכַח אַחַר כָּךְ מִטֻּמְאָתוֹ, **לֹא עָשָׂה כְּלוּם,** לְפִי שֶׁכְּחָה הִיא שׁוֹגֵג הַקָּרוֹב לְמֵזִיד: **מִשְׁנָה ג אִסּוּרִים נוֹסָפִים שֶׁקָּנְסוּ אֶת הַמֵּזִיד:** הַמְּטַבֵּל כֵּלִים בְּשַׁבָּת וְעוֹבֵר בְּכָךְ עַל תַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁאָסְרוּ זֹאת מִשּׁוּם שֶׁנִּרְאֶה כְּמִתַּקֵּן כְּלִי, אִם הוּא **שׁוֹגֵג, יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם** בְּשַׁבָּת, וְאִם הוּא **מֵזִיד,** קְנָסוּהוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא **יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם** עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְכֵן **הַמְעַשֵּׂר** פֵּרוֹת בְּשַׁבָּת, דָּבָר הָאָסוּר מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְתַקֵּנָם בְּכָךְ, וְכֵן **הַמַּבְשִׁל בְּשַׁבָּת** וְעָבַר עַל אִסּוּר תּוֹרָה, אִם הוּא **שׁוֹגֵג, יֹאכַל** אֶת הַפֵּרוֹת בְּשַׁבָּת, וְאֶת הַתַּבְשִׁיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְאִם הוּא **מֵזִיד, לֹא יֹאכַל** אֶת הַפֵּרוֹת הַמְעֻשָּׂרִים עַד לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאֶת הַתַּבְשִׁיל לֹא יֹאכַל לְעוֹלָם, וַאֲחֵרִים יֹאכְלוּ מִפְּנֵי בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְאֵין מַעֲשֵׂי שַׁבָּת נֶאֱסָרִים לְעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לא יד) 'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא', וְדָרְשׁוּ: הִיא קֹדֶשׁ וְאֵין מַעֲשֶׂיהָ קֹדֶשׁ. **הַנּוֹטֵעַ** נְטִיעָה **בְּשַׁבָּת,** אִם הוּא **שׁוֹגֵג, יִקְּיֵם** אוֹתָהּ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעָקְרָהּ. וְאִם נְטָעָהּ **בְּמֵזִיד, יַעֲקֹר. וְהַנּוֹטֵעַ בִּשְׁבִיעִית** וְעָבַר עַל אִסּוּר עֲבוֹדָה בִּשְׁמִטָּה, **בֵּין שׁוֹגֵג וּבֵין מֵזִיד, יַעֲקֹר** אוֹתָהּ, שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁיָּבוֹא מִתּוֹךְ כָּךְ לִנְטֹעַ לְכַתְּחִלָּה, שֶׁנִּתְחַשְּׁדוּ יִשְׂרְאֵל לַעֲבֹר עַל הַשְּׁבִיעִית יוֹתֵר מֵעַל אִסּוּרֵי שַׁבָּת: **מִשְׁנָה ד הַפְרָשָׁה מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ:** אֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, כְּגוֹן מַחְטִים עַל שְׂעוֹרִים, **וְאִם תָּרַם,** אַף בְּדִיעֲבַד **אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יב) 'כֹּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים מִכְּפִילוּת תֵּבַת 'חֵלֶב', שֶׁיֵּשׁ לְהַפְרִישׁ חֵלֶב [-תְּרוּמָה מֻבְחֶרֶת] לְכָל מִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **כָּל מִין חִטִּים,** כְּגוֹן חִטִּים אֲדֻמּוֹת וּלְבָנוֹת, מִין אֶחָד הֵם. וְכֵן **כָּל מִין תְּאֵנִים,** כְּגוֹן שְׁחוֹרוֹת וּלְבָנוֹת, וְכֵן **גְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת] **וּדְבֵלָה** [-תְּאֵנִים דְּחוּסוֹת בְּעִגּוּל] מִין אֶחָד הֵם, **וְתוֹרֵם מִזֶּה עַל זֶה. הַפְרָשָׁה מִמִּין יָפֶה וּמִין מִתְקַיֵּם:** **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ **כֹּהֵן** שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַתְּרוּמָה, **תּוֹרֵם** הַבָּעֲלִים **מִן** הַמִּין **הַיָּפֶה** שֶׁבֵּינֵיהֶם, כְּגוֹן מֵהַתְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת, שֶׁהַתְּאֵנִים מְשֻׁבָּחוֹת יוֹתֵר. **וְכָל מָקוֹם שֶׁאֵין** בּוֹ **כֹּהֵן, תּוֹרֵם מִן** הַמִּין **הַמִּתְקַיֵּם** שֶׁבֵּינֵיהֶם, כְּגוֹן מֵהַגְּרוֹגָרוֹת עַל הַתְּאֵנִים, כְּדֵי שֶׁתִּתְקַיֵּם הַתְּרוּמָה עַד שֶׁיִּמְצָא כֹּהֵן לִתְּנָהּ לוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם הוּא תּוֹרֵם מִן הַיָּפֶה,** וַאֲפִלּוּ אִם מִין זֶה מִתְקַיֵּם פָּחוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ל) 'בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ', לְמַדְנוּ שֶׁלְּעוֹלָם יִתֵּן מֵהַחֵלֶב, כְּלוֹמַר, מֵהַמִּין הַמֻּשְׁבָּח יוֹתֵר. וּלְדַעַת חֲכָמִים, דִּין זֶה נֶאֱמַר לְטוֹבַת הַכֹּהֵן, אֲבָל אִם הַחֵלֶב אֵינוֹ מִתְקַיֵּם וְהַכֹּהֵן יַפְסִיד, יֵשׁ לָתֵת אֶת הַמִּתְקַיֵּם אַף שֶׁאֵינוֹ חֵלֶב: **מִשְׁנָה ה** בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כֹּהֵן שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַתְּרוּמָה, **תּוֹרְמִין בָּצָל קָטָן שָׁלֵם, וְלֹא חֲצִי בָּצָל גָּדוֹל,** אַף שֶׁהַגָּדוֹל יָפֶה יוֹתֵר, לְפִי שֶׁבָּצָל שָׁלֵם מִתְקַיֵּם יוֹתֵר, כִּי לְדַעַת חֲכָמִים דִּין 'חֵלֶב' נֶאֱמַר רַק לְתוֹעֶלֶת הַכֹּהֵן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא כִּי** - לֹא כֵן הוּא, **אֶלָּא תּוֹרְמִים חֲצִי בָּצָל גָּדוֹל** שֶׁהוּא יָפֶה יוֹתֵר, שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה בְּכָל אֹפֶן יֵשׁ לָתֵת אֶת הַ'חֵלֶב'. **וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תּוֹרְמִין בְּצָלִים מִבְּנֵי הַמְּדִינָה** - הַגְּדֵלִים בְּכָפָרִים, **עַל הַבְּצָלִים הַכְּפָרִים** - הַגְּדֵלִים בְּכָפָרִים, **אֲבָל לֹא מִן הַכְּפָרִים עַל בְּנֵי הַמְּדִינָה,** וְאַף שֶׁהַכְּפָרִי מִתְקַיֵּם יוֹתֵר, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** - בְּצַל הַמְּדִינָה מַאֲכַל **פּוֹלִיטִיקִין** [-אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים] וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה יֵשׁ לִתְרֹם מֵהַיָּפֶה וְלֹא מֵהַמִּתְקַיֵּם: **מִשְׁנָה ו הַפְרָשָׁה מִיָּפֶה עַל הָרַע: וְתוֹרְמִין זֵיתֵי שָׁמֶן** - זֵיתִים הָעוֹמְדִים לִסְחִיטָה **עַל זֵיתֵי כָבֵשׁ** - הָעוֹמְדִים לִכְבִישָׁה בְּיַיִן אוֹ חֹמֶץ לְצָרְכָּךְ אֲכִילָתָם, לְפִי שֶׁזֵּיתֵי שֶׁמֶן יָפִים וּמְשֻׁבָּחִים יוֹתֵר. **וְלֹא זֵיתֵי כָבֵשׁ עַל זֵיתֵי שָׁמֶן,** שֶׁאָסוּר לִתְרֹם מִמִּין גָּרוּעַ עַל הַיָּפֶה. וְכֵן תּוֹרְמִין **יַיִן שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל עַל הַמְבֻשָּׁל,** לְפִי שֶׁיַּיִן לֹא מְבֻשָּׁל מְשֻׁבָּח יוֹתֵר, **וְלֹא** תּוֹרְמִים **מִן הַמְבֻשָּׁל עַל שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא כְּלוּם, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה יוֹדֵעַ בּוֹ בַּתְּחִלָּה** שֶׁהַטֶּבֶל אוֹ הַמַּעֲשֵׂר טְמֵאִים, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹגֵג** בְּעֶצֶם הַהַפְרָשָׁה, שֶׁשָּׁכַח אַחַר כָּךְ מִטֻּמְאָתוֹ, **לֹא עָשָׂה כְּלוּם,** לְפִי שֶׁכְּחָה הִיא שׁוֹגֵג הַקָּרוֹב לְמֵזִיד: **מִשְׁנָה ז אִסּוּרִים נוֹסָפִים שֶׁקָּנְסוּ אֶת הַמֵּזִיד:** הַמְּטַבֵּל כֵּלִים בְּשַׁבָּת וְעוֹבֵר בְּכָךְ עַל תַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁאָסְרוּ זֹאת מִשּׁוּם שֶׁנִּרְאֶה כְּמִתַּקֵּן כְּלִי, אִם הוּא **שׁוֹגֵג, יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם** בְּשַׁבָּת, וְאִם הוּא **מֵזִיד,** קְנָסוּהוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא **יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם** עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְכֵן **הַמְעַשֵּׂר** פֵּרוֹת בְּשַׁבָּת, דָּבָר הָאָסוּר מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְתַקֵּנָם בְּכָךְ, וְכֵן **הַמַּבְשִׁל בְּשַׁבָּת** וְעָבַר עַל אִסּוּר תּוֹרָה, אִם הוּא **שׁוֹגֵג, יֹאכַל** אֶת הַפֵּרוֹת בְּשַׁבָּת, וְאֶת הַתַּבְשִׁיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְאִם הוּא **מֵזִיד, לֹא יֹאכַל** אֶת הַפֵּרוֹת הַמְעֻשָּׂרִים עַד לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאֶת הַתַּבְשִׁיל לֹא יֹאכַל לְעוֹלָם, וַאֲחֵרִים יֹאכְלוּ מִפְּנֵי בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְאֵין מַעֲשֵׂי שַׁבָּת נֶאֱסָרִים לְעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לא יד) 'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא', וְדָרְשׁוּ: הִיא קֹדֶשׁ וְאֵין מַעֲשֶׂיהָ קֹדֶשׁ. **הַנּוֹטֵעַ** נְטִיעָה **בְּשַׁבָּת,** אִם הוּא **שׁוֹגֵג, יְקַיֵּם** אוֹתָהּ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעָקְרָהּ. וְאִם נְטָעָהּ **בְּמֵזִיד, יַעֲקֹר. וְהַנּוֹטֵעַ בִּשְׁבִיעִית** וְעָבַר עַל אִסּוּר עֲבוֹדָה בִּשְׁמִטָּה, **בֵּין שׁוֹגֵג וּבֵין מֵזִיד, יַעֲקֹר** אוֹתָהּ, שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁיָּבוֹא מִתּוֹךְ כָּךְ לִנְטֹעַ לְכַתְּחִלָּה, שֶׁנִּתְחַשְּׁדוּ יִשְׂרְאֵל לַעֲבֹר עַל הַשְּׁבִיעִית יוֹתֵר מֵעַל אִסּוּרֵי שַׁבָּת: **מִשְׁנָה ד הַפְרָשָׁה מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ:** אֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, כְּגוֹן מַחְטִים עַל שְׂעוֹרִים, **וְאִם תָּרַם,** אַף בְּדִיעֲבַד **אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יב) 'כֹּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים מִכְּפִילוּת תֵּבַת 'חֵלֶב', שֶׁיֵּשׁ לְהַפְרִישׁ חֵלֶב [-תְּרוּמָה מֻבְחֶרֶת] לְכָל מִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **כָּל מִין חִטִּים,** כְּגוֹן חִטִּים אֲדֻמּוֹת וּלְבָנוֹת, מִין אֶחָד הֵם. וְכֵן **כָּל מִין תְּאֵנִים,** כְּגוֹן שְׁחוֹרוֹת וּלְבָנוֹת, וְכֵן **גְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת] **וּדְבֵלָה** [-תְּאֵנִים דְּחוּסוֹת בְּעִגּוּל] מִין אֶחָד הֵם, **וְתוֹרֵם מִזֶּה עַל זֶה. הַפְרָשָׁה מִמִּין יָפֶה וּמִין מִתְקַיֵּם:** **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ **כֹּהֵן** שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַתְּרוּמָה, **תּוֹרֵם** הַבָּעֲלִים **מִן** הַמִּין **הַיָּפֶה** שֶׁבֵּינֵיהֶם, כְּגוֹן מֵהַתְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת, שֶׁהַתְּאֵנִים מְשֻׁבָּחוֹת יוֹתֵר. **וְכָל מָקוֹם שֶׁאֵין** בּוֹ **כֹּהֵן, תּוֹרֵם מִן** הַמִּין **הַמִּתְקַיֵּם** שֶׁבֵּינֵיהֶם, כְּגוֹן מֵהַגְּרוֹגָרוֹת עַל הַתְּאֵנִים, כְּדֵי שֶׁתִּתְקַיֵּם הַתְּרוּמָה עַד שֶׁיִּמְצָא כֹּהֵן לִתְּנָהּ לוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם הוּא תּוֹרֵם מִן הַיָּפֶה,** וַאֲפִלּוּ אִם מִין זֶה מִתְקַיֵּם פָּחוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ל) 'בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ', לְמַדְנוּ שֶׁלְּעוֹלָם יִתֵּן מֵהַחֵלֶב, כְּלוֹמַר, מֵהַמִּין הַמֻּשְׁבָּח יוֹתֵר. וּלְדַעַת חֲכָמִים, דִּין זֶה נֶאֱמַר לְטוֹבַת הַכֹּהֵן, אֲבָל אִם הַחֵלֶב אֵינוֹ מִתְקַיֵּם וְהַכֹּהֵן יַפְסִיד, יֵשׁ לָתֵת אֶת הַמִּתְקַיֵּם אַף שֶׁאֵינוֹ חֵלֶב: **מִשְׁנָה ה** בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כֹּהֵן שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַתְּרוּמָה, **תּוֹרְמִין בָּצָל קָטָן שָׁלֵם, וְלֹא חֲצִי בָּצָל גָּדוֹל,** אַף שֶׁהַגָּדוֹל יָפֶה יוֹתֵר, לְפִי שֶׁבָּצָל שָׁלֵם מִתְקַיֵּם יוֹתֵר, כִּי לְדַעַת חֲכָמִים דִּין 'חֵלֶב' נֶאֱמַר רַק לְתוֹעֶלֶת הַכֹּהֵן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא כִּי** - לֹא כֵן הוּא, **אֶלָּא תּוֹרְמִים חֲצִי בָּצָל גָּדוֹל** שֶׁהוּא יָפֶה יוֹתֵר, שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה בְּכָל אֹפֶן יֵשׁ לָתֵת אֶת הַ'חֵלֶב'. **וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תּוֹרְמִין בְּצָלִים מִבְּנֵי הַמְּדִינָה** - הַגְּדֵלִים בְּכָפָרִים, **עַל הַבְּצָלִים הַכְּפָרִים** - הַגְּדֵלִים בְּכָפָרִים, **אֲבָל לֹא מִן הַכְּפָרִים עַל בְּנֵי הַמְּדִינָה,** וְאַף שֶׁהַכְּפָרִי מִתְקַיֵּם יוֹתֵר, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** - בְּצַל הַמְּדִינָה מַאֲכַל **פּוֹלִיטִיקִין** [-אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים] וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה יֵשׁ לִתְרֹם מֵהַיָּפֶה וְלֹא מֵהַמִּתְקַיֵּם: **מִשְׁנָה ו הַפְרָשָׁה מִיָּפֶה עַל הָרַע: וְתוֹרְמִין זֵיתֵי שָׁמֶן** - זֵיתִים הָעוֹמְדִים לִסְחִיטָה **עַל זֵיתֵי כָבֵשׁ** - הָעוֹמְדִים לִכְבִישָׁה בְּיַיִן אוֹ חֹמֶץ לְצָרְכָּךְ אֲכִילָתָם, לְפִי שֶׁזֵּיתֵי שֶׁמֶן יָפִים וּמְשֻׁבָּחִים יוֹתֵר. **וְלֹא זֵיתֵי כָבֵשׁ עַל זֵיתֵי שָׁמֶן,** שֶׁאָסוּר לִתְרֹם מִמִּין גָּרוּעַ עַל הַיָּפֶה. וְכֵן תּוֹרְמִין **יַיִן שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל עַל הַמְבֻשָּׁל,** לְפִי שֶׁיַּיִן לֹא מְבֻשָּׁל מְשֻׁבָּח יוֹתֵר, **וְלֹא** תּוֹרְמִים **מִן הַמְבֻשָּׁל עַל שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא כְּלוּם, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה יוֹדֵעַ בּוֹ בַּתְּחִלָּה** שֶׁהַטֶּבֶל אוֹ הַמַּעֲשֵׂר טְמֵאִים, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹגֵג** בְּעֶצֶם הַהַפְרָשָׁה, שֶׁשָּׁכַח אַחַר כָּךְ מִטֻּמְאָתוֹ, **לֹא עָשָׂה כְּלוּם,** לְפִי שֶׁכְּחָה הִיא שׁוֹגֵג הַקָּרוֹב לְמֵזִיד: **מִשְׁנָה ז אִסּוּרִים נוֹסָפִים שֶׁקָּנְסוּ אֶת הַמֵּזִיד:** הַמְּטַבֵּל כֵּלִים בְּשַׁבָּת וְעוֹבֵר בְּכָךְ עַל תַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁאָסְרוּ זֹאת מִשּׁוּם שֶׁנִּרְאֶה

משניות

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק ג

המבוארות

וְאִם תָּרַם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה, בְּדִיעֲבַד תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח לב) 'וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ', כְּלוֹמַר, שֶׁאִם תִּתְרְמוּ מִן הַיָּפֶה [-חֶלְבּוֹ] לֹא תֶּחֱטְאוּ, וּמִכָּאן שֶׁאִם תִּתְרְמוּ מִן הָרַע יֵחָשֵׁב לָכֶם הַדָּבָר לְחֵטְא. וּבְהָכְרַח שֶׁהַתְּרוּמָה חָלָה, שֶׁאִם לֹא כֵּן מַדּוּעַ נֶחְשָׁב הַדָּבָר לְחֵטְא, הֲרֵי לֹא עָשָׂה כְּלוּם. וְהַדִּין שֶׁהַמַּפְרִישׁ מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ כִּלְאַיִם בַּחֲבֵרוֹ, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, הוּא **חוּץ** מֵהַמַּפְרִישׁ **מִן הַזּוּנִין** [-מִין גַּרְעִינִים שְׁחוֹרִים הַגְּדֵלִים עִם הַחִטִּים] **עַל הַחִטִּים,** לְפִי **שֶׁאֵינָן אוֹכֶל** - שֶׁהַזּוּנִין אֵינָם רְאוּיִים כְּלָל לְמַאֲכַל אָדָם. **הַקְּשׁוּת** [-הַקְּשׁוּא] **וְהַמְּלָפְפוֹן, מִין אֶחָד** הֵם לְפִי שֶׁאֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי מִינִין** הֵם לְעִנְיַן כִּלְאַיִם, וּמְמֵילָא אַף לְעִנְיַן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת:

פֶּרֶק ג:

מִשְׁנָה א תְּרוּמָה שֶׁנִּמְצָא שְׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְמַאֲכָל: הַתּוֹרֶם קִשּׁוּת [-קִשּׁוּא], וְאַחַר שֶׁתָּרַם **נִמְצֵאת מָרָה** שְׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַאֲכִילָה אֶלָּא בִּשְׁעַת הַדְּחָק (משנ"ר), וְכֵן הַתּוֹרֵם **אֲבַטִּיחַ, וְנִמְצָא סָרוּחַ** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה אֶלָּא בִּשְׁעַת הַדְּחָק, הֲרֵי זוֹ **תְּרוּמָה, וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם** מִקְנַס חֲכָמִים. שֶׁאַף שֶׁשָּׁגַג, קָרוֹב לְמֵזִיד הוּא, שֶׁהָיָה לוֹ לִטְעֹם מֵהֶם קֹדֶם הַהַפְרָשָׁה, לִבְדֹּק אִם יָפִים הֵם. **הַתּוֹרֵם חָבִית שֶׁל יַיִן, וְנִמְצֵאת שֶׁל חֹמֶץ, אִם יָדוּעַ שֶׁהָיְתָה שֶׁל חֹמֶץ עַד שֶׁלֹּא תְּרָמָהּ** [-קֹדֶם שֶׁהִפְרִישָׁהּ], **אֵינָהּ תְּרוּמָה,** לְפִי שֶׁהִפְרִישׁ מֵחֹמֶץ עַל יַיִן, וְיַיִן וְחֹמֶץ שְׁנֵי מִינִים הֵם. **וְאִם מִשֶּׁתְּרָמָהּ** [-לְאַחַר שֶׁהִפְרִישָׁהּ] **הֶחֱמִיצָה, הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה,** לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת הַהַפְרָשָׁה הִפְרִישׁ יַיִן. **וְאִם סָפֵק** הוּא מָתַי הֶחֱמִיצָה, הֲרֵי הִיא **תְּרוּמָה, וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם** מִסָּפֵק, שֶׁמָּא הָיְתָה חֹמֶץ כְּבָר בְּעֵת הַהַפְרָשָׁה. וְיִתֵּן אֶת שְׁתֵּי הַתְּרוּמוֹת לַכֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁעַל הַכֹּהֵן לְשַׁלֵּם לוֹ דְּמֵי אַחַת מֵהֶם, כֵּיוָן שֶׁרַק אַחַת הִיא תְּרוּמָה בֶּאֱמֶת. וְיִשַּׁלֵּם לוֹ דְּמֵי הַתְּרוּמָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא הַגְּדוֹלָה יוֹתֵר [שֶׁהֲרֵי אֶת הַתְּרוּמָה הַשְּׁנִיָּה הִפְרִישׁ רַק מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁאַר אַחַר הַהַפְרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה], כֵּיוָן שֶׁהַכֹּהֵן הוּא מֻחְזָק וְהַכֹּהֵן מוֹצִיא מִמֶּנּוּ, וְהַמּוֹצִיא מְחֻבָּרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִטֹּל בְּחִנָּם אֶלָּא אֶת הַתְּרוּמָה הַמּוּעֶטֶת. וּמֵאַחַר וּשְׁתֵּי הַתְּרוּמוֹת הֵם סָפֵק תְּרוּמָה, לָכֵן הַתְּרוּמָה **הָרִאשׁוֹנָה אֵינָהּ מְדַמַּעַת** אֶת הַחֻלִּין אִם נָפְלָה לְתוֹכָם **בְּפָנֵי עַצְמָהּ,** וַאֲפִלּוּ אֵין בַּתַּעֲרֹבֶת מֵאָה חֻלִּין כְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה, שֶׁלֹּא הֶחְמִירוּ חֲכָמִים בִּדְמוּעַ אֶלָּא בִּתְרוּמָה וְדַאי. וְכֵן זָרִים שֶׁאָכְלוּהָ בְּשׁוֹגֵג **אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ** [-כְּדִין זָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג], לְפִי שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא סָפֵק. וְכֵן הַתְּרוּמָה **הַשְּׁנִיָּה** אֵינָהּ מְדַמַּעַת וְאֵין חַיָּבִים עָלֶיהָ חֹמֶשׁ, שֶׁאַף הִיא סָפֵק תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה ב נָפְלָה אַחַת** מֵהֶן - מֵהַתְּרוּמוֹת הַמְּסֻפָּקוֹת הַמְּזֻכָּרוֹת בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **לְתוֹךְ הַחֻלִּין, אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא סָפֵק תְּרוּמָה, וְאַף אִם אַחַר כָּךְ **נָפְלָה הַשְּׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר** [-לְחֻלִּין אֲחֵרִים], **אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן,** שֶׁדְּנִים כָּל תַּעֲרֹבֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ שֶׁאֵין בָּהּ חֲכָמִים כְּדִין דְּמוּעַ. אֲבָל אִם **נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם אֶחָד** הֲרֵי יֵשׁ כָּאן וַדַּאי תְּרוּמָה, לָכֶל הַפָּחוֹת בִּשְׁעוּר הַתְּרוּמָה הַשְּׁנִיָּה, הַקְּטַנָּה, וְלָכֵן הֵן **מְדַמְּעוֹת כַּקְּטַנָּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן,** וְאִם יֵשׁ בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶדָּהּ, מוֹצִיא מֵהַחֻלִּין כְּשִׁעוּר שְׁתֵּי הַתְּרוּמוֹת וְנוֹתְנָן לַכֹּהֵן, וּשְׁאָר הַחֻלִּין מֻתָּרִים [וּמִן הַדִּין דַּי הָיָה לוֹ לָתֵת כְּשִׁעוּר הַתְּרוּמָה הַקְּטַנָּה בִּלְבַד, שֶׁהֲרֵי רַק אַחַת מֵהֶן הִיא תְּרוּמָה, וְהַמּוֹצִיא מְחֻבָּרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, אַךְ חִיְּבוּהוּ לָתֵת כְּשִׁעוּר שְׁתֵּיהֶן מִשּׁוּם 'לֹא פְלוּג']:

מִשְׁנָה ג הַפְרָשַׁת תְּרוּמָה מִטֻּבֶל שֶׁל שְׁתָּפִים: הַשֻּׁתָּפִין שֶׁהָיוּ לָהֶם פֵּרוֹת טָבֶל בְּשֻׁתָּפוּת, **שְׁתָּרְמוּ זֶה אַחַר זֶה** וְלֹא בְּקֶשֶׁר הָאֶחָד אֶת הַסְּפָמַת חֲבֵרוֹ, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה** - כֵּיוָן שֶׁכָּל אֶחָד לֹא הִסְכִּים לִתְרוּמַת חֲבֵרוֹ, כָּל אֶחָד מִתְכַּוֵּן לִתְרֹם עַל חֶלְקוֹ בִּלְבַד, וְלָכֵן הֵן אֲחֵרוֹת לְגַמְרֵי, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם תָּרַם הָרִאשׁוֹן** עַל כָּל הַפֵּרוֹת **כַּשֵּׁעוּר שֶׁקִּבְּעוּ** חֲכָמִים, אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים לְעִין בֵּינוֹנִית, **אֵין תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה,** שֶׁסְּתָם שֻׁתָּף מַסְכִּים לִתְרוּמַת שֻׁתָּפוֹ כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְאִם לֹא תָּרַם הָרִאשׁוֹן כַּשֵּׁעוּר** הָאָמוּר, אֶלָּא כְּעֵין רָעָה אוֹ טוֹבָה, אֵין חֲבֵרוֹ מַסְכִּים לִתְרוּמָה זוֹ, וְאַף **תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה** עַל חֶלְקוֹ שֶׁלּוֹ. [וְיֵשׁ מְבָאֲרִים שֶׁרַבִּי יוֹסֵי חוֹלֵק עַל חֲכָמִים, וּלְדַעְתּוֹ בּוֹדְקִים הַאִם תְּרוּמַת הָרִאשׁוֹן הִיא כַּשֵּׁעוּר שֶׁתָּרַם הַשֵּׁנִי, בְּעֵין יָפָה, בֵּינוֹנִית אוֹ רָעָה. שֶׁאִם שָׁוִים הֵם, נוֹקְטִים שֶׁהַשֵּׁנִי הִסְכִּים לִתְרוּמַת הָרִאשׁוֹן וְרַק הִיא חָלָה, וְאִם תְּרוּמָתָם שׁוֹנָה, חָלוֹת שְׁתֵּי הַתְּרוּמוֹת, כָּל אֶחָד עַל חֶלְקוֹ]: **מִשְׁנָה ד בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁלְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה, **בְּשֶׁלֹּא דִבֵּר** - כְּשֶׁלֹּא אָמַר הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא מַסְכִּים שֶׁשֻּׁתָּפוֹ יִתְרֹם, **אֲבָל** אִם **הִרְשָׁה** אֶת **שֻׁתָּפוֹ** אוֹ **אֶת בֶּן בֵּיתוֹ** אוֹ **אֶת עַבְדּוֹ** אוֹ **אֶת שִׁפְחָתוֹ לִתְרֹם,** הֲרֵי הוּא כִּשְׁלִיחוֹ **וּתְרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.** וְאִם **בִּטֵּל** הַבְּעָלִים אֶת שְׁלִיחוּתוֹ, **אִם עַד שֶׁלֹּא תָּרַם** הַשָּׁלִיחַ **בִּטֵּל** אֶת הַשְּׁלִיחוּת, **אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם מִשֶּׁתָּרַם** [-לְאַחַר שֶׁתָּרַם] הַשָּׁלִיחַ **בִּטֵּל** בַּעַל הַבַּיִת אֶת הַשְּׁלִיחוּת, **תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁתָּרַם עֲדַיִן הָיָה שְׁלִיחוֹ. **תְּרוּמַת פּוֹעֲלִים עַל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת: הַפּוֹעֲלִים** הַחֲבֵרִים [-הַנִּזְהָרִים בְּטַהֲרָה וְטָהֳרָה], הָעוֹבְדִים אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת עִם הָאָרֶץ, **אֵין לָהֶן רְשׁוּת לִתְרֹם** לְלֹא רְשׁוּתוֹ, מִכָּל פֵּרוֹתָיו, **חוּץ מִן הַדְּרוֹכוֹת** [-דּוֹרְכֵי הָעֲנָבִים] בַּגַּת. שֶׁאִם שְׂכָרָם לִדְרֹךְ עֲנָבִים, רַשָּׁאִים הַפּוֹעֲלִים לְהַפְרִישׁ מִן הַגַּת יַיִן כְּשִׁעוּר תְּרוּמַת כָּל הַגַּת לְלֹא רְשׁוּתוֹ, לְפִי **שֶׁהֵן** [-עַמֵּי הָאָרָצוֹת] **מְטַמְּאִים אֶת הַגַּת מִיָּד** בִּתְחִלַּת הַדְּרִיכָה, וּלְפִיכָךְ מַסְכִּים בַּעַל הַבַּיִת שֶׁיַּפְרִישׁוּ אֶת תְּרוּמָתָהּ קֹדֶם שֶׁתִּטַּמֵּא:

מִשְׁנָה ה דִּין שְׁיָרֶיהָ נִפְרָעִים: הָאוֹמֵר, **תְּרוּמַת הַפְּרִי הַזֶּה** יָחוּל **בְּתוֹכוֹ** - בְּאֶמְצָעִיתוֹ, וְכֵן **מַעֲשְׂרוֹתַיי** [-מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי] **בְּתוֹכוֹ,** וְכֵן **תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר זֶה** שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִישָׁהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁבַּפְּרִי יָחוּלוּ **בְּתוֹכוֹ,** וְלֹא יֶחֱד מָקוֹם מִסַּיָּם בַּפְּרִי שֶׁבּוֹ יָחוּלוּ, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָרָא שֵׁם** - חָלָה הַפַּרְשָׁתוֹ. וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ', וּמִלְּשׁוֹן 'רֵאשִׁית' דָּרְשׁוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁאַחַר הַהַפְרָשָׁה יִהְיוּ שְׁיָרֶיהָ [-הַחֻלִּין] נִפְרָעִים לְעַצְמָם, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאָמַר שֶׁיָּחוּלוּ 'בְּתוֹכוֹ', כְּלוֹמַר בְּאֶמְצָעוֹ, נִכָּרִים הַשִּׁירַיִם סְבִיבוֹת אֶמְצַע הַפְּרִי. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** בְּאֹפֶן זֶה אֵין שְׁיָרֶיהָ נִכָּרִים, וְאֵין חָלָה הַפְרָשָׁתוֹ **עַד שֶׁיֹּאמַר** שֶׁיָּחוּלוּ **בְּצִפּוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ** שֶׁל הַפְּרִי, שֶׁרַק כְּשֶׁקּוֹבֵעַ מָקוֹם מְסֻיָּם מַמָּשׁ, שְׁיָרֶיהָ נִכָּרִים. **רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא אוֹמֵר,** אַף **הָאוֹמֵר תְּרוּמַת הַפְּרִי** תָּחוּל **עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב כח) **'מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר':**

הָרִאשׁוֹן חָלָה תְּרוּמָתוֹ, וְאֵין תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי חָלָה. **רַבִּי יוֹסֵי** מְפָרֵשׁ אֶת דִּבְרֵי חֲכָמִים וְאוֹמֵר, **אִם תָּרַם הָרִאשׁוֹן** עַל כָּל הַפֵּרוֹת **כַּשֵּׁעוּר** שֶׁקִּבְּעוּ חֲכָמִים, אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים לְעִין בֵּינוֹנִית, **אֵין תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה,** שֶׁסְּתָם מַסְכִּים לִתְרוּמַת שֻׁתָּפוֹ כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְאִם לֹא תָּרַם הָרִאשׁוֹן כַּשֵּׁעוּר** הָאָמוּר, אֶלָּא כְּעֵין רָעָה אוֹ טוֹבָה, אֵין חֲבֵרוֹ מַסְכִּים לִתְרוּמָה זוֹ, וְאַף **תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה** עַל חֶלְקוֹ שֶׁלּוֹ. [וְיֵשׁ מְבָאֲרִים שֶׁרַבִּי יוֹסֵי חוֹלֵק עַל חֲכָמִים, וּלְדַעְתּוֹ בּוֹדְקִים הַאִם תְּרוּמַת הָרִאשׁוֹן הִיא כַּשֵּׁעוּר שֶׁתָּרַם הַשֵּׁנִי, בְּעֵין יָפָה, בֵּינוֹנִית אוֹ רָעָה. שֶׁאִם שָׁוִים הֵם, נוֹקְטִים שֶׁהַשֵּׁנִי הִסְכִּים לִתְרוּמַת הָרִאשׁוֹן וְרַק הִיא חָלָה, וְאִם תְּרוּמָתָם שׁוֹנָה, חָלוֹת שְׁתֵּי הַתְּרוּמוֹת, כָּל אֶחָד עַל חֶלְקוֹ]: **מִשְׁנָה ד בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁלְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה, **בְּשֶׁלֹּא דִבֵּר** - כְּשֶׁלֹּא אָמַר הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא מַסְכִּים שֶׁשֻּׁתָּפוֹ יִתְרֹם, **אֲבָל** אִם **הִרְשָׁה** אֶת **שֻׁתָּפוֹ** אוֹ **אֶת בֶּן בֵּיתוֹ** אוֹ **אֶת עַבְדּוֹ** אוֹ **אֶת שִׁפְחָתוֹ לִתְרֹם,** הֲרֵי הוּא כִּשְׁלִיחוֹ **וּתְרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.** וְאִם **בִּטֵּל** הַבְּעָלִים אֶת שְׁלִיחוּתוֹ, **אִם עַד שֶׁלֹּא תָּרַם** הַשָּׁלִיחַ **בִּטֵּל** אֶת הַשְּׁלִיחוּת, **אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם מִשֶּׁתָּרַם** [-לְאַחַר שֶׁתָּרַם] הַשָּׁלִיחַ **בִּטֵּל** בַּעַל הַבַּיִת אֶת הַשְּׁלִיחוּת, **תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁתָּרַם עֲדַיִן הָיָה שְׁלִיחוֹ. **תְּרוּמַת פּוֹעֲלִים עַל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת: הַפּוֹעֲלִים** הַחֲבֵרִים [-הַנִּזְהָרִים בְּטַהֲרָה וְטָהֳרָה], הָעוֹבְדִים אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת עִם הָאָרֶץ, **אֵין לָהֶן רְשׁוּת לִתְרֹם** לְלֹא רְשׁוּתוֹ, מִכָּל פֵּרוֹתָיו, **חוּץ מִן הַדְּרוֹכוֹת** [-דּוֹרְכֵי הָעֲנָבִים] בַּגַּת. שֶׁאִם שְׂכָרָם לִדְרֹךְ עֲנָבִים, רַשָּׁאִים הַפּוֹעֲלִים לְהַפְרִישׁ מִן הַגַּת יַיִן כְּשִׁעוּר תְּרוּמַת כָּל הַגַּת לְלֹא רְשׁוּתוֹ, לְפִי **שֶׁהֵן** [-עַמֵּי הָאָרָצוֹת] **מְטַמְּאִים אֶת הַגַּת מִיָּד** בִּתְחִלַּת הַדְּרִיכָה, וּלְפִיכָךְ מַסְכִּים בַּעַל הַבַּיִת שֶׁיַּפְרִישׁוּ אֶת תְּרוּמָתָהּ קֹדֶם שֶׁתִּטַּמֵּא:

מִשְׁנָה ה דִּין שְׁיָרֶיהָ נִפְרָעִים: הָאוֹמֵר, **תְּרוּמַת הַפְּרִי הַזֶּה** יָחוּל **בְּתוֹכוֹ** - בְּאֶמְצָעִיתוֹ, וְכֵן **מַעֲשְׂרוֹתַיי** [-מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי] **בְּתוֹכוֹ,** וְכֵן **תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר זֶה** שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִישָׁהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁבַּפְּרִי יָחוּלוּ **בְּתוֹכוֹ,** וְלֹא יֶחֱד מָקוֹם מִסַּיָּם בַּפְּרִי שֶׁבּוֹ יָחוּלוּ, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָרָא שֵׁם** - חָלָה הַפַּרְשָׁתוֹ. וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ', וּמִלְּשׁוֹן 'רֵאשִׁית' דָּרְשׁוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁאַחַר הַהַפְרָשָׁה יִהְיוּ שְׁיָרֶיהָ [-הַחֻלִּין] נִפְרָעִים לְעַצְמָם, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאָמַר שֶׁיָּחוּלוּ 'בְּתוֹכוֹ', כְּלוֹמַר בְּאֶמְצָעוֹ, נִכָּרִים הַשִּׁירַיִם סְבִיבוֹת אֶמְצַע הַפְּרִי. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** בְּאֹפֶן זֶה אֵין שְׁיָרֶיהָ נִכָּרִים, וְאֵין חָלָה הַפְרָשָׁתוֹ **עַד שֶׁיֹּאמַר** שֶׁיָּחוּלוּ **בְּצִפּוֹנוֹ אוֹ בִּדְרוֹמוֹ** שֶׁל הַפְּרִי, שֶׁרַק כְּשֶׁקּוֹבֵעַ מָקוֹם מְסֻיָּם מַמָּשׁ, שְׁיָרֶיהָ נִכָּרִים. **רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא אוֹמֵר,** אַף **הָאוֹמֵר תְּרוּמַת הַפְּרִי** תָּחוּל **עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב כח) **'מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר':**

וְאִם תָּרַם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, חוּץ מִן הַזּוּנִין עַל הַחִטִּים, שֶׁאֵינָן אוֹכֶל. הַקְּשׁוּת וְהַמְּלָפְפוֹן, מִין אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי מִינִין:

**פרק ג א הַתּוֹרֵם קִשּׁוּת וְנִמְצֵאת מָרָה, אֲבַטִּיחַ וְנִמְצָא סָרוּחַ, תְּרוּמָה, וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם. הַתּוֹרֵם חָבִית שֶׁל יַיִן וְנִמְצֵאת שֶׁל חֹמֶץ, אִם יָדוּעַ שֶׁהָיְתָה שֶׁל חֹמֶץ עַד שֶׁלֹּא תָּרְמָה, אֵינָהּ תְּרוּמָה. אִם סָפֵק, תְּרוּמָה, וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם. הָרִאשׁוֹנָה אֵינָהּ מְדַמַּעַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. וְכֵן הַשְּׁנִיָּה: ב נָפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחֻלִּין, אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן. נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם אֶחָד, מְדַמְּעוֹת כַּקְּטַנָּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן: ג הַשֻּׁתָּפִין שֶׁתָּרְמוּ זֶה אַחַר זֶה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, תְּרוּמַת הָרִאשׁוֹן תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם תָּרַם הָרִאשׁוֹן כַּשֵּׁעוּר, אֵין תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה. וְאִם לֹא תָּרַם כַּשֵּׁעוּר, תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה: ד בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁלֹּא דִבֵּר, אֲבָל הִרְשָׁה אֶת בֶּן בֵּיתוֹ אוֹ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת שִׁפְחָתוֹ לִתְרֹם, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. בִּטֵּל, אִם עַד שֶׁלֹּא תָּרַם בִּטֵּל, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם מִשֶּׁתָּרַם בִּטֵּל, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. הַפּוֹעֲלִים, אֵין לָהֶן רְשׁוּת לִתְרֹם, חוּץ מִן הַדְּרוֹכוֹת, שֶׁהֵן מְטַמְּאִים אֶת הַגַּת מִיָּד: ה הָאוֹמֵר תְּרוּמַת הַכְּרִי הַזֶּה בְּתוֹכוֹ, וּמַעֲשְׂרוֹתַיי בְּתוֹכוֹ, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר זֶה בְּתוֹכוֹ, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָרָא שֵׁם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, הָאוֹמֵר עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר כַּשֵּׁעוּר, אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ עַד שֶׁלֹּא תָּרְמָה, אֵינָהּ תְּרוּמָה לְבִכּוּרִים, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לִתְרוּמָה, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְרִאשׁוֹן, אַף לֹא בִּדְרוֹמוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא אוֹמֵר, הָאוֹמֵר תְּרוּמַת הַכְּרִי מִמֶּנּוּ עָלָיו, קָרָא שֵׁם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, הָאוֹמֵר עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר זֶה עֲשׂוּי תְּרוּמַת הַכְּרִי

משניות

מִשְׁנָה ז **וּמִנַּיִן שֶׁיְּקַדְּמוּ הַבְּכוּרִים לַתְּרוּמָה,** וַהֲרֵי **זֶה** [-הַבְּכוּרִים] **קָרוּי** **'תְּרוּמָה',** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יז) 'וּתְרוּמַת יָדֶךָ' וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁהִיא הַבְּכוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם לְשׁוֹן יָד בְּפָסוּק (שם כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ', **וְכֵן נִקְרְאוּ** **'רֵאשִׁית'** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יט) 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ', **וְאַף** **זֶה** [-הַתְּרוּמָה] **קָרוּי תְּרוּמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח ח) 'הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי', **וְכֵן נִקְרֵאת** **'רֵאשִׁית',** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ'. וְאִם כֵּן מִנַּיִן לָנוּ שֶׁהַבְּכוּרִים קוֹדְמִים. **אֶלָּא יְקַדְּמוּ בִּכּוּרִים** מִשּׁוּם **שֶׁהֵן בִּכּוּרִים לַכֹּל** - שֶׁמַּשְׁמָעוּת לְשׁוֹן 'בִּכּוּרִים' הִיא 'רֵאשׁוֹן' [אוֹ שֶׁהֵם קוֹדְמִים לְכֻלָּם בְּצִוּוּי הַתּוֹרָה]. **וּתְרוּמָה** קוֹדֶמֶת לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מִשּׁוּם **שֶׁהִיא** קְרוּיָה **'רֵאשִׁית'. וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן** קוֹדֵם לְמַעֲשֵׂר **שֵׁנִי,** מִפְּנֵי **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** [-בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן] תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁאַף הִיא נִקְרֵאת **'רֵאשִׁית':**

מִשְׁנָה ח **דִּין הַפְּרָשָׁה בְּטָעוּת:** **הַמִּתְכַּוֵּן** לוֹמַר עַל הַפְּרָשָׁתוֹ שֶׁתְּהֵיֶה **תְּרוּמָה, וְאָמַר** בְּטָעוּת שֶׁתְּהֵיֶה **'מַעֲשֵׂר',** אוֹ שֶׁהִתְכַּוֵּן שֶׁיְּהֵיֶה **מַעֲשֵׂר וְאָמַר 'תְּרוּמָה',** וְכֵן **הַמִּתְכַּוֵּן** לְהַקְדִּישׁ בְּהֵמָה **לְעוֹלָה וְאָמַר** בְּטָעוּת **'שְׁלָמִים',** אוֹ שֶׁהִתְכַּוֵּן לִשְׁלָמִים **וְאָמַר 'עוֹלָה',** וְכֵן **הַמִּתְכַּוֵּן** לוֹמַר 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נִכְנָס לְבֵית זֶה'** וְלָאֲסֹר עַל עַצְמוֹ בְּנֶדֶר אֶת הַכְּנִיסָה **לַבַּיִת, וְאָמַר** בְּטָעוּת **עַל** בַּיִת אַחֵר 'אֵינִי נִכְנָס **לָזֶה',** אוֹ שֶׁרָצָה לוֹמַר **'שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה'** - מֵאָדָם **זֶה, וְאָמַר** עַל אָדָם אַחֵר 'שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה **לָזֶה', לֹא אָמַר כְּלוּם,** לְפִי שֶׁטָּעָה בְּדִבּוּרוֹ. שֶׁנִּדְרֵי הֶקְדֵּשׁ נֶאֱמַר (דברים כג כד) 'מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר', וּמַשְׁמַע שֶׁהֶקְדֵּשׁ נִקְבָּע עַל פִּי דִּבּוּרוֹ, וְעוֹד נֶאֱמַר (שמות לה כב) 'כֹּל נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ', וּמַשְׁמַע שֶׁנִּקְבָּע עַל פִּי מַחֲשֶׁבֶת לִבּוֹ, וְלָמְדוּ חֲכָמִים שֶׁאֵין דִּבְרֵיהֶם חָלִים **עַד שֶׁיִּהְיוּ פִיו וְלִבּוֹ שָׁוִין:**

מִשְׁנָה ט **נִכְרֵי בִּתְרוּמָה, מַעֲשֵׂר, נְטַע רְבָעִי וְהֶקְדֵּשׁ:** **הַנָּכְרִי** **וְהִפְרִישׁ** [-גּוֹיִם שֶׁהוּבְאוּ לְשׁוֹמְרוֹן עַל יְדֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר, וְהִתְגַּיְּרוּ מִפַּחַד הָאֲרָיוֹת שֶׁהָרְגוּ בָּהֶם] שֶׁתָּרְמוּ וְעִשְּׂרוּ מִפֵּרוֹתֵיהֶם, **תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה, וּמַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן מַעֲשֵׂר,** שֶׁדַּעַת מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאֵין הַנָּכְרִי יָכוֹל בְּקִנְיָנוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ אֶת קְדֻשָּׁתָהּ לְעִנְיַן הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּהּ, וּפֵרוֹתָיו חַיָּבִים בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. וְכֵן דַּעַת מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁהַכּוּתִים אַף שֶׁהִתְגַּיְּרוּ אֵין גֵּרוּתָם חָלָה וְהֵם כְּגוֹיִם לְכָל דָּבָר. [אָמְנָם אִם הִפְרִישׁוּ מִפֵּרוֹת יִשְׂרָאֵל, לֹא חָלָה הַפְרָשָׁתָם, שֶׁאֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי (לעיל פ"א מ"א)], **וְהֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יח) 'אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב', וּמְרַבִּים מִיִּתּוּר 'אִישׁ' שֶׁאַף נָכְרִי נוֹדֵב וְנוֹדֵר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין לְנָכְרִי** בְּסוּרְיָא דִּין **כֶּרֶם רְבָעִי,** שֶׁיִּהְיוּ קְדוּשִׁים פֵּרוֹתָיו בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית לִנְטִיעַת הָאִילָן, וְיֵאָכְלוּ רַק בִּירוּשָׁלַיִם. לְפִי שֶׁבְּסוּרְיָא יֵשׁ לַנָּכְרִי קִנְיָן לְהַפְקִיעַ קְדֻשָּׁתָהּ לְעִנְיַן הַמִּצְוֹת

הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ, שֶׁסּוּרְיָא נִכְבְּשָׁה בְּ'כִבּוּשׁ יָחִיד' עַל יְדֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ קֹדֶם שֶׁכָּבַשׁ אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין דִּינָהּ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְגַבֵּי מִקְצָת דִּינִים מִתַּקָּנַת חֲכָמִים (ראה שביעית פ"ו מ"ב). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ** דִּין כֶּרֶם רְבָעִי, שֶׁאַף בְּסוּרְיָא אֵין קִנְיָן לְנָכְרִי לְהַפְקִיעַ קְדֻשַּׁת הַקֶּרְקַע. **תְּרוּמַת הַנָּכְרִי** שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ פָּחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין, **מְדַמְּעַת** וְאוֹסֶרֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת כְּדִין תְּרוּמַת יִשְׂרָאֵל. **וְחַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ** אִם זָרִים אֲכָלוּהָ בְּשׁוֹגֵג, כְּדִין תְּרוּמַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּשַׁלֵּם לַכֹּהֵן דְּמֵי הַתְּרוּמָה בְּתוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר** מֵחֹמֶשׁ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ מִן הַתּוֹרָה יֵשׁ קִנְיָן לְנָכְרִי לְהַפְקִיעַ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִקְּדֻשָּׁתָהּ, וְרַק מִדְּרַבָּנָן חִיְּבוּ אֶת פֵּרוֹתָיו בִּתְרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, וְהֵקֵלּוּ חֲכָמִים לְפָטְרוֹ מֵחֹמֶשׁ:

פֶּרֶק ד שִׁעוּר הַתְּרוּמָה, וְדִינֵי תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה א** **טֶבֶל שֶׁהֻפְרַשׁ מִמֶּנּוּ מְקֻצַּת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת:** **הַמַּפְרִישׁ מִקְצַת** שִׁעוּר **תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת,** כְּגוֹן שֶׁהוֹצִיא לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה סְאָה אַחַת מִמֵּאָה סְאִין שֶׁל טֶבֶל [שֶׁהוּא אֶחָד מִמֵּאָה, בְּמָקוֹם אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים שֶׁהוּא שִׁעוּר עַיִן בֵּינוֹנִית], **מוֹצִיא מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה עָלָיו** - מַמְשִׁיךְ לְתָרֹם עוֹד סְאָה לְהַשְׁלִים לְשִׁעוּר עַיִן בֵּינוֹנִית. וְאַף שֶׁבַּהַפְרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה כְּבָר נִתְקְנוּ חֲצִי מֵהַפֵּרוֹת, תּוֹלִים שֶׁהַסְּאָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁמַּפְרִישׁ הִיא מִפֵּרוֹת טֶבֶל, כֵּיוָן שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְהַפְרִישׁ שְׁתֵּי סְאִין. **אֲבָל לֹא** יַפְרִישׁ מִכְּרִי זֶה

מסכת תרומות פרק ד

אַחַר שֶׁהֻפְרִישׁ מִמֶּנּוּ מִקְצָת תְּרוּמָתוֹ, **לְמָקוֹם אַחֵר** - עַל טֶבֶל אַחֵר, כִּי לְגַבֵּי כְּרִי אַחֵר דָּנִים שֶׁכְּבָר חָלָה הַהַפְרָשָׁה בְּמִקְצָת, וְיֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמַּפְרִישׁ מִפֵּרוֹת מְתֻקָּנִים עַל הַטֶּבֶל הָאַחֵר, וְלֹא חָלָה הַהַפְרָשָׁה. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף מוֹצִיא הוּא לְמָקוֹם אַחֵר תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת,** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּרֵרָה', וְאַחַר שֶׁהֻפְרִישׁ לְמָקוֹם אַחֵר הֻבְרַר שֶׁפֵּרוֹת אֵלּוּ נִשְׁאֲרוּ טֶבֶל וְלֹא תֻּקְּנוּ בַּהַפְרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה, כִּי כָּךְ הָיְתָה דַּעְתּוֹ מִתְּחִלָּה שֶׁלֹּא תָּחוּל הַהַפְרָשָׁה עַל מַה שֶּׁיַּפְרִישׁ מִמֶּנּוּ (משנ"ר):

מִשְׁנָה ב **פּוֹעֵל חָבֵר הַסּוֹעֵד אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת:** **מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו** שֶׁל טֶבֶל **בִּמְגוּרָה** [-בְּאוֹצָר], **וְנָתַן** מִתּוֹכָם **סְאָה לְבֶן לֵוִי וּסְאָה לְעָנִי,** מִן הַסָּתָם נָתַן בַּעַל הַבַּיִת שְׁתֵּי סְאִין אֵלּוּ בְּתוֹרַת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשַׂר עָנִי, וְתִקֵּן בָּהֶם עֶשֶׂר סְאִין טֶבֶל, וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ שְׁמוֹנָה סְאִין מְתֻקָּנוֹת [וְעוֹד עֶשְׂרִית סְאָה, שֶׁהֲרֵי הַפְרָשַׁת הַמַּעֲשֵׂר עָנִי נֶעֱשְׂתָה רַק עַל תֵּשַׁע סְאִין שֶׁהִשְׁתַּיְּרוּ אַחַר הַפְרָשַׁת סְאָה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן], וְלָכֵן **מַפְרִישׁ** פּוֹעֵל חָבֵר [-הַמַּקְפִּיד עַל תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת] הָאוֹכֵל עַל שָׁלְחָנוֹ **עַד שְׁמוֹנָה סְאִין וְאוֹכְלָן,** וַאֲפִלּוּ בְּכַמָּה סְעוּדוֹת, וְעַל יְדֵי לְקִיחָתוֹ מִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁעֲלֵיהֶן הֻפְרְשׁוּ שְׁתֵּי הַסְּאִין [וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ אֶלָּא לְמַעֲשְׂרוֹת וְלֹא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁכֵּן לֹא נָחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עַל הַפְרָשַׁת תְּרוּמָה], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין בַּעַל הַבַּיִת מַפְרִישׁ אֶלָּא כְּנֶגֶד סְעוּדַת הַפּוֹעֵל עַתָּה, וְאֶת שְׁאָר הַמַּתָּנוֹת נָתַן לַלֵּוִי וְלָעָנִי בְּתוֹרַת מַתָּנָה, וְלָכֵן הַפּוֹעֵל **אֵינוֹ מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** סְעוּדָתוֹ זוֹ. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, שֶׁגִּזְּדוֹן הַמִּשְׁנָה הוּא בְּאֹפֶן שֶׁהַכֹּהֵן וְהַלֵּוִי אֵינָם לְפָנֵינוּ, וּלְדַעַת רַבִּי מֵאִיר תּוֹלִים שֶׁהַסְּאִין חֲזָקָתָן שֶׁהֵן קַיָּמוֹת וְיָכוֹל לֶאֱכֹל כְּנֶגֶד כֻּלָּן, וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים אֵינוֹ מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן מָה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר מֵהֶן, שֶׁאִם נִשְׁאֲרוּ שְׁתֵּי הַסְּאִין אוֹכֵל כְּנֶגֶד כֻּלָּם, וְאִם נִשְׁתַּיְּרוּ מַחֲצִיתָן אוֹכֵל רַק כְּנֶגֶד מַחֲצִיתָן וְכֵן הָלְאָה]:

מִשְׁנָה ג **שִׁעוּר תְּרוּמָה:** **שִׁעוּר תְּרוּמָה** גְּדוֹלָה מִדְּרַבָּנָן, לְתוֹרֵם **בְּעַיִן יָפָה** הוּא חֵלֶק **אֶחָד מֵאַרְבָּעִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** חֵלֶק אֶחָד **מִשִּׁלְשִׁים. וְהַבֵּינוֹנִית** - וְעַיִן בֵּינוֹנִית שִׁעוּרָהּ אֶחָד **מֵחֲמִשִּׁים,** וּלְבֵית שַׁמַּאי אֶחָד מֵאַרְבָּעִים. **וְהָרָעָה** - וְעַיִן רָעָה שִׁעוּרָהּ אֶחָד **מִשִּׁשִּׁים,** וּלְבֵית שַׁמַּאי אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. [וּמִדְּאוֹרַיְתָא חִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת כָּל הַכְּרִי]. הָרָגִיל לִתְרֹם בְּעַיִן יָפָה אוֹ בֵּינוֹנִית, **וְתָרַם** עַל פִּי אָמַד, כְּדִין הַפְרָשַׁת תְּרוּמָה (לעיל פ"א מ"ז) **וּבְטָעוּת עָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִמִּשִּׁשִּׁים** כְּשִׁעוּר עַיִן רָעָה, תְּרוּמָתוֹ **תְּרוּמָה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִתְרֹם** עוֹד לְהַשְׁלִים אֶת שִׁעוּרוֹ, לְפִי שֶׁתָּרַם כְּאֶחָד מִשִּׁעוּרֵי חֲכָמִים. וְאִם **חָזַר וְהוֹסִיף** כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת הַשִּׁעוּר, **חָיַב בְּמַעֲשְׂרוֹת** עַל מַה שֶּׁהוֹסִיף, שֶׁכְּבָר נִתְקַן הַטֶּבֶל וּמַה שֶּׁהוֹסִיף אֵין עָלָיו שָׁם תְּרוּמָה. אוּלָם אִם טָעָה בְּאֶמֶד **וְעָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִמִּשִּׁשִּׁים וְאֶחָד,** שֶׁהוּא פָּחוֹת אַף מֵעַיִן רָעָה, תְּרוּמָתוֹ **תְּרוּמָה, וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם כְּמוֹ שֶׁהוּא לָמוּד** - יוֹסִיף לְהַפְרִישׁ וַיַּשְׁלִים אֶת הַשִּׁעוּר שֶׁהוּא רָגִיל בּוֹ, כֵּיוָן שֶׁרָצָה לְהַפְרִישׁ כְּשִׁעוּר חֲכָמִים, וְהִפְרִישׁ פָּחוֹת מֵהַשִּׁעוּר הַקָּטָן שֶׁתִּקְּנוּ, נִמְצָא שֶׁעֲדַיִן לֹא הִסְתַּיְּמָה הַפְרָשָׁתוֹ, וּמַה שֶּׁמּוֹסִיף הֲרֵי הוּא בִּכְלָל הַהַפְרָשָׁה וְשָׁם תְּרוּמָה עָלָיו. וְתוֹסֶפֶת זוֹ יַפְרִישֶׁנָּה אַף **בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל וּבְמִנְיָן,** וְאַף שֶׁהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה צְרִיכָה לְהֵעָשׂוֹת עַל פִּי אָמַד, אֵין זֶה אֶלָּא בַּהַפְרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה, וְלֹא בַּתּוֹסֶפֶת לְהַשְׁלָמַת הַשִּׁעוּר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף** יָכוֹל הַמּוֹסִיף לְהַפְרִישׁ **שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף,** שֶׁאַף שֶׁאָת עִקַּר הַתְּרוּמָה מַפְרִישִׁים רַק מִפֵּרוֹת הַסְּמוּכִים לַפֵּרוֹת שֶׁעֲלֵיהֶם מַפְרִישׁ (חלה פ"א מ"ט), לֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה בְּתוֹסֶפֶת הַהַפְרָשָׁה: **מִשְׁנָה ד** **שִׁעוּר תְּרוּמָה בְּתַרְוֵמַת שָׁלִיחַ:** **הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּתְרֹם** מִפֵּרוֹתַי תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, **תּוֹרֵם** הַשָּׁלִיחַ **כְּדַעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת** - כְּפִי הַשִּׁעוּר שֶׁרָגִיל בּוֹ בַּעַל הַבַּיִת, עַיִן יָפָה, בֵּינוֹנִית אוֹ רָעָה. **וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ** מַהִי דַּעְתּוֹ **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, תּוֹרֵם בְּעַיִן בֵּינוֹנִית,** שֶׁהִיא **אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים,** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ רֹב בְּנֵי אָדָם. וְאִם בְּאֶמְדָּנוֹ **פִּחַת עֲשָׂרָה** מִדַּרְכּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, כְּגוֹן שֶׁדַּרְכּוֹ בְּעַיִן בֵּינוֹנִית אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים, וְהוּא אָמַד לְאֶחָד מֵאַרְבָּעִים כְּעַיִן טוֹבָה, **אוֹ שֶׁהוֹסִיף עֲשָׂרָה** כְּגוֹן שֶׁאָמַד בְּעַיִן רָעָה אֶחָד מִשִּׁשִּׁים, **תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה,** שֶׁבִּשְׁלִיחוּתוֹ נָתַן לוֹ רְשׁוּת לִתְרֹם לְפִי מַה שֶּׁיֶּאֱמַד אֶת דַּעְתּוֹ, וְלֹא שִׁנָּה מִשְּׁלִיחוּתוֹ.

משניות

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק ד

המבוארות

וְאוּלָם **אִם** יָדַע מֵהֵי דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאַף עַל פִּי כֵן **נִתְכַּוֵּן לְהוֹסִיף** עָלֶיהָ **אֲפִלּוּ אַחַת, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה** כְּלָל, וְאַף כְּשִׁעוּר דַּרְכּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת לֹא חָלָה, כִּי כֵיוָן שֶׁהִפְרִישׁ יוֹתֵר מֵהַשִּׁעוּר, תְּהֵיֶה בְּיָדוֹ תַּעֲרֹבֶת שֶׁל חֻלִּין וּתְרוּמָה וְהַבְּעָלִים יַפְסִיד אֶת הַחֻלִּין הַמְדֻמָּעִים, וְלֹא לְכָךְ שְׁלָחוֹ, וּבְטֵלָה הַשְּׁלִיחוּת לְגַמְרֵי. [וְיָכוֹל לִשְׁלֹחַ שָׁלִיחַ לְהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כח) 'כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם תְּרוּמַת ה'', וְדָרְשׁוּ מִתֹּבֶת 'גַּם' לְרַבּוֹת שָׁלִיחַ]: **מִשְׁנָה ה דִּין הַמַּרְבֶּה בִּתְרוּמָה: הַמַּרְבֶּה בִּתְרוּמָה** - הָרוֹצֶה לִתְרֹם יוֹתֵר מִשִּׁעוּר עֵינָיו יָפָה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** יַפְרִישׁ עַד **אֶחָד מֵעֲשָׂרָה, כְּשִׁעוּר תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר,** שֶׁהִיא אֶחָד מֵעֲשָׂרָה, וְכֵיוָן שֶׁמָּצִינוּ 'תְּרוּמָה' בְּשִׁעוּר זֶה בִּ'תְרוּמַת מַעֲשֵׂר', יָכוֹל לְהַפְרִישׁ כֵּן גַּם בִּ'תְרוּמָה גְּדוֹלָה'. אֲבָל אִם הִפְרִישׁ **יָתֵר מִכָּאן** - יוֹתֵר מֵאֶחָד מֵעֲשָׂרָה, לֹא חָל שֵׁם תְּרוּמָה עַל הַתּוֹסֶפֶת, וּבְיָדוֹ תַּעֲרֹבֶת חֻלִּין וּתְרוּמָה, וְעַל כֵּן **יֵעָשֶׂה** - יַפְרִישׁ אֶת הַחֻלִּין הַמְעֹרָבִים **תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לְמָקוֹם אַחֵר** - עֲבוּר לַוִּי הַמְחֻיָּב בְּהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה מֵהַמַּעֲשֵׂר שֶׁבְּיָדוֹ, וּכְנָגְדָּם יְקַבֵּל מֵהַלֵּוִי חֻלִּין [אַךְ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ מִן הַמְּקֻחָּף]. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר,** אֶפְשָׁר לְהַרְבּוֹת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיִּהְיוּ הַפֵּרוֹת **מֻחֶצָּה חֻלִּין וּמֻחֶצָּה תְּרוּמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ', וּמִכָּאן שֶׁשִּׁעוּר הָ'רֵאשִׁית' [-הַתְּרוּמָה], הוּא עַד שִׁעוּר הַ'דְּגָנְךָ' [-הַפֵּרוֹת הַנּוֹתָרִים]. **רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים,** אֶפְשָׁר לְהַרְבּוֹת בִּתְרוּמָה כַּמָּה שֶׁיִּרְצֶה **עַד שֶׁיַּשְׁיֵר שָׁם חֻלִּין** כָּל שֶׁהֵם, שֶׁמִּמֶּנּוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ', מַשְׁמַע שֶׁדֵּי שֶׁיִּהְיוּ שִׁירַיִם כָּלְשֶׁהֵם: **מִשְׁנָה ו אֵפוֹ הַפְרָשַׁת מַעֲשֵׂר וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים** [-זְמַנִּים] **מְשַׁעֲרִים אֶת הַכַּלְכָּלָה** - אֶת הַסַּל שֶׁבּוֹ מוֹדְדִים אֶת הַפֵּרוֹת, בִּכְדֵי לָדַעַת כַּמָּה פֵּרוֹת הִיא מַחֲזִיקָה, וּבְכָךְ יֵדְעוּ מַהוּ מִנְיַן הַפֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה לְמַעֲשֵׂר וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁאָסוּר לְהַפְרִישׁ מֵאֶמֶת, כֵּיוָן שֶׁהַתּוֹרָה קָבְעָה בָּהֶם שִׁעוּר [בְּשׁוֹנָה מִתְּרוּמָה שֶׁמִּן הַתּוֹרָה חִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת כָּל הַכָּרִי, וְלָכֵן נִטָּלֶת בְּאֶמֶת (לעיל פ"א מ"ז)]. א. **בַּבַּכּוּרוֹת** - בִּזְמַן גְּמַר בִּשּׁוּל הַפֵּרוֹת, שֶׁהֵם גְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר, וּמְעַט מֵהֶם מְמַלְּאִים אֶת כָּל הַכַּלְכָּלָה. ב. **וּבַסְּפִיפוֹת** - בְּסוֹף הַקָּיִץ, שֶׁהִתְחִילוּ לְהִצְטַמֵּק וְרַבִּים מֵהֶם נִכְנָסִים לַכַּלְכָּלָה. ג. **וּבְאֶמְצַע הַקַּיִץ** שֶׁבּוֹ גְּדֶלֶם בֵּינוֹנִי. וְאִם מָדַד בִּזְמַן אֶחָד, אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ עַל פִּי מְדִידָה זוֹ בִּזְמַן אַחֵר. וּמֵאַחַר וְיֵשׁ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּשִׁעוּר מְדֻיָּק, לָכֵן **הַמּוֹנֶה** וּמַפְרִישׁ לְפִי מִנְיַן הַפֵּרוֹת **מְשֻׁבָּח** מֵהַמַּפְרִישׁ מֵאֶמֶת. **וְהַמּוֹדֵד** וּמַפְרִישׁ לְפִי נֶפַח הַפֵּרוֹת **מְשֻׁבָּח מִמֶּנּוּ** - מֵהַמַּפְרִישׁ בְּמִנְיָן, שֶׁכֵּן מְדִידָה זוֹ מְדֻיֶּקֶת יוֹתֵר. **וְהַשּׁוֹקֵל** וּמַפְרִישׁ עַל פִּי מִשְׁקָל הַפֵּרוֹת - מֵהַמַּפְרִישׁ לְפִי אֶמֶד, מִנְיָן וּמְדִידָה, לְפִי שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר הַמְדֻיָּק בְּיוֹתֵר: **מִשְׁנָה ז בְּטוּל תְּרוּמָה בְּאֶחָד וּמֵאָה:** הַקְּדָמָה: תְּרוּמָה שֶׁהִתְעָרְבָה בְּחֻלִּין בְּטֵלָה מִן הַתּוֹרָה בְּרֹב, אוּלָם מִדְּרַבָּנָן בְּטֵלָה רַק בְּתַעֲרֹבֶת שֶׁל 'אֶחָד מִמֵּאָה', שֶׁאָז מוֹצִיא מְמָנָּה כְּשִׁעוּר הַתְּרוּמָה וְנוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן וְהַנּוֹתָר הֲרֵי הוּא חֻלִּין, וּבְפָחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה אֵינָהּ בְּטֵלָה וְהַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ 'מְדֻמַּעַת', כְּלוֹמַר תַּעֲרֹבֶת חֻלִּין וּתְרוּמָה, וְתִמָּכֵר לְכֹהֵן שֶׁיֹּאכְלֶנָּה בִּקְדֻשַּׁת תְּרוּמָה, וְיִשַּׁלֵּם עַל כָּלָּהּ מִלְּבַד הַחֵלֶק שֶׁל הַתְּרוּמָה שֶׁנִּטְּלוּ בְּתֹכָם [וְכֵיוָן שֶׁתְּרוּמָה דְּמֻיָּה זוֹלִים, אַף בִּמְדֻמָּע יְשַׁלֵּם הַכֹּהֵן בְּזוֹל כֵּיוָן שֶׁרַק כֹּהֵן יָכוֹל לְאָכְלָהּ בִּקְדֻשַּׁת תְּרוּמָה]. וְהִסְמִיכוּ תַּקָּנָה זוֹ עַל הַנֶּאֱמָר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר (במדבר יח כט) 'מִכָּל חֶלְבּוֹ תָּרִימוּ אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ', וְדָרְשׁוּ, שֶׁאִם נָפְלָה תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר שֶׁמַּפְרִישִׁים 'מִמֶּנּוּ' [-מֵהַטָּבֶל], לְתוֹךְ הַכְּרִי הַמְתֻקָּן, הֲרֵי הוּא 'מִקְדְּשׁוֹ' וְאוֹסְרוֹ בַּתַּעֲרֹבֶת. וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר הִיא חֵלֶק אֶחָד מִתּוֹךְ מֵאָה חֲלָקִים, שֶׁשִּׁעוּרָהּ 'מִמַּעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר'. וְנֶחְלְקוּ חֲכָמִים בְּשִׁעוּר 'אֶחָד מִמֵּאָה' שֶׁבּוֹ בְּטֵלָה הַתְּרוּמָה: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תְּרוּמָה, עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה** - שֶׁכְּשֶׁמַּצְרֶפֶת מֵאָה וְאֶחָד חֲלָקִים, מֵאָה שֶׁל חֻלִּין וְאֶחָד שֶׁל תְּרוּמָה, מַעֲלָה וּמוֹצִיא חֵלֶק אֶחָד מֵהַתַּעֲרֹבֶת וְנוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן כִּתְרוּמָה, וְהַשְּׁאָר חֻלִּין. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** דֵּי **בְּמֵאָה וְעוֹד** - שֶׁתִּהְיֶה הַתַּעֲרֹבֶת שֶׁהִתְעָרְבָה בָּהּ סְאָה תְּרוּמָה, מֵאָה וְעוֹד, כְּלוֹמַר, שֶׁכְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה יֵשׁ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה חֲלָקִים וְעוֹד מַשֶּׁהוּ שֶׁל חֻלִּין. **וְעוֹד זֶה** - חֵלֶק הַחֻלִּין הַנּוֹסָף **אֵין לוֹ שִׁעוּר,** וְדַי בְּתִשְׁעִים וְתִשַּׁע חֲלָקִים וְכָל שֶׁהוּא שֶׁל חֻלִּין. **רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשֻׁלָּם אוֹמֵר,** שִׁעוּר **וְעוֹד** הַנִּצְרָךְ הוּא תּוֹסֶפֶת **קַב** חֻלִּין **לִמְאָה סְאָה** - לְתַעֲרֹבֶת שֶׁל מֵאָה סְאָה [שֶׁהִיא תִּשְׁעִים וְתִשַּׁע חֻלִּין, וְאֶחָד תְּרוּמָה], שֶׁבְּאֶפֶן זֶה הַ'וְעוֹד' הוּא **שְׁתוּת** [-שִׁשִּׁית] **לַמְדַמֵּעַ** - לִסְאָה תְּרוּמָה הַמְדַמַּעַת אֶת הַתַּעֲרֹבֶת, שֶׁבִּסְאָה יֵשׁ שִׁשָּׁה קַבִּין: **מִשְׁנָה ח תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה וְחֻלִּין שֶׁאֵינָם דּוֹמִים: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, תְּאֵנִים שְׁחוֹרוֹת מַעֲלוֹת אֶת הַלְּבָנוֹת** - אִם נָפְלָה תְּאֵנָה לְבָנָה שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹךְ תְּאֵנִים שֶׁל חֻלִּין הַמְעֹרָבוֹת מִתְּאֵנִים לְבָנוֹת וּשְׁחוֹרוֹת, אַף שֶׁהַשְּׁחוֹרוֹת אֵינָן בִּכְלַל הַסָּפֵק וּמֻתָּר לְאָכְלָן, מִכָּל מָקוֹם הֵן מְצָטָרְפוֹת לְשַׁעוּר מֵאָה חֻלְקֵי חֻלִּין וּמְבַטְּלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר לְהַכְנִיסָם לְכְלַל הַסָּפֵק עַל יְדֵי שֶׁיְּדָרְסֵם וְיַעֲרֵבֵם יַחַד. וְכֵן הַתְּאֵנִים הַלְּבָנוֹת שֶׁל חֻלִּין **מַעֲלוֹת** [-מְצָטָרְפוֹת לְבַטֵּל] **אֶת הַשְּׁחוֹרוֹת** שֶׁל הַתְּרוּמָה. וְכֵן **עִגּוּלֵי דְּבֵלָה** [-תְּאֵנִים דְּרוּסוֹת בְּצוּרַת עִגּוּל] **הַגְּדוֹלִים** שֶׁל חֻלִּין **מַעֲלִים אֶת** הָעִגּוּלִים **הַקְּטַנִּים** שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכָם, וּמְצָטָרְפִים לְשִׁעוּר מֵאָה חֻלִּין עִם הָעִגּוּלִים הַקְּטַנִּים [וּמְחַשְּׁבִים אֶת הַשִּׁעוּר לְפִי גֹּדֶל הָעִגּוּל, כְּגוֹן חֲמִשִּׁים עִגּוּלִים קְטַנִּים וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה עִגּוּלִים גְּדוֹלִים, כְּשֶׁכָּל עִגּוּל גָּדוֹל כְּשִׁבְעִים קְטַנִּים]. וְכֵן הָעִגּוּלִים **הַקְּטַנִּים** שֶׁל חֻלִּין **מַעֲלִין אֶת הַגְּדוֹלִים** שֶׁל הַתְּרוּמָה. וְכֵן **הָעִגּוּלִים מַעֲלִין אֶת הַמַּלְבְּנִים** [-תְּאֵנִים הַדְּרוּסוֹת בְּצוּרַת רִבּוּעַ], **וְהַמַּלְבְּנִים מַעֲלִין אֶת הָעִגּוּלִים.** שֶׁבְּכָל אֵלּוּ הָאֶפְנַיִם יָכוֹל לְעָרֵב וְלִדְרֹס אֶת כֻּלָּם יַחַד וּלְהַכְנִיס אֶת כֻּלָּם לִכְלַל הַסָּפֵק. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר** אֶת כָּל הַתַּעֲרוֹבוֹת הַלָּלוּ, וַאֲפִלּוּ בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה הָיְתָה הַתְּרוּמָה שֶׁנִּפְּלָה, אֵין מַעֲלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה לְבַטֵּל אֶת הַתְּרוּמָה, שֶׁכֵּן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ בְּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים הַדּוֹמִים לְחֵלֶק הַתְּרוּמָה. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בְּיָדוּעַ** - אִם יָדוּעַ **מַה** הַתְּרוּמָה **שֶׁנָּפְלָה, אֵין מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ** שֶׁהֲרֵי הַמִּין הַשֵּׁנִי אֵינוֹ בִּכְלַל הַסָּפֵק וּמֻתָּר לְאָכְלוֹ. **וּכְשֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ מַה** הַתְּרוּמָה **שֶׁנָּפְלָה,** הֵן **מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ,** כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף תַּעֲרֹבֶת זוֹ אָסְרָה אֶת כָּל הַתְּאֵנִים, שֶׁעַל כָּל אַחַת יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא הִיא הַתְּרוּמָה, וּמְצָטָרְפִים כֻּלָּם לְשִׁעוּר מֵאָה חֻלִּין: **מִשְׁנָה ט כֵּיצַד** לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא אֵינָן מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ, כְּגוֹן **חֲמִשִּׁים תְּאֵנִים שְׁחוֹרוֹת וַחֲמִשִּׁים לְבָנוֹת** שֶׁל חֻלִּין, שֶׁנָּפְלָה לְתוֹכָן תְּאֵנָה **שְׁחוֹרָה** שֶׁל תְּרוּמָה, הַתְּאֵנִים **הַשְּׁחוֹרוֹת אֲסוּרוֹת** שֶׁכָּל אַחַת בְּסָפֵק שֶׁמָּא הִיא הַתְּרוּמָה, **וְהַלְּבָנוֹת מֻתָּרוֹת,** שֶׁהֵם וַדַּאי חֻלִּין. וּלְהֶפֶךְ, אִם **נָפְלָה לְבָנָה** שֶׁל תְּרוּמָה, הַלְּבָנוֹת **אֲסוּרוֹת וּשְׁחוֹרוֹת מֻתָּרוֹת,** וְאֵינָם מְצָטָרְפוֹת לְהַשְׁלִים שִׁעוּר מֵאָה חֻלִּין. וְאִלּוּ בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ **מַה** הַתְּרוּמָה **שֶׁנָּפְלָה,** אִם הִיא שְׁחוֹרָה אוֹ לְבָנָה, מְצָטָרְפוֹת לְשִׁעוּר מֵאָה חֻלִּין [-וּבְדִין זֶה] **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַחְמִיר** יוֹתֵר מֵרַבִּי עֲקִיבָא, וְסוֹבֵר שֶׁאַף כַּאֲשֶׁר לֹא יָדוּעַ מַהִי הַתְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה, אֵין שְׁנֵי הַמִּינִים מְצָטָרְפִים לְבַטֵּלָהּ. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מֵקֵל** מֵרַבִּי עֲקִיבָא, וְסוֹבֵר שֶׁאַף כְּשֶׁיָּדוּעַ מִין הַתְּרוּמָה מְצָטָרְפִים שְׁנֵי הַמִּינִים: **מִשְׁנָה י מְחֻלֶּקֶת הֲפוּכָה בְּדִין תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה: וּבְזוֹ** - בָּאֹפֶן הַבָּא שֶׁל תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה וְחֻלִּין, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵקֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַחְמִיר. בְּדוֹרֵס לִיטְרָא קְצִיעוֹת** [-תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת] שֶׁל תְּרוּמָה **עַל פִּי הַבַּד** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵאָה שֶׁל חֻלִּין, וּלְפָנָיו כַּדִּים רַבִּים שֶׁל חֻלִּין, **וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹהִי** הַבַּד שֶׁעַל פִּיהָ הַתְּרוּמָה, וְאֵין כָּאן מֵאָה כַּדִּים לְבַטֵּל אֶת הַתְּרוּמָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, רוֹאִין אוֹתָן** - אֶת הַתְּאֵנִים שֶׁבְּפִי הַכַּד כְּאִלּוּ **הֵן פְּרוּדוֹת** וּמְעֹרָבוֹת עִם הַתְּאֵנִים שֶׁבְּתוֹךְ הַכַּד, **וְהַתַּחְתּוֹנוֹת** שֶׁבְּתוֹךְ הַכַּד **מַעֲלוֹת אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת** שֶׁבְּפִי הַכַּד, בְּאֶחָד וּמֵאָה, כֵּיוָן שֶׁבְּתוֹךְ הַכַּד יֵשׁ מֵאָה שֶׁל חֻלִּין [וַאֲפִלּוּ שֶׁבְּתְאֵנִים שְׁחוֹרוֹת וּלְבָנוֹת דַּעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאֵינָן מְצָטָרְפוֹת, דִּין קְצִיעוֹת שׁוֹנֶה כֵּיוָן שֶׁהַקְּצִיעוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַכַּד וּבְפִיו מִין אֶחָד הֵם]. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא תַעֲלֶה** [-תִּתְבַּטֵּל] הַתְּרוּמָה **עַד שֶׁיִּהְיוּ שָׁם מֵאָה כַּדִּים** שֶׁל חֻלִּין, שֶׁאָז תִּתְבַּטֵּל הַתְּרוּמָה שֶׁבְּפֶה אֶחָד מֵהֶם, בְּמֵאָה שֶׁבְּפִיּוֹת שְׁאָר הַכַּדִּים. אַךְ הַתַּחְתּוֹנוֹת אֵינָן מְצָטָרְפוֹת כֵּיוָן שֶׁאֵינָם בִּכְלַל הַסָּפֵק [וַאֲפִלּוּ שֶׁבְּתְאֵנִים שְׁחוֹרוֹת וּלְבָנוֹת דַּעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמְּצָטָרְפוֹת, שׁוֹנֶה דִּין קְצִיעוֹת שֶׁנִּמְצָאוֹת בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת וְאֵין כָּאן שֵׁם תַּעֲרֹבֶת]:

מִשְׁנָה יא דִּין נוֹסָף הַתָּלוּי בְּמַחֲלֹקֶת זוֹ: סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי מְגוּרָה [-אוֹצָר שָׁאוֹגְרִים בּוֹ תְּבוּאָה] שֶׁל חֻלִּין, וּקְפָאָהּ - וְהֵסִיר אֶת הַשִּׂכְבָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַתְּרוּמָה וְעוֹד חֻלִּין [קְפָאָהּ מִלְּשׁוֹן צִיפָּה, כְּמוֹ 'וַיָּצָף הַבַּרְזֶל' שֶׁתַּרְגּוּמוֹ 'וּקְפָא'], **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בַּקָּפוּי** שֶׁהֵסִיר **מֵאָה סְאָה** חֻלִּין יַחַד עִם הַתְּבוּאָה שֶׁנּוֹתְרָה בַּמְּגוּרָה, **תַּעֲלֶה** [-תִּתְבַּטֵּל] הַתְּרוּמָה **בְּאֶחָד וּמֵאָה,** שֶׁלְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַתַּחְתּוֹנִים מִצְטָרְפִים לָעֶלְיוֹנִים כְּמִבְאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת [וְהִתְחַדֵּשׁ בְּמִשְׁנָה זוֹ שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁהֵסִיר אֶת הַקִּפּוּי וְגִלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ בְּתַעֲרֹבֶת עִם הַתְּבוּאָה שֶׁבַּמְּגוּרָה, מִכָּל מָקוֹם מִצְטָרְפָת הַתְּבוּאָה שֶׁבַּמְּגוּרָה לַתְּבוּאָה שֶׁבַּקִּפּוּי]. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא תַעֲלֶה** הַתְּרוּמָה, כְּדַעְתּוֹ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאֵין הַתְּבוּאָה שֶׁלְּמַעְלָה. וּלְדַעְתּוֹ **סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי** סְאָה **מְגוּרָה וּקְפָאָהּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בַּקָּפוּי מֵאָה סְאָה, תַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא תַעֲלֶה. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי מְגוּרָה, יַקְפִּיאֶנָּה. וְאִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, בְּשֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ אִם בְּלוּלוֹת הֵן, אוֹ לְאַיִן נָפְלָה:** **יב** **שְׁתֵּי קָפוֹת מְגוּרוֹת שֶׁנָּפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה, מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הֵן בִּשְׁתֵּי מְגוּרוֹת שֶׁנָּפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ:** **יג** אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא בַּחֲמִשִּׁים אֲגֻדּוֹת שֶׁל יָרָק, שֶׁנָּפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹכָן, חֻצְיָהּ תְּרוּמָה, וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו, תַּעֲלֶה. לֹא שֶׁהַתְּרוּמָה עוֹלָה בַּחֲמִשִּׁים וְאֶחָד, אֶלָּא שֶׁהָיוּ שָׁם מֵאָה וּשְׁנֵי חֲצָיִים:

פֶּרֶק ה א סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין, אוֹ לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, אוֹ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ, בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִים, יִרְקְבוּ. וְאִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ הַסְּאָה, יִמָּכְרוּ לְכֹהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה, חוּץ מִדְּמֵי אוֹתָהּ סְאָה. וְאִם לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן נָפְלָה, יִקָּרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְאִם לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ נָפְלָה, הֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ. וְאִם לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ נָפְלָה, הֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ עַל פִּי מְגוּרָה וּקְפָאָהּ, יַקְפִּיאֶנָּה. וְאִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, בְּשֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ אִם בְּלוּלוֹת הֵן, אוֹ לְאַיִן נָפְלָה: **ב** סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה חֻלִּין טְהוֹרִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תְּרוּם וְתִשָּׂרֵף, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, סְאָה שֶׁנָּפְלָה הִיא סְאָה שֶׁעָלְתָה, תַּעֲלֶה וְאֵינָהּ מִתְבַּטֶּלֶת, **אוֹ** שֶׁנָּפְלָה **לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, אוֹ לְהֶקְדֵּשׁ, אוֹ לִפְרוּת הֶקְדֵּשׁ נָפְלָה** הַתְּרוּמָה, **הֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ** עַל פִּי מְגוּרָה וּקְפָאָהּ, יַקְפִּיאֶנָּה. וְאִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, בְּשֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ אִם בְּלוּלוֹת הֵן, אוֹ לְאַיִן נָפְלָה: **ג** סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה חֻלִּין טְמֵאִין, תַּעֲלֶה וְאֵינָהּ מִתְבַּטֶּלֶת, **אוֹ** שֶׁנָּפְלָה **לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן** שֶׁלֹּא הֻפְרְשָׁה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר **נָפְלָה** הַתְּרוּמָה, יִתְּנָהּ לְלֵוִי וְיַקְבֵּל תְּמוּרָתָהּ חֻלִּין, וְהַלֵּוִי **יִקָּרֵא** לַתַּעֲרֹבֶת **שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר** עַל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן זֶה וְעַל מַעֲשֵׂר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, וְיִתְּנָהּ לַכֹּהֵן. **וְאִם לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ לְפֵרוֹת הֶקְדֵּשׁ נָפְלָה** הַתְּרוּמָה, **הֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ** עַל מָעוֹת וְיִתְחַלְּלוּ מִקְּדֻשָּׁתָם, וַהֲרֵי הֵם חֻלִּין, וְדִין הַתַּעֲרֹבֶת כְּדִין תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה בְּחֻלִּין הַמְבֹאָרֶת לְעֵיל. **תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה טְהוֹרָה בְּחֻלִּין טְמֵאִים:** וְאִם **טְמֵאִים הָיוּ אוֹתָן הַחֻלִּין** שֶׁלְּתוֹכָם נָפְלָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה [אוֹ שֶׁנָּפְלָה לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן טָמֵא, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר], יִמְכֹּר אֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת לַכֹּהֵן בִּדְמֵי תְּרוּמָה [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְדִין תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבָה, שֶׁאָף הַכֹּהֵן אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ], וְיֵאָכְלוּ **נְקוּדִים** - יְבֵשִׁים, **אוֹ קְלָיוֹת** - קְלוּיִים בָּאֵשׁ, לְלֹא מַגַּע מַשְׁקֶה, **אוֹ יִלּוֹשׁוּ בְּמֵי פֵרוֹת** שֶׁאֵינָם מִשְּׁבָעָה מַשְׁקִים, שֶׁבְּכָךְ תִּשָּׁאֵר הַתְּרוּמָה בְּטָהֳרָתָהּ, שֶׁאֵין אֳכָלִים מֻכְשָׁרִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה אֶלָּא בְּמַגַּע אֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִים. **אוֹ יִתְחַלְּקוּ לְעִסּוֹת** קְטַנּוֹת, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבֵיצָה,** וְאַף בְּאֹפֶן זֶה לֹא תִּטָּמֵא הַתְּרוּמָה, כִּי אֳכָלִים שֶׁאֵין בָּהֶם כְּבֵיצָה אֵינָם מִטַּמְּאִים וְאֵינָם נִטְמָאִים:

מִשְׁנָה ב דִּין הַמּוּרָם מִתַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה טְמֵאָה: **סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה** לְתוֹךְ **מֵאָה חֻלִּין טְהוֹרִין** שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְנִתְבַּטְּלָה בָּהֶם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תְּרוּם** [-תִּפְרַשׁ] סְאָה מִתּוֹךְ הַתַּעֲרֹבֶת **וְתִשָּׂרֵף.** מִשּׁוּם **שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, שֶׁהַסְּאָה שֶׁנָּפְלָה הִיא הַסְּאָה שֶׁעָלְתָה,** וְדִינָהּ כִּדְין תְּרוּמָה טְמֵאָה הָאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, וּסְאָה זוֹ אַף אִסּוּר לְהָנוֹת מְמֻנָּה בִּשְׁעַת שְׂרֵפָתָהּ, שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁיָּבוֹא לְאָכְלָהּ כִּי יִסְבֹּר שֶׁהִתְבַּטְּלָה הַתְּרוּמָה בַּתַּעֲרֹבֶת וַהֲרֵי הִיא חֻלִּין. וְאַף שֶׁאָכֵן הִתְבַּטְּלָה הַתְּרוּמָה, וְכָל דִּין הַהֲרָמָה הוּא מִשּׁוּם גְּזֵל הַכֹּהֵן, מִכָּל מָקוֹם לֹא חִלְקוּ חֲכָמִים וְדָנוּ אֶת הַסְּאָה הַמּוּרֶמֶת כְּאִלּוּ הִיא הַתְּרוּמָה מַמָּשׁ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, תַּעֲלֶה** [-תִּתְבַּטֵּל] הַסְּאָה הַטְּמֵאָה, אַךְ מִכָּל מָקוֹם תֵּפָרֵשׁ וְתִנָּתֵן לַכֹּהֵן מִשּׁוּם גְּזֵל הַשֵּׂבֶט, וְכֵיוָן שֶׁהִגְבִּיהָהּ חוֹזֶרֶת לִשְׁמָהּ הָרִאשׁוֹן וְנַעֲשֵׂית תְּרוּמָה, **וְתֵאָכֵל** כְּשֶׁהִיא **נְקוּדִים** [-יְבֵשָׁה] **אוֹ קְלָיוֹת** [-קְלוּיָה בַּתַּנּוּר], **אוֹ תִלּוֹשׁ בְּמֵי פֵרוֹת,** בִּכְדֵי שֶׁלֹּא תֵּכְשַׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה עַל יְדֵי מַשְׁקִים, **אוֹ תִּתְחַלֵּק לְעִסּוֹת** קְטַנּוֹת, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבֵיצָה** שֶׁהוּא שִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִים. וְאַף שֶׁבָּטְלָה הַטֻּמְאָה, גְּזֵרוּ חֲכָמִים בְּאֹפֶן זֶה בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְטָעוֹת גַּם בְּאֹפֶן הַנִּזְכָּר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, כְּשֶׁהִתְעָרְבָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה בְּפָחוֹת מִמֵּאָה סְאִים שֶׁל חֻלִּין טְמֵאִים (תוי"ט): **מִשְׁנָה ג** דִּין הַמּוּרָם **מִתַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה טְהוֹרָה בְּחֻלִּין טְמֵאִים:** סְאָה **תְּרוּמָה טְהוֹרָה** שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרָה לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה** סְאִין **חֻלִּין טְמֵאִין, תַּעֲלֶה** [-תִּתְבַּטֵּל] בַּחֻלִּין, וְיָרִים סְאָה וְיִתְּנָהּ לַכֹּהֵן, **וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלָיוֹת, אוֹ תִלּוֹשׁ בְּמֵי פֵרוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּכְשַׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, אוֹ תִּתְחַלֵּק לְעִסּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבֵיצָה** כְּשִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִים, כֵּן תִּטָּמֵא מֵהַחֻלִּין הַטְּמֵאִים. [וּבְמִשְׁנָה זוֹ מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהַסְּאָה הַמּוּרֶמֶת נֶאֱכֶלֶת, לְפִי שֶׁמְּקַבֶּלֶת אֶת שְׁמָהּ הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָיְתָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה]: **מִשְׁנָה ד** **תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה טְמֵאָה בִּטְהוֹרָה: סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין** אֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין,** וְנֶחְלְקוּ אִם תְּרוּמָה טְהוֹרָה מְבַטֶּלֶת אֶת הַטְּמֵאָה בְּמֵאָה. **אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, הוֹאִיל וּתְרוּמָה טְהוֹרָה אֲסוּרָה לְזָרִים,** וְשָׁוָה הִיא לִתְרוּמָה **טְמֵאָה** הָאֲסוּרָה **לְכֹהֲנִים,** מַעֲתָּה יֵשׁ לָדוּן, **מַה טְּהוֹרָה עוֹלָה** - מִתְבַּטֶּלֶת בְּחֻלִּין בְּמֵאָה, **אַף טְמֵאָה תַּעֲלֶה** - תִּתְבַּטֵּל בִּתְרוּמָה טְהוֹרָה בְּמֵאָה. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, לֹא** - אֵין לוֹמַר כֵּן, שֶׁכֵּן **אִם הֶעֱלוּ הַחֻלִּין הַקַּלִּין, הַמַּתְרִין לְזָרִים, אֶת** הַתְּרוּמָה טְהוֹרָה]: **מִשְׁנָה ד** **תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה טְמֵאָה בִּטְהוֹרָה: סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין** אֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין,** וְנֶחְלְקוּ אִם תְּרוּמָה טְהוֹרָה מְבַטֶּלֶת אֶת הַטְּמֵאָה בְּמֵאָה. **אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, הוֹאִיל וּתְרוּמָה טְהוֹרָה אֲסוּרָה לְזָרִים,** וְשָׁוָה הִיא לִתְרוּמָה **טְמֵאָה** הָאֲסוּרָה **לְכֹהֲנִים,** מַעֲתָּה יֵשׁ לָדוּן, **מַה טְּהוֹרָה עוֹלָה** - מִתְבַּטֶּלֶת בְּחֻלִּין בְּמֵאָה, **אַף טְמֵאָה תַּעֲלֶה** - תִּתְבַּטֵּל בִּתְרוּמָה טְהוֹרָה בְּמֵאָה. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, לֹא** - אֵין לוֹמַר כֵּן, שֶׁכֵּן **אִם הֶעֱלוּ הַחֻלִּין הַקַּלִּין, הַמַּתְרִין לְזָרִים, אֶת** הַתְּרוּמָה **טְהוֹרָה** שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרָה לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה** סְאִין **חֻלִּין טְמֵאִין, תַּעֲלֶה** [-תִּתְבַּטֵּל] בַּחֻלִּין, וְיָרִים סְאָה וְיִתְּנָהּ לַכֹּהֵן, **וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלָיוֹת, אוֹ תִלּוֹשׁ בְּמֵי פֵרוֹת, אוֹ תִּתְחַלֵּק לְעִסּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבֵיצָה** כְּשִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִים, כֵּן תִּטָּמֵא מֵהַחֻלִּין הַטְּמֵאִים. [וּבְמִשְׁנָה זוֹ מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהַסְּאָה הַמּוּרֶמֶת נֶאֱכֶלֶת, לְפִי שֶׁמְּקַבֶּלֶת אֶת שְׁמָהּ הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָיְתָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה]:

מִשְׁנָה א **תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה טְמֵאָה בְּחֻלִּין:** סְאָה **תְּרוּמָה טְמֵאָה** שֶׁאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה אַף לְכֹהֵן, **שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין** וְאֵינָהּ מִתְבַּטֶּלֶת, **אוֹ** שֶׁנָּפְלָה **לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, אוֹ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אוֹ לְפֵרוֹת הֶקְדֵּשׁ,** וְאֵין בָּהֶם שִׁעוּר מֵאָה סְאִין, **בֵּין** שֶׁהָיוּ **חֻלִּין טְהוֹרִים, יִרְקְבוּ** הַפֵּרוֹת כֻּלָּם, שֶׁאַף כֹּהֵן אֵינוֹ יָכוֹל לֵהָנוֹת מֵהַתַּעֲרֹבֶת. וְאַף שֶׁתְּרוּמָה טְמֵאָה מֻתֶּרֶת בְּהַדְלָקָה, מְדֻמָּע זֶה שֶׁאֲנָשִׁים נִזְהָרִים בּוֹ פָּחוֹת מִבִּתְרוּמָה, אֲסָרוּהוּ בְּהַדְלָקָה כִּי חָשְׁשׁוּ שֶׁאִם יַשְׁהֲנוּ בְּבֵיתוֹ יָבוֹא לְאָכְלוֹ. **וְאִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ הַסְּאָה** שֶׁל תְּרוּמָה, **יִמָּכְרוּ** כָּל הַפֵּרוֹת **לְכֹהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה** - שֶׁיִּשְׁלְמוּ הַכֹּהֲנִים תְּמוּרָתָם לְפִי שְׁוִי פֵּרוֹת תְּרוּמָה, שֶׁהֵם זוֹלִים יוֹתֵר מֵחֻלִּין, כֵּיוָן שֶׁרַק כֹּהֲנִים יְכוֹלִים לְאָכְלָם וְאִם נִטְמְאוּ נֶאֱסָרוּ בַּאֲכִילָה, וְאַף תַּעֲרֹבֶת זוֹ נֶאֱכֶלֶת כִּתְרוּמָה מֵחֲמַת הַסָּפֵק. **חוּץ מִדְּמֵי אוֹתָהּ סְאָה** שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה, שֶׁעָלֶיהָ אֵין הַכֹּהֵן צָרִיךְ לְשַׁלֵּם כֵּיוָן שֶׁהִיא מָמוֹן כֹּהֵן שֶׁהִבְעִלִים מְחֲיָב לְתֵת לַכֹּהֵן. **תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה בְּמַעֲשֵׂר** עוֹד בְּדִינֵי תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה:

פֶּרֶק ה

מִשְׁנָה א **תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה טְמֵאָה בְּחֻלִּין:** סְאָה **תְּרוּמָה טְמֵאָה** שֶׁאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה אַף לְכֹהֵן, **שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין, אוֹ** שֶׁנָּפְלָה **לְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, אוֹ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אוֹ לְפֵרוֹת הֶקְדֵּשׁ,** וְאֵין בָּהֶם שִׁעוּר מֵאָה סְאִין, **בֵּין** שֶׁהָיוּ **חֻלִּין טְהוֹרִים, יִרְקְבוּ** הַפֵּרוֹת כֻּלָּם, שֶׁאַף כֹּהֵן אֵינוֹ יָכוֹל לֵהָנוֹת מֵהַתַּעֲרֹבֶת. וְאַף שֶׁתְּרוּמָה טְמֵאָה מֻתֶּרֶת בְּהַדְלָקָה, מְדֻמָּע זֶה שֶׁאֲנָשִׁים נִזְהָרִים בּוֹ פָּחוֹת מִבִּתְרוּמָה, אֲסָרוּהוּ בְּהַדְלָקָה כִּי חָשְׁשׁוּ שֶׁאִם יַשְׁהֲנוּ בְּבֵיתוֹ יָבוֹא לְאָכְלוֹ. **וְאִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ הַסְּאָה** שֶׁל תְּרוּמָה, **יִמָּכְרוּ** כָּל הַפֵּרוֹת **לְכֹהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה** - שֶׁיִּשְׁלְמוּ הַכֹּהֲנִים תְּמוּרָתָם לְפִי שְׁוִי פֵּרוֹת תְּרוּמָה, שֶׁהֵם זוֹלִים יוֹתֵר מֵחֻלִּין, כֵּיוָן שֶׁרַק כֹּהֲנִים יְכוֹלִים לְאָכְלָם וְאִם נִטְמְאוּ נֶאֱסָרוּ בַּאֲכִילָה, וְאַף תַּעֲרֹבֶת זוֹ נֶאֱכֶלֶת כִּתְרוּמָה מֵחֲמַת הַסָּפֵק. **חוּץ מִדְּמֵי אוֹתָהּ סְאָה** שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה, שֶׁעָלֶיהָ אֵין הַכֹּהֵן צָרִיךְ לְשַׁלֵּם כֵּיוָן שֶׁהִיא מָמוֹן כֹּהֵן שֶׁהִבְעִלִים מְחֲיָב לְתֵת לַכֹּהֵן. **תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה בְּמַעֲשֵׂר**

משניות

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק ו

המבוארות

הַטְּהוֹרָה, וְכִי נִלְמַד מִכָּךְ גַּם שֶׁתַּעֲלֶה תְּרוּמָה הַחֲמוּרָה, הָאֲסוּרָה לְזָרִים, אֶת הַתְּרוּמָה הַטְּמֵאָה. וְהוֹסִיפוּ בֵּית הִלֵּל וְהִקְשׁוּ לְבֵית שַׁמַּאי, אִם תְּרוּמָה טְהוֹרָה הַחֲמוּרָה שֶׁזָּר הָאוֹכְלָהּ בְּמִיתָה מִתְבַּטֶּלֶת בְּחֻלִּין בְּמֵאָה, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁתִּתְבַּטֵּל תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁאֲסוּרָה לְכֹהֵן רַק בַּעֲשָׂה. וְהוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל. וּלְאַחַר שֶׁהוֹדוּ נֶחְלְקוּ תַּנָּאִים בְּדִין הֶרֶמֶת הַסָּאָה מִתּוֹךְ תַּעֲרֹבֶת זוֹ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תְּרוֹם** [-תַּפְרֵשׁ] סְאָה מִתּוֹךְ הַתַּעֲרֹבֶת, **וְתִשָּׂרֵף** כְּדֵין תְּרוּמָה טְמֵאָה, שֶׁאָנוּ תּוֹלִים שֶׁזּוֹ הִיא הַסָּאָה הַטְּמֵאָה שֶׁנָּפְלָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַסָּאָה שֶׁנָּפְלָה אֲבָדָה בְּמְעוּטָהּ** וּכְלָל אֵין צָרִיךְ לַהֲרִימָהּ, שֶׁכָּל דִּין הַהֶרֶמָה הוּא מִשּׁוּם גָּזֵל הַשֵּׁבֶט, וְאִלּוּ כָּאן שֶׁהַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ הִיא שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁל כֹּהֲנִים אֵין שַׁיָּךְ טַעַם זֶה: **מִשְׁנָה ה דִּין הַמּוּרָם מִתַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה בְּחֻלִּין:** סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאִין חֻלִּין, וְהִגְבִּיהָהּ - וְהֵרִים הַיִּשְׂרָאֵל סְאָה מֵהַתַּעֲרֹבֶת לִתְנָהּ לַכֹּהֵן, **וְנָפְלָה** סְאָה זוֹ **לְמָקוֹם אַחֵר** - לְחֻלִּין אֲחֵרִים, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** הֲרֵי הִיא **מְדַמַּעַת כִּתְרוּמָה וַדַּאי** - דָּנִים תַּעֲרֹבֶת זוֹ כִּסְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְחֻלִּין, כְּשֶׁיִּטְחֲנוּ (לעיל מ"ב) שֶׁהַסְּאָה שֶׁנָּפְלָה הִיא זוֹ שֶׁעָלְתָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָהּ מְדַמַּעַת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** הַתְּרוּמָה שֶׁבְּכֻלָּהּ הַתַּעֲרֹבֶת, כִּי לְשִׁיטָתָם אֵין תּוֹלִים שֶׁזּוֹ הַסָּאָה שֶׁנָּפְלָה, וְהִיא נִדּוֹנֶת כְּכָל הַתַּעֲרֹבֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַק חֵלֶק תְּרוּמָה אֶחָד מִמֵּאָה, וְדַי אִם תִּתְעָרֵב בִּסְאָה חֻלִּין כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת חֵלֶק הַתְּרוּמָה שֶׁבָּהּ בְּאֶחָד וּמֵאָה: **מִשְׁנָה ו מַחֲלֹקֶת נוֹסֶפֶת בְּעֵין זוֹ:** סְאָה תְּרוּמָה **שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה** סְאִין חֻלִּין **וְנִדַּמְּעוּ** - וְנֶאֶסְרוּ כֻּלָּם מִשּׁוּם תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה, **וְנָפַל מִן הַמְדַמֵּעַ** [-מֵהַתַּעֲרֹבֶת] **לְמָקוֹם אַחֵר** - לְחֻלִּין אֲחֵרִים וְהִתְעָרֵב בָּהֶם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** הַתַּעֲרֹבֶת **שֶׁנָּפְלָה בַּשֵּׁנִית מְדַמַּעַת כִּתְרוּמָה וַדַּאי,** וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד כְּדֵי לְבַטְּלָהּ, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הַחֵלֶק שֶׁנָּפַל הוּא כֻּלּוֹ תְּרוּמָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַמְדַמֵּעַ מְדַמֵּעַ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** הַתְּרוּמָה שֶׁיֵּשׁ סְאָה תְּרוּמָה כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים סְאִין בַּתַּעֲרֹבֶת יֵשׁ סְאָה תְּרוּמָה כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים חֲלָקִים שֶׁל חֻלִּין, אַף בְּנוֹפֵל לְמָקוֹם אַחֵר דָּנִים שֶׁחֵלֶק אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים שֶׁבּוֹ הוּא תְּרוּמָה, וּבְנָפַל לְמָקוֹם אַחֵר סְאָה מֵהַתַּעֲרֹבֶת, דַּי בִּשְׁנֵי סְאִים שֶׁל חֻלִּין כְּדֵי לְבַטְּלָהּ. **דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁנִּדּוֹנִים לְפִי חֶשְׁבּוֹן:** **וְאֵין הַמְחֻמָּץ** - עִסַּת חֻלִּין שֶׁהֶחְמִצָה עַל יְדֵי שְׂאוֹר תְּרוּמָה וְנֶאֶסְרָה כֻּלָּהּ, **מַחְמִיץ** עִסָּה אַחֶרֶת שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ מֵעִסָּה מְחֻמֶּצֶת זוֹ, **אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** שְׂאוֹר הַתְּרוּמָה שֶׁבָּהּ, שֶׁאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת אֶלָּא אִם בְּחֵלֶק עִסַּת הַחֻלִּין הַמְחֻמֶּצֶת שֶׁנָּפַל יֵשׁ שְׂאוֹר תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר הַמַּסְפִּיק לְהַחְמִצַת עִסַּת הַחֻלִּין הַשֵּׁנִיָּה. **וְאֵין הַמַּיִם שֶׁאוּבִים** - שֶׁנִּשְׁאֲבוּ בְּכֵלִי וּפְסוּלִים לְמֵי מִקְוֶה, **פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה** אִם נִתְּנָם דֶּרֶךְ הַמַּשְׁכָּה, שֶׁאֵינוֹ שׁוֹפְכָם לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה אֶלָּא עַל הַקַּרְקַע שֶׁעַל יָדוֹ וּמֵשָׁם נִמְשָׁכִים מֵאֲלֵיהֶם לְתוֹכוֹ, **אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** - שֶׁרַק אִם עֶשְׂרִים סְאִים מִתּוֹךְ הָאַרְבָּעִים סְאָה שֶׁל הַמִּקְוֶה הֵם מַיִם שְׁאוּבִין, אֲזַי פָּסוּל הַמִּקְוֶה, אַךְ אִם יֵשׁ בּוֹ עֶשְׂרִים וְאֶחָד סְאִים שֶׁל מֵי גְּשָׁמִים, הֲרֵי הוּא כָּשֵׁר. [וְאִם לֹא הִמְשִׁיךְ אֶת הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִין, הֲרֵי אַף שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מֵהֶם פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, כֹּל שֶׁנִּתָּנָם לַמִּקְוֶה קֹדֶם שֶׁהָיוּ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה]: **מִשְׁנָה ז מַחֲלֹקֶת נוֹסֶפֶת בְּעֵין זוֹ:** סְאָה תְּרוּמָה **שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה** סְאִין חֻלִּין **וְנִדַּמְּעוּ** - וְנֶאֶסְרוּ כֻּלָּם מִשּׁוּם תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה, **וְנָפַל מִן הַמְדַמֵּעַ** [-מֵהַתַּעֲרֹבֶת] **לְמָקוֹם אַחֵר** - לְחֻלִּין אֲחֵרִים וְהִתְעָרֵב בָּהֶם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** הַתַּעֲרֹבֶת **שֶׁנָּפְלָה בַּשֵּׁנִית מְדַמַּעַת כִּתְרוּמָה וַדַּאי,** וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד כְּדֵי לְבַטְּלָהּ, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הַחֵלֶק שֶׁנָּפַל הוּא כֻּלּוֹ תְּרוּמָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַמְדַמֵּעַ מְדַמֵּעַ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** הַתְּרוּמָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, כְּגוֹן שֶׁאִם בַּתַּעֲרֹבֶת יֵשׁ סְאָה תְּרוּמָה כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים שֶׁל חֻלִּין, אַף בְּנוֹפֵל לְמָקוֹם אַחֵר דָּנִים שֶׁחֵלֶק אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים שֶׁבּוֹ הוּא תְּרוּמָה, וּבְנָפַל לְמָקוֹם אַחֵר סְאָה מֵהַתַּעֲרֹבֶת, דַּי בִּשְׁנֵי סְאִים שֶׁל חֻלִּין כְּדֵי לְבַטְּלָהּ. **דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁנִּדּוֹנִים לְפִי חֶשְׁבּוֹן:** **וְאֵין הַמְחֻמָּץ** - עִסַּת חֻלִּין שֶׁהֶחְמִצָה עַל יְדֵי שְׂאוֹר תְּרוּמָה וְנֶאֶסְרָה כֻּלָּהּ, **מַחְמִיץ** עִסָּה אַחֶרֶת שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ מֵעִסָּה מְחֻמֶּצֶת זוֹ, **אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** שְׂאוֹר הַתְּרוּמָה שֶׁבָּהּ, שֶׁאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת אֶלָּא אִם בְּחֵלֶק עִסַּת הַחֻלִּין הַמְחֻמֶּצֶת שֶׁנָּפַל יֵשׁ שְׂאוֹר תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר הַמַּסְפִּיק לְהַחְמִצַת עִסַּת הַחֻלִּין הַשֵּׁנִיָּה. **וְאֵין הַמַּיִם שֶׁאוּבִים** - שֶׁנִּשְׁאֲבוּ בְּכֵלִי וּפְסוּלִים לְמֵי מִקְוֶה, **פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה,** אִם נִתְּנָם דֶּרֶךְ הַמַּשְׁכָּה, שֶׁאֵינוֹ שׁוֹפְכָם לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה אֶלָּא עַל הַקַּרְקַע שֶׁעַל יָדוֹ וּמֵשָׁם נִמְשָׁכִים מֵאֲלֵיהֶם לְתוֹכוֹ, **אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** - שֶׁרַק אִם עֶשְׂרִים סְאִים מִתּוֹךְ הָאַרְבָּעִים סְאָה שֶׁל הַמִּקְוֶה הֵם מַיִם שְׁאוּבִין, אֲזַי פָּסוּל הַמִּקְוֶה, אַךְ אִם יֵשׁ בּוֹ עֶשְׂרִים וְאֶחָד סְאִים שֶׁל מֵי גְּשָׁמִים, הֲרֵי הוּא כָּשֵׁר. [וְאִם לֹא הִמְשִׁיךְ אֶת הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִין, הֲרֵי אַף שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מֵהֶם פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, כֹּל שֶׁנִּתָּנָם לַמִּקְוֶה קֹדֶם שֶׁהָיוּ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה]: **מִשְׁנָה ח סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאִין חֻלִּין וְהִגְבִּיהָהּ לְהַגְבִּיהָהּ** - לִסְאָה מֵהַתַּעֲרֹבֶת לִתְנָהּ לַכֹּהֵן כַּדִּין, **וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבִּיהָהּ עַד שֶׁנָּפְלָה** עוֹד סְאָה **אַחֶרֶת** שֶׁל תְּרוּמָה לַתַּעֲרֹבֶת, **הֲרֵי** תַּעֲרֹבֶת **זוֹ אֲסוּרָה,** שֶׁקֹּדֶם הַהֶרֶמָה עֲדַיִן לֹא בָּטְלָה הַסְּאָה הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין כָּאן מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד שְׁתֵּי סְאוֹת הַתְּרוּמָה שֶׁנָּפְלוּ. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** תַּעֲרֹבֶת זוֹ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ כָּל הָעוֹמֵד לִהְיוֹת מִזֶּרַע נִדּוֹן כְּמִזֶּרַע, וּכְאִלּוּ כְּבָר הוּרְמָה הַסְּאָה הָרִאשׁוֹנָה קֹדֶם שֶׁנָּפְלָה הַשֵּׁנִיָּה, וְהִתְבַּטְּלָה, וְעַתָּה תִּתְבַּטֵּל הַסְּאָה הַשֵּׁנִיָּה בִּנְפִילָתָהּ. [וּבְאֹפֶן שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ עַל נְפִילַת הָרִאשׁוֹנָה עַד נְפִילַת הַשֵּׁנִיָּה, הֲרֵי אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לַהֲרָמָה, וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁהַתַּעֲרֹבֶת נֶאֱסָרָה]: **מִשְׁנָה ט תַּעֲרֹבֶת תְּרוּמָה בְּחֻלִּין שֶׁהִשְׁתַּנְּתָה שֶׁעִוְּרָהּ בִּטְחִינָה:** סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאִין חֻלִּין, **וּטְחָנָן** לְכָל הַפָּאִים יַחַד, **וּפָחֲתוּ** מִשִּׁעוּרָן מֵחֲמַת הוֹצָאַת הַפְּסֹלֶת, עֲדַיִן בְּטֵלָה הַתְּרוּמָה בַּחֻלִּין, שֶׁכֵּן **כְּשֵׁם שֶׁפָּחֲתוּ הַחֻלִּין כָּךְ פָּחֲתָה הַתְּרוּמָה,** וַעֲדַיִן יֵשׁ בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה, **וּמַתִּיר** לֶאֱכֹל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת לְאַחַר שֶׁיּוּרַם מִמֶּנָּה כְּשִׁעוּר הַתְּרוּמָה. סְאָה **תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה** סְאִין חֻלִּין, **וּטְחָנָן, וְהוֹתִירוּ** - גָּדַל שִׁעוּר נִפְחָם, מִכָּל מָקוֹם אֵין הַתְּרוּמָה בְּטֵלָה בַּחֻלִּין, שֶׁהֲרֵי **כְּשֵׁם שֶׁהוֹתִירוּ הַחֻלִּין כָּךְ הוֹתִירָה הַתְּרוּמָה,** וַעֲדַיִן אֵין בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגְדָּהּ, **וְאָסוּר** לֶאֱכֹל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ. אַךְ **אִם יָדוּעַ שֶׁהַחִטִּים שֶׁל חֻלִּין יָפוֹת מִשֶּׁל תְּרוּמָה,** וְהַתּוֹסֶפֶת שֶׁהוֹסִיפוּ הַחֻלִּין רַבָּה עַל הַתּוֹסֶפֶת שֶׁהוֹסִיפָה הַתְּרוּמָה, **מֻתָּר** לֶאֱכֹל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת, אֲחֵרֵי הֶרֶמֶת הַתְּרוּמָה, וְאַף שֶׁמִּתְּחִלָּה נֶאֱסָרָה כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, כֵּיוָן שֶׁמִּעַתָּה בְּטֵלָה הַתְּרוּמָה בַּחֻלִּין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגְדָּהּ. וְאַף מֻתָּר לְטָחֲנָם לְכַתְּחִלָּה לְצֹרֶךְ זֶה. סְאָה **תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה** סְאִין חֻלִּין, וְנֶאֱסָרָה הַתַּעֲרֹבֶת, **וְאַחַר כֵּן נָפְלוּ לְשָׁם חֻלִּין** נוֹסָפִים, וְנַעֲשָׂה חֵלֶק הַתְּרוּמָה אֶחָד מִמֵּאָה מֵהַחֻלִּין, **אִם** נָפְלוּ הַחֻלִּין הַשֵּׁנִיִּים **בְּשׁוֹגֵג, מֻתָּר** לֶאֱכֹלָהּ, **וְאִם בְּמֵזִיד, אָסוּר** לוֹ לֶאֱכֹלָהּ, שֶׁקְּנָסוּהוּ עַל שֶׁבִּטֵּל דְּבַר אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה:

פֶּרֶק ו דִּין זָר הָאוֹכֵל אוֹ נֶהֱנֶה מִתְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג: **מִשְׁנָה א דִּין תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה:** זָר הָאוֹכֵל **תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג, מְשַׁלֵּם** לַכֹּהֵן **קֶרֶן וְחֹמֶשׁ** - אֶת שִׁעוּר הַפְּרוֹת שֶׁאָכַל בְּתוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יד) 'וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁתּוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ', וְהַ'קֹּדֶשׁ' הוּא הַתְּרוּמָה וּמוֹסִיף עָלָיו חֹמֶשׁ. וְשִׁעוּר חֹמֶשׁ, הוּא רְבִיעִית מִשְּׁוִי הַתְּרוּמָה, שֶׁהוּא חֲמִישִׁית מִלְּבַר [-מִבַּחוּץ], כְּלוֹמַר, חֲמִישִׁית מֵהַתַּשְׁלוּם אִם נוֹסִיף אֶת שִׁעוּר הַחֹמֶשׁ עַל הַקֶּרֶן. **אֶחָד הָאוֹכֵל, וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה** [-יַיִן], **וְאֶחָד הַסָּךְ** [-שֶׁמֶן] מִתְּרוּמָה, בְּכֻלָּל חִיּוּב זֶה. וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ', אַף שְׁתִיָּה וְסִיכָה בִּכְלָל, שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר בִּפְדְיוֹן מַעֲשֵׂר (דברים יד כו) 'בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וְגוֹ' וְאָכַלְתָּ שָּׁם', לָמְדוּ שֶׁאַף שְׁתִיָּה ['יַיִן וְשֵׁכָר'] בִּכְלַל אֲכִילָה ['וְאָכַלְתָּ']. וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (תהלים קט יח) 'וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו', לָמְדוּ שֶׁהַשְּׁוָה הַכָּתוּב סִיכָה לִשְׁתִיָּה. **אֶחָד תְּרוּמָה טְהוֹרָה, וְאֶחָד תְּרוּמָה טְמֵאָה** אִם נֶהֱנָה מִמֶּנָּה, הֲרֵי הוּא בִּכְלַל חִיּוּב זֶה, **וּמְשַׁלֵּם** אַף אֶת **חֲמִשָּׁה.** וְאִם שָׁב וְאָכַל מֵהַחֹמֶשׁ שֶׁנָּתַן לַכֹּהֵן עַל אֲכִילָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, חַיָּב לְשַׁלֵּם **חֹמֶשׁ חֲמִשָּׁה,** שֶׁכֵּן גַּם הַחֹמֶשׁ מִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְיָסַף חֲמִשִׁתּוֹ עָלָיו', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּשׁ לִטֹּל אֶת הָאוֹת וְי"ו מִתֵּבַת 'וְיָסַף' וּלְהוֹסִיפָהּ לְתֵבַת 'חֲמִשִׁיתוֹ', כְּאִלּוּ נִכְתַּב 'וַחֲמִשִׁיתוֹתָיו', לְהוֹרוֹת שֶׁיָּכוֹל לְהִתְחַיֵּב כַּמָּה חֲמִישִׁיּוֹת, חֹמֶשׁ עַל הַחֹמֶשׁ. **וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם** לַכֹּהֵן בִּפְרוֹת **תְּרוּמָה** אַחֶרֶת, שֶׁהֲרֵי בַּאֲכִילַת הַתְּרוּמָה הַשַּׁיָּכֶת לַכֹּהֵן, הִתְחַיֵּב לוֹ חִיּוּב מָמוֹן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְפָרְעוֹ בְּמָמוֹן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. **אֲבָל** מְשַׁלֵּם **חֻלִּין מִתַּקָּנִים** - שֶׁהֶפְרְשׁוּ מֵהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת. וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁלֵּם מִטָּבֵל, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁהַתַּשְׁלוּמִים צְרִיכִים לִהְיוֹת מְפֹרָשׁוֹת שֶׁיִּתְקַדְּשׁוּ עַל יְדֵי הַפְרָשָׁה זוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן טָבֵל [שֶׁבְּלָאוֹ הָכִי נִקְרָא קֹדֶשׁ (מקד"ד נה יא)]. **וְהֵם** - הַפֵּרוֹת שֶׁנּוֹתֵן לַכֹּהֵן **נַעֲשִׂין תְּרוּמָה.** וְאִם חָזַר וַאֲכָלָם, וְנִתְחַיֵּב גַּם עֲלֵיהֶם בְּתַשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, אַף **הַתַּשְׁלוּמִין** עַל הָאֲכִילָה הַשְּׁנִיָּה נַעֲשִׂים **תְּרוּמָה. אִם רָצָה הַכֹּהֵן לְמַחֵל** עַל הַתַּשְׁלוּמִים, **אֵינוֹ מוֹחֵל,** שֶׁכֵּן מִמַּה שֶּׁגָּזְרָה הַתּוֹרָה שֶׁתַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה נִתָּנִים רַק מִדָּבָר הָרָאוּי לִהְיוֹת קֹדֶשׁ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִפְטֹר עַצְמוֹ בְּדָמִים, מוּכָח שֶׁאֵין כָּאן רַק חוֹב מָמוֹנִי הַתָּלוּי בִּרְצוֹן הַבְּעָלִים:

מִשְׁנָה ב **יִשְׂרְאֵלִית שֶׁאָכְלָה תְּרוּמָה וְנִשֵּׂאת לְכֹהֵן:** **בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁאָכְלָה** בְּשׁוֹגֵג **תְּרוּמָה** וְהִתְחַיְּבָה בְּתַשְׁלוּמֶיהָ, **וְאַחַר כָּךְ נִשֵּׂאת לְכֹהֵן** וְהַתְּרָה בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה כְּדִין אֵשֶׁת כֹּהֵן, **אִם תְּרוּמָה שֶׁלֹּא זָכָה בָּהּ עֲדַיִן כֹּהֵן אָכְלָה,** שֶׁאֲכִילָתָהּ הָיְתָה מִתְּרוּמָה שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְּנָה לַכֹּהֵן, **מְשַׁלֶּמֶת** קֶרֶן **וְחֹמֶשׁ** שֶׁהֵם תַּשְׁלוּמֵי הַתְּרוּמָה **לְעַצְמָהּ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָיְתָה זָרָה בְּעֵת הָאֲכִילָה חַיֶּבֶת לְהַפְרִישׁ, אַף יְכוֹלָה לִזְכוֹת בַּתַּשְׁלוּמִים כִּדְרָךְ שֶׁהָיְתָה יְכוֹלָה לִזְכוֹת גַּם בַּתְּרוּמָה שֶׁאָכְלָה אִלּוּ לֹא הָיְתָה אוֹכֶלֶת אוֹתָהּ עַד עַתָּה. **וְאִם תְּרוּמָה שֶׁכְּבָר זָכָה בָּהּ כֹּהֵן אָכְלָה,** הֲרֵי הִיא **מְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן** שֶׁל תַּשְׁלוּמֵי הַתְּרוּמָה **לַבְּעָלִים** - לַכֹּהֵן שֶׁזָּכָה בָּהּ, כְּדִין תַּשְׁלוּמֵי גְּזֵלָה, **וְאֶת הַחֹמֶשׁ** יְכוֹלָה לִתֵּן **לְעַצְמָהּ.** וְהוּא **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים, הָאוֹכֵל תְּרוּמָה בִּשּׁוֹגֵג, מְשַׁלֵּם קֶרֶן לַבְּעָלִים** - לַכֹּהֵן שֶׁזָּכָה בְּתְרוּמָה זוֹ, מִדִּין תַּשְׁלוּמֵי גְּזֵלָה. **וְאֶת הַחֹמֶשׁ** מְשַׁלֵּם **לְכָל מִי** [-לְכָל כֹּהֵן] **שֶׁיִּרְצֶה,** שֶׁחִיּוּב הַחֹמֶשׁ הוּא מִדִּין תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה וְלֹא מִדִּין תַּשְׁלוּמֵי גְּזֵלָה, וְאֵינוֹ שַׁיָּךְ דַּוְקָא לְבַעֲלֵי הַתְּרוּמָה. וְכָךְ גַּם אֵשֶׁת כֹּהֵן זוֹ תִּתֵּן הַחֹמֶשׁ לְעַצְמָהּ: **מִשְׁנָה ג** **הַמַּאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו וְאוֹרְחָיו תְּרוּמָה:** **הַמַּאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו וְאֶת אוֹרְחָיו** שֶׁנִּתְחַיֵּב בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶם **תְּרוּמָה,** וַאֲכָלוּהָ בְּשׁוֹגֵג, **הוּא** [-הַמַּאֲכִיל] **מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן לַבְּעָלִים** כְּדִין גְּזֵלָה, שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָמוֹנוֹ לְהַאֲכִילָם, וּמְשַׁלֵּם כְּשׁוֹעֶה פֵּרוֹת תְּרוּמָה שֶׁהֵם זוֹלִים יוֹתֵר, אֲבָל חֹמֶשׁ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר דִּין זֶה אֶלָּא בְּאוֹכֵל תְּרוּמָה, וְלֹא בְּגוֹזֵל אוֹ מַזִּיק אוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יד) 'וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים 'פֶּרֶט לְמַזִּיק'. **וְהֵם** [-הָאוֹכְלִים], **מְשַׁלְּמִין אֶת הַחֹמֶשׁ,** כְּדִין זָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הֵם** [-הַפּוֹעֲלִים וְהָאוֹרְחִים] **מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחֹמֶשׁ** כְּדִין תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, **וְהוּא** [-הַמַּאֲכִיל] **מְשַׁלֵּם לָהֶם** אֶת **דְּמֵי סְעוּדָתָן,** שֶׁהֲרֵי נִתְחַיֵּב בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶם, וְלֹא פָּרַע לָהֶם חוֹבוֹ, שֶׁמָּה שֶׁאָכְלוּ הִתְחַיְּבוּ כְּנֶגְדּוֹ לַכֹּהֵן. וּלְדַעַת חֲכָמִים, עָלָיו לְשַׁלֵּם לָהֶם דְּמֵי פֵּרוֹת חֻלִּין שֶׁהֵם יְקָרִים יוֹתֵר, שֶׁהֲרֵי הִתְחַיֵּב לָהֶם סְעוּדַת חֻלִּין: **מִשְׁנָה ד** **דִּין גּוֹנֵב תְּרוּמָה:** **הַגּוֹנֵב תְּרוּמָה וְלֹא אֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל** כְּדִין גַּנָּב, וּמְשַׁלֵּם לְפִי **דְּמֵי תְּרוּמָה** שֶׁדָּמֶיהָ מוּעָטִים. וְאִם אַחַר כָּךְ **אֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם שְׁנֵי קְרָנִים וְחֹמֶשׁ.** קֶרֶן אֶחָד **וְחֹמֶשׁ** מְשֻׁלָּם **מִן הַחֻלִּין** - פֵּרוֹת חֻלִּין מְתֻקָּנִים, כְּדִין תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה (לעיל מ"א) וְהֵן נַעֲשִׂים תְּרוּמָה, **וְקֶרֶן** נוֹסֶפֶת מְשֻׁלָּם אַף דָּמִים כְּדֵמֵי **הַתְּרוּמָה** שֶׁגָּנַב, לְתַשְׁלוּמֵי כָּפֶל. **דִּין אוֹכֵל תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ:** **גָּנַב תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ** - שֶׁהִקְדִּישָׁהּ כֹּהֵן לְבֶדֶק הַבַּיִת, **וַאֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם שְׁנֵי חֲמָשִׁים,** הָאֶחָד לְתַשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, וְהַשֵּׁנִי כְּדִין נֶהֱנָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ. **וְקֶרֶן** אֶחָד בִּלְבַד לְתַשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה וּמְעִילָה, לְפִי **שֶׁאֵין בַּהֶקְדֵּשׁ חִיּוּב תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ח) 'יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ', וְדָרְשׁוּ: 'לְרֵעֵהוּ' - וְלֹא לְהֶקְדֵּשׁ: **מִשְׁנָה ה** **תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה מִמַּתָּנוֹת עֲנִיִּים, הֶפְקֵר, מַעֲשֵׂר וְהֶקְדֵּשׁ:** **אֵין מְשַׁלְּמִין** תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה **מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּאָה וּמִן הַהֶפְקֵר** אַף שֶׁזָּכָה בָּהֶם, לְפִי שֶׁהֵם פְּטוּרִים מִתְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, וְאֵינָם בִּכְלַל דָּבָר הָרָאוּי לִהְיוֹת קֹדֶשׁ (ראה לעיל מ"א). [וְאַף שֶׁחֻלִּין מְתֻקָּנִים אֵינָם רְאוּיִים עַתָּה לִהְיוֹת תְּרוּמָה, אַךְ הָיוּ רְאוּיִים לְכָךְ בִּתְחִלָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מַתָּנוֹת עֲנִיִּים וְהֶפְקֵר לֹא הָיוּ רְאוּיִים לְכָךְ מֵעוֹלָם]. וְכֵן **לֹא** מְשַׁלְּמִים **מִמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁעָתָּה הוּא כְּחֻלִּין מְתֻקָּנִים, מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר שֶׁקֹּדֶם הַפְרָשַׁת הַתְּרוּמָה לֹא הָיָה רָאוּי לְתַשְׁלוּמִים, אַף עַתָּה דִּינוֹ כֵּן. וְכֵן **לֹא** מְשַׁלְּמִים **מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְדּוּ, שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ הֵם מָמוֹן גָּבוֹהַּ, וְאֵין הֶקְדֵּשׁ פּוֹדֶה אֶת הַקֶּדֶשׁ,** כִּי אֵינוֹ יָכוֹל לִפְרֹעַ חוֹבוֹ מִמָּמוֹן גָּבוֹהַּ. וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְתַשְׁלוּם קֹדֶם פִּדְיוֹנָם, אֵינָם רְאוּיִים לְכָךְ גַּם לְאַחַר פִּדְיוֹנָם, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר** [אָמְנָם דַּעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן הֶדְיוֹט, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְהֶקְדֵּשׁ]. וַחֲכָמִים **מַתִּירִין** לְשַׁלֵּם **בָּאֵלּוּ** [-בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ], שֶׁאַחַר פִּדְיוֹנָם הֵם כְּחֻלִּין מְתֻקָּנִים:

מִשְׁנָה ו **תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה מִמִּין אַחֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְשַׁלְּמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ,** כְּגוֹן אִם אָכַל תְּאֵנִים יָכוֹל לְשַׁלֵּם תַּחְתָּם, **וּבִלְבַד שֶׁיְּשַׁלֵּם מִן הַיָּפָה עַל הָרָע,** וְנֶחְלְקוּ תַּנָּאִים אִם מְשַׁלֵּם מֵהַמִּין הַיָּפָה כַּמּוּת שָׁוָה לַפֵּרוֹת שֶׁאָכַל, וְנִמְצָא שֶׁמְּשַׁלֵּם תְּמוּרָה יְקָרָה יוֹתֵר. אוֹ שֶׁמְּשַׁלֵּם מֵהַמִּין הַיָּפָה בְּאוֹתוֹ שִׁוּי שֶׁל הַפֵּרוֹת שֶׁאָכַל, וְנִמְצָא שֶׁמְּשַׁלֵּם כַּמּוּת פְּחוּתָה שֶׁל פֵּרוֹת, וְצָרִיךְ לְשַׁלֵּם מֵהַמִּין הַיָּפָה יוֹתֵר כִּי בְּכָךְ קַל יוֹתֵר לְמָכְרוֹ. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְשַׁלְּמִין אֶלָּא מִמִּין עַל מִינוֹ** וְלֹא מִמִּין אַחֵר. **לְפִיכָךְ אִם אָכַל קִשּׁוּאֵי שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית,** שֶׁפִּרְעוֹן חוֹב דּוֹמֶה לִסְחוֹרָה הָאֲסוּרָה בָּהֶם, **יַמְתִּין לַקִּשּׁוּאִין שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וִישַׁלֵּם מֵהֶם.** מֵאוֹתוֹ **מָקוֹם** בַּתּוֹרָה **שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר** דּוֹרֵשׁ וּמֵקַל, **מִשָּׁם רַבִּי עֲקִיבָא מַחְמִיר** וְדוֹרֵשׁ לְהֶפֶךְ. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יד) 'וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ', וּמִכָּאן, שֶׁמְּשַׁלֵּם מִכָּל דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לִהְיוֹת קֹדֶשׁ, וְאַף מִמִּין אַחֵר, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אַדְרַבָּה, 'וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ' מִשְׁמַע שֶׁמְּשַׁלֵּם דַּוְקָא מִמִּין הַקֹּדֶשׁ שֶׁאָכַל וְלֹא מִמִּין אַחֵר:

פֶּרֶק ז עוֹד בְּדִין זָר הָאוֹכֵל תְּרוּמָה:

מִשְׁנָה א **זָר הָאוֹכֵל תְּרוּמָה בִּמְזִיד:** זָר **הָאוֹכֵל תְּרוּמָה** שֶׁל כֹּהֵן **בִּמְזִיד** בְּלֹא הַתְרָאָה, **מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן** כְּדִין גְּזֵלָה, וְאַף שֶׁחַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם, אֵינָהּ פּוֹטֶרְתּוֹ מִתַּשְׁלוּמִים [אֲבָל אִם הִתְרוּ בּוֹ וְאָכַל, לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם], **וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ,** שֶׁבְּחִיּוּבוֹ נֶאֱמַר (ויקרא כב יד) 'וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ' בִּשְׁגָגָה' וְלֹא בְּאוֹכֵל בִּמְזִיד. **וְהַתַּשְׁלוּמִין** הֲרֵי הֵם חֻלִּין וְאֵינָם נַעֲשִׂים תְּרוּמָה, שֶׁהַכָּתוּב 'וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ' הַמְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַתַּשְׁלוּמִים נַעֲשִׂים תְּרוּמָה, נֶאֱמַר רַק בְּאוֹכֵל בִּשְׁגָגָה. וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא חִיּוּב מָמוֹנִי שֶׁל תַּשְׁלוּם גְּזֵלָה, לְפִיכָךְ **אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחֹל** הֲרֵי הוּא **מוֹחֵל:**

מִשְׁנָה ב **בַּת כֹּהֵן בְּתַשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה:** **בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל** וְנֶאֱסְרָה בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יב) 'וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִיא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל', **וְאַחַר כָּךְ אָכְלָה תְּרוּמָה** שֶׁל כֹּהֵן, הֲרֵי הִיא **מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַקֶּרֶן** מִדִּין גְּזֵל, **וְאֵינָהּ מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַחֹמֶשׁ,** שֶׁאֵינָהּ בִּכְלַל 'זָר' שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם) 'וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ', כֵּיוָן שֶׁיִּתְּנָן וְתָשׁוּב לָאֱכֹל תְּרוּמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ, וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל'. **וְכֵן מִיתָתָהּ בִּשְׂרֵפָה** אִם זִנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ, כְּדִין בַּת כֹּהֵן שֶׁזִּנְּתָה, וְלֹא בְּחֶנֶק כְּדִין בַּת יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא ט) 'וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תָחֵל לִזְנוֹת וְגוֹ' בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', וְלָמְדְנוּ שֶׁכָּל שֶׁהִיא בַּת כֹּהֵן, אַף אִם נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף. וְאִם **נִשֵּׂאת לְאֶחָד מִכָּל הַפְּסוּלִין,** כְּמוֹ חָלָל, נָתִין אוֹ מַמְזֵר, וְהִתְחַלְּלָה בְּבִיאָתוֹ, אֵינָהּ רְאוּיָה עוֹד לֶאֱכֹל תְּרוּמָה וַהֲרֵי הִיא כְּזָר גָּמוּר **וּמְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. וּמִיתָתָהּ בְּחֶנֶק** אִם זִנְּתָה, כְּדִין בַּת יִשְׂרָאֵל, כִּי מֵאַחַר וְאֵינָהּ חוֹזֶרֶת עוֹד לְבֵית אָבִיהָ, אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְ'בַת כֹּהֵן', **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זוֹ וָזוֹ** - בַּת כֹּהֵן **הַנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל** וְהַנִּשֵּׂאת לִפְסוּלִים, **מְשַׁלְּמוֹת אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינָן מְשַׁלְּמוֹת אֶת הַחֹמֶשׁ,** לְפִי שֶׁרַק מִי שֶׁהִיא זָרָה מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ נִכְלֶלֶת בְּ'כָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ', וְלֹא אֵלּוּ שֶׁבְּתְחִלָּתָן הָיוּ כֹּהֲנוֹת כְּשֵׁרוֹת. **וּמִיתָתָן בִּשְׂרֵפָה,** לְפִי שֶׁ'בַּת אִישׁ כֹּהֵן' מַשְׁמַע כָּל מִי שֶׁהִיא בַּת כֹּהֵן, אַף אִם נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל אוֹ נִשֵּׂאת לְפָסוּל וְנִתְחַלְּלָה:

מִשְׁנָה ג אֲפָנִים בָּהֶם חִיּוּבוֹ רַק מִדִּין גָּזֵל: **הַמַּאֲכִיל** תְּרוּמָה **אֶת בָּנָיו** הַקְּטַנִּים, **וְאֶת עַבְדָּיו בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, וְהָאוֹכֵל תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ** בִּמְקוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁחַיָּבִים בִּתְרוּמָה מִדְּרַבָּנָן, **וְהָאוֹכֵל פָּחוֹת מִכְּזַיִת תְּרוּמָה** שֶׁהוּא שִׁעוּר אֲכִילָה, אַךְ יֵשׁ בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ **מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן** מִשּׁוּם גֶּזֶל הַכֹּהֵן, **וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ.** וְכֵן **הַתַּשְׁלוּמִין** שֶׁל הַקֶּרֶן הֵם חֻלִּין וְאֵינָם נַעֲשִׂים תְּרוּמָה. **וְאִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחֹל מוֹחֵל,** לְפִי שֶׁאֵינָם אֶלָּא חוֹב מָמוֹנִי הַנִּתָּן לִמְחִילָה. וְהַטַּעַם שֶׁאֵין כָּאן חִיּוּב תַּשְׁלוּם תְּרוּמָה, בְּקְטַנִּים הוּא מִשּׁוּם שֶׁאֵינָם בְּנֵי חִיּוּב, וּבַעֲבָדִים מִשּׁוּם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְחַיְּבָם שֶׁאֵין לָהֶם מִמָּה לְשַׁלֵּם, בִּתְרוּמַת חוּץ לָאָרֶץ שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן לֹא תִּקְּנוּ דִּין תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, וְאוֹכֵל פָּחוֹת מִכְּזַיִת אֵינוֹ בִּכְלַל 'אִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ' (ויקרא כב יד): **מִשְׁנָה ד זֶה** הַכְּלָל, **כָּל הַמְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ** עַל אֲכִילַת תְּרוּמָה, תַּשְׁלוּמָיו הֵם מִדִּין 'תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה' **וְהַתַּשְׁלוּמִין** נַעֲשִׂים **תְּרוּמָה, וְאִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחֹל, אֵינוֹ מוֹחֵל. וְכָל הַמְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ,** כְּגוֹן בָּאֳפָנִים שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ לְעֵיל, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא מִשּׁוּם גֶּזֶל, וְלָכֵן **הַתַּשְׁלוּמִין חֻלִּין** וְאֵינָם נַעֲשִׂים תְּרוּמָה, **וְאִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחֹל, מוֹחֵל: מִשְׁנָה ה סְפֵק תְּרוּמָה לְעִנְיַן דְּמוּעַ וְתַשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה: שְׁתֵּי** קְפוֹת שֶׁל תְּבוּאָה, **אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין, שֶׁנָּפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה,** הֲרֵי אֲנִי תּוֹלֶה **וְאוֹמֵר, שֶׁסְּאַת הַתְּרוּמָה לְתוֹךְ** הַקֻּפָּה שֶׁל **הַתְּרוּמָה נָפְלָה,** וְהַקֻּפָּה שֶׁל הַחֻלִּין מֻתֶּרֶת. וְהַקֻּלּוּ לְתוֹלוֹת כֵּן, לְפִי שֶׁכָּל אִסּוּרָהּ הוּא מִדְּרַבָּנָן. [וְתוֹלִים כֵּן רַק בְּאֹפֶן שֶׁעַל יְדֵי הַתְּלִיָּה מֻתָּרוֹת שְׁתֵּי הַקֻּפּוֹת. אַךְ אִם אַחַת הַקֻּפּוֹת הִיא שֶׁל אִסּוּר אַחֵר, כְּגוֹן שֶׁל טֶבֶל, אֵין לְתוֹלוֹת שֶׁהַתְּרוּמָה נָפְלָה לְתוֹכָהּ כְּדֵי לְהַתִּיר אֶת הַחֻלִּין, כֵּיוָן שֶׁאֵין לָנוּ לְהַכְרִיעַ לֶאֱסֹר קֻפָּה זוֹ יוֹתֵר מִזּוֹ]. וְאִם **אֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא** הַקֻּפָּה **שֶׁל תְּרוּמָה וְאֵיזוֹ הִיא שֶׁל חֻלִּין,** וַהֲרֵי כָּל הַפֵּרוֹת בִּסְפֵק תְּרוּמָה, אִם **אָכַל אַחַת מֵהֶן, פָּטוּר** מִתַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, שֶׁמָּא אָכַל אֶת הַחֻלִּין. וְהַקֻּפָּה **הַשְּׁנִיָּה, נוֹהֶגֶת בָּהּ** מִסָּפֵק **כִּתְרוּמָה** בְּכָל מָקוֹם, **וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה** שֶׁמָּא הִיא תְּרוּמָה **וְאֵיזוֹ הִיא שֶׁל חֻלִּין,** וַהֲרֵי כָּל הַפֵּרוֹת בִּסְפֵק תְּרוּמָה, אִם **אָכַל אַחַת מֵהֶן, פָּטוּר** מִתַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, שֶׁמָּא אָכַל אֶת הַחֻלִּין. וְהַקֻּפָּה **הַשְּׁנִיָּה, נוֹהֶגֶת בָּהּ** מִסָּפֵק **כִּתְרוּמָה** שֶׁמָּא הִיא שֶׁל תְּרוּמָה. **וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה,** אַף שֶׁתְּרוּמָה פְּטוּרָה מֵחַלָּה, מִסָּפֵק שֶׁמָּא חֻלִּין הִיא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר** מֵחַלָּה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לְדַמּוֹת תַּעֲרֹבֶת שְׁתֵּי קְפוֹת לְמַדְמָע, שֶׁפָּטוּר מֵחַלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁכָּל חִיּוּב חַלָּה הוּא מִדְּרַבָּנָן (חלה פ"א מ"ד). וְאִם אַחַר אֲכִילַת הַקֻּפָּה הָרִאשׁוֹנָה, **אָכַל זָר אַחֵר אֶת הַשְּׁנִיָּה,** אַף הוּא **פָּטוּר** מִתַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, שֶׁמָּא קֻפָּה זוֹ שֶׁל חֻלִּין. אֲבָל אִם **אָכַל** אָדָם **אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן, מְשַׁלֵּם** כְּשִׁעוּר הַקֻּפָּה **הַקְּטַנָּה** שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן, שֶׁהַרֵי אָכַל לְכָל הַפָּחוֹת שִׁעוּר זֶה שֶׁל תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה ו סְפֵק דְּמוּעַ: נָפְלָה אַחַת** מֵהֶן - מֵהַקֻּפּוֹת הַנִּזְכָּרוֹת, שֶׁל הַחֻלִּין וְשֶׁל הַתְּרוּמָה, **לְתוֹךְ הַחֻלִּין,** וְאֵין יָדוּעַ מִי נָפְלָה, **אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן** בְּאִסּוּר 'מְדַמָּע', וְהַחֻלִּין מֻתָּרִים, שֶׁאִסּוּר דְּמוּעַ מִדְּרַבָּנָן, וּסְפֵק דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא. **וְהַקֻּפָּה הַשְּׁנִיָּה, נוֹהֶגֶת בָּהּ** מִסָּפֵק כִּתְרוּמָה, **וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה,** שֶׁמָּא הִיא שֶׁל חֻלִּין, דִּבְרֵי **רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר** כְּדִין מְדַמָּע שֶׁפָּטוּר מֵחַלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וְאִם נָפְלָה** הַקֻּפָּה **הַשְּׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר** - לְתוֹךְ פֵּרוֹת אֲחֵרִים, **אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן,** שֶׁמָּא הִיא שֶׁל הַחֻלִּין, וּשְׁתֵּי הַתַּעֲרוֹבוֹת מֻתָּרוֹת, שֶׁבְּכָל אַחַת יֵשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא הַחֻלִּין נָפְלוּ לְתוֹכָהּ. **וְאִם נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן** [-שְׁתֵּי הַקֻּפּוֹת] **לְמָקוֹם אֶחָד** הֲרֵי בְּוַדַּאי נָפְלָה תְּרוּמָה לַחֻלִּין, **וּמְדַמְּעוֹת כְּשִׁעוּר הַקֻּפָּה הַקְּטַנָּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן,** כִּי שִׁעוּר זֶה שֶׁל תְּרוּמָה וַדַּאי נָפַל לַחֻלִּין, וְאִלּוּ תּוֹסֶפֶת הַשִּׁעוּר בַּקֻּפָּה הַגְּדוֹלָה אֵינָהּ מְדַמַּעַת, כִּי יִתָּכֵן שֶׁהִיא שֶׁל הַחֻלִּין: **מִשְׁנָה ז זוֹרֵעַ סְפֵק תְּרוּמָה: זָרַע אֶת** הַתְּבוּאָה שֶׁבְּאַחַת מֵהֶן - מִקֻּפּוֹת הַחֻלִּין וְהַתְּרוּמָה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה זָּרַע, **פָּטוּר** מִמַּה שֶׁקָּנְסוּ חֲכָמִים אֶת הַזּוֹרֵעַ תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג לַהֶפֵּךְ אֶת הַקַּרְקַע שֶׁלֹּא תַּצְמִיחַ, וְאִם אֵינוֹ הוֹפֵךְ יֵשׁ לַגְּדוֹלִים דִּין תְּרוּמָה (להלן פ"ט מ"א), כֵּיוָן שֶׁתּוֹלִים שֶׁהִיא שֶׁל הַחֻלִּין. וְהַקֻּפָּה **הַשְּׁנִיָּה נוֹהֶגֶת בָּהּ מִסָּפֵק כִּתְרוּמָה, וְאוֹכֶלֶת בַּחַלָּה מִסָּפֵק, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר** מֵחַלָּה (כמבואר במשנה ו). וְאִם **זָרַע** אָדָם **אַחֵר אֶת הַקֻּפָּה הַשְּׁנִיָּה, פָּטוּר** אַף הוּא מֵהַפִּיכַת הַקַּרְקַע, שֶׁאַף כְּלַפֵּי זְרִיעָתוֹ דָּנִים שֶׁמָּא זָרַע אֶת הַחֻלִּין. וַאֲפִלּוּ **זָרַע אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן** אֵינוֹ חַיָּב לַהֲפֹךְ אֶת הַקַּרְקַע, שֶׁעַל כָּל זְרִיעָה דָּנִים שֶׁמָּא הִיא שֶׁל הַחֻלִּין. וְאַף שֶׁגְּדוּלֵי תְּרוּמָה דִּינָם כִּתְרוּמָה (להלן פ"ט מ"ד), אֲבָל בִּמְדַמֵּעַ, **בְּדָבָר שֶׁזְּרָעוֹ כֻּלָּה** לְאַחַר שֶׁנִּזְרַע בָּאֲדָמָה, כְּגוֹן חִטִּים, **מֻתָּר** לְזָרִים לֶאֱכֹל אֶת הַגְּדוּלִים, שֶׁהֻקְּלוּ בִּגְדוּלֵי סָפֵק אֵלּוּ שֶׁאֵינָם נַעֲשִׂים תְּרוּמָה. **וּבְדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כֻּלָּה,** כְּגוֹן בְּצָלִים, רָאוּי לְהַחְמִיר יוֹתֵר, וְלָכֵן **אָסוּר** לְזָרִים לֶאֱכֹל אֶת הַגְּדוּלִים:

פֶּרֶק ח

פרק ח א הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, בָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ, מֵת בַּעְלִיךְ אוֹ גֵּרְשֵׁךְ, וְכֵן הָעֶבֶד שֶׁהָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ, מֵת רַבְּךָ, אוֹ מְכָרְךָ לְיִשְׂרָאֵל, אוֹ נִתָּנְךָ בְּמַתָּנָה, וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. אָכַל אַחַר אֶת הַשְּׁנִיָּה, פָּטוּר. אָכַל אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן, מְשַׁלֵּם כַּקְּטַנָּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן: **ב** נָפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחֻלִּין, אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן, וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. נָפְלָה שְׁנִיָּה לְמָקוֹם אֶחָד, אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן. נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם אֶחָד, מְדַמְּעוֹת כַּקְּטַנָּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן: **ג** זָרַע אֶת אַחַת מֵהֶן, פָּטוּר, וְהַשְּׁנִיָּה, נוֹהֶגֶת בָּהּ כִּתְרוּמָה, וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. זָרַע אַחַר אֶת שְׁתֵּיהֶן, פָּטוּר. וּבְדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כֻּלָּה, אָסוּר:

ג הַמַּאֲכִיל אֶת בָּנָיו קְטַנִּים, וְאֶת עַבְדָּיו בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ, וְהָאוֹכֵל פָּחוֹת מִכְּזַיִת תְּרוּמָה, מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ. וְהַתַּשְׁלוּמִין חֻלִּין. אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחֹל, מוֹחֵל: **ד** זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, הַתַּשְׁלוּמִין תְּרוּמָה, אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחֹל, מוֹחֵל. וְכָל הַמְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ, מוֹחֵל: **ה** שְׁתֵּי קְפוֹת, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין, שֶׁנָּפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה, הֲרֵי אֲנִי תּוֹלֶה וְאוֹמֵר, שֶׁסְּאַת הַתְּרוּמָה לְתוֹךְ הַקֻּפָּה שֶׁל הַתְּרוּמָה נָפְלָה, וְהַקֻּפָּה שֶׁל הַחֻלִּין מֻתֶּרֶת. וְהַקֻּלּוּ לְתוֹלוֹת כֵּן, לְפִי שֶׁכָּל אִסּוּרָהּ הוּא מִדְּרַבָּנָן. וְאִם אֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִיא הַקֻּפָּה שֶׁל תְּרוּמָה וְאֵיזוֹ הִיא שֶׁל חֻלִּין, וַהֲרֵי כָּל הַפֵּרוֹת בִּסְפֵק תְּרוּמָה, אִם אָכַל אַחַת מֵהֶן, פָּטוּר מִתַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, שֶׁמָּא אָכַל אֶת הַחֻלִּין. וְהַקֻּפָּה **הַשְּׁנִיָּה, נוֹהֶגֶת בָּהּ** מִסָּפֵק **כִּתְרוּמָה** שֶׁמָּא הִיא שֶׁל תְּרוּמָה. **וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה,** אַף שֶׁתְּרוּמָה פְּטוּרָה מֵחַלָּה, מִסָּפֵק שֶׁמָּא חֻלִּין הִיא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר** מֵחַלָּה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לְדַמּוֹת תַּעֲרֹבֶת שְׁתֵּי קְפוֹת לְמַדְמָע, שֶׁפָּטוּר מֵחַלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה (חלה פ"א מ"ד). וְאִם אַחַר אֲכִילַת הַקֻּפָּה הָרִאשׁוֹנָה, **אָכַל זָר אַחֵר אֶת הַשְּׁנִיָּה,** אַף הוּא **פָּטוּר** מִתַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, שֶׁמָּא קֻפָּה זוֹ שֶׁל חֻלִּין. אֲבָל אִם **אָכַל** אָדָם **אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן, מְשַׁלֵּם** כְּשִׁעוּר הַקֻּפָּה **הַקְּטַנָּה** שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן, שֶׁהֲרֵי אָכַל לְכָל הַפָּחוֹת שִׁעוּר זֶה שֶׁל תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה ו סְפֵק דְּמוּעַ: נָפְלָה אַחַת** מֵהֶן - מֵהַקֻּפּוֹת הַנִּזְכָּרוֹת, שֶׁל הַחֻלִּין וְשֶׁל הַתְּרוּמָה, **לְתוֹךְ הַחֻלִּין,** וְאֵין יָדוּעַ מִי נָפְלָה, **אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן** בְּאִסּוּר 'מְדַמָּע', וְהַחֻלִּין מֻתָּרִים, שֶׁאִסּוּר דְּמוּעַ מִדְּרַבָּנָן, וּסְפֵק דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא. **וְהַקֻּפָּה הַשְּׁנִיָּה, נוֹהֶגֶת בָּהּ** מִסָּפֵק כִּתְרוּמָה, **וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה,** שֶׁמָּא הִיא שֶׁל חֻלִּין, דִּבְרֵי **רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר** כְּדִין מְדַמָּע שֶׁפָּטוּר מֵחַלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וְאִם נָפְלָה** הַקֻּפָּה **הַשְּׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר** - לְתוֹךְ פֵּרוֹת אֲחֵרִים, **אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן,** שֶׁמָּא הִיא שֶׁל הַחֻלִּין, וּשְׁתֵּי הַתַּעֲרוֹבוֹת מֻתָּרוֹת, שֶׁבְּכָל אַחַת יֵשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא הַחֻלִּין נָפְלוּ לְתוֹכָהּ. וְאִם **נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן** [-שְׁתֵּי הַקֻּפּוֹת] **לְמָקוֹם אֶחָד** הֲרֵי בְּוַדַּאי נָפְלָה תְּרוּמָה לַחֻלִּין, **וּמְדַמְּעוֹת כְּשִׁעוּר הַקֻּפָּה הַקְּטַנָּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן,** כִּי שִׁעוּר זֶה שֶׁל תְּרוּמָה וַדַּאי נָפַל לַחֻלִּין, וְאִלּוּ תּוֹסֶפֶת הַשִּׁעוּר בַּקֻּפָּה הַגְּדוֹלָה אֵינָהּ מְדַמַּעַת, כִּי יִתָּכֵן שֶׁהִיא שֶׁל הַחֻלִּין: **מִשְׁנָה ז זוֹרֵעַ סְפֵק תְּרוּמָה: זָרַע אֶת** הַתְּבוּאָה שֶׁבְּאַחַת מֵהֶן - מִקֻּפּוֹת הַחֻלִּין וְהַתְּרוּמָה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה זָּרַע, **פָּטוּר** מִמַּה שֶׁקָּנְסוּ חֲכָמִים אֶת הַזּוֹרֵעַ תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג לַהֲפֹךְ אֶת הַקַּרְקַע שֶׁלֹּא תַּצְמִיחַ, וְאִם אֵינוֹ הוֹפֵךְ יֵשׁ לַגְּדוֹלִים דִּין תְּרוּמָה (להלן פ"ט מ"א), כֵּיוָן שֶׁתּוֹלִים שֶׁהִיא שֶׁל הַחֻלִּין. וְהַקֻּפָּה **הַשְּׁנִיָּה נוֹהֶגֶת בָּהּ מִסָּפֵק כִּתְרוּמָה, וְאוֹכֶלֶת בַּחַלָּה מִסָּפֵק, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר** מֵחַלָּה (כמבואר במשנה ו). וְאִם **זָרַע** אָדָם **אַחֵר אֶת הַקֻּפָּה הַשְּׁנִיָּה, פָּטוּר** אַף הוּא מֵהַפִּיכַת הַקַּרְקַע, שֶׁאַף כְּלַפֵּי זְרִיעָתוֹ דָּנִים שֶׁמָּא זָרַע אֶת הַחֻלִּין. וַאֲפִלּוּ **זָרַע אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן** אֵינוֹ חַיָּב לַהֲפֹךְ אֶת הַקַּרְקַע, שֶׁעַל כָּל זְרִיעָה דָּנִים שֶׁמָּא הִיא שֶׁל הַחֻלִּין. וְאַף שֶׁגְּדוּלֵי תְּרוּמָה דִּינָם כִּתְרוּמָה (להלן פ"ט מ"ד), אֲבָל בִּמְדַמֵּעַ, **בְּדָבָר שֶׁזְּרָעוֹ כֻּלָּה** לְאַחַר שֶׁנִּזְרַע בָּאֲדָמָה, כְּגוֹן חִטִּים, **מֻתָּר** לְזָרִים לֶאֱכֹל אֶת הַגְּדוּלִים, שֶׁהֻקְּלוּ בִּגְדוּלֵי סָפֵק אֵלּוּ שֶׁאֵינָם נַעֲשִׂים תְּרוּמָה. **וּבְדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כֻּלָּה,** כְּגוֹן בְּצָלִים, רָאוּי לְהַחְמִיר יוֹתֵר, וְלָכֵן **אָסוּר** לְזָרִים לֶאֱכֹל אֶת הַגְּדוּלִים:

פֶּרֶק ח

פרק ח א דִּין אוֹכֵל בִּתְרוּמָה וְנוֹדַע שֶׁהוּא אָסוּר בְּאֲכִילָתָהּ, דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם סַכָּנַת נָחָשׁ, וְדִינֵי שְׁמִירַת תְּרוּמָה מִטַּמְאָה: **מִשְׁנָה א אוֹכֵל תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג בְּחֶזְקַת הֶתֵּר אֲכִילָה: הָאִשָּׁה** - יִשְׂרְאֵלִית הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן **שֶׁהָיְתָה אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה,** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יא) 'וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ', וְאִשָּׁה נִקְנֵית בְּכֶסֶף. וְאַחַר כָּךְ **בָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ 'מֵת בַּעְלִיךְ' אוֹ 'גֵּרְשֵׁךְ'** [-גֵּרֵשׁ אוֹתָךְ] וְחָזְרָה לִהְיוֹת זָרָה הָאֲסוּרָה בִּתְרוּמָה, **וְכֵן הָעֶבֶד** הַכְּנַעֲנִי שֶׁל כֹּהֵן **שֶׁהָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה** כְּדִין קִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל כֹּהֵן, **וּבָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ 'מֵת רַבְּךָ'** וְזָכוּ בְּךָ יוֹרְשָׁיו שֶׁהֵם זָרִים, כְּגוֹן בֶּן בִּתּוֹ שֶׁאָבִיו יִשְׂרָאֵל, **אוֹ שֶׁאָמְרוּ לוֹ 'מְכָרְךָ רַבְּךָ לְיִשְׂרָאֵל', אוֹ 'נָתָנְךָ בְּמַתָּנָה** לְיִשְׂרָאֵל', **אוֹ 'עָשָׂאךְ רַבְּךָ בֶּן חוֹרִין',** וְנִמְצָא שֶׁבִּשְׁעַת אֲכִילַת הַתְּרוּמָה כְּבָר פָּסַק מִלִּהְיוֹת עֶבֶד כֹּהֵן וְנֶאֱסַר בַּאֲכִילָתָהּ. **וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא בֶּן גֵּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה** הָאֲסוּרָה לְכֹהֵן, וְאִם נִשֵּׂאוּ בְּאִסּוּר וְנוֹלַד לָהֶם בֵּן, הֲרֵי הוּא חָלָל וְדִינוֹ כְּזָר לְכָל דָּבָר וְאָסוּר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה. בְּכָל אֵלּוּ **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר מְחַיֵּב** בְּקָרְבָּן **וְחֹמֶשׁ** כְּדִין זָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג, כֵּיוָן שֶׁהֻבְרַר שֶׁאֲכִילָתָם הָיְתָה בְּאִסּוּר. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַטּוֹעֶה בְּדָבָר מִצְוָה בִּהְיוֹתוֹ בָּהוּל, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִצְוָה וְטָעָה וְעָשָׂה עֲבֵרָה, פָּטוּר מִכַּפָּרָה. וְאַף מִשְׁנָתֵנוּ עוֹסֶקֶת בְּאָדָם בָּהוּל, בְּאוֹכֵל חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח, וְטָעָה בִּדְבַר מִצְוָה שֶׁאֲכִילַת תְּרוּמָה הִיא מִצְוָה. **כֹּהֵן שֶׁעָבַד וְנִמְצָא חָלָל אוֹ בַּעַל מוּם:** כֹּהֵן **שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְנוֹדַע** לוֹ **שֶׁהוּא בֶּן גֵּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה** וְהָרֵי הוּא כְּזָר וְאָסוּר בַּעֲבוֹדָה, **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיב** עַד עַתָּה **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ פְּסוּלִים** לְמַפְרֵעַ, שֶׁהָיָה אָסוּר בַּעֲבוֹדָה. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר** אֶת הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיב קֹדֶם שֶׁנּוֹדַע פְּסוּלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג יא) 'בָּרֵךְ ה' חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה', וְ'חֵילוֹ' הוּא מִלְּשׁוֹן חֳלָלוּת, וְדָרְשׁוּ, שֶׁאַף בְּפֹעַל יָדָיו שֶׁל חָלָל יֵשׁ רְצוּי. אַךְ אִם **נוֹדַע** לוֹ **שֶׁהוּא בַּעַל מוּם, עֲבוֹדָתוֹ** שָׁעָבַד עַד עַתָּה **פְּסוּלָה** לְדַעַת כֻּלָּם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה יב) 'הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם', וּמִכָּךְ שֶׁהַוָּי"ו שֶׁל 'שָׁלוֹם' כְּתוּבָה כְּשֶׁהִיא קְטוּעָה, דָּרְשׁוּ כְּאִלּוּ כָּתוּב 'שָׁלֵם' לְלַמֵּדְנוּ שֶׁעֲבוֹדַת הַכֹּהֵן כְּשֵׁרָה רַק כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם: **מִשְׁנָה ב נֶאֱסַר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה בְּאֶמְצַע אֲכִילָתוֹ: וְכֻלָּם** - אֵשֶׁת וְעֶבֶד כֹּהֵן, **שֶׁהָיְתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ פִּיהֶם** בְּשָׁעָה שֶׁמֵּת הַבַּעַל אוֹ הָאָדוֹן, **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר, יִבְלָעוּ,** לְפִי שֶׁהִתְחִילוּ לֶאֱכֹל בְּהֶתֵּר [וְיִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ עַל אֲכִילָתוֹ]. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, יִפְלְטוּ** אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּלְעוּ, כֵּיוָן שֶׁעַתָּה אֲסוּרִים בַּאֲכִילָתָהּ. וְכֵן אִם הָיְתָה הַתְּרוּמָה בְּפִיו

וְאָמְרוּ לוֹ 'נִטְמֵאתָ', וְ'נִטְמֵאת תְּרוּמָה' - אוֹ שֶׁאָמְרוּ לוֹ שֶׁנִּטְמְאָה הַתְּרוּמָה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִבָּלַע. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, יִפָּלֵט.** וְדִין זֶה הוּא רַק אִם נָאֲסַר בַּאֲכִילָתָהּ אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לֶאֱכֹל, אֲבָל אִם אָמְרוּ לוֹ **טָמֵא הָיִיתָ וּטְמֵאָה** - אוֹ טְמֵאָה **הָיְתָה תְּרוּמָה** לִפְנֵי שֶׁהִכְנִיסָתָהּ לְפִיךָ, [אוֹ שֶׁנּוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה], **אוֹ שֶׁנּוֹדַע** לוֹ **שֶׁהַמַּאֲכָל שֶׁבְּפִיו הוּא טָבֶל, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** [-תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ], **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, אוֹ שֶׁטָּעַם** בַּתְּרוּמָה **טַעַם** רַע שֶׁל **פִּשְׁפֵּשׁ** לְאַחַר שֶׁהִכְנִיסָהּ **לְתוֹךְ פִּיו, הֲרֵי זֶה יִפָּלֵט,** כֵּיוָן שֶׁתְּחִלַּת אֲכִילָתוֹ הָיְתָה בְּאִסּוּר. וְכֵן בְּטוֹעֵם טַעַם פִּשְׁפֵּשׁ הִתִּירוּ לוֹ לְהוֹצִיאָהּ אַף שֶׁבְּכָךְ מַפְסִיד אֶת הַתְּרוּמָה:

מִשְׁנָה ג אוֹכֵל עֲרַאי שֶׁנִּקְבַּע לְמַעֲשֵׂר בְּפִיו: הָיָה **אוֹכֵל** אֲכִילַת עֲרַאי **בְּאֶשְׁכּוֹל** שֶׁתָּלַשׁ מֵהַגֶּפֶן בַּגִּנָּה, **וְנִכְנַס** בְּאֶמְצַע **אֲכִילָתוֹ מִן הַגִּנָּה לָחָצַר,** וְחָצֵר קוֹבַעַת לְמַעֲשְׂרוֹת, וְהַפֵּרוֹת הַנִּכְנָסִים אֲלֵיהָ אֲסוּרִים גַּם בַּאֲכִילַת עֲרַאי עַד שֶׁיַּפְרִישׁ מֵהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** יֵצֵא לַגִּנָּה וְיִגְמֹר אֶת אֲכִילָתוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל לֶאֱכֹל בְּהֶתֵּר נִגְרָרֶת סוֹף הָאֲכִילָה אַחַר תְּחִלָּתָהּ, **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא יִגְמֹר** לֶאֱכֹל עַד שֶׁיַּפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. וְכֵן אִם אָכַל אֲכִילַת עֲרַאי **וְחָשְׁכָה לֵילֵי שַׁבָּת** בְּאֶמְצַע אֲכִילָתוֹ, וְשַׁבָּת אַף הִיא קוֹבַעַת לְמַעֲשְׂרוֹת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִגְמֹר** אֶת אֲכִילָתוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, שֶׁנִּגְרֶרֶת סוֹף הָאֲכִילָה אַחַר תְּחִלָּתָהּ שֶׁהָיְתָה קֹדֶם שַׁבָּת קֹדֶם שֶׁנִּקְבַּע לְמַעֲשְׂרוֹת. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא יִגְמֹר** כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִקְבְּעָה לְמַעֲשֵׂר בִּכְנִיסַת שַׁבָּת:

מִשְׁנָה ד דִּין מַשְׁקִים מְגֻלִּים וּתְרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלְּתָה: יַיִן שֶׁל **תְּרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלָּה** וְעָמַד בְּלִי כִּסּוּי, **יִשָּׁפֵךְ,** וְאֵין בְּכָךְ אִסּוּר הֶפְסֵד תְּרוּמָה, כִּי יַיִן זֶה אָסוּר בִּשְׁתִיָּה מִשּׁוּם סַכָּנָה שָׁמָּא שָׁתָה מִמֶּנּוּ נָחָשׁ. **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר** שֶׁיַּיִן **שֶׁל חֻלִּין** שֶׁנִּתְגַּלָּה יִשָּׁפֵךְ, שֶׁאֵין אִסּוּר בְּהֶפְסֵדוֹ. **שִׁלְשָׁה מַשְׁקִין** בִּלְבַד **אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי** [לְשִׁתְיָה לוֹ אוֹ לִבְהֶמְתּוֹ, וְכֵן לִרְחִיצָה אוֹ לִגְבוּל טִיט וּשְׁאָר שִׁמּוּשִׁים], **הַמַּיִם, וְהַיַּיִן, וְהֶחָלָב. וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין מֻתָּרִין** שֶׁכֵּן נָחָשׁ אֵינוֹ שׁוֹתֶה אֶלָּא מִמַּשְׁקִים אֵלּוּ. **כַּמָּה** זְמַן **יִשְׁהוּ** הַמַּשְׁקִים **וְיִהְיוּ אֲסוּרִין** מֵחֲמַת גְּלוּיִם, עַד שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן **כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא הָרֹחַשׁ** [-הַנָּחָשׁ, הַמְהַלֵּךְ עַל גְּחוֹנוֹ וְנִרְאֶה כְּרוֹחֵשׁ וּמִתְנוֹעֵעַ], **מִמָּקוֹם קָרוֹב** [וְהוּא תַּחַת אֹזֶן הַכֶּלִי] שֶׁבּוֹ הִתְחַבֵּא, **וְיִשְׁתֶּה** מִמֶּנּוּ, וְיַחֲזֹר לְחוֹרוֹ בְּלִי שֶׁיִּרָאוּהוּ:

מִשְׁנָה ה שְׁאוֹר הַמַּיִם הַמְגֻלִּין: **שְׁאוֹר הַמַּיִם** שֶׁנִּפְסָלִין מִלְּהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה, כָּל שֶׁאֵינָם מְרֻבִּים עַד **כְּדֵי שֶׁתֹּאבַד בָּהֶן הַמָּרָה** - אֶרֶס שֶׁהַנָּחָשׁ מֵטִיל בְּפַעַם אַחַת. אַךְ בִּמְרֻבִּים יוֹתֵר הֲרֵי הֵם מֻתָּרִים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אִם הַמַּיִם **בְּכֵלִים,** הֲרֵי הֵם אֲסוּרִים **כָּל שֶׁהֵן,** וַאֲפִלּוּ הֵם מְרֻבִּים, שֶׁגָּזְרוּ מִשּׁוּם כֵּלִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מְעַט מַיִם. וְאִם הַמַּיִם **בִּקְרָקָעוֹת,** אֲסוּרִים עַד שְׁעוּר **אַרְבָּעִים סְאָה,** אַךְ בְּיוֹתֵר מִשֶּׁעוּר זֶה כְּבָר מִתְבַּטֵּל כֹּחַ הָאֶרֶס וְאֵינוֹ מַזִּיק. [וּמַעְיָן עִם מַיִם זוֹרְמִים אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גְּלוּי שֶׁהָאֶרֶס נִשְׁטָף עִם הַמַּיִם]:

מִשְׁנָה ו דִּין פֵּרוֹת מְנֻקָּרִים וּבְהֵמָה נְשׁוּכַת נָחָשׁ: נִקּוּרֵי - פְּרִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נִקּוּר, **מִתְאַנִּים וַעֲנָבִים וְקִשּׁוּאִין וְהַדְּלוּעִין וְהָאֲבַטִּיחִים וְהַמְּלָפְפוֹנוֹת, אֲפִלּוּ הֵם** - פֵּרוֹת אֵלּוּ בְּגֹדֶל כְּפָר, **אֶחָד** נִקּוּר **גָּדוֹל וְאֶחָד** נִקּוּר **קָטָן, אֶחָד** פְּרִי **תָּלוּשׁ וְאֶחָד מְחֻבָּר, כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** - בַּפְּרִי **לַחָה אָסוּר,** שֶׁמָּא נִקְּרוֹ נָחָשׁ וְהֵטִיל בּוֹ אָרֶס, וְעַל יְדֵי הַלֵּחָה חִלְחֵל הָאָרֶס לְכָל הַפְּרִי [וּבְפֵרוֹת יְבֵשִׁים נָאֶסַר רַק מְקוֹם הַנִּקּוּר]. וְכֵן בְּהֵמָה **נְשׁוּכַת הַנָּחָשׁ אֲסוּרָה** כֻּלָּהּ לְאַחַר שְׁחִיטָתָהּ **מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת,** שֶׁהָאֶרֶס מִתְפַּשֵּׁט בְּכֻלָּהּ:

מִשְׁנָה ז גְּלוּי בְּמִסְגֶּנֶת: **הַמְּשֻׁמֶּרֶת** - כְּלִי סְנוּף **שֶׁל יַיִן אֲסוּרָה מִשּׁוּם גְּלוּי,** וְאַף הַכְּלִי הַתַּחְתּוֹן הַמְכֻסֶּה בַּמִּסְגֶּנֶת נֶאֱסָר, לְפִי שֶׁהָאֶרֶס עוֹבֵר דֶּרֶךְ הַמְּשֻׁמֶּרֶת וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַכְּלִי. **רַבִּי נְחֶמְיָה מַתִּיר** אֶת הַיַּיִן שֶׁבַּכְּלִי, שֶׁלְּדִעְתּוֹ הָאֶרֶס צָף עַל גַּבֵּי הַמְּשֻׁמֶּרֶת וְאֵינוֹ עוֹבֵר דַּרְכָּהּ:

מִשְׁנָה ח שְׁמִירָה בִּסְפֵק תְּרוּמָה טְמֵאָה: **חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנּוֹלַד בָּהּ סְפֵק טֻמְאָה,** כְּגוֹן שֶׁנָּגַע שֶׁרֶץ בְּחֲבִית אַחַת מִשְּׁתֵּי חֲבִיּוֹת, וְלֹא יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ נָגַע, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** הֲרֵי הוּא חַיָּב בִּשְׁמִירָתָהּ, **וְאִם הָיְתָה מֻנַּחַת בְּמָקוֹם הַתֶּרֶפָּה** - מָקוֹם שֶׁל הֶפְקֵר וַעֲתִידָה לְהִפָּסֵד, **יַנִּיחֶנָּה בְּמָקוֹם הַמֻּצְנָע** לְשָׁמְרָהּ. **וְאִם הָיְתָה מְגֻלָּה, יְכַסֶּנָּה,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל לְתוֹכָהּ שֶׁרֶץ וְיִטַּמְאֶנָּה. שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח ח) 'וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי', וּמִכְּתִיבַת תֵּבַת 'תְּרוּמֹתָי' בִּלְשׁוֹן רַבִּים, לְלַמֵּדְנוּ שֶׁדִּין הַשְׁמוּר הוּא בֵּין בִּתְרוּמָה טְהוֹרָה וּבֵין בִּסְפֵק תְּרוּמָה טְמֵאָה. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אֵין צָרִיךְ לְשָׁמְרָהּ וְאַף מֵתָּר לִגְרֹם לָהּ טֻמְאָה, **וְאִם הָיְתָה מֻנַּחַת בְּמָקוֹם הַמֻּצְנָע יַנִּיחֶנָּה בְּמָקוֹם הַתֶּרֶפָּה, וְאִם הָיְתָה מְכֻסָּה יְגַלֶּנָּה,** שֶׁלְּדַרְעָתוֹ 'יֵשׁ אֵם לַמִּסֹּרֶת' שֶׁהַפְּסוּק נִדְרָשׁ לְפִי כְּתִיבָתוֹ וְלֹא לְפִי קְרִיאָתוֹ, וְהַכְּתִיב הוּא 'תְּרוּמָתִי' לְשׁוֹן יְחִיד, וְלָכֵן אֵין דִּין שְׁמִירָה אֶלָּא בִּתְרוּמָה טְהוֹרָה. וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר 'יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא' וְהַפְּסוּק נִדְרָשׁ לְפִי קְרִיאָתוֹ. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** סְפֵק תְּרוּמָה טְמֵאָה אֵינוֹ חַיָּב לִשְׁמְרָהּ, אַךְ אָסוּר לִגְרֹם לָהּ טֻמְאָה, **וְאַל יְחַדֵּשׁ בָּהּ דָּבָר** אֶלָּא יַנִּיחֶנָּה בְּמְקוֹמָהּ, בֵּין אִם הוּא מְקוֹם תֶּרֶפָּה וּבֵין אִם הוּא מָקוֹם מֻצְנָע:

מִשְׁנָה ט דִּין תְּרוּמָה הָעוֹמֶדֶת לִטָּמֵא: **חֲבִית** תְּרוּמָה טְהוֹרָה **שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּגַת הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁבָּהּ דּוֹרְכִים אֶת הָעֲנָבִים, **וְהַתַּחְתּוֹנָה טְמֵאָה** - בְּבוֹר שֶׁתַּחְתֵּיכוֹ יוֹרֵד הַיַּיִן נִמְצָא יַיִן חֻלִּין טָמֵא, הַמֻּתָּר בִּשְׁתִיָּה לְאָדָם טָמֵא אוֹ לְמִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר בַּאֲכִילַת חֻלִּין בְּטָהֳרָה. וְאִם יִשָּׁפֵךְ יַיִן הַחֲבִית לַבּוֹר יִתְעָרֵב בַּחֻלִּין וְיֶאֱסָרֵם כְּדִין מְדֻמָּע, וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי אַף לְכֹהֲנִים כַּיַּיִן שֶׁהוּא טָמֵא [בְּאֹפֶן שֶׁאֵין בַּחֻלִּין מֵאָה כְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה וְלֹא תִּתְבַּטֵּל הַתְּרוּמָה]. **מוֹדֶה** [-מוֹדִים] **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁאִם יְכוֹלִים** לְחַזֵּר אַחַר כֵּלִים טְהוֹרִים **וּלְהַצִּיל מִמֶּנָּה** - מֵהַתְּרוּמָה **רְבִיעִית בְּטָהֳרָה, יַצִּיל,** וְאַף שֶׁבִּזְמַן שֶׁיִּחַפֵּשׂ אַחַר הַכֵּלִים, יִשָּׁפֵךְ חֵלֶק מֵהַתְּרוּמָה לַבּוֹר וְיֶאֱסֹר אֶת הַחֻלִּין, לֹא יִקְלֹט אֶת הַתְּרוּמָה בִּכְלִי טָמֵא כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת יֵין הַחֻלִּין מִתַּעֲרֶבֶת הַתְּרוּמָה, שֶׁחִיֵּב לְהַצִּיל אֶת רְבִיעִית הַתְּרוּמָה מִטַּעֲמָא, שֶׁהוּא שִׁעוּר חֲשׁוּב. **וְאִם לָאו** - אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַצִּיל אֲפִלּוּ רְבִיעִית מֵהַתְּרוּמָה בְּטָהֳרָה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תֵּרֵד** הַתְּרוּמָה לִבּוֹר הַיַּיִן **וְתִטְמָא** וְתֵאָסֵר כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, **וְאַל יִטַּמְּאֶנָּה בְּיָדָיו** עַל יְדֵי קַבָּלָתָהּ בִּכְלִי טָמֵא, שֶׁאָסוּר לְטַמֵּא תְּרוּמָה אֲפִלּוּ שֶׁסּוֹפָהּ לְהִטָּמֵא מֵאֵלָיהָ. וְאִלּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַתִּיר לְטַמֵּא אֶת הַיַּיִן בְּיָדָיו כֵּיוָן שֶׁסּוֹפוֹ לְהִטָּמֵא. [וְאִם אֵרַע אֹפֶן כָּזֶה בְּשָׁמָן, מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁיְּנִיחַ לַשֶּׁמֶן לְהִטָּמֵא מֵאֵלָיו, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ הֶפְסֵד מְרֻבֶּה שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁמֶן הַטָּמֵא רָאוּי לְהַדְלָקָה]:

מִשְׁנָה י דִּין דּוֹמֶה בְּשֶׁמֶן תְּרוּמָה: **וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן** תְּרוּמָה טְהוֹרָה **שֶׁנִּשְׁפְּכָה** וְעוֹמֶדֶת לְהִבָּלַע בַּקַּרְקַע, **מוֹדֶה** [-מוֹדִים] **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁאִם יְכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה** עַל יְדֵי כֵּלִים טְמֵאִים כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְהַדְלָקָה. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַצִּילָהּ בִּכְלִים טְהוֹרִים, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תֵּרֵד וְתִבָּלַע** בַּקַּרְקַע, **וְאַל יִבָּלְעֶנָּה בְּיָדָיו** - וְלֹא יַאֲבֵד טָהֳרָתָהּ בְּיָדָיו עַל יְדֵי קַבָּלָתָהּ בִּכְלִי טָמֵא. וְאִלּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַתִּיר לְקַבְּלָהּ בִּכְלִי טָמֵא: **מִשְׁנָה יא וְעַל** תְּרוּמָה זוֹ שֶׁהִיא סְפֵק טֻמְאָה (לעיל מ"ח), **וְעַל** תְּרוּמָה **זוֹ** הַהוֹלֶכֶת לְאִבּוּד (לעיל משניות ט-י), **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא זוֹ הִיא תְּרוּמָה שֶׁאֲנִי מֵזְהָר עָלֶיהָ מִלְּטַמְּאָהּ,** שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לֵאָכֵילָה, וְאֵינִי מֵזְהָר אֶלָּא **מִלְּאָכְלָהּ** - אֶלָּא בִּתְרוּמָה הָעוֹמֶדֶת לֵאָכֵילָה (משנ"ר). **וּבַל תְּטַמְּאָהּ כֵּיצַד** - וּבְאֵיזֶה אֹפֶן אָסוּר לְטַמֵּא אֶת הַתְּרוּמָה אַף שֶׁבְּכָךְ יָכוֹל לְהַצִּיל חֵלֶק בְּטָהֳרָה, כְּגוֹן שֶׁהָיָה **עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְנִכְפְּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה בְּיָדוֹ, וְאָמַר לוֹ נָכְרִי, תֵּן לִי אַחַת מֵהֶן וַאֲטַמְּאָהּ, וְאִם לָאו, הֲרֵי אֲנִי** אָמְרוּ לוֹ נִטְמֵאתָ וְנִטְמֵאת תְּרוּמָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִבָּלַע. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, יִפָּלֵט. טָמֵא הָיִיתָ וּטְמֵאָה הָיְתָה תְּרוּמָה, אוֹ נוֹדַע שֶׁהוּא טָבֶל, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, אוֹ שֶׁטָּעַם טַעַם פִּשְׁפֵּשׁ לְתוֹךְ פִּיו, הֲרֵי זֶה יִפָּלֵט: **ג** הָיָה אוֹכֵל בְּאֶשְׁכּוֹל וְנִכְנַס מִן הַגִּנָּה לֶחָצֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִגְמֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא יִגְמֹר: **ד** יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלָּה, יִשָּׁפֵךְ. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל חֻלִּין. שִׁלְשָׁה מַשְׁקִין אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי, הַמַּיִם וְהַיַּיִן וְהֶחָלָב. שְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין מֻתָּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי. שְׁאוֹר הַמַּיִם הַמְגֻלִּין שֶׁנִּפְסָלִין מִלְּהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה, כָּל שֶׁאֵינָם מְרֻבִּים עַד כְּדֵי שֶׁתֹּאבַד בָּהֶן הַמָּרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם בִּכֵלִים כָּל שֶׁהֵן. וְאִם בִּקְרָקָעוֹת, אַרְבָּעִים סְאָה: **ה** נִקּוּרֵי תְּאֵנִים וַעֲנָבִים וְקִשּׁוּאִין וְהַדְּלוּעִין וְהָאֲבַטִּיחִים וְהַמְּלָפְפוֹנוֹת, אֲפִלּוּ הֵם כְּפָר, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, אֶחָד תָּלוּשׁ וְאֶחָד מְחֻבָּר, כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לַחָה, אָסוּר. וּנְשׁוּכַת הַנָּחָשׁ, אֲסוּרָה, מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת: **ז** הַמְּשֻׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן, אֲסוּרָה מִשּׁוּם גְּלוּי. רַבִּי נְחֶמְיָה מַתִּיר: **ח** חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנּוֹלַד בָּהּ סְפֵק טֻמְאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם הָיְתָה מֻנַּחַת בִּמְקוֹם הַתֶּרֶפָּה, יַנִּיחֶנָּה בִּמְקוֹם הַמֻּצְנָע. וְאִם הָיְתָה מְגֻלָּה, יְכַסֶּנָּה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִם הָיְת

משניות

מְטַמֵּא אֶת כֻּלָּן - אֶת כָּל הַכְּפָרוֹת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְטַמֵּא הַנָּכְרִי אֶת כֻּלָּן, וְאַל יִתֵּן לוֹ אַחַת מֵהֶן וְיטַמֵּא אוֹתָהּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, יַנִּיחַ לְפָנָיו אַחַת מֵהֶן עַל הַסָּלַע וְיִטֹּל אוֹתָהּ מֵעַצְמוֹ, כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת שְׁאָר הַכְּפָרוֹת מִטֻּמְאָה, אַךְ לֹא יִתְּנֶנָּה לְיַד הַנָּכְרִי, שֶׁהֲרֵי בְּכָךְ הוּא מְטַמְּאָהּ בְּיָדַיִם, שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁהַנָּכְרִי דֵּינוֹ כְּזָב. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר, שֶׁאָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לַכְּפָר אַף שֶׁלֹּא בְּיָדַיִם, וַאֲפִלּוּ שֶׁאִם יִמָּנַע מִכָּךְ יְטַמֵּא הַנָּכְרִי אֶת כָּל הַכְּפָרוֹת: **מִשְׁנָה יב** דִּין דּוּמָּה **בִּנְכָרִים שֶׁתָּבְעוּ נָשִׁים**: וְכֵן נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ לָהֶם נָכְרִים, תְּנוּ לָנוּ אַחַת מִכֶּם וּנְטַמְּאָהּ בְּאֹנֶס, וְאִם לָאו הֲרֵי אָנוּ מְטַמְּאִים אֶת כֻּלְּכֶן, דִּינָם שֶׁיְּטַמְּאוּ אֶת כֻּלָּן, וְאַל יִמְסְרוּ לָהֶם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁאֵין דּוֹחִים נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ, וּבִדִּין זֶה מוֹדִים רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

פֶּרֶק ט דִּין גְּדוּלֵי תְרוּמָה: **מִשְׁנָה א** דִּין **תְּרוּמָה שֶׁנִּזְרְעָה**: הַזּוֹרֵעַ תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג, יוֹפֵךְ - יָכוֹל לַחֲרֹשׁ וְלַהֲפֹךְ אֶת הַקַּרְקַע לְצֹרֶךְ זְרִיעַת חִלִּין, אַף שֶׁבְּכָךְ לֹא תִּצְמַח הַתְּרוּמָה, וְאֵין כָּאן הֶפְסֵד תְּרוּמָה כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא צָמְחוּ הַגִּדּוּלִים. וְאִם זָרְעָהּ בְּמֵזִיד, יְקַיֵּם אֶת הַזְּרָעִים בַּקַּרְקַע, וְלֹא יַהֲפֹךְ, כֵּיוָן שֶׁבְּזָרִיעָה בְּמֵזִיד כְּבָר נִקְרָא שֵׁם תְּרוּמָה עַל הַשָּׂדֶה, וְנִרְאֶה כִּמְאַבֵּד תְּרוּמָה. וְאִם הֵבִיאָה שְׁלִישׁ - שֶׁצָּמְחָה כְּבָר שְׁלִישׁ גִּדּוּל, בֵּין נִזְרְעָה בְּשׁוֹגֵג וּבֵין בְּמֵזִיד, יְקַיֵּם וְלֹא יוֹפֵךְ, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים עַל גְּדוּלֵי תְרוּמָה שֶׁהֵם תְּרוּמָה, וְאָסוּר לְאַבְּדָם. וּבְפִשְׁתָּן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁזָּרְעוֹ, אַף בְּמֵזִיד, יוֹפֵךְ, כִּי קְדֻשַּׁת הַתְּרוּמָה חָלָה גַּם עַל גִּבְעוֹלֵי הַפִּשְׁתָּן וְלֹא רַק עַל הַזְּרָעִים, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהַזֹּרֵעַ יַחְשֹׁב שֶׁרַק הַזֶּרַע קָדוֹשׁ וְיֵהָנֶה מֵהַגִּבְעוֹלִים בְּאִסּוּר, וְלָכֵן קְנָסוּהוּ לַהֲפֹךְ: **מִשְׁנָה ב** דִּין **מַחֲנוֹת עֲנִיִּים בִּגְדוּלֵי תְרוּמָה**: וְחַיֶּבֶת תְּבוּאַת גִּדּוּלֵי הַתְּרוּמָה, בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה, אַף שֶׁתְּרוּמָה פְּטוּרָה מִמַּתְּנוֹת עֲנִיִּים, שֶׁכֵּן מִן הַתּוֹרָה גִּדּוּלֵי תְרוּמָה הֵם חִלִּין, וַחֲכָמִים הֵם שָׁנְתְנוּ בָּהֶם דִּין תְּרוּמָה לְחַמְרָא וְלֹא לְקֻלָּא. וּבֵין עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל וּבֵין עֲנִיֵּי כֹּהֲנִים מְלַקְּטִים מַתָּנוֹת אֵלּוּ, וַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילָתָם, שֶׁכֵּן הֵם תְּרוּמָה מִדְּרַבָּנָן, מוֹכְרִין אֶת שֶׁלָּהֶם לְכֹהֲנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה, וְהַדָּמִים שֶׁלָּהֶם - שֶׁל הָעֲנִיִּים, שֶׁלֹּא נָתְנוּ חֲכָמִים לִגְדוּלֵי תְרוּמָה שֵׁם תְּרוּמָה לְעָנְיָן שֶׁיִּהְיוּ מְמוֹן כֹּהֲנִים. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, לֹא יִלְקְטוּ אֶת מַתְּנוֹת הָעֲנִיִּים אֶלָּא עֲנִיֵּי כֹּהֲנִים, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁכְּחוּ עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁגִּדּוּלֵי תְרוּמָה הֵם וַאֲסוּרִים לְזָרִים, וְיִתְּנוּ לְתוֹךְ פִּיהֶם בְּשָׁעַת הַלְּקִיטָה. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, לְדִבְרֶיךָ שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ לָאֲכִילָה בְּשָׁעַת הַלְּקִיטָה, אִם כֵּן לֹא יִלְקְטוּ אֶלָּא כֹּהֲנִים טְהוֹרִים וְלֹא טְמֵאִים, שֶׁמָּא יִתְּנוּ הַטְּמֵאִים לְתוֹךְ פִּיהֶם בְּשָׁעַת הַלְּקִיטָה, וְאֵין כָּאן הֶפְסֵד תְּרוּמָה כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא צָמְחוּ הַגִּדּוּלִים. וְאִם זָרְעָהּ בְּמֵזִיד, יְקַיֵּם אֶת הַזְּרָעִים בַּקַּרְקַע, וְלֹא יַהֲפֹךְ, כֵּיוָן שֶׁבְּזָרִיעָה בְּמֵזִיד כְּבָר נִקְרָא שֵׁם תְּרוּמָה עַל הַשָּׂדֶה, וְנִרְאֶה כִּמְאַבֵּד תְּרוּמָה. וְאִם הֵבִיאָה שְׁלִישׁ - שֶׁצָּמְחָה כְּבָר שְׁלִישׁ גִּדּוּל, בֵּין נִזְרְעָה בְּשׁוֹגֵג וּבֵין בְּמֵזִיד, יְקַיֵּם וְלֹא יוֹפֵךְ, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים עַל גְּדוּלֵי תְרוּמָה שֶׁהֵם תְּרוּמָה, וְאָסוּר לְאַבְּדָם. וּבְפִשְׁתָּן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁזָּרְעוֹ, אַף בְּמֵזִיד, יוֹפֵךְ, כִּי קְדֻשַּׁת הַתְּרוּמָה חָלָה גַּם עַל גִּבְעוֹלֵי הַפִּשְׁתָּן וְלֹא רַק עַל הַזְּרָעִים, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהַזֹּרֵעַ יַחְשֹׁב שֶׁרַק הַזֶּרַע קָדוֹשׁ וְיֵהָנֶה מֵהַגִּבְעוֹלִים בְּאִסּוּר, וְלָכֵן קְנָסוּהוּ לַהֲפֹךְ: **מִשְׁנָה ב** דִּין **מַחֲנוֹת עֲנִיִּים בִּגְדוּלֵי תְרוּמָה**: וְחַיֶּבֶת תְּבוּאַת גִּדּוּלֵי הַתְּרוּמָה, בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה, אַף שֶׁתְּרוּמָה פְּטוּרָה מִמַּתְּנוֹת עֲנִיִּים, שֶׁכֵּן מִן הַתּוֹרָה גִּדּוּלֵי תְרוּמָה הֵם חִלִּין, וַחֲכָמִים הֵם שָׁנָתְנוּ בָּהֶם דִּין תְּרוּמָה לְחַמְרָא וְלֹא לְקֻלָּא. וּבֵין עֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל וּבֵין עֲנִיֵּי כֹּהֲנִים מְלַקְּטִים מַתָּנוֹת אֵלּוּ, וַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילָתָם, שֶׁכֵּן הֵם תְּרוּמָה מִדְּרַבָּנָן, מוֹכְרִין אֶת שֶׁלָּהֶם לְכֹהֲנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה הַזּוֹלָה יוֹתֵר מֵלְּחִלִּין

פֶּרֶק י דִּין חֻלִּין שֶׁנִּתַּן בָּהֶם טַעַם תְּרוּמָה:

מִשְׁנָה א **בְּצַל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְּנוּ בְּתַבְשִׁיל:** **בָּצָל** שֶׁל תְּרוּמָה, **שֶׁנִּתְּנוּ בְּתוֹךְ** תַּבְשִׁיל **עֲדָשִׁים** שֶׁל חֻלִּין, **אִם הַבָּצָל שָׁלֵם, מְתָּר** לְזָרִים לֶאֱכֹל אֶת הָעֲדָשִׁים, שֶׁאֵין הַבָּצָל נוֹתֵן בָּהֶם טַעַם [וְכֵן לְהֶפֶךְ בְּצַל חֻלִּין שֶׁנִּתַּן לַעֲדָשִׁים שֶׁל תְּרוּמָה, אֵין הַבָּצָל קוֹלֵט מִטַּעַם הָעֲדָשִׁים]. **וְאִם חִתְּכוֹ** וְהִנִּיחוֹ מְחֻתָּךְ בְּתַבְשִׁיל שֶׁל עֲדָשִׁים, הֲרֵי הוּא אוֹסֵר אוֹתָן **בְּנוֹתְנֵי טָעַם** - אִם יֵשׁ בַּעֲדָשִׁים טַעַם שֶׁל הַבָּצָל, כְּכָל אִסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁדִּבֵּר אִסּוּר שֶׁנָּתַן טַעַם בְּדָבָר הֶתֵּר אוֹסֵר אוֹתוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא נִתְעָרְבָה בּוֹ מַמָּשׁוּת מֵהָאִסּוּר. וְכֵהֵן הַמַּתִּיר בִּתְרוּמָה יִטְעַם וְיֹאמַר אִם נָתַן בָּהֶם טַעַם. [וְדָוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁהִתְבַּשֵּׁל הַבָּצָל קֹדֶם לָכֵן וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מֵימָיו, אֲבָל אִם עֲדַיִן לֹא הִתְבַּשֵּׁל הֲרֵי הוּא נוֹתֵן טַעַם בַּעֲדָשִׁים אַף אִם הוּא שָׁלֵם]. **וּשְׁאָר כָּל הַתַּבְשִׁיל** שֶׁנִּתַּן בּוֹ בְּצַל תְּרוּמָה, **בֵּין שָׁלֵם** וּבֵין **מְחֻתָּךְ**, אוֹסֵר הַבָּצָל אֶת הַתַּבְשִׁיל **בְּנוֹתֵן טַעַם**, שֶׁכֵּן רַק הָעֲדָשִׁים טִבְּעָם לִצְמֹצֵם אֶת הַבָּצָל וְלִמְנֹעַ מִמֶּנּוּ בְּלִיעָה אוֹ פְּלִיטָה. **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בְּצַחֲנָה** [-דָּגִים קְטַנִּים הַכְּבוּשִׁים בְּצִיר] שֶׁאִם נָתַן בָּהּ אֶת הַבָּצָל אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת. לְפִי שֶׁנּוֹתֶנֶת הַבָּצָל אֵינָהּ אֶלָּא כְּדֵי **לְטֹל אֶת הַזֹּהֲמָא** שֶׁל הַדָּגִים, וְלֹא לְתֵת בָּהֶם טַעַם. וּבִתְנַאי שֶׁיִּהְיֶה הַבָּצָל שָׁלֵם, אֲבָל אִם הוּא נָמוֹחַ וּמְעֹרָב עִם הַצַּחֲנָה, אָסוּר: **מִשְׁנָה ב** **עִסָּה שֶׁהֶחְמִצָּה בְּתַפּוּחֵי תְּרוּמָה:** **תַּפּוּחַ** שֶׁל תְּרוּמָה **שֶׁרְסָקוֹ, וּנְתָנוֹ לְתוֹךְ עִסָּה** שֶׁל חֻלִּין, **וְחִמְצָה, הֲרֵי עִסָּה זוֹ אֲסוּרָה** לְזָרִים, כִּי הָעִסָּה הֶחְמְצָה מִכֹּחַ תְּרוּמָה. **נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם:** **שְׁעוֹרִים** שֶׁל תְּרוּמָה **שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל מַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהִבְאִישׁוּ מֵימָיו** - שֶׁהַסְרִיחוּ הַמַּיִם מֵחֲמַת הַשְּׂעוֹרִים וְנִבְלַע בָּהֶם טַעְמָם, מִכָּל מָקוֹם מֵימָיו מֻתָּרִין לְזָרִים. לְפִי שֶׁטַּעַם הַשְּׂעוֹרִים פּוֹגֵם אֶת הַמַּיִם, וְאִסּוּר הַנּוֹתֵן טַעַם לְפָגָם אֵינוֹ אוֹסֵר: **מִשְׁנָה ג** **רֵיחַ שֶׁל אִסּוּר:** **הָרוֹדֶה** - הַמּוֹצִיא מֵהַתַּנּוּר **פַּת חַמָּה** שֶׁל חֻלִּין, **וּנְתָנָהּ עַל פִּי חָבִית** פְּתוּחָה **שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה** וּבְכָךְ קָלְטָה הַפַּת אֶת רֵיחוֹ, **רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר** אוֹתָהּ לְזָרִים, שֶׁהוּא סוֹבֵר שֶׁרֵיחָהּ מִלְּתָא', כְּלוֹמַר, הֲרֵיחַ נָחְשָׁב לְמַמָּשׁוּת אִסּוּר וַהֲרֵי נִבְלְעָה הַתְּרוּמָה בַּחֻלִּין. **וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר** אֶת הַפַּת לְזָרִים, שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'רֵיחָא לָאו מִלְּתָא' וְאֵין כָּאן מַמָּשׁוּת אִסּוּר. **רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בְּפַת שֶׁל חִטִּים** כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁרֵיחָא לָאו מִלְּתָא, **וְאוֹסֵר בְּפַת שֶׁל שְׂעוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת** אַף אֶת לַחְלוּחִית וּמַמָּשׁוּת הַיַּיִן, וְלֹא אֶת רֵיחוֹ בִּלְבַד: **מִשְׁנָה ד** **תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוֹ בִּכְמוֹן שֶׁל תְּרוּמָה,** וְאַחַר כָּךְ **אָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת** שֶׁל חֻלִּין, **הַפַּת מְתָּרֶת** לְזָרִים, לְפִי **שֶׁאֵין טַעַם הַכְּמוֹן** נִבְלָע **בַּפַּת, אֶלָּא רֵיחַ הַכְּמוֹן** בִּלְבַד, וְרֵיחָא לָאו מִלְּתָא, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. [וּמַה שֶּׁהִסִּיק אֶת הַתַּנּוּר בְּתְרוּמָה אֵינוֹ אוֹסְרָהּ, שֶׁאֵסּוּרָהּ בַּהֲנָאָה בִּדְרָךְ כִּלּוּי, אַךְ בְּדִיעֲבַד אֵינָהּ אוֹסֶרֶת]: **מִשְׁנָה ה** **תִּלְתָּן אִסּוּר שֶׁנָּפַל לְיַיִן:** **תִּלְתָּן** שֶׁל אִסּוּר **שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל יַיִן** שֶׁל חֻלִּין, **בְּתִלְתָּן** שֶׁל **תְּרוּמָה וּבְתִלְתָּן** שֶׁל **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי,** אֵין הָעֵץ אָסוּר אֶלָּא הַזֶּרַע, וְלָכֵן אֵין הַיַּיִן נֶאֱסָר וּמְקַבֵּל דִּין תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא **אִם יֵשׁ בַּזֶּרַע** [-בְּפֵרָיוֹ] **כְּדֵי לִתֵּן טַעַם** בַּיַּיִן, **אֲבָל לֹא בָּעֵץ** - אֲבָל אִם רַק בְּצִרּוּף עֵץ הַתִּלְתָּן יֵשׁ בּוֹ לִתֵּן טַעַם בַּיַּיִן, אֵינוֹ נֶאֱסָר, שֶׁהֲרֵי הָעֵץ אֵינוֹ קָדוֹשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ 'מַאֲכַל אָדָם' וְאַף שֶׁטַּעַם עֵצוֹ שָׁוֶה לְטַעַם פֵּרָיוֹ. אוּלָם **בִּשְׁבִיעִית** שֶׁחָלָה אַף עַל מַאֲכַל בְּהֵמָה, **וּבִכְלְאֵי הַכֶּרֶם** שֶׁאַף הָעֵצִים נֶאֱסָרִים, **וְהֶקְדֵּשׁ** שֶׁנּוֹהֵג בְּכָל דָּבָר, גַּם עֵץ הַתִּלְתָּן נֶאֱסָר וְלֹא רַק הַזֶּרַע, וְלָכֵן **אִם יֵשׁ בַּזֶּרַע וּבָעֵץ** יַחַד **כְּדֵי לִתֵּן טַעַם** בַּיַּיִן, הֲרֵי הוּא אָסוּר. [וְאֵין לְהִתְיָרוֹ מִשּׁוּם 'נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם', שֶׁכֵּן טַעַם הַתִּלְתָּן מְשַׁבֵּחַ אֶת הַיַּיִן]: **מִשְׁנָה ו** **תִּלְתָּן שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם וְטָבֵל: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִּלְתָּן** שֶׁנִּזְרְעוּ בְּכֶרֶם וְנֶאֶסְרוּ בְּאִסּוּר **שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, יְדֵלֵּקוּ** - יִשְׂרְפוּ הָעֵץ וְהַזֶּרַע, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ט) 'לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה', וְ'תִקְדַּשׁ' הוּא מִלְּשׁוֹן 'תּוּקַד אֵשׁ',

פרק י א בָּצָל שֶׁנִּתְּנוּ בְּתוֹךְ עֲדָשִׁים, אִם שָׁלֵם, מֻתָּר. וְאִם חִתְּכוֹ, בְּנוֹתֵן טָעַם. וּשְׁאָר כָּל הַתַּבְשִׁיל, בֵּין שָׁלֵם בֵּין מְחֻתָּךְ, בְּנוֹתֵן טָעַם. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בְּצַחֲנָה, שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא לִטֹּל אֶת הַזֹּהֲמָא: **ב** תַּפּוּחַ שֶׁרְסָקוֹ וּנְתָנוֹ לְתוֹךְ עִסָּה וְחִמְּצָה, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. שְׁעוֹרִים שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל מַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁהִבְאִישׁוּ מֵימָיו, מֻתָּרִין: **ג** הָרוֹדֶה פַּת חַמָּה וּנְתָנָהּ עַל פִּי חָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בְּשֶׁל שְׂעוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת: **ד** תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוֹ בִּכְמוֹן שֶׁל תְּרוּמָה וְאָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת, הַפַּת מֻתֶּרֶת, שֶׁאֵין טַעַם כְּמוֹן, אֶלָּא רֵיחַ כְּמוֹן: **ה** תִּלְתָּן שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל יַיִן, בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אִם יֵשׁ בַּזֶּרַע כְּדֵי לִתֵּן טַעַם, אֲבָל לֹא בָּעֵץ. בִּשְׁבִיעִית וּבִכְלְאֵי הַכֶּרֶם וְהֶקְדֵּשׁ, אִם יֵשׁ בַּזֶּרַע וּבָעֵץ כְּדֵי לִתֵּן טַעַם: **ו** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִּלְתָּן שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, יְדַלֵּקוּ. הָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִּלְתָּן שֶׁל טֶבֶל, כּוֹתֵשׁ וּמַחֲשִׁיב עַל פִּי אָמַד כַּמָּה זָרַע יֵשׁ בָּהֶם, וּמַפְרִישׁ אֶת [-מִן] הַזָּרַע לִתְרוּמָה לְפִי אָמַד זֶה, כְּדִין תְּרוּמָה הַנִּטֶּלֶת מֵאָמַד (לעיל פ"א מ"ז) **וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶת** [-עַל] **הָעֵץ,** אֲפִלּוּ שָׁטַעַם הָעֵץ הוּא כְּטַעַם הַפֵּרִי, שֶׁאֵין דִּין תְּרוּמָה בָּעֵץ הַתִּלְתָּן. **וְאִם הִפְרִישׁ** תְּרוּמָה מֵהַתִּלְתָּן לִפְנֵי שֶׁהִפְרִיד אֶת זַרְעוֹ, **לֹא יֹאמַר, אֶכְתֹּשׁ** עַתָּה, **וְאֶטֹּל אֶת הָעֵץ** לְעַצְמִי **וְאֶתֵּן** לַכֹּהֵן **אֶת הַזָּרַע** בִּלְבַד, **אֶלָּא נוֹתֵן אֶת הָעֵץ עִם הַזָּרַע** לַכֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁקָּרָא שֵׁם תְּרוּמָה עַל הַתִּלְתָּן כֻּלּוֹ, וְאַף שֶׁאֵין בָּעֵץ קְדֻשָּׁה: **מִשְׁנָה ז** **כָּבַשׁ זֵיתֵי חֻלִּין עִם זֵיתֵי תְּרוּמָה:** **זֵיתֵי חֻלִּין שֶׁכְּבָשָׁן** בְּמַיִם וּמֶלַח **עִם זֵיתֵי תְּרוּמָה,** מֵאַחַר וְטָבַע זַיִת שָׁלֵם שֶׁאֵינוֹ בּוֹלֵעַ, וְאִלּוּ זַיִת פָּצוּעַ, כְּלוֹמַר כָּתוּשׁ אוֹ מְרֻסָּק, בּוֹלֵעַ אֲפִלּוּ מְזַיִת שָׁלֵם, לָכֵן אִם נִכְבְּשׁוּ **פְּצוּעֵי חֻלִּין** - זֵיתִים פְּצוּעִים שֶׁל חֻלִּין **עִם פְּצוּעֵי תְּרוּמָה,** אוֹ שֶׁנִּכְבְּשׁוּ **פְּצוּעֵי חֻלִּין עִם שְׁלֵמֵי** [-זֵיתִים שְׁלֵמִים] **תְּרוּמָה, אוֹ** שֶׁנִּכְבְּשׁוּ פְּצוּעֵי הַחֻלִּין **בְּמֵי תְּרוּמָה** - בְּמַיִם שֶׁנִּכְבְּשׁוּ בָּהֶם זֵיתֵי תְּרוּמָה, **אָסוּר** לְזָרִים לֶאֱכֹל אֶת פְּצוּעֵי הַחֻלִּין, שֶׁהֵם בּוֹלְעִים מֵהַתְּרוּמָה. **אֲבָל** אִם כָּבַשׁ **שְׁלֵמֵי חֻלִּין עִם פְּצוּעֵי תְּרוּמָה,** מֻתָּר לְזָרִים לֶאֱכֹל, כֵּיוָן שֶׁזֵּיתִים שְׁלֵמִים אֵינָם בּוֹלְעִים: **מִשְׁנָה ח** **בְּטוּל צֵיר דָּג טָמֵא בְּצִיר דָּג טָהוֹר:** **דָּג טָמֵא שֶׁכְּבָשׁוֹ עִם דָּג טָהוֹר** - עִם הָרְבֵּה דָּגִים טְהוֹרִים, וְצִיר הַדָּג הַטָּמֵא מְעֹרָב בְּצִיר הַדָּגִים הַטְּהוֹרִים, **כָּל גֶּרֶב** [-חֲבִית] **שֶׁהוּא מַחֲזִיק** [-מֵכִיל] **סָאתַיִם** צִיר, **אִם יֵשׁ בּוֹ** - אִם מְעֹרָב בּוֹ צִיר בְּמִשְׁקַל **עֲשָׂרָה זוּז** מַהַמַּטְבְּעוֹת **שֶׁבִּיהוּדָה, שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה סְלָעִים** מֵהַמַּטְבְּעוֹת שֶׁבַּגָּלִיל [כָּל סֶלַע הוּא אַרְבָּעָה זוּז, וַחֲמִשָּׁה סְלָעִים הֵם עֶשְׂרִים זוּז, נִמְצָא שֶׁמַּטְבְּעוֹת שֶׁל יְהוּדָה כְּפוּלוֹת מִשֶּׁל גָּלִיל], שֶׁל **דָּג טָמֵא, צִירוֹ** שֶׁל כָּל הַגֶּרֶב **אָסוּר,** שֶׁמֻּחֲמֶת חֲרִיפוּתוֹ הַצִּיר הַטָּמֵא מִתְבַּטֵּל רַק בְּתִשַּׁע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים חֲלָקִים כְּנֶגְדּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** רַק **רְבִיעִית** לֹג צִיר דָּג טָמֵא **בְּסָאתַיִם** אוֹסֶרֶת אֶת כָּל הַגֶּרֶב, שֶׁדַּי בְּמֵאָה תִּשְׁעִים וּשְׁנַיִם חֲלָקִים שֶׁל הֶתֵּר כְּדֵי לְבַטְּלוֹ. [וְאַף שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה מִין בְּמִינוֹ אֵינוֹ בָּטֵל אֲפִלּוּ בְּאֶלֶף, מִכָּל מָקוֹם צִיר אֵינוֹ אֶלָּא זֵעָה בָּעֶלְמָא, וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְהֻקַּלּוּ בְּאִסּוּרוֹ]. **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** הַצִּיר הַטָּמֵא בָּטֵל אִם הוּא **אֶחָד מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר** בּוֹ מִשְּׁעוּר הַצִּיר הַטָּהוֹר: **מִשְׁנָה ט** **צִיר חֲגָבִים:** **חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים טְהוֹרִים, לֹא פְסָלוּ** [-אָסְרוּ] הַחֲגָבִים הַטְּמֵאִים בְּצִירָם **אֶת צִירָם** שֶׁל הַטְּהוֹרִים, לְפִי שֶׁאֵין לַחֲגָבִים דָּם אֶלָּא לַחְלוּחִית בִּלְבַד, וְאֵינָהּ אוֹסֶרֶת אֶת הַתַּעֲרֹבֶת. **הֵעִיד רַבִּי צָדוֹק עַל צִיר חֲגָבִים טְמֵאִים,** שֶׁלֹּא רַק שֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר תַּעֲרֹבֶת אֶלָּא **שֶׁהוּא** עַצְמוֹ טָהוֹר וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה: **מִשְׁנָה י** **בִּבְיִשַּׁת יַרְקוֹת חֻלִּין וּתְרוּמָה:** **כָּל** הַיְרָקוֹת, שֶׁל חֻלִּין וְשֶׁל תְּרוּמָה, **הַנִּכְבָּשִׁים זֶה עִם זֶה, מֻתָּרִים** לְזָרִים, לְפִי שֶׁטַּעְמָם הַחָלָשׁ נוֹתֵן טַעַם רַק בְּבִשּׁוּל אוֹ שְׁלִיקָה וְלֹא בִּכְבִישָׁה. **אֶלָּא** אִם כֵּן נִכְבְּשׁוּ **עִם חֲסִיסִית** - יְרָקוֹת כְּשׁוּם וּבָצָל, לוּף וְכַרְתִּי, שֶׁהֵם חֲרִיפִים, מֻחֶמֶת חֲרִיפוּתָם נוֹתְנִים טַעַם אַף בִּכְבִישָׁה. וְלָכֵן אִם נִכְבְּשָׁה **חֲסִיסִית שֶׁל חֻלִּין עִם חֲסִיסִית שֶׁל תְּרוּמָה,** אוֹ **יָרָק שֶׁל חֻלִּין עִם חֲסִיסִית שֶׁל תְּרוּמָה,** יָרָק הַחֻלִּין **אָסוּר** לְזָרִים לֶאֱכֹל אֶת הַחֻלִּין, שֶׁחֲסִיסִית הַתְּרוּמָה נוֹתֶנֶת בּוֹ טַעַם. **אֲבָל חֲסִיסִית שֶׁל חֻלִּין עִם יָרָק שֶׁל תְּרוּמָה, מֻתָּר** יָרָק הַחֻלִּין לְזָרִים, לְפִי שֶׁיָּרָק הַתְּרוּמָה - שֶׁאֵינוֹ חָרִיף - אֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם בִּכְבִישָׁה: **מִשְׁנָה יא** **בִּבְיִשַּׁת יַרְקוֹת תְּרוּמָה, וּבָשָׂר וְכֶבֵד שֶׁל אִסּוּר:** **רַבִּי יוֹסֵי** חוֹלֵק עַל הַמְּבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת **וְאוֹמֵר, שָׁכָל** הַיְרָקוֹת הַמְבֻשָּׁלִים אוֹ **הַנִּשְׁלָקִים** [-בְּבִשּׁוּל אֹרֶךְ] יַחַד בְּתַעֲרֹבֶת חֲלִין וּתְרוּמָה, אֵינָם נֶאֱסָרִים, כִּי יְרָקוֹת אֵינָם נוֹתְנִים טַעַם אַף בְּבִשּׁוּל וּשְׁלִיקָה, אֶלָּא אִם כֵּן נִכְבְּשׁוּ **עִם הַתַּרְדִּים** שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁאָז **אֲסוּרִים** לְזָרִים, **מִפְּנֵי שֶׁהֵם** - הַתַּרְדִּים, שֶׁטַּעְמָם

פרק י ז זֵיתֵי חֻלִּין שֶׁכְּבָשָׁן עִם זֵיתֵי תְּרוּמָה, פְּצוּעֵי חֻלִּין עִם פְּצוּעֵי תְּרוּמָה, אוֹ שְׁלֵמֵי חֻלִּין עִם שְׁלֵמֵי תְּרוּמָה, אוֹ שֶׁכָּבְשׁוּ פְּצוּעֵי חֻלִּין עִם שְׁלֵמֵי תְּרוּמָה, אוֹ שֶׁכָּבְשׁוּ פְּצוּעֵי חֻלִּין בְּמֵי תְּרוּמָה - זֵיתִים שְׁלֵמִים אֲסוּרִים לְזָרִים, שֶׁהֵם בּוֹלְעִים מִן הַתְּרוּמָה. אֲבָל זֵיתֵי חֻלִּין שְׁלֵמֵי חֻלִּין עִם פְּצוּעֵי תְּרוּמָה, מֻתָּרִים: **ח** בָּצָל טָמֵא שֶׁכְּבָשׁוֹ עִם דָּג טָהוֹר, כָּל גֶּרֶב שֶׁהוּא מַחֲזִיק סָאתַיִם, אִם יֵשׁ בּוֹ מִשְׁקַל עֲשָׂרָה זוּז בִּיהוּדָה שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה סְלָעִים בַּגָּלִיל דָּג טָמֵא, צִירוֹ אָסוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רְבִיעִית סָאתַיִם. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בְּשֶׁל שְׂעוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת: **ט** חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים טְהוֹרִים, לֹא פְסָלוּ אֶת צִירָם. הֵעִיד רַבִּי צָדוֹק עַל צִיר חֲגָבִים טְמֵאִים, שֶׁהוּא טָהוֹר: **י** כָּל הַנִּכְבָּשִׁים זֶה עִם זֶה, מֻתָּרִים, אֶלָּא עִם הַחֲסִיסִית. חֲסִיסִית שֶׁל חֻלִּין עִם חֲסִיסִית שֶׁל תְּרוּמָה, יָרָק שֶׁל חֻלִּין עִם חֲסִיסִית שֶׁל תְּרוּמָה, אָסוּר. אֲבָל חֲסִיסִית שֶׁל תְּרוּמָה עִם יָרָק שֶׁל תְּרוּמָה, מֻתָּר: **יא** רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַנִּשְׁלָקִים עִם הַתַּרְדִּים, אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם

חָזָק, **נוֹתְנִין אֶת הַטַּעַם** בַּחֲלִין. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּרוּב** חֲלִין **שֶׁל שִׁקְיָא** - שֶׁגָּדֵל בַּאֲדָמָה יְבֵשָׁה שָׁצָרִיךְ הַשְׁקָיָה בִּידֵי אָדָם, שֶׁהִתְבַּשֵּׁל **עִם כְּרוּב** תְּרוּמָה **שֶׁל בַּעַל** - שֶׁגָּדֵל בְּאֶרֶץ לַחָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הַשְׁקָיָה, **אָסוּר** כְּרוּב הַחֲלִין לְזָרִים, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלֵעַ** מֵחֲמַת יַבְשׁוּתוֹ מִכְּרוּב הַתְּרוּמָה הַלַּח. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** לֹא רַק יָרָקוֹת אֶלָּא **כָּל** אִסּוּר וְהֶתֵּר מֵאוֹתוֹ מִין **הַמִּתְבַּשְּׁלִין** יַחַד **זֶה עִם זֶה, מֻתָּרִים,** לְפִי שֶׁאֵינָם נוֹתְנִים טַעַם עַל יְדֵי בִּשּׁוּל. **אֶלָּא** אִם כֵּן בְּשַׁר הֶתֵּר הִתְבַּשֵּׁל **עִם הַבָּשָׂר** שֶׁל אִסּוּר, שֶׁהוּא נֶאֱסָר, לְפִי שֶׁבָּשָׂר נוֹתֵן וּבוֹלֵעַ טַעַם עַל יְדֵי בִּשּׁוּל. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, הַכְּבֵד** שֶׁל אִסּוּר **אוֹסֶרֶת** בְּשַׂר הֶתֵּר שֶׁהִתְבַּשֵּׁל עִמָּהּ, וְאִם הָיְתָה שֶׁל הֶתֵּר **אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת** עַל יְדֵי בִּשּׁוּל עִם בְּשַׂר אִסּוּר, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** [-הַכָּבֵד] מֻחֶמֶת שֶׁהִיא מְלֵאָה דָּם **פּוֹלֶטֶת וְאֵינָהּ בּוֹלַעַת.** [וְלֶהָלְכָה אֲפִלּוּ הִתְבַּשֵּׁל כָּבֵד שֶׁל הֶתֵּר בִּכְּנֵי עַצְמוֹ, נֶאֱסָר, שֶׁפּוֹלֵט דָּם וְחוֹזֵר וּבוֹלֵעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְבַשְּׁלוֹ אֶלָּא אִם כֵּן הִבְהֲבוּ בָּאֵשׁ תְּחִלָּה]: **מִשְׁנָה יב בְּלִיעַת טַעַם בְּבֵיצָה וּבְמֵי שִׁלְקוֹת וּכְבָשִׁים:** בֵּיצָה **שֶׁנִּתְבַּלָּה בִּתְבָלִין אֲסוּרִין** - כִּתְרוּמָה אוֹ עָרְלָה, **אֲפִלּוּ** הַחֶלְמוֹן [הַחֵלֶק הַפְּנִימִי] **שְׁלָהּ אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁאַף הוּא בּוֹלֵעַ** מִטַּעַם הַתְּבָלִין, וְכָל שֶׁכֵּן הַחֶלְבּוֹן. **מֵי שִׁלְקוֹת וּמֵי כְּבָשִׁים שֶׁל תְּרוּמָה** - מַיִם שֶׁנִּשְׁלְקָה אוֹ נִכְבְּשָׁה בָּהֶם תְּרוּמָה, **אֲסוּרִים לְזָרִים,** שֶׁאַף יָרָקוֹת נוֹתְנִים טַעַם חָשׁוּב בַּמַּיִם בָּאֲפָנִים אֵלּוּ: **פֶּרֶק יא** אִסּוּר הֶפְסֵד תְּרוּמָה בְּשִׁמּוּשִׁים שׁוֹנִים, וְחֶלְקֵי הַפְּרִי הַקְּדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה א הַשִּׁמּוּשִׁים הָאֲסוּרִים בִּתְרוּמָה:** אֵין **נוֹתְנִין דְּבֵלָה** [-תְּאֵנִים דְּרוּסוֹת בְּצוּרַת עִגּוּל] **וּגְרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת] שֶׁל תְּרוּמָה **לְתוֹךְ הַמּוּרְיֵס** - שֵׁמֶן שֶׁל דָּגִים, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדָן** בְּכָךְ, לְפִי שֶׁהַדֶּרֶךְ הִיא לִסְחֹט אֶת הַתְּאֵנִים שֶׁבַּמּוּרְיֵס וְאַחַר כָּךְ לְהַשְׁלִיכָם, וְאָסוּר לְאַבֵּד תְּרוּמָה. **אֲבָל נוֹתְנִין אֶת הַיַּיִן** שֶׁל תְּרוּמָה **לַמּוּרְיֵס** וְאֵין כָּאן אִבּוּד תְּרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁנּוֹתֵן אֶת הַיַּיִן לְתֹךְ טַעַם בַּמּוּרְיֵס, וְלֹא רַק כְּדֵי לְהַעֲבִיר אֶת זֶהֱמַת הַדָּגִים. **אֵין מְפַטְּמִין** [-מַשְׁבִּיחִים] **אֶת הַשָּׁמֶן** שֶׁל תְּרוּמָה עַל יְדֵי נְתִינַת בְּשָׂמִים לְתוֹכוֹ, שֶׁבְּכָךְ הוּא מְאַבֵּד אֶת הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּבְלַע בַּבְּשָׂמִים [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָאִבּוּד הוּא בְּמַה שֶׁהַשֶּׁמֶן אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה אַחַר הַפִּטּוּם]. **אֲבָל עוֹשִׂין אֶת הַיַּיִן** שֶׁל תְּרוּמָה **יְנוּמְלִין** - יַיִן מְעֹרָב בִּדְבַשׁ וּפִלְפְּלִים, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִפְסָד בְּכָךְ. **אֵין מְבַשְּׁלִין יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדוֹ** עַל יְדֵי הַבְשׁוּל [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַהֶפְסֵד הוּא בְּמַה שֶּׁמְּמַעֵט אֶת שׁוֹתָיו, שֶׁפָּחוֹת בְּנֵי אָדָם רְגִילִים לִשְׁתּוֹת יַיִן מְבֻשָּׁל]. **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר** לְבַשְּׁלוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבְּחוֹ** וְעַל יְדֵי זֶה הוּא מִתְקַיֵּם זְמַן מְרֻבֶּה: **מִשְׁנָה ב דִּין מֵי פֵּרוֹת לְעִנְיַן תְּרוּמָה וְטָמְאָה:** דְּבֵשׁ **תְּמָרִים, וְיֵין תַּפּוּחִים, וְחֹמֶץ סְתָוְנִיּוֹת** [-עֲנָבִים הַמִּתְבַּשְּׁלִים רַק בַּפִּתָּו, וּרְגִילִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן חֹמֶץ], **וּשְׁאָר כָּל מֵי פֵּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה** [מִלְבַד יַיִן וְשֶׁמֶן שֶׁלְּדַעַת כֻּלָּם יֵשׁ בָּהֶם תְּרוּמָה], **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב** זָר עַל שְׁתִיָּתָם בְּשׁוֹגֵג **קֶרֶן וְחֹמֶשׁ,** שֶׁמֵּי פֵּרוֹת נֶחְשָׁבִים כְּגוּף הַפְּרִי. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר** מִתַּשְׁלוּם חֹמֶשׁ, וְסוֹבֵר שֶׁמֵּי פֵּרוֹת אֵינָם אֶלָּא זֵעָה בְּעָלְמָא, **וְרַק** לְכַתְּחִלָּה אֲסוּרִים לְזָרִים. **וְכֵן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא** מֵי פֵּרוֹת, אִם נָגַע בָּהֶם דָּבָר טָמֵא, **מִשּׁוּם** שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים **מַשְׁקֶה** וְאֵינָם רַק זֵעָה. **וְהוּא הַדִּין** שֶׁמְּטַמְּאִים אֲחֵרִים אִם נִטְמְאוּ, **וְכֵן** חֲשׁוּבִים מַשְׁקֶה לְעִנְיַן הָכְשֵׁר טֻמְאָה, שֶׁאֳכָלִים מַכְשִׁירִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה רַק אַחַר מַגַּע מַשְׁקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לד) 'מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא'. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא מָנוּ חֲכָמִים** בְּמַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין (פ"ו מ"ד) **שִׁבְעָה מַשְׁקִין כְּמוֹנִי פְּטָמִים** - כְּמוֹכְרֵי בְּשָׂמִים שֶׁמַּכְרִיזִים עַל סְחוֹרוֹתֵיהֶם וְאֵינָם מְדַקְדְּקִים בְּמִסְפָּרָן, **אֶלָּא אָמְרוּ שִׁבְעָה מַשְׁקִין שִׁבְעָה טְמֵאִים, וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין** וּבִכְלָלָם מֵי פֵּרוֹת, **טְהוֹרִין** שֶׁאֵינָם אֶלָּא זֵעַת הַפְּרִי. [וְשִׁבְעַת הַמַּשְׁקִים

**נוֹתְנִין אֶת הַטָּעַם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּרוּב שֶׁל שִׁקְיָא עִם כְּרוּב שֶׁל בַּעַל, אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלֵעַ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה, מֻתָּרִים, אֶלָּא עִם הַבָּשָׂר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, הַכְּבֵד אוֹסֶרֶת וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא פּוֹלֶטֶת וְאֵינָהּ בּוֹלַעַת: יב בֵּיצָה שֶׁנִּתְבַּלָּה בִּתְבָלִין אֲסוּרִין, אֲפִלּוּ חֶלְמוֹן שֶׁלָּהּ אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלֵעַ. מֵי שִׁלְקוֹת וּמֵי כְּבָשִׁים שֶׁל תְּרוּמָה, אֲסוּרִים לְזָרִים: פֶּרֶק יא א אֵין נוֹתְנִין דְּבֵלָה וּגְרוֹגָרוֹת לְתוֹךְ הַמּוּרְיֵס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדָן, אֲבָל נוֹתְנִין אֶת הַיַּיִן לַמּוּרְיֵס. אֵין מְפַטְּמִין אֶת הַשֶּׁמֶן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. אֵין מְבַשְּׁלִין יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר לְבַשְּׁלוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבְּחוֹ: ב דְּבַשׁ תְּמָרִים וְיֵין תַּפּוּחִים וְחֹמֶץ סְתָוְנִיּוֹת וּשְׁאָר כָּל מֵי פֵּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא מָנוּ חֲכָמִים שִׁבְעָה מַשְׁקִין כְּמוֹנֵי פַּטָּמִים, אֶלָּא אָמְרוּ, שִׁבְעָה מַשְׁקִין טְמֵאִים, וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין: ג אֵין עוֹשִׂין תְּמָרִים דְּבַשׁ, וְלֹא תַפּוּחִים יַיִן, וְלֹא סְתָוְנִיּוֹת חֹמֶץ, וּשְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָם מִבְּרִיָּתָן בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֶלָּא זֵיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבָד. וְאֵין סוֹפְגִין הָאַרְבָּעִים מִשּׁוּם עָרְלָה, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מַשְׁקִין, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מִמַּשְׁקִין, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵין מַקְרִיבִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים: ד עִקְצֵי תְּאֵנִים וּגְרוֹגָרוֹת, וְהַכְּלִיסִים וְהֶחָרוּבִין שֶׁל תְּרוּמָה, אֲסוּרִים לְזָרִים: ה גַּרְעִינֵי תְּרוּמָה, בִּזְמַן שֶׁהוּא מְכַנְּסָן, אֲסוּרוֹת. וְאִם הִשְׁלִיכָן, מֻתָּרוֹת. וְכֵן עֲצָמוֹת הַקֳּדָשִׁים, בִּזְמַן שֶׁהוּא מְכַנְּסָן, אֲסוּרִין. וְאִם הִשְׁלִיכָן, מֻתָּרִין. הַמִּרְסָן מֻתָּר. סְבִין שֶׁל חֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת, וְשֶׁל יְשָׁנוֹת מֻתָּרוֹת. וְנוֹהֵג בִּתְרוּמָה כְּדַרְכָּהּ שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּחֻלִּין. הַמְסַלֶּת קַב אוֹ קַבַּיִם לִסְאָה, לֹא יְאַבֵּד אֶת הַשְּׁאָר, אֶלָּא יַנִּיחֶנּוּ בְּמָקוֹם הַמֻּנָּח: ו מִגּוּרָה שֶׁפִּנָּה חִטֶּיהָ וְנִמְצְאוּ בָהּ חִטֵּי תְרוּמָה, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְלַקֵּט אַחַת אַחַת, אֶלָּא מְכַבֵּד כְּדַרְכּוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֻלִּין:

וּמֵי כְּבָשִׁים שֶׁל תְּרוּמָה, אֲסוּרִים לְזָרִים:

פֶּרֶק יא א אֵין נוֹתְנִין דְּבֵלָה וּגְרוֹגָרוֹת לְתוֹךְ הַמּוּרְיֵס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדָן, אֲבָל נוֹתְנִין אֶת הַיַּיִן לַמּוּרְיֵס. אֵין מְפַטְּמִין אֶת הַשֶּׁמֶן, אֲבָל מְבַשְּׁלִין יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. אֵין מְבַשְּׁלִין יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבְּחוֹ: ב דְּבַשׁ תְּמָרִים וְיֵין תַּפּוּחִים וְחֹמֶץ סְתָוְנִיּוֹת וּשְׁאָר כָּל מֵי פֵּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא מָנוּ חֲכָמִים שִׁבְעָה מַשְׁקִין כְּמוֹנֵי פַּטָּמִים, אֶלָּא אָמְרוּ, שִׁבְעָה מַשְׁקִין טְמֵאִים, וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין: ג אֵין עוֹשִׂין תְּמָרִים דְּבַשׁ, וְלֹא תַפּוּחִים יַיִן, וְלֹא סְתָוְנִיּוֹת חֹמֶץ, וּשְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָם מִבְּרִיָּתָן בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֶלָּא זֵיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבָד. וְאֵין סוֹפְגִין הָאַרְבָּעִים מִשּׁוּם עָרְלָה, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מִמַּשְׁקִין, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מִמַּשְׁקִין, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים. וְאֵין מַקְרִיבִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים: ד עִקְצֵי תְּאֵנִים וּגְרוֹגָרוֹת, וְהַכְּלִיסִים וְהֶחָרוּבִין שֶׁל תְּרוּמָה, אֲסוּרִים לְזָרִים: ה גַּרְעִינֵי תְּרוּמָה, בִּזְמַן שֶׁהוּא מְכַנְּסָן, אֲסוּרוֹת. וְאִם הִשְׁלִיכָן, מֻתָּרוֹת. וְכֵן עֲצָמוֹת הַקֳּדָשִׁים, בִּזְמַן שֶׁהוּא מְכַנְּסָן, אֲסוּרִין. וְאִם הִשְׁלִיכָן, מֻתָּרִין. הַמִּרְסָן מֻתָּרִין. סְבִין שֶׁל חֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת, וְשֶׁל יְשָׁנוֹת מֻתָּרוֹת. וְנוֹהֵג בִּתְרוּמָה כְּדַרְכָּהּ שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּחֻלִּין. הַמְסַלֶּת קַב אוֹ קַבַּיִם לִסְאָה, לֹא יְאַבֵּד אֶת הַשְּׁאָר, אֶלָּא יַנִּיחֶנּוּ בְּמָקוֹם הַמֻּנָּח: ו מִגּוּרָה שֶׁפִּנָּה חִטֶּיהָ וְנִמְצְאוּ בָהּ חִטֵּי תְרוּמָה, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְלַקֵּט אַחַת אַחַת, אֶלָּא מְכַבֵּד כְּדַרְכּוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֻלִּין:

הֵם: מַיִם, טַל, יַיִן, שֶׁמֶן, דְּבַשׁ דְּבוֹרִים, חָלָב וְדָם]: **מִשְׁנָה ג חִלּוּקֵי דִּינִים בֵּין יַיִן וְשֶׁמֶן לִשְׁאָר מֵי פֵּרוֹת:** אֵין **עוֹשִׂין** מִתְּמָרִים דְּבַשׁ, וְכֵן **לֹא** עוֹשִׂים מִתַּפּוּחִים יַיִן, **וְלֹא** מִסְתְּוָנִיּוֹת חֹמֶץ, **וּשְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת** אֵין מְשַׁנִּין **אוֹתָן מִבְּרִיָּתָן** [-מִצּוּרָתָם הָרִאשׁוֹנָה] **בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי,** לַעֲשׂוֹתָם מַשְׁקֶה, שֶׁבְּכָךְ מוֹרִידָם מֵחֲשִׁיבוּתָם [אַף אִם מֵי פֵּרוֹת אֵינָם זֵעָה בְּעָלְמָא], **אֶלָּא בְּזֵיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבָד,** שֶׁמֵּהֶם מֻתָּר לַעֲשׂוֹת יַיִן וְשֶׁמֶן, כֵּיוָן שֶׁהוּא מִשְׁבִּיחָם בְּכָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יב) 'כֹּל חֵלֶב יִצְהָר [-שֶׁמֶן] וְכָל חֵלֶב תִּירוֹשׁ [-יַיִן]', וּלְשׁוֹן 'חֵלֶב' מוֹרֶה עַל הֱיוֹתָם מְשֻׁבָּחִים יוֹתֵר. **וְאֵין סוֹפְגִין הָאַרְבָּעִים** - אֵין לוֹקִים **מִשּׁוּם** אִסּוּר **עָרְלָה** עַל שְׁתִיַּת מֵי פֵּרוֹת, **אֶלָּא עַל** מַשְׁקֶה **הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים.** שֶׁדּוֹרְשִׁים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'פְּרִי' - 'פְּרִי' מִבִּכּוּרִים, שֶׁכָּשֵׁם שֶׁאֵין מְבִיאִים בִּכּוּרִים מִמֵּי פֵּרוֹת (כמבואר להלן), כָּךְ אֵין עָרְלָה נוֹהֶגֶת בָּהֶם. **וְאֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מִמַּשְׁקִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ב) 'וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה', וְדָרְשׁוּ: 'פְּרִי אַתָּה מֵבִיא וְאֵין אַתָּה מֵבִיא מַשְׁקֶה', **אֶלָּא** אֶת **הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים** בִּלְבַד, שֶׁלּוֹמְדִים מִתְּרוּמָה בִּגְזֵרָה שָׁוָה שֶׁכָּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם תְּרוּמָה כָּךְ מְבִיאִים מֵהֶם בִּכּוּרִים אַף שֶׁאֵינָם פְּרִי. וְכֵן מַשְׁקֶה מֵי פֵּרוֹת **אֵינוֹ מִטַּמֵּא מִשּׁוּם** טֻמְאַת **מַשְׁקֶה, אֶלָּא** מַשְׁקֶה **הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים,** כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וְאֵין מַקְרִיבִין** מֵי פֵּרוֹת **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא** אֶת **הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים,** שֶׁמְּבִיאִים מֵהֶם שֶׁמֶן לִמְנָחוֹת וְיַיִן לְנִסָּכִים: **מִשְׁנָה ד קְדֻשַּׁת תְּרוּמָה בְּעִקְצֵי פֵּרוֹת:** הַחֵלֶק הַפְּנִימִי שֶׁל **עִקְצֵי תְּאֵנִים וּגְרוֹגָרוֹת** שֶׁבָּהֶם מְחֻבָּרִים הַפֵּרוֹת לָאִילָן, **וְעִקְצֵי הַכְּלִיסִים** [-מִין תְּאֵנִים], **וְעִקְצֵי הֶחָרוּבִין שֶׁל תְּרוּמָה, אֲסוּרִים לְזָרִים,** לְפִי שֶׁהֵם רַכִּים וְנֶאֱכָלִים יַחַד עִם הַפְּרִי [אֲבָל חֶלְקוֹ הַחִיצוֹנִי הַקָּשֶׁה שֶׁל הָעִקָּר, אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִפְרִי אֶלָּא לְעֵץ בְּעָלְמָא]: **מִשְׁנָה ה דִּין גַּרְעִינֵי פֵּרוֹת בִּתְרוּמָה וְקָדָשִׁים:** גַּרְעִינֵי פֵּרוֹת **תְּרוּמָה** שֶׁהֵם רַכִּים וּרְאוּיִים לַאֲכִילָה, כְּגַרְעִינֵי תַּפּוּחִים, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם לַחְלוּחִית וְדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְמָצְצָם, כְּגַרְעִינֵי תְּמָרִים, **בִּזְמַן שֶׁהוּא** - הַכֹּהֵן הָאוֹכְלָם, **מְכַנְּסָן** - שׁוֹמֵר אֶת הַגַּרְעִינִים, הֲרֵי הֵן **אֲסוּרוֹת** לְזָרִים, לְפִי שֶׁהַבָּעָלִים הֶחְשִׁיבָם כְּאֹכֶל. **וְאִם הִשְׁלִיכָן** וְגָלָה דַּעְתּוֹ שֶׁאֵינָן חֲשׁוּבוֹת לְאֹכֶל, הֲרֵי הֵן **מֻתָּרוֹת. וְכֵן עַצְמוֹת הַקָּדָשִׁים** הָרְאוּיוֹת קְצָת לַאֲכִילָה, כְּגוֹן סְחוּס, **בִּזְמַן שֶׁהוּא מְכַנְּסָן** - שֶׁהַכֹּהֵן שֶׁאוֹכֵל אֶת הַקָּרְבָּן שׁוֹמֵר אֶת הָעֲצָמוֹת לַאֲכִילָה, הֲרֵי הֵם **אֲסוּרִין** כְּקָדָשִׁים, כֵּיוָן שֶׁהֻחְשְׁבוּ. **וְאִם הִשְׁלִיכָן, מֻתָּרִין,** שֶׁפָּקַע מֵהֶם שֵׁם אֹכֶל וּפָקְעָה קְדֻשָּׁתָם. **מִרְסָן וְסִבִּין שֶׁל תְּרוּמָה:** הַמִּרְסָן [-סַבִּין גַּסִּים] שֶׁל תְּרוּמָה **מֻתָּר** לְזָרִים, לְפִי שֶׁאֵינוֹ אֹכֶל, וְאַף אֵין מְעֹרָב בּוֹ קֶמַח. אֲבָל **סִבִּין** שֶׁהֵם דַּקִּים יוֹתֵר, אִם הֵם **שֶׁל** חִטִּים **חֲדָשׁוֹת** בְּתוֹךְ שִׁלְשִׁים יוֹם לְקִצִּירָתָן, **אֲסוּרוֹת** לְזָרִים, שֶׁמַּחֲמַת לֵחוּתָן אֵינָן נִטְחָנוֹת כָּרָאוּי וְנִשְׁאָר בָּהֶן הַרְבֵּה קֶמַח, וְחֲשׁוּבוֹת אֹכֶל. וְאִם הֵם **שֶׁל** חִטִּים **יְשָׁנוֹת,** לֹא נוֹתָר בָּהֶם קֶמַח, וַהֲרֵי הֵם **מֻתָּרוֹת** לְזָרִים, שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה. **וְנוֹהֵג** אָדָם בְּהוֹצָאַת הַמֻּרְסָן וְהַסִּבִּין מִקֶּמַח שֶׁל **תְּרוּמָה** כְּדַרְכּוֹ **שֶׁהוּא נוֹהֵג** בְּקֶמַח **חֻלִּין,** וְאֵינוֹ מְאַבֵּד תְּרוּמָה בְּהַשְׁלָכַת מַה שֶּׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה. אֲבָל **הַמְסֹלֶת** - הַמְנֻפָּה אֶת הַקֶּמַח וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ סֹלֶת בְּשִׁעוּר **קַב אוֹ קַבַּיִם לִסְאָה** - מִכָּל סְאַת קֶמַח, **לֹא יְאַבֵּד אֶת הַשְּׁאָר** - אֶת שְׁאָר הַקֶּמַח, **אֶלָּא יַנִּיחֶנּוּ בְּמָקוֹם הַמֻּצְנָע** שֶׁהֲרֵי עֲדַיִן הוּא רָאוּי לַאֲכִילָה: **מִשְׁנָה ו אִבּוּד שְׁאֵרִית תְּרוּמָה:** מְגוּרָה [-אוֹצָר] שֶׁל תְּבוּאָה **שֶׁפִּנָּה חִטֵּי תְרוּמָה, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְלַקֵּט** אֶת מְעַט הַחִטִּים שֶׁנּוֹתְרוּ בָּהּ **אַחַת אַחַת, אֶלָּא מְכַבֵּד** - כְּדַרְכּוֹ שֶׁמְּכַבְּדִים אוֹצָר בְּעֵת פְּנוּיוֹ, **וְאַחַר** כָּךְ **נוֹתֵן לְתוֹכָהּ** חִטִּין **חֻלִּין,** וּשְׁאֵרִית הַתְּרוּמָה מִתְבַּטֶּלֶת בָּהֶם, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאִבּוּד תְּרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁכָּךְ הַדֶּרֶךְ:

מִשְׁנָה ז וְכֵן חָבִית שֶׁל שֶׁמֶן תְּרוּמָה שֶׁנִּשְׁפְּכָה, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְטַפֵּחַ - אוֹסֵף אֶת הַשֶּׁמֶן שֶׁעַל הַקַּרְקַע בְּטָפַח שֶׁלּוֹ [כְּלוֹמַר, בְּאֶצְבְּעוֹתָיו], אֶלָּא נוֹהֵג בָּהּ כְּדַרְכָּהּ שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּחֻלִּין, וְאוֹסֵף אֶת מַה שֶּׁהָיָה אוֹסֵף אִלּוּ הָיָה זֶה שֶׁמֶן חֻלִּין: **מִשְׁנָה ח** הַמְעָרֶה [-הַשּׁוֹפֵךְ] יַיִן אוֹ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה מִכַּד לְכַד, וּבְסוֹף הָעֲרוּי **נוֹטֵף עוֹד שָׁלֹשׁ טִפִּים** מֵהַשְּׁאֵרִית שֶׁבַּכַּד, דַּי בְּכָךְ וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ [-לְתוֹךְ הַכַּד] חֻלִּין, וּמְבַטֵּל אֶת שְׁאֵרִית הַתְּרוּמָה בְּחֻלִּין, שֶׁכָּךְ הַדֶּרֶךְ בְּמַשְׁקֶה חֻלִּין. וְאִם אַחַר שֶׁנָּטְפוּ שָׁלֹשׁ טִפּוֹת, **הִרְכִּינָהּ** - הִטָּה אֶת הַכַּד, **וּמָצָה** מִמֶּנָּה אֶת שְׁאֵרִית הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן [וּלְשׁוֹן 'מְצוּי' הוּא כְּסָחִיטָה, שֶׁמּוֹצִיא אֶת הַמַּשְׁקֶה שֶׁהָיָה נִרְאֶה כְּקָנוּס בַּכַּד], הֲרֵי זוֹ **תְּרוּמָה**, וְאֵינָם נִדּוֹנִים כְּחֻלִּין אֶלָּא אַחַר שֶׁנּוֹתֵן לְתוֹכָם חֻלִּין וּבְטֵלָם. **וְכַמָּה תְּהֵא בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי וְיוֹלִיכֶנָּה לְכֹהֵן** - וְיִהְיֶה חַיָּב לְחַזֵּר אַחַר כֹּהֵן לִתְּנָהּ לוֹ, **אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה** [-שְׁמִינִית] **לִשְׁמִינִית** הַלּוֹג, שֶׁהוּא חֵלֶק אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְאַרְבַּע שֶׁל לוֹג. אֲבָל בְּפָחוֹת מִשֵּׁעוּר זֶה מַתִּיר לַבְּעָלִים לְאָבְדָהּ וּלְשָׂרְפָהּ. [וּבְטָהוֹרָה אוֹ בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל טָבֶל וַדַּאי אַף שֶׁהִיא טְמֵאָה, מְחֻיָּב לְחַזֵּר אַחַר כֹּהֵן אַף בְּשֵׁעוּר מוּעָט]: **מִשְׁנָה ט אֲכִילַת בֶּהֱמַת כֹּהֵן בִּתְרוּמָה:**

כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה שֶׁרְאוּיִים קָצַת לַאֲכִילַת אָדָם וְלָכֵן חַיָּבִים בִּתְרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, אַךְ עוֹסְקִים בְּעִקַּר לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, **מַאֲכִילִין אוֹתָם** הַכֹּהֲנִים **לִבְהֵמָה וּלְחַיָּה וּלְתַרְנְגוֹלִים** שֶׁלָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יא) 'וְכֹהֵן כִּי יִקְנֵה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ' וְ'נֶפֶשׁ' כּוֹלֵל אַף בְּהֵמָה [וְאִלּוּ הָיוּ רְאוּיִים לַאֲכִילַת אָדָם הָיוּ אֲסוּרִים לִבְהֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק 'וְיֹלִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בִלַּחְמוֹ', וְדָרְשׁוּ 'הֵם יֹאכְלוּ' וְאֵין הַבְּהֵמָה אוֹכֶלֶת]. וְכֵן **יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִכֹּהֵן, מַאֲכִילָהּ כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה, לְפִי שֶׁגּוּף הַבְּהֵמָה שַׁיָּךְ** לַכֹּהֵן. וְאֵין כָּאן גָּזֵל כֹּהֵן בְּמַה שֶּׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָמוֹן הַכֹּהֵן לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ בִּמְזוֹנוֹתָיו, שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לָתֵת אֶת הַכַּרְשִׁינִים לְבַעַל הַפָּרָה שֶׁהוּא כֹּהֵן, וְאַף בַּעַל הַפָּרָה נַחַ לוֹ שֶׁיַּאֲכִילֶנָּה תְּרוּמָה כְּדֵי שֶׁיַּאֲכִילֶנָּה בְּרָוַח, וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ נָתַן אֶת הַתְּרוּמָה לִבְעָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְהוּא מַאֲכִילָהּ. **וְכֹהֵן שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל, אַף עַל פִּי שֶׁמְּזוֹנוֹתֶיהָ** מֻטָּלִים **עָלָיו** - עַל הַשּׁוֹכֵר, מִכָּל מָקוֹם לֹא **יַאֲכִילֶנָּה כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה,** כֵּיוָן שֶׁהִיא שַׁיֶּכֶת לְיִשְׂרָאֵל. **יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִכֹּהֵן** - שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ פָּרָה וְשָׁמוּ אֶת עֶרְכָּהּ כְּדֵי שֶׁיְּפַטְּמֶנָּה הַיִּשְׂרָאֵל, וְיַחֲלֹק עִם הַבְּעָלִים אֶת תּוֹסֶפֶת הַשָּׂבַח, **לֹא יַאֲכִילֶנָּה כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה,** מִפְּנֵי שֶׁמַּאֲכִיל חֵיָב בְּאַחֲרָיוּתָהּ וְחַיָּב לְפָרֵעַ שָׁוְיָהּ לַכֹּהֵן אִם תֵּאָנֵס, נֶחְשֶׁבֶת הַפָּרָה כְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְכֹהֵן שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל, מַאֲכִילָהּ כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁמִּחֲמָא נֶחְשֶׁבֶת לְקִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן: **מִשְׁנָה י הֵנָּאַת זָר מֵהַדֶּלֶקֶת שֶׁמֶן שְׂרֵפָה:** מַדְלִיקִין שֶׁמֶן שְׂרֵפָה - שֶׁמֶן תְּרוּמָה טְמֵאָה הָעוֹמֵד לִשְׂרֵפָה, **בִּבְתֵּי כְנֵסִיּוֹת, וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּבְמִבּוֹאוֹת הָאֲפֵלִין** - וּבְרִחוּבוֹת חֲשׁוּכִים, כְּדֵי לְהָאִיר. שֶׁלֹּא נֶאֱסַר עַל זָר לֵהָנוֹת מִתְּרוּמָה בְּאֹפֶן שֶׁמְּכַלֶּה אוֹתָהּ, אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וּלְצֹרֶךְ רַבִּים הִתִּירוּ. וְכֵן מַדְלִיקִים **עַל גַּבֵּי הַחוֹלִים** [-לְצֹרֶךְ חוֹלִים] **בִּרְשׁוּת כֹּהֵן** - כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם גַּם כֹּהֵן הַנֶּהֱנֶה מֵהֶמָּה, וְנֵר מֵאִיר לְמֵאָה כְּדֶרֶךְ שֶׁמֵּאִיר לְאֶחָד, וְהַיִּשְׂרְאֵלִים הַנֶּהֱנִים אֵינָם מוֹסִיפִים בְּכְלוּי הַתְּרוּמָה. וְכֵן **בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, וְהִיא לְמוּדָה** [-רְגִילָה] לְהְיוֹת **אֵצֶל אָבִיהָ** הַיִּשְׂרְאֵל, **אָבִיהָ מַדְלִיק** שֶׁמֶן תְּרוּמָה טְמֵאָה **בִּרְשׁוּתָהּ** - כְּשֶׁהִיא בְּבֵיתוֹ, וְנֶהֱנָה אַגַּב הֲנָאָתָהּ. **וּמַדְלִיקִין** שֶׁמֶן זֶה **בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה** כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם כֹּהֵן, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּטָּלְטְלוּ אֶת הַנֵּר לְמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם כֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁבְּגְדֵיהֶם נְקִיִּים וְיַחְשְׁשׁוּ לְטַנְּפָם. **אֲבָל לֹא** מַדְלִיקִים **בְּבֵית הָאֵבֶל** אֲפִלּוּ כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם כֹּהֵן, שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁיִּטָּלְטְלוּ אֶת הַנֵּר לְמָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ כֹּהֵן, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** לְהָפָךְ, **בְּבֵית הָאֵבֶל** מַדְלִיקִים, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלְּבָם שָׁבוּר וְנִכְנָע, אֵין לַחֲשֹׁשׁ שֶׁיּוֹצִיאוּ אֶת הַנֵּר לְמָקוֹם אַחֵר. **אֲבָל לֹא בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה,** שֶׁרְגִילִים מִתּוֹךְ שִׂמְחָה לְטַלְטֵל אֶת הַנֵּרוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְיֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁיִּקָּחוּהוּ לְמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם כֹּהֵן. **רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר** לְהַדְלִיק **כָּאן וְכָאן,** בְּבֵית הָאֵבֶל שֶׁלֹּא יַחְשְׁשׁוּ לְטַלְטֵל מֵחֲמַת בִּגְדֵיהֶם, וּבְבֵית הַמִּשְׁתֶּה שָׁמָּא יְטַלְטְלוּ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר כָּאן וְכָאן,** כִּי בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה לֹא יְטַלְטְלוּ מֵחֲשֵׁשׁ טִנּוּף בִּגְדֵיהֶם, וּבְבֵית הָאֵבֶל לֹא יְטַלְטְלוּ מֵחֲמַת שִׂבְרוֹן לִבָּם:

סְלִיק מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת

מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת

פֵּרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חַיָּבִים בְּהַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת. וְסִדְרָם: תְּרוּמָה גְּדוֹלָה הַנִּפְתֶּנֶת לַכֹּהֵן, וּלְאַחֲרֶיהָ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַלֵּוִי, וּמִמֶּנּוּ מַפְרִישׁ הַלֵּוִי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לַכֹּהֵן. לְאַחַר מִכָּן מַפְרִישִׁים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁנֶּאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם עַל יְדֵי הַבְּעָלִים, מִלְּבַד בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַשִּׁשִּׁית שֶׁל הַשְּׁמִטָּה שֶׁבָּהֶן מַפְרִישִׁים מַעֲשֵׂר עָנִי הַנִּתָּן לָעֲנִיִּים [וּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה פְּטוּרָה מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת], וְעַד שֶׁלֹּא הֻפְרְשׁוּ כָּל אֵלּוּ, הַפֵּרוֹת אֲסוּרִים בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם אִסּוּר טָבֶל. הַפֵּרוֹת רְאוּיִים לְהַפְרָשָׁה מִשָּׁעָה שֶׁרְאוּיִים לָאֲכִילָה, וְשָׁעָה זוֹ קְרוּיָה 'עוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת'. מִשָּׁעָה זוֹ אָפְשָׁר לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, אַךְ חוֹבַת הַהַפְרָשָׁה וְאִסּוּר טָבֶל חָלִים רַק בִּגְמַר מְלֶאכֶת הַפֵּרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) 'מַעֲשַׂר דְּגָנְךָ', וּמִכָּאן דָּרְשׁוּ שֶׁחִיּוּב מַעֲשֵׂר [וְכֵן תְּרוּמָה] חָל רַק לְאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה בַּתְּבוּאָה 'דְּגוּז', כְּלוֹמַר, מֵרוּחַ [-הַחְלָקַת] עֲרֵמַת הַתְּבוּאָה בַּגֹּרֶן, שֶׁהוּא גְּמַר מְלַאכְתָּהּ. כְּמוֹ כֵן, אֵין חוֹבַת הַהַפְרָשָׁה חָלָה עַד שֶׁיֵּרְאוּ הַפֵּרוֹת אֶת פְּנֵי [-פָּתַח] הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כו יג) 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבָּיִת'. [וְיֵשׁ הַסּוֹבְרִים שֶׁאַף רְאִיַּת פְּנֵי הֶחָצֵר מְחַיֶּבֶת בְּמַעַשְׂרוֹת]. קֹדֶם זְמַן זֶה מֻתָּרֶת אֲכִילַת הַפֵּרוֹת מִדְּאוֹרַיְתָא, אָמְנָם מִדְּרַבָּנָן נֶאֱסְרָה אֲכִילַת קֶבַע מֵהַפֵּרוֹת אַף קֹדֶם זְמַן זֶה. וְכֵן תִּקְּנוּ חֲכָמִים דְּבָרִים נוֹסָפִים הַקּוֹבְעִים אֶת הַפֵּרוֹת לְחִיּוּב מַעֲשֵׂר אַף לְלֹא הַתְּנָאִים הָאֲמוּרִים, כְּגוֹן: שַׁבָּת, תְּרוּמָה וְעוֹד. בְּמַסֶּכֶת זוֹ יְבֹאָרוּ כָּל פְּרָטֵי הַדִּינִים הָאֲמוּרִים, וְאַף שֶׁהֵם מְזֻכָּרִים בַּמִּשְׁנָה לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת, הַדְּבָרִים אֲמוּרִים גַּם לְעִנְיַן תְּרוּמָה:

פֶּרֶק א הַפֵּרוֹת הַחַיָּבִים בִּתְרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, עוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶם, וּגְמַר מְלַאכְתָּם הַמְחַיֶּבֶם בְּמַעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה א מִינֵי הַפֵּרוֹת הַחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר:** כְּלָל אָמְרוּ חֲכָמִים **בְּמַעֲשְׂרוֹת,** כָּל מִין **שֶׁהוּא אֹכֶל** וְנֶאֱכָל שֶׁלֹּא עַל יְדֵי הַדְּחַק, **וְנִשְׁמָר** עַל יְדֵי בְּעָלָיו שֶׁאֵינוֹ הֶפְקֵר, **וְגִדּוּלָיו** [-שֶׁהוּא צוֹמֵחַ] **מִן הָאָרֶץ, חַיָּב בְּמַעַשְׂרוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כב) 'עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ', וְדָרְשׁוּ: 'תְּבוּאַת' - כְּתִבְואָה שֶׁנֶּאֱכֶלֶת שֶׁלֹּא עַל יְדֵי הַדְּחַק, וְלֹא סְטִיס וְקוֹצָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם שֶׁנֶּאֱכָלִים רַק עַל יְדֵי הַדְּחַק. 'זַרְעֶךָ' - הַמְיֻחָד לְךָ, לְמַעֵט הֶפְקֵר. וְעוֹד דָּרְשׁוּ: 'זַרְעֶךָ' - שֶׁזּוֹרְעִים אוֹתוֹ וְצוֹמֵחַ, לְמַעֵט כְּמֵהִין וּפְטְרִיּוֹת שֶׁאֵינָם צוֹמְחִים מֵהָאָרֶץ. **וְעוֹד כְּלָל אַחֵר אָמְרוּ, כָּל** מִין **שֶׁתְּחִלָּתוֹ אֹכֶל** - שֶׁכְּבָר בִּתְחִלַּת גִּדּוּלוֹ הוּא רָאוּי לַאֲכִילָה, **וְסוֹפוֹ אֹכֶל** - וְגַם בְּסוֹף גִּדּוּלוֹ הוּא רָאוּי לַאֲכִילָה, כְּגוֹן יָרָק, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** [-הַבָּעָלִים] **שׁוֹמְרוֹ** מֵחֲבָר לַקַּרְקַע, לְפִי שֶׁרוֹצֶה **לְהוֹסִיף** בּוֹ **אֹכֶל** עַל יְדֵי שֶׁיִּגְדַּל יוֹתֵר, הֲרֵי הוּא **חַיָּב** בְּמַעַשְׂרוֹת, כְּשֶׁהוּא נִלְקָט בֵּין קָטָן וּבֵין גָּדוֹל. **וְכָל** מִין **שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ אֹכֶל,** כְּגוֹן פְּרֵי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה בְּקַטְנוּתוֹ, **אֲבָל סוֹפוֹ** [-בְּסוֹף גִּדּוּלוֹ] הוּא **אֹכֶל, אֵינוֹ חַיָּב** בְּמַעַשְׂרוֹת **עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה אֹכֶל** - רָאוּי לַאֲכִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשַׂר שֵׁנִי (ויקרא כז ל) 'וְכָל מַעְשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ', וְדָרְשׁוּ, שֶׁאֵינוֹ מִתְחַיֵּב עַד שֶׁיִּגְדַּל וְיֵעָשֶׂה פְּרִי. וְשִׁעוּר זְמַן זֶה יְבֹאַר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת: **מִשְׁנָה ב מֵאֵימָתַי הַפֵּרוֹת** נֶחְשָׁבִים לְאֹכֶל וְחַיָּבִין **בְּמַעַשְׂרוֹת,** וְאֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂר, וְאִם לֹא הִפְרִישׁ אֲסוּרִים בַּאֲכִילַת קֶבַע. **הַתְּאֵנִים, מִשֶּׁיַּבְחִילוּ** - שֶׁיַּתְחִילוּ לְהַבְשִׁיל, וְהִלְבִּינוּ רָאשֵׁיהֶן. **הָעֲנָבִים וְהָאֲבָשִׁים** [-מִין עֲנָבִים גְּרוּעִים], **מִשֶּׁהִבְאִישׁוּ** - מִשֶּׁהִבְשִׁילוּ עַד שֶׁנִּרְאִים חַרְצַנֵּיהֶם מִבַּעַד לִקְלִפָּתָם. [וַדַּי שֶׁיַּגִּיעַ עֵנָב אֶחָד לְשִׁעוּר זֶה, לְחַיֵּב אֶת כָּל הָאֶשְׁכּוֹל]. **הָאוֹג** [-מִין פְּרִי אָדֹם] **וְהַתּוּתִים, מִשֶּׁיַּאְדִּימוּ** - מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ אֲדֻמִּים. **וְכֵן כָּל** הַפֵּרוֹת **הָאֲדֻמִּים, מִשֶּׁיַּאְדִּימוּ. הָרִמּוֹנִים, מִשֶּׁיִּבָּקְעוּ** - שֶׁיִּתְרַכְּכוּ גַּרְעִינֵיהֶם וְיִפָּעֲכוּ תַּחַת יָדוֹ, [וְדַי בְּגַרְעִין אֶחָד הַמַּגִּיעַ לְשִׁעוּר זֶה, לְחַיֵּב אֶת הָרִמּוֹן כֻּלּוֹ]. **הַתְּמָרִים, מִשֶּׁיָּטִילוּ שְׂאוֹר** - שֶׁיִּתְפַּחּ כְּעֵין עִסָּה, וְיֵרָאוּ בָּהֶם סְדָקִים כִּבְשֹׁאוֹר [-בָּצֵק שֶׁהֶחְמִיץ]. **הָאֲפַרְסְקִים, מִשֶּׁיָּטִילוּ גִידִים** - שֶׁיַּבְשִׁילוּ עַד שֶׁנִּרְאִים בָּהֶם גִּידִים אֲדֻמִּים. **הָאֱגוֹזִים** מִתְחַיְּבִים **מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ מְגוּרָה** - שֶׁיִּפָּרֵד מִשֶּׁיִּמַּסּוּ. **הַתְּמָרִים, מִשֶּׁיָּטִילוּ שְׂאוֹר. הָאֲפַרְסְקִים, מִשֶּׁיָּטִילוּ גִידִים. הָאֱגוֹזִים, מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ מְגוּרָה.**

משניות

מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת פֶּרֶק א

המבוארות

הָאֹכֶל מֵהַקְלָפָה, וְיֵעָשֶׂה כְּמֵנָח בְּמִגּוּרָה [-אוֹצַר תְּבוּאָה]. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, **הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים** זְמַנָּם **מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ קְלָפָּה** - הֵיא קְלִפָּתָם הַפְּנִימִית שֶׁעַל הָאֹכֶל מַמָּשׁ וְנַעֲשֵׂית רַק אַחַר גְּמַר בִּשּׁוּל הַפֶּרִי: **מִשְׁנָה ג הֶחָרוּבִין** זְמַן חִיּוּבָם **מִשֶּׁיִּנָּקְדוּ** - שֶׁיֵּרָאוּ בָּהֶם נְקֻדּוֹת שְׁחֹרוֹת. וְכֵן כָּל הַפֵּרוֹת **הַשְּׁחֹרִים** כְּגוֹן עִנְּבֵי הֲדַס, זְמַנָּם **מִשֶּׁיִּנָּקְדוּ. הָאַגָּסִים, וְהַקְּרוּסְטְמִלִּין** [-מִין תַּפּוּחִים קְטַנִּים], **וְהַפְּרִישִׁין** [-חַבּוּשִׁים], **וְהָעֲזָרָדִים** [-פֵּרוֹת עֵץ הָעֲזָרָד] זְמַנָּם **מִשֶּׁיִּקְּרַחּוּ** - שֶׁיִּנְשְׁרוּ הַשְּׂעָרוֹת הַדַּקּוֹת הַמְכַסּוֹת אוֹתָם בִּתְחִלַּת גִּדּוּלָם. וְכֵן כָּל הַפֵּרוֹת **הַלְּבָנִים, מִשֶּׁיִּקָּרְחוּ. הַתִּלְתָּן** מִתְחַיֵּב **מִשֶּׁתִּצְמַח** - שֶׁיָּכוֹל לִזְרֹעַ זָרְעָיו וְיַצְמִיחוּ פְּרִי אַחֵר. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כב) 'עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ', וְדָרְשׁוּ שֶׁרַק תְּבוּאָה שֶׁנִּזְרָע וּמַצְמִיחַ חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת. [וְאִם מַנִּיחוֹ בַּמַּיִם וְשׁוֹקֵעַ, אוֹת הוּא שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצְמִיחַ]. **הַתְּבוּאָה וְהַזֵּיתִים** זְמַנָּם **מִשֶּׁיַּכְנִיסוּ שְׁלִישׁ** - שֶׁגָּדְלוּ שְׁלִישׁ מִגָּדְלָם הַסּוֹפִי [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמּוֹצִיאִים בְּטָחִינָתָם אוֹ סְחִיטָתָם שְׁלִישׁ מִמַּה שֶׁמּוֹצִיאִים בְּסוֹף גִּדּוּלָם]. שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי שְׁבִיעִית (שמות כג ט) 'וְעָשְׂתָ אֶת הַתְּבוּאָה לִשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים', אַל תִּקְרֵי 'שְׁלֹשׁ' אֶלָּא 'שְׁלִישׁ', וְלָמְדוּ לְמַעֲשְׂרוֹת שֶׁשָּׁנַת הַתְּבוּאָה נִקְבַּעַת לְפִי זְמַן הֲבָאַת שְׁלִישׁ גִּדּוּל: **מִשְׁנָה ד מֵינֵי יְרָקוֹת שֶׁחַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת מִיָּד עִם תְּחִלַּת גִּדּוּלָם: וּבְיֶרֶק** - וּבְמֵינֵי יְרָקוֹת אֵלּוּ: **הַקִּשּׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים וְהָאֲבַטִּיחִים וְהַמְלָפְפוֹנוֹת,** וְכֵן בְּפֵרוֹת הָאִילָן **הַתַּפּוּחִים וְהָאֲתְרוֹגִין,** מִינִים אֵלּוּ **חַיָּבִים** בֵּין שֶׁנִּתְלְשׁוּ כְּשֶׁהֵם **גְּדוֹלִים** וּבֵין כְּשֶׁהֵם **קְטַנִּים,** שֶׁמִּיָּד בִּתְחִלַּת גִּדּוּלָם הֵם רְאוּיִים לַאֲכִילָה, וְחַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת (כמבואר לעיל מ"א). **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אֶת הָאֲתְרוֹגִים בְּקָטְנָן** - כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְאָכְלָם בְּקַטְנוּתָם. **זְמַן חִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת בְּשִׁקְּדִים:** הַקְּדָמָה: שְׁנֵי מִינֵי שְׁקֵדִים הֵם, מָרִים וּמְתוּקִים. הַמָּרִים רְאוּיִים לַאֲכִילָה רַק בְּקַטְנוּתָם, לִפְנֵי שֶׁנַּעֲשׂוּ מָרִים, אַךְ בְּגַדְלוּתָם אֵינָם נֶאֱכָלִים מֵחֲמַת מְרִירוּתָם, וְאִלּוּ הַמְּתוּקִים נַעֲשִׂים רְאוּיִים לַאֲכִילָה רַק בְּגַדְלוּתָם: **הַחַיָּב בְּשִׁקְּדִים הַמָּרִים** - כְּלוֹמַר כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים וְעוֹדָם מְתוּקִים, **פָּטוּר בַּמְּתוּקִים** - שֶׁהַשֶּׁקֶד הַמְּתוּק נַעֲשֶׂה רְאוּי לַאֲכִילָה רַק בְּגַדְלוּתוֹ. **וְהַחַיָּב בַּמְּתוּקִים** - כְּלוֹמַר כְּשֶׁגָּדְלוּ, **פָּטוּר בַּמָּרִים** - שֶׁכְּשֶׁגָּדְלוּ כְּבָר אֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה מֵחֲמַת מְרִירוּתָם: **מִשְׁנָה ה זְמַנֵּי גְּמַר מְלָאכָה בִּפֵרוֹת שׁוֹנִים: אֵיזֶהוּ גָּרְנָן** - גְּמַר מְלָאכָתָם [עַל שֵׁם מָרוּחַ הַתְּבוּאָה בַּ'גֹּרֶן' שֶׁהוּא גְּמַר מְלֶאכֶת הַתְּבוּאָה] **לְמַעֲשְׂרוֹת** - שֶׁבּוֹ נִקְבָּע הַפֶּרִי לְמַעֲשֵׂר, וְנֶאֱסָר אַף בַּאֲכִילַת עֲרַאי עַד שֶׁיִּתְעַשֵּׂר [בְּשׁוֹנֶה מֵעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁהִתְבָּאֲרָה בַּמִּשְׁנָה לְעֵיל, שֶׁבָּהּ חַיָּב הַפֶּרִי בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, אַךְ עֲדַיִן יָכוֹל לְאָכְלוֹ אֲכִילַת עֲרַאי]. **הַקִּשּׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים** גְּמַר מְלַאכְתָּם **מִשֶּׁיְּשַׁלֵּק** - שֶׁגְּמַר מְלַאכְתָּם בְּשִׁלּוּק [כְּפִקּוּס בְּקִשּׁוּאִים]. **וְאִם אֵינוֹ מְשַׁלֵּק** - שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִטֹּל הַשֵּׂעָר, אֵין נִגְמֶרֶת מְלַאכְתּוֹ **עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה מֻקְצֶה** - שֶׁיִּשְׁתַּטַּח אֶת הָאֲבַטִּיחִים בַּשָּׂדֶה [כְּעֵין כְּרִי, אֶלָּא שֶׁדַּרְכּוֹ לְפַזֵּר אֶת הָאֲבַטִּיחִים וְלֹא לַעֲשׂוֹת עֲרֵמָה, שֶׁלֹּא יַרְקִבוּ זֶה אֶת זֶה]. **יָרָק הַנֶּאֱגָד** - שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַמְכֵּר בַּאֲגֻדּוֹת, גְּמַר מְלַאכְתּוֹ הוּא **מִשֶּׁיֵּאָגֵד** - כְּשֶׁיֵּעָשְׂנוּ אֲגֻדּוֹת. **וְאִם** הַבָּעָלִים **אֵינוֹ אוֹגֵד** אֶת הַיֶּרֶק, אֵין נִגְמֶרֶת מְלַאכְתּוֹ **עַד שֶׁיְּמַלֵּא** בּוֹ **אֶת הַכְּלִי** שֶׁבּוֹ הוּא מַנִּיחוֹ בְּזִמַּן לְקִיטָתוֹ. **וְאִם אֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הַכְּלִי** הַזֶּה בִּלְבַד, אֶלָּא דַּעְתּוֹ לְמַלֵּא כַּמָּה כֵּלִים, אֵין נִגְמֶרֶת מְלַאכְתּוֹ **עַד שֶׁיְּלַקֵּט כָּל צָרְכּוֹ** וִימַלֵּא אֶת כָּל הַכֵּלִים. הַמְלַקֵּט יְרָקוֹת **לִכְלָכָה,** אֵין נִגְמֶרֶת מְלַאכְתּוֹ **עַד שֶׁיְּחַפֶּה** - שֶׁיְּכַסֶּה אֶת הַכַּלְכָּלָה בֶּעָלֵי אִילָנוֹת אוֹ בְּהוּצִים לְאַחַר שֶׁמְּלֵא אוֹתָהּ, כְּדֶרֶךְ הַמְלַקֵּט לְכַלְכָּלָה. **וְאִם אֵינוֹ מְחַפֶּה** - וְאִם אֵין דַּרְכּוֹ לְכַסּוֹתָהּ, אֵין נִגְמֶרֶת מְלַאכְתּוֹ **עַד שֶׁיְּמַלֵּא אֶת הַכְּלִי** [-הַכַּלְכָּלָה]. **וְאִם אֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הַכְּלִי** הַזֶּה לְבַדּוֹ, אֶלָּא כַּמָּה כֵּלִים, אֵין נִגְמֶרֶת מְלַאכְתּוֹ **עַד שֶׁיְּלַקֵּט כָּל צָרְכּוֹ** וִימַלֵּא אֶת כָּל הַכֵּלִים. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁגָּמַר מְלָאכָה מִחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר וְאוֹסֵר אֶת הַפֵּרוֹת בַּאֲכִילַת עֲרַאי, **בְּמִי שֶׁמּוֹלִיךְ לַשּׁוּק** לְמָכְרָם, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁהַ'מְקַח' קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר. **אֲבָל בְּמוֹלִיךְ** אֶת הַפֵּרוֹת **לְבֵיתוֹ** שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְמָכְרָם, הֲרֵי הוּא **אוֹכֵל מֵהֶם** אֲכִילַת **עֲרַאי עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ,** מַאֲחַר שֶׁרַק בְּצֵרוּף רְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת הֵם נִקְבָּעִים לְמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבָּיִת': **מִשְׁנָה ו הַפֶּרֶד** - גַּרְגְּרֵי רִמּוֹן שֶׁהִפְרִידוּם זֶה מִזֶּה כְּדֵי שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ בַּחַמָּה, **וְהַצְּמוּקִין, וְהֶחָרוּבִין,** גְּמַר מְלַאכְתָּם וּקְבִיעָתָם לְמַעֲשֵׂר הוּא **מִשֶּׁיַּעֲמִיד** מֵהֶם **עֲרֵמָה. הַבְּצָלִים, מִשֶּׁיְּפַקֵּל** - מִשֶּׁיְּקַלֵּף אֶת קְלִפּוֹתֵיהֶם הַגְּרוּעוֹת. **וְאִם אֵינוֹ מְפַקֵּל** שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְקַלְפָם, זְמַנָּם **מִשֶּׁיַּעֲמִיד** מֵהֶם **עֲרֵמָה. הַתְּבוּאָה,** מִשֶּׁיְּמָרֵחַ אוֹתָן. **אַף עַל פִּי שֶׁמֵּרַח** וְנִגְמְרָה מְלַאכֶת הַתְּבוּאָה, מִכָּל מָקוֹם **נוֹטֵל מִן הַקָּטָעִים** - מֵהַשִּׁבֳּלִים הַקְּטוּעוֹת שֶׁלֹּא נִדּוֹשׁוּ, **וּמִן הַצְּדָדִים** - מֵהַשִּׁבֳּלִים שֶׁבְּצִדֵּי הַכָּרִי שֶׁלֹּא הִתְמָרְחוּ, **וּמִמָּה שֶׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן** - מֵהַשִּׁבֳּלִים שֶׁעֲדַיִן לֹא הֻפְרְדוּ מֵהַמּוֹץ בְּזָרְיָה, **וְאוֹכֵל** מֵהֶן אֲכִילַת עֲרַאי, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם: **מִשְׁנָה ז הַיַּיִן** גְּמַר מְלַאכְתּוֹ **מִשֶּׁיְּקַפֵּה** - מִשֶּׁיָּסִיר אֶת הַחַרְצַנִּים וְהַזְּגִים הַצָּפִים בִּרְתִיחָתוֹ. **וְאַף עַל פִּי שֶׁקִּפָּה** - שֶׁהֵסִיר אֶת הַפְּסֹלֶת, מִכָּל מָקוֹם **קוֹלֵט** [-נוֹטֵל] **מִן הַגַּת הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁבָּהּ דּוֹרְכִים אֶת הָעֲנָבִים, אֶת הַיַּיִן שֶׁעֲדַיִן לֹא יָרַד לַבּוֹר הַתַּחְתּוֹן, **וּמִן הַצְּנוֹר** שֶׁמְּמַנּוּ מִקְלַח הַיַּיִן מֵהַגַּת לַבּוֹר, **וְשׁוֹתֶה** אוֹתוֹ עֲרַאי, שֶׁיַּיִן זֶה עֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. **הַשֶּׁמֶן** גְּמַר מְלַאכְתּוֹ **מִשֶּׁיֵּרֵד** לְאַחַר דְּרִיכָתוֹ בְּבֵית הַבַּד **לָעוּקָה** [-גֻּמָּא שֶׁהַשֶּׁמֶן יוֹרֵד לְתוֹכָהּ]. **וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּרַד** הַשֶּׁמֶן לָעוּקָה, **נוֹטֵל** שֶׁמֶן **מִן הָעֹקֶל** [-כְּלִי עָשׂוּי מֵחֲבָלִים שֶׁבּוֹ מֻנָּחִים הַזֵּיתִים בְּשָׁעָה שְׁמּוֹנִיחִים עֲלֵיהֶם אֶת קוֹרַת בֵּית הַבַּד כְּדֵי לְסָחְטָם], **וּמִן הַמָּמְל** [-אֲבָן הָרְחַיִם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁבָּהּ טוֹחֲנִים אֶת הַזֵּיתִים לִפְנֵי שֶׁמַּנִּיחִים עֲלֵיהֶם אֶת הַקּוֹרָה], **וּמִבֵּין הַפַּצִּים** [-הַנְּסָרִים שֶׁהַזֵּיתִים נֶעֱצָרִים בֵּינֵיהֶם]. **בִּשּׁוּל הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר: וְנוֹתֵן** - מוֹרֵחַ שֶׁמֶן זֶה שֶׁלֹּא הֻקְבַּע לְמַעֲשְׂרוֹת **לַחֲמִיטָה** - עַל עוּגָה דַּקָּה שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָרְחָהּ בְּשֶׁמֶן לְאַחַר אֲפִיָּתָהּ, **וּלְתַמְחוּי** - לְתוֹךְ קְעָרָה וּבָהּ תַּבְשִׁיל שֶׁלֹּא הִתְבַּשֵּׁל בָּהּ [-כְּלִי שֵׁנִי]. **אֲבָל לֹא יִתֵּן** שֶׁמֶן זֶה **לִקְדָרָה,** וְלֹא **לְלֻפָּס** - מַחֲבַת גְּדוֹלָה וּבָהֶם תַּבְשִׁיל שֶׁהִתְבַּשֵּׁל בָּהֶם [-כְּלִי רִאשׁוֹן] וַאֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁהוּסְרָה מֵהָאֵשׁ, **כְּשֶׁהֵן** כָּל הַכֵּלִים. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁגָּמַר מְלָאכָה מְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר וְאוֹסֵר אֶת הַפֵּרוֹת בַּאֲכִילַת עֲרַאי, **בְּמִי שֶׁמּוֹלִיךְ לַשּׁוּק** לְמָכְרָם, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁהַ'מְקַח' קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר. **אֲבָל בְּמוֹלִיךְ** אֶת הַפֵּרוֹת **לְבֵיתוֹ** שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְמָכְרָם, הֲרֵי הוּא **אוֹכֵל מֵהֶם** אֲכִילַת **עֲרַאי עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ,** מַאֲחַר שֶׁרַק בְּצֵרוּף רְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת הֵם נִקְבָּעִים לְמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבָּיִת': **מִשְׁנָה ו הַפֶּרֶד** - גַּרְגְּרֵי רִמּוֹן שֶׁהִפְרִידוּם זֶה מִזֶּה כְּדֵי שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ בַּחַמָּה, **וְהַצְּמוּקִין, וְהֶחָרוּבִין,** גְּמַר מְלַאכְתָּם וּקְבִיעָתָם לְמַעֲשֵׂר הוּא **מִשֶּׁיַּעֲמִיד** מֵהֶם **עֲרֵמָה. הַבְּצָלִים, מִשֶּׁיְּפַקֵּל** - מִשֶּׁיְּקַלֵּף אֶת קְלִפּוֹתֵיהֶם הַגְּרוּעוֹת. **וְאִם אֵינוֹ מְפַקֵּל** שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְקַלְפָם, זְמַנָּם **מִשֶּׁיַּעֲמִיד** מֵהֶם **עֲרֵמָה.** **הַתְּבוּאָה,** מִשֶּׁיְּמָרֵחַ אוֹתָן. **אַף עַל פִּי שֶׁמֵּרַח** וְנִגְמְרָה מְלַאכֶת הַתְּבוּאָה, מִכָּל מָקוֹם **נוֹטֵל מִן הַקָּטָעִים** - מֵהַשִּׁבֳּלִים הַקְּטוּעוֹת שֶׁלֹּא נִדּוֹשׁוּ, **וּמִן הַצְּדָדִים** - מֵהַשִּׁבֳּלִים שֶׁבְּצִדֵּי הַכָּרִי שֶׁלֹּא הִתְמָרְחוּ, **וּמִמָּה שֶׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן** - מֵהַשִּׁבֳּלִים שֶׁעֲדַיִן לֹא הֻפְרְדוּ מֵהַמּוֹץ בְּזָרְיָה, **וְאוֹכֵל** מֵהֶן אֲכִילַת עֲרַאי, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם: **מִשְׁנָה ז הַיַּיִן** גְּמַר מְלַאכְתּוֹ **מִשֶּׁיְּקַפֵּה** - מִשֶּׁיָּסִיר אֶת הַחַרְצַנִּים וְהַזְּגִים הַצָּפִים בִּרְתִיחָתוֹ. **וְאַף עַל פִּי שֶׁקִּפָּה** - שֶׁהֵסִיר אֶת הַפְּסֹלֶת, מִכָּל מָקוֹם **קוֹלֵט** [-נוֹטֵל] **מִן הַגַּת הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁבָּהּ דּוֹרְכִים אֶת הָעֲנָבִים, אֶת הַיַּיִן שֶׁעֲדַיִן לֹא יָרַד לַבּוֹר הַתַּחְתּוֹן, **וּמִן הַצְּנוֹר** שֶׁמְּמַנּוּ מִקְלַח הַיַּיִן מֵהַגַּת לַבּוֹר, **וְשׁוֹתֶה** אוֹתוֹ עֲרַאי, שֶׁיַּיִן זֶה עֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. **הַשֶּׁמֶן** גְּמַר מְלַאכְתּוֹ **מִשֶּׁיֵּרֵד** לְאַחַר דְּרִיכָתוֹ בְּבֵית הַבַּד **לָעוּקָה** [-גֻּמָּא שֶׁהַשֶּׁמֶן יוֹרֵד לְתוֹכָהּ]. **וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּרַד** הַשֶּׁמֶן לָעוּקָה, **נוֹטֵל** שֶׁמֶן **מִן הָעֹקֶל** [-כְּלִי עָשׂוּי מֵחֲבָלִים שֶׁבּוֹ מֻנָּחִים הַזֵּיתִים בְּשָׁעָה שְׁמּוֹנִיחִים עֲלֵיהֶם אֶת קוֹרַת בֵּית הַבַּד כְּדֵי לְסָחְטָם], **וּמִן הַמָּמְל** [-אֲבָן הָרְחַיִם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁבָּהּ טוֹחֲנִים אֶת הַזֵּיתִים לִפְנֵי שֶׁמַּנִּיחִים עֲלֵיהֶם אֶת הַקּוֹרָה], **וּמִבֵּין הַפַּצִּים** [-הַנְּסָרִים שֶׁהַזֵּיתִים נֶעֱצָרִים בֵּינֵיהֶם]. **בִּשּׁוּל הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר: וְנוֹתֵן** - מוֹרֵחַ שֶׁמֶן זֶה שֶׁלֹּא הֻקְבַּע לְמַעֲשְׂרוֹת **לַחֲמִיטָה** - עַל עוּגָה דַּקָּה שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָרְחָהּ בְּשֶׁמֶן לְאַחַר אֲפִיָּתָהּ, **וּלְתַמְחוּי** - לְתוֹךְ קְעָרָה וּבָהּ תַּבְשִׁיל שֶׁלֹּא הִתְבַּשֵּׁל בָּהּ [-כְּלִי שֵׁנִי]. **אֲבָל לֹא יִתֵּן** שֶׁמֶן זֶה **לִקְדָרָה,** וְלֹא **לְלֻפָּס** - מַחֲבַת גְּדוֹלָה וּבָהֶם תַּבְשִׁיל שֶׁהִתְבַּשֵּׁל בָּהֶם [-כְּלִי רִאשׁוֹן] וַאֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁהוּסְרָה מֵהָאֵשׁ, **כְּשֶׁהֵן** חַמִּים כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן טַעַם בַּתַּבְשִׁיל. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר. הַמַּחֲלִיק בַּעֲנָבִים, לֹא הֶכְשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הֶכְשֵׁר. הַגְּרוֹגָרוֹת, מְשֻׁיָּדוֹשׁ.** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים, מְשֻׁיַּעֲשׂוּ קְלָפָּה: ג הֶחָרוּבִין, מְשֻׁיְּנֻקְּדוּ. וְכָל הַשְּׁחֹרִים, מְשֻׁיְּנֻקְּדוּ. הָאַגָּסִים וְהַקְּרוּסְטְמִלִּין וְהַפְּרִישִׁין וְהָעֲזָרָדִים, מְשֻׁיְּקֻרְּחוּ. וְכָל הַלְּבָנִים, מְשֻׁיְּקֻרְּחוּ. הַתִּלְתָּן, מִשֶּׁתִּצְמַח. הַתְּבוּאָה וְהַזֵּיתִים, מְשֻׁיַּכְנִיסוּ שְׁלִישׁ: ד וּבְיֶרֶק, הַקִּשּׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים וְהָאֲבַטִּיחִים וְהַמְּלָפְפוֹנוֹת, הַתַּפּוּחִים וְהָאֲתְרוֹגִין, חַיָּבִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אֶת הָאֲתְרוֹגִים בְּקָטְנָן. הַחַיָּב בִּשְׁקֵדִים הַמָּרִים, פָּטוּר בַּמְּתוּקִים, הַחַיָּב בַּמְּתוּקִים, פָּטוּר בַּמָּרִים: ה אֵיזֶהוּ גָּרְנָן לְמַעֲשְׂרוֹת. הַקִּשּׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים, מְשֻׁיְּבַקְּסוּ. וְאִם אֵינוֹ מְבַקֵּס, מְשֻׁיְּשַׁלֵּק. וְאִם אֵינוֹ מְשַׁלֵּק, עַד מְקֻצֶּה. יָרָק הַנֶּאֱגָד, מְשֻׁיֵּאָגֵד. אִם אֵינוֹ אוֹגֵד, עַד שֶׁיְּמַלֵּא אֶת הַכֶּלִי. וְאִם אֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הַכֶּלִי, עַד שֶׁיְּלַקֵּט כָּל צָרְכּוֹ. כַּלְכָּלָה, עַד שֶׁיְּחַפֶּה. וְאִם אֵינוֹ מְחַפֶּה, עַד שֶׁיְּמַלֵּא אֶת הַכֶּלִי. וְאִם אֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הַכֶּלִי, עַד שֶׁיְּלַקֵּט כָּל צָרְכּוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוֹלִיךְ לַשּׁוּק. אֲבָל בְּמוֹלִיךְ לְבֵיתוֹ, אוֹכֵל מֵהֶם אֲכִילַת עֲרַאי עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ: ו הַפֶּרֶד וְהַצְּמוּקִין וְהֶחָרוּבִין, מְשֻׁיַּעֲמִיד עֲרֵמָה. הַבְּצָלִים, מְשֻׁיְּפַקֵּל. וְאִם אֵינוֹ מְפַקֵּל, מְשֻׁיַּעֲמִיד עֲרֵמָה. הַתְּבוּאָה, מְשֻׁיְּמָרֵחַ. וְאִם אֵינוֹ מְמָרֵחַ, עַד שֶׁיַּעֲמִיד עֲרֵמָה. הַקִּטְנִיּוֹת, מְשֻׁיַּכְבִּר. וְאִם אֵינוֹ כּוֹבֵר, עַד שֶׁיְּמָרֵחַ. אַף עַל פִּי שֶׁמֵּרַח, נוֹטֵל מִן הַקָּטָעִים וּמִן הַצְּדָדִים וּמִמָּה שֶׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן, וְאוֹכֵל: ז הַיַּיִן, מְשֻׁיְּקַפֶּה. אַף עַל פִּי שֶׁקִּפָּה, קוֹלֵט מִן הַגַּת הָעֶלְיוֹנָה וּמִן הַצְּנוֹר, וְשׁוֹתֶה. הַשֶּׁמֶן, מְשֻׁיֵּרֵד לָעוּקָה. אַף עַל פִּי שֶׁיָּרַד, נוֹטֵל מִן הָעֹקֶל וּמִן הַמָּמְל וּמִבֵּין הַפַּצִּים, וְנוֹתֵן לַחֲמִיטָה וּלְתַמְחוּי, אֲבָל לֹא יִתֵּן לִקְדֵרָה וְלִלְפָּס כְּשֶׁהֵן מְרֻתָּחִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לַכֹּל הוּא נוֹתֵן, חוּץ מִדָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֹמֶץ וְצִיר: ח הָעִגּוּל, מְשֻׁיַּחֲלִיקֵנּוּ. מַחֲלִיקִים בְּתְאֵנִים וּבַעֲנָבִים שֶׁל טֶבֶל.

וּמְגוּרָה - וְאִם מַכְנִיסָן לְאוֹצָר וְלֹא לְחָבִית, גָּמַר מְלַאכְתָּן **מְשֻׁיְּעַגֵּל** - שֶׁיְּעַגְּשָׂה מֵהֶם צוּרַת עִגּוּל בְּיָדַיִם. **הָיָה דָּשׁ** אֶת הַגְּרוֹגָרוֹת **בְּחָבִית, וּמְעַגֵּל** [-אוֹ שֶׁהָיָה מְעַגֵּל] אוֹתָן **בְּמְגוּרָה,** וְאַחַר שֶׁדָּשׁ אוֹ עִגֵּל חֶלְקָם **נִשְׁבָּרָה הֶחָבִית וְנִפְחֲתָה הַמְּגוּרָה, לֹא יֹאכַל** מֵהֶם - מֵהַגְּרוֹגָרוֹת שֶׁכְּבָר נִדּוֹשׁוּ וְעִגֵּל, אֲפִלּוּ אֲכִילַת עֲרַאי, לְפִי שֶׁהַחֵלֶק הַתַּחְתּוֹן - הַגְּרוֹגָרוֹת שֶׁכְּבָר נִדּוֹשׁוּ - עוֹמֵד בִּכְּפֵנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ אֶת הַחֵלֶק הָעֶלְיוֹן - הַגְּרוֹגָרוֹת הַנּוֹתָרוֹת. וְהַחֵלֶק הַתַּחְתּוֹן כְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר** לֶאֱכֹל אֲכִילַת עֲרַאי אַף מֵהַגְּרוֹגָרוֹת שֶׁכְּבָר נִדּוֹשׁוּ, לְפִי שֶׁשְּׁנֵי הַחֲלָקִים צְרִיכִים זֶה לָזֶה, וְכָל שֶׁלֹּא נִדּוֹשׁוּ כֻּלָּם עֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּ אַף אַחַת מֵהֶן:

פֶּרֶק ב קְבִיעָה לְמַעֲשֵׂר בְּמָקָח, תְּרוּמָה וּרְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת: **מַתְנִי׳ א דִּין פֵּרוֹת שֶׁחִלַּק עִם הָאָרֵץ בַּשּׁוּק: הָיָה** עִם הָאָרֵץ הֶחְשׁוּד עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת **עוֹבֵר בַּשּׁוּק,** וְאָמַר, **טְלוּ לָכֶם תְּאֵנִים** בְּמַתָּנָה, הֲרֵי הֵם **אוֹכְלִין וּפְטוּרִין** מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁמַּאַחַר שֶׁנּוֹתַן לָהֶם שִׁעוּר מוּעָט הָרָאוּי לֶהָאֱכֹל בַּשּׁוּק, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אוֹמֵר לָהֶם שֶׁיְּכוֹלִים לֶאֱכֹל בַּשּׁוּק בְּלִי מַעֲשֵׂר כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִכְנִיסָם לַבַּיִת וְלֹא הֵקְבִּיעוּ לְמַעֲשֵׂר בִּרְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת. וְאַף שֶׁמְּקַח קוֹבֵעַ לְמַעֲשְׂרוֹת (לעיל פ״א מ״ח) מַתָּנָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשְׂרוֹת. וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לַחֻשָּׁשׁ שֶׁמָּא נִתְחַיְּבוּ תְּאֵנִים אֵלּוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת, **לְפִיכָךְ אִם הִכְנִיסוּ** הַמְקַבְּלִים אֶת הַתְּאֵנִים **לְבָתֵּיהֶם** וְהֵקְבִּיעוּ לְמַעֲשֵׂר בִּרְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת, **מְתֻקָּנִים** [-מְעֻשָּׂרִים] אוֹתָן כְּטָבֶל וַדַּאי, שֶׁאָנוּ נוֹקְטִים שֶׁהַנּוֹתֵן הָיָה סָבוּר שֶׁיֹּאכְלוּם בַּשּׁוּק בְּלֹא מַעֲשֵׂר, וּוַדַּאי לֹא עִשְּׂרָם. אַךְ אִם אָמַר לַמְקַבְּלִים, **טְלוּ** תְּאֵנִים אֵלּוּ **וְהַכְנִיסוּ לְבָתֵּיכֶם,** הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁאָמַר, אֵינָם צְרִיכִים לְעַשְּׂרָן אַף לְאַחַר שֶׁתַּכְנִיסוּ אוֹתָן לְבָתֵּיכֶם, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִכְנַסְתִּים לְבֵיתִי וְהֵקְבִּעוּ לְמַעֲשֵׂר וְעִשַּׂרְתִּי אוֹתָן, וְעַל כֵּן **לֹא יֹאכְלוּ** מֵהֶם עֲרַאי, שֶׁאָנוּ סוֹמְכִים עַל דְּבָרָיו שֶׁכְּבָר הֵקְבִּעוּ לְמַעֲשֵׂר, אַךְ לֹא סוֹמְכִים עַל מַה שֶּׁאָמַר שֶׁעִשְּׂרָם, שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת. [וְהוּא הַדִּין בְּאֹפֶן שֶׁאֵין הַדָּרֶךְ שֶׁיֹּאכְלֻנּוּ הַמְקַבֵּל בַּשּׁוּק, שֶׁנָּתַן לוֹ כַּמּוּת גְּדוֹלָה, אוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ דָּבָר מַאֲכָל שְׁאִי אֶפְשָׁר לְאָכְלוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא, אוֹ שֶׁהַמְקַבֵּל אָדָם חָשׁוּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל בַּשּׁוּק]. וְכֵיוָן שֶׁכָּל אִסּוּרָם הוּא רַק מִשּׁוּם שֶׁעַם הָאָרֶץ אֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, **לְפִיכָךְ** אֲפִלּוּ **אִם הִכְנִיסוּ** אֶת הַתְּאֵנִים **לְבָתֵּיהֶם, אֵינָם מְתֻקָּנִים אֶלָּא** בְּתוֹרַת **דְּמַאי,** מִשֶּׁפָּקַע שֶׁמָּא עִשְּׂרָם. וּמֵעַכְשָׁיו אֶצְלוֹ אֶת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וְרַק אֶת תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר הָאֲסוּרָה לְיִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְכֹהֵן:

מַתְנִי׳ ב דִּין רְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת בְּשַׁעַר וַחֲנוּת: הָיוּ בְּנֵי אָדָם **יוֹשְׁבִין בְּשַׁעַר** הֶחָצֵר, **אוֹ בַּחֲנוּת, וְאָמַר** לָהֶם בַּעַל הַשַּׁעַר אוֹ הַחֲנוּת, **טְלוּ לָכֶם תְּאֵנִים** בְּמַתָּנָה, הֲרֵי הֵם **אוֹכְלִין וּפְטוּרִין** מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, אֲפִלּוּ תְּבוּאַת הַחֲנוּת, **וּפְטוּרִין** מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁמַּאַחַר שֶׁנּוֹתַן לָהֶם שִׁעוּר מוּעָט הָרָאוּי לֶהָאֱכֹל בַּשּׁוּק, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אוֹמֵר לָהֶם שֶׁיְּכוֹלִים לֶאֱכֹל בַּשּׁוּק בְּלִי מַעֲשֵׂר כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִכְנִיסָם לַבַּיִת וְלֹא הֵקְבִּיעוּ לְמַעֲשֵׂר בִּרְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת. וְאַף שֶׁמְּקַח קוֹבֵעַ לְמַעֲשְׂרוֹת (לעיל פ״א מ״ח) מַתָּנָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשְׂרוֹת. וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לַחֻשָּׁשׁ שֶׁמָּא נִתְחַיְּבוּ תְּאֵנִים אֵלּוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת, **לְפִיכָךְ אִם הִכְנִיסוּ** הַמְקַבְּלִים אֶת הַתְּאֵנִים **לְבָתֵּיהֶם** וְהֵקְבִּעוּ לְמַעֲשֵׂר בִּרְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת, **מְתֻקָּנִים** [-מְעֻשָּׂרִים] אוֹתָן כְּטָבֶל וַדַּאי, שֶׁאָנוּ נוֹקְטִים שֶׁהַנּוֹתֵן הָיָה סָבוּר שֶׁיֹּאכְלוּם בַּשּׁוּק בְּלֹא מַעֲשֵׂר, וּוַדַּאי לֹא עִשְּׂרָם. אַךְ אִם אָמַר לַמְקַבְּלִים, **טְלוּ** תְּאֵנִים אֵלּוּ **וְהַכְנִיסוּ לְבָתֵּיכֶם,** הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁאָמַר, אֵינָם צְרִיכִים לְעַשְּׂרָן אַף לְאַחַר שֶׁתַּכְנִיסוּ אוֹתָן לְבָתֵּיכֶם, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִכְנַסְתִּים לְבֵיתִי וְהֵקְבִּעוּ לְמַעֲשֵׂר וְעִשַּׂרְתִּי אוֹתָן, וְעַל כֵּן **לֹא יֹאכְלוּ** מֵהֶם עֲרַאי, שֶׁאָנוּ סוֹמְכִים עַל דְּבָרָיו שֶׁכְּבָר הֵקְבִּעוּ לְמַעֲשֵׂר, אַךְ לֹא סוֹמְכִים עַל מַה שֶּׁאָמַר שֶׁעִשְּׂרָם, שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת. [וְהוּא הַדִּין בְּאֹפֶן שֶׁאֵין הַדָּרֶךְ שֶׁיֹּאכְלֻנּוּ הַמְקַבֵּל בַּשּׁוּק, שֶׁנָּתַן לוֹ כַּמּוּת גְּדוֹלָה, אוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ דָּבָר מַאֲכָל שְׁאִי אֶפְשָׁר לְאָכְלוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא, אוֹ שֶׁהַמְקַבֵּל אָדָם חָשׁוּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל בַּשּׁוּק]. וְכֵיוָן שֶׁכָּל אִסּוּרָם הוּא רַק מִשּׁוּם שֶׁעַם הָאָרֶץ אֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, **לְפִיכָךְ** אֲפִלּוּ **אִם הִכְנִיסוּ** אֶת הַתְּאֵנִים **לְבָתֵּיהֶם, אֵינָם מְתֻקָּנִים אֶלָּא** בְּתוֹרַת **דְּמַאי,** מִשֶּׁפָּקַע שֶׁמָּא עִשְּׂרָם. וּמֵעַכְשָׁיו אֶצְלוֹ אֶת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וְרַק אֶת תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר הָאֲסוּרָה לְיִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לְכֹהֵן:

מַתְנִי׳ ג דִּין פֵּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַמְּקוֹם הַשְּׁבִיתָה: הַמָּקוֹם **שֶׁבּוֹ** עָתִיד לִשְׁבֹּת בְּשַׁבָּת, וּמִיָּד כְּשֶׁהִגִּיעַ לְשָׁם הֵקְבִּעוּ פֵּרוֹתָיו לְמַעֲשְׂרוֹת, אַף קֹדֶם שַׁבָּת, שֶׁאִם יִזְדַּמְּנוּ לוֹ שָׁם לָקוּחוֹת יִמְכֹּר לָהֶם, וַהֲרֵי הֵם כְּפֵרוֹת הָעוֹמְדִים לְמִקָּח שֶׁהַמִּקָּח קוֹבֵעַ. [אֲבָל אִם רַק רוֹצֶה לָלוּן שָׁם, אֵין אָדָם מַקְפִּיד עַל מְקוֹם לִינָתוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹהֶה כְּדֵי לְמָכֹר אֶת פֵּרוֹתָיו]. **הָרוֹכְלִין** [-מוֹכְרֵי בְּשָׂמִים וְתַמְרוּקֵי נָשִׁים] **הַמְחַזְּרִין בָּעֲיָרוֹת** וְנוֹטָלִים עִמָּהֶם פֵּרוֹת, אִם לֹא רָאוּ פֵּרוֹת אֵלּוּ אֶת פְּנֵי הַבַּיִת, **אוֹכְלִים** מֵהֶם אֲכִילַת עֲרַאי, **עַד שֶׁהֵם מַגִּיעִים לִמְקוֹם הַלִּינָה** - לְבֵית שֶׁבּוֹ עֲתִידִים לָלוּן, שֶׁהוּא חָשׁוּב כְּבֵיתָם, וּרְאִיַּת פָּנָיו כִּרְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן** שֶׁנִּכְנָס אֵלָיו בָּעִיר שֶׁהוּא עוֹמֵד לָלוּן בּוֹ, **הוּא** נֶחְשָׁב **בֵּיתוֹ** לְעִנְיַן קְבִיעוּת הַמַּעֲשֵׂר, וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ פָּנָיו הֵקְבִּעוּ לְמַעֲשֵׂר. וַאֲפִלּוּ אִם הוּא לָן בַּצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל הָעִיר, לְפִי שֶׁכְּבָר בַּבַּיִת הָרִאשׁוֹן רוֹצֶה לְפַנּוֹת אֶת כֵּלָיו וְלָלוּן בּוֹ:

מִשְׁנָה ד קְבִיעַת פֵּרוֹת לְמַעֲשְׂרוֹת בְּהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה: פֵּרוֹת שֶׁתְּרָמָן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן - שֶׁהִפְרִישׁ מֵהֶם תְּרוּמָה קֹדֶם גְּמַר מְלַאכָה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר מִלֶּאֱכֹל מֵהֶם עֲרַאי,** שֶׁהַתְּרוּמָה קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר אַף קֹדֶם גְּמַר מְלַאכָה. **וַחֲכָמִים מַתִּירִין** אֲכִילַת עֲרַאי מִפֵּרוֹת אֵלּוּ, שֶׁכֵּן לְדַעְתָּם תְּרוּמָה קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר רַק אַחַר גְּמַר מְלַאכָה [וּקְבִיעָתָהּ מוֹעִילָה לְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר אַף שֶׁלֹּא רָאוּ פְּנֵי הַבַּיִת]. **חוּץ מִכַּלְכָּלַת תְּאֵנִים,** שֶׁהַתּוֹרֶם מַמָּנָּה אַף לְדַעַת חֲכָמִים קָבַע אֶת הַתְּאֵנִים לְמַעֲשֵׂר, שֶׁכֵּן תְּאֵנִים הַנִּתָּנוֹת בְּכַלְכָּלָה עוֹמְדוֹת לֶאֱכִילָה כְּמוֹ שֶׁהֵם, וּבְכָךְ נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, וְאֵין דִּינָם כְּסֹתָם תְּאֵנִים שֶׁגָּמַר מְלַאכְתָּן בִּדְרִיסָתָן. **כַּלְכָּלַת תְּאֵנִים שֶׁתְּרָמָהּ** - שֶׁהִפְרִישׁ מִמֶּנָּה תְּרוּמָה, **רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה אֲכִילַת עֲרַאי, לְפִי שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ תְּרוּמָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר כְּלָל. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין** כַּמְבֹאָר:

מִשְׁנָה ה מִקַּח הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשְׂרוֹת: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הַיְלָךְ [-קַח לְךָ] **אִסָּר זֶה, וְתֶן לִי בּוֹ** [-בִּתְמוּרָתוֹ] **חֲמִשׁ תְּאֵנִים, לֹא יֹאכַל** הַלּוֹקֵחַ מֵהַתְּאֵנִים **עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר,** שֶׁכֵּן מִקַּח קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֶלָּא** אִם כֵּן הַלּוֹקֵחַ לִקֵּט בְּעַצְמוֹ וַאֲכָלָן אַחַת אַחַת, שֶׁמִּקַּח קוֹבֵעַ רַק בְּצֵרוּף שְׁנַיִם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם **אוֹכֵל אַחַת אַחַת,** יָכוֹל הַמּוֹכֵר לִלְקֹט עֲבוּרוֹ וַעֲדַיִן יִהְיֶה **פָּטוּר** מִלְּעַשְּׂרָן. וְרַק **אִם צֵרַף** הַמּוֹכֵר שְׁתֵּי תְּאֵנִים יַחַד וּנְתָנָן לַלּוֹקֵחַ, **חַיָּב** הַלּוֹקֵחַ לְעַשְּׂרָן. שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אֵין הַמִּקָּח קוֹבֵעַ אֶלָּא אַחַר גְּמַר מְלַאכָה (להלן מ״ח), וְקִבּוּץ זֶה מַחְשִׁיבוֹ כְּגָרָן וְכִגְמַר מְלַאכָה. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,** רְאָיָה לְדַעְתִּי **מִמַּעֲשֶׂה בְּגִנַּת וְרָדִים שֶׁהָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם,** שֶׁמִּשּׁוּם חֲשִׁיבוּת הַוָּרְדִים לֹא הָיָה מַנִּיחַ בְּעָלֶיהָ לְשׁוּם אָדָם לְהַכְנֵס כְּדֵי לְלַקֵּט אֶת הַתְּאֵנִים הַגְּדֵלוֹת בָּהּ, **וְהָיוּ תְּאֵנֶיהָ נִמְכָּרוֹת מִשָּׁלֹשׁ וּמֵאַרְבַּע בְּאִסָּר** - בְּמִחְיר שֶׁל שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע תְּאֵנִים בְּאִסָּר, **וְלֹא הָפְרַשׁ מִמֶּנָּה** - מִתְּאֵנִים אֵלּוּ **תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר מֵעוֹלָם,** לְפִי שֶׁהָיָה הַמּוֹכֵר מְלַקֵּט אַחַת אַחַת וְנוֹתְנָן לַלּוֹקֵחַ. הֲרֵי שֶׁאַף כְּשֶׁהַמּוֹכֵר מְלַקֵּט, אוֹכֵל מֵהֶם עֲרַאי אִם אוֹכֵל אַחַת אַחַת: **מִשְׁנָה ו הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הַיְלָךְ אִסָּר זֶה בְּעֶשֶׂר תְּאֵנִים** - תְּמוּרַת עֶשֶׂר תְּאֵנִים, **שָׁאַבְר** - אֶבְרֹר וְאֶבְחַר **לִי** מֵאִילָנְךָ. **בּוֹרֵר** הַלּוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ אַחַת אַחַת, **וְאוֹכֵל** בְּלֹא לְעַשֵּׂר [שֶׁכְּשֶׁהַלּוֹקֵחַ מְלַקֵּט בְּעַצְמוֹ אַף לְרַבִּי מֵאִיר מֻתָּר בַּאֲכִילַת עֲרַאי]. וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בְּאֶשְׁכּוֹל** עֲנָבִים **שָׁאַבְר לִי, מְגַרְגֵּר** - מְלַקֵּט בְּעַצְמוֹ גַּרְגִּיר גַּרְגִּיר מֵהַמְחֻבָּר לָאִילָן, **וְאוֹכֵל** עֲרַאי בְּלִי מַעֲשֵׂר. וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בִּרְמּוֹן שָׁאַבְר לִי, פּוֹרֵט** - מַפְרִיד גַּרְגִּיר גַּרְגִּיר מֵהָרִמּוֹן הַמְחֻבָּר לָאִילָן, **וְאוֹכֵל.** וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בַּאֲבַטִּיחַ שָׁאַבְר לִי, סוֹפֶת** - חוֹתֵךְ חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת מֵהָאֲבַטִּיחַ בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר, **וְאוֹכֵל,** שֶׁבִּפְרִי אֶחָד אֵינוֹ נִקְבָּע לְמַעֲשֵׂר. אֲבָל אִם לִקֵּט כַּמָּה תְּאֵנִים אוֹ גַּרְגְּרֵי עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים, הַמִּקָּח קוֹבֵעַ אוֹתָם לְמַעֲשֵׂר. וְכֵן בַּאֲבַטִּיחַ אִם תָּלְשׁוֹ כֻּלּוֹ בְּפַעַם אַחַת, הַמִּקָּח קוֹבְעוֹ, שֶׁפְּרִי גָּדוֹל נֶחְשָׁב כְּמוֹ כַּמָּה פֵּרוֹת. וְדִין זֶה הוּא רַק כְּשֶׁחָל הַקְּנִיָּן בִּשְׁעַת הַתְּלִישָׁה, **אֲבָל אִם אָמַר לוֹ,** טֹל אִסָּר זֶה **בָּעֶשְׂרִים תְּאֵנִים אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי אֶשְׁכּוֹלוֹת אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי רִמּוֹנִים אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי אֲבַטִּיחִים אֵלּוּ,** הֲרֵי הוּא **אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ** - וְיָכוֹל לִתְלֹשׁ אֶת כָּל הַפֵּרוֹת יַחַד, **וּפָטוּר** מִלְּעַשְּׂרָם, **בִּשְׁנֵי אֲבַטִּיחִים אֵלּוּ, אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר,** אֲרַבַּע תְּאֵנִים בְּאִסָּר, **וְלֹא הָפְרַשׁ מִמֶּנָּה** - הַמּוֹכֵר מְלַקֵּט אַחַת אַחַת וְנוֹתְנָן לַלּוֹקֵחַ. הֲרֵי שֶׁאַף כְּשֶׁהַמּוֹכֵר מְלַקֵּט, אוֹכֵל מֵהֶם עֲרַאי אִם אוֹכֵל אַחַת אַחַת: **מִשְׁנָה ו הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הַיְלָךְ אִסָּר זֶה בְּעֶשֶׂר תְּאֵנִים** - תְּמוּרַת עֶשֶׂר תְּאֵנִים, **שָׁאַבְר** - אֶבְרֹר וְאֶבְחַר **לִי** מֵאִילָנְךָ. **בּוֹרֵר** הַלּוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ אַחַת אַחַת, **וְאוֹכֵל** בְּלֹא לְעַשֵּׂר [שֶׁכְּשֶׁהַלּוֹקֵחַ מְלַקֵּט בְּעַצְמוֹ אַף לְרַבִּי מֵאִיר מֻתָּר בַּאֲכִילַת עֲרַאי]. וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בְּאֶשְׁכּוֹל** עֲנָבִים **שָׁאַבְר לִי, מְגַרְגֵּר** - מְלַקֵּט בְּעַצְמוֹ גַּרְגִּיר גַּרְגִּיר מֵהַמְחֻבָּר לָאִילָן, **וְאוֹכֵל** עֲרַאי בְּלִי מַעֲשֵׂר. וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בְּרִמּוֹן שָׁאַבְר לִי, פּוֹרֵט** - מַפְרִיד גַּרְגִּיר גַּרְגִּיר מֵהָרִמּוֹן הַמְחֻבָּר לָאִילָן, **וְאוֹכֵל.** וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בַּאֲבַטִּיחַ שָׁאַבְר לִי, סוֹפֶת** - חוֹתֵךְ חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת מֵהָאֲבַטִּיחַ בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר, **וְאוֹכֵל,** שֶׁבִּפְרִי אֶחָד אֵינוֹ נִקְבָּע לְמַעֲשֵׂר. אֲבָל אִם לִקֵּט כַּמָּה תְּאֵנִים אוֹ גַּרְגְּרֵי עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים, הַמִּקָּח קוֹבֵעַ אוֹתָם לְמַעֲשֵׂר. וְכֵן בַּאֲבַטִּיחַ אִם תָּלְשׁוֹ כֻּלּוֹ בְּפַעַם אַחַת, הַמִּקָּח קוֹבְעוֹ, שֶׁפְּרִי גָּדוֹל נֶחְשָׁב כְּמוֹ כַּמָּה פֵּרוֹת. וְדִין זֶה הוּא רַק כְּשֶׁחָל הַקְּנִיָּן בִּשְׁעַת הַתְּלִישָׁה, **אֲבָל אִם אָמַר לוֹ,** טֹל אִסָּר זֶה **בָּעֶשְׂרִים תְּאֵנִים אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי אֶשְׁכּוֹלוֹת אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי רִמּוֹנִים אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי אֲבַטִּיחִים אֵלּוּ,** הֲרֵי הוּא **אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ** - וְיָכוֹל לִתְלֹשׁ אֶת כָּל הַפֵּרוֹת יַחַד, **וּפָטוּר** מִלְּעַשְּׂרָם, **בִּשְׁנֵי אֲבַטִּיחִים אֵלּוּ, אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר,** אֲרַבַּע תְּאֵנִים בְּאִסָּר, **וְלֹא הָפְרַשׁ מִמֶּנָּה** - מִתְּאֵנִים אֵלּוּ **תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר מֵעוֹלָם,** לְפִי שֶׁהָיָה הַמּוֹכֵר מְלַקֵּט אַחַת אַחַת וְנוֹתְנָן לַלּוֹקֵחַ. הֲרֵי שֶׁאַף כְּשֶׁהַמּוֹכֵר מְלַקֵּט, אוֹכֵל מֵהֶם עֲרַאי אִם אוֹכֵל אַחַת אַחַת: **מִשְׁנָה ו הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הַיְלָךְ אִסָּר זֶה בְּעֶשֶׂר תְּאֵנִים** - תְּמוּרַת עֶשֶׂר תְּאֵנִים, **שָׁאַבְר** - אֶבְרֹר וְאֶבְחַר **לִי** מֵאִילָנְךָ. **בּוֹרֵר** הַלּוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ אַחַת אַחַת, **וְאוֹכֵל** בְּלֹא לְעַשֵּׂר [שֶׁכְּשֶׁהַלּוֹקֵחַ מְלַקֵּט בְּעַצְמוֹ אַף לְרַבִּי מֵאִיר מֻתָּר בַּאֲכִילַת עֲרַאי]. וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בְּאֶשְׁכּוֹל** עֲנָבִים **שָׁאַבְר לִי, מְגַרְגֵּר** - מְלַקֵּט בְּעַצְמוֹ גַּרְגִּיר גַּרְגִּיר מֵהַמְחֻבָּר לָאִילָן, **וְאוֹכֵל** עֲרַאי בְּלִי מַעֲשֵׂר. וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בְּרִמּוֹן שָׁאַבְר לִי, פּוֹרֵט** - מַפְרִיד גַּרְגִּיר גַּרְגִּיר מֵהָרִמּוֹן הַמְחֻבָּר לָאִילָן, **וְאוֹכֵל.** וְכֵן אִם אָמַר טֹל אִסָּר **בַּאֲבַטִּיחַ שָׁאַבְר לִי, סוֹפֶת** - חוֹתֵךְ חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת מֵהָאֲבַטִּיחַ בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר, **וְאוֹכֵל,** שֶׁבִּפְרִי אֶחָד אֵינוֹ נִקְבָּע לְמַעֲשֵׂר. אֲבָל אִם לִקֵּט כַּמָּה תְּאֵנִים אוֹ גַּרְגְּרֵי עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים, הַמִּקָּח קוֹבֵעַ אוֹתָם לְמַעֲשֵׂר. וְכֵן בַּאֲבַטִּיחַ אִם תָּלְשׁוֹ כֻּלּוֹ בְּפַעַם אַחַת, הַמִּקָּח קוֹבְעוֹ, שֶׁפְּרִי גָּדוֹל נֶחְשָׁב כְּמוֹ כַּמָּה פֵּרוֹת. וְדִין זֶה הוּא רַק כְּשֶׁחָל הַקְּנִיָּן בִּשְׁעַת הַתְּלִישָׁה, **אֲבָל אִם אָמַר לוֹ,** טֹל אִסָּר זֶה **בָּעֶשְׂרִים תְּאֵנִים אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי אֶשְׁכּוֹלוֹת אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי רִמּוֹנִים אֵלּוּ, אוֹ בִּשְׁנֵי אֲבַטִּיחִים אֵלּוּ,** הֲרֵי הוּא **אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ** - וְיָכוֹל לִתְלֹשׁ אֶת כָּל הַפֵּרוֹת יַחַד, **וּפָטוּר** מִלְּעַשְּׂרָם,

משניות

מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת פֶּרֶק ג

מִפְּנֵי שֶׁקָּנָה אוֹתָם בִּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע קֹדֶם שֶׁהִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשֵׂר, וּמֵאַחַר שֶׁחָל הַחִיּוּב לְאַחַר שֶׁבָּאוּ הַפֵּרוֹת לִרְשׁוּתוֹ, אֵין כָּאן מָקוֹם הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר, וַהֲרֵי הוּא כְּבַעַל הַבַּיִת הַתּוֹלֵשׁ מִשֶּׁלּוֹ שֶׁחַיָּב בְּמַעֲשֵׂר רַק בִּגְמַר מְלָאכָה וּרְאִיַּת פְּנֵי הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ז אֲכִילַת פּוֹעֵל מָתַי קוֹבַעַת בְּמִקָּח: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לִקְצוֹת עִמּוֹ בְּתְאֵנִים** - לְחָתְכָם [כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא לַחְלוּחִיּוּתָם], אוֹ לְשַׁטְּחָם לְיִבּוּשׁ, כְּדֵי לַעֲשׂוֹתָם קְצִיעוֹת. וְאָמַר **לוֹ** הַפּוֹעֵל, אֶשָּׂכֵר לִמְלָאכָה זוֹ **עַל מְנָת שֶׁאֹכַל** מִן **הַתְּאֵנִים, אוֹכֵל** מֵהֶן **וּפָטוּר** מִלַּעֲשְׂרָן, וְאֵין כָּאן מָקוֹם הַקּוֹבֵעַ, כֵּיוָן שֶׁזְּכוּת אֲכִילָתוֹ אֵינָהּ מִכֹּחַ הַסְּכָמַת הַבְּעָלִים אֶלָּא מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (דברים כג כה) 'כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשְׁךָ שָׂבְעֶךָ'. אֲבָל אִם אָמַר הַפּוֹעֵל הֲרֵינִי נִשְׂכָּר **עַל מְנָת שֶׁאֹכַל אֲנִי וּבְנִי** מֵהַתְּאֵנִים, **אוֹ** עַל מְנָת **שֶׁיֹּאכַל בְּנִי** מֵהַתְּאֵנִים **בִּשְׂכָרִי** - בְּמָקוֹם שֶׁכָּר שְׂפָסַקְתָּ עִמּוֹ, **הוּא** עַצְמוֹ **אוֹכֵל וּפָטוּר** מִמַּעֲשְׂרוֹת, כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר שֶׁזְּכוּת אֲכִילָתוֹ מִן הַתּוֹרָה, **וּבְנוֹ אוֹכֵל וְחַיָּב** בְּמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁזְּכוּת אֲכִילָתוֹ הִיא תְּמוּרַת הַמְּלָאכָה, וּמָקוֹם קוֹבֵעַ. וְאִם אָמַר הַפּוֹעֵל, הֲרֵינִי נִשְׂכָּר **עַל מְנָת שֶׁאֹכַל בִּשְׁעַת הַקְּצִיעָה** עַצְמָהּ וְגַם **לְאַחַר הַקְּצִיעָה, בִּשְׁעַת הַקְּצִיעָה אוֹכֵל וּפָטוּר** מִמַּעֲשְׂרוֹת, כִּי אוֹכֵל מִכֹּחַ דִּין הַתּוֹרָה כַּמְבאָר, **וּלְאַחַר הַקְּצִיעָה אוֹכֵל וְחַיָּב** בְּמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה **אֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה** אֶלָּא מֵחֻמַּת הַתְּנַאי, וְהוּא כְּמָקוֹם הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשְׂרוֹת. **זֶה הַכְּלָל, כָּל הָאוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה, פָּטוּר** מִלַּעֲשֵׂר, וְהוּא הָעוֹשֶׂה בְּמִחֻבָּר לַקַּרְקַע בְּמָלְאכָת גְּמַר מְלָאכָה [-תְּלִישַׁת הַפֵּרוֹת], אוֹ בְּתָלוּשׁ בְּדָבָר שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. וְכָל **שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה** אֶלָּא רַק מִתְּנַאי הַשְׁכִּירוּת, **חַיָּב** לְעַשֵּׂר כְּדִין מָקוֹם הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה ח עוֹד בְּדִין אֲכִילַת פּוֹעֵל: הָיָה עוֹשֶׂה** מְלָאכָה **בִּלְבָסִים** - מִין תְּאֵנִים גְּרוּעַ, **לֹא יֹאכַל בִּבְנוֹת שָׁבַע** - מִין תְּאֵנִים מְשֻׁבָּח. **בִּבְנוֹת שָׁבַע, לֹא יֹאכַל בִּלְבָסִים,** שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים לִשְׁנֵי מִינִים, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (דברים כג כה) 'כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים', דָּרְשׁוּ שֶׁבָּעֲבוֹדַת הַכֶּרֶם יֹאכַל רַק עֲנָבִים, שֶׁהֵם הַמִּין שֶׁבּוֹ עוֹבֵד, וְלֹא מִמִּין אַחֵר. **אֲבָל מוֹנֵעַ הוּא** [-הַפּוֹעֵל] **אֶת עַצְמוֹ** מִלֶּאֱכֹל **עַד שֶׁמַּגִּיעַ** בַּעֲבוֹדָתוֹ **לִמְקוֹם** הַפֵּרוֹת **הַיְּפוֹת, וְאוֹכֵל** מֵהֶם כְּשֶׁעוּר שֶׁהָיָה לוֹ לֶאֱכֹל גַּם מֵהָרָעוֹת. **דִּין קְבִיעַת מָקוֹם בְּמַחֲלִיף פֵּרוֹת עִם חֲבֵרוֹ: הַמַּחֲלִיף** תְּאֵנִים **עִם חֲבֵרוֹ,** וּפֵרוֹת שְׁנֵיהֶם **זֶה לֶאֱכֹל וְזֶה לֶאֱכֹל** - שְׁנֵיהֶם עוֹמְדִים לַאֲכִילָה וְנִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, אוֹ **זֶה לִקְצוֹת וְזֶה לִקְצוֹת** - עוֹמְדִים לְהֵעָשׂוֹת קְצִיעוֹת, וַעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, אוֹ שֶׁל **זֶה לֶאֱכֹל וְזֶה לִקְצוֹת. הַמַּחֲלִיף חַיָּב** לְעַשְּׂרָן, שֶׁהֲרֵי כְּמָקוֹם שֶׁכָּר וְקוֹבֵעַ לְמַעֲשְׂרוֹת אַף בְּפֵרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, כֵּן דַּעַת רַבִּי מֵאִיר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַמַּחֲלִיף** עִם חֲבֵרוֹ, וְלוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ פֵּרוֹת **לֶאֱכֹל** - הָעוֹמְדִים לַאֲכִילָה, **חַיָּב** לְעַשְּׂרָן, שֶׁמְּקוֹם קוֹבֵעַ בְּפֵרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם, וְאִם לָקַח פֵּרוֹת **לִקְצוֹת** - הָעוֹמְדִים לְקְצִיעוֹת שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, הֲרֵי הוּא **פָּטוּר** מִמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין מְקוֹם קוֹבֵעַ בְּפֵרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם:

פֶּרֶק ג א הַמַּעֲבִיר תְּאֵנִים בַּחֲצֵרוֹ לִקְצוֹת, בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ אוֹכְלִין וּפְטוּרִין. הַפּוֹעֲלִים שֶׁעִמּוֹ, בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, אוֹכְלִין וּפְטוּרִין. אֲבָל אִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ: **ב** הַמּוֹצִיא פּוֹעֲלָיו לַשָּׂדֶה לִמְלָאכָה שֶׁאֵינָם אוֹכְלִים בָּהּ מִן הַתּוֹרָה, כְּגוֹן מְלָאכָת קַרְקַע, **בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עָלָיו** חִיּוּב **מְזוֹנוֹת, אוֹכְלִין וּפְטוּרִין,** שֶׁמַּתָּנָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר. **וְאִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ מִן הַקֶּפָּה שֶׁיֵּשׁ** בְּתוֹכָם כַּמָּה פֵּרוֹת הַמִּצְטָרְפִים יַחַד וְנִקְבָּעִים מִשּׁוּם מָקוֹם, **וְלֹא מִן הַמָּקָצָה** - מֵהַכְּרִי, וְאַף שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, כֵּיוָן שֶׁקָּצַץ עִמָּהֶם שֶׁיֹּאכְלוּ מִתְּאֵנִים אֵלּוּ, הֶחְשִׁיבוּ חֲכָמִים אֶת הַתְּאֵנִים שֶׁבַּמַּקָּצָה כִּמְצֻרָפוֹת יַחַד וּמָקוֹם קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה ג הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּזֵיתִים,** כְּגוֹן לַעֲדֹר תַּחְתָּם, שֶׁהִיא מְלָאכָה שֶׁאֵין הַפּוֹעֵל אוֹכֵל בָּהּ מִן הַתּוֹרָה [שֶׁכְּפֵרוֹת מְחֻבָּרִים אוֹכֵל רַק בִּמְלָאכָת גְּמַר מְלָאכָה שֶׁהִיא הַתְּלִישָׁה], וְאָמַר **לוֹ** שֶׁשּׁוֹכְרוֹ **עַל מְנָת לֶאֱכֹל** מִן הַזֵּיתִים כִּתְנַאי שְׂכִירוּת, הֲרֵי הוּא כְּמָקוֹם הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר, וְלָכֵן **אוֹכֵל אֶחָד אֶחָד וּפָטוּר,** שֶׁאֵין מְקוֹם קוֹבֵעַ בְּפֵרִי אֶחָד. **וְאִם צָרַף** שְׁנֵי זֵיתִים **חַיָּב** בְּמַעֲשֵׂר, מִשּׁוּם מָקוֹם. וְכֵן אִם שָׂכָרוֹ **לִנַּפֵּשׁ בִּבְצָלִים** - לִתְלֹשׁ עֲשָׂבִים רָעִים שֶׁסְּבִיב הַבְּצָלִים, אִם אָמַר **לוֹ** שֶׁשּׁוֹכְרוֹ **עַל מְנָת לֶאֱכֹל יָרָק,** הֲרֵי הוּא מְקֻרְסָם - חוֹתֵךְ **עָלֶה עָלֶה** מֵהַבְּצָלִים **וְאוֹכֵל, וְאִם צָרַף** שְׁנֵי עָלִים **חַיָּב** בְּמַעֲשֵׂר, מִשּׁוּם מָקוֹם: **מִשְׁנָה ד דִּין פֵּרוֹת הַנִּמְצָאִים בְּדֶרֶךְ, לְעִנְיַן אִסּוּר גֶּזֶל וְחִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת: מָצָא קְצִיעוֹת** - תְּאֵנִים הָעוֹמְדוֹת לְיִבּוּשׁ, **בַּדֶּרֶךְ,** וַאֲפִלּוּ אִם מְצָאָן **בְּצַד שׂוֹדֶה קְצִיעוֹת,** וּמוּכָח שֶׁבָּאוּ מִשָּׂדֶה זוֹ, **וְכֵן** עֵץ **תְּאֵנָה שֶׁהִיא נוֹטָה עַל הַדֶּרֶךְ, וּמָצָא תַּחְתֶּיהָ תְּאֵנִים,** קְצִיעוֹת וּתְאֵנִים אֵלּוּ **מֻתָּרוֹת** לַמּוֹצְאָם **מִשּׁוּם** אִסּוּר **גֶּזֶל,** לְפִי שֶׁוַּדַּאי הִתְיָאֲשׁוּ מֵהֶם הַבְּעָלִים, שֶׁאֵין בָּהֶם סִימָן, שֶׁהַתְּאֵנָה נִמְאֶסֶת בִּנְפִילָתָהּ וְאֵין מַרְאֶה מוֹכִיחַ שֶׁבָּאָה מֵאִילָן זֶה [וְהַבְּעָלִים סְבוּרִים שֶׁיִּתְלֶה הַמּוֹצֵא שֶׁנָּפְלָה מֵעוֹבְרֵי דְּרָכִים]. **וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת,** שֶׁיֵּאוּשׁ הֲרֵי הוּא כְּהֶפְקֵר הַפָּטוּר מִמַּעֲשְׂרוֹת (לעיל פ"א מ"א). **וּבְזֵיתִים וּבְחָרוּבִים** שֶׁנִּמְצְאוּ תַּחַת הָאִילָן, אָסוּר לְקַחְתָּם, שֶׁאֵינָם נִמְאָסִים בִּנְפִילָתָם, וְאֵין הַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁים מֵהֶם, כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן. וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם הֶפְקֵר אַף **חַיָּבִים** בְּמַעֲשֵׂר. **מָצָא גְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת] וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם כְּבָר נִדְרְסוּ לְעִגּוּל דְּבֵלָה, וְנִגְמְרָה מְלַאכְתָּם וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, אוֹ לֹא. **אִם כְּבָר דָּרְסוּ רֹב בְּנֵי אָדָם** שֶׁבָּעִיר, **חַיָּב** לְעַשֵּׂר. **וְאִם לָאו,** הֲרֵי הוּא **פָּטוּר** מִלַּעֲשְׂרָם, שֶׁאָנוּ תּוֹלִים שֶׁנִּנְפְּלוּ קֹדֶם גְּמַר מְלָאכָה, וְהִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, וַהֲרֵי הֵם הֶפְקֵר שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר. אֲבָל אִם **מָצָא פְּלָחֵי** עִגּוּל **דְּבֵלָה, חַיָּב** לְעַשְּׂרָם, **שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהֵן** - הַפְּלָחִים, בָּאִים **מִדָּבָר גָּמוּר** - מִתְּאֵנִים שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם בְּדָרִיסָתָם בְּעִגּוּל, וְהֶפְקֵר אַחַר גְּמַר מְלָאכָה אֵינוֹ פּוֹטֵר מִמַּעֲשֵׂר. **וְהֶחָרוּבִין** שֶׁהִתְבָּאֲרוּ לְעֵיל (פ"א מ"ו) שֶׁגְּמַר מְלַאכְתָּם מִשֶּׁיַּעֲמִיד מֵהֶם עֶרְמָה, **עַד שֶׁלֹּא כָּנָסָן לִרְאשׁ הַגָּג** - כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם עֶרְמָה וּלְיַבְּשָׁם בַּחַמָּה, **מוֹרִיד מֵהֶם** לְהַאֲכִילָם **לִבְהֵמָה, וּפָטוּר** מִלַּעֲשֵׂר, שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. וְאַף שֶׁהֶחָרוּבִים שֶׁלָּקַח בְּיָדוֹ אֵינָם חֲסֵרִים גְּמַר מְלָאכָה, מִכָּל מָקוֹם פָּטוּר מִלַּעֲשְׂרָם, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר** לִרְאשׁ הַגָּג **אֶת הַמּוֹתָר** - אֶת מַה שֶּׁתִּשַּׁיֵּר הַבְּהֵמָה. [אֲבָל הוּא עַצְמוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל מֵהֶעֱרֵמָה רַק בְּמִקּוֹמָהּ, שֶׁאִם לֹא כֵּן נִרְאֶה הַדָּבָר כְּנִמְלָךְ לְאָכְלָם כְּמוֹת שֶׁהֵם וּכְמִי שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם]:

המבוארות

לְמַעֲשֵׂר בַּאֲכִילַת פּוֹעֲלִים שֶׁעִמּוֹ: הַפּוֹעֲלִים שֶׁעִמּוֹ - שֶׁעוֹסְקִים בְּהַעֲבָרַת הַקְּצִיעוֹת, וְאֵינָם רַשָּׁאִים לֶאֱכֹל מֵהֶם מֵהַתּוֹרָה כֵּיוָן שֶׁאֵין זוֹ מְלַאכְתָּ גְּמַר מְלָאכָה, **בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת** - שֶׁלֹּא הִתְחַיֵּב לְזוּנָם, **אוֹכְלִין וּפְטוּרִין** אִם נוֹתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה, שֶׁמַּתָּנָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר. **אֲבָל אִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת,** שֶׁהִתְחַיֵּב בְּמְזוֹנוֹתֵיהֶם, **הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ** מֵהַפֵּרוֹת בְּלֹא לְעַשְּׂרָן, שֶׁתַּשְׁלוּם הַחוֹב הֲרֵי הוּא כְּמָקוֹם הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה ב קְבִיעַת מָקוֹם רַק בְּצֵרוּף: הַמּוֹצִיא פּוֹעֲלָיו לַשָּׂדֶה** לִמְלָאכָה שֶׁאֵינָם אוֹכְלִים בָּהּ מִן הַתּוֹרָה, כְּגוֹן מְלָאכָת קַרְקַע, **בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם עָלָיו** חִיּוּב **מְזוֹנוֹת, אוֹכְלִין וּפְטוּרִין,** שֶׁמַּתָּנָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר. **וְאִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ מִן הַקֶּפָּה שֶׁיֵּשׁ** בְּתוֹכָם פֵּרוֹת הַמִּצְטָרְפִים יַחַד וְנִקְבָּעִים מִשּׁוּם מָקוֹם, **וְלֹא מִן הַמָּקָצָה** - מֵהַכְּרִי, וְאַף שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, כֵּיוָן שֶׁקָּצַץ עִמָּהֶם שֶׁיֹּאכְלוּ מִתְּאֵנִים אֵלּוּ, הֶחְשִׁיבוּ חֲכָמִים אֶת הַתְּאֵנִים שֶׁבַּמַּקָּצָה כִּמְצֻרָפוֹת יַחַד וּמָקוֹם קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה ג הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּזֵיתִים,** כְּגוֹן לַעֲדֹר תַּחְתָּם, שֶׁהִיא מְלָאכָה שֶׁאֵין הַפּוֹעֵל אוֹכֵל בָּהּ מִן הַתּוֹרָה [שֶׁכְּפֵרוֹת מְחֻבָּרִים אוֹכֵל רַק בִּמְלָאכָת גְּמַר מְלָאכָה שֶׁהִיא הַתְּלִישָׁה], וְאָמַר **לוֹ** שֶׁשּׁוֹכְרוֹ **עַל מְנָת לֶאֱכֹל** מִן הַזֵּיתִים כִּתְנַאי שְׂכִירוּת, הֲרֵי הוּא כְּמָקוֹם הַקּוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר, וְלָכֵן **אוֹכֵל אֶחָד אֶחָד וּפָטוּר,** שֶׁאֵין מְקוֹם קוֹבֵעַ בְּפֵרִי אֶחָד. **וְאִם צָרַף** שְׁנֵי זֵיתִים **חַיָּב** בְּמַעֲשֵׂר, מִשּׁוּם מָקוֹם. וְכֵן אִם שָׂכָרוֹ **לִנַּפֵּשׁ בִּבְצָלִים** - לִתְלֹשׁ עֲשָׂבִים רָעִים שֶׁסְּבִיב הַבְּצָלִים, אִם אָמַר **לוֹ** שֶׁשּׁוֹכְרוֹ **עַל מְנָת לֶאֱכֹל יָרָק,** הֲרֵי הוּא מְקֻרְסָם - חוֹתֵךְ **עָלֶה עָלֶה** מֵהַבְּצָלִים **וְאוֹכֵל, וְאִם צָרַף** שְׁנֵי עָלִים **חַיָּב** בְּמַעֲשֵׂר, מִשּׁוּם מָקוֹם: **מִשְׁנָה ד דִּין פֵּרוֹת הַנִּמְצָאִים בְּדֶרֶךְ, לְעִנְיַן אִסּוּר גֶּזֶל וְחִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת: מָצָא קְצִיעוֹת** - תְּאֵנִים הָעוֹמְדוֹת לְיִבּוּשׁ, **בַּדֶּרֶךְ,** וַאֲפִלּוּ אִם מְצָאָן **בְּצַד שׂוֹדֶה קְצִיעוֹת,** וּמוּכָח שֶׁבָּאוּ מִשָּׂדֶה זוֹ, **וְכֵן** עֵץ **תְּאֵנָה שֶׁהִיא נוֹטָה עַל הַדֶּרֶךְ, וּמָצָא תַּחְתֶּיהָ תְּאֵנִים,** קְצִיעוֹת וּתְאֵנִים אֵלּוּ **מֻתָּרוֹת** לַמּוֹצְאָם **מִשּׁוּם** אִסּוּר **גֶּזֶל,** לְפִי שֶׁוַּדַּאי הִתְיָאֲשׁוּ מֵהֶם הַבְּעָלִים, שֶׁאֵין בָּהֶם סִימָן, שֶׁהַתְּאֵנָה נִמְאֶסֶת בִּנְפִילָתָהּ וְאֵין מַרְאֶה מוֹכִיחַ שֶׁבָּאָה מֵאִילָן זֶה [וְהַבְּעָלִים סְבוּרִים שֶׁיִּתְלֶה הַמּוֹצֵא שֶׁנָּפְלָה מֵעוֹבְרֵי דְּרָכִים]. **וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת,** שֶׁיֵּאוּשׁ הֲרֵי הוּא כְּהֶפְקֵר הַפָּטוּר מִמַּעֲשְׂרוֹת (לעיל פ"א מ"א). **וּבְזֵיתִים וּבְחָרוּבִים** שֶׁנִּמְצְאוּ תַּחַת הָאִילָן, אָסוּר לְקַחְתָּם, שֶׁאֵינָם נִמְאָסִים בִּנְפִילָתָם, וְאֵין הַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁים מֵהֶם, כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן. וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם הֶפְקֵר אַף **חַיָּבִים** בְּמַעֲשֵׂר. **מָצָא גְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת] וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם כְּבָר נִדְרְסוּ לְעִגּוּל דְּבֵלָה, וְנִגְמְרָה מְלַאכְתָּם וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, אוֹ לֹא. **אִם כְּבָר דָּרְסוּ רֹב בְּנֵי אָדָם** שֶׁבָּעִיר, **חַיָּב** לְעַשֵּׂר. **וְאִם לָאו,** הֲרֵי הוּא **פָּטוּר** מִלַּעֲשְׂרָם, שֶׁאָנוּ תּוֹלִים שֶׁנִּנְפְּלוּ קֹדֶם גְּמַר מְלָאכָה, וְהִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, וַהֲרֵי הֵם הֶפְקֵר שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר. אֲבָל אִם **מָצָא פְּלָחֵי** עִגּוּל **דְּבֵלָה, חַיָּב** לְעַשְּׂרָם, **שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהֵן** - הַפְּלָחִים, בָּאִים **מִדָּבָר גָּמוּר** - מִתְּאֵנִים שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם בְּדָרִיסָתָם בְּעִגּוּל, וְהֶפְקֵר אַחַר גְּמַר מְלָאכָה אֵינוֹ פּוֹטֵר מִמַּעֲשֵׂר. **וְהֶחָרוּבִין** שֶׁהִתְבָּאֲרוּ לְעֵיל (פ"א מ"ו) שֶׁגְּמַר מְלַאכְתָּם מִשֶּׁיַּעֲמִיד מֵהֶם עֶרְמָה, **עַד שֶׁלֹּא כָּנָסָן לִרְאשׁ הַגָּג** - כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם עֶרְמָה וּלְיַבְּשָׁם בַּחַמָּה, **מוֹרִיד מֵהֶם** לְהַאֲכִילָם **לִבְהֵמָה, וּפָטוּר** מִלַּעֲשֵׂר, שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. וְאַף שֶׁהֶחָרוּבִים שֶׁלָּקַח בְּיָדוֹ אֵינָם חֲסֵרִים גְּמַר מְלָאכָה, מִכָּל מָקוֹם פָּטוּר מִלַּעֲשְׂרָם, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר** לִרְאשׁ הַגָּג **אֶת הַמּוֹתָר** - אֶת מַה שֶּׁתִּשַּׁיֵּר הַבְּהֵמָה. [אֲבָל הוּא עַצְמוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל מֵהֶעֱרֵמָה רַק בְּמִקּוֹמָהּ, שֶׁאִם לֹא כֵּן נִרְאֶה הַדָּבָר כְּנִמְלָךְ לְאָכְלָם כְּמוֹת שֶׁהֵם וּכְמִי שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם]:

פָּטוּר מִמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין מְקוֹם קוֹבֵעַ בְּפֵרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם:

פֶּרֶק ג דִּין קְבִיעַת בַּיִת, חָצֵר וּמְקוֹם לְמַעֲשֵׂר. וְאַגַּב זֶה דִּין פֵּרוֹת הַנִּמְצָאִים בַּדֶּרֶךְ, וְדִין אִילָן שֶׁגִּזְעוֹ וַעֲנָפָיו בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת: **מִשְׁנָה א קְבִיעָה לְמַעֲשֵׂר בְּמַעֲבִיר פֵּרוֹת בְּחָצֵר: הַמַּעֲבִיר תְּאֵנִים בַּחֲצֵרוֹ** - דֶּרֶךְ חֲצֵרוֹ לִמְקוֹם עֲשִׂיַּת הַקְּצִיעוֹת, בִּכְדֵי **לִקְצוֹת** - לַעֲשׂוֹתָם קְצִיעוֹת בְּמָקוֹם אַחֵר, מֻתָּר בַּאֲכִילַת עֲרַאי רַק בְּמָקוֹם עֲשִׂיַּת הַקְּצִיעוֹת, שֶׁשָּׁם נִכָּר שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, וְאֵין רְאִיַּת הֶחָצֵר קוֹבַעַת אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. אֲבָל בָּחָצֵר, כֵּיוָן שֶׁהוּא יוֹכֵל לְהַמְתִּיק מְלַאכְתָּן קְצִיעוֹת, אֵין נִכָּר שֶׁכְּוָנָתוֹ לַעֲשׂוֹתָם קְצִיעוֹת, וְאָסוּר. **וּבָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ** [-אִשְׁתּוֹ] **אוֹכְלִין וּפְטוּרִין** מִלַּעֲשֵׂר אֲפִלּוּ בְּהִיוֹתָם בָּחָצֵר, שֶׁאֵין הַדָּבָר תָּלוּי בָּהֶם, וְכֵיוָן שֶׁרְצוֹנוֹ לִקְצוֹתָם, אֵין כָּאן גְּמַר מְלָאכָה וְאֵין הֶחָצֵר קוֹבַעַת. **דִּין מָקוֹם קוֹבֵעַ**

מִשְׁנָה ה אֵיזוֹ חָצֵר קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר: אֵיזוֹ הִיא חָצֵר שֶׁהִיא חַיֶּבֶת - מְחַיֶּבֶת אֶת הַפֵּרוֹת הַנִּכְנָסִים אֵלֶיהָ **בְּמַעֲשְׂרוֹת** כְּאִלּוּ רָאוּ פְּנֵי הַבַּיִת. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר,** כְּגוֹן **חָצֵר הַצוֹרִית** - שֶׁבָּעִיר צוֹר, **שֶׁהַכֵּלִים נִשְׁמָרִים בְּתוֹכָהּ,** לְפִי שֶׁהָיוּ מַעֲמִידִים בְּפִתְחָהּ שׁוֹמֵר. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל** חָצֵר שֶׁאָחַד מִדַּיָּרֶיהָ **פּוֹתֵחַ** אֶת הַשַּׁעַר וְאַחַר כָּךְ **אֶחָד** מִדַּיָּרֶיהָ **נוֹעֵל** וּמוֹחָה בְּמִי שֶׁפִּתָּחוֹ, וְכֵן כְּשֶׁאֶחָד נוֹעֵל הַשֵּׁנִי מוֹחָה בְּיָדוֹ וּפוֹתְחוֹ, הֲרֵי הִיא **פְּטוּרָה,** לְפִי שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כָּל** חָצֵר שֶׁאֵין אָדָם **בּוֹשׁ מִלֶּאֱכֹל בְּתוֹכָהּ, חַיֶּבֶת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל** חָצֵר **שֶׁנִּכְנָס לָהּ אָדָם** זָר, **וְאֵין אוֹמְרִין לוֹ 'מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ** בֶּחָצֵר', **פְּטוּרָה,** וְאֲפִלּוּ אִם אֵין הַבְּעָלִים בּוֹשׁ לֶאֱכֹל בָּהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ,** וְהַכְּנִיסָה לַפְּנִימִית הִיא דֶּרֶךְ הַחִיצוֹנָה, **הַפְּנִימִית חַיֶּבֶת** - קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר, לְפִי שֶׁהִיא מִשְׁתַּמֶּרֶת לִבְעָלֶיהָ, **וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה** - אֵינָהּ קוֹבַעַת, שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת לִבְעָלֶיהָ, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דִּירַיסַת רֶגֶל לַפְּנִימִית: **מִשְׁנָה ו דִּין גַּגּוֹת, בֵּית שַׁעַר, אַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת: הַגַּגּוֹת פְּטוּרִין** - אֵינָם קוֹבְעִים לְמַעֲשֵׂר, שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם בְּתַשְׁמִישֵׁי חָצֵר. **וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם שֶׁל חָצֵר הַחַיֶּבֶת** - שֶׁעוֹלִים אֲלֵיהֶם דֶּרֶךְ חָצֵר הַקּוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר, לֹא נִקְבְּעוּ הַפֵּרוֹת, כֵּיוָן שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיָה דַּעְתּוֹ לְהַעֲלוֹתָם לַגַּג וְהָיוּ בָּחָצֵר רַק דֶּרֶךְ הַעֲבָרָה. [וְדִין זֶה הוּא בְּגַג שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, אַךְ בִּפְחוֹת מִכָּךְ בָּטֵל הַגַּג לְחָצֵר וְנִקְבְּעוּ הַפֵּרוֹת לְמַעֲשֵׂר]. **בֵּית שַׁעַר** - בַּיִת קָטָן בְּפֶתַח הֶחָצֵר שֶׁבּוֹ יוֹשֵׁב הַשּׁוֹמֵר, **אַכְסַדְרָה** - רְחָבָה מְקֹרָה לִפְנֵי הַבַּיִת שֶׁיֵּשׁ לָהּ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת וְצַדֶּהָ הָרְבִיעִי פָּתוּחַ לֶחָצֵר, **וּמִרְפֶּסֶת** שֶׁלִּפְנֵי הַכְּנִיסָה לָעֲלִיָּה, וְעוֹלִים אֲלֵיהָ בְּסֻלָּם מֵהֶחָצֵר, **הֲרֵי א�לּוּ כֶּחָצֵר** - שֶׁהֵם טְפֵלִים לָהּ, **וְאִם חַיֶּבֶת** - אִם הֶחָצֵר קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר [בְּאֹפֶן הַמְבֹאָר בְּמִשְׁנָה ה'], אַף הֵם **חַיָּבִין, וְאִם פְּטוּרָה,** אַף הֵם **פְּטוּרִים: מִשְׁנָה ז דִּין כַּמָּה מִינֵי בָתִּים לְקִבִּיעָה לְמַעֲשֵׂר: הַצְּרִיפִין** - בָּתִּים לְלֹא גַּג, שֶׁקִּרְוֹתֵיהֶם מְשֻׁפָּעִים וְנוֹגְעִים זֶה בָּזֶה בְּרֹאשָׁם, **וְהַבַּרְגָּנִין** - כְּמִין שׁוֹבָךְ בַּשָּׂדֶה שֶׁאוֹצְרִים בּוֹ פֵּרוֹת, **וְהָאַלְקְטִיּוֹת** - סֻכּוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לְצֵל בֵּימוֹת הַחַמָּה, **פְּטוּרִין** - אֵינָם קוֹבְעִים לְמַעֲשֵׂר, שֶׁאֵינָם דּוֹמִים לְבַיִת, לְפִי שֶׁאֵינָם דִּירַת קֶבַע. **סֻכַּת גִּנּוֹסַר** - מָקוֹם לְיַד הַכְּפָרִים שֶׁגְּדֵלִים בּוֹ פֵּרוֹת טוֹבִים, וְעוֹשִׂים בּוֹ סֻכָּה כָּל יְמֵי הַקַּיִץ לִשְׁמֹר עֲלֵיהֶם, **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַחַיִם וְתַרְנְגוֹלִים** וַהֲרֵי הִיא כְּבֵית קָבוּעַ, מִכָּל מָקוֹם **פְּטוּרָה,** שֶׁהִיא דִּירַת עֲרָאי. **סֻכַּת הַיּוֹצְרִים** - יוֹצְרֵי כְּלֵי חֶרֶס, שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹת שָׁתֵּי סֻכּוֹת, זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, בַּחִיצוֹנָה עוֹשִׂים מְלַאכְתָּם וּמוֹכְרִים אֶת הַקְּדֵרוֹת, וּבַפְּנִימִית גָּרִים וּמַצְנִיעִים אֶת קְדֵרוֹתֵיהֶם, **הַפְּנִימִית** שֶׁהִיא דִּירָתָם **חַיֶּבֶת** - קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר, וְהַחִיצוֹנָה **פְּטוּרָה** - אֵינָהּ קוֹבַעַת, שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לִדְירָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵינָהּ** גַּם **דִּירַת** יְמוֹת **הַחַמָּה וְגַם דִּירַת** יְמוֹת **הַגְּשָׁמִים, פְּטוּרָה,** שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִדִירָה, וְלָכֵן אַף הַסֻּכָּה הַפְּנִימִית אֵינָהּ קוֹבַעַת, שֶׁאֵין גְּרִים בָּהּ בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים. **סֻכַּת חָגָ בְּחַג** הַסֻּכּוֹת, **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב** אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹכָהּ בְּמַעֲשֵׂר, שֶׁכֵּן לְשִׁיטָתוֹ סֻכָּה צְרִיכָה לִהְיוֹת דִּירַת קֶבַע, וַהֲרֵי הִיא כְּבֵית וְקוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר [וְאַף חַיֶּבֶת בִּמְזוּזָה]. **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין,** כִּי לְשִׁיטָתָם סֻכָּה הִיא דִּירַת עֲרָאי: **מִשְׁנָה ח דִּין צְרוּף בְּקִבִּיעַת חָצֵר לְמַעֲשֵׂר: תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחָצֵר, אוֹכֶל אַחַת אַחַת, וּפָטוּר** מִמַּעֲשֵׂר, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַפֵּרוֹת, וְחָצֵר קוֹבַעַת רַק בְּפֵרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם (לעיל מ"א). **וְאִם צָרַף** שְׁתֵּי תְּאֵנִים יַחַד, **חַיָּב** לְעַשְּׂרָן, שֶׁהֵן נֶחְשָׁבוֹת לְגָרָן וְהֶחָצֵר קוֹבַעַת אוֹתָן לְמַעֲשֵׂר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** יָכוֹל הוּא לְלַקֵּט **אַחַת בִּימִינוֹ וְאַחַת בִּשְׂמֹאלוֹ וְאַחַת בְּפִיו,** וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב כִּמְצָרֵף אֶלָּא אִם כֵּן לִקֵּט שְׁתַּיִם בְּיָד אַחַת. וְאִם **עָלָה לְרֹאשׁוֹ** שֶׁל הַתְּאֵנָה, **מִמַּלֵּא** אֶת חֵיקוֹ [-שׁוּלֵי בְּגָדָיו] בִּתְאֵנִים **וְאוֹכֵל** בְּרֹאשׁ הָאִילָן, וַאֲפִלּוּ צָרַף הַרְבֵּה מֵהֶן יַחַד, שֶׁרַק קַרְקַע הֶחָצֵר קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר וְלֹא אֲוִירָהּ: **מִשְׁנָה ט גֶּפֶן שֶׁהִיא נִטּוּעָה בְּחָצֵר, נוֹטֵל אֶת כָּל הָאֶשְׁכּוֹל** וְאוֹכְלוֹ לְלֹא מַעֲשֵׂר, שֶׁכָּל הָאֶשְׁכּוֹל חָשׁוּב פֵּרִי אֶחָד, וְאֵין כָּאן צָרוּף. **וְכֵן בְּרִמּוֹן** עַל כָּל גַּרְעִינָיו חָשׁוּב כִּפְרִי אֶחָד. **וְכֵן בַּאֲבַטִּיחַ** אַף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁעוּר כַּמָּה אֲכִילוֹת אֵין כָּאן צָרוּף, **דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אִינוֹ נִפְטָר מִמַּעֲשְׂרוֹת אֶלָּא אִם כֵּן מְגָרְגֵר בָּאֶשְׁכּוֹל - נוֹטֵל גַּרְגִּיר גַּרְגִּיר. **וּפוֹרֵט בָּרִמּוֹן** - מַפְרִיד אֶת גַּרְעִינָיו וְנוֹטֵל גַּרְגִּיר גַּרְגִּיר. **וְכֵן סוֹפֶת בָּאֲבַטִּיחַ** - חוֹתְכוֹ לַחֲתִיכוֹת וְאוֹכֵל כָּל פַּעַם חֲתִיכָה אַחַת. אֲבָל בְּנוֹטֵל אֶשְׁכּוֹל, רִמּוֹן אוֹ אֲבַטִּיחַ שָׁלֵם חָשׁוּב כִּמְצָרֵף וְהֶחָצֵר קוֹבַעְתּוֹ. **כֵּיצַד שֶׁהִיא זְרוּעָה בְּחָצֵר,** הֲרֵי הוּא **מְקֹרָסֶם** [-חוֹתֵךְ] **עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל** בְּלִי לְעַשְּׂרוֹ, **וְאִם צָרַף** שְׁנֵי עָלִים חַיָּב לְעַשֵּׂר. **דִּין נוֹסָף בְּמִינִים הַגְּדֵלִים בְּחָצֵר: הַסִּיאָה וְהָאָזוֹב וְהַקּוֹרְנִית** - מִינֵי עֲשָׂבִים **שֶׁבְּחָצֵר** הַגְּדֵלִים שָׁם מֵאֲלֵיהֶם, **אִם הָיוּ נִשְׁמָרִים** עַל יְדֵי הַבְּעָלִים הֲרֵי הֵם **חַיָּבִין** בְּמַעֲשֵׂר. אַךְ אִם אֵינָם נִשְׁמָרִים, שְׁנֵינוּ לְעֵיל (פ"א מ"א) שֶׁהֶפְקֵר פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה י דִּין אֵילָן שֶׁגִּזְעוֹ וַעֲנָפָיו בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת: תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחָצֵר וְנוֹטָה** - עֲנָפֶיהָ נוֹטִים **לְגִנָּה** הַנִּמְצֵאת לְיַד הֶחָצֵר וְאֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר, הֲרֵי הוּא **אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ** אֲכִילַת עֲרַאי מֵהַתְּאֵנִים וַאֲפִלּוּ תֵּלַשׁ כַּמָּה תְּאֵנִים יַחַד, **וּפָטוּר** מִלְּעַשְּׂרָן, שֶׁלֹּא רָאוּ פְּנֵי הֶחָצֵר. אֲבָל תְּאֵנָה שֶׁעוֹמֶדֶת **בְּגִנָּה וְנוֹטָה** [-וַעֲנָפֶיהָ יוֹצְאִים] **לְחָצֵר, אוֹכֵל אַחַת אַחַת, וּפָטוּר** מִלְּעַשְּׂרָן, שֶׁאֵין חָצֵר קוֹבַעַת קֹדֶם גְּמַר מְלַאכָה בְּלִי צָרוּף. **וְאִם צָרַף** שְׁנֵי תְּאֵנִים יַחַד חַיָּב לְעַשֵּׂר, לְפִי שֶׁנִּתְלַשּׁוּ מֵהֶעֲנָפִים הַנּוֹטִים לֶחָצֵר, וְהֶחָצֵר קוֹבַעְתָּם לְמַעֲשֵׂר. **דִּינִים נוֹסָפִים בְּאֵילָן שֶׁגִּזְעוֹ וַעֲנָפָיו בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת: תְּאֵנָה** הָעוֹמֶדֶת **בְּאָרָץ** - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְנוֹטָה לְחוּצָה לָאָרֶץ,** אוֹ שֶׁעוֹמֶדֶת **בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְנוֹטָה לָאָרֶץ, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִקָּר** - אַחֲרֵי גִּזְעָהּ הָאִילָן, שֶׁמִּמֶּנּוּ בָּאָה יְנִיקַת הָאִילָן, וְאִם יוֹנֵק מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר. **וּבְבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה** - אִילָן שֶׁעִקָּרוֹ וַעֲנָפָיו, אֶחָד בְּעִיר מֻקֶּפֶת חוֹמָה וְהַשֵּׁנִי מִחוּץ לַחוֹמָה, **הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִקָּר,** שֶׁאִם עִקָּרוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר, דִּין הָאִילָן כֻּלּוֹ שֶׁאָפְשָׁר לְגָאֳלוֹ בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לִמְכִירָתוֹ, וְאִינוֹ יוֹצֵא בַּיּוֹבֵל. וְאִם עִקָּרוֹ מִחוּץ לַחוֹמָה, הֲרֵי הוּא נִגְאָל מִמְּלֹאת שְׁתֵּי שָׁנִים לִמְכִירָתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל, וּבַיּוֹבֵל חוֹזֵר לִבְעָלָיו. **וּבְעֲרֵי מִקְלָט** - אִם עִקָּרוֹ בְּעִיר מִקְלָט וַעֲנָפָיו חוּצָה לָהּ, אוֹ לְהֶפֶךְ, **הַכֹּל הוֹלֵךְ** לְחֻמְרָא גַּם **אַחַר הַנּוֹף** [-הָעֲנָפִים] וְגַם אַחַר הָעִקָּר, וְכָל שֶׁאֶחָד מֵהֶם בְּתוֹךְ הָעִיר אֵין גּוֹאֲלִ הַדָּם רַשַּׁאי לַהֲרֹג אֶת הָרוֹצֵחַ הַנִּמְצָא בְּחֶלְקוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הָאִילָן. **וּבִירוּשָׁלַיִם** - אִם עִקָּרוֹ תּוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם וַעֲנָפָיו חוּצָה לָהּ, אוֹ לְהֶפֶךְ, **הַכֹּל הוֹלֵךְ** לְחֻמְרָא אַף **אַחַר הַנּוֹף,** לְעִנְיַן פְּדִיַּת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁאִם עִקָּרוֹ בַּחוּץ, אֵינוֹ יָכוֹל לִפְדּוֹת בּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כֵּיוָן שֶׁנּוֹפוֹ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, וְאֵין פּוֹדִים מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם. וְאִם עִקָּרוֹ בִּפְנִים, אֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל בּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כֵּיוָן שֶׁנּוֹפוֹ בַּחוּץ וְאֵין אוֹכְלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם:

פֶּרֶק ד דִּין קְבִיעַת בֵּשׁוּל, מְלִיחָה וְשַׁבָּת לְמַעֲשֵׂר, וְאֵסוּר אֲכִילַת קֶבַע מִפֵּרוֹת שֶׁטָּרַם הֻקְבְּעוּ

פֶּרֶק ד א הַכּוֹבֵשׁ, הַשּׁוֹלֵק, הַמּוֹלֵחַ בַּשָּׂדֶה, חַיָּב. הַמְכַמֵּן בָּאֲדָמָה, פָּטוּר. הַמְטַבֵּל בַּשָּׂדֶה, פָּטוּר. הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם הַשֶּׁרֶף, פָּטוּר. הַסּוֹחֵט זֵיתִים עַל בְּשָׂרוֹ, פָּטוּר. אִם סָחַט וְנָתַן אֶת הַשֶּׁמֶן

ה אֵיזוֹ הִיא חָצֵר שֶׁהִיא חַיֶּבֶת בְּמַעֲשְׂרוֹת, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, חָצֵר הַצּוֹרִית, שֶׁהַכֵּלִים נִשְׁמָרִים בְּתוֹכָהּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאָחַד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעֵל, פְּטוּרָה. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵין אָדָם בּוֹשׁ מִלֶּאֱכֹל בְּתוֹכָהּ, חַיֶּבֶת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֹּל שֶׁנִּכְנָס לָהּ אָדָם וְאֵין אוֹמְרִין לוֹ מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ, פְּטוּרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, הַפְּנִימִית חַיֶּבֶת, וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה: **ו** הַגַּגּוֹת פְּטוּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם שֶׁל חָצֵר הַחַיֶּבֶת. בֵּית שַׁעַר, אַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת, הֲרֵי אֵלּוּ כֶּחָצֵר, אִם חַיֶּבֶת, חַיָּבִין, וְאִם פְּטוּרָה, פְּטוּרִים: **ז** הַצְּרִיפִין וְהַבַּרְגָּנִין וְהָאַלְקְטִיּוֹת, פְּטוּרִין. סֻכַּת גִּנּוֹסַר, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַחַיִם וְתַרְנְגוֹלִים, פְּטוּרָה. סֻכַּת הַיּוֹצְרִים, הַפְּנִימִית חַיֶּבֶת, וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵינָהּ דִּירַת הַחַמָּה וְדִירַת הַגְּשָׁמִים, פְּטוּרָה. סֻכַּת חָג בְּחַג, רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין: **ח** תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחָצֵר, אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפָטוּר. וְאִם צֵרַף, חַיָּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַחַת בִּימִינוֹ אוֹמֵר, וְאַחַת בִּשְׂמֹאלוֹ וְאַחַת בְּפִיו. עָלָה לְרֹאשָׁהּ, מְמַלֵּא חֵיקוֹ וְאוֹכֵל: **ט** גֶּפֶן שֶׁהִיא נִטּוּעָה בְּחָצֵר, נוֹטֵל אֶת כָּל הָאֶשְׁכּוֹל. וְכֵן בְּרִמּוֹן, וְכֵן בַּאֲבַטִּיחַ, דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְגָרְגֵר בָּאֶשְׁכּוֹל, וּפוֹרֵט בָּרִמּוֹן, וְסוֹפֵת בָּאֲבַטִּיחַ. כֵּיצַד שֶׁהִיא זְרוּעָה בְּחָצֵר, מְקָרְטֵם עָלֶה עָלֶה וְאוֹכֵל. וְאִם צֵרַף, חַיָּב. הַסִּיאָה וְהָאָזוֹב וְהַקּוֹרְנִית שֶׁבְּחָצֵר, אִם הָיוּ נִשְׁמָרִים, חַיָּבִין: **י** תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחָצֵר וְנוֹטָה לְגִנָּה, אוֹכֵל כְּדַרְכּוֹ וּפָטוּר. עוֹמֶדֶת בְּגִנָּה וְנוֹטָה לְחָצֵר, אוֹכֵל אַחַת אַחַת, פָּטוּר. וְאִם צֵרַף, חַיָּב. עוֹמֶדֶת בָּאָרֶץ וְנוֹטָה לְחוּצָה לָאָרֶץ, בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְנוֹטָה לָאָרֶץ, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִקָּר. וּבְבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָעִקָּר. וּבְעֲרֵי מִקְלָט, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף. וּבִירוּשָׁלַיִם, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף:

פרק ד א הַכּוֹבֵשׁ, הַשּׁוֹלֵק, הַמּוֹלֵחַ בַּשָּׂדֶה, חַיָּב. הַמְכַמֵּן בָּאֲדָמָה, פָּטוּר. הַמְטַבֵּל בַּשָּׂדֶה, פָּטוּר. הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם הַשֶּׁרֶף, פָּטוּר. הַסּוֹחֵט זֵיתִים עַל בְּשָׂרוֹ, פָּטוּר. אִם סָחַט וְנָתַן אֶת הַשֶּׁמֶן

לְתוֹךְ יָדוֹ, חַיָּב. הַמְקַפֵּא לְתַבְשִׁיל, פָּטוּר. לִקְדֵרָה, חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּבּוֹר קָטָן: **ב** תִּינוֹקוֹת שֶׁטָּמְנוּ תְּאֵנִים לְשַׁבָּת, וְשָׁכְחוּ לְעַשְׂרָן, לֹא יֹאכְלוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת עַד שֶׁיְּעַשְּׂרוּ. כַּלְכַּלַת שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַלּוֹקֵט אֶת הַכַּלְכָּלָה לְשַׁלֵּחַ לַחֲבֵרוֹ, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר: **ג** הַנּוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן, טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בְּמֶלַח וְאוֹכֵל. אִם מָלַח וְנָתַן לְתוֹךְ לְפָנָיו, חַיָּב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמַּעֲטָן הַטָּהוֹר חַיָּב, וּמִן הַטָּמֵא פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר: **ד** שׁוֹתִים עַל הַגַּת, בֵּין עַל הַחַמִּין בֵּין עַל הַצּוֹנֵן פָּטוּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק מְחַיֵּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַל הַחַמִּין חַיָּב, וְעַל הַצּוֹנֵן פָּטוּר: **ה** הַמְקַלֵּף שְׁעוֹרִים, מְקַלֵּף אַחַת אַחַת וְאוֹכֵל. וְאִם נִפָּה וְנָתַן לְתוֹךְ חֵיקוֹ, חַיָּב. הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת שֶׁל חִטִּים, מְנַפֶּה מִיָּד לְיָד וְאוֹכֵל. וְאִם נִפָּה וְנָתַן לְתוֹךְ חֵיקוֹ, חַיָּב. כְּסָבָר שֶׁזְּרָעָהּ לְזֶרַע, יְרָקָהּ פָּטוּר. זְרָעָהּ לְיָרָק, מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע זֶרַע וְיָרָק. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַשֶּׁבֶת מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע וְיָרָק וְזִירִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיָרָק אֶלָּא הַשַּׁחֲלִים וְהַגַּרְגִּיר בִּלְבָד: **ו** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, תְּמָרוֹת שֶׁל תִּלְתָּן וְשֶׁל חַרְדָּל וְשֶׁל פּוֹל הַלְּבָן, חַיָּבוֹת בְּמַעֲשֵׂר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַצָּלָף מִתְעַשֵּׂר תְּמָרוֹת וַאֲבְיוֹנוֹת וְקַפְרֵס. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר אֶלָּא אֲבְיוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן פֵּרִי:

פרק ה א הָעוֹקֵר שְׁתָלִים מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ, פָּטוּר. לָקַח בְּמִחְבָּר לַקַּרְקַע, פָּטוּר. לָקַט לְשַׁלֵּחַ לַחֲבֵרוֹ, פָּטוּר. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ כַּיּוֹצֵא בָּהֶם נִמְכָּרִים בַּשּׁוּק, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין: **ב** הָעוֹקֵר לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ לְזֶרַע, חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גָּרְנָן. בְּצָלִים שֶׁהִשְׁרִישׁוּ בַּעֲלִיָּה, טְהֵרוּ מִלְּטַמְּא. נָפְלָה עֲלֵיהֶם מַפֹּלֶת וְהֵם מְגֻלִּים, הֲרֵי אֵלּוּ כִּנְטוּעִים בַּשָּׂדֶה:

לְתוֹךְ יָדוֹ, חַיָּב. הַמְקַפֵּא לְתַבְשִׁיל, פָּטוּר. [מִשְׁנָתָנוּ בְּתַבְשִׁיל צוֹנֵן, כִּי רוֹתֵחַ עַל כָּל פָּנִים חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר, כִּי בְּשׁוּל קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר]. וְאִם נָתַן יַיִן לִקְדֵרָה רֵיקָנִית וְקִפָּה אוֹתוֹ, חַיָּב לְעַשְּׂרוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא [-הַקְּדֵרָה] כִּבּוֹר קָטָן, וְהֲרֵי זֶה גִּמַּר מְלָאכָה: **משנה ב** שַׁבָּת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר: תִּינוֹקוֹת שֶׁטָּמְנוּ בַּשָּׂדֶה תְּאֵנִים, שֶׁלֹּא רָאוּ פְּנֵי הַבַּיִת, לְצָרְכָּן בְּשַׁבָּת, וְשָׁכְחוּ לְעַשְּׂרָן קֹדֶם הַשַּׁבָּת, וּבְשַׁבָּת אָסְרוּ חֲכָמִים לְעַשֵּׂר, לֹא יֹאכְלוּ תְּאֵנִים אֶלּוּ אַף לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, עַד שֶׁיְּעַשְּׂרוּ אוֹתָן, שֶׁשַּׁבָּת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר. כַּלְכַּלַת שַׁבָּת - סַל פֵּרוֹת שֶׁיִּחֲדָם לְאֲכִילָה בְּשַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין מִלְּעַשְּׂרָהּ עַד כְּנִיסַת שַׁבָּת, שֶׁאֵין שַׁבָּת קוֹבַעַת אֶלָּא בִּכְנִיסָתָהּ. וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין בְּמַעֲשֵׂר מִיָּד, שֶׁנִּקְבְּעָה לְמַעֲשֵׂר מִיָּד כְּשֶׁיִּחֲדָהּ לְשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַלּוֹקֵט וּמְמַלֵּא אֶת הַכַּלְכָּלָה בְּפֵרוֹת כְּדֵי לְשַׁלֵּחַ לַחֲבֵרוֹ, לֹא יֹאכַל מִמָּקוֹם עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא שְׁלָחָהּ, כִּי כֵיוָן שֶׁיִּחֲדָהּ לִשְׁלִיחָה מַקְפִּיד עָלֶיהָ וּמַחְשִׁיבָהּ, וְנִקְבַּעַת בְּכָךְ לְמַעֲשֵׂר: **משנה ג** דִּינֵי קְבִיעַת מְלִיחָה לְמַעֲשֵׂר: הַנּוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן - מָקוֹם שֶׁצּוֹבְרִים בּוֹ אֶת הַזֵּיתִים כְּדֵי שֶׁיִּתְרַכְּכוּ וְיוּכְלוּ לְהוֹצִיא אֶת שַׁמְנָם, טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בְּמֶלַח וְאוֹכֵל, שֶׁאֵין מְלִיחַת זַיִת אַחַת קוֹבַעַת. וְאִם מָלַח וְנָתַן לְפָנָיו שְׁנֵי זֵיתִים אוֹ יוֹתֵר, חַיָּב לְעַשְּׂרָם שֶׁהַמְּלִיחָה קוֹבַעְתָּם לְמַעֲשֵׂר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם אָדָם טָמֵא לְקָחָם מִן הַמַּעֲטָן הַטָּהוֹר, חַיָּב לְעַשֵּׂר אֶת הַזֵּיתִים שֶׁמָּלַח, כְּדֵי שֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיר אֶת מַה שֶּׁמּוֹתִיר בַּאֲכִילָתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְטַמֵּא אֶת הַזֵּיתִים הַטְּהוֹרִים, וַאֲכִילָתוֹ חֲשׁוּבָה אֲכִילַת קֶבַע. וְאִם נְטָלָם מִן הַמַּעֲטָן הַטָּמֵא, פָּטוּר מִלְּעַשְּׂרָם אֲפִלּוּ נָטַל כַּמָּה זֵיתִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְטֻמְאַת הַזֵּיתִים, כִּי זֵיתֵי הַמַּעֲטָן טְמֵאִים אַף הֵם, וַהֲרֵי אֲכִילָתוֹ אֲכִילַת עֲרַאי: **משנה ד** שְׁתִית עֲרַאי עַל הַגַּת: שׁוֹתִים עַל הַגַּת - מַכְנִיס אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ וְרֹבּוֹ מֵעַל הַגַּת, וְשׁוֹתֶה יַיִן בְּלֹא לְעַשְּׂרוֹ, לְפִי שֶׁשְּׁתִיָּה בַּגַּת הִיא שְׁתִית עֲרַאי, בֵּין עַל הַחַמִּין - בֵּין אִם מָזַג אֶת הַיַּיִן בְּמַיִם חַמִּים, וּבֵין עַל הַצּוֹנֵן - וּבֵין אִם מָזְגוּ בְּמַיִם קָרִים, הֲרֵי הוּא פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיּוֹצִיא אֶת הַכּוֹס מִחּוּץ לַגַּת, שֶׁבְּכָךְ חֲשׁוּבָה שְׁתִיָּתוֹ שְׁתִית קֶבַע הָאֲסוּרָה קֹדֶם שֶׁמְּעַשֵּׂר, אַף קֹדֶם שֶׁנִּקְבַּע לְמַעֲשֵׂר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק מְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר אַף כְּשֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יוֹצִיא אֶת הַכּוֹס מֵהַגַּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַל הַחַמִּין - אִם מָזַג הַיַּיִן בְּמַיִם חַמִּים, חַיָּב שֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיר מִשְּׁתִיָּתוֹ, שֶׁכֵּן הַחַמִּין מְקַלְקְלִים אֶת הַיַּיִן שֶׁבַּגַּת, וּשְׁתִיָּתוֹ חֲשׁוּבָה שְׁתִית קֶבַע. וְאִם מָזְגוּ בְּצוֹנֵן - וְאִם מָזְגוּ בְּמַיִם קָרִים, הֲרֵי הוּא פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיּוֹצִיא אֶת הַכּוֹס מִחּוּץ לַגַּת, שֶׁבְּכָךְ חֲשׁוּבָה שְׁתִיָּתוֹ שְׁתִית קֶבַע הָאֲסוּרָה קֹדֶם שֶׁמְּעַשֵּׂר, אַף קֹדֶם שֶׁנִּקְבַּע לְמַעֲשֵׂר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק מְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר אַף כְּשֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יוֹצִיא אֶת הַכַּלְכָּלָה בְּפֵרוֹת כְּדֵי לְשַׁלֵּחַ לַחֲבֵרוֹ, פָּטוּר הַמְקַבֵּל מִלְּעַשְּׂרָם, שֶׁמַּתָּנָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשְׂרוֹת כְּמָקוֹם. בְּתִחִלַּת הַמִּשְׁנָה הִתְבָּאֵר שֶׁהָעוֹקֵר שְׁתָלִים לְצָרְכּוֹ נְטִיעָתָם בַּשְּׁנִית אֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת, אָמְנָם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ שְׁתִילִים אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בָּהֶם - בְּגֶדֶל זֶה שֶׁקָּבָר נִמְכָּרִים בַּשּׁוּק לַאֲכִילָה, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר, וַחֲשׁוּבִים כְּפֵרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם, אַף שֶׁבְּדַעְתּוֹ לְנָטְעָם שׁוּב:

שֶׁזְּרָעִים אוֹתוֹ לְצָרְכּוֹ אֲכִילַת עָלִין, שֶׁזְּרָעָהּ לְזֶרַע - לְשֵׁם אֲכִילַת הַזֶּרַע, יָרְקָהּ [-הַיֶּרֶק שֶׁלָּהּ] פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר, שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב אֹכֶל, וְרַק מִינֵי אֹכֶל חַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר (לעיל פ"א מ"א). אַךְ אִם זְרָעָהּ לְיָרֶק - לַאֲכִילַת הַיֶּרֶק, הֲרֵי הִיא מִתְעַשֶּׂרֶת כֻּלָּהּ, זֶרַע וְיָרָק - הֵן הַזֶּרַע וְהֵן הַיֶּרֶק. אֲבָל זְמוֹרוֹת הַכֻּסְבָּר [-זִירִים] אֵינָם חַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, אֶלָּא אִם כֵּן נִזְרְעוּ לְשֵׁם אֲכִילָתָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַשֶּׁבֶת - יֶרֶק שֶׁנִּפְתָּן בְּקִדָּרָה לִנְתִינַת טַעַם, מִתְעַשֶּׂרֶת כֻּלָּהּ, זֶרַע וְיָרָק, וְזִירִין [-זְמוֹרוֹת] אַף אִם זְרָעָם בִּסְתָם, שֶׁכָּל חֶלְקֵיהָ עוֹמְדִים לַאֲכִילָה בִּנְתִינָתָם לִקְדֵרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל יֶרֶק שֶׁנִּזְרַע סְתָם אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר גַּם בַּזֶּרַע וְגַם בַּיֶּרֶק שֶׁלּוֹ, אֶלָּא הַשַּׁחֲלִים וְהַגַּרְגִּיר [-מִינֵי תַּבְלִינִים] בִּלְבָד, שֶׁהַדֶּרֶךְ לֶאֱכֹל אֶת זַרְעָם וְיָרְקָם, אֲבָל בִּשְׁאָר הַמִּינִים הַמְּזֻכָּרִים בַּמִּשְׁנָה, חַיָּב הַיֶּרֶק בְּמַעֲשֵׂר רַק אִם נִזְרְעוּ לְצָרְכּוֹ הַיֶּרֶק:

משנה ו מַעֲשֵׂר בַּעֲנָפִים רַכִּים: רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, תְּמָרוֹת [-עֲנָפִים רַכִּים] שֶׁל תִּלְתָּן [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: גַּרְגִּיר עָבֶה הַצּוֹמֵחַ בִּתְחִלַּת צְמִיחַת הַגִּבְעוֹל וְרָאוּי לַאֲכִילָה], וּתְמָרוֹת שֶׁל חַרְדָּל, וְשֶׁל פּוֹל הַלָּבָן, חַיָּבוֹת בְּמַעֲשֵׂר, שֶׁהֵם מִינֵי אֹכֶל, שֶׁהַדֶּרֶךְ לְאָכְלָם. וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים בְּטֵלִים הֵם לַזֶּרַע וְאֵינָם חַשּׁוּבִים אֹכֶל (מלא"ש). מַעֲשֵׂר בְּחֶלְקֵי הַצָּלָף: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַצָּלָף מִתְעַשֵּׂר בְּכָל חֶלְקָיו, תְּמָרוֹת [-לוּלָבִים, עֲנָפִים רַכִּים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: פִּרְחֵי הַצָּלָף], וַאֲבְיוֹנוֹת [-פֵּרוֹת הַצָּלָף], וְקַפְרֵס [-קְלִפָּה שֶׁסְּבִיב לַפֶּרִי], לְפִי שֶׁכָּל אֵלּוּ רְאוּיִים לַאֲכִילָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַצָּלָף אֵין מִתְעַשֵּׂר אֶלָּא אֲבְיוֹנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן פֵּרִי, אֲבָל הַתְּמָרוֹת וְהַקַּפְרֵס אֵינָם עוֹמְדִים לַאֲכִילָה וְאֵינָם חַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר:

פֶּרֶק ה נִדּוֹנִים שׁוֹנִים בְּחִיּוּב מַעֲשֵׂר: **משנה א** הַגְּבָלוֹת בִּקְבִיעַת מַעֲשֵׂר בְּרֹאשִׁית פְּנֵי הַבַּיִת וּבְמִקָּח: הָעוֹקֵר שְׁתָלִים - נְטִיעוֹת שֶׁצָּמְחוּ מֵעֵט מִתּוֹךְ שָׂדֶה שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ - בְּמָקוֹם אַחֵר, כְּדֵי שֶׁיִּתְעַבּוּ וְיִתְרַחֲבוּ שָׁם, פָּטוּר מִלְּעַשְּׂרָם קֹדֶם הַנְּטִיעָה הַשְּׁנִיָּה, אַף אִם רָאוּ פְּנֵי הַבַּיִת, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. לָקַח [-קָנָה] פֵּרוֹת בִּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע, פָּטוּר מִלְּעַשְּׂרָן, שֶׁאֵין מִקָּח קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר אֶלָּא כְּשֶׁקּוֹנֶה אֶת הַפֵּרוֹת אַחַר שֶׁנִּתְלַשּׁוּ וְחָל עֲלֵיהֶם חִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת. מִי שֶׁלָּקַט שְׁתִילִים שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם כְּדֵי לְשַׁלֵּחַ בְּמַתָּנָה לַחֲבֵרוֹ, פָּטוּר הַמְקַבֵּל מִלְּעַשְּׂרָם, שֶׁמַּתָּנָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשְׂרוֹת כְּמָקוֹם. בְּתִחִלַּת הַמִּשְׁנָה הִתְבָּאֵר שֶׁהָעוֹקֵר שְׁתָלִים לְצָרְכּוֹ נְטִיעָתָם בַּשְּׁנִית אֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת, אָמְנָם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ שְׁתִילִים אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בָּהֶם - בְּגֶדֶל זֶה שֶׁקָּבָר נִמְכָּרִים בַּשּׁוּק לַאֲכִילָה, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר, וַחֲשׁוּבִים כְּפֵרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם, אַף שֶׁבְּדַעְתּוֹ לְנָטְעָם שׁוּב:

משנה ב גֹּמֶר מְלָאכָה בְּלֶפֶת וּצְנוֹנוֹת: הָעוֹקֵר לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ כְּשֶׁהֵם רְאוּיִים לַאֲכִילָה, וְנוֹטֵעַ אוֹתָם שׁוּב לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ לְזֶרַע - כְּדֵי שֶׁיִּתְקַשּׁוּ וְיִהְיוּ רְאוּיִים לִזְרִיעָה, חַיָּב לְעַשְּׂרָם קֹדֶם הַנְּטִיעָה הַשְּׁנִיָּה, מִפְּנֵי שֶׁגַּרְנָן הוּא - גֹּמֶר מְלַאכְתָּם, שֶׁעַתָּה רְאוּיִים לַאֲכִילָה וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, וְאִלּוּ אַחֲרֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ זֶרַע יִפָּטְרוּ מִמַּעֲשֵׂר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא כז ל) 'מִזֶּרַע הָאָרֶץ', וְדָרְשׁוּ, 'מִזֶּרַע' - וְלֹא כָּל זֶרַע, לְמַעֵט זֶרְעוֹנֵי גִּנָּה שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה. וְנִמְצָא שֶׁבִּנְטִיעָתוֹ מַפְקִיעַ מֵהֶם דִּין מַעֲשְׂרוֹת, וְלָכֵן חַיָּב לְעַשְּׂרָם תְּחִלָּה. דִּין זְרִיעָה בַּקַּרְקַע לְעִנְיַן טֻמְאָה: בְּצָלִים תְּלוּשִׁים, מִשֶּׁעָנָה שֶׁהִשְׁרִישׁוּ בַּעֲלִיָּה בָּהּ הֵם מֻנָּחִים, וְהוֹצִיאוּ שָׁרָשִׁים בָּעָפָר שֶׁתַּחַת רִצְפַּת הָעֲלִיָּה, טְהֵרוּ מִלְּטַמְּא - אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, שֶׁהֵם כִּמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, וְנֶאֱמַר (שם יא לז) 'כָּל זֶרַע זֹרֵעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר'. [וְרִבּוּי זֶה שֶׁכָּל זֶרַע זֹרֵעַ נְטָהֵר, הוּא רַק לְעִנְיַן טֻמְאָה, אַךְ לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית, אַף כְּשֶׁהִשְׁרִישׁוּ בַּעֲלִיָּה הֲרֵי הֵם תְּלוּשִׁים, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יוֹצִיא אֶת הַכּוֹס מֵהַגַּת, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֹאכַל מִמֶּנּוּ בְּלֹא מַעֲשֵׂר - אֵין מִתְעַשְּׂרִין מִמְּלִילָה עַד כְּנִיסַת שַׁבָּת, שֶׁאֵין שַׁבָּת קוֹבַעַת אֶלָּא בִּכְנִיסָתָהּ. וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין בְּמַעֲשֵׂר מִיָּד כְּשֶׁיִּחֲדָהּ לְשַׁבָּת, וְשָׁכְחוּ לְעַשְּׂרָהּ קֹדֶם שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין מִלְּעַשְּׂרָהּ עַד כְּנִיסַת שַׁבָּת, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין בְּמַעֲשֵׂר מִיָּד כְּשֶׁיִּחֲדָהּ לְשַׁבָּת, וְשָׁכְחוּ לְעַשְּׂרָהּ קֹדֶם הַשַּׁבָּת, אַף הַלּוֹקֵט וּמְמַלֵּא אֶת הַכַּלְכָּלָה בְּפֵרוֹת כְּדֵי לְשַׁלֵּחַ לַחֲבֵרוֹ, לֹא יֹאכַל מִמָּקוֹם עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא שְׁלָחָהּ, כִּי כֵיוָן שֶׁיִּחֲדָהּ לִשְׁלִיחָה מַקְפִּיד עָלֶיהָ וּמַחְשִׁיבָהּ, וְנִקְבַּעַת בְּכָךְ לְמַעֲשֵׂר: **משנה ג** דִּינֵי קְבִיעַת מְלִיחָה לְמַעֲשֵׂר: הַנּוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן - מָקוֹם שֶׁצּוֹבְרִים בּוֹ אֶת הַזֵּיתִים כְּדֵי שֶׁיִּתְרַכְּכוּ וְיוּכְלוּ לְהוֹצִיא אֶת שַׁמְנָם, טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בְּמֶלַח וְאוֹכֵל, שֶׁאֵין מְלִיחַת זַיִת אַחַת קוֹבַעַת. וְאִם מָלַח וְנָתַן לְפָנָיו שְׁנֵי זֵיתִים אוֹ יוֹתֵר, חַיָּב לְעַשְּׂרָם שֶׁהַמְּלִיחָה קוֹבַעְתָּם לְמַעֲשֵׂר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם אָדָם טָמֵא לְקָחָם מִן הַמַּעֲטָן הַטָּהוֹר, חַיָּב לְעַשֵּׂר אֶת הַזֵּיתִים שֶׁמָּלַח, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְטַמֵּא אֶת הַזֵּיתִים הַטְּהוֹרִים, וַאֲכִילָתוֹ חֲשׁוּבָה אֲכִילַת קֶבַע. וְאִם נְטָלָם מִן הַמַּעֲטָן הַטָּמֵא, פָּטוּר מִלְּעַשְּׂרָם אֲפִלּוּ נָטַל כַּמָּה זֵיתִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְטֻמְאַת הַזֵּיתִים, כִּי זֵיתֵי הַמַּעֲטָן טְמֵאִים אַף הֵם, וַהֲרֵי אֲכִילָתוֹ אֲכִילַת עֲרַאי: **משנה ד** שְׁתִית עֲרַאי עַל הַגַּת: שׁוֹתִים עַל הַגַּת - מַכְנִיס אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ מֵעַל הַגַּת, וְשׁוֹתֶה יַיִן בְּלֹא לְעַשְּׂרוֹ, לְפִי שֶׁשְּׁתִיָּה בַּגַּת הִיא שְׁתִית עֲרַאי, בֵּין עַל הַחַמִּין - בֵּין אִם מָזַג אֶת הַיַּיִן בְּמַיִם חַמִּים, וּבֵין עַל הַצּוֹנֵן - וּבֵין אִם מָזְגוּ בְּמַיִם קָרִים, הֲרֵי הוּא פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיּוֹצִיא אֶת הַכּוֹס מִחּוּץ לַגַּת, שֶׁבְּכָךְ חֲשׁוּבָה שְׁתִיָּתוֹ שְׁתִית קֶבַע הָאֲסוּרָה קֹדֶם שֶׁמְּעַשֵּׂר, אַף קֹדֶם שֶׁנִּקְבַּע לְמַעֲשֵׂר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק מְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר אַף כְּשֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יוֹצִיא אֶת הַכַּלְכָּלָה בְּפֵרוֹת כְּדֵי לְשַׁלֵּחַ לַחֲבֵרוֹ, פָּטוּר הַמְקַבֵּל מִלְּעַשְּׂרָם, שֶׁמַּתָּנָה אֵינָהּ קוֹבַעַת לְמַעֲשְׂרוֹת כְּמָקוֹם. בְּתִחִלַּת הַמִּשְׁנָה הִתְבָּאֵר שֶׁהָעוֹקֵר שְׁתָלִים לְצָרְכּוֹ נְטִיעָתָם בַּשְּׁנִית אֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת, אָמְנָם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ שְׁתִילִים אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בָּהֶם - בְּגֶדֶל זֶה שֶׁקָּבָר נִמְכָּרִים בַּשּׁוּק לַאֲכִילָה, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר, וַחֲשׁוּבִים כְּפֵרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם, אַף שֶׁבְּדַעְתּוֹ לְנָטְעָם שׁוּב:

משנה ה הַמְקַלֵּף שְׁעוֹרִים וּבְחִטִּים: הַמְקַלֵּף שְׁעוֹרִים שֶׁלֹּא נִקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר, מְקַלֵּף אַחַת אַחַת - כָּל שְׁעוֹרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאוֹכֵל, לְפִי שֶׁאֲכִילָה זוֹ נֶחְשֶׁבֶת אֲכִילַת עֲרַאי. וְאוּלָם אִם קִלֵּף וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ שְׁתֵּי שְׁעוֹרִים אוֹ יוֹתֵר, חַיָּב לְעַשְּׂרָן, שֶׁבְּכָךְ נֶחְשֶׁבֶת אֲכִילָתוֹ אֲכִילַת קֶבַע קֹדֶם שֶׁאֹכַל גַּם בָּדָבָר שֶׁלֹּא נִקְבַּע לְמַעֲשֵׂר. [וְאִם אֲכָלָן סָמוּךְ לַגָּרָן, פָּטוּר אַף כְּשֶׁנּוֹתֵן לְתוֹךְ יָדוֹ, לְפִי שֶׁהוּא מַחֲזִיר לַגָּרָן אֶת מַה שֶּׁמּוֹתִיר בַּאֲכִילָתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְטַמֵּא אֶת הַזֵּיתִים הַטְּהוֹרִים, וַאֲכִילָתוֹ חֲשׁוּבָה אֲכִילַת קֶבַע. וְאִם נְטָלָם מִן הַמַּעֲטָן הַטָּמֵא, פָּטוּר אַף שֶׁנָּטַל כַּמָּה זֵיתִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְטֻמְאַת הַזֵּיתִים, כִּי זֵיתֵי הַמַּעֲטָן טְמֵאִים אַף הֵם, וַהֲרֵי אֲכִילָתוֹ אֲכִילַת עֲרַאי: **משנה ו** גֹּמֶר מְלָאכָה בְּלֶפֶת וּצְנוֹנוֹת: הָעוֹקֵר לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ כְּשֶׁהֵם רְאוּיִים לַאֲכִילָה, וְנוֹטֵעַ אוֹתָם שׁוּב לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ לְזֶרַע - כְּדֵי שֶׁיִּתְקַשּׁוּ וְיִהְיוּ רְאוּיִים לִזְרִיעָה, חַיָּב לְעַשְּׂרָם קֹדֶם הַנְּטִיעָה הַשְּׁנִיָּה, מִפְּנֵי שֶׁגַּרְנָן הוּא - גֹּמֶר מְלַאכְתָּם, שֶׁעַתָּה רְאוּיִים לַאֲכִילָה וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, וְאִלּוּ אַחֲרֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ זֶרַע יִפָּטְרוּ מִמַּעֲשֵׂר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא כז ל) 'מִזֶּרַע הָאָרֶץ', וְדָרְשׁוּ, 'מִזֶּרַע' - וְלֹא כָּל זֶרַע, לְמַעֵט זֶרְעוֹנֵי גִּנָּה שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה. וְנִמְצָא שֶׁבִּנְטִיעָתוֹ מַפְקִיעַ מֵהֶם דִּין מַעֲשְׂרוֹת, וְלָכֵן חַיָּב לְעַשְּׂרָם תְּחִלָּה. דִּין זְרִיעָה בַּקַּרְקַע לְעִנְיַן טֻמְאָה: בְּצָלִים תְּלוּשִׁים, מִשֶּׁעָנָה שֶׁהִשְׁרִישׁוּ בַּעֲלִיָּה בָּהּ הֵם מֻנָּחִים, וְהוֹצִיאוּ שָׁרָשִׁים בָּעָפָר שֶׁתַּחַת רִצְפַּת הָעֲלִיָּה, טְהֵרוּ מִלְּטַמְּא - אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, שֶׁהֵם כִּמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, וְנֶאֱמַר (שם יא לז) 'כָּל זֶרַע זֹרֵעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר'. [וְרִבּוּי זֶה שֶׁכָּל זֶרַע זֹרֵעַ נְטָהֵר, הוּא רַק לְעִנְיַן טֻמְאָה, אַךְ לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית, אַף כְּשֶׁהִשְׁרִישׁוּ בַּעֲלִיָּה הֲרֵי הֵם תְּלוּשִׁים. וְאִם הִשְׁרִישׁוּ בְּטֻמְאָה, טְהוֹרִים לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית, הוֹאִיל וְלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, וְכֵן לְעִנְיַן שַׁבָּת, הַתּוֹלְשָׁם חַיָּב מִשּׁוּם קוֹצֵר. וְכֵן לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר וּשְׁבִיעִית, הַגָּדֵל מֵ

מִשְׁנָה ג: **אִסּוּר מְכִירַת פֵּרוֹת בִּמְקוֹם חֲשַׁשׁ לִפְנֵי עִוֵּר: לֹא יִמְכֹּר אָדָם אֶת פֵּרוֹתָיו מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת** [בַּשִּׁעוּרִים שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ לְעֵיל (פ"א משניות ב-ד)], **לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת,** שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁיֹּאכַל בְּלֹא לְעַשֵּׂר, וַהֲרֵי הוּא מַכְשִׁילוֹ בְּאִסּוּר טָבֶל, וְנֶאֱמַר (ויקרא יט יד) 'וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל'. אֲבָל קָדָם שֶׁהִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת מְכִירָתָם מֻתֶּרֶת לְפִי שֶׁעֲדַיִן אֵין הָאִסּוּר לְפָנֵינוּ. וְכֵן **לֹא יִמְכֹּר בַּשְּׁבִיעִית** אֶת שָׂדֵהוּ עִם פֵּרוֹתֶיהָ **לְמִי שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית,** שֶׁמָּא לֹא יִנְהַג בָּהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית. **וְאִם בִּכְּרוּ** - אִם חֵלֶק מֵהַפֵּרוֹת הִגִּיעַ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, **נוֹטֵל אֶת הַבִּכּוּרוֹת** לְעַצְמוֹ, **וּמוֹכֵר אֶת הַשְּׁאָר** שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת וְלֹא נֶאֶסְרָה מְכִירָתָם: **מִשְׁנָה ד**: **דִּין שִׁירֵי תֶּבֶן וְגֶפֶת וְזַגִּים: לֹא יִמְכֹּר אָדָם אֶת תִּבְנוֹ** - הַשִּׁבֳּלִים אַחַר שֶׁנִּדּוֹשׁוּ, שֶׁנּוֹתַר בָּהֶם מְעַט גַּרְעִינִים, **וְאֶת גִּפְתּוֹ** - פְּסֹלֶת הָעֲנָבִים אַחַר דְּרִיכָתָם שֶׁמֶן, **וְאֶת זַגָּיו** - פְּסֹלֶת הָעֲנָבִים אַחַר דְּרִיכָתָם שֶׁנִּשְׁאַר בָּהּ מְעַט יַיִן, **לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת,** אִם הַלּוֹקֵחַ גְּלָה דַּעְתּוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ **לְהוֹצִיא מֵהֶן** - מֵהַגֶּפֶת וְהַזַּגִּים, **מִשְׁקִין,** וְכֵן לִלְקֹט חִטִּים מֵהַתֶּבֶן. שֶׁמָּא יֹאכְלֵם בְּלֹא לְעַשֵּׂרָם, וּמַכְשִׁילוֹ בְּאִסּוּר טָבֶל. אֲבָל אִם לֹא פֵּרֵשׁ שֶׁלְּכָךְ כַּוָּנָתוֹ, מֻתָּר לִמְכָרָם לוֹ, שֶׁבְּסָתָם אֵינָם עוֹמְדִים לַאֲכִילָה. **וְאִם הוֹצִיא** מֵהֶם מַשְׁקִים אוֹ חִטִּים, **חַיָּב בְּמַעַשְׂרוֹת, וּפָטוּר מִן הַתְּרוּמָה. שֶׁכֵּן הַתּוֹרֵם** תְּרוּמָה עַל תְּבוּאָתוֹ מְכַוֵּן **בְּלִבּוֹ** לִתְרֹם אַף **עַל** חִטֵּי **הַשִּׁבֳּלִים הַקָּטָנִים** שֶׁלֹּא נִדּוֹשׁוּ, **וְעַל** חִטֵּי **הַצְּדָדִים** - שֶׁבְּצִדֵּי הַכְּרִי, **וְעַל מַה שֶּׁנּוֹתַר בְּתוֹךְ הַתֶּבֶן.** וְכֵן הַתּוֹרֵם עַל הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן כַּוָּנָתוֹ גַּם לַמַּשְׁקֶה שֶׁנִּשְׁאַר בַּזַּגִּים וּבַגֶּפֶת. וְזֹאת רַק לְעִנְיַן תְּרוּמָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר מִן הַתּוֹרָה, וְאַף שִׁעוּרָהּ מִדְּרַבָּנָן נִטָּל עַל פִּי אֹמֶד, אוּלָם מֵעֻשָּׂר נִטָּל בְּדִקְדּוּק וְלֹא עַל פִּי אֹמֶד, וְהַפְרָשַׁת אֶחָד מֵעֲשָׂרָה מִשִּׁעוּר הַתְּבוּאָה בְּכְרִי, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהוֹעִיל לִשְׁאָר הַחִטִּים: **מִשְׁנָה ה**: **דִּין לוֹקֵחַ שָׂדֶה מִנָּכְרִי בְּסוּרְיָא: הַלּוֹקֵחַ** מִן הַנָּכְרִי **שָׂדֶה יָרָק בְּסוּרְיָא** שֶׁנִּכְבְּשָׁה עַל יְדֵי דָּוִד קֹדֶם שֶׁנִּכְבְּשָׁה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כֻּלָּהּ, וְדִינָהּ כְּ'כִבּוּשׁ יָחִיד' וְאֵין בָּהּ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִן הַתּוֹרָה, וּמִדְּרַבָּנָן תִּקְּנוּ בָּהּ כַּמָּה דִּינִים כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבִכְלָלָם חִיּוּב מַעֲשֵׂר. **אִם קָנָאהּ עַד שֶׁלֹּא בָּא** הַיֶּרֶק הַנָּטוּעַ בָּהּ **לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת** - לְשִׁעוּר הַגִּדּוּל הַמְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר, **חַיָּב** הַלּוֹקֵחַ לְעַשְּׂרָם לְכְשֶׁיַּגִּיעוּ לִזְמַן חִיּוּבָם בִּרְשׁוּתוֹ. וְאִם קָנָאהּ **מִשֶּׁבָּא** כְּבָר הַיֶּרֶק שֶׁבָּהּ **לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, פָּטוּר** הַלּוֹקֵחַ מִלְּעַשְּׂרָם, **וְלוֹקֵט כְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ** - וּמְלַקֵּט אֶת הַיְּרָקוֹת כֻּלָּם בְּלִי לְעַשְּׂרָם, וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁהוֹסִיף לִגְדֹּל בִּרְשׁוּתוֹ פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר, שֶׁהֲקַלּוּ בְּחִיּוּב מַעֲשֵׂר בְּסוּרְיָא וְלֹא הֶחְשִׁיבוּהָ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּאֹפֶן זֶה שֶׁהִגִּיעַ הַיֶּרֶק לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת בִּרְשׁוּת הַנָּכְרִי. אַךְ לִשְׁכֹּר פּוֹעֲלִים לְלַקֵּט אֶת הַיְּרָקוֹת אָסוּר, שֶׁמָּא מִתּוֹךְ כָּךְ יָבוֹא לַעֲשׂוֹת כֵּן גַּם בְּשָׂדֶה שֶׁקָּנָאהּ מֵהַנָּכְרִי קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ הַיֶּרֶק לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין לַחֲשֹׁשׁ חֲשָׁשׁ זֶה, אֲבָל **אַף יִשְׂכֹּר פּוֹעֲלִים וִילַקֵּט. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁהַקּוֹנֶה לִפְנֵי שֶׁבָּא הַיֶּרֶק לְעוֹנַת הַמַּעֲשֵׂר חַיָּב לְעַשֵּׂר, דַּוְקָא **בִּזְמַן שֶׁקָּנָה קַרְקַע** עִם הַיֶּרֶק שֶׁבָּהּ, **אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא קָנָה קַרְקַע** אֶלָּא רַק אֶת הַיֶּרֶק שֶׁבָּהּ, אֲפִלּוּ **אִם** קְנָאוֹ **עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, פָּטוּר** מִמַּעֲשֵׂר, שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁל נָכְרִי, וְיֵשׁ קִנְיָן לְנָכְרִי בְּסוּרְיָא לְהַפְקִיעָהּ מִקְּדֻשָּׁתָהּ, וּפְטוּרִים פֵּרוֹתָיו מֵהַמְּצוֹת הַתְּלוּיוֹת בְּקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ. דַּעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁיֵּשׁ לִפְטֹר מִמַּעֲשֵׂר גַּם אֶת הַתּוֹסֶפֶת שֶׁגָּדְלָה בִּרְשׁוּת יִשְׂרָאֵל, כַּמְבֹאָר לְעֵיל. אָמְנָם, **רַבִּי אוֹמֵר,** שָׁאַף אִם בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת בִּרְשׁוּת הַנָּכְרִי, מִכָּל מָקוֹם אִם הוֹסִיפוּ לִגְדֹּל אֵצֶל הַיִּשְׂרְאֵל, חַיָּב לְעַשְּׂרָם **לְפִי חֶשְׁבּוֹן** - שֶׁיְּחַשֵּׁב אֶת תּוֹסֶפֶת הַגִּדּוּל בִּרְשׁוּתוֹ וְיַפְרִישׁ כְּנֶגְדָּהּ מַעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה ו**: **הַמְתָּמֵד: הַמְתָּמֵד** - הַנּוֹתֵן מַיִם עַל שְׁמָרֵי יַיִן שֶׁל טֶבֶל, **וְנָתַן מַיִם בְּמִדָּה** מְסֻיֶּמֶת, **וּמָצָא** בַּתְּמָד אַחַר סְנוּן הַמַּיִם מֵהַשְּׁמָרִים, **כְּדֵי מִדָּתוֹ** - כְּמִדַּת הַמַּיִם שֶׁנָּתַן בַּתְּחִלָּה, אוֹ אַף מְעַט יוֹתֵר אַךְ לֹא בְּתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ כַּמּוּת מֵהַמַּיִם שֶׁנָּתַן [כְּגוֹן שֶׁנָּתַן בַּמַּיִם שְׁלֹשָׁה כַּדֵּי מַיִם וּמָצָא שִׁשָּׁה כַּדִּים וְחֲצִי, אַךְ לֹא מָצָא אַרְבָּעָה כַּדִּים], הֲרֵי הוּא **פָּטוּר** מִלְּעַשְּׂרָם, וְאַף שֶׁנָּתְנוּ הַשְּׁמָרִים טַעַם בַּמַּיִם וְלָכֵן מָצָא מְעַט יוֹתֵר מִמִּדָּתוֹ, אֵין טַעַם הַשְּׁמָרִים חָשׁוּב טַעַם מַמָּשׁ אֶלָּא רַק קִיּוּהָא בְּעָלְמָא וְאֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר.

ג לֹא יִמְכֹּר אָדָם אֶת פֵּרוֹתָיו מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, וְלֹא בַּשְּׁבִיעִית לְמִי שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית. וְאִם בִּכְּרוּ, נוֹטֵל אֶת הַבִּכּוּרוֹת וּמוֹכֵר אֶת הַשְּׁאָר: ד לֹא יִמְכֹּר אָדָם אֶת תִּבְנוֹ וְאֶת גִּפְתּוֹ וְאֶת זַגָּיו לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין. וְאִם הוֹצִיא, חַיָּב בַּמַּעַשְׂרוֹת וּפָטוּר מִן הַתְּרוּמָה, בְּלִבּוֹ עַל הַקָּטָנִים וְעַל הַצְּדָדִים וְעַל מַה שֶּׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת: ה הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה יָרָק בְּסוּרְיָא, אִם עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, פָּטוּר, וְלוֹקֵט כְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף יִשְׂכֹּר פּוֹעֲלִים וְיִלַקֵּט. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁקָּנָה קַרְקַע, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא קָנָה קַרְקַע, אִם עַד שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, פָּטוּר. רַבִּי אוֹמֵר, אַף לְפִי חֶשְׁבּוֹן: ו הַמְתַמֵּד וְנָתַן מַיִם בְּמִדָּה וּמָצָא כְּדֵי מִדָּתוֹ, פָּטוּר. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב. מָצָא יָתֵר עַל כְּדֵי מִדָּתוֹ, מוֹצִיא עָלָיו מִמָּקוֹם אַחֵר לְפִי חֶשְׁבּוֹן: ז חוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁלָּנוּ בְּצַד הָעֲרֵמָה הַחֵיצֶת, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים, שֶׁיְּדוּעַ שֶׁמִּדְבַּר הַגְּמוּר הָיוּ גוֹרְרִין כָּל הַלַּיְלָה: ח שׁוּם בַּעַל בֶּכִי, וּבָצַל שֶׁל רִכְפָּא, וּגְרִיסִין הַקִּילְקִין, וְהָעֲדָשִׁים הַמִּצְרִיּוֹת, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אַף הַקַּרְקָס, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אַף הַקִּטְנִים, פְּטוּרִים מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, וּנְלָקְחִין מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית. זֶרַע לוּף הָעֶלְיוֹן, זֶרַע כְּרַשִּׁים, זֶרַע בְּצָלִים, זֶרַע לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת, וּשְׁאָר זֶרְעוֹנֵי גִנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִים, פְּטוּרִים מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, וּנְלָקְחִין מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית. זֶרַע בְּצָלִים, זֶרַע לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת, וּשְׁאָר זֶרְעוֹנֵי גִנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִים, פְּטוּרִים מִן הַמַּעַשְׂרוֹת, וְנִלְקָחִין מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן תְּרוּמָה, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכֵלוּ:

סְלִיק מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת

רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב אֶת הַתְּמָד בְּמַעֲשֵׂר, שֶׁאַף שֶׁמָּצָא [בַּדַּגְמָא הַנִּזְכֶּרֶת] תּוֹסֶפֶת שֶׁל חֲצִי כַּד בִּלְבַד, נוֹקְטִים שֶׁחֵלֶק מֵהַמַּיִם נִבְלְעוּ בַּשְּׂמָרִים, כָּךְ שֶׁיֶּשְׁנוֹ חֲצִי כַּד נוֹסָף שֶׁאֵינוֹ מַיִם אֶלָּא יַיִן שֶׁיָּצָא מֵהַחֲרָצָנִים וְתַחְתָּיו נִבְלְעוּ הַמַּיִם בַּחֲרָצָנִים, וְאִם כֵּן בָּיְדוֹ כַּד שֶׁל יַיִן וְרַק שְׁנַיִם וַחֲצִי כַּדִּים שֶׁל מַיִם. וְשִׁעוּר זֶה הוּא כְּשִׁעוּר מְזִיגַת יַיִן, שֶׁהַדָּרָךְ לְמָהֲלוֹ בְּמַיִם, וְחַיָּב בְּמַעֲשֵׂר. וְאַף לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, אִם **מָצָא יוֹתֵר עַל כְּדֵי מִדָּתוֹ** בְּתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ מֵהַמַּיִם שֶׁנָּתַן בַּתְּחִלָּה, כְּגוֹן שֶׁנָּתַן שְׁלֹשָׁה כַּדֵּי מַיִם וּמָצָא אַרְבָּעָה, חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר כַּמְבֹאָר לְעֵיל מִזְּגוּג. וְטָבֶל זֶה הוּא טָבֶל גָּמוּר, וְלָכֵן אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ עַצְמוֹ, אֶלָּא אַף [-מִפְּרִישׁ] **עָלָיו מִמָּקוֹם** [-מִיַּיִן] **אַחֵר לְפִי חֶשְׁבּוֹן** הַתּוֹסֶפֶת שֶׁנּוֹסְפָה עַל הַמַּיִם, שֶׁרַק כְּנֶגֶד הַיַּיִן הַמְעֹרָב צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ. [אֲבָל אִם מַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ עַצְמוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ עֶשִׂירִית מִכֻּלּוֹ, שֶׁהֲרֵי כְּשֵׁם שֶׁמְּעֹרָבִים בּוֹ מַיִם כְּמוֹ כֵן מְעֹרָבִים מַיִם בַּמַּעֲשֵׂר שֶׁמַּפְרִישׁ]: **מִשְׁנָה ז**: **תְּבוּאָה הַנִּמְצֵאת בְּחוֹרֵי הַנְּמָלִים: גַּרְעִינֵי תְּבוּאָה הַנִּמְצָאִים בְּחוֹרֵי הַנְּמָלִים שֶׁלָּנוּ** - שֶׁשָּׁהוּ בְּמֶשֶׁךְ הַלַּיְלָה, **בְּצַד הָעֲרֵמָה הַחֵיצֶת** - שֶׁהָיוּ חוֹרִים אֵלּוּ לְיַד עֲרֵמַת תְּבוּאָה שֶׁנִּגְמְרָה מִלַּאכְתָּהּ וְנִתְחַיְּבָה בְּמַעֲשְׂרוֹת, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים** בְּמַעֲשְׂרוֹת, מִשּׁוּם **שֶׁיָּדוּעַ שֶׁמִּדְּבַר הַגְּמוּר הָיוּ גוֹרְרִין** הַנְּמָלִים **כָּל הַלַּיְלָה, דִּין נוֹסָף: שׁוּם בַּעַל בֶּכִי** - שׁוּם חָרִיף שֶׁהָאוֹכְלוֹ בּוֹכֶה וְזוֹלְגוֹת עֵינָיו דְּמָעוֹת [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: שׁוּם מִלְּבָנוֹן, הַנִּקְרָא 'בַּעַל בִּיךְ'], **וּבָצָל שֶׁל** - הַגָּדֵל בְּמָקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ 'רִכְפָּא', **וּגְרִיסִין הַקִּילְקִין** - גְּרִיסֵי פּוֹל מְרֻבָּעִים הַבָּאִים מִמָּקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ 'קִילְקִי', **וְהָעֲדָשִׁים הַמִּצְרִיּוֹת** שֶׁקָּצָה אֶחָד שֶׁלָּהֶם חַד, **וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף הַקַּרְקָס** - מִין כְּרוּב. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף הַקִּטְנִים** - מִין עֲדָשִׁים, כָּל אֵלּוּ **פְּטוּרִים מִן הַמַּעַשְׂרוֹת.** לְפִי שֶׁמִּינִים אֵלּוּ גְּדֵלִים בַּמִּדְבָּר וְאֵינָם נִזְרָעִים בַּגִּנּוֹת, וְחֻזְקָתָם שֶׁהֵם בָּאִים מִן הַהֶפְקֵר הַפָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר (לעיל פ"א מ"א). **וְכֵן נִלְקָחִין מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית,** וַאֲפִלּוּ מֵהֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית, שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁשָּׁמַר פֵּרוֹת אֵלּוּ וְלֹא הִפְקִירָם וְנֶאֶסְרוּ בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁחֻזְקָתָם שֶׁבָּאוּ מִן הַהֶפְקֵר. **פְּטוּר זְרָעִים שֶׁאֵינָם אֹכֶל מִמַּעֲשֵׂר: זֶרַע לוּף** [-מִין בָּצָל] **הָעֶלְיוֹן** - הַשּׁוֹטֶה [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: הַזֶּרַע הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַלּוּף], **זֶרַע כְּרַשִּׁים** [-חָצִיר], **זֶרַע בְּצָלִים, זֶרַע לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת, וְכֵן שְׁאָר זֶרְעוֹנֵי גִּנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִים, פְּטוּרִים מִן הַמַּעַשְׂרוֹת,** שֶׁדָּבָר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר (שם). **וְכֵן נִלְקָחִין מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית,** וַאֲפִלּוּ מֵהֶחָשׁוּד, שֶׁדָּבָר שֶׁאֵינוֹ אֹכֶל **דִּין נוֹסָף: שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן תְּרוּמָה** - שֶׁזְּרָעִים אֵלּוּ נִזְרְעוּ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית. אֵלּוּ צֶמְחוֹ מִזְּרִיעַת זַרְעֵי תְּרוּמָה, וְדִין גִּדּוּלֵי תְּרוּמָה שֶׁהֵם כִּתְרוּמָה, מִכָּל מָקוֹם **הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכֵלוּ** לְזָרִים, וְאֵין בָּהֶם קְדֻשַּׁת תְּרוּמָה, שֶׁלֹּא נֶאֶסְרוּ גִּדּוּלֵי תְּרוּמָה אֶלָּא כְּשֶׁזְּרָע דָּבָר שֶׁרָאוּי לֵאָכְלָה, וְאֵלּוּ זְרָעִים אֵלּוּ שֶׁזְּרָעָם אֵינָם רְאוּיִים לֵאָכְלָה:

סְלִיק מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי

בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ דִּינֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנָטַע רְבָעִי. דִּין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: מִלְּבַד הַפְרָשַׁת תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן [שֶׁמִּמֶּנּוּ מַפְרִישׁ הַלֵּוִי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר], בַּשָּׁנִים א' ב' ד' ה' לְשִׁנּוּת הַשְּׁמִטָּה מִצְוָה לְהַפְרִישׁ 'מַעֲשֵׂר שֵׁנִי' בְּשִׁעוּר שֶׁל אֶחָד מֵעֲשָׂרָה מֵהַיְבוּל [וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַשִּׁשִּׁית מַפְרִישׁ בִּמְקוֹמוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי הַנִּתָּן לָעֲנִיִּים]. אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם וּלְאָכְלוֹ שָׁם בְּטָהֳרָה, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲלוֹתוֹ הוּא מְחֻלָּל [-פּוֹדֶה] אוֹתוֹ עַל מָעוֹת, וְאוֹתָם מַעֲלֶה לִירוּשָׁלַיִם וְקוֹנֶה בָּהֶם שָׁם דִּבְרֵי מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה הַמִּתְקַדְּשִׁים בְּחִלּוּל הַמָּעוֹת עֲלֵיהֶם, וְאוֹתָם אוֹכֵל בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה. כְּשֶׁהַבְּעָלִים עַצְמָם מְחַלְּלִים אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, עֲלֵיהֶם לְהוֹסִיף חֻמָּשׁ מִשֹּׁוִי הַפֵּרוֹת עַל כָּסֶף הַפִּדְיוֹן, אַךְ אָדָם אַחֵר הַמְחַלְּלָם אֵינוֹ מוֹסִיף חֻמָּשׁ. דִּין נָטַע רְבָעִי: לְאַחַר שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת לִנְטִיעַת הָאִילָן בָּהֶם אֲסוּרִים פֵּרוֹתָיו בַּהֲנָאָה מִדִּין עָרְלָה, פֵּרוֹת הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית לִנְטִיעָתוֹ קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת נָטַע רְבָעִי, דִּין נָטַע רְבָעִי הוּא כְּדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁנֶּאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה, אוֹ מִתְחַלֵּל עַל מָעוֹת שֶׁאוֹתָם מַעֲלִים לִירוּשָׁלַיִם לִקְנוֹת בָּהֶם דִּבְרֵי מַאֲכָל שֶׁיֵּאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה:

משניות

פֶּרֶק א

בְּפֶרֶק זֶה יִתְבָּאֲרוּ אִסּוּרִים שׁוֹנִים הַנּוֹהֲגִים בְּפֵרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מֻחֶמֶת קְדֻשָּׁתָם, וּמַה הֵם הַמַּאֲכָלִים שֶׁמֻּתָּר לְקָנוֹת בִּירוּשָׁלַיִם בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

מִשְׁנָה א דְּבָרִים שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתָם בְּפֵרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מֻחֶמֶת קְדֻשָּׁתָם: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ בְּלֹא לִפְדּוֹתוֹ, אֲפִלּוּ כְּדֵי שֶׁיּוֹלִיכֶנּוּ הַקּוֹנֶה לִירוּשָׁלַיִם לְאָכְלוֹ שָׁם כְּדִינוֹ, לְפִי שֶׁמִּשְׁנָתֵנוּ רַבִּי מֵאִיר הִיא [כְּשֶׁאָר הַמִּשְׁנָיוֹת הַשְּׁנוּיוֹת בְּסָתָם] הַסּוֹבֵר שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא וְקָדוֹשׁ, וְחוֹלֵק עַל רַבִּי יְהוּדָה הַסּוֹבֵר שֶׁמָּמוֹן בְּעָלִים הוּא (קידושין נב:), **וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ** - אֵין נוֹתְנִים אוֹתוֹ לַמַּלְוֶה כְּמַשְׁכּוֹן עַל הַלְוָאָתוֹ, **וְאֵין מַחֲלִיפִין אוֹתוֹ** תְּמוּרַת מַאֲכָל אֶחָד וַאֲפִלּוּ שֶׁשְּׁנֵיהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ קַח לְךָ יַיִן שֶׁלִּי וְתֵן לִי שֶׁמֶן תְּמוּרָתוֹ, **וְלֹא שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ** - אֵין שׁוֹקְלִים [בְּמֹאזְנַיִם] מַטְבֵּעַ שֶׁל חֵלִין כְּנֶגֶד מַטְבֵּעַ שֶׁפְּדוּ בּוֹ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְחָלָה עָלָיו קְדֻשָּׁתָם, מִשּׁוּם שֶׁבְּזוּי מִצְוָה הוּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּאָבָן מִשְׁקָל. **וְלֹא יֹאמַר** אָדָם לַחֲבֵרוֹ **שֵׁנִי שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, תֵּילָךְ יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלִּי וְתֵן לִי שֶׁמֶן** תְּמוּרָתוֹ, וְאַף שְׁבִירוּשָׁלַיִם מֻתָּר לִקְנוֹת מֵאָכָל וּמַשְׁקֶה בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְהַחְלִיפָם בַּאֲחֵרִים אָסוּר וַאֲפִלּוּ שֶׁגַּם הֵם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְכֵן שְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת** וְאַף אוֹתָם שֶׁחִיּוּב מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶם הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן, אֲסוּרִים לְהַחְלִיפָם זֶה בָּזֶה. **אֲבָל נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַתָּנַת חִנָּם** - כְּגוֹן שֶׁמַּזְמִינוֹ לָאֱכֹל עַל שֻׁלְחָנוֹ, שֶׁנּוֹתְנָה כָּזוֹ לְדִבְרֵי הַכֹּל אֵינָהּ כְּמֻכֶּרֶת, אוּלָם מַתָּנָה מְמֻשׁ מֻחְלֶקֶת הִיא אִם הִיא כְּמֻכֶּרֶת:

מִשְׁנָה ב דִּין מְכִירַת מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וּבְכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה: מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא **תָּמִים** [-לְלֹא מוּם] וְכֵשֵׁר לְהַקְרָבָה, בְּעוֹדוֹ **חַי** [וְכֵן כְּשֶׁהוּא שָׁחוּט, אֶלָּא אַגַּב דִּין בְּכוֹר תָּמִים הַשָּׁנוּי בַּסֵּיפָא שֶׁהוּא בְּחַי דַּוְקָא, שָׁנָה אַף בְּרִישָׁא 'חַי'], אֶלָּא חֶלְבּוֹ וּדְמוֹ קְרֵבִין עַל הַמִּזְבֵּחַ וּבְשָׂרוֹ נֶאֱכָל לַבְּעָלִים בִּירוּשָׁלַיִם, וְכֵן **לֹא** מוֹכְרִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא **בַּעַל מוּם,** בֵּין כְּשֶׁהוּא **חַי** וּבֵין כְּשֶׁהוּא **שָׁחוּט** אַף שֶׁנֶּאֱכָל לַבְּעָלִים בְּכָל מָקוֹם בְּלֹא פִּדְיוֹן, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה (ויקרא כז לג) 'לֹא יְגָאֵל' - שֶׁאֵין מִתְחַלֵּל עַל דָּבָר אַחֵר, וְנֶאֱמַר בַּחֲרָמֵי כֹּהֲנִים [-אָדָם הַמַּחֲרִים אֶת נִכְסָיו לְתִפְנֶם לַכֹּהֲנִים] 'לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל' (שם פסוק כח), וְדָרְשׁוּ מַה חֲרָמִים אֵינָם נִמְכָּרִים אַף מַעֲשַׂר בְּהֵמָה אֵינוֹ נִמְכָּר לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט לֹא תָּמִים וְלֹא בַּעַל מוּם (בכורות לא:). **וְכֵן אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ** - בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, **אֶת הָאִשָּׁה** לְפִי שֶׁהַקִּדּוּשִׁין הֵם כְּמֶכֶר, שֶׁקּוֹנֶה אוֹתָהּ לְאִשָּׁה תְּמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה. **הַבְּכוֹר** שֶׁנִּתַּן לַכֹּהֵן בַּזְּמַן הַזֶּה - אַחַר חָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ **מוֹכְרִין אוֹתוֹ** הַכֹּהֲנִים אִם הוּא **תָּמִים** בְּעוֹדוֹ **חַי,** אַךְ אִם הוּא שָׁחוּט יִקָּבֵר כְּדִין קָדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּזְּמַן הַזֶּה, וּכְשֶׁבַּעַל מוּם הוּא, יִמָּכֵר בֵּין אִם הוּא **חַי** וּבֵין אִם הוּא **שָׁחוּט,** וְכֵן **מְקַדְּשִׁין בּוֹ** אֶת **הָאִשָּׁה** כִּשְׁאָר מָמוֹנוֹ שֶׁל כֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יז) 'לֹא תִפְדֶּה' וְדָרְשׁוּ אֲבָל נִמְכָּר הוּא. **אֵין מְחַלְּלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֵסִימוֹן** [-מַטְבֵּעַ שֶׁלֹּא נֶחְקְקָה בּוֹ צוּרָה] שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) 'וְצָרַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ' וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵין מְחַלְּלִים אֶלָּא עַל כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה, **וְלֹא עַל הַמַּטְבֵּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא** - מַטְבֵּעַ יָשָׁן שֶׁנִּפְסַל וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִסּוֹחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כו) 'וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ' וְדָרְשׁוּ פָּרָט לְכֶסֶף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה. **וְלֹא עַל הַמָּעוֹת שֶׁאֵינָן בְּרְשׁוּתוֹ** - כְּגוֹן שֶׁנָּפְלוּ לַיָּם הַגָּדוֹל וְצָרִיךְ לִשְׂכֹּר אָדָם הַשָּׁט עַל פְּנֵי הַמַּיִם כְּדֵי לְהוֹצִיאָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְצָרַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ' שְׁמַשְׁמָעוֹ דַּוְקָא כֶּסֶף שֶׁהוּא בִּרְשׁוּתְךָ:

מִשְׁנָה ג אֵין נִקְנֶה בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא גְּדוּלֵי קַרְקַע הָרְאוּיִים לָאֲכִילָה: הַלּוֹקֵחַ בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **בְּהֵמָה טְהוֹרָה שְׁלֵמִים** שֶׁהוּא עִקַּר מִצְוָתָם שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי (דברים יד כג) 'וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם' וְדָרְשׁוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה מֵהַנֶּאֱמָר בִּשְׁלָמִים (שם כז ז) 'וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָּׁם', שֶׁעִקַּר מִצְוָתָם לְקִנּוֹת בָּהֶם שְׁלֵמִים, **אוֹ חַיָּה** טְהוֹרָה [שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהַקְרָבָה] **לִבְשַׂר תַּאֲוָה** - לְאָכְלָהּ אֲכִילַת חֵלִין, וּמְחַלֵּל הַמָּעוֹת עֲלֵיהֶם, נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת אַף עַל הָעוֹר לְפִי שֶׁהוּא טָפֵל לַבָּשָׂר, וְאוּלָם **יָצָא הָעוֹר לְחֻלִּין** וְאֵין צָרִיךְ לְמוֹכְרוֹ וְלִקְנוֹת בְּדָמָיו פֵּרוֹת לְאָכְלָם בִּירוּשָׁלַיִם, **וְאַף עַל פִּי שֶׁהָעוֹר מְרֻבֶּה עַל הַבָּשָׂר,** וְכֵן הַלּוֹקֵחַ בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֵּרוֹת **לְמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן** שֶׁל הַכַּדִּים **לִמְכֹּר סְתוּמוֹת** וּמְחַלֵּל הַמָּעוֹת עֲלֵיהֶם, נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת אַף עַל הַכַּד לְפִי שֶׁבְּאֹפֶן זֶה טָפֵל הוּא לַיַּיִן שֶׁבְּתוֹכוֹ, וְאוּלָם **יָצָא הַקַּנְקַן** - הַכַּד עַצְמוֹ **לְחֻלִּין,** וְאֵין צָרִיךְ לְמוֹכְרוֹ וְלִקְנוֹת בְּדָמָיו פֵּרוֹת לְאָכְלָם בִּירוּשָׁלַיִם. וְדִין זֶה שָׁנִּתְחַלְּלוּ מָעוֹת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי גַּם עַל הָעוֹר וְהַכַּד אַף שֶׁאֵינָם אֹכֶל הוּא לְפִי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לְקִנְתָּם בְּפָנֵי עַצְמָם אֶלָּא עִקַּר דַּעְתּוֹ עַל הַבָּשָׂר וְהַיַּיִן וְעַל כֵּן נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת אַף עֲלֵיהֶם אַגַּב הַבָּשָׂר וְהַיַּיִן, אוּלָם אִם הַקּוֹנֶה אוֹ הַמּוֹכֵר הֵם אֲמָנֵי עוֹרוֹת אוֹ כַּדִּים שָׁדַּעְתָּם גַּם עֲלֵיהֶם נַעֲשָׂה כְּקוֹנֶה אֶת הָעוֹר וְהַכַּד בְּפָנֵי עַצְמָם שֶׁאֵין הַמָּעוֹת מִתְחַלְּלוֹת עֲלֵיהֶם וְדֵינוֹ כְּקוֹנֶה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אֹכֶל בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי (להלן מ"ז). וְכֵן **הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים** שֶׁנִּקְנוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **יָצְאוּ קְלִפֵּיהֶם לְחֻלִּין** וְאֵין צָרִיךְ לְמוֹכְרָם וְלִקְנוֹת בִּדְמֵיהֶם פֵּרוֹת לְאָכְלָם בִּירוּשָׁלַיִם לְפִי שֶׁאֵין דְּמֵי הַמַּעֲשֵׂר נִתָּנִים אֶלָּא עֲבוּר הַפְּרִי, וְלֹא עֲבוּר הַקְּלִפִּין. **הַתֶּמֶד** [-מַיִם שֶׁשָּׁרוּ בָּהֶם פִּסְלֹת שֶׁל עֲנָבִים] **עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ** וְתָסַס כְּיַיִן **אֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר** כְּיַיִן שֶׁנִּחְשָׁב כְּמַיִם, וְאֵין מְחַלְּלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא עַל אֹכֶל מִגִּדּוּלֵי קַרְקַע בִּלְבַד (להלן מ"ה), **וּמִשֶּׁהֶחְמִיץ** נֶחְשָׁב כְּיַיִן הַמְּזוּג בְּמַיִם שֶׁהוּא אֹכֶל מִגִּדּוּלֵי קַרְקַע, וּלְפִיכָךְ **נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי:

מִשְׁנָה ד הַלּוֹקֵחַ בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **חַיָּה** טְהוֹרָה עַל דַּעַת לְהַקְרִיבָהּ **לִזְבְחֵי שְׁלָמִים** אֵין חֵל הַמֶּכֶר לְפִי שֶׁאֵין קָרְבָּן בָּא מִן הַחַיָּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א ב) 'מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן', וְכֵן הַלּוֹקֵחַ בָּהֶם בְּהֵמָה וְדַעְתּוֹ **לִבְשַׂר תַּאֲוָה** - לְאָכְלָהּ אֲכִילַת חֵלִין, אֵין חֵל הַמֶּכֶר לְפִי שֶׁאַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֶפְשָׁר לִקְנוֹת בָּהֶם כָּל אֹכֶל, מֵאַחַר וְרָאוּ חֲכָמִים שֶׁלּוֹקְחִים בָּהֶם בְּהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה וְלֹא שְׁלָמִים כְּעִקַּר דִּינָם גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִקְנוֹת בָּהֶם בְּהֵמָה אֶלָּא לִשְׁלָמִים, וּלְפִי שֶׁבָּטֵל הַמִּקָּח וְלֹא נִתְחַלְּלוּ **הַמָּעוֹת לֹא יָצָא הָעוֹר לְבַדּוֹ לְחֻלִּין** כְּמוֹ בְּלוֹקֵחַ בְּהֵמָה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים וְחַיָּה לִבְשַׂר תַּאֲוָה (לעיל מ"ג) אֶלָּא אַף הַחַיָּה וְהַבְּהֵמָה עַצְמָם חֻלִּין הֵם. הַלּוֹקֵחַ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **כַּדֵּי יַיִן פְּתוּחוֹת** וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְהִמָּכֵר סְגוּרוֹת, **אוֹ** אֲפִלּוּ **סְתוּמוֹת, בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִמְכֹּר פְּתוּחוֹת** וְרוֹצֶה לְחַלֵּל הַמָּעוֹת עֲלֵיהֶם, לֹא נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת כְּלָל עַל הַכַּד לְפִי שֶׁאֵינוֹ טָפֵל לַיַּיִן, **וְלֹא** כְּמוֹ בְּלוֹקֵחַ כַּדֵּי יַיִן סְתוּמוֹת בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְהִמָּכֵר סְתוּמוֹת (שם) שֶׁנִּתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת אֶלָּא שֶׁיָּצָא הַקַּנְקַן [-הַכַּד עַצְמוֹ] **לְחֻלִּין.** הַלּוֹקֵחַ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **סַלֵּי תְאֵנִים וְסַלֵּי עֲנָבִים עִם הַכֵּלִי, לֹא יָצְאוּ דְּמֵי הַכֵּלִי לְחֻלִּין** וְלֹא נִתְחַלְּלוּ אֶלָּא עַל הַתְּאֵנִים וְהָעֲנָבִים, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְמוֹכְרָם עִם הַכֵּלִי וְהוּא לֹא טָפֵל אֲלֵיהֶם:

מִשְׁנָה ה דְּבָרִים שֶׁאֵין נִקְנִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: הַלּוֹקֵחַ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **מֵים, וּמֶלַח** - אוֹ מֶלַח, **וּפֵרוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, אוֹ** שֶׁלָּקַח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם **פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם לִבְנֵי שֶׁיֵּרָקְבוּ, לֹא קָנָה** אוֹתָם כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - לֹא נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כו) 'וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ [-כְּלָל], בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר [-פְּרָט], וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ' [-כְּלָל] וְדָרְשׁוּ בּוֹ כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל הַמְּרֻבֶּה דְּבָרִים נוֹסְפִים שֶׁהֵם כְּעֵין הַפְּרָט שֶׁנִּקְנִים בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - מָה הַפְּרָט הוּא אֹכֶל, וְגִדּוּלֵי קַרְקַע, וְתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע, וְדָבָר הַמִּתְקַיֵּם עַד שֶׁיַּגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם, אַף כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּנָאִים אֵלּוּ נִקְנָה בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, יָצְאוּ מַיִם וּמֶלַח שֶׁאֵינָם גִּדּוּלֵי קַרְקַע, וּפֵרוֹת מְחֻבָּרִים וּפֵרוֹת שֶׁאֵינָם מִתְקַיְּמִים עַד שֶׁיַּגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם. **הַלּוֹקֵחַ** בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **פֵּרוֹת** חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, **בְּשׁוֹגֵג** - שֶׁחָשַׁב שֶׁמְּעוֹת חֻלִּין הֵם, **יַחְזְרוּ דָּמִים לִמְקוֹמָן** - לַקּוֹנֶה, וְנִשְׁאֲרוּ בִּקְדֻשָּׁתָם, וְהַפֵּרוֹת חֻלִּין הֵם וְיַחְזְרוּ לַמּוֹכֵר, שֶׁכֵּן מִקַּח טָעוּת הוּא וּבָטֵל הַמִּקָּח, שֶׁאִלּוּ יָדַע הַלּוֹקֵחַ שֶׁמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם וְנַעֲשִׂים הַפֵּרוֹת קְדוֹשִׁים לֹא הָיָה לוֹקְחָם מֵחֲמַת טֹרַח הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ בְּהַעֲלָאָתָם לִירוּשָׁלַיִם. **וּבְמֵזִיד** - שֶׁיָּדַע שֶׁמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן, נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת עַל הַפֵּרוֹת **וְיַעֲלוּ** הַפֵּרוֹת שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **וְיֹאכְלוּ בַּמָּקוֹם** אֲשֶׁר יִבְחַר ה' (דברים יד כד-כה) - בִּירוּשָׁלַיִם. **וְאִם אֵין מִקְדָּשׁ** - וּבִזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נֶאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם, **יִרָקְבוּ** הַפֵּרוֹת, לְפִי שֶׁאֵין מְחַלְּלִים אֹכֶל טָהוֹר הַנִּקְנֶה בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם (להלן פ"ג מ"י):

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק א

פרק א מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ, וְאֵין מַחֲלִיפִין אוֹתוֹ, וְלֹא שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ. וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, הֵילָךְ יַיִן וְתֶן לִי שֶׁמֶן. וְכֵן שְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת. אֲבָל נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַתָּנַת חִנָּם: **ב** מַעֲשַׂר בְּהֵמָה, אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּמִים חַי, וְלֹא בַּעַל מוּם חַי וְשָׁחוּט, וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. הַבְּכוֹר, מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּמִים חַי, וּבַעַל מוּם חַי וְשָׁחוּט, וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. אֵין מְחַלְּלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֵסִימוֹן, וְלֹא עַל הַמַּטְבֵּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא, וְלֹא עַל הַמָּעוֹת שֶׁאֵינָן בִּרְשׁוּתוֹ: **ג** הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים, אוֹ חַיָּה לִבְשַׂר תַּאֲוָה, יָצָא הָעוֹר מְרֻבֶּה עַל הַבָּשָׂר. כַּדֵּי יַיִן סְתוּמוֹת, מָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִמְכֹּר סְתוּמוֹת, יָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין. הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים, יָצְאוּ קְלִפֵּיהֶם לְחֻלִּין. הַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ, אֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וּמִשֶּׁהֶחְמִיץ, נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר: **ד** הַלּוֹקֵחַ חַיָּה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים, בְּהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה, לֹא יָצָא הָעוֹר לְחֻלִּין. כַּדֵּי יַיִן פְּתוּחוֹת אוֹ סְתוּמוֹת, מָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִמְכֹּר פְּתוּחוֹת, לֹא יָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין. סַלֵּי תְאֵנִים וְסַלֵּי עֲנָבִים עִם הַכֵּלִי, לֹא יָצְאוּ דְּמֵי הַכֵּלִי לְחֻלִּין: **ה** הַלּוֹקֵחַ מַיִם וּמֶלַח, וּפֵרוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, אוֹ פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם, לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר. הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת, שׁוֹגֵג, יַחְזְרוּ דָּמִים לִמְקוֹמָן. מֵזִיד, יַעֲלוּ וְיֹאכְלוּ בַּמָּקוֹם. וְאִם אֵין מִקְדָּשׁ, יִרָקְבוּ:

המבוארות

מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **כַּדֵּי יַיִן סְתוּמוֹת** - סְגוּרִים, **בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן** שֶׁל הַכַּדִּים **לִמְכֹּר סְתוּמוֹת** וּמְחַלֵּל הַמָּעוֹת עֲלֵיהֶם, נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת אַף עַל הַכַּד לְפִי שֶׁבְּאֹפֶן זֶה טָפֵל הוּא לַיַּיִן שֶׁבְּתוֹכוֹ, וְאוּלָם **יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין,** וְאֵין צָרִיךְ לְמוֹכְרוֹ וְלִקְנוֹת בְּדָמָיו פֵּרוֹת לְאָכְלָם בִּירוּשָׁלַיִם. וְדִין זֶה שָׁנִּתְחַלְּלוּ מָעוֹת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי גַּם עַל הָעוֹר וְהַכַּד אַף שֶׁאֵינָם אֹכֶל הוּא לְפִי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לְקִנְתָּם בְּפָנֵי עַצְמָם אֶלָּא עִקַּר דַּעְתּוֹ עַל הַבָּשָׂר וְהַיַּיִן וְעַל כֵּן נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת אַף עֲלֵיהֶם אַגַּב הַבָּשָׂר וְהַיַּיִן, אוּלָם אִם הַקּוֹנֶה אוֹ הַמּוֹכֵר הֵם אֲמָנֵי עוֹרוֹת אוֹ כַּדִּים שָׁדַּעְתָּם גַּם עֲלֵיהֶם נַעֲשָׂה כְּקוֹנֶה אֶת הָעוֹר וְהַכַּד בְּפָנֵי עַצְמָם שֶׁאֵין הַמָּעוֹת מִתְחַלְּלוֹת עֲלֵיהֶם וְדֵינוֹ כְּקוֹנֶה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אֹכֶל בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי (להלן מ"ז). וְכֵן **הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים** שֶׁנִּקְנוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **יָצְאוּ קְלִפֵּיהֶם לְחֻלִּין** וְאֵין צָרִיךְ לְמוֹכְרָם וְלִקְנוֹת בִּדְמֵיהֶם פֵּרוֹת לְאָכְלָם בִּירוּשָׁלַיִם לְפִי שֶׁאֵין דְּמֵי הַמַּעֲשֵׂר נִתָּנִים אֶלָּא עֲבוּר הַפְּרִי, וְלֹא עֲבוּר הַקְּלִפִּין. **הַתֶּמֶד** [-מַיִם שֶׁשָּׁרוּ בָּהֶם פִּסְלֹת שֶׁל עֲנָבִים] **עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ** וְתָסַס כְּיַיִן **אֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר** כְּיַיִן שֶׁנִּחְשָׁב כְּמַיִם, וְאֵין מְחַלְּלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא עַל אֹכֶל מִגִּדּוּלֵי קַרְקַע בִּלְבַד (להלן מ"ה), **וּמִשֶּׁהֶחְמִיץ** נֶחְשָׁב כְּיַיִן הַמְּזוּג בְּמַיִם שֶׁהוּא אֹכֶל מִגִּדּוּלֵי קַרְקַע, וּלְפִיכָךְ **נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי:

מִשְׁנָה ד הַלּוֹקֵחַ בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **חַיָּה** טְהוֹרָה עַל דַּעַת לְהַקְרִיבָהּ **לִזְבְחֵי שְׁלָמִים** אֵין חֵל הַמֶּכֶר לְפִי שֶׁאֵין קָרְבָּן בָּא מִן הַחַיָּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א ב) 'מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן', וְכֵן הַלּוֹקֵחַ בָּהֶם בְּהֵמָה וְדַעְתּוֹ **לִבְשַׂר תַּאֲוָה** - לְאָכְלָהּ אֲכִילַת חֵלִין, אֵין חֵל הַמֶּכֶר לְפִי שֶׁאַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֶפְשָׁר לִקְנוֹת בָּהֶם כָּל אֹכֶל, מֵאַחַר וְרָאוּ חֲכָמִים שֶׁלּוֹקְחִים בָּהֶם בְּהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה וְלֹא שְׁלָמִים כְּעִקַּר דִּינָם גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִקְנוֹת בָּהֶם בְּהֵמָה אֶלָּא לִשְׁלָמִים, וּלְפִי שֶׁבָּטֵל הַמִּקָּח וְלֹא נִתְחַלְּלוּ **הַמָּעוֹת לֹא יָצָא הָעוֹר לְבַדּוֹ לְחֻלִּין** כְּמוֹ בְּלוֹקֵחַ בְּהֵמָה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים וְחַיָּה לִבְשַׂר תַּאֲוָה (לעיל מ"ג) אֶלָּא אַף הַחַיָּה וְהַבְּהֵמָה עַצְמָם חֻלִּין הֵם. הַלּוֹקֵחַ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **כַּדֵּי יַיִן פְּתוּחוֹת** וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְהִמָּכֵר סְגוּרוֹת, **אוֹ** אֲפִלּוּ **סְתוּמוֹת, בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִמְכֹּר פְּתוּחוֹת** וְרוֹצֶה לְחַלֵּל הַמָּעוֹת עֲלֵיהֶם, לֹא נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת כְּלָל עַל הַכַּד לְפִי שֶׁאֵינוֹ טָפֵל לַיַּיִן, **וְלֹא** כְּמוֹ בְּלוֹקֵחַ כַּדֵּי יַיִן סְתוּמוֹת בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְהִמָּכֵר סְתוּמוֹת (שם) שֶׁנִּתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת אֶלָּא שֶׁיָּצָא הַקַּנְקַן [-הַכַּד עַצְמוֹ] **לְחֻלִּין.** הַלּוֹקֵחַ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **סַלֵּי תְאֵנִים וְסַלֵּי עֲנָבִים עִם הַכֵּלִי, לֹא יָצְאוּ דְּמֵי הַכֵּלִי לְחֻלִּין** וְלֹא נִתְחַלְּלוּ אֶלָּא עַל הַתְּאֵנִים וְהָעֲנָבִים, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְמוֹכְרָם עִם הַכֵּלִי וְהוּא לֹא טָפֵל אֲלֵיהֶם:

מִשְׁנָה ה דְּבָרִים שֶׁאֵין נִקְנִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: הַלּוֹקֵחַ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **מַיִם, וּמֶלַח** - אוֹ מֶלַח, **וּפֵרוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, אוֹ** שֶׁלָּקַח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם **פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם לִבְנֵי שֶׁיֵּרָקְבוּ, לֹא קָנָה** אוֹתָם כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - לֹא נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כו) 'וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ [-כְּלָל], בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר [-פְּרָט], וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ' [-כְּלָל] וְדָרְשׁוּ בּוֹ כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל הַמְּרֻבֶּה דְּבָרִים נוֹסְפִים שֶׁהֵם כְּעֵין הַפְּרָט שֶׁנִּקְנִים בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - מָה הַפְּרָט הוּא אֹכֶל, וְגִדּוּלֵי קַרְקַע, וְתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע, וְדָבָר הַמִּתְקַיֵּם עַד שֶׁיַּגִּיעַ לִירוּשָ

מִשְׁנָה ו הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּשׁוֹגֵג - שֶׁחָשַׁב שֶׁמְּעוֹת חֻלִּין הֵם, **יַחְזְרוּ דָּמֶיהָ לִמְקוֹמָן** - לַקּוֹנֶה, וְנִשְׁאֲרוּ בִּקְדֻשָּׁתָם, וְהַבְּהֵמָה חֻלִּין הִיא וְתַחְזֹר לְמוֹכֵר, שֶׁכֵּן מִקַּח טָעוּת הוּא וּבָטֵל הַמִּקָּח, שֶׁאִלּוּ יָדַע הַלּוֹקֵחַ שֶׁמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם וְנַעֲשֵׂית הַבְּהֵמָה קְדוּשָׁה לֹא הָיָה לוֹקְחָהּ מֻחֲמַת טֹרַח הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ בְּהַעֲלָאָתָהּ לִירוּשָׁלַיִם. וּבְמִזִּיד - שֶׁיָּדַע שֶׁמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן, נִתְחַלְּלוּ הַמָּעוֹת עַל הַבְּהֵמָה וְתַעֲלֶה וְתֵאָכֵל **בַּמָּקוֹם** אֲשֶׁר יִבְחַר ה' (דברים יד כד-כה) - בִּירוּשָׁלַיִם. **וְאִם אֵין מִקְדָּשׁ** - וּבִזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נֶאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם, יַמְתִּין עַד שֶׁתָּמוּת **וְתִקָּבֵר עַל יְדֵי עוֹרָהּ** - יַחַד עִם עוֹרָהּ, לְפִי שֶׁכְּשֶׁאֵין הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם וְאָסוּר הַבָּשָׂר בַּהֲנָאָה דְּעָתָם בַּפִּדְיוֹן בֵּין עַל הַבָּשָׂר וּבֵין עַל הָעוֹר וּלְפִיכָךְ מִתְקַדֵּשׁ גַּם הוּא בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִשְׁנָה ז** דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁאֵינָם נִקְנִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְדִין הָעוֹבֵר וְקָנָה אוֹתָם בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר: אֵין לוֹקְחִין עֲבָדִים, וּשְׁפָחוֹת, וְקַרְקָעוֹת, וּבְהֵמָה טְמֵאָה, מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁאֵין קוֹנִים בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא אֹכֶל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כו) 'וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף וגו' וְאָכַלְתָּ שָׁם'. **וְאִם** עָבַר **וְלָקַח** בְּמַזִּיד דְּבָרִים שֶׁאֵינָם אֹכֶל, אוֹ שֶׁלָּקַח בְּשׁוֹגֵג אַךְ בָּרַח הַמּוֹכֵר שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהַחְזִיר הַמִּקָּח **יֹאכַל** בְּטָהֳרָה בִּירוּשָׁלַיִם **כֻּלָּן** - תְּמוּרָתָם, מַאֲכָלִים אֲחֵרִים שֶׁיִּקָּנֶה מִמָּעוֹת שֶׁלּוֹ, אֲבָל אִם לָקַח בְּשׁוֹגֵג וְאָבְשָׁה לְבַטֵּל הַמִּקָּח יַחְזְרוּ הַמָּעוֹת לַקּוֹנֶה וּדְבָרִים אֵלּוּ לַמּוֹכֵר. **אֵין** קוֹנִים **וּמְבִיאִין קִנֵּי זְבִים, וְקִנֵּי זָבוֹת, וְקִנֵּי יוֹלְדוֹת** - שְׁנֵי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה שֶׁמְּבִיאִים זָב זָבָה וְיוֹלֶדֶת לְטָהֳרָתָם **וְחַטָּאוֹת** [-קָרְבָּנוֹת הַבָּאִים עַל שִׁגְגַת עֲבֵרוֹת שֶׁזְּדוֹנָם כָּרֵת] **וַאֲשָׁמוֹת** [-קָרְבָּנוֹת הַבָּאִים עַל כַּמָּה מִן הָעֲבֵרוֹת] **מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי**, כֵּיוָן שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁחוֹבָה לַהֲבִיאוֹ אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין לְפִי שֶׁאֵין פּוֹרְעִים חוֹב מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **וְאִם** קָנָה **וְהֵבִיא** קָרְבָּנוֹת אֵלּוּ מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **יֹאכַל** בְּטָהֳרָה בִּירוּשָׁלַיִם **כֻּלָּן** - תְּמוּרָתָם, מַאֲכָלִים אֲחֵרִים שֶׁיִּקָּנֶה מִמָּעוֹת שֶׁלּוֹ. **זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא חוּץ לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וּלְסִיכָה, שֶׁכֵּן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִתָּן גַּם לִסְיכָה** (להלן פ"ב מ"א), שֶׁעָבַר וּקְנָאוֹ **מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, יֹאכַל** בְּטָהֳרָה בִּירוּשָׁלַיִם **כֻּלָּן** - תְּמוּרָתוֹ, מַאֲכָלִים שֶׁנִּקְנוּ מִמָּעוֹת שֶׁלּוֹ:

פֶּרֶק ב מִשְׁנָה א הַשּׁוֹמְרִים הַמִּתְרִים בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְדִין חִלּוּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִתָּן לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה **בְּחֻלִּין**: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִתָּן לַאֲכִילָה **וּלְשְׁתִיָּה וּלְסִיכָה** בְּלִבַּד (דברים יד כו) 'בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וכו' וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ', וּשְׁתִיָּה הִיא בִּכְלַל אֲכִילָה לְכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה, וְסִיכַת הַגּוּף בְּשֶׁמֶן הֲרֵי הִיא כִּשְׁתִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קט יח) 'וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו' הַקִּשָּׁה סִיכָה לִשְׁתִיָּה. **וְאַף לָאֶכֹל** לֹא נִתַּן אֶלָּא **דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל** וְלֹא תְּרָדִים לְחִים חַיִּים אוֹ חִטִּים חִיּוֹת שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְאָכְלָם אֶלָּא כְּשֶׁהֵם מְבֻשָּׁלִים, וּמֵאִידָךְ אִם קָנָה מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פַּת וְנִתְעַפְּשָׁה, יַיִן וְהִקְרִים, אוֹ תַּבְשִׁיל וְנִבְאַשׁ אֵינוֹ חַיָּב לְאָכְלָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסְדוּ מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְפִי שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְאָכְלָם כָּךְ. **וְכֵן לְסוּךְ** לֹא נִתַּן אֶלָּא **דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְסוּךְ, לְפִיכָךְ לֹא יָסוּךְ בְּיַיִן וְחֹמֶץ** שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְסוּךְ בָּהֶם, **אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן** שֶׁהַדֶּרֶךְ לְסוּךְ בּוֹ. **אֵין מְפַטְּמִין** [-מַשְׁבִּיחִים] **שֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** עַל יְדֵי נְתִינַת שָׁרָשִׁים וְרָאשֵׁי בְּשָׂמִים בְּתוֹכוֹ, לְפִי שֶׁהַשֶּׁמֶן הַנִּבְלָע בָּהֶם נִפְסָד הוֹאִיל וְהֵם עַצְמָם אֵינָם נֶאֱכָלִים, **וְאֵין לוֹקְחִין בְּדֶמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמֶן מְפֻטָּם** לְפִי שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ אֶלָּא אֲנָשִׁים מְפֻנָּקִים וּמְעֻנָּגִים וְאֵין לוֹקְחִים בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא דָּבָר הַשָּׁוֶה לְכָל נָפֶשׁ, **אֲבָל מְפַטֵּם הוּא אֶת הַיַּיִן** בִּדְבַשׁ וּפִלְפְּלִים לְפִי שֶׁאֵין הַיַּיִן נִבְלָע בָּהֶם וְהַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ נִפְסָד בְּכָךְ. יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּפַּל **לְתוֹכוֹ** בְּעוֹדוֹ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם **דְּבַשׁ וּתְבָלִין** שֶׁל חֻלִּין **וְהִשְׁבִּיחוּ** - כְּגוֹן שֶׁהַיַּיִן הָיָה שָׁוֶה שְׁנֵי סְלָעִים וְהַדְּבַשׁ וְהַתְּבָלִין סֶלַע אֶחָד וּכְשֶׁעֵרְבָם שָׁוִים יַחַד אַרְבָּעָה סְלָעִים, וּבָא עַתָּה לְחַלֵּל אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָעוֹת, **הַשָּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן** - הֵיוֹת וְשָׁוִוי יַיִן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא שְׁנֵי שְׁלִישׁ מִשָּׁוְוי הַתַּעֲרֹבֶת אַף חֵלֶק הַשָּׁבַח הַשַּׁיָּךְ לַיַּיִן הוּא שְׁנֵי שְׁלִישׁ מֵהַשָּׁבַח, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְחַלֵּל עַתָּה יַיִן זֶה בִּשְׁנֵי סְלָעִים וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַסֶּלַע. וְכֵן **דָּגִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם הַקַּפְלוֹטוֹת** [-כַּרְתִּי] **שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהִשְׁבִּיחוּ, הַשָּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן.** אוּלָם **עִסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאָפָאָהּ** בְּעֵצִים שֶׁל חֻלִּין, **וְהִשְׁבִּיחָה** - עֻלָּה עֶרְכָּהּ, אִם בָּא לְחַלְּלָהּ עַל מָעוֹת, **הַשָּׁבַח** כֻּלּוֹ מֵיחָס לַמַּעֲשֵׂר **שֵׁנִי** וְצָרִיךְ לְחַלְּלָהּ עַל דָּמִים בְּשָׁוְוֹיָהּ עַתָּה, לְפִי שֶׁאֵין שָׁבַח הָעֵצִים נִכָּר בַּפַּת. **זֶה הַכְּלָל, כָּל** חֻלִּין **שֶׁשִּׁבְחוֹ** שֶׁהֵשְׁבַּח הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל יָדוֹ **נִכָּר** בַּמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, **הַשָּׁבַח לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן, וְכָל** חֻלִּין **שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ** שֶׁהֵשְׁבַּח הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל יָדוֹ **נִכָּר** בַּמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, **הַשָּׁבַח** הַמַּעֲשֵׂר **שֵׁנִי**: **מִשְׁנָה ב דִּין סִיכָה בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי:** רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין סָכִין בְּשֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁלֹּא נִתַּן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְסִיכָה אֶלָּא לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה בִּלְבַד, **וַחֲכָמִים מַתִּירִין** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א). **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים **לְרַבִּי שִׁמְעוֹן** וַהֲלֹא יֵשׁ לְהַתִּיר סִיכָה בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִקַּל וָחֹמֶר מִתְּרוּמָה, שֶׁכֵּן **אִם הַקַּל** הַכָּתוּב וְהִתִּיר לְסוּךְ בְּשֶׁמֶן שֶׁל **תְּרוּמָה הַחֲמוּרָה** בְּכָךְ שֶׁאֲסָרָהּ לְזָרִים, **לֹא נָקַל** וְנַתִּיר לְסוּךְ גַּם בְּשֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַקַּל בְּכָךְ שֶׁמֻּתָּר לְזָרִים. **אָמַר לָהֶם** רַבִּי שִׁמְעוֹן לַחֲכָמִים, **מָה, לֹא** - וְכִי אֵין לְדַחוֹת קַל וָחֹמֶר זֶה וּלְהָשִׁיב עָלָיו: **אִם הַקַּל** אֲמָנָם **בְּתְרוּמָה הַחֲמוּרָה** מִצַּד אֶחָד, מְשׁוּם שֶׁהִיא **מָקוֹם** קַל מִצַּד אַחֵר **שֶׁהַקַּל** בָּהּ **בְּכַרְשִׁינִים וּבְתִלְתָּן** כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן (משניות ג-ד), **נָקַל** גַּם **בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַקַּל** אֲמָנָם מִצַּד אֶחָד, אַךְ חָמוּר הוּא מִצַּד אַחֵר מִשּׁוּם שֶׁהוּא **מָקוֹם שֶׁלֹּא הֵקַל** בּוֹ **בְּכַרְשִׁינִים וּבְתִלְתָּן** כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן (שם): **מִשְׁנָה ג קַלַּת תְּרוּמָה מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי לְעִנְיַן כַּרְשִׁינִים וְתִלְתָּן: תִּלְתָּן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** - מִין יָרָק הַפָּטוּר מִן הַתּוֹרָה מִתְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת לְפִי שֶׁאֵינוֹ אֹכֶל, אַךְ כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱכָל לִמְעַט בְּנֵי אָדָם חִיְּבוּהוּ חֲכָמִים, וְהוּא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִדְּרַבָּנָן, **תֹּאכַל צְמְחוֹנִים** - בְּעוֹדוֹ לַח, שֶׁאִם יַנִּיחוֹ עַד שֶׁיִּגְדַּל וְיִתְיַבֵּשׁ לֹא יִהְיֶה רָאוּי עוֹד לַאֲכִילָה וְנִמְצָא מַפְסִיד מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְשֶׁל תְּרוּמָה יֹאכַל בֵּין צְמְחוֹנִים וּבֵין יָבֵשׁ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים לְהָפְסֵדוֹ. **וְתִלְתָּן שֶׁל תְּרוּמָה** מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** אַף שֶׁמֻּתָּר לְאָכְלָהּ וַאֲפִלּוּ אִם נִטְמְאָה לְפִי שֶׁאֵינָהּ תְּרוּמָה מִדְּאוֹרַיְתָא, מִכָּל מָקוֹם מִדְּרַבָּנָן **כָּל מַעֲשֶׂיהָ** נַעֲשִׂים לְכַתְּחִלָּה **בְּטָהֳרָה** - צְרִיכָה נְטִילַת יָדַיִם קֹדֶם שֶׁיִּגַּע בָּהּ כְּשֶׁאָר תְּרוּמָה כְּדֵי שֶׁיְּדֵעוּ הַכֹּל שֶׁהִיא תְּרוּמָה וְלֹא תֹּאכַל לְזָרִים, **חוּץ מֵחֲפִיפָתָהּ** - חֲפִיפַת הָרֹאשׁ בְּתִלְתָּן כְּמִנְהָגָם, שֶׁמַּתָּרֶת בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם לְפָנֶיהָ לְפִי שֶׁלְּאַחַר שֶׁחוֹפֵף בּוֹ שׁוּב אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה וְאֵין לְחוּשׁ שֶׁתֹּאכַל לְזָרִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כָּל מַעֲשֶׂיהָ** מֻתָּרִים לְהֵעָשׂוֹת **בְּטָמְאָה** - בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם קֹדֶם שֶׁיִּגַּע בָּהּ, **חוּץ מִשְּׁרִיָּתָהּ** בַּמַּיִם שֶׁצְּרִיכָה נְטִילַת יָדַיִם לְפָנֶיהָ, לְפִי שֶׁבְּשִׁרְיָתוֹ הֶכְשֵׁר הַתִּלְתָּן לְקַבֵּל טֻמְאָה וְאִם לֹא יִטֹּל יָדָיו יִטְמָא הַתִּלְתָּן מִיָּדָיו, וְדָבָר זֶה בִּלְבַד אָסְרוּ בּוֹ חֲכָמִים כְּשְׁאָר תְּרוּמָה כְּדֵי לָתֵת לְהַכֹּהֵן בּוֹ הֶכֵּר שֶׁהוּא תְּרוּמָה וְלֹא יֹאכַל לְזָרִים: **מִשְׁנָה ד דִּין כַּרְשִׁינֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּתְרוּמָה:** כַּרְשִׁינֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - מִין צְמָחִים הַפָּטוּרִים מִן הַתּוֹרָה מִתְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת לְפִי שֶׁאֵינָם מַאֲכַל אָדָם, אַךְ כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּדֹחַק בִּשְׁנֵי רָעָבוֹן חִיְּבוּם חֲכָמִים, וְהֵם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִדְּרַבָּנָן, **יֹאכְלוּ צְמְחוֹנִים** - בְּעוֹדָם לַחִים, שֶׁאִם יַנִּיחֵם עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיִתְיַבְּשׁוּ לֹא יִהְיוּ רְאוּיִים עוֹד לַאֲכִילָה וְנִמְצָא מַפְסִיד מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְנִכְנָסִין לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאִין** מִמֶּנָּה, אֲפִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים (להלן פ"ג מ"ג) שֶׁאָסוּר לְהוֹצִיא פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִירוּשָׁלַיִם לְאַחַר שֶׁנִּכְנְסוּ אֵלֶיהָ, שֶׁלְּפִי שֶׁאֵינָם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הֻקַּל בָּהֶם. **נִטְמְאוּ, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יִתְחַלְּקוּ לְעִסּוֹת** - יְחַלְּקֵם וְיַעֲרֹב כָּל פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה מֵהֶם בְּעִסָּה אַחֶרֶת טְהוֹרָה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְכָךְ לֹא יִטַּמְּאוּ אֶת הָעִסּוֹת לְפִי שֶׁכָּל אֹכֶל שֶׁאֵין בּוֹ כְּבֵיצָה אֵינוֹ מִטַּמֵּא אֲחֵרִים, וְיַחֲלֹק אֶת הָעִסּוֹת עִם הַכַּרְשִׁינִים הַמְעֹרָבִים בְּתוֹכָם, אֲבָל לֹא יְחַלֵּל אֶת הַכַּרְשִׁינִים לְבַדָּם לְפִי שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים בִּפְנֵי עַצְמָם לְמַאֲכַל אָדָם אֶלָּא לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, וְדַעַת רַבִּי טַרְפוֹן שֶׁאֵין פּוֹדִים אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לִכְלָבִים, וּבִכְלַל זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִפָּדוּ** אַף בִּפְנֵי עַצְמָם, שֶׁלְּפִי שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּעִקָּר לִבְהֵמָה וְאֵין קְדֻשָּׁתָם אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הֻקַּל בָּהֶם שֶׁנִּפְדִּים אַף לְהַאֲכִילָן לִבְהֵמָה. **וְכַרְשִׁינִים שֶׁל תְּרוּמָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שׁוֹרִין** אוֹתָם בַּמַּיִם

משניות

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק ג

המבוארות

וְשָׁפִין [-מְשַׁפְשְׁפִים] אוֹתָם עַל הַגּוּף **בְּטָהֳרָה** - רַק לְאַחַר שֶׁיִּיטֹל יָדָיו כִּשְׁאָר תְּרוּמָה, כְּדֵי שֶׁיִּדְעוּ הַכֹּל שֶׁתְּרוּמָה הֵם וְלֹא יֹאכְלוּ לְזָרִים [בְּשׁוֹנָה מִתְּלָתָן, הַכַּרְשִׁינִים אַף לְאַחַר שְׁפִשּׁוּפָם עַל גּוּפוֹ אֵינָם נִמְאָסִים כָּל כָּךְ, וַעֲדַיִן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יֹאכְלוּם], **וּמַאֲכִילִין** אוֹתָם לִבְהֵמָה **בְּטֻמְאָה** - בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם קֹדֶם שֶׁנּוֹגְעִין בָּהֶם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנּוֹתָנָם לִבְהֵמָה שׁוּב אֵין לָחוּשׁ שֶׁיֹּאכְלוּם זָרִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שׁוֹרִין** אֶת הַכַּרְשִׁינִים **בְּטָהֳרָה** כְּמוֹ לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי, וְאוּלָם **שָׁפִין** אוֹתָם עַל הַגּוּף **וּמַאֲכִילִין** אוֹתָם לִבְהֵמָה אֲפִלּוּ **בְּטֻמְאָה. שַׁמַּאי אוֹמֵר,** אַף שֶׁכַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה נֶאֱכָלִים בְּטֻמְאָה **יֹאכְלוּ צָרִיד** - כְּשֶׁהֵם יְבֵשִׁים וְאֵין עֲלֵיהֶם מַשֶּׁקֶה כְּלָל, לְפִי שֶׁאִם יִהְיֶה נִכָּר שֶׁהֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, יֹאמְרוּ כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּטֻמְאָה בְּהֶכְרֵחַ אֵינָם תְּרוּמָה, וְיָבוֹאוּ לְהַאֲכִילָם לְזָרִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל מַעֲשֵׂיהֶן** שֶׁל כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה נַעֲכָלִים בְּטֻמְאָה - בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם, וַאֲפִלּוּ שְׁרָיָתָם בַּמַּיִם: **מִשְׁנָה ה** דִּין **מְעוֹת מְעַשֵּׂר שֵׁנִי שֶׁנִּתְעָרְבוּ בִּמְעוֹת חִלִּין: מְעוֹת חִלִּין וּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ** וְנִתְעָרְבוּ אֵלּוּ בְּאֵלּוּ וְנֶאֱבְדוּ חֶלְקָם, אִם הוּא מְלֻקָּטָן אַחַת אַחַת **מַה שֶּׁלִּקֵּט** תְּחִלָּה **לְקֵט לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, עַד שֶׁיְּשַׁיֵּשׁ** אֶת שִׁעוּר מְעוֹת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ, **וְהַשְּׁאָר חִלִּין,** וּמְעוֹת שֶׁאָבְדוּ אָבְדוּ לַחִלִּין, אוּלָם צָרִיךְ לְהַתְנוֹת וְלוֹמַר: 'אִם כָּל מַה שֶּׁלִּקַּטְתִּי מְעוֹת מַעֲשֵׂר הֵם מוּטָב, וְאִם לָאו אוֹתָם מְעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנִּשְׁאֲרוּ יִהְיוּ מְחֻלָּלִים עַל אֵלּוּ'. אֲבָל **אִם בָּלַל וְחָפַן** - לִקֵּט מִלֹּא חָפְנָיו מִתַּעֲרֻבְתָּם, וְלֹא אַחַת אַחַת, הֲרֵי הוּא מְחֻלָּקִם **לְפִי חֶשְׁבּוֹן** מַה שֶּׁהָיוּ - כְּגוֹן אִם מְעוֹת הַחִלִּין הָיוּ מָאתַיִם וּמְעוֹת הַמַּעֲשֵׂר הָיוּ מֵאָה, נוֹתֵן שְׁנֵי שְׁלִישׁ מִמַּה שֶּׁלִּקֵּט לְחִלִּין וּשְׁלִישׁ לְמַעֲשֵׂר, וְכֵן לְהֶפֶךְ. **זֶה הַכְּלָל** בְּתַעֲרֻבֶת חִלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **הַמִּתְלַקְּטִים** אֶחָד אֶחָד הַכֹּל **לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** עַד שֶׁיְּלַקֵּט כְּשִׁעוּרָהּ, **וְהַנִּבְלָלִים** וְנִלְקָטִים הָרְבֵּה יַחַד, חֻלָּקְתָּם הִיא **לְפִי חֶשְׁבּוֹן: מִשְׁנָה ו** סֶלַע [-מַטְבֵּעַ כֶּסֶף שֶׁשְּׁוָיָהּ אַרְבָּעָה דִינָרִים] **שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** וְסֶלַע **שֶׁל חִלִּין שֶׁנִּתְעָרְבוּ** זֶה בָּזֶה, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶהוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר וְאֵיזֶהוּ שֶׁל חִלִּין, **מֵבִיא בְּסֶלַע מָעוֹת** - מְעוֹת נְחוֹשֶׁת בִּשְׁוִי סֶלַע, **וְאוֹמֵר: 'סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵיא** - אֵיזוֹ שֶׁהִיא מִבֵּין שְׁנֵיהֶם, **מְחֻלֶּלֶת עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ'.** וְאַחַר כָּךְ **בּוֹרֵר** מִבֵּין שְׁנֵי הַסְּלָעִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ **אֶת הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן, וּמְחַלְּלָן** - אֶת מְעוֹת הַנְּחוֹשֶׁת הַבְּחֻזָּרָה **עָלֶיהָ,** וּמַעֲלֶה אוֹתָהּ לִירוּשָׁלַיִם וְאוֹכְלָהּ בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, וְאַף שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין מְחַלְּלִים מַטְבֵּעַ עַל מַטְבֵּעַ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, מְחַלְּלִין כֶּסֶף עַל נְחוֹשֶׁת מִדְּחַק** - בִּשְׁעַת הַדְּחַק שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְחַלֵּל בְּדָרֶךְ אַחֶרֶת, **וְלֹא שֶׁיְּקַיֵּם** בֵּן - אַךְ לֹא שֶׁיְּשַׁאֵיר אֶת מְעוֹת הַנְּחוֹשֶׁת בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁבְּזְיוֹן הוּא לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְחַלְּלוֹ כֶּסֶף עַל נְחוֹשֶׁת, וְכֵן לְפִי שֶׁמַּטְבְּעוֹת נְחוֹשֶׁת עֲלוּלוֹת לְהַחֲלִיד עַד שֶׁיֵּעָלֵן לִירוּשָׁלַיִם, **אֶלָּא חוֹזֵר וּמְחַלְּלָן עַל סֶלַע הַכֶּסֶף** כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וּמַה שֶּׁלֹּא אָמְרוּ שֶׁיִּיטֹל אֶחָד מִשְּׁנֵי הַסְּלָעִים וְיֹאמַר: 'אִם זוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר מוּטָב, וְאִם לָאו הֲרֵי הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא שֶׁל מַעֲשֵׂר מְחֻלֶּלֶת עָלֶיהָ', לְפִי שֶׁחֲשָׁשׁוּ שֶׁמָּא יִקַּח אֶחָד מֵהֶם לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּלֹא תְּנַאי וְיִנָּהֵג בַּסֶּלַע הַשֵּׁנִי כְּחֻלִּין אֲפִלּוּ שֶׁפָּקַק מַעֲשֵׂר הוּא: **מִשְׁנָה ז חִלּוּל כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יַעֲשֶׂה** - לֹא יְחַלֵּל **אָדָם אֶת סֶלָעָיו** [-מַטְבְּעוֹת כֶּסֶף] שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל **דִּינְרֵי זָהָב** - לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמִּמּוֹתוֹ כָּךְ יִתְעַכֵּב מִלְּהַעֲלוֹתָם לִירוּשָׁלַיִם עַד שֶׁיִּהְיוּ בְּיָדוֹ הַרְבֵּה סְלָעִים כְּשִׁעוּר דִּינַר זָהָב וְיִתְבַּטֵּל מִלַּעֲלוֹת לָרֶגֶל, **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין** וְאֵינָם חוֹשְׁשִׁים לְכָךְ. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי עָשִׂיתִי** - חִלַּלְתִּי **לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּלְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת כַּסְפָּן שֶׁל** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל **דִּינְרֵי זָהָב** כְּבֵית הִלֵּל: **מִשְׁנָה ח** הַפּוֹרֵט סֶלַע [-מַטְבֵּעַ כֶּסֶף] **מִפָּעוֹת** [-פְּרוּטוֹת מִנְּחוֹשֶׁת] שֶׁל **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, כְּדֵי לְהָקֵל עַל הַלָּעָתָם לִירוּשָׁלַיִם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כָּל הַסֶּלַע מָעוֹת** - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ לִפְרֹט אֶת כָּל מְעוֹת הַנְּחוֹשֶׁת עַל סֶלַע כֶּסֶף, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים** לֹא יִפְרֹט אֶת כָּל מְעוֹתָיו עַל סֶלַע כֶּסֶף, אֶלָּא יִפְרֹט רַק חֲצָיִם עַל **שָׁקָל** [-חֲצִי סֶלַע] **כֶּסֶף, וְשָׁקָל מָעוֹת** - וְיַשְׁאִיר בְּיָדוֹ פְּרוּטוֹת נְחוֹשֶׁת בִּשְׁוִי שָׁקָל [-חֲצִי סֶלַע] כֶּסֶף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם מִיָּד כְּשֶׁיָּבוֹא לִירוּשָׁלַיִם לִקְנוֹת צָרְכֵי סְעוּדָה, לְפִי שֶׁאִם יְחַלְּלוּ כָּל מְעוֹתֵיהֶם עַל סְלָעֵי כֶּסֶף וּכְשֶׁיָּבוֹאוּ לִירוּשָׁלַיִם יְרוּצוּ לְשַׁלְּחָנֵי יְרוּשָׁלַיִם לְפָרְטָם לִפְרוּטוֹת נְחוֹשֶׁת, יִתְיַקְּרוּ הַפְּרוּטוֹת וְיִקָּבְלוּ תְּמוּרַת הַסְּלָעִים פָּחוֹת פְּרוּטוֹת וְנִמְצָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד, לְפִיכָךְ יַשְׁאִיר לוֹ מְעַט פְּרוּטוֹת לְהוֹצִיאָן מִיָּד כְּשֶׁיָּבוֹא וְלִכְשֶׁיֹּכְלוּ יִפְרֹט הַכֶּסֶף שֶׁבְּיָדוֹ מְעַט מְעַט. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵין מְחַלְּלִין** חֲצִי דִּינָר **כֶּסֶף, וּפְרוֹת** [-עִם פְּרוֹת] בְּשׁוּי חֲצִי דִּינָר כֶּסֶף, שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **עַל הַכֶּסֶף** - עַל דִּינָר כֶּסֶף, לְפִי שֶׁאֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף עַל כֶּסֶף, **וַחֲכָמִים מַתִּירִין** לְצָרֵךְ לְמִעֵט הַפְּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲצִי דִּינָר כֶּסֶף כְּדֵי לְחַלֵּל עַל כֶּסֶף, לְפִי שֶׁאֵין מַטְבֵּעַ כְּשָׁוִים לְפַדּוֹתָם בּוֹ, אוּלָם מוֹדִים הֵם שֶׁאֵין מְחַלְּלִין דִּינָר כֶּסֶף עִם פְּרוֹת בְּשׁוּי דִּינָר כֶּסֶף עַל חֲצִי סֶלַע [-שְׁנֵי דִּינָרִים] כֶּסֶף, לְפִי שֶׁיָּכוֹל לְחַלֵּל הַפְּרוֹת לְבַדָּם עַל דִּינָר כֶּסֶף: **מִשְׁנָה ט חִלּוּל כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם: הַפּוֹרֵט סֶלַע** [-מַטְבֵּעַ כֶּסֶף] **שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם** לִפְרוּטוֹת נְחוֹשֶׁת כְּדֵי לִקְנוֹת בָּהֶם מַאֲכָלִים לְאָכְלָם בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** יָכוֹל לִפְרֹט **כָּל הַסֶּלַע** לִמְעוֹת נְחוֹשֶׁת, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים** לֹא יִפְרֹט כָּל כֵּלּוֹ לִמְעוֹת נְחוֹשֶׁת, אֶלָּא חֲצִיוֹ **לְשָׁקָל כֶּסֶף** - שֶׁעָרְכוֹ שְׁנֵי דִּינְרֵי כֶּסֶף, וְרַק חֲצִיוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁשָּׁוְיוֹ **שָׁקָל לִמְעוֹת** נְחוֹשֶׁת, כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא לֹא יִשְׁהֶה בִּירוּשָׁלַיִם עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כֻּלָּם, וְעַד הָרֶגֶל הַבָּא שֶׁיַּעֲלֶה לִירוּשָׁלַיִם יִתְעַפְּשׁוּ וְיִפְחֲתוּ עֶרְכָּם וְנִמְצָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד, וּלְהַחְלִיפָם חֲזָרָה לִסְלָעִים אֵינוֹ יָכוֹל לְפִי שֶׁהַשַּׁלְחָנִי יִשְׁתַּכֵּר מֵהֶם פַּעַם נוֹסֶפֶת וְנִמְצָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד. **הַדִּינִין לִפְנֵי חֲכָמִים** - שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא, וְחָנָן הַמִּצְרִי **אוֹמְרִים,** יִפְרֹט אֶת הַסֶּלַע **בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין כֶּסֶף, וְדִינָר** אֶחָד בִּלְבַד יִפְרֹט **לְמָעוֹת** נְחוֹשֶׁת, כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא לֹא יִסְפִּיק לְהוֹצִיא בִּירוּשָׁלַיִם אֶלָּא דִּינָר אֶחָד בִּלְבַד. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** עֵרֶךְ **שְׁלֹשָׁה דִינָרִין** מֵהַסֶּלַע יְחַלֵּל עַל דִּינְרֵי **כֶּסֶף, וּרְבִיעִית** - הַדִּינָר הָרְבִיעִי בִּלְבַד שֶׁהוּא אֶחָד חֶלְקֵי שִׁשָּׁה עָשָׂר מִסֶּלַע יְחַלֵּל עַל **מָעוֹת** נְחוֹשֶׁת, וְאַף שְׁאָר דִּינָר זֶה יְחַלֵּל עַל מַטְבְּעוֹת כֶּסֶף. **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר** אַף אֶת הַדִּינָר הָרְבִיעִי יְחַלֵּל עַל **אַרְבָּעָה אַסְפְּרֵי כֶּסֶף** [-מַטְבֵּעַ כֶּסֶף יְוָנִית שֶׁשְּׁוָיָהּ חֲמִישִׁית דִּינָר] וְרַק אַסְפָּר אֶחָד מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא אֶחָד חֶלְקֵי עֶשְׂרִים מִסֶּלַע יְחַלֵּל עַל מְעוֹת נְחוֹשֶׁת. **שַׁמַּאי אוֹמֵר** לֹא יְחַלֵּל כְּלָל אֶת הַסֶּלַע עַל פְּרוּטוֹת נְחוֹשֶׁת, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לִדְבָרֵי חֻלִּין, אֶלָּא **יַנִּיחֶנָּה** [-יַנִּיחַ אֶת הַסֶּלַע] **בַּחֲנוּת** אֵצֶל הַחָנְוָנִי, **וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ** - יִקַּח מִן הַחָנְוָנִי מַאֲכָלִים כְּנֶגְדּוֹ, וְכָךְ יִתְחַלֵּל מְעַט מְעַט עַד שֶׁיִּקַּח כְּנֶגֶד כָּל שָׁוְיוֹ וְיִתְחַלֵּל כֻּלּוֹ: **מִשְׁנָה י מִי שֶׁהָיוּ מִקְצָת בָּנָיו טְמֵאִין וּמִקְצָתָן טְהוֹרִים** וְרוֹצֶה שֶׁיִּשְׁתּוּ כֻּלָּם מִכַּד יַיִן אֶחָד שֶׁקּוֹנֶה עַתָּה בַּסֶּלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לֹא יִקְנֶה הַכַּד מִפְּעוֹת הַמַּעֲשֵׂר בְּסִתָּם כִּי בְּכָךְ יֵעָשֶׂה הַיַּיִן כֻּלּוֹ קָדוֹשׁ וְיֵאָסְרוּ הַטְּמֵאִים בִּשְׁתִיָּתוֹ, אֶלָּא **מַנִּיחַ אֶת הַסֶּלַע וְאוֹמֵר: 'מַה שֶּׁהַטְּהוֹרִים שׁוֹתִים** - עֲתִידִים לִשְׁתּוֹת, לְכְשֶׁיִּשְׁתּוּ תִּהְיֶה **סֶלַע זוֹ מְחֻלֶּלֶת עָלָיו** מֵעַכְשָׁו, וּמַה שֶּׁעֲתִידִים הַטְּמֵאִים לִשְׁתּוֹת יִשָּׁאֵר חֻלִּין, וְעַל יְדֵי כָּךְ **נִמְצְאוּ טְהוֹרִין וּטְמֵאִין שׁוֹתִין מִכַּד אֶחָד** כַּדִּין, אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאֵלּוּ חֻלִּין, וְאֵין כָּאן חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְעֹרָבִים זֶה בָּזֶה, לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַיַּיִן בַּכַּד, כֻּלּוֹ חֻלִּין, וְרַק בְּשָׁעָה שֶׁשּׁוֹתִים הַטְּהוֹרִים נַעֲשֶׂה הַיַּיִן שֶׁשָּׁתוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְמַפְרֵעַ:

פֶּרֶק ג

מִשְׁנָה א אִסּוּר פְּרִיעַת חוֹב בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי: לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ, הַעַל [-הַעֲלֵה] **אֶת הַפֵּרוֹת** שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **הָאֵלּוּ** שֶׁבִּרְשׁוּתִי **לִירוּשָׁלַיִם, לְחַלֵּק** - וּבִשְׁכַר טִרְחָתְךָ תִּטֹּל חֵלֶק בְּפֵרוֹת אֵלּוּ, לְפִי שֶׁעָלָיו מוּטָל לְהַעֲלוֹתָם לִירוּשָׁלַיִם, וְנִמְצָא שֶׁהוּא פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ לַחֲבֵרוֹ שֶׁמַּעֲלָם בְּמִקּוֹמוֹ בְּפֵרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: 'הַעֲלֵם שֶׁנִּאכְלֵם וְשֶׁנִּשְׁתֵּם בִּירוּשָׁלַיִם',** שֶׁבָּלְשׁוֹן זוֹ נִרְאֶה כְּמַזְמִינוֹ לֶאֱכֹל עִמּוֹ בִּירוּשָׁלַיִם וְלֹא כִּפּוֹרֵעַ חוֹבוֹ, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ (לעיל פ"א מ"א) **אֲבָל נוֹתְנִים זֶה לָזֶה מַתָּנַת חִנָּם** וּכְגוֹן זֶה שֶׁמַּזְמִינוֹ לֶאֱכֹל עִמּוֹ עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁאַף לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר מַתָּנָה כְּמֻכָּר מֻתָּר:

מִשְׁנָה ב קְנַיַּת תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: אֵין לוֹקְחִין [-קוֹנִים] מֵאַכַל תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ - בְּאָפְנֵי אֲכִילָתוֹ, שֶׁהֲרֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מָתָר אַף לְזָרִים וְלִטְבוּל יוֹם וּתְרוּמָה אֲסוּרָה, וְנִמְצָא שֶׁהוּא גּוֹרֵם שֶׁלֹּא יְמָצְאוּ לוֹ אֹכְלִים עַד שֶׁיִּפָּסֵל וְהֲרֵי הוּא מֵבִיא קָדָשִׁים לִידֵי פְּסוּל, **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר**, כִּי לְדַעְתּוֹ מֻתָּר לְהָבִיא קָדָשִׁים לִידֵי פְּסוּל. **אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן** לַחֲכָמִים, אַף לְשִׁיטָתְכֶם שֶׁאֵין מְבִיאִים קָדָשִׁים לִידֵי פְּסוּל, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְהַתִּיר לִקְנוֹת תְּרוּמָה מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִקַּל וָחוֹמֶר, **מָה אִם הַקֵּל בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים** שֶׁמְּצָוָה לְקָנוֹתָם בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי (לעיל פ"א מ"ג) אַף שֶׁמְּמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ, לְפִי שֶׁהוּא **מְבִיאָן לִידֵי פְּסוּל** - שֶׁאִם יַחְשֹׁב בִּזְמַן הַשְּׁחִיטָה לֶאֱכֹל הַקְּרָבָן אוֹ לִזְרֹק דָּמוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ חוּץ לִמְקוֹמוֹ יֵאָסֵר בַּאֲכִילָה, **וְנוֹתָר** - שֶׁאִם יִשְׁאַר מִבְּשַׂר הַשְּׁלָמִים לְאַחַר שְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה מִיּוֹם הַקְרָבָתוֹ יִפָּסֵל וְיֵאָסֵר בַּאֲכִילָה, **וְטָמֵא** - שֶׁאִם יִטְמָא בְּשַׂר הַקָּרְבָּן וַאֲפִלּוּ לִהְיוֹת רִבִיעִי לְטֻמְאָה יֵאָסֵר בַּאֲכִילָה [מַה שֶּׁאֵין כֵּן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ נִפְסָל אֶלָּא כְּשֶׁנִּטְמָא לִהְיוֹת שֵׁנִי לְטֻמְאָה], **לֹא נָקֵל** גַּם **בִּתְרוּמָה** לְקָנוֹתָהּ בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מְמַעֵט אֲכִילָתוֹ בְּאִלּוּ אָלָא בַּאֲכִילַת זָרִים וּטְבוּל יוֹם בִּלְבַד. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, קַל וָחוֹמֶר זֶה יֵשׁ לִדְחוֹתוֹ שֶׁהֲרֵי **מָה אִם הַקֵּל בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים** - וְכִי אִם הִקַּלְנוּ לִקְנוֹת שְׁלָמִים מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְפִי שֶׁהֵן מֻתָּרִים **לְזָרִים** וְאֵינוֹ מְמַעֵט עַתָּה בַּאֲכִילָתוֹ כְּלָל, אֶלָּא שֶׁאִם יָבוֹאוּ לִידֵי פְּסוּל נוֹתָר וְטָמֵא תִּתְמַעֵט אֲכִילָתָן, **נָקֵל** גַּם **בִּתְרוּמָה, שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְזָרִים** וּמֵיד כְּשֶׁהוּא קוֹנֶה תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ: **מִשְׁנָה ג חִלּוּל מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת חֲבֵרוֹ, וְשֶׁאֵין מְחַלְּלִין עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **בִּירוּשָׁלַיִם, וְצָרַךְ לָהֶם** - לְמָעוֹת אֵלּוּ לִקְנוֹת בָּהֶם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים לַאֲכִילָה שְׁתִיָּה וְסִיכָה שֶׁאֵין מְחַלְּלִים עֲלֵיהֶם כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְלַחֲבֵרוֹ** יֵשׁ **פֵּרוֹת** חֻלִּין בִּירוּשָׁלַיִם וּמַסְכִּים לוֹ שֶׁיְּחַלֵּל מָעוֹתָיו אֵלּוּ עַל פֵּרוֹתָיו, **אוֹמֵר** בַּעַל מָעוֹת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי **לַחֲבֵרוֹ** בַּעַל הַפֵּרוֹת: **'הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹתֶיךָ'. נִמְצָא זֶה** - בַּעַל הַפֵּרוֹת, **אוֹכֵל** - צָרִיךְ לֶאֱכֹל, אֶת **פֵּרוֹתָיו בְּטָהֳרָה** כְּדִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְהַלָּה** - בַּעַל הַמָּעוֹת, **עוֹשֶׂה** כָּל **צָרְכּוֹ בִּמְעוֹתָיו** שֶׁכֵּן נִתְחַלְּלָה קְדֻשָּׁתָם. וְאוּלָם **לֹא יֹאמַר כֵּן לְעַם הָאָרֶץ** שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֵּרוֹת חֻלִּין - לְחַלֵּל מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹתָיו, לְפִי שֶׁחָשׁוּד הוּא לֶאֱכֹל פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּטֻמְאָה, **אֶלָּא בִּדְמַאי** - בְּמָעוֹת שֶׁחִלְּלוּ עֲלֵיהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי שְׁקִדְּשָׁתַם אֵינָהּ אֶלָּא מִדַּרְבָּנָן מִסָּפֵק: **מִשְׁנָה ד חִלּוּל מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת חֻלִּין כְּשֶׁהַפֵּרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וְהַמָּעוֹת מְחוּץ לִירוּשָׁלַיִם וּלְהֶפֶךְ:** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ **פֵּרוֹת** חֻלִּין **בִּירוּשָׁלַיִם וּמָעוֹת** מַעֲשֵׂר **שֵׁנִי בַּמְּדִינָה**, יָכוֹל לְחַלֵּל מָעוֹת אֵלּוּ עַל פֵּרוֹתָיו חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר: **'הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הָאֵלּוּ'**. וְכֵן מִי שֶׁהָיוּ לוֹ **מָעוֹת** מַעֲשֵׂר **שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, וּפֵרוֹת** חֻלִּין **בַּמְּדִינָה** חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, יָכוֹל לְחַלֵּל מָעוֹת אֵלּוּ עַל פֵּרוֹתָיו חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר: **'הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הָאֵלּוּ'**, וְאַף שֶׁאֵין פּוֹדִים פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ: **מִשְׁנָה ה חִלּוּל מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת חֲבֵרוֹ, וְשֶׁאֵין מְחַלְּלִין עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **בִּירוּשָׁלַיִם, וְצָרַךְ לָהֶם** - לְמָעוֹת אֵלּוּ לִקְנוֹת בָּהֶם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים לַאֲכִילָה שְׁתִיָּה וְסִיכָה שֶׁאֵין מְחַלְּלִים עֲלֵיהֶם כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְלַחֲבֵרוֹ** יֵשׁ **פֵּרוֹת** חֻלִּין בִּירוּשָׁלַיִם וּמַסְכִּים לוֹ שֶׁיְּחַלֵּל מָעוֹתָיו אֵלּוּ עַל פֵּרוֹתָיו, **אוֹמֵר** בַּעַל מָעוֹת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי **לַחֲבֵרוֹ** בַּעַל הַפֵּרוֹת: **'הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹתֶיךָ'. נִמְצָא זֶה** - בַּעַל הַפֵּרוֹת, **אוֹכֵל** - צָרִיךְ לֶאֱכֹל, אֶת **פֵּרוֹתָיו בְּטָהֳרָה** כְּדִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְהַלָּה** - בַּעַל הַמָּעוֹת, **עוֹשֶׂה** כָּל **צָרְכּוֹ בִּמְעוֹתָיו** שֶׁכֵּן נִתְחַלְּלָה קְדֻשָּׁתָם. וְאוּלָם **לֹא יֹאמַר כֵּן לְעַם הָאָרֶץ** שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֵּרוֹת חֻלִּין - לְחַלֵּל מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹתָיו, לְפִי שֶׁחָשׁוּד הוּא לֶאֱכֹל פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּטֻמְאָה, **אֶלָּא בִּדְמַאי** - בְּמָעוֹת שֶׁחִלְּלוּ עֲלֵיהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי שְׁקִדְּשָׁתַם אֵינָהּ אֶלָּא מִדַּרְבָּנָן מִסָּפֵק: **מִשְׁנָה ד חִלּוּל מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת חֻלִּין כְּשֶׁהַפֵּרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וְהַמָּעוֹת מְחוּץ לִירוּשָׁלַיִם וּלְהֶפֶךְ:** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ **פֵּרוֹת** חֻלִּין **בִּירוּשָׁלַיִם וּמָעוֹת** מַעֲשֵׂר **שֵׁנִי בַּמְּדִינָה** חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, יָכוֹל לְחַלֵּל מָעוֹת אֵלּוּ עַל פֵּרוֹתָיו חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר: **'הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הָאֵלּוּ'**. וְכֵן מִי שֶׁהָיוּ לוֹ **מָעוֹת** מַעֲשֵׂר **שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, וּפֵרוֹת** חֻלִּין **בַּמְּדִינָה** חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, יָכוֹל לְחַלֵּל מָעוֹת אֵלּוּ עַל פֵּרוֹתָיו חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר: **'הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הָאֵלּוּ'**, וְאַף שֶׁאֵין פּוֹדִים פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ: **מִשְׁנָה ה אֲסוּר הוֹצָאַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִירוּשָׁלַיִם:** **מָעוֹת** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **נִכְנָסוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאוֹת** מִמֶּנָּה לְאַחַר מִכָּן, וְלֹא אָסְרוּ חֲכָמִים לְהוֹצִיאָם לְאַחַר שֶׁנִּכְנְסוּ, **וּפֵרוֹת** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **נִכְנָסִין** לִירוּשָׁלַיִם **וְאֵינָן יוֹצְאִין** מִמֶּנָּה, וְאַף לֹא לִצְרָךְ טְחִינָתָם וַאֲפִיָּתָם, לְפִי שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁמָּחְצוֹת יְרוּשָׁלַיִם קוֹלְטוֹת אוֹתָם לֶאֱסֹר הוֹצָאָתָם וְחִלּוּלָם. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַפֵּרוֹת** פְּעָמִים שֶׁנִּכְנָסִין לִירוּשָׁלַיִם **וְיוֹצְאִין** מִמֶּנָּה, כְּגוֹן לֶאֱפוֹתָם

ב אֵין לוֹקְחִין תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה אִם הַקֵּל בִּזְבְחֵי שְׁלָמִים, שֶׁהוּא מְבִיאָן לִידֵי פְּגוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא, לֹא נָקֵל בִּתְרוּמָה. אָמְרוּ לוֹ, מָה אִם הַקֵּל בִּזְבְחֵי שְׁלָמִים, שֶׁהֵן מֻתָּרִים לְזָרִים, נָקֵל בִּתְרוּמָה, שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְזָרִים: **ג** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וְצָרַךְ לָהֶם, הֲרֵי הַמָּעוֹת אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ פֵּרוֹת, אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹתֶיךָ. נִמְצָא זֶה אוֹכֵל פֵּרוֹתָיו בְּטָהֳרָה, וְהַלָּה עוֹשֶׂה צָרְכּוֹ בִּמְעוֹתָיו. וְלֹא יֹאמַר כֵּן לְעַם הָאָרֶץ אֶלָּא בִּדְמַאי: **ד** פֵּרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וּמָעוֹת בַּמְּדִינָה, אוֹמֵר, הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הָאֵלּוּ. מָעוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וּפֵרוֹת בַּמְּדִינָה, אוֹמֵר, הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הַהֵם, וּבִלְבַד שֶׁיַּעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם: **ה** מָעוֹת נִכְנָסוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאוֹת, וּפֵרוֹת נִכְנָסִין וְאֵינָן יוֹצְאִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַפֵּרוֹת נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין: **ו** פֵּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְעָבְרוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם. וְשֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן בִּשְׁעָה שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן, סַלֵּי עֲנָבִים לַגַּת וְסַלֵּי תְּאֵנִים לַמֻּקְצֶה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן עַד שֶׁיָּצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם, שֶׁיִּפָּדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם. וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל פֵּרוֹת טָבֶל שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן בְּשָׁעָה שֶׁעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם וְאֶסוּר לְחַלְּלָם עַל מָעוֹת, לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתָם 'מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דְּמַי' וְאַף לִפְנֵי שֶׁהֶפְרֵשׁ הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי מֵהַטָּבֶל הֲרֵי הוּא כִּמְעֹרָב בְּתוֹכוֹ, וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם קְלָטוּהוּ מְחִצּוֹת וְשׁוּב אֶסוּר לְחַלְּלוֹ עַל מָעוֹת. וְשֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְלֹא נִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת אֶלָּא לְאַחַר שֶׁיָּצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם, כְּגוֹן סַלֵּי עֲנָבִים שֶׁעָבְרוּ בָּהּ בְּדַרְכָּם לַגַּת [-מְקוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים], וְסַלֵּי תְּאֵנִים שֶׁעָבְרוּ בָּהּ בְּדַרְכָּם לַמֻּקְצֶה [-מָקוֹם שֶׁשּׁוֹטְחִים בּוֹ הַתְּאֵנִים לְיַבֵּשָׁם וְלַעֲשׂוֹתָן קְצִיעוֹת], וּמִשֶּׁיָּצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם הֻפְרַשׁ מֵהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, קָלְטוּ מְחִצּוֹת יְרוּשָׁלַיִם אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבָּהֶם בְּעוֹדָם טָבֶל אַף קֹדֶם שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת, וְשׁוּב אֶסוּר לְחַלְּלָם עַל מָעוֹת, וּלְפִיכָךְ **יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יִפָּדֶה** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם עַל מָעוֹת **וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם**, לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם לֹא הָיָה הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבָּהֶם אֲפִלּוּ מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת, וְנִמְצָא שֶׁמָּעוֹלָם לֹא נִכְנַס לִירוּשָׁלַיִם, כֵּן הִיא שִׁיטַת תַּנָּא קַמָּא בְּבַאוּר מַחֲלֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן עַד שֶׁיָּצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם, שֶׁיִּפָּדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם. וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל פֵּרוֹת טָבֶל שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן בְּשָׁעָה שֶׁעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם וְאֶסוּר לְחַלְּלָם עַל מָעוֹת, לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתָם 'מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דְּמַי' וְנִמְצָא שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי הַמְעֹרָב בָּהֶם כְּבָר הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יִפָּדֶה** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם **וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם** כְּדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלֹּא נִכְנַס לִירוּשָׁלַיִם, לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתָם מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ אֵינָם כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ, וְעַל כָּל פָּנִים לְגַבֵּי דִּין קְלִיטַת מְחִצּוֹת שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן יֵשׁ לְהָקֵל שֶׁאֵינָם כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ. **וְהַדְּמַאי** [-פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ הַחַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת רַק מִדְּרַבָּנָן], הִקֵּלוּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ שֶׁכֹּל שֶׁלֹּא הִפְרִישׁ לְעוֹלָם אֵין מְחִצּוֹת קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ לְאוֹסְרוֹ בְּחִלּוּל עַל מָעוֹת, לְפִיכָךְ **נִכְנָס** לִירוּשָׁלַיִם **וְיוֹצֵא, וְנִפְדֶּה** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַמֻּפְרָשׁ מִמֶּנּוּ אַחַר יְצִיאָתוֹ מִירוּשָׁלַיִם עַל מָעוֹת: **מִשְׁנָה ז דִּין מְקוֹמוֹת שֶׁחֻצָּיִם לִפְנִים מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, וְחֻצָּיִם חוּצָה לָהּ:** אֵילָן **שֶׁהוּא עוֹמֵד בִּפְנִים** - בְּתוֹךְ חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, **וְנוֹטֶה** נוֹפוֹ **לַחוּץ** - אָל מִחוּץ לַחוֹמָה, **אוֹ עוֹמֵד בַּחוּץ** - מִחוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם **וְנוֹטֶה** נוֹפוֹ **לִפְנִים** מֵהַחוֹמָה, בֵּין עִקָּרוֹ וּבֵין נוֹפוֹ הַנִּמְצָא **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים** מִמֶּנָּה, דִּינוֹ **כְּלִפְנִים** - בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי נֶאֱכָל בּוֹ וְאַחַר שֶׁהָיָה בּוֹ שׁוּב אֵינוֹ נִפְדֶּה, וְהַנִּמְצָא **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ** מִמֶּנָּה, דִּינוֹ **כְּלַחוּץ** - כְּמִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם. **בָּתֵּי הַבַּדִּים** [-מְקוֹם סְחִיטַת הַזֵּיתִים] שֶׁרְגִילִים הָיוּ לַעֲשׂוֹתָם בְּבָתִּים שֶׁבְּחוֹמַת הָעִיר, **שֶׁפְּתְחֵיהֶן לִפְנִים** מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם **וְחֻלָּן** חֻלְקוֹ מִן הַחוֹמָה **וְלַחוּץ, אוֹ שֶׁפְּתְחֵיהֶן** מִן הַחוֹמָה **וְלַחוּץ וְחֻלָּן** חֻלְקוֹ מִן הַחוֹמָה **וְלִפְנִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** כֹּל שֶׁפְּתְחוֹ אוֹ חֻלָּלוֹ מִבִּפְנִים **הַכֹּל כְּלִפְנִים** - יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּהֶם שֶׁדִּינָם כִּירוּשָׁלַיִם וְאֵין פּוֹדִים פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהָיוּ בָּהֶם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מָקוֹם שֶׁבָּהֶם שֶׁהוּא **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים** מִמֶּנָּה דִּינוֹ **כְּלִפְנִים** - בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְקָדָשִׁים קַלִּים נֶאֱכָלִים בּוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהָיָה בּוֹ שׁוּב אֵינוֹ נִפְדֶּה, וּמָקוֹם שֶׁבָּהֶם שֶׁהוּא **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ** מִמֶּנָּה, דִּינוֹ **כְּלַחוּץ** - כְּמִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם:

ב אֵין לוֹקְחִין תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה אִם הַקֵּל בִּזְבְחֵי שְׁלָמִים, שֶׁהוּא מְבִיאָן לִידֵי פְּגוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא, לֹא נָקֵל בִּתְרוּמָה. אָמְרוּ לוֹ, מָה אִם הַקֵּל בִּזְבְחֵי שְׁלָמִים, שֶׁהֵן מֻתָּרִים לְזָרִים, נָקֵל בִּתְרוּמָה, שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְזָרִים: **ג** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וְצָרַךְ לָהֶם, הֲרֵי הַמָּעוֹת אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ פֵּרוֹת, אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹתֶיךָ. נִמְצָא זֶה אוֹכֵל פֵּרוֹתָיו בְּטָהֳרָה, וְהַלָּה עוֹשֶׂה צָרְכּוֹ בִּמְעוֹתָיו. וְלֹא יֹאמַר כֵּן לְעַם הָאָרֶץ אֶלָּא בִּדְמַאי: **ד** פֵּרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וּמָעוֹת בַּמְּדִינָה, אוֹמֵר, הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הָאֵלּוּ. מָעוֹת בִּירוּשָׁלַיִם וּפֵרוֹת בַּמְּדִינָה, אוֹמֵר, הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הַהֵם, וּבִלְבַד שֶׁיַּעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם: **ה** מָעוֹת נִכְנָסוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאוֹת, וּפֵרוֹת נִכְנָסִין וְאֵינָן יוֹצְאִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַפֵּרוֹת נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין: **ו** פֵּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְעָבְרוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם. וְשֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן בִּשְׁעָה שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן, סַלֵּי עֲנָבִים לַגַּת וְסַלֵּי תְּאֵנִים לַמֻּקְצֶה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן עַד שֶׁיָּצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם, שֶׁיִּפָּדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם. וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל פֵּרוֹת טָבֶל שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן בְּשָׁעָה שֶׁעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם וְאֶסוּר לְחַלְּלָם עַל מָעוֹת, לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתָם 'מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דְּמַי' וְנִמְצָא שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי הַמְעֹרָב בָּהֶם כְּבָר הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יִפָּדֶה** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם **וְיֵאָכֵל בְּכָל מָקוֹם** כְּדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלֹּא נִכְנַס לִירוּשָׁלַיִם, לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתָם מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ אֵינָם כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ, וְעַל כָּל פָּנִים לְגַבֵּי דִּין קְלִיטַת מְחִצּוֹת שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן יֵשׁ לְהָקֵל שֶׁאֵינָם כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ. **וְהַדְּמַאי** [-פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ הַחַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת רַק מִדְּרַבָּנָן], הִקֵּלוּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ שֶׁכֹּל שֶׁלֹּא הִפְרִישׁ לְעוֹלָם אֵין מְחִצּוֹת קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ לְאוֹסְרוֹ בְּחִלּוּל עַל מָעוֹת, לְפִיכָךְ **נִכְנָס** לִירוּשָׁלַיִם **וְיוֹצֵא, וְנִפְדֶּה** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַמֻּפְרָשׁ מִמֶּנּוּ אַחַר יְצִיאָתוֹ מִירוּשָׁלַיִם עַל מָעוֹת: **מִשְׁנָה ז דִּין מְקוֹמוֹת שֶׁחֻצָּיִם לִפְנִים מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, וְחֻצָּיִם חוּצָה לָהּ:** אֵילָן **שֶׁהוּא עוֹמֵד בִּפְנִים** - בְּתוֹךְ חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, **וְנוֹטֶה** נוֹפוֹ **לַחוּץ** - אָל מִחוּץ לַחוֹמָה, **אוֹ עוֹמֵד בַּחוּץ** - מִ

משנה ח דִּין הַלְּשָׁכוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁחֻלְקָם בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה וְחֻלְקָם חוּצָה לָהּ **בְּהַר הַבַּיִת:** **הַלְּשָׁכוֹת** [-הַחֲדָרִים שֶׁסְּבִיבוֹת הָעֲזָרָה] **הַבְּנוּיוֹת בַּקֹּדֶשׁ** - שֶׁחֻלָּלָן בְּשֶׁטַח הָעֲזָרָה **וּפְתוּחוֹת** אֶל מְחוּץ לָעֲזָרָה **לַחֹל** - לְהַר הַבַּיִת הֶחָשׁוּב חל לְעֻמַּת הָעֲזָרָה, **תּוֹכָן חל** וְדֵינוֹ כְּהַר הַבַּיִת שֶׁבְּשׁוֹנָה מֵהָעֲזָרָה אֵין שׁוֹחֲטִים בּוֹ אֲפִלּוּ קָדָשִׁים קַלִּים, וְאֵין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִים בּוֹ, וְטָמֵא הַנִּכְנָס אֲלֵיהֶן אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת, **וּמַעַל גַּגּוֹתֵיהֶן** אִם הֵם בְּגֹבַהּ רִצְפַּת הָעֲזָרָה כְּגוֹן שֶׁהַלְּשָׁכוֹת בְּנוּיוֹת בְּשִׁפּוּעַ הַר הַבַּיִת **קֹדֶשׁ** הֵם וְדֵינָם כָּעֲזָרָה, אוּלָם אִם גְּבוֹהִים הֵם מֵרִצְפַּת הָעֲזָרָה אֵינָם קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת הָעֲזָרָה (פסחים פו.), וּלְשָׁכוֹת **הַבְּנוּיוֹת בַּחֹל** - שֶׁחֻלָּלָן בְּהַר הַבַּיִת, **וּפְתוּחוֹת לַקֹּדֶשׁ** - לָעֲזָרָה, **תּוֹכָן** - חֻלָּלָם **קֹדֶשׁ** וְדֵינוֹ כָּעֲזָרָה, **וּמַעַל גַּגּוֹתֵיהֶן** הֲרֵי הֵם **חל** - כְּהַר הַבַּיִת. הָיוּ **בְּנוּיוֹת** מִקְצָת חֻלָּלָם **בַּקֹּדֶשׁ** - בְּשֶׁטַח הָעֲזָרָה **וּמִקְצָת חֻלָּלָם בַּחֹל** - בְּשֶׁטַח הַר הַבַּיִת, **וְהֵם פְּתוּחוֹת גַּם לַקֹּדֶשׁ** וְגַם **לַחֹל, תּוֹכָן** - חֻלָּלָם **וּמַעַל גַּגּוֹתֵיהֶן,** חֻלָּקָן הַנִּמְצָא **מִכְּנֶגֶד הַקֹּדֶשׁ וְלַקֹּדֶשׁ** - מַקְבִּיל לְשֶׁטַח הָעֲזָרָה הֲרֵי הוּא **קֹדֶשׁ** - קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת הָעֲזָרָה, וְחֻלָּקָן הַנִּמְצָא **מִכְּנֶגֶד הַחֹל וְלַחֹל** - מַקְבִּיל לְשֶׁטַח הַר הַבַּיִת, הֲרֵי הוּא **חל** - כְּשְׁאָר הַר הַבַּיִת וְאֵינוֹ קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת הָעֲזָרָה: **משנה ט דִּין פְּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם וְנִטְמְאוּ: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְנִטְמָא, בֵּין שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה** כְּגוֹן שֶׁנָּגְעוּ בּוֹ שֶׁרֶץ אוֹ נְבֵלָה וְטֻמְאָתוֹ מִן הַתּוֹרָה, **וּבֵין שֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה** - בְּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, כְּגוֹן שֶׁנָּגְעוּ בִּכְלֵים שֶׁנָּגְעוּ בְּמַשְׁקִים טְמֵאִים, **בֵּין שֶׁנִּטְמָא בִּפְנִים** - בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, **וּבֵין שֶׁנִּטְמָא בַּחוּץ** - מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם וְנִכְנַס אֲלֵיהָ כְּשֶׁהוּא טָמֵא, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה וְנֶאֱמַר בְּפִדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי (דברים יד כד-כה) 'כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ', וְאֵין 'שְׂאֵת' אֶלָּא אֲכִילָה שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מג לד) 'וַיִּשָּׂא מַשְׂאֵת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵהֶם', יָכוֹל לִפְדּוֹתוֹ אַף לְאַחַר שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם, אוּלָם **יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל הַכֹּל בְּפָנִים** - אַף הַפֵּרוֹת שֶׁנִּפְדּוּ, לְפִי שֶׁאִם יֵצְאוּ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם יִתְפָּרְסֵם הַדָּבָר, וְהָרוֹאִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים שֶׁפֵּרוֹת אֵלּוּ נִטְמְאוּ, יַחְשְׁבוּ שֶׁמֻּתָּר לְהוֹצִיא כָּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִירוּשָׁלַיִם, אֲבָל לִפְדּוֹתָם בִּירוּשָׁלַיִם מֻתָּר וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁפּוֹדִין כָּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, לְפִי שֶׁפִּדְיוֹן אֵינוֹ מִתְפָּרְסֵם כָּל כָּךְ, **חוּץ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ** - מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וְנִכְנַס, שֶׁלְּאַחַר פִּדְיוֹנוֹ מֻתָּר לְהוֹצִיאוֹ מִירוּשָׁלַיִם, שֶׁכֵּן הוּא עִקַּר דִּינוֹ שֶׁל הַנִּכְנָס טָמֵא לִירוּשָׁלַיִם שֶׁאֵין קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ מְחִצּוֹת הָעִיר, וְכֵיוָן שֶׁטֻּמְאָתוֹ דְּאוֹרַיְתָא וְנִטְמָא קֹדֶם שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם תִּתְפָּרְסֵם טֻמְאָתוֹ, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיִּטְעוּ לוֹמַר שֶׁלְּעוֹלָם מֻתָּר לְהוֹצִיא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִירוּשָׁלַיִם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַכֹּל יִפָּדֶה וְיֵאָכֵל בַּחוּץ** - מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁלְּעוֹלָם מֻתָּר לְהוֹצִיא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִירוּשָׁלַיִם. **חוּץ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בִּוְלַד הַטֻּמְאָה** - בְּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, **בִּפְנִים** - בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁאָסוּר לְהוֹצִיאוֹ מִירוּשָׁלַיִם אַף לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ, כֵּיוָן שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֵינוֹ טָמֵא וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה, וְאַף הַנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה דְּרַבָּנָן מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם אֵין מַתִּירִים בֵּית הִלֵּל לְהוֹצִיאוֹ לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ וְאָכְלוֹ בַּחוּץ כֵּיוָן שֶׁאַף הוּא טָהוֹר מִן הַתּוֹרָה, אֶלָּא שֶׁאִם הִתְּנָה שֶׁלֹּא יִקָּלְטוּהוּ מְחִצּוֹת הָעִיר הֵקֵלּוּ שֶׁיּוֹעִיל לוֹ תְּנַאי זֶה לְהוֹצִיאוֹ מִירוּשָׁלַיִם לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ: **משנה י דִּין מַאֲכָל שֶׁנִּגְּעָה בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנִטְמָא:** מַאֲכָל **הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא, יִפָּדֶה** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הוֹאִיל וְהַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּבָר נִפְדָּה פַּעַם אַחַת וּבְמֵעוֹתָיו קָנָה מַאֲכָל זֶה, נִגְמְרָה מִצְוָתוֹ בְּכָךְ וְשׁוּב לֹא יִפָּדֶה אֶלָּא יִקָּבֵר. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים **לְרַבִּי יְהוּדָה,** וַהֲלֹא קַל וָחֹמֶר הוּא, **וּמָה אִם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַצְמוֹ שֶׁנִּטְמָא, הֲרֵי הוּא נִפְדֶּה, מַאֲכָל הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא,** שֶׁכָּל קְדֻשָּׁתוֹ אֵינָהּ אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁנִּקְנָה מִפְּעוֹת שֶׁחֻלַּל עֲלֵיהֶם הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, **אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּפָּדֶה. אָמַר לָהֶם** רַבִּי יְהוּדָה, **לֹא** - אֵין זֶה קַל וָחֹמֶר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ טַעַם לוֹמַר שֶׁאַף **אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַצְמוֹ** שֶׁמָּתַר לִפְדּוֹתוֹ בִּירוּשָׁלַיִם כְּשֶׁנִּטְמָא, אֵין זֶה אֶלָּא מִשּׁוּם צַד קַלָּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **שֶׁכֵּן הוּא נִפְדֶּה** בְּעוֹדוֹ **טָהוֹר כְּשֶׁהוּא בְּרִחוּק מָקוֹם** - מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וְלָמָּה **תֹּאמְרוּ** שֶׁהַדִּין כֵּן אַף **בְּלָקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** - שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר לִפְדּוֹתוֹ כְּשֶׁנִּטְמָא, וַאֲפִלּוּ **שֶׁאֵינוֹ נִפְדֶּה בְּטָהוֹר** - בְּעוֹדוֹ טָהוֹר, גַּם כְּשֶׁהוּא **בְּרִחוּק מָקוֹם** - מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם: **משנה יא דִּין דָּבָר שֶׁנִּקְנָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶאֱסַר בַּאֲכִילָה: צְבִי שֶׁלְּקָחוֹ בִּירוּשָׁלַיִם בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְשַׁחֲטוֹ וּלְאָכְלוֹ שָׁם וָמֵת,** לֹא יִפָּדֶה, לְפִי שֶׁאֵין פּוֹדִים אֶת הַקָּדָשִׁים כְּדֵי לְהַאֲכִילָם לְכֶלֶב, וּלְפִיכָךְ **יִקָּבֵר עַל יְדֵי עוֹרוֹ** [-עִם עוֹרוֹ] לְפִי שֶׁכְּשֶׁהַבָּשָׂר אֵינוֹ נֶאֱכָל מְעוֹת הַמַּעֲשֵׂר נִתָּנִים אַף בַּעֲבוּר הָעוֹר [בְּשׁוֹנָה מִלְּעֵיל (פ"ב מ"ג)]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יִפָּדֶה,** שֶׁכֵּן לְשִׁיטָתוֹ פּוֹדִים אֶת הַקָּדָשִׁים אַף כְּדֵי לְהַאֲכִילָם לְכֶלֶב. **לָקְחוֹ** בִּירוּשָׁלַיִם בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּעוֹדוֹ **חַי וּשְׁחָטוֹ, וּלְאַחַר מִכֵּן נִטְמָא** וְנֶאֱסַר בַּאֲכִילָה כְּדִין כָּל הַנִּקְנֶה בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר וְנִטְמָא, יִפָּדֶה, וְאַף רַבִּי יְהוּדָה הַסּוֹבֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁכֵּיוָן שֶׁפָּדָה מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פַּעַם אַחַת וְקָנָה בָּהֶם מַאֲכָל בִּירוּשָׁלַיִם שׁוּב לֹא יִפָּדֶה מַאֲכָל זֶה אַף אִם נִטְמָא, מוֹדֶה בִּצְבִי שֶׁנִּפְדָּה, שֶׁאִם נִטְמָא לְאַחַר שֶׁחִיטָתוֹ יִפָּדֶה, שֶׁלְּפִי שֶׁבְּעוֹדוֹ חַי לֹא הָיָה שַׁיָּךְ בּוֹ 'רְחוּק מָקוֹם' לְפִי שֶׁיָּכוֹל הָיָה לְהוֹלִיכוֹ לְכָל מָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה, נָחְשַׁב הוּא כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַצְמוֹ וְלֹא כְּמַאֲכָל הַנִּקְנֶה בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אַף עַל פִּי שֶׁקְּנָאוֹ חַי דִּינוֹ כְּפֵרוֹת הַלְּקוּחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֶׁאִם נִטְמְאוּ אֵינָם נִפְדִּים פַּעַם נוֹסֶפֶת [כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת], וּלְפִיכָךְ לֹא יִפָּדֶה אֶלָּא **יִקָּבֵר. לָקְחוֹ** בִּירוּשָׁלַיִם בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּשֶׁהוּא **שָׁחוּט וְנִטְמָא, הֲרֵי הוּא כִּפֵרוֹת** שֶׁלְּקָחָם בִּירוּשָׁלַיִם בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנִטְמְאוּ, שֶׁנֶּחְלְקוּ בָּהֶם תַּנָּא קַמָּא וְרַבִּי יְהוּדָה בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת אִם חוֹזֵר וּפוֹדֶם אוֹ שֶׁיִּקְבְּרוּ: **משנה יב דִּין קַנְקַנִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ תְּרוּמָה: הַמַּשְׁאִיל קַנְקַנִּין לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** - הַמּוֹכְנִיס יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְקַנְקַנִּים לְשָׁמְרוֹ בָּהֶם, **אַף עַל פִּי שֶׁנָּפָן** - שֶׁסְּתָמָם פִּיהֶם בִּמְגוּפָּה [-בִּפְקָק] אַחַר שֶׁמִּלְאָם, **לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר** - לֹא נִתְפַּס הַקַּנְקַן בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר. **זָלַף** [-שָׁפַךְ] **לְתוֹכָן** יַיִן **סְתָם** - שֶׁל טֶבֶל, אִם קָרָא לוֹ שֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּשֶׁהוּא בְּתוֹכָם **עַד שֶׁלֹּא גָּפָן** - לִפְנֵי שֶׁסְּתָמָם פִּי הַקַּנְקַנִּים בִּמְגוּפָּה, **לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר** - לֹא נִתְפַּס הַקַּנְקַן בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר, וְאִם **מִשֶּׁגָּפָן** - לְאַחַר שֶׁסְּתָמָם פִּיהֶם בִּמְגוּפָּה קָרָא לוֹ שֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **קָנָה מַעֲשֵׂר** - נִתְפַּס גַּם הַקַּנְקַן עִמּוֹ בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְצָרִיךְ חִלּוּל, לְפִי שֶׁקַּנְקַן הַסְּתוּם בִּמְגוּפָּה טָפֵל הוּא לַיַּיִן שֶׁבְּתוֹכוֹ וּקְרִיאַת שֵׁם הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי חָלָה גַּם עָלָיו עִם הַיַּיִן שֶׁבְּתוֹכוֹ. קַנְקַן יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְעָרֵב בְּקַנְקַנֵּי יַיִן חֻלִּין **עַד שֶׁלֹּא גָּפָן** - לִפְנֵי שֶׁסְּתָמָם פִּיהֶם בִּמְגוּפָּה, **עוֹלוֹת בְּאֶחָד וּמָאתַיִם** - אִם יֵשׁ מֵאָה קַנְקַנִּים שֶׁל חֻלִּין כְּנֶגֶד קַנְקַן הַתְּרוּמָה בְּטֵלָה הַתְּרוּמָה וּמֻתָּר כָּל הַיַּיִן לְזָרִים אֶלָּא שָׁצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת קַנְקַן אֶחָד וְלִנְהֹג בּוֹ כְּאִלּוּ הוּא תְּרוּמָה, כְּדִין תְּרוּמָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחֻלִּין. וְאִם נִתְעָרֵב בָּהֶם **מִשֶּׁגָּפָן** - לְאַחַר שֶׁסְּתָמָם פִּיהֶם בִּמְגוּפָּה, אֲפִלּוּ אֶלֶף קַנְקַנִּים שֶׁל חֻלִּין **מְקַדְּשׁוֹת בְּכָל שֶׁהֵן** - אֵינָם מְבַטְּלִים אֶת הַתְּרוּמָה וַאֲסוּרִים כֻּלָּם מִסָּפֵק לְזָרִים לְפִי שֶׁקַּנְקַן מָלֵא וְסָתוּם בְּמִגּוּפָּה דָּבָר חָשׁוּב הוּא וְאֵינוֹ בָּטֵל כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת עָרְלָה (פ"ג מ"ז), וּלְפִיכָךְ יִמָּכְרוּ כֻּלָּם לַכֹּהֲנִים בְּזוֹל, חוּץ מִקַּנְקַן אֶחָד שֶׁיִּנָּתֵן לַכֹּהֵן לְלֹא תַּשְׁלוּם, כְּנֶגֶד קַנְקַן הַתְּרוּמָה שֶׁנִּתְעָרֵב וּמָמוֹן כֹּהֵן הוּא. הַמַּפְרִישׁ תְּרוּמָה מִקַּנְקַנֵּי יַיִן, **עַד שֶׁלֹּא גָּפָן** - כָּל עוֹד לֹא סָתַם פִּיהֶם בִּמְגוּפָּה, **תּוֹרֵם מֵאַחַת** - מִקַּנְקַן אֶחָד, **עַל הַכֹּל** - עַל כָּל הַקַּנְקַנִּים, וְנֶחְשָׁב כָּל הַיַּיִן לְמֻקָּף - מְצֻרָף זֶה לָזֶה וּכְיַיִן אֶחָד שֶׁיָּכוֹל לְהַפְרִישׁוֹ יַחַד. **וּמִשֶּׁגָּפָן** - וּמִשֶּׁסְּתָמָם פִּיהֶם בִּמְגוּפָּה, **תּוֹרֵם מִכָּל אַחַת וְאַחַת** - מִכָּל קַנְקַן וְקַנְקַן בִּנְפָרָד, לְפִי שֶׁמִּשֶּׁסְּתָמָם שׁוּב אֵינָם מְקֻפִּים זֶה עִם זֶה: **משנה יג בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** הַמַּפְרִישׁ תְּרוּמָה מִקַּנְקַנֵּי יַיִן עַד שֶׁלֹּא גָּפָן שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁתּוֹרֵם מֵאֶחָד עַל כֻּלָּם לְפִי שֶׁחִשּׁוּבִים מְקֻפָּח, אֵינוֹ אֶלָּא אִם **מִפַּתֵּחַ וּמֵעֲרֶה לַגַּת** - פּוֹתֵחַ אֶת כָּל הַקַּנְקַנִּים וְשׁוֹפְכָם חֲזָרָה לַגַּת [-מְקוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים], **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְפַתֵּחַ** - פּוֹתֵחַ אֶת הַקַּנְקַנִּים, **וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעָרוֹת** אוֹתָם חֲזָרָה לַגַּת, וְדֵי בְּכָךְ לְהַחְשִׁיבוֹ כְּתוֹרֵם מִן הַמֻּקָּף. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,** דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהַשּׁוֹפֵךְ יַיִן שֶׁל טֶבֶל לְקַנְקַנִּים אִם קָרָא לוֹ שֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְאַחַר שֶׁסְּתָמָם פִּיהֶם בִּמְגוּפָּה נִתְפַּס אַף הַקַּנְקַן בְּקִדֻּשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִמְכֹּר** אֶת קַנְקַנֵּי הַיַּיִן כְּשֶׁהֵם **סְתוּמוֹת** בְּלִבַּד, לְפִי שֶׁרַק בְּמָקוֹם זֶה הַקַּנְקַן טָפֵל לַיַּיִן כְּשֶׁהוּא סָתוּם כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (פ"א מ"ג),

משניות

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק ד

אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִמְכֹּר אֶת קַנְקַנֵּי הַיַּיִן כְּשֶׁהֵם פְּתוּחוֹת, אֲפִלּוּ קָרָא לַיַּיִן שֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְאַחַר שֶׁסָּתַם פִּי הַקַּנְקַן בִּמְגוּפָּה לֹא נִתְפַּס הַקַּנְקַן בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְפִי שֶׁאֵינוֹ טָפֵל לַיַּיִן שֶׁבְּתוֹכוֹ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (שם מ"ד) שֶׁהַקּוֹנָה בְּכָסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כַּדֵּי יַיִן סְתוּמִים בִּירוּשָׁלַיִם, אִם דַּרְכָּם לְהַמְכֵּר שָׁם פְּתוּחִים אֵין הַקַּנְקַן טָפֵל לַיַּיִן וּלְפִיכָךְ אֵין הַמָּעוֹת מִתְחַלְּלוֹת עָלָיו כְּלָל **וְלֹא** שֶׁהֵם מִתְחַלְּלוֹת אֶלָּא שֶׁיָּצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין עַיִן שָׁם. **אֲבָל אִם רָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ** - לְדַקְדֵּק בִּלְשׁוֹנוֹ **וְלִמְכֹּר בְּמִדָּה** - בְּמִדָּה מְסֻיֶּמֶת שֶׁאֵינָהּ מִדַּת הַקַּנְקַן, אֵין הַקַּנְקַן טָפֵל לַיַּיִן שֶׁבְּתוֹכוֹ אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּכֵר סְתוּם, וּלְפִיכָךְ **יָצָא** הַקַּנְקַן **לְחֻלִּין** וְלֹא חָלָה עָלָיו קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהַשּׁוֹפֵךְ יַיִן שֶׁל טֶבֶל לְקַנְקַנִּים אִם קָרָא לוֹ שֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְאַחַר שֶׁסָּתַם פִּיהֶם בִּמְגוּפָּה נִתְפַּס אַף הַקַּנְקַן בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁקּוֹרֵא שֵׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְכָל הַיַּיִן שֶׁבַּקַּנְקַן, אֲבָל אִם אָמַר כָּל הַיַּיִן שֶׁבּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ מִרְבִיעִית לֹא נִתְפַּס הַקַּנְקַן בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּבְאֹפֶן זֶה אַף הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ כְּשֶׁמּוֹכֵר לוֹ אֶת אוֹתָהּ רְבִיעִית יַיִן שֶׁשִּׁיֵּר מֵהַקַּנְקַן 'יַיִן זֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, חוּץ מִקַּנְקַנָּהּ' - וְלֹא אֶת הַקַּנְקַן, לְפִי שֶׁאוֹתוֹ אֲנִי מְשַׁיֵּר לְצָרְכִּי יַיִן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבְּתוֹכוֹ, אֵין הַקַּנְקַן נַעֲשֶׂה טָפֵל לְיַיִן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבְּתוֹכוֹ וְיָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין:

פֶּרֶק ד מִשְׁנָה א דִּין פְּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **לְפִי עֶרְכָּם בִּמְקוֹמָם בְּשָׁעַת הַפְּדִיוֹן:**

הַמּוֹלִיךְ שֶׁלֹּא כְּדִין פְּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִמָּקוֹם לְמָקוֹם חוּץ לִירוּשָׁלַיִם וְאֵינוֹ פּוֹדֶה בִּמְקוֹמָם אוֹ מַעֲלֶה לִירוּשָׁלַיִם, אִם הוֹלִיכָם **מִמְּקוֹם הֵיקֵר** - מִמָּקוֹם שֶׁנִּמְכָּרִים בּוֹ בְּיֹקֶר, **לִמְקוֹם הַזּוֹל** - לְמָקוֹם שֶׁנִּמְכָּרִים בּוֹ בְּזוֹל, **אוֹ מִמְּקוֹם הַזּוֹל לִמְקוֹם הֵיקֵר** וּבָא לִפְדּוֹתָם, **פּוֹדֵהוּ** לְעוֹלָם **כְּשַׁעַר מְקוֹמוֹ** - לְפִי מְחִירָם בַּמָּקוֹם בּוֹ הֵם עַתָּה, בֵּין לְקֻלָּא וּבֵין לְחֻמְרָא. **הַמֵּבִיא פֵּרוֹת מִן הַגֶּרֶן** [-מְקוֹם אֱסִיפַת הַתְּבוּאָה בְּגָמַר מְלַאכְתָּהּ בַּשָּׂדֶה] **לָעִיר,** וְכֵן **כַּדֵּי יַיִן מִן הַגַּת** [-מְקוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים] **לָעִיר,** וְהָעֲלָה בְּכָךְ אֶת שָׁוְיִם, **הַשָּׁבַח** - תּוֹסֶפֶת שָׁוְיִם, שַׁיֶּכֶת גַּם הִיא לַמַּעֲשֵׂר **שֵׁנִי** וְעָלֶיהָ לְפַדּוֹתָם כְּעֶרְכָּךְ שָׁוְיִם בָּעִיר, **וְיֵצְיאוֹת מְבִיאוֹ** - וְאַף עַל פִּי כֵן הוֹצָאוֹת הֶבְאָתָם לָעִיר מְשַׁלֵּם מִכִּיסוֹ וְאֵינוֹ גּוֹרֵעַ אוֹתָם מֵהַמָּעוֹת שֶׁעֲלֵיהֶם הוּא מְחַלְּלָם: **מִשְׁנָה ב קְבִיעַת שָׁוְיִם שֶׁל פֵּרוֹת וּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְצָרְכֵי פְּדִיוֹנָם: פּוֹדִין** פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** עַל מָעוֹת **כְּשַׁעַר** [-מְחִיר] **הַזּוֹל** שֶׁבְּאוֹתָן מְקוֹם, וְהוּא **כְּמוֹת שֶׁהַחֲנְוָנִי לוֹקֵחַ** [-קוֹנֶה] אוֹתָם בְּזוֹל כְּדֵי לְהַרְוִיחַ בְּמִכְיָרָתָם, **וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר** אוֹתָם בְּיֹקֶר. וְכֵן הַמְחַלֵּל פֵּרוֹטוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל סֶלַע כֶּסֶף, מְחַשֵּׁב אֶת עֶרֶךְ הַסֶּלַע **כְּמוֹת שֶׁהַחֲנְוָנִי** [-מַחְלִיף מִינֵי מַטְבְּעוֹת] **פּוֹרֵט** - כְּפִי שֶׁמַּחְשִׁיבוֹ הַשֻּׁלְחָנִי בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹתֵן סְלָעִים תְּמוּרַת פְּרוּטוֹת, שֶׁלּוֹקֵחַ פְּרוּטוֹת רַבּוֹת, **וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מְצָרֵף** - וְלֹא כְּפִי שֶׁמַּחְשִׁיבוֹ בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹתֵן פְּרוּטוֹת תְּמוּרַת סְלָעִים, שֶׁנּוֹתֵן מְעַט פְּרוּטוֹת. **אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַכְסָרָה** - בְּלֹא מִדִּידַת אוֹ שְׁקִילַת הַפֵּרוֹת, כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ 'כַּמָּה תִּתֵּן עַל כְּרֵי זֶה אוֹ עַל מְלֹא חָפְנַיִם אֵלּוּ'. **אֶת שָׁדָמְיוּ יְדוּעִים** - פְּרֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמְּחִירוֹ יָדוּעַ, יִקָּבַע שָׁוְיוֹ **וְיִפָּדֶה עַל פִּי** שׁוּמַת **עֵד אֶחָד** - לוֹקֵחַ אֶחָד הָאוֹמֵר כַּמָּה מַסְכִּים לָתֵת עֲבוּרוֹ, **וְאֶת שָׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִים** - וּפְרֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין מְחִירוֹ יָדוּעַ כְּגוֹן אֵלּוּ הַמְפֹרָטִים בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, יִקָּבַע שָׁוְיוֹ **וְיִפָּדֶה עַל פִּי שְׁלֹשָׁה** שַׁמְאִים בְּקִיאִים, וְאֶחָד מֵהֶם אֲפִלּוּ נָכְרִי אוֹ הַבָּעֲלִים עַצְמָן, **כְּגוֹן הַיַּיִן שֶׁקָּרַם** - שֶׁהִתְחִיל לְהַחְמִיץ, **וּפֵרוֹת שֶׁהֶחֱלִיאוּ, וּמָעוֹת שֶׁהֶחֱלִיאוּ** - שֶׁהֶחֱלִידוּ: **מִשְׁנָה ג קְדִימַת הַבְּעָלִים לִפְדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּקְדִימַת הַמַּרְבֶּה בִּמְחִיר פִּדְיוֹנָם: בַּעַל הַבַּיִת** - בַּעַל פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **הָאוֹמֵר** שֶׁרוֹצֶה לְחַלְּלָם **בְּסֶלַע, וְאָדָם אַחֵר אוֹמֵר** שֶׁרוֹצֶה הוּא לְחַלְּלָם **בְּסֶלַע** [-מְחִיר] **הַזּוֹל** שֶׁבְּאוֹתָן מָקוֹם, וְהוּא **כְּמוֹת שֶׁהַחֲנְוָנִי לוֹקֵחַ** [-קוֹנֶה] אוֹתָם בְּזוֹל כְּדֵי לְהַרְוִיחַ בְּמִכְיָרָתָם, **וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר** אוֹתָם בְּיֹקֶר. **לְמִקּוֹם הַזּוֹל לְמִקּוֹם הֵיקֵר** וּבָא לִפְדּוֹתָם, **פּוֹדֵהוּ** לְעוֹלָם **כְּשַׁעַר מְקוֹמוֹ** - לְפִי מְחִירָם בַּמָּקוֹם בּוֹ הֵם עַתָּה, בֵּין לְקֻלָּא וּבֵין לְחֻמְרָא. **הַמֵּבִיא פֵּרוֹת מִן הַגֶּרֶן** [-מְקוֹם אֱסִיפַת הַתְּבוּאָה בְּגָמַר מְלַאכְתָּהּ בַּשָּׂדֶה] **לָעִיר,** וְכֵן **כַּדֵּי יַיִן מִן הַגַּת** [-מְקוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים] **לָעִיר,** וְהָעֲלָה בְּכָךְ אֶת שָׁוְיִם, **הַשָּׁבַח** - תּוֹסֶפֶת שָׁוְיִם, שַׁיֶּכֶת גַּם הִיא לַמַּעֲשֵׂר **שֵׁנִי** וְעָלֶיהָ לְפַדּוֹתָם כְּעֶרְכָּךְ שָׁוְיִם בָּעִיר, **וְיֵצְיאוֹת מְבִיאוֹ** - וְאַף עַל פִּי כֵן הוֹצָאוֹת הֶבְאָתָם לָעִיר מְשַׁלֵּם מִכִּיסוֹ וְאֵינוֹ גּוֹרֵעַ אוֹתָם מֵהַמָּעוֹת שֶׁעֲלֵיהֶם הוּא מְחַלְּלָם: **מִשְׁנָה ב קְבִיעַת שָׁוְיִם שֶׁל פֵּרוֹת וּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְצָרְכֵי פְּדִיוֹנָם: פּוֹדִין** פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** עַל מָעוֹת **כְּשַׁעַר** [-מְחִיר] **הַזּוֹל** שֶׁבְּאוֹתָן מָקוֹם, וְהוּא **כְּמוֹת שֶׁהַחֲנְוָנִי לוֹקֵחַ** [-קוֹנֶה] אוֹתָם בְּזוֹל כְּדֵי לְהַרְוִיחַ בְּמִכְיָרָתָם, **וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר** אוֹתָם בְּיֹקֶר. וְכֵן הַמְחַלֵּל פֵּרוֹטוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל סֶלַע כֶּסֶף, מְחַשֵּׁב אֶת עֶרֶךְ הַסֶּלַע **כְּמוֹת שֶׁהַחֲנְוָנִי** [-מַחְלִיף מִינֵי מַטְבְּעוֹת] **פּוֹרֵט** - כְּפִי שֶׁמַּחְשִׁיבוֹ הַשֻּׁלְחָנִי בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹתֵן פְּרוּטוֹת תְּמוּרַת סְלָעִים, שֶׁנּוֹתֵן מְעַט פְּרוּטוֹת. **אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַכְסָרָה** - בְּלֹא מִדִּידַת אוֹ שְׁקִילַת הַפֵּרוֹת, כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ 'כַּמָּה תִּתֵּן עַל כְּרֵי זֶה אוֹ עַל מְלֹא חָפְנַיִם אֵלּוּ'. **אֶת שָׁדָמְיוּ יְדוּעִים** - פְּרֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמְּחִירוֹ יָדוּעַ, יִקָּבַע שָׁוְיוֹ **וְיִפָּדֶה עַל פִּי** שׁוּמַת **עֵד אֶחָד** - לוֹקֵחַ אֶחָד הָאוֹמֵר כַּמָּה מַסְכִּים לָתֵת עֲבוּרוֹ, **וְאֶת שָׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִים** - וּפְרֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין מְחִירוֹ יָדוּעַ כְּגוֹן אֵלּוּ הַמְפֹרָטִים בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, יִקָּבַע שָׁוְיוֹ **וְיִפָּדֶה עַל פִּי שְׁלֹשָׁה** שַׁמְאִים בְּקִיאִים, וְאֶחָד מֵהֶם אֲפִלּוּ נָכְרִי אוֹ הַבָּעֲלִים עַצְמָן, **כְּגוֹן הַיַּיִן שֶׁקָּרַם** - שֶׁהִתְחִיל לְהַחְמִיץ, **וּפֵרוֹת שֶׁהֶחֱלִיאוּ, וּמָעוֹת שֶׁהֶחֱלִיאוּ** - שֶׁהֶחֱלִידוּ: **מִשְׁנָה ג קְדִימַת הַבְּעָלִים לִפְדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּקְדִימַת הַמַּרְבֶּה בִּמְחִיר פִּדְיוֹנָם: בַּעַל הַבַּיִת** - בַּעַל פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **הָאוֹמֵר** שֶׁרוֹצֶה לְחַלְּלָם **בְּסֶלַע, וְאָדָם אַחֵר אוֹמֵר** שֶׁרוֹצֶה הוּא לְחַלְּלָם **בְּסֶלַע, בַּעַל הַבַּיִת קוֹדֵם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל** חֲמִשָּׁה **סְלָעִים** וְלִפְדּוֹתָו לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי **עַד שֶׁעָמַד** שׁוּי הַפֵּרוֹת **בְּסֶלַע, נוֹתֵן לוֹ** - הַלּוֹקֵחַ לַמּוֹכֵר **סֶלַע** אֶחָד **מִמְּעוֹת חֻלִּין** כְּדֵי לְחַלֵּל עָלָיו קְדֻשַּׁת הַפֵּרוֹת כְּפִי שָׁוְיָם עַתָּה, **וְסֶלַע** נוֹסָף שֶׁצָּרִיךְ לָתֵת עֲבוּר הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְשַׁךְ בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ הַפֵּרוֹת שָׁוִים שְׁנֵי סְלָעִים, יָכוֹל לָתֵת לוֹ מִשֶּׁל **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ,** וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁהַמָּקוֹם מִתְחַלְּתוֹ הָיָה עוֹמֵד לְכָךְ שֶׁשְּׁנֵי הַסְּלָעִים שֶׁיְּקַבֵּל הַמּוֹכֵר יִהְיוּ בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהַמּוֹכֵר קִבֵּל עָלָיו שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ תְּמוּרַת הַמָּקוֹם אֲפִלּוּ כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאִם כֵּן אֵין הוּא פּוֹרֵעַ מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוֹב שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְשַׁלֵּם מִמָּעוֹת חֻלִּין. אוּלָם **אִם** הַמּוֹכֵר **הָיָה עַם הָאָרֶץ, נוֹתֵן לוֹ** אֶת הַסֶּלַע הַנּוֹסָף רַק **מִמָּעוֹת** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל **דְּמַאי** - מִמָּעוֹת שֶׁפָּדוּ בָּהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהֻפְרַשׁ מִפֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ, שֶׁחִיּוּב הַפְרָשָׁתָם אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל לֹא יִתֵּן לוֹ סֶלַע שֶׁפָּדוּ בּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהֻפְרַשׁ מִפֵּרוֹת שֶׁאֵין מוֹסְרִים מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי לְעַם הָאָרֶץ. [וְיֵשׁ גּוֹרְסִים 'נוֹתֵן לוֹ מִדְּמָאִי', כְּלוֹמַר שֶׁלְּעַם הָאָרֶץ יִתֵּן אֶת שְׁנֵי הַסְּלָעִים בְּסֶלַע, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע מֵחֻלִּין, וְסֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסֶלַע, נוֹתֵן לוֹ מִדְּמַאי: **אִם** הָיָה עַם הָאָרֶץ, נוֹתֵן לוֹ מִדְּמַאי: **בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר** שֶׁרוֹצֶה לְחַלֵּל **בְּסֶלַע, וְאִלּוּ אַחֵר אוֹמֵר** שֶׁרוֹצֶה לְחַלְּלָם **בְּסֶלַע וְאַסָּר** - בְּסֶלַע וְעוֹד מַטְבֵּעַ נְחוּשֶׁת שִׁשָּׁוְיהָ אֶחָד מִתִּשְׁעִים וְשִׁשׁ בְּסֶלַע, **אֶת שֶׁל סֶלַע וְאַסָּר קוֹדֵם** - אַחַר הָרוֹצֶה לְחַלֵּל בְּסֶלַע וְאַסָּר לַבְּעָלִים, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל** מַה שֶּׁרוֹצֶה הַבְּעָלִים לְהַפְרִישׁ עֲבוּר **הַקֶּרֶן** שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר, וְאַף שֶׁתּוֹסֶפֶת הָאַסָּר שֶׁמּוֹסִיף הַבְּעָלִים גְּדוֹלָה מִתּוֹסֶפֶת הָאַסָּר שֶׁמּוֹסִיף הַשֵּׁנִי, מִכָּל מָקוֹם עֲדִיפָה תּוֹסֶפֶת מוּעָטָה עַל קֶרֶן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתּוֹסֶפֶת מְרֻבָּה שֶׁל הַחֹמֶשׁ, כֵּיוָן שֶׁתּוֹסֶפֶת הַחֹמֶשׁ אֵינָהּ וַדַּאִית, לְפִי שֶׁנִּתָּן לְהַעֲרִים וּלְהַפְטֵר מִמֶּנָּה כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה. **הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ, מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁית, בֵּין שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ וּבֵין שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה** - שֶׁהַפְרִישׁוֹ מִפֵּרוֹת שֶׁגָּדְלוּ בִּרְשׁוּתוֹ, **וּבֵין שֶׁנִּתַּן לוֹ** טֶבֶל **בְּמַתָּנָה** וְהִפְרִישׁוֹ מִמֶּנּוּ, אֲבָל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַצְמוֹ אֵינוֹ נִתָּן בְּמַתָּנָה לְפִי שֶׁמָּמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא: **מִשְׁנָה ד הַעֲרָמָה בִּפְדְיוֹן פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַפּוֹטֶרֶת מֵחֲמֵשׁ: מַעֲרִימִין עַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** - הַבָּא לִפְדּוֹת פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, יָכוֹל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְהַעֲרִים וּלְהַפְטֵר מִן הַחֹמֶשׁ. **כֵּיצַד, אוֹמֵר אָדָם לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ** [-אוֹ לְבִתּוֹ] **הַגְּדוֹלִים** שֶׁהֵם בִּרְשׁוּת עַצְמָם, אוֹ **לְעַבְדּוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים** שֶׁאֵין גּוּפָם קָנוּי, **הֵילָךְ** [-קַח] **מָעוֹת אֵלּוּ, וּפְדֵה לְךָ** [-לְעַצְמְךָ] בָּהֶם **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי זֶה,** וְתִתְחַלֵּל קְדֻשָּׁתוֹ עַל מָעוֹת אֵלּוּ, וּבְכָךְ יִפָּטֵר מִן הַחֹמֶשׁ כְּדִין אַחֵר הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **אֲבָל לֹא יֹאמַר כֵּן אָדָם לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וּלְעַבְדּוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ** - שֶׁמָּה שֶׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ, וּמְצִיאַת קָטָן לְאָבִיו, וְנִמְצָא שֶׁמְּחַלְּלָם בְּעִצְמוֹ וְחַיָּב לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ: **מִשְׁנָה ה הַעֲרָמָה נוֹסֶפֶת בִּפְדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַפּוֹטֶרֶת מֵחֹמֶשׁ: הָיָה עוֹמֵד בַּגֶּרֶן** וּבָא לִפְדּוֹת פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ, **וְאֵין בְּיָדוֹ מָעוֹת** לָתֵת לַחֲבֵרוֹ שֶׁיִּפְדֵּהוּ עֲבוּרוֹ בְּלֹא חֹמֶשׁ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, **אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: 'הֲרֵי הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ** בְּטֶבְלָם **נְתוּנִים לְךָ בְּמַתָּנָה',** וּמַפְרִישׁ מֵהֶם חֲבֵרוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: 'הֲרֵי פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל מָעוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי **בַּבַּיִת',** וַהֲרֵי הוּא כְּאַחַר הַמְחַלֵּל שֶׁפָּטוּר מֵחֹמֶשׁ: **מִשְׁנָה ו דִּין הַמְחַלֵּל פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל יְדֵי אַחֵר וְנִשְׁתַּנָּה הַשַּׁעַר בֵּין הַמִּשִּׁיכָה לַפִּדְיוֹן: מָשַׁךְ מִמֶּנּוּ** אָדָם אַחֵר פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסֶלַע** - בְּשׁוֹוִי סֶלַע, כְּדֵי לְחַלְּלָם בְּקִנְיָתוֹ עַל סֶלַע שֶׁיִּשְׁלֵם לוֹ, **וְלֹא הִסְפִּיק** לְשַׁלֵּם הַסֶּלַע **וְלִפְדּוֹתוֹ** לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי **עַד שֶׁעָמַד** שׁוּי הַפֵּרוֹת **בִּשְׁתַּיִם** - בִּשְׁנֵי סְלָעִים, **נוֹתֵן לוֹ** - הַלּוֹקֵחַ לַמּוֹכֵר עֲבוּר הַמְּכִירָה רַק **סֶלַע, לְפִי שֶׁכָּךְ** הָיָה שָׁוִים בְּשָׁעָה שֶׁנִּקְנוּ לוֹ בְּמִשִּׁיכָה, **וּמִשְׁתַּכֵּר בְּסֶלַע** - וּמִרְוִיחַ הַלּוֹקֵחַ סֶלַע, לְפִי שֶׁהִתְיַקְּרוּ הַפֵּרוֹת לִשְׁנֵי סְלָעִים, וְאוּלָם סֶלַע זֶה שֶׁהִרְוִיחַ **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ** הוּא, וְצָרִיךְ לְקָנוֹת בּוֹ אֹכֶל וּלְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, לְפִי שֶׁאֵין הַפֵּרוֹת נִפְדִּים וְיוֹצְאִים לְחֻלִּין עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם לַמּוֹכֵר אֶת הַדָּמִים, וּלְפִי שֶׁשָּׁוִים עַתָּה שְׁנֵי סְלָעִים, צָרִיךְ לְהוֹסִיף סֶלַע נוֹסָף מִשֶּׁלּוֹ לְפִדְיוֹנָם. **מָשַׁךְ מִמֶּנּוּ** אָדָם אַחֵר פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּשְׁתַּיִם** - בְּשׁוֹוִי שְׁנֵי סְלָעִים, כְּדֵי לְחַלְּלָם בְּקִנְיָתוֹ עַל שְׁנֵי סְלָעִים שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ, **וְלֹא הִסְפִּיק** לְשַׁלֵּם לוֹ, **וְלִפְדּוֹתוֹ** לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי **עַד שֶׁעָמַד** שׁוּי הַפֵּרוֹת **בְּסֶלַע, נוֹתֵן לוֹ** - הַלּוֹקֵחַ לַמּוֹכֵר **סֶלַע** אֶחָד **מִמָּעוֹת חֻלִּין** כְּדֵי לְחַלֵּל עָלָיו קְדֻשַּׁת הַפֵּרוֹת כְּפִי שָׁוְיָם עַתָּה, **וְסֶלַע** נוֹסָף שֶׁצָּרִיךְ לָתֵת עֲבוּר הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְשַׁךְ בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ הַפֵּרוֹת שָׁוִים שְׁנֵי סְלָעִים, יָכוֹל לָתֵת לוֹ מִשֶּׁל **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ,** וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ בְּמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁהַמָּקוֹם מִתְּחִלָּתוֹ הָיָה עוֹמֵד לְכָךְ שֶׁשְּׁנֵי הַסְּלָעִים שֶׁיְּקַבֵּל הַמּוֹכֵר יִהְיוּ בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהַמּוֹכֵר קִבֵּל עָלָיו שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ תְּמוּרַת הַמָּקוֹם אֲפִלּוּ כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאִם כֵּן אֵין הוּא פּוֹרֵעַ מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוֹב שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְשַׁלֵּם מִמָּעוֹת חֻלִּין. אוּלָם **אִם** הַמּוֹכֵר **הָיָה עַם הָאָרֶץ, נוֹתֵן לוֹ** אֶת הַסֶּלַע הַנּוֹסָף רַק **מִמָּעוֹת** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל **דְּמַאי** - מִמָּעוֹת שֶׁפָּדוּ בָּהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהֻפְרַשׁ מִפֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ, שֶׁחִיּוּב הַפְרָשָׁתָם אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל לֹא יִתֵּן לוֹ סֶלַע שֶׁפָּדוּ בּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהֻפְרַשׁ מִפֵּרוֹת שֶׁאֵין מוֹסְרִים מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי לְעַם הָאָרֶץ. [וְיֵשׁ גּוֹרְסִים 'נוֹתֵן לוֹ מִדְּמַאי', כְּלוֹמַר שֶׁלְּעַם הָאָרֶץ יִתֵּן אֶת שְׁנֵי הַסְּלָעִים בְּסֶלַע, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע מֵחֻלִּין, וְסֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסֶלַע, נוֹתֵן לוֹ מִדְּמַאי: **אִם** הָיָה עַם הָאָרֶץ, נוֹתֵן לוֹ מִדְּמַאי: **בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר** שֶׁרוֹצֶה לְחַלֵּל **בְּסֶלַע, וְאִלּוּ אַחֵר אוֹמֵר** שֶׁרוֹצֶה לְחַלְּלָם **בְּסֶלַע וְאַסָּר** - בְּסֶלַע וְעוֹד מַטְבֵּעַ נְחוּשֶׁת שִׁשָּׁוְיהָ אֶחָד מִתִּשְׁעִים וְשִׁשׁ בְּסֶלַע, **אֶת שֶׁל סֶלַע וְאַסָּר קוֹדֵם** - אַחַר הָרוֹצֶה לְחַלֵּל בְּסֶלַע וְאַסָּר לַבְּעָלִים, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל** מַה שֶּׁרוֹצֶה הַבְּעָלִים לְהַפְרִישׁ עֲבוּר **הַקֶּרֶן** שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר, וְאַף שֶׁתּוֹסֶפֶת הָאַסָּר שֶׁמּוֹסִיף הַבְּעָלִים גְּדוֹלָה מִתּוֹסֶפֶת הָאַסָּר שֶׁמּוֹסִיף הַשֵּׁנִי, מִכָּל מָקוֹם עֲדִיפָה תּוֹסֶפֶת מוּעָטָה עַל קֶרֶן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתּוֹסֶפֶת מְרֻבָּה שֶׁל הַחֹמֶשׁ, כֵּיוָן שֶׁתּוֹסֶפֶת הַחֹמֶשׁ אֵינָהּ וַדַּאִית, לְפִי שֶׁנִּתָּן לְהַעֲרִים וּלְהַפְטֵר מִמֶּנָּה כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה. **הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ, מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁית, בֵּין שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ וּבֵין שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה** - שֶׁהַפְרִישׁוֹ מִפֵּרוֹת שֶׁגָּדְלוּ בִּרְשׁוּתוֹ, **וּבֵין שֶׁנִּתַּן לוֹ** טֶבֶל **בְּמַתָּנָה** וְהִפְרִישׁוֹ מִמֶּנּוּ, אֲבָל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַצְמוֹ אֵינוֹ נִתָּן בְּמַתָּנָה לְפִי שֶׁמָּמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא: **מִשְׁנָה ד הַעֲרָמָה בִּפְדְיוֹן פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַפּוֹטֶרֶת מֵחֹמֶשׁ: מַעֲרִימִין עַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** - הַבָּא לִפְדּוֹת פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, יָכוֹל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְהַעֲרִים וּלְהַפְטֵר מִן הַחֹמֶשׁ. **כֵּיצַד, אוֹמֵר אָדָם לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ** [-אוֹ לְבִתּוֹ] **הַגְּדוֹלִים** שֶׁהֵם בִּרְשׁוּת עַצְמָם, אוֹ **לְעַבְדּוֹ וּלְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים** שֶׁאֵין גּוּפָם קָנוּי, **הֵילָךְ** [-קַח] **מָעוֹת אֵלּוּ, וּפְדֵה לְךָ** [-לְעַצְמְךָ] בָּהֶם **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי זֶה,** וְתִתְחַלֵּל קְדֻשָּׁתוֹ עַל מָעוֹת אֵלּוּ, וּבְכָךְ יִפָּטֵר מִן הַחֹמֶשׁ

משניות

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק ה

מֵחֲלִין שֶׁלּוֹ וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי]: **מִשְׁנָה ז** דִּין **הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אִם צָרִיךְ לְהוֹצִיא הַדָּבָר בְּפִיו:** **הַפּוֹדֶה** פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** עַל מָעוֹת, **וְלֹא קָרָא שֵׁם** - וְלֹא אָמַר בְּפֵרוּשׁ זֶה פִּדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי', **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** דַּיּוֹ בְּכָךְ שֶׁדַּעְתּוֹ כֵּן, וְחָל הַפִּדְיוֹן אַף שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ מַעֲשָׂיו בְּפִיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, צָרִיךְ לְפָרֵשׁ** וְלוֹמַר 'זֶה פִּדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי', וְאִם לֹא פֵּרַשׁ לֹא חָל הַפִּדְיוֹן. וְכֵן נָחְלְקוּ לְעִנְיַן גִּטִּין וְקִדּוּשִׁין, **הָיָה מְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה עַל עִסְקֵי גִּטָּהּ וְקִדּוּשֶׁיהָ** - אוֹ קִדּוּשֶׁיהָ, וּבְתוֹךְ כָּךְ **נָתַן לָהּ גִּטָּהּ וְכֶסֶף קִדּוּשֶׁיהָ, וְלֹא פֵּרַשׁ** וְאָמַר לָהּ 'הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ', אוֹ 'הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי', **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, דַּיּוֹ** בְּכָךְ, וְחָלוּ הַקִּדּוּשִׁין אוֹ הַגֵּרוּשִׁין אַף שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ מַעֲשָׂיו בְּפִיו, לְפִי שֶׁהָיוּ עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עִנְיָן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, צָרִיךְ לְפָרֵשׁ** וְלוֹמַר לָהּ 'הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ' אוֹ 'הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי' וְאִם לֹא אָמַר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וּמְגֹרֶשֶׁת: **מִשְׁנָה ח** דִּין **חִלּוּל מְטֻבָּע מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת בֵּירוּשָׁלַיִם:** **הַמְּנִיחַ** - הַמְיַחֵד **אִסָּר** [-מַטְבֵּעַ נְחשֶׁת שֶׁשָּׁוְיוֹ שְׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת שֶׁהֵם חֲצִי פֶּנְדְּיוֹן] **וְאָכַל עָלָיו חֻצְיוֹ** - וְחִלֵּל עַל חֻצְיוֹ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְאָכְלָם בְּכָל מָקוֹם, וְחֻצְיוֹ הַשֵּׁנִי נִשְׁאַר חֻלִּין, וְאַחַר כָּךְ **הָלַךְ** עִמּוֹ **לְמָקוֹם אַחֵר** וַהֲרֵי **הוּא** - הָאִסָּר, **הִתְיַקֵּר וְיוֹצֵא בְּפֶנְדְּיוֹן** - וְעָלָה שָׁוְיוֹ לְפֶנְדְּיוֹן שָׁלֵם שֶׁשָּׁוְיוֹ שְׁנֵי אִסָּרִים, **אוֹכֵל עָלָיו** - יָכוֹל לְחַלֵּל עָלָיו פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּשׁוּק שֶׁל **עוֹד אִסָּר,** לְפִי שֶׁחֲצִי הַחֻלִּין שֶׁבּוֹ וַחֲצִי הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבּוֹ הִתְיַקְּרוּ בְּשָׁוֶה, וְשׁוּב חֻצְיוֹ הַנִּשְׁאָר חֻלִּין הוּא עַתָּה אִסָּר שָׁלֵם. **הַמְּנִיחַ** - הַמְיַחֵד **פֶּנְדְּיוֹן וְאָכַל עָלָיו חֻצְיוֹ** - וְחִלֵּל עַל חֻצְיוֹ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְאָכְלָם בְּכָל מָקוֹם, וְחֻצְיוֹ שֶׁהוּא אִסָּר וְנִשְׁאַר חֻלִּין, וְאַחַר כָּךְ **הָלַךְ** עִמּוֹ **לְמָקוֹם אַחֵר וַהֲרֵי הוּא** - הַפֶּנְדְּיוֹן, הוֹזִיל **וְיוֹצֵא בְּאִסָּר** - וְיָרַד שָׁוְיוֹ לְאִסָּר שֶׁהוּא חֲצִי פֶּנְדְּיוֹן, **אוֹכֵל עָלָיו** - יָכוֹל לְחַלֵּל עָלָיו פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּשׁוּק שֶׁל **עוֹד פָּלָג** - שֶׁל חֲצִי אִסָּר בִּלְבַד, לְפִי שֶׁחֲצִיָּהּ הַחֻלִּין שֶׁבּוֹ וַחֲצִי הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבּוֹ הוֹזִילוּ בְּשָׁוֶה, וְשׁוּב חֻצְיוֹ הַנִּשְׁאָר חֻלִּין הוּא עַתָּה רַק חֲצִי אִסָּר. **הַמְּנִיחַ אִסָּר שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** וּמְחַלְּלוֹ מְעַט מְעַט עַל מַאֲכָלִים שֶׁאוֹכְלִים בִּירוּשָׁלַיִם בְּקִדֻּשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אִם הוּא אִסָּר שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמַאי **אוֹכֵל עָלָיו אֶחָד עָשָׂר בְּאִסָּר** - אוֹכֵל כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה חֻלָּקִים מִתּוֹךְ אֶחָד עָשָׂר מֵהָאִסָּר, וְהַחֵלֶק הָאֶחָד עָשָׂר יוֹצֵא לַחֻלִּין מֵאֵלָיו בְּלֹא שֶׁיֹּאכַל כְּנֶגְדּוֹ. וְאִם הוּא אִסָּר שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי אוֹכֵל עָלָיו **אֶחָד מִמֵּאָה בְּאִסָּר** - אוֹכֵל כְּנֶגֶד תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה חֻלָּקִים מִתּוֹךְ מֵאָה בְּאִסָּר, וְהַחֵלֶק הַמֵּאָה יוֹצֵא לַחֻלִּין מֵאֵלָיו בְּלֹא שֶׁיֹּאכַל כְּנֶגְדּוֹ. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַכֹּל עֲשָׂרָה** - בֵּין אִסָּר שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמַאי, אִם אָכַל כְּנֶגֶד תִּשְׁעָה חֻלָּקִים מֵעֲשָׂרָה חֻלְקֵי הָאִסָּר יוֹצֵא חֻלְּקוֹ הָעֲשִׂירִי לַחֻלִּין אֶלָּא כְּשֶׁנִּשְׁאַר מֵהֶם שָׁוֶה פְּרוּטָה [-שְׁמִינִית הָאִסָּר] שֶׁלֹּא אָכַל כְּנֶגְדּוֹ, לְפִיכָךְ **בּוֹדְאֵי** - בְּאִסָּר שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַדַּאי שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף בְּפִדְיוֹנוֹ חֹמֶשׁ [שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת שֶׁהֵם חֲמִישִׁית הָאִסָּר כְּשֶׁמְּחַשְּׁבוֹ עִם הַחֹמֶשׁ] וּלְמַעֲשֶׂה אוֹכְלִים כְּנֶגְדּוֹ כְּשׁוּק עָשָׂר פְּרוּטוֹת [שְׁמוֹנָה כְּנֶגְדּוֹ וּשְׁתַּיִם לְחֻמְשׁוֹ], אוֹכֵל כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה חֻלָּקִים מִתּוֹךְ אַחַד עָשָׂר בְּאִסָּר וְהַחֵלֶק הָאֶחָד **עָשָׂר** יוֹצֵא לְחֻלִּין מֵאֵלָיו לְפִי שֶׁהוּא פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, **וּבְדְמַאי** - בְּאִסָּר שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמַאי שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף בְּפִדְיוֹנוֹ חֹמֶשׁ וְאֵין אוֹכְלִים כְּנֶגְדּוֹ אֶלָּא בְּשׁוּק שְׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת [כְּשׁוּק הָאִסָּר] אוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ עַד שֶׁיִּשָּׁאֵר מִמֶּנּוּ כְּשִׁעוּר חֵלֶק אֶחָד **מֵעֲשָׂרָה** אוֹ אֲפִלּוּ כְּשִׁעוּר חֵלֶק אֶחָד מִתִּשְׁעָה מִמֶּנּוּ וְהוּא כְּבָר יוֹצֵא לְחֻלִּין מֵאֵלָיו בְּלֹא שֶׁיֹּאכַל כְּנֶגְדּוֹ לְפִי שֶׁהוּא פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה: **מִשְׁנָה ט** דִּין **מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ אִם חוֹשְׁשִׁים שֶׁהֵם שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:** **כָּל הַמָּעוֹת הַנִּמְצָאִים** בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וּבְכָל זְמַן שֶׁהוּא, חוּץ מִבֵּירוּשָׁלַיִם בִּזְמַן הָרֶגֶל, **הֲרֵי אֵלּוּ** בְּחֶזְקַת **חֻלִּין,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם, **וַאֲפִלּוּ** מָצָא **דִּינָר זָהָב עִם הַכֶּסֶף** - עִם דִּינַר כֶּסֶף, **וְעִם הַמָּעוֹת** - מָעוֹת שֶׁל נְחשֶׁת, שֶׁאֵין רְגִילוּת לְהַחְזִיקָם יַחַד, וְיֵשׁ יוֹתֵר מָקוֹם לַחֹשֶׁשׁ שֶׁהֵם שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבּוֹ יֵשׁ רְגִילוּת לְהַחְזִיקָם יַחַד, לְפִי שֶׁרְגִילִים לְחַלֵּל פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי תְּחִלָּה עַל דִּינְרֵי זָהָב, וְהַנִּשְׁאָר מֵהֶם שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לְשׁוּי דִּינָר זָהָב עַל דִּינְרֵי כֶּסֶף, וְהַנִּשְׁאָר מֵהֶם שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לְשׁוּי דִּינַר כֶּסֶף עַל מָעוֹת נְחשֶׁת, אֵין חוֹשְׁשִׁים לְכָךְ וַהֲרֵי הֵם בְּחֶזְקַת חֻלִּין, אֲבָל אִם **מָצָא בְּתוֹכָן** - בְּתוֹךְ הַכִּיס אוֹ צְרוֹר הַמָּעוֹת שֶׁנִּתּוּנִים בְּתוֹכוֹ, **חָרֵס וְכָתוּב עָלָיו 'מַעֲשֵׂר', הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר:** **מִשְׁנָה י** דִּין **כְּלִי שֶׁנִּמְצָא אִם חוֹשְׁשִׁים שֶׁהוּא אוֹ מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ:** **הַמּוֹצֵא כְּלִי וְכָתוּב עָלָיו 'קָרְבָּן', רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה כְּלִי שֶׁל חֶרֶס,** אַף שֶׁהֶקְדֵּשׁ קְרוּי 'קָרְבָּן' (נחמיה יג לא) חֲזָקָתוֹ **שֶׁהוּא** שֶׁל **חֻלִּין,** לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַקְדִּישׁ כְּלִי חֶרֶס, **וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** - שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלִי, תּוֹלִים שֶׁהוּא **קָרְבָּן** - הֶקְדֵּשׁ, וְהַכְּתִיבָה שֶׁעַל הַכְּלִי מִתְיַחֶסֶת לְתָכְנוֹ. **וְאִם הָיָה כְּלִי שֶׁל מַתֶּכֶת, הֲרֵי הוּא קָרְבָּן** - הֶקְדֵּשׁ, שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁהַנִּכְתָּב עָלָיו קָרְבָּן מִתְיַחֵס אֵלָיו בְּעַצְמוֹ, **וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** אֵינוֹ אֶלָּא **חֻלִּין. אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, **אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהִיוֹת כּוֹנְסִין** [-מַכְנִיסִים] דָּבָר חֻלִּין לְתוֹךְ כְּלִי שֶׁל **קָרְבָּן** [-הֶקְדֵּשׁ] וּלְפִיכָךְ יֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁגַּם מַה שֶּׁבְּתוֹךְ כְּלִי הַמַּתֶּכֶת הוּא הֶקְדֵּשׁ: **מִשְׁנָה יא** **הַמּוֹצֵא כְּלִי וְכָתוּב עָלָיו** הָאוֹת קו"ף הֲרֵי זֶה כִּכְלִי שֶׁכָּתוּב עָלָיו **קָרְבָּן** - הֶקְדֵּשׁ, שֶׁנִּתְבָּאֵר דִּינוֹ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. הָיָה כָּתוּב עָלָיו הָאוֹת **מֵ"ם** הֲרֵי זֶה סִימָן שֶׁמַּה שֶּׁבְּתוֹכוֹ **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי הוּא, הָיָה כָּתוּב עָלָיו הָאוֹת **דָּ"ל"ת** הֲרֵי זֶה סִימָן שֶׁפְּרוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ הֵם **דְּמַאי** [-פֵּרוֹת הַלְקוּחִים מֵעַם הָאָרֶץ וְחַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת מִדַּרְבָּנָן], הָיָה כָּתוּב עָלָיו הָאוֹת **טֵי"ת** הֲרֵי זֶה סִימָן שֶׁפְּרוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ הֵם **טֶבֶל** וַדַּאי, הָיָה כָּתוּב עָלָיו הָאוֹת **תְּי"ו** הֲרֵי זֶה סִימָן שֶׁפְּרוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ הֵם **תְּרוּמָה,** לְפִי **שֶׁבִּשְׁעַת סַכָּנָה** שֶׁגָּזְרָה הַמַּלְכוּת שֶׁלֹּא יְקַיְּמוּ אֶת הַמִּצְוֹת **הָיוּ כּוֹתְבִין תְּי"ו תַּחַת** [-בִּמְקוֹם] **תְּרוּמָה** וְכֵן שְׁאָר סִימָנִים אֵלּוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבִינוּ הַגּוֹיִם שֶׁהֵם מְקַיְּמִים מִצְוֹת אֵלּוּ, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** כֻּלָּם בְּחֶזְקַת חֻלִּין הֵם וְאֵין תּוֹלִין אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ **כֻּלָּם** אֶלָּא שֶׁהֵם רָאשֵׁי **שְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם הֵם** כְּגוֹן קו"ף קָהָת, דָּל"ת דָּנִיֵּאל, טֵי"ת טוֹבִיָּה. וְעוֹד **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲפִלּוּ מָצָא חָבִית וְהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת, וְכָתוּב עָלֶיהָ** בְּפֵרוּשׁ **'תְּרוּמָה', הֲרֵי** פֵּרוֹת **אֵלּוּ** בְּחֶזְקַת **חֻלִּין,** לְפִי **שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, אֶשְׁתַּקַּד** [-בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה] **הָיְתָה** חָבִית זוֹ **מְלֵאָה פֵּרוֹת תְּרוּמָה,** וְעַל כֵּן נִכְתַּב עָלֶיהָ 'תְּרוּמָה', **וּפִנָּהּ** - הוֹצִיא מִמֶּנָּה לְאַחַר מִכֵּן אֶת הַתְּרוּמָה, וְהִנִּיחַ בָּהּ פֵּרוֹת שֶׁל חֻלִּין, וַהֲרֵי סוֹבְרִים שֶׁאִלּוּ הָיָה מְפַנֶּה אֶת הַתְּרוּמָה מֵהֶחָבִית וּמַנִּיחַ בְּמָקוֹמָהּ חֻלִּין הָיָה מוֹחֵק מֵהֶחָבִית אֶת תֵּבַת 'תְּרוּמָה': **מִשְׁנָה יב** **הָאוֹמֵר לִבְנוֹ,** 'מְעוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** הַנִּחְתִּים **בְּזוּזִית זוֹ** שֶׁל הַבַּיִת', **וּמָצָא** בְּנוֹ מָעוֹת **בְּזוּזִית אַחֶרֶת, הֲרֵי אִלּוּ** שֶׁמָּצָא בְּחֶזְקַת **חֻלִּין** הֵם, שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִטְלוּ מִשָּׁם, וּמַה שֶּׁמָּצָא אֲחֵרִים הֵם. אָמַר לִבְנוֹ 'הֲרֵי **שָׁם** - בְּזוּזִית זוֹ, **מָנֶה** [-מֵאָה זוּז] שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי', **וּמָצָא** שָׁם הַבֵּן **מֵאתַיִם,** תּוֹלִים שֶׁמֵּאָה מֵהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְהַשְּׁאָר חֻלִּין,** וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כֻּלּוֹ נִטַּל מִשָּׁם, וְכָל הַמָּאתַיִם שֶׁל חֻלִּין הֵם. אָמַר לִבְנוֹ 'הָיָה בְּזוּזִית זוֹ **מָאתַיִם** זוּז שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי', **וּמָצָא** שָׁם הַבֵּן רַק **מָנֶה, הַכֹּל** - כָּל הַמָּנֶה שֶׁמָּצָא **מַעֲשֵׂר** הוּא, וְאֵין אוֹמְרִים נִטְלוּ כָּל הַמָּאתַיִם שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמָנֶה אַחֵר שֶׁל חֻלִּין הוּא, אֶלָּא תּוֹלִים שֶׁרַק מָנֶה אֶחָד מֵהַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי נִטַּל:

פֶּרֶק ה

מִשְׁנָה א דִּין **סְמוּךְ קַרְקָעוֹת שׁוֹנוֹת לְהוֹדִיעַ הַבְּרִיּוֹת שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ בָּהֶם:** **כֶּרֶם רִבָּעִי** [-הַכֶּרֶם בִּשְׁנָתוֹ הָרְבִיעִית] שֶׁפֵּרוֹתָיו קְדוֹשִׁים וְדִינָם כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנֶּאֱכָלִים רַק בִּירוּשָׁלַיִם, אוֹ נִפְדִּים וְקוֹנָה בְּכֶסֶף הַפְּדְיוֹן אֹכֶל לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה, **מְצִיְּינִין** [-מְסַמְּנִים] **אוֹתוֹ** שֶׁיֵּדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁאָסוּר לָאֱכֹל פֵּרוֹתָיו מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם בְּלֹא פִּדְיוֹן, **בְּקוֹזְזוֹת אֲדָמָה** - בְּגַבְשׁוּשִׁיּוֹת וְרִגְבֵי עָפָר, לְהוֹרוֹת שֶׁכְּשֵׁם שֶׁנִּפְנָן לֵהָנוֹת מֵהָאֲדָמָה עַל יְדֵי אֲכִילַת פֵּרוֹתֶיהָ כָּךְ נִתָּן לֵהָנוֹת מִפֵּרוֹת אֵלּוּ לְאַחַר חִלּוּלָם. וְכֻרֶם **שֶׁל עֲרָלָה** [-בִּשְׁלֹשׁ שָׁנוֹתָיו הָרִאשׁוֹנוֹת] שֶׁפֵּרוֹתָיו אֲסוּרִים בְּאִסּוּר עֲרָלָה, מְצִיְּינִים אוֹתוֹ **בְּחַרְסִית** [-אֲדָמָה הַמְשַׁמֶּשֶׁת לַהֲכָנַת כְּלֵי חֶרֶס, וְאֵינָהּ רְאוּיָה לִזְרִיעָה], לְהוֹרוֹת שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לֵהָנוֹת מִפֵּרוֹת אֲדָמַת חַרְסִית לְפִי שֶׁאֵינָהּ מַצְמִיחָה אֶפִלּוּ כְּשִׁעוּר הַזְּרָעִים שֶׁנִּזְרְעוּ בָּהּ, כְּמוֹ כֵן פֵּרוֹת עֲרָלָה אֲלוּ אֲסוּרִים הֵם בַּהֲנָאָה.

משניות — מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק ה — המבוארות

וְקַרְקַע שֶׁל בֵּית הַקְּבָרוֹת מְצַיְנִים אוֹתָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְתוֹכָהּ כֹּהֲנִים וּנְזִירִים שֶׁאֲסוּרִים לְהִטָּמֵא לְמֵת, **בְּסִיד** שֶׁהוּא לָבָן כָּעֲצָמוֹת וְסִימָן לְבֵית הַקְּבָרוֹת, וְכֵיצַד מְסַמְּנָהּ, מְעָרֵב **וּמַמָּחֶה** [-וּמֵמִיס] אֶת הַסִּיד בְּמַיִם כְּדֵי שֶׁיִּתְלַבֵּן בְּיוֹתֵר, **וְשׁוֹפֵךְ** עַל הַקֶּבֶר. **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁצָּרִיךְ לְסַמֵּן כָּרֶם רְבָעִי וְעָרְלָה, דַּוְקָא **בַּשָּׁבִיעִית** שֶׁכָּל הַפֵּרוֹת הָפְקַר, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ בְּנֵי אָדָם בְּאִסּוּר עָרְלָה וּרְבָעִי יֵשׁ לְסַמְּנָם. אֲבָל בְּשְׁאָר הַשָּׁנִים שֶׁהַנּוֹטֵל מֵהֶם שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת הוּא גּוֹזֵל, אֵין צָרִיךְ לְסַמְּנָם בִּכְדֵי לְהַצִּיל אֶת הַגָּזְלָן מֵאִסּוּר עָרְלָה וּרְבָעִי אֶלָּא 'הַלְעִיטֵהוּ לָרָשָׁע וְיָמוּת'. **וְהַצְּנוּעִים** - אֲנָשִׁים הַמְדַקְדְּקִים עַל עַצְמָם בְּמִצְוֹת, כְּשֶׁהָיָה לָהֶם כֶּרֶם רְבָעִי בְּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, הָיוּ **מַנִּיחִין** - מְיַחֲדִים **אֶת הַמָּעוֹת** לְפִדְיוֹן כֶּרֶם הָרְבָעִי, לִפְנֵי שֶׁיִּלְקְטוּ בְּנֵי אָדָם מֵהַכֶּרֶם, וּפוֹדִים **וְאוֹמְרִים, כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה** - מִכֶּרֶם רְבָעִי זֶה יִהְיֶה מְחֻלָּל **עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ**, בְּשָׁעַת לְקִיטָתוֹ **עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ**: כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ הַבְּרִיּוֹת בַּאֲכִילַת פֵּרוֹת רְבָעִי בְּלֹא פְּדְיוֹן: **מִשְׁנָה ב תַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁלֹּא לִפְדּוֹת פֵּרוֹת רְבָעִי הַנִּמְצָאִים בְּסָמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם אֶלָּא לְהַעֲלוֹתָם בְּעַצְמָם:** כֶּרֶם רְבָעִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַעֲלוֹת פֵּרוֹתָיו לִירוּשָׁלַיִם אוֹ לִפְדּוֹתָם, תִּקְּנוּ חֲכָמִים בְּתְחִלָּה שֶׁהָיָה **עוֹלֶה לִירוּשָׁלַיִם** וְאֵינוֹ נִפְדֶּה אִם קָרוֹב הוּא לִירוּשָׁלַיִם פָּחוֹת מִמַּהֲלַךְ **יוֹם אֶחָד לְכָל צַד** שֶׁלָּהּ, לְכִבּוֹדָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ שָׁוְקֶיהָ מְעֻטָּרִים וּמְלֵאִים בְּשְׁאָר הַפֵּרוֹת, עַל יְדֵי שֶׁהָעוֹלִים מִקְּבִיבָתָהּ יֹאכְלוּ אֶת פֵּרוֹתֵיהֶם וְלֹא יִקְנוּ גַּם הֵם אֶת פֵּרוֹתֵיהֶם בָּהּ. **וְאֵיזוֹ הִיא תְּחוּמָהּ** - גְּבוּלָהּ שֶׁל תַּקָּנָה זוֹ, אֵלּוּ מְקוֹמוֹת הֵם בְּמֶרְחַק מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד מִירוּשָׁלַיִם, **אֵילַת מִן הַדָּרוֹם** - מִדְּרוֹמָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, **וְעִקְרַבַּת מִן הַצָּפוֹן, לוֹד מִן הַמַּעֲרָב**, וּנְהַר הַיַּרְדֵּן מִן הַמִּזְרָח. וְאוּלָם **מִשֶּׁרַבּוּ הַפֵּרוֹת** בְּשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְשׁוּב לֹא הָיָה צָרָךְ בְּתַקָּנָה זוֹ, **הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא נִפְדֶּה** כֶּרֶם רְבָעִי אֲפִלּוּ **סָמוּךְ לַחוֹמָה** שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם. וּכְשֶׁבִּטְלוּ חֲכָמִים תַּקָּנָתָם זוֹ **תְּנַאי הָיָה בְּדָבָר** - הִתְנוּ, **שֶׁאִימְתַי שֶׁיִּרְצוּ** לְהַחְזִיר הַתַּקָּנָה מַחֲמַת שֶׁיִּתְמַעֲטוּ הַפֵּרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם **יַחֲזֹר הַדָּבָר** - תַּחְזֹר הַתַּקָּנָה **לִכְמוֹת שֶׁהָיָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ** וְהָיְתָה יְרוּשָׁלַיִם בְּיַד הָאוֹיְבִים, וְלֹא הָיָה שׁוּב טַעַם לְעַטֵּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵרוֹת, **הָיָה הַתְּנַאי הַזֶּה** - בְּטֵלָה תַּקָּנָה זוֹ וְהֶתֵּר לִפְדּוֹת אַף פֵּרוֹת רְבָעִי הַקְּרוֹבִים פָּחוֹת מִמַּהֲלַךְ יוֹם אֶחָד לִירוּשָׁלַיִם. **וְתְנַאי** הִתְנוּ בְּשְׁעַת בְּטוּלָהּ וְכָךְ הוּא **הָיָה: שֶׁאִימְתַי שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, יַחֲזֹר הַדָּבָר לִכְמוֹת שֶׁהָיָה** כְּדֵי שֶׁיַּחְזְרוּ שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם לְהִתְעַטֵּר בְּפֵרוֹת: **מִשְׁנָה ג דִּין חֻמָּשׁ, בְּעִוּר, וּמַתְּנוֹת עֲנִיִּים בְּכֶרֶם רְבָעִי:** כֶּרֶם רְבָעִי, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ** כָּל דִּינֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַאֲף חִיּוּבִים אֵלּוּ, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ 'קֹדֶשׁ' כְּמוֹ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ** חִיּוּב **פֶּרָט** [-שֶׁחַיָּב לְהַשְׁאִיר לָעֲנִיִּים עֻנָּב אוֹ שְׁנַיִם הַנּוֹפְלִים בְּשָׁעַת הַבְּצִירָה] **וְיֵשׁ לוֹ** חִיּוּב **עוֹלֵלוֹת** [-שֶׁחַיָּב לְהַשְׁאִיר לָעֲנִיִּים כָּל אֶשְׁכּוֹל שֶׁאֵין לוֹ לֹא כָּתֵף וְלֹא נָטֵף (פאה פ"ז משניות ג-ד)], מִשּׁוּם שֶׁלְּשִׁיטָתָם כֶּרֶם רְבָעִי אֵינוֹ כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהוּא מָמוֹן גְּבוֹהַּ, אֶלָּא מָמוֹן בָּעֲלִים הוּא, וְעַל כֵּן נוֹהֲגִים בּוֹ כָּל מַתְּנוֹת הָעֲנִיִּים, **וְהָעֲנִיִּים** הַמְלַקְּטִים **פּוֹדִין לְעַצְמָן** אֶת הַפֵּרוֹת וְאוֹכְלִים אֶת הַפִּדְיוֹן בִּירוּשָׁלַיִם, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כֻּלּוֹ לַגֶּת** - דּוֹרְכִים כָּל עִנְבֵי הַכֶּרֶם בַּגַּת וּמַעֲלִים לִירוּשָׁלַיִם, אוֹ פּוֹדִים אוֹתָם עַל מָעוֹת וּמַעֲלִין הַמָּעוֹת לִירוּשָׁלַיִם, וְאַף אֶת הַפֶּרֶט וְהָעוֹלֵלוֹת אֵין מַנִּיחִים לָעֲנִיִּים, לְפִי שֶׁלְּשִׁיטָתָם כֶּרֶם רְבָעִי מָמוֹן גְּבוֹהַּ הוּא כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְעַל כֵּן אֵין נוֹהֲגִים בּוֹ מַתְּנוֹת עֲנִיִּים: **מִשְׁנָה ד דִּין פִּדְיוֹן נְטַע רְבָעִי עַל מָעוֹת: כֵּיצַד פּוֹדִין נְטַע רְבָעִי** בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר לָאִילָן, **מַנִּיחַ** הַבָּעָלִים **אֶת הַסַּל** שֶׁמְּלְאוּ מִפֵּרוֹת כֶּרֶם רְבָעִי שֶׁלּוֹ, **עַל פִּי שְׁלֹשָׁה** - בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים הַבְּקִיאִים בְּשׁוּמָא, **וְאוֹמֵר** - וְשׁוֹאֵל, לָהֶם: 'כַּמָּה סַלֵּי פֵּרוֹת כְּגוֹן זֶה **אָדָם רוֹצֶה לִפְדּוֹת** [-לִקְנוֹת] **לוֹ** בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים לָאִילָן **בְּסֶלַע** אֶחָד, **עַל מְנָת לְהוֹצִיא יְצִיאוֹת מִבֵּיתוֹ** - שֶׁהוֹצָאוֹת עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם כְּגוֹן שְׁמִירָתוֹ וְעִדּוּרוֹ יִהְיוּ עָלָיו, שֶׁהוּא שָׁוֶה עַתָּה בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים לָאִילָן'. **וּמַנִּיחַ אֶת הַמָּעוֹת** כְּפִי שֶׁאוֹמְרִים לוֹ שְׁלֹשֶׁת הַבְּקִיאִים **וְאוֹמֵר: 'כָּל הַנִּלְקָט מִכֶּרֶם זֶה, יִהְיֶה מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ בְּכָךְ וְכָךְ סְלִים בְּסֶלַע'** - כְּפִי שֶׁשָּׁמוּ הַבְּקִיאִים. וְשׁוּמַת נָטַע רְבָעִי הִיא עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּקִיאִים לְפִי שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִים, כִּי מֵאַחַר וּקְדֻשָּׁתוֹ חָלָה בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר לַקַּרְקַע מִשָּׁעָה שֶׁנִּקְרָא פְּרִי צְרִיכִים לְנַכּוֹת מִשָּׁוְיוֹ בְּתָלוּשׁ אֶת הַהוֹצָאוֹת שֶׁנִּשְׁאַר לְהוֹצִיא עָלָיו מִשָּׁעָה שֶׁנִּקְרָא פְּרִי עַד שֶׁיִּתְלַשׁ: **מִשְׁנָה ה דִּין פִּדְיוֹן נְטַע רְבָעִי בִּשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית: וּבִשְׁבִיעִית** שְׁפֵרוֹת הַנְּטַע רְבָעִי הֶפְקֵר הֵם, **פּוֹדֵהוּ בִּשְׁוָיוֹ** עַתָּה בְּלֹא נִכּוּי הוֹצָאוֹת אֵלּוּ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיאָם, וְכֵן **אִם הָיָה הַכֹּל מֻפְקָר** - שֶׁהִפְקִירוּ הַבְּעָלִים אֶת כָּל הַנְּטַע רְבָעִי שֶׁלָּהֶם בִּשְׁאָר שָׁנִים, אִם זָכָה בּוֹ אָדָם אַחֵר וּבָא לִפְדּוֹתוֹ, **אֵין** לוֹ לְנַכּוֹת **אֶלָּא שְׂכַר** לְקִיטָה, שֶׁכֵּן זוֹ הוֹצָאָתוֹ הַיְחִידָה עַל פֵּרוֹת אֵלּוּ. **הַפּוֹדֶה נְטַע רְבָעִי שֶׁלּוֹ, מוֹסִיף עָלָיו חֲמִשִּׁיתוֹ** כְּמוֹ בְּפִדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כְּשִׁיטַת בֵּית הִלֵּל (לעיל מ"ג) **בֵּין שֶׁהוּא** נְטַע רְבָעִי **שֶׁלּוֹ** - שֶׁגָּדַל בִּרְשׁוּתוֹ, **וּבֵין שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה** כְּשֶׁהוּא סְמָדַר - לִפְנֵי גְּמַר בְּשׁוּלוֹ, אֲבָל אַחַר גְּמַר בְּשׁוּלוֹ אָסוּר לִתְּנוֹ בְּמַתָּנָה, לְפִי שֶׁחָלָה עָלָיו קְדֻשַּׁת רְבָעִי וְהוּא מָמוֹן גָּבוֹהַּ לְדַעַת בֵּית הִלֵּל (לעיל פ"א מ"א): **מִשְׁנָה ו זְמַן הַבְּעוּר, וְדִין תַּבְשִׁיל שֶׁמַּעֲרַב בּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּזְמַן הַבְּעוּר: עֶרֶב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח שֶׁל שָׁנָה רְבִיעִית וְשֶׁל שָׁנָה שְׁבִיעִית** לִשְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה, **הָיָה בְּעוּר** - הוּא זְמַן הַבְּעוּר לְתִרּוּמוֹת מַעֲשְׂרוֹת וּבִכּוּרִים שֶׁאָסוּר עוֹד לְהַשְׁאִירָם בִּרְשׁוּתוֹ וְלִדְחוֹת קִיּוּם מִצְוֹת נְתִינָתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כח) 'מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת כָּל מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ' וְהָיֵינוּ לְסוֹף שָׁלֹשׁ שָׁנִים לַשְּׁמִטָּה שֶׁהִיא הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית וּלְסוֹף שָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הַבָּאוֹת אַחֲרֵיהֶם שֶׁהִיא שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, וּזְמַנּוֹ בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַקְהֵל (שם לא י-יא) 'מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת' וְדוֹרְשִׁים בִּגְזֵרָה שָׁוָה שֶׁאַף 'מִקְצֵה' הַנֶּאֱמָר לְגַבֵּי הַבְּעוּר הוּא בְּזְמַן הָרֶגֶל - שֶׁבִּכְנִיסַת הָרֶגֶל יִהְיוּ מְבֻעָרוֹת כָּל הַמַּתָּנוֹת שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, וְאוּלָם אֵין הַכַּוָּנָה לָרֶגֶל שֶׁל סֻכּוֹת כְּמוֹ בְּהַקְהֵל אֶלָּא לָרֶגֶל שֶׁל פֶּסַח שֶׁכֵּן נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת וְדוּי מַעֲשְׂרוֹת הַנֶּאֱמָר לְאַחַר הַבְּעוּר (שם כו יב) 'כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר' וְדָרְשׁוּ רַגֶל שֶׁכָּל מַעֲשְׂרוֹת כָּלִין בּוֹ הֲוֵי אוֹמֵר זֶה פֶּסַח, לְפִי שֶׁאֵין נִגְמָרִים לְהִלָּקֵט פֵּרוֹת כָּל שָׁנָה עַד פֶּסַח שֶׁל שָׁנָה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ. **כֵּיצַד הָיָה** מְצוּת בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, צָרִיךְ לְחַלְּלָן עַל הַכֶּסֶף. הַבְּעוּר, נוֹתְנִין תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ **לַבְּעָלִים** שֶׁלָּהֶם - לְכֹהֵן, **וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן** שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ **לִבְעָלָיו** - לְלֵוִי, **וּמַעֲשֵׂר עָנִי** שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ **לִבְעָלָיו** - לְעָנִי, **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהַבִּכּוּרִים** שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ **מִתְבַּעֲרִים** - צָרִיךְ לְבַעֲרָם מִן הָעוֹלָם **בְּכָל מָקוֹם** שֶׁהֵם - בֵּין אִם הֵם בִּירוּשָׁלַיִם וּבֵין אִם הֵם מְחוּץ לִירוּשָׁלַיִם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַבִּכּוּרִים** אֵין צָרִיךְ לְבַעֲרָם מִן הָעוֹלָם בִּזְמַן הַבְּעוּר, אֶלָּא הֵם **נִתָּנִין לַכֹּהֲנִים כִּתְרוּמָה,** לְפִי שֶׁנִּקְרְאוּ 'תְּרוּמָה' שֶׁנֶּאֱמַר (שם יב יז) 'וּתְרוּמַת יָדֶךָ', וְדָרְשׁוּ שֶׁפָּסוּק זֶה עוֹסֵק בְּבִכּוּרִים מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּבִכּוּרִים (שם כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ'. **הַתַּבְשִׁיל** שֶׁמְּעֹרָבִים בּוֹ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, צָרִיךְ לְבַעֵר** אוֹתוֹ בִּזְמַן הַבְּעוּר מֵחֲמַת פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַמְעֹרָבִים בּוֹ, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבּוֹ הֲרֵי הוּא **כְּמִבְעָר** לְפִי שֶׁאֵין מַמָּשׁוֹ נִכָּר, וּלְפִיכָךְ אֵין צָרִיךְ לְבַעֵר תַּבְשִׁיל זֶה בִּזְמַן הַבְּעוּר: **מִשְׁנָה ז בְּעוּר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּזְּמַן הַזֶּה: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּרוֹת** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **בַּזְּמַן הַזֶּה** - שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם וְאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נֶאֱכָל, **וְהִגִּיעָה שְׁעַת הַבְּעוּר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, צָרִיךְ לְחַלְּלָן עַל הַכֶּסֶף** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) 'וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ', וְיֵשׁ לְדָרְשׁוֹ כְּחוֹבָה בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲלוֹת הַפֵּרוֹת עַצְמָם לִירוּשָׁלַיִם, וּלְפִיכָךְ חַיָּב לְחַלְּלָם עַל כֶּסֶף.

משניות

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק ה

המבוארות

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כַּיָּוֹן שֶׁאֶחָד שָׁהֵן כֶּסֶף וְאֶחָד שָׁהֵן פֵּרוֹת אֵינוֹ מַעֲלֶה בַּזְּמַן הַזֶּה לִירוּשָׁלַיִם אֶלָּא גוֹנְזָם, אֵין עִנְיָן לְחַלְלָם: **מִשְׁנָה ח** **חִיּוּב בִּעוּר תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בְּפֵרוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת:** אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ בֵּית דִּין שׁוֹלְחִין שְׁלִיחִים אֵצֶל - אֶל בַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁבַּמְּדִינוֹת - שֶׁבְּעֲרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁיֹּאמְרוּ לָהֶם: 'מַהֲרוּ וְהַתְקִינוּ אֶת כָּל פֵּרוֹתֵיכֶם, וְאַף פֵּרוֹת טֶבֶל שֶׁבְּרְשׁוּתְכֶם שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַן חִיּוּבָם בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת [עוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת הַמְבֹאָרֶת בְּמַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת (פ"א משניות ב-ג)], הַפְרִישׁוּ מֵהֶם תְּרוּמָה וּתְנוּ לַכֹּהֵן, וּמַעֲשֵׂר וּתְנוּ לַלֵּוִי, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶעֱלוּ לִירוּשָׁלַיִם, עַד שֶׁלֹּא תַּגִּיעַ [-לִפְנֵי שֶׁתַּגִּיעַ] שְׁעַת הַבְּעוּר. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִמֵּד, שֶׁכָּל הַפֵּרוֹת שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת, פְּטוּרִים מִן הַבְּעוּר - אֵין צְרִיכִים לְבַעֲרָם בְּזְמַן הַבְּעוּר: **מִשְׁנָה ט** **דִּינֵי וִדּוּי מַעֲשֵׂר נְטָעִים וּבִאוּרוֹ:** בַּמִּנְחָה בְּיוֹם טוֹב (הָאַחֲרוֹן) שֶׁל פֶּסַח בִּשְׁנוֹת זְמַן הַבְּעוּר הָיוּ מִתְוַדִּין וִדּוּי מַעֲשֵׂר, וְלֹא בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן מִיָּד לְאַחַר הַבְּעוּר, לְפִי שֶׁמָּתָר לְשַׁיֵּר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְצָרְךְ יְמֵי הֶחָג, וּלְמַעֲשֶׂה סוֹף הַבְּעוּר הוּא רַק בְּמִנְחָה בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. כֵּיצַד הָיָה נָסַח הַוִּדּוּי וּמַהוּ בְּאוּרוֹ: 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת', זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי שֶׁנִּקְרְאוּ קֹדֶשׁ. 'נְתַתִּיו לַלֵּוִי', זֶה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן הַנִּתָּן לַלֵּוִי. 'וְגַם נְתַתִּיו לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה', זֶה מַתְּנוֹת עֲנִיִּים שֶׁהֵם מַעֲשֵׂר עָנִי, הַלָּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה, וְנִזְקָרִים הֵם בַּוִּדּוּי אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַוִּדּוּי - וְיָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת אַף אִם לֹא נְתָנָם, לְפִי שֶׁעִקַּר מְצִוָּתָם אֵינָהּ לְתִתָּם לָעֲנִיִּים אֶלָּא לְעָזְבָם בַּשָּׂדֶה. 'מִן הַבַּיִת', זוֹ חַלָּה שֶׁרָגִילִים לְהַפְרִישָׁהּ מִן הָעִסָּה בְּתוֹךְ הַבַּיִת: **מִשְׁנָה יא** 'כְּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי' - הִפְרַשְׁתִּי מְמִין הַמְּעֹרָבוֹת כְּסִדְרָם, וּמִזֶּה נִמְצָאנוּ לְמֵדִים: הָא לָמַדְתָּ שֶׁאִם הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְרִאשׁוֹן, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. 'לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ' - לֹא הִפְרַשְׁתִּי מִמִּין פֵּרוֹת אֶחָד עַל טֶבֶל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וְלֹא הִפְרַשְׁתִּי מִן הַתָּלוּשׁ עַל הַמְחֻבָּר, וְלֹא מִן הַמְחֻבָּר עַל הַתָּלוּשׁ לְפִי שֶׁפֵּרוֹת מְחֻבָּרִים פְּטוּרִים מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, וְאֵין מַפְרִישִׁים מִן הַחִיּוּב עַל הַפָּטוּר וְלֹא מִן הַפָּטוּר עַל הַחִיּוּב (תרומות פ"א מ"ה), וְלֹא הִפְרַשְׁתִּי מִן הֶחָדָשׁ - מִפֵּרוֹת שָׁנָה זוֹ, עַל הַיָּשָׁן - עַל פֵּרוֹת שָׁנָה שֶׁעָבְרָה, וְלֹא מִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כב) 'עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ וְלֹא מִשָּׁנָה זוֹ עַל שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ. 'וְלֹא שָׁכַחְתִּי' - לֹא שָׁכַחְתִּי מִלְּבָרֵךְ וּמִלְּהַזְכִּיר שְׁמְךָ עָלָיו קֹדֶם שֶׁהִפְרַשְׁתִּי תְּרוּמוֹת מַעֲשְׂרוֹת וְחַלָּה, אוֹ פָּדִיתִי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִשְׁנָה יב** 'לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי' [-בְּהָיוֹתִי אוֹנֵן] מִמֶּנּוּ' - לֹא אָכַלְתִּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּיוֹם מִיתַת אֶחָד מִשִּׁבְעָה קְרוֹבֵי כֻּלּוֹ אֲפִלּוּ לְאַחַר הַקְּבוּרָה [אוֹלָם מִדְּרַבָּנָן גָּזְרוּ אֲנִינוּת אַף בַּלַּיְלָה שֶׁלְּאַחַר יוֹם הַמִּיתָה, וְכֵן בְּיוֹם הַקְּבוּרָה שֶׁאֵינוֹ יוֹם הַמִּיתָה], הָא לָמַדְתָּ שֶׁאִם אָכְלוֹ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּאֲנִינָה [-בַּאֲנִינוּת] אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. 'וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא' - לֹא הִפְרַשְׁתִּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּהִיוֹתִי טָמֵא וְטִמְּאתִיו, הָא לָמַדְתָּ שֶׁאִם הִפְרִישׁוֹ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּטֻמְאָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. 'וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת' - לֹא לָקַחְתִּי מִמֶּנּוּ לְצָרְךְ מֵת כְּגוֹן לְסוּכּוֹ בְּשָׂמָן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וַאֲפִלּוּ בְּדֶמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֹא לָקַחְתִּי אָרוֹן וְתַכְרִיכִים לְמֵת, וְלֹא נְתַתִּיו לְאוֹנְנִים אֲחֵרִים שֶׁיֹּאכְלוּהוּ. 'שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל ה' אֱלֹהָי' - הֲבֵאתִיו לְבֵית הַבְּחִירָה - לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. 'עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי' - שָׂמַחְתִּי וְשִׂמַּחְתִּי בּוֹ אֲחֵרִים: **מִשְׁנָה יג** 'הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם' וּרְאֵה שֶׁעָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ, וְאַף אַתָּה עֲשֵׂה מַה שֶּׁהִבְטַחְתָּנוּ: 'הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל' - בְּבָנִים וּבִבְנוֹת. 'וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ' - בְּרֶךְ בְּטַל וּמָטָר וּבְולְדוֹת בְּהֵמָה. 'כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ' - כְּדֵי שֶׁתִּתֵּן טַעַם טוֹב בַּפֵּרוֹת, עַל יְדֵי שֶׁתְּבָרֵךְ אֶת הָאֲדָמָה: **מִשְׁנָה יד** **הַחַיָּבִים בְּאֲמִירַת וִדּוּי מַעֲשֵׂר: מִכָּאן אָמְרוּ** - מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ' דָּרְשׁוּ, יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרְאֵלִים וַאֲפִלּוּ מַמְזֵרִים מְתֻוַּדִּים לְפִי שֶׁנִּטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ, אֲבָל לֹא גֵּרִים וְלֹא עֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים מְתֻוַּדִּים, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בָּאָרֶץ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף לֹא כֹּהֲנִים וְלֹא לְוִיִּם מְתֻוַּדִּים, לְפִי שֶׁלֹּא נִטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מְתֻוַּדִּים, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ [-עָרִים וּמִגְרָשִׁים סְבִיבוֹת לָעָרִים שֶׁנִּצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל לָתֵת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם מִשֶּׁלָּהֶם]: **מִשְׁנָה טו** **הַלָּכוֹת שְׁתְּקַן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל וּבֵיגֵיהֶם בְּטוּל וִדּוּי מַעֲשֵׂר:** יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל - שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּכְהֻנָּה גְּדוֹלָה אַחַר שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, הֶעֱבִיר הוֹדָיוֹת הַמַּעֲשֵׂר - בְּטֵל אֲמִירַת וִדּוּי מַעֲשֵׂר, אַחֲרֵי שֶׁעָזְרָא הַסּוֹפֵר קָנַס אֶת הַלְוִיִּם שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לָהֶם מַעֲשֵׂר לְפִי שֶׁלֹּא עָלוּ עִמּוֹ מִן הַגּוֹלָה אֶלָּא יִתְּנוּהוּ לַכֹּהֲנִים, וְלֹא יָכְלוּ עוֹד לוֹמַר בַּוִּדּוּי 'וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי'. **אַף הוּא** - יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל **בִּטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִים** - אֶת אֲמִירַת הַלְוִיִּם בְּכָל יוֹם עַל הַדּוּכָן 'עוּרָה לָמָּה תִישַׁן ה'' (תהלים מד כד), לְפִי שֶׁנִּשְׁמַע הַדָּבָר לָרַבִּים שֶׁיֵּשׁ שָׁנָה לְפָנֵי הַמָּקוֹם חָלִילָה. **וְאֶת הַנּוֹקְפִים** - שֶׁנֶּהֱגוּ לְשָׁרֵט לַקָּרְבָּן בֵּין קַרְנָיו לְהוֹזִיל דָּם עַל עֵינָיו שֶׁלֹּא יוּכַל לִרְאוֹת, וְיִהְיֶה נֹחַ לְכוֹפְתוֹ וּלְשׁוֹחֲטוֹ, לְפִי שֶׁנִּרְאָה כְּבַעַל מוּם, וְהִתְקִין לָהֶם לְצָרְךְ כָּךְ טַבָּעוֹת בְּקַרְקַע הָעֲזָרָה לְהַכְנִיס אֶת צַוָּאר הַקָּרְבָּן לְתוֹכָהּ.

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֶחָד שָׁהֵן כֶּסֶף וְאֶחָד שֶׁהֵן פֵּרוֹת: **ח** אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֵצֶל בַּעֲלֵי בָּתִּים שֶׁבַּמְּדִינוֹת, מַהֲרוּ וְהַתְקִינוּ אֶת פֵּרוֹתֵיכֶם עַד שֶׁלֹּא תַּגִּיעַ שְׁעַת הַבְּעוּר. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִמֵּד, שֶׁכָּל הַפֵּרוֹת שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת, פְּטוּרִים מִן הַבְּעוּר: **ט** מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ בִּזְמַן הַבְּעוּר, מֵבִיא מִמָּקוֹם אַחֵר שֶׁאֵינוֹ מְשֻׁכָּח, וּמְקוֹמוֹ מְשֻׁכָּח לוֹ. עֹשֶׁר אַחֵר שֶׁאֵנִי עָתִיד לָמוּד, נָתוּן לְיהוֹשֻׁעַ, וּמְקוֹמוֹ מְשֻׁכָּח לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עֹשֶׁר שֶׁאֵנִי עָתִיד לָמוּד, נָתוּן לְעֶנְיִים, וּמְקוֹמוֹ מְשֻׁכָּח לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עֹשֶׁר שֶׁאֵנִי עָתִיד לָמוּד נָתוּן לְאֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וּמְקוֹמוֹ מְשֻׁכָּח לוֹ. וְנִתְקַבְּלוּ זֶה מִזֶּה שָׂכָר: **י** בְּמִנְחָה בְּיוֹם טוֹב (הָאַחֲרוֹן) הָיוּ מִתְוַדִּין. כֵּיצַד הָיָה הַוִּדּוּי, 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת' (דברים כו יג), זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי. 'נְתַתִּיו לַלֵּוִי' (שם), זֶה מַעֲשֵׂר לֵוִי. 'וְגַם נְתַתִּיו' (שם), זוֹ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. 'לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה' (שם), זֶה מַעֲשֵׂר עָנִי, הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַוִּדּוּי. 'מִן הַבַּיִת' (שם), זוֹ חַלָּה: **יא** 'כְּכֹל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי' (דברים כו יג), הָא אִם הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לָרִאשׁוֹן, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. 'לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ' (שם), לֹא הִפְרַשְׁתִּי מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וְלֹא מִן הַתָּלוּשׁ עַל הַמְחֻבָּר, וְלֹא מִן הַמְחֻבָּר עַל הַתָּלוּשׁ, וְלֹא מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן, וְלֹא מִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ. 'וְלֹא שָׁכַחְתִּי' (שם), לֹא שָׁכַחְתִּי מִלְּבָרֵךְ וּמִלְּהַזְכִּיר שְׁמְךָ עָלָיו: **יב** 'לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי' (דברים כו יד), הָא אִם אֲכָלוֹ בַּאֲנִינָה, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. 'וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא' (שם), הָא אִם הִפְרִישׁוֹ בְּטֻמְאָה, אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. 'וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת' (שם), לֹא לָקַחְתִּי מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִים לְמֵת, וְלֹא נְתַתִּיו לְאוֹנְנִים אֲחֵרִים. 'שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל ה' אֱלֹהָי' (שם), הֲבֵאתִיו לְבֵית הַבְּחִירָה. 'עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי' (שם), שָׂמַחְתִּי וְשִׂמַּחְתִּי בּוֹ: **יג** 'הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם' (דברים כו טו), עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ, אַף אַתָּה עֲשֵׂה מַה שֶּׁהִבְטַחְתָּנוּ. 'הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל', בְּבָנִים וּבְבָנוֹת. 'וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ' (שם), בְּטַל וּמָטָר וּבְולְדוֹת בְּהֵמָה. 'כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ' (שם), כְּדֵי שֶׁתִּתֵּן טַעַם בַּפֵּרוֹת: **יד** מִכָּאן אָמְרוּ, יִשְׂרָאֵל וּמַמְזֵרִים מְתֻוַּדִּים, אֲבָל לֹא גֵּרִים וְלֹא עֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים, שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בָּאָרֶץ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף לֹא כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם, שֶׁלֹּא נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יֵשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ: **טו** יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הֶעֱבִיר הוֹדָיוֹת הַמַּעֲשֵׂר. אַף הוּא בִּטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִים, וְאֶת הַנּוֹקְפִים.

וְעַד יָמָיו שֶׁל יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל בִּלְבַד הָיָה פַּטִּישׁ שֶׁל חָרָשֵׁי נְחוֹשֶׁת וּבַרְזֶל [-נַפָּחִים] מַכָּה בִּירוּשָׁלַיִם לַעֲשׂוֹת מְלָאכֶת דָּבָר הָאָבֵד בְּחֹל הַמּוֹעֵד, וְעָמַד הוּא וְאָסַר אֶת הַדָּבָר לְפִי שֶׁהַכָּאת הַפַּטִּישׁ עוֹשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל וְיֵשׁ בְּכָךְ זִלְזוּל הַמּוֹעֵד. וּבְיָמָיו שֶׁל יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל שׁוּב אֵין אָדָם הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מִן הַשּׁוּק צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמַאי אִם מְתֻקָּן הוּא, לְפִי שֶׁאָמַר לִבְנֵי דּוֹרוֹ: 'כְּשֵׁם שֶׁהַתְּרוּמָה גְּדוֹלָה עָוֹנָהּ בְּמִיתָה וּמְשׁוּם כָּךְ אַף עַם הָאָרֶץ מַפְרִישָׁהּ, כָּךְ גַּם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְטָבֶל עָוֹנָם בְּמִיתָה' וְעָמַד וְתִקֵּן שֶׁיַּפְרִישׁוּ מִן הַדְּמַאי מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף מַעְשֵׂר עָנִי (דמאי פ"ד מ"ג), וְאוּלָם רַק אֶת תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר יִתְּנוּ לַכֹּהֵן לְפִי שֶׁהִיא אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה לְזָרִים, וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי יַעֲלוּ לִירוּשָׁלַיִם לְפִי שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה חוּצָה לָהּ, אֲבָל אֶת הַמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְהַמַּעְשַׂר עָנִי הַמֻּתָּרִים בַּאֲכִילָה לְזָרִים לֹא יִתְּנוּ מִסָּפֵק לְפִי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לַלֵּוִי אוֹ לָעָנִי, הָבֵא רְאָיָה שֶׁפֵּרוֹת שֶׁהַפְרַשְׁתִּי מַעֲשֵׂר הֵם, שֶׁהֲרֵי 'הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה': סְלִיק מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי

מַסֶּכֶת חַלָּה

נִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל לְהַפְרִישׁ חֵלֶק מִן הָעִסָּה הָעֲשׂוּיָה מֵחֲמֶשֶׁת מִינֵי דָּגָן וְלִתְּנוֹ לַכֹּהֵן, וְהִיא הַנִּקְרֵאת 'חַלָּה', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו יט-כא) 'וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַה'. רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְרוּמָה, כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ. מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַה' תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם'. וְאֵין לְחַלָּה שִׁעוּר מִן הַתּוֹרָה, וְדֵי בְּהַפְרָשָׁה כָּל שֶׁהִיא. אוּלָם חֲכָמִים קָבְעוּ לָהּ שִׁעוּר (פ"ב מ"ז). חַלָּה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה רַק לְכֹהֲנִים, וְזָר הָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם כְּדִין תְּרוּמָה. חִיּוּב חַלָּה הוּא רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁאָר הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ, אוּלָם מִתּוֹךְ שֶׁשֵּׁשׁ שֶׁתִּשְׁתַּכֵּחַ תּוֹרַת חַלָּה מִיִּשְׂרָאֵל, תִּקְּנוּ חֲכָמִים לְהַפְרִישָׁהּ גַּם בְּחוּץ לָאָרֶץ (פ"ד מ"ח):

פֶּרֶק א דִּין חֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן בְּחִיּוּב חַלָּה וּשְׁאָר דִּינִים, בְּאֵלּוּ דִּינִים שָׁווֹת אוֹ חֲלוּקוֹת חַלָּה וּתְרוּמָה, וְדִינֵי כַּמָּה מִינֵי עִסָּה לְעִנְיַן חִיּוּב חַלָּה: **מִשְׁנָה א** חִיּוּבֵי חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן בְּחַלָּה, **חָדָשׁ וְעֹמֶר: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים** [-מִינִים] **חַיָּבִים** בְּהַפְרָשַׁת **חַלָּה** מֵעִסָּה הָעֲשׂוּיָה מֵהֶם: **הַחִטִּים, וְהַשְּׂעוֹרִים, וְהַכֻּסְמִין, וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, וְהַשִּׁיפוֹן.** שֶׁנֶּאֱמַר בְּחִיּוּב חַלָּה (במדבר טו יט) 'וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַה'', וְדוֹרְשִׁים גְּזֵרָה שָׁוָה מִתֹּבֶת 'לֶחֶם' הָאֲמוּרָה בְּפָסוּק זֶה וּמִתֹּבֶת 'לֶחֶם' הָאֲמוּרָה בְּפֶסַח (דברים טז ג) 'שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי'. שֶׁכֻּשֵּׁם שֶׁאֵין יוֹצְאִים בְּפֶסַח אֶלָּא בְּמַצָּה הָעֲשׂוּיָה מֵחֲמֵשֶׁת מִינִים אֵלּוּ (להלן מ"ב), כָּךְ גַּם לְעִנְיַן חַלָּה הֲרֵי מִינִים אֵלּוּ חַיָּבִין בַּחַלָּה, וּמִצְטָרְפִין מִינִים אֵלּוּ זֶה עִם זֶה כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת שִׁעוּר הָעִסָּה הַחַיֶּבֶת בְּחַלָּה. אַךְ רַק בִּצְרוּף מִין לְמִינוֹ, דְּהַיְנוּ חִטִּים עִם כֻּסְמִין, וּשְׂעוֹרִים עִם כָּל הַמִּינִים מִלְּבַד חִטִּים. וְכֻסְמִין הֵם מִין שְׂעוֹרִים וְגַם מִין חִטִּים וְלָכֵן מִצְטָרְפִים לִשְׁנֵיהֶם. [וּבִירוּשַׁלְמִי נָקְטוּ, שֶׁדַּיִן זֶה הוּא רַק בְּאֹפֶן שֶׁהִדְבִּיק שְׁתֵּי עִסּוֹת אַחַר לִישָׁתָם, אֲבָל אִם נִלּוֹשׁוּ יַחַד לְעִסָּה אַחַת, מִצְטָרְפִים אַף מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ]. **וְאָסוּרִין** רַק חֲמִשָּׁה מִינִים אֵלּוּ **בְּחָדָשׁ** - בַּאֲכִילַת תְּבוּאָה חֲדָשָׁה **מִלִּפְנֵי** הַיּוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל **הַפֶּסַח** שֶׁהוּא זְמַן הַקָּרְבַּת הָעֹמֶר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג יד) 'וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם'. וּלְמַדִּים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'לֶחֶם' - 'לֶחֶם' מִפֶּסַח, שֶׁאִסּוּר חָדָשׁ נוֹהֵג רַק בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן. וּכְמוֹ כֵן רַק מִמִּינִים אֵלּוּ אֲסוּרָה הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה **מִלִּקְצֹר מִלִּפְנֵי** קְצִירַת **הַפֶּסַח** - קְצִירַת הַשְּׂעוֹרִים לְצֹרֶךְ מִנְחַת הָעֹמֶר הַקְּרֵבָה בְּפֶסַח. שֶׁנֶּאֱמַר בָּעֹמֶר 'רֵאשִׁית קְצִירְכֶם' (שם פסוק י), וְלָמַדְנוּ שֶׁקְּצִירַת הָעֹמֶר תִּהְיֶה רִאשׁוֹנָה לִשְׁאָר קְצִירוֹת. וּלְמַדִּים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'רֵאשִׁית' - 'רֵאשִׁית' מֵחַלָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם', שֶׁאִסּוּר הַקְּצִירָה הוּא רַק בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן כְּחִיּוּב חַלָּה. **וְאִם הִשְׁרִישׁוּ** מִינִים אֵלּוּ **קֹדֶם לָעֹמֶר** - לַהֲבָאַת מִנְחַת הָעֹמֶר, **הָעֹמֶר מַתִּירָן** בִּקְצִירָה וַאֲכִילָה. **וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא הִשְׁרִישׁוּ עַד לְאַחַר הָעֹמֶר, הֲרֵי הֵם **אֲסוּרִין עַד שֶׁיָּבוֹא הָעֹמֶר הַבָּא,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג טז) 'וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה', וְלָמַדְנוּ שֶׁאֵין הָעֹמֶר מַתִּיר אֶלָּא אֶת מַה שֶּׁכְּבָר נִזְרַע וְהִשְׁרִישׁ בַּשָּׂדֶה. [וְאַף שֶׁהַכָּתוּב מְדַבֵּר בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, עַל כָּרְחָךְ כַּוָּנָתוֹ לַתְּבוּאָה שֶׁהִשְׁרִישָׁה קֹדֶם הַקְרֵבַת הָעֹמֶר, שֶׁכֵּן אֵין שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מַתִּירִים בְּמִקְדָּשׁ אֶלָּא חָדָשׁ שֶׁהֻתַּר לְהֶדְיוֹט עַל יְדֵי הָעֹמֶר]: **מִשְׁנָה ב** דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ דַּוְקָא בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי **דָּגָן: הָאוֹכֵל** רַק **מֵהֶם** - מֵאֶחָד חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן הַשְּׁנוּיִים לְעֵיל, **כְּזַיִת מַצָּה בַּפֶּסַח, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ג) 'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת', וְדָרְשׁוּ מִסְּמִיכוּת הַדִּינִים שֶׁאֵין יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת מַצָּה אֶלָּא בְּמִינִים

עָלָיו הָרְאָיָה': סְלִיק מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי

מַסֶּכֶת חַלָּה

נִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל לְהַפְרִישׁ חֵלֶק מִן הָעִסָּה הָעֲשׂוּיָה מֵחֲמֶשֶׁת מִינֵי דָּגָן וְלִתְּנוֹ לַכֹּהֵן, וְהִיא הַנִּקְרֵאת 'חַלָּה', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו יט-כא) 'וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַה'. רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְרוּמָה, כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ. מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַה' תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם'. וְאֵין לְחַלָּה שִׁעוּר מִן הַתּוֹרָה, וְדֵי בְּהַפְרָשָׁה כָּל שֶׁהִיא. אוּלָם חֲכָמִים קָבְעוּ לָהּ שִׁעוּר (פ"ב מ"ז). חַלָּה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה רַק לְכֹהֲנִים, וְזָר הָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם כְּדִין תְּרוּמָה. חִיּוּב חַלָּה הוּא רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁאָר הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ, אוּלָם מִתּוֹךְ שֶׁשֵּׁשׁ שֶׁתִּשְׁתַּכֵּחַ תּוֹרַת חַלָּה מִיִּשְׂרָאֵל, תִּקְּנוּ חֲכָמִים לְהַפְרִישָׁהּ גַּם בְּחוּץ לָאָרֶץ (פ"ד מ"ח):

פֶּרֶק א דִּין חֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן בְּחִיּוּב חַלָּה וּשְׁאָר דִּינִים, בְּאֵלּוּ דִּינִים שָׁווֹת אוֹ חֲלוּקוֹת חַלָּה וּתְרוּמָה, וְדִינֵי כַּמָּה מִינֵי עִסָּה לְעִנְיַן חִיּוּב חַלָּה: **מִשְׁנָה א** חִיּוּבֵי חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן בְּחַלָּה, **חָדָשׁ וְעֹמֶר: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים** [-מִינִים] **חַיָּבִים** בְּהַפְרָשַׁת **חַלָּה** מֵעִסָּה הָעֲשׂוּיָה מֵהֶם: **הַחִטִּים, וְהַשְּׂעוֹרִים, וְהַכֻּסְמִין, וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, וְהַשִּׁיפוֹן.** שֶׁנֶּאֱמַר בְּחִיּוּב חַלָּה (במדבר טו יט) 'וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַה'', וְדוֹרְשִׁים גְּזֵרָה שָׁוָה מִתֹּבֶת 'לֶחֶם' הָאֲמוּרָה בְּפָסוּק זֶה וּמִתֹּבֶת 'לֶחֶם' הָאֲמוּרָה בְּפֶסַח (דברים טז ג) 'שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי'. שֶׁכֻּשֵּׁם שֶׁאֵין יוֹצְאִים בְּפֶסַח אֶלָּא בְּמַצָּה הָעֲשׂוּיָה מֵחֲמֵשֶׁת מִינִים אֵלּוּ (להלן מ"ב), כָּךְ גַּם לְעִנְיַן חַלָּה הֲרֵי מִינִים אֵלּוּ חַיָּבִין בַּחַלָּה, **וּמִצְטָרְפִין מִינִים אֵלּוּ זֶה עִם זֶה** כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת שִׁעוּר הָעִסָּה הַחַיֶּבֶת בְּחַלָּה. אַךְ רַק בִּצְרוּף מִין לְמִינוֹ, דְּהַיְנוּ חִטִּים עִם כֻּסְמִין, וּשְׂעוֹרִים עִם כָּל הַמִּינִים מִלְּבַד חִטִּים. וְכֻסְמִין הֵם מִין שְׂעוֹרִים וְגַם מִין חִטִּים וְלָכֵן מִצְטָרְפִים לִשְׁנֵיהֶם. [וּבִירוּשַׁלְמִי נָקְטוּ, שֶׁדַּיִן זֶה הוּא רַק בְּאֹפֶן שֶׁהִדְבִּיק שְׁתֵּי עִסּוֹת אַחַר לִישָׁתָם, אֲבָל אִם נִלּוֹשׁוּ יַחַד לְעִסָּה אַחַת, מִצְטָרְפִים אַף מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ]. **וְאָסוּרִין** רַק חֲמִשָּׁה מִינִים אֵלּוּ **בְּחָדָשׁ** - בַּאֲכִילַת תְּבוּאָה חֲדָשָׁה **מִלִּפְנֵי** הַיּוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל **הַפֶּסַח** שֶׁהוּא זְמַן הַקָּרְבַּת הָעֹמֶר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג יד) 'וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם'. וּלְמַדִּים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'לֶחֶם' - 'לֶחֶם' מִפֶּסַח, שֶׁאִסּוּר חָדָשׁ נוֹהֵג רַק בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן. וּכְמוֹ כֵן רַק מִמִּינִים אֵלּוּ אֲסוּרָה הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה **מִלִּקְצֹר מִלִּפְנֵי** קְצִירַת **הַפֶּסַח** - קְצִירַת הַשְּׂעוֹרִים לְצֹרֶךְ מִנְחַת הָעֹמֶר הַקְּרֵבָה בְּפֶסַח. שֶׁנֶּאֱמַר בָּעֹמֶר 'רֵאשִׁית קְצִירְכֶם' (שם פסוק י), וְלָמַדְנוּ שֶׁקְּצִירַת הָעֹמֶר תִּהְיֶה רִאשׁוֹנָה לִשְׁאָר קְצִירוֹת. וּלְמַדִּים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'רֵאשִׁית' - 'רֵאשִׁית' מֵחַלָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם', שֶׁאִסּוּר הַקְּצִירָה הוּא רַק בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן כְּחִיּוּב חַלָּה. **וְאִם הִשְׁרִישׁוּ** מִינִים אֵלּוּ **קֹדֶם לָעֹמֶר** - לַהֲבָאַת מִנְחַת הָעֹמֶר, **הָעֹמֶר מַתִּירָן** בִּקְצִירָה וַאֲכִילָה. **וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא הִשְׁרִישׁוּ עַד לְאַחַר הָעֹמֶר, הֲרֵי הֵם **אֲסוּרִין עַד שֶׁיָּבוֹא הָעֹמֶר הַבָּא,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג טז) 'וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה', וְלָמַדְנוּ שֶׁאֵין הָעֹמֶר מַתִּיר אֶלָּא אֶת מַה שֶּׁכְּבָר נִזְרַע וְהִשְׁרִישׁ בַּשָּׂדֶה. [וְאַף שֶׁהַכָּתוּב מְדַבֵּר בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, עַל כָּרְחָךְ כַּוָּנָתוֹ לַתְּבוּאָה שֶׁהִשְׁרִישָׁה קֹדֶם הַקְרֵבַת הָעֹמֶר, שֶׁכֵּן אֵין שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מַתִּירִים בְּמִקְדָּשׁ אֶלָּא חָדָשׁ שֶׁהֻתַּר לְהֶדְיוֹט עַל יְדֵי הָעֹמֶר]: **מִשְׁנָה ב** דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ דַּוְקָא בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי **דָּגָן: הָאוֹכֵל** רַק **מֵהֶם** - מֵאֶחָד חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן הַשְּׁנוּיִים לְעֵיל, **כְּזַיִת מַצָּה בַּפֶּסַח, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ג) 'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת', וְדָרְשׁוּ מִסְּמִיכוּת הַדִּינִים שֶׁאֵין יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת מַצָּה אֶלָּא בְּמִינִים

אֵלּוּ הַבָּאִים לִידֵי חִמּוּץ, וְאִלּוּ שֶׁאֵר מִינֵי זְרָעִים מַסְרִיחִים וְלֹא מַחְמִיצִים. וְהָאוֹכֵל רַק מֵהֶם **כְּזַיִת חָמֵץ** בַּפֶּסַח, **חַיָּב בְּהַכָּרֵת** - בְּעֹנֶשׁ כָּרֵת, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב טו) 'כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִיִּשְׂרָאֵל', וּמִינִים אֵלּוּ בָּאִים לִידֵי חִמּוּץ. וְאִם **נִתְעָרֵב אֶחָד מֵהֶם** אַחַר שֶׁהֶחְמִיץ **בְּכָל** שְׁאָר **הַמִּינִים** שֶׁאֵינָם מִינֵי דָּגָן, כְּגוֹן בְּתַעֲרֹבֶת כּוּתָח הַבַּבְלִי, שֶׁהוּא מַאֲכָל שֶׁמְּעָרָבָת בּוֹ פַּת מְעֻפָּשֶׁת עִם שְׁאָר מִינִים (פסחים מב.), **הֲרֵי זֶה עוֹבֵר** עַל הַשְּׁהָיָתוֹ בִּרְשׁוּתוֹ **בַּפֶּסַח** בְּאִסּוּר 'בַּל יֵרָאֶה' וּ'בַל יִמָּצֵא'. **הַנּוֹדֵר מִן הַפַּת** שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל **מִן הַפַּת וּמִן הַתְּבוּאָה, אָסוּר** רַק **בָּהֶם** - בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן. שֻׁלְחָנוֹ 'תְּבוּאָה וּפַת' מִתְפָּרֶשֶׁת עַל מִינִים אֵלּוּ בִּלְבַד. אֲבָל **הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן, אָסוּר בְּכָל הַמִּינִים** שֶׁל זְרָעִים וְקִטְנִיּוֹת, שֶׁמַּשְׁמָעוּת 'דָּגָן' הִיא כָּל מִין שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ דִּגּוּן [-מַרוּחַ כְּרִי], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף **הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מֵהֶן** שֶׁגַּם מַשְׁמָעוּת 'דָּגָן' הִיא כְּמַשְׁמָעוּת פַּת וּתְבוּאָה, וּמִתְפָּרֶשֶׁת רַק עַל מִינִים אֵלּוּ. וְחִיּוּב **בְּתְבוּאָה וּבְמַעֲשְׂרוֹת** [וְאַף שֶׁכְּבָר נִתְבָּאֵר שֶׁהֵם חַיָּבִים בְּחַלָּה, וְחִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת אֵינוֹ דָּוְקָא בְּמִינִים אֵלּוּ אֶלָּא גַּם בִּשְׁאָר מִינִים, מִכָּל מָקוֹם מַזְכִּירָה הַמִּשְׁנָה דִּין חַלָּה וּמַעֲשְׂרוֹת בְּנוֹגֵעַ לְמִינִים אֵלּוּ אַגַּב הַמִּשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת הָעוֹסְקוֹת בַּדְּבָרִים הַחַיָּבִים וְהַפְּטוּרִים בְּחַלָּה וּבְמַעֲשְׂרוֹת]: **מִשְׁנָה ג דִּבְרִים הַחַיָּבִים בְּחַלָּה וּפְטוּרִים מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת: אֵלּוּ** הַדְּבָרִים, **הַחַיָּבִין בַּחַלָּה, וּפְטוּרִים מִן** הַתְּרוּמוֹת **וְהַמַּעֲשְׂרוֹת: הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה,** שֶׁהֵם מַתָּנוֹת עֲנִיִּים שֶׁצִּוְּתָה הַתּוֹרָה לְהַנִּיחַ מִתְּבוּאַת הַשָּׂדֶה [הַלֶּקֶט - הַנּוֹפֵל בְּעֵת הַקְּצִירָה, הַשִּׁכְחָה - תְּבוּאָה שֶׁשָּׁכַח לְקָצְרָהּ אוֹ עֳמָרִים שֶׁשָּׁכְחָם בַּשָּׂדֶה, וְהַפֵּאָה - שְׁמִשִּׁיר אָדָם בְּקְצִירָתוֹ לָעֲנִיִּים], וּפְטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים יד כט) 'וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ', וְהִתְמַעֲטוּ מַתָּנוֹת אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לַלֵּוִי בָּהֶם חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ, שֶׁאַף לְוִי עָנִי יָכוֹל לִזְכּוֹת בָּהֶם. **וְהַהֶפְקֵר** - וְכֵן תְּבוּאָה שֶׁבִּזְמַן חִיּוּבָהּ בְּמַעֲשְׂרוֹת הָיְתָה הֶפְקֵר, וְלֹא חָל עָלֶיהָ חִיּוּב מַעֲשֵׂר, מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם שֶׁיֵּשׁ הַלְּוִי שָׁוֶה לְיֵשׁ הַבְּעָלִים. אָמְנָם בְּחַלָּה חַיָּבִים, שֶׁכֵּן בְּשָׁעַת חִיּוּבָהּ - בִּזְמַן גְּלִגּוּל הָעִסָּה - כְּבָר זָכָה בָּהֶם אָדָם. וְכֵן **מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן** שֶׁהִקְדִּים וְהֵבִיאוֹ לַלֵּוִי בְּשָׁעוֹת - בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר, קֹדֶם שֶׁהִתְחַיֵּב בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, **שֶׁכְּבָר נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמַת הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ, אֲבָל לֹא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, חַיָּב בְּחַלָּה אַךְ פָּטוּר מִתְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כו) 'וַהֲרֹמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה' מֵעֲשֵׂר', וְדָרְשׁוּ 'מֵעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר' שֶׁהִיא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְלֹא 'תְּרוּמָה גְּדוֹלָה' מִן הַמַּעֲשֵׂר. [וְאִם הֵבִיאוֹ לַלֵּוִי אַחַר גְּמַר מְלָאכָה, שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, חַיָּב לְהַפְרִישׁ גַּם תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כט) 'מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל תְּרוּמַת ה'']. וְכֵן **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ** שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם בְּהֵיוֹתָם קְדוֹשִׁים, פְּטוּרִים מִמַּעֲשְׂרוֹת אַף לְאַחַר **שֶׁנִּפְדּוּ,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ', וְדָרְשׁוּ 'דְּגָנְךָ' וְלֹא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ', וְאַף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא [לְדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ]. אֲבָל בְּחַלָּה חַיָּבִים, כִּי בִּשְׁעַת חִיּוּבָהּ - בְּגִלְגּוּל הָעִסָּה - כְּבָר נִפְדּוּ וְאֵינָם 'שֶׁל הֶקְדֵּשׁ'. **וּמוֹתַר הָעֹמֶר** - הַנּוֹתָר מִשְּׁלֹשֶׁת הַסְּאִים שֶׁל הַקֶּמַח שֶׁמִּתּוֹכָם הוֹצִיאוּ עִשָּׂרוֹן סֹלֶת עֲבוּר מִנְחַת הָעֹמֶר, עַל יְדֵי נִפּוּי בְּשִׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה נְפוֹת, הָיָה נִפְדֶּה וְנֶאֱכָל לְכָל אָדָם, וְאַף הוּא פָּטוּר מִמַּעֲשְׂרוֹת כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁעַת מַרְוֹחוֹ הָיָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, אַךְ חַיָּב בְּחַלָּה לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת גְּלִגּוּל הָעִסָּה כְּבָר יָצָא מֵרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ. **וּתְבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ** מִמִּדָּה שְׁיָכוֹלָה הָיְתָה לִגְדֹּל, וְנִקְצָרָה, פְּטוּרָה מִמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יד כב) 'עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ', וְדָרְשׁוּ, שֶׁרַק דָּבָר שֶׁנִּזְרַע וּמַצְמִיחַ חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת, וּתְבוּאָה זוֹ אֵינָהּ מַצְמִיחָה. אַךְ חַיֶּבֶת בְּחַלָּה, לְפִי שֶׁמַּחְמִיצָה וְכָל עִסָּה הַמַּחְמִיצָה חַיֶּבֶת בְּחַלָּה (לעיל מ"א). **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, פְּטוּרָה אַף מִן הַחַלָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו כ) 'כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ', וּכְשֵׁם שֶׁתְּבוּאָה זוֹ פְּטוּר מִתְּרוּמָה, כָּךְ פְּטוּרָה מֵחַלָּה: **מִשְׁנָה ד דִּבְרִים הַחַיָּבִים בְּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת וּפְטוּרִים מֵחַלָּה: אֵלּוּ חַיָּבִין בְּמַעֲשְׂרוֹת וּפְטוּרִין מִן הַחַלָּה: הָאֹרֶז, וְהַדֹּחַן, וְהַפַּרְגִּים, וְהַשֻּׁמְשְׁמִין, וְהַקִּטְנִיּוֹת,** שֶׁעֲשָׂה מֵהֶם עִסָּה, פְּטוּרִים מֵחַלָּה, לְפִי שֶׁאֵינָם בָּאִים לִידֵי חִמּוּץ כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א). אַךְ חַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת, הַנּוֹהֲגִים בְּכָל מִין אֹכֶל שֶׁגִּדְּלוּ מִן הָאָרֶץ (מעשרות פ"א מ"א). **וּפָחוּת מֵחֲמִשָּׁה רְבָעִים בַּתְּבוּאָה** - וְכֵן עִסָּה מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן, שֶׁאֵין בָּהּ קַב וְרֶבַע, שֶׁהוּא שִׁעוּר חִיּוּב חַלָּה לְדַעַת חֲכָמִים (עדיות פ"א מ"ב), אוֹ עִסָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ

משניות

מַסֶּכֶת חַלָּה פֶּרֶק א

המבוארות

חֲמִשָּׁה רְבָעִים לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי (שם) שָׁחִיּוּב חַלָּה הוּא בַּחֲמִשָּׁה רְבָעִים וּמַשֶּׁהוּ [וְדַעַת שַׁמַּאי שָׁם שָׁחִיּוּב חַלָּה מִקַּב וָמַעְלָה, וְדַעַת הִלֵּל מִקַּבַּיִם]. אָמְנָם בְּמַעֲשְׂרוֹת חַיָּבִים אַף פָּחוֹת מִשֵּׁעוּר זֶה. **הַסְּפָגְנִין** - לָחֶם עָשׂוּי כִּסְפוֹג שֶׁבְּלִילָתוֹ רַכָּה [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: רְקִיקִים דַּקִּים], **וְהַדַּבְשָׁנִין** - עֹשֶׂה הַנִּלּוֹשָׁה אוֹ מְטֻגֶּנֶת בִּדְבַשׁ, **וְהָאִסְקְרִיטִין** - צַפִּיחִית שֶׁבְּלִילָתָהּ רַכָּה מְאֹד, **וְחַלַּת הַמִּשְׁרֶת** - חַלָּה חֲלוּטָה [-מְבֻשֶּׁלֶת] בְּמַחֲבַת. **וְהַמִּדְמָע** - קֶמַח מִתְּעָרֶבֶת תְּרוּמָה וְחֻלִּין, כְּשֶׁאֵין בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה, כָּל אֵלּוּ **פְּטוּרִין מִן הַחַלָּה.** הַסְּפָגְנִין, הַדַּבְשָׁנִין וְהָאִסְקְרִיטִין פְּטוּרִים שֶׁאֵין לָהֶם תּוֹרַת לֶחֶם מִשּׁוּם שֶׁבְּלִילָתָן רַכָּה, וְלֹא נָאֲפוּ בַּתַּנּוּר כְּמוֹ לֶחֶם, וּבְחַלָּה נֶאֱמַר 'בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ'. וְהַמִּדְמָע פָּטוּר מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר בְּחַלָּה 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה', וְדָרְשׁוּ: 'וְלֹא שֶׁכְּבָר נִתְרוֹמְמָה פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה, גַּם מְדֻמָּע נִכְלָל בִּפְטוּר זֶה [וְאַף שֶׁאֵין אִסּוּר מְדֻמָּע אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, מִשְׁנָתֵנוּ סוֹבֶרֶת שֶׁחִיּוּב חַלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה הוּא מִדְּרַבָּנָן, וְכֵיוָן שֶׁמְּדֻמָּע נִדּוֹן כִּתְרוּמָה מִדְּרַבָּנָן, פְּטָרוּהוּ מֵחִיּוּב חַלָּה דְּרַבָּנָן]: **מִשְׁנָה ה חִיּוּב חַלָּה בְּעִסּוֹת שׁוֹנוֹת:** עִסָּה **שֶׁתְּחִלָּתָהּ סְפָגְנִין** - שֶׁבְּלִילָתָהּ רַכָּה כְּעִסַּת סְפָגְנִין, **וְסוֹפָהּ סְפָגְנִין** - וְסוֹף עֲשִׂיָּתָהּ כַּעֲשִׂיַּת סְפָגְנִין, שֶׁאֵינָהּ נֶאֱפֵית בַּתַּנּוּר אֶלָּא מְטֻגָּנִים אוֹתָהּ בְּשֶׁמֶן וּדְבַשׁ אוֹ מְבֻשָּׁלִים אוֹתָהּ בְּמַיִם, **פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה,** שֶׁאֵין לָהּ תּוֹרַת לֶחֶם, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. אֲבָל אִם **תְּחִלָּתָהּ** בְּלִילָה עָבָה כְּדֶרֶךְ **עִסָּה, וְרַק סוֹפָהּ סְפָגְנִין** - בְּבִשּׁוּל אוֹ טִגּוּן, וְכֵן אִם **תְּחִלָּתָהּ** בְּלִילָה רַכָּה כְּעִסַּת סְפָגְנִין, **וְסוֹפָהּ עִסָּה** - בַּאֲפִיָּה בַּתַּנּוּר כְּלֶחֶם, **חַיֶּבֶת בַּחַלָּה,** שֶׁדֶּרֶךְ בְּתְחִלָּתָהּ אוֹ בְּסוֹפָהּ לָתֵת לָהּ שֵׁם 'לֶחֶם' לְחַיֶּבָהּ בְּחַלָּה. **וְכֵן הַקְּנוּבְּקָאוֹת** - לֶחֶם שֶׁמְּפוֹרְרִים אוֹתוֹ אַחַר אֲפִיָּתוֹ וּמַחֲזִירִים אוֹתוֹ לְסָלְתּוֹ וְעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ מַאֲכָל לִתִינוֹקוֹת, **חַיָּבוֹת** בַּחַלָּה, לְפִי שֶׁכְּבָר נִתְחַיְּבוּ בִּזְמַן אֲפִיָּתָם: **מִשְׁנָה ו חִיּוּב חַלָּה בְּקֶמַח שֶׁנִּתַּן עַל מַיִם רוֹתְחִים וּלְהֶפֶךְ:** **הַמְעִסָּה** - קֶמַח שֶׁנִּתַּן עַל מַיִם רוֹתְחִים [וְהוּא הַדִּין מַיִם רוֹתְחִים שֶׁנִּתְּנוּ עַל קֶמַח] וְנֶאֱפָה בַּתַּנּוּר, יֵשׁ תַּנָּא הַסּוֹבֵר שֶׁבְּאֹפֶן זֶה **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין** מֵחַלָּה, שֶׁהַלִּיטַת הַקֶּמַח מְבַטֶּלֶת מִמֶּנּוּ תּוֹרַת לֶחֶם אַף שֶׁנֶּאֱפָה אַחַר כָּךְ. **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין** בְּחַלָּה, כֵּיוָן שֶׁדֵּי בַּאֲפִיָּתָהּ לְבַסּוֹף לִתֵּן לָהּ שֵׁם 'לֶחֶם', כְּדִין תְּחִלָּתָהּ סְפָגְנִין וְסוֹפָהּ עִסָּה. וְיֵשׁ תַּנָּא הַסּוֹבֵר שֶׁמַּחְלִיקָתָם לְהֶפֶךְ, שֶׁהַחֲלִיטָה - קֶמַח שֶׁנִּתַּן עָלָיו מַיִם רוֹתְחִים [וְהוּא הַדִּין קֶמַח שֶׁנִּתַּן עַל מַיִם רוֹתְחִים], **בֵּית שַׁמַּאי מְחַיְּבִין, וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִין** [וְלַהֲלָכָה, אִם נֶאֱפוּ בַּתַּנּוּר חַיָּבוֹת בַּחַלָּה]. **חִיּוּב חַלָּה בְּחַלּוֹת וּרְקִיקֵי תּוֹדָה וְנָזִיר:** **חַלּוֹת תּוֹדָה** שֶׁהַחִיּוּב בְּקָרְבָּנוֹ תּוֹדָה מֵבִיא עִמּוֹ, **וּרְקִיקֵי נָזִיר** שֶׁהַנָּזִיר מֵבִיא עִם קָרְבָּנוֹ [וְכֵן לְהֶפֶךְ, רְקִיקֵי תּוֹדָה וְחַלּוֹת נָזִיר, שֶׁעִם תּוֹדָה מְבִיאִים אַרְבָּעָה מִינֵי לֶחֶם וּבָהֶם חַלּוֹת וּרְקִיקִים, וְהַנָּזִיר מֵבִיא שְׁנֵי מִינִים - חַלּוֹת וּרְקִיקִים] אִם **עָשָׂן לְעַצְמוֹ** - לְחוֹבַת תּוֹדָתוֹ וּנְזִירוּתוֹ שָׁלוּ, **פָּטוּר** מֵחַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר 'עֲרִסֹתֵכֶם' וְלֹא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וַהֲרֵי גִּלְגּוּל הָעִסָּה נַעֲשָׂה עַל יָדוֹ לִצְרֹךְ הֶקְדֵּשׁ. וְאִם עֲשָׂאָן **לִמְכֹּר בַּשּׁוּק** לְחַיָּבִים בְּתוֹדָה אוֹ בְּקָרְבְּנוֹת נְזִירוּת, **חַיָּב** בַּחַלָּה, שֶׁכֵּן מִתְּחִלָּה עוֹשֶׂה אוֹתָם עַל דַּעַת כֵּן שֶׁאִם לֹא יִמְצָא לְמִי לְמוֹכְרָם יִשָּׂאֲרוּ חֻלִּין כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְאָכְלָם בְּעַצְמוֹ, וְאֵין זוֹ עִסַּת הֶקְדֵּשׁ הַפְּטוּרָה מֵחַלָּה: **מִשְׁנָה ז דִּין עִסָּה הָעוֹמֶדֶת לְהֶחָלֵק לַחֲלָקִים שֶׁאֵין בָּהֶם שִׁעוּר חַלָּה:** **נִתְחַמֵּם** [-אוֹפָה] **שֶׁעָשָׂה שִׁאוּר** [-בָּצֵק חָמוּץ לְחַמּוּץ עִסּוֹת אֲחֵרוֹת] בְּשִׁעוּר הַחַיָּב בְּחַלָּה, כְּדֵי **לְחַלֵּק** אוֹתוֹ וְלִמְכֹּר לַלָּקוֹחוֹת לְצָרְךְ חִמּוּץ עִסּוֹתֵיהֶם, וּבְכָל חֵלֶק יְהֵיֶה פָּחוֹת מִשִּׁעוּר חַלָּה, עִם זֹאת הוּא **חַיָּב בַּחַלָּה,** שֶׁאַף שֶׁהָעוֹשֶׂה עִסָּה עַל מְנָת לְגוֹמְרָהּ בִּפְטוּר - פָּטוּר מֵחַלָּה, וְאַף כָּאן דַּיְתוֹ לִגְמֹר כָּל חֵלֶק מֵהָעִסָּה בְּפָחוֹת מִכַּשִּׁעוּר, מִכָּל מָקוֹם דַּעַת הַנַּחְתּוֹם שֶׁאִם לֹא יִמְצָא קוֹנִים יַעֲשֶׂה מֵהַכֹּל עִסָּה אַחַת. אֲבָל **נָשִׂים שֶׁנָּתְנוּ לְנַחְתּוֹם** קֶמַח כְּדֵי **לַעֲשׂוֹת** לָהֶן מִמֶּנּוּ **שְׁאוֹר,** אֲפִלּוּ אִם עָשָׂה מֵהַקֶּמַח עִסָּה אַחַת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שִׁעוּר חִיּוּב חַלָּה, **אִם אֵין בַּחֵלֶק שֶׁל** אַף **אַחַת מֵהֶן** בִּפְנֵי עַצְמוֹ **כְּשִׁעוּר** חִיּוּב חַלָּה, **פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה,** שֶׁהֲרֵי עֲתִידָה עִסָּה זוֹ לְהִתְחַלֵּק בֵּין הַנָּשִׂים: **מִשְׁנָה ח דִּין עִסָּה הָעוֹמֶדֶת לֶאֱכֹל כְּלָבִים לְעִנְיַן חִיּוּב חַלָּה וְעוֹד דִּינִים:** **עִסַּת הַכְּלָבִים** - עִסָּה שֶׁמְּעֹרָב בָּהּ מֵרָסָן וְהִיא מְיֻעֶדֶת לַאֲכִילַת כְּלָבִים, **בִּזְמַן** שֶׁגַּם הָרוֹעִים אוֹכְלִין מִמֶּנָּה שֶׁאֵין מְעֹרָב בָּהּ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה מֵרָסָן, הֲרֵי הִיא **חַיֶּבֶת בַּחַלָּה,** שֶׁיֵּשׁ לָהּ שֵׁם 'לֶחֶם' כֵּיוָן שֶׁרְאוּיָה לְמַאֲכַל אָדָם. **וּמְעֹרְבִין בָּהּ** עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת, שֶׁמַּנִּיחִים כָּל בְּנֵי הֶחָצֵר מַאֲכָל בְּאַחַד הַבָּתִּים וּבְכָךְ נַעֲשֹׂית כָּל הֶחָצֵר לִרְשׁוּת אַחַת וּמֻתָּרִים לְטַלְטֵל מִבָּתֵּיהֶם לֶחָצֵר, וְעִסָּה זוֹ חֲשׁוּבָה מַאֲכָל לְעִנְיָן זֶה. **וּמִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ** שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, לְהַתִּיר לִבְנֵי הַחֲצֵרוֹת שֶׁבַּמָּבוֹי לְטַלְטֵל בְּתוֹכוֹ בְּשַׁבָּת, עַל יְדֵי הַנָּחַת מַאֲכָל בְּאַחַת הַחֲצֵרוֹת. **וּמְבָרְכִין עָלֶיהָ** בִּרְכַּת 'הַמּוֹצִיא'. **וּמְזַמְּנִין עָלֶיהָ** שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ יַחַד בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן. **וְנֶאֱפֵית בְּיוֹם טוֹב** כְּדִין אֹכֶל נֶפֶשׁ, מַחֲמַת חֵלֶק הָרוֹעִים שָׁבָּהּ. **וְיוֹצֵא בָּהּ אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ** בַּאֲכִילַת כְּזַיִת מַצָּה בְּלֵילָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל **פֶּסַח. אֲבָל אִם אֵין הָרוֹעִים אוֹכְלִין מִמֶּנָּה,** שֶׁמְּעֹרָב בָּהּ הַרְבֵּה מֵרָסָן, **אֵינָהּ חַיֶּבֶת בַּחַלָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵכֶם', לְמַעֵט עִסָּה שֶׁל חַיָּה וְעוֹף, **וְאֵין מְעָרְבִין בָּהּ** עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת, **וְאֵין מִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ** שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, שֶׁאֵינָם נַעֲשִׂים אֶלָּא בְּמַאֲכַל אָדָם. **וְאֵין מְבָרְכִין עָלֶיהָ** בִּרְכַּת 'הַמּוֹצִיא', **וְאֵין מְזַמְּנִין עָלֶיהָ** שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ יַחַד כְּאֶחָד **אֵין מְזַמְּנִין עָלֶיהָ** בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, לְפִי שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לֶחֶם. **וְאֵינָהּ נֶאֱפֵית בְּיוֹם טוֹב,** שֶׁאֵין הֶתֵּר עֲשׂוּיַת מְלָאכָה בְּיוֹם טוֹב לִצְרֹךְ בְּהֵמָה. **וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ** בְּמֻצָּה **בְּפֶסַח,** שֶׁאֵין יוֹצְאִים בְּפֶסַח אֶלָּא בְּדָבָר הַחַיָּב בְּחַלָּה, כַּמּוּבָא לְעֵיל (מ"א). **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם אוֹכְלִים הָרוֹעִים מֵהָעִסָּה וּבֵין אִם לֹא, הֲרֵי הִיא **מִטַּמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִין,** שֶׁהִיא רְאוּיָה לְאָדָם עַל יְדֵי הַדְּחָק, וְנִטְמֵאת עַד שֶׁתִּפָּסֵל גַּם מֵאֲכִילַת כֶּלֶב: **מִשְׁנָה ט כַּמָּה דִּינִים הַנּוֹהֲגִים בְּחַלָּה וּבִתְרוּמָה:** **חַלָּה וְתִרוּמָה,** זָרִים הָאוֹכְלִים אוֹתָם בְּמֵזִיד **חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה** בִּידֵי שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב ט) 'וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֵהוּ וְגוֹ' וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ'. וְחַלָּה אַף הִיא קְרוּיָה 'תְּרוּמָה', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו כ) 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה'. וְכֵן חַיָּבִים עַל אֲכִילָתָם בִּשְׁגָגָה **חֹמֶשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר בִּתְרוּמָה (שם כב יד) 'וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו, וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ'. וְחַלָּה קְרוּיָה תְּרוּמָה. **וְאַסּוּרִים לְזָרִים** בַּאֲכִילָה כַּמּוּבָא לְעֵיל. [דִּין זֶה כְּבָר נִכְלָל בְּדִינִים הַמּוּבָאִים בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה. וּלְדַעַת רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁחֲצִי שִׁעוּר אָסוּר מֵהַתּוֹרָה, אֲפִשָׁר שֶׁבָּאָה הַמִּשְׁנָה לוֹמַר שֶׁ'אֲסוּרִים לְזָרִים' מִדְּאוֹרַיְתָא בַּחֲצִי שִׁעוּר, אַף שֶׁאֵין בּוֹ מִיתָה וְחֹמֶשׁ]. **וְהֵם** - הַתְּרוּמָה וְהַחַלָּה **נִכְסֵי כֹהֲנִים** אֲחֵר שֶׁקִּבְּלָם מֵהַיִּשְׂרְאֵל, וְהוּא יָכוֹל לְמוֹכְרָן, וְהַדְּמִים חֻלִּין וּבְיָדוֹ לִקְנוֹת בָּהֶם אַף עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה [וְלֹא כִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְפָּסֶת בָּהֶם הַקְּדֻשָּׁה, וְאֵין קוֹנִים בָּהֶם אֶלָּא דִּבְרֵי מַאֲכָל בִּלְבַד, וְאוֹכְלִים אוֹתָם בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר]. **וְעוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה** אִם נִתְעָרְבוּ בְּחֻלִּין. שֶׁאַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה הֵן בְּטֵלוֹת בְּרֹב כָּל שֶׁהוּא, תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִתְבַּטְּלוּ אֶלָּא אִם יֵשׁ בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגְדָּן, שֶׁאָז מֵרִים מֵהַתַּעֲרֹבֶת כְּשִׁעוּר **תְּרוּמָה** הַתְּרוּמָה אוֹ הַחַלָּה הַמְעֹרֶבֶת בּוֹ וְנוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן, וּשְׁאָר הַפֵּרוֹת חֻלִּין. **וּטְעוּנִין** חַלָּה וּתְרוּמָה **רְחִיצַת יָדַיִם,** שֶׁגְּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁפִּתָּם יָדַיִם שֶׁאֵינָן נְטוּלוֹת אֲפִלּוּ לֹא נָגְעוּ בְּשׁוּם טֻמְאָה הֲרֵי הֵם שְׁנִיּוֹת לְטֻמְאָה, וּפוֹסְלוֹת תְּרוּמָה וְחַלָּה. וְכֵן טָמֵא שֶׁטָּבַל וְנִטְהַר, אֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה עַד **הָעֶרֶב שֶׁמֶשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב ז) 'וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר, וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים'. וְקָדָשִׁים אֵלּוּ הֵם תְּרוּמָה, וְהוּא הַדִּין לְחַלָּה שֶׁקְּרוּיָה תְּרוּמָה. **וְאֵינָן נִטָּלִין** - מֻפְרָשִׁים **מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא,** כֵּיוָן שֶׁאִם יַפְרִישׁ מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא שֶׁמָּא יַחְשֹׁשׁ לְקָרְבָּם כְּדֵי שֶׁלֹּא לְטַמֵּא אֶת הַטָּהוֹר, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף. וְאֵין חַלָּה וּתְרוּמָה נִטָּלִים **אֶלָּא מִן הַמֻּקָּף** - מֵעִסָּה וּפֵרוֹת הַסְּמוּכִים לִשְׁאָר הַטָּבֶל. שֶׁנֶּאֱמַר בִּתְרוּמָה (במדבר יח כו) 'וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ', וְדָרְשׁוּ שֶׁהֲרָמַת הַתְּרוּמָה צְרִיכָה לִהְיוֹת מִן הַמֻּקָּף. וְכֵן חִיּוּב הַפְרָשַׁת חַלָּה וּתְרוּמָה הוּא רַק **מִן הַדָּבָר הַגָּמוּר** - שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. בִּתְרוּמָה אַחַר הַדְּגוּן [-מַרוּחַ הַכְּרִי] שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ', וּבְחַלָּה, בְּגִלְגּוּל הָעִסָּה, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (פ"ג מ"א). **הָאוֹמֵר 'כָּל גָּרְנִי יִהְיֶה תְּרוּמָה', וְכֵן הָאוֹמֵר 'כָּל עִסָּתִי תִּהְיֶה חַלָּה'** וְאֵינוֹ מְשַׁיֵּר מֵהֶם חֻלִּין כְּלָל, **לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיְּשַׁיֵּר** מֵהֶם **מִקְצָת** חֻלִּין. שֶׁנֶּאֱמַר בִּתְרוּמָה 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ', וּבְחַלָּה (במדבר טו כ) 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם', וּמַשְׁמָע שֶׁבִּשְׁעַת הַפְרָשָׁתָם יִטְלוּ רַק אֶת הָרֵאשִׁית, וְיִשְׁאֲרוּ שִׁירַיִם נְכָרִים:

הַסְּפָגְנִין, וְהַדַּבְשָׁנִין, וְהָאִסְקְרִיטִין, וְחַלַּת הַמִּשְׁרֶת, וְהַמִּדְמָע, פְּטוּרִין מִן הַחַלָּה: ה עִסָּה שֶׁתְּחִלָּתָהּ סְפָגְנִין וְסוֹפָהּ סְפָגְנִין, פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה. תְּחִלָּתָהּ עִסָּה וְסוֹפָהּ סְפָגְנִין, תְּחִלָּתָהּ סְפָגְנִין וְסוֹפָהּ עִסָּה, חַיֶּבֶת בַּחַלָּה. וְכֵן הַקְּנוּבְּקָאוֹת חַיָּבוֹת: ו הַמְעִסָּה, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין. הַחֲלִיטָה, בֵּית שַׁמַּאי מְחַיְּבִין, וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִין. נִתְחַמֵּם שֶׁעָשָׂה שִׁאוֹר, אִם אֵין בְּשֶׁל אַחַת מֵהֶן כְּשִׁעוּר, פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה: ח עִסַּת הַכְּלָבִים, בִּזְמַן שֶׁהָרוֹעִים אוֹכְלִין מִמֶּנָּה, חַיֶּבֶת בַּחַלָּה, וּמְעֹרָבִין בָּהּ, וּמִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ, וּמְבָרְכִין עָלֶיהָ, וּמְזַמְּנִין עָלֶיהָ, וְנַעֲשֹׂית בְּיוֹם טוֹב, וְיוֹצֵא בָּהּ אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. אִם אֵין הָרוֹעִים אוֹכְלִין מִמֶּנָּה, אֵינָהּ חַיֶּבֶת בַּחַלָּה, וְאֵין מְעָרְבִין בָּהּ, וְאֵין מִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ, וְאֵין מְבָרְכִין עָלֶיהָ, וְאֵינָהּ נַעֲשֹׂית בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, מִטַּמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִין: ט הַחַלָּה וְהַתְּרוּמָה, חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה וְחֹמֶשׁ, וַאֲסוּרִים לְזָרִים, וְהֵם נִכְסֵי כֹהֲן, וְעוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּטְעוּנִין רְחִיצַת יָדַיִם וְהֶעֱרֶב שֶׁמֶשׁ, וְאֵינָן נִטָּלִין מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, אֶלָּא מִן הַמֻּקָּף וּמִן הַדָּבָר הַגָּמוּר. הָאוֹמֵר כָּל גָּרְנִי תְּרוּמָה וְכָל עִסָּתִי חַלָּה, לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיְּשַׁיֵּר

פרק ב דיני העסה החייבת בחלה: **משנה א דין חלה בתבואת חוצה לארץ בארץ ולהפה:** פרות [-תבואה] שגדלו בחוצה לארץ, **שנכנסו** לארץ, וענשה מהם עסה, **חייבים בחלה,** שנאמר בחיוב חלה (במדבר טו יח) 'אשר אני מביא אתכם שמה', ודרשו: 'שמה' אתם חייבים בין בפרות הארץ ובין בפרות חוץ לארץ. ואם **יצאו** הפרות **מכאן לשם** - מהארץ לחוץ לארץ, **רבי אליעזר מחייב** בחלה, שנאמר (שם פסוק יט) 'והיה באכלכם מלחם הארץ', ומכאן שגדל בארץ חייב בכל אפן, אף אם נתגלגל בחוץ לארץ. **ורבי עקיבא פוטר,** שלדעתו מתבת 'שמה' משמע מעוט שרק אם היה גלגול העסה 'שמה' בארץ ישראל, העסה חייבת בחלה: **משנה ב דין זרעים בספינה נקובה: עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ,** והספינה נקובה והעפר שבה סותם את החר שלא יכנסו בו המים. הגדל בעפר זה **חייב במעשרות, ובשביעית** - וכן חלה עליו קדשת שביעית, שהזרע יונק דרך הנקב מקרקע ארץ ישראל. **אמר רבי יהודה, אימתי** חייבים במעשרות ושביעית, **בזמן שהספינה גוששת** - דבוקה לגושי העפר שבקרקע ארץ ישראל, אבל אם היא שטה במים, המים מפסיקים ביניה לבין הקרקע, ומונעים את היניקה, ואין בהם חיוב מעשרות ושביעית מן התורה. **דין עסה שנגלושה במי פרות:** עסה שנגלושה במי פרות **חייבת בחלה,** שאף בקבך חשובה 'עסה' לענין חיוב חלה. **ונאכלת בידים מסאבות** [-טמאות] לפי שאין אכל נטמא אלא אם כן הכשר לקבלת טמאה בנתינת אחד משבעת המשקים, ומי פרות אינם מכשירים: **משנה ג דין הפרשת חלה בגוף ערם:** האשה יוצאת וקוצה [-ומפרישה] את **חלתה** מן העסה אף כשהיא **ערמה,** ומתר לה לברך קבך על הפרשת חלה, אף שאסור לומר דבר שבקדשה כנגד הערוה, שנאמר (דברים כג טו) 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך', **מפני שהיא יכולה לכסות עסתה** - את ערותה, בישיבתה. ואף שאחוריה נראה, הגעגוע איננו ערוה לענין ברכה. **אבל לא** יפריש **האיש** חלה כשהוא ערם אפלו בישיבה, שאף בישיבה ערותו מגלה [וכן האשה לא תפריש בעמידה]. **הפרשת חלה על ידי טמא שאינו יכול להטהר: מי שאינו יכול לעשות עסתו בטהרה** כיון שהוא טמא ואין לו מקוה לטבל בו [עד מרחק ארבע מיל ממקומו], **יעשנה קבין** - ילוש כל קב בפני עצמו, שהוא פחות משיעור חיוב חלה, **ואל יעשנה בטמאה** - ולא ילוש ממנה שיעור החייב בחלה בפעם אחת, שאם כן יצטרך להפריש חלה טמאה, ואסור לטמא חלה כמו שאסור לטמא תרומה. ועדיף להפקיע חיוב חלה על ידי לישת עסות קטנות, מלהפריש חלה טמאה. **ורבי עקיבא אומר, יעשנה** כל קב ממנה בפני עצמו, משום **שכשם שהוא קורא** שם חלה **לטהורה, כך הוא קורא** שם חלה **לטמאה, לזו קורא חלה בשם ולזו קורא חלה בשם** שהרי על שתיהן חל שם חלה. **אבל** אם **יעשנה קבים, אין להם** - לעסות קטנות אלו **חלק בשם** - שאין בהם כל שיעור חלה. ועדיף שיהיה להם חלק לשם אף אם תטמא החלה: **משנה ד צרוף עסות לשיעור חלה: העושה עסתו קבים** - עסות שבכל אחת מהם שיעור קב שאינו חייב בחלה, **ונגעו זה בזה,** הרי הן **פטורים מן החלה,** שנגיעה לבד אינה מצרפת את העסות לשיעור חיוב, **עד שישכו** - עד שתדבקנה העסות זו לזו, ולא יוכלו להפרידן בשלמות. **רבי אליעזר אומר, אף הרודה** מהתנור חלות שנלושו בפני עצמן **ונותן לסל, הסל מצרפן לשיעור חלה,** אם נותרות זו בזו אף שאינם נושכות [ולא נחלקו אלא לענין צרוף שתי עסות לשיעור חיוב, אבל כשיש בכל אחת שיעור, מפרישים מאחת על חבירתה אפלו אינן נותרות זו בזו. ואף שנינו לעיל (פ"א מ"ט) שיש להפריש מן המקוה, לענין זה די בסמיכות אף שאינן נותרות כלל]: **משנה ה המפריש חלתו** בעודה קמח לפני נתינת המים, אינה

פרק ב א פרות חוצה לארץ שנכנסו לארץ, חייבים בחלה. יצאו מכאן לשם, רבי אליעזר מחייב, ורבי עקיבא פוטר: **ב** עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ, חייב במעשרות ובשביעית. אמר רבי יהודה, אימתי, בזמן שהספינה גוששת. עסה שנגלושה במי פרות, חייבת בחלה, ונאכלת בידים מסאבות: **ג** האשה יוצאת וקוצה חלתה עד שישכו. רבי אליעזר אומר, אף הרודה ונותן לסל, הסל מצרפן לשיעור חלה: **ד** המפריש חלתו עסתו קבים ונגעו זה בזה, פטורים מן החלה עד שישכו. רבי אליעזר אומר, אף הרודה ונותן לסל, הסל מצרפן לשיעור חלה: **ה** המפריש חלתו קמח, אינה חלה, ונגזל בידי כהן. העסה עצמה, חייבת בחלה. והקמח, אם יש בו כשיעור חלה בפני עצמו, ועשה ממנו עסה חייב בחלה. ואף שמעקר הדין אינה חלה, מכל מקום אסורה לזרים משום מראית עין, שיטעו לומר שארא זר אוכל חלה, דברי רבי יהושע. אמרו לו חכמים, הלא מעשה היה שהפריש אדם חלה מן הקמח, וקפשה [-ותחטפה] זקן זר ואכל אותה, הרי שמתרת היא לזרים. אמר להם רבי יהושע, אף הוא - אותו זקן קלקל לעצמו שעשה שלא כדין ויענש על כך, ותקן לאחרים, שזרים אחרים שיאכלו ממנה יוכלו לטעון שאכלו כיון שראו אותו שהוא אוכל והיו סבורים שהדבר מתר, ולא יענשו: **משנה ו צרוף שאור, סבין ומרסן לשיעור חלה:** חמשת רבעים קמח שנלושו לעסה חייבים בחלה, שזהו שיעור העסה החייבת בחלה, שנאמר (במדבר טו כ) 'ראשית ערסתיכם' [-עסותיכם], ושיעור העסה שהיתה לישראל במדבר, כלומר המן שירד לכל אחד מישראל בכל יום, היה עשירית האיפה. והאיפה היא שלש סאים שהם שמונה עשר קבים, נמצא שעשירית האיפה היא קב ושמונה עשירות מדברי. אך בירושלים הגדילו את המדות בשתות, ועמד שיעור זה על קב ומחצה, ואחר כך כשהוסיפו בצפורי עוד שתות, עמד שיעור זה על קב ורבע, שהוא חמשת רבעי הקב. ואם הם - הקמח, ושאורן - השאור שנתן בעסה להחמיצה, וסבן - הקלפה הדקה של גרגירי התבואה, ומרסנן - הקלפה הגסה יותר, מגיעים יחד לשיעור חמשת רבעים הרי הם חייבין בחלה, שהשאור הוא חלק מהעסה, וכן הסבין והמרסן שדרך עני לאוכלן בעסתו. אך אם נטל מרסנן מתוכן, וחזר אחר כך לתוכן, הרי אלו פטורין אם אין בהם שיעור חלה מלבד מרסן זה, לפי שאין דרך להחזיר את המרסן אחר שנטל, ואינו נחשב לחלק מהעסה: **משנה ז שיעור החלה המפרשת: שיעור החלה** מדברי חכמים, הוא חלק אחד מעשרים וארבעה חלקים שבעסה, וסמכו דבריהם על מה שנאמר (במדבר טו כא) 'תתנו לה' תרומה' לשון מתנה, ושיעור חשוב כדי מתנה מעסה מועטת של בעל הבית, הוא לכל הפחות אחד חלקי עשרים וארבעה. ובין **העושה עסה לאכילת עצמו,** ובין העושה אותה **למשתה בנו,** שיעור החלה אחד מעשרים וארבעה, ואף שלמשתה בנו עושה עסה מרבה, עסה טהורה ועסה טמאה, נוטל כדי חלה מעסה

חלה, שנאמר (במדבר טו כ) 'ראשית ערסתיכם', שחיוב חלה הוא רק בעסה. ואם נתן חלת קמח לכהן, הרי היא גזל **בידי כהן** אם אינו מחזירה, מדרבנן, כי אם תשאר בידי הכהן יסבר הבעלים שאכן נפטרה עסתו בהפרשה זו. אמנם **העסה עצמה** שהפרישו ממנה חלה בעודה קמח, **חייבת בחלה** לאחר לישתה, שהרי לא חלה ההפרשה הראשונה. **והקמח** שהפרש לשם חלה, **אם יש בו כשיעור** חלה בפני עצמו, ועשה ממנו עסה **חייב בחלה.** ואף שמעקר הדין אינה חלה, מכל מקום **אסורה לזרים** משום מראית עין, שיטעו לומר שארא זר אוכל חלה, **דברי רבי יהושע. אמרו לו חכמים,** הלא **מעשה** היה שהפריש אדם חלה מן הקמח, **וקפשה** [-ותחטפה] **זקן זר** ואכל אותה, הרי שמתרת היא לזרים. **אמר להם** רבי יהושע, **אף הוא** - אותו זקן קלקל **לעצמו** שעשה שלא כדין ויענש על כך, **ותקן לאחרים,** שזרים אחרים שיאכלו ממנה יוכלו לטעון שאכלו כיון שראו אותו שהוא אוכל והיו סבורים שהדבר מתר, ולא יענשו: **משנה ו צרוף שאור, סבין ומרסן לשיעור חלה:** חמשת רבעים קמח שנלושו לעסה חייבים בחלה, שזהו שיעור העסה החייבת בחלה, שנאמר (במדבר טו כ) 'ראשית ערסתיכם' [-עסותיכם], ושיעור העסה שהיתה לישראל במדבר, כלומר המן שירד לכל אחד מישראל בכל יום, היה עשירית האיפה. והאיפה היא שלש סאים שהם שמונה עשר קבים, נמצא שעשירית האיפה היא קב ושמונה עשירות מדברי. אך בירושלים הגדילו את המדות בשתות, ועמד שיעור זה על קב ורבע, שהוא חמשת רבעי הקב. ואם הם - הקמח, ושאורן - השאור שנתן בעסה להחמיצה, וסבן - הקלפה הדקה של גרגירי התבואה, ומרסנן - הקלפה הגסה יותר, מגיעים יחד לשיעור חמשת רבעים הרי הם חייבין בחלה, שהשאור הוא חלק מהעסה, וכן הסבין והמרסן שדרך עני לאוכלן בעסתו. אך אם נטל מרסנן מתוכן, וחזר אחר כך לתוכן, הרי אלו פטורין אם אין בהם שיעור חלה מלבד מרסן זה, לפי שאין דרך להחזיר את המרסן אחר שנטל, ואינו נחשב לחלק מהעסה: **משנה ז שיעור החלה המפרשת: שיעור החלה** מדברי חכמים, הוא חלק אחד מעשרים וארבעה חלקים שבעסה, וסמכו דבריהם על מה שנאמר (במדבר טו כא) 'תתנו לה' תרומה' לשון מתנה, ושיעור חשוב כדי מתנה מעסה מועטת של בעל הבית, הוא לכל הפחות אחד חלקי עשרים וארבעה. ובין **העושה עסה לאכילת עצמו,** ובין העושה אותה **למשתה בנו,** שיעור החלה אחד מעשרים וארבעה, ואף שלמשתה בנו עושה עסה מרבה,

עסה טהורה ועסה טמאה, נוטל כדי חלה מעסה

עסות גדולות ואופה מהן לחמים **למכר בשוק, וכן האשה שהיא עושה למכר בשוק,** שיעור חלתם הוא **אחד מארבעים ושמונה,** שמחמת גדל עסותיהם די בחלק זה כדי להחשיב מתנה. ואף שאשה המוכרת עסות איננה עושה אותן גדולות כל כך, מכל מקום לא חלקו חכמים בשיעוריהם, וקבעו שכל העושה עסה כדי למוכרה חייב רק כשיעור זה. אשה שנטמאת עסתה לבני הפרשת החלה, אם היתה **שוגגת או אנוסה** בטמאת העסה, מפרישה חלה אחד **מארבעים ושמונה,** אפלו אם עשתה את העסה לצרך עצמה, כי מאחר וחלה זו טמאה ועומדת לשרפה, הקלו חכמים להפריש ממנה שיעור קטן יותר. אבל אם **נטמאת** והיתה האשה **מזידה** בכך, שיעור חלתה עודנו **אחד מעשרים ואחד מארבעה,** ולא הקלו בה חכמים, **כדי שלא יהא חוטא נשכר** - שלא תרויח האשה מכך שעברה טמאה בזדון: **משנה ח הפרשת חלה טהורה על עסה טמאה: רבי אליעזר אומר,** חלה **נטלת מן הטהור** - מעסה טהורה, **על הטמא** - על עסה טמאה, ואין חושש שמא תגע החלה הטהורה בטמאה ותטמא. **כיצד,** היו לו **עסה טהורה ועסה טמאה, נוטל כדי** שיעור **חלה** על שתי העסות **מעסה**

הַטְּהוֹרָה שֶׁעֲדַיִן **לֹא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, וְנוֹתֵן** עִסָּה בְּשִׁעוּר **פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה בָּאֶמְצַע** - בֵּין שְׁתֵּי הָעִסּוֹת, וְעִסָּה זוֹ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מֵהָעִסָּה הַטְּמֵאָה, אַךְ לֹא מְטַמֵּאת אֶת הָעִסָּה הַטְּהוֹרָה - כִּי אֹכֶל שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר כְּבֵיצָה אֵינוֹ מְטַמֵּא. וּמַה שֶּׁצָּרִיךְ לְחַבֵּר בֵּין הָעִסּוֹת הוּא כְּדֵי שֶׁיִּיטֹל חַלָּה **מִן הַמֻּקָּף,** כַּמּוּבָא לְעֵיל (פ"א מ"ט). [וְאַף שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ד) בְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאֵין צָרִיךְ נְגִיעָה לְהַחְשִׁיבוֹ 'מֻקָּף' כָּל שֶׁהַכְּלִי מְצָרְפָם, כָּאן אֵין הַכְּלִי מְצָרְפָם כֵּיוָן שֶׁהוּא מַקְפִּיד שֶׁלֹּא יִגְּעוּ הָעִסּוֹת זוֹ בְּזוֹ מֵחֲמַת הַטֻּמְאָה, וְלָכֵן צָרִיךְ נְגִיעָה]. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין** לְהַפְרִישׁ מֵעִסָּה טְהוֹרָה עַל הַטְּמֵאָה, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא תִּגַּע הַטְּהוֹרָה בַּטְּמֵאָה וְתִטְמָא מֵחֲמָתָהּ, אֶלָּא יַפְרִישׁ מִכָּל עִסָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ:

פֶּרֶק ג דִּינִים הַתְּלוּיִים בִּשְׁעַת חִיּוּב הָעִסָּה בְּחַלָּה, דִּיני תַּעֲרֹבֶת עִסָּה הַחַיֶּבֶת בְּחַלָּה וְדִינֵי עִסַּת אַרְז:

מִשְׁנָה א **אוֹכְלִין** עֲרַאי **מִן הָעִסָּה** אַף שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, **עַד שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל** הָעִסָּה **בְּקֶמַח** שֶׁל **חִטִּים** וְתִתְעָרֵב יָפָה יָפָה בְּלִישָׁתָהּ, [-שֶׁתִּטְמְטֵם] הָעִסָּה בְּקֶמַח שֶׁל **שְׂעוֹרִים** שֶׁאֵינוֹ נִדְבָּק יָפֶה וְאִי אֶפְשָׁר לְלוּשׁוֹ אֶלָּא רַק מְהֻדְּקוֹ בְּיָד. וְאַחַר שֶׁגִּלְגְּלָה הָאִשָּׁה אֶת הָעִסָּה **בְּחִטִּים וְטִמְטְמָה בִּשְׂעוֹרִים** וְנִגְמְרָה לִישָׁתָהּ, חָל עָלֶיהָ חִיּוּב חַלָּה, וְהָאוֹכֵל מִמֶּנָּה בְּלֹא הַפְרָשַׁת חַלָּה **חַיָּב מִיתָה** בִּידֵי שָׁמַיִם, כְּדִין הָאוֹכֵל טֶבֶל [אֲמְנָם אַף קֹדֶם לָכֵן אָסְרוּ חֲכָמִים אֲכִילַת קֶבַע מֵהָעִסָּה, כְּדֶרֶךְ שֶׁאָסְרוּ אֲכִילַת קֶבַע מִפֵּרוֹת קֹדֶם שֶׁנִּקְבְּעוּ לְמַעְשְׂרוֹת]. וְאָמְנָם מֻחְלָּשׁ שֶׁמָּא תִּטְמָא הָעִסָּה, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁכֵּיוָן [-שֶׁמִּיָּד] כְּשֶׁ**הִיא נוֹתֶנֶת אֶת הַמַּיִם** עַל הַקֶּמַח לִפְנֵי שֶׁמַּתְחִילָה לָלוּשׁ, כְּבָר תִּהְיֶה **מַגַּבַּהַת** [-מִפְרִישָׁה] **חַלָּתָהּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁם חֲמֶשֶׁת רְבָעִים קֶמַח** בְּשִׁעוּר חִיּוּב חַלָּה שֶׁלֹּא נִגְּעוּ בָּהֶם הַמַּיִם, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ עִסָּה וְאֵינוֹ נִפְטָר בַּחַלָּה שֶׁהִפְרִישׁ, וְאַחַר לִישָׁתוֹ יִתְחַיֵּב שׁוּב בְּהַפְרָשַׁת חַלָּה מִמֶּנּוּ. [וְיֵשׁ גּוֹרְסִים 'וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא שָׁם חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֶמַח', וּפֵרוּשׁוֹ, שֶׁיִּהְיֶה בָּעִסָּה שִׁעוּר חִיּוּב חַלָּה שֶׁהִתְעָרֵב בַּמַּיִם, כִּי אִם לֹא כֵּן אֵין כָּאן שִׁעוּר עִסָּה הַחַיֶּבֶת בְּחַלָּה וְלֹא חַלָּה הַפְרָשָׁתוֹ]: **מִשְׁנָה ב** **תְּלִיַּת פְּטוּר עִסָּה מֵחַלָּה בְּקִיּוּם סְבַת הַפְּטוּר בִּשְׁעַת הַחִיּוּב:** אִשָּׁה **שֶׁנִּדְמְעָה עִסָּתָהּ** - שֶׁהִתְעָרְבָה בְּתוֹכָהּ תְּרוּמָה, וְאֵין בַּחֲלָיִן מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגְדָּהּ, אִם נִדְמְעָה עַד **שֶׁלֹּא גִּלְגְּלָה** - לִפְנֵי גִּלְגּוּל הָעִסָּה, **פְּטוּרָה** מֵחַלָּה לְאַחַר שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל, **שֶׁהַמִּדְמָע פָּטוּר** מֵחַלָּה (לעיל פ"א מ"ד), **וּבִשְׁעַת** הַחִיּוּב כְּבָר הָיְתָה מְדַמַּעַת. וְאִם נִדְמְעָה **מִשֶּׁגִּלְגְּלָה** - לְאַחַר הַגִּלְגּוּל, **חַיֶּבֶת** בַּחַלָּה, שֶׁבִּשְׁעַת גִּלְגּוּלָהּ עֲדַיִן לֹא הָיְתָה מְדַמַּעַת וּכְבָר חָל עָלֶיהָ חִיּוּב חַלָּה, וְשׁוּב אֵינוֹ נִפְקָע מֵחֲמַת הַדִּמּוּעַ. עָשְׂתָה עִסָּה **וְנוֹלַד** - הִתְעוֹרֵר **לָהּ סְפֵק טֻמְאָה** בָּעִסָּה, כְּגוֹן: הַאִם נָגַע בָּהּ דָּבָר טָמֵא אוֹ לֹא. אִם נוֹלַד הַסָּפֵק **עַד שֶׁלֹּא גִּלְגְּלָה, תֵּעָשֶׂה** הָעִסָּה **בְּטֻמְאָתָהּ** וּמֻתָּר לְטַמְּאוֹתָהּ. שֶׁהֲרֵי מִכָּל מָקוֹם אֲסוּרָה הִיא לַכֹּהֵן בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם סְפֵק טֻמְאָתָהּ, וְאֵין כָּאן הֶפְסֵד לַכֹּהֵן, וְאַף אֵין אִסּוּר לְטַמְּאוֹתָהּ כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא גִּלְגְּלָה וְחַלִּין הִיא. **וּמִשֶּׁגִּלְגְּלָה** - אַךְ אִם נוֹלַד לָהּ סְפֵק טֻמְאָה לְאַחַר הַגִּלְגּוּל, **תֵּעָשֶׂה בְּטָהֳרָה,** לְפִי שֶׁעִסָּה הַחַיֶּבֶת בְּחַלָּה דִּינָהּ כְּחַלָּה, וְדִין חַלָּה כְּדִין תְּרוּמָה שֶׁאֲסוּרָה לְטַמְּאוֹתָהּ: **מִשְׁנָה ג** **הִקְדִּישָׁהּ** אֶת **עִסָּתָהּ עַד שֶׁלֹּא גִּלְגְּלָה** - לִפְנֵי הַגִּלְגּוּל, **וּפְדָאַתָּהּ** - וּפָדְתָה אוֹתָהּ, וּלְאַחַר מִכֵּן גִּלְגְּלָה אוֹתָהּ, הֲרֵי הִיא **חַיֶּבֶת** בַּחַלָּה. וְאַף שֶׁעִסַּת הַקְּדֵשׁ פְּטוּרָה (לעיל פ"א מ"ו), הֲרֵי כְּבָר פְּדָאַתָּהּ וּבִשְׁעַת חוֹבָתָהּ - שְׁעַת הַגִּלְגּוּל - לֹא הָיְתָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. וְכֵן אִם הִקְדִּישָׁהּ **מִשֶּׁגִּלְגְּלָה** - לְאַחַר הַגִּלְגּוּל, **וּפְדָאַתָּהּ, חַיֶּבֶת,** שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ לֹא הָיְתָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. אַךְ אִם **הִקְדִּישַׁתָּהּ עַד שֶׁלֹּא גִּלְגְּלָה** - לִפְנֵי הַגִּלְגּוּל, **וְגִלְגְּלָהּ הַגִּזְבָּר** בִּרְשׁוּת הַהֶקְדֵּשׁ, **וְאַחַר כָּךְ פְּדָאַתָּהּ, פְּטוּרָה** מֵחַלָּה, **פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה:** **מִשְׁנָה ד** **דִּין דּוּמֶה לְעִנְיַן חוֹבַת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת:** **כֵּיוֹצֵא בּוֹ** - דִּין דּוֹמֶה לַדִּין הַשָּׁנוּי בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁ**הַמַּקְדִּישׁ פֵּרוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת** - לִגְמַר מְלַאכְתָּם [כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת (פ"א) זְמַנּוֹ שֶׁל כָּל פֵּרִי], וְאַחַר כָּךְ **פְּדָאָן,** וְאַחַר כָּךְ נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, הֲרֵי הֵם **חַיָּבִין** בִּתְרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, לְפִי שֶׁבִּזְמַן גִּמַר מְלַאכְתָּם שֶׁהִיא שְׁעַת חוֹבָתָם הָיוּ הַפֵּרוֹת חֻלִּין. וְכֵן אִם הִקְדִּישָׁם **מִשֶּׁבָּאוּ** [-לְאַחַר שֶׁבָּאוּ] **לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת, וּפְדָאָן,** הֲרֵי הֵם **חַיָּבִין** בִּתְרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, שֶׁבִּגְמַר מְלַאכְתָּם עֲדַיִן הָיוּ חֻלִּין. אַךְ אִם **הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ** - לִפְנֵי גִּמַר מְלַאכְתָּם, **וּגְמָרָן הַגִּזְבָּר** בְּעוֹדָם בִּרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ, **וְאַחַר כָּךְ פְּדָאָן,** הֲרֵי הֵם **פְּטוּרִין,** מִשּׁוּם **שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן הָיוּ פְּטוּרִין:** **מִשְׁנָה ה** **דִּין עִסָּה נָכְרִי, נָכְרִי שֶׁנָּתַן עִסָּה לְיִשְׂרָאֵל וְעִסַּת שֻׁתָּפוּת:** **נָכְרִי שֶׁנָּתַן** קֶמַח **לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לוֹ עִסָּה, פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה,** כֵּיוָן שֶׁהִיא בְּבַעֲלוּת גּוֹי וְאֵינָהּ 'עֲרִסְתֵּכֶם', אַף שֶׁהַגִּלְגּוּל נַעֲשָׂה עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל [וּלְהֶפֶךְ, אֵין גִּלְגּוּל נָכְרִי פּוֹטֵר מֵחַלָּה עִסָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל]. וְאִם **נָתְנָה לוֹ** הַנָּכְרִי לְיִשְׂרָאֵל **בְּמַתָּנָה, עַד שֶׁלֹּא גִּלְגֵּל** - אִם נְתָנָהּ לוֹ לִפְנֵי הַגִּלְגּוּל, וְגִלְגְּלָהּ הַיִּשְׂרָאֵל, **חַיָּב** לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאִם נְתָנָהּ לוֹ **מִשֶּׁגִּלְגֵּל** - לְאַחַר הַגִּלְגּוּל, **פָּטוּר** הַיִּשְׂרָאֵל מֵחַלָּה, שֶׁבִּשְׁעַת חִיּוּבָהּ בְּחַלָּה הָיְתָה שֶׁל נָכְרִי וְלֹא נִתְחַיְּבָה. יִשְׂרָאֵל **הֶעוֹשֶׂה עִסָּה** בְּשֻׁתָּפוּת **עִם הַנָּכְרִי, אִם אֵין בְּשֶׁל** - בְּחֵלֶק הַיִּשְׂרָאֵל בְּפָנֵי עַצְמוֹ **כְּשִׁעוּר חַלָּה, פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה,** שֶׁאֵין עִסַּת הַנָּכְרִי מִצְטָרֶפֶת לְהַשְׁלִים לְשִׁעוּר הַחִיּוּב. אַךְ אִם יֵשׁ בְּחֵלֶק הַיִּשְׂרָאֵל כְּדֵי שִׁעוּר חַלָּה, הֲרֵי הִיא חַיֶּבֶת: **מִשְׁנָה ו** **גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְהָיְתָה לוֹ עִסָּה,** אִם **נַעֲשֵׂית** הָעִסָּה **עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר, פְּטוּר** מֵחַלָּה, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ, שְׁעַת הַגִּלְגּוּל, הָיְתָה פְּטוּרָה. **וּמִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר** - וְאִם נַעֲשְׂתָה הָעִסָּה אַחַר שֶׁהִתְגַּיֵּר, **חַיָּב** בַּחַלָּה, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ כְּבָר הָיָה יִשְׂרָאֵל. **וְאִם סָפֵק** הַדָּבָר מָתַי נַעֲשְׂתָה הָעִסָּה, **חַיָּב** בַּחַלָּה מִסָּפֵק, שֶׁכֵּן הוֹלְכִים בַּסָּפֵק אִסּוּר לְחֻמְרָא. אֲמְנָם אֵינוֹ חַיָּב לָתֵת מַתָּנָה זוֹ לַכֹּהֵן, שֶׁהֲרֵי הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וּסְפֵק מָמוֹן לְקַלָּא, וְלָכֵן יִמְכְּרֶנָּה לַכֹּהֵן. וְאֵין **חַיָּבִין עָלֶיהָ חֲמֵשׁ** אִם אָכָלָהּ זָר בְּשׁוֹגֵג, כְּדִין אוֹכֵל תְּרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁחִיּוּבוֹ בְּסָפֵק וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אֲבָל צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ עִסָּה כְּשִׁעוּר הַקָּרֶן שֶׁאָכַל, וְתִתְקַדֵּשׁ בְּקְדֻשַּׁת חַלָּה מִסָּפֵק, שֶׁחִיּוּב זֶה אֵינוֹ חִיּוּב מָמוֹנִי אֶלָּא כַּפָּרָה עַל חֶטְאוֹ, וְיֵשׁ לְהַחְמִיר בְּסָפֵק אִסּוּר. אַךְ אֵינוֹ חַיָּב לִתְּנָהּ לַכֹּהֵן, אֶלָּא מוֹכְרָהּ לוֹ בְּדָמִים. **זְמַן חוֹבַת הַחַלָּה:** עַד כַּה נָקַט הַתַּנָּא שֶׁזְּמַן חוֹבַת הַחַלָּה נִקְבַּע לְפִי שְׁעַת הַגִּלְגּוּל, אֲמְנָם **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַקְּרִימָה בַּתַּנּוּר** שֶׁל הַפַּת **בַּתַּנּוּר** [-שֶׁפָּנֶיהָ נַעֲשִׂים קְרוּם קָשֶׁה], שֶׁאוֹתָהּ שָׁעָה הִיא גְּמַר מְלַאכֶת הַחַלָּה, וְזוֹ עוֹנָתָהּ לְחִיּוּב חַלָּה. וְחוֹלֵק עַל כָּל הַדִּינִים הָאֲמוּרִים עַד כַּה, שֶׁתְּלָאָם הַתַּנָּא בִּשְׁעַת גִּלְגּוּל הָעִסָּה: **מִשְׁנָה ז** **חִיּוּב חַלָּה בְּעִסָּה הָעֲשׂוּיָה מֵחִטִּים וְאֹרֶז:** **הָעוֹשֶׂה עִסָּה מִן הַחִטִּים** שֶׁהֵם מִין הַחִיָּב בְּחַלָּה, **וּמִן הָאֹרֶז** שֶׁאֵינוֹ מִין דָּגָן וּפְטוּר מֵחַלָּה, **אִם יֶשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן, חַיֶּבֶת בַּחַלָּה, וְיוֹצֵא בָּהּ אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּלַּיְלָה** [וְאֵין הַשְּׁאוֹר בָּטֵל בְּרֹב, וַאֲפִלּוּ אִם אֵין בּוֹ אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"י)]: **אִם אֵין בָּהּ טַעַם דָּגָן,** אֵינָהּ חַיֶּבֶת בַּחַלָּה, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח: **מִשְׁנָה ח** **הַפְרָשַׁת חַלָּה מִתְּעָרֶבֶת שֶׁל עִסָּה הַחַיֶּבֶת בְּחַלָּה עִם עִסָּה פְּטוּרָה:** **הַנּוֹטֵל שְׁאוֹר** [-בָּצֵק חָמוּץ לְחַמּוּץ עִסָּה] **מֵעִסָּה שֶׁלֹּא הוּרְמָה** [-הֻפְרְשָׁה] **חַלָּתָהּ** וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה, **וְנוֹתֵן אוֹתוֹ לְתוֹךְ עִסָּה שֶׁהוּרְמָה חַלָּתָהּ,** וְנִמְצָא שֶׁמְּעָרָב בְּעִסָּה זוֹ הַפְּטוּרָה מֵחַלָּה, חֵלֶק הַחַיָּב בְּחַלָּה, **אִם יֶשׁ לוֹ קֶמַח אַחֵר - אִם יֵשׁ לוֹ קֶמַח אַחֵר,** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁעוּר חַלָּה בְּצֵרוּף עִם הַשְּׁאוֹר הַמְחַיֵּב בְּחַלָּה, עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ עִסָּה וּמְחַלֵּה לָעִסָּה הַמְעֹרָבֶת, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן עִסָּה מְחֻיֶּבֶת בְּשִׁעוּר חַלָּה, **וּמוֹצִיא** מִמֶּנָּה חַלָּה **לְפִי חֶשְׁבּוֹן** אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כְּנֶגֶד הַשְּׁאוֹר הַמְעָרֵב. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין לוֹ קֶמַח אַחֵר, וְעָלָיו לְהַפְרִישׁ חַלָּה מֵהַשְּׁאוֹר עַצְמוֹ, **מוֹצִיא חַלָּה אַחַת עַל הַכֹּל** - עָלָיו לְהַפְרִישׁ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מֵהָעִסָּה כֻּלָּהּ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ רַק כְּנֶגֶד הַשְּׁאוֹר, שֶׁבְּכָל חֵלֶק שֶׁמְּרִים מֵהָעִסָּה מְעֹרֶבֶת גַּם עִסָּה פְּטוּרָה, וְרַק כְּשֶׁמַּפְרִישׁ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כְּנֶגֶד כָּל הָעִסָּה, נִמְצָא שֶׁמַּפְרִישׁ גַּם אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מֵחֵלֶק הַשְּׁאוֹר [וְאֵין הַשְּׁאוֹר בָּטֵל בַּתַּעֲרֹבֶת, שֶׁכֵּן בְּתַעֲרֹבֶת מִין בְּמִינוֹ אֵין הַבָּטֵל בָּטֵל בְּרֹב, וַאֲפִלּוּ אִם אֵין בּוֹ אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"י)]:

מִשְׁנָה ט דִּין דּוֹמֶה לְעִנְיַן חִיּוּב תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת: כֵּיוֹצֵא בּוֹ - שָׁנִינוּ דִּין כְּעֵין זֶה לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר, **זֵיתֵי מָסִיק** [-קְטִיף הַזֵּיתִים] שֶׁלְּקָטָם בַּעַל הַבַּיִת לְעַצְמוֹ וְנִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת, **שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם זֵיתֵי נְקוּף** - זֵיתִים שֶׁמַּשְׁאִיר בַּעַל הַבַּיִת לַעֲנִיִּים, וְהֵם הֻפְקַר הַפָּטוּר מִמַּעֲשְׂרוֹת. וְכֵן **עִנְּבֵי בָצִיר** שֶׁבְּצָרָם בַּעַל הַבַּיִת לְעַצְמוֹ, שֶׁנִּתְעָרְבוּ **עִם עִנְּבֵי עוֹלְלוֹת** שֶׁהֵם מַתְּנוֹת עֲנִיִּים הַפְּטוּרִים מִמַּעֲשְׂרוֹת, **אִם יֵשׁ לוֹ פְּרָנְסָה מִמָּקוֹם אַחֵר** - אִם יֵשׁ לוֹ זֵיתִים אוֹ עֲנָבִים אֲחֵרִים הַחַיָּבִים בְּמַעֲשְׂרוֹת, **מוֹצִיא** [-מַפְרִישׁ] מֵהֶם עַל הַתַּעֲרֹבֶת **לְפִי חֶשְׁבּוֹן** הַחֵלֶק הַמְחֻיָּב שָׁבָּהּ. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין לוֹ פֵּרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר, **מוֹצִיא** [-מַפְרִישׁ] מִתּוֹךְ הַתַּעֲרֹבֶת **תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לַכֹּל** - כְּנֶגֶד כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ רַק כְּנֶגֶד הַחֵלֶק הַחַיָּב, שֶׁכֵּן בַּחֵלֶק הַמּוּרָם מְעֹרָבִים גַּם זֵיתִים וַעֲנָבִים שֶׁל פְּטוּר. **וְהַשְּׁאָר** - וְאֶת שְׁאָר הַמַּתָּנוֹת שֶׁעָלָיו לְהַפְרִישׁ, שֶׁהֵם **מַעֲשֵׂר** רִאשׁוֹן **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** אוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי, אַף שֶׁהוּא מַפְרִישׁ כְּנֶגֶד כָּל הַתַּעֲרֹבֶת מֵהַטַּעַם הָאָמוּר, אַךְ אֵינוֹ מְחַיָּב לָתֵת לַלֵּוִי וְלָעָנִי וּלְחַלֵּל אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא **לְפִי חֶשְׁבּוֹן** הַחֵלֶק הַמְחֻיָּב, שֶׁהֲרֵי הַפְרָשָׁתוֹ כְּנֶגֶד כֻּלָּהּ אֵינָהּ אֶלָּא מֵחֶמֶת חֶסֶר יְדִיעָה הֵיכָן מְקוֹם פֵּרוֹת הַחִיּוּב, וְכֵיוָן שֶׁנָּתַן לַלֵּוִי וְלָעָנִי אֶת חֶלְקָם, יָכוֹל לֶאֱכֹל אֶת שְׁאָר הַפֵּרוֹת, שֶׁאַף אִם מְעֹרָב בָּהֶם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן אוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי, הֵם מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה לְזָרִים, וְכֵן חֵלֶק הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּבָר נִפְדָּה וַהֲרֵי הוּא חֻלִּין. אֲבָל מַה שֶּׁהִפְרִישׁ לִתְרוּמָה וְלִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר נוֹתְנוֹ כֻּלּוֹ לַכֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁתְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר אֲסוּרִים לְזָרִים, וְכָל הַפֵּרוֹת שֶׁהִפְרִישׁ אֲסוּרִים מִסָּפֵק. אַךְ גַּם מֵהֶם יִתֵּן לַכֹּהֵן בְּחִנָּם רַק לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְאֶת הַשְּׁאָר יִמְכֹּר לוֹ: **מִשְׁנָה י** **תַּעֲרֹבֶת מִין בְּמִינוֹ וְתַעֲרֹבֶת מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ בְּחַלָּה: הַנּוֹטֵל שְׁאוֹר מֵעֹסֶת חִטִּים** הַחַיָּבֶת בְּחַלָּה, **וְנוֹתֵן** אוֹתוֹ **לְתוֹךְ עִסַּת אֹרֶז** הַפְּטוּרָה, **אִם יֶשׁ בָּהּ** בָּעִסָּה **טַעַם דָּגָן, חַיֶּבֶת בַּחַלָּה,** שֶׁטַּעַם כְּעִקָּר, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ז). **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בָּהּ טַעַם דָּגָן, **פְּטוּרָה** מֵחַלָּה, לְפִי שֶׁשְּׁאוֹר הַחִטִּים הוּא מְעוּט בַּתַּעֲרֹבֶת, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם הֲרֵי הוּא בָּטֵל בְּרֹב. וּמַקְשֶׁה הַמִּשְׁנָה: **אִם כֵּן לָמָּה אָמְרוּ** לְעֵיל (מ"ח) שֶׁהַטָּבֵל **אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא,** וְאִם נִתְעָרֵב שְׁאוֹר שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתוֹ בְּעִסָּה שֶׁהוּרְמָה חַלָּתָהּ וְאֵין לוֹ עִסָּה אַחֶרֶת לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה, עָלָיו לְהַפְרִישׁ כְּנֶגֶד כָּל הַתַּעֲרֹבֶת אֲפִלּוּ שֶׁאֵין הַשְּׁאוֹר נוֹתֵן טַעַם. תְּשׁוּבָה: הַדִּין שָׁם הוּא בְּתַעֲרֹבֶת שֶׁל **מִין בְּמִינוֹ,** שֶׁהַשְּׁאוֹר וְהָעִסָּה שֶׁל חִטִּים, וְטָבֵל אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא רַק בְּמִינוֹ, כֵּיוָן שֶׁכְּבָרַת אִסּוּר טָבֵל בְּכָל שֶׁהוּא הִיא שֶׁ'כְּהֻתְּרוֹ כָּךְ אִסּוּרוֹ', שֶׁכְּשֶׁם שֶׁדֵּי בְּהַפְרָשַׁת חִטָּה אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה לְהַפְרִישׁ, כָּךְ דֵּי בְּחִטָּה אַחַת שֶׁל טֶבֶל לֶאֱסֹר אֶת הַתַּעֲרֹבֶת. וְהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה עַל הַטֶּבֶל שַׁיֶּכֶת רַק מֵאוֹתוֹ הַמִּין, שֶׁהֲרֵי אֵין מַפְרִישִׁים מִמִּין אֶחָד עַל מִין אַחֵר. וְאִלּוּ אִם נִתְעָרֵב הַטֶּבֶל **שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ,** כְּגוֹן שְׁאוֹר חִטִּים שֶׁנִּתַּן לְעֹסֶת אֹרֶז, אֵין הַתַּעֲרֹבֶת נֶאֱסֶרֶת אֶלָּא **בְּאֹפֶן** שֶׁהַטֶּבֶל **נוֹתֵן טַעַם** בַּתַּעֲרֹבֶת, אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם הֲרֵי הוּא בָּטֵל בְּרֹב:

ט כֵּיוֹצֵא בּוֹ, זֵיתֵי מָסִיק שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם זֵיתֵי נְקוּף, עִנְּבֵי בָצִיר עִם עִנְּבֵי עוֹלְלוֹת, אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר, מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו, מוֹצִיא תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לַכֹּל, וְהַשְּׁאָר מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְפִי חֶשְׁבּוֹן: י הַנּוֹטֵל שְׁאוֹר מֵעֹסֶת חִטִּים וְנוֹתֵן לְתוֹךְ עִסַּת אֹרֶז, אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן, חַיֶּבֶת בַּחַלָּה. וְאִם לָאו, פְּטוּרָה. אִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ הַטֶּבֶל אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא, מִין בְּמִינוֹ, בְּנוֹתֵן טַעַם:

פרק ד א שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁעָשׂוּ שְׁנֵי קַבִּין, וְנָגְעוּ זֶה בָּזֶה, אֲפִלּוּ הֵם מִמִּין אֶחָד, פְּטוּרִים. וּבִזְמַן שֶׁהֵם שֶׁל אִשָּׁה אַחַת, מִין בְּמִינוֹ, חַיָּב. וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ, פָּטוּר: **ב** אֵיזֶה הוּא מִין בְּמִינוֹ, הַחִטִּים אֵינָן מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל, אֶלָּא עִם הַכֻּסְּמִים. הַשְּׁעוֹרִים מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל, חוּץ מִן הַחִטִּים. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, שְׁאָר הַמִּינִים מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה: **ג** שְׁנֵי קַבִּים, וְקַב אֹרֶז אוֹ קַב תְּרוּמָה בָּאֶמְצַע, אֵינָן מִצְטָרְפִין. דָּבָר שֶׁנִּטְּלָה חַלָּתוֹ בָּאֶמְצַע, מִצְטָרְפִין, שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בַּחַלָּה: **ד** קַב חָדָשׁ וְקַב יָשָׁן שֶׁנִּשְׁכּוּ זֶה בָּזֶה, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יִטּוֹל מִן הָאֶמְצַע. וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. הַנּוֹטֵל חַלָּה מִן הַקַּב, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, חַלָּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָהּ חַלָּה: **ה** שְׁנֵי קַבִּין שֶׁנִּטְּלָה חַלָּתָן שֶׁל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְשֶׁל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, חָזַר וַעֲשָׂאָן עִסָּה אַחַת, רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר, וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין. נִמְצָא חֻמְרוֹ קָלּוֹ: **ו** נוֹטֵל אָדָם כְּדֵי חַלָּה מֵעִסָּה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ, לַעֲשׂוֹתָהּ בְּטָהֳרָה, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ חַלַּת דְּמַאי, עַד שֶׁתִּסְרַח. שֶׁחַלַּת דְּמַאי נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא וְשֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף:

חַלָּה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֻשְׁלַם הַשְּׁעוּר

הַסַּל לְשִׁעוּר, וְחַיָּב לְהַפְרִישׁ חַלָּה. **וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ** - וְאִם הָעִסּוֹת מִשְּׁנֵי מִינִים שׁוֹנִים, **פָּטוּר** מֵחַלָּה וְאֵינָן מִצְטָרְפוֹת: **מִשְׁנָה ב** **צְרוּף בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן, גְּבוּלוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְדֵין סוּרְיָא לְעִנְיַן חַלָּה: אֵיזֶה הוּא מִין בְּמִינוֹ** שֶׁבּוֹ מִצְטָרְפוֹת שְׁתֵּי עִסּוֹת שֶׁל אָדָם אֶחָד בְּסַל אוֹ בְּנִשִּׁיכָה, וְאֵיזֶה הוּא מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, **הַחִטִּים** אֵינָן **מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל** - עִם שְׁאָר מִינֵי הַדָּגָן, לְפִי שֶׁאֵינָם מִמִּינָן, אֶלָּא **עִם הַכֻּסְּמִים** בִּלְבַד, שֶׁהוּא גַּם מִין חִטִּים. **וְהַשְּׁעוֹרִים מִצְטָרְפוֹת עִם הַכֹּל** - עִם שְׁאָר מִינֵי הַדָּגָן, לְפִי שֶׁכֻּלָּם הֵם מִמִּין שְׁעוֹרִים [אֶלָּא שֶׁהַכֻּסְּמִין הוּא גַּם מִין חִטִּים], **חוּץ מִן הַחִטִּים** שֶׁהֵם מִין אַחֵר. וּשְׁאָר הַמִּינִים, שֶׁהֵם כֻּסְּמִין שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן, אֵינָם מִצְטָרְפִים זֶה עִם זֶה. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר,** אַף **שְׁאָר הַמִּינִים מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה:**

מִשְׁנָה ג **צְרוּף עִסּוֹת שֶׁמִּין בְּטוּר מַפְסִיק בֵּינֵיהֶן: שְׁנֵי קַבִּים** מִמִּין הַחַיָּב בְּחַלָּה שֶׁנִּטְּלוּ כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְקַב אֹרֶז אוֹ קַב תְּרוּמָה** הַפְּטוּרִים מֵחַלָּה **בָּאֶמְצַע** - בֵּינֵיהֶם, קַבִּים אֵלּוּ **אֵינָן מִצְטָרְפִין** לִשְׁעוּר חִיּוּב, לְפִי שֶׁעִסַּת הַפְּטוּר מַבְדִּילָה בֵּינֵיהֶם. אֲבָל אִם **דָּבָר שֶׁנִּטְּלָה חַלָּתוֹ בָּאֶמְצַע** - שְׁנֵי הַקַּבִּים מַפְסִיקָה עִסַּת חִיּוּב שֶׁהֶפְרְשָׁה מִמֶּנָּה חַלָּה, הֲרֵי הֵם **מִצְטָרְפִין,** לְפִי **שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב** הַדָּבָר הַמַּפְסִיק **בַּחַלָּה,** וְאַף שֶׁכְּבָר הֻפְרְשָׁה חַלָּתוֹ וְנִפְטַר אַךְ אֵינוֹ מַפְסִיק בֵּין הָעִסּוֹת: **מִשְׁנָה ד** **דִּין צְרוּף בְּעִסָּה חֲדָשָׁה וִישָׁנָה שֶׁנִּתְעָרְבוּ:** עִסָּה שְׁנִּלּוֹשָׁה מִקַּב **חָדָשׁ** שֶׁל תְּבוּאָה שֶׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ בַּשָּׁנָה זוֹ, וְעִסָּה שְׁנִּלּוֹשָׁה מִקַּב **יָשָׁן** שֶׁל תְּבוּאָה שֶׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, וְאֵין בְּכָל אַחַת מֵהֶן שִׁעוּר חִיּוּב חַלָּה, **שֶׁנִּשְׁכּוּ זֶה בָּזֶה** וְנִצְטָרְפוּ לִשְׁעוּר וְנִתְחַיְּבוּ בְּחַלָּה, כֵּיצַד יַפְרִישׁ אֶת חַלָּתָן, שֶׁהֲרֵי אֵין מַפְרִישִׁים תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת מִתְּבוּאָה שֶׁל שָׁנָה אַחַת עַל שֶׁל שָׁנָה אַחֶרֶת (תרומות פ"א מ"ה), **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יִטּוֹל** חַלָּה **מִן הָאֶמְצַע** - מִמָּקוֹם נְשִׁיכַת הָעִסּוֹת זוֹ בְּזוֹ, וְנִמְצָא שֶׁמַּפְרִישׁ מֵהָעִסָּה הַחֲדָשָׁה וְהַיְשָׁנָה. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים** לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁהָרוֹאֶה יִטְעֶה לַחְשֹׁב שֶׁהַפְרִישׁ רַק מֵאַחַת מֵהֶן, וְיִסְבֹּר שֶׁמֻּתָּר לְהַפְרִישׁ מִשְּׁנֵיהֶן אַחַת עַל חֲבֶרְתָּהּ. וְלָכֵן יִצְטָרֵף לַיְשָׁנָה עִסָּה יְשָׁנָה אַחֶרֶת וַיַּפְרִישׁ מִמֶּנָּה, וְיִצְטָרֵף לַחֲדָשָׁה עִסָּה חֲדָשָׁה אַחֶרֶת וַיַּפְרִישׁ מִמֶּנָּה. **הִפְרִישׁ חַלָּה מֵעִסָּה שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִימָהּ לַשִּׁעוּר: הַנּוֹטֵל חַלָּה מִן הַקַּב** - מֵעִסָּה שְׁנִּלּוֹשָׁה מִקַּב קָמָח שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר חִיּוּב חַלָּה, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אִם הִשְׁלִימָהּ אַחַר הַהַפְרָשָׁה לַשִּׁעוּר, הֲרֵי הִיא חַלָּה הַהַפְרָשָׁתוֹ לְמַפְרֵעַ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָהּ** חַלָּה, לְפִי שֶׁבְּשָׁעַת הַהַפְרָשָׁה הָיְתָה הָעִסָּה פְּטוּרָה: **מִשְׁנָה ה** **מְחֻלֶּקֶת נוֹסָפֶת הַתְּלוּיָה בְּמְחֻלֶּקֶת זוֹ: שְׁנֵי קַבִּין** שֶׁנִּטְּלוּ חַלָּתוֹ **שֶׁל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְשֶׁל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ** בְּעוֹדָם פְּטוּרִים, **וְחָזַר וַעֲשָׂאָן עִסָּה אַחַת, רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר** מִלְּהַפְרִישׁ פַּעַם נוֹסֶפֶת, שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ חַלָּה הַהַפְרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה מִשָּׁעָה שֶׁנִּשְׁלַם שִׁעוּר הַחִיּוּב, **וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין** לָשׁוּב וּלְהַפְרִישׁ חַלָּה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא חָלָה הַהַפְרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיְתָה בִּזְמַן הַפְּטוּר. **נִמְצָא חֻמְרוֹ** [-חֻמְרָתוֹ] שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאִם נָטַל חַלָּה מִן הַקַּב חַלָּה הַהַפְרָשָׁה, **קָלּוֹ,** שֶׁחָמַר זֶה גּוֹרֵם לוֹ לְהָקֵל בְּמִשְׁנָה זוֹ וְלִפְטֹר מֵהַפְרָשָׁה נוֹסָפֶת: **מִשְׁנָה ו** **קֻלּוֹת שֶׁהֵקֵלּוּ חֲכָמִים בְּחַלַּת דְּמַאי: נוֹטֵל אָדָם** בָּצַק כְּדֵי שִׁעוּר **חַלָּה, מֵעִסָּה שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ** וְחַיֶּבֶת בַּחַלָּה, כְּדֵי **לַעֲשׂוֹתָהּ בְּטָהֳרָה, לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ חַלַּת דְּמַאי** - שֶׁרוֹצֶה לְהַפְרִישׁ מֵעִסָּה טְהוֹרָה זוֹ חַלָּה עַל עִסּוֹת דְּמַאי טְמֵאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה חַלָּתָן טְהוֹרָה. וּמַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה עַל עִסּוֹת דְּמַאי, **עַד שֶׁתִּסְרַח** וְלֹא תִּהְיֶה רְאוּיָה לַאֲכִילַת אָדָם, שֶׁאָז שׁוּב אֵינָהּ רְאוּיָה לְחַלָּה. וּמֵאֵת לַעֲשׂוֹת כֵּן אַף שֶׁמַּפְרִישׁ מֵהַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף וּמִן הָרָעָה עַל הַיָּפָה [שֶׁמְּעַט קָדָם שֶׁהִסְרִיחָה, כְּבָר רָעָה הִיא וַעֲדַיִן מַפְרִישׁ מִמֶּנָּה], מִשּׁוּם **שֶׁחַלַּת דְּמַאי** אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְהֻקְּלוּ בָּהּ שֶׁתִּהְיֶה **נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, וְשֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף** וּמִן הָרַע עַל הַיָּפָה:

משנה ז **הפרשת חלה בסוריא:** יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֲרִיסִין לְגוֹיִם - שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה מִגּוֹי לַעֲבֹד בָּהּ תְּמוּרַת חֵלֶק מִסֵּיָם מִפֵּרוֹתֶיהָ, וְאֵין לָהֶם חֵלֶק בַּקַּרְקַע, **בְּסוּרְיָא** - שֶׁכְּבָשָׁהּ דָּוִד קֹדֶם שֶׁנִּכְבְּשָׁה כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין בָּהּ קְדֻשַּׁה מִדְּאוֹרַיְתָא, אַךְ מִדְּרַבָּנָן יֵשׁ בָּהּ קְדֻשַּׁת הָאָרֶץ לְגַבֵּי כַּמָּה דִּינִים, וּבִכְלָלָם חִיּוּב תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב פֵּרוֹתֵיהֶם** - חֵלֶק הָאֲרִיסִים בַּפֵּרוֹת, בִּתְרוּמוֹת **וּבְמַעֲשְׂרוֹת וּבִשְׁבִיעִית** - שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית וְחַיָּבִים בְּבִעוּר. וְאַף שֶׁבְּסוּרְיָא הַכֹּל מוֹדִים שֶׁיֵּשׁ קִנְיָן לַנָּכְרִי לְהַפְקִיעַ הַקַּרְקַע מִקְּדֻשָּׁתָהּ, וּפֵרוֹתָיו פְּטוּרִים מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, מִכָּל מָקוֹם הָחְמִירוּ בְּאֵפֶן שֶׁיִּשְׂרָאֵל אָרִיס בְּקַרְקַע זוֹ. **וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר** בְּכָל אֵפֶן שְׂדֵה נָכְרִי בְּסוּרְיָא, אַף כְּשֶׁיֵּשׁ בָּהּ אָרִיס יִשְׂרָאֵל, וּלְדַעְתּוֹ לֹא עָשׂוּ חֲכָמִים אֶת סוּרְיָא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת אֶלָּא בְּקַרְקַע הַשַּׁיָּכֶת רַק לְיִשְׂרָאֵל וְאֵין לַנָּכְרִי חֵלֶק בָּהּ. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁתֵּי חַלּוֹת מַפְרִישִׁים בְּסוּרְיָא, אַחַת נִשְׂרֶפֶת כְּיֵין שְׁנִטְמֵאת בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, וְאַחַת נִתֶּנֶת לַכֹּהֵן וְנֶאֱכֶלֶת כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה, כְּדִין הַפְרָשַׁת חַלָּה בְּחוּץ לָאָרֶץ** (להלן מ"ח). **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** דֵּי בְּהַפְרָשַׁת **חַלָּה אֶחָת,** וְהִיא מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה, שֶׁלְּשִׁיטָתוֹ סוּרְיָא הִיא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְרֹב דִּינֶיהָ, וְאֵין בָּהּ טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים. אֶחָז הָאֲנָשִׁים קַלּוֹ [-קַלָּתוֹ] **שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל** לְעִנְיַן מַעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית בִּשְׂדֵה נָכְרִי שֶׁבּוֹ אָרִיס יִשְׂרָאֵל, **וְקַלּוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** לְעִנְיַן הַפְרָשַׁת חַלָּה אַחַת בְּסוּרְיָא. אָמְנָם שְׁתֵּי קַלּוֹת אֵלּוּ סוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ, שֶׁיְּסוֹד אֶחָד לָהֶם אִם עָשׂוּ אֶת סוּרְיָא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹ לֹא, וְהַנּוֹהֵג כִּשְׁתֵּיהֶן נִקְרָא רָשָׁע, וּלְכָךְ **חָזְרוּ לִנְהֹג כְּדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל** שֶׁאֵין סוּרְיָא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **בִּשְׁתֵּי הַדְּרָכִים,** פָּטְרוּ בָּהּ שְׂדֵה נָכְרִי מִמַּעֲשְׂרוֹת, וְהִפְרִישׁוּ בָּהּ שְׁתֵּי חַלּוֹת: **מִשְׁנָה ח** **דִּין חַלַּת חוּץ לָאָרֶץ: רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת** - מְקוֹמוֹת חֲלוּקִים בְּדִינֵיהֶם, **לַחַלָּה** - לְעִנְיַן חִיּוּב חַלָּה. בַּמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן, **מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַד כְּזִיב** - כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִגְּבוּלָהּ הַדְּרוֹמִי וְעַד כְּזִיב שֶׁבְּצִפּוֹנָהּ [אַף שֶׁגְּבוּלָהּ בַּצָּפוֹן הוּא עַכּוֹ, רְצוּעָה נִמְשֶׁכֶת מֵעַכּוֹ עַד כְּזִיב לַצָּפוֹן, וְאַף הִיא מִכְּלַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל], מַפְרִישִׁים **חַלָּה אֶחָת** כְּעִקַּר דִּין חַלָּה, שֶׁמָּקוֹם זֶה נִכְבַּשׁ גַּם עַל יְדֵי עוֹלֵי בָּבֶל וְנִתְקַדֵּשׁ לְעוֹלָם בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בַּמָּקוֹם הַשֵּׁנִי **מִכְּזִיב וְעַד הַנָּהָר** לְצַד מִזְרָח, וּמִכְּזִיב **וְעַד אֲמָנָה** [-הַר הֶהָר', הַנִּמְצָא בִּגְבוּל הַצְּפוֹנִי מֵעֲרָבִי] לְצַד מַעֲרָב, מַפְרִישִׁים **שְׁתֵּי חַלּוֹת, אַחַת לָאוּר** [-לִשְׂרָפָה] **וְאַחַת** נִתֶּנֶת **לַכֹּהֵן** לַאֲכִילָה. שֶׁמָּקוֹם זֶה נִכְבַּשׁ עַל יְדֵי עוֹלֵי מִצְרַיִם וְלֹא עַל יְדֵי עוֹלֵי בָּבֶל, וְאֵינוֹ קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִדְּרַבָּנָן חִיְּבוּ לְהַפְרִישׁ חַלָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה מִיִּשְׂרָאֵל. וְהַחַלָּה הָרִאשׁוֹנָה נִשְׂרֶפֶת, שֶׁנִּטְמְאָה בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים. וְכֵיוָן שֶׁחָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁהָרוֹאֶה יֹאמַר שֶׁחַלָּה טְהוֹרָה נִשְׂרֶפֶת מֵאַחַר וְאֵין טֻמְאָה זוֹ מַפְרֶסֶמֶת לַכֹּל, לָכֵן תִּקְנוּ שֶׁיַּפְרִישׁ חַלָּה נוֹסֶפֶת וְיִתְּנָהּ לְכֹהֵן, וְכֵיוָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְאֵין לַנָּכְרִי חֵלֶק בָּהּ. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁתֵּי חַלּוֹת מַפְרִישִׁים בְּסוּרְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב פֵּרוֹתֵיהֶם בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִשְׁבִיעִית, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁתֵּי חַלּוֹת בְּסוּרְיָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, חַלָּה אֶחָת. אָחֲזוּ קַלּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְקַלּוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. חָזְרוּ לִנְהֹג כִּדְבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּשְׁתֵּי דְרָכִים: ח רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַחַלָּה. מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַד הַנָּהָר וְעַד אֲמָנָה, שְׁתֵּי חַלּוֹת, אַחַת לָאוּר וְאַחַת לַכֹּהֵן. שֶׁל אוּר יֵשׁ לָהּ שִׁעוּר, וְשֶׁל כֹּהֵן אֵין לָהּ שִׁעוּר. מִן הַנָּהָר וְעַד אֲמָנָה וּלְבָנִים, שְׁתֵּי חַלּוֹת, אַחַת לָאוּר וְאַחַת לַכֹּהֵן. שֶׁל אוּר אֵין לָהּ שִׁעוּר, וְשֶׁל כֹּהֵן יֵשׁ לָהּ שִׁעוּר. וּטְבוּל יוֹם אוֹכְלָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה. וַאֲסוּרָה לְזָבִים וּלְזָבוֹת לִנְדּוֹת וּלְיוֹלְדוֹת. וְנֶאֱכֶלֶת עִם הַזָּר עַל הַשֻּׁלְחָן, וְנִתֶּנֶת לְכָל כֹּהֵן: ט וְאֵלּוּ נִתָּנִין לְכָל כֹּהֵן, הַחֲרָמִים, וְהַבְּכוֹרוֹת, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וְהַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה, וְרֵאשִׁית הַגֵּז, וְשֶׁמֶן שְׂרֵפָה, וְקִדְּשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ, וְהַבְּכוּרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בִּבְכוּרִים. כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה, רַבִּי עֲקִיבָא מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים: י נִתְּאֵי אִישׁ תְּקוֹעַ הֵבִיא חַלּוֹת מִבֵּיתָר, וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. אַנְשֵׁי אֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא הֵבִיאוּ חַלּוֹתֵיהֶן מֵאֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם. אַנְשֵׁי הַר צְבוֹעִים הֵבִיאוּ בִּכּוּרֵיהֶם קֹדֶם לָעֲצֶרֶת, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם, מִפְּנֵי הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה (שמות כג טז) 'וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה':

קְרֵי מֵתָר בָּהּ, וְכֵן שְׁאָר הַטְּמֵאִים מֻתָּרִים בָּהּ. וְאִלּוּ תַּנָּא קַמָּא סוֹבֵר שֶׁחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ **אֲסוּרָה לְזָבִים וּלְזָבוֹת לִנְדּוֹת וּלְיוֹלְדוֹת** וּלְבַעַל קֶרִי. וּמַה שֶּׁנִּתְפָּרֵשׁ בַּמִּשְׁנָה שְׁצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ עוֹד חַלָּה כֵּיוָן שֶׁהַחַלָּה הָרִאשׁוֹנָה נִשְׂרָפָת, הוּא בְּאֹפֶן שֶׁאֵין כָּאן אֶלָּא כֹּהֵן בַּעַל קֶרִי, אַךְ אִם יֵשׁ כָּאן כֹּהֵן קָטָן שֶׁלֹּא רָאָה קֶרִי מֵימָיו אוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּבַל לְקֶרְיוֹ, מַפְרִישׁ רַק חַלָּה אַחַת וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן. וְשִׁעוּר חַלָּה זוֹ הוּא אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, כְּשִׁעוּר חַלָּה שֶׁנִּטְמְאָה בְּאֹנֶס (לעיל פ"ב מ"ז), שֶׁאַף טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים טֻמְאַת אֹנֶס הִיא. **וְנֶאֱכֶלֶת** חַלַּת חוּץ לָאָרֶץ **עִם הַזָּר עַל הַשֻּׁלְחָן** שֶׁאוֹכֵל עָלָיו הַזָּר, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָבוֹא הַזָּר לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה, כְּדֶרֶךְ שֶׁחָשְׁשׁוּ בְּחַלָּה דְּאוֹרַיְתָא. **וְנִתֶּנֶת** חַלַּת חוּץ לָאָרֶץ **לְכָל כֹּהֵן,** וְאַף לְכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל אֶת חֶלְיוֹ [-הַחֵלִין שֶׁלּוֹ] בְּטָהֳרָה, אַף שֶׁחַלָּה דְּאוֹרַיְתָא אֵינָהּ נִתֶּנֶת לְכֹהֵן זָה, שְׁאֵינוֹ נוֹתְנִים לוֹ כְּלָל מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דה"י ב' לא ד) 'לְתֵת מְנָת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יֶחֱזְקוּ בְּתוֹרַת ה'', וּמִכָּאן שֶׁאֵינָן נִתָּנוֹת אֶלָּא לְמַחֲזִיקִים בְּתוֹרַת ה'. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁחַלַּת חוּץ לָאָרֶץ נִתֶּנֶת אַף לְכֹהֵן עַם הָאָרֶץ]: **משנה ט** **מתנות כהונה נוספות הנתנות אף לכהן שאינו נזהר לאכל חלין בטהרה:** וְאֵלּוּ **נִתָּנִין לְכָל כֹּהֵן,** אַף שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל אֶת חֶלְיוֹ בְּטָהֳרָה. **הַחֲרָמִים** - הָאוֹמֵר עַל אֶחָד מִנְּכָסָיו 'הֲרֵי זֶה חֵרֶם', וְנוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יג) 'כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה'. **וְהַבְּכוֹרוֹת** - נוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן אִם תָּם הוּא לְהַקְרִיבוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְאִם בַּעַל מוּם הוּא לַאֲכִילָתוֹ. **וַחֲמֵשֶׁת הַסְּלָעִים** שֶׁל **פִּדְיוֹן הַבֵּן,** וְשֶׁה שֶׁל **פִּדְיוֹן פֶּטֶר** [-בְּכוֹר] **חֲמוֹר, וְהַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה** הַנִּתָּנִים לַכֹּהֵן בִּשְׁחִיטַת בָּהֶמַת חֻלִּין, **וְרֵאשִׁית הַגֵּז** - צֶמֶר שֶׁנִּתַּן לַכֹּהֵן בְּעֵת גְּזִיזַת הַצֹּאן. כָּל אֵלּוּ נִתָּנִים לְכָל כֹּהֵן, לְפִי שֶׁאֵין בָּהֶם קְדֻשָּׁה, וַהֲרֵי הֵם מֻתָּרִים בְּטֻמְאָה. וּבִבְכוֹר תָּם אֵין חוֹשְׁשִׁים לְטֻמְאָה בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ כַּמְבֹאָר לְהַלָּן, וּבַעַל מוּם מֻתָּר לְטַמֵּא שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב כב) 'הַטְּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכֵלֻנּוּ'. **וְשֶׁמֶן שְׂרֵפָה** - שֶׁמֶן תְּרוּמָה טְמֵא הָעוֹמֵד לְהַדְלָקָה, נִתָּן אַף הוּא לְכָל כֹּהֵן כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד לַאֲכִילָה. **וְקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ** - כְּגוֹן בְּשַׂר הַקָּרְבָּנוֹת, **וְהַבְּכוּרִים,** נִתָּנִים לְכָל כֹּהֵן, שֶׁמֵּאַחַר שֶׁמְּבִיאִים אוֹתָם לָעֲזָרָה, כָּל כֹּהֵן נִזְהָר בָּהֶם, וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁיֹּאכְלֵם בְּטֻמְאָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בִּבְכוּרִים** לִתֵּנָם לְכֹהֵן זֶה, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁמְּבִיאָם לָעֲזָרָה, מִכָּל מָקוֹם אֵין נַעֲשִׂית בָּהֶם עֲבוֹדָה, וְאֵינָם נִזְהָרִים בָּהֶם שֶׁלֹּא לְטַמְּאוֹתָם כְּמוֹ שֶׁנִּזְהָרִים בְּקִדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ. **כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה** שֶׁעִקָּרָם לְמַאֲכַל בְּהֵמָה וְאֵינָם חַיָּבִים בִּתְרוּמָה מִדְּאוֹרַיְתָא, אַךְ מִדְּרַבָּנָן חַיָּבִים כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱכָלִים לְאָדָם בִּשְׁעַת הַדְּחַק, **רַבִּי עֲקִיבָא מַתִּיר** לִתֵּנָם לְכָל כֹּהֵן, שֶׁאֵינָם אֹכֶל וּמֻתָּר לְטַמְּאוֹתָם וּלְאָכְלָם בְּטֻמְאָה. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יְטַמֵּא תְּרוּמָה זוֹ, וְאַף שֶׁהֻקְּלוּ לְהַתִּיר לְאָכְלָם בְּטֻמְאָה, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה אָסוּר לְטַמְּאוֹתָם שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים לְאֹכֶל כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱכָלִים בִּשְׁנוֹת רָעָבוֹן [כְּפִי שֶׁכָּבָר נֶחְלְקוּ חֲכָמִים וְרַבִּי עֲקִיבָא בְּדִין כַּרְשִׁינִים בְּמַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי (פ"ב מ"ד)]: **משנה י** **דין חלת חוץ לארץ שהביאה לארץ:** **נִתְּאֵי אִישׁ** הָעִיר **תְּקוֹעַ** שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **הֵבִיא חַלּוֹת מִבֵּיתָר** שֶׁהִיא בְּחוּץ לָאָרֶץ כְּדֵי לִתְּנָן לַכֹּהֲנִים, **וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְאוֹכְלָן שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְשׁוֹרְפָן כֵּיוָן שֶׁהָרוֹאֶה לֹא יֵדַע שֶׁזּוֹ תְּרוּמַת חוּץ לָאָרֶץ וְיַחְשֹׁב שֶׁחַלָּה טְהוֹרָה נִשְׂרָפָת. וְאַף אֵין לְהַחְזִירָן לְחוּץ לָאָרֶץ לְשׁוֹרְפָן שָׁם, שֶׁמָּא יֹאמְרוּ שֶׁמֵּאֵת לְהוֹצִיא חַלָּה טְהוֹרָה לְחוּץ לָאָרֶץ. וְאֵין לָהֶם תַּקָּנָה אֶלָּא לְהַשְׁאִירָם עַד עֶרֶב פֶּסַח וּלְשָׂרְפָם כְּדִין חַלָּה טְהוֹרָה הַנִּשְׂרֶפֶת בּוֹ מִשּׁוּם אִסּוּר חָמֵץ. וְכֵן **אַנְשֵׁי אֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא הֵבִיאוּ חַלּוֹתֵיהֶן מֵאֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא** שֶׁבְּמִצְרַיִם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם** מַהַטַּעַם הָאָמוּר. **דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁהוּבְאוּ וְלֹא קִבְּלוּם מִטַּעֲמִים שׁוֹנִים: אַנְשֵׁי הַר צְבוֹעִים** [מָקוֹם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל] **הֵבִיאוּ בִּכּוּרֵיהֶם** לַמִּקְדָּשׁ **קֹדֶם לָעֲצֶרֶת** - לִפְנֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת, **וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם, מִפְּנֵי הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה** (שמות כג טז) **'וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה'**, וְחַג הַקָּצִיר הוּא חַג הַשָּׁבוּעוֹת, וּ'בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ' הֵם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַקְּרוּיִים 'בִּכּוּרִים' כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כ) 'וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי ה'', וְהֵם הַחִטִּים הָרִאשׁוֹנוֹת הַבָּאוֹת מֵהֶחָדָשׁ, וְהֵם מַתִּירִים הֲבָאַת מְנָחוֹת מֵהַפֵּרוֹת הֶחָדָשִׁים שֶׁל שָׁנָה זוֹ. וּלְכָךְ אֵין מְבִיאִים בִּכּוּרִים לִפְנֵי הֲבָאָתָם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת בִּכּוּרִים (פ"א מ"ג):

טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים - צָרִיךְ לְהַפְרִישָׁהּ כְּשֶׁעוּר חַלָּה אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אוֹ מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא נִרְאֵית כְּחַלָּה דְּאוֹרַיְתָא, מֵאַחַר וְנִכְבַּשׁ מָקוֹם זֶה עַל יְדֵי עוֹלֵי מִצְרַיִם. וְהַחַלָּה הַשֵּׁנִיָּה **שֶׁל הַכֹּהֵן, אֵין לָהּ שִׁעוּר,** אֶלָּא דֵּי בְּהַפְרָשָׁתָהּ כָּל שֶׁהִיא, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַפְרָשָׁתָהּ מֵעִקַּר הַחִיּוּב אֶלָּא רַק כְּדֵי שֶׁיִּתְעוֹרֵר הָרוֹאֶה לַעֲמֹד עַל טַעַם שְׂרֵפַת הָרִאשׁוֹנָה. וּבַמָּקוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא **מִן הַנָּהָר וְעַד אֲמָנָה וְלִבְנִים** - מִצַּדּוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל הַנָּהָר וּמִצַּדָּהּ הַפְּנִימִי שֶׁל אֲמָנָה הַקְּרוֹבִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִשָּׁם כְּלַפֵּי חוּץ, שֶׁהוּא חוּץ לָאָרֶץ גָּמוּר, שֶׁאַף עוֹלֵי מִצְרַיִם לֹא כְּבָשׁוּהוּ, מַפְרִישִׁים **שְׁתֵּי חַלּוֹת, אַחַת לָאוּר** - לִשְׂרֵפָה, מִשּׁוּם טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, **וְאַחַת נִתֶּנֶת לַכֹּהֵן** כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה, כְּהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה בַּמָּקוֹם הַשֵּׁנִי, אֶלָּא שֶׁבַּמָּקוֹם הַשְּׁלִישִׁי הַחַלָּה **שֶׁל אוּר אֵין לָהּ שִׁעוּר,** וְהַחַלָּה **שֶׁל כֹּהֵן יֵשׁ לָהּ שִׁעוּר,** כִּי מֵאַחַר וּשְׁתֵּי הַחַלּוֹת אֵינָן אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, וְאֵינָן נִרְאוֹת כְּחַלָּה דְּאוֹרַיְתָא, עַל כֵּן מוּטָב לְהַרְבּוֹת בַּחַלָּה הַנֶּאֱכֶלֶת, וְלֹא בַּחַלָּה הַנִּשְׂרֶפֶת. **וּטְבוּל יוֹם** - כֹּהֵן שֶׁטָּבַל לְקֶרְיוֹ וַעֲדַיִן לֹא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ [-צֵאת הַכּוֹכָבִים], **אוֹכְלָהּ** לַחַלָּה הַנִּשְׂרֶפֶת שֶׁל חוּץ לָאָרֶץ, אַף שֶׁתְּרוּמָה דְּאוֹרַיְתָא אָסוּר טְבוּל יוֹם בַּאֲכִילָתָהּ קֹדֶם הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה** כְּדֵי לְאָכְלָהּ, וְאַף בְּהֵיתּוֹתוֹ בַּעַל

יא בֶּן אַטִּיטַס הֶעֱלָה בְּכוֹרוֹת מִבָּבֶל, וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ.
יוֹסֵף הַכֹּהֵן הֵבִיא בִּכּוּרֵי יַיִן וְשֶׁמֶן, וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ.
אַף הוּא הֶעֱלָה אֶת בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח קָטָן בִּירוּשָׁלַיִם, וְהֶחֱזִירוּהוּ, שֶׁלֹּא יִקְבַּע הַדָּבָר חוֹבָה.
אַרִיסְטוֹן הֵבִיא בִּכּוּרָיו מֵאַפַּמְיָא, וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, הַקּוֹנֶה בִּסּוּרְיָא, כְּקוֹנֶה בְּסַפְרוֹר שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם:

סְלִיק מַסֶּכֶת חַלָּה

מַסֶּכֶת עֵרְלָה

פֶּרֶק א **א** הַנּוֹטֵעַ לִסְיָג וּלְקוֹרוֹת, פָּטוּר מִן הָעֵרְלָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֶפִלּוּ אָמַר הַפְנִימִי לְמַאֲכָל וְהַחִיצוֹן לִסְיָג, הַפְּנִימִי חַיָּב, וְהַחִיצוֹן פָּטוּר: **ב** עֵת שֶׁבָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ וּמָצְאוּ נְטוּעַ, פָּטוּר. נְטָעוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִבְּשׁוּ, חַיָּב. הַנּוֹטֵעַ לָרַבִּים, חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר. הַנּוֹטֵעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהַנָּזְרִי שֶׁנָּטַע, וְהַגַּזְלָן שֶׁנָּטַע, וְהַנּוֹטֵעַ בִּסְפִינָה, וְהָעוֹלֶה מֵאֵלָיו, חַיָּב בָּעֵרְלָה: **ג** אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר וְהַסֶּלַע עִמּוֹ, שְׁטָפוֹ נָהָר וְהַסֶּלַע עִמּוֹ, אִם יָכוֹל לְחְיוֹת, פָּטוּר. וְאִם לָאו, חַיָּב. נֶעֱקַר הַסֶּלַע מִצִּדּוֹ, אוֹ שֶׁזִּעְזְעָתְהוּ הַמַּחֲרֵשָׁה, אוֹ שֶׁזִּעְזְעוֹ וַעֲשָׂאוֹ כְּעֵפֶר, אִם יָכוֹל לְחְיוֹת, פָּטוּר. וְאִם לָאו, חַיָּב: **ד** אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שֹׁרֶשׁ, פָּטוּר. וְכַמָּה יְהֵא בַּשֹּׁרֶשׁ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא, כְּמַחַט שֶׁל מִתּוּן: **ה** אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר וּבוֹ בְּרִיכָה, הַבְּרִיכָה שֶׁנָּה אַחַר שֶׁנָּה הַזְקִנָּה לִהְיוֹת כַּבְּרִיכָה. הַבְּרִיכָה שֶׁנָּה אַחַר שֶׁנָּה וְנִפְסְקָה, מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנִּפְסְקָה. סִפּוּק הַגְּפָנִים, וְסִפּוּק עַל גַּבֵּי סִפּוּק, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּרִיכָן בָּאָרֶץ, מֻתָּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁכֹּחָהּ יָפֶה מֻתָּר, וּמָקוֹם שֶׁכֹּחָהּ רַע אָסוּר. (וְכֵן) בְּרִיכָה שֶׁנִּפְסְקָה וְהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת, אִם הוֹסִיף בְּמַאתַיִם, אָסוּר:

פֶּרֶק א הַנְּטִיעוֹת הַחֲיָבוֹת בָּעֵרְלָה: **מִשְׁנָה א עֵץ שֶׁנְּטָעוּהוּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם אֲכִילַת פֵּרוֹתָיו:**
הַנּוֹטֵעַ אִילָן **לִסְיָג** - שֶׁיִּשְׁמֹשׁ כְּגָדֵר, **וּלְקוֹרוֹת** - אוֹ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ קוֹרוֹת לִבְנָיָן, הֲרֵי הוּא **פָּטוּר מִן הָעֵרְלָה** וּפֵרוֹתָיו מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה מֵהַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה. שֶׁנֶּאֱמַר בָּעֵרְלָה (ויקרא יט כג) 'וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל', וּמִכָּאן שֶׁחַיָּב בָּעֵרְלָה רַק עֵץ שֶׁנִּטַּע לְשֵׁם אֲכִילַת פֵּרוֹתָיו. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֶפִלּוּ אָמַר** בְּאִילָן אֶחָד, שֶׁיִּהְיֶה הָעָנָף **הַפְּנִימִי לְמַאֲכָל וְהַחִיצוֹן לִסְיָג** [-לְגָדֵר], **הַפְּנִימִי חַיָּב** בָּעֵרְלָה **וְהַחִיצוֹן פָּטוּר:** **משנה ב** מֵאֵימָתַי חָל דִּין עֵרְלָה: **עֵת** [-בִּזְמַן] **שֶׁבָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ** יִשְׂרָאֵל **וּמָצְאוּ** אִילָן **נָטוּעַ,** הָיָה **פָּטוּר** מֵעֵרְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) 'וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל, וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ, שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל'. בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית קְדוֹשִׁים הַפֵּרוֹת בִּקְדֻשַּׁת נָטַע רְבָעִי, וּמֻתָּרִים בַּאֲכִילָה רַק בִּירוּשָׁלַיִם, וּמַהַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית נִתָּרִים הַפֵּרוֹת לְגַמְרֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים כד-כה) 'וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה'. וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת פִּרְיוֹ' וְגוֹ'. מַסֶּכֶת זוֹ עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי אִסּוּר עֵרְלָה:

משנה א עֵץ שֶׁנְּטָעוּהוּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם אֲכִילַת פֵּרוֹתָיו:
הַנּוֹטֵעַ אִילָן **לִסְיָג** - שֶׁיִּשְׁמֹשׁ כְּגָדֵר, **וּלְקוֹרוֹת** - אוֹ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ קוֹרוֹת לִבְנָיָן, הֲרֵי הוּא **פָּטוּר מִן הָעֵרְלָה** וּפֵרוֹתָיו מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה מֵהַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה. שֶׁנֶּאֱמַר בָּעֵרְלָה (ויקרא יט כג) 'וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל', וּמִכָּאן שֶׁחַיָּב בָּעֵרְלָה רַק עֵץ שֶׁנִּטַּע לְשֵׁם אֲכִילַת פֵּרוֹתָיו. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֶפִלּוּ אָמַר** בְּאִילָן אֶחָד, שֶׁיִּהְיֶה הָעָנָף **הַפְּנִימִי לְמַאֲכָל וְהַחִיצוֹן לִסְיָג** [-לְגָדֵר], **הַפְּנִימִי חַיָּב** בָּעֵרְלָה **וְהַחִיצוֹן פָּטוּר:** **משנה ב** מֵאֵימָתַי חָל דִּין עֵרְלָה: **עֵת** [-בִּזְמַן] **שֶׁבָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ** יִשְׂרָאֵל **וּמָצְאוּ** אִילָן **נָטוּעַ,** הָיָה **פָּטוּר** מֵעֵרְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) 'וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל, וּמַשְׁמָע שֶׁרַק עֵץ שֶׁנִּטַּע לְאַחַר בִּיאָתָם לָאָרֶץ חַיָּב בָּעֵרְלָה. וְאִם **נָטְעוּ** אוֹתוֹ לְאַחַר שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִבְּשׁוּ** עֲדַיִן אֶת הָאָרֶץ, **חַיָּב** בָּעֵרְלָה, וְאַף אִם נְטָעוֹ נָכְרִי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כָּל עֵץ'. **אִילָן שֶׁנִּטְּעוּהוּ לְצָרְכָּן הָרַבִּים:** **הַנּוֹטֵעַ** אִילָן בִּרְשׁוּתוֹ **לָרַבִּים** - לְצָרְכָּן רַבִּים, כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל כָּל אָדָם אֶת פֵּרוֹתָיו, **חַיָּב** בָּעֵרְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים', וּמֵהַכָּתוּב 'לָכֶם' בִּלְשׁוֹן רַבִּים מַשְׁמָע אַף הַנָּטוּעַ לָרַבִּים. **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר** אִילָן הַנָּטוּעַ לָרַבִּים, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב בְּתוֹרַת הַכָּתוּב 'וּנְטַעְתֶּם' בִּלְשׁוֹן רַבִּים, שֶׁמַּשְׁמָע מִמֶּנּוּ רִבּוּי לְאִילָן הַנָּטוּעַ לָרַבִּים, וְאֵין רִבּוּי רִבּוּי אַחַר רִבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט. **הַנּוֹטֵעַ** אִילָן **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** לְצָרְכָּן עַצְמוֹ, **וְהַנָּכְרִי שֶׁנָּטַע** בְּשָׂדֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, **וְהַגַּזְלָן שֶׁנָּטַע** בְּקַרְקַע שֶׁגָּזָלָה, וְהִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה, **וְהַנּוֹטֵעַ בִּסְפִינָה** שֶׁל חֶרֶס אַף שֶׁאֵינָהּ נְקוּבָה בְּתַחְתִּיתָהּ, לְפִי שֶׁשָּׁרְשֵׁי הָאִילָן מְפַעְפְּעִים דֶּרֶךְ הַחֶרֶס וְיוֹנְקִים מֵהַקַּרְקַע, אוֹ בִּסְפִינָה שֶׁל עֵץ כְּשֶׁהִיא נְקוּבָה, שֶׁהַשָּׁרְשִׁים יוֹנְקִים דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב, וְכֵן אִילָן **הָעוֹלֶה מֵאֵלָיו** בַּקַּרְקַע מִבְּלִי שֶׁנָּטַע אוֹתוֹ אָדָם [בִּמְקוֹם יִשּׁוּב, וְלֹא בִּיעָרוֹת וּמִדְּבָרוֹת], בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ הָאִילָן חַיָּב בָּעֵרְלָה: **משנה ג אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר וְנִטַּע בַּשֵּׁנִית:** אִילָן שֶׁכְּבָר עָבְרוּ עָלָיו שָׁלֹשׁ שָׁנוֹת עָרְלָה, **שֶׁנֶּעֱקַר** מִמְּקוֹמוֹ עַל יְדֵי הָרוּחַ, **וְהַסֶּלַע** - הָעָפָר שֶׁסָּבִיב לַשָּׁרָשִׁים, שֶׁהוּא קָשֶׁה כְּסֶלַע, נֶעֱקַר **עִמּוֹ,** וְכֵן אִילָן שֶׁשְּׁטָפוֹ **נָהָר** וְנֶעֱקַר מִמְּקוֹמוֹ **וְהַסֶּלַע עִמּוֹ, אִם יָכוֹל לְחְיוֹת** - לְהִתְקַיֵּם כָּךְ עַל יְדֵי הָעָפָר שֶׁעִמּוֹ אַף לְלֹא נְטִיעָה מְחֻדָּשֶׁת, **פָּטוּר** מֵעֵרְלָה וְאֵין צָרִיךְ לִמְנוֹת לוֹ מִנְיָן חָדָשׁ שֶׁל שְׁנוֹת עָרְלָה, אֶלָּא פֵּרוֹתָיו מֻתָּרִים מִיָּד בַּאֲכִילָה, וַאֲפִלּוּ אִם שָׁב וּנְטָעוֹ. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל יְדֵי תּוֹסֶפֶת עָפָר, הֲרֵי הוּא **חַיָּב** בָּעֵרְלָה, וּמוֹנֶה לוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים נוֹסָפוֹת מִזְּמַן הַנְּטִיעָה מֵחָדָשׁ. וְכֵן אִם **נֶעֱקַר הַסֶּלַע מִצִּדּוֹ,** שֶׁהִתְפַּזֵּר הָעָפָר שֶׁבְּצַד הָאִילָן וְהִתְגַּלּוּ שָׁרָשָׁיו, וְלֹא נֶעֱקַר מִמְּקוֹמוֹ, **אוֹ שֶׁזִּעְזְעַתְהוּ** - אֶת הַסֶּלַע **הַמַּחֲרֵשָׁה,** וְעַל יְדֵי כָּךְ הִתְפַּזֵּר הָעָפָר וְהִתְגַּלּוּ שָׁרְשֵׁי הָאִילָן, **אוֹ שֶׁזִּעְזְעוֹ** אָדָם לַסֶּלַע **וַעֲשָׂאוֹ כְּעָפָר** וְאֵינוֹ עוֹד גּוּשׁ אֶחָד סָבִיב הַשָּׁרָשִׁים, **אִם יָכוֹל** הָאִילָן **לִחְיוֹת** לְלֹא תּוֹסֶפֶת עָפָר, הֲרֵי הוּא **פָּטוּר** מֵעֵרְלָה, **וְאִם לָאו, חַיָּב:**
משנה ד וְכֵן אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר, וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שֹׁרֶשׁ אֶחָד שֶׁעוֹדוֹ מְחֻבָּר לַקַּרְקַע, הֲרֵי הוּא **פָּטוּר** מִמְּנְיָן חָדָשׁ שֶׁל שְׁנוֹת עָרְלָה, אֲפִלּוּ אִם נְטָעוֹ מֵחָדָשׁ, שֶׁמֵּחֲמַת שֹׁרֶשׁ זֶה נָחְשָׁב עֲדַיִן מְחֻבָּר לַקַּרְקַע, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִנְטִיעָה חֲדָשָׁה. **וְכַמָּה** עֲבִי **יְהֵא בַּשֹּׁרֶשׁ** שֶׁעַל יָדוֹ יוּכַל הָאִילָן לְהִתְקַיֵּם, **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא, כְּעֵבִי מַחַט שֶׁל (מִתּוּן) [מִתּוֹחַ]** - מַחַט שֶׁהָאוֹרְגִים מוֹתְחִים אֹתָהּ אֶת הָאֲרִיג אַחַר הָאֲרִיגָה: **משנה ה** הַקְּדָמָה: דֶּרֶךְ בַּעֲלֵי אִילָנוֹת לְכוֹפֵף עָנָף הַמְחֻבָּר לְאִילָן, וּלְתוֹחֲבוֹ בָּאֲדָמָה, וּלְהוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר, כְּדֵי שֶׁיִּגְדַּל וְיִהְיֶה לְאִילָן נוֹסָף. וְנִקְרֵאת נְטִיעָה זוֹ 'הַבָּרְכָה', עַל שֵׁם כְּפוּף הָעָנָף [כִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב (בראשית כד יא) 'וַיַּבְרֵךְ הַגְּמַלִּים'], וְהַנְּטִיעָה הַחֲדָשָׁה קְרוּיָה 'בְּרֵיכָה'. וְאִם הִבְרִיךְ מֵאִילָן שֶׁכְּבָר עָבְרוּ עָלָיו שְׁנוֹת עָרְלָה, אֵין צָרִיךְ לִמְנוֹת לַבְּרֵיכָה שְׁנוֹת עָרְלָה מֵחָדָשׁ, כֵּיוָן שֶׁהִיא יוֹנֶקֶת מֵהָאִילָן הָרִאשׁוֹן: **אִילָן** שֶׁעָבְרוּ עָלָיו שְׁנוֹת עָרְלָה, **שֶׁנֶּעֱקַר** מֵהַקַּרְקַע, **וּבוֹ בְּרֵיכָה** - וְיוֹצֵא מֵאִילָן זֶה עָנָף שֶׁהִבְרִיכוּהוּ בַּקַּרְקַע, **וְהוּא חָיָה** - אַחַר עֲקִירָתוֹ יוֹנֵק הוּא **מִמֶּנָּה** - מֵהַבְּרֵיכָה, **חֲזָרָה הַזְּקָנָה לִהְיוֹת כַּבְּרֵיכָה** - חוֹזֵר הָאִילָן הַזָּקֵן שֶׁכְּבָר עָבְרוּ עָלָיו שְׁנוֹת עָרְלָה לִהְיוֹת כָּעָנָף הַמֻּבְרָךְ, וְצָרִיךְ לִמְנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים נוֹסָפוֹת, גַּם לָאִילָן וְגַם לָעָנָף. **הַבְּרֵיכָה שֶׁנָּה אַחַר שֶׁנָּה,** שֶׁלְּאַחַר שֶׁגָּדְלָה הַבְּרֵיכָה הָרִאשׁוֹנָה, נָטַל גַּם מִמֶּנָּה עָנָף וְהִבְרִיכוֹ בַּקַּרְקַע, וְגַם מֵהַבְּרֵיכָה הַשֵּׁנִיָּה הִבְרִיךְ שׁוּב עָנָף, וְכָךְ עָשָׂה כַּמָּה פְּעָמִים, **וְנִפְסְקָה** הַבְּרֵיכָה הָרִאשׁוֹנָה מֵהָאִילָן, **מוֹנֶה** לְכָל הַבְּרֵיכוֹת שְׁנוֹת עָרְלָה **מִשָּׁעָה שֶׁנִּפְסְקָה** הַבְּרֵיכָה הָרִאשׁוֹנָה מֵהָאִילָן. **דִּין 'סִפּוּק הַגְּפָנִים':** סִפּוּק הַגְּפָנִים - זְמוֹרָה מִגֶּפֶן שֶׁהִרְכִּיבוּהָ עַל גֶּפֶן אַחֶרֶת בְּעוֹדָהּ מְחֻבֶּרֶת, **וְסִפּוּק עַל גַּבֵּי סִפּוּק** - שֶׁחָזַר וְנָטַל זְמוֹרָה מֵהַהַרְכָּבָה הָרִאשׁוֹנָה, וְהִרְכִּיבָהּ עַל גֶּפֶן שְׁלִישִׁית, **אַף עַל פִּי שֶׁהִבְרִיכָן** לִזְמוֹרוֹת אִלּוּ **בָּאָרֶץ** - בְּתוֹךְ הַקַּרְקַע, וְאֶת הַקָּצָה הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ הִרְכִּיב עַל הַגֶּפֶן הָאַחֶרֶת, **מָתַר** - פֵּרוֹתֶיהָן מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה מִיָּד, וְאֵין מוֹנִים לָהֶם שְׁנוֹת עָרְלָה מֵחָדָשׁ, כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן הֵם מְחֻבָּרוֹת לַגֶּפֶן הָרִאשׁוֹנָה. [וְאִם חָתַךְ אֶת הַזְּמוֹרָה מֵהַגֶּפֶן הָרִאשׁוֹנָה, מוֹנִים לַזְּמוֹרוֹת שְׁנוֹת עָרְלָה מֵאוֹתָהּ שָׁעָה]. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מְקוֹם שֶׁכֹּחַ יָפֶה** - שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁהַזְּמוֹרָה יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם מִכֹּחַ הַגֶּפֶן הָרִאשׁוֹנָה לְבַדָּהּ, **מָתַר** לָאֶכֶל פֵּרוֹתֶיהָ מִיָּד. וְאוּלָם **מְקוֹם שֶׁכֹּחַ רַע** שֶׁיִּתָּכֵן וְאֵין הַזְּמוֹרָה יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם מֵהַגֶּפֶן הָרִאשׁוֹנָה לְבַדָּהּ, **אָסוּר** לָאֶכֶל פֵּרוֹתֶיהָ, עַד שֶׁיִּמְנוּ לָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִשְּׁעַת הַהַרְכָּבָה. [וּבְאֹפֶן שֶׁיְּדוּעַ שֶׁאֵין הַזְּמוֹרָה יוֹנֶקֶת מֵהַגֶּפֶן הָרִאשׁוֹנָה, אַף לְדַעַת חֲכָמִים מוֹנִים לָהּ שְׁנוֹת עָרְלָה מֵחָדָשׁ, וְנֶחְלְקוּ רַק בְּסָפֵק (ירושלמי)]. **(וְכֵן) בְּרֵיכָה שֶׁנִּפְסְקָה** מֵהָאִילָן **וְהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת,** פֵּרוֹת אֵלּוּ מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה מִיָּד, שֶׁהֲרֵי גְּדָלוּ בְּהֶתֵּר, אֲבָל **אִם הוֹסִיף בְּמַאתַיִם** - אִם הוֹסִיף לִגְדֹּל וְיֵשׁ בְּתוֹסֶפֶת הַגִּדּוּל חֵלֶק אֶחָד מִמַּאתַיִם שֶׁל הַפֵּרוֹת, כָּךְ שֶׁכְּנֶגֶד חֵלֶק אֶחָד שֶׁל אִסּוּר אֵין מָאתַיִם חֲלָקִים שֶׁל הֶתֵּר, **אָסוּר** לָאֶכֶל אֶת הַפֵּרוֹת, לְפִי שֶׁמִּעֹרֶבֶת בָּהֶם עֵרְלָה, וְאִסּוּר עֵרְלָה אֵינוֹ בָּטֵל בְּרֹב אֶלָּא אִם יֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ מָאתַיִם חֲלָקִים שֶׁל הֶתֵּר, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (פ"ב מ"א):

משניות

מַסֶּכֶת עֵרְלָה פֶּרֶק ב

המבוארות

מִשְׁנָה ו נְטִיעַת אִסּוּר וְהֶתֵּר שֶׁהִתְעָרְבוּ: נְטִיעָה שֶׁל עֵרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמָאתַיִם נְטִיעוֹת שֶׁל הֶתֵּר [וּבִכְלְאֵי הַכֶּרֶם שַׁיֶּכֶת תַּעֲרֹבֶת, בְּאֹפֶן שֶׁהָעֲבִיר עָצִיץ נָקוּב תַּחַת גֶּפֶן אַחַת וְנָאֶסְרָה, וְשָׁכַח מַהִי אוֹתָהּ הַגֶּפֶן], וְאַף שֶׁעֵרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם בְּטֵלִים בְּמָאתַיִם, דִּין זֶה הוּא רַק בְּתָלוּשׁ, אַךְ מְחֻבָּר אֵינוֹ בָּטֵל מֻחְמַת חֲשִׁיבוּתוֹ. וְאַף שֶׁעַל יְדֵי שֶׁיִּלְקֹט אֶת הַפֵּרוֹת יִהְיוּ תְּלוּשִׁים וְיִתְבַּטְּלוּ בְּמָאתַיִם, **הֲרֵי זֶה לֹא יִלְקֹט**, כִּי בְּלִקּוּטָתוֹ הוּא גּוֹרֵם לְבִטּוּל הָאִסּוּר - וְאֵין מְבַטְּלִים אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה. **וְאִם לָקַט**, בְּדִיֵּעֲבַד **יַעֲלֶה** [-יִתְבַּטֵּל] הָאִסּוּר **בְּאֶחָד וּמָאתַיִם** - כְּשֶׁיֵּשׁ לְחֵלֶק אִסּוּר אֶחָד וּמָאתַיִם חֶלְקֵי הֶתֵּר כְּנֶגְדּוֹ, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לִלְקֹט** מִתּוֹךְ כַּוָּנָה לְבַטֵּל אֶת הָאִסּוּר, שֶׁקָּנְסוּ חֲכָמִים אֶת הַמְבַטֵּל בְּמֵזִיד שֶׁלֹּא יוֹעִיל בְּטוּלוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף יִתְכַּוֵּן לִלְקֹט** - מֻתָּר לִלְקֹט אֶת הַפֵּרוֹת גַּם מִתּוֹךְ כַּוָּנָה לְבַטְּלָם, וְאַף בְּאֹפֶן זֶה **יַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם**. וְאַף שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִגְרֹם לְבִטּוּל אִסּוּר בְּיָדַיִם, הוּא מִשּׁוּם שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁיָּבוֹא לְעָרֵב אִסּוּר בְּהֶתֵּר בְּמֵזִיד כְּדֵי לְבַטְּלוֹ, וְלֹא חָשְׁשׁוּ לְכָךְ בְּתַעֲרֹבֶת נְטִיעוֹת, שֶׁכֵּן חֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם אוֹסֵר אֶת כַּרְמוֹ עַל יְדֵי נְטִיעַת אִסּוּר בְּתוֹכוֹ, אַף בִּכְדֵי לְבַטְּלָהּ בְּרֹב, וּבְדָבָר שֶׁאֵינוֹ שָׁכִיחַ לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים: **מִשְׁנָה ז** חֶלְקֵי הַגֶּפֶן לְעִנְיַן עֵרְלָה, **רַבָּעִי וְנָזִיר**: **הָעֲלִים, וְהַלּוּלְבִים** [-הָעֲנָפִים הָרַכִּים], **וּמֵי גְּפָנִים** - מַיִם שֶׁיּוֹצְאִים מֵהַגְּפָנִים כְּשֶׁחוֹתְכִים אוֹתָם אוֹ אֶת זְמוֹרוֹתֵיהֶם בִּימֵי נִיסָן, **וְהַסְּמָדַר** - הַפֶּרַח שֶׁמְּמֻנּוּ יוֹצֵא הָעֲנָב בְּתְחִלַּת גִּדּוּלוֹ, **מֻתָּרִים בָּעֵרְלָה** לְפִי שֶׁאֵינָם פְּרִי, וְאִסּוּר עֵרְלָה הוּא בִּפְרִי דַּוְקָא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) 'וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ'. **וּבִרְבָעִי** - שֶׁאֵין נוֹהֵג בָּהֶם דִּין כֶּרֶם רְבָעִי בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית, וְאֵין צָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם לִירוּשָׁלַיִם לְאָכְלָם שָׁם בְּטָהֳרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כד) 'וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה'', וְהֵם אֵינָם פְּרִי. **וּנְזִיר** - שֶׁמֻּתָּר לְנָזִיר לְאָכְלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ד) 'מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל', וְהֵם אֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה. **וְאִסּוּרִים בָּאֲשֵׁרָה** - אִילָן שֶׁנֶּעֱבַד לַעֲבוֹדָה זָרָה וְנֶאֱסַר בַּהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג יח) 'וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם', וַאֲפִלּוּ שְׁאֵינָם פְּרִי. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַסְּמָדַר אִסּוּר** בָּעֵרְלָה וּבִרְבָעִי וּבְנָזִיר, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** בִּכְלַל **פְּרִי** לְדַעְתּוֹ. [וּבֹסֶר, אַף לְדַעַת חֲכָמִים פְּרִי הוּא וְאָסוּר]. **דִּין שֹׁרֶשׁ עֲצֵי עֵרְלָה: רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמַּעֲמִיד** גְּבִינָה **בִּשְׁרַף הָעֵרְלָה** - שֶׁמְּגַבֵּן אֶת הֶחָלָב עַל יְדֵי שְׁנוֹתַן שֹׁרֶף עֲצֵי עֵרְלָה בְּתוֹכוֹ, **אָסוּר** הֶחָלָב בַּהֲנָאָה, שֶׁשֹּׁרֶף הָאִילָן נֶחְשָׁב כִּפְרִי הָאָסוּר בָּעֵרְלָה, וַאֲפִלּוּ בְּאִילָן קָטָן. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי בְּפֵרוּשׁ, שֶׁהַמַּעֲמִיד בִּשְׁרַף** הַיּוֹצֵא מִן **הָעֲלִים, וּבִשְׁרַף** הַיּוֹצֵא מִן **הָעִקָּרִים** [-מִשָּׁרְשֵׁי הָאִילָן] שֶׁהוּא **מֻתָּר**, וְאֵינוֹ עֵרְלָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ פְּרִי. אֲבָל **בִּשְׁרַף** הַיּוֹצֵא מִן **הַפַּגִּים** שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּשְׁלוּ כָּל צָרְכָּם, **אָסוּר מִשּׁוּם עֵרְלָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן פֶּרִי** - שֶׁהַפַּגִּים הֵם פְּרִי וּבִשְׁמוּשׁ בְּשֹׁרֶף הֲרֵי הוּא נֶהֱנֶה מֵהַפַּגִּים, אוֹ שֶׁשֹּׁרֶף הַפַּגִּים הוּא פְּרִי וְלָכֵן רַק הוּא אָסוּר בָּעֵרְלָה (ירושלמי): **מִשְׁנָה ח** עַנְקוֹלְקוֹלוֹת - עֲנָבִים שֶׁהִפְסִיקוּ לִגְדֹּל קֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ לִשְׁלִישׁ בְּשׁוּלָם ['עַנְקוֹלְקוֹלוֹת' הוּא נוֹטָרִיקוֹן 'עֲנָבִים דְּלָקוּ תְּלַת'], **וְהַחֲרַצַּנִּים** [-הַגַּרְעִינִים] **וְהַזַּגִּים** [-הַקְּלִפּוֹת] **וְהַתְּמָד שֶׁלָּהֶם** - וְהַמַּיִם שֶׁהִשְׁרוּ בָּהֶם חֲרַצַּנִּים וְזַגִּים כְּדֵי שֶׁיִּתְּנוּ בָּהֶם טַעַם יַיִן. וְכֵן **קִלְפֵּי** [-קְלִפּוֹת] **רִמּוֹן וְהַנֵּץ שֶׁלּוֹ** [-וְהַפֶּרַח שֶׁעַל פִּטְמָתוֹ], **קִלְפֵּי אֱגוֹזִים, וְהַגַּרְעִינִים** שֶׁל כָּל הַפֵּרוֹת, **אֲסוּרִים בְּאִסּוּר עֵרְלָה** אִם לֹא עָבְרוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִנְּטִיעַת הָאִילָן. וְאַף שֶׁאֵינָם הַפְּרִי בְּעַצְמוֹ, דְּוֹרְשִׁים מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶת פִּרְיוֹ', לְרַבּוֹת אַף אֶת הַטָּפֵל לְפִרְיוֹ. וּכְמוֹ כֵן אֲסוּרִים **בַּאֲשֵׁרָה**, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים יג יח) 'וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם'. **וּבְנָזִיר**, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר ו ד) 'מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל', וְכֵן נֶאֱמַר בּוֹ (שם פסוק ג) 'וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה'. **וּמֻתָּרִין בִּרְבָעִי,** לְפִי שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה, וְהֵקֵשׁ דִּין נָטַע רְבָעִי לְדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁדִּינוֹ לְהֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם, וְאֵין מִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא פְּרִי הָרָאוּי לַאֲכִילָה. **וְהַנּוֹבְלוֹת** - פֵּרוֹת שֶׁנִּשְׁרוּ מֵהָאִילָן קֹדֶם שֶׁהִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, אַךְ לְאַחַר שֶׁהִגִּיעוּ לִשְׁלִישׁ בְּשׁוּלָם, **כֻּלָּן אֲסוּרוֹת** - אֲסוּרוֹת לְכָל עִנְיָן, שֶׁהֵם כַּפֵּרִי לְכָל דָּבָר: **מִשְׁנָה ט עֵרְלָה בְּעֵצִים**: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נוֹטְעִין יְחוּר** [-עָנָף] **שֶׁל עֵץ עֵרְלָה,** מִשּׁוּם שֶׁאִסּוּר עֵרְלָה אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּפֵרוֹת וְלֹא בְּעֵץ, וְעַל כֵּן עֲנָפָיו מֻתָּרִים בַּהֲנָאָה. **וְאֵין נוֹטְעִין אֱגוֹז שֶׁל עֵרְלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּרִי,** וּפֵרוֹת עֵרְלָה אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה. [וּמִכָּל מָקוֹם אִם נָטַע בְּאִסּוּר אֶת הָאֱגוֹז, מֻתָּרִים פֵּרוֹתָיו בְּדִיֵּעֲבַד גַּם לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי. שֶׁכֵּן דָּבָר הַנִּגְרָם מֵאִסּוּר הֲנָאָה וּמֵהֶתֵּר יַחַד - 'זֶה וְזֶה גּוֹרֵם, מֻתָּר'. וְאַף כָּאן הָאִילָן שֶׁגָּדַל יָנֵק גַּם מִכֹּחַ הַקַּרְקַע הַמֻּתָּרֶת]. וְאֵין **מַרְכִּיבִין** דֶּקֶל **בְּכַפְנִיּוֹת שֶׁל עֵרְלָה** - בְּעָנָף שֶׁל דֶּקֶל עֵרְלָה שֶׁיֵּשׁ עָלָיו תְּמָרִים בְּעוֹדָם סְמָדַר, שֶׁאִם יַרְכִּיבֶנּוּ עַל דֶּקֶל אַחֵר, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁיֹּאכַל אֶת הַתְּמָרִים שֶׁעַל עָנָף זֶה, וְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי (לעיל מ"ז) שֶׁסְּמָדַר נֶחְשָׁב לִפְרִי וְאָסוּר מִשּׁוּם עֵרְלָה. אָמְנָם לְשִׁיטַת חֲכָמִים סְמָדַר אֵין בּוֹ מִשּׁוּם עֵרְלָה, וְיָכוֹל לְהַרְכִּיב אֶת הַכַּפְנִיּוֹת, כִּי אַף אִם יֹאכַל אֵין כָּאן אִסּוּר עֵרְלָה:

פֶּרֶק ב דִּינֵי תַּעֲרֹבֶת אִסּוּר וְהֶתֵּר, בְּעֵרְלָה וּבְאִסּוּרִים שׁוֹנִים, וּבְטוּלָם:

מִשְׁנָה א בְּטוּל תְּרוּמָה, חַלָּה וּבְכוּרִים בְּאֶחָד וּמֵאָה: הַתְּרוּמָה - תְּרוּמָה גְּדוֹלָה מִתְּבוּאַת טָבָל, **וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר** אֲפִלּוּ הִיא **שֶׁל דְּמַאי** - תְּבוּאָה שֶׁקְּנָאָהּ מֵעַם הָאָרֶץ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם עִשְּׂרָהּ, שֶׁמִּמַּעֲקַר הַדִּין יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל כָּךְ שֶׁרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים, אֲלָא שֶׁחִיְּבוּ חֲכָמִים לְשׁוּב וּלְהַפְרִישׁ מִמְּנָּה מַעֲשְׂרוֹת וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר [מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְגַבֵּי תְּרוּמָה, אֵין תְּרוּמָה שֶׁל דְּמַאי, שֶׁכֵּן לֹא נֶחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁלֹּא לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה, וְלֹא חִיְּבוּ חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה מִדְּמַאי], **וְהַחַלָּה, וְהַבִּכּוּרִים,** שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּחֻלִּין, תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ **עוֹלִים** [-מִתְבַּטְּלִים] **בְּאֶחָד וּמֵאָה** - אִם יֵשׁ מֵאָה חֲלָקִים שֶׁל הֶתֵּר כְּנֶגֶד חֵלֶק אֶחָד שֶׁל אִסּוּר, כְּגוֹן שֶׁנָּפְלָה סְאָה מֵהֶם לְתוֹךְ מֵאָה סְאִין שֶׁל חֻלִּין. [לְשִׁיטַת רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּמַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת (פ"ד מ"ז) צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בַּהֶתֵּר מֵאָה סְאִין, וּלְשִׁיטַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שָׁם דַּי שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ תִּשְׁעִים וְתִשַּׁע סְאִין וְעוֹד מִשֶּׁהוּ]. אַךְ אִם אֵין שִׁעוּר זֶה בַּהֶתֵּר, אָסְרוּ אֶת הַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ כְּדִין הָאִסּוּר. וְהִסְמִיכוּ תַּקָּנָתָם עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר (במדבר יח כט) 'אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ'. וְדָרְשׁוּ, שֶׁאִם מָה שֶּׁהֻפְרַשׁ 'מִמֶּנּוּ' [-מֵהַטָּבֶל], כְּלוֹמַר הַ'תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר', נָפַל חֶזְרָה לַמָּקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ הֻפְרַשׁ, הֲרֵי הוּא 'מְקַדְּשׁוֹ' וְאוֹסֵר אֶת כָּל הַחֻלִּין שֶׁתִּקֵּן בְּהַפָרָשָׁתוֹ. וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר הִיא עֲשִׂירִית מֵהַמַּעֲשֵׂר שֶׁהוּא עֲשִׂירִית מֵהַטָּבֶל, הֲרֵי שֶׁכְּנֶגֶד תִּשְׁעִים וְתִשַּׁע חֲלָקִים טָבֶל יֵשׁ חֵלֶק אֶחָד שֶׁל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּבְשִׁעוּר זֶה הוּא נֶאֱסָר. וְאַף חַלָּה וּבִכּוּרִים בְּכָלַל תַּקָּנָה זוֹ, שֶׁאַף הֵם קְרוּיִים תְּרוּמָה, חַלָּה - שֶׁנֶּאֱמַר (שם טו כ) 'חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה'. וּבִכּוּרִים - שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יז) 'וְתִרוֹשְׁךָ יִצְהָרֶךָ, וְהֵם הַבְּכוֹרִים שֶׁנִּזְכְּרָה בָּהֶם לְשׁוֹן 'יִצְהָרֶךָ' בַּכָּתוּב (שם כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ'. וְכֵיוָן שֶׁאֹסְרוּם אֵלּוּ שֵׁם אֶחָד לָהֶם, שֶׁכֻּלָּם קְרוּיִים 'תְּרוּמָה', לָכֵן הֵם **מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה,** שֶׁאִם יֵשׁ בַּהֶתֵּר מֵאָה כְּנֶגֶד כָּל אִסּוּר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֲבָל בִּצְרוּף כָּל הָאִסּוּרִים אֵין כָּאן מֵאָה חֲלָקֵי הֶתֵּר כְּנֶגֶד הָאִסּוּר, נֶאֱסָרָה הַתַּעֲרֹבֶת. **וְצָרִיךְ לְהָרִים** - וְאַף בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ בִּטּוּל בְּאֶחָד וּמֵאָה, צָרִיךְ לְהוֹצִיא מֵהַתַּעֲרֹבֶת כְּשִׁעוּר הָאִסּוּר שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ. שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁהֻפְרְשׁוּ נַעֲשׂוּ מָמוֹן שֶׁבֶט הַכְּהֻנָּה, וְאַף שֶׁהָאִסּוּר בָּטֵל, הֲרֵי הַמָּמוֹן אֵינוֹ בָּטֵל, וְאִם לֹא יָרִים יֵשׁ כָּאן גֶּזֶל הַשֵּׁבֶט. **בִּטּוּל עֵרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם בְּאֶחָד וּמֵאָתַיִם: הָעֵרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם** שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּהֶתֵּר, **עוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָתַיִם** - מִתְבַּטְּלִים בְּרֹב כְּשֶׁיֵּשׁ בַּהֶתֵּר מָאתַיִם חֲלָקִים כְּנֶגְדָּם. שֶׁנֶּאֱמַר בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם (שם כב ט) 'פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה', וְלָמְדוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'הַמְּלֵאָה' - 'מְלֵאָתְךָ' מֵהַנֶּאֱמַר בִּתְרוּמָה (שמות כב כח) 'מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר' [וְ'דִמְעֲךָ' זוֹ תְּרוּמָה], מַה תְּרוּמָה בְּטֵלָה בְּרֹב אַף כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וּמִכָּל מָקוֹם שִׁעוּר הַבִּטּוּל בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם הוּא מָאתַיִם, כָּפוּל מִשִּׁעוּר בִּתְרוּמָה, לְפִי שֶׁאַף אִסּוּר הַכִּלְאַיִם כָּפוּל מֵאִסּוּר הַתְּרוּמָה, שֶׁכְּלָאִים אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה וּתְרוּמָה אֲסוּרָה לְזָרִים רַק בַּאֲכִילָה. וְדִין עֵרְלָה נִלְמָד מִדִּין כִּלְאַיִם, שֶׁאַף עֵרְלָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה כְּכִלְאַיִם. **וּמִצְטָרְפִין** עֵרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם **זֶה עִם זֶה** לֶאֱסֹר, אִם אֵין בַּהֶתֵּר מָאתַיִם חֲלָקִים כְּנֶגֶד שְׁנֵיהֶם יַחַד. וְאִם הַתַּעֲרֹבֶת הִיא בְּלַח, כְּגוֹן שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ קְדֵרָה, שִׁעוּר הָאִסּוּר הוּא בְּנוֹתַן טַעַם, שֶׁכָּל שֶׁנּוֹתֵן הָאִסּוּר טַעַם בַּתַּעֲרֹבֶת, הַתַּעֲרֹבֶת אֲסוּרָה. וְאַף לְעִנְיַן זֶה מִצְטָרְפִים הָאִסּוּרִים, וְאִם יֵשׁ בִּשְׁנֵיהֶם יַחַד כְּדֵי לִתֵּן טַעַם בַּהֶתֵּר הַתַּעֲרֹבֶת אֲסוּרָה. **וְאֵין צָרִיךְ לְהָרִים** מִתַּעֲרֹבֶת עֵרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שִׁעוּר בְּטוּל, כְּשִׁעוּר הָאִסּוּר שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ, שֶׁכֵּן הַנִּדּוֹן בְּעֵרְלָה וְכִלְאַיִם הוּא רַק לְעִנְיַן אִסּוּר וְלֹא לְעִנְיַן מָמוֹן, וְהָאִסּוּר כְּבָר בָּטֵל בְּמָאתַיִם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** עֵרְלָה וְכִלְאַיִם אֵינָן **מִצְטָרְפִין** לֶאֱסֹר הַתַּעֲרֹבֶת, שֶׁהֵם שְׁנֵי אִסּוּרִים מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת שׁוֹנִים. וְדֵי שֶׁיִּהְיֶה בַּתַּעֲרֹבֶת מָאתַיִם כְּנֶגֶד כָּל אֶחָד מֵהֶם בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּכָל אֶחָד מֵהֶם בְּנוֹתַן טַעַם, כְּדֵי לְבַטְּלָם. **רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** עֵרְלָה וְכִלְאַיִם **מִצְטָרְפִין** לֶאֱסֹר תַּעֲרֹבֶת לַח בְּלַח, אִם יֵשׁ בִּשְׁנֵיהֶם יַחַד **בְּנוֹתֵן טַעַם. אֲבָל לֹא** מִצְטָרְפִים **לֶאֱסֹר** תַּעֲרֹבֶת יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ, אִם יֵשׁ בָּהּ מָאתַיִם הֶתֵּר כְּנֶגֶד כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ:

מִשְׁנָה ב **אִסּוּר הַמִּצְטָרֵף לְהַתִּיר לְבַטֵּל אִסּוּר אַחֵר:** הַתְּרוּמָה שֶׁהִתְעָרְבָה בְּחֻלִּין **מַעֲלָה אֶת הָעֶרְלָה** שֶׁנָּפְלָה אַף הִיא לְתַעֲרֹבֶת הַחֻלִּין וְהַתְּרוּמָה, וְאִם יֵשׁ בִּשְׁנֵיהֶם מָאתַיִם חֲלָקִים כְּנֶגֶד הָעֶרְלָה, בְּטֵלָה. וְכֵן **הָעֶרְלָה** מִצְטָרֶפֶת לַחֻלִּין כְּדֵי לְבַטֵּל **אֶת הַתְּרוּמָה. כֵּיצַד,** כְּגוֹן **סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה** - לְתַעֲרֹבֶת שֶׁל מֵאָה, כְּלוֹמַר, שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע סְאִין שֶׁל חֻלִּין, וְיֵשׁ בַּתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ מֵאָה סְאִין, וַעֲדַיִן אֵין הַתְּרוּמָה בְּטֵלָה שֶׁהֲרֵי אֵין מֵאָה כְּנֶגְדָּהּ, **וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה קַבִּין** [-חֲצִי סְאָה] שֶׁל **עֵרְלָה, אוֹ שְׁלֹשָׁה קַבִּין** שֶׁל **כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ שֶׁהַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֶרְלָה,** שֶׁבְּצֵרוּף הַחֻלִּין וְהַתְּרוּמָה יֵשׁ מֵאָה סְאִין חֻלִּין מְאתַיִם חֲצָאֵי סְאָה, וּכְשֶׁנָּפְלָה לְתוֹכָן חֲצִי סְאָה עֵרְלָה אוֹ כִּלְאַיִם, בְּטֵלָה בְּמָאתַיִם. וְכֵן מַעֲלָה **הָעֶרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה** בְּאֹפֶן הָאָמוּר, שֶׁלְּאַחַר שֶׁנָּפְלָה חֲצִי סְאַת הָעֵרְלָה אוֹ הַכִּלְאַיִם לַתַּעֲרֹבֶת, הֲרֵי הֵם מִצְטָרְפִים לַחֻלִּין, לְשַׁעוּר תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע וְחֵצִי חֻלָּקִים כְּנֶגֶד סְאַת הַתְּרוּמָה, וְדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ (ראה לעיל מ"א) שֶׁכְּשֶׁיֵּשׁ מִעַט יוֹתֵר מִתִּשְׁעִים וְתֵשַׁע חֶלְקֵי חֻלִּין כְּנֶגֶד סְאַת הַתְּרוּמָה הֲרֵי הִיא בְּטֵלָה. [וּלְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַסּוֹבֵר שֶׁצָּרִיךְ מֵאָה חֻלָּקִים שֶׁל חֻלִּין כְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הַתְּרוּמָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּאֹפֶן שֶׁנָּפְלָה סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹךְ תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע וְחֵצִי סְאִין שֶׁל חֻלִּין, וְעַל יְדֵי צֵרוּף חֲצִי סְאַת הָעֵרְלָה אוֹ הַכִּלְאַיִם יֵשׁ מֵאָה סְאִין שֶׁל חֻלִּין כְּנֶגֶד סְאַת הַתְּרוּמָה. וְאַף שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה 'שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה' לָאו דַּוְקָא הוּא, אֶלָּא מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ בַּחֻלִּין יוֹתֵר מִתִּשְׁעִים וְתֵשַׁע, נָקְטָה 'מֵאָה' כְּדֵי לְקַצֵּר בְּלִשּׁוֹנָהּ]: **מִשְׁנָה ג** **הָעֶרְלָה** מִצְטָרֶפֶת לְהַתִּיר **וּמַעֲלָה אֶת הַכִּלְאַיִם, וְהַכִּלְאַיִם** מִצְטָרְפִים לְהַתִּיר **וּמַעֲלִים אֶת הָעֵרְלָה, וְהָעֵרְלָה אֶת הָעֵרְלָה** - וְכֵן הָעֵרְלָה מִצְטָרֶפֶת לְהַתִּיר כְּדֵי לְבַטֵּל אִסּוּר נָטַע רְבָעִי וּלְהַתִּיר הַפֵּרוֹת בְּאֶכְילָה מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם וּבְטֵמְאָה, וּכְמוֹ שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן. [הַמִּשְׁנָה מְכַנָּה נָטַע רְבָעִי בְּשֵׁם 'עֵרְלָה' מִשּׁוּם שֶׁהוּא בָּא מֵאֵילָן שֶׁנִּמְנוּ לוֹ עַד עַתָּה שָׁלֹשׁ שָׁנוֹת עֵרְלָה]. וְכֵן נָטַע רְבָעִי מִצְטָרֵף לְהַתִּיר כְּדֵי לְבַטֵּל אִסּוּר עֵרְלָה. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן **סְאָה עֵרְלָה שֶׁנָּפְלָה לִמְאתַיִם** - לְמֵאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע סְאִין שֶׁל הֶתֵּר וְיֵשׁ בַּתַּעֲרֹבֶת מְאתַיִם סְאִין, וּבְשַׁעוּר זֶה עֲדַיִן אֵין הָעֵרְלָה בְּטֵלָה שֶׁהֲרֵי אֵין בַּהֶתֵּר מְאתַיִם כְּנֶגְדָּהּ, **וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה** לְתַעֲרֹבֶת סְאָה **וְעוֹד** סְאָה **וְעוֹד** מַשֶּׁהוּ **שֶׁל עֵרְלָה,** שֶׁל נָטַע רְבָעִי, **אוֹ סְאָה וְעוֹד** מַשֶּׁהוּ **שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, זוֹ הִיא** שֶׁאָמְרוּ **שֶׁהָעֵרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכִּלְאַיִם,** דְּהַיְנוּ שֶׁסְּאַת הָעֵרְלָה מִצְטָרֶפֶת לְמֵאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע סְאִין שֶׁל הֶתֵּר, כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הַסְּאָה וְעוֹד שֶׁל הַכִּלְאַיִם. וְאַף שֶׁאֵין בָּהֶן מָאתַיִם כְּנֶגֶד הַכִּלְאַיִם, מִשְׁנָתֵנוּ שִׁנּוּיָהּ בְּשִׁיטַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַסּוֹבֵר שֶׁכְּדֵי בְּמֵאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע וּמַשֶּׁהוּ שֶׁל הֶתֵּר כְּנֶגֶד הָאִסּוּר, נִמְצָא שֶׁמַּשֶּׁהוּ מְבַטֵּלוֹת אֶת סְאַת הַכִּלְאַיִם, וְהַסְּאָה פְּחוֹת מַשֶּׁהוּ הַנּוֹתֶרֶת מִתַּעֲרֹבֶת הָעֵרְלָה וְהַהֶתֵּר, שֶׁהִיא פִּי מֵאָה תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע וּמַשֶּׁהוּ מֵאוֹתוֹ מַשֶּׁהוּ נוֹסָף שֶׁל הַכִּלְאַיִם, מְבַטֵּלֶת אוֹתוֹ. **וְהַכִּלְאַיִם** מַעֲלִים **אֶת הָעֵרְלָה, וְהָעֵרְלָה אֶת הָעֵרְלָה** לְבַטֵּל אֶת הַכִּלְאַיִם וּלְהָפֵךְ. [וְאַף שֶׁאֵין בַּהֶתֵּר מְאתַיִם חֲלָקִים כְּנֶגֶד הָעֵרְלָה וְהַכִּלְאַיִם יַחַד, אֵין הֵם מִצְטָרְפִים יַחַד לֶאֱסֹר אֶת הַתַּעֲרֹבֶת, מֵאַחַר שֶׁהֵם שְׁנֵי שֵׁמוֹת שֶׁל אִסּוּר, כְּשִׁיטַת רַבִּי שִׁמְעוֹן לְעֵיל (מ"א)]: **מִשְׁנָה ד** **דִּין שְׁאוֹר וְתַבְלִין:** **כָּל הַמְחַמֵּץ** אֶת הָעִסָּה **וְהַמְתַבֵּל** אֶת הַתַּבְשִׁיל **וְהַמְדַמֵּעַ בִּתְרוּמָה** - וּבְחִמּוּץ אוֹ תִּבּוּל זֶה גָּרַם לְתַעֲרֹבֶת הֶתֵּר בִּתְרוּמָה, **וּבְעֵרְלָה וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם** - וְכֵן אִם חִמֵּץ אוֹ תִּבֵּל בְּעֵרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, **אָסוּר** - הָעִסָּה וְהַתַּבְשִׁיל נֶאֱסָרִים לְזָרִים מֵחֲמַת תַּעֲרֹבֶת הָאִסּוּר, אֲפִלּוּ יֵשׁ בַּהֶתֵּר מֵאָה אוֹ מָאתַיִם כְּנֶגֶד הָאִסּוּר, שֶׁכָּל אִסּוּר שֶׁנִּכְרֶת פְּעֻלָּתוֹ בַּהֶתֵּר, כְּגוֹן חִמּוּץ וְתִבּוּל, אֵינוֹ בָּטֵל בּוֹ, וְנֶאֱסָרֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת מֵחֲמָתוֹ. **וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אַף מְטַמֵּא** - אִם הֶחְמִיץ עִסָּה בִּשְׁאוֹר טָמֵא, אוֹ שֶׁתִּבֵּל תַּבְשִׁיל בְּתַבְלִין טְמֵאִים, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין בַּשְּׁאוֹר וּבַתַּבְלִין שִׁעוּר חֲלָבִים שֶׁנִּפַּל לְתוֹכָן, שֶׁהוּא שִׁעוּר טְמֵאִים אֶת הָעִסָּה וְאֶת הַתַּבְשִׁיל, שֶׁכְּשֶׁם שֶׁלֹּא בָּטַל טַעֲמָן לֹא בָּטְלָה טֻמְאָתָן. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לְעוֹלָם** אֹכֶל **אֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיִּהֶא בּוֹ כְּבֵיצָה,** וַאֲפִלּוּ שֶׁהוּא מְחַמֵּץ וּמְתַבֵּל אֶת הַמַּאֲכָל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ: **מִשְׁנָה ה** **דּוֹסְתַּאי אִישׁ כְּפַר יַתְמָה הָיָה מִתַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי, וְאָמַר, שָׁמַעְתִּי מִשַּׁמַּאי הַזָּקֵן שֶׁאָמַר, לְעוֹלָם** אֹכֶל **אֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיִּהֶא בּוֹ כְּבֵיצָה,** וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא מְחַמֵּץ וּמְתַבֵּל, וּכְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל: **מִשְׁנָה ו** **וּלְמָה** - וּלְעִנְיַן מָה **אָמְרוּ כָּל הַמְחַמֵּץ וְהַמְתַבֵּל וְהַמְדַמֵּעַ** - שֶׁאִם חִמֵּץ עִסָּה אוֹ תִּבֵּל תַּבְלִין וּבָכָךְ עֵרַב אֶת הַתְּרוּמָה בְּחֻלִּין, שֶׁהוֹלְכִים בּוֹ תָּמִיד **לְהַחֲמִיר?** לְעִנְיַן תַּעֲרֹבֶת **מִין בְּמִינוֹ.** וּלְעִנְיַן מָה נֶאֱמַר שֶׁלִּפְעָמִים יֵשׁ **לְהָקֵל** וְלִפְעָמִים **לְהַחֲמִיר?** לְעִנְיַן תַּעֲרֹבֶת **מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ.** וּמְפָרֶשֶׁת הַמִּשְׁנָה: **לְהַחֲמִיר** בְּמִין בְּמִינוֹ **כֵּיצַד,** כְּגוֹן **שְׂאוֹר שֶׁל חִטִּים** תְּרוּמָה **שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסַּת חִטִּים** חֻלִּין, **וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ** אֶת הָעִסָּה, **בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה** - שֶׁיֵּשׁ בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד הַשְּׂאוֹר, **וּבֵין שֶׁאֵין בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה** - שֶׁאֵין בְּעִסָּה מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגְדּוֹ, **אָסוּר** - הֲרֵי הוּא אוֹסֵר אוֹתָהּ, שֶׁאַף שֶׁתְּרוּמָה בְּטֵלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, מִכָּל מָקוֹם מְכַיְּון שֶׁהַשְּׂאוֹר מְחַמֵּץ אֶת הָעִסָּה אֵינוֹ בָּטֵל בָּהּ. וְאִם **אֵין בּוֹ** בַּשְּׂאוֹר כְּדֵי **לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה,** שֶׁאֵין בָּעִסָּה מֵאָה חֲלָקִים חֻלִּין כְּנֶגְדּוֹ, אֲזַי **בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ וּבֵין שֶׁאֵין בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ, אָסוּר** - הֲרֵי הוּא אוֹסֵר אוֹתָהּ, שֶׁאַף שֶׁאֵינָהּ מַחְמֶצֶת אֶת הָעִסָּה, מִכָּל מָקוֹם תְּרוּמָה אֵינָהּ בְּטֵלָה בַּחֻלִּין עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם מֵאָה כְּנֶגְדָּהּ. נִמְצָא שֶׁבְּתַעֲרֹבֶת תְּרוּמָה שֶׁל מִין בְּמִינוֹ יֵשׁ לְהַחֲמִיר, בֵּין בִּנְתִינַת טַעַם, וּבֵין כְּשֶׁאֵין בַּחֻלִּין מֵאָה כְּנֶגְדָּהּ הַתְּרוּמָה: **מִשְׁנָה ז** וּמַה שֶּׁאָמְרוּ **לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר** בְּתַעֲרֹבֶת **מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, כֵּיצַד. (כְּגוֹן) גְּרִיסִין** תְּרוּמָה **שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם עֲדָשִׁים** חֻלִּין, **וְיֵשׁ בָּהֶם בְּנוֹתַן טַעַם,** שֶׁהַגְּרִיסִין נוֹתְנִים טַעַם בָּעֲדָשִׁים, אֲזַי **בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה** שֶׁיֵּשׁ בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה, **וּבֵין שֶׁאֵין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה,** כָּל הַתַּבְשִׁיל **אָסוּר,** שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנּוֹתֵן טַעַם בַּתַּעֲרֹבֶת אֵינוֹ בָּטֵל אֲפִלּוּ בְּמֵאָה. אוּלָם אִם **אֵין בָּהֶם בִּגְרִיסִים בְּנוֹתֵן טַעַם** - כְּדֵי לָתֵת טַעַם בָּעֲדָשִׁים, **בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּבֵין שֶׁאֵין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה,** כָּל שֶׁהַחֻלִּין מְרֻבִּים מֵהַתְּרוּמָה הַתַּבְשִׁיל **מֻתָּר,** שֶׁמְּעוּט שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם בָּטֵל בְּרֹב. נִמְצָא שֶׁבְּתַעֲרֹבֶת תְּרוּמָה שֶׁל מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ יֵשׁ חֻמְרָא וְיֵשׁ קֻלָּא, שֶׁלִּנְעִנְיַן נְתִינַת טַעַם מַחְמִירִים בָּהּ, אֲבָל לְעִנְיַן דִּין אֶחָד וּמֵאָה מְקֻלִּים בָּהּ, שֶׁלֹּא הֻחְמְרוּ בִּתְרוּמָה לְהַצְרִיךְ אֶחָד וּמֵאָה אֲפִלּוּ לְלֹא נְתִינַת טַעַם הוּא רַק בְּתַעֲרֹבֶת מִין בְּמִינוֹ, מִשּׁוּם שֶׁמְּקוֹר דִּין זֶה מֵהַכָּתוּב (במדבר יח כט) 'אֶת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ' כַּמּוּבָא לְעֵיל (מ"א), שֶׁנִּדְרַשׁ עַל תְּרוּמָה שֶׁהֻפְרְשָׁה וְנָפְלָה שׁוּב לַפֵּרוֹת שֶׁמֻּפְרָשׁ הַפְרָשָׁה, שֶׁהִיא תַּעֲרֹבֶת מִין בְּמִינוֹ: **מִשְׁנָה ח** **עִסָּה שֶׁהֻחְמְצָה עַל יְדֵי שְׂאוֹר חֻלִּין וּשְׂאוֹר תְּרוּמָה: שְׂאוֹר שֶׁל חֻלִּין שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסָּה** שֶׁל חֻלִּין, **וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ** אוֹתָהּ, **וְאַחַר כָּךְ נָפַל** לְעִסָּה זוֹ **שְׂאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה, אוֹ שְׂאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וְיֵשׁ** אַף **בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ** אוֹתָהּ, **אָסוּר** - הָעִסָּה אֲסוּרָה. וְאַף שֶׁכְּבָר הֻחְמְצָה עַל יְדֵי שְׂאוֹר הַחֻלִּין, מִכָּל מָקוֹם שְׂאוֹר הָאִסּוּר מוֹסִיף לָהּ חִמּוּץ. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** בְּאֹפֶן זֶה, מִשּׁוּם שֶׁתּוֹסֶפֶת הַחִמּוּץ שֶׁל שְׂאוֹר הַתְּרוּמָה פּוֹגֶמֶת אֶת הָעִסָּה, וְדָבָר שֶׁנּוֹתֵן טַעַם לְפָגָם אֵינוֹ אוֹסֵר. וְאַף חֲכָמִים מוֹדִים שֶׁנּוֹתֵן טַעַם לְפָגָם מֻתָּר, אֶלָּא שֶׁלְּעִנְיַן שְׂאוֹר הֵם אוֹסְרִים, לְפִי שֶׁעַל יְדֵי תּוֹסֶפֶת הַחִמּוּץ נַעֲשֵׂית **חֵלְבִּין שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסָּה וְחִמְּצָה, וְאַחַר כָּךְ נָפַל לְתוֹכָהּ שְׂאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה, אוֹ שְׂאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וְיֵשׁ אַף בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ אוֹתָהּ, אָסוּר** - הָעִסָּה אֲסוּרָה. וְאַף שֶׁכְּבָר חִמְּצָה עַל יְדֵי שְׂאוֹר הַחֻלִּין, מִכָּל מָקוֹם שְׂאוֹר הָאִסּוּר מוֹסִיף לָהּ חִמּוּץ. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** בְּאֹפֶן זֶה, מִשּׁוּם שֶׁתּוֹסֶפֶת הַחִמּוּץ שֶׁל שְׂאוֹר הַתְּרוּמָה פּוֹגֶמֶת אֶת הָעִסָּה, וְדָבָר שֶׁנּוֹתֵן טַעַם לְפָגָם אֵינוֹ אוֹסֵר. וְאַף חֲכָמִים מוֹדִים שֶׁנּוֹתֵן טַעַם לְפָגָם מֻתָּר, אֶלָּא שֶׁלְּעִנְיַן שְׂאוֹר הֵם אוֹסְרִים, לְפִי שֶׁעַל יְדֵי תּוֹסֶפֶת הַחִמּוּץ נַעֲשֵׂית **חֵלְבִּין שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסָּה וְחִמְּצָה, וְאַחַר כָּךְ נָפַל** לְתוֹכָהּ **שְׂאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה, אוֹ שְׂאוֹר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וְיֵשׁ** אַף **בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ** אוֹתָהּ, **

משניות

מַסֶּכֶת עֵרְלָה פֶּרֶק ג

המבוארות

הָעִסָּה רְאוּיָה לְחַמֵּץ בָּהּ עִסּוֹת אֲחֵרוֹת: **מִשְׁנָה י צְרוּף שְׁנֵי מִינִים אוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת אִסּוּר:** תַּבְשִׁיל שֶׁנִּתְּנוּ בּוֹ כַּמָּה מִינֵי **תַּבְלִין** שֶׁל אִסּוּר, אִם נִתְּנוּ בּוֹ **שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה** [-אוֹ שְׁלֹשָׁה] **שֵׁמוֹת** שֶׁל אִסּוּר, כְּגוֹן עָרְלָה, אֲשֵׁרָה וּתְרוּמָה, אַף כָּל הַתַּבְלִינִים **מִמִּין** אֶחָד - כְּגוֹן פִּלְפְּלִים, **אוֹ מִשְּׁלֹשָׁה** מִינִים כְּמוֹ פִּלְפֵּל וְזַנְגְּבִיל, אַף שֶׁאֵין בְּכֹחַ כָּל אֶחָד כְּדֵי לְתַבֵּל אֶת הַתַּבְשִׁיל, הֲרֵי הַתַּבְשִׁיל **אָסוּר, וּמִצְטָרְפִין** כָּל הַתַּבְלִינִים יַחַד לְאִסּוּר, וְדָבָר הַמְתַבֵּל אֵינוֹ בָּטֵל, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ד). **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵין לְצָרֵף שְׁנֵי שֵׁמוֹת אוֹ שְׁנֵי מִינִים לְאִסּוּר, וְלָכֵן אִם הָיוּ הַתַּבְלִינִים **שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת מִמִּין אֶחָד, אוֹ שְׁנֵי מִינִין מִשֵּׁם אֶחָד, אֵינָן מִצְטָרְפִין,** וְאֵין הַתַּבְשִׁיל נֶאֱסָר אֶלָּא אִם יֵשׁ כֹּחַ בְּתַבְלִין אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ כְּדֵי לְתַבֵּל: **מִשְׁנָה יא עוֹד בְּדִין עִסָּה שֶׁהֶחְמִצָּה בְּשִׁאוֹר חֲלִין וּתְרוּמָה:** **שְׁאוֹר שֶׁל חֲלִין** וּשְׁאוֹר **שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ עִסָּה** שֶׁל חֲלִין, **לֹא בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ** - וְאֵין בְּכָל אֶחָד מֵהֶם לְבַדּוֹ כְּדֵי לְהַחְמִיץ אֶת הָעִסָּה, **וְנִצְטָרְפוּ** שְׁנֵיהֶם יַחַד **וְחִמְּצוּ אוֹתָהּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אִם קָדַם שֶׁהֶחְמִיצָה הָעִסָּה הוֹצִיא אֶת הַשְּׁאוֹר הָרִאשׁוֹן, אַחַר הַשְּׁאוֹר **הָאַחֲרוֹן אֲנִי בָּא** וְדָנִים שֶׁהוּא הֶחְמִיץ אֶת הָעִסָּה, וְאִם שְׁאוֹר הַחֲלִין נִתַּן בָּאַחֲרוֹנָה הָעִסָּה מֻתֶּרֶת, אַף שֶׁשְּׁאוֹר הַתְּרוּמָה סִיַּע קְצָת בְּחִמּוּצָהּ. אַךְ אִם בִּשְׁעַת חִמּוּץ הָעִסָּה עֲדַיִן נִמְצָא בָּהּ שְׁאוֹר הַתְּרוּמָה, הָעִסָּה אֲסוּרָה לְזָרִים כִּתְרוּמָה, אֲפִלּוּ אִם נָפַל שְׁאוֹר הַהֶתֵּר בָּאַחֲרוֹנָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֶחְמִיצָה גַּם עַל יְדֵי שְׁאוֹר הַתְּרוּמָה, סוֹבֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר 'זֶה וָזֶה גּוֹרֵם - אָסוּר'. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** 'זֶה וָזֶה גּוֹרֵם - מֻתָּר', וְלָכֵן **בֵּין שֶׁנָּפַל** שְׁאוֹר **הָאִסּוּר** [-הַתְּרוּמָה] **בַּתְּחִלָּה, וּבֵין שֶׁנָּפַל בַּסּוֹף, לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ לְבַדּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ** אֶת הָעִסָּה. אֲבָל אִם שְׁנֵיהֶם נִצְרָכִים כְּדֵי לְהַחְמִיצָהּ, הֲרֵי הִיא מֻתֶּרֶת: **מִשְׁנָה יב** יוֹעֵזֶר **אִישׁ הַבִּירָה** [-מְקוֹם סָמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם] **הָיָה מְתַלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי. וְאָמַר, שָׁאַלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן** כְּשֶׁהָיָה **עוֹמֵד בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח** שֶׁל הַר הַבַּיִת, מַה דִּין עִסָּה זוֹ שֶׁהִתְחַמְּצָה עַל יְדֵי שְׁאוֹר תְּרוּמָה וּשְׁאוֹר חֲלִין. **וְאָמַר** לִי, **לְעוֹלָם** שְׁאוֹר הַתְּרוּמָה **אֵינוֹ אוֹסֵר** אֶת הָעִסָּה **עַד שֶׁיְּהֵא** בּוֹ לְבַדּוֹ **כְּדֵי לְחַמֵּץ** אוֹתָהּ, וּכְדַעַת חֲכָמִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת: **מִשְׁנָה יג כְּלִי שֶׁסָּכוֹ בְּשֶׁמֶן טָמֵא וְטָהוֹר:** כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים מֵעוֹר, שֶׁהַדֶּרֶךְ לְסוּכָם בְּשֶׁמֶן כְּדֵי לְרַכְּכָם, **שֶׁסָּכָן בְּשֶׁמֶן טָמֵא** וְנִטְמְאוּ, וְהִטְבִּילָם לְטָהֳרָתָם אַחַר שֶׁיָּבֵשׁ הַשֶּׁמֶן, **וְחָזַר וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, אוֹ שֶׁסָּכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר** וְאַחַר כָּךְ חָזַר **וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָמֵא,** וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֵלִים אֵלּוּ נִפְלַט מֵהֶם הַשֶּׁמֶן. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַחַר הָרִאשׁוֹן הָאַחֲרוֹן אֲנִי בָּא** וְנוֹקֵט שֶׁהוּא נִפְלָט, וְאִם סָכוּהוּ תְּחִלָּה בְּשֶׁמֶן טָמֵא, הַשֶּׁמֶן הַנִּפְלָט טָמֵא. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַחַר הָאַחֲרוֹן** אֲנִי בָּא, שֶׁהוּא שֶׁנִּפְלַט מֵהַכֵּלִי: **מִשְׁנָה יד צְרוּף שְׁנֵי שֵׁמוֹת אִסּוּר בְּחִמּוּץ עִסָּה:** **שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה** וּשְׁאוֹר **שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ עִסָּה** שֶׁל חֲלִין, **וְלֹא בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָּזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ** אֶת הָעִסָּה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְנִצְטָרְפוּ** יַחַד **וְחִמְּצוּ** אוֹתָהּ, **אָסוּר לְזָרִים** לֶאֱכֹל אֶת הָעִסָּה, **וּמֻתָּר לְכֹהֲנִים** - כְּדִין תְּרוּמָה, שֶׁהַכֹּלְאַיִם הָאֲסוּרִים לַכֹּל אֵין בָּהֶם כְּדֵי לְהַחְמִיץ אֶת הָעִסָּה, וְהַתְּרוּמָה הַמִּצְטָרֶפֶת אֲסוּרָה רַק לְזָרִים, וְלָכֵן בְּצֵרוּפָם אוֹסְרִים אֶת הָעִסָּה רַק לְזָרִים וְלֹא לְכֹהֲנִים. וַחֲכָמִים הָלְכוּ בָּזֶה לְשִׁיטָתָם (לעיל מ"י) שֶׁשְּׁנֵי אִסּוּרִים מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת מִצְטָרְפִים. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** אֶת הָעִסָּה **לְזָרִים וּלְכֹהֲנִים,** שֶׁכֵּן לְשִׁיטָתוֹ שְׁנֵי אִסּוּרִים מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת אֵינָם מִצְטָרְפִים: **מִשְׁנָה טו מְחֻלֶּקֶת דּוֹמָה בְּצֵרוּף שְׁנֵי שֵׁמוֹת בְּתַּבּוּל קְדֵרָה:** **תַּבְלִין שֶׁל תְּרוּמָה** וְתַבְלִין **שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנָּפְלוּ בִּקְדֵרָה** שֶׁל הֶתֵּר, **וְלֹא בָּאֲלוּ כְּדֵי לְתַבֵּל וְלֹא בָּאֲלוּ כְּדֵי לְתַבֵּל** אֶת הַקְּדֵרָה בִּפְנֵי עַצְמָם, **וְנִצְטָרְפוּ** יַחַד **וְתִבְּלוּ** אוֹתָהּ, הֲרֵי הַתַּבְשִׁיל **אָסוּר לְזָרִים וּמֻתָּר לְכֹהֲנִים,** שֶׁרַק לְגַבֵּי הַזָּרִים יֵשׁ כָּאן צֵרוּף אִסּוּרִים, אַךְ לְגַבֵּי הַכֹּהֲנִים שֶׁהַתְּרוּמָה מֻתֶּרֶת לָהֶם, אֵין בַּקְּדֵרָה אֶלָּא אִסּוּר כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, שֶׁאֵין בּוֹ לְבַדּוֹ כְּדֵי לְתַבֵּל. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** אֶת הַתַּבְשִׁיל **לְזָרִים וּלְכֹהֲנִים,** כְּשִׁיטָתוֹ שֶׁשְּׁנֵי שֵׁמוֹת אִסּוּר אֵינָם מִצְטָרְפִים: **מִשְׁנָה טז מַחֲלֹקֶת דּוֹמָה בְּצֵרוּף אִסּוּרִי קָדָשִׁים:** **חֲתִיכָה שֶׁל** בְּשַׂר **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים** הַמֻּתֶּרֶת רַק לְכֹהֲנִים, **וַחֲתִיכַת** בָּשָׂר **שֶׁל פִּגּוּל** - קָרְבָּן שֶׁנִּפְסַל עַל יְדֵי שֶׁחָשַׁב הַכֹּהֵן בִּשְׁעַת הַשְּׁחִיטָה אוֹ הַזְּרִיקָה לְאָכְלוֹ לְאַחַר הַזְּמַן הָרָאוּי לֶאֱכִילָתוֹ, אוֹ לְאָכְלוֹ חוּץ לַמָּקוֹם הַמֻּתָּר, **וְשֶׁל נוֹתָר** - אוֹ חֲתִיכַת בְּשַׂר קָרְבָּן שֶׁנּוֹתְרָה לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתוֹ, שֶׁחֲתִיכוֹת אֵלּוּ אֲסוּרוֹת בַּאֲכִילָה גַּם לְכֹהֲנִים, **שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם חֲתִיכוֹת** שֶׁל בְּשַׂר חֻלִּין, וְיֵשׁ בַּחֻלִּין כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הַקָּדָשִׁים אוֹ הַפִּגּוּל אוֹ הַנּוֹתָר, כָּל אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אַךְ אֵין בָּהּ כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת כֻּלָּם יַחַד, **אָסוּר** הַבָּשָׂר **לְזָרִים** שֶׁאַף אִסּוּרִים מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת מִצְטָרְפִים לֶאֱסֹר, **וּמֻתָּר לְכֹהֲנִים,** שֶׁהֵם מֻתָּרִים בַּאֲכִילַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאִלּוּ חֲתִיכַת הַפִּגּוּל אוֹ הַנּוֹתָר בִּטְלָה בְּשִׁשָּׁר הַבָּשָׂר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** אֶת הַבָּשָׂר **לְזָרִים וּלְכֹהֲנִים,** שֶׁלְּשִׁיטָתוֹ שְׁנֵי אִסּוּרִים מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת אֵינָם מִצְטָרְפִים לֶאֱסֹר, וּבְשַׂר קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וְהַפִּגּוּל אוֹ הַנּוֹתָר בְּטֵלִים בִּבְשַׂר הַחֻלִּין: **מִשְׁנָה יז צְרוּף בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים קַלִּים וְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים:** **בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים** הָאָסוּר לְזָרִים, **וּבְשַׂר קָדְשֵׁי קַלִּים** הַמֻּתָּר לְזָרִים טְהוֹרִים, **שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם בְּשַׂר הַתּוֹדָה** - בְּשַׂר חֻלִּין הַמֻּתָּר לְטְמֵאִים, וְיֵשׁ בִּבְשַׂר הַחֻלִּין כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת בְּשַׂר קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים אוֹ הַקָּדְשֵׁי קַלִּים כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אַךְ אֵין בּוֹ כְּדֵי לְבַטְּלָם יַחַד, **אָסוּר** בְּשַׂר הַחֻלִּין **לְטְמֵאִים,** עַל יְדֵי צֵרוּף קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים לְקָדְשֵׁי הַקַּלִּים, וְאַף לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן נֶאֱסָר הַבָּשָׂר, כִּי לִשְׁנֵיהֶם שֵׁם אֶחָד שֶׁל אִסּוּר לְעִנְיַן אִסּוּר אֲכִילָתָם בְּטֻמְאָה. **וּמֻתָּר לְטְהוֹרִים** אַף לְשִׁיטַת חֲכָמִים, שֶׁהֲרֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים קַלִּים מֻתָּרִים לְטְהוֹרִים, וְאִלּוּ קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים לְבַדָּם אֵין בָּהֶם כְּדֵי לֶאֱסֹר אֶת הַחֻלִּין:

פֶּרֶק ג

דִּין תַּעֲרֹבֶת עֵרְלָה, וְדִין סְפֵק עֵרְלָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְחוּץ לָאָרֶץ: **מִשְׁנָה א בְּטוּל עֵרְלָה בְּדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּכֵר בְּמִנְיָן:** **בְּגֶד שֶׁצָּבְעוֹ בִּקְלִפֵּי** - בְּצֶבַע הַנַּעֲשֶׂה מִקְּלִפּוֹת שֶׁל פֵּרוֹת **עֵרְלָה, יְדֵלֵק** [-יְשֹׁרֵף] כְּדִין עֵרְלָה שֶׁלְּמַדִּים דִּינָהּ לְהִשָּׂרֵף מִדִּין כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים כב ט) 'פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה', וְדָרְשׁוּ 'תִּקְדַּשׁ - תּוּקַד אֵשׁ'. וְאַף צְבִיעָה בִּכְלַל אִסּוּר הֲנָאָה מֵעֵרְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) 'וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ, שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל', וְהִזְכִּיר הַכָּתוּב לְשׁוֹן עֵרְלָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים - 'וַעֲרַלְתֶּם', 'עָרְלָתוֹ' 'עֲרֵלִים' - לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה וּבִצְבִיעָה וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר. וּקְלִפּוֹת הַפֵּרִי הִתְרַבּוּ גַּם כֵּן לְאִסּוּר, מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'אֶת פִּרְיוֹ' לְרַבּוֹת אֶת הַטָּפֵל לְפִרְיוֹ, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ח). וְאִם **נִתְעָרֵב** בֶּגֶד זֶה **בִּבְגָדִים אֲחֵרִים, כֻּלָּם** אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה וְיִדָּלְקוּ [-יִשָּׂרְפוּ] מִסָּפֵק, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** וְאֵין הַבֶּגֶד בָּטֵל, כִּי לִשִּׁיטָתוֹ (להלן מ"ז) כָּל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּכֵר בְּמִנְיָן [-בְּמִסְפָּר], כְּגוֹן בֶּגֶד, אֵינוֹ בָּטֵל מֵחֲמַת חֲשִׁיבוּתוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** שֶׁאַף בֶּגֶד זֶה **יַעֲלֶה** [-יִתְבַּטֵּל] **בְּאֶחָד וּמָאתַיִם,** אִם יֵשׁ כְּנֶגֶד הַחֵלֶק הָאָסוּר מָאתַיִם חֲלָקִים שֶׁל הֶתֵּר, כְּדִין עָרְלָה הַבְּטֵלָה בְּמָאתַיִם (לעיל פ"ב מ"א), שֶׁכֵּן לְשִׁיטָתָם (להלן מ"ז) אַף דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן בָּטֵל, מִלְבַד שִׁשָּׁה הַדְּבָרִים הַחֲשׁוּבִים שֶׁנִּמְנוּ שָׁם: **מִשְׁנָה ב חוּט צָבוּעַ בְּעָרְלָה שֶׁנִּתְעָרֵב בְּבֶגֶד: הַצּוֹבֵעַ** חוּט שֶׁאָרְכּוֹ **מִלֹּא הַסִּיט** - שֶׁעוּבַּר הַמָּרְחָק שֶׁבֵּין הָאֻצְבַּע לָאַמָּה כְּשֶׁמַּרְחִיקָן זוֹ מִזּוֹ כְּכָל הָאֶפְשָׁר, **בִּקְלִפֵּי עָרְלָה,** וּבְכָךְ נֶאֱסָר הַחוּט בַּהֲנָאָה, וְאַחַר כָּךְ **אֲרָגוֹ** - לְחוּט זֶה **בְּבֶגֶד, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הוּא** הַחוּט הָאָסוּר, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יִדָּלֵק** [-יִשָּׂרֵף] כָּל **הַבֶּגֶד,** כֵּיוָן שֶׁחוּט בְּאָרְכּוֹ זֶה הוּא דָּבָר חָשׁוּב, שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל בְּרֹב לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יַעֲלֶה** [-יִתְבַּטֵּל] **בְּאֶחָד וּמָאתַיִם** - אִם יֵשׁ בַּבֶּגֶד מָאתַיִם חוּטִים שֶׁל הֶתֵּר כְּנֶגְדּוֹ, שֶׁכֵּן לְשִׁיטָתָם רַק שִׁשָּׁה הַדְּבָרִים הַמְּנוּיִים לְהַלָּן אֵינָם בְּטֵלִים בְּרֹב מֵחֲמַת חֲשִׁיבוּתָם:

מִשְׁנָה ג צֵמֶר בְּכוֹר שֶׁגִּזְּרוֹ בְּבֶגֶד: הָאוֹרֵג שִׁעוּר מִלֹּא הַסִּיט מִצֶּמֶר הַבְּכוֹר אַחַר שָׁנָפַל בּוֹ מוּם, **בְּבֶגֶד, יְדֵלֵק** [-יִשָּׁרֵף] **הַבֶּגֶד,** שֶׁצֶּמֶר זֶה אָסוּר בַּהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו יט) 'וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ', וְחָשׁוּב הוּא וְאֵינוֹ בָּטֵל בְּרֹב. וּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, אַךְ לְשִׁיטַת חֲכָמִים בָּטֵל הַצֶּמֶר בַּבֶּגֶד. [וְאִסּוּר גְּזִיזָה וַהֲנָאָה מִצֶּמֶר בְּכוֹר, הוּא בֵּין בִּבְכוֹר בַּעַל מוּם וּבֵין בִּבְכוֹר תָּם, אֶלָּא שֶׁשִּׁעוּר מִלֹּא הַסִּיט הוּא דַּוְקָא בִּבְכוֹר בַּעַל מוּם, וְאִלּוּ צֶמֶר בְּכוֹר תָּם הַקָּדוֹשׁ לַמִּזְבֵּחַ אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן]. **שֵׂה שֶׁאֹרְגוּ בּוֹ שְׁעַר נָזִיר, פֶּטֶר חֲמוֹר אוֹ בְּהֵמַת קָדָשִׁים:** וְכֵן אִם אָרְגוּ **מִשְׁעַר הַנָּזִיר, וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר** - וּמִשְּׁעָר שֶׁל פֶּטֶר חֲמוֹר, **בְּשֵׂה, יְדֵלֵק הַשֵּׂה.** שֶׁשְּׁעַר הַנָּזִיר אָסוּר בַּהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ה) 'קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ', כְּלוֹמַר, גִּדּוּל שְׂעָרוֹ יִהְיֶה קָדוֹשׁ. וְכֵן שְׂעַר פֶּטֶר חֲמוֹר אָסוּר בַּהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג יג) 'וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ', וְדָרְשׁוּ גְּזֵרָה שָׁוָה 'וַעֲרַפְתּוֹ' - 'וְעָרְפוּ' מֵהָאָמוּר בְּעֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא ד) 'וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל' - מָה עֶגְלָה עֲרוּפָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה אַחַר עֲרִיפָתָהּ [שֶׁנֶּאֱמַר 'שָׁם' - שָׁם תִּהֵא קְבוּרָתָהּ], אַף פֶּטֶר חֲמוֹר אָסוּר בַּהֲנָאָה אַחַר עֲרִיפָתוֹ, וּשְׂעָרוֹ בִּכְלַל הָאִסּוּר [וְנָחְלְקוּ תַּנָּאִים (בכורות ט:) בְּדִין פֶּטֶר חֲמוֹר קֹדֶם עֲרִיפָה אִם אָסוּר בַּהֲנָאָה, וּמִשְׁנָתֵנוּ אֲפָשָׁר לְהַעֲמִידָהּ אַחַר עֲרִיפָה וּלְדַעַת כֻּלָּם]. [וְנָקְטָה הַמִּשְׁנָה שֶׁאָרַג אֶת הַצֶּמֶר בְּ'בֶגֶד' וְאֶת הַשַּׂעַר בְּ'שֵׂה', שֶׁכָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם]. **וּבַמִּקְדָּשִׁין** - וְאִם נָאַרַג בְּבֶגֶד חוּט מִצֶּמֶר בֶּהֱמוֹת קָדָשִׁים, אוֹ אִם נָאַרַג מִשַּׂעְרָן בְּשֵׂה, **מִקַּדְּשִׁין** בְּאִסּוּר הֶקְדֵּשׁ אֶת כָּל הַבֶּגֶד, **כָּל שֶׁהַן** - אֲפִלּוּ שִׁעוּרָן כָּל שֶׁהוּא, שֶׁכֵּן הֶקְדֵּשׁ אֵינוֹ בָּטֵל אֲפִלּוּ בְּאֶלֶף [בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת שֶׁיָּכוֹל לִפְדּוֹתָם (תוי"ט)]: **מִשְׁנָה ד תִּבְשִׁיל שֶׁהִתְבַּשֵּׁל עַל יְדֵי קִלְפֵּי עֲרָלָה:** **תִּבְשִׁיל שֶׁבִּשְּׁלוֹ** עַל גַּבֵּי אֵשׁ שֶׁהֻסְּקָה **בְּקִלְפֵּי עֲרָלָה, יְדֵלֵק** - יִשָּׁרֵף הַתַּבְשִׁיל, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ שָׁבַח עֵצִים' בַּתַּבְשִׁיל, שֶׁעַל יְדֵי נַעֲשֶׂה מְתֻקָּן לַאֲכִילָה, וְדָבָר שֶׁנִּגְרָם תִּקּוּנוֹ עַל יְדֵי אִסּוּר הֲנָאָה, נֶאֱסַר כֻּלּוֹ. וְאִם **נִתְעָרֵב** הַתַּבְשִׁיל **בְּתַבְשִׁילִים אֲחֵרִים** שֶׁל הֶתֵּר **יַעֲלֶה** [-יִתְבַּטֵּל] **בְּאֶחָד וּמָאתַיִם** - אִם יֵשׁ בַּהֶתֵּר מָאתַיִם כְּנֶגֶד הָאִסּוּר, שֶׁתַּבְשִׁיל אֵינוֹ דָּבָר חָשׁוּב, וְהוּא בָּטֵל בְּמָאתַיִם כְּדִין הָעֲרָלָה עַצְמָהּ שֶׁבְּטֵלָה בְּאֶחָד וּמָאתַיִם, גַּם לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר:

מִשְׁנָה ה פַּת שֶׁנֶּאֶפְתָּה בְּתַנּוּר שֶׁהֻסַּק בְּעֲרָלָה: **תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּהוּ בְּקִלְפֵּי עֲרָלָה, וְאָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת** בְּעוֹד הָאֵשׁ בּוֹעֶרֶת כְּנֶגְדּוֹ (תוי"ט), **תִּדְלֵק** [-תִּשָּׁרֵף] **הַפַּת,** מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ שָׁבַח עֵצִים בַּפַּת', וְדִין הַפַּת כְּדִין הָעֲרָלָה שֶׁנֶּאֶפְתָּה מֻחְתֶּמֶת בָּהּ. וְאִם **נִתְעָרְבָה בְּכַכָּרוֹת אֲחֵרוֹת** שֶׁל הֶתֵּר, **תַּעֲלֶה** [-תִּתְבַּטֵּל] **בְּאֶחָד וּמָאתַיִם,** שְׁאֵינָהּ דָּבָר חָשׁוּב, וּבְטֵלָה בְּמָאתַיִם כְּדִין עֲרָלָה: **מִשְׁנָה ו אַף נוֹסָף הַתְּלוּי בְּמֻחְלֶקֶת זוֹ: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִּלְתָּן** [-מִין זְרָעִים] **שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם,** שֶׁגִּדְּלוּ בְּכֶרֶם וְנֶאְסְרוּ בַּהֲנָאָה, וּבְכָל חֲבִילָה יֵשׁ לְכָל הַפָּחוֹת עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה גִּבְעוֹלִים, **יְדֵלֵקוּ** [-יִשָּׁרְפוּ]. וְאִם **נִתְעָרְבוּ** חֲבִילוֹת אֵלּוּ **בַּחֲבִילֵי תִּלְתָּן אֲחֵרִים** שֶׁל הֶתֵּר **כֻּלָּם יְדֵלֵקוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ כָּל דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן, כְּגוֹן חֲבִילוֹת אֵלּוּ, אֵינוֹ בָּטֵל. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יַעֲלוּ** [-יִתְבַּטְּלוּ] **בְּאֶחָד וּמָאתַיִם** כְּדִין כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וּכְשִׁיטָתָם לְהַלָּן שֶׁרַק שִׁשָּׁה דְּבָרִים הַחֲשׁוּבִים אֵינָם בְּטֵלִים. [וְיֵשׁ גּוֹרְסִים בְּדִבְרֵי הַמִּשְׁנָה 'נִתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים, וַאֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים, כֻּלָּם יְדֵלֵקוּ'. וּפֵרוּשׁוֹ, שֶׁאִם אַחַר הַתַּעֲרֹבֶת נָפְלוּ כָּל הַחֲבִילוֹת הַמְעֹרָבוֹת לַחֲבִילוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁל הֶתֵּר וְנִתְעָרְבוּ עִמָּהֶן, אַף הַתַּעֲרֹבֶת הַשְּׁנִיָּה נֶאֱסָרֶת כֻּלָּהּ. וְהַחִדּוּשׁ הוּא שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ עַל כָּל חֲבִילָה שְׁנֵי סְפֵקוֹת, שֶׁמָּא כְּלָל אֵינָהּ מִתַּעֲרֶבֶת הָאִסּוּר, וְאַף אִם הִיא מִתַּעֲרֶבֶת הָאִסּוּר שֶׁמָּא הִיא מֻחְלֶקֶת הַהֶתֵּר שֶׁמִּתַּעֲרֶבֶת, אַף עַל פִּי כֵן כָּל הַתַּעֲרֹבֶת אֲסוּרָה]: **מִשְׁנָה ז דְּבָרִים שֶׁאֵינָם בְּטֵלִים מֵחֲמַת חֲשִׁיבוּתָם:** מַה שֶּׁאָסַר רַבִּי מֵאִיר אֶת הַתַּעֲרֹבֶת בְּכָל הָאָבָנִים הָאֲמוּרִים, הוּא מִשּׁוּם **שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת** - דָּבָר שֶׁרְגִילִים לְמוֹכְרוֹ בְּמִנְיָן, מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ, אִם הוּא דָּבָר אָסוּר הֲרֵי הוּא **מְקֻדָּשׁ** - אוֹסֵר תַּעֲרֹבֶת הֶתֵּר שֶׁהִתְעָרֵב בָּהּ, אֲפִלּוּ כְּשֶׁיֵּשׁ בַּהֶתֵּר אֶלֶף חֲלָקִים כְּנֶגְדּוֹ. [וּלְשׁוֹן 'מְקֻדָּשׁ' הוּא לְשׁוֹן הַכָּתוּב בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם (דברים כב ט) 'פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה' (תוי"ט)]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִמָּנוֹת בָּטֵל בְּרֹב **וְאֵינוֹ מְקֻדָּשׁ** אֶת תַּעֲרֹבְתּוֹ, **אֶלָּא** רַק **שִׁשָּׁה דְּבָרִים בִּלְבָד** שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים מְאֹד וְאֵינָם בְּטֵלִים בְּרֹב. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שִׁבְעָה** דְּבָרִים חֲשׁוּבִים הֵם שֶׁאֵינָם בְּטֵלִים. **וְאֵלּוּ הֵם** שֵׁשֶׁת הַדְּבָרִים שֶׁעֲלֵיהֶם דִּבְּרוּ חֲכָמִים: **אֲגוּדֵי פֶּרֶךְ** - הַבָּאִים מִמָּקוֹם שֶׁשָּׁמוֹ 'פֶּרֶךְ', **וְרִמּוֹנֵי בָּדָן** - הַבָּאִים מִמָּקוֹם שֶׁשָּׁמוֹ 'בָּדָן', **וְחָבִיּוֹת סְתוּמוֹת, וְחֻלְפּוֹת תְּרֵדִין** - וְעָלִים שֶׁל צַלָּעוֹת הַתֶּרֶד, **וְקוֹלְסֵי כְּרוּב** שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם גְּדוֹלִים וְטוֹבִים, **וּדְלַעַת יְוָנִית. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף כִּפְרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת** שֶׁהֵם גְּדוֹלִים וַחֲשׁוּבִים, אַךְ לֹא כִּפְרוֹת שֶׁל נַחְתּוֹם שֶׁהֵם קְטַנִּים. וּמִתּוֹךְ דְּבָרִים אֵלּוּ, **הָרָאוּי לְעָרְלָה** נֶאֱמַר דִּינוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל לְעִנְיַן **עָרְלָה,** כְּגוֹן אֲגוּדֵי פֶּרֶךְ וְרִמּוֹנֵי שֶׁהֵם פְּרִי הָאִילָן וְנֶאֱסָרִים מִשּׁוּם עָרְלָה, אַךְ אֵין שַׁיָּךְ בָּהֶם אִסּוּר כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וְהָרָאוּי **לִכְלְאֵי הַכֶּרֶם** נֶאֱמַר **בִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם,** כְּגוֹן חוֹלְפּוֹת תְּרֵדִין וְקוֹלְסֵי כְּרוּב וּדְלַעַת יְוָנִית, שֶׁנֶּאֱסָרִים עַל יְדֵי זְרִיעָתָם בַּכֶּרֶם, וְכֵן כִּפְרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵחִטִּים שֶׁנִּזְרְעוּ בַּכֶּרֶם, אַךְ אֵין נוֹהֵג בָּהֶם אִסּוּר עָרְלָה לְפִי שֶׁאֵינָם אִילָנוֹת. וּבְחָבִיּוֹת סְתוּמוֹת שֶׁל יַיִן נוֹהֵג גַּם אִסּוּר עָרְלָה וְגַם אִסּוּר כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וּכְגוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה הַיַּיִן מֵעֲנָבִים מִכֶּרֶם שֶׁנִּזְרְעָה בּוֹ תְּבוּאָה: **מִשְׁנָה ח (כֵּיצַד).** דְּבָרִים אֵלּוּ אֵינָם בְּטֵלִים רַק בְּעוֹדָם שְׁלֵמִים, אֲבָל אִם **נִתְפַּצְּעוּ** [-נִשְׁבְּרוּ] **הָאֲגוּדִים, נִתְפָּרְדוּ גַּרְעִינֵי הָרִמּוֹנִים, נִתְפַּתְּחוּ הֶחָבִיּוֹת, נִתְחַתְּכוּ הַדְּלוּעִים, נִתְפָּרְסוּ הַכְּפָרוֹת,** אֵינָם חֲשׁוּבִים עוֹד, **וַיֵּעָלוּ** [-יִתְבַּטְּלוּ] **בְּאֶחָד וּמָאתַיִם** כְּדִין כָּל עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם: **מִשְׁנָה ט סְפֵק עָרְלָה:** פֵּרוֹת שֶׁהֵם **סְפֵק עָרְלָה,** כְּגוֹן נָכְרִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּגִנָּתוֹ נְטִיעוֹת שֶׁל עָרְלָה וְגַם נְטִיעוֹת זְקֵנוֹת, וְאֵין יָדוּעַ אִם הַפֵּרוֹת שֶׁמּוֹכֵר הֵם מִנְּטִיעוֹת הָעָרְלָה אוֹ מֵהַזְּקֵנוֹת, **בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָסוּר** לִקְנוֹת מִפֵּרוֹתָיו, שֶׁסְּפֵק דְּאוֹרַיְתָא לְחֻמְרָא. **וּבְסוּרְיָא מֻתָּר,** שֶׁכֵּן מִן הַתּוֹרָה אֵין סוּרְיָא קְדוֹשָׁה בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאַף שֶׁכְּבָשָׁהּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִכָּל מָקוֹם כִּבּוּשׁ יָחִיד הָיָה, לְפִי שֶׁכְּבָשָׁהּ קֹדֶם שֶׁכָּבַשׁ אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכִבּוּשׁ יָחִיד אֵין שְׁמוֹ כִּבּוּשׁ. וְכָל דִּין עָרְלָה בָּהּ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְלָכֵן יֵשׁ לְהָקֵל בָּהּ בְּסָפֵק. אָמְנָם לְגַבֵּי כַּמָּה דִּינִים הֶחְשִׁיבוּהָ חֲכָמִים כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן הֶחְמִירוּ בָּהּ יוֹתֵר מִסָּתָם חוּץ לָאָרֶץ, וְלֹא הִתִּירוּ לָקַחַת מִנְּכָרִי פֵּרוֹת שֶׁהֵם סְפֵק עָרְלָה אֶלָּא אִם כֵּן כְּבָר לִקְטָם, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא יֹאמַר לוֹ לְלַקֵּט עֲבוּרוֹ פֵּרוֹת אֵלּוּ. **וּבְחוּצָה לָאָרֶץ** הִקֵּלּוּ יוֹתֵר מִבְּסוּרְיָא, שֶׁיּוֹרֵד הַיִּשְׂרְאֵל לְגִנַּת הַנָּכְרִי **וְלוֹקֵחַ** שָׁם פֵּרוֹת מֵהַנָּכְרִי, וַאֲפִלּוּ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַנָּכְרִי מְלַקְּטָם עֲבוּרוֹ, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְרָאֵנוּ** - אֶת הַנָּכְרִי הַמּוֹכֵר שֶׁהוּא לוֹקֵט אֶת הַפֵּרוֹת מִנְּטִיעוֹת הָעָרְלָה, שֶׁכֵּן וַדַּאי עָרְלָה אֲסוּרָה גַּם בְּחוּץ לָאָרֶץ, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן. **סְפֵק כִּלְאֵי הַכֶּרֶם: כֶּרֶם** שֶׁל נָכְרִי שֶׁהוּא **נָטוּעַ יָרָק,** וְנֶאֱסַר יָרָק זֶה מִשּׁוּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, **וְיָרָק נִמְכַּר חוּצָה לוֹ** - וְהַנָּכְרִי מוֹכֵר יָרָק מְחוּץ לַגִּנָּה, וְאֵין יָדוּעַ הָאִם הוּא מְיָרֵק הַגִּנָּה הָאָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם אוֹ שֶׁהוּא יָרָק אַחֵר, **בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָסוּר** יָרָק זֶה, שֶׁהֲרֵי סָפֵק דְּאוֹרַיְתָא לְחֻמְרָא. **וּבְסוּרְיָא מֻתָּר,** שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֵינָהּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן הֵקֵלּוּ בָּהּ בְּסָפֵק. **וּבְחוּצָה לָאָרֶץ** הֵקֵלּוּ יוֹתֵר מִבְּסוּרְיָא, שֶׁיּוֹרֵד הַנָּכְרִי **וְלוֹקֵט** אֶת הַיָּרָק מֵהַגִּנָּה בִּפְנֵי הַיִּשְׂרְאֵל וְנוֹתְנוֹ לוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁהֵם וַדַּאי כִּלְאַיִם, שֶׁלֹּא נֶאְסְרוּ כִּלְאֵי חוּץ לָאָרֶץ, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִלְקֹט** הַיִּשְׂרְאֵל אֶת הַיֶּרֶק **בְּיָדָיו,** שֶׁגְּזֵרוּ עַל לְקִיטַת כִּלְאַיִם שֶׁמָּא יָבוֹא לִזְרֹעַ כִּלְאַיִם (תפא"י). **חָדָשׁ עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם בְּחוּץ לָאָרֶץ: הֶחָדָשׁ** - תְּבוּאָה מֵחֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן שֶׁל הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה, **אָסוּר מִן הַתּוֹרָה** - בַּאֲכִילָה עַד הַקְּרֻבַת הָעֹמֶר בְּט"ז נִיסָן, **בְּכָל מָקוֹם** - אַף בְּחוּץ לָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג יד) 'וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְגוֹ' בְּכל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם'. **וְהָעָרְלָה** נִתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה אִסּוּרָהּ רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם יט כג) 'וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ', אֶלָּא **שֶׁהֲלָכָה** לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאִסּוּר זֶה נוֹהֵג גַּם בְּחוּץ לָאָרֶץ. וּבַהֲלָכָה זוֹ נֶאֱמַר שֶׁרַח וַדַּאי עָרְלָה אָסוּר בְּחוּץ לָאָרֶץ, אֲבָל סְפֵק עָרְלָה מֻתָּר בָּהּ. **וְהַכִּלְאַיִם** - וְאִסּוּר כִּלְאֵי הַכֶּרֶם בְּחוּץ לָאָרֶץ הוּא רַק **מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים** [-מִדְּרַבָּנָן] וְלֹא אָסְרוּ חֲכָמִים אֶלָּא אֶת זְרִיעָתָם אוֹ אֶת לִקּוּטָם, וְלֹא אֶת אֲכִילָתָם וַהֲנָאָתָם. [אָמְנָם כִּלְאֵי זְרָעִים שֶׁבָּאָרֶץ מֻתָּרִים בַּהֲנָאָה, לֹא אֲסָרוּם בְּחוּץ לָאָרֶץ כְּלָל. וְהַרְכָּבַת מִין אִילָן אֶחָד בְּמִין אַחֵר אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה אַף בְּחוּץ לָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יט) 'בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם', וְדָרְשׁוּ: מַה הַרְבָּעַת כִּלְאַיִם בִּבְהֵמָה אֲסוּרָה בֵּין בָּאָרֶץ וּבֵין בְּחוּץ לָאָרֶץ, אַף הַרְכָּבַת כִּלְאַיִם אֲסוּרָה בֵּין בָּאָרֶץ וּבֵין בְּחוּץ לָאָרֶץ (קידושין לט.)]:

סְלִיק מַסֶּכֶת עָרְלָה

מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים

מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים עוֹסֶקֶת בְּמִצְוַת בִּכּוּרִים שֶׁהִיא אַחַת מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה הַנִּתָּנוֹת לַכֹּהֲנִים, וּמִצְוָה לַהֲבִיאָם לַמִּקְדָּשׁ וְלַהֲנִיפָם אֶל מוּל הַמִּזְבֵּחַ וּלְהַנִּיחָם לְצִדּוֹ עַל רִצְפַּת הָעֲזָרָה, הֲנָחָה זוֹ מַתִּירָה אוֹתָם בַּאֲכִילָה לַכֹּהֲנִים בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, כְּמוֹ כֵן מִצְוָה לִקְרֹא עֲלֵיהֶם שָׁם מִקְרָא בִּכּוּרִים (דברים כו ג-י):

פֶּרֶק א הַחַיָּבִים וְהַפְּטוּרִים בַּהֲבָאַת וּבְמִקְרָא בִּכּוּרִים, זְמַן הֲבָאַת הַבִּכּוּרִים, וְדִין אַחֲרָיוּת בְּבִכּוּרִים: **מִשְׁנָה א הַחַיָּבִים וְהַפְּטוּרִים בַּהֲבָאַת בִּכּוּרִים וּבְמִקְרָא בִּכּוּרִים:** יֵשׁ **מְבִיאִין בִּכּוּרִין** [-וְקוֹרְאִים] עֲלֵיהֶם 'מִקְרָא בִּכּוּרִים' [-הַפְסוּקִים שֶׁאוֹמֵר בְּהַגִּיעוֹ לַמִּקְדָּשׁ (לקמן פ"ג מ"ו)], יֵשׁ **מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין, וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן מְבִיאִין** - שֶׁפְּטוּרִים מֵהֲבָאַת בִּכּוּרִים. וְאֵלּוּ הֵם שֶׁאֵינָן **מְבִיאִין, הַנּוֹטֵעַ** אִילָן **לְתוֹךְ** [-בְּתוֹךְ] קַרְקַע **שֶׁלּוֹ, וְהִבְרִיךְ** - הִטְמִין יְחוּר [-עֻנָּף] מֵהָאִילָן בְּתוֹךְ גּוּמָא שֶׁחָפַר וְהוֹצִיא רֹאשׁוֹ **לְתוֹךְ שֶׁל יָחִיד** - לְתוֹךְ קַרְקַע שֶׁל חֲבֵרוֹ, **אוֹ לְתוֹךְ** קַרְקַע **שֶׁל** רְשׁוּת **הָרַבִּים, וְכֵן הַמַּבְרִיךְ מִתּוֹךְ** קַרְקַע **שֶׁל יָחִיד** - שֶׁל חֲבֵרוֹ, **אוֹ מִתּוֹךְ** קַרְקַע **שֶׁל** רְשׁוּת **הָרַבִּים,** וְהוֹצִיא רֹאשׁוֹ **לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ,** לְפִי שֶׁפֵּרוֹת הָאִילָן וְהַיְחוּר אֵינָם יוֹנְקִים רַק מֵהַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ וּפְטוּרִים מִבִּכּוּרִים. **הַנּוֹטֵעַ לְתוֹךְ** [-בְּתוֹךְ] **שֶׁלּוֹ וְהִבְרִיךְ לְתוֹךְ** קַרְקַע אַחֶרֶת **שֶׁלּוֹ,** וְדֶרֶךְ **הַיָּחִיד** [-שֶׁרְחְבָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת] וְדֶרֶךְ [-אוֹ דֶּרֶךְ] **הָרַבִּים** [-שֶׁרְחְבָּהּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת] עוֹבֶרֶת **בָּאֶמְצַע** - בֵּין שְׁתֵּי קַרְקָעוֹתָיו וְהַיְחוּר עוֹבֵר תַּחְתֶּיהָ, **הֲרֵי זֶה אֵינוֹ מֵבִיא** לְפִי שֶׁאָסוּר לְהַבְרִיךְ תַּחַת דֶּרֶךְ הָרַבִּים (ב"ב ס.) וְהַפֵּרוֹת שֶׁיּוֹנְקִים גַּם מִמָּקוֹם פְּטוּרִים מִבִּכּוּרִים. **רַבִּי יְהוּדָה** סוֹבֵר כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (שם) שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי אֵינוֹ מַפְסִיד בְּכָךְ אֶת הָרַבִּים וּלְפִיכָךְ **אוֹמֵר** שֶׁבְּאֹפֶן **כָּזֶה מֵבִיא,** אַךְ אֵינוֹ קוֹרֵא, הֵיוֹת וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה בְּעָלִים עַל חֶלֶק זֶה: **מִשְׁנָה ב טַעַם וּמְקוֹר פְּטוּר פֵּרוֹת הַיּוֹנְקִים מֵרְשׁוּת שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ מִבִּכּוּרִים:** מַאֵיזֶה **טַעַם** פֵּרוֹת הַיּוֹנְקִים גַּם מֵרְשׁוּת אֲחֵרִים **אֵינוֹ מֵבִיא** מֵהֶם בִּכּוּרִים, **מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כג יט) **'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ',** וְדָרְשׁוּ עַד שֶׁיְּהוּ כָּל הַגִּדּוּלִין [-הַיְנִיקוֹת] מֵאַדְמָתְךָ. **הָאֱרִיסִין** - הַמְקַבְּלִים שָׂדֶה לְעַבְּדָהּ עַל מְנָת שֶׁיְּחַלְקוּ פֵּרוֹתֶיהָ עִם הַבְּעָלִים לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ אוֹ לִרְבִיעַ, **וְהַחֻכּוֹרוֹת** - הַמְקַבְּלִים עַל מְנָת לִטֹּל כְּמוּת פֵּרוֹת קְבוּעָה, **וְהַסִּיקְרִיקוֹן** [-נוֹטָרִיקוֹן שֶׁל 'שָׂא קַרְקַע וְהַנִּיחֵנִי'] - רוֹצֵחַ שֶׁבַּעַל הַשָּׂדֶה נְתָנָהּ לוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַהַרְגֵהוּ וְאֵינוֹ מוֹחֵל לוֹ עָלֶיהָ, **וְהַגַּזְלָן** שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מִבְּעָלֶיהָ, הַפֵּרוֹת שֶׁגָּזְלוּ בְּשִׁדּוּתֵיהֶם **אֵין מְבִיאִין** מֵהֶם בִּכּוּרִים **מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם** - **מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ':** **מִשְׁנָה ג הַבָּאַת הַבִּכּוּרִים מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים וּמִפֵּרוֹת מֻבְחָרִים בִּלְבַד, וּזְמַן הֲבָאַת הַבִּכּוּרִים:** **אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים** חוּץ [-אֶלָּא] **מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים** הַמְּזֻכָּרִים בַּפָּסוּק (דברים ח ח) **'אֶרֶץ** חִטָּה **וּשְׂעֹרָה'** וְגוֹ' **וְלֹא** מִשְּׁאָר פֵּרוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (שם כו ב) **'מֵרֵאשִׁית** כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ' וְדָרְשׁוּ 'מֵרֵאשִׁית' וְלֹא כָּל 'רֵאשִׁית', וּבְגִזָּרָה שָׁוָה 'אֶרֶץ' 'אַרְצְךָ' דָּרְשׁוּ מְבִיאִים אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים. אֵין מְבִיאִים בִּכּוּרִים **לֹא מִתְּמָרִים שֶׁבָּהָרִים, וְלֹא מִפֵּרוֹת** שֶׁאֵר שִׁבְעַת הַמִּינִים **שֶׁבָּעֲמָקִים** לְפִי שֶׁהֵם גְּרוּעִים [אוּלָם תְּמָרִים שֶׁבַּעֲמָקִים מֻבְחָרִים הֵם (פסחים נג.)], **וְלֹא מִזֵּיתֵי שֶׁמֶן שֶׁאֵינָם מִן הַמֻּבְחָר** - שֶׁאֵינָם זֵית אֹגוֹרִי הָאוֹגֵר שַׁמְנוֹ לְתוֹכוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ח ח) 'אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן', לָמַדְנוּ שֶׁאֵין מְבִיאִים בִּכּוּרִים אֶלָּא מִפֵּרוֹת מֻבְחָרִים [לְדַעַת רֵישׁ לָקִישׁ וְרַבָּה (מנחות פד:) לְכַתְּחִלָּה, וּלְדַעַת עוּלָא וְרַבִּי יוֹחָנָן פֵּרוֹת גְּרוּעִים אַף אִם הֵבִיאוּם אֵינָם מִתְקַדְּשִׁים]. **אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים קֹדֶם לָעֲצֶרֶת** - לְחַג הַשָּׁבוּעוֹת. **אֲנָשֵׁי הַר צְבוֹעִים הֵבִיאוּ** אֶת **בִּכּוּרֵיהֶם קֹדֶם לָעֲצֶרֶת, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם, מִפְּנֵי הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה** (שמות כג טז) **'וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה',** לָמַדְנוּ שֶׁשִּׁתֵּי הַלֶּחֶם הַמּוּבָאִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת וְנִקְרָאִים בִּכּוּרִים הֵם הַמַּתִּירִים אֶת הֶחָדָשׁ בַּמִּקְדָּשׁ וְאֵין מְבִיאִים לַמִּקְדָּשׁ מִפֵּרוֹת הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה לִפְנֵי הֲבָאָתָם, אוּלָם בְּדִיעֲבַד אִם הֵבִיאוּ

מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים פֶּרֶק א

פרק א יֵשׁ מְבִיאִין בִּכּוּרִים וְקוֹרִין, מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין, וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן מְבִיאִין. אֵלּוּ שֶׁאֵינָן מְבִיאִין, הַנּוֹטֵעַ לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְהִבְרִיךְ לְתוֹךְ שֶׁל יָחִיד וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים בָּאֶמְצַע, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ מֵבִיא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּזֶה מֵבִיא: ב מֵאֵיזֶה טַעַם אֵינוֹ מֵבִיא, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יט) 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ', עַד שֶׁיְּהוּ כָּל הַגִּדּוּלִין מֵאַדְמָתְךָ. הָאֱרִיסִין וְהֶחֻכּוֹרוֹת וְהַסִּיקְרִיקוֹן וְהַגַּזְלָן, אֵין מְבִיאִין מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ': ג אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים. לֹא מִתְּמָרִים שֶׁבָּהָרִים, וְלֹא מִפֵּרוֹת שֶׁבָּעֲמָקִים, וְלֹא מִזֵּיתֵי שֶׁמֶן שֶׁאֵינָם מִן הַמֻּבְחָר. אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים קֹדֶם לָעֲצֶרֶת. אַנְשֵׁי הַר צְבוֹעִים הֵבִיאוּ בִּכּוּרֵיהֶם קֹדֶם לָעֲצֶרֶת, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם, מִפְּנֵי הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה (שמות כג טז) 'וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה', אֵלּוּ שִׁבְעַת הַמִּינִים שֶׁבְּאַדְמָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מֵבִיא וְקוֹרֵא. (דברים כו י): ד הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מֵבִיא וְקוֹרֵא.

המבוארות

בִּכּוּרִים קֹדֶם חַג הַשָּׁבוּעוֹת הֵם כְּשֵׁרִים, וְרַק מֵאַנְשֵׁי הַר צְבוֹעִים שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים וְחָשְׁשׁוּ שֶׁיְּלַמְּדוּ מֵהֶם לֹא קִבְּלוּ: **מִשְׁנָה ד הַמְּבִיאִים בִּכּוּרִים וְאֵינָם קוֹרְאִים מִקְרָא בִּכּוּרִים:** אֵלּוּ **מְבִיאִין** בִּכּוּרִים **וְלֹא קוֹרִין** מִקְרָא בִּכּוּרִים, **הַגֵּר מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר** 'כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ **אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לַאֲבוֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ'** (דברים כו ג) שֶׁהֲרֵי אֵין אֲבוֹתָיו מִיִּשְׂרָאֵל, וְלֹא נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ לְגֵרִים. **וְאִם הָיְתָה אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל** שֶׁאֵינוֹ גֵּר אֶלָּא יִשְׂרָאֵל גָּמוּר **מֵבִיא וְקוֹרֵא,** שֶׁכֵּן 'אֲבוֹתֵינוּ' הָאָמוּר בְּמִקְרָא בִּכּוּרִים לֹא מִתְיַחֵס לְאָבִיו שֶׁל מֵבִיא הַבִּכּוּרִים אֶלָּא לְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְהֵיוֹת וְאִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אֲבוֹתָיו הֵם. וּמִטַּעַם זֶה **כְּשֶׁהוּא** [-הַגֵּר] **מִתְפַּלֵּל** בִּיחִידוּת **בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, אוֹמֵר** בִּבְרָכַת 'מָגֵן אָבוֹת' שֶׁבִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה **'אֱלֹהֵי אֲבוֹת יִשְׂרָאֵל',** וְלֹא 'אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ'. **וּכְשֶׁהוּא** מִתְפַּלֵּל **בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אוֹמֵר 'אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם'** וּמִכָּוָן לִשְׁאָר הַמִּתְפַּלְּלִים שָׁם. **וְאִם הָיְתָה אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, אוֹמֵר 'אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ'.** בְּמִשְׁנָתֵנוּ מְבֹאָר שֶׁגֵּר אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לַאֲבוֹתֵינוּ' וְלֹא 'אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ' כֹּל שֶׁאֵין אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, אוּלָם דַּעַת רַבִּי יְהוּדָה בִּירוּשַׁלְמִי שֶׁגֵּר מֵבִיא וְקוֹרֵא, לְפִי שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁלּוֹ הֶבְטָחָה הָאָרֶץ אָב הוּא לַגֵּרִים כְּמוֹ לְיִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יז ה) 'כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ', וְאוּלָם בְּתוֹסֶפְתָּא (פ"א ה"ב) מְבֹאָר שֶׁאַף רַבִּי יְהוּדָה אֵינוֹ חוֹלֵק אֶלָּא בְּגֵרִים שֶׁהֵם מִבְּנֵי הַקֵּינִי חוֹתֵן מֹשֶׁה שֶׁלִּפְנֵי שֶׁנִּטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ מְבִיאִים וְקוֹרְאִים: **מִשְׁנָה ה דִּין בַּת גֵּרִים לַכְּהֻנָּה, וְהֶמְשֵׁךְ דִּין הַמְּבִיאִים וְאֵינָם קוֹרְאִים מִקְרָא בִּכּוּרִים:** **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אִשָּׁה בַּת גֵּרִים** [-שֶׁאָבִיהָ וְאִמָּהּ גֵּרִים] **לֹא תִּנָּשֵׂא לַכְּהֻנָּה** - לְכֹהֵן, **עַד שֶׁתְּהֵא אִמָּהּ** אוֹ שֶׁיְּהֵא אָבִיהָ **מִיִּשְׂרָאֵל** שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מד כב) 'כִּי אִם בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' יִקָּחוּ', לָמַדְנוּ שֶׁכָּל שֶׁאֵינָהּ אֲפִלּוּ מִקְצָתָהּ מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא תִּנָּשֵׂא לַכְּהֻנָּה, אָמְנָם בְּדִיעֲבַד אִם נִשְּׂאָהּ אֵין צָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ, וּבָנֶיהָ כְּשֵׁרִים אֲפִלּוּ לִהְיוֹת כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים. **אֶחָד גֵּרִים וְאֶחָד עֲבָדִים** כְּנַעֲנִים **מְשֻׁחְרָרִים** שָׁוִים בְּדִין זֶה שֶׁלֹּא יִנָּשְׂאוּ הַנּוֹלָדוֹת מִזַּרְעָם לַכְּהֻנָּה **וַאֲפִלּוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת** - כְּלוֹמַר לְעוֹלָם [אַף יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה דוֹרוֹת], **עַד שֶׁתְּהֵא אִמָּן** אוֹ אֲבִיהֶן אוֹ אֶחָד מִן הַדּוֹרוֹת שֶׁלְּפָנֵיהֶם **מִיִּשְׂרָאֵל. הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס** [-הַמְמֻנֶּה לְפַקֵּחַ עַל נִכְסֵי יְתוֹמִים] בֵּין שֶׁמִּנּוּהוּ בֵּית דִּין וּבֵין שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי הַיְתוֹמִים, הַמֵּבִיא אֶת בִּכּוּרֵי הַיְתוֹמִים, **וְהַשָּׁלִיחַ** - הַמֵּבִיא אֶת בִּכּוּרֵי מְשַׁלְּחוֹ, שֶׁאֵין הַקַּרְקַע שֶׁלָּהֶם, **וְהָעֶבֶד** כְּנַעֲנִי, **וְהָאִשָּׁה** שֶׁאֵין לָהּ בַּעַל, **וְטֻמְטוּם** [-אָדָם שֶׁמִּינוֹ מְכֻסֶּה בְּעוֹר וְאֵין יָדוּעַ אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה], **וְאַנְדְּרוֹגִינוּס** [-אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ זַכְרוּת וְנְקֵבוּת], שֶׁאֵינָם נוֹחֲלִים חֵלֶק בָּאָרֶץ (במדבר כו נד) 'אִישׁ לְפִי פְקֻדָּיו יֵתַּן נַחֲלָתוֹ' וְדָרְשׁוּ עַד שֶׁיִּהְיֶה וַדַּאי אִישׁ, **מְבִיאִין** בִּכּוּרִים **וְלֹא קוֹרִין** מִקְרָא בִּכּוּרִים **לְפִי שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לוֹמַר** 'רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה **אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה'".** אֲבָל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּעַל הוּא מֵבִיא אֶת בִּכּוּרֶיהָ וְקוֹרֵא שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יא) 'אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ' וְדָרְשׁוּ 'בֵּיתֶךָ' זוֹ אִשְׁתְּךָ (גיטין מז:), וּמַה שָּׁשָׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁשָּׁלִיחַ מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא הוּא רַק כְּשֶׁלִּקְּטָן הַבְּעָלִים מִתְּחִלָּה לְשָׁלְחָם עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, אֲבָל אִם לִקְּטָן לַהֲבִיאָם בְּעַצְמוֹ שׁוּב לֹא יִשְׁלְחֵם עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, שֶׁכָּל שֶׁנִּרְאוּ בִּכּוּרִים וְנִדְחוּ לְמִקְרָא בִּכּוּרִים אֵין מְבִיאִין אוֹתָם, הוֹאִיל וּכְבָר נִרְאוּ לְמִקְרָא בִּכּוּרִים: **מִשְׁנָה ו הֶמְשֵׁךְ דִּין הַמְּבִיאִים וְאֵינָם קוֹרְאִים מִקְרָא בִּכּוּרִים, וּזְמַן הֲבָאַת הַבִּכּוּרִים: הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת בְּתוֹךְ** קַרְקַע **שֶׁל חֲבֵרוֹ, מֵבִיא** מֵהֶם בִּכּוּרִים, **וְאֵינוֹ קוֹרֵא** מִקְרָא בִּכּוּרִים, כֵּיוָן שֶׁקָּפַק הוּא הָאִם קוֹנֶה עִם הָאִילָנוֹת אֶת הַקַּרְקַע שֶׁתַּחְתֵּיהֶם וּסְבִיבוֹתֵיהֶם בַּשְּׁעוּר הַנִּצְרָךְ לְמִלַּקֵּט פֵּרוֹת מִן הָאִילָן, וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לִּי'. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר** דִּין הוּא שֶׁקּוֹנֶה אֶת הַקַּרְקַע שֶׁסְּבִיב לָאִילָנוֹת וּלְפִיכָךְ הוּא **מֵבִיא וְקוֹרֵא,** אֲבָל הַקּוֹנֶה שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת לְדִבְרֵי הַכֹּל מֵבִיא וְקוֹרֵא (מי"א) כֵּיוָן שֶׁקָּנָה גַּם אֶת הַקַּרְקַע.

יָבֵשׁ הַמַּעְיָן שֶׁהָאֵילָן חַי וְגָדֵל מִמֶּנּוּ, אוֹ שֶׁנִּקְצַץ הָאִילָן לִפְנֵי שֶׁהִפְרִישׁ מִפֵּרוֹתָיו בִּכּוּרִים, **מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא,** שֶׁכָּל שֶׁאֵין הָאִילָן יוֹנֵק מֵהַקַּרְקַע הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע, וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי', אֲבָל אִם יָבֵשׁ הַמַּעְיָן אוֹ נִקְצַץ הָאִילָן לְאַחַר שֶׁהִפְרִישׁ בִּכּוּרִים אֵינוֹ מֵבִיא כְּלָל, שֶׁכָּל שֶׁנִּרְאוּ לְמִקְרָא בִּכּוּרִים וְנִדְחוּ שׁוּב אֵין מְבִיאִים אוֹתָם. **רַבִּי יְהוּדָה** חוֹלֵק וְאוֹמֵר, אַף אִם יָבֵשׁ הַמַּעְיָן וְנִקְצַץ הָאִילָן **מֵבִיא וְקוֹרֵא,** וְדַי בְּכָךְ שֶׁהַקַּרְקַע שְׁבָּהּ גָּדֵל הָאִילָן קַיֶּמֶת וְהִיא שְׁלוֹ.

מֵעֲצֶרֶת [-מִשָּׁבוּעוֹת] **וְעַד הֶחָג** [-חַג הַסֻּכּוֹת], **מֵבִיא** אָדָם בִּכּוּרִים **וְקוֹרֵא** מִקְרָא בִּכּוּרִים. אוּלָם **מִן הֶחָג וְעַד חֲנֻכָּה, מֵבִיא** בִּכּוּרִים **וְאֵינוֹ קוֹרֵא** עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִקְרָא בִּכּוּרִים (דברים כו יא) 'וְשָׂמַחְתָּ בְכָל הַטּוֹב' וְדָרְשׁוּ 'אֵין קְרִיאָה אֶלָּא בִּזְמַן שִׂמְחָה' וּזְמַן שִׂמְחַת הָאָדָם בְּפֵרוֹתָיו הוּא מִשָּׁבוּעוֹת עַד סֻכּוֹת שֶׁהוּא עִקַּר זְמַן לְקִיטַת הַפֵּרוֹת [וְאֶפְלוּ שֶׁהָרִבָּה פֵּרוֹת נִלְקָטִים עַד חֲנֻכָּה], וּמֵחֲנֻכָּה וְאֵילָךְ אֵין מְבִיאִים בִּכּוּרִים כְּלָל שֶׁנֶּאֱמַר 'מֵאַרְצֶךָ' וְדָרְשׁוּ כָּל זְמַן שֶׁמְּצוּיִים בְּאַרְצֶךָ, וּלְאַחַר חֲנֻכָּה אֵינָם מְצוּיִים. **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵרָא אוֹמֵר,** אַף לְאַחַר חַג הַסֻּכּוֹת עַד חֲנֻכָּה **מֵבִיא וְקוֹרֵא** שֶׁאֵין דּוֹרְשִׁים מִ'וְשָׂמַחְתָּ' בִּזְמַן שִׂמְחָה דָּוְקָא:

מִשְׁנָה ז דִּין הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ לְאַחַר הַפְרָשַׁת הַבִּכּוּרִים: הִפְרִישׁ בִּכּוּרָיו וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ בִּזְמַן הַהַפְרָשָׁה לִמְכֹּר אֶת שָׂדֵהוּ, וּלְאַחַר הַהַפְרָשָׁה אָכַן **מָכַר אֶת שָׂדֵהוּ, מֵבִיא** בִּכּוּרִים **וְאֵינוֹ קוֹרֵא** מִקְרָא בִּכּוּרִים, מֵאַחַר וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי' הֵיוֹת וּבִשְׁעַת הַקְרִיאָה הִיא כְּבָר אֵינָהּ שֶׁלּוֹ. אֲבָל אִם לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ בִּשְׁעַת הַהַפְרָשָׁה לִמְכֹּר אֶת הַשָּׂדֶה אֵינוֹ מֵבִיא כְּלָל, שֶׁכָּל שֶׁנִּרְאוּ לְמִקְרָא בִּכּוּרִים וְנִדְחוּ שׁוּב אֵין מְבִיאִים אוֹתָם. **וְהַשֵּׁנִי** - הַקּוֹנֶה אֶת הַשָּׂדֶה, **מֵאוֹתוֹ הַמִּין** שֶׁהֵבִיא מִמֶּנּוּ הַמּוֹכֵר בִּכּוּרִים **אֵינוֹ מֵבִיא** שׁוּב, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ג) 'הִגַּדְתִּי הַיּוֹם', וְדָרְשׁוּ, פַּעַם אַחַת הוּא מַגִּיד וְאֵינוֹ מַגִּיד שְׁתֵּי פְּעָמִים, וּכְשֶׁם שֶׁאֵין שְׁנֵי הַגָּדוֹת עַל אוֹתוֹ מִין כָּךְ אֵין שְׁנֵי הֲבָאוֹת, אֲבָל **מִמִּין** אֶחָד הַגָּדֵל בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה שֶׁלֹּא הֵבִיא מִמֶּנּוּ הָרִאשׁוֹן **מֵבִיא וְקוֹרֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מֵאוֹתוֹ הַמִּין** שֶׁהֵבִיא הָרִאשׁוֹן **מֵבִיא** הַלּוֹקֵחַ **וְקוֹרֵא,** שֶׁלֹּא נִתְמַעֲטָה הַגָּדָה שְׁתֵּי פְּעָמִים אֶלָּא בְּאָדָם אֶחָד, אֲבָל שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם אַף שֶׁהָרִאשׁוֹן הֵבִיא חוֹזֵר הַשֵּׁנִי וּמֵבִיא:

מִשְׁנָה ח דִּין אַחֲרִיּוּת בִּכִּפּוּרִים: מִי שֶׁ**הִפְרִישׁ בִּכּוּרָיו,** וְקֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ לְהַר הַבַּיִת **נִבְזְזוּ** - נִגְזְלוּ, אוֹ **נִמַּקּוּ** - נִרְקְבוּ וְנִמַּסּוּ, אוֹ **נִגְנְבוּ,** אוֹ **אָבְדוּ, אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיאָם לַמִּקְדָּשׁ, חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָם **וּמֵבִיא** בִּכּוּרִים **אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם,** וְאוּלָם **אֵינוֹ קוֹרֵא** מִקְרָא בִּכּוּרִים, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר עֲלֵיהֶם 'רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה'. **וְהַשֵּׁנִיִּים** - פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵבִיא בְּאַחֲרָיוּתוֹ, הָאוֹכְלִים אוֹתָם בְּשׁוֹגֵג שֶׁחַיָּבִים לְהָבִיא אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם, **אֵין חַיָּבִים** לְהוֹסִיף **עֲלֵיהֶם חֹמֶשׁ,** בְּשׁוֹנֶה מִמְּשָׁאָר הָאוֹכֵל בִּכּוּרִים בְּשׁוֹגֵג שֶׁחַיָּב לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ עַל הַפֵּרוֹת שֶׁנּוֹתַן תַּחְתֵּיהֶם לַכֹּהֵן. [וְדִין זֶה הוּא רַק לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲבָל לְהַלָּכָה הָאוֹכְלָם חַיָּב לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ כְּבִשְׁאָר בִּכּוּרִים]. בִּכּוּרִים שֶׁנִּטְמְאוּ **בְּעַזָּרָה, נוֹפֵץ** - מְנַעֵר וּמְרוֹקֵן אֶת הַסַּל מִן הַפֵּרוֹת וְנוֹתֵן אֶת הַסַּל לְבֵדוֹ לַכֹּהֵן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ', וְדָרְשׁוּ פְּעָמִים שֶׁאֵין הַכֹּהֵן לוֹקֵחַ כָּל זְמַן שֶׁמְּצוּיִים בְּאַרְצֶךָ, וּלְאַחַר חֲנֻכָּה אֵינָם מְצוּיִים. **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵרָא אוֹמֵר,** אַף לְאַחַר חַג הַסֻּכּוֹת עַד חֲנֻכָּה **מֵבִיא וְקוֹרֵא** שֶׁאֵין דּוֹרְשִׁים מִ'וְשָׂמַחְתָּ' בִּזְמַן שִׂמְחָה דָּוְקָא:

מִשְׁנָה ז דִּין הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ לְאַחַר הַפְרָשַׁת הַבִּכּוּרִים: הִפְרִישׁ בִּכּוּרָיו וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ בִּזְמַן הַהַפְרָשָׁה לִמְכֹּר אֶת שָׂדֵהוּ, וּלְאַחַר הַהַפְרָשָׁה אָכַן **מָכַר אֶת שָׂדֵהוּ, מֵבִיא** בִּכּוּרִים **וְאֵינוֹ קוֹרֵא** מִקְרָא בִּכּוּרִים, מֵאַחַר וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי' הֵיוֹת וּבִשְׁעַת הַקְרִיאָה הִיא כְּבָר אֵינָהּ שֶׁלּוֹ. אֲבָל אִם לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ בִּשְׁעַת הַהַפְרָשָׁה לִמְכֹּר אֶת הַשָּׂדֶה אֵינוֹ מֵבִיא כְּלָל, שֶׁכָּל שֶׁנִּרְאוּ לְמִקְרָא בִּכּוּרִים וְנִדְחוּ שׁוּב אֵין מְבִיאִים אוֹתָם. **וְהַשֵּׁנִי** - הַקּוֹנֶה אֶת הַשָּׂדֶה, **מֵאוֹתוֹ הַמִּין** שֶׁהֵבִיא מִמֶּנּוּ הַמּוֹכֵר בִּכּוּרִים **אֵינוֹ מֵבִיא** שׁוּב, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ג) 'הִגַּדְתִּי הַיּוֹם', וְדָרְשׁוּ, פַּעַם אַחַת הוּא מַגִּיד וְאֵינוֹ מַגִּיד שְׁתֵּי פְּעָמִים, וּכְשֶׁם שֶׁאֵין שְׁנֵי הַגָּדוֹת עַל אוֹתוֹ מִין כָּךְ אֵין שְׁנֵי הֲבָאוֹת, אֲבָל **מִמִּין** אֶחָד הַגָּדֵל בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה שֶׁלֹּא הֵבִיא מִמֶּנּוּ הָרִאשׁוֹן **מֵבִיא וְקוֹרֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מֵאוֹתוֹ הַמִּין** שֶׁהֵבִיא הָרִאשׁוֹן **מֵבִיא** הַלּוֹקֵחַ **וְקוֹרֵא,** שֶׁלֹּא נִתְמַעֲטָה הַגָּדָה שְׁתֵּי פְּעָמִים אֶלָּא בְּאָדָם אֶחָד, אֲבָל שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם אַף שֶׁהָרִאשׁוֹן הֵבִיא חוֹזֵר הַשֵּׁנִי וּמֵבִיא:

מִשְׁנָה ח דִּין אַחֲרִיּוּת בִּכִּפּוּרִים: מִי שֶׁ**הִפְרִישׁ בִּכּוּרָיו,** וְקֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ לְהַר הַבַּיִת **נִבְזְזוּ** - נִגְזְלוּ, אוֹ **נִמַּקּוּ** - נִרְקְבוּ וְנִמַּסּוּ, אוֹ **נִגְנְבוּ,** אוֹ **אָבְדוּ, אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיאָם לַמִּקְדָּשׁ, חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָם **וּמֵבִיא** בִּכּוּרִים **אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם,** וְאוּלָם **אֵינוֹ קוֹרֵא** מִקְרָא בִּכּוּרִים, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר עֲלֵיהֶם 'רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה'. **וְהַשֵּׁנִיִּים** - פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵבִיא בְּאַחֲרָיוּתוֹ, הָאוֹכְלִים אוֹתָם בְּשׁוֹגֵג שֶׁחַיָּבִים לְהָבִיא אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם, **אֵין חַיָּבִים

בָּהֶן, לְפִי שֶׁגָּזְרוּ (שבת יג:) עַל כָּל יָדַיִם שֶׁאֵינָן נְטוּלוֹת אַף שֶׁלֹּא נָגְעוּ בְּשׁוּם טֻמְאָה שֶׁפּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, וּבִכּוּרִים קְרוּיִים תְּרוּמָה. וְכֹהֵן טָמֵא שֶׁטָּבַל וְנִטְהַר אָסוּר לֶאֱכֹל מֵהֶם עַד **הָעֶרֶב שֶׁמֶשׁ** שֶׁל יוֹם הַטְּבִילָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב ז) 'וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר, וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים'. הֲרֵי כָּל דִּינִים אֵלּוּ שָׁוִים **בִּתְרוּמָה וּבִכּוּרִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר** שֶׁנִּי אֵינָם נוֹהֲגִים, אֶלָּא הוּא מֻתָּר בַּאֲכִילָה לְזָרִים בִּירוּשָׁלַיִם, וְאָסוּר לִקְנוֹת בְּדָמָיו עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה אֶלָּא רַק דִּבְרֵי מַאֲכָל, וְאִם נִתְעָרֵב בְּחֻלִּין בָּטֵל הוּא בְּרֹב כָּל שֶׁהוּא אִם אֵין אֶפְשָׁרוּת לְחַלְּלוֹ, אֲבָל אִם אֶפְשָׁר לְחַלְּלוֹ אֵינוֹ בָּטֵל אֲפִלּוּ בְּאֶלֶף כְּדֵין דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין שֶׁאֵינוֹ בָּטֵל (לעיל מ"ב), וְאֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם קֹדֶם שֶׁיִּגַּע בּוֹ, וְטָמֵא שֶׁטָּבַל מֻתָּר מִיָּד בַּאֲכִילָתוֹ אַף קֹדֶם הָעֶרֶב שֶׁמֶשׁ: **מִשְׁנָה ב דִּינִים הַשָּׁוִים בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים וְאֵינָם בִּתְרוּמָה:** יֵשׁ דִּינִים הַנּוֹהֲגִים **בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים וְאֵינָם נוֹהֲגִים בִּתְרוּמָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה.** שֶׁהַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהַבִּכּוּרִים הֻבְאַת מָקוֹם, וּטְעוּנִים וִדּוּי, וַאֲסוּרִין לְאוֹנֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְחַיָּבִין בִּבְעוּר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. וַאֲסוּרִין כָּל שֶׁהֵן מִלֶּאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם. וְגִדּוּלֵיהֶן אֲסוּרִים מִלֶּאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם אַף לְזָרִים וְלִבְהֵמָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. הֲרֵי אֵלּוּ **בִּתְרוּמָה וּבִכּוּרִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר:** **ב** יֵשׁ בְּמַעֲשֵׂר וּבִכּוּרִים מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה, שֶׁהַמַּעֲשֵׂר וְהַבִּכּוּרִים הֻבְאַת מָקוֹם, וּטְעוּנִים וִדּוּי, וַאֲסוּרִין לְאוֹנֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. וְחַיָּבִין בִּבְעוּר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. וְחַיָּבִין בִּבְעוּר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. וַאֲסוּרִין כָּל שֶׁהֵן מִלֶּאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם. וְגִדּוּלֵיהֶן אֲסוּרִים מִלֶּאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם אַף לְזָרִים וְלִבְהֵמָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. הֲרֵי אֵלּוּ בִּתְרוּמָה וּבִכּוּרִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר: **ג** יֵשׁ בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה, שֶׁהַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר אוֹסְרִין אֶת הַגֹּרֶן, וְיֵשׁ לָהֶם שְׁעוּר, וְנוֹהֲגִים בְּכָל הַפֵּרוֹת, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, וּבַאֲרִיסִין וּבְחֻכּוֹרוֹת וּבִסְיקְרִיקוֹן וּבְגַזְלָן. הֲרֵי אֵלּוּ בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְכוּרִים: **ד** וְיֵשׁ בִּבְכוּרִים מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר, שֶׁהַבִּכּוּרִים נִקְנִין בְּמִחְבָּר לַקַּרְקַע, וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שֶׁדֵּהוּ בִּכּוּרִים, וְחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָם, וּטְעוּנִים קְרִבָּן וְשִׁיר וּתְנוּפָה וְלִינָה: **ה** תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שָׁוָה לִבִּכּוּרִים בִּשְׁתֵּי דְרָכִים, וְלִתְרוּמָה בִּשְׁתֵּי דְרָכִים. נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, וְשֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף, כִּבִכּוּרִים. וְאוֹסֶרֶת אֶת הַגֹּרֶן, וְיֵשׁ לָהּ שְׁעוּר, כִּתְרוּמָה: **ו** אֶתְרוֹג שָׁוֶה לְאִילָן בִּשְׁלֹשָׁה דְרָכִים, וּלְיָרָק בִּדְרָךְ אֶחָד. שָׁוֶה לְאִילָן בְּעָרְלָה וּבִרְבָעִי וּבִשְׁבִיעִית.

מִדְּרַבָּנָן אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים, וְנוֹהֲגִים מִדְּרַבָּנָן בְּכָל **הַפֵּרוֹת** וְלֹא רַק בִּשְׁבִיעִת הַמִּינִים, וְנוֹהֲגִים בֵּין **בִּפְנֵי הַבַּיִת** - כְּשֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, וּבֵין **שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת** - לְאַחַר חֻרְבַּן הַבַּיִת, וְחוֹלְטָם אַף **בַּאֲרִיסִין** - הַמְקַבְּלִים שָׂדֶה לְעָבְדָהּ עַל מְנַת שֶׁיַּחְלְקוּ פֵּרוֹתֶיהָ עִם הַבְּעָלִים לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ אוֹ לִרְבִיעַ (לעיל פ"א מ"ב), **וּבְחֻכּוֹרוֹת** - הַמְקַבְּלִים עַל מְנַת לִטֹּל כַּמּוּת פֵּרוֹת קְבוּעָה (שם), **וּבְסִיקְרִיקוֹן** - [-נוֹטָרִיקוֹן שֶׁל 'שָׂא קַרְקַע וְהַנִּיחֵנִי'] - רוֹצֵחַ שְׁבַּעַל הַשָּׂדֶה נְתָנָהּ לוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַהַרְגֵהוּ וְאֵינוֹ מוֹחֵל לוֹ עָלֶיהָ (שם), **וּבְגַזְלָן** -הַגּוֹזֵל שָׂדֶה מִבְּעָלֶיהָ, כֵּיוָן שֶׁחִיּוּב תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ תָּלוּי בַּבַּעֲלוּת עַל הַקַּרְקַע. הֲרֵי כָּל דִּינִים **אֵלּוּ** נוֹהֲגִים **בִּתְרוּמָה וּבִמַעֲשֵׂר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְכוּרִים,** מִפְּנֵי שֶׁבִּכּוּרִים אַף קֹדֶם שֶׁהֻפְרְשׁוּ הַפֵּרוֹת אֵינָם טְבֵל, וְאֵין לָהֶם שִׁעוּר, וְאֵינָם אֶלָּא בִּשְׁבִעַת הַמִּינִים, וְאֵינָם נוֹהֲגִים אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, וְאֵין מְבִיאִם אֶלָּא מִי שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יט) 'בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ': **מִשְׁנָה ד דִּינִים הַנּוֹהֲגִים בִּבְכוּרִים וְאֵינָם בִּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי:** וְיֵשׁ דִּינִים הַנּוֹהֲגִים רַק **בִּבְכוּרִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן** - שֶׁאֵינָם נוֹהֲגִים **בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, **שֶׁהַבִּכּוּרִים נִקְנִין** [-הַפְרָשָׁתָם וּקְבִיעַת שְׁמָם] בְּעוֹדָם **בְּמִחְבָּר לַקַּרְקַע** (להלן פ"ג מ"א) שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יג) 'בִּכּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם' וּמֹשְׁמָע שֶׁכְּבָר בִּשָּׁעָה שֶׁמְּחֻבָּרִים בְּאַרְצָם קוֹרֵא לָהֶם שֵׁם בִּכּוּרִים. **וְעוֹשֶׂה אָדָם** - יָכוֹל אָדָם לַעֲשׂוֹת אֶת **כָּל שָׂדֵהוּ בִּכּוּרִים** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'בִּכּוּרֵי כָל' וְנֶאֱמַר (דברים כו ב) 'מֵרֵאשִׁית כָּל' מְלַמֵּד שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שָׂדֵהוּ בִּכּוּרִים. **וְחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָם** - שֶׁאִם נִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ אוֹ נִטְמְאוּ עָלָיו לְהָבִיא בִּכּוּרִים אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם (לעיל פ"א משניות ח-ט). **וּטְעוּנִים** - חַיָּבִים לְהָבִיא עִמָּהֶם **קָרְבָּן** שְׁלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים כו יא) 'וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב' וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵין שִׂמְחָה זוֹ אֶלָּא בִּשְׁלָמִים מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם כז ז) 'וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ', וּטְעוּנִים בַּהֲבָאָתָם **שִׁיר** - שִׁירַת הַלְוִיִּים (להלן פ"ג מ"ד) שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוּרִים (דברים כו יא) 'וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב', וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵין טוֹב זֶה אֶלָּא שִׁיר שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לג לב) 'וְהִנֵּךְ לָהֶם כְּשִׁיר עֲגָבִים יְפֵה קוֹל וּמֵטִב נָגֶן', וּטְעוּנִים **תְּנוּפָה** לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ' וְדָרְשׁוּ בְּגִזָרָה שָׁוָה 'יָדֶךָ' 'יָדָיו' מַהֶּאֱמָר בְּשְׁלָמִים (ויקרא ז ל) 'יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֶת אִשֵּׁי ה' אֶת הַחֵלֶב עַל הֶחָזֶה יְבִיאֶנּוּ אֶת הֶחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי ה'' שֶׁאַף הֵם טְעוּנִים תְּנוּפָה, וּטְעוּנִים **לִינָה** - שֶׁצָּרִיךְ הַמֵּבִיא בִּכּוּרִים לָלוּן בִּירוּשָׁלַיִם בַּלַּיְלָה שֶׁאַחַר הֲבָאָתָם כְּדִין כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִי שֶׁהִקְרִיב אֶת פִּסְחוֹ (דברים טז ז) 'וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאָהָלֶיךָ' וּמִמֶּנּוּ דָּרְשׁוּ שֶׁכָּל פְּנִיּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה מִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יִהְיוּ אֶלָּא בַּבֹּקֶר. מַה שֶּׁאֵין כֵּן תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין מַפְרִישִׁים אוֹתָם אֶלָּא לְאַחַר שֶׁנִּתְלַשּׁוּ, וְאֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל שָׂדֵהוּ תְּרוּמָה אוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵין חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּתָם, וְאֵינָם טְעוּנִים קָרְבָּן וְשִׁיר וּתְנוּפָה וְלִינָה: **מִשְׁנָה ה הַדִּינִים בָּהֶם שָׁוֶה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לִבִּכּוּרִים, וְהַדִּינִים בָּהֶם שָׁוֶה לִתְרוּמָה:** **תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר** [-שֶׁמַּפְרִישׁ הַלֵּוִי אֶחָד מֵעֲשָׂרָה מֵהַמַּעֲשֵׂר שֶׁקִּבֵּל וְנוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן] **שָׁוָה לִבִּכּוּרִים בִּשְׁתֵּי דְרָכִים** [-דִּינִים], **וּלִתְרוּמָה בִּשְׁתֵּי דְרָכִים**: בְּכָךְ שֶׁהִיא **נִטֶּלֶת** אַף **מִן הַטָּהוֹר** - מִפֵּרוֹת טְהוֹרִים **עַל הַטָּמֵא** - עַל פֵּרוֹת טְמֵאִים, וְשֶׁהִיא נִטֶּלֶת אַף **שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף** - מִפֵּרוֹת שֶׁאֵינָם סְמוּכִים וּקְרוֹבִים לִשְׁאָר הַטֶּבֶל, הֲרֵי הִיא **כִּבִּכּוּרִים** שֶׁשּׁוֹנִים בְּדִינִים אֵלּוּ מִתְּרוּמָה שֶׁאֵינָהּ נִטֶּלֶת אֶלָּא מִן הַמֻּקָּף, וּמִשּׁוּם כָּךְ גָּזְרוּ שֶׁאַף אֵין מַפְרִישִׁים תְּרוּמָה מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא (תרומות פ"ב מ"א), מֵחֲשֵׁשׁ שֶׁלֹּא יְקָרְבֵם זֶה לָזֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְמְאוּ הַפֵּרוֹת הַטְּהוֹרִים וְיִפָּרֵישׁ שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף, וּלְפִי שֶׁבִּכּוּרִים קוֹרְאִים לָהֶם שֵׁם בְּמֻחְבָּר וְאֵינָם צְרִיכִים לִהְיוֹת מִן הַמֻּקָּף מֵתְּר אַף לְהַפְרִישָׁם מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא [בְּאֹפֶן שֶׁנִּטְמְרוּ כָּל צָרְכָּן שֶׁמְּקַבְּלִים טְמֵאָה אַף בְּמֻחְבָּר]. וּבַמָּה שֶׁהִיא **אוֹסֶרֶת** בַּאֲכִילָה **אֶת** תְּבוּאַת **הַגֹּרֶן** שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר שֶׁקִּבֵּל הַלֵּוִי וְדִינָהּ כְּטָבֶל עַד שֶׁיַּפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּבַמָּה **שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁעוּר** שֶׁהוּא אֶחָד מֵעֲשָׂרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, הֲרֵי הִיא **כִּתְרוּמָה** שֶׁאוֹסֶרֶת אֶת הַגֹּרֶן (לעיל מ"ג) וְיֵשׁ לָהּ שְׁעוּר (שם), וְשׁוֹנָה הִיא מִן הַבִּכּוּרִים שֶׁאֵינָם אוֹסְרִים אֶת הַגֹּרֶן וְאֵין לָהֶם שְׁעוּר (שם): **מִשְׁנָה ו הַדִּינִים בָּהֶם אֶתְרוֹג נִדּוֹן כִּפְרִי, וְהַדִּינִים בָּהֶם הוּא נִדּוֹן כְּיָרָק: אֶתְרוֹג שָׁוֶה לְאִילָן** - לְפְרִי הָאִילָן **בִּשְׁלֹשָׁה דְרָכִים** [-דִּינִים], **וּלְיָרָק בְּדֶרֶךְ** [-בְּדִין] **אֶחָד: שָׁוֶה** הוּא **לְאִילָן בְּעָרְלָה** [-אִסּוּר הֲנָאָה מִפֵּרוֹת הָאִילָן בְּשָׁלֹשׁ שְׁנוֹתָיו הָרִאשׁוֹנוֹת] **וּבִרְבָעִי** [-דִּין קְדֻשַּׁת פֵּרוֹת הָאִילָן בְּשָׁנָתוֹ הָרְבִיעִית, וְשֶׁנֶּאֱכָלִים רַק בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה] **וּבִשְׁבִיעִית** - קְדֻשַּׁת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית - שֶׁקִּבְּלוּ שְׁנוֹתָיו לְגַבֵּי דִּינִים אֵלּוּ תְּלוּיָה בִּשְׁעַת הַחֲנָטָה [-נְפִילַת הַפֶּרַח וּתְחִלַּת יְצִיאַת הַפְּרִי] כִּשְׁאָר פֵּרוֹת הָאִילָן, שֶׁכַּאֲשֶׁר חָנְטוּ בִּשְׁנָתוֹ הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל

משניות מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים פֶּרֶק ג המבוארות

הָאִילָן אֲסוּרִים מִשּׁוּם עָרְלָה אַף אִם נִלְקְטוּ בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית, וְאִם חָנְטוּ בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית הֵם נָטַע רְבָעִי הַנֶּאֱכָל רַק בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה, וְכֵן פֵּרוֹת שֶׁחָנְטוּ בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית אֵין בָּהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית אַף אִם נִלְקְטוּ בַּשְּׁבִיעִית, וְאִם חָנְטוּ בַּשְּׁבִיעִית יֵשׁ בָּהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית אַף שֶׁנִּלְקְטוּ בַּשְּׁמִינִית, וְאֵין הָאָתְרוֹג לְגַבֵּי דִינִים אֵלּוּ כְּיָרָקוֹת שֶׁדִּינָם תָּלוּי בִּשְׁעַת הַלְּקִיטָה. **וְשָׁוֶה לְיֶרֶק בְּדֶרֶךְ** [-בִּדְרָן] **אֶחָד, שֶׁבִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ** - שֶׁקְּבִיעַת שְׁנוֹתָיו לְגַבֵּי מַעֲשְׂרוֹת תְּלוּיָה בְּזְמַן הַלְּקִיטָה כְּכָל הַיְרָקוֹת, שֶׁכַּאֲשֶׁר נִלְקְטוּ בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה הַשְּׁנִיָּה הָרְבִיעִית וְהַחֲמִישִׁית לִשְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה מַפְרִישִׁים מֵהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאִלּוּ הַנִּלְקָטִים בַּשָּׁנָה הַשִּׁלִּישִׁית וְהַשִּׁשִּׁית מַפְרִישִׁים מֵהֶם מַעֲשֵׂר עָנִי, וְלֹא כְּפֵרוֹת הָאִילָן שֶׁדִּינָם תָּלוּי בִּשְׁעַת הַחֲנָטָה, **דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** אוֹמֵר, אֲתְרוֹג שָׁוֶה לְאִילָן בְּכָל דָּבָר בֵּין לְעִנְיַן עָרְלָה רְבָעִי וּשְׁבִיעִית וּבֵין לְעִנְיַן שְׁנוֹת הַמַּעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה ז דִּינֵי דָּם בְּנֵי אָדָם בְּהֶם הוּא דּוֹמֶה לְדָם בְּהֵמָה וְדִינָיו בָּהֶם הוּא דּוֹמֶה לְדָם שֶׁרֶץ: דַּם מְהַלְכֵי** עַל **שְׁתַּיִם** - דַּם בְּנֵי אָדָם חֲלָלִים, **שָׁוֶה לְדַם בְּהֵמָה** בְּכָךְ שֶׁנֶּחְשָׁב מַשְׁקֶה **לְהַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים** לְקַבָּלַת טֻמְאָה - שֶׁאֵין אֳכָלִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה עַד שֶׁיִּנָּתֵן עֲלֵיהֶם אֶחָד מִמַּשְׁבַּעַת הַמַּשְׁקִים: טַל, מַיִם, יַיִן, שֶׁמֶן, דָּם, חָלָב, דְּבַשׁ, וְדָם הַמַּכְשִׁיר הוּא בֵּין דַּם בְּהֵמָה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים יב כד) 'עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם' וּבֵין דַּם אָדָם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר כג כד) 'וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה'. **וְשָׁוֶה לְדַם הַשֶּׁרֶץ** בְּכָךְ שֶׁאֵין **חַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילָתוֹ מַלְקוֹת מִשּׁוּם אִסּוּר אֲכִילַת דָּם, שֶׁאֵין אִסּוּר אֲכִילַת דָּם אֶלָּא בְּדַם בְּהֵמָה [אָמְנָם הָאוֹכֵל דַּם שֶׁרֶץ וְהִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם אִסּוּר אֲכִילַת שֶׁרֶץ לוֹקֶה, כֵּיוָן שֶׁאַף שֶׁאֵין דַּם הַשֶּׁרֶץ בְּאִסּוּר אֲכִילַת דָּם מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי הוּא כְּבִשָּׂרוֹ שֶׁאָסוּר בְּאִסּוּר אֲכִילַת שֶׁרֶץ]: **מִשְׁנָה ח דִּינֵי פּוֹי [-סְפֵק חַיָּה סְפֵק בְּהֵמָה]: כּוֹי** [-יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא אֵיל הַבָּר, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא הַנּוֹלָד מִתַּיִשׁ הַבָּא עַל הַצְּבִיָּה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁפְּרִיָּה בְּפָנֵי עַצְמָהּ הוּא] - שֶׁלֹּא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִם הוּא חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה, **יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים** [-דִּינִים] **שֶׁשָּׁוֶה בָּהֶם רַק לְחַיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים** שֶׁהוּא **שָׁוֶה** רַק **לִבְהֵמָה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים** שֶׁהוּא **שָׁוֶה** גַּם **לִבְהֵמָה** וְגַם **לְחַיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים** שֶׁאֵינוֹ **שָׁוֶה לֹא לִבְהֵמָה וְלֹא לְחַיָּה**, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת: **מִשְׁנָה ט הַדִּינִים בָּהֶם פּוֹי שָׁוֶה לְחַיָּה: כֵּיצַד** הַכּוֹי **שָׁוֶה לְחַיָּה, דָּמוֹ טָעוּן כִּסּוּי** בֶּעָפָר לְאַחַר שְׁחִיטָתוֹ **כְּדַם חַיָּה** שֶׁמְּצַוִּים לְכַסּוֹת אֶת דָּמָהּ לְאַחַר שְׁחִיטָתָהּ, מֵאַחַר וּסְפֵק דְּאוֹרַיְתָא הוּא שֶׁאִם הוּא חַיָּה חַיָּב בְּכִסּוּי הַדָּם וְאִם הוּא בְּהֵמָה פָּטוּר, אוּלָם לֹא יְבָרֵךְ כִּי סְפֵק בָּרְכוֹת לְהָקֵל וְשָׁמָּא בְּהֵמָה הוּא וְאֵינוֹ מְצַוֶּה לְכַסּוֹת אֶת דָּמוֹ. וּמִכֵּיוָן שֶׁכָּךְ שָׁוֶה הוּא לְחַיָּה אַף בָּזֶה **שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב**, וְאִם שְׁחָטוֹ אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ בְּעֶפָר **וְאִם שְׁחָטוֹ** בְּדִיעֲבַד בְּיוֹם טוֹב, **אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ** שָׁכֵן הֶעָפָר הַנִּצְרָךְ לְכִסּוּיוֹ מֻקְצֶה הוּא וְאָסוּר לְטַלְטְלוֹ, וַאֲפִלּוּ אֵפֶר כִּירָה שֶׁמֻּתָּר לְכַסּוֹת בּוֹ דַּם חַיָּה וְדָאִית בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם שֶׁעוֹמֵד הוּא מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב לְכִסּוּי וְאֵינוֹ מֻקְצֶה, אֶת הַכּוֹי אָסוּר לְכַסּוֹת בּוֹ בְּיוֹם טוֹב שֶׁהוֹאִיל וְאֵין כִּסּוּיוֹ אֶלָּא מִסָּפֵק אֵין הָאֵפֶר עוֹמֵד לְכִסּוּיוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. **וְחֶלְבּוֹ** שֶׁל הַכּוֹי **מְטַמֵּא** מִסָּפֵק **בְּטֻמְאַת נְבֵלָה כְּחֶלֶב חַיָּה, וְאֵינוֹ** כְּחֶלֶב בְּהֵמָה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא ז כד) 'וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה' וּדְרָשׁוּהוּ שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּטֻמְאַת נְבֵלָה, הֵיוֹת וּסְפֵק בְּהֵמָה סְפֵק חַיָּה הוּא וְיֵשׁ לְהַחְמִיר בּוֹ בְּדִאוֹרַיְתָא. וְאוּלָם **טֻמְאָתוֹ** אֵינָהּ אֶלָּא **בְּסָפֵק** וּלְפִיכָךְ מִי שֶׁנִּטְמָא בּוֹ וְאַחַר כָּךְ נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת אוֹ חַטָּאת. וְכֵן הַמְבַטֵּל חֲמוֹרָתוֹ וְיָלְדָה חֲמוֹר שֶׁחַיָּב הַבְּעָלִים לְפָדוֹתוֹ בְּשֶׂה וְלָתֵת אֶת הַשֶּׂה לַכֹּהֵן (שמות יג יג), **אֵין פּוֹדִין בּוֹ** [-בְּכוֹי] אֶת **הַפֶּטֶר חֲמוֹר**, הֵיוֹת וְאֵין פּוֹדִים אֶלָּא בְּשֶׂה (בכורות יב.) שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג יג) 'וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה', וְכוֹי סְפֵק חַיָּה הוּא: **מִשְׁנָה י הַדִּינִים בָּהֶם כּוֹי שָׁוֶה לִבְהֵמָה: כֵּיצַד** הַכּוֹי **שָׁוֶה לִבְהֵמָה, חֶלְבּוֹ אָסוּר** בַּאֲכִילָה כְּחֶלֶב **בְּהֵמָה** שֶׁסְּפֵק בְּהֵמָה הוּא וּבְדַאוֹרַיְתָא יֵשׁ לְהַחְמִיר. וְאוּלָם הָאוֹכְלִים אוֹתוֹ בְּמֵזִיד **אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת** וּבְשׁוֹגֵג אֵין חַיָּבִים עָלָיו חַטָּאת, הוֹאִיל וּסְפֵק חַיָּה הוּא שֶׁחֶלְבָּהּ מֻתָּר בַּאֲכִילָה, וְאֵין מְבִיאִין חַטָּאת מִסָּפֵק. **וְאֵינוֹ נִלְקָח** - אֵין קוֹנִים כּוֹי **בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי כְּדֵי לֶאֱכֹל אוֹתוֹ **בִּירוּשָׁלַיִם** בְּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר, הוֹאִיל וְנִזְרוּ שֶׁאֵין לוֹקְחִין בְּהֵמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְשׁוֹחֲטָהּ חֻלִּין אֶלָּא רַק לִצְרָךְ הַקָּרְבָּתָהּ כִּשְׁלָמִים (מעשר שני פ"א מ"ד) לְפִיכָךְ כּוֹי שֶׁסְּפֵק חַיָּה הוּא וּפָסוּל לְמִזְבֵּחַ אֵין לִקְנוֹתוֹ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **וְחַיָּב בִּזְרוֹעַ וּבִלְחָיַיִם וּבְקֵבָה** שֶׁנִּתְּנִים לַכֹּהֵן, כִּבְהֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ג) 'אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה' וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאַף כּוֹי שֶׁסְּפֵק 'אִם שֶׂה' הוּא חַיָּב לִתֵּן מִמֶּנּוּ מַתָּנוֹת אֵלּוּ לַכֹּהֵן, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** אֵינוֹ דּוֹרֵשׁ דְּרָשָׁה זוֹ וּלְפִיכָךְ **פּוֹטֵר** מִלָּתֵת מַתָּנוֹת כְּהֵנָה אֵלּוּ מִן הַכּוֹי, לְפִי **שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה** וְעַל הַכֹּהֵן לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהוּא בְּהֵמָה: **מִשְׁנָה יא הַדִּינִים בָּהֶם כּוֹי אֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לְחַיָּה וְלֹא לִבְהֵמָה, וְהַדִּינִים בָּהֶם שָׁוֶה לִשְׁנֵיהֶם: כֵּיצַד** הַכּוֹי **אֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לְחַיָּה וְלֹא לִבְהֵמָה,** כּוֹי הַנּוֹלָד מִתַּיִשׁ שֶׁבָּא עַל הַצְּבִיָּה **אָסוּר מִשּׁוּם** אִסּוּר **כִּלְאַיִם** לְהַרְבִּיעוֹ (ויקרא יט יט) אוֹ לַחְרֹשׁ בּוֹ (דברים כב י) **עִם הַחַיָּה** - עִם צְבִי מִסָּפֵק שֶׁמָּא תַּיִשׁ הוּא [אִם כּוֹי הוּא בְּהֵמָה], **וְעִם הַבְּהֵמָה** - עִם תַּיִשׁ מִסָּפֵק שֶׁמָּא צְבִי הוּא [אִם כּוֹי הוּא חַיָּה]. **הַכּוֹתֵב** בִּשְׁטָר שֶׁמַּקְנֶה אֶת כָּל **חֵיתוֹ** וְאֶת כָּל **בְּהֶמְתּוֹ לִבְנוֹ, לֹא כָתַב** [-הִקְנָה] **לוֹ אֶת הַכּוֹי** כֵּיוָן שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לָתֵת לוֹ אֶלָּא חַיָּה וַדָּאִית וּבְהֵמָה וַדָּאִית, וְלֹא אֶת הַכּוֹי שֶׁהוּא סְפֵק חַיָּה סְפֵק בְּהֵמָה. [וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ שֶׁהֵם שְׁנֵי אֲפָנִים: הַכּוֹתֵב 'אֶת חֵיתוֹ', וְהַכּוֹתֵב 'אֶת בְּהֶמְתּוֹ', שְׁבִשְׁנֵיהֶם לֹא קָנָה בְּנוֹ אֶת הַכּוֹי מֵחֲמַת שֶׁסָּפֵק אִם הוּא בִּכְלַל מַה שֶׁכָּתַב, אֲבָל הַכּוֹתֵב אֶת שְׁנֵיהֶם לִבְנוֹ קָנָה גַּם אֶת הַכּוֹי], **וְאִם אָמַר** אָדָם **'הֲרֵינִי נָזִיר'** בְּתִנְאֵי שֶׁכּוֹי **זֶה** הוּא **חַיָּה אוֹ** בְּתִנְאֵי שֶׁכּוֹי זֶה הוּא **בְּהֵמָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר** מִסָּפֵק, שֶׁמָּא כִּדְבָרָיו הוּא וְנִתְקַיֵּם תְּנָאוֹ. **וּשְׁאָר כָּל דְּרָכָיו** [-דִּינָיו] **שָׁוִים לְחַיָּה וְלִבְהֵמָה,** הָרוֹבֵעַ אוֹ הַנִּרְבָּע עַל יְדוֹ חַיָּב (ירושלמי), **וְהוּא טָעוּן שְׁחִיטָה כָּזֶה וְכָזֶה** - כְּחַיָּה וְכִבְהֵמָה, **וּמְטַמֵּא** בְּמוֹתוֹ **מִשּׁוּם נְבֵלָה,** וְאֵבֶר שֶׁנֶּחְתַּךְ מִמֶּנּוּ בְּחַיָּיו אָסוּר **מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי כָּזֶה וְכָזֶה** - כְּחַיָּה וְכִבְהֵמָה:

פֶּרֶק ג סֵדֶר הַפָּרָשַׁת הַבִּכּוּרִים, הַעֲלָאָתָם לִירוּשָׁלַיִם, הֲבָאָתָם לָעֲזָרָה, וּקְרִיאַת פָּרָשַׁת בִּכּוּרִים: **מִשְׁנָה א הַפָּרָשַׁת הַבִּכּוּרִים: כֵּיצַד מַפְרִישִׁין אֶת הַבִּכּוּרִים, יוֹרֵד אָדָם לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְרוֹאֶה תְּאֵנָה שֶׁבִּכְּרָה** [-שֶׁהִתְחִילָה לְצָמֵחַ] אוֹ **אֶשְׁכּוֹל** עֲנָבִים **שֶׁבִּכֵּר,** אוֹ **רִמּוֹן שֶׁבִּכֵּר,** וְכֵן שְׁאָר שִׁבְעַת הַמִּינִים, **קוֹשְׁרוֹ בְּגֶמִי** לְסִימָן שֶׁיֵּדַע בִּשְׁעַת הַתְּלִישָׁה שֶׁהוּא הַבִּכּוּרִים, **וְאוֹמֵר הֲרֵי אֵלּוּ בִּכּוּרִים,** וּקְרִיאַת שֵׁם זוֹ הִיא הַפָּרָשָׁתָם, וְנַעֲשִׂים בִּכּוּרִים בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים וְאֵין צָרִיךְ עוֹד לִקְרוֹת לָהֶם שֵׁם לְאַחַר תְּלִישָׁתָם, וְאַף שֶׁלֹּא נִגְמַר הַפְּרִי נַעֲשָׂה בִּכּוּרִים דִּכְתִיב (דברים כו י) 'הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי' מַשְׁמָע שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה פְּרִי גָּמוּר אֶלָּא בִּשְׁעַת הֲבָאַת הַבִּכּוּרִים וְלֹא בִּשְׁעַת הַהַפְרָשָׁה. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף עַל פִּי כֵן** - שֶׁקָּרָא לָהֶם שֵׁם בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים, **חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָם** [-לָהֶם] שֵׁם **בִּכּוּרִים מֵאַחַר** [-לְאַחַר] **שֶׁנִּתְלְשׁוּ מִן הַקַּרְקַע,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ' כְּשֵׁם שֶׁהֲבָאַת הַבִּכּוּרִים בְּפֵרוֹת תְּלוּשִׁים אַף הַפָּרָשָׁתָם רַק לְאַחַר שֶׁנִּתְלְשׁוּ: **מִשְׁנָה ב הַעֲלָאַת הַבִּכּוּרִים לִירוּשָׁלַיִם בְּרֹב עָם: כֵּיצַד מַעֲלִין אֶת הַבִּכּוּרִים** לִירוּשָׁלַיִם? כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁבַּמַּעֲמָד [-שֶׁחִלְקוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים אֶת יִשְׂרָאֵל לְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מַעֲמָדוֹת [-קִבּוּצוֹת] לְפִי מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ שְׁלוּחֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד עַל הַקְרֻבַּת קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר, בְּכָל שֶׁבּוּעַ מַעֲמָד אַחַר כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת תַּעֲנִית (פ"ד מ"ב) וּלְכָל מַעֲמָד מִמֶּנָּה עַל כֻּלָּם שֶׁנִּקְרָא רֹאשׁ הַמַּעֲמָד] מַעֲלִים אֶת הַבִּכּוּרִים יַחַד מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד כח) 'בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ' וּכְצֵרְךָ כָּךְ הָיוּ **מִתְכַּנְּסוֹת לְעִירוֹ שֶׁל** רֹאשׁ **הַמַּעֲמָד, וְלָנִין בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל** אוֹתָהּ **עִיר, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִין לַבָּתִּים.** וְלַמַּשְׁכִּים הָיָה הַמְמֻנֶּה אוֹמֵר, 'קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ' (ירמיה לא ה): **וּלְיֶרֶק בְּדֶרֶךְ אֶחָד, שֶׁבִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ, דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** אוֹמֵר, שָׁוֶה לְאִילָן בְּכָל דָּבָר: **מִשְׁנָה ז דִּינֵי דָּם מְהַלְכֵי שְׁתַּיִם שָׁוֶה לְדַם בְּהֵמָה, לְהַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים, וְדַם הַשֶּׁרֶץ, אֵין חַיָּבִין עָלָיו: ח כּוֹי יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לְחַיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לִבְהֵמָה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לִבְהֵמָה וּלְחַיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לִבְהֵמָה וְלֹא לְחַיָּה: ט כֵּיצַד שָׁוֶה לְחַיָּה, דָּמוֹ טָעוּן כִּסּוּי כְּדַם הַחַיָּה, וְאֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְאִם שְׁחָטוֹ, אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ, וְחֶלְבּוֹ מְטַמֵּא בְּטֻמְאַת נְבֵלָה כְּחַיָּה, וְטֻמְאָתוֹ בְּסָפֵק, וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר: י כֵּיצַד שָׁוֶה לִבְהֵמָה, חֶלְבּוֹ אָסוּר כְּחֶלֶב הַבְּהֵמָה, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְאֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לֶאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם, וְחַיָּב בִּזְרוֹעַ וּבִלְחָיַיִם וּבְקֵבָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: יא כֵּיצַד אֵינוֹ שָׁוֶה לֹא לְחַיָּה וְלֹא לִבְהֵמָה, אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם עִם הַחַיָּה וְעִם הַבְּהֵמָה. הַכּוֹתֵב חֵיתוֹ וּבְהֶמְתּוֹ לִבְנוֹ, לֹא כָתַב לוֹ אֶת הַכּוֹי. אִם אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר. וּשְׁאָר כָּל דְּרָכָיו שָׁוִים לְחַיָּה וְלִבְהֵמָה, וְטָעוּן שְׁחִיטָה כָּזֶה וְכָזֶה, וּמְטַמֵּא מִשּׁוּם נְבֵלָה וּמִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי כָּזֶה וְכָזֶה:

פֶּרֶק ג א כֵּיצַד מַפְרִישִׁין אֶת הַבִּכּוּרִים. יוֹרֵד אָדָם לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְרוֹאֶה תְּאֵנָה שֶׁבִּכְּרָה, אֶשְׁכּוֹל שֶׁבִּכֵּר, רִמּוֹן שֶׁבִּכֵּר, קוֹשְׁרוֹ בְּגֶמִי וְאוֹמֵר, הֲרֵי אֵלּוּ בִּכּוּרִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְקוֹרֵא לָהֶן שֵׁם בִּכּוּרִים מֵאַחַר שֶׁנִּתְלְשׁוּ מִן הַקַּרְקַע: **ב** כֵּיצַד מַעֲלִין אֶת הַבִּכּוּרִים. כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁבַּמַּעֲמָד מִתְכַּנְּסוֹת לְעִירוֹ שֶׁל מַעֲמָד, וְלָנִין בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִין לַבָּתִּים. וְלַמַּשְׁכִּים הָיָה הַמְמֻנֶּה אוֹמֵר, 'קוּמוּ וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ' (ירמיה לא ה):

משניות

מִשְׁנָה ג הָעֲלָאַת הַבְּכוּרִים לִירוּשָׁלַיִם בַּחֲבִיבוּת: הַקְּרוֹבִים לִירוּשָׁלַיִם שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁיִּתְקַלְקְלוּ בִּכּוּרֵיהֶם בַּדֶּרֶךְ **מְבִיאִים** אֶת הַתְּאֵנִים **וַעֲנָבִים** בְּעוֹדָם לַחִים, **וְהָרְחוֹקִים** מִירוּשָׁלַיִם **מְבִיאִים גְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת] **וְצִמּוּקִים** [-עֲנָבִים יְבֵשִׁים] שֶׁמִּתְקַיְּמִים לִזְמַן מְרֻבֶּה. **וְהַשּׁוֹר** שֶׁמְּבִיאִים עִם הַבְּכוּרִים לִשְׁלָמִים (ראה לעיל פ"ב מ"ד) **הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם, וְקַרְנָיו מְצֻפּוֹת זָהָב, וַעֲטָרָה שֶׁל עַנְפֵּי זַיִת בְּרֹאשׁוֹ** לְפִי שֶׁזַּיִת הוּא הָאִילָן הַקָּרוֹב בְּיוֹתֵר לְתֵבֵל 'אֶרֶץ' שֶׁבַּכְּתוּב (דברים ח ח) הַמְפֻרָט אֶת שִׁבְעַת הַמִּינִים, וְכֵן אֵין בְּכָל שִׁבְעַת הַמִּינִים אִילָן יָפֶה וְעָלֶהוּ רַעֲנָן כְּמוֹ זַיִת. **וְהֶחָלִיל** - אָדָם הַמְנַגֵּן בֶּחָלִיל [-כְּלִי זֶמֶר שֶׁקּוֹלוֹ נִשְׁמָע לְמֶרְחוֹק] **מַכֶּה** בְּאֶצְבְּעוֹתָיו עַל נִקְבֵי הֶחָלִיל לְהַנְעִים אֶת הַקּוֹל **לִפְנֵיהֶם, עַד שֶׁהֵן מַגִּיעִים קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. הִגִּיעוּ קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם עָצְרוּ וְשָׁלְחוּ שְׁלִיחִים לִפְנֵיהֶם** לְהוֹדִיעַ לְאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם עַל בּוֹאָם. **וְעִטְּרוּ** [-קִשְּׁטוּ] **אֶת בִּכּוּרֵיהֶם,** גַּרְגְּרוֹת מֵעֲטָרָם בְּתַאֲנִים לַחִים, צִמּוּקִים מֵעֲטָרָם בַּעֲנָבִים לַחִים, **וְהַמֵּבִיא** תְּאֵנִים **וַעֲנָבִים** לַחִים מַרְאֶה הַטּוֹבִים **וְהַיָּפִים** מִלְמַעְלָה. **הַפָּחוֹת** [-סְגָנֵי הַכְּהֻנָּה] **הַסְּגָנִים** [-סְגָנֵי הַלְוִיָּה] **וְהַגִּזְבָּרִים** -הַמְמֻנִּים עַל הַהֶקְדֵּשׁ, **יוֹצְאִים** מִירוּשָׁלַיִם **לִקְרָאתָם. לְפִי כְּבוֹד** [-כַּמּוּת] **הַנִּכְנָסִים,** בְּאוֹתָהּ מִדָּה **הָיוּ יוֹצְאִים** לִקְרָאתָם מַאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם. **וְכָל בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים לִפְנֵיהֶם** שֶׁחֲבִיבָה מְלָאכָה בְּשִׁעְתָּהּ, **וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָם, אַחֵינוּ אַנְשֵׁי מְקוֹם פְּלוֹנִי, הַאִם בָּאתֶם לְשָׁלוֹם** וְלֹא אֵרַע לָכֶם שׁוּם פֶּגַע בַּדָּרָךְ: **מִשְׁנָה ד הַבָּאַת הַבְּכוּרִים לָעֲזָרָה וְשִׁירַת הַלְוִיִּם בְּזִמַּן זֶה:** הֶחָלִיל - הָאָדָם הַמְנַגֵּן בֶּחָלִיל **מַכֶּה** בְּאֶצְבְּעוֹתָיו עַל נִקְבֵי הֶחָלִיל וּמַמְשִׁיךְ לְהַנְעִים אֶת הַקּוֹל **לִפְנֵיהֶם עַד שֶׁמַּגִּיעִין לְהַר הַבַּיִת.** וְהַדִּין הוּא עַד שֶׁבָּא לְהַר הַבַּיִת יָכוֹל לִתֵּן הַבְּכוּרִים לְעַבְּדוֹ וְלִקְרוֹבוֹ שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ, אָמְנָם מִשֶּׁהִגִּיעוּ **לְהַר הַבַּיִת, אֲפִלּוּ** הוּא חָשׁוּב כְּמוֹ **אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ נוֹטֵל** אֶת **הַסַּל** שֶׁל הַבְּכוּרִים **עַל כְּתֵפוֹ** לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לִתְּנוֹ מְיֻדּוֹ לְיַד הַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ', **וְנִכְנָס, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָעֲזָרָה. הִגִּיעַ לָעֲזָרָה וְדִבְּרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר** - וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מְשׁוֹרְרִים הַלְוִיִּם אֶת הַפָּסוּק 'אֲרוֹמִמְךָ ה' כִּי דִלִּיתָנִי **וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי'** (תהלים ל ב), כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (פ"ב מ"ד) שֶׁהַבְּכוּרִים טְעוּנִים שִׁיר: **מִשְׁנָה ה הֲבָאַת תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה לְעוֹלָה עִם הַבְּכוּרִים:** הַגּוֹזָלוֹת - תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה **שֶׁתָּלוּ עַל גַּבֵּי הַסַּלִּים** - מֵאֲחוֹרֵי הַסַּלִּים שֶׁל הַבְּכוּרִים [וְלֹא עַל גַּבָּם מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יְטַנְּפוּ אֶת הַבְּכוּרִים], **הָיוּ** מַקְרִיבִים אוֹתָם **לְעוֹלוֹת. וּמֵהֶן שֶׁמֻּבְיָדָם** - הַבְּכוּרִים שֶׁהֵבִיאוּ בְּיָדָם **נוֹתְנִים לַכֹּהֲנִים: מִשְׁנָה ו מִקְרָא בִּכּוּרִים וַהֲנָפָתָם:** עוֹדֵהוּ [-בְּעוֹד] **הַסַּל עַל כְּתֵפוֹ** שֶׁל מֵבִיא הַבְּכוּרִים, **קוֹרֵא** מִ'הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֶיךָ' **עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה** (דברים כו ג-י) וְרַק לְאַחַר מִכֵּן מְנִיחַ אֶת הַבְּכוּרִים כְּדֶלְהַלָּן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּתְחִלָּה קוֹרֵא מִ'הִגַּדְתִּי' רַק **עַד 'אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי', מוֹרִיד** אֶת **הַסַּל מֵעַל כְּתֵפוֹ וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו** מִלְמַעְלָה, **וְכֹהֵן מַנִּיחַ** אֶת יָדוֹ **תַּחַת כַּתְפּוֹ** - תַּחַת הַסַּל, **וּמְנִיפוֹ** [-מוֹלִיךְ וּמֵבִיא מַעֲלָה וּמוֹרִיד] וְאַחַר הַתְּנוּפָה מַמְשִׁיךְ **וְקוֹרֵא מִ'אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי' עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה. וְאַחַר מִקְרָא הַבְּכוּרִים וְהַתְּנוּפָה מַנִּיחוֹ** - אֶת הַסַּל **בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ** - בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, **וְהִשְׁתַּחֲוֶה** לַה' **וְיָצָא** מִן הָעֲזָרָה. וּמַהַמִּשְׁנָה מַשְׁמָע שֶׁמִּמֵּיךְ רַק תְּנוּפָה אַחַת בְּשִׁעַת הַקְּרִיאָה, אַךְ בְּסִפְרֵי (דברים פיסקא שא) שָׁנִינוּ שֶׁמִּמֵּיךְ שְׁתֵּי תְּנוּפוֹת, אַחַת בְּשִׁעַת הַקְּרִיאָה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ' וְלוֹמְדִים בְּגְזֵרָה שָׁוָה יָד יָד מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁלְמִים (ויקרא ז ל) 'יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֶת אִשֵּׁי ה' וְגוֹ' לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי ה'' מַה לְּהַלָּן תְּנוּפָה אַף כָּאן תְּנוּפָה, וּשְׁנֵיָּה לְאַחַר הַקְּרִיאָה שֶׁנֶּאֱמַר לְאַחַר הַקְּרִיאָה 'וְהִנַּחְתּוֹ' (דברים כו י) שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ תְּנוּפָה [-מוֹלִיךְ וּמֵבִיא מַעֲלָה וּמוֹרִיד] כְּמוֹ

מסכת בכורים פרק ג

ג הַקְּרוֹבִים מְבִיאִים תְּאֵנִים וַעֲנָבִים, וְהָרְחוֹקִים מְבִיאִים גְּרוֹגָרוֹת וְצִמּוּקִים. וְהַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם, וְקַרְנָיו מְצֻפּוֹת זָהָב, וַעֲטָרָה שֶׁל זַיִת בְּרֹאשׁוֹ. הֶחָלִיל מַכֶּה לִפְנֵיהֶם, עַד שֶׁהֵן מַגִּיעִים קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. הִגִּיעוּ קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם, שָׁלְחוּ לִפְנֵיהֶם, וְעִטְּרוּ אֶת בִּכּוּרֵיהֶם. הַפָּחוֹת, הַסְּגָנִים וְהַגִּזְבָּרִים יוֹצְאִים לִקְרָאתָם. לְפִי כְּבוֹד הַנִּכְנָסִים הָיוּ יוֹצְאִים. וְכָל בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים לִפְנֵיהֶם וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָם, אַחֵינוּ אַנְשֵׁי מְקוֹם פְּלוֹנִי, בָּאתֶם לְשָׁלוֹם: **ד** הֶחָלִיל מַכֶּה לִפְנֵיהֶם עַד שֶׁהֵן מַגִּיעִין לְהַר הַבַּיִת. הִגִּיעוּ לְהַר הַבַּיִת, אֲפִלּוּ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ נוֹטֵל הַסַּל עַל כְּתֵפוֹ וְנִכְנָס, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָעֲזָרָה. עָמְדוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר, אֲפִלּוּ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ מֵאַחַד מִן הַמַּעֲלוֹת. הִגִּיעַ לְ'אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי', מוֹרִיד הַסַּל מֵעַל כְּתֵפוֹ וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו, וְכֹהֵן מֵ'אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי' עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה. וּמַנִּיחוֹ בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ, וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא: **ז** בָּרִאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לִקְרוֹת, קוֹרֵא. וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת, מַקְרִין אוֹתוֹ. נִמְנְעוּ מִלְּהָבִיא, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַקְרִין אֶת מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וְאֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ: **ח** הָעֲשִׁירִים מְבִיאִים אֶת בִּכּוּרֵיהֶם בִּקְלָתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב, וְהָעֲנִיִּים מְבִיאִין אוֹתָם בְּסַלֵּי נְצָרִים שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפָה, וְהַסַּלִּים וְהַבִּכּוּרִים נִתָּנִין לַכֹּהֲנִים: **ט** רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אוֹמֵר, מְעַטְּרִין אֶת הַבִּכּוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְעַטְּרִין אֶת הַבִּכּוּרִים אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים: **י** רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ מִדּוֹת בַּבִּכּוּרִים, הַבִּכּוּרִים, מִין בְּמִינוֹ. וְעִטּוּר הַבִּכּוּרִים, מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. תּוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים נֶאֱכֶלֶת בְּטָהֳרָה, וּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְעִטּוּר הַבִּכּוּרִים חַיָּב בְּדִמַּאי. **יא** אֵימָתַי אָמְרוּ תּוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים כַּבִּכּוּרִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא בָּאָה מִן הָאָרֶץ. וְאִם אֵינָהּ בָּאָה מִן הָאָרֶץ, אֵינָהּ כַּבִּכּוּרִים: **יב** וּלְמָה אָמְרוּ הַבִּכּוּרִים כִּנְכְסֵי כֹהֵן, שֶׁהוּא קוֹנֶה מֵהֶם עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה, וּבַעַל חוֹב נוֹטֵלָן בְּחוֹבוֹ, וְהָאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ, כְּסֵפֶר תּוֹרָה.

המבוארות

מִשְׁנָה ז הַקְּרָאַת מִקְרָא בִּכּוּרִים: בָּרִאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לִקְרוֹת הָיָה קוֹרֵא לְבַדּוֹ מִקְרָא בִּכּוּרִים, וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת, הָיוּ מַקְרִין אוֹתוֹ - מַקְרִיאִים לוֹ וְהוּא חוֹזֵר אַחַר הַמַּקְרִיא. אַךְ מִתּוֹךְ כָּךְ הִתְבַּיְּשׁוּ אֵלּוּ שֶׁלֹּא יָדְעוּ לִקְרוֹת **וְנִמְנְעוּ מִלְּהָבִיא** בִּכּוּרִים, **הִתְקִינוּ** חֲכָמִים **שֶׁיְּהוּ מַקְרִין** בֵּין **אֶת מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ** וּבֵין **אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ.** וְהִסְמִיכוּ תַּקָּנָה זוֹ עַל הַפָּסוּק 'וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ' - שֶׁמַּשְׁמָעוּת עֲנִיָּה הִיא לֶאֱמִירָתוֹ שֶׁל אַחֵר: **מִשְׁנָה ח נְתִינַת סַל הַבִּכּוּרִים לַכֹּהֲנִים:** הָעֲשִׁירִים מְבִיאִים **אֶת בִּכּוּרֵיהֶם בִּקְלָתוֹת** [-בְּקַפּוֹת] **שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב,** וְאִלּוּ הָעֲנִיִּים מְבִיאִין אוֹתָם בְּסַלֵּי נְצָרִים [-עֲנָפִים] שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפָה. **וְהַסַּלִּים וְהַבִּכּוּרִים נִתָּנִין** וְנִשְׁאָרִים שְׁנֵיהֶם **לַכֹּהֲנִים** כְּדֵי לְהַחְשִׁיב אֶת בִּכּוּרֵי הָעֲנִיִּים שֶׁהָיוּ מוּעָטִים, אֲבָל הַקְּלָתוֹת שֶׁל הָעֲשִׁירִים הָיוּ מֻחְזָרוֹת לִבְעָלֵיהֶן. [וּמִכָּאן אָמְרוּ (ב"ק צב.) 'בְּתַר עָנְיָא אֲזָלָא עֲנִיּוּתָא' - אַחֲרֵי הֶעָנִי רוֹדֶפֶת הֶעָנִיּוּת, שֶׁבְּנוֹסָף עַל עֲנִיּוּתָם הִפְסִידוּ גַּם אֶת סַלֵּיהֶם]: **מִשְׁנָה ט עִטּוּר שִׁבְעַת הַמִּינִים:** **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אוֹמֵר, מְעַטְּרִין** [-מַקִּיפִים] **אֶת** סַלֵּי **הַבִּכּוּרִים** מִקְּבִיבָם בְּפֵרוֹת נָאִים וּמְשֻׁבָּחִים אַף שֶׁהֵם **חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים** כְּגוֹן אֶתְרוֹגִים וְכַדּוֹמָה, וְכֵן בְּפֵרוֹת חוּץ לָאָרֶץ שֶׁאֵינָם חַיָּבִים בְּבִכּוּרִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְעַטְּרִין אֶת הַבִּכּוּרִים אֶלָּא** בְּפֵרוֹת **מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים** שֶׁגָּדְלוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחַיָּבִים בְּבִכּוּרִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּפֵרוֹת אֲחֵרִים אוֹ פֵּרוֹת חוּץ לָאָרֶץ שֶׁחַיָּבִים בְּבִכּוּרִים: **מִשְׁנָה י חִלּוּקֵי דִינִים בֵּין סוּגֵי הַפֵּרוֹת שֶׁפְּסַל הַבִּכּוּרִים:** **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ מִדּוֹת** [-חִלּוּקֵי דִינִים] יֶשְׁנָם **בַּבִּכּוּרִים** - בַּפֵּרוֹת הַמּוּבְאִים בְּסַל הַבִּכּוּרִים, **הַבִּכּוּרִים** - עַצְמָם שֶׁקָּרָא לָהֶם שֵׁם, **וְתוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים** - הַפֵּרוֹת שֶׁמּוֹסִיף עַל הַבִּכּוּרִים בִּשְׁעַת לְקִיטָתָן, **וְעִטּוּר הַבִּכּוּרִים** - הַפֵּרוֹת שֶׁמְּעַטְּרִים אֶת סַל הַבִּכּוּרִים (כדלעיל משניות ג, ט). **תּוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים** אֵין מוֹסִיפִין אֶלָּא **מִין בְּמִינוֹ** - פֵּרוֹת מֵאוֹתוֹ מִין שֶׁל הַבִּכּוּרִים, **וְעִטּוּר הַבִּכּוּרִים** אַף **מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ** - פֵּרוֹת מִמִּינִים אֲחֵרִים, וּלְשִׁיטָתוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן (לעיל מ"ט) אַף שֶׁאֵינָם מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, אַךְ לְרַבִּי עֲקִיבָא (שם) דַּוְקָא מִינִים אֲחֵרִים מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים. **תּוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים נֶאֱכֶלֶת** רַק **בְּטָהֳרָה** כְּמוֹ הַבִּכּוּרִים עַצְמָם, **וּפְטוּרָה** מִמַּעֲשֵׂר אַף כְּשֶׁהִיא טֶבֶל וַדַּאי (ירושלמי) וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהִיא **מִן הַדִּמַּאי** - שֶׁהַבָּעָלִים עִם הָאָרֶץ וְחָשׁוּד עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, שֶׁמִּכָּיוָן שֶׁהִיא בָּאָה יַחַד עִם הַבִּכּוּרִים נָתְנוּ לָהּ חֲכָמִים כָּל דִּינֵי הַבִּכּוּרִים עַצְמָם. **וְעִטּוּר הַבִּכּוּרִים** כְּשֶׁאֵינוֹ מִמִּין הַבִּכּוּרִים **חַיָּב** בְּמַעֲשֵׂר **אֲפִלּוּ בִּדְמַאי,** כְּשֶׁאָר הַלְּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁחִיְּבוּהוּ חֲכָמִים לְעַשְּׂרָם לְפִי שֶׁחֲשׁוּדִים הֵם עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה יא הֶמְשֵׁךְ דִּין תּוֹסֶפֶת בִּכּוּרִים:** **אֵימָתַי אָמְרוּ תּוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים** הִיא **כַּבִּכּוּרִים** כְּדִלְעֵיל בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **בִּזְמַן שֶׁהִיא בָּאָה מִן הָאָרֶץ. וְאוּלָם אִם אֵינָהּ בָּאָה מִן הָאָרֶץ** אֶלָּא מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן - לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא (לעיל פ"א מ"י) שֶׁמְּבִיאִים מִשָּׁם בִּכּוּרִים, אוֹ אַף מִשְּׁאָר חוּץ לָאָרֶץ - לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן (לעיל מ"ט) שֶׁמְּעַטְּרִין אֶת הַבִּכּוּרִים אַף בְּפֵרוֹת חוּץ לָאָרֶץ וְהוּא הַדִּין לְתוֹסֶפֶת בִּכּוּרִים, **אֵינָהּ כַּבִּכּוּרִים** אֶלָּא הִיא חַיֶּבֶת בְּמַעֲשֵׂר אֲפִלּוּ בִּפֵרוֹת דְּמַאי: **מִשְׁנָה יב דִּין הַבִּכּוּרִים לְאַחַר נְתִינָתָם לַכֹּהֵן:** **וּלְמָה** [-לְאֵיזֶה עִנְיָן] **אָמְרוּ** שֶׁהַבִּכּוּרִים **לְאַחַר נְתִינָתָם לַכֹּהֵן הֵם כִּנְכְסֵי כֹהֵן** - כִּשְׁאָר נְכָסָיו שֶׁל הַכֹּהֵן, לְעִנְיָן **שֶׁהוּא** מוֹכְרָם לְכֹהֵן אַחֵר **וְקוֹנֶה מֵהֶם** [-מִדְּמֵיהֶם] מַה שֶּׁיִּרְצֶה וַאֲפִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְמַאֲכָל, כְּגוֹן **עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה, וְכֵן בַּעַל חוֹב** שֶׁל הַכֹּהֵן **נוֹטְלָן בְּחוֹבוֹ, וְהָאִשָּׁה** שֶׁל הַכֹּהֵן נוֹטֶלֶת אוֹתָם בְּחוֹב **כְּתֻבָּתָהּ** [בָּשׁוֹנָה מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁנִּי שֶׁאֵין קוֹנִים בָּהֶם אֶלָּא דִּבְרֵי מַאֲכָל בִּלְבַד לְאָכְלָם בִּקְדֻשָּׁה, וְאֵין פּוֹרֵעַ בָּהֶם אֶת חוֹבוֹ], **כְּסֵפֶר תּוֹרָה** שֶׁאַף

הוּא בַּעַל חוֹב נוֹטְלוֹ בְּחוֹבוֹ וְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁאַף סֵפֶר תּוֹרָה יָכוֹל לִקְנוֹת בִּדְמֵי הַבִּכּוּרִים וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יוּכַל לְאַחַר מִכֵּן לְמוֹכְרוֹ וְלִקְנוֹת בִּדְמָיו דְּבַר מַאֲכָל כִּי אֵין מוֹכְרִין סֵפֶר תּוֹרָה]. **וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר** אֵין הַכֹּהֵן רַשַּׁאי לִקְנוֹת בָּהֶם דָּבָר, וְאַף לִתְּנֵם **אֵין נוֹתְנִין אוֹתָם אֶלָּא לְחָבֵר** [-כֹּהֵן שֶׁאוֹכֵל חֻלִּין בְּטָהֳרָה] **בְּטוּבָה** - בְּתוֹרַת חֶסֶד וּנְדָבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא הַמַּקְבִּלָם לְאָכְלָם בְּטֻמְאָה מֵאַחַר וּקְדֻשָּׁתָם אֵינָהּ יְדוּעָה כִּי לֹא עוֹשִׂים בָּהֶם שׁוּם עֲבוֹדָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, נוֹתְנִין אוֹתָם לְאַנְשֵׁי** [-כֹּהֲנֵי] **מִשְׁמָר** הַמְמֻנִּים עַל עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ, **וְהֵם מְחַלְּקִין** אוֹתָם **בֵּינֵיהֶם, כְּשְׁאָר קָדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ,** בֵּין לְכֹהֵן חָבֵר וּבֵין לְשֶׁאֵינוֹ חָבֵר, שֶׁאַף שֶׁאֵין עוֹשִׂים בָּהֶם שׁוּם עֲבוֹדָה, אַךְ מֵאַחַר וּמְבִיאִים אוֹתָם לַעֲזָרָה יוֹדֵעַ כָּל כֹּהֵן לְהִזָּהֵר לֹא לְאָכְלָם בְּטֻמְאָה:

פֶּרֶק ד דִּינֵי אַנְדְּרוֹגִינוֹס: פֶּרֶק זֶה אֵינוֹ מִסֵּדֶר הַמִּשְׁנָה וְנִשְׁנוּ בּוֹ כְּמָה נִסְחָאוֹת, הַבָּאוּר שֶׁלְּפָנֵינוּ נִכְתַּב עַל פִּי גִּרְסַת הַגְּרַ"א:

מִשְׁנָה א פְּתִיחָה לְדִינֵי אַנְדְּרוֹגִינוֹס: אַנְדְּרוֹגִינוֹס [-אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּם זְכָרוּת וְגַם נְקֵבוּת] נוֹתְנִים עָלָיו חֲמֵרֵי הָאִישׁ וְחֲמֵרֵי הָאִשָּׁה בְּמִצְוֹת בְּאִסּוּרִים וּבְחִיּוּבִים, וּפְטוּר מֵהַדִּינִים שֶׁמְּעַטָּה תּוֹרָה אֶת שְׁאֵינוֹ בְּיָדוּעַ זָכָר אוֹ נְקֵבָה, וּלְפִיכָךְ **יֶשׁ בּוֹ דְּרָכִים** [-דִּינִים] שֶׁהוּא **שָׁוֶה** בָּהֶם **לָאֲנָשִׁים, וְיֶשׁ בּוֹ דְּרָכִים** שֶׁהוּא **שָׁוֶה** בָּהֶם **לְנָשִׁים, וְיֶשׁ בּוֹ דְּרָכִים** שֶׁהוּא **שָׁוֶה** בָּהֶם **לָאֲנָשִׁים וּלְנָשִׁים** בִּשְׁוֶה [כְּשֶׁדִּינָם שָׁוֶה], **וְיֶשׁ בּוֹ דְּרָכִים** שֶׁאֵינוֹ **שָׁוֶה** בָּהֶם **לֹא לָאֲנָשִׁים וְלֹא לְנָשִׁים,** כְּפִי שֶׁיִּבאַר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת. גֶּדֶר מִינוֹ יִתְבָּאֵר בְּמִשְׁנָה ה':

מִשְׁנָה ב הַדִּינִים בָּהֶם דִּין אַנְדְּרוֹגִינוֹס כְּאִישׁ: כֵּיצַד - בְּאֵלּוּ דִּינִים **שָׁוֶה** אַנְדְּרוֹגִינוֹס **לָאֲנָשִׁים, מִטַּמֵּא בְּלֶבֶן** - נַעֲשֶׂה זָב [שֶׁהוּא 'אָב הַטֻּמְאָה' הַמִּטַּמֵּא אָדָם וְכֵלִים, וְכֵן מְטַמֵּא בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב] בִּרְאִיַּת זִיבָה לְבָנָה שְׁתֵּי פְּעָמִים **כַּאֲנָשִׁים. וּמִתְעַטֵּף** [-לוֹבֵשׁ] רַק בְּגָדֵי אֲנָשִׁים **כַּאֲנָשִׁים** הַמְצֻיָּנִים עַל 'וְלֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה' (דברים כב ה). **וְנוֹשֵׂא** אִשָּׁה כַּאֲנָשִׁים, כְּיָון שֶׁאַף אִשָּׁה אֵינָהּ אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה לָשֵׂאת אִשָּׁה. **אֲבָל לֹא נִשָּׂא** לְאִישׁ בְּדִין הָאֲנָשִׁים שֶׁאֲסוּרִים לְהִנָּשֵׂא לְאִישׁ בְּאִסּוּר מִשְׁכַּב זָכָר. **וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו** אַחַר יְמֵי טֻמְאַת לִדָּתָהּ אוֹתוֹ שִׁלְשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בְּלֶבֶד **בְּדַם טָהֳר** - שֶׁכָּל דָּמִים שֶׁרוֹאָה בְּיָמִים אֵלּוּ טְהוֹרִים, **כַּאֲנָשִׁים** - כְּיוֹלֶדֶת זָכָר וְלֹא שִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה יוֹם כְּיוֹלֶדֶת נְקֵבָה. **וְאֵינוֹ מִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים, כַּאֲנָשִׁים** הָאֲסוּרִים בְּיִחוּד עִם אִשָּׁה. וְאִם מֵת אָבִיו וְהִנִּיחַ חוּץ מִמֶּנּוּ בָּנִים וּבָנוֹת וְהִשְׁאִיר נְכָסִים מוּעָטִים שֶׁאֵין בָּהֶם אֶלָּא כְּדֵי לְזוּן אֶת בְּנוֹתָיו שֶׁטָּרַם נִשְּׂאוּ, שֶׁדִּין הוּא שֶׁהַבָּנוֹת נוֹטְלוֹת כָּל הַנְּכָסִים לְמְזוֹנוֹתֵיהֶן **אֵינוֹ נִזּוֹן עִם הַבָּנוֹת** שֶׁכֵּן הֵן אוֹמְרוֹת **כַּאֲנָשִׁים. וְעוֹבֵר עַל בַּל תַּקִּיף** אִסּוּר **'בַּל תַּשְׁחִית'** אִם מַקִּיף אֶת פְּאַת רֹאשׁוֹ וּבְאִסּוּר **'בַּל תַּקִּיפוּ** פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פְּאַת זְקָנֶךָ' (ויקרא כַּאֲנָשִׁים הַמְצֻיִּים עַל 'לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פְּאַת זְקָנֶךָ' (ויקרא יט כז). וְכֵן אִם הוּא כֹּהֵן וְנִטְמָא לְמֵתִים עוֹבֵר עַל **'בַּל תִּטַּמָּא לְמֵתִים'** (שם כא א) **כַּאֲנָשִׁים** - כְּכֹהֲנִים שֶׁהֻזְהְרוּ עַל כָּךְ בַּפָּסוּק 'אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו'. **וְחַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת** - מִצְוֹת עֲשֵׂה **הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה** וְאַף בְּאֵלּוּ שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָן - כְּגוֹן לוּלָב סֻכָּה וְשׁוֹפָר **כַּאֲנָשִׁים:**

מִשְׁנָה ג הַדִּינִים בָּהֶם דִּין אַנְדְּרוֹגִינוֹס כְּאִשָּׁה: כֵּיצַד - בְּאֵלּוּ דִּינִים **שָׁוֶה** אַנְדְּרוֹגִינוֹס **לָאֲנָשִׁים, מִטַּמֵּא בְּלֶבֶן** - נַעֲשֶׂה זָב [שֶׁהוּא 'אָב הַטֻּמְאָה' הַמִּטַּמֵּא אָדָם וְכֵלִים, וְכֵן מְטַמֵּא בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב] בִּרְאִיַּת זִיבָה לְבָנָה שְׁתֵּי פְּעָמִים **כַּאֲנָשִׁים. וּמִתְעַטֵּף** [-לוֹבֵשׁ] רַק בְּגָדֵי אֲנָשִׁים **כַּאֲנָשִׁים** הַמְצֻיָּנִים עַל 'וְלֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה' (דברים כב ה). **וְנוֹשֵׂא** אִשָּׁה כַּאֲנָשִׁים, כְּיָון שֶׁאַף אִשָּׁה אֵינָהּ אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה לָשֵׂאת אִשָּׁה. **אֲבָל לֹא נִשָּׂא** לְאִישׁ בְּדִין הָאֲנָשִׁים שֶׁאֲסוּרִים לְהִנָּשֵׂא לְאִישׁ בְּאִסּוּר מִשְׁכַּב זָכָר. **וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו** אַחַר יְמֵי טֻמְאַת לִדָּתָהּ אוֹתוֹ שִׁלְשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בִּלְבַד **בְּדַם טָהֳר** - שֶׁכָּל דָּמִים שֶׁרוֹאָה בְּיָמִים אֵלּוּ טְהוֹרִים, **כַּאֲנָשִׁים** - כְּיוֹלֶדֶת זָכָר וְלֹא שִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה יוֹם כְּיוֹלֶדֶת נְקֵבָה. **וְאֵינוֹ מִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים, כַּאֲנָשִׁים** הָאֲסוּרִים בְּיִחוּד עִם אִשָּׁה. וְאִם מֵת אָבִיו וְהִנִּיחַ חוּץ מִמֶּנּוּ בָּנִים וּבָנוֹת וְהִשְׁאִיר נְכָסִים מוּעָטִים שֶׁאֵין בָּהֶם אֶלָּא כְּדֵי לְזוּן אֶת בְּנוֹתָיו שֶׁטָּרַם נִשְּׂאוּ, שֶׁדִּין הוּא שֶׁהַבָּנוֹת נוֹטְלוֹת כָּל הַנְּכָסִים לְמְזוֹנוֹתֵיהֶן **אֵינוֹ נִזּוֹן עִם הַבָּנוֹת** שֶׁכֵּן הֵן אוֹמְרוֹת **כַּאֲנָשִׁים. וְעוֹבֵר עַל** אִסּוּר **'בַּל תַּקִּיף'** אִם מַקִּיף אֶת פְּאַת רֹאשׁוֹ וּבְאִסּוּר **'בַּל תַּשְׁחִית'** אִם מַקִּיף אֶת פְּאַת זְקָנוֹ, כַּאֲנָשִׁים הַמְצֻיִּים עַל 'לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פְּאַת זְקָנֶךָ' (ויקרא יט כז). וְכֵן אִם הוּא כֹּהֵן וְנִטְמָא לְמֵתִים עוֹבֵר עַל **'בַּל תִּטַּמָּא לְמֵתִים'** (שם כא א) **כַּאֲנָשִׁים** - כְּכֹהֲנִים שֶׁהֻזְהְרוּ עַל כָּךְ בַּפָּסוּק 'אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו'. **וְחַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת** - מִצְוֹת עֲשֵׂה **הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה** וְאַף בְּאֵלּוּ שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָן - כְּגוֹן לוּלָב סֻכָּה וְשׁוֹפָר **כַּאֲנָשִׁים:**

מִשְׁנָה ד הַדִּינִים בָּהֶם דִּין אַנְדְּרוֹגִינוֹס אֵינוֹ כְּאִישׁ וְאֵינוֹ כְּאִשָּׁה: כֵּיצַד - בְּאֵלּוּ דִּינִים **אֵינוֹ שָׁוֶה** לֹא **לָאֲנָשִׁים** וְלֹא **לְנָשִׁים, אֵין שׁוֹרְפִין תְּרוּמָה עַל טֻמְאַת זִיבָתוֹ** - אִם רָאָה לְבָן אוֹ דָּם שֶׁטְּמֵא הוּא בְּטֻמְאַת זִיבָה (לעיל משניות ב-ג) וְנָגַע בִּתְרוּמָה, אָסוּר לְשָׂרְפָהּ כְּשְׁאָר תְּרוּמָה טְמֵאָה, שֶׁכֵּן אֵין טֻמְאָתוֹ וַדָּאִית [אֶלָּא אִם יִרְאֶה גַּם לְבָן וְגַם דָּם]. וְאִפִּלּוּ אִם רָאָה גַּם לְבָן וְגַם דָּם שֶׁטְּמֵאָתוֹ וַדָּאִית **אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ** כְּשְׁאָר זָב וְזָבָה שֶׁנִּכְנְסוּ לַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ג) 'מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם' - שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁאֵין מִתְחַיֵּב עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ בְּטֻמְאָה אֶלָּא זָכָר וַדַּאי [-יָדוּעַ] אוֹ נְקֵבָה וַדָּאִית [-יְדוּעָה], וּמִמֵּילָא אֵינוֹ בְּדִינִים אֵלּוּ **לֹא כַּאֲנָשִׁים** וְלֹא **כְּנָשִׁים. וְאֵין נִמְכָּר** לְעַבְדוּת כְּלָל, לֹא **בְּעֶבֶד** [-לְעֶבֶד] **עִבְרִי** כְּשֶׁהוּא גָּדוֹל, שֶׁכֵּן נֶאֱמַר (שמות כב ב) 'אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בְּגְנֵבָתוֹ' וְדָרְשׁוּ חֵז"ל 'בְּגְנֵבָתוֹ' וְלֹא בִּגְנֵבָתָהּ - שֶׁאֵין אִשָּׁה נִמְכֶּרֶת לְשִׁפְחָה בְּגַדְלוּתָהּ [וְכֵן אֵינָהּ מוֹכֶרֶת אֶת עַצְמָהּ]. וּמִמֵּילָא הוּא הַדִּין **לֹא כַּאֲנָשִׁים** בְּדִין זֶה, וְאַף **לֹא** נִמְכָּר לְאָמָה עִבְרִיָּה **כְּנָשִׁים** הַנִּמְכָּרוֹת עַל יְדֵי אֲבִיהֶן בְּקַטְנוּתָן, שֶׁכֵּן אָב מוֹכֵר רַק אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה וְלֹא אֶת בְּנוֹ. **וְאֵינוֹ נֶעֱרָךְ** - אֵין נוֹהֵג בּוֹ דִּין עֲרָכִין, וְהָאוֹמֵר עָלָיו 'עֶרְכּוֹ עָלַי' אֵינוֹ חַיָּב לָתֵת לְהֶקְדֵּשׁ **לֹא כַּאֲנָשִׁים** - לֹא כְּעֶרֶךְ זָכָר [-מִבֶּן חֹדֶשׁ עַד בֶּן חֲמֵשׁ ה' שְׁקָלִים, מִבֶּן חֲמֵשׁ עַד בֶּן עֶשְׂרִים כ' שְׁקָלִים, מִבֶּן עֶשְׂרִים עַד בֶּן שִׁשִּׁים נ' שְׁקָלִים, וּמִבֶּן שִׁשִּׁים וָמַעְלָה ט"ו שְׁקָלִים], **וְלֹא כְּנָשִׁים** - וְלֹא כְּעֶרֶךְ נְקֵבָה [-מִבֶּן חֹדֶשׁ עַד בֶּן חֲמֵשׁ ג' שְׁקָלִים, מִבֶּן חֲמֵשׁ עַד בֶּן עֶשְׂרִים י' שְׁקָלִים, מִבֶּן עֶשְׂרִים עַד בֶּן שִׁשִּׁים ל' שְׁקָלִים, וּמִבֶּן שִׁשִּׁים וָמַעְלָה י' שְׁקָלִים], שֶׁכֵּן נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין (ויקרא כז ג-ז) 'זָכָר' אוֹ 'נְקֵבָה' וְדָרְשׁוּ חֵז"ל שֶׁאֵינוֹ בַּעֲרָכִין אֶלָּא זָכָר וַדַּאי [-יָדוּעַ] וּנְקֵבָה וַדָּאִית [-יְדוּעָה]. **וְאִם אָמַר** עָלָיו אָדָם אַחֵר, **'הֲרֵינִי נָזִיר'** עַל מְנָת **שֶׁאַנְדְּרוֹגִינוֹס זֶה לֹא אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה** הוּא, הֲרֵי הוּא **נָזִיר,** לְפִי שֶׁמַּשְׁמָעוּת דִּבְרָיו הִיא שֶׁאֵינוֹ לֹא אִישׁ וַדַּאי [-יָדוּעַ] וְלֹא אִשָּׁה וַדָּאִית [-יְדוּעָה], וְאָכֵן כָּךְ הוּא. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** בְּבֵאוּר גֶּדֶר מִינוֹ שֶׁל אַנְדְּרוֹגִינוֹס, שֶׁמְּשׁוּם כָּךְ נֶאֱמְרוּ בּוֹ כָּל דִּינֵי פָּרָק זֶה, **בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הוּא, וְלֹא יָכְלוּ חֲכָמִים לְהַכְרִיעַ עָלָיו אִם הוּא אִישׁ אוֹ אִשָּׁה.** וְאַרְבַּע שִׁיטוֹת נֶאֱמְרוּ בְּבֵאוּר גֶּדֶר זֶה: יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא לֹא זָכָר וְלֹא נְקֵבָה אֶלָּא מִין שְׁלִישִׁי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁמִּקְצָתוֹ זָכָר וּמִקְצָתוֹ נְקֵבָה, יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא סְפֵק זָכָר סְפֵק נְקֵבָה תְּמִידִי שֶׁאֵין יָכוֹל לְהִתְבָּרֵר לְעוֹלָם, יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא סְפֵק זָכָר סְפֵק נְקֵבָה מֵחֲמַת יְדִיעָה אַךְ יָכוֹל לְהִתְבָּרֵר לֶעָתִיד לָבוֹא, וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא סְפֵק זָכָר סְפֵק נְקֵבָה סְפֵק מִין שְׁלִישִׁי בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **אֲבָל טֻמְטוּם** [-אָדָם שֶׁמִּינוֹ מְכֻסֶּה בְּעוֹר וְאֵינוֹ יָדוּעַ] **אֵינוֹ כֵּן** - אֵינוֹ סְפֵק אֶחָד לְכָל הַטֻּמְטוּמִים בָּעוֹלָם אֶלָּא **פְּעָמִים שֶׁהוּא אִישׁ, פְּעָמִים שֶׁהוּא אִשָּׁה,** וְאִם יִקָּרַע יִתְגַּלֶּה מִינוֹ וְיִתְבָּרֵר

הַסְּפֵק: הַדָּרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים וְכוּלְּהוּ מַסֶּכְיָיתֵי דְּסֵדֶר זְרָעִים

---

* יש אומרים שפרק זה אינו מסדר המשנה, והרבה מהדברים המובאים בו שנויים בתוספתא למסכת זו (פ"ב). בפרק זה ישנן כמה נוסחאות, והנוסח שלפנינו הוא על פי גירסת הגר"א.

אחר סיום סדר זרעים יאמר זה:

הַדְרָן עֲלָךְ סֵדֶר זְרָעִים וְהַדְרָךְ עֲלָן. הַעֲתָן עֲלָךְ סֵדֶר זְרָעִים וַדַעֲתָךְ עֲלָן. לָא נִתְנְשִׁי מִנָּךְ סֵדֶר זְרָעִים וְלָא תִתְנְשִׁי מִנָּן, לָא בְעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְעָלְמָא דְאָתֵי ג״פ:

ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עֻמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא, חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ. וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ: מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן, אָמֵן, אָמֵן, סֶלָה וָעֶד:

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אֲנִי מַשְׁכִּים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אֲנִי עָמֵל וְהֵם עֲמֵלִים. אֲנִי עָמֵל וּמְקַבֵּל שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר, וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם סֵדֶר זְרָעִים. כָּךְ תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם. לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, מִתּוֹךְ הַרְחָבָה. לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים (וְהָאֲמוֹרָאִים) וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים בְּסֵדֶר זְרָעִים וּבְכָל הַסְּפָרִים שֶׁלָּמַדְתִּי. תַּעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי וּלְזֶרַע זַרְעִי, שֶׁלֹּא תָּמוּשׁ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיַקַּיִם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא (לְחַדָּתָא). וּלְאַחָיָאָה מֵתַיָּא. וּלְאַסָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא. וּלְמִבְנֵי קִרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם. וּלְשַׁכְלָלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוֵּהּ. וּלְמֶעְקַר פֻּלְחָנָא נֻכְרָאָה מִן אַרְעָא. וּלַאֲתָבָא פֻּלְחָנָא דִּי שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ. וְיִמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיִקָּרֵהּ. [וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וְיִקָּרֵב מְשִׁיחֵהּ]: בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

נוסח ספרד / אשכנז

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: לְעֵלָּא מִן כָּל (לעש״ת לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה. לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ. וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן:

נוסח ע״ט

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר, וְיִתְעַלֶּה, וְיִתְהַלַּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא, שִׁירָתָא, תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּשְׁתָּא, דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן וּלְכוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי, מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא, חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וָרֶוַח וְהַצָּלָה, לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

בספרים הקדושים הביאו לומר פסוקים אלו אחר לימוד המשנה, ויש בהם סוד גדול:

לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ: בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָמַל עָלָי: שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּייָ תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעְטֵנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: שִׂמְחוּ בַייָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב: נֵר לְרַגְלִי דְּבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:

ואחד כך יאמר זה:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּים הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים, גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, הָרִנִּינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט. בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבוֹא לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

משניות

מַסֶּכֶת שַׁבָּת

הַתָּנָא פָּתַח אֶת סֵדֶר מוֹעֵד בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת, מִשּׁוּם שֶׁהִיא קוֹדֶמֶת בְּמַעֲלָה לִשְׁאָר הַמּוֹעֲדוֹת, שֶׁאֲסוּרָה בְּכָל מְלָאכָה וַאֲפִלּוּ בִּמְלָאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ, וְעוֹד שֶׁהִיא תְּדִירָה יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַמּוֹעֲדוֹת, וְעוֹד שֶׁגַּם הַתּוֹרָה (ויקרא כג כ, במדבר כח ט) פָּתְחָה בָּהּ אֶת פָּרָשַׁת הַמּוֹעֲדוֹת (רמב"ם). הָעוֹשֶׂה אַחַת מִמְּלָאכוֹת שַׁבָּת, עוֹבֵר הֵן בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁל 'וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה' (שמות כ י), וְהֵן בַּעֲשֵׂה שֶׁל 'וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת' (שם כג יב). וְאִם הוּא מַזִּיד, חַיָּב כָּרֵת, וּכְשֶׁיֵּשׁ עֵדִים וְהַתְרָאָה, חַיָּב סְקִילָה. וְאִם הוּא שׁוֹגֵג, חַיָּב קָרְבַּן חַטָּאת. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר 'פָּטוּר', הַכַּוָּנָה שֶׁהוּא פָּטוּר מֵחִיּוּב כָּרֵת, סְקִילָה וְחַטָּאת, אַךְ אָסוּר מִדְּרַבָּנָן לַעֲשׂוֹת כֵּן [-'שְׁבוּת'], וְאִם עָשָׂה כֵּן בְּמֵזִיד מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת מִדְּרַבָּנָן, עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו אוֹ עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר 'מֻתָּר', הַכַּוָּנָה שֶׁדָּבָר זֶה מֻתָּר אַף לְכַתְּחִלָּה. מִסְמִיכוּת פָּרָשַׁת שַׁבָּת לְפָרָשַׁת מְלָאכֶת הַמִּשְׁכָּן לָמְדוּ חֲכָמִים שֶׁהַמְּלָאכוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּמִּשְׁכָּן הֵן אָבוֹת הַמְּלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת, וּבְכֻלָּלָן שְׁלֹשִׁים וְתֵשַׁע מְלָאכוֹת (להלן פ"ז מ"ב). וּלְכָל אַב מְלָאכָה תּוֹלְדוֹת, שֶׁהֵן מְלָאכוֹת נוֹסָפוֹת הַדּוֹמוֹת לוֹ. דִּינֵי ל"ט הַמְּלָאכוֹת וּפְרָטֵיהֶן וּגְרוֹרוֹת חֲכָמִים שֶׁהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן, וְדִינִים נוֹסָפִים הַנּוֹהָגִים בְּשַׁבָּת וּבְזְמַן כְּניסַת שַׁבָּת, מְבֹאָרִים בְּמַסֶּכֶת זוֹ. סֵדֶר הַמַּסֶּכֶת: דִּינֵי עֶרֶב שַׁבָּת וּדְבָרִים הַנּוֹהֲגִים עִם חֲשֵׁכָה (פרקים א-ד), דְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ (פרקים ה-ו), דִּינֵי ל"ט הַמְּלָאכוֹת וּפְרָטֵיהֶן (פרקים ז-כד):

פֶּרֶק א אֵסוּר הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, וּפְעֻלּוֹת שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתָן סָמוּךְ לִכְניסַת הַשַּׁבָּת, וְאֵגֶב זֶה פְּעֻלּוֹת שֶׁעֲשׂיָתָן אֲסוּרָה בְּכָל יוֹם סָמוּךְ לַמִּנְחָה: **מִשְׁנָה א אֵסוּר הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת:** אֵלּוּ הֵם **יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת** - הוֹצָאוֹת מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז כט) 'אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ' [וּלְכָךְ נָקַט לְשׁוֹן 'יְצִיאָה' כְּלְשׁוֹן הַפְּסוּק, וְלֹא לְשׁוֹן 'הוֹצָאָה'], **שְׁתַּיִם** - שְׁנֵי אָפְנֵי הוֹצָאָה אֲסוּרוֹת מִן הַתּוֹרָה, **שֶׁהֵן** עִם עוֹד שְׁנֵי אָפְנִים שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים, **אַרְבַּע** הוֹצָאוֹת אֲסוּרוֹת, לָעוֹמֵד **בִּפְנִים** - בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, **וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע,** לָעוֹמֵד **בַּחוּץ** - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **כֵּיצַד, הֶעָנִי** שֶׁבָּא לְבַקֵּשׁ מִבַּעַל הַבַּיִת כְּפָר **עוֹמֵד בַּחוּץ** - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וּבַעַל הַבַּיִת** הֶעֱשִׁיר עוֹמֵד **בִּפְנִים** - בְּבֵיתוֹ שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד. אִם **פָּשַׁט הֶעָנִי אֶת יָדוֹ** עִם הַסַּל **לִפְנִים** - לְתוֹךְ הַבַּיִת, **וְנָתַן** אֶת הַסַּל **לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת כְּפָר** בַּסַּל, **נָטַל** הֶעָנִי אֶת הַסַּל **מִתּוֹכָהּ** - מִתּוֹךְ יָדוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, **וְהוֹצִיא** אֶת הַסַּל לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִנִּיחוֹ שָׁם. בְּשֶׁנֵּי אֳפָנִים אֵלּוּ, **הֶעָנִי** שֶׁעָשָׂה עֲקִירָה וַהֲנָחָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, [מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וּלְהֶפֶךְ] **חַיָּב** חַטָּאת אַחַת וַהֲנָחָה בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת, וְכֵרֶת בְּמֵזִיד, וּסְקִילָה בְּעֵדִים וְהַתְרָאָה, **וּבַעַל הַבַּיִת פָּטוּר,** וְאַף מֻתָּר בַּעֲשִׂיָּה זוֹ שֶׁהֲרֵי לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אֵלּוּ הֵם שְׁנֵי אָפְנֵי הוֹצָאָה אֲסוּרוֹת מִן הַתּוֹרָה, **שְׁתַּיִם** עִם עוֹד שְׁנֵי אָפְנִים שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים, **אַרְבַּע** הוֹצָאוֹת אֲסוּרוֹת, לָעוֹמֵד **בִּפְנִים** - בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, **וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע,** לָעוֹמֵד **בַּחוּץ** - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **כֵּיצַד, הֶעָנִי** שֶׁבָּא לְבַקֵּשׁ מִבַּעַל הַבַּיִת כְּפָר **עוֹמֵד בַּחוּץ** - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וּבַעַל הַבַּיִת** הֶעֱשִׁיר עוֹמֵד **בִּפְנִים** - בְּבֵיתוֹ שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד. אִם **פָּשַׁט הֶעָנִי אֶת יָדוֹ** עִם הַסַּל **לִפְנִים** - לְתוֹךְ הַבַּיִת, **וְנָתַן אֶת הַסַּל לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת כְּפָר** בַּסַּל, **אוֹ שֶׁנָּתַן** בַּעַל הַבַּיִת אֶת הַסַּל **מִתּוֹכָהּ** - לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל הֶעָנִי, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, **וְהוֹצִיא** הֶעָנִי אֶת הַסַּל וְהִנִּיחוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. בִּשְׁנֵי אֳפָנִים אֵלּוּ לֹא עָשָׂה אָדָם מֵהֶם מְלָאכָה שְׁלֵמָה, אֶלָּא זֶה עָקַר וְזֶה הִנִּיחַ, וְלָכֵן **שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין** מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד כז) 'בַּעֲשׂוֹתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת ה", וְדָרְשׁוּ מִתֵּבַת 'בַּעֲשׂוֹתָהּ' שֶׁאֵין חַיָּב אֶלָּא הָעוֹשֶׂה אֶת כָּלָּהּ וְלֹא אֶת מִקְצָתָהּ, אֶלָּא שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹת כֵּן, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבוֹא לַעֲשׂוֹת אֶת הַמְּלָאכָה כֻּלָּהּ. וְהֵם שְׁתֵּי הַהוֹצָאוֹת שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לָעָנִי הָעוֹמֵד בַּחוּץ

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק א

מַסֶּכֶת שַׁבָּת

פרק א יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּפְנִים, וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ. כֵּיצַד, הֶעָנִי עוֹמֵד בַּחוּץ וּבַעַל הַבַּיִת בִּפְנִים, פָּשַׁט בַּעַל הַבַּיִת אֶת יָדוֹ לִפְנִים וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ שֶׁל עָנִי, אוֹ שֶׁנָּטַל מִתּוֹכָהּ וְהוֹצִיא, הֶעָנִי חַיָּב וּבַעַל הַבַּיִת פָּטוּר. פָּשַׁט בַּעַל הַבַּיִת אֶת יָדוֹ לִפְנִים וְנָטַל בַּעַל הַבַּיִת מִתּוֹכָהּ, אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ וְהוֹצִיא, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין. פָּשַׁט בַּעַל הַבַּיִת אֶת יָדוֹ לַחוּץ וְנָטַל הֶעָנִי מִתּוֹכָהּ, אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ וְהִכְנִיס, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין: **ב** לֹא יֵשֵׁב אָדָם לִפְנֵי הַסַּפָּר סָמוּךְ לַמִּנְחָה, עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל. לֹא יִכָּנֵס אָדָם לַמֶּרְחָץ וְלֹא לַבֵּרְסְקִי וְלֹא לָאֵכֶל וְלֹא לָדִין. וְאִם הִתְחִילוּ, אֵין מַפְסִיקִין. מַפְסִיקִין לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, וְאֵין מַפְסִיקִין לִתְפִלָּה: **ג** לֹא יֵצֵא הַחַיָּט בְּמַחְטוֹ סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֵצֵא. וְלֹא הַלַּבְלָר בְּקַלְמוֹסוֹ. וְלֹא יִקְרָא לִאוֹר הַנֵּר. בֶּאֱמֶת אָמְרוּ, הַחַזָּן רוֹאֶה הֵיכָן הַתִּינוֹקוֹת קוֹרְאִים, אֲבָל הוּא לֹא יִקְרָא. כַּיּוֹצֵא בּוֹ, לֹא יֹאכַל הַזָּב עִם הַזָּבָה, מִפְּנֵי הָרִגֵּל עֲבֵרָה:

המבוארות

[שְׁבִּשְׁנֵי אֳפָנִים אֵלּוּ אֶת פְּעֻלַּת הַהוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת עָשָׂה הֶעָנִי]. **פָּשַׁט בַּעַל הַבַּיִת אֶת יָדוֹ** עִם הַסַּל **לַחוּץ, וְנָטַל הֶעָנִי** אֶת הַסַּל **מִתּוֹכָהּ** וְהִנִּיחוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **אוֹ שֶׁנָּתַן** הֶעָנִי אֶת הַסַּל לְתוֹכָהּ - לְיָדוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְהִכְנִיס** בַּעַל הַבַּיִת אֶת הַסַּל לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִנִּיחוֹ. **שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין** מִן הַתּוֹרָה, שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶחָד מֵהֶם עֲקִירָה וְהַנָּחָה, וְאָסוּר מִדִּבְרֵי חֲכָמִים. וְהֵם שְׁתֵּי הַהוֹצָאוֹת הָאֲסוּרוֹת מִדְּרַבָּנָן לָעוֹמֵד בִּפְנִים [שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם בַּעַל הַבַּיִת עָשָׂה אֶת פְּעֻלַּת הַהוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת]. [כָּל אֶחָד מֵאַרְבַּעַת הָאֳפָנִים הָאֲחֵרוֹנִים יָכוֹל הָיָה לְהַמָּנוֹת פַּעֲמַיִם בְּמִשְׁנָתֵנוּ, שֶׁהֲרֵי כָּל אֶחָד מִמְּקֹרֵי אֵלּוּ יֵשׁ בּוֹ עֲקִירָה שֶׁל אֶחָד וְהַנָּחָה שֶׁל אֶחָד. אֶלָּא שֶׁהַמִּשְׁנָה הִתְיַחֲסָה רַק לַ'עֲקִירוֹת' שֶׁבְּאֳפָנִים אֵלּוּ, שֶׁהֵם תְּחִלַּת הַמְּלָאכָה וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא לִגְמֹר אֶת הַמְּלָאכָה וְלַעֲבֹר אִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא]: **מִשְׁנָה ב דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בִּסְמִיכוּת לִזְמַן מִנְחָה: לֹא יֵשֵׁב אָדָם** אַף בְּחֹל **לִפְנֵי הַסַּפָּר** לְהִסְתַּפֵּר **סָמוּךְ** - חֲצִי שָׁעָה קֹדֶם **לִזְמַן תְּפִלַּת מִנְחָה** גְּדוֹלָה שֶׁהִיא בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה, דְּהַיְנוּ מִתְּחִלַּת שָׁעָה שְׁבִיעִית, **עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל,** שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יִשְׁבְּרוּ הַמִּסְפָּרַיִם לְאַחַר תְּחִלַּת הַתִּסְפֹּרֶת, וְעַד שֶׁיִּתְקַנֵּם יַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה. וְכֵן **לֹא יִכָּנֵס אָדָם** סָמוּךְ **לַמִּנְחָה לַמֶּרְחָץ** אַף לְהַזִּיעַ, שֶׁמָּא יִתְעַלֵּף מֵחֹם הַמֶּרְחָץ וְיַעֲבֹר זְמַנָּהּ. **וְלֹא לַבֵּרְסְקִי** - מְקוֹם עִבּוּד עוֹרוֹת, אֲפִלּוּ הֵם בְּאֶמְצַע עִבּוּדָם, שֶׁמָּא יִרְאֶה אֵיזֶה קִלְקוּל שֶׁיִּצְרִיךְ הֶזֵּזַת וְתִקּוּן הָעוֹרוֹת, וְיַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה. **וְלֹא** יַתְחִיל **לָאֵכֶל** אֲפִלּוּ סְעוּדָה קְטַנָּה, שֶׁמָּא יִמָּשֵׁךְ בָּהּ וְיַעֲבֹר זְמַן הַתְּפִלָּה. **וְלֹא** יִכָּנְסוּ הַדַּיָּנִים **לָדִין,** וַאֲפִלּוּ אִם כְּבָר שָׁמְעוּ אֶת הַטְּעָנוֹת, וּצְרִיכִים רַק לִפְסֹק אֶת הַדִּין, שֶׁמָּא יַעֲלוּ טַעַם חָדָשׁ בְּנִדּוֹן זֶה, וְיַחֲזֹר הַדִּין לִתְחִלָּתוֹ, וְיַעֲבֹר זְמַן תְּפִלָּה. **וְאִם הִתְחִילוּ,** בְּתִסְפֹּרֶת - בְּהַנָּחַת הַבֶּגֶד הַמְּגֻנּ עַל בְּגָדָיו מֵהַשְׁעָרוֹת, בְּמֶרְחָץ - בִּפְשִׁיטַת הַבֶּגֶד הַסָּמוּךְ לְבִשָּׁרוֹ, אוֹ הַבֶּגֶד הָרֹאשׁוֹן שֶׁעָלָיו, בְּבֵרְסְקִי - מִשֶּׁיַּחְגֹּר בֵּין כְּתֵפָיו בֶּגֶד שֶׁלּוֹבֵשׁ עַל זְרוֹעוֹתָיו בְּעֵת הִתְעַסְּקוֹ בְּעוֹרוֹת, בִּסְעוּדָה - מִשֶּׁיִּטֹּל יָדָיו, וּבְדִין - מִשֶּׁיִּתְעַטְּפוּ הַדַּיָּנִים בְּטַלִּית לָשֶׁבֶת לַדִּין בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה, וְאִם יָשְׁבוּ כְּבָר בְּדִין אַחֵר, הַתַּחֲלַת הַדִּין הִיא בִּתְחִלַּת שְׁמִיעַת הַטְּעָנוֹת. בְּכָל אָפְנֵי הַתְּחָלָה אֵלּוּ, **אֵין מַפְסִיקִין,** אֶלָּא יִגְמְרוּ מָה שֶׁהִתְחִילוּ בּוֹ וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּלוּ. וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁיִּוָּתֵר מִסְפִּיק זְמַן לִתְפִלָּה אֲחֵרֵי שֶׁיִּגְמֹר מַעֲשָׂיו. [דִּינִים אֵלּוּ נִשְׁנוּ כָּאן אַגַּב הַדִּין הַדּוֹמֶה בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה, שֶׁאַף טַעְמוֹ מִשּׁוּם חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יִשְׁכַּח. וְכֵיָון שֶׁדִּינִים אֵלּוּ קְצָרִים יוֹתֵר, הֵם נִשְׁנוּ תְּחִלָּה]. תַּלְמִידִים הָעֲסוּקִים בְּתוֹרָתָם, **מַפְסִיקִין** לְמִצְוָה כְּדֵי **לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע** בִּזְמַנָּהּ, כֵּיוָן שֶׁזְּמַנָּהּ קָבוּעַ מֵהַתּוֹרָה 'בְּשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ' (דברים ו ז), **וְאֵין מַפְסִיקִין לִתְפִלָּה** שֶׁאֵין לָהּ זְמַן קָבוּעַ מִן הַתּוֹרָה. [וְדִין זֶה שַׁיָּךְ רַק אַצֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי וַחֲבֵרָיו שֶׁתּוֹרָתָם אֻמָּנוּתָם, אֲבָל אָנוּ שֶׁמַּפְסִיקִים מִלְּמוּדֵנוּ לִצְרָךְ פַּרְנָסָתֵנוּ, כָּל שֶׁכֵּן שַׁנַּפְסִיק לִתְפִלָּה]: **מִשְׁנָה ג סָיְגִים מִדִּבְרֵיהֶן שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי אִסּוּר: לֹא יֵצֵא הַחַיָּט בְּמַחְטוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֵצֵא** עִמָּהּ בְּשַׁבָּת אַחַר הַחֲשֵׁכָה, וְיוֹצִיאֶנָּה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת אוֹ יוֹלִיכֶנָּה אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאַף שֶׁהַמַּחַט תְּחוּבָה בְּבִגְדּוֹ, חַיָּב עַל הוֹצָאָה זוֹ, שֶׁכֵּיָון שֶׁהוּא אֵמָּן, הֲרֵי זוֹ דַּרְכָּהּ הוֹצָאָה, שֶׁדַּרְכָּהּ הָאֻמָּנִים לָצֵאת כָּךְ לַשּׁוּק. **וְלֹא** יֵצֵא **הַלַּבְלָר** [-סוֹפֵר] **בְּקַלְמוֹסוֹ,** בְּעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֵצֵא. **וְלֹא יִפֶּלָּה** [-יְבַיֵּר] **אֶת** הַכְּנָפַיִם מִכֶּלְיוֹ [-בְּגָדָיו] בְּשַׁבָּת לְאוֹר הַנֵּר, **וְלֹא יִקְרָא** בְּסֵפֶר בְּשַׁבָּת **לְאוֹר הַנֵּר,** שֶׁמָּא יַטֶּה אֶת הַנֵּר כְּדֵי לְקָרֵב הַשֶּׁמֶן לַפְּתִילָה, וַהֲרֵי הוּא מַבְעִיר בְּשַׁבָּת. **בֶּאֱמֶת אָמְרוּ** - דִּין פָּשׁוּט לְלֹא חוֹלֶק, **הַחַזָּן** [-מְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת] **רוֹאֶה** לְאוֹר הַנֵּר **הֵיכָן** תְּחִלַּת וְסִיּוּם הַמִּקְרָא **שֶׁהַתִּינוֹקוֹת קוֹרְאִים,** שֶׁבְּעִיּוּן מוּעָט כָּזֶה אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַטֶּה. וְכֵן הַתִּינוֹקוֹת רַשָּׁאִים לִקְרֹא לְאוֹר הַנֵּר וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַעֲלוּ טַעַם חָדָשׁ בְּנִדּוֹן זֶה, וְיַחֲזֹר הַדִּין לִתְחִלָּתוֹ, וְיַעֲבֹר זְמַן תְּפִלָּה. **וְאִם הִתְחִילוּ,** בְּתִסְפֹּרֶת - בְּהַנָּחַת הַבֶּגֶד הַמְּגֻנּ עַל בְּגָדָיו מֵהַשְׁעָרוֹת, בְּמֶרְחָץ - בִּפְשִׁיטַת הַבֶּגֶד הַסָּמוּךְ לְבִשָּׁרוֹ, אוֹ הַבֶּגֶד הָרִאשׁוֹן שֶׁעָלָיו, בְּבֵרְסְקִי - מִשֶּׁיַּחְגֹּר בֵּין כְּתֵפָיו בֶּגֶד שֶׁלּוֹבֵשׁ עַל זְרוֹעוֹתָיו בְּעֵת הִתְעַסְּקוֹ בְּעוֹרוֹת, בִּסְעוּדָה - מִשֶּׁיִּטֹּל יָדָיו, וּבְדִין - מִשֶּׁיִּתְעַטְּפוּ הַדַּיָּנִים בְּטַלִּית לָשֶׁבֶת לַדִּין בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה, וְאִם יָשְׁבוּ כְּבָר בְּדִין אַחֵר, הַתַּחֲלַת הַדִּין הִיא בִּתְחִלַּת שְׁמִיעַת הַטְּעָנוֹת. בְּכָל אָפְנֵי הַתְּחָלָה אֵלּוּ, **אֵין מַפְסִיקִין,** אֶלָּא יִגְמְרוּ מָה שֶׁהִתְחִילוּ בּוֹ וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּלוּ. וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁיִּוָּתֵר מִסְפִּיק זְמַן לִתְפִלָּה אֲחֵרֵי שֶׁיִּגְמֹר מַעֲשָׂיו. [דִּינִים אֵלּוּ נִשְׁנוּ כָּאן אַגַּב הַדִּין הַדּוֹמֶה בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה, שֶׁאַף טַעְמוֹ מִשּׁוּם חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יִשְׁכַּח. וְכֵיָון שֶׁדִּינִים אֵלּוּ קְצָרִים יוֹתֵר, הֵם נִשְׁנוּ תְּחִלָּה]. תַּלְמִידִים הָעֲסוּקִים בְּתוֹרָתָם, **מַפְסִיקִין** לְמִצְוָה כְּדֵי **לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע** בִּזְמַנָּהּ, כֵּיוָן שֶׁזְּמַנָּהּ קָבוּעַ מֵהַתּוֹרָה 'בְּשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ' (דברים ו ז), **וְאֵין מַפְסִיקִין לִתְפִלָּה** שֶׁאֵין לָהּ זְמַן קָבוּעַ מִן הַתּוֹרָה. [וְדִין זֶה שַׁיָּךְ רַק אַצֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי וַחֲבֵרָיו שֶׁתּוֹרָתָם אֻמָּנוּתָם, אֲבָל אָנוּ שֶׁמַּפְסִיקִים מִלְּמוּדֵנוּ לִצְרָךְ פַּרְנָסָתֵנוּ, כָּל שֶׁכֵּן שַׁנַּפְסִיק לִתְפִלָּה]: **מִשְׁנָה ג סָיְגִים מִדִּבְרֵיהֶן שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי אִסּוּר: לֹא יֵצֵא הַחַיָּט בְּמַחְטוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֵצֵא** עִמָּהּ בְּשַׁבָּת אַחַר הַחֲשֵׁכָה, וְיוֹצִיאֶנָּה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת אוֹ יוֹלִיכֶנָּה אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאַף שֶׁהַמַּחַט תְּחוּבָה בְּבִגְדּוֹ, חַיָּב עַל הוֹצָאָה זוֹ, שֶׁכֵּיָון שֶׁהוּא אֵמָּן, הֲרֵי זוֹ דַּרְכָּהּ הוֹצָאָה, שֶׁדַּרְכָּהּ הָאֻמָּנִים לָצֵאת כָּךְ לַשּׁוּק. **וְלֹא** יֵצֵא **הַלַּבְלָר** [-סוֹפֵר] **בְּקַלְמוֹסוֹ,** בְּעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֵצֵא. **וְלֹא יִפֶּלָּה** [-יְבַיֵּר] **אֶת** הַכְּנָפַיִם מִכֶּלְיוֹ [-בְּגָדָיו] בְּשַׁבָּת לְאוֹר הַנֵּר, **וְלֹא יִקְרָא** בְּסֵפֶר בְּשַׁבָּת **לְאוֹר הַנֵּר,** שֶׁמָּא יַטֶּה אֶת הַנֵּר כְּדֵי לְקָרֵב הַשֶּׁמֶן לַפְּתִילָה, וַהֲרֵי הוּא מַבְעִיר בְּשַׁבָּת. **בֶּאֱמֶת אָמְרוּ** - דִּין פָּשׁוּט לְלֹא חוֹלֶק, **הַחַזָּן** [-מְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת] **רוֹאֶה** לְאוֹר הַנֵּר **הֵיכָן** תְּחִלַּת וְסִיּוּם הַמִּקְרָא **שֶׁהַתִּינוֹקוֹת קוֹרְאִים,** שֶׁבְּעִיּוּן מוּעָט כָּזֶה אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַטֶּה. וְכֵן הַתִּינוֹקוֹת רַשָּׁאִים לִקְרֹא לְאוֹר הַנֵּר וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַעֲלוּ טַעַם חָדָשׁ בְּנִדּוֹן זֶה, וְיַחֲזֹר הַדִּין לִתְחִלָּתוֹ, וְיַעֲבֹר זְמַן תְּפִלָּה. **וְאִם הִתְחִילוּ.** אֲבָל הוּא **לֹא יִקְרָא** אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה, שֶׁמָּא יַטֶּה, וְאֵין הַתִּינוֹקוֹת שׁוֹמְרִים עֲבוּרוֹ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָרֵא מֵהֶם. **כַּיּוֹצֵא בּוֹ** עָשׂוּ הָרְחָקָה מִן הָעֲבֵרָה, וְאָמְרוּ **לֹא יֹאכַל הַזָּב עִם** אִשְׁתּוֹ **הַזָּבָה,** אַף שֶׁשְּׁנֵיהֶם טְמֵאִים, **מִפְּנֵי הָרִגֵּל עֲבֵרָה** - שֶׁמָּא מִתּוֹךְ אֲכִילָתָם יַחַד יָבוֹא עָלֶיהָ וְיַעֲבֹר עַל אִסּוּר כָּרֵת. [וְדִין זֶה הוּא אַף בִּנְדָּה, וְאַף בְּטָהוֹר, וּרְבוּתָא נָקַט הַתַּנָּא שֶׁחוֹשְׁשִׁים אַף בְּזָב וְזָבָה שֶׁתַּשְׁמִישׁ קָשֶׁה לָהֶן, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁוַּדַּאי לֹא יָבוֹא לְהָרְגֵּל עֲבֵרָה]:

מִשְׁנָה ד הַהֲלָכוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַּעֲלִיַּת חֲנַנְיָה: וְאֵלּוּ הַגְּזֵרוֹת [אֵין פּוֹלִין, אֵין קוֹרְאִין לְאוֹר הַנֵּר, וְלֹא יֹאכַל זָב עִם הַזָּבָה], הֵם **מִן הַהֲלָכוֹת שֶׁאָמְרוּ בַּעֲלִיַּת חֲנַנְיָה בֶּן חִזְקִיָּה בֶּן גּוּרְיוֹן** [שֶׁנִּתְיַחֵד בַּעֲלִיָּתוֹ כְּדֵי לְפָרֵשׁ אֶת סֵפֶר יְחֶזְקֵאל, שֶׁלֹּא יִסְתְּרוּ דְּבָרָיו אֶת דִּינֵי הַתּוֹרָה, וְלֹא יְצָטָרְכוּ לְגָנְזוֹ], **כְּשֶׁעָלוּ** חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל **לְבַקְּרוֹ**. וְנֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בַּהֲלָכָה, **וְנִמְנוּ** - עָמְדוּ לִמְנְיָן כְּדֵי לְקַבֵּעַ הֲלָכָה כְּדַעַת הָרֹב, **וְרַבּוּ בֵּית שַׁמַּאי עַל בֵּית הִלֵּל**, וְנִפְסְקָה הֲלָכָה כְּמוֹתָם, **וּשְׁמוֹנָה עָשָׂר דְּבָרִים גָּזְרוּ בּוֹ בַּיּוֹם** לַעֲשׂוֹת סְיָג לַתּוֹרָה, וּבֵינֵיהֶם שָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת אֵלּוּ. [וּשְׁאָר הַגְּזֵרוֹת: א. הָאוֹכֵל אֹכֶל רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, נַעֲשָׂה גּוּפוֹ שֵׁנִי לְטֻמְאָה וּפוֹסֵל תְּרוּמָה. ב. הָאוֹכֵל אֹכֶל שֵׁנִי לְטֻמְאָה, נַעֲשָׂה שֵׁנִי לְטֻמְאָה, וּפוֹסֵל תְּרוּמָה. ג. הַשּׁוֹתֶה מַשְׁקִים טְמֵאִים, נַעֲשָׂה שֵׁנִי לְטֻמְאָה, וּפוֹסֵל תְּרוּמָה. ד. הַבָּא רִאשׁוֹן בְּמַיִם שְׁאוּבִים אַחַר שֶׁטָּבַל בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִטֻּמְאָתוֹ, נִטְמָא. וְכֵן טָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים. ה. שֶׁיִּהְיוּ סִפְרֵי תוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה בְּמַגָּעָם. ו. סְתָם יְדֵי אָדָם פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה. ז. מַשְׁקִים שֶׁנָּגְעוּ בִּסְתָם יָדַיִם, נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וּמְטַמְּאִים אֳכָלִים. ח. מַשְׁקִים שֶׁנָּגַע בָּהֶם שֶׁרֶץ, מְטַמְּאִים כֵּלִים. ט. בְּנוֹת כּוּתִים טְמֵאוֹת נִדָּה מִיּוֹם לֵדָתָם. י. מְטַלְטְלִים מַעֲבִירִים טֻמְאָה כְּשֶׁיֵּשׁ בְּהֶקְפָּם טֶפַח, אַף לֹא בְּרָחְבָּם. יא. הַבּוֹצֵר עֲנָבִים לְצָרְכּוֹ מַשְׁקֶה, הַמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא בְּשָׁעַת הַבְּצִירָה מַכְשִׁירָם לְקַבֵּל טֻמְאָה. יב. גְּדוּלִים שֶׁגָּדְלוּ מִזְּרָעִים שֶׁל תְּרוּמָה הֲרֵי הֵם תְּרוּמָה אַף אִם הַזֶּרַע עַצְמוֹ כָּלָה. יג. מִי שֶׁנִּכְנְסָה שַׁבָּת בְּעוֹדוֹ בַּדֶּרֶךְ, יִתֵּן אַרְנָקוֹ לְנָכְרִי, וְלֹא יוֹלִיכֶנּוּ פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. יד. אִסּוּר עַל שָׂמָן, יַיִן וּבְנוֹת נָכְרִים. טו. תִּינוֹק עוֹבֵד כּוֹכָבִים מְטַמֵּא כְּזָב]: **מִשְׁנָה ה שְׁבִיתַת כֵּלִים בְּשַׁבָּת: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין שׁוֹרִין** בְּמַיִם בָּעֶרֶב שַׁבָּת, מִינֵי צְמָחִים שֶׁעוֹשִׂים מֵהֶם דְּיוֹ לִכְתִיבָה, **וְסַמְמָנִים** - וּמִינֵי צְמָחִים לַעֲשִׂיַּת צֶבַע, **וְכַרְשִׁינִים** - מַאֲכַל בְּהֵמָה שֶׁנִּשְׁרָה בְּמַיִם קֹדֶם אֲכִילָתוֹ, **אֶלָּא** אִם יֵשׁ זְמַן בֵּכְדֵי **שֶׁיִּשּׁוֹרוּ מִבְּעוֹד יוֹם** - שֶׁתִּגָּמֵר שְׁרִיָּתָם קֹדֶם כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת, כִּי לְדַעְתָּם אָדָם מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתַת כֵּלָיו כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּצַוֶּה עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ. [וְהַדְלָקַת נֵר וּשְׁהִיַּת קְדָרָה מֻעֶרֶב שַׁבָּת, מֻתָּרוֹת רַק כְּשֶׁמַּפְקִיר אֶת הַכְּלִי]. **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין** לַעֲשׂוֹת כֵּן מִבְּעוֹד יוֹם, אַף שֶׁהַשְּׁרִיָּה מַמְשִׁיכָה גַּם בְּשַׁבָּת, שֶׁלְּדַעְתָּם הַצִּוּוּי הוּא רַק עַל שְׁבִיתַת בְּהֵמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים, וְלֹא עַל כֵּלִים: **מִשְׁנָה ו נְתִינָה עַל הָאֵשׁ מִבְּעוֹד יוֹם: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין נוֹתְנִין אוּנִין שֶׁל פִּשְׁתָּן** - אֲגֻדּוֹת שֶׁל פִּשְׁתָּן מְנֻפָּץ **לְתוֹךְ הַתַּנּוּר** כְּדֵי שֶׁיִּתְלַבְּנוּ, **אֶלָּא** אִם יֵשׁ זְמַן **כְּדֵי שֶׁיַּחֲבִילוּ** [-שֶׁיֵּעָלֶה מֵהֶם הֶבֶל וְיִתְלַבְּנוּ] **מִבְּעוֹד יוֹם, וְלֹא** יִתֵּן אֶת **הַצֶּמֶר לַיּוֹרֶה** - לִקְדָרָה עִם צֶבַע, **אֶלָּא** אִם יֵשׁ זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּקְלֹט הַצֶּמֶר** - שֶׁיִּקְלֹט הַצֶּמֶר אֶת הַצֶּבַע קֹדֶם שַׁבָּת. **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.** [גַּם לְדַעַת בֵּית הִלֵּל צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַיּוֹרֶה סְתוּמָה בְּטִיט כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לְהָגִיס בָּהּ, וְיִבָּשֵׁל בְּשַׁבָּת. וְכֵן שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מֻנַּחַת עַל גַּבֵּי הָאֵשׁ, שֶׁמָּא יְחַתֶּה בַּגֶּחָלִים]. **פְּרִיסַת מְצוּדוֹת מִבְּעוֹד יוֹם: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין פּוֹרְשִׂין מְצוּדוֹת** לָצוּד בָּהֶם חַיָּה **וְעוֹפוֹת וְדָגִים, אֶלָּא** אִם פָּרְשָׂם **בְּכְדֵי שֶׁיְּצוּדוּ** בּוֹ **מִבְּעוֹד יוֹם. וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.** וּמַחֲלֹקְתָּם כַּמְבֹאָר, אִם אָדָם מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתַת כֵּלָיו: **מִשְׁנָה ז מְכִירָה לְנָכְרִי וְסִיּוּעוֹ בִּטְעִינַת מַשָּׂא בְּעֶרֶב שַׁבָּת: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מוֹכְרִין לְנָכְרִי, וְאֵין טוֹעֲנִין עִמּוֹ** מַשָּׂא עַל הַחֲמוֹר, **וְאֵין מַגְבִּיהִין** אֶת מַשָּׂאוֹ **עָלָיו** [-עַל כְּתֵפוֹ], **אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּגִיעַ לִמָּקוֹם קָרוֹב** - אֶלָּא אִם כֵּן הַמָּקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ אֲלֵיהוּ הוּא קָרוֹב וְיָכוֹל לְהַגִּיעַ אֲלֵיהוּ לִפְנֵי שַׁבָּת. כִּי אִם לֹא כֵּן נֶאֱסַר הַדָּבָר מִדְּרַבָּנָן, שֶׁגְּזְרָה כִּשְׁלִיחוֹ שֶׁל הַיִּשְׂרְאֵל לְהוֹלִיךְ הַדָּבָר בְּשַׁבָּת. **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין** כָּל שֶׁיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם: **מִשְׁנָה ח נְתִינַת עוֹרוֹת וּבְגָדִים לְאֻמָּן נָכְרִי: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין נוֹתְנִין עוֹרוֹת לָעַבְּדָן** [-מֵעַבֵּד עוֹרוֹת], **וְלֹא כֵלִים** [-בְּגָדִים] **לְכוֹבֵס נָכְרִי, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ מִבְּעוֹד יוֹם.** וּבֵכְלָן בֵּית הִלֵּל מַתִּירִין עִם הַשָּׁמֶשׁ: **ט** אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, נוֹהֲגִין הָיוּ בֵּית אַבָּא שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין כְּלֵי לָבָן לִכּוֹבֵס נָכְרִי שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם לַשַּׁבָּת, וְשׁוֹטְעָנִין קוֹרוֹת בֵּית הַבַּד וְעִגּוּלֵי הַגַּת: **י** אֵין צוֹלִין בָּשָׂר, בָּצָל, וּבֵיצָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּצוֹלוּ מִבְּעוֹד יוֹם. אֵין נוֹתְנִין פַּת לַתַּנּוּר עִם חַשֵּׁכָה, וְלֹא חַרָרָה עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּקְרְמוּ פָּנֶיהָ מִבְּעוֹד יוֹם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיִּקְרֹם הַתַּחְתּוֹן שֶׁלָּהּ: **יא** מְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַפֶּסַח בַּתַּנּוּר עִם חַשֵּׁכָה. וּמַאֲחִיזִין אֶת הָאוּר בְּמִדְוַרַת בֵּית הַמּוֹקֵד. וּבַגְּבוּלִין כְּדֵי שֶׁיֶּאֱחֹז הָאוּר בְּרֻבָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּפֶחָמִין כָּל שֶׁהוּא:

פרק ב א בַּמֶּה מַדְלִיקִין וּבַמֶּה אֵין מַדְלִיקִין. אֵין מַדְלִיקִין לֹא בְּלֶכֶשׁ, וְלֹא בְּחֹסֶן, וְלֹא בְּכָלָךְ, וְלֹא בְּפְתִילַת הָאִידָן, וְלֹא בְּפְתִילַת הַמִּדְבָּר, וְלֹא בִּירוֹקָה שֶׁעַל פְּנֵי הַמַּיִם. לֹא בְּזֶפֶת, וְלֹא בְּשַׁעֲוָה, וְלֹא בְּשֶׁמֶן קִיק, וְלֹא בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה, וְלֹא בְּשֶׁמֶן כֹּל שֶׁהוּא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַדְלִיקִין בְּכֹל חוּץ מִשְּׁלֹשָׁה הַלָּלוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְהוּלִין. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, נוֹהֲגִין הָיוּ בֵּית אַבָּא שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין כְּלֵי לָבָן לִכּוֹבֵס נָכְרִי שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם לַשַּׁבָּת, וְשׁוֹטְעָנִין קוֹרוֹת בֵּית הַבַּד וְעִגּוּלֵי הַגַּת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיִּקְרֹם הַתַּחְתּוֹן שֶׁלָּהּ. וְשׁוֹטְעָנִין אֵלּוּ וְאֵלּוּ - בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁלְּאַחַר שֶׁטָּחֲנוּ אֶת הַזֵּיתִים בָּרַחַיִם, **טוֹעֲנִין** [-מְנִיחִים] עֲלֵיהֶם **קוֹרוֹת** כְּבֵדוֹת שֶׁל **בֵּית הַבַּד**, כְּדֵי שֶׁיָּזוּב מֵהֶם הַשֶּׁמֶן בְּמַהֲלַךְ הַשַּׁבָּת, וְכֵן אַחַר דְּרִיכַת הֶעֲנָבִים בָּרַגְלַיִם, טוֹעֲנִין עֲלֵיהֶם אֶת **עִגּוּלֵי הַגַּת** - קוֹרוֹת עֲגֻלּוֹת וּכְבֵדוֹת, כְּדֵי שֶׁיָּזוּב מֵהֶם הַיַּיִן בְּשַׁבָּת. וְלֹא אָסְרוּ בְּכָךְ בֵּית שַׁמַּאי, כֵּיוָן שֶׁפְּעֻלָּה זוֹ אַף בְּשַׁבָּת אֵין בָּהּ אִסּוּר גָּמוּר, שֶׁכָּךְ אַחַר טְחִינַת הַזֵּיתִים וּדְרִיכַת הֶעֲנָבִים הַמַּשְׁקֶה יָזוּב מְמֵילָא, וּטְעִינַת הַקּוֹרוֹת רַק גּוֹרֶמֶת לִסְחִיטָה מְעֻלָּה יוֹתֵר, וּלְכָךְ אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִדְישָׁה: **מִשְׁנָה י חֻשְּׁשׁ חִתּוּי בַּגֶּחָלִים: אֵין צוֹלִין** בְּעֶרֶב שַׁבָּת **בָּשָׂר, בָּצָל, וּבֵיצָה,** שֶׁמָּא יָבוֹא לְחַתּוֹת בַּגֶּחָלִים בְּשַׁבָּת, **אֶלָּא** אִם כֵּן נִשְׁאַר דֵּי זְמַן בְּעֶרֶב שַׁבָּת **כְּדֵי שֶׁיְּצוֹלוּ** שְׁלִישׁ בְּשׁוּל **מִבְּעוֹד יוֹם,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁרְאוּיִים לַאֲכִילָה אֵין חֻשָּׁשׁ שֶׁיְּחַתֶּה. **וְאֵין נוֹתְנִין פַּת לַתַּנּוּר עִם חַשֵּׁכָה** [-סְמוּךְ לַחֲשֵׁכָה], **וְלֹא חַרָרָה** [-מִין עוּגָה] **עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, אֶלָּא** אִם יֵשׁ מַסְפִּיק זְמַן בְּעֶרֶב שַׁבָּת **כְּדֵי שֶׁיִּקְרְמוּ פָּנֶיהָ** - שֶׁיֵּעָשֶׂה כְּמִין קְרוּם, הַחֵלֶק הַפּוֹנֶה לְפָנִים הַתַּנּוּר, **מִבְּעוֹד יוֹם,** וּבְאֹפֶן זֶה אֵין חוֹשְׁשִׁים כְּבָר לְחִתּוּי. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** דַּי בְּשִׁעוּר זְמַן **כְּדֵי שֶׁיִּקְרֹם** מִבְּעוֹד יוֹם הַחֵלֶק **הַתַּחְתּוֹן שֶׁלָּהּ** הַמִּדְבָּק בַּתַּנּוּר: **מִשְׁנָה יא צְלִיַּת הַפֶּסַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת: מְשַׁלְשְׁלִין** [-מוֹרִידִים] **אֶת** קָרְבַּן **הַפֶּסַח בַּתַּנּוּר** [-לַתַּנּוּר, שֶׁפָּתַח תַּנּוּרָם הָיָה לְמַעְלָה] בְּעֶרֶב שַׁבָּת **עִם חַשֵּׁכָה,** וְאַף שֶׁאֵין צוֹלִין אָז בָּשָׂר - כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת - בְּפֶסַח לֹא חָשְׁשׁוּ לְכָךְ, כֵּיוָן שֶׁבְּנֵי הַחֲבוּרָה הֵם זְרִיזִים וְיִזָּכְרוּ זֶה לָזֶה לֹא לְחַתּוֹת. **הִבְעֶרֶת אֵשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת: וּמַאֲחִיזִין אֶת הָאוּר** - וְכֵן מַבְעִירִים מְעַט אֶת הָאֵשׁ בָּעֵצִים שֶׁבְּמִדּוֹרַת **בֵּית הַמּוֹקֵד** [-לִשְׁכָּה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהָיְתָה בָּהּ מְדוּרָה לְחִמּוּם הַכֹּהֲנִים הַהוֹלְכִים תָּמִיד יְחֵפִים עַל רִצְפַּת שַׁיִשׁ], וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹאוּ לְחַתּוֹת, שֶׁהַכֹּהֲנִים זְרִיזִין הֵם וְנִזְהָרִים. **וּבַגְּבוּלִין** - בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת, כְּשֶׁמַּדְלִיקִים מִדּוּרָה יֵשׁ לְהַבְעִירָהּ קֹדֶם שַׁבָּת **כְּדֵי שֶׁיֶּאֱחֹז הָאוּר בְּרֻבָּן** - בְּרֹב הָעֵצִים, וְשֶׁעוּרוֹ כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַשַּׁלְהֶבֶת עוֹלָה מֵאֵלֶיהָ וְאֵינוֹ צָרִיךְ עוֹד לְהַבְעִירָהּ עִם קִיסָמִים דַּקִּים. **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹמֵר, **בְּפֶחָמִין** [-בְּמִדּוֹרָה הָעֲשׂוּיָה מִפֶּחָמִים], כֵּיוָן שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּבוֹת, אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיָּבוֹא לְחַתּוֹת, וְדַי אִם נֶאֱחֲזָה בָּהּ הָאֵשׁ **כָּל שֶׁהוּא:**

פֶּרֶק ב דִּינֵי הַדְלָקַת הַנֵּר, דִּין הַשָּׁמֶן וְהַפְּתִילוֹת, הוֹסָפַת שֶׁמֶן לְנֵר בִּכְלִי חִיצוֹנִי, וְאָפְנֵי כִּבּוּי הַמַּחֲרִים וְהָאֲסוּרִים בְּשַׁבָּת. וְכֵן הַהֲנָהָגָה הָרְאוּיָה סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, וְהַמַּחֲתָּר וְהָאָסוּר בְּבֵיתוֹ הַמְּשֻׁמָּשׁוֹת: **מִשְׁנָה א פְּתִילוֹת וּשְׁמָנִים הָרְאוּיִים לְהַדְלָקַת נֵר שֶׁל שַׁבָּת: בַּמֶּה** - בְּאֵלּוּ פְּתִילוֹת וּשְׁמָנִים **מַדְלִיקִין** נֵר שֶׁל שַׁבָּת **וּבַמֶּה אֵין מַדְלִיקִין. אֵין מַדְלִיקִין, לֹא בְּלֶכֶשׁ** [-כְּמִין צֶמֶר הַנִּמְצָא בֵּין קְלִפַּת עֵץ הָאֶרֶז לָעֵץ], **וְלֹא בְּחֹסֶן** [-פִּשְׁתָּן לֹא מְנֻפָּץ], **וְלֹא בְּכָלָךְ** [-פְּסֹלֶת שֶׁל מֶשִׁי], **וְלֹא בִּפְתִילַת הָאִידָן** [-כְּמִין צֶמֶר הַנִּמְצָא בְּעֵץ הָעֲרָבָה בֵּין הָעֵץ לַקְּלִפָּה], **וְלֹא בִּפְתִילַת הַמִּדְבָּר** [-עֵשֶׂב אָרֹךְ שֶׁעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ פְּתִילָה], **וְלֹא בִּירוֹקָה שֶׁעַל פְּנֵי הַמַּיִם** [-מִין צֶמֶר יָרֹק שֶׁגָּדֵל עַל דָּפְנֵי סְפִינָה הַשּׁוֹהָה בַּמַּיִם]. וּפְתִילוֹת אֵלּוּ אֵינָן רְאוּיוֹת לְהַדְלָקָה, שֶׁאֵין הָאֵשׁ נֶאֱחֶזֶת בַּפְּתִילָה עַצְמָהּ אֶלָּא רַק מִבַּחוּץ, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַסֵּעַ אֶת הַנֵּר וְנִמְצָא מַבְעִיר, אוֹ שֶׁמָּא יַנִּיחַ אֶת הַנֵּר וְיֵצֵא, וְיִבָּטֵל אֶת הַחוֹבָה לָאֳכֹל בִּמְקוֹם הַנֵּר. וּמִטְּעָמִים אֵלּוּ אַף אֵין לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת בִּשְׁמָנִים שֶׁאֵינָם נִמְשָׁכִים אַחַר הַפְּתִילָה, וְלָכֵן לֹא יַדְלִיק, **לֹא בְּזֶפֶת, וְלֹא בְּשַׁעֲוָה** [-דּוֹנֵג מְהֻתָּךְ], **וְלֹא בְּשֶׁמֶן קִיק** [-שֶׁמֶן כַּתְּנָה הַיּוֹצֵא מִגַּרְעִינֵי צֶמֶר גֶּפֶן]. וּבְיוֹם טוֹב שֶׁחָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אַף **לֹא בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה** [-שֶׁמֶן תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמָא, שֶׁעוֹמֵד לִשְׂרֵפָה], שֶׁאָסוּר לְבַעֲרוֹ בְּיוֹם טוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב י) 'וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ', וְדָרְשׁוּ שֶׁהַנּוֹתָר בְּבֹקֶר רִאשׁוֹן יִשְׂרְפֶנּוּ בְּבֹקֶר שֵׁנִי, וְהוּא דִּין כָּלֵי בְּכָל הַקָּדָשִׁים. **וְלֹא** מַדְלִיקִים בְּכָל שַׁבָּת

משניות

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק ב

המבוארות

בְּאַלְיָה - שֵׁמָן הַנָּבֶט מְהֻתָּךְ, וְלֹא בְּחֻלֶּב. נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר, מַדְלִיקִין בְּחֻלֶּב מְבֻשָּׁל, שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה, וְלֹא גָּזְרוּ שָׁמָּא יָבוֹא לְהַדְלִיק בְּחֻלֶּב שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶחָד מְבֻשָּׁל וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל, אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ,** שֶׁגּוֹזְרִים אֲטוּ חֻלֶּב שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. [וְתַנָּא קַמָּא אוֹסֵר אַף הוּא חֻלֶּב מְבֻשָּׁל, וְנֶחְלְקוּ תַּנָּא קַמָּא וַחֲכָמִים בְּאַפֵּן שֶׁעֵרֵב שֶׁמֶן אַחֵר עִם חֻלֶּב מְבֻשָּׁל כָּלְשֶׁהוּ, אִם מַתָּר אוֹ אָסוּר]: **מִשְׁנָה ב** וּמַה שֶּׁאָמְרוּ לְעֵיל (מ"א) שֶׁאֵין מַדְלִיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה, הוּא מִשּׁוּם שֶׁאֵין שׂוֹרְפִים קָדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אֵין מַדְלִיקִין בְּעִטָּרָן** [-הַפִּסְלֹת הַנּוֹתֶרֶת אַחֲרֵי הוֹצָאַת הַזֶּפֶת בָּאֵשׁ], אַף שֶׁהִיא נִמְשֶׁכֶת אַחַר הַפְּתִילָה, **מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת,** שֶׁרֵיחָהּ רַע בְּיוֹתֵר. **וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּכָל הַשְּׁמָנִים, בְּשֶׁמֶן מִשֶּׁמְשִׁמִין, בְּשֶׁמֶן מֵאֱגוֹזִים, בְּשֶׁמֶן מִזֶּרַע צְנוֹנוֹת, בְּשֶׁמֶן מִקְרְבֵי דָּגִים** שֶׁנִּמּוֹחוּ (רש"י), **בְּשֶׁמֶן מִפְּקוּעוֹת** - דְּלָעוֹת מִדְּבָרִיּוֹת, וְכֵן **בְּעִטָּרָן וּבְנֵפְט** [-מִין זֶפֶת שָׁרֵיחוֹ רַע]. וּמוֹדִים חֲכָמִים שֶׁאֵין מַדְלִיקִים בְּשֶׁאָר הַשְּׁמָנִים שֶׁנִּשְׁנוּ בַּמִּשְׁנָה. וְכֵן אֵין מַדְלִיקִין בְּנֵפְט לָבָן, שֶׁהוּא עָף וְשׁוֹרֵף וְחוֹשְׁשִׁים שֶׁיֵּצֵא מֵהֶבֵּית, וּבְשֶׁמֶן אֲפַרְסְמוֹן אֵין מַדְלִיקִין הֵן מִטַּעַם זֶה שֶׁהוּא עָף, וְהֵן מֵחֲמַת חֲשִׁיבוּתוֹ, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּשֶּׁמֶן הַנִּמְצָא בַּנֵּר, דָּבָר הָאָסוּר מִשּׁוּם גֶּרֶם כִּבּוּי. **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אֵין מַדְלִיקִין אֶלָּא בְּשֶׁמֶן זֵית בִּלְבָד** הַדּוֹלֵק יָפֶה יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַשְּׁמָנִים (תפא"י): **מִשְׁנָה ג דַּיִן הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ: כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ** שֶׁעָשָׂה מִמֶּנּוּ פְּתִילָה, **אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ,** שֶׁאֵין הָאֵשׁ דּוֹלֶקֶת בּוֹ יָפֶה וְחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יַטֶּה (מלא"ש), **אֶלָּא** רַק פְּתִילָה **מִפִּשְׁתָּן** מְנֻפָּץ, שֶׁהָאֵשׁ נִמְשֶׁכֶת בָּהּ יָפֶה, וְאַף שֶׁגַּם הַפִּשְׁתָּן קְרוּי עֵץ, כַּכָּתוּב (יהושע ב ו) 'וַתִּטְמְנֵם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ', הֲרֵי הִיא כִּפְתִילָה מִשְּׁאָר מִינֵי זְרָעִים, כְּקִנְבּוֹס וְצֶמֶר גֶּפֶן, שֶׁמַּדְלִיקִים בָּהֶם. **וְכָל** אֹהֶל [הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע וּבְטֶל מִתּוֹרַת כְּלִי] שֶׁנַּעֲשָׂה **מֵהַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ, אֵינוֹ מִטַּמֵּא** בְּעִצּוּמוֹ **בְּטֻמְאַת אֹהָלִים** אִם יֵשׁ בּוֹ מֵת, וְאֵינוֹ טָעוּן הַזָּאָה וּטְבִילָה [אַךְ הַכֵּלִים שֶׁבּוֹ נִטְמָאִים], **אֶלָּא** אִם כֵּן נַעֲשָׂה **מִפִּשְׁתָּן,** שֶׁאָז אַף הָאֹהֶל עַצְמוֹ נִטְמָא, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יח) 'וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל' וגו', וְדָרְשׁוּ בְּגְזֵרָה שָׁוָה 'אֹהֶל' 'אֹהֶל' מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות מ יט) 'וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן', שֶׁרַק אֹהֶל הַדּוֹמֶה לְאֹהֶל הַמִּשְׁכָּן נִטְמָא, וְלֹא הָיָה בּוֹ יוֹצֵא מִן הָעֵץ מִלְּבַד פִּשְׁתָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כו א) 'עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר', וְ'שֵׁשׁ' הוּא פִּשְׁתָּן. **פְּתִילָה מִבֶּגֶד לְהַדְלָקָה וּלְטֻמְאָה: פְּתִילַת הַבֶּגֶד** - פְּתִילָה הָעֲשׂוּיָה מֵחֲתִיכַת בֶּגֶד שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת מְצֻמְצָמוֹת, **שֶׁקְּפָלָהּ** - שֶׁגִּלְגְּלָהּ כִּפְתִילָה, **וְלֹא הִבְהֲבָהּ** - וְלֹא חָרַךְ רֹאשָׁהּ בְּאֵשׁ כְּדֵי שֶׁתִּדְלַק יָפֶה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** הַקִּפּוּל כְּשֶׁלְּעַצְמוֹ אֵינוֹ מְבַטֵּל תּוֹרַת בֶּגֶד, וַהֲרֵי הִיא **טְמֵאָה,** וְאִם חָל יוֹם טוֹב בְּעֶרֶב שַׁבָּת, **אֵין מַדְלִיקִין בָּהּ,** לְפִי שֶׁאֵין לְסַלֵּק אֶת יָדוֹ מֵהַנֵּר עַד שֶׁתִּדְלֹק רֹב הַפְּתִילָה הַיּוֹצֵאת מֵהַנֵּר, וּבִפְתִילָה מְצֻמְצֶמֶת מִיָּד כְּשֶׁיַּדְלִיקֶנָּה תִּפָּחֵת מִשִּׁעוּר כְּלִי, וְנִמְצָא שֶׁמַּדְלִיק בְּשֶׁבֶר כְּלִי שֶׁנִּשְׁבַּר בְּיוֹם טוֹב, שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם 'נוֹלָד' [וַאֲפִלּוּ שֶׁאָמְרוּ שַׁמַּדְלִיק בְּכֵלִים בְּיוֹם טוֹב, זֹאת בְּתִנַּאי שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶם לְאַחַר שֶׁנִּפְחֲתוּ]. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** כֵּיוָן שֶׁקְּפָלָהּ בְּטְהֳרַת מִתּוֹרַת בֶּגֶד **וּטְהוֹרָה** הִיא. **וּמַדְלִיקִין בָּהּ** אַף בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁנַּעֲשֵׂית שֶׁבֶר כְּלִי כְּבָר בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְהִיא כְּכָל עֵץ שֶׁמֻּתָּר לְהַדְלִיק בּוֹ: **מִשְׁנָה ד הוֹסָפַת שֶׁמֶן עַל יְדֵי כְּלִי חִיצוֹנִי: לֹא יִקֹּב אָדָם שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה** - לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם חוֹר בְּקִלַּפַּת בֵּיצָה, **וְיִמָּלְאֶנָּה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה עַל פִּי הַנֵּר** [-כְּלִי הַקִּבּוּל שֶׁל הַשֶּׁמֶן וְהַפְּתִילָה], **בְּשַׁבִּיל שֶׁתְּהֵא** הַשְּׁפוֹפֶרֶת **מְנַטֶּפֶת** שֶׁמֶן לְתוֹךְ הַנֵּר. שֶׁהֲרֵי שֶׁמֶן זֶה הֵקָצָה לְהַדְלָקָה וְהַנּוֹטֵל מִמֶּנּוּ חַיָּב מִשּׁוּם 'מְכַבֶּה', וְכֵיוָן שֶׁהַפְּתִילָה אֵינֶנָּה דּוֹלֶקֶת בְּתוֹךְ הַשְּׁפוֹפֶרֶת, יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁיִּסַּק מֵהַשֶּׁמֶן בְּחָשְׁבּוֹ שֶׁמֵּתֶר לְהִסְתַּפֵּק מֵהַשְּׁפוֹפֶרֶת, **וַאֲפִלּוּ** אִם הַשְּׁפוֹפֶרֶת **הִיא שֶׁל חֶרֶס** הַנִּמְאָס לְאַחַר הַשִּׁמּוּשׁ, עֲדַיִן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּסַּק מֵהַשֶּׁמֶן כֵּיוָן שֶׁהַפְּתִילָה אֵינָהּ דּוֹלֶקֶת בּוֹ. **וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר** לְהַנִּיחַ אַף שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁהַשֶּׁמֶן נוֹטֵף לַפְּתִילָה שֶׁתַּחְתָּיו מֻבְטָח לְהִסְתַּפֵּק מִשָּׁם זֶה. **אֲבָל אִם חִבְּרָהּ הַיּוֹצֵר** - הָאֻמָּן עוֹשֶׂה הַכֹּלִי, **מֻתָּחָלָה** לַנֵּר, אוֹ שֶׁבַּעַל הַבַּיִת חִבְּרָהּ בְּסִיד וּבְחֹמֶר, לְדַעַת הַכֹּל **מֻתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּלִי אֶחָד,** הַנֵּר עִם הַשְּׁפוֹפֶרֶת, וּמֻבְטָח שֶׁאָסוּר לִקַּח מִן הַשֶּׁמֶן. **לֹא יְמַלֵּא אָדָם קְעָרָה שֶׁל שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה בְּצַד הַנֵּר, וְיִתֵּן** אֶת **רֹאשׁ** [-קְצֵה] **הַפְּתִילָה** הַשּׁוֹאֵב אֶת הַשֶּׁמֶן **בְּתוֹכָהּ** [-בְּתוֹךְ הַקְּעָרָה], **בְּשַׁבִּיל שֶׁתְּהֵא** הַפְּתִילָה **שׁוֹאֶבֶת** אֶת הַשֶּׁמֶן גַּם מֵהַקְּעָרָה. לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּסְתַּפֵּק מֵהַשֶּׁמֶן שֶׁבַּקְּעָרָה. **וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר,** שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה רוֹאֶה שֶׁהַפְּתִילָה שׁוֹאֶבֶת מֵהַקְּעָרָה וְלֹא יָבוֹא לְהִסְתַּפֵּק מִמֶּנָּה: **מִשְׁנָה ה כִּבּוּי נֵר בְּשַׁבָּת בָּאֳפָנִים שׁוֹנִים:** הַמְכַבֶּה בְּשַׁבָּת **אֶת הַנֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִפְּנֵי גוֹיִם,** שֶׁאֵינָם מַנִּיחִים בְּיוֹם חַגָּם לְהַדְלִיק אֵשׁ אֶלָּא בְּבֵית עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם [כְּגוֹן הַפָּרְסִיִּים הָעוֹבְדִים לָאֵשׁ], אוֹ מִפְּנֵי שֶׁמִּתְיָרֵא **מִפְּנֵי לִסְטִים** שֶׁלֹּא יִרְאוּ שֶׁיֵּשׁ פֹּה אָדָם עַל יְדֵי הַנֵּר, אוֹ **מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה** הַשּׁוֹרָה עָלָיו, וְיֵשׁ לוֹ מְנוּחָה כְּשֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה [וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ שֶׁהוּא חֹלִי שֶׁבָּא לְבַעֲלֵי מָרָה שְׁחֹרָה, שֶׁמְּנוּחָתוֹ כְּשֶׁיֵּשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ וּבְהַסְתָּרָה], וְכֵן **אִם** מְכַבֶּהוּ **בִּשְׁבִיל הַחוֹלֶה** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה, כְּדֵי **שֶׁיִּישַׁן,** בְּכָל אֶפָּנִים אֵלּוּ יֵשׁ סַכָּנַת נְפָשׁוֹת, וּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ דּוֹחֶה שַׁבָּת **וּפְטוּר.** [וְנִקְטָה הַמִּשְׁנָה לְשׁוֹן 'פָּטוּר' וְלֹא 'מֻתָּר', מֵאַחַר וּבְהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה מֻזְכָּר לְשׁוֹן 'חַיָּב']. אֲבָל **כּוֹחֵשׁ עַל הַנֵּר** - אִם מְכַבֶּה אֶת הַפְּתִילָה מִפְּנֵי שֶׁחֹסֶם עַל הַנֵּר הָעֲשׂוּי חֶרֶס שֶׁלֹּא יִבָּקַע, אוֹ **כּוֹחֵשׁ עַל הַשֶּׁמֶן,** אוֹ **כּוֹחֵשׁ עַל הַפְּתִילָה** שֶׁלֹּא תִּדְלַק כָּלָה עַכְשָׁו, **חַיָּב,** שֶׁדַּעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁמְּלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ, כְּמוֹ בָּאֳפָנִים אֵלּוּ שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ אֶת גּוּף הַכִּבּוּי, חַיָּבִים עָלֶיהָ, כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה. [וְהוּא הַדִּין בְּחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה שֶׁאָסוּר לְכַבּוֹת עֲבוּרוֹ אֶת הַנֵּר]. **וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר בְּכֻלָּן** - בְּכָל אֶפָּנִים אֵלּוּ, שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן (להלן פ"י מ"ה) שֶׁפָּטוּר עַל מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ. **חוּץ מִן** הַמְכַבֶּה מִפְּנֵי שֶׁחֹסֶם עַל **הַפְּתִילָה** בְּאֹפֶן שֶׁהַפְּתִילָה צְרִיכָה הִבְהוּב וְלֹא הֻבְהֲבָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁאֲזַי כִּבּוּיָהּ הוּא 'מְלָאכָה הַצְּרִיכָה לְגוּפָהּ', **מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה** - אֶת הַפְּתִילָה **פֶּחָם** עַל יְדֵי כִּבּוּי זֶה, וּמִתַּקְּנָהּ בְּכָךְ לְהַדְלָקָה. [וְהוּא הַדִּין בְּמְכַבֶּה אֶת הָאֵשׁ לְצָרְכּוֹ הַכָּנַת פֻּחָמִים, שֶׁהִיא מְלָאכָה הַצְּרִיכָה לְגוּפָהּ]: **מִשְׁנָה ו הַזְּהִירוּת הַנִּדְרֶשֶׁת בְּנֵר שַׁבָּת:** עַל שְׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת נָשִׁים מֵתוֹת **בִּשְׁעַת** לִדְתָּן שֶׁהִיא שְׁעַת סַכָּנָה וּבָהּ מְזֻמָּנֶת הַפַּרְעָנוּת, **עַל שֶׁאֵינָן זְהִירוֹת בְּנִדָּה** שֶׁהִיא מִצְוָתָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה, **וּבְחַלָּה** - בְּהַפְרָשַׁת חַלָּה **וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר** שֶׁל שַׁבָּת. שֶׁהֵם מִצְרְכֵי הַבַּיִת הַמֻּטָּלִים עַל הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מְצוּוָּיָה בּוֹ: **מִשְׁנָה ז הוֹרָאָה לִבְנֵי הַבַּיִת לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם** - סְמוּךְ לַחֲשֵׁכָה: א. **עִשַּׂרְתֶּם** אֶת הַפֵּרוֹת לִסְעוּדַת שַׁבָּת? שֶׁכֵּן בָּאֲכִילַת שַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ישעיה נח יג) 'וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג', דִּין אֲכִילַת עֲרַאי כַּאֲכִילַת קֶבַע הָאֲסוּרָה בְּפֵרוֹת שֶׁלֹּא הִפְרִשׁוּ מֵהֶם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת אַף שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. ב. **עֵרַבְתֶּם** עֵרוּבֵי תְּחוּמִין וַחֲצֵרוֹת? ג. **הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר** [וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל אִם הִדְלִיקוּ כְּבָר שֶׁשּׁוֹאֵל בְּמַעֲשֵׂר וּבְעֵרוּב, שֶׁהֲרֵי דָּבָר גָּלוּי הוּא אִם הִדְלִיקוּ אוֹ לֹא]. וְיֵאָמֵר דְּבָרִים אֵלּוּ 'סְמוּךְ לַחֲשֵׁכָה', כְּשֶׁיֵּשׁ זְמַן לְעַשֵּׂר וּלְעָרֵב וּלְהַדְלִיק, אַךְ לֹא מֻקְדָּם מִדַּי שֶׁאָז יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֵּאָמְרוּ שֶׁיֵּשׁ עוֹד שְׁהוּת בַּיּוֹם. וְיֵאָמֵרם בְּנַחַת כְּדֵי שֶׁיְּקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ. **הָאָסוּר וְהַמֻּתָּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת:** בִּזְמַן שֶׁסָּפֵק כְּבָר חֲשֵׁכָה וְהִתְחִילָה שַׁבָּת, **סָפֵק אֵין חֲשֵׁכָה** וַעֲדַיִן יוֹם שִׁשִּׁי, שֶׁנִּרְאוּ שְׁנֵי כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִיִּים, וְהוּא הַזְּמַן הָקָרוּי 'בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת'. **אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַטֶּבֶל הַוַּדַּאי, וְאֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִים,** שֶׁדַּעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאַף דָּבָר שֶׁאָסוּר רַק מִשּׁוּם שְׁבוּת מִדְּרַבָּנָן [שֶׁנִּרְאֶה כְּמִתַּקֵּן אֶת הַפֵּרוֹת אוֹ הַכֵּלִים], נֶאֱסַר גַּם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. **וְאֵין מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת** עַל יְדֵי נָכְרִי, שֶׁאַף זוֹ מְלָאכָה הָאֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן. [אוֹ שֶׁכְּבָר הַתַּנָּא הַדְלָקָה בְּיָדַיִם, שֶׁהִיא מְלָאכָה גְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה, וְהַתַּנָּא הִשְׁמִיעֲנוּ תְּחִלָּה אֶת הַדִּין הַמִּתְחַדֵּשׁ יוֹתֵר, בְּדָרָךְ 'זוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ']. **אֲבָל מְעַשְּׂרִין אֶת הַדְּמַאי** - תְּבוּאָה וּפֵרוֹת שֶׁבָּאוּ מֵעַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁחִיְּבוּ חֲכָמִים לְעַשְּׂרָם, אַךְ אֵינוֹ נָחְשָׁב לְתִקּוּן כֵּיוָן שֶׁרֹּב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים, **וּמְעָרְבִין** עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת, שֶׁהֵם רַק חֲמָרָא מִדְּרַבָּנָן, וְאֵין זֶה תִּקּוּן. [אַךְ לֹא עֵרוּבֵי תְּחוּמִין, שֶׁאַף שֶׁהֵם מִדְּרַבָּנָן, יֵשׁ לָהֶם סָמָךְ מִן הַתּוֹרָה]. **וְטוֹמְנִין אֶת הַתַּבְשִׁילִין הַחַמִּין** בְּדָבָר הַשּׁוֹמֵר עַל חֹם הַתַּבְשִׁיל, אַךְ אֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל. וְאַף שֶׁבְּשַׁבָּת אָסוּר לְהַטְמִין בּוֹ, הוּא מֻחְשָׁשׁ שֶׁיִּמְצָא אֶת קְדֶרְתּוֹ צוֹנֶנֶת וְיָבוֹא לְהָרְתִּיחָהּ בְּשַׁבָּת, אֲבָל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת כֵּיוָן שֶׁסָּמוּךְ לוֹ מוֹרִידִים אֶת הַקְּדֵרוֹת מֵהָאֵשׁ, סְתָם קְדֵרוֹת רוֹתְחוֹת בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְאֵין חָשֵׁשׁ שֶׁיַּרְתִּיחֵן. [וּבְדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, אָסוּר לְהַטְמִין אַף מִבְּעוֹד יוֹם]:

פרק ג דין הנחת תבשילים בערב שבת על גבי כירה ותנור, ודין כלים חמים שהעבירם מעל האש: **משנה א שהיית קדרה על גבי כירה:** כירה - שבתוכה האש ומעליה מקום להנחת שתי קדרות, **שהסיקוה בקש** - שארית השבלים הנשארת בשדה (תוס'), **ובגבבא** - או בעצים דקים כמו קש שגובבים ואוספים מהשדה. **נותנים עליה** קדרה עם **תבשיל** מערב שבת, להשהותה עליה בשבת. כי מאחר ואין קש וגבבא נעשים גחלים, אין לחשוש שמא יחתה בהם גחלים. ואם הסיקוה **בגפת** [-פסולת זיתים ושמשמין לאחר שהוציאו את שמנם] **ובעצים** [-או בעצים], **לא יתן** על גבה קדרה, **עד שיגרף** את הגחלים מהכירה, **או עד שיתן** את האפר על הגחלים על מנת לכסותם ולצננם [-'קטימה']. שכל זמן שלא עשה זאת גזרו שמא יחתה בהם גחלים בתבשיל שלא יצטנן. **כפח** [-תחתיתו רחבה כפיו, ככירה, ועליו מקום שפיתת קדרה אחת כתנור, וחמו רב מכירה ופחות מתנור] **שהסיקוהו בקש ובגבבא, הרי זה ככירים** ומתר להשהות על גביו [ונחלקו אם אף שלא גרף או קטם, או רק באפן שגרף וקטם (ב"י וטור או"ח סי' רנג)]. ואם הסיקוהו **בגפת ובעצים, הרי הוא כתנור** ואין מועילה בו גריפה וקטימה, ואף אסור לסמוך לדפנותיו: **משנה ג בשול בתולדות האור: אין נותנין ביצה בצד המחם** [-קמקום נחשת לחמום מים], **בשביל שתתגלגל** [-שתתערבב, ותצלה קצת], שאסור לבשל אף בתולדות האור' [-שחם הקמקום בא על ידי אש]. **ולא יפקיענה בסודרין** - ולא ישבר ביצה על סודר שהוחם בדמה, כדי שתצלה. שאסרו חכמים לבשל בתולדות חמה', שמא יבואו לבשל בתולדות האור'. [אבל מתר לבשל בחמה עצמה, שלא יבואו לטעות מחמת כן לבשל באש]. **ורבי יוסי מתיר,** לבשל את הביצה על הסודר, שלא גזר תולדות חמה משום תולדות האור. **ולא יטמינה** - את הביצה **בחול ובאבק דרכים** שהוחמו **בשביל שתצלה.** והקדרה שהעבירו מרתחין, **אסורין** להשתמש בהם עד שיגרף, או עד שיתן את האפר. בית שמאי אומרים, חמין אבל לא תבשיל. ובית הלל אומרים, חמין ותבשיל. בית שמאי אומרים, נוטלין אבל לא מחזירין. ובית הלל אומרים, מחזירין אבל לא נוטלין. **ג** אין נותנין ביצה בצד המחם בשביל שתתגלגל. ולא יפקיענה בסודרין. ורבי יוסי מתיר. ולא יטמינה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה: **ד** מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להן חכמים, אם בשבת, כחמין שהוחמו בשבת, אסורין ברחיצה ומברין בשתיה. מוליאר הגרוף, שותין היממו בשבת. אנטיכי, אף על פי שגרופה, אין שותין ממנה: **ה** המחם שפנהו, לא יתן לתוכו או לתוך צונן בשביל שייחמו, אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן. האלפס והקדרה שהעבירן מרתחין, לא יתן לתוכן תבלין בשבת, כי אפן זה אין הכלי מוסיף הבל, אלא שומר על חם המים. אנטיכי - כלי ובתוכו מים, שיש לו שני שוליים, שביניהם מניחים גחלים, **אף על פי שגרופה** מגחלים, **אין שותין** בשבת **ממנה,** כי באפן זה שהאש נמצאת בתוך שולי הכלי, חמו נשאר זמן רב, גם אחרי הגריפה, והרי הוא מטמין בדבר המוסיף הבל: **משנה ה בשול בכלי ראשון וכלי שני: המחם** [-קמקום נחשת] **שפנהו** מעל האש, ובתוכו מים חמים, **לא יתן לתוכו** מעט **צונן** [-מים קרים] **בשביל שייחמו** מהמים החמים שבו, כי 'כלי ראשון' [-שהיה בעצמו על האש] מבשל אף אחר שהסירו אותו מהאש. **אבל נותן הוא לתוכו** [-לתוך המחם] **או לתוך הכוס** שמזג אליה מים חמים מהמחם, מים צוננים מרובים, **כדי להפשירן** - שעל ידי ערוב מים קרים במים החמים, ייעשו כל המים פושרים. אבל מים צוננים מועטים, אסור אף בכוס. ואף שהיא כלי שני, תנא זה סובר שכלי שני מבשל. **האלפס** [-מחבת עמוקה עם מכסה] **והקדרה, שהעבירן** מהאש כשהם **מרתחין** [-רותחים], **לא יתן לתוכן תבלין** בשבת, כי כלי ראשון מבשל. **אבל נותן הוא תבלין לתוך הקערה או לתוך התמחוי** [-קערה גדולה, שמוזג את התבשיל אליה, ומשם לקערות], שהעבירו אליהם את התבשיל. שלדעת תנא זה, כלי שני אינו מבשל. **רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן** תבלין ואף לכלי ראשון אחר שהעבירו מן האש, שאינו מבשל, **חוץ מדבר שיש בו חמץ וציר** [הנוטף מדגים שנמלחו], שחריפותם ממהרת את הבשול. [ואף לחכמים, דוקא תבלין אסור לתן בכלי ראשון, אבל מלח מתר אפלו בכלי ראשון, כל שאינו על האש]: **משנה ו בטול כלי מהכנו, ומקצת דיני מקצה: אין נותנין כלי תחת הגר** כדי לקבל בו את **השמן** המטפטף. שהשמן מקצה מבין השמשות להדלקה, ובשיפול לכלי יאסר אף בטלטול הכלי שהשמן בו, ונמצא שבהנחת הכלי הוא 'מבטל כלי מהכנו', כלומר, מניח כלי במקום שיהיה אסור לטלטלו, ודבר זה אסור לפי שהוא כקובע לו מקום ובאלו מחברו בטיט ודומה למלאכת בונה. **ואם נתנו לכלי מבעוד יום, מתר** להניחו שם בדיעבד ולא חושש שיטלטל את הכלי **לפי שאינו מן המוכן**, לא יתן לתוכו מעט צונן [-מים קרים] **בשביל שייחמו** מהמים החמים שבו, כי 'כלי ראשון' [-שהיה בעצמו על האש] מבשל אף אחר שהסירו אותו מהאש. **אבל נותן הוא לתוכו** [-לתוך המחם] **או לתוך הכוס** שמזג אליה מים חמים מהמחם, מים צוננים מרובים, **כדי להפשירן** - שעל ידי ערוב מים קרים במים החמים, יעשו כל המים פושרים. אבל מים צוננים מועטים, אסור אף בכוס. ואף שהיא כלי שני, תנא זה סובר שכלי שני מבשל. **האלפס** [-מחבת עמוקה עם מכסה] **והקדרה, שהעבירן** מהאש כשהם **מרתחין** [-רותחים], **לא יתן לתוכן תבלין** בשבת, כי כלי ראשון מבשל. **אבל נותן הוא תבלין לתוך הקערה או לתוך התמחוי** [-קערה גדולה, שמוזג את התבשיל אליה, ומשם לקערות], שהעבירו אליהם את התבשיל. שלדעת תנא זה, כלי שני אינו מבשל. **רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן** תבלין ואף לכלי ראשון אחר שהעבירו מן האש, שאינו מבשל, **חוץ מדבר שיש בו חמץ וציר** [הנוטף מדגים שנמלחו], שחריפותם ממהרת את הבשול. [ואף לחכמים, דוקא תבלין אסור לתן בכלי ראשון, אבל מלח מתר אפלו בכלי ראשון, כל שאינו על האש]: **משנה ו בטול כלי מהכנו, ומקצת דיני מקצה: אין נותנין כלי תחת הגר** כדי **לקבל בו את השמן**. והקדרה שהעבירו מרתחין, לא יתן לתוכן תבלין בשבת, אבל נותן הוא לתוך הכוס כדי להפשירן. והאלפס והקדרה שהעבירן מרתחין, לא יתן לתוכן תבלין בשבת, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי. רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חמץ וציר: **ו** אין נותנין כלי תחת הגר לקבל בו את השמן. ואם נתנו מבעוד יום, מתר. ואין נאותין ממנו, לפי שאינו מן המוכן. ואם נתנו לכלי מבעוד יום, אסור. ואין נאותין - נהנים ממנו (תוי"ט). אחר שיפול לתוכו השמן (ב"י וטור או"ח סי' רנג). ואם הסיקוהו בגפת ובעצים, הרי הוא כתנור ואין מועילה בו גריפה וקטימה, ואף אסור לסמוך לדפנותיו: **משנה ג בשול בתולדות האור: אין נותנין ביצה בצד המחם** [-קמקום נחשת לחמום מים], **בשביל שתתגלגל** [-שתתערבב, ותצלה קצת], שאסור לבשל אף בתולדות האור' [-שחם הקמקום בא על ידי אש]. **ולא יפקיענה בסודרין** - ולא ישבר ביצה על סודר שהוחם בדמה, כדי שתצלה. שאסרו חכמים לבשל בתולדות חמה', שמא יבואו לבשל בתולדות האור'. [אבל מתר לבשל בחמה עצמה, שלא יבואו לטעות מחמת כן לבשל באש]. **ורבי יוסי מתיר,** לבשל את הביצה על הסודר, שלא גזר תולדות חמה משום תולדות האור. **ולא יטמינה** - את הביצה **בחול ובאבק דרכים** שהוחמו **בשביל שתצלה.** והקדרה שהעבירו מרתחין, **אסורין** להשתמש בהם עד שיגרף, או עד שיתן את האפר. בית שמאי אומרים, חמין אבל לא תבשיל. ובית הלל אומרים, חמין ותבשיל. בית שמאי אומרים, נוטלין אבל לא מחזירין. ובית הלל אומרים, מחזירין אבל לא נוטלין. **ג** אין נותנין ביצה בצד המחם בשביל שתתגלגל. ולא יפקיענה בסודרין. ורבי יוסי מתיר. ולא יטמינה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה: **ד** מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להן חכמים, אם בשבת, כחמין שהוחמו בשבת, אסורין ברחיצה ומברין בשתיה. מוליאר הגרוף, שותין היממו בשבת. אנטיכי, אף על פי שגרופה, אין שותין ממנה: **ה** המחם שפנהו, לא יתן לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן. האלפס והקדרה שהעבירן מרתחין, לא יתן לתוכן תבלין בשבת, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי. רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן תבלין ואף לכלי ראשון אחר שהעבירו מן האש, שאינו מבשל, **חוץ מדבר שיש בו חמץ וציר** [הנוטף מדגים שנמלחו], שחריפותם ממהרת את הבשול. [ואף לחכמים, דוקא תבלין אסור לתן בכלי ראשון, אבל מלח מתר אפלו בכלי ראשון, כל שאינו על האש]: **משנה ו בטול כלי מהכנו, ומקצת דיני מקצה: אין נותנין כלי תחת הגר** כדי **לקבל בו את השמן**. והקדרה שהעבירו מרתחין, לא יתן לתוכן תבלין בשבת, אבל נותן הוא לתוך הכוס כדי להפשירן. והאלפס והקדרה שהעבירן מרתחין, לא יתן לתוכן תבלין בשבת, כי כלי ראשון מבשל. **אבל נותן הוא תבלין לתוך הקערה או לתוך התמחוי** [-קערה גדולה, שמוזג את התבשיל אליה, ומשם לקערות], שהעבירו אליהם את התבשיל. שלדעת תנא זה, כלי שני אינו מבשל. **רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן**

משניות

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק ה

המבוארות

דְּבָרִים מוֹסִיפִים הֶבֶל, וְאָסְרוּ לְהַטְמִין בָּהֶם שָׁמָא יַטְמִין בָּרֶמֶץ [עָפָר מְעֹרָב בְּגֶחָלִים] וְיָבוֹא לְחַתּוֹת בּוֹ בְּשַׁבָּת. **אֵין טוֹמְנִין, לֹא בְּגֶפֶת** [-פְּסֹלֶת שֶׁל זֵיתִים וְשֶׁמְשְׁמִין], שֶׁכְּשֶׁהוּא כָּנוּס יַחַד הוּא חַם מְאֹד, **וְלֹא בְּזֶבֶל** בְּהֵמוֹת, **לֹא בְּמֶלַח, וְלֹא בְּסִיד, וְלֹא בְּחוֹל, בֵּין** אִם הֵם **לַחִים** וְחַמִּים רַב, **וּבֵין** אִם הֵם **יְבֵשִׁים,** לְפִי שֶׁעַדַיִן הֵם מוֹסִיפִים הֶבֶל.

וְכֵן אֵין טוֹמְנִין, **לֹא בְּתֶבֶן** [-זַנְבוֹת הַשִּׁבֳּלִים], **וְלֹא בְּזַגִּים** [-קְלִפּוֹת עֲנָבִים] וְלֹא בְּחַרְצַנִּים [-גַּרְעִינֵי עֲנָבִים], **וְלֹא בְּמוֹכִים** [-דְּבָרִים רַכִּים], כְּגוֹן חֻתִּיכוֹת צֶמֶר גֶּפֶן, **וְלֹא בַּעֲשָׁבִים, בִּזְמַן שֶׁהֵן** - הַתֶּבֶן, הַזַּגִּים, הַמּוֹכִים וְהָעֲשָׂבִים **לַחִים** שֶׁחַמָּם רַב וּמוֹסִיפִים הֶבֶל, **אֲבָל טוֹמְנִין בָּהֶן כְּשֶׁהֵן יְבֵשִׁים,** שֶׁאֵינָם מוֹסִיפִים הֶבֶל. **טוֹמְנִין בִּכְסוּת** [-בֶּגֶד] **וּבְפֵרוֹת, בְּכַנְפֵי יוֹנָה** וּבִשְׁאָר נוֹצוֹת (תפא"י), **וּבִנְסֹרֶת שֶׁל חָרָשִׁים** [-נַגָּרִים] - שְׁבִיבֵי עֵץ הַנּוֹפְלִים בְּעֵת הַנְּסִירָה, **וּבִנְעוֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן** - פְּסֹלֶת הַנּוֹפֶלֶת מִמְּנוּ בְּשָׁעַת הַנְּפִיעָה, וַאֲפִלּוּ הִיא דַּקָּה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר** לְהַטְמִין בִּנְעוֹרֶת דַּקָּה שֶׁהִיא מוֹסִיפָה הֶבֶל, **וּמַתִּיר בְּגַסָּה:** **מִשְׁנָה ב דַּיִן הַטְמָנָה וְטִלְטוּל בְּגִדֵי צֶמֶר:** **טוֹמְנִין** בְּעֶרֶב שַׁבָּת **בְּשִׁלְחִין** [-עוֹרוֹת לֹא מְעֻבָּדִים], **וּמְטַלְטְלִין אוֹתָן** בְּשַׁבָּת, אֲפִלּוּ לֹא טָמַן בָּהֶם, לְפִי שֶׁהֵם רְאוּיִים לִישִׁיבָה. וְכֵן טוֹמְנִים **בְּגִדֵי צֶמֶר** - חֻתִּיכוֹת צֶמֶר שֶׁגִּזְזוּ מִבְּהֵמָה, וְאוּלָם **אֵין טוֹמְנִין אוֹתָן** בְּשַׁבָּת אַף אִם טָמַן בָּהֶם, שֶׁהֵם מֻקְצִים לִטְוִיָּה וַאֲרִיגָה, וְטָמַן בָּהֶם רַק לְפִי שָׁעָה [אַךְ אִם יְחֻדַּן לְהַטְמָנָה, מְטַלְטְלָן]. וּמִי שֶׁהִטְמִין בִּגְדֵי צֶמֶר, **כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה** בְּשַׁבָּת בְּבוֹאוֹ לְטַל אֶת קְדֵרָתוֹ, וַהֲלֹא אָסוּר בְּטִלְטוּל הַגְּזִים. **נוֹטֵל אֶת הַכִּסּוּי** שֶׁל הַקְּדֵרָה, **וְהֵן** - גְּזֵי הַצֶּמֶר הַמֻּנָּחִים עָלָיו, **נוֹפְלוֹת** מֵאֲלֵיהֶן. שֶׁטִּלְטוּל מִן הַצַּד מֻתָּר לְצֹרֶךְ שַׁבָּת (רמב"ם), וְהַכִּסּוּי עַצְמוֹ לֹא נַעֲשָׂה בָּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר, שֶׁכֵּן הוּא נוֹעַד לְכִסּוּי הַקְּדֵרָה וְלֹא לִנְשִׂיאַת הַגְּזִים. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר,** כְּשֶׁבָּא לְטַל מֵאֶכֶל מֵהַקְּדֵרָה שֶׁבַּקָּפָה, **מַטֶּה** [-אֶת הַקָּפָה] **עַל צִדָּהּ וְנוֹטֵל** מֵהַמֻּאֶכָל בְּלֹא לְקַחְתָּהּ מִמְּקוֹמָהּ, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ **שֶׁמָּא יִטֹּל** אֶת הַקְּדֵרָה וְיִפָּלוּ הַגְּזִין לְתוֹךְ הַגֶּמָא, **וְאִינוֹ** [-וְלֹא יִהְיֶה] **יָכוֹל לְהַחֲזִיר** אֶת הַקְּדֵרָה, וְיָבֹא לְטַלְטֵל אֶת הַגְּזִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹא לְטַלְטְלָם בְּאִסּוּר, וּלְפִיכָךְ **נוֹטֵל** אֶת הַקְּדֵרָה, **וּמַחֲזִיר** אוֹתָהּ לְמְקוֹמָהּ אִם לֹא נָפְלוּ הַגְּזִין. **לֹא כִּסָּהוּ** - לֹא הִטְמִין אֶת הַתַּבְשִׁיל **מִבְּעוֹד יוֹם, לֹא יְכַסֶּנּוּ מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ** וְאַף בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף הֶבֶל, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִמְצָא קְדֵרָתוֹ צוֹנֶנֶת וְיִרְתִּיחֶנָּה. וְאִם **כִּסָּהוּ** מִבְּעוֹד יוֹם **וְנִתְגַּלָּה** מִבְּעוֹד יוֹם, **מֻתָּר לְכַסּוֹתוֹ** אַחַר שֶׁחָשְׁכָה, שֶׁכְּבָר הָיָה מְכֻסֶּה וְאֵין זוֹ הַטְמָנָה חֲדָשָׁה. וְאַף שֶׁאֵין מַטְמִינִים בְּשַׁבָּת, מִכָּל מָקוֹם **מִמַּלֵּא** בְּשַׁבָּת **אֶת הַקִּיתוֹן** בְּמַיִם צוֹנְנִים, **וְנוֹתֵן** אוֹתוֹ **לְתַחַת הַכֶּר** הַמֻּנָּח תַּחַת רֹאשׁוֹ, אוֹ **תַּחַת הַכֶּסֶת** [-כַּר גָּדוֹל], לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַטְמָנָה בְּכָךְ:

פֶּרֶק ה חוֹבַת שְׁבִיתַת בְּהֵמָתוֹ בְּהוֹצָאָה וְטִלְטוּל, וְהֶתֵּר יְצִיאַת בְּהֵמָה בִּדְבָרִים הַנִּצְרָכִים לִשְׁמִירָתָהּ אוֹ לִרְפוּאָתָהּ: **מִשְׁנָה א יְצִיאַת בְּהֵמָה בְּדָבָר הַמִּיעָד לִשְׁמִירָתָהּ:** **בַּמֶּה** - עִם אֵיזֶה מַשָּׂא **בְּהֵמָה יוֹצְאָה** בְּשַׁבָּת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, לְפִי שֶׁהוּא נִמְצָא עָלֶיהָ לְצָרְכָּהּ, אוֹ לִשְׁמִירָתָהּ שֶׁלֹּא תִּבְרַח אוֹ שֶׁלֹּא תִּצְטַעֵר. **וּבַמֶּה אֵינָהּ יוֹצְאָה,** שֶׁאָדָם מַצְוֶה עַל שְׁבִיתַת בְּהֵמָתוֹ, שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה הָאֲסוּרָה בְּשַׁבָּת, וּבְכָלַל זֶה אִסּוּר הוֹצָאָה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת, לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ'. וְלֹא נֶאֶסְרָה אֶלָּא בְּהוֹצָאַת 'מַשָּׂא' וְלֹא בְּדָבָר הַמֻּנָּח עָלֶיהָ לְצָרְכָּהּ. **יוֹצֵא הַגָּמָל בְּאַפְסָר** - בְּחֶבֶל הַקָּשׁוּר עַל פִּיו לְאָחֳזוֹ בּוֹ, **וְנָאקָה** - גָּמָל נְקֵבָה לְבָנָה, שֶׁהִיא חֲזָקָה יוֹתֵר, יוֹצֵאת **בַּחֶטֶם** - טַבַּעַת שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁנּוֹתְנִים בְּנֶקֶב שֶׁעוֹשִׂים בְּחָטְמָהּ, **וְלַבְדְּקִים** - חֲמוֹר לוּבִי שֶׁהוּא חָזָק בְּיוֹתֵר, יוֹצֵא **בְּפֶרֶמְבִּיָא** - רֶסֶן מִבַּרְזֶל, **וְסוּס יוֹצֵא בְּשֵׁיר** - שַׁרְשֶׁרֶת סָבִיב צַוָּארוֹ, שֶׁקְּבוּעָה בָּהּ טַבַּעַת וּבָהּ חֶבֶל לִמְשֹׁךְ אוֹתוֹ בָּהּ. שֶׁכָּל אֵלּוּ כָּךְ הִיא דַּרְכָּן שְׁמִירָתָם וְאֵין זֶה 'מַשָּׂא'. **וְכָל בַּעֲלֵי הַשֵּׁיר** - וְכָל בַּעֲלֵי הַחַיִּים שֶׁכּוֹרְכִים בְּצַוָּארָם שֵׁיר, כְּכֶלֶבֵי צַיִד וְחַיּוֹת קְטַנּוֹת, **יוֹצְאִים בְּשֵׁיר, וְנִמְשָׁכִים בְּשֵׁיר** אִם רוֹצֶה לְמָשְׁכָם בּוֹ. **וּמַזִּין עֲלֵיהֶן** מֵי חִטָּאת בְּעוֹדָם בְּצַוָּאר הַבְּהֵמָה, אִם נִטְמְאוּ בְּטֻמְאַת מֵת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת עַל הַבְּהֵמָה (תוי"ט), **וְטוֹבְלִין** כְּשֶׁהֵם **בְּמְקוֹמָן** אִם נִטְמְאוּ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים לַחֲצִיצָה כֵּיוָן שֶׁהֵם רְפוּיִים: **מִשְׁנָה ב דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁהַבְּהֵמָה יוֹצֵאת בָּהֶם:** **חֲמוֹר יוֹצֵא בְּמַרְדַּעַת** - אֲפִלּוּ קָטָן הַמֻּנָּח עָלָיו כָּל הַיּוֹם לְחַמְּמוֹ, **בִּזְמַן שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לוֹ** מֵעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁבְּכָךְ גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁהַחֲמוֹר צָרִיךְ לְחַמְּמוֹ זֶה, וַהֲרֵי הוּא מַלְבּוּשׁ וְלֹא מַשָּׂא [וּבְשַׁבָּת אָסוּר לְקָשְׁרוֹ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקָשְׁרוֹ בְּלִי לְהִסָּמֵךְ עַל הַבְּהֵמָה, וְאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּבְהֵמָה בְּשַׁבָּת]. אֵילִים **זְכָרִים יוֹצְאִין לְבוּבִין** - כְּרוּכִים בָּעוֹר עַל זַכְרוּתָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵעָלוּ עַל הַנְּקֵבוֹת, **רְחֵלוֹת יוֹצְאוֹת שְׁחוּזוֹת** - כְּשֶׁזָּנְבָן קָשׁוּר לְמַעְלָה כְּדֵי שֶׁהַזְּכָרִים יַעֲלוּ עֲלֵיהֶם, **כְּבוּלוֹת** - כְּשֶׁזָּנְבָן קָשׁוּר כְּלַפֵּי מַטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלוּ עֲלֵיהֶן, **וּכְבוּנוֹת** - כְּרוּכוֹת בְּבֶגֶד מֵעֵת לֵדָתָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּנֵף צַמְרָן. **הָעִזִּים יוֹצְאוֹת צְרוּרוֹת** - בְּדַדֵּיהֶן, אוֹ בְּהִדּוּק כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵעָשׂוּ עוֹד חָלָב, אוֹ בְּכִיס שֶׁיִּטְפְּטֵף הֶחָלָב לְתוֹכוֹ וְלֹא יֵאָבֵד. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר בְּכֻלָּן** - בְּכָל הָאֲפָנִים הָאֲמוּרִים, שֶׁהֵן מַשּׂוֹי לְדַעְתּוֹ, **חוּץ מִן הָרְחֵלִין הַכְּבוּנוֹת,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁמִּשְׁתַּמְּרִן מִטְּנוּפָן נֶחְשָׁב לְתַכְשִׁיט. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁמַּתָּרוֹת בְּכָל אֵלּוּ, אֶלָּא שֶׁלְּדַעְתּוֹ **הָעִזִּים יוֹצְאוֹת צְרוּרוֹת** רַק **לְיִבֵּשׁ** אוֹתָן שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ עוֹד חָלָב, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הוּא מְהֻדָּק, **אֲבָל לֹא** כְּשֶׁכָּנוּעָתוֹ **לַחְלֹב** שֶׁקּוֹשֵׁר לָהּ כִּיס שֶׁיִּטְפְּטֵף הֶחָלָב לְתוֹכוֹ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ מְהֻדָּק וְיֵשׁ לַחוּשׁ שֶׁיִּפֹּל וְיָבוֹא לְטַלְטְלוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ג הַדְּבָרִים שֶׁאָסוּר לִבְהֵמָה לָצֵאת עִמָּם בְּשַׁבָּת:** **וּבַמֶּה** בְּהֵמָה **אֵינָהּ יוֹצְאָה, לֹא יֵצֵא גָּמָל בְּמִטֶּלֶת** - חֲתִיכַת מַטְלִית הַקְּשׁוּרָה בְּזָנָבוֹ לְסִימָן, אוֹ לְצֹרֶךְ דָּבָר אַחֵר. וְלֹא יֵצֵא, **לֹא עָקוּד** - כְּשֶׁחָבֵל מְחֻבָּר אֶת יָדוֹ לְרַגְלוֹ שֶׁלֹּא יִבְרַח, **וְלֹא רָגוּל** - כְּשֶׁיָּדוֹ כְּפוּפָה וּקְשׁוּרָה עַל זְרוֹעוֹ, **וְכֵן שְׁאָר כָּל הַבְּהֵמוֹת** לֹא יֵצְאוּ בָּאֲפָנִים אֵלּוּ, שֶׁהֵם שְׁמִירָה יְתֵרָה שֶׁאֵינָהּ נִצְרֶכֶת. **לֹא יִקְשֹׁר גְּמַלִּים זֶה בָּזֶה** בְּשׁוּרָה גָּמָל אַחַר גָּמָל, **וְיִמְשֹׁךְ** אֶת כֻּלָּם בְּמִשִּׁיכַת הָרִאשׁוֹן, לְפִי שֶׁנִּרְאֶה כְּהוֹלֵךְ לְמָכָרָם בַּשּׁוּק, **אֲבָל מַכְנִיס** כַּמָּה **חֲבָלִים** שֶׁלְּכָל אֶחָד קָשׁוּר גָּמָל **לְתוֹךְ יָדוֹ וְיִמְשֹׁךְ,** וְיִרְאֶה שֶׁלֹּא יִהְיוּ רָאשֵׁי הַחֲבָלִים יוֹצְאִים מִיָּדוֹ טֶפַח אוֹ יוֹתֵר, שֶׁאָז נִרְאֶה כְּנוֹשֵׂא חֲבָלִים בְּיָדוֹ. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִכְרֹךְ** אֶת הַחֲבָלִים זֶה בָּזֶה, בְּאֹפֶן שֶׁחֲלָקָם מִצְמָר וְחֶלְקָם מִפִּשְׁתָּן, מִשּׁוּם אִסּוּר כִּלְאַיִם, שֶׁיָּדוֹ מִתְחַמֶּמֶת בַּאֲחִיזָתָם: **מִשְׁנָה ד אֵין חֲמוֹר יוֹצֵא בְּמַרְדַּעַת בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ קְשׁוּרָה לוֹ** מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וַאֲפִלּוּ אִם עָבַר וְקִשְּׁרָהּ בְּשַׁבָּת - בְּצַוָּארוֹ **וְלֹא בְּזוֹג** - פַּעֲמוֹן הַתָּלוּי בְּצַוָּארוֹ שֶׁיִּשְׁמַע קוֹל בַּהֲלִיכָתוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא פָּקוּק** - שֶׁטָּמְנוּ בְּמוֹכִין וְאֵינוֹ מַשְׁמִיעַ קוֹל, מִשּׁוּם שְׁגִזְרָה כְּהוֹלֵךְ לְמָכְרוֹ, שֶׁכָּךְ הַדֶּרֶךְ לְהוֹלִיכוֹ לְמִכְירָה עִם זוֹג. **וְלֹא בְּסֶלֶם שֶׁבְּצַוָּארוֹ** - עֵצִים הָעֲשׂוּיִים שְׁתֵּי וָעֶרֶב כְּסֶלֶם, וְקוֹשְׁרִים אוֹתָם בְּצַוָּארוֹ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מַכָּה, שֶׁלֹּא יִסּוֹבֵב רֹאשׁוֹ לְחַכֵּךְ אֶת הַמַּכָּה, **וְלֹא בִּרְצוּעָה שֶׁבִּרְגְלוֹ** - כְּמִין טַבַּעַת מֵרְצוּעָה שֶׁכּוֹרְכִים עַל רַגְלוֹ בְּמָקוֹם שֶׁמִּתְחַכְּכוֹת רַגְלָיו זוֹ בָּזוֹ. **וְאֵין הַתַּרְנְגוֹלִין יוֹצְאִין בְּחוּטִין** הַקְּשׁוּרִים בְּרַגְלֵיהֶם לְסִימָן שֶׁלֹּא יִתְחַלְּפוּ בַּאֲחֵרִים, **וְלֹא בִּרְצוּעוֹת שֶׁבִּרְגְלֵיהֶן** - שֶׁקּוֹשְׁרִים שְׁתֵּי רַגְלַיִם יַחַד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְדַלְּגוּ וְיִשְׁבְּרוּ אֶת הַכֵּלִים. **וְאֵין** הָאֵילִים **הַזְּכָרִים יוֹצְאִין בַּעֲגָלָה** קְטַנָּה **שֶׁקְּשׁוּרָה תַּחַת הָאַלְיָה** [-זָנָב] **שֶׁלָּהֶן** לְהָגֵן עָלֶיהָ מֵהָאֲבָנִים וְהַסְּלָעִים. **וְאֵין הָרְחֵלִים יוֹצְאוֹת חֲנוּנוֹת** - עִם קֵיסָם מֵעֵץ שֶׁשָּׁמוֹ חָנוּן שֶׁמַּנִּיחִים בְּחָטְמָן כְּדֵי שֶׁיִּתְעַטְּשׁוּ וְיִפָּלוּ הַתּוֹלָעִים מֵרֹאשָׁן [וְלַזְּכָרִים אֵין צָרִךְ בָּזֶה, כִּי בִּנְגִיחָתָם זֶה בָּזֶה נוֹפְלִים הַתּוֹלָעִים]. **וְאֵין הָעֶגֶל יוֹצֵא בְּגִימּוֹן** - בְּעוֹל מִגֶּמִי הַמֻּנָּח עַל צַוָּארוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּלְמַד לְשֵׂאת בָּעוֹל לִכְשֶׁיִּגְדַּל. **וְלֹא יוֹצֵאת פָּרָה בְּעוֹר הַקֶּפֶד** - הַקִּפּוֹד, הַקָּשׁוּר עַל דַּדֶּיהָ כְּדֵי שֶׁשְּׁרָצִים לֹא יִינְקוּ מִמֶּנָּה, מֵחֲמַת הַקּוֹצִים שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. **וְלֹא בִּרְצוּעָה שֶׁקְּלוּעָה בֵּין קַרְנֶיהָ,** בֵּין אִם לְנוֹי, לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ. וּבֵין אִם לִשְׁמִירָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לִשְׁמִירָה זוֹ. **פָּרַתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָיְתָה יוֹצְאָה בִּרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ, שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים,** וְלֹא פָּרְתוֹ הָיְתָה אֶלָּא שֶׁל שְׁכֵנָתוֹ, וְנִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ עַל שֶׁלֹּא מִחָה בָּהּ:

אֵין טוֹמְנִין לֹא בְּגֶפֶת, וְלֹא בְּזֶבֶל, לֹא בְּמֶלַח, וְלֹא בְּסִיד, וְלֹא בְּחוֹל, בֵּין לַחִים בֵּין יְבֵשִׁים. לֹא בְּתֶבֶן, וְלֹא בְּזַגִּים, וְלֹא בְּמוֹכִים, וְלֹא בַּעֲשָׂבִים, בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִים, אֲבָל טוֹמְנִין בָּהֶן כְּשֶׁהֵן יְבֵשִׁים. טוֹמְנִין בִּכְסוּת וּבְפֵרוֹת, בְּכַנְפֵי יוֹנָה, וּבִנְסֹרֶת שֶׁל חָרָשִׁים, וּבִנְעוֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן דַּקָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בְּדַקָּה. וּמַתִּיר בְּגַסָּה:

ב טוֹמְנִין בִּשְׁלָחִין, וּמְטַלְטְלִין אוֹתָן. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, נוֹטֵל אֶת הַכִּסּוּי וְהֵן נוֹפְלוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, קֻפָּה מַטֶּה עַל צִדָּהּ וְנוֹטֵל, שֶׁמָּא יִטֹּל וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, נוֹטֵל וּמַחֲזִיר. לֹא כִסָּהוּ מִבְּעוֹד יוֹם, לֹא יְכַסֶּנּוּ מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ. כִּסָּהוּ מִבְּעוֹד יוֹם וְנִתְגַּלָּה, מֻתָּר לְכַסּוֹתוֹ. מְמַלֵּא אֶת הַקִּיתוֹן וְנוֹתֵן לְתַחַת הַכֶּר אוֹ תַּחַת הַכֶּסֶת:

פרק ה א בַּמֶּה בְּהֵמָה יוֹצְאָה וּבַמֶּה אֵינָהּ יוֹצְאָה. יוֹצֵא הַגָּמָל בְּאַפְסָר, וְנָאקָה בַּחֶטֶם, וְלַבְדְּקִים בְּפֶרֶמְבִּיָא, וְסוּס בְּשֵׁיר. וְכָל בַּעֲלֵי הַשֵּׁיר יוֹצְאִים בְּשֵׁיר וְנִמְשָׁכִים בְּשֵׁיר, וּמַזִּין עֲלֵיהֶן וְטוֹבְלִין בְּמְקוֹמָן: ב חֲמוֹר יוֹצֵא בְּמַרְדַּעַת בִּזְמַן שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לוֹ. זְכָרִים יוֹצְאִין לְבוּבִין. רְחֵלוֹת יוֹצְאוֹת שְׁחוּזוֹת, כְּבוּלוֹת וּכְבוּנוֹת. הָעִזִּים יוֹצְאוֹת צְרוּרוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר בְּכֻלָּן, חוּץ מִן הָרְחֵלִין הַכְּבוּנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עִזִּים יוֹצְאוֹת צְרוּרוֹת לְיַבֵּשׁ, אֲבָל לֹא לְחָלֵב: ג וּבַמֶּה אֵינָהּ יוֹצְאָה, לֹא יֵצֵא גָּמָל בְּמִטֶּלֶת, לֹא עָקוּד וְלֹא רָגוּל, וְכֵן שְׁאָר כָּל הַבְּהֵמוֹת. לֹא יִקְשֹׁר גְּמַלִּים זֶה בָּזֶה וְיִמְשֹׁךְ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִכְרֹךְ: ד אֵין חֲמוֹר יוֹצֵא בְּמַרְדַּעַת בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ קְשׁוּרָה לוֹ. וְלֹא בְּזוֹג, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא פָּקוּק. וְלֹא בְּסֶלֶם שֶׁבְּצַוָּארוֹ, וְלֹא בִּרְצוּעָה שֶׁבִּרְגְלוֹ. וְאֵין הַתַּרְנְגוֹלִין יוֹצְאִין בְּחוּטִין, וְלֹא בִּרְצוּעוֹת שֶׁבִּרְגְלֵיהֶן. וְאֵין הָעִזִּים יוֹצְאוֹת בַּעֲגָלָה שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה שֶׁלָּהֶן. וְאֵין הָרְחֵלִים יוֹצְאוֹת חֲנוּנוֹת. וְאֵין הָעֶגֶל יוֹצֵא בְּגִימּוֹן. וְלֹא יוֹצֵאת פָּרָה בְּעוֹר הַקֶּפֶד, וְלֹא בִּרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ. פָּרָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָיְתָה יוֹצֵאת בִּרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ, שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים:

משניות

פֶּרֶק ו

הַמֵּתָר בְּהוֹצָאַת אָדָם לִרְשׁוּת הָרַבִּים מִשּׁוּם מַלְבּוּשׁ וְתַכְשִׁיט. וְהָאָסוּר בְּהוֹצָאָה, מִדְּאוֹרַיְתָא מִשּׁוּם מַשּׂוי, וּמִדְּרַבָּנָן גְּזֵרָה שְׁמָא יִסְרְגִנּוּ וִיטַלְטְלֶנּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וּבְכָלַל זֶה דִּין יְצִיאָה בְּכָלֵי זַיִן, וּבִרְפוּאוֹת סַגֶּלִיּוֹת: **מִשְׁנָה א אִשָּׁה יְצִיאָה בְּתַכְשִׁיט שְׁיֵּשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁתְּסִירוֹ: בַּמָּה** - בְּאֵלּוּ תַּכְשִׁיטִים אִשָּׁה יוֹצְאָה בְּשַׁבָּת, **וּבַמָּה אֵינָהּ יוֹצְאָה. לֹא תֵּצֵא אִשָּׁה לֹא בְּחוּטֵי צֶמֶר, וְלֹא בְּחוּטֵי פִּשְׁתָּן, וְלֹא בִּרְצוּעוֹת שֶׁבְּרֹאשָׁהּ** - כָּל אֵלּוּ מִינֵי חוּטִים שֶׁקּוֹשְׁרֶת הָאִשָּׁה בְּשַׂעֲרוֹתֶיהָ לְנוֹי, **וְלֹא תִּטְבֹּל בָּהֶן** מִשּׁוּם חֲצִיצָה, **עַד שֶׁתְּרַפֵּם** [-שֶׁתַּתִּירֵם קְצָת], כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ הַמַּיִם לְהִכָּנֵס בֵּינֵיהֶם לְשַׂעֲרוֹתֶיהָ. וּמִשּׁוּם כָּךְ אָסוּר לָצֵאת בָּהֶם בְּשַׁבָּת, אַף שֶׁהֵם תַּכְשִׁיט לָהּ, מִגְּזֵרַת חֲכָמִים, שְׁמָא תִּזְדַּמֵּן לָהּ טְבִילַת מִצְוָה בְּשַׁבָּת, וְתַתִּירֵם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְצְצוּ, וְתִשְׁכַּח וּתְטַלְטְלֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **וְלֹא תֵּצֵא בְּטוֹטָפֶת** [-תַּכְשִׁיט הָעָשׂוּי כְּמִין צִיץ, וְקָשׁוּר עַל הַמֵּצַח מֵאָזֶן], **וְלֹא בְּסַנְבּוּטִין** [-קִשּׁוּטִים הָעֲשׂוּיִים מִכֶּסֶף אוֹ זָהָב אוֹ בַּדִּים צִבְעוֹנִיִּים, הַתְּלוּיִים בַּטּוֹטָפֶת וְיוֹרְדִים עַד הַלְּחָיַיִם], **בִּזְמַן שֶׁאֵינָן** - שֶׁאֵין הַטּוֹטָפֶת וְהַסַּנְבּוּטִין **תְּפוּרִין** לִשְׂכָּכָה [-כּוֹבַע] שֶׁבְּרֹאשָׁהּ, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתּוֹרִידֵם כְּדֵי לְהַרְאוֹתָם לְחַבְרוֹתֶיהָ, לְפִי שֶׁתַּכְשִׁיטִים חֲשׁוּבִים הֵם, וּתְטַלְטְלֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. אַךְ אִם הֵם תְּפוּרִים לַשְּׂכָכָה, אֵין חֶשֶׁשׁ שֶׁתָּסִיר אַף אוֹתָהּ, שֶׁכֵּן בְּכָךְ יִתְגַּלּוּ שַׂעֲרוֹתֶיהָ. **וְלֹא תֵּצֵא בְּכָבוּל** - מִצְנֶפֶת בַּד קְטַנָּה שֶׁמַּנִּיחָה עַל מִצְחָהּ מִתַּחַת לַטּוֹטָפֶת, כְּדֵי שֶׁרֹּאשָׁהּ לֹא יִשָּׂרֵט, וּלְעִתִּים מִתְקַשֶּׁטֶת בָּהּ בְּפְנֵי עַצְמָהּ, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתִּסִּירָהּ כְּדֵי לְהַרְאוֹתָהּ לְחַבְרוֹתֶיהָ. וְאִסּוּר יְצִיאָה בְּכָבוּל הוּא רַק **לִרְשׁוּת הָרַבִּים,** אֲבָל בָּחָצֵר הִתִּירוּ לָהּ, כִּי אִם תֵּאָסֵר מִלְּבֹּשׁ אֶת כָּל תַּכְשִׁיטֶיהָ, תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ. [וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁהַגְּזֵרָה בְּכָל הַתַּכְשִׁיטִים הַשָּׁנוּיִים בְּמִשְׁנָתֵנוּ הִיא רַק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁשָּׁם יֵשׁ חֶשֶׁשׁ שֶׁתְּטַלְטְלֵם וְלֹא בֶּחָצֵר]. **וְלֹא תֵּצֵא בְּעִיר שֶׁל זָהָב** - תַּכְשִׁיט הָעָשׂוּי זָהָב וְנָתוּן בְּרֹאשָׁהּ וְחָקוּקָה בּוֹ צוּרַת יְרוּשָׁלַיִם, **וְלֹא בְּקַטְלָא** - תַּכְשִׁיט שֶׁעוֹנֶדֶת סְבִיב צַוָּארָהּ בְּדַחַק כְּדֵי שֶׁתֵּרָאֶה בַּעֲלַת בָּשָׂר. **וְלֹא בְּנִזְמֵי** שֶׁבְּאַף [אֶבֶל בְּנִזְמֵי הָאָזֶן מֻתָּר, כִּי דַּרְכָּם הָיְתָה לְכַסּוֹת אֶת הָאָזְנַיִם בְּקִשּׁוּטֵי הָרֹאשׁ, וְטִרְחָה גְּדוֹלָה לְהַתִּירָם וְאֵין לָחוּשׁ לָזֶה]. **וְלֹא בְּטַבַּעַת שֶׁאֵין עָלֶיהָ חוֹתָם** לַחֲתִימָה עַל אִגְּרוֹת וְכַדּוֹמֶה, אֶלָּא עֲשׂוּיָה לְנוֹי [וְלָכֵן הַחֶשֶׁשׁ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן שֶׁמָּא תִּסִּירֵם וּתְטַלְטְלֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאִלּוּ הָיָה בָּהּ חוֹתָם הָיְתָה חִיֶּבֶת עַל הוֹצָאָתָהּ חַטָּאת, כַּיָּוֹן שֶׁאֵינָהּ תַּכְשִׁיט כַּמְבאָר לְהַלָּן (מ"ג)]. **וְלֹא בְּמַחַט שֶׁאֵינָהּ נְקוּבָה** בְּרֹאשָׁהּ, שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לִתְפִירָה, אֶלָּא יֵשׁ בְּרֹאשָׁהּ טַס זָהָב וְהִיא עֲשׂוּיָה לְנוֹי. **וְאִם יָצְאוּ** לִרְשׁוּת הָרַבִּים בְּתַכְשִׁיטִים אֵלּוּ, **אֵינָהּ חַיֶּבֶת חַטָּאת,** כִּי מֵהַתּוֹרָה מֻתָּר לָצֵאת בְּתַכְשִׁיט לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאִסּוּר הוֹצָאָתָם הוּא מִדְּרַבָּנָן, שֶׁמָּא תְּסִירֵם לְהַרְאוֹתָם לְחַבְרוֹתֶיהָ, וְתַעֲבִירֵם אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ב דְּבָרִים שֶׁאָסְרוּ עַל הָאִישׁ לָצֵאת בָּהֶם בְּשַׁבָּת: לֹא יֵצֵא הָאִישׁ בְּשַׁבָּת בְּסַנְדָּל הַמְסֻמָּר** - סַנְדָּל עֵץ הַמְחֻזָּק בְּמַסְמְרִים הַבּוֹלְטִים מִתַּחְתָּיו. וְנֶאֱסַר מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, שֶׁפַּעַם בִּשְׁעַת גְּזֵרָה הִתְחַבְּאוּ בְּמְעָרָה, וְשָׁמְעוּ קוֹל מֵעַל גַּבֵּי הַמְּעָרָה וְחָשְׁבוּ שֶׁהָאוֹיְבִים מְצָאוּם, וּבִמְנוּסָתָם דָּחֲקוּ וְהָרְגוּ בַּמַּסְמְרִים שֶׁבְּסַנְדָּלֵיהֶם זֶה אֶת זֶה. וְכֵיוָן שֶׁאֵרַע כֵּן בְּשַׁבָּת, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לָצֵאת בְּסַנְדָּל זֶה בְּשַׁבָּת, וּבְיוֹם טוֹב הַדּוֹמֶה לְשַׁבָּת שֶׁאַף הוּא יוֹם אֲסֵפַת הַצִּבּוּר. **וְלֹא** יֵצֵא בְּשַׁבָּת בְּסַנְדָּל **יָחִיד** לְרַגְלָיו, **בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּרַגְלוֹ מַכָּה,** שֶׁהָרוֹאִים יַחְשְׁדוּ בּוֹ שֶׁהַסַּנְדָּל הַשֵּׁנִי נִמְצָא מִתַּחַת כְּסוּתוֹ וְהוּא מְטַלְטְלוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּשַׁבָּת. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁהָרוֹאִים יִלְמְדוּ וְהוּא יִשָּׁלֵף אֶת הַסַּנְדָּל שֶׁלְּרַגְלוֹ וִיטַלְטְלוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. אֲבָל אִם יֵשׁ בְּרַגְלוֹ מַכָּה וְהוּא לוֹבֵשׁ סַנְדָּל יָחִיד בָּרָגֶל שֶׁאֵין בָּהּ מַכָּה, הָרוֹאִים מְבִינִים שֶׁמִּחֲמַת הַמַּכָּה אֵינוֹ יָכוֹל לִלְבֹּשׁ סַנְדָּל, וְלֹא יַחְשְׁדוּ בּוֹ וְלֹא יִלְמְדוּ לוֹ. **וְלֹא** יֵצֵא **בִּתְפִלִּין,** אַף לְדַעַת הַסּוֹבְרִים שֶׁשַּׁבָּת זְמַן תְּפִלִּין, וּמֻתָּר לְלָבְשָׁם, שֶׁכֵּן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּצְטָרֵךְ לִנְקָבָיו וְיוֹרִידֵן מֵרֹאשׁוֹ, וְיִשְׁכַּח וְיִטַּלְטְלֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **וְלֹא בְּקָמֵיעַ** - כְּתָב אוֹ עֲשָׂבִים כְּרוּכִים בְּעוֹר, שֶׁתּוֹלִין לִרְפוּאָה, **בִּזְמַן שֶׁקָּמֵיעַ זֶה אֵינוֹ מִן הַמֻּמְחֶה** - אָדָם שֶׁקָּמֵיעוֹתָיו כְּבָר הוֹעִילוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. אֲבָל אִם נִכְתַּב עַל יְדֵי מֻמְחֶה מֻתָּר לוֹ לָצֵאת עִמּוֹ [וַאֲפִלּוּ אִם הַקָּמֵיעַ עַצְמוֹ עֲדַיִן לֹא הִתְמַחָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים], שֶׁהוּא נָחְשָׁב כְּתַכְשִׁיט לַחוֹלֶה. **וְלֹא** יֵצֵא **בְּשִׁרְיוֹן** - מַלְבּוּשׁ בַּרְזֶל לַהֲגָנָה בַּמִּלְחָמָה, **וְלֹא בְּקַסְדָּא** - כּוֹבַע בַּרְזֶל, **וְלֹא בְּמַגָּפַיִם**

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק ו

פרק ו

א בַּמָּה אִשָּׁה יוֹצְאָה וּבַמָּה אֵינָהּ יוֹצְאָה. לֹא תֵּצֵא אִשָּׁה לֹא בְּחוּטֵי צֶמֶר, וְלֹא בְּחוּטֵי פִּשְׁתָּן, וְלֹא בִּרְצוּעוֹת שֶׁבְּרֹאשָׁהּ. וְלֹא תִּטְבֹּל בָּהֶן עַד שֶׁתְּרַפֵּם. וְלֹא בְּטוֹטָפֶת, וְלֹא בְּסַנְבּוּטִין בִּזְמַן שֶׁאֵינָן תְּפוּרִין, וְלֹא בְּכָבוּל לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְלֹא בְּעִיר שֶׁל זָהָב, וְלֹא בְּקַטְלָא, וְלֹא בִּנְזָמִים, וְלֹא בְּטַבַּעַת שֶׁאֵין עָלֶיהָ חוֹתָם, וְלֹא בְּמַחַט שֶׁאֵינָהּ נְקוּבָה. וְאִם יָצָא, אֵינָהּ חַיֶּבֶת חַטָּאת:

ב לֹא יֵצֵא הָאִישׁ בְּסַנְדָּל הַמְסֻמָּר, וְלֹא בְּיָחִיד בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּרַגְלוֹ מַכָּה, וְלֹא בְּתִפִּלִּין, וְלֹא בְּקָמֵיעַ בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ מִן הַמֻּמְחֶה, וְלֹא בְּשִׁרְיוֹן, וְלֹא בְּקַסְדָּא, וְלֹא בְּמַגָּפַיִם. וְאִם יָצָא, אֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת:

ג לֹא תֵּצֵא אִשָּׁה בְּמַחַט הַנְּקוּבָה, וְלֹא בְּטַבַּעַת שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם, וְלֹא בְּכוּבְלָיָא, וְלֹא בְּכוֹבֶלֶת, וְלֹא בִּצְלוֹחִית שֶׁל פְּלַיְטוֹן. וְאִם יָצְאָה, חַיֶּבֶת חַטָּאת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין בְּכוֹבֶלֶת וּבִצְלוֹחִית שֶׁל פְּלַיְטוֹן:

ד לֹא יֵצֵא הָאִישׁ, לֹא בְּסַיִף, וְלֹא בְּקֶשֶׁת, וְלֹא בְּאַלָּה, וְלֹא בִּרְמַח. וְאִם יָצָא, חַיָּב חַטָּאת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תַּכְשִׁיטִין הֵן לוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינָן אֶלָּא לִגְנַאי, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ב ד) 'וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת, לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה'. בְּיָרֵךְ, טְמֵאִין, וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת. כְּבָלִים, טְמֵאִין, וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת:

ה יוֹצְאָה אִשָּׁה בְּחוּטֵי שֵׂעָר, בֵּין מִשֶּׁלָּהּ בֵּין מִשֶּׁל בְּהֵמָה, וּבְטוֹטָפֶת וּבְסַנְבּוּטִין בִּזְמַן שֶׁהֵן תְּפוּרִין. בְּכָבוּל וּבְפֵאָה נָכְרִית לֶחָצֵר. בְּמוֹךְ שֶׁבְּאָזְנָהּ וּבְמוֹךְ שֶׁבְּסַנְדָּלָהּ

המבוארות

פֶּרֶק ו הַמֵּתָר בְּהוֹצָאַת אָדָם לִרְשׁוּת הָרַבִּים מִשּׁוּם מַלְבּוּשׁ וְתַכְשִׁיט. וְהָאָסוּר בְּהוֹצָאָה, מִדְּאוֹרַיְתָא מִשּׁוּם מַשּׂוי, וּמִדְּרַבָּנָן גְּזֵרָה שְׁמָא יִסְרְגִנּוּ וִיטַלְטְלֶנּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וּבִכְלָל זֶה דִּין יְצִיאָה בִּכְלֵי זַיִן, וּבִרְפוּאוֹת סְגֻלִּיּוֹת: **מִשְׁנָה א אִשָּׁה יְצִיאָה בְּתַכְשִׁיט שְׁיֵּשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁתְּסִירוֹ: בַּמָּה** - בְּאֵלּוּ תַּכְשִׁיטִים אִשָּׁה יוֹצְאָה בְּשַׁבָּת, **וּבַמָּה אֵינָהּ יוֹצְאָה. לֹא תֵּצֵא אִשָּׁה לֹא בְּחוּטֵי צֶמֶר, וְלֹא בְּחוּטֵי פִּשְׁתָּן, וְלֹא בִּרְצוּעוֹת שֶׁבְּרֹאשָׁהּ** - כָּל אֵלּוּ מִינֵי חוּטִים שֶׁקּוֹשְׁרֶת הָאִשָּׁה בְּשַׂעֲרוֹתֶיהָ לְנוֹי, **וְלֹא תִּטְבֹּל בָּהֶן** מִשּׁוּם חֲצִיצָה, **עַד שֶׁתְּרַפֵּם** [-שֶׁתַּתִּירֵם קְצָת], כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ הַמַּיִם לְהִכָּנֵס בֵּינֵיהֶם לְשַׂעֲרוֹתֶיהָ. וּמִשּׁוּם כָּךְ אָסוּר לָצֵאת בָּהֶם בְּשַׁבָּת, אַף שֶׁהֵם תַּכְשִׁיט לָהּ, מִגְּזֵרַת חֲכָמִים, שְׁמָא תִּזְדַּמֵּן לָהּ טְבִילַת מִצְוָה בְּשַׁבָּת, וְתַתִּירֵם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְצְצוּ, וְתִשְׁכַּח וּתְטַלְטְלֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **וְלֹא תֵּצֵא בְּטוֹטָפֶת** [-תַּכְשִׁיט הָעָשׂוּי כְּמִין צִיץ, וְקָשׁוּר עַל הַמֵּצַח מֵאָזֶן], **וְלֹא בְּסַנְבּוּטִין** [-קִשּׁוּטִים הָעֲשׂוּיִים מִכֶּסֶף אוֹ זָהָב אוֹ בַּדִּים צִבְעוֹנִיִּים, הַתְּלוּיִים בַּטּוֹטָפֶת וְיוֹרְדִים עַד הַלְּחָיַיִם], **בִּזְמַן שֶׁאֵינָן** - שֶׁאֵין הַטּוֹטָפֶת וְהַסַּנְבּוּטִין **תְּפוּרִין** לִשְׂכָּכָה [-כּוֹבַע] שֶׁבְּרֹאשָׁהּ, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתּוֹרִידֵם כְּדֵי לְהַרְאוֹתָם לְחַבְרוֹתֶיהָ, לְפִי שֶׁתַּכְשִׁיטִים חֲשׁוּבִים הֵם, וּתְטַלְטְלֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. אַךְ אִם הֵם תְּפוּרִים לַשְּׂכָכָה, אֵין חֶשֶׁשׁ שֶׁתָּסִיר אַף אוֹתָהּ, שֶׁכֵּן בְּכָךְ יִתְגַּלּוּ שַׂעֲרוֹתֶיהָ. **וְלֹא תֵּצֵא בְּכָבוּל** - מִצְנֶפֶת בַּד קְטַנָּה שֶׁמַּנִּיחָה עַל מִצְחָהּ מִתַּחַת לַטּוֹטָפֶת, כְּדֵי שֶׁרֹּאשָׁהּ לֹא יִשָּׂרֵט, וּלְעִתִּים מִתְקַשֶּׁטֶת בָּהּ בְּפְנֵי עַצְמָהּ, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתְּסִירָהּ כְּדֵי לְהַרְאוֹתָהּ לְחַבְרוֹתֶיהָ. וְאִסּוּר יְצִיאָה בְּכָבוּל הוּא רַק **לִרְשׁוּת הָרַבִּים,** אֲבָל בָּחָצֵר הִתִּירוּ לָהּ, כִּי אִם תֵּאָסֵר מִלְּבֹּשׁ אֶת כָּל תַּכְשִׁיטֶיהָ, תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ. [וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁהַגְּזֵרָה בְּכָל הַתַּכְשִׁיטִים הַשָּׁנוּיִים בְּמִשְׁנָתֵנוּ הִיא רַק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁשָּׁם יֵשׁ חֶשֶׁשׁ שֶׁתְּטַלְטְלֵם וְלֹא בֶּחָצֵר]. **וְלֹא תֵּצֵא בְּעִיר שֶׁל זָהָב** - תַּכְשִׁיט הָעָשׂוּי זָהָב וְנָתוּן בְּרֹאשָׁהּ וְחָקוּקָה בּוֹ צוּרַת יְרוּשָׁלַיִם, **וְלֹא בְּקַטְלָא** - תַּכְשִׁיט שֶׁעוֹנֶדֶת סְבִיב צַוָּארָהּ בְּדַחַק כְּדֵי שֶׁתֵּרָאֶה בַּעֲלַת בָּשָׂר. **וְלֹא בִּנְזָמִים** שֶׁבְּאַף [אֶבֶל בִּנְזְמֵי הָאָזֶן מֻתָּר, כִּי דַּרְכָּם הָיְתָה לְכַסּוֹת אֶת הָאָזְנַיִם בְּקִשּׁוּטֵי הָרֹאשׁ, וְטִרְחָה גְּדוֹלָה לְהַתִּירָם וְאֵין לָחוּשׁ לָזֶה]. **וְלֹא בְּטַבַּעַת שֶׁאֵין עָלֶיהָ חוֹתָם** לַחֲתִימָה עַל אִגְּרוֹת וְכַדּוֹמֶה, אֶלָּא עֲשׂוּיָה לְנוֹי [וְלָכֵן הַחֶשֶׁשׁ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן שֶׁמָּא תְּסִירֵם וּתְטַלְטְלֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאִלּוּ הָיָה בָּהּ חוֹתָם הָיְתָה חִיֶּבֶת עַל הוֹצָאָתָהּ חַטָּאת, כַּיָּוֹן שֶׁאֵינָהּ תַּכְשִׁיט כַּמְבאָר לְהַלָּן (מ"ג)]. **וְלֹא בְּמַחַט שֶׁאֵינָהּ נְקוּבָה** בְּרֹאשָׁהּ, שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לִתְפִירָה, אֶלָּא יֵשׁ בְּרֹאשָׁהּ טַס זָהָב וְהִיא עֲשׂוּיָה לְנוֹי. **וְאִם יָצְאוּ** לִרְשׁוּת הָרַבִּים בְּתַכְשִׁיטִים אֵלּוּ, **אֵינָהּ חַיֶּבֶת חַטָּאת,** כִּי מֵהַתּוֹרָה מֻתָּר לָצֵאת בְּתַכְשִׁיט לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאִסּוּר הוֹצָאָתָם הוּא מִדְּרַבָּנָן, שֶׁמָּא תְּסִירֵם לְהַרְאוֹתָם לְחַבְרוֹתֶיהָ, וְתַעֲבִירֵם אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ב דְּבָרִים שֶׁאָסְרוּ עַל הָאִישׁ לָצֵאת בָּהֶם בְּשַׁבָּת: לֹא יֵצֵא הָאִישׁ בְּשַׁבָּת בְּסַנְדָּל הַמְסֻמָּר** - סַנְדָּל עֵץ הַמְחֻזָּק בְּמַסְמְרִים הַבּוֹלְטִים מִתַּחְתָּיו. וְנֶאֱסַר מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, שֶׁפַּעַם בִּשְׁעַת גְּזֵרָה הִתְחַבְּאוּ בְּמְעָרָה, וְשָׁמְעוּ קוֹל מֵעַל גַּבֵּי הַמְּעָרָה וְחָשְׁבוּ שֶׁהָאוֹיְבִים מְצָאוּם, וּבִמְנוּסָתָם דָּחֲקוּ וְהָרְגוּ בַּמַּסְמְרִים שֶׁבְּסַנְדָּלֵיהֶם זֶה אֶת זֶה. וְכֵיוָן שֶׁאֵרַע כֵּן בְּשַׁבָּת, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לָצֵאת בְּסַנְדָּל זֶה בְּשַׁבָּת, וּבְיוֹם טוֹב הַדּוֹמֶה לְשַׁבָּת שֶׁאַף הוּא יוֹם אֲסֵפַת הַצִּבּוּר. **וְלֹא** יֵצֵא בְּשַׁבָּת בְּסַנְדָּל **יָחִיד** לְרַגְלָיו, **בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּרַגְלוֹ מַכָּה,** שֶׁהָרוֹאִים יַחְשְׁדוּ בּוֹ שֶׁהַסַּנְדָּל הַשֵּׁנִי נִמְצָא מִתַּחַת כְּסוּתוֹ וְהוּא מְטַלְטְלוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּשַׁבָּת. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁהָרוֹאִים יִלְמְדוּ וְהוּא יִשָּׁלֵף אֶת הַסַּנְדָּל שֶׁלְּרַגְלוֹ וִיטַלְטְלוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. אֲבָל אִם יֵשׁ בְּרַגְלוֹ מַכָּה וְהוּא לוֹבֵשׁ סַנְדָּל יָחִיד בָּרָגֶל שֶׁאֵין בָּהּ מַכָּה, הָרוֹאִים מְבִינִים שֶׁמִּחֲמַת הַמַּכָּה אֵינוֹ יָכוֹל לִלְבֹּשׁ סַנְדָּל, וְלֹא יַחְשְׁדוּ בּוֹ וְלֹא יִלְמְדוּ לוֹ. **וְלֹא** יֵצֵא **בִּתְפִלִּין,** אַף לְדַעַת הַסּוֹבְרִים שֶׁשַּׁבָּת זְמַן תְּפִלִּין, וּמֻתָּר לְלָבְשָׁם, שֶׁכֵּן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּצְטָרֵךְ לִנְקָבָיו וְיוֹרִידֵן מֵרֹאשׁוֹ, וְיִשְׁכַּח וְיִטַּלְטְלֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **וְלֹא בְּקָמֵיעַ** - כְּתָב אוֹ עֲשָׂבִים כְּרוּכִים בְּעוֹר, שֶׁתּוֹלִין לִרְפוּאָה, **בִּזְמַן שֶׁקָּמֵיעַ זֶה אֵינוֹ מִן הַמֻּמְחֶה** - אָדָם שֶׁקָּמֵיעוֹתָיו כְּבָר הוֹעִילוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. אֲבָל אִם נִכְתַּב עַל יְדֵי מֻמְחֶה מֻתָּר לוֹ לָצֵאת עִמּוֹ [וַאֲפִלּוּ אִם הַקָּמֵיעַ עַצְמוֹ עֲדַיִן לֹא הִתְמַחָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים], שֶׁהוּא נָחְשָׁב כְּתַכְשִׁיט לַחוֹלֶה. **וְלֹא** יֵצֵא **בְּשִׁרְיוֹן** - מַלְבּוּשׁ בַּרְזֶל לַהֲגָנָה בַּמִּלְחָמָה, **וְלֹא בְּקַסְדָּא** - כּוֹבַע בַּרְזֶל, **וְלֹא בְּמַגָּפַיִם** שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁלּוֹבְשִׁים בַּמִּלְחָמָה. וְאַף שֶׁמּוֹצִיאִם בְּדֶרֶךְ מַלְבּוּשׁ, אָסוּר מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן, שֶׁיַּחְשְׁדוּהוּ שֶׁיּוֹצֵא לְהִלָּחֵם בְּשַׁבָּת. **וְאִם יָצָא** בְּאֶחָד מֵהַדְּבָרִים הַשָּׁנוּיִים בַּמִּשְׁנָה, אֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת, שֶׁאִסּוּרָם רַק מִדְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה ג דְּבָרִים שֶׁאָסוּר לְאִשָּׁה לָצֵאת בָּהֶם בְּשַׁבָּת: לֹא תֵּצֵא אִשָּׁה בְּמַחַט הַנְּקוּבָה** [-שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נָקָב] הַמְיֻעֶדֶת לִתְפִירָה, שֶׁאֵינָהּ תַּכְשִׁיט אֶלָּא מַשָּׂא. [וְאַף שֶׁהוֹצִיאַתָּהּ תְּחוּבָה בִּבְגָדָהּ, דֶּרֶךְ הָאִשָּׁה לִתְפֹּר וְלִתְחֹב הַמַּחַט בִּבְגָדָהּ, וַהֲרֵי זֶה כְּאֻמָּן הַמּוֹצִיא דֶּרֶךְ אֻמָּנוּתוֹ, שֶׁנֶּחְשָׁב לְמוֹצִיא בְּדֶרֶךְ הוֹצָאָה]. **וְלֹא בְּטַבַּעַת שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם** לַחֲתִימַת אִגְּרוֹת, שֶׁאֵינָהּ תַּכְשִׁיט אֶלָּא מַשָּׂא [וּמִכָּל מָקוֹם נָחְשָׁב 'דֶּרֶךְ הוֹצָאָה', כִּי פְּעָמִים שֶׁבַּעְלָהּ נוֹתְנָהּ לָהּ כְּדֵי שֶׁתַּצְנִיעָהּ, וּבְדַרְכָּהּ עוֹנֶדֶת אוֹתָהּ עַל אֶצְבָּעָהּ]. **וְלֹא בִּכּוּלְיָאר** [-טַבַּעַת גְּדוֹלָה הַמַּסְבֶּבֶת אֶת הָרֹאשׁ], שֶׁמַּאַחַר וְרֹב הַנָּשִׁים אֵינָן מִתְקַשְּׁטוֹת בּוֹ, אֵינוֹ נָחְשָׁב כְּתַכְשִׁיט אֶלָּא כְּמַשָּׂא. **וְלֹא בִּכּוֹבֶלֶת** [-קֶשֶׁר שֶׁל כֶּסֶף אוֹ זָהָב הַתָּלוּי בְּחוּט עַל צַוָּארָהּ, וּבְתוֹכוֹ בֹּשֶׂם לְהַעֲבֶרֶת רֵיחַ רַע]. **וְלֹא בִּצְלוֹחִית שֶׁל פְּלַיְטוֹן** [-בֹּשֶׂם] שְׁתּוֹלָה עַל צַוָּארָהּ לְהַעֲבִיר רֵיחַ רַע. **וְאִם יָצְאָה** לִרְשׁוּת הָרַבִּים בִּדְבָרִים אֵלּוּ, **חַיֶּבֶת חַטָּאת,** שֶׁאִסּוּרָם דְּאוֹרַיְתָא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין בְּכוֹבֶלֶת וּבִצְלוֹחִית שֶׁל פְּלַיְטוֹן** מֵחַטָּאת, שֶׁלְּדַעְתָּם הֵם תַּכְשִׁיט לְאִשָּׁה, וְרַק מִדְּרַבָּנָן אָסוּר לָצֵאת בָּהֶם שֶׁמָּא תּוֹרִידֵם לְהַרְאוֹתָם לְחַבְרוֹתֶיהָ וְתָבוֹא לְטַלְטְלָם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ד יְצִיאָה בִּכְלֵי זַיִן לִרְשׁוּת הָרַבִּים: לֹא יֵצֵא הָאִישׁ, לֹא בְּסַיִף** [-חֶרֶב], **וְלֹא בְּקֶשֶׁת, וְלֹא בְּאַלָּה** [-מָגֵן עֵץ בְּצוּרַת מִשֻּׁלָּשׁ], **וְלֹא בִּרְמַח** [-כִּידוֹן]. **וְאִם יָצָא** עִמָּם לִרְשׁוּת הָרַבִּים **חַיָּב חַטָּאת,** שֶׁהֵם כְּלֵי מִלְחָמָה וְלֹא תַּכְשִׁיטִים. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תַּכְשִׁיטִין הֵן לוֹ** [-לְאִישׁ] וּמֻתָּר לָצֵאת בָּהֶם בְּשַׁבָּת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָן אֶלָּא לִגְנַאי** וְאֵינָם תַּכְשִׁיט, וּרְאָיָה לְכָךְ מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ב ד) **'וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת, לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה'**, הֲרֵי שֶׁבִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ יִתְבַּטְּלוּ כְּלֵי הַזַּיִן, וְאִלּוּ הָיוּ תַּכְשִׁיט לָאִישׁ, אַף בִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ לֹא הָיוּ מִתְבַּטְּלִים. **כֵּלִים נוֹסָפִים שֶׁדֶּרֶךְ נָשִׁים לָצֵאת בָּהֶם: בְּירִית** - מִין צָמִיד הַמַּחֲזִיק אֶת הַבְּגָדִים הַמְכֻסִּים אֶת הַשּׁוֹקַיִם שֶׁלֹּא יִפָּלוּ, **טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, כִּי אֵינָהּ תַּשְׁמִישׁ אָדָם, וְלֹא בָּאָה לְנוֹי, אֶלָּא כְּלֵי הַמְשַׁמֵּשׁ כְּלֵי [-בְּתֵּי הַשּׁוֹקַיִם] שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. **וְיוֹצְאִין בָּהּ בְּשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁלּוֹבְשָׁתָהּ דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁתַּסִּירָהּ כְּדֵי לְהַרְאוֹתָהּ לְחַבְרוֹתֶיהָ, כִּי אֵינָהּ מְיֻחֶדֶת לְכָךְ. **וְאֵין יוֹצְאִין בָּהּ** - שֶׁמָּא תַּסִּירֵם לְהַרְאוֹתָם לְחַבְרוֹתֶיהָ, כִּי בְּהַתָּרָתָם עֲדַיִן הַבִּירִיּוֹת בִּמְקוֹמָן וְלֹא יִתְגַּלּוּ שׁוֹקֶיהָ: **מִשְׁנָה ה תַּכְשִׁיטִים וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁמֻּתָּר לְאִשָּׁה לָצֵאת בָּהֶם: יוֹצְאָה אִשָּׁה ב

משניות

וּבְמוֹךְ שֶׁהִתְקִינָה לְנִדָּתָהּ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם **לְנִדָּתָהּ** - שֶׁלֹּא תִּטָּנֵף מִדַּם נִדָּתָהּ, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מְהַדֵּק, כִּי אֵין לָחוּשׁ שֶׁתִּטַּלְטְלוֹ אִם יִפֹּל, מֵחֲמַת מְאִיסוּתוֹ. וְכֵן יוֹצֵאת **בְּפִלְפֵּל** שֶׁבְּתוֹךְ פִּיהָ לַהֲסָרַת רֵיחַ רַע, **וּבְגַרְגִּיר מֶלַח** שֶׁבְּפִיהָ **שֶׁתִּתֵּן לְתוֹךְ פִּיהָ, וּבִלְבַד** - בְּשָׁם **שֶׁלֹּא תִּתֵּן** דְּבָרִים אֲלוּ בְּפִיהָ **לְכַתְּחִלָּה בְּשַׁבָּת,** שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְחָשְׁדָהּ שֶׁהִיא מְעָרִימָה, וְעִקַּר כְּוָנָתָהּ לְטַלְטְלָם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אֲבָל תַּכְנִיסֵם לִפְנֵי שַׁבָּת (תוס' סד:). **וְאִם נָפַל** הַדָּבָר מִפִּיהָ בְּשַׁבָּת, **לֹא תַחֲזִיר,** כִּנְתִינָה לְכַתְּחִלָּה הָאֲסוּרָה בְּשַׁבָּת. **שֵׁן תּוֹתֶבֶת** בְּמָקוֹם שֵׁן שֶׁנָּפְלָה, **וְשֵׁן שֶׁל זָהָב** - כְּסוּי זָהָב הַמֻּנָּח עַל שֵׁן שֶׁהִתְעַפְּשָׁה וְהִשְׁתַּנָּה מַרְאֶהָ, **רַבִּי מַתִּיר** לָצֵאת בָּהֶם שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא תּוֹצִיאָהּ לְהַרְאוֹתָהּ לְחַבְרוֹתֶיהָ, שֶׁלֹּא תִּרְצֶה לְגַלּוֹת מוּמָהּ. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִיא מְשֻׁנָּה מִשְּׁאָר הַשִּׁנַּיִם, שֶׁמָּא יִלְגְלֵג עָלֶיהָ, וּתְסִירֵהּ וּתְטַלְטְלָהּ: **מִשְׁנָה ו יוֹצְאִין** הַנָּשִׁים **בְּסָלַע** - מַטְבֵּעַ עִם צוּרָה שֶׁעַל הַצְּנִית - שֶׁקּוֹשְׁרִים עַל מָכָּה שֶׁבְּתַחְתִּית הָרֶגֶל לִרְפוּאָה. **הַבָּנוֹת קְטַנּוֹת יוֹצְאוֹת בְּחוּטִין** שֶׁבְּנָקֶב אָזְנָן, שֶׁרְגִילִים לְתִתָּם שָׁם שֶׁלֹּא יִסָּתֵם הַנָּקֶב עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיַנִּיחוּ לָהֶן נְזָמִים. **וַאֲפִלּוּ בְּקִיסְמִין** - חֲתִיכוֹת עֵץ **שֶׁבְּאָזְנֵיהֶן,** וְאַף שֶׁאֵינָם תַּכְשִׁיט, כִּי מֵאַחַר שֶׁדַּרְכָּן לָצֵאת בָּהֶן, נַחְשָׁבִים כְּמַלְבּוּשׁ. **עַרְבִיּוֹת** - בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַגָּרוֹת בֵּעֲרָב, **יוֹצְאוֹת רְעוּלוֹת** - בְּבֶגֶד הַמַּקִּיף אֶת כָּל רֹאשָׁן חוּץ מֵהָעֵינַיִם, כְּדֶרֶךְ הָעַרְבִיּוֹת. **וּמְדִיּוֹת** - בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַגָּרוֹת בְּמָדַי, **יוֹצְאוֹת פְּרוּפוֹת** - עֲטוּפוֹת בְּטַלִּית שֶׁבְּצִדָּהּ הָאֶחָד לְיַד צַוָּארָהּ יֶשְׁנָהּ רְצוּעָה, וּבְצִדָּהּ הָאַחֵר אֵבֶן אוֹ מַטְבֵּעַ, וְקוֹשֶׁרֶת אֶת הָרְצוּעָה עַל הָאֵבֶן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל הַבֶּגֶד. וְאֵין זֶה מַשּׂוֹי כֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּן לָלֶכֶת כָּךְ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְזֶהוּ מַלְבּוּשָׁן. וְכֵן **כָּל אָדָם** בְּכָל מָקוֹם מֻתָּר לָצֵאת בָּאֲפָנִים אֵלּוּ, **אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בַּהָוֹה** - בְּדָבָר הָרָגִיל, וְכָךְ הָרְגִילוּת לִלְבֹּשׁ בְּאוֹתָם מְקוֹמוֹת: **מִשְׁנָה ז** הָאִשָּׁה **פּוֹרֶפֶת** - מְחַבֶּרֶת וְכוֹרֶכֶת אֶת הָרְצוּעָה שֶׁבְּשִׁפָּה הָאַחַת שֶׁל בִּגְדָהּ, **עַל הָאֶבֶן, וְעַל הָאֲגוֹז, וְעַל הַמִּטְבֵּעַ** שֶׁבְּשִׁפָּתָהּ הַשְּׁנִיָּה, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִּפְרוֹף לְכַתְּחִלָּה בְּשַׁבָּת** מַטְבֵּעַ בִּבְגָדָהּ כְּדֵי לִכְרֹךְ עָלָיו אֶת הָרְצוּעָה, שֶׁהֲרֵי הוּא מַקְצָה: **מִשְׁנָה ח הֵינִי קִטֵּעַ הַגֶּזֶר בְּקַבִּים: הַקִּטֵּעַ** - שֶׁנִּקְטְעָה רַגְלוֹ אַחַת, **יוֹצֵא בְּקַב שֶׁלּוֹ** - כְּעֵין רֶגֶל שֶׁמַּנִּיחָהּ בְּרֹאשׁ שׁוֹקוֹ שֶׁלֹּא יֵרָאֶה חֶסֶר רֶגֶל, וְאֵינוֹ נִסְמָךְ עָלֶיהָ, וּמֻתָּר לָצֵאת בּוֹ שֶׁהֲרֵי הוּא כְּמַנְעָלוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר** שֶׁלְּפִי דַּעְתּוֹ אֵינוֹ חָשׁוּב מַנְעָל, וְאַף אֵינוֹ תַּכְשִׁיט שֶׁאֵין עֲשׂוּי אֶלָּא לְחַמּוֹת עַל מוּמוֹ. וּלְעִנְיַן טֻמְאָה, כְּלִי עֵץ הַקָּשׁ לְשֵׁק, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא אִם הוּא דּוֹמֶה לְשֵׁק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁמְּטַלְטְלִים בּוֹ אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מְטַלְטֵל אֶת שׁוֹקוֹ עַל יְדֵי הַקֶּב, אֵינוֹ טָמֵא. **וְאִם יֵשׁ לוֹ** [-לַקֶּב] **בֵּית קִבּוּל לְהַנָּחַת פְּתִיתִין** - בַּדִּים רַכִּים שֶׁעֲלֵיהֶם מַנִּיחַ אֶת רֹאשׁ שׁוֹקוֹ, הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל לְטִלְטוּל הַפְּתִיתִים. אָמְנָם הַקִּטֵּעַ בִּפְשִׁתֵּי רַגְלָיו, וְהוֹלֵךְ עַל הַבְּרָכַיִם, וּמַנִּיחַ סוֹמְכוֹת שֶׁל עוֹר מִתַּחַת לְשׁוֹקָיו, **הַסְּמוֹכוֹת שֶׁלּוֹ, טְמֵאִין בְּטֻמְאַת מִדְרָס,** אִם הוּא זָב, שֶׁהֲרֵי הֵם עֲשׂוּיִים לְכָךְ שֶׁגּוּפוֹ יְסָמֵךְ עֲלֵיהֶם. **וְיוֹצְאִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת,** וְאַף שֶׁאָסוּר לְהִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת בְּמִנְעָלוֹ (ברכות פ"ט מ"ה), סְמוֹכוֹת אֵלּוּ אֵינָן בְּגֶדֶר מִנְעָלִים, שֶׁאֵינָן מֻנָּחוֹת עַל רֹאשׁ רַגְלָיו אֶלָּא לְאָרְךְ שׁוֹקָיו. וְאִם הִתְפַּוְּצוּ גִּידֵי שׁוֹקָיו וְאֵינוֹ יָכוֹל לָלֶכֶת גַּם עַל בִּרְכָּיו, עוֹשִׂים לוֹ כְּעֵין כִּסֵּא נָמוּךְ שֶׁקָּשׁוּר לְגוּפּוֹ מֵאֲחוֹרָיו, וְכֵן עוֹשִׂים לוֹ כְּעֵין סַפְסָלִים קְטַנִּים שֶׁמַּחֲזִיקִם בְּיָדָיו, וְכָךְ נִדְחָף הָלְאָה עַל יְדֵי שֶׁנִּסְמָךְ בְּסַפְסָלִים אֵלּוּ, וְחוֹזֵר וְנָח עַל הַכִּסֵּא שֶׁלּוֹ, וּבְרֹאשׁ הַשּׁוֹקַיִם בְּמָקוֹם הַקְּטִיעָה עוֹשִׂים לוֹ סְמוֹכוֹת מֵעֵץ אוֹ מֵעוֹר, וּבְזְמַן שֶׁעוֹקֵר אֶת עַצְמוֹ וְנִמְשָׁךְ עִם הַסַּפְסָלִים, נִסְמָךְ קְצָת גַּם עַל סְמוֹכוֹת אֵלּוּ. וְדִינוֹ, שֶׁכִּסֵּא **וְסָמוֹכוֹת שֶׁלּוֹ, טְמֵאִין מִדְרָס** אִם הוּא זָב, שֶׁהֵם מְיֻעָדִים לִסְמִיכָתוֹ, **וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן** [-בַּסְּמוֹכוֹת] **בְּשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מְהֻדָּקִים לְגוּפּוֹ וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּתְנַתְּקוּ וִיטַלְטְלֵם, וְעוֹד שֶׁאֵין לוֹ כָּל כָּךְ צָרְךָ בָּהֶם וַהֲרֵי הֵם מַשּׂוֹי [אֲבָל יוֹצֵא בַּכִּסֵּא וּבַסַּפְסָלִים שֶׁבְּיָדָיו, שֶׁהֵם כְּמַקֵּל הַנִּצָּרְךָ לְהִלּוֹכוֹ (תוי"ט)]. **וְאֵין נִכְנָסִין בָּהֶן** [-בְּסָמוֹכוֹת] **בָּעֲזָרָה,** שֶׁהֵם קְשׁוּרִים לְרֹאשׁ רַגְלוֹ כְּמִנְעָל. **אַנְקָטְמִין** - מַסֵּכָה שֶׁל פַּרְצוּף אָדָם מְשֻׁנֶּה, שֶׁמַּפְחִידִים עִמָּהּ יְלָדִים [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּמוּי חָמוֹר שֶׁהַלַּיְצָנִים נוֹשְׂאִים עַל כְּתֵפֵיהֶם] **טְהוֹרִין** - אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, שֶׁאֵינָם תַּכְשִׁיט וְאֵינָם כְּלִי תַּשְׁמִישׁ אָדָם, **וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן** בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵינָם נַחְשָׁבִים לְמַלְבּוּשׁ: **מִשְׁנָה ט דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁמּוּתָּר לָצֵאת בָּהֶם: הַבָּנִים** שֶׁמִּתְגַּעְגְּעִים לַאֲבִיהֶם, נוֹטְלִים רְצוּעָה מִמְּנַעַל יָמִין שֶׁל הָאָב וְקוֹשְׁרִים עַל זְרוֹעָם הַשְּׂמָאלִית, וְהִיא סְגֻלָּה לַהֶסֶרַת הַגַּעֲגוּעִים, **וְיוֹצְאִין בְּקִשָּׁרִים** אֵלּוּ בְּשַׁבָּת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּם בְּכָךְ, נַחְשָׁבִים כְּמַלְבּוּשׁ. [וּבָנִים דַּוְקָא, כִּי אֵין לְבָנוֹת גַּעֲגוּעִים לַאֲבִיהֶם כְּמוֹ לְבָנִים]. **וּבְנֵי מְלָכִים** יוֹצְאִים **בְּזוּגִין** - פַּעֲמוֹנִים קְטַנִּים לְקִשּׁוּט [שֶׁאֵינָם מַשְׁמִיעִים קוֹל]. **וְכָל אָדָם** מֻתָּר לָצֵאת בְּפַעֲמוֹנִים, **אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בַּהָוֹה** - בְּדָבָר הַמָּצוּי, שֶׁבְּנֵי מְלָכִים יוֹצְאִים בָּהֶם: **מִשְׁנָה י דִּין סְגֻלּוֹת לִרְפוּאָה: יוֹצְאִין** בְּשַׁבָּת **בְּבֵיצַת הַחַרְגּוֹל** [-מִין חָגָב] הַתְּלוּיָה בָּאֹזֶן לִרְפוּאַת כְּאֵב הָאֹזֶן. **וּבְשֵׁן שׁוּעָל** שֶׁקּוֹשְׁרִים לְאָדָם הַמִּתְקַשֶּׁה בִּשְׁנָתוֹ [שֵׁן מִשּׁוּעָל מֵת כִּסְגֻלָּה לְהֶרֶדֶם, וְשֵׁן מִשּׁוּעָל חַי כִּסְגֻלָּה לְהִתְעוֹרֵר]. **וּבְמִסְמֵר** שֶׁנִּטְלוּ **מִן הַצְּלוּב** - מֵעֵץ שֶׁנִּתְלָה עָלָיו אָדָם, לְהַנִּיחוֹ עַל מַכָּה שֶׁהִתְנַפְּחָה [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: לִרְפוּאַת קַדַּחַת שְׁלִישִׁית], וְהַיְצִיאָה בָּהֶם מֻתֶּרֶת **מִשּׁוּם** [-לְצָרְךָ] **רְפוּאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף בְּחֹל אָסוּר** לַעֲשׂוֹת כֵּן, **מִשּׁוּם דִּרְכֵי הָאֱמוֹרִי** שֶׁאָסוּר לִנְהֹג כְּמִנְהַג הָאֱמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח ג) 'וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ', וּבְכָלַל זֶה רְפוּאוֹת אֵלּוּ שֶׁאֵינָן אֶלָּא דָּבָר סְגֻלִּי. וְאֵלּוּ לְרַבִּי מֵאִיר, דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִשּׁוּם רְפוּאָה אֵין בּוֹ מִשּׁוּם דִּרְכֵי הָאֱמוֹרִי:

פֶּרֶק ז כְּלָלִים בְּחִיּוּבֵי חַטָּאת בְּמַחֲלֶל שַׁבָּת בְּשׁוֹגֵג, הַמְּלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת, וּקְצָת מִדִּינֵי מוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת: **מִשְׁנָה א חִלּוּק חַטָּאוֹת בְּמִחַלֵּל שַׁבָּת בְּשׁוֹגֵג: כָּלַל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּשַׁבָּת** - בְּחִיּוּב חַטָּאת עַל חִלּוּל שַׁבָּת, **כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עִקַּר שַׁבָּת** - שֶׁשָּׁכַח שֶׁיֵּשׁ דִּין שַׁבָּת בַּתּוֹרָה, **וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה** בְּהֶעְלֵם אֶחָד [-שֶׁלֹּא נוֹדָעָה לוֹ שְׁגָגָתוֹ בֵּינְתַיִם], **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אֶחָת** עַל כָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁחִלֵּל, שֶׁהַכֹּל שְׁגָגָה אַחַת, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (שמות לא יג) 'אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ', שֶׁמִּשְׁמָעוֹ שְׁמִירָה אַחַת עַל שַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה. **הַיּוֹדֵעַ עִקַּר שַׁבָּת,** הַיּוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ דִּין שַׁבָּת בַּתּוֹרָה, וְשֶׁאֵסוּרָה בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה, אֲבָל שָׁכַח שֶׁהַיּוֹם שַׁבָּת, **וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה, חַיָּב** חַטָּאת **עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת,** שֶׁחִלֵּל, שֶׁהַיָּמִים שֶׁבֵּין שַׁבָּת לְשַׁבָּת חֲשׁוּבִים כִּידִיעָה הַמְחַלֶּקֶת בֵּין חִיּוּבֵי הַחַטָּאת, שֶׁלֹּא יִתָּכֵן שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁבוּעַ שֶׁאוֹתוֹ יוֹם הָיָה שַׁבָּת, וְרַק שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא זָכַר שֶׁעָשָׂה בָּהּ מְלָאכָה, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (שם פסוק טז) 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת', שֶׁמִּשְׁמָעוֹ שְׁמִירָה לְכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. **הַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה,** שֶׁשָּׁכַח שֶׁמְּלָאכוֹת אֵלּוּ אֲסוּרוֹת, **חַיָּב** חַטָּאת **עַל כָּל אַב מְלָאכָה וּמְלָאכָה,** מִפְּנֵי שֶׁכָּל מְלָאכָה נֶחְשֶׁבֶת כִּשְׁגָגָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אַךְ אֵינוֹ חַיָּב עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, שֶׁיָּמֵי הַשָּׁבוּעַ אֵינָם מְחַלְּקִים, שֶׁהֲרֵי הֶפְסֵק יְמֵי הַחֹל אֵינוֹ מַכְרִיחַ שֶׁיְּיַדַּע לוֹ אֵיזוֹ מְלָאכָה אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת, אִם לֹא שֶׁעָסַק בָּהֶם בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת. **הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת,** כְּגוֹן שֶׁעָשָׂה אַב מְלָאכָה וְתוֹלְדוֹתָיו [כְּגוֹן: קְצִירָה וּבְצִירָה], אוֹ שְׁתֵּי תּוֹלְדוֹת שֶׁל אוֹתוֹ אָב [כְּגוֹן: בְּצִירָה וּמְסִיקָה] בְּהֶעְלֵם, **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אֶחָת,** שֶׁהֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁעָשָׂה אוֹתָהּ הַמְּלָאכָה כַּמָּה פְּעָמִים בְּהֶעְלֵם אֶחָד:

מסכת שבת פרק ז

וּבְמוֹךְ שֶׁהִתְקִינָה לְנִדָּתָהּ, בְּפִלְפֵּל וּבְגַרְגִּיר מֶלַח וּבְכָל דָּבָר שֶׁתִּתֵּן לְתוֹךְ פִּיהָ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִּתֵּן לְכַתְּחִלָּה בְּשַׁבָּת. וְאִם נָפַל, לֹא תַחֲזִיר. שֵׁן תּוֹתֶבֶת וְשֵׁן שֶׁל זָהָב, רַבִּי מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים: ו יוֹצְאִין בְּסֶלַע שֶׁעַל הַצְּנִית. הַבָּנוֹת קְטַנּוֹת יוֹצְאוֹת בְּחוּטִין וַאֲפִלּוּ בְּקִיסָמִין שֶׁבְּאָזְנֵיהֶן. עַרְבִיּוֹת יוֹצְאוֹת רְעוּלוֹת, וּמְדִיּוֹת בְּפֻרוּפוֹת. וְכָל אָדָם, אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בַּהָוֹה: ז פּוֹרֶפֶת עַל הָאֶבֶן וְעַל הָאֲגוֹז וְעַל הַמַּטְבֵּעַ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִּפְרֹף לְכַתְּחִלָּה בְּשַׁבָּת: ח הַקִּטֵּעַ יוֹצֵא בְּקַב שֶׁלּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר. וְאִם יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל כְּפִתִּיתִין, טָמֵא. סְמוֹכוֹת שֶׁלּוֹ, טְמֵאִין מִדְרָס, וְיוֹצְאִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת, וְנִכְנָסִין בָּהֶן בָּעֲזָרָה. כִּסֵּא וְסָמוֹכוֹת שֶׁלּוֹ, טְמֵאִין מִדְרָס, וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת, וְאֵין נִכְנָסִין בָּהֶן בָּעֲזָרָה. אַנְקָטְמִין, טְהוֹרִין, וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן: ט הַבָּנִים יוֹצְאִין בִּקְשָׁרִים, וּבְנֵי מְלָכִים בְּזוֹגִין. וְכָל אָדָם, אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בַּהָוֹה: י יוֹצְאִין בְּבֵיצַת הַחַרְגּוֹל, וּבְשֵׁן שׁוּעָל, וּבְמִסְמֵר מִן הַצָּלוּב, מִשּׁוּם רְפוּאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף בְּחֹל אָסוּר, מִשּׁוּם דִּרְכֵי הָאֱמוֹרִי:

פרק ז א כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּשַׁבָּת. כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עִקַּר שַׁבָּת וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. הַיּוֹדֵעַ עִקַּר שַׁבָּת וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה, חַיָּב עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. הַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא שַׁבָּת וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה, חַיָּב עַל כָּל אַב מְלָאכָה וּמְלָאכָה. הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת.

המבוארות

וּבְמוֹךְ שֶׁהִתְקִינָה לְנִדָּתָהּ - שֶׁלֹּא תִּטָּנֵף מִדַּם נִדָּתָהּ, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מְהַדֵּק, כִּי אֵין לָחוּשׁ שֶׁתִּטַּלְטְלוֹ אִם יִפֹּל, מֵחֲמַת מְאִיסוּתוֹ. וְכֵן יוֹצֵאת **בְּפִלְפֵּל** שֶׁבְּתוֹךְ פִּיהָ לַהֲסָרַת רֵיחַ רַע, **וּבְגַרְגִּיר מֶלַח** שֶׁבְּפִיהָ **שֶׁתִּתֵּן לְתוֹךְ פִּיהָ, וּבִלְבַד** - בְּשָׁם **שֶׁלֹּא תִּתֵּן** דְּבָרִים אֲלוּ בְּפִיהָ **לְכַתְּחִלָּה בְּשַׁבָּת,** שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְחָשְׁדָהּ שֶׁהִיא מְעָרִימָה, וְעִקַּר כְּוָנָתָהּ לְטַלְטְלָם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אֲבָל תַּכְנִיסֵם לִפְנֵי שַׁבָּת (תוס' סד:). **וְאִם נָפַל** הַדָּבָר מִפִּיהָ בְּשַׁבָּת, **לֹא תַחֲזִיר,** כִּנְתִינָה לְכַתְּחִלָּה הָאֲסוּרָה בְּשַׁבָּת. **שֵׁן תּוֹתֶבֶת** בְּמָקוֹם שֵׁן שֶׁנָּפְלָה, **וְשֵׁן שֶׁל זָהָב** - כְּסוּי זָהָב הַמֻּנָּח עַל שֵׁן שֶׁהִתְעַפְּשָׁה וְהִשְׁתַּנָּה מַרְאֶהָ, **רַבִּי מַתִּיר** לָצֵאת בָּהֶם שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא תּוֹצִיאָהּ לְהַרְאוֹתָהּ לְחַבְרוֹתֶיהָ, שֶׁלֹּא תִּרְצֶה לְגַלּוֹת מוּמָהּ. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִיא מְשֻׁנָּה מִשְּׁאָר הַשִּׁנַּיִם, שֶׁמָּא יִלְגְלֵג עָלֶיהָ, וּתְסִירֵהּ וּתְטַלְטְלָהּ: **מִשְׁנָה ו יוֹצְאִין** הַנָּשִׁים **בְּסֶלַע** - מַטְבֵּעַ עִם צוּרָה שֶׁעַל **הַצְּנִית** - שֶׁקּוֹשְׁרִים עַל מַכָּה שֶׁבְּתַחְתִּית הָרֶגֶל לִרְפוּאָה. **הַבָּנוֹת קְטַנּוֹת יוֹצְאוֹת בְּחוּטִין** שֶׁבְּנָקֶב אָזְנָן, שֶׁרְגִילִים לְתִתָּם שָׁם שֶׁלֹּא יִסָּתֵם הַנָּקֶב עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיַנִּיחוּ לָהֶן נְזָמִים. **וַאֲפִלּוּ בְּקִיסָמִין** - חֲתִיכוֹת עֵץ **שֶׁבְּאָזְנֵיהֶן,** וְאַף שֶׁאֵינָם תַּכְשִׁיט, כִּי מֵאַחַר שֶׁדַּרְכָּן לָצֵאת בָּהֶם שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא תּוֹצִיאָהּ לְהַרְאוֹתָהּ לְחַבְרוֹתֶיהָ, שֶׁלֹּא תִּרְצֶה לְגַלּוֹת מוּמָהּ. וְלִעְנְיַן טֻמְאָה, כְּלִי עֵץ הַקָּשׁ לְשֵׁק, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא אִם הוּא דּוֹמֶה לְשֵׁק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁמְּטַלְטְלִים בּוֹ אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מְטַלְטֵל אֶת שׁוֹקוֹ עַל יְדֵי הַקֶּב, אֵינוֹ טָמֵא. **וְאִם יֵשׁ לוֹ** [-לַקֶּב] **בֵּית קִבּוּל לְהַנָּחַת פְּתִיתִין** - בַּדִּים רַכִּים שֶׁעֲלֵיהֶם מַנִּיחַ אֶת רֹאשׁ שׁוֹקוֹ, הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל לְטִלְטוּל הַפְּתִיתִים. אָמְנָם הַקִּטֵּעַ בִּפְשִׁתֵּי רַגְלָיו, וְהוֹלֵךְ עַל הַבְּרָכַיִם, וּמַנִּיחַ סוֹמְכוֹת שֶׁל עוֹר מִתַּחַת לְשׁוֹקָיו, **הַסְּמוֹכוֹת שֶׁלּוֹ, טְמֵאִין בְּטֻמְאַת מִדְרָס,** אִם הוּא זָב, שֶׁהֲרֵי הֵם עֲשׂוּיִים לְכָךְ שֶׁגּוּפוֹ יְסָמֵךְ עֲלֵיהֶם. **וְיוֹצְאִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת,** וְאַף שֶׁאָסוּר לְהִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת בְּמִנְעָלוֹ (ברכות פ"ט מ"ה), סְמוֹכוֹת אֵלּוּ אֵינָן בְּגֶדֶר מִנְעָלִים, שֶׁאֵינָן מֻנָּחוֹת עַל רֹאשׁ רַגְלָיו אֶלָּא לְאָרְךְ שׁוֹקָיו. וְאִם הִתְפַּוְּצוּ גִּידֵי שׁוֹקָיו וְאֵינוֹ יָכוֹל לָלֶכֶת גַּם עַל בִּרְכָּיו, עוֹשִׂים לוֹ כְּעֵין כִּסֵּא נָמוּךְ שֶׁקָּשׁוּר לְגוּפּוֹ מֵאֲחוֹרָיו, וְכֵן עוֹשִׂים לוֹ כְּעֵין סַפְסָלִים קְטַנִּים שֶׁמַּחֲזִיקִם בְּיָדָיו, וְכָךְ נִדְחָף הָלְאָה עַל יְדֵי שֶׁנִּסְמָךְ בְּסַפְסָלִים אֵלּוּ, וְחוֹזֵר וְנָח עַל הַכִּסֵּא שֶׁלּוֹ, וּבְרֹאשׁ הַשּׁוֹקַיִם בְּמָקוֹם הַקְּטִיעָה עוֹשִׂים לוֹ סְמוֹכוֹת מֵעֵץ אוֹ מֵעוֹר, וּבְזְמַן שֶׁעוֹקֵר אֶת עַצְמוֹ וְנִמְשָׁךְ עִם הַסַּפְסָלִים, נִסְמָךְ קְצָת גַּם עַל סְמוֹכוֹת אֵלּוּ. וְדִינוֹ, שֶׁכִּסֵּא **וְסָמוֹכוֹת שֶׁלּוֹ, טְמֵאִין מִדְרָס** אִם הוּא זָב, שֶׁהֵם מְיֻעָדִים לִסְמִיכָתוֹ, **וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן** [-בַּסְּמוֹכוֹת] **בְּשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מְהֻדָּקִים לְגוּפּוֹ וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּתְנַתְּקוּ וִיטַלְטְלֵם, וְעוֹד שֶׁאֵין לוֹ כָּל כָּךְ צָרְךָ בָּהֶם וַהֲרֵי הֵם מַשּׂוֹי [אֲבָל יוֹצֵא בַּכִּסֵּא וּבַסַּפְסָלִים שֶׁבְּיָדָיו, שֶׁהֵם כְּמַקֵּל הַנִּצָּרְךָ לְהִלּוֹכוֹ (תוי"ט)]. **וְאֵין נִכְנָסִין בָּהֶן** [-בְּסָמוֹכוֹת] **בָּעֲזָרָה,** שֶׁהֵם קְשׁוּרִים לְרֹאשׁ רַגְלוֹ כְּמִנְעָל. **אַנְקָטְמִין** - מַסֵּכָה שֶׁל פַּרְצוּף אָדָם מְשֻׁנֶּה, שֶׁמַּפְחִידִים עִמָּהּ יְלָדִים [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּמוּי חָמוֹר שֶׁהַלַּיְצָנִים נוֹשְׂאִים עַל כְּתֵפֵיהֶם] **טְהוֹרִין** - אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, שֶׁאֵינָם תַּכְשִׁיט וְאֵינָם כְּלִי תַּשְׁמִישׁ אָדָם, **וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן** בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵינָם נַחְשָׁבִים לְמַלְבּוּשׁ: **מִשְׁנָה ט דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁמּוּתָּר לָצֵאת בָּהֶם: הַבָּנִים** שֶׁמִּתְגַּעְגְּעִים לַאֲבִיהֶם, נוֹטְלִים רְצוּעָה מִמְּנַעַל יָמִין שֶׁל הָאָב וְקוֹשְׁרִים עַל זְרוֹעָם הַשְּׂמָאלִית, וְהִיא סְגֻלָּה לַהֶסֶרַת הַגַּעֲגוּעִים, **וְיוֹצְאִין בְּקִשָּׁרִים** אֵלּוּ בְּשַׁבָּת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּם בְּכָךְ, נַחְשָׁבִים כְּמַלְבּוּשׁ. [וּבָנִים דַּוְקָא, כִּי אֵין לְבָנוֹת גַּעֲגוּעִים לַאֲבִיהֶם כְּמוֹ לְבָנִים]. **וּבְנֵי מְלָכִים** יוֹצְאִים **בְּזוּגִין** - פַּעֲמוֹנִים קְטַנִּים לְקִשּׁוּט [שֶׁאֵינָם מַשְׁמִיעִים קוֹל]. **וְכָל אָדָם** מֻתָּר לָצֵאת בְּפַעֲמוֹנִים, **אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בַּהָוֹה** - בְּדָבָר הַמָּצוּי, שֶׁבְּנֵי מְלָכִים יוֹצְאִים בָּהֶם: **מִשְׁנָה י דִּין סְגֻלּוֹת לִרְפוּאָה: יוֹצְאִין** בְּשַׁבָּת **בְּבֵיצַת הַחַרְגּוֹל** [-מִין חָגָב] הַתְּלוּיָה בָּאֹזֶן לִרְפוּאַת כְּאֵב הָאֹזֶן. **וּבְשֵׁן שׁוּעָל** שֶׁקּוֹשְׁרִים לְאָדָם הַמִּתְקַשֶּׁה בִּשְׁנָתוֹ [שֵׁן מִשּׁוּעָל מֵת כִּסְגֻלָּה לְהֶרֶדֶם, וְשֵׁן מִשּׁוּעָל חַי כִּסְגֻלָּה לְהִתְעו

מִשְׁנָה ב **ל"ט מְלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת:** **אֲבוֹת מְלָאכוֹת** הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת, מִנְיָנָם **אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת** [-שְׁלֹשִׁים וְתֵשַׁע]. וְהִשְׁמִיעָנוּ הַתַּנָּא מִנְיָן זֶה, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֶפְלוּ יַעֲשֶׂה כָּל הַמְּלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת, לֹא יִתְחַיֵּב חַטָּאוֹת יוֹתֵר מִמִּנְיָן זֶה, שֶׁכָּל שְׁאָר הַמְּלָאכוֹת הֲרֵי הֵם תּוֹלְדוֹת שֶׁל אָבוֹת אֵלּוּ, וְהָעוֹשֶׂה אַב מְלָאכָה וְתוֹלַדְתּוֹ חַיָּב חַטָּאת אַחַת. וּמְלָאכוֹת אֵלּוּ נַעֲשׂוּ בְּבִנְיַת הַמִּשְׁכָּן, וְלָמְדוּ חֲזַ"ל מִסְּמִיכוּת הַצִּוּוּיִים עַל אִסּוּר מְלָאכָה בְּשַׁבָּת וְעַל בְּנְיַת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהַמְּלָאכוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּבִנְיַת הַמִּשְׁכָּן הֵן הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת. וְהַתַּנָּא מוֹנֶה אֶת הַמְּלָאכוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּמִּשְׁכָּן לְצָרְכּוֹ הֲכָנַת הַצְּבָעִים, תְּכֶלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, אֲלָא שֶׁהוּא מְסַדְּרָן בְּסֶדֶר עֲשִׂיַּת פַּת: **הַזּוֹרֵעַ. וְהַחוֹרֵשׁ** אַף לְאַחַר הַזְּרִיעָה בְּקַרְקַע קָשָׁה, אוֹ קֹדֶם הַזְּרִיעָה כְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם. **וְהַקּוֹצֵר** זְרָעִים אוֹ הַמְלַקֵּט בָּאִילָנוֹת. **וְהַמְעַמֵּר** - הַצּוֹבֵר זְרָעִים תְּלוּשִׁים לְמָקוֹם אֶחָד. **הַדָּשׁ** - חוֹבֵט אֶת הַשִּׁבֳּלִים וּמְפָרֵק אֶת הַקְּלִפָּה מֵעַל הַזְּרָעִים. **וְהַזּוֹרֶה** - זוֹרֵק אֶת הַתְּבוּאָה הַמְפֹרֶקֶת בְּאֶמְצָעוּת רַחַת לָאֲוִיר בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹשֶׁבֶת רוּחַ, וְהָרוּחַ מְסַלֶּקֶת אֶת הַקְּלִפּוֹת הַקַּלּוֹת לְמֶרְחוֹק וְגַרְעִינֵי הַתְּבוּאָה הַכְּבֵדִים נוֹפְלִים עַל מְקוֹמָם. **הַבּוֹרֵר** - מַפְרִיד אֶת הַפְּסֹלֶת שֶׁהִתְעָרְבָה בְּיָד אוֹ בְּכְבָרָה. **הַטּוֹחֵן. וְהַמְרַקֵּד** - מְנַפֶּה קֶמַח בְּנָפָה, [זוֹרֶה, בּוֹרֵר וּמְרַקֵּד, עִנְיָנָם שָׁוֶה, לְהַפְרִיד פְּסֹלֶת מֵאֹכֶל, וְנֶחְשָׁבִים לִמְלָאכוֹת נִפְרָדוֹת, כֵּיוָן שֶׁהָיוּ כֻּלָּם בַּמִּשְׁכָּן. אוֹ מִשּׁוּם שֶׁהֵן נַעֲשׂוֹת בִּנְפָרָד זוֹ אַחַר זוֹ]. **וְהַלָּשׁ** קֶמַח עִם מַיִם לְעִסָּה. **וְהָאוֹפֶה** [בַּעֲשִׂיַּת הַמִּשְׁכָּן לֹא הָיְתָה אֲפִיָּה, אַךְ הִיא שָׁוָה לִמְלָאכֶת הַבִּשּׁוּל שֶׁהָיְתָה בַּמִּשְׁכָּן בְּבִשּׁוּל הַסַּמְמָנִים. וְהַתַּנָּא נָקַט אוֹפֶה וְלֹא מְבַשֵּׁל, כֵּיוָן שֶׁנּוֹקֵט אֶת הַמְּלָאכוֹת בְּסֵדֶר עֲשִׂיַּת הַפַּת]. עַתָּה מְסַדֵּר הַתַּנָּא מְלָאכוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּמִּשְׁכָּן לְצָרְכּוֹ הַצָּמֶר הַצָּבוּעַ בִּתְכֵלֶת וּשְׁאָר סַמְמָנִים: **הַגּוֹזֵז אֶת הַצֶּמֶר. הַמְלַבְּנוֹ** - מְכַבְּסוֹ בְּמַיִם. **וְהַמְנַפְּצוֹ** - סוֹרְקוֹ בְּמִסְרֵק אוֹ חוֹבְטוֹ בְּמַקֵּל. **וְהַצּוֹבְעוֹ. וְהַטּוֹוֶה** - הָעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ חוּטִים. **וְהַמַּסֵּךְ** - מוֹתֵחַ אֶת חוּטֵי הַשְּׁתִי (חוּטֵי הָאֹרֶךְ) בֵּין שְׁנֵי צְדָדֵי כְּלֵי הָאֲרִיגָה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַעֲבִיר בָּהֶם אֶת חוּטֵי הָעֶרֶב (חוּטֵי הָרֹחַב). **וְהָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִין** - מְכוֹנַת הָאֲרִיגָה הָיְתָה מֻרְכֶּבֶת מִשְּׁתֵּי מִסְגְּרוֹת שֶׁעֲלֵיהֶן הָיוּ מְתוּחִים חוּטֵי הַשְּׁתִי לְסֵרוּגִין [חוּט א' עַל מִסְגֶּרֶת א' וְחוּט ב' עַל מִסְגֶּרֶת ב', חוּט ג' עַל מִסְגֶּרֶת א' וְחוּט ד' עַל מִסְגֶּרֶת ב' וְכֵן הָלְאָה]. אֶת חוּט הָעֶרֶב הָיָה הָאוֹרֵג מַעֲבִיר תְּחִלָּה בֵּין שְׁתֵּי הַמִּסְגְּרוֹת, וְאָז מֵרִים אֶת הַמִּסְגֶּרֶת הַתַּחְתּוֹנָה וּמַעֲבִיר אֶת הַחוּט בַּשֵּׁנִית, כָּךְ שֶׁבַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה הָיָה הַחוּט עוֹבֵר מַעַל חוּטִים א' ג' ה' וּמִתַּחַת לְחוּטִים ב' ד' ו', וְאִלּוּ בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה הָיָה הַחוּט עוֹבֵר מַעַל חוּטִים ב' ד' ו' וּמִתַּחַת לְחוּטִים א' ג' ה', וְכָךְ נֶאֱרָג הַבֶּגֶד. עַל מִסְגְּרוֹת אֵלּוּ הָיוּ טַבָּעוֹת שֶׁבָּהֶן עָבְרוּ חוּטֵי הַשְּׁתִי, וְטַבָּעוֹת אֵלּוּ קְרוּיוֹת 'נִיר', הַמַּכְנִיס שְׁנֵי חוּטִין בְּתוֹךְ הַנִּיר הֲרֵי הוּא 'עוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִין'. **וְהָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין** - מַעֲבִיר חוּטֵי הָעֶרֶב בֵּין חוּטֵי הַשְּׁתִי שְׁתֵּי פְּעָמִים, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין** - מַסִּיר שְׁנֵי חוּטֵי שְׁתִי אוֹ עֶרֶב מִתּוֹךְ הָאֲרִיג לְצָרְכּוֹ הָאֲרִיגָה. **הַקּוֹשֵׁר.** **וְהַמַּתִּיר** קָשֶׁר [מְלָאכוֹת אֵלּוּ נַעֲשׂוּ בַּמִּשְׁכָּן בַּעֲשִׂיַּת רֶשֶׁת לְצָרְכּוֹ צִיּדַת חֻלְזוֹן הַתְּכֵלֶת, וּבַעֲשִׂיַּת הָרֶשֶׁת קוֹשְׁרִים חוּטִים, וּפְעָמִים יֵשׁ צָרְכּוֹ לְהַתִּיר חוּט מִכָּאן וּלְקָשְׁרוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר]. **וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת** - שְׁתּוֹחֵב אֶת הַמַּחַט בַּבֶּגֶד שְׁתֵּי פְּעָמִים וְקוֹשֵׁר אֶת הַחוּט [כִּי בְּלֹא זֹאת אֵין הַתְּפִירָה מִתְקַיֶּמֶת. וְחַיָּב אַף מִשּׁוּם קוֹשֵׁר]. **וְהַקּוֹרֵעַ עַל מְנָת לִתְפֹּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת** [מְלָאכוֹת אֵלּוּ נַעֲשׂוּ בְּמְלָאכֶת הַיְרִיעוֹת, וּפְעָמִים שֶׁנִּצְרְכָה הַקְּרִיעָה כַּאֲשֶׁר עָשׂ נֹקֶב אֶת הַיְרִיעָה, וְהָיוּ צְרִיכִים לַחְתּוֹךְ בַּיְרִיעָה מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַחוֹר, כְּדֵי לְתַפֵּר וְלִסְגֹּר אֶת הַחוֹר בְּלִי קְמָטִים]. מְלָאכוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּעוֹרוֹת הַתְּחָשִׁים: **הַצָּד צְבִי** אוֹ בַּעַל חַיִּים אַחֵר. **הַשּׁוֹחֲטוֹ. וְהַמַּפְשִׁיטוֹ. הַמּוֹלֵחַ** - הַמּוֹלֵחַ אֶת הָעוֹר. **וְהַמְעַבֵּד אֶת עוֹרוֹ** [וּמְבֹאָר בַּגְּמָרָא שֶׁמּוֹלֵחַ וּמְעַבֵּד חֲשׁוּבִים מְלָאכָה אַחַת, וְיֵשׁ לְהוֹסִיף לְמִנְיַן הַמְּלָאכוֹת אֶת הַמְשַׁרְטֵט, שֶׁמְּשַׁרְטֵט עַל קֶלַף לְצָרְכּוֹ כְּתִיבָה אוֹ עַל עוֹר לְצָרְכּוֹ דִּיּוּק חִתּוּכוֹ]. **וְהַמּוֹחֲקוֹ** - מְגָרֵר אֶת הַשֵּׂעָר שֶׁעַל הָעוֹר, לְהַחֲלִיקוֹ. **וְהַמְחַתְּכוֹ** לִרְצוּעוֹת. מְלָאכוֹת נוֹסָפוֹת שָׁהָיוּ בַּמִּשְׁכָּן: **הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. וְהַמּוֹחֵק עַל מְנָת לִכְתֹּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת** [מְלָאכוֹת אֵלּוּ נַעֲשׂוּ בַּמִּשְׁכָּן, בִּכְתִיבַת אוֹת אַחַת עַל קֶרֶשׁ זֶה וְאוֹת אַחַת עַל בֶּן זוּגוֹ לְסִימָן שֶׁיַּעֲמְדוּ זֶה לְצַד זֶה. וּבְמָקוֹם טָעוּת הָיוּ מוֹחֲקִים אֶת הָאוֹתִיּוֹת וְכוֹתְבִים בַּשֵּׁנִית]. **הַבּוֹנֶה. וְהַסּוֹתֵר** [בַּהֲקָמַת הַמִּשְׁכָּן וּבְפֵרוּקוֹ]. **הַמַּכֶּה בְּפַטִּישׁ. וְהַמַּבְעִיר** [בָּאֵשׁ שֶׁתַּחַת הַדּוּד שֶׁבּוֹ בִּשְּׁלוּ אֶת הַסַּמְמָנִים]. **הַמַּכֶּה בְּפַטִּישׁ** - הַגּוֹמֵר מְלָאכֶת כְּלִי [וּ'מַכֶּה בְּפַטִּישׁ' הוּא כִּנּוּי לִגְמַר מְלָאכָה, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הָאֻמָּן לְהַכּוֹת בְּפַטִּישׁ בִּגְמַר הַמְּלָאכָה. וְנַעֲשֹׂית בַּמִּשְׁכָּן בִּגְמַר עֲשִׂיַּת הַכֵּלִים]. **הַמּוֹצִיא** חֵפֶץ **מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת** - מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ לְהֶפֶךְ [מְלָאכָה זוֹ הָיְתָה בַּמִּשְׁכָּן בְּהוֹרֶדֶת הַקְּרָשִׁים מֵהָעֲגָלָה לַקַּרְקַע וּלְהֶפֶךְ, וּבַהֲבָאַת הַתְּרוּמָה לִבְנְיַת הַמִּשְׁכָּן]. **הֲרֵי אֵלּוּ אָבוֹת מְלָאכוֹת אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת:**

מִשְׁנָה ג **הוֹצָאָה רַק בְּדָבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַצְנִיעוֹ:** **וְעוֹד כְּלָל אַחֵר אָמְרוּ. כָּל דָּבָר הַכָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ** - שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַצְנִיעוֹ לְצָרְכּוֹ בְּנֵי אָדָם, **וּמַצְנִיעִין כָּמוֹהוּ** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁעוּר חֻשּׁוּב שֶׁדַּרְכּוֹ בְּנֵי אָדָם לְהַצְנִיעוֹ, **וְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת** מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, **חַיָּב עָלָיו חַטָּאת. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ** - שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַצְנִיעוֹ, **וְכֵן דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר שֶׁמַּצְנִיעִין כָּמוֹהוּ** בְּדַרְכּוֹ כְּלָל, **וְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת, אֵינוֹ חַיָּב** חַטָּאת **אֶלָּא** אוֹתוֹ אָדָם **הַמַּצְנִיעוֹ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מַחְשִׁיבוֹ, חַיָּב עַל הוֹצָאָתוֹ, אֲבָל שְׁאָר בְּנֵי אָדָם אֵינָם חַיָּבִים עַל הוֹצָאָה זוֹ: **מִשְׁנָה ד** **שִׁעוּר הוֹצָאַת אָכְלֵי אָדָם וּבְהֵמָה:** **הַמּוֹצִיא תֶּבֶן** - קַשׁ שֶׁל תְּבוּאָה, שִׁעוּר הוֹצָאָתוֹ הַמְחַיֵּב חַטָּאת, הוּא **כְּמִלֹּא פִּי פָרָה,** שֶׁהַתֶּבֶן הוּא מַאֲכָלָהּ. שִׁעוּר הוֹצָאַת **עֵצָה** - קַשׁ שֶׁל מִינֵי קִטְנִיּוֹת, **כְּמִלֹּא פִּי גָּמָל** שֶׁהוּא מַאֲכָלוֹ, וְלֹא דַּי בִּפְי פָּרָה, שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְפָרָה. שִׁעוּר **עָמִיר** - הַחֵלֶק הָעֶלְיוֹן שֶׁל קַשֵּׁי הַשִּׁבֳּלִים, שֶׁהוּא רַךְ יוֹתֵר וְרָאוּי לְטָלָה, **כְּמִלֹּא פִּי טָלֶה. עֲשָׂבִים,** שֶׁהֵם רַכִּים עוֹד יוֹתֵר וּרְאוּיִים אַף לִגְדִי, שִׁעוּרָם **כְּמִלֹּא פִּי גְּדִי** שֶׁהוּא קָטָן מִפִּי טָלֶה [וְאַף שֶׁגַּם הַטָּלֶה אוֹכְלָם, כֵּיוָן שֶׁגַּם הַגְּדִי אוֹכְלָם, הַשִּׁעוּר הַמּוּעָט חֻשּׁוּב דַּיּוֹ כְּדֵי לְהִתְחַיֵּב עָלָיו]. **עֲלֵי שׁוּם וַעֲלֵי בְּצָלִים,** אִם הֵם **לְחִים,** וּרְאוּיִים לְמַאֲכַל אָדָם וְלֹא לִגְדִי, שִׁעוּרָם **כִּגְרוֹגֶרֶת** - תְּאֵנָה יְבֵשָׁה, שֶׁהוּא שִׁעוּר הוֹצָאַת כָּל מַאֲכַל אָדָם. וְאִם הֵם **יְבֵשִׁים,** וּרְאוּיִים לְגְדִי שִׁעוּרָם מוּעָט יוֹתֵר, **כְּמִלֹּא פִּי גְּדִי. וְאֵין מְצָטָרְפִין** מִינִים אֵלּוּ **זֶה עִם זֶה** לְהַשְׁלִים שִׁעוּר הוֹצָאָה הַמְחַיֵּב, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן,** וְלָכֵן אֵין הַמִּין שֶׁשִּׁעוּרוֹ גָּדוֹל מִצְטָרֵף לַמִּין שֶׁשִּׁעוּרוֹ קָטָן לְהַשְׁלִים לַשִּׁעוּר הַקָּטָן. אֲבָל הַמִּין שֶׁשִּׁעוּרוֹ קָטָן מִצְטָרֵף לַמִּין שֶׁשִּׁעוּרוֹ גָּדוֹל לְהַשְׁלִים אֶת שִׁעוּרוֹ. **הַמּוֹצִיא אֲכָלִים** הָרְאוּיִים לָאָדָם, בְּשִׁעוּר **כִּגְרוֹגֶרֶת** - תְּאֵנָה יְבֵשָׁה, **חַיָּב. וּמִצְטָרְפִים** כָּל מַאֲכָלֵי אָדָם **זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן** - שֶׁשִּׁעוּר הוֹצָאָתָם שָׁוֶה בִּכְגְרוֹגֶרֶת, **חוּץ מִקְּלִפֵּיהֶן וְגַרְעִינֵיהֶן** שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה **וְעֶקְצֵיהֶן** - זְנַב הַפֵּרִי שֶׁהוּא עֵץ, **וְסָבָךְ** - קְלִפַּת הַחִטִּים הַנּוֹשֶׁרֶת בִּכְתִישָׁתָם, **וּמֵרָסָנָן** - הַפְּסֹלֶת הַנִּשְׁאֶרֶת בַּנָּפָה [וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ שֶׁהַמֵּרָסָן הוּא עָבָה וְגָרוּעַ יוֹתֵר מֵהַסֹּבִין], שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵינָם מִצְטָרְפִים לְהַשְׁלָמַת שִׁעוּר כְּגְרוֹגֶרֶת, כִּי אֵינָם רְאוּיִים לְמַאֲכַל אָדָם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הַקְּלִפּוֹת אֵינָן מִצְטָרְפוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, **חוּץ מִקְּלִפֵּי עֲדָשִׁים שֶׁמִּתְבַּשְּׁלוֹת עִמָּהֶן** - שֶׁדַּרְכָּן לְבַשְּׁלָן עִם הָעֲדָשִׁים וְנֶאֱכָלוֹת עִמָּהֶם, שֶׁהֵן מִצְטָרְפוֹת. אֲבָל קְלִפַּת הָעֲדָשִׁים הַחִיצוֹנָה שֶׁנּוֹשֶׁרֶת בַּגֹּרֶן וְאֵינָהּ מִתְבַּשֶּׁלֶת עִמָּהֶם אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת. [וְכֵן יֵשׁ לְחַלֵּק לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה בְּקִלְפֵּי פּוֹלִין, שֶׁכְּשֶׁהֵם לַחִים וּמִתְבַּשְּׁלִים וְנֶאֱכָלִים עִם הַפּוֹלִין, הֵם מִצְטָרְפִים. אֲבָל כְּשֶׁהֵם יְבֵשִׁים וְאֵינָם נֶאֱכָלִים, לְפִי שֶׁהֵם נִרְאִים כִּזְבוּבִים בַּקְּעָרָה, אֵינָם מִצְטָרְפִים]:

פֶּרֶק ח

מִשְׁנָה א **שִׁעוּרֵי הוֹצָאָה הַמְחַיֶּבֶת בְּמִינִים שׁוֹנִים:** **בְּמַשְׁקִים: הַמּוֹצִיא יַיִן,** חַיָּב חַטָּאת אִם הוֹצִיא **כְּדֵי מְזִיגַת הַכּוֹס** - כְּשִׁעוּר הַיַּיִן הַחַי שֶׁיֵּשׁ בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה שֶׁשִּׁעוּרָהּ רְבִיעִית, שֶׁהוּא רֹבַע רְבִיעִית,

א **אֲבוֹת מְלָאכוֹת אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת. הַזּוֹרֵעַ, וְהַחוֹרֵשׁ, וְהַקּוֹצֵר, וְהַמְעַמֵּר. הַדָּשׁ, וְהַזּוֹרֶה. הַבּוֹרֵר, הַטּוֹחֵן, וְהַמְרַקֵּד, וְהַלָּשׁ, וְהָאוֹפֶה. הַגּוֹזֵז אֶת הַצֶּמֶר, הַמְלַבְּנוֹ, וְהַמְנַפְּצוֹ, וְהַצּוֹבְעוֹ, וְהַטּוֹוֶה, וְהַמַּסֵּךְ, וְהָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִין, וְהָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין, וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין. הַקּוֹשֵׁר, וְהַמַּתִּיר, וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת. הַקּוֹרֵעַ עַל מְנָת לִתְפֹּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת. הַצָּד צְבִי, הַשּׁוֹחֲטוֹ, וְהַמַּפְשִׁיטוֹ, הַמּוֹלֵחַ, וְהַמְעַבֵּד אֶת עוֹרוֹ, וְהַמּוֹחֲקוֹ, וְהַמְחַתְּכוֹ, הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, וְהַמּוֹחֵק עַל מְנָת לִכְתֹּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, הַבּוֹנֶה, וְהַסּוֹתֵר, הַמַּכֶּה בְּפַטִּישׁ, הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת. הֲרֵי אֵלּוּ אָבוֹת מְלָאכוֹת אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת: **ג** וְעוֹד כְּלָל אַחֵר אָמְרוּ. כָּל הַכָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ וּמַצְנִיעִין כָּמוֹהוּ וְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת, חַיָּב עָלָיו חַטָּאת. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ וּמַצְנִיעִין כָּמוֹהוּ וְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא הַמַּצְנִיעוֹ: **ד** הַמּוֹצִיא תֶּבֶן, כִּמְלֹא פִּי פָרָה. עֵצָה, כִּמְלֹא פִּי גָּמָל. עָמִיר, כִּמְלֹא פִּי טָלֶה. עֲשָׂבִים, כִּמְלֹא פִּי גְּדִי. עֲלֵי שׁוּם וַעֲלֵי בְּצָלִים לַחִים, כִּגְרוֹגֶרֶת. יְבֵשִׁים, כִּמְלֹא פִּי גְּדִי. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. הַמּוֹצִיא אֲכָלִים כִּגְרוֹגֶרֶת, חַיָּב. הַמּוֹצִיא מִכָּל הַמִּינִין הָאֵלּוּ, כְּדֵי מְזִיגַת הַכּוֹס, חַיָּב. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. הַמּוֹצִיא מַשְׁקִין, כְּדֵי מְזִיגַת הַכּוֹס, חַיָּב. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא חֹמֶץ, כְּדֵי שֶׁיִּטְבַּל בּוֹ פַּת כְּסֵלַע. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שֶׁמֶן, כְּדֵי לָסוּךְ בּוֹ אֵבֶר מֵאֵבָרָיו הַקָּטָן שֶׁבְּקַלִּים, כְּגוֹן אֶצְבַּע קְטַנָּה. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא דָּם, כְּדֵי לְהַנִּיחַ עַל גַּבֵּי הַכְּתָב. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא קְטָרֶת, כְּדֵי לְהַקְטִיר כַּמָּה שֶׁהוּא. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא סַם הַמָּוֶת, כְּדֵי לְהַמִית בְּנֵי אָדָם. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שִׁירַיִם, כְּדֵי לְהַמִית בְּנֵי אָדָם. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא חֲלָזוֹן, כְּדֵי לִצְבּוֹעַ בּוֹ כְּמִלֹּא נִימָה. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא דָּיוֹ, כְּדֵי לִכְתֹּב בּוֹ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שַׁעֲוָה, כְּדֵי לְמַלֹּאת בָּהּ פִּי נְקָבִים הַקְּטַנִּים שֶׁבָּאָזְנוֹ שֶׁל כַּדּוּר. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא זֶפֶת, כְּדֵי לְמָרֵחַ עַל שְׁנֵי אֲצִבְּעוֹתָיו הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל רַגְלָיו. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שַׁרְשֶׁרֶת, כְּדֵי לְהַכְנִיס בְּנֶקֶב הַמַּחַט. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא מִטְבַּע שֶׁל אֻמָּן, כְּדֵי לְהַכְנִיס בְּנֶקֶב הַמַּחַט. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא מִטְבַּע שֶׁל מְדִינָה, כְּדֵי לְהַכְנִיס בְּנֶקֶב הַמַּחַט. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא מִטְבַּע פְּסוּלָה, כְּדֵי לְהַכְנִיס בְּנֶקֶב הַמַּחַט. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שְׁבָבִים, כְּדֵי לְהַסִּיק תַּנּוּר קָטָן שֶׁל חֲרָסִים, כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ כְּזַיִת פַּת קִבְּרִית. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא גְּפָרִית, כְּדֵי לְהַבְעִיר כַּמָּה שֶׁהוּא. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא כַּרְכֹּם, כְּדֵי לִצְבּוֹעַ בּוֹ כְּמִלֹּא נִימָה. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שַׁנּוֹרִית, כְּדֵי לִצְבּוֹעַ בָּהּ כְּמִלֹּא נִימָה. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא אֹכֶל, כְּדֵי מְזוֹנוֹ שֶׁל יוֹם אֶחָד. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא מַיִם, כְּדֵי לְהַשְׁקוֹת בָּהֶם כְּזַיִת מִן הַגָּדוֹל שֶׁבַּגְּדוֹלִים. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא חֹמֶץ, כְּדֵי שֶׁיִּטְבַּל בּוֹ פַּת כְּסֵלַע. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שֶׁמֶן, כְּדֵי לָסוּךְ בּוֹ אֵבֶר מֵאֵבָרָיו הַקָּטָן שֶׁבְּקַלִּים, כְּגוֹן אֶצְבַּע קְטַנָּה. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא דָּם, כְּדֵי לְהַנִּיחַ עַל גַּבֵּי הַכְּתָב. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא קְטָרֶת, כְּדֵי לְהַקְטִיר כַּמָּה שֶׁהוּא. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא סַם הַמָּוֶת, כְּדֵי לְהַמִית בְּנֵי אָדָם. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שִׁירַיִם, כְּדֵי לְהַמִית בְּנֵי אָדָם. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא חֲלָזוֹן, כְּדֵי לִצְבּוֹעַ בּוֹ כְּמִלֹּא נִימָה. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא דָּיוֹ, כְּדֵי לִכְתֹּב בּוֹ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שַׁעֲוָה, כְּדֵי לְמַלֹּאת בָּהּ פִּי נְקָבִים הַקְּטַנִּים שֶׁבָּאָזְנוֹ שֶׁל כַּדּוּר. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא זֶפֶת, כְּדֵי לְמָרֵחַ עַל שְׁנֵי אֲצִבְּעוֹתָיו הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל רַגְלָיו. וְאֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בְּשִׁעוּרֵיהֶן. חַיָּב. הַמּוֹצִיא שַׁרְשֶׁרֶת, כְּדֵי לְהַכְנִי

משניות

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק ח

המבוארות

שֶׁכֵּן דַּרְכָּם הָיְתָה לְהוֹסִיף שְׁלִשָּׁה חֲלָקִים מַיִם עַל כָּל חֵלֶק שֶׁל יַיִן. הַמּוֹצִיא **חָלָב** שְׁעוּרוֹ לְחִיּוּב **כְּדֵי גְּמִיעָה** - מַה שֶּׁאָדָם בֶּינוֹנִי בּוֹלֵעַ בְּבַת אַחַת [וּבַחֲלָב בְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִשְׁתִיָּה, שִׁעוּרוֹ **כְּדֵי לִתֵּן** לִרְפוּאָה **עַל הַכְּתִית** - מַכָּה שֶׁבְּגֵב הַסּוּס אוֹ הַחֲמוֹר מֵחֲמַת הַמַּשּׂוֹי [וְאַף שֶׁהַדֶּבֶשׁ עוֹמֵד בְּעֻקְרוֹ לַאֲכִילָה, כֵּיוָן שֶׁאַף שְׁמוּשׁוֹ לִרְפוּאָה מָצוּי, מִתְחַיֵּב אַף בַּשִּׁעוּר הַקָּטָן יוֹתֵר]. **שָׁמֶן, כְּדֵי לָסוּךְ אֵבֶר קָטָן** - אֶת הָאֵבֶר הַקָּטָן בְּיוֹתֵר שֶׁל הָאָדָם הַקָּטָן בְּיוֹתֵר, אֶצְבַּע קְטַנָּה שֶׁבָּרֶגֶל תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ. **מַיִם, כְּדֵי לָשׁוּף** [-לְשַׁפְשֵׁף] **בָּהֶם אֶת הַקִּילּוֹר** - מִשְׁחָה שֶׁנּוֹתְנִים עַל עַיִן חוֹלָה. **וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין** שֶׁאֵין עוֹשִׂים בָּהֶם רְפוּאָה, שִׁעוּרָם **בִּרְבִיעִית** הַלּוֹג. וְכֵן **כָּל הַשּׁוֹפְכִין** [-מַיִם סְרוּחִים הָעוֹמְדִים לִשְׁפִיכָה] **בִּרְבִיעִית**, שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה אָפְשָׁר לְגַבֵּל עִפָּם טִיט. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, הַמַּשְׁקִים כֻּלָּן **בִּרְבִיעִית** וְלֹא פָּחוֹת. **וְלֹא אָמְרוּ** חֲכָמִים אֶת **כָּל הַשִּׁעוּרִין הַלָּלוּ** הַמְבֹאָרִים בַּמִּשְׁנָה וּפְחוּתִים מֵרְבִיעִית, כְּשִׁעוּר יַיִן וְחָלָב, **אֶלָּא לְמִצְנִיעֵיהֶן** - לְמִי שֶׁהִצְנִיעַ שִׁעוּר קָטָן כָּזֶה עֲבוּר שִׁמּוּשִׁים אֵלּוּ, אֲבָל שְׁאָר כָּל אָדָם חַיָּבִים רַק בִּרְבִיעִית. וְתַנָּא קַמָּא סוֹבֵר שֶׁהַמִּצְנִיעַ לְעַצְמוֹ חַיָּב בְּכָל שֶׁהוּא, כַּמְבאָר לְעֵיל (פ"ז מ"ג): **מִשְׁנָה ב שִׁעוּר הוֹצָאָה בְּחָבֶל, גֶּמִי וּגְיִר: הַמּוֹצִיא חָבֶל** שִׁעוּרוֹ **כְּדֵי לַעֲשׂוֹת** מִמֶּנּוּ **אֹזֶן לְקֻפָּה** - יָדִית אֲחִיזָה לְסַל. וְהַמּוֹצִיא **גֶּמִי** [-מִין קָנֶה רַךְ] **כְּדֵי לַעֲשׂוֹת** מִמֶּנּוּ **תִּלְאֵי** [-מַתְלֶה] **לְנָפָה** [-לִבְרִירַת קֶמַח] **וְלִכְבָרָה** [-לִבְרִירַת תְּבוּאָה] שֶׁהוּא שִׁעוּר קָטָן מֵאֹזֶן לְקֻפָּה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, שִׁעוּר הוֹצָאַת גֶּמִי קָטָן יוֹתֵר, **כְּדֵי לִטֹּל מִמֶּנּוּ מִדַּת מִנְעָל לְקָטָן** - לְהֲרָאוֹת לְאֻמָּן מַהִי מִדַּת רַגְלוֹ כְּדֵי שֶׁיָּכִין לוֹ מִנְעָל. **נְיָר** [-הָעֲשׂוּי מֵעֲשָׂבִים] **כְּדֵי לִכְתֹּב עָלָיו קֶשֶׁר** [-סִימָן] שֶׁנּוֹתְנִים **הַמּוֹכְסִין** לְאָדָם לִרְאָיָה שֶׁפָּרַע מִכְסוֹ [שֶׁנָּתַן מֶכֶס לָעוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַנָּהָר מִזֶּה, וּמַרְאֶה אֶת הַקֶּשֶׁר לַמּוֹכֵס שֶׁבַּצַּד הַשֵּׁנִי]. **וְהַמּוֹצִיא** קֶלַח שֶׁכָּתוּב עָלָיו **קֶשֶׁר מוֹכְסִין, חַיָּב,** אַף שֶׁשִּׁעוּר הוֹצָאַת קֶלַח גָּדוֹל יוֹתֵר (להלן מ"ג), שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּתוּב עָלָיו קֶשֶׁר מוֹכְסִין הֲרֵי הוּא חָשׁוּב אַף בְּשִׁעוּר מוּעָט יוֹתֵר. וְהַמּוֹצִיא **נְיָר מְחוּק,** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִכְתִיבָה, חַיָּב בְּשִׁעוּר גָּדוֹל יוֹתֵר, **כְּדֵי לִכְרֹךְ** אוֹתוֹ **עַל פִּי צְלוֹחִית קְטַנָּה שֶׁל פִּלְיְטוֹן** [-שֻׁמָּן אֶפְרְסְמוֹן]: **מִשְׁנָה ג שִׁעוּר הוֹצָאָה בְּעוֹר, קֶלַח, דְּיוֹ וּכְחוֹל:** שִׁעוּר הוֹצָאַת **עוֹר** שֶׁכְּבָר עָבַד בְּמֶלַח אַךְ לֹא בְּקֶמַח וַעֲפָצִים, **כְּדֵי לַעֲשׂוֹת** מִמֶּנּוּ כִּסּוּי **לְקֻמְיַע. קֶלַח** [-אֶת הָעוֹר הַמֻּעְבָּד חוֹלְקִים לִשְׁנַיִם, וְהַחֵלֶק הַחִיצוֹנִי קָרוּי קֶלַח], שִׁעוּרוֹ **כְּדֵי לִכְתֹּב עָלָיו פָּרָשָׁה קְטַנָּה** מֵהַפָּרָשִׁיּוֹת **שֶׁבִּתְפִלִּין, שֶׁהִיא פָּרָשַׁת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. דְּיוֹ, כְּדֵי לִכְתֹּב** בּוֹ **שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת.** כְּחוֹל, כְּדֵי לִכְחֹל עַיִן אֶחָת: **ד** דֶּבֶק, כְּדֵי לִתֵּן בְּרֹאשׁ הַשַּׁבְשֶׁבֶת. זֶפֶת וְגָפְרִית, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נֶקֶב שַׁעֲוָה, כְּדֵי לִתֵּן עַל פִּי נֶקֶב קָטָן. חַרְסִית, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת פִּי כּוּר שֶׁל צוֹרְפֵי זָהָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת פִּטְפּוּט. סֵבִין, כְּדֵי לִתֵּן עַל פִּי כּוּר שֶׁל צוֹרְפֵי זָהָב. סִיד, כְּדֵי לָסוּד קְטַנָּה שֶׁבַּבְּנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת כִּלְכּוּל. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אַנְדִּיפֵי: **ה** אֲדָמָה, כְּחוֹתָם הַמַּרְצוּפִין, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כְּחוֹתָם הָאִגְּרוֹת. זֶבֶל וְחוֹל הַדַּק, כְּדֵי לְזַבֵּל כֶּרֶשׁא. רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כְּדֵי לְזַבֵּל כְּרִישָׁא. חוֹל הַגֹּס, כְּדֵי לִתֵּן עַל מְלֹא כַּף סִיד. קָנֶה, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת קֶלְמוֹס. וְאִם הָיָה עָבֶה אוֹ מְרֻסָּס, כְּדֵי לְבַשֵּׁל בּוֹ בֵּיצָה קַלָּה שֶׁבַּבֵּיצִים, טְרוּפָה וּנְתוּנָה בְּאַלְפָּס: **ו** עֻצָּם, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת (מִמֶּנּוּ) חָף. זְכוּכִית, כְּדֵי לִזְרֹק בּוֹ רֹאשׁ הַכַּרְכָּר. צְרוֹר אוֹ אֶבֶן, כְּדֵי לִזְרֹק בְּעוֹף. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר יַעֲקֹב אוֹמֵר, כְּדֵי לִזְרֹק בִּבְהֵמָה: **ז** חֶרֶס, כְּדֵי לִתֵּן בֵּין פַּצִּים לַחֲבֵרוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כְּדֵי לַחֲבֵרוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר שֶׁיֵּשׁ חֲשִׁיבוּת לְחֶרֶס הָרָאוּי לַחֲתִיַּת גָּחָלִים, אַךְ יֵשׁ זֶכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל יד) **'וְלֹא יִמָּצֵא בִמְכִתָּתוֹ** [-בִּשְׁבָרָיו] **חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד'** [-מִתּוֹךְ מוֹקֵד תַּבְעֶרֶת הָאֵשׁ], וּמַשְׁמַע שֶׁחֶרֶס 'לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד' הוּא שֶׁשִּׁעוּר שֶׁהָאָדָם יִתְעַקְּמוּ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, שִׁעוּר הוֹצָאַת חֶרֶס כְּדֵי לְחַתּוֹת בּוֹ אֶת הָאוּר - לִטֹּל בּוֹ גַּחֶלֶת, וְצָרִיךְ לְכָךְ חֲתִיכַת חֶרֶס גְּדוֹלָה יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִכְוֶה מֵהָאֵשׁ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שִׁעוּרוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל בּוֹ רְבִיעִית מַיִם [שֶׁהוּא שִׁעוּר גָּדוֹל מִ'בֵּין פַּצִּים לַחֲבֵרוֹ' וְקָטָן מִ'לַחְתּוֹת בּוֹ אֶת הָאוּר']. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר שֶׁיֵּשׁ חֲשִׁיבוּת לְחֶרֶס הָרָאוּי לַחֲתִיַּת גָּחָלִים, אַךְ יֵשׁ זֶכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל יד) **'וְלֹא יִמָּצֵא בִמְכִתָּתוֹ** [-בִּשְׁבָרָיו] **חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד'** [-מִתּוֹךְ מוֹקֵד תַּבְעֶרֶת הָאֵשׁ], וּמַשְׁמַע שֶׁחֶרֶס 'לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד' הוּא שִׁעוּר שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁאֵין עֵצִים מַבְעִירִים אֶת הַכּוּר בְּסֵבִין. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁבִּשְׁעַת הַצְּרִיפָה מַנִּיחִים סֵבִין עַל פִּי הַכּוּר]. **סִיד** הֶעָשׂוּי לְהַשָּׁרַת שֵׂעָר, **כְּדֵי לָסוּד אֶצְבַּע קְטַנָּה שֶׁבַּבָּנוֹת** שֶׁהִגִּיעָה לְפִרְקָהּ, לְמַהֵר אֶת הַגָּעַת הָ'אַרְח' וּלְהַשִּׁיר אֶת שְׂעָרָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** שִׁעוּר סִיד **כְּדֵי לַעֲשׂוֹת כִּלְכּוּל** - כְּדֵי לְהַשְׁכִּיב אֶת הַשֵּׂעָר שֶׁבַּצְּדָעַיִם. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אַנְדִּיפֵי** - לְהָסִיר אֶת הַשֵּׂעָר שֶׁתַּחַת הַצְּדָעַיִם: **מִשְׁנָה ה** שִׁעוּר הוֹצַאַת **אֲדָמָה** [-טִיט אָדֹם], **כְּחוֹתָם הַמַּרְצוּפִין** - כְּדֵי לַחְתֹּם בָּהּ שַׁקִּים שֶׁנּוֹשְׂאִים בָּהֶם סְחוֹרָה בִּסְפִינוֹת [וְשָׂמִים אֲדָמָה בְּפֶתַח הַשַּׁק, וּמִתְקַשֶּׁה שָׁם, וְאִם יִפְתַּח אָדָם אֶת הַשַּׁק יִהְיֶה נִכָּר הַדָּבָר], דִּבְרֵי **רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** חַיָּבִים אַף בְּהוֹצָאַת אֲדָמָה **כְּחוֹתָם הָאִגְּרוֹת** שֶׁהוּא שִׁעוּר קָטָן יוֹתֵר. **זֶבֶל וְחוֹל הַדַּק,** שִׁעוּרָם **כְּדֵי לְזַבֵּל קֶלַח** [-שׂוֹרֶשׁ] **שֶׁל כְּרוּב,** דִּבְרֵי **רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כְּדֵי לְזַבֵּל כְּרִישָׁא** [-שׂוֹרֶשׁ כְּרִתִּי] שֶׁהוּא שִׁעוּר קָטָן יוֹתֵר. **חוֹל הַגֹּס** [-עָבֶה] שִׁעוּרוֹ **כְּדֵי לִתֵּן עַל מְלֹא הַכַּף סִיד** שֶׁל סַיָּדִים [שֶׁדַּרְכָּם הָיְתָה לְעָרֵב חוֹל בְּסִיד בִּכְדֵי לְחַזְּקוֹ]. **קָנֶה,** שִׁעוּרוֹ **כְּדֵי לַעֲשׂוֹת** מִמֶּנּוּ **קַלְמוֹס** לִכְתִיבָה, וְאָרְכּוֹ, שֶׁכְּשֶׁהוּא כּוֹתֵב בּוֹ יַגִּיעַ קָצֵהוּ לַקֶּשֶׁר הָאֶמְצָעִי שֶׁבְּאֶצְבְּעוֹתָיו [וּבַגְּמָרָא יֵשׁ סָפֵק אִם הוּא קֶשֶׁר הָאֶמְצָעִי אוֹ קֶשֶׁר הָעֶלְיוֹן שֶׁבְּאֶצְבְּעוֹתָיו, וְלֹא נִפְשַׁט (תוס' חדשים)]. **וְאִם הָיָה** הַקָּנֶה **עָבֶה אוֹ מְרֻסָּס** [-שָׁבוּר] שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִכְתִיבָה, שִׁעוּרוֹ **כְּדֵי לְבַשֵּׁל בּוֹ** בְּהַבְעָרָתוֹ בָּאֵשׁ, שִׁעוּר כִּגְרוֹגֶרֶת מִבֵּיצָה שֶׁל תַּרְנְגֹלֶת שֶׁהִיא הַקַּלָּה לְבִשּׁוּל **שֶׁבַּבֵּיצִים** [-מִכָּל הַבֵּיצִים] כְּשֶׁהַבֵּיצָה **טְרוּפָה** [-מְעֹרֶבֶת בְּשֶׁמֶן] **וּנְתוּנָה בְּאַלְפָּס** [-מַחֲבַת חֲמָה] שֶׁהִיא מְמַהֶרֶת לְהִתְבַּשֵּׁל, וּמִתְבַּשֶּׁלֶת אַף בְּקָנֶה קָטָן: **מִשְׁנָה ו שִׁעוּר הוֹצָאָה בְּעֻצָּם, זְכוּכִית וּצְרוֹר: עֻצָּם** שִׁעוּרָהּ **כְּדֵי לַעֲשׂוֹת** מִמֶּנָּה **תַּרְוָד** [-כַּף]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת (מִמֶּנּוּ) חָף** [-שֵׁן מִשֵּׁנֵי מַפְתֵּחַ הַדֶּלֶת] שֶׁהוּא שִׁעוּר קָטָן יוֹתֵר. **זְכוּכִית, כְּדֵי לִגְרֹר** - לְשַׁיֵּף **בּוֹ רֹאשׁ הַכַּרְכָּר** - עֵץ שֶׁרֹאשׁוֹ חַד, שֶׁמַּעֲבִירִים בֵּין חוּטֵי הַשְּׁתִי הַמִּתְוחִים וּמוּכָנִים לַאֲרִיגָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּבְּכוּ זֶה בָּזֶה, וּכְשֶׁנִּקְטָם, הַדֶּרֶךְ לְחַדְּדוֹ בִּזְכוּכִית. **צְרוֹר** [-רֶגֶב אֲדָמָה קָשֶׁה] **אוֹ אֶבֶן,** שִׁעוּרָם **כְּדֵי לִזְרֹק בְּעוֹף** לְהַבְרִיחוֹ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר יַעֲקֹב אוֹמֵר,** שִׁעוּרָם **כְּדֵי לִזְרֹק בִּבְהֵמָה** לְהַבְרִיחָהּ, שֶׁאֵינָהּ מַרְגִּישָׁה אֶלָּא בִּצְרוֹר אוֹ אֶבֶן גְּדוֹלִים יוֹתֵר. וּלְדַעְתּוֹ אֵין לְשַׁעֲרָם בִּזְרִיקָה בְּעוֹף, כֵּיוָן שֶׁדַּי לְהַבְרִיחוֹ בְּהַשְׁמָעַת קוֹל, וְאֵינוֹ נוֹטֵל צְרוֹר אוֹ אֶבֶן עֲבוּר זֶה, וְלָכֵן שִׁעוּר זֶה אֵינוֹ חָשׁוּב דַּיּוֹ: **מִשְׁנָה ז שִׁעוּר הוֹצָאָה בְּחֶרֶס: חֶרֶס** שִׁעוּר הוֹצָאָתוֹ, **כְּדֵי לִתֵּן בֵּין פַּצִּים** [-קָרֶשׁ] **לַחֲבֵרוֹ,** כְּשֶׁמִּסְדְּרִים שׁוּרוֹת שֶׁל קוֹרוֹת עַל הָאָרֶץ, וְיֵשׁ מָעֳט חָלָל בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וּמַנִּיחַ בֵּינֵיהֶם חֶרֶס כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַקְּמוּ, דִּבְרֵי **רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** שִׁעוּר הוֹצָאַת חֶרֶס **כְּדֵי לַחֲתּוֹת בּוֹ אֶת הָאוּר** - לִטֹּל בּוֹ גַּחֶלֶת, וְצָרִיךְ לְכָךְ חֲתִיכַת חֶרֶס גְּדוֹלָה יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִכְוֶה מֵהָאֵשׁ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** שִׁעוּרוֹ **כְּדֵי לְקַבֵּל בּוֹ רְבִיעִית** מַיִם [שֶׁהוּא שִׁעוּר גָּדוֹל מִ'בֵּין פַּצִּים לַחֲבֵרוֹ' וְקָטָן מִ'לַחְתּוֹת בּוֹ אֶת הָאוּר']. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר** שֶׁיֵּשׁ חֲשִׁיבוּת לְחֶרֶס הָרָאוּי לַחֲתִיַּת גָּחָלִים, אַךְ יֵשׁ **זֶכֶר לַדָּבָר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל יד) **'וְלֹא יִמָּצֵא בִמְכִתָּתוֹ** [-בִּשְׁבָרָיו] **חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד'** [-מִתּוֹךְ מוֹקֵד תַּבְעֶרֶת הָאֵשׁ], וּמַשְׁמַע שֶׁחֶרֶס 'לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד' הוּא שִׁעוּר שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁאֵין עֵצִים מַבְעִירִים אֶת הַכּוּר בְּסֵבִין. **אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי,** אַדְרַבָּה, **מִן הַכָּתוּב שָׁם** יֵשׁ **רְאָיָה** לִדְבָרַי, שֶׁהַכָּתוּב מַמְשִׁיךְ שֶׁבְּשִׁבְרֵי הַחֶרֶס לֹא יִהְיֶה גַּם **'וְלַחְשׂף** [-לִשְׁאֹב] **מַיִם מִגֶּבֶא'** [-מִגֻּמָּא קְטַנָּה], הֲרֵי שֶׁאַף חֶרֶס קָטָן לְקַבָּלַת מַיִם חָשׁוּב הוּא:

משניות

חָלָב, כְּדֵי גְּמִיעָה. דְּבַשׁ, כְּדֵי לִתֵּן עַל הַכָּתִית. שֶׁמֶן, כְּדֵי לָסוּךְ אֵבֶר קָטָן. מַיִם, כְּדֵי לָשׁוּף בָּהֶם אֶת הַקִּילּוֹר. וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין, בִּרְבִיעִית. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֻּלָּן בִּרְבִיעִית. וְלֹא אָמְרוּ כָּל הַשִּׁעוּרִין הַלָּלוּ אֶלָּא לְמַצְנִיעֵיהֶן: ב הַמּוֹצִיא חֶבֶל, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ אֹזֶן לְקֻפָּה. גֶּמִי, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת תִּלְאֵי לְנָפָה וְלִכְבָרָה. שַׁעֲוָה, כְּדֵי לִתֵּן בְּרֹאשׁ הַשַּׁבְשֶׁבֶת. זֶפֶת וְגָפְרִית, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נֶקֶב. חַרְסִית, כְּדֵי לִתֵּן עַל פִּי נֶקֶב קָטָן. סֵבִין, כְּדֵי לִתֵּן עַל פִּי כּוּר שֶׁל צוֹרְפֵי זָהָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת פִּטְפּוּט. סִיד, כְּדֵי לָסוּד קְטַנָּה שֶׁבַּבָּנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת כִּלְכּוּל. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אַנְדִּיפֵי: ה אֲדָמָה, כְּחוֹתָם הַמַּרְצוּפִין, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כְּחוֹתָם הָאִגְּרוֹת. זֶבֶל וְחוֹל הַדַּק, כְּדֵי לְזַבֵּל קֶלַח שֶׁל כְּרוּב, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כְּדֵי לְזַבֵּל כְּרִישָׁא. חוֹל הַגֹּס, כְּדֵי לִתֵּן עַל מְלֹא כַּף סִיד. קָנֶה, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת קֶלְמוֹס. וְאִם הָיָה עָבֶה אוֹ מְרֻסָּס, כְּדֵי לְבַשֵּׁל בּוֹ בֵּיצָה קַלָּה שֶׁבַּבֵּיצִים, טְרוּפָה וּנְתוּנָה בְּאַלְפָּס: ו עֻצָּם, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת (מִמֶּנּוּ) חָף. זְכוּכִית, כְּדֵי לִגְרֹר בּוֹ רֹאשׁ הַכַּרְכָּר. צְרוֹר אוֹ אֶבֶן, כְּדֵי לִזְרֹק בְּעוֹף. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר יַעֲקֹב אוֹמֵר, כְּדֵי לִזְרֹק בִּבְהֵמָה: ז חֶרֶס, כְּדֵי לִתֵּן בֵּין פַּצִּים לַחֲבֵרוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כְּדֵי לַחֲבֵרוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּדֵי לְקַבֵּל בּוֹ רְבִיעִית. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר, 'וְלֹא יִמָּצֵא בִמְכִתָּתוֹ חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד' (ישעיה ל יד)**. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, מִשָּׁם רְאָיָה, 'וְלַחְשׂף מַיִם מִגֶּבֶא'** (שם)**:**

פֶּרֶק ט אִסְמַכְתָּאוֹת לְדִינִים שׁוֹנִים, אַגַּב הָאַסְמַכְתָּא הַמּוּבֵאת בְּסוֹף הַפֶּרֶק הַקּוֹדֵם [אוֹ כְּדֵי לְהַשְׁמִיעֵנוּ דִּין מַרְחִיצִין אֶת הַמִּילָה בְּשַׁבָּת]. וְהֶמְשֵׁךְ שְׁעוּרֵי הוֹצָאָה בְּדָבָרִים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמֵּאת בְּמַשָּׂא:** אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, **מִנַּיִן לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁמְּטַמְּאָה בְּמַשָּׂא** - כְּשֶׁנּוֹשֵׂא אוֹתָהּ, וַאֲפִלּוּ לֹא נָגַע בָּהּ, **כְּנֶבְלָה** הַמְטַמֵּאת אֶת נוֹשְׂאָהּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** עַל עֲבוֹדָה זָרָה (ישעיה ל כב) **'תְּזָרֵם** [-יִהְיוּ זָרִים בְּעֵינֶיךָ] **כְּמוֹ דָוָה** [-נִדָּה], **צֵא תֹּאמַר לוֹ'**, וְדָרְשׁוּ מִדִּמּוּי עֲבוֹדָה זָרָה לְנִדָּה: **מַה נִּדָּה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, אַף עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא:** **מִשְׁנָה ב טָהֳרַת סְפִינָה: מִנַּיִן לִסְפִינָה שֶׁהִיא טְהוֹרָה** - שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי ל יט) **'דֶּרֶךְ אֳנִיָּה בְּלֶב יָם'**, וַהֲלֹא פָּשׁוּט שֶׁאֳנִיָּה דַּרְכָּהּ שֶׁהִיא בְּלֶב יָם, אֶלָּא בָּא הַכָּתוּב לְלַמְּדֵנוּ שֶׁדִּין אֳנִיָּה כָּיָם, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁיָּם אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כָּךְ סְפִינָה אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה [וַאֲפִלּוּ הִיא שֶׁל חֶרֶס, וַאֲפִלּוּ טְעוּנָה בַּיְּבָשָׁה וְטִלְטְלוּהָ בַּיָּם וַהֲרֵי הִיא כְּשֵׁק הַמִּטַּלְטֶל מְלֵא וְרֵיקָן, אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה]. **זְרִיעַת חֲמִשָּׁה מִינֵי זְרָעִים בַּעֲרוּגָה: מִנַּיִן לַעֲרוּגָה מְרֻבַּעַת שֶׁהִיא שֶׁל שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים, שֶׁזּוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זְרָעוֹנִין** - חֲמִשָּׁה מִינֵי זְרָעִים שׁוֹנִים, בְּלֹא לַעֲבֹר עַל אִסּוּר כִּלְאֵי זְרָעִים, עַל יְדֵי שֶׁיְּזָרֵע **אַרְבָּעָה** מִינִים **בְּאַרְבַּע רוּחוֹת** - צְדָדֵי **הָעֲרוּגָה,** עַל פְּנֵי כָּל הַצַּד עַד סָמוּךְ לַקֶּרֶן [וְהַקְּרָנוֹת שָׁפִין צַד לְצַד תִּשְׁאַרְנָה רֵיקוֹת], וְאַף שֶׁאֵין רָוַח גָּדוֹל בֵּין כָּל מִין וְמִין, אֵין בְּכָךְ חֲשָׁשׁ כְּיָון שֶׁלֹּא הִקְפִּידָה הַתּוֹרָה עַל יְנִיקַת הַזְּרָעִים זֶה מִזֶּה, אֶלָּא שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִרְאִים כִּמְעֹרָבִים, וְכָיוָן שֶׁכָּל אֶחָד בְּצַד אֶחָד אֵינָם נִרְאִים כִּמְעֹרָבִים. **וְאֶחָד** - וּמִין נוֹסָף יִזָּרַע **בָּאֶמְצַע** הָעֲרוּגָה, וְכָיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּצַד מִסַּיֵּם, צָרִיךְ לְהַרְחִיקוֹ מֵהַזְּרָעִים שֶׁבְּצִדֵּי הָעֲרוּגָה שִׁשָּׁה טְפָחִים כְּשִׁעוּר יְנִיקָה - טֶפַח וּמֶחֱצָה לְכָל זֶרַע. **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה סא יא) **'כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגִנָּה זְרוּעֶיהָ תַּצְמִיחַ'**, וּמַשְׁמַע מִפָּסוּק זֶה שֶׁפִּסַּת אֶרֶץ אַחַת תּוֹצִיא חֲמִשָּׁה מִינֵי זְרָעִים, כְּמִנְיָן 'תּוֹצִיא', 'צִמְחָהּ', 'זְרוּעֶיהָ', 'תַּצְמִיחַ'. וְ'זְרוּעֶיהָ' מַשְׁמַע שְׁנֵי מִינִים, שֶׁהֲרֵי **'זְרָעָהּ' לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא 'זְרוּעֶיהָ'** בִּלְשׁוֹן רַבִּים. וְהֶעֱמִידוּ חֲכָמִים שֶׁכֵּן הוּא בַּעֲרוּגָה בַּת שִׁשָּׁה טְפָחִים, שֶׁבָּהּ נִתַּן לְהַרְחִיק אֶת הַזֶּרַע הָאֶמְצָעִי מֵהַזְּרָעִים שֶׁבְּצִדֵּי הָעֲרוּגָה בְּשִׁעוּר יְנִיקָה: **מִשְׁנָה ג דִּין שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי: מִנַּיִן לְאִשָּׁה הַפּוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי** לַתַּשְׁמִישׁ, **שֶׁהִיא טְמֵאָה,** שֶׁכֵּן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי עֲדַיִן הִיא רְאוּיָה לְהַזְרִיעַ וְאֵינָהּ מַסְרַחַת. **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּהַפָּרָשַׁת יִשְׂרָאֵל קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה (שמות יט טו) **'הֱיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים** אַל תִּגְּשׁוּ אֶל אִשָּׁה', הֲרֵי שְׁבִתְוֹךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשׁ לָחוּשׁ לִפְלִיטַת שִׁכְבַת זֶרַע, וְאִלּוּ בַּיּוֹם הָרְבִיעִי כְּבָר אֵין לָחוּשׁ לָהּ כְּיָון שֶׁהִיא מַסְרַחַת. [וּלְדַעַת הַסּוֹבְרִים שֶׁשִּׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי טְהוֹרָה, גּוֹרְסִים בַּמִּשְׁנָה 'מִנַּיִן לְפוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא טְהוֹרָה' וְכוּ', וְהַפָּרִישָׁם שֶׁיִּהְיוּ נְכוֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבּוֹ תִּנָּתֵן הַתּוֹרָה, וְלֹא לְמָחָרָת, וְלֹא חָשְׁשׁוּ לִפְלִיטַת שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כְּיָון שֶׁהִיא מַסְרַחַת]. **רְחִיצַת קָטָן בְּשַׁבָּת אַחַר הַמִּילָה: מִנַּיִן שֶׁמַּרְחִיצִין אֶת הַמִּילָה** - קָטָן שֶׁנִּמּוֹל, וְאַף מְחַמְּמִים עֲבוּרוֹ מַיִם, אַף **בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי** לְמִילָתוֹ **שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** שֶׁבְּשִׁלְשֶׁת הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים הוּא מְסֻכָּן וּמֻתָּר לְחַלֵּל עֲבוּרוֹ אֶת הַשַּׁבָּת. **שֶׁנֶּאֱמַר** עַל אַנְשֵׁי שְׁכֶם שֶׁנָּמְלוּ (בראשית לד כה) **'וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים'**, הֲרֵי שֶׁבַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לַמִּילָה יֶשְׁנָם כְּאֲבִים חֲזָקִים, וְהַנִּמּוֹל בְּגֶדֶר מְסֻכָּן. **קְשִׁירַת לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית בְּרֹאשׁ שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ: מִנַּיִן שֶׁקּוֹשְׁרִין לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית** - צֶמֶר צָבוּעַ בְּאָדֹם מָשׁוּךְ כְּלָשׁוֹן, **בְּרֹאשׁ הַשָּׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ** לַעֲזָאזֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּכְשֶׁהָיָה נִדְחֶה מֵהַצּוּק הָיָה הַצֶּמֶר מַלְבִּין וְיָדְעוּ

פרק ט א אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִנַּיִן לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁמְּטַמְּאָה בְּמַשָּׂא כִּנְבֵלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל כב) 'תְּזָרֵם כְּמוֹ דָוָה, צֵא תֹּאמַר לוֹ'. מַה נִּדָּה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, אַף עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא: **ב** מִנַּיִן לִסְפִינָה שֶׁהִיא טְהוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ל יט) 'דֶּרֶךְ אֳנִיָּה בְּלֶב יָם'. מִנַּיִן לַעֲרוּגָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים, שֶׁזּוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זְרָעוֹנִין, אַרְבָּעָה בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעֲרוּגָה וְאֶחָד בָּאֶמְצַע, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סא יא) 'כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגִנָּה זְרוּעֶיהָ תַּצְמִיחַ', 'זַרְעָהּ' לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא 'זְרוּעֶיהָ': **ג** מִנַּיִן לְפוֹלֶטֶת שִׁכְבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא טְמֵאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יט טו) 'הֱיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים'. מִנַּיִן שֶׁמַּרְחִיצִין אֶת הַמִּילָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לד כה) 'וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים'. מִנַּיִן שֶׁקּוֹשְׁרִין לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית בְּרֹאשׁ שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א יח) 'אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ': **ד** מִנַּיִן לְסִיכָּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא כִּשְׁתִיָּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קט יח) 'וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו': **ה** הַמּוֹצִיא עֵצִים, כְּדֵי לְבַשֵּׁל בֵּיצָה קַלָּה. תַּבְלִין, כְּדֵי לְתַבֵּל בֵּיצָה קַלָּה, וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. קִלְפֵּי אֱגוֹזִים, קִלְפֵּי רִמּוֹנִים, אִסְטִיס וּפוּאָה, כְּדֵי לִצְבּוֹעַ בָּהֶן בֶּגֶד קָטָן בַּסְּבָכָה. מֵי רַגְלַיִם, נֶתֶר וּבוֹרִית, קְמוֹנְיָא וְאַשְׁלָג, כְּדֵי לְכַבֵּס בָּהֶן בֶּגֶד קָטָן בַּסְּבָכָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדֵי לְהַעֲבִיר עַל הַכֶּתֶם: **ו** פִּלְפֶּלֶת, כָּל שֶׁהִיא. וְעִטְרָן, כָּל שֶׁהוּא. מֵינֵי בְּשָׂמִים וּמֵינֵי מַתָּכוֹת, כָּל שֶׁהֵן. מֵאבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ וּמֵעֲפַר הַמִּזְבֵּחַ, מֻקָּק סְפָרִים וּמֻקָּק מִטְפְּחוֹתֵיהֶם, כָּל שֶׁהֵן, [מִפְּנֵי] שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתָן לְגָנְזָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמּוֹצִיא מִמְּשַׁמְּשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה קִשּׁוּאִין, שְׁנַיִם. זֶרַע דְּלוּעִין, שְׁנַיִם. זֶרַע פּוֹל הַמִּצְרִי, שְׁנַיִם. חָגָב חַי טָהוֹר, כָּל שֶׁהוּא. מֵת, כִּגְרוֹגֶרֶת. צִפֹּרֶת כְּרָמִים, בֵּין חַיָּה בֵּין מֵתָה, כָּל שֶׁהוּא, מִפְּנֵי שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתָהּ לִרְפוּאָה.

משנה א אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם [אֲדֻמִּים] כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ: **משנה ד** אשור סיכה ביום הכפורים: מִנַּיִן לִסִיכָה בְּשַׁבָּת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה גְּמוּרָה לַדָּבָר, אַף יֵשׁ זֵכֶר לַדָּבָר, מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קט יח) 'וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו', הֲרֵי שֶׁהַשָּׁוָה הַכָּתוּב סִיכַת שֶׁמֶן לִשְׁתִיַּת מַיִם [וּמִכָּל מָקוֹם אֵינָהּ כִּשְׁתִיָּה מַמָּשׁ, וְהַסָּךְ אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת]: **משנה ה** שעורי הוצאה בדברים נוסָפִים: **הַמּוֹצִיא עֵצִים** בְּשַׁבָּת, שִׁעוּרָם הַמְחַיֵּב הוּא, כְּדֵי לְבַשֵּׁל כְּגְרוֹגֶרֶת מִבֵּיצָה קַלָּה - בֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת שֶׁקֶל לְבַשְּׁלָהּ יוֹתֵר מִשֶּׁאָר בֵּיצִים, כְּשֶׁהִיא מְעֹרֶבֶת בְּשֶׁמֶן וּנְתוּנָה בְּמַחֲבַת חַמָּה. הַמּוֹצִיא מִין תַּבְלִין, שִׁעוּרוֹ כְּדֵי לְתַבֵּל בֵּיצָה קַלָּה, וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְהַשְׁלִים שִׁעוּר זֶה. קִלְפֵּי [-קְלִפּוֹת] אֱגוֹזִים, קִלְפֵּי רִמּוֹנִים, שָׁעוּשִׁים מֵהֶם צְבָעִים, וְכֵן אִסְטִיס וּפוּאָה שֶׁהֵם מִינֵי עֲשָׂבִים שֶׁעוֹשִׁים מֵהֶם צְבָעִים [מֵאִסְטִיס צֶבַע תְּכֵלֶת, וּמִפּוּאָה צֶבַע אָדֹם], שִׁעוּר הוֹצָאָתָם כְּדֵי לִצְבּוֹעַ בָּהֶן בֶּגֶד קָטָן שֶׁהַנָּשִׁים מַנִּיחוֹת בַּסְּבָכָה - בְּרֹאשׁ הַכּוֹבֵעַ שֶׁבְּרֹאשָׁן הָעֲשׂוּי כִּקְלִיעָה. מֵי רַגְלַיִם, נֶתֶר [-מִין אֲדָמָה] וּבוֹרִית [-מִין צֶמַח], הַמְשַׁמְּשִׁים לִנְקוּי. וְקָמוֹנְיָא [-מִין עֲשָׂב] שֶׁמְּנַקִּים בָּעֲפָרוֹ אֶת הַיָּדַיִם מֵהַזֶּהֳמָא שָׁדָּבְקָה בָּהֶם, וְאִשְׁלָג [-מִין עֲשָׂב לְנִקּוּי], שִׁעוּר הוֹצָאָתָם כְּדֵי לְכַבֵּס בָּהֶן אֶת אוֹתוֹ בֶּגֶד קָטָן שֶׁבַּסְּבָכָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שִׁעוּרָם כְּדֵי לְהַעֲבִיר עַל הַכֶּתֶם הַנִּמְצָא בְּבֶגֶד אִשָּׁה וְאֵין יָדוּעַ אִם הוּא דַּם נִדָּה, שֶׁמַּעֲבִירִים עָלָיו שִׁבְעָה מִינֵי סַמְמָנִים וּבִכְלָלָם מִינִים אֵלּוּ, וְעַל יְדֵי זֶה קוֹבְעִים אִם הוּא דַּם נִדָּה (נדה פ"ט מ"ו): **משנה ו דברים שעשוי הוצאתם בלשהו:** פִּלְפֶּלֶת - מִין פִּלְפֵּל, שִׁעוּר הוֹצָאָתָהּ **כָּל שֶׁהִיא,** שֶׁאַף שִׁעוּר מוּעָט בְּיוֹתֵר מוֹעִיל לְהַעֲבִיר רֵיחַ הַפֶּה. וְעִטְרָן - סוּג שֶׁל זָפֶת, שִׁעוּרוֹ **כָּל שֶׁהוּא** שֶׁמּוֹעִיל לִרְפוּאַת כְּאֵב חֲצִי הָרֹאשׁ. **מִינֵי בְּשָׂמִים, וּמִינֵי מַתָּכוֹת,** שִׁעוּרָם **כָּל שֶׁהֵן,** שֶׁהַבְּשָׂמִים מוֹעִילִים לְרֵיחַ, וּמֵהַמַּתָּכֹת אֲפָשָׁר לַעֲשׂוֹת 'דְּרָבָן' שֶׁהוּא כְּלִי קָטָן. הַמּוֹצִיא **מֵאַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ וּמֵעֲפַר הַמִּזְבֵּחַ** - שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קְדֻשָּׁה, אוֹ **מֻקָּק** [-רָקַב] שֶׁל **סְפָרִים** - סִפְרֵי תּוֹרָה, **וּמֻקָּק מִטְפְּחוֹתֵיהֶם,** שִׁעוּרָן **כָּל שֶׁהֵן, [מִפְּנֵי] שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתָן לְגָנְזָן** מֵחֲמַת קְדֻשָּׁתָם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמּוֹצִיא מִמְּשַׁמְּשֵׁי** - דְּבָרִים הָעוֹמְדִים לְשִׁמּוּשׁ עֲבוֹדָה זָרָה, שִׁעוּרָן **כָּל שֶׁהוּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יג יח) **'וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם'**, הֲרֵי שֶׁהֶחְשִׁיבָה הַתּוֹרָה אַף מְעַט מֵעֲבוֹדָה זָרָה, וּבְהוֹצָאָתָהּ מִבֵּיתוֹ עָשָׂה אָדָם זֶה תִּקּוּן חָשׁוּב, וְכָיוָן שֶׁהוֹצָאָה זוֹ חֲשׁוּבָה, חַיָּב עָלֶיהָ חַטָּאת: **משנה ז שעורי הוצאה נוסָפִים: הַמּוֹצִיא קֶפֶת הָרוֹכְלִין** - קֻפְסָה שֶׁל מוֹכְרֵי בְּשָׂמִים, **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִינִין הַרְבֵּה** שֶׁל בְּשָׂמִים, **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אֶחָת,** שֶׁהַכֹּל נֶחְשָׁב מַעֲשֶׂה הוֹצָאָה אֶחָד. **זֵרְעוֹנֵי גִנָּה** - זַרְעֵי יְרָקוֹת, שִׁעוּר הוֹצָאָתָם מְעַט **פָּחוֹת מִכִּגְרוֹגֶרֶת,** וְאַף שֶׁרְאוּיִים לַאֲכִילָה וְשִׁעוּר אֲכִילָה מְעַט, כֵּיוָן שֶׁעוֹמְדִים גַּם לִזְרִיעָה, חֲשׁוּבִים אַף בְּפָחוֹת מִכִּגְרוֹגֶרֶת. **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר,** כָּל שֶׁהוֹצִיא **חֲמִשָּׁה** זֵרְעוֹנִים חַיָּב חַטָּאת, שֶׁאַף שִׁעוּר מוּעָט זֶה חָשׁוּב לְעִנְיַן זְרִיעָה בַּקַּרְקַע. הַמּוֹצִיא **זֶרַע קִשּׁוּאִין** שֶׁהוּא חָשׁוּב יוֹתֵר מִשְּׁאָר זַרְעֵי גִּנָּה, חַיָּב עַל הוֹצָאַת **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי זֵרְעוֹנִים. וְכֵן הַמּוֹצִיא **זֶרַע דְּלוּעִין, שְׁנַיִם.** וְכֵן **זֶרַע פּוֹל הַמִּצְרִי, שְׁנַיִם. חָגָב חַי טָהוֹר** חַיָּב עַל הוֹצָאָתוֹ **כָּל שֶׁהוּא** - שֶׁדַּרְכּוֹ הָעוֹלָם לְהַצְנִיעוֹ לְמִשְׁחָק לְקָטָן. וְחָגָב **מֵת, כִּגְרוֹגֶרֶת. צִפֹּרֶת כְּרָמִים** - עוֹף הַמָּצוּי בֵּין הַדְּקָלִים הַבַּחוּרִים, **בֵּין חַיָּה בֵּין מֵתָה** שִׁעוּר הוֹצָאָתָהּ **בְּכָל שֶׁהוּא, מִפְּנֵי שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתָהּ לִרְפוּאָה,**

שֶׁהִיא מוֹעִילָה לְפַקֵּחַ וּלְהַחְכִּים אֶת הָאָדָם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמּוֹצִיא חָגָב חַי טָמֵא, אַף הַמּוֹצִיא שֶׁהוּא, מִפְּנֵי שֶׁמַּצְנִיעִין אוֹתוֹ לְקָטָן לְשַׂחֵק בּוֹ.** אוּלָם לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא אֵין דֶּרֶךְ לְהַצְנִיעַ חָגָב טָמֵא לְמִשְׂחַק הַקָּטָן, שֶׁמָּא יָמוּת וְיֹאכְלֶנּוּ הַקָּטָן:

פֶּרֶק י עוֹד בְּדִינֵי אִסּוּר הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת: **מִשְׁנָה א חִיּוּב הוֹצָאָה פָּחוֹת מִכַּשָּׁעוּר בְּאָדָם הַמַּחְשִׁיבוֹ:** הַמַּצְנִיעַ דָּבָר מוּעָט, לְזָרַע - עַל מְנָת לְזָרְעוֹ, **וּלְדָגְמָא** - אוֹ כְּדֵי לְהַרְאוֹתוֹ כְּדֶגְמָא לַקּוֹנִים, **וְלִרְפוּאָה** - אוֹ לְצָרְךְ רְפוּאָה, **וְהוֹצִיאוֹ בְּשַׁבָּת** סְתָם, לְפִי שֶׁשָּׁכַח לְצָרְךְ מָה הִצְנִיעוֹ, **חַיָּב בְּכָל שֶׁהוּא,** אַף שֶׁאֵין בּוֹ כְּשִׁעוּר הוֹצָאָה שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל, כִּי מֵאַחַר וְאָדָם זֶה הֶחְשִׁיב תְּחִלָּה אֶת הַשִּׁעוּר הַמּוּעָט וְהִצְנִיעוֹ, הוֹצָאָתוֹ נִקְבַּעַת לְפִי מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה וַהֲרֵי זוֹ הוֹצָאָה חֲשׁוּבָה הַמְחַיֶּבֶת. וְזֹאת רַק לְגַבֵּי הַמַּצְנִיעַ, **וְאִלּוּ כָּל אָדָם** אַחֵר שֶׁהוֹצִיאוֹ **אֵין חַיָּב עָלָיו אֶלָּא כְּשִׁעוּרוֹ** הַמְבֹאָר לְעֵיל. וְאַף הַמַּצְנִיעַ, אִם נִמְלַךְ מִלְּהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְצָרְךְ זְרִיעָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, **וְחָזַר וְהִכְנִיסוֹ** לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, **אֵינוֹ חַיָּב עָלָיו** - עַל הַכְנָסָה זוֹ, **אֶלָּא כְּשִׁעוּרוֹ** כִּי מֵאַחַר וְחָזַר בּוֹ, הִתְבַּטְּלָה מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה וְדִינוֹ כְּכָל אָדָם: **מִשְׁנָה ב הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת דֶּרֶךְ אַסְקֻפָּה:** הַמּוֹצִיא אֶכְלִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים **וּנְתָנָן עַל הָאַסְקֻפָּה** [-מִפְּתַן הַדֶּלֶת] שֶׁרָחְבָּהּ אַרְבָּעָה טְפָחִים וְגָבְהָהּ בֵּין שְׁלֹשָׁה לַעֲשָׂרָה טְפָחִים, וַהֲרֵי הִיא כַּרְמְלִית, וּלְכָךְ אֵינוֹ חַיָּב עַל הַהוֹצָאָה מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד אֲלֵיהָ. וְכֵן עַל הוֹצָאָתָן עַתָּה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **בֵּין שֶׁחָזַר** הוּא עַצְמוֹ **וְהוֹצִיאָן, בֵּין שֶׁהוֹצִיאָן** אָדָם אַחֵר, **פָּטוּר,** וְאַף שֶׁאֻכָּלִים אֵלּוּ עָבְרוּ מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא עָשָׂה מַלַּאכְתּוֹ בְּבַת אַחַת** אֶלָּא נָחוּ הָאֻכָּלִין עַל הָאַסְקֻפָּה. **קַפָּה שֶׁהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת,** כְּגוֹן קִשּׁוּאִים, **וּנְתָנָהּ** - מִקְצָתָהּ **עַל הָאַסְקֻפָּה הַחִיצוֹנָה** שֶׁבְּפִתְחַת הַבַּיִת, שֶׁהִיא נְמוּכָה מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים וְהִיא רְשׁוּת הָרַבִּים גְּמוּרָה. **אַף עַל פִּי שֶׁרֹּב הַפֵּרוֹת** שֶׁבַּקַּפָּה נִמְצָאִים **מִבַּחוּץ, פָּטוּר, עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הַקַּפָּה.** וּבְקַפָּה מְלֵאָה חַרְדָּל, כֵּיוָן שֶׁהָרֹבֶה מֵהַחַרְדָּל נִמְצָא כֻּלּוֹ בַּחוּץ, נִדּוֹן הַדָּבָר כְּאִלּוּ הוֹצִיא אֶת כָּל הַקַּפָּה וְחַיָּב חַטָּאת: **מִשְׁנָה ג הוֹצָאָה כְּדַרְכָּהּ הַמּוֹצִיאִין:** הַמּוֹצִיא חֻפָּץ מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת בְּשַׁבָּת, **בֵּין בִּימִינוֹ** - בְּיָדוֹ הַיְמָנִית, **בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ** - בְּיָדוֹ הַשְּׂמָאלִית, וּבֵין כְּשֶׁהוּא **בְּתוֹךְ חֵיקוֹ,** כְּדַרְכּוֹ כָּל אָדָם בְּנִשּׂוֹאֵי חֲפָצִים, **אוֹ שֶׁנָּשָׂא עַל כְּתֵפוֹ, חַיָּב,** שֶׁכֵּן - שֶׁכָּךְ הָיָה **מַשָּׂא בְּנֵי קְהָת** כְּשֶׁנָּשְׂאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ז ט) 'כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ', הֲרֵי שֶׁאַף עַל הַכָּתֵף חֲשׁוּבָה הוֹצָאָה, וְאַף אוֹתָהּ לְמֵדִים מִמְּלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן לְמִלְאכוֹת שַׁבָּת. אֲבָל אִם הוֹצִיאוֹ **כִּלְאַחַר יָדוֹ** - כְּשֶׁהוּא מֻנָּח עַל גַּב יָדוֹ, **אוֹ שֶׁאָחֲזוֹ בְּרַגְלוֹ אוֹ בְּפִיו, וּבְמַרְפְּקוֹ** - בֵּין הַמַּרְפֵּק לַזְּרוֹעַ כְּשֶׁיָּדוֹ מְקֻפֶּלֶת. **אוֹ** כְּשֶׁהוּא תָּחוּב **בְּאָזְנוֹ וּבְשֵׂעָרוֹ, וּבְכֶסְתָּהּ וּפִיָּהּ לְמַטָּה** - בַּכִּיס שֶׁבַּחֲגוֹרָתוֹ, כְּשֶׁפִּתְחוֹ כְּלַפֵּי מַטָּה, שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ הוֹצָאָה. **אוֹ** כְּשֶׁהוּא **בֵּין פָּנִדְתּוֹ לַחֲלוּקוֹ. וּבְקֻפָּל שֶׁבְּשׂוֹפֶת חֲלוּקוֹ, אוֹ בְּמִנְעָלוֹ אוֹ בְּסַנְדָּלוֹ.** בְּכָל אֶפְנֵי הוֹצָאָה אֵלּוּ, **פָּטוּר,** מִשּׁוּם **שֶׁלֹּא הוֹצִיא כְּדַרְכּוֹ הַמּוֹצִיאִין,** וּמַהֲכָתוּב (שמות לה לג) 'לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכֶת מַחְשֶׁבֶת', לָמַדְנוּ שֶׁאֵין חִיּוּב עַל עֲשִׂיַּת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת אֶלָּא כְּשֶׁעֲשָׂאָהּ בְּ'מְלֶאכֶת מַחְשֶׁבֶת', כְּדַרְכָּהּ אֻמְּנוּתָהּ: **מִשְׁנָה ד חִיּוּב הוֹצָאָה רַק בְּשֶׁשִּׁנְּתָה מַחֲשַׁבְתּוֹ:** הַמִּתְכַּוֵּן **לְהוֹצִיא** דָּבָר כְּשֶׁהוּא מֻנָּח **לְפָנָיו,** שֶׁהִיא שְׁמִירָה מְעֻלָּה כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה אֶת הַחֻפָּץ, **וּבָא לוֹ** הַמַּשָּׂא בְּזְמַן הַהוֹצָאָה **לְאַחֲרָיו** - אֶל מֵאֲחוֹרֵי גּוּפוֹ, **פָּטוּר** מֵחַטָּאת, כֵּיוָן שֶׁמַּחֲשַׁבְתּוֹ לְהוֹצִיא אֶת הַחֻפָּץ בְּשִׁמְירָה מְעֻלָּה לֹא הִתְקַיְּמָה, וְאֵין זֶה 'מְלֶאכֶת מַחְשֶׁבֶת'. אֲבָל אִם הִנִּיחַ הַדָּבָר **לְאַחֲרָיו וּבָא לוֹ לְפָנָיו, חַיָּב,** שֶׁהֲרֵי הוֹצָאָה זוֹ מְעֻלָּה מֵהַהוֹצָאָה שֶׁרָצָה בָּהּ. עַל אַף הָאָמוּר - הֵלָכָה מְסֻכֶּמֶת הִיא, **שֶׁהָאִשָּׁה הַחוֹגֶרֶת בְּסִנָּר** מִשּׁוּם צְנִיעוּת, וְתָלְתָה בּוֹ אֵיזֶה דָּבָר עַל מְנָת לְהוֹצִיאוֹ **בֵּין מִלְּפָנֶיהָ וּבֵין מִלְּאַחֲרֶיהָ, חַיֶּבֶת,** וַאֲפִלּוּ אִם הִתְכַּוְּנָה לְהוֹצִיאוֹ מִלְּפָנֶיהָ וּבָא לָהּ לְאַחֲרֶיהָ, **שֶׁכֵּן רָאוּי** - דֶּרֶךְ הַסִּינָר **לִהְיוֹת חוֹזֵר** סְבִיבוֹתֶיהָ, וּמִתְּחִלָּה הוֹצִיאָה עַל דַּעַת כֵּן וְנִתְקַיְּמָה מַחֲשַׁבְתָּהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מְקַבְּלֵי פִּתְקִין** - שְׁלִיחֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁנּוֹשְׂאִים אִגְּרוֹתָיו, דַּרְכָּם לְהַנִּיחָם בְּתוֹךְ קָנֶה חָלוּל הַתָּלוּי בְּצַוָּארָם, וְדֶרֶךְ הַקָּנֶה לְהִסְתּוֹבֵב, וְעַל דַּעַת כֵּן הוֹצִיאוּהוּ: **מִשְׁנָה ה הוֹצָאָה בִּשְׁנַיִם:** הַמּוֹצִיא **כִּכָּר לִרְשׁוּת הָרַבִּים, חַיָּב. הוֹצִיאוּהוּ שְׁנַיִם** יַחַד, **פְּטוּרִין** מֵחַטָּאת, שֶׁנֶּאֱמַר בְּחִיּוּב חַטָּאת (ויקרא ד כז) 'וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם', וּמִתֵּבַת 'בַּעֲשֹׂתָהּ' דָּרְשׁוּ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא כְּשֶׁעֲשָׂאָהּ כֻּלָּהּ, וְאִלּוּ בִּשְׁנַיִם כָּל אֶחָד עוֹשֶׂה מִקְצָתָהּ. אֲבָל אִם **לֹא יָכוֹל** אָדָם אֶחָד **לְהוֹצִיאוֹ** לְבַדּוֹ, כְּגוֹן שֶׁהַמַּשָּׂא כָּבֵד, **וְהוֹצִיאוּהוּ שְׁנַיִם, חַיָּבִים** - כִּי מִעוּט הַתּוֹרָה הוּא רַק לְעִנְיַן 'נֶפֶשׁ אַחַת', כְּלוֹמַר רַק בְּאֹפֶן שֶׁאָדָם אֶחָד יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל הַחַטָּא, שָׁאז חַיָּב רַק 'בַּעֲשֹׂתָהּ' כֻּלָּהּ (תפא"י). **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר,** שֶׁלְּפִי דַּעְתּוֹ הִתְמַעֵט מִ'בַּעֲשֹׂתָהּ' כָּל אֹפֶן שֶׁל 'עוֹשֶׂה מִקְצָתָהּ'. **הוֹצָאַת שְׁנֵי דְּבָרִים יַחַד כְּשֶׁהָאֶחָד טָפֵל לַחֲבֵרוֹ: הַמּוֹצִיא אֻכְלִין פָּחוֹת מִכְּשֵׁעוּר** גְּרוֹגֶרֶת, **וְהוֹצִיאָם בִּכְלִי,** הֲרֵי הוּא פָּטוּר עַל הוֹצָאַת הָאֹכֶל שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר חֶשּׁוּב, **וּפָטוּר אַף עַל** הוֹצָאַת **הַכְּלִי,** לְפִי **שֶׁהַכְּלִי טְפֵלָה לוֹ** - לָאֹכֶל, וּפְעֻלַּת הַהוֹצָאָה אֵינָהּ מִתְיַחֶסֶת לַכְּלִי. וְכֵן הַמּוֹצִיא **אֶת** הָאָדָם **הַחַי בְּמִטָּה, פָּטוּר** עַל הוֹצָאַת הָאָדָם, כֵּיוָן שֶׁ'הַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ' וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב שֶׁהוּא מוֹצִיאוֹ, **וְאַף עַל** הוֹצָאַת **הַמִּטָּה** פָּטוּר, מִשּׁוּם **שֶׁהַמִּטָּה טְפֵלָה לוֹ.** אֲבָל אִם הוֹצִיא **אֶת הַמֵּת בְּמִטָּה, חַיָּב** עַל הוֹצָאַת הַמֵּת. **וְכֵן** אִם הוֹצִיא רַק **כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וּכְזַיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ,** בְּכָל אַלּוּ **חַיָּב,** כֵּיוָן שְׁדִבָּרִים אֵלּוּ בִּשְׁעוּרִים אֵלּוּ מְטַמְּאִים, וַהֲרֵי זוֹ הוֹצָאָה חֲשׁוּבָה, שֶׁמְּצֵילָתוֹ מֵהַטֻּמְאָה. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר** אַף כְּשֶׁהוֹצִיא מֵת שָׁלֵם, כֵּיוָן שֶׁהִיא מְלֵאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ, שֶׁהֲרֵי עִקַּר הַהוֹצָאָה הִיא כְּדֵי לְסַלֵּק אֶת הַמֵּת מֵהַבַּיִת, וְלֹא שֶׁיִּהְיֶה בַּמָּקוֹם אֵלָיו הוֹצִיאוֹ - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְלָכֵן אֵין הוֹצָאָה זוֹ חֲשׁוּבָה 'מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת': **מִשְׁנָה ו מְלָאכוֹת נוֹסָפוֹת שֶׁאֵינָן נַעֲשׂוֹת כְּדַרְכָּן:** הַנּוֹטֵל - גּוֹזֵז, **צִפָּרְנָיו זוֹ בָּזוֹ** - בְּיָד וְלֹא בִּכְלִי, **אוֹ שִׁנְּטָלָם בִּשְׁנָיו. וְכֵן** הַקּוֹרֵעַ בְּגָדָיו **שֶׁקָּרַע** בְּיָדָיו **וְלֹא בִּכְלִי, וְכֵן הַמְּגָרֵד

פֶּרֶק יא דִּינֵי הוֹשָׁטָה וּזְרִיקָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, וּזְרִיקָה לְמֶרְחַק אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּבְכַרְמְלִית: הַקְדָּמָה: בְּדִינֵי הוֹצָאָה בְּשַׁבָּת נֶאֶמְרוּ אַרְבַּע סוּגֵי רְשׁוּיוֹת. רְשׁוּת הָרַבִּים, רְשׁוּת הַיָּחִיד, כַּרְמְלִית וּמָקוֹם פָּטוּר. רְשׁוּת הָרַבִּים: מָקוֹם הַמְיֻעָד לְהִלּוּךְ רַבִּים, כְּגוֹן הַשָּׁווּקִים וְהָרְחוֹבוֹת וְהַדְּרָכִים הַמְפֻלָּשׁוֹת מֵעִיר לְעִיר. וְצָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַדֶּרֶךְ בְּרֹחַב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּלְלֹא קֵרוּי. וְיֵשׁ הַסּוֹבְרִים שֶׁאַף צָרִיךְ שֶׁבְּכָל יוֹם יַעַבְרוּ בָּהּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא. וְאֲוִיר רְשׁוּת הָרַבִּים דִּינוֹ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים עַד עֶשְׂרָה טְפָחִים, וּלְמַעְלָה מִכָּךְ הוּא מָקוֹם פָּטוּר. רְשׁוּת הַיָּחִיד: מָקוֹם שֶׁרָחָב לְכָל הַפָּחוֹת אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, וּמֻקָּף מְחִצּוֹת עֶשְׂרָה טְפָחִים [מֵאַרְבָּעָה צְדָדִים, אוֹ מָבוֹי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת וְלֶחִי בְּצַד הָרְבִיעִי]. וַאֲוִיר רְשׁוּת הַיָּחִיד עַד הָרָקִיעַ דִּינוֹ כִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וָעֲבִי הַכְּתָלִים אַף הוּא נֶחְשָׁב כְּחֵלֶק מִשִּׁעוּר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה לְגַבֵּי טִלְטוּל מֵעֲלֵיהֶם. כַּרְמְלִית [-כְּאִלְמָנָה שֶׁאֵינָהּ בְּתוּלָה אוֹ נְשׂוּאָה, וְאַף הִיא אֵינָהּ רְשׁוּת הַיָּחִיד וְלֹא רְשׁוּת הָרַבִּים]: מָקוֹם שֶׁרָחָב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְגָבְהוֹ בֵּין שְׁלֹשָׁה לַעֲשָׂרָה טְפָחִים. וְהוּא רְשׁוּת מִדְּרַבָּנָן, וַאֲוִירוֹ עַד עֶשְׂרָה טְפָחִים. וְכֵן דִּין הַיָּם וְהַבִּקְעָה. מָקוֹם פָּטוּר: מֵעַל רְשׁוּת הָרַבִּים וּמֵעַל כַּרְמְלִית, וְכֵן מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה וְגָבוֹהַּ מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים, וַאֲפִלּוּ קוֹצִים וּבָרָקָנִים וּגְלָלִים שֶׁמֻּנָּחִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אִם גָּבְהָם מֵעַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים הֲרֵי הֵם מָקוֹם פָּטוּר. וְהַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים וּלְהֶפֶךְ, אוֹ הַמְטַלְטֵל אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - חַיָּב חַטָּאת. וּמֵרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהָרַבִּים לְכַרְמְלִית וּלְהֶפֶךְ, וְכֵן הַמְטַלְטֵל אַרְבַּע אַמּוֹת בְּכַרְמְלִית, אָסוּר מִדְּרַבָּנָן. הוֹצָאָה מִכָּל הָרְשֻׁיּוֹת לְמָקוֹם פָּטוּר אוֹ מִמָּקוֹם פָּטוּר לִרְשׁוּת אֲחֵרָה, מַתְנִי': **מִשְׁנָה א דִּין זוֹרֵק וּמוֹשִׁיט מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת:** הַזּוֹרֵק - חַיָּב **מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים**, אוֹ **מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, חַיָּב,** שֶׁזְּרִיקָה הִיא תּוֹלְדָה שֶׁל מְלָאכָת הוֹצָאָה. הַזּוֹרֵק **מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּרְשׁוּת הָרַבִּים בָּאֶמְצַע** - בֵּין שְׁתֵּי הָרְשֻׁיּוֹת, וְעָבַר הַחֵפֶץ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּתוֹךְ עֶשְׂרָה טְפָחִים מֵהַקַּרְקַע, **רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב,** שֶׁחֵפֶץ הָעוֹבֵר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ נָח שָׁם [כְּלוּטָה כְּמִי שֶׁהֻנְּחָה דְּמָיְא'], וַהֲרֵי עָקַר מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִנִּיחַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְחַיָּב. **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין,** שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'כְּלוּטָה כְּמִי שֶׁהֻנְּחָה דְּמָיְא', וְעָקַר מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִנִּיחַ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּפָטוּר. אֲבָל אִם זָרַק מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְעָבַר הַחֵפֶץ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁבָּאֶמְצַע מֵעַל עֲשָׂרָה טְפָחִים, פָּטוּר אַף לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁהַחֵפֶץ עָבַר בְּמָקוֹם פָּטוּר וְלֹא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ב כֵּיצַד,** כְּגוֹן **שְׁתֵּי גְזֵזְטְרָאוֹת** - מִרְפָּסוֹת הַבּוֹלְטוֹת מִקִּיר הָעֲלִיָּה, **זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהַסֹּלָע שֶׁהֵן גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה וּרְחָבִין אַרְבָּעָה, הַנּוֹטֶל מֵהֶן וְהַנּוֹתֵן עַל גַּבָּן, חַיָּב. פָּחוֹת מִכֵּן, פָּטוּר: ג הַזּוֹרֵק אַרְבַּע אַמּוֹת בְּכֹתֶל, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, כְּזוֹרֵק בָּאֲוִיר. לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, כְּזוֹרֵק בָּאָרֶץ. הַזּוֹרֵק אַרְבַּע אַמּוֹת וְנִתְגַּלְגֵּל חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּב. זָרַק לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת וְנִתְגַּלְגֵּל חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר. חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת וְנִתְגַּלְגֵּל לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּב: ד הַזּוֹרֵק בַּיָּם אַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר. אִם הָיָה רָקָק מַיִם וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ, הַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּב. וְכַמָּה הוּא רָקָק מַיִם, פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים. רָקָק מַיִם וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ, הַזּוֹרֵק בְּתוֹכוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּב: ה הַזּוֹרֵק מִן הַיָּם לַיַּבָּשָׁה וּמִן הַיַּבָּשָׁה לַיָּם, וּמִן הַיָּם לַסְּפִינָה וּמִן הַסְּפִינָה לַיָּם, וּמִן הַסְּפִינָה לַחֲבֶרְתָּהּ, פָּטוּר. סְפִינוֹת קְשׁוּרוֹת זוֹ בְּזוֹ, מִטַּלְטְלִין מִזּוֹ לָזוֹ. אִם אֵינָן קְשׁוּרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקֻפּוֹת, אֵין מִטַּלְטְלִין מִזּוֹ לָזוֹ: ו הַזּוֹרֵק וְנִזְכַּר לְאַחַר שֶׁיְּצָתָה מִיָּדוֹ, קִלְטָהּ אַחֵר, קִלְטָהּ כֶּלֶב, אוֹ שֶׁנִּשְׁרְפָה, פָּטוּר. זָרַק לַעֲשׂוֹת חַבּוּרָה, בֵּין בְּאָדָם בֵּין בִּבְהֵמָה, וְנִזְכַּר עַד שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית חַבּוּרָה, פָּטוּר. זֶה הַכְּלָל, כָּל חַיָּבֵי חַטָּאוֹת בַּיָּם אֵינָן חַיָּבִין עַד שֶׁתְּהֵא תְּחִלָּתָן וְסוֹפָן שְׁגָגָה. תְּחִלָּתָן שְׁגָגָה וְסוֹפָן זָדוֹן, תְּחִלָּתָן זָדוֹן וְסוֹפָן שְׁגָגָה, פְּטוּרִין, עַד שֶׁתְּהֵא תְּחִלָּתָן וְסוֹפָן שְׁגָגָה:**

לִשְׁעוּר מְחִצַּת עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְאִם הָיָה גָּבְהָן פָּחוֹת מִכֵּן - מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי זוֹ כַּרְמְלִית וְהַנּוֹטֵל מֵהֶן אוֹ מַנִּיחַ עַל גַּבָּן, פָּטוּר: **מִשְׁנָה ג זְרִיקַת אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:** הַזּוֹרֵק תְּאֵנָה רַכָּה וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, לְמֶרְחַק אַרְבַּע אַמּוֹת, בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, חַיָּב **בְּאַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:** הַזּוֹרֵק בַּיָּם אַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִדְבְּקָה בַּכֹּתֶל, **לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים,** הֲרֵי הוּא **כְּזוֹרֵק בָּאֲוִיר** וְלֹא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁהֲרֵי לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים הוּא מָקוֹם פָּטוּר, וּמֻתָּר. וְאִם נִדְבְּקָה **לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים** - מְקַרְקַע רְשׁוּת הָרַבִּים, הֲרֵי זֶה **כְּזוֹרֵק** אַרְבַּע אַמּוֹת **בָּאָרֶץ** וְחַיָּב [וְאֵין עֲבִי הַדְּבֵלָה מְמַעֵט אֶת הַמֶּרְחָק, וְחַיָּב אַף בְּזָרַק אַרְבַּע אַמּוֹת מְצֻמְצָמוֹת, כְּיָוֹן שֶׁנָּח עַל הַכֹּתֶל שֶׁהוּא רָחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת]. **הַזּוֹרֵק בָּאָרֶץ** לְמֶרְחַק **אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּב,** שֶׁזּוֹ תּוֹלְדָה שֶׁל מְלָאכֶת הוֹצָאָה. אָמְנָם אִם **זָרַק** וְהִתְגַּבֵּן **לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִתְגַּלְגֵּל** הַחֵפֶץ **חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר,** שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְכַּוֵּן כְּלָל לְזִרְיקָה אֲסוּרָה, וְאֵין זוֹ 'מְלָאכֶת מַחֲשֶׁבֶת'. וְאִם הִתְכַּוֵּן לִזְרֹק **חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, וְנִתְגַּלְגֵּל** הַחֵפֶץ אַחֲרֵי שֶׁנָּח לְרֶגַע חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, וְחָזַר **לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּב,** שֶׁהֲרֵי הִתְקִיְּמָה מַחֲשַׁבְתּוֹ כְּשֶׁנָּח הַחֵפֶץ לְרֶגַע: **מִשְׁנָה ד הַזּוֹרֵק אַרְבַּע אַמּוֹת בַּיָּם וּבִשְׁלוּלִית:** הַזּוֹרֵק **בַּיָּם אַרְבַּע אַמּוֹת, פָּטוּר** מֵחֲטָאת, שֶׁהוּא 'כַּרְמְלִית' וְאִסּוּרוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן. **אִם הָיָה רְקַק מַיִם** - שְׁלוּלִית, **וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ** - שֶׁהוּא קָטָן וְהָרַבִּים אֵינָם טוֹרְחִים לְהַקִּיפוֹ אֶלָּא מְהַלְּכִים בְּתוֹכוֹ, הַזּוֹרֵק **לְתוֹכוֹ** בְּשַׁבָּת לְמֶרְחַק **אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּב,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁרַבִּים הוֹלְכִים בּוֹ דִּינוֹ רְשׁוּת הָרַבִּים. **וְכַמָּה הוּא רְקַק מַיִם** שֶׁדִּינוֹ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים,** אֲבָל יוֹתֵר מִכָּךְ דִּינוֹ כְּכַרְמְלִית. **וּרְקַק מַיִם** שֶׁאֵין בּוֹ עֲשָׂרָה טְפָחִים אַף שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים, **וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ,** אַף שֶׁהוֹלְכִים בּוֹ רַק בִּשְׁעַת הַדְּחָק, **הַזּוֹרֵק בְּתוֹכוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, חַיָּב,** כְּיָוֹן שֶׁדִּינוֹ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ה דִּינֵי הוֹצָאָה וְעֵרוּב בַּיָּם וּבִסְפִינוֹת שֶׁכֵּן:** הַזּוֹרֵק **מִן הַיָּם** שֶׁהוּא כַּרְמְלִית **לַיַּבָּשָׁה** שֶׁהִיא רְשׁוּת הָרַבִּים, **וּמִן הַיַּבָּשָׁה לַיָּם, וּמִן הַיָּם לַסְּפִינָה** - שֶׁהִיא רְשׁוּת הַיָּחִיד, **וּמִן הַסְּפִינָה לַיָּם, וּמִן הַסְּפִינָה לַחֲבֶרְתָּהּ, פְּטוּר,** שֶׁהוֹצָאָה לְכַרְמְלִית וּמִמֶּנָּה אֲסוּרָה רַק מִדְּרַבָּנָן. **סְפִינוֹת** שֶׁל שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם הָעוֹמְדוֹת זוֹ לְצַד זוֹ בַּיָּם, אִם הֵן **קְשׁוּרוֹת זוֹ בָּזוֹ, מִטַּלְטְלִין מִזּוֹ לָזוֹ** עַל יְדֵי עֵרוּב חֲצֵרוֹת. **וְאִם אֵינָן קְשׁוּרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁמְּקֻפּוֹת** [-שֶׁסְּמוּכוֹת], **אֵין מִטַּלְטְלִין מִזּוֹ לָזוֹ** אַף עַל יְדֵי עֵרוּב, שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת בְּכָל רֶגַע לְהִתְרַחֵק זוֹ מִזּוֹ, וּבְכָךְ יַפְסִיק בֵּינֵיהֶם הַיָּם שֶׁהוּא כַּרְמְלִית, וְאֵין עֵרוּב מוֹעִיל בְּמָקוֹם שֶׁרְשׁוּת אַחֶרֶת מַפְסִיקָה בֵּין שְׁתֵּי הָרְשֻׁיּוֹת: **מִשְׁנָה ו חִיּוּב חַטָּאת רַק כְּשֶׁתְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ בִּשְׁגָגָה:** הַזּוֹרֵק מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת אוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בִּשְׁוֹגֵג, **וְנִזְכַּר** שֶׁהַדָּבָר אָסוּר **לְאַחַר שֶׁיְּצָתָה מִיָּדוֹ** לִפְנֵי שֶׁנָּח הַחֵפֶץ, אוֹ שֶׁלֹּא נִזְכַּר אֶבָל **קִלְטָהּ** [-תְּפָסָהּ] אָדָם **אַחֵר** וַהֲרֵי שְׁנַיִם עָשׂוּ הַמְּלָאכָה, זֶה עָקַר וְזֶה הִנִּיחַ, אוֹ שֶׁקִּלְטָהּ **כֶּלֶב, אוֹ שֶׁנִּשְׂרְפָה** וְלֹא נָח הַחֵפֶץ, **פָּטוּר,** שֶׁהֲרֵי לֹא עָשָׂה עֲקִירָה וְהַנָּחָה. וְטַעַם הַפְּטוּר בְּמִקְרֶה הָרִאשׁוֹן יְבֹאַר בְּסוֹף הַמִּשְׁנָה. וְכֵן אִם **זָרַק** חֵפֶץ בְּשַׁבָּת עַל מְנָת **לַעֲשׂוֹת חַבּוּרָה, בֵּין** שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹתָהּ **בְּאָדָם וּבֵין בִּבְהֵמָה, וְנִזְכַּר** לְאַחַר שֶׁיְּצָאָה מִיָּדוֹ שֶׁעֲשִׂיַּת חַבּוּרָה אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת [כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (פי"ד)], אִם נִזְכַּר **עַד שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית חַבּוּרָה, פָּטוּר,** מֵהַטַּעַם שֶׁיְּתֻבָּאַר. **זֶה הַכְּלָל, כָּל חַיָּבֵי חַטָּאוֹת** עַל עֲבֵרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּשׁוֹגֵג, **אֵינָן חַיָּבִין עַד שֶׁתְּהֵא תְּחִלָּתָן וְסוֹפָן שְׁגָגָה** - שֶׁכָּל מַעֲשֶׂה הָעֲבֵרָה יֵעָשֶׂה בִּשְׁגָגָה, אַךְ אִם נוֹדַע לוֹ בְּחֵלֶק מֵהַמְּלָאכָה שֶׁהָדָבָר אָסוּר, אֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת. וְלָכֵן, **תְּחִלָּתָן שְׁגָגָה וְסוֹפָן זָדוֹן,** שֶׁנִּזְכַּר בְּסוֹף הַמְּלָאכָה שֶׁהָדָבָר אָסוּר, כְּגוֹן שֶׁזָּרַק חֵפֶץ בְּשׁוֹגֵג אוֹ שֶׁזָּרַק לַעֲשׂוֹת חַבּוּרָה וְלִפְנֵי שֶׁנָּח נוֹדַע לוֹ הָאִסּוּר, וְכֵן אִם **תְּחִלָּתָן זָדוֹן וְסוֹפָן שְׁגָגָה** שֶׁשָּׁכַח בְּסוֹף הַמְּלָאכָה שֶׁהָדָבָר אָסוּר, **פְּטוּרִין, עַד שֶׁתְּהֵא תְּחִלָּתָן וְסוֹפָן שְׁגָגָה.** [וּמַה שֶּׁשָּׁנָה הַתַּנָּא 'הַזּוֹרֵק וְנִזְכַּר לְאַחַר שֶׁיְּצָתָה מִיָּדוֹ קִלְטָהּ אַחֵר וְכוּ' פָּטוּר', וּמַשְׁמַע שֶׁאִלּוּ הָיְתָה נָחָה מֵאֵלֶיהָ הָיָה חַיָּב אַף שֶׁנִּזְכַּר, צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁהוּא בְּאֹפֶן שֶׁחָזַר וְשָׁכַח קֹדֶם שֶׁנָּח הַחֵפֶץ, וַהֲרֵי תְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ בִּשְׁגָגָה (ראה תוי"ט)].

משניות

פֶּרֶק יב

דִּינֵי מְלֶאכֶת כּוֹתֵב, וּפְרָטֵי דִּינִים בִּמְלָאכוֹת שׁוֹנוֹת: **מִשְׁנָה א** הַבּוֹנֶה שֶׁהוּא אֶחָד מִל"ט מְלָאכוֹת, **כַּמָּה יִבְנֶה וְיהֵא חַיָּב** חַטָּאת, **הַבּוֹנֶה כָּל שֶׁהוּא. הַמְסַתֵּת** - מְרַבֵּעַ וּמַחֲלִיק אֶת הָאֶבֶן, וְחַיָּב מִשּׁוּם 'מַכָּה בְּפַטִּישׁ' שֶׁהוּא גְּמַר מְלֶאכֶת הָאֶבֶן. **וְהַמַּכֶּה בְּפַטִּישׁ וּבְמַעֲצָד** [-גַּרְזֶן קָטָן] עַל הָאֶבֶן שֶׁחָצַב מֵהָהָר, שֶׁאַחֲרֵי שֶׁחוֹצְבָהּ וּמַבְדִּילָהּ מֵהָהָר מַכָּה עָלֶיהָ וְהִיא מִתְפָּרֶקֶת מֵהָהָר, וְהוּא גְּמַר מְלַאכְתָּהּ. וְכֵן **הַקּוֹדֵחַ** בְּשַׁפַּת בְּבֵנְיָן כְּדֵי לִתְקַע שָׁם יָתֵד [וְנֶחְלְקוּ בַּגְּמָרָא אִם חִיּוּבוֹ מִשּׁוּם מַכָּה בְּפַטִּישׁ אוֹ מִשּׁוּם בּוֹנֶה]. בְּכָל מְלָאכוֹת אֵלּוּ, עַל שִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא, חַיָּב. זֶה הַכְּלָל, כָּל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה, וּמְלַאכְתּוֹ מִתְקַיֶּמֶת** כְּמוֹת שֶׁהִיא, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף עָלֶיהָ, וְעָשָׂה כֵּן **בְּשַׁבָּת, חַיָּב** מִשּׁוּם מַכָּה בְּפַטִּישׁ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּכֶּה בְּקַרְנָס** - גּוּשׁ מַתֶּכֶת שֶׁעָלָיו עוֹשֶׂה אֶת עֲבוֹדָתוֹ, **בְּשַׁעַת מְלָאכָה, חַיָּב,** וְאַף שֶׁלֹּא הִכָּה עַל הַמְּלָאכָה אֶלָּא עַל הַסַּדָּן, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִתַּקֵּן מְלָאכָה** - שֶׁבְּפֹעֲלָה זוֹ הוּא מְתַקֵּן אֶת הַקַּרְנָס, שֶׁכָּךְ הָיָה מְנֻהָג מְרַדְּדֵי הַטָּסִים בַּמִּשְׁכָּן, שֶׁמַּכִּים עַל הַטַּס שָׁלֹשׁ הַכָּאוֹת, וְעַל הַסַּדָּן הַכָּאָה אַחַת, כְּדֵי לְהַחֲלִיק אֶת הַקַּרְנָס, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ לֹא יְבַקַּע אֶת הַטַּס הַדַּק כְּשֶׁדּוֹפֵק עָלָיו:

מִשְׁנָה ב שִׁעוּר מְלָאכוֹת שׁוֹנוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בַּקֶּרֶקַע וְגִדּוּלֶיהָ: הַחוֹרֵשׁ, שִׁעוּרוֹ כָּל שֶׁהוּא. הַמְנַכֵּשׁ - תּוֹלֵשׁ עֲשָׂבִים רָעִים מִתּוֹךְ טוֹבִים, אוֹ חוֹפֵר סְבִיב עִקְּרֵי הַצְּמָחִים, וְהַמְקָרְסֵם - קוֹצֵץ עֲנָפִים יְבֵשִׁים מֵהָאִילָן כְּדֵי לְשַׁפֵּר גִּדֵּילָתוֹ, **וְהַמְזָרֵד** - קוֹצֵץ מֵהָאִילָן זְרָדִים לַחִים, כְּשֶׁהֵם מְרֻבִּים וּמַכְחִישִׁים אֶת כֹּחַ הָאִילָן, בְּשִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא, חַיָּב. הַמְלַקֵּט עֲצִים** מְחֻבָּרִים, **אִם** כְּדֵי **לְתַקֵּן** אֶת הַקַּרְקַע לְצֹרֶךְ זְרִיעָה, אוֹ לְתַקֵּן אֶת הָאִילָן, שִׁעוּרָן **כָּל שֶׁהֵן. וְאִם** לִקְטָם כְּדֵי **לְהַסִּיק** אֶת תַּנּוּרוֹ, שִׁעוּר הַלְּקִיטָה הַמְחַיֵּב, כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם **כְּדֵי לְבַשֵּׁל** כְּגְרוֹגֶרֶת **מִבֵּיצָה קְלָה** - מִבֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת שֶׁהִיא מְמֻהֶרֶת לְהִתְבַּשֵּׁל מִשְּׁאָר הַבֵּיצִים. **הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים, אִם** לִקְטָם כְּדֵי **לְתַקֵּן** אֶת הַקַּרְקַע לִזְרִיעָה, שִׁעוּר חִיּוּבוֹ **בְּכָל שֶׁהוּא. וְאִם** כְּדֵי לְהַאֲכִילָם **לִבְהֵמָה**, שִׁעוּרוֹ **כִּמְלֹא פִי הַגְּדִי:**

מִשְׁנָה ג פְּתִיבַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת: הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, בֵּין בִּיַּד יְמִינוֹ וּבֵין בִּשְׂמֹאלוֹ - כְּשֶׁדָּרְכּוֹ כְּתִיבָתוֹ אַף בִּשְׂמֹאל [וְאִם שׁוֹלֵט רַק בְּיָדוֹ הָאַחַת, אֲזַי כְּתִיבָה בְּיָדוֹ הַשְּׁנִיָּה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּתִיבָה], **בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד** - שְׁכָּתַב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הַנִּרְאוֹת כְּאַחַת, כְּגוֹן אִם כָּתְבָם **בְּכָל לָשׁוֹן** אוֹ כְּתָבָם, **חַיָּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא חִיְּבוּ** עַל כְּתִיבַת **שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֶלָּא מִשּׁוּם** שֶׁעִקַּר הַחִיּוּב אֵינוֹ עַל כְּתִיבָה אֶלָּא עַל **רוֹשֶׁם, שֶׁכָּךְ הָיוּ כּוֹתְבִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן** כְּשֶׁפֵּרְקוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, אוֹת עַל קֶרֶשׁ זֶה וְאוֹת עַל הַקֶּרֶשׁ שֶׁלְּצִדּוֹ, **לֵידַע** כְּשֶׁיִּרְצוּ לַהֲקִימוֹ **אֵיזֶהוּ בֶּן זוּגוֹ,** וְלָכֵן חַיָּבִים עַל כָּל רֹשֶׁם שֶׁל סִימָן, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ כְּתָב. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָצִינוּ** שֶׁחַיָּב אָדָם אַף כְּשֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, כְּגוֹן **שֵׁם קָטָן מִשֵּׁם גָּדוֹל** - שֶׁהִתְכַּוֵּן לִכְתֹּב שֵׁם גָּדוֹל, וְכָתַב רַק שֵׁם קָטָן, אַךְ כֵּיוָן שֶׁאוֹתוֹ שֵׁם עוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הֲרֵי הוּא חַיָּב, כְּגוֹן **'שֵׁם' מִ'שִּׁמְעוֹן' וּמִ'שְׁמוּאֵל'** - שֶׁהִתְכַּוֵּן תְּחִלָּה לִכְתֹּב 'שִׁמְעוֹן' אוֹ 'שְׁמוּאֵל' וְכָתַב 'שמ', וְחַיָּב כֵּיוָן שֶׁתִּבָּה זוֹ עוֹמֶדֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ [וְדַעְתּוֹ שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּכְתְּבָה בּוֹ מ"ם פְּתוּחָה בְּמָקוֹם סְתוּמָה כָּשֵׁר], וְכֵן **'נַח' מִ'נָּחוֹר', 'דָּן' מִ'דָּנִיֵּאל', 'גָּד' מִ'גַּדִּיאֵל'** [וְחוֹלֵק עַל תַּנָּא קַמָּא לְעֵיל שֶׁחַיָּב בְּכָל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וַאֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי אַלְפֵי"ן]: **מִשְׁנָה ד אֲפָנֵי פְּתִיבָה הַמְחַיְּבִים חַטָּאת: הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בְּהֶעְלֵם אֶחָד** - בִּשְׁגָגָה אַחַת, שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ בָּאֶמְצַע שֶׁהַדָּבָר אָסוּר [וְהַדִּין אִם נוֹדַע לוֹ יִתְבָּאֵר לְהַלָּן (מ"ו)], **חַיָּב** חַטָּאת. **כָּתַב בְּדִיוֹ, בְּסֹם** [-סוּג אֲדָמָה], **בְּסִקְרָא** [-אֶבֶן הַצּוֹבַעַת בְּאָדֹם], **בְּקוֹמוֹס** [-שֹׂרַף אִילָן אוֹ עָפָר שֶׁצּוֹבְעוֹ שָׁחֹר], **וּבְקַנְקַנְתּוּם** [-מִין צֶבַע שָׁחֹר], **וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם,** כְּגוֹן מַיִם שֶׁשָּׁרוּ בָּהֶם עֲפָצִים, חַיָּב. כָּתַב אֶת הָאוֹתִיּוֹת **עַל שְׁנֵי כְתָלַי זָוִיּוֹת,** כָּל אוֹת עַל כֹּתֶל אֶחָד וְהַכְּתָלִים סְמוּכִים זֶה לָזֶה בְּזָוִית, **וְעַל שְׁנֵי לוּחֵי פִּנְקָס** - דַּפִּים שֶׁל פִּנְקָס, וְהֵן - הָאוֹתִיּוֹת **נֶהְגִּין** [-נִקְרָאִים] **זֶה עִם זֶה,** שֶׁאוֹת אַחַת כְּתוּבָה בְּצַד הַשְּׁמָאלִי שֶׁל הַכֹּתֶל אוֹ הַלּוּחַ הַיְמָנִי, וְהָאוֹת הָאַחֶרֶת בְּצַד הַיְמָנִי שֶׁל הַכֹּתֶל אוֹ הַלּוּחַ הַשְּׂמָאלִי, **חַיָּב. הַכּוֹתֵב עַל בְּשָׂרוֹ** בִּדְיוֹ, **חַיָּב. הַמְסָרֵט** צוֹרֶת אוֹתִיּוֹת **עַל בְּשָׂרוֹ** עִם בַּרְזֶל, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר,** לְפִי שֶׁאֵין זוֹ דֶּרֶךְ כְּתִיבָה [וְאֲפִלּוּ אִם הוֹצִיא דָּם, שֶׁהֲרֵי מַחֲשַׁבְתּוֹ לִכְתִיבָה וְלֹא לְחַבָּלָה]: **מִשְׁנָה ה אֲפָנֵי כְּתִיבָה שֶׁאֵין בָּהֶם חִיּוּב חַטָּאת: כָּתַב בְּמַשְׁקִין** - כְּגוֹן בְּמֵי תּוּתִים שֶׁמַּשְׁחִירִים, **בְּמֵי** שְׁאָר **פֵּרוֹת, בַּאֲבָק דְּרָכִים** - שֶׁרָשַׁם בְּאֲצְבָּעוֹ צוּרַת אוֹתִיּוֹת עַל הַחוֹל וְהָאָבָק שֶׁבַּדְּרָכִים, אוֹ **בַּאֲבַק הַסּוֹפְרִים** - בְּעַפְרוּרִית הַנִּשְׁאֶרֶת עַל הַשֻּׁלְחָן מִקְּלְמוֹס הַסּוֹפֵר, **וּבְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם, פָּטוּר.** כָּתַב **לְאַחַר יָדוֹ** - כְּשֶׁכַּף יָדוֹ הַפּוּכָה, וְהַקְּלְמוֹס בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, אוֹ שֶׁהֶחֱזִיקוֹ **בְּרַגְלוֹ,** אוֹ **בְּפִיו וּבְמַרְפְּקוֹ,** פָּטוּר, שֶׁאֵין זוֹ דֶּרֶךְ כְּתִיבָה. **כָּתַב אוֹת אַחַת סָמוּךְ לַכְּתָב** - שֶׁהוֹסִיף אוֹת אַחַת וְהִשְׁלִים תֵּבָה שֶׁכְּבָר הָיְתָה כְּתוּבָה, פָּטוּר, כֵּיוָן שֶׁכָּתַב רַק אוֹת אַחַת. **כָּתַב עַל גַּבֵּי כְתָב** שֶׁכְּבָר הָיָה כָּתוּב, וְהֶעֱבִיר עָלָיו שׁוּב קַלְמוֹס וְחִדְּשׁוֹ, פָּטוּר, שֶׁאֵין כָּאן כְּתִיבָה חֲדָשָׁה. **נִתְכַּוֵּן לִכְתֹּב** אֶת הָאוֹת **חֵית** בְּכְתָב שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה כִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת 'ז' הַמְחֻבָּרוֹת בְּכָעֵין גַּג, **וְכָתַב שְׁנֵי זַיְנִין,** וְלֹא נִכַּר גַּג הַחֵי"ת, פָּטוּר [לְפִי שֶׁהָאוֹת ז' צְרִיכָה תָּגִים (מלא"ש)]. הַכּוֹתֵב אוֹת **אֶחָד בָּאָרֶץ** - עַל הָרִצְפָּה וְאוֹת **אֶחָד בַּקּוֹרָה,** אוֹ שֶׁכָּתַב אֶת שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת **עַל שְׁנֵי כְתָלַי הַבַּיִת** - שֶׁאֵינָם סְמוּכִים זֶה לָזֶה, אוֹ **עַל שְׁנֵי דַּפֵּי פִּנְקָס, וְאֵין נֶהְגִּין זֶה עִם זֶה,** עַל אַף שֶׁהַדַּפִּים מְחֻבָּרִים, לְפִי שֶׁרָוַח בֵּינֵיהֶם, **פָּטוּר** [וְהוּא חִדּוּשׁ גָּדוֹל יוֹתֵר מִשְּׁנֵי כְתָלַי הַבַּיִת שֶׁכְּלָל אֵינָם סְמוּכִים זֶה לָזֶה]. **כָּתַב אוֹת אַחַת נוֹטָרִיקוֹן,** שֶׁכָּתַב אוֹת עִם נְקֻדָּה מֵעָלֶיהָ, וּבְכָךְ מוּבָן שֶׁהִיא קִצּוּרָהּ שֶׁל תֵּבָה שְׁלֵמָה, כְּגוֹן ק' כְּסִימָן לְקָרְבָּן, **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָא מְחַיֵּב,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁמְּבִינִים מֵאוֹת זוֹ תֵּבָה שְׁלֵמָה נֶחְשָׁב הַדָּבָר כְּאִלּוּ כָּתַב תֵּבָה שְׁלֵמָה, **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין,** כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף לֹא כָּתַב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת:

מִשְׁנָה ו כְּתִיבַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בִּשְׁנֵי הָעֲלֵמוֹת: הַכּוֹתֵב **שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בִּשְׁנֵי הָעֲלֵמוֹת** - שֶׁבִּשְׁעַת כְּתִיבָתָן שָׁכַח מַהֶאָסוּר, אַךְ נִזְכַּר בּוֹ בֵּינֵיהֶם. אוֹ שֶׁכָּתַב **אַחַת בְּשַׁחֲרִית וְאַחַת בֵּין הָעַרְבַּיִם,** וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ שִׁהוּי זְמַן אָרֹךְ בֵּינְתַיִם, וְהָיָה יָכוֹל לְהִוָּדַע בִּזְמַן זֶה עַל הָאִסּוּר שֶׁבַּדָּבָר, הֲרֵי זֶה כִּשְׁנֵי הָעֲלֵמוֹת, **רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּב,** לְפִי שֶׁאֵין יְדִיעָה לַחֲצִי שִׁעוּר, כְּלוֹמַר, הַיְדִיעָה הַמְחַלֶּקֶת שְׁנֵי מַעֲשֵׂי אִסּוּר זֶה מִזֶּה וּמְחַיֶּבֶת שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, הִיא רַק כְּשֶׁבְּכָל פַּעַם עָשָׂה שִׁעוּר שָׁלֵם שֶׁל אִסּוּר, אֲבָל כְּשֶׁעָשָׂה רַק חֲצִי אִסּוּר אֵין הַיְדִיעָה שֶׁבֵּינֵיהֶם מְחַלַּקְתָּם, וְנֶחְשָׁב שֶׁיֵּשׁ כָּאן אִסּוּר שָׁלֵם בְּהֶעְלֵם אֶחָד. **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין** - כֵּיוָן שֶׁלְּדִעְתָּם 'יֵשׁ יְדִיעָה לַחֲצִי שִׁעוּר', וְהַיְדִיעָה שֶׁבֵּין שְׁנֵי חֲצָאֵי הָאִסּוּר מְחַלַּקְתָּם זוֹ מִזּוֹ, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה שָׁלֵם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִיּוּב חַטָּאת:

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק יב

פרק יב

א הַבּוֹנֶה כַּמָּה יִבְנֶה וְיהֵא חַיָּב. הַבּוֹנֶה כָּל שֶׁהוּא. הַמְסַתֵּת, וְהַמַּכֶּה בְּפַטִּישׁ וּבְמַעֲצָד, וְהַקּוֹדֵחַ כָּל שֶׁהוּא, חַיָּב. זֶה הַכְּלָל, כָּל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה וּמְלַאכְתּוֹ מִתְקַיֶּמֶת בְּשַׁבָּת, חַיָּב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּכֶּה בְּקַרְנָס עַל הַסַּדָּן, בְּשַׁעַת מְלָאכָה, חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִתַּקֵּן מְלָאכָה:

ב הַחוֹרֵשׁ כָּל שֶׁהוּא, הַמְנַכֵּשׁ וְהַמְזָרֵד כָּל שֶׁהֵן, אִם לְתַקֵּן, כָּל שֶׁהֵן. אִם לְהַסִּיק, כְּדֵי לְבַשֵּׁל בֵּיצָה קַלָּה. הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים, אִם לְתַקֵּן, כָּל שֶׁהוּא. אִם לִבְהֵמָה, כִּמְלֹא פִי הַגְּדִי:

ג הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, בֵּין בִּימִינוֹ בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ, בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד בֵּין מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת, בֵּין מִשְּׁנֵי סַמְמָנִיּוֹת, בְּכָל לָשׁוֹן, חַיָּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא חִיְּבוּ אוֹתִיּוֹת אֶלָּא מִשּׁוּם רוֹשֶׁם, שֶׁכָּךְ הָיוּ כּוֹתְבִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן, לֵידַע אֵיזֶהוּ בֶן זוּגוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָצִינוּ שֵׁם קָטָן מִשֵּׁם גָּדוֹל, שֵׁם מִשְׁמְעוֹן וּמִשְּׁמוּאֵל, נֹחַ מִנָּחוֹר, דָּן מִדָּנִיֵּאל, גָּד מִגַּדִּיאֵל:

ד הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּב. כָּתַב בִּדְיוֹ, בְּסֹם, בְּסִקְרָא, בְּקוֹמוֹס וּבְקַנְקַנְתּוֹם, וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם, עַל שְׁנֵי כְתָלֵי זָוִיּוֹת וְעַל שְׁנֵי לוּחֵי פִּנְקָס וְהֵן נֶהְגִּין זֶה עִם זֶה, חַיָּב. הַכּוֹתֵב עַל בְּשָׂרוֹ, חַיָּב. הַמְסָרֵט עַל בְּשָׂרוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר: **ה** כָּתַב בְּמַשְׁקִין, בְּמֵי פֵּרוֹת, בַּאֲבַק דְּרָכִים, בַּאֲבַק הַסּוֹפְרִים, וּבְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם, פָּטוּר. לְאַחַר יָדוֹ, בְּרַגְלוֹ, בְּפִיו וּבְמַרְפְּקוֹ, פָּטוּר, שֶׁאֵין זוֹ דֶּרֶךְ כְּתִיבָה. כָּתַב אוֹת אַחַת סָמוּךְ לַכְּתָב, כָּתַב עַל גַּבֵּי כְתָב, נִתְכַּוֵּן לִכְתֹּב חֵית וְכָתַב שְׁנֵי זַיְנִין, אֶחָד בָּאָרֶץ וְאֶחָד בַּקּוֹרָה, כָּתַב עַל שְׁנֵי כְתָלֵי הַבַּיִת, עַל שְׁנֵי דַּפֵּי פִּנְקָס וְאֵין נֶהְגִּין זֶה עִם זֶה, פָּטוּר. כָּתַב אוֹת אַחַת נוֹטָרִיקוֹן, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָא מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין: **ו** הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בִּשְׁנֵי הָעֲלֻמּוֹת, אַחַת שַׁחֲרִית וְאַחַת בֵּין הָעַרְבַּיִם, רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין:

המבוארות

פֶּרֶק יב דִּינֵי מְלֶאכֶת כּוֹתֵב, וּפְרָטֵי דִּינִים בִּמְלָאכוֹת שׁוֹנוֹת: **מִשְׁנָה א** הַבּוֹנֶה שֶׁהוּא אֶחָד מִל"ט מְלָאכוֹת, **כַּמָּה יִבְנֶה וְיהֵא חַיָּב** חַטָּאת, **הַבּוֹנֶה כָּל שֶׁהוּא. הַמְסַתֵּת** - מְרַבֵּעַ וּמַחֲלִיק אֶת הָאֶבֶן, וְחַיָּב מִשּׁוּם 'מַכָּה בְּפַטִּישׁ' שֶׁהוּא גְּמַר מְלֶאכֶת הָאֶבֶן. **וְהַמַּכֶּה בְּפַטִּישׁ וּבְמַעֲצָד** [-גַּרְזֶן קָטָן] עַל הָאֶבֶן שֶׁחָצַב מֵהָהָר, שֶׁאַחֲרֵי שֶׁחוֹצְבָהּ וּמַבְדִּילָהּ מֵהָהָר מַכָּה עָלֶיהָ וְהִיא מִתְפָּרֶקֶת מֵהָהָר, וְהוּא גְּמַר מְלַאכְתָּהּ. וְכֵן **הַקּוֹדֵחַ** בְּשַׁפַּת בְּבִנְיָן כְּדֵי לִתְקַע שָׁם יָתֵד [וְנֶחְלְקוּ בַּגְּמָרָא אִם חִיּוּבוֹ מִשּׁוּם מַכָּה בְּפַטִּישׁ אוֹ מִשּׁוּם בּוֹנֶה]. בְּכָל מְלָאכוֹת אֵלּוּ, עַל שִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא, חַיָּב. זֶה הַכְּלָל, כָּל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה, וּמְלַאכְתּוֹ מִתְקַיֶּמֶת** כְּמוֹת שֶׁהִיא, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף עָלֶיהָ, וְעָשָׂה כֵּן **בְּשַׁבָּת, חַיָּב** מִשּׁוּם מַכָּה בְּפַטִּישׁ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּכֶּה בְּקַרְנָס** - גּוּשׁ מַתֶּכֶת שֶׁעָלָיו עוֹשֶׂה אֶת עֲבוֹדָתוֹ, **בְּשַׁעַת מְלָאכָה, חַיָּב,** וְאַף שֶׁלֹּא הִכָּה עַל הַמְּלָאכָה אֶלָּא עַל הַסַּדָּן, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִתַּקֵּן מְלָאכָה** - שֶׁבְּפֹעֲלָה זוֹ הוּא מְתַקֵּן אֶת הַקַּרְנָס, שֶׁכָּךְ הָיָה מְנֻהָג מְרַדְּדֵי הַטָּסִים בַּמִּשְׁכָּן, שֶׁמַּכִּים עַל הַטַּס שָׁלֹשׁ הַכָּאוֹת, וְעַל הַסַּדָּן הַכָּאָה אַחַת, כְּדֵי לְהַחֲלִיק אֶת הַקַּרְנָס, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ לֹא יְבַקַּע אֶת הַטַּס הַדַּק כְּשֶׁדּוֹפֵק עָלָיו:

מִשְׁנָה ב שִׁעוּר מְלָאכוֹת שׁוֹנוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בַּקֶּרֶקַע וְגִדּוּלֶיהָ: הַחוֹרֵשׁ, שִׁעוּרוֹ כָּל שֶׁהוּא. הַמְנַכֵּשׁ - תּוֹלֵשׁ עֲשָׂבִים רָעִים מִתּוֹךְ טוֹבִים, אוֹ חוֹפֵר סְבִיב עִקְּרֵי הַצְּמָחִים, וְהַמְקָרְסֵם - קוֹצֵץ עֲנָפִים יְבֵשִׁים מֵהָאִילָן כְּדֵי לְשַׁפֵּר גִּדֵּילָתוֹ, **וְהַמְזָרֵד** - קוֹצֵץ מֵהָאִילָן זְרָדִים לַחִים, כְּשֶׁהֵם מְרֻבִּים וּמַכְחִישִׁים אֶת כֹּחַ הָאִילָן, בְּשִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא, חַיָּב. הַמְלַקֵּט עֲצִים** מְחֻבָּרִים, **אִם** כְּדֵי **לְתַקֵּן** אֶת הַקַּרְקַע לִזְרִיעָה, אוֹ לְתַקֵּן אֶת הָאִילָן, שִׁעוּרָן **כָּל שֶׁהֵן. וְאִם** לִקְטָם כְּדֵי **לְהַסִּיק** אֶת תַּנּוּרוֹ, שִׁעוּר הַלְּקִיטָה הַמְחַיֵּב, כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם **כְּדֵי לְבַשֵּׁל** כְּגְרוֹגֶרֶת **מִבֵּיצָה קַלָּה** - מִבֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת שֶׁהִיא מְמֻהֶרֶת לְהִתְבַּשֵּׁל מִשְּׁאָר הַבֵּיצִים. **הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים, אִם** לִקְטָם כְּדֵי **לְתַקֵּן** אֶת הַקַּרְקַע לִזְרִיעָה, שִׁעוּר חִיּוּבוֹ **בְּכָל שֶׁהוּא. וְאִם** כְּדֵי לְהַאֲכִילָם **לִבְהֵמָה**, שִׁעוּרוֹ **כִּמְלֹא פִי הַגְּדִי:**

מִשְׁנָה ג פְּתִיבַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת: הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, בֵּין בִּיַּד יְמִינוֹ וּבֵין בִּשְׂמֹאלוֹ - כְּשֶׁדָּרְכּוֹ כְּתִיבָתוֹ אַף בִּשְׂמֹאל [וְאִם שׁוֹלֵט רַק בְּיָדוֹ הָאַחַת, אֲזַי כְּתִיבָה בְּיָדוֹ הַשְּׁנִיָּה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּתִיבָה], **בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד** - שְׁכָּתַב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הַנִּרְאוֹת כְּאַחַת, כְּגוֹן אִם כָּתְבָם **בְּכָל לָשׁוֹן** אוֹ כְּתָבָם, **חַיָּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא חִיְּבוּ** עַל כְּתִיבַת **שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֶלָּא מִשּׁוּם** שֶׁעִקַּר הַחִיּוּב אֵינוֹ עַל כְּתִיבָה אֶלָּא עַל **רוֹשֶׁם, שֶׁכָּךְ הָיוּ כּוֹתְבִין עַל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן** כְּשֶׁפֵּרְקוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן, אוֹת עַל קֶרֶשׁ זֶה וְאוֹת עַל הַקֶּרֶשׁ שֶׁלְּצִדּוֹ, **לֵידַע** כְּשֶׁיִּרְצוּ לַהֲקִימוֹ **אֵיזֶהוּ בֶן זוּגוֹ,** וְלָכֵן חַיָּבִים עַל כָּל רֹשֶׁם שֶׁל סִימָן, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ כְּתָב. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָצִינוּ** שֶׁחַיָּב אָדָם אַף כְּשֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, כְּגוֹן **שֵׁם קָטָן מִשֵּׁם גָּדוֹל** - שֶׁהִתְכַּוֵּן לִכְתֹּב שֵׁם גָּדוֹל, וְכָתַב רַק שֵׁם קָטָן, אַךְ כֵּיוָן שֶׁאוֹתוֹ שֵׁם עוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הֲרֵי הוּא חַיָּב, כְּגוֹן **'שֵׁם' מִ'שִּׁמְעוֹן' וּמִ'שְׁמוּאֵל'** - שֶׁהִתְכַּוֵּן תְּחִלָּה לִכְתֹּב 'שִׁמְעוֹן' אוֹ 'שְׁמוּאֵל' וְכָתַב 'שמ', וְחַיָּב כֵּיוָן שֶׁתִּבָּה זוֹ עוֹמֶדֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ [וְדַעְתּוֹ שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּכְתְּבָה בּוֹ מ"ם פְּתוּחָה בְּמָקוֹם סְתוּמָה כָּשֵׁר], וְכֵן **'נַח' מִ'נָּחוֹר', 'דָּן' מִ'דָּנִיֵּאל', 'גָּד' מִ'גַּדִּיאֵל'** [וְחוֹלֵק עַל תַּנָּא קַמָּא לְעֵיל שֶׁחַיָּב בְּכָל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וַאֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי אַלְפֵי"ן]: **מִשְׁנָה ד אֲפָנֵי פְּתִיבָה הַמְחַיְּבִים חַטָּאת: הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת בְּהֶעְלֵם אֶחָד** - בִּשְׁגָגָה אַחַת, שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ בָּאֶמְצַע שֶׁהַדָּבָר אָסוּר [וְהַדִּין אִם נוֹדַע לוֹ יִתְבָּאֵר לְהַלָּן (מ"ו)], **חַיָּב** חַטָּאת. **כָּתַב בְּדִיוֹ, בְּסֹם** [-סוּג אֲדָמָה], **בְּסִקְרָא** [-אֶבֶן הַצּוֹבַעַת בְּאָדֹם], **בְּקוֹמוֹס** [-שֹׂרַף אִילָן אוֹ עָפָר שֶׁצּוֹבְעוֹ שָׁחֹר], **וּבְקַנְקַנְתּוּם** [-מִין צֶבַע שָׁחֹר], **וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם,** כְּגוֹן מַיִם שֶׁשָּׁרוּ בָּהֶם עֲפָצִים, חַיָּב. כָּתַב אֶת הָאוֹתִיּוֹת **עַל שְׁנֵי כְתָלַי זָוִיּוֹת,** כָּל אוֹת עַל כֹּתֶל אֶחָד וְהַכְּתָלִים סְמוּכִים זֶה לָזֶה בְּזָוִית, **וְעַל שְׁנֵי לוּחֵי פִּנְקָס** - דַּפִּים שֶׁל פִּנְקָס, וְהֵן - הָאוֹתִיּוֹת **נֶהְגִּין** [-נִקְרָאִים] **זֶה עִם זֶה,** שֶׁאוֹת אַחַת כְּתוּבָה בְּצַד הַשְּׂמָאלִי שֶׁל הַכֹּתֶל אוֹ הַלּוּחַ הַיְמָנִי, וְהָאוֹת הָאַחֶרֶת בְּצַד הַיְמָנִי שֶׁל הַכֹּתֶל אוֹ הַלּוּחַ הַשְּׂמָאלִי, **חַיָּב. הַכּוֹתֵב עַל בְּשָׂרוֹ** בִּדְיוֹ, **חַיָּב. הַמְסָרֵט** צוֹרֶת אוֹתִיּוֹת **עַל בְּשָׂרוֹ** עִם בַּרְזֶל, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר,** לְפִי שֶׁאֵין זוֹ דֶּרֶךְ כְּתִיבָה [וְאֲפִלּוּ אִם הוֹצִיא דָּם, שֶׁהֲרֵי מַחֲשַׁבְתּוֹ לִכְתִיבָה וְלֹא לְחַבָּלָה]: **מִשְׁנָה ה אֲפָנֵי כְּתִיבָה שֶׁאֵין בָּהֶם חִיּוּב חַטָּאת: כָּתַב בְּמַשְׁקִין** - כְּגוֹן בְּמֵי תּוּתִים שֶׁמַּשְׁחִירִים, **בְּמֵי** שְׁאָר **פֵּרוֹת, בַּאֲבַק דְּרָכִים** - שֶׁרָשַׁם בְּאֲצְבָּעוֹ צוּרַת אוֹתִיּוֹת עַל הַחוֹל וְהָאָב

פֶּרֶק יג מִשְׁנָה א שִׁעוּר מְלֶאכֶת הָאוֹרֵג: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָאוֹרֵג שְׁלֹשָׁה חוּטֵי חוֹטִין שֶׁל עֶרֶב בַּתְּחִלָּה - בִּתְחִלַּת אֲרִיגַת הָאָרִיג, וְאֶחָד - אוֹ חוּט אֶחָד עַל הָאָרִיג - כְּתוֹסֶפֶת עַל הָאָרִיג בְּאֶמְצַע אֲרִיגָתוֹ, חַיָּב חַטָּאת, וְזֶהוּ שִׁעוּר וּבֵין בַּסּוֹף, שִׁעוּרוֹ בַּאֲרִיגַת שְׁנֵי חוּטֵי הָאָרִיג - כְּמִין אֲרִיגַת הָאָרִיג, וְאֶחָד - אוֹ חוּט אֶחָד מִן הָאָרִיג - כְּתוֹסֶפֶת עַל הָאָרִיג בְּאֶמְצַע אֲרִיגָתוֹ, חַיָּב חַטָּאת, וְזֶהוּ שִׁעוּר מְלֶאכֶת הָאוֹרֵג. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין בַּתְּחִלָּה וּבֵין בַּסּוֹף, שִׁעוּרוֹ בַּאֲרִיגַת שְׁנֵי חוּטֵי הָאָרִיג - כְּמִין אֲרִיגַת הָאָרִיג, וְאֶחָד - אוֹ חוּט אֶחָד מִן הָאָרִיג - כְּתוֹסֶפֶת עַל הָאָרִיג בְּאֶמְצַע אֲרִיגָתוֹ, חַיָּב חַטָּאת, וְזֶהוּ שִׁעוּר מְלֶאכֶת הָאוֹרֵג. כַּמּוּבָא לְעֵיל (פ"ז מ"ב): **מִשְׁנָה ב** שִׁעוּר מְלֶאכֶת הָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִין: הָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִין - הַמַּכְנִיס שְׁנֵי חוּטֵי שְׁתִי בַּסַּטָּעוֹת [-נִירִים] הַקְּבוּעוֹת בְּמִסְגֶּרֶת מְכוֹנַת הָאֲרִיגָה (ראה לעיל פ"ז מ"ב), **בַּנִּירִין** - שֶׁמַּרְכִּיב אֶת הַחוּט פַּעֲמַיִם עַל הַנִּיר וְאַחַר כָּךְ מְחַבְּרוֹ לִקְנֵה הָאֲרִיגָה (ראה בתוי"ט שהתקשה באופן המציאותי של פעולה זו). אוֹ שֶׁעוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִין בַּקֶּרוֹס - יְרִיעָה אֲרוּגָה מִסִּיב שֶׁל דֶּקֶל, או **בַּנָּפָה** - בְּמְלֶאכֶת אֲרִיגַת נָפָה לְנִפּוּי קֶמַח, בַּעֲלַת חוֹרִים דַּקִּים, אוֹ **בְּכְבָרָה** בַּעֲלַת חוֹרִים עֲבִים, הַמְיֻעֶדֶת לְנִפּוּי גְּרִגִּירֵי הַחִטָּה אַחַר הַכְּתִישָׁה, **וּבַסַּל** - הָאָרוּג מִנְּצָרִים. שֶׁבָּהֶם אֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּנִירִים מַמָּשׁ, אֶלָּא מַנִּיחַ שְׁנֵי חוּטֵי עֵרֶב בְּרֹאשׁ וּבְתַחְתִּית הָאֲרִיגָה, וַעֲלֵיהֶם אוֹרֵג אֶת חוּטֵי הַשְּׁתִי כְּאִלּוּ הָיוּ נִירִים, וְהַרְכָּבַת שְׁנֵי חוּטֵי עֵרֶב עֲלֵיהֶם הִיא עֲשִׂיַּת שְׁנֵי בָתֵּי נִירִים, וְעַל שִׁעוּר זֶה **חַיָּב** מִיתָה בְּמֵזִיד וְחַטָּאת בְּשׁוֹגֵג. **שִׁעוּר מְלֶאכֶת הַתּוֹפֵר וְהַקּוֹרֵעַ:** וְכֵן הַתּוֹפֵר, שִׁעוּרוֹ הַמְחַיֵּב הוּא **שְׁתֵּי תְפִירוֹת**, **וְהַקּוֹרֵעַ** חַיָּב אִם קָרַע **עַל מְנָת לִתְפֹּר שְׁתֵּי תְפִירוֹת: מִשְׁנָה ג** דִּין הַמְקַלְקֵל **בְּשַׁבָּת:** הַקּוֹרֵעַ בְּשַׁבָּת **בַּחֲמָתוֹ** [-בְּכַעְסוֹ], **וְעַל מֵתוֹ** שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעַר עָלָיו בְּמוֹתוֹ [אֲבָל אֵינוֹ מִשְׁבַּעַת קְרוֹבָיו שֶׁחַיָּב לִקְרֹעַ עֲלֵיהֶם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הוּא מְתַקֵּן וְלֹא מְקַלְקֵל], **וְכָל** הַמְקַלְקְלִין בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, **פְּטוּרִין**. [וְלַהֲלָכָה, הַקּוֹרֵעַ בַּחֲמָתוֹ חַיָּב, שֶׁאַף שֶׁמְּקַלְקֵל הוּא אֶת הַבֶּגֶד, מְתַקֵּן הוּא בְּכָךְ שְׁדָעְתּוֹ מִתְיַשֶּׁבֶת עָלָיו]. **וְהַמְקַלְקֵל עַל מְנָת לְתַקֵּן, שִׁעוּרוֹ** לְחִיּוּב, **כְּמִתְקַן** - כְּשִׁעוּר שֶׁהָיָה חַיָּב עַל תִּקּוּנוֹ. כְּגוֹן הַקּוֹרֵעַ עַל מְנָת לִתְפֹּר, כֵּיוָן שֶׁשִּׁעוּר הַתּוֹפֵר בִּשְׁתֵּי תְפִירוֹת, אַף הַקּוֹרֵעַ חַיָּב אִם קָרַע כְּשִׁעוּר שְׁתֵּי תְפִירוֹת: **מִשְׁנָה ד שִׁעוּרֵי מְלָאכוֹת שׁוֹנוֹת: שִׁעוּר הַמַּלְבֵּן, וְהַמְנַפֵּץ, וְהַצּוֹבֵעַ, וְהַטּוֹוֶה,** שֶׁהֵם אָבוֹת מְלָאכוֹת כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ז מ"ב), שִׁעוּרָן, **כְּמִלֹּא רֹחַב הַסִּיט** - הָרָוַח שֶׁבֵּין הָאֻמָּה לָאֻצְבַּע כְּשֶׁמַּרְחִיקָם כְּכָל שֶׁיּוּכַל, **כָּפוּל** - פְּעָמַיִם שִׁעוּר זֶה, שֶׁאִם לִבֵּן אוֹ נִפֵּץ אוֹ צָבַע צֶמֶר שֶׁטְּווּיִים מִמֶּנּוּ חוּט כָּזֶה, אוֹ שֶׁטָּוָה חוּט כָּזֶה, חַיָּב [וְהַמַּרְחָק שֶׁבֵּין הָאֻגּוּדָל לָאֻמָּה, אַף הוּא כְּשִׁעוּר מְלֹא רֹחַב הַסִּיט כָּפוּל]. **וְהָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטֵי** שֶׁל עֶרֶב, שֶׁהוּא שִׁעוּר אֲרִיגָה כַּמְבֹאָר לְעֵיל (שם), **שִׁעוּרוֹ** שֶׁל רֹחַב הָאֲרִיגָה הוּא **כְּמִלֹּא הַסִּיט**, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לֶאֱרֹג אֶת שְׁנֵי הַחוּטִים עַל כָּל רֹחַב הָאָרִיג, אֶלָּא דֵּי בַּאֲרִיגָה בְּשִׁעוּר זֶה: **מִשְׁנָה ה** גֶּדֶר מְלֶאכֶת צִיָּדָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַצָּד צִפּוֹר לְמִגְדָּל** [-מִין אָרוֹן מַעֲץ], **וּצְבִי לְבַיִת, חַיָּב** מִשּׁוּם מְלֶאכֶת צָד, אַף שֶׁאֵינָם בְּיָדוֹ, שֶׁכָּךְ הִיא צֵידָתָם שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לְתָפְסָם כְּשֶׁיִּרְצֶה [אֲבָל צִפּוֹר לְבַיִת, אוֹ צְבִי לְגִנָּה וּלְחָצֵר פָּטוּר, שֶׁאֵינָם נִשְׁמָרִים בְּאֹפֶן זֶה וְאֵין זוֹ צֵידָה]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַצָּד צִפּוֹר לְמִגְדָּל, וּצְבִי** אֲפִלּוּ **לְבַיִת וּלְחָצֵר וּלְבִיבָרִין** [-שְׂטָחִים פְּנוּיִים וּמְגֻדָּרִים], חַיָּב. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָל הַבִּיבָרִין שָׁוִין. זֶה הַכְּלָל, מֻחְסַר צֵידָה, פָּטוּר, וְשֶׁאֵינוֹ מֻחְסַר צֵידָה, חַיָּב: **ו** צְבִי שֶׁנִּכְנַס לְבַיִת וְנָעַל אֶחָד בְּפָנָיו, חַיָּב. נָעֲלוּ שְׁנַיִם, פְּטוּרִין. לֹא יָכֹל אֶחָד לִנְעֹל וְנָעֲלוּ שְׁנַיִם, חַיָּבִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר: **ז** יָשַׁב הָאֶחָד עַל הַפֶּתַח וְלֹא מִלְאָהוּ, יָשַׁב הַשֵּׁנִי וּמִלְאָהוּ, הַשֵּׁנִי חַיָּב. יָשַׁב הָרִאשׁוֹן עַל הַפֶּתַח וּמִלְאָהוּ, וּבָא הַשֵּׁנִי וְיָשַׁב בְּצִדּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁעָמַד הָרִאשׁוֹן וְהָלַךְ לוֹ, הָרִאשׁוֹן חַיָּב וְהַשֵּׁנִי פָּטוּר. הָא לְמָה זֶה דּוֹמֶה, לִנְועֵל אֶת בֵּיתוֹ לְשָׁמְרוֹ וְנִמְצָא צְבִי שָׁמוּר בְּתוֹכוֹ:

פרק יג א רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָאוֹרֵג שְׁלֹשָׁה חוּטֵי חוֹטִין בַּתְּחִלָּה וְאֶחָד עַל הָאָרִיג, חַיָּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בַּסּוֹף שִׁעוּרוֹ שְׁנֵי חוּטֵי חוֹטִין: **ב** הָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בָתֵּי נִירִין בַּנִּירִין, בַּקֶּרוֹס, בַּנָּפָה, בִּכְבָרָה וּבַסַּל, חַיָּב. וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְפִירוֹת, וְהַקּוֹרֵעַ עַל מְנָת לִתְפֹּר שְׁתֵּי תְפִירוֹת: **ג** הַקּוֹרֵעַ בַּחֲמָתוֹ, וְעַל מֵתוֹ, וְכָל הַמְקַלְקְלִין, פְּטוּרִין. וְהַמְקַלְקֵל עַל מְנָת לְתַקֵּן, שִׁעוּרוֹ כִּמְתַקֵּן: **ד** שִׁעוּר הַמְנַפֵּץ וְהַצּוֹבֵעַ וְהַטּוֹוֶה, כְּמִלֹּא רֹחַב הַסִּיט כָּפוּל. וְהָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטֵי, שִׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא הַסִּיט: **ה** רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַצָּד צִפּוֹר לְמִגְדָּל וּצְבִי לְבַיִת, חַיָּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, צִפּוֹר לְמִגְדָּל, וּצְבִי לְבַיִת וּלְחָצֵר וּלְבִיבָרִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָל הַבִּיבָרִין שָׁוִין. זֶה הַכְּלָל, מֻחְסַר צֵידָה, פָּטוּר, וְשֶׁאֵינוֹ מֻחְסַר צֵידָה, חַיָּב: **ו** צְבִי שֶׁנִּכְנַס לְבַיִת וְנָעַל אֶחָד בְּפָנָיו, חַיָּב. נָעֲלוּ שְׁנַיִם, פְּטוּרִין. לֹא יָכֹל אֶחָד לִנְעֹל וְנָעֲלוּ שְׁנַיִם, חַיָּבִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר: **ז** יָשַׁב הָאֶחָד עַל הַפֶּתַח וְלֹא מִלְאָהוּ, יָשַׁב הַשֵּׁנִי וּמִלְאָהוּ, הַשֵּׁנִי חַיָּב. יָשַׁב הָרִאשׁוֹן עַל הַפֶּתַח וּמִלְאָהוּ, וּבָא הַשֵּׁנִי וְיָשַׁב בְּצִדּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁעָמַד הָרִאשׁוֹן וְהָלַךְ לוֹ, הָרִאשׁוֹן חַיָּב וְהַשֵּׁנִי פָּטוּר. הָא לְמָה זֶה דּוֹמֶה, לִנְועֵל אֶת בֵּיתוֹ לְשָׁמְרוֹ וְנִמְצָא צְבִי שָׁמוּר בְּתוֹכוֹ:

פרק יד א שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, הַצָּדָן וְהַחוֹבֵל בָּהֶן, חַיָּב. וּשְׁאָר שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, הַחוֹבֵל בָּהֶן פָּטוּר. הַצָּדָן לְצָרְכּוֹ, פָּטוּר. חָיָה וְעוֹף שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, הַצָּדָן לְצָרְכּוֹ, חַיָּב, פָּטוּר. וְהַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּב: **ב** אֵין עוֹשִׂין הֵילְמֵי בְשַׁבָּת, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא אֶת מֵי הַמֶּלַח, וְטוֹבֵל בָּהֶן פִּתּוֹ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא הוּא הֵילְמֵי, בֵּין מְרֻבֶּה וּבֵין מוּעָט. וְאֵלּוּ הֵן מֵי מֶלַח הַמִּתְרִין, נוֹתֵן שֶׁמֶן בַּתְּחִלָּה לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ הַמֶּלַח: **ג** אֵין אוֹכְלִין אֲזוֹבִיּוֹן בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲכַל בְּרִיאִים, אֲבָל אוֹכֵל הוּא אֶת יוֹעֶזֶר - מִין נַעֲנַע, הַמְכַלֶּה אֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבַּכָּבֵד, **וְשׁוֹתֶה אַבּוּבְרוֹעָה** - עֵץ לְלֹא עֲנָפִים. וּמוֹעִיל לִרְפוּאַת אָדָם שֶׁשָּׁתָה מַיִם מְגֻלִּים וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁהָיָה בָּהֶם אֶרֶס נָחָשׁ. וְטַעַם הַהֶתֵּר בְּאֵלּוּ, לְפִי שֶׁגַּם הַבְּרִיאִים דַּרְכָּם בָּזֶה, וְלֹא מוֹכַח שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה. **כָּל הָאֲכָלִין** שֶׁהֵם מַאֲכַל בְּרִיאִים, **אוֹכֵל אָדָם** אַף לִצְרָכוֹ: **רְפוּאָה** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נִכָּר, **וְכָל הַמַּשְׁקִין שׁוֹתֶה** אַף לִרְפוּאָה, **חוּץ מִמֵּי דְקָלִים** שֶׁאֵינוֹ מַאֲכַל כָּל רֹחַב הָאָרִיג, אֶלָּא דֵּי בַּאֲרִיגָה בְּשִׁעוּר זֶה: **מִשְׁנָה ה** גֶּדֶר מְלֶאכֶת צִיָּדָה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַצָּד צִפּוֹר לְמִגְדָּל [-מִין אָרוֹן מַעֵץ], וּצְבִי לְבַיִת, חַיָּב מִשּׁוּם מְלֶאכֶת צָד, אַף שֶׁאֵינָם בְּיָדוֹ, שֶׁכָּךְ הִיא צֵידָתָם שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לְתָפְסָם כְּשֶׁיִּרְצֶה [אֲבָל צִפּוֹר לְבַיִת, אוֹ צְבִי לְגִנָּה וּלְחָצֵר פָּטוּר, שֶׁאֵינָם נִשְׁמָרִים בְּאֹפֶן זֶה וְאֵין זוֹ צֵידָה]. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַצָּד צִפּוֹר לְמִגְדָּל, וּצְבִי אֲפִלּוּ לְבַיִת וּלְחָצֵר וּלְבִיבָרִין [-שְׂטָחִים פְּנוּיִים וּמְגֻדָּרִים], חַיָּב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָל הַבִּיבָרִין שָׁוִין בְּדִינָם. אֶלָּא זֶה הַכְּלָל, כָּל בֵּיבָר הַמְחֻסַּר צֵידָה - שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה צֵידָה נוֹסָף כְּדֵי לִתְפֹּס אֶת הַצְּבִי שֶׁבְּתוֹכוֹ, פָּטוּר, שֶׁעֲדַיִן לֹא הֻשְׁלְמָה צֵידָתוֹ. וּבֵיבָר קָטָן יוֹתֵר שֶׁאֵינוֹ מְחֻסַּר צֵידָה - שֶׁיָּכוֹל בְּשִׁחָיָה אַחַת לִתְפֹּס אֶת הַצְּבִי, חַיָּב, שֶׁזּוֹהִי צֵידָתוֹ: **מִשְׁנָה ו** צֵידַת צְבִי שֶׁנִּכְנַס מֵאֵלָיו לְבַיִת: צְבִי שֶׁנִּכְנַס מֵאֵלָיו לְבַיִת, **וְנָעַל** אָדָם אֶחָד בְּפָנָיו - בְּעֵדוֹ, חַיָּב, שֶׁזּוֹ צֵידָתוֹ. **נָעֲלוּ שְׁנַיִם, פְּטוּרִין,** שֶׁשְּׁנַיִם שֶׁעָשׂוּ מְלָאכָה פְּטוּרִים [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"א)]. לֹא **יָכוֹל אֶחָד לִנְעֹל** לְבַדּוֹ, **וְנָעֲלוּ שְׁנַיִם,** חַיָּבִין, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נֶחְשָׁב שֶׁעָשָׂה כָּל אֶחָד מְלָאכָה שְׁלֵמָה, כֵּיוָן שֶׁבִּלְעָדָיו לֹא הָיְתָה נַעֲשֵׂית הַמְּלָאכָה. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר** כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף נַעֲשֵׂית בִּשְׁנַיִם: **מִשְׁנָה ז** יָשַׁב הָאֶחָד עַל הַפֶּתַח כְּדֵי לִשְׁמֹר אֶת הַצְּבִי שֶׁנִּכְנַס מֵאֵלָיו לַבַּיִת, **וְלֹא מִלְאָהוּ** לַפֶּתַח, אֶלָּא הַפֶּתַח נִשְׁאַר עֲדַיִן פָּתוּחַ בְּחֶלְקוֹ וְהַצְּבִי יָכוֹל לָצֵאת מִשָּׁם, וְאַחֵרָיו **יָשַׁב הַשֵּׁנִי וּמִלְאָהוּ** וְשׁוּב אֵין הַצְּבִי יָכוֹל לָצֵאת, **הַשֵּׁנִי חַיָּב,** שֶׁבִּישִׁיבָתוֹ צָד אֶת הַצְּבִי. **יָשַׁב הָרִאשׁוֹן עַל הַפֶּתַח וּמִלְאָהוּ, וּבָא הַשֵּׁנִי וְיָשַׁב בְּצִדּוֹ,** אַף עַל פִּי שֶׁאַחַר כָּךְ **עָמַד הָרִאשׁוֹן וְהָלַךְ לוֹ,** וְנוֹתַר הַשֵּׁנִי לְשָׁמְרוֹ לְבַדּוֹ, **הָרִאשׁוֹן חַיָּב** שֶׁבִּישִׁיבָתוֹ צָד אֶת הַצְּבִי, **וְהַשֵּׁנִי פָּטוּר,** שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מְשַׁמֵּר אֶת הַצְּבִי שֶׁכְּבָר נִצּוֹד עַל יְדֵי הָרִאשׁוֹן. **הָא** - מַעֲשֶׂה הַשֵּׁנִי **לְמָה זֶה דּוֹמֶה, לְנוֹעֵל אֶת בֵּיתוֹ** בְּשַׁבָּת כְּדֵי **לְשָׁמְרוֹ וְנִמְצָא צְבִי** שֶׁהָיָה בְּתוֹכוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת **שָׁמוּר בְּתוֹכוֹ,** שֶׁאֵינוֹ חַיָּב כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ צָד אֶת הַצְּבִי אֶלָּא מְשַׁמֵּר אֶת הַצְּבִי שֶׁכְּבָר נִצּוֹד וְעוֹמֵד מֵעֶרֶב שַׁבָּת. וְכֵן גַּם בַּנִּדּוֹן שֶׁלָּקְנֵינוּ, הָרִאשׁוֹן צָד אֶת הַצְּבִי, וְהַשֵּׁנִי רַק מְשַׁמֵּר אֶת הַצְּבִי הַנִּצּוֹד:

פֶּרֶק יד דִּינֵי צֵידָה וְחַבָּלָה בְּבַעֲלֵי חַיִּים בְּשַׁבָּת, מְלָאכוֹת שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לְפִי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹשֶׂה לְצָרְכּוֹ חֹל, אוֹ מֵחֲמַת אִסּוּר רְפוּאָה בְּשַׁבָּת: **מִשְׁנָה א צֵידָה וְחַבָּלָה בְּבַעֲלֵי חַיִּים בְּשַׁבָּת:** שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה בִּפָרָשַׁת שְׁמִינִי (ויקרא יא כט-ל), **הַצָּדָן וְהַחוֹבֵל בָּהֶן, חַיָּב.** הַצָּד, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּמִינוֹ נִצּוֹד', כְּלוֹמַר הַדֶּרֶךְ לָצוּד שְׁרָצִים אֵלּוּ לְצָרְכּוֹ בְּשָׂרָם אוֹ עוֹרָם. וְהַחוֹבֵל, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עוֹר וְהַדָּם נִצְרָר בֵּין הָעוֹר לַבָּשָׂר, וְחַיָּב מִשּׁוּם 'מְפָרֵק' שֶׁהוּא תּוֹלָדָה שֶׁל 'דָּשׁ', שֶׁמְּפָרֵק אֶת הַדָּם מֵהַבָּשָׂר שֶׁהָיָה מְחֻבָּר בּוֹ [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עוֹר נִצְבָּע הָעוֹר בַּדָּם הַנִּצְרָר בּוֹ, וְחַיָּב מִשּׁוּם צוֹבֵעַ]. **וּשְׁאָר שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים,** כְּגוֹן תּוֹלָעִים, חֲלָזוֹנוֹת וְעַקְרַבִּים, **הַחוֹבֵל בָּהֶן פָּטוּר,** שֶׁאֵין לָהֶם עוֹר, וּבִצְרִירָתוֹ לֹא נֶעֱקָר הַדָּם מֵהַבָּשָׂר וְסוֹפוֹ לַחֲזֹר לְקַדְמוּתוֹ, וְחַבּוּרָה הַחוֹזֶרֶת לְקַדְמוּתָהּ אֵינָהּ חַבּוּרָה. **וְהַצָּדָן לְצָרְכּוֹ** גּוּפָן, כְּגוֹן לִרְפוּאָה, **חַיָּב,** אֲבָל שֶׁלֹּא **לְצָרְכּוֹ** גּוּפָן, כְּגוֹן שֶׁצָּדָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיקוּהוּ, **פָּטוּר,** שֶׁהִיא מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לָצוּד מִינִים אֵלּוּ [וְאִם חָבַל רַק כְּדֵי לְהַזִּיק, פָּטוּר תָּמִיד, שֶׁכָּל הַמְקַלְקְלִים פְּטוּרִים (פי"ג מ"ג)]. **חָיָה וְעוֹף שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ** - שֶׁגִּדְּלִים בִּרְשׁוּתוֹ, **הַצָּדָן פָּטוּר,** שֶׁהֲרֵי הֵם נִצּוֹדִים וְעוֹמְדִים, וְאֵין צֵידָה שַׁיָּכֶת בָּהֶם. **וְהַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּב,** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עוֹר: **מִשְׁנָה ב הֻכְנַת מֵי מֶלַח בְּשַׁבָּת:** אֵין **עוֹשִׂין הֵילְמֵי** - מֵי מֶלַח בְּכַמּוּת מְרֻבָּה, כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂים לִכְבִישַׁת יְרָקוֹת, **בְּשַׁבָּת,** מִדְּרַבָּנָן, לְפִי שֶׁהוּא כְּעֵין מְעַבֵּד. **אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא אֶת מֵי הַמֶּלַח,** בְּכַמּוּת מוּעֶטֶת, **וְטוֹבֵל בָּהֶן פִּתּוֹ, וְנוֹתֵן** [-אוֹ נוֹתֵן] **לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל,** שֶׁלֹּא גָּזְרוּ בְּאֹפֶן זֶה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְעַבֵּד בּוֹ. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא הוּא הֵילְמֵי, בֵּין** אִם **מְרֻבֶּה וּבֵין** אִם **מוּעָט,** וְאִם אָסוּר מִשּׁוּם עִבּוּד לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה מֵי מֶלַח, יֵשׁ לֶאֱסֹר גַּם בְּמוּעָט. וְלָכֵן אוֹסֵר רַבִּי יוֹסֵי אַף עֲשִׂיַּת מֵי מֶלַח מוּעֶטֶת. **וְאֵלּוּ הֵן מֵי מֶלַח הַמִּתְרִין** בַּעֲשִׂיָּה בְּשַׁבָּת, **נוֹתֵן** אֶת הַשֶּׁמֶן **בַּתְּחִלָּה לְתוֹךְ הַמַּיִם** קֹדֶם הַמֶּלַח, **אוֹ נוֹתֵן שֶׁמֶן לְתוֹךְ הַמֶּלַח** קֹדֶם הַמַּיִם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַשֶּׁמֶן מוֹנֵעַ מֵהַמֶּלַח מִלְּהִתְעָרֵב בַּמַּיִם, וְהוּא מַתִּישׁ אֶת כֹּחַ הַמֶּלַח, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמֵי הַמֶּלַח שֶׁמְּעַבְּדִים בָּהֶם עוֹרוֹת: **מִשְׁנָה ג אִסּוּר רְפוּאָה מִשּׁוּם שְׁחִיקַת סַמָּנִים:** אֵין **אוֹכְלִין אֲזוֹבִיּוֹן** - אֵזוֹב הַגָּדֵל בֵּין הַקּוֹצִים, **בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲכַל בְּרִיאִים,** וְנִכָּר שֶׁאוֹכְלוֹ לִרְפוּאָה, כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבְּמֵעָיו, וְנָזְרוּ חֲכָמִים עַל אֲכִילַת דָּבָר לִצְרָךְ רְפוּאָה, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁחַק סַמָּנִים לִרְפוּאָתוֹ, אַךְ לֹא אָסְרוּ כֵּן אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁמּוּכָן שֶׁעוֹשֶׂהוּ לִרְפוּאָה. **אֲבָל אוֹכֵל הוּא אֶת יוֹעֶזֶר** - מִין נַעֲנַע, הַמְכַלֶּה אֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבַּכָּבֵד, **וְשׁוֹתֶה אַבּוּבְרוֹעָה** - עֵץ לְלֹא עֲנָפִים. וּמוֹעִיל לִרְפוּאַת אָדָם שֶׁשָּׁתָה מַיִם מְגֻלִּים וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁהָיָה בָּהֶם אֶרֶס נָחָשׁ. וְטַעַם הַהֶתֵּר בְּאֵלּוּ, לְפִי שֶׁגַּם הַבְּרִיאִים דַּרְכָּם בָּזֶה, וְלֹא מוּכָח שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה. **כָּל הָאֲכָלִין** שֶׁהֵם מַאֲכַל בְּרִיאִים, **אוֹכֵל אָדָם** אַף לִצְרָכוֹ: **רְפוּאָה** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נִכָּר, **וְכָל הַמַּשְׁקִין שׁוֹתֶה** אַף לִרְפוּאָה, **חוּץ מִמֵּי דְקָלִים** בֵּין אִם **מְרֻבֶּה וּבֵין** אִם **מוּעָט,** וְאִם אָסוּר מִשּׁוּם עִבּוּד לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה מֵי מֶלַח, יֵשׁ לֶאֱסֹר גַּם בְּמוּעָט. וְלָכֵן אוֹסֵר רַבִּי יוֹסֵי אַף עֲשִׂיַּת מֵי מֶלַח מוּעֶטֶת. **וְאֵלּוּ הֵן מֵי מֶלַח הַמִּתְרִין** בַּעֲשִׂיָּה בְּשַׁבָּת, **נוֹתֵן** אֶת הַשֶּׁמֶן **בַּתְּחִלָּה לְתוֹךְ** קֹדֶם הַמַּיִם, **אוֹ נוֹתֵן שֶׁמֶן לְתוֹךְ הַמֶּלַח** קֹדֶם הַמַּיִם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַשֶּׁמֶן מוֹנֵעַ מֵהַמֶּלַח מִלְּהִתְעָרֵב בַּמַּיִם, וְהוּא מַתִּישׁ אֶת כֹּחַ הַמֶּלַח, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמֵי הַמֶּלַח שֶׁמְּעַבְּדִים בָּהֶם עוֹרוֹת: **מִשְׁנָה ג אִסּוּר רְפוּאָה מִשּׁוּם שְׁחִיקַת סַמָּנִים:** אֵין **אוֹכְלִין אֲזוֹבִיּוֹן** - אֵזוֹב הַגָּדֵל בֵּין הַקּוֹצִים, **בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲכַל בְּרִיאִים,** וְנִכָּר שֶׁאוֹכְלוֹ לִרְפוּאָה, כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבְּמֵעָיו, וְנָזְרוּ חֲכָמִים עַל אֲכִילַת דָּבָר לִצְרָךְ רְפוּאָה, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁחַק סַמָּנִים לִרְפוּאָתוֹ, אַךְ לֹא אָסְרוּ כֵּן אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁמּוּכָן שֶׁעוֹשֶׂהוּ לִרְפוּאָה. **אֲבָל אוֹכֵל הוּא אֶת יוֹעֶזֶר** - מִין נַעֲנַע, הַמְכַלֶּה אֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבַּכָּבֵד, **וְשׁוֹתֶה אַבּוּבְרוֹעָה** - עֵץ לְלֹא עֲנָפִים. וּמוֹעִיל לִרְפוּאַת אָדָם שֶׁשָּׁתָה מַיִם מְגֻלִּים וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁהָיָה בָּהֶם אֶרֶס נָחָשׁ. וְטַעַם הַהֶתֵּר בְּאֵלּוּ, לְפִי שֶׁגַּם הַבְּרִיאִים דַּרְכָּם בָּזֶה, וְלֹא מוּכָח שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה. **כָּל הָאֲכָלִין** שֶׁהֵם מַאֲכַל בְּרִיאִים, **אוֹכֵל אָדָם** אַף לִצְרָכוֹ: **רְפוּאָה** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נִכָּר, **וְכָל הַמַּשְׁקִין שׁוֹתֶה** אַף לִרְפוּאָה, **חוּץ מִמֵּי דְקָלִים**

משניות

מַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק טו-טז

המבוארות

- מַעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּין שְׁנֵי דְּקָלִים שֶׁהָיוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּסְגָלָתָם לְרַפּוֹת אֶת הַמַּעַיִם, כּוֹס רִאשׁוֹנָה - מְרַפָּה הַזָּבָל שֶׁבְּמֵעָיו, כּוֹס שְׁנִיָּה - מְשַׁלְשֶׁלֶת, וְכוֹס שְׁלִישִׁית - מְנַקָּה אֶת בְּנֵי הַמֵּעַיִם וְיוֹצְאִים הַמַּיִם צְלוּלִים כִּכְנִיסָתָם, **וְכוֹס עִקָּרִים** - יַיִן שֶׁמְּעֹרָב בּוֹ מִין שְׁרָף אֵילָן, עֵשֶׂב שֶׁל שִׂמְחָה, וְכֶרְכּוּם, כְּשֶׁהֵם כְּתוּשִׁים [וּמְרַפֵּא זָבָה מִזִּיבָתָהּ], שֶׁמַּשְׁקִים אֵלּוּ אֲסוּרִים בְּשַׁבָּת, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן** מוֹעִילִים **לִירוֹקָה** - חֲלִי יֵרָקוֹן, וְאֵינָם מַשְׁקֶה בְּרִיאִים [וְהַשּׁוֹתָהּ בָּהֶם נִרְפָּא מֵהֵיֵּרָקוֹן אַךְ נַעֲשֶׂה עָקָר, וְלָכֵן נִקְרְאוּ כּוֹס עִקָּרִים]. **אֲבָל שׁוֹתֶה הוּא מֵי דְּקָלִים לְצָמְאוֹ,** אִם אֵינוֹ חוֹלֶה, **וְסָךְ** גּוּפוֹ **בְּשֶׁמֶן עִקָּרִין** - מַיִם שֶׁבִּשֵּׁל בָּהֶם עִקְרֵי בְּשָׂמִים (תפא"י), **שָׁלֹא לְצָרֵךְ רְפוּאָה:**

מִשְׁנָה ד הַחוֹשֵׁשׁ - הֶחְשׁ כְּאֵב **בְּשִׁנָּיו, לֹא יִגְמֹע בָּהֶן אֶת הַחֹמֶץ** וְיִפָּלֵט, שֶׁמּוֹכֵחַ שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה, **אֲבָל מִטַּבֵּל הוּא** מֵאֲכָלוֹ וּפוֹתֵּו בְּחֹמֶץ **כְּדַרְכּוֹ, וְאִם נִתְרַפֵּא** עַל יְדֵי כָּךְ, **נִתְרַפֵּא** [וְכֵן יָכוֹל לִגְמֹעַ וְלִבְלֹעַ]. **הַחוֹשֵׁשׁ בְּמָתְנָיו, לֹא יָסוּךְ** אוֹתָם **בְּיַיִן וְחֹמֶץ,** שֶׁאֵין סָכִין אוֹתָם אֶלָּא לִרְפוּאָה וּמוּכָח שֶׁלִּכְךָ כַּוָּנָתוֹ, **אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן,** שֶׁהֲדֶרֶךְ לָסוּךְ שֶׁמֶן אַף בְּלֹא מַכָּה, **וְלֹא** - אֲבָל לֹא **שֶׁמֶן וֶרֶד** שֶׁהוּא יָקָר וְאֵינוֹ מָצוּי, וְאֵין דֶּרֶךְ לְסוּכוֹ אֶלָּא לִרְפוּאָה. **בְּנֵי מִלָּכִים סָכִין שֶׁמֶן וֶרֶד עַל מַכּוֹתֵיהֶן, שֶׁכֵּן דַּרְכָּם לָסוּךְ** אוֹתוֹ גַּם **בְּחֹל** וְגַם בְּלֹא מַכָּה, וְאֵינוֹ מוּכָח שֶׁעוֹשִׂים כֵּן לִרְפוּאָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** מֻתָּר לָסוּךְ אַף בְּשֶׁמֶן וֶרֶד, כִּי **כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם** לְעִנְיַן הֶתֵּר סִיכָה בְּשֶׁמֶן וֶרֶד, כִּי דָּבָר הָרָאוּי לְמֶאן דְּהוּ, מֻתָּר לַכֹּל (תפא"י):

פֶּרֶק טו דִּינֵי מְלָאכוֹת 'קוֹשֵׁר' וּ'מַתִּיר', קִפּוּל בְּגָדִים, וְהֶכָנָה מִשַּׁבָּת לְחֹל וּמִיּוֹם כִּפּוּר לְשַׁבָּת:

מִשְׁנָה א קְשָׁרִים שֶׁחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה: אֵלּוּ **קְשָׁרִים שֶׁחַיָּבִין** עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם מְלָאכֶת 'קוֹשֵׁר', **קֶשֶׁר הַגַּמָּלִין** - שֶׁקּוֹשְׁרִים בְּנָקֵב שֶׁעוֹשִׂים לַגָּמָל בְּחָטְמוֹ, **וְקֶשֶׁר הַסַּפָּנִין** - שֶׁקּוֹשְׁרִים בְּנָקֵב שֶׁעוֹשִׂים בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה. שֶׁקְּשָׁרִים אֵלּוּ הֵם מַעֲשֵׂה אֻמָּן וְהֵם קֶשֶׁר שֶׁל קַיָּמָא שֶׁאֵינוֹ מַתִּירוֹ לְעוֹלָם, וְדוֹמִים הֵם לִקְשָׁרִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּמִשְׁכָּן בִּקְשִׁירַת חוּטֵי הַיְרִיעוֹת שֶׁנִּפְסְקוּ [אֲבָל קֶשֶׁר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל אֻמָּן אוֹ שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קַיָּמָא, אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן. וְקֶשֶׁר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קַיָּמָא וְאֵינוֹ שֶׁל אֻמָּן, מֻתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה]. **וּכְשֵׁם שֶׁהוּא חַיָּב עַל קְשׁוּרָן** [-קְשִׁירָתָם] מִשּׁוּם 'קוֹשֵׁר', **כָּךְ הוּא חַיָּב עַל הַתֵּרָן** [-הַתָּרָתָם] מִשּׁוּם 'מַתִּיר'. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל קֶשֶׁר שֶׁלֹּא הִדְּקוֹ, עַד שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַתִּירוֹ בְּאַחַת מִיָּדָיו, אֵין חַיָּבִין עָלָיו** - עַל קְשִׁירָתוֹ, אֲפִלּוּ אִם עָשָׂאוֹ לְקַיָּמָא:

מִשְׁנָה ב קְשָׁרִים הַמֻּתָּרִים אוֹ אֲסוּרִים מִדְּרַבָּנָן: יֵשׁ לְךָ קְשָׁרִים שֶׁאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן כְּקֶשֶׁר הַגַּמָּלִין וּכְקֶשֶׁר הַסַּפָּנִין, אֲבָל אַף הֵם אֲסוּרִים כְּגוֹן חֹבֶל בְּגִמָּל שֶׁנָּפְלָה בְּחֶבֶל שֶׁל סְפִינָה, שֶׁאֵין כָּאן לֹא קְשִׁירָתָם וְלֹא הַתָּרָתָם, אֲבָל הֲרֵי הֵם כְּקוֹשֵׁר וּמַתִּיר, וְאָסוּר. **וְאֵלּוּ הֵן** - בְּכִתּוּבִים בְּשַׁבָּת, **מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ,** שֶׁהָיוּ דּוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת אִסּוּר וְהֶתֵּר לָעָם שֶׁעָסוּק כָּל הַשָּׁבוּעַ בְּמְלַאכְתּוֹ, וְאִם יִקְרְאוּ בְּכִתּוּבִים הַמּוֹשְׁכִים אֶת הַלֵּב, יִמָּנְעוּ מִלִּשְׁמֹעַ אֶת הַדְּרָשָׁה. **וּמַצִּילִין** אֶת **הַתִּיק** שֶׁל **הַסֵּפֶר** תּוֹרָה **עִם הַסֵּפֶר, וְתִיק הַתְּפִלִּין עִם הַתְּפִלִּין, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָן** [-בְּתוֹךְ הַתִּיקִים] **מָעוֹת. וּלְהֵיכָן מַצִּילִין אוֹתָן** - אֶת כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ וְתִיקֵיהֶם, **לְמָבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ** - שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת, וְלָחִי אֶחָד בְּרוּחַ רְבִיעִית. **בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, אַף לַמְּפֻלָּשׁ** - שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת בְּלֹא לָחִי [וְאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ מַמָּשׁ]:

וְכוֹס עִקָּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן לִירוֹקָה. אֲבָל שׁוֹתֶה הוּא מֵי דְּקָלִים לְצָמְאוֹ, וְסָךְ שֶׁמֶן עִקָּרִין שֶׁלֹּא לִרְפוּאָה: ד הַחוֹשֵׁשׁ בְּשִׁנָּיו, לֹא יִגְמֹע בָּהֶן אֶת הַחֹמֶץ, אֲבָל מִטַּבֵּל הוּא כְּדַרְכּוֹ, וְאִם נִתְרַפֵּא נִתְרַפֵּא. הַחוֹשֵׁשׁ בְּמָתְנָיו, לֹא יָסוּךְ יַיִן וְחֹמֶץ, אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן, וְלֹא שֶׁמֶן וֶרֶד. בְּנֵי מְלָכִים סָכִין שֶׁמֶן וֶרֶד עַל מַכּוֹתֵיהֶן, שֶׁכֵּן דַּרְכָּם לָסוּךְ בְּחֹל. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם:

פֶּרֶק טו א אֵלּוּ קְשָׁרִים שֶׁחַיָּבִין עֲלֵיהֶן, קֶשֶׁר הַגַּמָּלִין וְקֶשֶׁר הַסַּפָּנִין. וּכְשֵׁם שֶׁהוּא חַיָּב עַל קְשׁוּרָן, כָּךְ הוּא חַיָּב עַל הֶתֵּרָן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל קֶשֶׁר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַתִּירוֹ בְּאַחַת מִיָּדָיו, אֵין חַיָּבִין עָלָיו: **ב** יֵשׁ לְךָ קְשָׁרִים שֶׁאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן כְּקֶשֶׁר הַגַּמָּלִין וּכְקֶשֶׁר הַסַּפָּנִין. קוֹשֶׁרֶת אִשָּׁה מִפִּתַּח חֲלוּקָה, וְחוּטֵי סְבָכָה וְשֶׁל פִּסִיקְיָא, וּרְצוּעוֹת מִנְעָל וְסַנְדָּל, וְנוֹדוֹת יַיִן וָשֶׁמֶן, וּקְדֵרָה שֶׁל בָּשָׂר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, קוֹשְׁרִין לִפְנֵי הַבְּהֵמָה בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תִּצָּא. קוֹשְׁרִין דְּלִי בִּפְסִיקְיָא, אֲבָל לֹא בְּחֶבֶל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל קֶשֶׁר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קַיָּמָא, אֵין חַיָּבִין עָלָיו: **ג** מְקַפְּלִין אֶת הַכֵּלִים, אֲפִלּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים. וּמַצִּיעִין אֶת הַמִּטּוֹת מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְשַׁבָּת, אֲבָל לֹא מִשַּׁבָּת לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, מְקַפְּלִין אֶת הַכֵּלִים וּמַצִּיעִין אֶת הַמִּטּוֹת מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים לְשַׁבָּת, וְחֶבְלֵי שַׁבָּת קְרֵבִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. (אֲבָל לֹא מִשַּׁבָּת לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, אֲבָל לֹא מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים לְשַׁבָּת, וְחֶבְלֵי שַׁבָּת קְרֵבִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים). רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים בִּשַּׁבָּת). רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, לֹא שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים קְרֵבִין בִּשַּׁבָּת:

פֶּרֶק טז דִּינֵי דְּלָקָה בְּשַׁבָּת, וְאַגַּב זֶה דִּין הֲנָאָה מִמְּלָאכָה שֶׁעָשָׂה נָכְרִי בְּשַׁבָּת:

מִשְׁנָה א הַצָּלַת כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מֵהַדְּלֵקָה: כָּל כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ - תּוֹרָה, נְבִיאִים וּכְתוּבִים, **מַצִּילִין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלֵקָה** שֶׁנִּפְלָה בְּחָצֵר אַחֶרֶת בְּאוֹתוֹ מָבוֹי אַף לְלֹא עֵרוּב, **בֵּין שֶׁקּוֹרִין בָּהֶן,** כְּגוֹן נְבִיאִים, שֶׁמַּפְטִירִים בָּהֶם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, **וּבֵין** כְּתוּבִים **שֶׁאֵין קוֹרִין בָּהֶן** בְּשַׁבָּת, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה. **וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּתוּבִים בְּכָל לָשׁוֹן,** וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אָסוּר לִקְרֹא בָּהֶם וְאֵין מַצִּילִים אוֹתָם מִפְּנֵי הַדְּלֵקָה [אֲלָא אִם כֵּן כְּתוּבִים בְּכְתָב אַשּׁוּרִי וּבִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ], מִכָּל מָקוֹם **טְעוּנִים גְּנִיזָה,** וְאָסוּר לְהַנִּיחָם בְּמָקוֹם הֶפְקֵר. **וּמִפְּנֵי מָה אֵין קוֹרִין בָּהֶן** - בְּכְתוּבִים בְּשַׁבָּת, **מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ,** שֶׁהָיוּ דּוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת אִסּוּר וְהֶתֵּר לָעָם שֶׁעָסוּק כָּל הַשָּׁבוּעַ בְּמְלַאכְתּוֹ, וְאִם יִקְרְאוּ בַּכְּתוּבִים הַמּוֹשְׁכִים אֶת הַלֵּב, יִמָּנְעוּ מִלִּשְׁמֹעַ אֶת הַדְּרָשָׁה. **וּמַצִּילִין** אֶת **הַתִּיק** שֶׁל **הַסֵּפֶר** תּוֹרָה **עִם הַסֵּפֶר, וְתִיק הַתְּפִלִּין עִם הַתְּפִלִּין, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָן** [-בְּתוֹךְ הַתִּיקִים] **מָעוֹת. וּלְהֵיכָן מַצִּילִין אוֹתָן** - אֶת כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ וְתִיקֵיהֶם, **לְמָבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ** - שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת, וְלָחִי אֶחָד בְּרוּחַ רְבִיעִית. **בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, אַף לַמְּפֻלָּשׁ** - שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת בְּלֹא לָחִי [וְאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ מַמָּשׁ]:

מִשְׁנָה ב הַצָּלַת דִּבְרֵי מַאֲכָל מֵהַדְּלֵקָה: מַצִּילִין מֵהַדְּלֵקָה רַק מִזּוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת לְצָרֵךְ סְעוּדוֹת שַׁבָּת זוֹ. מַאֲכָל הָרָאוּי לְאָדָם, מַצִּילִים לְאָדָם, וְהָרָאוּי לִבְהֵמָה לִבְהֵמָה, כְּפִי מַאֲכָלָהּ לְאוֹתוֹ יוֹם. כֵּיצַד, נָפְלָה דְּלֵקָה בְּלֵילֵי שַׁבָּת קֹדֶם הַסְּעוּדָה, מַצִּילִין מִזּוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת. נָפְלָה בַּמִּנְחָה קֹדֶם סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, מַצִּילִים מִזּוֹן סְעוּדָה אֶחָת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לְעוֹלָם מַצִּילִין מִזּוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁמּוֹצִיאִם לְמָקוֹם הֶתֵּר [כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן] וְיוֹם זֶה רָאוּי לְמַאֲכַל שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, לֹא אָסְרוּ עָלָיו הוֹצָאַת מִזּוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, אֲפִלּוּ כְּשֶׁאָכַל כְּבָר:

מִשְׁנָה ג אֵפָנִים שֶׁיָּכוֹל לְהַצִּיל אֹכֶל רַב מֵהַדְּלֵקָה: מַצִּילִין סַל מָלֵא כְּפָרוֹת לָחֶם, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי מְאָה סְעוּדוֹת, וְכֵן עִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה - תְּאֵנִים הַדְּרוּסוֹת יַחַד, וְחָבִית שֶׁל יַיִן, אַף שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁמַּצִּיל הַכֹּל בְּבַת אַחַת, מַה לִּי אִם הוֹצִיא מְעַט אוֹ הַרְבֵּה. וְאוֹמֵר - וּמֵתָר לְבַעַל הַבַּיִת לוֹמַר לַאֲחֵרִים, בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם מִן הַמָּזוֹן, וּבְכָךְ מַפְקִירוֹ לְכָל הָרוֹצֶה לִזְכּוֹת בּוֹ, וּמֻתָּרִים לְהוֹצִיא כַּשֶּׁעוּר שֶׁמֻּתָּר לְבַעַל הַבַּיִת. וְאִם הָיוּ אוֹתָם הַמַּצִּילִים פִּקְחִין, וְיוֹדְעִים שֶׁיְּכוֹלִים לְבַקֵּשׁ שָׂכָר אַחֲרֵי הַשַּׁבָּת בְּתַמּוּרָה לַהֲשָׁבַת הַמָּזוֹן לִבְעָלָיו, כִּי אֵין זֶה שָׂכָר שַׁבָּת, שֶׁהֲרֵי לֹא בָּאוּ לְהַצִּיל עַל דַּעַת קַבָּלַת הַשָּׂכָר, עוֹשִׂין עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן אַחַר הַשַּׁבָּת לִטֹּל שָׂכָר עַל מַעֲשֶׂה הַהֲצָלָה כְּפוֹעֲלִים. [וְאַף שֶׁיְּכוֹלִים לִזְכּוֹת בַּמָּזוֹן, שֶׁהֲרֵי בַּעַל הַבַּיִת הִפְקִירוֹ, מֻדָּבָר בִּירֵא שָׁמַיִם שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לֵהָנוֹת מִמַּה שֶּׁהִפְקִירוּ אֲחֵרִים בְּעַל כָּרְחָם, אַךְ מֵאִידָךְ אֵינוֹ רוֹצֶה לִטְרֹחַ בְּחִנָּם, וְלָכֵן מְבַקֵּשׁ שָׂכָר]. לְהֵיכָן מוֹצִיא אֶת הָאֹכֶל: לְהֵיכָן מַצִּילִין אוֹתָן - אֶת מְזוֹנוֹת אֵלּוּ. לְחָצֵר הַמְעֹרָבֶת - שֶׁעָשׂוּ בָּהּ עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת, שֶׁרַק בָּהּ מֻתָּר לְטַלְטֵל. וְאַף עַל פִּי כֵן אָסְרוּ לְהַצִּיל יוֹתֵר מִמְּזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, כִּי אָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ, וְאִם תַּתִּיר לוֹ לְהוֹצִיא יוֹתֵר, יָבוֹא לְכַבּוֹת אֶת הַדְּלֵקָה. בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, מַצִּיל אַף לְחָצֵר שֶׁאֵינָהּ מְעֹרָבֶת:

מִשְׁנָה ד הַצָּלַת בִּגְדָיו וּכְלֵי תַשְׁמִישׁוֹ: וּלְשֵׁם - לְתַנָּא קַמָּא לְחָצֵר מְעֹרָבֶת, וּלְבֶן בְּתֵירָא אַף לְשֶׁאֵינָהּ מְעֹרָבֶת, הוּא מוֹצִיא אֶת כָּל כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ, כְּגוֹן כּוֹסוֹת וְכַדֵּי שְׁתִיָּה, הַצְּרִיכִים לוֹ לְאוֹתָהּ שַׁבָּת. וּלוֹבֵשׁ כָּל מַה שֶּׁיָּכוֹל לִלְבֹּשׁ, וַאֲפִלּוּ בֶּגֶד עַל גַּבֵּי בֶּגֶד, וְעוֹטֶה כָּל מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲטֹה מִבְּגָדָיו וּמַצָּעָיו, וּמוֹצִיאָם לְאוֹתָהּ חָצֵר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יִלְבַּשׁ רַק שְׁמוֹנָה עָשָׂר כֵּלִים [-בְּגָדִים] שֶׁדַּרְכָּן לְלָבְשָׁם בְּחֹל יַחַד [סַרְבָּל עֶלְיוֹן, מַלְבּוּשׁ שֶׁבֵּין תַּפְּירָה לְתַפְּירָה מְמַלְּאִים בּוֹ מוֹךְ, חֲגוֹרָה עֶלְיוֹנָה, בֶּגֶד צַר וְקָצָר, חָלוּק שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ, חֲגוֹר שֶׁעֶלְיָהּ, כּוֹבַע, מִצְנֶפֶת, שְׁתֵּי נַעֲלַיִם, שְׁנֵי בָּתֵּי שׁוֹקַיִם, שְׁנֵי בָּתֵּי יָדַיִם, שְׁנֵי רְדִידִים שֶׁמִּתְנַגֵּב בָּהֶם, טַלִּית קָטָן, סוּדָר שֶׁבְּצַוָּארוֹ] אֲבָל לֹא יוֹתֵר מִכָּךְ. וְחוֹזֵר וְלוֹבֵשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וּמוֹצִיא. וְכֵן אוֹמֵר לַאֲחֵרִים, בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ עִמִּי [וּבְמָזוֹן אָמַר 'לָכֶם' וְלֹא 'עִמִּי', שֶׁכֵּן אֵינָם שָׁוִים בְּהוֹצָאָה, בְּאֹפֶן שֶׁכְּבָר אָכַל סְעוּדָה אַחַת וְכַדּוֹמֶה]:

מִשְׁנָה ה דִּין גֶּרֶם כִּבּוּי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס אוֹמֵר, פּוֹרְסִין - מַתָּר לִפְרֹס עוֹר שֶׁל גְּדִי עַל גַּבֵּי שְׂדֵה [-כְּמִין אַרְגָּז עִם גַּלְגַּלִּים] וְתֵבָה [-אַרְגָּז קָטָן שֶׁל שַׁלְחָנִי] וּמִגְדָּל [-אָרוֹן] שֶׁהֵם כְּלֵי עֵץ, שֶׁאָחַז בָּהֶן אֶת הָאוּר - שֶׁנֶּאֱחָזָה בָּהֶם אֵשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא [-עוֹר הַגְּדִי] מְחָרֵךְ - מִתְכַּוֵּץ מִן הָאֵשׁ וְאֵינוֹ נִשָּׂרָף, וְעַל יְדֵי כָּךְ לֹא יִשָּׂרְפוּ הַכֵּלִים, וְאַף שֶׁבָּהֶם גּוֹרֵם לִכְבּוּי הָאֵשׁ. וְעוֹשִׂין מְחִצָּה בְּפָנֵי הָאֵשׁ, בְּכָל מִינֵי הַכֵּלִים, בֵּין שֶׁהֵם מְלֵאִים מַיִם וּבֵין שֶׁהֵם רֵיקָנִים, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר הַדְּלֵקָה, אַף שֶׁבָּהֶם גּוֹרֵם שֶׁהָאֵשׁ תִּכְבֶּה כְּשֶׁתַּגִּיעַ לַכֵּלִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר לַעֲשׂוֹת מְחִצָּה בִּכְלֵי חֶרֶס חֲדָשִׁים מְלֵאִין מַיִם, לְפִי שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְקַבֵּל אֶת הָאוּר, וְהֵן מִתְבַּקְּעִין, וְהַמַּיִם שֶׁבָּהֶם נִשְׁפָּכִים וּמְכַבִּין אֶת הַדְּלֵקָה, וּלְדַעְתּוֹ גֶּרֶם כִּבּוּי אָסוּר אַף בְּמָקוֹם הֶפְסֵד מָמוֹן, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹא לְכַבּוֹת אֶת הַדְּלֵקָה כֵּיוָן שֶׁבָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ:

מִשְׁנָה ו נֶכְרִי וְקָטָן שֶׁבָּאוּ לְכַבּוֹת: נֶכְרִי שֶׁבָּא לְכַבּוֹת אֶת הַדְּלֵקָה, אֵין אוֹמְרִים לוֹ 'כַּבֵּה', שֶׁאֲמִירָה לְנָכְרִי אֲסוּרָה מִשּׁוּם שְׁבוּת, וְלֹא 'אַל תְּכַבֶּה', אֶלָּא יַנִּיחוּהוּ לְכַבּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁאֵין שְׁבִיתָתוֹ עֲלֵיהֶן - אֵין יִשְׂרָאֵל מֻזְהָרִים עַל שְׁבִיתָתוֹ שֶׁל נָכְרִי בְּשַׁבָּת כְּשֶׁאֵינוֹ עוֹבְדוֹ. אֲבָל קָטָן שֶׁבָּא לְכַבּוֹת, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא מוֹנְעִים אוֹתוֹ מִלְּכַבּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁבִיתָתוֹ שֶׁל הַקָּטָן עֲלֵיהֶן - עַל הַגְּדוֹלִים, וְהֵם מֻזְהָרִים שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה:

מִשְׁנָה ז הַנַּחַת כִּשּׁוּי עַל מֻקְצֶה: כּוֹפִין קְעָרָה שֶׁל חֶרֶס עַל גַּבֵּי הַנֵּר הַדּוֹלֵק בְּשַׁבָּת בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֶּאֱחֹז הָאֵשׁ בַּקּוֹרָה שֶׁמַּעֲלֶיהָ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַבֶּה אֶת הָאֵשׁ בְּהַנָּחַת הַקְּעָרָה [וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁאָסוּר לְטַלְטֵל כְּלִי לִצְרָךְ דָּבָר שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ, מֻדָּבָר בְּאֹפֶן שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָקוֹם שֶׁבּוֹ הָיְתָה מֻנַּחַת הַקְּעָרָה, וּלְכָךְ נִטְלָהּ]. וְכֵן כּוֹפִין עַל צוֹאָה שֶׁל תַּרְנְגוֹלִים מִפְּנֵי הַקָּטָן שֶׁלֹּא יִתְלַכְלֵךְ בָּהּ [וּבְצוֹאָה הַמֻּנַּחַת בָּאַשְׁפָּה שֶׁבֶּחָצֵר, שֶׁאֵין לָהּ דִּין גֶּרֶף שֶׁל רְעִי, וְלָכֵן אָסוּר לְטַלְטְלָהּ וּלְהוֹצִיאָהּ]. וְכֵן כּוֹפִין עַל עֲקֵרֶב כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשֹּׁךְ, וְאַף שֶׁבְּכָךְ הוּא צָד אֶת הָעַקְרָב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי כְּשֶׁהָיָה בַּעֲרָב [-שֵׁם מָקוֹם], שֶׁכָּפָה אָדָם קְעָרָה עַל עַקְרָב, וְאָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָעַקְרָב לֹא רָץ אַחֲרָיו לְנָשְׁכוֹ, חוֹשְׁשַׁנִי לוֹ מֵחֲטָאת - שֶׁחַיָּב חַטָּאת עַל צִידַּת הָעַקְרָב:

מִשְׁנָה ח הֲנָאָה מִמְּלֶאכֶת נָכְרִי: נָכְרִי שֶׁהִדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּשַׁבָּת לְצָרְכּוֹ עַצְמוֹ, מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ אַף יִשְׂרָאֵל. וְאִם הִדְלִיקוֹ אַף בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִמְּלֶאכָה שֶׁעָשָׂה נָכְרִי בְּשַׁבָּת עֲבוּר יִשְׂרָאֵל [וְאַף שֶׁגַּם הוּא צָרִיךְ לַנֵּר, וְאוֹתוֹ הַנֵּר מְשַׁמֵּשׁ לִשְׁנֵיהֶם, אָסוּר]. מִלֵּא הַנָּכְרִי מַיִם מִבּוֹר שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים, לְהַשְׁקוֹת אֶת בְּהֶמְתּוֹ, מַשְׁקֶה אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל אֶת בְּהֶמְתּוֹ מֵאוֹתָם הַמַּיִם [וְלֹא גּוֹזְרִים שֶׁמָּא יָבוֹא לְהוֹסִיף בִּשְׁבִיל הַיִּשְׂרָאֵל]. וְאִם מִלֵּא אַף בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לֵהָנוֹת מֵהֶם, שֶׁנֶּהֱנָה מִמְּלֶאכֶת שַׁבָּת שֶׁבְּהוֹצָאַת הַמַּיִם מִבּוֹר שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים. עָשָׂה גּוֹי כֶּבֶשׁ לְיָרֵד בּוֹ מֵהַסְּפִינָה לַיַּבָּשָׁה, יוֹרֵד אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל. וְאִם עָשָׂאוֹ אַף בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לָרֶדֶת בּוֹ, שֶׁעֲשִׂיַּת הַכֶּבֶשׁ אֲסוּרָה מִדִּין בּוֹנֶה וּמַכֶּה בְּפַטִּישׁ. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים שֶׁהָיוּ בָּאִין בִּסְפִינָה בְּשַׁבָּת, וְעָשָׂה גּוֹי כֶּבֶשׁ לְיָרֵד בּוֹ לַיַּבָּשָׁה, וְיָרְדוּ בּוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים [וּכְדֵי לְהָבִיא מַעֲשֶׂה זֶה, הֵבִיאָה הַמִּשְׁנָה דִּין כֶּבֶשׁ אַף שֶׁהוּא כָּלוּל בַּדִּינִים הַקּוֹדְמִים]:

פֶּרֶק יז

פרק יז א כָּל הַכֵּלִים נִטָּלִין בְּשַׁבָּת וְדַלְתוֹתֵיהֶן עִמָּהֶן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מִן הַמּוּכָן: **ב** נוֹטֵל אָדָם קֶרְנָס לְפַצֵּעַ בּוֹ אֶת הַדֻּבְּלָה. מְגָרָה, לִגְרֹר בּוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים:

מִשְׁנָה א טִלְטוּל דַּלְתוֹת כְּלֵי וְדַלְתוֹת בַּיִת: כָּל הַכֵּלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דְּלָתוֹת, נִטָּלִין בְּשַׁבָּת, וְדַלְתוֹתֵיהֶן שֶׁהִתְפָּרְקוּ נִטָּלִין עִמָּהֶן, וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְפָּרְקוּ קֹדֶם הַשַּׁבָּת, אֵינָם 'מֻקְצֶה', וְנִטָּלִים בְּשַׁבָּת אַגַּב הַכֵּלִים. שֶׁדַּלְתוֹת הַכֵּלִים אֵינָן דּוֹמִין לְדַלְתוֹת הַבַּיִת, שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלָן אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְפָּרְקוּ בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁדַּלְתוֹת הַבַּיִת אֵינָן מִן הַמּוּכָן - אֵינָן מוּכָנוֹת לְטִלְטוּל כִּכְלִי, וְאִלּוּ דַּלְתוֹת הַכֵּלִים כֵּיוָן שֶׁהֵן חֵלֶק מִכְּלִי, תּוֹרַת כְּלִי עֲלֵיהֶן, וְאַף כְּשֶׁהִתְפָּרְקוּ מֻתָּר לְטַלְטְלָן:

מִשְׁנָה ב טִלְטוּל כְּלֵי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְאִסּוּר לְצָרֵךְ גּוּפוֹ: נוֹטֵל אָדָם קֶרְנָס - פַּטִּישׁ, כְּדֵי לְפַצֵּעַ - לְפַצֵּחַ בּוֹ אֶת הָאֱגוֹזִים. וְכֵן נוֹטֵל קַרְדֹּם - גַּרְזֶן, כְּדֵי לַחְתֹּךְ אֶת עִגּוּל הַדְּבֵלָה - תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת דְּחוּסוֹת וּדְבוּקוֹת זוֹ לָזוֹ בְּצוּרַת עִגּוּל, שֶׁהוּא עָבֶה וְקָשֶׁה מְאֹד. וְכֵן מְגָרָה - סַכִּין עִם הַרְבֵּה פְּגִימוֹת, כְּדֵי לִגְרֹר - לְגָרֵד דִּינֵי מַקָּצָה. טִלְטוּל בְּדָבָר שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְהֶתֵּר אוֹ לְאִסּוּר, לְצָרֵךְ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ, וּמֻתָּמָּה לְצַל. וְכֵן טִלְטוּל דַּלְתוֹת כֵּלִים אוֹ שִׁבְרֵי כֵּלִים, שֶׁהִתְפָּרְקוּ וְנִשְׁבְּרוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת. וְדִינֵי מַקָּצָה מֻתָּמָּת גּוּפוֹ אוֹ מֻתָּמֶת חֶסְרוֹן כִּיס:

מִשְׁנָה א טִלְטוּל דַּלְתוֹת כְּלֵי וְדַלְתוֹת בַּיִת: כָּל הַכֵּלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דְּלָתוֹת, נִטָּלִין בְּשַׁבָּת, וְדַלְתוֹתֵיהֶן שֶׁהִתְפָּרְקוּ נִטָּלִין עִמָּהֶן, וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְפָּרְקוּ קֹדֶם הַשַּׁבָּת, אֵינָם 'מֻקְצֶה', וְנִטָּלִים בְּשַׁבָּת אַגַּב הַכֵּלִים. שֶׁדַּלְתוֹת הַכֵּלִים אֵינָן דּוֹמִין לְדַלְתוֹת הַבַּיִת, שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלָן אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְפָּרְקוּ בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁדַּלְתוֹת הַבַּיִת אֵינָן מִן הַמּוּכָן - אֵינָן מוּכָנוֹת לְטִלְטוּל כִּכְלִי, וְאִלּוּ דַּלְתוֹת הַכֵּלִים כֵּיוָן שֶׁהֵן חֵלֶק מִכְּלִי, תּוֹרַת כְּלִי עֲלֵיהֶן, וְאַף כְּשֶׁהִתְפָּרְקוּ מֻתָּר לְטַלְטְלָן:

מִשְׁנָה ב טִלְטוּל כְּלֵי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְאִסּוּר לְצָרֵךְ גּוּפוֹ: נוֹטֵל אָדָם קֶרְנָס - פַּטִּישׁ, כְּדֵי לְפַצֵּעַ - לְפַצֵּחַ בּוֹ אֶת הָאֱגוֹזִים. וְכֵן נוֹטֵל קַרְדֹּם - גַּרְזֶן, כְּדֵי לַחְתֹּךְ אֶת עִגּוּל הַדְּבֵלָה - תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת דְּחוּסוֹת וּדְבוּקוֹת זוֹ לָזוֹ בְּצוּרַת עִגּוּל, שֶׁהוּא עָבֶה וְקָשֶׁה מְאֹד. וְכֵן מְגָרָה - סַכִּין עִם הַרְבֵּה פְּגִימוֹת, כְּדֵי לִגְרֹר -

בָּהּ אֶת הַגְּבִינָה. מַגְרֵפָה, לִגְרֹף בָּהּ אֶת הַגְּרוֹגָרוֹת. אֶת הָרֶחַת וְאֶת הַמַּזְלֵג, לָתֵת עָלָיו לַקָּטָן. אֶת הַכּוֹשׁ וְאֶת הַכִּרְכָּר, לִתְחֹב בּוֹ. מַחַט שֶׁל יָד, לִטֹּל בָּהּ אֶת הַקּוֹץ. וְשֶׁל סַקָּאִים, לִפְתֹּחַ בָּהּ אֶת הַדֶּלֶת: **ג** קָנֶה שֶׁל זֵיתִים, אִם יֵשׁ קֶשֶׁר בְּרֹאשׁוֹ, מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאִם לָאו, אֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, נִטָּל בְּשַׁבָּת: **ד** רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַכֵּלִים נִטָּלִין בְּשַׁבָּת, חוּץ מִן הַמַּסָּר הַגָּדוֹל וְיֶתֶד שֶׁל מַחֲרֵשָׁה. כָּל הַכֵּלִים נִטָּלִין לְצֹרֶךְ וְשֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, אֵין נִטָּלִין אֶלָּא לְצֹרֶךְ: **ה** כָּל הַנִּטָּלִין בְּשַׁבָּת, שְׁבִרֵיהֶן נִטָּלִין (עִמָּהֶן), וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ עוֹשִׂין מֵעֵין מְלַאכְתָּן, שְׁבְרֵי עֲרֵבָה לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת פִּי הֶחָבִית, שִׁבְרֵי זְכוּכִית לְכַסּוֹת בָּהֶן אֶת פִּי הַפַּךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ עוֹשִׂין מֵעֵין מְלַאכְתָּן, שִׁבְרֵי עֲרֵבָה לָצוּק לְתוֹכָן מִקְפֶּה, וְשֶׁל זְכוּכִית לָצוּק לְתוֹכָן שָׁמֶן: **ו** הָאֶבֶן שֶׁבַּקֻּרְוִיָּה, אִם מְמַלְּאִין בָּהּ וְאֵינָהּ נוֹפֶלֶת, מְמַלְּאִין בָּהּ, וְאִם לָאו, אֵין מְמַלְּאִין בָּהּ. זְמוֹרָה שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בְּטַפְיַח, מְמַלְּאִין בָּהּ בְּשַׁבָּת: **ז** פִּקֵּק הַחַלּוֹן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁהוּא קָשׁוּר וְתָלוּי, פּוֹקְקִין בּוֹ, וְאִם לָאו, אֵין פּוֹקְקִין בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - בֵּין קָשׁוּר וּבֵין שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר פּוֹקְקִין בּוֹ, שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים מוֹסִיפִין עַל אֹהֶל עֵרַאי: **ח** כָּל כְּסוּיֵי הַכֵּלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית אֲחִיזָה [-יָדִית], נִטָּלִים בְּשַׁבָּת, וַאֲפִלּוּ הֵם כֵּלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע [וְאִם אֵינָם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, נִטָּלִים אַף אִם אֵין לָהֶם בֵּית אֲחִיזָה]. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁכִּסּוּי צָרִיךְ בֵּית אֲחִיזָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר לְטַלְטְלוֹ, בְּכִסּוּיֵי הַקַּרְקָעוֹת - בּוֹרוֹת הַחֲפוּרִים בְּקַרְקַע, שֶׁבְּהֶנָּחַת כִּסּוּי בְּלִי בֵּית אֲחִיזָה, נִרְאֶה כְּבוֹנֶה. אֲבָל בְּכִסּוּיֵי הַכֵּלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - בֵּין אִם יֵשׁ לָהֶם בֵּית אֲחִיזָה וּבֵין אִם אֵין לָהֶם, נִטָּלִים בְּשַׁבָּת [וְנִמְצָא, שְׁכָּלִים שֶׁאֵינָם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, מֻתָּר לְטַלְטְלָם אַף בְּלֹא בֵּית אֲחִיזָה. וּבְבוֹר שֶׁבַּקַּרְקַע אָסוּר לְטַלְטֵל אֶלָּא אִם יֵשׁ בָּהֶם בֵּית אֲחִיזָה. וּבִכְלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, לְתַנָּא קַמָּא מְטַלְטֵל רַק אִם יֵשׁ בָּהֶם בֵּית אֲחִיזָה, וּלְרַבִּי יוֹסֵי אַף בְּלֹא בֵּית אֲחִיזָה]:

פֶּרֶק יח דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּשַׁבָּת מִדְּרַבָּנָן, מֻחָמֶת שֶׁהֵם דּוֹמִים לְמִלְאכוֹת. וְהֻתַּרְם לְפָעָמִים לְכְבוֹד שַׁבָּת, לְצֹרֶךְ רְפוּאָה, לְצֹרֶךְ מִצְוָה אוֹ לְצֹרֶךְ בַּעֲלֵי חַיִּים: **מִשְׁנָה א** אֵפֶן פְּנוּי תְּבוּאָה בְּהֶתֵּר: מְפַנִּין בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ קֻפּוֹת אוֹ יוֹתֵר שֶׁל תֶּבֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה, כְּשֶׁצָּרִיךְ לְמְקוֹמָם מִפְּנֵי הָאוֹרְחִים - לְהוֹשִׁיב שָׁם אוֹרְחִים שֶׁהִזְמִין לִסְעוּדָה, וּמִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ - לְהוֹשִׁיב שָׁם תַּלְמִידִים שֶׁבָּאוּ לִשְׁמֹעַ אֶת הַדְּרָשָׁה. שֶׁהֻתְּרָה טִרְחָה בְּשַׁבָּת לְצֹרֶךְ מִצְוָה. אֲבָל לֹא מְפַנִּים אֶת הָאוֹצָר [-מְקוֹם אִחְסוּן הַתְּבוּאָה] כֻּלּוֹ, עַד לַקַּרְקָעִית, שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַשְׁווֹת גֻּמּוֹת בַּקַּרְקַע, שֶׁהֵיא תּוֹלָדָה שֶׁל חוֹרֵשׁ. וּמְפַנִּין רַק דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מֻקְצֶה, שֶׁרָאוּי לְשִׁמּוּשׁ בְּשַׁבָּת לוֹ אוֹ לַאֲחֵרִים, כְּגוֹן תְּרוּמָה טְהוֹרָה הָרְאוּיָה לְבָהֳמַת כֹּהֵן [וּמֻתָּר אַף לְיִשְׂרְאֵל לְפַנּוֹתָהּ], וּדְמַאי - תְּבוּאַת עַם הָאָרֶץ שֶׁחַיָּבֶת בְּמַעֲשֵׂר מִדְּרַבָּנָן, וּמֻתֶּרֶת לַעֲנִיִּים, וּרְאוּיָה אַף לְעַצְמוֹ אִם יַפְקִיר אֶת נְכָסָיו, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ - תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ, אַף לֹא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁנִּתְּנוֹ לְלֵוִי לִפְנֵי שֶׁנָּתַן תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לַכֹּהֵן, אַף כֵּיוָן שֶׁהַלֵּוִי נָטַל הַמַּעֲשֵׂר קֹדֶם שֶׁנִּמְרְחָה בְּתוֹךְ הַחֲפִירָה, שֶׁבְּהֶנָּחַת כִּסּוּי בְּלִי בֵּית אֲחִיזָה, נִרְאֶה כְּבוֹנֶה. אֲבָל בְּכִסּוּיֵי הַכֵּלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - בֵּין אִם יֵשׁ לָהֶם בֵּית אֲחִיזָה וּבֵין אִם אֵין לָהֶם, נִטָּלִים בְּשַׁבָּת [וְנִמְצָא, שְׁכָּלִים שֶׁאֵינָם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, מֻתָּר לְטַלְטְלָם אַף בְּלֹא בֵּית אֲחִיזָה. וּבְבוֹר שֶׁבַּקַּרְקַע אָסוּר לְטַלְטֵל אֶלָּא אִם יֵשׁ בָּהֶם בֵּית אֲחִיזָה. וּבִכְלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, לְתַנָּא קַמָּא מְטַלְטֵל רַק אִם יֵשׁ בָּהֶם בֵּית אֲחִיזָה, וּלְרַבִּי יוֹסֵי אַף בְּלֹא בֵּית אֲחִיזָה]:

פֶּרֶק יח דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּשַׁבָּת מִדְּרַבָּנָן, מֻחָמֶת שֶׁהֵם דּוֹמִים לְמִלְאכוֹת. וְהֻתַּרְם לְפָעָמִים לְכְבוֹד שַׁבָּת, לְצֹרֶךְ רְפוּאָה, לְצֹרֶךְ מִצְוָה אוֹ לְצֹרֶךְ בַּעֲלֵי חַיִּים: **מִשְׁנָה א** אֵפֶן פְּנוּי תְּבוּאָה בְּהֶתֵּר: מְפַנִּין בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ קֻפּוֹת אוֹ יוֹתֵר שֶׁל תֶּבֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה, כְּשֶׁצָּרִיךְ לְמְקוֹמָם מִפְּנֵי הָאוֹרְחִים - לְהוֹשִׁיב שָׁם אוֹרְחִים שֶׁהִזְמִין לִסְעוּדָה, וּמִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ - לְהוֹשִׁיב שָׁם תַּלְמִידִים שֶׁבָּאוּ לִשְׁמֹעַ אֶת הַדְּרָשָׁה. שֶׁהֻתְּרָה טִרְחָה בְּשַׁבָּת לְצֹרֶךְ מִצְוָה. אֲבָל לֹא מְפַנִּים אֶת הָאוֹצָר [-מְקוֹם אִחְסוּן הַתְּבוּאָה] כֻּלּוֹ, עַד לַקַּרְקָעִית, שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַשְׁווֹת גֻּמּוֹת בַּקַּרְקַע, שֶׁהֵיא תּוֹלָדָה שֶׁל חוֹרֵשׁ. וּמְפַנִּין רַק דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מֻקְצֶה, שֶׁרָאוּי לְשִׁמּוּשׁ בְּשַׁבָּת לוֹ אוֹ לַאֲחֵרִים, כְּגוֹן תְּרוּמָה טְהוֹרָה הָרְאוּיָה לְבָהֳמַת כֹּהֵן [וּמֻתָּר אַף לְיִשְׂרְאֵל לְפַנּוֹתָהּ], וּדְמַאי - תְּבוּאַת עַם הָאָרֶץ שֶׁחַיָּבֶת בְּמַעֲשֵׂר מִדְּרַבָּנָן, וּמֻתֶּרֶת לַעֲנִיִּים, וּרְאוּיָה אַף לְעַצְמוֹ אִם יַפְקִיר אֶת נְכָסָיו, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ - תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ, אַף לֹא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁנִּתְּנוֹ לְלֵוִי לִפְנֵי שֶׁנָּתַן תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לַכֹּהֵן, אַף כֵּיוָן שֶׁהַלֵּוִי נָטַל הַמַּעֲשֵׂר קֹדֶם שֶׁנִּמְרְחָה בְּתוֹךְ הַחֲפִירָה, שֶׁבְּהֶנָּחַת כִּסּוּי בְּלִי בֵּית אֲחִיזָה, נִרְאֶה כְּבוֹנֶה. אֲבָל בְּכִסּוּיֵי הַכֵּלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - בֵּין אִם יֵשׁ לָהֶם בֵּית אֲחִיזָה וּבֵין אִם אֵין לָהֶם, נִטָּלִים בְּשַׁבָּת [וְנִמְצָא, שְׁכָּלִים שֶׁאֵינָם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, מֻתָּר לְטַלְטְלָם אַף בְּלֹא בֵּית אֲחִיזָה. וּבְבוֹר שֶׁבַּקַּרְקַע אָסוּר לְטַלְטֵל אֶלָּא אִם יֵשׁ בָּהֶם בֵּית אֲחִיזָה. וּבִכְלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, לְתַנָּא קַמָּא מְטַלְטֵל רַק אִם יֵשׁ בָּהֶם בֵּית אֲחִיזָה, וּלְרַבִּי יוֹסֵי אַף בְּלֹא בֵּית אֲחִיזָה]:

מִשְׁנָה ב הַזְּמָנָה מֵעֵרֶב שַׁבָּת לְמַאֲכַל בְּהֵמָה: חֲבִילֵי - אֲגֻדּוֹת שֶׁל קַשׁ, וַחֲבִילֵי עֵצִים, **וַחֲבִילֵי זְרָדִים** - עֲנָפֵי אִילָן רַכִּים שֶׁנֶּאֱכָלִים לִבְהֵמָה, **אִם הִתְקִינָן** - הִזְמִינָם מֵעֶרֶב שַׁבָּת בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁיִּהְיוּ **לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, מְטַלְטְלִין אוֹתָן** בְּשַׁבָּת, **וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא הִזְמִינָם, **אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן** בְּשַׁבָּת, כִּי בִּסְתָם עוֹמְדִים לְהַסָּקָה, וּמֻקְצִים הֵם.

הַגָּהוֹג עִם בַּעֲלֵי חַיִּים הָאֲסוּרִים בְּטִלְטוּל: כּוֹפִין [-הוֹפְכִים] **אֶת הַסַּל לִפְנֵי הָאֶפְרוֹחִים, כְּדֵי שֶׁיַּעֲלוּ וְשֶׁיֵּרְדוּ** עַל גַּבָּיו לְלוּל שֶׁלָּהֶם, וְאֵין כָּאן בִּטּוּל כְּלִי מֵהֶכְנוֹ', שֶׁהֲרֵי הָאֶפְרוֹחִים אֵינָם נִשְׁאָרִים עַל הַסַּל וְיָכוֹל לִטְלוֹ מִשָּׁם. [וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁאֵין כְּלִי נִטָּל אֶלָּא לְצֹרֶךְ דָּבָר הַנִּטָּל, יֵשׁ לְקַיֵּם אֶת דִּין הַמִּשְׁנָה בְּאֹפֶן שֶׁנִּצְרָךְ לִמְקוֹמוֹ שֶׁל הַסַּל וְלָכֵן נִטָּלוֹ]. **תַּרְנְגֹלֶת שֶׁבָּרְחָה** מִן הַבַּיִת, **דּוֹחִין** [-דּוֹחֲפִים] **אוֹתָהּ** בִּידֵיִם **עַד שֶׁתִּכָּנֵס** מֵעַצְמָהּ לַבַּיִת, מִשּׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן. וְלֹא מְדַדִּין אוֹתָהּ, כְּלוֹמַר, אֵין מַחֲזִיקִים בִּצְדָדֶיהָ וּמְסַיְּעִים בַּהֲלִיכָתָהּ, לְפִי שֶׁהַתַּרְנְגֹלֶת מַגְבַּהַּ עַצְמָהּ מֵהָאָרֶץ, וְנִמְצָא שֶׁמְּטַלְטְלָהּ. אֲבָל מְדַדִּין - מְסַיְּעִים בַּהֲלִיכַת **עֲגָלִין וּסְיָחִין (בִּרְשׁוּת הָרַבִּים)** עַל יְדֵי אֲחִיזָה בְּצִוָּארָם וּצְדָדֵיהֶם, וְאֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיַּגְבִּיהוּ עַצְמָם מֵהָאָרֶץ. **סִיּוּעַ לַהֲלִיכַת קָטָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: וְהָאִשָּׁה מְדַדָּה אֶת בִּנָּהּ** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁאוֹחֶזֶתּוּ בִּזְרוֹעוֹתָיו מֵאֲחוֹרָיו וּמְסַיַּעַת לוֹ שֶׁלֹּא יִפֹּל, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו. אָמַר **רַבִּי יְהוּדָה** בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי חֲכָמִים, **אִימָּתַי הִתִּירוּ** לְדַדּוֹת אֶת הַבֵּן, **בִּזְמַן שֶׁהוּא נוֹטֶה** [-מַגְבִּיהַּ] רַגְלוֹ הָאַחַת **וּמַנִּיחַ אַחַת, אֲבָל אִם הָיָה גּוֹרֵר** אֶת רַגְלָיו, **אָסוּר** לְדַדּוֹתוֹ, שֶׁהֲרֵי הִיא נוֹשֵׂאתוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ג סִיּוּעַ לִבְהֵמָה אוֹ אִשָּׁה יוֹלֶדֶת: אֵין מְיַלְּדִין אֶת הַבְּהֵמָה** לְמִשְׁכָּן מֵרַחֲמָהּ אֶת הַוָּלָד **בְּיוֹם טוֹב**, מִשּׁוּם טָרְחָה יְתֵרָה, **אֲבָל מְסַעֲדִין** - מַחֲזִיקִים אֶת הַוָּלָד שֶׁלֹּא יִפֹּל לָאָרֶץ. **וּמְיַלְּדִין אֶת הָאִשָּׁה בְּשַׁבָּת** וְכָל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב. **וְקוֹרִין לָהּ** - עֲבוּרָהּ **חֲכָמָה** [-מְיַלֶּדֶת] **מִפְּקוֹם לְמָקוֹם, אֲפִלּוּ** אִם הַמְיַלֶּדֶת רְחוֹקָה יוֹתֵר מִתְּחוּם שַׁבָּת. **וּמְחַלְּלִין עָלֶיהָ** - בִּשְׁבִילָהּ **אֶת הַשַּׁבָּת** [מַעֲת יְשִׁיבָתָהּ עַל הַמִּשְׁבָּר וְדָמָהּ שׁוֹתֶת עַד שִׁלְשָׁה יָמִים אַחַר הַלֵּדָה, מְחַלְּלִים עָלֶיהָ אֲפִלּוּ אוֹמֶרֶת שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה. מִשְּׁלשָׁה יָמִים עַד שִׁבְעָה, מְחַלְּלִים אִם אוֹמֶרֶת צְרִיכָה אֲנִי. וּמִשִּׁבְעָה וְעַד שִׁלשִׁים, אֵין מְחַלְּלִים אֲפִלּוּ אוֹמֶרֶת צְרִיכָה אֲנִי, אֲבָל עוֹשִׂים צְרָכֶיהָ עַל יְדֵי נָכְרִי, כְּדִין חוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה]. **וְקוֹשְׁרִין אֶת** חֶבֶל **הַטַּבּוּר** שֶׁל הַוָּלָד, שֶׁמֻּחֶמֶת אָרְכּוֹ יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁיִּכָּרֵךְ בְּאֵיזֶהוּ דָּבָר, וּבִמְשִׁיכָתוֹ יֵצְאוּ מֵעָיו שֶׁל הַוָּלָד וְיִסְתַּכֵּן, אֲבָל אֵין חוֹתְכִין אוֹתוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף חוֹתְכִין. וְכָל צָרְכֵי מִילָה עוֹשִׂין בְּשַׁבָּת,** כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר בַּפֶּרֶק הַבָּא:

פֶּרֶק יט דִּינֵי מִילָה בְּשַׁבָּת: **מִשְׁנָה א הֲכָנַת סַכִּין הַמִּילָה בְּשַׁבָּת: רַבִּי** אֱלִיעֶזֶר **אוֹמֵר, אִם לֹא הֵבִיא כְּלִי** - סַכִּין לַמִּילָה, **מֵעֶרֶב שַׁבָּת** לִמְקוֹם הַמִּילָה, **מְבִיאוֹ בְּשַׁבָּת** אַף דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים, כְּשֶׁהוּא **מְגֻלֶּה** דַּוְקָא, כְּדֵי לְהוֹדִיעַ לַכֹּל שֶׁחֲבִיבָה מִצְוָה זוֹ שֶׁמְּחַלְּלִים עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת. **וּבְשָׁעַת הַסַּכָּנָה** שֶׁגָּזְרוּ עַל הַמִּילָה, **מְכַסֶּהוּ עַל פִּי עֵדִים**, שֶׁיָּעִידוּ שֶׁסַּכִּין לְמִילָה הוּא נוֹשֵׂא וְלֹא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁנּוֹשֵׂא שְׁאָר חֲפָצָיו. **וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** כַּאֲשֶׁר אֵין סַכִּין לְמוּל בָּהּ, **כּוֹרְתִים עֵצִים** בְּשַׁבָּת כְּדֵי **לַעֲשׂוֹת** מֵהֶם **פֶּחָמִין, וְלַעֲשׂוֹת** מֵהַפֶּחָמִין **בַּרְזֶל** בְּשַׁבָּת. **פְּתִיל** סַכִּין לְמִילָה שֶׁנִּקְרַע, **כּוֹרְכִין עָלָיו** חוּט **וְאֵין חוֹשְׁשִׁין** שֶׁמָּא יִקָּרַע בְּשַׁבָּת. **מוֹהֲלִין** - חוֹתְכִים הָעָרְלָה, **וּפוֹרְעִין** - קוֹרְעִים אֶת הָעוֹר שֶׁתַּחַת הָעָרְלָה הַמְכַסָּה אֶת רֹאשׁ הַגִּיד. **וּמוֹצְצִין** אֶת הַדָּם אַף שֶׁעַל יְדֵי הַמְּצִיצָה נִתָּק הַדָּם מִמְּקוֹם חִבּוּרוֹ וְנַעֲשֵׂית חַבּוּרָה, **וְנוֹתְנִין עָלֶיהָ** - עַל מְכַּת הַמִּילָה **אִסְפְּלָנִית** - תַּחְבּוֹשֶׁת **וְכָמוֹן** שָׁחוּק כְּדֵי לְעַצֵּר אֶת הַדָּם. וְאִם **לֹא שָׁחַק** כַּמּוֹן **מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לוֹעֵס בְּשִׁנָּיו וְנוֹתֵן** עַל הַמַּכָּה. וּרְגִילִים הָיוּ לְעָרֵב בְּקִעֲרָה יַיִן וְשֶׁמֶן, וְלִתְּנָם עַל מְקוֹם הַמִּילָה לִרְפוּאָה, וּמְכִינִים אוֹתָם מֵעֶרֶב שַׁבָּת. **וְאִם לֹא טָרַף יַיִן וְשֶׁמֶן מֵעֶרֶב שַׁבָּת, יִתֵּן זֶה בְּעַצְמוֹ וְזֶה בְּעַצְמוֹ** - הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן יִתֵּנוּ כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **וְאֵין עוֹשִׂין לָהּ חָלוּק** [-חֲתִיכַת בַּד נְקוּבָה, שֶׁמַּכְנִיסִים אֶת מְקוֹם הַמִּילָה לַנָּקָב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲזֹר הָעוֹר וְיִכָּסֶה אֶת הַגִּיד] **לְכַתְּחִלָּה** בְּשַׁבָּת, אֶלָּא מֵעֶרֶב שַׁבָּת, **אֲבָל כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ סְמַרְטוּט** בְּמְקוֹם הֶחָלוּק, אִם לֹא הֵכִין. **וְאִם לֹא הִתְקִין** - לֹא הִזְמִין סְמַרְטוּט **מֵעֶרֶב שַׁבָּת** וְהִסְמַרְטוּט בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת, **כּוֹרֵךְ** אֶת הַסְּמַרְטוּט **עַל אֶצְבָּעוֹ** בְּדַרְכּוֹ מִלְּבוּשׁ, וּמְשַׁנֶּה מִדַּרְכּוֹ הוֹצָאָתוֹ בְּחֹל, **וּמֵבִיא** מִבַּיִת לְבַיִת בְּאוֹתָהּ חָצֵר בְּלֹא עֵרוּב, **וַאֲפִלּוּ מֵחָצֵר אַחֶרֶת** שֶׁלֹּא עֵרְבָה עִם הֶחָצֵר שֶׁהַתִּינוֹק שָׁם:

מִשְׁנָה ג רְחִיצַת הַנִּמּוֹל: מַרְחִיצִין אֶת הַקָּטָן בְּמַיִם שֶׁהוּחַמּוּ בְּשַׁבָּת, **בֵּין לִפְנֵי הַמִּילָה** כְּדֵי לְחַזְּקוֹ, **וּבֵין לְאַחַר הַמִּילָה** כְּדֵי לְרַפְּאוֹתוֹ, **וְהֶתֵּר** הָרְחִיצָה הוּא שֶׁמְּזַלְּפִין עָלָיו מַיִם **בְּיָד, אֲבָל לֹא בִּכְלִי** וַאֲפִלּוּ בְּדֶרֶךְ זִלּוּף. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה** אוֹמֵר, **מַרְחִיצִין אֶת הַקָּטָן** כְּדַרְכּוֹ, בְּיוֹם הַמִּילָה בֵּין לִפְנֵי הַמִּילָה וּבֵין לְאַחֲרֶיהָ, וְאַף אַחַר יוֹם הַמִּילָה וְגַם **בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי** לְמִילָתוֹ **שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** וַאֲפִלּוּ בְּמַיִם שֶׁהוּחַמּוּ בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁהוּא עֲדַיִן מְסֻכָּן, וּכְמוֹ **שֶׁנֶּאֱמַר** בַּהֲרִיגַת אֲנָשֵׁי שְׁכֶם עַל יְדֵי בְּנֵי יַעֲקֹב (בראשית לד כה) **'וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים'**, מִשְׁמַע שֶׁאַף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הַנִּמּוֹל עֲדַיִן בְּסַכָּנָה. **מִילָה בְּשַׁבָּת בִּמְקָרֵי סְפֵקוֹת שׁוֹנִים:** תִּינוֹק שֶׁסָּפֵק אִם עָבְרוּ עָלָיו רַק שְׁמוֹנָה חֲדְשֵׁי הֶרָיוֹן, וּבְאֹפֶן זֶה אֵינוֹ חַי וְאֵין מְחַלְּלִים עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת לְמוּלוֹ, אוֹ שֶׁעָבְרוּ עָלָיו תִּשְׁעָה חֲדְשֵׁי הֶרָיוֹן וּמְחַלְּלִים עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** [-שֶׁיֵּשׁ לוֹ סִימָנֵי זַכְרוּת וְנְקֵבוּת], **אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו** [-עֲלֵיהֶם] **אֶת הַשַּׁבָּת** לְמוּלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ג) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ', וְלָמַדְנוּ מִתֵּבת 'עָרְלָתוֹ' שֶׁאֵין מִילָה אֶלָּא בְּמִי שֶׁכֻּלּוֹ עָרֵל וְלֹא בְּמִי שֶׁחֶצְיוֹ נָקֵבָה. **וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בְּאַנְדְּרוֹגִינוֹס** שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יז י) 'הִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר', 'כָּל' לְרַבּוֹת אַנְדְּרוֹגִינוֹס:

מִשְׁנָה ד שָׁגַג וּמָל בְּשַׁבָּת תִּינוֹק שֶׁלֹּא בְּיוֹם מִילָתוֹ: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי תִּינוֹקוֹת, אֶחָד לְמוּל אַחַר הַשַּׁבָּת - בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְאֶחָד **לְמוּל בְּשַׁבָּת, וְשָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁל אַחַר הַשַּׁבָּת**

ב חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֵצִים וַחֲבִילֵי זְרָדִים, אִם הִתְקִינָן לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, מְטַלְטְלִין אוֹתָן, וְאִם לָאו, אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. כּוֹפִין אֶת הַסַּל לִפְנֵי הָאֶפְרוֹחִים, כְּדֵי שֶׁיַּעֲלוּ וְשֶׁיֵּרְדוּ. תַּרְנְגֹלֶת שֶׁבָּרְחָה, דּוֹחִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתִּכָּנֵס. מְדַדִּין עֲגָלִין וּסְיָחִין (בִּרְשׁוּת הָרַבִּים), וְהָאִשָּׁה מְדַדָּה אֶת בִּנָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהוּא נוֹטֶה אַחַת וּמַנִּיחַ אַחַת, אֲבָל לֹא הָיָה גּוֹרֵר, אֲסוּר. וּמוֹהֲלִין בְּשַׁבָּת. **ג** אֵין מְיַלְּדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל מְסַעֲדִין. וּמְיַלְּדִין אֶת הָאִשָּׁה בְּשַׁבָּת וְקוֹרִין לָהּ חֲכָמָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וּמְחַלְּלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת. וְקוֹשְׁרִין אֶת הַטַּבּוּר, וּמְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בְּאַנְדְּרוֹגִינוֹס. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מַרְחִיצִין אֶת הַקָּטָן, בֵּין לִפְנֵי הַמִּילָה וּבֵין לְאַחַר הַמִּילָה, וּמְזַלְּפִין עָלָיו בַּיָּד, אֲבָל לֹא בִּכְלִי. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, מַרְחִיצִין אֶת הַקָּטָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לד כה) 'וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים'. סָפֵק וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בְּאַנְדְּרוֹגִינוֹס: **ד** מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי תִּינוֹקוֹת, אֶחָד לָמוּל אַחַר הַשַּׁבָּת וְאֶחָד לָמוּל בְּשַׁבָּת, וְשָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁל אַחַר הַשַּׁבָּת בְּשַׁבָּת, חַיָּב. אֶחָד לָמוּל בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְאֶחָד לָמוּל בְּשַׁבָּת, וְשָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת בְּשַׁבָּת, רַבִּי אֶלְעָזָר מְחַיֵּב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר: **ה** קָטָן נִמּוֹל לִשְׁמוֹנָה, לְתִשְׁעָה, וְלַעֲשָׂרָה, וּלְאַחַד עָשָׂר, וּלְשְׁנֵים עָשָׂר, לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. הָא כֵיצַד. כְּדַרְכּוֹ, מִצָּוָה, חַיָּב: **מִשְׁנָה ה דְּחִיַּת הַמִּילָה מֵחֲמַת סָפֵק:** קָטָן אֲפִלּוּ שֶׁיִּהְיֶה **נִמּוֹל לִשְׁמוֹנָה** יָמִים, אוֹ **לְתִשְׁעָה** יָמִים, **וְלַעֲשָׂרָה, וּלְאַחַד עָשָׂר, וּלְשְׁנֵים עָשָׂר, לֹא פָּחוֹת** מִשְּׁמוֹנָה יָמִים **וְלֹא יוֹתֵר מִשְּׁנֵים עָשָׂר יוֹם. הָא כֵיצַד. כְּדַרְכּוֹ** - בְּדֶרֶךְ כָּל נִמּוֹל

פֶּרֶק יט

סֵדֶר הַמִּילָה בְּשַׁבָּת: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר **אוֹמֵר, אִם לֹא הֵבִיא כְּלִי** - סַכִּין לַמִּילָה, **מֵעֶרֶב שַׁבָּת** לִמְקוֹם הַמִּילָה, **מְבִיאוֹ בְּשַׁבָּת** אַף דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים, כְּשֶׁהוּא **מְגֻלֶּה** דַּוְקָא, כְּדֵי לְהוֹדִיעַ לַכֹּל שֶׁחֲבִיבָה מִצְוָה זוֹ שֶׁמְּחַלְּלִים עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת. **וּבְשָׁעַת הַסַּכָּנָה** שֶׁגָּזְרוּ עַל הַמִּילָה, **מְכַסֶּהוּ עַל פִּי עֵדִים**, שֶׁיָּעִידוּ שֶׁסַּכִּין לְמִילָה הוּא נוֹשֵׂא וְלֹא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁנּוֹשֵׂא שְׁאָר חֲפָצָיו. **וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** כַּאֲשֶׁר אֵין סַכִּין לְמוּל בָּהּ, **כּוֹרְתִים עֵצִים** בְּשַׁבָּת כְּדֵי **לַעֲשׂוֹת** מֵהֶם **פֶּחָמִין, וְלַעֲשׂוֹת** מֵהַפֶּחָמִין **בַּרְזֶל** בְּשַׁבָּת. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר,** שֶׁכָּיוָן שֶׁהָיָה טָרוּד לָמוּל אֶת זֶה שֶׁזְּמַן מִילָתוֹ בְּשַׁבָּת, וּמִתּוֹךְ כָּךְ טָעָה וּמָל אֶת הַשֵּׁנִי, הֲרֵי זֶה טָעָה בִּדְבַר מִצְוָה וְעָשָׂה מִצְוָה, וּפָטוּר. וּלְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, טָעָה בִּדְבַר מִצְוָה וְעָשָׂה **מִצְוָה, חַיָּב: מִשְׁנָה ה דְּחִיַּת הַמִּילָה מֵחֲמַת סָפֵק: קָטָן** אֲפִלּוּ שֶׁיִּהְיֶה **נִמּוֹל לִשְׁמוֹנָה** יָמִים, אוֹ **לְתִשְׁעָה** יָמִים, **וְלַעֲשָׂרָה, וּלְאַחַד עָשָׂר, וּלְשְׁנֵים עָשָׂר, לֹא פָּחוֹת** מִשְּׁמוֹנָה יָמִים **וְלֹא יוֹתֵר** מִשְּׁנֵים עָשָׂר יוֹם. **הָא כֵיצַד. כְּדַרְכּוֹ** - בְּדֶרֶךְ כָּל נִמּוֹל

מִשְׁנָה ב צָרְכֵי מִילָה הַדּוֹחִים שַׁבָּת: עוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי מִילָה בְּשַׁבָּת, וּמְלָאכָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר **לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת,** כְּגוֹן עֲשִׂיַּת סַכִּין וַהֲבָאָתָהּ, **אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת,** וּמְלָאכָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר **לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת,** כְּגוֹן עֶצֶם הַמִּילָה שֶׁזְּמַנָּהּ דַּוְקָא בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, **דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת: מִשְׁנָה ב צָרְכֵי מִילָה הַדּוֹחִים שַׁבָּת: עוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי מִילָה בְּשַׁבָּת,**

לִשְׁמוֹנָה. נוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בֵּימוֹת הַחֹל, **נִמּוֹל לִתְשִׁעָה,** שֶׁיֵּשׁ לִמְנוֹת שְׁמוֹנָה יָמִים כְּאִלּוּ נוֹלַד בַּלַּיְלָה, אַף שֶׁיִּתְּכֵן שֶׁכְּבָר נוֹלַד בַּיּוֹם קֹדֶם לָכֵן וְנִמְצָא שֶׁנִּמּוֹל לִתְשָׁעָה. נוֹלַד **בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת, נִמּוֹל לָעֲשָׂרָה,** שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם נוֹלַד בְּיוֹם שִׁשִּׁי אוֹ בְּשַׁבָּת, וּבְיוֹם שִׁשִּׁי אִי אֶפְשָׁר לְמוּלוֹ שֶׁמָּא נוֹלַד בְּשַׁבָּת, וּבְשַׁבָּת אֵין לְמוּלוֹ שֶׁמָּא נוֹלַד בְּיוֹם שִׁשִּׁי וּזְמַן מִילָתוֹ כְּבָר בְּיוֹם שִׁשִּׁי, וּמִילָה שֶׁאֵינָהּ בִּזְמַנָּהּ לֹא דּוֹחָה שַׁבָּת, וְלָכֵן נִמּוֹל רַק בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא הַיּוֹם הָעֲשִׂירִי. וְאִם בְּאוֹתוֹ אֹפֶן חָל **יוֹם טוֹב לְאַחַר הַשַּׁבָּת** אָזַי נִדְחֵית הַמִּילָה לְיוֹם שֵׁנִי, וְנִמְצָא שֶׁנִּמּוֹל **לְאַחַד עָשָׂר.** וְאִם חָלוּ לְאַחַר אוֹתָהּ שַׁבָּת **שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** נִדְחֵית הַמִּילָה בְּיוֹם נוֹסָף, כֵּיוָן שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁנֵי הַיָּמִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵם קִדְּשׁוּ אַחַת, וְאֵין מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ דּוֹחָה גַּם אֶת הַיּוֹם הַשֵּׁנִי, **וְנִמּוֹל לִשְׁנֵים עָשָׂר.** קָטָן הַחוֹלֶה וְאִי אֶפְשָׁר לְמוּלוֹ בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי, **אֵין מוֹהֲלִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּבְרִיא** וְיַעֲבְרוּ שִׁבְעָה יָמִים שְׁלֵמִים מֵעֵת לְעֵת, מֵהַיּוֹם שֶׁהִבְרִיא: **מִשְׁנָה ו דִּין צִיצִין:** אִלּוּ הֵן צִיצִין - חֲתִיכוֹת עוֹר שֶׁנִּשְׁאֲרוּ מִן הָעָרְלָה **הַמְעַכְּבִין אֶת** קִיּוּם מִצְוַת **הַמִּילָה** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חֲתָכָם, וְרִצּוּעַת **בָּשָׂר הַחוֹפָה אֶת רֹב** הֶקֵּף אוֹ גִּבֵּהּ **הָעֲטָרָה** - הַשָּׂפָה הַגְּבוֹהָה הַמַּקִּיפָה אֶת הַגִּיד וּמַמְנָה נַעֲשֶׂה שִׁפּוּעַ עַד לְרֹאשׁ הַמִּילָה. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא חֲתָכָם דִּינוֹ כְּעָרֵל, **וְאֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה,** אִם הוּא כֹּהֵן, שֶׁעָרֵל אָסוּר בִּתְרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא כב י) 'תּוֹשָׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ', וּבְפֶסַח נֶאֱמַר (שמות יב מה) 'תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ', וּלְמֵדִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה שֶׁאַף עָרֵל אָסוּר בִּתְרוּמָה כְּבַפֶּסַח. **וְאִם הָיָה** הַתִּינוֹק **בַּעַל בָּשָׂר** - שָׁמֵן וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ עוֹר הָעָרְלָה עֲדַיִן חוֹפָה אֶת הָעֲטָרָה, אַף שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן, **מְתַקְּנוֹ** - חוֹתֵךְ מֵעֶבְיֵ הָעוֹר, **מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן** שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּעָרֵל. **מָל** - חָתַךְ אֶת הָעָרְלָה **וְלֹא פָרַע אֶת הַמִּילָה** - לֹא גָּלָה אֶת הָעֲטָרָה עַל יְדֵי הֲסָרַת הָעוֹר הַמְכַסֶּה אוֹתָהּ, הֲרֵי זֶה **כְּאִלּוּ לֹא מָל,** וַאֲפִלּוּ כְּבָר סִלֵּק יָדוֹ, יָשׁוּב וְיִפְרַע בְּשַׁבָּת. וְאֵינוֹ שָׁב וּפוֹרֵעַ אֶלָּא עֲבוּר צִיצִין הַמְעַכְּבִין. וְאִם לֹא סִלֵּק יָדוֹ, מַמְשִׁיךְ לַחְתּוֹךְ אַף צִיצִין שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִים:

פֶּרֶק כ מְלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת מִדְּרַבָּנָן, וּדְבָרִים הַמֻּתָּרִים בְּשַׁבָּת אַף שֶׁנִּרְאִים כְּמְלָאכָה: **מִשְׁנָה א סְנוּן יַיִן בְּשַׁבָּת:** **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תּוֹלִין** וּמוֹתְחִים **אֶת הַמְשַׁמֶּרֶת** [-מִסְנֶנֶת לְסִנּוּן שִׁמְרֵי יַיִן] עַל פִּי הַכְּלִי **בְּיוֹם טוֹב,** וְאַף שֶׁעוֹשֶׂה אֹהֶל עֲרָאִי עַל חֲלַל הַכְּלִי, מַתִּיר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לַעֲשׂוֹת מַכְשִׁירֵי אֹכֶל נֶפֶשׁ לְצָרְכּוֹ יוֹם טוֹב, אַף כְּשֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָם מֶעֶרֶב יוֹם טוֹב אָסוּר לַעֲשׂוֹתָם בְּיוֹם טוֹב, **וְאֵין נוֹתְנִין לַתְּלוּיָה** - אַף לְמִשַּׁמֶּרֶת שֶׁתְּלוּיָה כְּבָר, **בְּשַׁבָּת,** שֶׁסְּנוּן הַשְּׁמָרִים הוּא תּוֹלְדָה שֶׁל בּוֹרֵר אוֹ מְרַקֵּד, **אֲבָל נוֹתְנִין לַתְּלוּיָה** כְּבָר, **בְּיוֹם טוֹב,** שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה לְצָרְכּוֹ 'אֹכֶל נֶפֶשׁ': **מִשְׁנָה ב פְּעֻלּוֹת הַדּוֹמוֹת לִבְרִירָה וּמִתָּרוֹת:** **נוֹתְנִין מַיִם** בְּשַׁבָּת **עַל גַּבֵּי הַשְּׁמָרִים** שֶׁל מֵעֶרֶב שַׁבָּת, **בִּשְׁבִיל שֶׁיִּצְּלוּ** - שֶׁיָּזוּב כָּל הַיַּיִן הַבָּלוּעַ בָּהֶם, וְיִהְיוּ הַשְּׁמָרִים נְקִיִּים וּצְלוּלִים, וְאֵין בְּכָךְ מִשּׁוּם בּוֹרֵר. **וּמְסַנְּנִין אֶת הַיַּיִן** מֵהַקְּמָחִים שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **בְּסוּדָרִין** - בְּבֶגֶד הַמְיֻחָד לְכָךְ, הַמָּתוּחַ עַל פְּנֵי הַכְּלִי, שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִסְחָטֶנּוּ כֵּיוָן שֶׁעֲשׂוּי לִמְלָאכָה זוֹ [וְלֹא יַעֲשֶׂה בַּסּוּדָרִין כְּמִין גֶּמָּא, כְּעֵין מַשְׁפֵּךְ, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בְּחֹל]. וְכֵן מְסַנְּנִים **בִּכְפִיפָה מִצְרִית** - בְּסַל הָעָשׂוּי מִנְצָרֵי דֶּקֶל, שֶׁמַּנִּיחִים בְּפִי הַכְּלִי כְּמִסְנֶנֶת. [וַיַּקְפִּיד שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הַכְּפִיפָה גְּבוֹהָה טֶפַח מִקַּרְקַעִית הַכְּלִי, שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת אֹהֶל עֲרָאִי בְּשַׁבָּת]. **וְנוֹתְנִין בֵּיצָה בְּמִסְנֶנֶת שֶׁל חַרְדָּל,** כְּלוֹמַר, מִסְנֶנֶת שֶׁסְּנוּנוֹ בָּהּ חַרְדָּל, מֻתָּר לָתֵת בָּהּ בֵּיצָה בְּשַׁבָּת כְּדֵי שֶׁהַחֲלָמוֹן יֵרֵד וְיִצְבַּע אֶת הַחַרְדָּל. וְאַף שֶׁהַחֲלָבוֹן שֶׁהוּא עָב נִשְׁאָר עִם הַפְּסֹלֶת לְמַעְלָה, כֵּיוָן שֶׁכַּוָּנָתוֹ רַק לְיֵפּוֹת מַרְאֵה הַחַרְדָּל, אֵין כָּאן בְּרִירַת פְּסֹלֶת מֵאֹכֶל (מלא"ש). **הֲכָנַת מַשְׁקֶה שֶׁדַּרְכּוֹ לְשָׁמְרוֹ לְיָמִים רַבִּים: וְעוֹשִׂין אֲנוֹמַלִּין** [-מַשְׁקֶה הָעָשׂוּי מִיַּיִן, דְּבַשׁ וּפִלְפְּלִין] **בְּשַׁבָּת,** וְאַף שֶׁהַדַּרְכּוֹ לְשָׁמְרוֹ לִזְמַן מְרֻבֶּה, וְטִרְחָתוֹ גַּם לְצָרְכּוֹ יְמוֹת הַחֹל. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּשַׁבָּת** עוֹשֶׂה אֲנוֹמַלִּין **בְּכוֹס** - בְּשִׁעוּר כּוֹס, מִשּׁוּם טִרְחָה. **בְּיוֹם טוֹב, בְּלָגִין** - בְּכַד, שֶׁהוּא גָּדוֹל מִכּוֹס. **וּבַמּוֹעֵד** - בְּחֹל הַמּוֹעֵד, **בְּחָבִית. רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, הַכֹּל לְפִי הָאוֹרְחִין,** שֶׁאִם אוֹרְחָיו מְרֻבִּים - עוֹשֶׂה הַרְבֵּה וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת, וְאִם מוּעָטִים - עוֹשֶׂה מְעַט וַאֲפִלּוּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד: **מִשְׁנָה ג עֲשִׂיַּת דָּבָר הַנִּרְאֶה כְּמַעֲשֵׂה חֹל:** אֵין שׁוֹרִין אֶת הַחִלְתִּית [-מִין צֶמַח חָרִיף, הַנֶּאֱכָל בְּמִקּוֹמוֹת קָרִים] **בְּמַיִם פּוֹשְׁרִין בְּשַׁבָּת,** שֶׁנִּרְאֶה כְּמַעֲשֵׂה חֹל. **אֲבָל נוֹתֵן** אֶת הַחִלְתִּית **לְתוֹךְ הַחָמִץ** כְּדֵי לְטַבֵּל בּוֹ אֶת מַאֲכָלוֹ. **'אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן' בְּמִלְאֶכֶת בּוֹרֵר: וְאֵין שׁוֹרִין אֶת הַכַּרְשִׁינִין** [-מִין קִטְנִית הַמְשַׁמֶּשׁ לְמַאֲכָל בְּהֵמָה] בְּמַיִם, כְּדֵי שֶׁתִּצּוֹף פְּסֹלְתָּם עַל פְּנֵי הַמַּיִם. **וְלֹא שְׁפִין** - וְאֵין מְשַׁפְשְׁפִין **אוֹתָן** בְּיָד כְּדֵי לְהָסִיר אֶת הַפְּסֹלֶת שֶׁעֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם בּוֹרֵר. **אֲבָל נוֹתֵן** כַּרְשִׁינִים **לְתוֹךְ הַכְּבָרָה** [-נָפָה שְׁנִּקְבֵיהָ גְּדוֹלִים] **אוֹ לְתוֹךְ הַכַּלְכָּלָה** [-סַל] אַף שֶׁלִּפְעָמִים הַפְּסֹלֶת נוֹפֶלֶת דֶּרֶךְ הַנְּקָבִים, מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְכָךְ. **אֵין כּוֹבְרִין אֶת הַתֶּבֶן** [-הַקַּשׁ, זְנַב הַשִּׁבֹּלֶת, אַחֲרֵי שֶׁדָּשׁוּ וְחָתְכוּ אוֹתוֹ] **בִּכְבָרָה** כְּדֵי שֶׁיִּפֹּל מִמֶּנּוּ הַמּוֹץ [-הַשְּׁעָרוֹת שֶׁבְּחֶלֶק הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַשִּׁבֹּלֶת] שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, מִשּׁוּם בּוֹרֵר. וְכֵן **לֹא יִתְּנֶנּוּ עַל גַּבֵּי מְקוֹם גָּבוֹהַּ בִּשְׁבִיל שֶׁהָרוּחַ** תִּזְרֶה אוֹתוֹ **וְיֵרֵד הַמּוֹץ. אֲבָל נוֹטֵל הוּא** אֶת הַתֶּבֶן **בִּכְבָרָה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הָאֲבוּס** לַאֲכִילַת בְּהֵמָה, וְאַף שֶׁהַמּוֹץ נוֹפֵל מֵאֵלָיו, מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן: **מִשְׁנָה ד הֲכָנַת מַאֲכָל בְּהֵמָה בְּשַׁבָּת:** גּוֹרְפִין אֶת הָאֲבוּס [-שֶׁבּוֹ מֻנָּח הָאֹכֶל לַבְּהֵמָה] כְּדֵי לְנַקּוֹתוֹ מִן הָעַפְרוּרִית שֶׁבּוֹ, **מִלְּפָנֵי הַפֶּטֶם** - שׁוֹר שֶׁמְּפַטְּמִים אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְעָרֵב הַפְּסֹלֶת שֶׁבָּאֲבוּס עִם הַתֶּבֶן וְהַשְּׂעוֹרִים שֶׁנּוֹתְנִים לְפָנָיו וְיָקוּץ בְּמַאֲכָלוֹ. **וּמְסַלְּקִין** אֶת הַתֶּבֶן מִלִּפְנֵי הַשּׁוֹר **לְצַדָּדִין,** אִם הוּא רַב, **מִפְּנֵי הָרֹעִי** - שֶׁלֹּא יִדְרְסֶנּוּ בְּרַגְלָיו וְיִטַּנְּפֶנּוּ בְּצוֹאָתוֹ. אֲבָל בְּאֲבוּס הָעָשׂוּי בַּקַּרְקַע, אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַשְׁוּוֹת גֻּמּוֹת, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵא. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין** אַף בְּאֲבוּס שֶׁל כְּלִי, בֵּין בִּגְרִיפָה וּבֵין בְּסִלּוּק, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה כֵּן אַף בַּאֲבוּס שֶׁל קַרְקַע, וְיָבוֹא לְהַשְׁוּוֹת גֻּמּוֹת. **נוֹטְלִין** מַאֹכָל **מִלִּפְנֵי בְּהֵמָה זוֹ וְנוֹתְנִין לִפְנֵי בְּהֵמָה זוֹ בְּשַׁבָּת,** וְאֵין זֶה טִלְטוּל שֶׁלֹּא לְצָרְכּוֹ, שֶׁכֵּן אֵין בְּהֵמָה קָצָה בְּמַאֲכָל הַנָּטֶל מִלִּפְנֵי חֲבֶרְתָּהּ וְנִתָּן לָהּ. וְאָמְנָם אֵין לִטֹּל מִלִּפְנֵי הַשּׁוֹר וְלִתֵּן לִפְנֵי יִגַּע בּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה מֻתָּר מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מַתִּיר אֶת כֻּלּוֹ וְשׁוֹמְטוֹ:** הַמַּחְמוֹר, כִּי רֵירִים יוֹצְאִים מִפִּי הַשּׁוֹר בַּאֲכִילָתוֹ, וּמַמְאִיסִים אֶת מַאֲכָלוֹ עַל הַחֲמוֹר: **מִשְׁנָה ה טִלְטוּל מֻקְצֶה:** הַקַּשׁ שֶׁעַל גַּבֵּי הַמִּטָּה, שֶׁלֹּא הִקְצָהוּ לִשְׁכִיבָה, אַף עַתָּה רוֹצֶה לִשְׁכַּב עָלָיו, וְרוֹצֶה לְשָׁטְחוֹ עַל הַמִּטָּה שֶׁיִּהְיֶה רַךְ וְנוֹחַ לִשְׁכִיבָה. **לֹא יְנַעְנְעֶנּוּ בְּיָדוֹ** כֵּיוָן שֶׁסְּתָם קַשׁ עוֹמֵד לְהַסָּקָה וְהוּא מֻקְצֶה, **אֶלָּא מְנַעְנְעוֹ בְּגוּפוֹ,** כְּלוֹמַר בִּכְתֵפָיו, שֶׁטִּלְטוּל מִן הַצַּד [שֶׁאֵינוֹ בְּיָדִים] מֻתָּר. **וְאִם הָיָה** קַשׁ זֶה עוֹמֵד לְמַאֲכַל **בְּהֵמָה,** שֶׁאֵינוֹ מֻקְצֶה, **אוֹ שֶׁהָיָה עָלָיו כַּר אוֹ סָדִין,** וּבְכָךְ גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁהִקְצָהוּ לִשְׁכִיבָה, וַהֲרֵי תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו, **מְנַעְנְעוֹ** אַף **בְּיָדוֹ. דִּין מַכְבֵּשׁ:** מַכְבֵּשׁ - כְּלִי לְהַדּוֹק קִפּוּל הַבְּגָדִים [עָשׂוּי מִשְּׁנֵי לוּחוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם מֻנָּחִים הַבְּגָדִים, וְעַל יְדֵי הַדּוֹק הַלּוּחוֹת מִתְיַשְּׁרִים הַבְּגָדִים]. אִם הוּא מַכְבֵּשׁ **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים,** שֶׁאֵין לוּחוֹתָיו מְהֻדָּקִים כָּל כָּךְ, **מַתִּירִין** אֶת הַלּוּחוֹת זֶה מִזֶּה, וְנוֹטְלִים אֶת הַבְּגָדִים לְצָרְכּוֹ שַׁבָּת. **אֲבָל לֹא כּוֹבְשִׁין** בּוֹ בְּבָגְדִים בְּשַׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא טוֹרֵחַ לְצָרְכּוֹ חֹל. וּמַכְבֵּשׁ **שֶׁל כּוֹבְסִין, לֹא יִגַּע בּוֹ** כְּדֵי לְהַתִּירוֹ, כִּי לוּחוֹתָיו מְהֻדָּקִים יוֹתֵר, וְהַפְרָדָתָם דּוֹמָה לִמְלָאכַת 'סוֹתֵר'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אַף מַכְבֵּשׁ שֶׁל כּוֹבְסִים, אָסוּר רַק כְּשֶׁהוּא מְהֻדָּק לְגַמְרֵי, אֲבָל **אִם הָיָה מֻתָּר** מֵעֶרֶב **שַׁבָּת, מַתִּיר אֶת כֻּלּוֹ,** כְּלוֹמַר, מַפְרִיד לָתֵת שֶׁכָּל לוּחוֹתָיו **וְשׁוֹמְטוֹ** - שׁוֹמֵט אֶת הַבֶּגֶד מִמֶּנּוּ, וְאֵינוֹ נִרְאֶה כִּסְתִירָה:

פֶּרֶק כא פְּרָטֵי אִסּוּר מְקֹצֶה: **מִשְׁנָה א** **דִּין טְלְטוּל מִן הַצַּד וּבָסִיס לְדָבָר הָאָסוּר וְהַמֻּתָּר: נוֹטֵל** [-נוֹשֵׂא] **אָדָם,** בְּמָקוֹם הַמֻּתָּר **בְּטִלְטוּל, אֶת בְּנוֹ, וְאַף שְׁהָאֶבֶן אֲחוּזָה בְּיָדוֹ** שֶׁל הַבֵּן, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב שֶׁהָאָב מְטַלְטֵל אֶבֶן שֶׁהִיא מְקֹצֶה [וְלֹא הֻקְלוּ בְּדָבָר זֶה אֶלָּא בְּבֵן שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּעֲגוּעִים עַל אָבִיו, וְיֶחֱלֶה אִם יַנִּיחֻנּוּ]. **וְכֵן נוֹטֵל כַּלְכָּלָה** - סַל עִם פֵּרוֹת, **וְהָאֶבֶן בְּתוֹכָהּ,** שֶׁהַכַּלְכָּלָה הִיא בָּסִיס לְדָבָר הַמֻּתָּר וְהָאִסּוּר וְנִטֶּלֶת בְּשַׁבָּת. **וּמְטַלְטְלִין תְּרוּמָה טְמֵאָה** שֶׁהִיא מְקֹצָה, כְּשֶׁנִּמְצֵאת בְּסַל **עִם** הַתְּרוּמָה **הַטְּהוֹרָה** שֶׁאֵינָהּ מְקֹצָה. **וְעִם** [-אוֹ עִם] פֵּרוֹת **הַחִלִּין** [וּמִשְּׁנָתֵנוּ עוֹסֶקֶת בְּאֹפֶן שֶׁהַפֵּרוֹת שָׁבַסַּל הֵם רַבִּים כְּגוֹן תּוּתִים, וְאִי אֶפְשָׁר לְנַעֵר אֶת הַסַּל מִכָּל הַפֵּרוֹת שָׁבוֹ, וְכֵן אִי אֶפְשָׁר לְסַלְקָם לְצַדָּדִים וּלְנַעֵר רַק אֶת הָאֶבֶן, כֵּיוָן שֶׁמְּדֻבָּר שֶׁהָאֶבֶן סוֹתֶמֶת חוֹר שֶׁנִּמְצָא בְּשׁוּלֵי אוֹ בְּדָפְנֵי הַסַּל]. **הוֹצְאַת תְּרוּמָה שֶׁהִתְּפַטְּלָה בְּחִלִּין: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מַעֲלִין אֶת הַמְּדֻמָּע** - תְּרוּמָה שֶׁהִתְעָרְבָה בְּחֻלִּין, **בְּאֶחָד וּמֵאָה** - שֶׁיֵּשׁ מֵאָה חֻלִּין כְּנֶגֶד חֵלֶק הַתְּרוּמָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַתְּרוּמָה בְּטֵלָה וְצָרִיךְ לְהָרִים מֵהַתַּעֲרֹבֶת כְּשִׁעוּר הַתְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה וְלִתֵּן לַכֹּהֵן. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁבְּהֶרְמָה זוֹ הוּא מְתַקֵּן אֶת הַחִלִּין, לְפִי שֶׁתְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְחֻלִּין וּבְטֵלָה נֶחְשֶׁבֶת כְּמֻנַּחַת בְּפָנֵי עַצְמָהּ, וּכְשֶׁהוּא מֵרִים הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הֵרִים אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה, וְאֵינוֹ מְתַקֵּן אֶת הַחִלִּין: **מִשְׁנָה ב** **טְלְטוּל מִן הַצַּד: הָאֶבֶן שֶׁמֻּנַּחַת עַל פִּי הֶחָבִית,** וְרוֹצֶה לִטֹּל יַיִן מִתּוֹכָהּ, לֹא יִטֹּל אֶת הָאֶבֶן בְּיָדָיו, שֶׁהֲרֵי הִיא מְקֹצָה, אֶלָּא **מַטֶּה** [-אֶת הֶחָבִית] **עַל צִדָּהּ, וְהִיא** [-הָאֶבֶן] **נוֹפֶלֶת,** בְּטִלְטוּל מִן הַצַּד. וְאִם **הָיְתָה** הֶחָבִית **בֵּין הֶחָבִיּוֹת,** וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁהָאֶבֶן תִּשְׁבֹּר אֶת הֶחָבִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת, **מַגְבִּיהָהּ** לֶחָבִית עִם הָאֶבֶן וּמוֹצִיאָהּ מִבֵּין הֶחָבִיּוֹת, **וּמַטֶּה עַל צִדָּהּ וְהִיא** [-הָאֶבֶן] **נוֹפֶלֶת.** וְכֵן **מָעוֹת שֶׁמֻּנָּחוֹת עַל הַכַּר, נוֹעֵר אֶת הַכַּר, וְהֵן** [-הַמָּעוֹת] **נוֹפְלוֹת** [וְדַוְקָא אִם לֹא הִנִּיחָן שָׁם בְּכַוָּנָה, כִּי אִם הִנִּיחָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת בְּכַוָּנָה עַל הַכַּר, נַעֲשָׂה בָּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר וְאָסוּר לִטְלוֹ. וּבְאֹפֶן שֶׁהוּא צָרִיךְ לִמְקוֹם הַכַּר וְלֹא רַק לַכַּר, יָכוֹל לְהָרִים אֶת הַכַּר וְהַמָּעוֹת שֶׁעָלָיו וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְנַעֲרוֹ]. **כִּבּוּשׁ הַכַּר בְּשַׁבָּת: הָיְתָה עָלָיו** [-עַל הַכַּר, הֶעָשׂוּי מִבֶּגֶד] **לִשְׁלֹשֶׁת** - דָּבָר מָאוּס, כְּגוֹן רֹק אוֹ צוֹאָה, **מְקַנְּחָהּ בְּסַמַּרְטוּט,** אֲבָל לֹא יִתֵּן עָלֶיהָ מַיִם, שֶׁבְּכָךְ מִתְכַּבֵּס הַכַּר, וְעוֹבֵר עַל מְלָאכֶת 'מְלַבֵּן'. אֲבָל אִם **הָיְתָה** הַכַּר **שֶׁל עוֹר, נוֹתְנִין עָלֶיהָ מַיִם עַד שֶׁתִּתְכַּלֶּה** הַלִּשְׁלֹשֶׁת, כִּי נְתִינַת מַיִם עַל עוֹר אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כִּבּוּשׁ [אוּלָם לֹא יִשְׁפְּשֵׁף, כִּי בְּעוֹר שֶׁל כַּר - כְּעוֹר שֶׁל כַּר]: **מִשְׁנָה ג** **הֶסֵּרַת שִׁירֵי מַאֲכָל מֵהַשֻּׁלְחָן: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מַגְבִּיהִין** - מֻתָּר לְהַגְבִּיהַּ בְּיָדַיִם **מִן הַשֻּׁלְחָן, עֻצְמוֹת** רַכּוֹת, **וּקְלִפִּין** - קְלִפּוֹת, הָרְאוּיִים לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, וְלָכֵן אֵינָם מֻקְצֶה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, נוֹטֵל אֶת הַטַּבְלָה** [-הַלּוּחַ שֶׁעַל גַּבֵּי רַגְלֵי הַשֻּׁלְחָן] **בֻּלָּהּ וּמְנַעֲרָהּ** - מְנַעְנֵעַ אוֹתָהּ עַד שֶׁיִּפְּלוּ מִמֶּנָּה הָעֲצָמוֹת וְהַקְּלִפּוֹת. שֶׁהֵן מֻקְצֶה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא עָמְדוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לַאֲכִילַת בְּהֵמָה, וְאִלּוּ הַטַּבְלָה הִיא כְּלִי, וְאַף שֶׁמְּטַלְטֵל עִמָּהּ אֶת הַמֻּקְצֶה, הֲרֵי זֶה טִלְטוּל מִן הַצַּד לְצָרְךָ דָּבָר הַמֻּתָּר [וּבַגְּמָרָא מְבֹאָר שֶׁמְּחֻלָּקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שְׁנוּיָה בְּהִפּוּךְ, וּלְבֵית הִלֵּל מַגְבִּיהִין, וּלְבֵית שַׁמַּאי נוֹטֵל אֶת הַטַּבְלָה]. **מַעֲבִירִין** - מֻתָּר לְהוֹרִיד **מִלִּפְנֵי** [-מֵעַל] **הַשֻּׁלְחָן פֵּרוּרִין** שֶׁל פַּת אַף בְּשִׁעוּר **פָּחוֹת מִכְּזַיִת** [שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְאָכְלָם], וְכֵן **שִׁיר** [-תַּרְמִילִים שֶׁבָּהֶם מֻנָּחִים הַגַּרְעִינִים] **שֶׁל אֲפוּנִין, וְשִׁעוֹר שֶׁל עֲדָשִׁים.** וְהֶתֵּר טִלְטוּלָם, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** - הַפֵּרוּרִים וּשְׁעוֹר הָאֲפוּנִים אוֹ הָעֲדָשִׁים, רְאוּיִים **לְמַאֲכַל בְּהֵמָה. דִּין סְפוֹג בְּשַׁבָּת: סְפוֹג, אִם יֵשׁ לוֹ עוֹר בֵּית אֲחִיזָה** - בֵּית אֲחִיזָה שֶׁל עוֹר, **מְקַנְּחִין בּוֹ** [-מְנַקִּים בּוֹ], **וְאִם לָאו** - אִם אֵין לוֹ בֵּית אֲחִיזָה **אֵין מְקַנְּחִין בּוֹ,** שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאוֹחֲזוֹ נִסְחָט בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וְסוֹחֵט הוּא תּוֹלְדָה שֶׁל דָּשׁ. **(וְחֲכָמִים אוֹמְרִים) בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם יֵשׁ לוֹ בֵּית אֲחִיזָה וּבֵין אִם לֹא, **נִטָּל** - מֻתָּר לְטַלְטְלוֹ **בְּשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁנֶּחְשָׁב כְּלִי [וְרַק כְּשֶׁהַסְּפוֹג יָבֵשׁ וְאֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיִּסְחָטֶנּוּ], **וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה,** אַף שֶׁהוּא כְּלִי, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִמִּינֵי הַכֵּלִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דִּין טֻמְאָה, שֶׁהֵם: כְּלֵי עֵץ, בֶּגֶד, שַׂק אוֹ מַתֶּכֶת:

פֶּרֶק כב פְּרָטֵי דִּינִים בַּהֲכָנַת דִּבְרֵי מַאֲכָל; שְׁבִירַת כְּלִי לְהוֹצָאַת מַאֲכָל, בְּשׁוּל מַאֲכָל בְּמַיִם חַמִּים, הַנָּחַת כְּלִי עִם מַאֲכָל בְּתוֹךְ בּוֹר אוֹ מַיִם. דִּינֵי סְחִיטַת פֵּרוֹת, דִּין מִי שֶׁנִּשְׁרוּ כֵּלָיו בַּמַּיִם, וְהָרוֹחֵץ בְּשַׁבָּת, וְדִינֵי הִתְעַמְּלוּת בְּשַׁבָּת:

מִשְׁנָה א **אִסּוּר סְחִיטָה בְּשַׁבָּת: חָבִית** עִם מַשְׁקִים **שֶׁנִּשְׁבְּרָה, מַצִּילִין הֵימֶנָּה מְזוֹן** בְּשִׁעוּר **שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת** וַאֲפִלּוּ בְּהַרְבֵּה כֵּלִים [וּבִכְלִי אֶחָד יָכוֹל לְהַצִּיל כַּמָּה שִׁיּוּרָא בְּפַעַם אַחַת]. **וְאוֹמֵר** אַף **לָאֲחֵרִים, בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם** מֵהַבַּיִת, כָּל אֶחָד שִׁעוּר שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִסְפֹּג** אֶת הַמַּשְׁקֶה עִם סְפוֹג, וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לוֹ בֵּית אֲחִיזָה, שֶׁמָּא יָבוֹא לְסָחְטוֹ. **אֵין סוֹחֲטִין אֶת הַפֵּרוֹת** כְּדֵי **לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין, שֶׁבְּכָךְ** הוּא 'מְפָרֵק' וְהוּא תּוֹלְדָה שֶׁל 'דָּשׁ'. **וְאַף אִם יָצְאוּ** הַמַּשְׁקִים **מֵעַצְמָן, אֲסוּרִין** בִּשְׁתִיָּה בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט [גְּזֵרַת 'מַשְׁקִין שֶׁזָּבוּ']. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם** פֵּרוֹת אֵלּוּ **לָאֲכָלִין** - מִיָּעֲדִים לַאֲכִילָה, מֻתָּר **הֵיוֹצֵא מֵהֶן מֻתָּר,** שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ נוֹחָה שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּשְׁקִים מֵהַפֵּרוֹת, וְאֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיִּסְחֹט. **וְאִם הַפֵּרוֹת לְמַשְׁקִין** - מִיָּעֲדִים לְסָחִיטָה, **הֵיוֹצֵא מֵהֶן אָסוּר,** לְפִי שֶׁרוֹצֶה בִּיצִיאַת הַמַּשְׁקֶה, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁיָּבוֹא לִסְחֹט. [וּמַחֲלֹקְתָּם בְּתוּתִים וְרִמּוֹנִים שֶׁהֵם פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁסּוֹחֲטִים וְיֵשׁ שֶׁלֹּא. אֲבָל עֲנָבִים וְזֵיתִים שֶׁעִקָּרָם לִסְחִיטָה, לְדַעַת הַכֹּל הַמַּשְׁקִים אֲסוּרִים אֲפִלּוּ בְּעוֹמְדִים לַאֲכִילָה. וּבְפֵרוֹת שֶׁאֵין אֲנָשִׁים סוֹחֲטִים, לְדַעַת הַכֹּל הַמַּשְׁקִים מֻתָּרִים אֲפִלּוּ בְּעוֹמְדִים לִסְחִיטָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה דַּרְכָּם]. **חֲלוֹת דְּבַשׁ** מִכַּוֶּרֶת דְּבוֹרִים **שֶׁרִסְקָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת** כְּדֵי שֶׁיָּזוּב מֵהֶם הַדְּבַשׁ, **וְיָצְאוּ מֵעַצְמָן, אֲסוּרִין** - אָסוּר הַדְּבַשׁ בַּאֲכִילָה בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת. **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר,** לְפִי שֶׁחֲלוֹת מְרֻסָּקוֹת אֵין דַּרְכָּן לְסָחְטָן אֶלָּא הַדְּבַשׁ זָב מֵהֶן מֵאֲלֵיהֶן, וְאֵין טַעַם לִגְזֹר שֶׁמָּא יָבוֹא לִסְחֹט. וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים גּוֹזְרִים בְּחַלּוֹת דְּבַשׁ מְרֻסָּקוֹת מִשּׁוּם חַלּוֹת דְּבַשׁ שֶׁאֵינָן מְרֻסָּקוֹת שֶׁהַדֶּרֶךְ לְסָחְטָן וּבְהֶן שֶׁיָּכֶת הַגְּזֵרָה: **מִשְׁנָה ב** **בְּשׁוּל בְּמַיִם חַמִּים וְדִין בְּשׁוּל אַחַר בְּשׁוּל: כָּל** מַאֲכָל **שֶׁבָּא בְּחַמִּין** - בְּמַיִם חַמִּים **מֵעֶרֶב שַׁבָּת** וְהִתְבַּשֵּׁל בְּכָךְ, וְהִצְטַנֵּן, **שׁוֹרִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשַׁבָּת,** שֶׁאֵין בְּשׁוּל אַחַר בְּשׁוּל. **וְכֹל שֶׁלֹּא בָּא בְּחַמִּין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מְדִיחִין** [-שׁוֹטְפִים] **אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשַׁבָּת,** אֲבָל לֹא שׁוֹרִין, שֶׁהֲרֵי הוּא מְבַשְּׁלוֹ. **חוּץ מִן הַמְּלִיחַ הַיָּשָׁן** - דָּג מָלוּחַ שֶׁנִּמְלַח לִפְנֵי יוֹתֵר מִשָּׁנָה, **(וְדָגִים מְלוּחִים קְטַנִּים), וְקוֹלְיָס הָאִסְפָּנִין** - דָּג שֶׁבָּא מֵאִסְפַּמְיָא וְעוֹרוֹ דַּק, **שֶׁהֲדָחָתָן** בְּמַיִם חַמִּים **זוֹ הִיא גְּמַר מְלָאכְתָּן** - גְּמַר מְלָאכֶת בִּשּׁוּלָם, וְלָכֵן אַף הֲדָחָתָן בְּחַמִּין אֲסוּרָה: **מִשְׁנָה ג** **שְׁבִירַת כְּלִי לְהוֹצָאַת הַמַּאֲכָל שֶׁבּוֹ: שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הֶחָבִית,** כְּדֵי **לְאֱכֹל הֵימֶנָּה גְּרוֹגָרוֹת.** וְאַף שֶׁהוּא 'סוֹתֵר', מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁהוּא מְקַלְקֵל, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת כֶּלִי,** כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן בִּשְׁבִירָתוֹ לַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּתַח נָאֶה, שֶׁבְּכָךְ נֶחְשָׁב לְעוֹשֶׂה כְּלִי. **וְאֵין נוֹקְבִין מְגוּפָּה** [-מִכְסָה] **שֶׁל חָבִית** יַיִן, כְּדֵי לְהוֹצִיאוֹ דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב, שֶׁבְּכָךְ מִתְקַן פָּתַח, אֶלָּא יִטֹּל אֶת כָּל הַמְּגוּפָּה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים מַתִּירִין** לִנְקֹב אֶת הַמְּגוּפָּה מִלְמַעְלָה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְנַקְּבָהּ כָּךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְּלוּ צְרוֹרוֹת לְתוֹךְ הֶחָבִית. **וְלֹא יִקָּבֶנָּה מִצִּדָּהּ,** שֶׁזּוֹ הַדֶּרֶךְ בְּתִקּוּן פָּתַח לְחָבִית. **וְאִם הָיְתָה** הַמְּגוּפָּה **נְקוּבָה, לֹא יִתֵּן עָלֶיהָ שַׁעֲוָה** בִּמְקוֹם הַנֶּקֶב כְּדֵי לְסָתְמָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמָרֵחַ** אֶת הַשַּׁעֲוָה סְבִיב הַנֶּקֶב, דָּבָר הָאָסוּר מִשּׁוּם 'מְמַחֵק'. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בַּעֲרָב** [-שָׁם מְדִינָה], בְּאָדָם שֶׁסָּתַם נֶקֶב בְּשַׁעֲוָה, **וְאָמַר** רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, **חוֹשְׁשַׁנִי לוֹ מֵחִיּוּב חַטָּאת,** מִשּׁוּם מְלָאכֶת מְמַחֵק: **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מִי שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה מְלָאכָה לְצֹרֶךְ בִּנְיַן הַמִּשְׁכָּן, נִתְחַיֵּב חַטָּאת, וְזֶה שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מְלָאכָה לְצֹרֶךְ בִּנְיַן הַמִּשְׁכָּן, אֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, לְמָה חָכָמִים אוֹמְרִים, חוֹשְׁשַׁנִי לוֹ מֵחִיּוּב חַטָּאת? אָמַר לוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִזְהָר וְלֹא יַעֲשֶׂה אַחֵר כָּמוֹהוּ.**

פרק כא א נוֹטֵל אָדָם אֶת בְּנוֹ וְהָאֶבֶן בְּיָדוֹ, וְכַלְכָּלָה וְהָאֶבֶן בְּתוֹכָהּ. וּמְטַלְטְלִין תְּרוּמָה טְמֵאָה עִם הַטְּהוֹרָה וְעִם הַחֻלִּין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מַעֲלִין אֶת הַמְּדֻמָּע בְּאֶחָד וּמֵאָה: **ב** הָאֶבֶן שֶׁעַל פִּי הֶחָבִית, מַטֶּה עַל צִדָּהּ וְהִיא נוֹפֶלֶת. הָיְתָה בֵּין הֶחָבִיּוֹת, מַגְבִּיהָהּ וּמַטֶּה עַל צִדָּהּ וְהִיא נוֹפֶלֶת. הָיְתָה עֲלֵיהֶן מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְמָרַחַת, מְגַרְּדָהּ וּמַטֶּה עַל צִדָּהּ וְהִיא נוֹפֶלֶת. מָעוֹת שֶׁעַל הַכַּר, נוֹעֵר אֶת הַכַּר וְהֵן נוֹפְלוֹת. הָיְתָה שֶׁל עוֹר, נוֹתְנִין עָלֶיהָ מַיִם עַד שֶׁתִּכָּלֶה: **ג** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מַגְבִּיהִין מִן הַשֻּׁלְחָן עֲצָמוֹת וּקְלִפִּין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, נוֹטֵל אֶת הַטַּבְלָה כֻּלָּהּ וּמְנַעֲרָהּ. מַעֲבִירִין מִלִּפְנֵי הַשֻּׁלְחָן פֵּרוּרִין מִכְּזַיִת, וְשִׁעֹר שֶׁל אֲפוּנִין, וְשִׁעֹר שֶׁל עֲדָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה. סְפוֹג, אִם יֵשׁ לוֹ עוֹר בֵּית אֲחִיזָה, מְקַנְּחִין בּוֹ, וְאִם לָאו, אֵין מְקַנְּחִין בּוֹ. (וַחֲכָמִים אוֹמְרִים) בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, נִטָּל בְּשַׁבָּת, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה:

פרק כב א חָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה, מַצִּילִין הֵימֶנָּה מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, וְאוֹמֵר לַאֲחֵרִים, בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִסְפֹּג. אֵין סוֹחֲטִין אֶת הַפֵּרוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין, וְאִם יָצְאוּ מֵעַצְמָן, אֲסוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם לָאֲכָלִין, הַיּוֹצֵא מֵהֶן מֻתָּר, וְאִם לְמַשְׁקִין, הַיּוֹצֵא מֵהֶן אָסוּר. חַלּוֹת דְּבַשׁ שֶׁרִסְקָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת וְיָצְאוּ מֵעַצְמָן, אֲסוּרִין. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר: **ב** כֹּל שֶׁבָּא בְּחַמִּין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, שׁוֹרִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשַׁבָּת, וְכֹל שֶׁלֹּא בָּא בְּחַמִּין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מְדִיחִין אוֹתוֹ בְּחַמִּין בְּשַׁבָּת, חוּץ מִן הַמָּלִיחַ הַיָּשָׁן (וְדָגִים מְלוּחִים קְטַנִּים) וְקוֹלְיָס הָאִסְפָּנִין, שֶׁהֲדָחָתָן זוֹ הִיא גִּמְרָן מְלַאכְתָּן: **ג** שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הֶחָבִית לֶאֱכֹל הֵימֶנָּה גְּרוֹגָרוֹת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת כֶּלִי. וְאֵין נוֹקְבִין מְגוּפָּה שֶׁל חָבִית, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. וְלֹא יִקָּבֶנָּה מִצִּדָּהּ, אֶלָּא מִלְמַעְלָה. וְאִם הָיְתָה נְקוּבָה, לֹא יִתֵּן עָלֶיהָ שַׁעֲוָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמָרֵחַ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בַּעֲרָב, וְאָמַר, חוֹשְׁשַׁנִי לוֹ מֵחַטָּאת:

מִשְׁנָה ד הַצְּנָעַת מַאֲכָל אוֹ מַיִם לְצָרֵךְ שְׁמִירָתָם: נוֹתְנִין תַּבְשִׁיל לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁאֵין בּוֹ מַיִם, **בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהֵא שָׁמוּר** בְּתוֹכוֹ וְלֹא יִתְקַלְקֵל מֵהַחַם, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹא לְהַנִּיחַ גְּמוֹת שֶׁיִּמְצָא בְּקַרְקָעִיתוֹ כְּדֵי לְהַנִּיחַ אֶת הַקְּדֵרָה. וְכֵן נוֹתְנִים **אֶת** הַכְּלִי עִם **הַמַּיִם הַיָּפִים** - הָרְאוּיִים לִשְׁתִיָּה, **בָּרָעִים** - בְּתוֹךְ מַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לִשְׁתִיָּה, **בִּשְׁבִיל שֶׁהַמַּיִם הַיָּפִים יִצַּנְּנוּ** [-יִתְקָרְרוּ] [וְדִין זֶה פָּשׁוּט וְנִשְׁנֶה אַגַּב הַדִּין הַבָּא]. **וְאֶת הַצּוֹנֵן בַּחַמָּה** - וְאֶת הַכְּלִי עִם הַמַּיִם הַצּוֹנְנִים בַּמַּיִם הַחַמִּים **בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּחַמּוּ**, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹא לְהַטְמִין בְּגָחָלִים, וְיָבוֹא לְחַתּוֹת בָּהֶם. **דִּין מִי שֶׁנִּרְטַב בְּגָדָיו בְּשַׁבָּת: מִי שֶׁנִּשְׁרוּ כֵּלָיו** כְּשֶׁהָלַךְ **בַּדֶּרֶךְ, בַּמַּיִם** - לְתוֹךְ הַמַּיִם, **מְהַלֵּךְ בָּהֶן, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ** שֶׁמָּא יַחְשְׁדוּ בּוֹ שֶׁכִּבֵּס בְּגָדָיו בְּשַׁבָּת. **הִגִּיעַ לָחָצֵר הַחִיצוֹנָה** - הָרִאשׁוֹנָה בַּכְּנִיסָה לָעִיר, שֶׁהִיא מָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר, פּוֹשְׁטָן **וְשׁוֹטְחָן בַּחַמָּה** - מוּל הַשֶּׁמֶשׁ כְּדֵי לְיַבְּשָׁן, **אֲבָל לֹא שׁוֹטְחָם כְּנֶגֶד הָעָם** - בְּמָקוֹם הַנִּרְאֶה לִבְנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים, מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן שֶׁיַּחְשְׁדוּ שֶׁכִּבְּסָם בְּשַׁבָּת. [וְלֶהָלְכָה, אַף שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָעָם אָסוּר לְשָׁטְחָן, שֶׁהֲרֵי כָּל דָּבָר שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, אֲפִלּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים אָסוּר]: **מִשְׁנָה ה חֵשֶׁשׁ סְחִיטָה בְּמַגֶּבֶת רְחֵצָה: הָרוֹחֵץ בְּמֵי מְעָרָה, וּבְמֵי טְבֶרְיָא** - חַמֵּי טְבֶרְיָא, **וְנִסְתַּפֵּג** - וְהִתְנַגֵּב **אֲפִלּוּ בְּעֶשֶׂר אֲלוּנְטִיאוֹת** [-מַגָּבוֹת] זוֹ אַחַר זוֹ, וּבַמַּגָּבוֹת הָאֲחֲרוֹנוֹת נִסְפָּגוּ רַק מְעַט מַיִם, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא **יְבִיאֵם בְּיָדוֹ** לְבֵיתוֹ גַּם בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲרוּב, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט מַגֶּבֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַיִם. **אֲבָל עֶשָׂרָה בְּנֵי אָדָם שֶׁרָחֲצוּ מִסְתַּפְּגִין בַּאֲלוּנְטִית אַחַת פְּנֵיהֶם יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם** [-וְהוּא הַדִּין שְׁאָר הַגּוּף, וְאוֹרְחָא דְּמִלְתָא נָקֵט], **וּמְבִיאִין אוֹתָהּ בְּיָדָן** לְבֵיתָם, שֶׁאַף שֶׁנִּסְפְּגוּ בָּהּ הַרְבֵּה מַיִם, אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיָּבוֹאוּ לְסָחֳטָהּ, כֵּיוָן שֶׁהֵם רַבִּים וְאֶחָד יַזְכִּיר לַחֲבֵרוֹ: **מִשְׁנָה ו עוֹד מֵהֲלָכוֹת צָרְכֵי הַגּוּף בְּשַׁבָּת: סָכִין** שָׁמָן בְּשַׁבָּת עַל הַגּוּף, **וּמְמַשְׁמְשִׁין (בִּבְנֵי מְעַיִם)** - וּמְשַׁפְשְׁפִים אֶת הַגּוּף בְּיָד לַהֲנָאָה, **אֲבָל לֹא מִתְעַמְּלִין** - אֵין מְשַׁפְשְׁפִים בְּכֹחַ אֶת הַגּוּף, **וְלֹא מִתְגָּרְדִין** - וְאֵין מְגָרְדִים אֶת הַגּוּף בְּמִגָּרֶדֶת, מִשּׁוּם שֶׁהוּא כְּדַרְכּוֹ בְּחֹל ['עוֹבְדִין דְּחֹל']. **וְאֵין יוֹרְדִין לִבְקָעָה שֶׁשְּׁמָהּ קוֹרְדִימָא,** שֶׁהִיא מְלֵאָה מַיִם וְתַחְתֶּיהָ טִיט, וְיָכוֹל לִשְׁקַע בְּתוֹכָהּ. אוֹ שֶׁהַטִּיט מַחֲלִיק, וְעָלוּל לִפֹּל לְתוֹךְ הַמַּיִם עִם בְּגָדָיו, וְיָבוֹא לִידֵי סְחִיטָה. **וְאֵין עוֹשִׂין אֲפִקְטוּיזִין** - וְאֵין שׂוֹתִים סַם הַגּוֹרֵם לַהֲקָאָה [אֲפִיק - הוֹצָאָה, טְוִי - מִתְבַּשֵּׁל, זִין - מָזוֹן], לְהוֹצִיא אֶת הַמָּזוֹן מִמְּקוֹם בִּשּׁוּלוֹ בַּגּוּף], שֶׁהוּא כִּרְפוּאָה הָאֲסוּרָה בְּשַׁבָּת [אֲבָל מֻתָּר לְהַכְנִיס אָצְבָּעוֹ כְּדֵי לְהָקִיא. וְכֵן אִם יֵשׁ לוֹ צַעַר וַהֲקָאָה תִּרְפָּאוֹ, מֻתָּר בְּשִׁתִּית מַשְׁקֶה כְּדֵי לְהָקִיא], **וְאֵין מַעֲצִבִין אֶת הַקָּטָן** - אֵין מְתַקְּנִים וּמְיַשְּׁבִים אֶת עַצְמוֹתָיו שֶׁל תִּינוֹק, מִשּׁוּם שֶׁנִּרְאֶה כְּבוֹנֶה [וּבְיוֹם הַלֵּדָה מֻתָּר], **וְאֵין מַחֲזִירִין לִמְקוֹמוֹ אֶת הַשָּׁבֶר** בְּעֶצֶם שֶׁנִּשְׁבְּרָה, שֶׁנִּרְאֶה כְּבוֹנֶה. וְכֵן **מִי שֶׁנִּפְרְקָה יָדוֹ וְרַגְלוֹ,** שֶׁעֶצֶם יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ יָצְאָה מֵהַפֶּרֶק הַמְחַבְּרָהּ לַגּוּף, **לֹא יִטְרְפֵם בְּצוֹנֵן** - לֹא יְשַׁפְּשֵׁף אֶת הַיָּד אוֹ הָרֶגֶל בְּמַיִם צוֹנְנִים, שֶׁנִּפְכָּר שֶׁעוֹשֶׂה זֹאת לִרְפוּאָה, **אֲבָל רוֹחֵץ הוּא כְּדַרְכּוֹ** בְּצוֹנֵן **וְאִם נִתְרַפֵּא, נִתְרַפֵּא,** שֶׁבְּכָךְ לֹא נָכַר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לִרְפוּאָה:

פֶּרֶק כג הַדְּבוּרִים הָאֲסוּרִים וְהַמֻּתָּרִים בְּשַׁבָּת, וּדְבָרִים הַמֻּתָּרִים בַּעֲשִׂיָּה לְצָרֵךְ הַמֵּת:

מִשְׁנָה א הָאֹפֶן הַמֻּתָּר בִּשְׁאִילַת אֳכָלִין וּמַשְׁקִין מֵחֲבֵרוֹ: שׁוֹאֵל אָדָם מֵחֲבֵרוֹ בְּשַׁבָּת **כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שָׁמֶן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ 'הַלְוֵנִי'** אֶלָּא 'הַשְׁאִילֵנִי' אוֹ 'תֵּן לִי', שֶׁלְּשׁוֹן הַלְוָאָה הוּא לִזְמַן מְרֻבֶּה, וּסְתָם הַלְוָאָה שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁיָּבוֹא הַמַּלְוֶה לִכְתֹּב זֹאת בִּפְנָקְסוֹ. **וְכֵן הָאִשָּׁה** שׁוֹאֶלֶת **מֵחֲבֶרְתָּהּ כְּפֹרוֹת** לֶחֶם, וְלֹא תֹּאמַר בְּלְשׁוֹן הַלְוָאָה. **וְאִם** הַמַּלְוֶה **אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ** שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ, **מַנִּיחַ** הַשּׁוֹאֵל **טַלִּיתוֹ אֶצְלוֹ** בְּתוֹרַת מַשְׁכּוֹן, **וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן לְאַחַר יוֹם טוֹב** [וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵין מַקְדִּישִׁים בְּשַׁבָּת, חוֹבוֹת שֶׁקִּבּוּעַ לָהֶם זְמַן מֻתָּר לְהַקְדִּישָׁם בְּשַׁבָּת]: **מִשְׁנָה ב אֲסוּר שְׁטָרֵי הֶדְיוֹטוֹת, וְדִין הַטָּלַת גּוֹרָל בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב: מוֹנֶה אָדָם אֶת אוֹרְחָיו** שֶׁהִזְמִין לִסְעוּדַת שַׁבָּת, **וְאֶת פַּרְפְּרוֹתָיו** [-מִינֵי מַעֲדַנִּים] לֵידַע כַּמָּה צָרִיךְ לָתֵת לִפְנֵי הָאוֹרְחִים, **מִפְּיו** - בְּעַל פֶּה, **אֲבָל לֹא יִקְרָא מִן הַכְּתָב** שֶׁכָּתַב מֵעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁמָּא יִמְחֹק, אוֹ שֶׁמָּא יָבוֹא לִקְרֹא בְּשִׁטְרֵי הֶדְיוֹטוֹת, וּבְשַׁבָּת אֵין לִקְרֹא אֶלָּא בְּדִבְרֵי תּוֹרָה. **וּמַפִּיס** - עוֹשֶׂה גּוֹרָל **עִם בָּנָיו וְעִם בְּנֵי בֵיתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן** לְמִי תַּגִּיעַ כָּל מָנָה, וְדַוְקָא עִם בָּנָיו שֶׁאֵינָם מְקַפְּדִים אֲבָל בְּנֵי חֲבוּרָה הַמְקַפְּדִים זֶה עַל זֶה אֲסוּרִים לְהָפִיס בְּשַׁבָּת [מִשּׁוּם מִדְיַדת הַחֲלָקִים, מִשְׁקָלָם וּמִנְיָנָם, וּמִשּׁוּם לוֹוִים וּפוֹרְעִים, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֲסוּרִים שֶׁמָּא יָבוֹא לִכְתֹּב]. וּמִכָּל מָקוֹם מֻתָּרִים לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּיוֹם חל **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת מָנָה גְּדוֹלָה כְּנֶגֶד** מָנָה קְטַנָּה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אָסוּר אַף בְּחל **מִשּׁוּם** מְשַׁחֵק בְּקַבְיָא, דְּהַיְנוּ מִשּׁוּם אִסְמַכְתָּא הָאֲסוּרָה מִשּׁוּם גְּזֵל, שֶׁהַטַּעַם שֶׁמַּסְכִּים לְהַגְרִיל אַף שֶׁאוּלַי יְקַבֵּל אֶת הַמָּנָה הַקְּטַנָּה לְפִי שֶׁסָּבוּר שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַמָּנָה הַגְּדוֹלָה, וְאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַקְּטַנָּה לֹא הָיָה מִתְרַצֶּה. **וּמַטִּילִין** הַכֹּהֲנִים **חֲלָשִׁים** [-גּוֹרָלוֹת] **עַל בִּשֵּׂר הַקָּדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל לֹא עַל הַמָּנוֹת** שֶׁל קָדָשִׁים מֵאֶתְמוֹל, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר הָיָה לַעֲשׂוֹתוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב: **מִשְׁנָה ג אֲסוּר 'מִמְצוֹא חֶפְצְךָ': לֹא יִשְׁכֹּר אָדָם פּוֹעֲלִים בְּשַׁבָּת** כְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ מְלָאכָה אַחַר הַשַּׁבָּת, שֶׁאֵין לָאָדָם לַעֲסֹק בְּחֶפְצֵי הַחל בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח יג) 'וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר', **וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ** בְּשַׁבָּת **לִשְׂכֹּר לוֹ פּוֹעֲלִים** [אֲבָל מֻתָּר לוֹ לְשָׁאֲלוֹ בְּרֶמֶז 'הֲנִרְאֶה שֶׁתַּעֲמֹד עִמִּי לָעֶרֶב', אַף שֶׁיָּדוּעַ לִשְׁנֵיהֶם שֶׁרְצוֹנוֹ לִשְׂכֹּרוֹ, שֶׁהֲרֵי רַק דִּבּוּר נָאֶסַר וְלֹא הִרְהוּר]. **אֵין מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם** - אָסוּר לְיַלֵּךְ בְּשַׁבָּת עַד סוֹף תְּחוּם שַׁבָּת וּלְהַמְתִּין שָׁם עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ וְתֵצֵא שַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא קָרוֹב לְמָקוֹם שֶׁבּוֹ יוּכַל **לִשְׂכֹּר פּוֹעֲלִים וּלְהַבִיא פֵּרוֹת,** לְפִי שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אָסוּר גַּם לְהַחְשִׁיךְ עָלָיו. **אֲבָל מַחְשִׁיךְ הוּא** כְּדֵי **לִשְׁמֹר** עַל פֵּרוֹתָיו, שֶׁהַשְּׁמִירָה מֻתֶּרֶת אַף בְּשַׁבָּת. וּכְשֶׁמַּחְשִׁיךְ לְצָרְכוֹ דָּבָר הַמֻּתָּר, אַף **מַבִיא פֵּרוֹת בְּיָדוֹ,** וְאַף שֶׁתִּלְישַׁת וַהֲבָאַת הַפֵּרוֹת הִיא דָּבָר אִסּוּר, הוֹאִיל וְעִקַּר כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְצָרְכּוֹ דָּבָר הַמֻּתָּר. וּלְדַעַת חֲכָמִים אָסוּר לְהַחְשִׁיךְ אַף לְצָרְכּוֹ מִצְוָה, לְעִנְיַן **כְּלָל אָמַר אַבָּא שָׁאוּל, כָּל** דִּבּוּר **שֶׁאֲנִי זַכַּאי** [-רַשַּׁאי] **בַּאֲמִירָתוֹ** בְּשַׁבָּת לְאָדָם אַחֵר לַעֲשׂוֹתוֹ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, לְפִי שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁל מִצְוָה, כְּגוֹן לוֹמַר לַחֲבֵרוֹ שֶׁיִּהְיֶה מְזֻמָּן לֵילֵךְ אַחַר הַשַּׁבָּת לְהָבִיא אָרוֹן וְתַכְרִיכִים לְמֵת, **רַשַּׁאי אֲנִי** אַף **לְהַחְשִׁיךְ** עָלָיו: **מִשְׁנָה ד דִּין הַחְשָׁכָה לְצָרְכּוֹ מִצְוָה:** וּלְדַעַת אַבָּא שָׁאוּל, **מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם,** כְּדֵי **לְפַקֵּחַ עַל עִסְקֵי כַּלָּה** - לְעִנְיַן וְלַחְקֹר בִּצְרָכֶיהָ. **וְעַל עִסְקֵי הַמֵּת** כְּדֵי **לְהָבִיא לוֹ** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת **אָרוֹן וְתַכְרִיכִין** לְקָבְרוֹ בָּהֶם. שֶׁהַהִתְרָה הַהַחְשָׁכָה לְצָרְכּוֹ מִצְוָה. **הֲנָאָה מִמְּלָאכָה שֶׁעָשָׂה נָכְרִי עֲבוּר יִשְׂרָאֵל: גּוֹי שֶׁהֵבִיא חֲלִילִין, בְּשַׁבָּת,** כְּדֵי לְהַסְפִּיד בָּהֶם, שֶׁקּוֹלָם מְעוֹרֵר לְבָכִי, קָנְסוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא **יִסְפֹּד בָּהֶן יִשְׂרָאֵל** לְעוֹלָם, לְפִי שֶׁנִּכְּר שֶׁהוּבְאוּ לְצָרְכּוֹ יִשְׂרָאֵל, **אֲבָל אִם כֵּן** נוֹדַע בְּבֵרוּר שֶׁבָּאוּ **הַחֲלִילִים מִפְּקוֹם קְרוֹב** - בְּתוֹךְ תְּחוּם שַׁבָּת, וְלֹא עָשָׂה הַנָּכְרִי מְלָאכָה בַּהֲבָאָתָם. **עָשׂוּ** נָכְרִים בְּשַׁבָּת **לוֹ** [-לְנָכְרִי] **אָרוֹן, וְחָפְרוּ לוֹ קֶבֶר,** לְצָרְכּוֹ עַצְמוֹ אוֹ לְמָכְרוֹ לַאֲחֵרִים, מֵתֶר **שֶׁיִּקָּבֵר בּוֹ יִשְׂרָאֵל מִיָּד** בְּצֵאת הַשַּׁבָּת. **וְאִם עָשׂוּ** אֶת הַקֶּבֶר אוֹ הָאָרוֹן **בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, לֹא יִקָּבֵר בּוֹ עוֹלָמִית:**

שֶׁלֹּא יְהֵא דִּבּוּרְךָ שֶׁל שַׁבָּת כְּדִבּוּרְךָ שֶׁל חֹל'. וְכֵן בְּעֶרֶב פֶּסַח בֵּירוּשָׁלַיִם כְּשֶׁחָל **לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** וְשָׂכַח לִקְנוֹת שֶׂה לְצָרְכּוֹ קָרְבַּן פֶּסַח, לוֹקֵחַ שֶׂה מֵחֲבֵרוֹ עַל דַּעַת לְשַׁלֵּם לוֹ לְאַחַר הַשַּׁבָּת. וְאִם אֵינוֹ סוֹמֵךְ עָלָיו, **מַנִּיחַ טַלִּיתוֹ אֶצְלוֹ** בְּתוֹרַת מַשְׁכּוֹן, **וְנוֹטֵל אֶת פִּסְחוֹ** וּמַקְדִּישׁוֹ, **וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן לְאַחַר יוֹם טוֹב** [וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵין מַקְדִּישִׁים בְּשַׁבָּת, חוֹבוֹת שֶׁקִּבּוּעַ לָהֶם זְמַן מֻתָּר לְהַקְדִּישָׁם בְּשַׁבָּת]: **מִשְׁנָה ב אֲסוּר שְׁטָרֵי הֶדְיוֹטוֹת, וְדִין הַטָּלַת גּוֹרָל בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב: מוֹנֶה אָדָם אֶת אוֹרְחָיו** שֶׁהִזְמִין לִסְעוּדַת שַׁבָּת, **וְאֶת פַּרְפְּרוֹתָיו** [-מִינֵי מַעֲדַנִּים] לֵידַע כַּמָּה צָרִיךְ לָתֵת לִפְנֵי הָאוֹרְחִים, **מִפְּיו** - בְּעַל פֶּה, **אֲבָל לֹא יִקְרָא מִן הַכְּתָב** שֶׁכָּתַב מֵעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁמָּא יִמְחֹק, אוֹ שֶׁמָּא יָבוֹא לִקְרֹא בְּשִׁטְרֵי הֶדְיוֹטוֹת, וּבְשַׁבָּת אֵין לִקְרֹא אֶלָּא בְּדִבְרֵי תּוֹרָה. **וּמַפִּיס** - עוֹשֶׂה גּוֹרָל **עִם בָּנָיו וְעִם בְּנֵי בֵיתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן** לְמִי תַּגִּיעַ כָּל מָנָה, וְדַוְקָא עִם בָּנָיו שֶׁאֵינָם מְקַפְּדִים אֲבָל בְּנֵי חֲבוּרָה הַמְקַפְּדִים זֶה עַל זֶה אֲסוּרִים לְהָפִיס בְּשַׁבָּת [מִשּׁוּם מִדְיַדת הַחֲלָקִים, מִשְׁקָלָם וּמִנְיָנָם, וּמִשּׁוּם לוֹוִים וּפוֹרְעִים, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֲסוּרִים שֶׁמָּא יָבוֹא לִכְתֹּב]. וּמִכָּל מָקוֹם מֻתָּרִים לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּיוֹם חל **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת מָנָה גְּדוֹלָה כְּנֶגֶד** מָנָה קְטַנָּה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אָסוּר אַף בְּחל **מִשּׁוּם** מְשַׁחֵק בְּקַבְיָא, דְּהַיְנוּ מִשּׁוּם אִסְמַכְתָּא הָאֲסוּרָה מִשּׁוּם גְּזֵל, שֶׁהַטַּעַם שֶׁמַּסְכִּים לְהַגְרִיל אַף שֶׁאוּלַי יְקַבֵּל אֶת הַמָּנָה הַקְּטַנָּה לְפִי שֶׁסָּבוּר שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַמָּנָה הַגְּדוֹלָה, וְאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַקְּטַנָּה לֹא הָיָה מִתְרַצֶּה. **וּמַטִּילִין** הַכֹּהֲנִים **חֲלָשִׁים** [-גּוֹרָלוֹת] **עַל בִּשֵּׂר הַקָּדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל לֹא עַל הַמָּנוֹת** שֶׁל קָדָשִׁים מֵאֶתְמוֹל, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר הָיָה לַעֲשׂוֹתוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב: **מִשְׁנָה ג אֲסוּר 'מִמְצוֹא חֶפְצְךָ': לֹא יִשְׁכֹּר אָדָם פּוֹעֲלִים בְּשַׁבָּת** כְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ מְלָאכָה אַחַר הַשַּׁבָּת, שֶׁאֵין לָאָדָם לַעֲסֹק בְּחֶפְצֵי הַחל בְּשַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח יג) 'וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר', **וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ** בְּשַׁבָּת **לִשְׂכֹּר לוֹ פּוֹעֲלִים** [אֲבָל מֻתָּר לוֹ לְשָׁאֲלוֹ בְּרֶמֶז 'הֲנִרְאֶה שֶׁתַּעֲמֹד עִמִּי לָעֶרֶב', אַף שֶׁיָּדוּעַ לִשְׁנֵיהֶם שֶׁרְצוֹנוֹ לִשְׂכֹּרוֹ, שֶׁהֲרֵי רַק דִּבּוּר נָאֶסַר וְלֹא הִרְהוּר]. **אֵין מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם** - אָסוּר לֵילֵךְ בְּשַׁבָּת עַד סוֹף תְּחוּם שַׁבָּת וּלְהַמְתִּין שָׁם עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ וְתֵצֵא שַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא קָרוֹב לִמְקוֹם שֶׁבּוֹ יוּכַל **לִשְׂכֹּר פּוֹעֲלִים וּלְהַבִיא פֵּרוֹת,** לְפִי שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אָסוּר גַּם לְהַחְשִׁיךְ עָלָיו. **אֲבָל מַחְשִׁיךְ הוּא** כְּדֵי **לִשְׁמֹר** עַל פֵּרוֹתָיו, שֶׁהַשְּׁמִירָה מֻתֶּרֶת אַף בְּשַׁבָּת. וּכְשֶׁמַּחְשִׁיךְ לְצָרְכּוֹ דָּבָר הַמֻּתָּר, אַף **מַבִיא פֵּרוֹת בְּיָדוֹ,** וְאַף שֶׁתִּלְישַׁת וַהֲבָאַת הַפֵּרוֹת הִיא דָּבָר אִסּוּר, הוֹאִיל וְעִקַּר כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְצָרְכּוֹ דָּבָר הַמֻּתָּר. וּלְדַעַת חֲכָמִים אָסוּר לְהַחְשִׁיךְ אַף לְצָרְכּוֹ מִצְוָה, לְעִנְיַן **כְּלָל אָמַר אַבָּא שָׁאוּל, כָּל** דִּבּוּר **שֶׁאֲנִי זַכַּאי** [-רַשַּׁאי] **בַּאֲמִירָתוֹ** בְּשַׁבָּת לְאָדָם אַחֵר לַעֲשׂוֹתוֹ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, לְפִי שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁל מִצְוָה, כְּגוֹן לוֹמַר לַחֲבֵרוֹ שֶׁיִּהְיֶה מְזֻמָּן לֵילֵךְ אַחַר הַשַּׁבָּת לְהָבִיא אָרוֹן וְתַכְרִיכִים לְמֵת, **רַשַּׁאי אֲנִי** אַף **לְהַחְשִׁיךְ** עָלָיו: **מִשְׁנָה ד דִּין הַחְשָׁכָה לְצָרְכּוֹ מִצְוָה:** וּלְדַעַת אַבָּא שָׁאוּל, **מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם,** כְּדֵי **לְפַקֵּחַ עַל עִסְקֵי כַּלָּה** - לְעִנְיַן וְלַחְקֹר בִּצְרָכֶיהָ. **וְעַל עִסְקֵי הַמֵּת** כְּדֵי **לְהָבִיא לוֹ** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת **אָרוֹן וְתַכְרִיכִין** לְקָבְרוֹ בָּהֶם. שֶׁהַהִתְרָה הַהַחְשָׁכָה לְצָרְכּוֹ מִצְוָה. **הֲנָאָה מִמְּלָאכָה שֶׁעָשָׂה נָכְרִי עֲבוּר יִשְׂרָאֵל: גּוֹי שֶׁהֵבִיא חֲלִילִין, בְּשַׁבָּת,** כְּדֵי לְהַסְפִּיד בָּהֶם, שֶׁקּוֹלָם מְעוֹרֵר לְבָכִי, קָנְסוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא **יִסְפֹּד בָּהֶן יִשְׂרָאֵל** לְעוֹלָם, לְפִי שֶׁנִּכָּר שֶׁהוּבְאוּ לְצָרְכּוֹ יִשְׂרָאֵל, **אֲבָל אִם כֵּן** נוֹדַע בְּבֵרוּר שֶׁבָּאוּ **הַחֲלִילִים מִמְּקוֹם קָרוֹב** - בְּתוֹךְ תְּחוּם שַׁבָּת, וְלֹא עָשָׂה הַנָּכְרִי מְלָאכָה בַּהֲבָאָתָם. **עָשׂוּ** נָכְרִים בְּשַׁבָּת **לוֹ** [-לְנָכְרִי] **אָרוֹן, וְחָפְרוּ לוֹ קֶבֶר,** לְצָרְכּוֹ עַצְמוֹ אוֹ לְמָכְרוֹ לַאֲחֵרִים, מֵתֶר **שֶׁיִּקָּבֵר בּוֹ יִשְׂרָאֵל מִיָּד** בְּצֵאת הַשַּׁבָּת. **וְאִם עָשׂוּ** אֶת הַקֶּבֶר אוֹ הָאָרוֹן **בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, לֹא יִקָּבֵר בּוֹ עוֹלָמִית:**

משניות

מִשְׁנָה ה צָרְכֵי הַמֵּת הַמֻּתָּרִים בְּשַׁבָּת: עוֹשִׁין כָּל צָרְכֵי הַמֵּת וְאַף שֶׁמְּקָצָה בּוֹ, שֶׁמְּקָצָה מֻתָּר בְּנְגִיעָה, וְלָכֵן **סָכִין** אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן, **וּמְדִיחִין אוֹתוֹ** בְּמַיִם, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יָזִיזוּ בּוֹ אֵבֶר** [כְּגוֹן, שֶׁלֹּא יַגְבִּיהַּ אֶת יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ] שֶׁהוּא מְקֻצֶּה וְאָסוּר בְּטֶלְטוּל. וְאָסוּר לְהוֹרִידוֹ מִמִּטָּתוֹ בְּיָדַיִם, אֶלָּא **שׁוֹמְטִין אֶת הַכַּר מִתַּחְתָּיו, וּמַטִּילִין אוֹתוֹ** בְּכָךְ **עַל הַחוֹל, בִּשְׁבִיל שֶׁיִּמָּתֵין** - שֶׁיִּתְעַכֵּב מִלְּהִסָּרִיחַ, וְלֹא יַסְרִיחַ מְהֵרָה מֵחֲמַת הַסְּדִינִים וְהַכָּרִים. וְאִם פִּיו הוֹלֵךְ וְנִפְתָּח **קוֹשְׁרִים** אֶת **הַלֶּחִי**, אַךְ **לֹא בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּעָלֶה** - שֶׁיִּסָּגֵר, שֶׁהֲרֵי אָסוּר לְהַזִּיז בּוֹ אֵבֶר, אֶלָּא כְּדֵי **שֶׁלֹּא יוֹסִיף** לְהִפָּתֵחַ עוֹד. **וְכֵן קוֹרָה** בַּגֹּג **שֶׁנִּשְׁבְּרָה** בְּשַׁבָּת, **סוֹמְכִין אוֹתָהּ בְּסַפְסָל אוֹ בַּאֲרֻכּוֹת הַמִּטָּה** [-הַקְּרֻשִּׁים שֶׁלְּאָרֹךְ הַמִּטָּה מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ] שֶׁתּוֹרֶת כְּלִי עֲלֵיהֶם וּמֻתָּרִים בְּטֶלְטוּל, וְעוֹשִׂים כֵּן **לֹא בִּשְׁבִיל שֶׁתֵּעָלֶה** הַקּוֹרָה לְמָקוֹמָהּ, שֶׁהֲרֵי הוּא 'בּוֹנֶה', אֶלָּא כְּדֵי **שֶׁלֹּא תּוֹסִיף** לָרֶדֶת עוֹד. **אֵין מְעַמְּצִין** - סוֹגְרִים **אֶת עֵינֵי הַמֵּת בְּשַׁבָּת** אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁמֵּת, שֶׁאָסוּר לְהָזִיז בּוֹ אֵבֶר, וּבְכָלָל זֶה רִיסֵי עֵינָיו. **וְלֹא בְּחֹל** - וְאַף בְּחֹל אָסוּר לְסָגְרָם **עִם** - סָמוּךְ **לִיצִיאַת הַנֶּפֶשׁ. וְהַמְעַמֵּץ עִם יְצִיאַת נֶפֶשׁ, הֲרֵי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים,** שֶׁבִּזְמַן זֶה אֲפִלּוּ בְּדָבָר מוּעָט מְקָרֵב אֶת מִיתָתוֹ:

פֶּרֶק כד פְּרָטֵי דִּינִים מֵהַמֻּתָּר וְהָאָסוּר בְּשַׁבָּת, וּבְכְלָלָם: הַנְהָגַת אָדָם הַבָּא בַּדֶּרֶךְ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, הֲכָנַת אֹכֶל לִבְהֵמָה וְהָאָכְלָתָהּ, וְדִינֵי נְדָרִים בְּשַׁבָּת: **מִשְׁנָה א הַנְהָגַת אָדָם הַבָּא בַּדֶּרֶךְ וְהֶחְשִׁיךְ עָלָיו הַיּוֹם: מִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ** עָלָיו בְּעוֹדוֹ **בַּדֶּרֶךְ** בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וּבְיָדוֹ כֵּיס עִם מָעוֹת, שֶׁאָסוּר לְהוֹלִיכוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **נוֹתֵן כִּיסוֹ לְנָכְרִי** מִבְּעוֹד יוֹם כְּדֵי שֶׁיְּבִיאוֹ לָעִיר. וְאַף שֶׁהוּא שְׁלוּחוֹ, הִתִּירוּ חֲכָמִים, כִּי לוּלֵי הֶתֵּר זֶה לֹא הָיָה מְוַתֵּר עַל כִּיסוֹ וְהָיָה מוֹלִיכוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְעוֹבֵר עַל אִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא. **וְאִם אֵין עִמּוֹ נָכְרִי** שֶׁאֵינוֹ מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ, **מַנִּיחוֹ עַל הַחֲמוֹר** אַף שֶׁהוּא מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ, וְזֹאת בְּאֹפֶן שֶׁמַּנִּיחוֹ עָלָיו אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר הִתְחִיל בַּהֲלִיכָתוֹ, וּמוֹרִידוֹ מִמֶּנּוּ כָּל אֵימַת שֶׁרוֹצֶה לַעֲצֹר מִלֶּכֶת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה הַחֲמוֹר עֲקִירָה וְהֲנָחָה עִם הַכִּיס, וּבְכָךְ יַעֲבֹר הָאָדָם הַמַּחֲמִיר אַחֲרָיו עַל אִסּוּר מֻחְמָר הַנִּלְמָד מֵהַכָּתוּב (שמות כ ט) 'לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבְהֶמְתֶּךָ', שֶׁבָּא הַכָּתוּב לֶאֱסֹר מְלָאכָה שֶׁעוֹשִׂיָּה הֵם אָדָם וּבְהֵמָה, שֶׁהֵיא 'מְחַמֵּר'. הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וַחֲמוֹרוֹ טָעוּן, **הִגִּיעַ לָחָצֵר הַחִיצוֹנָה** שֶׁל הָעִיר, שֶׁהִיא הַמָּקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר הָרִאשׁוֹן בָּעִיר, **נוֹטֵל אֶת הַכֵּלִים הַנְּטָלִין** - שֶׁמֻּתָּר לְטַלְטְלָם **בְּשַׁבָּת. וְהַכֵּלִים שֶׁאֵינָן נְטָלִין בְּשַׁבָּת, מַתִּיר אֶת הַחֲבָלִים** שֶׁל הָאֲפָךְ, **וְהַשַּׂקִּין נוֹפְלִין מֵאֲלֵיהֶם: מִשְׁנָה ב הַכָּנַת אֹכֶל לִבְהֵמָה בְּשַׁבָּת:** מַתִּירִין **פְּקִיעֵי עָמִיר** [-אֲגֻדּוֹת שֶׁל קַשׁ הַקְּשׁוּרוֹת בִּשְׁנֵי קְשָׁרִים] **לִפְנֵי בְּהֵמָה,** כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְאָכְלָם, כֵּיוָן שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהֵם אֲגֻדּוֹת לֹא הִגִּיעַ הַמַּשְׁתַּמֵּר הָרִאשׁוֹן בָּעִיר, **נוֹטֵל אֶת הַכֵּלִים הַנְּטָלִין** - שֶׁמֻּתָּר לְטַלְטְלָם **בְּשַׁבָּת. מַתִּיר אֶת הַחֲבָלִים** שֶׁל הָאֲפָךְ, **וְהַשַּׂקִּין נוֹפְלִין מֵאֲלֵיהֶם: מִשְׁנָה ב הַכָּנַת אֹכֶל לִבְהֵמָה בְּשַׁבָּת:** מַתִּירִין **פְּקִיעֵי עָמִיר** [-אֲגֻדּוֹת שֶׁל קַשׁ הַקְּשׁוּרוֹת בִּשְׁנֵי קְשָׁרִים] **לִפְנֵי בְּהֵמָה,** כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְאָכְלָם, כֵּיוָן שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהֵם אֲגֻדּוֹת לֹא הִגִּיעַ הַמַּשְׁתַּמֵּר הָרִאשׁוֹן בָּעִיר, **נוֹטֵל אֶת הַכֵּלִים הַנְּטָלִין** - שֶׁמֻּתָּר לְטַלְטְלָם **בְּשַׁבָּת. וְהַכֵּלִים שֶׁאֵינָן נְטָלִין בְּשַׁבָּת,

משניות

יְדֵי זֶה נִתָּר הַטְּלְטוּל בָּהֶם. בִּפְרָטִים שׁוֹנִים שׁוֹנָה דִּין עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת מִשְּׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, כְּגוֹן בַּדָּבָר שֶׁבּוֹ מְעָרְבִים אוֹ מִשְׁתַּתְּפִים, שֶׁהֶעֱרוּב נַעֲשֶׂה בְּפַת, וְהַשִּׁתּוּף בְּיַיִן. וְכֵן בְּמָקוֹם הַנָּחַת הֶעֱרוּב אוֹ הַשִּׁתּוּף, שֶׁבֶּעֱרוּב מַנִּיחִים אֶת הַפַּת בְּאֶחָד מִבָּתֵּי הֶחָצֵר - וּבְכָךְ קוֹבְעִים אֶת אוֹתוֹ הַבַּיִת כְּדִירָתָם שֶׁל כָּל בְּנֵי הֶחָצֵר, וְאִלּוּ אֶת הַשִּׁתּוּף מַנִּיחִים בְּאַחַת הֶחֲצֵרוֹת. גַּם דַּיָּר שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּתֵּף בָּעֵרוּב אוֹ בַּשִּׁתּוּף וְאוֹסֵר אֶת הַטְּלְטוּל עַל שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר אוֹ הַמָּבוֹי, יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ לִשְׁאָר הַדַּיָּרִים וּבְכָךְ אֵינוֹ חָשׁוּב עוֹד דַּיָּר בֶּחָצֵר אוֹ בַּמָּבוֹי וְאֵינוֹ אוֹסֵר עֲלֵיהֶם אֶת הַטְּלְטוּל. אָמְנָם נָכְרִי הַדָּר בֶּחָצֵר אוֹ בַּמָּבוֹי אֵינוֹ מִצְטָרֵף לָעֵרוּב וְאַף אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ, וְעַל שְׁאָר הַדַּיָּרִים לִשְׁכֹּר מִמֶּנּוּ אֶת רְשׁוּתוֹ בֶּחָצֵר. פְּרָטֵי דִּינֵי עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת יְבֹאָרוּ בְּמַסֶּכֶת זוֹ. מֵהַפְּסוּק (שמות טז כט) 'אַל יֵצֵא אִישׁ מְמְּקֹמוֹ', לָמְדוּ שָׁאסּוּר לָאָדָם לָצֵאת מִמְּקוֹם שְׁבִיתָתוֹ. הַתְּחוּם הַמֻּתָּר לָאָדָם, מְתֻקָּנֶת חֲכָמִים, הוּא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁהֵן מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם וּמְחוּצָה לָהֶן אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל צַד. עִם זֹאת, יָכוֹל אָדָם לִקְבֹּעַ בָּאֲפֵלִים שׁוֹנִים אֶת שְׁבִיתָתוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד, וְעַל יְדֵי זֶה לִקְבֹּעַ אֶת אוֹתָם אַלְפַּיִם אַמָּה בְּמָקוֹם שׁוֹנֶה מִמְּקוֹם עֲמִידָתוֹ בְּכְנִיסַת שַׁבָּת, תַּקָּנָה זוֹ הִיא הַנִּקְרֵאת 'עֵרוּבֵי תְּחוּמִין'. גַּם פְּרָטֵי אִסּוּר יְצִיאָה חוּץ לַתְּחוּם וְתַקָּנַת עֵרוּבֵי תְּחוּמִין, יְבֹאָרוּ בְּמַסֶּכֶת זוֹ. יְצַיֵּן כִּי שִׁעוּר 'אַמָּה' הַמְּזֻכָּר בְּמַסֶּכֶת זוֹ הוּא שִׁשָּׁה טְפָחִים, כְּשֶׁכָּל טֶפַח הוּא אַרְבָּעָה אֶגּוּדְלִים. אֶת הַטֶּפַח אֶפְשָׁר לְמֻדָּד בְּאֶצְבָּעוֹת מְרֻוָּחוֹת וְאָזַי הוּא מְכֻנֶּה 'טֶפַח שׁוֹחֵק', אוֹ בְּאֶצְבָּעוֹת צְפוּפוֹת וְאָזַי הוּא מְכֻנֶּה 'טֶפַח עָצֵב'. מִדִּידַת הַטֶּפַח נַעֲשֶׂית תָּמִיד לְחֻמְרָא, לְמָשָׁל, מָבוֹי גָּבוֹהַּ מֵעֲשָׂרִים אַמָּה יְמַעֵט אֶפְלוּ אִם הָאַמּוֹת נִמְדְּדוּ לְפִי 'טֶפַח עָצֵב', וְאִלּוּ מָבוֹי כָּשֵׁר רַק בַּעֲשָׂרָה טְפָחִים שׁוֹחֲקִים.

פֶּרֶק א הֶכְשֵׁר מָבוֹי בְּלֶחִי וְקוֹרָה, הֶקֵּף בִּקְעָה בְּשַׁיָּרֶא בְּמִחְצַת שְׁתֵּי וָעֶרֶב, דִּין פִּרְצָה בְּמִחְצָה, וְקַלּוֹת שֶׁהֻקְלוּ חֲכָמִים בְּמַחֲנֵה הַצָּבָא: **מִשְׁנָה א שִׁעוּר פֶּתַח הַמָּבוֹי:** מָבוֹי [-רְחוֹב הַפָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְחֻצְרוֹת בָּתִּים פְּתוּחוֹת לוֹ] שָׁרוֹצֶה לְתַקְנוֹ בְּתִקּוּן קוֹרָה כְּדֵי לְטַלְטֵל בְּתוֹכוֹ [כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה] **שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ** - שֶׁהַקּוֹרָה שֶׁמַּעַל פִּתְחוֹ מֻנַּחַת **לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, יְמַעֵט** - יַנְמִיךְ אֶת הַקּוֹרָה, שֶׁאֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בִּגְבֹהָּ זֶה וְאֵין הֶכֵּר לִבְנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים [וְאִם יֵשׁ צִיּוּרִים עַל הַקּוֹרָה, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט, שֶׁהַצִּיּוּרִים מוֹשְׁכִים אֶת הָעַיִן]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט,** שֶׁלִּדְעָתוֹ טַעַם הַקּוֹרָה אֵינוֹ מִשּׁוּם הֶכֵּר, אֶלָּא שֶׁעַל יְדֵי הַקּוֹרָה רוֹאִים כְּאִלּוּ פֶּתַח הַמָּבוֹי סָגוּר בִּמְחִצָּה, לְפִי שֶׁ'פִּי תִּקְרָה [-קְצֵה הַקּוֹרָה] יוֹרֵד וְסוֹתֵם', וְאֵין טַעַם לְחַלֵּק בֵּדִין זֶה בֵּין לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אוֹ לְמַטָּה מֵעֶשְׂרִים. **וְהָרָחָב** - מָבוֹי שֶׁפִּתְחוֹ רָחָב **מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, יְמַעֵט,** שֶׁאֵין תִּקּוּן לֶחִי וְקוֹרָה מוֹעִיל אֶלָּא בְּפֶתַח, וּפֶתַח רָחָב כָּל כָּךְ אֵינוֹ 'פִּרְצָה'. **וְאִם יֵשׁ לוֹ** - לַפֶּתַח **צוּרַת הַפֶּתַח,** דְּהַיְנוּ קָנֶה מִצִּדּוֹ הָאֶחָד, וְקָנֶה בְּצִדּוֹ הַשֵּׁנִי, וְקָנֶה שׁוֹכֵב עַל גַּבֵּיהֶם [וּמֵנָּח לְכָל הַפָּחוֹת בְּגֹבַהּ עֶשְׂרָה טְפָחִים, וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיְּגַע בַּקָּנִים שֶׁבַּצְּדָדִים, וְכָשֵׁר אֲפִלּוּ רָחוֹק מֵהֶם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים], **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** - הַפֶּתַח **רָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, אֵין צָרִיךְ לְמַעֵט:** **מִשְׁנָה ב הֶכְשֵׁר מָבוֹי בְּלֶחִי וְקוֹרָה:** הֶכְשֵׁר - הֵכָנַת **מָבוֹי** כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לְהַתִּיר לְטַלְטֵל בּוֹ בַּעֲשִׂיַּת שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת (להלן פ"ג מ"א) [בְּאֹפֶן שֶׁהוּא רָחָב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וּפְתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים רַק בְּצִדּוֹ הָאֶחָד, אוֹ שֶׁהוּא צַר מִשֵּׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וּפְתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים מִשְּׁנֵי צְדָדָיו, שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֵין אִסּוּר טְלְטוּל אֶלָּא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְגָזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְטַלְטֵל בּוֹ שָׁמָּא יָבוֹא לְטַלְטֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶלָּא אִם עָשָׂה בּוֹ הֶכֵּר לְהַבְדִּילוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים]. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** עוֹשֶׂה **לֶחִי** בְּצַד הַפֶּתַח, **וְקוֹרָה** מֵעַל הַפֶּתַח, שֶׁלְּמַדְנוּ הֶלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאֵין צָרִיךְ אַרְבַּע מְחִצּוֹת גְּמוּרוֹת, אֶלָּא דַּי שֶׁתְּהֵא הַמְּחִצָּה הָרְבִיעִית לֶחִי וְקוֹרָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** דַּי **אוֹ** בַּעֲשִׂיַּת **לֶחִי אוֹ קוֹרָה,** שֶׁבְּלֹא הֶלְכָה הָיָה דַּי בְּשֶׁלֹּשׁ מְחִצּוֹת, וְרַבְּתָה הֶלְכָה שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף עוֹד מְחִצָּה רְבִיעִית, וְלָכֵן דַּי לָהּ בְּלֶחִי אוֹ קוֹרָה. [אֶלָּא שֶׁאִם תִּקְּנוּ בְּקוֹרָה, אֵין זֶה אֶלָּא מִחְצוֹת, וְהַזּוֹרֵק מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכוֹ חַיָּב. אֲבָל אִם תִּקְּנוּ בְּקוֹרָה, אֵין זֶה אֶלָּא

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין

פרק א מָבוֹי שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, יְמַעֵט. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ. וְהָרָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, יְמַעֵט. וְאִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת הַפֶּתַח, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא רָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, אֵין צָרִיךְ לְמַעֵט: **ב** הֶכְשֵׁר מָבוֹי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֶחִי וְקוֹרָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִלְבַד קוֹרָה צָרִיךְ שְׁנֵי לְחָיַיִן מִשְּׁנֵי צְדָיו. מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁרֹחַב פִּתְחוֹ הוּא פָּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁהוּא [נִתָּר] אוֹ בְּלֶחִי אוֹ בְּקוֹרָה, עַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל רָחָב מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד עֶשֶׂר, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֶחִי וְקוֹרָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא נֶחְלְקוּ: **ג** הַקּוֹרָה שֶׁאָמְרוּ, רָחָב כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ, וְהָאָרִיחַ חֻצִּי לִבְנָה שֶׁל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. דַּיָּהּ לַקּוֹרָה שֶׁתְּהֵא רָחָב טֶפַח, כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ: **ד** רָחָב כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ, וּבְרִיאָה כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רָחָב אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בְּרִיאָה: **ה** הָיְתָה שֶׁל קַשׁ אוֹ שֶׁל קָנִים, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא שֶׁל מַתֶּכֶת. עֲקֻמָּה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא פְּשׁוּטָה. עֲגֻלָּה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא מְרֻבַּעַת. כֹּל שֶׁיֵּשׁ בְּהֶקֵּפוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, יֵשׁ בּוֹ רֹחַב טֶפַח: **ו** לְחָיַיִן שֶׁאָמְרוּ, גְּבוֹהָן עֶשְׂרָה טְפָחִים, וְרָחְבָּן וְעָבְיָן כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, רָחְבָּן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים: **ז** בַּכֹּל עוֹשִׂין לְחָיַיִן, אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר. וּמְטַמֵּא מִשּׁוּם גּוֹלֵל, וְרַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר. וְכוֹתְבִין עָלָיו גִּטֵּי נָשִׁים, וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי פּוֹסֵל: **ח** שַׁיָּרָא שֶׁחָנְתָה בִּבְקִעָה וְהִקִּיפוּהָ כְּלֵי בְּהֵמָה, מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁיִּהֵא גָּדֵר גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים בְּשִׁעוּר מְחִצָּה, וְלֹא יִהְיוּ פְּרָצוֹת יְתֵרוֹת עַל הַבִּנְיָן.

המבוארות

הֶכֵּר בָּעָלְמָא לְהַתִּיר טִלְטוּל בְּתוֹכוֹ, אַךְ הַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים פָּטוּר]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** מִלְבַד קוֹרָה צָרִיךְ שְׁנֵי לְחָיַיִן מִשְּׁנֵי צְדָיו. **מִשּׁוּם** [-מִשְּׁמוֹ שֶׁל] **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד** [-רַבִּי מֵאִיר] **לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל מָבוֹי שֶׁרֹחַב פִּתְחוֹ הוּא פָּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁהוּא [נִתָּר]** לְדַעַת כֻּלָּם אוֹ **בְּלֶחִי אוֹ בְּקוֹרָה.** אֶלָּא **עַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל** מָבוֹי **שֶׁפִּתְחוֹ רָחָב מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד עֶשֶׂר** אַמּוֹת. **שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֶחִי וְקוֹרָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אוֹ לֶחִי אוֹ קוֹרָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, עַל זֶה וְעַל זֶה נֶחְלְקוּ,** בֵּין שֶׁפִּתְחוֹ רָחָב מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וּבֵין שֶׁהוּא פָּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת [וְאַף דַּעַת תַּנָּא קַמָּא כֵּן, אֶלָּא שֶׁלְּדַעַת הָאֶחָד סוֹבְרִים בֵּית הִלֵּל שֶׁאַף פָּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת צָרִיךְ לֶחִי אוֹ קוֹרָה, וּלְדַעַת הָאַחֵר סוֹבְרִים בֵּית הִלֵּל שֶׁבְּפָחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת אֵינוֹ צָרִיךְ תִּקּוּן כְּלָל]. [וְדִין מִשְׁנָתֵנוּ בְּמָבוֹי שֶׁאָרְכּוֹ גָּדוֹל מֵרָחְבּוֹ, אֲבָל מָבוֹי שֶׁאָרְכּוֹ כְּרָחְבּוֹ, צָרִיךְ שְׁנֵי פָּסִים מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַפֶּתַח, אוֹ פַּס אֶחָד שֶׁרָּחְבּוֹ קְצַת יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים]: **מִשְׁנָה ג שִׁעוּר וְחֹזֶק הַקּוֹרָה:** הַקּוֹרָה שֶׁאָמְרוּ בְּהֶכְשֵׁר מָבוֹי, שִׁעוּרָהּ שֶׁתְּהֵיָה רָחְבָּהּ כְּדֵי לְקַבֵּל - שֶׁיּוּכְלוּ לְהַנִּיחַ עָלֶיהָ אָרִיחַ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לִבְנוֹת עָלֶיהָ, נִרְאֶה שֶׁמְּמֻנַּחַת שָׁם לְקִבְיעוּת. **וְהָאָרִיחַ** הוּא **חֻצִּי לִבְנָה שֶׁל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** וְנִמְצָא שֶׁרָּחְבּוֹ טֶפַח וּמֶחֱצָה. וּלְפִיכָךְ, **דַּיָּהּ לַקּוֹרָה שֶׁתְּהֵא רָחְבָּהּ טֶפַח, כְּדֵי** שֶׁתּוּכַל **לְקַבֵּל** עָלֶיהָ **אָרִיחַ לְאָרְכּוֹ,** עַל יְדֵי מְרוּחַ טִיט בְּרֹחַב אֶצְבַּע [-רֻבַּע טֶפַח] מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַקּוֹרָה, תַּחַת הָאָרִיחַ הַבּוֹלֵט כְּשִׁעוּר אֶצְבַּע מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים: **מִשְׁנָה ד** צְרִיכָה הַקּוֹרָה שֶׁתְּהֵיָה **רָחְבָּהּ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ, וּבְרִיאָה** - וְכֵן חֲזָקָה כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ - שֶׁאֶפְשָׁר לְהַנִּיחַ עַל גַּבָּהּ אָרִיחַ וְלֹא תִּשָּׁבֵר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** דַּי שֶׁתְּהֵא **רָחְבָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ בְּרִיאָה: מִשְׁנָה ה וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין הַקּוֹרָה צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּרִיאָה, אִם הָיְתָה** הַקּוֹרָה **שֶׁל קַשׁ אוֹ שֶׁל קָנִים, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא שֶׁל מַתֶּכֶת.** וְכֵן אִם הָיְתָה **עֲקֻמָּה** כְּקֶשֶׁת וְאֵין אָרִיחַ יָכוֹל לַעֲמֹד עָלֶיהָ, **רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא פְּשׁוּטָה** [-יְשָׁרָה]. הָיְתָה **עֲגֻלָּה** בְּעָבְיָהּ, **רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא מְרֻבַּעַת** - כְּאִלּוּ פִּסְלוּ רִבּוּעַ מִתּוֹךְ הָעִגּוּל, וְאִם יֵשׁ בְּרָחְבָּהּ כְּשֶׁהִיא מְרֻבַּעַת טֶפַח, כְּשֵׁרָה. **וְכָל** דָּבָר עָגֹל **שֶׁיֵּשׁ בְּהֶקֵּפוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** הֲרֵי שֶׁיֵּשׁ **בּוֹ רֹחַב טֶפַח,** וְאַף קוֹרָה עֲגֻלָּה בְּהֶקֵּף שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּשֵׁרָה [כְּמוֹ יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה שֶׁהָיָה הֶקֵּפוֹ שְׁלֹשִׁים אַמָּה, וּמִשָּׁפָה לְשָׂפָה הָיָה עֶשֶׂר אַמּוֹת]: **מִשְׁנָה ו גֹּבַהּ וְרֹחַב הַלְּחָיִ:** לְחָיַיִן שֶׁאָמְרוּ בְּהֶכְשֵׁר מָבוֹי, שִׁעוּר **גָּבְהָן עֶשְׂרָה טְפָחִים** שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר הַפָּחוּת בְּיוֹתֵר שֶׁל גֹּבַהּ הַמָּבוֹי, וְדַי בּוֹ אֲפִלּוּ אִם הָיָה הַמָּבוֹי גָּבוֹהַּ מְאֹד. **וְרָחְבָּן וְעָבְיָן** דַּי שֶׁיִּהְיוּ **כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** שִׁעוּר **רָחְבָּן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** שֶׁבְּמִחְצָה צָרִיךְ שִׁעוּר חֲשׁוּב: **מִשְׁנָה ז כַּשְּׁרוּת בַּעַל חַיִּים לְלֶחִי וּשְׁאָר דִּינִים: בַּכֹּל** - מִכָּל דָּבָר **עוֹשִׂין לְחָיַיִן** לְמָבוֹי, **אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים:** [-בַּעֲלֵי חַיִּים]. **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר** לַעֲשׂוֹת לֶחִי מִבַּעַל חַיִּים, שֶׁמָּא יָמוּת וְלֹא תִּהְיֶה הַמְּחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְלֹא יַבְחִין בָּכָךְ וְיִטַּלְטֵל. וְכֵן בַּעַל חַיִּים **מְטַמֵּא מִשּׁוּם גּוֹלֵל** - כִּסּוּי הַקֶּבֶר, אִם הִנִּיחוּהוּ לְשֵׁם כָּךְ, שֶׁמְּטַמֵּא בְּאֹהֶל, אָדָם וְכֵלִים, אֲפִלּוּ אִם כְּבָר נִטַּל מֵעַל גַּבֵּי הַקֶּבֶר. **וְרַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר,** שֶׁמְּמִחְצָה שֶׁכָּל עֻמְּדָתָהּ מִכֹּחַ 'רוּחַ חַיִּים' שֶׁל הַבְּהֵמָה הָעוֹמֶדֶת, אֵינָהּ מְחִצָּה. **וְכוֹתְבִין עָלָיו** - עַל בַּעַל חַיִּים, **גִּטֵּי נָשִׁים. וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי פּוֹסֵל,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר [כְּרִיתֻת]', וְלוֹמְדִים שֶׁיִּהְיֶה הַגֵּט דּוֹמֶה לְסֵפֶר, שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְרַבָּנָן לוֹמְדִים מִ'כָּתַב לָהּ סֵפֶר', שֶׁצָּרִיךְ לִכְתֹּב בּוֹ אֶת סִפּוּר הַדְּבָרִים שֶׁל הַגֵּרוּשִׁין: **מִשְׁנָה ח הֶקֵּף בִּקְעָה בְּשַׁיָּרָא וְדִינֵי פִּרְצָה בִּמְחִצָּה:** שַׁיָּרָא [-חֲבוּרַת אֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר], **שֶׁחָנְתָה** בְּעֶרֶב שַׁבָּת **בִּבְקָעָה, וְהִקִּיפוּהָ** בִּכְלֵי **בְּהֵמָה,** כְּגוֹן אֲכָפִים וְכָרִים שֶׁתַּחַת הָאֲכָפִים, וְעָשׂוּ מֵהֶם גָּדֵר סְבִיבָהּ, **מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ הֶקֵּף הַמְּחִצָּה, **וּבִלְבַד שֶׁיִּהֵא** הַגָּדֵר הָעֲשׂוּיָה מִכְּלֵי בְּהֵמָה **גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים** כְּשִׁעוּר מְחִצָּה, **וְלֹא יִהְיוּ הַפְּרָצוֹת יְתֵרוֹת עַל הַבִּנְיָן** - שֶׁלֹּא יִהְיֶה שִׁטְחָם הַכּוֹלֵל שֶׁל הָרְוָחִים בֵּין הַכֵּלִים, מְרֻבֶּה מֵהַשִּׁטָּח הַסָּגוּר בִּמְחִצָּה [-'פְּרוּץ מְרֻבֶּה עַל הָעוֹמֵד'].

כָּל פִּרְצָה בְּהֶקֵּף מְחִצּוֹת **שֶׁהִיא כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת** אוֹ פָּחוֹת, **מֻתֶּרֶת** - אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת וְאַף מֵתֶר לְטַלְטֵל כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** נִדּוֹנֶת **כְּפֶתַח. אֲבָל** אִם הִיא רְחָבָה **יָתֵר מִכָּאן** - מֻעֶשֶׂר אַמּוֹת, **אֲסוּר** לְטַלְטֵל בְּכָל הַהֶקֵּף, שֶׁכָּל הַמְּחִצּוֹת נִפְסָלוּ מֵחֲמַת הַפִּרְצָה. וְאֶפִלּוּ יֵשׁ בַּהֶקֵּף כֻּלּוֹ 'עוֹמֵד מְרֻבֶּה עַל הַפָּרוּץ', שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת פֶּתַח רָחָב כָּל כָּךְ. [וְאִם יֵשׁ בָּהּ צוּרַת הַפֶּתַח הֲרֵי הִיא 'פֶּתַח' אֶפִלּוּ רְחָבָה יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת]:

מִשְׁנָה ט מְחִצָּה שֶׁל עֵרֶב: מַקִּיפִין בְּנֵי הַשַּׁיָּרָא אֶת מְקוֹם חֲנָיָתָם **בִּשְׁלֹשָׁה חֲבָלִים,** הַמְּתוּחִים עַל גַּבֵּי עַמּוּדִים סְבִיב מְקוֹם חֲנָיָתָם, **זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה וְזֶה לְמַעְלָה מִזֶּה,** וּבָכָךְ נִדּוֹנִים הַחֲבָלִים כִּמְחִצָּה וּמֻתָּרִים בְּטִלְטוּל. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין חֶבֶל לַחֲבֵרוֹ** רֶוַח שֶׁל **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** וְכֵן בֵּין הַחֶבֶל הָרִאשׁוֹן לַקַּרְקַע, וְכָךְ נִדּוֹן הֶחָלָל שֶׁבֵּין הַחֲבָלִים כְּסָתוּם מִדֵּין 'לְבוּד'. וּבְסַךְ הַכֹּל נִמְצָא גֹּבַהּ הַחֶבֶל הַשְּׁלִישִׁי תִּשְׁעָה טְפָחִים מֵעַל הַקַּרְקַע פָּחוֹת שְׁלֹשָׁה מִשֶּׁהוּזַיִן [-שֶׁבְּכָל רֶוַח יֵשׁ קְצָת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים]. וְ**שִׁעוּר** שְׁלֹשֶׁת הַחֲבָלִים **וְעֶבְיָן** צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא **יָתֵר עַל טֶפַח, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא** בֵּין הַכֹּל - הַחֲבָלִים בְּצִרּוּף הַחֲלָלִים, בְּגֹבַהּ **עֲשָׂרָה טְפָחִים** [וְזוֹ מְחִצָּה שֶׁל עֵרֶב, כְּחוּטֵי הָעֵרֶב הַשּׁוֹכְבִים בָּאָרִיג]: **מִשְׁנָה י מְחִצָּה שֶׁל שְׁתֵּי:** מַקִּיפִין בְּנֵי הַשַּׁיָּרָא אֶת מְקוֹם חֲנָיָתָם **בְּקָנִים** הָעוֹמְדִים זֶה לְצַד זֶה וְגֻבְהָם עֲשָׂרָה טְפָחִים, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים** רֶוַח, וְכָךְ נִדּוֹן הֶחָלָל כְּסָתוּם מִדֵּין 'לְבוּד' [וְזוֹ מְחִצָּה שֶׁל שְׁתֵּי, כְּחוּטֵי הַשְּׁתִי הָעוֹמְדִים בָּאָרִיג]. קַלָּא זוֹ לְהַתִּיר הֶקֵּף שֶׁל 'שְׁתֵּי' אוֹ 'עֵרֶב', **בְּשַׁיָּרָא** שֶׁל שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם **דִּבְּרוּ** חֲכָמִים, אֲבָל יָחִיד צָרִיךְ מְחִצָּה גְּמוּרָה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף יָחִיד דֵּינוֹ כֵּן, **וְלֹא דִּבְּרוּ** וְאָמְרוּ דִּין זֶה **בְּשַׁיָּרָא אֶלָּא** כִּי דִּבְּרוּ **בַּהֲוָה** - בָּאָפָן הַמָּצוּי, שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ שֶׁשַּׁיָּרָא הוֹלֶכֶת בַּמִּדְבָּר וְיָכוֹלָה לְהַקִּיף רַק בְּאָפָן זֶה. וְאַף יָחִיד לֹא הֻתַּר לוֹ לְנַהֵג כֵּן אֶלָּא בְּאָפָן דּוֹמֶה, שֶׁנִּמְצָא בַּדֶּרֶךְ וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מְחִצָּה רְאוּיָה. **כָּל מְחִצָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁתֵּי וְשֶׁל עֵרֶב,** אֶלָּא רַק שֶׁל 'שְׁתֵּי' אוֹ רַק שֶׁל 'עֵרֶב', **אֵינָהּ מְחִצָּה** אֲפִלּוּ בְּשַׁיָּרָא, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה,** הַחוֹלֵק עַל אָבִיו וְעַל חֲכָמִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** דַּי שֶׁיְּהֵא בָּהּ **אֶחָד מִשְּׁנֵי הַדְּבָרִים,** 'שְׁתֵּי' אוֹ 'עֵרֶב', בֵּין בְּשַׁיָּרָא וּבֵין בְּיָחִיד, וַאֲפִלּוּ בִּמְקוֹם יִשּׁוּב. [וְחִלּוּק יֵשׁ בֵּין שְׁנֵיהֶם הָעוֹשִׂים מְחִצָּה בַּמִּדְבָּר לִשְׁלֹשָׁה, שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לְהַקִּיף יוֹתֵר מִבֵּית סְאתַיִם, שֶׁהוּא מֵאָה עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְאִלּוּ שְׁלֹשָׁה אוֹ יוֹתֵר יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת הֶקֵּף גָּדוֹל כְּכָל הַנִּצָּרֵךְ לָהֶם, לִכְלֵיהֶם וְלִבְהֶמְתָּם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר שָׁם שִׁטַּח פָּנוּי יוֹתֵר מִבֵּית סְאתַיִם]. **קַלּוֹת שֶׁהִקֵּלוּ בִּמְחִצָּה אַנְשֵׁי צָבָא:** **אַרְבָּעָה דְּבָרִים פָּטְרוּ** חֲכָמִים **בִּמְחִצָּה** אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַיּוֹצְאִים לַמִּלְחָמָה. א. **מִבְּיאִין עֵצִים** לְצֹרֶךְ הַמְּחִצָּה **מִכָּל מָקוֹם,** אֲפִלּוּ כְּרוּתִים בַּעֲלֵיהֶם וְעָשׂוּ מֵהֶם חֲבִילוֹת, וְאֵינָם חוֹשְׁשִׁים לְאִסּוּר גְּזֵל. ב. **וּפְטוּרִים מֵרְחִיצַת** [-נְטִילַת] **יָדַיִם** שֶׁקֹּדֶם הַסְּעוּדָה [אֲבָל בְּמַיִם אֲחֵרוֹנִים חַיָּבִים, שֶׁתַּקָּנָתָם מַחֲמַת מְלַח סְדוֹמִית שֶׁעַל הַיָּדַיִם הַמְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם, וַחֲמִירָא סַכָּנְתָּא מֵאִסּוּרָא]. ג. **וּפְטוּרִים** מִלְּהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר **מִדְּמַאי.** ד. **וּפְטוּרִים מִלְּעָרֵב** עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת כְּדֵי לְטַלְטֵל מֵאֹהֶל לְאֹהֶל בְּתוֹךְ מַחֲנֵה הַמֶּקֶף מְחִצּוֹת [אֲבָל עֵרוּבֵי תְּחוּמִין צְרִיכִים לְעָרֵב]:

פֶּרֶק ב

מִשְׁנָה א דִּין פִּסֵּי בֵּירָאוֹת: **עוֹשִׁין** [-מַעֲמִידִים] **פִּסִּין** [-לוּחוֹת עֵץ] סָבִיב **לַבֵּירָאוֹת** [-בְּאֵרוֹת] שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁהֵן עֲמֻקּוֹת עֶשָׂרָה וּרְחָבוֹת אַרְבָּעָה, וַחֲשׁוּבוֹת רְשׁוּת הַיָּחִיד. וּכְדֵי שֶׁיּוּכְלוּ עוֹלֵי הָרֶגֶל לִשְׁאֹב מֵהֶם מַיִם לִשְׁתִּיַּת הַבְּהֵמוֹת, מַקִּיפִים בְּפַסִּים סְבִיב הַבְּאֵר, וְשׁוֹאֵב וּמַנִּיחַ אֶת הַמַּיִם בֵּינֵיהֶם לִשְׁתִּיַּת הַבְּהֵמָה. וְאַף הָעֲמָדַת הַפַּסִּין, עַל יְדֵי הָעֲמָדַת **אַרְבָּעָה דְיוֹמְדִין** - עַמּוּדִים כְּפוּלִים [דְּיוֹ עַמּוּדִין - שְׁנֵי עַמּוּדִים] בְּצוּרַת ר', בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַשָּׁטַח שָׁסְבִיב הַבְּאֵר, וּבָכָךְ **נִרְאִין כִּשְׁמוֹנָה** פַּסִּים, כְּשֶׁבְּכָל רוּחַ יֵשׁ שְׁנֵי פַּסִּים מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ וּבֵינֵיהֶן פָּרוּץ, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** יֵשׁ לְהַעֲמִיד **שְׁמוֹנָה** פַּסִּים **הַנִּרְאִין כִּשְׁנֵים עָשָׂר** פַּסִּים, בְּאָפָן הַזֶּה: **אַרְבָּעָה דְיוֹמְדִין** בְּאַרְבַּע הַפִּנּוֹת כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, **וְעוֹד אַרְבָּעָה** פַּסִּים

פְּשׁוּטִין [-לֹא כְּפוּלִים] בְּאֶמְצַע כָּל רוּחַ, בֵּין שְׁנֵי הַדְּיוֹמְדִין. [וּמַחֲלֹקְתָּם כְּשֶׁהַפָּרוּץ שֶׁבֵּין הָעַמּוּדִים הוּא בֵּין עֶשֶׂר אַמּוֹת לִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וּשְׁלִישׁ, אַךְ בְּפָחוֹת מִכָּךְ אַף לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר אֵין צָרִיךְ פְּשׁוּטִין, וּבְיוֹתֵר מִכָּךְ אַף לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה צָרִיךְ פְּשׁוּטִין, כַּמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה]. **גְּבָהָן** שֶׁל הַפִּסִּים לְכָל הַפָּחוֹת **עֲשָׂרָה טְפָחִים** כְּשִׁעוּר מְחִצָּה, **וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה** טְפָחִים, **וְעָבְיָן** אֶפִלּוּ **כָּל שֶׁהוּא. וּבֵינֵיהֶן** [-בֵּין הַפִּסִּים] יָכוֹל לִהְיוֹת פָּרוּץ בְּרֹחַב **כְּמִלֹּא שְׁתֵּי רְבָקוֹת** [-פָּרוֹת הַקְּשׁוּרוֹת זוֹ לָזוֹ] כְּשֶׁכָּל רִבְקָה **שֶׁל שָׁלֹשׁ שֶׁל שָׁלֹשׁ בָּקָר,** וְרֹחַב כָּל בָּקָר אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישׁ, נִמְצָא שֶׁרֹחַב שִׁשָּׁה בָּקָר שֶׁבִּשְׁתֵּי רִבְקוֹת הוּא עֶשֶׂר אַמּוֹת, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. רַבִּי** שִׁעוּר הַפָּרוּץ הַמֻּתָּר הוּא כְּמִלֹּא שְׁתֵּי רְבָקוֹת **שֶׁל אַרְבַּע אַרְבַּע** בָּקָר כָּל אַחַת, שֶׁהוּא שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּשְׁלִישׁ. [וְיוֹתֵר מִכָּךְ יַרְבֶּה בְּעַמּוּדִים פְּשׁוּטִים לְצַמְצֵם אֶת הָרְוָחִים]. וּמִדִּידַת הַבָּקָר כְּשֶׁהֵן **קְשׁוּרוֹת** מַמָּשׁ **וְלֹא מֻתָּרוֹת,** אַךְ אֵינָן צְרִיכוֹת לִהְיוֹת מְצֻמְצָמוֹת כָּל כָּךְ, אֶלָּא דַּי לְמַדְּדָן כְּשֶׁאַחַת הָרִבְקוֹת **נִכְנֶסֶת** לְבֵין הַפִּסִּים **וְאַחַת יוֹצֵאת** מִבֵּינֵיהֶם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֵן מְרֻוָּחוֹת יוֹתֵר: **מִשְׁנָה ב גֹּדֶל הַהֶקֵּף בְּפַסֵּי בֵּירָאוֹת:** מֵתֶר **לְהַקְרִיב** אֶת הַפִּסִּים **לַבְּאֵר,** וְלַעֲשׂוֹת הֶקֵּף צַר, **וּבִלְבַד** שֶׁמִּמִּשְׁפַּת הַבְּאֵר עַד לְבֵין הַפִּסִּים, יִהְיֶה לְכָל הַפָּחוֹת רֶוַח כְּדֵי **שֶׁתְּהֵא פָּרָה רֹאשָׁהּ** וְרֻבָּהּ **בְּפָנִים** - בְּתוֹךְ מָקוֹם זֶה **וְשׁוֹתָה** מִן הַבְּאֵר, שֶׁהוּא שִׁעוּר שְׁתֵּי אַמּוֹת, אַךְ פָּחוֹת מִכָּךְ יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁיִּמָּשֵׁךְ אַחַר פָּרְתּוֹ שֶׁרֻבָּהּ מִחוּץ לַהֶקֵּף, וְיוֹצִיא עִמּוֹ אֶת הַדְּלִי לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְכֵן מֵתֶר **לְהַרְחִיק** אֶת הַפִּסִּים מֵהַבְּאֵר וּלְהַגְדִּיל אֶת הַהֶקֵּף, **כָּל שֶׁהוּא** - בְּכָל שִׁעוּר שֶׁיִּרְצֶה, **וּבִלְבַד שֶׁיַּרְבֶּה בְּפִסִּין** לְצַמְצֵם אֶת הַפָּרוּץ שֶׁבֵּין הַפִּסִּים, כְּפִי הַשִּׁעוּר שְׁנִתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ג שִׁעוּר בֵּית סָאתַיִם בְּהֶקֵּף שֶׁלֹּא לְדִירָה:** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין הֶתֵּר פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא בְּהֶקֵּף **עַד בֵּית סָאתַיִם** - מָקוֹם זְרִיעַת סָאתַיִם תְּבוּאָה, שֶׁהוּא שֶׁטַח שֶׁל מֵאָה עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְלֹא בְּהֶקֵּף גָּדוֹל יוֹתֵר. **אָמְרוּ לוֹ, לֹא אָמְרוּ שִׁעוּר בֵּית סָאתַיִם** לְעִנְיַן פַּסֵּי בֵּירָאוֹת, **אֶלָּא לְגִנָּה** [-מָקוֹם זְרִיעַת יָרָקוֹת] **וּלְקַרְפֵּף** [-מָקוֹם גָּדוֹל מִחוּץ לָעִיר מֻקָּף גָּדֵר וּמְשַׁמֵּשׁ לְאוֹצָר שֶׁל גִּזְרֵי עֵצִים], שֶׁלֹּא הֻקְּפוּ בִּגְדֵרוֹת לְשֵׁם שִׁמּוּשׁ שֶׁל דִּיּוּר, וְאָסְרוּ חֲכָמִים לְטַלְטֵל בָּהֶם אִם רְחָבִים מִבֵּית סָאתַיִם, **אֲבָל אִם הָיָה דִּיר** שֶׁל בְּהֵמוֹת בַּשָּׂדֶה [-הַמְיֻעָד לְזִבּוּל הַשָּׂדֶה עַל יְדֵי הַבְּהֵמוֹת], **אוֹ סַחַר** [-דִּיר שֶׁל בְּהֵמוֹת בָּעִיר. וְיֵשׁ גּוֹרְסִים: סַהַר, כְּלוֹמַר בֵּית הָאֲסוּרִים], **אוֹ מִקְצָה** [-רְחָבָה מֵאֲחוֹרֵי הַבַּיִת] **אוֹ חָצֵר** שֶׁלְּפָנֵי הַבַּיִת, בְּאֵלּוּ **אֲפִלּוּ** הָיוּ **בֵּית חֲמֵשֶׁת כּוֹרִין** מֵתֶר לְטַלְטֵל **כּוֹרִין וַאֲפִלּוּ בֵּית עֲשֶׂרֶת כּוֹרִין** מֻתָּר לְטַלְטֵל בָּהֶם, שֶׁהֻקְּפוּ בְּמֻחְצוֹת לְצָרְכָּן דִּיּוּר. וְכֵן הֶקֵּף פַּסֵּי בֵּירָאוֹת כֵּיוָן שֶׁמֵּימֵי הַבְּאֵרוֹת רְאוּיִים גַּם לִשְׁתִּיַּת אָדָם, חָשׁוּב הֶקֵּף כְּהֶקֵּף לְדִירָה, הַמֻּתָּר אַף **טְפָחִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר, אֵין עוֹשִׁין פַּסִּין אֶלָּא לִבְאֵר הָרַבִּים בִּלְבָד,** שֶׁיֵּרָבֶה בְּפַסִּין: **מִשְׁנָה ד פַּסֵּי בֵּירָאוֹת בְּמָקוֹם מַהֲלַךְ בְּנֵי אָדָם, בְּבוֹר וּבְאֵר, בְּיָחִיד וְרַבִּים:** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסֶקְתָּן** - עוֹבֶרֶת וּמַפְסֶקֶת בֵּין הַפִּסִּים, **יְסַלְּקֶנָּה לְצַדָּדִין,** שֶׁלֹּא יַעַבְרוּ הָרַבִּים בֵּין הַפִּסִּים, שֶׁבְּכָךְ מְבַטְּלִים אֶת הַמְּחִצָּה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ** לְסַלְּקָהּ, שֶׁאֵין בְּקִיעַת הָרַבִּים בַּהֲלִיכָתָם מְבַטֶּלֶת אֶת הַמְּחִצָּה. דִּין **אֶחָד לְבוֹר** מַיִם מְכֻנָּסִים שֶׁל **הָרַבִּים, וּבְאֵר** מַיִם חַיִּים שֶׁל **הָרַבִּים, וּבְאֵר הַיָּחִיד, שֶׁכָּל** אֵלּוּ **עוֹשִׁין לָהֶן פַּסִּין, אֲבָל לְבוֹר הַיָּחִיד, עוֹשִׁין לוֹ** סְבִיבוֹ **מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים,** כְּדֵי לְהַתִּיר שְׁאִיבַת מַיִם מִמֶּנּוּ. שָׁחֲשְׁשׁוּ שֶׁמָּא אַף לְאַחַר שֶׁיִּכְלוּ הַמַּיִם מֵהַבּוֹר, יַמְשִׁיכוּ בְּנֵי אָדָם לְטַלְטֵל בֵּין הַפִּסִּים, אַף שֶׁאֵין הָהֵתֵר פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַמַּיִם לְצָרְכָּן עוֹלֵי רְגָלִים, וְרַק בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם. אֲבָל בְּבוֹר שֶׁל רַבִּים, אֵין לָחוּשׁ לְכָךְ, כִּי הָרַבִּים יַזְקִירוּ זֶה לָזֶה אִם יִכְלוּ הַמַּיִם וְלֹא יָבוֹאוּ לְטַלְטֵל שָׁם. וּבִבְאֵר אֲפִלּוּ שֶׁל יָחִיד מֻתָּר לְטַלְטֵל, שֶׁהֲרֵי יֶשׁ בָּהּ נְבִיעָה, וְאֵין מֵימֶיהָ כָּלִים לְעוֹלָם, דִּבְרֵי **רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר, אֵין עוֹשִׁין פַּסִּין אֶלָּא לִבְאֵר הָרַבִּים בִּלְבָד,** שֶׁרַק בְּאֹפֶן זֶה הִתִּירוּ פַּסֵּי בֵּירָאוֹת, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁנֵי הַדִּבְרֵי רַבִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר, אֵין עוֹשִׁין פַּסִּין אֶלָּא לִבְאֵר הָרַבִּים בִּלְבָד, דִּבְרֵי רַבִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר, אֵין עוֹשִׁין פַּסִּין אֶלָּא לִבְאֵר הָרַבִּים בִּלְבָד, דִּבְרֵי רַבִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר, אֵין עוֹשִׁין פַּסִּין אֶלָּא לִבְאֵר הָרַבִּים בִּלְבָד, דִּבְרֵי רַבִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר, אֵין עוֹשִׁין פַּסִּין אֶלָּא לִבְאֵר הָרַבִּים בִּלְבָד,

משניות

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק ג

טְעָמִים לְהָתֵר, גַּם בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְגַם שֶׁל רַבִּים הַמַּזְכִּירִים זֶה לָזֶה, **וְלִשְׁאָר** הַבּוֹרוֹת, כְּדֵי לְהַתִּירָם **עוֹשִׂין** סְבִיבָם **חֲגוֹרָה** - הֶקֵּף חֲבָלִים, **גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים**, וְדֵינָם כְּמִחְצָה. [וְהָתֵר פֻּסֵּי בֵּירָאוֹת אֵינוֹ אֶלָּא לְצֹרֶךְ שְׁתִיַּת בְּהֵמָה, אֲבָל לְצֹרֶךְ שְׁתִיַּת אָדָם צָרִיךְ הֶקֵּף מְחִצָּה עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ שֶׁיּוֹרֵד לַבּוֹר וְשׁוֹתֶה]: **מִשְׁנָה ה דִּין גִּגָּה וְקַרְפֵּף וּמָקוֹם שֶׁלֹּא הֶקֵּף לְדִירָה:** וְעוֹד חֻמְרָא בְּהֶקֵּף מְחִצּוֹת **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא** [מִלְּבַד הַחֻמְרָא שֶׁאֵין עוֹשִׂים פֻּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא לִבְאֵר הָרַבִּים], **הַגִּגָּה וְהַקַּרְפֵּף** (ראה מ"ג) **שֶׁהֵן** - שֶׁגְּדָלִם עַד **שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם** [-וְשִׁעוּר מוּעָט נוֹסָף, וְהוּא אַרְבָּעָה טְפָחִים], **עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, מֻקֶּפֶת גֶּדֶר גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ** כְּדִין רְשׁוּת הַיָּחִיד, **וּבִלְבַד** שֶׁיִּהְיֶה הֶקֵּף הַמְּחִצּוֹת לְשֵׁם דִּירָה, כְּגוֹן **שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ שׁוֹמֶרֶת** - סֵכַּת שׁוֹמְרִים, **אוֹ בֵּית דִּירָה** - בַּיִת שֶׁדָּרִים בּוֹ, **אוֹ שֶׁהָיָה סְמוּכָה לָעִיר,** וּמַחֲמֶת קִרְבָתָהּ לְבֵיתוֹ דַּעְתּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ תָּמִיד, וַהֲרֵי זֶה כְּמוֹ שָׁדָרִים שָׁם. [אֲבָל מָקוֹם שֶׁלֹּא הֶקֵּף לְדִירָה אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִבֵּית סְאתַיִם אֵין מְטַלְטְלִים בּוֹ]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם **אֵין בָּהּ אֶלָּא בּוֹר** - חֲפִירָה עֲגֻלָּה, **וְשִׂיחַ** - אוֹ חֲפִירָה אֲרֻכָּה וְצָרָה, **וּמְעָרָה** - אוֹ חֲפִירָה מְקֹרָה, **מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ,** כְּדִין מָקוֹם שֶׁהֶקֵּף לִדִירָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אֵין בָּהּ אֲפִלּוּ אַחַת מִכָּל אֵלּוּ,** שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה הַהֶקֵּף לְדִירָה, אַף עַל פִּי כֵן **מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם,** שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת חֲכָמִים (לעיל מ"ג) שֶׁעַד בֵּית סָאתַיִם אַף מָקוֹם שֶׁלֹּא הֶקֵּף לְדִירָה מֹתָר לְטַלְטֵל בּוֹ [אֶלָּא שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים מֻתָּר לְטַלְטֵל אֲפִלּוּ בְּבֵית סָאתַיִם מִפְּנֵי שֶׁהֵם קְצָת יוֹתֵר מִשִּׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אֵין הֶתֵּר בֵּית סָאתַיִם בְּגִגָּה [אוֹ קַרְפֵּף] שֶׁלֹּא הֻקְּפָה לְדִירָה אֶלָּא כְּשֶׁהִיא מְרֻבַּעַת, **אֲבָל אִם הָיָה אָרְכָּהּ יָתֵר עַל רָחְבָּהּ, אֲפִלּוּ** רַק **בְּאַמָּה אַחַת, אֵין מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ** יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, כְּבִרְשׁוּת הָרַבִּים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם **אָרְכָּהּ** הוּא **פִּי שְׁנַיִם בְּרָחְבָּהּ** [-מָרֻחְבָּהּ] **מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ** כְּדִין רְשׁוּת הַיָּחִיד, כָּל שֶׁחֻשְׁבּוֹן שִׁטְחָהּ אֵינוֹ עוֹלֶה עַל בֵּית סָאתַיִם:

מִשְׁנָה ו שְׁמוּעוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אָמַר **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שָׁמַעְתִּי מֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** שֶׁגְּגָּה [וְכֵן קַרְפֵּף] שֶׁלֹּא הֻקְּפָה לְדִירָה מֻתָּר לְטַלְטֵל בְּכֻלָּהּ כְּדִין רְשׁוּת הַיָּחִיד, **וַאֲפִלּוּ** אִם **הִיא** גְּדוֹלָה **כְּבֵית כּוֹר** - כִּמְקוֹם זְרִיעַת כּוֹר חִטִּים דְּהַיְנוּ שְׁלֹשִׁים סְאָה. **וְכֵן שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ,** שֶׁאֲנָשִׁי **חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרַב** עִם שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵאָסֵר עֲלֵיהֶם לְהוֹצִיא מִבָּתֵּיהֶם לֶחָצֵר, בְּטֵל בְּשַׁבָּת אֶת רְשׁוּתוֹ לְכָל בְּנֵי הֶחָצֵר, בְּאֹפֶן זֶה בְּטֵל גַּם אֶת בֵּיתוֹ שֶׁלּוֹ וְהוּא כְּאוֹרֵחַ בְּבֵיתָם, וַהֲרֵי **בֵּיתוֹ אָסוּר מִלְּהַכְנִיס וּמִלְּהוֹצִיא** מִבֵּיתוֹ לֶחָצֵר, הוּא חוֹזֵר וְזוֹכֶה בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁבְּטֵל, **אֲבָל לָהֶם** - לִשְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, **בֵּיתוֹ מֻתָּר,** שֶׁלְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַמְבַטֵּל חֲצֵרוֹ מְבַטֵּל אַף אֶת בֵּיתוֹ. **וְכֵן שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ, שֶׁאֲנָשִׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרַב עִמָּהֶם, מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ:** וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שָׁמַעְתִּי כֵּן מִפִּי רַבִּי, **וּבִקַּשְׁתִּי** [-וְחִפַּשְׂתִּי] **לִי חָבֵר,** שֶׁשָּׁמַע אַף הוּא הֲלָכוֹת אֵלּוּ מֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, **וְלֹא מָצָאתִי.** שֶׁהֵם סוֹבְרִים שֶׁבְּגִגָּה וְקַרְפֵּף מֻתָּר רַק עַד בֵּית סָאתַיִם, וּמִי שֶׁשָּׁכַח לְעָרֵב אֵינוֹ מְבַטֵּל אֶלָּא אֶת חֶלְקוֹ בֶּחָצֵר וְלֹא בַּבַּיִת וְאַנְשֵׁי הֶחָצֵר אֲסוּרִים לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא לְבֵיתוֹ, וַעֲקִרְבָּנִין אֵינוֹ מָרוֹר:

פֶּרֶק ג דִּינֵי עֵרוּבֵי תְּחוּמִין וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת: **מִשְׁנָה א הַמַּאֲכָלִים הַמּוּעִילִים לְעֵרוּבֵי תְּחוּמִין וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת:** בַּכֹּל - בְּכָל מִינֵי מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה **מְעָרְבִין** עֵרוּבֵי תְּחוּמִין (ראה הקדמה), **וּמְשַׁתְּתְּפִים** שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת (ראה הקדמה), **חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח,** וּמִן הַכְּמֵהִין וְהַפִּטְרִיּוֹת, שֶׁאֵינָם מָזוֹן, וְאֵין אָדָם קוֹבֵעַ דִּירָתוֹ וְדִירַת אֶלָּא בִּמְקוֹם מְזוֹנוֹתָיו. **דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁבָּהֶם נֶאֱמַר בְּכָל זֶה:** וְהַכֹּל - כָּל מִין מַאֲכָל **נִקַּח** - נִקְנֶה בִּירוּשָׁלַיִם **בְּכֶסֶף** שֶׁחִלְּלוּ עָלָיו קְדֻשַּׁת פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כו) 'וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ', **חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח,** שֶׁמִּדְרָשַׁת הַפְּסוּקִים לָמְדוּ שֶׁרַק מִינִים שֶׁהֵם 'פְּרִי מִפְּרִי' נִקְנִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, כְּגוֹן פְּרִי הַגָּדֵל מִגַּרְעִינֵי פֵּרִי. וְכֵן **הַנּוֹדֵר מִן הַמָּזוֹן** - שֶׁאָמַר 'קוֹנָם כָּל הַנֶּזֶן עָלַי', **מֻתָּר בְּמַיִם וּבְמֶלַח,** שֶׁאֵינָם מְזִינִים וּמַשְׁבִּיעִים אֶת הַגּוּף כְּלָל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָר מֵינֵי מָזוֹן שֶׁמְּזִינִים וּמַשְׁבִּיעִים לְפִי שָׁעָה. [וְאִם אָמַר 'קוֹנָם מָזוֹן עָלַי', אֵינוֹ נֶאֱסָר אֶלָּא בַּחֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן, שֶׁהֵם זָנִים וְסוֹעֲדִים]. **עֵרוּב בְּמִין הָאָסוּר בַּאֲכִילָה לַמְּעָרֵב: מְעָרְבִין** עֵרוּבֵי תְּחוּמִין **לְנָזִיר בְּיַיִן** אַף שֶׁאָסוּר בִּשְׁתִיָּתוֹ, כֵּיוָן שֶׁרָאוּי לְמִי שֶׁאֵינוֹ נָזִיר. **וּלְיִשְׂרְאֵל בִּתְרוּמָה** אַף שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, לְפִי שֶׁרָאוּיָה לְכֹהֵן. **סוּמְכוֹס אוֹמֵר,** אֵין מְעָרְבִים לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא **בְּחֻלִּין,** וְלֹא בִּתְרוּמָה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ צָרִיךְ לְעָרֵב בְּדָבָר הָרָאוּי לְמִי שֶׁקּוֹנָה שְׁבִיתָה עַל יָדוֹ. אֲבָל נָזִיר מְעָרֵב בְּיַיִן גַּם לְסוּמְכוֹס, שֶׁהַיַּיִן יָכוֹל לִהְיוֹת רָאוּי לוֹ, אִם יִשָּׂאֵל עַל נִזְרוֹ. אֲבָל תְּרוּמָה אֵינָהּ רְאוּיָה לְיִשְׂרָאֵל כְּלָל, כִּי אַף אִם יִשָּׂאֵל עַל תְּרוּמָתוֹ, תָּשׁוּב הַתְּרוּמָה לִטְבָלָהּ וְלֹא יוּכַל לְתַקְּנָהּ בְּשַׁבָּת. **הַנֶּחֱת עֵרוּב לְכֹהֵן בְּמָקוֹם הַטֻּמְאָה:** וּמְעָרְבִים לְכֹהֵן **בְּבֵית הַפַּרְס** - שֶׁדֶּה שֶׁהָיָה בָּהּ קֶבֶר וְנֶחְרְשָׁה, שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לְכֹהֵן לְהִכָּנֵס לְשָׁם מֵחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יָסִיט בְּהֶלּוּכוֹ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה וְיִטָּמֵא. וְאַף שֶׁאֵין הָעֵרוּב נִקְבָּע כִּסְעוּדָתוֹ וְכִמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ אֶלָּא כְּשֶׁמַּנָּח בְּמָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לָבוֹא לְשָׁם לְאָכְלוֹ בְּשָׁעָה שֶׁקּוֹנָה לוֹ שְׁבִיתָה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהִתִּירוּ לְכֹהֵן לְלֶכֶת בָּהּ עַל יְדֵי שֶׁמְּנַפֵּחַ בְּפִיו עַל הָאֲדָמָה שֶׁלְּפָנָיו, וּבוֹדֵק אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם, נִמְצָא שֶׁיָּכוֹל לְהִכָּנֵס לְשָׁם בְּאֹפֶן זֶה, וַהֲרֵי 'הוּא וְעֵרוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד'. אֲבָל בְּבֵית הַקְּבָרוֹת אָסוּר לְהַנִּיחַ עֵרוּבוֹ, שֶׁאָסוּר לֵהָנוֹת וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְאַף שֶׁאֵין מְעָרְבִים אֶלָּא לְצֹרֶךְ דָּבָר מְצָוֶה וּמִצּוֹת לָאו לֵהָנוֹת נִתְּנוּ, אַךְ אַחַר שֶׁקָּנָה שְׁבִיתָה בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת נִשְׁאַר הָעֵרוּב וְנִשְׁמַר בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְאָדָם מַקְפִּיד שֶׁלֹּא יִגָּנֵב אוֹ יֹאבַד עֵרוּבוֹ, וְנִמְצָא שֶׁנֶּהֱנָה מִבֵּית הַקְּבָרוֹת בְּאִסּוּר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** מֻתָּר לְהַנִּיחַ עֵרוּב עֲבוּר כֹּהֵן **אֲפִלּוּ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת,** אַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִכָּנֵס בּוֹ עַל יְדֵי נִפּוּחַ, **מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לֵילֵךְ** וְלָחֵץ - לַעֲשׂוֹת מְחִצָּה בֵּינוֹ וּבֵין הַקְּבָרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַאֲהִיל עַל הַקֶּבֶר, וּכְגוֹן שֶׁיִּכָּנֵס לְבֵית הַקְּבָרוֹת בְּתוֹךְ תֵּבָה, וְלָאֱכֹל אֶת הָעֵרוּב. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אֵין אָדָם מַקְפִּיד עַל עֵרוּבוֹ אִם יִגָּנֵב אוֹ יֹאבַד מֵאֲחֵרֵי שֶׁקָּנָה לוֹ שְׁבִיתָה, וְלָכֵן אֵינוֹ נֶהֱנֶה מִבֵּית הַקְּבָרוֹת אֶלָּא מֵעֶצֶם הַנֶּחַת הָעֵרוּב, וּמִצּוֹת לָאו לֵהָנוֹת נִתְּנוּ: **מִשְׁנָה ב הַדְּבָרִים הָרְאוּיִים לְעָרֵב בָּהֶם: מְעָרְבִין בְּדַמַּאי** - כִּכַּר לֶחֶם שֶׁנִּלְקְחָה מֵעַם הָאָרֶץ הֶחְשׁוּד שֶׁלֹּא הִפְרִישׁ מַעֲשְׂרוֹת, כֵּיוָן שֶׁהֵיא רְאוּיָה לַעֲנִיִּים הַמִּתְּרִים בַּאֲכִילַת דְּמַאי, **וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר הִנְּתְּנָה לַכֹּהֵן, אַף שֶׁלֹּא הֻפְרְשָׁה מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה [וּבְאֹפֶן שֶׁהֻפְרְשָׁה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן הָיְתָה לִפְנֵי מֵרוּחַ הַתְּבוּאָה בַּכְּרִי, קֹדֶם שֶׁהִתְחַיְּבָה בִּתְרוּמָה], **וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ** אַף שֶׁלֹּא הוֹסִיף חֹמֶשׁ, שֶׁאֵין הַחֹמֶשׁ מְעַכֵּב. **וְהַכֹּהֲנִים** מְעָרְבִים **בְּחַלָּה [וּבִתְרוּמָה]** [וְהוּא הַדִּין לְיִשְׂרְאֵל, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ הֶתֵּר אֲכִילָה לַכֹּהֲנִים, אֶלָּא שֶׁבְּדָרְךְ כְּלָל חַלָּה וּתְרוּמָה יָשְׁנָן בִּרְשׁוּת כֹּהֵן (תפא"י)]. **אֲבָל** אֵין מְעָרְבִים **לֹא בְּטֶבֶל** - תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֻפְרְשׁוּ מִמֶּנָּה תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמָה גְּדוֹלָה [וּבְאֹפֶן שֶׁהֻפְרְשָׁה הַמַּעֲשֵׂר הָיְתָה אַחֲרֵי מֵרוּחַ הַכְּרִי, שֶׁכְּבָר הִתְחַיְּבָה הַתְּבוּאָה בִּתְרוּמָה], **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ:** אַף עַל פִּי שֶׁמַּטְבֵּעַ בְּלֹא צוּרָה, וְהֶקְדֵּשׁ בְּקַרְקַע. שֶׁכָּל אֵלּוּ אֲסוּרִים בַּאֲכִילָה וְאֵי אֶפְשָׁר לְעָרֵב בָּהֶם. **הָרְאוּיִים לִהְיוֹת שְׁלִיחַ לְהַנָּחַת הָעֵרוּב: הַשּׁוֹלֵחַ** - שֶׁיִּנִּיחַ לוֹ אֶת סְעוּדָתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁבּוֹ רוֹצֶה לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, **בְּיַד חֵרֵשׁ** - שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, אוֹ **שׁוֹטֶה, וְקָטָן** [-אוֹ קָטָן], **אוֹ בְּיַד מִי שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בְּעֵרוּב** - כְּגוֹן כּוּתִי אוֹ צָדוֹקִי, שֶׁאֵינָם מוֹדִים שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר תְּחוּמִין בְּשַׁבָּת, **אֵינוֹ עֵרוּב,** וְלֹא קָנָה שְׁבִיתָה בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם. [אֲבָל עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת אַף קָטָן יָכוֹל לִגְבּוֹת אֶת הָעֵרוּב מִדַּיְּרֵי הֶחָצֵר]. **וְאִם אָמַר** בַּעַל הַבַּיִת לְאָדָם **אַחַר** הָרָאוּי לְהֵעָשׂוֹת שָׁלִיחַ, **לְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ** - לְקַבֵּל אֶת הָעֵרוּב מִיָּד מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי, וּלְהַנִּיחוֹ בִּמְקוֹם הַשְּׁבִיתָה, **הֲרֵי זֶה עֵרוּב,** כֵּיוָן שֶׁהָעֵרוּב הֻנַּח בְּפֹעַל עַל יְדֵי שְׁלִיחַ רָאוּי [אַךְ צָרִיךְ לִרְאוֹת אֶת הַפְּסוּל נוֹתָן אֶת הָעֵרוּב לַכָּשֵׁר. וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִרְאוֹת אֶת הַכָּשֵׁר מַנִּיחוֹ, כִּי 'חֲזָקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ']:

המבוארות

משניות

מִשְׁנָה ג הֵיךְ 'הוּא וְעֵרוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד': נָתְנוּ לָעֵרוּב בְּאֵילָן [-עַל אֵילָן] הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְיֵשׁ בְּרָחְבּוֹ לְכָל הַפָּחוֹת אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, אִם הִנִּיחוֹ **לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב,** שֶׁלְּמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים הוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְאִלּוּ הוּא שׁוֹבֵת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵינוֹ יָכוֹל לָקַחַת אֶת עֵרוּבוֹ בְּשָׁעַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת כְּשֶׁחָל הָעֵרוּב. וְאִם הִנִּיחוֹ בְּאֵילָן **לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, עֵרוּבוֹ עֵרוּב,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כַּרְמְלִית, וְיָכוֹל לְהֲבִיאוֹ אֵלָיו בְּשָׁעַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, כְּדַעַת רַבִּי שֶׁלֹּא גָּזְרוּ עַל שְׁבוּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. **נָתְנוּ בְּבוֹר** הַנִּמְצָא בִּבְקָעָה אוֹ שָׂדֶה, **אֲפִלּוּ** הַבּוֹר **עָמֹק מֵאָה אַמָּה, עֵרוּבוֹ עֵרוּב,** שֶׁרָאוּי לַהֲבִיאוֹ בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, בְּהוֹצָאָתוֹ מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד [-הַבּוֹר] לְכַרְמְלִית [-הַבְּקָעָה אוֹ הַשָּׂדֶה], שֶׁלֹּא גָּזְרוּ עַל שְׁבוּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. **נָתְנוּ בְּרֹאשׁ הַקָּנֶה** [-עַמּוּד מֵעֵץ] הָעוֹמְדִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **בִּזְמַן שֶׁהוּא תָלוּשׁ** מִמְּקוֹם גִּדּוּלוֹ **וְנָעוּץ** בַּקַּרְקַע, **אֲפִלּוּ גָּבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה הֲרֵי זֶה עֵרוּב,** וַאֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ רֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים [שֶׁכֵּן יֵשׁ לְהָנִיחַ אֶת הָעֵרוּב בְּמָקוֹם רָחָב אַרְבָּעָה], מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָחָב לְמַטָּה אַרְבָּעָה טְפָחִים אֵינוֹ רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְיָכוֹל לָקַחַת מִמֶּנּוּ אֶת הָעֵרוּב לְמָקוֹם שְׁבִיתָתוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. [אֲבָל בְּקָנֶה מְחֻבָּר אֵינוֹ עֵרוּב, שֶׁאָסוּר לְקַחְתּוֹ מִשָּׁם שֶׁמָּא יִקְטֹם. וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לַדִּין הָרִאשׁוֹן כְּשֶׁהָעֵרוּב מֻנָּח עַל עֵץ, שֶׁקָּנֶה שֶׁהוּא רַךְ יֵשׁ לָחוּשׁ יוֹתֵר שֶׁמָּא יִקְטֹם. וְעוֹד, שֶׁיֶּשְׁנָם קָנִים רַבִּים שְׁתְּלוּשִׁים וְנִרְאִים כִּמְחֻבָּרִים, וְיֵשׁ לָחוּשׁ יוֹתֵר שֶׁיִּטְעֶה וְיִקְטֹם אֶת הַקָּנֶה בְּחָשְׁבּוֹ שֶׁהוּא תָּלוּשׁ]. **נָתְנוּ בְּמִגְדָּל** [-אֶרוֹן עֵץ] נָעוּל **וְאֵבֶד הַמַּפְתֵּחַ, הֲרֵי זֶה עֵרוּב,** וּבְאֹפֶן שֶׁהַמַּנְעוּל קָשׁוּר בַּחֲבָלִים, וְרָאוּי לְקַחְתּוֹ עַל יְדֵי שֶׁיַּחְתֹּךְ אֶת הַחֲבָלִים בְּסַכִּין, וְכֵיוָן שֶׁהוּא מְקֻלְקָל אֵינוֹ אֶלָּא שְׁבוּת שֶׁלֹּא גָּזְרוּ בָּהּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַמַּפְתֵּחַ בְּמָקוֹמוֹ** וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁנֶּאֱבַד, **אֵינוֹ עֵרוּב,** שֶׁכֵּן מִלְּבַד הַשְּׁבוּת שֶׁבַּחֲתִיכַת הַחֲבָלִים, סוֹבֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁיֵּשׁ כָּאן עוֹד שְׁבוּת, שֶׁאֵין כְּלִי נָטָל אֶלָּא לִצְרָכָיו תַּשְׁמִישׁוֹ, וּבִשְׁנֵי שְׁבוּתִים גָּזְרוּ אַף בְּבֵית הַשְּׁמָשׁוֹת, גַּם לְדַעַת רַבִּי: **מִשְׁנָה ד עֵרוּב שֶׁהִתְקַלְקֵל אוֹ יָצָא לְמָקוֹם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַחְתּוֹ:** **נִתְגַּלְגֵּל** הָעֵרוּב אֶל מִחוּץ **לְתְחוּם** שַׁבָּת [מַבֵּיתוֹ], וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקַחְתּוֹ מִשָּׁם [וּבְאֹפֶן שֶׁהִתְרַחֵק עוֹד שְׁתֵּי אַמּוֹת, שֶׁהֲרֵי מִלְּבַד אַלְפַּיִם אַמָּה יֵשׁ לְכָל אָדָם אַרְבַּע אַמּוֹת בְּמָקוֹם עֵרוּבוֹ, שְׁתַּיִם לְכָל רוּחַ], **וְנָפַל עָלָיו** [-אוֹ שֶׁנָּפַל עַל הָעֵרוּב] **גַּל** אֲבָנִים, וְצָרִיךְ לְפַנּוֹתָם עִם כְּלֵי חֲפִירָה, וְהוּא אִסּוּר תּוֹרָה, **אוֹ שֶׁנִּשְׂרַף** הָעֵרוּב, **אוֹ** שֶׁעֵרֶב **בְּתִרְומָת וְנִטְמָאת** וְנֶאְסְרָה בַּאֲכִילָה. אִם קָרָה כֵּן **מִבְּעוֹד יוֹם,** קֹדֶם כְּנִיסַת שַׁבָּת, **אֵינוֹ עֵרוּב,** לְפִי שֶׁבְּזְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שָׁבוּ קוֹנָה הָאָדָם שְׁבִיתָה בְּמְקוֹם עֵרוּבוֹ, לֹא הָיָה עֵרוּבוֹ רָאוּי. וְאִם קָרָה כֵּן **מִשֶּׁחֲשֵׁכָה,** אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים, **הֲרֵי זֶה עֵרוּב,** לְפִי שֶׁבְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת כְּבָר קָנָה שְׁבִיתָה, וְלֹא אִכְפַּת לָנוּ אִם נֶאֱבַד הָעֵרוּב לְאַחַר מִכָּן. **אִם סָפֵק** הַדָּבָר אִם הִתְקַלְקֵל הָעֵרוּב מִבְּעוֹד יוֹם אוֹ מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, **רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים, הֲרֵי זֶה חֲמָר גַּמָּל** - הֲרֵי הוּא כְּאָדָם הַהוֹלֵךְ עִם חֲמוֹר וְגָמָל בַּדֶּרֶךְ, וְהַחֲמוֹר כְּדַרְכּוֹ מְהַלֵּךְ לְפָנָיו, וְהַגָּמָל מֵאֲחוֹרָיו כְּדַרְכּוֹ, וְעָלָיו לִפְנוֹת לְכָאן וּלְכָאן. כָּךְ אָדָם זֶה, סָפֵק אִם מִקּוֹם שְׁבִיתָתוֹ בְּבֵיתוֹ אוֹ בְּמִקּוֹם הָעֵרוּב, וְלָכֵן יִשְׁהֶה בְּשַׁבָּת רַק בְּמָקוֹם הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ שַׁבָּת הֵן שֶׁל בֵּיתוֹ וְהֵן שֶׁל עֵרוּבוֹ, כְּגוֹן אִם מִקּוֹם הָעֵרוּב רָחוֹק אַלְפַּיִם אַמָּה מִבֵּיתוֹ, יִשְׁהֶה רַק בְּאַלְפַּיִם אַמָּה אֵלּוּ, וְלֹא יַעֲבֹר אֶת בֵּיתוֹ לְצַד הַשֵּׁנִי - שֶׁהֲרֵי הוּא מְחוּץ לַתְּחוּם מִמְּקוֹם הָעֵרוּב, וְלֹא יַעֲבֹר אֶת עֵרוּבוֹ לְצַד הַשֵּׁנִי - שֶׁהֲרֵי הוּא מְחוּץ לַתְּחוּם מִבֵּיתוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, סָפֵק עֵרוּב, כָּשֵׁר,** שֶׁמַּעֲמִידִים אֶת הָעֵרוּב עַל חֶזְקָתוֹ, שֶׁכְּשֶׁהִנִּיחוֹ הָיָה רָאוּי. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אַבְטוּלְמוֹס** [-שֵׁם חָכָם] **הֵעִיד מִשּׁוּם** [-בְּשֵׁם] **חֲמִשָּׁה זְקֵנִים עַל סָפֵק עֵרוּב שֶׁכָּשֵׁר.** [הַמִּשְׁנָה נָקְטָה אַרְבָּעָה אֲפָנִים אֵלּוּ שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ דָּבָר חָדוּשׁ. נִתְגַּלְגֵּל - אַף שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁרוּחַ תְּגַלְגְּלָנּוּ בַּחֲזָרָה לְתוֹךְ הַתְּחוּם. נָפַל עָלָיו גַּל - אַף שֶׁהוּא וְעֵרוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד. נִשְׂרַף - אַף שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם כָּשֵׁר בְּסָפֵק לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. נִטְמָא - אַף שֶׁהוּא בָּעוֹלָם

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק ג

ג נָתְנוּ בְּאֵילָן, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, עֵרוּבוֹ עֵרוּב. נָתְנוּ בְּבוֹר, אֲפִלּוּ עָמֹק מֵאָה אַמָּה, עֵרוּבוֹ עֵרוּב. נָתְנוּ בְּרֹאשׁ הַקָּנֶה אוֹ בְּרֹאשׁ הַקֶּנְדָּס, בִּזְמַן שֶׁהוּא תָּלוּשׁ וְנָעוּץ, אֲפִלּוּ גָּבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה, הֲרֵי זֶה עֵרוּב. נָתְנוּ בְּמִגְדָּל [וְנָעַל בְּפָנָיו] וְאָבַד הַמַּפְתֵּחַ, הֲרֵי זֶה עֵרוּב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַמַּפְתֵּחַ בְּמְקוֹמוֹ, אֵינוֹ עֵרוּב: **ד** נִתְגַּלְגֵּל חוּץ לַתְּחוּם, וְנָפַל עָלָיו גַּל, אוֹ נִשְׂרַף, אוֹ תְּרוּמָה וְנִטְמֵאת, מִבְּעוֹד יוֹם, אֵינוֹ עֵרוּב. מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, הֲרֵי זֶה עֵרוּב. אִם סָפֵק, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים, הֲרֵי זֶה חֲמָר גַּמָּל. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, סָפֵק עֵרוּב, כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אַבְטוּלְמוֹס הֵעִיד מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה זְקֵנִים עַל סָפֵק עֵרוּב שֶׁכָּשֵׁר: **ה** מַתְנֶה אָדָם עַל עֵרוּבוֹ וְאוֹמֵר, אִם בָּאוּ גּוֹיִם מִן הַמִּזְרָח, עֵרוּבִי לַמַּעֲרָב. מִן הַמַּעֲרָב, עֵרוּבִי לַמִּזְרָח. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. אִם בָּא חָכָם מִן הַמִּזְרָח, עֵרוּבִי לַמִּזְרָח. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. מִן הַמַּעֲרָב, עֵרוּבִי לַמַּעֲרָב. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. אִם בָּא חָכָם מִן הַמַּעֲרָב, עֵרוּבִי לַמַּעֲרָב. וְאִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. מִן הַצָּפוֹן, עֵרוּבִי לַצָּפוֹן. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. מִן הַדָּרוֹם, עֵרוּבִי לַדָּרוֹם. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. אֵין מַעֲמִידִים אוֹתוֹ עַל חֻזְקָתוֹ בְּסָפֵק לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה]: **מִשְׁנָה ה** הַנִּחַת שְׁנֵי עֵרוּבִים עַל תְּנַאי: מַתְנֶה אָדָם עַל עֵרוּבוֹ - יָכוֹל אָדָם לְהַנִּיחַ שְׁנֵי עֵרוּבִים, אֶחָד בְּסוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה לְצַד מִזְרָח, וְאֶחָד בְּסוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה לְמַעֲרָב, וּמַתְנֶה וְאוֹמֵר, אִם בָּאוּ גּוֹיִם מִן הַמִּזְרָח וְאָצְטָרֵךְ לִבְרֹחַ מִפְּנֵיהֶם לְצַד מַעֲרָב, יִקָּנֶה לִי שְׁבִיתָה עֵרוּבִי שֶׁהִנַּחְתִּי לַמַּעֲרָב, וְאוּכַל לִבְרֹחַ מֶרְחָק אַרְבַּעַת אַלְפַּיִם אַמָּה לְצַד מַעֲרָב. [וַאַף שֶׁבָּאוּ הַגּוֹיִם בְּשַׁבָּת, 'יֵשׁ בְּרֵרָה', וּמִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁעֵרוּבִי זֶה הוּא שֶׁחָל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת]. וְאִם בָּאוּ הַגּוֹיִם מִן הַמַּעֲרָב, יִקָּנֶה לִי עֵרוּבִי לְמִזְרָח. וְאִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן - מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ - יָחוּל הָעֵרוּב בְּצַד שֶׁאַחְלִיט בְּשַׁבָּת לִפְנוֹת אֵלָיו. וְאִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי - שְׁבִיתָתִי תְּהֵא בְּעִירִי כִּשְׁאָר בְּנֵי עִירִי שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, וְיִהְיוּ לִי אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל צַד. וּכְעֵין זֶה יָכוֹל לְהַתְנוֹת, אִם בָּא חָכָם מִן הַמִּזְרָח, וְשׁוֹבַת בָּעִיר מִחוּץ לִתְחוּם עִירִי, יִקָּנֶה לִי עֵרוּבִי שֶׁהִנַּחְתִּי לַמִּזְרָח, שֶׁאוּכַל לָלֶכֶת לִלְמֹד תּוֹרָה מִפִּיו. וְאִם בָּא מִן הַמַּעֲרָב, יִקָּנֶה לִי עֵרוּבִי לַמַּעֲרָב. וְאִם בָּא לְכָאן וּלְכָאן - שָׁבְאוּ שְׁנֵי חֲכָמִים, אֶחָד לַמִּזְרָח וְאֶחָד לַמַּעֲרָב, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. וְאִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא בָא חָכָם לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם בָּאוּ חֲכָמִים לְכָאן וּלְכָאן, אֲזַי אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן רַבּוֹ, הוֹלֵךְ דַּוְקָא אֵצֶל רַבּוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי דַּעְתּוֹ הָיְתָה שֶׁיֵּקָנֶה הָעֵרוּב לְצַד שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו רַבּוֹ. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם רַבּוֹתָיו, לְמָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה אֵלֵךְ. וּלְדַעַת חֲכָמִים אַף כְּשֶׁאֶחָד רַבּוֹ לְמָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה יֵלֵךְ, כִּי לִפְעָמִים אָדָם מַעֲדִיף לָלֶכֶת לַחֲבֵרוֹ מִלְּרַבּוֹ, וְאֵין הָכְרֵחַ שֶׁדַּעְתּוֹ הָיְתָה שֶׁיִּקָּנֶה הָעֵרוּב לְצַד רַבּוֹ דַּוְקָא: **מִשְׁנָה ו עֵרוּב בְּיוֹם טוֹב וְשַׁבָּת הַסְּמוּכִים זֶה לָזֶה:** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יוֹם טוֹב הַסָּמוּךְ לְשַׁבָּת, בֵּין כְּשֶׁחָל מִלְּפָנֶיהָ - בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וּבֵין מִלְּאַחֲרֶיהָ - בְּיוֹם רִאשׁוֹן, הֲרֵי הֵם שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת נִפְרָדוֹת, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הָרִאשׁוֹן קוֹנֶה שְׁבִיתָה לְיוֹם הָרִאשׁוֹן, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הַשֵּׁנִי קוֹנֶה שְׁבִיתָה לַיּוֹם הַשֵּׁנִי, וְלָכֵן מְעָרֵב אָדָם שְׁנֵי עֵרוּבִין, וְאוֹמֵר, עֵרוּבִי שֶׁאֲנִי מַנִּיחַ בְּמִזְרָח, יִקָּנֶה לִי שְׁבִיתָה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְמִזְרָח, וְהַשֵּׁנִי - וְעֵרוּבִי שֶׁאֲנִי מַנִּיחַ בְּמַעֲרָב יִקָּנֶה לִי שְׁבִיתָה בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל הַיּוֹם הַשֵּׁנִי לְמַעֲרָב. וְכֵן לְהֶפֶךְ, הָרִאשׁוֹן לְמַעֲרָב, וְהַשֵּׁנִי לְמִזְרָח. וְכֵן אִם רוֹצֶה לְקַנּוֹת שְׁבִיתָה מִחוּץ לְעִירוֹ רַק בְּאֶחָד הַיָּמִים, אוֹמֵר, עֵרוּבִי יִקָּנֶה לִי שְׁבִיתָה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי עֵרוּבִי אָהֳיָה בְּבְנֵי עִירִי בְּלֹא עֵרוּב. אוֹ לְהֶפֶךְ, עֵרוּבִי יִקָּנֶה לִי שְׁבִיתָה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן אָהֳיֶה כִּבְנֵי עִירִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מְעָרֵב לְרוּחַ אַחַת - לְאוֹתוֹ צַד, אוֹ אֵינוֹ מְעָרֵב כָּל עִקָּר. וְכֵן אוֹ מְעָרֵב לִשְׁנֵי יָמִים לְאוֹתוֹ צַד, אוֹ אֵינוֹ מְעָרֵב כָּל עִקָּר. שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאַתָּה מוֹדֶה

המבוארות

משנה ג

נתנו באילן - על גבי אילן, ואפילו בענפיו העליונים, ובלבד שיהא בו ארבעה על ארבעה טפחים, ואפילו אינו מחובר לקרקע, אלא תלוי באויר, ואפילו הכי הרי הוא כמחובר לקרקע לענין עירובין ושבת, ואפילו הכי אם הניחו למעלה מעשרה טפחים, אין עירובו עירוב, שהרי הוא כרשות היחיד, ואין לו שבות בשעת בין השמשות, ואינו יכול לקחת את עירובו בשעת בין השמשות כשחל העירוב, ואם הניחו למטה מעשרה טפחים, עירובו עירוב, שהרי הוא כרשות הרבים, ויכול להביאו אליו בשעת בין השמשות, כדעת רבי שלא גזרו על שבות בין השמשות. **נתנו בבור** הנמצא בבקעה או שדה, **אפילו** הבור **עמק מאה אמה, עירובו עירוב,** שראוי להביאו בבין השמשות, בהוצאתו מרשות היחיד [-הבור] לכרמלית [-הבקעה או השדה], שלא גזרו על שבות בין השמשות. **נתנו בראש הקנה** [-עמוד מעץ] **העומדים ברשות הרבים, בזמן שהוא תלוש** מהמקום גידולו **ונעוץ** בקרקע, **אפילו גבוה מאה אמה הרי זה עירוב,** ואפילו שיש בראשו רחב אמה טפחים [שכן יש להניח את הערוב במקום רחב ארבעה], מכל מקום כיון שאינו רחב למטה ארבעה טפחים אינו רשות היחיד, ויכול לקחת ממנו את הערוב למקום שביתתו ברשות הרבים. [אבל בקנה מחבר אינו ערוב, שאסור לקחתו משם שמא יקטם. ואינו דומה לדין הראשון כשהערוב מונח על עץ, שקנה שהוא רך יש לחוש יותר שמא יקטם. ועוד, שישנם קנים רבים שתלושים ונראים כמחברים, ויש לחוש יותר שיטעה ויקטם את הקנה בחשבו שהוא תלוש]. **נתנו במגדל** [-ארון עץ] נעול **ואבד המפתח, הרי זה עירוב,** ובאופן שהמנעול קשור בחבלים, וראוי לקחתו על ידי שיחתוך את החבלים בסכין, וכיון שהוא מקלקל אינו אלא שבות שלא גזרו בה בין השמשות. **רבי אליעזר אומר אם אינו יודע שהמפתח במקומו** וחושש שנאבד, **אינו עירוב,** שכן מלבד השבות שבחתיכת החבלים, סובר רבי אליעזר שיש כאן עוד שבות, שאין כלי נטל אלא לצרך תשמישו, ובשני שבותים גזרו אף בבית השמשות, גם לדעת רבי: **משנה ד עירוב שהתקלקל או יצא למקום שאי אפשר לקחתו:** **נתגלגל** הערוב אל מחוץ **לתחום** שבת [מביתו], ואינו יכול לקחתו משם [ובאופן שהתרחק עוד שתי אמות, שהרי מלבד אלפים אמה יש לכל אדם ארבע אמות במקום עירובו, שתים לכל רוח], **ונפל עליו** [-או שנפל על הערוב] **גל** אבנים, וצריך לפנותם עם כלי חפירה, והוא איסור תורה, **או שנשרף** הערוב, **או** שערב **בתרומת ונטמאת** ונאסרה באכילה. אם קרה כן **מבעוד יום,** קודם כניסת שבת, **אינו עירוב,** לפי שבזמן בין השמשות שבו קונה האדם שביתה במקום עירובו, לא היה ערובו ראוי. ואם קרה כן **משחשכה,** אחר צאת הכוכבים, **הרי זה עירוב,** לפי שבבין השמשות כבר קנה שביתה, ולא אכפת לנו אם נאבד הערוב לאחר מכן. **אם ספק** הדבר אם התקלקל הערוב מבעוד יום או **משחשכה, רבי מאיר ורבי יהודה אומרים, הרי זה חמר גמל** - הרי הוא כאדם ההולך עם חמור וגמל בדרך, והחמור כדרכו מהלך לפניו, והגמל מאחוריו כדרכו, ועליו לפנות לכאן ולכאן. כך אדם זה, ספק אם מקום שביתתו בביתו או במקום הערוב, ולכן ישהה בשבת רק במקום הנמצא בתוך שבת הן של ביתו והן של עירובו, כגון אם מקום הערוב רחוק אלפים אמה מביתו, ישהה רק באלפים אמה אלו, ולא יעבור את ביתו לצד השני - שהרי הוא מחוץ לתחום ממקום הערוב, ולא יעבור את עירובו לצד השני - שהרי הוא מחוץ לתחום מביתו. **רבי יוסי ורבי שמעון אומרים, ספק ערוב, כשר,** שמעמידים את הערוב על חזקתו, שכשהניחו היה ראוי. **אמר רבי יוסי, אבטולמוס** [-שם חכם] **העיד משום** [-בשם] **חמשה זקנים על ספק ערוב שכשר.** [המשנה נקטה ארבעה אפנים אלו שכל אחד יש דבר חדוש. נתגלגל - אף שאפשר שרוח תגלגלנו בחזרה לתוך התחום. נפל עליו גל - אף שהוא וערובו במקום אחד. נשרף - אף שאינו בעולם כשר בספק לדעת רבי יוסי ורבי שמעון. נטמא - אף שהוא בעולם

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק ג

ג נָתְנוּ בְּאֵילָן, לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵין עֵרוּבוֹ עֵרוּב. לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, עֵרוּבוֹ עֵרוּב. נָתְנוּ בְּבוֹר, אֲפִלּוּ עָמֹק מֵאָה אַמָּה, עֵרוּבוֹ עֵרוּב. נָתְנוּ בְּרֹאשׁ הַקָּנֶה אוֹ בְּרֹאשׁ הַקֶּנְדָּס, בִּזְמַן שֶׁהוּא תָּלוּשׁ וְנָעוּץ, אֲפִלּוּ גָּבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה, הֲרֵי זֶה עֵרוּב. נָתְנוּ בְּמִגְדָּל [וְנָעַל בְּפָנָיו] וְאָבַד הַמַּפְתֵּחַ, הֲרֵי זֶה עֵרוּב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַמַּפְתֵּחַ בְּמְקוֹמוֹ, אֵינוֹ עֵרוּב: **ד** נִתְגַּלְגֵּל חוּץ לַתְּחוּם, וְנָפַל עָלָיו גַּל, אוֹ נִשְׂרַף, אוֹ תְּרוּמָה וְנִטְמֵאת, מִבְּעוֹד יוֹם, אֵינוֹ עֵרוּב. מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, הֲרֵי זֶה עֵרוּב. אִם סָפֵק, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים, הֲרֵי זֶה חֲמָר גַּמָּל. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, סָפֵק עֵרוּב, כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אַבְטוּלְמוֹס הֵעִיד מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה זְקֵנִים עַל סָפֵק עֵרוּב שֶׁכָּשֵׁר: **ה** מַתְנֶה אָדָם עַל עֵרוּבוֹ וְאוֹמֵר, אִם בָּאוּ גּוֹיִם מִן הַמִּזְרָח, עֵרוּבִי לַמַּעֲרָב. מִן הַמַּעֲרָב, עֵרוּבִי לַמִּזְרָח. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. אִם בָּא חָכָם מִן הַמִּזְרָח, עֵרוּבִי לַמִּזְרָח. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. מִן הַמַּעֲרָב, עֵרוּבִי לַמַּעֲרָב. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. אִם בָּא חָכָם מִן הַמַּעֲרָב, עֵרוּבִי לַמַּעֲרָב. וְאִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. מִן הַצָּפוֹן, עֵרוּבִי לַצָּפוֹן. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. מִן הַדָּרוֹם, עֵרוּבִי לַדָּרוֹם. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. לֹא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי. אֵין מַעֲמִידִים אוֹתוֹ עַל חֻזְקָתוֹ בְּסָפֵק לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה]: **מִשְׁנָה ה** הַנִּחַת שְׁנֵי עֵרוּבִים עַל תְּנַאי: מַתְנֶה אָדָם עַל עֵרוּבוֹ - יָכוֹל אָדָם לְהַנִּיחַ שְׁנֵי עֵרוּבִים, אֶחָד בְּסוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה לְצַד מִזְרָח, וְאֶחָד בְּסוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה לְמַעֲרָב, וּמַתְנֶה וְאוֹמֵר, אִם בָּאוּ גּוֹיִם מִן הַמִּזְרָח וְאָצְטָרֵךְ לִבְרֹחַ מִפְּנֵיהֶם לְצַד מַעֲרָב, יִקָּנֶה לִי שְׁבִיתָה עֵרוּבִי שֶׁהִנַּחְתִּי לַמַּעֲרָב, וְאוּכַל לִבְרֹחַ מֶרְחָק אַרְבַּעַת אַלְפַּיִם אַמָּה לְצַד מַעֲרָב. [וַאַף שֶׁבָּאוּ הַגּוֹיִם בְּשַׁבָּת, 'יֵשׁ בְּרֵרָה', וּמִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁעֵרוּבִי זֶה הוּא שֶׁחָל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת]. וְאִם בָּאוּ הַגּוֹיִם מִן הַמַּעֲרָב, יִקָּנֶה לִי עֵרוּבִי לְמִזְרָח. וְאִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן - מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ - יָחוּל הָעֵרוּב בְּצַד שֶׁאַחְלִיט בְּשַׁבָּת לִפְנוֹת אֵלָיו. וְאִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא בָאוּ לֹא מִכָּאן וְלֹא מִכָּאן, הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי - שְׁבִיתָתִי תְּהֵא בְּעִירִי כִּשְׁאָר בְּנֵי עִירִי שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, וְיִהְיוּ לִי אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל צַד. וּכְעֵין זֶה יָכוֹל לְהַתְנוֹת, אִם בָּא חָכָם מִן הַמִּזְרָח, וְשׁוֹבַת בָּעִיר מִחוּץ לִתְחוּם עִירִי, יִקָּנֶה לִי עֵרוּבִי שֶׁהִנַּחְתִּי לַמִּזְרָח, שֶׁאוּכַל לָלֶכֶת לִלְמֹד תּוֹרָה מִפִּיו. וְאִם בָּא מִן הַמַּעֲרָב, יִקָּנֶה לִי עֵרוּבִי לַמַּעֲרָב. וְאִם בָּא לְכָאן וּלְכָאן - שָׁבְאוּ שְׁנֵי חֲכָמִים, אֶחָד לַמִּזְרָח וְאֶחָד לַמַּעֲרָב, לְמָקוֹם שֶׁאֶרְצֶה אֵלֵךְ. וְאִם יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא בָא חָכָם לֹא לְכָאן

משניות

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק ד

עֵרוּבוֹ לָרִאשׁוֹן, וְאֵינוֹ עֵרוּב לַשֵּׁנִי, כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁעַת קִדּוּשׁ הַיּוֹם הַשֵּׁנִי לֹא הָיָה קַיָּם. אָמַר לָהֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לַחֲכָמִים, בְּדִין זֶה **מוֹדִים אַתֶּם לִי שֶׁהֵן שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת** וְלָכֵן אִם נֶאֱכַל הָעֵרוּב לֹא קָנָה לוֹ שְׁבִיתָה לַיּוֹם הַשֵּׁנִי, וּסְתָרָתָם אֶת דַּעְתְּכֶם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְחַלֵּק אֶת עֵרוּבֵי שְׁנֵי הַיָּמִים לִמְקוֹמוֹת שׁוֹנִים. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁהוּא סָפֵק וּמַחְמִירִים שֶׁלֹּא לְחַלֵּק אֶת הָעֵרוּבִין וְשֶׁלֹּא לֶאֱכֹלוֹ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן:

מִשְׁנָה ז עֵרוּב בְּשֵׁנֵי יְמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהָיָה אָדָם יָרֵא שֶׁמָּא תִּתְעַבֵּר הַשָּׁנָה [עַל יְדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ עֵדִים לְהָעִיד עַל רְאִיַּת הַלְּבָנָה בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים שֶׁל אֱלוּל], וְיִהְיֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, וּרְצוֹנוֹ לָלֶכֶת בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְצַד זֶה וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי לְצַד אַחֵר, **מְעָרֵב** אוֹתוֹ **אָדָם שְׁנֵי עֵרוּבִין,** אֶחָד בְּמִזְרָח וְאֶחָד בְּמַעֲרָב, וְאוֹמֵר, **עֵרוּבִי בָּרִאשׁוֹן** - לַיּוֹם הָרִאשׁוֹן, **לְמִזְרָח, וּבַשֵּׁנִי לְמַעֲרָב. בָּרִאשׁוֹן לְמַעֲרָב, וּבַשֵּׁנִי לְמִזְרָח.**

עֵרוּבִי בָּרִאשׁוֹן, וּבַשֵּׁנִי כִּבְנֵי עִירִי. עֵרוּבִי בַּשֵּׁנִי, וּבְרִאשׁוֹן כִּבְנֵי עִירִי. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ח** וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַתָּנָה אָדָם עַל הַכַּלְכָּלָה בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן וְאוֹכְלָהּ בַּשֵּׁנִי. וְכֵן בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בָּרִאשׁוֹן, תֹּאכַל בַּשֵּׁנִי. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ט** רַבִּי דּוֹסָא בֶּן רַבִּי הַרְכִּינָס אוֹמֵר, הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה בְּיוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹמֵר, 'הַחֲלִיצֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת יוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, אִם יוֹם אִם לְמָחָר'. וּלְמָחָר הוּא אוֹמֵר, 'אִם הַיּוֹם אִם אָמֶשׁ'. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים:

פרק ד א מִי שֶׁהוֹצִיאוּהוּ גּוֹיִם אוֹ רוּחַ רָעָה, אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. הֶחֱזִירוּהוּ, כְּאִלּוּ לֹא יָצָא. הוֹלִיכוּהוּ לְעִיר אַחֶרֶת, נִתְנוּהוּ בְּדִיר אוֹ בְּסַהַר, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עַזַרְיָה אוֹמְרִים, מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים, אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ מִפְּרַנְדִּיסִין וְהִפְלִיגָה סְפִינָתָם בַּיָּם. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עַזַרְיָה הִלְכוּ אֶת כֻּלָּהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים, אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ מִפְּרַנְדִּיסִין וְהִפְלִיגָה סְפִינָתָם בַּיָּם. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עַזַרְיָה הִלְכוּ אֶת כֻּלָּהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא לֹא זָזוּ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, עַד שֶׁלֹּא יָצָא כְּלָל מִמְּקוֹמוֹ שֶׁבָּאוּ. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ מִפְּרַנְדִּיסִין וְהִפְלִיגָה סְפִינָתָם בַּיָּם. רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עַזַרְיָה הִלְכוּ אֶת כֻּלָּהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא לֹא זָזוּ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת

מִשְׁנָה ה יָשַׁן וְלֹא הִתְפַּוֵּחַ לִקְנוֹת שְׁבִיתָה: **מִי שֶׁיָּשַׁן בַּדֶּרֶךְ** בְּעֶרֶב שַׁבָּת, **וְלֹא יָדַע שֶׁחָשְׁכָה,** קָנָה שְׁבִיתָה בְּמְקוֹמוֹ **וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי.** שֶׁלִּדְעָתוֹ חֲפָצֵי הַפְקֵר קוֹנִים שְׁבִיתָה בְּמְקוֹמָם, וְיֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, **וְהַיָּשֵׁן** שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת בִּשְׁעַת קְנִיַּת הַשְּׁבִיתָה דֵּינוֹ כְּהֶפְקֵר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** לֹא קָנָה שְׁבִיתָה, שֶׁלִּדְעָתָם חֲפָצֵי הֶפְקֵר אֵינָם קוֹנִים שְׁבִיתָה בְּמְקוֹמָם, אֶלָּא נִטְפָּלִים לִתְחוּמוֹ שֶׁל הַזּוֹכֶה בָּהֶם, **וְאֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת** לְכָל רוּחַ, שֶׁאוֹתָן זְכָתָה לוֹ תּוֹרָה מֵאֵלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז כט) 'שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו', וְגוּפוֹ שֶׁל אָדָם שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת, וְעוֹד אַמָּה לִכְפּשׁט יָדָיו וְרַגְלָיו. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, וְהוּא** עוֹמֵד **בְּאֶמְצָעָן.** דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא זְכָתָה לוֹ תּוֹרָה אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ, אֶלָּא רַק שְׁתֵּי אַמּוֹת לְכָל צַד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** יֶשׁ לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ, אַךְ לֹא לְכָל רוּחַ אֶלָּא **לְאֵיזֶה רוּחַ שֶׁיִּרְצֶה יֵלֵךְ.** וּמוֹדֶה **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹמֵר, לְאֵיזֶה רוּחַ שֶׁיִּרְצֶה יֵלֵךְ. **וּמוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה,** שֶׁאִם בֵּרַר לוֹ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ: **ו הָיוּ** שְׁנַיִם, מִקְצַת אַמּוֹתָיו שֶׁל זֶה בְּתוֹךְ אַמּוֹתָיו שֶׁל זֶה, מְבִיאִין וְאוֹכְלִין בָּאֶמְצַע, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא זֶה מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ. הָיוּ שְׁלֹשָׁה, וְהָאֶמְצָעִי מֻבְלָע בֵּינֵיהֶן, הוּא מֻתָּר עִמָּהֶן וְהֵן מֻתָּרִין עִמּוֹ, וּשְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְשָׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ וּפְתוּחוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, עֵרְבוּ שִׁתֵּיהֶן עִם הָאֶמְצָעִית, הִיא מֻתֶּרֶת עִמָּהֶן וְהֵן מֻתָּרוֹת עִמָּהּ, וּשְׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת אֲסוּרוֹת זוֹ עִם זוֹ: **ז** מִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ וְחָשְׁכָה לוֹ, וְהָיָה מַכִּיר אִילָן אוֹ גָּדֵר וְאָמַר שְׁבִיתָתִי תַּחְתָּיו, לֹא אָמַר כְּלוּם. שְׁבִיתָתִי בְּעִקָּרוֹ, מְהַלֵּךְ מִמְּקוֹם רַגְלָיו וְעַד עִקָּרוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה, וּמֵעִקָּרוֹ וְעַד בֵּיתוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה. נִמְצָא מְהַלֵּךְ מִשֶּׁחָשְׁכָה אַרְבַּעַת אֲלָפִים אַמָּה: **ח** אִם אֵינוֹ מַכִּיר, אוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בַּהֲלָכָה, וְאָמַר שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי, זָכָה לוֹ מְקוֹמוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. עֻגָלוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מְרֻבָּעוֹת, כְּטַבְלָא מְרֻבַּעַת - כְּמוֹ לוּחַ מְרֻבָּע, שֶׁאַחֲרֵי מְדִידַת הָעִגּוּל מְרַבְּעִים אוֹתוֹ מִבַּחוּץ, כְּדֵי שֶׁיִּהְא נִשְׁכָּר לַזָּוִיּוֹת - כָּךְ שֶׁבְּמְדִידָה זוֹ נִמְצָא שֶׁהִרְוִיחַ אֶת הַפִּנּוֹת שֶׁל הַמְרֻבָּע, שֶׁכֵּן בַּאֲלַכְסוֹן מִמְּקוֹמוֹ עַד פִּנַּת הַמְרֻבָּע יֵשׁ יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה. וְנֶחְלְקוּ בִּדְרָשַׁת הַפָּסוּק (במדבר לה ה) 'וְזֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים', שֶׁהֵם מִקּוֹר דִּין אַלְפַּיִם אַמָּה בִּתְחוּם שַׁבָּת, לְדַעַת רַבִּי חֲנִינָא 'זֶה' מַשְׁמָעוֹ שֶׁרַק לָזֶה אַתָּה נוֹתֵן זָוִיּוֹת וְלֹא לְתְחוּם שַׁבָּת, שֶׁבּוֹ תִּהְיֶה הַמְּדִידָה בְּעִגּוּל. וּלְדַעַת חֲכָמִים 'זֶה' מַשְׁמָעוֹ לְרַבּוֹת, כָּזֶה יִהְיוּ גַּם שׁוֹבְתֵי שַׁבָּת: **מִשְׁנָה ט** עֵרוּב תְּחוּמִין עַל יְדֵי אֲמִירָה אוֹ הִלּוּךְ רַגְלָיו בִּלֹּא פַּת: וְזוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים הָעָנִי מְעָרֵב בְּרַגְלָיו. כְּלוֹמַר, אָדָם כָּזֶה שֶׁמְּהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְאֵין עִמּוֹ פַּת, נִדּוֹן כְּעָנִי, וְלוֹ הִתִּירוּ חֲכָמִים לִקְבֹּעַ שְׁבִיתָתוֹ עַל יְדֵי הִלּוּךְ רַגְלָיו לְמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ בִּלֹּא הַנָּחַת פַּת. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אָנוּ אֵין לָנוּ - אֵין אָנוּ סוֹבְרִים דִּין זֶה שֶׁל עֵרוּב בָּרֶגֶל אֶלָּא בְּעָנִי וּבְמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁהוּא כְּעָנִי, אֲבָל אָדָם הַנִּמְצָא בְּבֵיתוֹ אֵינוֹ קוֹנֶה שְׁבִיתָה אֶלָּא בְּהַנָּחַת פַּת, שֶׁכֵּן עִקַּר דִּין עֵרוּב תְּחוּמִין הוּא בְּפַת, וְרַק בְּעָנִי הֻקַּל שֶׁיִּקְנֶה שְׁבִיתָה בְּרַגְלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר** קוֹנִים שְׁבִיתָה בְּהִלּוּךְ בָּרֶגֶל, וְזֶהוּ עִקַּר דִּין עֵרוּב תְּחוּמִין, **וְלֹא אָמְרוּ** חֲכָמִים לְהִיּוֹת **מְעָרְבִין בְּפַת אֶלָּא** כְּדֵי **לְהָקֵל עַל הֶעָשִׁיר, שֶׁלֹּא יֵצֵא וְיַעֲרֵב בְּרַגְלָיו** - שֶׁיּוּכַל לִשְׁלֹחַ שְׁלִיחַ לְהַנִּיחַ סְעוּדָתוֹ בִּמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, וְלֹא יִצְטָרֵךְ לָלֶכֶת לְשָׁם בְּרַגְלָיו. [וְלוֹמַר 'שְׁבִיתָתִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי', לְדַעַת כֻּלָּם אֵינוֹ מוֹעִיל אֶלָּא בְּעָנִי אוֹ מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁיָּכוֹל לְהַגִּיעַ לִמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ קֹדֶם שֶׁתַּחְשֹׁךְ]: **מִשְׁנָה י הָלַךְ** עֲמִידַת הַגֶּזַע, הֲרֵי בֵּרַר אֶת מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ וְקָנָה לוֹ שְׁבִיתָה, וַהֲרֵי הוּא מְהַלֵּךְ **מִמְּקוֹם רַגְלָיו** עַתָּה **וְעַד עִקָּרוֹ** שֶׁל הָאִילָן **אַלְפַּיִם אַמָּה,** וּמֵמְשִׁיךְ **וְהוֹלֵךְ מֵעִקָּרוֹ** שֶׁל הָאִילָן שֵׁשֶׁם מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ **וְעַד לְבֵיתוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה** נוֹסָפוֹת. **נִמְצָא מְהַלֵּךְ מִשֶּׁחָשְׁכָה אַרְבַּעַת אֲלָפִים אַמָּה,** מִקְצֵה הַתְּחוּם לְצַד זֶה וְעַד קְצֵה הַתְּחוּם בַּצַּד הַנֶּגְדִּי [וְיָכוֹל לִקְבֹּעַ שְׁבִיתָתוֹ בְּמָקוֹם מְרֻחָק מִמֶּנּוּ רַק בְּאֹפֶן שֶׁיָּכוֹל לְהַגִּיעַ לְשָׁם קֹדֶם שֶׁתַּחְשֹׁךְ, וְאַף שֶׁאֵינוֹ הוֹלֵךְ לְשָׁם בְּפֹעַל כֵּיוָן שֶׁהוּא עָיֵף וְרוֹצֶה לָנוּחַ]: **מִשְׁנָה ח** אִם אֵינוֹ מַכִּיר אִילָן אוֹ גָּדֵר, **אוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בַּהֲלָכָה,** לְדַעַת לִקְבֹּעַ מָקוֹם מְסֻיָּם בְּמֶרְחַק אַלְפַּיִם אַמָּה מִמְּקוֹמוֹ עַתָּה, וְאָמַר 'שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי', **זָכָה לוֹ מְקוֹמוֹ** - קָנָה שְׁבִיתָה בִּמְקוֹמוֹ, וְיֵשׁ לוֹ **אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. אֲפִלּוּ מְדִידַת אַלְפַּיִם אַמָּה:** אַלְפַּיִם אַמָּה אֵלּוּ **עֻגָלוֹת** - מוֹדְדִים עִגּוּל שֶׁל אַלְפַּיִם אַמָּה סָבִיב מְקוֹמוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מְרֻבָּעוֹת,** כְּמוֹ לוּחַ מְרֻבָּע, שֶׁאַחֲרֵי מְדִידַת הָעִגּוּל מְרַבְּעִים אוֹתוֹ מִבַּחוּץ, **כְּדֵי שֶׁיִּהְא נִשְׁכָּר לַזָּוִיּוֹת** - כָּךְ שֶׁבְּמְדִידָה זוֹ נִמְצָא שֶׁהִרְוִיחַ אֶת הַפִּנּוֹת שֶׁל הַמְרֻבָּע, שֶׁכֵּן בַּאֲלַכְסוֹן מִמְּקוֹמוֹ עַד פִּנַּת הַמְרֻבָּע יֵשׁ יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה. וְנֶחְלְקוּ בִּדְרָשַׁת הַפָּסוּק (במדבר לה ה) 'וְזֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים', שֶׁהֵם מִקּוֹר דִּין אַלְפַּיִם אַמָּה בִּתְחוּם שַׁבָּת, לְדַעַת רַבִּי חֲנִינָא 'זֶה' מַשְׁמָעוֹ שֶׁרַק לָזֶה אַתָּה נוֹתֵן זָוִיּוֹת וְלֹא לְתְחוּם שַׁבָּת, שֶׁבּוֹ תִּהְיֶה הַמְּדִידָה בְּעִגּוּל. וּלְדַעַת חֲכָמִים 'זֶה' מַשְׁמָעוֹ לְרַבּוֹת, כָּזֶה יִהְיוּ גַּם שׁוֹבְתֵי שַׁבָּת: **מִשְׁנָה ט עֵרוּב תְּחוּמִין עַל יְדֵי אֲמִירָה אוֹ הִלּוּךְ רַגְלָיו בִּלֹּא פַּת:** וְזוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים **הָעָנִי מְעָרֵב בְּרַגְלָיו.** כְּלוֹמַר, אָדָם כָּזֶה שֶׁמְּהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְאֵין עִמּוֹ פַּת, נִדּוֹן כְּעָנִי, וְלוֹ הִתִּירוּ חֲכָמִים לִקְבֹּעַ שְׁבִיתָתוֹ עַל יְדֵי הִלּוּךְ רַגְלָיו לִמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ בִּלֹּא הַנָּחַת פַּת. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אָנוּ אֵין לָנוּ** - אֵין אָנוּ סוֹבְרִים דִּין זֶה שֶׁל עֵרוּב בָּרֶגֶל אֶלָּא בְּעָנִי וּבְמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁהוּא כְּעָנִי, אֲבָל אָדָם הַנִּמְצָא בְּבֵיתוֹ אֵינוֹ קוֹנֶה שְׁבִיתָה אֶלָּא בְּהַנָּחַת פַּת, שֶׁכֵּן עִקַּר דִּין עֵרוּב תְּחוּמִין הוּא בְּפַת, וְרַק בְּעָנִי הֻקַּל שֶׁיִּקְנֶה שְׁבִיתָה בְּרַגְלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר** קוֹנִים שְׁבִיתָה בְּהִלּוּךְ בָּרֶגֶל, וְזֶהוּ עִקַּר דִּין עֵרוּב תְּחוּמִין, **וְלֹא אָמְרוּ** חֲכָמִים לִהְיוֹת **מְעָרְבִין בְּפַת אֶלָּא** כְּדֵי **לְהָקֵל עַל הֶעָשִׁיר, שֶׁלֹּא יֵצֵא וְיַעֲרֵב בְּרַגְלָיו** - שֶׁיּוּכַל לִשְׁלֹחַ שְׁלִיחַ לְהַנִּיחַ סְעוּדָתוֹ בִּמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, וְלֹא יִצְטָרֵךְ לָלֶכֶת לְשָׁם בְּרַגְלָיו. [וְלוֹמַר 'שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי', לְדַעַת כֻּלָּם אֵינוֹ מוֹעִיל אֶלָּא בְּעָנִי אוֹ מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁיָּכוֹל לְהַגִּיעַ לִמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ קֹדֶם שֶׁתַּחְשֹׁךְ]: **מִשְׁנָה י הָלַךְ מִמְּקוֹם רַגְלָיו עַד עִקָּרוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה, וּמֵעִקָּרוֹ לְבֵיתוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה, נִמְצָא מְהַלֵּךְ מִשֶּׁחָשְׁכָה אַרְבַּעַת אֲלָפִים אַמָּה:** וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים **הָעָנִי מְעָרֵב בְּרַגְלָיו.** כְּלוֹמַר, אָדָם כָּזֶה שֶׁמְּהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְאֵין עִמּוֹ פַּת, נִדּוֹן כְּעָנִי, וְלוֹ הִתִּירוּ חֲכָמִים לִקְבֹּעַ שְׁבִיתָתוֹ עַל יְדֵי הִלּוּךְ רַגְלָיו לִמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ בִּלֹּא הַנָּחַת פַּת. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אָנוּ אֵין לָנוּ** - אֵין אָנוּ סוֹבְרִים דִּין זֶה שֶׁל עֵרוּב בָּרֶגֶל אֶלָּא בְּעָנִי וּבְמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁהוּא כְּעָנִי, אֲבָל אָדָם הַנִּמְצָא בְּבֵיתוֹ אֵינוֹ קוֹנֶה שְׁבִיתָה אֶלָּא בְּהַנָּחַת פַּת, שֶׁכֵּן עִקַּר דִּין עֵרוּב תְּחוּמִין הוּא בְּפַת, וְרַק בְּעָנִי הֻקַּל שֶׁיִּקְנֶה שְׁבִיתָה בְּרַגְלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר** קוֹנִים שְׁבִיתָה בְּהִלּוּךְ בָּרֶגֶל, וְזֶהוּ עִקַּר דִּין עֵרוּב תְּחוּמִין, **וְלֹא אָמְרוּ** חֲכָמִים לִהְיוֹת **מְעָרְבִין בְּפַת אֶלָּא** כְּדֵי **לְהָקֵל עַל הֶעָשִׁיר, שֶׁלֹּא יֵצֵא וְיַעֲרֵב בְּרַגְלָיו** - שֶׁיּוּכַל לִשְׁלֹחַ שְׁלִיחַ לְהַנִּיחַ סְעוּדָתוֹ בִּמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, וְלֹא יִצְטָרֵךְ לָלֶכֶת לְשָׁם בְּרַגְלָיו. [וְלוֹמַר 'שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי', לְדַעַת כֻּלָּם אֵינוֹ מוֹעִיל אֶלָּא בְּעָנִי אוֹ מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁיָּכוֹל לְהַגִּיעַ לִמְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ קֹדֶם שֶׁתַּחְשֹׁךְ]: **מִשְׁנָה יא** מִי שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְלֹא יָדַע עַד שֶׁחָשְׁכָה, יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְאֵיזֶה רוּחַ שֶׁיִּרְצֶה יֵלֵךְ. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁאִם בֵּרַר לוֹ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ: **יב** הָיוּ שְׁנַיִם, מִקְצַת אַמּוֹתָיו שֶׁל זֶה בְּתוֹךְ אַמּוֹתָיו שֶׁל זֶה, מְבִיאִין וְאוֹכְלִין בָּאֶמְצַע, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא זֶה מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ. הָיוּ שְׁלֹשָׁה, וְהָאֶמְצָעִי מֻבְלָע בֵּינֵיהֶן, הוּא מֻתָּר עִמָּהֶן וְהֵן מֻתָּרִין עִמּוֹ, וּשְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְשָׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ וּפְתוּחוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, עֵרְבוּ שִׁתֵּיהֶן עִם הָאֶמְצָעִית, הִיא מֻתֶּרֶת עִמָּהֶן וְהֵן מֻתָּרוֹת עִמָּהּ, וּשְׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת אֲסוּרוֹת זוֹ עִם זוֹ: **יג** מִי שֶׁיָּצָא לֵילֵךְ בְּעִיר שֶׁמְּעָרְבִין בָּהּ וְהֶחֱזִירוּ חֲבֵרוֹ, הוּא מֻתָּר לֵילֵךְ וְכָל בְּנֵי הָעִיר אֲסוּרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא יָכוֹל לְעָרֵב וְלֹא עֵרַב, הֲרֵי זֶה חָמֵר גַּמָּל: **יד** מִי שֶׁיָּצָא לֵילֵךְ בְּעִיר שֶׁמְּעָרְבִין בָּהּ **לְהַנִּיחַ עֵרוּב וְחָזַר בּוֹ: מִי שֶׁיָּצָא** מֵעִירוֹ בְּשְׁלִיחוּת אֲנָשֵׁי עִירוֹ לְעָרֵב לָהֶם, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לֵילֵךְ לְמָחֳרָת **בְּעִיר שֶׁמְּעָרְבִין בָּהּ** - הַקְרוֹבָה לְעִירָם בְּתוֹךְ אַרְבַּעַת אֲלָפִים אַמָּה, שֶׁיּוּכְלִים לָלֶכֶת אֵלֶיהָ עַל יְדֵי עֵרוּב. **וְהֶחֱזִירוֹ חֲבֵרוֹ** בְּאָמְרוֹ לוֹ שֶׁאֵינָהּ עֵת רְאוּיָה לֵילֵךְ, מֵחֲמַת חֹם אוֹ קֹר, וְחָזַר בּוֹ מִדַּרְכּוֹ. בְּשַׁבָּת, **הוּא** עַצְמוֹ **מֻתָּר לֵילֵךְ** לְאוֹתָהּ עִיר, שֶׁהֲרֵי רָצָה לִקְנוֹת שְׁבִיתָה בַּחֲצִי הַדֶּרֶךְ, וְכֵיוָן שֶׁהִתְחִיל לָלֶכֶת, נִדּוֹן כְּעָנִי שֶׁרַשַּׁאי לְעָרֵב בְּמָקוֹם מְרֻחָק בַּאֲמִירָה. **וְכָל** שְׁאָר **בְּנֵי הָעִיר,** אַף שֶׁרָצוּ לְעָרֵב, **אֲסוּרִין** לֵילֵךְ לְעִיר זוֹ בְּשַׁבָּת, שֶׁהֲם לֹא הִתְחִילוּ לָלֶכֶת מֵעָרֵב שַׁבָּת וְנִדּוֹנִים כַּעֲשִׁירִים שֶׁאֵינָם מְעָרְבִים בְּמָקוֹם רָחוֹק, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל** מִי שֶׁהוּא **יָכוֹל לְעָרֵב** בַּאֲמִירָה, **וְלֹא עֵרַב** אֶלָּא שָׁתַק, כְּגוֹן אָדָם זֶה שֶׁיָּכוֹל הָיָה לוֹמַר בְּפִיו שֶׁרְצוֹנוֹ לִקְנוֹת שְׁבִיתָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְלֹא אָמַר כֵּן, **הֲרֵי זֶה חָמֵר גַּמָּל** - יֵשׁ לְהַחְמִיר עָלָיו לִשְׁנֵי הַצְּדָדִים (ראה פ"ג מ"ד), שֶׁכֵּן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם דִּינוֹ כְּעָנִי כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בַּדֶּרֶךְ, וְיִקְנֶה שְׁבִיתָה בַּמָּקוֹם שֶׁאֵלָיו הָלַךְ לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, אוֹ שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל הָיָה לְעָרֵב בְּפַת וְלֹא עֵרַב אֵין לְדוֹנוֹ כְּעָנִי. וְלָכֵן מֻתָּר רַק בְּאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁבֵּין בֵּיתוֹ לַמָּקוֹם שֶׁרָצָה לְהַנִּיחַ עֵרוּבוֹ, שֶׁאַלְפַּיִם אַמָּה אֵלּוּ מִמָּה נַפְשָׁךְ הֵן בְּתוֹךְ תְּחוּמוֹ, בֵּין אִם שְׁבִיתָתוֹ נִקְבְּעָה בְּבֵיתוֹ וּבֵין אִם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם:

משניות

מִשְׁנָה יא יָצָא חוּץ לַתְּחוּם בְּמֵזִיד: מִי שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם בְּמֵזִיד, אֲפִלּוּ יָצָא רַק **אַמָּה אַחַת, לֹא יִכָּנֵס** - אֵינוֹ רַשַּׁאי לַחֲזֹר וּלְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הַתְּחוּם. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ, וְנִמְצָא שֶׁהוּא נִכְנָס לַתְּחוּם בְּהֶתֵּר, אֵין מוֹעִילָה 'הַבְלָעַת תְּחוּמִין' לְהַחְשִׁיבוֹ כְּנִמְצָא בְּתוֹךְ תְּחוּמוֹ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אִם יָצָא **שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי אַמּוֹת, **יִכָּנֵס** - רַשַּׁאי לָשׁוּב לִתְחוּמוֹ הָרִאשׁוֹן, שֶׁכֵּן לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (לעיל מ"ה) אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֵן שְׁתַּיִם בְּכָל רוּחַ, וְאִם יָצָא רַק שְׁתֵּי אַמּוֹת הֲרֵי נִכְנָס בְּהֶתֵּר לִתְחוּמוֹ, וְ'הַבְלָעַת תְּחוּמִין' מַחְשִׁיבָתוֹ כְּאִלּוּ הוּא בְּתְחוּמוֹ הָרִאשׁוֹן. אֲבָל אִם יָצָא **שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת, **לֹא יִכָּנֵס. הֶחְשִׁיךְ עָלָיו חוּץ לַתְּחוּם: מִי** שֶׁהֶחְשִׁיךְ **חוּץ לַתְּחוּם** - שֶׁבָּא מִן הַדֶּרֶךְ וְלֹא הִסְפִּיק לְהִכָּנֵס לִתְחוּם עִירוֹ עַד שֶׁחָשְׁכָה, **אֲפִלּוּ** הוּא עוֹמֵד **אַמָּה אַחַת** מִחוּץ לִתְחוּם הָעִיר, **לֹא יִכָּנֵס** לָעִיר, וְאַף אֵינוֹ קוֹבֵעַ שְׁבִיתָה בִּמְקוֹמוֹ, שֶׁגְּלָלָה דַּעְתּוֹ שֶׁרְצוֹנוֹ לְהִכָּנֵס לִתְחוּם הָעִיר, וְאֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת כְּדִין הַיּוֹצֵא מִחוּץ לַתְּחוּם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** הוּא עוֹמֵד בְּרִחוּק **אַמָּה אַחַת** מִסּוֹף תְּחוּם הָעִיר [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁחָמֵשׁ עֶשְׂרֵה לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא הוּא הַדִּין מְעַט פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר], **יִכָּנֵס** לָעִיר, לְפִי **שֶׁאֵין הַמְּשׁוֹחוֹת** - מוֹדְדֵי הַתְּחוּמִים, **מְמַצִּין אֶת הַמִּדּוֹת** - מְצַמְצְמִים לְמִדָּה אַלְפַּיִם אַמָּה בְּדִיּוּק, **מִפְּנֵי הַטּוֹעִין** - שֶׁעוֹבְרִים אֶת הַסִּימָן הַמֻּנָּח בְּסוֹף הַתְּחוּם, וְשָׂמִים לִבָּם רַק אַחֲרֵי שֶׁעָבְרוּהוּ, וְלָכֵן נוֹהֲגִים הַמּוֹדְדִים לְהַנִּיחַ אֶת הַסִּימָן בְּתוֹךְ הַתְּחוּם, כְּדֵי שֶׁגַּם מִי שֶׁטּוֹעֶה וְעוֹבֵר, לֹא יֵצֵא חוּץ לַתְּחוּם. וְאַף שֶׁעַל הַיּוֹצֵא חוּץ לַתְּחוּם מַחְמִירִים שֶׁכָּל שֶׁעָבַר אֶת הַסִּימָן לֹא יַחֲזֹר, אֲבָל אָדָם זֶה שֶׁהָלַךְ בַּדֶּרֶךְ נָאֳנַס, וְהִתִּירוּ לוֹ לְהִכָּנֵס לָעִיר כֵּיוָן שֶׁכַּאֲמִתּוֹ שֶׁל דָּבָר כְּבָר נִכְנַס לִתְחוּם הָעִיר:

פֶּרֶק ה אֵפּוֹ מְדִירַת גְּבוּלוֹת הָעִיר וּתְחוּמֶיהָ. וּמִקְצָת דִּינֵי עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת:

מִשְׁנָה א רִבּוּעַ גְּבוּלוֹת הָעִיר: כֵּיצַד מְעַבְּרִין אֶת הָעֲרִים, כְּלוֹמַר, כֵּיצַד דָּנִים אֶת הָעִיר כְּמֻעֱבֶּרֶת' [-שֶׁכְּרָסָהּ בּוֹלֶטֶת], לְהוֹסִיף עָלֶיהָ חֲלָקִים שֶׁאֵינָם מִגּוּפָהּ שֶׁל הָעִיר. כְּגוֹן שֶׁהַבָּתִּים שֶׁבִּקְצֵה הָעִיר אֵינָם עוֹמְדִים בְּקַו יָשָׁר, אֶלָּא **בַּיִת** אֶחָד **נִכְנָס, וּבַיִת** אֶחָד **יוֹצֵא.** וְכֵן בְּעִיר מֻקֶּפֶת חוֹמָה, וּבָהּ מִגְדָּלִים הַנִּקְרָאִים 'פְּגוּמִים', **וּפִגּוּם** אֶחָד **נִכְנָס וּפִגּוּם** אַחֵר **יוֹצֵא.** אוֹ שֶׁהָיוּ **שָׁם** סְמוּךְ לָעִיר **גְּדוּדִיּוֹת** [-שִׁבְרֵי חוֹמָה מִבָּתִּים שֶׁנֶּחֱרְבוּ] שֶׁהֵן **גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה טְפָחִים. וּגְשָׁרִים** - שֶׁבָּהֶם יוֹשֵׁב הַמּוֹכֵס, **וּנְפָשׁוֹת** [-בְּנְיָן שֶׁעוֹשִׂים עַל הַקֶּבֶר], בָּאֳנִים **שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה** עֲבוּר הַשּׁוֹמֵר, כָּל אֵלּוּ נִדּוֹנִים כְּחֵלֶק מֵהָעִיר, וּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַגְּבוּל יָשָׁר, אִם הֵם קַיָּמִים בְּצַד אֶחָד שֶׁל הָעִיר, לְמָשָׁל בְּקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, **מוֹצִיאִין אֶת הַמִּדָּה כְּנֶגְדָּן,** מַרְחִיקִים אֶת הַמִּדָּה בְּקֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, כְּאִלּוּ נִגְמֶרֶת הָעִיר גַּם בְּצַד זֶה בְּשָׁוֶה לַצַּד הַצָּפוֹנִי, וּמוֹתְחִים קָו יָשָׁר בֵּינֵיהֶם. **וְעוֹשִׂין אוֹתָן** - אֶת תְּחוּמֵי הָעִיר **כְּמִין טַבְלָא** [-לוּחַ] **מְרֻבַּעַת,** וּמִשָּׁם מוֹדְדִים אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, **כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁכָּר** עַל יְדֵי רִבּוּעַ זֶה **אֶת הַזָּוִיּוֹת** - שֶׁמְּדִירַת הָאַלְפַּיִם אַמָּה בַּזָּוִיּוֹת תָּחֵל בְּזָוִית הָרִבּוּעַ, וְלֹא בִּגְבוּל הָעִיר הָאֲמִתִּי שֶׁהוּא עָגֹל: **מִשְׁנָה ב מֵהֵיכָן מוֹדְדִים אֶת תְּחוּם הָעִיר: נוֹתְנִין קָרְפַּף לָעִיר,** כְּלוֹמַר, מוֹסִיפִים עַל הָעִיר כְּעֵין חָצֵר, וּמִמָּנָּה מַתְחִילִים לְמַדֵּד אַלְפַּיִם אַמָּה, וּגְדֶל הַקָּרְפַּף שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, שֶׁהֵם שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי אַמָּה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לה ד) 'מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב', וּכְאִלּוּ אָמְרָה תּוֹרָה תֵּן 'חוּצָה' שֶׁהֵם שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וְרַק אַחַר כָּךְ מְדֹד אַלְפַּיִם אַמָּה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא אָמְרוּ** לִתֵּן **קָרְפַּף** לְעִיר יְחִידָה, **אֶלָּא** רַק **בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת,** שֶׁאִם **יֵשׁ לָזֶה שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם, וְלָזֶה שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם,** כְּלוֹמַר, שֶׁבֵּין הָעָרִים יֵשׁ עַד מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאַחַת אַמּוֹת וּשְׁלִישׁ, **עוֹשֶׂה קַרְפַּף לִשְׁתֵּיהֶן** [-לִשְׁתֵּי הָעֲיָרוֹת] **לִהְיוֹתָן** נִדּוֹנוֹת **כְּאֶחָת,** שֶׁעַל יְדֵי נְתִינַת קַרְפַּף לְכָל אַחַת, נִמְצָא שֶׁהָעֲיָרוֹת מְחֻבָּרוֹת זוֹ לָזוֹ: **מִשְׁנָה ג מְדִירַת הַתְּחוּם בִּכְפָרִים הַנִּצָּבִים בִּמְשֻׁלָּשׁ:** וְכֵן דָּנִים בִּשְׁלֹשָׁה כְּפָרִים **הַמְשֻׁלָּשִׁין** - הָעוֹמְדִים בְּצוּרַת מְשֻׁלָּשׁ, **אִם** עַל יְדֵי שֶׁנַּחְשַׁב כְּאִלּוּ הַכְּפָר הָאֶמְצָעִי נִצָּב בְּקַו יָשָׁר בֵּין שְׁנֵי הַכְּפָרִים, יֵשׁ - יִהְיֶה בֵּין הַשְּׁנַיִם **הַחִיצוֹנִים** לָאֶמְצָעִי שֶׁטַח רֵיק עַד **מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאַחַת** אַמּוֹת **וּשְׁלִישׁ** אַמָּה, שֶׁהֵם שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לְכָל כְּפָר, **עָשָׂה** הַכְּפָר הָאֶמְצָעִי **אֶת שְׁלָשְׁתָּן לִהְיוֹתָן** נִדּוֹנִים כְּמָקוֹם **אֶחָד,** וְאִם בֶּן הַכְּפָר הַיְמִינִי רוֹצֶה לָלֶכֶת לַצַּד הַשְּׂמָאלִי, מַתְחִיל לְמִנּוֹת אַלְפַּיִם אַמָּה מִגְּבוּל הַכְּפָר הַשְּׂמָאלִי, וְלֹא מִגְּבוּל כְּפָרוֹ. [וְרַק כְּשֶׁהַכְּפָר הָאֶמְצָעִי רָחוֹק מֵהַחִיצוֹנִיִּים פָּחוֹת מֵאַלְפַּיִם אַמָּה, כָּךְ שֶׁיָּכוֹל לָלֶכֶת אֵלָיו לְלֹא עֲרוּב בְּשַׁבָּת, אָז רוֹאִים אוֹתוֹ כְּנָתוּן בֵּינֵיהֶם]: **מִשְׁנָה ד אֵפּוֹ הַמְּדִידָה: אֵין מוֹדְדִין** אֶת הַתְּחוּמִין **אֶלָּא בְּחֶבֶל** פְּשׁוּתָן **שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה** בְּדִיּוּק, **לֹא פָחוֹת,** שֶׁבְּהֵיוֹתוֹ קָצָר נִמְתָּח יוֹתֵר וּמְרַבֶּה אֶת הַתְּחוּם, **וְלֹא יוֹתֵר,** שֶׁאִם הוּא אָרֹךְ מִדַּי אֵינוֹ נִמְתָּח מַסְפִּיק וּמְמַעֵט אֶת הַתְּחוּם. **וְלֹא יִמְדֹּד אֶלָּא** כְּשֶׁהוּא מַחֲזִיק אֶת הַחֶבֶל **כְּנֶגֶד לִבּוֹ.** שֶׁמַּאַחַר וְהַמְּדִידָה נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי שְׁנֵי אֲנָשִׁים הַמַּחֲזִיקִים אֶת הַחֶבֶל מִשְּׁנֵי קְצוֹתָיו, אִם יַחֲזִיק זֶה כְּנֶגֶד צַוָּארוֹ וְזֶה כְּנֶגֶד רַגְלָיו, הֲרֵי הַחֶבֶל עוֹמֵד בַּאֲלַכְסוֹן וְהַתְּחוּמִים מִתְמַעֲטִים, וּלְכָךְ קָבְעוּ שֶׁיַּחֲזִיק כָּל אֶחָד כְּנֶגֶד לִבּוֹ. **הָיָה מוֹדֵד וְהִגִּיעַ לְגַיְא** [-עֲמָק], **אוֹ לְגָדֵר** [-חוֹמַת אֲבָנִים שֶׁנָּפְלָה וְהִיא כְּגַל גְּבוֹהַּ וּמְשֻׁפָּע], וְאֵין בְּרָחְבָּם יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה, שֶׁהוּא שִׁעוּר מְדִידַת חֶבֶל פַּעַם אַחַת, **מַבְלִיעוֹ** - לַגַּיְא וְלַגָּדֵר בְּמִדָּתוֹ, וְאֵינוֹ מוֹדֵד אֶת הַשִּׁפּוּעַ, אֶלָּא עוֹמֵד מִצַּדּוֹ וּמוֹדְדוֹ כְּאִלּוּ הָיָה קַרְקַע שְׁטוּחָה. וְאִם בַּחֵלֶק שֶׁכְּנֶגֶד הָעִיר הוּא רָחָב מֵחֲמִשִּׁים וְלֹא יוּכַל לְמַדֵּד אוֹתוֹ בְּפַעַם אַחַת, יֵצֵא מִן הָעִיר לְצָדָדִים לְמָקוֹם שֶׁבּוֹ יוּכַל לְמַדֵּד אוֹתוֹ, **וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ** - לְמִדִּידָתוֹ כְּנֶגֶד הָעִיר. וְכֵן אִם **הִגִּיעַ לְהַר** שֶׁרָחְבּוֹ עַד חֲמִשִּׁים אַמָּה, אֵינוֹ מוֹדֵד אֶת שִׁפּוּעוֹ, אֶלָּא **מַבְלִיעוֹ,** וְאִם כְּנֶגֶד הָעִיר אֵינוֹ יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ, יוֹצֵא אֶל צִדֵּי הָעִיר וּמַבְלִיעוֹ שָׁם, **וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ** כְּנֶגֶד הָעִיר. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֵצֵא** לְצָרְךְ הַבְלָעָה זוֹ **חוּץ לִתְחוּם** הָעִיר בַּצְּדָדִים, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁאֲנָשִׁים שֶׁיִּרְאוּ אֶת מוֹדֵד הַתְּחוּמִים מוֹדֵד בְּמָקוֹם זֶה, יִסְבְּרוּ שֶׁעַד שָׁם מַגִּיעַ תְּחוּם הָעִיר בַּצַּד, וְלֹא יֵדְעוּ שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן רַק לְצָרְךְ הַבְלָעַת הַגַּיְא אוֹ הָהָר [וְהַבְלָעַת הַר נַעֲשֵׂית בְּהַר שֶׁשִּׁפּוּעוֹ אֵינוֹ חַד כָּל כָּךְ, וּבְהִלּוּךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֵינוֹ מַגְבִּיהַּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אֲבָל בְּשִׁפּוּעַ חַד יוֹתֵר, אֵינוֹ מַבְלִיעַ אֶלָּא מוֹדְדוֹ עַל פִּי אֻמְדָּן]. **אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ** לַגַּיְא אוֹ לָהָר, שֶׁרָחְבּוֹ כְּנֶגֶד תְּחוּמֵי הָעִיר הוּא יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה, **בָּזוֹ** [-וְלֹא בִּמְדִידַת עֲרֵי מִקְלָט וְעָגְלָה עֲרוּפָה] **אָמַר רַבִּי דּוֹסְתַּאי בַּר רַבִּי יַנַּאי מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, שְׁמַעְתִּי** מֵרַבּוֹתַי **שָׁמְקַדְּרִין** [-נוֹקְבִים] **בָּהָרִים** - מוֹדְדִים אֶת הָהָר וּמְנַקְּבוּ אוֹתוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁמּוֹדְדִים אוֹתוֹ בְּאֹפֶן שֶׁמְּחַסְּרִים אֶת שִׁעוּר הַשִּׁפּוּעַ. וּמִדִּידָה זוֹ נַעֲשֵׂית בַּאֲמָצָעוּת חֶבֶל שֶׁאָרְכּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, הַתְּחִתּוֹן אוֹחֵז כְּנֶגֶד לִבּוֹ וְהָעֶלְיוֹן כְּנֶגֶד רַגְלָיו, כָּךְ שֶׁהַחֶבֶל מֻנָּח בְּקַו יָשָׁר, וְחוֹזְרִים וּמוֹדְדִים לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְכָךְ מוֹדְדִים אֶת כָּל שִׁפּוּעַ הָהָר, וּבְאֹפֶן זֶה הַמְּדִידָה הִיא כְּאִלּוּ נִקְּבוּ אֶת הָהָר וּמָדְדוּ אֶת הַקַּרְקַע הַשְּׁטוּחָה: **מִשְׁנָה ה קְלוּת בִּקְבִיעַת תְּחוּם שַׁבָּת:** אֵין מוֹדְדִין אֶת תְּחוּמֵי הָעִיר אֶלָּא מִן [-עַל יְדֵי] **הַמַּמְחֶה** הַבָּקִי בִּמְדִידָה [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים 'מֻמְחֶה' מִלְּשׁוֹן 'יָשָׁר', שֶׁלְּכַתְּחִלָּה מוֹדְדִים אֶת הַקַּרְקַע בְּמָקוֹם שָׁוֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה צָרְךְ לְקַדֵּר אֶת הָהָר]. **רַבָּה** הַמּוֹדֵד אֶת הַתְּחוּם **לְמָקוֹם אֶחָד** לְמָשָׁל בְּקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, **וּמֵעֵט לְמָקוֹם אַחֵר** כְּנֶגֶד אוֹתָהּ קֶרֶן, בְּקֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, **שׁוֹמְעִין לַמְּקוֹם שֶׁרִּבָּה,** וְקוֹבְעִים אֶת הַתְּחוּם לְפִי מִדָּה זוֹ, וְאַף בַּקֶּרֶן שֶׁבָּהּ מֵעֵט מַרְחִיבִים אֶת הַתְּחוּם עַד כְּנֶגֶד הַמָּקוֹם שֶׁרִּבָּה. שֶׁתּוֹלִים שֶׁכְּשֶׁמָּדַד שָׁם לֹא מָתַח אֶת הַחֶבֶל כְּדִינוֹ, שֶׁעַל הַמּוֹדֵד לִמְתֹּחַ אֶת הַחֶבֶל בְּכָל כֹּחוֹ. וְכֵן שְׁנֵי מוֹדְדִים שֶׁמָּדְדוּ אֶת הַתְּחוּם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, **רַבָּה לְאֶחָד וּמֵעֵט לְאַחֵר** - וְאֶחָד מֵהֶם רִבָּה אֶת הַתְּחוּם וַחֲבֵרוֹ מִעֵט, **שׁוֹמְעִין לַמַּרְבֶּה,** וְנוֹקְטִים שֶׁחֲבֵרוֹ לֹא מָתַח אֶת הַחֶבֶל כָּרָאוּי. **אֲפִלּוּ עֶבֶד** וַאֲפִלּוּ **שִׁפְחָה נֶאֱמָנִין לוֹמַר עַד כָּאן** מָדַד הַמּוֹדֵד שֶׁהוּא **תְּחוּם שַׁבָּת.** וְהַקְּלוּ בִּמְדִידַת הַתְּחוּמִים, לְפִי **שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים אֶת הַדָּבָר** - אֶת עִקַּר דִּין אַלְפַּיִם אַמָּה תְּחוּם שַׁבָּת כְּדֵי **לְהַחְמִיר** בּוֹ **אֶלָּא כְּדֵי לְהָקֵל,** כֵּיוָן שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן:

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק ה

המבוארות

משניות

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק ו

מִשְׁנָה ו עֵרוּב בְּעִיר שֶׁל יָחִיד וְשֶׁל רַבִּים: עִיר שֶׁהָיְתָה שֶׁל יָחִיד שֶׁהִשְׁכִּיר אֶת בָּתֶּיהָ לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם, **וְנַעֲשֵׂית** לְאַחַר מִכֵּן **שֶׁל רַבִּים,** עַל יְדֵי שֶׁקָּנוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַבָּתִּים, **מְעָרְבִין אֶת כֻּלָּהּ** בְּעֵרוּב אֶחָד. וְאַף שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ עֵרוּב אֶחָד לְעִיר שְׁלֵמָה, אֶלָּא מִקְצַת דַּיָּרֵי הָעִיר יַנִּיחוּ עֵרוּב לְעַצְמָם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִכָּר שֶׁהַטִּלְטוּל בָּעִיר מֻתָּר מֵחֲמַת הֶעָרוּב, וְלֹא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת טִלְטוּל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, מִכָּל מָקוֹם עִיר זוֹ שֶׁהָיְתָה מִתְּחִלָּה שֶׁל יָחִיד, לֹא הִצְרִיכוּ בָּהּ לְשַׂיֵּר מִקְצַת דַּיָּרֵי הָעִיר. וְעִיר שֶׁהָיְתָה **שֶׁל רַבִּים וְנַעֲשֵׂית שֶׁל יָחִיד,** עַל יְדֵי שֶׁקָּנָה אֶת כָּל בָּתֶּיהָ, וּמַשְׁכִּירָם לַאֲחֵרִים, **אֵין מְעָרְבִין אֶת כֻּלָּהּ** כְּאַחַת, **אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה חוּצָה לָהּ** שִׁיּוּר, כְּלוֹמַר שֶׁשִּׁיֵּר מִקְצַת מִדַּיָּרֶיהָ שֶׁאֵינָם מִשְׁתַּתְּפִים בְּעֵרוּב זֶה, וַאֲפִלּוּ הָיָה הַשִּׁיּוּר חוּצָה לָעִיר בִּסְמוּךְ לָהּ. וְטַעַם הָאִסּוּר לְפִי שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא תַּחֲזֹר לִהְיוֹת שֶׁל רַבִּים, וַיַּמְשִׁיכוּ לְעָרֵב אֶת כֻּלָּהּ יַחַד שֶׁלֹּא כְּדִין. וְדֵי בְּשִׁיּוּר **כְּעִיר** קְטַנָּה שֶׁשְּׁמָהּ 'חֲדָשָׁה', שֶׁהָיְתָה בְּאֶרֶץ **יְהוּדָה, שֵׁשׁ בָּהּ חֲמִשִּׁים דְּיוֹרִים,** וְהִיא הָיְתָה שִׁיּוּר לְעִיר גְּדוֹלָה הַסְּמוּכָה לָהּ, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** דֵּי לְשַׁיֵּר **שֵׁשׁ** [-שֶׁבְּכָל אַחַת מֵהֶן] **שְׁנֵי בָתִּים,** שֶׁהֵם יַנִּיחוּ עֵרוּב בִּפְנֵי עַצְמָן. [וְלַהֲלָכָה דַּי בְּבַיִת אֶחָד בְּחָצֵר אַחַת. וְעִיר שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא פֶּתַח אֶחָד, אֵינָהּ צְרִיכָה שִׁיּוּר, אֲפִלּוּ הָיְתָה שֶׁל רַבִּים]:

מִשְׁנָה ז קְבִיעַת שְׁבִיתָה בְּשֶׁרְחוֹק מִמְּקוֹם עֵרוּבוֹ: **מִי שֶׁהָיָה** עוֹמֵד בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בְּשָׂדֶה **בְּמִזְרָח** הָעִיר, **וְאָמַר לִבְנוֹ** מִבְּעוֹד יוֹם **עָרֵב לִי** - הַנַּח עָלַי עֵרוּבֵי תְּחוּמִין **בְּמַעֲרָב** הָעִיר, אוֹ שֶׁעוֹמֵד **בְּמַעֲרָב וְאָמַר לִבְנוֹ עָרֵב לִי בְּמִזְרָח,** וְעָתָּה רָחוֹק הוּא מִבֵּיתוֹ וּמֵעֵרוּבוֹ, **אִם יֵשׁ הֵימֶנּוּ** [-מִמֶּנּוּ] **וּלְבֵיתוֹ** עַד **אַלְפַּיִם אַמּוֹת,** וּמִמֶּנּוּ **לְעֵרוּבוֹ יוֹתֵר מִכָּאן** - יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה, לֹא קָנָה לוֹ עֵרוּבוֹ שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לָלֶכֶת וְלִטְּלוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה נוֹקְטִים שֶׁרְצוֹנוֹ לִקְבֹּעַ שְׁבִיתָה בְּבֵיתוֹ, וַהֲרֵי הוּא **מֻתָּר לְבֵיתוֹ וְאָסוּר לְעֵרוּבוֹ,** כִּי תְּחוּמוֹ נִקְבָּע לְפִי בֵּיתוֹ וְלֹא לְפִי עֵרוּבוֹ. וְכֵן לְהֶפֶךְ, אִם יֵשׁ מֶמֶּנּוּ וּלְעֵרוּבוֹ **אַלְפַּיִם אַמָּה** וּמֶמֶּנּוּ **וּלְבֵיתוֹ יוֹתֵר מִכָּאן** - יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה, הֲרֵי זֶה **אָסוּר לְבֵיתוֹ וּמֻתָּר לְעֵרוּבוֹ,** שֶׁקָּנָה שְׁבִיתָה בִּמְקוֹם עֵרוּבוֹ, מֵאַחַר וְיָכוֹל לְטַלְטֵל מִשָּׁם. **שְׁבִיתָה כְּעֵבּוּרָהּ שֶׁל עִיר: הִנּוֹתֵן אֶת עֵרוּבוֹ בְּעֵבּוּרָהּ שֶׁל עִיר** - בְּאַחַד הַבָּתִּים הָעוֹמְדִים בְּתוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם מֵחוּץ לָעִיר, **לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם,** שֶׁאַף בְּלֹא הָעֵרוּב יֶשׁ לוֹ רְשׁוּת לֵילֵךְ בְּכָל הָעִיר וְעִבּוּרָהּ, כְּאִלּוּ הָיוּ אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. אֲבָל אִם **נְתָנוֹ** לָעֵרוּב **חוּץ לַתְּחוּם** - חוּץ לְעִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר, **אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת** בְּלִבַּד, וְעַל יְדֵי זֶה יָכוֹל לְהִתְרַחֵק אַלְפַּיִם אַמָּה מִמְּקוֹם הֶעֵרוּב וְלֹא מֵהָעִיר, **מַה שֶּׁנִּשְׁכַּר** בְּצַד זֶה **הוּא מַפְסִיד** בְּצַד הַשֵּׁנִי שֶׁל הָעִיר, שֶׁאֵינוֹ מוֹדֵד אַלְפַּיִם אַמָּה מֵהָעִיר אֶלָּא מִמְּקוֹם הַנָּחַת [אֲבָל הָעִיר עַצְמָהּ מֻכְלַעַת בְּתוֹכוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וְאֵינָהּ נִמְנֵית בְּמִנְיַן אַלְפַּיִם אַמָּה, אֶלָּא אִם מִסְתַּיְּמוֹת הָאַלְפַּיִם אַמָּה בְּאֶמְצַע הָעִיר, שֶׁאָז הָעִיר נִמְנֵית כְּחֵלֶק מִמִּנְיַן הָאַלְפַּיִם אַמָּה]: **מִשְׁנָה ח עִיר גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה הַסְּמוּכוֹת זוֹ לָזוֹ: אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר קְטַנָּה** הַסְּמוּכָה לָהֶם בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה, וְכָל הָעִיר נֶחְשֶׁבֶת לָהֶם כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּמַמְשִׁיכִים אַחֲרֵיהֶ עַד שֶׁמַּשְׁלִימִים אַלְפַּיִם אַמָּה מֵעִירָם, **וְאֵין אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר גְּדוֹלָה,** כְּשֶׁאַלְפַּיִם אַמָּה מֵהָעִיר הַקְּטַנָּה מַסְתַּיְּמוֹת בְּאֶמְצַע הָעִיר הַגְּדוֹלָה, וְאֵין דָּנִים אֶת כָּל הָעִיר כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, אֶלָּא הוֹלְכִים עַד סוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה מֵעִירָם. דִּין זֶה הוּא כְּשֶׁמּוֹדֵד אַלְפַּיִם אַמָּה מֵעִירוֹ, שֶׁאָז תָּלוּי הַדָּבָר אִם הָעִיר הַסְּמוּכָה בְּתוֹךְ הָאַלְפַּיִם אַמָּה, אוֹ שֶׁהָאַלְפַּיִם אַמָּה כָּלִים בְּאֶמְצַע הָעִיר. אֲבָל אִם הִגִּיחַ אֶת עֵרוּבוֹ בָּעִיר הַסְּמוּכָה, כָּל הָעִיר נִדּוֹנֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. **כֵּיצַד, מִי שֶׁהָיָה** דָּר **בְּעִיר גְּדוֹלָה וְנָתַן אֶת עֵרוּבוֹ בְּעִיר קְטַנָּה** הַסְּמוּכָה לְעִירוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה דָּר **בְּעִיר קְטַנָּה וְנָתַן אֶת עֵרוּבוֹ בְּעִיר גְּדוֹלָה,** הֲרֵי זֶה **מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ** - אֶת כָּל הָעִיר שָׁנָּתַן בָּהּ אֶת עֵרוּבוֹ כְּאִלּוּ הִיא אַרְבַּע אַמּוֹת, **וְחוּצָה לָהּ** מוֹנָה עוֹד **אַלְפַּיִם אַמָּה,** זוֹ דַּעַת חֲכָמִים. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אֵין דָּנִים אֶת הָעִיר בָּהּ הִנִּיחַ אֶת עֵרוּבוֹ אֶלָּא כְּמִי שֶׁנָּתַן עֵרוּבוֹ בְּאֶמְצָעָהּ, וְאֵין לוֹ אֶלָּא מִמְּקוֹם הַנָּחַת עֵרוּבוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, וְאֵין הַמְּעָרָה נִדּוֹנֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְהוּא הַדִּין בְּנוֹתֵן עֵרוּבוֹ בָּעִיר. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **אֵימָתַי** מוֹדִים אָנוּ בְּדִין זֶה, **בִּזְמַן שֶׁאֵין בָּהּ דָּיוֹרִין** - שֶׁאֵין הַמְּעָרָה רְאוּיָה לְדִירָה, שֶׁנִּפְרְצוּ מְחִצּוֹתֶיהָ, **אֲבָל** אִם **יֵשׁ בָּהּ דָּיוֹרִין** סוֹבְרִים אָנוּ שֶׁאַף בִּמְעָרָה **מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ** וְנֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, **וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה** לְכָל רוּחַ, וְכֵן נוֹתֵן עֵרוּבוֹ בָּעִיר, וַאֲפִלּוּ אֵין בָּהּ אָדָם, הָעִיר כֻּלָּהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּמוֹדֵד חוּצָה לָהּ עוֹד אַלְפַּיִם אַמָּה. **נִמְצָא** לְדִבְרֵי חֲכָמִים, **כָּל תּוֹכָהּ** שֶׁל מְעָרָה **מַעַל גַּבָּהּ,** שֶׁאִם נָתַן עֵרוּב עַל גַּבָּהּ, יֶשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, וְאִלּוּ אִם נָתַן עֵרוּב בְּתוֹכָהּ, יֶשׁ לוֹ תְּחוּם שַׁבָּת גָּדוֹל יוֹתֵר, שֶׁמּוֹדֵד אַלְפַּיִם אַמָּה חוּצָה לָהּ, מִלְּבַד הַמְּעָרָה עַצְמָהּ שֶׁנִּפְרֶצֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. **וְלַמּוֹדֵד** - אָדָם שֶׁלֹּא הִנִּיחַ שְׁבִיתָתוֹ בְּמְעָרָה זוֹ, אֶלָּא בָּא אֲלֵיהָ מִמָּקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, וּמוֹדֵד אַלְפַּיִם אַמָּה מִמְּקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁאָמְרוּ **שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ אַלְפַּיִם** אַמָּה, **שֶׁאֲפִלּוּ** אִם **סוֹף מִדָּתוֹ כָּלָה בְּאֶמְצַע מְעָרָה** הָרְאוּיָה לְדִירִים, שֶׁאֵינוֹ מְהַלֵּךְ יוֹתֵר:

פֶּרֶק ו עוֹד מִדִּינֵי עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת. דִּין בְּטוּל רְשׁוּת, דִּין נָכְרִי הַגָּר בְּחָצֵר, דִּין 'רֶגֶל הָאֲסוּרָה בִּמְקוֹמָהּ', וְכֵן נִדּוֹנִים לְגַבֵּי דַּיָּרֵי הֶחָצֵר בָּאֲפָנִים שׁוֹנִים אִם אוֹסְרִים הוֹצָאָה כְּשֶׁלֹּא הִשְׁתַּתְּפוּ בָּעֵרוּב: **מִשְׁנָה א הוֹצָאָה לְחָצֵר שֶׁגָּר בָּהּ נָכְרִי:** יִשְׂרָאֵל **הַדָּר עִם הַנָּכְרִי בְּחָצֵר, אוֹ עִם מִי שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בְּעֵרוּב,** דְּהֵינוּ כּוּתִי, **הֲרֵי זֶה** הַנָּכְרִי אוֹ הַכּוּתִי, **אוֹסֵר עָלָיו** - עַל הַיִּשְׂרָאֵל, לְהוֹצִיא מִבֵּיתוֹ לְחָצֵר וּלְהֶפֶךְ. וְאַף שֶׁמַּעֲקַר הַדִּין אֵין דִּירַת הַנָּכְרִי חֲשׁוּבָה דִּירָה, וְנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ הַיִּשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ בֶּחָצֵר וְיָכוֹל לְטַלְטֵל, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁתְּהֵיֶה דִּירָתוֹ אוֹסֶרֶת, וְאַף לֹא יוֹעִילוּ עֲשִׂיַּת עֵרוּב אוֹ שֶׁהַנָּכְרִי יְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁלֹּא יָגוּר הַיִּשְׂרָאֵל עִם הַנָּכְרִי וְלֹא יִלְמַד מִמַּעֲשָׂיו. [וְאָמְנָם יָכוֹל הַיִּשְׂרָאֵל לִשְׂכֹּר אֶת הָרְשׁוּת שֶׁיֵּשׁ לַנָּכְרִי בֶּחָצֵר, אַךְ הַנָּכְרִי לֹא יַעֲשֶׂה זֹאת כֵּיוָן שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ לִכְשָׁפִים], (**דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר**). **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר** הַנָּכְרִי אוֹ הַכּוּתִי עַל יִשְׂרָאֵל הַדָּר עִמּוֹ לְהוֹצִיא מִבֵּיתוֹ לֶחָצֵר, **עַד שֶׁיִּהוּ** בְּאוֹתָהּ חָצֵר **שְׁנֵי יִשְׂרְאֵלִים הָאוֹסְרִין זֶה עַל זֶה** לְהוֹצִיא מִבָּתֵּיהֶם לֶחָצֵר בִּלְא עֵרוּב, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֲפִלּוּ אִם עֵרְבוּ אֵין עֵרוּבָם עֵרוּב, מֵחֲמַת הַנָּכְרִי הַדָּר עִמָּם. וְאַף טָעְמוֹ מְשׁוּם הַגְּזֵרָה הַנִּזְכֶּרֶת שֶׁלֹּא יָגוּר עִם הַנָּכְרִי, אֶלָּא שֶׁלְּדַעְתּוֹ לֹא גָּזְרוּ כֵּן אֶלָּא בִּשְׁנַיִם שֶׁמְּצוּיִ שֶׁיָּגוּרוּ עִם נָכְרִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֶחָד בְּתוֹכָהּ, יֶשׁ לוֹ תְּחוּם שַׁבָּת גָּדוֹל יוֹתֵר, שֶׁמּוֹדֵד אַלְפַּיִם אַמָּה חוּצָה לָהּ, מִלְּבַד הַמְּעָרָה עַצְמָהּ שֶׁנִּפְרֶצֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. **וְלַמּוֹדֵד** - אָדָם שֶׁלֹּא הִנִּיחַ שְׁבִיתָתוֹ בְּמְעָרָה זוֹ, אֶלָּא בָּא אֲלֵיהָ מִמָּקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, וּמוֹדֵד אַלְפַּיִם אַמָּה מִמְּקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁמָּה **שֶׁאָמְרוּ שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ אַלְפַּיִם** אַמָּה, **שֶׁאֲפִלּוּ אִם סוֹף מִדָּתוֹ כָּלָה בְּאֶמְצַע מְעָרָה** הָרְאוּיָה לְדִירִים, שֶׁאֵינוֹ מְהַלֵּךְ יוֹתֵר:

מִשְׁנָה ב דִּין צְדוֹקִי בְּבִטּוּל רְשׁוּת: דַּעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁדִּין צְדוֹקִי כְּדִין נָכְרִי, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ אֶלָּא צָרִיךְ לִשְׁכֹּר מִמֶּנּוּ. **אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל,** צְדוֹקִי אֵינוֹ כְּנָכְרִי, וּמוֹעִיל בּוֹ בְּטוּל רְשׁוּתוֹ, וּרְאָיָה לַדָּבָר מִמַּעֲשֶׂה **בְּצָדוֹקִי אֶחָד שֶׁהָיָה דָּר עִמָּנוּ בְּמָבוֹי בֵּירוּשָׁלַיִם, וְאָמַר לָנוּ אַבָּא, מַהֲרוּ וְהוֹצִיאוּ אֶת כָּל הַכֵּלִים** שֶׁלָּנוּ **לַמָּבוֹי** מִיָּד אַחֲרֵי כְּנִיסַת שַׁבָּת, וּבָזֶה תַּחֲזִיקוּ אֶת הַמָּבוֹי לִהְיוֹת שָׁלָכֶם לְשַׁבָּת זוֹ, **עַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא** [-כְּשֶׁעַדַיִן לֹא הוֹצִיא] הוּא אֶת כֵּלָיו **וְיֶאֱסֹר עֲלֵיכֶם** אֶת הַהוֹצָאָה עַל יְדֵי הוֹצָאָתוֹ. וְאִם צָדוֹקִי כְּנָכְרִי, הֲרֵי אִם הִתִּיר לָהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְהוֹצִיא אֶת כֵּלֵיהֶם, עַל כָּרְחֲךָ שֶׁשָּׁכְרוּ מִמֶּנּוּ אֶת רְשׁוּתוֹ, וְאִם כֵּן מַה בְּכָךְ שֶׁיּוֹצִיא אֶת כֵּלָיו, הֲרֵי אֵין בִּיכָלְתּוֹ לְבַטֵּל אֶת שִׁכְרוּתָם. אֶלָּא וַדַּאי שֶׁצָּדוֹקִי אֵינוֹ כְּנָכְרִי, וּבִטֵּל הַצָּדוֹקִי אֶת רְשׁוּתוֹ, וְאִלּוּ הָיָה חוֹזֵר וּמוֹצִיא אֶת כֵּלָיו הָיָה מִתְבַּטֵּל בְּטוּל הָרְשׁוּת, כַּמְבאָר לְהַלָּן (מ"ד) שֶׁהַמְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ וְהוֹצִיא אֲפִלּוּ בְּשׁוֹגֵג, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אַף לְדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל צָדוֹקִי הוּא כְּנָכְרִי, וְאַדְּרַבָּה

המבוארות

ו עִיר שֶׁל יָחִיד וְנַעֲשֵׂית שֶׁל רַבִּים, מְעָרְבִין אֶת כֻּלָּהּ. וְשֶׁל רַבִּים וְנַעֲשֵׂית שֶׁל יָחִיד, אֵין מְעָרְבִין אֶת כֻּלָּהּ, אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה חוּצָה לָהּ כְּעִיר חֲדָשָׁה שֶׁבִּיהוּדָה, שֵׁשׁ בָּהּ חֲמִשִּׁים דְּיוֹרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי בָתִּים: **ז מִי שֶׁהָיָה בְּמִזְרָח וְאָמַר לִבְנוֹ עָרֵב לִי בְּמַעֲרָב, בְּמַעֲרָב וְאָמַר לִבְנוֹ עָרֵב לִי בְּמִזְרָח, אִם יֵשׁ הֵימֶנּוּ וּלְבֵיתוֹ אַלְפַּיִם אַמּוֹת, וּלְעֵרוּבוֹ יוֹתֵר מִכָּאן, מֻתָּר לְבֵיתוֹ וְאָסוּר לְעֵרוּבוֹ. לְעֵרוּבוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה וּלְבֵיתוֹ יוֹתֵר מִכָּאן, מֻתָּר לְבֵיתוֹ וְאָסוּר לְעֵרוּבוֹ. הִנּוֹתֵן אֶת עֵרוּבוֹ בְּעִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם. נְתָנוֹ חוּץ לַתְּחוּם, אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת, מַה שֶּׁנִּשְׁכַּר הוּא מַפְסִיד: **ח** אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר קְטַנָּה, וְאֵין אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר גְּדוֹלָה. כֵּיצַד, מִי שֶׁהָיָה בְּעִיר גְּדוֹלָה וְנָתַן אֶת עֵרוּבוֹ בְּעִיר קְטַנָּה, בְּעִיר קְטַנָּה וְנָתַן אֶת עֵרוּבוֹ בְּעִיר גְּדוֹלָה, מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין לוֹ אֶלָּא מִמְּקוֹם עֵרוּבוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה: **ט** אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא, אִי אַתֶּם מוֹדִים לִי בְּנוֹתֵן עֵרוּבוֹ בְּמְעָרָה, שֶׁאֵין לוֹ מִמְּקוֹם עֵרוּבוֹ אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה. אָמְרוּ לוֹ, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין בָּהּ דָּיוֹרִין, אֲבָל יֵשׁ בָּהּ דָּיוֹרִין, מְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה. נִמְצָא כָּל תּוֹכָהּ מֵעַל גַּבָּהּ. וְלַמּוֹדֵד שֶׁאָמְרוּ נוֹתְנִין לוֹ אַלְפַּיִם, שֶׁאֲפִלּוּ סוֹף מִדָּתוֹ כָּלָה בְּמְעָרָה:**

פרק ו א הַדָּר עִם הַנָּכְרִי בְּחָצֵר, אוֹ עִם מִי שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בְּעֵרוּב, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר עָלָיו (דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר). רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר עַד שֶׁיִּהוּ שְׁנֵי יִשְׂרְאֵלִים אוֹסְרִין זֶה עַל זֶה: **ב** אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מַעֲשֶׂה בְּצָדוֹקִי אֶחָד שֶׁהָיָה דָּר עִמָּנוּ בְּמָבוֹי בִּירוּשָׁלַיִם, וְאָמַר לָנוּ אַבָּא, מַהֲרוּ וְהוֹצִיאוּ אֶת כָּל הַכֵּלִים לַמָּבוֹי עַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא וְיֶאֱסֹר עֲלֵיכֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר

בְּלָשׁוֹן אַחֵר, מַהֲרוּ וַעֲשׂוּ צָרְכֵיכֶם בַּמָּבוֹי עַד שֶׁלֹּא יֹוצִיא וְיֶאְסֹר עֲלֵיכֶם: **ג** אֲנָשִׁי חָצֵר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרַב, בֵּיתוֹ אָסוּר מִלְּהַכְנִיס וּמִלְּהוֹצִיא לוֹ וְלָהֶם, וְשֶׁלָּהֶם מֻתָּרִין לוֹ וְלָהֶם. נָתְנוּ לוֹ רְשׁוּתָן, הוּא מֻתָּר וְהֵן אֲסוּרִין. הָיוּ שְׁנַיִם, אוֹסְרִין זֶה עַל זֶה, שֶׁאֶחָד נוֹתֵן רְשׁוּת וְנוֹטֵל רְשׁוּת, שְׁנַיִם נוֹתְנִים רְשׁוּת וְאֶחָד נוֹטֵל רְשׁוּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִבְּעוֹד יוֹם, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מִשֶּׁחָשְׁכָה. מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּתוֹ וְהוֹצִיא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּמֵזִיד אוֹסֵר, בְּשׁוֹגֵג אֵינוֹ אוֹסֵר: **ד** בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה שָׁתוּף לִשְׁכֵנָיו, לָזֶה בְּיַיִן וְלָזֶה בְּיַיִן, אֵינָם צְרִיכִים לְעָרֵב. לָזֶה בְּיַיִן וְלָזֶה בְּשֶׁמֶן, צְרִיכִים לְעָרֵב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, אֵינָם צְרִיכִים לְעָרֵב: **ה** חֲמִשָּׁה חֲבוּרוֹת שֶׁשָּׁבְתוּ בְּטַרְקְלִין אֶחָד, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, עֵרוּב לְכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, עֵרוּב אֶחָד לְכֻלָּן. וּמוֹדִים, בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן שְׁרוּיִין בַּחֲדָרִים אוֹ בַּעֲלִיּוֹת, שֶׁהֵן צְרִיכִין עֵרוּב לְכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה: **ו** הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחַן אֲבִיהֶם בְּבָתֵּיהֶם, צְרִיכִין עֵרוּב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. לְפִיכָךְ, אִם שָׂכַח אֶחָד מֵהֶם וְלֹא עֵרַב, בֵּיתוֹ אָסוּר מִלְּהַכְנִיס וּמִלְּהוֹצִיא לוֹ וְלָהֶם. וּמִבְּעוֹד יוֹם, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן שְׁרוּיִין בַּחֲדָרִים אוֹ בַּעֲלִיּוֹת, שֶׁהֵן צְרִיכִין עֵרוּב לְכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה: **ז** הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחַן אֲבִיהֶם בְּבָתֵּיהֶם, צְרִיכִין עֵרוּב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. לְפִיכָךְ, אִם שָׂכַח אֶחָד מֵהֶם וְלֹא עֵרַב, מְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁמּוֹלִיכִין אֶת עֵרוּבָן לְמָקוֹם אַחֵר, אֲבָל אִם הָיָה עֵרוּב בָּא אֶצְלָן, אוֹ שֶׁאֵין עִמָּהֶן דָּיוֹרִין בֶּחָצֵר, אֵינָן צְרִיכִין לְעָרֵב: **ח** חֲמִשָּׁה חֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ וּפְתוּחוֹת לַמָּבוֹי, עֵרְבוּ בַּחֲצֵרוֹת וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ בַּמָּבוֹי, מֻתָּרִין כָּאן וְכָאן. עֵרְבוּ בַּחֲצֵרוֹת וְנִשְׁתַּתְּפוּ בַּמָּבוֹי, מֻתָּרִין כָּאן וְכָאן. מִבְּנֵי מָבוֹי וְלֹא נִשְׁתַּתֵּף, מֻתָּרִין בַּחֲצֵרוֹת וַאֲסוּרִין בַּמָּבוֹי, שֶׁהַמָּבוֹי לַחֲצֵרוֹת כְּחָצֵר לַבָּתִּים: **ט** שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, עֵרְבָה הַפְּנִימִית וְלֹא עֵרְבָה הַחִיצוֹנָה, הַפְּנִימִית מֻתָּרֶת וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה. **עֵרַב**, אַף יֶשׁ לוֹ חֵלֶק בַּשְּׁתוּף, **מֻתָּרִין** כֻּלָּם

בַּמַּעֲשֶׂה שֶׁהֵבִיא רַבָּן גַּמְלִיאֵל, בְּלָשׁוֹן אַחֵר אָמַר לָהֶם אֲבִיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל: 'מַהֲרוּ **וַעֲשׂוּ צָרְכֵיכֶם בַּמָּבוֹי** - בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם, **עַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא** - לִפְנֵי שֶׁיֵּצֵא הַיּוֹם וְתִכָּנֵס שַׁבָּת **וְיֶאְסֹר עֲלֵיכֶם**', כֵּיוָן שֶׁצָּדוֹקִי כְּגוֹי וְאֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ: **מִשְׁנָה ג** **דִּין בִּטּוּל רְשׁוּת:** **אַנְשֵׁי חָצֵר** - שֶׁפְּתִיֵּהֶם פְּתוּחִים לְחָצֵר אַחַת, **שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרַב,** וּבִטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ בָּחָצֵר לִשְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר שֶׁעֵרְבוּ, **בֵּיתוֹ אָסוּר מִלְּהַכְנִיס** מֵהֶחָצֵר **וּמִלְּהוֹצִיא** לָחָצֵר, **לוֹ וְלָהֶם** - לְבַעַל הַבַּיִת וְלִבְנֵי הֶחָצֵר, שֶׁבִּטֵּל רַק אֶת הֶחָצֵר וְלֹא אֶת הַבַּיִת, וְהֶחָצֵר אֵינָהּ רְשׁוּתוֹ, וְהַבַּיִת אֵינוֹ רְשׁוּתָם. וְהַבָּתִּים **שֶׁלָּהֶם, מֻתָּרִין** לְהוֹצִיא לָחָצֵר וּלְהַכְנִיס מִמֶּנָּה, **לוֹ וְלָהֶם,** שֶׁבְּעֵרוּבָם נַעֲשׂוּ בָּתֵּיהֶם וְהֶחָצֵר רְשׁוּת אַחַת, וְאַף הוּא כְּאוֹרֵחַ שֶׁלָּהֶם. וְאִם אַנְשֵׁי הֶחָצֵר **נָתְנוּ לוֹ רְשׁוּתָן** - בִּטְּלוּ אֶת רְשׁוּתָם בָּחָצֵר עֵבוּר זֶה שֶׁשָּׁכַח לְעָרֵב, הֲרֵי שְׁבִיתוֹ וְכָל הֶחָצֵר בִּרְשׁוּתוֹ, **וְלָכֵן הוּא מֻתָּר** לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מִבֵּיתוֹ לָחָצֵר, **וְהֵן אֲסוּרִין** אַף מִבֵּיתוֹ לָחָצֵר, וְאֵינָם חֲשׁוּבִים כְּאוֹרְחָיו, שֶׁרַק יָחִיד לְגַבֵּי רַבִּים נֶחְשָׁב לְאוֹרֵחַ וְלֹא לְהֶפֶךְ. **הָיוּ שְׁנַיִם** שֶׁשָּׁכְחוּ לְעָרֵב, וּבִטְּלוּ לָהֶם אַנְשֵׁי הֶחָצֵר אֶת רְשׁוּתָם בָּחָצֵר, הֲרֵי שְׁנַיִם אֵלּוּ **אוֹסְרִין זֶה עַל זֶה** מִלְּטַלְטֵל, לְפִי **שֶׁאֶחָד** שֶׁלֹּא עֵרַב, **נוֹתֵן רְשׁוּת** - יָכוֹל לְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ לָאֲחֵרִים, **וְנוֹטֵל רְשׁוּת** - וְכֵן שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר יְכוֹלִים לְבַטֵּל לוֹ אֶת רְשׁוּתָם. אוּלָם **שְׁנַיִם** שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, **נוֹתְנִים רְשׁוּת** - יְכוֹלִים לְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתָם לִשְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, וְהֵם מֻתָּרִים בְּשִׁמּוּשׁ בָּהּ, שֶׁמַּחֲמַת הֶעָרוּב הֵם כִּרְשׁוּת אַחַת, **וְאֵין נוֹטְלִין רְשׁוּת** - אוּלָם לֹא יוֹעִיל שֶׁיְּבַטְּלוּ שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר אֶת רְשׁוּתָם, שֶׁהֲרֵי סוֹף סוֹף תִּהְיֶה הֶחָצֵר כְּשֶׁיֶּכֶת לִשְׁנֵיהֶם, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא עֵרְבוּ יֶאֱסְרוּ זֶה עַל זֶה אֶת הַטִּלְטוּל בָּהּ. וְאַף לֹא יוֹעִיל אִם יוֹסִיף אֶחָד מֵהַשְּׁנַיִם וִיבַטֵּל אַף הוּא אֶת רְשׁוּתוֹ לַחֲבֵרוֹ, כִּי הַבִּטּוּל הָרִאשׁוֹן שֶׁל בְּנֵי הֶחָצֵר לֹא חָל כֵּיוָן שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ שְׁנַיִם בָּחָצֵר שֶׁלֹּא עֵרְבוּ. וְלָכֵן יְבַטְּלוּ הַשְּׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ אֶת רְשׁוּתָם לִבְנֵי הֶחָצֵר שֶׁעֵרְבוּ [וְהַמְבַטֵּל רְשׁוּת לִבְנֵי חֲצֵרוֹ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ שֶׁבִּטּוּלוֹ הוּא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר]: **מִשְׁנָה ד** **זְמַן בִּטּוּל רְשׁוּת** **וְדִין מוֹצִיא אַחַר שֶׁבִּטֵּל:** **מֵאֵימָתַי נוֹתְנִין רְשׁוּת** - בְּאֵיזֶה זְמַן יָכוֹל לְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ לִשְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִבְּעוֹד יוֹם** - לִפְנֵי כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת, שֶׁלְּדַעְתָּם בְּטוּל הָרְשׁוּת הוּא כְּהַקְנָאַת הָרְשׁוּת לִבְנֵי הֶחָצֵר, וְאָסוּר לְהַקְנוֹת בְּשַׁבָּת. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף מִשֶּׁחָשְׁכָה** וְנִכְנְסָה שַׁבָּת, שֶׁלְּדַעְתָּם בְּטוּל הָרְשׁוּת הוּא כְּהִסְתַּלְּקוּת מֵרְשׁוּתוֹ הַמֻּתֶּרֶת בְּשַׁבָּת. **מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּתוֹ** לַאֲחֵרִים - שֶׁבִּטֵּל רְשׁוּתוֹ, וְחָזַר **וְהוֹצִיא** מִבֵּיתוֹ לָחָצֵר, **בֵּין** אִם הוֹצִיא **בְּשׁוֹגֵג** וּבֵין אִם **בְּמֵזִיד, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר** עַל בְּנֵי הֶחָצֵר מִלְּטַלְטֵל מֵהַבָּתִּים לָחָצֵר וּלְהֶפֶךְ, כִּי בְּהוֹצָאָה זוֹ גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁחָזַר בּוֹ מִנְּתִינַת רְשׁוּתוֹ, **וְלָכֵן הוּא מֻתָּר** לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מִבֵּיתוֹ לָחָצֵר, **וְהֵן אֲסוּרִין** אַף מִבֵּיתוֹ לָחָצֵר, וְאֵינָם חֲשׁוּבִים כְּאוֹרְחָיו, שֶׁרַק יָחִיד לְגַבֵּי רַבִּים נֶחְשָׁב לְאוֹרֵחַ וְלֹא לְהֶפֶךְ. **הָיוּ שְׁנַיִם** שֶׁשָּׁכְחוּ לְעָרֵב, וּבִטְּלוּ לָהֶם אַנְשֵׁי הֶחָצֵר אֶת רְשׁוּתָם בָּחָצֵר, הֲרֵי שְׁנַיִם אֵלּוּ **אוֹסְרִין זֶה עַל זֶה** מִלְּטַלְטֵל, לְפִי **שֶׁאֶחָד** שֶׁלֹּא עֵרַב, **נוֹתֵן רְשׁוּת** - יָכוֹל לְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ לָאֲחֵרִים, **וְנוֹטֵל רְשׁוּת** - וְכֵן שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר יְכוֹלִים לְבַטֵּל לוֹ אֶת רְשׁוּתָם. אוּלָם **שְׁנַיִם** שֶׁלֹּא עֵרַבוּ, **נוֹתְנִים רְשׁוּת** - יְכוֹלִים לְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתָם לִשְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, וְהֵם מֻתָּרִים בְּשִׁמּוּשׁ בָּהּ, שֶׁמַּחֲמַת הֶעָרוּב הֵם כִּרְשׁוּת אַחַת, **וְאֵין נוֹטְלִין רְשׁוּת** - אוּלָם לֹא יוֹעִיל שֶׁיְּבַטְּלוּ שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר אֶת רְשׁוּתָם, שֶׁהֲרֵי סוֹף סוֹף תִּהְיֶה הֶחָצֵר כְּשֶׁיֶּכֶת לִשְׁנֵיהֶם, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא עֵרְבוּ יֶאֱסְרוּ זֶה עַל זֶה אֶת הַטִּלְטוּל בָּהּ. וְאַף לֹא יוֹעִיל אִם יוֹסִיף אֶחָד מֵהַשְּׁנַיִם וִיבַטֵּל אַף הוּא אֶת רְשׁוּתוֹ לַחֲבֵרוֹ, כִּי הַבִּטּוּל הָרִאשׁוֹן שֶׁל בְּנֵי הֶחָצֵר לֹא חָל כֵּיוָן שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ שְׁנַיִם בָּחָצֵר שֶׁלֹּא עֵרְבוּ. וְלָכֵן יְבַטְּלוּ הַשְּׁנַיִם שֶׁלֹּא עֵרְבוּ אֶת רְשׁוּתָם לִבְנֵי הֶחָצֵר שֶׁעֵרְבוּ [וְהַמְבַטֵּל רְשׁוּת לִבְנֵי חֲצֵרוֹ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ שֶׁבִּטּוּלוֹ הוּא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר]: **מִשְׁנָה ד** **זְמַן בִּטּוּל רְשׁוּת** **וְדִין מוֹצִיא אַחַר שֶׁבִּטֵּל:** **מֵאֵימָתַי נוֹתְנִין רְשׁוּת** - בְּאֵיזֶה זְמַן יָכוֹל לְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ לִשְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִבְּעוֹד יוֹם** - לִפְנֵי כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת, שֶׁלְּדַעְתָּם בְּטוּל הָרְשׁוּת הוּא כְּהַקְנָאַת הָרְשׁוּת לִבְנֵי הֶחָצֵר, וְאָסוּר לְהַקְנוֹת בְּשַׁבָּת. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף מִשֶּׁחָשְׁכָה** וְנִכְנְסָה שַׁבָּת, שֶׁלְּדַעְתָּם בְּטוּל הָרְשׁוּת הוּא כְּהִסְתַּלְּקוּת מֵרְשׁוּתוֹ הַמֻּתֶּרֶת בְּשַׁבָּת. **מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּתוֹ** לַאֲחֵרִים - שֶׁבִּטֵּל רְשׁוּתוֹ, וְחָזַר **וְהוֹצִיא** מִבֵּיתוֹ לָחָצֵר, **בֵּין** אִם הוֹצִיא **בְּשׁוֹגֵג** וּבֵין אִם **בְּמֵזִיד, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר** עַל בְּנֵי הֶחָצֵר מִלְּטַלְטֵל מֵהַבָּתִּים לָחָצֵר וּלְהֶפֶךְ, כִּי בְּהוֹצָאָה זוֹ גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁחָזַר בּוֹ מִנְּתִינַת רְשׁוּתוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.** רַבִּי מֵאִיר **אוֹמֵר,** אִם הוֹצִיא **בְּמֵזִיד אוֹסֵר,** אוּלָם אִם הוֹצִיא **בְּשׁוֹגֵג,** אֵין הוֹצָאָה זוֹ מוֹכִיחָה שֶׁחָזַר בּוֹ מִנְּתִינַת רְשׁוּתוֹ, **וְאֵינוֹ אוֹסֵר.** וְרַבִּי מֵאִיר סוֹבֵר שָׁגוֹג וְזָרִים שׁוֹגֵג אַטוּ מֵזִיד: **מִשְׁנָה ה** **שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת בְּשֶׁשָּׁתְפוּת מֻקְדֶּמֶת:** **בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה שָׁתוּף לִשְׁכֵנָיו** שֶׁבַּמָּבוֹי, **לָזֶה** - עִם שָׂכָן מֵחָצֵר אַחַת הָיְתָה לוֹ שֻׁתָּפוּת **בְּיַיִן, וְלָזֶה** - וְאַף עִם שָׂכָן מֵחָצֵר אַחֶרֶת הָיְתָה לוֹ שֻׁתָּפוּת **בְּיַיִן,** אַף שֶׁשֻּׁתָּפֻיּוֹת אֵלּוּ נַעֲשׂוּ לְשֵׁם סְחוֹרָה וְלֹא לְצָרְכֵי מְבוֹאוֹת, **אֵינָם צְרִיכִים לְעָרֵב** - לְהַשְׁתַּתֵּף בְּשִׁתּוּף מְבוֹאוֹת אַחֵר, שֶׁהַיַּיִן שֶׁהֵם שֻׁתָּפִים בּוֹ מַתִּירוֹ. אֲבָל אִם הָיָה שֻׁתָּף **לָזֶה בְּיַיִן וְלָזֶה בְּשֶׁמֶן, צְרִיכִים לְעָרֵב** - לַעֲשׂוֹת שִׁתּוּף אַחֵר כְּדֵי לְהַתִּיר אֶת הַטִּלְטוּל בַּמָּבוֹי, שֶׁאֵין מְעָרְבִים יַיִן עִם שֶׁמֶן. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה** - בֵּין אִם נִשְׁתַּתְּפוּ בְּמִין אֶחָד וּבֵין אִם הִשְׁתַּתְּפוּ בִּשְׁנֵי מִינִים, **אֵינָם צְרִיכִים לְעָרֵב,** כִּי לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן גַּם יַיִן וְשֶׁמֶן חֲשׁוּבִים כִּמְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה כְּשֶׁהֵם בִּכְלִי אֶחָד: **מִשְׁנָה ו** **עֵרוּב בְּכַמָּה דָּיוֹרִים בְּבַיִת אֶחָד:** **חֲמִשָּׁה חֲבוּרוֹת שֶׁשָּׁבְתוּ בְּטַרְקְלִין** [-בַּיִת גָּדוֹל] **אֶחָד,** וְחִלְקוּהוּ בְּמִחְצוֹת גְּרוּעוֹת שֶׁאֵינָן מַגִּיעוֹת לַתִּקְרָה, וּלְכָל חֲבוּרָה יֵשׁ פֶּתַח לָחָצֵר, וְרוֹצִים בְּנֵי הַטְּרַקְלִין לְעָרֵב עִם בְּנֵי הֶחָצֵר עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, עֵרוּב לְכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה** - עַל כָּל חֲבוּרָה לָתֵת פַּת לָעֵרוּב, שֶׁהַמְּחִצּוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם מַחְשִׁיבוֹת כְּאִלּוּ כָּל חֲבוּרָה בְּבַיִת לְעַצְמָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, דַּי בְּעֵרוּב אֶחָד לְכֻלָּן** [-לְכָל הַחֲבוּרוֹת] שֶׁמְּחִצּוֹת גְּרוּעוֹת אֵלּוּ אֵינָן מְחַלְּקוֹת אֶת רְשׁוּת הַטְּרַקְלִין, וּכְאִלּוּ דָּרִים כֻּלָּם בְּבַיִת אֶחָד, וְאֶחָד יִהְיֶה שָׁלִיחַ לְעָרֵב עֵבוּר כֻּלָּם. **וּמוֹדִים** בֵּית הִלֵּל, **בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן** שֶׁל בְּנֵי הַטְּרַקְלִין **שְׁרוּיִין** [-שׁוֹהִים] **בַּחֲדָרִים אוֹ בַּעֲלִיּוֹת** - בַּחֲדָרִים שֶׁהֵם כְּמוֹ עֲלִיּוֹת, כְּלוֹמַר, רְשׁוּיוֹת חֲלוּקוֹת לְגַמְרֵי, שֶׁחִלְקוּ אֶת הַטְּרַקְלִין בִּמְחִצּוֹת מְעֻלּוֹת הַמַּגִּיעוֹת עַד הַתִּקְרָה, **שֶׁהֵן צְרִיכִין עֵרוּב לְכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה:** **מִשְׁנָה ז** **בְּנֵי חָצֵר שֶׁמִּקְצָתָם אוֹכְלִים עַל שֻׁלְחַן אֶחָד וְשֶׁאֵינָם בְּנֵי עֵרוּב:** **הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחַן** - שֶׁנִּמְצָא אַף הוּא בָּחָצֵר וְאוֹכְלִים אוֹתוֹ שָׁם, **וְיֹשְׁנִים בְּבָתֵּיהֶם.** אִם רוֹצִים לְעָרֵב אֶת הֶחָצֵר, **צְרִיכִין** הָאָב וְהָאַחִים **עֵרוּב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד,** כְּלוֹמַר, שֶׁכָּל אֶחָד צָרִיךְ לָתֵת פַּת מִשֶּׁלּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים לְדַיּוֹרִים חֲלוּקִים, **לְפִיכָךְ אִם שָׂכַח אֶחָד מֵהֶם וְלֹא עֵרַב,** הֲרֵי הוּא אוֹסֵר אֶת הַטִּלְטוּל עַל שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, **וּמְבַטֵּל אֶת רְשׁוּתוֹ** לִשְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, כְּדֵי לְהַתִּיר לָהֶם לְטַלְטֵל בָּהּ. **אֵימָתַי** נִדּוֹנִים הָאָב וְהָאַחִים כְּדַיּוֹרִים חֲלוּקִים, לְהַצְרִיךְ פַּת מִכָּל אֶחָד, דַּוְקָא **בִּזְמַן שֶׁהֵם מוֹלִיכִין** אֶת **עֵרוּבָן** [-הַפַּת שֶׁנָּתְנוּ לָעֵרוּב] לְהַנִּיחוֹ **בְּמָקוֹם אַחֵר** - בְּאֶחָד מִשְּׁאָר בָּתֵּי הֶחָצֵר. **אֲבָל אִם הָיָה הֶעָרוּב** שֶׁל כָּל הֶחָצֵר **בָּא אֶצְלָן** - שֶׁהֻנַּח בְּבֵית אֲבִיהֶם, **אוֹ** בְּאֶפֶן **שֶׁאֵין עִמָּהֶן** [-עִם הָאָב וְהָאַחִים] דַּיּוֹרִין נוֹסָפִים בֶּחָצֵר, וְהֵם הַדַּיּוֹרִים הַיְחִידִים, **אֵינָן צְרִיכִין לְעָרֵב,** כִּי דַּי בְּמַה שֶׁאוֹכְלִים מֵאֲבִיהֶם, לְהַחְשִׁיבָם כְּדָרִים בְּבֵיתוֹ, וּכְאִלּוּ אֵין כָּאן דַּיּוֹרִים חֲלוּקִים: **מִשְׁנָה ח** **חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ וּלְמָבוֹי:** **חֲמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת זוֹ לָזוֹ** - שֶׁיֵּשׁ פֶּתַח בֵּין חָצֵר לְחָצֵר, **וּפְתוּחוֹת לְמָבוֹי** - וּלְכָל אַחַת מֵהֶן יֵשׁ פֶּתַח גַּם לְמָבוֹי, אִם **עֵרְבוּ בַּחֲצֵרוֹת** - כָּל חָצֵר לְעַצְמָהּ, **וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ בַּמָּבוֹי** כָּל הַחֲצֵרוֹת, הֲרֵי הֵם **מֻתָּרִין** לְטַלְטֵל **בַּחֲצֵרוֹת** - בְּנֵי כָּל חָצֵר לְעַצְמָן, **וַאֲסוּרִין** לְטַלְטֵל **בַּמָּבוֹי,** שֶׁלֹּא עָשׂוּ שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, וְלֹא מוֹעִיל הֶעָרוּב שֶׁל בְּנֵי הַחֲצֵרוֹת בְּמָקוֹם שִׁתּוּף. **וְאִם** מִלְּבַד הֶעָרוּב **נִשְׁתַּתְּפוּ** גַּם בְּנֵי הַחֲצֵרוֹת **בַּמָּבוֹי, מֻתָּרִין** כֻּלָּם לְטַלְטֵל **כָּאן וְכָאן** - בַּחֲצֵרוֹת וּבַמָּבוֹי. אֲבָל אִם רַק הִשְׁתַּתְּפוּ וְלֹא עֵרְבוּ, אֲסוּרִים לְטַלְטֵל, שֶׁאֵין סוֹמְכִים עַל הַשִּׁתּוּף בְּמָקוֹם עֵרוּב, מִפְּנֵי הַתִּינוֹקוֹת שֶׁאֵינָם רוֹאִים אֶת פַּת הֶעֵרוּב [-שֶׁהֲרֵי שִׁתּוּף עוֹשִׂים בְּיַיִן] וְיִסְבְּרוּ שֶׁלֹּא עֵרְבוּ וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל. אֲבָל אִם **עֵרְבוּ בַּחֲצֵרוֹת** וְנִשְׁתַּתְּפוּ **בַּמָּבוֹי, וְשָׁכַח** אֶחָד **מִבְּנֵי מָבוֹי וְלֹא נִשְׁתַּתֵּף, מִבְּנֵי מָבוֹי** וְלֹא הִשְׁתַּתְּפוּ עִם שְׁאָר הַחֲצֵרוֹת, **מֻתָּרִין** כֻּלָּם לְטַלְטֵל **בַּחֲצֵרוֹת, וַאֲסוּרִין** לְטַלְטֵל **בַּמָּבוֹי,** מִשּׁוּם **שֶׁהַמָּבוֹי לַחֲצֵרוֹת כָּחָצֵר לַבָּתִּים** - שֶׁכָּשֵׁם שֶׁאָסוּר לְהוֹצִיא מֵהַבָּתִּים לָחָצֵר בְּלֹא שִׁתּוּף, עַל אַף שֶׁמָּבוֹי וְחָצֵר שְׁנֵיהֶם רְשׁוּיוֹת שֶׁל רַבִּים וְאֵינָם דּוֹמִים לְחָצֵר וּבַיִת שֶׁזֶּה רְשׁוּת הַיָּחִיד וְזֶה רְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ט** **עֵרוּב בִּשְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ:** **שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ,** הַפְּנִימִית פְּתוּחָה לַחִיצוֹנָה וְהַחִיצוֹנָה פְּתוּחָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְדֶרֶי הַפְּנִימִית יוֹצְאִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים דֶּרֶךְ הַחִיצוֹנָה. אִם **עֵרְבָה הַפְּנִימִית** לְעַצְמָהּ לְטַלְטֵל בַּחֲצֵרָהּ, **וְלֹא עֵרְבָה הַחִיצוֹנָה, הַפְּנִימִית מֻתֶּרֶת** לְטַלְטֵל לַחֲצֵרָהּ, וּבְנֵי הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה שֶׁלֹּא עֵרְבוּ אֵינָם אוֹסְרִים, שֶׁהֲרֵי אֵין לָהֶם שִׁיכוּת לָחָצֵר זוֹ, **וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה** בְּטִלְטוּל לָחָצֵר, כֵּיוָן שֶׁהַדָּרִים בָּהּ לֹא עֵרְבוּ.

וְאִם עֵרְבָה **הַחִיצוֹנָה** בֵּינָהּ לְבֵין עַצְמָהּ, **וְלֹא** עֵרְבָה **הַפְּנִימִית, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת** בְּהוֹצָאָה לְחַצְרוֹתֵיהֶן, הַפְּנִימִית כִּי לֹא עֵרְבָה, וְהַחִיצוֹנָה כִּי הַפְּנִימִית שָׁיְשׁ לָהּ דְּרִיסַת הָרֶגֶל בָּחָצֵר הַחִיצוֹנָה לַעֲבֹר דַּרְכָּהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, לֹא עֵרְבָה בַּחֲצֵרָהּ וַאֲסוּרָה לְהוֹצִיא אֵלֶיהָ, וַהֲרֵי הִיא ׳רֶגֶל הָאֲסוּרָה בְּמְקוֹמָהּ׳, הָאוֹסֶרֶת גַּם עַל הַחִיצוֹנָה לְהוֹצִיא לַחֲצֵרָהּ. וְאִם עֵרְבוּ שְׁתֵּיהֶן, בְּאֹפֶן שֶׁעֵרְבָה **זוֹ לְעַצְמָהּ וְזוֹ לְעַצְמָהּ,** דַּעַת תִּנָּא קַמָּא, שֶׁזּוֹ **מֻתֶּרֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ,** וְזוֹ **מֻתֶּרֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ,** שֶׁעֵרוּב כָּל אַחַת מַתִּיר אֶת הַהוֹצָאָה לַחֲצֵרָהּ, וְהַפְּנִימִית אֵינָהּ אוֹסֶרֶת עַל הַחִיצוֹנָה כֵּיוָן שֶׁהִיא ׳רֶגֶל הַמֻּתֶּרֶת בְּמְקוֹמָהּ׳ שֶׁהֲרֵי עֵרְבָה לְעַצְמָהּ בַּחֲצֵרָהּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר אֶת הַחִיצוֹנָה** לְהוֹצִיא לַחֲצֵרָהּ, לְפִי **שֶׁדְּרִיסַת הָרֶגֶל** [-זְכוּת הַמַּעֲבָר] שֶׁל הַפְּנִימִית בְּחָצֵר הַחִיצוֹנָה, **אוֹסַרְתָּהּ,** שֶׁלְּדִעְתּוֹ גַּם ׳רֶגֶל הַמֻּתֶּרֶת בְּמְקוֹמָהּ׳ אוֹסֶרֶת אִם לֹא עֵרְבָה עִם בְּנֵי הַחִיצוֹנָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין דְּרִיסַת הָרֶגֶל** שֶׁל בְּנֵי הַפְּנִימִית בָּחָצֵר הַחִיצוֹנָה, **אוֹסַרְתָּהּ** לַחִיצוֹנָה בְּכָל אֹפֶן, וַאֲפִלּוּ הִיא ׳רֶגֶל הָאֲסוּרָה בְּמְקוֹמָהּ׳ שֶׁלֹּא עֵרְבָה לְעַצְמָהּ, אִם עֵרְבוּ בְּנֵי הַחִיצוֹנָה לְעַצְמָם - מֻתָּרִים בְּטִלְטוּל בַּחֲצֵרָם:

משנה י עֵרְבוּ שְׁתֵּיהֶן כָּל אַחַת לְעַצְמָהּ, **וְשָׁכַח אֶחָד מִן הַחִיצוֹנָה וְלֹא עֵרַב, הַפְּנִימִית מֻתֶּרֶת,** שֶׁאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת מִבְּנֵי הַחִיצוֹנָה, **וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה,** שֶׁהֲרֵי אֶחָד הַדָּרִים בָּהּ לֹא עֵרַב. וְאִם אֶחָד **מִן הַפְּנִימִית** שָׁכַח **וְלֹא עֵרַב, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת,** שֶׁהַפְּנִימִית אֲסוּרָה לְפִי שֶׁאַחַד הַדָּרִים בָּהּ לֹא עֵרַב, וְהֲרֵי הִיא רֶגֶל הָאֲסוּרָה בְּמְקוֹמָהּ, שֶׁאוֹסֶרֶת גַּם אֶת הַחִיצוֹנָה מֵחֲמַת דְּרִיסַת הָרֶגֶל שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּהּ. וְאִם עֵרְבוּ שְׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת עֵרוּב אֶחָד, שֶׁזּוֹ **מֻתֶּרֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְזוֹ מֻתֶּרֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ,** שֶׁעֵרוּב כָּל אַחַת מַתִּיר אֶת הַהוֹצָאָה לַחֲצֵרָהּ, וְהַפְּנִימִית אֵינָהּ אוֹסֶרֶת עַל הַחִיצוֹנָה כֵּיוָן שֶׁהִיא ׳רֶגֶל הַמֻּתֶּרֶת בְּמְקוֹמָהּ׳ שֶׁהֲרֵי עֵרְבָה לְעַצְמָהּ בַּחֲצֵרָהּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר אֶת הַחִיצוֹנָה** לְהוֹצִיא לַחֲצֵרָהּ, לְפִי **שֶׁדְּרִיסַת הָרֶגֶל** [-זְכוּת הַמַּעֲבָר] שֶׁל בְּנֵי הַפְּנִימִית בָּחָצֵר הַחִיצוֹנָה, **אוֹסַרְתָּהּ,** אַף לְחִיצוֹנָה בְּכָל אֹפֶן, וַאֲפִלּוּ הִיא ׳רֶגֶל הָאֲסוּרָה בְּמְקוֹמָהּ׳ שֶׁלֹּא עֵרְבָה לְעַצְמָם, אִם עֵרְבוּ בְּנֵי הַחִיצוֹנָה לְעַצְמָם - מֻתָּרִים בְּטִלְטוּל בַּחֲצֵרָם:

משנה יא עֵרְבוּ שְׁתֵּיהֶן כָּל אַחַת לְעַצְמָהּ, **וְשָׁכַח אֶחָד מִן הַחִיצוֹנָה וְלֹא עֵרַב, הַפְּנִימִית מֻתֶּרֶת,** שֶׁאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת מִבְּנֵי הַחִיצוֹנָה, **וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה,** שֶׁהֲרֵי אֶחָד הַדָּרִים בָּהּ לֹא עֵרַב. וְאִם אֶחָד **מִן הַפְּנִימִית** שָׁכַח **וְלֹא עֵרַב, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת,** שֶׁהַפְּנִימִית אֲסוּרָה לְפִי שֶׁאַחַד הַדָּרִים בָּהּ לֹא עֵרַב, וְהֲרֵי הִיא רֶגֶל הָאֲסוּרָה בְּמְקוֹמָהּ, שֶׁאוֹסֶרֶת גַּם אֶת הַחִיצוֹנָה מֵחֲמַת דְּרִיסַת הָרֶגֶל שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּהּ. וְאִם עֵרְבוּ שְׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת עֵרוּב אֶחָד, **וְנָתְנוּ אֶת עֵרוּבָן בְּמָקוֹם אֶחָד,** דְּהַיְנוּ בְּמָקוֹם שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ כְּאֶחָד, שֶׁהִיא הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה, **וְשָׁכַח אֶחָד** מֵהֶן, **בֵּין** אִם הוּא **מִן הַפְּנִימִית וּבֵין** אִם **מִן הַחִיצוֹנָה, וְלֹא עֵרַב, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת,** שֶׁהֲרֵי עֵרוּב אֶחָד לָהֶם וּבְתוֹכוֹ אֶחָד שֶׁשָּׁכַח וְלֹא עֵרַב. אֲבָל אִם הִנִּיחוּ אֶת עֵרוּבָם בֶּחָצֵר הַפְּנִימִית, וְשָׁכַח אֶחָד מִבְּנֵי הַחִיצוֹנָה לְעָרֵב, יְכוֹלִים בְּנֵי הַפְּנִימִית לְהִסְתַּלֵּק מֵעֵרוּבָם הַמְשֻׁתָּף עִם בְּנֵי הַחִיצוֹנָה, וּלְהַחְשִׁיב אֶת עֵרוּבָם - הַנִּמְצָא בִּרְשׁוּתָם - כְּעֵרוּב בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְהַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה וְהַפְּנִימִית מֻתֶּרֶת. **וְאִם הָיוּ** שְׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת **שֶׁל יְחִידִים,** שֶׁבְּכָל חָצֵר דַּר אָדָם אֶחָד, **אֵינָן צְרִיכִין לְעָרֵב** זֶה עִם זֶה כְּלָל, שֶׁהֲרֵי כָּל אֶחָד מֻתָּר לְהוֹצִיא לְחֲצֵרוֹ בְּלֹא עֵרוּב, כֵּיוָן שֶׁהוּא יָחִיד, וְאַף הַפְּנִימִי אֵינוֹ אוֹסֵר עַל הַחִיצוֹן עַל אַף שֶׁהוּא עוֹבֵר שָׁם, כִּי מֵאַחַר וְהוּא בַּחֲצֵרוֹ לְבַדּוֹ הֲרֵי הוּא ׳רֶגֶל הַמֻּתֶּרֶת בְּמְקוֹמָהּ׳, וְאֵינָהּ אוֹסֶרֶת [כְּדַעַת תִּנָּא קַמָּא בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת]:

פֶּרֶק ז

עֵרוּב שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶן הֶפְסֵק, אֶפֶן זִכּוּי עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת לְדַיֶּרֵי הֶחָצֵר וְהַמָּבוֹי, שִׁעוּר וּמִין הַמָּזוֹן הָרָאוּי לְעֵרוּב וְשִׁתּוּף, וְעֵרוּב לְאַחַר שֶׁלֹּא מִדַּעַת:

משנה א **עֵרוּב חֲצֵרוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶן חָלוֹן:** חַלּוֹן הַפָּתוּחַ בְּכֹתֶל **שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת,** וּגְדֹלוֹ **אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה** טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר, וּלְכָל הַפָּחוֹת חֶלְקוֹ **בְּתוֹךְ** עֶשְׂרָה טְפָחִים סָמוּךְ לַקֶּרְקַע, אִם רָצוּ בְּנֵי הַחֲצֵרוֹת **מְעָרְבִין שְׁנַיִם** - כָּל חָצֵר בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאָז אֵינָם יְכוֹלִים לְטַלְטֵל מִזּוֹ לָזוֹ, **וְאִם רָצוּ, מְעָרְבִין** עֵרוּב **אֶחָד,** עַל יְדֵי הַנָּחַת עֵרוּב שְׁתֵּיהֶן בְּאַחַת הַחֲצֵרוֹת. מַטְלְטְלִין מִזּוֹ לְזוֹ. כִּי חָלוֹן זֶה, דַּרְכּוֹ אֶפְשָׁר לַעֲבֹר מֵחָצֵר לְחָצֵר, דְּיֵנוֹ כְּפֶתַח וְהוּא מְצָרָף אֶת שְׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת אִם יִרְצוּ בְּכָךְ. אֲבָל אִם הַחַלּוֹן **פְּחוּת מֵאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה** וְאֵינוֹ רָאוּי לְמַעֲבַר מֵחָצֵר לְחָצֵר, **אוֹ** שֶׁהוּא **לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה** טְפָחִים וְאֵין תַּשְׁמִישׁוֹ נוֹחַ, אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְפֶתַח בֵּין הַחֲצֵרוֹת, וּבְנֵי הַחֲצֵרוֹת **מְעָרְבִין שְׁנַיִם, וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד** [וּבְבֵית מִקְרֶה, נֹחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחַלּוֹן גַּם כְּשֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, עַל יְדֵי סַפְסָלִים שֶׁדַּרְךְ לְהַנִּיחַ לְיַד כְּתָלָיו, וּמְעָרְבִים שְׁנַיִם אַף בְּחַלּוֹן גָּבוֹהַּ] **מִשְׁנָה ב** **עֵרוּב חֲצֵרוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶן כֹּתֶל:** כֹּתֶל **שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה** טְפָחִים, **וְרָחָב** [-וְעָבְיוֹ] **אַרְבָּעָה** טְפָחִים [עִבְּי זֶה נִצְרָךְ לְדִין הַמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה], **מְעָרְבִין שְׁנַיִם** - שְׁנֵי עֵרוּבִין, שֶׁכָּל חָצֵר מְעָרֶבֶת לְעַצְמָהּ, **וְאֵין מְעָרְבִין** עֵרוּב **אֶחָד** לְשִׁתֵּיהֶן, כִּי הַכֹּתֶל מְחַלְּקָן זוֹ מִזּוֹ. **הָיוּ** מֻנָּחִים **בְּרֹאשׁוֹ** שֶׁל הַכֹּתֶל **פֵּרוֹת,** אֵלּוּ - בְּנֵי חָצֵר זוֹ **עוֹלִין מִכָּאן** - מִצַּד חֲצֵרָן לְרֹאשׁ הַכֹּתֶל, **וְאוֹכְלִין** שָׁם אֶת הַפֵּרוֹת, **וְאֵלּוּ** - וּבְנֵי הֶחָצֵר הַשֵּׁנִיָּה **עוֹלִין מִכָּאן** - מִצַּד חֲצֵרָן, **וְאוֹכְלִין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹרִידוּ** אֶת הַפֵּרוֹת **לְמַטָּה,** כִּי הַכֹּתֶל גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, וְהוּא רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאָסוּר לְטַלְטֵל מִמֶּנּוּ לַחֲצֵרוֹת בִּלְי עֵרוּב. **נִפְרַץ הַכֹּתֶל,** אִם הָיְתָה הַפִּרְצָה **עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת,** אִם רָצוּ **מְעָרְבִין שְׁנַיִם,** כֵּיוָן שֶׁהֵם שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, **וְאִם רָצוּ מְעָרְבִין אֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁהוּא** [-הַפִּרְצָה] חֲשׁוּבָה **כְּפֶתַח** הַמְחַבֵּר בֵּין הַחֲצֵרוֹת. אוּלָם אִם הַפִּרְצָה גְּדוֹלָה **יוֹתֵר מִכָּאן** - מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, **מְעָרְבִין** אֶחָד **וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם,** שֶׁאֵין זֶה פֶּתַח אֶלָּא חָצֵר אַחַת גְּדוֹלָה: **מִשְׁנָה ג** **עֵרוּב חֲצֵרוֹת שֶׁיֵּשׁ חֲרִיץ בֵּינֵיהֶן:** חָרִיץ [-חֲפִירָה אֲרֻכָּה] שֶׁמַּפְסִיק **בֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת,** עַל פְּנֵי כָּל הֶחָצֵר, וְהוּא **עָמֹק עֲשָׂרָה** טְפָחִים, **וְרָחָב אַרְבָּעָה** טְפָחִים, וְלֹא נַח לִפְסֹעַ וּלְדַלֵּג מֵעָלָיו. בְּנֵי הַחֲצֵרוֹת שֶׁמִּשְׁנֵי צִדָּיו **מְעָרְבִין שְׁנַיִם** - כָּל אַחַת לְעַצְמָהּ, **וְאֵין מְעָרְבִין** יַחַד עֵרוּב אֶחָד, לְהַחְשִׁיבָם כִּרְשׁוּת אַחַת, כִּי הֶחָרִיץ מְחַלְּקָן. וַאֲפִלּוּ אִם הֶחָרִיץ **מָלֵא קַשׁ אוֹ תֶּבֶן,** אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּסָתוּם, כֵּיוָן שֶׁעָתִיד לִטָּלֵם וְאֵינוֹ מְבַטְּלָם. אֲבָל אִם הָיָה **מָלֵא עָפָר אוֹ צְרוֹרוֹת** [-אֲבָנִים קְטַנּוֹת], הֲרֵי הוּא מְבַטְּלָם וְנֶחְשָׁב הֶחָרִיץ כְּסָתוּם, **וּמְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם,** שֶׁהֵם כְּחָצֵר אַחַת גְּדוֹלָה: **מִשְׁנָה ד** אִם **נָתַן עָלָיו** [-עַל הֶחָרִיץ] **נֵסֶר** [-לוּחַ עֵץ], **שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים,** וּמִשַּׁמֵּשׁ כְּגֶשֶׁר לְמַעֲבָר בֵּין הַחֲצֵרוֹת, **וְכֵן** הַדִּין **בִּשְׁתֵּי גְּזֵזְטְרָאוֹת** [-מִרְפֶּסֶת מֵעַל רְשׁוּת הָרַבִּים] הָעוֹמְדוֹת **זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ,** וְהִנִּיחַ נֵסֶר רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים בֵּינֵיהֶן, הֲרֵי נֵסֶר זֶה מְשַׁמֵּשׁ כְּפֶתַח, וְאִם רָצוּ בְּנֵי הַחֲצֵרוֹת אוֹ הַגְּזֵזְטְרָאוֹת, **מְעָרְבִין שְׁנַיִם** - כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ, **וְאִם רָצוּ, מְעָרְבִין** שְׁנֵיהֶם בְּעֵרוּב **אֶחָד.** וְאִם רֹחַב הַנֵּסֶר **פְּחוּת מִכָּאן** - מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּפֶתַח, **וּמְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד:** **מִשְׁנָה ה** **עֵרוּב חֲצֵרוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶן עֲרֵמַת תֶּבֶן:** **מִתְבֶּן** - גְּדִישׁ שֶׁל תֶּבֶן **שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת** לְכָל רָחְבָּן, וְהוּא **גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים,** הֲרֵי הוּא מְחִצָּה הַמַּפְסִיקָה בֵּין הַחֲצֵרוֹת, **וּמְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. וְאִלּוּ** - בְּנֵי חָצֵר זוֹ **מַאֲכִילִין מִכָּאן** - מַנִּיחִים לְבַהֲמוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל מֵהַמִּתְבֶּן מִצַּד חֲצֵרָם, **וְאֵלּוּ** - וּבְנֵי הֶחָצֵר הַשֵּׁנִיָּה, **מַאֲכִילִין** בְּהֶמְתָּם **מִכָּאן** - מִצַּד חֲצֵרָם. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יִתְמַעֵט הַמִּתְבֶּן בַּאֲכִילָתָן מִגֹּבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְיֵעָשׂוּ כְּחָצֵר אַחַת שֶׁלֹּא עֵרְבוּ כָּל דַּיָּרֶיהָ, שֶׁרַק מְעוּט רָחָב מְבַטֵּל אֶת הַמְּחִצָּה [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן], וְאֵין הַבְּהֵמוֹת אוֹכְלוֹת הַרְבֵּה כָּל כָּךְ בְּשִׁבָּת אַחַת. חָצֵר מְעָרֶבֶת לְעַצְמָהּ, **וְאֵין מְעָרְבִין** עֵרוּב אֶחָד לִשְׁתֵּיהֶן, כִּי הַכֹּתֶל מְחַלְּקָן זוֹ מִזּוֹ. **הָיוּ** מֻנָּחִים **בְּרֹאשׁוֹ** שֶׁל הַכֹּתֶל **פֵּרוֹת,** **אֵלּוּ** - בְּנֵי חָצֵר זוֹ **עוֹלִין מִכָּאן** - מִצַּד חֲצֵרָן לְרֹאשׁ הַכֹּתֶל, **וְאוֹכְלִין** שָׁם אֶת הַפֵּרוֹת, **וְאֵלּוּ** - וּבְנֵי הַחֲצֵר הַשֵּׁנִיָּה **עוֹלִין מִכָּאן** - מִצַּד חֲצֵרָן, **וְאוֹכְלִין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹרִידוּ** אֶת הַפֵּרוֹת **לְמַטָּה,** כִּי הַכֹּתֶל גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, וְהוּא רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאָסוּר לְטַלְטֵל מִמֶּנּוּ לַחֲצֵרוֹת בִּלְי עֵרוּב. **נִפְרַץ הַכֹּתֶל,** אִם הָיְתָה הַפִּרְצָה **עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת,** אִם רָצוּ **מְעָרְבִין שְׁנַיִם,** כֵּיוָן שֶׁהֵם שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, **וְאִם רָצוּ מְעָרְבִין אֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁהוּא** [-הַפִּרְצָה] חֲשׁוּבָה **כְּפֶתַח** הַמְחַבֵּר בֵּין הַחֲצֵרוֹת. אוּלָם אִם הַפִּרְצָה גְּדוֹלָה **יוֹתֵר מִכָּאן** - מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, **מְעָרְבִין אֶחָד וְאֵין מְעָרְבִין שְׁנַיִם,** שֶׁאֵין זֶה פֶּתַח אֶלָּא חָצֵר אַחַת גְּדוֹלָה: **מִשְׁנָה ה** **עֵרוּב חֲצֵרוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶן עֲרֵמַת תֶּבֶן:** **מִתְבֶּן** - גְּדִישׁ שֶׁל תֶּבֶן **שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת** לְכָל רָחְבָּן, וְהוּא **גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים,** הֲרֵי הוּא מְחִצָּה הַמַּפְסִיקָה בֵּין הַחֲצֵרוֹת, **וּמְעָרְבִין שְׁנַיִם וְאֵין מְעָרְבִין אֶחָד. וְאִלּוּ** - בְּנֵי חָצֵר זוֹ **מַאֲכִילִין מִכָּאן** - מַנִּיחִים לְבַהֲמוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל מֵהַמִּתְבֶּן מִצַּד חֲצֵרָם, **וְאֵלּוּ** - וּבְנֵי הֶחָצֵר הַשֵּׁנִיָּה, **מַאֲכִילִין** בְּהֶמְתָּם **מִכָּאן** - מִצַּד חֲצֵרָם. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יִתְמַעֵט הַמִּתְבֶּן בַּאֲכִילָתָן מִגֹּבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְיֵעָשׂוּ כְּחָצֵר אַחַת שֶׁלֹּא עֵרְבוּ כָּל דַּיָּרֶיהָ, שֶׁרַק מְעוּט רָחָב מְבַטֵּל אֶת הַמְּחִצָּה [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן], וְאֵין הַבְּהֵמוֹת אוֹכְלוֹת הַרְבֵּה כָּל כָּךְ בְּשִׁבָּת אַחַת.

בְּמָבוֹי, מַנִּיחַ אֶת הֶחָבִית וְאוֹמֵר, הֲרֵי זוֹ לְכָל בְּנֵי הַמָּבוֹי, וּמְזַכֶּה לָהֶם עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ, אֲבָל אֵינוֹ מְזַכֶּה לֹא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ:

קלב

משניות

מַתְנִי׳ הַנָּחַת עֵרוּב אוֹ שִׁתּוּף בְּלֹא יְדִיעַת הַזּוֹכִים: אִם אַחַר הַנָּחַת שִׁתּוּף לַמָּבוֹי אוֹ עֵרוּב לָחָצֵר, **נִתְמַעֵט הָאֹכֶל** מֵהַשִּׁעוּר הַנִּצְרָךְ (להלן מ"ח), **מוֹסִיף וּמְזַכֶּה** לָהֶם עוֹד אֹכֶל מִשֶּׁלּוֹ, **וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ** לָהֶם [וְדַוְקָא כְּשֶׁמּוֹסִיף מִמִּין אֹכֶל אַחֵר, צָרִיךְ שֶׁיִּשָּׁאֵר מְעַט מֵהַמִּין הָרִאשׁוֹן, שֶׁבְּכָךְ אֵינוֹ נִרְאֶה כִּתְחִלַּת עֵרוּב אֶלָּא רַק כְּתוֹסֶפֶת עַל עֵרוּב קַיָּם. אֲבָל אִם מוֹסִיף מֵאוֹתוֹ מִין שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לָהֶם אֲפִלּוּ אִם כָּלָה הָאֹכֶל לְגַמְרֵי]. וְאִם **נִתּוֹסְפוּ עֲלֵיהֶם** עוֹד דַּיָּרִים אֲחֵרִים שֶׁלֹּא הָיוּ שָׁם בְּעֵת הַשִּׁתּוּף הָרִאשׁוֹן, **מוֹסִיף** אֹכֶל עֲבוּרָם, **וּמְזַכֶּה** לָהֶם, **וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ** לָהֶם, שֶׁמָּא אֵינָם רוֹצִים בְּשִׁתּוּף זֶה [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁהֶחָצֵר פְּתוּחָה לִשְׁנֵי מְבוֹאוֹת, וּבַעֲשִׂיַּת עֵרוּב עִם מָבוֹי זֶה נֶאֱסָרִים בְּשִׁמּוּשׁ בַּמָּבוֹי הַשֵּׁנִי, אַךְ לוּלֵי זֹאת אֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לָהֶם, שֶׁזָּכִין לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו]:

מִשְׁנָה ח שִׁעוּר הַמָּזוֹן לְשִׁתּוּף וְעֵרוּב: כַּמָּה הוּא **שִׁעוּרוֹ** שֶׁל הַמָּזוֹן הַמַּנָּח לְעֵרוּב אוֹ שִׁתּוּף, **בִּזְמַן שֶׁהֵן** אֲנָשִׁים **מְרֻבִּין** - שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֲנָשִׁים אוֹ יוֹתֵר, שִׁעוּרוֹ **מָזוֹן שֶׁל שְׁתֵּי סְעֻדּוֹת,** וְשִׁעוּרוֹ שְׁמוֹנָה עָשְׂרֵה גְּרוֹגְרוֹת, וְדֵי בְּשִׁעוּר זֶה לְכֻלָּם - אַף לְיוֹתֵר מִשְּׁמוֹנָה עָשָׂר אֲנָשִׁים. **וּבִזְמַן שֶׁהֵן מוּעָטִין** - פְּחוּתִים מִשְּׁמוֹנָה עָשָׂר, שִׁעוּרוֹ **כִּגְרוֹגֶרֶת** [-תְּאֵנָה יְבֵשָׁה], שֶׁהוּא שִׁעוּר מָזוֹן **לְהוֹצָאַת שַׁבָּת** - לְהִתְחַיֵּב עַל הוֹצָאָתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **לְכָל אֶחָד וְאֶחָד** - וְיַנִּיחַ שִׁעוּר זֶה כְּנֶגֶד כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר אוֹ הַמָּבוֹי:

מִשְׁנָה ט שִׁעוּר הַמָּזוֹן בִּשְׁיָרֵי עֵרוּב: אָמַר רַבִּי **יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁנִּצְרַךְ שִׁעוּר זֶה, **בִּתְחִלַּת עֵרוּב** - בְּעֵת הַנָּחַת הָעֵרוּב, **אֲבָל בִּשְׁיָרֵי עֵרוּב** - שֶׁהָיָה שָׁם עֵרוּב וְנִתְמַעֵט, דֵּי אִם נִשְׁאַר **כָּל שֶׁהוּא.** וּמְקִלִּים בִּשְׁיָרֵי עֵרוּב שֶׁדֵּי בְּשִׁעוּר כָּל שֶׁהוּא, כֵּיוָן שֶׁמִּעִקַּר הַדִּין דֵּי בְּשִׁתּוּף הַמָּבוֹי כְּדֵי לְהַתִּיר טִלְטוּל גַּם בַּחֲצֵרוֹת, **וְלֹא אָמְרוּ לְעֵרֶב בַּחֲצֵרוֹת** עַל אַף הַשִּׁתּוּף בַּמָּבוֹי, **אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְשַׁכֵּחַ אֶת הַתִּינוֹקוֹת** - שֶׁלֹּא יִשְׁכְּחוּ הַנְּעָרִים תּוֹרַת עֵרוּב, כֵּיוָן שֶׁלֹּא יֵדְעוּ מֵהַשִּׁתּוּף שֶׁנַּעֲשָׂה:

מִשְׁנָה י הַמָּזוֹן הֶרְאוּי לְעֵרוּב וּלְשִׁתּוּף: **בְּכָל מְעָרְבִין** עֵרוּבֵי תְּחוּמִין, **וּמְשַׁתְּתְּפִין** בְּמָבוֹי, **חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח,** שֶׁאֵינָם מָזוֹן. וְעֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת מְעָרְבִים רַק בְּפַת, וְאַף אִם אֵינָהּ שְׁלֵמָה, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.** **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** בְּחָצֵר רַק **כְּכָר** שְׁלֵם **הוּא עֵרוּב.** **וַאֲפִלּוּ מַאֲפֵה סְאָה** - כְּכָר מִסְאָה קֶמַח, **וְהִיא פְּרוּסָה** - שֶׁאֵינָהּ שְׁלֵמָה, **אֵין מְעָרְבִין בָּהּ.** וְאִלּוּ **כְּכָר** קָטָן הַנִּקְנֶה **בְּאִסָּר, וְהוּא שְׁלֵם,** שֶׁלֹּא נִפְרַס, **מְעָרְבִין בּוֹ.** וְהִצְרִיכוּ כְּכָר שָׁלֵם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מַחֲלֹקֶת וְשִׁנְאָה, שֶׁהַנּוֹתֵן שְׁלֵמָה יֹאמַר אֲנִי נוֹתֵן שְׁלֵמָה וְהוּא נוֹתֵן פְּרוּסָה: **מִשְׁנָה יא עֵרוּב לְאָדָם שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ:** **נוֹתֵן אָדָם** - יָכוֹל אָדָם לָתֵת **מָעָה** לְחָנְוָנִי הַמּוֹכֵר יַיִן, **וּלְמַחְתּוֹם** הַמּוֹכֵר כְּכָרוֹת, שֶׁגָּרִים עִמּוֹ בֶּחָצֵר, **כְּדֵי שֶׁאִם** יָבוֹאוּ בְּנֵי הַמָּבוֹי לִקַּח מִמֶּנּוּ יַיִן לַעֲשׂוֹת שִׁתּוּף לַמָּבוֹי, אוֹ בְּנֵי הֶחָצֵר לִקַּח פַּת לַעֲשׂוֹת עֵרוּב לֶחָצֵר, **יְזַכֶּה לוֹ** חֵלֶק **בָּעֵרוּב, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.** **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא זָכוּ לוֹ מְעוֹתָיו,** שֶׁאֵין מָעוֹת קוֹנוֹת בְּלֹא מְשִׁיכָה. **וַאֲפִלּוּ** אִם זָכָה לוֹ הַחָנְוָנִי עַל יְדֵי אַחֵר, לֹא חָל הָעֵרוּב, כֵּיוָן שֶׁדַּעַת הַחָנְוָנִי לְהַקְנוֹת לוֹ תְּמוּרַת הַמָּעָה, וְלֹא חָל הַקִּנְיָן כֵּיוָן שֶׁלֹּא מָשַׁךְ. **וּמוֹדִים** חֲכָמִים **לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּשֶׁאָר כָּל אָדָם** שֶׁאָמַר לִשְׁכֵנוֹ שֶׁאֵינוֹ חָנְוָנִי אוֹ נַחְתּוֹם לִזְכוֹת לוֹ בָּעֵרוּב וְנָתַן לוֹ מָעָה, **שֶׁזָּכוּ לוֹ מְעוֹתָיו,** וְחָל הָעֵרוּב, כִּי מֵאַחַר וְאֵין דַּרְכּוֹ חֲבֵרוֹ לִמְכֹּר יַיִן אוֹ כִּכָּרוֹת, כַּוָּנָתוֹ בִּנְתִינַת הַמָּעָה הָיְתָה לְמַנּוֹתוֹ שָׁלִיחַ לְעָרֵב בִּשְׁבִילוֹ. וּבְחָנְוָנִי אוֹ נַחְתּוֹם כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹתוֹ שָׁלִיחַ, חֲרֵי שָׁאַף אִם מְזַכֶּה לוֹ לֹא יוֹעִיל הָעֵרוּב, **שֶׁאֵין מְעָרְבִין לְאָדָם אֶלָּא מִדַּעְתּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאֵין מְעָרְבִין לְאָדָם אֶלָּא מִדַּעְתּוֹ, **בְּעֵרוּבֵי תְּחוּמִין,** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוֹבָה, שֶׁכְּבָר מָה שֶׁפִּרְוִיחַ בְּצַד הַנָּחַת הָעֵרוּב, שֶׁיָּכוֹל לְהַרְחִיק מֵהָעֵרוּב וְהָלְאָה עוֹד אַלְפַּיִם אַמָּה, מַפְסִיד בַּצַּד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַרְחִיק יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה מִמְּקוֹם הַנָּחַת הָעֵרוּב, **אֲבָל בְּעֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת,** שֶׁאֵינוֹ מַפְסִיד בַּעֲשִׂיַּת הָעֵרוּב, **מְעָרְבִין** לְאָדָם **לְדַעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ, לְפִי שֶׁזָּכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו,** כְּלוֹמַר אַף שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִכָּךְ,

מסכת עירובין פרק ח

המבוארות

וְאֵין חָבִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו [אֶלָּא אִם כֵּן מָעָרֵב לַחֲבֵרוֹ מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ בְּכָל אֹפֶן]:

פרק ח

הַשְׁלָמַת עִנְיְנֵי עֵרוּבֵי תְּחוּמִין וְעֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת:

מִשְׁנָה א עֵרוּב תְּחוּמִין לְרַבִּים: כֵּיצַד **מְשַׁתְּתְּפִין** בְּעֵרוּבֵי **תְּחוּמִין,** כְּשֶׁרוֹצֶה לָעֲרֹב לְרַבִּים, **מַנִּיחַ אֶת הֶחָבִית** עִם הַמָּזוֹן בְּמָקוֹם שֶׁרוֹצֶה לִקְנוֹת שְׁבִיתָה וְלִמְדֹּד מִמֶּנּוּ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, **וְאוֹמֵר, הֲרֵי זוּ עֵרוּב לְכָל** אֶחָד מִבְּנֵי **עִירִי,** אוֹ **לְכָל מִי שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל** לְנַחֵם הָאֵבֵלִים, **אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה** לְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה [וּדְבָרִים אֵלּוּ הֵם דִּבְרֵי מְצָוָה, שֶׁאֵין מְעָרְבִים עֵרוּבֵי תְּחוּמִין אֶלָּא לְצֹרֶךְ דָּבָר מִצְוָה]. וְכָל אֶחָד מִבְּנֵי הָעִיר **שֶׁקִּבֵּל עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם** לִסְמֹךְ עַל עֵרוּב זֶה, אוֹ שֶׁשָּׁמַע עַל הָעֵרוּב מִבְּעוֹד יוֹם, אַף שֶׁהֶחְלִיט לָלֶכֶת אַחַר שֶׁנִּכְנְסָה שַׁבָּת, **מֻתָּר** לוֹ לָלֶכֶת בְּתַחוּם הָעֵרוּב. אֲבָל מִי שֶׁשָּׁמַע עַל הָעֵרוּב רַק מִשֶּׁהֶחְשַׁךְ [-לְאַחַר כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת], **אָסוּר** לוֹ לָצֵאת מִתְּחוּם הָעִיר, **שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִשֶּׁהֶחְשַׁךְ,** וּכְבָר נִקְבְּעָה שְׁבִיתָתוֹ בָּעִיר בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת:

מִשְׁנָה ב שִׁעוּר הַמָּזוֹן בְּעֵרוּבֵי תְּחוּמִין וּבְדִינִים נוֹסָפִים: כַּמָּה **הוּא שִׁעוּרוֹ** שֶׁל עֵרוּב תְּחוּמִין. **מְזוֹן שְׁתֵּי סְעֻדּוֹת לְכָל** אֶחָד מֵהַקּוֹנִים שְׁבִיתָה בְּעֵרוּב זֶה. וּמְזוֹן סְעוּדָה נִקְבָּע לְפִי **מְזוֹנוֹ** שֶׁל אָדָם לִסְעוּדַת יוֹם **חל וְלֹא לְשַׁבָּת,** דִּבְרֵי **רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר** לְהֶפֶךְ, שִׁעוּרוֹ כְּמָזוֹן הַמַּסְפִּיק לִסְעוּדַת **שַׁבָּת וְלֹא** לִסְעוּדַת יוֹם **חל.** וְזֶה וָזֶה - רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה, **מִתְכַּוְּנִין לְהָקֵל** בְּדִינֵי עֵרוּב, שֶׁדַּי בְּשִׁעוּר סְעוּדָה קְטַנָּה, וּמַחֲלֹקְתָּם הִיא אֵיזוֹ סְעוּדָה קְטַנָּה יוֹתֵר. רַבִּי מֵאִיר סוֹבֵר שַׁבָּשַׁבָּת אָדָם אוֹכֵל יוֹתֵר, מִתּוֹךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּבְשִׁילִים עֲרֵבִים, וְרַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁמֵּאַחַר שֶׁבְּשַׁבָּת אוֹכֵל שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, הֲרֵי כָּל סְעוּדָה קְטַנָּה יוֹתֵר. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר,** מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת הוּא **מִכָּאן בִּפּוֹנְדְיוֹן** מֵאַרְבַּע **סְאִין בְּסֶלַע** - בְּשִׁעוּר שֶׁל כִּכָּר הַנִּקְנֶה בְּפוֹנְדְיוֹן, בִּזְמַן שֶׁאַרְבַּע סְאִים חִטִּים נִמְכָּרוֹת בְּסֶלַע, וּמֵאַחַר שֶׁבְּכָל סְאָה יֵשׁ קַב, הֲרֵי בְּאַרְבַּע סְאִים יֵשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קַבִּים, וּכְנֶגְדּוֹ בְּסֶלַע יֵשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעִין, הֲרֵי כָּל קַב בְּמָעָה, וּמֵאַחַר וּבְכָל מָעָה שְׁנֵי פּוֹנְדְיוֹנִים, נִמְצָא שֶׁ'כִּכָּר בִּפּוֹנְדְיוֹן' עָשׂוּי מֵחֲצִי קַב. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** לִשְׁעוּר שְׁתֵּי סְעוּדוֹת דַּי בִּ**שְׁתֵּי יָדוֹת לִכְכָּר** - שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי כִּכָּר, **מִשְּׁלֹשׁ לְקַב** - כְּשֶׁגָּדֵל הַכִּכָּר הוּא כָּזֶה שֶׁיֵּשׁ שָׁלֹשׁ כִּכָּרוֹת כָּאֵלֶּה לְקַב. וְהֵינוּ שֶׁשִּׁעוּר סְעוּדָה אַחַת הוּא אֶחָד חֶלְקֵי תֵּשַׁע מִקַּב. חֶצְיָהּ שֶׁל כִּכָּר זוֹ [לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא כִּכָּר מֵחֲצִי קַב, וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן מִשְּׁלִישׁ קַב], שֶׁהוּא שִׁעוּר סְעוּדָה אַחַת, הוּא הַשִּׁעוּר **לְבֵית הַמִּנְגָּע,** שֶׁאִם שָׁהָה בּוֹ אָדָם שִׁעוּר זְמַן הַמַּסְפִּיק לַאֲכִילַת חֲצִי כִּכָּר [-פְּרַס'] נִטְמְאִים גַּם הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו, **וַחֲצִי חֶצְיָהּ** שֶׁל כִּכָּר זוֹ הוּא שִׁעוּר **לִפְסֹל אֶת הַגְּוִיָּה** [-הַגּוּף], שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁהָאוֹכֵל מֵאֳכָלִים טְמֵאִים בְּשִׁעוּר חֲצִי סְעוּדָה, נִפְסָל גּוּפוֹ מֵאֲכִילַת תְּרוּמָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל. [אַף שֶׁלְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת הֵן שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי כִּכָּר, וְאִם כֵּן כָּל סְעוּדָה הִיא רַק שְׁלִישׁ כִּכָּר, זוֹ קֻלָּא לְגַבֵּי עֵרוּב, אֲבָל לְגַבֵּי שְׁאָר דִּינִים סְעוּדָה הִיא חֲצִי כִּכָּר]: **מִשְׁנָה ג דִּין תֵּל הָעוֹמֵד לְשַׁמּוּשׁ חָצֵר וּמִרְפֶּסֶת: אַנְשֵׁי חָצֵר** - שֶׁבָּתֶּיהָם פְּתוּחִים לָחָצֵר **וְאַנְשֵׁי מִרְפֶּסֶת** - שֶׁדָּרִים בַּעֲלִיּוֹת שֶׁפְּתָחֵיהֶן פְּתוּחִים לְמִרְפֶּסֶת וּמִמֶּנָּה יוֹרְדִים לָחָצֵר, **שֶׁשָּׁכְחוּ וְלֹא עֵרְבוּ** אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, אֶלָּא עֵרְבוּ אֵלּוּ לְעַצְמָם וְאֵלּוּ לְעַצְמָם [וְלָכֵן אֵין אוֹסְרִים אַנְשֵׁי הַמִּרְפֶּסֶת עַל אַנְשֵׁי הֶחָצֵר, אַף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דְּרִיסַת רֶגֶל בָּהּ, שֶׁכֵּן רַגְלָם הִיא 'רֶגֶל הַמַּתֶּרֶת בִּמְקוֹמָהּ' שֶׁאֵינָהּ אוֹסֶרֶת]. וְיֵשׁ בֶּחָצֵר תֵּל אוֹ עֲמוּד סְמוּךְ לַמִּרְפֶּסֶת, אֲזַי **כֹּל שֶׁגָּבוֹהַּ** - הָעֲמוּד אוֹ הַתֵּל **עֲשָׂרָה טְפָחִים,** וְהַמִּרְפֶּסֶת גְּבוֹהָה מִמֶּנּוּ פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי הוּא **לַמִּרְפֶּסֶת,** כְּלוֹמַר, רְשׁוּת הַמִּרְפֶּסֶת שׁוֹלֶטֶת בּוֹ, וְרַק בְּנֵי הַמִּרְפֶּסֶת מֻתָּרִים לְטַלְטֵל אֲלֵיהֶם וּמִמֶּנּוּ, כִּי תַּשְׁמִישָׁם נַחְ יוֹתֵר מִתַּשְׁמִישׁ בְּנֵי הֶחָצֵר. וְאִם גְּבַהּ הָעֲמוּד **פָּחוֹת מִכָּאן** - מֵעֲשָׂרָה, הֲרֵי הוּא שֵׁיָּךְ גַּם **לֶחָצֵר** וּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַד שֶׁיְּעָרְבוּ זֶה עִם זֶה. וְכֵן אִם יֵשׁ בֶּחָצֵר

חֵלְיַת הַבּוֹר [-אֲדָמָה שֶׁנִּטְלָה מֵהַבּוֹר בַּחֲפִירָתוֹ וְהֻנְּחָה סְבִיב פִּיו], וְהַסֶּלַע - אוֹ סֶלַע, אִם הֵם **גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים**, הֲרֵי תַּשְׁמִישָׁם נַחַ יוֹתֵר לִבְנֵי הַמִּרְפֶּסֶת, וְהֵם שֶׁיְּכִים **לַמִּרְפֶּסֶת**, וּבְנֵי הַמִּרְפֶּסֶת מֻתָּרִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עַל גַּבֵּיהֶם וְלֹא בְּנֵי הֶחָצֵר. וְאִם גָּבְהָם **פָּחוֹת מִכָּאן**, הֲרֵי הֵם שַׁיָּכִים גַּם **לֶחָצֵר** וּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַד שֶׁיְּעָרְבוּ בֵּינֵיהֶם [וְזֹאת רַק כְּשֶׁהַבּוֹר מָלֵא עַד שְׂפָתוֹ בְּדָבָר שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ, וְעַל גַּבּוֹ מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּנֵי הַמִּרְפֶּסֶת, אֲבָל אִם הוּא רֵיק אוֹ מָלֵא בְּדָבָר שֶׁמֻּתָּר לְטַלְטְלוֹ, הֲרֵי אִם יִתְחַסֵּר וְלֹא יִהְיֶה נַחַ לְשִׁמּוּשׁ הַמִּרְפֶּסֶת, יֹאמְרוּ בְּנֵי הַמִּרְפֶּסֶת מִלְּטַלְטֵל בּוֹ, וְלָכֵן אַף בְּעוֹדוֹ מָלֵא אֲסוּרִים בְּטִלְטוּל]. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּחֵלְיָה** [וְכֵן עַמּוּד אוֹ תֵּל] **סְמוּכָה** לַמִּרְפֶּסֶת, שֶׁשִּׁמּוּשָׁהּ נַחַ לִבְנֵי הַמִּרְפֶּסֶת, **אֲבָל בְּחֵלְיָה מְפֻלֶּגֶת** [-רְחוֹקָה] מֵהַמִּרְפֶּסֶת, **אֲפִלּוּ** אִם הִיא **גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים**, הֲרֵי הִיא שֵׁיֶכֶת גַּם **לֶחָצֵר**, שֶׁאַף שִׁמּוּשׁ בְּנֵי הַמִּרְפֶּסֶת אֵינוֹ נַחַ. **וְאֵיזוֹ הִיא סְמוּכָה. כֹּל** שֶׁאֵינָהּ **רְחוֹקָה אַרְבָּעָה טְפָחִים** מֵהַמִּרְפֶּסֶת:

מִשְׁנָה ד בַּיִת לְעִנְיַן עֵרוּב: הַנּוֹתֵן **אֶת עֵרוּבוֹ** - עֵרוּב חֲצֵרוֹת, שֶׁיֵּשׁ לִתְּנוֹ בְּאֶחָד מִפָּתֵי הֶחָצֵר, **בְּבֵית שַׁעַר** - בַּיִת קָטָן שֶׁלְּפָנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר, וּבוֹ יוֹשֵׁב הַשּׁוֹמֵר, אוֹ **בְּאַכְסַדְרָה** - חָצֵר מְקֹרָה לִפְנֵי פֶּתַח הַבַּיִת, **וּמִרְפֶּסֶת** - אוֹ בְּמִרְפֶּסֶת, שֶׁעוֹלִים אֵלֶיהָ מֵהֶחָצֵר וּמֻמָּנֶה נִכְנָסִים לְכָל הָעֲלִיּוֹת, **אֵינוֹ עֵרוּב**, שֶׁאֵין מְקוֹמוֹת אֵלּוּ רְאוּיִים לְדִירָה. **וְהַדָּר שָׁם, אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו** - עַל הַדָּר בֶּחָצֵר לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר אִם לֹא עֵרַב עִמּוֹ, שֶׁהֶעֱרוּב נַעֲשָׂה בֵּין כָּל הַבָּתִּים בֶּחָצֵר וְאֵלּוּ אֵינָם בָּתִּים. אֲבָל אִם הִנִּיחוֹ **בְּבֵית הַתֶּבֶן, וּבְבֵית הַבָּקָר, וּבְבֵית הָעֲצִים, וּבְבֵית הָאוֹצָרוֹת** - בָּתִּים שֶׁמַּנִּיחִים בָּהֶם תֶּבֶן, בָּקָר, עֵצִים וּתְבוּאָה, **הֲרֵי זֶה עֵרוּב**, שֶׁהֵם רְאוּיִים לְדִירָה. **וְהַדָּר שָׁם** - אִם הִשְׁאִילָם בַּעַל הַבַּיִת לְטַלְטֵל לְאַחֵר לְגוּר, **אוֹסֵר עָלָיו** עַל בַּעַל הַבַּיִת לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר, עַד שֶׁיְּעָרֵב עִמּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ שָׁם** - בַּבַּיִת שֶׁהִשְׁאִיל לְאַחֵר **תְּפִיסַת יָד שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת** - מָקוֹם הַמְיֻעָד לְבַעַל הַבַּיִת לְהַנָּחַת חֲפָצָיו, **אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו** - אֵין הַשּׁוֹכֵר אוֹסֵר עַל בַּעַל הַבַּיִת לְטַלְטֵל בֶּחָצֵר, שֶׁתְּפִיסַת הַיָּד מַחְשִׁיבָה אֶת הַבַּיִת גַּם כְּמִגּוּרֵי בַּעַל הַבַּיִת, וְנִמְצָא שֶׁכָּל הֶחָצֵר שֶׁלּוֹ [וְאִם גָּרִים בֶּחָצֵר אֲנָשִׁים נוֹסָפִים, הֲרֵי הַשּׁוֹכֵר אוֹסֵר עֲלֵיהֶם אֶת הַטִּלְטוּל, אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ תְּפִיסַת יָד לְבַעַל הַבַּיִת]:

מִשְׁנָה ה אֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר שֶׁאֵינוֹ בָּהּ בַּשַּׁבָּת: **הַמְנִיחַ אֶת בֵּיתוֹ** בְּעֶרֶב שַׁבָּת, **וְהָלַךְ לִשְׁבֹּת בְּעִיר אַחֶרֶת, אֶחָד** [-בֵּין] **נָכְרִי וְאֶחָד** [-וּבֵין] **יִשְׂרְאֵל, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר** אֶת הַטִּלְטוּל בֶּחָצֵר לִשְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** שֶׁסּוֹבֵר שֶׁאַף דִּירָה לְעִנְיַן עֵרוּב. בְּעָלֶיהָ נִמְצָאִים בָּהּ, חֲשׁוּבָה דִּירָה לְעִנְיַן עֵרוּב. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ אוֹסֵר,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ דִּירָה כָּזוֹ אֵינָהּ חֲשׁוּבָה דִּירָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נָכְרִי** שֶׁהָלַךְ לְעִיר אַחֶרֶת, **אוֹסֵר** עַל שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, שֶׁאַף שֶׁדִּירָה שֶׁאֵין דָּרִים בָּהּ אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת דִּירָה, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא בְּשַׁבָּת, אֲבָל **יִשְׂרְאֵל** שֶׁהָלַךְ לְעִיר אַחֶרֶת, **אֵינוֹ אוֹסֵר** עַל שְׁאָר בְּנֵי הֶחָצֵר, **שֶׁאֵין דֶּרֶךְ יִשְׂרְאֵל לָבוֹא בְּשַׁבָּת.** כֵּיוָן שֶׁהוּא חוּץ לַתְּחוּם, וְהַדִּירָה כְּשֶׁלְּעַצְמָהּ כֵּיוָן שֶׁאֵין דָּרִים בָּהּ אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת דִּירָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ וְהָלַךְ לִשְׁבֹּת בְּאוֹתָהּ הָעִיר,** וְיָכוֹל לָבוֹא בְּשַׁבָּת, **אֵינוֹ אוֹסֵר, שֶׁכְּבָר הִסִּיעַ מִלְּבּוֹ** - שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִבֵּיתוֹ, כִּי הָיָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא יַחֲזֹר כָּל הַשַּׁבָּת [אֲבָל הָלַךְ לִשְׁבֹּת אֵצֶל בְּנוֹ, אֵינוֹ מַסִּיחַ דַּעְתּוֹ, שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא תִּתְקוֹטֵט עִמּוֹ כָּלְתּוֹ וְיַחֲזֹר]:

מִשְׁנָה ו שְׁמוּשׁ בְּבוֹר מַיִם שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת: **בּוֹר** מַיִם **שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת,** חָצְיוֹ בָּזוֹ וְחָצְיוֹ בָּזוֹ, וְלֹא עֵרְבוּ שְׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת יַחַד, **אֵין מְמַלְאִין מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת,** שֶׁהַמְמַלֵּא מִן הַבּוֹר מִשְׁתַּמֵּשׁ גַּם בָּרְשׁוּת הַשְּׁנִיָּה, **אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ** [-לַבּוֹר] **מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים,** הַמְחַלֶּקֶת אֶת הַבּוֹר בֵּין שְׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת, וְרוֹאִים כְּאִלּוּ כָּל אֶחָד מְמַלֵּא מֵחֲצִי הַבּוֹר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ. וּמְחִצָּה זוֹ מוֹעִילָה, **בֵּין מִלְמַעְלָה** - תִּשְׁעָה טְפָחִים לְמַעְלָה מֵהַמַּיִם וְטָפַח אֶחָד בְּתוֹךְ הַמַּיִם, **בֵּין מִלְמַטָּה** - תִּשְׁעָה טְפָחִים בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְטָפַח אֶחָד לְמַעְלָה מֵהַמַּיִם, **וּבֵין מִתּוֹךְ**

חֵלְיַת הַבּוֹר וְהַסֶּלַע, גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, לַמִּרְפֶּסֶת. פָּחוֹת מִכָּאן, לֶחָצֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּסְמוּכָה. אֲבָל בִּמְפֻלֶּגֶת, אֲפִלּוּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, לֶחָצֵר. וְאֵיזוֹ הִיא סְמוּכָה, כֹּל שֶׁאֵינָהּ רְחוֹקָה אַרְבָּעָה טְפָחִים: **ד** הַנּוֹתֵן אֶת עֵרוּבוֹ בְּבֵית שַׁעַר, אַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת, אֵינוֹ עֵרוּב. וְהַדָּר שָׁם, אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו. בְּבֵית הַתֶּבֶן וּבְבֵית הַבָּקָר וּבְבֵית הָעֲצִים וּבְבֵית הָאוֹצָרוֹת, הֲרֵי זֶה עֵרוּב. וְהַדָּר שָׁם, אוֹסֵר עָלָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ שָׁם תְּפִיסַת יָד שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֵינוֹ אוֹסֵר עָלָיו: **ה** הַמַּנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ וְהָלַךְ לִשְׁבֹּת בְּעִיר אַחֶרֶת, אֶחָד נָכְרִי וְאֶחָד יִשְׂרְאֵל, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ אוֹסֵר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נָכְרִי אוֹסֵר, יִשְׂרְאֵל אֵינוֹ אוֹסֵר, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ יִשְׂרְאֵל לָבוֹא בְּשַׁבָּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ בְּאוֹתָהּ הָעִיר, אֵינוֹ אוֹסֵר, שֶׁכְּבָר הִסִּיעַ מִלְּבּוֹ: **ו** בּוֹר שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, אֵין מְמַלְאִין מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת, אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, בֵּין מִלְמַעְלָה, בֵּין מִלְמַטָּה, בֵּין מִתּוֹךְ אָגְנוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מִלְמַעְלָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מִלְמַטָּה, לֹא תְהֵא מְחִצָּה הַמַּפְסֶקֶת בְּבוֹר שָׁבִין הַחֲצֵרוֹת, גְּדוֹלָה [-חֲמוּרָה יוֹתֵר] **מִן הַכֹּתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶם,** וּכְשֵׁם שֶׁכֹּתֶל מַפְסִיק אַף כְּשֶׁעוֹבֵר מֵעַל הַבּוֹר, כָּךְ דַּי בִּמְחִצָּה הַתְּלוּיָה מֵעַל הַבּוֹר לְהַחְשִׁיב אֶת הַבּוֹר כִּמְחֻלָּק: **מִשְׁנָה ז מִלּוּי מַיִם מֵאֲמַת הָעוֹבֶרֶת בְּחָצֵר:** אַמַּת הַמַּיִם [-חֲפִירָה הַמּוֹלִיכָה מַיִם מֵהַנָּהָר] **שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת בְּחָצֵר,** וְנִכְנֶסֶת תַּחַת מְחִצּוֹת הֶחָצֵר בְּצַד אֶחָד וְיוֹצֵאת בְּצַד אַחֵר, **אֵין מְמַלְאִין הֵימֶנָּה בְּשַׁבָּת,** שֶׁאַף שֶׁהִיא תּוֹךְ מְחִצּוֹת הֶחָצֵר, הֲרֵי הִיא כַּרְמְלִית, וְאָסוּר לְהַכְנִיס מִכַּרְמְלִית לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, **אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים** בְּתוֹךְ שִׁפַּת הָאַמָּה **בַּכְּנִיסָה וּבִיצִיאָה. (רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהּ מְחִצּוֹת בְּתוֹךְ שִׁפָּתָהּ, אֶלָּא הַכֹּתֶל **שֶׁעַל גַּבָּהּ** [שֶׁהוּא הַכֹּתֶל הַמַּקִּיף אֶת הֶחָצֵר כֻּלָּהּ] **תְּדוֹן מְשׁוּם מְחִצָּה,** וּמֻתָּר לְמַלְאוֹת מִמֶּנָּה. שֶׁמְּחִצָּה תְּלוּיָה מֻתֶּרֶת בְּמַיִם אַף אִם אֵין נָכָר שֶׁנֶּעֱשְׂתָה הַמְּחִצָּה בִּשְׁבִיל הַמַּיִם.) **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה בַּאֲמָה שֶׁל** הָעִיר **אֲבָל, שֶׁהָיְתָה** עוֹבֶרֶת בֵּין הַחֲצֵרוֹת, **וְהָיוּ מְמַלְאִין מִמֶּנָּה עַל פִּי זְקֵנִים בְּשַׁבָּת. אָמְרוּ לוֹ,** הַטַּעַם שֶׁמְּלַאוּ מֵאֲמַת הַמַּיִם זוֹ בְּשַׁבָּת, לֹא הָיָה מִשּׁוּם שֶׁסָּמְכוּ עַל הַכֹּתֶל מִשּׁוּם מְחִצָּה, אֶלָּא **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בָּהּ כַּשְּׁעוּר** שֶׁבּוֹ הִיא חוֹלֶקֶת רְשׁוּת לְעַצְמָהּ, שֶׁרַק כַּאֲשֶׁר יֵשׁ שִׁעוּר שֶׁל עֲשָׂרָה טְפָחִים גָּבַהּ בְּרֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים הֲרֵי זוֹ רְשׁוּת לְעַצְמָהּ, אַךְ בְּפָחוֹת מִכָּךְ אֵין הַמַּיִם חוֹלְקִים רְשׁוּת לְעַצְמָם לִהְיוֹת כַּרְמְלִית, אֶלָּא הֵם נֶחְשָׁבִים כְּחֵלֶק מֵהָרְשׁוּת שֶׁהֵם בָּהּ, וְכֵיוָן שֶׁאַמָּה זוֹ עוֹבֶרֶת בְּחָצֵר שֶׁהִיא רְשׁוּת הַיָּחִיד, הֲרֵי הִיא חֵלֶק מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד: **מִשְׁנָה ח גְּזֵזְטְרָא** [-כְּעֵין דַּף הַבּוֹלֵט מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד] **שֶׁהִיא** עוֹמֶדֶת **לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם,** וְיֵשׁ בְּאֻמְצָעָהּ נָקָב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, שֶׁדַּרְכּוֹ מְמַלְּאִים מֵהַמַּיִם, **אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בְּשַׁבָּת,** לְפִי שֶׁהַגְּזֵזְטְרָא רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְהַמַּיִם כַּרְמְלִית, וְאָסוּר לְהַכְנִיס מִכַּרְמְלִית לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, **אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ** סְבִיב כָּל הַגְּזֵזְטְרָא אוֹ סְבִיב הַנָּקָב, **מְחִצָּה** שֶׁהִיא **גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים,** שֶׁמְּחִצָּה זוֹ מַחְשִׁיבָה אֶת הַמַּיִם שֶׁתַּחַת הַגְּזֵזְטְרָא רְשׁוּת הַיָּחִיד, מִדִּין 'גּוּד אַחִית'. וּמְחִצָּה זוֹ אֲפִלּוּ לַעֲשׂוֹתָהּ **בֵּין מִלְמַעְלָה** מֵהַגְּזֵזְטְרָא, **וּבֵין מִלְמַטָּה** - כְּשֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לַגְּזֵזְטְרָא מִתַּחְתֶּיהָ, וְרוֹאִים אֶת הַמְּחִצָּה כְּאִלּוּ הִיא יוֹרֶדֶת וּמַגִּיעָה עַד הַמַּיִם. **וְכֵן שְׁתֵּי גְּזֵזְטְרָאוֹת** שֶׁעוֹמְדוֹת

אָגְנוֹ - שֶׁנִּכְנֶסֶת לַחֲלַל הַבּוֹר, וְאַף שֶׁאֵינָהּ נוֹגַעַת בַּמַּיִם, הֵקֵלּוּ חֲכָמִים לוֹמַר 'גּוּד אַחִית מְחִצָּתָא' [-מִשּׁוּם וְהוֹרֵד אֶת הַמְּחִצָּה], כְּאִלּוּ מְחַלֶּקֶת אֶת הַמַּיִם. אֲבָל לֹא כְּשֶׁהִיא מֵעַל הַבּוֹר וְאֵינָהּ נִרְאֵית כְּהֶפְסֵק בַּבּוֹר. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נֶחְלְקוּ** בְּדָבָר זֶה בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מִלְמַטָּה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מִלְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא תְהֵא מְחִצָּה הַמַּפְסֶקֶת בְּבוֹר שֶׁבֵּין הַחֲצֵרוֹת, גְּדוֹלָה** [-חֲמוּרָה יוֹתֵר] **מִן הַכֹּתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶם,** וּכְשֵׁם שֶׁכֹּתֶל מַפְסִיק אַף כְּשֶׁעוֹבֵר מֵעַל הַבּוֹר, כָּךְ דַּי בִּמְחִצָּה הַתְּלוּיָה מֵעַל הַבּוֹר לְהַחְשִׁיב אֶת הַבּוֹר כִּמְחֻלָּק: **מִשְׁנָה ז מִלּוּי מַיִם מֵאֲמַת הָעוֹבֶרֶת בְּחָצֵר:** אַמַּת הַמַּיִם [-חֲפִירָה הַמּוֹלִיכָה מַיִם מֵהַנָּהָר] **שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת בְּחָצֵר,** וְנִכְנֶסֶת תַּחַת מְחִצּוֹת הֶחָצֵר בְּצַד אֶחָד וְיוֹצֵאת בְּצַד אַחֵר, **אֵין מְמַלְּאִין הֵימֶנָּה בְּשַׁבָּת,** שֶׁאַף שֶׁהִיא תּוֹךְ מְחִצּוֹת הֶחָצֵר, הֲרֵי הִיא כַּרְמְלִית, וְאָסוּר לְהַכְנִיס מִכַּרְמְלִית לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, **אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים** בְּתוֹךְ שִׁפַּת הָאַמָּה **בַּכְּנִיסָה וּבִיצִיאָה. (רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהּ מְחִצּוֹת בְּתוֹךְ שִׁפָּתָהּ, אֶלָּא הַכֹּתֶל **שֶׁעַל גַּבָּהּ** [שֶׁהוּא הַכֹּתֶל הַמַּקִּיף אֶת הֶחָצֵר כֻּלָּהּ] **תְּדוֹן מְשׁוּם מְחִצָּה.** וּמְחִצָּה זוֹ אֲפִלּוּ לַעֲשׂוֹתָהּ **בֵּין מִלְמַעְלָה** מֵהַגְּזֵזְטְרָא, **וּבֵין מִלְמַטָּה** - כְּשֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לַגְּזֵזְטְרָא מִתַּחְתֶּיהָ, וְרוֹאִים אֶת הַמְּחִצָּה כְּאִלּוּ הִיא יוֹרֶדֶת וּמַגִּיעָה עַד הַמַּיִם. **וְכֵן שְׁתֵּי גְּזֵזְטְרָאוֹת** שֶׁעוֹמְדוֹת

לְמַעְלָה מִזּוֹ. עָשׂוּ לָעֶלְיוֹנָה וְלֹא עָשׂוּ לַתַּחְתּוֹנָה, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת עַד שֶׁיְּעָרְבוּ: **ט** חָצֵר שֶׁהִיא פְּחוּתָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, אֵין שׁוֹפְכִין בְּתוֹכָהּ מַיִם בְּשַׁבָּת,

זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ - שֶׁגְּזֵזְטְרָא אַחַת גְּבוֹהָה יוֹתֵר, וְנָקֵב הַגְּזֵזְטְרָא הָעֶלְיוֹנָה מְכֻוָּן כְּנֶגֶד הַנָּקֵב בַּגְּזֵזְטְרָא הָעֶלְיוֹנָה. **וְעָשׂוּ** בְּנֵי הַתַּחְתּוֹנָה וְהָעֶלְיוֹנָה סְבִיב הַנָּקֵב, **וְלֹא עָשׂוּ לַתַּחְתּוֹנָה, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת** לְמַלֹּאוֹת. הַתַּחְתּוֹנָה אֲסוּרָה כֵּיוָן שֶׁאֵין מְחִצָּה בַּנָּקֵב שָׁלָּהּ, וְהָעֶלְיוֹנָה אֲסוּרָה מֵחֲמַת הַתַּחְתּוֹנָה כֵּיוָן שֶׁבְּנֵי הַתַּחְתּוֹנָה שֻׁתָּפִים בַּמְּחִצָּה שֶׁעָשׂוּ לָעֶלְיוֹנָה, **עַד שֶׁיְּעָרְבוּ** יַחַד, וְאָז יִהְיֶה מֻתָּר לְמַלֹּאוֹת דֶּרֶךְ הַנָּקֵב שֶׁבָּעֶלְיוֹנָה. [וְאִם עָשׂוּ מְחִצָּה רַק לַתַּחְתּוֹנָה, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת אֲפִלּוּ אִם לֹא הִשְׁתַּתְּפוּ בְּנֵי הָעֶלְיוֹנָה בִּמְחִצַּת הַתַּחְתּוֹנָה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי הָעֶלְיוֹנָה דֶּרֶךְ בַּתַּחְתּוֹנָה, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ נָקֵב זֶה הֵם מְמַלְּאִים מַיִם. וְכֵן דִּין הַמִּשְׁנָה הוּא רַק כְּשֶׁיֵּשׁ הֶפְרֵשׁ עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר בֵּין הַגְּזֵזְטְרָאוֹת, אֲבָל בִּפְחוֹת מִכָּךְ אֲפִלּוּ עָשׂוּ שְׁתֵּיהֶן מְחִצּוֹת צְרִיכוֹת לְעָרֵב יַחַד, וְאִם לֹא עֵרְבוּ שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת]:

מִשְׁנָה ט שְׁפִיכַת מַיִם לְחָצֵר כְּשֶׁיֵּצְאוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים: חָצֵר שֶׁהִיא פְּחוּתָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, **אֵין שׁוֹפְכִין בְּתוֹכָהּ מַיִם בְּשַׁבָּת,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֶחָצֵר קְטַנָּה הַמַּיִם לֹא נִבְלָעִים בַּאֲדָמָה אֶלָּא יוֹצְאִים מִכֹּחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים [וְגָזְרוּ חֲכָמִים דָּוְקָא בְּחָצֵר קְטַנָּה, כֵּיוָן שֶׁהַמַּיִם עוֹשִׂים אֶת עֲפַר הֶחָצֵר לְטִיט וּמְקַלְקְלִים אֶת הֶחָצֵר,

וְהַשּׁוֹפְכָם רוֹצֶה שֶׁיֵּצְאוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים], אֶלָּא אִם כֵּן עָשׂוּ לָהּ עוּקָה - גַּמָּא שֶׁהִיא **מַחֲזֶקֶת סָאתַיִם מִן הַנָּקֵב וּלְמַטָּה** - שֶׁהֶחָלָל מִתַּחַת לַנָּקֵב שֶׁבּוֹ יוֹצְאִים הַמַּיִם לִרְשׁוּת הָרַבִּים מַחֲזִיק סָאתַיִם. וְגַמָּא זוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתָהּ **בֵּין מִבַּחוּץ** - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סָמוּךְ לֶחָצֵר, **אֶלָּא שֶׁכְּשֶׁהוּא עוֹשֶׂה** אוֹתָהּ **מִבַּחוּץ, צָרִיךְ לִקְמֹר** - לְקָרוֹת אֶת הַגַּמָּא בְּתִקְרָה, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה מְקוֹם פְּטוּר, וְיִפָּלוּ הַמַּיִם לְמָקוֹם פְּטוּר, וּכְשֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ **מִבִּפְנִים, אֵין צָרִיךְ לִקְמֹר:** **מִשְׁנָה י** **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, בְּיִב** [-חֲפִירָה שֶׁעֲשׂוּיָה לְהוֹצִיא אֶת הַשּׁוֹפְכִים מֵהֶחָצֵר] **שֶׁהוּא קָמוּר** - מְקֹרָה בְּמֶשֶׁךְ **אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** - אַחַר שֶׁהוּא יוֹצֵא מֵהֶחָצֵר לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **שׁוֹפְכִין לְתוֹכוֹ מַיִם בְּשַׁבָּת** כִּי מָשָׁךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, זֶה שִׁעוּר מַסְפִּיק כְּדֵי שֶׁפָּאתַיִם מַיִם שֶׁאָדָם רָגִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּיוֹם, יְכוֹלִים לְהִבָּלַע וְלֹא לָצֵאת לִרְשׁוּת הָרַבִּים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ** אִם בְּיִב זֶה עוֹבֵר בְּגַג **אוֹ בְּחָצֵר** שֶׁהֵם אֲרֻכִּים **מֵאָה אַמָּה,** וְהַבְּיִב עוֹבֵר לְכָל אֹרֶךְ הֶחָצֵר, **לֹא יִשְׁפּוֹךְ** מַיִם **עַל פִּי הַבְּיִב** - שֶׁלֹּא יַעֲמֹד עַל שְׂפַת הַבְּיִב וְיִשְׁפּוֹךְ בְּתוֹכוֹ [שֶׁכֵּיוָן שֶׁשּׁוֹפֵךְ יְשִׁירוֹת לַבְּיִב מְקַלְחִים הַמַּיִם מִיָּד מִכֹּחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהָרוֹאֶה יאמַר שֶׁשָּׁפָכָן סָמוּךְ לְיציאָתָם לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְרוֹצֶה שֶׁיֵּצְאוּ, וְיָבוֹאוּ לוֹמַר שֶׁמֻּתָּר לִשְׁפּוֹךְ מַיִם לִרְשׁוּת הָרַבִּים], **אֲבָל שׁוֹפֵךְ מִגַּג לְגַג, וְהַמַּיִם יוֹרְדִין** מֵעַצְמָם **לַבְּיִב,** כְּלוֹמַר לְצִנּוֹר הֶחָקוּק בַּגַּג, שֶׁבּוֹ יוֹצְאִים הַמַּיִם לִרְשׁוּת הָרַבִּים. **הֶחָצֵר וְהָאַכְסַדְרָה** [-חָצֵר מִקְרָה וּפְתוּחָה שֶׁלִּפְנֵי הַבַּיִת] **מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת,** לְדִין הַמְבֹאָר בְּמַשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁחָצֵר שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת אֵין שׁוֹפְכִים בְּתוֹכָהּ מַיִם, וְאִם בְּצִרּוּף לָאַכְסַדְרָה יֵשׁ בָּהֶם אַרְבַּע אַמּוֹת, מֻתָּר לִשְׁפּוֹךְ שָׁם מַיִם בְּלֹא גַּמָּא: **מִשְׁנָה יא** **וְכֵן שִׁתֵּי דְיוֹטָאוֹת** - עֲלִיּוֹת, שֶׁעוֹמְדוֹת **זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ,** וְחָצֵר שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת פְּתוּחָה לִפְנֵיהֶן, וְלֹא עֵרְבוּ בֵּינֵיהֶם **וּמִקְצָתָן עָשׂוּ עוּקָה** - גַּמָּא בֶּחָצֵר, **וּמִקְצָתָן לֹא עָשׂוּ עוּקָה, אֶת** [-אֵלּוּ] **שֶׁעָשׂוּ עוּקָה, מֻתָּרִין** לִשְׁפּוֹךְ שָׁם מַיִם בְּשַׁבָּת, **וְאֶת** [-וְאֵלּוּ] **שֶׁלֹּא עָשׂוּ עוּקָה, אֲסוּרִין** לִשְׁפּוֹךְ שָׁם מַיִם בְּשַׁבָּת, שֶׁחֲשִׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָעוּקָה רְחוֹקָה מֵהֶם, יֵלְכוּ עִם הַכֵּלִים לִשְׁפּוֹךְ יְשִׁירוֹת מֵהֶעֱלִיָּה לֶחָצֵר, וְזֶה אָסוּר כִּי לֹא עֵרְבוּ [אֲבָל אִם לֹא שׁוֹפְכִים יְשִׁירוֹת רַק הוֹלֵךְ מִכֹּחָם לְחָצֵר שֶׁאֵינָהּ מְעֹרֶבֶת מֵהֶם, שֶׁלֹּא אָסְרוּ זֹאת חֲכָמִים (תוס' פט. ד"ה לא)]:

פֶּרֶק ט חִלּוּק רְשֻׁיּוֹת בְּגַגּוֹת, חֲצֵרוֹת וְקַרְפֵּיפוֹת, דִּינֵי בָּתִּים וַחֲצֵרוֹת שֶׁנִּפְרְצוּ לִרְשׁוּת הָאֲסוּרָה לָהֶם בְּטִלְטוּל, דִּין הַחַר לְמִקְצָת שַׁבָּת וְדִין רְשׁוּת בַּעֲלַת שְׁתֵּי מְחִצּוֹת: **מִשְׁנָה א** **טִלְטוּל מִגַּג לְגַג כָּל גַּגּוֹת הָעִיר רְשׁוּת אַחַת הֵן,** וּמֻתָּר לְטַלְטֵל כֵּלִים מִגַּג לְגַג בְּלֹא עֵרוּב, שֶׁמֵּאַחַר וְאֵין תַּשְׁמִישָׁם תָּדִיר אֵין בָּהֶם חֲלַקַּת רְשׁוּת, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא גַּג גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה** טְפָחִים, **אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה** טְפָחִים מֵהַגַּג הַשֵּׁנִי, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** שֶׁכְּשֶׁיֵּשׁ הֶפְרֵשׁ עֲשָׂרָה טְפָחִים בֵּינֵיהֶם, אָסוּר לְטַלְטֵל מִזֶּה לָזֶה, שֶׁמָּא יָבוֹא גַּם לְכַתֵּף אֶת מַשָּׂאוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים עַל גַּבֵּי תֵּל רָחָב אַרְבָּעָה בְּגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד** מֵהַגַּגּוֹת הוּא **רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ,** וְאִם לֹא עֵרְבוּ דַּיָּרֵי הַבָּתִּים יַחַד אֲסוּרִים לְטַלְטֵל מִגַּג לְגַג. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֶחָד** [-בַּיִן] **גַּגּוֹת, וְאֶחָד** [-וּבֵין] **חֲצֵרוֹת, וְאֶחָד** [-וּבֵין] **קַרְפֵּיפוֹת** [-מָקוֹם הַמֻּקָּף מְחִצּוֹת שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ דִּירָה] כְּשֶׁאֵין הַקֶּרֶפֶּף רָחָב בֵּית סָאתַיִם, כֻּלָּם **רְשׁוּת אַחַת,** לְעִנְיַן **כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ לְתוֹכָן** - שֶׁשָּׁהוּ בִּכְנִיסַת שַׁבָּת בְּגַג בְּחָצֵר אוֹ בְּקֶרְפֵּף, וּמֵתָּר לְטַלְטֵל כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּגַג לֶחָצֵר אוֹ לַקֶּרְפֵּף וּלְהֶפֶךְ, וְאַף כְּשֶׁחֲלוּקִים זֶה מִזֶּה בִּגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. **וְלֹא** - אֲבָל לֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה לְעִנְיַן **כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת** וְהוֹצִיאוּם לֶחָצֵר בְּשַׁבָּת, שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלָם לְחָצֵר אַחֶרֶת בְּלֹא עֵרוּב: **מִשְׁנָה ב** **דִּין גַּג**

גָּדוֹל הַסָּמוּךְ לְקָטָן, וְחָצֵר גְּדוֹלָה הַסְּמוּכָה לִקְטַנָּה: **גַּג גָּדוֹל הַסָּמוּךְ לְגַג קָטָן** וְלֹא עֵרְבוּ אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, **הַגַּג הַגָּדוֹל מֻתָּר** לִבְנֵי הַבַּיִת שֶׁתַּחְתָּיו לְהַעֲלוֹת אֶת כְּלֵי בֵּיתָם לַגַּג, וְאֵין בְּנֵי הַגַּג הַקָּטָן אוֹסְרִים עֲלֵיהֶם, שֶׁמְּקוֹם הַחִבּוּר לַגַּג הַקָּטָן אֵינוֹ אֶלָּא כְּפֶתַח בְּמִחֲצַת הַגַּג הַגָּדוֹל, שֶׁהֲרֵי מִשְּׁנֵי צְדָיו יֵשׁ לַגַּג הַגָּדוֹל מַעֲקָה [וְדַוְקָא כְּשֶׁרָחַב הַגַּג הַקָּטָן פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, שֶׁאָז אֶפְשָׁר לְהַחְשִׁיב אֶת מְקוֹם הַחִבּוּר כְּפֶתַח הַגַּג הַגָּדוֹל]. **וְהַקָּטָן אָסוּר** - אַף בְּנֵי הַגַּג הַקָּטָן אֲסוּרִים לְהַעֲלוֹת אֵלָיו אֶת כְּלֵי בֵּיתָם, שֶׁהֲרֵי פָּרוּץ הוּא בְּמִלּאוֹ אֶל הַגַּג הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא רְשׁוּת הָאֲסוּרָה לוֹ בְּטִלְטוּל. וְכֵן **חָצֵר גְּדוֹלָה שֶׁנִּפְרְצָה** לְחָצֵר **קְטַנָּה, הַגְּדוֹלָה מֻתֶּרֶת** בְּטִלְטוּל דַּיָּרֶיהָ, **וְהַקְּטַנָּה אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּפְתִחָה שֶׁל גְּדוֹלָה** - לְפִי שֶׁמְּקוֹם הַחִבּוּר לֶחָצֵר הַקְּטַנָּה חָשׁוּב כְּפֶתַח, מֵחֲמַת הַמְּחִצּוֹת שֶׁבְּצִדָּיו, וְאִלּוּ הֶחָצֵר הַקְּטַנָּה פְּרוּצָה בְּמִלּוֹאָהּ לִרְשׁוּת הָאֲסוּרָה לָהּ. [וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּפְרְצָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֲבָל אִם נִפְרְצָה בְּשַׁבָּת, כֵּיוָן שֶׁהָיָה לָהּ הֶתֵּר בִּתְחִלַּת הַשַּׁבָּת, הֶתֵּרָה לְכָל הַשַּׁבָּת]. **דִּין חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים:** **חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים** בְּמִלּאָהּ אוֹ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת, **הַמַּכְנִיס מִתּוֹכָהּ** [-מִתּוֹךְ הֶחָצֵר] **לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, אוֹ מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לְתוֹכָהּ** [-לְתוֹךְ הֶחָצֵר], **חַיָּב,** שֶׁהִיא כִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הַמַּכְנִיס **מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכָהּ, פָּטוּר,** אֲבָל אָסוּר לְכַתְּחִלָּה לַעֲשׂוֹת כֵּן, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** [-הֶחָצֵר] נִדּוֹנֶת **כְּכַרְמְלִית** וְלֹא כִּרְשׁוּת הָרַבִּים גְּמוּרָה, וַהֲרֵי הִיא אָסוּרָה בְּטִלְטוּל בֵּין מִרְשׁוּת הָרַבִּים וּבֵין מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד: **מִשְׁנָה ג** **דִּין הֶתֵּר לְמִקְצָת שַׁבָּת:** **חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה** בְּשַׁבָּת **(לִרְשׁוּת הָרַבִּים) מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ** - בְּקֶרֶן זָוִית, שֶׁבָּהּ חֵלֶק מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ הֶחָצֵר [וְהוּא הַדִּין בְּרוּחַ אַחַת בְּפִרְצָה רְחָבָה עֶשֶׂר אַמּוֹת, אַךְ פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת אֵין זוֹ פִּרְצָה אֶלָּא פֶּתַח, וּבְקֶרֶן זָוִית אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵעֶשֶׂר אֵין זֶה פֶּתַח, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת פֶּתַח בְּקֶרֶן זָוִית], **וְכֵן בֵּית שֶׁנִּפְרַץ** בְּשַׁבָּת **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיו** - בְּקֶרֶן זָוִית [וּבְאֹפֶן שֶׁאַף הַתִּקְרָה נִפְחֶתָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, כִּי אִם לֹא כֵּן אוֹמְרִים 'פִּי תִּקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם', וּכְאִלּוּ הַמְּחִצּוֹת שְׁלֵמוֹת], **וְכֵן מָבוֹי שֶׁנִּטְּלוּ** בְּשַׁבָּת **קוֹרוֹתָיו אוֹ לְחָיָיו, מֻתָּרִין** הֵם בְּטִלְטוּל **בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת,** מֵאַחַר וְהַתִּרוּ בְּמִקְצָתָהּ, **וַאֲסוּרִין לָעָתִיד לָבוֹא** - לִשְׁבָּת הַבָּאָה, עַד שֶׁיִּתַּקְנוּם. **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם מֻתָּרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת, מֻתָּרִין** גַּם **לָעָתִיד לָבוֹא. וְאִם אֲסוּרִין לָעָתִיד לָבוֹא, אֲסוּרִין** אַף **לְאוֹתָהּ שַׁבָּת,** כְּלוֹמַר, כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרִים לְשַׁבָּת הַבָּאָה כָּךְ אֲסוּרִים לְאוֹתָהּ שַׁבָּת [שֶׁלֹּא נֶאֱמַר דִּין 'הֶתֵּר לְמִקְצָת שַׁבָּת' אֶלָּא לְעִנְיַן עֵרוּב, אִם עֵרַב וּבְשַׁבָּת אֵרַע דָּבָר מָה שֶׁהָיָה לוֹ לְבַטֵּל הָעֵרוּב, אֵין הָעֵרוּב בָּטֵל. אֲבָל מָקוֹם שֶׁהָיָה מֻתָּר לְטִלְטוּל מֵחֲמַת מְחִצּוֹת, וְנִפְרְצוּ, לֹא נֶאֱמַר בּוֹ דִּין זֶה]: **מִשְׁנָה ד** **טִלְטוּל מִתַּחַת גֶּשֶׁר:** **הַבּוֹנֶה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי שְׁנֵי בָּתִּים** הָעוֹמְדִים מִשְּׁנֵי צִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים, **וְכֵן גְּשָׁרִים הַמְפֻלָּשִׁים** - הַפְּתוּחִים תַּחְתֵּיהֶם לְמַעֲבַר בְּנֵי אָדָם, וּבִשְׁנֵי צִדֵּי הַגֶּשֶׁר יֵשׁ מְחִצּוֹת, **מְטַלְטְלִין תַּחְתֵּיהֶן** [-תַּחַת הָעֲלִיָּה אוֹ הַגֶּשֶׁר] **בְּשַׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ אוֹמְרִים פִּי תִּקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן אַרְבַּע מְחִצּוֹת וַהֲרֵי זוֹ רְשׁוּת הַיָּחִיד גְּמוּרָה. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין,** שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין דִּין 'פִּי תִּקְרָה' בְּמַעֲבָר מְפֻלָּשׁ בֵּין שְׁתֵּי מְחִצּוֹת. **עֵרוּב בְּמָבוֹי מְפֻלָּשׁ: וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְעָרְבִין לְמָבוֹי הַמְפֻלָּשׁ** - מָבוֹי שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק שְׁתֵּי מְחִצּוֹת מִשְּׁנֵי צְדָדָיו, נִתָּן לְתַקְנוֹ עַל יְדֵי הוֹסָפַת לְחִי וְקוֹרָה בִּשְׁנֵי צְדָדָיו הַנּוֹתָרִים וְהַנָּחַת 'שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת', כֵּיוָן שֶׁלְּדַעְתּוֹ מִן הַתּוֹרָה דַּי בִּשְׁתֵּי מְחִצּוֹת לְהַחְשִׁיבוֹ רְשׁוּת הַיָּחִיד. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין,** שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין דַּי בִּשְׁתֵּי מְחִצּוֹת לְהַחְשִׁיב אֶת הַמָּבוֹי כִּרְשׁוּת הַיָּחִיד:

מִשְׁנָה ה **מָבוֹי שֶׁנִּפְרַץ** בְּשַׁבָּת **לְרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲסוּרִין** לְטַלְטֵל בּוֹ, **וְאִם עֵרְבוּ** בְּשַׁבָּת **אַחַת** מִן **הַחֲצֵרוֹת** הַפְּתוּחוֹת לַמָּבוֹי, **מֻתָּרִין** לְטַלְטֵל בּוֹ, **וְאִם** עֵרְבוּ **לְאַחַר מִכָּאן** - לְאַחַר שֶׁנִּפְרַץ הַמָּבוֹי, **אֲסו

פֶּרֶק י כַּמָּה עִנְיָנִים הַקְּשׁוּרִים לְדִינֵי הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, הַכְרָעָה לְקָלָא בְּאִסּוּרִים דְּרַבָּנָן כְּשֶׁהַדָּבָר נוֹגֵעַ לְעִנְיְנֵי מִצְוָה, וְאַגַּב זֶה אִסּוּרִים דְּרַבָּנָן שֶׁהֻתִּרוּ בַּמִּקְדָּשׁ:

מִשְׁנָה א הַמּוֹצֵא תְּפִלִּין בְּשַׁבָּת: הַמּוֹצֵא תְּפִלִּין בְּשַׁבָּת מִחוּץ לָעִיר, בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּר, **מַכְנִיסָן זוּג זוּג** - בְּכָל פַּעַם זוּג אֶחָד, כְּפִי שֶׁלּוֹבְשָׁן בְּחֹל, עַל הַיָּד וְעַל הָרֹאשׁ. שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא שַׁבָּת זְמַן תְּפִלִּין, וַחֲכָמִים גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִלְבְּשֵׁם שֶׁמָּא תִּקָּרַע הָרְצוּעָה וְיָבוֹא לְטַלְטְלָן, וְהִתִּירוּ בַּמָּקוֹם בְּזָיוֹן. אֲבָל לִלְבֹּשׁ יוֹתֵר מִזּוּג אֶחָד אָסוּר, מִשּׁוּם שֶׁעוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף, וְעַל יְדֵי זֶה גַּם נָחְשָׁבוֹת הַתְּפִלִּין לְמַשּׂאוֹי. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מַכְנִיסָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם** - בְּכָל פַּעַם שְׁנֵי זוּגוֹת, וְאֵין בְּכָךְ מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף, כִּי לְדַעְתּוֹ שַׁבָּת לָאו זְמַן תְּפִלִּין. וְהַטַּעַם שֶׁמַּתִּיר לָצֵאת עִמָּהֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים, כֵּיוָן שֶׁהֵן תַּכְשִׁיט וְדֶרֶךְ מַלְבּוּשׁ, וְיֵשׁ מָקוֹם בָּרֹאשׁ לַהֲנָחַת שְׁנֵי זוּגוֹת. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁמִּתָּר לְהַכְנִיסָם, **בִּתְפִלִּין יְשָׁנוֹת,** שֶׁיֵּשׁ קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין בְּרִצְועוֹתֵיהֶן [יו"ד בְּשֶׁל יָד, וְדָלֶ"ת בְּשֶׁל רֹאשׁ], שֶׁהֵן תְּפִלִּין בְּוַדַּאי, **אֲבָל בַּחֲדָשׁוֹת** שֶׁאֵין בָּהֶם קֶשֶׁר זֶה, **פָּטוּר** אִם הִכְנִיסָן, אֲבָל אָסוּר לְהַכְנִיסָן, שֶׁמָּא אֵינָן אֶלָּא קְמִיעַ בְּעָלְמָא, וְלֹא הִתִּירוּ טְלִטּוּל אֶלָּא מִשּׁוּם קְדֻשַּׁת תְּפִלִּין, בִּתְפִלִּין הָעֲשׂוּיוֹת כְּהִלְכָתָן לִשְׁמָן. **מְצָאָן** - לְהַרְבֵּה תְּפִלִּין, כְּשֶׁהֵם **צְבָתִים** - כָּל זוּג קָשׁוּר לְעַצְמוֹ **אוֹ כְּרִיכוֹת** - כַּמָּה זוּגוֹת קְשׁוּרִים יַחַד, וְאִם יַכְנִיסָן לָעִיר זוּג זוּג בְּדֶרֶךְ לְבִישָׁה, לֹא יַסְפִּיק לְהַכְנִיס אֶת כֻּלָּן עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, **מַחְשִׁיךְ עֲלֵיהֶן** - שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶן בְּמָקוֹמָן עַד צֵאת שַׁבָּת **וּמְבִיאָן** כֻּלָּן יַחַד, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ לוֹ לְהוֹלִיכָן בְּשַׁבָּת אִם מִכָּל מָקוֹם לֹא יַסְפִּיק עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. **וּבַסַּכָּנָה,** שֶׁגָּזְרוּ הַגּוֹיִם שֶׁלֹּא לְהָנִיחַ תְּפִלִּין, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁמֹר עֲלֵיהֶן בְּמָקוֹמָן, **מִכְּשֶׁן** כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּמְּרוּ, **וְהוֹלֵךְ לוֹ,** וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת יְבִיאֵן בַּסַּכָּנָה לָעִיר. וְדָוְקָא בְּסַכָּנָה מֻחְלֶמֶת הַשְׁמָד, אֲבָל אִם הַסַּכָּנָה הִיא מֻחְלֶמֶת לִסְטִים הַמְצוּיִים שָׁם, יְטַלְטְלֵם פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, כְּלוֹמַר, יְטַלְטֵל פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְיַעֲמֹד לְפוּשׁ, וְיַחֲזֹר וְיִטַּלְטֵל פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וְכֵן הָלְאָה, עַד כְּנִיסָתוֹ לָעִיר, וְטִלְטוּל פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת אָסוּר מִדְּרַבָּנָן, וּבִמְקוֹם בְּזָיוֹן הִתְּפִלִּין, הִתִּירוּ: **מִשְׁנָה ב רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** בְּסַכָּנָה מִפְּנֵי הַלִּסְטִים לֹא יוֹלִיךְ אֶת הַתְּפִלִּין פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁמָּא יֵעָבְרֵן בְּטָעוּת אַרְבַּע אַמּוֹת רְצוּפוֹת, אֶלָּא מוֹלִיכָן פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת **וְנוֹתְנָן לַחֲבֵרוֹ, וַחֲבֵרוֹ** זֶה יוֹלִיכֵן אַף הוּא פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְיִתְּנָן **לַחֲבֵרוֹ,** וְכֵן הָלְאָה מֵאָדָם לְאָדָם, **עַד שֶׁמַּגִּיעַ** הָאַחֲרוֹן **לְחֹצֶר הַחִיצוֹנָה** שֶׁל הָעִיר, שֶׁהוּא מָקוֹם הַמְשֻׁתָּמֵר וּמַנִּיחָן שָׁם. **וְכֵן** הַדִּין לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאֹפֶן שֶׁיָּלְדָה אִשְׁתּוֹ בַּשָּׂדֶה, שֶׁמּוֹלִיךְ אֶת **בְּנוֹ** פָּחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת **וְנוֹתְנוֹ לַחֲבֵרוֹ, וַחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ,** וְאַף שֶׁהוּא **אִלֵּם** - שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר, **וְאֵין חֲבֵרוֹ יוֹדֵעַ** שֶׁהוּא בְּנוֹ, **מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? מִשּׁוּם דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין אָדָם חָשׁוּד עַל עֵדוּת עַצְמוֹ.** וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֲפִלּוּ **אָמְרוּ לוֹ** הַכְּמִים, **לֹא תְהַלֵּךְ** חֲבִית **זוֹ יוֹתֵר מֵרַגְלֵי בְּעָלֶיהָ,** כְּלוֹמַר, כְּשֵׁם שֶׁאֲלּוּ הָיוּ לָהּ בְּעָלִים הָיָה נִקְבָּע תְּחוּמָהּ לְפִי תְּחוּם הַבְּעָלִים, כָּךְ בְּעוֹדָהּ הֶפְקֵר הֲרֵי הִיא קוֹנָה שְׁבִיתָה בִּמְקוֹמָהּ, וְאָסוּר לְהוֹצִיאָהּ מִתְּחוּם לְתְחוּמָהּ. וַחֲכָמִים אֵלּוּ הוּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, הַסּוֹבֵר שֶׁחֲפָצֵי הֶפְקֵר קוֹנִים שְׁבִיתָה בִּמְקוֹמָם:

מִשְׁנָה ג קָרָא בְּסֵפֶר וְהִתְגַּלְגְּלָה הֵירִיעָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים: הָיָה קוֹרֵא בְּסֵפֶר - סֵפֶר קֹדֶשׁ הַנְּגָלָל כְּסֵפֶר תּוֹרָה, **עַל גַּבֵּי הָאִסְקֻפָּה** [-מִפְתַּן הַבַּיִת] שֶׁהִיא כַּרְמְלִית לְפִי שֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְנִפְתַּח **וְנִתְגַּלְגֵּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ** לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ,** כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן צִדּוֹ הָאֶחָד מֻחְזָק בְּיָדוֹ. וְאִם **הָיָה קוֹרֵא** בְּסֵפֶר כְּשֶׁהוּא **בְּרֹאשׁ** הַגָּגָ שֶׁרְשׁוּת הַיָּחִיד הוּא, **וְנִתְגַּלְגֵּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ** לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **עַד שֶׁלֹּא** [-כָּל זְמַן שֶׁלֹּא] **הִגִּיעַ** הַסֵּפֶר **לַעֲשָׂרָה טְפָחִים** הַסְמוּכִים לָאָרֶץ, לֹא יִגָּלְגֵּל אֶצְלוֹ. וְאַף שֶׁהוּא אָגוּד בְּיָדוֹ, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַעֲלוֹתוֹ גַּם בְּאֹפֶן שֶׁנִּשְׁמָט כָּל הַסֵּפֶר מִיָּדוֹ וְיַעֲבֹר עַל אִסּוּר תּוֹרָה, אֲלָא **הוֹפְכוֹ** - לְסֵפֶר **עַל הַכָּתֵף,** שֶׁלֹּא יִהְיֶה מָטָל בְּבִזָּיוֹן בְּגִלּוּי הַכָּתָב, וְיַעֲלֶה רַק בְּאֹפֶן שֶׁהִתְגַּלְגֵּל הַסֵּפֶר עַל כְּתֵף מְשֻׁפַּע, וּבְאֹפֶן זֶה הָיָה הַסֵּפֶר נָחְשָׁב לְמֻנָּח אִלּוּ הָיָה נִשְׁמָט לְגַמְרֵי מִיָּדוֹ, וְעַל כָּךְ גָּזְרוּ חֲכָמִים אַף בְּאָגוּד בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יַעֲלֶנּוּ. אֲבָל אִם הַכֹּתֶל אֵינוֹ מְשֻׁפָּע, וְהַסֵּפֶר עוֹמֵד בָּאֲוִיר, גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה נִשְׁמָט מִיָּדוֹ לֹא הָיָה עוֹבֵר עַל אִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא כֵּיוָן שֶׁלֹּא נָח. וְזוֹ דַּעַת רַבִּי יְהוּדָה, וְכָמוֹ שֶׁהָיָה **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** שֶׁאֲפִלּוּ אִם **אֵין הַסֵּפֶר מְסֻלָּק** - מֵרֹחַק **מִן הָאָרֶץ אֶלָּא כְּמִלְא מַחַט, גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ,** שֶׁאֵינוֹ מֻנָּח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף אָגוּד בְּיָדוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֲפִלּוּ נָח **בְּאָרֶץ עַצְמוֹ** [-עַל גַּבֵּי הָאָרֶץ עַצְמָהּ], **גּוֹלְלוֹ אֶצְלוֹ, שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר** שֶׁאָסוּר רַק **מִשּׁוּם שְׁבוּת** - מִדְּרַבָּנָן **עוֹמֵד בִּפְנֵי** כְּבוֹד **כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ,** וְכֵיוָן שֶׁהַסֵּפֶר אָחוּז אֶצְלוֹ אֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת, וְלֹא גָּזְרוּ עַל כָּךְ בְּמָקוֹם בִּזָּיוֹן הַקֹּדֶשׁ:

מִשְׁנָה ד טַלִּיט לְאֶדֶן הַחַלּוֹן: זִיז שֶׁלִּפְנֵי הַחַלּוֹן - אֶדֶן הַחַלּוֹן הַבּוֹלֵט לִרְשׁוּת הָרַבִּים, בְּנֵי הַבַּיִת, **נוֹתְנִין עָלָיו וְנוֹטְלִין מִמֶּנּוּ** כֵּלִים **בְּשַׁבָּת,** מִפְּנֵי שֶׁהַזִּיז לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים מִקַּרְקַע רְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵינוֹ חָשׁוּב רְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא מָקוֹם פָּטוּר, שֶׁמֻּתָּר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְלֹא נֶאֱמַר הֶתֵּר זֶה אֶלָּא בִּכְלִים שְׁבִירִים, אֲבָל בִּכְלֵי שֶׁאֵינוֹ שָׁבִיר אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּזִּיז, שֶׁמָּא יִפְּלוּ הַכֵּלִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים וִיבִיאֵם מִשָּׁם. **עַמִּידָה בִּרְשׁוּת אַחַת וְטִלְטוּל בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת:** עוֹמֵד אָדָם **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּמְטַלְטֵל** בְּיָדָיו **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יַכְנִיס אֶת הַחֶפֶץ שֶׁמְּטַלְטֵל לִרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְכֵן עוֹמֵד **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמְטַלְטֵל בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּבִלְבַד** שֶׁלֹּא **יוֹצִיא** - הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּמְטַלְטֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - אֶת הַחֶפֶץ שֶׁהוּא מְטַלְטֵל **חוּץ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת** מִמְּקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֲרֵי אָסוּר לְטַלְטֵל חֵפֶץ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

מִשְׁנָה ה לְהַשְׁתִּין וְלָרֹק מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת: לֹא יַעֲמֹד אָדָם **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְיַשְׁתִּין** מַיִם **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** וְכֵן לֹא יַעֲמֹד **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְיַשְׁתִּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְכֵן לֹא יָרַק** מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת. לְפִי שֶׁמּוֹצִיא אֶת הַשָּׁתָן אוֹ הָרֹק מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, וְאִם עָשָׂה כֵּן חַיָּב חַטָּאת, כִּי הָרֹק וְהַשָּׁתָן חֲשׁוּבִים כְּמֻנָּחִים בְּמָקוֹם רָחָב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מִשְׁנִתְלַשׁ רָקוֹ בְּפִיו** - מִזְּמַן שֶׁנִּתְלַשׁ הָרֹק וַהֲפָכוֹ בְּתוֹךְ פִּיו לְהוֹצִיאוֹ הַחוּצָה, **עַד שֶׁיָּרַק,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּבָר עוֹמֵד הָרֹק לְהוֹצָאָה, **מִשְׁנָה ו שְׁתִית מַיִם מֵרְשׁוּת אַחֶרֶת:** לֹא יַעֲמֹד אָדָם **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** וְיוֹשִׁיט צַוָּארוֹ **וְיִשְׁתֶּה** מַיִם **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** אוֹ לְהֶפֶךְ, שֶׁיַּעֲמֹד **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְיִשְׁתֶּה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד,** שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁיַּחֲזִיר אֵלָיו אֶת הַכֵּלִים הַחֲשׁוּבִים לוֹ, וְנִמְצָא מַכְנִיסָם מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, **אֶלָּא אִם כֵּן הִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לַמָּקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹתֶה,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יוֹצִיאֵם לִרְשׁוּתוֹ, שֶׁהֲרֵי אַף הוּא בִּרְשׁוּת זוֹ. [וּבְכֵלִים שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ, מֻתָּר אַף בְּלֹא הַכְנָסַת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁיְּבִיאֵם אֵלָיו]. **וְכֵן** הַשּׁוֹתֶה יַיִן **בְּגֹמָא** [-מִקּוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים], לְלֹא מַעֲשֵׂר, צָרִיךְ שֶׁיַּכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ מֵעַל הַגֹּמָא, שֶׁבְּכָךְ שְׁתִיָּתוֹ חֲשׁוּבָה שְׁתִיַּת עֲרַאי הַפְּטוּרָה מִמַּעֲשֵׂר, וְאִלּוּ שְׁתִיָּתוֹ מִחוּץ לַגֹּמָא הִיא שְׁתִיַּת קֶבַע הָאֲסוּרָה. **קוֹלֵט אָדָם בִּכְלֵי מַן הַמַּיִם** הַנִּגָּרִים מִן **הַמַּזְחִילָה** [-מַרְזֵב הַצָּמוּד לְגַג הַבַּיִת לְאָרְכּוֹ וְנוֹטָה כְּלַפֵּי מַטָּה לְהוֹרִדַת מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁנֶּאֱגְרוּ], אַף כְּשֶׁעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים** מִן הַקַּרְקַע, שֶׁהוּא אֲוִיר רְשׁוּת הָרַבִּים, כִּי מַאֲחַר וּכְבָר נִגְּרוּ הַמַּיִם מִן הַמַּזְחִילָה הֲרֵי הֵם בִּמְקוֹם פָּטוּר. אֲבָל אָסוּר לְהַצְמִיד אֶת הַכְּלִי אוֹ אֶת פִּיו לְקִצָּה הַמַּזְחִילָה כְּדֵי לְקַלֵּט מִמֶּנָּה הַמַּיִם, שֶׁהַמַּזְחִילָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מֵהַגָּג וּצְמוּדָה לַכֹּתֶל, הֲרֵי הִיא כְּגַג שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְנִמְצָא מוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים. **וּמִן הַצִּנּוֹר** שֶׁתּוֹחֲבִים בַּנָּקֵב שֶׁבַּגַּג, וּמֵי הַגְּשָׁמִים נִשְׁפָּכִים דַּרְכּוֹ בְּמָרְחָק מֵהַבַּיִת, וּלְעוֹלָם פִּיו מֻרְחָק יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים מִשְּׁפַת הַגָּג, **מִכָּל מָקוֹם שׁוֹתֶה** - שׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ בְּכָל אֹפֶן שֶׁיִּרְצֶה, אֲפִלּוּ בְּהַצְמָדַת הַכְּלִי אוֹ פִיו לִשְׁפָתוֹ, שֶׁאֵינוֹ נִטְפָּל

משניות

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין פֶּרֶק י

המבוארות

לַגָּג כֵּיוָן שֶׁהוּא רָחוֹק מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְאַף אֵינוֹ חוֹלֵק רְשׁוּת לְעַצְמוֹ כִּי אֵין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, וַהֲרֵי הוּא מְקוֹם פְּטוּר, שֶׁמֻּתָּר לָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְהַכְנִיס מִמֶּנּוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ז הוֹצָאָה מִרְשׁוּת לִרְשׁוּת דֶּרֶךְ מְקוֹם פְּטוּר: בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה, וַהֲרֵי הוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, **וְחֶלְיָתוֹ** - הַשָּׂפָה שֶׁסְּבִיבוֹ **גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, חֲלוֹן שָׁעַל גַּבָּיו** - חַלּוֹן הַבַּיִת שָׁלְיַד הַבּוֹר, **מְמַלְאִין בְּנֵי הַבַּיִת הַיְמֻנּוּ** - מֵהַבּוֹר **בְּשַׁבָּת,** וַאֲפִלּוּ אִם הַבּוֹר רָחוֹק מֵהַבַּיִת אַרְבָּעָה טְפָחִים, שֶׁכֵּן אֲוִיר רְשׁוּת הָרַבִּים מֵעַל עֲשָׂרָה טְפָחִים [-מֵעַל גֹּבַהּ הַחֶלְיָה] הוּא מְקוֹם פְּטוּר, וּמֻתָּר לְהַכְנִיס מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הַיָּחִיד דֶּרֶךְ מְקוֹם פְּטוּר. וְכֵן **אַשְׁפָּה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה** וּרְחָבָה אַרְבָּעָה **טְפָחִים,** וַהֲרֵי הִיא רְשׁוּת הַיָּחִיד, הָעוֹמְדִים **בְּחַלּוֹן שָׁעַל גַּבֵּהּ** בְּבֵית הַסָּמוּךְ לָהּ, **שׁוֹפְכִין לְתוֹכָהּ מַיִם בְּשַׁבָּת,** אַף שֶׁהוּא רָחוֹק אַרְבָּעָה טְפָחִים, לְפִי שֶׁהוּא מוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הַיָּחִיד דֶּרֶךְ מְקוֹם פְּטוּר [וְהֶתֵּר זֶה הוּא רַק בְּאַשְׁפָּה שֶׁל רַבִּים שֶׁעֲשׂוּיָה לְהַפָּנוֹת, אֲבָל אָסוּר לִשְׁפֹּךְ לְאַשְׁפָּה שֶׁל יָחִיד שֶׁעֲשׂוּיָה לְהַפָּנוֹת, שֶׁמָּא יַמְשִׁיךְ לִשְׁפֹּךְ שָׁם כְּדַרְכּוֹ גַּם אַחַר שֶׁתִּפָּנֵטֶל הָאַשְׁפָּה, וְנִמְצָא מוֹצִיא לִרְשׁוּת הָרַבִּים]: **מִשְׁנָה ח** דִּין הֶחָלָל שֶׁתַּחַת עַנְפֵי הָאִילָן: **אִילָן שֶׁהוּא מְסֻכָּךְ עַל הָאָרֶץ** - שֶׁעֲנָפָיו אֲרֻכִּים וְנוֹטִים עַד לָאָרֶץ, **אִם אֵין נוֹפוֹ** [-רֹאשׁ עֲנָפָיו הַנּוֹטִים] **גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** מִדִּין 'לְבוּד' נֶחְשָׁב הַנּוֹף כְּמַגִּיעַ עַד הַקַּרְקַע, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן מְחִצוֹת גְּמוּרוֹת, **וּמְטַלְטְלִין תַּחְתָּיו** - תַּחַת הָעֵץ. אַף מֵאַחַר שֶׁאֵין מְחִצָּה זוֹ עֲשׂוּיָה לְשֵׁם דִּירָה, מֻתָּר לְטַלְטֵל תַּחְתָּיו רַק בְּאֹפֶן שֶׁהֶחְלָל שֶׁתַּחְתָּיו אֵינוֹ רָחָב כְּ'בֵית סָאתַיִם' (ראה לעיל פ"ב מ"ה). וְכֵן צָרִיךְ לִקְשֹׁר אֶת הָעֲנָפִים, וּלְמַלֹּאוֹת אֶת הָאֲוִיר שֶׁבֵּין הָעֲנָפִים לַקַּרְקַע בְּתָבֶן אוֹ קַשׁ, שֶׁלֹּא יָנוּדוּ בָּרוּחַ, לְפִי שֶׁמְּחִצָּה שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת בְּרוּחַ מְצוּיָה אֵינָהּ מְחִצָּה. וְאִם **שָׁרָשָׁיו** שֶׁל אִילָן זֶה **גְּבוֹהִין מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, לֹא יֵשֵׁב עֲלֵיהֶן** בְּשַׁבָּת, שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאִילָן בְּשַׁבָּת, מִדְּרַבָּנָן, שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ. אֲבָל אִם אֵינָם גְּבוֹהִים שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, הֲרֵי הֵם כְּקַרְקַע וּמֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּשַׁבָּת. **נְעִילַת דֶּלֶת שֶׁאֵינָהּ קְבוּעָה:** הַדֶּלֶת שֶׁבְּמִקְצָה [-רְחָבָה מֵאֲחוֹרֵי הַבָּתִּים], שֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת בְּצִיר, אֶלָּא זְקוּפָה עַל מִפְתַּן הַדֶּלֶת, וּכְשֶׁרוֹצֶה לְפָתְחָהּ מַפִּילָהּ לָאָרֶץ, **וַחֲדָקִים** [-קוֹצִים] **שֶׁבִּפְרָצָה** - קוֹצִים שֶׁהִתְקִינוּם לְסָתֹם בָּהֶם פִּרְצָה בַּגָּדֵר, **וּמַחֲצָלוֹת** שֶׁל קָנִים, שֶׁאַף הֵם אֵינָם קְשׁוּרִים אוֹ קְבוּעִים בְּמְקוֹמָם, וּכְשֶׁבָּאִים לִפְתֹּחַ מַפִּילִים אוֹתָם לָאָרֶץ, **אֵין נוֹעֲלִין בָּהֶן** בְּשַׁבָּת, שֶׁהֲנִיחָתָם נִרְאֵית כְּבוֹנָה, **אֶלָּא אִם כֵּן** הֵם [-הַדֶּלֶת, הַחֲדָקִים אוֹ הַמַּחֲצָלוֹת] קְשׁוּרִים **וּגְבוֹהִים מִן הָאָרֶץ** מְעַט, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ נִרְאֶה כְּבוֹנָה:

מִשְׁנָה ט עֲמִידָה בִּרְשׁוּת אַחַת וְטִלְטוּל בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת: לֹא יַעֲמֹד אָדָם בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְיִפְתַּח בְּמַפְתֵּחַ דֶּלֶת הָעוֹמֶדֶת **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** שֶׁמָּא יַכְנִיס אֶת הַמַּפְתֵּחַ לִרְשׁוּתוֹ, וְלֹא יַעֲמֹד **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְיִפְתַּח בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד,** שֶׁמָּא יוֹצִיאֶנּוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה** סְבִיב מְקוֹם עָמְדוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים,** וְאָז גַּם הוּא עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְאֵין עוֹד חֵשֶׁשׁ אִם יָבִיא אֵלָיו אֶת הַמַּפְתֵּחַ. וְהוּא הַדִּין אִם מְקוֹם עָמְדוֹ בְּכַרְמְלִית וְהַדֶּלֶת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּלְהֶפֶךְ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, וַהֲרֵי **מַעֲשֶׂה בְּשׁוּק שֶׁל פַּטָּמִין** [-טַבָּחִים הַמְפַטְּמִים בְּהֵמוֹת לִשְׁחִיטָה] **שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַיִם,** וְדֵינוֹ כְּכַרְמְלִית, כֵּיוָן שֶׁלִּירוּשָׁלַיִם יֵשׁ מְחִצּוֹת וּשְׁעָרֶיהָ נִנְעָלִים בַּלַּיְלָה וְאֵינָהּ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **שֶׁהָיוּ** עוֹמְדִין בַּשּׁוּק **וְנוֹעֲלִין** אֶת הַחֲנוּת, **וּמַנִּיחִין אֶת הַמַּפְתֵּחַ בַּחֲלוֹן שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח** שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, הֲרֵי שָׁמַּתָּר לַעֲמֹד בְּכַרְמְלִית וְלִפְתֹּחַ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שׁוּק שֶׁל צַמָּרִים** [-מוֹכְרֵי צֶמֶר] **הָיָה.** [וּלְדַעַת חֲכָמִים מֻתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן גַּם בֵּין רְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְלֹא רַק בְּכַרְמְלִית, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ד), וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁרַבִּי מֵאִיר מַחְמִיר אַף בְּכַרְמְלִית, הִקְשׁוּ לוֹ שֶׁלְּכָל הַפָּחוֹת יוֹדֶה לִדְבָרֵיהֶם בְּכַרְמְלִית]:

מִשְׁנָה י נְעִילַת דֶּלֶת בְּנֶגֶר שֶׁבְּרֹאשׁוֹ גְּלוּסְטְרָא: נֶגֶר [-בְּרִיחַ שֶׁתּוֹחֲבִים בְּקִיר אוֹ בְּאַסְקֻפָּה כְּדֵי לִנְעֹל אֶת הַדֶּלֶת] **שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ גְּלוּסְטְרָא** - כְּמִין רֹאשׁ עָגֹל, וְשָׁם כְּלִי עָלָיו שֶׁכֵּן רָאוּי לִכְתֹּשׁ בּוֹ פִּלְפְּלִין, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר** לִנְעֹל בּוֹ בְּשַׁבָּת, שֶׁתְּחִיבָתוֹ לַבִּנְיָן הִיא כְּהוֹסָפָה עַל הַבִּנְיָן, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא קָשׁוּר וְתָלוּי עַל הַדֶּלֶת, שָׁאָז נִכָּר שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לִנְעִילָה, **וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר,** כֵּיוָן שֶׁהוּא כְּלִי וְאֵין דֶּרֶךְ לְשַׁקֵּעַ כְּלִי בַּבִּנְיָן, וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּבוֹנֶה בְּשַׁבָּת. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** כֵּן הָיָה **מַעֲשֶׂה בְּבֵית** הַכְּנֶסֶת **שֶׁבְּטַבְרִיָּא שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִין בּוֹ הֶתֵּר** לִנְעֹל בְּנֶגֶר כָּזֶה, **עַד שֶׁבָּא רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהַזְּקֵנִים** עִמּוֹ, לְאוֹתוֹ בֵּית כְּנֶסֶת, **וְאָסְרוּ לָהֶן** לַעֲשׂוֹת כֵּן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** לְהֶפֶךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁאִסּוּר **נָהֲגוּ בָּהּ** בְּטָעוּת, **וּבָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהַזְּקֵנִים וְהִתִּירוּ לָהֶן:**

מִשְׁנָה יא נְעִילַת דֶּלֶת בְּנֶגֶר שֶׁאֵין בְּרֹאשׁוֹ גְּלוּסְטְרָא: נֶגֶר שֶׁאֵין בְּרֹאשׁוֹ גְּלוּסְטְרָא, **הַנֶּגֶר** - שֶׁקְּשׁוּר לַדֶּלֶת בְּחֶבֶל אֶרֶךְ וְאֵינוֹ תָּלוּי אֶלָּא מֻנָּח עַל הָאָרֶץ, **נוֹעֲלִים בּוֹ בְּמַקְדֵּשׁ,** שֶׁמְּחֻמֶּמֶת קְשִׁירָתוֹ אֵינוֹ כְּמוֹסִיף עַל הַכֹּתֶל, וְאַף שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא נִגָּרר הוּא נִרְאֶה כְּבוֹנֶה, אֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת וְאֵין אִסּוּרֵי שְׁבוּת בְּמַקְדֵּשׁ, **אֲבָל לֹא בְּמְדִינָה** - מִחוּץ לְמַקְדֵּשׁ, שֶׁאִסּוּר מִשּׁוּם שְׁבוּת. **וְהַמֻּנָּח** - נֶגֶר שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר, **כָּאן וְכָאן אָסוּר,** שֶׁהוּא בּוֹנֶה מַמָּשׁ וְאֵינוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** נֶגֶר אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם בּוֹנֶה, וְאָסוּר מִשּׁוּם שְׁבוּת שֶׁנִּגָּרָה כְּבִנְיָן, וְלָכֵן נֶגֶר הַמֻּנָּח שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר, **מֻתָּר** לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רַק **בְּמַקְדֵּשׁ,** שֶׁאֵין אִסּוּרֵי שְׁבוּת בְּמַקְדֵּשׁ, **וְהַנִּגָּרר** - שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּחֶבֶל אֶרֶךְ, מֻתָּר בְּשִׁמּוּשׁ אַף **בַּמְּדִינָה:**

מִשְׁנָה יב חִלּוּקֵי דִּינִים נוֹסָפִים בְּמַקְדֵּשׁ וּבַמְּדִינָה: מַחֲזִירִין - מֻתָּר לְהַחְזִיר **צִיר הַתַּחְתּוֹן** שֶׁל דֶּלֶת שֶׁל כְּלִי שְׁנִשְׁמַט מִמְּקוֹמוֹ, **בְּמַקְדֵּשׁ,** שֶׁאֵין שְׁבוּת בְּמַקְדֵּשׁ, **אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה,** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְקָעֲנוּ בְּחָזָק וְיַעֲבֹר עַל אִסּוּר תּוֹרָה שֶׁל 'מַכֶּה בְּפַטִּישׁ'. **וְהַצִּיר הָעֶלְיוֹן, כָּאן וְכָאן** - בְּמְדִינָה וּבְמַקְדֵּשׁ **אָסוּר** לְהַחֲזִיר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצָא הַצִּיר הָעֶלְיוֹן נוֹפֶלֶת הַדֶּלֶת כֻּלָּהּ, וַהֲרֵי הוּא בּוֹנֶה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין בְּנָיָן בִּכְלִים, וְאַף הַחְזָרַת צִיר הָעֶלְיוֹן אָסוּרָה רַק מִדְּרַבָּנָן שֶׁמָּא יִתְקָעֲנוּ וְיַעֲבֹר עַל מַכֶּה בְּפַטִּישׁ, וּלְפִיכָךְ מֻתָּר לְהַחֲזִיר אֶת הַצִּיר **הָעֶלְיוֹן בַּמִּקְדָּשׁ** שֶׁאֵין בּוֹ אִסּוּרֵי שְׁבוּת, וְאֶת הַצִּיר **הַתַּחְתּוֹן** מֻתָּר לְהַחֲזִיר גַּם **בַּמְּדִינָה,** לְפִי שֶׁקַּל לְהַחֲזִירוֹ כֵּיוָן שֶׁהַצִּיר הָעֶלְיוֹן מְחֻבָּר, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיִּתְקָעֲנוּ:

מִשְׁנָה יג מַחֲזִירִין רְטִיָּה [-תַּחְבּשֶׁת שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ סַמְמָנִים לִרְפוּאָה] **בְּמַקְדֵּשׁ,** אִם כֹּהֵן הֶסִּירָהּ מִיָּדוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּחְצִץ בֵּין יָדוֹ לָעֲבוֹדָה, שֶׁאִם לֹא נַתִּיר לוֹ לְהַחֲזִירָהּ, לֹא יְסִירֶנָּה מִתְּחִלָּה וְיִמָּנַע מִלַּעֲבֹד עֲבוֹדָה [אֲבָל אֵין לְהַתִּיר מִשּׁוּם 'אֵין שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ', כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה צֹרֶךְ הָעֲבוֹדָה אֶלָּא צֹרֶךְ הַכֹּהֵן]. **אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה,** שֶׁמָּא יִמְרַח אֶת הַסַּמְמָנִים שֶׁעָלֶיהָ, וְיַעֲבֹר עַל אִסּוּר מִמַּחַק [אֶלָּא אִם כֵּן לֹא הִנִּיחָהּ עַל גַּבֵּי קַרְקַע, אֶלָּא עוֹדֶנָּה בְּיָדוֹ אוֹ עַל גַּבֵּי כְּלִי, שֶׁאָז מֻתָּר לְהַחֲזִירָהּ]. **וְאִם** בָּא לְהַנִּיחַ רְטִיָּה **בַּתְּחִלָּה** - שֶׁלֹּא הָיְתָה מֻנַּחַת עָלָיו וֶהֱסִירָהּ, **כָּאן וְכָאן** - בַּמְּדִינָה וּבַמִּקְדָּשׁ **אָסוּר,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אַף בַּמִּקְדָּשׁ אֵין טַעַם הַהֶתֵּר. **קוֹשְׁרִין נִימָא** [-מֵיתָר] שֶׁל כִּנּוֹר, שֶׁנִּקְרְעָה בְּשַׁבָּת, מִכִּנּוֹרֵי הַלְוִיִּם **בַּמִּקְדָּשׁ,** וְאַף שֶׁקְּשִׁירָה אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְתָא, דַּעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁמַּכְשִׁירֵי מִצְוָה [וְאַף הֵכָנַת הַכִּנּוֹר הִיא הָכְשֵׁר לְמִצְוַת הַשִּׁיר] שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לַעֲשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, דּוֹחִים שַׁבָּת, וְכֵיוָן שֶׁנִּקְרַע בְּשַׁבָּת לֹא יָכוֹל הָיָה לְתַקְּנוֹ מֵאֶתְמוֹל, **אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה** מִשּׁוּם אִסּוּר קוֹשֵׁר דְּאוֹרַיְתָא. **וְאִם** מֵיתָר זֶה לֹא הָיָה מֵעוֹלָם בַּכִּנּוֹר, וְרוֹצֶה לְקָבְעוֹ **בְּתְחִלָּה, כָּאן וְכָאן** - בַּמְּדִינָה וּבַמִּקְדָּשׁ **אָסוּר,** שֶׁמַּכְשִׁירֵי מִצְוָה שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָם מֵעֶרֶב שַׁבָּת אֵינָם דּוֹחִים אֶת הַשַּׁבָּת. **חוֹתְכִין יַבֶּלֶת בַּמִּקְדָּשׁ,** כְּשֶׁהִיא עַל בְּהֵמָה הָעוֹמֶדֶת לְהַקְרִיבָהּ בְּשַׁבָּת, וַהֲרֵי הִיא בֶּעָלַת מוּם כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ מְסִירָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב כב) 'אוֹ יַבֶּלֶת', וְטַעַם הַהֶתֵּר לְפִי שֶׁאֵין שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ, **אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה,** שֶׁנִּוָּהֵג בָּהּ אִסּוּר שְׁבוּת דְּרַבָּנָן, וְהֵינוּ דִּוְקָא כְּשֶׁחוֹתְכָהּ בְּיָדָיו, שֶׁהוּא 'כְּאַחַר יָד' וְאָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן. **וְאִם** בָּא לְחָתְכָהּ **בִּכְלִי, כָּאן וְכָאן** - בַּמְּדִינָה וּבַמִּקְדָּשׁ **אָסוּר,** שֶׁהִיא מְלָאכָה

גְּמוּרָה הָאֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְתָא מִשּׁוּם גּוֹזֵז:

מִשְׁנָה יד כֹּהֵן שֶׁלָּקָה בְּאֶצְבָּעוֹ, כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ גֶּמִי [-מִין עֵשֶׂב] בַּמִּקְדָּשׁ בְּשַׁבָּת, לְכַסּוֹת אֶת מַכָּתוֹ בְּשָׁעַת עֲבוֹדָתוֹ, שֶׁאַף שֶׁהַגֶּמִי מְרַפֵּא וּרְפוּאָה בְּשַׁבָּת אֲסוּרָה מִשּׁוּם שְׁבוּת, אֵין שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ [וְצָרִךְ עֲבוֹדָה הִיא, כִּי אֵין דַּרְכּוֹ אֶרֶץ שֶׁתֵּרָאֶה מַכָּתוֹ בְּשָׁעַת הָעֲבוֹדָה], **אֲבָל לֹא** יִכְרֹךְ גֶּמִי **בַּמְּדִינָה,** שֶׁרְפוּאָה אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת. וְאִם מִהַדֵּק אֶת הַגֶּמִי עַל מַכָּתוֹ כְּדֵי **לְהוֹצִיא** דָּם מֵהַמַּכָּה, **כָּאן וְכָאן** - בַּמְּדִינָה וּבַמִּקְדָּשׁ **אָסוּר,** שֶׁהוּא אִסּוּר תּוֹרָה מִשּׁוּם 'חוֹבֵל'. **הֵתִּירוּ נוֹסָפִים מִשּׁוּם 'אֵין שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ':** בּוֹזְקִין מֶלַח - מְפַזְּרִים מֶלַח **עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ** שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ בְּשַׁבָּת, **בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹּא יַחֲלִיקוּ** עָלָיו הַכֹּהֲנִים, אֲבָל בַּמְּדִינָה אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁהוּא כְּמִתַּקֵּן חֲצֵרוֹ כְּדֵי לְהַלֵּךְ בָּהּ, וַהֲרֵי הוּא כְּבוֹנֶה. **וּמְמַלְּאִים** מַיִם **מִבּוֹר הַגָּלָה וּמִבּוֹר הַגָּדוֹל** [-שְׁמוֹת שֶׁל בּוֹרוֹת] שֶׁבְּלִשְׁכַּת הָעֲזָרָה, **בְּגַלְגַּל** שֶׁבּוֹ מַעֲלִים אֶת הַדְּלִי, אַף **בְּשַׁבָּת,** אֲבָל בְּשָׁאַר בּוֹרוֹת אִסְרוּ לִשְׁאֹב בְּגַלְגַּל, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁשְּׁאִיבָתוֹ קַלָּה, שָׁמָא יִשְׁכַּח וְיָבוֹא לְהַשְׁקוֹת אֶת שְׂדוֹתָיו. [וּמִצַּד הַשְּׁמָעַת קוֹל בְּסִבּוּב הַגַּלְגַּל, אֵין אִסּוּר, שֶׁלֹּא נֶאֱסַר אֶלָּא הַשְּׁמָעַת קוֹל שִׁיר, וְלָכֵן מֻתָּר לְדַפֵּק עַל דָּלֶת בְּשַׁבָּת]. וּמְמַלְּאִים מַיִם **מִבְּאֵר הָקֵר** [-כָּךְ שְׁמָהּ, מִלְּשׁוֹן 'מְקוֹר' עַל שֵׁם הַנְּבִיעָה שֶׁהָיְתָה בָּהּ] שֶׁהָיְתָה מְחוּץ לַמִּקְדָּשׁ, **בְּיוֹם טוֹב** בְּלִבַד וְלֹא בְּשַׁבָּת. שֶׁכְּשֶׁעָלוּ חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי מֵבָבֶל, הִתִּירוּ לִבְנֵי הַגּוֹלָה הָעוֹלִים לִשְׁתּוֹת מִמֶּנָּה בָּרֶגֶל, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם מְקוֹר מַיִם אַחֵר, וְנִשְׁאֲרָה בְּאֵר זוֹ בְּהֶתֵּרָהּ: **מִשְׁנָה טו** שֶׁרֶץ **מֵת שֶׁנִּמְצָא בַּמִּקְדָּשׁ בְּשַׁבָּת:** שֶׁרֶץ מֵת **שֶׁנִּמְצָא בַּמִּקְדָּשׁ** בְּשַׁבָּת, **כֹּהֵן מוֹצִיאוֹ,** עַל יְדֵי שֶׁאוֹחֲזוֹ **בְּהֶמְיְנוֹ** [-אֶבְנְטוֹ], וְאַף שֶׁמִּטַּלְטְלוֹ, אֵין שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ. וּבְאֹפֶן זֶה אֵינוֹ נִטְמָא מֵהַשֶּׁרֶץ [שֶׁהָאַבְנֵט נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם]. וְאַף שֶׁהָאַבְנֵט קָדוֹשׁ אֵינוֹ מַמְתִּין עַד שֶׁיִּמְצָא צֶבֶת שֶׁל עֵץ שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּדֵי **שֶׁלֹּא לְשַׁהוֹת שָׁם אֶת הַטֻּמְאָה, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** יוֹצִיאֵנוּ **בְּצֶבֶת** [-מַלְקָחַיִם] **שֶׁל** עֵץ שֶׁהִיא 'פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ' וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וְכָךְ עָדִיף מִלְּהוֹצִיאוֹ בְּאַבְנֵט שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה, כְּדֵי **שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת אֶת הַטֻּמְאָה** בְּטֻמְאַת כְּלֵי קֹדֶשׁ שֶׁלֹּא לְצָרְכָּהּ, וְאַף שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ שׁוֹהֶה הַטֻּמְאָה בַּמִּקְדָּשׁ. **מֵהֵיכָן** - מֵאֵיזֶה מָקוֹם **בַּמִּקְדָּשׁ מוֹצִיאִין אוֹתוֹ** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים לְאִסּוּר מֵקְצָה. **מִן הַהֵיכָל, וּמִן הָאוּלָם, וּמִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, מִשָּׁם מוֹצִיאִין אוֹתוֹ, וּשְׁאָר כָּל** הַמְּקוֹמוֹת כּוֹפִין עָלָיו פְּסַכְתֵּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁהִתִּירוּ לְךָ חֲכָמִים, מִשָּׁלְךָ נָתְנוּ לָךְ, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ לְךָ אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת: **סְלִיק מַסֶּכֶת עֵרוּבִין**

מַסֶּכֶת פְּסָחִים

פרק א א אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר. כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין מַכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה. וְלָמָּה אָמְרוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת בַּמַּרְתֵּף, מָקוֹם שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת עַל פְּנֵי כָל הַמַּרְתֵּף, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן הָעֶלְיוֹנוֹת: **ב** אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא גְּרָרָה חֻלְדָּה מִבַּיִת לְבַיִת וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם, דְּאִם כֵּן, מֵחָצֵר לְחָצֵר וּמֵעִיר לְעִיר, אֵין לַדָּבָר סוֹף: **ג** רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בּוֹדְקִין אוֹר אַרְבָּעָה עָשָׂר וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית וּבְשָׁעַת הַבְעוּר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא בָדַק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, יִבְדֹּק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. לֹא בָדַק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, יִבְדֹּק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד. לֹא בָדַק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, יִבְדֹּק לְאַחַר הַמּוֹעֵד. וּמַה שֶּׁמְּשַׁיֵּר, יַנִּיחֶנּוּ בְּצִנְעָא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו: **ד** רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אוֹכְלִין כָּל חֲמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ. אוֹמֵר, בְּצִבַּת שֶׁל עֵץ, שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת אֶת הַטֻּמְאָה. מֵהֵיכָן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ, מִן הַהֵיכָל וּמִן הָאוּלָם וּמִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, מִשָּׁם מוֹצִיאִין אוֹתוֹ וְאֵין חוֹשְׁשִׁים לְאִסּוּר מֵקְצָה, וּבִכְלָל זֶה אַף כָּל הָעֲזָרָה, וּבִשְׁאָר כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנִּמְצָא שָׁם שֶׁרֶץ [כְּגוֹן בָּעֲזָרָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס, וְהַר הַבַּיִת לְרַבִּי עֲקִיבָא], אֵין נוֹגְעִים בּוֹ, מִלְּבַד זֹאת מְבָאֲרִים בַּמַּסֶּכֶת גַּם הִלְכוֹת קָרְבַּן פֶּסַח שֶׁנֶּהֱגוּ בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם (פרקים ה-ט):

מִשְׁנָה א זְמַן הַבְּדִיקָה, וְהַמְּקוֹמוֹת הַמְּחֻיָּבִים בְּבְדִיקָה: אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר - לֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן [וּלְשׁוֹן 'אוֹר' הוּא בִּלְשׁוֹן סַגִּי נְהוֹר, וּבָהַר הַתַּנָּא בִּלְשׁוֹנָא מְעַלְיָא], **בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר** - שֶׁלַּגַּבֵּי חָמֵץ נֶאֱמַר (שמות יב יט) 'שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא', וּמְצִיאָה הִיא עַל יְדֵי חִפּוּשׂ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בִּגְבִיעוֹ שֶׁל יוֹסֵף (בראשית מד יב) 'וַיְחַפֵּשׂ וְגוֹ' וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ'. וְחִפּוּשׂ הוּא בְּנֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כ כז) 'נֵר ה' וְגוֹ' חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן'. [וְטַעַם הַבְּדִיקָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹר בְּבַל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא. וְאַף שֶׁבְּטֵל אֶת הֶחָמֵץ, יֵשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁיִּמְצָא בְּפֶסַח גְּלוּסְקָא יְקָרָה, וְיִמְלֹךְ עַל בְּטוּלוֹ, וְיַחְפֹּץ בְּקִיּוּמָהּ לַאֲכִילָה, וְיַעֲבֹר בְּבַל יֵרָאֶה. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא יָבוֹא לֶאֱכֹל אֶת הֶחָמֵץ שֶׁיִּמְצָא בְּפֶסַח, כֵּיוָן שֶׁהוּא רָגִיל בַּאֲכִילָתוֹ כָּל הַשָּׁנָה. וּזְמַן הַבְּדִיקָה בַּלַּיְלָה, לְפִי שֶׁאָז הָאֲנָשִׁים מְצוּיִים בְּבָתֵּיהֶם, וְכֵן אוֹר הַנֵּר יָפֶה יוֹתֵר לִבְדִיקָה בַּלַּיְלָה]. **כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין מַכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ** - שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַכְנִיס בּוֹ חָמֵץ, כְּגוֹן אוֹצְרוֹת יַיִן, **אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה. וְלָמָּה אָמְרוּ** חֲכָמִים לְהַלָּן בְּמַשְׁנָה, שֶׁיֵּשׁ לִבְדֹּק **שְׁתֵּי שׁוּרוֹת בַּמַּרְתֵּף,** וַהֲלֹא מַרְתֵּף אֵין מַכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ. לֹא אָמְרוּ כֵּן אֶלָּא בְּמַרְתֵּף שֶׁהוּא **מָקוֹם שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ,** שֶׁמִּסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ יַיִן בְּעֵת סְעוּדָתוֹ, וּפְעָמִים שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מוֹזֵג יַיִן כְּשֶׁפִּתּוֹ בְּיָדוֹ, וּכְשֶׁכָּלָה הַיַּיִן נִכְנָס לַמַּרְתֵּף לְהָבִיא יַיִן מֵהָחָבִית, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁשָּׁכַח שָׁם אֶת פִּתּוֹ. וְשִׁעוּר הַבְּדִיקָה בְּמַרְתֵּף שֶׁבּוֹ חָבִיּוֹת מְסֻדָּרוֹת עַל רִצְפַּת הַמַּרְתֵּף, וּמֵעֲלֵיהֶם שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת שֶׁל חָבִיּוֹת: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת עַל פְּנֵי כָל הַמַּרְתֵּף,** כְּלוֹמַר, יֵשׁ לִבְדֹּק אֶת כָּל הֶחָבִיּוֹת שֶׁמּוּל הַפֶּתַח, מִקַּרְקָעִית הַמַּרְתֵּף עַד לְמַעְלָה, וּלְכָל רֹחַב הַמַּרְתֵּף, שֶׁזּוֹ שׁוּרָה אַחַת. וְכֵן אֶת כָּל הֶחָבִיּוֹת שֶׁבַּשִּׁכְבָה הָעֶלְיוֹנָה בְּכָל הַמַּרְתֵּף, שֶׁזּוֹ שׁוּרָה שְׁנִיָּה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן הָעֶלְיוֹנוֹת,** שֶׁגַּם בַּשּׁוּרָה הַחִיצוֹנָה הָרוֹאָה אֶת הַפֶּתַח, אֵינוֹ בּוֹדֵק אֶלָּא אֶת שְׁתֵּי הַשּׁוּרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁבָּהּ, זוֹ שֶׁקְּרוֹבָה בְּיוֹתֵר לַפֶּתַח וְלִתְקָרָה, וְזוֹ שֶׁתַּחְתֶּיהָ: **מִשְׁנָה ב חֻשַּׁשׁ שֶׁמָּא גְּרָרָה חֻלְדָּה חָמֵץ אַחַר הַבְּדִיקָה: אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא גְּרָרָה חֻלְדָּה חָמֵץ מִבַּיִת** שֶׁלֹּא נִבְדַּק **לְבַיִת** שֶׁכְּבָר נִבְדַּק, **וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם** - אוֹ בְּאוֹתוֹ בַּיִת מִזָּוִית שֶׁלֹּא נִבְדְּקָה לְזָוִית שֶׁנִּבְדְּקָה. דְּאִם כֵּן יֵשׁ לַחֻשַּׁשׁ גַּם שֶׁמָּא הֵבִיאָה **מֵחָצֵר** לְחָצֵר, **וּמֵעִיר לְעִיר, וְאֵין לַדָּבָר סוֹף: מִשְׁנָה ג זְמַנֵּי הַבְּדִיקָה, וּשְׁמִירַת הֶחָמֵץ לְאַחַר הַבְּדִיקָה:** רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְכַתְּחִלָּה בּוֹדְקִין אוֹר [-בְּלֵיל] אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, **וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית** - בַּבֹּקֶר, אִם לֹא בָדַק בַּלַּיְלָה, **וּבִשְׁעַת הַבְּעוּר** - אִם לֹא בָדַק בַּבֹּקֶר, יִבְדֹּק בְּתְחִלַּת שָׁעָה שִׁשִּׁית שֶׁהִיא שְׁעַת בְּעוּר הֶחָמֵץ. וְאִם לֹא בָדַק אָז, שׁוּב לֹא יִבְדֹּק, כִּי כְּבָר נֶאֱסַר הֶחָמֵץ וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאִם יְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו וְיִמְצָאֶנּוּ, יָבוֹא לְאָכְלוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אִם **לֹא בָדַק אוֹר אַרְבָּעָה עָשָׂר, יִבְדֹּק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר** בַּבֹּקֶר, וְאִם **לֹא בָדַק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר** בַּבֹּקֶר, **יִבְדֹּק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד** שֶׁל הַבְּעוּר, בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית. וְאִם **לֹא בָדַק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, יִבְדֹּק לְאַחַר הַמּוֹעֵד** - עַד לֵיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר. וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיֹּאכַל אֶת הֶחָמֵץ שֶׁיִּמְצָא, שֶׁהֲרֵי מַטָּרַת בְּדִיקָתוֹ לְבַעֲרוֹ מִן הָעוֹלָם, וְוַדַּאי לֹא יָבוֹא לְאָכְלוֹ. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: אִם לֹא בָדַק בְּכָל יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר, יִבְדֹּק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד - הֵינוּ בְּמַהֲלַךְ הַפֶּסַח. וְאִם לֹא, יִבְדֹּק לְאַחַר הַמּוֹעֵד, הֵינוּ אַחַר הַפֶּסַח, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב בַּחֲמֵצוֹ, חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה]. **וּמַה שֶּׁמְּשַׁיֵּר** מֵהֶחָמֵץ אַחַר בְּדִיקָתוֹ בְּלֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר, **יַנִּיחֶנּוּ בְּצִנְעָא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו,** שֶׁאִם לֹא יַצְנִיעוֹ וְיִרְאֶה חֻלְדָּה גּוֹרֶרֶת מֵהֶחָמֵץ לְתוֹךְ הַבַּיִת הַנָּקִי, יְהֵיֶה חַיָּב לַחֲזֹר וְלִבְדֹּק אֶת הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ד סוֹף זְמַן אֲכִילַת חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח, וּזְמַן הַבְּעוּר:** רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, **אוֹכְלִין** חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח **כָּל חֲמֵשׁ** שָׁעוֹת רִאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם, **וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ** [-שָׁעָה שִׁשִּׁית]. וְאַף שֶׁמִּדְּאוֹרַיְתָא

ט' כסלו

קלח

משניות

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק ב

המבוארות

אִסּוּר אֲכִילַת חָמֵץ וְחוֹבַת בִּעוּרוֹ, הֵם בַּשָּׁעָה הַשְּׁבִיעִית, חָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁמָּא יִטְעוּ בְּנֵי אָדָם בְּשָׁעָה, וְיִחְשְׁבוּ בְּשָׁעָה שְׁבִיעִית שֶׁעֲדַיִן שָׁעָה שִׁשִּׁית וְיֹאכְלוּ חָמֵץ, וְלָכֵן אֲסָרוּהוּ מִתְּחִלַּת שָׁעָה שִׁשִּׁית. אֲבָל לֹא חָשְׁשׁוּ שֶׁיִּסְבּוֹר שֶׁשָּׁעָה שְׁבִיעִית הִיא שָׁעָה חֲמִישִׁית, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה חֲמִישִׁית הַחַמָּה בְּצַד מִזְרָח, וּבַשְּׁבִיעִית נוֹטָה לְמַעֲרָב. וְרַבִּי **יְהוּדָה אוֹמֵר, אוֹכְלִין** חָמֵץ **כָּל** אַרְבַּע שָׁעוֹת רִאשׁוֹנוֹת, **וְתוֹלִין** - לֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׂוֹרְפִים **כָּל חֲמֵשׁ** - מִתְּחִלַּת שָׁעָה חֲמִישִׁית, שֶׁחָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁיִּטְעוּ הֲמוֹן הָעָם בֵּין שָׁעָה חֲמִישִׁית לִשְׁבִיעִית, בְּיוֹם הַמְעֻנָּן שֶׁאֵין הַשֶּׁמֶשׁ נִרְאֵית, וְלָכֵן אֲסָרוּהוּ בַּאֲכִילָה מִשָּׁעָה זוֹ, אַךְ לֹא הֶחְמִירוּ לְאָסְרוֹ גַּם בַּהֲנָאָה. **וְשׂוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ** - מֵחֲשָׁשׁ שֶׁיַּחֲלִיפוּ בֵּין שָׁעָה שְׁבִיעִית לְשָׁעָה שִׁשִּׁית: **מִשְׁנָה ה וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי חַלּוֹת שֶׁל** קָרְבַּן **תּוֹדָה** [-שֶׁהַתּוֹדָה בָּאָה עִם אַרְבָּעִים חַלּוֹת, וּבָהֶן עָשָׂר חַלּוֹת חָמֵץ] **פְּסוּלוֹת,** שֶׁנִּפְסְלוּ בְּלֵילִנָה בְּלֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר [מֵחֲמַת רִבּוּי קָרְבְּנוֹת הַתּוֹדָה הַבָּאִים בְּיוֹם י"ג נִיסָן, כִּי בְּפֶסַח אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיב תּוֹדָה, מֵחֲמַת חַלּוֹת הֶחָמֵץ שֶׁעִמָּהּ. וְאַף בְּעֶרֶב פֶּסַח אֵין לְהַבִיאָהּ, כִּי לֹא יוּכְלוּ לֶאֱכֹל אֶת חַלּוֹת הֶחָמֵץ אֶלָּא שֵׁשׁ שָׁעוֹת, וְאָסוּר לְהָבִיא קָרְבָּן בְּאֹפֶן שֶׁיִּתְמַעֵט זְמַן אֲכִילָתוֹ וְיָכוֹל לָבוֹא לְבֵית הַפְּסוּל. וּמֵחֲמַת רִבּוּי לְחָמֵי הַתּוֹדָה נוֹתְרוּ רַבִּים מֵהֶם וְנִפְסְלוּ בְּלֵילִנָה], הָיוּ **מֻנָּחוֹת עַל גַּג הָאִצְטְבָא** [-מָקוֹם לִישִׁיבָה בְּהַר הַבַּיִת שֶׁמַּעֲלֵיהוּ גַּג גְּבוֹהַּ הַנִּרְאֶה לְכֹל] כְּדֵי לְסַמֵּן לָעָם אֵימָתַי סוֹף זְמַן אֲכִילַת חָמֵץ, וּזְמַן הַבִּעוּר. **כָּל זְמַן שֶׁשְּׁתֵּיהֶן מֻנָּחוֹת, כָּל הָעָם אוֹכְלִים** חָמֵץ. **נִטְלָה אַחַת** עַל יְדֵי שְׁלִיחַ בֵּית דִּין, בְּתְחִלַּת שָׁעָה חֲמִישִׁית, **תּוֹלִין,** כְּלוֹמַר, **לֹא אוֹכְלִין** חָמֵץ **וְלֹא שׂוֹרְפִין,** שֶׁעֲדַיִן הוּא מֻתָּר בַּהֲנָאָה. **נִטְלוּ שְׁתֵּיהֶן,** בְּתְחִלַּת שָׁעָה שִׁשִּׁית, **הִתְחִילוּ כָּל הָעָם שׂוֹרְפִין. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, חֲלִין נֶאֱכָלִין כָּל אַרְבַּע** שָׁעוֹת, וְנֶאֱסָרִים בַּאֲכִילָה בְּתְחִלַּת שָׁעָה חֲמִישִׁית, מֵחֲשַׁשׁ טָעוּת בְּיוֹם הַמְעֻנָּן. **וּתְרוּמָה** נֶאֱכֶלֶת **כָּל חֲמֵשׁ** שָׁעוֹת רִאשׁוֹנוֹת, לְפִי שֶׁאָסוּר לְהַפְסִיד קָדָשִׁים בְּיָדַיִם, וְלָכֵן לֹא חָשְׁשׁוּ בָּהּ לְטָעוּת זוֹ שֶׁל יוֹם הַמְעֻנָּן, **וְשׂוֹרְפִין** אֲפִלּוּ תְּרוּמָה **בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ,** מֵחֲשַׁשׁ לְטָעוּת רַבִּים בֵּין הַשָּׁעָה הַשְּׁבִיעִית לַשָּׁעָה הַשִּׁשִּׁית: **מִשְׁנָה ו הֶחֱתַר שִׁרְפַת קָדָשִׁים טְמֵאִים זֶה עִם זֶה כְּשֶׁגּוֹרֵם לְתוֹסֶפֶת טֻמְאָה: רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, מִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּשָׁרֵף אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בִּנְגִיעָה** שֶׁל וְלַד **וְלַד הַטֻּמְאָה** [-שֶׁנִּי לְטֻמְאָה, שֶׁהוּא וָלָד שֶׁל רִאשׁוֹן שֶׁהוּא וָלָד שֶׁל אַב הַטֻּמְאָה] וְנַעֲשָׂה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, יַחַד **עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בִּנְגִיעַת אַב הַטֻּמְאָה** וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן, **אַף עַל פִּי שֶׁעַל יְדֵי כָךְ מוֹסִיפִין טֻמְאָה עַל טֻמְאָתוֹ** שֶׁהָיְתָה לוֹ כְּבָר, שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיָה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה וְעַל יְדֵי שֶׁנּוֹגֵעַ בָּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה נַעֲשָׂה שֵׁנִי לְטֻמְאָה [מִדְּאוֹרַיְתָא אֵין אָכֶל מִטַּמֵּא אֹכֶל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּאֳכָלִים טְמֵאִים (ויקרא יא לח) 'טָמֵא הוּא', וְדוֹרְשִׁים: הוּא טָמֵא וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֹכֶל כַּיּוֹצֵא בּוֹ]. וְלֹא חָשְׁשׁוּ לָכָךְ, מֵאַחַר וּכְבָר יֵשׁ עַל הַבָּשָׂר שֵׁם טֻמְאָה וְהוּא עוֹמֵד לִשָּׂרֵף, וְלֹא הֵזְהִירָנוּ בִּשְׁמִירַת קָדָשִׁים אֶלָּא שֶׁלֹּא לְטַמֵּא בָּשָׂר טָהוֹר. **הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר,** שֶׁמִּטַּעַם זֶה אַף מֻתָּר לְהוֹסִיף טֻמְאָה עַל שְׁלִישִׁי וְלַעֲשׂוֹתוֹ רִאשׁוֹן, שֶׁכֵּן **מִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהַדְלִיק אֶת הַשֶּׁמֶן** שֶׁל תְּרוּמָה **שֶׁנִּפְסַל בִּנְגִיעַת טְבוּל יוֹם,** וְנַעֲשָׂה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, בְּתוֹךְ נֵר [-כְּלֵי שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ שֶׁמֶן וּפְתִילָה] שֶׁל מַתָּכֶת **שֶׁנִּטְמָא בִּנְגִיעַת טְמֵא מֵת** שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה, וְנַעֲשָׂה בְּעַצְמוֹ אַב הַטֻּמְאָה [שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טז) 'בַּחָלָל חָרֶב אוֹ בְמֵת', וְדָרְשׁוּ מִמַּה שֶּׁהִשְׁוָה הַכָּתוּב חָרֶב לְמֵת, שֶׁהַחָרֶב הַנּוֹגַעַת בְּמֵת נַעֲשֵׂית אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה כַּמֵּת, וְכֵן אִם נָגַע בִּטְמֵא מֵת נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה כִּטְמֵא מֵת, וְאִם נָגַע בְּרִאשׁוֹן נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן. וְדִין זֶה הוּא בְּכָל הַכֵּלִים שֶׁאֵינָם כְּלֵי חֶרֶס], וְלֹא נִמְנְעוּ מִלְּהַדְלִיק בּוֹ אֶת הַשֶּׁמֶן, **אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין** לוֹ **טֻמְאָה עַל טֻמְאָתוֹ,** שֶׁתְּחִלָּה הָיָה שְׁלִישִׁי, וְעַל יְדֵי שֶׁנּוֹגֵעַ בְּאַב הַטֻּמְאָה נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן: **מִשְׁנָה ז שְׂרֵפַת תְּרוּמַת חָמֵץ טְמֵאָה וּטְהוֹרָה בְּפֶסַח: אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מִדִּבְרֵיהֶם** שֶׁל חָמֵץ **טְהוֹרָה** יַחַד **עִם** הַתְּרוּמָה **הַטְּמֵאָה,** כְּבָר בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית **בְּעֶרֶב פֶּסַח,** אַף שֶׁבְּכָךְ נִטְמֵאת הַתְּרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּבָר אִסּוּר

חָמֵץ מִדְּרַבָּנָן. וְאַף רַבִּי חֲנִינָא דִּבֵּר עַל בָּשָׂר שֶׁטָּמֵא כְּבָר רַק בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן, שֶׁכֵּן מְדֻבָּר בְּבָשָׂר שֶׁנִּטְמָא מִמַּשְׁקֶה, וְדַעַת רַבִּי מֵאִיר שֶׁמַּשְׁקֶה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֹכֶל מִדְּאוֹרַיְתָא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לד) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', 'יִטְמָא' בְּעַצְמוֹ וְלֹא יְטַמֵּא אֲחֵרִים. **אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה** - אֵין אַתָּה יָכוֹל לִלְמֹד מִדִּבְרֵיהֶם כֵּן, כִּי לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי מַשְׁקֶה מְטַמֵּא אֹכֶל מִן הַתּוֹרָה, כִּי 'יִטְמָא' מַשְׁמַע גַּם יְטַמֵּא אֲחֵרִים, וְאֵין לִלְמֹד מֵהֶתֵּר הוֹסָפַת טֻמְאָה בְּבָשָׂר טָמֵא מִדְּאוֹרַיְתָא, לְהֶתֵּר הוֹסָפַת טֻמְאָה בִּתְרוּמָה טְהוֹרָה בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית שֶׁאִסּוּרָהּ מִדְּרַבָּנָן. וְאַף שֶׁנֶּחְלְקוּ רַבִּי אֶלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אִם מֻתָּר לִשְׂרֹף שְׁתֵּי תְּרוּמוֹת יַחְדָּו, מִכָּל מָקוֹם **מוֹדִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** בִּשְׂרֵפַת תְּרוּמָה טְמֵאָה וּטְהוֹרָה שֶׁל חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית, **שֶׁשּׂוֹרְפִין אֶת זוֹ לְעַצְמָהּ וְאֶת זוֹ לְעַצְמָהּ. עַל מָה** - עַל אֵלּוּ שְׁתֵּי תְּרוּמוֹת **נֶחְלְקוּ, עַל** הַתְּרוּמָה [-שֶׁסָּפַק אִם נִטְמְאָה] **הַתְּלוּיָה** [-שֶׁסָּפַק אִם נִטְמְאָה] **וְעַל** הַתְּרוּמָה **הַטְּמֵאָה בְּוַדַּאי, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תִּשָּׂרֵף זוֹ לְעַצְמָהּ וְזוֹ לְעַצְמָהּ,** כִּי לְדַעְתּוֹ יֵשׁ לִשְׁמֹר גַּם תְּרוּמָה תְּלוּיָה מִן הַטְּמֵאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח ח) 'אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי' בְּלָשׁוֹן רַבִּים, תְּרוּמָה טְהוֹרָה וּתְלוּיָה. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** שׂוֹרְפִים אֶת **שְׁתֵּיהֶן כְּאֶחָת,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'יֵשׁ אֵם לַמָּסֹרֶת', וְדוֹרְשִׁים אֶת הַכָּתִיב 'תְּרוּמָתִי' בְּלָשׁוֹן יָחִיד, רַק בִּתְרוּמָה טְהוֹרָה [וּבִתְרוּמָה תְּלוּיָה עִם טְהוֹרָה, מַתָּר לְדַעַת הַכֹּל לִשְׂרָפָן יַחַד, כִּי אֵינוֹ נִרְאֶה כִּמְטַמֵּא אֶת הַטְּהוֹרָה בְּיָדַיִם, כֵּיוָן שֶׁהַתְּלוּיָה אֵינָהּ אֶלָּא סָפֵק]:

פֶּרֶק ב אִפּוּ בִּעוּר חָמֵץ, דִּין חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, וְדִין הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בְּפֶסַח. וְכֵן הַמִּינִים הַכְּשֵׁרִים לְקִיּוּם מִצְוֹת מַצָּה וּמָרוֹר:

מִשְׁנָה א זְמַן אִסּוּר הֲנָאָה מֵחָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח: כָּל שָׁעָה בְּעֶרֶב פֶּסַח **שֶׁמֻּתָּר** לְכֹהֵן **לֶאֱכֹל** חָמֵץ שֶׁל תְּרוּמָה, כְּלוֹמַר שָׁעָה חֲמִישִׁית, הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילַת חָמֵץ, **מַאֲכִיל** חָמֵץ **לִבְהֵמָה לַחַיָּה וּלָעוֹפוֹת,** שֶׁכֵּן הֶחָמֵץ מֻתָּר בַּהֲנָאָה, עַד תְּחִלַּת הַשָּׁעָה הַשִּׁשִּׁית שֶׁאָז חַיָּב לְבַעֲרוֹ, וּכְדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל (לעיל פ"א מ"ה) הַמְחַלֵּק בֵּין תְּרוּמָה לְחֻלִּין. [וְנִקְטָה הַמִּשְׁנָה 'חַיָּה' לְהוֹרוֹת שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁתַּצְנִיעַ מֵהֶחָמֵץ, וְלֹא יְבַעֲרֶנּוּ. וּ'בְּהֵמָה' לְחַדֵּשׁ שֶׁאַף שֶׁהַבְּהֵמָה מְשֻׁיֶּרֶת מִמַּאֲכָלָהּ בְּמָקוֹם גָּלוּי, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּשְׁכַּח וְיַעֲבֹר עַל בַּל יֵרָאֶה. וְעוֹפוֹת נִשְׁנוּ אַגַּב בְּהֵמָה וְחַיָּה]. **וּמוֹכְרוֹ** בְּאוֹתָהּ שָׁעָה **לְנָכְרִי,** וְאַף דָּבָר שֶׁלֹּא יִכְלֶה עַד הַפֶּסַח, שֶׁדַּי בְּמַה שֶּׁהִשְׁבַּתְנוּ אֶת הֶחָמֵץ מֵרְשׁוּתֵנוּ, וְאַף שֶׁיִּשָּׁנוֹ בָּעוֹלָם בְּבַעֲלוּת הַנָּכְרִי. **וּמֻתָּר בַּהֲנָאָתוֹ,** וְאִם חֵרְכוֹ בְּאֵשׁ בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית, אֲפִלּוּ לְהַנּוֹת מֵהַפָּחָמִים שֶׁלּוֹ אַף בְּפֶסַח. **עָבַר זְמַנּוֹ** - בְּתְחִלַּת הַשָּׁעָה הַשִּׁשִּׁית, **אָסוּר בַּהֲנָאָתוֹ** מִדְּרַבָּנָן. [וְתַקָּף הָאִסּוּר כְּאִסּוּר הֲנָאָה מִדְּאוֹרַיְתָא, וְאִם קִדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשָׁיו כְּדִין הַמְקַדֵּשׁ בְּאִסּוּרֵי הֲנָאָה, וַאֲפִלּוּ קִדֵּשׁ אִשָּׁה בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן, בְּחָמֵץ נָקְשָׁה שֶׁגַּם בְּפֶסַח אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן, לֹא חָלוּ הַקִּדּוּשִׁין]. **וְלֹא יַסִּיק בּוֹ** בְּעֵת שְׂרֵפָתוֹ **תַּנּוּר וְכִירַיִם,** וַאֲפִלּוּ לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה (להלן במשנה) שֶׁבְּעִוּר חָמֵץ הוּא בִּשְׂרֵפָה, אָסוּר לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ בִּשְׁעַת שְׂרֵפָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ זְמַן אִסּוּרוֹ. **אֲפִלּוּ בְּעִוּר חָמֵץ: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין בְּעִוּר חָמֵץ אֶלָּא שְׂרֵפָה,** כְּדִין נוֹתָר שֶׁאַף הוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה וַאֲכִילָתוֹ בְּאִסּוּר כָּרֵת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף מְפָרֵר** אֶת הֶחָמֵץ **וְזוֹרֶה** - וּמְפַזֵּר אוֹתוֹ **לָרוּחַ אוֹ שֶׁמַּטִּיל** אֶת הַפֵּרוּרִים **לַיָּם,** וְאַף בְּכָךְ מְקַיְּם מִצְוַת הַשְׁבָּתַת הֶחָמֵץ, וְאֵין לִלְמֹד מִנּוֹתָר, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּחֵלֶב שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל שֶׁאָסוּר אַף הוּא בַּהֲנָאָה וְנָענוּשׁ כָּרֵת, וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ טָעוּן שְׂרֵפָה: **מִשְׁנָה ב דִּין חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח: חָמֵץ שֶׁל נָכְרִי שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, מֻתָּר בַּהֲנָאָה** וַאֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה [בָּאֳפַנִּים שֶׁאֵין אִסּוּר פֵּאת עַכּוּ"ם], וְחָמֵץ **שֶׁל יִשְׂרָאֵל** שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, אַף שֶׁמִּדִּין תּוֹרָה נַקְשָׁה שֶׁגַּם בְּפֶסַח אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן, לֹא חָלוּ הַקִּדּוּשִׁין]. **וְלֹא יַסִּיק בּוֹ** בְּעֵת שְׂרֵפָתוֹ **תַּנּוּר וְכִירַיִם,** וַאֲפִלּוּ לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה (להלן במשנה) שֶׁבְּעִוּר חָמֵץ הוּא בִּשְׂרֵפָה, אָסוּר לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ בִּשְׁעַת שְׂרֵפָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ זְמַן אִסּוּרוֹ. **אֲפִלּוּ בְּעִוּר חָמֵץ: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין בְּעִוּר חָמֵץ אֶלָּא שְׂרֵפָה,** כְּדִין נוֹתָר שֶׁאַף הוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה וַאֲכִילָתוֹ בְּאִסּוּרֵי

משניות

מִשְׁנָה ג מַשְׁכּוֹן חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח: נִכְרִי שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל מָעוֹת קֹדֶם הַפֶּסַח **עַל חֲמֵצוֹ** שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּלוֹמַר, שֶׁהִנִּיחַ הַיִּשְׂרָאֵל אֶת חֲמֵצוֹ בְּבֵית הַגּוֹי כְּמַשְׁכּוֹן, וְהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁאִם לֹא יְשַׁלֵּם חוֹבוֹ עַד יוֹם פְּלוֹנִי, יְהֵא הֶחָמֵץ קָנוּי לַנִּכְרִי לְמַפְרֵעַ מִשָּׁעַת הַהַלְוָאָה, וְעָבַר אוֹתוֹ יוֹם וְלֹא שִׁלֵּם אֶת חוֹבוֹ. **אַחַר הַפֶּסַח** הֶחָמֵץ **מֻתָּר בַּהֲנָאָה,** כִּי הִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁהֶחָמֵץ הָיָה שֶׁל הַנָּכְרִי מִשָּׁעַת הַהַלְוָאָה, וּבְזְמַן הַפֶּסַח הָיָה שֶׁל נָכְרִי וְלֹא נֶאֱסַר. וּלְהֶפֶךְ, **יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְוָה אֶת הַנָּכְרִי עַל חֲמֵצוֹ** שֶׁל נָכְרִי, **אַחַר הַפֶּסַח** הֶחָמֵץ שֶׁהִפְקִיד הַנָּכְרִי **אָסוּר בַּהֲנָאָה,** כִּי הוּא נִקְנָה לְיִשְׂרָאֵל לְמַפְרֵעַ מִשָּׁעַת הַהַלְוָאָה, וּבְזְמַן הַפֶּסַח הָיָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְנֶאֱסַר כְּדִין חָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח. **דִּין חָמֵץ שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מַפֹּלֶת: חָמֵץ שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מַפֹּלֶת, הֲרֵי הוּא כְּמִבְעָר** כְּבָר וְאֵינוֹ חַיָּב לְבַעֲרוֹ בְּעֶרֶב פֶּסַח [אֲבָל צָרִיךְ לְבָטְלוֹ, שֶׁמָּא יִפְקַח אֶת הַגַּל בְּפֶסַח וְיַעֲבֹר עַל בַּל יֵרָאֶה]. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** דִּין זֶה הוּא **כֹּל** שֶׁהֶחָמֵץ טָמוּן בְּאֹפֶן **שֶׁאֵין הַכֶּלֶב יָכוֹל** לַהֲרִיחוֹ **וּלְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו** וּלְגַלּוֹתוֹ, שֶׁהוּא שָׁעוּר שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אַךְ בִּפָּחוֹת מִכָּאן, צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו וּלְבַעֲרוֹ, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּרִיחַ הַכֶּלֶב אֶת רֵיחַ הֶחָמֵץ וְיוֹצִיאֶנּוּ: **מִשְׁנָה ד זָר הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בְּפֶסַח:** זָר הָאוֹכֵל תְּרוּמָת **חָמֵץ בְּפֶסַח, בְּשׁוֹגֵג,** שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁאוֹכֵל תְּרוּמָה, **מְשַׁלֵּם** לַכֹּהֵן **קֶרֶן וְחֹמֶשׁ,** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יד) 'וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ'. וְאַף שֶׁחָמֵץ בְּפֶסַח אָסוּר בַּהֲנָאָה וְאֵינוֹ שָׁוֶה, תַּשְׁלוּם אֲכִילַת תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג אֵינוֹ לְפִי שׁוִי אֶלָּא לְפִי מִדָּה, שֶׁנּוֹתֵן פֵּרוֹת בְּפָמוּת שֶׁאָכַל, וְהֵם נַעֲשִׂים תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ', כְּלוֹמַר, פֵּרוֹת הָרְאוּיִים לִהְיוֹת קֹדֶשׁ, וְהֵם נַעֲשִׂים תְּרוּמָה. וְכֵיוָן שֶׁהַתַּשְׁלוּם הוּא לְפִי מִדָּה, גַּם בִּתְרוּמַת חָמֵץ מְחַזִּיר לוֹ אַחַר הַפֶּסַח אֶת כְּמוּת הַתְּרוּמָה שֶׁאָכַל. אֲבָל אִם אֲכָלָהּ **בְּמֵזִיד,** שֶׁיָּדַע שֶׁאוֹכֵל תְּרוּמָה, **פָּטוּר מִתַּשְׁלוּמִים,** שֶׁהַפְּסוּק הַנִּזְכָּר נֶאֱמַר רַק בְּאוֹכֵל בִּשּׁוֹגֵג, וְאִלּוּ בְּמֵזִיד חִיּוּבוֹ כְּגַזְלָן סְתָם, וּמְשַׁלֵּם לְפִי דָּמִים, וּבְפֶסַח אֵין לָחָמֵץ שׁוִי שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה. וְכֵן הוּא פָּטוּר **מִדְּמֵי עֲצִים,** אִם אָכַל תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁעוֹמֶדֶת לְהַסָּקָה כְּעֵצִים, מֵאוֹתוֹ טַעַם שֶׁאֵין לָחָמֵץ שׁוִי וְאַף לְהֶסֵּק אֵינוֹ רָאוּי, וְלֹא הִזִּיקוֹ: **מִשְׁנָה ה הַמִּינִים הַכְּשֵׁרִים וְהַפְּסוּלִים לְמִצְוַת מַצָּה:** אִלּוּ הַדְּבָרִים [-הַמִּינִים] **שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ** לֶאֱכֹל מַצָּה בְּלֵילָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל **פֶּסַח** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב יח) 'בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצֹּת': **בְּחִטִּים, בְּשְׂעוֹרִים, בְּכֻסְמִין וּבְשִׁיפוֹן וּבְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל,** אַךְ לֹא בְּמַצַּת אֹרֶז אוֹ דֹּחַן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ג) 'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ, שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת', וְדָרְשׁוּ מִסְּמִיכוּת הַפָּתוּבִים, שֶׁיְּהֵא חוֹבַת מַצָּה יְדֵי חוֹבָתָן שֶׁיּוֹצְאִים בָּהֶם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּאֹכֶל מַצָּה רַק מִמִּין כָּזֶה שֶׁיָּכוֹל לָבוֹא לִידֵי חִמּוּץ, וְלֹא מֵאֹרֶז וְכַדּוֹמֶה שֶׁאֵינָם מַחְמִיצִים אֶלָּא מַסְרִיחִים. **וְיוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּדָמַאי,** הַנִּלְקָח מֵעַם הָאָרֶץ וְחַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת, אַךְ כֵּיוָן שֶׁאִלּוּ הָיָה מַפְקִיר נְכָסָיו הָיָה מֻתָּר בַּאֲכִילָתוֹ, שֶׁהִתִּירוּ חֲכָמִים לָעֲנִיִּים לָאֱכֹל דְּמַאי, לָכֵן אַף שֶׁלֹּא הִפְקִיר נְכָסָיו אֵין דָּנִים אֶת אֲכִילָתוֹ כְּאוֹכֵל מַצָּה בַּעֲבֵרָה, וְיוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה. **וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנִתְּנָה לַכֹּהֵן. וְאַף שֶׁלֹּא נִטְּלָה מִמֶּנָּה תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, בְּאֹפֶן שֶׁהַלֵּוִי לָקַח אֶת הַמַּעֲשֵׂר מֵהַתְּבוּאָה קֹדֶם שֶׁהִתְמָרְחָה בִּכְרִי, וַעֲדַיִן לֹא הִתְחִיבָה בִּתְרוּמָה. **וּבְמֵעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ,** וְעָשָׂה מֵהֶם מַצָּה, וְאַף בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא הוֹסִיפוּ הַבָּעָלִים חֻמָּשׁ בְּפִדְיוֹנָם, לְפִי שֶׁאֵין הַחֹמֶשׁ מְעַכֵּב. **וְהַכֹּהֲנִים** יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבָה **בִּתְחִלָּה וּבִתְרוּמָה** שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַמַּצָּה רְאוּיָה לְכָל אָדָם. **אֲבָל לֹא** יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבַת אֲכִילַת מַצָּה **בְּטֶבֶל** וַאֲפִלּוּ טֶבֶל דְּרַבָּנָן, כְּגוֹן תְּבוּאָה מֵעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב. **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וּבְאֹפֶן שֶׁהַלֵּוִי לָקַח אֶת הַמַּעֲשֵׂר אַחֲרֵי מֵרוּחַ הַתְּבוּאָה בַּכְּרִי, שֶׁכְּבָר הִתְחַיְּבָה בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה. **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ** כְּהִלְכָתָם, שֶׁהַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְדֶּה עַל מְנָת לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, וְהַהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה עַל מְנָת לְהַאֲכִילוֹ לְזָרִים, וְלֹא נִתְקַיְּמָה בָּהֶם מִצְוַת אֲכִילָה בִּירוּשָׁלַיִם וְלֹא לְזָרִים. **וְלֹא בְּמִי פֵרוֹת** שֶׁסָּחֲטוּ מִן הַפֵּרוֹת וְנִתְקַבְּצוּ בְּכֵלִים, **וְלֹא בְּמֵי חִטִּין** שֶׁהִשְׁרוּ חִטִּין וְנִתְקַבְּצוּ הַמַּיִם בְּכֵלִים, **וְלֹא בְּמֵי שְׂעוֹרִין** שֶׁהִשְׁרוּ שְׂעוֹרִין וְנִתְקַבְּצוּ הַמַּיִם בְּכֵלִים, **וְלֹא בְּמֵי אֹרֶז וְדֹחַן** שֶׁהִשְׁרוּ אֹרֶז וְדֹחַן וְנִתְקַבְּצוּ הַמַּיִם בְּכֵלִים, **וְלֹא בְּמֵי שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל** שֶׁהִשְׁרוּ שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְנִתְקַבְּצוּ הַמַּיִם בְּכֵלִים, **וְלֹא בְּמֵי כֻסְמִין** שֶׁהִשְׁרוּ כֻּסְמִין וְנִתְקַבְּצוּ הַמַּיִם בְּכֵלִים, **וְלֹא בְּמֵי שִׁיפוֹן** שֶׁהִשְׁרוּ שִׁיפוֹן וְנִתְקַבְּצוּ הַמַּיִם בְּכֵלִים, **וְלֹא בְּמֵי בֶּצֶק** שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ, **וְלֹא בְּמֵי חֻמְטָן** שֶׁהֶחְמִיץ, **וְלֹא בְּמֵי מֶלַח** שֶׁהֶחְמִיץ, **וְלֹא בְּמֵי דְּבַשׁ** שֶׁהֶחְמִיץ, **וְלֹא בְּמֵי גֶּפֶת וְלֹא בְּמֵי קוֹנְדִּיתוֹן וְלֹא בְּמֵי אֲשִׁישִׁין וְלֹא בְּמֵי חַרְדָּל וְלֹא בְּמֵי כָּמוֹן וְלֹא בְּמֵי שׁוּמָּק וְלֹא בְּמֵי תְּמָרִים וְלֹא בְּמֵי חַרּוּבִין וְלֹא בְּמֵי צִמּוּקִין וְלֹא בְּמֵי תְּאֵנִים וְלֹא בְּמֵי כָּל פֵּרוֹת הָאִילָן, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מֵאֲכִילָה, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַגַּת, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַבּוֹסֶר, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַצִּמּוּק, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַחֹמֶץ, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַחַרְצָנִים, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַזַּג, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַקּוֹנְדִּיטוֹן, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הָאֲשִׁישִׁין, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַחַרְדָּל, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַכָּמוֹן, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַשּׁוּמָּק, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַתְּמָרִים, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַחַרּוּבִין, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַצִּמּוּקִין, וְלֹא בְּמֵי עֲנָבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ מִן הַתְּאֵנִים, וְלֹא בְּמֵי כָּל פֵּרוֹת הָאִילָן

פרק ג מִינֵי חָמֵץ הַמְחֻיָּבִים בְּבִעוּר, וְדִינִים שׁוֹנִים בְּנוֹגֵעַ לְאִסּוּר אֲכִילַת חָמֵץ, הַזְּהִירוּת מֵחֲמוּץ הָעִסָּה, וְחוֹבַת בִּעוּר הֶחָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח: **משנה א דִּין תַּעֲרֹבֶת חָמֵץ וְחָמֵץ נָקֵשֶׁה:** אִלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁעוֹבְרִין - שֶׁמִּתְבַּעֲרִים מִן הָעוֹלָם **בְּפֶסַח** מִדְּרַבָּנָן, אַף שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵר עֲלֵיהֶם בְּבַל יֵרָאֶה, שֶׁכֵּן אֵינָם חָמֵץ בְּעַיִן אֶלָּא רַק תַּעֲרֹבֶת חָמֵץ: **כּוּתָּח הַבָּבְלִי** [-מִטְבָּל, עָשׂוּי פַּת מְעֻפָּשֶׁת וְחָלָב], **וְשֵׂכָר הַמָּדִי** - שֵׂכָר שֶׁעוֹשִׂים בְּמָדַי, מִשְׁרֵית חִטִּים אוֹ שְׂעוֹרִים בְּמַיִם, **וְחֹמֶץ הָאֱדוֹמִי** - חֹמֶץ שֶׁעוֹשִׂים בָּאֱדוֹם, שֶׁמַּשְׁרֶה שְׂעוֹרִים בְּיַיִן עַד שֶׁמַּחְמִיצִים, **וְזֵיתוֹם הַמְצָרִי** - מַשְׁקֶה שֶׁעוֹשִׂים בְּמִצְרַיִם לִרְפוּאָה, וְעֹשׂוּ שְׁלִישׁ שְׂעוֹרִים, שְׁלִישׁ כַּרְכּוֹם וּשְׁלִישׁ מֶלַח. וְכָךְ גַּם דִּינָם שֶׁל דְּבָרִים שֶׁהֵם חָמֵץ נָקֵשֶׁה, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, כְּגוֹן **זוֹמָן שֶׁל צַבָּעִים** - מַיִם עִם סָבִין שֶׁהַצַּבָּעִים מְשַׁתְּמְשִׁים בָּהֶם לִמְלַאכְתָּן, **וַעֲמִילָן שֶׁל טַבָּחִים** - פַּת מְקֻמַּח שֶׁל תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הִגִּיעָה לִשְׁלִישׁ בִּשּׁוּלָהּ, שֶׁהַטַּבָּחִים מַנִּיחִים עַל הַקְּדָרָה כְּדֵי לִשְׁאֹב אֶת זֻהֲמַת הַתַּבְשִׁיל, **וְקוֹלָן שֶׁל סוֹפְרִים** - גְּבוּל שֶׁל שְׂאֹרִיּוֹת הַטְּחִינָה בְּאָבֶן הָרֵחַיִם עִם מַיִם, שֶׁמַּדְבִּיקִים אֶתוֹ נְיָרוֹת. **רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף תַּעֲרֹבֶת חָמֵץ נָקֵשֶׁה מִתְבַּעֶרֶת, כְּגוֹן תַּכְשִׁיטֵי** [יֵשׁ לִשְׁנוֹת: טְפוּלֵי] **נָשִׁים** שֶׁהֲנָּשִׁים טוֹפְלוֹת וּמַדְבִּיקוֹת עַל בְּשָׂרָן כְּדֵי לְהַשִּׁיר שֵׂעָר. **זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא עָשׂוּי מִמִּין דָּגָן** - מֵאֶחָד מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן, וּמְעֹרָב בּוֹ מַיִם, **הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּפֶסַח** מִן הָעוֹלָם, אַף בְּתַעֲרֹבֶת אוֹ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה. **וְהֵרִי אִלּוּ בְּאֵזְהָרָה** - בְּלָאוֹ שֶׁלֹּא לְאָכְלָם, וְאִם עָבַר וַאֲכָלָם לוֹקֶה [אִם אָכַל שִׁעוּר כְּזַיִת שֶׁל חָמֵץ מִתּוֹךְ הַתַּעֲרֹבֶת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, וּפָחוֹת מִכָּךְ אֵינוֹ לוֹקֶה אַךְ עוֹבֵר עַל אִסּוּר], **וְאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם כָּרֵת**, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם חָמֵץ גָּמוּר בְּעַיִן: **משנה ב דִּין בָּצֵק בְּסִדְקֵי הַקְּעָרָה לְעִנְיַן בִּעוּרוֹ וּלְעִנְיַן טֻמְאָה:** בָּצֵק שֶׁבְּסִדְקֵי עֲרֵכָה [-קְעָרָה שֶׁלָּשִׁים בָּהּ בָּצֵק] וְהַבָּצֵק סוֹתֵם אֶת הַסְּדָקִים, **אִם יֵשׁ** בּוֹ שִׁעוּר **כְּזַיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, חַיָּב לְבַעֵר. וְאִם לֹא** - שֶׁאֵין בְּמָקוֹם אֶחָד אֶלָּא פָּחוֹת מִכְּזַיִת, **בָּטֵל** הַבָּצֵק **בְּמִעוּטוֹ** - מֵחֲמַת שֶׁעִוּרוֹ הַמּוּעָט וְאֵינוֹ חַיָּב לְבַעֵרוֹ [וְאִם אֵינוֹ עָשׂוּי לְסִתֹּם אֶת הַסְּדָקִים, אַף בְּפָחוֹת מִכְּזַיִת חַיָּב לְבַעֵר, שֶׁכֵּן אֵין דַּעְתּוֹ לְבַטְּלוֹ שָׁם, וְאָפְשָׁר שֶׁיִּמָּלֵךְ לְקַחְתּוֹ מִשָּׁם]. **וְכֵן לְעִנְיַן הַטֻּמְאָה** אִם נָגַע שָׁרֵץ בְּבָצֵק זֶה בְּפֶסַח שֶׁאִסּוּרוֹ מַחְשִׁיבוֹ וְאֵינוֹ בָּטֵל, אֲזַי אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזַיִת, חָשׁוּב הוּא, וְלֹא נִטְמֵאת הַקְּעָרָה בְּנִגְיעַת הַשָּׁרֵץ בּוֹ. וּבְשָׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, **אִם** בַּעַל הַקְּעָרָה **מַקְפִּיד עָלֶיהָ** שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם, וְעוֹמֵד לְטַלּוֹ, אֵינוֹ בָּטֵל לַקְּעָרָה **וְחוֹצֵץ** וְלֹא נִטְמֵאת הַקְּעָרָה, **וְאִם רוֹצֶה כְּעַרְבָּה** עַצְמָהּ, **הֲרֵי הוּא** חוֹצֵץ אֲפִלּוּ יֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר מִכְּזַיִת. **דִּין בָּצֵק שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם הֶחְמִיץ:** בָּצֵק הַחֹרֵשׁ - שֶׁדּוֹפְקִים עָלָיו וְאֵינוֹ מַשְׁמִיעַ קוֹל, כְּחֹרֵשׁ שֶׁקּוֹרְאִים לוֹ וְלֹא מֵשִׁיב [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בָּצֵק הַחֹרֵס, שֶׁקָּשֶׁה כַּחֶרֶס], וְאֵין נִכָּר אִם הֶחְמִיץ, **אִם יֵשׁ** בָּצֵק אַחֵר **כַּיּוֹצֵא בּוֹ** - שֶׁנִּלּוֹשׁ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, **שֶׁהֶחְמִיץ** כְּבָר, **הֲרֵי** אַף **זֶה אָסוּר,** שֶׁמִּן הַסְּתָם גַּם הוּא הֶחְמִיץ. וְאִם אֵין בָּצֵק אַחֵר, שִׁעוּר הַחֻמְצַת הָעִסָּה הוּא כְּדֵי הֲלִיכַת אָדָם מִיל בַּהֲלִיכָה בֵּינוֹנִית, שֶׁהוּא שְׁנֵי חֲמִשִּׁי שָׁעָה: **משנה ג הַפְרָשַׁת חַלָּה מֵעִסָּה טְמֵאָה בְּיוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח:** **כֵּיצַד מַפְרִישִׁין חַלָּה בְּטֻמְאָה** - מֵעִסָּה טְמֵאָה **בְּיוֹם טוֹב** שֶׁל פֶּסַח, שֶׁאִם תַּפְרִישׁ אֶת הַחַלָּה מֵהָעִסָּה לֹא תּוּכַל לֶאֱפוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַאֲכִילָה. וּלְשָׁרְפָהּ אָסוּר, כִּי אֵין שׂוֹרְפִין קָדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב. וּלְהַנִּיחָהּ בָּצֵק אָסוּר, כִּי תַּחְמִיץ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא תִקְרָא לָהּ שֵׁם** חַלָּה, **עַד שֶׁתֹּאפֶה** הָעִסָּה כֻּלָּהּ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה כָּל חֲתִיכָה וַחֲתִיכָה מֵאֶת לֶאֱפוֹתָהּ, כֵּיוָן שֶׁהִיא רְאוּיָה לַאֲכִילָה לְאַחַר שֶׁתַּפְרִישׁ מִמֶּנָּה מְעַט לְחַלָּה [וְאַחַר הֲאֶפְיָהּ תַּנִּיחַ אֶת כָּל הַחֲתִיכוֹת בִּכְלִי אֶחָד, וְתוּכַל לְהַפְרִישׁ חֲתִיכָה אַחַת עַל כָּל שְׁאָר הַחֲתִיכוֹת]. **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, תַּפְרִישׁ חַלָּה לִפְנֵי הֲאֶפְיָהּ וְתָטִיל** אוֹתָהּ **בְּצוֹנֵן** - בְּמַיִם צוֹנְנִים, שֶׁלֹּא תַּחְמִיץ עַד הָעֲרֶב. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא זֶה הוּא חָמֵץ שֶׁמְּזָהֲרִים עָלָיו בְּבַל יֵרָאֶה וּבְבַל יִמָּצֵא, אֶלָּא חָמֵץ שֶׁבְּסִדְקֵי עֲרֵבָה, אִם יֵשׁ כְּזַיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, חַיָּב לְבַעֵר. וְאִם לֹא, בָּטֵל בְּמִעוּטוֹ. וְכֵן לְעִנְיַן הַטֻּמְאָה, אִם מַקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ. וְאִם רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ, הֲרֵי הוּא כְּעַרְבָּה. בָּצֵק הַחֹרֵשׁ, אִם יֵשׁ כַּיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהֶחְמִיץ, הֲרֵי זֶה אָסוּר: **ג כֵּיצַד מַפְרִישִׁין חַלָּה בְּטֻמְאָה בְּיוֹם טוֹב, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא תִקְרָא לָהּ שֵׁם עַד שֶׁתֹּאפֶה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, תָּטִיל בְּצוֹנֵן. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא זֶה הוּא חָמֵץ שֶׁמְּזָהֲרִים עָלָיו בְּבַל יֵרָאֶה וּבְבַל יִמָּצֵא, אֶלָּא חָמֵץ שֶׁבְּסִדְקֵי עֲרֵבָה, אִם יֵשׁ כְּזַיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, חַיָּב לְבַעֵר. וְאִם לֹא, בָּטֵל בְּמִעוּטוֹ. וְכֵן לְעִנְיַן הַטֻּמְאָה, אִם מַקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ. וְאִם רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ, הֲרֵי הוּא כְּעַרְבָּה. בָּצֵק הַחֹרֵשׁ, אִם יֵשׁ כַּיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהֶחְמִיץ, הֲרֵי זֶה אָסוּר: ד רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ נָשִׁים עוֹסְקוֹת בַּבָּצֵק, אַחַת לָשָׁה וְאַחַת עוֹרֶכֶת וְאַחַת אוֹפָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא כָּל הָעֵצִים וְלֹא כָּל הַתַּנּוּרִים שָׁוִין. זֶה הַכְּלָל, תָּפַח, תִּלְטֹשׁ בְּצוֹנֵן: ה שִׁיאוּר, יִשָּׁרֵף, וְהָאוֹכְלוֹ פָּטוּר. סִדּוּק, יִשָּׁרֵף, וְהָאוֹכְלוֹ חַיָּב כָּרֵת. אֵיזֶהוּ שִׁיאוּר, כִּקְרָנֵי חֲגָבִים. סִדּוּק, שֶׁנִּתְעָרְבוּ סְדָקָיו זֶה בָּזֶה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה הָאוֹכְלוֹ חַיָּב כָּרֵת. וְאֵיזֶהוּ שִׁיאוּר, כֹּל שֶׁהוּא מִמִּין דָּגָן, הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּפֶסַח. הֲרֵי אֵלּוּ בְּאַזְהָרָה, וְאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם כָּרֵת: **ב** בָּצֵק שֶׁבְּסִדְקֵי עֲרֵבָה, אִם יֵשׁ כְּזַיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, חַיָּב לְבַעֵר. וְאִם לֹא, בָּטֵל בְּמִעוּטוֹ. וְכֵן לְעִנְיַן הַטֻּמְאָה, אִם מַקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ. וְאִם רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ, הֲרֵי הוּא כְּעַרְבָּה. בָּצֵק הַחֹרֵשׁ, אִם יֵשׁ כְּזַיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, חַיָּב לְבַעֵר. וְאִם לֹא, בָּטֵל בְּמִעוּטוֹ. לְהַצִּיל מִן הַנְּכָרִים, וּמִן הַטְּמֵאָה, וּמִן הַמַּפֹּלֶת, יַחֲזֹר וְיַבְעֵר. וְאִם לָאו, מְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ. לְהַצִּיל מִן הַנְּכָרִים, וּמִן הַטְּמֵאָה, וּמִן הַמַּפֹּלֶת, יַחֲזֹר לְמְצָוָתוֹ, יַחֲזֹר וְיַבְעֵר. וְאִם לָאו, מְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ. לְהַצִּיל מִן הַנְּכָרִים, וּמִן הַטְּמֵאָה, וּמִן הַמַּפֹּלֶת, יַחֲזֹר לְמְצָוָתוֹ, יַחֲזֹר וְיַבְעֵר. וְאִם לָאו, מְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ. לְהַצִּיל מִן הַנְּכָרִים, וּמִן הַטְּמֵאָה, וּמִן הַמַּפֹּלֶת

משניות מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק ד המבוארות

מִשְׁנָה ח חֲזָרָה לִירוּשָׁלַיִם לִשְׁרֹפַת בְּשַׂר קָדֶשׁ: וְכֵן מִי שֶׁיָּצָא מִירוּשָׁלַיִם וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ **בְּיָדוֹ בְּשַׂר קָדֶשׁ** - שֶׁל קָדָשִׁים קַלִּים, וּבִיצִיאָתוֹ מִירוּשָׁלַיִם נִפְסָל בְּ'יוֹצֵא', וְצָרִיךְ לְשָׂרְפוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו כג) 'כַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', וְדָרְשׁוּ שֶׁבְּמָקוֹם אֲכִילָתוֹ שְׂרֵפָתוֹ. **אִם עָבַר** אֶת **צוֹפִים** - שֵׁם מָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לִרְאוֹת מִשָּׁם אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, **שׁוֹרְפוֹ בִּמְקוֹמוֹ,** וְלֹא הִטְרִיחוּהוּ לַחֲזֹר. **וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא עָבַר אֶת צוֹפִים, **חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה** - מָקוֹם מִחוּץ לָעֲזָרָה שֶׁשָּׁם שָׂרְפוּ קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁנִּפְסְלוּ, **מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה** וְלֹא מֵעֲצֵי עַצְמוֹ, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָבִיא מִבֵּיתוֹ, וְיִשָּׁאֲרוּ מִקְצָת עֲצִים, וְיַחֲזִירֵם לְבֵיתוֹ, וְהָרוֹאִים יִסְבְּרוּ שֶׁלָּקַח מֵעֲצֵי הַקֹּדֶשׁ. **שְׁעוּר הֶחָמֵץ וְהַבָּשָׂר שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר בִּשְׁבִילָם: וְעַד כַּמָּה** - עַל אֵיזֶה שִׁעוּר, **הֵן חוֹזְרִין** לְבִעוּר חָמֵץ וּשְׂרֵפַת בְּשַׂר קֹדֶשׁ, בָּאֳפָנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁצְּרִיכִים לַחֲזֹר. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, זֶה וָזֶה** - חָמֵץ וּבְשַׂר קֹדֶשׁ, שִׁעוּרָם **בִּכְבֵיצָה.** רַבִּי **יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה וָזֶה בִּכְזַיִת,** שֶׁחֲזָרָתוֹ כְּאִסּוּרוֹ, וְחַיָּב עַל כְּזַיִת חָמֵץ אוֹ בְּשַׂר קֹדֶשׁ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּשַׂר קֹדֶשׁ** הֶחָמוּר, שִׁעוּרוֹ **בִּכְזַיִת, וְחָמֵץ** שֶׁל חֻלִּין הַקַּלִּים שִׁעוּרוֹ **בִּכְבֵיצָה** [וּבְפָחוֹת מֵהַשִּׁעוּר שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר, מְבַטֵּל אֶת הֶחָמֵץ בְּלִבּוֹ, וְשׁוֹרֵף אֶת בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ בִּמְקוֹמוֹ]:

פֶּרֶק ד מִנְהָגִים שֶׁבָּהֶם הַיָּחִיד נִגְרָר אַחַר מִנְהַג הָרַבִּים, וּבִכְלַל זֹאת הַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעֶרֶב פֶּסַח: **מִשְׁנָה א עֲשִׂיַּת מְלָאכָה בְּעֶרֶב פֶּסַח, וְדִין הֲהוֹלָךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת** הַיּוֹם, **עוֹשִׂין** - מֻתָּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה עַד חֲצוֹת. **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת** מְלָאכָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה טָרוּד בִּמְלָאכָה וְיִשְׁכַּח בְּעוּר חָמֵץ, שְׁחִיטַת פֶּסַח וַאֲפִיַּת מַצּוֹת, **אֵין עוֹשִׂין** - אָסוּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה. **הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁעוֹשִׂין** בּוֹ מְלָאכָה בְּעֶרֶב פֶּסַח עַד חֲצוֹת, **לְמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין, אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין, נוֹתְנִין עָלָיו** לִנְהֹג כְּחֻמְרֵי הַמָּקוֹם **שֶׁיָּצָא מִשָּׁם, וְחֻמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם** וְאָסוּר בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה. וְאַף שֶׁכְּשֶׁנּוֹהֵג כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם הֲרֵי הוּא מְשֻׁנֶּה מִמִּנְהַג הַמָּקוֹם שֶׁהוּא נִמְצָא בּוֹ עַתָּה, אֵין בְּכָךְ חֶשְׁשׁ, כִּי מַה שֶּׁאָמְרוּ שֶׁאֵל **יְשֻׁנֵּה אָדָם** מִמִּנְהַג הַמָּקוֹם, הוּא **מִפְּנֵי הַמַּחֲלֹקֶת** וְאִלּוּ כָּאן הָרוֹאֶה אוֹתוֹ שֶׁהוּא בָּטֵל מִמְּלָאכָה, סָבוּר שֶׁאֵין לוֹ מְלָאכָה לַעֲשׂוֹת [וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִנְהֹג כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ מִשָּׁם, אֶלָּא כְּשֶׁעָתִיד לַחֲזֹר לְשָׁם]: **מִשְׁנָה ב בְּעוּר פְּרוֹת שְׁבִיעִית מִמָּקוֹם שֶׁכָּלוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם: כֵּיוֹצֵא בּוֹ מָצָאנוּ** שֶׁעַל אָדָם לִנְהֹג חֻמְרוֹת הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ וְחֻמְרוֹת הַמָּקוֹם שֶׁבָּא לְשָׁם, בְּאָדָם **הַמּוֹלִיךְ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית מִמָּקוֹם שֶׁכָּלוּ** בּוֹ הַפֵּרוֹת לְחַיָּה שֶׁבַּשָּׂדֶה, וְנִתְחַיְּבוּ בְּנֵי הַמָּקוֹם בְּבִעוּרָם [כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת שְׁבִיעִית (פ"ט מ"ב)], **לְמָקוֹם שֶׁלֹּא כָלוּ** בּוֹ הַפֵּרוֹת בַּשָּׂדֶה וְאֵינָם חַיָּבִים בְּבִעוּר, **אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא כָלוּ לְמָקוֹם שֶׁכָּלוּ,** בָּאֳפָנִים אֵלּוּ **חַיָּב לְבַעֵר** אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁהֵבִיא, כְּחֻמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ מִשָּׁם [אִם כָּלוּ שָׁם], וּכְחֻמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם [אִם שָׁם כָּלוּ]. וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁבְּמָקוֹם אֶחָד כָּלוּ לְגַמְרֵי חַיָּב לְבַעֵר, אֲבָל אִם כָּבַשׁ כַּמָּה מִינִים בְּחָבִית אַחַת, וּמִין אֶחָד עֲדַיִן לֹא כָלָה בִּשְׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת, אֲזַי יָכוֹל לֶאֱכֹל אֶת כָּל הַיְרָקוֹת אַגַּב אוֹתוֹ מִין שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ חַיָּב בְּבִעוּר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אוֹמְרִים לוֹ** - לְבַעַל הֶחָבִית **צֵא וְהָבֵא לְךָ אַף אָתָּה** מִן הַשָּׂדֶה, מִכָּל מִין מֵהַמִּינִים שֶׁכָּבָחָבִית, וְכֵיוָן שֶׁרַק מִין אֶחָד לֹא כָלָה מִן הַשָּׂדֶה, הֲרֵי שֶׁרַק אוֹתוֹ מִין אֵינוֹ חַיָּב בְּבִעוּרוֹ: **מִשְׁנָה ג מְכִירַת בְּהֵמָה לְגוֹי: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכֹּר בְּהֵמָה דַּקָּה לְגוֹיִם,** וְלֹא גָּזְרוּ שֶׁמָּא יָבוֹא לִמְכֹּר לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה, **מוֹכְרִין** כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם. **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכֹּר,** שֶׁמָּא יָבוֹא לִמְכֹּר בְּהֵמָה גַּסָּה, **אֵין מוֹכְרִין** - אָסוּר לִמְכֹּר בּוֹ בְּהֵמָה דַּקָּה, כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם שֶׁמּוֹכְרִים לָהֶם בְּהֵמָה דַּקָּה, **אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה** מִשּׁוּם שֶׁמְּיֻחֶדֶת לִמְלָאכָה, וְחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יַשְׁכִּירֶנָּה אוֹ יַשְׁאִילֶנָּה לוֹ, וְיֵעָשֶׂה בָּהּ הַגּוֹי מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, וְיֵעָבֵר הַיִּשְׂרָאֵל עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ה יד) 'לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה וְגוֹ' וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ'. וְעוֹד חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּמְכְּרֶנָּה לוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה, וְהַגּוֹי יִרְצֶה לְנַסּוֹתָהּ, וְהַיִּשְׂרָאֵל יִצְעַק לָהּ שֶׁתֵּלֵךְ, וְתֵלֵךְ מֵחֲמָתוֹ, וְנִמְצָא מְחַמֵּר בְּשַׁבָּת. וְאַף בִּהְיוֹתָם קְטַנִּים, כַּעֲגָלִים **וּסְיָחִים** [-חֲמוֹרִים קְטַנִּים], אָסוּר לִמְכָּרָם, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהָרוֹאִים יִטְעוּ וְיֹאמְרוּ אַף מְכִירַת גְּדוֹלִים. וְכֵן אָסוּר לִמְכֹּר בֵּין כְּשֶׁהֵם **שְׁלֵמִים** וּבֵין כְּשֶׁהֵם **שְׁבוּרִין,** וְאַף שֶׁכְּשֶׁהֵם שְׁבוּרִים אֵינָם רְאוּיִים לִמְלָאכָה, גָּזְרוּ עַל מְכִירָתָם שֶׁמָּא יַתִּירוּ גַּם מִכֵּירַת שְׁלֵמִים. **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בִּשְׁבוּרָה,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִמְלָאכָה, וְהַגּוֹי יִשְׁחָטֶנָּה מִיָּד. אֲבָל בַּעֲגָלִים וּסְיָחִים מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁכֵּן הֵם עֲתִידִים לִגְדֹּל וְלִהְיוֹת רְאוּיִים לִמְלָאכָה, וְהַגּוֹי מַשְׁהֶה אוֹתָם אֶצְלוֹ. **בֶּן בְּתֵירָה מַתִּיר בְּסוּס,** שֶׁעוֹמֵד לִרְכִיבָה, וְאַף אִם יִרְכַּב עָלָיו בְּשַׁבָּת אוֹ יִצְעַק אֵלָיו הַבְּעָלִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֵין זוֹ מְלָאכָה הָאֲסוּרָה מִדְּאוֹרָיְתָא, אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, שֶׁהֲרֵי 'הַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ'. [וְאִם מוֹכֵר עַל יְדֵי סַרְסוּר מַתָּר, שֶׁפְּיָון שֶׁאֵין הַבְּעָלִים כָּאן לֹא יוּכַל הַסַּרְסוּר לְהַשְׁאִילָהּ אוֹ לְהַשְׁכִּירָהּ, שֶׁהֲרֵי הַבְּעָלִים נִתְּנָהּ לוֹ כְּדֵי לְמָכְרָהּ. וְכֵן אֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁיִּצְעַק לָהּ הַבְּעָלִים, שֶׁהֲרֵי אֵין הַבְּעָלִים כָּאן, וְאֵינָהּ מַכֶּרֶת אֶת קוֹלוֹ שֶׁל הַסַּרְסוּר]: **מִשְׁנָה ד אֲכִילַת צְלִי בְּלֵיל פֶּסַח: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱכֹל** בָּשָׂר **צְלִי** בַּזְּמַן הַזֶּה **בְּלֵילֵי פְּסָחִים,** וְאֵינָם חוֹשְׁשִׁים שֶׁיֵּרָאֶה כְּאוֹכֵל קָרְבַּן פֶּסַח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, **אוֹכְלִין** - מֻתָּר לָהֶם לֶאֱכֹל. **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל** בָּשָׂר **צָלִי, אֵין אוֹכְלִין. הַדְלָקַת הַנֵּר בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּבֵית בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים,** כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִמָּנַע מִלְּשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ, שֶׁאָסוּר לְשַׁמֵּשׁ לְאוֹר הַנֵּר, **מַדְלִיקִין** כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם. **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאֶנָּה וְתִשָּׁא חֵן בְּעֵינָיו וְיָבוֹא לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בְּאִסּוּר, **אֵין מַדְלִיקִין** כְּמִנְהָגָם. **וּמַדְלִיקִין** אֶת הַנֵּר מִשּׁוּם כְּבוֹד הַיּוֹם, בְּכָל מָקוֹם שֶׁאֵין אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ מִתְיַחֲדִים, **בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּבִמְבוֹאוֹת הָאֲפֵלִים, וְעַל גַּבֵּי הַחוֹלִים** - מֵעַל מִטָּתָם לְצָרְכָּם: **מִשְׁנָה ה עֲשִׂיַּת מְלָאכָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ** לְהַתִּיר **לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב, עוֹשִׂין** - מֻתָּרִים בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם. **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה** בְּתִשְׁעָה בְּאָב, **אֵין עוֹשִׂין** - אֲסוּרִים בִּמְלָאכָה כְּמִנְהָגָם. **וּבְכָל מָקוֹם,** אַף בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ הַתֵּר, **תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּטֵלִים** מִמְּלָאכָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַסִּיחוּ דַּעְתָּם מֵהָאֲבֵלוּת. אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ תַּלְמִיד חָכָם, אֵין לוֹ לְהִתְבַּטֵּל בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ הֶתֵּר, כִּי נִרְאֶה כְּמִתְגָּאֶה שֶׁהוּא שְׁבִיהוּדָה הָיוּ עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, וּבַגְּלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין מְלָאכָה כָּל עִקָּר אַף קֹדֶם חֲצוֹת, וְסָבְרוּ שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר גְּמוּר בַּדָּבָר. **הַלַּיְלָה** - לֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין** בּוֹ עֲשִׂיַּת מְלָאכָה, כְּאִסּוּר עֲשִׂיַּת מְלָאכָה בְּכָל יוֹם טוֹב, שֶׁהַלַּיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם, **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין עַד הָנֵץ הַחַמָּה,** כְּתַעֲנִית, הַנּוֹהֶגֶת בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה: **מִשְׁנָה ו מְלָאכוֹת הַמֻּתָּרוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל מְלָאכָה** שֶׁהִיא לְצָרְכּוֹ הַמּוּעָד **שֶׁהִתְחִיל בָּהּ קֹדֶם לְאַרְבָּעָה עָשָׂר, גּוֹמְרָהּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר** עַד חֲצוֹת, אֲפִלּוּ בְּמִקּוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה [אַךְ אִם אֵינָהּ לְצָרְכּוֹ הַמּוּעָד, דִּינָהּ תָּלוּי בְּמִנְהָגִים, וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂים, כֵּן הַדִּין אֲפִלּוּ הִתְחִיל קֹדֶם אַרְבָּעָה עָשָׂר]. **אֲבָל לֹא יַתְחִיל בָּהּ בַּתְּחִלָּה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר,** בָּמָקוֹם

ח וְכֵן מִי שֶׁיָּצָא מִירוּשָׁלַיִם וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ בְּשַׂר קֹדֶשׁ, אִם עָבַר צוֹפִים, שׁוֹרְפוֹ בִּמְקוֹמוֹ. וְאִם לָאו, חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וְעַד כַּמָּה הֵן חוֹזְרִין, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, זֶה וָזֶה בִּכְבֵיצָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה וָזֶה בִּכְזַיִת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּשַׂר קֹדֶשׁ בִּכְזַיִת, וְחָמֵץ בִּכְבֵיצָה:

פרק ד א מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, עוֹשִׂין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, אֵין עוֹשִׂין. הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁעוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין, אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין, נוֹתְנִין עָלָיו חֻמְרֵי מָקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם וְחֻמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם. וְאַל יְשַׁנֶּה אָדָם, מִפְּנֵי הַמַּחֲלֹקֶת: **ב** כֵּיוֹצֵא בּוֹ, הַמּוֹלִיךְ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית מִמָּקוֹם שֶׁכָּלוּ לְמָקוֹם שֶׁלֹּא כָלוּ, אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא כָלוּ לְמָקוֹם שֶׁכָּלוּ, חַיָּב לְבַעֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אוֹמְרִים לוֹ, צֵא וְהָבֵא לְךָ אַף אָתָּה: **ג** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכֹּר בְּהֵמָה דַּקָּה לְגוֹיִם, מוֹכְרִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכֹּר, אֵין מוֹכְרִין. וּבְכָל מָקוֹם אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה, עֲגָלִים וּסְיָחִים שְׁלֵמִים וּשְׁבוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בִּשְׁבוּרָה. בֶּן בְּתֵירָה מַתִּיר בְּסוּס: **ד** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱכֹל צְלִי בְּלֵילֵי פְּסָחִים, אוֹכְלִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, אֵין אוֹכְלִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, מַדְלִיקִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק, אֵין מַדְלִיקִין. וּמַדְלִיקִין בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּבִמְבוֹאוֹת הָאֲפֵלִים, וְעַל גַּבֵּי הַחוֹלִים: **ה** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב, עוֹשִׂין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, אֵין עוֹשִׂין. וּבְכָל מָקוֹם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּטֵלִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לְעוֹלָם יַעֲשֶׂה אָדָם מִצְעַמּוֹ תַּלְמִיד חָכָם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּיהוּדָה הָיוּ עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, וּבַגְּלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כָּל עִקָּר. הַלַּיְלָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין עַד הָנֵץ הַחַמָּה: **ו** רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל מְלָאכָה שֶׁהִתְחִיל בָּהּ קֹדֶם לְאַרְבָּעָה עָשָׂר, גּוֹמְרָהּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. אֲבָל לֹא יַתְחִיל בָּהּ בַּתְּחִלָּה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר,

שֶׁנֶּהֱגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, אַף שֶׁהִיא לְצָרֶךְ הַמּוֹעֵד, וְאַף **עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לְגָמְרָהּ** קֹדֶם חֲצוֹת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הָעוֹסְקִים **בִּשְׁלֹשׁ אֻמָּנִיּוֹת עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת,** בְּהֶתֵּר חֲכָמִים לְצָרֶךְ הַמּוֹעֵד, **וְאֵלּוּ הֵן, הַחַיָּטִים וְהַסַּפָּרִים וְהַכּוֹבְסִין,** שֶׁמָּצְאנוּ בָּהֶם הֶתֵּר בְּחֹל הַמּוֹעֵד, הַחַיָּטִים - שֶׁתִּפְּרָה מֻתָּרֶת בְּמֵי שֶׁאֵינוֹ אֻמָּן, וְהַסַּפָּרִים וְהַכּוֹבְסִים - בְּאָדָם שֶׁבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם אוֹ יָצָא מִבֵּית הָאֲסוּרִים. וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם צַד הֶתֵּר בְּחֹל הַמּוֹעֵד, בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁהוּא קַל יוֹתֵר, מֻתָּר לְכָל אָדָם. **רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הָרַצָּעָנִים** - עוֹשֵׂי מִנְעָלִים, דֵּינָם כְּבַעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת אֵלּוּ, שֶׁאַף בָּהֶם יֵשׁ הֶתֵּר בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּתִקּוּן נַעֲלֵי עוֹלֵי הָרְגָלִים. אָמְנָם חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁאֵין לְדַמּוֹת תִּקּוּן נַעֲלַיִם שֶׁהוּא 'סוֹף מְלָאכָה', לַעֲשׂיַּת נַעֲלַיִם שֶׁהִיא 'תְּחִלַּת מְלָאכָה':

מִשְׁנָה ז מוֹשִׁיבִין שׁוֹבָכִין לְתַרְנְגוֹלִים - מְכִינִים מָקוֹם לַתַּרְנְגוֹלִים כְּדֵי שֶׁיִּגְדְּלוּ שָׁם אֶפְרוֹחִים, **בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר** בְּנִיסָן. **וְתַרְנְגֹלֶת** הָרוֹבֶצֶת עַל הַבֵּיצִים **שֶׁבָּרְחָה, מַחֲזִירִין אוֹתָהּ לִמְקוֹמָהּ.** וְכֵן **אִם הַתַּרְנְגֹלֶת הָרוֹבֶצֶת מֵתָה, מוֹשִׁיבִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ,** אֲפִלּוּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד, בְּאֹפֶן שֶׁיֶּשְׁבָה עֲלֵיהֶם שְׁלֹשָׁה יָמִים, שֶׁאִם לֹא תַּמְשִׁיךְ הִיא אוֹ אַחֶרֶת לִרְבֹּץ עֲלֵיהֶם יִפָּסְדוּ הַבֵּיצִים, וּמְלָאכְתּ דָּבָר הָאָבֵד מֻתֶּרֶת בְּחֹל הַמּוֹעֵד. **גּוֹרְפִין** אֶת הַגֶּבֶל הַנִּמְצָא **מִתַּחַת רַגְלֵי הַבְּהֵמָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר** בְּנִיסָן וּמַשְׁלִיכִים אוֹתוֹ לַחוּץ. **וּבַמּוֹעֵד** - בְּחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, רַק **מְסַלְקִין** אֶת הַגֶּבֶל **לִצְדָדִין. מוֹלִיכִין** כֵּלִים מְקֻלְקָלִים לְבֵית הָאֻמָּן לְתַקְּנָם **בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּמְבִיאִין כֵּלִים** מְתֻקָּנִים **מִבֵּית הָאֻמָּן** לְבֵיתוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם** נִצְרָכִים לוֹ **לְצָרְךְ הַמּוֹעֵד:**

מִשְׁנָה ח מְנַהֲגֵי אֲנָשֵׁי יְרִיחוֹ, וּבְהֶם הַרְכָּבַת דֶּקֶל בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן: שִׁשָּׁה דְּבָרִים **עָשׂוּ** - נֶהֱגוּ לַעֲשׂוֹת **אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ,** שֶׁלֹּא כִּרְצוֹן חֲכָמִים, **עַל שְׁלֹשָׁה** מֵהֶם **מִחוּ חֲכָמִים בְּיָדָם וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא מִחוּ בְּיָדָם. וְאֵלּוּ הֵן הַהֶנְהָגוֹת שֶׁלֹּא מִחוּ בְּיָדָם:** א. הָיוּ **מַרְכִּיבִין** דֶּקֶל [-מַרְכִּיב עָנָף רַךְ שֶׁל דֶּקֶל זָכָר עַל דֶּקֶל נְקֵבָה, כְּדֵי שֶׁתַּעֲשֶׂה פֵּרוֹת] **כָּל הַיּוֹם** שֶׁל אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן. ב. **וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע** עִם פָּרָשַׁת 'וְאָהַבְתָּ', שֶׁלֹּא אָמְרוּ 'בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', אוֹ שֶׁלֹּא הִפְסִיקוּ בֵּין תֵּבַת 'אֶחָד' לְתֵבַת 'וְאָהַבְתָּ', כְּפִי שֶׁרָאוּי לְהַפְסִיק בֵּין מַלְכוּת שָׁמַיִם לִשְׁאָר דְּבָרִים. ג. **וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין** [-עוֹשִׂים גָּדִישׁ] אֶת הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה **לִפְנֵי** הַקְּרֻבַת **קָרְבַּן הָעֹמֶר,** וְלֹא חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא יָבוֹא לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה. **וְלֹא מִחוּ בְּיָדָם** עַל אֵלּוּ. **וְאֵלּוּ** הַהֶנְהָגוֹת **שֶׁמִּחוּ בְּיָדָם:** א. **מַתִּירִין** לַהֲנוֹת מִגַּמְזִיּוֹת [-עֲנָפִים] **שֶׁל הֶקְדֵּשׁ** אוֹ לֶאֱכֹל פֵּרוֹת שֶׁצָּמְחוּ וְגָדְלוּ בְּאֵילָן הֶקְדֵּשׁ, כִּי סוֹבְרִים שֶׁכְּשֶׁהֶקְדֵּשׁ הָאִילָן רַק הוּא נִהְיָה קָדוֹשׁ, וְלֹא מַה שֶּׁיִּגְדַּל בּוֹ מִכָּאן וּלְהַבָּא. ב. **וְאוֹכְלִין מִתַּחַת הַנְּשָׂרִים** - פֵּרוֹת שֶׁנָּשְׁרוּ תַּחַת הָאִילָן **בְּשַׁבָּת** וְיוֹם טוֹב, וְאַף שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁנָּפְלוּ בְּשַׁבָּת וַהֲרֵי הֵם אֲסוּרִים. ג. **וְנוֹתְנִין פֵּאָה לְיָרֵק** - בְּשָׂדֶה יָרָק, אַף שֶׁלְּפִי הָאֱמֶת יָרָק פָּטוּר מִפֵּאָה, וּבְכָךְ מַפְקִיעִים אוֹתָהּ מִמַּעֲשֵׂר שֶׁלֹּא כַּדִּין, **וּמִחוּ בְּיָדָם** חֲכָמִים עַל דְּבָרִים אֵלּוּ:

מִשְׁנָה ט דְּבָרִים שֶׁעָשָׂה חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ וְדַעַת חֲכָמִים עֲלֵיהֶם: שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשָׂה חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ, עַל שְׁלֹשָׁה מֵהֶם חֲכָמִים הִסְכִּימוּ עִמּוֹ **וְהוֹדוּ לוֹ, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ.** עַל שְׁלֹשָׁה אֵלּוּ הוֹדוּ לוֹ: א. **גָּרַר** אֶת **עַצְמוֹת** אָחִיז **אָבִיו** שֶׁהָיָה מֶלֶךְ רָשָׁע **עַל מִטָּה שֶׁל חֲבָלִים** וְלֹא קְבָרוֹ בְּכָבוֹד בְּמִטָּה נָאָה, כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּנֶּה עַל רִשְׁעוֹ, וְיִוָּכְרוּ הָרְשָׁעִים, וְתִהְיֶה לוֹ כַּפָּרָה, **וְהוֹדוּ לוֹ.** ב. **כִּתֵּת** - כָּתַשׁ אֶת **נְחַשׁ הַנְּחשֶׁת** שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה, שֶׁהָיוּ טוֹעִים אַחֲרָיו כַּעֲבוֹדָה זָרָה, **וְהוֹדוּ לוֹ.** ג. **גָּנַז** אֶת **סֵפֶר הָרְפוּאוֹת** שֶׁכָּתַב שְׁלֹמֹה, שֶׁהָיוּ מִתְרַפְּאִים מִמֶּנּוּ וְלֹא נִכְנָעִים לִפְנֵי ה' מֵחֲמַת חֳלָיִם, **וְהוֹדוּ לוֹ. וְעַל שְׁלֹשָׁה** אֵלּוּ **לֹא הוֹדוּ לוֹ:** א. **קִצֵּץ** אֶת **הַדְּלָתוֹת שֶׁל הַהֵיכָל** בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ **וְשִׁגְּרָן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר,** כְּדֵי לְשַׁחֲדוֹ, **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ,** שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם בִּזּוּי הַמִּקְדָּשׁ, וְהָיָה לוֹ לִסְמֹךְ עַל הַנֵּס (תפא"י). ב. **סָתַם מֵי** מַעְיַן **הַגִּיחוֹן הָעֶלְיוֹן** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ מַיִם לְצָבָא סַנְחֵרִיב שֶׁצָּר עַל יְרוּשָׁלַיִם, **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ,**

אַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לְגָמְרָהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שָׁלֹשׁ אֻמָּנִיּוֹת עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, וְאֵלּוּ הֵן, הַחַיָּטִים וְהַסַּפָּרִים וְהַכּוֹבְסִין. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הָרַצָּעָנִים: **ז** מוֹשִׁיבִין שׁוֹבָכִין לְתַרְנְגוֹלִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. וְתַרְנְגֹלֶת שֶׁבָּרְחָה, מַחֲזִירִין אוֹתָהּ לִמְקוֹמָהּ. וְאִם מֵתָה, מוֹשִׁיבִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ. **ח** הַחַיָּטִים עוֹשִׂין בְּכָל הַיּוֹם, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעֹמֶר, וְלֹא מִחוּ בְּיָדָם. וְאֵלּוּ שֶׁמִּחוּ בְּיָדָם, מַתִּירִין גַּמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְאוֹכְלִין מִתַּחַת הַנְּשָׂרִים בְּשַׁבָּת, וְנוֹתְנִין פֵּאָה לְיָרָק, וּמִחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים: **ט** שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשָׂה חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ, עַל שְׁלֹשָׁה הוֹדוּ לוֹ, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ. גָּרַר עַצְמוֹת אָבִיו עַל מִטָּה שֶׁל חֲבָלִים, וְהוֹדוּ לוֹ. כִּתֵּת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת, וְהוֹדוּ לוֹ. גָּנַז סֵפֶר רְפוּאוֹת, וְהוֹדוּ לוֹ. עַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ, קִצֵּץ דַּלְתוֹת שֶׁל הֵיכָל וְשִׁגְּרָן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. סָתַם אֶת מֵי גִיחוֹן הָעֶלְיוֹן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. עִבֵּר נִיסָן בְּנִיסָן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ:

פֶּרֶק ה א תָּמִיד נִשְׁחָט בִּשְׁמוֹנָה וּמֶחֱצָה וְקָרֵב בְּתֵשַׁע וּמֶחֱצָה. בְּעַרְבֵי פְּסָחִים נִשְׁחָט בִּשְׁבַע וּמֶחֱצָה וְקָרֵב בִּשְׁמוֹנֶה וּמֶחֱצָה, בֵּין בְּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת. חָל עֶרֶב פֶּסַח לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, נִשְׁחָט בְּשֵׁשׁ וּמֶחֱצָה וְקָרֵב בִּשְׁמוֹנֶה וּמֶחֱצָה, וְהַפֶּסַח אַחֲרָיו: **ב** הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, לֹא עָלְתָה לְנִיחוֹחַ וְלֹא נִרְצָה לוֹ, וְהֶעֱלוּ בָהּ אֶת הַתָּמִיד לְשֵׁם חוֹבָתוֹ. וְאִם שְׁחָטוֹ לִשְׁמָהּ וְלִשְׁמָהּ, לֹא עָלְתָה לְנִיחוֹחַ וְנִרְצָה לוֹ, וְהֶעֱלוּ בָהּ אֶת הַתָּמִיד לְשֵׁם חוֹבָתוֹ. **ג** שְׁחָטוֹ לִשְׁמָהּ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, לִשְׁמָהּ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, לֹא עָלְתָה לְנִיחוֹחַ וְנִרְצָה לוֹ, וְהֶעֱלוּ בָהּ אֶת הַתָּמִיד לְשֵׁם חוֹבָתוֹ. **ד** שְׁחָטוֹ לִשְׁמוֹנָה וְלִתְשַׁע, לִשְׁבָעָה וְלִשְׁמוֹנָה, לִשְׁלֹשָׁה וְלִשְׁבָעָה, לִשְׁנַיִם וְלִשְׁלֹשָׁה, לְאֶחָד וְלִשְׁנַיִם, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הָאֻמּוֹת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַמִּינִין, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הָאֲבֵלִים, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַמְּצֹרָעִים, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַזָּבִים וְהַזָּבוֹת וְהַנִּדּוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַמֵּתִים, לֹא עָלְתָה לְנִיחוֹחַ וְנִרְצָה לוֹ, וְהֶעֱלוּ בָהּ אֶת הַתָּמִיד לְשֵׁם חוֹבָתוֹ. **ה** שְׁחָטוֹ לִשְׁמוֹנָה וּלְתִשְׁעָה, לִשְׁבָעָה וְלִשְׁמוֹנָה, לִשְׁלֹשָׁה וְלִשְׁבָעָה, לִשְׁנַיִם וְלִשְׁלֹשָׁה, לְאֶחָד וְלִשְׁנַיִם, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הָאֻמּוֹת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַמִּינִין, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הָאֲבֵלִים, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַמְּצֹרָעִים, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַזָּבִים וְהַזָּבוֹת וְהַנִּדּוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַמֵּתִים, לֹא עָלְתָה לְנִיחוֹחַ וְנִרְצָה לוֹ, וְהֶעֱלוּ בָהּ אֶת הַתָּמִיד לְשֵׁם חוֹבָתוֹ. **ו** שְׁחָטוֹ לִשְׁמוֹנָה וּלְתִשְׁעָה וְלַעֲשִׂירִי, לַעֲרֵלִים וְלִטְמֵאִים, פָּסוּל. לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו, לְמְנוּיָיו וְשֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו, לְמוּלִים וְלַעֲרֵלִים, לִטְמֵאִים וְלִטְהוֹרִים, כָּשֵׁר. שֶׁהָיָה לוֹ לִבְטֹחַ בַּה' שֶׁהִבְטִיחוֹ 'וְגַנּוֹתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ' (ישעיה לז לה). **ג. עִבֵּר נִיסָן בְּנִיסָן** - בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים שֶׁל אֲדָר שֶׁרָאוּי לְקַבְּעוֹ כְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, עִבֵּר אֶת הַשָּׁנָה וְקָבַע בָּהּ אֲדָר שֵׁנִי, **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ** שֶׁכֵּיוָן שֶׁרָאוּי הוּא לִהְיוֹת א' נִיסָן אִם יְקַדְּשׁוּ בּוֹ אֶת הַחֹדֶשׁ, לְכָךְ דֵּינוֹ כְּנִיסָן עַצְמוֹ, שֶׁאֵין מְעַבְּרִים בּוֹ אֶת הַשָּׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ב) 'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם', וְדָרְשׁוּ: זֶה נִיסָן וְאֵין אַחֵר נִיסָן:

פֶּרֶק ה הִלְכוֹת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, זְמַן שְׁחִיטָתוֹ, שְׁחִיטָה לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם הַבְּעָלִים, וְאִסּוּר שְׁחִיטָה עַל הֶחָמֵץ. סֵדֶר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, זְרִיקַת דָּמוֹ, הַפְשָׁטַת עוֹרוֹ וְהַקְטָרַת אֵמוּרָיו:

מִשְׁנָה א זְמַן שְׁחִיטַת הַתָּמִיד וְהַפֶּסַח: קָרְבַּן **תָּמִיד** שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, **נִשְׁחָט** בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, **בִּשְׁמוֹנֶה** - בְּשָׁעָה שְׁמוֹנֶה **וּמֶחֱצָה** שֶׁל הַיּוֹם, וְעוֹסְקִים בִּשְׁחִיטָתוֹ, הַפְשָׁטָתוֹ, נִתּוּחוֹ, הֲדָחַת קִרְבָּיו, וְהוֹלָכַת אֵיבָרָיו לְמִזְבֵּחַ, בְּמֶשֶׁךְ שָׁעָה אַחַת, **וְקָרֵב** עַל הַמִּזְבֵּחַ **בְּתֵשַׁע** שָׁעוֹת **וּמֶחֱצָה.** וְאַף שֶׁמַּעִקַּר הַדִּין קָרֵב בֵּין הָעַרְבַּיִם, מִשָּׁעָה שְׁנֵיָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב, דְּהַיְנוּ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה, מִכָּל מָקוֹם אֲחֵרוּ עֲשִׂיָּתוֹ בְּשָׁעָתַיִם, לְהַקְרֶבֶת נְדָרִים וּנְדָבוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיב אַחַר הַתָּמִיד [שֶׁנֶּאֱמַר בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר (ויקרא ו ה) 'וְהִקְטִיר עָלָיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים', וְדָרְשׁוּ: עָלֶיהָ הַשָּׁלֵם כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם, וְלֹא יִהְיֶה דָּבָר אַחֵר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם]. **וּבְעַרְבֵי פְּסָחִים,** שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לִשְׁחֹט אֶת הַפֶּסַח אַחַר הַתָּמִיד, הִקְדִּימוּ אֶת עֲשִׂיָּתוֹ, וְהָיָה **נִשְׁחָט בִּשְׁבַע וּמֶחֱצָה, וְקָרֵב בִּשְׁמוֹנֶה וּמֶחֱצָה.** וּמְמַנִּים אֵלּוּ קְבוּעִים, **בֵּין בְּחֹל, וּבֵין בְּשַׁבָּת,** וְאַף שֶׁבְּשַׁבָּת אֵין נְדָרִים וּנְדָבוֹת, לֹא חִלְקוּ חֲכָמִים בֵּין הַזְּמַנִּים. אֲבָל כְּשֶׁחָל **עֶרֶב פֶּסַח לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת,** וְהָיוּ צְרִיכִים לִשְׁחֹט אֶת הַפֶּסַח לְאַחַר הַתָּמִיד וּלְצָלוֹתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, הָיוּ מַקְדִּימִים אֶת הַקְרֶבֶת הַתָּמִיד כְּמָה שֶׁאֶפְשָׁר, וְהָיָה **נִשְׁחָט בְּשֵׁשׁ וּמֶחֱצָה, וְקָרֵב בְּשֶׁבַע וּמֶחֱצָה, וְהַפֶּסַח נִשְׁחַט אַחֲרָיו:**

מִשְׁנָה ב עֲשִׂיַּת קָרְבַּן פֶּסַח לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר: הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ כְּגוֹן שֶׁשְּׁחָטוֹ לְשֵׁם קָרְבַּן שְׁלָמִים, **וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ** - אוֹ שֶׁעָשָׂה אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ, קִבֵּל הַדָּם, הוֹלָכָתוֹ אוֹ זְרִיקָתוֹ, לְשֵׁם שְׁלָמִים, וְאֶת שְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת עָשָׂה סְתָם. **אוֹ** אֲפִלּוּ עָשָׂה אֶת כָּל הָעֲבוֹדוֹת **לִשְׁמוֹ** [וְלֹא רַק בְּמַחֲשָׁבָה סְתָמִית] וַעֲבוֹדָה אַחַת עָשָׂה **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ** שֶׁחָשַׁב בַּעֲבוֹדָה אַחַת שֶׁיֵּעָשֶׂה עֲבוֹדָה אַחֶרֶת **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ** וְאֶת אוֹתָהּ עֲבוֹדָה עָשָׂה **לִשְׁמוֹ,** כְּגוֹן שֶׁשָּׁחַט לִשְׁמוֹ עַל מְנָת לִזְרֹק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, וּלְבַסּוֹף אַף זָרַק לִשְׁמוֹ, בְּכָל אֵלּוּ הַקָּרְבָּן **פָּסוּל,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב כז) 'וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא', וּמִשְׁמַע עַד שֶׁיִּהְיֶה הַזֶּבַח לְשֵׁם פֶּסַח, וְ'הוּא' מַשְׁמַע שֶׁדָּבָר זֶה מְעַכֵּב. **וְכֵיצַד** מַקְרִיב הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ** - עֲבוּר זְקֵנִים וְחוֹלִים שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לֶאֱכֹל כְּזַיִת בָּשָׂר, וּכְתִיב (שמות יב ד) 'לְפִי אָכְלוֹ', שֶׁצָּרִיךְ שֶׁמְּנוּיָיו יִהְיוּ רְאוּיִים לְאָכְלוֹ. **וְשֶׁלֹּא** - אוֹ שֶׁשְּׁחָטוֹ **שֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו** אֶלָּא לְשֵׁם חֲבוּרָה אַחֶרֶת. אוֹ **לְשֵׁם עֲרֵלִים** שֶׁאֲסוּרִים בַּאֲכִילַת הַפֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק מח) 'וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ', **וְלִטְמֵאִים** - וּלְשֵׁם טְמֵאִים הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, בְּכָל אֵלּוּ הַפֶּסַח **פָּסוּל.** וְאִם שְׁחָטוֹ **לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו,** כְּקָרְבָּנָם שֶׁל אֲנָשִׁים בְּרִיאִים וְגַם חוֹלִים וּזְקֵנִים, אוֹ **לְמְנוּיָיו וְשֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו,** אוֹ **לְמוּלִים וְלַעֲרֵלִים,** אוֹ **לִטְמֵאִים וְלִטְהוֹרִים,** בְּכָל אֵלּוּ הַפֶּסַח **כָּשֵׁר.** [וְחָלוּק דִּין זֶה מִשּׁוֹחֵט לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ שֶׁהוּא פָּסוּל, שֶׁכֵּן שָׁם הַפָּסוּל הוּא בְּגוּף הַקָּרְבָּן, בְּשׁוֹנָה מִכָּאן שֶׁהַפָּסוּל הוּא חִיצוֹנִי בְּאוֹכְלֵי הַפֶּסַח].

משניות מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק ה המבוארות

שְׁחִיטַת פֶּסַח שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ: הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ קֹדֶם חֲצוֹת הַיּוֹם פָּסוּל, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ו) 'וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ וְגוֹ' **בֵּין הָעַרְבָּיִם'**, כְּלוֹמַר, מִשָּׁעָה שֶׁהַחַמָּה נוֹטָה כְּלַפֵּי מַעֲרָב, שֶׁהוּא מֶחֱצוֹת וְאֵילָךְ. וְדִין הַפֶּסַח לְהִקָּרֵב אַחַר הַתָּמִיד, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים טז ו) 'בָּעָרֶב' וּ'בֵּין הָעַרְבַּיִם' (שמות יב ו) וְאִלּוּ בְּתָמִיד נֶאֱמַר רַק 'בֵּין הָעַרְבָּיִם' (במדבר כח ח). וּמִכָּל מָקוֹם אִם **שְׁחָטוֹ קֹדֶם לַתָּמִיד כָּשֵׁר, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא אֶחָד מִמָּרְס** - מְעָרְבֵב **בְּדָמוֹ עַד שֶׁיִּזָּרֵק דַּם הַתָּמִיד**, וְכָךְ לֹא יִקְרֹשׁ הַדָּם וְיוּכַל לְזָרְקוֹ כְּדִינוֹ אַחַר הַתָּמִיד. **וְאִם נִזְרַק** דַּם הַפֶּסַח לִפְנֵי הַתָּמִיד, **כָּשֵׁר**, שֶׁהַקְּדֻמַת הַתָּמִיד לַפֶּסַח אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת: **מִשְׁנָה ד אִסּוּר שְׁחִיטַת פֶּסַח וּשְׁאָר קָרְבָּנוֹת עַל הֶחָמֵץ:** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ - בְּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בִּרְשׁוּת הַשּׁוֹחֵט אוֹ אֶחָד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה כְּזַיִת חָמֵץ, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ בָּעֲזָרָה, **עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד כה) 'לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַתָּמִיד** שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּעֶרֶב פֶּסַח, אִם שְׁחָטוֹ עַל הֶחָמֵץ, עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁתֹּבַת 'זִבְחִי' מַשְׁמָעָהּ הַקְרָבָן הַמְיֻחָד לִי, שֶׁהוּא הַתָּמִיד. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר,** אִם שְׁחָטוֹ **לִשְׁמוֹ** וְיֵשׁ חָמֵץ בִּרְשׁוּתוֹ, **חַיָּב** מַלְקוּת מִשּׁוּם 'לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ', וְאִלּוּ אִם שְׁחָטוֹ **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, פָּטוּר,** שֶׁפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בִּזְמַנּוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ פָּסוּל, וְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן (ב"ק ע.) שֶׁשְּׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֹא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, וְלֹא עָבַר עַל 'לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ'. **וּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים** שֶׁשְּׁחָטָן עַל הֶחָמֵץ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, **בֵּין לִשְׁמָן וּבֵין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, פְּטוּר,** עַל אַף שֶׁהַזָּבַח כָּשֵׁר וְהַשְּׁחִיטָה רְאוּיָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי', וְנֶאֱמַר עוֹד (שמות כג יח) 'לֹא תִזְבַּח עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי', וְלֹא נֶאֱמַר 'זִבְחַי', וְדַי הָיָה בְּפֹסוּק אֶחָד, לְהוֹרוֹת שֶׁחֲלוּקִים הַזְּבָחִים זֶה מִזֶּה, שֶׁבְּאַרְבָּעָה עָשָׂר אַחַר חֲצוֹת שֶׁהוּא זְמַן הַפֶּסַח, אֵינוֹ חַיָּב עַל שְׁחִיטַת שְׁאָר זְבָחִים עַל הֶחָמֵץ, וּבְתוֹךְ הָרֶגֶל שֶׁאֵינוֹ זְמַן הַפֶּסַח, חַיָּב עַל שְׁאָר קָרְבָּנוֹת אִם שְׁחָטָם עַל חָמֵץ. **וּבְמוֹעֵד** - אִם בְּתוֹךְ יְמֵי הַפֶּסַח שָׁחַט אֶת הַפֶּסַח עַל חָמֵץ, אִם שְׁחָטוֹ **לִשְׁמוֹ, פָּטוּר,** שֶׁפֶּסַח שֶׁנִּשְׁחַט שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ לְשֵׁם פֶּסַח, פָּסוּל, וּשְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה אֵינָהּ שְׁחִיטָה. וְאִם שְׁחָטוֹ **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ,** אֶלָּא לְשֵׁם שְׁלָמִים, **חַיָּב,** שֶׁפֶּסַח שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ קָרֵב שְׁלָמִים, וּשְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא. **וּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים** שֶׁשְּׁחָטָן בַּמּוֹעֵד עַל חָמֵץ, **בֵּין** שְׁחָטָן **לִשְׁמָן וּבֵין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, חַיָּב,** שֶׁכָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרִים, וְהִיא שְׁחִיטָה רְאוּיָה, וְנִתְרַבּוּ מִ'זִבְחִי' לְאֵסֶר שְׁחִיטָתָם עַל הֶחָמֵץ. **חוּץ מִן הַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ** שֶׁהִיא פְּסוּלָה, וּשְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה הִיא, וְאֵינוֹ חַיָּב אִם שְׁחָטָהּ עַל הֶחָמֵץ: **מִשְׁנָה ה** סֵדֶר **הַקְרָבַת הַפֶּסַח בִּשְׁלֹשׁ כִּתּוֹת, קְרִיאַת הַהַלֵּל, וְהוֹלָכַת הַדָּם:** קָרְבַּן הַפֶּסַח נִשְׁחָט **בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת** [-קְבוּצוֹת] זוֹ אַחַר זוֹ, וַאֲפִלּוּ הָיוּ הַצִּבּוּר מוּעָטִים וְיכוֹלִים לְהִכָּנֵס כֻּלָּם לָעֲזָרָה כְּאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ו) **'וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל', 'קָהָל', 'וְעֵדָה', 'וְיִשְׂרָאֵל',** הֲרֵי שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת. **נִכְנְסָה כַּת הָרִאשׁוֹנָה** עַד שֶׁנִּתְמַלְּאוּ **הָעֲזָרָה,** וְאָז **נָעֲלוּ** אֶת **דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה.** עִם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח הֵחֵלּוּ לִקְרֹא אֶת הַהַלֵּל, וְהַכֹּהֲנִים **תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ** - תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה, בַּחֲצוֹצְרוֹת. **הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת** מִמְּקוֹם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְעַד לַמִּזְבֵּחַ, **וּבִידֵיהֶם כֵּלֵי** [-כַּפּוֹת גְּדוֹלוֹת לְקַבֶּלֶת הַדָּם] **כֶּסֶף וּכֵלֵי זָהָב, שׁוּרָה שֶׁכֻּלָּהּ** כֵּלֵי **כֶּסֶף** הָיָה בָּהּ רַק **כֶּסֶף** וְלֹא זָהָב, **וְשׁוּרָה שֶׁכֻּלָּהּ זָהָב זָהָב. וְלֹא הָיוּ מְעֹרָבִין** כֵּלֵי כֶּסֶף וּכֵלֵי זָהָב בְּאוֹתָהּ שׁוּרָה, לְנוֹי. **וְלֹא הָיוּ לַבָּזִיכִין שׁוּלַיִם** [-תַּחְתִּית], אֶלָּא הָיוּ רְחָבִים לְמַעְלָה וְחַדִּים לְמַטָּה, **שֶׁמָּא יַנִּיחוּם** הַכֹּהֲנִים מִיָּדָם כְּדֵי לְקַבֵּל דָּם מִפֶּסַח אַחֵר, מִתּוֹךְ רִבּוּי הַפְּסָחִים, וְיִשְׁכְּחוּם וְיִקְרַשׁ הַדָּם וְיִתְקַשֶּׁה וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי לִזְרִיקָה: **מִשְׁנָה ו שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, קַבָּלַת הַדָּם, הוֹלָכָתוֹ וּזְרִיקָתוֹ:** שְׁחַט הַיִּשְׂרָאֵל אִם יִרְצֶה, שֶׁהַשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּיִשְׂרָאֵל בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת, **וְקִבֵּל הַכֹּהֵן** דַּוְקָא אֶת הַדָּם בְּבָזִךְ, שֶׁמִּקַּבָּלָה וְאֵילָךְ מִצְוָה בְּכֹהֵן. **נוֹתְנוֹ** הַמְקַבֵּל **לַחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ,** וַחֲבֵרוֹ **לַחֲבֵרוֹ,** מְשׁוּם 'קְרַב עִם הַדְּרֹת מָלְךְ' (משלי יד כח). וַחֲבֵרוֹ **מְקַבֵּל** תְּחִלָּה מִמְּנוּ **אֶת הַמָּלֵא** בְּדָם, וְאַחַר כָּךְ **מַחֲזִיר** לוֹ **אֶת** הַבָּזִךְ **הָרֵיקָן,** מֵהַפֶּסַח שֶׁכְּבָר נִשְׁחַט וְדָמוֹ נִזְרָק עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וּמְקַבֵּל תְּחִלָּה אֶת הַמָּלֵא, שֶׁאֵין מְעַבְּירִין עַל הַמִּצְוֹת וּמֵיָּד כְּשֶׁמּוֹסְרוֹ לוֹ צָרִיךְ לְקַבְּלוֹ. **וְהַכֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ** כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַדָּם לְיָדוֹ **זוֹרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת** בַּבָּזִךְ וְלֹא בְּאֶצְבַּע, עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ **כְּנֶגֶד הַיְסוֹד** - בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ יְסוֹד תַּחְתָּיו [בְּצַד צָפוֹן וּמַעֲרָב עַל פְּנֵי כֻּלּוֹ, וּבְדָרוֹם וּמִזְרָח הָיְתָה רַק אַמָּה יְסוֹד], וְהַדָּם נוֹפֵל לַיְסוֹד: **מִשְׁנָה ז קְרִיאַת הַהַלֵּל: יָצְתָה כַּת רִאשׁוֹנָה** מִן הָעֲזָרָה, אַחַר הַקְרָבַת הַפֶּסַח, **וְנִכְנְסָה כַּת שְׁנִיָּה, נִכְנְסָה שְׁלִישִׁית. כְּמַעֲשֶׂה** הַהַקְרָבָה בְּכַת **הָרִאשׁוֹנָה, כָּךְ מַעֲשֶׂה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית. קָרְאוּ** אֶת **הַהַלֵּל** בְּכָל כַּת וְכַת כְּשֶׁהִתְחִילוּ לִשְׁחֹט אֶת הַפֶּסַח. **אִם גָּמְרוּ** אֶת הַהַלֵּל וְעֲדַיִן לֹא הִסְתַּיְּמָה הַקְרָבַת כָּל הַפְּסָחִים, **שָׁנוּ** - קָרְאוּ הַלֵּל בַּשֵּׁנִית, **וְאִם שָׁנוּ** וְלֹא נִגְמְרָה הַהַקְרָבָה, **שִׁלְּשׁוּ** - קָרְאוּ פַּעַם שְׁלִישִׁית. וְכָךְ הוּא מַעֲקַר הַדִּין, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁלְּשׁוּ מִימֵיהֶם,** כֵּיוָן שֶׁעֲבוֹדַת הַפֶּסַח הִסְתַּיְּמָה קֹדֶם לָכֵן, מֵחֲמַת רִבּוּי הַכֹּהֲנִים וּזְרִיזוּתָם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִימֵיהֶם שֶׁל כַּת שְׁלִישִׁית** - מֵאָז וּמֵעוֹלָם בְּכַת הַשְּׁלִישִׁית **לֹא הִגִּיעוּ** אֲפִלּוּ בְּהַלֵּל הָרִאשׁוֹן לְפָרֵק 'אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה", **מִפְּנֵי שֶׁעַמָּהּ מוּעָטִין** - שֶׁהָיוּ בָּהּ מְעַט אֲנָשִׁים, וּכְבָר סִיְּמוּ אֶת הַהַקְרָבָה: **מִשְׁנָה ח הַקְרֶבֶת הַפֶּסַח בְּשַׁבָּת, וּזְרִיקַת דַּם הַתַּעֲרוֹבוֹת:** כְּמַעֲשֵׂהוּ שֶׁל הַקְרֶבֶת הַפֶּסַח בְּחֹל, **כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בְּשַׁבָּת,** שֶׁהַקְרָבָתוֹ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, **אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים** הָיוּ **מְדִיחִים אֶת הָעֲזָרָה** גַּם בְּשַׁבָּת [שֶׁהָיוּ סוֹתְמִים אֶת יְצִיאַת אַמַּת הַמַּיִם שֶׁהָיְתָה בָּעֲזָרָה, וְעַל יְדֵי כָּךְ הוּצְפָּה הָעֲזָרָה בְּמַיִם, וּכְשֶׁהָיוּ פּוֹתְחִים אוֹתָהּ הָיוּ הַמַּיִם יוֹצְאִים עִם תַּעֲרֹבֶת הַדָּם], וְעָשׂוּ כֵּן **שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים** שֶׁאָסְרוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן מֵחֲשֵׁשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַדִּיחַ אַף בְּמָקוֹם שֶׁאֵין דָּם, וְאֵינוֹ לְצָרְךְ עֲבוֹדָה, וְאָסוּר מִשּׁוּם שְׁבוּת שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַשְׁווֹת גֻּמּוֹת, שֶׁלֹּא הַתִּירָה שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ אֶלָּא לְצָרְךְ עֲבוֹדָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כּוֹס הָיָה** הַכֹּהֵן **מְמַלֵּא מִדַּם הַתַּעֲרוֹבוֹת** שֶׁעַל הָרִצְפָּה, שֶׁמִּעֻרָב מִדַּם כָּל הַפְּסָחִים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ, **וְזָרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** כְּדֵי לְהַכְשִׁיר פְּסָחִים שֶׁנִּשְׁפַּךְ דָּמָם וְלֹא נִזְרַק, **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים,** כִּי לְדַעְתָּם דַּם הַתַּמְצִית הַמְעֻרָב בּוֹ מְבַטֵּל אֶת הַדָּם הַנִּזְרָק, וְרַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁאֵינוֹ מְבַטְּלוֹ: **מִשְׁנָה ט אֹפֶן הַפְּשָׁטַת הַפֶּסַח:** כֵּיצַד **תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין** אֶת עוֹרוֹ, **אַנְקְלִיּוֹת** [-וָוִים] **שֶׁל בָּרְזֶל** הָיוּ **קְבוּעִים בַּכְּתָלִים** שֶׁל הָעֲזָרָה, **וּבָעַמּוּדִים** שֶׁבְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה, **שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין** אֶת הַפֶּסַח **וּמַפְשִׁיטִין** אֶת עוֹרוֹ. **וְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ** - שֶׁלֹּא נוֹתַר לוֹ **מָקוֹם לְתְלוֹת וּלְהַפְשִׁיט, מַקְלוֹת** דַּקִּים **חֲלָקִים** הָיוּ שָׁם, **וּמַנִּיחַ** אֶת הַמַּקֵּל **עַל כְּתֵפוֹ וְעַל כָּתֵף חֲבֵרוֹ, וְתוֹלֶה** אֶת הַפֶּסַח עַל הַמַּקֵּל, **וּמַפְשִׁיט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שָׁחֵל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת** וְאָסוּר לְטַלְטֵל אֶת הַמַּקְלוֹת, הָיָה **מַנִּיחַ יָדוֹ עַל כָּתֵף חֲבֵרוֹ עַל כְּתֵפוֹ** שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, **וְיָד חֲבֵרוֹ עַל כְּתֵפוֹ** הַשֵּׁנִית, **וְתוֹלֶה** אֶת הַפֶּסַח בְּגִידָיו עַל יְדֵיהֶם **וּמַפְשִׁיט** כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּיָדוֹ הַפְּנוּיָה. וּלְדַעַת חֲכָמִים מֻתָּר לְטַלְטֵל אֶת הַמַּקְלוֹת, שֶׁאֵין שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ: **מִשְׁנָה י הוֹצָאַת אֵמוּרָיו וְהַקְטָרָתָם:** לְאַחַר הַפְּשָׁטַת הָעוֹר **קָרְעוּ** לְקָרְבַּן הַפֶּסַח בִּבְטְנוֹ, **וְהוֹצִיא אֶת אֵמוּרָיו** - אֶת הַחֲלָבִים הַקְּרֵבִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **נְתָנָן** - לָאֵמוּרִים **בְּמָגֵס** [-קְעָרָה] שֶׁל כְּלֵי שָׁרֵת, **וְהִקְטִירָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. הַמִּתָּנַת הַכִּתּוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁחָל בְּשַׁבָּת:** כְּשֶׁהִקְרִיבוּ אֶת הַפֶּסַח בְּשַׁבָּת, לֹא יְכוֹלִים הָיוּ לְטַלְטֵל אֶת

הַפֶּסַח, וְלָכֵן **יָצְתָה כַּת רִאשׁוֹנָה** מֵהָעֲזָרָה, **וְיָשְׁבָה** [-וְהִמְתִּינָה] **לָהּ בְּהַר הַבַּיִת. וְכַת שְׁנִיָּה יָשְׁבָה בַּחֵיל** [-מַדְרֵגוֹת סָבִיב לְחוֹמַת הָעֲזָרָה]. **וְהַשְּׁלִישִׁית בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת** - בָּעֲזָרָה. **חָשְׁכָה** וְיָצְאוּ שַׁבָּת, **יָצְאוּ** כֻּלָּם לְבָתֵּיהֶם **וְצָלוּ אֶת פִּסְחֵיהֶן:**

פֶּרֶק ו הַקְרֵבַת פֶּסַח וּשְׁאָר קָרְבָּנוֹת בְּשַׁבָּת, וְדִינֵי קָרְבַּן חֲגִיגָה הַבָּא עִם הַפֶּסַח: **מִשְׁנָה א הַמְּלָאכוֹת הַמִּתָּרוֹת וְהָאֲסוּרוֹת בְּהַקְרָבַת פֶּסַח בְּשַׁבָּת:** אֵלּוּ **דְּבָרִים בְּהַקְרָבַת קָרְבַּן פֶּסַח שֶׁדּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת,** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט ב) 'וְיַעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ', וּלְמַדִּים בְּגְזֵרָה שָׁוָה מִתְּבֵת 'בְּמוֹעֲדוֹ' הַכְּתוּבָה בְּתָמִיד (שם כח ב) 'תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ', שֶׁכְּשֵׁם שֶׁתָּמִיד קָרֵב בְּשַׁבָּת שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק י) 'עַל עֹלַת הַתָּמִיד', כָּךְ הַפֶּסַח קָרֵב בְּשַׁבָּת: **שְׁחִיטָתוֹ, וּזְרִיקַת דָּמוֹ,** שֶׁלֹּא נִתַּן לִדְחוֹתָן לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, (ויקרא ז לח) 'בְּיוֹם צַוֹּתוֹ לְהַקְרִיב' וְדָרְשׁוּ: בְּיוֹם וְלֹא בְּלַיְלָה, **וּמְחוּי קְרָבָיו** - נִקּוּב מֵעָיו בְּסַכִּין כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת הַלְּכְלוּךְ מִתּוֹכָם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִדְחוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַסְרִיחַ, **וְהַקְטָר חֲלָבָיו** וְאִמּוּרָיו. **אֲבָל צְלִיָּתוֹ** לִצְרָךְ אֲכִילָתוֹ, **וְהַדָּחַת קְרָבָיו** - שְׁטִיפָתָם לְנַקּוֹתָם לְגַמְרֵי, **אֵינָן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת,** כִּי נִתַּן לַעֲשׂוֹתָם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. וְכֵן **הַרְכָּבָתוֹ** שֶׁל הַקָּרְבָּן עַל הַכְּתֶף לַהֲבִיאוֹ לָעֲזָרָה דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף שֶׁאִסּוּרָהּ מִדְּרַבָּנָן שֶׁהֲרֵי הַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ, **וַהֲבָאָתוֹ מִחוּץ לַתְּחוּמִים** וּתְחוּמִין דְּרַבָּנָן, **וַחֲתִיכַת יַבֶּלְתּוֹ** בְּשִׁנָּיו אוֹ בְּיָדָיו כְּלְאַחַר יָד שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אַף עַל פִּי כֵן **אֵין דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת,** שֶׁדָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לֹא הֻתַּר בְּשַׁבָּת, אַף בְּמִלְאכוֹת דְּרַבָּנָן [וַחֲתִיכַת יַבֶּלֶת יְבֵשָׁה וְנִפְרֶכֶת, מֻתֶּרֶת בַּמִּקְדָּשׁ]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** דְּבָרִים אֵלֶּה **דּוֹחִין** אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁלִּדְעָתוֹ אַף מַכְשִׁירֵי מִצְוָה [-פְּעֻלּוֹת הַנַּעֲשׂוֹת לִצְרָךְ קִיּוּם מִצְוָה] דּוֹחִים אֶת הַשַּׁבָּת: **מִשְׁנָה ב אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַהֲלֹא דִּין הוּא** - יֵשׁ לִלְמֹד כֵּן בְּקַל וָחֹמֶר, **מָה אִם שְׁחִיטָה שֶׁהִיא** אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת **מִשּׁוּם מְלָאכָה** מִן הַתּוֹרָה, אַף עַל פִּי כֵן **דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת** בְּהַקְרֵבַת הַפֶּסַח, **אֵלּוּ** [-שָׁלֹשׁ הַפְּעֻלּוֹת הַנִּזְכָּרוֹת לְעֵיל] **שֶׁהֵן** אֲסוּרוֹת רַק **מִשּׁוּם 'שְׁבוּת'** - מִדְּרַבָּנָן, וְכִי **לֹא יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יוֹם טוֹב יוֹכִיחַ, שֶׁהִתִּירוּ בּוֹ** פְּעֻלּוֹת שֶׁאֲסוּרוֹת **מִשּׁוּם מְלָאכָה,** כִּשְׁחִיטָה וּבִשּׁוּל, לְצָרְךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ, וְאַף עַל פִּי כֵן **אָסְרוּ בּוֹ** אַף מְלָאכָה שֶׁאֲסוּרָהּ רַק **מִשּׁוּם שְׁבוּת,** כַּהֲבָאַת דְּבַר מַאֲכָל מִחוּץ לַתְּחוּמִים, אִם נִתַּן הָיָה לַעֲשׂוֹתָהּ לִפְנֵי יוֹם טוֹב. וְהוּא הַדִּין שֶׁלֹּא הֻתְּרוּ בְּהַקְרֵבַת פֶּסַח דְּבָרִים שֶׁנִּתַּן הָיָה לַעֲשׂוֹתָם לִפְנֵי שַׁבָּת. **אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה זֶּה יְהוֹשֻׁעַ,** אֵין לְךָ לִלְמֹד כֵּן, שֶׁכֵּן **מָה רְאָיָה** יֵשׁ מֵאִסּוּר שְׁבוּת לְצָרְךְ אֲכִילָה בְּיוֹם טוֹב שֶׁהִיא **רְשׁוּת,** לְדִין קָרְבַּן פֶּסַח שֶׁהִיא **מִצְוָה,** וְאֶפְשָׁר שְׁבְּהַקְרֵבַת פֶּסַח הִתִּירוּ חֲכָמִים שְׁבוּת אַף בְּשֶׁנִּתַּן לָעֲשׂוֹתָם קֹדֶם הַשַּׁבָּת. [וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר שֶׁכָּל שֶׁמִּחַּת יוֹם טוֹב יֵשׁ בָּהּ מִצְוָה, וְאֵינָהּ רַק 'רְשׁוּת']. **הֵשִׁיב רַבִּי עֲקִיבָא** לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר **וְאָמַר, הַזֶּאֱה** [-שֶׁל מֵי אֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה עַל טְמֵא מֵת לְטַהֲרוֹ, כְּשֶׁחָל יוֹמוֹ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶרֶב פֶּסַח] **תּוֹכִיחַ** לְקַל וָחֹמֶר זֶה, **שֶׁהִיא מִצְוָה,** כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַקְרִיב אֶת הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, **וְהִיא** אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת רַק **מִשּׁוּם שְׁבוּת** מִשּׁוּם שֶׁנִּזְרָאָה כְּמִתַּקֵּן אֶת הָאָדָם, וְאַף עַל פִּי כֵן **אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת,** שֶׁכְּבָר קִבֵּל רַבִּי עֲקִיבָא. **אַף אַתָּה אַל תִּתְמַהּ עַל אֵלּוּ** [-שָׁלֹשׁ הַפְּעֻלּוֹת הַנִּזְכָּרוֹת], **שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן מִצְוָה,** לְצָרְךְ הַקְרֵבַת הַפֶּסַח, **וְהֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת,** מִכָּל מָקוֹם **לֹא יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְעָלֶיהָ** - עַל הַהַזָּאָה עַצְמָהּ **אֲנִי דָן** לְהַתִּירָהּ בְּשַׁבָּת לְצָרְךְ הַקְרֵבַת הַפֶּסַח, בְּאוֹתוֹ הַקַּל וָחֹמֶר, **וּמָה אִם שְׁחִיטָה שֶׁהִיא** אֲסוּרָה **מִשּׁוּם מְלָאכָה,** אַף עַל פִּי כֵן **דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת** לְהַקְרֵבַת הַפֶּסַח, **הַזֶּאֱה שֶׁהִיא מִשּׁוּם שְׁבוּת, אֵינוֹ דִין שֶׁדּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אוֹ חִלּוּף** - שֶׁמָּא נָדוּן אֶת הַקַּל וָחֹמֶר בְּצוּרָה הֲפוּכָה, **מָה אִם הַזֶּאֱה שֶׁהִיא** אֲסוּרָה רַק **מִשּׁוּם שְׁבוּת,** אַף עַל פִּי כֵן **אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, שְׁחִיטָה שֶׁהִיא** אֲסוּרָה **מִשּׁוּם מְלָאכָה, אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא תִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת,** וּמִמֵּילָא כְּשֶׁיָּחוֹל עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבָּת לֹא יִשְׁחֲטוּ וְיַקְרִיבוּ אֶת הַפֶּסַח. **אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא,** אִם תִּדְרֹשׁ כֵּן, הֲרֵי **עַקְרְתָּ** אֶת **מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה** (במדבר ט ב) **(בֵּין הָעַרְבַּיִם)** 'וְיַעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח **בְּמוֹעֲדוֹ',** וּבְמוֹעֲדוֹ' מַשְׁמַע **בֵּין** כְּשֶׁחָל **בְּחֹל וּבֵין** כְּשֶׁחָל **בְּשַׁבָּת.** וְאֵין בְּכוֹחוֹ שֶׁל קַל וָחֹמֶר לִדְחוֹת אֶת הַנִּלְמָד מִדְּרָשַׁת הַכָּתוּב. **אָמַר לוֹ** רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, **רַבִּי, הָבֵא לִי מוֹעֵד לְאֵלּוּ כְּמוֹעֵד לַשְּׁחִיטָה.** כְּלוֹמַר, מִפְּסוּק זֶה נִתַּן לִלְמֹד שֶׁשְּׁחִיטַת הַפֶּסַח שֶׁנִּקְבַּע לָהּ מוֹעֵד [-עֶרֶב פֶּסַח] לַעֲשׂוֹתָהּ, תִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. אַף הַפְּעֻלּוֹת הַנִּזְכָּרוֹת לְעֵיל, הַרְכָּבָתוֹ שֶׁל הַקָּרְבָּן, שֶׁאֵין הֲבָאָתוֹ מִחוּץ לַתְּחוּמִים וְחִתּוּךְ יַבֶּלְתּוֹ, שֶׁאֵין מוֹעֵד קָבוּעַ לַעֲשׂוֹתָן, הֲרֵי הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹתָן לִפְנֵי עֶרֶב פֶּסַח, וּמִשּׁוּם כָּךְ אֵינָן דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. **כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת** וַאֲפִלּוּ אֲסוּרָה רַק מִדְּרַבָּנָן. אֲבָל **הַשְּׁחִיטָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת:** **מִשְׁנָה ג דִּין חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר:** אֵימָתַי מְבִיאִין קָרְבַּן חֲגִיגָה עִמּוֹ - עִם קָרְבַּן הַפֶּסַח. **בִּזְמַן שֶׁהוּא בָּא** - שֶׁהוּא קָרֵב **בְּחֹל, בְּטָהֳרָה, וּבְמוּעָט** - שֶׁיֵּשׁ מְעַט בְּשַׂר פֶּסַח לְכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה, וּבְאֵפֶן זֶה מְבִיאִים חֲגִיגָה כְּדֵי לְאָכְלָהּ תְּחִלָּה, וְאוֹכְלִים אֶת הַפֶּסַח עַל הַשֹּׂבַע. **וּבִזְמַן שֶׁהוּא בָּא בְּשַׁבָּת, אוֹ בְּמֻרְבֶּה** - שֶׁיֵּשׁ מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה לְכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה, **וּבְטֻמְאָה** - אוֹ שֶׁעָשׂוּ אֶת הַפֶּסַח כְּשֶׁרֹב הַצִּבּוּר אוֹ רֹב הַכֹּהֲנִים טְמֵאֵי מֵתִים **אֵין מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה,** שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת וְטֻמְאָה, וּבְמֻרְבֶּה אֵין צְרִיכִים לָהּ: **מִשְׁנָה ד חֲגִיגָה שֶׁהָיְתָה בָּאָה עִם קָרְבַּן הַפֶּסַח הָיְתָה בָּאָה מִן הַצֹּאן, מִן הַבָּקָר, מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, מִן הַזְּכָרִים וּמִן הַנְּקֵבוֹת,** בְּשׁוֹנָה מֵהַפֶּסַח שֶׁאֵינוֹ בָּא מִן הַבָּקָר וּמִן הַנְּקֵבוֹת. וְנֶאֱכֶלֶת **לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד,** בְּשׁוֹנָה מֵהַפֶּסַח שֶׁנֶּאֱכָל עַד חֲצוֹת: **מִשְׁנָה ה דִּין שָׁחַט שֶׁאֵר קָרְבְּנוֹת לְשֵׁם פֶּסַח בְּשַׁבָּת:** **הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ** בְּשׁוֹגֵג **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ בְּשַׁבָּת** שֶׁחָל בּוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁמַּתָּר לִשְׁחֹטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, **חַיָּב עָלָיו חַטָּאת,** שֶׁהַקָּרְבָּן פָּסוּל כְּשֶׁנִּשְׁחַט שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, וְנִמְצָא שֶׁחִלֵּל שַׁבָּת בִּשְׁגָגָה שֶׁלֹּא לְצָרְךְ. **וְשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים** - שְׁאָר קָרְבְּנוֹת **שֶׁשְּׁחָטָן** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן שֶׁחָל בְּשַׁבָּת **לְשֵׁם פֶּסַח, אִם אֵינָן רְאוּיִין** לַפֶּסַח כְּלָל, כְּגוֹן שֶׁשְּׁחָטָן עֵגֶל אוֹ אַיִל בֶּן שְׁנָתַיִם אוֹ כִּבְשָׂה שֶׁל שְׁלָמִים, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא מֵהֶם פֶּסַח, הֲרֵי הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁאֵינָם כְּשֵׁרִים לַפֶּסַח, וַהֲרֵי הוּא **חַיָּב** חַטָּאת, אִם שָׁכַח שֶׁשַּׁבָּת הַיּוֹם אוֹ שֶׁסָּבַר שֶׁמַּתָּר לְהַקְרִיב שְׁאָר קָרְבָּנוֹת לְשֵׁם פֶּסַח בְּשַׁבָּת. **וְאִם רְאוּיִין הֵן** לַפֶּסַח, כְּגוֹן שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם פֶּסַח שֶׁהָ בֶּן שָׁנָה שֶׁהֻקְדַּשׁ לִשְׁלָמִים, וּמִתּוֹךְ טִרְדָּתוֹ לִשְׁחֹט אֶת פִּסְחוֹ, טָעָה בְּקָרְבָּן זֶה וְסָבַר שֶׁהוּא פִּסְחוֹ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת,** וְאַף שֶׁטָּעָה בִּדְבַר מִצְוָה, כְּלוֹמַר שֶׁטָּעָה מֵחֲמַת טִרְדָּתוֹ לְקַיֵּם מִצְוַת קָרְבַּן פֶּסַח. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר,** שֶׁלִּדְעָתוֹ, הַטּוֹעֶה בִּדְבַר מִצְוָה וְעָשָׂה מִצְוָה כָּל שֶׁהִיא, פָּטוּר, וְאַף אָדָם זֶה טָעָה מֵחֲמַת טִרְדַּת מִצְוַת קָרְבַּן פֶּסַח, וְאַף עַתָּה קַיֵּם בְּהַקְרָבָה זוֹ מִצְוַת הַקְרֵבַת שְׁלָמִים, שֶׁכָּל הַקְּרָבָנוֹת שֶׁקָּרְבוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרִים, וְאַף לְשֵׁם פֶּסַח מַכְשִׁירָם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

משניות מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק ז המבוארות

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה אִם הַפֶּסַח שֶׁהוּא מִתָּר לְשָׁחֳטוֹ לִשְׁמוֹ בְּשַׁבָּת שָׁחַל בּוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְשֵׁמוֹ, חַיָּב, כַּמְבאָר בְּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה, זְבָחִים אֲחֵרִים, כְּגוֹן שְׁלָמִים, שֶׁהֵן אֲסוּרִין לְשָׁחֳטָם בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ לִשְׁמָן, כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָן וּשְׁחָטָם בְּשַׁבָּת שֶׁלֹּא לִשְׁמָם, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא - אֵין לְהוֹכִיחַ מִקָּרְבַּן פֶּסַח, שֶׁכֵּן אִם אָמַרְתָּ בְּפֶסַח שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, מִשּׁוּם שֶׁשִּׁנָּהוּ לְדָבָר אָסוּר - שֶׁשְּׁחָטוֹ לְשֵׁם קָרְבָּן שֶׁאָסוּר לִשְׁחֹט בְּשַׁבָּת, וְכִי תֹּאמַר לְחַיְּבוֹ גַּם בִּזְבָחִים שֶׁשִּׁנָּן לְדָבָר הַמֻּתָּר - שֶׁשְּׁחָטָם לְשֵׁם פֶּסַח שֶׁמֻּתָּר לִשְׁחֹט בְּשַׁבָּת, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הוּא טוֹעֶה בִּדְבַר מִצְוָה וְיֵשׁ לְפָטְרוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֲמוּרֵי קָרְבְּנוֹת צִבּוּר הַקְּרֵבִים בְּשַׁבָּת, כְּגוֹן תְּמִידִים וּמוּסָפִים, יוֹכִיחוּ כְּשִׁיטָתִי, שֶׁהֵן מֻתָּרִין לִשְׁחֹטָם לִשְׁמָן בְּשַׁבָּת וְהַשּׁוֹחֵט קָרְבְּנוֹת אֲחֵרִים לִשְׁמָן שֶׁל קָרְבְּנוֹת אֲחֵרִים בְּשַׁבָּת, חַיָּב, וְאַף שֶׁשִּׁנָּה לְדָבָר שֶׁמֻּתָּר לִשְׁחֹט בְּשַׁבָּת, הַמִּזְבֵּחַ מְכַפֵּר עַל הַכֹּל, לְפִיכָךְ אֵין לְהוֹכִיחַ מִשְּׁאָר קָרְבְּנוֹת אֲחֵרִים לִשְׁמָם שֶׁאֵינָם מְכַפְּרִים כְּלָל, אֶלָּא מִן הַתְּמִידִים וּמוּסָפִים, שֶׁהֵם מְכַפְּרִים עַל הַכֹּל, אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא - אֵין לְהוֹכִיחַ מִקָּרְבַּן פֶּסַח, שֶׁכֵּן אִם אָמַרְתָּ בְּפֶסַח שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, מִשּׁוּם שֶׁשִּׁנָּהוּ לְדָבָר אָסוּר - שֶׁשְּׁחָטוֹ לְשֵׁם קָרְבָּן שֶׁאָסוּר לִשְׁחֹט בְּשַׁבָּת, וְכִי תֹּאמַר לְחַיְּבוֹ גַּם בִּזְבָחִים שֶׁשִּׁנָּן לְדָבָר הַמֻּתָּר - שֶׁשְּׁחָטָם לְשֵׁם פֶּסַח שֶׁמֻּתָּר לִשְׁחֹט בְּשַׁבָּת, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הוּא טוֹעֶה בִּדְבַר מִצְוָה וְיֵשׁ לְפָטְרוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֲמוּרֵי קָרְבְּנוֹת צִבּוּר הַקְּרֵבִים בְּשַׁבָּת, כְּגוֹן תְּמִידִים וּמוּסָפִים, יוֹכִיחוּ כְּשִׁיטָתִי, שֶׁהֵן מֻתָּרִין לִשְׁחֹטָם לִשְׁמָן בְּשַׁבָּת וְהַשּׁוֹחֵט קָרְבְּנוֹת אֲחֵרִים לִשְׁמָן שֶׁל קָרְבְּנוֹת אֲחֵרִים בְּשַׁבָּת, חַיָּב, וְאַף שֶׁשִּׁנָּה לְדָבָר שֶׁמֻּתָּר לִשְׁחֹט בְּשַׁבָּת, הַמִּזְבֵּחַ מְכַפֵּר עַל הַכֹּל, לְפִיכָךְ אֵין לְהוֹכִיחַ מִשְּׁאָר קָרְבְּנוֹת אֲחֵרִים לִשְׁמָם שֶׁאֵינָם מְכַפְּרִים כְּלָל, אֶלָּא מִן הַתְּמִידִים וּמוּסָפִים, שֶׁהֵם מְכַפְּרִים עַל הַכֹּל, אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא - אֵין לְהוֹכִיחַ מִקָּרְבַּן פֶּסַח, שֶׁכֵּן אִם אָמַרְתָּ בְּפֶסַח שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, מִשּׁוּם שֶׁשִּׁנָּהוּ לְדָבָר אָסוּר, תֹּאמַר בִּזְבָחִים שֶׁשִּׁנָּן לְדָבָר הַמֻּתָּר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֲמוּרֵי צִבּוּר הַקְּרֵבִים בְּשַׁבָּת, תֹּאמַר בְּפֶסַח שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָּה, תֹּאמַר בְּפֶסַח שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קִצְבָּה, אַף הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם אֲמוּרֵי צִבּוּר מֵאיר אוֹמֵר, כְּמִין בִּשּׁוּל הוּא זֶה, שֶׁכָּרְעָיו וּבְנֵי מֵעָיו מִתְבַּשְּׁלִים בְּתוֹכוֹ כִּבְתוֹךְ קְדֵרָה, וּבִשּׁוּל הַפֶּסַח אָסוּר, אֶלָּא תּוֹלִין אוֹתָם עַל הַשַּׁפּוּד חוּצָה לוֹ מֵעַל פִּיו:

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה אִם הַפֶּסַח שֶׁהוּא מִתָּר לִשְׁמוֹ, כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמוֹ, חַיָּב, אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּפֶסַח שֶׁשִּׁנָּהוּ לְדָבָר אָסוּר, תֹּאמַר בִּזְבָחִים שֶׁשִּׁנָּן לְדָבָר הַמֻּתָּר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֲמוּרֵי צִבּוּר יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן מֻתָּרִין לִשְׁמָן, וְהַשּׁוֹחֵט לִשְׁמָן, חַיָּב. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּאֵמוּרֵי צִבּוּר שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קִצְבָּה, תֹּאמַר בְּפֶסַח שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָּה, אַף הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם אֵמוּרֵי צִבּוּר מֵאיר אוֹמֵר, כְּמִין בִּשּׁוּל הוּא זֶה, שֶׁכָּרְעָיו וּבְנֵי מֵעָיו מִתְבַּשְּׁלִים בְּתוֹכוֹ כִּבְתוֹךְ קְדֵרָה, וּבִשּׁוּל הַפֶּסַח אָסוּר, אֶלָּא תּוֹלִין אוֹתָם עַל הַשַּׁפּוּד חוּצָה לוֹ מֵעַל פִּיו: פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁחַט בִּרְשׁוּת:

פרק ז **א** כֵּיצַד צוֹלִין אֶת הַפֶּסַח, מְבִיאִין שַׁפּוּד שֶׁל רִמּוֹן, תּוֹחֲבוֹ מִתּוֹךְ פִּיו עַד בֵּית נְקוּבָתוֹ, וְנוֹתֵן אֶת כְּרָעָיו וְאֶת בְּנֵי מֵעָיו לְתוֹכוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּמִין בִּשּׁוּל הוּא זֶה, אֶלָּא תּוֹלִין חוּצָה לוֹ: **ב** אֵין צוֹלִין אֶת הַפֶּסַח לֹא עַל הַשַּׁפּוּד, וְלֹא עַל הָאִסְכָּלָא. אָמַר רַבִּי צָדוֹק, מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר לְטָבִי עַבְדּוֹ, צֵא וּצְלֵה לָנוּ אֶת הַפֶּסַח עַל הָאִסְכָּלָא. נָגַע בְּחַרְסוֹ שֶׁל תַּנּוּר, יִקְלַף אֶת מְקוֹמוֹ. נָטַף מֵרָטְבוֹ עַל הַחֶרֶס וְחָזַר אֵלָיו, יִטֹּל אֶת מְקוֹמוֹ. נָטַף מֵרָטְבוֹ עַל הַסֹּלֶת, יִקְמֹץ אֶת מְקוֹמוֹ: **ג** סָכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, אִם חֲבוּרַת כֹּהֲנִים, יֹאכְלוּ שֶׁהֵם מַתִּירִים בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה. וְאִם חֲבוּרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם וַאֲסוּרִים בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה, אִם בְּשַׂר הַפֶּסַח חַי הוּא, שֶׁלֹּא צָלָאוֹ עֲדַיִן, יְדִיחֶנּוּ בְּמַיִם וְיִסְיר מֵעָלָיו אֶת הַשֶּׁמֶן וְיִצְלֶהוּ וְיֹאכְלֶהוּ, שֶׁלֹּא נִבְלַע הַשֶּׁמֶן בַּבָּשָׂר, וְאִם כְּבָר צָלָאוֹ הוּא, וְנִבְלַע הַשֶּׁמֶן, יִקְלַף אֶת בְּשָׂרוֹ הַחִיצוֹן, וְיִשְׁרֹף אֶת מַה שֶּׁקָּלַף. אִם סָכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לֹא יַעֲשֻׂנּוּ דְּמִים עַל בְּנֵי חֲבוּרָה - לֹא יִטֹּל מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה מָעוֹת תְּמוּרַת הַשֶּׁמֶן, מִשּׁוּם שֶׁאֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, וּבִנְטִילַת תַּשְׁלוּם עֲבוּרוֹ הֲרֵי הוּא כְּפוֹדֵהוּ עַל דָּמִים, אֶלָּא אוֹ אוֹכְלוֹ בְּעַצְמוֹ אוֹ נוֹתְנוֹ בְּמַתָּנָה לְאַחֵר: **ד** דִּין פֶּסַח וּשְׁאָר קָרְבְּנוֹת צִבּוּר הַבָּאִים בְּטֻמְאָה: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים - קָרְבְּנוֹת צִבּוּר, בָּאִין אַף בְּטֻמְאָה אִם רֹב הַקָּהָל אוֹ הַכֹּהֲנִים טְמֵאִים, וְאוּלָם אֵינָן נֶאֱכָלִין בְּטֻמְאָה. וְאֵלּוּ הֵן, מִנְחַת הָעֹמֶר בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר - שְׁנֵי כְּבָשֵׂי שַׁלְמִים הַקְּרֵבִים עִם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. וְהוּא הַדִּין שְׁאָר קָרְבְּנוֹת הַמּוֹעָדִים, שֶׁבְּכֻלָּם

הַקָּרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ', וּמַשְׁמַע שֶׁיִּצָּלֶה כֻּלּוֹ כְּאֶחָד, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּמִין בִּשּׁוּל הוּא זֶה, שֶׁכָּרְעָיו וּבְנֵי מֵעָיו מִתְבַּשְּׁלִים בְּתוֹכוֹ כִּבְתוֹךְ קְדֵרָה, וּבִשּׁוּל הַפֶּסַח אָסוּר, אֶלָּא תּוֹלִין אוֹתָם עַל הַשַּׁפּוּד חוּצָה לוֹ מֵעַל פִּיו: **משנה ב** דִּין 'צְלִי אֵשׁ' וְלֹא דָּבָר אַחֵר: אֵין צוֹלִין אֶת הַפֶּסַח, לֹא עַל הַשַּׁפּוּד שֶׁל בַּרְזֶל, שֶׁחֻלְקוֹ הַפְּנִימִי מִתְחַמֵּם מִכֹּחַ חֻלְקוֹ שְׁמִחוּץ לַקָּרְבָּן, וְנִצְלֶה מִבִּפְנִים עַל יְדֵי הַשַּׁפּוּד, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות יב ט) 'צְלִי אֵשׁ' וְלֹא דָּבָר אַחֵר. וְלֹא עַל הָאַסְכָּלָא - טַס שֶׁל בַּרְזֶל, שֶׁהוּא נִצְלֶה מֵחֹם הַבַּרְזֶל. וְאִם הָאַסְכָּלָה מְנֻקֶּבֶת, מֻתָּר, וְאָמַר רַבִּי צָדוֹק, מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר לְטָבִי עַבְדּוֹ, צֵא וּצְלֵה לָנוּ אֶת הַפֶּסַח עַל הָאַסְכָּלָא. נָטַף מֵרָטְבוֹ עַל הַחֶרֶס וְחָזַר אֵלָיו, יִטֹּל אֶת מְקוֹמוֹ. נָטַף מֵרָטְבוֹ עַל הַסֹּלֶת, יִקְמֹץ אֶת מְקוֹמוֹ: **ג** סָכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, אִם חֲבוּרַת כֹּהֲנִים, יֹאכְלוּ שֶׁהֵם מַתִּירִים בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה. וְאִם חֲבוּרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם וַאֲסוּרִים בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה, אִם בְּשַׂר הַפֶּסַח חַי הוּא, שֶׁלֹּא צָלָאוֹ עֲדַיִן, יְדִיחֶנּוּ בְּמַיִם וְיִסְיר מֵעָלָיו אֶת הַשֶּׁמֶן וְיִצְלֶהוּ וְיֹאכְלֶהוּ, שֶׁלֹּא נִבְלַע הַשֶּׁמֶן בַּבָּשָׂר, וְאִם כְּבָר צָלָאוֹ הוּא, וְנִבְלַע הַשֶּׁמֶן, יִקְלַף אֶת בְּשָׂרוֹ הַחִיצוֹן, וְיִשְׂרֹף אֶת מַה שֶּׁקָּלַף. אִם סָכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לֹא יַעֲשֻׂנּוּ דְּמִים עַל בְּנֵי חֲבוּרָה, שֶׁאֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם: **ד** חֲמִשָּׁה דְּבָרִים בָּאִין בְּטֻמְאָה וְאֵינָן נֶאֱכָלִין בְּטֻמְאָה. הָעֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, וּשְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. הַפֶּסַח שֶׁבָּא בְּטֻמְאָה, שֶׁלֹּא בָּא מִתְּחִלָּתוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה: **ה** נִטְמָא הַבָּשָׂר וְהַחֵלֶב קַיָּם, אֵינוֹ זוֹרֵק אֶת הַדָּם. נִטְמָא הַחֵלֶב וְהַבָּשָׂר קַיָּם, זוֹרֵק אֶת הַדָּם.

- שֶׁעִקַּר צִוּוּי הַתּוֹרָה עַל עֲשִׂיָּתוֹ הָיָה כְּדֵי שֶׁיֹּאכְלוּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ד) 'אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ', וּכְשֶׁהַתֵּר לְהַקְרִיבוֹ בְּטֻמְאָה וַדַּאי הַתְּרָה אַף אֲכִילָתוֹ: **משנה ה** חִלּוּק נוֹסָף בֵּין פֶּסַח שֶׁבָּא לַאֲכִילָה לִשְׁאָר קָרְבָּנוֹת: נִטְמָא הַבָּשָׂר שֶׁל הַפֶּסַח, אַחַר שְׁחִיטָתוֹ, וְהַחֵלֶב הָעוֹמֵד לְהַקְרָבָה קַיָּם בְּטָהֳרָתוֹ, אֵינוֹ זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁעִקַּר הַפֶּסַח בָּא בִּשְׁבִיל אֲכִילָתוֹ, וְכֵיוָן שֶׁנִּטְמָא הַבָּשָׂר וְאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, אֵינוֹ רָאוּי לִהְיוֹת קָרְבַּן פֶּסַח. אֲבָל נִטְמָא הַחֵלֶב וְהַבָּשָׂר קַיָּם, זוֹרֵק אֶת הַדָּם, שֶׁהֲרֵי נִתַּן לֶאֱכל

(במדבר כט לט) 'אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁנַּעֲשִׂים אַף בְּטֻמְאָה. וּשְׁעִירֵי - שְׂעִיר עִזִּים הַקָּרֵב בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים אַף שֶׁלֹּא כָּתוּב בּוֹ 'מוֹעֵד' דֵּינוֹ כִּשְׁאָר קָרְבְּנוֹת הַמּוֹעֲדִים. אֲבָל קָרְבַּן הַפֶּסַח שֶׁבָּא בְּטֻמְאָה [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּפֶסַח שֵׁנִי (שם ט י-יא) 'אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ וְגוֹ' וְעָשָׂה פֶּסַח לַה', בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם' וְגוֹ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים מִתֵּבַת 'אִישׁ', שֶׁרַק 'אִישׁ נִדָּחָה' לְפֶסַח שֵׁנִי 'וְאֵין צִבּוּר נִדְחִים'], וְאִם רֹב הַקָּהָל טְמֵאִים קָרֵב הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה וְאַף נֶאֱכָל בְּטֻמְאָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא בָּא מִתְּחִלָּתוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה

מֵהַבָּשָׂר. **וּבַמֻּקְדָּשִׁין** - וּבְשָׂאָר קָרְבָּנוֹת, הַדִּין **אֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁנִּטְמָא הַבָּשָׂר** וְאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, **וְהַחֵלֶב קָיָם, זוֹרֵק אֶת הַדָּם** מִפְּנֵי שֶׁאֵין עִקָּרָן לַאֲכִילָה כְּקָרְבַּן פֶּסַח: **מִשְׁנָה ו פֶּסַח בָּא בְּטֻמְאָה בְּרֹב טֻמְאִים: נִטְמָא** כָּל **הַקָּהָל אוֹ רֻבּוֹ** בְּטֻמְאַת מֵת, **אוֹ שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים טְמֵאִים וְהַקָּהָל טְהוֹרִים, יֵעָשֶׂה הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה,** וְאַף הַטְּהוֹרִים עוֹשִׂים בְּטֻמְאָה, שֶׁאֵין קָרְבַּן צִבּוּר חָלוּק, וּמֵאַחַר שֶׁרֻבָּם בְּטֻמְאָה אַף הַיְחִידִים עוֹשִׂים בְּטֻמְאָה. אֲבָל אִם **נִטְמָא מְעוּט הַקָּהָל, הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין** בְּטָהֳרָה **אֶת הַפֶּסַח הָרִאשׁוֹן** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, **וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַפֶּסַח הַשֵּׁנִי** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּאִיָּר: **מִשְׁנָה ז** צִיץ מִרְצֶה **עַל טֻמְאַת הַדָּם וְלֹא עַל טֻמְאַת הַגּוּף: הַפֶּסַח שֶׁנִּזְרַק דָּמוֹ** עַל הַמִּזְבֵּחַ, **וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע שֶׁהוּא** - הַפֶּסַח אוֹ הַדָּם הָיָה **טָמֵא** קֹדֶם הַזְּרִיקָה, **הַצִּיץ** שֶׁעַל מֵצַח הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **מְרַצֶּה** - מְכַפֵּר עַל טֻמְאַת הַקָּרְבָּן, וְהוּא עוֹלֶה לְרָצוֹן, וּבָעֲלָיו פָּטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. אֲבָל אִם **נִטְמָא הַגּוּף** שֶׁל הַבָּעָלִים בְּמֵת קֹדֶם הַזְּרִיקָה, **אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה** עַל טֻמְאַת הַגּוּף, וְחַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי, שֶׁבִּשְׁעַת הַזְּרִיקָה כְּלָל לֹא הָיָה שַׁיָּךְ בַּעֲשׂוּיֵי הַפֶּסַח, שֶׁנִּזְרְקָה מֵהַתּוֹרָה לְפֶסַח שֵׁנִי. וְדִין זֶה הוּא **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים, **הַנָּזִיר וְהָעוֹשֶׂה פֶּסַח, הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַדָּם** שֶׁל קָרְבְּנוֹתֵיהֶם, **וְאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף** שֶׁל הַבָּעָלִים, שֶׁאִם בִּשְׁעַת הֲבָאַת הַקָּרְבָּן הָיוּ הַנָּזִיר אוֹ הָעוֹשֶׂה פֶּסַח טְמֵאִים, חַיָּב הַנָּזִיר לִמְנוֹת שְׁנִית יְמֵי נְזִירוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ט) 'וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו וְגוֹ' וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ'. וְעוֹשֶׂה הַפֶּסַח חַיָּב לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְאַף שֶׁאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף, מִכָּל מָקוֹם אִם **נִטְמָא** גּוּף הַנָּזִיר וְעוֹשֶׂה הַפֶּסַח בְּטֻמְאַת **הַתְּהוֹם** שֶׁל מֵת - טֻמְאָה שֶׁלֹּא הָיְתָה יְדוּעָה לְשׁוּם אָדָם מֵעוֹלָם, וְנוֹדְעָה רַק אַחַר שְׁחִיטַת הַקָּרְבָּן, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁהַצִּיץ **מְרַצֶּה: מִשְׁנָה ח שְׁרֻפַת פֶּסַח טָמֵא אוֹ נוֹתָר: נִטְמָא** הַפֶּסַח כְּשֶׁהוּא **שָׁלֵם, אוֹ שֶׁנִּטְמָא רֻבּוֹ, שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה** - לִפְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּדֵי לְבַיֵּשׁ שֶׁיִּזֶּהֵר שֶׁלֹּא יָבוֹא עוֹד לִידֵי טֻמְאָה, **מַעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה** - עֲצֵי הַהֶקְדֵּשׁ הַמְיֻעָדִים לַמִּזְבֵּחַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ עֵצִים. וְאִם **נִטְמָא מְעוּטוֹ** שֶׁל הַפֶּסַח, וְכֵן **הַנּוֹתָר** מִפֶּסַח טָהוֹר לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתוֹ, **שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּחַצְרוֹתֵיהֶן אוֹ עַל גַּגּוֹתֵיהֶן** שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, **וּמַעֲצֵי עַצְמָן.** אֲבָל **הַצִּיְּקִנִין** - הַקַּמְצָנִים, **שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה, בְּשִׁבִּיל לֶהָנוֹת מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה,** שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לָתֵת מֵעֲצֵי עַצְמָן: **מִשְׁנָה ט זְמַן שְׂרֵפַת הַפֶּסַח שֶׁנִּפְסַל: הַפֶּסַח** שֶׁיָּצָא חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, **אוֹ שֶׁנִּטְמָא, יִשָּׂרֵף מִיָּד** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, וְאִם **נִטְמְאוּ הַבָּעָלִים אוֹ שֶׁמֵּתוּ,** אֵין שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ מִיָּד, לְפִי שֶׁלֹּא נִפְסַל, תַּאֲכַל הַגּוּף - מְכַפֵּר עַל טֻמְאַת הַקָּרְבָּן, וְהוּא עוֹלֶה לְרָצוֹן, וּבָעָלָיו פָּטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. אֲבָל אִם **נִטְמָא הַגּוּף** שֶׁל הַבָּעָלִים בְּמֵת קֹדֶם הַזְּרִיקָה, **אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה** עַל טֻמְאַת הַגּוּף, וְחַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי, שֶׁבִּשְׁעַת הַזְּרִיקָה כְּלָל לֹא הָיָה שַׁיָּךְ בַּעֲשׂוּיֵי הַפֶּסַח, שֶׁנִּזְרְקָה מֵהַתּוֹרָה לְפֶסַח שֵׁנִי. וְדִין זֶה הוּא **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים, **הַנָּזִיר וְהָעוֹשֶׂה פֶּסַח, הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַדָּם** שֶׁל קָרְבְּנוֹתֵיהֶם, **וְאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף** שֶׁל הַבָּעָלִים, שֶׁאִם בִּשְׁעַת הֲבָאַת הַקָּרְבָּן הָיוּ הַנָּזִיר אוֹ הָעוֹשֶׂה פֶּסַח טְמֵאִים, חַיָּב הַנָּזִיר לִמְנוֹת שְׁנִית יְמֵי נְזִירוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ט) 'וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו וְגוֹ' וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ'. וְעוֹשֶׂה הַפֶּסַח חַיָּב לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְאַף שֶׁאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף, מִכָּל מָקוֹם אִם **נִטְמָא** גּוּף הַנָּזִיר וְעוֹשֶׂה הַפֶּסַח בְּטֻמְאַת **הַתְּהוֹם** שֶׁל מֵת - טֻמְאָה שֶׁלֹּא הָיְתָה יְדוּעָה לְשׁוּם אָדָם מֵעוֹלָם, וְנוֹדְעָה רַק אַחַר שְׁחִיטַת הַקָּרְבָּן, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁהַצִּיץ **מְרַצֶּה: מִשְׁנָה ח שְׂרֵ

משניות מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק ח המבוארות

פֶּרֶק ח עִנְיָנֵי מִנּוּי עַל הַפֶּסַח, כְּפִי שֶׁלָּמְדוּ מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ד) 'וּבְמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ עַל הַשֶּׂה', שֶׁשְּׁחִיטַת הַפֶּסַח צְרִיכָה לִהְיוֹת לְשֵׁם בְּנֵי הַחֲבוּרָה הַמְּנוּיִים עָלָיו קֹדֶם שְׁחִיטָתוֹ, וְרַק לָהֶם מֻתָּר לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה א דִּיַּן מִי שֶׁהִמְנוּ אוֹתוֹ עַל שְׁנֵי פְּסָחִים: הָאִשָּׁה בִּזְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ,** אִם שָׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ - שֶׁהִמְנָה אוֹתָהּ עַל פִּסְחוֹ, **וְשָׁחַט עָלֶיהָ גַּם אָבִיהָ, תֹּאכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ,** שֶׁמִּן הַסְּתָם דַּעְתָּהּ לְהִמָּנוֹת עַל שֶׁל בַּעְלָהּ, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֵּרְשָׁה אַחֶרֶת. וְאִם הָלְכָה בָּרֶגֶל הָרִאשׁוֹן שֶׁלְּאַחַר הַנִּשּׂוּאִין **לַעֲשׂוֹת** אֶת הֶחָג **בְּבֵית אָבִיהָ,** כְּדַרְכָּן שֶׁל נְשׂוּאוֹת בָּרֶגֶל הָרִאשׁוֹן, **וְשָׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ וְשָׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ, תֹּאכַל בְּמָקוֹם שֶׁהִיא רוֹצָה,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֲנוּ מְסֻפָּקִים עַל מִי דַּעְתָּהּ לְהִמָּנוֹת. [וְאִם עַד עַתָּה דַּרְכָּהּ הָיְתָה לָלֶכֶת כָּל הָעֵת לְבֵית אָבִיהָ, אוֹכֶלֶת מִשֶּׁל אָבִיהָ, שֶׁמִּן הַסְּתָם דַּעְתָּהּ הָיְתָה עַל שֶׁל בַּעְלָהּ. יְתוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ עָלָיו שְׁנֵי אַפּוֹטְרוֹפְּסִים הַמְמֻנִּים עָלָיו, שְׁנֵי פְּסָחִים, **יֹאכַל בְּמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה. עֵבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִין, לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן** - אֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל מִשֶּׁל אַף אֶחָד, כֵּיוָן שֶׁחֶלְקוֹ שֶׁל זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל מִפִּסְחוֹ שֶׁל זֶה, וְאֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא אִם כֵּן הִסְכִּימוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁיְּמָנֶה עִם אֶחָד מֵהֶם. **מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל רַבּוֹ,** שֶׁמִּן הַסְּתָם לֹא הָיְתָה דַּעַת אֲדוֹנוֹ לְהִמָּנוֹת אֶת חֶצְיוֹ הַבֶּן חוֹרִין עַל הַפֶּסַח. וּמִשֶּׁל עַצְמוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל, כִּי כֵּיוָן שֶׁרַבּוֹ מְחֻיָּב לְשַׁחְרְרוֹ, הֲרֵי הוּא כְּלוֹ כְּבֶן חוֹרִין: **מִשְׁנָה ב שָׁלִיחַ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם לִשְׁחֹט גְּדִי אוֹ טָלֶה: הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ, צֵא בִּשְׁלִיחוּתִי וּשְׁחֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח,** וְלֹא פֵּרַשׁ לוֹ אִם גְּדִי אוֹ טָלֶה. **שָׁחַט** הָעֶבֶד **גְּדִי, יֹאכַל** הָאָדוֹן גְּדִי. **שָׁחַט טָלֶה, יֹאכַל** טָלֶה, וַאֲפִלּוּ אִם כָּל שָׁנָה רְגִילוּתוֹ בְּמִין מְסֻיָּם, מֵאַחַר וְלֹא פֵּרַשׁ לוֹ מַה יַּעֲשֶׂה, דַּעְתּוֹ לְהִמָּנוֹת עַל מַה שֶׁיִּשְׁחַט עֶבְדּוֹ. וְאִם **שָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה,** לֹא יֹאכַל לֹא מֵהָרִאשׁוֹן וְלֹא מֵהַשֵּׁנִי, שֶׁהֲרֵי אֵין נִמְנִים עַל שְׁנֵי פְּסָחִים, וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל מֵאֶחָד וּלְבָרר שֶׁעָלָיו נִמְנָה, כִּי 'אֵין בְּרֵרָה'. וְאִם הַמְשֻׁלָּח הוּא הַמָּלְךְ אוֹ הַמְּלָכָה, **יֹאכַל מִן הָרִאשׁוֹן,** כֵּיוָן שֶׁדַּרְכּוֹ לִסְמֹךְ עַל עֶבְדָּיו, וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׁחַט הָרִאשׁוֹן נִשְׁחַט עָלָיו וְיָצָא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְהַשֵּׁנִי יִשָּׂרֵף [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁטַּעַם שֶׁהַתֵּר הוּא מִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת]. וְאִם הָרַב פֵּרַשׁ אֵיזֶה גְּדִי יִשְׁחַט עָלָיו, **וְשָׁכַח** הָעֶבֶד **מָה אָמַר לוֹ רַבּוֹ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יִשְׁחֹט טָלֶה וּגְדִי וְיֹאמַר, אִם גְּדִי אָמַר לִי רַבִּי, הַגְּדִי שֶׁלּוֹ וְהַטָּלֶה שֶׁלִּי. וְאִם טָלֶה אָמַר לִי רַבִּי, הַטָּלֶה שֶׁלּוֹ וּגְדִי שֶׁלִּי** [וַיַּעֲשֶׂה זאת עִם רוֹעֶה שֶׁחָפֵץ לְסַיֵּעַ לָרַב, וְיִקְנֶה לוֹ אֶת הַקָּרְבָּן שֶׁלּוֹ עַל מְנָת שֶׁאֵין לָרַבּוֹ רְשׁוּת בּוֹ, שֶׁהֲרֵי בְּלֹא זאת לֹא יוּכַל הָעֶבֶד לְקָנוֹת אֶת אַחַד הַקָּרְבָּנוֹת לְעַצְמוֹ - כִּי מַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ]. וְאִם עָשָׂה כֵּן, **וְשָׁכַח רַבּוֹ גַּם כֵּן מָה אָמַר לוֹ** [-לָעֶבֶד], **שְׁנֵיהֶם** - הַגְּדִי וְהַטָּלֶה יֵצְאוּ **לְבֵית הַשְּׂרֵפָה,** שֶׁהֲרֵי הָרַב הִתְמַנָּה עַל מַה שֶּׁצָּוָּה, וְעַתָּה אֵינוֹ יָדוּעַ מַהוּ, וּמִמֵּילָא גַּם אֵין יָדוּעַ מַהוּ הַפֶּסַח שֶׁל הָעֶבֶד, **וּפְטוּרִין** [-הָעֶבֶד וְהָרַב] **מִמַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי,** שֶׁהֲרֵי כְּלַפֵּי שְׁמַיָּא גָּלוּי כָּל קָרְבָּן שֶׁל מִי הוּא, וְקִימוּ מִצְוָתָם, וְהָאֲכִילָה אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת: **מִשְׁנָה ג אָב שֶׁזֵּרַז אֶת בָּנָיו עַל יְדֵי מִנּוּי עַל הַפֶּסַח: הָאוֹמֵר לְבָנָיו, הֲרֵינִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם רִאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם,** כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיס הָרִאשׁוֹן רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, זָכָה בְּחֶלְקוֹ **וּמְזַכֶּה** אֶת אֶחָיו **עִמּוֹ.** לְעוֹלָם נִמְנִין עָלָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּזַיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. נִמְנִין **וּמוֹשְׁכִין** אֶת יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּזְרֹק עָלָיו אֶת הַדָּם: **ד** הַמְּמֻנֶּה עִמּוֹ אַחֵרִים בְּחֶלְקוֹ, רַשָּׁאִין בְּנֵי חֲבוּרָה לִתֵּן לוֹ אֶת שֶׁלּוֹ, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, שֶׁלְּדַעַת מִשְׁנָתֵנוּ הַפֶּסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת: **מִשְׁנָה ה שְׁחִיטַת הַפֶּסַח עַל טָמֵא שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לַאֲכִילָה בָּעֶרֶב: זָב שָׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת** שֶׁל זִיבָה, וַהֲרֵי הוּא טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן, **שׁוֹחֲטִין עָלָיו** אֶת הַפֶּסַח, אִם חָל עֶרֶב פֶּסַח בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לְטָהֳרָתוֹ, וְאַף שֶׁבִּשְׁעַת הַשְּׁחִיטָה אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁעַת הָאֲכִילָה כְּבָר יַעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ וְיוּכַל לֶאֱכֹל מֵהַפֶּסַח. וְאִם **רָאָה שָׁלֹשׁ** רְאִיּוֹת וְהִתְחַיֵּב בְּקָרְבָּן וְאָסוּר בַּאֲכִילַת הַפֶּסַח בְּלֵיל שְׁמִינִי, **שׁוֹחֲטִין עָלָיו** אִם חָל עֶרֶב פֶּסַח **בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁלּוֹ,** וַאֲפִלּוּ אִם עֲדַיִן לֹא הֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹתָיו, שֶׁהֲרֵי לִכְשֶׁיָּבִיאֵם יִהְיֶה מֻתָּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים בָּעֶרֶב. אִשָּׁה הָרוֹאָה דָּם בְּאֶחָד עָשָׂר הַיָּמִים שֶׁבֵּין נִדָּה לְנִדָּה, וְדִינָהּ שֶׁתִּהְיֶה **שׁוֹמֶרֶת יוֹם** אֶחָד בְּטָהֳרָה כְּנֶגֶד **יוֹם** הָרְאִיָּה, **שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשֵּׁנִי שֶׁלָּהּ** - בְּיוֹם הַשְּׁמִירָה, שֶׁיְּכוֹלָה לִטְבֹּל וְתִהְיֶה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה בָּעֶרֶב, וְכֵן אִם **רָאֲתָה שְׁנֵי יָמִים,** וְדִינָהּ לִשְׁמֹר אֶת הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּטָהֳרָה, **שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשְּׁלִישִׁי. וְהַזָּבָה** שֶׁרָאֲתָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת וּצְרִיכָה לִסְפֹּר שִׁבְעָה נְקִיִּים וּלְהָבִיא קָרְבָּנוֹת כְּזָב, **שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: מִשְׁנָה ו שְׁחִיטַת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיֵּשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא יוּכַל לֶאֱכֹלוֹ בָּעֶרֶב: הָאוֹנֵן** - מִי שֶׁמֵּת אָחִד מִקְרוֹבָיו, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבַּר הַמֵּת אוֹ אַחַר שֶׁנִּקְבַּר בְּתוֹךְ יוֹם מִיתָתוֹ, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמִּתּוֹךְ טִרְדָּתוֹ יִטְמָא לְמֵתוֹ, וְלֹא יוּכַל לֶאֱכֹל אֶת הַפֶּסַח, **וְהַמְפַקֵּחַ** [-הַמְפַנֶּה] **אֶת הַגַּל** שֶׁל אֲבָנִים שֶׁנָּפְלוּ עַל אָדָם, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמֵּת, וְהַמְפַקֵּחַ מַאֲהִיל עָלָיו וְנִטְמָא, וְלֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת אֶת הַפֶּסַח, **וְכֵן מִי שֶׁהִבְטִיחוּהוּ** גּוֹיִם **לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים,** וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא יוֹצִיאוּהוּ לְבַסּוֹף וְלֹא יוּכַל לֶאֱכֹל מֵהַפֶּסַח, **וְהַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן שֶׁהֵן יְכוֹלִין** עַתָּה **לֶאֱכֹל כְּזַיִת** מֵהַפֶּסַח, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יִכְבַּד חָלְיָם וְלֹא יוּכְלוּ לֶאֱכֹל כְּזַיִת בָּעֶרֶב, עַל כָּל אֵלּוּ **שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן** אֶת הַפֶּסַח, כֵּיוָן שֶׁלִּפְנֵי מַצָּבָם עַכְשָׁו יוּכְלוּ לֶאֱכֹל בָּעֶרֶב [וְהַמְפַקֵּחַ בַּגַּל אַף שֶׁהַסָּפֵק הוּא שֶׁמָּא כְּבָר עָתָה הוּא טָמֵא, הוֹלְכִים אַחַר חֶזְקַת טָהֳרָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְנוֹקְטִים שֶׁהוּא טָהוֹר]. וּמִכָּל מָקוֹם, **עַל כֻּלָּן** - עַל כָּל אֵלּוּ, **אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי עַצְמָן** בִּלְי מְנוּיִים נוֹסָפִים עַל הַקָּרְבָּן, שְׁחוּשִׁים **שֶׁמָּא** לֹא יוּכְלוּ לֶאֱכֹל בָּעֶרֶב, **וְיָבִיאוּ אֶת הַפֶּסַח לִידֵי פְּסוּל** שֶׁל נוֹתָר שֶׁאֵין מִי שֶׁיּוּכַל לְאָכְלוֹ. **וּלְפִיכָךְ** - הוֹאִיל וּבִשְׁעַת הַקְּרָבָתוֹ הָיוּ רְאוּיִים לְאָכְלוֹ, **אִם אֵרַע בָּהֶן פְּסוּל** אַחַר כָּךְ **לֹא יֹאכַל מִשֶּׁלּוֹ רַבּוֹ: ב** הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ, צֵא וּשְׁחֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח, שָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה, יֹאכַל. שָׁחַט טָלֶה, יֹאכַל. שָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה, יֹאכַל מִן הָרִאשׁוֹן. שָׁכַח מָה אָמַר לוֹ רַבּוֹ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יִשְׁחֹט טָלֶה וּגְדִי וְיֹאמַר, אִם גְּדִי אָמַר לִי רַבִּי, גְּדִי שֶׁלּוֹ וְטָלֶה שֶׁלִּי. וְאִם טָלֶה אָמַר לִי רַבִּי, הַטָּלֶה שֶׁלּוֹ וּגְדִי שֶׁלִּי. שָׁכַח רַבּוֹ מָה אָמַר לוֹ, שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה, וּפְטוּרִין מִמַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי: **ג** הָאוֹמֵר לְבָנָיו, הֲרֵינִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם רִאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם, כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, זָכָה בְּחֶלְקוֹ וּמְזַכֶּה אֶת אֶחָיו עִמּוֹ. לְעוֹלָם נִמְנִין עָלָיו עַד שֶׁיִּהֶא בּוֹ כְּזַיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּזְרֹק עָלָיו אֶת הַדָּם: **ד** הַמְּמֻנֶּה עִמּוֹ אֲחֵרִים בְּחֶלְקוֹ, רַשָּׁאִין בְּנֵי חֲבוּרָה לִתֵּן לוֹ אֶת שֶׁלּוֹ, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְהֵן אוֹכְלִין בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת: **ה** זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁבִיעִי. רָאָה שָׁלֹשׁ, שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁמִינִי שֶׁלּוֹ. שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשֵּׁנִי שֶׁלָּהּ. רָאֲתָה שְׁנֵי יָמִים, שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשְּׁלִישִׁי. וְהַזָּבָה שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשְּׁמִינִי: **ו** הָאוֹנֵן, וְהַמְפַקֵּחַ אֶת הַגַּל, וְכֵן מִי שֶׁהִבְטִיחוּהוּ לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְהַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן שֶׁהֵן יְכוֹלִין לֶאֱכֹל כְּזַיִת, שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן. עַל כֻּלָּן אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁמָּא יְבִיאוּ אֶת הַפֶּסַח לִידֵי פְּסוּל. לְפִיכָךְ אִם אֵרַע בָּהֶן פְּסוּל, פְּטוּרִין מִמַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, חוּץ מִן הַמְפַקֵּחַ בַּגַּל שֶׁהוּא מִתְחַלְּתוֹ: **ז** אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַל הַיָּחִיד וְעַל הַחָבֵר. אֵפִלּוּ חֲבוּרָה שֶׁל מֵאָה יְכוֹלִין לֶאֱכֹל כְּזַיִת, אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן. וְאֵין עוֹשִׂין חֲבוּרַת נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים: לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל רַבּוֹ: **ב** הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ, צֵא וּשְׁחֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח, שָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה, יֹאכַל. שָׁחַט טָלֶה, יֹאכַל מִן הָרִאשׁוֹן. שָׁכַח מָה אָמַר לוֹ רַבּוֹ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יִשְׁחֹט טָלֶה וּגְדִי וְיֹאמַר, אִם גְּדִי אָמַר לִי רַבִּי, גְּדִי שֶׁלּוֹ וְטָלֶה שֶׁלִּי. וְאִם טָלֶה אָמַר לִי רַבִּי, הַטָּלֶה שֶׁלּוֹ וּגְדִי שֶׁלִּי. שָׁכַח רַבּוֹ מָה אָמַר לוֹ, שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה, וּפְטוּרִין מִמַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי: **ג** הָאוֹמֵר לְבָנָיו, הֲרֵינִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם רִאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם, כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, זָכָה בְּחֶלְקוֹ וּמְזַכֶּה אֶת אֶחָיו עִמּוֹ. לְעוֹלָם נִמְנִין עָלָיו עַד שֶׁיִּהֶא בּוֹ כְּזַיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּזְרֹק עָלָיו אֶת הַדָּם: **ד** הַמְּמֻנֶּה עִמּוֹ אֲחֵרִים בְּחֶלְקוֹ, רַשָּׁאִין בְּנֵי חֲבוּרָה לִתֵּן לוֹ אֶת שֶׁלּוֹ, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, שֶׁלְּדַעַת מִשְׁנָתֵנוּ הַפֶּסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת: **מִשְׁנָה ה שְׁחִיטַת הַפֶּסַח עַל טָמֵא שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לַאֲכִילָה בָּעֶרֶב: זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת** שֶׁל זִיבָה, וַהֲרֵי הוּא טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן, **שׁוֹחֲטִין עָלָיו** אֶת הַפֶּסַח, אִם חָל עֶרֶב פֶּסַח **בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שֶׁלּוֹ,** וַאֲפִלּוּ אִם עֲדַיִן לֹא הֵבִיא אֶת קָרְבְּנוֹתָיו, שֶׁהֲרֵי לִכְשֶׁיָּבִיאֵם יִהְיֶה מֻתָּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים בָּעֶרֶב. אִשָּׁה הָרוֹאָה דָּם בְּאֶחָד עָשָׂר הַיָּמִים שֶׁבֵּין נִדָּה לְנִדָּה, וְדִינָהּ שֶׁתִּהְיֶה **שׁוֹמֶרֶת יוֹם** אֶחָד בְּטָהֳרָה כְּנֶגֶד **יוֹם** הָרְאִיָּה, **שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשֵּׁנִי שֶׁלָּהּ** - בְּיוֹם הַשְּׁמִירָה, שֶׁיְּכוֹלָה לִטְבֹּל וְתִהְיֶה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה בָּעֶרֶב, וְכֵן אִם **רָאֲתָה שְׁנֵי יָמִים,** וְדִינָהּ לִשְׁמֹר אֶת הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּטָהֳרָה, **שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשְּׁלִישִׁי. וְהַזָּבָה** שֶׁרָאֲתָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת וּצְרִיכָה לִסְפֹּר שִׁבְעָה נְקִיִּים וּלְהָבִיא קָרְבְּנוֹת כְּזָב, **שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי: מִשְׁנָה ו שְׁחִיטַת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיֵּשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא יוּכַל לֶאֱכֹלוֹ בָּעֶרֶב: הָאוֹנֵן** - מִי שֶׁמֵּת אָחִד מִקְרוֹבָיו, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבַּר הַמֵּת אוֹ אַחַר שֶׁנִּקְבַּר בְּתוֹךְ יוֹם מִיתָתוֹ, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמִּתּוֹךְ טִרְדָּתוֹ יִטְמָא לְמֵתוֹ, וְלֹא יוּכַל לֶאֱכֹל אֶת הַפֶּסַח, **וְהַמְפַקֵּחַ** [-הַמְפַנֶּה] **אֶת הַגַּל** שֶׁל אֲבָנִים שֶׁנָּפְלוּ עַל אָדָם, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמֵּת, וְהַמְפַקֵּחַ מַאֲהִיל עָלָיו וְנִטְמָא, וְלֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת אֶת הַפֶּסַח, **וְכֵן מִי שֶׁהִבְטִיחוּהוּ** גּוֹיִם **לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים,** וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא יוֹצִיאוּהוּ לְבַסּוֹף וְלֹא יוּכַל לֶאֱכֹל מֵהַפֶּסַח, **וְהַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן שֶׁהֵן יְכוֹלִין** עַתָּה **לֶאֱכֹל כְּזַיִת** מֵהַפֶּסַח, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יִכְבַּד חָלְיָם וְלֹא יוּכְלוּ לֶאֱכֹל כְּזַיִת בָּעֶרֶב, עַל כָּל אֵלּוּ **שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן** אֶת הַפֶּסַח, כֵּיוָן שֶׁלִּפְנֵי מַצָּבָם עַכְשָׁו יוּכְלוּ לֶאֱכֹל בָּעֶרֶב [וְהַמְפַקֵּחַ בַּגַּל אַף שֶׁהַסָּפֵק הוּא שֶׁמָּא כְּבָר עָתָה הוּא טָמֵא, הוֹלְכִים אַחַר חֶזְקַת טָהֳרָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְנוֹקְטִים שֶׁהוּא טָהוֹר]. וּמִכָּל מָקוֹם, **עַל כֻּלָּן** - עַל כָּל אֵלּוּ, **אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי עַצְמָן** בִּלְי מְנוּיִים נוֹסָפִים עַל הַקָּרְבָּן, שְׁחוּשִׁים **שֶׁמָּא** לֹא יוּכְלוּ לֶאֱכֹל בָּעֶרֶב, **וְיָבִיאוּ אֶת הַפֶּסַח לִידֵי פְּסוּל** שֶׁל נוֹתָר שֶׁאֵין מִי שֶׁיּוּכַל לְאָכְלוֹ. **וּלְפִיכָךְ** - הוֹאִיל וּבִשְׁעַת הַקְּרָבָתוֹ הָיוּ רְאוּיִים לְאָכְלוֹ, **אִם אֵרַע בָּהֶן פְּסוּל** אַחַר כָּךְ **לֹא יֹאכַל מִשֶּׁלּוֹ רַבּוֹ: ב** הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ, צֵא וּשְׁחֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח, שָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה, יֹאכַל. שָׁחַט טָלֶה, יֹאכַל מִן הָרִאשׁוֹן. שָׁכַח מָה אָמַר לוֹ רַבּוֹ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יִשְׁחֹט טָלֶה וּגְדִי וְיֹאמַר, אִם גְּדִי אָמַר לִי רַבִּי, גְּדִי שֶׁלּוֹ וְטָלֶה שֶׁלִּי. וְאִם טָלֶה אָמַר לִי רַבִּי, הַטָּלֶה שֶׁלּוֹ וּגְדִי שֶׁלִּי. שָׁכַח רַבּוֹ מָה אָמַר לוֹ, שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה, וּפְטוּרִין מִמַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי: **ג** הָאוֹמֵר לְבָנָיו, הֲרֵינִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם רִאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם, כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ, זָכָה בְּחֶלְקוֹ וּמְזַכֶּה אֶת אֶחָיו עִמּוֹ. לְעוֹלָם נִמְנִין עָלָיו עַד שֶׁיִּהֶא בּוֹ כְּזַיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף שֶׁלְּהַמְנוֹת אֵי אֶפְשָׁר אֶלָּא עַד הַשְּׁחִיטָה, אַךְ לְסַלֵּק עַצְמוֹ מֵהַמִּנּוּי אֶפְשָׁר עַד שֶׁיִּזְרֹק עָלָיו אֶת הַדָּם: **מִשְׁנָה ד הַמָּנָה אֶחָד מִבְּנֵי**

מִשְׁנָה ח דִּין אוֹנֵן בַּאֲכִילַת פֶּסַח: אוֹנֵן בְּיוֹם פְּטִירַת קְרוֹבוֹ, **טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב,** שֶׁמִּדְאוֹרַיְתָא אֵינוֹ אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים אֶלָּא בְּיוֹם הַמִּיתָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אַהֲרֹן בְּיוֹם מִיתַת נָדָב וַאֲבִיהוּא (ויקרא י יט) 'וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הַייטַב בְּעֵינֵי ה''. וְ'הַיּוֹם' מַשְׁמַע שֶׁבַּלַּיְלָה כְּבָר אֵינוֹ אוֹנֵן אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. וּפֶסַח שֶׁהַמְבַטְּלוֹ חַיָּב כָּרֵת, הִתִּירוּ חֲכָמִים לְאוֹנֵן מִדְּבְרֵיהֶם לְאָכְלוֹ. **אֲבָל לֹא** הִתִּירוּ **כֵּן בַּקָּדָשִׁים,** שֶׁחִיּוּב אֲכִילָתָם הוּא רַק עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כט לג) 'וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם', וְכֵיוָן שֶׁמִּדְּרַבָּנָן הוּא אוֹנֵן, אָסוּר בַּאֲכִילָתָם אַף בַּלַּיְלָה. **הַשּׁוֹמֵעַ עַל מִתּוֹ** - שֶׁשָּׁמַע לְאַחַר זְמַן שְׁמַת קְרוֹבוֹ, **וְהַמְלַקֵּט לוֹ עֲצָמוֹת** - מִי שֶׁלָּקְטוּ אֲחֵרִים אֶת עַצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ עֲבוּרוֹ, לְהַבִּיאָם לְקִבְרֵי אֲבוֹתָם, שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּנָּהֲגוּ אֲבֵלוּת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וַהֲרֵי הוּא 'אוֹנֵן' מִדְּרַבָּנָן. **טוֹבֵל וְאוֹכֵל** בַּלַּיְלָה אַף **בַּקָּדָשִׁים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאַף בְּיוֹם אִסּוּרוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן, לֹא גָּזְרוּ שֶׁיִּהְיֶה אוֹנֵן גַּם בַּלַּיְלָה שֶׁאַחֲרֵי כֵן. **גֵּר שֶׁהִתְגַּיֵּר בְּעֶרֶב פֶּסַח:** **גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בְּעֶרֶב פֶּסַח, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב** שֶׁהֲרֵי עַד עַתָּה הָיָה גּוֹי וְלֹא קִבֵּל טֻמְאָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** כָּל גֵּר **הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה,** הֲרֵי הוּא **כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר,** וְיֵשׁ לוֹ לִנְהֹג טֻמְאָה שִׁבְעַת יָמִים. וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל אֶת הַפֶּסַח, רַק אִם נִתְגַּיֵּר שִׁבְעָה יָמִים קֹדֶם הַפֶּסַח וְנִטְהַר בְּהַזָּאַת אֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה כְּטָמֵא מֵת. שֶׁכֵּן חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא בַּשָּׁנָה הַבָּאָה יֹאמַר שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבְּשָׁנָה קוֹדֶמֶת רַק טָבַל בְּעֶרֶב פֶּסַח וְאָכַל, כָּךְ יִנְהַג גַּם הַשָּׁנָה, וְלֹא יָשִׂים אֶל לִבּוֹ שֶׁשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה הָיָה נָכְרִי עַד עֶרֶב פֶּסַח, וְלֹא נָהֲגָה בּוֹ טֻמְאַת מֵת. וְאִלּוּ לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אֵין לָחוּשׁ לְכָךְ:

פֶּרֶק ט דִּין טֻמְאָה וּמִי שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה הַנִּדָּחִים לְפֶסַח שֵׁנִי. הַחֹלְקִים שְׁבֵּין פֶּסַח רִאשׁוֹן לְשֵׁנִי, וּבֵין פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת. דִּין פֶּסַח שֶׁאָבַד אוֹ שֶׁהִתְעָרֵב בְּקָדָשִׁים אֲחֵרִים, וְדִין פְּסָחִים שֶׁהִתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה: **מִשְׁנָה א דִּין הַנִּדָּחִים לְפֶסַח שֵׁנִי:** **מִי שֶׁהָיָה טָמֵא** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, **אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה,** וְלָכֵן **לֹא עָשָׂה אֶת הַפֶּסַח הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה** אֶת **הַפֶּסַח הַשֵּׁנִי** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּאִיָּר. וְכֵן אִם שָׁגַג שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהַיּוֹם מְקֻרִיבִים קָרְבַּן פֶּסַח, **אוֹ נֶאֱנַס וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי.** מַקְשֶׁה הַמִּשְׁנָה, **אִם כֵּן** שֶׁכָּל שׁוֹגֵג וְאָנוּס נִדְחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי, **לְמָה נֶאֱמַר** דִּוְקָא עַל **טָמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה** שֶׁנִּדְחִים לְפֶסַח שֵׁנִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט י-יא) 'אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה', וְעָשָׂה פֶּסַח לַה', בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ'. מִתָּרֶצֶת הַמִּשְׁנָה, **שָׁאנוּ** - טָמֵא וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, **פְּטוּרִין מִן הַהֶכֶרֵת** - מֵעֹנֶשׁ כָּרֵת, אַף אִם לֹא עָשׂוּ פֶּסַח שֵׁנִי. שֶׁעִקַּר חִיּוּב כָּרֵת הוּא לְמִי שֶׁלֹּא עָשָׂה פֶּסַח רִאשׁוֹן, וְהֵם הָיוּ פְּטוּרִים מֵעֲשִׂיָּתוֹ. **וְאִלּוּ** שְׁאָר שׁוֹגְגִים וְאֲנָסִים, **חַיָּבִין בְּהֶכֶרֵת,** שֶׁכֵּן הָיוּ חַיָּבִים בְּפֶסַח רִאשׁוֹן, אֲלָא שֶׁהָרִי עֲדַיִן הָיָה לָהֶם לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, וְלָכֵן אִם לֹא עָשׂוּ פֶּסַח שֵׁנִי כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט יג) 'כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אתו', וּמִתֵּבַת 'אֹתוֹ' דָּרְשׁוּ שֶׁשְּׁבִּגּוּפוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתָן כְּ'חֻקַּת הַפֶּסַח' הָרִאשׁוֹן. אֲבָל חִיּוּבִים צְדָדִיִּים כְּהַשְׁבָּתַת שְׁאוֹר וְאִסּוּר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ, לֹא. ב. **הָרִאשׁוֹן טָעוּן** קְרִיאַת **הַלֵּל בִּשְׁעַת אֲכִילָתוֹ, וְאִלּוּ הַשֵּׁנִי אֵינוֹ טָעוּן הַלֵּל בַּאֲכִילָתוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל כט) 'הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֶּשׁ חָג', וְדָרְשׁוּ: לֵיל הַמְקֻדָּשׁ לָחָג, שֶׁהוּא פֶּסַח רִאשׁוֹן, יִהְיֶה בּוֹ שִׁיר וְלֹא בְּפֶסַח שֵׁנִי. **זֶה וָזֶה** - פֶּסַח רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, שָׁוִים בְּדִינִים אֵלּוּ: א. **טְעוּנִין** קְרִיאַת **הַלֵּל בַּעֲשִׂיָּתָן** - בְּהַקְרָבָתָם, שֶׁלֹּא הִתְמַעֵט הַלֵּל בְּפֶסַח שֵׁנִי אֶלָּא רַק מִ'לֵיל הִתְקַדֵּשׁ חָג', מֵהַהַלֵּל הַנֶּאֱמָר בַּהַקְרָבָה שֶׁהִיא בְּיוֹם. ב. **וְנֶאֱכָלִין צָלִי** דְּוָקָא. ג. וְנֶאֱכָלִים **עַל [-עִם] מַצּוֹת וּמְרוֹרִים,** שֶׁמִּצְוֹת שֶׁבְּגוּפוֹ הִתְרַבּוּ מִ'כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח' כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. ד. **וְדוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת,** שֶׁאַף בְּפֶסַח שֵׁנִי נֶאֱמַר (במדבר ט יג) 'בְּמֹעֲדוֹ': **מִשְׁנָה ד דִּין הַטְּמֵאִים בְּטֻמְאָה שֶׁאֵינָהּ טֻמְאַת מֵת, בְּפֶסַח הַבָּא בְּטֻמְאָה:** הַפֶּסַח **שֶׁבָּא בְּטֻמְאָה,** שֶׁהָיוּ רֹב הַצִּבּוּר טְמֵאֵי מֵתִים, וְהִקְרִיבוּ אֶת הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה כְּדִינוֹ, **לֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ** שְׁאָר טְמֵאִים, **זָבִין וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת,** שֶׁבְּפִסּוּק הַמְלַמְּדֵנוּ שֶׁצִּבּוּר טָמֵא עוֹשֶׂה אֶת הַפֶּסַח, נִזְכַּר 'טָמֵא לָנֶפֶשׁ' (במדבר ט י) לְלַמְּדֵנוּ שֶׁשְּׁאָר טְמֵאִים אֲסוּרִים בְּפֶסַח זֶה. **וְאִם אָכְלוּ** מִמֶּנּוּ אוֹתָם טְמֵאִים, **פְּטוּרִים מִכָּרֵת** שֶׁל אֲכִילַת קָדָשִׁים בְּטֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יט-כ) 'כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר, וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר וְגוֹ' וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה', וְדָרְשׁוּ מִפְּמִיכוּת הַכְּתוּבִים שֶׁרַק בָּשָׂר שֶׁנֶּאֱכָל לִטְהוֹרִים דָּוְקָא חַיָּב עָלָיו הַטָּמֵא כָּרֵת, וְלֹא פֶּסַח הַבָּא בְּטֻמְאָה שֶׁנֶּאֱכָל אַף לִטְמֵאִים. וְאִם נִכְנְסוּ לָעֲזָרָה בְּטֻמְאָתָם, חַיָּבִים כָּרֵת עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ בְּטֻמְאָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר אַף** מִכָּרֵת שֶׁעַל **בִּיאַת מִקְדָּשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ב) 'וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ', וְדָרְשׁוּ שֶׁדִּינוֹ שֶׁל זָב כְּדִינוֹ שֶׁל טָמֵא לָנָפֶשׁ, וּבִזְמַן שֶׁפֶּסַח בָּא בְּטֻמְאָה וּטְמֵא מֵת אֵינוֹ מִשְׁתַּלֵּחַ מֵהַמִּקְדָּשׁ, אַף שְׁאָר הַטְּמֵאִים אֵינָם מִשְׁתַּלְּחִים. וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא נִדְרַשׁ פָּסוּק זֶה לִדְרָשָׁה אַחֶרֶת: **מִשְׁנָה ה דִּינֵי פֶּסַח מִצְרַיִם לְדוֹרוֹת:** **מַה** הַחִלּוּק **בֵּין פֶּסַח** שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל **בְּמִצְרַיִם, לְפֶסַח** הַקָּרֵב בְּשְׁאָר הַדּוֹרוֹת. **פֶּסַח מִצְרַיִם** נֶהֱגוּ בּוֹ דִּינִים אֵלּוּ: א. **מִקְחוֹ מִבָּעֲשׂוֹר** - הֱצְרְכוּ לְקַחְתּוֹ בָּעֲשָׂרָה בְּנִיסָן. ב. **וְטָעוּן הַזָּאָה** בְּדָמוֹ **בַּאֲגַדַּת אֵזוֹב, עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת.** ג. **וְנֶאֱכָל בְּחִפָּזוֹן** - בְּמְהִירוּת. ד. **בְּלַיְלָה אֶחָד,** וְאַף אִסּוּר חָמֵץ שֶׁבּוֹ נוֹהֵג רַק יוֹם אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג ג-ד) 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ, הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים', וְדָרְשׁוּ, 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ הַיּוֹם' שֶׁאַתֶּם יֹצְאִים'. **וּפֶסַח דּוֹרוֹת** אֵין בּוֹ דִּינִים אֵלּוּ, וְאִסּוּר חָמֵץ בּוֹ **נוֹהֵג כָּל שִׁבְעָה** יְמֵי הֶחָג: **מִשְׁנָה ו דִּין פֶּסַח שֶׁאָבַד וְנִמְצָא אַחַר שֶׁהִפְרִישׁ אַחֵר:** **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי** מֵרַבּוֹתַי, שֶׁיֵּשׁ **תְּמוּרַת הַפֶּסַח** - בְּהֵמָה שֶׁהֻקְדְּשָׁה לְפֶסַח וְעָבַר הַפֶּסַח, וְהַמִּיר אוֹתָהּ בִּבְהֵמַת חֻלִּין, שֶׁהִיא **קְרֵבָה** בְּעַצְמָהּ בְּתוֹרַת שְׁלָמִים, וְיֵשׁ **תְּמוּרַת הַפֶּסַח שֶׁאֵינָהּ קְרֵבָה** בְּעַצְמָהּ כִּשְׁלָמִים, אֶלָּא תִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם, וְלֹא תִּהְיֶה רְאוּיָה לְקָרְבָּן, וְתִמָּכֵר, וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים, **וְאֵין לִי לְפָרֵשׁ** - וְשָׁכַחְתִּי בְּאֵיזֶה אֹפֶן קְרֵבָה וּבְאֵיזֶה אֹפֶן תִּרְעֶה. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי אֲפָרֵשׁ. הַפֶּסַח שֶׁאָבַד** וְהִפְרִישׁ בִּמְקוֹמוֹ פֶּסַח אַחֵר **וְנִמְצָא** הָרִאשׁוֹן **יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב** - שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, **וְיִמָּכֵר, וְיִקַּח בְּדָמָיו שְׁלָמִים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָיָה לְפָנֵינוּ בִּשְׁעַת הַשְׁחִיטָה, נִקְבַּע כְּקָרְבַּן 'פֶּסַח', וּכְשֶׁלֹּא הִקְרִיבוֹ דְּחָאוֹ בְּיָדִים, וְלָכֵן לֹא יִקְרַב בְּעַצְמוֹ כִּשְׁלָמִים, אֶלָּא יִרְעֶה. **וְכֵן** הַדִּין **בִּתְמוּרָתוֹ** - אִם הֶמִּיר אוֹתוֹ בִּבְהֵמַת חֻלִּין, אַף בְּהֵמָה זוֹ אֵינָהּ קְרֵבָה בְּעַצְמָהּ לִשְׁלָמִים. אֲבָל אִם מָצָא אֶת הַפֶּסַח רַק לְאַחַר **שְׁחִיטַת הַפֶּסַח** הַשֵּׁנִי, הַפֶּסַח הָאָבוּד עַצְמוֹ **קָרֵב כִּשְׁלָמִים,** כְּדִין 'מוֹתַר הַפֶּסַח' - שֶׁפֶּסַח שֶׁלֹּא הֻקְרַב קָרֵב כִּשְׁלָמִים, שֶׁבִּשְׁעַת הַשְׁחִיטָה לֹא הָיָה לְבָנָיו וְלֹא נִדְחָה בְּיָדִים. **וְכֵן תְּמוּרָתוֹ** שֶׁל פֶּסַח זֶה, קְרֵבָה בְּתוֹרַת שְׁלָמִים. [וְאַף שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ חִלֵּק בֵּין שְׁתֵּי 'תְּמוּרַת הַפֶּסַח', חִלּוּקוֹ נָכוֹן גַּם בֵּין שְׁנֵי הַ'פְּסָחִים', לְפִי זְמַן מְצִיאָתָם]:

חּ אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, אֲבָל לֹא בַּקָּדָשִׁים. הַשּׁוֹמֵעַ עַל מִתּוֹ, וְהַמְלַקֵּט לוֹ עֲצָמוֹת, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בַּקָּדָשִׁים. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בְּעֶרֶב פֶּסַח, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה כִּפּוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר:

פרק ט א מִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. שָׁגַג אוֹ נֶאֱנַס וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן, יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר טָמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, שֶׁאֵלּוּ פְּטוּרִין מִן הַהֶכְרֵת, וְאֵלּוּ חַיָּבִין בְּהֶכְרֵת: **ב** אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ רְחוֹקָה, מִן הַמּוֹדִיעִים וְלַחוּץ, וּכְמִדָּתָהּ לְכָל רוּחַ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מֵאַסְקִפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לְפִיכָךְ נָקוּד עַל ה''א, לוֹמַר, לֹא מִפְּנֵי שֶׁרְחוֹקָה וַדַּאי, אֶלָּא מֵאַסְקִפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ: **ג** מַה בֵּין פֶּסַח רִאשׁוֹן לְשֵׁנִי, הָרִאשׁוֹן אָסוּר בְּבֵל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא, וְהַשֵּׁנִי מַצָּה וְחָמֵץ עִמּוֹ בַּבַּיִת. הָרִאשׁוֹן טָעוּן הַלֵּל בַּאֲכִילָתוֹ, וְהַשֵּׁנִי אֵינוֹ טָעוּן הַלֵּל בַּאֲכִילָתוֹ. זֶה וָזֶה טְעוּנִין הַלֵּל בַּעֲשִׂיָּתָן, וְנֶאֱכָלִין צָלִי עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים, וְדוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת: **ד** הַפֶּסַח שֶׁבָּא בְּטֻמְאָה, לֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, זָבִין וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת. וְאִם אָכְלוּ, פְּטוּרִים מִכָּרֵת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר אַף מִקְּדַשׁ: **ה** מַה בֵּין פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת, פֶּסַח מִצְרַיִם מִקָּחוֹ מִבָּעֲשׂוֹר, וְטָעוּן הַזָּאָה בַּאֲגַדַּת אֵזוֹב עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, וְנֶאֱכָל בְּחִפָּזוֹן בְּלַיְלָה אֶחָד, וּפֶסַח דּוֹרוֹת נוֹהֵג כָּל שִׁבְעָה: **ו** אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי שֶׁתְּמוּרַת הַפֶּסַח קְרֵבָה, וּתְמוּרַת הַפֶּסַח אֵינָהּ קְרֵבָה, וְאֵין לִי לְפָרֵשׁ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי אֲפָרֵשׁ. הַפֶּסַח שֶׁנִּמְצָא קֹדֶם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִקַּח בְּדָמָיו שְׁלָמִים, וְכֵן תְּמוּרָתוֹ. אַחַר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, קָרֵב שְׁלָמִים, וְכֵן תְּמוּרָתוֹ:

משנה ח דין אונן באכילת פסח: אונן ביום פטירת קרובו, **טובל ואוכל את פסחו לערב,** שמדאורייתא אינו אסור באכילת קדשים אלא ביום המיתה, כמו שאמר אהרן ביום מיתת נדב ואביהוא (ויקרא י יט) 'ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה''. ו'היום' משמע שבלילה כבר אינו אונן אלא מדרבנן. ופסח שהמבטלו חייב כרת, התירו חכמים לאונן מדברייהם לאכלו. **אבל לא** התירו **כן בקדשים,** שחיוב אכילתם הוא רק עשה, שנאמר (שמות כט לג) 'ואכלו אתם אשר כפר בהם', וכיון שמדרבנן הוא אונן, אסור באכילתם אף בלילה. **השומע על מתו** - ששמע לאחר זמן שמת קרובו, **והמלקט לו עצמות** - מי שלקטו אחרים את עצמות אביו ואמו עבורו, להביאם לקברי אבותם, שתקנו חכמים שינהגו אבלות באותו היום, והרי הוא 'אונן' מדרבנן. **טובל ואוכל** בלילה אף **בקדשים,** שכיון שאף ביום אסורו רק מדרבנן, לא גזרו שיהיה אונן גם בלילה שאחרי כן. **גר שהתגייר בערב פסח:** **גר שנתגייר בערב פסח, בית שמאי אומרים, טובל ואוכל את פסחו לערב** שהרי עד עתה היה גוי ולא קבל טומאה. **ובית הלל אומרים,** כל **הפורש מן הערלה,** הרי הוא **כפורש מן הקבר,** ויש לו לנהוג טומאה שבעת ימים. ואינו יכול לאכל את הפסח, רק אם נתגייר שבעה ימים קדם הפסח ונטהר בהזאת אפר פרה אדומה כטמא מת. שכן חוששים שמא בשנה הבאה יאמר שכשם ששבשנה קודמת רק טבל בערב פסח ואכל, כך ינהג גם השנה, ולא ישים אל לבו שבשנה שעברה היה נכרי עד ערב פסח, ולא נהגה בו טומאת מת. ואילו לדעת בית שמאי אין לחוש לכך:

פרק ט דין טמא ומי שהיה בדרך רחוקה הנדחים לפסח שני. החלוקים שבין פסח ראשון לשני, ובין פסח מצרים לפסח דורות. דין פסח שאבד או שהתערב בקדשים אחרים, ודין פסחים שהתערבו זה בזה: **משנה א דין הנדחים לפסח שני:** **מי שהיה טמא** בארבעה עשר בניסן, **או שהיה בדרך רחוקה,** ולכן **לא עשה את הפסח הראשון, יעשה** את **הפסח השני** בארבעה עשר באייר. וכן אם **שגג** שלא ידע שהיום מקריבים קרבן פסח, **או נאנס ולא עשה את הראשון, יעשה את השני.** מקשה המשנה, **אם כן** שכל שוגג ואנוס נדחה לפסח שני, **למה נאמר** דוקא על **טמא או שהיה בדרך רחוקה** שנדחים לפסח שני, כמו שנאמר (במדבר ט י-יא) 'איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך וגו' ועשה פסח לה', בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו'. מתרצת המשנה, **שאלו** - טמא ושהיה בדרך רחוקה, **פטורין מן ההכרת** - מעונש כרת, אף אם לא עשו פסח שני. שעקר חיוב כרת הוא למי שלא עשה פסח ראשון, והם היו פטורים מעשייתו. **ואלו** - ואילו שאר שוגגים ואנסים, **חייבין בהכרת,** שכן היו חייבים בפסח ראשון, אלא שהרי עדיין היה להם לעשות פסח שני כמו שנאמר (במדבר ט יג) 'וכל האדם אשר הוא טהור ובדרך לא היה ומחדל לעשות את הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה', ולכן אם לא עשו פסח שני. **משנה ב** איזו היא דרך רחוקה שפסח שני דוחה: איזו היא דרך רחוקה שמי שהיה בה נדחה לפסח שני. כל שהיה בארבעה עשר מן המודיעים ולחוץ - מהעיר מודיעים שהרחוקה מירושלים חמשה עשר מיל, וכלפי חוץ. **וכמדתה לכל רוח** - וכמרחק זה כך שאור המרחק גם משארי צדדי העיר, **דברי רבי עקיבא.** וטעם שאור זה, שהוא שאור מהלכו של אדם ביום, מהנץ החמה עד שעת הקרבת הפסח בין הערבים, בימי ניסן שהם הימים והלילות שווים. **רבי אלעזר אומר,** אפלו עומד מאסקפת - מבפנים העזרה ולחוץ, ונאנס ולא נכנס לעזרה, הרי הוא בכלל מי שהיה בדרך רחוקה, ונדחה לפסח שני. [ואלו לדעת רבי עקיבא אדם כזה הוא אנוס ולא היה בדרך רחוקה]. **אמר רבי יוסי,** מהפסוק ישנה ראיה לדעת רבי אלעזר, שכן נקוד על **ה'** הראות עד שתבת 'רחקה', כדי **לומר,** שפטור זה הוא **לא מפני שרחוקה ודאי** - שהוא רחוק מפני מירושלים, **אלא** אף העומד **מאסקפת העזרה ולחוץ,** אפלו אינו רחוק אלא חמש אמות, הרי הוא בכלל 'דרך רחקה'. **משנה ג דיני פסח ראשון לשני, השוים והחלוקים: מה** החלוק **בין פסח ראשון לשני:** א. **הראשון אסור בשמירה שיהיה לשני,** שלא יבא מי שהוא טמא ויטמא את הפסח. **ובין פסח מצרים לפסח דורות:** ב. **מקחו מבעשור** - שהיו מצווים לקחת את הפסח בעשרה בניסן. ג. **וטעון הזאה** בדמו **באגדת אזוב, על המשקוף ועל שתי המזוזות.** ד. **ונאכל בחפזון** - במהירות. ה. **בלילה אחד,** ואף איסור חמץ שבו נוהג רק יום אחד, שנאמר (שמות יג ג-ד) 'ולא יאכל חמץ, היום אתם יצאים', ודרשו, 'ולא יאכל חמץ היום' שאתם יצאים'. **ופסח דורות** אין בו דינים אלו, ואיסור חמץ בו **נוהג כל שבעה** ימי החג: **משנה ו דין פסח ששאבד ונמצא אחר שהפריש אחר:** **אמר רבי יהושע, שמעתי** מרבותי, שיש **תמורת הפסח** - בהמה שהקדישה לפסח ועבר הפסח, והמיר אותה בבהמת חלין, שהיא **קרבה** בעצמה בתורת שלמים, ויש **תמורת הפסח שאינה קרבה** בעצמה כשלמים, אלא תרעה עד שיפול בה מום, ולא תהיה ראויה לקרבן, ותמכר, ויביא בדמיה שלמים, **ואין לי לפרש** - ושכחתי באיזה אפן קרבה ובאיזה אפן תרעה. **אמר רבי עקיבא, אני אפרש. הפסח ששאבד** והפריש במקומו פסח אחר **ונמצא** הראשון **קדם שחיטת הפסח** השני, אזי אם שחט את השני, הראשון **ירעה עד שיסתאב** - שיפול בו מום, **וימכר, ויקח בדמיו שלמים,** שכיון שהיה לפנינו בשעת השחיטה, נקבע כקרבן 'פסח', וכשלא הקריבו דחאו בידים, ולכן לא יקרב בעצמו כשלמים, אלא ירעה. **וכן** הדין **בתמורתו** - אם המיר אותו בבהמת חלין, אף בהמה זו אינה קרבה בעצמה לשלמים. אבל אם מצא את הפסח רק **לאחר שחיטת הפסח** השני, הפסח האבוד עצמו **קרב כשלמים,** כדין 'מותר הפסח' - שפסח שלא הקרב קרב כשלמים, שבשעת השחיטה לא היה לבעליו ולא נדחה בידים. **וכן תמורתו** של פסח זה, קרבה בתורת שלמים. [ואף שרבי יהושע חלק בין שתי 'תמורת הפסח', חלוקו נכון גם בין שני הפסחים', לפי זמן מציאתם]:

מִשְׁנָה ז הַמַּפְרִישׁ לְקָרְבַּן פֶּסַח בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה: הַמַּפְרִישׁ כִּבְשָׂה אוֹ עֵז נְקֵבָה לְפִסְחוֹ, אוֹ אַיִל אוֹ עֵז זָכָר בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקָרְבַּן פֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ה) 'שֶׂה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה', יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב - שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, וְיִמָּכֵר, וְיִפְלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה - לַתֵּבָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁמִּיעֵדָת לְקִנְיַת עוֹלוֹת נְדָבָה.

פֶּסַח שֶׁמֵּתוּ בְּעָלָיו: הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וָמֵת, לֹא יְבִיאֶנּוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו שֶׁאֵינוֹ מָנוּי עַל הַקָּרְבָּן, לְשֵׁם קָרְבַּן פֶּסַח, שֶׁהַפֶּסַח נִשְׁחָט רַק לִמְנוּיָיו, אֶלָּא לְשֵׁם שְׁלָמִים: **מִשְׁנָה ח** קָרְבַּן פֶּסַח שֶׁנִּתְעָרֵב בִּזְקֵדְשִׁים אֲחֵרִים: הַפֶּסַח שֶׁנִּתְעָרֵב בִּזְבָחִים - בְּקָרְבָּנוֹת אֲחֵרִים, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיב כָּל קָרְבָּן לִשְׁמוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, שֶׁכֵּן אִפּוֹ הַקְרָבָתָם וּזְמַן אֲכִילָתָם שׁוֹנֶה. כֻּלָּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ - שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם, וְיִמָּכְרוּ, וְכֵיוָן שֶׁאֵין דְּמֵיהֶם שָׁוִים, וְעַל כָּל קָרְבָּן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק שֶׁמָּא הַיָּפָה שֶׁבָּהֶם הָיָה מִקָּרְבָּן זֶה, לָכֵן יָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן קָרְבָּן מִמִּין זֶה, וּבִדְמֵי הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן קָרְבָּן מִמִּין זֶה, וְיִפְסִיד הַמּוֹתָר - אֶת תּוֹסֶפֶת הַדָּמִים שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף, עַתָּה שֶׁמַּקְרִיב אֶת כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כְּאִלּוּ הָיוּ מֵהַיָּפָה **מִבֵּיתוֹ**, וְיִקַּח מִבֵּיתוֹ כְּשׁוִי הַיָּפָה וְיֹאמַר בְּכָל מָקוֹם שֶׁהַפֶּסַח נִמְצָא הֲרֵי הוּא מְחֻלָּל עַל מָעוֹת אֵלּוּ, וְכָךְ יַעֲשֶׂה עִם עוֹד מָעוֹת בְּשׁוִי זֶה עַל כָּל קָרְבָּן וְקָרְבָּן שֶׁבַּתַּעֲרֹבֶת. וְאִם **נִתְעָרֵב** הַפֶּסַח **בִּבְכוֹרוֹת**, שֶׁהַקְּרָבָתָם שָׁוָה לְהַקְרֵבַת קָרְבַּן פֶּסַח, אֶלָּא שֶׁזְּמַן אֲכִילָתָם שׁוֹנֶה, שֶׁהַפֶּסַח נֶאֱכָל רַק לִמְנוּיִים, וְרַק בַּלַּיְלָה עַד חֲצוֹת, וְאִלּוּ בְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם** נִמְנוּ **עַל** פֶּסַח זֶה **חֲבוּרַת כֹּהֲנִים** שֶׁאֵין בָּהּ יִשְׂרְאֵלִים, יַקְרִיבוּ אֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, אֶת הַפֶּסַח לְשֵׁם פֶּסַח בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְאֶת הַבְּכוֹרוֹת לְשֵׁם בְּכוֹר בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, וְהַכֹּהֲנִים **יֹאכְלוּ** אֶת כֻּלָּם בְּלֵיל פֶּסַח עַד חֲצוֹת, שֶׁכָּל בְּהֵמָה אֲפִשָׁר שֶׁהִיא הַפֶּסַח. וְאַף שֶׁמִּמַּעֵט בְּכָךְ אֶת זְמַן אֲכִילָתָם, דַּעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאֵין בְּכָךְ חֶשְׁשׁ, כִּי מֻתָּר לִגְרֹם לְקָדְשִׁים לָבוֹא לְבֵית הַפְּסוּל. וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים אָסוּר לְהָבִיא קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל, וְאַף בְּתַעֲרֹבֶת זוֹ יִנָּהֵג כִּבְתַעֲרֹבֶת שְׁאָר קָדָשִׁים:

מִשְׁנָה ט חֲבוּרָה שֶׁנִּשְׁחֲטוּ עֲבוּרָהּ שְׁנֵי פְּסָחִים: חֲבוּרָה שֶׁאָבַד פִּסְחָהּ, וְאָמְרוּ בְּנֵי הַחֲבוּרָה לְאֶחָד מֵהֶם, צֵא **וּבַקֵּשׁ** [-וְחַפֵּשׂ] אֶת הַפֶּסַח הָאָבוּד **וּשְׁחֹט** אוֹתוֹ גַּם **עָלַינוּ**, וְהָלַךְ **וּמָצָא** וְשָׁחַט אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם, וְגַם **הֵם לָקְחוּ** כֶּבֶשׂ אַחֵר **וְשָׁחֲטוּ** עַל עַצְמָם, שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא לֹא יִמְצָאֲהוּ. **אִם** הַפֶּסַח **שֶׁלּוֹ** [-שֶׁל הַשְּׁלִיחַ] **נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְאַף הֵם אוֹכְלִים עִמּוֹ מִשֶּׁלּוֹ**, שֶׁכְּיוָן שֶׁהֵם שֻׁלְחוּהוּ, נִמְצָא שָׂרְצוּ לְהָמְנוֹת עָלָיו, וְהַקְרְבָּן הַשֵּׁנִי שֶׁשָּׁחֲטוּ נִשְׁחַט לְלֹא בְּעָלִים וְדִינוֹ לְהִשָּׁרֵף. **וְאִם** הַפֶּסַח הַשֵּׁנִי **שֶׁלָּהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן**, הֲרֵי בְּשְׁחִיטָתוֹ מָשְׁכוּ יְדֵיהֶם הָרִאשׁוֹן, וְלָכֵן, **הֵם אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ**, אַף לֹא נִמְנָה עַל שֻׁלְחָנָם. **וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן**, שֶׁהֲרֵי נִמְנוּ רַק עָלָיו, **וְהוּא אֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶן**, שֶׁמָּא שֶׁלּוֹ נִשְׁחַט רִאשׁוֹן וְלֹא נִמְנָה עַל שֶׁלָּהֶם, וְהַפֶּסַח **שֶׁלּוֹ יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** וְלֹא יֹאכַל אַף מִמֶּנּוּ, שֶׁמָּא שֶׁלָּהֶם נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, וְכֵיוָן שֶׁשֶּׁלָּהֶם לִשְׁחֹט עֲבוּרוֹ נִמְצָא שֶׁבִּשְׁחִיטָתָם מָשַׁךְ יָדוֹ מֵהַפֶּסַח שֶׁמָּצָא. וּמִכָּל מָקוֹם **פָּטוּר** הוּא **מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי**, שֶׁהֲרֵי מִמָּה נַפְשָׁךְ נִמְנָה עַל הַקָּרְבָּן שֶׁנִּשְׁחַט רִאשׁוֹן, וְיָצָא בּוֹ יְדֵי חוֹבַת הַקְרָבַת הַפֶּסַח, וַאֲכִילָתוֹ אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת. וּבְאֹפֶן שֶׁאָמַר לָהֶן לִבְנֵי הַחֲבוּרָה לִשְׁחֹט עֲבוּרוֹ פֶּסַח אַחֵר אִם יִתְאַחֵר, וְגַם הֵם אָמְרוּ לוֹ שֶׁאִם יִמְצָא אֶת הַפֶּסַח יִשְׁחָטֶנּוּ עֲבוּרָם. **אוֹכְלִין כֻּלָּם מִן** הַפֶּסַח שֶׁנִּשְׁחַט **הָרִאשׁוֹן**, שֶׁגַּם הֵם שְׁלוּחָיו לַעֲשׂוֹתוֹ מָנוּי עַל הַפֶּסַח שֶׁלָּהֶם, וְגַם הוּא שְׁלוּחָם לְמַנּוֹתָם עַל הַפֶּסַח שֶׁלּוֹ, וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׁחַט הִסְתַּלְקוּ כֻּלָּם מֵהַפֶּסַח הַשֵּׁנִי וְיִשָּׁרֵף. **וְאִם אֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, שְׁנֵיהֶן יוֹצְאִין לְבֵית הַשְּׂרֵפָה**, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם מְנוּיִים עַל הָרִאשׁוֹן, וְהַשֵּׁנִי הוּא פֶּסַח בִּלֹא בְּעָלִים שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל, וּמִסְפָּק אֵינָם יְכוֹלִים לֶאֱכֹל, לֹא אֶת זֶה וְלֹא אֶת זֶה. וּפְטוּרִים מִפֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁהֲרֵי יָצְאוּ יְדֵי חוֹבָתָם בִּשְׁחִיטַת הַפֶּסַח הָרִאשׁוֹן, וְהָאֲכִילָה אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת. וְאִם **לֹא אָמַר** לָהֶן לִשְׁחֹט עֲבוּרוֹ, וְגַם הֵם **לֹא אָמְרוּ** לוֹ לִשְׁחֹט עֲבוּרָם, **אֵינָן אַחֲרָאִין זֶה לָזֶה**, אֶלָּא הוּא מִסְתַּלֵּק מִפִּסְחָם וְהֵם מִסְתַּלְּקִים מִפִּסְחוֹ, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ וְהֵם מִשֶּׁלָּהֶם: **מִשְׁנָה י דִּין פְּסָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ: שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן** קֹדֶם שֶׁנִּשְׁחֲטוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי מְנוּי עַל כָּל קָרְבָּן, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְמַשֵּׁךְ כֻּלָּם אֶת יְדֵיהֶם מֵהַפֶּסַח, וְאָז לָשׁוּב וּלְהַמְּנוֹת כָּל חֲבוּרָה עַל פֶּסַח אֶחָד, כִּי אָסוּר שֶׁכָּל בְּנֵי הַחֲבוּרָה יִמְשְׁכוּ יָדָם מֵהַפֶּסַח וְיִשָּׁאֵר בִּלֹא בְּעָלִים. וְכֵן אֵינָם יְכוֹלִים לְהָמְנוֹת כָּל אֶחָד עַל שְׁנֵי הַפְּסָחִים, וְאַחַר כָּךְ לְמַשֵּׁךְ יְדֵיהֶם, כִּי אֵין נִמְנִים עַל שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד. וְלָכֵן **אִלּוּ** - בְּנֵי חֲבוּרָה אַחַת **מוֹשְׁכִין לָהֶן** אֶת **אֶחָד** הַפְּסָחִים הַמְעֹרָבִים, **וְאִלּוּ** - בְּנֵי הַחֲבוּרָה הַשֵּׁנִיָּה **מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד** מִן הַפְּסָחִים, וְאֶחָד **מֵאִלּוּ** - מֵהַחֲבוּרָה הָרִאשׁוֹנָה נִפְרָד מֵחֲבוּרָתוֹ **וּבָא לוֹ אֵצֶל אִלּוּ** - וְנִמְנָה עִם הַחֲבוּרָה הַשֵּׁנִיָּה, **וְאֶחָד מֵאִלּוּ** - הַחֲבוּרָה הַשֵּׁנִיָּה **בָּא לוֹ אֵצֶל אִלּוּ** וְנִמְנָה עִם הַחֲבוּרָה הָרִאשׁוֹנָה, **וְכָךְ הֵם אוֹמְרִים** בְּנֵי כָּל אַחַת מֵהַחֲבוּרוֹת לָזֶה שֶׁבָּא אֶצְלָם, **'אִם שֶׁלָּנוּ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה** שֶׁמָּשַׁכְנוּ, **יָדֵיךְ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלְּךָ וְנִמְנֵית עַל** הַפֶּסַח **שֶׁלָּנוּ** בְּכָךְ שֶׁעִזַּבְתָּ אֶת בְּנֵי חֲבוּרָתְךָ שֶׁבְּיָדֵם הַפֶּסַח, וּבָאתָ אֶצְלֵנוּ. **וְאִם** טָעִינוּ **וְשֶׁלְּךָ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה** שֶׁמָּשַׁכְנוּ, שֶׁנָּטַלְנוּ אֶת פִּסְחֲךָ שֶׁל הַחֲבוּרָה הַשֵּׁנִיָּה שֶׁאַתָּה מְמָנֶה, **יָדֵינוּ מְשׁוּכוֹת** מֵהַפֶּסַח **שֶׁלָּנוּ, וְנִמְנֵינוּ** - וְאָנוּ נִמְנִים עִתָּה **עַל** הַפֶּסַח **שֶׁלְּךָ**'. וְכֵיוָן שֶׁכָּל חֲבוּרָה מֵרְכָּבֶת מִבְּנֵי שְׁנֵי הַחֲבוּרוֹת, נִמְצָא שֶׁלֹּא הָיָה הַפֶּסַח רָגַע אֶחָד בִּלֹא בְּעָלִים. **וְכֵן** הַדִּין בְּחָמֵשׁ **חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה** - שֶׁבְּכָל חֲבוּרָה יֵשׁ חֲמִשָּׁה מְנוּיִים, וְכֵן הַדִּין בְּעָשָׂר חֲבוּרוֹת **שֶׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה** - שֶׁבְּכָל חֲבוּרָה עֲשָׂרָה מְנוּיִים. שֶׁאִם הִתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶם, **מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה,** דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל חֲבוּרָה נָחְלָקֶת כָּךְ שֶׁכָּל אֶחָד מֵהַחֲבוּרָה נַעֲשֶׂה מָנוּי עַל פֶּסַח אַחַר, וְנִמְצָא שֶׁחֲמֵשׁ הַחֲבוּרוֹת נָחְלָקוֹת לַחֲמִשָּׁה פְּסָחִים בְּאֹפֶן שֶׁכָּל חֲבוּרָה מֵרְכָּבֶת מֵחֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם הוּא בֶּן חֲבוּרָה אַחֶרֶת, וְכָךְ בְּכָל אֶחָד מֵהַפְּסָחִים יֵשׁ בְּוַדַּאי אֶחָד מֵהַמְנוּיִים הָרִאשׁוֹנִים, **וְכֵן הֵם אוֹמְרִים** - כְּפִי שֶׁאוֹמְרִים בְּנֵי הַחֲבוּרָה לָזֶה שֶׁבָּא אֶצְלָם מֵהַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת, כָּךְ אוֹמְרִים גַּם כָּאן כָּל אַרְבָּעָה מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה לַחֲמִישִׁי שֶׁעִמָּהֶם: אִם פֶּסַח זֶה הוּא שֶׁלְּךָ, יָדֵי אַרְבַּעְתֵּנוּ מְשׁוּכוֹת מֵאַרְבַּעַת פִּסְחֵינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, וְאָנוּ נִמְנִים עַל הַפֶּסַח שֶׁלְּךָ: **מִשְׁנָה יא שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶם, זֶה** - אֶחָד מֵהֶם **מוֹשֵׁךְ לוֹ** פֶּסַח **אֶחָד** מֵהַתַּעֲרֹבֶת, **וְזֶה** - וְהַשֵּׁנִי **מוֹשֵׁךְ לוֹ** פֶּסַח **אֶחָד**, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהִסְתַּלֵּק מִפִּסְחָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא וּלְהָמְנוֹת מֵחָדָשׁ עַל הַפֶּסַח שֶׁבְּיָדֵם, כִּי אִם יִסְתַּלְּקוּ מִפִּסְחָם, וְהֵם הַמְנוּיִים

חֲמִשָּׁה חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה, וְשֶׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה, מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה, וְכֵן הֵם אוֹמְרִים: יא שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶם, זֶה מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד, וְזֶה מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד,

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם חֲבוּרַת כֹּהֲנִים, יֹאכְלוּ: ט חֲבוּרָה שֶׁאָבַד פִּסְחָהּ, וְאָמְרוּ לְאֶחָד, צֵא וּבַקֵּשׁ וּשְׁחֹט עָלֵינוּ, וְהָלַךְ וּמָצָא וְשָׁחַט, וְהֵם לָקְחוּ וְשָׁחֲטוּ, אִם שֶׁלּוֹ נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵם אוֹכְלִין עִמּוֹ מִשֶּׁלּוֹ, וְאִם שֶׁלָּהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ. וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן. וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן. י שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, אִלּוּ מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד מֵאִלּוּ בָּא לוֹ אֵצֶל אִלּוּ, וְאֶחָד מֵאִלּוּ בָּא לוֹ אֵצֶל אִלּוּ, וְכָךְ הֵם אוֹמְרִים זֶה לָזֶה: אִם שֶׁלָּנוּ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה שֶׁמָּשַׁכְנוּ, יָדֵיכֶם מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלָּנוּ וְנִמְנֵיתֶם עַל הַפֶּסַח שֶׁלָּנוּ בְּכָךְ שֶׁעִזַּבְתֶּם אֶת בְּנֵי חֲבוּרַתְכֶם שֶׁבְּיָדָם הַפֶּסַח, וּבָאתֶם אֵצֶלֵנוּ. וְאִם טָעִינוּ וְשֶׁלָּכֶם הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה שֶׁמָּשַׁכְנוּ, שֶׁנָּטַלְנוּ אֶת פִּסְחֲכֶם שֶׁל הַחֲבוּרָה הַשֵּׁנִיָּה שֶׁאַתֶּם מְמֻנִּים, יָדֵינוּ מְשׁוּכוֹת מֵהַפֶּסַח שֶׁלָּנוּ, וְנִמְנֵינוּ - וְאָנוּ נִמְנִים עַתָּה עַל הַפֶּסַח שֶׁלָּכֶם'. וְכֵיוָן שֶׁכָּל חֲבוּרָה מֵרְכָּבֶת מִבְּנֵי שְׁנֵי הַחֲבוּרוֹת, נִמְצָא שֶׁלֹּא הָיָה הַפֶּסַח רָגַע אֶחָד בִּלֹא בְּעָלִים. וְכֵן הַדִּין בְּחָמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה - שֶׁבְּכָל חֲבוּרָה יֵשׁ חֲמִשָּׁה מְנוּיִים, וְכֵן הַדִּין בְּעָשָׂר חֲבוּרוֹת שֶׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה - שֶׁבְּכָל חֲבוּרָה עֲשָׂרָה מְנוּיִים. שֶׁאִם הִתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶם, **מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה, דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל חֲבוּרָה נָחְלָקֶת כָּךְ שֶׁכָּל אֶחָד מֵהַחֲבוּרָה נַעֲשֶׂה מָנוּי עַל פֶּסַח אַחֵר, וְנִמְצָא שֶׁחֲמֵשׁ הַחֲבוּרוֹת נָחְלָקוֹת לַחֲמִשָּׁה פְּסָחִים בְּאֹפֶן שֶׁכָּל חֲבוּרָה מֵרְכָּבֶת מֵחֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם הוּא בֶּן חֲבוּרָה אַחֶרֶת, וְכָךְ בְּכָל אֶחָד מֵהַפְּסָחִים יֵשׁ בְּוַדַּאי אֶחָד מֵהַמְנוּיִים הָרִאשׁוֹנִים, **וְכֵן הֵם אוֹמְרִים** - כְּפִי שֶׁאוֹמְרִים בְּנֵי הַחֲבוּרָה לָזֶה שֶׁבָּא אֶצְלָם מֵהַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת, כָּךְ אוֹמְרִים גַּם כָּאן כָּל אַרְבָּעָה מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה לַחֲמִישִׁי שֶׁעִמָּהֶם: אִם פֶּסַח זֶה הוּא שֶׁלְּךָ, יְדֵי אַרְבַּעְתֵּנוּ מְשׁוּכוֹת מֵאַרְבַּעַת פִּסְחֵינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, וְאָנוּ נִמְנִים עַל הַפֶּסַח שֶׁלְּךָ: **מִשְׁנָה יא שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶם, זֶה** - אֶחָד מֵהֶם **מוֹשֵׁךְ לוֹ** פֶּסַח **אֶחָד** מֵהַתַּעֲרֹבֶת, **וְזֶה** - וְהַשֵּׁנִי **מוֹשֵׁךְ לוֹ** פֶּסַח **אֶחָד**, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהִסְתַּלֵּק מִפִּסְחָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא וּלְהָמְנוֹת מֵחָדָשׁ עַל הַפֶּסַח שֶׁבְּיָדֵם, כִּי אִם יִסְתַּלְּקוּ מִפִּסְחָם, וְהֵם הַמְנוּיִים

רִאשׁוֹן, הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, אַף לֹא מִשֶּׁלּוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא עָשְׂאוּהוּ

משניות

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק י

הַיְחִידִים, הֲרֵי יְשֵׁאר פִּסְחָם בְּלֹא בְּעָלִים שֶׁלֹּא כַּדִּין. וְלָכֵן **זֶה מַמְנֶה עִמּוֹ** עַל פִּסְחוֹ **אֶחָד מִן הַשּׁוּק**, וְאוֹמֵר לוֹ 'הֲרֵי אַתָּה נִמְנֶה עַל פִּסְחִי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא', **וְזֶה מַמְנֶה עִמּוֹ אֶחָד** אַחֵר **מִן הַשּׁוּק**. וְנִמְצָא, שֶׁלְּכָל אֶחָד מֵהַשְּׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים, יֵשׁ עַתָּה מָנוֹי נוֹסָף עַל פִּסְחוֹ. **זֶה** - אֶחָד מֵהָרִאשׁוֹנִים **בָּא אֵצֶל זֶה** - הָאֶחָד מֵהַשּׁוּק שֶׁהִמְנָה חֲבֵרוֹ, **וְזֶה בָּא אֵצֶל זֶה** - הַשֵּׁנִי מֵהָרִאשׁוֹנִים, בָּא לַשֵּׁנִי מֵהַשּׁוּק שֶׁהִמְנָה חֲבֵרוֹ. **וְכָךְ הֵם אוֹמְרִים** לָהֶם: 'אִם שֶׁלִּי הוּא **פֶּסַח זֶה**, שֶׁעַתָּה בְּיָדֶךָ, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא זֶה הַפֶּסַח שֶׁאַתָּה מָנוּי עָלָיו, יִהְיוּ **יָדֶיךָ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלְּךָ** שֶׁנִּמְנֵיתָ עָלָיו עִם חֲבֵרִי, **וְנִמְנֵיתָ** [-וְתִמָּנֶה] **עַל** פֶּסַח זֶה שֶׁהוּא **שֶׁלִּי, וְאִם שֶׁלְּךָ הוּא פֶּסַח זֶה**, שֶׁחֲבֵרִי אָכֵן מָשַׁךְ אֶת שֶׁלּוֹ, הֲרֵי **יָדַי מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלִּי וְנִמְנֵיתִי** - וַאֲנִי נִמְנֶה עִמְּךָ **עַל שֶׁלְּךָ**', וְכֵיוָן שֶׁהוֹסִיף כָּל אֶחָד מָנוּי עַל פִּסְחוֹ, לֹא יִהְיֶה הַפֶּסַח רָגַע אֶחָד בְּלִי בְּעָלִים:

פֶּרֶק י דִּינֵי לֵיל הַסֵּדֶר וְהַהֲכָנָה אֵלָיו, וַאֲכִילַת קָרְבַּן פֶּסַח: **מִשְׁנָה א אֲכִילָה בְּעֶרֶב פֶּסַח, הֶסֵבָּה וְאַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּעָנְי:** עַרְבֵי **פְּסָחִים סָמוּךְ** - חֲצִי שָׁעָה קֹדֶם לִזְמַן **מִנְחָה** קְטַנָּה, הַמַּתְחִיל בְּשָׁעָה תְּשִׁיעִית וּמֶחֱצָה, דְּהַיְנוּ בְּתְחִלַּת שָׁעָה עֲשִׂירִית, **לֹא יֹאכַל אָדָם** וְיִמָּלֵא כְּרֵסוֹ בְּמַאֲכָלִים, אַף בְּפֵרוֹת וּבָשָׂר וְכַדּוֹמֶה [אֲבָל פַּת חִמֵּץ אֲסוּרָה כְּבָר מֵחֲצוֹת, וּמַצָּה מֻהַבְּקָר], **עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ**, כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל אֶת הַמַּצָּה לְתֵאָבוֹן לְהַדּוּר מִצְוָה. **וְאַפִּלּוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל**, שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהָסֵב, **לֹא יֹאכַל** בְּלֵיל פֶּסַח **עַד שֶׁיָּסֵב** כְּדֶרֶךְ בְּנֵי חוֹרִין. **וְלֹא יִפְחֲתוּ לוֹ גַּבָּאֵי צְדָקָה, מֵאַרְבָּעָה כּוֹסוֹת שֶׁל** יַיִן שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לִשְׁתּוֹת בְּלֵיל פֶּסַח, כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה, הָאֲמוּרִים בְּגְאֻלַּת מִצְרַיִם (שמות ו ו-ז) 'וְהוֹצֵאתִי', 'וְהִצַּלְתִּי', 'וְגָאַלְתִּי', 'וְלָקַחְתִּי', **וַאֲפִלּוּ** אִם הוּא עָנִי שֶׁבַּעֲנִיִּים, שֶׁאֵין לוֹ אֲפִלּוּ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, וּמִתְפָּרְנֵס **מִן הַתְּמְחוּי** - קֻעָרָה שֶׁאוֹסְפִים בָּהּ בְּכָל יוֹם תַּבְשִׁילִים מִבַּעֲלֵי בָּתִּים לְפַרְנָסַת הָעֲנִיִּים, גַּם הוּא חַיָּב בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת:

מִשְׁנָה ב סֵדֶר הַקִּדּוּשׁ בְּלֵיל הַסֵּדֶר: מָזְגוּ לוֹ [-לְבַעַל הַבַּיִת] **כּוֹס רִאשׁוֹן** מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְבָרֵךְ עַל** קִדּוּשׁ הַיּוֹם [בְּרִכַּת 'מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים'] תְּחִלָּה, **וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן** [-בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן]. מִשּׁוּם שֶׁכְּנֵיסַת הַיּוֹם קוֹדֶמֶת לִבְרִכַּת הַיַּיִן, שֶׁתְּחִלָּה מִתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם וְרַק אַחַר כָּךְ מְקַדְּשִׁים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם,** שֶׁכֵּן הַיַּיִן הוּא שֶׁגּוֹרֵם לִקְדּוּשׁ הַיּוֹם, שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁים אֶלָּא עַל הַיַּיִן אוֹ עַל הַפַּת [וְדִין הַמִּשְׁנָה הוּא אַף בִּמְקַדֵּשׁ עַל הַפַּת]:

מִשְׁנָה ג טִבּוּל רִאשׁוֹן וְהַמִּינִים שֶׁעַל שֻׁלְחַן הַסֵּדֶר: הֵבִיאוּ לְפָנָיו יְרָקוֹת לְטִבּוּל רִאשׁוֹן קֹדֶם הַסְּעוּדָה [וּמַטְרָתוֹ, כְּדֵי שֶׁהַתִּינוֹק יִתְמַהּ עַל אֲכִילַת יְרָקוֹת קֹדֶם הַסְּעוּדָה, שֶׁלֹּא כְּרִגְילוּתוֹ, וְיִשְׁאַל], **מְטַבֵּל** יָרָק כָּלְשֶׁהוּ, וְאִם אֵין לוֹ, מְטַבֵּל **בַּחֲזֶרֶת** [-חַסָּה] וְאוֹכֵל, וְטִבּוּל זֶה הוּא כְּמִנְהָגָם לֶאֱכֹל בְּטִבּוּל, וְאֵינוֹ טִבּוּל בַּחֲרֹסֶת שֶׁתָּבוֹא רַק בַּהֶמְשֵׁךְ. וְאֵינוֹ אוֹכֵל עוֹד **עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְפַרְפֶּרֶת הַפַּת** שֶׁהִיא אֲכִילַת הַמַּצָּה [הָעֲשׂוּיָה רְקִיקִים כְּעֵין פַּרְפֶּרָאוֹת (ראה ברכות פ"ו מ"ה)], שֶׁכֵּן הַמַּצָּה קוֹדֶמֶת לַמָּרוֹר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט יא) 'עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים'. **הֵבִיאוּ לְפָנָיו מַצָּה** לְמִצְוַת אֲכִילַת מַצָּה, **וַחֲזֶרֶת** לְמִצְוַת מָרוֹר, **וַחֲרֹסֶת** - תַּעֲרֹבֶת סְמִיכָה שֶׁעוֹשִׂים מִפֵּרוֹת וּמֵעֲרָבִים בָּהּ חֹמֶץ, **וּשְׁנֵי תַּבְשִׁילִין**, זֵכֶר לְקָרְבַּן פֶּסַח וְקָרְבַּן חֲגִיגָה הַבָּא עִמּוֹ. **וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין** טִבּוּל **הַחֲרֹסֶת מִצְוָה**, וְכָל טִבּוּלוֹ לִרְפוּאָה, לְבַטֵּל אֶת שְׁרַף הַחֲזֶרֶת שֶׁמַּזִּיק לַגּוּף. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, מִצְוָה** יֵשׁ בַּחֲרֹסֶת, שֶׁהִיא עָבָה זֵכֶר לַטִּיט, וְיֵשׁ בָּהּ תַּפּוּחִים זֵכֶר לְלֵדַת הַנָּשִׁים שֶׁיָּלְדוּ בְּלֹא צַעַר תַּחַת הַתַּפּוּחַ [וְכֵן מוֹסִיפִים לָהּ מִינֵי תַּבְלִין וְקִנָּמוֹן שֶׁהֵם פִּתְילוֹת דַּקּוֹת וַאֲרֻכּוֹת, זֵכֶר לַקַּשׁ]. וּבִזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם **הָיוּ מְבִיאִים לְפָנָיו** עִם הַמַּצָּה וְהַמָּרוֹר גַּם אֶת **גּוּפוֹ שֶׁל** קָרְבַּן **פֶּסַח:** **מִשְׁנָה ד מְזִיגַת כּוֹס שֵׁנִי, אַרְבַּע קְשָׁיוֹת וְסֵדֶר הַהַגָּדָה:** **מָזְגוּ לוֹ כּוֹס שֵׁנִי, וְכָאן** [-יֵשׁ לִגְרֹס: וְכֵן], כְּלוֹמַר דִּין הוּא שֶׁאַחַר מְזִיגַת כּוֹס שֵׁנִי [-כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר לִשְׁאֹל, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁמּוֹזְגִים כּוֹס שֵׁנִי קֹדֶם אֲכִילָה] **הַבֵּן שׁוֹאֵל** אֶת **אָבִיו אַרְבַּע קְשָׁיוֹת. וְאִם אֵין דַּעַת בַּבֵּן לִשְׁאֹל, אָבִיו מְלַמְּדוֹ** שֶׁיִּשְׁאַל. וְכָךְ שׁוֹאֵל: א. **מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין חָמֵץ וּבֵין מַצָּה, הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מַצָּה. ב. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׁאָר יְרָקוֹת, הַלַּיְלָה הַזֶּה אָנוּ מְחַזְּרִין אַחַר מָרוֹר.** וּבִזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, נוֹסְפָה שְׁאֵלָה זוֹ: ג. **שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין בָּשָׂר צָלִי** עַל הָאֵשׁ, בֵּין בָּשָׂר **שָׁלוּק** [-מְבֻשָּׁל זְמַן רַב], **וּמְבֻשָּׁל** - וּבֵין בָּשָׂר מְבֻשָּׁל כְּדַרְכּוֹ, **הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ צָלִי,** שֶׁקְּרְבְּנוֹת הַפֶּסַח וְהַחֲגִיגָה נֶאֱכָלִים דְּוָקָא צְלוּיִים [כְּדַעַת בֶּן תֵּימָא (פסחים ע.) שֶׁגַּם הַחֲגִיגָה נֶאֱכֶלֶת צְלוּיָה]. ד. **שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת** אֵין **אָנוּ מַטְבִּילִין** - חַיָּבִים לְהַטְבִּיל, אֲפִלּוּ **פַּעַם אַחַת, הַלַּיְלָה הַזֶּה חַיָּבִים לְהַטְבִּיל שְׁתֵּי פְּעָמִים** - טְבִילַת רִאשׁוֹן שֶׁל יָרָק, אַחַר הַקִּדּוּשׁ, וְטִבּוּל שֵׁנִי שֶׁל הַמָּרוֹר בַּחֲרֹסֶת. **וּלְפִי דַּעְתּוֹ** וַהֲבָנָתוֹ **שֶׁל הַבֵּן, אָבִיו מְלַמְּדוֹ** תְּשׁוּבָה לִשְׁאֵלוֹתָיו, וְאִם מִבֵּין יוֹתֵר יְפָרֵשׁ לוֹ יוֹתֵר. **וּמַתְחִיל** אֶת סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם **בְּגָנוּת** יִשְׂרָאֵל, מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְעַבְדִים הָיִינוּ, **וּמְסַיֵּם בְּשֶׁבַח** שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּאָמְרוֹ: אֲשֶׁר גְּאָלָנוּ, וְעָכְשָׁו קֵרְבָנוּ לַעֲבוֹדָתוֹ. **וְדוֹרֵשׁ** אֶת הַמִּקְרָאוֹת שֶׁבְּפָרָשַׁת בִּכּוּרִים **מֵ'אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי'** (דברים כו ה), **עַד שֶׁיִּגְמֹר** לִדְרֹשׁ אֶת **כָּל הַפָּרָשָׁה כֻּלָּהּ,** שֶׁמַּזְכִּיר בָּהּ אֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וְגוֹ' וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב וְגוֹ', וַיּוֹצִאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה' וְגוֹ':

מִשְׁנָה ה אֱמִירַת פֶּסַח מַצָּה וּמָרוֹר, וּקְרִיאַת הַהַלֵּל: רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁלֹּא אָמַר - שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ טַעְמָם שֶׁל **שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ** כָּרָאוּי בְּמִצְוֹת סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם, **וְאֵלּוּ הֵן: פֶּסַח, מַצָּה, וּמָרוֹר. פֶּסַח** שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים, הוּא **עַל שׁוּם** [-מִשּׁוּם] **שֶׁפָּסַח** [-דִּלֵּג] **הַמָּקוֹם** [-הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא] **עַל בָּתֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם** בְּמַכַּת בְּכוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב כז) 'וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל בָּתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בָּתֵּינוּ הִצִּיל'. **מַצָּה** שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים, הִיא **עַל שׁוּם שֶׁנִּגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם** בְּחִפָּזוֹן, וּמִשּׁוּם כָּךְ אָפוּ אֶת הַבָּצֵק קֹדֶם שֶׁהִסְפִּיק לְהַחְמִיץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יט) 'וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגֹת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ, כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ'. **מָרוֹר** שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים, הוּא **עַל שׁוּם שֶׁמֵּרְרוּ הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם** בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א יד) 'וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה'. וּמַמְשִׁיךְ לוֹמַר: **בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא** עַצְמוֹ **יָצָא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם יג ח) **'וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם',** וּמְדַיָּק מִתֵּבַת 'לִי', שֶׁיֵּרָאֶה כְּאִלּוּ אוֹתוֹ עַצְמוֹ הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמִּצְרַיִם, כִּי לוּלֵי שֶׁהוֹצִיא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם הָיִינוּ אַף אָנוּ מְשֻׁעְבָּדִים לְפַרְעֹה. **'לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִין לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבֵּחַ, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדֵּר, לְבָרֵךְ, לְעַלֵּה, וּלְקַלֵּס, לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ. הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת, מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה, וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל, וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה. וְנֹאמַר לְפָנָיו, הַלְלוּיָהּ'**: - בְּקִרְיָאתוֹ חֵלֶק מִן הַהַלֵּל:

המבוארות

משניות מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק א המבוארות

מִשְׁנָה ו הַהַלֵּל שֶׁנֶּאֱמַר לִפְנֵי הַסְּעוּדָה, וְגֵשַׁח הַבְּרָכָה שֶׁלְּאַחֲרָיו: עַד הֵיכָן בְּפִרְקֵי הַהַלֵּל הוּא אוֹמֵר קֹדֶם הַסְּעוּדָה. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אֶת הַפֶּרֶק הָרִאשׁוֹן (תהלים קיג) **עַד** 'אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה'. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אַף אֶת הַפֶּרֶק הַשֵּׁנִי (שם קיד) **עַד** 'חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם', שֶׁהַזְּכָרָה בּוֹ יְצִיאַת מִצְרַיִם וּקְרִיעַת יַם סוּף. **וְחוֹתֵם** אֶת אֲמִירַת הַהַגָּדָה **בִּבְרַכַת גְּאֻלָּה.** וְנֶחְלְקוּ **בְּנֶסַח**ּ: **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' וְכוּ' אֲשֶׁר גְּאָלָנוּ **וְגָאַל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם', וְלֹא הָיָה חוֹתֵם** [-מְסַיֵּם] בָּהּ בְּ'בָרוּךְ אַתָּה ה'", כֵּיוָן שֶׁהִיא בְּרָכָה קְצָרָה, שֶׁכְּלָלָהּ הוֹדָאָה בְּלֹא הֶפְסֵק, וְדִינָהּ כִּבְרָכַת הַפֵּרוֹת וְהַמִּצְוֹת שֶׁאֵין חוֹתְמִים בָּהֶן. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** מוֹסִיף בִּבְרָכָתוֹ גַּם דִּבְרֵי בַּקָּשָׁה, וְאוֹמֵר 'כֵּן ה' אֱלֹהֵינוּ **וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אֲחֵרִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירֶךָ וְשָׂשִׂים בַּעֲבוֹדָתֶךָ, וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזְּבָחִים** [-חֲגִיגָה] **וּמִן הַפְּסָחִים' כוּ', עַד** 'בָּרוּךְ אַתָּה ה', **גָּאַל יִשְׂרָאֵל',** וְכֵיוָן שֶׁלְּדַעְתּוֹ מוֹסִיף גַּם דִּבְרֵי רְצוּי וּבַקָּשָׁה, נֶחְשֶׁבֶת הִיא לִבְרָכָה אֲרֻכָּה וְיֵשׁ לַחְתֹּם בָּהּ בָּרוּךְ:

מִשְׁנָה ז דִּין כּוֹס שְׁלִישִׁי וּקְרִיאַת הַהַלֵּל: אַחַר אֲכִילַת מַצָּה וּמָרוֹר וּשְׁאָר הַסְּעוּדָה, **מָזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁלִישִׁי,** וּמְבָרֵךְ **עַל מְזוֹנוֹ** [-בִּרְכַּת הַמָּזוֹן]. וּמוֹזְגִים לוֹ כּוֹס **רְבִיעִי,** וְגוֹמֵר עָלָיו **אֶת הַהַלֵּל** שֶׁהִתְחִיל קֹדֶם הַסְּעוּדָה (לעיל מ"ו). **וְאוֹמֵר עָלָיו בִּרְכַּת הַשִּׁיר** - 'נִשְׁמַת כָּל חַי', אוֹ בִּרְכַּת 'יְהַלְלוּךָ' שֶׁאוֹמְרִים אַחַר הַלֵּל [וְנָהֲגוּ לוֹמַר אֶת שְׁתֵּיהֶן]. **שִׁתָּיָה בֵּין הַכּוֹסוֹת:** בֵּין שְׁלֹשׁ הַכּוֹסוֹת הַלָּלוּ, **אִם רוֹצֶה לִשְׁתּוֹת, יִשְׁתֶּה** עוֹד יַיִן, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּשְׁתַּכֵּר, כִּי שְׁתִיָּה בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה אֵינָהּ מְשַׁכֶּרֶת, אֲבָל **בֵּין** כּוֹס **שְׁלִישִׁי לִרְבִיעִי, לֹא יִשְׁתֶּה,** שֶׁמָּא יִשְׁתַּכֵּר וְלֹא יִגְמֹר אֶת הַהַלֵּל:

מִשְׁנָה ח אָסוּר **אֲכִילָה לְאַחַר אֲכִילַת הַפֶּסַח: אֵין מַפְטִירִין** [-מְסַיְּמִים] אֶת הַסְּעוּדָה **אַחַר אֲכִילַת הַפֶּסַח** בַּאֲמִירַת **'אֲפִיקוֹמָן'** - אַפִּיקוּ מָנָא, הוֹצִיאוּ כֵּלֵיכֶם, כְּלוֹמַר בּוֹאוּ נָלֵךְ לֶאֱכֹל בְּמָקוֹם אַחֵר. גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לֶאֱכֹל מֵהַפֶּסַח בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת [אֲבָל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם מֻתָּר לֶאֱכֹל דְּבָרִים אֲחֵרִים, אַךְ לֹא יֹאכַל עִם חֲבוּרָה אַחֶרֶת]. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: אַפִּיקוּ מִינַי, כְּלוֹמַר הוֹצִיאוּ מִינֵי מְתִיקָה וּפֵרוֹת שֶׁרְגִילִים לֶאֱכֹל לְקִנּוּחַ סְעוּדָה, וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאבַד טַעַם הַפֶּסַח מִפִּיו. [וּבִזְמַן הַזֶּה, נוֹהֲגִ דִּין זֶה בְּמַצָּה, שֶׁצָּרִיךְ לֶאֱכֹל בָּאַחֲרוֹנָה כְּזַיִת מַצָּה, וְלֹא לֶאֱכֹל אַחֲרֶיהָ]. **דִּינֵי גְרֵדְמוּ הַמְּסֻבִּים:** בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהִתְחִילוּ לֶאֱכֹל פִּסְחָן **וְיָשְׁנוּ מִקְצָתָן,** וְהִתְעוֹרְרוּ, **יֹאכְלוּ** - יַמְשִׁיכוּ לֶאֱכֹל כָּל בְּנֵי הַחֲבוּרָה, וְאַף מִי שֶׁיָּשַׁן. וְאִם יָשְׁנוּ **כֻּלָּן, לֹא יֹאכְלוּ,** כִּי הִסִּיחוּ דַּעְתָּם מֵהָאֲכִילָה בְּעֵת הַשֵּׁנָה, וְהֶחְמִירוּ חֲכָמִים לְדָמוֹת זֹאת לְאִסּוּר אֲכִילַת פֶּסַח בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת (שמות יב מו) 'בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל'. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** רַק אִם **נִתְנַמְנְמוּ** וְלֹא נִרְדְּמוּ, אָז יַחְזְרוּ **וְיֹאכְלוּ** אַף מִקְצַת בְּנֵי הַחֲבוּרָה שֶׁהִתְנַמְנְמוּ, אֲבָל אִם **נִרְדְּמוּ** לְגַמְרֵי וַאֲפִלּוּ מִקְצָתָם, שׁוּב **לֹא יֹאכְלוּ** אֲלוּ שֶׁנִּרְדְּמוּ: **מִשְׁנָה ט דִּין בְּשַׂר הַפֶּסַח לְאַחַר חֲצוֹת:** הַפֶּסַח אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה הַלָּלוּ, **מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם,** שֶׁהוּא סוֹף זְמַן אֲכִילַת הַפֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ח) 'וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה', וְדָרְשׁוּ בְּגְזֵרָה שָׁוָה מֵהַכָּתוּב (שם פסוק יב) 'וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה' שֶׁזְּמַנּוֹ עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה שֶׁאָז הִכָּה ה' בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם. וּמֵאוֹתָהּ שָׁעָה חָשׁוּב הַבָּשָׂר כְּנוֹתָר [-בָּשָׂר הַנִּשְׁאָר מִקָּדָשִׁים אַחַר זְמַן אֲכִילָתָם], וְדִין הוּא שֶׁהַפִּגּוּל [-קָרְבָּן שֶׁחָשַׁב בִּשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ לְאָכְלוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ], **וְהַנּוֹתָר, מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם** הַנּוֹגְעוֹת בָּהֶם, וְהֵן טְעוּנוֹת טְבִילָה לִפְנֵי שְׁיִּגַּע בִּתְרוּמָה וְקָדָשִׁים. [וְטַעַם הַגְּזֵרָה: בְּפִגּוּל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְפַגְּלוּ כֹּהֲנִים בְּכַוָּנָה לְהַפְסִיד לַבְּעָלִים. וּבְנוֹתָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַצְּלוּ בַּאֲכִילָתוֹ]. **דִּינֵי בִּרְכוֹת הַפֶּסַח וְהַחֲגִיגָה:** עַל קָרְבַּן חֲגִיגָה הַבָּא עִם הַפֶּסַח בֵּרְכוּ 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֶאֱכֹל הַזֶּבַח', וְעַל הַפֶּסַח סִיְּמוּ 'לֶאֱכֹל הַפֶּסַח', וּמִי שֶׁהִקְדִּים **וּבֵרַךְ בִּרְכַּת הַפֶּסַח, פָּטַר אֶת שֶׁל זֶבַח** וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַחֲגִיגָה. וְאִם **בֵּרַךְ אֶת** בִּרְכָתוֹ **שֶׁל זֶבַח** 'לֶאֱכֹל הַזֶּבַח', **לֹא פָטַר אֶת שֶׁל פֶּסַח,** וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית עַל הַפֶּסַח, **דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.** שֶׁלְּדַעְתּוֹ דָּם שְׁדֵינוֹ בִּזְרִיקָה [-כְּדַם שְׁלָמִים] שֶׁשְּׁפִיכָתוֹ עַל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וּלְכָךְ חֲגִיגָה [שֶׁבִּזְרִיקָה] בִּכְלַל הַפֶּסַח [שֶׁבִּשְׁפִיכָה], וּבִבְרַכַת הַפֶּסַח פָּטַר אֶת הַחֲגִיגָה. וְאִלּוּ דָם שֶׁדֵּינוֹ בִּשְׁפִיכָה עַל הַיְסוֹד, שֶׁזָּרְקוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְלָכֵן אֵין הַפֶּסַח בִּכְלַל הַזָּבַח, וְאֵינוֹ נִפְטָר בִּבְרַכַת הַחֲגִיגָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא בָּרָכָה זוֹ פּוֹטֶרֶת זוֹ, וְלֹא זוֹ פּוֹטֶרֶת זוֹ,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ גַּם דָּם שְׁדֵינוֹ בִּזְרִיקָה, שֶׁשָּׁפַכְנוּ, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְאַף הַחֲגִיגָה אֵינָהּ בִּכְלַל הַפֶּסַח: **סְלִיק מַסֶּכֶת פְּסָחִים**

ו עַד הֵיכָן הוּא אוֹמֵר, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, עַד** 'אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה' (תהלים קיג ט). **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, עַד** 'חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם' (שם קיד ח). **וְחוֹתֵם בִּגְאֻלָּה. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** 'אֲשֶׁר **גְּאָלָנוּ וְגָאַל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם', וְלֹא הָיָה חוֹתֵם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** 'כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ **וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אֲחֵרִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירֶךָ וְשָׂשִׂים בַּעֲבוֹדָתֶךָ, וְנֹאכַל שָׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים' כוּ', עַד** 'בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, **גָּאַל יִשְׂרָאֵל':** **ז** מָזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁלִישִׁי, מְבָרֵךְ עַל מְזוֹנוֹ. רְבִיעִי, גּוֹמֵר עָלָיו אֶת הַהַלֵּל, וְאוֹמֵר עָלָיו בִּרְכַּת הַשִּׁיר. בֵּין הַכּוֹסוֹת הַלָּלוּ, אִם רוֹצֶה לִשְׁתּוֹת, יִשְׁתֶּה. בֵּין שְׁלִישִׁי לִרְבִיעִי, לֹא יִשְׁתֶּה: **ח** אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן. יָשְׁנוּ מִקְצָתָן, יֹאכְלוּ. כֻּלָּן, לֹא יֹאכְלוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נִתְנַמְנְמוּ, יֹאכְלוּ. נִרְדְּמוּ, לֹא יֹאכְלוּ: **ט** הַפֶּסַח אַחַר חֲצוֹת מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. הַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַפֶּסַח פָּטַר אֶת שֶׁל זֶבַח. בֵּרַךְ אֶת שֶׁל זֶבַח, לֹא פָטַר אֶת שֶׁל פֶּסַח, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא זוֹ פּוֹטֶרֶת זוֹ, וְלֹא זוֹ פּוֹטֶרֶת זוֹ:

סְלִיק מַסֶּכֶת פְּסָחִים

מַסֶּכֶת שְׁקָלִים

פרק א בְּאֶחָד בַּאֲדָר מַשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכִּלְאַיִם. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ קוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה בִּכְרַכִּין, וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת וְאֶת מְקוֹאוֹת הַמַּיִם, וְעוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי הָרַבִּים, וּמְצַיְּנִין אֶת הַקְּבָרוֹת, וְיוֹצְאִין אַף עַל הַכִּלְאַיִם: **ב** אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹקְרִין וּמַשְׁלִיכִין לִפְנֵיהֶם. מִשֶּׁרַבּוּ עוֹבְרֵי עֲבֵרָה, הָיוּ עוֹקְרִין וּמַשְׁלִיכִין עַל הַדְּרָכִים, שֶׁהִתְקַלְקְלוּ בַּגְּשָׁמִים, לְצָרֵךְ עוֹלֵי הָרְגָלִים שֶׁיָּבוֹאוּ בְּנִיסָן. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁמְּתַקְּנִים אֶת הַדְּרָכִים הַמּוֹלִיכוֹת לְעָרֵי הַמִּקְלָט, בְּשְׁבִיל הָרוֹצְחִים בְּשׁוֹגֵג שֶׁנֶּסִים לְשָׁם מִפְּנֵי גּוֹאֵל הַדָּם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יט ג) 'תָּכִין לְךָ הַדָּרֶךְ וְגוֹ' וְהָיָה לָנוּס שָׁמָּה כָּל רֹצֵחַ']. **וְאֶת מְקוֹאוֹת הַמַּיִם** לְנַקּוֹתָם מִטִּיט שֶׁהִתְרַבָּה בָּהֶם, אוֹ לְהַשְׁלִים אֶת שִׁעוּרָם אִם נָחְסַר. **וְעוֹשִׂין** אֶת **כָּל** שֶׁאָר **צָרְכֵי הָרַבִּים** שֶׁהִתְעַכְּבוּ עַד עַתָּה, כְּגוֹן דִּינֵי מָמוֹנוֹת, דִּינֵי נְפָשׁוֹת וְדִינֵי מַלְקוֹת, פְּדִיַּת עֲרָכִים, חֲרָמִים וְהֶקְדֵּשׁוֹת, וְהַשְׁקָאַת סוֹטָה, וּשְׁרֵפַת פָּרָה, וּרְצִיעַת עֶבֶד עִבְרִי, וְטָהֳרַת מְצֹרָע, וּפִתְיחַת בּוֹרוֹת מַיִם מְכֻנָּסִים שֶׁנֶּאֶסְפוּ בִּימֵי הַגְּשָׁמִים לְצָרְכָּן שְׁתִיַּת הָעָם בִּימוֹת הַחַמָּה. **וּמְצַיְּנִין** - מְסַמְּנִים **אֶת הַקְּבָרוֹת** עַל יְדֵי שֶׁפִּיכַת סִיד לָבָן סְבִיבָם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַאֲהִילוּ עֲלֵיהֶם כֹּהֲנִים אוֹ יִשְׂרְאֵלִים שֶׁעוֹסְקִים בִּטָּהֳרוֹת. וְאַף שֶׁצִּיְּנוּ זֹאת מִיָּד עִם קְבוּרַת הַמֵּת, כֵּיוָן שֶׁנִּמְחָה הַסִּיד בַּגְּשָׁמִים הֻצְרְכוּ לְחַדְּשׁוֹ עַתָּה. **וְיוֹצְאִין** הַשְּׁלוּחִים **אַף עַל הַכִּלְאַיִם,** לַעֲקֹר אֶת הַכִּלְאַיִם מִשְּׂדוֹתֵיהֶם שֶׁל מִי שֶׁלֹּא עָקָרָם בְּעַצְמוֹ [כְּפִי שֶׁיָּבֹאַר לְהַלָּן (מ"ב)]:

מִשְׁנָה ב הַיְצִיאָה עַל הַכִּלְאַיִם: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ הַשְּׁלִיחִים עַצְמָם **עוֹקְרִין** אֶת מִין הַכִּלְאַיִם מֵהַשָּׂדֶה, **וּמַשְׁלִיכִין אוֹתוֹ לִפְנֵיהֶם** - לִפְנֵי בַּעֲלֵי הַשָּׂדוֹת כְּדֵי לְבַיְּשָׁם. **מִשֶּׁרַבּוּ עוֹבְרֵי עֲבֵרָה** שֶׁהִתְעַצְּלוּ מִלַּעֲקֹר אֶת הַכִּלְאַיִם, וְשָׂמְחוּ עַל שֶׁהַשָּׁלוּחִים מְנַכְּשִׁים עֲבוּרָם אֶת הַשָּׂדֶה וְאַף מַשְׁאִירִים אֶת הַצְּמָחִים לְמַאֲכַל בְּהֶמְתָּם, **הָיוּ** הַשְּׁלִיחִים **עוֹקְרִין וּמַשְׁלִיכִין עַל הַדְּרָכִים** - לִרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁלֹּא תֵּהָנֶה מֵהֶם בְּהֶמְתָּם. וּמֵאַחַר וַעֲדַיִן הִתְעַצְּלוּ עוֹבְרֵי עֲבֵרָה, וְשָׂמְחוּ שֶׁעַל כָּל פָּנִים

משניות

מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק א

המבוארות

מְנַכְּשִׁים אֶת שְׂדוֹתֵיהֶם, לְפִיכָךְ **הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַפְקִירִין אֶת פֵּרוֹת כָּל הַשָּׂדֶה כֻּלָּהּ,** מִפְּנֵי 'הֶפְקֵר בֵּית דִּין הֶפְקֵר': **מִשְׁנָה ג יְשִׁיבַת שִׁלְחָנִים לִפְרִיטָה עֲבוּר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל: בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ** - בַּאֲדָר, **שִׁלְחָנוֹת** - חֲלָפָנֵי מַטְבְּעוֹת [שֶׁהַשֻּׁלְחָן לְהַנָּחַת הַכֶּסֶף לִפְנֵיהֶם (רמב"ם)] **הָיוּ יוֹשְׁבִין בַּמְּדִינָה** - בִּירוּשָׁלַיִם [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל חוּץ מִירוּשָׁלַיִם], וּמַחֲלִיפִים לְעוֹלֵי הָרֶגֶל אֶת מְעוֹת מְדִינָתָם, לְפִי שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים כַּמָּה מֵהֶם בְּשִׁוּי מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. **בְּעָשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה** בַּאֲדָר, **יָשְׁבוּ** הַשֻּׁלְחָנִים **בַּמִּקְדָּשׁ,** כְּדֵי לְזָרֵז אֶת הָעָם לְהָבִיא, שֶׁקָּרֵב א' נִיסָן שָׁבוּ מְבִיאִים קָרְבָּנוֹת מֵהַתְרוּמָה הַחֲדָשָׁה. **מִשֶּׁפּוּז עַל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל:** מִיּוֹם **שָׁיָּשְׁבוּ בַּמִּקְדָּשׁ, הִתְחִילוּ** בֵּית דִּין **לְמַשְׁכֵּן** - לִטֹּל עֵרְבוֹן מִנְּכָסָיו שֶׁל מִי שֶׁלֹּא הֵבִיא מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל עַד שְׁיִּתֵּן. וְאֵין מְמַשְׁכְּנִים אֶלָּא אֶת הַחַיָּבִים בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. **אֶת מִי מְמַשְׁכְּנִין, לְיוֹם וְיִשְׂרְאֵלִים,** שְׁנֵאֲמַר (שמות ל יג) 'כֹּל הָעֹבֵר וְגוֹ' יִתֵּן תְּרוּמַת ה'' וְאַף הַלְוִיִּם עֲבָרוּ בְּיָם סוּף [וְלֹא כְּדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁלְּוִיִּם פְּטוּרִים, שָׁנִינוּ בַּמִּדְבָּר בְּגִיל חָדָשׁ, וְאֵינָם בִּכְלַל 'הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה'], וְכֵן **גֵּרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים,** שֶׁדִּינָם כְּיִשְׂרְאֵלִים לְכָל דָּבָר. **אֲבָל לֹא נָשִׁים** שְׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ', 'אִישׁ' וְלֹא אִשָּׁה, **וַעֲבָדִים** כְּנַעֲנִים פְּטוּרִים שֶׁדִּין עֶבֶד כְּאִשָּׁה, **וּקְטַנִּים** שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְגִיל עֶשְׂרִים, וַאֲפִלּוּ הֵם בְּנֵי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וְהֵבִיאוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, שֶׁדִּינָם כִּגְדוֹלִים לְכָל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, פְּטוּרִים מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל, שְׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת ה''. **וְכָל קָטָן שֶׁהִתְחִיל אָבִיו לִשְׁקֹל עַל יָדוֹ** - שְׁנָתַן עֲבוּרוֹ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל אֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת, **שׁוּב אֵינוֹ פּוֹסֵק** מִלָּתֵת עֲבוּרוֹ עַד שֶׁיִּגְדַּל וְיִתְחַיֵּב בְּעַצְמוֹ. **וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אֶת הַכֹּהֲנִים** אַף שֶׁהֵם חַיָּבִים בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, **מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם** - שֶׁחוֹלְקִים לָהֶם כָּבוֹד עַל שֶׁעֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת עֲלֵיהֶם, וְסוֹמְכִים שֶׁלֹּא יַעַכְּבוּ אֶת נְתִינָתָם, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא יִתְּנוּ לְבַסּוֹף בֵּית דִּין מַתְנָה שֶׁיֶּחְשַׁב הַדָּבָר כְּאִלּוּ קִבְּלוּ מֵעוֹת אִלּוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה בִּתְמוּרָה לַעֲבוֹדָתָם, כְּדִין הָאֻמָּנִים הַמְקַבְּלִים שְׂכָרָם מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה:

הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַפְקִירִין כָּל הַשָּׂדֶה כֻּלָּהּ:
ג בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, שֻׁלְחָנוֹת הָיוּ יוֹשְׁבִין בַּמְּדִינָה. בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה, יָשְׁבוּ בַּמִּקְדָּשׁ. מִשֶּׁיָּשְׁבוּ בַּמִּקְדָּשׁ, הִתְחִילוּ לְמַשְׁכֵּן. אֶת מִי מְמַשְׁכְּנִין, לְיוֹם וְיִשְׂרְאֵלִים, גֵּרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים, אֲבָל לֹא נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים. כָּל קָטָן שֶׁהִתְחִיל אָבִיו לִשְׁקֹל עַל יָדוֹ, שׁוּב אֵינוֹ פּוֹסֵק. וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אֶת הַכֹּהֲנִים, מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם:

ד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, **הָעִיד בֶּן בּוּכְרִי בְּיִבְנֶה, כָּל כֹּהֵן שֶׁשּׁוֹקֵל אֵינוֹ חוֹטֵא.** אָמַר לוֹ **רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, לֹא כִי, אֶלָּא כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל חוֹטֵא, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים הוֹרְשִׁים מִקְרָא זֶה לְעַצְמָן,** 'וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל' (ויקרא ו טז), **הוֹאִיל** וְעָמַר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים שֶׁאָמְרוּ אֵין מְמַשְׁכְּנִין נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, אִם שָׁקְלוּ מְקַבְּלִין מִיָּדָן. הַנָּכְרִי וְהַכּוּתִי שֶׁשָּׁקְלוּ, אֵין מְקַבְּלִין מִיָּדָן. וְאֵין מְקַבְּלִין מִיָּדָן קִנֵּי זָבִין וְקִנֵּי זָבוֹת וְקִנֵּי יוֹלְדוֹת, וְחַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. אֲבָל נְדָרִים וּנְדָבוֹת מְקַבְּלִין מִיָּדָן. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא נִדָּר וְנִדָּב, מְקַבְּלִין מִיָּדָן. כֹּל שֶׁאֵינוֹ נִדָּר וְנִדָּב, אֵין מְקַבְּלִין מִיָּדָן. וְכֵן הוּא מְפָרֵשׁ עַל יְדֵי עֶזְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר (עזרא ד ג) 'לֹא לָכֶם וָלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ': **ו** וְאִלּוּ שֶׁחַיָּבִין בְּקַלְבּוֹן, לְיוֹם וְיִשְׂרְאֵלִים וְגֵרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים, אֲבָל לֹא כֹּהֲנִים וְנָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים. הַשּׁוֹקֵל עַל יְדֵי כֹּהֵן, עַל יְדֵי אִשָּׁה, עַל יְדֵי עֶבֶד, עַל יְדֵי קָטָן, פָּטוּר. וְאִם שָׁקַל עַל יָדוֹ וְעַל יַד חֲבֵרוֹ, חַיָּב בְּקַלְבּוֹן, עַל יְדֵי כֹּהֵן, עַל יְדֵי אִשָּׁה, עַל יְדֵי עֶבֶד, עַל יְדֵי קָטָן, פָּטוּר. וְאִם שָׁקַל עַל יָדוֹ וְעַל יַד חֲבֵרוֹ, חַיָּב בְּקַלְבּוֹן אֶחָד. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, חַיָּב שְׁנֵי קַלְבּוֹנוֹת. שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַנּוֹתֵן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל חַיָּב בְּכָל אֶפֶן בְּקַלְבּוֹן, וְכֵן שָׁנָתַן עֲבוּרוֹ וַעֲבוּר חֲבֵרוֹ יִתֵּן שְׁנֵי קַלְבּוֹנוֹת. **הַנּוֹתֵן סֶלַע** [-שֶׁקֶל שָׁלֵם בִּלְשׁוֹן הַתּוֹרָה] עֲבוּר עַצְמוֹ, **וְנוֹטֵל** מֵהַגִּזְבָּרִים **שֶׁקֶל** [-בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים, דְּהַיְנוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל] שֶׁזֶּהוּ הָעֵרֶךְ הַמַּגִּיעַ לוֹ, **חַיָּב שְׁנֵי קַלְבּוֹנוֹת.** וְכֵן מוֹדָה גַּם תַּנָּא קַמָּא, כִּי מִלְּבַד חוֹבָתוֹ לָתֵת קַלְבּוֹן כֵּיוָן שֶׁלֹּא שִׁלֵּם בְּמַטְבֵּעַ מְדֻיָּק, צָרִיךְ לְהוֹסִיף עוֹד קַלְבּוֹן, לְהַכְרִיעַ אֶת הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהוּא נוֹטֵל מִן הַהֶקְדֵּשׁ כְּעֵרֶךְ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּרוּר שֶׁלֹּא פָּחַת מִתַּשְׁלוּם מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל: **משנה ד חוֹבַת כֹּהֲנִים בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָעִיד בֶּן בּוּכְרִי בְּיִבְנֶה, כָּל כֹּהֵן שֶׁשּׁוֹקֵל אֵינוֹ חוֹטֵא,** שֶׁאַף שֶׁכֹּהֲנִים פְּטוּרִים מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל, שְׁנֶּאֱמַר (שמות ל יג-יד) 'זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים, מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה', וְהַכֹּהֲנִים נִמְנוּ מִגִּיל חֹדֶשׁ, מִכָּל מָקוֹם אֵין בָּזֶה אִסּוּר, אַף שֶׁאֵין קָרְבָּנוֹת צִבּוּר קְרֵבִים מִשֶּׁל יָחִיד, כֵּיוָן שֶׁהוּא מוֹסֵר אֶת שִׁקְלוֹ לַצִּבּוּר, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא לֹא יִגְמֹר בְּדַעְתּוֹ לְמָסְרוֹ לְגַמְרֵי. **אָמַר לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי** לְבֶן בּוּכְרִי (רש"ס), **לֹא כִי** - לֹא כְּדַעְתְּךָ, **אֶלָּא** אַדְרַבָּה **כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל** הֲרֵי הוּא **חוֹטֵא,** שֶׁגַּם שֵׁבֶט לֵוִי חַיָּבִים בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. **אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים הוֹרְשִׁים מִקְרָא זֶה** - הַמְּזַכֵּר לְהַלָּן, **לְעַצְמָן** - לַהֲנָאָתָם וְשֶׁלֹּא כְּדֵין לִפְטֹר עַצְמָם, שְׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו טז) 'וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל', שֶׁמִּנְחַת כֹּהֵן אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה בִּשּׁוֹנָה מִמִּנְחַת יִשְׂרָאֵל שֶׁשְּׁיָרֶיהָ נֶאֱכָלִים לַכֹּהֲנִים, **וְהוֹאִיל** וּמִנְחַת הָעֹמֶר, **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁלָּנוּ** הֵם, שֶׁאַף אָנוּ שֻׁתָּפִים בָּהֶם בִּתְרוּמָתֵנוּ, **הֵיאַךְ הֵם נֶאֱכָלִים,** וַהֲרֵי מִנְחַת כֹּהֵן אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת, אֶלָּא מוּכָח שֶׁאֵין הַכֹּהֲנִים נוֹתְנִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וּבֶאֱמֶת אֵין טַעֲנָתָם נְכוֹנָה, כִּי הַתּוֹרָה עוֹסֶקֶת בְּמִנְחַת כֹּהֵן הַמְּבִיאָהּ לְבַדּוֹ, וְלֹא כְּשֶׁהִיא בָּאָה בְּשֻׁתָּפוּת עִם הַצִּבּוּר שֶׁאָז אֵינָהּ מִנְחַת כֹּהֵן אֶלָּא מִנְחַת צִבּוּר, וּמַתֶּרֶת בַּאֲכִילָה [וּבִתְרוּמַת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְאַדְנֵי הַמִּשְׁכָּן, מִפְרָשׁ בַּפְּסוּק (שמות לח כו) שֶׁהַלְוִיִּם לֹא נָתְנוּהָ, וּמַחֲלֶקֶת הַתַּנָּאִים הִיא בְּנוֹגֵעַ לְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל עֲבוּר הַקָּרְבָּנוֹת]: **מִשְׁנָה ה קַבָּלַת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל מִיַּד הַפְּטוּרִים: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ** (לעיל מ"ג), **אֵין מְמַשְׁכְּנִין נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים** שֶׁפְּטוּרִים הֵם מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל, **אִם שָׁקְלוּ מְקַבְּלִין מִיָּדָן.** וּבִתְנַאי שֶׁיִּמְסְרוּ אֶת שִׁקְלֵיהֶם לַצִּבּוּר לְגַמְרֵי, שֶׁאֵין קָרְבָּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִים מִשֶּׁל יָחִיד. **הַנָּכְרִי וְהַכּוּתִי שֶׁשָּׁקְלוּ, אֵין מְקַבְּלִין מִיָּדָן. וְכֵן אֵין מְקַבְּלִין מִיָּדָן קִנֵּי זָבִין וְקִנֵּי זָבוֹת** [דִּין זֶה שַׁיָּךְ רַק בְּכוּתִים, אַךְ לֹא בְּנָכְרִי דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, חֵצִי:**

אַחֵר: הַשּׁוֹקֵל בְּמַתָּנָה מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל **עַל יְדֵי** - בִּשְׁבִיל **עָנִי, וְעַל יְדֵי שָׁכֵנוֹ, וְעַל יְדֵי בֶּן עִירוֹ, פָּטוּר** מִלְּהוֹסִיף קַלְבּוֹן לְהַכְרֵעַ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בִּנְתִינָה זוֹ. **וְאִם הָלְוָם** - אִם שָׁקַל עֲבוּרָם בְּדֶרֶךְ הַלְוָאָה, עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִירוּ לוֹ כְּשֶׁתִּמְצָא יָדָם, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הֵם עַצְמוֹ תָּרְמוּ וְחַיָּב לְהוֹסִיף קַלְבּוֹן. **הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין** - שֶׁחָלְקוּ אֶת יְרֻשַּׁת אֲבִיהֶם וְאַחַר כָּךְ שָׁבוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ, **שֶׁחַיָּבִין בְּקַלְבּוֹן, פְּטוּרִין מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח טו) 'יִהְיֶה לָךְ', וְדָרְשׁוּ: וְלֹא שֶׁל שֻׁתָּפוּת. וְאַף שֶׁהַפְּסוּק כָּתוּב לְגַבֵּי בְּכוֹר, לָמְדוּ שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה. **וּכְשֶׁחַיָּבִין בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה,** כְּשֶׁטָּרַם חָלְקוּ אֶת יְרֻשַּׁת אֲבִיהֶם וְהַמָּמוֹן עוֹדֶנּוּ בְּתִפּוּסַת הַבַּיִת, וְרוֹאִים אֶת הַבְּהֵמוֹת כְּאִלּוּ הֵם בִּרְשׁוּת אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר 'יִהְיֶה' מִכָּל מָקוֹם, בְּאֹפֶן זֶה **פְּטוּרִין מִן הַקַּלְבּוֹן,** כְּשֶׁנּוֹתְנִים יַחַד שֶׁקֶל שָׁלֵם. שֶׁמָּמוֹן אֲבִיהֶם בְּחֶזְקָתוֹ עוֹמֵד, וַהֲרֵי זֶה כְּאָב הַשּׁוֹקֵל לְבָנָיו אוֹ לִשְׁכֵנָיו שֶׁפָּטוּר מִקַּלְבּוֹן כַּמְבֹאָר בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה. **שִׁעוּר הַקַּלְבּוֹן: וְכַמָּה הוּא** שִׁעוּר הַקַּלְבּוֹן. **מָעָה כֶּסֶף** - אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּסֶלַע, מִשְׁקַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שְׂעוֹרוֹת, דִּבְרֵי **רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, חֵצִי** מָעָה, וְהַיְנוּ אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה בְּסֶלַע, בְּמִשְׁקַל שְׁמוֹנָה שְׂעוֹרוֹת:

משניות מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק ב המבוארות

פֶּרֶק ב אִסּוּף הַשְּׁקָלִים וּשְׁלִיחָתָם לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. דִּין שׁוֹקֵל מִמְּעוֹת הֶקְדֵּשׁ, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּשְׁבִיעִית. וְדִין הַמּוֹתָר מִכִּנּוּס מָעוֹת עֲבוּר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל וּשְׁאָר קָרְבָּנוֹת

אוֹ צְדָקָה: **מִשְׁנָה א גְּבִית הַשְּׁקָלִים וּשְׁלִיחָתָם לִירוּשָׁלַיִם:** בְּנֵי הָעִיר שֶׁאָסְפוּ שְׁקָלֵיהֶם לְשָׁלְחָם לִירוּשָׁלַיִם, **מְצָרְפִין** כַּמָּה **שְׁקָלִים** הָעֲשׂוּיִים כֶּסֶף, לְהַחֲלִיפָם **לְדַרְכּוֹנוֹת** - מַטְבְּעוֹת זָהָב, **מִפְּנֵי מַשּׂוֹי הַדֶּרֶךְ** - כְּדֵי לְהָקֵל מֵעַל הַשְּׁלִיחִים אֶת טֹרַח הַמַּשָּׂא. וְאֵין חוֹשְׁשִׁים לְכָךְ שֶׁהַגִּזְבָּר יִצְטָרֵךְ לְפָרְטָם וְיִפְסִיד הַהֶקְדֵּשׁ אֶת הַתּוֹסֶפֶת שֶׁיִּשַּׁלֵּם עַל הַפְּרִיטָה. **כְּשֵׁם שֶׁהָיוּ שׁוֹפְרוֹת** - קֻפּוֹת שֶׁלְּתוֹכָן נָתְנוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל [וְהָיוּ צָרוֹת מִלְמַעְלָה וּרְחָבוֹת מִלְמַטָּה כַּשּׁוֹפָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהוֹצִיא מֵהֶן] **בַּמִּקְדָּשׁ, כָּךְ הָיוּ שׁוֹפְרוֹת בַּמְּדִינָה** - בִּירוּשָׁלַיִם [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל], לְצָרְךְ הַנָּחַת הַשְּׁקָלִים עַל יְדֵי הַגַּבָּאִים הַמְמֻנִּים עַל גְּבִיַּת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. **בְּנֵי הָעִיר שֶׁשָּׁלְחוּ אֶת שְׁקָלֵיהֶן** לְהוֹלִיכָם לִירוּשָׁלַיִם, **וְנִגְנְבוּ** אוֹ **שֶׁאָבְדוּ** בַּדָּרֶךְ, וְהַשְּׁלִיחִים טוֹעֲנִים שֶׁהָיָה זֶה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא הָיוּ חַיָּבִים לִשְׁמֹר מִפָּנָיו [גְּנֵבָה וַאֲבֵדָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם, וְאָנֻס בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר]. **אִם נִתְרַמָּה הַתְּרוּמָה** קֹדֶם שֶׁנֶּאְבְדוּ הַמָּעוֹת, שֶׁכְּבָר נָטְלוּ הַגִּזְבָּרִים כֶּסֶף מֵהַלִּשְׁכָּה לְצָרְךְ הַקָּרְבָּנוֹת, וּתְרוּמָתָם הָיְתָה גַּם עַל הָעָתִיד לְהִגָּבוֹת בַּהֶמְשֵׁךְ, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ כְּבָר בָּאוּ שְׁקָלִים אֵלּוּ לִידֵי הַגִּזְבָּרִים, וְלָכֵן **נִשְׁבָּעִין** הַשְּׁלִיחִים **לַגִּזְבָּרִים** שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים שֶׁשָּׁמְרוּ כָּרָאוּי. **וְאִם לָאו** - אִם עֲדַיִן לֹא נִתְרַמָּה הַתְּרוּמָה, נִמְצָא שֶׁהַשְּׁקָלִים נִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ בִּרְשׁוּת בְּנֵי הָעִיר, וְלָכֵן **נִשְׁבָּעִין לִבְנֵי הָעִיר, וּבְנֵי הָעִיר שׁוֹקְלִין תַּחְתֵּיהֶן** שְׁקָלִים חֲדָשִׁים, שֶׁהֲרֵי עֲדַיִן לֹא הִגִּיעָה תְּרוּמָתָם לַגִּזְבָּרִים. [וְחוֹבַת שְׁבוּעָה זוֹ אֵינָהּ מִדְּאוֹרַיְתָא, שֶׁאֵין נִשְׁבָּעִים עַל הַהֶקְדֵּשׁוֹת, אֶלָּא תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזָּלְזְלוּ בְּהֶקְדֵּשׁוֹת]. וְאִם אַחַר שֶׁשָּׁקְלוּ בַּשֵּׁנִית **נִמְצְאוּ** הַשְּׁקָלִים שֶׁאָבְדוּ, **אוֹ שֶׁהֶחֱזִירוּם הַגַּנָּבִים, אֵלּוּ וְאֵלּוּ שְׁקָלִים** - וְהָרִאשׁוֹנִים יִהְיוּ לַתְּרוּמָה הַחֲדָשָׁה, וְהַשֵּׁנִיִּים לִתְרוּמַת הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה. וּמִכָּל מָקוֹם **אֵין עוֹלִין לָהֶן לַשָּׁנָה הַבָּאָה** - אֵינָם יוֹצְאִים בָּהֶם יְדֵי חוֹבַת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁל הַשָּׁנָה הַבָּאָה: **מִשְׁנָה ב שֶׁקֶל מִמְּעוֹת הֶקְדֵּשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּשְׁבִיעִית: הַנּוֹתֵן שִׁקְלוֹ לַחֲבֵרוֹ לִשְׁקֹל עַל יָדוֹ** - עֲבוּרוֹ, וְשָׁכַח **וּשְׁקָלוֹ עַל יְדֵי** - עֲבוּר חוֹבַת **עַצְמוֹ. אִם כְּבָר נִתְרְמָה הַתְּרוּמָה** מֵהַלִּשְׁכָּה עַל יְדֵי הַגִּזְבָּרִים לְצָרְךְ קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר, וּכְבָר קְרְבָה הַבְּהֵמָה, **מָעַל** הַשָּׁלִיחַ. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁנִּתְרְמָה הַתְּרוּמָה, נִתְרְמָה גַּם עַל הָעָתִיד לְהִגָּבוֹת, וְהַשֶּׁקֶל שֶׁבְּיָדוֹ נַעֲשָׂה מָמוֹן הֶקְדֵּשׁ עֲבוּר חֲבֵרוֹ, וּכְשֶׁתְּרְמוֹ עֲבוּר עַצְמוֹ נֶהֱנָה בְּמַה שֶּׁלֹּא מִשְׁכְּנוֹ אוֹתוֹ עַל חוֹבָתוֹ. וְכֵן **הַשּׁוֹקֵל שִׁקְלוֹ** בְּשׁוֹגֵג **מִמְּעוֹת הֶקְדֵּשׁ** שֶׁהֶקְדִּישׁוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת וְהָיוּ בְּיָדוֹ, **אִם נִתְרְמָה הַתְּרוּמָה וְקָרְבָה הַבְּהֵמָה, מָעַל.** וְהַטַּעַם שֶׁאֵינוֹ מוֹעֵל עַד שֶׁתִּקְרַב הַבְּהֵמָה, מִשּׁוּם שֶׁאֵין מְעִילָה אֶלָּא בְּהוֹצָאָה מֵרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ, וְכֵיוָן שֶׁבִּשְׁעַת הַתְּרוּמָה כְּבָר נִכְנְסוּ הַמָּעוֹת לִרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ, אֵין בַּהֲנָאָתוֹ מִשּׁוּם מְעִילָה, וְרַק כְּשֶׁקָּנוּ קָרְבַּן צִבּוּר עֲבוּר כָּל מִי שֶׁתָּרַם לַלִּשְׁכָּה, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ קָנָה בְּהֵמָה בְּמָעוֹת הֶקְדֵּשׁ וְהוֹצִיאָם לְחֻלִּין, וּמָעַל. שָׁקַל שִׁקְלוֹ **מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** - מִמָּעוֹת שֶׁחִלְּלוּ עֲלֵיהֶם פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אוֹ **מִדְּמֵי שְׁבִיעִית** - מִמָּעוֹת שֶׁהִתְקַבְּלוּ בִּתְמוּרָה לְמְכִירַת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. **יֹאכַל בְּנֶגְדָּן** - יָבִיא שֶׁקֶל מִבֵּיתוֹ וְיַחֲלֹל עָלָיו אֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ הַשְּׁבִיעִית בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם נִמְצָאִים, וְיֹאכְלֵם בִּירוּשָׁלַיִם כְּדֵמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית: **מִשְׁנָה ג הִפְרִישׁ מָעוֹת וְנִמְצְאוּ יוֹתֵר מֵהַנִּצְרָךְ: הַמְכַנֵּס מָעוֹת** - פְּרוּטָה אַחַר פְּרוּטָה לְצָרְךְ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, **וְאָמַר** כְּשֶׁהִתְחִיל לְאָסְפָם **'הֲרֵי** מָעוֹת **אֵלּוּ יִהְיוּ לְשֶׁקְלִי'**, וּלְבַסּוֹף מָצָא שֶׁכִּנֵּס יוֹתֵר מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מוֹתָרָן** לִנְדָבָה - הַמָּעוֹת הַיְתֵרוֹת יִפְּלוּ לַסּוֹפָר בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁמִּמֶּנּוּ מְבִיאִים הַצִּבּוּר עוֹלוֹת נְדָבָה, שֶׁלְּדַעְתָּם (נזיר פ"ה מ"א) הֶקְדֵּשׁ חָל אֲפִלּוּ בְּטָעוּת, וְכֵיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַרְבּוֹת עַל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, מֻבְיָא מֵהַמּוֹתָר עוֹלוֹת. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מוֹתָרָן חֻלִּין,** כִּי לְדַעְתָּם (שם) הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ וְלֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁ יוֹתֵר מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וְאִם כְּשֶׁהִתְחִיל לֶאֱסֹף אָמַר **'שֶׁאָבִיא מֵהֶן לְשֶׁקְלִי'**, הֲרֵי בְּמַשְׁמַע שֶׁמִּתּוֹכָם יִקַּח מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל וְהַמּוֹתָר יִהְיֶה חֻלִּין, וְלָכֵן בָּזֶה **שָׁוִין** בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל **שֶׁמּוֹתָרָן חֻלִּין.** אָמְנָם הַמְכַנֵּס מָעוֹת לִצְרָךְ קָרְבָּנוֹ, וְאָמַר בַּתְּחִלָּה 'הֲרֵי אֵלּוּ **לְחַטָּאת'**, וְאַחַר שֶׁקָּנָה בְּהֵמָה נוֹתְרוּ בְּיָדוֹ מָעוֹת, **שָׁוִין שֶׁהַמּוֹתָר נְדָבָה** לְעוֹלוֹת, וְאַף בֵּית הִלֵּל מוֹדִים בָּזֶה, מֵהַטַּעַם שֶׁיִּבֹאַר לְהַלָּן. וְאִם אָמַר 'שֶׁאָבִיא מֵהֶן **לְחַטָּאת'**, מִשְׁמַעְתּוּת דְּבָרָיו, שֶׁאִם יִוָּתְרוּ מָעוֹת יִהְיוּ חֻלִּין, וְלָכֵן **שָׁוִין שֶׁהַמּוֹתָר חֻלִּין: מִשְׁנָה ד אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה בֵּין שְׁקָלִים לְחַטָּאת,** שֶׁלְּדַעַת בֵּית הִלֵּל הָאוֹמֵר 'אֵלּוּ לִשְׁקָלַי' מוֹתָרָם חֻלִּין, וְהָאוֹמֵר 'אֵלּוּ לְחַטָּאת' מוֹתָרָם נְדָבָה. אֲלָא שֶׁהַשְּׁקָלִים יֵשׁ **לָהֶם קִצְבָה** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהוֹסִיף עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ל טו) 'הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְגוֹ' מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל', וְלָכֵן הַמּוֹתָר הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת וְלֹא נַעֲשָׂה הֶקְדֵּשׁ. **וְחַטָּאת אֵין לָהּ קִצְבָה,** שֶׁאִם רָצָה מֵבִיא בְּהֵמָה בְּדָמִים מְרֻבִּים, וְנוֹקְטִים שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁכָּל הַמָּעוֹת יִהְיוּ לְצָרְךְ קִנְיַת הַקָּרְבָּן, וְלָכֵן מוֹתָרָם נְדָבָה. **רַבִּי יְהוּדָה** מַקְשֶׁה **וְאוֹמֵר,** הֲלֹא **אַף לִשְׁקָלִים אֵין לָהֶם קִצְבָה,** וּפְעָמִים שֶׁחַיָּבִים לָתֵת יוֹתֵר מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁעָלוּ **יִשְׂרָאֵל מִן הַגּוֹלָה** בִּימֵי עֶזְרָא, **הָיוּ שׁוֹקְלִים** מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל מִדַּרְכּוֹנוֹת - מַטְבְּעוֹת זָהָב שֶׁל מַלְכוּת מָדַי שֶׁהֵבִיאוּ עִמָּם מֵהַגּוֹלָה, וְעֶרְכָּם שְׁנֵי שְׁקָלִים שֶׁל תּוֹרָה, וְנָתְנוּ חֲצִי דַּרְכּוֹן שֶׁהוּא כְּשֶׁקֶל שָׁלֵם שֶׁל תּוֹרָה. וְכֵיוָן שֶׁזֶּה הָיָה הַמַּטְבֵּעַ שֶׁעִמּוֹ נָשְׂאוּ וְנָתְנוּ, לָכֵן מִמֶּנּוּ הֵבִיאוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וְאַחֲרֵי שֶׁעָבְרָה מַלְכוּת מָדַי וְהִתְבַּטֵּל מַטְבֵּעַ דַּרְכּוֹן, **חָזְרוּ לִשְׁקֹל סְלָעִים** - שְׁקָלִים כְּמוֹ בִּימֵי בֵּית רִאשׁוֹן, וְנָתְנוּ מַחֲצִיתָם שֶׁהֵם 'טְבָעִין'. וּכְשֶׁהִשְׁתַּנָּה שׁוּב הַמַּטְבֵּעַ **וְחָזְרוּ לִשְׁקֹל טְבָעִין** - שֶׁעֶרְכָּם חֲצִי סֶלַע, **וּבִקְּשׁוּ** הָעָם **לִשְׁקֹל** מַחֲצִיתָם שֶׁהֵם **דִּינָרִים** - רֶבַע שֶׁקֶל שֶׁל תּוֹרָה, לֹא קִבְּלוּ מֵהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח טז) 'עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא', כְּלוֹמַר בְּהֶוְיָתוֹ יִהְא שֶׁלֹּא יִפָּחֵתוּ מִמֶּנּוּ. וְכֵיוָן שֶׁאַף שְׁקָלִים אֵין לָהֶם קִצְבָה, מְדוּעַ לֹא יִהְיֶה מוֹתָרָם נְדָבָה, כְּמוֹתַר דְּמֵי הַחַטָּאת. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַף עַל פִּי כֵן** שֶׁפְּעָמִים מוֹסִיפִים עַל שִׁעוּר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, מִכָּל מָקוֹם **יַד כֻּלָּן שָׁוָה** וְנוֹתְנִים אוֹתוֹ שִׁעוּר, שֶׁנֶּאֱמַר 'הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל', וּבְוַדַּאי הִתְכַּוֵּן הַמְכַנֵּס מָעוֹת לְשִׁעוּר הַנּוֹהֵג בְּאוֹתוֹ זְמַן. **אֲבָל חַטָּאת, זֶה מֵבִיא בְּסֶלַע וְזֶה מֵבִיא בְּשִׁתִּים וְזֶה מֵבִיא בְּשָׁלֹשׁ,** וְאַף זֶה הִתְכַּוֵּן לְהַקְדִּישׁ אֶת כָּל הַמָּעוֹת שֶׁיִּכְנֹס: **מִשְׁנָה ה דִּין הַנּוֹתָר מֵאֲסִיפַת מָעוֹת עֲבוּר מַטָּרָה מְסֻיֶּמֶת: מוֹתַר שְׁקָלִים, חֻלִּין,** כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל לְעִיל (מ"ג) בְּאֹפֶן שֶׁאָמַר בִּתְחִלַּת הָאֲסִיפָה 'הֲרֵי אֵלּוּ לְשִׁקְלַי'. **מוֹתַר** דְּמֵי **עֲשִׂירִית הָאֵיפָה** סֹלֶת לְמִנְחַת חוֹטֵא, שֶׁמֻּבְיָא עָנִי בְּמָקוֹם חַטָּאת, וְכֵן **מוֹתַר קִנֵּי זָבִין, קִנֵּי זָבוֹת, קִנֵּי יוֹלְדוֹת** - זוּג תּוֹרִים אוֹ בְּנֵי יוֹנָה, שֶׁמֻּבְיָאִים אֵלּוּ בְּגִמַר טָהֳרָתָם, **וּמוֹתַר חַטָּאוֹת** הַמָּעוֹת יִהְיוּ לְצָרְךְ קִנְיַת הַקָּרְבָּן, וְלָכֵן מוֹתָרָם נְדָבָה. **רַבִּי יְהוּדָה** מַקְשֶׁה **וְאוֹמֵר,** הֲלֹא **אַף לִשְׁקָלִים אֵין לָהֶם קִצְבָה,** וּפְעָמִים שֶׁחַיָּבִים לָתֵת יוֹתֵר מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁעָלוּ **יִשְׂרָאֵל מִן הַגּוֹלָה** בִּימֵי עֶזְרָא, **הָיוּ שׁוֹקְלִים** מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל מִדַּרְכּוֹנוֹת - מַטְבְּעוֹת זָהָב שֶׁל מַלְכוּת מָדַי שֶׁהֵבִיאוּ עִמָּם מֵהַגּוֹלָה, וְעֶרְכָּם שְׁנֵי שְׁקָלִים שֶׁל תּוֹרָה, וְנָתְנוּ חֲצִי דַּרְכּוֹן שֶׁהוּא כְּשֶׁקֶל שָׁלֵם שֶׁל תּוֹרָה. וְכֵיוָן שֶׁזֶּה הָיָה הַמַּטְבֵּעַ שֶׁעִמּוֹ נָשְׂאוּ וְנָתְנוּ, לָכֵן מִמֶּנּוּ הֵבִיאוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. וְאַחֲרֵי שֶׁעָבְרָה מַלְכוּת מָדַי וְהִתְבַּטֵּל מַטְבֵּעַ דַּרְכּוֹן, **חָזְרוּ לִשְׁקֹל סְלָעִים** - שְׁקָלִים כְּמוֹ בִּימֵי בֵּית רִאשׁוֹן, וְנָתְנוּ מַחֲצִיתָם שֶׁהֵם 'טְבָעִין'. וּכְשֶׁהִשְׁתַּנָּה שׁוּב הַמַּטְבֵּעַ **וְחָזְרוּ לִשְׁקֹל טְבָעִין** - שֶׁעֶרְכָּם חֲצִי סֶלַע, **וּבִקְּשׁוּ** הָעָם **לִשְׁקֹל** מַחֲצִיתָם שֶׁהֵם **דִּינָרִים** - רֶבַע שֶׁקֶל שֶׁל תּוֹרָה, לֹא קִבְּלוּ מֵהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח טז) 'עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא', כְּלוֹמַר בְּהֶוְיָתוֹ יִהְא שֶׁלֹּא יִפָּחֵתוּ מִמֶּנּוּ. וְכֵיוָן שֶׁאַף שְׁקָלִים אֵין לָהֶם קִצְבָה, מְדוּעַ לֹא יִהְיֶה מוֹתָרָם נְדָבָה, כְּמוֹתַר דְּמֵי הַחַטָּאת. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַף עַל פִּי כֵן** שֶׁפְּעָמִים מוֹסִיפִים עַל שִׁעוּר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, מִכָּל מָקוֹם **יַד כֻּלָּן שָׁוָה** וְנוֹתְנִים אוֹתוֹ שִׁעוּר, שֶׁנֶּאֱמַר 'הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל', וּבְוַדַּאי הִתְכַּוֵּן הַמְכַנֵּס מָעוֹת לְשִׁעוּר הַנּוֹהֵג בְּאוֹתוֹ זְמַן. **אֲבָל חַטָּאת, זֶה מֵבִיא בְּסֶלַע וְזֶה מֵבִיא בְּשִׁתִּים וְזֶה מֵבִיא בְּשָׁלֹשׁ,** וְאַף זֶה הִתְכַּוֵּן לְהַקְדִּישׁ אֶת כָּל הַמָּעוֹת שֶׁיִּכְנֹס: **מִשְׁנָה ה דִּין הַנּוֹתָר מֵאֲסִיפַת מָעוֹת עֲבוּר מַטָּרָה מְסֻיֶּמֶת: מוֹתַר שְׁקָלִים, חֻלִּין,** כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל לְעִיל (מ"ג) בְּאֹפֶן שֶׁאָמַר בִּתְחִלַּת הָאֲסִיפָה 'הֲרֵי אֵלּוּ לְשִׁקְלַי'. **מוֹתַר** דְּמֵי **עֲשִׂירִית הָאֵיפָה** סֹלֶת לְמִנְחַת חוֹטֵא, שֶׁמֻּבְיָא עָנִי בְּמָקוֹם חַטָּאת, וְכֵן **מוֹתַר קִנֵּי זָבִין, קִנֵּי זָבוֹת, קִנֵּי יוֹלְדוֹת** - זוּג תּוֹרִים אוֹ בְּנֵי יוֹנָה, שֶׁמֻּבְיָאִים אֵלּוּ בְּגִמַר טָהֳרָתָם, **וּמוֹתַר חַטָּאוֹת** הַמָּעוֹת שֶׁנּוֹתְרוּ מִכָּל אֵלּוּ, **לִנְדָבָה** - לַהֲבָאַת עוֹלוֹת נְדָבָה קַיִץ לַמִּזְבֵּחַ (ראה להלן פ"ד מ"ד). **זֶה הַכְּלָל, כָּל** דָּבָר [-קָרְבָּן אוֹ מִנְחָה הַבָּאָה תַּחְתָּיו] **שֶׁהוּא בָּא לְשֵׁם חַטָּאת וּלְשֵׁם אַשְׁמָה, מוֹתָרָן נְדָבָה,** כְּפִי שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן (פ"ו מ"ו). **מוֹתַר עוֹלָה, לְעוֹלָה** - יָבִיא בּוֹ עוֹלַת נְדָבָה. **מוֹתַר מִנְחָה, לְמִנְחָה. מוֹתַר שְׁלָמִים, לִשְׁלָמִים. מוֹתַר פֶּסַח,** יִשַּׁמֵּשׁ **לִשְׁלָמִים** - לַהֲבָאַת שַׁלְמֵי נְדָבָה. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ב) 'וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר', וַהֲרֵי אֵין הַפֶּסַח בָּא מִן הַבָּקָר (שמות יב ה), אֶלָּא מִכָּאן לְמוֹתַר הַפֶּסַח שֶׁיִּקְחוּ מִמֶּנּוּ דָּבָר הַבָּא מִן הַצֹּאן וּמִן הַבָּקָר, וְהוּא קָרְבַּן שְׁלָמִים. **מוֹתַר** מָעוֹת שֶׁאָסְפוּ עֲבוּר קָרְבְּנוֹת **נְזִירִים,** יָבִיאוּ בּוֹ קָרְבְּנוֹת **לִנְזִירִים** אֲחֵרִים. **מוֹתַר נָזִיר** שֶׁהִקְדִּישׁ בְּעַצְמוֹ לְצָרְךְ קָרְבְּנוֹתָיו, אִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא מִמֶּנּוּ לְנָזִיר אַחֵר שֶׁהֲרֵי הֶקְדֵּשׁוּ לָזֶה, וְהַמּוֹתָר **לִנְדָבָה** - לְקִיץ הַמִּזְבֵּחַ. **מוֹתַר** מָעוֹת שֶׁגָּבוּ לְצָרְךְ **עֲנִיִּים,** יִהְיֶה **לַעֲנִיִּים** אֲחֵרִים לְכְשֶׁיִּצְטָרְכוּ. **מוֹתַר** מָעוֹת שֶׁנֶּאֶסְפוּ עֲבוּר **עָנִי** מְסֻיָּם, יִהְיֶה **לְאוֹתוֹ עָנִי,** שֶׁדַּעַת הַנּוֹתְנִים לִנְדֹּר לְצָרְכּוֹ גַּם אֶת הַמּוֹתָר (ריבב"ן). **מוֹתַר שְׁבוּיִים** יִשָּׁמֵר לְצָרְךְ פִּדְיוֹן **שְׁבוּיִים** אֲחֵרִים. **מוֹתַר שְׁבוּי** מְסֻיָּם, יִנָּתֵן **לְאוֹתוֹ שְׁבוּי** לְצָרְךְ פָּרְנָסָתוֹ. **מוֹתַר** מָעוֹת שֶׁגָּבוּ לְצָרְךְ **הַמֵּתִים** לְתַכְרִיכִים וּקְבוּרָה שֶׁל מִי שֶׁאֵין לוֹ, יִנָּתֵן **לִקְבוּרַת מֵתִים** אֲחֵרִים. **מוֹתַר הַמֵּת** - אִם גָּבוּ עֲבוּר מֵת מְסֻיָּם, **לְמֵתִים. מוֹתַר הַמֵּתִים, שְׁבוּי. מוֹתַר הַמֵּת,** וַאֲשָׁמוֹת, **מוֹתְרֵיהֶן** - הַמָּעוֹת שֶׁנּוֹתְרוּ מִכָּל אֵלּוּ, **לִנְדָבָה** - לַהֲבָאַת עוֹלוֹת נְדָבָה קַיִץ לַמִּזְבֵּחַ (ראה

משניות

מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק ג

המבוארות

יִנָּתֵן לְיוֹרְשָׁיו. שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִתְבַּזָּה הַמֵּת עַל יְדֵי הַמָּעוֹת כְּשֶׁגָּבוּ אוֹתָן בִּשְׁמוֹ, הֲרֵי הוּא מוֹחֵל עַל בִּזָּיוֹנוֹ רַק לַהֲנָאַת יוֹרְשָׁיו. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מוֹתַר הַמֵּת, יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ** שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם מוֹחֵל הַמֵּת עַל בִּזָּיוֹנוֹ וְרוֹצֶה שֶׁיֵּירָשׁוּם. **רַבִּי נָתָן אוֹמֵר**, אֵין הַמֵּת מוֹחֵל עַל בִּזָּיוֹנוֹ עֲבוּר יוֹרְשָׁיו, וְלָכֵן יֵלֵךְ **מוֹתַר הַמֵּת** לְצָרְךָ תּוֹסֶפֶת עֲבוּרוֹ, **וּבוֹנִין לוֹ** בּוֹ **נֶפֶשׁ** - מַצֵּבָה **עַל קִבְרוֹ**. [וּבְאֹפֶן שֶׁאָסְפוּ אֶת הַכֶּסֶף בְּטָעוּת, שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שֶׁאֵין לוֹ מָעוֹת לְקִבּוּרָה וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ, מַחֲזִירִים אֶת הַכֶּסֶף לִנּוֹתְנִים אִם אֶפְשָׁר, וְאִם לֹא מַנִּיחִים אוֹתוֹ לְצָרְךָ מֵתִים אֲחֵרִים. וְאִם יֵשׁ לָעִיר פַּרְנָסִים אוֹ תַּלְמִיד חָכָם שֶׁעִסְקֵי הַצִּבּוּר נָחְתָּכִים עַל פִּיו, מֻתָּר לוֹ לִשְׁנוֹת מוֹתַר שְׁבוּיִים, עֲנִיִּים, אוֹ מֵתִים לְפִי הַנִּרְאֶה בְּעֵינָיו, וְהַנּוֹתְנִים נָתְנוּ עַל דַּעַת זֶה (ירושלמי)]:

פֶּרֶק ג דִּינֵי תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, וְהִיא לְקִיחַת הַשְּׁקָלִים מֵהַלִּשְׁכָּה שֶׁהֻנְּחוּ בָּהּ, לְצָרְךְ קְנִיַּת קָרְבָּנוֹת צִבּוּר: **מִשְׁנָה א הַזְּמַנִּים שֶׁבָּהֶם נִתְרָמָה הַלִּשְׁכָּה: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים** [-זְמַנִּים] **בַּשָּׁנָה תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה** - מַפְרִישִׁים הַשְּׁקָלִים מֵהַלִּשְׁכָּה בָּהּ, הִנִּיחוּ אֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, מָעוֹת לְצָרְךְ קְנִיַּת הַקָּרְבָּנוֹת. א. **בִּפְרוֹס הַפֶּסַח**, ב. **בִּפְרוֹס עֲצֶרֶת** [-שָׁבוּעוֹת] ג. **בִּפְרוֹס הֶחָג** [-סֻכּוֹת] חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי חַגִּים אֵלּוּ הָיוּ תּוֹרְמִים אֶת הַלִּשְׁכָּה. ['פְּרוֹס' מִלְּשׁוֹן פְּרוּסָה, חֲצִי מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם הָרֶגֶל שֶׁבָּהֶם שׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת הָרֶגֶל]. וּמֵאֵחַר שֶׁהֻצְרְכוּ לְהָבִיא אֶת הַקָּרְבָּנוֹת מֵהַשְּׁקָלִים הַחֲדָשִׁים, וּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְכָל יִשְׂרָאֵל חֵלֶק מִקָּרְבָּנוֹת הַצִּבּוּר, לָכֵן נִתְרְמָה הַלִּשְׁכָּה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, כְּדֵי שֶׁגַּם הָרְחוֹקִים יַסְפִּיקוּ לְהָבִיא שִׁקְלֵיהֶם לִפְנֵי הַתְּרוּמָה הַשְּׁלִישִׁית. [וְאַף שֶׁגַּם הַתְּרוּמָה הָרִאשׁוֹנָה נֶעֱשְׂתָה גַּם עֲבוּר הֶעָתִיד לְהִגָּבוֹת, מִכָּל מָקוֹם נֹחַ לָהֶם שֶׁשִּׁקְלֵיהֶם מַמָּשׁ יִשְׁמְשׁוּ לְקָרְבָּנוֹת (תפא"י)]. **וְהֵן** - שְׁלֹשָׁה זְמַנִּים אֵלּוּ נִקְבְּעוּ גַּם כְּגֶרֶנוֹת **לְמַעְשֵׂר בְּהֵמָה** - שֶׁכְּשֵׁם שֶׁתְּבוּאָה הַנֶּאֱסָפָת בַּגֹּרֶן נֶאֱמֶרֶת בַּאֲכִילָה עַד שֶׁיַּפְרִישׁוּ מִמֶּנָּה תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, כָּךְ מִשֶּׁהִגִּיעוּ זְמַנִּים אֵלּוּ אֲסוּרוֹת הַבְּהֵמוֹת שֶׁלֹּא הִתְעַשְּׂרוּ לַאֲכִילָה, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.** וְטַעְמוֹ, שֶׁעַל יְדֵי קְבִיעַת הַגְּרָנוֹת בִּזְמַנִּים הַסְּמוּכִים לָרֶגֶל, יִהְיוּ בְּהֵמוֹת מְצוּיוֹת לְעוֹלֵי הָרְגָלִים, וְאִלּוּ לֹא הָיָה נִקְבָּע אֹפֶן בַּגְּרָנוֹת, הָיוּ רַבִּים נִמְנָעִים מִלְּמָכְרָן כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא עִשְּׂרוּ. וְאַף שֶׁקֹּדֶם שֶׁבָּאָה עוֹנַת הַגֶּרֶן יְכוֹלִים הַבְּעָלִים לִמְכֹּר אֶת הַבְּהֵמוֹת וּלְשַׁחֲטָן, עִם זֹאת נַח לַבְּעָלִים לְעַשְּׂרָן וְלַעֲשׂוֹת מִצְוָה בְּמָמוֹנָם, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם חֲסֵרִים כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי אוֹכְלִים אוֹתָם כְּדִין שְׁלָמִים. בֵּן **עַזַּאי אוֹמֵר**, הַגֶּרֶן הָרִאשׁוֹן זְמַנּוֹ **בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר**, שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם הַפֶּסַח כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא. אֶלָּא שֶׁלְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא פְּעָמִים שֶׁחֹדֶשׁ אֲדָר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן [לְמַעֵט אֲדָר רִאשׁוֹן בְּשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת] מָלֵא, וְאָז זְמַן הַגֶּרֶן הוּא בִּשְׁלֹשִׁים בַּאֲדָר, וְלָכֵן לֹא נָקַט רַבִּי עֲקִיבָא זְמַן. וְאִלּוּ לָבֶן עַזַּאי לְעוֹלָם הוּא חָסֵר, וְלָכֵן פֵּרֵשׁ שֶׁחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם לָכֵן הוּא בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר. וְהַגֶּרֶן הַשֵּׁנִי **בְּאֶחָד בְּסִיוָן,** סָמוּךְ יוֹתֵר לְשָׁבוּעוֹת מִלְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁלְּדַעַת בֶּן עַזַּאי כֵּיוָן שֶׁבַּזְּמַן הַקָּצָר מִנִּיסָן וְעַד שָׁבוּעוֹת לֹא נוֹלְדוּ אֶלָּא בְּהֵמוֹת מוּעָטוֹת, יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁאִם יְעַשְּׂרוּ אֶת הַבְּהֵמוֹת חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי הַתְּרוּמָה הַשְּׁלִישִׁית. [וְאַף שֶׁגַּם הַתְּרוּמָה הָרִאשׁוֹנָה נֶעֱשְׂתָה גַּם עֲבוּר הֶעָתִיד לְהִגָּבוֹת, מִכָּל מָקוֹם נֹחַ לָהֶם שֶׁשִּׁקְלֵיהֶם מַמָּשׁ יִשְׁמְשׁוּ לְקָרְבָּנוֹת (תפא"י)]. וְהֵן - שְׁלֹשָׁה זְמַנִּים אֵלּוּ נִקְבְּעוּ גַּם כְּגֶרָנוֹת **לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה** - שֶׁכְּשֵׁם שֶׁתְּבוּאָה הַנֶּאֱסָפָת בַּגֹּרֶן נֶאֱמֶרֶת בַּאֲכִילָה עַד שֶׁיַּפְרִישׁוּ מִמֶּנָּה תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, כָּךְ מִשֶּׁהִגִּיעוּ זְמַנִּים אֵלּוּ אֲסוּרוֹת הַבְּהֵמוֹת שֶׁלֹּא הִתְעַשְּׂרוּ לַאֲכִילָה, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.** וְטַעְמוֹ, שֶׁעַל יְדֵי קְבִיעַת הַגְּרָנוֹת בִּזְמַנִּים הַסְּמוּכִים לָרֶגֶל, יִהְיוּ בְּהֵמוֹת מְצוּיוֹת לְעוֹלֵי הָרְגָלִים, וְאִלּוּ לֹא הָיָה נִקְבָּע אֹפֶן בַּגְּרָנוֹת, הָיוּ רַבִּים נִמְנָעִים מִלְּמָכְרָן כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא עִשְּׂרוּ. וְאַף שֶׁקֹּדֶם שֶׁבָּאָה עוֹנַת הַגֶּרֶן יְכוֹלִים הַבְּעָלִים לִמְכֹּר אֶת הַבְּהֵמוֹת וּלְשַׁחֲטָן, עִם זֹאת נַח לַבְּעָלִים לְעַשְּׂרָן וְלַעֲשׂוֹת מִצְוָה בְּמָמוֹנָם, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם חֲסֵרִים כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי אוֹכְלִים אוֹתָם כְּדִין שְׁלָמִים. בֵּן **עַזַּאי אוֹמֵר**, הַגֶּרֶן הָרִאשׁוֹן זְמַנּוֹ **בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר**, שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם הַפֶּסַח כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא. אֶלָּא שֶׁלְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא פְּעָמִים שֶׁחֹדֶשׁ אֲדָר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן [לְמַעֵט אֲדָר רִאשׁוֹן בְּשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת] מָלֵא, וְאָז זְמַן הַגֶּרֶן הוּא בִּשְׁלֹשִׁים בַּאֲדָר, וְלָכֵן לֹא נָקַט רַבִּי עֲקִיבָא זְמַן. וְאִלּוּ לָבֶן עַזַּאי לְעוֹלָם הוּא חָסֵר, וְלָכֵן פֵּרֵשׁ שֶׁחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם לָכֵן הוּא בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר. וְהַגֶּרֶן הַשֵּׁנִי **בְּאֶחָד בְּסִיוָן,** כְּדַעַת בֶּן עַזַּאי. וְהַגֶּרֶן הַשְּׁלִישִׁי **בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאֱלוּל,** שֶׁלְּדַעְתָּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר הוּא בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי, וְהַבְּהֵמוֹת הַנּוֹלָדוֹת בֶּאֱלוּל מִתְעַשְּׂרוֹת עִם הַבְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ קֹדֶם לָכֵן.

יִנָּתֵן לְיוֹרְשָׁיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מוֹתַר הַמֵּת, יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, מוֹתַר הַמֵּת, בּוֹנִין לוֹ נֶפֶשׁ עַל קִבְרוֹ:

פרק ג א בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה, בִּפְרוֹס הַפֶּסַח, בִּפְרוֹס עֲצֶרֶת, בִּפְרוֹס הֶחָג, וְהֵן גְּרָנוֹת לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר, וּבְאֶחָד בְּסִיוָן, וּבְעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאָב. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, בְּאֶחָד בְּנִיסָן, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל, וְלֹא אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב, לְפִיכָךְ הִקְדִּימוּהוּ לְעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל: **ב** בְּשָׁלֹשׁ קְפוֹת שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ סְאִין תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה, וְכָתוּב בָּהֶן אָלֶ"ף בֵּי"ת גִּימֶ"ל. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יְוָנִית כָּתוּב בָּהֶן אָלֶ"ף בֵּי"ת גִּימֶ"ל. אֵין הַתּוֹרֵם נִכְנָס לֹא בְּפַרְגּוֹד חָפוּת, וְלֹא בְּמִנְעָל, וְלֹא בְּסַנְדָּל, וְלֹא בִּתְפִלִּין, וְלֹא בְּקָמֵיעַ, שֶׁמָּא יַעֲנִי, וְיֹאמְרוּ מֵעֲוֹן הַלִּשְׁכָּה הֶעֱנִי, אוֹ שֶׁמָּא יַעֲשִׁיר, וְיֹאמְרוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הֶעֱשִׁיר. לְפִי שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָצֵאת יְדֵי הַבְּרִיּוֹת, כְּדַרְכּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת יְדֵי הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר לב כב) **'וִהְיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל', וְאוֹמֵר** (משלי ג ד) **'וּמְצָא חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם': ג** שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה נִכְנָס וְשִׁקְלוֹ בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וְזוֹרְקוֹ לִפְנֵי הַתּוֹרֵם, וְהַתּוֹרֵם מִתְכַּוֵּן וְדוֹחֲפוֹ לַקֻּפָּה. אֵין הַתּוֹרֵם תּוֹרֵם עַד שֶׁיֹּאמַר לָהֶם, אֶתְרֹם. וְהֵן אוֹמְרִים לוֹ, תְּרֹם, תְּרֹם, תְּרֹם, שָׁלֹשׁ פְּעָמִים: **ד** תָּרַם אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּמְחָפָּה בְּקָטֶבְלָאוֹת, שְׁנִיָּה וּמְחָפָּה בְּקָטֶבְלָאוֹת. שְׁלִישִׁית לֹא הָיָה מְחָפֶּה, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיִתְרֹם מִן הַדָּבָר הַתָּרוּם.

וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל, וְלֹא אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי, שֶׁהוּא אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי סֻכּוֹת, כְּפִי שֶׁהַגֹּרֶן הַסְּמוּכָה לְפֶסַח נִקְבְּעָה שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת קֹדֶם הַפֶּסַח. אֶלָּא **מִפְּנֵי שֶׁאֶחָד בְּתִשְׁרֵי הוּא יוֹם טוֹב** [-רֹאשׁ הַשָּׁנָה], **וְאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב** כֵּיוָן שֶׁמְּסַמְּנִים אֶת בָּהֵמַת הַמַּעֲשֵׂר בְּצֶבַע אָדֹם לְהָכֵר, וְאָסוּר לִצְבֹּעַ בְּיוֹם טוֹב. **וּלְפִיכָךְ הִקְדִּימוּהוּ לָעֲשָׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל** [וְטַעַם נוֹסָף יֵשׁ לְהַקְדִּים אֶת עוֹנַת הַמַּעֲשֵׂר, כְּדֵי לִמְנֹעַ עֵרוּב בֵּין בַּהֲמוֹת הַשָּׁנָה הַקּוֹדֶמֶת לְבַהֲמוֹת הַחֲדָשָׁה, כֵּיוָן שֶׁאֶחָד בְּתִשְׁרֵי הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה]: **מִשְׁנָה ב הַקֻּפּוֹת שֶׁבָּהֶן נִתְרְמָה הַלִּשְׁכָּה: בִּשְׁלֹשׁ קֻפּוֹת שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ סְאִין** - שֶׁבְּכָל אַחַת שָׁלֹשׁ סְאִין, **תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה** - מַפְרִישִׁים מֵהַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל, לְצָרְךְ קְנִיַּת קָרְבָּנוֹת צִבּוּר. וְכָךְ עָשׂוּ בִּשְׁלֹשֶׁת זְמַנֵּי הַתְּרוּמָה, וּבְסַךְ הַכֹּל נִתְרְמוּ עֶשְׂרִים וָשֵׁבַע סְאִין. [וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁבְּכָל פַּעַם הָיוּ תּוֹרְמִים תְּחִלָּה בִּשְׁלֹשׁ קֻפּוֹת שֶׁבְּכָל אַחַת שֶׁבַע סְאִין, וּמֵהֶן תּוֹרְמִים שׁוּב לִשְׁלֹשׁ קֻפּוֹת שֶׁבְּכָל אַחַת שָׁלֹשׁ סְאִין]. **וְכָתוּב בָּהֶן** - עַל הַקֻּפּוֹת, אֶת הָאוֹתִיּוֹת **אָלֶ"ף, בֵּי"ת** וְגִימֶ"ל, כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁהַקֻּפָּה שֶׁעָלֶיהָ רָשׁוּם א' נִתְרְמָה רִאשׁוֹנָה, וּמִמֶּנָּה יִקְנוּ תְּחִלָּה אֶת הַקָּרְבָּנוֹת, וְאַחֲרֶיהָ מִקֻּפָּה ב' וּלְבַסּוֹף מִקֻּפָּה ג'. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר,** בְּלָשׁוֹן **יְוָנִית** הָיָה **כָּתוּב בָּהֶן, אַלְפָּ"א בֵּיתָ"א גַּמְלָ"א,** שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט כז) 'יַפְתְּ אֱלֹהִים לְיֶפֶת וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם' - וְזָרְשׁוּ שֶׁיְּפִיּוֹ שֶׁל יֶפֶת יִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם, וְיָוָנִית הַיְפָה מִכָּל לְשׁוֹנוֹת בְּנֵי יֶפֶת, וְהָיוּ רְגִילִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. **זְהִירוּת הַתּוֹרֵם מֵחֶשְׁדָּם: אֵין הַתּוֹרֵם נִכְנָס לַלִּשְׁכָּה לֹא בְּפַרְגּוֹד חָפוּת** - חָלוּק שֶׁשָּׁפְתוֹתָיו הַתַּחְתּוֹנָה כְּפוּלָה, **וְלֹא בְּמִנְעָל, וְלֹא בְּסַנְדָּל, וְלֹא בִּתְפִלִּין, וְלֹא בְּקָמֵיעַ, שֶׁמָּא יַעֲנִי, וְיֹאמְרוּ מֵעֲוֹן גְּנֵבַת הַלִּשְׁכָּה הֶעֱנִי, אוֹ שֶׁמָּא יַעֲשִׁיר, וְיֹאמְרוּ מִמְּעוֹת תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הֶעֱשִׁיר,** שֶׁיַּחְשְׁדוּ בְּכָל אֵלּוּ שֶׁלָּקַח מִמְּעוֹת הַלִּשְׁכָּה, וְהִנִּיחָם בִּשְׁפַת הֶחָלוּק אוֹ בְּתוֹךְ הַמִּנְעָל אוֹ הַסַּנְדָּל, אוֹ שֶׁהִתִּיר אֶת תְּפִירַת הַתְּפִלִּין אוֹ הַקְּמֵיעַ וְהִנִּיחָם בְּתוֹכָם [וּבְסַנְדָּל אָסוּר לְהִכָּנֵס לַמִּקְדָּשׁ בְּלֹא טַעַם זֶה, מִשּׁוּם מוֹרָא מִקְדָּשׁ]. וְצָרִיךְ לַחֲשֹׁשׁ לְכָךְ, **לְפִי שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָצֵאת יְדֵי הַבְּרִיּוֹת** שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּ בּוֹ, **כְּדַרְכּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת יְדֵי הַמָּקוֹם** [-הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא]. **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן (במדבר לב כב) **'וִהְיִיתֶם נְקִיִּם מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל'. וְאוֹמֵר** הַכָּתוּב עוֹד (משלי ג ד) **'וּמְצָא חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם'** הֲרֵי שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת נָקִי וְלִמְצֹא חֵן אַף בְּעֵינֵי אָדָם: **מִשְׁנָה ג תְּרוּמַת בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל: שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל** - אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **הָיָה** כָּל אֶחָד מֵהֶם, **נִכְנָס וְשִׁקְלוֹ בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וְזוֹרְקוֹ לִפְנֵי הַתּוֹרֵם מִתְכַּוֵּן וְדוֹחֲפוֹ לַקֻּפָּה** שֶׁבָּהּ תּוֹרֵם, וְכָךְ הָיוּ שִׁקְלֵיהֶם מְשַׁמְּשִׁים לִקְנִיַּת הַקָּרְבָּנוֹת. וְלֹא לִצְרָכִים אֲחֵרִים כְּפִי שֶׁנַּעֲשָׂה מִשִּׁקְלֵי הַלִּשְׁכָּה, וְאַף שֶׁמְּזַכִּים אֶת הַקָּרְבָּנוֹת לְכָל הַתּוֹרְמִים, נֹחַ הָיָה לָהֶם שֶׁיָּבוֹאוּ הַקָּרְבָּנוֹת מִשִּׁקְלֵיהֶם מַמָּשׁ. **אֵין הַתּוֹרֵם תּוֹרֵם עַד שֶׁיֹּאמַר לָהֶם** לַשּׁוֹמְרִים 'הַאִם **אֶתְרֹם'. וְהֵן אוֹמְרִים לוֹ 'תְּרֹם', 'תְּרֹם', 'תְּרֹם'. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים** וְהֵם מְשִׁיבִים לוֹ בְּכָל פַּעַם. [וּכְפִי שֶׁמָּצָאנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁדֶּרֶךְ לְשׁוֹן חֲכָמִים לוֹמַר הַדָּבָר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, כְּמוֹ שֶׁשּׁוֹאֵל 'אֶקְצֹר' שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּקִצְרַת הָעֹמֶר, וּבַחֲלִיצָה אוֹמְרִים 'חֲלוֹץ הַנַּעַל' שָׁלֹשׁ פְּעָמִים]: **מִשְׁנָה ד תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה מֵהַשְּׁקָלִים הַחֲדָשִׁים: תָּרַם אֶת** תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה **הָרִאשׁוֹנָה** קֹדֶם הַפֶּסַח, וְאַחַר כָּךְ **מְחָפָּה** אֶת הַמָּעוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת בַּלִּשְׁכָּה **בְּקָטֶבְלָאוֹת** - עוֹר שָׁלוּחַ, מֵהַטַּעַם שֶׁיִּבָּאֵר לְהַלָּן. בְּפִרוֹס הָעֲצֶרֶת תּוֹרֵם אֶת הַתְּרוּמָה **הַשְּׁנִיָּה,** מֵהַשְּׁקָלִים הַחֲדָשִׁים שֶׁהֵבִיאוּ בְּנֵי הָעֲרָצוֹת הַסְּמוּכוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִפֶּסַח עַד עֲצֶרֶת וְהֻנְּחוּ עַל הַקָּטֶבְלָאוֹת, וְאַחַר הַתְּרוּמָה **מְחָפֶּה בְּקָטֶבְלָאוֹת.** וְקֹדֶם סֵכּוֹת תָּרַם אֶת **הַשְּׁלִישִׁית** מֵהַשְּׁקָלִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁהוּבְאוּ עַל יְדֵי בְּנֵי הָעֲרָצוֹת הָרְחוֹקוֹת, וְאַחֲרֶיהָ **לֹא הָיָה מְחָפֶּה,** כִּי אֵין תְּרוּמָה אַחֲרֶיהָ. וְטַעַם הַחִפּוּי בְּקָטֶבְלָאוֹת, **שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיִתְרֹם מִן הַדָּבָר הַתָּרוּם** - מֵהַשְּׁקָלִים הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁכְּבָר לָקְחוּ מֵהֶם לְקָרְבָּנוֹת הַצִּבּוּר בִּזְמַן הַתְּרוּמָה הַקּוֹדֶמֶת, וְכִסּוּי הַקָּטֶבְלָאוֹת מַפְרִיד בֵּין הַשְּׁקָלִים, וְכָךְ בָּאָה הַתְּרוּמָה רַק מֵהַשְּׁקָלִים הַחֲדָשִׁים.

משניות מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק ד המבוארות

תָּרַם אֶת הָרִאשׁוֹנָה לְשֵׁם בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִסְפִּיקוּ לְהָבִיא שִׁקְלֵיהֶם עַד פְּרוֹס הַפֶּסַח. וְאֶת הַשְּׁנִיָּה לְשׁוּם בְּנֵי הַגְּזָבְרִים הַמְּקַפְּין לָהּ - הַסְּמוּכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּעֵמּוֹן וּמוֹאָב, שֶׁהֵבִיאוּ שִׁקְלֵיהֶם מִפֶּסַח עַד שָׁבוּעוֹת. וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית לְשׁוּם בְּנֵי בָּבֶל וּלְשׁוּם מָדַי וּלְשׁוּם שְׁאָר הַמְּדִינוֹת הָרְחוֹקוֹת, שֶׁהֵבִיאוּ שִׁקְלֵיהֶם מִשָּׁבוּעוֹת וְעַד סֻכּוֹת. וּבְכָל פַּעַם הָיָה הַתּוֹרֵם תּוֹרֵם לְשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, עַל הַגָּבוּי וְעַל הָעָתִיד לְהִגָּבוֹת, וְלֹא חִלֵּק הַתַּנָּא וְאָמַר שֶׁכָּל פָּרָק הוּא לְשֵׁם בְּנֵי מְדִינוֹת אֲחֵרוֹת, אֶלָּא כְּדֵי לָתֵת טַעַם לְתַקָּנַת שְׁלֹשֶׁת הַפָּרָקִים כְּדֵי שֶׁיָּבִיאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שִׁקְלֵיהֶם:

פֶּרֶק ד הַדְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים מִמְּעוֹת תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, שִׁירֵי הַלִּשְׁכָּה, מוֹתַר שִׁירֵי הַלִּשְׁכָּה, מוֹתַר הַתְּרוּמָה, מוֹתַר הַפֵּרוֹת, מוֹתַר הַנְּסָכִים וּמוֹתַר הַקְּטֹרֶת. דִּין הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו סְתָם וְהָיוּ בָּהֶם קְטֹרֶת, בְּהֵמָה אוֹ שֶׁאֵר דְּבָרִים הָרְאוּיִים לַמִּזְבֵּחַ. וְדִין יַד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה אִם הוּזַל אוֹ הִתְיַקֵּר הַשַּׁעַר:

מִשְׁנָה א **הַדְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים מִמְּעוֹת תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה:** **הַתְּרוּמָה** - תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה שֶׁנִּתְרַמָּה בַּקֶּקֶפוֹת (לעיל פ"ג מ"א), **מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ. לוֹקְחִין בָּהּ** קָרְבָּנוֹת צִבּוּר, וּבְכָלַל זֶה: **תְּמִידִין** הַקְּרֵבִים פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם, בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, **וּמוּסָפִין** שֶׁל שַׁבָּתוֹת, רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּמוֹעֲדִים, **וְנִסְכֵּיהֶם** שֶׁל הַתְּמִידִים וְהַמּוּסָפִים, שֶׁהֵם מִנְחַת נְסָכִים מִסְלֶת וְשֶׁמֶן, וְיַיִן לְנִסּוּךְ. וְכֵן אֶת מִנְחַת **הָעֹמֶר** הַקְּרֵבָה בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן, **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הַקְּרֵבִים בְּשָׁבוּעוֹת, **וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁאָר כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר** כְּגוֹן קְטֹרֶת הַמֻּקְטֶרֶת פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם. וְכֵן **שׁוֹמְרֵי סְפִיחִים** [-תְּבוּאָה שֶׁעָלְתָה מֵאֵלֶיהָ מִגַּרְעִינִים שֶׁנִּשְׁרוּ בִּזְמַן הַקָּצִיר] **בִּשְׁבִיעִית** - שֶׁמְּמַנּוּ עַל יְדֵי בֵּית דִּין כְּדֵי לְשָׁמְרָם לְצֹרֶךְ מִנְחַת הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁצְּרִיכִים לָבוֹא מִתְּרוּמַת הָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה, **נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה.** שֶׁהֵם צֹרֶךְ קָרְבָּנוֹת, וַהֲרֵי הֵם כְּקָרְבָּן הַנִּטָּל מֵהַתְּרוּמָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף הָרוֹצֶה מִתְנַדֵּב וְשׁוֹמֵר** עַל הַסְּפִיחִים **חִנָּם,** וּמְבִיאָם לְצֹרֶךְ הַמִּקְדָּשׁ. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, הֲרֵי **אַף אַתָּה אוֹמֵר שֶׁהָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִשֶּׁל צִבּוּר,** וְכֵיוָן שֶׁכֵּן יֵשׁ לְשַׁלֵּם לַשּׁוֹמֵר, כִּי בָּלֹא זֹאת הֲרֵי זָכָה בַּסְּפִיחִים בִּשְׁמִירָתָם מֵהַהֶפְקֵר, וּלְדַעַת חֲכָמִים אֵין קָרְבָּן יָחִיד מְשֻׁתָּנֶה לְקָרְבַּן צִבּוּר, כִּי חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא לֹא יִמְסְרֵם בְּלֵב שָׁלֵם. וְרַבִּי יוֹסֵי סוֹבֵר, שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים לְכָךְ, וְקָרְבָּן יָחִיד מְשֻׁתָּנֶה לְשֶׁל צִבּוּר אִם בְּעָלָיו מוֹסְרוֹ לַצִּבּוּר:

מִשְׁנָה ב **פָּרָה** אֲדֻמָּה, **וְשָׂעִיר הַמְשֻׁתַּלַּח** לַעֲזָאזֵל בְּיוֹם כִּפּוּר, **וְלָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית** - רְצוּעַת צֶמֶר מְשׁוּכָה כְּלָשׁוֹן וּצְבוּעָה בְּצֶבַע אָדֹם, וְהוּא הַדִּין עֵץ הָאֶרֶז וְהָאֵזוֹב, שֶׁמַּשְׁלִיכִים לְתוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה, כָּל אֵלּוּ **בָּאִין מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה,** שֶׁהַפָּרָה אַף שֶׁאֵינָהּ קָרְבָּן, אַךְ הַכָּתוּב קָרָאָהּ 'חַטָּאת' (במדבר יט ט), וְעִמָּהּ הַדְּבָרִים הַמֻּשְׁלָכִים אֶל שְׂרֵפָתָהּ. וְשָׂעִיר הַמְשֻׁתַּלַּח, מִשּׁוּם שֶׁנִּלְקָח יַחַד עִם הַשָּׂעִיר הַקָּרֵב כְּקָרְבָּן, וְכֵיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ עַל מִי יַעֲלֶה הַגּוֹרָל לַה', נִלְקָחִים שְׁנֵיהֶם מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. **דְּבָרִים הַנִּלְקָחִים מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה:** וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָם צֹרֶךְ קָרְבָּן, אֶלָּא מִצָּרְכֵי הַצִּבּוּר, נִלְקָחִים מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה, שֶׁהֵם הַמָּעוֹת שֶׁנּוֹתְרוּ בַּלִּשְׁכָּה אַחֲרֵי שְׁקִילַת הַמֵּצִיק, כְּגוֹן קְטֹרֶת הַמֻּקְטֶרֶת פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם. וְכֵן **שׁוֹמְרֵי סְפִיחִים** [-תְּבוּאָה שֶׁעָלְתָה מֵאֵלֶיהָ מִגַּרְעִינִים שֶׁנִּשְׁרוּ בִּזְמַן הַקָּצִיר] **בִּשְׁבִיעִית** - שֶׁמְּמַנּוּ עַל יְדֵי בֵּית דִּין כְּדֵי לְשָׁמְרָם לְצֹרֶךְ מִנְחַת הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁצְּרִיכִים לָבוֹא מִתְּרוּמַת הָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה, **נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה.** שֶׁהֵם צֹרֶךְ קָרְבָּן, וַהֲרֵי הֵם כְּקָרְבָּן הַנִּטָּל מֵהַתְּרוּמָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף הָרוֹצֶה מִתְנַדֵּב וְשׁוֹמֵר** עַל הַסְּפִיחִים **חִנָּם,** וּמְבִיאָם לְצֹרֶךְ הַמִּקְדָּשׁ. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, הֲרֵי **אַף אַתָּה אוֹמֵר שֶׁהָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִשֶּׁל צִבּוּר,** וְכֵיוָן שֶׁכֵּן יֵשׁ לְשַׁלֵּם לַשּׁוֹמֵר, כִּי בָּלֹא זֹאת הֲרֵי זָכָה בַּסְּפִיחִים בִּשְׁמִירָתָם מֵהַהֶפְקֵר, וּלְדַעַת חֲכָמִים אֵין קָרְבָּן יָחִיד מְשֻׁתָּנֶה לְקָרְבַּן צִבּוּר, כִּי חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא לֹא יִמְסְרֵם בְּלֵב שָׁלֵם. וְרַבִּי יוֹסֵי סוֹבֵר, שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים לְכָךְ, וְקָרְבָּן יָחִיד מְשֻׁתָּנֶה לְשֶׁל צִבּוּר אִם בְּעָלָיו מוֹסְרוֹ לַצִּבּוּר:

מִשְׁנָה ב **פָּרָה** אֲדֻמָּה, **וְשָׂעִיר הַמְשֻׁתַּלַּח** לַעֲזָאזֵל בְּיוֹם כִּפּוּר, **וְלָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית** - רְצוּעַת צֶמֶר מְשׁוּכָה כְּלָשׁוֹן וּצְבוּעָה בְּצֶבַע אָדֹם, וְהוּא הַדִּין עֵץ הָאֶרֶז וְהָאֵזוֹב, שֶׁמַּשְׁלִיכִים לְתוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה, כָּל אֵלּוּ **בָּאִין מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה,** שֶׁהַפָּרָה אַף שֶׁאֵינָהּ קָרְבָּן, אַךְ הַכָּתוּב קָרָאָהּ 'חַטָּאת' (במדבר יט ט), וְעִמָּהּ הַדְּבָרִים הַמֻּשְׁלָכִים אֶל שְׂרֵפָתָהּ. וְשָׂעִיר הַמְשֻׁתַּלַּח, מִשּׁוּם שֶׁנִּלְקָח יַחַד עִם הַשָּׂעִיר הַקָּרֵב כְּקָרְבָּן, וְכֵיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ עַל מִי יַעֲלֶה הַגּוֹרָל לַה', נִלְקָחִים שְׁנֵיהֶם מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. **דְּבָרִים הַנִּלְקָחִים מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה:** וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָם צֹרֶךְ קָרְבָּן, אֶלָּא מִצָּרְכֵי הַצִּבּוּר, נִלְקָחִים מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה, שֶׁהֵם הַמָּעוֹת שֶׁנּוֹתְרוּ בַּלִּשְׁכָּה אַחֲרֵי שְׁקִילַת הַמֵּצִיק, וּבְכָל אַחַת וְאַחַת מִשָּׁלֹשׁ הַלְּשָׁכוֹת הָיוּ שׁוֹקְלִין, וְכָל מַה שֶּׁנִּמְצָא בַּלִּשְׁכָּה אַחֲרֵי שְׁקִילַת הַמֵּצִיק הָיָה נִשְׁאָר בַּלִּשְׁכָּה, וְהָיָה נִכָּר שֶׁהוּא מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה, שֶׁהֲרֵי הַמֵּצִיק הָיָה מְרֻבֶּה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַשְּׁקָלִים שֶׁשָּׁקְלוּ בְּאוֹתָהּ לִשְׁכָּה, וְהַשִּׁירַיִם הָיוּ מוּעָטִים מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַשְּׁקָלִים שֶׁשָּׁקְלוּ בְּאוֹתָהּ לִשְׁכָּה. **כֵּיצַד הָיוּ עוֹשִׂין בָּהֶן?** הַגְּזָבְרִים **לוֹקְחִין בָּהֶן יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת** כְּשֵׁהֵם בְּזוֹל, וּמוֹכְרִים אוֹתָם לְמִי שֶׁצָּרִיךְ לָהֶם לִנְסָכִים וּמְנָחוֹת, **וְהַשָּׂכָר** - וְהָרָוַח **לְהֶקְדֵּשׁ.** **דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.** וְרָוַח זֶה נִקְרָא 'מוֹתַר הַפֵּרוֹת', וּלְהַלָּן (מ"ד) יְבֹאַר מָה עָשׂוּ בּוֹ.

מִשְׁנָה ג **מוֹתַר הַתְּרוּמָה לִכְלֵי שָׁרֵת** - לִקְנִיַּת כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (דה"י ב' כד יד) 'אֶת שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיֵּעָשֶׂה כֵלִים לְבֵית ה'' - וּדְרָשׁוּהוּ עַל כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ 'שְׁאָר' דְּהַיְנוּ שִׁירַיִם, וְהוּא תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מוֹתַר הַתְּרוּמָה לְקֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ,** שֶׁמִּתְחִלָּתָהּ הָפְרְשָׁה לְצֹרֶךְ קָרְבָּנוֹת. **וּמוֹתַר נְסָכִים** שֶׁקָּנָה הֶקְדֵּשׁ בִּתְחִלַּת הַשָּׁנָה עֲבוּר כָּל הַשָּׁנָה וְהִתְעַקֵּר מֵחֵירָם. וְכֵן כְּשֶׁקּוֹנָה הֶקְדֵּשׁ מַגְדִּישׁ הַמּוֹכֵר אֶת הַמִּדָּה, וּכְשֶׁהַהֶקְדֵּשׁ מוֹכֵר הוּא מוֹחֲקָהּ וּמוֹכֵר בְּמִדָּה מְדֻיֶּקֶת, וְהַגַּדִּישׁ נִשְׁאָר בְּיַד הֶקְדֵּשׁ וְנִמְכָּר, דָּמִים אֵלּוּ **לִכְלֵי שָׁרֵת,** שֶׁכְּלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁים אֶת הַנְּסָכִים. **רַבִּי חֲנַנְיָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, מוֹתַר נְסָכִים לְקֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ,** כִּי קְדֻשָּׁתָם שָׁוָה, שֶׁהַנְּסָכִים וְהָעוֹלָה עוֹלִים כָּלִיל לַמִּזְבֵּחַ, **וּמוֹתַר הַתְּרוּמָה לִכְלֵי שָׁרֵת,** כְּדַעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. **זֶה וָזֶה** - רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי חֲנַנְיָא סְגַן הַכֹּהֲנִים, **לֹא הָיוּ מוֹדִים** לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל **בַּפֵּרוֹת** - בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל 'מוֹתַר פֵּרוֹת', שֶׁלִּדְעָתָם אֵין מִשְׁתַּכְּרִין בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ג): **מִשְׁנָה ה** **דִּין 'מוֹתַר הַקְּטֹרֶת':** מוֹתַר הַקְּטֹרֶת שֶׁל שָׁנָה זוֹ שֶׁלֹּא הִקְטִירוּ עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, כְּגוֹן הַנּוֹתָר מִשְּׁלֹשֶׁת הַמָּנִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים לְאַחַר שֶׁחָפְנוּ מֵהֶם הַכֹּהֲנִים, וְכֵן הַמָּנִים הַנִּשְׁאָרִים מֵהַקְּטֹרֶת בְּשָׁנָה פְּשׁוּטָה בַּת שנ"ד יָמִים [וּבַקְּטֹרֶת הָיוּ שס"ה מָנִים כְּנֶגֶד שס"ה יְמוֹת שְׁנוֹת חַמָּה], **מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ,** כְּדֵי לְהַכְשִׁירָהּ לְהַקְטָרָה בַּשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה. **מַפְרִישִׁין מִמֶּנָּה** - מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה שֶׁכֹּר **הָאֻמָּנִין** מִמַּטְמֵי הַקְּטֹרֶת [הַבָּא מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה (לעיל מ"א)], וְאַחַד הַגְּזָבְרִים זוֹכֶה בַּשְּׁקָלִים עֲבוּר הָאֻמָּנִים, וּבְכָךְ נַעֲשִׂים חֲלִין. **וּמְחַלְּלִין אוֹתָהּ** - אֶת מוֹתַר הַקְּטֹרֶת **עַל שְׂכַר הָאֻמָּנִין** שֶׁקִּבְּלוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, **וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ לָאֻמָּנִין בִּשְׂכָרָן** עַל יְדֵי חִלּוּל זֶה שֶׁמְּחַלְּלָהּ עַל שְׂכָרָם. **וְחוֹזְרִין וְלוֹקְחִין אוֹתָהּ מֵהֶם מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה,** וַהֲרֵי הִיא קְטֹרֶת שֶׁנִּלְקְחָה מֵהַתְּרוּמָה הַחֲדָשָׁה וְאֶפְשָׁר לְהַקְטִירָהּ. [וַאֲפִילּוּ שֶׁאֶפְשָׁר הָיָה לְמָכְרָהּ לָהֶם וְלָשׁוּב וְלִקְנוֹתָהּ, הַדָּרָךְ הַמְבֹאָרֶת צְנוּעָה וּרְאוּיָה יוֹתֵר מִלְּמִכֹּר קְטֹרֶת בְּאֹפֶן זֶה]. וְדִין זֶה הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה **אִם בָּא הֶחָדָשׁ בִּזְמַנּוֹ,** דְּהַיְנוּ שֶׁהֵבִיאוּ יִשְׂרָאֵל שִׁקְלֵיהֶם עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, **לוֹקְחִין אוֹתָהּ** - אֶת הַקְּטֹרֶת, **מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה,** וּכְפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְאִם לָאו,** שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ הַשְּׁקָלִים הַחֲדָשִׁים, וּכְבָר נִתְּנָה הַקְּטֹרֶת לָאֻמָּנִים, לוֹקְחִים אוֹתָהּ **מִן הַתְּרוּמָה הַיְשָׁנָה.** וּמַקְטִירִים אוֹתָהּ, כִּי בְּדִיעֲבַד אִם אֵין מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה קוֹנִים וּמַקְטִירִים מִתְּרוּמָה יְשָׁנָה. וְכֵן אִם לֹא חִלְּלוּהָ עֲדַיִן, מַקְטִירִים קְטֹרֶת זוֹ אַף שֶׁהִיא מִתְּרוּמָה יְשָׁנָה: **מִשְׁנָה ו** **הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיוּ בָּהֶן דְּבָרִים רְאוּיִין לְקָרְבָּנוֹת** סְתָם, וּסְתָם הֶקְדֵּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת, **וְהָיוּ בָּהֶן דְּבָרִים** הָרְאוּיִין בְּעִצְמָם **לְקָרְבָּנוֹת** (במדבר יט ט), וְעִמָּהּ הַדְּבָרִים הַמֻּשְׁלָכִים אֶל שְׂרֵפָתָהּ. וְשָׂעִיר הַמְשֻׁתַּלַּח, מִשּׁוּם שֶׁנִּלְקָח יַחַד עִם הַשָּׂעִיר הַקָּרֵב כְּקָרְבָּן, וְכֵיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ עַל מִי יַעֲלֶה הַגּוֹרָל לַה', נִלְקָחִים שְׁנֵיהֶם מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. **דְּבָרִים הַנִּלְקָחִים מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה:** וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָם צֹרֶךְ קָרְבָּן, אֶלָּא מִצָּרְכֵי הַצִּבּוּר, נִלְקָחִים מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה, שֶׁהֵם הַמָּעוֹת שֶׁנּוֹתְרוּ בַּלִּשְׁכָּה אַחֲרֵי שְׁקִילַת הַמֵּצִיק, וּבְכָל אַחַת וְאַחַת מִשָּׁלֹשׁ הַלְּשָׁכוֹת הָיוּ שׁוֹקְלִין, וְכָל מַה שֶּׁנִּמְצָא בַּלִּשְׁכָּה אַחֲרֵי שְׁקִילַת הַמֵּצִיק הָיָה נִשְׁאָר בַּלִּשְׁכָּה, וְהָיָה נִכָּר שֶׁהוּא מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה, שֶׁהֲרֵי הַמֵּצִיק הָיָה מְרֻבֶּה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַשְּׁקָלִים שֶׁשָּׁקְלוּ בְּאוֹתָהּ לִשְׁכָּה, וְהַשִּׁירַיִם הָיוּ מוּעָטִים מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַשְּׁקָלִים שֶׁשָּׁקְלוּ בְּאוֹתָהּ לִשְׁכָּה. **כֵּיצַד הָיוּ עוֹשִׂין בָּהֶן?** הַגְּזָבְרִים **לוֹקְחִין בָּהֶן יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת** כְּשֵׁהֵם בְּזוֹל, וּמוֹכְרִים אוֹתָם לְמִי שֶׁצָּרִיךְ לָהֶם לִנְסָכִים וּמְנָחוֹת, **וְהַשָּׂכָר** - וְהָרָוַח **לְהֶקְדֵּשׁ.** **דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.** וְרָוַח זֶה נִקְרָא 'מוֹתַר הַפֵּרוֹת', וּלְהַלָּן (מ"ד) יְבֹאַר מָה עָשׂוּ בּוֹ.

מִשְׁנָה ג **מוֹתַר הַתְּרוּמָה לִכְלֵי שָׁרֵת** - לִקְנִיַּת כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (דה"י ב' כד יד) 'אֶת שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיֵּעָשֶׂה כֵלִים לְבֵית ה'' - וּדְרָשׁוּהוּ עַל כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ 'שְׁאָר' דְּהַיְנוּ שִׁירַיִם, וְהוּא תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מוֹתַר הַתְּרוּמָה לְקֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ,** שֶׁמִּתְּחִלָּתָהּ הָפְרְשָׁה לְצֹרֶךְ קָרְבָּנוֹת. **וּמוֹתַר נְסָכִים** שֶׁקָּנָה הֶקְדֵּשׁ בִּתְחִלַּת הַשָּׁנָה עֲבוּר כָּל הַשָּׁנָה וְהִתְעַקֵּר מֵחֵירָם. וְכֵן כְּשֶׁקּוֹנָה הֶקְדֵּשׁ מַגְדִּישׁ הַמּוֹכֵר אֶת הַמִּדָּה, וּכְשֶׁהַהֶקְדֵּשׁ מוֹכֵר הוּא מוֹחֲקָהּ וּמוֹכֵר בְּמִדָּה מְדֻיֶּקֶת, וְהַגַּדִּישׁ נִשְׁאָר בְּיַד הֶקְדֵּשׁ וְנִמְכָּר, דָּמִים אֵלּוּ **לִכְלֵי שָׁרֵת,** שֶׁכְּלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁים אֶת הַנְּסָכִים. **רַבִּי חֲנַנְיָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, מוֹתַר נְסָכִים לְקֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ,** כִּי קְדֻשָּׁתָם שָׁוָה, שֶׁהַנְּסָכִים וְהָעוֹלָה עוֹלִים כָּלִיל לַמִּזְבֵּחַ, **וּמוֹתַר הַתְּרוּמָה לִכְלֵי שָׁרֵת,** כְּדַעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. **זֶה וָזֶה** - רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי חֲנַנְיָא סְגַן הַכֹּהֲנִים, **לֹא הָיוּ מוֹדִים** לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל **בַּפֵּרוֹת** - בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל 'מוֹתַר פֵּרוֹת', שֶׁלִּדְעָתָם אֵין מִשְׁתַּכְּרִין בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ג): **מִשְׁנָה ה** **דִּין 'מוֹתַר הַקְּטֹרֶת':** מוֹתַר הַקְּטֹרֶת שֶׁל שָׁנָה זוֹ שֶׁלֹּא הִקְטִירוּ עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, כְּגוֹן הַנּוֹתָר מִשְּׁלֹשֶׁת הַמָּנִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים לְאַחַר שֶׁחָפְנוּ מֵהֶם הַכֹּהֲנִים, וְכֵן הַמָּנִים הַנִּשְׁאָרִים מֵהַקְּטֹרֶת בְּשָׁנָה פְּשׁוּטָה בַּת שנ"ד יָמִים [וּבַקְּטֹרֶת הָיוּ שס"ה מָנִים כְּנֶגֶד שס"ה יְמוֹת שְׁנוֹת חַמָּה], **מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ,** כְּדֵי לְהַכְשִׁירָהּ לְהַקְטָרָה בַּשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה. **מַפְרִישִׁין מִמֶּנָּה** - מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה שֶׁכֹּר **הָאֻמָּנִין** מִמַּטְמֵי הַקְּטֹרֶת [הַבָּא מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה (לעיל מ"א)], וְאַחַד הַגְּזָבְרִים זוֹכֶה בַּשְּׁקָלִים עֲבוּר הָאֻמָּנִים, וּבְכָךְ נַעֲשִׂים חֲלִין. **וּמְחַלְּלִין אוֹתָהּ** - אֶת מוֹתַר הַקְּטֹרֶת **עַל שְׂכַר הָאֻמָּנִין** שֶׁקִּבְּלוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, **וְנוֹתְנִין אוֹתָהּ לָאֻמָּנִין בִּשְׂכָרָן** עַל יְדֵי חִלּוּל זֶה שֶׁמְּחַלְּלָהּ עַל שְׂכָרָם. **וְחוֹזְרִין וְלוֹקְחִין אוֹתָהּ מֵהֶם מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה,** וַהֲרֵי הִיא קְטֹרֶת שֶׁנִּלְקְחָה מֵהַתְּרוּמָה הַחֲדָשָׁה וְאֶפְשָׁר לְהַקְטִירָהּ. [וַאֲפִילּוּ שֶׁאֶפְשָׁר הָיָה לְמָכְרָהּ לָהֶם וְלָשׁוּב וְלִקְנוֹתָהּ, הַדָּרָךְ הַמְבֹאָרֶת צְנוּעָה וּרְאוּיָה יוֹתֵר מִלְּמִכֹּר קְטֹרֶת בְּאֹפֶן זֶה]. וְדִין זֶה הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה **אִם בָּא הֶחָדָשׁ בִּזְמַנּוֹ,** דְּהַיְנוּ שֶׁהֵבִיאוּ יִשְׂרָאֵל שִׁקְלֵיהֶם עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, **לוֹקְחִין אוֹתָהּ** - אֶת הַקְּטֹרֶת, **מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה,** וּכְפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְאִם לָאו,** שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ הַשְּׁקָלִים הַחֲדָשִׁים, וּכְבָר נִתְּנָה הַקְּטֹרֶת לָאֻמָּנִים, לוֹקְחִים אוֹתָהּ **מִן הַתְּרוּמָה הַיְשָׁנָה.** וּמַקְטִירִים אוֹתָהּ, כִּי בְּדִיעֲבַד אִם אֵין מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה קוֹנִים וּמַקְטִירִים מִתְּרוּמָה יְשָׁנָה. וְכֵן אִם לֹא חִלְּלוּהָ עֲדַיִן, מַקְטִירִים קְטֹרֶת זוֹ אַף שֶׁהִיא מִתְּרוּמָה יְשָׁנָה: **מִשְׁנָה ו** **הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיוּ בָּהֶן דְּבָרִים רְאוּיִין לְקָרְבָּנוֹת** סְתָם, וּסְתָם הֶקְדֵּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת, **וְהָיוּ בָּהֶן דְּבָרִים** הָרְאוּיִין בְּעִצְמָם **לְקָרְבָּנוֹת**

מִשְׁנָה ג **הַדְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים מִ'מּוֹתַר שִׁירֵי הַלִּשְׁכָּה':** מוֹתַר שִׁירֵי הַלִּשְׁכָּה -

י"ח כסלו

קנו — משניות — מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק ה — המבוארות

הַצִּבּוּר, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ בָּהֶם קְטֹרֶת אוֹ יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, **יְנָתְנוּ לָאֲמָנִין** הָעוֹסְקִים בִּמְלָאכוֹת הַמְּקֻדָּשׁ **בְּשׂוֹכָרָן, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא,** כְּדֵין הֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת. כִּי לְדַעְתּוֹ הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלֵּל עַל הַמְּלָאכָה, כְּלוֹמַר, נִתָּן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֶקְדֵּשׁ כְּשֶׁכַּר פְּעֻלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כה ח) 'וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ', וְדָרְשׁוּ: 'לִי', מִשֶּׁלִּי. **אָמַר לוֹ בֶּן עַזַּאי, אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה** - אֵין דִּין זֶה שֶׁאַתָּה אוֹמֵר כָּאן שָׁוֶה לַדִּין הָאָמוּר לְעֵיל (מ"ה) לְעִנְיַן קִטֹּרֶת מִתְּרוּמָה יְשָׁנָה, **אֶלָּא** כְּשֵׁם שֶׁאֵין נוֹתְנִים אֶת הַקִּטֹּרֶת לָאֲמָנִים בִּשְׂכַרָם עֲבוּדָתָם, מִשּׁוּם שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלֵּל עַל הַמְּלָאכָה, כָּךְ גַּם כָּאן **מַפְרִישִׁין מֵהֶן** - מִמְּעוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת **כְּשֶׂכַר הָאֲמָנִין,** וְהַגִּזְבָּרִים זוֹכִים בָּהֶם עֲבוּר הָאֲמָנִים וַהֲרֵי הֵם מְעוֹת חֻלִּין. **וּמְחַלְּלִין אוֹתָן** - אֶת הַקִּטֹּרֶת וְכֵיוֹצֵא בָּהּ, **עַל הַמְּעוֹת** שֶׁזָּכוּ לְהָאֲמָנִין בִּשְׂכָרָם, **וְנוֹתְנִין אוֹתָן לָאֲמָנִין בִּשְׂכָרָן,** וְהַמְּעוֹת קְדוֹשׁוֹת בִּקְדֻשַּׁת בֶּדֶק הַבַּיִת. **וְחוֹזְרִין וְלוֹקְחִין אוֹתָן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה** - מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הַחֲדָשָׁה וַהֲרֵי הֵם כְּשֵׁרִים לַמִּזְבֵּחַ: **מִשְׁנָה ז הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיְתָה בָּהֶם בְּהֵמָה רְאוּיָה לַמִּזְבֵּחַ:** הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו סְתָם, **וְהָיְתָה בָּהֶן בְּהֵמָה** תְּמִימָה רְאוּיָה לְהַקְרָבָה עַל **גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, זְכָרִים וּנְקֵבוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** סְתָם הֶקְדֵּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת וַאֲפִלּוּ בְּדָבָר הָרָאוּי לַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא שֶׁכָּל הָרָאוּי לְמִזְבֵּחַ אֵינוֹ יוֹצֵא מִידֵי מִזְבֵּחַ לְעוֹלָם', וְלָכֵן, **זְכָרִים יִמָּכְרוּ לִצָּרְכֵי עוֹלוֹת** - לְמִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַקְרִיב קָרְבַּן עוֹלָה הַבָּאָה רַק מֵהַזָּכָר, **וּנְקֵבוֹת יִמָּכְרוּ** לְמִי שֶׁקּוֹנֶה אוֹתָם **לִצָּרְכֵי זִבְחֵי שְׁלָמִים,** וּבָזֶה יִתְקַיֵּם הַדִּין שֶׁכָּל הָרָאוּי לְמִזְבֵּחַ אֵינוֹ יוֹצֵא מִידֵי מִזְבֵּחַ, **וְדִמֵּיהֶן** - הַדְּמִים שֶׁמְּקַבֵּל הֶקְדֵּשׁ מִמְּכִירָתָן, **יִפְּלוּ עִם שְׁאָר הַנְּכָסִים** שֶׁהֶקְדֵּישׁ **לְבֶדֶק הַבַּיִת,** כֵּיוָן שֶׁסְּתָם הֶקְדֵּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת אַף בְּדָבָר הָרָאוּי לַמִּזְבֵּחַ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אַף שֶׁסְּתָם הֶקְדֵּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת, אַךְ דָּבָר הָרָאוּי לַמִּזְבֵּחַ כְּגוֹן אָדָם לְהַקְדִּישׁוֹ לַמִּזְבֵּחַ, וְלָכֵן, **זְכָרִים עִצְּמָן יִקָּרְבוּ כְּעוֹלוֹת** שֶׁמִּסְתָּמָא לְכָךְ הִקְדִּישָׁם, **וּנְקֵבוֹת** שֶׁאֵינָן רְאוּיוֹת לְעוֹלָה **יִמָּכְרוּ** לְמִי שֶׁקּוֹנֶה אוֹתָם **לִצָּרְכֵי זִבְחֵי שְׁלָמִים, וְיָבִיא** הַמַּקְדִּישׁ **בְּדִמֵּיהֶן עוֹלוֹת,** וְרַק **שְׁאָר הַנְּכָסִים** שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַמִּזְבֵּחַ **יִפְּלוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת.** וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁדַּעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁ אֶת הַנְּקֵבוֹת לִשְׁלָמִים, שֶׁכֵּן אוֹמְדִים שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם לְגָבוֹהַּ כְּעוֹלוֹת וְלֹא כִּשְׁלָמִים שֶׁבָּשָׂרָם נֶאֱכָל, וְלָכֵן יִמָּכְרוּ לִשְׁלָמִים כִּי הָרָאוּי לְמִזְבֵּחַ אֵינוֹ יוֹצֵא מִידֵי מִזְבֵּחַ, וּבִדְמֵיהֶם יָבִיא עוֹלוֹת כְּדַעְתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה כָּל הֶקְדֵּשׁ לְגָבוֹהַּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִדִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִשְׁוָה אֶת מִדָּתוֹ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ חִלֵּק.** אָמַר רַבִּי פַּפְּיָס, שָׁמַעְתִּי כְּדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. שְׁנֵיהֶן, שֶׁהַמַּקְדִּישׁ בְּפֵרוּשׁ, כְּדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהַמַּקְדִּישׁ סְתָם, כְּדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **ח הַמַּקְדִּישׁ** נְכָסָיו וְהָיוּ בָּהֶן דְּבָרִים רְאוּיִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, יֵינוֹת שְׁמָנִים וְעוֹפוֹת, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, יִמָּכְרוּ לִצָּרְכֵי אוֹתוֹ הַמִּין וְיָבִיא בְּדִמֵּיהֶן עוֹלוֹת, וּשְׁאָר נְכָסִים יִפְּלוּ לְבֶדֶק הַבָּיִת: **ט** אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם מְשַׁעֲרִין אֶת הַלִּשְׁכָּה. כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלָתוֹת מֵאַרְבַּע, עָמְדוּ מִשָּׁלֹשׁ, יְסַפֵּק מֵאַרְבַּע. עָמְדוּ מֵאַרְבַּע, יְסַפֵּק מִשָּׁלֹשׁ וְעָמְדוּ מֵאַרְבַּע, יְסַפֵּק מֵאַרְבַּע, שָׁיַּד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה. וְאִם הִתְלִיעָה סֹלֶת, הִתְלִיעָה לוֹ. וְאִם הֶחְמִיץ יַיִן, הֶחְמִיץ לוֹ. וְאֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת מְעוֹתָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה הַמְּזַבֵּחַ מְרַצֶּה:

פֶּרֶק ה א אֵלּוּ הֵן הַמְּמֻנִּין שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, יוֹחָנָן בֶּן פִּנְחָס עַל הַחוֹתָמוֹת, אַחְיָה עַל הַנְּסָכִים, מַתִּתְיָה בֶּן שְׁמוּאֵל עַל הַפְּיָסוֹת, פִּתַּחְיָה עַל הַקִּנִּין. פִּתַּחְיָה, זֶה מָרְדְּכָי. לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ פִּתַּחְיָה, שֶׁהָיָה פּוֹתֵחַ בִּדְבָרִים וְדוֹרְשָׁן, וְיוֹדֵעַ שִׁבְעִים לָשׁוֹן. בֶּן אֲחִיָּה עַל חוֹלֵי מֵעַיִם, נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנֶה עַל הַקְּטֹרֶת, חוֹנִי הַמְּעֻגָּל עַל הַנְּדָרִים, שִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי עַל הַשְּׁלָמִים, יְהוֹנָתָן בֶּן עוּזִּיאֵל עַל הַלְוִיִּם, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָיָה עַל הַשִּׁיר. בֶּן בְּבַי עַל הַפְּקִיעִין, בֶּן אַרְזָה עַל הַצִּלְצָל, בֶּן גֶּבֶר עַל נְעִילַת שְׁעָרִים, בֶּן בְּבַי עַל הַפְּקִיעִין, בֶּן אַרְזָה עַל הַצִּלְצָל, בֶּן גֶּבֶר עַל נְעִילַת שְׁעָרִים, גְּבִינִי כָּרוּז, בֶּן גֶּבֶר עַל נְעִילַת שְׁעָרִים, בֶּן בְּבַי עַל הַפְּקִיעִין, בֶּן אַרְזָה עַל הַצִּלְצָל, בֶּן גֶּבֶר עַל נְעִילַת שְׁעָרִים, גְּבִינִי כָּרוּז, חוֹפֵר שִׁיחִין, בֶּן אֲחִיָּה עַל חוֹלֵי מֵעַיִם, נְחוּנְיָא עַל הַקְּטֹרֶת, חוֹנִי הַמְּעֻגָּל עַל הַנְּדָרִים, שִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי עַל הַשְּׁלָמִים, יְהוֹנָתָן בֶּן עוּזִּיאֵל עַל הַלְוִיִּם, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָיָה עַל הַשִּׁיר.

עוֹלַת הָעוֹף, וְכֵן אִם יֵשׁ בִּנְכָסָיו עוֹפוֹת לֹא יַקְרִיבֵם כְּעוֹלַת הָעוֹף: **מִשְׁנָה ט יַד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה:** אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם מְשַׁעֲרִין אֶת הַלִּשְׁכָּה - קוֹבְעִים אֶת הַשַּׁעַר [-הַמְּחִיר] שֶׁל הַיַּיִן הַשָּׁמָן וְהַסֹּלֶת הַנִּמְכָּרִים לְהֶקְדֵּשׁ לְצֹרֶךְ הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים. וּבְכָל יוֹם לוֹקְחִים מֵהַמּוֹכֵר אֶת מַה שֶּׁהֵם צְרִיכִים לְפִי שַׁעַר זֶה, וַאֲפִלּוּ הִתְעַקֵּר הַשַּׁעַר. אָמְנָם אִם הוּזַל הַשַּׁעַר לוֹקְחִים לְפִי הַזּוֹל וְלֹא לְפִי הַשַּׁעַר שֶׁנִּקְבַּע. וְכֵן כְּשֶׁיָּצְאוּ הַגִּזְבָּרִים בְּזְמַן קְצִיר הַתְּבוּאָה, בְּצִיר הַגְּפָנִים וּמְסִיק הַזֵּיתִים, וְקָבְעוּ עִם הַחֲנָוָנִי לְסַפֵּק לְכָל הַשָּׁנָה יֵינוֹת, שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, וְשִׁלְּמוּ לוֹ מָעוֹת לְפִי הַשַּׁעַר שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן. וְכָל **הַמְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלָתוֹת מֵאַרְבַּע** - אִם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִמְכְּרוּ אַרְבַּע סְאִים בְּסֶלַע, וְהִתְעַקֵּר הַשַּׁעַר **וְעָמְדוּ מִשָּׁלֹשׁ** סְאִים בְּסֶלַע, **יְסַפֵּק מֵאַרְבַּע** כְּפִי הַשַּׁעַר הֶחָדָשׁ, כִּי מַה שֶּׁהֶקְדֵּשׁ קוֹנֶה בְּכֶסֶף לֹא יִגָּרַע כֹּחוֹ יוֹתֵר מֵהֶדְיוֹט, שֶׁאֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא בְּמִשִּׁיכָה, וְלָכֵן בְּאֹפֶן שֶׁהוּזַל הַשַּׁעַר, דָּנִים אֶת הַהֶקְדֵּשׁ כְּהֶדְיוֹט וּמִשָּׁלֵם כְּשַׁעַר שֶׁל עַכְשָׁו, **שָׁיַּד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה,** וְיָכוֹל לִקְבַּע קְנָיָתוֹ בַּכֶּסֶף שֶׁכְּבָר נָתַן, אוֹ בִּמְשִׁיכָה עַתָּה. וַאֲפִלּוּ אַחַר שֶׁמָּשַׁךְ הַגִּזְבָּר, עֲדַיִן הָאַחֲרָיוּת עַל הַמּוֹכֵר, **וְאִם הִתְלִיעָה הַסֹּלֶת, הִתְלִיעָה לוֹ** - הוּא שֶׁמַּפְסִיד, וְחַיָּב לְסַפֵּק לְהֶקְדֵּשׁ סֹלֶת אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ. **וְאִם הֶחְמִיץ הַיַּיִן, הֶחְמִיץ לוֹ. וְאֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת מְעוֹתָיו** - אֵין הַמָּעוֹת נֶחְשָׁבוֹת שֶׁלּוֹ לְגַמְרֵי אַף שֶׁכְּבָר קִבְּלָם, **עַד שֶׁיְּהֵא הַמְּזַבֵּחַ מְרֻצֶּה** - שֶׁיַּעֲלוּ הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים שֶׁמָּכַר לְרָצוֹן עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְאִם נִפְסְלוּ קֹדֶם לָכֵן, עָלָיו לְסַפֵּק אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם:

פֶּרֶק ה תַּפְקִידִים וּשְׁרָרוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, אֹפֶן קִנִּית הַנְּסָכִים לְקָרְבָּנוֹת, וְשִׁמּוּשָׁם שֶׁל לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים וְלִשְׁכַּת הַכֵּלִים: **מִשְׁנָה א חֲמִשָּׁה עָשָׂר תַּפְקִידִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ:** אֵלּוּ הֵן סוּגֵי הַמְּמֻנִּין שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ [וְנִקְרְאוּ כֻּלָּם עַל שֵׁם הַמְּמֻנֶּה הָרִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁהַמִּשְׁנָה מוֹנָה אֶת שְׁמוֹת הַמְּמֻנִּים הַכְּשֵׁרִים בְּיוֹתֵר], **יוֹחָנָן בֶּן פִּנְחָס** הָיָה מְמֻנֶּה **עַל הַחוֹתָמוֹת** כְּפִי שֶׁיִּבְאַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַפֶּרֶק. **אַחְיָה עַל הַנְּסָכִים** כַּמְבֹאָר לְהַלָּן. **מַתִּתְיָה בֶּן שְׁמוּאֵל עַל הַפְּיָסוֹת** - הַגּוֹרָלוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ כָּל יוֹם לְקִבְּעַ אֵיזֶה כֹּהֵן יִזְכֶּה בְּכָל עֲבוֹדָה. **פִּתַּחְיָה עַל הַקִּנִּין** - תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה, לְקִנּוֹתָם מִמָּעוֹת שֶׁהִנִּיחוּ הַמַּחֲיָבִים בַּהֲבָאָתָם בְּקֻפָּה מְיֻחֶדֶת שֶׁהָיְתָה בַּמִּקְדָּשׁ. וְהַמְמֻנֶּה עַל הַקִּנִּים הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת חָכָם גָּדוֹל וּבָקִי, כֵּיוָן שֶׁהָעוֹפוֹת שֶׁיָּכִים לָאֲנָשִׁים שׁוֹנִים, וְיֵשׁ הַקְּרֵבִים חַטָּאת וְיֵשׁ הַקְּרֵבִים עוֹלָה, וּפְרָטֵי דִּינִים רַבִּים יֶשְׁנָם בְּמִקְרֶה שֶׁל תַּעֲרֹבֶת. **וּפִתַּחְיָה, זֶה מָרְדְּכָי** הַיָּדוּעַ מִמְּגִלַּת אֶסְתֵּר, **וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ פִּתַּחְיָה,** לְפִי שֶׁהָיָה **פּוֹתֵחַ בְּדְבָרִים** סְתוּמִים **וְדוֹרְשָׁן** וּפוֹתֵר אֶת כַּוָּנָתָם (רש"ש), **וְיוֹדֵעַ שִׁבְעִים לָשׁוֹן** וְכָךְ הֵבִין אֶת לְשׁוֹנָם שֶׁל נָשִׁים הַבָּאוֹת מִמְּדִינַת הַיָּם, כְּדֵי לְהָבִין אֵיזֶה קָרְבָּן צְרִיכוֹת לְהָבִיא, וְלָכֵן נִקְרָא גַּם 'מָרְדְּכַי בִּלְשָׁן'. **בֶּן אֲחִיָּה** מְמֻנֶּה **עַל רִפּוּי חוֹלֵי מֵעַיִם.** שָׁרְבִים מֵהַכֹּהֲנִים חָלוּ בְּמֵעֵיהֶם, בְּגִלַּל הֲלִיכָתָם יְחֵפִים עַל הָרִצְפָּה, וַאֲכִילַת הָרִבֵּה בָּשָׂר וּשְׁתִיַּת מַיִם. **נְחוּנְיָא** הָיָה **חוֹפֵר שִׁיחִין** - בּוֹרוֹת מַיִם לְצָרְכֵי עוֹלֵי הָרֶגֶל. **גְּבִינִי** הָיָה הַמַּכְרִיז בְּכָל בֹּקֶר 'עִמְדוּ כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדַתְכֶם'. **בֶּן גֶּבֶר עַל נְעִילַת הַשְּׁעָרִים** בַּמִּקְדָּשׁ בָּעֶרֶב, וּפִתְּיחָתָם בַּבֹּקֶר. **בֶּן בְּבַי עַל הַפְּקִיעַ** - שׁוֹט שֶׁמַּפְקִיעִים אֶת רֹאשׁוֹ לִרְצוּעוֹת דַּקּוֹת (תוי"ט), וּמַכִּים בּוֹ אֶת שׁוֹמְרֵי הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּרְדְּמוּ עַל מִשְׁמַרְתָּם [וּבִירוּשַׁלְמִי (ה"א) פֵּרֵשׁ שֶׁהַפְּקִיעַ הֵם הַפְּתִילוֹת לִמְנוֹרַת הַמִּקְדָּשׁ וְלִמְנוֹרוֹת שִׁמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, שֶׁלְּצָרְכָּן הָיוּ מַפְקִיעִים' פְּתִילוֹת מֵהַמִּכְנָסַיִם וְהָאַבְנָטִים שֶׁל הַכֹּהֲנִים שֶׁבָּלוּ]. **בֶּן אַרְזָה עַל הַצִּלְצָל** - כְּלִי נְגִינָה שֶׁמַּשְׁמִיעַ קוֹל חָזָק, וּמוֹרֶה לַלְוִיִּם לְהַתְחִיל בְּשִׁיר.

משניות מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק ו המבוארות

הֶגְרֵס בֶּן לֵוִי - מִשֵּׁבֶט לֵוִי, **עַל הַשִּׁיר**, שֶׁהוּא הִתְחִיל וְסַיֵּם אֶת שִׁירַת הַלְוִיִּם, וְהַלְוִיִּם עִמּוֹ. **בֵּית גַּרְמוּ** - אַנְשֵׁי מִשְׁפַּחַת גַּרְמוּ **עַל מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים**, לֶאֱפוֹתָם כָּךְ שֶׁלֹּא יִתְעַפְּשׁוּ אַךְ גַּם לֹא יִשָּׁבְרוּ בְּרִדְיָתָם, וְנִצְרְכָה לְכָךְ אֻמָּנוּת מְיֻחֶדֶת בְּגִלֵּל צוּרַת הַלֶּחֶם כְּתֻבָּה פְּרוּצָה. **בֵּית אַבְטִינָס** - אַנְשֵׁי מִשְׁפַּחַת אַבְטִינָס, **עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת** שֶׁהָיוּ בְּקִיאִים בַּהֲכָנַת הַקְּטֹרֶת, וְהִכִּירוּ עֵשֶׂב שְׁגוֹרֵם לַעֲשֵׂן הַקְּטֹרֶת לַעֲלוֹת זָקוּף, וְהוּא הַנִּקְרָא 'מַעֲלֶה עָשָׁן'. **אֶלְעָזָר עַל** אֲרִיגַת **הַפָּרוֹכוֹת** כְּשֶׁהָיוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת פָּרֹכֶת חֲדָשָׁה. **וּפִנְחָס עַל הַמַּלְבּוּשׁ** - עַל בִּגְדֵי הַכְּהֻנָּה, לְהַלְבִּישָׁם לִפְנֵי הָעֲבוֹדָה וּלְהַפְשִׁיטָם לְאַחֲרֶיהָ, וּלְשָׁמְרָם בַּלְּשָׁכוֹת הַמְיֻעָדוֹת לְכָךְ:

מִשְׁנָה ב **מִנַּיִן הַמְמֻנִּים עַל מָמוֹן הֶקְדֵּשׁ: אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁלֹשָׁה גִּזְבָּרִין** וְלֹא יוֹתֵר, **וּמִשִּׁבְעָה** אֲנָשִׁים **אֲמַרְכָּלִין** [-נוֹטָרִיקוֹן: אָמִיר עַל כֹּל, וְאָמִיר הוּא שׂר בְּעַרְבִית] הַמְמֻנִּים עַל הַגִּזְבָּרִים, וְכָל אֲמַרְכָּל הֶחָזִיק בְּאֶחָד מִשִּׁבְעַת הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁל שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה, וּכְשֶׁרָצוּ הַגִּזְבָּרִים לְהַכְנֵס לַעֲסֹק בְּמָמוֹן הֶקְדֵּשׁ, הָיוּ צְרִיכִים אֶת כָּל הָאֲמַרְכָּלִין לִפְתִיחָתָהּ. עֲלֵיהֶם הָיוּ מְמֻנִּים שְׁנֵי 'קָתִילוֹקִין', מֵעֲלֵיהֶם הַ'סְגָן', וּמֵעֲלֵיו הַ'כֹּהֵן גָּדוֹל'. **וְאֵין עוֹשִׂין שְׁרָרָה** - אֵין מְמֻנִּים לְתַפְקִיד **עַל הַצִּבּוּר בְּמָמוֹן** - לִגְבּוֹת אוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָמוֹן שֶׁנִּגְבָּה מֵהַצִּבּוּר, **פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם**, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כח ה) 'וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב' וּמְעוּט רַבִּים שְׁנַיִם. **חוּץ מִבֶּן אֲחִיָּה שֶׁעַל חוֹלֵי מֵעַיִם, וְאֶלְעָזָר שֶׁעַל הַפָּרוֹכוֹת**, שֶׁאַף שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים לְצָרְכָּהּ שְׁרָרָתָם בְּמָמוֹן הַצִּבּוּר, וַהֲרֵי זֶה 'שְׁרָרָה בְּמָמוֹן', מִכָּל מָקוֹם הָיוּ מְמֻנִּים יְחִידִיִּים בְּתַפְקִידָם, לְפִי שֶׁאוֹתָן קִבְּלוּ רַב הַצִּבּוּר עֲלֵיהֶן: **מִשְׁנָה ג** **בְּאוֹר עִנְיַן הַחוֹתָמוֹת וְהַנְּסָכִים: אַרְבָּעָה מִינֵי חוֹתָמוֹת** - פִּתְקָאוֹת שֶׁנַּחְתְּמוּ עַל יְדֵי הַגִּזְבָּר **הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ**, וְשִׁמְּשׁוּ לְקַבָּלַת הַנְּסָכִים עֲבוּר הַקָּרְבָּנוֹת הַשּׁוֹנִים, כְּפִי שֶׁיִּבֹאַר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה. **וְכָתוּב עֲלֵיהֶן, 'עֶגֶל'** לִנְסְכֵי בָּקָר [שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים סֹלֶת, חֲצִי הִין שֶׁמֶן וַחֲצִי הִין יַיִן]. **'זָכָר'** לִנְסְכֵי אַיִל [הַמְכֻנֶּה 'זָכָר' כַּתַּרְגּוּם הָאֲרַמִּי לְ'אַיִל' - דְּכַר. וְהֵם שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים סֹלֶת, שְׁלִישׁ הִין שֶׁמֶן וּשְׁלִישׁ הִין יַיִן]. **'גְּדִי'** לִנְסְכֵי כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ [עֶשְׂרוֹן סֹלֶת, רֶבַע הִין שֶׁמֶן וְרֶבַע הִין יַיִן]. **'חוֹטֵא'**, לִנְסְכֵי מִצְרָע עָשִׁיר [הַמְכֻנֶּה חוֹטֵא לְפִי שֶׁהִנִּיעַ בָּאִים עַל חֶטְא. וְצָרִיךְ לְהָבִיא נְסָכִים שֶׁל שִׁלְשֶׁת כִּבְשֵׂי קָרְבְּנוֹתָיו, וְעוֹד שֶׁמֶן לְמַתַּן תְּנוּפָה וּבְהוֹנוֹת שֶׁבְּסֵדֶר טָהֳרָתוֹ]. **בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה** חוֹתָמוֹת **הָיוּ, וְאַרְמִית כְּתוּב עֲלֵיהֶן** [-גְּדָיָא, דְּכַר וְכוּ'] שֶׁרֹב דִּבּוּרָם הָיָה בַּאֲרַמִית: **'עֶגֶל', 'זָכָר', 'גְּדִי', 'חוֹטֵא דַּל'** - מִצְרָע עָנִי, **וְ'חוֹטֵא עָשִׁיר'** - מִצְרָע עָשִׁיר. שֶׁבֶּן עַזַּאי מוֹסִיף 'חוֹטֵא דַּל' שֶׁמְּבִיא רַק בְּהֵמָה אַחַת לְקָרְבָּנוֹ. וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא מְצֹרָע עָנִי קִבֵּל חוֹתֶמֶת שֶׁל 'גְּדִי' וְאֶת הַשָּׁמֶן לְמַתַּן הַבְּהוֹנוֹת הֵבִיא מִבֵּיתוֹ. חוֹתַם **'עֶגֶל', מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי בָקָר** - מִיָּעֵד עֲבוּר מִי שֶׁמְּשֻׁלָּם עַל נִסְכֵּי בָּקָר, **גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים** [-אוֹ קְטַנִּים] לְעוֹלָה הַבָּאָה רַק מִזְּכָרִים, **וּנְקֵבוֹת** - אוֹ לִשְׁלָמִים הַבָּאִים גַּם מִנְּקֵבוֹת [וַעוֹלוֹת וּשְׁלָמִים הֵם הַטְּעוּנִים נְסָכִים, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו ג) 'עֹלָה אוֹ זָבַח']. חוֹתַם **'גְּדִי', מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי צֹאן** - כְּבָשִׂים וְעִזִּים, **גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, זְכָרִים וּנְקֵבוֹת, חוּץ מִשֶּׁל אֵילִים** שֶׁשִּׁעוּר נִסְכֵּיהֶם מְרֻבֶּה מִשֶּׁל כֶּבֶשׂ. חוֹתַם **'זָכָר', מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי אֵילִים בִּלְבָד.** חוֹתַם **'חוֹטֵא', מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי שְׁלֹשׁ פָּרִים** עֲשִׁירִים, וְכֵן לְלֹג שֶׁמֶן הַנִּתָּן עַל בְּהוֹנוֹתָיו וּתְנוּכוֹ שֶׁל הַמְּצֹרָע: **מִשְׁנָה ד** **סֵדֶר קִנּוּחַ הַנְּסָכִים: מִי שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ נְסָכִים** לְקָרְבְּנוֹתָיו, וְצָרִיךְ סֹלֶת שֶׁמֶן וְיַיִן שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ, **הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל יוֹחָנָן שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל הַחוֹתָמוֹת, נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת** - דְּמֵי הַנְּסָכִים אוֹתָם צָרִיךְ לְהָבִיא, **וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ חוֹתָם** בְּהֶתְאֵם לַנְּסָכִים הָרְאוּיִים לוֹ, וְהַחוֹתָם מְשַׁמֵּשׁ רְאָיָה עַל הַתַּשְׁלוּם. **בָּא לוֹ הַקּוֹנֶה אֵצֶל אֲחִיָּה שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל הַנְּסָכִים, וְנוֹתֵן לוֹ אֶת הַחוֹתָם, וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ** אֶת הַנְּסָכִים. **וְלָעֲרֶב, בָּאִין** שְׁנֵי הַמְמֻנִּים **זֶה אֵצֶל זֶה, וַאֲחִיָּה מוֹצִיא אֶת הַחוֹתָמוֹת** שֶׁקִּבֵּל מֵהַקּוֹנִים, **וּמְקַבֵּל** מִיּוֹחָנָן **כְּנֶגְדָּן** אֶת **הַמָּעוֹת** שֶׁקִּבֵּל עֲבוּר הַחוֹתָמוֹת. **וְאִם הוֹתִירוּ** - אִם נִמְצְאוּ בְּיַד יוֹחָנָן מָעוֹת יְתֵרוֹת, **הוֹתִירוּ לְהֶקְדֵּשׁ** - הֶקְדֵּשׁ זוֹכֶה בָּהֶן, וְלֹא אוֹמְרִים שֶׁמְּעוֹתָיו הִתְעָרְבוּ בִּמְעוֹת הֶקְדֵּשׁ. **וְאִם פָּחֲתוּ** הַמָּעוֹת מֵחֶשְׁבּוֹן הַחוֹתָמוֹת, **הָיָה מְשַׁלֵּם יוֹחָנָן מִבֵּיתוֹ** אֶת הַמָּעוֹת הַחֲסֵרוֹת, **שֶׁיַּיד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה**, וְלָכֵן נוֹקְטִים אַף בְּהוֹתִירוּ שֶׁהַמָּעוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ (תפא"י): **מִשְׁנָה ה** **מִי** שֶׁטּוֹעֵן **שֶׁאָבַד מִמֶּנּוּ חוֹתָמוֹ, מַמְתִּינִין לוֹ עַד הָעֶרֶב**, לִשְׁעַת חֲשֵׁבוֹן הַמָּעוֹת כְּנֶגֶד הַחוֹתָמוֹת. **אִם מָצְאוּ לוֹ** מָעוֹת יְתֵרִים **כְּדֵי חוֹתָמוֹ** - כִּדְמֵי הַחוֹתָם שֶׁטּוֹעֵן שֶׁאָבַד, **נוֹתְנִין לוֹ** אֶת הַנְּסָכִים. **וְאִם לָאו**, שֶׁלֹּא נִמְצָא בַּמָּעוֹת עֹדֶף בְּשִׁעוּר זֶה, **לֹא הָיָה לוֹ** כְּלוּם, שֶׁאֵין רְאָיָה לִדְבָרָיו וְחוֹשְׁשִׁים שֶׁהוּא רַמַּאי. **וְשֵׁם הַיּוֹם** שֶׁל קִנּוּחַ הַחוֹתָם **כָּתוּב עֲלֵיהֶן** - עַל הַחוֹתָמוֹת, **מִפְּנֵי הָרַמָּאִין.** שֶׁלֹּא יִקְנֶה חוֹתָם כְּשֶׁהַשַּׁעַר זוֹל, וְיִקַּח אֶת הַנְּסָכִים כְּשֶׁהַשַּׁעַר בְּיֹקֶר. וְכֵן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא מָצָא חוֹתָם וּבָאוֹתוֹ יוֹם חוֹשֵׁשׁ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּגִלַּל שֶׁבָּעֲלָיו מְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו, וּמַמְתִּין עִמּוֹ לְיוֹם אַחֵר:

מִשְׁנָה ו **לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים וְלִשְׁכַּת הַכֵּלִים: שְׁתֵּי לְשָׁכוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, אַחַת 'לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים' וְאַחַת 'לִשְׁכַּת הַכֵּלִים'. 'לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים' יִרְאֵי חֵטְא נוֹתְנִים לְתוֹכָהּ צְדָקָה בַּחֲשַׁאי** בְּלִי שֶׁיִּרְאוּם, **וַעֲנִיִּים בְּנֵי טוֹבִים** - בְּנֵי עֲשִׁירִים שֶׁיָּרְדוּ מִנְּכָסֵיהֶם, וּמִתְבַּיְּשִׁים לְקַבֵּל צְדָקָה בָּרַבִּים, **מִתְפַּרְנְסִים מִתּוֹכָהּ בַּחֲשַׁאי.** וְעַל שֵׁם הַנְּתִינָה וְהַלְקִיחָה בַּחֲשַׁאי, נִקְבַּע שְׁמָהּ 'לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים'. **'לִשְׁכַּת הַכֵּלִים', כָּל מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב כְּלִי,** לְבֶדֶק הַבַּיִת, **זוֹרְקוֹ לְתוֹכָהּ. וְאַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם** הָיוּ **הַגִּזְבָּרִין פּוֹתְחִין אוֹתָהּ** - אֶת הַלִּשְׁכָּה, **וְכָל כְּלֵי שֶׁמָּצְאוּ בּוֹ עִצְמוֹ צָרִךְ לְבֶדֶק הַבַּיִת** - לְתִקּוּן הַמִּקְדָּשׁ, כְּגוֹן פַּטִּישׁ וְגַרְזֶן אִם הָיוּ צְרִיכִים לוֹ (רבינו משולם), **מַנִּיחִין אוֹתוֹ** לְכָךְ. **וְהַשְּׁאָר** שֶׁאֵין בָּהֶם עִצְמָם צָרָךְ, **נִמְכָּרִין בִּדְמֵיהֶן** - בְּשָׁוִים, וְהַדְּמִים **נוֹפְלִין לִלְשָׁכַת בֶּדֶק הַבַּיִת,** שֶׁבָּהּ נִתְּנוּ אֶת כָּל קְדֻשֵּׁי בֶּדֶק הַבַּיִת:

פֶּרֶק ו

פֵּרוּט שְׁלֹשָׁה עָשָׂר הַשּׁוֹפָרוֹת, הַשַּׁלְחָנוֹת וְהַהִשְׁתַּחֲוָיוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, וְאֵגֶב זֶה מְקוֹם הַטְמָנַת הָאָרוֹן, מִנְיַן שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה, וּשְׁעוּר הַנְּדָבָה בִּמְינִים שׁוֹנִים שֶׁאָדָם נִדָּבָם בְּלֹא לְהַזְכִּיר שִׁעוּר:

מִשְׁנָה א **מְקוֹם גְּנִיזַת הָאָרוֹן: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת** - קַפּוֹת לְנְתִינַת מָעוֹת (ראה לעיל פ"ב מ"א), **שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שֻׁלְחָנוֹת** לַעֲבוֹדוֹת הַמִּקְדָּשׁ, **וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת** מְקוֹמוֹת שֶׁבָּהֶם הִשְׁתַּחֲוָה הַנִּכְנָס לְהַר הַבַּיִת, **הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ,** וּכְפִי שֶׁיִּבֹאַר לְהֶלֶן. הָאֲנָשִׁים **שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְשֶׁל בֵּית רַבִּי חֲנַנְיָא סְגַן הַכֹּהֲנִים הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִין בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה** מְקוֹמוֹת. **וְהֵיכָן הָיְתָה** הַהִשְׁתַּחֲוָיָה הַיְתֵרָה, **כְּנֶגֶד דִּיר הָעֵצִים** - הַלִּשְׁכָּה הַצְּפוֹנִית מִזְּרָחִית שֶׁל עֲזָרַת נָשִׁים, שָׁבָּהּ נִשְׁמְרוּ עֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ, **שֶׁכֵּן מָסַרְתָּ בְּיָדָם מֵאֲבוֹתֵיהֶם, שֶׁשָּׁם** בַּמִּחְלוֹת שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ מִתַּחַת לְקַרְקַע הַמִּקְדָּשׁ, **הָאָרוֹן נִגְנַז** עִם מַטֵּה אַהֲרֹן, צְנְצֶנֶת הַמָּן וּצְלוּחִית שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, עַל יְדֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי חֻרְבַּן הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (דה"י ב' לה ג) 'וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְּבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לַה', תְּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה' וְגוֹ':

מִשְׁנָה ב **מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּעַל מוּם, שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק** כְּדִין בַּעֲלֵי מוּמִים הָאֲסוּרִים בַּעֲבוֹדָה, בִּבְדִיקַת הָעֵצִים מִתּוֹלָעִים, שֶׁיֵּעָץ נָגוּעַ פָּסוּל לַמִּזְבֵּחַ, **וְרָאָה אֶת** אַחַת מֵאַבְנֵי הָרִצְפָּה **שֶׁהִיא מְשֻׁנָּה מֵחַבְרוֹתֶיהָ,** וְהֵבִין שֶׁאָבָן זוֹ נִלְקְחָה מִמְּקוֹמָהּ וְהֻחְזְרָה, **הֶגְרֵס בֶּן לֵוִי עַל הַשִּׁיר, בֵּית גַּרְמוּ עַל מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים, בֵּית אַבְטִינָס עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת, אֶלְעָזָר עַל הַפָּרוֹכוֹת, וּפִנְחָס עַל הַמַּלְבּוּשׁ:** **ב** **אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁלֹשָׁה גִּזְבָּרִין וּמִשִּׁבְעָה אֲמַרְכָּלִין, וְאֵין עוֹשִׂין שְׁרָרָה עַל הַצִּבּוּר בְּמָמוֹן פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם, חוּץ מִבֶּן אֲחִיָּה שֶׁעַל חוֹלֵי מֵעַיִם וְאֶלְעָזָר שֶׁעַל הַפָּרוֹכוֹת, זְכָרִים וּנְקֵבוֹת, חוּץ מִשֶּׁל אֵילִים. זָכָר מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי אֵילִים בִּלְבָד. חוֹטֵא מְשַׁמֵּשׁ עִם נִסְכֵּי שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת שֶׁל מְצֹרָעִין:** **ד** **מִי שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ נְסָכִים, הוֹלֵךְ לוֹ אֵצֶל יוֹחָנָן שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל הַחוֹתָמוֹת, נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ חוֹתָם. בָּא לוֹ אֵצֶל אֲחִיָּה שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל הַנְּסָכִים, וְנוֹתֵן לוֹ חוֹתָם וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ נְסָכִים. וְלָעֲרֶב בָּאִין זֶה אֵצֶל זֶה, וַאֲחִיָּה מוֹצִיא אֶת הַחוֹתָמוֹת וּמְקַבֵּל כְּנֶגְדָּן מָעוֹת. וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לַהֶקְדֵּשׁ. וְאִם פָּחֲתוּ, הָיָה מְשַׁלֵּם יוֹחָנָן מִבֵּיתוֹ, שֶׁיַּיד הֶקְדֵּשׁ עַל הָעֶלְיוֹנָה:** **ה** **מִי שֶׁאָבַד מִמֶּנּוּ חוֹתָמוֹ, מַמְתִּינִין לוֹ עַד הָעֶרֶב. אִם מוֹצְאִין לוֹ כְּדֵי חוֹתָמוֹ, נוֹתְנִין לוֹ. וְאִם לָאו, לֹא הָיָה לוֹ. וְשֵׁם הַיּוֹם כָּתוּב עֲלֵיהֶן, מִפְּנֵי הָרַמָּאִין:** **ו** **שְׁתֵּי לְשָׁכוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, אַחַת לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים, וְאַחַת לִשְׁכַּת הַכֵּלִים. לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים, יִרְאֵי חֵטְא נוֹתְנִים לְתוֹכָהּ בַּחֲשַׁאי, וַעֲנִיִּים בְּנֵי טוֹבִים מִתְפַּרְנְסִים מִתּוֹכָהּ בַּחֲשַׁאי. לִשְׁכַּת הַכֵּלִים, כָּל מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב כְּלִי, זוֹרְקוֹ לְתוֹכָהּ. וְאַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם הַגִּזְבָּרִין פּוֹתְחִין אוֹתָהּ. וְכָל כְּלִי שֶׁמּוֹצְאִין בּוֹ צָרִךְ לְבֶדֶק הַבַּיִת, מַנִּיחִין אוֹתוֹ. וְהַשְּׁאָר נִמְכָּרִין בִּדְמֵיהֶן וְנוֹפְלִין לִלְשָׁכַת בֶּדֶק הַבַּיִת:**

פרק ו

א שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שֻׁלְחָנוֹת, שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת, הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ. שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְשֶׁל בֵּית רַבִּי חֲנַנְיָא סְגַן הַכֹּהֲנִים הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִין אַרְבַּע עֶשְׂרֵה. וְהֵיכָן הָיְתָה יְתֵרָה, כְּנֶגֶד דִּיר הָעֵצִים, שֶׁכֵּן מָסַרְתָּ בְּיָדָם מֵאֲבוֹתֵיהֶם שֶׁשָּׁם הָאָרוֹן נִגְנַז: **ב** מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק, וְרָאָה אֶת הָרִצְפָּה שֶׁהִיא מְשֻׁנָּה מֵחַבְרוֹתֶיהָ.

משניות

מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק ו

וְתַחְתֶּיהָ הַכְּנִיסָה לַמִּחְלָה שֶׁבָּהּ טָמוּן הָאָרוֹן. בָּא וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לִגְמֹר אֶת הַדָּבָר וּלְהַרְאוֹתוֹ אֶת הַמָּקוֹם, **עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ, וְיָדְעוּ בִּיחוּד** - בְּבֵרוּר, בְּעִקְבוֹת מַעֲשֶׂה זֶה, **שָׁשָׁם** - בְּדִיר הָעֵצִים **הָאָרוֹן נִגְנַז**, כְּמֶסֹרֶת אוֹתָן הַמִּשְׁפָּחוֹת:

מִשְׁנָה ג שְׁלֹשָׁה עָשָׂר הַשְׁתַּחֲוָיוֹת וּשְׁעָרִים שָׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ: וְהֵיכָן הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים

כַּמְבֹאָר בְּמִשְׁנָה א' שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מְקוֹמוֹת. **אַרְבַּע בִּצְפוֹן** הָעֲזָרָה, **וְאַרְבַּע בַּדָּרוֹם, שְׁלֹשׁ בַּמִּזְרָח, וּשְׁתַּיִם בַּמַּעֲרָב, כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עָשָׂר הַשְּׁעָרִים** שֶׁהָיוּ לָעֲזָרָה. **הַשְּׁעָרִים הַדְּרוֹמִיִּים הַסְּמוּכִין לְמַעֲרַב** הָעֲזָרָה [מִמַּעֲרַב לְמִזְרָח]: א. **שַׁעַר הָעֶלְיוֹן.** שֶׁהַר הַבַּיִת עָשׂוּי בְּשִׁפּוּעַ מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וְהַשַּׁעַר הַמַּעֲרָבִי בְּיוֹתֵר הוּא הָעֶלְיוֹן בְּיוֹתֵר. ב. **שַׁעַר הַדֶּלֶק,** שַׁעַר לִשְׁכַּת הָעֵץ, שֶׁדַּרְכּוֹ מַכְנִיסִים אֶת הָעֵצִים הַדּוֹלְקִים עַל הַמִּזְבֵּחַ. ג. **שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת,** שֶׁדַּרְכּוֹ מַכְנִיסִים אֶת הַבְּכוֹרוֹת הַנִּשְׁחָטִים אַף בְּדָרוֹם הָעֲזָרָה, כִּדְיָן קָדָשִׁים קַלִּים. ד. **שַׁעַר הַמַּיִם. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר הַמַּיִם, שֶׁבּוֹ מַכְנִיסִין צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם שֶׁל נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג הַסֻּכּוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, שֶׁבּוֹ הַמַּיִם** מֵהַמַּעְיָן שֶׁבִּנְבוּאַת יְחֶזְקֵאל עַל הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי (יחזקאל מז) **מְפַכִּים וַעֲתִידִין לִהְיוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת,** שֶׁהַמַּעְיָן יֹצֵא מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים בְּקִלּוּחַ דַּק, וּכְשֶׁגִּיעוּ מֵימָיו לְשַׁעַר זֶה יִתְגַּבְּרוּ לִרְחַב פִּי פַּךְ קָטָן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'וְהִנֵּה מַיִם מְפַכִּים מִן הַכָּתֵף הַיְמָנִית', וְהַכָּתֵף הַיְמָנִית הוּא צַד דָּרוֹם, הַקְרוּי 'יָמִין', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פט יג) 'צָפוֹן וְיָמִין'. **לְעַמָּתָן** [-מוּלָם] הָיוּ **בַּצָּפוֹן, סְמוּכִין לַמַּעֲרָב** [מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח]: א. **שַׁעַר יְכָנְיָה,** כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן. ב. **שַׁעַר הַקָּרְבָּן,** דַּרְכּוֹ מַכְנִיסִים לָעֲזָרָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחִיטָתָם בַּצָּפוֹן. ג. **שַׁעַר הַנָּשִׁים,** שֶׁבּוֹ נִכְנָסוֹת הַנָּשִׁים כְּדֵי לַעֲמֹד עַל קָרְבָּנָן [שֶׁבַּעַל הַקָּרְבָּן מְחֻיָּב לַעֲמֹד עַל גַּבָּיו בִּזְמַן הַקָּרְבָּתוֹ (ראה תענית פ"ד מ"ב)], וּכְדֵי לִסְמֹךְ עַל קָרְבָּנָם לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאַף נָשִׁים מֻתָּרוֹת בִּסְמִיכָה. ד. **שַׁעַר הַשִּׁיר,** שֶׁדַּרְכּוֹ מַכְנִיסִים אֶת כְּלֵי נְגִינַת הַלְוִיִּם לָעֲזָרָה. **וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ** שֶׁל הַשַּׁעַר הָרִאשׁוֹן **'שַׁעַר יְכָנְיָה', שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָה** מֶלֶךְ יְהוּדָה **בְּגָלוּתוֹ,** שֶׁכְּשֶׁהָגְלָהוּ נְבוּכַדְנֶצַּר נִכְנַס לְהִשְׁתַּחֲוֹת וְלִטֹּל רְשׁוּת מֵה', וְיָצָא דֶּרֶךְ אוֹתוֹ שַׁעַר. וּשְׁלֹשֶׁת הַשְּׁעָרִים שֶׁבַּמִּזְרָח: א. **שַׁעַר נִיקָנוֹר,** עַל שֵׁם הָאִישׁ שֶׁנָּדַב אֶת דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר וְנַעֲשָׂה לוֹ נֵס בַּהֶבְאָתָם (יומא פ"ג מ"י). ב-ג. **וּשְׁנֵי פִּשְׁפָּשִׁין** - שְׁעָרִים קְטַנִּים **הָיוּ לוֹ** לְשַׁעַר נִיקָנוֹר בְּתוֹךְ דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל, **אֶחָד בִּימִינוֹ וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ.** [גַּם לְבֵית הַמּוֹקֵד בִּצְפוֹן הָעֲזָרָה הָיָה שַׁעַר קָטָן, אַךְ לְפִי שֶׁהָיָה קָטָן בְּיוֹתֵר - אַף יוֹתֵר מֵהַפִּשְׁפָּשִׁין - לֹא נִכְלַל בְּמִנְיַן הַשְּׁעָרִים]. **וּשְׁנַיִם** - שְׁנֵי שְׁעָרִים **בַּמַּעֲרָב** מֵאֲחוֹרֵי קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, **שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם שֵׁם,** שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם שְׁמוּשׁ מְסֻיָּם, אֶלָּא רַק לְמַעֲבָר בְּעֵת צָרָךְ מְיֻחָד. [מִשְׁנָה זוֹ כְּדַעַת אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן (מדות פ"ב מ"ו), אֲבָל לְדַעַת חֲכָמִים (שם פ"א מ"ד) הָיוּ לָעֲזָרָה שִׁבְעָה שְׁעָרִים. וּלְשִׁיטָתָם, שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הַהִשְׁתַּחֲוָיוֹת נִתְקָנוּ כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה פְּרָצוֹת שֶׁפָּרְצוּ מַלְכֵי יָוָן בַּסּוֹרֵג [-גָּדֵר שֶׁהִקִּיפָה אֶת הַ'חֵיל' שֶׁסְּבִיב הָעֲזָרָה], וּכְשֶׁנִּגְדְּרוּ עַל יְדֵי מַלְכֵי חַשְׁמוֹנַאי כְּשֶׁנִּצְחוּם, תִּקְנוּ שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹאוּ כְּנֶגֶד כָּל פְּרָצָה גְּדוֹרָה יִשְׁתַּחֲוֶה: **מִשְׁנָה ד שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שֶׁלְּחָנוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שֶׁלְּחָנוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ. שְׁמוֹנָה** שֶׁלְּחָנוֹת **שֶׁל שַׁיִשׁ** עָמְדוּ **בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם, שֶׁעֲלֵיהֶן מְדִיחִין אֶת הַקְּרָבִים. וּשְׁנַיִם בְּמַעֲרַב הַכֶּבֶשׁ,** אֶחָד **שֶׁל שַׁיִשׁ וְאֶחָד שֶׁל כֶּסֶף. עַל שֶׁל שַׁיִשׁ הָיוּ נוֹתְנִים אֶת הַקְּרָבִים, וְעַל שֶׁל כֶּסֶף כְּלֵי שָׁרֵת. וּשְׁנַיִם בָּאוּלָם מִבִּפְנִים עַל פֶּתַח הַבַּיִת,** אֶחָד **שֶׁל שַׁיִשׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שַׁיִשׁ נוֹתְנִין לֶחֶם הַפָּנִים בִּכְנִיסָתוֹ, וְעַל שֶׁל זָהָב בִּיצִיאָתוֹ, שֶׁמַּעֲלִין בְּקֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. וְאֶחָד שֶׁל זָהָב מִבִּפְנִים, שֶׁעָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים תָּמִיד:**

ה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶם, תִּקְלִין חֲדָתִין וְתִקְלִין עַתִּיקִין, קִנִּין וְגוֹזְלֵי עוֹלָה, עֵצִים וּלְבוֹנָה, זָהָב לִכְפֹּרֶת. שִׁשָּׁה לִנְדָבָה. תִּקְלִין חֲדָתִין שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. קִנִּין, הֵם שֶׁהָיוּ מְעוֹפְפִין בַּמִּקְדָּשׁ. וְעוֹד שִׁשָּׁה שׁוֹפָרוֹת לִנְדָבָה. בְּשׁוֹפָר שֶׁל תִּקְלִין חֲדָתִין נוֹתְנִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וּמִשָּׁם נִלְקָחִים הַשְּׁקָלִים לַלִּשְׁכָּה. וּבְשֶׁל תִּקְלִין **עַתִּיקִין,** מַנִּיחַ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל כָּל **מִי שֶׁלֹּא שָׁקַל אֶשְׁתְּקַד** - בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה כְּמִצְוָתוֹ, **וְשׁוֹקֵל לַשָּׁנָה הַבָּאָה** עֲבוּר הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה. **קִנִּין** - הַשּׁוֹפָר הַשְּׁלִישִׁי, **הֵם** מָעוֹת לִקְנִיַּת **תּוֹרִים** הַכְּשֵׁרִים רַק בִּגְדֻלּוֹתָם. וְהַשּׁוֹפָר שֶׁל **גּוֹזְלֵי עוֹלָה, הֵן** לְצֹרֶךְ קִנְיַּת **בְּנֵי יוֹנָה** הַכְּשֵׁרִים רַק בְּקַטְנוּתָם [וּלְכָךְ מְכֻנִּים 'גּוֹזָלוֹת']. **וְכֻלָּן** - הַתּוֹרִים וּבְנֵי הַיּוֹנָה קְרֵבִים כְּ**עוֹלוֹת** נְדָבָה בִּלְבַד, וְאֵלּוּ הַחַיָּבִים לְהָקְרִיבָם לֹא הִנִּיחוּם בַּשּׁוֹפָרוֹת, שֶׁאֶחָד מֵהָעוֹפוֹת הַמְחֻיָּבִים הוּא לְחַטָּאת, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּמוּת בְּעָלָיו וְתִתְעָרֵב בָּהֶם חַטָּאת זוֹ שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ שֶׁמֵּתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הַשּׁוֹפָר **'קִנִּין'** הוּא לַחַיָּבִים בַּהֲבָאַת שְׁנֵי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, וּמִכָּל זוּג מִקְרִיבִים **אֶחָד** לְ**חַטָּאת וְאֶחָד לְעוֹלָה. וּלְדַעַת חֲכָמִים** אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָמוּת. **וְהַשּׁוֹפָר 'גּוֹזְלֵי עוֹלָה' כֻּלָּן** קְרֵבִים **עוֹלוֹת,** שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ לְמִי שֶׁמִּתְנַדֵּב עוֹלַת הָעוֹף: **מִשְׁנָה**

ו שִׁעוּר הַנְּדָבָה בְּנוֹדֶבֶת עֵצִים, לְבוֹנָה אוֹ זָהָב: הָאוֹמֵר 'הֲרֵי עָלַי עֵצִים' לַמִּזְבֵּחַ, וְלֹא פֵּרַשׁ כַּמָּה, **לֹא יִפְחֹת מִשְּׁנֵי גִזְרִין** שֶׁמִּדָּתָם כְּמִדַּת עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וְאִם נָדַר לְהָבִיא **'לְבוֹנָה'** וְלֹא פֵּרַשׁ כַּמָּה, **לֹא יִפְחֹת מִקֹּמֶץ** [-כַּמּוּת הַנִּכְנֶסֶת לִשְׁלֹשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו הָאֶמְצָעִיּוֹת שֶׁל אָדָם כְּשֶׁהוּא מְקַפְּלָן עַל כַּף יָדוֹ]. שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַלְּבוֹנָה הַבָּאָה עִם מִנְחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ח) 'וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל הַלְּבֹנָה', וְדָרְשׁוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁמֵּהַמִּנְחָה מַקְטִיר קֹמֶץ, כָּךְ גַּם מֵהַלְּבוֹנָה. וְאִם נָדַר 'מַטְבֵּעַ **זָהָב**' וְלֹא פֵּרַשׁ אֵיזוֹ, **לֹא יִפְחֹת מִדִּינָר זָהָב** שֶׁהוּא הַמַּטְבֵּעַ הַקָּטָן בְּיוֹתֵר הַנַּעֲשֶׂה מִזָּהָב [וְאִם אָמַר רַק 'זָהָב', יָכוֹל לָתֵת מַזְלֵג קָטָן שֶׁל זָהָב]. דִּינִים אֵלּוּ הֵם רַק כְּשֶׁלֹּא פֵּרַשׁ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ כַּמָּה יָבִיא, אַךְ אִם מְפָרֵשׁ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ, יָכוֹל לְקַיֵּם שֶׁרוֹצֶה לְהָבִיא רַק דָּבָר מוּעָט, עֵץ אֶחָד, קֹרֶט לְבוֹנָה אוֹ מְעַט זָהָב. **שִׁשָּׁה הַשּׁוֹפָרוֹת לִנְדָבָה: שִׁשָּׁה** שׁוֹפָרוֹת [וְכָתוּב עֲלֵיהֶם: א. מוֹתַר חַטָּאת. ב. מוֹתַר אָשָׁם. ג. מוֹתַר קִנֵּי זָבִים, זָבוֹת וְיוֹלְדוֹת. ד. מוֹתַר קָרְבְּנוֹת נָזִיר. ה. מוֹתַר אֵשֶׁם מְצֹרָע. שֶׁמִּי שֶׁהִפְרִישׁ מָעוֹת עֲבוּר קָרְבָּן מִקָּרְבָּנוֹת אֵלּוּ, וְנוֹתְרוּ בְּיָדוֹ מָעוֹת מְיֻעָּחִים בְּשׁוֹפָרוֹת אֵלּוּ. ו. 'נְדָבָה' סְתָם, וְנוֹעַד עֲבוּר מִי שֶׁמִּתְנַדֵּב נְדָבָה לַמִּזְבֵּחַ]. **נְדָבָה** זוֹ **מֶה הָיוּ עוֹשִׁין בָּהּ. לוֹקְחִין בָּהּ** הַגִּזְבָּרִים **עוֹלוֹת** נְדָבָה, קַיִץ לַמִּזְבֵּחַ (ראה לעיל פ"ד מ"ד). **הַבָּשָׂר** מֵקְטָר **לַשֵּׁם, וְהָעוֹרוֹת** נִתָּנִים **לַכֹּהֲנִים,** כְּדִין עוֹלָה.

המבוארות

נוֹסָפִים עָמְדוּ **בָּאוּלָם מִבִּפְנִים, עַל פֶּתַח הַבַּיִת** - סָמוּךְ לְפֶתַח הַהֵיכָל, **אֶחָד שֶׁל שַׁיִשׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שַׁיִשׁ נוֹתְנִין** אֶת **לֶחֶם הַפָּנִים בִּכְנִיסָתוֹ,** וְהַשַּׁיִשׁ מְצֻנָּנוֹ לְאַחַר הָאֲפִיָּה וְשׁוֹמֵר עָלָיו מֵעִפּוּשׁ (תפא"י). **וְעַל שֶׁל זָהָב** נוֹתְנִים אוֹתוֹ **בִּיצִיאָתוֹ** מֵהַהֵיכָל בְּשַׁבָּת, עַד חֲלֵקָתוֹ אַחַר הַקְטָרַת בָּזִיכֵי הַלְּבוֹנָה. וְהָיָה שֶׁל זָהָב וְלֹא שֶׁל כֶּסֶף כְּשֻׁלְחַן כְּלֵי הַשָּׁרֵת, לְפִי **שֶׁמַּעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין,** וּבַהֵיכָל כִּבֵּר הָיָה מָנָח עַל הַשֻּׁלְחָן הָעָשׂוּי מִזָּהָב. וְאֶחָד נוֹסָף **שֶׁל זָהָב** הָיָה **מִבִּפְנִים** - בַּהֵיכָל, **שֶׁעָלָיו** מֻנָּח **לֶחֶם הַפָּנִים תָּמִיד,** כַּנֶּאֱמָר (שמות כה כג-ל) 'וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן וְגוֹ' וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְגוֹ' וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד': **מִשְׁנָה ה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת** - קְפוֹת לִנְתִינַת מָעוֹת **הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶם** לְמָה הֵם מְשַׁמְּשִׁים. עַל הָרִאשׁוֹן כָּתוּב **תִּקְלִין חֲדָתִין** [-שְׁקָלִים חֲדָשִׁים]. וְעַל הַשֵּׁנִי **תִּקְלִין עַתִּיקִין** [-שְׁקָלִים יְשָׁנִים]. עַל הַשְּׁלִישִׁי **קִנִּין.** וְעַל הָרְבִיעִי **גּוֹזְלֵי עוֹלָה.** עַל הַחֲמִישִׁי **עֵצִים** [-הַמִּתְנַדֵּב עֵצִים לַמַּעֲרָכָה מַנִּיחַ בְּשׁוֹפָר זֶה אֶת שָׁוְיָם]. וְעַל הַשִּׁשִּׁי **לְבוֹנָה** [-לְמִי שֶׁהִתְנַדֵּב לְבוֹנָה לְהַקְטָרָה עַל הַמִּזְבֵּחַ]. עַל הַשְּׁבִיעִי **זָהָב לִכְפֹּרֶת** [-לַמִּתְנַדֵּב זָהָב לִכְלֵי שָׁרֵת, וְנִקְרָא 'כִּפֹּרֶת' עַל שֵׁם הַמִּזְרָקִים הַמְכֻנִּים 'כְּפוֹרֵי זָהָב', לְפִי שֶׁהַכֹּהֵן מְקַנֵּחַ אֶת אֲצְבָּעוֹ עַל הַכְּלִי בֵּין הַהַזָּאוֹת אוֹ הַנִּתְינוֹת, שֶׁהַדָּם שָׁנוֹתֵר עַל הָאֲצְבַּע פָּסוּל], וְעוֹד **שִׁשָּׁה** שׁוֹפָרוֹת **לִנְדָבָה.** בְּשׁוֹפָר שֶׁל **תִּקְלִין חֲדָתִין** נוֹתְנִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל **שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה,** וּמִשָּׁם נִלְקָחִים הַשְּׁקָלִים לַלִּשְׁכָּה. וּבְשֶׁל תִּקְלִין **עַתִּיקִין,** מַנִּיחַ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל כָּל **מִי שֶׁלֹּא שָׁקַל אֶשְׁתְּקַד** - בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה כְּמִצְוָתוֹ, **וְשׁוֹקֵל לַשָּׁנָה הַבָּאָה** עֲבוּר הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה. **קִנִּין** - הַשּׁוֹפָר הַשְּׁלִישִׁי, **הֵם** מָעוֹת לִקְנִיַּת **תּוֹרִים** הַכְּשֵׁרִים רַק בִּגְדֻלּוֹתָם. וְהַשּׁוֹפָר שֶׁל **גּוֹזְלֵי עוֹלָה, הֵן** לְצֹרֶךְ קִנְיַּת **בְּנֵי יוֹנָה** הַכְּשֵׁרִים רַק בְּקַטְנוּתָם [וּלְכָךְ מְכֻנִּים 'גּוֹזָלוֹת']. **וְכֻלָּן** - הַתּוֹרִים וּבְנֵי הַיּוֹנָה קְרֵבִים כְּ**עוֹלוֹת** נְדָבָה בִּלְבַד, וְאֵלּוּ הַחַיָּבִים לְהָקְרִיבָם לֹא הִנִּיחוּם בַּשּׁוֹפָרוֹת, שֶׁאֶחָד מֵהָעוֹפוֹת הַמְחֻיָּבִים הוּא לְחַטָּאת, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּמוּת בְּעָלָיו וְתִתְעָרֵב בָּהֶם חַטָּאת זוֹ שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ שֶׁמֵּתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הַשּׁוֹפָר **'קִנִּין'** הוּא לַחַיָּבִים בַּהֲבָאַת שְׁנֵי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, וּמִכָּל זוּג מִקְרִיבִים **אֶחָד** לְ**חַטָּאת וְאֶחָד לְעוֹלָה. וּלְדַעַת חֲכָמִים** אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָמוּת. **וְהַשּׁוֹפָר 'גּוֹזְלֵי עוֹלָה' כֻּלָּן** קְרֵבִים **עוֹלוֹת,** שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ לְמִי שֶׁמִּתְנַדֵּב עוֹלַת הָעוֹף: **מִשְׁנָה**

ו שִׁעוּר הַנְּדָבָה בְּנוֹדֶבֶת עֵצִים, לְבוֹנָה אוֹ זָהָב: הָאוֹמֵר 'הֲרֵי עָלַי עֵצִים' לַמִּזְבֵּחַ, וְלֹא פֵּרַשׁ כַּמָּה, **לֹא יִפְחֹת מִשְּׁנֵי גִזְרִין** שֶׁמִּדָּתָם כְּמִדַּת עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. וְאִם נָדַר לְהָבִיא **'לְבוֹנָה'** וְלֹא פֵּרַשׁ כַּמָּה, **לֹא יִפְחֹת מִקֹּמֶץ** [-כַּמּוּת הַנִּכְנֶסֶת לִשְׁלֹשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו הָאֶמְצָעִיּוֹת שֶׁל אָדָם כְּשֶׁהוּא מְקַפְּלָן עַל כַּף יָדוֹ]. שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַלְּבוֹנָה הַבָּאָה עִם מִנְחָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ח) 'וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל הַלְּבֹנָה', וְדָרְשׁוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁמֵּהַמִּנְחָה מַקְטִיר קֹמֶץ, כָּךְ גַּם מֵהַלְּבוֹנָה. וְאִם נָדַר 'מַטְבֵּעַ **זָהָב**' וְלֹא פֵּרַשׁ אֵיזוֹ, **לֹא יִפְחֹת מִדִּינָר זָהָב** שֶׁהוּא הַמַּטְבֵּעַ הַקָּטָן בְּיוֹתֵר הַנַּעֲשֶׂה מִזָּהָב [וְאִם אָמַר רַק 'זָהָב', יָכוֹל לָתֵת מַזְלֵג קָטָן שֶׁל זָהָב]. דִּינִים אֵלּוּ הֵם רַק כְּשֶׁלֹּא פֵּרַשׁ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ כַּמָּה יָבִיא, אַךְ אִם מְפָרֵשׁ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ, יָכוֹל לְקַיֵּם שֶׁרוֹצֶה לְהָבִיא רַק דָּבָר מוּעָט, עֵץ אֶחָד, קֹרֶט לְבוֹנָה אוֹ מְעַט זָהָב. **שִׁשָּׁה הַשּׁוֹפָרוֹת לִנְדָבָה: שִׁשָּׁה** שׁוֹפָרוֹת [וְכָתוּב עֲלֵיהֶם: א. מוֹתַר חַטָּאת. ב. מוֹתַר אָשָׁם. ג. מוֹתַר קִנֵּי זָבִים, זָבוֹת וְיוֹלְדוֹת. ד. מוֹתַר קָרְבְּנוֹת נָזִיר. ה. מוֹתַר אֵשֶׁם מְצֹרָע. שֶׁמִּי שֶׁהִפְרִישׁ מָעוֹת עֲבוּר קָרְבָּן מִקָּרְבָּנוֹת אֵלּוּ, וְנוֹתְרוּ בְּיָדוֹ מָעוֹת מְיֻעָּחִים בְּשׁוֹפָרוֹת אֵלּוּ. ו. 'נְדָבָה' סְתָם, וְנוֹעַד עֲבוּר מִי שֶׁמִּתְנַדֵּב נְדָבָה לַמִּזְבֵּחַ]. **נְדָבָה** זוֹ **מֶה הָיוּ עוֹשִׁין בָּהּ. לוֹקְחִין בָּהּ** הַגִּזְבָּרִים **עוֹלוֹת** נְדָבָה, קַיִץ לַמִּזְבֵּחַ (ראה לעיל פ"ד מ"ד). **הַבָּשָׂר** מֵקְטָר **לַשֵּׁם, וְהָעוֹרוֹת** נִתָּנִים **לַכֹּהֲנִים,** כְּדִין עוֹלָה.

בָּא וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ. לֹא הִסְפִּיק לִגְמֹר אֶת הַדָּבָר עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ, וְיָדְעוּ בִּיחוּד שֶׁשָּׁם הָאָרוֹן נִגְנַז: **ג** וְהֵיכָן הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִים, אַרְבַּע בַּצָּפוֹן, וְאַרְבַּע בַּדָּרוֹם, שָׁלֹשׁ בַּמִּזְרָח, וּשְׁתַּיִם בַּמַּעֲרָב, כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים. שְׁעָרִים דְּרוֹמִיִּים סְמוּכִין לְמַעֲרָב, שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת, שַׁעַר הַדֶּלֶק, שַׁעַר נִיקָנוֹר, וּשְׁנֵי פִשְׁפָּשִׁין, שַׁעַר נָקָנוֹר, וּשְׁנַיִם בַּמַּעֲרָב, שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם שֵׁם. **ד** שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שֻׁלְחָנוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, שְׁמוֹנָה שֶׁל שַׁיִשׁ בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם, שֶׁעֲלֵיהֶן מְדִיחִין אֶת הַקְּרָבַיִם. וּשְׁנַיִם בְּמַעֲרַב הַכֶּבֶשׁ, אֶחָד שֶׁל שַׁיִשׁ וְאֶחָד שֶׁל כֶּסֶף. עַל שֶׁל כֶּסֶף כְּלֵי שָׁרֵת. וּשְׁנַיִם בָּאוּלָם מִבִּפְנִים עַל פֶּתַח הַבַּיִת, אֶחָד שֶׁל שַׁיִשׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שַׁיִשׁ נוֹתְנִין לֶחֶם הַפָּנִים בִּכְנִיסָתוֹ, וְעַל שֶׁל זָהָב בִּיצִיאָתוֹ, שֶׁמַּעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. וְאֶחָד שֶׁל זָהָב מִבִּפְנִים, שֶׁעָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים תָּמִיד: **ה** שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶם, תִּקְלִין חֲדָתִין וְתִקְלִין עַתִּיקִין, קִנִּין וְגוֹזְלֵי עוֹלָה, עֵצִים וּלְבוֹנָה, זָהָב לִכְפֹּרֶת. שִׁשָּׁה לִנְדָבָה. תִּקְלִין חֲדָתִין שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. קִנִּין, הֵם שֶׁהָיוּ מְעוֹפְפִין בַּמִּקְדָּשׁ. וְעוֹד שִׁשָּׁה שׁוֹפָרוֹת לִנְדָבָה. בְּשׁוֹפָר שֶׁל תִּקְלִין חֲדָתִין נוֹתְנִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וּמִשָּׁם נִלְקָחִים הַשְּׁקָלִים לַלִּשְׁכָּה. וּבְשֶׁל תִּקְלִין עַתִּיקִין, מַנִּיחַ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל כָּל מִי שֶׁלֹּא שָׁקַל אֶשְׁתְּקַד - בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה כְּמִצְוָתוֹ, וְשׁוֹקֵל לַשָּׁנָה הַבָּאָה עֲבוּר הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה. קִנִּין - הַשּׁוֹפָר הַשְּׁלִישִׁי, הֵם מָעוֹת לִקְנִיַּת תּוֹרִים הַכְּשֵׁרִים רַק בִּגְדֻלּוֹתָם. וְהַשּׁוֹפָר שֶׁל גּוֹזְלֵי עוֹלָה, הֵן לְצֹרֶךְ קִנְיַּת בְּנֵי יוֹנָה הַכְּשֵׁרִים רַק בְּקַטְנוּתָם [וּלְכָךְ מְכֻנִּים 'גּוֹזָלוֹת']. וְכֻלָּן - הַתּוֹרִים וּבְנֵי הַיּוֹנָה קְרֵבִים כְּעוֹלוֹת נְדָבָה בִּלְבַד, וְאֵלּוּ הַחַיָּבִים לְהָקְרִיבָם לֹא הִנִּיחוּם בַּשּׁוֹפָרוֹת, שֶׁאֶחָד מֵהָעוֹפוֹת הַמְחֻיָּבִים הוּא לְחַטָּאת, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּמוּת בְּעָלָיו וְתִתְעָרֵב בָּהֶם חַטָּאת זוֹ שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ שֶׁמֵּתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַשּׁוֹפָר 'קִנִּין' הוּא לַחַיָּבִים בַּהֲבָאַת שְׁנֵי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, וּמִכָּל זוּג מִקְרִיבִים אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעוֹלָה. וּלְדַעַת חֲכָמִים אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָמוּת. וְהַשּׁוֹפָר 'גּוֹזְלֵי עוֹלָה' כֻּלָּן קְרֵבִים עוֹלוֹת, שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ לְמִי שֶׁמִּתְנַדֵּב עוֹלַת הָעוֹף: **מִשְׁנָה**

ו שִׁעוּר הַנְּדָבָה בְּנוֹדֶבֶת עֵצִים, לְבוֹנָה אוֹ זָהָב: הָאוֹמֵר 'הֲרֵי עָלַי עֵצִים' לַמִּזְבֵּחַ, וְלֹא פֵּרַשׁ כַּמָּה, **לֹא יִפְחֹת מִשְּׁנֵי גִזְרִין.** זָהָב. שִׁשָּׁה לִנְדָבָה. נְדָבָה מֶה הָיוּ עוֹשִׁין בָּהּ. לוֹקְחִין בָּהּ עֵצִים וּלְבוֹנָה, זָהָב לִכְפֹּרֶת. שִׁשָּׁה לִנְדָבָה. נְדָבָה מֶה הָיוּ עוֹשִׁין בָּהּ. לוֹקְחִין בָּהּ עוֹלוֹת, הַבָּשָׂר לַשֵּׁם, וְהָעוֹרוֹת לַכֹּהֲנִים.

משניות

זֶה מִדְרָשׁ דָּרַשׁ יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, לְלַמֵּד שֶׁמְּבִיאִים מִכַּסְפֵּי הַמּוֹתָרוֹת עוֹלוֹת נְדָבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה יט) **'אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַה"**, וְקָשֶׁה, שֶׁהֲרֵי 'אָשָׁם הוּא' מַשְׁמַע דִּין אָשָׁם, שֶׁבְּשָׁרוֹ נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְאִלּוּ סוֹף הַפָּסוּק 'אָשֹׁם לַה" מַשְׁמַע שֶׁכֻּלּוֹ לַה' כְּעוֹלָה. אֶלָּא **זֶה הַכְּלָל** הַנִּלְמָד מֵהַפָּסוּק, **כֹּל שֶׁהוּא בָּא מִשּׁוּם חֵטְא וּמִשּׁוּם אַשְׁמָה** - מוֹתָר מִמָּעוֹת שֶׁהֻפְרְשׁוּ עֲבוּר קָרְבַּן חַטָּאת אוֹ אָשָׁם, **יִלָּקַח בּוֹ עוֹלוֹת, וּכְדִין עוֹלָה הַבָּשָׂר קָרֵב לַשֵּׁם, וְהָעוֹרוֹת לַכֹּהֲנִים. בְּכָךְ נִמְצְאוּ שְׁנֵי הַכְּתוּבִים קַיָּמִים, אָשָׁם לַשֵּׁם** מִתְקַיֵּם בַּבָּשָׂר, **וְאָשָׁם לַכֹּהֲנִים** הַנִּלְמָד מֵהַכָּתוּב 'אָשָׁם הוּא', מִתְקַיֶּמֶת בָּעוֹרוֹת. **וְאוֹמֵר** - וְזֶהוּ שֶׁאָמַר יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן (מלכים ב' יב יז) **'כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית ה'** [לְבֶדֶק הַבַּיִת, אֶלָּא] **לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ'**, וַהֲרֵי כֶּסֶף שֶׁהֻקְדַּשׁ לְשֵׁם חַטָּאת אוֹ אָשָׁם אֵין הַכֹּהֲנִים נֶהֱנִים מִמֶּנּוּ, אֶלָּא כַּנּוֹתוֹ שֶׁיָּבִיאוּ מֵהֶם עוֹלוֹת וְהַכֹּהֲנִים יֵהָנוּ מֵהָעוֹרוֹת:

פֶּרֶק ז דִּין מָעוֹת, בָּשָׂר אוֹ בְּהֵמוֹת, שֶׁמְּקוֹם מְצִיאָתָם מְעוֹרֵר סָפֵק אִם הֵם קָדֵשׁ וְאֵיזֶה סוּג קָדֵשׁ הֵם. וְכַמָּה דְּבָרִים שֶׁאֵינָם קָרְבְּנוֹת צִבּוּר וּבָאִים מִתְּקָנַת חֲכָמִים מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, וְתַקָּנוֹת נוֹסָפוֹת בְּמָמוֹן הֶקְדֵּשׁ: **מִשְׁנָה א מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ לְיַד הַשּׁוֹפָרוֹת וְסָפֵק מֵהֵיכָן נִפְּלוּ: מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ** בָּעֲזָרָה, **בֵּין** הַשּׁוֹפָר שֶׁל **הַשְּׁקָלִים** שֶׁפָּתוּב עָלָיו 'תִּקְלִין חַדְתִּין', לְשׁוֹפַר הַנְּדָבָה, וְלֹא יָדוּעַ מֵהֵיכָן נִפְּלוּ מָעוֹת אֵלּוּ [וְהַשּׁוֹפָרוֹת בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ מְסֻדָּרִים בְּעִגּוּל, וְלָכֵן הַשּׁוֹפָר הָרִאשׁוֹן - 'תִּקְלִין חַדְתִּין', הָיָה סָמוּךְ לַשּׁוֹפָר הָאַחֲרוֹן - 'נְדָבָה']. אִם נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת **קָרוֹב לַ'שְּׁקָלִים' יִפָּלוּ לַ'שְּׁקָלִים'**, וְאִם נִמְצְאוּ קָרוֹב **לַ'נְּדָבָה' יִפָּלוּ לַ'נְּדָבָה'**. לְפִי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר הַקָּרוֹב כְּדִין עָגְלָה עֲרוּפָה, הַמּוּבֵאת עַל יְדֵי 'הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הֶחָלָל' (דברים כא ג) [וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁ'רוֹב' עָדִיף עַל 'קָרוֹב', יֵשׁ לְהַעֲמִיד אֶת דִּין הַמִּשְׁנָה בְּאֹפֶן שֶׁהַמָּעוֹת בֵּ'שְּׁקָלִים' וּבְ'נְּדָבָה' שָׁוִים, וְאֵין עֲדִיפוּת שֶׁל רֹב לָזֶה אוֹ לָזֶה]. וְאִם נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת **מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה** - בְּמֻרְחָק שָׁוֶה מִשְּׁנֵיהֶם, **יִפָּלוּ לַ'נְּדָבָה'**, שֶׁסְּפֵק דְּאוֹרַיְתָא לְחֻמְרָא, וְהַ'נְּדָבָה' חֲמוּרָה שֶׁמְּבִיאִים מִמֶּנָּה עוֹלוֹת שֶׁכֻּלָּן לַה', וְאִלּוּ הַ'שְּׁקָלִים' מְבִיאִים מֵהֶם גַּם חַטָּאוֹת שֶׁבָּשָׂרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים (לעיל פ"ד מ"א), וְכֵן מִשְּׁיָרֵי הַשְּׁקָלִים לוֹקְחִים אַף לְחוֹמַת הָעִיר וּמִגְדָּלֶיהָ (שם מ"ב). נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת **בֵּין** הַשּׁוֹפָר שֶׁל **הָ'עֲצִים' לְ'לְבוֹנָה', קָרוֹב לְ'עֲצִים' יִפָּלוּ לָ'עֲצִים', לַ'לְּבוֹנָה' יִפָּלוּ לַ'לְּבוֹנָה'. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, יִפָּלוּ לַ'לְּבוֹנָה'**, שֶׁהַלְּבוֹנָה קְדֻשָּׁתָהּ חֲמוּרָה שֶׁהִיא עֲצָמָהּ קָרְבָּן, וְהָעֲצִים רַק מַכְשִׁירֵי קָרְבָּן. נִמְצְאוּ **בֵּין 'קִנִּין' לְ'גּוֹזְלֵי עוֹלָה', קָרוֹב לַ'קִּנִּין' יִפָּלוּ לַ'קִּנִּין', לְ'גּוֹזְלֵי עוֹלָה' יִפָּלוּ לְ'גּוֹזְלֵי עוֹלָה'. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, יִפָּלוּ לְ'גּוֹזְלֵי עוֹלָה'**. שֶׁהָעוֹלָה חֲמוּרָה מֵהַקִּנִּין שֶׁקְּרֵבִים אֶחָד לְעוֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת [כְּדַעַת חֲכָמִים לְעִיל (פ"ו מ"ה)]. אֲבָל שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ גַּם שֶׁמָּא מִ'קִּנִּין' נִפְּלוּ, וְהַטָּמֵא שֶׁהֻבִיאָם לֹא יִטְהַר אִם נִתְמַיֵּר וְנִקְרִיבֵם לְעוֹלָה, וְלָכֵן בֵּית דִּין הַמְמֻנִּים עַל הַקִּנִּים לוֹקְחִים מָעוֹת מִשֶּׁל הַצִּבּוּר וּמַקְרִיבִים קֵן עֲבוּר אוֹתָם טְמֵאִים שֶׁאוּלַי נִפְּלוּ מְעוֹתֵיהֶן מֵהַשּׁוֹפָר, שֶׁכֵּן מֻתָּר לְהָבִיא חַטַּאת הָעוֹף עַל הַסָּפֵק, אֶלָּא שֶׁהִיא אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה. **מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בַּתֵּבָה בֵּין חֵלִּין לְמַעֲשֵׂר**: נִמְצְאוּ מָעוֹת בַּתֵּבָה, **בֵּין** עֲרֵמַת מְעוֹת **חֵלִּין** לַעֲרֵמַת מְעוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** (ריבב"ן ה"א) אִם נִמְצְאוּ **קָרוֹב לַחֵלִּין יִפָּלוּ לַחֵלִּין, קָרוֹב לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי יִפָּלוּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי**, וְיֵאָכְלוּ בְּטָהֳרָה בִּירוּשָׁלַיִם. וְאִם נִמְצְאוּ **מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה** בֵּין שְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה, מַחְמִירִים מִסָּפֵק **וְיִפָּלוּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. זֶה הַכְּלָל** בְּכָל הַדִּינִים הַמְבֹאָרִים בַּמִּשְׁנָה, **שֶׁהוֹלְכִים אַחַר הַקָּרוֹב** וְתוֹלִים שֶׁמִּמֶּנּוּ נִפְּלוּ, (אֲפִלּוּ **לְהָקֵל**), וְאִם אֵין 'קָרוֹב' כִּי נִמְצְאוּ **מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה**, אֲזַי הוֹלְכִים **לְהַחְמִיר** שֶׁסָּפֵק דְּאוֹרַיְתָא לְחֻמְרָא: **מִשְׁנָה ב דִּין מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בִּירוּשָׁלַיִם: מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ לִפְנֵי סוֹחֲרֵי בְּהֵמָה לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. בְּהַר הַבַּיִת, חֵלִּין. בִּירוּשָׁלַיִם, בִּשְׁעַת הָרֶגֶל, מַעֲשֵׂר. וּבִשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, חֵלִּין**: **ג בָּשָׂר שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה, אֲבָרִים, עוֹלוֹת, הַבָּשָׂר לַשֵּׁם, וְהָעוֹרוֹת לַכֹּהֲנִים. נִמְצְאוּ שְׁנֵי כְּתוּבִים קַיָּמִים, אָשָׁם לַשֵּׁם, וְאָשָׁם לַכֹּהֲנִים. וְאוֹמֵר** (מלכים ב' יב יז) **'כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית יְיָ, לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ':**

פֶּרֶק ז א מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בֵּין הַשְּׁקָלִים לִנְדָבָה, קָרוֹב לַשְּׁקָלִים יִפָּלוּ לַשְּׁקָלִים, לַנְּדָבָה יִפָּלוּ לַנְּדָבָה. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה יִפָּלוּ לַנְּדָבָה. בֵּין עֲצִים לִלְבוֹנָה, קָרוֹב לָעֲצִים יִפָּלוּ לָעֲצִים, לִלְבוֹנָה יִפָּלוּ לַלְּבוֹנָה. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה יִפָּלוּ לַלְּבוֹנָה. בֵּין קִנִּין לְגוֹזְלֵי עוֹלָה, קָרוֹב לַקִּנִּין יִפָּלוּ לַקִּנִּין, לִגוֹזְלֵי עוֹלָה יִפָּלוּ לִגוֹזְלֵי עוֹלָה, מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה יִפָּלוּ לִגוֹזְלֵי עוֹלָה. בֵּין חֵלִּין לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, קָרוֹב לַחֵלִּין יִפָּלוּ לַחֵלִּין, לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי יִפָּלוּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה יִפָּלוּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. זֶה הַכְּלָל, הוֹלְכִים אַחַר הַקָּרוֹב (לְהָקֵל). מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה לְהַחְמִיר: **ב מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ לִפְנֵי סוֹחֲרֵי בְּהֵמָה, לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. בְּהַר הַבַּיִת, חֵלִּין. בִּירוּשָׁלַיִם, בִּשְׁעַת הָרֶגֶל, מַעֲשֵׂר. וּבִשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, חֵלִּין: **ג** בָּשָׂר שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה, אֲבָרִים, עוֹלוֹת, הַבָּשָׂר לַשֵּׁם, וְהָעוֹרוֹת לַכֹּהֲנִים. נִמְצְאוּ שְׁנֵי כְּתוּבִים קַיָּמִים, אָשָׁם לַשֵּׁם, וְאָשָׁם לַכֹּהֲנִים. וְאוֹמֵר (מלכים ב' יב יז) 'כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא בֵּית יְיָ, לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ':

המבוארות

שֶׁעִקַּר מְצָוַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הִיא בַּאֲכִילַת בְּשַׂר שְׁלָמִים, לָכֵן רֹב הַבְּהֵמוֹת הַנִּמְכָּרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם הֵן לְצֹרֶךְ שְׁלָמִים. וְאַף שֶׁאַחַר הַתַּשְׁלוּם מִתְחַלְּלוֹת הַמָּעוֹת, הוֹלְכִים אַחַר רֹב הַלָּקוֹחוֹת, שֶׁהֲרֵי כַּמָּה לוֹקְחִים מִמּוֹכֵר אֶחָד, וְהַמּוֹכְרִים הֵם מְעוּט. נִמְצְאוּ **בְּהַר הַבַּיִת**, לְעוֹלָם הֵן **חֵלִּין**, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הָרֶגֶל שֶׁרֹב הַמָּעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר הֵן, לְפִי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר רֹב הַשָּׁנָה, וּבְרֹב הַשָּׁנָה הַמָּעוֹת הֵן חֵלִּין. נִמְצְאוּ בִּשְׁאָר הַמְּקוֹמוֹת **שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, אִם נִמְצְאוּ בִּשְׁעַת הָרֶגֶל**, תּוֹלִים שֶׁהֵן **מַעֲשֵׂר**, שֶׁרֹב הַמָּעוֹת בָּרֶגֶל הֵן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁהֵבִיאוּ עוֹלֵי הָרֶגֶל. **וּבִשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה**, הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת **חֵלִּין**, כְּרֹב הַמָּעוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הָרֶגֶל. וְאֵין הוֹלְכִים אַחַר רֹב יְמוֹת הַשָּׁנָה כְּמוֹ בְּהַר הַבַּיִת, לְפִי שֶׁמְּטַאטְאִים אֶת שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם כָּל יוֹם, וּבְהָכְרַחַ שֶׁהַמָּעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ נָפְלוּ הַיּוֹם וְאֵינָם מִלִּפְנֵי הָרֶגֶל. אֲבָל הַר הַבַּיִת אֵין רְגִילוּת לְטַאטְאָה אוֹתוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא גְּבוֹהַּ וְהָרוּחַ מְסִירָה אֶת הָאָבָק, וְגַם אָסוּר לְהַכְנֵס לְשָׁם בָּאָבָק שֶׁבָּרְגָלַיִם, וְיִתְּכֵן שֶׁמָּעוֹת אֵלּוּ נָפְלוּ לִפְנֵי הָרֶגֶל, וְלָכֵן הוֹלְכִים אַחַר רֹב הַשָּׁנָה: **מִשְׁנָה ג דִּין בָּשָׂר שֶׁנִּמְצָא**: **בָּשָׂר שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה** וְאֵין יָדוּעַ מֵאֵיזֶה קָרְבָּן הוּא. אִם הוּא מְנֻתָּח לְאֵבָרִים שְׁלֵמִים [כְּגוֹן רֹאשׁ אוֹ רֶגֶל], דִּין אֵבָרִים אֵלּוּ **כְּעוֹלוֹת**, שֶׁכְּבָר דָּרַךְ נִתּוּחַ הָעוֹלָה לִפְנֵי הַקְטָרָתָהּ. וְאִם נִמְצָא מְנֻתָּח לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת, כְּחִתּוּךְ לִפְנֵי בִּשּׁוּל לְצָרְכָּהּ אֲכִילָה, הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת **חַטָּאוֹת** [אוֹ אֲשָׁמוֹת] הַנֶּאֱכָלוֹת בָּעֲזָרָה. נִמְצָא בָּשָׂר **בִּירוּשָׁלַיִם**, הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקַת **זִבְחֵי שְׁלָמִים** הַנֶּאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר, שֶׁרֹב הַבָּשָׂר הַנֶּאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם הוּא שְׁלָמִים שֶׁנִּקְנוּ מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי [כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת]. וְזֶה וְזֶה - בָּשָׂר הַנִּמְצָא בָּעֲזָרָה וּבִירוּשָׁלַיִם, נִפְסָל בְּהֶסַח הַדַּעַת בְּשָׁעָה שֶׁאָבַד, שֶׁיֵּשׁ לַחֹשׁ שֶׁמָּא נִטְמָא אוֹ עָבַר זְמַן אֲכִילָתוֹ, אַךְ מֵאַחַר וְאֶפְשָׁר שֶׁעֲדַיִן הוּא בְּכַשְׁרוּתוֹ לָכֵן לֹא יִשָּׂרֵף מִיָּד, אֶלָּא **תֵּעָבֵר צוּרָתוֹ** - מַנִּיחִים אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּעֲבֹר בְּוַדַּאי זְמַנּוֹ וְיִהְיֶה נוֹתָר, **וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. נִמְצָא בָּשָׂר בַּגְּבוּלִין** - בְּשֹׁאַר עָרֵי יִשְׂרָאֵל [וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה קָדָשִׁים, שֶׁאַף קָדָשִׁים קַלִּים אָסוּר לְהוֹצִיאָם חוּץ לִירוּשָׁלַיִם], אִם נִמְצָא חָתוּךְ לְ**אֵבָרִים**, הֲרֵי הֵם **נְבֵלוֹת**, שֶׁכְּבָר הִדְרִיךְ לַחֲתֹךְ אֶת הַנְּבֵלוֹת אֵבָרִים אֵבָרִים וּלְהַשְׁלִיכָם לִכְלָבִים. וְאִם הָיָה חָתוּךְ לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת, **מֻתָּרוֹת**, שֶׁאֵין טוֹרְחִים לְחָתְכָם כֵּן אֶלָּא לִצְרֹךְ אֲכִילָה [וּמְדֻבָּר בְּעִיר שֶׁכֻּלָּהּ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהּ נָכְרִים אַף הַחֲתִיכוֹת אֲסוּרוֹת]. **וּבִשְׁעַת הָרֶגֶל שֶׁהַבָּשָׂר מְרֻבֶּה** מִשּׁוּם שְׂמִחַת יוֹם טוֹב, מְבַשְּׁלִים אוֹתוֹ בְּעוֹדוֹ אֵבָרִים וְאֵין חוֹתְכִים אוֹתוֹ, וְלָכֵן **אַף אֵבָרִים** שֶׁנִּמְצְאוּ, **מֻתָּרִין**: **מִשְׁנָה ד דִּין בְּהֵמָה שֶׁנִּמְצְאָה סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם: בְּהֵמָה שֶׁנִּמְצְאת בֵּית דִּין שֶׁיִּהוּ נְסָכֶיהָ בָּאִין מִשֶּׁל צִבּוּר: מִירוּשָׁלַיִם וְעַד** עִיר עַל יַד יְרוּשָׁלַיִם וּשְׁמָהּ **מִגְדַּל עֵדֶר, וּכְמִדָּתָהּ** - וְכֵן כְּמֶרְחָק זֶה **לְכָל רוּחַ** - סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם בִּשְׁאָר הַצְּדָדִים, שֶׁבְּמֶרְחָק זֶה נוֹקְטִים שֶׁהַבְּהֵמָה יָצְאָה מִירוּשָׁלַיִם וְלָכֵן, אִם מָצָא **זְכָרִים** תּוֹלִים שֶׁהֵם **עוֹלוֹת**, שֶׁרֹב הַזְּכָרִים בִּירוּשָׁלַיִם - עוֹלָה שֶׁאֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַזָּכָר, וְאִם מָצָא **נְקֵבוֹת** נוֹקְטִים שֶׁהֵן **זִבְחֵי שְׁלָמִים** לְפִי שֶׁרֹב הַנְּקֵבוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הֵם שְׁלָמִים הַבָּאִים אַף מִן הַנְּקֵבוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אִם מָצָא בְּהֵמָה מִן **הָרְאוּי לִפְסָחִים**, דְּהַיְנוּ כֶּבֶשׂ אוֹ עֵז זָכָר בֶּן שָׁנָה, מֵתֵר לַמּוֹצֵא לְהַקְרִיבוֹ **לַפְּסָחִים**, וְאִם יָבוֹא הַבָּעָלִים, יָשִׁיב לוֹ אֶת דְּמֵי הַבְּהֵמָה. אַךְ דִּין זֶה הוּא רַק כְּשֶׁנִּמְצָא **קֹדֶם לָרֶגֶל** - לַפֶּסַח **שְׁלֹשִׁים יוֹם**, שֶׁמִּזְּמַן זֶה שׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת הָרֶגֶל, וְאָדָם מַפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ, וְלָכֵן נוֹקְטִים שֶׁאַף בְּהֵמָה זוֹ כְּבָר הֻפְרְשָׁה לְשֵׁם פֶּסַח: **מִשְׁנָה ה דִּין הַנְּסָכִים בִּבְהֵמָה זוֹ: בְּרִאשׁוֹנָה, הָיוּ בֵּית דִּין מְמַשְׁכְּנִין אֶת מוֹצְאֶיהָ** - לוֹקְחִים עֲרֵבוֹן מֵהַמּוֹצֵא **עַד שֶׁהוּא מֵבִיא אֶת נְסָכֶיהָ.** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא חַיָּב לְהָבִיא אֶת הַבְּהֵמָה כְּקָרְבָּן, חוֹבַת הַנְּסָכִים מֻטֶּלֶת עַל מֵבִיא הַקָּרְבָּן. כֵּיוָן שֶׁעָשׂוּ כֵּן, **חָזְרוּ** הַמּוֹצְאִים **לִהְיוֹת מַנִּיחִין אוֹתָהּ** - אֶת הַבְּהֵמָה שֶׁמָּצְאוּ **וּבוֹרְחִין** בְּלִי לְהָבִיא לַמִּקְדָּשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַטְרְכוּ לְהָבִיא אֶת נְסָכֶיהָ. וּמִשֶּׁכָּךְ, **הִתְקִינוּ בֵּית דִּין שֶׁיִּהוּ נְסָכֶיהָ בָּאִין מִשֶּׁל צִבּוּר** - מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה (רמב"ם):

משניות

מַסֶּכֶת שְׁקָלִים פֶּרֶק ח

מִשְׁנָה ו תַּקָּנוֹת גּוֹסְפוֹת בְּעִנְיְנֵי מָמוֹן הֶקְדֵּשׁ: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שִׁבְעָה דְּבָרִים הִתְקִינוּ בֵּית דִּין בְּעִנְיְנֵי מָמוֹן הֶקְדֵּשׁ, וְזֶה - הַדִּין הָאָמוּר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁנִּסְכֵּי בְּהֵמָה שֶׁנִּמְצְאָה בָאִים מִשֶּׁל צִבּוּר, אֶחָד מֵהֶן. וּשְׁאָר הַתַּקָּנוֹת: ב. **נְכָרִי שֶׁשָּׁלַח עוֹלָתוֹ** לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ **מִמְּדִינַת הַיָּם**, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יח) 'אִישׁ אִישׁ וְגוֹ' אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם', וְדָרְשׁוּ מִכְּפִילוּת הַמִּלָּה 'אִישׁ' שֶׁהַגּוֹיִם נוֹדְרִים נְדָרִים וּנְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל, **וְשָׁלַח עִמָּהּ נְסָכִים**, הֲרֵי הַנְּסָכִים **קְרֵבִין מִשֶּׁלּוֹ. וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא שָׁלַח עִמָּהּ נְסָכִים, **קְרֵבִין מִשֶּׁל צִבּוּר** - מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה [וְכֵן כָּל 'מִשֶּׁל צִבּוּר' שֶׁבְּמִשְׁנָתֵנוּ]. ג. **וְכֵן גֵּר שֶׁמֵּת** לְלֹא זָרַע יִשְׂרָאֵל, וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים, **וְהִנִּיחַ זְבָחִים, אִם יֵשׁ לוֹ נְסָכִים, הֲרֵי הַנְּסָכִים קְרֵבִין מִשֶּׁלּוֹ. וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא הִנִּיחַ נְסָכִים, נְסָכָיו **קְרֵבִין מִשֶּׁל צִבּוּר**. ד. **וּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא** - תַּקָּנַת בֵּית דִּין נוֹסָפֶת הִיא, **עַל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת** וְעַדַיִן לֹא מִנּוּ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, **שֶׁתְּהֵא מִנְחָתוֹ** - מִנְחַת חֲבִתִּין שֶׁמַּבִּיא בְּכָל יוֹם, **קְרֵבָה מִשֶּׁל צִבּוּר**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו טו) 'חָק עוֹלָם', וְדָרְשׁוּ שֶׁ'חק' זֶה יִהְיֶה מִשֶּׁל 'עוֹלָם' כְּלוֹמַר מִשֶּׁל צִבּוּר, וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ שֶׁמִּתְמַעֶטֶת תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה מִכֶּךָּ, תִּקְּנוּ שֶׁהַיּוֹרְשִׁים יְבִיאוּהָ. וּמִשֶּׁפָּשְׁעוּ הַיּוֹרְשִׁים וְלֹא הֵבִיאוּ, תִּקְּנוּ לְהַחֲזִיר אֶת הַדִּין לְמְקוֹמוֹ שֶׁתְּבוֹא הַמִּנְחָה מִשֶּׁל צִבּוּר [וְזוֹ הַתַּקָּנָה הַמְבֹאֶרֶת בַּמִּשְׁנָה]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, לֹא תִּקְּנוּ בָּזֶה דָּבָר, וּמִנְחָתוֹ בָּאָה **מִשֶּׁל הַיּוֹרְשִׁין**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יֵעָשֶׂה אֹתָהּ', וְדוֹרְשִׁים הַפָּסוּק כָּךְ: 'וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ' שֶׁמֵּת, 'תַּחְתָּיו [אֶחָד] מִבָּנָיו יֵעָשֶׂה אֹתָהּ'. וּמִפָּסוּק זֶה לְמְדִים גַּם שְׁבָאוֹתוֹ זְמַן **שְׁלָמָה הָיְתָה קְרֵבָה**, שְׁתִּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת מֵעֶשָּׂרוֹן שֶׁלֶם בְּשַׁחֲרִית וְכֵן בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁלֹּא כְּמוֹ בִּזְמַן שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הִקְרִיבָהּ, שֶׁאָז קְרֵבָה עֶשִׂירִית הָאֵיפָה בִּשְׁנֵי חֲצָאִים, שֵׁשׁ חַלּוֹת בַּבֹּקֶר וְשֵׁשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם. שֶׁנֶּאֱמַר 'מִנְחָתָן יַעֲשֶׂה אֹתָהּ', וְדָרְשׁוּ, שֶׁבִּזְמַן שֶׁבְּנוֹ מַקְרִיבָהּ 'יַעֲשֶׂה אֹתָהּ' כֻּלָּהּ וְלֹא חֶצְיָהּ. וְאַף רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה לְדִין זֶה, אֶלָּא שֶׁלּוֹמֵד זֹאת מֵהַפָּסוּק מִמֶּנּוּ דָּרַשׁ שֶׁבְּאָה מִשֶּׁל צִבּוּר, 'חָק עוֹלָם לַה' כָּלִיל תְּקְטָר', שֶׁכְּשֶׁבָּאָה מִשֶּׁל עוֹלָם 'כָּלִיל תְּקְטָר', כֻּלָּהּ בְּהַקְטָרָה: **מִשְׁנָה ז** ה. עוֹד הִתְּנוּ בֵּית דִּין **עַל הַמֶּלַח וְעַל הָעֵצִים** שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, **שֶׁיִּהְיוּ הַכֹּהֲנִים נְאוֹתִים** [-נֶהֱנִים] **בָּהֶן**, לְצֹרֶךְ אֲכִילַת בְּשַׂר הַקֳּדָשִׁים, לְבַשְּׁלוֹ וּלְמָלְחוֹ, וְלֹא יַעְבְּרוּ בְּכָךְ בְּאִסּוּר מְעִילָה. אֲבָל אֲסוּרִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם עֲבוּר אֲכִילַת חֻלִּין, אֲפִלּוּ אוֹתָם הַנֶּאֱכָלִים כְּדֵי שֶׁיֵּאָכְלוּ הַקֳּדָשִׁים עַל הַשֹּׂבַע בְּדֶרֶךְ חֲשִׁיבוּת. ו. **וְעַל הַפָּרָה** אֲדֻמָּה, שֶׁמֵּעִקַּר הַדִּין אֵין מוֹעֲלִים בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'חַטָּאת הִיא', וְדָרְשׁוּ שֶׁבָּהּ מוֹעֲלִים כְּחַטָּאת, אַךְ לֹא בְּאָפְרָהּ. אֶלָּא שֶׁכְּשֶׁרָאוּ חֲכָמִים שֶׁזְּלְזְלוּ בְּאָפְרָהּ, וְהִשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ לִרְפוּי פְּצָעִים עַל יְדֵי הַנָּחָתוֹ עֲלֵיהֶם, גָּזְרוּ שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ מְעִילָה. וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ שֶׁעַל יְדֵי זֶה פָּרְשׁוּ מֵהָאִפֶר בְּמָקוֹם שֶׁחִיּוּב הַהֶזֶּאָה הָיָה רַק מִסָּפֵק, הִתְּנוּ שֶׁיַּחֲזֹר הַדִּין **שֶׁלֹּא יִהְיֶה מוֹעֲלִין בְּאָפְרָהּ** - שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ אִסּוּר מְעִילָה. ז. **וְעַל הַקִּנִּין הַפְּסוּלוֹת** [-שֶׁנִּמְצְאוּ טְרֵפוֹת אוֹ נִפְסְלוּ בְּאַחַת הָעֲבוֹדוֹת], אוֹ שֶׁפָּרְחוּ, וְאָבְדוּ, שֶׁנִּקְנוּ מֵהַמָּעוֹת שֶׁהִנִּיחוּ הַמְחֻיָּבִים בַּהֶבְאָתָן בַּשּׁוֹפָר הַמְיֻעָד לְכָךְ (לעיל פ"ו מ"ה), תִּקְּנוּ **שֶׁיִּהְיוּ בָאוֹת** קִנִּים אֲחֵרוֹת תַּחְתֵּיהֶם **מִשֶּׁל צִבּוּר**, וּמַקְנִים אוֹתָן לְבַעֲלֵיהֶן, כֵּיוָן שֶׁהַבְּעָלִים אֵינָם יוֹדְעִים שֶׁנִּפְסְלוּ קִנֵּיהֶם וְיָבוֹאוּ לֶאֱכֹל קָדָשִׁים בְּטֻמְאָה שֶׁחִיּוּבוֹ כָּרֵת. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, הַתְּנַאי שֶׁל בֵּית דִּין הָיָה, **שֶׁהַמְסַפֵּק אֶת הַקִּנִּין** לַקָּרְבָּנוֹת, וּמִשְׁתַּכֵּר בִּמְכִירָתָן לְהֶקְדֵּשׁ, הוּא **מְסַפֵּק אֶת הַפְּסוּלוֹת** וְאֶת הָאוֹבְדוֹת, וּכְמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (פ"ד מ"ט) שֶׁהַחֲנְוָנִי הַמְסַפֵּק לְהֶקְדֵּשׁ סֹלֶת וְיַיִן חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָם, אֲפִלּוּ אִם הִתְקַלְקְלוּ אֲחֵרֵי שֶׁנִּמְכְּרוּ וְנָתַן מְעוֹתֵיהֶם, וְכָךְ גַּם הַמְסַפֵּק אֶת הַקִּנִּים לַמִּקְדָּשׁ, חַיָּב לְתֵת אַחֵר תַּחַת הַפְּסוּלוֹת וְהָאוֹבְדוֹת:

פֶּרֶק ח

פֶּרֶק ח א כָּל הָרָקִין הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַיִם טְהוֹרִין, חוּץ מִשֶּׁל שׁוּק הָעֶלְיוֹן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁבָּאֶמְצַע טְמֵאִין וְשֶׁבַּצְּדָדִין טְהוֹרִין. וּבִשְׁעַת הָרֶגֶל, שֶׁבָּאֶמְצַע טְהוֹרִין וְשֶׁבַּצְּדָדִין טְמֵאִין, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁהֵן מוּעָטִין מִסְתַּלְקִין לַצְּדָדִין: **ב** כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִין בִּירוּשָׁלַיִם, דֶּרֶךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה טְמֵאִין, דֶּרֶךְ עֲלִיָּה טְהוֹרִין, שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּךְ יְרִידָתָן עֲלִיָּתָן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּלָן טְהוֹרִין, חוּץ מִן הַסַּל וְהַמַּגְרֵפָה וְהַמִּרְצֶה הַמְיֻחָדִין לַקְּבָרוֹת: **ג** סַכִּין שֶׁנִּמְצֵאת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד. בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל. חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד. נִמְצֵאת קְשׁוּרָה לְסַכִּין, הֲרֵי זוֹ כְּסַכִּין:

מְצוּיִים וְהוֹלְכִים בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, רֵקִים שֶׁבְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ טְמֵאִין, וְשֶׁבַּצְּדָדִין טְהוֹרִין, שֶׁהַטְּהוֹרִים הַנִּזְהָרִים בְּטָהֳרָה מְהַלְּכִים בַּצְּדָדִים וּמַזְהִירִים אֶת הַטְּמֵאִים שֶׁלֹּא יִגְּעוּ בָּהֶם. **וּבִשְׁעַת הָרֶגֶל**, שׁוֹרֵב יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִים וְהוֹלְכִים בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, הָרֵקִים **שֶׁבָּאֶמְצַע טְהוֹרִין, וְשֶׁבַּצְּדָדִין טְמֵאִין, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁהֵן** - הַטְּמֵאִים בָּרֶגֶל **מוּעָטִין, הֵם מִסְתַּלְּקִין לַצְּדָדִין** [וּלְדִעְתּוֹ אֵין חִלּוּק בָּזֶה בֵּין שׁוּק הָעֶלְיוֹן לְשְׁאָר יְרוּשָׁלַיִם (מלא"ש)]: **מִשְׁנָה ב דִּין כֵּלִים שֶׁנִּמְצְאוּ בִּירוּשָׁלַיִם: כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִין בִּירוּשָׁלַיִם** וַהֲרֵי הֵם בִּסְפֵק טְמֵאָה, אִם נִמְצְאוּ בְּדֶרֶךְ הַיְרִידָה **לְבֵית הַטְּבִילָה** וַדַּאי **טְמֵאִין** הֵם, וְאִם נִמְצְאוּ בְּדֶרֶךְ **הָעֲלִיָּה** מֵהַמְּקָוֶה, **טְהוֹרִין, לְפִי שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּךְ יְרִידָתָן עֲלִיָּתָן** - שֶׁעֲלִיָּתָם אֵינָהּ בְּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ בָּהּ יָרְדוּ לַמְּקָוֶה, שֶׁשְּׁתֵּי דְּרָכִים הָיוּ לַמְּקָוֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְּעוּ הַטְּמֵאִים בַּטְּהוֹרִים, וְהַנִּמְצָאִים בַּיְרִידָה וַדַּאי טְמֵאִים הֵם, שֶׁנִּפְלוּ מִיָּדוֹ בַּדֶּרֶךְ לְבֵית הַטְּבִילָה, וְהַנִּמְצָאִים בַּעֲלִיָּה טְהוֹרִים הֵם, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר** [וְכֵן הַנִּמְצָאִים בְּכָל יְרוּשָׁלַיִם טְהוֹרִים. וּמַה שֶּׁמִּשְׁמַע שֶׁרַק בְּדֶרֶךְ עֲלִיָּה טְהוֹרִים, בָּא לְמַעֵט נִמְצְאוּ בְּמִבּוֹאוֹת קְטַנִּים הַסְּמוּכִים לְדֶרֶךְ הַיְרִידָה וְהָעֲלִיָּה, שֶׁהֵם טְמֵאִים, לְפִי שֶׁפְּעָמִים יוֹרְדִים בָּהֶם לְבֵית הַטְּבִילָה (תוי"ט)]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֻּלָּן** - כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַיִם **טְהוֹרִין**, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ כְּלָל עַל סְפֵק הַכֵּלִים בִּירוּשָׁלַיִם, וְאַף אִם נִמְצְאוּ בְּדֶרֶךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה, שֶׁמָּא נָפְלוּ מִיָּדוֹ כְּשֶׁהָלַךְ לִטְבֹּל כְּלִי אַחֵר (מאירי), **חוּץ מִן הַסַּל וְהַמַּגְרֵפָה** [-כְּלִי לְאִסּוּף עֲצָמוֹת מְפֻזָּרוֹת] **וְהַמִּרְצֶה** [-כְּלִי לְרַצּוּץ וּשְׁבִירַת עֲצָמוֹת, כְּשֶׁרוֹצִים לְהַכְנִיסָם בַּסַּל לְהוֹלִיכָם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם] **הַמְיֻחָדִין לַקְּבָרוֹת**, וּלְפִיכָךְ לְעוֹלָם הֵם בְּחֶזְקַת טְמֵאָה: **מִשְׁנָה ג דִּין סַכִּין וְקוֹפִיץ שֶׁנִּמְצְאוּ קֹדֶם הַפֶּסַח: סַכִּין שֶׁנִּמְצֵאת בִּירוּשָׁלַיִם בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר** בְּנִיסָן, **שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד** - רַשַּׁאי הַמּוֹצֵא לִשְׁחֹט בָּהּ אֶת פִּסְחוֹ, שֶׁכֵּן יֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁשִּׁבְעָלֶיהָ הִטְבִּילוּהָ כְּבָר בְּי"ג נִיסָן כְּדֵי שֶׁבְּלֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר יַעֲרִיב שִׁמְשָׁהּ וְיוּכַל לִשְׁחֹט בָּהּ אֶת הַפֶּסַח לְמָחָרָת. אֲבָל אִם נִמְצְאָה **בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר** בְּנִיסָן, יֵשׁ לַחוֹשׁ שֶׁעֲדַיִן לֹא הִסְפִּיקוּהָ בְּעָלֶיהָ לְטָבְלָהּ וְלָכֵן, **שׁוֹנָה** [-חוֹזֵר] **וּמַטְבִּיל**, כְּלוֹמַר, צָרִיךְ לָשׁוּב וּלְהַטְבִּילָהּ [אַף אִם כְּבָר הִטְבִּילוּהָ בְּעָלֶיהָ] מֵחֲמַת הַסָּפֵק שֶׁמָּא לֹא הִטְבִּילוּהָ. וְאַף שֶׁלֹּא גָּזְרוּ עַל סְפֵק כֵּלִים בִּירוּשָׁלַיִם [כְּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת] לְעִנְיַן קָדָשִׁים הֶחֱמִירוּ לְהַצְרִיכָם טְבִילָה. [וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ 'שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל' הֵינוּ שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָיְתָה טְמֵאָה בְּטֻמְאַת מֵת וְהִזָּה עָלֶיהָ רַק בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְטָהֳרָתָהּ, וְהַיּוֹם הוּא הַשְּׁבִיעִי לְטָהֳרָתָהּ, וְלָכֵן שׁוֹנָה בְּהַזָּאָה וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּילָהּ]. וְהַמּוֹצֵא **קוֹפִיץ** - סַכִּין גְּדוֹלָה הַמְיֻעֶדֶת לְחִתּוּךְ בָּשָׂר וּשְׁבִירַת עֲצָמוֹת, **בֵּין בָּזֶה וּבֵין בָּזֶה** - בֵּין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר וּבֵין בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, **שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל**, שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּקוֹפִיץ לִצְרָךְ קָרְבַּן פֶּסַח שֶׁאִסּוּר לִשְׁבֹּר בּוֹ עֶצֶם. וְאִמְנָם הַשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ לִצְרָךְ חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר הַבָּאָה עִם הַפֶּסַח, שֶׁמֻּתָּר לִשְׁבֹּר בָּהּ עֶצֶם, אַךְ אֵין תּוֹלִים שֶׁוַּדַּאי הִטְבִּילוּ הַבָּעָלִים אֶת הַקּוֹפִיץ, שֶׁכֵּן מִשְׁנָתֵנוּ עוֹסֶקֶת כְּשֶׁהָיָה הַנִּשְׂיא גּוֹסֵס בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בְּנִיסָן, וּטְבִילַת הַסַּכִּין נִצְרֶכֶת לְצֹרֶךְ הַפֶּסַח, שֶׁמָּא לֹא יָמוּת הַנָּשִׂיא וְיֵעָשֶׂה הַפֶּסַח בְּטָהֳרָה וְיִצְטָרְכוּ סַכִּין טְהוֹרָה, וְתוֹלִים שֶׁבְּעָלֶיהָ הִטְבִּילוּהָ מִסָּפֵק. אֲבָל טְבִילַת הַקּוֹפִיץ אֵינָהּ נִצְרֶכֶת מִסָּפֵק סְפֵקָא, סָפֵק שֶׁמָּא יָמוּת הַנָּשִׂיא וְיָבוֹא הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה, וּכְשֶׁבָּא הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה אֵין מַקְרִיבִים חֲגִיגָה. וְאַף אִם לֹא יָמוּת הַנָּשִׂיא, שֶׁמָּא יִהְיוּ בְּנֵי הַחֲבוּרָה בְּפִסְחוֹ מְעַטִּים וּלְכָל אֶחָד יִהְיֶה בְּשַׂר פֶּסַח רַב לַאֲכִילָה, וּבְאֶפֶן זֶה לֹא יִצְטָרְכוּ לְהָבִיא גַּם חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁכָּל סַבָּת הֱבָאָתָהּ כְּדֵי שֶׁיֵּאָכֵל הַפֶּסַח עַל הַשֹּׂבַע. וְכֵיוָן שֶׁהַשִּׁמּוּשׁ בְּקוֹפִיץ מֻתָּל בְּסָפֵק כָּפוּל, חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא בְּעָלָיו לֹא הִטְבִּילוּהוּ. וְאִם **חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שׁוֹחֵט בָּהּ** - בַּקּוֹפִיץ **מִיָּד**, כִּי בְּאֶפֶן זֶה וַדַּאי הִטְבִּילָהּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לִצְרָךְ חֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר, דְּהֵינוּ קָרְבַּן חֲגִיגָה שֶׁמְּבִיא בָּחָג. וּבְשַׁבָּת לֹא יוּכַל לְהַטְבִּילָהּ, שֶׁאָסוּר לְהַטְבִּיל כֵּלִים בְּשַׁבָּת [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים דִּין זֶה עַל הַסַּכִּין, וְהַחִדּוּשׁ הוּא שֶׁאַף שֶׁחָל בְּשַׁבָּת אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא טְמֵאָה הַסַּכִּין וְהַפֶּסַח פָּסוּל וְנִמְצָא שֶׁמְּחַלֵּל שַׁבָּת שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִצְוָה]. וְכֵן אִם נִמְצְאָה הַקּוֹפִיץ **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר** בְּנִיסָן, **שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד**, כִּי וַדַּאי הִטְבִּילוּהָ מֵאֶתְמוֹל, לְצֹרֶךְ שְׁבִירַת עֲצָמוֹת בְּקָרְבְּנוֹת הֶחָג. וְכֵן אִם **נִמְצֵאת** הַקּוֹפִיץ **קְשׁוּרָה לְסַכִּין, הֲרֵי זוֹ כַּסַּכִּין**, וַאֲפִלּוּ נִמְצְאָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל בְּחֹל, מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ מִיָּד, שֶׁוַּדַּאי הִטְבִּילוּהָ עִם הַסַּכִּין הַקְּשׁוּרָה עִמָּהּ. [וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ: נִמְצֵאת סַכִּין סְתָם עִם סַכִּין יְדוּעָה, דִּין הַסַּכִּין הַלֹּא יְדוּעָה כְּדִין הַסַּכִּין הַיְדוּעָה, אִם טְהוֹרָה - טְהוֹרָה, וְאִם טְמֵאָה - טְמֵאָה]:

מִשְׁנָה ד דִּין פָּרֹכֶת שֶׁנִּטְמְאָה: **פָּרֹכֶת** מִפָּרוֹכוֹת הַמִּקְדָּשׁ, **שֶׁנִּטְמֵאת בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה,** וּבְאִפָּן שֶׁנַּגְּעָה בְּמַשְׁקִים טְמֵאִים, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיִּטַּמְּאוּ כֵּלִים אַף שֶׁמַּעֲקַר הַדִּין רַק אַב הַטֻּמְאָה מְטַמֵּא כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה זָב כְּגוֹן רֶקוֹ שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה. כֵּיוָן שֶׁטֻּמְאָתָהּ מְדַרַבָּנָן לָכֵן **מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בְּפָנִים** - בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה, **וּמַכְנִיסִין אוֹתָהּ מִיָּד** - וְכֵן מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ מִיָּד וְאֵין צָרִיךְ הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ לְטָהֳרָתָהּ. וְאִלּוּ **אֶת** הַפָּרֹכֶת **שֶׁנִּטְמֵאת בְּאַב הַטֻּמְאָה,** בְּשֶׁרֶץ אוֹ בִּנְבֵלָה, כֵּיוָן שֶׁטֻּמְאָתָהּ מִדְּאוֹרָיְתָא, וְיֵשׁ לְשַׁלְּחָהּ מֵהַמַּחֲנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ב-ג) 'וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ, מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ' וְגוֹ', וְדָרְשׁוּ מִתֹּךְ 'עַד' לְרַבּוֹת כֵּלִים אוֹ בְּגָדִים שֶׁנִּטְמְאוּ, לָכֵן **מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בַּחוּץ, וְשׁוֹטְחִין אוֹתָהּ** לְהִתְיַבֵּשׁ **בַּחֵיל** - מַדְרֵגוֹת סְבִיב חוֹמַת הָעֲזָרָה (מדות פ"ב מ"ג), **וּבְצֵאת** הַכּוֹכָבִים מַכְנִיסִים אוֹתָהּ לִמְקוֹמָהּ. **וְאִם הָיְתָה** הַפָּרֹכֶת **חֲדָשָׁה, שׁוֹטְחִין אוֹתָהּ** לְהִתְיַבֵּשׁ **עַל גַּג הָאצְטְבָא** - גַּג מֵעַל מְקוֹם הַיְשִׁיבָה בְּהַר הַבַּיִת, שֶׁהָיוּ גְּבוֹהִים וְנִרְאִים בְּכָל יְרוּשָׁלַיִם, **כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הָעָם אֶת מְלַאכְתָּהּ שֶׁהִיא נָאָה:** **מִשְׁנָה ה אֵפֶן עֲשׂוּיַת הַפָּרֹכֶת:** **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָן, הַפָּרֹכֶת שֶׁבְּפָתַח הָאוּלָם עָבְיָהּ טֶפַח, וְעַל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם נִימִין** [-נִירִים] **נָאֳרָגֶת** - אֲרִיגָתָהּ בְּכִלְאֵי אֲרִיגָה רָחָב בַּעַל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם נִירִים, שֶׁהֵם חוּטִים הַקְּבוּעִים בְּמְכוֹנַת הָאֲרִיגָה, וּבָהֶם לוֹלָאָה שֶׁבָּהּ מַעֲבִירִים אֶת אֶחָד מִחוּטֵי הַשְּׁתִי [חוּטֵי הָאֹרֶךְ] שֶׁל הַפָּרֹכֶת. **וְעַל כָּל נִימָא וְנִימָא** - הַחוּט שֶׁהָיָה עוֹבֵר בָּהּ הָיָה עָשׂוּי **מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כו לא) 'וְעָשִׂיתָ פָרֹכֶת, תְּכֵלֶת, וְאַרְגָּמָן, וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר', וְכָל חוּט נַעֲשָׂה מֵאַרְבַּעַת הַמִּינִים, תְּכֵלֶת, אַרְגָּמָן, תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ, כְּשֶׁכָּל מִין עָשׂוּי 'מָשְׁזָר' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ חוּט הַשָּׁזוּר מִשִּׁשָּׁה חוּטִים, סַךְ הַכֹּל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִים. **אָרְכָּהּ אַרְבָּעִים אַמָּה וְרָחְבָּהּ עֶשְׂרִים אַמָּה** כְּמִדּוֹת פֶּתַח הָאוּלָם, **וּמִשְׁמוֹנִים וּשְׁתֵּי רְבוֹא** דִּינְרֵי זָהָב **נַעֲשֵׂית** [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁזֶּהוּ סַךְ הַחוּטִים שֶׁמִּמֶּנּוּ נַעֲשֵׂית. וְיֵשׁ גּוֹרְסִים: 'רִיבוֹת', וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית עַל יְדֵי שְׁמוֹנִים וּשְׁתַּיִם נְעָרוֹת]. **וּשְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי פָּרוֹכוֹת **עוֹשִׂין בְּכָל שָׁנָה. וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים מַטְבִּילִין אוֹתָהּ** אַחַר עֲשִׂיָּתָהּ, כְּדִין כֵּלִים שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם, שֶׁאַף שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּטָהֳרָה צְרִיכִים טְבִילָה לִבְנֵי שְׁמִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם לְקָדֶשׁ. [וּ'שְׁלֹשׁ מֵאוֹת' הוּא לְשׁוֹן גּוּזְמָא, שֶׁלֹּא נִצְרְכוּ לְכָךְ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה כֹּהֲנִים]: **מִשְׁנָה ו מְקוֹם שְׂרֵפַת קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ:** **בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמָא, בֵּין בְּאַב הַטֻּמְאָה** כְּגוֹן שֶׁנָּגַע בְּשֶׁרֶץ, **וּבֵין בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה** - שֶׁמִּטַּמֵּא רַק מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים [כְּגוֹן שֶׁנָּגַע בִּכְלִי שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִים שֶׁאֵינָם אַב הַטֻּמְאָה כְּרַק הַזָּב], **בֵּין שֶׁנִּטְמָא בְּפָנִים** - בָּעֲזָרָה **בֵּין שֶׁנִּטְמָא בַּחוּץ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַכֹּל** - בְּכָל הָאֻפָנִים **יִשָּׂרֵף בְּפָנִים** - בְּבֵית הַדֶּשֶׁן שֶׁבְּתוֹךְ הָעֲזָרָה, שֶׁכֵּן 'כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ שׂוֹרְפִים אוֹתוֹ בַּקֹּדֶשׁ', וְהוּא הַדִּין אִם נִפְסַל בְּטֻמְאָה, וְאַף אִם נִטְמָא בַּחוּץ הִצְרִיכוּהוּ מִדְּרַבָּנָן לְהַכְנִיסוֹ וּלְשָׂרְפוֹ בַּקֹּדֶשׁ, **חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא אֵרַע פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ, וְטֻמְאָתוֹ חֲמוּרָה, אֵין לְהַכְנִיסוֹ לָעֲזָרָה אַף מִדְּרַבָּנָן. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַכֹּל יִשָּׂרֵף בַּחוּץ** אַף אִם נִטְמָא בְּפָנִים, שֶׁהַכֹּל שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ יִשָּׂרֵף בַּקֹּדֶשׁ' לֹא נֶאֱמַר בִּפְסוּל טֻמְאָה, וְאֵין לְהַשְׁוֹת טֻמְאָה בָּעֲזָרָה, **חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא** מִדְּרַבָּנָן **בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה בְּפָנִים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּל טֻמְאָתוֹ מִדְּרַבָּנָן וְאַף נִפְסַל בְּפָנִים, שׂוֹרְפִים אוֹתוֹ בְּפָנִים כִּשְׁאָר פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים: **מִשְׁנָה ז רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה** שֶׁטֻּמְאָתוֹ מִן הַתּוֹרָה, וְנִטְמָא **בְּיֵן בְּפָנִים בֵּין בַּחוּץ, יִשָּׂרֵף בַּחוּץ** שֶׁאֵין לְהַשְׁוֹת טֻמְאָה חֲמוּרָה בָּעֲזָרָה, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר 'כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ יִשָּׂרֵף בַּקֹּדֶשׁ' בִּפְסוּל טֻמְאָה. **וְאֶת שֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה בִּפְנִים בֵּין בְּחוּץ, יִשָּׂרֵף בִּפְנִים.** רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְקוֹם טֻמְאָתוֹ שָׁם שְׂרֵפָתוֹ: **מִשְׁנָה ח אֵבְרֵי הַתָּמִיד נִתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בְּשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה הָאַמּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, שָׁהֵם חֲצִי מַאֲרְכּוֹ הַמָּלֵא שָׁהָיָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמּוֹת, בַּמַּעֲרָב** - בְּשִׁמּוֹנָה הָאַמּוֹת הַמַּעֲרָבִיּוֹת, מִתּוֹךְ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת שֶׁבִּרֹחַב הַכֶּבֶשׁ. **וְהָאֵבָרִים שֶׁל קְרָבְּנוֹת הַמּוּסָפִין** הַקְּרֵבִים בְּשַׁבָּת וּבַמּוֹעֲדִים, **נִתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בַּמִּזְרָח,** לְפִי שֶׁפָּעָמִים הָיוּ הַכֹּהֲנִים מִתְעַכְּבִים, וּכְשֶׁהוֹלִיכוּ אֶת אֵבְרֵי הַמּוּסָפִים הָיוּ עֲדַיִן אֵבְרֵי הַתָּמִיד מֻנָּחִים עָלָיו, וְהֻצְרְכוּ לְהָבֵר שֶׁלֹּא יַקְטִירוּ אֶת הַמּוּסָפִים קֹדֶם הַתָּמִיד. **וְהָאֵבָרִים שֶׁל** מוּסְפֵי **רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, נִתָּנִין עַל כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ** - הַסּוֹבֵב שֶׁמַּקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ, **מִלְמַעְלָה** לְחִצְיוֹ שֶׁל הַכֶּבֶשׁ, בְּצַד מִזְרָח. **דִּין מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל וּמִצְוֹת נוֹסָפוֹת בַּזְּמַן הַזֶּה:** **הַשְּׁקָלִים וְהַבְּכוּרִים** - מִצְוֹת הֲבָאַת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל וְהַפֵּרוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהִבְשִׁילוּ בַּשָּׂדֶה לַמִּקְדָּשׁ, **אֵין נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁקָלִים לְצֹרֶךְ הַקָּרְבָּנוֹת הֵם, וְאִם אֵין קָרְבָּנוֹת אֵין טַעַם בִּשְׁקָלִים. וְהַבְּכוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יט) 'רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ', וּבִזְמַן שֶׁאֵין בַּיִת אֵין בִּכּוּרִים. **אֲבָל מַעֲשֵׂר דָּגָן** - הַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת מִגְּדוּלֵי קַרְקַע (במדבר יח ח ואילך), **וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה** - הַפְרָשַׁת עֲשִׂירִית מֵהַבְּהֵמוֹת הַנּוֹלָדוֹת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה (ויקרא כז לב), **וְהַבְּכוֹרוֹת** - פִּדְיוֹן בֶּן בְּכוֹר בִּנְתִינַת חֲמִשָּׁה סְלָעִים לַכֹּהֵן (במדבר יח טז), וּבְכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁמְּצָוָה לָתֵת אוֹתוֹ לַכֹּהֵן (דברים טו יט-כב), וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר בִּנְתִינַת שֶׂה לַכֹּהֵן (שמות לד כ), **כָּל אֵלּוּ נוֹהֲגִין בֵּין בִּפְנֵי הַבַּיִת בֵּין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת.** וּמַעֲשֵׂר דָּגָן אַף שֶׁתָּלוּי בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא בְּטָלָה קְדֻשָּׁה זוֹ בְּחָרְבַּן הַבַּיִת. וְאָמְנָם מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה בְּפֹטְלוּהוּ חֲכָמִים, וְהוֹרוּ שֶׁלֹּא יַפְרִישׁוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ בּוֹ לִידֵי תַּקָּלָה בַּאֲכִילָתוֹ אוֹ בַּעֲבוֹדָה בּוֹ. **הַמַּקְדִּישׁ שְׁקָלִים וּבְכוּרִים** בִּזְמַן הַזֶּה, שֶׁאָמַר 'הֲרֵי מָעוֹת אֵלּוּ לִשְׁקָלַי', אוֹ 'הֲרֵי פֵּרוֹת אֵלּוּ בְּכוּרִים', אַף שֶׁאֵין חוֹבָתָם נוֹהֶגֶת בַּזְּמַן הַזֶּה, מִכָּל מָקוֹם חָל עֲלֵיהֶם שֵׁם שְׁקָלִים וּבְכוּרִים **וַהֲרֵי זֶה קָדֵשׁ** וְאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן** חוֹלֵק לְעִנְיַן בְּכוּרִים **וְאוֹמֵר, הָאוֹמֵר 'בְּכוּרִים אֵלּוּ קָדֵשׁ' - אֵינָן קָדֵשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יט) 'תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ', וְהִתְמַעֵט שֶׁבִּזְמַן שֶׁאֵין בַּיִת אֵין בְּכוּרִים, וְאַף אִם מַקְדִּישָׁם אֵינָם קְדוֹשִׁים: **סְלִיק מַסֶּכֶת שְׁקָלִים**

ד פָּרֹכֶת שֶׁנִּטְמֵאת בִּוְלַד הַטֻּמְאָה, מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בִּפְנִים וּמַכְנִיסִין אוֹתָהּ מִיָּד. וְאֶת שֶׁנִּטְמֵאת בְּאַב הַטֻּמְאָה, מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בַּחוּץ וְשׁוֹטְחִין אוֹתָהּ בַּחֵיל. וְאִם הָיְתָה חֲדָשָׁה, שׁוֹטְחִין אוֹתָהּ עַל גַּג הָאִצְטְבָא, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הָעָם אֶת מְלַאכְתָּהּ שֶׁהִיא נָאָה: ה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָן, פָּרֹכֶת עָבְיָהּ טֶפַח, וְעַל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם נִימִין נֶאֱרָגֶת, וְעַל כָּל נִימָא וְנִימָא עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִין. אָרְכָּהּ אַרְבָּעִים אַמָּה, וּמִשְׁמוֹנִים וּשְׁתֵּי רְבוֹא דִּינְרֵי זָהָב נַעֲשֵׂית. וּשְׁתַּיִם עוֹשִׂין בְּכָל שָׁנָה, וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים מַטְבִּילִין אוֹתָהּ: ו בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמָא, בֵּין בְּאַב הַטֻּמְאָה בֵּין בִּוְלַד הַטֻּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים בֵּין בַּחוּץ, חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַכֹּל יִשָּׂרֵף בִּפְנִים: ז רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֶת שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים בֵּין בַּחוּץ, יִשָּׂרֵף בַּחוּץ. וְאֶת שֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה, בֵּין בִּפְנִים בֵּין בַּחוּץ, יִשָּׂרֵף בִּפְנִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְקוֹם טֻמְאָתוֹ שָׁם שְׂרֵפָתוֹ: ח אֵבְרֵי הַתָּמִיד נִתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בַּמִּזְרָח, וְשֶׁל מוּסָפִין נִתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בַּמַּעֲרָב, וְשֶׁל רָאשֵׁי חֳדָשִׁים נִתָּנִין מִתַּחַת כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ מִלְמָטָה. הַשְּׁקָלִים וְהַבְּכוּרִים אֵין נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, אֲבָל מַעֲשַׂר דָּגָן וּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה וְהַבְּכוֹרוֹת נוֹהֲגִין בֵּין בִּפְנֵי הַבַּיִת בֵּין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. הַמַּקְדִּישׁ שְׁקָלִים וּבְכוּרִים, הֲרֵי זֶה קָדֵשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הָאוֹמֵר בְּכוּרִים אֵלּוּ קָדֵשׁ, אֵינָן קָדֵשׁ:

סְלִיק מַסֶּכֶת שְׁקָלִים

מַסֶּכֶת יוֹמָא

פֶּרֶק א שִׁבְעַת יָמִים קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים מַפְרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַּת פַּלְהֶדְרִין.

מַסֶּכֶת יוֹמָא עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים. חֶלְקָהּ הָרִאשׁוֹן עוֹסֵק בַּעֲבוֹדַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הַפְרָשָׁתוֹ וַהֲכָנָתוֹ לַעֲבוֹדָה קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים (פרק א), סֵדֶר הָעֲבוֹדָה (פרקים ג-ה), שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים (פרק ו), קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְהֶמְשֵׁךְ הָעֲבוֹדָה (פרק ז). וְחֶלְקָהּ הַשֵּׁנִי, בְּאִסּוּרֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהִלְכוֹת תְּשׁוּבָה. אַגַּב עֲבוֹדַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹסֵק הַתַּנָּא גַּם בַּפְּיָסוֹת שֶׁנַּעֲרְכוּ בְּכָל בֹּקֶר בַּמִּקְדָּשׁ, וּבְהִלְכוֹת הַקְּרֻבַת הַתָּמִיד (פרק ב):

פֶּרֶק א הֲכָנַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לַעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים, בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים וּבְשִׁבְעַת הַיָּמִים הַקּוֹדְמִים לוֹ. וּזְמַן תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן בְּיוֹם כִּפּוּר וּבְשֹׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה:

מִשְׁנָה א הַפְרָשַׁת כֹּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים: **שִׁבְעַת יָמִים קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים מַפְרִישִׁין** אֶת הַכֹּהֵן גָּדוֹל **מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַּת פַּלְהֶדְרִין** - לִשְׁכַּת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁהָיְתָה בָּעֲזָרָה ['פַּלְהֶדְרִין' הֵם פְּקִידֵי הַמָּלְךָ, וְכֵנָתָה לִשְׁכָּתוֹ בְּשֵׁם זֶה, כִּי הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים בְּבֵית שֵׁנִי עָלוּ לִגְדֻלָּתָם עַל יְדֵי נְתִינַת מָמוֹן], וְכֵיוָן שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים, מֵתוּ בְּכָל שָׁנָה, וְהֵחֶלְפוּ כְּפְקִידֵי הַמֶּלֶךְ הַמַּחֲלָפִים בְּכָל שָׁנָה], וְשָׁם הָיְתָה דִּירָתוֹ בַּיָּמִים הַלָּלוּ, וְזֹאת כַּהֲכָנָה לַעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַכְשָׁרָה רַק בְּכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז לב) 'וְכִפֶּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמְשַׁח אֹתוֹ' וְגוֹ'. וְלָמְדוּ לְהַפְרִישׁוֹ שִׁבְעַת יָמִים, לְפִי שֶׁבְּשִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים נֶאֱמַר (שם ח לג) 'וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שִׁבְעַת

משניות

מַסֶּכֶת יוֹמָא פֶּרֶק ב

המבוארות

יָמִים', וְנֶאֱמַר עוֹד (שם פסוק לד) 'כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה ה' לַעֲשׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם', וְדָרְשׁוּ מִ'לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם' שֶׁאַף הַכֹּהֵן הַמְכַפֵּר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים צָרִיךְ לְפָרֵשׁ מִבֵּיתוֹ אֶל הַמִּקְדָּשׁ שִׁבְעָה יָמִים. **הֻכְנַת סְגָן וְאִשָּׁה אַחֶרֶת עֲבוּרוֹ: וּמַתְקִינִין** [-מְזַמְּנִים] **לוֹ כֹּהֵן אַחֵר** שֶׁיִּהְיֶה מוּכָן לְהַחֲלִיפוֹ וְלַעֲבֹד **תַּחְתָּיו** [-בִּמְקוֹמוֹ], **שֶׁמָּא יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל** - שֶׁמָּא יִטְמָא בְּקֶרִי אוֹ שְׁאָר טֻמְאוֹת וְלֹא יוּכַל לְהִכָּנֵס לַמִּקְדָּשׁ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף אִשָּׁה אַחֶרֶת מַתְקִינִין לוֹ, שֶׁמָּא תָּמוּת אִשְׁתּוֹ** קֹדֶם גְּמַר עֲבוֹדַת הַיּוֹם, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת עֲבוֹדַת הַיּוֹם אֶלָּא כְּשֶׁהוּא נָשׂוּי, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא טז ו) **'וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים 'בֵּיתוֹ' זוֹ אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אִם כֵּן שָׁאתָּה חוֹשֵׁשׁ לְמִיתַת אִשְׁתּוֹ, אֵין לַדָּבָר סוֹף, שֶׁכֵּן שָׁמָּא אַף זוֹ שֶׁנִּתְקִין לוֹ תָּמוּת, אֶלָּא וַדַּאי שֶׁמִּיתָה אֵינָהּ שְׁכִיחָה וְאֵין חוֹשְׁשִׁים לָהּ, וְרַק לְטֻמְאָה הַמְצוּיָה חוֹשְׁשִׁים: **מִשְׁנָה ב עֲבוֹדַת הַכֹּהֵן בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַפְּרִישָׁה וּבְשְׁאָר הַיָּמִים: כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים, הוּא** [-הַכֹּהֵן גָּדוֹל] **זוֹרֵק אֶת הַדָּם** שֶׁל קָרְבָּנוֹת הַתָּמִיד עַל הַמִּזְבֵּחַ, **וּמַקְטִיר אֶת הַקְּטֹרֶת, וּמֵטִיב** [-מְנַקֶּה] בַּבֹּקֶר **אֶת** בָּזִיכֵי **הַנֵּרוֹת** שֶׁבַּמְּנוֹרָה, מֵאֵפֶר הַפְּתִילוֹת שֶׁבָּבוּ, לְצָרְךְ הַדְלָקָתָם בָּעֶרֶב, **וּמַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָרֶגֶל** שֶׁל קָרְבְּנוֹת הַתָּמִיד, וְהוּא הַדִּין אֶת שְׁאָר הָאֵבָרִים (תפא"י). **וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים** בַּשָּׁנָה, **אִם רָצָה** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **לְהַקְרִיב** כָּל קָרְבָּן שֶׁיִּרְצֶה, **מַקְרִיב, וְאֵין כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁמָר יְכוֹלִים לְמָנְעוֹ. לְפִי שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב חֵלֶק בָּרֹאשׁ** - הוּא רִאשׁוֹן לְהַקְרִיב כָּל חֵלֶק שֶׁיִּבְחַר. **וְנוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ** - הוּא רִאשׁוֹן בַּחֲלֻקַּת אֲכִילַת הַקֳּדָשִׁים לְטֹל אֵיזֶה קָרְבָּן שֶׁיִּרְצֶה לְאָכְלוֹ, וְלִבְחֹר לְעַצְמוֹ מָנָה יָפָה, וְאַף קָרְבָּן שֶׁלֹּא הוּא הִקְרִיבוֹ [וְזֹאת רַק בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, אֲבָל בְּקָדְשֵׁי הַגְּבוּל, כְּתִרוּמָה, חוֹלְקִים כֹּהֵן גָּדוֹל וְכֹהֵן הֶדְיוֹט בְּשָׁוֶה]: **מִשְׁנָה ג** זְקֵנֵי הַסַּנְהֶדְרִין **מָסְרוּ לוֹ** [-לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל] **שְׁנֵי זְקֵנִים** [-חֲכָמִים] **מִזִּקְנֵי בֵּית דִּין** - מִזְּקֵנֵי הַסַּנְהֶדְרִין, **וְקוֹרִין לָפָנָיו** בְּכָל יוֹם מִימֵי הַפְּרִישָׁה, **בְּסֵדֶר** עֲבוֹדַת **הַיּוֹם, בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת** (ויקרא פרק טז). **וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישִׁי** [-אֲדוֹנִי] **כֹּהֵן גָּדוֹל, קְרָא אַתָּה בְּפִיךָ, שֶׁמָּא שָׁכַחְתָּ אֶת סֵדֶר עֲבוֹדַת הַיּוֹם, אוֹ שֶׁמָּא לֹא לָמַדְתָּ זֹאת מֵעוֹלָם** [אַף שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל צָרִיךְ לִהְיוֹת הַגָּדוֹל בַּכֹּהֲנִים, בְּחָכְמָה, בְּנוֹי, בְּכֹחַ וּבְעֹשֶׁר. אַךְ בִּזְמַן בֵּית שֵׁנִי הָיוּ מַעֲמִידִים כֹּהֲנִים לֹא מְהֻגָּנִים עַל פִּי הַמַּלְכוּת, וְיִתָּכֵן שֶׁיִּהְיֶה כֹּהֵן שֶׁלֹּא לָמַד פָּרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת]. **עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּשַׁחֲרִית, הָיוּ מַעֲמִידִין אוֹתוֹ בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח שֶׁל הָעֲזָרָה, וּמַעֲבִירִין לְפָנָיו אֶת הַפָּרִים וְאֵילִים וּכְבָשִׂים** שֶׁעָתִיד לְהַקְרִיב מָחָר (תפא"י), **כְּדֵי שֶׁיִּהֵא מַכִּיר** - שֶׁיִּתְבּוֹנֵן בָּהֶם, וְיִתֵּן אֶל לִבּוֹ אֶת הְלָכוֹת סֵדֶר הַיּוֹם, וְיִהְיֶה רָגִיל בָּעֲבוֹדָה: **מִשְׁנָה ד מֵאֵכֶל וּמִשְׁתֶּה בִּימֵי הַפְּרִישָׁה: כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים, לֹא הָיוּ מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ מֵאֵכֶל וּמִשְׁתֶּה, וַאֲפִלּוּ הַרְבֵּה. אֲבָל בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה** [-סָמוּךְ לַלַּיְלָה], בַּסְּעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, **לֹא הָיוּ מַנִּיחִים אוֹתוֹ לֶאֱכֹל הַרְבֵּה, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּאֲכָל מְעַיֵּף וּמֵבִיא אֶת הַשֵּׁנָה,** וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לֹא יָשֵׁן בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁמָּא יָבוֹא לִידֵי טֻמְאָה וְיִפָּסֵל מֵהָעֲבוֹדָה [וּמַאֲכָלִים הַמְבִיאִים לִידֵי חִמּוּם וְקָרִי, אֲפִלּוּ מְעַט לֹא הִנִּיחוּ לוֹ לֶאֱכֹל]: **מִשְׁנָה ה הַשָּׁבְעָת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: מְסָרוּהוּ זִקְנֵי בֵּית דִּין** שֶׁקָּרְאוּ לְפָנָיו בְּסֵדֶר הַיּוֹם, **לְזִקְנֵי כְהֻנָּה, וְהֵם הֶעֱלוּהוּ לַעֲלִיַּת בֵּית אַבְטִינָס** - לַלִּשְׁכָּה הַבְּנוּיָה בַּעֲלִיָּה, שֶׁל מִשְׁפַּחַת אַבְטִינָס שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים עַל הַכְּנֶסֶת הַקְּטֹרֶת, וְשָׁם הָיוּ מְלַמְּדִים אוֹתוֹ אֶת סֵדֶר חֲפִינַת הַקְּטֹרֶת שֶׁהִיא מֵהָעֲבוֹדוֹת הַקָּשׁוֹת שֶׁבְּמִקְדָּשׁ [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן (פ"ה מ"א)]. **וְהִשְׁבִּיעוּהוּ** שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כְּמִנְהָג הַצַּדּוֹקִים, לִתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת עַל הָאֵשׁ מִחוּץ לַפָּרֹכֶת, כְּפִשְׁטוּת הַכָּתוּב (ויקרא טז ב) 'כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת' שֶׁמַּשְׁמַע שֶׁבָּעָנָן שֶׁבְּבֵר עָלָה יִכָּנֵס, וְזֶה שֶׁלֹּא כְּקַבָּלַת חֲכָמִים שֶׁנִּתְּינַת הַקְּטֹרֶת עַל הָאֵשׁ נַעֲשֵׂית בְּתוֹךְ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְנָתַן אֶת הַקְּטֹרֶת לִפְנֵי ה'". **וְנִפְטְרוּ מִמֶּנּוּ וְהָלְכוּ לָהֶם. וְכָךְ הִשְׁבִּיעוּהוּ: אָמְרוּ לוֹ, אִישִׁי** [-אֲדוֹנִי] **כֹּהֵן גָּדוֹל, אָנוּ שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין, וְאַתָּה שְׁלוּחֵנוּ וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין, וּשְׁבוּעָתְךָ עַל דַּעְתֵּנוּ וְעַל דַּעְתָּם, וְלֹא לְפִי מַחֲשַׁבְתְּךָ, אִם בָּאתָ לְהַעֲרִים בְּקַבָּלַת הַשְּׁבוּעָה** (מלא"ש), **מַשְׁבִּיעִין אָנוּ עָלֶיךָ** [-אוֹתְךָ] **בְּמִי שֶׁשִּׁכַּן שְׁמוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה, שֶׁלֹּא תְּשַׁנֶּה דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁאָמַרְנוּ לָךְ. וּלְאַחַר שֶׁהִשְׁבִּיעוּהוּ, הוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכֶה** עַל שֶׁחֲשָׁדוּהוּ כְּצַדּוֹקִי, **וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבוֹכִין** עַל שֶׁחָשְׁדוּ בּוֹ, וְשָׁמָּא כָּשֵׁר הוּא, וְהַחוֹשֵׁד בְּכָשֵׁרִים לוֹקֶה בְּגוּפוֹ: **מִשְׁנָה ו מְנִיעַת שֵׁנָה בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים: אִם הָיָה** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **חָכָם, וְיוֹדֵעַ** לִדְרֹשׁ בְּדִבְרֵי הַלָּכָה, **הָיָה דּוֹרֵשׁ** כָּל לֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים לִפְנֵי הַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִישַׁן, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי קֶרִי. **וְאִם לָאו** - שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִדְרֹשׁ בְּעַצְמוֹ, אַךְ יוֹדֵעַ לְהָבִין דְּבַר הַלָּכָה, הָיוּ **תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דּוֹרְשִׁין לְפָנָיו. וְאִם** אֵינוֹ מֵבִין דְּבַר הַלָּכָה, אֲבָל רָגִיל **לִקְרוֹת** בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, **קוֹרֵא. וְאִם לָאו,** שֶׁאַף לִקְרֹא אֵינוֹ יוֹדֵעַ, **קוֹרִין** אֲחֵרִים **לְפָנָיו. וּבְמֶה קוֹרִין לְפָנָיו, בְּאִיּוֹב וּבְעֶזְרָא וּבְדִבְרֵי הַיָּמִים,** שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דְּבָרִים הַמּוֹשְׁכִים אֶת הַלֵּב, וְעַל יְדֵי כָךְ לֹא תַּחְטְפֶנּוּ שֵׁנָה. **זְכַרְיָה בֶּן קְבוּטֵל אוֹמֵר, פְּעָמִים הָרְבֵּה קָרִיתִי לְפָנָיו** בְּסֵפֶר דָּנִיֵּאל: **מִשְׁנָה ז** אִם רָבְתָה עֵינֵיפוּתוֹ **וּבִקֵּשׁ** [-רָצָה] **לְהִתְנַמְנֵם, פִּרְחֵי כְהֻנָּה** [-כֹּהֲנִים בַּחוּרִים שֶׁזְּקָנָם מַתְחִיל לִפְרֹחַ וְלִצְמֹחַ] **מִכִּין לָפָנָיו בְּאֶצְבַּע צְרֵדָה** [-צְרָתָהּ דְּדָא, הָאֶצְבַּע הַסְּמוּכָה לָאֶגּוּדָל שֶׁהִיא צְרָתָהּ] עַל יְדֵי שֶׁדּוֹחֲקִים אוֹתָהּ עַל הָאֶגּוּדָל וְשׂוֹמְטִים בְּכֹחַ עַל גַּבֵּי כַּף הַיָּד, עַל מְנָת לְעוֹרְרוֹ, **וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישִׁי** [-אֲדוֹנִי] **כֹּהֵן גָּדוֹל, עֲמֹד וְהֶפֵּג** [-וְהָסֵר שְׁנָתְךָ], בְּעַמְדָּךְ בְּרַגְלַיִם יְחֵפוֹת, שָׁעָה **אַחַת,** כְּלוֹמַר, זְמַן מוּעָט, **עַל הָרִצְפָּה** הַקָּרָה. **וּמַעֲסִיקִין אוֹתוֹ** בְּשִׁירִים וּמְזַמְּרִים, **עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה** שֶׁל תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְיַתְחִיל בַּעֲבוֹדַת הַיּוֹם: **מִשְׁנָה ח זְמַן תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן: בְּכָל יוֹם,** הָיוּ הַכֹּהֲנִים **תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ** [-חוֹתִים מֵהַדֶּשֶׁן, שֶׁהוּא הָאֵפֶר שֶׁעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, וּמַנִּיחִים עַל קַרְקַע הָעֲזָרָה מִזְּרָחִית לַכֶּבֶשׁ, וְשָׁם הָיָה הַדֶּשֶׁן נִבְלָע], **בִּזְמַן קְרִיאַת הַגֶּבֶר** [-הַתַּרְנְגוֹל, אוֹ אָדָם שֶׁכָּךְ שְׁמוֹ], שֶׁהוּא זְמַן מוּעָט קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר, **אוֹ סָמוּךְ לוֹ** - לִקְרִיאָתוֹ **בֵּין לְפָנָיו בֵּין לְאַחֲרָיו. וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים** מֻחֶמֶת חֻלְשַׁת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁכָּל עֲבוֹדַת הַיּוֹם מַטָּלֶת עָלָיו, הִקְדִּימוּ לִתְרֹם **מֵחֲצוֹת** הַלַּיְלָה. **וּבָרְגָלִים הִקְדִּימוּ מֵאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה,** כְּלוֹמַר, מִסּוֹף הַשְּׁלִישׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַלַּיְלָה. מִפְּנֵי שֶׁהַקְרִיבוּ הַרְבֵּה קָרְבָּנוֹת בְּיוֹם הָאָתְמוֹל, וְהֵצְרִכוּ לְפַנּוֹת אֶת הַדֶּשֶׁן הָרַב מֵהַמַּעֲרָכָה, לַ'תַּפּוּחַ' שֶׁבָּאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ, תּוֹרֵם. **וּבִזְמַן שֶׁהֵן** - שֶׁהַכֹּהֲנִים הָרוֹצִים לִתְרֹם, **מְרֻבִּין,** הָיוּ **רָצִין וְעוֹלִין בְּכֶבֶשׁ** הַמִּזְבֵּחַ, **וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ** וְנִכְנָס רִאשׁוֹן **בְּאַרְבַּע אַמּוֹת** הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁל הַכֶּבֶשׁ, **זָכָה** לִתְרֹם. **וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם** [-שְׁנַיִם מֵהָרָצִים] **שָׁוִין** בִּכְנִיסָתָם, הָיוּ מַטִּילִים גּוֹרָל בֵּין כָּל הַכֹּהֲנִים הָרוֹצִים לִתְרֹם. וְכָךְ עָשׂוּ: הַכֹּהֲנִים הָיוּ נֶעֱמָדִים בְּעִגּוּל, **וְהַמְמֻנֶּה** עַל הַגּוֹרָלוֹת [-שֶׁהוּא סְגַן כֹּהֵן גָּדוֹל] **אוֹמֵר לָהֶם 'הַצְבִּיעוּ'** - הוֹצִיאוּ אֶצְבְּעוֹתֵיכֶם [שֶׁאוֹתָן הָיוּ מוֹנִים וְלֹא אֶת הַכֹּהֲנִים, כְּדֵי לֹא לַעֲבֹר עַל אִסּוּר מִנְיַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל], **וְנוֹטֵל**

פֶּרֶק ב סֵדֶר עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ בְּתְחִלַּת הַיּוֹם בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, סֵדֶר הַפְּיָסוֹת וְכַמָּה כֹּהֲנִים זָכוּ בָּהֶם: **מִשְׁנָה א אֵפֶר קְבִיעַת הַכִּיּוֹר הַמְּחוֹרָר אֶת הַדֶּשֶׁן:** בַּתְּחִלָּה [קֹדֶם שֶׁאֵרַע הַמַּעֲשֶׂה הַמּוּבָא לְהַלָּן], **כָּל מִי** מִכֹּהֲנֵי בֵּית אָב שֶׁעוֹבֵד בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם בַּמִּקְדָּשׁ **שֶׁרוֹצֶה לִתְרֹם אֶת** דֶּשֶׁן **הַמִּזְבֵּחַ, תּוֹרֵם. וּבִזְמַן שֶׁהֵן** - שֶׁהַכֹּהֲנִים הָרוֹצִים לִתְרֹם, **מְרֻבִּין,** הָיוּ **רָצִין וְעוֹלִין בְּכֶבֶשׁ** הַמִּזְבֵּחַ, **וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ** וְנִכְנָס רִאשׁוֹן **בְּאַרְבַּע אַמּוֹת** הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁל הַכֶּבֶשׁ, **זָכָה** לִתְרֹם. **וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם** [-שְׁנַיִם מֵהָרָצִים] **שָׁוִין** בִּכְנִיסָתָם, הָיוּ מַטִּילִים גּוֹרָל בֵּין כָּל הַכֹּהֲנִים הָרוֹצִים לִתְרֹם. וְכָךְ עָשׂוּ: הַכֹּהֲנִים הָיוּ נֶעֱמָדִים בְּעִגּוּל, **וְהַמְמֻנֶּה** עַל הַגּוֹרָלוֹת [-שֶׁהוּא סְגַן כֹּהֵן גָּדוֹל] **אוֹמֵר לָהֶם 'הַצְבִּיעוּ'** - הוֹצִיאוּ אֶצְבְּעוֹתֵיכֶם [שֶׁאוֹתָן הָיוּ מוֹנִים וְלֹא אֶת הַכֹּהֲנִים, כְּדֵי לֹא לַעֲבֹר עַל אִסּוּר מִנְיַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל], **וְנוֹטֵל**

פרק ב א בְּרֹאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִתְרֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ, תּוֹרֵם. וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְרֻבִּין, רָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת זָכָה. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שָׁוִין, הַמְמֻנֶּה אוֹמֵר לָהֶם הַצְבִּיעוּ. **ב** כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וּמַקְטִיר אֶת הַקְּטֹרֶת, וּמֵטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וּמַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָרֶגֶל. וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים, מִמֶּנּוּ מַאֲכָל וּמַשְׁתֶּה. עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה, לֹא הָיוּ מַנִּיחִים אוֹתוֹ לֶאֱכֹל הַרְבֵּה, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּאֲכָל מֵבִיא אֶת הַשֵּׁנָה: **ג** מְסָרוּהוּ זִקְנֵי בֵּית דִּין לִזְקֵנֵי כְהֻנָּה, וְהֶעֱלוּהוּ לַעֲלִיַּת בֵּית אַבְטִינָס, וְהִשְׁבִּיעוּהוּ וְנִפְטְרוּ וְהָלְכוּ לָהֶם. וְאָמְרוּ לוֹ, אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, אָנוּ שְׁלוּחֵי בֵית דִּין, וְאַתָּה שְׁלוּחֵנוּ וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין, מַשְׁבִּיעִין אָנוּ עָלֶיךָ בְּמִי שֶׁשִּׁכַּן שְׁמוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה, שֶׁלֹּא תְשַׁנֶּה דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁאָמַרְנוּ לָךְ. הוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכֶה, וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבוֹכִין: **ד** אִם הָיָה חָכָם, הוֹרֵשׁ. וְאִם לָאו, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הוֹרְשִׁין לְפָנָיו. וְאִם רָגִיל לִקְרוֹת, קוֹרֵא. וְאִם לָאו, קוֹרִין לְפָנָיו. וּבְמֶה קוֹרִין לְפָנָיו, בְּאִיּוֹב וּבְעֶזְרָא וּבְדִבְרֵי הַיָּמִים. זְכַרְיָה בֶּן קְבוּטֵל אוֹמֵר, פְּעָמִים הַרְבֵּה קָרִיתִי לְפָנָיו בְּדָנִיֵּאל: **ה** בִּקֵּשׁ לְהִתְנַמְנֵם, פִּרְחֵי כְהֻנָּה מַכִּין לְפָנָיו בְּאֶצְבַּע צְרֵדָה, וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, עֲמֹד וְהָפֵג אַחַת עַל הָרִצְפָּה. וּמַעֲסִיקִין אוֹתוֹ בְּשִׁירִים עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה: **ו** בְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ בִּקְרִיאַת הַגֶּבֶר אוֹ סָמוּךְ לוֹ, בֵּין לְפָנָיו בֵּין לְאַחֲרָיו. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מֻחֲצוֹת, וּבְרַגְלַיִם מֵאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה, וְלֹא הָיְתָה קְרִיאַת הַגֶּבֶר מַגַּעַת עַד שֶׁהָיְתָה עֲזָרָה מְלֵאָה מִיִּשְׂרְאֵל:

פרק ב א בְּרֹאשׁוֹנָה, כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִתְרֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ, תּוֹרֵם. וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְרֻבִּין, רָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת זָכָה. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שָׁוִין, הַמְמֻנֶּה אוֹמֵר לָהֶם הַצְבִּיעוּ. **ב** כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וּמַקְטִיר אֶת הַקְּטֹרֶת, וּמֵטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וּמַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָרֶגֶל. וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים, מִמֶּנּוּ מַאֲכָל וּמַשְׁתֶּה. עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה, לֹא הָיוּ מַנִּיחִים אוֹתוֹ לֶאֱכֹל הַרְבֵּה, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּאֲכָל מֵבִיא אֶת הַשֵּׁנָה: **ג** מְסָרוּהוּ זִקְנֵי בֵּית דִּין לִזְקֵנֵי כְהֻנָּה, וְהֶעֱלוּהוּ לַעֲלִיַּת בֵּית אַבְטִינָס, וְהִשְׁבִּיעוּהוּ וְנִפְטְרוּ וְהָלְכוּ לָהֶם. וְאָמְרוּ לוֹ, אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, אָנוּ שְׁלוּחֵי בֵית דִּין, וְאַתָּה שְׁלוּחֵנוּ וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין, מַשְׁבִּיעִין אָנוּ עָלֶיךָ בְּמִי שֶׁשִּׁכַּן שְׁמוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה, שֶׁלֹּא תְשַׁנֶּה דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁאָמַרְנוּ לָךְ. הוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכֶה, וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבוֹכִין: **ד** אִם הָיָה חָכָם, הוֹרֵשׁ. וְאִם לָאו, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הוֹרְשִׁין לְפָנָיו. וְאִם רָגִיל לִקְרוֹת, קוֹרֵא. וְאִם לָאו, קוֹרִין לְפָנָיו. וּבְמֶה קוֹרִין לְפָנָיו, בְּאִיּוֹב וּבְעֶזְרָא וּבְדִבְרֵי הַיָּמִים. זְכַרְיָה בֶּן קְבוּטֵל אוֹמֵר, פְּעָמִים הַרְבֵּה קָרִיתִי לְפָנָיו בְּדָנִיֵּאל: **ה** בִּקֵּשׁ לְהִתְנַמְנֵם, פִּרְחֵי כְהֻנָּה מַכִּין לְפָנָיו בְּאֶצְבַּע צְרֵדָה, וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, עֲמֹד וְהָפֵג אַחַת עַל הָרִצְפָּה. וּמַעֲסִיקִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה: **ח** בְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ בִּקְרִיאַת הַגֶּבֶר אוֹ סָמוּךְ לוֹ, בֵּין לְפָנָיו בֵּין לְאַחֲרָיו. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מֻחֲצוֹת, וּבְרַגְלַיִם מֵאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה, וְלֹא הָיְתָה קְרִיאַת הַגֶּבֶר מַגַּעַת עַד שֶׁהָיְתָה עֲזָרָה מְלֵאָה מִיִּשְׂרְאֵל:

הַמִּצְנָפֶת מֵרֹאשׁ אָחָד מֵהֶם לְסִימָן שֶׁמִּמֶּנּוּ הַמִּנְיָן מַתְחִיל, וּמַכְרִיז מִסְפָּר שֶׁהוּא גָּדוֹל בְּהַרְבֵּה מִמִּסְפַּר הַכֹּהֲנִים שָׁהָיוּ שָׁם, וּמַתְחִיל לִמְנוֹת, וּמִי שֶׁהַמִּנְיָן כָּלָה בּוֹ הוּא הַזּוֹכֶה. **וּמָה** [-וְכַמָּה אֶצְבָּעוֹת] **הֵן מוֹצִיאִין, אַחַת** אִם הוּא בָּרִיא **אוֹ שְׁתַּיִם** אִם הוּא חוֹלֶה, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִכְבֹּשׁ אֶצְבָּעוֹתָיו וּלְהוֹצִיא רַק אַחַת. **וְאֵין מוֹצִיאִין אֲגוּדָל בַּמִּקְדָּשׁ** כְּיָון שֶׁאֶפְשָׁר לְהַרְחִיקוֹ הַרְבֵּה מֵאֶצְבַּע אַחֶרֶת, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיּוֹצִיא שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת כְּאִלּוּ הֵם שְׁנֵי כֹּהֲנִים, כְּדֵי שֶׁיִּסְתַּיְּמִים הַמִּנְיָן אֶצְלוֹ וְיִזְכֶּה בַּגּוֹרָל: **מִשְׁנָה ב מַעֲשֶׂה** שְׁנַיִם מֵהַכֹּהֲנִים **שָׁוִין וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, וְדָחַף אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵרוֹ, וְנָפַל וְנִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ. וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שֶׁבָּאִין לִידֵי סַכָּנָה, הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא בְּפֵיס. אַרְבָּעָה פִּיָּסוֹת הָיוּ שָׁם, וְזֶה הַפֵּיס הָרִאשׁוֹן: **ג** הַפֵּיס הַשֵּׁנִי, מִי שֶׁזָּכָה בּוֹ. אָמַר בֶּן עַזַּאי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דֶּרֶךְ הִלּוּכוֹ הָיָה קָרֵב: **ד** הַפֵּיס הַשְּׁלִישִׁי, חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים, מִי מַעֲלֶה אֵבָרִים מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ: **ה** תָּמִיד קָרֵב בְּתִשְׁעָה, בַּעֲשָׂרָה, בְּאֶחָד עָשָׂר, בִּשְׁנֵים עָשָׂר, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. כֵּיצַד. עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה. בֶּחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם, הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה. בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים. וּבְשַׁבָּת בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי בָּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם: **ו** אַיִל קָרֵב בְּאֶחָד עָשָׂר, הַבָּשָׂר בַּחֲמִשָּׁה, הַקְּרָבִים וְהַסֹּלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁנַיִם שְׁנַיִם: **ז** פַּר קָרֵב בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הָעֹקֶץ וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, הֶחָזֶה בְּאֶחָד, וְהַגֵּרָה בִּשְׁלֹשָׁה. שְׁתֵּי יָדַיִם בִּשְׁנַיִם. שְׁתֵּי דְּפָנוֹת בִּשְׁנַיִם. הַקְּרָבַיִם וְהַסֹּלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה. בֶּחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם, הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה. בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים. וּבְשַׁבָּת בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי בָּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם: **ח** אַיִל קָרֵב בְּאֶחָד עָשָׂר, הַבָּשָׂר בַּחֲמִשָּׁה, הַקְּרָבִים וְהַסֹּלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁנַיִם שְׁנַיִם: **ט** פַּר קָרֵב בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הָעֹקֶץ וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, הֶחָזֶה בְּאֶחָד, וְהַגֵּרָה בִּשְׁלֹשָׁה. שְׁתֵּי יָדַיִם בִּשְׁנַיִם. שְׁתֵּי דְּפָנוֹת בִּשְׁנַיִם. הַקְּרָבַיִם וְהַסֹּלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה. בֶּחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם, הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה. בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים. וּבְשַׁבָּת בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם נוֹסָפִים שֶׁבְּיָדָם שְׁנֵי גְזִירֵי [-חֲתִיכוֹת] **עֵצִים**, לְהוֹסִיפָם עַל הַמַּעֲרָכָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א ז) 'וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ'. **וּבְשַׁבָּת**, גַּם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר קָרֵב בְּאֶחָד עָשָׂר. **הוּא עַצְמוֹ** קָרֵב **בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם** נוֹסָפִים שֶׁבְּיָדָם **שְׁנֵי בָּזִיכֵי** [-כַּפּוֹת] **לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים** - הַמֻּנָּחוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן עִם הַלֶּחֶם, וּמֻקְטָרוֹת בְּשַׁבָּת עִם חֲלָקֶתוֹ. **וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג** [-סֻכּוֹת], קָרֵב הַתָּמִיד בִּשְׁנֵים עָשָׂר כֹּהֲנִים, הוּא **כֵּיצַד**, הַשַּׁיָּךְ לְקָרְבַּן הַתָּמִיד **עַצְמוֹ, הָיָה** קָרֵב **בְּתִשְׁעָה** כֹּהֲנִים, שִׁשָּׁה שֶׁהוֹלִיכוּ אֶת הָאֵבָרִים וְהַקְּרָבִים, וּשְׁלֹשָׁה שֶׁהוֹלִיכוּ אֶת הַסֹּלֶת, הַחֲבִתִּין וְהַיַּיִן. **בֶּחָג** [-בְּסֻכּוֹת], הָיְתָה **בְּיַד** כֹּהֵן **אֶחָד** נוֹסָף **צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם,** לְצָרְךְ נְסוּךְ הַמַּיִם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה** כֹּהֲנִים. קָרְבַּן הַתָּמִיד שֶׁל **בֵּין הָעַרְבַּיִם** שֶׁבְּכָל יוֹם, הָיָה קָרֵב **בְּאֶחָד עָשָׂר** כֹּהֲנִים. **הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה** כַּמְבֹאָר, **וּשְׁנַיִם** נוֹסָפִים שֶׁבְּיָדָם **שְׁנֵי גְזִירֵי** [-חֲתִיכוֹת] **עֵצִים,** לְהוֹסִיפָם עַל הַמַּעֲרָכָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א ז) 'וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ'. **וּבְשַׁבָּת,** גַּם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר קָרֵב **בְּאֶחָד עָשָׂר. הוּא עַצְמוֹ** קָרֵב **בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם** נוֹסָפִים שֶׁבְּיָדָם **שְׁנֵי בָּזִיכֵי** [-כַּפּוֹת] **לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים** - הַמֻּנָּחוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן עִם הַלֶּחֶם, וּמֻקְטָרוֹת בְּשַׁבָּת עִם חֲלָקֶתוֹ. **וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג** [-סֻכּוֹת], קָרֵב הַתָּמִיד בִּשְׁנֵים עָשָׂר כֹּהֲנִים, הוּא **כֵּיצַד**, הַשַּׁיָּךְ לְקָרְבַּן הַתָּמִיד **עַצְמוֹ, הָיָה** קָרֵב **בְּתִשְׁעָה** כֹּהֲנִים, שִׁשָּׁה שֶׁהוֹלִיכוּ אֶת הָאֵבָרִים וְהַקְּרָבִים, וּשְׁלֹשָׁה שֶׁהוֹלִיכוּ אֶת הַסֹּלֶת, הַחֲבִתִּין וְהַיַּיִן. **בֶּחָג** [-בְּסֻכּוֹת], הָיְתָה **בְּיַד** כֹּהֵן **אֶחָד** נוֹסָף **צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם,** לְצָרְךְ נְסוּךְ הַמַּיִם: **מִשְׁנָה ו מִנְיַן הַכֹּהֲנִים הַנִּצְרָךְ לְהַקְרֶבֶת אַיִל:** אַיִל [-כֶּבֶשׂ בִּשְׁנָתוֹ הַשְּׁנִיָּה, בֶּן י"ג חֹדֶשׁ וְאֵילָךְ] הָיָה קָרֵב **בְּאֶחָד עָשָׂר** כֹּהֲנִים. **הַבָּשָׂר** [-נִתְחֵי הָאֵבָרִים] **בַּחֲמִשָּׁה** כֹּהֲנִים, כְּאֶבְרֵי הַכֶּבֶשׂ. וְעוֹד שִׁשָּׁה כֹּהֲנִים הָעֲלוּ אֶת **הַקְּרָבַיִם** [-הַמַּעַיִם], **וְהַסֹּלֶת** לְמִנְחָה, **וְהַיַּיִן** לְנִסָּכִים, **בִּשְׁנַיִם שְׁנַיִם** - כָּל אֶחָד מֵהֶם קָרֵב עַל יְדֵי שְׁנֵי כֹּהֲנִים. כִּי קָרְבָּיו גְּדוֹלִים מִשֶּׁל כֶּבֶשׂ, וְגַם מִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים וְלֹא עִשָּׂרוֹן כְּכֶבֶשׂ, וּנְסָכָיו אַרְבָּעָה לֻגִּים וְלֹא שְׁלֹשָׁה כְּכֶבֶשׂ: **מִשְׁנָה ז מִנְיַן הַכֹּהֲנִים הַנִּצְרָךְ לְהַקְרֶבֶת פַּר:** פַּר קָרֵב **בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה** כֹּהֲנִים. חֲמִשָּׁה עָשָׂר הֶעֱלוּ אֶת אֵבָרָיו: **הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל: הָרֹאשׁ בְּכֹהֵן אֶחָד, וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם** - בִּשְׁנֵי כֹּהֲנִים. **הָעֹקֶץ וְהָרֶגֶל:** הָעֹקֶץ **בִּשְׁנַיִם, וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה:** הֶחָזֶה **בְּאֶחָד, וְהַגֵּרָה בִּשְׁלֹשָׁה. שְׁתֵּי יָדַיִם בִּשְׁנַיִם. שְׁתֵּי דְּפָנוֹת בִּשְׁנַיִם.** וְעוֹד תִּשְׁעָה הֶעֱלוּ אֶת **הַקְּרָבַיִם, וְהַסֹּלֶת, וְהַיַּיִן, בִּשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה** - כָּל אֶחָד בִּשְׁלֹשָׁה כֹּהֲנִים, כִּי קָרְבָּיו גְּדוֹלִים אַף מִשֶּׁל אַיִל, וּמִנְחָתוֹ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, וּנְסָכָיו שִׁשָּׁה לֻגִּים. **הַקְּטֹרֶת אֲבָרִים בְּקָרְבַּן יָחִיד:** בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁנִּצְרַךְ מִנְיָן זֶה לְהַקְרֶבֶת בְּהֵמָה, וְשֶׁמְּחַלְּקִים הָעֲבוֹדוֹת בְּגוֹרָל, דַּוְקָא **בְּקָרְבְּנוֹת צִבּוּר. אֲבָל בְּקָרְבַּן יָחִיד** שֶׁל עוֹלָה, **אִם רָצָה** כֹּהֵן יְחִידִי **לְהַקְרִיב** אֶת הַכֹּל, **מַקְרִיב.** עַל אַף חִלּוּק זֶה, **הֶפְשֵׁטָן** [-הַסָּרַת עוֹרָם] **וְנִתּוּחָן** [-חֲתִיכַת אֵבְרֵיהֶם קֹדֶם הַהַקְרָבָה] **שֶׁל אֵלּוּ וָאֵלּוּ** - קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד, **שָׁוִין** בְּדִינָם, לְעִנְיַן שֶׁכָּשֵׁרִים בְּזָר:

פֶּרֶק ג סֵדֶר עֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים. מִנְיַן כַּמָּה אֲנָשִׁים שֶׁחָלְקָם הַזְכָּרוּ לְשֶׁבַח וְחָלְקָם לְגַנַּאי: **מִשְׁנָה א תְּחִלַּת זְמַן שְׁחִיטַת הַתָּמִיד:** לְאַחַר סִיּוּם הַפִּיס, **אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה, צְאוּ** לְמָקוֹם גָּבוֹהַּ שֶׁהָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, **וּרְאוּ אִם** הֵאִיר הַיּוֹם **וְהִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה** שֶׁל הַתָּמִיד, שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט ו) 'בְּיוֹם זִבְחֲכֶם' לָמְדוּ שֶׁהַשְּׁחִיטָה בַּלַּיְלָה פְּסוּלָה. **אִם הִגִּיעַ** הַזְּמַן, הַכֹּהֵן **הָרוֹאֶה** זֹאת מֵאוֹתוֹ מָקוֹם, **אוֹמֵר, בַּרְקַאי** - הַיּוֹם הִתְחִיל לְהָבְרִיק וּלְהָאִיר, כְּלוֹמַר, עָלָה הַשַּׁחַר. **מַתִּתְיָא בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמֵר,** זְמַן הַהַקְרָבָה מְאֻחָר יוֹתֵר, כְּשֶׁהָרוֹאֶה אוֹמֵר **הֵאִיר פְּנֵי כָל הַמִּזְרָח.** וְהָעוֹמְדִים לְמַטָּה שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ **אִם** הָאוֹר מַגִּיעַ **עַד שְׁבָּחְבְרוֹן, וְהוּא אוֹמֵר: הֵן** - כֵּן הוּא כְּדִבְרֵיכֶם, שֶׁהֵאִיר עַד חֶבְרוֹן. וְאוֹמְרִים כֵּן כְּדֵי לְהַזְכִּיר זְכוּת אָבוֹת הַטְמוּנִים בְּחֶבְרוֹן: **מִשְׁנָה ב וְלָמָּה הֱצְרְכוּ לְכָךְ** - לִבְדִיקָה זוֹ, **לְפִי שֶׁפַּעַם אַחַת** בְּסוֹף אַחַד הֶחֳדָשִׁים **עָלָה מִאוֹר הַלְּבָנָה** בְּסוֹף הַלַּיְלָה, **וְדָמוּ** [-וְחָשְׁבוּ] **שֶׁהֵאִיר** הַמִּזְרָח שֶׁעָלָה מֵאוֹר הַשַּׁחַר, **וְשָׁחֲטוּ אֶת הַתָּמִיד. וּכְשֶׁהִתְבָּרֵר** שֶׁעֲדַיִן לֹא הֵאִיר הַיּוֹם **הוֹצִיאוּהוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** לְשָׂרְפוֹ, לְפִי שֶׁנִּפְסַל בִּשְׁחִיטַת לַיְלָה, וְכֵיוָן שֶׁחָשְׁשׁוּ מִטָּעוּת דּוֹמָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הִצְרִיכוּ בְּדִיקָה זוֹ [אַךְ טָעוּת זוֹ מַמָּשׁ לֹא תִּתָּכֵן בְּיוֹם כִּפּוּר, שֶׁרַק בְּסוֹף הַחֹדֶשׁ מְאִירָה הַלְּבָנָה סָמוּךְ לָעֲלוֹת הַשַּׁחַר]. **טְבִילָה רִאשׁוֹנָה וְקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם:** אַחַר שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה, **הוֹרִידוּ** אֶת **הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל** מִלִּשְׁכָּתוֹ, **לְבֵית הַטְּבִילָה** כְּדֵי שֶׁיִּטְבֹּל קֹדֶם שְׁחִיטַת הַתָּמִיד.

**וּמָה הֵן מוֹצִיאִין, אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וְאֵין מוֹצִיאִין אֲגוּדָל בַּמִּקְדָּשׁ: ב מַעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם שָׁוִין וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, וְדָחַף אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵרוֹ, וְנָפַל וְנִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ. וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שֶׁבָּאִין לִידֵי סַכָּנָה, הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ תּוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא בְּפֵיס. אַרְבָּעָה פִּיָּסוֹת הָיוּ שָׁם, וְזֶה הַפֵּיס הָרִאשׁוֹן: ג הַפֵּיס הַשֵּׁנִי, מִי שֶׁזָּכָה בּוֹ. אָמַר בֶּן עַזַּאי לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דֶּרֶךְ הִלּוּכוֹ הָיָה קָרֵב: ד הַפֵּיס הַשְּׁלִישִׁי, חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים, מִי מַעֲלֶה אֵבָרִים מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ: ה תָּמִיד קָרֵב בְּתִשְׁעָה, בַּעֲשָׂרָה, בְּאֶחָד עָשָׂר, בִּשְׁנֵים עָשָׂר, לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. כֵּיצַד. עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה. בֶּחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם, הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה. בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים. וּבְשַׁבָּת בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי בָּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם: ו אַיִל קָרֵב בְּאֶחָד עָשָׂר, הַבָּשָׂר בַּחֲמִשָּׁה, הַקְּרָבִים וְהַסֹּלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁנַיִם שְׁנַיִם: ז פַּר קָרֵב בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הָעֹקֶץ וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, הֶחָזֶה בְּאֶחָד, וְהַגֵּרָה בִּשְׁלֹשָׁה. שְׁתֵּי יָדַיִם בִּשְׁנַיִם. שְׁתֵּי דְּפָנוֹת בִּשְׁנַיִם. הַקְּרָבַיִם וְהַסֹּלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה. בֶּחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם, הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה. בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים. וּבְשַׁבָּת בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי בָּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם: ח אַיִל קָרֵב בְּאֶחָד עָשָׂר, הַבָּשָׂר בַּחֲמִשָּׁה, הַקְּרָבִים וְהַסֹּלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁנַיִם שְׁנַיִם. ט פַּר קָרֵב בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הָעֹקֶץ וְהָרֶגֶל בִּשְׁנַיִם. הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, הֶחָזֶה בְּאֶחָד, וְהַגֵּרָה בִּשְׁלֹשָׁה. שְׁתֵּי יָדַיִם בִּשְׁנַיִם. שְׁתֵּי דְּפָנוֹת בִּשְׁנַיִם. הַקְּרָבַיִם וְהַסֹּלֶת וְהַיַּיִן בִּשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה. בֶּחָג, בְּיַד אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם, הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה. בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בְּיָדָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים. וּבְשַׁבָּת בְּאֶחָד עָשָׂר, הוּא עַצְמוֹ בְּתִשְׁעָה, וּשְׁנַיִם נוֹסָפִים שֶׁבְּיָדָם שְׁנֵי בָּזִיכֵי [-כַּפּוֹת] לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים - הַמֻּנָּחוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן עִם הַלֶּחֶם, וּמֻקְטָרוֹת בְּשַׁבָּת עִם חֲלָקֶתוֹ. וּבְשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג [-סֻכּוֹת], קָרֵב הַתָּמִיד בִּשְׁנֵים עָשָׂר כֹּהֲנִים, הוּא כֵּיצַד, הַשַּׁיָּךְ לְקָרְבַּן הַתָּמִיד עַצְמוֹ, הָיָה קָרֵב בְּתִשְׁעָה כֹּהֲנִים, שִׁשָּׁה שֶׁהוֹלִיכוּ אֶת הָאֵבָרִים וְהַקְּרָבִים, וּשְׁלֹשָׁה שֶׁהוֹלִיכוּ אֶת הַסֹּלֶת, הַחֲבִתִּין וְהַיַּיִן. בֶּחָג [-בְּסֻכּוֹת], הָיְתָה בְּיַד כֹּהֵן אֶחָד נוֹסָף צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם, לְצָרְךְ נְסוּךְ הַמַּיִם:

פֶּרֶק ג א אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה, צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה. אִם הִגִּיעַ, הָרוֹאֶה אוֹמֵר, בַּרְקַאי. מַתִּתְיָא בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמֵר, הֵאִיר כָּל הַמִּזְרָח. עַד שֶׁבְּחֶבְרוֹן, וְהוּא אוֹמֵר הֵן: ב וְלָמָּה הֱצְרְכוּ לְכָךְ, שֶׁפַּעַם אַחַת עָלָה מְאוֹר הַלְּבָנָה, וְדָמוּ שֶׁהֵאִיר מִזְרָח, וְשָׁחֲטוּ אֶת הַתָּמִיד, וְהוֹצִיאוּהוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. הוֹרִידוּ כֹּהֵן גָּדוֹל לְבֵית הַטְּבִילָה.

עַד שֶׁבְּחֶבְרוֹן, וְהוּא אוֹמֵר: הֵן - כֵּן הוּא כְּדִבְרֵיכֶם, שֶׁהֵאִיר עַד חֶבְרוֹן. וְאוֹמְרִים כֵּן כְּדֵי לְהַזְכִּיר זְכוּת אָבוֹת הַטְמוּנִים בְּחֶבְרוֹן: **מִשְׁנָה ב וְלָמָּה הֱצְרְכוּ לְכָךְ** - לִבְדִיקָה זוֹ, **לְפִי שֶׁפַּעַם אַחַת** בְּסוֹף אַחַד הֶחֳדָשִׁים **עָלָה מְאוֹר הַלְּבָנָה** בְּסוֹף הַלַּיְלָה, **וְדָמוּ** [-וְחָשְׁבוּ] **שֶׁהֵאִיר** הַמִּזְרָח שֶׁעָלָה מְאוֹר הַשַּׁחַר, **וְשָׁחֲטוּ אֶת הַתָּמִיד. וּכְשֶׁהִתְבָּרֵר** שֶׁעֲדַיִן לֹא הֵאִיר הַיּוֹם **הוֹצִיאוּהוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** לְשָׂרְפוֹ, לְפִי שֶׁנִּפְסַל בִּשְׁחִיטַת לַיְלָה, וְכֵיוָן שֶׁחָשְׁשׁוּ מִטָּעוּת דּוֹמָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הִצְרִיכוּ בְּדִיקָה זוֹ [אַךְ טָעוּת זוֹ מַמָּשׁ לֹא תִּתָּכֵן בְּיוֹם כִּפּוּר, שֶׁרַק בְּסוֹף הַחֹדֶשׁ מְאִירָה הַלְּבָנָה סָמוּךְ לָעֲלוֹת הַשַּׁחַר]. **טְבִילָה רִאשׁוֹנָה וְקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם:** אַחַר שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה, **הוֹרִידוּ** אֶת **הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל** מִלִּשְׁכָּתוֹ, **לְבֵית הַטְּבִילָה** כְּדֵי שֶׁיִּטְבֹּל קֹדֶם שְׁחִיטַת הַתָּמִיד.

הִלּוּכוֹ - כְּדֶרֶךְ הֲלִיכַת הַקְּרְבָּן בְּחַיָּיו, כְּלוֹמַר, הָיָה **קָרֵב,** שֶׁכָּל אֵבֶר הַקּוֹדֵם בַּהֲלִיכָה, קוֹדֵם בְּהַעֲלָאתוֹ לַמִּזְבֵּחַ: הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, שְׁתֵּי הַיָּדַיִם, שְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, הָעֹקֶץ וְהָרֶגֶל, וְהַקְּרָבַיִם: **מִשְׁנָה ד הַפֵּיס הַשְּׁלִישִׁי עַל הַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת:** הַפֵּיס **הַשְּׁלִישִׁי** הָיָה עַל הַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת, וְהַמְמֻנֶּה הָיָה מַכְרִיז, **חֲדָשִׁים לַקְּטֹרֶת** - כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא הִקְטִירוּ מֵעוֹלָם קְטֹרֶת, **בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ** [-הִשְׁתַּתְּפוּ בְּגוֹרָל זֶה]. כִּי מֵאַחַר וְהַקְּטֹרֶת גּוֹרֶמֶת לָעֲשִׁירוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג י-יא) 'יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְגוֹ', בָּרֵךְ ה' חֵילוֹ', לֹא הִנִּיחוּ לְמִי שֶׁכְּבָר הִקְטִיר לְהִשְׁתַּתֵּף שׁוּב בַּגּוֹרָל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ הַכֹּל מִתְעַשְּׁרִים וּמִתְבָּרְכִים בָּהּ. **הַפֵּיס הָרְבִיעִי עַל הַקְּרֶבֶת הַתָּמִיד:** וְהַפֵּיס הָרְבִיעִי הָיָה עַל הַעֲלָאַת הָאֵבָרִים מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְהַקְּטָרָתָם, וְהַמְמֻנֶּה הָיָה מַכְרִיז, **חֲדָשִׁים** - כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא זָכוּ בְּגוֹרָל זֶה, **עִם יְשָׁנִים** - שֶׁכְּבָר זָכוּ בּוֹ, בּוֹאוּ לְהִשְׁתַּתֵּף בַּגּוֹרָל, **מִי מַעֲלֶה** אֶת הָאֵבָרִים שֶׁל הַתָּמִיד **מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ** וּמַקְטִירָם עַל הַמִּזְבֵּחַ: **מִשְׁנָה ה מִנְיַן הַכֹּהֲנִים הַנִּצְרָךְ לְהַקְרֶבֶת הַתָּמִיד:** קָרְבַּן הַתָּמִיד [שֶׁהוּא כֶּבֶשׂ בִּשְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה] **קָרֵב** מִשְּׁעַת הוֹלָכַת הָאֵבָרִים וְעַד הַקְטָרָתוֹ, פְּעָמִים **בְּתִשְׁעָה** כֹּהֲנִים, וּפְעָמִים **בַּעֲשָׂרָה, אוֹ בְּאֶחָד עָשָׂר, אוֹ בִּשְׁנֵים עָשָׂר** כֹּהֲנִים. וּלְעוֹלָם **לֹא פָחוֹת** מִתִּשְׁעָה, **וְלֹא יוֹתֵר** מִשְּׁנֵים עָשָׂר.

משניות

מַסֶּכֶת יוֹמָא פֶּרֶק ג

המבוארות

זֶה הַכְּלָל הָיָה בַּמִּקְדָּשׁ, כָּל הַמֵּסִיחַ אֶת רַגְלָיו - הַנִּפְנֶה לִנְקָבִים גְּדוֹלִים, טָעוּן טְבִילָה, וְכָל הַמֵּטִיל מַיִם - הַנִּפְנֶה לִקְטַנִּים, טָעוּן קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם מִן הַכִּיּוֹר: **מִשְׁנָה ג** אֵין אָדָם נִכְנָס לָעֲזָרָה לָעֲבוֹדָה [וְאַף שֶׁלֹּא לַעֲבוֹדָה] אֲפִלּוּ אִם הוּא טָהוֹר, עַד שֶׁיִּטְבֹּל. וְנִלְמָדֶת חוֹבָה זוֹ בְּקַל וָחֹמֶר מִטְּבִילוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם כִּפּוּר בֵּין עֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה, וְאִם הַמְשַׁנֶּה מֵעֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה בְּקֹדֶשׁ טָעוּן טְבִילָה, כָּל שֶׁכֵּן הַבָּא מֵחֹל לְקֹדֶשׁ. **חָמֵשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִדּוּשִׁין** טוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל בַּמִּקְוֶה, **וּמְקַדֵּשׁ** יָדָיו וְרַגְלָיו מִמַּיִם הַכִּיּוֹר, **בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. **וְכֻלָּן** - כָּל הַטְּבִילוֹת הַלָּלוּ הָיוּ **בְּקֹדֶשׁ** - בַּמִּקְוֶה שֶׁבְּמָקוֹם קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת הָעֲזָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כד) 'וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ', **עַל** גַּג לִשְׁכַּת **בֵּית הַפַּרְוָה** שֶׁבִּדְרוֹם הָעֲזָרָה. **חוּץ** מִטְּבִילָה זוֹ הָרִאשׁוֹנָה **בִּלְבָד**, שֶׁהָיְתָה בְּחֹל, בְּמִקְוֶה שֶׁעַל גַּבֵּי שַׁעַר הַמַּיִם, בְּסָמוּךְ לְלִשְׁכָּתוֹ. שֶׁטְּבִילָה זוֹ נוֹהֶגֶת בְּכָל יוֹם וְאֵינָהּ חוֹבָה מִצַּד יוֹם הַכִּפּוּרִים: **מִשְׁנָה ד** פֵּרְסוּ סָדִין שֶׁל **בּוּץ** [-פִּשְׁתָּן] **בֵּינוֹ** [-בֵּין הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל] **לְבֵין הָעָם**, לְשֵׁם צְנִיעוּת [וּפִשְׁתָּן דַּוְקָא, כְּדֵי שֶׁיְּכַיֵּר שֶׁעֲבוֹדַת הַיּוֹם בִּבְגְדֵי לָבָן, בְּשׁוֹנָה מֵעֲבוֹדָתוֹ בִּשְׁאָר יָמִים בִּבְגְדֵי זָהָב]. **פָּשַׁט** אֶת בִּגְדֵי הַחל **יָרַד** לַמִּקְוֶה **וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג** - הִתְנַגֵּב. **הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב** - שְׁמוֹנָה בִּגְדֵי כֹהֵן גָּדוֹל, **וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו** שֶׁכָּל הַחִלָּפַת בִּגְדֵי קֹדֶשׁ, מִלָּבָן לְזָהָב וּלְהֶפֶךְ, מַצְרִיכָה קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם [אַךְ כְּשֶׁפָּשַׁט בִּגְדֵי חל לא קִדֵּשׁ], כְּדַעַת חֲכָמִים לְהַלָּן (מ"ו). **סֵדֶר עֲבוֹדַת תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר: הֵבִיאוּ לוֹ אֶת כֶּבֶשׂ הַתָּמִיד. קָרְצוֹ** - שְׁחָטוֹ, וְחָתַךְ רַק רֹב שְׁנֵי סִימָנִים [קָנָה וּוֶשֶׁט], שֶׁכְּבָר שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה, **וּמֵרַק** [-וְגָמַר] כֹּהֵן אַחַר אֶת **הַשְּׁחִיטָה עַל יָדוֹ** [-בְּשִׁבִּילוֹ אוֹ סָמוּךְ לוֹ], כִּי צָרִיךְ הוּא לְמַהֵר וּלְקַבֵּל בְּעַצְמוֹ אֶת הַדָּם, מֵאַחַר וַעֲבוֹדוֹת הַיּוֹם כְּשֵׁרוֹת רַק בְּכֹהֵן גָּדוֹל. **קִבֵּל אֶת הַדָּם**, וְהוֹלִיכוֹ **לְהַקְטִיר קְטֹרֶת שֶׁל שַׁחַר, וּלְהֵטִיב** [-לְנַקּוֹת] **אֶת** בְּזִיכֵי **הַנֵּרוֹת** מֵאֶפֶר הַפְּתִילוֹת וְלַהֲכִינָם לְהַדְלָקָה. וְשׁוּב יָצָא לָעֲזָרָה, **לְהַקְרִיב** עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן **אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָאֵבָרִים** שֶׁל הַתָּמִיד, **וְאֶת** מִנְחַת **הַחֲבִתִּין** שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב בְּכָל יוֹם, **וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן** שֶׁמְּנַסְּכִים עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּעֵת הַקְרָבַת הַתָּמִיד: **מִשְׁנָה ה** קְטֹרֶת **שֶׁל שַׁחַר הָיְתָה קְרֻבָה** [-הַקְטָרָה] בְּאֶמְצַע הַקְרָבַת הַתָּמִיד, **בֵּין** זְרִיקַת הַדָּם לְהַקְרָבַת **הָאֵבָרִים** [וְקֹדֶם הַקְרָבָתָם הֵטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וְהַתַּנָּא לֹא הִזְכִּיר זֹאת, כִּי בָּא רַק לְלַמְּדֵנוּ שֶׁעֲבוֹדַת הַתָּמִיד לֹא הָיְתָה רְצוּפָה]. וּקְטֹרֶת **שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם** הַקְטָרָה בֵּין הַקְרָבַת **הָאֵבָרִים** שֶׁל הַתָּמִיד לִבְיַן הַקְרָבַת מִנְחַת **הַנְּסָכִים** שֶׁעִמָּהּ. **חִמּוּם מֵי הַמְּקוָה: אִם הָיָה** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **זָקֵן, אוֹ שֶׁהָיָה** אִסְטְנִיס [-גּוּפוֹ מְצֻנָּן וְקַר], וְקָשָׁה לוֹ הַטְּבִילָה בְּמֵימִים קָרִים, הָיוּ **מְחַמִּין לוֹ** בָּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, **חַמִּין** [-מַיִם חַמִּים], **וּמְטִילִין** אוֹתָם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים **לְתוֹךְ** הַמִּקְוֶה **הַצּוֹנֵן**, כְּדֵי שֶׁתְּפוּג [-שֶׁתּוּסַר] בְּמַעַט **צִנָּתָן** שֶׁל מֵי הַמִּקְוֶה: **מִשְׁנָה ו** סֵדֶר **הַטְּבִילָה הַשְּׁנִיָּה: הֵבִיאוּהוּ לְלִשְׁכַּת בֵּית הַפַּרְוָה** [שֶׁכְּבָר כָּךְ כְּשֵׁם הַמְכֻשָּׁף שֶׁבָּנָאהּ] שֶׁעַל גַּגָּהּ הָיָה מִקְוֶה, **וּבַקֹּדֶשׁ הָיָתָה** (ראה לעיל מ"ג). **פֵּרְסוּ לוֹ סָדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם, קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט** אֶת בִּגְדֵי הַזָּהָב. שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא הַקִּדּוּשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא מֻחְלָט פְּשִׁיטַת הַבְּגָדִים, וְלָכֵן מְקֻדָּשׁ קֹדֶם הַפְּשִׁיטָה. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, פָּשַׁט** וְרַק לְאַחַר מִכֵּן **קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו.** שֶׁלְּדַעְתּוֹ גַּם הַקִּדּוּשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא מֻחְלָט לִבְיַשׁת הַבְּגָדִים הַחֲדָשִׁים, אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ לְקַדֵּשׁ קֹדֶם וְאַחַר הַלְּבִישָׁה. **יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן** - אַרְבָּעָה בְּגָדִים [כְּתֹנֶת מִכְנָסַיִם אֲבָנֵט וּמִצְנֶפֶת] הָעֲשׂוּיִים מִפִּשְׁתָּן, הַמְיֻחָדִים לַעֲבוֹדַת הַכֹּהֵן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, **לָבַשׁ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו: מִשְׁנָה ז בִּגְדֵי הַלָּבָן שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים: בַּשַּׁחַר** - בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁנִּכְנַס לִקְדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְהַקְטִיר אֶת הַקְּטֹרֶת, **הָיָה לוֹבֵשׁ** בִּגְדֵי פִּשְׁתָּן **פּוֹנֶה** לְדָרוֹם וּזְנָבוֹ לְצָפוֹן, **וּפָנָיו לְמַעֲרָב** - שֶׁעִקְּמוּ אֶת פָּנָיו לְכִוּוּן הַהֵיכָל, כְּדֵי שֶׁיַּעֲמֹד 'לִפְנֵי ה" [וְלֹא הֶעֱמִידוּהוּ כְּשֶׁרֹאשׁוֹ לְמַעֲרָב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַטֶּיל גְּלָלִים וְיִתְגַּלֶּה בֵּית הָרְעִי כְּנֶגֶד הַמִּזְבֵּחַ]. **וְהַכֹּהֵן** גָּדוֹל **עוֹמֵד בְּמִזְרָח,** כְּלוֹמַר, אֲחוֹרָיו לְמִזְרָח, **וּפָנָיו לְמַעֲרָב, וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו, וּמִתְוַדֶּה** עַל עַצְמוֹ וְעַל אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז ו) 'וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ'. **וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר: אָנָּא הַשֵּׁם** [וְהָיָה מַזְכִּיר שֵׁם הַמְפֹרָשׁ, שֶׁהוּא שֵׁם הַוָּי"ה כִּכְתִיבָתוֹ], **עָוִיתִי** בְּמִזִּיד, **פָּשַׁעְתִּי** בְּמֶרֶד, **חָטָאתִי** בְּשׁוֹגֵג **לְפָנֶיךָ** [עַל סֵדֶר הַתֵּבָה, עָוֹן פֶּשַׁע וְחֵטְא, רְאֵה לְהַלָּן (פ"ד מ"ב)], **אֲנִי וּבֵיתִי** [-וְאִשְׁתִּי]. **אָנָּא הַשֵּׁם, כַּפֶּר נָא לֶעָוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים וְלַחֲטָאִים, שֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי וְשֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי, כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ** (ויקרא טז ל) 'כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ'. **וְהֵן** עוֹנִין אַחֲרָיו, **בָּרוּךְ** שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: **ט בָּא לוֹ לְמִזְרָח** הָעֲזָרָה, לִצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ, הַסְּגָן מִימִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְּׂמֹאלוֹ. וְשָׁם שְׁנֵי שְׂעִירִים, וְקַלְפִּי הָיְתָה שָׁם וּבָהּ שְׁנֵי גּוֹרָלוֹת. שֶׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ הָיוּ, וַעֲשָׂאָן בֶּן גַּמְלָא שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מַזְכִּירִין אוֹתוֹ לְשֶׁבַח: **מִשְׁנָה ח** הַוּוּי הָרִאשׁוֹן **עַל פַּר הַחַטָּאת: בָּא לוֹ** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **אֵצֶל פָּרוֹ** - פַּר הַחַטָּאת שֶׁקָּנָה מִכַּסְפּוֹ, **וּפָרוֹ הָיָה עוֹמֵד** בִּצְפוֹן הָעֲזָרָה בַּחֵלֶק שֶׁבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ [וְאַף שֶׁכָּל צְפוֹן הָעֲזָרָה כָּשֵׁר לְכָךְ, הֶעֱמִידוּהוּ שָׁם בִּקְרֻבַת הַמִּזְבֵּחַ, לְהָקֵל עַל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הֶחָלוּשׁ מֵהַצּוֹם, הַנּוֹשֵׂא אֶת הַדָּם], **רֹאשׁוֹ** פּוֹנֶה לְדָרוֹם וּזְנָבוֹ לְצָפוֹן, **וּפָנָיו לְמַעֲרָב** - שֶׁעִקְּמוּ אֶת פָּנָיו לְכִוּוּן הַהֵיכָל, כְּדֵי שֶׁיַּעֲמֹד 'לִפְנֵי ה" [וְלֹא הֶעֱמִידוּהוּ כְּשֶׁרֹאשׁוֹ לְמַעֲרָב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַטִּיל גְּלָלִים וְיִתְגַּלֶּה בֵּית הָרְעִי כְּנֶגֶד הַמִּזְבֵּחַ]. **וְהַכֹּהֵן** גָּדוֹל **עוֹמֵד בְּמִזְרָח, פְּלוּסִין שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה, וּבֵין הָעַרְבַּיִם הִנְדְּווּן** שֶׁל שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת זוּז, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בַּשַּׁחַר הָיָה לוֹבֵשׁ שֶׁל שְׁמוֹנָה עָשָׂר מָנֶה, וּבֵין הָעַרְבַּיִם שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה, הַכֹּל שִׁלְשִׁים מָנֶה. אֲלוּ מִשֶּׁל צִבּוּר. וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף, מוֹסִיף מִשֶּׁלּוֹ: חּ בָּא לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ, וּפָרוֹ הָיָה עוֹמֵד בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם וּפָנָיו לְמַעֲרָב, וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד בְּמִזְרָח וּפָנָיו לְמַעֲרָב, וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמִתְוַדֶּה. וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר, אָנָּא הַשֵּׁם, עָוִיתִי פָּשַׁעְתִּי חָטָאתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי. אָנָּא הַשֵּׁם, כַּפֶּר נָא לֶעָוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים וְלַחֲטָאִים, שֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי וְשֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי, כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ** (ויקרא טז ל) 'כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם, מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ'. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: **ט בָּא לוֹ לְמִזְרָח** הָעֲזָרָה, לִצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ, הַסְּגָן מִימִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְּׂמֹאלוֹ. וְשָׁם שְׁנֵי שְׂעִירִים, וְקַלְפִּי הָיְתָה שָׁם וּבָהּ שְׁנֵי גּוֹרָלוֹת. שֶׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ הָיוּ, וַעֲשָׂאָן בֶּן גַּמְלָא שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מַזְכִּירִין אוֹתוֹ לְשֶׁבַח: **מִשְׁנָה ט** סֵדֶר הַגּוֹרָל **עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים: הֵבִיאוּ לוֹ שְׁנֵי שְׂעִירִים** לְאַחַר הַוִּדּוּי, **בָּא לוֹ** - חוֹזֵר לַאֲחוֹרָיו **לְמִזְרָח הָעֲזָרָה,** לְמָקוֹם שֶׁהוּא **לִצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ** שֶׁשָּׁם עָמְדוּ הַשְּׂעִירִים, כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז ח) 'וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַה' וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל'. וְלֹא הִכְנִיסוּם בֵּין הַהֵיכָל וְלַמִּזְבֵּחַ כֵּיוָן שֶׁעוֹד זְמַן רַב יַעַמְדוּ שָׁם, וְחָשְׁשׁוּ שֶׁיִּטֵּילוּ גְּלָלִים (תפא"י). **הַסְּגָן** [-הַמַּחֲלִיף אֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אִם יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל (פ"א מ"א)] מִהַלֵּךְ **מִימִינוֹ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב** שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, **מִשְּׂמֹאלוֹ. וְשָׁם** - בְּמִזְרָח הָעֲזָרָה צְפוֹנִית לַמִּזְבֵּחַ, עָמְדוּ **שְׁנֵי שְׂעִירִים, וְקַלְפִּי** [-כְּלִי עֵץ חָלוּל] **הָיְתָה שָׁם, וּבָהּ שְׁנֵי גּוֹרָלוֹת** - חֹתְיכוֹת עֵץ. **שֶׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ** [-מִין עֵץ חָשׁוּב] **הָיוּ** יְהוֹשֻׁעַ **בֶּן גַּמְלָא** כְּשֶׁהִתְמַנָּה לְכֹהֵן גָּדוֹל **שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מַזְכִּירִין אוֹתוֹ לְשֶׁבַח** עַל כָּךְ:

משניות

מִשְׁנָה י מַעֲשִׂים נוֹסָפִים שֶׁעָשׂוּ אֲנָשִׁים בַּמִּקְדָּשׁ וְהֻזְכְּרוּ לְשֶׁבַח: בֶּן קָטִין, שֶׁהָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל, עָשָׂה שְׁנַיִם עָשָׂר דַּד [-בְּרָזִים] לַכִּיּוֹר, שֶׁבְּתְחִלָּה לֹא הָיוּ לוֹ אֶלָּא שְׁנָיִם. וְעָשָׂה כֵּן כְּדֵי שֶׁשְּׁנַיִם עָשָׂר הַכֹּהֲנִים הָעוֹסְקִים בַּתָּמִיד יוּכְלוּ לְקַדֵּשׁ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם כְּאֶחָד [וְלֹא עָשָׂה דַּד לַשּׁוֹחֵט, שֶׁשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו]. **וְאַף הוּא עָשָׂה מוּכְנִי** [-גַּלְגַּל] **לַכִּיּוֹר**, שֶׁעַל יָדוֹ הוֹרִידוּ אֶת הַכִּיּוֹר לְבוֹר מַיִם, כְּדֵי **שֶׁלֹּא יִהְיוּ מֵימָיו נִפְסָלִין בְּלִינָה**, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ חִבּוּר בֵּין מֵי הַבּוֹר לְמֵי הַמִּקְוֶה, וּמַיִם מְחֻבָּרִים אֵינָם נִפְסָלִים. **מוֹנְבַּז הַמֶּלֶךְ, עָשָׂה** אֶת **כָּל יְדוֹת** [-יָדְיוֹת] **הַכֵּלִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁל זָהָב. הֵילֶנִי** הַמַּלְכָּה **אִמּוֹ** שֶׁל מוֹנְבַּז **עָשְׂתָה נִבְרֶשֶׁת שֶׁל זָהָב**, וְהִנִּיחַתָּהּ **עַל פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל** וְעַל יָדָהּ יָדְעוּ מָתַי הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁכְּשֶׁהַנֵּצָה הַחַמָּה נִצְנְצָה הַנִּבְרֶשֶׁת. **וְאַף הִיא עָשְׂתָה טַבְלָא שֶׁל זָהָב, שֶׁפָּרְשׂוּ סוֹטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ**, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַעֲתִיק מִמֶּנָּה כְּשֶׁמּוֹחֲקִים פָּרָשַׁת סוֹטָה בְּמַיִם לְהַשְׁקָיַת וּבְדִיקַת סוֹטָה, וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְטַלְטֵל סֵפֶר תּוֹרָה לְצֹרֶךְ זֶה. **נְקָנוֹר נַעֲשׂוּ נִסִּים לְדַלְתוֹתָיו** [-דִּלְתוֹת הַשַּׁעַר הַמִּזְרָחִי שֶׁל הָעֶזְרָה], שֶׁהָלַךְ לְהֵבִיאָם מֵאֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא, וּכְשֶׁחָזַר הָיְתָה סְעָרָה בַּיָּם, וְהִטִּילוּ אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה אֶת אַחַת הַדְּלָתוֹת לַיָּם לְהָקֵל עַל הַסְּפִינָה, וּכְשֶׁרָצוּ לְהַטִּיל גַּם אֶת הַשֵּׁנִיָּה, אָחַז בָּהּ וְאָמַר: הֲטִילוּנִי עִמָּהּ, וּמִיָּד נָח הַיָּם מִזַּעְפּוֹ, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לִנְמַל עַכּוֹ הָיְתָה הַדֶּלֶת הָרִאשׁוֹנָה מְבַצְבֶּצֶת וְיוֹצֵאת מִתַּחַת דָּפְנֵי הַסְּפִינָה, **וְהֻזְכְּרוּ מַזְּכִּירִין אוֹתוֹ** וְאֶת שְׁאָר הַנִּזְכָּרִים בַּמִּשְׁנָה, **לְשֶׁבַח**: **מִשְׁנָה יא בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ וְהֻזְכְּרוּ לְגִנַּאי**: **וְאֵלּוּ הֻזְכְּרוּ לְגִנַּאי**, הָאֲנָשִׁים **שֶׁל בֵּית** [-מִשְׁפַּחַת] **גַּרְמוּ**, עַל **שֶׁלֹּא רָצוּ לְלַמֵּד** לַאֲחֵרִים **עַל מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים**, כֵּיצַד לִרְדּוֹתוֹ בְּלִי שֶׁיִּשָּׁבֵר, שֶׁהָיָה עָשׂוּי כְּמוֹ תֵּבָה פְּרוּצָה וְנִשְׁבָּר בְּקַלּוּת. וְכֵן הָאֲנָשִׁים **שֶׁל בֵּית אַבְטִינָס, שֶׁלֹּא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת**, שֶׁיָּדְעוּ מַהוּ הָעִשָּׂב הַנִּקְרָא 'מַעֲלֶה עָשָׁן', שֶׁבְּעֵרוּבוֹ עִם סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת הָיָה הָעָשָׁן עוֹלֶה זָקוּף כְּמַקֵּל. וְכֵן **הַגַּרְס בֶּן** [-מִשְׁבָּט] **לֵוִי**, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת **פֶּרֶק** [-הַכְרָעַת קוֹל נְעִימָה] **בְּשִׁיר, וְלֹא רָצָה לְלַמֵּד. וְכֵן בֶּן קַמְצַר, שֶׁלֹּא רָצָה לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַכְּתָב** שֶׁל שֵׁם הַוָּי"ה, אֵין אָפְשָׁר לְכָתְבוֹ בְּלִי הָפְסֵק בְּבֵת אַחַת, בִּקְשִׁירַת אַרְבָּעָה קְלָמוֹסִים בְּאַרְבַּע הָאֶצְבָּעוֹת. **עַל הָרִאשׁוֹנִים** שֶׁהֻזְכְּרוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **נֶאֱמַר** (משלי י ז) **'זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה', וְעַל אֵלּוּ שֶׁהֻזְכְּרוּ** כָּאן לִגְנַאי, **נֶאֱמַר** (שם) **'וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב'. וְעַל** אַף **שֶׁבֵּית גַּרְמוּ** וּבֵית **אַבְטִינָס נִתְּנוּ טַעַם** לְהַנְהָגָתָם, **שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁיִּלְמַד זֹאת אָדָם שֶׁאֵינוֹ** הָגוּן **וְיַעֲשֶׂה כֵּן לַעֲבוֹדָה זָרָה**, מִכָּל מָקוֹם לֹא הִסְפִּיקוּ עִמָּם חֲכָמִים:

פֶּרֶק ד הֶמְשֵׁךְ סֵדֶר עֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים, וּבְכְלַל זֶה: הַגְרָלַת הַשְּׂעִירִים וְהֲכָנַת הַשָּׂעִיר לְשִׁלּוּחַ לַעֲזָאזֵל. הַוִּדּוּי **עַל** שְׁנֵי **פַּר** הַחַטָּאת וּשְׁחִיטָתוֹ. חֶתְיַת הַגָּחָלִים לַקְּטֹרֶת. וְכַמָּה חֲלוּקִים בֵּין יוֹם כִּפּוּר לִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה: **מִשְׁנָה א הַגּוֹרָל עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים**: הֶעֱמִידוּ אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים אֶחָד לִימִין הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶחָד לִשְׂמאלוֹ, וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **טָרַף בַּקַּלְפִּי** - לָקַח מֵהַקַּלְפִּי בִּמְהִירוּת וַחֲטִיפָה, **וְהֶעֱלָה** מִתּוֹכוֹ אֶת **שְׁנֵי הַגּוֹרָלוֹת**, גּוֹרָל אֶחָד בִּימִינוֹ וְאֶחָד בִּשְׂמאלוֹ. גּוֹרָל אֶחָד **כָּתוּב עָלָיו 'לַשֵּׁם'** [בְּשֵׁם הַמְפֹרָשׁ] וְגוֹרָל אֶחָד **כָּתוּב עָלָיו 'לַעֲזָאזֵל'** [-לְהַר עֵז וְקָשֶׁה]. **הַסְּגָן** עוֹמֵד **מִימִינוֹ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְּׂמאלוֹ. אִם הַגּוֹרָל שֶׁ**ל **שֵׁם עָלָה בְּיַד יְמִינוֹ, הַסְּגָן אוֹמֵר לוֹ, אִישִׁי** [-אֲדוֹנִי] **כֹּהֵן גָּדוֹל, הַגְבַּהּ יְמִינֶךָ**, לְהוֹדִיעַ שֶׁשֵּׁל שֵׁם עָלָה בְּיָמִין שֶׁהוּא סִימָן יָפֶה [וְלָכֵן הַצָּרִיךְ לְהַעֲלוֹת מֵהַקַּלְפִּי בִּמְהִירוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְמַשְׁמֵשׁ וְיִכָּוֵן לְהוֹצִיא אֶת שֶׁל שֵׁם בְּיָמִין]. **וְאִם שֶׁל שֵׁם עָלָה בְּיַד שְׂמאלוֹ, רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹמֵר לוֹ, אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, הַגְבַּהּ** יַד **שְׂמאלֶךָ**, לְהוֹדִיעַ שֶׁשֵּׁל שֵׁם עָלָה בִּשְׂמאל, וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹשֶׂה כֵּן לַעֲבוֹדָה זָרָה, מִכָּל מָקוֹם לֹא הִסְפִּיקוּ עִמָּם חֲכָמִים:

המבוארות

שֵׁם עָלָה בִּשְׂמאל. **נִתְּנוּ** לַגּוֹרָלוֹת **עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים**, הַגּוֹרָל שֶׁעָלָה בִּימִינוֹ עַל הַשָּׂעִיר שֶׁבִּימִינוֹ, וְשֶׁעָלָה בִּשְׂמאלוֹ עַל הַשָּׂעִיר שֶׁבִּשְׂמאלוֹ, **וּבְהַנָּחַת** הַגּוֹרָל עַל הַשֵּׂעִיר **אוֹמֵר 'לַה' חַטָּאת'** [בְּשֵׁם הַמְפֹרָשׁ], כְּדֵי לְקַדְּשׁוֹ בְּפִיו. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר 'חַטָּאת' אֶלָּא 'לַה'** בִּלְבַד. וּכְשֶׁמַּזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, הֵן - הַכֹּהֲנִים וְהָעָם שֶׁבָּעֲזָרָה, **עוֹנִין אַחֲרָיו 'בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'**: **מִשְׁנָה ב הֵכַר שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ הַשְּׂעִירִים**: קֶשֶׁר לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית - חֲתִיכַת צֶמֶר סָרוּק צָבוּעַ בְּצֶבַע אָדֹם, **בְּרֹאשׁ** [-בֵּין קַרְנֵי] **הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ** לַעֲזָאזֵל, **וְהָעֲמִידוֹ כְּנֶגֶד בֵּית שִׁלּוּחוֹ** - הַשַּׁעַר הַמִּזְרָחִי שֶׁדַּרְכּוֹ נִשְׁלָח לַעֲזָאזֵל. **וְלַנִּשְׁחָט** - וְלַשָּׂעִיר שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַה' וְעָתִיד לְהִשָּׁחֵט, קֶשֶׁר לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית, **בְּצַוָּאר כְּנֶגֶד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ**, וּבְכָךְ לֹא יִתְחַלְּפוּ הַשְּׂעִירִים זֶה בָּזֶה, שֶׁהֲרֵי מְקוֹם קְשִׁירַת הַלָּשׁוֹן בָּהֶם שׁוֹנֶה. וְאַף לֹא יִתְחַלְּפוּ בִּשְׂעִירִים אֲחֵרִים שֶׁבָּהֶם כְּלָל לֹא קְשׁוּרָה לָשׁוֹן. **הַוִּדּוּי הַשֵּׁנִי עַל הַפָּר: בָּא לוֹ אֵצֶל פָּרוֹ** פַּעַם **שְׁנִיָּה, וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמִתְוַדֶּה** עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ וְעַל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר פַּעַם נוֹסֶפֶת 'וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ' (ויקרא טז יא), **וְאַף הַכֹּהֲנִים נִקְרָאִים 'בֵּיתוֹ'. וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר, אָנָּא הַשֵּׁם, עָוִיתִי בְמִזִּיד, פָּשַׁעְתִּי בְמֶרֶד, חָטָאתִי בְּשׁוֹגֵג לְפָנֶיךָ** [סֶדֶר זֶה הוּא כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר, הַלּוֹמֵד זֹאת מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כא) 'וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם'. אֲךְ לְדַעַת חֲכָמִים אֵין טַעַם לְהִתְוַדּוֹת עַל שׁוֹגֵג אַחַר מֵזִיד, וְלָכֵן אוֹמֵר 'חָטָאתִי עָוִיתִי פָּשַׁעְתִּי', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קו ו) 'חָטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ'. וּמַה שֶּׁאָמַר מֹשֶׁה (שמות לד ז) 'נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה', פֵּרוּשׁוֹ שֶׁכְּשֶׁעוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה, ה' הוֹפֵךְ לָהֶם זְדוֹנוֹת לִשְׁגָגוֹת], **אֲנִי וּבֵיתִי** [-וְאִשְׁתִּי] **וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ. אָנָּא הַשֵּׁם, כַּפֶּר נָא לֶעָוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים וְלַחֲטָאִים, שֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי וְשֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ, כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ** (ויקרא טז ל) **'כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם, מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ'. וְהֵן - הַכֹּהֲנִים וְהָעָם שֶׁבָּעֲזָרָה עוֹנִין אַחֲרָיו בְּעֵת הַזְּכָרַת הַשֵּׁם, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: מִשְׁנָה ג סֵדֶר שְׁחִיטַת הַפָּר וַחֲתִיַּת הַגְּחָלִים לַקְּטֹרֶת: שְׁחָטוֹ לַפָּר, וְקִבֵּל בִּמְזָרָק אֶת דָּמוֹ, וּנְתָנוֹ לַמְזָרָק לְמִי שֶׁהוּא - לְאֶחָד הַכֹּהֲנִים שֶׁהָיָה מְמָרֵס בּוֹ** [-מְנַעְנֵעַ וּמְעָרֵב אֶת הַדָּם], **וְהַמְמָרֵס** עוֹמֵד בָּעֶזְרָה **עַל הָרוֹבֵד הָרְבִיעִי שֶׁבַּהֵיכָל** - יֵשׁ לִגְרֹס: 'שֶׁל הֵיכָל', דְּהַיְנוּ עַל שׁוּרַת הָאֲבָנִים הָרְבִיעִית כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהַהֵיכָל לָעֶזְרָה [אַךְ בַּהֵיכָל אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּזְמַן עֲבוֹדַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז יז) 'וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ'], וּמֵרַס אֶת הַדָּם **כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרַשׁ** עַד זְמַן הַזָּאָתוֹ אַחַר הַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת, וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי לְהַזָּאָה. **נָטַל** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **מַחְתָּה** [-כְּעֵין יָעֶה בַּעַל שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת], **וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ** הַחִיצוֹן, לְמַעֲרֶכֶת הָאֵשׁ הַמְיֻחֶדֶת לְצֹרֶךְ זֶה, כַּמְבֹאָר לְקַמָּן (מ"ו), **וּפִנָּה** עַל יְדֵי הַמַּחְתָּה אֶת **הַגֶּחָלִים** הָעֶלְיוֹנִים **אֵילָךְ וְאֵילָךְ** [-לְכָאן וּלְכָאן], שֶׁהֵם אֵינָם מְעֻכָּלִים לְגַמְרֵי, **וְחוֹתָה** [-וּמַעֲלֶה לַמַּחְתָּה] **מִן** הַגֶּחָלִים **הַמְעֻכָּלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת** - הַגֶּחָלִים הַשְּׁרוּפוֹת שְׁבְּתַחְתִּית הַמַּעֲרָכָה, **וְיָרַד** מִן הַמִּזְבֵּחַ **וְהִנִּיחָהּ** [-אֶת הַמַּחְתָּה] **עַל הָרוֹבֵד (הָרְבִיעִי) שֶׁבָּעֲזָרָה** - שׁוּרַת הָאֲבָנִים הָרְבִיעִית, כְּשֶׁמּוֹנִים מֵהַמִּזְבֵּחַ לְכִוּוּן הַהֵיכָל [וּבַהֶמְשֵׁךְ יִטְלֶנָּה לְצֹרֶךְ הַקְטָרַת הַקְּטֹרֶת (להלן פ"ה מ"א)]: **מִשְׁנָה ד חֲמִשָּׁה חִלּוּקִים בְּעִנְיַן הַמַּחְתָּה בֵּין יוֹם כִּפּוּר לִשְׁאָר הַשָּׁנָה**: א. **בְּכָל יוֹם הָיָה כֹּהֵן חוֹתָה** אֶת הַגֶּחָלִים מֵהַמִּזְבֵּחַ **בְּמַחְתָּה שֶׁל כֶּסֶף**, וְלֹא בְּשֶׁל זָהָב, כִּי הַחֲתִיָּה שׁוֹחֶקֶת אֶת הַכְּלִי, וְהַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָם שֶׁל

משניות

יִשְׂרָאֵל, **וּמְעָרֶה** [-שׁוֹפֵךְ] אֶת הַגָּחָלִים **בְּתוֹךְ** [-לְתוֹךְ] מַחְתָּה **שֶׁל זָהָב,** וּבָהּ מַכְנִיסָם לַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וְלֹא בְּמַחְתַּת הַכָּסֶף, לְפִי שֶׁאֵין רָאוּי לִנְהֹג בַּעֲנִיּוּת בִּמְקוֹם עֲשִׁירוּת. **וְהַיּוֹם** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הָיָה **חוֹתָה בְּמַחְתָּה שֶׁל זָהָב, וּבָהּ עַצְמָהּ הָיָה מַכְנִיס** אֶת הַגָּחָלִים לַהֵיכָל, שֶׁמִּפְּנֵי חֲלָשָׁתוֹ הֵקֵלּוּ עָלָיו שֶׁלֹּא יִטְרַח לָעֲרוֹת מִכְּלִי אֶל כְּלִי, וְלֹא חָשְׁשׁוּ לְהֶפְסֵד מָמוֹן. ב. **בְּכָל יוֹם הָיָה חוֹתָה** אֶת הַגָּחָלִים **בְּמַחְתָּה שֶׁל** - שְׁמֹכִילָה **אַרְבַּעַת קַבִּין, וּמְעָרֶה בְּתוֹךְ** - לְתוֹךְ מַחְתָּה **שֶׁל** - שְׁמֹכִילָה **שְׁלֹשֶׁת קַבִּין,** וְהַקֹּב הַנּוֹסָף הָיָה מִתְפַּזֵּר עַל הָאָרֶץ, וּמְכַבְּדִים אוֹתוֹ לְאַמַּת הַמַּיִם שֶׁבָּעֲזָרָה הַיּוֹצֵאת לְנַחַל קִדְרוֹן. **וְהַיּוֹם** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, **חוֹתָה בְּשֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין וּבָהּ עַצְמָהּ הָיָה מַכְנִיס** אֶת הַגָּחָלִים לַהֵיכָל. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּכָל יוֹם חוֹתָה בְּמַחְתָּה שֶׁל סְאָה** [שֶׁבָּהּ שִׁשָּׁה קַבִּים] **וּמְעָרֶה בְּתוֹךְ** מַחְתָּה **שֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין,** וּשְׁלֹשָׁה קַבִּים הָיוּ מִתְפַּזְּרִים עַל הָאָרֶץ. **וְהַיּוֹם** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, **חוֹתָה בְּשֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין וּבָהּ עַצְמָהּ הָיָה מַכְנִיס** אֶת הַגָּחָלִים לַהֵיכָל. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּכָל יוֹם חוֹתָה בְּמַחְתָּה שֶׁל סְאָה** [שֶׁבָּהּ שִׁשָּׁה קַבִּים] **וּמְעָרֶה בְּתוֹךְ** מַחְתָּה **שֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין,** וּשְׁלֹשָׁה קַבִּים הָיוּ מִתְפַּזְּרִים עַל הָאָרֶץ. **וְהַיּוֹם** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, **חוֹתָה בְּשֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין וּבָהּ עַצְמָהּ הָיָה מַכְנִיס** אֶת הַגָּחָלִים לַהֵיכָל. ג. **בְּכָל יוֹם הָיְתָה** הַמַּחְתָּה [זוֹ שָׁחוֹתִים בָּהּ וְזוֹ שֶׁמַּכְנִיסִים בָּהּ] **כְּבֵדָה,** שֶׁהָפְנוֹתֶיהָ עֲבוֹת כְּדֵי שֶׁתִּתְקַיֵּם זְמַן מְרֻבֶּה. **וְהַיּוֹם** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, **הָיְתָה קַלָּה,** שֶׁהָפְנוֹתֶיהָ דַּקּוֹת, שֶׁלֹּא לְהַטְרִיחַ אֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. ד. **בְּכָל יוֹם הָיְתָה יָדָהּ** [-יְדֵית הַמַּחְתָּה שֶׁל הַקְּטֹרֶת] **קְצָרָה** מֵאָרֶךְ אַמָּה. **וְהַיּוֹם,** הָיְתָה **אֲרֻכָּה** אַמָּה וּמֶחֱצָה, כְּדֵי שֶׁתַּגִּיעַ עַד תַּחַת בֵּית שְׁחִיטַת וּזְרוֹעוֹ תִּסָּיעוֹ בַּחֲפִינָתָהּ בִּפְנִים. ה. **בְּכָל יוֹם הָיָה זָהֳבָהּ** שֶׁל הַמַּחְתָּה, נוֹטֶה לְצֶבַע יָרָק. **וְהַיּוֹם,** נוֹטֶה לְצֶבַע **אָדֹם,** הָקְרוּי 'זָהָב פַּרְוִים', עַל שֵׁם שֶׁדּוֹמֶה לְדַם פָּרִים', וְרוֹמֵז לְמִצְוֹת הַיּוֹם לְהָבִיא אֶת דַּם הַפָּר לִפְנֵי וְלִפְנִים. וּמִלְּבַד זֹאת הוּא הַזָּהָב הֶחָשׁוּב בְּיוֹתֵר, **דִּבְרֵי רַבִּי מְנַחֵם.** אֲבָל חֲכָמִים חוֹלְקִים וְסוֹבְרִים שֶׁלֹּא הִקְפִּידוּ עַל מִין זָהָב מִסָּיָם. **שְׁנֵי חִלּוּקִים בְּעִנְיַן הַקְּטֹרֶת:** א. **בְּכָל יוֹם מַקְרִיב** קְטֹרֶת בְּמִשְׁקַל **פֶּרֶס** [-חֲצִי מָנֶה] **בְּשַׁחֲרִית, וּפֶרֶס בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְהַיּוֹם מוֹסִיף** לְהַקְטִיר עוֹד קְטֹרֶת בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְשִׁעוּרָהּ **מְלֹא חָפְנָיו** - מַה שֶּׁמַּחֲזִיקוֹת שְׁתֵּי יָדָיו כְּאַחַת. ב. **בְּכָל יוֹם הָיְתָה** הַקְּטֹרֶת **דַּקָּה,** שֶׁשְּׁמָמָנֶיהָ הָיוּ כְּתוּשִׁים דַּק, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ל לו) 'וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק'. **וְהַיּוֹם** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אוֹתָהּ 'קְטֹרֶת מְלֹא חָפְנַיִם' שֶׁהוֹסִיפוּ, **הָיְתָה דַּקָּה מִן הַדַּקָּה** - שֶׁהָיוּ חוֹזְרִים וְכוֹתְשִׁים אֶת הַסַּמְמָנִים הַכְּתוּשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר שׁוּב (ויקרא טז יב) 'וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁיָּשׁוּב וְיִשְׁחַק אֶת סַמְמָנֶיהָ: **מִשְׁנָה ה עוֹד חִלּוּקִים בֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לִשְׁאָר יָמִים:** א. **בְּכָל יוֹם הָיוּ כֹּהֲנִים עוֹלִים** לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ **בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל הַכֶּבֶשׁ,** כִּי מֵאַחַר שֶׁכְּשֶׁבָּאִים לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ עֲלֵיהֶם לִפְנוֹת לְצַד יָמִין, שֶׁכָּל פְּנִיּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יִהְיוּ אֶלָּא לְיָמִין, לָכֵן כְּשֶׁעָלוּ מִצַּד דָּרוֹם לְכִוּוּן מִזְרָח, עָלוּ בְּמִזְרָח הַכֶּבֶשׁ הַקָּרוֹב לְצַד יָמִין. וְאִלּוּ עָלוּ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ, הָיָה עֲלֵיהֶם לָלֶכֶת אֶת כָּל רֹחַב הַכֶּבֶשׁ שֶׁלֹּא לְצָרְךָ. וּבְגִמַר עֲבוֹדָתָם **יוֹרְדִין בְּמַעֲרָבוֹ** שֶׁל הַכֶּבֶשׁ. **וְהַיּוֹם** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, הָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **עוֹלֶה** לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ אַף **בְּאֶמְצַע** הַכֶּבֶשׁ וְכֵן בְּגִמַר עֲבוֹדָתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ הָיָה **יוֹרֵד בְּאֶמְצַע** הַכֶּבֶשׁ אִם רָצָה, לְהַרְאוֹת חֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁהוּא מִתְנַהֵג כְּבֶן בַּיִת וְהוֹלֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁחָפֵץ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם** - גַּם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, **כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹלֶה בְּאֶמְצַע** הַכֶּבֶשׁ, מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ. ב. **בְּכָל יוֹם** הָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר** כְּשְׁאָר הַכֹּהֲנִים. **וְהַיּוֹם** הָיָה מְקַדֵּשׁ **מִן הַקִּיתוֹן** [-כַּד קָטָן] **שֶׁל זָהָב,** מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם** - אַף בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, **כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב,** מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ: **מִשְׁנָה ו מִנַּיִן הַמַּעֲרָכוֹת בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ: בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם** - בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, **אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת** [-מָקוֹם עִם עֲצִים סְדוּרִים וְאֵשׁ], וְהֵם: א. מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה לְהַקְרֶבֶת הַקָּרְבָּנוֹת. ב. מַעֲרָכָה לַחֲתִיַּת הַגָּחָלִים לִצְרָךְ הַקְּטֹרֶת. ג. מַעֲרָכָה לְקִיּוּם הָאֵשׁ שֶׁאֵינָהּ כְּבָה לְעוֹלָם, כַּנֶּאֱמָר (ויקרא ו ה)

מַסֶּכֶת יוֹמָא פֶּרֶק ה

וּמְעָרֶה בְּתוֹךְ שֶׁל זָהָב, וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשֶׁל זָהָב וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. בְּכָל יוֹם חוֹתָה בְּשֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּמְעָרֶה בְּתוֹךְ שֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּכָל יוֹם חוֹתָה בְּשֶׁל סְאָה וּמְעָרֶה בְּתוֹךְ שֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשֶׁל שְׁלֹשֶׁת קַבִּין וּבָהּ הָיָה מַכְנִיס. בְּכָל יוֹם הָיְתָה קְצָרָה, וְהַיּוֹם אָרֻכָּה. בְּכָל יוֹם הָיְתָה יָדָהּ קְצָרָה, וְהַיּוֹם אָרֻכָּה. בְּכָל יוֹם הָיָה זָהֳבָהּ יָרָק, וְהַיּוֹם אָדֹם, דִּבְרֵי רַבִּי מְנַחֵם. בְּכָל יוֹם מַקְרִיב פֶּרֶס בְּשַׁחֲרִית וּפֶרֶס בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְהַיּוֹם מוֹסִיף מְלֹא חָפְנָיו. בְּכָל יוֹם הָיוּ כֹּהֲנִים עוֹלִים בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ וְיוֹרְדִין בְּמַעֲרָבוֹ, וְהַיּוֹם כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹלֶה בָּאֶמְצַע וְיוֹרֵד בָּאֶמְצַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹלֶה בָּאֶמְצַע וְיוֹרֵד בָּאֶמְצַע. בְּכָל יוֹם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר, וְהַיּוֹם מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב: ו בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת, וְהַיּוֹם חֲמִשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ, וְהַיּוֹם אַרְבַּע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּכָל יוֹם שְׁתַּיִם, וְהַיּוֹם שָׁלֹשׁ:

פֶּרֶק ה א הוֹצִיאוּ לוֹ אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה, וְחָפַן מְלֹא חָפְנָיו וְנָתַן לְתוֹךְ הַכַּף, הַגָּדוֹל לְפִי גָדְלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ, וְכָךְ הָיְתָה מִדָּתָהּ. נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בִּימִינוֹ וְאֶת הַכַּף בִּשְׂמֹאלוֹ. הָיָה מְהַלֵּךְ בַּהֵיכָל, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵין שְׁתֵּי הַפָּרוֹכוֹת הַמַּבְדִּילוֹת בֵּין בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וּבֵינֵיהֶן אַמָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּכָל יוֹם מְהַלֵּךְ בַּהֵיכָל, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְבֵין שְׁתֵּי הַפָּרוֹכוֹת הַמַּבְדִּילוֹת בֵּין בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וּבֵינֵיהֶן אַמָּה. רַבִּי יְהוּדָה

וְלֹא הָיָה מַאֲרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַבְעִית [-לְהַפְחִיד] אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּחְשְׁשׁוּ שָׁמַת. וְזֶהוּ נֶסַח הַתְּפִלָּה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ, שֶׁאִם שָׁנָה זוֹ שְׁחוּנָה [-חֲמָה] תְּהֵא גְּשׁוּמָה, וְלֹא יַעֲדֵי עֲבִיד שׁוּלְטָן מִדְּבֵית יְהוּדָה [-וְלֹא יָסוּר הַשִּׁלְטוֹן מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה], וְלֹא יְהִיוּ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְפַרְנָסָה זֶה מִזֶּה, וְלֹא תִּכָּנֵס לְפָנֶיךָ תְּפִלַּת עוֹבְרֵי דְּרָכִים [הַמִּתְפַּלְלִים שֶׁלֹּא יֵרְדוּ גְּשָׁמִים]: **מִשְׁנָה ב הַנֶּחֱת הַמַּחְתָּה בְּבֵית שֵׁנִי:** בְּבֵית רִאשׁוֹן הָיָה הָאָרוֹן בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְהָיָה מַנִּיחַ אֶת הַמַּחְתָּה בֵּין בַּדָּיו, **וּמִשֶּׁנִּטַּל הָאָרוֹן** וְעָלָה לְבָבֶל, לֹא יָכוֹל הָיָה לִתְּנָהּ שָׁם, **אֲבָל אֶבֶן הָיְתָה שָׁם** שֶׁהִתְגִּלְתָה **מִימוֹת נְבִיאִים רִאשׁוֹנִים** [-דָּוִד וּשְׁמוּאֵל], **וּשְׁתֵּיָה הָיְתָה נִקְרֵאת,** שֶׁהִיא נִבְרֵאת תְּחִלָּה וּמִמֶּנָּה הֻשְׁתְּתָה וְהִתְיַסֵּד הָעוֹלָם. **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֹן שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, וְעָלֶיהָ הָיָה נוֹתֵן** אֶת הַמַּחְתָּה: **מִשְׁנָה ג הַזָּאַת דַּם הַפָּר:** יָצָא לְעַזָּרָה, **נָטַל אֶת הַדָּם** שֶׁל הַפָּר, **מִמִּי שֶׁהָיָה מְמֻרָּס בּוֹ, וְנִכְנַס לַמָּקוֹם שֶׁנִּכְנַס** אֵלָיו קֹדֶם לָכֵן, דְּהַיְנוּ לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, **וְעָמַד בַּמָּקוֹם שֶׁעָמַד,** דְּהַיְנוּ בֵּין הַבַּדִּים, **וְהִזָּה מִמֶּנּוּ** עִם אֶצְבָּעוֹ כְּנֶגֶד הַכַּפֹּרֶת שֶׁעַל הָאָרוֹן, הַזָּאָה **אַחַת** כְּשֶׁאֶצְבָּעוֹתָיו **לְמַעְלָה** - כְּלַפֵּי מַעְלָה, **וְשֶׁבַע** הַזָּאוֹת כְּשֶׁאֶצְבָּעוֹתָיו **לְמַטָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז יד) 'וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ', **וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה** - בְּקִצֵּה הַכַּפֹּרֶת בַּהַזָּאָה הָרִאשׁוֹנָה, **וְלֹא לְמַטָּה** - בָּעֲבֵי הַכַּפֹּרֶת בַּהַזָּאוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת, **אֶלָּא** הָיָה מַזֶּה **כְּמַצְלִיף** - כְּשֶׁלֵּיחַ בֵּית דִּין הַמַּלְקֶה אֶת הַנִּדּוֹן, שֶׁמַּלְקֶה אֶת הָרִאשׁוֹנָה בֵּין כְּתֵפָיו, וְאַחַר כָּךְ יוֹרֵד לְמַטָּה, וְכָךְ גַּם הַזָּאַת הַדָּם לֹא הָיְתָה עַל הַכַּפֹּרֶת אֶלָּא עַל הָרִצְפָּה שֶׁלְּפָנֶיהָ, הָרִאשׁוֹנָה קְרוֹבָה לָאָרוֹן, וְאַחֲרוֹת תַּחְתֶּיהָ בְּשׁוּרָה. וּמוֹנֶה אֶת הַהַזָּאוֹת בְּפִיו, **וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה** אוֹתָן, בַּהַזָּאָה לְמַעְלָה הָיָה מוֹנֶה **'אַחַת',** וּבַהַזָּאָה הָרִאשׁוֹנָה מֵהַשֶּׁבַע שֶׁלְּמַטָּה הָיָה מוֹנֶה **'אַחַת וְאַחַת',** כְּלוֹמַר, הַזָּאָה אַחַת כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְעוֹד אַחַת לְמַטָּה, וְכֵן הָלְאָה, **'אַחַת וּשְׁתַּיִם', 'אַחַת וְשָׁלֹשׁ', 'אַחַת וְאַרְבַּע', 'אַחַת וְחָמֵשׁ', 'אַחַת וְשֵׁשׁ', 'אַחַת וְשָׁבַע'.** לְאַחַר שֶׁפָּסַק **יָצָא** מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **וְהִנִּיחוֹ** - אֶת הַמִּזְרָק, **עַל כַּן** [-בְּסִיס] **הַזָּהָב שֶׁבַּהֵיכָל** שָׁהָיָה מְיֻעָד לְכָךְ: **מִשְׁנָה ד הַזָּאַת דַּם הַשָּׂעִיר בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים:** **הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַשָּׂעִיר** שֶׁעָלָה בַּגּוֹרָל לְהַקְרִיבוֹ לַה', לְבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, **שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל בִּמְזָרָק אֶת דָּמוֹ. נִכְנַס לַמָּקוֹם שֶׁנִּכְנַס** - לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, **וְעָמַד בַּמָּקוֹם שֶׁעָמַד** - בֵּין הַבַּדִּים, **וְהִזָּה מִמֶּנּוּ** כְּמִדַּת הַפָּר **אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, 'אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשָׁבַע. נָטַל דַּם הַשָּׂעִיר וְהִנִּיחַ דַּם הַפָּר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשָׁבַע. נָטַל דַּם הַשָּׂעִיר וְהִנִּיחַ דַּם הַפָּר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשָׁבַע. נָטַל דַּם הַשָּׂעִיר וְהִנִּיחַ דַּם הַפָּר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשָׁבַע. עֵרָה דַּם הַפָּר וְהַשָּׂעִיר יַחַד עַל מִזְבַּח הַזָּהָב שֶׁבַּהֵיכָל: **ד הֵבִיאוּ לוֹ אֶת הַשָּׂעִיר, שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל בִּמְזָרָק אֶת דָּמוֹ. נִכְנַס לַמָּקוֹם שֶׁנִּכְנַס, וְעָמַד בַּמָּקוֹם שֶׁעָמַד, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשָׁבַע. נָטַל דַּם הַפָּר וְהִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר, וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת שֶׁכְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף. וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחָמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשָׁבַע. עֵרָה דַּם הַפָּר וְהַשָּׂעִיר יַחַד עַל מִזְבַּח הַזָּהָב כְּדִלְהַלָּן: **מִשְׁנָה ה הַזָּאַת דַּם הַפָּר וְהַשָּׂעִיר עַל מִזְבַּח הַזָּהָב:** אַחַר גְּמַר הַהַזָּאוֹת בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וּבַהֵיכָל, נֶאֱמַר (ויקרא טז יח) **'וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וְכִפֶּר עָלָיו', וְ'הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'' זֶה מִזְבַּח הַזָּהָב** הַנִּמְצָא בַּהֵיכָל. וְעוֹד נֶאֱמַר (שם) 'וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר [כְּשֶׁהֵם מְעֹרָבִים, וְלָכֵן עֵרְבָם יַחַד (מ"ד)] וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב'. וְכָךְ הָיְתָה נְתִינַת הַדָּם עַל הַקְּרָנוֹת: **הִתְחִיל** לַעֲבֹר מִקֶּרֶן לְקֶרֶן, וּבְכָל קֶרֶן **מִחֲטָא וְיוֹרֵד** - נוֹתֵן מִן הַדָּם וּמוֹשֵׁךְ הַמַּתְּנָה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, כִּי כֵּיוָן שֶׁהוּא סָמוּךְ לַקֶּרֶן, אִלּוּ הָיָה נוֹתֵן מִלְמַטָּה וּמוֹשֵׁךְ כְּלַפֵּי מַעְלָה, הָיָה הַדָּם זָב וּמְלַכְלֵךְ אֶת בִּגְדֵיהוּ. **מֵהֵיכָן הוּא מַתְחִיל, מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית,** כִּי יְצִיאָתוֹ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים הָיְתָה בְּצַד צָפוֹן [כְּשִׁיטַת רַבִּי יוֹסֵי לְעֵיל (מ"א)], וּמִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ' לָמְדְנוּ שֶׁעָלָיו לַעֲבֹר אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלַעֲמֹד מִזְּרָחִית לוֹ, וּכְשֶׁהִסְתּוֹבֵב אֶל הַמִּזְבֵּחַ הָרֵי עָמַד סָמוּךְ לְקֶרֶן צְפוֹנִית מִזְּרָחִית, וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ לְצַד יָמִין וְנוֹתֵן גַּם בְּקֶרֶן **צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, וּדְרוֹמִית מִזְּרָחִית.** נִמְצָא שֶׁבְּמָקוֹם **שֶׁהוּא מַתְחִיל** בִּנְתִינַת הַדָּם **בְּחַטָּאת** חִיצוֹנָה **עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן,** דְּהַיְנוּ בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְּרָחִית, **מִשָּׁם הָיָה גּוֹמֵר** בִּנְתִינַת הַדָּם **עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** לֹא הָיָה הַכֹּהֵן מַקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ בְּרַגְלָיו, שֶׁהֲרֵי כָּל גְּדֹלוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אַמָּה עַל אַמָּה, **וּבְמָקוֹמוֹ** הָסָמוּךְ לְקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית **הָיָה עוֹמֵד, וּמִשָּׁם הָיָה מְחַסֵּא** - נוֹתֵן דָּם עַל כָּל הַקְּרָנוֹת, וְלָכֵן **עַל כֶּלֶן** - עַל שְׁלֹשׁ הַקְּרָנוֹת הָרְחוֹקוֹת **הָיָה נוֹתֵן** אֶת הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ **מִלְמַטָּה לְמַעְלָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָן סְמוּכוֹת לוֹ, בִּנְתִינָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה אֵין חֹשֶׁשׁ שֶׁיִּתְלַכְלְכוּ בְּגָדָיו, **חוּץ מִזּוֹ** [-קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית] **שֶׁהָיְתָה** מַזֶּה **כְּמַצְלִיף בְּשׁוּרָה** אַחַת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. **וְכָךְ הָיָה מוֹנֶה,** מֵהַיְסוֹד לְרִצְפַּת הָעֲזָרָה, **וּמִתְעָרְבִין בָּאַמָּה** - חֲפִירָה בְּרוֹחַב אַמָּה שֶׁמַּיִם זוֹרְמִים בָּהּ

משניות

מסכת יומא פרק ו

המבוארות

בָּעֲזָרָה, וְיוֹצְאִין לְנַחַל [-עמק] שֻׁשְׁמוֹ קִדְרוֹן, וְנִמְכָּרִין לְגַנָּנִין [-לְבַעֲלֵי גִּנּוֹת] לְזַבֵּל - כְּדֵי לְזַבֵּל בָּהֶם גִּנּוֹתֵיהֶם, שֶׁקְּדֻשַּׁת הַדָּמִים מִתְחַלֶּלֶת עַל הַמָּעוֹת, **וּמוֹעֲלִין בָּהֶן,** שֶׁאָסוּר לֶהָנוֹת מֵהֶם בְּלֹא תַּשְׁלוּם: **מִשְׁנָה ז הַדִּין אִם אֵרַע קִלְקוּל בְּמַעֲשֵׂה הָעֲבוֹדָה:** כָּל מַעֲשֵׂה עֲבוֹדַת **יוֹם** הַכִּפּוּרִים הַנַּעֲשֶׂה בְּבִגְדֵי לָבָן בַּהֵיכָל וּבְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, **הָאָמוּר** בְּמִשְׁנָתֵנוּ **עַל הַסֵּדֶר, אִם שִׁנָּה** מֵהַסֵּדֶר **וְהִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵרוֹ, לֹא עָשָׂה כְּלוּם,** וְעָלָיו לַחֲזֹר לַעֲשׂוֹת אֶת מַה שֶּׁהִקְדִּים. שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא טז לד) 'וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם', וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'חֻקָּה' הוּא לְעַכֵּב. כְּגוֹן אִם **הִקְדִּים** אֶת הַזָּאַת **דַּם הַשָּׂעִיר** לְהַזָּאַת **דַּם הַפָּר** שֶׁדִּינָהּ לֵעָשׂוֹת מִקֹּדֶם, **יַחֲזֹר וְיַזֶּה מִדַּם הַשָּׂעִיר לְאַחַר** הַזָּאַת **דַּם הַפָּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא גָּמַר לִתֵּן אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁבַּפְּנִים** [-בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים] **נִשְׁפַּךְ הַדָּם** שֶׁל הַפָּר אוֹ שָׂעִיר, **יָבִיא דָּם אַחֵר,** כְּלוֹמַר, יִשְׁחַט פַּר אוֹ שָׂעִיר אַחֵר, **וְיַחֲזֹר וְיַזֶּה בַּתְּחִלָּה** - מִתְּחִלַּת סֵדֶר הַזָּאוֹת **בְּפְנִים,** וְלֹא דַי שֶׁיַּשְׁלִים אֶת הַזָּאוֹת שֶׁהֶחְסִיר. **וְכֵן** הַדִּין בַּזָּאוֹת שֶׁבַּהֵיכָל, שֶׁאִם נִשְׁפַּךְ הַדָּם בְּאֶמְצַע הַזָּאוֹת צָרִיךְ לְהַזּוֹת מִתְּחִלַּת הַסֵּדֶר שֶׁבַּהֵיכָל. **וְכֵן** הַדִּין בַּזָּאוֹת שֶׁבְּמִזְבַּח **הַזָּהָב.** אַךְ אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר אֶלָּא לְתְחִלַּת הַסֵּדֶר, בְּפְנִים, בַּהֵיכָל אוֹ בְּמִזְבַּח, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר לַסֵּדֶר הַקּוֹדֵם. כְּגוֹן אִם נִשְׁפַּךְ בְּאֶמְצַע הַזָּאוֹת שֶׁבַּהֵיכָל, אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר עַל הַזָּאוֹת שֶׁבִּפְנִים, לְפִי שֶׁכֻּלָּן [-כָּל אֶחָד מִסִּדְרֵי הַזָּאוֹת] **כְּפָרָה בְּפְנֵי עַצְמָן,** וּכְשֶׁנִּגְמַר סֵדֶר אֶחָד נִשְׁלְמָה כַּפָּרָתוֹ. **רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, מְקוֹם שֶׁפָּסַק** בְּאֶמְצַע סֵדֶר הַזָּאוֹת **מִשָּׁם הוּא מַתְחִיל** כְּשֶׁמַּבִּיא דָּם שֵׁנִי, וְאֵינוֹ חוֹזֵר לִתְחִלַּת הַסֵּדֶר, שֶׁלְּדַעְתָּם כָּל מַתָּנָה הִיא כַּפָּרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ:

פֶּרֶק ו דִּינֵי שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, וְסֵדֶר שִׁלּוּחוֹ לַעֲזָאזֵל: **מִשְׁנָה א לְקִיחַת שְׁנֵי שְׂעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים:** שְׁנֵי שְׂעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁעֲלֵיהֶם נַעֲשֶׂה הַגּוֹרָל, **מִצְוָתָן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין בְּמַרְאֶה** - בְּצֶבַע, לְבָנִים אוֹ שְׁחוֹרִים, **וּבְקוֹמָה** - בְּגֹבַהּ, **וּבְדָמִים** - בְּדִמֵּי מִקָּחָם, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים 'שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם' וּמִעוּט 'שְׂעִירִם' שְׁנַיִם, וּמִשָּׁלֹשׁ תֵּבוֹת 'שְׁנֵי' הַמְיֻתָּרוֹת, לָמְדוּ שֶׁיִּהְיוּ שָׁוִים בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ. **וְכֵן יִהְיוּ שָׁוִים בְּלִקִּיחָתָן כְּאֶחָד** - בְּקִנְיָתָם יַחַד, כְּמַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב (ויקרא טז ה) 'וְיִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירֵי עִזִּים'. **וּמִכָּל מָקוֹם אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שָׁוִין** בְּמַרְאֶה וּבְקוֹמָה וּבְדָמִים, **כְּשֵׁרִין** בְּדִיעֲבַד, כַּגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת מְרִבּוּי הַכָּתוּב (שם פסוקים ט-י) 'הַשָּׂעִיר' שְׁתֵּי פְּעָמִים. **וְכֵן** אִם **לָקַח אֶחָד הַיּוֹם וְאֶחָד לְמָחָר** וְלֹא לָקָחֶם יַחַד, **כְּשֵׁרִין** בְּדִיעֲבַד. **מֵת אֶחָד מֵהַשְּׂעִירִים: מֵת אֶחָד מֵהֶן, אִם עַד שֶׁלֹּא הִגְרִיל מֵת** אוֹתוֹ אֶחָד, **יִקַּח** שָׂעִיר אַחֵר **זוּג לַשֵּׁנִי,** וְיַגְרִיל עֲלֵיהֶם, שֶׁבְּדִיעֲבַד אַף שֶׁלֹּא נִלְקְחוּ כְּאֶחָד הֲרֵי הֵם כְּשֵׁרִים. **וְאִם מִשֶּׁהִגְרִיל מֵת** אֶחָד מֵהֶם, וּכְבָר נִקְבַּע הַשָּׂעִיר הַחַי לַה' אוֹ לַעֲזָאזֵל, אִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא שָׂעִיר אַחֵר וּלְזַוְּגוֹ לוֹ, כִּי אֵין הַשְּׂעִירִים נִקְבָּעִים אֶלָּא עַל יַד גּוֹרָל, וְאֵינָהּ יְקַבַּע הַשָּׂעִיר הֶחָדָשׁ לְמִצְוָתוֹ, **וְלָכֵן יָבִיא זוּג אַחֵר** - שְׁנֵי שְׂעִירִים אֲחֵרִים, **וְיַגְרִיל עֲלֵיהֶם בַּתְּחִלָּה** - בְּגוֹרָל חָדָשׁ, וְתִתְקַיֵּם עֲבוֹדַת הַיּוֹם בַּשָּׂעִיר הַנּוֹתָר מֵהַזּוּג הָרִאשׁוֹן, וּמֵהַשָּׂעִיר מֵהַזּוּג הַשֵּׁנִי שֶׁעָלָה גּוֹרָל זֶהָה לַשָּׂעִיר שֶׁמֵּת. [וְאַף שֶׁעַד שְׁעַת הַגּוֹרָל לֹא הָיָה רָאוּי הַנּוֹתָר לְמִצְוָתוֹ, אַךְ כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְהִכָּשֵׁירוּ כְּשֶׁיִּזְדַּוֵּג אֵלָיו בֶּן זוּג בְּאֹפֶן זֶה, אֵינוֹ נִדָּחֶה, וּמִצְוָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּרִאשׁוֹן], **וְיֹאמַר, אִם שֶׁל שֵׁם מֵת,** כְּלוֹמַר, אִם זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַה' מֵת, יֹאמַר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: **זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל עַתָּה לַשֵּׁם,** הוּא **יִתְקַיֵּם תַּחְתָּיו** - יַעֲמֹד בִּמְקוֹם הַשָּׂעִיר הַמֵּת. **וְאִם הַשָּׂעִיר שֶׁל עֲזָאזֵל מֵת,** יֹאמַר: **זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל עַתָּה לַעֲזָאזֵל,** הוּא **יִתְקַיֵּם תַּחְתָּיו. וְהַשָּׂעִיר הַשֵּׁנִי** שֶׁבַּזּוּג הַשֵּׁנִי, שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד לֹא לְהַקְרָבָה וְלֹא לְשִׁלּוּחַ, מַנִּיחוֹ בַּמִּרְעֶה **וְיִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב** - שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, **וְיִמָּכֵר** לְחֻלִּין, כְּדִין בַּעֲלֵי מוּם שֶׁנִּפְדִּים, **וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה,** לִקְנִיַּת בְּהֵמוֹת לְעוֹלָה לְהַקְרִיבָן עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁהוּא פָּנוּי [-קַיִץ הַמִּזְבֵּחַ]. **שֶׁאֵין חַטַּאת צִבּוּר** שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ הַצִּבּוּר בְּאַחֶרֶת **מֻתָּה** כְּדִין חַטַּאת יָחִיד כְּשֶׁכּוֹנְסִים אוֹתָהּ לְכַפָּה עַד שֶׁתָּמוּת, כִּי לֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה אֶלָּא בְּחַטַּאת יָחִיד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** דִּין חַטַּאת צִבּוּר כְּדִין חַטַּאת יָחִיד, **וְתָמוּת,** וְכָךְ דִּינוֹ שֶׁל הַשָּׂעִיר הַנּוֹתָר. **וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,** אִם **נִשְׁפַּךְ הַדָּם** שֶׁל הַשָּׂעִיר שֶׁנִּשְׁחַט לַה' קֹדֶם שֶׁהִזָּה מִמֶּנּוּ, צָרִיךְ לִשְׁחֹט שָׂעִיר אַחֵר, שֶׁכֵּן הַזָּאַת הַדָּם הִיא עֲבוֹדָה הַנַּעֲשֵׂית בִּפְנִים, וְהִיא מְעַכֶּבֶת לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'חֻקָּה', וְלָכֵן **יָמוּת** הַשָּׂעִיר **הַמִּשְׁתַּלֵּחַ,** וְיִגְרִיל עַל זוּג חָדָשׁ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁנִּדְחוּ שָׁעָה אַחַת שׁוּב אֵינָם חוֹזְרִים לִהְיוֹת רְאוּיִים. וְאִם **מֵת** הַשָּׂעִיר **הַמִּשְׁתַּלֵּחַ** קֹדֶם זְרִיקַת דַּם הַשָּׂעִיר לַה', **יִשָּׁפֵךְ הַדָּם** שֶׁל הַשָּׂעִיר לַה', וְיָבִיא זוּג חָדָשׁ וְיַגְרִיל עָלָיו, וְאַף שֶׁשִּׁלּוּחַ הַשָּׂעִיר אֵינוֹ מְעַכֵּב, שֶׁהֲרֵי לֹא נֶאֱמַר 'חֻקָּה' אֶלָּא עַל עֲבוֹדַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בִּבְגְדֵי לָבָן וְלֹא עַל שִׁלּוּחַ הַשָּׂעִיר. אַךְ כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז י) 'יֶעֱמַד חַי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלָיו', לָמַדְנוּ שֶׁהַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ צָרִיךְ לַעֲמֹד חַי עַד לְאַחַר הַזָּאַת דַּם הַשָּׂעִיר אַחַר, וְכֵיוָן שֶׁמֵּת קֹדֶם לָכֵן הֲצָרַךְ לְהָבִיא שָׂעִיר אַחֵר, וְהָרִאשׁוֹן נִדָּחָה. וּבָזֶה אַף חֲכָמִים מוֹדִים, שֶׁכֵּן הַשָּׂעִיר לַה' כְּבָר נִשְׁחַט, וְשָׁחוּט שֶׁנִּדְחָה אֵינוֹ חוֹזֵר וְנִרְאֶה: **מִשְׁנָה ב הַוִּדּוּי עַל הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ: בָּא לוֹ אֵצֶל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ,** וְסוֹמֵךְ **שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו** בֵּין קַרְנָיו, **וּמִתְוַדֶּה** עַל עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כא) 'וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם'. וְכָךְ **הָיָה אוֹמֵר** בְּוִדּוּיוֹ: **אָנָּא הַשֵּׁם, עָוו, פָּשְׁעוּ, חָטְאוּ לְפָנֶיךָ, עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. אָנָּא בַּשֵּׁם** [-בַּעֲבוּר שֵׁם הַוָּיו"ה], **כַּפֶּר נָא** לָעֲוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים וְלַחֲטָאִים, שָׁעָוו וְשָׁפְשְׁעוּ וְשָׁחְטוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ לֵאמֹר (שם פסוק ל) 'כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם, מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ'. וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה, כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים שֵׁם הַמְפֹרָשׁ שֶׁהוּא יוֹצֵא מִפִּי כֹּהֵן גָּדוֹל, הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, וְאוֹמְרִים, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: **מִשְׁנָה ג סֵדֶר שִׁלּוּחַ הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל:** אַחַר שֶׁהִתְוַדָּה עַל הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, **מְסָרוֹ לְמִי שֶׁהָיָה מוֹלִיכוֹ** לַעֲזָאזֵל. הַכֹּל [-כֹּהֲנִים, לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים] **כְּשֵׁרִין לְהוֹלִיכוֹ, אֶלָּא שֶׁעָשׂוּ** - הִנְהִיגוּ בֵּיתָא בְּזָה בֵּית דִּין שֶׁל **הַכֹּהֲנִים גְּדוֹלִים** מְנַהֵג **קָבַע** לְהוֹלִיכוֹ בְּיַד כֹּהֵן, **וְלֹא הָיוּ מְנִיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,** אַף בְּיַד יִשְׂרָאֵל הִנִּיחוּ לְהוֹלִיכוֹ, שֶׁהֲרֵי **מַעֲשֶׂה** הָיָה **וְהוֹלִיכוֹ** אָדָם שֶׁשְּׁמוֹ **עַרְסָלָא, וְיִשְׂרָאֵל הָיָה: מִשְׁנָה ד** וְכֵצַד שָׁ - כְּמִין גֶּשֶׁר גָּבוֹהַּ **עָשׂוּ לוֹ** [-לַמְשַׁלֵּחַ], שֶׁעָלָיו הָלַךְ מֵהֶעָזָרָה אֶל מִחוּץ לָעִיר, **מִפְּנֵי הַבַּבְלִיִּים שֶׁקֹּדֶם שֶׁעָשׂוּ** אֶת הַכֶּבֶשׁ **הָיוּ מְתַלְּשִׁים בְּשֵׂעָרוֹ** שֶׁל הַמְשַׁלֵּחַ, **וְאוֹמְרִים לוֹ, טֹל** אֶת הַשָּׂעִיר **וָצֵא** לַעֲזָאזֵל, **טֹל וָצֵא** מַהֵר, וְאַל תַּשְׁהֶה עֲוֹנוֹתֵינוּ אֶצְלֵנוּ עוֹד, וְעַל יְדֵי הַכֶּבֶשׁ לֹא יָכְלוּ לְצַעֲרוֹ. **מִיַּקִּירֵי** - מֵחֲשׁוּבֵי **יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ מִלַּוִּין אוֹתוֹ** מִירוּשָׁלַיִם **עַד הַסֻּכָּה הָרִאשׁוֹנָה. שֶׁכֵּן עֶשֶׂר סֻכּוֹת** הֵכִינוּ עֲבוּרוֹ בַּדֶּרֶךְ **מִירוּשָׁלַיִם וְעַד צוּק** [-הַר גָּבוֹהַּ וְזָקוּף] שֶׁהוּא עֲזָאזֵל, שֶׁהַמֶּרְחָק מִירוּשָׁלַיִם לַצּוּק הוּא **תִּשְׁעִים רִיס,** שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל, לְפִי שֶׁ**שִּׁשְׁבָּעָה וּמֶחֱצָה** רִיס יֵשׁ **לְכָל מִיל,** וְכֵיוָן שֶׁמִּיל הוּא אַלְפַּיִם אַמָּה כִּתְחוּם שַׁבָּת, יָכְלוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם לְלַוּוֹתוֹ עַד הַסֻּכָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא בִּתְחוּם שַׁבָּת, וְכָךְ בֵּין כָּל סֻכָּה לְסֻכָּה, חוּץ מֵהַסֻּכָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהַמֶּרְחָק בֵּינָהּ וּבֵין הַצּוּק הָיָה שְׁנֵי מִיל. [וְיֵשׁ שֶׁגָּרְסוּ מִדַּת 'רוּס', בִּגִימַטְרִיָּא מָאתַיִם שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ כְּמִנְיַן הַפְּסִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. וּלְפִי זֶה בְּשִׁשְׁבָּעָה וָחֲצִי רוּס יָשְׁנָם אַלְפַּיִם פְּסִיעוֹת פָּחוֹת חֲמֵשׁ, קָרוֹב לִתְחוּם שַׁבָּת שֶׁהוּא אַלְפַּיִם אַמָּה - פְּסִיעוֹת]:

משניות

מִשְׁנָה ה עַל כָּל [-בְּכָל] סְפָה וְסֻפָּה שֶׁהַמְשַׂלֵּחַ מַגִּיעַ בְּדַרְכּוֹ, הָיוּ אֲנָשִׁי אוֹתָהּ סֻפָּה, שָׁבָאוּ אֵלֶיהָ כְּבָר בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר, **אוֹמְרִים לוֹ, הֲרֵי מָזוֹן וַהֲרֵי מַיִם** לְפָנֶיךָ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁיֵּדַע שֶׁאִם יִסְתַּכֵּן יִמְצָא מַיִם וּמָזוֹן, יֵקֶל עָלָיו וְלֹא יִצְטָרֵךְ לֶאֱכל [וְאָכַן מֵעוֹלָם לֹא הֻצְרַךְ הַמְשַׂלֵּחַ לְכָךְ]. **וּמְלַוִּין אוֹתוֹ** אַנְשֵׁי הַסֻּפָּה **מִסֻּפָּה** זוֹ **לְסֻפָּה** שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ, שֶׁהַמֶּרְחָק בֵּינֵיהֶן הוּא מִיל שֶׁהוּא שְׁעוּר תְּחוּם שַׁבָּת, **חוּץ מִן הָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם** - הָאִישׁ הַנִּמְצָא בַּסֻּפָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁאֵינוֹ **מַגִּיעַ עִמּוֹ לַצּוּק**, כִּי הַמֶּרְחָק בֵּינֵיהֶם הוּא כִּפְלַיִם מִתְּחוּם שַׁבָּת, אֶלָּא הוֹלֵךְ עִמּוֹ מֶרְחַק מִיל, וּמִשָּׁם מַמְשִׁיךְ הַמְשַׂלֵּחַ לְבַדּוֹ, וְהַמַּלְוֶה **עוֹמֵד מֵרָחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו:** **מִשְׁנָה ו** דְּחִיַּת הַשָּׁעִיר בַּעֲזָאזֵל: **מָה הָיָה עוֹשֶׂה** הַמְשַׂלֵּחַ כְּשֶׁהִגִּיעַ לַצּוּק. הָיָה **חוֹלֵק** לִשְׁנֵי חֲלָקִים אֶת הַלָּשׁוֹן **שֶׁל זְהוֹרִית** הַקְּשׁוּרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁעִיר [כַּמְבאָר לְעֵיל (פ"ד מ"ב)], אֶת **חֶצְיוֹ קָשַׁר בַּסֶּלַע** שֶׁבַּצּוּק, וְאֶת חֶצְיוֹ **קָשַׁר בֵּין שְׁתֵּי קַרְנָיו** [הַסִּבָּה לְחֲלֻקָּה זוֹ, לְפִי שֶׁבְּדָרְחַיַּת הַשָּׁעִיר נֶהְפְּכָה הַלָּשׁוֹן לִלְבָנָה וְיָדְעוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְכַּפְּרוּ עֲוֹנוֹתֵיהֶם, וְאִם הָיְתָה קוֹשְׁרָהּ רַק בַּסֶּלַע, שֶׁמָּא הָיְתָה נֶהְפֶּכֶת לְלָבָן וּמְשַׁמַּחְתּוֹ עַל מְחִילַת הָעֲוֹנוֹת, וְהָיָה קוֹשְׁרָהּ בֵּין קַרְנָיו שֶׁמָּא בְּנִפֵּילָתוֹ הָיָה מְכוֹפֵף רֹאשׁוֹ וְלֹא הָיָה רוֹאֶה אִם נֶהְפְּכָה לְלָבָן וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל עֲצֵבִים. וְלָכֵן חִלְקוּהוּ לִשְׁנַיִם, וּכְשֶׁקָּשַׁר בַּסֶּלַע עֲדַיִן לֹא סִיֵּם אֶת קְשִׁירָתוֹ וְלֹא הָיָה נֶהְפָּךְ לְלָבָן, וּכְשֶׁקָּשַׁר חֶצְיוֹ בְּקַרְנֵי הַשָּׁעִיר, אַף שֶׁנֶּהְפַּךְ לְלָבָן, כְּבָר אֵין לַחֵשׁ שֶׁלֹּא יִדְחָפֶנּוּ כֵּיוָן שֶׁהוּא עוֹסֵק בּוֹ]. **וּדְחָפוֹ לַשָּׁעִיר לַאֲחוֹרָיו** - כְּשֶׁאֲחוֹרָיו אֶל הַתְּהוֹם, **וְהוּא מִתְגַּלְגֵּל וְיוֹרֵד** בְּמוֹרַד הַצּוּק, **וְלֹא הָיָה מַגִּיעַ לַחֲצִי הָהָר עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אֵבָרִים אֵבָרִים,** מִשֶּׁנִּי הַסֶּלָעִים שֶׁבַּצּוּק. **בָּא וְיָשַׁב לוֹ תַּחַת סֻפָּה אַחֲרוֹנָה,** וְיֵשֵׁב בָּהּ **עַד שֶׁתְּחַשַּׁךְ.** וְאַף שֶׁהֵיוֹצֵא מִתְּחוּם שַׁבָּת אָסוּר לוֹ לַחֲזֹר יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה, אַף כְּשֶׁיּוֹצֵא לְדָבָר מִצְוָה, כָּאן הִתִּירוּ לוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא יָרֵא לְהִשָּׁאֵר יְחִידִי בַּמִּדְבָּר עַד הַלַּיְלָה. **טֻמְאַת הַמְשַׁלֵּחַ: וּמֵאֵימָתַי** נִקְרָא 'מְשַׁלֵּחַ', וְנִטְמָא **וּמְטַמֵּא** אֶת הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כו) 'וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם'. **מִשֶּׁיֵּצֵא מִחוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם,** שֶׁמִּשָּׁלַּח מִשְׁעוּר כְּבָר כְּשֶׁיֵּצֵא מִירוּשָׁלַיִם לְכִוּוּן הַמִּדְבָּר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא **מִשֶּׁיֵּצֵאת דְּחִיָּתוֹ לַצּוּק,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ דְּחִיָּתוֹ וּזְרִיקָתוֹ מֵהַצּוּק הֵם שְׁלוּחוֹ: **מִשְׁנָה ז** שְׁרֵפַת הַפָּר **וְהַשָּׂעִיר:** לְאַחַר שֶׁמָּסַר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת הַשָּׂעִיר לִידֵי הַמְשַׁלֵּחַ, **בָּא לוֹ** לְבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, **אֶצֶל פַּר** הַחַטָּאת שֶׁלּוֹ **וְשָׂעִיר** הַחַטָּאת לַה' **הַנִּשְׂרָפִין** - שֶׁבְּשָׁרָן עוֹמֵד לִשְׂרֵפָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כז) 'וְאֶת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹרֹתָם וְאֶת בְּשָׂרָם וְאֶת פִּרְשָׁם'. **קָרְעָן** - קָרַע אֶת גּוּפָן, **וְהוֹצִיא אֶת אֵמוּרֵיהֶן** הַקְּרֵבִים עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'וְאֵת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה', **וּנְתָנָן בְּמֻגָּס** - בִּקְעָרָה שֶׁל כְּלֵי שָׁרֵת, **וְהִקְטִירָן** - כְּדֵי לְהַקְטִירָן בַּהֶמְשֵׁךְ [כְּשֶׁיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי זָהָב], **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. קְלָעָן בְּמִקְלָעוֹת** - נָתַן אֶת הַפָּר וְהַשָּׂעִיר כְּשֶׁהֵם שְׁלֵמִים עִם עוֹרוֹתֵיהֶם, בְּשָׂרָם וּפִרְשָׁם, כְּשֶׁהֵם קְלוּעִים עַל גַּבֵּי מוֹטוֹת, **וְהוֹצִיאָן** עַל יְדֵי אֲחֵרִים, **לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** שֶׁמִּחוּץ לִירוּשָׁלַיִם. **וּמֵאֵימָתַי** הָעוֹסְקִים בִּשְׂרֵפָתָם, נִטְמָאִים **וּמְטַמְּאִין** אֶת הַבְּגָדִים שֶׁעֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כח) 'וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם'. **מִשֶּׁיֵּצְאוּ מִחוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה,** שֶׁהִיא סוֹף מַחֲנֵה שְׁכִינָה, וּמִתְקַיֵּם בָּהֶךְ מַה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כז) 'יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ', שֶׁבָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁמְּצֵאתָם מִמַּחֲנֶה אֶחָד מִטַּמְּאִים בְּגָדִים [שֶׁהֲרֵי שִׁלּוּחָם הוּא מִחוּץ לִשְׁלֹשָׁה מַחֲנוֹת]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵינוֹ נִטְמָא אֶלָּא **מִשֶּׁיִּצַּאת הָאוּר** - מִשֶּׁתִּבְעַר הָאֵשׁ בְּרֶגֶן - בְּרֹב בְּשָׂרָם: **מִשְׁנָה ח יְדִיעַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר: אָמְרוּ לוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, הִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר,** כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כב) 'וְשִׁלַּח אֶת הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר', וְרַק אַחַר כָּךְ 'וְאֵת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה' (שם פסוק כה). **וּמִנַּיִן הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר,** עַל אַף הַמֶּרְחָק הָרַב מִירוּשָׁלַיִם. **דַּרְכִּיּוֹת** - מִגְדָּלִים גְּבוֹהִים מְאֻבָּנִים גְּדוֹלוֹת הַמֻּנָּחוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ **הָיוּ עוֹשִׁין** וַעֲלֵיהֶם עָמְדוּ שׁוֹמְרִים, **וּכְשֶׁהִגִּיעַ** הַשָּׂעִיר לְרֹאשׁ הַצּוּק הָיוּ הַקְּרוֹבִים לַמִּדְבָּר **מְנִיפִין בְּסוּדָרִין,** וְהָרְחוֹקִים יוֹתֵר רוֹאִים וּמְנִיפִים גַּם כֵּן, וְכָךְ הָיוּ **יוֹדְעִין** בִּירוּשָׁלַיִם **שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲלֹא סִימָן גָּדוֹל הָיָה לָהֶם** לְדַעַת מָתַי הִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לִתְחִלַּת הַמִּדְבָּר, שֶׁכֵּן הַמֶּרְחָק מִירוּשָׁלַיִם **וְעַד** הַמָּקוֹם הַנִּקְרָא **בֵּית חֲדוּדוֹ** שֶׁהוּא בִּתְחִלַּת הַמִּדְבָּר, הוּא **שִׁלְשָׁה מִילִין,** וְכֵיוָן שֶׁמַּגִּיעֵי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ **הוֹלְכִין** לְלַוּוֹתוֹ עַד מֶרְחַק **מִיל** מִירוּשָׁלַיִם (לעיל מ"ד), **וְחוֹזְרִין מִיל, וְשׁוֹהִין** שָׁעוּר זְמַן כְּדֵי הִלּוּךְ **מִיל,** הֲרֵי זְמַן הֲלִיכַת שְׁלֹשָׁה מִילִין, **וְיוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר** לְתִחְלַּת הַמִּדְבָּר [וְלִדַעְתּוֹ דַּי בְּכָךְ לְהַמְשִׁךְ הָעֲבוֹדָה, וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין שֶׁיָּבוֹא לַצּוּק]. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, וַהֲלֹא סִימָן אַחֵר הָיָה לָהֶם** וְלֹא הֻצְרְכוּ לְסִימָנִים אֵלּוּ, שֶׁכֵּן **לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית הָיָה קָשׁוּר עַל פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל, וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר הָיָה הַלָּשׁוֹן מַלְבִּין** לְסִימָן שֶׁהִתְכַּפְּרוּ עֲוֹנוֹתֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א יח) **'אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ':**

מסכת יומא פרק ז

פֶּרֶק ז הַשְׁלָמַת סֵדֶר עֲבוֹדַת הַיּוֹם, וְעִנְיְנֵי בִּגְדֵי כְּהֻנָּה: **מִשְׁנָה א קְרִיאַת הַתּוֹרָה עַל יְדֵי כֹּהֵן גָּדוֹל:** לְאַחַר שֶׁנּוֹדַע שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר, **בָּא לוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל** לְעֶזְרַת נָשִׁים **לִקְרוֹת** בְּתוֹרָה אֶת פָּרָשִׁיּוֹת הַיּוֹם. **אִם רָצָה לִקְרוֹת בְּבִגְדֵי הַבּוּץ** [-פִּשְׁתָּן] שֶׁעָלָיו, **קוֹרֵא** בָּהֶם, אַף שֶׁקְּרִיאַת הַפָּרָשָׁה אֵינָהּ עֲבוֹדָה, כֵּיוָן שֶׁבִּגְדֵי כְּהֻנָּה נִתְּנוּ לְהֶנּוֹת מֵהֶם, אֵינוֹ מוֹעֵל. **וְאִם לָאו** - שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִקְרוֹא בִּבְגָדִים אֵלּוּ, **קוֹרֵא בְּאַצְטְלִית** [-כְּעֵין חָלוּק] **לָבָן מְשֻׁלֶּה.** חַזָּן [-שַׁמָּשׁ] בֵּית **הַכְּנֶסֶת** שֶׁהָיָה בְּהַר הַבַּיִת, הָיָה **נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לִרְאֹשׁ הַכְּנֶסֶת** הַקּוֹבֵעַ מִי יַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה וּמִי יַפְטִיר וְכַדּוֹמֶה, **וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לַסְּגָן** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, **וְהַסְּגָן נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל.** וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה לִכְבוֹד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, לְהַרְאוֹת שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה מְמֻנִּים תַּחְתָּיו. **וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד** מִישִׁיבָתוֹ [וּמִכָּאן רְאָיָה שֶׁקּוֹרֵא בְּעֶזְרַת נָשִׁים, כִּי בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל אָסוּר לָשָׁבֶת] **וּמְקַבֵּל** אֶת הַסֵּפֶר, **וְקוֹרֵא עוֹמֵד. וְקוֹרֵא בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת** (ויקרא טז א-לד) וְגוֹלֵל לִפָּרָשַׁת אֱמֹר וְקוֹרֵא מֵ'אַךְ בָּעֲשׂוֹר' עַד סוֹף הָעִנְיָן (שם כג כו-לב). **וְגוֹלֵל** אֶת סֵפֶר **הַתּוֹרָה וּמַנִּיחוֹ בְּחֵיקוֹ** [-תַּחַת זְרוֹעוֹ], **וְאוֹמֵר, יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּרָאתִי לִפְנֵיכֶם כָּתוּב כָּאן,** וְזֹאת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ לוֹמַר שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה זֶה חָסֵר, כְּשֶׁיִּקְרָא פָּרָשָׁה נוֹסָפֶת בְּעַל פֶּה. וְאֶת פָּרָשַׁת הַמּוּסָפִים, **'וּבְעָשׂוֹר' שֶׁבְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים** - בְּפָרָשַׁת פִּינְחָס שֶׁבְּחֻמַּשׁ בַּמִּדְבָּר (כט ז-יא), הָיָה **קוֹרֵא בְּעַל פֶּה,** לְפִי שֶׁאֵין לִגְלֹל סֵפֶר תּוֹרָה אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁגְּלִילַת הַסֵּפֶר תִּסְתַּיֵּם לִפְנֵי שֶׁהַמְתֻרְגְּמָן יִסַּיֵּם לְתַרְגֵּם אֶת הַפָּסוּק הַקּוֹדֵם, וְזֶה שַׁיָּךְ רַק בִּגְלִילָה מֵ'אַחֲרֵי מוֹת' לָאֱמֹר, וְלֹא מֵ'אֱמֹר' לְ'פִינְחָס'. **וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ** [-עַל הַתּוֹרָה] **שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת,** וְהֵן: א-ב. **עַל הַתּוֹרָה** לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. ג. **וְעַל הָעֲבוֹדָה** [-'רְצֵה']. ד. **וְעַל הַהוֹדָאָה** [-'מוֹדִים']. ה. **וְעַל מְחִילַת הָעָוֹן** [-'סְלַח לָנוּ']. ו. **וְעַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ,** שֶׁתִּשְׁרֶה בּוֹ שְׁכִינָה. ז. **וְעַל הַכֹּהֲנִים (בִּפְנֵי עַצְמָן),** שֶׁיִּתְבָּרְכוּ וְיִהְיוּ קְרֵבָנוֹתֵיהֶם לְרָצוֹן. ח. **וְעַל יִשְׂרָאֵל (בִּפְנֵי עַצְמָן וְעַל יְרוּשָׁלַיִם בִּפְנֵי עַצְמָהּ), וְעַל שְׁאָר הַתְּפִלָּה** - תְּפִלָּה כְּלָלִית, שֶׁנֻּסְּחָה 'תְּחִנָּה רִנָּה מַחֲנוֹת]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵינוֹ נִטְמָא אֶלָּא **מִשֶּׁיִּצַּאת הָאוּר** - מִשֶּׁתִּבְעַר הָאֵשׁ בְּרֶגֶן - בְּרֹב בְּשָׂרָם: **מִשְׁנָה ח יְדִיעַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר: אָמְרוּ לוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, הִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר,** כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כב) 'וְשִׁלַּח אֶת הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר', וְרַק אַחַר כָּךְ 'וְאֵת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה' (שם פסוק כה). **וּמִנַּיִן הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר,** עַל אַף הַמֶּרְחָק הָרַב מִירוּשָׁלַיִם. **דַּרְכִּיּוֹת** - מִגְדָּלִים גְּבוֹהִים מְאֻבָּנִים גְּדוֹלוֹת הַמֻּנָּחוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ **הָיוּ עוֹשִׁין** וַעֲלֵיהֶם עָמְדוּ שׁוֹמְרִים, **וּכְשֶׁהִגִּיעַ** הַשָּׂעִיר לְרֹאשׁ הַצּוּק הָיוּ הַקְּרוֹבִים לַמִּדְבָּר **מְנִיפִין בְּסוּדָרִין,** וְהָרְחוֹקִים יוֹתֵר רוֹאִים וּמְנִיפִים גַּם כֵּן, וְכָךְ הָיוּ **יוֹדְעִין** בִּירוּשָׁלַיִם **שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲלֹא סִימָן גָּדוֹל הָיָה לָהֶם** לְדַעַת מָתַי הִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לִתְחִלַּת הַמִּדְבָּר, שֶׁכֵּן הַמֶּרְחָק מִירוּשָׁלַיִם **וְעַד** הַמָּקוֹם הַנִּקְרָא **בֵּית חֲדוּדוֹ** שֶׁהוּא בִּתְחִלַּת הַמִּדְבָּר, הוּא **שִׁלְשָׁה מִילִין,** וְכֵיוָן שֶׁמַּגִּיעֵי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ **הוֹלְכִין** לְלַוּוֹתוֹ עַד מֶרְחַק **מִיל** מִירוּשָׁלַיִם (לעיל מ"ד), **וְחוֹזְרִין מִיל, וְשׁוֹהִין** שָׁעוּר זְמַן כְּדֵי הִלּוּךְ **מִיל,** הֲרֵי זְמַן הֲלִיכַת שְׁלֹשָׁה מִילִין, **וְיוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר** לְתִחְלַּת הַמִּדְבָּר [וְלִדַעְתּוֹ דַּי בְּכָךְ לְהַמְשִׁךְ הָעֲבוֹדָה, וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין שֶׁיָּבוֹא לַצּוּק]. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, וַהֲלֹא סִימָן אַחֵר הָיָה לָהֶם** וְלֹא הֻצְרְכוּ לְסִימָנִים אֵלּוּ, שֶׁכֵּן **לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית הָיָה קָשׁוּר עַל פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל, וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַשָּׂעִיר לַמִּדְבָּר הָיָה הַלָּשׁוֹן מַלְבִּין** לְסִימָן שֶׁהִתְכַּפְּרוּ עֲוֹנוֹתֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א יח) **'אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ':**

פֶּרֶק ז א בָּא לוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל לִקְרוֹת. אִם רָצָה לִקְרוֹת בִּבְגְדֵי בוּץ, קוֹרֵא. וְאִם לָאו, קוֹרֵא בְּאַצְטְלִית לָבָן מְשֻׁלֶּה. חַזָּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לַסְּגָן, וְהַסְּגָן נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל, וְקוֹרֵא עוֹמֵד. וְקוֹרֵא 'אַחֲרֵי מוֹת' (ויקרא פרק טז) **וְ'אַךְ בֶּעָשׂוֹר'** (שם כג כז-לב), **וְגוֹלֵל סֵפֶר תּוֹרָה וּמַנִּיחוֹ בְּחֵיקוֹ,** וְאוֹמֵר, יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּרָאתִי לִפְנֵיכֶם כָּתוּב כָּאן, וְזֹאת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ לוֹמַר שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה זֶה חָסֵר, כְּשֶׁיִּקְרָא פָּרָשָׁה נוֹסָפֶת בְּעַל פֶּה. וְאֶת פָּרָשַׁת הַמּוּסָפִים, **'וּבְעָשׂוֹר' שֶׁבְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים** (כט ז-יא), הָיָה **קוֹרֵא בְּעַל פֶּה,** לְפִי שֶׁאֵין לִגְלֹל סֵפֶר תּוֹרָה אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁגְּלִילַת הַסֵּפֶר תִּסְתַּיֵּם לִפְנֵי שֶׁהַמְתֻרְגְּמָן יִסַּיֵּם לְתַרְגֵּם אֶת הַפָּסוּק הַקּוֹדֵם, וְזֶה שַׁיָּךְ רַק בִּגְלִילָה מֵ'אַחֲרֵי מוֹת' לָאֱמֹר, וְלֹא מֵ'אֱמֹר' לְ'פִינְחָס'. **וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ** [-עַל הַתּוֹרָה] **שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת,** וְהֵן: א-ב. **עַל הַתּוֹרָה** לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. ג. **וְעַל הָעֲבוֹדָה** [-'רְצֵה']. ד. **וְעַל הַהוֹדָאָה** [-'מוֹדִים']. ה. **וְעַל מְחִילַת הָעָוֹן** [-'סְלַח לָנוּ']. ו. **וְעַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ,** שֶׁתִּשְׁרֶה בּוֹ שְׁכִינָה. ז. **וְעַל הַכֹּהֲנִים (בִּפְנֵי עַצְמָן),** שֶׁיִּתְבָּרְכוּ וְיִהְיוּ קְרֵבָנוֹתֵיהֶם לְרָצוֹן. ח. **וְעַל יִשְׂרָאֵל (בִּפְנֵי עַצְמָן וְעַל יְרוּשָׁלַיִם בִּפְנֵי עַצְמָהּ), וְעַל שְׁאָר הַתְּפִלָּה** - תְּפִלָּה כְּלָלִית, שֶׁנֻּסְּחָה 'תְּחִנָּה רִנָּה

משניות

וּבַקָּשָׁה מִלְּפָנֶיךָ שֶׁעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְהִוָּשַׁע, וְחוֹתֵם 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה':

מִשְׁנָה ב שְׁרֵפַת הַפָּר וְהַשָּׂעִיר בִּשְׁעַת קְרִיאַת הַתּוֹרָה: הָרוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת מַעֲשֵׂה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים - בְּשִׂרְפָתָם. וְהָרוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים, אֵינוֹ רוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא. וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַנִּיחַ אֶת הַמִּצְוָה שֶׁאוֹתָהּ רוֹאֶה, וְלָלֶכֶת לִרְאוֹת אֶת הָאֲחֶרֶת, מִשּׁוּם שֶׁאֵין מַעֲבִירִים עַל הַמִּצְוֹת, וְעוֹסֵק הוּא בְּקִיּוּם מִצְוָה שֶׁהֲרֵי 'בְּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ' (משלי יד כח). שֶׁכֵּן הָאִסּוּר לְהַעֲבִיר עַל הַמִּצְוֹת הוּא רַק בְּעוֹסֵק בְּמִצְוָה וְלֹא בְּרוֹאֶה אוֹתָהּ, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה דַּרְכּוֹ רְחוֹקָה מֵעֲזָרַת נָשִׁים עַד בֵּית הַשְּׁרֵפָה מְחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וּמְלֹאכֶת שְׁנֵיהֶן שָׁוָה כְּאֶחָת - בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם אֶחָד לִרְאוֹת אֶת שְׁנֵיהֶם:

מִשְׁנָה ג סֵדֶר הָעֲבוֹדָה בַּטְּבִילָה הַשְּׁלִישִׁית: אִם בִּבְגְדֵי בּוּץ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, אֲזַי לְאַחַר הַקְּרִיאָה קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו [וְאִם קָרָא בַּתּוֹרָה בְּאִצְטְלִית שֶׁלּוֹ, אֲזַי קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו כְּבָר בְּעֵת פְּשִׁיטַת בִּגְדֵי הַלָּבָן קֹדֶם לָכֵן], פָּשַׁט אֶת בִּגְדָיו, יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְיָצָא וְעָשָׂה [-הִקְרִיב] אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם לְעוֹלָה, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כד) 'וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלַת הָעָם'. וְאֶת הַמּוּסָפִים, שֶׁהֵם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה לְעוֹלָה, עָשָׂה יַחַד עִם הַפָּר לְעוֹלָה וְהַשָּׂעִיר לְחַטָּאת בְּהֶמְשֵׁךְ עֲבוֹדַת הַיּוֹם בַּטְּבִילָה הַחֲמִישִׁית, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר - בַּטְּבִילָה הָרִאשׁוֹנָה - הָיוּ קְרֵבִין שִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים, וּפַר הָעוֹלָה שֶׁל מוּסָפִים, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּמוּסָפִים (במדבר כח כג) 'מִלְבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה', מַשְׁמַע שֶׁקְּרֵבִים עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר. וְשָׂעִיר לְחַטָּאת שֶׁל מוּסָפִים הַנַּעֲשֶׂה בְּחוּץ הָיוּ קְרֵבִין - הָיָה קָרֵב בַּטְּבִילָה הַשְּׁלִישִׁית, עִם - סָמוּךְ לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּיִם הַקָּרֵב בַּטְּבִילָה הַחֲמִישִׁית, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם כט יא) 'שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד חַטֹּאת הַכִּפֻּרִים' דְּהַיְנוּ שֶׁהַקְרָבָתוֹ אַחֲרֵי הַשָּׂעִיר לַה' הַקָּרֵב בַּטְּבִילָה הַשֵּׁנִית, וְעִמּוֹ מַקְרִיבִים גַּם אֶת אֵילוֹ וְאֵיל הָעָם:

מִשְׁנָה ד סֵדֶר הָעֲבוֹדָה בַּטְּבִילָה הָרְבִיעִית וְהַחֲמִישִׁית: קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט וְיָרַד וְטָבַל, וְעָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. נִכְנַס לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה. שֶׁדֵּרְשׁוּ חֲכָמִים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כג) 'וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד' עַל הוֹצָאַת הַכַּף וְהַמַּחְתָּה. קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט וְיָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְהִקְרִיב תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּיִם, וְנִכְנַס לְהַקְטִיר קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וּלְהֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט [-לְהַדְלִיק] אֶת הַנֵּרוֹת, וְיָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם, וְאֶת שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיוּ קְרֵבִין, וּפַר הָעוֹלָה וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים, אֵינוֹ רוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים, וְהָרוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים, אֵינוֹ רוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא. וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַנִּיחַ אֶת הַמִּצְוָה שֶׁאוֹתָהּ רוֹאֶה, וְלָלֶכֶת לִרְאוֹת אֶת הָאַחֶרֶת, מִשּׁוּם שֶׁאֵין מַעֲבִירִים עַל הַמִּצְוֹת, וְעוֹסֵק הוּא בְּקִיּוּם מִצְוָה שֶׁהֲרֵי 'בְּרָב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ' (משלי יד כח). שֶׁכֵּן הָאִסּוּר לְהַעֲבִיר עַל הַמִּצְוֹת הוּא רַק בְּעוֹסֵק בְּמִצְוָה וְלֹא בְּרוֹאֶה אוֹתָהּ, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה דַּרְכּוֹ רְחוֹקָה מֵעֲזָרַת נָשִׁים עַד בֵּית הַשְּׁרֵפָה מְחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וּמְלֹאכֶת שְׁנֵיהֶן שָׁוָה כְּאֶחָת - בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם אֶחָד לִרְאוֹת אֶת שְׁנֵיהֶם:

מִשְׁנָה ג סֵדֶר הָעֲבוֹדָה בַּטְּבִילָה הַשְּׁלִישִׁית: אִם בִּבְגְדֵי בּוּץ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, אֲזַי לְאַחַר הַקְּרִיאָה קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו [וְאִם קָרָא בַּתּוֹרָה בְּאִצְטְלִית שֶׁלּוֹ, אֲזַי קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו כְּבָר בְּעֵת פְּשִׁיטַת בִּגְדֵי הַלָּבָן קֹדֶם לָכֵן], פָּשַׁט אֶת בִּגְדָיו, יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְיָצָא וְעָשָׂה [-הִקְרִיב] אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם לְעוֹלָה, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כד) 'וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת עֹלָתוֹ וְאֶת עֹלַת הָעָם'. וְאֶת הַמּוּסָפִים, שֶׁהֵם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה לְעוֹלָה, עָשָׂה יַחַד עִם הַפָּר לְעוֹלָה וְהַשָּׂעִיר לְחַטָּאת בְּהֶמְשֵׁךְ עֲבוֹדַת הַיּוֹם בַּטְּבִילָה הַחֲמִישִׁית, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר - בַּטְּבִילָה הָרִאשׁוֹנָה - הָיוּ קְרֵבִין שִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים, וּפַר הָעוֹלָה שֶׁל מוּסָפִים, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּמוּסָפִים (במדבר כח כג) 'מִלְבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה', מַשְׁמַע שֶׁקְּרֵבִים עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר. וְשָׂעִיר לְחַטָּאת שֶׁל מוּסָפִים הַנַּעֲשֶׂה בְּחוּץ הָיוּ קְרֵבִין - הָיָה קָרֵב בַּטְּבִילָה הַשְּׁלִישִׁית, עִם - סָמוּךְ לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּיִם הַקָּרֵב בַּטְּבִילָה הַחֲמִישִׁית, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם כט יא) 'שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד חַטֹּאת הַכִּפֻּרִים' דְּהַיְנוּ שֶׁהַקְרָבָתוֹ אַחֲרֵי הַשָּׂעִיר לַה' הַקָּרֵב בַּטְּבִילָה הַשֵּׁנִית, וְעִמּוֹ מַקְרִיבִים גַּם אֶת אֵילוֹ וְאֵיל הָעָם:

מִשְׁנָה ד סֵדֶר הָעֲבוֹדָה בַּטְּבִילָה הָרְבִיעִית וְהַחֲמִישִׁית: קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט וְיָרַד וְטָבַל, וְעָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. נִכְנַס לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה. שֶׁדֵּרְשׁוּ חֲכָמִים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז כג) 'וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד' עַל הוֹצָאַת הַכַּף וְהַמַּחְתָּה. קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט וְיָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְהִקְרִיב תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְנִכְנַס לְהַקְטִיר קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וּלְהֵיטִיב [-לְהַדְלִיק] אֶת הַנֵּרוֹת, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וּפָשַׁט. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי [חל שֶׁל עַצְמוֹ] וְלָבַשׁ. וּמְלַוִּין אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ. וְיוֹם טוֹב [-מִשְׁתֶּה] הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, בְּשָׁעָה שֶׁיָּצָא בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ:

מִשְׁנָה ה בִּגְדֵי כְהֻנָּה: כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ - עוֹבֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּשְׁמוֹנָה כֵּלִים [-בְּגָדִים], וְהַכֹּהֵן הֶדְיוֹט מְשַׁמֵּשׁ בְּאַרְבָּעָה בְּגָדִים, בְּכְתֹנֶת - חָלוּק הַסָּמוּךְ לַגּוּף, וּמִכְנָסַיִם, וּמִצְנֶפֶת - כּוֹבַע, וְאַבְנֵט - חֲגוֹרָה עַל הַכְּתֹנֶת. מוֹסִיף עָלָיו כֹּהֵן גָּדוֹל, גַּם חֹשֶׁן הַמֻּנָּח עַל לִבּוֹ עִם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים טוֹבוֹת, וְאֵפוֹד - כְּעֵין סִינָר הֶחָגוּר עַל מָתְנָיו מֵאֲחוֹרָיו, וּמְעִיל - חָלוּק עֶלְיוֹן עָשׂוּי תְּכֶלֶת, וְצִיץ - טַס זָהָב הַמְּקִיף אֶת מִצְחוֹ מֵאֹזֶן לְאֹזֶן, וְכָתוּב עָלָיו 'קֹדֶשׁ לַה''. רַק כְּשֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לָבוּשׁ בְּאֵלּוּ הַשְּׁמוֹנָה בְּגָדִים, נִשְׁאָלִין מִמֶּנּוּ בְּאוּרִים וְתֻמִּים [-כְּתַב שֵׁם הַמְפֹרָשׁ הַנָּתוּן בֵּין כִּפְלֵי הַחֹשֶׁן]. וְאֵין נִשְׁאָלִין בְּאוּרִים וְתֻמִּים, אֶלָּא לְמֶלֶךְ שֶׁבָּא לִשְׁאוֹל, וּלְבֵית דִּין, וּלְמִי שֶׁהַצִּבּוּר צָרִיךְ בּוֹ, כְּגוֹן כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה הַשּׁוֹאֵל אִם לָצֵאת לְמִלְחָמָה אוֹ לֹא, שֶׁנֶּאֱמַר

מסכת יומא פרק ח

ב הָרוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא, אֵינוֹ רוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים. וְהָרוֹאֶה פַּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים, אֵינוֹ רוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא. וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה דַּרְכּוֹ רְחוֹקָה, וּמְלֹאכֶת שְׁנֵיהֶן שָׁוָה כְּאֶחָת: **ג** אִם בִּבְגְדֵי בּוּץ קוֹרֵא, קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט, וְיָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם, וְאֶת שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר וְעִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם הָיוּ קְרֵבִין, וּפַר הָעוֹלָה וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים, אֵינוֹ רוֹאֶה כֹּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא. וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה דַּרְכּוֹ רְחוֹקָה, וּמְלֹאכֶת שְׁנֵיהֶן שָׁוָה כְּאֶחָת: **ד** קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפָשַׁט וְיָרַד וְטָבַל, וְעָלָה וְנִסְתַּפֵּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְנִכְנַס לְהַקְטִיר קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וּלְהֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי עַצְמוֹ וְלָבַשׁ. וּמְלַוִּין אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ. וְיוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו בְּשָׁעָה שֶׁיָּצָא בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ: **ה** כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁמוֹנָה כֵּלִים, וְהַהֶדְיוֹט בְּאַרְבָּעָה. בְּכְתֹנֶת וּמִכְנָסַיִם וּמִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט. מוֹסִיף עָלָיו כֹּהֵן גָּדוֹל, חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וּכְתֹנֶת תַּשְׁבֵּץ וְצִיץ. בְּאֵלּוּ נִשְׁאָלִין בְּאוּרִים וְתֻמִּים. וְאֵין נִשְׁאָלִין אֶלָּא לְמֶלֶךְ וּלְבֵית דִּין וּלְמִי שֶׁהַצִּבּוּר צָרִיךְ בּוֹ:

פרק ח א יוֹם הַכִּפּוּרִים אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָּה וּבִרְחִיצָה וּבְסִיכָה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. וְהַמֶּלֶךְ וְהַכַּלָּה יִרְחֲצוּ אֶת פְּנֵיהֶם. וְהַחַיָּה תִּנְעַל אֶת הַסַּנְדָּל, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין: **ב** הָאוֹכֵל כְּכוֹתֶבֶת הַגָּפָה - כְּתַמָּרָה גְּדוֹלָה, כָּמוֹהָ וּכְגַרְעִינָתָהּ - כְּשִׁעוּרָהּ עִם הַגַּרְעִין, שֶׁהוּא שִׁעוּר גָּדוֹל מִכְּזַיִת וְקָטָן מִכְּבֵיצָה. וְהַשּׁוֹתֶה מְלֹא לֻגְמָיו - שֶׁאִם יְסַלֵּק אֶת הַמַּשְׁקֶה לְצַד אֶחָד בְּפִיו יִהְיֶה אוֹתוֹ צַד בּוֹלֵט, וּבְאָדָם בֵּינוֹנִי הוּא פָּחוֹת מֵרְבִיעִית, חַיָּב כָּרֵת בְּמַזִּיד וְחַטָּאת בְּשׁוֹגֵג. שָׁכָךְ קִבְּלוּ חֲכָמִים שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה מִתְיַשֶּׁבֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם וְעוֹבֵר עַל צִוּוּי הַתּוֹרָה לְהִתְעַנּוֹת. וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְכָל הָאִסּוּרִים שֶׁהַתּוֹרָה שִׁשְׁעוּרָם בִּכְזַיִת וּבִרְבִיעִית, שֶׁהֵם שִׁעוּרֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְלֹא שִׁעוּר עִנּוּי [אַךְ גַּם חֲצִי שִׁעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת]. וְכָל מִינֵי הָאֲכָלִין מִצְטָרְפִין לְשִׁעוּר כְּכוֹתֶבֶת, שֶׁאִם אָכַל מִזֶּה מִקְצָת כְּכוֹתֶבֶת וּמִזֶּה מִקְצָת חַיָּב. וְכֵן כָּל מִינֵי הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לְשִׁעוּר מְלֹא לֻגְמָיו. אֲבָל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְרַק בְּצַרּוּף שְׁנֵיהֶם יֵשׁ שִׁעוּר, אֵין מִצְטָרְפִים יַחַד, וּפָטוּר: **ג** חִיּוּבֵי הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה: אָכַל כְּכוֹתֶבֶת וְשָׁתָה מְלֹא לֻגְמָיו בְּהֶעְלֵם אֶחָד - בְּשִׁגְגָה אַחַת, שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ שֶׁהַיּוֹם יוֹם הַכִּפּוּרִים, אוֹ שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהַיּוֹם יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְלֹא נוֹדַע לוֹ בֵּין הָאֲכִילָה לִשְׁתִיָּה, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת, כִּי שְׁתִיָּה וַאֲכִילָה נִלְמְדוּ מִפָּסוּק אֶחָד, וְשָׁם אִסּוּר אֶחָד יֵשׁ לָהֶם. אֲבָל אִם אָכַל וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, לְפִי שֶׁאִסּוּר אֲכִילָה וְאִסּוּר מְלָאכָה, מִשְּׁנֵי פְּסוּקִים נִלְמְדוּ, וְהֵם שְׁנֵי אִסּוּרִים שׁוֹנִים. אָכַל אֲכָלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה, וְשָׁתָה - אוֹ שָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה, וְשָׁתָה צִיר - מֹהַל הַיּוֹצֵא מִדָּג מָלוּחַ, אוֹ מֵרִיס - שֵׁמֶן הַיּוֹצֵא מִדָּג מָלוּחַ, וְאֵין הַדֶּרֶךְ לִשְׁתּוֹתָם אֶלָּא לְטַבֵּל בָּהֶם אֶת הַפַּת, פָּטוּר מִכָּרֵת: **ד** חִנּוּךְ קְטַנִּים לְהִתְעַנּוֹת: הַתִּינוֹקוֹת - קְטַנִּים, בָּנִים עַד גִּיל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וְיוֹם אֶחָד, וּבָנוֹת עַד גִּיל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה וְיוֹם אֶחָד, אֵין מְעַנִּין אוֹתָן - אֵין צָרִיךְ לְמָנַע מֵהֶם מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֲבָל מְחַנְּכִין אוֹתָן לְפִי שָׁעוֹת, שֶׁמַּאֲכִילִים אוֹתָם בְּאִחוּר זְמַן, בְּיֶלֶד חוֹלֶה, לִפְנֵי שָׁנָה - בַּשָּׁנָה שֶׁקֹּדֶם גַּדְלוּתָם, וּבְיֶלֶד בָּרִיא, לִפְנֵי שְׁנָתַיִם - כְּלוֹמַר, שְׁנָתַיִם קֹדֶם גַּדְלוּתָם. וְהַטַּעַם לְחַנְּכָם בְּכָךְ, בִּשְׁבִיל שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִין בְּמִצְוֹת:

המבוארות

(במדבר כז כא) 'וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי ה' עַל פִּיו יֵצְאוּ וְעַל פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל הָעֵדָה'. 'הוּא' זֶה הַמֶּלֶךְ, 'וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ' מִי שֶׁכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים אוֹתוֹ, 'וְכָל הָעֵדָה' אֵלּוּ סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה [וְאַף הַשְּׁאֵלָה: הַשּׁוֹאֵל פָּנָיו אֲחוֹרֵי הַכֹּהֵן, הָעוֹמֵד עִם פָּנָיו לָאָרוֹן. הַשּׁוֹאֵל שׁוֹאֵל בְּקוֹל נָמוּךְ, הָאֲשָׁה דָּבָר פְּלוֹנִי, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ לוֹבֶשֶׁת אֶת הַכֹּהֵן, וּמַבִּיט בַּחֹשֶׁן, וְרוֹאֶה אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת בַּחֹשֶׁן עִם הִתְּשׁוּבָה. וּבְתוֹךְ חֲרִיטַת שְׁמוֹת הַשְּׁבָטִים וְהָאָבוֹת וְ'שִׁבְטֵי יָהּ', נִמְצָאִים כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ יָדַע הַכֹּהֵן אֵיךְ לְצָרֵף אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַבּוֹלְטוֹת]:

פֶּרֶק ח דִּינֵי עִנּוּי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְכַפָּרַת הַחַטָּאִים שֶׁבּוֹ: **מִשְׁנָה א** הַדְּבָרִים הַבְּלוּלִים בְּמִצְוַת הָעִנּוּי, וְהַפְּטוּרִים מֵהֶם: יוֹם הַכִּפּוּרִים אָסוּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה פְּעָמִים שֶׁנֶּאֱמְרָה מִצְוַת עִנּוּי בַּתּוֹרָה: א. בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָּה. ב. וּבִרְחִיצָה. ג. וּבְסִיכָה - מְשִׁיחַת הַגּוּף בְּשֶׁמֶן. ד. וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל שֶׁל עוֹר. ה. וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כט) 'כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ', לָמְדוּ חֲכָמִים שֶׁנֶּאֱמַר פָּסוּק זֶה בְּאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה דַּוְקָא שֶׁחַיָּבִים כָּרֵת. וְהַמֶּלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ישעיה לג יז) 'מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ' וְצָרִיךְ שֶׁיֵּרָאֶה נָאֶה, וְכֵן הַכַּלָּה בִּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁאַחַר נִשּׂוּאֶיהָ, שֶׁצָּרִיךְ לְחַבְּבָהּ עַל בַּעְלָהּ, יִרְחֲצוּ אֶת פְּנֵיהֶם. וְהַחַיָּה [-יוֹלֶדֶת] שֶׁהַקֹּר מַזִּיק לָהּ, תִּנְעַל אֶת הַסַּנְדָּל, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין בְּכָל אֵלּוּ: **מִשְׁנָה ב** שִׁעוּר אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה לְחִיּוּב כָּרֵת: הָאוֹכֵל מַאֲכָל בִּשְׁעוּר כְּכוֹתֶבֶת הַגָּפָה - כְּתַמָּרָה גְּדוֹלָה, כָּמוֹהָ וּכְגַרְעִינָתָהּ - כְּשִׁעוּרָהּ עִם הַגַּרְעִין, שֶׁהוּא שִׁעוּר גָּדוֹל מִכְּזַיִת וְקָטָן מִכְּבֵיצָה. וְהַשּׁוֹתֶה מְלֹא לֻגְמָיו - שֶׁאִם יְסַלֵּק אֶת הַמַּשְׁקֶה לְצַד אֶחָד בְּפִיו יִהְיֶה אוֹתוֹ צַד בּוֹלֵט, וּבְאָדָם בֵּינוֹנִי הוּא פָּחוֹת מֵרְבִיעִית, חַיָּב כָּרֵת בְּמַזִּיד וְחַטָּאת בְּשׁוֹגֵג. שָׁכָךְ קִבְּלוּ חֲכָמִים שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה מִתְיַשֶּׁבֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם וְעוֹבֵר עַל צִוּוּי הַתּוֹרָה לְהִתְעַנּוֹת. וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְכָל הָאִסּוּרִים שֶׁהַתּוֹרָה שִׁשְׁעוּרָם בִּכְזַיִת וּבִרְבִיעִית, שֶׁהֵם שִׁעוּרֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְלֹא שִׁעוּר עִנּוּי [אַךְ גַּם חֲצִי שִׁעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת]. וְכָל מִינֵי הָאֲכָלִין מִצְטָרְפִין לְשִׁעוּר כְּכוֹתֶבֶת, שֶׁאִם אָכַל מִזֶּה מִקְצָת כְּכוֹתֶבֶת וּמִזֶּה מִקְצָת חַיָּב. וְכֵן כָּל מִינֵי הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לְשִׁעוּר מְלֹא לֻגְמָיו. אֲבָל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְרַק בְּצַרּוּף שְׁנֵיהֶם יֵשׁ שִׁעוּר, אֵין מִצְטָרְפִים יַחַד, וּפָטוּר: **מִשְׁנָה ג** חִיּוּבֵי הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה: אָכַל כְּכוֹתֶבֶת וְשָׁתָה מְלֹא לֻגְמָיו בְּהֶעְלֵם אֶחָד - בְּשִׁגְגָה אַחַת, שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ שֶׁהַיּוֹם יוֹם הַכִּפּוּרִים, אוֹ שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהַיּוֹם יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְלֹא נוֹדַע לוֹ בֵּין הָאֲכִילָה לִשְׁתִיָּה, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת, כִּי שְׁתִיָּה וַאֲכִילָה נִלְמְדוּ מִפָּסוּק אֶחָד, וְשָׁם אִסּוּר אֶחָד יֵשׁ לָהֶם. אֲבָל אִם אָכַל וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, לְפִי שֶׁאִסּוּר אֲכִילָה וְאִסּוּר מְלָאכָה, מִשְּׁנֵי פְּסוּקִים נִלְמְדוּ, וְהֵם שְׁנֵי אִסּוּרִים שׁוֹנִים. אָכַל אֲכָלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה, וְשָׁתָה - אוֹ שָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה, וְשָׁתָה צִיר - מֹהַל הַיּוֹצֵא מִדָּג מָלוּחַ, אוֹ מֵרִיס - שֵׁמֶן הַיּוֹצֵא מִדָּג מָלוּחַ, וְאֵין הַדֶּרֶךְ לִשְׁתּוֹתָם אֶלָּא לְטַבֵּל בָּהֶם אֶת הַפַּת, פָּטוּר מִכָּרֵת: **מִשְׁנָה ד** חִנּוּךְ קְטַנִּים לְהִתְעַנּוֹת: הַתִּינוֹקוֹת - קְטַנִּים, בָּנִים עַד גִּיל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וְיוֹם א

משניות

מִשְׁנָה ה סְפַק סָפָנַת נְפָשׁוֹת הַפּוֹטֵר מֵעִנּוּי: עֲבָרָה שֶׁהֵרִיחָה - אִשָּׁה מְעֻבֶּרֶת שֶׁהֵרִיחַ הָעֻבָּר רֵיחַ תַּבְשִׁיל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְעַל יְדֵי כָּךְ מִתְאַוָּה הָאֵם לְאָכְלוֹ, וְאִם לֹא תֹּאכַלְנּוּ יֵשׁ סַכָּנָה לָעֻבָּר וְלָאֵם, מַאֲכִילִין אוֹתָהּ מֵהַתַּבְשִׁיל, עַד שֶׁתִּשְׁיב נַפְשָׁהּ וְתַחֲלֹף תַּאֲוָתָהּ. אָדָם חוֹלֶה, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי שְׁנֵי רוֹפְאִים בְּקִיאִין - מֻמְחִין, הָאוֹמְרִים שֶׁעָתִיד לְהִסְתַּכֵּן אִם לֹא יֹאכַל, וְזֹאת בְּתְנַאי שֶׁהַחוֹלֶה שׁוֹתֵק אוֹ אוֹמֵר אֵינִי צָרִיךְ. וְאִם - אֲבָל אִם הוּא אוֹמֵר שֶׁהוּא צָרִיךְ, הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁאֵין שָׁם בְּקִיאִין בְּכָלָל, וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, עַד שֶׁיֹּאמַר דַּי: **מִשְׁנָה ו** סְפַק סָפָנַת נְפָשׁוֹת בְּשַׁבָּת: מִי שֶׁאָחָזוֹ חֹלִי הַנִּקְרָא בֶּלְמוּס, הַבָּא מֵחֳמַת רְעָבוֹן, וּמְסֻכָּן הוּא לָמוּת בְּקָנָּה, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ דְּבָרִים טְמֵאִים כְּגוֹן שֶׁרֶץ וּנְבֵלָה, מִפְּנֵי שֶׁסְּפַק סָפָנַת נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת כָּל הָאֲסוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה, עַד שֶׁיֹּאורוּ עֵינָיו - שֶׁתַּחֲזֹר אֵלָיו רְאִיָּתוֹ כְּבַתְּחִלָּה, שֶׁבָּזֶה נִכָּר שֶׁהִתְרַפֵּא. מִי שֶׁנִּשְׁכּוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ רָעָה וּנְשִׁיכָתוֹ מְסֻכָּנָת [וְסִימָנָיו: פֶּה פָּתוּחַ, רִיר נוֹטֵף, אָזְנַיִם סְרוּחוֹת, זָנָבוֹ מֻנָּח בֵּין יַרְכוֹתָיו, מְהַלֵּךְ בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁאַף נוֹבֵחַ וְקוֹלוֹ אֵינוֹ נִשְׁמָע], אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֵחֲצַר כָּבֵד [-מִדָּפֵן הַמָּסָךְ הַמַּבְדִּיל בֵּין הַכָּבֵד לָרֵאָה] שֶׁלּוֹ, כְּפִי שֶׁנּוֹהֲגִים הָרוֹפְאִים, שֶׁאֵין זוֹ רְפוּאָה גְּמוּרָה לְהַתִּיר אִסּוּר בְּהֵמָה טְמֵאָה לְשֵׁם כָּךְ. וְרַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ מַתִּיר, שֶׁהוּא סוֹבֵר שֶׁרְפוּאָה גְּמוּרָה הִיא. וְעוֹד אָמַר רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ בְּעִנְיַן סְפַק סָפָנַת נְפָשׁוֹת, הַחוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ - שֶׁחָלָה בְּ'צַפְדִּינָא', שֶׁמַּתְחִיל בְּשֹׁר הַחֲנִיכַיִם לְהֵרָקֵב, וּמִשָּׁם מַמְשִׁיךְ לַחַךְ וְיוֹרֵד עַד בְּנֵי הַמֵּעַיִם, מְטִילִין לוֹ סָם לִרְפוּאָה בְּתוֹךְ פִּיו בְּשַׁבָּת. וְאַף שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִקַּח רְפוּאָה בְּשַׁבָּת מֵחֲשָׁשׁ שֶׁיָּבוֹא לִשְׁחֹק סַמָּנִים, כָּאן הִתִּירוּ מִפְּנֵי שֶׁהוּא סְפַק נְפָשׁוֹת שֶׁמָּא יָמוּת מֵחֳלִי זֶה, וְכָל סְפַק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת - וַאֲפִלּוּ בְּאֵפֶן שֶׁאֲמָדוּהוּ הָרוֹפְאִים שֶׁצְּרִיכִים לָתֵת לוֹ רְפוּאָה שְׁמוֹנָה יָמִים, אֵין מַמְתִּינִים לְהַתְחִיל לָתֵת לוֹ בָּעֶרֶב כְּדֵי שֶׁלֹּא לְחַלֵּל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, אֶלָּא מַתְחִילִים מִיָּד, שֶׁמָּא אִם יַמְתִּינוּ לָעֶרֶב יָמוּת לְאַחַר זְמַן: **מִשְׁנָה ז** סְפַק סָפָנַת נְפָשׁוֹת בְּשַׁבָּת: מִי שֶׁנִּרְאֶה שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מַפֹּלֶת בְּשַׁבָּת, סָפֵק אִם הוּא נִמְצָא שָׁם, סָפֵק אִם אֵינוֹ שָׁם. וַאֲפִלּוּ אִם הוּא שָׁם, סָפֵק הוּא חַי, סָפֵק הוּא מֵת, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא חַי, סָפֵק אִם הוּא נָכְרִי, וְאֵין לְחַלֵּל שַׁבָּת לְהַצָּלָתוֹ, סָפֵק אִם הוּא יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי זֶה מְפַקְּחִין עָלָיו אֶת הַגָּל - חוֹפְרִים בַּגַּל וּמְחַפְּשִׂים אַחֲרָיו, אִם מְצָאוּהוּ חַי, מְפַקְּחִין עָלָיו אֶת כָּל הַגַּל כְּדֵי לְהוֹצִיאוֹ, אֲפִלּוּ אִם נָכְרִי שֶׁלֹּא יוּכַל לְחָיוֹת אֶלָּא חַיֵּי שָׁעָה. וְאִם מְצָאוּהוּ מֵת, שָׁרָאוּ שֶׁאֵין רוּחַ חַיִּים בְּחָטְמוֹ, וּבְיָדוּעַ שֶׁהוּא מֵת, יַנִּיחוּהוּ בִּמְקוֹמוֹ עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת. [וְאַף לְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁמֻּתָּר לְטַלְטֵל אֶת הַמֵּת מִמְּקוֹם הַדְּלָקָה, זֹאת רַק מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁיָּבוֹא לְכַבּוֹתָהּ מִתּוֹךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּהוּל עַל מֵתוֹ, אֲבָל כָּאן שֶׁאֵין אִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא שֶׁיַּעֲבֹר אִם לֹא נַתִּיר אֶת טְלְטוּלוֹ, אָסוּר לְטַלְטְלוֹ, וְיַנִּיחוּהוּ בִּמְקוֹמוֹ]: **מִשְׁנָה ח** כַּפָּרַת עֲוֹנוֹת: אִם שָׁגַג בְּחֵיבֵי כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, וְהֵבִיא חַטָּאת, וְכֵן אִם הֵבִיא קָרְבַּן אָשָׁם וַדַּאי עַל מְעִילָה וְכַדּוֹמֶה, הֲרֵי הֵם מְכֻפָּרִין כַּפָּרָה גְּמוּרָה, אִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה עַל חֶטְאוֹ [וְלֹא הִזְכִּיר הַתַּנָּא אֶת הַתְּשׁוּבָה, כִּי כֵּיוָן שֶׁמֵּבִיא קָרְבָּן, וַדַּאי מִתְחָרֶט עַל חֶטְאוֹ וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה]. מִיתָה שֶׁמֵּת הָאָדָם וְיוֹם - אוֹ יוֹם הַכִּפּוּרִים, מְכַפְּרִין עִם הַתְּשׁוּבָה. הַתְּשׁוּבָה לְבַדָּהּ מְכַפֶּרֶת עַל עֲבֵרוֹת קַלּוֹת, דְּהַיְנוּ עַל בִּטּוּל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעַל עֲבֵרוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁאֵין לוֹקִין עֲלֵיהֶן בְּבֵית דִּין [כְּגוֹן לָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה] כְּשֶׁעָשָׂאן בְּמֵזִיד, אוֹ עַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁלּוֹקִין עֲלֵיהֶן בְּבֵית דִּין כְּשֶׁעָשָׂאן בְּשׁוֹגֵג. וְעַל הַחֲמוּרוֹת - עֲבֵרוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁלּוֹקִין עֲלֵיהֶן בְּבֵית דִּין, אִם הַזִּיד בָּהֶן, הִיא [-הַתְּשׁוּבָה] תּוֹלָה - וּמְגַנָּה שֶׁלֹּא יְקַבֵּל אֶת עָנְשׁוֹ, עַד שֶׁיָּבוֹא יוֹם הַכִּפּוּרִים וִיכַפֵּר עָלָיו כַּפָּרָה גְּמוּרָה. וְאִם הֵזִיד בְּחַיָּבֵי כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, תְּשׁוּבָה וְיוֹם כִּפּוּר תּוֹלִין, וְיִסּוּרִין מְמָרְקִין [-גּוֹמְרִים אֶת הַתְּשׁוּבָה]. וְאִם חָטָא וְאַף הֶחֱטִיא אֲחֵרִים, הֲרֵי זֶה מְחַלֵּל אֶת הַשֵּׁם וְאֵין כַּפָּרָתוֹ נִגְמֶרֶת עַד שָׁיָּמוּת: **מִשְׁנָה ט** דִּינֵי כַּפָּרַת הַתְּשׁוּבָה וְכַפָּרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים: הָאוֹמֵר, אֶחֱטָא וְאָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, וְשׁוּב אֶחֱטָא בְּאוֹתָהּ עֲבֵרָה, וְאָשׁוּב, וְהַתְּשׁוּבָה תְּכַפֵּר לִי, אֵין מַסְפִּיקִין [-מְסַיְּעִים] בְּיָדוֹ מִן הַשָּׁמַיִם לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁשָּׁנָה בָּעֲבֵרָה נַעֲשֵׂית לוֹ כְּהֶתֵּר וְאֵינוֹ פּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה. וְכֵן אִם אוֹמֵר אֶחֱטָא וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר לוֹ. עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, כַּמְבאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת [וּבִזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַשָּׁעִיר לַעֲזָאזֵל מְכַפֵּר עַל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם], אַךְ עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל, לִפְנֵי מִי אַתֶּם מִטַּהֲרִין כְּשֶׁאַתֶּם שָׁבִים בִּתְשׁוּבָה, וּמִי מְטַהֵר אֶתְכֶם, הֲלֹא אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם בְּעַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לו כה) 'וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם', הֲרֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל. וְאוֹמֵר בְּפָסוּק נוֹסָף, 'מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ' (ירמיה יז יג), וְנִדְרַשׁ שֶׁה' הוּא כְּמִקְוֶה לְיִשְׂרָאֵל, מַה מִּקְוֶה מְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים הַטּוֹבְלִים בּוֹ, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל הַשָּׁבִים בִּתְשׁוּבָה:

סְלִיק מַסֶּכֶת יוֹמָא

מַסֶּכֶת סֻכָּה

מַסֶּכֶת סֻכָּה עוֹסֶקֶת בְּעִנְיְנֵי חַג הַסֻּכּוֹת. מִצְוַת יְשִׁיבָה בַּסֻּכָּה, אֵפָן עֲשִׂיַּת הַסֻּכָּה, עִם דִּינֵי הַסְּכָךְ וְהַדְּפָנוֹת (פרקים א-ב), וְדִינֵי הַיְשִׁיבָה וְהָאֲכִילָה בָּהּ (פרק ב). מִצְוַת אֲרָבַּעַת הַמִּינִים (פרק ג), מִצְוַת נִסּוּךְ הַמַּיִם (פרק ד) וְשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֲבָה, וְקָרְבָּנוֹת הֶחָג (פרק ה):

פֶּרֶק א

הִלְכוֹת סֻכָּה: גָּבְהָהּ, רָחְבָּהּ וְדִין הַדְּפָנוֹת וְהַסְּכָךְ: **מִשְׁנָה א** שִׁעוּרֵי הַסֻּכָּה, הַדְּפָנוֹת וְהַסְּכָךְ: סֻכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, פְּסוּלָה. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז יג) 'חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים', וּמַשְׁמַע שֶׁתְּהֵיָה הַסֻּכָּה לְשִׁבְעַת יָמִים, כְּלוֹמַר דִּירַת עֲרָאי, וּלְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה אֵין אָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ עֲרָאי אֶלָּא קָבַע. רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר, שֶׁלְּדַעְתּוֹ צָרִיךְ שֶׁתְּהֵיֶה הַסֻּכָּה דִּירַת קָבַע. וְסֻכָּה שֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֶשָׂרָה טְפָחִים פְּסוּלָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא דִּירָה סְרוּחָה וְאֵין אָדָם דָּר בְּדִירָה סְרוּחָה. וְשֶׁאֵין לָהּ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת, פְּסוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר פַּעֲמַיִם 'בַּסֻּכּוֹת' לְשׁוֹן יָחִיד (ויקרא כג מב) וּפַעַם נוֹסֶפֶת 'בַּסֻּכּוֹת' לְשׁוֹן רַבִּים (שם פסוק מג), הֲרֵי אַרְבָּעָה, שֶׁהֵם הַסְּכָךְ וְשָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת. [וְדִפָּן אַחַת יָכוֹל לַעֲשׂוֹתָהּ חֲסָרָה, שֶׁאִם שְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת הַמְּלֵאוֹת סְמוּכוֹת זוֹ לָזוֹ מוֹסִיף עֲלֵיהֶן דִּפָּן שְׁלִישִׁית בְּרֹחַב טֶפַח וּמַעֲמִידָהּ פָּחוֹת מִשָּׁלֹשָׁה טְפָחִים סָמוּךְ לְאַחַת הַדְּפָנוֹת, וְעַל יְדֵי דִּין 'לְבוּד' רוֹאִים אֶת הָרֶוַח הַפָּחוּת מִשָּׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּמִי שֶׁאֵינוֹ, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן דִּפָּן שֶׁאָרְכָּהּ כְּמַעַט אַרְבָּעָה טְפָחִים שֶׁהוּא רֹב שִׁעוּר רֹחַב הַסֻּכָּה הַנִּצְרָךְ - שִׁבְעָה טְפָחִים. וְאִם הַדְּפָנוֹת עוֹמְדוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, צָרִיךְ שֶׁהַדִּפָּן הַשְּׁלִישִׁית תִּהְיֶה רְחָבָה קְצָת יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים וּמַעֲמִידָהּ פָּחוֹת מִשָּׁלֹשָׁה טְפָחִים סָמוּךְ לְאַחַת הַדְּפָנוֹת, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן דִּפָּן שֶׁל שִׁבְעָה טְפָחִים שֶׁהוּא שִׁעוּר סֻכָּה]. וְכֵן סֻכָּה **שֶׁחַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ** בְּקַרְקָעִית הַסֻּכָּה, לְפִי שֶׁסִּכֵּךְ עָלֶיהָ מְעַט סְכָךְ, **פְּסוּלָה** [אֲבָל בְּשָׁוִים הַחַמָּה וְהַצֵּל, כְּשֵׁרָה,

סְפַק סָפָנַת נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת: וְאֵלּוּ הֵן סְפֵקוֹת שֶׁדָּנִין עֲלֵיהֶן לְהַתִּיר אֶת הַשַּׁבָּת: **ה** עֻבָּרָה שֶׁהֵרִיחָה, מַאֲכִילִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתָּשִׁיב נַפְשָׁהּ. חוֹלֶה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי בְּקִיאִין. וְאִם אֵין שָׁם בְּקִיאִין, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, עַד שֶׁיֹּאמַר דַּי: **ו** מִי שֶׁאָחָזוֹ בֶּלְמוּס, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ דְּבָרִים טְמֵאִים, עַד שֶׁיֵּאוֹרוּ עֵינָיו. מִי שֶׁנִּשְׁכּוֹ כֶּלֶב שׁוֹטֶה, אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מֵחֲצַר כָּבֵד שֶׁלּוֹ, עַד שֶׁתִּשְׁתַּנֶּה דַּעְתּוֹ. **ז** מִי שֶׁנָּפְלָה עָלָיו מַפֹּלֶת, סָפֵק הוּא שָׁם סָפֵק אֵינוֹ שָׁם, סָפֵק חַי סָפֵק מֵת, סָפֵק נִכְרִי סָפֵק יִשְׂרָאֵל, מְפַקְּחִין עָלָיו אֶת הַגָּל. מְצָאוּהוּ חַי, מְפַקְּחִין עָלָיו. וְאִם מֵת, יַנִּיחוּהוּ: **ח** חֲטָאת וְאָשָׁם מְכַפְּרִין. מִיתָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפְּרִין עִם הַתְּשׁוּבָה. הַתְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת עַל עֲבֵרוֹת קַלּוֹת, עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה. וְעַל הַחֲמוּרוֹת הִיא תּוֹלָה, עַד שֶׁיָּבוֹא יוֹם הַכִּפּוּרִים וִיכַפֵּר: **ט** הָאוֹמֵר, אֶחֱטָא וְאָשׁוּב, אֶחֱטָא וְאָשׁוּב, אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. אֶחֱטָא וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ. אֶת זוֹ דָּרַשׁ רַבִּי עֲזַרְיָה, מֵאַיִן אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מִדִּכְתִיב (ויקרא טז ל) 'כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם, מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ', וְדוֹרְשִׁים שֶׁרַק מֵחַטֹּאתֵיכֶם שֶׁהֵן 'לִפְנֵי ה'', שֶׁהֵן הָעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, 'תִּטְהָרוּ' - שֶׁעֲלֵיהֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, אֲבָל עַל עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אַשְׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל, לִפְנֵי מִי אַתֶּם מִטַּהֲרִין כְּשֶׁאַתֶּם שָׁבִים בִּתְשׁוּבָה, וּמִי מְטַהֵר אֶתְכֶם, הֲלֹא אֲבִיכֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם בְּעַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לו כה) 'וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם', הֲרֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל. וְאוֹמֵר בְּפָסוּק נוֹסָף, 'מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ' (ירמיה יז יג), וְנִדְרַשׁ שֶׁה' הוּא כְּמִקְוֶה לְיִשְׂרָאֵל, מַה מִּקְוֶה מְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל:

סְלִיק מַסֶּכֶת יוֹמָא

מַסֶּכֶת סֻכָּה

פֶּרֶק א סֻכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, פְּסוּלָה. רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. וְשֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְשֶׁאֵין לָהּ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת, וְשֶׁחַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ, פְּסוּלָה.

משניות

מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק א

שֶׁכֵּן אִם שָׁווּים הֵם בַּקַּרְקָעִית, וַדַּאי שֶׁלְּמַעְלָה בַּסְּכָךְ צְלָתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ]. **עֲשָׂיָתָהּ לְשֵׁם מִצְוַת סֻכָּה: סֻכָּה יְשָׁנָה** - שֶׁנַּעֲשְׂתָה זְמַן רַב קֹדֶם לָחָג וְלֹא פֵּרֵשׁ שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ לְשֵׁם מִצְוַת סֻכָּה, **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין,** שֶׁמְּהַכָּתוּב (דברים טז יג) 'חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים', מַשְׁמַע שֶׁהַסֻּכָּה צְרִיכָה לְהֵעָשׂוֹת לְשֵׁם הָחָג. **וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין,** שֶׁלְּפִי דַּעְתָּם אֵין הַסֻּכָּה צְרִיכָה לְהֵעָשׂוֹת לְשֵׁם חַג, וְדָרְשׁוּ פָּסוּק זֶה לְדָרָשָׁה אַחֶרֶת. **וְאֵיזוֹ הִיא סֻכָּה יְשָׁנָה, כֹּל שֶׁעָשָׂאָהּ קֹדֶם לָחָג יוֹתֵר מִשִּׁשִּׁים יוֹם,** שֶׁאָז עֲשׂוּיַת סֻכָּה בִּסְתָם אֵינָהּ לְשֵׁם מִצְוַת סֻכָּה [אֲבָל בְּתוֹךְ שִׁשִּׁים יוֹם, נוֹקְטִים בִּסְתָמָא שֶׁנַּעֲשִׂית לְשֵׁם חַג, כֵּיוָן שֶׁשִּׁשִּׁים יוֹם קֹדֶם הֶחָג שׁוֹאֲלִים בְּהִלְכוֹת הֶחָג]. **אֲבָל אִם עֲשָׂאָהּ** בְּפֵרוּשׁ **לְשֵׁם חַג,** מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי שֶׁאִפְלוּ אִם עֲשָׂאָהּ **מִתְּחִלַּת הַשָּׁנָה, כְּשֵׁרָה: מִשְׁנָה ב סֻכָּה שֶׁתַּחַת אִילָן אוֹ סֻכָּה אַחֶרֶת: הָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ תַּחַת הָאִילָן,** הֲרֵי הִיא כְּאִלּוּ עֲשָׂאָהּ **בְּתוֹךְ הַבַּיִת** תַּחַת הַתִּקְרָה וְהַסֻּכָּה פְּסוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מב) 'בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ', וְנִכְתְּבָה תֵּבַת 'בַּסֻּכֹּת' כְּשֶׁהִיא חֲסֵרָה, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁסֻּכָּה כְּשֵׁרָה רַק כְּשֶׁעוֹמֶדֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאֵינָהּ תַּחַת אִילָן וּבַיִת [אוֹ סֻכָּה אַחֶרֶת, כְּדִלְהַלָּן]. **סֻכָּה עַל גַּבֵּי סֻכָּה,** הַסֻּכָּה **הָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה** [וּבְתַנָּאי שֶׁהִיא בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים אַמָּה], וְהַסֻּכָּה **הַתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם** הַסְּכָךְ שֶׁל הַסֻּכָּה הַתַּחְתּוֹנָה אֵינוֹ חָזָק כָּל כָּךְ, וְרַק בִּדְחַק מַחֲזִיק אֶת הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת שֶׁל הַסֻּכָּה הָעֶלְיוֹנָה, **וְאֵין** כָּל כָּךְ אֶפְשָׁרוּת **לְדִיּוֹרִין בָּעֶלְיוֹנָה,** בְּאֹפֶן זֶה אֵין עַל הַסֻּכָּה הָעֶלְיוֹנָה שֵׁם סֻכָּה, וְהַסֻּכָּה **הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה** [וּבְאֹפֶן שֶׁאֵין כְּלָל דִּיּוֹרִין בָּעֶלְיוֹנָה, אַף לְדַעַת חֲכָמִים הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה. וְאִם יֵשׁ דִּיּוֹרִין בָּעֶלְיוֹנָה שֶׁלֹּא עַל יְדֵי הַדְּחַק, הַתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה אַף לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה]: **מִשְׁנָה ג פְּרִיסַת סָדִין מֵעַל אוֹ מִתַּחַת לַסֻּכָּה: פְּרַס עָלֶיהָ** - עַל הַסְּכָךְ, **סָדִין כְּדֵי לְהָגֵן מִפְּנֵי הַחַמָּה, אוֹ** שֶׁפָּרַס **תַּחְתֶּיהָ** - תַּחַת הַסְּכָךְ, **מִפְּנֵי הַנֶּשֶׁר** - שֶׁלֹּא יִנְשְׁרוּ עָלִים עַל שֶׁלָּחְנוֹ בְּעֵת אֲכִילָתוֹ [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנְשְׁרוּ עֲלֵי הַסְּכָךְ כְּשֶׁיִּיבְּשׁוּ וְתַעֲשֶׂה חֲמָתָהּ מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ], פְּסוּלָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא יוֹשֵׁב תַּחַת סְכָךְ הֶעָשׂוּי מִדָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה וּפְסוּל לְסִכּוּךְ [כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן]. **אוֹ** אֲפִלּוּ אִם לֹא סָכַךְ עִם הַסָּדִין, אֶלָּא **שֶׁפָּרַס** אֶת הַסָּדִין לְנוֹי **עַל גַּבֵּי הַקִּינוֹף** - אַרְבָּעָה קָנִים הַיּוֹצְאִים מֵאַרְבַּעַת רָאשֵׁי הַמִּטָּה, וּמְחַבְּרִים זֶה לָזֶה בִּכְלוֹנְסָאוֹת בְּרָאשֵׁיהֶם, וַעֲלֵיהֶם פּוֹרֵס אֶת הַסָּדִין, **פְּסוּלָה,** שֶׁהֲרֵי אֹהֶל מַפְסִיק בֵּינוֹ לַסְּכָךְ וְאֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּצֵל סֻכָּה. **אֲבָל פּוֹרֵס הוּא** אֶת הַסָּדִין **עַל גַּבֵּי נַקְלִיטֵי הַמִּטָּה,** שֶׁהֵם שְׁנֵי קָנִים, זֶה בְּרֹאשׁ הַמִּטָּה בְּאֶמְצַע רָחְבָּהּ, וְזֶה כְּנֶגְדּוֹ לְמַרְגְּלוֹתֶיהָ, וּכְלוֹנָס נִמְשָׁךְ מִזֶּה לָזֶה, וּכְשֶׁפּוֹרֵס עָלָיו סָדִין, הוּא מִשְׁתַּפֵּעַ לִשְׁנֵי צִדֵּי הַמִּטָּה, וּמֵאַחַר וְאֵין בְּגֹבַהּ רֹחַב טֶפַח, אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאֹהֶל, וְאֵינוֹ חוֹצֵץ בֵּין הַשּׁוֹכֵב בַּמִּטָּה לַסְּכָךְ: **מִשְׁנָה ד כְּשֵׁרוּת הַסְּכָךְ וְאֹפֶן הֶכְשֵׁר סְכָכָהּ מְחֻבָּר: הִדְלָה** - הִגְבִּיהַּ **עָלֶיהָ** - עַל הַסֻּכָּה **אֶת הַגֶּפֶן, וְאֶת הַדַּלַּעַת, וְאֶת הַקִּסּוֹם** [-מִין צֶמַח מְטַפֵּס], בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים, **וְסָכַךְ עַל גַּבֵּהּ** - הִנִּיחַ מֵעַל עֲנָפִים אֵלּוּ סְכָךְ כָּשֵׁר, הַסֻּכָּה **פְּסוּלָה,** מִשּׁוּם שֶׁסְּכָכָהּ גַּם בַּעֲנָפִים הַמְחֻבָּרִים לָאָרֶץ שֶׁפְּסוּלִים לְסִכּוּךְ. **וְאִם הָיָה הַסְּכוּךְ הָרִבָּה מֵהֶן** - מְרֻבֶּה מֵהַסְּכָךְ הַפָּסוּל, וְהֵם מְעֹרָבִים זֶה בָּזֶה, כֵּיוָן שֶׁרֻּבּוֹ כָּשֵׁר, הַכָּשֵׁר מְבַטֵּל אֶת הַפָּסוּל, **אוֹ** שֶׁאֵין הַסְּכָךְ הַכָּשֵׁר מְרֻבֶּה, אֶלָּא **שֶׁקְּצָצָן** - אֶת הָעֲנָפִים הַמְחֻבָּרִים אַחֲרֵי שֶׁסְּכָכָהּ בָּהֶם, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ הַסֻּכָּה **כְּשֵׁרָה.** וְצָרִיךְ לְנַעְנֵעַ אֶת הָעֲנָפִים אַחֲרֵי שֶׁקְּצָצָם, כְּלוֹמַר לְהַגְבִּיהַּ וּלְהַנִּיחַ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז יג) 'חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ', וְדָרְשׁוּ מִתֵּבַת 'תַּעֲשֶׂה' - וְלֹא מִן הָעָשׂוּי, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁבְּעֵת עֲשִׂיָּתָהּ תֵּעָשֶׂה בְּכַשְׁרוּת, וְלֹא שֶׁתְּכַשֵּׁר אַחֲרֵי עֲשִׂיָּתָהּ. וְעַל יְדֵי הַנְּעִנּוּעַ הָרֵי זֶה כְּאִלּוּ מְסַכְּכָהּ מֵחָדָשׁ. **זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה** וְאֵפִלּוּ אִם גָּדַל מִן הָאָרֶץ, כְּגוֹן בִּגְדֵי פִּשְׁתָּן וּכְלֵי עֵץ וּמַחְצָלָאוֹת, וְכֵן דָּבָר שֶׁאֵין **גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ,** אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּגוֹן עוֹרוֹת בְּהֵמָה, **אֵין מְסַכְּכִין בּוֹ. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה וְגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, מְסַכְּכִין בּוֹ:** **ה חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֵצִים וַחֲבִילֵי זְרָדִין** - מִין קָנִים הַמְשַׁמְּשִׁים מַאֲכַל בְּהֵמָה בְּעוֹדָם לַחִים, וּכְשֶׁמִּתְיַבְּשִׁים עוֹמְדִים לְהַסָּקָה, **אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶן** בְּעוֹדָם קְשׁוּרִים, אִם מַנִּיחָם לְשֵׁם סְכָךְ, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַנִּיחֵם עַל הַסֻּכָּה כְּדֵי לְיַבְּשָׁם, וְאַחַר כָּךְ יִמְלֹךְ בְּדַעְתּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כִּסְכָךְ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה פְּסוּלִים הֵם מִשּׁוּם 'תַּעֲשֶׂה' וְלֹא מִן הָעָשׂוּי. **וְכֵן** - חֲבִילוֹת אֵלּוּ, כְּשֶׁהִתִּירָן וְהִנִּיחָן עַל הַסֻּכָּה לְשֵׁם צֵל, **כְּשֵׁרוֹת,** שֶׁלֹּא גְּזָרוּ בַּחֲבִילָה מֻתֶּרֶת, שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְיַבְּשָׁהּ כָּךְ. **כַּשְּׁרוּת דְּפָנוֹת בְּכָל הַמִּינִים: וְכֵן** - כָּל הַמִּינִים הַפְּסוּלִים לִסְכָךְ, **כְּשֵׁרוֹת לִדְפָנוֹת,** שְׁדִּרְשַׁת חֲזַ"ל שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹתָהּ מִפְּסֹלֶת גֹּרֶן וְיֶקֶב, מִתְיַחֶסֶת רַק לִסְכָךְ, כְּלוֹמַר לְסִכּוּךְ, וְלֹא לְדִפְנוֹת: **מִשְׁנָה ו גְּזֵרַת תִּקְרָה וְדִפְנָהּ עֲקֻמָּה:** מְסַכְּכִין **בִּנְסָרִים** [-קְרָשִׁים] שֶׁרָחְבָּם מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה טְפָחִים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ יָבוֹא לֵישֵׁב גַּם תַּחַת תִּקְרַת בֵּיתוֹ, כֵּיוָן שֶׁפָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה אֵין זֶה מָקוֹם חֲשׁוּב. **וְרַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר,** בְּ'גְּזֵרַת תִּקְרָה' - שֶׁפָּא יָבוֹא לֵישֵׁב תַּחַת תִּקְרַת בֵּיתוֹ הָעֲשׂוּיָה אַף הִיא מִנְּסָרִים, וּפְסוּלָה, כֵּיוָן שֶׁחִיְּבָה הַתּוֹרָה יְשִׁיבָה בְּ'סֻכָּה' וְלֹא בְּבֵיתוֹ שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה. [וּבִפְחוּתִים מִשְּׁלֹשָׁה, אַף רַבִּי מֵאִיר מַתִּיר, שֶׁהֲרֵי הֵם כְּקָנִים. וּבְרֻחָבִים מֵאַרְבָּעָה, פּוֹסֵל גַּם רַבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא מָקוֹם חָשׁוּב]. **נָתַן עָלֶיהָ** סָמוּךְ לְדִפָּן, **נָסַר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים,** וּפָסוּל לְסִכּוּךְ, הַסֻּכָּה **כְּשֵׁרָה,** מִדִּין 'דִּפָּן עֲקֻמָּה', שֶׁהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאָנוּ רוֹאִים אֶת הַסְּכָךְ הַסָּמוּךְ לְדִפָּן - עַד אַרְבַּע אַמּוֹת - כְּחֵלֶק מֵהַדִּפָּן, וּכְאִלּוּ הִתְעַקְּמָה הַדִּפָּן עַד הַסְּכָךְ הַכָּשֵׁר. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִישַׁן תַּחְתָּיו,** שֶׁהֲרֵי נָסַר זֶה הוּא סְכָךְ פָּסוּל הַמְשַׁמֵּשׁ כִּדְפָנוֹ: **מִשְׁנָה ז הֶכְשֵׁר תִּקְרַת הַבַּיִת לְסֻכָּה: תִּקְרָה** הָעֲשׂוּיָה מִנְּסָרִים, **שֶׁאֵין עָלֶיהָ מַעֲזִיבָה** - טִיט אוֹ סִיד, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** כְּדֵי לְהַכְשִׁירָהּ כְּסִכּוּךְ, **מְפַקְפֵּק** - מְנַקֵּב אֶת הַנְּסָרִים וּמַרִים וּמַנִּיחַ כָּל אֶחָד לְשֵׁם סֻכָּה, וְשׁוּב אֵין הַתִּקְרָה פְּסוּלָה מִצַּד 'תַּעֲשֶׂה' - וְלֹא מִן הָעָשׂוּי'. **וּמִלְּבַד זֹאת נוֹטֵל** נָסָר **אַחַת מִבֵּינֹתַיִם** - מִבֵּין כָּל שְׁנֵי נְסָרִים, וְנוֹתֵן סְכָךְ כָּשֵׁר בְּמָקוֹמוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדָּמֶה לְתִקְרַת בַּיִת וְיָבוֹא לְהַכְשִׁיר יְשִׁיבָה תַּחְתֶּיהָ ['גְּזֵרַת תִּקְרָה']. [וּנְטִילָה מִבֵּינֹתַיִם מַסְפֶּקֶת, וְכַוָּנַת הַתַּנָּא שֶׁאַף אִם פְּקַפֵּק צָרִיךְ גַּם לִטֹּל מִבֵּינֹתַיִם וְלֹא דַּי בִּפְקַפּוּק]. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אוֹ **מְפַקְפֵּק, אוֹ נוֹטֵל אַחַת מִבֵּינֹתַיִם,** וְדַי בְּאֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם כְּדֵי לְסַלֵּק פְּסוּל 'תַּעֲשֶׂה' וְלֹא מִן הָעָשׂוּי' וּ'גְּזֵרַת תִּקְרָה'. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** לֹא נָחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּדָבָר זֶה, וְשִׁיטַת כֻּלָּם שֶׁנּוֹטֵל אַחַת מִבֵּינֹתַיִם **וְאֵינוֹ מְפַקְפֵּק,** שֶׁאֵין הַפְקִפּוּק מוֹעִיל לִ'גְּזֵרַת תִּקְרָה' [וּמַחְלֹקֶת רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי מֵאִיר בְּדַעַת מַחֲלֹקְתָּם בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת אִם מְסַכְּכִים בִּנְסָרִים]:

המבוארות

סֻכָּה יְשָׁנָה, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. וְאֵיזוֹ הִיא סֻכָּה יְשָׁנָה, כֹּל שֶׁעָשָׂאָהּ קֹדֶם לָחָג שִׁשִּׁים יוֹם. אֲבָל אִם עֲשָׂאָהּ לְשֵׁם חַג, אֲפִלּוּ מִתְּחִלַּת הַשָּׁנָה, כְּשֵׁרָה: **ב** הָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ תַּחַת הָאִילָן, כְּאִלּוּ עֲשָׂאָהּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. סֻכָּה עַל גַּבֵּי סֻכָּה, הָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה, וְהַתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם אֵין דָּיוּרִין בָּעֶלְיוֹנָה, הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה: **ג** פָּרַס עָלֶיהָ סָדִין מִפְּנֵי הַחַמָּה, אוֹ שֶׁפָּרַס עַל גַּבֵּי הַקִּינוֹף, פְּסוּלָה. אֲבָל פּוֹרֵס הוּא עַל גַּבֵּי נַקְלִיטֵי הַמִּטָּה: **ד** הִדְלָה עָלֶיהָ אֶת הַגֶּפֶן וְאֶת הַדַּלַּעַת וְאֶת הַקִּסּוֹם וְסָכַךְ עַל גַּבֵּהּ, פְּסוּלָה. וְאִם הָיָה סִכּוּךְ הַרְבֵּה מֵהֶן, אוֹ שֶׁקִּצְצָן, כְּשֵׁרָה. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה וְאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, אֵין מְסַכְּכִין בּוֹ. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה וְגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, מְסַכְּכִין בּוֹ: **ה** חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֵצִים וַחֲבִילֵי זְרָדִין, אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶן. וְכֵן שֶׁהִתִּירָן, כְּשֵׁרוֹת. וְכֵן כַּשְּׁרוּת דְּפָנוֹת בְּכָל הַמִּינִים: **ו** מְסַכְּכִין בִּנְסָרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר. נָתַן עָלֶיהָ נֶסֶר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִישַׁן תַּחְתָּיו: **ז** תִּקְרָה שֶׁאֵין עָלֶיהָ מַעֲזִיבָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְפַקְפֵּק וְנוֹטֵל אַחַת מִבֵּינֹתַיִם, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְפַקְפֵּק אוֹ נוֹטֵל אַחַת מִבֵּינֹתַיִם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מְפַקְפֵּק וְנוֹטֵל אַחַת מִבֵּינֹתַיִם, וְאֵינוֹ מְפַקְפֵּק: **ח** הַמְקֹרֶה סֻכָּתוֹ בְּשַׁפּוּדִין אוֹ בַּאֲרֻכּוֹת הַמִּטָּה, אִם יֵשׁ רֶוַח בֵּינֵיהֶן כְּמוֹתָן, כְּשֵׁרָה. הַחוֹטֵט בְּגַדִּישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ סֻכָּה, אֵינָהּ סֻכָּה: **ט** הַמְשַׁלְשֵׁל דְּפָנוֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, אִם גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, פְּסוּלָה. מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, אִם גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ עֲשָׂרָה טְפָחִים, כְּשֵׁרָה.

בֵּית הִלֵּל אִם דַּי בְּפִקְפּוּק, הִיא מַחֲלֹקְתָּם בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת אִם מְסַכְּכִים בִּנְסָרִים]: **מִשְׁנָה ח הֶכְשֵׁר סְכָכָהּ פְּסוּל: הַמְקֹרֶה סֻכָּתוֹ בְּשַׁפּוּדִין** שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁאֵינָם גְּדוּלֵי קַרְקַע, **אוֹ בַּאֲרֻכּוֹת הַמִּטָּה** - דָּפְנוֹת הַמִּטָּה מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ לְאָרְכָּהּ שֶׁהֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְסִכּוּךְ, **אִם יֵשׁ רֶוַח בֵּינֵיהֶן** - בֵּין הַשַּׁפּוּדִין אוֹ הָאֲרֻכּוֹת, **כְּמוֹתָן** - כְּמִדַּת רָחְבָּן וּמֵעֵט יוֹתֵר, וְהִנִּיחַ שָׁם סְכָךְ כָּשֵׁר, **כְּשֵׁרָה,** שֶׁהַסְּכָךְ הַפָּסוּל בָּטֵל בַּסְּכָךְ הַכָּשֵׁר הַמֻּנָּח מִמֶּנּוּ. **'תַּעֲשֶׂה' וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי: הַחוֹטֵט בְּגַדִּישׁ** [-עֲרֵמַת תְּבוּאָה] **לַעֲשׂוֹת לוֹ סֻכָּה, אֵינָהּ סֻכָּה,** מִשּׁוּם שֶׁהַסְּכָךְ נַעֲשָׂה מֵאֵלָיו, וּפָסוּל מִדִּין 'תַּעֲשֶׂה' וְלֹא מִן הָעָשׂוּי. [וְאִם כְּבָר כִּשְׁעָשָׂה אֶת הַגְּדִישׁ הִנִּיחַ בּוֹ חָלָל בְּרֹחַב סֻכָּה כְּשֵׁרָה - שֶׁבְּעֵת עַל שִׁבְעָה טְפָחִים, וְגָבְהוֹ טֶפַח, וְעַתָּה חָקַק בַּגְּדִישׁ וְהִגְבִּיהַּ אֶת הֶחָלָל לְגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, הַסֻּכָּה כְּשֵׁרָה, שֶׁהֲרֵי תִּקֵּן אֶת הַדְּפָנוֹת וְלֹא אֶת הַסְּכָךְ, וּבִדְפָנוֹת לֹא נֶאֱמַר 'תַּעֲשֶׂה' וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי]: **מִשְׁנָה ט דְּפָנוֹת הֶרְחוֹקוֹת מֵהַקַּרְקַע אוֹ מֵהַסְּכָךְ: הַמְשַׁלְשֵׁל דְּפָנוֹת** - שֶׁאָרַג אֶת דְּפָנוֹת הַסֻּכָּה **מִלְמַעְלָה** - סָמוּךְ לַסְּכָךְ **לְמַטָּה** - כְּלַפֵּי מַטָּה, וְלֹא הִגִּיעָה הַדֹּפֶן עַד הַקַּרְקַע, **אִם גְּבוֹהָה** הַדֹּפֶן **מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים** [שֶׁהוּא שִׁעוּר 'כְּדֵי שֶׁיְּזַדַּקֵּר הַגְּדִי בְּבֵית אַחַת וְיִכָּנֵס'], **פְּסוּלָה,** שֶׁמְּחִצָּה שֶׁאֵינָהּ מַגִּיעָה עַד הַקַּרְקַע, אֵינָהּ חֲשׁוּבָה מְחִצָּה. [אֲבָל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּשֵׁרָה, כִּי מִדְּיָן 'לְבוּד' רוֹאִים אֶת הַמְּחִצָּה כְּאִלּוּ הִיא נִמְשֶׁכֶת עַד הַקַּרְקַע]. וְאִם אֲרָגָהּ **מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, אִם גְּבוֹהָה** הַדֹּפֶן **מִן הָאָרֶץ עֲשָׂרָה טְפָחִים** כְּשֵׁעוּר מְחִצָּה, **כְּשֵׁרָה,** אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ עוֹד רֶוַח רַב עַד הַסְּכָךְ.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁבַּאֲרִיגָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה דַּי שֶׁתְּהֵיֶה הַדֹּפֶן גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים וְאַף שֶׁאֵינָהּ מַגִּיעָה לַסְּכָךְ, כָּךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה דַּי בְּמִחְצָה בְּגַבֵּהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אַף שֶׁהַמִּחְצָה תְּלוּיָה וְאֵינָהּ מַגִּיעָה לָאָרֶץ, וְאוֹמְרִים 'גּוּד אַחִית', וְרוֹאִים כְּאִלּוּ הַמִּחְצָה יוֹרֶדֶת עַד הָאָרֶץ. **הִרְחִיק אֶת הַסִּכּוּךְ מִן הַדְּפָנוֹת** בְּרֹחַב אוֹ בְּאֹרֶךְ הַסֻּכָּה, **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** וְחָלָל זֶה אֵינוֹ מְסֻכָּךְ, **פְּסוּלָה,** כִּי נִמְצָא שֻׁלְסֻכָּה זוֹ אֵין דְּפָנוֹת, וְאַף אֵין לְהַכְשִׁירָהּ מִדִּין 'דֹּפֶן עֲקֻמָּה', שֶׁלֹּא נֶאֱמַר כֵּן אֶלָּא בְּסָכָךְ פָּסוּל שֶׁאֶפְשָׁר לְהַחְשִׁיבוֹ כְּחֵלֶק מֵהַדֹּפֶן. [וּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים, הַסֻּכָּה כְּשֵׁרָה מִדִּין 'לָבוּד']: **מִשְׁנָה י דִּין דֹּפֶן עֲקֻמָּה: בַּיִת** שֶׁנִּפְחַת גַּגּוֹ בְּאֶמְצָעוֹ, **וְסִכַּךְ עַל גַּבָּיו** בְּמָקוֹם שֶׁנֶּחְסַר הַגָּג, וַהֲרֵי לְפָנֵינוּ סָכָךְ כָּשֵׁר רָחוֹק מֵהַדְּפָנוֹת, וּבֵינוֹ לַדְּפָנוֹת נִמְצֵאת תִּקְרַת הַבַּיִת שֶׁהִיא סָכָךְ פָּסוּל, **אִם יֵשׁ מִן הַכָּתֶל לַסִּכּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת** שֶׁל תִּקְרָה, הַסֻּכָּה **פְּסוּלָה,** שֶׁהֲרֵי הִיא כְּסֻכָּה לְלֹא דְּפָנוֹת. וְאַף שָׁפָחוֹת מִכָּךְ הַסֻּכָּה כְּשֵׁרָה מִדִּין 'דֹּפֶן עֲקֻמָּה', שֶׁרוֹאִים אֶת הַתִּקְרָה כְּחֵלֶק מֵהַמְשֵׁךְ הַדֹּפֶן, לֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה אֶלָּא עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. **וְכֵן** הַמְסֻכָּךְ מֵעַל **חָצֵר שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת אַכְסַדְרָה** - חָצֵר שֶׁסְּבִיבָהּ בָּתִּים מִשְּׁלֹשָׁה צְדָדִים, וּבַחֲצִי גַּבָּהּ כָּתְלֵי הַבָּתִּים יוֹצֵא גַּג, וּבָחָלָל שֶׁבָּאֶמְצַע הַגָּג סְכָךְ, כָּךְ שֶׁגַּג הָאַכְסַדְרָה מַבְדִּיל בֵּין הַסְּכָךְ הַכָּשֵׁר לַכָּתְלִים. וְאַף סֻכָּה זוֹ פְּסוּלָה אִם רֹחַב גַּג הָאַכְסַדְרָה גָּדוֹל מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וְכֵן סֻכָּה **גְּדוֹלָה** שֶׁיֵּשׁ בְּסִכָּךְ הַכָּשֵׁר שָׁעָלֶיהָ שִׁעוּר סֻכָּה, **שֶׁהַקִּיפוּהָ** מִסָּבִיב, בֵּין הַדְּפָנוֹת לְסִכָּךְ הַכָּשֵׁר, **בְּדָבָר שֶׁאֵין מְסַכְּכִים בּוֹ** - שֶׁהוּא פָּסוּל לְסִכּוּךְ. **אִם יֵשׁ תַּחְתָּיו** - תַּחַת הַדָּבָר שֶׁאֵין מְסַכְּכִים בּוֹ, רֹחַב **אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּסוּלָה,** שֶׁאֵין לְהַכְשִׁירָהּ מִשּׁוּם דֹּפֶן עֲקֻמָּה. [וְאִם הַסִּכּוּךְ הַפָּסוּל נִמְצָא בְּאֶמְצַע הַסֻּכָּה, פּוֹסֵל בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּדִין נְסָרִים. וְאֵין הָכָשֵׁר דֹּפֶן עֲקֻמָּה אֶלָּא בְּסָמוּךְ לַדֹּפֶן]: **מִשְׁנָה יא דִּין סֻכָּה מְשֻׁפַּעַת: הָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ כְּמִין צְרִיף** - שְׁדָפְנוֹת הַסֻּכָּה מְשֻׁפָּעוֹת, וְנוֹגְעוֹת בְּרֹאשָׁן זוֹ בָּזוֹ, וְאֵין לָהּ סָכָךְ אֶלָּא הַדֹּפֶן עַצְמָהּ הִיא הַסָּכָךְ, **אוֹ שֶׁסָּמְכָהּ** - לְדֹפֶן הַסֻּכָּה **לַכּוֹתֶל** בְּשִׁפּוּעַ, וְהוּא יוֹשֵׁב בָּהֶלֶל שֶׁתַּחְתֶּיהָ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ גֹּבַּהּ** - שֶׁלֹּא נִכַּר מֵהוּ גַּג וּמֵהוּ דֹּפֶן, שֶׁהֲרֵי הַדֹּפֶן עַצְמָהּ הִיא הַסָּכָךְ, וְאֹהֶל מְשֻׁפָּע אֵינוֹ חָשׁוּב אֹהֶל. **וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין,** שֶׁלִּדְעָתָם אֹהֶל מְשֻׁפָּע חָשׁוּב אֹהֶל. **דִּין סִכּוּךְ בְּמַחֲצֶלֶת: מַחֲצֶלֶת** הָעֲשׂוּיָה מִקָּנִים וְהִיא גְּדוֹלָה, סְתָמָהּ עוֹמֶדֶת לְסִכּוּךְ וּכְשֵׁרָה, אֲבָל אִם **עֲשָׂאָהּ** - יְחֻדָּהּ **לִשְׁכִּיבָה, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה** שֶׁהֲרֵי הִיא כְּלִי, **וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ.** אוּלָם מַחֲצֶלֶת קְטַנָּה, סְתָמָהּ עוֹמֶדֶת לִשְׁכִּיבָה וּפְסוּלָה לְסִכָּךְ, וְאִם יְחֻדָּהּ **לְסִכּוּךְ, מְסַכְּכִין בָּהּ, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה** שֶׁמַּחֲלֹקְתָּם בְּמַחֲצֶלֶת גְּדוֹלָה אִם כְּשֵׁרָה לְסָכָךְ בְּסִתָּמָא אוֹ צָרִיךְ לְיַחֲדָהּ]:

פֶּרֶק ב

עוֹד בְּהִלְכוֹת סֻכָּה, הַסָּכָךְ וְהַדְּפָנוֹת, וּמְקוֹם הָעֲמָדַת הַסֻּכָּה. וְכָן דִּינֵי מִצְוַת יְשִׁיבַת סֻכָּה וְחוֹבַת הָאֲכִילָה וְהַיְשִׁיבָה בָּהּ: **מִשְׁנָה א הַיָּשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה: הַיָּשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה** שֶׁהִיא גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, **בַּסֻּכָּה, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ,** שֶׁהַמִּטָּה הִיא אֹהֶל עֲרָאִי הַמִּסְתִּיק בֵּינוֹ לְבֵין הַסֻּכָּה, וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יָשֵׁן בַּסֻּכָּה [וּבְכָלַל חוֹבַת הַיְשִׁיבָה בַּסֻּכָּה, אֲכִילָה, שְׁתִיָּה וְשֵׁנָה]. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נוֹהֲגִין הָיִינוּ, שְׁהָיִינוּ יְשֵׁנִים תַּחַת הַמִּטָּה בִּפְנֵי הַזְּקֵנִים, וְלֹא אָמְרוּ לָנוּ דָּבָר,** וּמִכָּאן יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁאֵין בְּכָךְ אִסּוּר, כֵּיוָן שֶׁאֹהֶל עֲרָאי אֵינוֹ מְבַטֵּל אֹהֶל קָבַע, וַהֲרֵי הוּא יָשֵׁן בַּסֻּכָּה. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַעֲשֶׂה בְּטָבִי עַבְדּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה יָשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה, וְאָמַר לָהֶן רַבָּן גַּמְלִיאֵל לַזְּקֵנִים, רְאֵיתֶם טָבִי עַבְדִּי, שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָכָם וְיוֹדֵעַ שֶׁעֲבָדִים פְּטוּרִין מִן הַסֻּכָּה, לְפִיכָךְ יָשֵׁן הוּא תַּחַת הַמִּטָּה. וּלְפִי דַּרְכֵּנוּ לָמַדְנוּ מִדְּבָרָיו** [אַף שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְלַמְּדֵנוּ זֹאת], **שֶׁהַיָּשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ,** וְלָכֵן יֵשׁ רְאָיָה מִכָּךְ שֶׁטָּבִי יָשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה, שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָכָם וְיוֹדֵעַ שֶׁהוּא פָּטוּר מֵהַסֻּכָּה: **מִשְׁנָה ב סֻכָּה עַל גַּבֵּי מִטָּה: הַסּוֹמֵךְ סֻכָּתוֹ בְּכַרְעֵי הַמִּטָּה** - שֶׁסִּכַּךְ עַל גַּבֵּי רַגְלֵי הַמִּטָּה, הַמַּגִּיעוֹת מֵהָאָרֶץ וְעַד עֲשָׂרָה טְפָחִים מֵעַל הַמִּטָּה, וְהֵם דְּפָנוֹת הַסֻּכָּה, **כְּשֵׁרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הַסֻּכָּה אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד בְּפָנֵי עַצְמָהּ, אִם הַסֻּכָּה אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד בְּפָנֵי עַצְמָהּ,** אֶלָּא הַסֻּכָּה מֻנַּחַת עַל כַּרְעֵי הַמִּטָּה, כָּךְ שֶׁאִם תִּנָּטֵל הַמִּטָּה יִנָּטֵל הַסְּכָךְ עִמָּהּ, **פְּסוּלָה,** כִּי לְדַעְתּוֹ (לעיל פ"א מ"א) סֻכָּה צְרִיכָה לִהְיוֹת דִּירַת קָבַע, וְסֻכָּה הַמִּטַּלְטֶלֶת עִם הַמִּטָּה אֵינָהּ קְבוּעָה. **פָּרְטֵי דִּין צִלָּתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ: סֻכָּה הַמְדֻבְדֶּלֶת** - שֶׁקָּנֵי הַסְּכָךְ אֵינָם מֻנָּחִים זֶה לְיַד זֶה, אֶלָּא אֶחָד עוֹלֶה וְאֶחָד יוֹרֵד, וְהַחַמָּה נִכְנֶסֶת דָּרְךְ הָרְוָחִים וְחַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ, כְּשֵׁרָה, שֶׁרוֹאִים אֶת הַקָּנִים כְּאִלּוּ הֵם סְדוּרִים זֶה לְיַד זֶה. וְכֵן סֻכָּה **שֶׁצִּלָּתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ** אֲבָל הַסְּכָךְ שָׁלֵךְ דַּק וְאֲוִירִי, **כְּשֵׁרָה,** כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים צִלָּתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ. סֻכָּה **הַמְעֻבָּה כְּמִין בַּיִת** - שֶׁסְּכָכָהּ עָב וְצָפוּף וְנִרְאֶה כְּתִקְרַת הַבַּיִת, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכּוֹכָבִים נִרְאִים מִתּוֹכָהּ** מֵחֲמַת עֹבִי הַסְּכָךְ **כְּשֵׁרָה,** וְאֵין פּוֹסְלִים אוֹתוֹ מִשּׁוּם שֶׁנִּרְאֶה כְּבַיִת: **מִשְׁנָה ג סֻכָּה הַבְּנוּיָה בִּמְקוֹמוֹת שׁוֹנִים: הָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ בְּרֹאשׁ הָעֲגָלָה,** וְהִיא מִטַּלְטֶלֶת, **אוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה** - עַל סִפּוּן הַסְּפִינָה, שֶׁהָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת שָׁם וַעֲלוֹלָה לַעֲקֹר אֶת הַסֻּכָּה, **כְּשֵׁרָה,** שֶׁמִּכָּל מָקוֹם הֲרֵי הִיא דִּירַת עֲרָאִי, וּבְאֹפֶן שֶׁיְּכוֹלָה לַעֲמֹד בְּרוּחַ הַמְצוּיָה בַּיַּבָּשָׁה. **וְעוֹלִין לָהּ** - מַתָּר לַעֲלוֹת אֲלֵיהָ **בְּיוֹם טוֹב** [דִּין זֶה פָּשׁוּט וְנִשְׁנֶה אַגַּב הַדִּין בַּסֵּיפָא, שֶׁיֵּשׁ סֻכּוֹת שֶׁאָסוּר לַעֲלוֹת אֲלֵיהֶן בְּיוֹם טוֹב]. עֲשָׂאָהּ **בְּרֹאשׁ הָאִילָן אוֹ עַל גַּבֵּי גָּמָל, כְּשֵׁרָה** הַסֻּכָּה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד, **וְאֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב,** שֶׁאָסוּר מִדְּרַבָּנָן לַעֲלוֹת לָאִילָן אוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, שֶׁמָּא יִתְלַשׁ. וְכֵן אָסוּר לַעֲלוֹת עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, שֶׁמָּא יִתְלַשׁ עָנָף כְּדֵי לְהַנְהִיגָהּ. **שְׁתַּיִם בָּאִילָן וְאַחַת בִּידֵי אָדָם** - שֶׁקִּרְקַעִית הַסֻּכָּה גְּבוֹהָה מֵהָאָרֶץ, וְנִסְמֶכֶת בִּשְׁתֵּי רוּחוֹת עַל הָאִילָן, וּבַצַּד הַשְּׁלִישִׁי נִסְמֶכֶת עַל דֹּפֶן עֲשׂוּיָה בִּידֵי אָדָם. **אוֹ** אֲפִלּוּ **שְׁתַּיִם בִּידֵי אָדָם וְאַחַת בָּאִילָן, כְּשֵׁרָה, וְאֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב,** שֶׁהֲרֵי הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּאִילָן, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד רַק עַל שְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת הָעֲשׂוּיוֹת בִּידֵי אָדָם. אֲבָל **שָׁלֹשׁ בִּידֵי אָדָם וְאַחַת בָּאִילָן, כְּשֵׁרָה וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלָה הַסֻּכָּה לַעֲמֹד אַף בְּלֹא הָאִילָן, לֹא נָחְשַׁב בַּעֲלוּתוֹ לְמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּאִילָן. **זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁנִּטַּל הָאִילָן וְיכוֹלָה לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמָהּ** - בְּכָל אֹפֶן שֶׁאַף לוּ יִנָּטֵל הָאִילָן, תַּעֲמֹד הַסֻּכָּה עַל יְדֵי תְּמִיכַת הַנַּעֲשֶׂה בִּידֵי אָדָם, **כְּשֵׁרָה, וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב: מִשְׁנָה ד סֻכָּה שֶׁדָּפְנוֹתֶיהָ אִילָנוֹת: הָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ בֵּין הָאִילָנוֹת, וְהָאִילָנוֹת מְשַׁמְּשִׁים דְּפָנוֹת לָהּ, כְּשֵׁרָה.** וּכְגוֹן שֶׁגִּזְעֵי הָאִילָנוֹת עֲבִים וַחֲסֵנִים, וְאַף בֵּין הָעֲנָפִים הִנִּיחַ תָּבֶן וְקַשׁ, וְאֵין הָרוּחַ מְזִיזָה אֶת הַגִּזְעִים וְהָעֲנָפִים. אַף אִם זָזִים הֵם מִפְּנֵי הָרוּחַ, הַסֻּכָּה פְּסוּלָה, כִּי מְחֻצָּה שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת בִּפְנֵי רוּחַ מְצוּיָה, אֵינָהּ מְחֻצָּה. **פְּטוּר עוֹסֵק בְּמִצְוָה וְדִין תֵּשֵׁב כְּעֵין תָּדוּרוּ: שְׁלוּחֵי מִצְוָה** - הַהוֹלְכִים לִדְבַר מִצְוָה, לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִים אוֹ לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבָּם וְכַדּוֹמֶה, **פְּטוּרִין מִן הַסֻּכָּה** אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת חֲנִיָּתָם, שֶׁהָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִלַּעֲשׂוֹת מִצְוָה אַחֶרֶת. **חוֹלִין** אֲפִלּוּ בְּחֹלִי כָּל דְּהוּ **וּמְשַׁמְּשֵׁיהֶן, פְּטוּרִין מִן הַסֻּכָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מב) 'בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים 'תֵּשְׁבוּ כְּעֵין תָּדוּרוּ', שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁמַּחֲמָתוֹ הָיָה יוֹצֵא מִדִּירָתוֹ, יָכוֹל לָצֵאת אַף מִסֻּכָּתוֹ. וְלָכֵן חוֹלֶה הַמִּצְטַעֵר וּמְשַׁמְּשָׁיו, וַאֲפִלּוּ מִצְטַעֵר מֵרֵיחַ רַע אוֹ

משניות

מַסֶּכֶת סָפָה פֶּרֶק ג

המבוארות

מִפְּשָׁפְּשִׁים, וְכֵן הוֹלְכֵי דְּרָכִים וְשׁוֹמֵר גַּנּוֹת, פְּטוּרִים מֵהַסֻּכָּה. [וְהָעוֹשֶׂה סֻכָּה בְּמָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לֶאֱכֹל בּוֹ אַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לִישֹׁן בּוֹ, כְּגוֹן שֶׁמִּתְיָרֵא מִפְּנֵי הַלִּסְטִים, אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ אַף בַּאֲכִילָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין סֻכָּה זוֹ 'כְּעֵין תְּדוּרוֹ']. **אֲכִילַת עֲרַאי חוּץ לַסֻּכָּה:** אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין עֲרַאי - אֲכִילָה מוּעָטֶת לְהָסִיר רַעֲבוֹנוֹ [וְדַעְתּוֹ לִסְעֹד אַחַר כָּךְ], חוּץ לַסֻּכָּה: **מִשְׁנָה ה** מַעֲשֶׂה וְהֵבִיאוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְטַעֵם אֶת הַתַּבְשִׁיל, וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל הֵבִיאוּ שְׁתֵּי כּוֹתָבוֹת [-תְּמָרִים] וּדְלִי שֶׁל מַיִם, וְאָמְרוּ הַעֲלוּם לַסֻּכָּה. וְהֶחְמִירוּ עַל עַצְמָם שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אַף אֲכִילַת עֲרַאי חוּץ לַסֻּכָּה. וּבָא מַעֲשֶׂה זֶה לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַמַּחְמִיר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל עֲרַאי חוּץ לַסֻּכָּה, הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. וּכְשֶׁנָּתְנוּ לוֹ לְרַבִּי צָדוֹק אֹכֶל [-פַּת] פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה, נְטָלוֹ בְּמַפָּה - וְלֹא אָחֲזוֹ בְּיָדָיו, מִשּׁוּם נְקִיּוּת, אַךְ לֹא נָטַל יָדָיו. וַאֲכָלוֹ חוּץ לַסֻּכָּה, כְּדִין אֲכִילַת עֲרַאי, וְלֹא הֶחְמִיר עַל עַצְמוֹ. **וְלֹא בֵרַךְ אַחֲרָיו** בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה (ברכות פ"ב מ"ז) שֶׁשִּׁעוּר אֲכִילַת פַּת שֶׁמְּבָרְכִים עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הוּא כְּבֵיצָה [וְנָקַט הַתַּנָּא 'פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה' מֻחֶמֶת דִּין זֶה, אַךְ אֲכִילָה חוּץ לַסֻּכָּה מַחֶמֶרֶת אַף בְּיוֹתֵר מִכְּבֵיצָה כָּל שֶׁהִיא אֲכִילַת עֲרַאי]: **מִשְׁנָה ו מִצְוַת אֲכִילָה בַּסֻּכָּה:** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת חַיָּב אָדָם לֶאֱכֹל בַּסֻּכָּה, שְׁתֵּי סְעוּדוֹת בְּכָל יוֹם מִשְּׁבִעַת יְמֵי הֶחָג, אֶחָת בַּיּוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה. וְלָמְדוּ כֵּן מִדָּרָשַׁת 'תֵּשְׁבוּ כָּעֵין תָּדוּרוּ', וְדֶרֶךְ אָדָם בְּבֵיתוֹ לֶאֱכֹל סְעוּדָה בַּיּוֹם וּסְעוּדָה בַּלַּיְלָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין לַדָּבָר קְצָבָה וְאַף יָכוֹל שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, אֶלָּא שֶׁאִם חָפֵץ לֶאֱכֹל צָרִיךְ לֶאֱכֹל בַּסֻּכָּה, **חוּץ מִלֵּילֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חָג בִּלְבַד,** שֶׁאָז חַיָּב לֶאֱכֹל בַּסֻּכָּה, וְלָמְדוּ כֵּן בִּגְזֵרָה שָׁוָה, 'חֲמִשָּׁה עָשָׂר' הָאֲמֻרָּה גַּבֵּי סֻכּוֹת (ויקרא כג לד), מַ'חֲמִשָּׁה עָשָׂר' הָאֲמֻרָּה בְּחַג הַמַּצּוֹת (שם פסוק ו), מַה בְּפֶסַח לַיְלָה רִאשׁוֹן חוֹבָה מִכָּאן וְאֵילָךְ רְשׁוּת, אַף בְּסֻכּוֹת לַיְלָה הָרִאשׁוֹן חוֹבָה מִכָּאן וְאֵילָךְ רְשׁוּת. **וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִי שֶׁלֹּא אָכַל סְעוּדַת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן, יְשַׁלֵּים הַסְּעוּדָה בְּלֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן** שֶׁל חָג, כְּלוֹמַר, שֶׁיֹּאכַל דָּבָר נוֹסָף בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת לְשֵׁם כָּךְ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין לַדָּבָר תַּשְׁלוּמִין, עַל זֶה נֶאֱמַר** (קהלת א טו) 'מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת': **מִשְׁנָה ז יוֹשֵׁב בַּסֻּכָּה וְשֵׁלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת:** מִי שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּסֻכָּה גְּדוֹלָה סָמוּךְ לְפִתְחָהּ, בְּאֹפֶן שֶׁרֹּאשׁוֹ וְרֻבּוֹ - רֹב גּוּפוֹ, **בַּסֻּכָּה, וְשֻׁלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין** וְסוֹבְרִים שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִמְשֹׁךְ אַחַר שֻׁלְחָנוֹ וְיֵצֵא מִחוּץ לַסֻּכָּה, **וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין,** וְלֹא חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא יִמְשֹׁךְ. [וּמִדְּנָקַט הַתַּנָּא לְשׁוֹן 'פּוֹסְלִין' וּ'מַכְשִׁירִין', וְלֹא 'יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ' וְ'לֹא יָצָא', מִבְּאָר שֶׁגַּם בְּסֻכָּה קְטַנָּה שֶׁמַּחֲזֶקֶת רַק רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בִּלְא שֻׁלְחָנוֹ, שֶׁלְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי פְּסוּלָה, וּלְדַעַת בֵּית הִלֵּל כְּשֵׁרָה]. אָמְרוּ (לָהֶן) **בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי,** (וְכִי לֹא כָךְ הָיָה) מַעֲשֶׂה, שֶׁהָלְכוּ זְקֵנֵי בֵית שַׁמַּאי וְזִקְנֵי בֵית הִלֵּל, לְבַקֵּר אֶת (רַבִּי) יוֹחָנָן בֶּן הַחוֹרָנִי, וּמְצָאוּהוּ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב כְּשֶׁרֹּאשׁוֹ וְרֻבּוֹ **בַּסֻּכָּה וְשֻׁלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, (וְלֹא אָמְרוּ לוֹ דָּבָר),** וּמִכָּאן רָאָיָה שֶׁיּוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיִשִּׁיבָה זוֹ. אָמְרוּ לָהֶן **בֵּית שַׁמַּאי,** וְכִי מִשּׁוּם **רְאָיָה** לְדִבְרֵיכֶם, אַדְרַבָּה, **אַף הֵם** - הַזְּקֵנִים הַלָּלוּ אָכֵן אָמְרוּ **לוֹ** לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחוֹרָנִי, **אִם כֵּן הָיִיתָ נוֹהֵג לְשֶׁכַּת בְּאֹפֶן זֶה בַּסֻּכָּה כָּל הַשָּׁנִים לֹא קִיַּמְתָּ מִצְוַת סֻכָּה מִיָּמֶיךָ:** **מִשְׁנָה ח** דִּין נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים פְּטוּרִים מִן הַסֻּכָּה. נָשִׁים, אַף שֶׁחַיָּבוֹת בַּאֲכִילַת מַצָּה בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וּמִשּׁוּם נִלְמַד בִּגְזֵרָה שָׁוָה דִּין אֲכִילָה בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת, מִכָּל מָקוֹם פְּטוּרוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מב) 'כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת', וְ'הָאֶזְרָח' מְמַעֵט נָשִׁים. וְדִין עֶבֶד כְּדִין אִשָּׁה. וּקְטַנִּים פְּטוּרִים לְפִי שֶׁלֹּא בָּאוּ לִכְלַל חִיּוּב מִצְוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם **קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ** - שֶׁכְּשֶׁנֶּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ אֵינוֹ קוֹרֵא 'אִמָּא אִמָּא' עַד שֶׁאִמּוֹ בָּאָה אֵלָיו, **חַיָּב בַּסֻּכָּה** מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם מִצְוֹת חִנּוּךְ [וּפָחוֹת מִכָּאן אַף מִשּׁוּם חִנּוּךְ. וְאִם קוֹרֵא 'אִמָּא' רַק פַּעַם אַחַת וְשׁוֹתֵק, נָחְשָׁב 'אֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ', וְחַיָּב]. **מַעֲשֶׂה וְיָלְדָה כַּלָּתוֹ שֶׁל שַׁמַּאי הַזָּקֵן** בֵּן, **וּפִחֵת שַׁמַּאי אֶת הַמַּעֲזִיבָה** - הֵסִיר חֵלֶק מִנִּסְרֵי הַגַּג עִם הַטִּיט שֶׁעֲלֵיהֶם, **וְסִכֵּךְ** אֶת מְקוֹם הַפִּחַת, **מֵעַל גַּבֵּי הַמִּטָּה, בִּשְׁבִיל** שֶׁיִּישַׁן שָׁם **הַקָּטָן** לְחִנּוּכוֹ בְּמִצְוֹת. שֶׁלְּדַעַת שַׁמַּאי אַף קָטָן הַצָּרִיךְ לְאִמּוֹ חַיָּב בְּסֻכָּה מִדְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה ט** מִצְוַת יְשִׁיבָה בַּסֻּכָּה: כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁל הֶחָג, **אָדָם עוֹשֶׂה** אֶת **סֻכָּתוֹ קֶבַע** - לְעִקַּר דִּירָתוֹ, וּמַעֲלֶה לְשָׁם כֵּלִים נָאִים וּמַצָּעוֹת נָאוֹת אִם יֵשׁ לוֹ, **וּבֵיתוֹ עֲרַאי.** **יְרִידַת גְּשָׁמִים בֶּחָג: יָרְדוּ גְּשָׁמִים, מֵאֵימָתַי מֻתָּר לְפָנוֹת** מֵהַסֻּכָּה וְלָדֶרֶת, **מִשֶּׁתִּסְרַח הַמִּקְפָּה** - כָּל שְׁאלוּ הָיָה לְפָנָיו תַּבְשִׁיל סָמִיךְ [-מִקְפֶּה] שֶׁל גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל, הָיָה מִתְקַלְקֵל מֵהַגְּשָׁמִים שֶׁיָּרְדוּ [וְתַבְשִׁיל זֶה מְמַהֵר לְהִתְקַלְקֵל, כִּי כָּל תַּבְשִׁיל סָמִיךְ שֶׁאֵינוֹ רַךְ וְאֵינוֹ קָשֶׁה רֹב בְּנֵי אָדָם מוֹאֲסִים בּוֹ, וּבְמֵעַט מַיִם מִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי]. **מָשְׁלוּ** חֲכָמִים **מָשָׁל** עַל יְרִידַת גְּשָׁמִים בֶּחָג, **לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְעֶבֶד שֶׁבָּא לְמזֹג כּוֹס** יַיִן **לְרַבּוֹ בְּתַעֲרֹבֶת** מַיִם **וְיַיִן, וְשָׁפַךְ לוֹ רַבּוֹ קִיתּוֹן** [-סַפָּל] שֶׁל מַיִם **עַל פָּנָיו,** כְּאוֹמֵר לוֹ 'אֵין רְצוֹנִי בִּשְׁמוּשְׁךָ'. כָּךְ גַּם בִּגְשָׁמִים אֵלּוּ מְרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל בְּרָצוֹן אֶת יְשִׁיבַת יִשְׂרָאֵל בַּסֻּכָּה:

פֶּרֶק ג דִּין נְטִילַת אַרְבַּעַת הַמִּינִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מ) 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים'. וּבְכְלַל זֶה שִׁעוּר הַמִּינִים, אֲגִידָתָם וְהַדְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בָּהֶם. אֹפֶן וּזְמַן הַנְּטִילָה בַּזְּמַן הַזֶּה וּכְשֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, וְהַמְחֻיָּבִים בִּנְטִילָה: **מִשְׁנָה א הַפְּסוּלִים בְּלוּלָב: לוּלָב הַגָּזוּל,** פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם', שֶׁתְּהֵיֶה הַלְּקִיחָה מִשֶּׁלָּכֶם. וְאַף אַחַר יֵאוּשׁ בְּעָלִים פָּסוּל, מִשּׁוּם 'מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה'. **וְהַיָּבֵשׁ** - שֶׁהִתְיַבְּשׁוּ רֹב עָלָיו, **פָּסוּל,** שֶׁהֲקִשּׁוּ כָּל הַמִּינִים לְאָתְרוֹג שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ 'הָדָר', וְיָבֵשׁ אֵינוֹ הָדָר. לוּלָב **שֶׁל אֲשֵׁרָה** - מֵאֵילָן שֶׁנֶּעֱבַד לַעֲבוֹדָה זָרָה, **וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת** - שֶׁהִתְפַּתּוּ יוֹשְׁבֶיהָ לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, וְדִינָם לִשְׂרֵפָה, **פָּסוּל,** שֶׁלּוּלָב צָרִיךְ שִׁעוּר [כַּמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה], וְזֶה שֶׁעוֹמֵד לִשְׂרֵפָה נֶחְשָׁב לְשָׁרוּף, וְאֵין בּוֹ שִׁעוּר. **נִקְטַם רֹאשׁוֹ** - נִקְטְמוּ רֹב רָאשֵׁי הָעֲלִין הָעֶלְיוֹנִים, אוֹ **שֶׁנִּפְרְצוּ** - נִתְלַשּׁוּ לְגַמְרֵי רֹב **עָלָיו** מֵהַשִּׁדְרָה, וְחִבְּרָם עַל יְדֵי אֲגֻדָּה, **פָּסוּל,** מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ 'הָדָר'. אֲבָל אִם הָעֲלִים מְחֻבָּרִים לַשִּׁדְרָה אֶלָּא **שֶׁנִּפְרְדוּ** רָאשֵׁי **עָלָיו** כְּעָנָף שֶׁל עֵץ דָּקֵל, **כָּשֵׁר,** וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר 'כַּפֹּת תְּמָרִים' דַּי בְּמַה שֶׁיָּכוֹל לְכָפְתּוֹ. **נִקְטַם רֹאשׁוֹ וְנִפְרְצוּ עָלָיו, פָּסוּל. נִפְרְצוּ עָלָיו וְנִקְטַם רֹאשׁוֹ, כָּשֵׁר. נִקְטַם רֹאשׁוֹ וְנִפְרְצוּ עָלָיו, אוֹ שֶׁהָיוּ עֲנָבָיו מְרֻבּוֹת מֵעָלָיו, פָּסוּל. וְאִם מִמַּעֲטִין, כָּשֵׁר. וְאֵין מְמַעֲטִין בְּיוֹם טוֹב:**

אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין עֲרַאי חוּץ לַסֻּכָּה: **ה** מַעֲשֶׂה וְהֵבִיאוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְטַעֵם אֶת הַתַּבְשִׁיל, וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שְׁתֵּי כּוֹתָבוֹת וּדְלִי שֶׁל מַיִם, וְאָמְרוּ, הַעֲלוּם לַסֻּכָּה. וּכְשֶׁנָּתְנוּ לוֹ לְרַבִּי צָדוֹק אֹכֶל פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה, נְטָלוֹ בְּמַפָּה וַאֲכָלוֹ חוּץ לַסֻּכָּה וְלֹא בֵרַךְ אַחֲרָיו: **ו** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת חַיָּב אָדָם לֶאֱכֹל בַּסֻּכָּה, וְחַכָּמִים אוֹמְרִים, אֵין לַדָּבָר קְצָבָה. וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִי שֶׁלֹּא אָכַל לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן, יַשְׁלִים בְּלֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין לַדָּבָר תַּשְׁלוּמִין. **ז** מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בַּסֻּכָּה, וְשֻׁלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. אָמְרוּ (לָהֶן) מַעֲשֶׂה, שֶׁהָלְכוּ זְקֵנֵי בֵית שַׁמַּאי וְזִקְנֵי בֵית הִלֵּל לְבַקֵּר אֶת (רַבִּי) יוֹחָנָן בֶּן הַחוֹרָנִי, וּמְצָאוּהוּ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב כְּשֶׁרֹּאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בַּסֻּכָּה וְשֻׁלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, (וְלֹא אָמְרוּ לוֹ דָּבָר). אָמְרוּ לוֹ (רַבִּי) מַעֲשֶׂה, שֶׁהָלְכוּ זְקֵנֵי בֵית שַׁמַּאי וְזִקְנֵי בֵית הִלֵּל לְבַקֵּר אֶת הַחוֹרָנִי, וּמְצָאוּהוּ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב כְּשֶׁרֹּאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בַּסֻּכָּה וְשֻׁלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְלֹא אָמְרוּ לוֹ דָּבָר. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי, מִשָּׁם רְאָיָה, אַף הֵם אָמְרוּ לוֹ, אִם כֵּן הָיִיתָ נוֹהֵג, לֹא קִיַּמְתָּ מִצְוַת סֻכָּה מִיָּמֶיךָ: **ח** נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים פְּטוּרִים מִן הַסֻּכָּה. קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ חַיָּב בַּסֻּכָּה. מַעֲשֶׂה וְיָלְדָה כַּלָּתוֹ שֶׁל שַׁמַּאי הַזָּקֵן, וּפִחֵת אֶת הַמַּעֲזִיבָה וְסִכֵּךְ עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה בִּשְׁבִיל הַקָּטָן: **ט** כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים אָדָם עוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ קֶבַע וּבֵיתוֹ עֲרַאי. יָרְדוּ גְּשָׁמִים, מֵאֵימָתַי מֻתָּר לְפָנוֹת, מִשֶּׁתִּסְרַח הַמִּקְפָּה. מָשְׁלוּ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְעֶבֶד שֶׁבָּא לְמזֹג כּוֹס לְרַבּוֹ, וְשָׁפַךְ לוֹ קִיתּוֹן עַל פָּנָיו:

פרק ג א לוּלָב הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ, פָּסוּל. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, פָּסוּל. נִקְטַם רֹאשׁוֹ, נִפְרְצוּ עָלָיו, פָּסוּל. נִפְרְצוּ עָלָיו, כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יַאֲגְדֵנּוּ מִלְמַעְלָה. צִנֵּי הַר הַבַּרְזֶל, כְּשֵׁרוֹת. לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלשָׁה טְפָחִים כְּדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ, כָּשֵׁר: **ב** הֲדַס הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ, פָּסוּל. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, פָּסוּל. נִקְטַם רֹאשׁוֹ, נִפְרְצוּ עָלָיו, אוֹ שֶׁהָיוּ עֲנָבָיו מְרֻבּוֹת מֵעָלָיו, פָּסוּל. וְאִם מִמַּעֲטִין, כָּשֵׁר. וְאֵין מְמַעֲטִין בְּיוֹם טוֹב:

פָּסוּל, שֶׁל אֲשֵׁרָה, וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, פָּסוּל, שֶׁעוֹמֵד לִשָּׂרֵף וְחָשׁוּב כְּשָׂרוּף, וְנָחְשַׁב שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר שְׁלשָׁה טְפָחִים שֶׁהוּא שִׁעוּר הַהֲדַס. **נִקְטַם רֹאשׁוֹ** שֶׁל הַהֲדַס, אוֹ **שֶׁנִּפְרְצוּ - נִשְׁרוּ רֹב עָלָיו,** פָּסוּל, שֶׁאֵינוֹ הָדָר. **אוֹ הֲדַס שֶׁהָיוּ עֲנָבָיו** [-פֵּרוֹי דּוֹמֶה לְעֵנָב, הַגָּדֵל בַּהֲדַס] הָאֲדֻמּוֹת אוֹ הַשְּׁחוֹרוֹת, **מְרֻבּוֹת מֵעָלָיו, פָּסוּל,** שֶׁאֵינוֹ 'הָדָר'. אֲבָל יְרֻקּוֹת, מִמִּין הַהֲדַס הוּא, וְכָשֵׁר. **וְאִם מְמַעֲטָן** - שֶׁתָּלַשׁ חֵלֶק מֵהָעֲנָבִים עַד שֶׁהָעֲלִים מְרֻבִּים מֵהֶן, **כָּשֵׁר. וְאֵין מְמַעֲטִין בְּיוֹם טוֹב,** שֶׁהֲרֵי הוּא כְּמִתַּקֵּן כְּלִי, שֶׁמַּכְשִׁירוֹ לִנְטִילָה:

מִשְׁנָה ג הַפְּסוּלִים בַּעֲרָבָה: עֲרָבָה גְּזוּלָה, פְּסוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם'. וְיֵבֵשָׁה, פְּסוּלָה, שֶׁאֵינָהּ 'הָדָר'. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, פְּסוּלָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁעוֹמֶדֶת לְהִשָּׂרֵף חֲשׁוּבָה כְּשֹׁרוּפָה וְאֵין בָּהּ שִׁעוּר, וַעֲרָבָה שִׁעוּרָהּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. נִקְטַם רֹאשׁוֹ - רֹאשׁ הֶעָנָף שָׁלָהּ, אוֹ שֶׁנִּפְרְצוּ - נִשְׁרוּ רֹב עָלֶיהָ, פְּסוּלָה, שֶׁאֵינָהּ 'הָדָר'. וְכֵן הַצַּפְצָפָה - מִין עֲרָבָה שֶׁעָלֶהָ עָגֹל וְלֹא מָשׁוּךְ, פְּסוּלָה, מְשׁוּם שֶׁ'עַרְבֵי נַחַל' מַשְׁמַע מִין הַגָּדֵל סָמוּךְ לְנַחַל, וְאִלּוּ הַצַּפְצָפָה גְּדֵלָה בֵּין הֶהָרִים. עֲרָבָה כְּמוּשָׁה אַף אֵינָהּ יְבֵשָׁה לְגַמְרֵי, וַעֲרָבָה שֶׁנָּשְׁרוּ רַק מִקְצַת עָלֶיהָ, כְּשֵׁרוֹת וְאֵין בָּהֶם חִסָּרוֹן שֶׁל 'הָדָר', וְשֶׁל בַּעַל - הַגְּדֵלָה בְּשָׂדֶה שֶׁלֹּא עַל הַנַּחַל, כְּשֵׁרָה, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר 'עַרְבֵי נַחַל' אֶלָּא כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלָל מִין הָעֲרָבָה גָּדֵל עַל הַנַּחַל: **מִשְׁנָה ד** מִנְיַן כָּל מִין וְדִין הַדֶּסֶת קְטוּמִים: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, צָרִיךְ לִטֹּל שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים [כְּמִנְיַן תֵּבוֹת 'עֲנַף עֵץ עָבֹת'] וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת ['עַרְבֵי' לְשׁוֹן רַבִּים] לוּלָב אֶחָד ['כַּפֹּת' כְּתִיב חָסֵר] וְאֶתְרוֹג אֶחָד ['פְּרִי']. וְחָזַר בּוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְסוֹבֵר שֶׁדֵּי בִּנְטִילַת הֲדַס אֶחָד, וְלָכֵן אֲפִלּוּ שְׁנַיִם מִשְּׁלֹשֶׁת הַהֲדַסִּים קְטוּמִים וְאֶחָד אֵינוֹ קָטוּם יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְהוּא הַדִּין אִם לֹא יְבִיאֵם כְּלָל. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, מִנְיַן הַהֲדַסִּים הַנִּצְרָךְ הוּא שְׁלֹשָׁה, וּכְשֵׁרִים אֲפִלּוּ אִם שְׁלָשְׁתָּן קְטוּמִים, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין דִּין 'הָדָר' בַּהֲדַס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁלּוּלָב אֶחָד וְאֶתְרוֹג אֶחָד, כָּךְ דֵּי בִּנְטִילַת הֲדַס אֶחָד וַעֲרָבָה אֶחָת, לְפִי שֶׁהַקְּשׁוּ כָּל הַמִּינִים זֶה לָזֶה: **מִשְׁנָה ה** הַפְּסוּלִים בְּאֶתְרוֹג: אֶתְרוֹג הַגָּזוּל, פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם'. וְהַיָּבֵשׁ, פָּסוּל, שֶׁאֵינוֹ 'הָדָר'. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, פָּסוּל, שֶׁעוֹמֵד לְהִשָּׂרֵף וְאֵין בּוֹ שִׁעוּר. שֶׁל עָרְלָה - שֶׁלֹּא עָבְרוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִנְּטִיעָתוֹ, פָּסוּל, שֶׁמִּתְּבֶּשֶׁת 'לָכֶם' דִּרְשׁוּ שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לָכֶם, וְעָרְלָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. וּמִטַּעַם זֶה אַף אֶתְרוֹג שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה פָּסוּל, שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה. אֲבָל שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה לְכַתְּחִלָּה לֹא יִטֹּל, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמְּקָרְבוֹ לַלּוּלָב שֶׁהִנִּיחוֹ בַּמַּיִם, מַכְשִׁירוֹ לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאָסוּר לְגָרֵם לְתִרוּמָה לְהִטָּמֵא. וְאִם נָטַל כָּשֵׁר, כֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי 'לָכֶם', לַאֲכִילַת כֹּהֵן, וְאַף יִשְׂרָאֵל יָכוֹל לִתְּנוֹ לִבְנוֹ בְּתוֹ כֹּהֵן. שֶׁל דְּמַאי - שֶׁנִּלְקַח מֵעַם הָאָרֶץ וְאֵין יָדוּעַ אִם הִפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמוֹת וּמַעְשְׂרוֹת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לוֹ, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין, שֶׁהוּא רָאוּי לוֹ כֵּיוָן שֶׁאִם יִרְצֶה יַפְקִיר אֶת נְכָסָיו וְיִהְיֶה עָנִי אָסוּר בַּאֲכִילַת דְּמַאי]. שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, לְכַתְּחִלָּה לֹא יִטֹּל, שֶׁמַּכְשִׁירוֹ לְקַבֵּלַת טֻמְאָה, וְאִם נָטַל כָּשֵׁר, שֶׁהֲרֵי בִּירוּשָׁלַיִם הוּא מֻתָּר בַּאֲכִילָה: **מִשְׁנָה ו** עָלְתָה חֲזָזִית עַל מְעוּטוֹ, שֶׁל אֶתְרוֹג שֶׁנִּטַּל עֲקִצּוֹ - זְנָבוֹ, שֶׁבּוֹ מְחֻבָּר לָעֵץ, אוֹ שֶׁנִּקַּב נָקָב מְפֻלָּשׁ וְלֹא חָסַר כָּל שֶׁהוּא, כְּגוֹן שֶׁתָּחַב בּוֹ יָתֵד עָבֶה, כָּשֵׁר [וְאִם הַנָּקָב רָחָב כְּאִסָּר, פָּסוּל]. אֶתְרוֹג הַגָּדֵל בִּמְקוֹמֵנוּ וְשָׁחַר כְּאֶתְרוֹג הַכּוּשִׁי - הַבָּא מֵאֶרֶץ כּוּשׁ, פָּסוּל [אֲבָל אִם אֶתְרוֹג זֶה בָּא מִכּוּשׁ, כָּשֵׁר, שֶׁכָּךְ דַּרְכּוֹ]. וְהַיָּרֵק כְּכַרְתִּי [-כַּרִישִׁין], רַבִּי מֵאִיר מַכְשִׁיר, וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמַר הַפְּרִי וְאֵין לוֹ שֵׁם אֶתְרוֹג. [כָּל הַפְּסוּלִים שֶׁנִּזְכְּרוּ כָּאן, פְּסוּלִים רַק בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל בִּשְׁאָר הַיָּמִים וְאַף בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי, כְּשֵׁרִים]:

ג עֲרָבָה גְּזוּלָה וִיבֵשָׁה, פְּסוּלָה. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, פְּסוּלָה. נִקְטַם רֹאשׁוֹ, נִפְרְצוּ עָלֶיהָ, וְהַצַּפְצָפָה, פְּסוּלָה. כְּמוּשָׁה, וְשֶׁנִּשְׁרוּ מִקְצַת עָלֶיהָ, וְשֶׁל בַּעַל, כְּשֵׁרָה: **ד** רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת, לוּלָב אֶחָד וְאֶתְרוֹג אֶחָד, אֲפִלּוּ שְׁנַיִם קְטוּמִים וְאֶחָד אֵינוֹ קָטוּם. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ שְׁלָשְׁתָּן קְטוּמִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁלּוּלָב אֶחָד וְאֶתְרוֹג אֶחָד, כָּךְ הֲדַס אֶחָד וַעֲרָבָה אֶחָת: **ה** אֶתְרוֹג הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ, פָּסוּל. שֶׁל עָרְלָה, פָּסוּל. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת, פָּסוּל. שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה, פָּסוּל. שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, לֹא יִטֹּל. וְאִם נָטַל, כָּשֵׁר. שֶׁל דְּמַאי, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, לֹא יִטֹּל. וְאִם נָטַל, כָּשֵׁר: **ו** עָלְתָה חֲזָזִית עַל רֻבּוֹ, נִטְּלָה פִּטְמָתוֹ, נִקַּלַּף, נִסְדַּק, נִקַּב וְחִסַּר כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל. עָלְתָה חֲזָזִית עַל מְעוּטוֹ, נִטַּל עֲקִצּוֹ, נִקַּב וְלֹא חִסַּר כָּל שֶׁהוּא, כָּשֵׁר. אֶתְרוֹג הַכּוּשִׁי, פָּסוּל. וְהַיָּרֵק כְּכַרְתִּי, רַבִּי מֵאִיר מַכְשִׁיר, וַרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל: **ז** שִׁעוּר אֶתְרוֹג הַקָּטָן בְּיוֹתֵר שֶׁעוֹדֶנּוּ כָּשֵׁר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כֻּאֱגוֹז. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּבֵיצָה. וְאֶתְרוֹג קָטָן יוֹתֵר פָּסוּל, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמַר גִּדּוּלוֹ. וּבְגָדוֹל - שִׁעוּר הָאֶתְרוֹג הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁעוֹדֶנּוּ כָּשֵׁר, כְּדֵי שֶׁיֹּאחַז שְׁנַיִם - שְׁנֵי אֶתְרוֹגִים בְּיָדוֹ אַחַת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁכֵּן צָרִיךְ לֶאֱחֹז אֶת הָאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאל וְאֶת הַלּוּלָב בְּיָמִין, וְאִם יַחֲלִיפוּ וְיִתְּנוּ לוֹ אֶת הָאֶתְרוֹג בְּיָמִין, וְיִטְּטָרֵךְ לְהָפְכָם, יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא יִפֹּל הָאֶתְרוֹג מִיָּדוֹ אִם יִהְיֶה גָּדוֹל עַד שֶׁלֹּא יוּכַל לֶאֱחֹז שְׁנַיִם כְּמוֹתוֹ בְּיָדוֹ אַחַת, וְיִפָּסֵל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הוּא גָּדוֹל כָּל כָּךְ עַד שֶׁיְּכוֹל לֶאֱחֹז רַק אֶתְרוֹג אֶחָד בִּשְׁתֵּי יָדָיו, וְאַף יוֹתֵר מִכָּךְ, כָּשֵׁר, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין לַחֹשׁ לָזֶה: **מִשְׁנָה ח** אֵגֶד הַלּוּלָב: אֵין אוֹגְדִין אֶת הַלּוּלָב יַחַד עִם הַהֲדַסִּים וְהָעֲרָבוֹת, אֶלָּא בְּמִינוֹ, כְּגוֹן בַּעֲלֵי הַלּוּלָב, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. שֶׁלְּדַעְתּוֹ לְמַדִּים בִּגְזֵרָה שָׁוָה, 'לְקִיחָה - לְקִיחָה', מֵהַפְּסוּקִים 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם' - 'וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב' (שמות יב כב), שֶׁאַף אַרְבַּעַת הַמִּינִים צְרִיךְ שֶׁיְּקַחֵם בַּאֲגֻדָּה'. וְכֵיוָן שֶׁאֲגֻדַּת הַלּוּלָב הוּא חִיּוּב, הֲרֵי הוּא חֵלֶק מֵהַמִּצְוָה, וּכְשֶׁמּוֹסִיף מִין אַחֵר לֶאֱגֹד בּוֹ, עוֹבֵר עַל 'בַּל תּוֹסִיף'. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יָכוֹל לְאָגְדוֹ אֲפִלּוּ בְּמִשִּׁיחָה - בְּחֶבֶל סְתָם. שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין חוֹבָה לֶאֱגֹד אֶת הַלּוּלָב, וְאֵין כָּאן 'בַּל תּוֹסִיף'. וּמִכָּל מָקוֹם מִצְוָה לְאָגְדוֹ מִשּׁוּם 'זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ' (שם טו ב). אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהָיוּ אוֹגְדִין אֶת לוּלְבֵיהֶן בְּגִימּוֹנְיוֹת - חוּטִים כְּפוּפִים שֶׁל זָהָב, וּמִכָּאן רְאָיָה שֶׁמֻּתָּר לְאָגְדוֹ אַף שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אֵין מִכָּאן רְאָיָה לִדְבָרֶיךָ, שֶׁכֵּן אַף הֵם בְּמִינוֹ הָיוּ אוֹגְדִין אוֹתוֹ מִלְמַטָּה, וּבְכָךְ יָצְאוּ יְדֵי חוֹבַת הָאֶגֻד, וְהָאֶגֻד הַנּוֹסָף מִלְמַעְלָה לֹא הָיָה אֶלָּא לְנוֹי, וְאֵינוֹ חֵלֶק מֵהַמִּצְוָה, וְאֵין בּוֹ 'בַּל תּוֹסִיף': **מִשְׁנָה ט** מְקוֹם הַנִּעְנוּעִים בְּהַלֵּל: לְעִיל (מ"א) נִתְבָּאֵר שֶׁעִוּר הַלּוּלָב שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ, וְלָמַדְנוּ שֶׁמִּצְוָה יֵשׁ בִּנְעִנּוּעַ הַלּוּלָב [וְאֵפֶן הַנִּעְנוּעַ, מוֹלִיךְ וּמֵבִיא - כְּדֵי לְעַצֵּר רוּחוֹת רָעוֹת, מַעֲלָה וּמוֹרִיד - כְּדֵי לְעַצֵּר טְלָלִים רָעִים. בְּכָל פַּעַם שְׁלֹשָׁה נִעְנוּעִים]. וְהֵיכָן בִּקְרִיאַת הַהַלֵּל הָיוּ מְנַעְנְעִין. בְּ'הוֹדוּ לַה'', הַנֶּאֱמָר שׁוּב בְּסוֹף הַהַלֵּל 'מָה אָשִׁיב' וְסוֹף - וְנֶאֱמַר שׁוּב בְּסוֹף הַהַלֵּל לִפְנֵי 'יְהַלְלוּךָ'. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: תְּחִלַּת הַמִּקְרָא - 'הוֹדוּ לַה'', סוֹף הַמִּקְרָא - 'כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ']. וּבְ'אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא', דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף בְּ'אָנָּא ה' הַצְלִיחָה נָּא'. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא צוֹפֶה [-מַבִּיט] הָיִיתִי בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁכָּל הָעָם הָיוּ מְנַעְנְעִין אֶת לוּלְבֵיהֶן בְּ'אָנָּא ה' הַצְלִיחָה נָּא', כְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי, וְהֵן - רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא נִעְנְעוּ אֶלָּא בְּ'אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא', כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. וְלָמַדְנוּ שֶׁכָּךְ הֲלָכָה אַף שֶׁנִּהֲגוּ הָעָם כְּבֵית שַׁמַּאי. זְמַן הַנִּטִּילָה: מִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ, וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לוּלָב לִטֹּל, לְכְשֶׁיִּכָּנֵס לְבֵיתוֹ יִטֹּל עַל שֶׁלְּחָנוֹ. לֹא נָטַל שַׁחֲרִית, יִטֹּל בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁכָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְלוּלָב: **י** מִי שֶׁהָיָה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה אוֹ קָטָן מַקְרִין אוֹתוֹ, עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶן מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִין, וְתִהְיֶה לוֹ מְאֵרָה. אִם הָיָה גָּדוֹל מַקְרֶא אוֹתוֹ, עוֹנֶה אַחֲרָיו הַלְלוּיָהּ: שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, עֶבֶד דִּינוֹ כְּאִשָּׁה, וְקָטָן אֵינוֹ בַּר מִצְוָה], מַקְרִין אוֹתוֹ - קוֹרְאִים לְפָנָיו אֶת הַהַלֵּל, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהוֹצִיאוֹ יְדֵי חוֹבָה, שֶׁכָּל שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב בְּדָבָר אֵינוֹ מוֹצִיא אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָתָן, הֲרֵי הוּא עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶן מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִין, וְחוֹזֵר אַחֲרֵיהֶם מִלָּה בְּמִלָּה. וּתְהִי לוֹ - לַשּׁוֹמֵעַ, מְאֵרָה - קְלָלָה, עַל שֶׁלֹּא לָמַד לִקְרֹא לִבַּד אֶת הַהַלֵּל, וְהֶצְרֵךְ שֶׁיַּקְרִיאוּהוּ. אוּלָם אִם הָיָה גָּדוֹל מַקְרֶא אוֹתוֹ אֶת הַהַלֵּל, מוֹצִיאוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲנוֹת אַחֲרָיו כְּלָל, וּמִכָּל מָקוֹם עוֹנֶה אַחֲרָיו 'הַלְלוּיָהּ' עַל כָּל דָּבָר שֶׁאוֹמֵר מֵהַהַלֵּל, שֶׁכָּךְ הָיְתָה רְגִילוּתָם בַּאֲמִירַת הַהַלֵּל:

משניות

קעו

מִשְׁנָה יא כְּפִילַת פְּסוּקִים וּבְרָכָה עַל הַהַלֵּל: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִכְפֹּל בִּקְרִיאַת הַהַלֵּל אֶת הַפְּסוּקִים מַ'אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי' וְאֵילָךְ, **יִכְפֹּל.** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ **לִפְשֹׁט** - לְאָמְרָם בְּלֹא לִכְפֹּל, **יִפְשֹׁט** וְלֹא יְשַׁנֶּה מִמִּנְהַג הַמָּקוֹם. [וּמַה שֶּׁנָּהֲגוּ לִכְפֹּל, הוּא לְפִי שֶׁרֹב פֶּרֶק 'הוֹדוּ לַה'' כָּפוּל, כְּגוֹן: 'מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ' - 'עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ', וְלָכֵן כָּפְלוּ גַּם אֶת הַפְּסוּקִים שֶׁאֵינָם כְּפוּלִים]. כְּמוֹ כֵן, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ **לְבָרֵךְ אַחֲרָיו** - אַחַר קְרִיאַת הַהַלֵּל, **יְבָרֵךְ אַחֲרָיו, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.** וְלִפְנֵי הַהַלֵּל, מְבָרֵךְ בְּכָל מָקוֹם וְאֵינוֹ תָּלוּי בְּמִנְהָג, כְּכָל הַמִּצְוֹת שֶׁמְּבָרְכִים עֲלֵיהֶן לִפְנֵי עֲשִׂיָּתָן. **קְנִיַּת לוּלָב וְאֶתְרוֹג מֵעִם הָאָרֶץ בִּשְׁבִיעִית:** חָבֵר הַלּוֹקֵחַ **לוּלָב** וּשְׁאָר הַמִּינִים מֵחֲבֵרוֹ עַם הָאָרֶץ **בִּשְׁבִיעִית, נוֹתֵן לוֹ** הָעַם הָאָרֶץ אֶת הָאֶתְרוֹג **בְּמַתָּנָה** [וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לָתֵת לוֹ בְּמַתָּנָה, יִשַּׁלֵּם לוֹ מְחִיר יָקָר עַל הַלּוּלָב וְיִבְלִיעַ בְּתוֹכוֹ אֶת מְחִיר הָאֶתְרוֹג], **לְפִי שֶׁאֵין רַשַּׁאי לְלָקְחוֹ** - לִקְנוֹתוֹ בְּדָמִים מֵעַם הָאָרֶץ **בִּשְׁבִיעִית,** כִּי הָאֶתְרוֹג קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁעַם הָאָרֶץ לֹא יְבַעֵר אֶת הַדָּמִים כְּדִין בְּעִנּוּר שְׁבִיעִית. אֲבָל הַלּוּלָב, הֲרֵי הוּא עֵץ בְּעָלְמָא, וְאֵין בּוֹ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית: **מִשְׁנָה יב יְמֵי הֶחָג בָּהֶם נוֹטְלִים לוּלָב:** בָּרִאשׁוֹנָה - בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, **הָיָה לוּלָב נָטָל בַּמִּקְדָּשׁ** כָּל **שִׁבְעָה** יְמֵי הֶחָג, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מ) 'וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים', **וּבַמְּדִינָה** - חוּץ לַמִּקְדָּשׁ נָטָל רַק **יוֹם אֶחָד,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן'. **מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא לוּלָב נָטָל בַּמְּדִינָה** - חוּץ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ **שִׁבְעָה** יָמִים, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת זֵכֶר **לַמִּקְדָּשׁ. תַּקָּנַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בָּאֲכִילַת חָדָשׁ:** וְעוֹד תִּקֵּן, **שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנָּף** - יוֹם ט"ז בְּנִיסָן שֶׁמְּנִיפִין בּוֹ אֶת הָעֹמֶר, **כָּלוֹ אָסוּר** בַּאֲכִילַת חָדָשׁ. לְפִי שֶׁחָשַׁשׁ רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁמְּהֵרָה יְבָנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְיָבוֹאוּ לְהַתִּיר אֲכִילַת חָדָשׁ מִבֹּקֶר יוֹם ט"ז נִיסָן, עַל סְמַךְ הַהֶתֵּר שֶׁנָּהֲגוּ בּוֹ בִּזְמַן הַחֳרְבָּן, הַנִּלְמָד מֵהַכְּתוּב (שם פסוק ד) 'עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', שֶׁמַּשְׁמָעוֹ הֶתֵּר מְיֻד עִם תְּחִלַּת יוֹם ט"ז. וְלֹא יֵדְעוּ שֶׁעַתָּה שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם אֲסוּרָה אֲכִילַת חָדָשׁ עַד הַקְרֵבַת הָעֹמֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'עַד הֲבִיאָכֶם', וְלָכֵן אָסַר אֶת אֲכִילָתוֹ כָּל יוֹם ט"ז: **מִשְׁנָה יג נְטִילַת לוּלָב בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁחָל בְּשַׁבָּת:** יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג [-סֵכּוֹת] שֶׁחָל **לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, שֶׁלּוּלָב דָּחֶה שַׁבָּת בְּכָל מָקוֹם, **כָּל הָעָם מוֹלִיכִין** אֶת **לוּלְבֵיהֶן** לְבֵית הַכְּנֶסֶת. לַמָּחֳרָת מַשְׁכִּימִין וּבָאִין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ וְנוֹטְלוֹ. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים, אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג, אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ: **יד** רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וְשָׁכַח וְהוֹצִיא אֶת הַלּוּלָב לִרְשׁוּת הָרַבִּים, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוֹ בִּרְשׁוּת: **טו** מְקַבֶּלֶת אִשָּׁה מִיַּד בְּנָהּ וּמִיַּד בַּעְלָהּ וּמַחֲזֶרֶת לוֹ לַמַּיִם בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּשַׁבָּת מַחֲזִירִין, בְּיוֹם טוֹב מוֹסִיפִין, וּבַמּוֹעֵד מַחֲלִיפִין. קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ, חַיָּב בְּלוּלָב:

מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק ד

פרק ד א לוּלָב וַעֲרָבָה, שִׁשָּׁה וְשִׁבְעָה. הַהַלֵּל וְהַשְׁמָחָה, שְׁמוֹנָה. סֻכָּה וְנִסּוּךְ הַמַּיִם, שִׁבְעָה. וְהֶחָלִיל, חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה: **ב** לוּלָב שִׁבְעָה כֵּיצַד, יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, לוּלָב שִׁבְעָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים שִׁשָּׁה: **ג** עֲרָבָה שִׁבְעָה כֵּיצַד, יוֹם שִׁבְיעִי שֶׁל עֲרָבָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, עֲרָבָה שִׁבְעָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים שִׁשָּׁה: **ד** מִצְוַת לוּלָב כֵּיצַד, יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהַחַזָּנִין מְקַבְּלִין מֵהֶן אֶת שֶׁלָּהֶן בְּלִשְׁכָּה. וּמְלַמְּדִים אוֹתָם לוֹמַר, כָּל מִי שֶׁמַּגִּיעַ לוּלָבִי בְּיָדוֹ, הֲרֵי הוּא לוֹ בְּמַתָּנָה. שֶׁהָיָה בָּהֶם תְּחִלָּה, אֲבָל לֹא מוֹסִיפִים וְלֹא מַחֲלִיפִין, מִשּׁוּם תִּקּוּן כְּלִי. **בְּיוֹם טוֹב** אַף **מוֹסִיפִין** מַיִם, אֲבָל לֹא מַחֲלִיפִין אוֹתָם, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּכָךְ טִרְחָה לְצָרְךְ תַּקָּנַת כְּלִי. **וּבַמּוֹעֵד** - בְּחֹל הַמּוֹעֵד אַף **מַחֲלִיפִין** אֶת הַמַּיִם, וּמְצָוָה יֵשׁ בְּכָךְ. **חִנּוּךְ קָטָן לִנְטִילַת לוּלָב:** קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ אֶת הַלּוּלָב כְּהִלְכָתוֹ, חַיָּב בִּנְטִילַת לוּלָב, מִדִּבְרֵיהֶן מִשּׁוּם חִנּוּךְ:

פֶּרֶק ד דִּינֵי מִצְוֹת הֶחָג: נְטִילַת לוּלָב, זְקִיפַת עֲרָבָה וְנִסּוּךְ הַמַּיִם: **מִשְׁנָה א בְּאֵלּוּ יָמִים בֶּחָג נוֹהֲגוֹת מִצְוֹת הֶחָג:** נְטִילַת **לוּלָב,** וְהַנָּחַת עַנְפֵי **עֲרָבָה** בְּצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ [מִצְוָה שֶׁנִּתְקַבְּלָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁאֵכֶף קִיּוּמָהּ יִתְבָּאֵר לְהַלָּן], פְּעָמִים שֶׁנּוֹהֲגוֹת **שִׁשָּׁה** יָמִים **וּפְעָמִים שִׁבְעָה** יָמִים מִימֵי הֶחָג. קְרִיאַת **הַהַלֵּל, וְהַשִּׂמְחָה** - אֲכִילַת בְּשַׂר שְׁלָמִים [שֶׁבָּהּ מִתְקַיֶּמֶת מִצְוַת 'וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ' (דברים טז יד) בִּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּפִי שֶׁלָּמְדוּ מֵהַכְּתוּב (שם כז ז) 'וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָּׁם וְשָׂמַחְתָּ'] נוֹהֲגוֹת **שִׁמּוֹנָה** יָמִים, דְּהַיְנוּ בְּשִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג וּבְשִׁמִינִי עֲצֶרֶת. יְשִׁיבָה **בַּסֻּכָּה, וְנִסּוּךְ הַמַּיִם** עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ [בְּעֶצֶת הַקְּרֻבַת תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר], נוֹהֲגוֹת כָּל **שִׁבְעָה** יְמֵי הֶחָג. **וְהֶחָלִיל** וְכִנּוֹרוֹת בָּהֶם נִגְּנוּ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, שֶׁהָיוּ שְׂמָחִים בֶּחָג לְכָבוֹד מִצְוַת נִסּוּךְ הַמַּיִם, פְּעָמִים שֶׁהוּא נוֹהֵג **חֲמִשָּׁה** יָמִים, **וּפְעָמִים שִׁשָּׁה,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב: **מִשְׁנָה ב זְמַן קִיּוּם מִצְוַת לוּלָב:** נְטִילַת **לוּלָב** שִׁבְעָה (מ"א) שֶׁפְּעָמִים נוֹהֶגֶת **שִׁבְעָה** יָמִים, **כֵּיצַד. יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג כְּשֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** אֲזַי **לוּלָב** נוֹהֵג **שִׁבְעָה** יָמִים, כִּי נְטִילַת לוּלָב בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. **וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים** - אִם חָל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, נוֹהֶגֶת מִצְוַת לוּלָב רַק **שִׁשָּׁה** יָמִים, שֶׁגְּזִרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לִטֹּל לוּלָב, אַף שֶׁאֵין בִּנְטִילָתוֹ מְלָאכָה, מֵחֲשָׁשׁ שֶׁיֵּלֵךְ עִמּוֹ לִבְקִי לִלְמֹד אֶת הַבְּרָכָה אוֹ אֶת סֵדֶר הַנְּעִנּוּעִים, וְיַעֲבִירֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְלֹא גָּזְרוּ כֵּן אֶלָּא בִּשְׁאָר יְמֵי הֶחָג שֶׁאֵין נוֹהֶגֶת מִצְוַת לוּלָב אֶלָּא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֲבָל בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁנּוֹהֶגֶת בְּכָל מָקוֹם מִדְּאוֹרַיְתָא, לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא תִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. [וּמַה שֶּׁבִּזְמַן הַזֶּה אֵין נְטִילָתוֹ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, הוּא מִשּׁוּם שֶׁאֵינָנוּ בְּקִיאִים בִּקְבִיעוּת הַיָּרֵחַ, וּמִסַּפְקִים אָנוּ שֶׁמָּא אֵין זֶה יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, וְאֵין לִדְחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת מִסָּפֵק]: **מִשְׁנָה ג זְמַן זְקִיפַת עֲרָבָה סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ:** זְקִיפַת **עֲרָבָה** בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּתְבָּאֵר (מ"א) שֶׁפְּעָמִים נוֹהֶגֶת **שִׁבְעָה** יָמִים, **כֵּיצַד. יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל עֲרָבָה** [שֶׁהוּא הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הֶחָג, שֶׁהֲרֵי מִצְוַת עֲרָבָה נוֹהֶגֶת בְּכָל יְמֵי הֶחָג] כְּשֶׁחָל **לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, עֲרָבָה** נוֹהֶגֶת **שִׁבְעָה** יָמִים, כִּי מִצְוַת עֲרָבָה בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. **וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים** - אִם חָל הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא **שִׁשָּׁה** יָמִים. שֶׁגְּזָרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא תִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת בְּשְׁאָר יָמִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְזַלְזֵל בְּמִצְוַת לוּלָב, שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה שַׁבָּת אֶלָּא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. וּמִכָּל מָקוֹם דּוֹחֶה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, כְּדֵי לְפַרְסֵם שֶׁמִּצְוָתָהּ מִן הַתּוֹרָה [וּמִנְהָגֵנוּ לִטֹּל עֲרָבָה בַּשְּׁבִיעִי הוּא מִנְהַג נְבִיאִים, אַךְ אֵין זוֹ מִצְוַת הָעֲרָבָה הַנִּזְכֶּרֶת שֶׁנֶּהֱגָה בַּמִּקְדָּשׁ]: **מִשְׁנָה ד סֵדֶר נְטִילַת לוּלָב בַּמִּקְדָּשׁ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁחָל בְּשַׁבָּת:** מִצְוַת **לוּלָב כֵּיצַד** קִיְּמוּהָ בַּמִּקְדָּשׁ, **יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** כָּל הָעָם **מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן** בָּעֲרֶב שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב **לְהַר הַבַּיִת,** כִּי לְמָחָרָת לֹא יוּכְלוּ לְהָבִיאָם, שֶׁאַף שֶׁנִּטְּלוּ דּוֹחֶה שַׁבָּת, אַךְ הוֹצָאָתוֹ מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת אֲסוּרָה, **וְהַחַזָּנִין** - שַׁמָּשִׁים שָׁהֵיוּ שָׁם לְצָרְכֵי צִבּוּר **מְקַבְּלִין מֵהֶן** אֶת הַלּוּלָבִים, **וְסוֹדְרִין אוֹתָן עַל גַּב הָאַצְטְבָא** [-כְּעֵין מַדְרֵגוֹת לִישִׁיבָה] שֶׁסְּבִיב הַר הַבַּיִת מִתּוֹכוֹ, **וְהִזְקִנִים מַנִּיחִין אֶת** הַלּוּלָבִים **שֶׁלָּהֶן בְּלִשְׁכָּה** הַמְיֻחֶדֶת לָכָךְ, וְלֹא הִנִּיחוּהוּ עִם כָּל הַצִּבּוּר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדָּחֲפוּם כְּשֶׁיָּבוֹאוּ כֻּלָּם לָקַחַת אֶת לוּלְבֵיהֶן. וּבֵית דִּין **מְלַמְּדִים אוֹתָם** [-אֶת כֻּלָּם] **לוֹמַר, כָּל מִי שֶׁמַּגִּיעַ לוּלְבִי בְּיָדוֹ, הֲרֵי הוּא לוֹ בְּמַתָּנָה,** מִשּׁוּם שֶׁבְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ כִּי אִם בְּלוּלָב שֶׁלּוֹ, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁלְּמָחָרָת יִקַּח הָאָחֵד אֶת לוּלַב חֲבֵרוֹ.

המבוארות

מִשְׁנָה יא כְּפִילַת פְּסוּקִים וּבְרָכָה עַל הַהַלֵּל: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִכְפֹּל בִּקְרִיאַת הַהַלֵּל אֶת הַפְּסוּקִים מַ'אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי' וְאֵילָךְ, **יִכְפֹּל.** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ **לִפְשֹׁט** - לְאָמְרָם בְּלֹא לִכְפֹּל, **יִפְשֹׁט** וְלֹא יְשַׁנֶּה מִמִּנְהַג הַמָּקוֹם. [וּמַה שֶּׁנָּהֲגוּ לִכְפֹּל, הוּא לְפִי שֶׁרֹב פֶּרֶק 'הוֹדוּ לַה'' כָּפוּל, כְּגוֹן: 'מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ' - 'עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ', וְלָכֵן כָּפְלוּ גַּם אֶת הַפְּסוּקִים שֶׁאֵינָם כְּפוּלִים]. כְּמוֹ כֵן, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ **לְבָרֵךְ אַחֲרָיו** - אַחַר קְרִיאַת הַהַלֵּל, **יְבָרֵךְ אַחֲרָיו, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.** וְלִפְנֵי הַהַלֵּל, מְבָרֵךְ בְּכָל מָקוֹם וְאֵינוֹ תָּלוּי בְּמִנְהָג, כְּכָל הַמִּצְוֹת שֶׁמְּבָרְכִים עֲלֵיהֶן לִפְנֵי עֲשִׂיָּתָן. **קְנִיַּת לוּלָב וְאֶתְרוֹג מֵעִם הָאָרֶץ בִּשְׁבִיעִית:** חָבֵר הַלּוֹקֵחַ **לוּלָב** וּשְׁאָר הַמִּינִים מֵחֲבֵרוֹ עַם הָאָרֶץ **בִּשְׁבִיעִית, נוֹתֵן לוֹ** הָעַם הָאָרֶץ אֶת הָאֶתְרוֹג **בְּמַתָּנָה** [וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לָתֵת לוֹ בְּמַתָּנָה, יִשַּׁלֵּם לוֹ מְחִיר יָקָר עַל הַלּוּלָב וְיִבְלִיעַ בְּתוֹכוֹ אֶת מְחִיר הָאֶתְרוֹג], **לְפִי שֶׁאֵין רַשַּׁאי לְלָקְחוֹ** - לִקְנוֹתוֹ בְּדָמִים מֵעַם הָאָרֶץ **בִּשְׁבִיעִית,** כִּי הָאֶתְרוֹג קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁעַם הָאָרֶץ לֹא יְבַעֵר אֶת הַדָּמִים כְּדִין בְּעִנּוּר שְׁבִיעִית. אֲבָל הַלּוּלָב, הֲרֵי הוּא עֵץ בְּעָלְמָא, וְאֵין בּוֹ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית: **מִשְׁנָה יב יְמֵי הֶחָג בָּהֶם נוֹטְלִים לוּלָב:** בָּרִאשׁוֹנָה - בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, **הָיָה לוּלָב נָטָל בַּמִּקְדָּשׁ** כָּל **שִׁבְעָה** יְמֵי הֶחָג, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מ) 'וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים', **וּבַמְּדִינָה** - חוּץ לַמִּקְדָּשׁ נָטָל רַק **יוֹם אֶחָד,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן'. **מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא לוּלָב נָטָל בַּמְּדִינָה** - חוּץ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ **שִׁבְעָה** יָמִים, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת זֵכֶר **לַמִּקְדָּשׁ. תַּקָּנַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בָּאֲכִילַת חָדָשׁ:** וְעוֹד תִּקֵּן, **שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנָּף** - יוֹם ט"ז בְּנִיסָן שֶׁמְּנִיפִין בּוֹ אֶת הָעֹמֶר, **כָּלוֹ אָסוּר** בַּאֲכִילַת חָדָשׁ. לְפִי שֶׁחָשַׁשׁ רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁמְּהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְיָבוֹאוּ לְהַתִּיר אֲכִילַת חָדָשׁ מִבֹּקֶר יוֹם ט"ז נִיסָן, עַל סְמַךְ הַהֶתֵּר שֶׁנָּהֲגוּ בּוֹ בִּזְמַן הַחֳרְבָּן, הַנִּלְמָד מֵהַכְּתוּב (שם פסוק ד) 'עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', שֶׁמַּשְׁמָעוֹ הֶתֵּר מְיֻד עִם תְּחִלַּת יוֹם ט"ז. וְלֹא יֵדְעוּ שֶׁעַתָּה שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם אֲסוּרָה אֲכִילַת חָדָשׁ עַד הַקְרֵבַת הָעֹמֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'עַד הֲבִיאָכֶם', וְלָכֵן אָסַר אֶת אֲכִילָתוֹ כָּל יוֹם ט"ז: **מִשְׁנָה יג נְטִילַת לוּלָב בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁחָל בְּשַׁבָּת:** יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג [-סֵכּוֹת] שֶׁחָל **לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, שֶׁלּוּלָב דָּחֶה שַׁבָּת בְּכָל מָקוֹם, **כָּל הָעָם מוֹלִיכִין** אֶת **לוּלְבֵיהֶן** לְבֵית הַכְּנֶסֶת. לַמָּחֳרָת מַשְׁכִּימִין וּבָאִין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ וְנוֹטְלוֹ. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים, אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג, אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ: **יד** רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וְשָׁכַח וְהוֹצִיא אֶת הַלּוּלָב לִרְשׁוּת הָרַבִּים, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוֹ בִּרְשׁוּת: **טו** מְקַבֶּלֶת אִשָּׁה מִיַּד בְּנָהּ וּמִיַּד בַּעְלָהּ וּמַחֲזֶרֶת לוֹ לַמַּיִם בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּשַׁבָּת מַחֲזִירִין, בְּיוֹם טוֹב מוֹסִיפִין, וּבַמּוֹעֵד מַחֲלִיפִין. קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ, חַיָּב בְּלוּלָב:

פֶּרֶק ד דִּינֵי מִצְוֹת הֶחָג: נְטִילַת לוּלָב, זְקִיפַת עֲרָבָה וְנִסּוּךְ הַמַּיִם: **מִשְׁנָה א בְּאֵלּוּ יָמִים בֶּחָג נוֹהֲגוֹת מִצְוֹת הֶחָג:** נְטִילַת **לוּלָב,** וְהַנָּחַת עַנְפֵי **עֲרָבָה** בְּצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ [מִצְוָה שֶׁנִּתְקַבְּלָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁאֵכֶף קִיּוּמָהּ יִתְבָּאֵר לְהַלָּן], פְּעָמִים שֶׁנּוֹהֲגוֹת **שִׁשָּׁה** יָמִים **וּפְעָמִים שִׁבְעָה** יָמִים מִימֵי הֶחָג. קְרִיאַת **הַהַלֵּל, וְהַשִּׂמְחָה** - אֲכִילַת בְּשַׂר שְׁלָמִים [שֶׁבָּהּ מִתְקַיֶּמֶת מִצְוַת 'וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ' (דברים טז יד) בִּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּפִי שֶׁלָּמְדוּ מֵהַכְּתוּב (שם כז ז) 'וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָּׁם וְשָׂמַחְתָּ'] נוֹהֲגוֹת **שִׁמּוֹנָה** יָמִים, דְּהַיְנוּ בְּשִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג וּבְשִׁמִינִי עֲצֶרֶת. יְשִׁיבָה **בַּסֻּכָּה, וְנִסּוּךְ הַמַּיִם** עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ [בְּעֶצֶת הַקְּרֻבַת תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר], נוֹהֲגוֹת כָּל **שִׁבְעָה** יְמֵי הֶחָג. **וְהֶחָלִיל** וְכִנּוֹרוֹת בָּהֶם נִגְּנוּ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, שֶׁהָיוּ שְׂמָחִים בֶּחָג לְכָבוֹד מִצְוַת נִסּוּךְ הַמַּיִם, פְּעָמִים שֶׁהוּא נוֹהֵג **חֲמִשָּׁה** יָמִים, **וּפְעָמִים שִׁשָּׁה,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב: **מִשְׁנָה ב זְמַן קִיּוּם מִצְוַת לוּלָב:** נְטִילַת **לוּלָב** שִׁבְעָה (מ"א) שֶׁפְּעָמִים נוֹהֶגֶת **שִׁבְעָה** יָמִים, **כֵּיצַד. יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג כְּשֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** אֲזַי **לוּלָב** נוֹהֵג **שִׁבְעָה** יָמִים, כִּי נְטִילַת לוּלָב בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. **וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים** - אִם חָל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, נוֹהֶגֶת מִצְוַת לוּלָב רַק **שִׁשָּׁה** יָמִים, שֶׁגְּזִרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לִטֹּל לוּלָב, אַף שֶׁאֵין בִּנְטִילָתוֹ מְלָאכָה, מֵחֲשָׁשׁ שֶׁיֵּלֵךְ עִמּוֹ לִבְקִי לִלְמֹד אֶת הַבְּרָכָה אוֹ אֶת סֵדֶר הַנְּעִנּוּעִים, וְיַעֲבִירֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְלֹא גָּזְרוּ כֵּן אֶלָּא בִּשְׁאָר יְמֵי הֶחָג שֶׁאֵין נוֹהֶגֶת מִצְוַת לוּלָב אֶלָּא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֲבָל בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁנּוֹהֶגֶת בְּכָל מָקוֹם מִדְּאוֹרַיְתָא, לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא תִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. [וּמַה שֶּׁבִּזְמַן הַזֶּה אֵין נְטִילָתוֹ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, הוּא מִשּׁוּם שֶׁאֵינָנוּ בְּקִיאִים בִּקְבִיעוּת הַיָּרֵחַ, וּמִסַּפְקִים אָנוּ שֶׁמָּא אֵין זֶה יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, וְאֵין לִדְחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת מִסָּפֵק]: **מִשְׁנָה ג זְמַן זְקִיפַת עֲרָבָה סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ:** זְקִיפַת **עֲרָבָה** בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּתְבָּאֵר (מ"א) שֶׁפְּעָמִים נוֹהֶגֶת **שִׁבְעָה** יָמִים, **כֵּיצַד. יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל עֲרָבָה** [שֶׁהוּא הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הֶחָג, שֶׁהֲרֵי מִצְוַת עֲרָבָה נוֹהֶגֶת בְּכָל יְמֵי הֶחָג] כְּשֶׁחָל **לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, עֲרָבָה** נוֹהֶגֶת **שִׁבְעָה** יָמִים, כִּי מִצְוַת עֲרָבָה בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. **וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים** - אִם חָל הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא **שִׁשָּׁה** יָמִים. שֶׁגְּזָרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא תִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת בְּשְׁאָר יָמִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְזַלְזֵל בְּמִצְוַת לוּלָב, שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה שַׁבָּת אֶלָּא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. וּמִכָּל מָקוֹם דּוֹחֶה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, כְּדֵי לְפַרְסֵם

משניות

מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק ה

לְמָחָר - בְּיוֹם טוֹב, כָּל הָעָם מַשְׁכִּימִין **וּבָאִין** לְהַר הַבַּיִת, **וְהַחַזָּנִין זוֹרְקִין אוֹתָם** - אֶת הַלּוּלָבִים **לִפְנֵיהֶם, וְהֵן מְחַטְּפִין וּמַכִּין אִישׁ אֶת חֲבֵרוֹ** כְּדֵי לְהַחֲזִיק בַּלּוּלָב. **וּכְשֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שֶׁבָּאוּ לִידֵי סַכָּנָה מַחֲמַת הַהַכָּאוֹת, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל בְּבֵיתוֹ: מִשְׁנָה ה אַף קִיּוּם מִצְוַת הָעֲרָבָה:** מִצְוַת עֲרָבָה כֵּיצַד. מָקוֹם הָיָה **לְמַטָּה** - נָמוּךְ **מִירוּשָׁלַיִם, וְנִקְרָא מוֹצָא** וּבוֹ הָעֲרָבָה מְצוּיָה. **יוֹרְדִין** שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין **לְשָׁם וּמְלַקְּטִין מִשָּׁם מֶרֻבִּיּוֹת** - עֲנָפִים גְּבוֹהִים **שֶׁל עֲרָבָה,** בְּגֹבַהּ אַחַת עֶשְׂרֵה אַמּוֹת, **וּבָאִין וְזוֹקְפִין** [-מַעֲמִידִים] **אוֹתָן בְּצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ** עַל הַיְסוֹד, **וְרֹאשֵׁיהֶן שֶׁל הָעֲרָבוֹת, כְּפוּפִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** אַמָּה. **וְהַכֹּהֲנִים תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ** בַּחֲצוֹצְרוֹת לְשִׂמְחָה. **בְּכָל יוֹם** מִימֵי הֶחָג הָיוּ **מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פַּעַם אַחַת** עִם הָעֲרָבָה, **וְאוֹמְרִים, 'אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, אָנָּא ה' הַצְלִיחָה נָּא'** (תהלים קיח כה). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, 'אֲנִי וְהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא'** ['אֲנִי וָהוּ' הֵם שְׁמוֹת מִשָּׁם ע"ב, וְעוֹד שֶׁהֵם בְּגִימַטְרִיָּא אָנָּא ה'. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: מִי שֶׁאֲנִי וָהוּא בְּצָרָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צא טו) 'עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה' - הוֹשִׁיעָה נָּא]. **וְאוֹתוֹ הַיּוֹם** - בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי **מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים. בְּשָׁעַת פְּטִירָתָן** - פְּרֻדָתָן מִמִּצְוַת עֲרָבָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי **מָה הֵן אוֹמְרִים, יְפִי לְךָ מִזְבֵּחַ, יְפִי לְךָ מִזְבֵּחַ** - יְפִי זֶה אָנוּ עוֹשִׂין לְךָ הַמִּזְבֵּחַ שֶׁאַתָּה מְכֻפָּר עָלֵינוּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** כָּךְ הָיוּ אוֹמְרִים, **לְיָהּ וּלְךָ מִזְבֵּחַ, לְיָהּ וּלְךָ מִזְבֵּחַ** - בְּמִצְוָה זוֹ לַה' אָנוּ מוֹדִים, וּלְךָ הַמִּזְבֵּחַ אָנוּ מְקַלְּסִין: **מִשְׁנָה ו קִיּוּם מִצְוַת עֲרָבָה בְּשַׁבָּת:** כְּמַעֲשֵׂהוּ **בְּחֹל כָּךְ** מַעֲשֵׂהוּ **בְּשַׁבָּת** - כְּשֶׁחָל יוֹם שְׁבִיעִי לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, **אֶלָּא שֶׁכְּשֶׁחָל בְּשַׁבָּת הָיוּ מְלַקְּטִין אוֹתָן** - אֶת הָעֲרָבוֹת **מֵעֲרֶב שַׁבָּת,** שֶׁהָרֵי בְּשַׁבָּת אָסוּר לְקַצְצָן, **וּמַנִּיחִים אוֹתָן בְּגִיגִיּוֹת שֶׁל זָהָב** עִם מַיִם **כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְמְשׁוּ** עַד לְמָחָרָת. **דְּעָה אַחֶרֶת בְּמִצְוַת עֲרָבָה: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר,** לֹא הָיוּ מְבִיאִים עֲרָבָה כְּלָל, אֶלָּא חֲרִיּוֹת - עֲנָפִים שֶׁל דֶּקֶל הָיוּ מְבִיאִין כָּל יוֹם מִימֵי הֶחָג, **וְחוֹבְטִין אוֹתָן בַּקַּרְקַע בְּצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם** - כְּלוֹמַר כָּל יוֹם וְיוֹם מִימֵי הֶחָג **נִקְרָא יוֹם חֲבוּט חֲרִיּוֹת.** וְדָרְשׁוּ כֵּן מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'כַּפֹּת תְּמָרִים' לְשׁוֹן רַבִּים, אֶחָד לְמִצְוַת לוּלָב וְאֶחָד לַמִּזְבֵּחַ: **מִשְׁנָה ז הַמִּנְהָג שֶׁעָשׂוּ בְּלוּלָב וּבָאֶתְרוֹג לְאַחַר סִיּוּם מִצְוָתָם:** בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְאַחַר שֶׁקִּיְּמוּ מִצְוַת לוּלָב, **מִיַּד הַתִּינוֹקוֹת** - מִידֵיהֶם שֶׁל הַקְּטַנִּים, הָיוּ הַגְּדוֹלִים **שׁוֹמְטִין אֶת לוּלְבֵיהֶן, וְאוֹכְלִין** אֶת **אֶתְרוֹגֵיהֶן,** וְאֵין בְּכָךְ חֲשָׁשׁ גָּזֵל, שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ מֵחֲמַת שִׂמְחָה [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: מִיָּד עִם גְּמַר הַמִּצְוָה, הַקְּטַנִּים שׁוֹמְטִים אֶת לוּלְבֵיהֶם וְאוֹכְלִים אֶתְרוֹגֵיהֶם], אֲבָל אֶתְרוֹגֵי הַגְּדוֹלִים מֻקְצִים הֵם מֵחֲמַת מִצְוָה כָּל הַיּוֹם: **מִשְׁנָה ח זְמַן מִצְוַת הַלֵּל, שִׂמְחָה וִישִׁיבָה בַּסֻּכָּה:** **הַלֵּל וְהַשִּׂמְחָה** שֶׁנִּתְבָּאֲר (מ"א) שֶׁנּוֹהֲגִים **שִׁמּוֹנָה** יָמִים, **כֵּיצַד. מִלַּמֵּד שֶׁחַיָּב אָדָם** בַּאֲמִירַת **הַלֵּל וּבַאֲכִילַת שַׁלְמֵי שִׂמְחָה וּבְכִבּוּד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג** - שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, **כְּשֶׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג,** וְעִם שִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג, הֲרֵי הֵם שְׁמוֹנָה יָמִים. יְשִׁיבָה **בַּסֻּכָּה** שֶׁנִּתְבָּאֲר (מ"א) שֶׁהִיא **שִׁבְעָה** יָמִים, **כֵּיצַד. גְּמַר מִלֶּאֱכֹל** אֶת סְעוּדָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, **לֹא יַתִּיר** אֶת הַחֲבָלִים הַמַּחֲזִיקִים אֶת **סֻּכָּתוֹ,** שֶׁהָרֵי עֲדַיִן חַיָּב בְּסֻכָּה עַד סוֹף הַיּוֹם. אֲבָל **מוֹרִיד הוּא** אֶת **הַכֵּלִים** הַנָּאִים וְאֶת הַמַּצָּעוֹת שֶׁהֶעֱלָה לַסֻּכָּה, **מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה** - הֵחֵל מִזְּמַן מִנְחָה קְטַנָּה, **מִפְּנֵי כְּבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם** - כְּלוֹמַר כָּל יוֹם וְיוֹם מִימֵי הֶחָג **נִקְרָא יוֹם חֲבוּט חֲרִיּוֹת.** וְדָרְשׁוּ כֵּן מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'כַּפֹּת תְּמָרִים' לְשׁוֹן רַבִּים, אֶחָד לְמִצְוַת לוּלָב וְאֶחָד לַמִּזְבֵּחַ: **מִשְׁנָה ז הַמִּנְהָג שֶׁעָשׂוּ בְּלוּלָב וּבָאֶתְרוֹג לְאַחַר סִיּוּם מִצְוָתָם:** בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְאַחַר שֶׁקִּיְּמוּ מִצְוַת לוּלָב, **מִיַּד הַתִּינוֹקוֹת** - מִידֵיהֶם שֶׁל הַקְּטַנִּים, הָיוּ הַגְּדוֹלִים **שׁוֹמְטִין אֶת לוּלְבֵיהֶן, וְאוֹכְלִין** אֶת **אֶתְרוֹגֵיהֶן,** וְאֵין בְּכָךְ חֲשָׁשׁ גָּזֵל, שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ מֵחֲמַת שִׂמְחָה [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: מִיָּד עִם גְּמַר הַמִּצְוָה, הַקְּטַנִּים שׁוֹמְטִים אֶת לוּלְבֵיהֶם וְאוֹכְלִים אֶתְרוֹגֵיהֶם], אֲבָל אֶתְרוֹגֵי הַגְּדוֹלִים מֻקְצִים הֵם מֵחֲמַת מִצְוָה כָּל הַיּוֹם: **מִשְׁנָה ח זְמַן מִצְוַת הַלֵּל, שִׂמְחָה וִישִׁיבָה בַּסֻּכָּה:** **הַלֵּל וְהַשִּׂמְחָה** שֶׁנִּתְבָּאֲר (מ"א) שֶׁנּוֹהֲגִים **שִׁמּוֹנָה** יָמִים, **כֵּיצַד. מִלַּמֵּד שֶׁחַיָּב אָדָם** בַּאֲמִירַת **הַלֵּל וּבַאֲכִילַת שַׁלְמֵי שִׂמְחָה וּבְכִבּוּד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג** - שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, **כְּשֶׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג,** וְעִם שִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג, הֲרֵי הֵם שְׁמוֹנָה יָמִים. יְשִׁיבָה **בַּסֻּכָּה** שֶׁנִּתְבָּאֲר (מ"א) שֶׁהִיא **שִׁבְעָה** יָמִים, **כֵּיצַד. גְּמַר מִלֶּאֱכֹל** אֶת סְעוּדָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, **לֹא יַתִּיר** אֶת הַחֲבָלִים הַמַּחֲזִיקִים אֶת **סֻּכָּתוֹ,** שֶׁהָרֵי עֲדַיִן חַיָּב בְּסֻכָּה עַד סוֹף הַיּוֹם. אֲבָל **מוֹרִיד הוּא** אֶת **הַכֵּלִים** הַנָּאִים וְאֶת הַמַּצָּעוֹת שֶׁהֶעֱלָה לַסֻּכָּה, **מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה** - הֵחֵל מִזְּמַן מִנְחָה קְטַנָּה, **מִפְּנֵי כְּבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג,** שֶׁבְּהַכְנָסָתָם יֵרָאֶה כְּמֵכִין מָקוֹם לִסְעוּדַת הַלַּיְלָה: **מִשְׁנָה ט מִצְוַת נִסּוּךְ הַמַּיִם:** **נִסּוּךְ הַמַּיִם כֵּיצַד. צְלוֹחִית שֶׁל זָהָב שֶׁמַּחֲזֶקֶת שְׁלֹשֶׁת לֻגִּים** [-רְבִיעִית הַהִין, שִׁעוּר נִסְכֵּי כֶּבֶשׂ, שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר הַנָּמוּךְ בְּנִסְכֵּי יַיִן], **הָיָה מְמַלֵּא** בְּמַיִם **מִן** מַעְיַן **הַשִּׁלוֹחַ** הַסָּמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם. וּמֵי מַעְיָן דַּוְקָא שֶׁאֲבוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יב ג) 'וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה'. אַחַר הַשְּׁאִיבָה חָזְרוּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ **וְהִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם** מִשַּׁעֲרֵי הָעֲזָרָה הַדָּרוֹמִיִּים, שֶׁנִּקְרָא כָּךְ עַל שֵׁם הַכְּנֶסֶת מַיִם אֵלּוּ, **תָּקְעוּ** הַכֹּהֲנִים **וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ** - תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה, בַּחֲצוֹצְרוֹת, לְשֵׁם שִׂמְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן'. **עָלָה** הַכֹּהֵן הַמְנַסֵּךְ **בַּכֶּבֶשׁ** שֶׁבְּדָרוֹם הַמִּזְבֵּחַ, **וּפָנָה לִשְׂמאלוֹ** - לְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁשָּׁם הָיוּ מְנַסְּכִים יַיִן וּמַיִם. **שְׁנֵי סְפָלִים שֶׁל כֶּסֶף הָיוּ שָׁם,** אֶחָד לְנִסּוּךְ הַיַּיִן וְאֶחָד לְנִסּוּךְ הַמַּיִם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁל סִיד הָיוּ** אוֹתָם סְפָלִים, **אֶלָּא שֶׁהָיוּ מֻשְׁחָרִין פְּנֵיהֶם מִפְּנֵי הַיַּיִן,** וְהָיוּ נִרְאִים כְּכֶסֶף שֶׁהוּא שָׁחֹר מֵהַסִּיד [וְאַף שֶׁל מַיִם הָיָה מַשְׁחָר, כִּי פְּעָמִים טָעָה וְנִסַּךְ לְתוֹכוֹ שֶׁל יַיִן, כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה יָצָא]. **וּמְנֻקָּבִין כְּמִין שְׁנֵי חֻטְמִין דַּקִּין** - בְּשׁוּלָיו שֶׁל כָּל סֵפֶל הָיְתָה בְּלִיטָה כְּעֵין חֹטֶם וְנָקֵב בְּקָצֵהוּ, וּמְנֻקָּב זֶה קָלְחוּ הַמַּיִם וְהַיַּיִן עַל גַּג הַמִּזְבֵּחַ, וּמִשָּׁם דֶּרֶךְ נָקֵב אֶל הַשִּׁיתִין שֶׁתַּחְתָּיו. **אֶחָד** הֶחָטְמִים הָיָה **מְעֻבֶּה וְאֶחָד דַּק, שֶׁנָּקַב הַיַּיִן הָיָה** רָחָב יוֹתֵר, **כְּדֵי שֶׁיִּהוּ שְׁנֵיהֶם** [-הַמַּיִם וְהַיַּיִן] **כְּלִין בְּבַת אֶחָת,** וְכֵיוָן שֶׁהַיַּיִן סָמִיךְ יוֹתֵר הָיָה נִקְבּוֹ רָחָב יוֹתֵר. הַסֵּפֶל **הַמְעֻרָבִי** הָיָה **שֶׁל מַיִם, וְהַמִּזְרָחִי שֶׁל יַיִן.** אִם טָעָה **וְעָרָה** מֵהַצְּלוֹחִית **שֶׁל מַיִם לְתוֹךְ** הַסֵּפֶל **שֶׁל הַיַּיִן, וּמִשֶּׁל הַיַּיִן לְתוֹךְ שֶׁל מַיִם, יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְנַסֵּךְ שֵׁנִית. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּלֹג הָיָה מְנַסֵּךְ** נִסּוּךְ הַמַּיִם, וְלֹא בְּשֶׁל שְׁלֹשָׁה לֻגִּין. וְכֵן הָיָה מְנַסֵּךְ **כָּל שְׁמוֹנָה** - אַף בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְלֹא רַק בְּשִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג. **וְלַמְנַסֵּךְ אוֹמְרִים לוֹ, הַגְבַּהּ יָדְךָ** בְּעֵת הַנִּסּוּךְ, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הָעָם אֶת נִסּוּךְ הַמַּיִם, וְלֹא יַחְשְׁדוּ בּוֹ שֶׁהוּא צָדוּקִי שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בְּמִצְוַת נִסּוּךְ הַמַּיִם שֶׁאֵינָהּ מְפֹרֶשֶׁת בַּכָּתוּב אֶלָּא נִלְמֶדֶת בְּקַבָּלַת חֲכָמִים, וּכְפִי **שֶׁפַּעַם אַחַת נִסְּכוּ** כֹּהֵן צָדוֹקִי **אֶחָד** אֶת הַמַּיִם **עַל גַּבֵּי רַגְלָיו,** וְלֹא לְתוֹךְ הַסֵּפֶל כְּמִצְוָתוֹ, **וּרְגָמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאֶתְרוֹגֵיהֶן: מִשְׁנָה י נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּשַׁבָּת:** כְּמַעֲשֵׂהוּ שֶׁל נִסּוּךְ הַמַּיִם **בְּחֹל כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בְּשַׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהָיָה מְמַלֵּא מַיִם מֵעֶרֶב שַׁבָּת, בְּחָבִית שֶׁל זָהָב שֶׁאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת מִן הַשִּׁלּוֹחַ, וּמַנִּיחָהּ בְּלִשְׁכָּה** עַד לְעֵת נִסּוּךְ הַמַּיִם [כִּי אִלּוּ הָיְתָה הֶחָבִית מְחֻנָּכֶת לְעֲבוֹדַת מִזְבֵּחַ וּקְדוּשָׁה כִּכְלֵי שָׁרֵת, הָיְתָה מְקַדֶּשֶׁת אֶת הַמַּיִם שֶׁבָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ל כט) 'כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ', וְהָיוּ הַמַּיִם נִפְסָלִים בְּלִינָה כְּדִין הַקָּדוֹשׁ בְּקִדֻּשַׁת הַגּוּף]. וְאִם **נִשְׁפְּכָה** הֶחָבִית, **אוֹ שֶׁנִּתְגַּלְּתָה** - הוּסַר כְּסוּיָהּ, **הָיָה מְמַלֵּא** מַיִם לְנִסּוּךְ **מִן הַכִּיּוֹר,** מִשּׁוּם **שָׁהַיַּיִן וְהַמַּיִם הַמְגֻלִּין** - שֶׁשָּׁהוּ לְלֹא כְּסוּי, **פְּסוּלִים** לְנִסּוּךְ **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ,** שֶׁלַּמִּזְבֵּחַ יֵשׁ לְהָבִיא אֶת הַמִּין הַמְשֻׁבָּח בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי א ח) 'הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ', וְלֹא מַיִם מְגֻלִּים שֶׁיֵּשׁ חַשָּׁשׁ שֶׁמָּא שָׁתָה מֵהֶם נָחָשׁ וְהִטִּיל בָּהֶם אָרֶס:

פֶּרֶק ה

פְּרָטֵי שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה. וְאַגַּב זֶה, הַתְקִיעוֹת שֶׁהָיוּ נְהוּגוֹת כָּל הַשָּׁנָה. חֲלַקַּת קְרָבָנוֹת הָרְגָלִים, לֶחֶם הַפָּנִים וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, בֵּין מִשְׁמְרוֹת הַכְּהֻנָּה: **מִשְׁנָה א זְמַן שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה:** **הָחָלִיל** שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"ד מ"א) שֶׁפְּעָמִים נָהֲגוּ חֲמִשָּׁה יָמִים, **וּפְעָמִים שִׁשָּׁה** יָמִים, **זֶהוּ הָחָלִיל שֶׁל** - שֶׁחִלְּלוּ בּוֹ בְּשִׂמְחַת **בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה,** בְּלֵילוֹת חֹל הַמּוֹעֵד. **שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב,** מִדְּרַבָּנָן, שֶׁמָּא יָבוֹא לְתַקֵּן כְּלֵי שִׁיר, וְלָכֵן פְּעָמִים שֶׁנָּהֲגוּ רַק חֲמִשָּׁה יָמִים, שֶׁהֵם שִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג לְמַעֵט שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב. וְאִם חָל יוֹם טוֹב בְּשַׁבָּת, הָיָה נוֹהֲגִים בְּשִׁשָּׁה יְמֵי הֶחָג, שִׁשָּׁה יָמִים. עַל גַּדָּל הַשִּׂמְחָה אָמְרוּ, **כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה שִׂמְחַת**

בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, לֹא רָאָה שִׂמְחָה שֶׁלֹּא כָּמוֹהָ מִימָיו. וְנִקְרָאָה 'שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה' לְפִי שֶׁכָּל עִקָּרָהּ עַל שְׁאִיבַת מֵי נִסּוּךְ הַמַּיִם, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יב ג) 'וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן': **מִשְׁנָה ב הֶכְנֵת עֲזֶרֶת הַנָּשִׁים: בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג** [-סֻכּוֹת], **יָרְדוּ לְעֶזְרַת נָשִׁים, וּמִתַּקְנִין שָׁם תִּקּוּן גָּדוֹל עַל יְדֵי הַקָּפַת הָעֲזָרָה בְּגִזְטְרָא הַמְּנַחַת בַּגֹּבַהּ עַל זִיזִים הַיּוֹצְאִים מֵהַכְּתָלִים, וּבָהּ עָמְדוּ הַנָּשִׁים, וְהָאֲנָשִׁים בָּעֲזָרָה לְמַטָּה. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ וְיָבוֹאוּ לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ. וּמְנוֹרוֹת שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם** - בָּעֲזֶרֶת נָשִׁים, **וְאַרְבָּעָה סְפָלִים שֶׁל זָהָב קְבוּעִים בְּרָאשֵׁיהֶן** - שֶׁל כָּל מְנוֹרָה, וּבָהֶם הַשֶּׁמֶן **וְהַפְּתִילוֹת, וְאַרְבָּעָה סֻלָּמוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַמְּנוֹרוֹת, סֵלָם לְכָל סֵפֶל, וְאַרְבָּעָה יְלָדִים מִפִּרְחֵי כְהֻנָּה** [-כֹּהֲנִים צְעִירִים], **וּבִידֵיהֶם כַּדִּים שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁל מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג,** כְּלוֹמַר כָּל יֶלֶד הֶחֱזִיק כַּד שֶׁל שִׁשִּׁים לוֹג - הַיְלָדִים **מְטִילִין לְכָל סֵפֶל וְסֵפֶל: מִשְׁנָה ג מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי כְהֻנִּים** - מִמִּכְנְסֵי הַכֹּהֲנִים הַבְּלוּיִים **וּמֵהֲמֵיָנֵיהֶן** - וּמֵאַבְנֵטֵיהֶם הַבְּלוּיִים, **מֵהֶן הָיוּ מַפְקִיעִין** - קוֹרְעִים וְעוֹשִׂין פְּתִילוֹת לְאוֹתָן מְנוֹרוֹת, **וּבָהֶן הָיוּ מַדְלִיקִין.** וְאוֹרָן הָיָה כֹּה רַב עַד שֶׁלֹּא הָיְתָה חָצֵר בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה **מֵאוֹר** הַמְּנוֹרוֹת שֶׁל **בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה,** שֶׁהָיָה גָּבוֹהַּ הַמְּנוֹרוֹת חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְכֵן הַר הַבַּיִת גָּבוֹהַּ מִכָּל יְרוּשָׁלַיִם: **מִשְׁנָה ד הַנֶּהֱגָּוֹת הַשִּׁמְחָה בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה: חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה** [-גְּדוֹלֵי הַדּוֹר שֶׁמַּעֲשֶׂה הַצִּבּוּר בְּיָדָן (תפא"י)] **הָיוּ מְרַקְּדִים לְפָנֵיהֶם** - לִפְנֵי הָעָם הָעוֹמְדִים מִקָּבִיב, **בַּאֲבוּקוֹת שֶׁל אוֹר שֶׁבִּידֵיהֶן,** אַרְבַּע אוֹ שְׁמוֹנָה אֲבוּקוֹת, שֶׁזּוֹרֵק הָאֶחָת כְּלַפֵּי מַעְלָה וְתוֹפֵס הָאַחֶרֶת, **וְאוֹמְרִים לְפָנֵיהֶן דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתֻשְׁבָּחוֹת** [אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה אָמְרוּ: אַשְׁרֵי יַלְדוּתֵנוּ שֶׁלֹּא בִּישָּׁה אֶת זִקְנוּתֵנוּ. בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה אָמְרוּ: אַשְׁרֵי זִקְנוּתֵנוּ שֶׁכִּפְּרָה עַל יַלְדוּתֵנוּ. וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ אוֹמְרִים: אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא חָטָא וּמִי שֶׁחָטָא וְנִמְחַל לוֹ]. **וְהַלְוִיִּם** הָיוּ מְנַגְּנִים **בְּכִנּוֹרוֹת וּבִנְבָלִים וּבִמְצִלְתַּיִם וּבַחֲצוֹצְרוֹת וּבְכָלֵי שִׁיר בְּלֹא מִסְפָּר** קָבוּעַ, אֶלָּא כַּמָּה שֶׁרָצוּ, בָּעִמְדָם **עַל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה הַמַּעֲלוֹת** [-מַדְרֵגוֹת] **הַיּוֹרְדוֹת מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת נָשִׁים,** שֶׁאוֹתָן הַמַּעֲלוֹת הָיוּ **כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מִזְמוֹרֵי שִׁיר הַמַּעֲלוֹת שֶׁבְּתְהִלִּים, שֶׁעֲלֵיהֶן** - עַל מַדְרֵגוֹת אֵלּוּ הָיוּ **הַלְוִיִּם עוֹמְדִין** בְּשׁוֹמְרֵי בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, מַחֲזִיקִים **בִּכְלֵי שִׁיר, וְאוֹמְרִים שִׁירָה** [אֲבָל כְּשֶׁשָּׁרוּ עַל הַקָּרְבָּן, עָמְדוּ עַל הַדּוּכָן שֶׁבֵּין עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת כֹּהֲנִים]. **הַחֲכָנָה לִיצִיאָה לִשְׁאִיבַת הַמַּיִם: וְעָמְדוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים בְּשַׁעַר הָעֶלְיוֹן** - שַׁעַר נִקָּנוֹר, **שֶׁיּוֹרֵד** - שֶׁדַּרְכּוֹ שַׁעַר זֶה יוֹרְדִים **מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת נָשִׁים, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת בְּיָדֵיהֶן. וּכְשֶׁקָּרָא הַגָּבֶר** - הַכָּרוֹז שֶׁהָיָה קוֹרֵא בְּכָל בֹּקֶר 'עִמְדוּ כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדַתְכֶם וּלְוִיִּם לְדוּכָנְכֶם וְיִשְׂרְאֵל לְמַעֲמַדְכֶם', קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר, **תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ,** לְסִימָן שֶׁיֵּלְכוּ לִשְׁאִיבַת הַמַּיִם, וְאָז הַחֲלוּ הַכֹּהֲנִים הַתּוֹקְעִים לָרֶדֶת. **הִגִּיעוּ לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית** [הַגְּמָרָא מִסְתַּפֶּקֶת, אִם יָרְדוּ עָשָׂר מַעֲלוֹת, אוֹ שָׁיָרְדוּ חָמֵשׁ מַדְרֵגוֹת וְהִגִּיעוּ לַמַּעֲלָה הָעֲשִׂירִית מִלְּמַטָּה], **תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ** בַּשֵּׁנִית. הִמְשִׁיכוּ לֵירֵד עַד **שֶׁהִגִּיעוּ לָעֲזָרָה** - לִרְצִפַּת עֶזְרַת נָשִׁים, **וְתָקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ** בַּעַם שְׁלִישִׁית. וּבְתִקְיעוֹת אֲחֲרוֹנוֹת אֵלּוּ **הָיוּ תוֹקְעִין וְהוֹלְכִין** - מַאֲרִיכִים בַּתְּקִיעוֹת **עַד שֶׁמַּגִּיעִין לַשַּׁעַר הַיּוֹצֵא** מֵעֶזְרַת נָשִׁים **לְכִוּוּן מִזְרָח. הִגִּיעוּ לַשַּׁעַר הַיּוֹצֵא מִמִּזְרָח, הָפְכוּ פְּנֵיהֶן לְמַעֲרָב וְאָמְרוּ, אֲבוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה, אֲחוֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל יְיָ וּפְנֵיהֶם קֶדְמָה, וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִים קֶדְמָה לַשֶּׁמֶשׁ, וְאָנוּ לְיָהּ עֵינֵינוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָיוּ שׁוֹנִין - כּוֹפְלִים דִּבְרֵיהֶם וְאוֹמְרִין, אָנוּ לְיָהּ עֵינֵינוּ. מִשְׁנָה ה מִנַּיִן וְסִדַּר הַתְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ: אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת** [-קוֹלוֹת שֶׁל תְּקִיעָה, הֵן תְּקִיעָה וְהֵן תְּרוּעָה] בְּכָל יוֹם **בַּמִּקְדָּשׁ, וְאֵין מוֹסִיפִין** יָתֵר **עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה** בְּאַף יוֹם מִימוֹת הַשָּׁנָה. כְּדִלְהַלָּן: **בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם עֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת (בַּמִּקְדָּשׁ), שְׁלֹשׁ לִפְתִיחַת שְׁעָרִים** - בְּעֵת פְּתִיחַת שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה בַּבֹּקֶר תָּקְעוּ תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה, **וְתִשַּׁע לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְתִשַּׁע לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם** - כְּשֶׁשָּׁרוּ הַלְוִיִּם שִׁיר שֶׁל יוֹם בְּזְמַן נְסוּךְ הַיַּיִן שֶׁל הַתְּמִידִים, הָיוּ עוֹשִׂים שֶׁלֹּשׁ הַפְסָקוֹת, וּבְכָל הַפְסָקָה תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה. **וּבַמּוּסָפִין** - בְּיוֹם שֶׁהָיוּ מַקְרִיבִים קָרְבַּן מוּסָף, כְּגוֹן שַׁבָּת, **הָיוּ מוֹסִיפִין עוֹד תֵּשַׁע,** שֶׁגַּם בְּזְמַן נְסוּךְ הַיַּיִן שֶׁל הַמּוּסָף שָׁרוּ הַלְוִיִּם. **וּבְעֶרֶב שַׁבָּת הָיוּ מוֹסִיפִין עוֹד שֵׁשׁ** תְּקִיעוֹת כְּדֵי **לְהַבְטִיל** אֶת **הָעָם מִמְּלָאכָה** [רַאשׁוֹנָה לָעָם שֶׁבַּשָּׁדוֹת, שְׁנִיָּה לִנְעִילַת חֲנֻיּוֹת, וּבַשְּׁלִישִׁית לְסִלּוּק וְהַטְמָנַת הַקְּדֵרוֹת וּלְהַדְלָקַת הַנֵּרוֹת], **וְשָׁלֹשׁ** תְּקִיעוֹת אַחֲרֵיהֶם [שׁוֹהֶה כְּדֵי צְלִיַּית דָּג קָטָן, וְתוֹקֵעַ וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ] כְּדֵי **לְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל** - לְהוֹדִיעַ שֶׁחָשְׁכָה וְקִדֵּשׁ הַיּוֹם. **עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג** [-סֻכּוֹת], **הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה** תְּקִיעוֹת, וְאֵלּוּ הֵן: **שָׁלֹשׁ לִפְתִיחַת שְׁעָרִים.** וּכְשֶׁיֵּרְדוּ לִשְׁאֹב מַיִם לְנִסּוּךְ הַמַּיִם, נוֹסְפוּ **שָׁלֹשׁ לַשַּׁעַר הָעֶלְיוֹן, וְשָׁלֹשׁ לַשַּׁעַר הַתַּחְתּוֹן** [וְלֹא מָנָה שָׁלֹשׁ לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ד), כִּי לְדַעַת תִּנָּא זֶה לֹא הָיוּ תּוֹקְעִים שָׁם], **וְשָׁלֹשׁ לְמִלּוּי הַמַּיִם** - לְאַחַר שֶׁחָזְרוּ וְנִכְנְסוּ לָעֲזָרָה, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (שם). **וְשָׁלֹשׁ עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ,** בְּשָׁעַת זְקִיפַת הָעֲרָבָה סְבִיבוֹ, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ד מ"ה). **תֵּשַׁע לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְתֵשַׁע לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְתֵשַׁע לַמּוּסָפִין, שָׁלֹשׁ לְהַבְטִיל אֶת הָעָם מִן הַמְּלָאכָה, וְשָׁלֹשׁ לְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל** כַּמְבֹאָר לְעֵיל, נִמְצָא סַךְ כָּל הַתְּקִיעוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה: **מִשְׁנָה ו חֲלֻקַּת הַקְּרֻבּוֹת קָרְבְּנוֹת הֶחָג בֵּין הַמִּשְׁמָרוֹת:** הַכֹּהֲנִים חֲלוּקִים לְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת, כְּשֶׁבְּכָל שַׁבּוּעַ מִתְחַלֵּף הַמִּשְׁמָר הָעוֹבֵד. אָמְנָם בָּרֶגֶל עָלוּ כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת, וְכֻלָּם זוֹכִים בְּהַקְרֻבַת קָרְבְּנוֹת הָרֶגֶל. וַחֲלֻקַּת הַקְּרֻבָּנוֹת בֵּין הַמִּשְׁמָרוֹת תִּבְאַר לְהַלָּן: **בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג** [-סֻכּוֹת] **הָיוּ שָׁם שִׁלְשָׁה עָשָׂר פָּרִים** לְמוּסָף, **וְאֵילִים שְׁנַיִם** לְעוֹלָה, **וְשָׁעִיר** אֶחָד לְחַטָּאת, וְאוֹתָם הַקְּרִיבוּ שִׁשָּׁה עָשָׂר מִשְׁמָרוֹת. **נִשְׁתַּיְּרוּ שָׁם אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּבָשִׂים** שֶׁהִקְרִיבוּ בְּכָל יוֹם מִימֵי הֶחָג, שֶׁאוֹתָם חָלְקוּ **לִשְׁמוֹנָה הַמִּשְׁמָרוֹת** הַנּוֹתָרִים. וְאֶפֶן חֲלֻקַּת הַבְּבָשִׂים הִשְׁתַּנְּתָה בְּכָל יוֹם, לְפִי שֶׁפָּרֵי הֶחָג הִתְמַעֲטוּ בְּכָל יוֹם, וּמִמֵּילָא נוֹסְפוּ מִשְׁמָרוֹת נוֹסָפִים לַחֲלֻקַּת הַבְּבָשִׂים. וְלָכֵן **בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן** הָיוּ **שִׁשָּׁה** מִשְׁמוֹנַת הַמִּשְׁמָרוֹת **מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם** - כָּל אֶחָד שְׁנֵי כְּבָשִׂים, הֲרֵי שְׁנַיִם עָשָׂר כְּבָשִׂים, **וְהַשְּׁאָר** - שְׁנֵי הַמִּשְׁמָרוֹת הַנּוֹתָרִים, הַקְּרִיבוּ **אֶחָד אֶחָד** - סַךְ הַכֹּל אַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים. **בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי,** הִתְמַעֵט פַּר אֶחָד, וְהַכְּבָשִׂים חָלְקוּ לִתְשִׁעָה מִשְׁמָרוֹת, **חֲמִשָּׁה** מֵהֶם **מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם,** הֲרֵי עֶשְׂרָה כְּבָשִׂים, **וְהַשְּׁאָר** - אַרְבַּעַת הַמִּשְׁמָרוֹת הַנּוֹסָפִים, מַקְרִיבִים אֶחָד אֶחָד.

הָרִאשׁוֹן, שִׁשָּׁה מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד אֶחָד. בַּשֵּׁנִי, חֲמִשָּׁה מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד אֶחָד.

משניות

מַסֶּכֶת בֵּיצָה פֶּרֶק א

בַּשְּׁלִישִׁי, נִתְמַעֵט פַּר נוֹסָף וְהַכְּבָשִׂים חֻלְקוּ לַעֲשָׂרָה מִשְׁמָרוֹת, **אַרְבָּעָה** מֵהֶם **מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר** - שֵׁשֶׁת הַמִּשְׁמָרוֹת הַנּוֹתָרִים, מַקְרִיבִים **אֶחָד אֶחָד. בָּרְבִיעִי,** נִתְמַעֵט פַּר נוֹסָף וְהַכְּבָשִׂים חֻלְקוּ לְאַחַד עָשָׂר מִשְׁמָרוֹת, **שְׁלֹשָׁה מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד אֶחָד. בַּחֲמִישִׁי,** נִתְמַעֵט פַּר נוֹסָף וְהַכְּבָשִׂים חֻלְקוּ לִשְׁנֵים עָשָׂר מִשְׁמָרוֹת, **שְׁנַיִם מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד אֶחָד. בַּשִּׁשִּׁי,** נִתְמַעֵט פַּר נוֹסָף וְהַכְּבָשִׂים חֻלְקוּ לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִשְׁמָרוֹת, מִשְׁמָר **אֶחָד מַקְרִיב שְׁנַיִם, וְהַשְּׁאָר אֶחָד אֶחָד. בַּשְּׁבִיעִי,** נִתְמַעֵט פַּר נוֹסָף וְהָיוּ רַק עֲשָׂרָה קְרָבָנוֹת מִלְּבַד הַכְּבָשִׂים [-שִׁבְעָה פָּרִים, שְׁנֵי אֵילִים וְשָׂעִיר], שֶׁחֻלְקוּ לַעֲשָׂרָה מִשְׁמָרוֹת, וְאַרְבָּעָה עָשָׂר הַכְּבָשִׂים חֻלְקוּ לְאַרְבָּעָה עָשָׂר מִשְׁמָרוֹת, וּבְיוֹם זֶה **כֻּלָּן שָׁוִין** - שֶׁכָּל אֶחָד מַקְרִיב כֶּבֶשׂ אֶחָד, בְּשׁוֹנָה מִשְּׁאָר הַיָּמִים שֶׁחֻלְקָם הִקְרִיבוּ שְׁנַיִם. **בַּשְּׁמִינִי** [-שְׁמִינִי עֲצֶרֶת] הִקְרִיבוּ פַּר, אַיִל וְשִׁבְעָה כְּבָשִׂים, וְכֵיוָן שֶׁהַקְרָבָנוֹת מוּעָטִין, אֵין מַמְשִׁיכִים בְּסֵדֶר קְרְבָּנוֹת הֶחָג, אֶלָּא **חָזְרוּ לְפַיֵּס** - לְקַבֵּעַ אֶת הַזּוֹכִים בַּהַקְרָבָה עַל יְדֵי גּוֹרָל, **כְּבָרְגָלִים** הָאֲחֵרִים. **אָמְרוּ, מִי שֶׁהִקְרִיב פָּרִים הַיּוֹם** - שְׁלֹשָׁה עָשָׂר הַמִּשְׁמָרוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהִקְרִיבוּ פָּרִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, **לֹא יַקְרִיב** פַּר **לְמָחָר** [שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ לוֹ שְׁאָר הַמִּשְׁמָרוֹת], **אֶלָּא** יַתְחִילוּ אֶת סֵדֶר הַקְרָבַת שְׁנַיִם עָשָׂר הַפָּרִים מֵהַמִּשְׁמָר הָאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁהִפְסִיקוּ בּוֹ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, וְכָךְ **חָזְרִין חֲלִילָה,** שֶׁהַמִּשְׁמָר שֶׁאַחֲרֵי זֶה שֶׁהִקְרִיב אַחֲרוֹן פַּר הַיּוֹם הוּא יַתְחִיל אֶת סֵדֶר הַקְרָבַת הַפָּרִים מָחָר: **מִשְׁנָה ז חֵלֶק קָרְבָּנוֹת הָרֶגֶל, לֶחֶם הַפָּנִים וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בֵּין הַמִּשְׁמָרוֹת: בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה** - בִּשְׁלֹשֶׁת הָרְגָלִים, **הָיוּ כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁוִוֹת** - מִתְחַלְּקוֹת בְּאֹפֶן שָׁוֶה, **בְּאֲמוּרֵי הָרְגָלִים** - בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת הָאֲמוּרִים בָּרְגָלִים, בְּעוֹרוֹת שֶׁל עוֹלוֹת רְאִיָּה וּמוּסְפֵי הָרְגָלִים, וּבְחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שַׁלְמֵי חֲגִיגָה וּשְׁעִירֵי חַטָּאוֹת, **וּבְחֹלֶק לֶחֶם הַפָּנִים,** כְּשֶׁהוֹרִידוּהוּ מֵהַשֻּׁלְחָן בְּשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הָרֶגֶל. **בַּעֲצֶרֶת** [-שְׁבוּעוֹת] שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, חֻלְקוּ לְכָל הַמִּשְׁמָרוֹת גַּם אֶת לֶחֶם הַפָּנִים הַבָּא מֵחֲמַת הָרֶגֶל. אַךְ מֵאַחַר וְאֵין חוֹלְקִים קָרְבָּן כְּנֶגֶד קָרְבָּן, וְכָל אֶחָד קִבֵּל הֵן מִלֶּחֶם הַפָּנִים וְהֵן מִשְּׁתֵּי הַלְּחֶם, לְכָךְ **אוֹמְרִים לוֹ** - הַמְחַלְּקִים לַכֹּהֵן הַמְקַבֵּל: **הַיְלָךְ מַצָּה** כְּשֶׁנּוֹתְנִים לוֹ מִלֶּחֶם הַפָּנִים, **וְהֵילָךְ חָמֵץ** כְּשֶׁנּוֹתְנוּ לוֹ מִשְּׁתֵּי הַלְּחֶם, לְהוֹדִיעוֹ שֶׁקִּבֵּל חֶלְקוֹ מִכָּל קָרְבָּן. **מִשְׁמָר שֶׁזִּמְּנוּ קָבוּעַ** - שֶׁהַשָּׁבוּעַ שֶׁחָל בּוֹ הָרֶגֶל הוּא שְׁבוּעַ עֲבוֹדָתוֹ, **הוּא מַקְרִיב** אֶת **הַתְּמִידִין,** שֶׁהֲרֵי אֵינָם בָּאִים מֵחֲמַת הָרֶגֶל, **וּנְדָרִים וּנְדָבוֹת** שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה שֶׁהֻבִיאוּם בָּרֶגֶל לְהַקְרִיבָם, **וּשְׁאָר קָרְבְּנוֹת צִבּוּר** שֶׁאֵינָם מֵחֲמַת הָרֶגֶל, כְּגוֹן פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְהוּא **מַקְרִיב אֶת הַכֹּל,** אַף אֶת קָרְבְּנוֹת קֵיץ הַמִּזְבֵּחַ הַקְּרֵבִים כַּאֲשֶׁר הַמִּזְבֵּחַ עוֹמֵד בָּטֵל מִקָּרְבָּנוֹת. **חֲלֻקַּת לֶחֶם הַפָּנִים בְּשַׁבָּת הַסְּמוּכָה לָחָג: יוֹם טוֹב הַסָּמוּךְ לְשַׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ** - שֶׁחָל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אַף שֶׁאֵין הַשַּׁבָּת בְּתוֹךְ הֶחָג **הָיוּ כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁוִוֹת בְּחלּוּק לֶחֶם הַפָּנִים,** שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיַּחְלְקוּ בְּשָׁוֶה, לְפִי שֶׁעַל כָּרְחָם הֶצְרְכוּ כָּל הַכֹּהֲנִים לִהְיוֹת בַּמִּקְדָּשׁ בְּשַׁבָּת, אוֹ כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לָבוֹא לָרֶגֶל - כְּשֶׁחָל אַחַר הַשַּׁבָּת, אוֹ כִּי לֹא יָכְלוּ לָשׁוּב לְבָתֵּיהֶם - בְּשַׁבָּת שֶׁאַחַר הָרֶגֶל: **מִשְׁנָה ח אִם חָל (לִהְיוֹת) יוֹם אֶחָד לְהַפְסִיק בֵּינְתַיִם** - בֵּין יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, כְּגוֹן שֶׁחָל יוֹם טוֹב בַּחֲמִישִׁי אוֹ בְּשֵׁנִי, וְהַכֹּהֲנִים הִקְדִּימוּ לָבוֹא אוֹ אִחֲרוּ לָעֲזֹב. **הַמִּשְׁמָר שֶׁזִּמְּנוּ קָבוּעַ** לַעֲבֹד בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ **הָיָה נוֹטֵל עֶשֶׂר חֲלוֹת,** וְהֵן מִתְחַלְּקוֹת בֵּין הַמִּשְׁמָר הַנִּכְנָס וְהַיּוֹצֵא כְּפִי הַחֲלֻקָּה בְּכָל שַׁבָּתוֹת הַשָּׁנָה [כַּמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה], **וְהַמִּתְעַכֵּב** - הַמִּשְׁמָר הַמִּתְעַכֵּב אוֹ הַמַּקְדִּים, **נוֹטֵל שְׁתַּיִם** [וְאִם הָיוּ כַּמָּה מִשְׁמָרוֹת חוֹלְקִים אֶת אוֹתָם שְׁנֵי הַלְּחָמִים בֵּינֵיהֶם]. **חֲלֻקַּת לֶחֶם הַפָּנִים בְּכָל הַשָּׁנָה: וּבִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה,** הַמִּשְׁמָר **הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֵׁשׁ** חַלּוֹת, **וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל שֵׁשׁ** חַלּוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַנִּכְנָס נוֹטֵל שָׁבַע, וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל חָמֵשׁ,** שֶׁתִּקְּנוּ לַנִּכְנָס שְׁתַּיִם נוֹסָפוֹת בִּשְׁכַר שֶׁהֵם מְגִיפִים וְנוֹעֲלִים בָּעֶרֶב אֶת הַדְּלָתוֹת שֶׁפָּתְחוּ אֲנָשֵׁי הַמִּשְׁמָר הַיּוֹצֵא. **הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין** בֵּינֵיהֶם אֶת לֶחֶם הַפָּנִים **בַּצָּפוֹן,** שֶׁצַּד צָפוֹן הוּא הָעִקָּר, שֶׁהוּא קָבוּעַ לִשְׁחִיטַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. **וְהַיּוֹצְאִין** חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן **בַּדָּרוֹם** שֶׁל הָעֲזָרָה, וּבְכָךְ יִהְיֶה נִכָּר שֶׁהֵן יוֹצְאִין, וְלָכֵן שִׁנּוּ אֶת מְקוֹמָן לַצַּד שֶׁאֵינוֹ עִקָּר. מִשְׁמָרֶת **'בִּלְגָּה',** קְנָסוּהָ חֲכָמִים שֶׁלְּעוֹלָם **חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם,** וְאַף בִּכְנִיסָתָהּ. **וְטַבַּעְתָּהּ** הַמְיֻעֶדֶת לִתְפִיסַת צַוַּאר הַבְּהֵמָה בְּעֵת שְׁחִיטָתָהּ, **קְבוּעָה** - סְגוּרָה, וְהֻצְרְכוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטַבָּעוֹת שֶׁל שְׁאָר הַמִּשְׁמָרוֹת [שֶׁבְּצִפּוֹן הָעֲזָרָה הָיְתָה לְכָל מִשְׁמָר טַבַּעַת הַמְיֻחֶדֶת לוֹ], וְהוּא גְּנַאי עֲבוּרָהּ. **וְחַלּוֹנָהּ** - הַחַלּוֹן שֶׁבּוֹ שׁוֹמְרִים הַמִּשְׁמָרוֹת אֶת סְכִינֵיהֶם, **סְתוּמָה,** וְנֶאֱלֶצֶת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחַלּוֹן שֶׁל מִשְׁמָרוֹת אֲחֵרִים. וְהַטַּעַם שֶׁקְּנָסוּהָ, מִפְּנֵי שֶׁבִּזְמַן שֶׁגָּבְרָה יָדָם שֶׁל הַיְוָנִים, הֵמִירָה מִרְיָם בַּת בִּלְגָּה דָּתָהּ וְנִשְׂאָה לְשַׂר יְוָנִי, וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ הַיְוָנִים לַהֵיכָל בָּעֲטָה בְּסַנְדָּלָהּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְאָמְרָה לוֹקוּס [-זְאֵב, בְּלָשׁוֹן יְוָנִי] לוֹקוּס, עַד מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאִי אַתָּה עוֹמֵד לָהֶן בִּשְׁעַת דְּחֻקָּן. וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ זֹאת חֲכָמִים קָנְסוּ אֶת הַמִּשְׁמֶרֶת שֶׁהָיְתָה מְבַזֶּה אֶת הָעֲבוֹדָה לֹא הָיְתָה בָּאָה לִידֵי כָּךְ. וַעֲבוּר אֲבִיהָ קָנְסוּ אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה, לְפִי שֶׁאוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ: **סְלִיק מַסֶּכֶת סֻכָּה**

מַסֶּכֶת בֵּיצָה

פֶּרֶק א בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, תֵּאָכֵל. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא תֵאָכֵל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁאוֹר בְּכְזַיִת וְחָמֵץ בְּכְכוֹתֶבֶת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה בְּכְזַיִת: **ב** הַשּׁוֹחֵט חַיָּה וָעוֹף בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יַחְפֹּר בְּדֶקֶר וִיכַסֶּה. חוֹזְרִין חֲלִילָה: **ז** בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הָיוּ כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁוִוֹת, בְּאֲמוּרֵי הָרְגָלִים, וּבְחלּוּק לֶחֶם הַפָּנִים. בַּעֲצֶרֶת אוֹמְרִים לוֹ, הֵילָךְ מַצָּה הֵילָךְ חָמֵץ. מִשְׁמָר שֶׁזִּמְּנוּ קָבוּעַ, הוּא מַקְרִיב תְּמִידִין, נְדָרִים וּנְדָבוֹת וּשְׁאָר קָרְבְּנוֹת צִבּוּר, וּמַקְרִיב אֶת הַכֹּל. יוֹם טוֹב הַסָּמוּךְ לְשַׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין מִלְּאַחֲרֶיהָ, הָיוּ כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁוִוֹת בְּחלּוּק לֶחֶם הַפָּנִים: **ח** חָל (לִהְיוֹת) יוֹם אֶחָד לְהַפְסִיק בֵּינְתַיִם, מִשְׁמָר שֶׁזִּמְּנוּ קָבוּעַ הָיָה נוֹטֵל עֶשֶׂר חַלּוֹת, וְהַמִּתְעַכֵּב נוֹטֵל שְׁתַּיִם. וּבִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֵׁשׁ, וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל שֵׁשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֶׁבַע, וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל חֲמֵשׁ. הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בַּצָּפוֹן, וְהַיּוֹצְאִין בַּדָּרוֹם. בִּלְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם, וְטַבַּעְתָּהּ קְבוּעָה, וְחַלּוֹנָהּ סְתוּמָה: **סְלִיק מַסֶּכֶת סֻכָּה**

מַסֶּכֶת בֵּיצָה

פרק א בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, תֵּאָכֵל. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא תֵאָכֵל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁאוֹר בְּכְזַיִת וְחָמֵץ בִּכְכוֹתֶבֶת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה בְּכְזַיִת: **ב** הַשּׁוֹחֵט בְּכְזַיִת

המבוארות

קדשים. **וְהַיּוֹצְאִין** חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן **בַּדָּרוֹם** שֶׁל הָעֲזָרָה, וּבְכָךְ יִהְיֶה נִכָּר שֶׁהֵן יוֹצְאִין, וְלָכֵן שִׁנּוּ אֶת מְקוֹמָן לַצַּד שֶׁאֵינוֹ עִקָּר. מִשְׁמֶרֶת **'בִּלְגָּה',** קְנָסוּהָ חֲכָמִים שֶׁלְּעוֹלָם **חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם,** וְאַף בִּכְנִיסָתָהּ. **וְטַבַּעְתָּהּ** הַמְיֻעֶדֶת לִתְפִיסַת צַוַּאר הַבְּהֵמָה בְּעֵת שְׁחִיטָתָהּ, **קְבוּעָה** - סְגוּרָה, וְהֻצְרְכוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטַבָּעוֹת שֶׁל שְׁאָר הַמִּשְׁמָרוֹת [שֶׁבְּצִפּוֹן הָעֲזָרָה הָיְתָה לְכָל מִשְׁמָר טַבַּעַת הַמְיֻחֶדֶת לוֹ], וְהוּא גְּנַאי עֲבוּרָהּ. **וְחַלּוֹנָהּ** - הַחַלּוֹן שֶׁבּוֹ שׁוֹמְרִים הַמִּשְׁמָרוֹת אֶת סַכִּינֵיהֶם, **סְתוּמָה,** וְנֶאֱלֶצֶת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחַלּוֹן שֶׁל מִשְׁמָרוֹת אֲחֵרִים. וְהַטַּעַם שֶׁקְּנָסוּהָ, מִפְּנֵי שֶׁבִּזְמַן שֶׁגָּבְרָה יָדָם שֶׁל מִשְׁמָרוֹת הַיְוָנִים, הֵמִירָה מִרְיָם בַּת בִּלְגָּה דָּתָהּ וְנִשְׂאָה לְשַׂר יְוָנִי, וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ הַיְוָנִים לַהֵיכָל בָּעֲטָה בְּסַנְדָּלָהּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְאָמְרָה לוֹקוּס [-זְאֵב, בְּלָשׁוֹן יְוָנִי] לוֹקוּס, עַד מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאִי אַתָּה עוֹמֵד לָהֶן בִּשְׁעַת דְּחֻקָּן. וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ זֹאת חֲכָמִים קָנְסוּ אֶת הַמִּשְׁמֶרֶת שֶׁהָיְתָה מְבַזֶּה אֶת הָעֲבוֹדָה לֹא הָיְתָה בָּאָה לִידֵי כָּךְ. וַעֲבוּר אֲבִיהָ קָנְסוּ אֶת כָּל הַמִּשְׁפָּחָה, לְפִי שֶׁאוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ: **סְלִיק מַסֶּכֶת סֻכָּה**

מַסֶּכֶת בֵּיצָה

בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ הַמְּלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת וְהַמֻּתָּרוֹת בְּיוֹם טוֹב, וּשְׁאָר דִּינֵי יוֹם טוֹב, וּבְפִי חֵלֶק מִן הָרִאשׁוֹנִים אַף נִקְרֵאת 'מַסֶּכֶת יוֹם טוֹב'. בְּשׁוֹנָה מִשַּׁבָּת בָּהּ אֲסוּרָה כָּל מְלָאכָה, בְּיוֹם טוֹב מֻתֶּרֶת מְלָאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב טז) 'אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם', אוּלָם יִתְבָּאֲרוּ בְּמַסֶּכֶת מְלָאכוֹת שֶׁאַף שֶׁהֵן לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ אֲסוּרוֹת הֵן בְּיוֹם טוֹב, וְכֵן כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁאֲסוּרִים בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם מֻקְצֶה וּמִשּׁוּם גְּזֵרוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים:

פֶּרֶק א מַחֲלוֹקוֹת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּהִלְכוֹת יוֹם טוֹב: **מִשְׁנָה א דִּין בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל לְמָחֳרַת הַשַּׁבָּת,** וְהוּא הַדִּין בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת שֶׁלְּמָחֳרַת יוֹם טוֹב, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, תֵּאָכֵל** בּוֹ בַּיּוֹם, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא תֵאָכֵל** בּוֹ בַּיּוֹם, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז ה) 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ' שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ שֶׁשִּׁעוּרַת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב טְעוּנָה הֲכָנָה, וְאֵין הֲכָנָתָהּ אֶלָּא בְּחֹל קֹדֶם שֶׁיָּבוֹאוּ, וּלְפִי שֶׁכָּל בֵּיצָה הַנּוֹלֶדֶת הַיּוֹם נִגְמְרָה כְּבָר אֶתְמוֹל, נִמְצֵאת שַׁבָּת מְכִינָה לְיוֹם טוֹב, וְאַף הֲכָנַת בֵּיצָה זוֹ בִּידֵי שָׁמַיִם חֲשׁוּבָה הֲכָנָה וְאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּיוֹם טוֹב, אוּלָם בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּחֹל לְמָחֳרַת שַׁבָּת אוֹ יוֹם טוֹב מֵאֶתֶר לְאָכְלָהּ מִיָּד לְפִי שֶׁפְּעוּדַת חֹל אֵינָהּ חֲשׁוּבָה וְאֵינָהּ צְרִיכָה הֲכָנָה אֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁהַשַּׁבָּת וְהַיּוֹם טוֹב שֶׁלְּפָנֶיהָ מְכִינִים לָהּ. [וְגָזְרוּ חֲכָמִים וְאָסְרוּ כָּל בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב, אַף כְּשֶׁאֵינוֹ חָל לְאַחַר הַשַּׁבָּת, לְפִי שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁיָּבוֹאוּ לְהַתִּיר גַּם בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב שֶׁאַחַר הַשַּׁבָּת, וְכֵן גָּזְרוּ חֲכָמִים בְּכָל שַׁבָּת אַף שֶׁאֵינָהּ אַחַר יוֹם טוֹב שֶׁלֹּא לִגְמֹעַ בֵּיצָה חַיָּה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר גַּם בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת שֶׁלְּאַחַר יוֹם טוֹב], וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת בֵּיצָה הַנּוֹלֶדֶת בָּזֶה מֻתֶּרֶת בָּזֶה לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי אֶחָד מֵהֶם חל הוּא. **שְׁעוּר אִסּוּר שְׁאוֹר וְחָמֵץ בְּפֶסַח: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שִׁעוּר **שְׁאוֹר** [-בָּצֵק שֶׁהֶחְמִיץ זְמַן רַב, וּמְשַׁמֵּשׁ לְהַחְמֶצֶת עִסּוֹת אֲחֵרוֹת] הַחַיָּב בְּבִעוּר בְּפֶסַח וְאִם לֹא בִּעֵרוֹ עוֹבֵר עַל 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר' (שם יג ז) **בִּכְזַיִת, וְשִׁעוּר חָמֵץ** הַחַיָּב בְּבִעוּר בְּפֶסַח וְאִם לֹא בִּעֵרוֹ עוֹבֵר עַל 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ' (שם) שִׁעוּרוֹ **בִּכְכוֹתֶבֶת** [-תָּמָר], שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מִכְּזַיִת, וְלָמְדוּ בֵּית שַׁמַּאי שִׁעוּרֵיהֶם שָׁוִים מִמַּה שֶּׁכָּתְבָה תּוֹרָה אִסּוּר זֶה בִּשְׁנֵיהֶם וְלֹא הִסְתַּפְּקָה בִּכְתִיבָתוֹ בְּחָמֵץ שֶׁחִמּוּצוֹ קַל לְלַמֵּד בְּקַל וְחֹמֶר עַל שְׂאוֹר שֶׁחִמּוּצוֹ קָשֶׁה, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - שְׂאוֹר וְחָמֵץ, שִׁעוּרָם לְעִנְיַן בִּעוּר **בִּכְזַיִת,** לְפִי שֶׁלָּמְדוּ אֶת שִׁעוּרָם לְעִנְיַן בִּעוּר מִשִּׁעוּרָם לְעִנְיַן אִסּוּר, וּבְאִסּוּר אֲכִילָה, וּבְאִסּוּר הֲנָאָה חֲכָמִים בְּכָל שַׁבָּת אַף שֶׁאֵינָהּ אַחַר יוֹם טוֹב שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר גַּם בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב שֶׁאַחַר הַשַּׁבָּת, וְכֵן גָּזְרוּ חֲכָמִים בְּכָל שַׁבָּת אַף שֶׁאֵינָהּ אַחַר יוֹם טוֹב שֶׁלֹּא לִגְמֹעַ בֵּיצָה חַיָּה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר גַּם בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת שֶׁלְּאַחַר יוֹם טוֹב], וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת בֵּיצָה הַנּוֹלֶדֶת בָּזֶה מֻתֶּרֶת בָּזֶה לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי אֶחָד מֵהֶם חל הוּא. **שְׁעוּר אִסּוּר שְׁאוֹר וְחָמֵץ בְּפֶסַח: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שִׁעוּר **שְׁאוֹר** [-בָּצֵק שֶׁהֶחְמִיץ זְמַן רַב, וּמְשַׁמֵּשׁ לְהַחְמֶצַת עִסּוֹת אֲחֵרוֹת] הַחַיָּב בְּבִעוּר בְּפֶסַח וְאִם לֹא בִּעֵרוֹ עוֹבֵר עַל 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר' (שם יג ז) **בִּכְזַיִת, וְשִׁעוּר חָמֵץ** הַחַיָּב בְּבִעוּר בְּפֶסַח וְאִם לֹא בִּעֵרוֹ עוֹבֵר עַל 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ' (שם) שִׁעוּרוֹ **בִּכְכוֹתֶבֶת** [-תָּמָר], שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מִכְּזַיִת, וְלָמְדוּ בֵּית שַׁמַּאי שִׁעוּרֵיהֶם שָׁוִים מִמַּה שֶּׁכָּתְבָה תּוֹרָה אִסּוּר זֶה בִּשְׁנֵיהֶם וְלֹא הִסְתַּפְּקָה בִּכְתִיבָתוֹ בְּחָמֵץ שֶׁחִמּוּצוֹ קַל לְלַמֵּד בְּקַל וְחֹמֶר עַל שְׂאוֹר שֶׁחִמּוּצוֹ קָשֶׁה, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - שְׂאוֹר וְחָמֵץ, שִׁעוּרָם לְעִנְיַן בִּעוּר **בִּכְזַיִת,** לְפִי שֶׁלָּמְדוּ אֶת שִׁעוּרָם לְעִנְיַן בִּעוּר מִשִּׁעוּרָם לְעִנְיַן אִסּוּר, וּבְאִסּוּר אֲכִילָה, וּבְאִסּוּר הֲנָאָה חֲכָמִים בְּכָל שַׁבָּת אַף שֶׁאֵינָהּ אַחַר יוֹם טוֹב שֶׁלֹּא לִגְמֹעַ בֵּיצָה חַיָּה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר גַּם בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת שֶׁלְּאַחַר יוֹם טוֹב], וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת בֵּיצָה הַנּוֹלֶדֶת בָּזֶה מֻתֶּרֶת בָּזֶה לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי אֶחָד מֵהֶם חל הוּא. **שְׁעוּר אִסּוּר שְׁאוֹר וְחָמֵץ בְּפֶסַח: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שִׁעוּר **שְׁאוֹר** [-בָּצֵק שֶׁהֶחְמִיץ זְמַן רַב, וּמְשַׁמֵּשׁ לְהַחְמֶצַת עִסּוֹת אֲחֵרוֹת] הַחַיָּב בְּבִעוּר בְּפֶסַח וְאִם לֹא בִּעֵרוֹ עוֹבֵר עַל 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר' (שם יג ז) **בִּכְזַיִת, וְשִׁעוּר חָמֵץ** הַחַיָּב בְּבִעוּר בְּפֶסַח וְאִם לֹא בִּעֵרוֹ עוֹבֵר עַל 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ' (שם) שִׁעוּרוֹ **בִּכְכוֹתֶבֶת** [-תָּמָר], שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מִכְּזַיִת, וְלָמְדוּ בֵּית שַׁמַּאי שִׁעוּרֵיהֶם שָׁוִים מִמַּה שֶּׁכָּתְבָה תּוֹרָה אִסּוּר זֶה בִּשְׁנֵיהֶם וְלֹא הִסְתַּפְּקָה בִּכְתִיבָתוֹ בְּחָמֵץ שֶׁחִמּוּצוֹ קַל לְלַמֵּד בְּקַל וְחֹמֶר עַל שְׂאוֹר שֶׁחִמּוּצוֹ קָשֶׁה, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - שְׂאוֹר וְחָמֵץ, שִׁעוּרָם לְעִנְיַן בִּעוּר **בִּכְזַיִת,** לְפִי שֶׁלָּמְדוּ אֶת שִׁעוּרָם לְעִנְיַן בִּעוּר מִשִּׁעוּרָם לְעִנְיַן אִסּוּר, וּבְאִסּוּר אֲכִילָה, וּבְאִסּוּר הֲנָאָה חֲכָמִים בְּכָל שַׁבָּת אַף שֶׁאֵינָהּ אַחַר יוֹם טוֹב שֶׁלֹּא לִגְמֹעַ בֵּיצָה חַיָּה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר גַּם בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת שֶׁלְּאַחַר יוֹם טוֹב], וּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת בֵּיצָה הַנּוֹלֶדֶת בָּזֶה מֻתֶּרֶת בָּזֶה לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי אֶחָד מֵהֶם חל הוּא. **שְׁעוּר אִסּוּר שְׁאוֹר וְחָמֵץ בְּפֶסַח: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שִׁעוּר **שְׁאוֹר** [-בָּצֵק שֶׁהֶחְמִיץ זְמַן רַב, וּמְשַׁמֵּשׁ לְהַחְמֶצַת עִסּוֹת אֲחֵרוֹת] הַחַיָּב בְּבִעוּר בְּפֶסַח וְאִם לֹא בִּעֵרוֹ עוֹבֵר עַל 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר' (שם יג ז) **בִּכְזַיִת, וְשִׁעוּר חָמֵץ** הַחַיָּב בְּבִעוּר בְּפֶסַח וְאִם לֹא בִּעֵרוֹ עוֹבֵר עַל 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ' (שם) שִׁעוּרוֹ **בִּכְכוֹתֶבֶת** [-תָּמָר], שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מִכְּזַיִת, וְלָמְדוּ בֵּית שַׁמַּאי שִׁעוּרֵיהֶם שָׁוִים מִ

משניות

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בֵּית דִּין מוֹרִים לוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁחֹט בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה **לוֹ עָפָר מוּכָן מִבְּעוֹד יוֹם** לְכַסּוֹת. **וּמוֹדִים** בֵּית הִלֵּל, **שֶׁאִם** כִּבֵּר **שָׁחַט** וְנִתְחַיֵּב בְּמִצְוַת כִּסּוּי, **שֶׁיַּחְפֹּר בְּדֶקֶר** הַנָּעוּץ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב בְּעָפָר תִּחוּחַ, **וִיכַסֶּה** אֶת הַדָּם. וְכֵן מֵתָר לְכַסּוֹת בְּאֵפֶר כִּירָה שֶׁהֶסְקָה בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, מִשּׁוּם **שֶׁאֵפֶר כִּירָה מוּכָן הוּא** לְשִׁמּוּשׁ וְאֵינוֹ מֻקְצֶה, לְפִי שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אוּלָם כִּירָה שֶׁהֶסְקָה בְּיוֹם טוֹב אָסוּר לְכַסּוֹת בְּאֵפְרָהּ לְפִי שֶׁלֹּא הָיְתָה דַּעְתּוֹ עַל אֵפֶר זֶה מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, אֶלָּא אִם כֵּן הָאֵפֶר חַם וְרָאוּי לִצְלוֹת בּוֹ בֵּיצָה, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁמֵּתֵר לְהַפֵּךְ בּוֹ לִצְרָךְ צְלִיַּת הַבֵּיצָה מֻתָּר אַף לְכַסּוֹת בּוֹ:

מִשְׁנָה ג **טִלְטוּל סֶלַע שֶׁל שׁוֹבָךְ אוֹ יוֹנֵי שׁוֹבָךְ בְּיוֹם טוֹב: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** כְּשֵׁם שֶׁאֵין מוֹלִיכִין בְּיוֹם טוֹב אֶת סֶלַע הָעֶלְיָה, וְאֶת סֶלַע הַשּׁוֹבָךְ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמַר הָרוֹאֶה לְתַקֵּן גַּגּוֹ אוֹ לְתַקֵּן שׁוֹבָכוֹ הוּא צָרִיךְ, כָּךְ **אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַסֶּלַע** הַמְיֻעָד לַעֲלִיָּה לְשׁוֹבָךְ, אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד **מִשּׁוֹבָךְ לְשׁוֹבָךְ,** אַף שֶׁאֵין רוֹאִים אוֹתוֹ שָׁם, לְפִי שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁאֲסָרוּהוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן אֲפִלּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים אָסוּר, **אֲבָל מִטֶּה מֵחַלּוֹן** שֶׁל קֶן אֶחָד לְחַלּוֹן שֶׁל קֶן אַחֵר בְּאוֹתוֹ הַשּׁוֹבָךְ. **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין** לְהוֹלִיךְ אֶת הַסֶּלַע בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד מִשּׁוֹבָךְ לְשׁוֹבָךְ, וְאַף שֶׁכָּכָל מָקוֹם אָסוּר אֲפִלּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים, בְּיוֹם טוֹב הִתִּירוּ מִשּׁוּם שִׂמְחַת יוֹם טוֹב. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יִטֹּל** אָדָם יוֹנִים מִבְּרִיכָה רְאשׁוֹנָה [-שְׁנֵי גּוֹזָלוֹת הָרְאשׁוֹנִים שֶׁדָּרְךְ מְגַדְּלֵי הַיּוֹנִים לְהַנִּיחָם לְאִמָּהוֹת לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבְרְחוּ] לְשָׁחְטָם בְּיוֹם טוֹב, שֶׁמָּא יַחֲזֹר בּוֹ מִלְּשָׁחְטָם וְנִמְצָא מְטַלְטְלָם שֶׁלֹּא לְצָרְךָ, **אֶלָּא אִם כֵּן נִעְנַע** וּמִשֶּׁמֵּשׁ בָּהֶן **מִבְּעוֹד יוֹם** וְגָלָה בְּכָךְ שֶׁאֵינוֹ חָס עֲלֵיהֶם וּמְעַנְּיָן לְשָׁחְטָם, שֶׁאָז אֵין לָחוּשׁ שֶׁיַּחֲזֹר בּוֹ מִלְּשָׁחְטָם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** דַּי לוֹ שֶׁיְּהֵא **עוֹמֵד** בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב **וְאוֹמֵר, זֶה וָזֶה אֲנִי נוֹטֵל,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵכִינָם בְּדִבּוּרוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב כְּבָר אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַחֲזֹר בּוֹ:

מִשְׁנָה ד **זְמַן גּוֹזָלוֹת וּבְיוֹם טוֹב מְצָאָם בְּאֹפֶן שׁוֹנֶה: זְמַן** בֶּעֱרֶב יוֹם טוֹב בְּקֶן אֶחָד גּוֹזָלִים **שְׁחוֹרִים, וּמְצָא** בּוֹ בְּיוֹם טוֹב גּוֹזָלִים **לְבָנִים,** וּבְקֶן אַחֵר בְּאוֹתוֹ שׁוֹבָךְ זְמַן בֶּעֱרֶב יוֹם טוֹב גּוֹזָלִים **לְבָנִים וּמְצָא** בּוֹ עַתָּה גּוֹזָלִים **שְׁחוֹרִים,** וְכֵן אִם זְמַן **שְׁנַיִם וּמְצָא שְׁלֹשָׁה** וְאֵינוֹ מַכִּיר אֶת הַשְּׁנַיִם שֶׁזְּמַן, **אֲסוּרִים** בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא הַגּוֹזָלִים שֶׁזְּמַן הָלְכוּ לָהֶם וְגוֹזָלִים אֵלּוּ אֲחֵרִים הֵם, וְאֵין יָכוֹל לִתְלוֹת שֶׁרַק הִתְחַלְּפוּ הַגּוֹזָלִים בִּמְקוֹמוֹתֵיהֶם. אֲבָל זְמַן **שְׁלֹשָׁה וּמְצָא שְׁנַיִם,** הַשְּׁנַיִם שֶׁנִּמְצְאוּ **מֻתָּרִים** בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁהֵם מֵהַשְּׁלֹשָׁה שֶׁהָיוּ בַּשּׁוֹבָךְ וְרַק הַשְּׁלִישִׁי הוּא שֶׁנֶּחְסַר וְהָלַךְ לוֹ. זְמַן גּוֹזָלוֹת בֶּעֱרֶב יוֹם טוֹב **בְּתוֹךְ הַקֶּן, וּמְצָא** בְּיוֹם טוֹב גּוֹזָלוֹת רַק **לְפָנֵי הַקֶּן** - בְּדֶרֶךְ הַקֶּן הַבּוֹלֵט לַחוּץ, הֲרֵי הֵם **אֲסוּרִים** בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הַגּוֹזָלוֹת שֶׁהֵכִין בֶּעֱרֶב יוֹם טוֹב הָלְכוּ לָהֶם, וְאֵלּוּ מִמָּקוֹם אַחֵר הִגִּיעוּ, וּמִקְצָה הֵם. **וְאִם אֵין שָׁם** - בְּאוֹתוֹ שׁוֹבָךְ, בֶּעֱרֶב יוֹם טוֹב **אֶלָּא הֵם,** וַאֲפִלּוּ יֵשׁ שׁוֹבָךְ אַחֵר בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְשׁוֹבָךְ זֶה אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה מִשּׁוֹבָךְ זֶה כְּגוֹן שֶׁעוֹמֵד בְּקֶרֶן זָוִית, **הֲרֵי אֵלּוּ** הַנִּמְצָאִים בְּיוֹם טוֹב לִפְנֵי הַקֶּן **מֻתָּרִים,** לְפִי שֶׁגּוֹזָלִים שֶׁאֵינָם פּוֹרְחִים אֶלָּא מְדַדִּים אֵינָם מִתְרַחֲקִים מֵהַקֶּן שָׁלֶהֶם אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁכְּשֶׁהוֹפְכִים בּוֹ פָּנֵיהֶם לָאֲחוֹרֵיהֶם רוֹאִים מִשָּׁם אֶת הַקֶּן שָׁלֶהֶם, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁגּוֹזָלִים אֵלּוּ שָׁלְפָנֵי הַקֶּן בָּאוּ מִמָּקוֹם אַחֵר:

מִשְׁנָה ה **מַחֲלוֹקוֹת גּוֹסָפוֹת בֵּין בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל בְּהִלְכוֹת יוֹם טוֹב: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מְסַלְּקִין אֶת הַתְּרִיסִין** [-הַדְּלָתוֹת] מִפְּתַח הַחֲנֻיּוֹת שֶׁל מוֹכְרֵי בְּשָׂמִים, שֶׁעֲשׂוּיִים כְּמִין תֵּבוֹת הָעוֹמְדוֹת בַּשּׁוּק וְאֵינָן מְחֻבָּרוֹת לַקַּרְקַע, לְפָתְחָם **בְּיוֹם טוֹב,** אַף כְּשֶׁהַצִּיר שֶׁלָּהֶם [שֶׁהוּא כְּעֵין בְּלִיטָה שֶׁתּוֹחֲבִים אוֹתָהּ בַּחֹר שֶׁבְּדֶפֶן פֶּתַח הַחֲנוּת] נִמְצָא בְּאֶמְצַע הַדֶּלֶת וְאֵין סִלּוּקוֹ וְהַחְזָרָתוֹ דּוֹמִים לְבִנְיָן, גָּזְרוּ עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם תְּרִיס שֶׁהוּא מִן הַצַּד [כְּמוֹ דֶּלֶת רְגִילָה שֶׁלָּנוּ] שֶׁסִּלּוּקוֹ וְהַחְזָרָתוֹ דּוֹמִים לִסְתִירָה וּבִנְיָן, **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין** שֶׁלְּפִי שֶׁאֵין סִלּוּקוֹ דּוֹמֶה לִבְנְיָן

מַסֶּכֶת בֵּיצָה פֶּרֶק א

הַבֵּיצָה שֶׁנִּתְכַּוְּנָה תַּרְנְגֹלֶת לְהַטִּיל בְּיוֹם טוֹב, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יֹאכַל** אָדָם בֵּיצָה זוֹ בְּיוֹם טוֹב, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יֹאכַל.** וְכֵן בֵּיצָה שֶׁנִּמְצֵאת בְּיוֹם טוֹב בְּתוֹךְ הַתַּרְנְגֹלֶת, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יֹאכַל,** שֶׁמָּא נִתְכַּוְּנָה תַּרְנְגֹלֶת לְהַטִּיל בְּיוֹם טוֹב.

משניות

מִשְׁנָה ח מְלֶאכֶת בּוֹרֵר לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ בְּיוֹם טוֹב: הַבּוֹרֵר קִטְנִית בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בּוֹרֵר אֹכֶל אֹכֶל אֶחָד אֶחָד מִתּוֹךְ הַפְּסֹלֶת וְאוֹכֵל מִיָּד, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּתָּר לְבָרֵר בְּשַׁבָּת, אַף לֹא יְבָרֵר בְּכֶלִי, אוֹ פְּסֹלֶת מִתּוֹךְ אֹכֶל, אוֹ כְּדֵי לְהַנִּיחַ לְאַחַר זְמַן, לְפִי שֶׁבְּרִירָה אֵינָהּ מִן הַמְּלָאכוֹת שֶׁהֻתִּרוּ לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ בְּיוֹם טוֹב, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בּוֹרֵר כְּדַרְכּוֹ בְּחל בְּאַף שֶׁבּוֹ הַטִּרְחָה פְּחוּתָה, בֵּין אֹכֶל מִתּוֹךְ פְּסֹלֶת וּבֵין פְּסֹלֶת מִתּוֹךְ אֹכֶל, בֵּין בְּיָדוֹ וּבֵין בְּחֵיקוֹ - עַל סָדִין הַפָּרוּס עַל חֵיקוֹ, שֶׁשּׁוֹפֵךְ עָלָיו אֶת הַקִּטְנִיּוֹת עִם הַפְּסֹלֶת וְעַל יְדֵי שֶׁמְּנַעְנֵעַ אֶת הַסָּדִין נוֹפְלוֹת הַקִּטְנִיּוֹת בְּלִי הַפְּסֹלֶת, (בֵּין בְּקָנוֹן - כְּלִי הָעֲשׂוּי כְּעֵין מַשְׁפֵּךְ שֶׁהַקִּטְנִיּוֹת נוֹפְלוֹת מִמֶּנּוּ בְּלִי הַפְּסֹלֶת), וּבֵין בְּתַמְחוּי - קְעָרָה גְּדוֹלָה, שֶׁמְּעָרֶה עַל צִדָּהּ הָאֶחָד וּמְנַעְנֵעַ אוֹתָהּ, וְעַל יְדֵי כָּךְ מִתְגַּלְגְּלוֹת הַקִּטְנִיּוֹת לְצִדָּהּ הַשֵּׁנִי וְנִפְרָדוֹת מִן הַפְּסֹלֶת, אֲבָל לֹא יְבָרֵר בְּטַבְלָא - דַּף רָחָב שֶׁל עֵץ, כְּדֶרֶךְ שֶׁבּוֹרֵר בְּתַמְחוּי, וְלֹא בְּנָפָה, וְלֹא בִּכְבָרָה, לְפִי שֶׁהַדֶּרֶךְ לְבָרֵר בָּהֶן כְּמוּת גְּדוֹלָה, וְהַבּוֹרֵר בָּהֶם נִרְאֶה כְּבוֹרֵר שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ יוֹם טוֹב. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם רָצָה אַף מֵדִיחַ - שׁוֹרֶה בַּמַּיִם, אֶת הַקִּטְנִיּוֹת וְשׁוֹלָה [-מֵסִיר] בְּיָדָיו אֶת הַפְּסֹלֶת הַצָּפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם: **מִשְׁנָה ט** מְשַׁלּוֹחַ מְתָּנוֹת שֶׁל דִּבְרֵי מַאֲכָל בְּיוֹם טוֹב: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מְשַׁלְּחִין בְּיוֹם טוֹב אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶלָּא מָנוֹת - דְּבָרִים הַמּוּכָנִים לַאֲכִילָה, שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים לְהַנִּיחָם לְמָחָר כְּגוֹן חֲתִיכוֹת בָּשָׂר וְדָגִים, שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ לְצֹרֶךְ חל הוּא שׁוֹלֵחַ לוֹ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְשַׁלְּחִין אַף בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, בֵּין חַיִּין בֵּין שְׁחוּטִין, וְאַף שֶׁצְּרִיכִים עוֹד תִּקּוּן לַאֲכִילָתָם, מִכָּל מָקוֹם רְאוּיִים הֵם עַל יְדֵי תִּקּוּנָם בְּיוֹם טוֹב לַאֲכִילָה בּוֹ בַּיּוֹם. מְשַׁלְּחִין בְּיוֹם טוֹב דּוֹרוֹן שֶׁל יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת וְקִטְנִיּוֹת, לְפִי שֶׁרְאוּיִים הֵם לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל לֹא תְּבוּאָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַאֲכִילָה בְּלֹא טְחִינָה הָאֲסוּרָה בְּיוֹם טוֹב אַף לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר בִּתְבוּאָה, לְפִי שֶׁרְאוּיָה הִיא לַאֲכִילָה בְּלֹא טְחִינָה עַל יְדֵי כְּתִישָׁה בְּמַכְתֶּשֶׁת קְטַנָּה וּבְשׁוּלְחָהּ לְדַיְסָא: **מִשְׁנָה י** מְשַׁלּוֹחַ מְתָּנוֹת שֶׁאֵינָן דִּבְרֵי מַאֲכָל בְּיוֹם טוֹב: מְשַׁלְּחִין בְּיוֹם טוֹב דּוֹרוֹן שֶׁל כֵּלִים - בְּגָדִים, בֵּין שֶׁהֵם תְּפוּרִין וּרְאוּיִים לִלְבִישָׁה בְּיוֹם טוֹב, וּבֵין שֶׁאֵינָן תְּפוּרִין, לְפִי שֶׁרְאוּיִים לְהִתְכַּסּוֹת בָּהֶם, וְאִם הֵם קְשִׁים שֶׁאֵינָם מְחַמְּמִים מֵתָּר לְשָׁלְחָם אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן כְּלָאִים לְפִי שֶׁמֻּתָּר לָשֶׁבֶת עֲלֵיהֶם, וּבִלְבַד שֶׁהֵן לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. אֲבָל לֹא מְשַׁלְּחִים בְּיוֹם טוֹב סַנְדָּל הַמְסֻמָּר [-סַנְדָּל מֵעֵץ מְחֻפֶּה בְּמַסְמְרִים] שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְנָעֲלוֹ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְאֵינוֹ רָאוּי לְיוֹם טוֹב, וְלֹא מִנְעָל שֶׁאֵינוֹ תָּפוּר כָּל צָרְכּוֹ, אֲפִלּוּ אִם מְחֻבָּר מִקְצָתוֹ בְּיִתְדוֹת שֶׁל עֵץ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִלְבִישָׁה עַד שֶׁיִּתְפָּרֵנּוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף לֹא מְשַׁלְּחִים בְּיוֹם טוֹב מִנְעָל לָבָן שֶׁעֲדַיִן לֹא נִצְבַּע בְּשָׁחר, מִפְּנֵי שֶׁצְּרִיךְ אֻמָּן לְהַשְׁחִירוֹ, לְפִי שֶׁבְּמִקּוֹמוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה לֹא הָיוּ נוֹעֲלִים מִנְעָל לָבָן עַד שֶׁמַּשְׁחִירִים אוֹתוֹ. זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁאֵנָּאוֹתִין בּוֹ בְּחל כְּמוֹת שֶׁהוּא אֵין צָרִיךְ תִּקּוּן נוֹסָף, אַף עַל פִּי שֶׁבְּיוֹם טוֹב אֵין נֵאוֹתִין בּוֹ, כְּגוֹן תְּפִלִּין שֶׁאֵין מְנִיחִים אוֹתָן אֶלָּא בְּחל, מְשַׁלְּחִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב, שֶׁלְּפִי שֶׁהַמְקַבְּלוֹ שָׁמֵחַ בּוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא, הוּא נָחְשָׁב צָרְךְ יוֹם טוֹב:

פֶּרֶק ב אִפְּנֵי הֶתֵּר הֲכָנָה מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת. דְּבָרִים שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹתָם בְּיוֹם טוֹב לְפִי שֶׁנִּרְאִים כִּמְלָאכוֹת, וְאִפָּן הֶתֵּרָם. דִּין מְלָאכֶת אֹכֶל שֶׁאֵינָהּ שָׁוָה לְכָל נֶפֶשׁ. כַּמָּה דִינֵי טֻמְאָה בִּכֵּלִים, וְהַשְׁמוּשׁ בָּהֶם בְּיוֹם טוֹב וּבְשַׁבָּת: **מִשְׁנָה א** בְּשׁוּל בְּיוֹם טוֹב לְצֹרֶךְ שַׁבָּת הַסָּמוּכָה לוֹ: יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, לֹא יְבַשֵּׁל בּוֹ אָדָם בַּתְּחִלָּה - לְכַתְּחִלָּה, תַּבְשִׁיל מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אֲבָל מְבַשֵּׁל הוּא תַּבְשִׁיל לְצֹרֶךְ יוֹם טוֹב, וְאִם הוֹתִיר לְשַׁבָּת. הוֹתִיר לְשַׁבָּת, וְכֵן תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיּוּכְלוּ לְבַשֵּׁל בְּיוֹם טוֹב לְשַׁבָּת תַּבְשִׁיל כְּלָשׁוֹן הַזֶּה - נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ, הוֹתִיר לְשַׁבָּת. וְכֵן תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיּוּכְלוּ לְבַשֵּׁל בְּיוֹם טוֹב לְשַׁבָּת תַּבְשִׁיל מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב לְצֹרֶךְ שַׁבָּת עַל יְדֵי 'עֵרוּב תַּבְשִׁילִין', בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, תַּבְשִׁיל אֶחָד. וְשָׁוִין - וּמוֹדִים זֶה לָזֶה, בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּדָג וּבֵיצָה שֶׁמְּשׁוּחָה עָלָיו, שֶׁהֵן חֲשׁוּבִים כִּשְׁנֵי תַּבְשִׁילִין. אֲכָלוֹ אוֹ שֶׁאָבַד תַּבְשִׁיל זֶה שֶׁל 'עֵרוּב תַּבְשִׁילִין' לִפְנֵי שֶׁסְּיֵם לְבַשֵּׁל כָּל צָרְכֵי הַשַּׁבָּת, לֹא יְבַשֵּׁל עָלָיו - מֵחֲמָתוֹ, בְּכַוָּנָה תְּחִלָּה מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אֶלָּא שֶׁאִם הִתְחִיל עִסְּתוֹ גּוֹמְרָהּ, וְאִם שִׁיֵּר מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁהוּא - שִׁעוּר כְּזַיִת, סוֹמֵךְ עָלָיו לְבַשֵּׁל מֵחֲמָתוֹ מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, וְאַף לְכַתְּחִלָּה זֶהוּ שִׁעוּרוֹ: **מִשְׁנָה ב** טְבִילָה וְהַטְבָּלַת כֵּלִים בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת: חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת - בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין אֶת הַכֹּל - בֵּין אָדָם טָמֵא וּבֵין כֵּלִים טְמֵאִים הַצְּרִיכִים טְבִילָה לְפִי שֶׁחִיֵּב אָדָם לְטַהֵר עַצְמוֹ בָּרֶגֶל, מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, אֲבָל לֹא בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב שֶׁכֵּיוָן שֶׁלְּאַחַר טְבִילָתָם רְאוּיִים הֵם לְדָבָר שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִים לוֹ קֹדֶם לָהּ הֲרֵי זֶה נִרְאֶה כְּמִתַּקֵּן כְּלִי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כֵּלִים טְמֵאִים מַטְבִּילִים מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, וְאָדָם טָמֵא טוֹבֵל בְּיוֹם טוֹב וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה כְּמִתַּקֵּן, אֶלָּא כְּרוֹחֵץ בִּשְׁבִיל לְקָרֵר עַצְמוֹ בַּמַּיִם לְתַעֲנוּג: **מִשְׁנָה ג** טְבִילַת כֵּלִים בְּיוֹם טוֹב: וְשָׁוִין [-מוֹדִים זֶה לָזֶה] בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁמַּשִּׁירִין [הַשָּׁקָה - נְתִינַת מַיִם טְמֵאִים בִּכְלִי וְהַכְנָסָתוֹ לַמִּקְוֶה עַד שֶׁיִּגְּעוּ הַמַּיִם שֶׁבְּפִי הַכְּלִי בְּמֵי הַמִּקְוֶה] בְּיוֹם טוֹב אֶת הַמַּיִם הָרְאוּיִים לִשְׁתִיָּה שֶׁנִּטְמְאוּ, בִּכְלֵי אֶבֶן שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּדֵי לְטַהֵר עַל יְדֵי זְרִיעָתָם וּבִטּוּלָם לְמֵי מִקְוֶה שֶׁל מַיִם עֲכוּרִים אוֹ מְלוּחִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לִשְׁתִיָּה, אֲבָל לֹא מַטְבִּילִין מַיִם אֵלּוּ בְּמִקְוֶה בְּתוֹךְ כְּלִי עֵץ טָמֵא כְּדֵי לְטַהֲרוֹ בִּטְבִילָה אַגַּב הַשֶּׁקֶת הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ, לְפִי שֶׁלְּדִבְרֵי שְׁנֵיהֶם כֵּלִים טְבִילַת כֵּלִים אֲסוּרָה בְּיוֹם טוֹב. וּמַטְבִּילִין בְּיוֹם טוֹב מִגֵּב לְגֵב - מִמַּעֲלַת טָהֳרָה אַחַת לְמַעֲלָה הַגְּבוֹהָה מִמֶּנָּה, כְּגוֹן הַמַּטְבִּיל כֵּלִים עַל דַּעַת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְחֻלִּין, וְנִמְלַךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִתְרוּמָה, שֶׁצָּרִיךְ לְהַטְבִּילָם שׁוּב לְשֵׁם תְּרוּמָה, וְכֵן הַמַּטְבִּיל כֵּלִים עַל דַּעַת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִתְרוּמָה, וְנִמְלַךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְקָדָשִׁים, שֶׁצָּרִיךְ לְהַטְבִּילָם שׁוּב לְשֵׁם קָדָשִׁים (חגיגה פ"ב מ"ו), לְפִי שֶׁכְּבָר כְּלִי טָהוֹר הוּא וְאֵינוֹ נִרְאֶה תִּקּוּן כְּלִי, אֶלָּא תּוֹסֶפֶת טָהֳרָה. וּמַחֲבוּרָה. מַחֲבוּרָה - שֶׁטָּבַל כֵּלָיו עַל דַּעַת לֶאֱכֹל בָּהֶם קָרְבַּן פֶּסַח בַּחֲבוּרָה אַחַת וְנִמְלַךְ לֶאֱכֹל בַּחֲבוּרָה אַחֶרֶת, וְרוֹצֶה לְטָבְלָן אֶת כֻּלָּן שׁוּב לְשֵׁם חֲבוּרָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין טְבִילָתוֹ אֶלָּא חֲמָרָא בְּעָלְמָא, וְאֵינוֹ נִרְאֶה תִּקּוּן כְּלִי: **מִשְׁנָה ד** הַקְרֵבַת שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת בְּיוֹם טוֹב וּסְמִיכָה עֲלֵיהֶם: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְבִיאִין שְׁלָמִים שֶׁל חֲגִיגָה וְשֶׁל שִׂמְחָה וּמַקְרִיבִים אוֹתָם בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁבְּשָׂרָם נֶאֱכָל לַבְּעָלִים, וְהֲרֵי הֵם כִּשְׁאָר אֹכֶל נֶפֶשׁ שֶׁמֻּתָּר לְשָׁחֲטוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְאוּלָם אֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶן בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁהַסּוֹמֵךְ צָרִיךְ לִסְמוֹךְ עַל הַבְּהֵמָה בְּכָל כֹּחוֹ, וְאָסְרוּ חֲכָמִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַעֲלֵי חַיִּים בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, אֶלָּא יִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, שֶׁאֵין הַסְּמִיכָה צְרִיכָה לִהְיוֹת סָמוּךְ לַשְּׁחִיטָה, אֲבָל לֹא מְבִיאִים עוֹלוֹת שֶׁל יָחִיד וַאֲפִלּוּ עוֹלוֹת רְאִיָּה לְהַקְרִיבָן בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁהֵן קְרֵבוֹת כֻּלָּן וְאֵין בְּהַקְרָבָתָן צָרְךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ כְּלָל, וְנֶאֱמַר (במדבר כט לה) 'עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם' - וְלֹא לְגָבוֹהַּ, אֶלָּא מְבִיאָם בְּחל הַמּוֹעֵד, אוּלָם תְּמִידִין וּמוּסָפִין לְפִי שֶׁקָּרְבַּן צִבּוּר הֵם וּזְמַנָּם קָבוּעַ קְרֵבִים בְּיוֹם טוֹב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבִיאִין בְּיוֹם טוֹב בֵּין שְׁלָמִים וּבֵין עוֹלוֹת רְאִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ח) 'עֲצֶרֶת לַה'' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁגַּם מַה שֶּׁלַּה' אֶפְשָׁר לְהַקְרִיב בְּיוֹם טוֹב, וְאַף סוֹמְכִין עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁלִּשְׁיטָתָם הַסְּמִיכָה צְרִיכָה לְהֵעָשׂוֹת בְּסָמוּךְ לַשְּׁחִיטָה, וּכְשֶׁהַהֶתֵּרָה שְׁחִיטָתָם הַהֶתֵּרָה גַּם סְמִיכָתָם, אוּלָם מוֹדִים בֵּית הִלֵּל שֶׁאֵין מְבִיאִין בְּיוֹם טוֹב קָרְבְּנוֹת נְדָרִים וּנְדָבוֹת בֵּין עוֹלוֹת וּבֵין שְׁלָמִים: **מִשְׁנָה ה** הַבְעָרָה לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ, וְשֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ: בֵּית שַׁמַּאי

מסכת ביצה פרק ב

ב יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, לֹא יְבַשֵּׁל אָדָם בַּתְּחִלָּה מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אֲבָל מְבַשֵּׁל הוּא לְיוֹם טוֹב, וְאִם הוֹתִיר, הוֹתִיר לְשַׁבָּת. וְעוֹשֶׂה תַּבְשִׁיל מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וְסוֹמֵךְ עָלָיו לְשַׁבָּת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, תַּבְשִׁיל אֶחָד. וְשָׁוִין בְּדָג וּבֵיצָה שֶׁהֵן שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין. אֲכָלוֹ אוֹ שֶׁאָבַד, לֹא יְבַשֵּׁל עָלָיו בַּתְּחִלָּה. וְאִם שִׁיֵּר מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁהוּא, סוֹמֵךְ עָלָיו לְשַׁבָּת: **ב** חָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין אֶת הַכֹּל מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כֵּלִים מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, וְאָדָם בְּשַׁבָּת: **ג** וְשָׁוִין שֶׁמַּשִּׁיקִין אֶת הַמַּיִם בִּכְלֵי אֶבֶן לְטַהֲרָן, אֲבָל לֹא מַטְבִּילִין. וּמַטְבִּילִין מִגֵּב לְגֵב וּמֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה: **ד** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְבִיאִין שְׁלָמִים וְאֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶן, אֲבָל לֹא עוֹלוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבִיאִין שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת וְסוֹמְכִין עֲלֵיהֶם: **ה** בֵּית שַׁמַּאי

המבוארות

זֶה בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב לְצֹרֶךְ שַׁבָּת יִזְכֹּר לְהָכִין שְׁאָר צָרְכֵי שַׁבָּת וְלֹא יִשְׁכַּח לְטָרֵחַ לְשַׁבָּת מֵחֲמַת טִרְחָתוֹ לְיוֹם טוֹב, וְכֵן לְפִי שֶׁעַל יָדָיו יִזְכְּרוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאֵין לְהָכִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת אֶלָּא עַל יָדוֹ, כָּל וָחֹמֶר שֶׁאֵין לְהָכִין מִיּוֹם טוֹב לְחל בְּשׁוּם אֹפֶן, וּמְזַכֵּהוּ לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה גַּם הוּא לִסְמוֹךְ עָלָיו לְבַשֵּׁל מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת. וְכַמָּה הוּא 'עֵרוּב תַּבְשִׁילִין', בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, תַּבְשִׁיל אֶחָד. וְשָׁוִין - וּמוֹדִים זֶה לָזֶה, בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּדָג וּבֵיצָה שֶׁמְּשׁוּחָה עָלָיו, שֶׁהֵן חֲשׁוּבִים כִּשְׁנֵי תַּבְשִׁילִין. אֲכָלוֹ אוֹ שֶׁאָבַד תַּבְשִׁיל זֶה שֶׁל 'עֵרוּב תַּבְשִׁילִין' לִפְנֵי שֶׁסְּיֵם לְבַשֵּׁל כָּל צָרְכֵי הַשַּׁבָּת, לֹא יְבַשֵּׁל עָלָיו - מֵחֲמָתוֹ, בְּכַוָּנָה תְּחִלָּה מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אֲבָל אִם הִתְחִיל עִסְּתוֹ גּוֹמְרָהּ, וְאִם שִׁיֵּר מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁהוּא - שִׁעוּר כְּזַיִת, סוֹמֵךְ עָלָיו לְבַשֵּׁל מֵחֲמָתוֹ מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, וְאַף לְכַתְּחִלָּה זֶהוּ שִׁעוּרוֹ: **מִשְׁנָה ב** טְבִילָה וְהַטְבָּלַת כֵּלִים בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת: חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת - בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין אֶת הַכֹּל - בֵּין אָדָם טָמֵא וּבֵין כֵּלִים טְמֵאִים הַצְּרִיכִים טְבִילָה לְפִי שֶׁחִיֵּב אָדָם לְטַהֵר עַצְמוֹ בָּרֶגֶל, מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, אֲבָל לֹא בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב שֶׁכֵּיוָן שֶׁלְּאַחַר טְבִילָתָם רְאוּיִים הֵם לְדָבָר שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִים לוֹ קֹדֶם לָהּ הֲרֵי זֶה נִרְאֶה כְּמִתַּקֵּן כְּלִי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כֵּלִים טְמֵאִים מַטְבִּילִים מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, וְאָדָם טָמֵא טוֹבֵל בְּיוֹם טוֹב וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה כְּמִתַּקֵּן, אֶלָּא כְּרוֹחֵץ בִּשְׁבִיל לְקָרֵר עַצְמוֹ בַּמַּיִם לְתַעֲנוּג: **מִשְׁנָה ג** טְבִילַת כֵּלִים בְּיוֹם טוֹב: וְשָׁוִין [-מוֹדִים זֶה לָזֶה] בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁמַּשִּׁירִין [הַשָּׁקָה - נְתִינַת מַיִם טְמֵאִים בִּכְלִי וְהַכְנָסָתוֹ לַמִּקְוֶה עַד שֶׁיִּגְּעוּ הַמַּיִם שֶׁבְּפִי הַכְּלִי בְּמֵי הַמִּקְוֶה] בְּיוֹם טוֹב אֶת הַמַּיִם הָרְאוּיִים לִשְׁתִיָּה שֶׁנִּטְמְאוּ, בִּכְלֵי אֶבֶן שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּדֵי לְטַהֲרָן עַל יְדֵי זְרִיעָתָם וּבִטּוּלָם לְמֵי מִקְוֶה שֶׁל מַיִם עֲכוּרִים אוֹ מְלוּחִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לִשְׁתִיָּה, אֲבָל לֹא מַטְבִּילִין מַיִם אֵלּוּ בְּמִקְוֶה בְּתוֹךְ כְּלִי עֵץ טָמֵא כְּדֵי לְטַהֲרוֹ בִּטְבִילָה אַגַּב הַשֶּׁקֶת הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ, לְפִי שֶׁלְּדִבְרֵי שְׁנֵיהֶם כֵּלִים טְבִילַת כֵּלִים אֲסוּרָה בְּיוֹם טוֹב. וּמַטְבִּילִין בְּיוֹם טוֹב מִגֵּב לְגֵב - מִמַּעֲלַת טָהֳרָה אַחַת לְמַעֲלָה הַגְּבוֹהָה מִמֶּנָּה, כְּגוֹן הַמַּטְבִּיל כֵּלִים עַל דַּעַת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְחֻלִּין, וְנִמְלַךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִתְרוּמָה, שֶׁצָּרִיךְ לְהַטְבִּילָם שׁוּב לְשֵׁם תְּרוּמָה, וְכֵן הַמַּטְבִּיל כֵּלִים עַל דַּעַת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִתְרוּמָה, וְנִמְלַךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְקָדָשִׁים, שֶׁצָּרִיךְ לְהַטְבִּילָם שׁוּב לְשֵׁם קָדָשִׁים (חגיגה פ"ב מ"ו), לְפִי שֶׁכְּבָר כְּלִי טָהוֹר הוּא וְאֵינוֹ נִרְאֶה תִּקּוּן כְּלִי, אֶלָּא תּוֹסֶפֶת טָהֳרָה. וּמַחֲבוּרָה. מַחֲבוּרָה - שֶׁטָּבַל כֵּלָיו עַל דַּעַת לֶאֱכֹל בָּהֶם קָרְבַּן פֶּסַח בַּחֲבוּרָה אַחַת וְנִמְלַךְ לֶאֱכֹל בַּחֲבוּרָה אַחֶרֶת, וְרוֹצֶה לְטָבְלָן אֶת כֻּלָּן שׁוּב לְשֵׁם חֲבוּרָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין טְבִילָתוֹ אֶלָּא חֲמָרָא בְּעָלְמָא, וְאֵינוֹ נִרְאֶה תִּקּוּן כְּלִי: **מִשְׁנָה ד** הַקְרֵבַת שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת בְּיוֹם טוֹב וּסְמִיכָה עֲלֵיהֶם: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְבִיאִין שְׁלָמִים שֶׁל חֲגִיגָה וְשֶׁל שִׂמְחָה וּמַקְרִיבִים אוֹתָם בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁבְּשָׂרָם נֶאֱכָל לַבְּעָלִים, וְהֲרֵי הֵם כִּשְׁאָר אֹכֶל נֶפֶשׁ שֶׁמֻּתָּר לְשָׁחֲטוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְאוּלָם אֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶן בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁהַסּוֹמֵךְ צָרִיךְ לִסְמוֹךְ עַל הַבְּהֵמָה בְּכָל כֹּחוֹ, וְאָסְרוּ חֲכָמִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַעֲלֵי חַיִּים בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, אֶלָּא יִסְמוֹךְ עֲלֵיהֶם בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, שֶׁאֵין הַסְּמִיכָה צְרִיכָה לִהְיוֹת סָמוּךְ לַשְּׁחִיטָה, אֲבָל לֹא מְבִיאִים עוֹלוֹת שֶׁל יָחִיד וַאֲפִלּוּ עוֹלוֹת רְאִיָּה לְהַקְרִיבָן בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁהֵן קְרֵבוֹת כֻּלָּן וְאֵין בְּהַקְרָבָתָן צָרְךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ כְּלָל, וְנֶאֱמַר (במדבר כט לה) 'עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם' - וְלֹא לְגָבוֹהַּ, אֶלָּא מְבִיאָם בְּחל הַמּוֹעֵד, אוּלָם תְּמִידִין וּמוּסָפִין לְפִי שֶׁקָּרְבַּן צִבּוּר הֵם וּזְמַנָּם קָבוּעַ קְרֵבִים בְּיוֹם טוֹב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבִיאִין בְּיוֹם טוֹב בֵּין שְׁלָמִים וּבֵין עוֹלוֹת רְאִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ח) 'עֲצֶרֶת לַה'' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁגַּם מַה שֶּׁלַּה' אֶפְשָׁר לְהַקְרִיב בְּיוֹם טוֹב, וְאַף סוֹמְכִין עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁלִּשְׁיטָתָם הַסְּמִיכָה צְרִיכָה לְהֵעָשׂוֹת בְּסָמוּךְ לַשְּׁחִיטָה, וּכְשֶׁהַהֶתֵּרָה שְׁחִיטָתָם הַהֶתֵּרָה גַּם סְמִיכָתָם, אוּלָם מוֹדִים בֵּית הִלֵּל שֶׁאֵין מְבִיאִין בְּיוֹם טוֹב קָרְבְּנוֹת נְדָרִים וּנְדָבוֹת בֵּין עוֹלוֹת וּבֵין שְׁלָמִים: **מִשְׁנָה ה** הַבְעָרָה לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ, וְשֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ: בֵּית שַׁמַּאי

משניות

אוֹמְרִים, לֹא יָחֵם אָדָם חַמִּין לְרַחְיצַת רַגְלָיו בְּיוֹם טוֹב לְפִי שֶׁלֹּא הֻתְּרָה הַבְּעָרָה בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ, **אֶלָּא אִם כֵּן רְאוּיִין הֵם לִשְׁתִיָּה** וְהוּא מְחַמְּמָם גַּם לְצָרְךָ זֶה שֶׁהוּא אוֹכֶל נֶפֶשׁ, **וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין** לְחַמֵּם מַיִם לִרְחִיצַת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו, אַף כְּשֶׁאֵינָם רְאוּיִים לִשְׁתִיָּה, לְפִי שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהֻתְּרָה הַבְּעָרָה לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ, הֻתְּרָה אַף לְצָרְךָ הֲנָאוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁרֹב בְּנֵי אָדָם נִצְרָכִים לָהֶן אַף שֶׁאֵינָן אוֹכֶל נֶפֶשׁ, אוּלָם מוֹדִים שֶׁאָסוּר לְחַמֵּם מַיִם בְּיוֹם טוֹב לִרְחִיצַת כָּל גּוּפוֹ לְפִי שֶׁאֵין נִצְרָכִים לְכָךְ אֶלָּא אֲנָשִׁים מְפֻנָּקִים. עוֹד אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל **עוֹשֶׂה אָדָם** בְּיוֹם טוֹב **מְדוּרָה** גְּדוֹלָה **וּמִתְחַמֵּם כְּנֶגְדָּהּ**, לְפִי שֶׁחֲמוּם הַגּוּף הוּא הֲנָאָה שֶׁרֹב בְּנֵי אָדָם צְרִיכִים לָהּ, וּמִתּוֹךְ שֶׁהֻתְּרָה הַבְּעָרָה לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ הֻתְּרָה אַף שֶׁלֹּא לְצָרְךָ: **מַשְׁנָה ו שְׁלֹשָׁה דִינִים שֶׁהֶחְמִיר בָּהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּבֵית שַׁמַּאי:** שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבָּן גַּמְלִיאֵל מַחְמִיר בְּבֵית שַׁמַּאי, וְאֵלּוּ הֵם: א. **אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין מִיּוֹם טוֹב** שָׁחָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת, **לְשַׁבָּת** - לְצָרְךָ שַׁבָּת, לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתָם 'ערוב תבשילין' בְּפַת אֵינוֹ מַתִּיר אֶלָּא לְאֲפוּת מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, וּבְתַבְשִׁיל אֵינוֹ מַתִּיר אֶלָּא לְבַשֵּׁל מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אַךְ כְּדֵי לְהַטְמִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת צָרִיךְ לְהַטְמִין תַּבְשִׁיל מֶעֱרֶב יוֹם טוֹב לְצָרְךָ שַׁבָּת, וּבֵית הִלֵּל סָבְרוּ שֶׁעֵרוּב בְּתַבְשִׁיל מַתִּיר אַף לְהַטְמִין. ב. **וְאֵין זוֹקְפִין** - מְחַבְּרִים בַּחֲזָרָה **אֶת הַמְּנוֹרָה** שֶׁל מַתֶּכֶת הָעֲשׂוּיָה מֻחְלָיוֹת, שֶׁהִתְפָּרְקָה **בְּיוֹם טוֹב**, לְפִי שֶׁבּוֹנֶה הוּא לְשִׁיטָתָם שֶׁיֵּשׁ בִּנְיָן בְּכֵלִים, וּבֵית הִלֵּל סוֹבְרִים שֶׁזּוֹקְפִין לְפִי שֶׁאֵין בִּנְיָן בְּכֵלִים. ג. **וְאֵין אוֹפִין** בְּיוֹם טוֹב **פִּתִּין גְּרִיצִין** - כְּפָרוֹת עָבוֹת, לְפִי שֶׁיֵּשׁ טִרְחָה מְרֻבָּה בְּלִישַׁת עִסָּתָן מֻחֶמֶת גָּדְלָהּ, כְּדַעְתָּם שֶׁאֵין אוֹפִין פַּת מְרֻבָּה יַחַד בַּתַּנּוּר בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם טִרְחָה יְתֵרָה שֶׁיֵּשׁ בְּלִישַׁת עִסָּתָם, **אֲבָל** אוֹפִים **רְקִיקִין** - כְּפָרוֹת דַּקּוֹת, וּבֵית הִלֵּל סוֹבְרִים שֶׁאוֹפִים אַף פַּת גְּרִיצִין, כְּדַעְתָּם שֶׁאוֹפִים אַף פַּת מְרֻבָּה בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁכְּשֶׁהַתַּנּוּר מָלֵא נֶאֱפֵית הַפַּת יָפֶה וְצָרְךָ יוֹם טוֹב הוּא. **אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מִימֵיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ אוֹפִין** בְּיוֹם טוֹב **פִּתִּין גְּרִיצִין, אֶלָּא רְקִיקִין. אָמְרוּ לוֹ, מַה נַּעֲשֶׂה לְבֵית אָבִיךָ, שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין** בְּדָבָר זֶה **עַל עַצְמָן** בִּלְבַד לִנְהֹג כְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי, וְאוּלָם הָיוּ **מְקִלִּין לְכָל יִשְׂרָאֵל** כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל, **לִהְיוֹת אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין** אַף שֶׁיֵּשׁ טִרְחָה יְתֵרָה בְּלִישָׁתָן, **וְחָרֵי** - עִסָּה גְּדוֹלָה הַנֶּאֱפֵית עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, שֶׁצְּרִיכִים לַאֲפִיָּתָהּ הֶסֵּק גָּדוֹל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְבּוּ הַגֶּחָלִים וְיֵשׁ בּוֹ טִרְחָה מְרֻבָּה: **מַשְׁנָה ז שְׁלֹשָׁה דִינִים שֶׁהֵקֵל בָּהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אַף הוּא** - רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים לְהָקֵל** בְּיוֹם טוֹב, וְאֵלּוּ הֵם: א. **מְנַקֵּבִין** - מְנַקִּים אֶת קַרְקַע הַבַּיִת שֶׁבֵּין **הַמִּטּוֹת** שֶׁאוֹכְלִים עֲלֵיהֶן בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַשְׁוּוֹת גֻּמּוֹת בְּמָקוֹם מוּעָט כָּזֶה, כְּשֶׁהוּא מְנַקֵּב בְּיוֹם טוֹב, **מִכַּבְּדִין** בֵּין הַמִּטּוֹת, **וּמַנִּיחִין** אֶת הַמֻּגְמָר בְּיוֹם טוֹב, **וְעוֹשִׂין גְּדִי מְקֻלָּס בְּלֵילֵי פְּסָחִים. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין: ח שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. פָּרְתוֹ יוֹצְאָה בְּרִצּוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ, וּמְקָרְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, וְשׁוֹחֲקִין אֶת הַפִּלְפְּלִין בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְקָרְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה חֲבוּרָה, אֲבָל מְקָרְצְפִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין מְקָרְדִין, אַף לֹא מְקָרְצְפִין: ט הָרֵחַיִם שֶׁל פִּלְפְּלִין, טְמֵאָה מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה כֵּלִים, מִשּׁוּם כְּלִי קִבּוּל, וּמִשּׁוּם כְּלִי מַתָּכוֹת, וּמִשּׁוּם כְּלִי כְּבָרָה: י עֶגְלָה שֶׁל קָטָן טְמֵאָה מִדְּרָס, וְנִטֶּלֶת בְּשַׁבָּת, וְאֵינָהּ נִגְרֶרֶת אֶלָּא עַל גַּבֵּי כֵּלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַכֵּלִים אֵין נִגְרָרִין חוּץ מִן הָעֶגְלָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כּוֹבֶשֶׁת:**

פרק ג א אֵין צָדִין דָּגִים מִן הַבֵּיבָרִין בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם מִזּוֹנוֹת. אֲבָל צָדִין חַיָּה וָעוֹף מִן הַבֵּיבָרִין, וְנוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם מִזּוֹנוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָל הַבֵּיבָרִין שָׁוִין.

מסכת ביצה פרק ג

המבוארות

ב. **וּמְקָרְדִין** - מְחַכְּכִים וּמְגָרְדִים, **אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב** בְּמִגְרֶדֶת קְטַנָּה מִבַּרְזֶל שֶׁשִּׁנֶּיהָ דַּקּוֹת, וַאֲפִלּוּ אִם נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי זֶה חַבּוּרָה בְּגוּף הַבְּהֵמָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן. ג. **וְשׁוֹחֲקִין** בְּיוֹם טוֹב **אֶת הַפִּלְפְּלִין בָּרֵחַיִם** קְטַנּוֹת **שֶׁלָּהֶם** - שֶׁהַדֶּרֶךְ לְשָׁחֲקָם בָּהֶם בְּחֹל, לְפִי שֶׁמְּלָאכְתָּ אוֹכֶל נֶפֶשׁ הִיא, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹבְדִין דְּחוֹל. אוּלָם אַף הֵם מַתִּירִים לְשַׁחֲקָם בִּמְדוֹכָה בְּשִׁנּוּי. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְקָרְדִין** - מְחַכְּכִים וּמְגָרְדִים, **אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב** בְּמִגְרֶדֶת קְטַנָּה מִבַּרְזֶל שֶׁשִּׁנֶּיהָ דַּקּוֹת, **מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה** בָּהּ **חֲבוּרָה**, וְאַף שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְכָךְ אָסוּר הַדָּבָר לְשִׁיטָתוֹ, **אֲבָל מְקָרְצְפִין** אוֹתָהּ בְּמִגְרֶדֶת שֶׁל עֵץ שֶׁשִּׁנֶּיהָ גַּסּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה חֲבוּרָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין מְקָרְדִין, וְאַף לֹא מְקָרְצְפִין** אֶת הַבְּהֵמָה כְּלָל, לְפִי שֶׁאִם נַתִּיר לְקָרְצֵף יָבוֹאוּ גַּם לְקָרֵד. **מַשְׁנָה ט דִּין רֵחַיִם שֶׁל פִּלְפְּלִים לְטֻמְאָה וְטָהֳרָה:** הָרֵחַיִם שֶׁל **פִּלְפְּלִין**, עֲשׂוּיָה מִשְּׁלשָׁה חֲלָקִים, וּלְפִיכָךְ אַף שֶׁבְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים נִרְאִים הֵם כִּכְלִי אֶחָד, **טֻמְאָה** - מְקַבֶּלֶת הִיא טֻמְאָה, **מִשּׁוּם שְׁלשָׁה** שְׁמוֹת מִינֵי **כֵּלִים**, כָּל חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ. א. הַכְּלִי הַתַּחְתּוֹן שֶׁלְּתוֹכוֹ נִשְׁפָּךְ אֲבַק הַפִּלְפְּלִים הַטְּחוּנִים דֶּרֶךְ נִקְבֵי הַכְּבָרָה, מְקַבֵּל טֻמְאָה **מִשּׁוּם כְּלִי** עֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית **קִבּוּל** שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה. ב. וְהָרֵחַיִם עַצְמָם בָּהֶם כּוֹתְשִׁים וְטוֹחֲנִים אֶת הַפִּלְפְּלִים, אַף שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל, כֵּיוָן שֶׁמְּצַפִּים הֵם בְּמַתֶּכֶת מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִשּׁוּם כְּלִי מַתָּכוֹת** שֶׁאַף פְּשׁוּטֵיהֶם [-הַכֵּלִים שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל] מְקַבְּלִים טֻמְאָה. ג. וְהַחֵלֶק הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא הַמִּסְנֶנֶת הָעוֹמֶדֶת בֵּין הָרֵחַיִם לַכְּלִי הַתַּחְתּוֹן לְסַנֵּן אֶת הַפִּלְפְּלִים שֶׁנִּשְׁחֲקוּ, טָמֵא **מִשּׁוּם כְּלִי כְּבָרָה** - שֶׁגָּזְרוּ בּוֹ חֲכָמִים מִשּׁוּם טֻמְאַת בֶּגֶד לְפִי שֶׁעֲשׂוּי בְּצוּרַת רֶשֶׁת וְדוֹמֶה לָאֲרִיגַת בֶּגֶד, וּלְפִיכָךְ אַף אִם נִשְׁבְּרוּ וְנִשְׁאַר רַק חֵלֶק אֶחָד מֵהֶם הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב כִּשְׁבָרֵי כֵלִים: **מַשְׁנָה י דִּינֵי עֶגְלָה שֶׁל קָטָן לְעִנְיַן טֻמְאָה וְשַׁבָּת:** עֶגְלָה - הָעֲשׂוּיָה לְמִשְׂחָק **שֶׁל קָטָן**, וּמְיֻחֶדֶת לִישִׁיבָתוֹ עָלֶיהָ, אִם נַעֲשָׂה הַקָּטָן זָב, הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה** בְּטֻמְאַת **מִדְרָס** לְפִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְשֶׁבֶת עָלֶיהָ, וְנַעֲשֵׂית אַב הַטֻּמְאָה הָעוֹשֶׂה אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ כְּמוֹתוֹ. **וְנִטֶּלֶת בְּשַׁבָּת**, לְפִי שֶׁתּוֹרַת כְּלִי עָלֶיהָ וְכָל כְּלִי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְהֻתַּר מֻתָּר לְטַלְטְלוֹ בְּשַׁבָּת. **וְאֵינָהּ נִגְרֶרֶת** - וְאָסוּר לְגָרְרָהּ בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב עַל גַּבֵּי קַרְקַע **אֶלָּא עַל גַּבֵּי כֵלִים** [-בְּגָדִים] בִּלְבַד, לְפִי שֶׁבְּלֹא זֶה הִיא עוֹשָׂה חָרִיץ בַּקַּרְקַע, וְהַחוֹפֵר בַּקַּרְקַע חַיָּב מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ, וְאַף שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת חָרִיץ. מִשְׁנָתֵנוּ שְׁנוּיָה כְּשִׁיטַת רַבִּי יְהוּדָה הַסּוֹבֵר 'דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן אָסוּר', וְתַנָּא אַחֵר מִשּׁוּם **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר** אָכֵן **כָּל הַכֵּלִים אֵין נִגְרָרִין** עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע לְפִי שֶׁעוֹשִׂים חָרִיץ בִּגְרִירָתָם, וְאַף שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְכָךְ אָסוּר, אוּלָם **חוּץ מִן הָעֶגְלָה** שֶׁמֻּתָּר לְגָרְרָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** לֹא עוֹשָׂה חָרִיץ בַּקַּרְקַע, אֶלָּא הִיא **כּוֹבֶשֶׁת** אֶת הָעָפָר בְּגַלְגַּלֶּיהָ וּמַנְמִיכָה אוֹתוֹ בְּמָקוֹמוֹ:

פֶּרֶק ג

צִידָה בְּיוֹם טוֹב, וּשְׁחִיטַת בְּהֵמָה הַמְסֻכֶּנֶת לָמוּת בְּיוֹם טוֹב. בְּכוֹר בְּהֵמָה שֶׁנָּפַל לְבוֹר, וּבְהֵמַת קָדָשִׁים שֶׁמּוּמָהּ. וְכֵן אִסּוּר מִקָּח וּמִמְכָּר בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב מִדִּבְרֵי קַבָּלָה הַנִּלְמָד מֵהַפְסוּק (ישעיה נח יג) 'מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר', וְהָאפֵן הַמֻּתָּר לְלִקְיחַת דְּבָרִים מֵהַחֲנְוָנִי אוֹ הַטָּבָּח בְּיוֹם טוֹב:

מִשְׁנָה א צִידָה לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ: אֵין צָדִין דָּגִים מִן הַבֵּיבָרִין - בְּרֵכוֹת שֶׁל מַיִם שֶׁבָּהֶם הַדָּגִים גְּדֵלִים, **בְּיוֹם טוֹב**, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻתְּרָה מְלָאכֶת צִידָה לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ, לְפִי שֶׁעֲנָיְנָהּ עֲקִירַת בַּעַל הַחַיִּים מִמְּקוֹם חִיּוּתוֹ וְדוֹמֶה הַדָּבָר לִמְלָאכֶת קְצִירָה שֶׁלֹּא הֻתְּרָה לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ בְּיוֹם טוֹב, **וְאֵין נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם** - לִפְנֵי הַדָּגִים, בְּיוֹם טוֹב **מִזּוֹנוֹת**, שֶׁלְּפִי שֶׁיְּכוֹלִים לְחְיוֹת בְּלֹא מִזּוֹנוֹת, אֵין מִזּוֹנוֹתֵיהֶם מֻטָּלִים עַל הָאָדָם, וְאִסְרוּ חֲכָמִים לְהַאֲכִיל בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁאֵין מִזּוֹנוֹתֵיהֶם עָלָיו. **אֲבָל צָדִין** בְּיוֹם טוֹב **חַיָּה וָעוֹף** לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ **מִן הַבֵּיבָרִין** - חֲצֵרוֹת מֻקָּפוֹת גֶּדֶר שֶׁמְּגַדְּלִים בָּהֶן חַיּוֹת וְעוֹפוֹת, לְפִי שֶׁמּוּכָנִים הֵם שָׁם מֵאֲתְמוֹל וְאֵינָם מְחַסְּרֵי צִידָה. **וְנוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם** - לִפְנֵי הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת שֶׁבַּבֵּיבָר **מִזּוֹנוֹת**, שֶׁלְּפִי שֶׁמְּגָרָם בַּבֵּיבָר מְזוֹנוֹתֵיהֶם עָלָיו. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** מְפָרֵשׁ אֶת דִּבְרֵי תַּנָּא קַמָּא **וְאוֹמֵר, לֹא כָל הַבֵּיבָרִין** שֶׁל חַיָּה וָעוֹף **שָׁוִין** בִּדְינָם. כְּפִי שֶׁחוֹשְׁשִׁים בְּכִבּוּד כָּל הַבַּיִת שֶׁהוּא גָּדוֹל וּבְוַדַּאי יֵשׁ בּוֹ גֻּמָּא. ב. **וּמַנִּיחִין אֶת הַמֻּגְמָר** - הַלְּבוֹנָה [מִין בֹּשֶׂם] **בְּיוֹם טוֹב** עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים כְּדֵי לְבַשֵּׂם אֶת הַבַּיִת, לְפִי שֶׁכָּל מְלָאכָה שֶׁהִיא לְצָרְךָ הֲנָאַת הַגּוּף, מְלֶאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ הִיא, וּמֻתֶּרֶת בְּיוֹם טוֹב [כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל (לעיל מ"ה)]. ג. **וְעוֹשִׂין גְּדִי מְקֻלָּס** - מְכֻבָּד, שֶׁצּוֹלִין אוֹתוֹ שָׁלֵם, כְּשֶׁפָּרָעָיו וּבְנֵי מֵעָיו תְּלוּיִים לְצִדּוֹ, **בְּלֵילֵי פְּסָחִים** - לֵיל הַסֵּדֶר, זֵכֶר לְקָרְבַּן פֶּסַח שֶׁהָיָה נִצְלֶה כֵּן. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין** בִּשְׁלָשְׁתָּם, כִּבּוּד הַבַּיִת, לְפִי שֶׁאֵין בִּנְיָן בְּכֵלִים, וּבֵית הִלֵּל סוֹבְרִים שֶׁזּוֹקְפִין לְפִי שֶׁאֵין בִּנְיָן בְּכֵלִים. ג. **וְאֵין אוֹפִין** בְּיוֹם טוֹב **פִּתִּין גְּרִיצִין** - כְּפָרוֹת עָבוֹת, לְפִי שֶׁיֵּשׁ טִרְחָה מְרֻבָּה בְּלִישַׁת עִסָּתָן מֻחֶמֶת גָּדְלָהּ, כְּדַעְתָּם שֶׁאֵין אוֹפִין פַּת מְרֻבָּה יַחַד בַּתַּנּוּר בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם טִרְחָה יְתֵרָה שֶׁיֵּשׁ בְּלִישַׁת עִסָּתָם, **אֲבָל** אוֹפִים **רְקִיקִין** - כְּפָרוֹת דַּקּוֹת, וּבֵית הִלֵּל סוֹבְרִים שֶׁאוֹפִים אַף פַּת גְּרִיצִין, כְּדַעְתָּם שֶׁאוֹפִים אַף פַּת מְרֻבָּה בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁכְּשֶׁהַתַּנּוּר מָלֵא נֶאֱפֵית הַפַּת יָפֶה וְצָרְךָ יוֹם טוֹב הוּא. **אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מִימֵיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ אוֹפִין** בְּיוֹם טוֹב **פִּתִּין גְּרִיצִין, אֶלָּא רְקִיקִין. אָמְרוּ לוֹ, מַה נַּעֲשֶׂה לְבֵית אָבִיךָ, שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין** בְּדָבָר זֶה **עַל עַצְמָן** בִּלְבַד לִנְהֹג כְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי, וְאוּלָם הָיוּ **מְקִלִּין לְכָל יִשְׂרָאֵל** כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל, **לִהְיוֹת אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין** אַף שֶׁיֵּשׁ טִרְחָה יְתֵרָה בְּלִישָׁתָן, **וְחָרֵי** - עִסָּה גְּדוֹלָה הַנֶּאֱפֵית עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, שֶׁצְּרִיכִים לַאֲפִיָּתָהּ הֶסֵּק גָּדוֹל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְבּוּ הַגֶּחָלִים וְיֵשׁ בּוֹ טִרְחָה מְרֻבָּה: **מַשְׁנָה ז שְׁלֹשָׁה דִינִים שֶׁהֵקֵל בָּהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אַף הוּא** - רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים לְהָקֵל** בְּיוֹם טוֹב, וְאֵלּוּ הֵם: א. **מְנַקְּבִין** - מְנַקִּים אֶת קַרְקַע הַבַּיִת שֶׁבֵּין **הַמִּטּוֹת** שֶׁאוֹכְלִים עֲלֵיהֶן בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַשְׁוּוֹת גֻּמּוֹת בְּמָקוֹם מוּעָט כָּזֶה, כְּשֶׁהוּא מְנַקֵּב בְּיוֹם טוֹב, **מִכַּבְּדִין** בֵּין הַמִּטּוֹת, **וּמַנִּיחִין** אֶת הַמֻּגְמָר בְּיוֹם טוֹב, **וְעוֹשִׂין גְּדִי מְקֻלָּס בְּלֵילֵי פְּסָחִים. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין: ח שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. פָּרְתוֹ יוֹצְאָה בְּרִצּוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ, וּמְקָרְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, וְשׁוֹחֲקִין אֶת הַפִּלְפְּלִין בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְקָרְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה חֲבוּרָה, אֲבָל מְקָרְצְפִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין מְקָרְדִין, אַף לֹא מְקָרְצְפִין: ט הָרֵחַיִם שֶׁל פִּלְפְּלִין, טְמֵאָה מִשּׁוּם שְׁלשָׁה כֵּלִים, מִשּׁוּם כְּלִי קִבּוּל, וּמִשּׁוּם כְּלִי מַתָּכוֹת, וּמִשּׁוּם כְּלִי כְּבָרָה: י עֶגְלָה שֶׁל קָטָן טְמֵאָה מִדְּרָס, וְנִטֶּלֶת בְּשַׁבָּת, וְאֵינָהּ נִגְרֶרֶת אֶלָּא עַל גַּבֵּי כֵּלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַכֵּלִים אֵין נִגְרָרִין חוּץ מִן הָעֶגְלָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כּוֹבֶשֶׁת:**

פרק ג א אֵין צָדִין דָּגִים מִן הַבֵּיבָרִין בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם מִזּוֹנוֹת. אֲבָל צָדִין חַיָּה וָעוֹף מִן הַבֵּיבָרִין, וְנוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם מִזּוֹנוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָל הַבֵּיבָרִין שָׁוִין.

פֶּרֶק ג

מִשְׁנָה א צִידָה לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ: אֵין צָדִין דָּגִים מִן הַבֵּיבָרִין - בְּרֵכוֹת שֶׁל מַיִם שֶׁבָּהֶם הַדָּגִים גְּדֵלִים, **בְּיוֹם טוֹב**, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻתְּרָה מְלֶאכֶת צִידָה לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ, לְפִי שֶׁעִנְיָנָהּ עֲקִירַת בַּעַל הַחַיִּים מִמְּקוֹם חִיּוּתוֹ וְדוֹמֶה הַדָּבָר לִמְלֶאכֶת קְצִירָה שֶׁלֹּא הֻתְּרָה לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ בְּיוֹם טוֹב, **וְאֵין נוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם** - לִפְנֵי הַדָּגִים, בְּיוֹם טוֹב **מִזּוֹנוֹת**, שֶׁלְּפִי שֶׁיְּכוֹלִים לִחְיוֹת בְּלֹא מִזּוֹנוֹת, אֵין מִזּוֹנוֹתֵיהֶם מֻטָּלִים עַל הָאָדָם, וְאָסְרוּ חֲכָמִים לְהַאֲכִיל בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁאֵין מִזּוֹנוֹתֵיהֶם עָלָיו. **אֲבָל צָדִין** בְּיוֹם טוֹב **חַיָּה וָעוֹף** לְצָרְךָ אוֹכֶל נֶפֶשׁ **מִן הַבֵּיבָרִין** - חֲצֵרוֹת מֻקָּפוֹת גֶּדֶר שֶׁמְּגַדְּלִים בָּהֶן חַיּוֹת וְעוֹפוֹת, לְפִי שֶׁמּוּכָנִים הֵם שָׁם מֵאֲתְמוֹל וְאֵינָם מְחַסְּרֵי צִידָה. **וְנוֹתְנִין לִפְנֵיהֶם** - לִפְנֵי הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת שֶׁבַּבֵּיבָר **מִזּוֹנוֹת**, שֶׁלְּפִי שֶׁמְּגָרָם בַּבֵּיבָר מְזוֹנוֹתֵיהֶם עָלָיו. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** מְפָרֵשׁ אֶת דִּבְרֵי תַּנָּא קַמָּא **וְאוֹמֵר, לֹא כָל הַבֵּיבָרִין** שֶׁל חַיָּה וָעוֹף **שָׁוִין** בְּדִינָם.

אֲבָל זֶה הַכְּלָל, כָּל בֵּיצָר הַמְחֻסַּר צִידָּה - שֶׁמַּחֲמַת גָּדְלוֹ צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ תַּחְבּוּלוֹת כְּדֵי לְצוּדָּם בְּתוֹכוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְצוּדָּם בְּתוֹכוֹ בְּרִיצָה אַחַת אֲחֵרִיהֶם, אָסוּר לְצוּדָּם בְּתוֹכוֹ, וְכָל בֵּיצָר שֶׁאֵינוֹ מְחֻסַּר צִידָּה - שֶׁאֵינוֹ גָּדוֹל כָּל כָּךְ, וְאֶפְשָׁר לְצוּדָם בּוֹ בְּרִיצָה אַחַת אֲחֵרֵיהֶם, מֻתָּר לְצוּדָם בְּתוֹכוֹ:

מִשְׁנָה ב דִּין בֵּעֲלֵי חַיִּים שֶׁנִּצּוֹדוּ אוֹ סָפֵק נִצּוֹדוּ בְּיוֹם טוֹב: מְצוּדוֹת חַיָּה וָעוֹף וְדָגִים שֶׁעָשָׂאן - שֶׁהֶכִינָם לְצִידָּה מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, וּמְצָאָן בָּהֶם בְּיוֹם טוֹב בַּעַל חַיִּים שֶׁנִּצּוֹד, לֹא יִטֹּל מֵהֶן בַּעַל חַיִּים זֶה בְּיוֹם טוֹב, אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ שֶׁנִּצּוֹדוּ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, שֶׁלְּפִי שֶׁאֵין יָדוּעַ אֵימָתַי נִצּוֹד וְהַאִם הָיָה מוּכָן מִבְּעוֹד יוֹם, סְפֵק מֻקְצֶה הוּא וְאָסוּר. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר, וּמֵעֶשֶׂה בְּנָכְרִי אֶחָד, שֶׁהֵבִיא בְּיוֹם טוֹב דָּגִים לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁמְּתָרִין הֵן מַעֲקַר הַדִּין אַף שֶׁסָּפֵק אִם צָדָן הַנָּכְרִי מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב אוֹ לֹא, לְפִי שֶׁאֵין רְצוֹנִי לְקַבֵּל הֵימֶנּוּ מַתָּנָה, לְפִי שֶׁאֵנִי שׁוֹנְאוֹ:

מִשְׁנָה ג שְׁחִיטַת בְּהֵמָה הָעוֹמֶדֶת לָמוּת וְאֵינוֹ זָקוּק לָהּ לְיוֹם טוֹב: הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מְסֻכֶּנֶת וְיָרֵא שֶׁמָּא תָּמוּת, אַף כְּבָר אָכַל סְעוּדָתוֹ וְאֵינוֹ זָקוּק לָהּ לְיוֹם טוֹב, לֹא יִשְׁחֹט אוֹתָהּ, אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ שְׁהוּת בְּיוֹם טוֹב לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה לְפָחוֹת כְּזַיִת בָּשָׂר צָלִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אֵין שְׁהוּת בַּיּוֹם כְּדֵי לִצְלוֹתָהּ, אֶלָּא רַק כְּדֵי לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה כְּזַיִת בָּשָׂר חַי מִבֵּית טְבִיחָתָהּ - מִקּוֹם שְׁחִיטָתָהּ, שֶׁהוּא כְּבָר מֻכָּשָׁט מֵחֲמַת הַשְׁחִיטָה וְיָכוֹל לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ מִיָּד בְּלִי הֶפְשֵׁט, מֻתָּר לִשְׁחֹטָהּ. אַף הֵבֵאת בְּהֵמָה שֶׁשְּׁחָטָהּ בַּשָּׂדֶה לְבֵיתוֹ: שְׁחָטָהּ - לִבְהֵמָה בַּשָּׂדֶה בְּיוֹם טוֹב, לֹא יְבִיאֶנָּה לְבֵיתוֹ עַל יְדֵי נְשִׂיאָתָהּ בְּמוֹט וּבְמוֹטָה [-שְׁנֵי סוּגֵי מוֹט הֵם], עַל יְדֵי שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם בְּדֶרֶךְ פְּרִסּוּם, לְפִי שֶׁהוּא זִלְזוּל בְּכִבּוּד יוֹם טוֹב, אֲבָל - אֶלָּא, מֵבִיא אוֹתָהּ בְּיָדוֹ אֲבָרִים אֲבָרִים: **מִשְׁנָה ד** בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁנָּפַל לְבוֹר: בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בַּעַל מוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְהִרָּאוֹתוֹ לְחָכָם לְבָדְקוֹ אִם מוּם קָבוּעַ הוּא אוֹ מוּם עוֹבֵר, שֶׁנָּפַל לְבוֹר בְּיוֹם טוֹב, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יָמוּת שָׁם, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יֵרֵד מֻמְחֶה - הַבָּקִי וּמַבְחִין בֵּין מוּם קָבוּעַ לְמוּם עוֹבֵר, וְיִרְאֶה אֶת מוּמוֹ בְּיוֹם טוֹב, אִם יִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ - בַּבְּכוֹר, מוּם קָבוּעַ מֵאֶתְמוֹל, יַעֲלֶה אוֹתוֹ מִן הַבּוֹר וְיִשְׁחֹט אוֹתוֹ לְפִי שֶׁאֵינוֹ מֻקְצֶה מֵאֶתְמוֹל וּכְבָר מֵאֶתְמוֹל דַּעְתּוֹ הָיְתָה עָלָיו, וְאִם לָאו - וְאִם אֵין בּוֹ מוּם קָבוּעַ מֵאֶתְמוֹל, וַאֲפִלּוּ אִם נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ עַתָּה בִּנְפִילָתוֹ מוּם קָבוּעַ, לֹא יַעֲלֶנּוּ מִן הַבּוֹר בְּיוֹם טוֹב, וַאֲפִלּוּ עָבַר וְהֶעֱלָהוּ לֹא יִשְׁחֹט אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְאַף שֶׁבְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לֹא יָדַע אֵיזֶה מוּם הוּא וְהָיְתָה דַּעְתּוֹ עָלָיו, מֵאַחַר וְנִתְבָּרֵר שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אֶלָּא מוּם עוֹבֵר שֶׁאֵינוֹ מַזִּיקוֹ בַּאֲכִילָה, הֲרֵי שֶׁבְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הָיָה הוּא מֻקְצֶה מֵחֲמַת אִסּוּר, וּמִשָּׁכָךְ הֲרֵי הוּא מֻקְצֶה כָּל הַיּוֹם וְאַף שֶׁעַתָּה בִּנְפִילָתוֹ נָפַל בּוֹ מוּם קָבוּעַ הוּא מֻתָּר אֶלָּא שֶׁאֵין רְצוֹנִי לְקַבֵּל הֵימֶנּוּ מַתָּנָה, לְפִי שֶׁאֵנִי שׁוֹנְאוֹ: **מִשְׁנָה ג** שְׁחִיטַת בְּהֵמָה הָעוֹמֶדֶת לָמוּת וְאֵינוֹ זָקוּק לָהּ לְיוֹם טוֹב: הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מְסֻכֶּנֶת וְיָרֵא שֶׁמָּא תָּמוּת, אַף כְּבָר אָכַל סְעוּדָתוֹ וְאֵינוֹ זָקוּק לָהּ לְיוֹם טוֹב, לֹא יִשְׁחֹט אוֹתָהּ, אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ שְׁהוּת בְּיוֹם טוֹב לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה לְפָחוֹת כְּזַיִת בָּשָׂר צָלִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אֵין שְׁהוּת בַּיּוֹם כְּדֵי לִצְלוֹתָהּ, אֶלָּא רַק כְּדֵי לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה כְּזַיִת בָּשָׂר חַי מִבֵּית טְבִיחָתָהּ - מְק

עַל כְּתֵפּוֹ, אוֹ לְפָנָיו - בְּיָדוֹ, שֶׁמּוּכָן שֶׁמְּבִיאוֹ לְצָרְכּוֹ יוֹם טוֹב. **וְכֵן הַמּוֹלִיךְ אֶת הַתֶּבֶן** לְהַסִּיק תַּנּוּרוֹ, אוֹ לְהַאֲכִיל לִבְהֶמְתּוֹ, **לֹא יַפְשִׁיל אֶת הַקֻּפָּה לַאֲחוֹרָיו,** כְּדַרְכּוֹ בְּחֹל, **אֲבָל מְבִיאָהּ הוּא בְּיָדוֹ,** שֶׁמּוּכָן שֶׁמְּטַלְטֵל רַק לְצָרְכּוֹ יוֹם טוֹב. **וּמַתְחִילִין בַּעֲרֵמַת הַתֶּבֶן** - מֵתֶר לָקַחַת תֶּבֶן מֵעֲרֵמָה שֶׁלֹּא הָיָה רָגִיל לְהַסִּיק מִמֶּנָּה, וְלֹא זִמְּנָהּ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב לְכָךְ, שֶׁכֵּן דַּעַת הַתֵּנָא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאֵין אִסּוּר מֻקְצֶה. **אֲבָל לֹא** יִשְׁתַּמֵּשׁ **בָּעֲצִים** הַמְיֻעָדִים לִבְנְיָן [קוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁל אֶרֶז] **שֶׁבַּמֻּקְצֶה** - הַמֻּנָּחִים בָּרְחָבָה שֶׁמֵּאֲחוֹרֵי הַבַּיִת הַקְּרוּיָה 'מֻקְצֶה' [שֶׁהִיא מֻקְצֵית, שֶׁאֵין נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין שָׁם בְּקִבְיעוּת], שֶׁעֲצִים אֵלּוּ דְּמֵיהֶם יְקָרִים, וְהוּא מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְתַשְׁמִישִׁים אֲחֵרִים, וַהֲרֵי זֶה 'מֻקְצֶה מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס' שֶׁאָסוּר לְדַעַת כֻּלָּם: **מִשְׁנָה ב מֵהֵיכָן מֻתָּר לְהָבִיא עֵצִים:** אֵין נוֹטְלִין עֵצִים מִן הַסֻּכָּה בְּיוֹם טוֹב [וַאֲפִלּוּ פֶּסַח אוֹ שָׁבוּעוֹת], שֶׁבִּנְטִילַת הָעֵצִים עוֹבֵר עַל אִסּוּר סְתִירַת אֹהֶל. **אֶלָּא מִן הַסָּמוּךְ לָהּ** - הָעֵצִים הַסְּמוּכִים לְדָפְנוֹתֶיהָ וְאֵינָם מְחֻבָּרִים אֲלֵיהֶם, שֶׁכֵּן אֵינָם חֵלֶק מֵהַסֻּכָּה וְאֵין בִּנְטִילָתָם אִסּוּר סְתִירָה. **מְבִיאִין** בְּיוֹם טוֹב **עֵצִים מִן הַשָּׂדֶה** שֶׁבְּתוֹךְ תְּחוּם שַׁבָּת, אַךְ רַק **מִן הַמֻּכָּנָס** - מִמַּה שֶׁאָסַף וְכִנֵּס בָּעֶרֶב יוֹם טוֹב לְמָקוֹם אֶחָד, וְגִלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁרוֹצֶה לְקַחְתָּם לְהַסָּקָה. אֲבָל הָעֵצִים הַמְפֻזָּרִים בַּשָּׂדֶה הֲרֵי הֵם מֻקְצֶה. **וּמִן הַקֻּרְפָּף** [-רְחָבָה מֻקָּפֶת מְחִצּוֹת], יָכוֹל לְהָבִיא **אֲפִלּוּ מִן הַמְפֻזָּר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מָקוֹם מְשֻׁתָּמֵר, דַּעְתּוֹ נְתוּנָה גַּם עַל הַמְפֻזָּרִים שֶׁבְּתוֹכוֹ וְאֵינוֹ מַקְצֶה אוֹתָם מִדַּעְתּוֹ. **אֵיזֶהוּ קֻרְפָּף** שֶׁהִתִּירוּ לְהָבִיא מִן הַמְפֻזָּר שָׁבּוֹ, **כֹּל שֶׁסָּמוּךְ לָעִיר** מַמָּשׁ, וְגַם הוּא מָקוֹם שָׁמוּר שֶׁאָפְשָׁר לְהַכְנֵס אֵלָיו רַק עִם מַפְתֵּחַ, דִּבְרֵי **רַבִּי יְהוּדָה** [וְלֹא הִזְכִּיר בְּפֵרוּשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַנְעוּל, כִּי לְדַעְתּוֹ סְתָם קֻרְפָּף יֵשׁ לוֹ מַנְעוּל]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֹּל שֶׁנִּכְנָסִין לוֹ בְּפוֹתַחַת** - עִם מַפְתֵּחַ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ דֶּלֶת וּמַנְעוּל, הֲרֵי הוּא קֻרְפָּף, **וַאֲפִלּוּ** אִם אֵינוֹ סָמוּךְ לָעִיר מַמָּשׁ, אֶלָּא נִמְצָא **בְּתוֹךְ תְּחוּם שַׁבָּת** - בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה. וְכֵן אִם הוּא סָמוּךְ לָעִיר יַד בָּכָךְ וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ סָגוּר בְּמַפְתֵּחַ. שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה צָרִיךְ אֶת שְׁנֵי הַתְּנָאִים, סְמִיכוּת לָעִיר וּמַפְתֵּחַ, וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי דַּי בְּאֶחָד מֵהֶם: **מִשְׁנָה ג בִּקּוּעַ עֵצִים לְצָרְכָּהּ הַסָּקָתָם בְּיוֹם טוֹב:** אֵין מְבַקְּעִין עֵצִים בְּיוֹם טוֹב לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת שֶׁיְּהֵא נַחַ לְהַדְלִיקָם, **לֹא מִן הַקּוֹרוֹת** הָעוֹמְדוֹת לִבְנְיָן, וּסְדוּרוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַקְּמוּ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁמַּקְפִּיד עֲלֵיהֶן הֲרֵי הֵן מֻקְצוֹת מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס, **וְלֹא מִן הַקּוֹרָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה** מֵחֲבוּרָהּ לַבַּיִת **בְּיוֹם טוֹב,** שֶׁאַף שֶׁכָּעֵת עוֹמֶדֶת לְהַסָּקָה, הֲרֵי הִקְצָהּ אוֹתָהּ מִדַּעְתּוֹ בְּכְנִיסַת יוֹם טוֹב כְּשֶׁלֹּא עָמְדָה לְכָךְ. אֲבָל אִם נִשְׁבְּרָה בָּעֶרֶב יוֹם טוֹב, מְבַקְּעִין אוֹתָהּ, **וְאֵין מְבַקְּעִין לֹא בְּקַרְדֹּם** - כְּעֵין גַּרְזֶן שֶׁעוֹשִׁים בּוֹ אֻפַּנִּים לַסּוּסִים, **וְלֹא בְּמַגָּל** [-מַשּׁוֹר], **וְלֹא בְּקוֹפִיץ** - כְּעֵין סַכִּין חֲלָקָה הַמְיֻעֶדֶת לִשְׁבִירַת עֲצָמוֹת וְעֵצִים, שֶׁכֵּלִים אֵלּוּ הֵם כְּלֵי אֻמָּנוּת וְנִרְאֶה כְּעוֹשֶׂה מְלָאכָה. **אֶלָּא** יְבַקַּע **בְּקוֹפִיץ** - סַכִּין שֶׁל קַצָּבִים. וְאַף בְּסַכִּין זוֹ לֹא יְבַקַּע אֶלָּא בְּצַד הַצַּר שֶׁבָּהּ הַנִּקְרָא 'צַד זַכְרוּת', אַךְ לֹא בְּצַד הָרָחָב הַקָּרוּי 'צַד נְקֵבוּת' שֶׁהוּא דּוֹמֶה לִמְלָאכֶת הָאֻמָּן. **פֵּרוֹת בְּבֵית סָתוּם וְנִפְחַת: בֵּית שֶׁהוּא מָלֵא פֵּרוֹת, וְסָתוּם** מִכָּל צְדָדָיו לְלֹא פֶּתַח, וְעָשׂוּי מִלְּבֵנִים סְדוּרוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ בְּלֹא טִיט בֵּינֵיהֶן, **וְנִפְחַת** מֵאֲלָיו בְּיוֹם טוֹב, **נוֹטֵל** אֶת הַפֵּרוֹת **מִמָּקוֹם הַפָּחוּת,** וְאֵין מַחְשִׁיבִים אֶת הַפֵּרוֹת כְּמֻקְצִים מֵחֲמַת אִסּוּר כֵּיוָן שֶׁהָיָה אָסוּר לִסְתֹּר אֶת הַבִּנְיָן בְּיוֹם טוֹב. כִּי בְּלֹא טִיט אֵין אִסּוּר הַסְּתִירָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְאִסּוּר דְּרַבָּנָן אֵינוֹ מַחְשִׁיב אֶת הַפֵּרוֹת לְמֻקְצִים מֵחֲמַת אִסּוּר [כְּמוֹ שֶׁטָּבָל אֵינוֹ מֻקְצֶה, כֵּיוָן שֶׁאֶלּוּ יַעֲבֹר עַל הָאִסּוּר מִדְּרַבָּנָן לְהַפְרִישׁ, יְהִיוּ הַפֵּרוֹת מְתֻקָּנִים]. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף פּוֹחֵת** אֶת הַבַּיִת **לְכַתְּחִלָּה וְנוֹטֵל** אֶת הַפֵּרוֹת, שֶׁאֵין אִסּוּר סְתִירָה בְּבִנְיָן בְּלֹא טִיט: **מִשְׁנָה ד אִסּוּר עֲשִׂיַּת כְּלִי בְּיוֹם טוֹב: אֵין פּוֹחֲתִין אֶת הַנֵּר** - אָסוּר לְתַחֵב בְּיוֹם טוֹב אֶת אֻגְרוֹפּוֹ לְתוֹךְ בֵּיצַת יוֹצֵר [-גּוּשׁ חֹמֶר שֶׁמְּמֻנּוּ מְכִינִים כְּלֵי חֶרֶס] וּבְכָךְ לְצַר בֵּית קִבּוּל לְנֵר, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כֶּלִי. וְאֵין עוֹשִׂין פֶּחָמִין בְּיוֹם טוֹב** עַל יְדֵי כִּבּוּי גֶּחָלִים, שֶׁאַף זֶה חָשׁוּב עֲשִׂיַּת כְּלִי, כְּדֶרֶךְ צוֹרְפֵי זָהָב שֶׁלּוֹקְחִים גַּחֶלֶת אַחַר

עַל כְּתֵפּוֹ אוֹ לְפָנָיו. וְכֵן הַמּוֹלִיךְ אֶת הַתֶּבֶן, לֹא יַפְשִׁיל אֶת הַקֻּפָּה לַאֲחוֹרָיו, אֲבָל מְבִיאָהּ הוּא בְּיָדוֹ. וּמַתְחִילִין בַּעֲרֵמַת הַתֶּבֶן, אֲבָל לֹא בָּעֵצִים שֶׁבַּמֻּקְצֶה: **ב** אֵין נוֹטְלִין עֵצִים מִן הַסֻּכָּה, אֶלָּא מִן הַסָּמוּךְ לָהּ. מְבִיאִין עֵצִים מִן הַשָּׂדֶה מִן הַמְכֻנָּס, וּמִן הַקֻּרְפָּף אֲפִלּוּ מִן הַמְפֻזָּר. אֵיזֶהוּ קֻרְפָּף, כֹּל שֶׁסָּמוּךְ לָעִיר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֹּל שֶׁנִּכְנָסִין לוֹ בְּפוֹתַחַת, וַאֲפִלּוּ בְּתוֹךְ תְּחוּם שַׁבָּת: **ג** אֵין מְבַקְּעִין עֵצִים, לֹא מִן הַקּוֹרוֹת, וְלֹא מִן הַקּוֹרָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּיוֹם טוֹב. וְאֵין מְבַקְּעִין לֹא בְקַרְדֹּם וְלֹא בְמַגָּל, אֶלָּא בְּקוֹפִיץ. בַּיִת שֶׁהוּא מָלֵא פֵּרוֹת, סָתוּם וְנִפְחַת, נוֹטֵל מִמְּקוֹם הַפָּחוּת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף פּוֹחֵת לְכַתְּחִלָּה וְנוֹטֵל: **ד** אֵין פּוֹחֲתִין אֶת הַנֵּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כֶּלִי. וְאֵין עוֹשִׂין פֶּחָמִין בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין חוֹתְכִין אֶת הַפְּתִילָה לִשְׁנַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹתְכָהּ בְּאוּר לִשְׁתֵּי נֵרוֹת: **ה** אֵין שׁוֹבְרִין אֶת הַחֶרֶס, וְאֵין חוֹתְכִין אֶת הַנִּיר לִצְלוֹת בּוֹ מָלִיחַ, וְאֵין גּוֹרְפִין תַּנּוּר וְכִירַיִם, אֲבָל מְכַבְּשִׁין. וְאֵין מַקִּיפִין שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת לִשְׁפּוֹת עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּדֵרָה, וְאֵין סוֹמְכִין אֶת הַקְּדֵרָה בִּבְקִעַת, וְכֵן בְּדֶלֶת. וְאֵין מְנַהִיגִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּמַקֵּל בְּיוֹם טוֹב. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר: **ו** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, חוֹתְכָהּ בְּאוּר לִשְׁתֵּי נֵרוֹת, וְכֵן בְּדֶלֶת. וְאֵין מְנַהִיגִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּמַקֵּל בְּיוֹם טוֹב. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר: **ז** אֵין מוֹצִיאִין אֶת הָאוּר לֹא מִן הָעֵצִים וְלֹא מִן הָאֲבָנִים וְלֹא מִן הָעָפָר וְלֹא מִן הַמַּיִם, וְאֵין מְלַבְּנִין אֶת הָרְעָפִים לִצְלוֹת בָּהֶן. וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, עוֹמֵד אָדָם עַל הַמִּקְצֶה עֶרֶב שַׁבָּת בְּשִׁבְיעִית, וְאוֹמֵר, מִכָּאן אֲנִי אוֹכֵל לְמָחָר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיִּרְשֹׁם וְיֹאמַר, מִכָּאן וְעַד כָּאן:

שֶׁנִּכְבֵּית, וְחוֹקְקִין בָּהּ בֵּית קִבּוּל כְּדֵי לִצְרֹף בְּתוֹכָהּ. **וְאֵין חוֹתְכִין אֶת הַפְּתִילָה** הָאֲרֻכָּה **לִשְׁנַיִם,** לַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה שְׁתֵּי פְּתִילוֹת, שֶׁהַפְּתִילָה הִיא כְּלִי לְהַדְלָקָה, וַעֲשִׂיָּתָהּ חֲשׁוּבָה עֲשִׂיַּת כְּלִי [אֲבָל יָכוֹל לְמַעַךְ אֶת הַפְּתִילָה בְּיָדוֹ]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹתְכָהּ בְּאוּר לִשְׁתֵּי נֵרוֹת,** עַל יְדֵי שֶׁמַּנִּיחַ אֶת שְׁנֵי רָאשֵׁי הַפְּתִילָה בִּשְׁנֵי כֵּלִים, וּמַדְלִיקָהּ בָּאֶמְצַע, וּבְאֹפֶן זֶה נִרְאֶה כְּמַדְלִיקָהּ וְלֹא נִכְּר שֶׁכָּוָּנָתוֹ לְתִקּוּן כְּלִי: **מִשְׁנָה ה אֵין שׁוֹבְרִין אֶת הַחֶרֶס, וְאֵין חוֹתְכִין אֶת הַנִּיר** הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן וּמִתּוֹךְ כָּךְ אֵינוֹ נִשְׂרָף, כְּדֵי לְהַנִּיחָם עַל הָאַסְכָּלָא [-רֶשֶׁת בַּרְזֶל] **לִצְלוֹת בּוֹ מָלִיחַ** - דָּג, שֶׁאִם יַנִּיחֶנּוּ עַל הָאַסְכָּלָא עַצְמָהּ יִשָּׂרֵף, שֶׁהֲרֵי הוּא מִתְקַנֵּן כְּלִי. **וְאֵין גּוֹרְפִין תַּנּוּר וְכִירַיִם** מִן הָאֲבָנִים וְהַטִּיחַ שֶׁל דָּפְנוֹת הַתַּנּוּר שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְקַן אֶת הַתַּנּוּר. **אֲבָל מְכַבְּשִׁין** - מַשְׁכִּיבִים אֶת הָעָפָר עַל רִצְפַּת הַתַּנּוּר כְּדֵי לְהַחֲלִיקוֹ שֶׁיִּהְיֶה נַח לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּתַּנּוּר. [שֶׁכֵּן דַּעַת מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁמִּכְשִׁירֵי אֹכֶל נֶפֶשׁ' אֲסוּרִים. וְאִם אִי אֶפְשָׁר לֶאֱפוֹת בְּלִי גְּרִיפָה מֻתָּר]. **וְאֵין מַקִּיפִין** - מְקָרְבִין **שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת** זוֹ אֵצֶל זוֹ כְּדֵי **לִשְׁפּוֹת** - לְהוֹשִׁיב **עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּדֵרָה** וּלְהַדְלִיק אֶת הָאֵשׁ בֵּין שְׁתֵּי הֶחָבִיּוֹת, שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹשֶׂה אֹהֶל וְדוֹמֶה לִבְנְיָן. **לֹא הֶחְרוּ עֵצִים אֶלָּא לְהַסָּקָה: וְאֵין סוֹמְכִין** - מַשְׁעִינִים **אֶת הַקְּדֵרָה** שֶׁאֵין שׁוּלֶיהָ יְשָׁרִים, **בִּבְקִעַת** - בַּחֲתִיכַת עֵץ שֶׁנִּבְקְעָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּפֹּל הַקְּדֵרָה, לְפִי שֶׁלֹּא הֻתְּרוּ עֵצִים בְּטַלְטוּל אֶלָּא לְהַסָּקָה. **וְכֵן בְּדֶלֶת** אֵין לְסָמְכָהּ בִּבְקִעַת, מִהַטַּעַם הַנִּזְכָּר. **וְאֵין מַנְהִיגִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּמַקֵּל** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **בְּיוֹם טוֹב,** מִשּׁוּם שֶׁנִּרְאֶה כְּמוֹלִיךְ אֶת הַבְּהֵמָה לְמָכְרָהּ בַּשּׁוּק. **וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר: מִשְׁנָה ו נְטִילַת קִיסָּם לָחֹץ בֵּין שִׁנָּיו וּלְהַדֵּלֶקָה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, נוֹטֵל אָדָם קִיסָּם מִשֻּׁלְפָנָיו** - מִמַּה שֻּׁלְפָנָיו בַּבַּיִת, **לַחֹץ בּוֹ שִׁנָּיו** - מִשִּׁירֵי הַבָּשָׂר שֶׁבֵּינֵיהֶן. **וּמִגַּבֵּב** - אוֹסֵף קִיסָּמִין דַּקִּים וְקָשִׁים **מִן הֶחָצֵר וּמְדַלִּיק,** מִשּׁוּם **שֶׁכָּל מַה שֶּׁבֶּחָצֵר מוּכָן הוּא** [וּמִטַּעַם זֶה מֻתָּר לִטֹּל קִיסָּם לְצָרְכּוֹ חֲצִיצַת שִׁנָּיו גַּם מִן הֶחָצֵר, וְנָקֵט הַתַּנָּא 'מִשֻּׁלְפָנָיו' בִּגְלַל דַּעַת חֲכָמִים שֶׁאוֹסְרִים אַף בְּאֹפֶן זֶה. וְלֹא יִטֹּל קִיסָּם אֶלָּא מִתּוֹךְ אֵבוּס שֶׁל בְּהֵמָה, וְלֹא יִתְּקְנוֹ לָחֹץ בֵּין הַשִּׁנַּיִם אֶלָּא אִם כֵּן הוּא לַח וְרָאוּי לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין בּוֹ מִשּׁוּם תִּקּוּן כְּלִי]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מְגַבֵּב** רַק **מִשֻּׁלְפָנָיו** בַּבַּיִת **וּמְדַלִּיק.** וְאָסְרוּ לְגַבֵּב מֵהֶחָצֵר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם דַּקִּים וְטָרֵחַ לְאָסְפָם, לֹא עָמְדוּ לְכָךְ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וַהֲרֵי הֵם מֻקְצֶה. וְכֵן אָסְרוּ לִטֹּל קִיסָּם לָחֹץ שִׁנָּיו אֲפִלּוּ מִשֻּׁלְפָנָיו, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֻתְּרוּ עֵצִים בְּטַלְטוּל אֶלָּא לְהַסָּקָה: **מִשְׁנָה ז אִסּוּר מוֹלִיד: אֵין מוֹצִיאִין אֶת הָאוּר** - מַדְלִיקִים אֵשׁ חֲדָשָׁה בְּיוֹם טוֹב, **לֹא מִן הָעֵצִים וְלֹא מִן הָאֲבָנִים** שֶׁיּוֹצֵאת אֵשׁ מִשְּׁפוּפָם זֶה בָּזֶה, **וְלֹא מִן הֶעָפָר** - קַרְקַע שֶׁכְּשֶׁחוֹפְרִים בָּהּ מוֹצִיאָה אֵשׁ מִמָּקוֹם חֲפִירָתָהּ, **וְלֹא מִן הַמַּיִם** - שֶׁנּוֹתְנִים מַיִם בִּכְלִי זְכוּכִית לְבָנָה, וּמַעֲמִידוֹ כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַזְּכוּכִית מִתְחַמֶּמֶת בְּיוֹתֵר, וְיוֹצֵאת מִמֶּנָּה שַׁלְהֶבֶת, וְאִם נִרְעֶרֶת נוֹגַעַת בָּהּ נִדְלָקֶת. וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁמּוֹלִיד אֵשׁ הוֹמָה לְעוֹשֶׂה כְּלִי. **וְאֵין מְלַבְּנִין** בְּאֵשׁ **אֶת הָרְעָפִים** הַחֲדָשִׁים, הָעֲשׂוּיִים חֶרֶס לְכִסּוּי הַגָּג, כְּדֵי **לִצְלוֹת בָּהֶן** לְאַחַר שֶׁהִתְלַבְּנוּ, לְפִי שֶׁהַלִּבּוּן מְחַזֵּק אוֹתָם וּמְתַקְּנָם לִכְלִי. **אֶפֶן הַזְּמַנַּת פֵּרוֹת מֻקְצִים: וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** [קַלָּא נוֹסֶפֶת בְּדִינֵי מֻקְצֶה, נוֹסָף עַל מַה שֶּׁהֻקַּל לְעֵיל (מ"ו)], **עוֹמֵד אָדָם עַל הַמֻּקְצֶה** [-פֵּרוֹת שֶׁעוֹמְדִים לְיִבּוּשׁ, כְּגוֹן תְּאֵנִים וַעֲנָבִים, שֶׁמַּקְצֶה אוֹתָם מִדַּעְתּוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה עַד שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ] **עֶרֶב שַׁבָּת, בִּשְׁבִיעִית** - שֶׁהַפֵּרוֹת פְּטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר [וְכֵן הַדִּין בִּשְׁאָר הַשָּׁנִים בְּפֵרוֹת מְעֻשָּׂרִים, וְנָקֵט הַתַּנָּא אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא שֶׁעֲדַיִן לֹא הִפְרִישׁ, שֶׁהֲרֵי פֵּרוֹת מֻקְצֶה לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם], וּמְזַמְּנִין אֶת הַפֵּרוֹת לְשַׁמּוּשׁ בְּשַׁבָּת, **וְאוֹמֵר, מִכָּאן** - מִפֵּרוֹת אֵלּוּ **אֲנִי אוֹכֵל לְמָחָר.** וּבְכָךְ גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁרְצוֹנוֹ לְאָכְלָם וְאֵינָם מֻקְצִים עוֹד, וְהַפֵּרוֹת שֶׁיִּקַּח בְּיוֹם טוֹב יִתְבָּרֵר שֶׁהֵם אֵלּוּ שֶׁהִזְמִין, שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'יֵשׁ בְּרֵרָה'. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** לֹא דַּי בְּכָךְ, אֶלָּא **עַד שֶׁיִּרְשֹׁם** בְּסִימָן **וְיֹאמַר, מִכָּאן וְעַד כָּאן** - הַפֵּרוֹת הַמְסֻיָּמִים הָאֵלּוּ אֲנִי אוֹכֵל לְמָחָר, שֶׁלְּדַעְתָּם 'אֵין בְּרֵרָה':

פֶּרֶק ה אִסּוּר שְׁבוּת, מִצְוָה וּרְשׁוּת מִדְּרַבָּנָן בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, הֶתֵּר טִרְחָה מוּעָטֶת, וְנִדּוֹנִים שׁוֹנִים בִּקְבִיעַת תְּחוּם חֵפֶץ כְּרַגְלֵי בְּעָלָיו: **מִשְׁנָה א הֶתֵּר 'טִרְחָה מוּעָטֶת': מַשִּׁילִין** - מַשְׁלִיכִים **פֵּרוֹת** הַשָּׁטוּחִים עַל הַגַּג לְיִבּוּשׁ, **דֶּרֶךְ הָאֲרֻבָּה** [-פֶּתַח בְּתִקְרַת הַבַּיִת] לַבַּיִת, **בְּיוֹם טוֹב** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַלְקְלוּ, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁגְּשָׁמִים בָּאִים, שֶׁבְּמְקוֹם הֶפְסֵד הִתִּירוּ טִרְחָה מוּעָטֶת כָּזוֹ [אֲבָל לְהַשְׁלִיכֶם דֶּרֶךְ חַלּוֹן בְּכֹתֶל הַגַּג אָסוּר, כִּי לֹא הִתִּירוּ טִרְחָה מְרֻבָּה שֶׁל הַגְבָּהַת הַפֵּרוֹת לַחַלּוֹן], **אֲבָל לֹא בְּשַׁבָּת** הַחֲמוּרָה יוֹתֵר, שֶׁאָסְרוּ בָּהּ אַף טִרְחָה מוּעָטֶת. **וּמְכַסִּים** בְּיוֹם טוֹב **פֵּרוֹת בְּכֵלִים, מִפְּנֵי הַדֶּלֶף** - גֶּשֶׁם הַנּוֹטֵף עֲלֵיהֶם מֵהַגַּג, מַהַסַּעַם הָאָמוּר. **וְכֵן** מְכַסִּים **כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן** שֶׁעֲלוּלִים לְהִתְקַלְקֵל מֵחֲמַת הַדֶּלֶף, **וְנוֹתְנִין כְּלִי תַּחַת הַדֶּלֶף** לְקַבֵּל אֶת הַמַּיִם שֶׁלֹּא יִטַּנְפוּ אֶת הַבַּיִת, אַף **בְּשַׁבָּת**, וּכְשֶׁמִּתְמַלֵּא הַכְּלִי אַף שׁוֹפְכוֹ וּמַחֲזִירוֹ לְמְקוֹמוֹ: **מִשְׁנָה ב אִסּוּרֵי שַׁבָּת דְּרַבָּנָן בְּיוֹם טוֹב:** כָּל מַעֲשֶׂה שֶׁחַיָּבִין עָלָיו - שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹתוֹ, **מִשּׁוּם שְׁבוּת** - שֶׁהוֹרוּ לִשְׁבֹּת מִמֶּנּוּ, וְאֵין בַּעֲשִׂיָּתוֹ שׁוּם מִצְוָה, **מִשּׁוּם רְשׁוּת** - שֶׁאָסְרוּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רַק קְצָת מִצְוָה וְקָרוֹב לִהְיוֹת דְּבַר הָרְשׁוּת [וְהֵם כִּדְבַר הָרְשׁוּת לְעִמַּת הַדְּבָרִים הָאֲסוּרִים 'מִשּׁוּם מִצְוָה'], **מִשּׁוּם מִצְוָה** - אוֹ שֶׁאָסְרוּ דְּבַר מִצְוָה **בְּשַׁבָּת**, כָּל מַעֲשֶׂה מִמַּעֲשִׂים אֵלּוּ **חַיָּבִין עָלָיו** - אָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ גַּם **בְּיוֹם טוֹב. וְאֵלּוּ הֵן** הַדְּבָרִים הָאֲסוּרִים **מִשּׁוּם שְׁבוּת** שֶׁאֵין בַּעֲשִׂיָּתָם שׁוּם מִצְוָה: **לֹא עוֹלִין בְּאֵילָן**, שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ. **וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה**, שֶׁמָּא יָבֹא לַחְתֹּךְ זְמוֹרָה מֵהָעֵץ כְּדֵי לְהַנְהִיג בָּהּ אֶת הַבְּהֵמָה. **וְלֹא שְׂטִין** - צָפִים **עַל פְּנֵי הַמַּיִם**, שֶׁמָּא יִבְנֶה חָבִית שֶׁל שַׂיָּטִים [-כְּעֵין סִירָה קְטַנָּה]. **וְלֹא מְטַפְּחִין** - מוֹחֲאִים כַּף אֶל כַּף, **וְלֹא מְסַפְּקִין** - כַּף עַל יָרֵךְ, **וְלֹא מְרַקְּדִין** בָּרַגְלַיִם, שֶׁנֶּאֱסְרוּ כָּל אֵלּוּ שֶׁמָּא יְתַקֵּן כְּלֵי שִׁיר. **וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם רְשׁוּת,** שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קְצָת מִצְוָה: **לֹא דָנִין** דִּין, שֶׁמָּא יִכְתֹּב אֶת פְּסַק הַדִּין. וְלִפְעָמִים אֵינוֹ מִצְוָה, כְּשֶׁיֵּשׁ בָּעִיר גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שֶׁעָלָיו הַמִּצְוָה לָדוּן. **וְלֹא מְקַדְּשִׁין** אִשָּׁה, שֶׁמָּא יִכְתֹּב שְׁטַר אֵרוּסִין. וְלִפְעָמִים אֵינוֹ אֶלָּא רְשׁוּת, כְּשֶׁכָּבָר יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים. **וְלֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין** אֲשֶׁת אָח שֶׁמֵּת בְּלֹא בָּנִים, שֶׁמָּא יִכְתֹּב לָהּ שְׁטַר חֲלִיצָה אוֹ כְּתֻבָּה. וּפְעָמִים שֶׁאֵין הַיִּבּוּם חוֹבָה, כְּשֶׁיֵּשׁ אָח גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שֶׁעָלָיו מֻטָּלֶת מִצְוַת יִבּוּם. **וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם מִצְוָה** - הַדְּבָרִים הָאֲסוּרִים אַף שֶׁהֵם מִצְוָה: **לֹא מַקְדִּישִׁין** לְבֶדֶק הַבַּיִת, **וְלֹא מַעֲרִיכִין** - לוֹמַר עֶרְכִּי אוֹ עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי, שֶׁמִּתְחַיֵּב לְתֵת לְהֶקְדֵּשׁ כְּפִי הָעֶרֶךְ הַקָּצוּב בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין, **וְלֹא מַחֲרִימִין** - לוֹמַר בְּהֵמָה זוֹ חֵרֶם שֶׁצָּרִיךְ לָתֵת אוֹתָהּ לְבֶדֶק הַבַּיִת [לְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁסְּתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת'], שֶׁכָּל אֵלּוּ דּוֹמִים לְמִקָּח וּמִמְכָּר, שֶׁמּוֹצִיא מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ. **וְלֹא מַגְבִּיהִין** - מַפְרִישִׁים **תְּרוּמוֹת** מִפֵּרוֹת טָבֶל, וְאַף אִם יִתְּנֵם לַכֹּהֵן בּוֹ בַּיּוֹם וְנִכָּר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן לְשִׁמְחַת יוֹם טוֹב עֲבוּר הַכֹּהֵן, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְתַקֵּן אֶת הַפֵּרוֹת. וְרַק אִם יָכוֹל הָיָה לְהַפְרִישׁ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, אֲבָל עִשָּׂה שֶׁנֶּעֱשְׂתָה בְּיוֹם טוֹב מֻרְשֶׁה מִמֶּנָּה חַלָּה וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן בְּיוֹם טוֹב. **כָּל אֵלּוּ בְּיוֹם טוֹב אָמְרוּ** אִסּוּרָם, **וְקַל וָחֹמֶר** שֶׁאֲסוּרִים גַּם **בְּשַׁבָּת. אֵין** הֶבְדֵּל בְּאִסּוּר עֲשִׂיַּת מְלָאכָה **בֵּין יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אֶלָּא** מְלָאכֶת **אֹכֶל נֶפֶשׁ** לְצָרְךְ יוֹם טוֹב **בִּלְבָד,** שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת בְּיוֹם טוֹב וַאֲסוּרָה בְּשַׁבָּת. וּמִשְׁנָה זוֹ כְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי, וְאֵלּוּ לְבֵית הִלֵּל מִתּוֹךְ שֶׁהֻתִּרוּ מְלָאכוֹת לְצָרְךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ הֻצְרְכוּ גַּם לִשְׁאָר צְרָכִים, כְּגוֹן הוֹצָאָה שֶׁהֻתְּרָה לְצָרְךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ הֻתְּרָה גַּם לְצָרְךְ הוֹצָאַת סֵפֶר תּוֹרָה וְלוּלָב. וְאַף לְבֵית שַׁמַּאי בְּיוֹם טוֹב מַשִּׁילִין פֵּרוֹת דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה אַךְ לֹא בְּשַׁבָּת (לעיל מ"א): **מִשְׁנָה ג קְבִיעַת תְּחוּם חֵפֶץ כְּרַגְלֵי בְּעָלָיו: הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים** נִקְבָּע תְּחוּמָם **כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים,** וּמֻתָּר לְהוֹצִיאָם רַק לְמָקוֹם שֶׁמֻּתָּר לְבַעֲלֵיהֶם לָלֶכֶת, לְפִי מְקוֹם הַנָּחַת עֵרוּבוֹ. **הַמּוֹסֵר בְּהֶמְתּוֹ** בְּשַׁבָּת אוֹ יוֹם טוֹב **לְבָנוֹ אוֹ לְרוֹעֶה,** וְיֵשׁ בָּעִיר יוֹתֵר מֵרוֹעֶה אֶחָד, כָּךְ שֶׁאֵין יָדוּעַ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְמִי יִמְסְרֶם, **הֲרֵי אֵלּוּ כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים,** שֶׁבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁאָז נִקְנֵית הַשְּׁבִיתָה לֹא הָיָה יָדוּעַ לְמִי יִתְּנֶנָּה, וְקָנְתָה שְׁבִיתָה כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים. אֲבָל בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ רוֹעֶה אֶחָד לְכָל בְּנֵי הָעִיר הֲרֵי הַבְּהֵמָה כְּרַגְלֵי הָרוֹעֶה וּכְאִלּוּ מְסָרָהּ לוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. **כֵּלִים הַמְיֻחָדִין** לְהִשְׁתַּמֵּשׁוּת לְאֶחָד **מִן הָאַחִין שֶׁבַּבַּיִת,** אַף שֶׁהֵם בְּבַעֲלוּת שְׁאָר הָאַחִים, כְּגוֹן שֶׁמֵּת הָאָב וַעֲדַיִן לֹא חָלְקוּ אֶת הַיְרֻשָּׁה, **הֲרֵי אֵלּוּ כְּרַגְלָיו. וְכֵלִים שֶׁאֵין מְיֻחָדִין** לְתַשְׁמִישׁ אֶחָד מֵהָאַחִים, אֶלָּא כֻּלָּם מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם בְּשָׁוֶה, **הֲרֵי אֵלּוּ כַּמָּקוֹם שֶׁהוֹלְכִין** - אֶפְשָׁר לְהוֹלִיכָם רַק לְמָקוֹם שֶׁכָּל הָאַחִים יְכוֹלִים לָלֶכֶת שָׁם, וְאִם עֵרַב אֶחָד לְצַד צָפוֹן וְאֶחָד לְצַד דָּרוֹם, לֹא יוּכְלוּ לְהוֹלִיךְ אֶת הַכֵּלִים מִמְּקוֹמָם: **מִשְׁנָה ד תְּחוּמִים בְּשׁוֹאֵל כְּלִי וּבְאֹכֶל שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִים: הַשּׁוֹאֵל כְּלִי מֵחֲבֵרוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב,** דִּין הַכְּלִי **כְּרַגְלֵי הַשּׁוֹאֵל,** שֶׁבִּשְׁעַת קִנְיַת הַשְׁבִיתָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת כְּבָר הָיָה בִּרְשׁוּת הַשּׁוֹאֵל, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא הָיָה בִּרְשׁוּתוֹ עֲדַיִן, כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁיַּשְׁאִילֶנּוּ - הֶעֱמִידוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. וְאִם שְׁאָלוֹ רַק **בְּיוֹם טוֹב,** דִּינוֹ **כְּרַגְלֵי הַמַּשְׁאִיל** שֶׁאָצְלוֹ הָיָה הַכְּלִי בִּכְנִיסַת הַיּוֹם, וְאַף אִם רָגִיל לְהַשְׁאִיל חֵפֶץ זֶה לְאוֹתוֹ אָדָם בְּכָל שַׁבָּת, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה סָבוּר בַּעַל הַחֵפֶץ שֶׁכְּבָר שָׁאַל מֵאָדָם אַחֵר, וְלֹא הֶעֱמִידוֹ בִּרְשׁוּתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם. **הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁאֲלָה מַחֲבֶרְתָּהּ** בְּיוֹם טוֹב **תִּבְלִין** לְצָרְךְ קְדֵרָתָהּ, **וּמַיִם וּמֶלַח** לְצָרְךְ **עִסָּתָהּ,** הֲרֵי אֵלּוּ הַקְּדֵרָה וְהָעִסָּה **כְּרַגְלֵי שְׁתֵּיהֶן,** וְאֶפְשָׁר לְהוֹלִיכָן רַק לְמָקוֹם שֶׁשְּׁתֵּיהֶן יְכוֹלוֹת לָלֶכֶת, שֶׁהַתַּבְשִׁיל וְהָעִסָּה קְנוּ שְׁבִיתָה כְּרַגְלֵי הָאִשָּׁה, וְהַתַּבְלִין וְהַמַּיִם וְהַקֶּמַח קָנוּ שְׁבִיתָה כְּרַגְלֵי חֲבֶרְתָּהּ, וְכֵיוָן שֶׁהֵן מְעֹרָבִים - דִּינָם כְּרַגְלֵי שְׁתֵּיהֶן. **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר בְּמַיִם,** וּמַתִּיר לְהוֹלִיךְ אֶת הָעִסָּה כְּרַגְלֵי בַּעֲלַת הָעִסָּה, **מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ** - שֶׁאֵין הַמַּיִם נִכָּרִים בַּתַּבְשִׁיל כְּגוֹן שֶׁהוּא תַּבְשִׁיל עָבֶה, וְכֵן בְּעִסָּה, וְהֵם בְּטֵלִים בָּהֶם [אֲבָל מֶלַח שֶׁהוּא גַּס וְנִכָּר בָּעִסָּה מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁדֵּין הָעִסָּה כְּרַגְלֵי שְׁתֵּיהֶן]: **מִשְׁנָה ה חִלּוּקֵי דִינִים בֵּין גַּחֶלֶת לְשַׁלְהֶבֶת: הַגַּחֶלֶת** - חֲתִיכַת עֵץ בּוֹעֶרֶת, הֲרֵי הִיא **כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים,** וּמֻתֶּרֶת רַק בְּתְחוּם בְּעָלֶיהָ. **וְשַׁלְהֶבֶת** - הַלֶּהָבָה שֶׁל הָאֵשׁ, מֻתָּר לְטַלְטְלָהּ **בְּכָל מָקוֹם,** וְאִם הִדְלִיק נֵרוֹ בְּשַׁלְהֶבֶת חֲבֵרוֹ, יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ מִתְּחוּם בְּעָלֶיהָ, כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ. **גַּחֶלֶת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ מוֹעֶלֶת בָּהּ,** וְאִם נֶהֱנָה מִמֶּנָּה צָרִיךְ לְהָבִיא אֲשָׁם מְעִילוֹת, **וְשַׁלְהֶבֶת** שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, כְּגוֹן שֶׁהִדְלִיק מִמֶּנָּה נֵר, **לֹא נֶהֱנִין** מִמֶּנָּה לְכַתְּחִלָּה מִדְּרַבָּנָן, **וְלֹא מוֹעֲלִין** - אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא אֲשָׁם מְעִילוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ. **הַמּוֹצִיא** בְּשַׁבָּת **גַּחֶלֶת** מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד **לִרְשׁוּת הָרַבִּים,** וּלְהֶפֶךְ, **חַיָּב,** מִשּׁוּם הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת, **וְשַׁלְהֶבֶת** שֶׁנָּשַׁשׁ בָּהּ וְהִתְנַתְּקָה מֵהַנֵּר וְעָבְרָה לִרְשׁוּת אַחֶרֶת, **פָּטוּר,** כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ. **תְּחוּמִין בְּמֵי בּוֹר: בּוֹר** מַיִם מְכֻנָּסִים **שֶׁל יָחִיד,** הַמַּיִם שֶׁבּוֹ **כְּרַגְלֵי הַיָּחִיד** בַּעַל הַבּוֹר. וּבוֹר **שֶׁל אַנְשֵׁי (אוֹתָהּ) הָעִיר,** דִּין מֵימָיו **כְּרַגְלֵי אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר** - דְּהַיְנוּ כְּתְחוּמָהּ שֶׁל אוֹתָהּ עִיר [אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ]. וּבוֹר **שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל** - שֶׁחָפְרוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ כְּדֵי לִשְׁתּוֹת מֵהֶם בַּעֲלוֹתָם לִירוּשָׁלַיִם, הַמַּיִם שֶׁבּוֹ הֵם הֶפְקֵר, וְלָכֵן קוֹנִים שְׁבִיתָה **כְּרַגְלֵי הַמְמַלֵּא,** וְהֶבְרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיוּ רְאוּיִים לוֹ, וְאִם אַחֵר לוֹקְחָם מִמֶּנּוּ אֵינוֹ מוֹלִיכָם אֶלָּא בְּתְחוּם הַמְמַלֵּא [וְיֵשׁ הַסּוֹבֵר שֶׁחֻפְּצֵי הֶפְקֵר קוֹנִים שְׁבִיתָה לְעַצְמָם, בִּמְקוֹמָם]: **מִשְׁנָה ו הֲבָאַת פֵּרוֹת מִחוּץ לְתְחוּם הַבְּעָלִים: מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו** נִמְצָאִים **בְּעִיר אַחֶרֶת** וְרוֹצֶה לְאָכְלָם בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין עִיר זוֹ בְּתוֹךְ תְּחוּמוֹ, **וְעֵרְבוּ בְּנֵי אוֹתָהּ הָעִיר** לְכוּוֵּן עִירוֹ שֶׁל בַּעַל הַפֵּרוֹת, כְּדֵי **לְהָבִיא אֶצְלוֹ (מִפֵּרוֹתָיו), לֹא יָבִיאוּ לוֹ** פֵּרוֹתָיו, שֶׁדֵּין הַפֵּרוֹת כְּרַגְלֵי בַּעֲלֵיהֶם וַהֲרֵי הֵם מְחוּץ לַתְּחוּם. **וְאִם עֵרַב הוּא** עַצְמוֹ לָלֶכֶת לְאוֹתָהּ הָעִיר, תְּחוּם **פֵּרוֹתָיו כָּמוֹהוּ,** וְנִמְצָא שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְיוֹכְלִים בְּנֵי אוֹתָהּ עִיר לְהָבִיאָם אֶצְלוֹ: **מִשְׁנָה ז תְּחוּמִין בְּאוֹרַח שֶׁרוֹצֶה לָקַחַת מִנָּתוֹ: מִי שֶׁזִּמַּן אֶצְלוֹ אוֹרְחִים** מֵעִיר אַחֶרֶת לָבוֹא אֵלָיו בְּיוֹם טוֹב [עַל יְדֵי עֵרוּב], **לֹא יוֹלִיכוּ בְּיָדָם** אַחַר גְּמַר סְעוּדָתָם **מָנוֹת** כְּדֵי לֶאֱכֹל בְּבָתֵּיהֶם, שֶׁכֵּן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הָיוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְקָנוּ שְׁבִיתָה כְּרַגְלָיו, **אֲבָל אִם כֵּן זִכָּה לָהֶם** בַּעַל הַסְּעוּדָה אֶת **מְנוֹתֵיהֶם מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב,** מִדֵּין 'זָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו', עַל יְדֵי שֶׁאָמַר לְאַחֵר לְזַכּוֹת עֲבוּרָם, וְאָז קָנוּ הַמָּנוֹת שְׁבִיתָה כְּרַגְלֵי הָאוֹרְחִים, וְיוֹכְלִים לְקַחְתָּם עִמָּם אַחַר הַסְּעוּדָה.

קפו

משניות

הַבְּהֵמוֹת הַמְּתָרוֹת בִּשְׁחִיטָה בְּיוֹם טוֹב: **אֵין מַשְׁקִין** לְצָרְךְ הַשְּׁחִיטָה [כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה כָּל לְהַפְשִׁיט אֶת עוֹרָם] **וְשׁוֹחֲטִין אֶת הַמִּדְבָּרִיּוֹת,** שֶׁאֵין דַּרְתּוֹ עֲלֵיהֶן מִבְּעוֹד יוֹם וְהָרֵי הֵן מֻקְצֶה. **אֲבָל מַשְׁקִין וְשׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּהֵמוֹת הַבַּיְתוֹת** - הַמְצוּיוֹת בַּבַּיִת, שֶׁדַּרְתּוֹ עֲלֵיהֶם. **אֵלּוּ הֵן בַּיְתוֹת, מִדְּבָרִיּוֹת, הַלָּנוֹת בָּאֶפֶר** - בָּאָחוּ מִחוּץ לָעִיר:

סְלִיק מַסֶּכְתָּ בֵּיצָה

מַסֶּכְתָּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה

מַסֶּכְתָּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה בִּתְחִלָּתָהּ עוֹסֶקֶת בְּהִלְכוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, בְּקַבָּלַת הָעֵדוּת עַל רְאִיַּת הַלְּבָנָה, וּבְהוֹדָעָה לִבְנֵי הַגּוֹלָה עַל קְבִיעַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ. בְּהֶמְשֵׁכָהּ עוֹסֶקֶת הַמַּסֶּכְתָּ בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה: תְּקִיעַת שׁוֹפָר, וְהַזְכָּרַת מַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת:

פֶּרֶק א הַיָּמִים בַּשָּׁנָה הַחֲשׁוּבִים 'רֹאשׁ הַשָּׁנָה' לְעִנְיָנִים שׁוֹנִים, וְכֵן הַזְּמַנִּים בַּשָּׁנָה בָּהֶם נִדּוֹנִים בְּנֵי הָאָדָם וְהָעוֹלָם עַל עִנְיָנִים שׁוֹנִים. הֶחָדָשִׁים עֲלֵיהֶם יוֹצְאִים שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין לַגּוֹלָה לְהוֹדִיעַ אֵיזֶה יוֹם נִקְבַּע רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְהֶחָדָשִׁים שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין לַגּוֹלָה לְהוֹדִיעַ אֵיזֶה יוֹם נִקְבַּע רֹאשׁ חֹדֶשׁ לְמַעַן יַעֲשׂוּ הַגָּלֻיּוֹת יוֹם טוֹב אֶחָד לִפְנֵי הַמָּקוֹם שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ: **מִשְׁנָה א** **הַיָּמִים בַּשָּׁנָה הַחֲשׁוּבִים 'רֹאשׁ הַשָּׁנָה' לְעִנְיָנִים שׁוֹנִים:** **אַרְבָּעָה** יָמִים בַּשָּׁנָה **רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם** - חֲשׁוּבִים הֵם כְּ'רֹאשׁ הַשָּׁנָה' לְעִנְיָנִים שׁוֹנִים וְאֵלּוּ הֵם: **בְּאֶחָד בְּנִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לִמְלָכִים** - שֶׁבּוֹ מִסְתַּיְּמוֹת וּמַתְחִילוֹת הַשָּׁנִים בְּמִנְיַן שְׁנוֹת מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּלְּךְ שֶׁהֵחֵל לִמְלֹךְ בְּשְׁבָט אוֹ בַּאֲדָר מֻשְׁהֻגִּיעַ אֶחָד בְּנִיסָן כָּלְתָה שְׁנַת מַלְכוּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וְהִתְחִילָה שְׁנַת מַלְכוּתוֹ הַשְּׁנִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א' ו א) 'וַיְהִי בִשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית בְּחֹדֶשׁ זִו הוּא הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לִמְלֹךְ שְׁלֹמֹה עַל יִשְׂרָאֵל', הִקִּישׁ מַלְכוּת שְׁלֹמֹה לִיצִיאַת מִצְרַיִם, מָה יְצִיאַת מִצְרַיִם מוֹנִים לָהּ מֵחֹדֶשׁ נִיסָן, אַף מַלְכוּת שְׁלֹמֹה וּשְׁאָר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל מוֹנִים לָהֶם מֵחֹדֶשׁ נִיסָן. וּלְפִי שֶׁנֶּהֱגוּ לִמְנוֹת זְמַן הַכָּתוּב בִּשְׁטָרוֹת לִשְׁנוֹת הַמֶּלֶךְ, אִם הָיָה, שֶׁהֲרֵי עֵץ קָרָאוֹ הַכָּתוּב (בראשית ב יז) 'וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע'). **בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה** - בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי, **כָּל בָּאֵי הָעוֹלָם** - בְּנֵי הָאָדָם, **עוֹבְרִין לְפָנָיו** - לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדִין **כִּבְנֵי מָרוֹן** - כִּכְבָשִׂים, שֶׁמּוֹצִיאִים אוֹתָן בִּפְתָח קָטָן זוֹ אַחַר זוֹ כְּדֵי לְעַשְּׁרָן וְאֵין שְׁנֵי כְּבָשִׂים יְכוֹלִין לָצֵאת כְּאֶחָד, כָּךְ אֵין אִישׁ נִמְלָט מִן הַדִּין, אוּלָם כֻּלָּם נִסְקָרִים וְנִדּוֹנִים בִּסְקִירָה אַחַת **שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים לג טו) **'הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם, הַמֵּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם'.** **וּבָחָג** [-סֻכּוֹת] **נִדּוֹנִין עַל הַמָּיִם** - אִם יֵרְדוּ גִּשְׁמֵי בְּרָכָה בְּשָׁנָה זוֹ, שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה 'וְנָסְכוֹ לְפָנַי מַיִם בָּחָג [-סֻכּוֹת] כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ לָכֶם גִּשְׁמֵי שָׁנָה': **מִשְׁנָה ג** **הֶחָדָשִׁים עֲלֵיהֶם יוֹצְאִים שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין לַגּוֹלָה לְהוֹדִיעַ אֵיזֶה יוֹם נִקְבַּע לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁלָּהֶם:** **עַל שִׁשָּׁה** רָאשֵׁי **חֳדָשִׁים** הָיוּ **הַשְּׁלוּחִין** שֶׁל בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם **יוֹצְאִין** לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הַגּוֹלָה אֵיזֶה יוֹם קִבְּעוּהוּ לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **נִיסָן מִפְּנֵי הַפֶּסַח** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָל חַג הַפֶּסַח, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **אָב מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָל צוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב, וְדַוְקָא עַל צוֹם זֶה טָרְחוּ לְהוֹדִיעָם הֵיוֹת וְחָמוּר הוּא מִשְּׁאָר הַצּוֹמוֹת לְפִי שֶׁנִּכְפְּלוּ בּוֹ הַצָּרוֹת, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **אֱלוּל מִפְּנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל יְדֵי שֶׁיִּמְנוּ עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה יוֹם מִמָּנוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁלִשִּׁים יַעֲשׂוּ אֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵיוֹת וְרֹב הַשָּׁנִים אֱלוּל חָסֵר הוּא, וּלְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁלֹחַ שְׁלִיחִים בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁהַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְפִי שֶׁיּוֹם טוֹב הוּא וְלֹא הֻתַּר לִשְׁלִיחִים אֶלָּא לְחַלֵּל שַׁבָּת אוֹ יוֹם טוֹב לְצָרְךְ שְׁלִיחוּתָם, שָׁלְחוּ לְהוֹדִיעָם עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְהֵם מוֹנִים לְעַצְמָם, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **תִּשְׁרֵי** הָיוּ הַשְּׁלוּחִים יוֹצְאִים לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה **מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַמּוֹעֲדוֹת** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי יָחוּלוּ יוֹם הַכִּפּוּרִים וְחַג הַסֻּכּוֹת וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְלֹא הָיוּ סוֹמְכִים עַל סְפִירָתָם מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל לְפִי שֶׁפְּעָמִים חֹדֶשׁ אֱלוּל נִמְצָא מָלֵא, וְרַק לְגַבֵּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא חָשְׁשׁוּ לְכָךְ לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהוֹדִיעָם בְּיוֹם טוֹב כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **כִּסְלֵו מִפְּנֵי חֲנֻכָּה** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָלִים שְׁמוֹנַת יְמֵי הַחֲנֻכָּה, **וְעַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **אֲדָר, מִפְּנֵי הַפּוּרִים** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָל פּוּרִים. **וּכְשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם,** הָיוּ הַשְּׁלוּחִים **יוֹצְאִין אַף עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **אִיָּר, מִפְּנֵי פֶּסַח קָטָן** - פֶּסַח שֵׁנִי, כְּדֵי שֶׁיֵּדַע מִי שֶׁלֹּא הִקְרִיב קָרְבַּן פֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ לְפִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה מִירוּשָׁלַיִם, לַעֲשׂוֹת אֶת פִּסְחוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּאִיָּר:

מַסֶּכְתָּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק א

אֵין מַשְׁקִין וְשׁוֹחֲטִין אֶת הַמִּדְבָּרִיּוֹת, אֲבָל מַשְׁקִין וְשׁוֹחֲטִין אֶת הַבַּיָּתוֹת. אֵלּוּ הֵן בַּיָּתוֹת, הַלָּנוֹת בָּעִיר. מִדְּבָרִיּוֹת, הַלָּנוֹת בָּאֶפֶר: **סְלִיק מַסֶּכְתָּ בֵּיצָה**

מַסֶּכְתָּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה

פרק א אַרְבָּעָה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם. בְּאֶחָד בְּנִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לִמְלָכִים וְלָרְגָלִים. בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי. בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַשָּׁנִים וְלַשְּׁמִטִּין וְלַיּוֹבְלוֹת, לַנְּטִיעָה וְלִירָקוֹת. בְּאֶחָד בִּשְׁבָט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָן, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ: **ב** בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הָעוֹלָם נִדּוֹן. בַּפֶּסַח עַל הַתְּבוּאָה, בָּעֲצֶרֶת עַל פֵּרוֹת הָאִילָן, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בָּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִין לְפָנָיו כִּבְנֵי מָרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לג טו) 'הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם, הַמֵּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם'. וּבֶחָג נִדּוֹנִין עַל הַמָּיִם: **ג** עַל שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים הַשְּׁלוּחִין יוֹצְאִין. עַל נִיסָן מִפְּנֵי הַפֶּסַח, עַל אָב מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית, עַל אֱלוּל מִפְּנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, עַל תִּשְׁרֵי מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַמּוֹעֲדוֹת, עַל כִּסְלֵו מִפְּנֵי חֲנֻכָּה, וְעַל אֲדָר מִפְּנֵי הַפּוּרִים. וּכְשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, יוֹצְאִין אַף עַל אִיָּר מִפְּנֵי פֶּסַח קָטָן:

המבוארות

יִשְׂרָאֵל, **וְלַיּוֹבְלוֹת** - שֶׁשְּׁנַת הַיּוֹבֵל מַתְחִילָה וּמִסְתַּיֶּמֶת בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי לְעִנְיַן כָּל דִּינֶיהָ, **לַנְּטִיעָה** - לְמִנְיַן שְׁנוֹת הַנְּטִיעָה לְעִנְיַן אִסּוּר עָרְלָה, שֶׁאִם נִטְּעָה יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה יוֹם לִפְנֵי אֶחָד בְּתִשְׁרֵי [שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁל קְלִיטַת הַנְּטִיעָה בָּאָרֶץ, וְעוֹד שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁנֶּחְשָׁבִים כְּמוֹ שָׁנָה לְעִנְיָן זֶה] מַתְחִילִים לִמְנוֹת לָהּ בְּיוֹם זֶה שָׁנָה שְׁנִיָּה לִמְנִיַן שְׁנוֹת הָעָרְלָה, אוּלָם אֵינוֹ יוֹצֵא מִדִּין עָרְלָה כַּעֲבוֹר שְׁנָתַיִם בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט שֶׁלְּאַחֲרָיו לְפִי שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה אִילָן וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת אֵינוֹ אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט כְּדִלְהַלָּן, **וְלַיְרָקוֹת** - לְעִנְיַן שֶׁאֵין מְעַשְּׂרִין מַעֲשֵׂר מִירָקוֹת הַנִּלְקָטִים בְּשָׁנָה אַחַת עַל יְרָקוֹת הַנִּלְקָטִים בְּשָׁנָה אַחֶרֶת, וּלְפִיכָךְ אֵין מְעַשְּׂרִין מִירָקוֹת שֶׁנִּלְקְטוּ לִפְנֵי אֶחָד בְּתִשְׁרֵי עַל יְרָקוֹת שֶׁנִּלְקְטוּ לְאַחַר אֶחָד בְּתִשְׁרֵי. **בְּאֶחָד בִּשְׁבָט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָן** - לְעִנְיַן שֶׁאֵין מְעַשְּׂרִין מִפֵּרוֹת הָאִילָן שֶׁחָנְטוּ לִפְנֵי אֶחָד בִּשְׁבָט עַל פֵּרוֹת הָאִילָן שֶׁחָנְטוּ לְאַחֲרָיו, וְכֵן לְעִנְיַן דִּין מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַשִּׁשִּׁית לִשְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה, שֶׁפֵּרוֹת שֶׁחָנְטוּ בְּשָׁנִים אֵלּוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד אֶחָד בִּשְׁבָט חַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּפֵרוֹת שֶׁחָנְטוּ לְאַחֲרָיו חַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר עָנִי, וְכֵן לְעִנְיַן סִיּוּם שְׁנוֹת הָעָרְלָה וּתְחִלַּת הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית בָּהּ קְדוֹשִׁים הַפֵּרוֹת בְּקְדֻשַּׁת נָטַע רְבָעִי וְסִיּוּמָהּ, שֶׁהֵם בְּאֶחָד בִּשְׁבָט, **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי** - לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי, **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ** - בִּשְׁבָט: **מִשְׁנָה ב** **הַזְּמַנִּים בַּשָּׁנָה בָּהֶם נִדּוֹנִים הָאָדָם וְהָעוֹלָם עַל עִנְיָנִים שׁוֹנִים:** **בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים** [-זְמַנִּים] בַּשָּׁנָה **הָעוֹלָם נִדּוֹן** עַל יְדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, **בַּפֶּסַח** נִדּוֹן **עַל הַתְּבוּאָה** - אִם תַּצְלִיחַ תְּבוּאַת שָׁנָה זוֹ אוֹ לֹא, שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה 'הָבִיאוּ לָכֶם עֹמֶר בַּפֶּסַח כְּדֵי שֶׁאֲבָרֵךְ לָכֶם תְּבוּאָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת'. **בָּעֲצֶרֶת** [-בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת] נִדּוֹן **עַל פֵּרוֹת הָאִילָן** - אִם יִתְּנוּ הָאִילָנוֹת פֵּרוֹת טוֹבִים אוֹ לֹא, שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה 'הָבִיאוּ לָכֶם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בָּעֲצֶרֶת כְּדֵי שֶׁאֲבָרֵךְ לָכֶם פֵּרוֹת הָאִילָן', [וְחִטָּה נִקְרֵאת עֵץ לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר עֵץ שֶׁאָכַל אָדָם הָרִאשׁוֹן חִטָּה הָיָה, שֶׁהֲרֵי עֵץ קָרָאוֹ הַכָּתוּב (בראשית ב יז) 'וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע']. **בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה** - בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי, **כָּל בָּאֵי הָעוֹלָם** - בְּנֵי הָאָדָם, **עוֹבְרִין לְפָנָיו** - לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדִין **כִּבְנֵי מָרוֹן** - כִּכְבָשִׂים, שֶׁמּוֹצִיאִים אוֹתָן בְּפֶתַח קָטָן זוֹ אַחַר זוֹ כְּדֵי לְעַשְּׂרָן וְאֵין שְׁנֵי כְּבָשִׂים יְכוֹלִין לָצֵאת כְּאֶחָד, כָּךְ אֵין אִישׁ נִמְלָט מִן הַדִּין, אוּלָם כֻּלָּם נִסְקָרִים וְנִדּוֹנִים בִּסְקִירָה אַחַת **שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים לג טו) **'הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם, הַמֵּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם'.** **וּבֶחָג** [-סֻכּוֹת] **נִדּוֹנִין עַל הַמָּיִם** - אִם יֵרְדוּ גִּשְׁמֵי בְּרָכָה בְּשָׁנָה זוֹ, שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה 'וְנָסְכוֹ לְפָנַי מַיִם בָּחָג [-סֻכּוֹת] כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ לָכֶם גִּשְׁמֵי שָׁנָה': **מִשְׁנָה ג** **הֶחָדָשִׁים עֲלֵיהֶם יוֹצְאִים שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין לַגּוֹלָה לְהוֹדִיעַ אֵיזֶה יוֹם נִקְבַּע לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁלָּהֶם:** **עַל שִׁשָּׁה** רָאשֵׁי **חֳדָשִׁים** הָיוּ **הַשְּׁלוּחִין** שֶׁל בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם **יוֹצְאִין** לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הַגּוֹלָה אֵיזֶה יוֹם קִבְּעוּהוּ לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **נִיסָן מִפְּנֵי הַפֶּסַח** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָל חַג הַפֶּסַח, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **אָב מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָל צוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב, וְדַוְקָא עַל צוֹם זֶה טָרְחוּ לְהוֹדִיעָם הֵיוֹת וְחָמוּר הוּא מִשְּׁאָר הַצּוֹמוֹת לְפִי שֶׁנִּכְפְּלוּ בּוֹ הַצָּרוֹת, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **אֱלוּל מִפְּנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל יְדֵי שֶׁיִּמְנוּ עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה יוֹם מִמָּנוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁלִשִּׁים יַעֲשׂוּ אֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵיוֹת וְרֹב הַשָּׁנִים אֱלוּל חָסֵר הוּא, וּלְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁלֹחַ שְׁלִיחִים בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁהַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְפִי שֶׁיּוֹם טוֹב הוּא וְלֹא הֻתַּר לִשְׁלִיחִים אֶלָּא לְחַלֵּל שַׁבָּת אוֹ יוֹם טוֹב לְצָרְךְ שְׁלִיחוּתָם, שָׁלְחוּ לְהוֹדִיעָם עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְהֵם מוֹנִים לְעַצְמָם, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **תִּשְׁרֵי** הָיוּ הַשְּׁלוּחִים יוֹצְאִים לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה **מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַמּוֹעֲדוֹת** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי יָחוּלוּ יוֹם הַכִּפּוּרִים וְחַג הַסֻּכּוֹת וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְלֹא הָיוּ סוֹמְכִים עַל סְפִירָתָם מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל לְפִי שֶׁפְּעָמִים חֹדֶשׁ אֱלוּל נִמְצָא מָלֵא, וְרַק לְגַבֵּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא חָשְׁשׁוּ לְכָךְ לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהוֹדִיעָם בְּיוֹם טוֹב כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל, **עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **כִּסְלֵו מִפְּנֵי חֲנֻכָּה** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָלִים שְׁמוֹנַת יְמֵי הַחֲנֻכָּה, **וְעַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **אֲדָר, מִפְּנֵי הַפּוּרִים** - שֶׁיֵּדְעוּ מָתַי חָל פּוּרִים. **וּכְשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם,** הָיוּ הַשְּׁלוּחִים **יוֹצְאִין אַף עַל** רֹאשׁ חֹדֶשׁ **אִיָּר, מִפְּנֵי פֶּסַח קָטָן** - פֶּסַח שֵׁנִי, כְּדֵי שֶׁיֵּדַע מִי שֶׁלֹּא הִקְרִיב קָרְבַּן פֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ לְפִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה מִירוּשָׁלַיִם, לַעֲשׂוֹת אֶת פִּסְחוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּאִיָּר:

משניות

מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק ב

המבוארות

מִשְׁנָה ד הֶחֳדָשִׁים בָּהֶם עֵדֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ מֻתָּרִים לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּדֵי לָבוֹא לְהָעִיד **לִפְנֵי בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם:** **עַל** עֵדוּת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ שֶׁל **שְׁנֵי** רָאשֵׁי **חֳדָשִׁים** בְּלִבַּד הָעֲמִידוּ חֲכָמִים אֶת הַדִּין עַל דִּין תּוֹרָה **שֶׁמַּחֲלִלִין** הָעֵדִים הָרוֹאִים אֶת חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה **אֶת הַשַּׁבָּת** לְצֹרֶךְ הֲלִיכָתָם לְהָעִיד לִפְנֵי בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עַל קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, **עַל** חֹדֶשׁ **נִיסָן וְעַל** חֹדֶשׁ **תִּשְׁרֵי,** לְפִי **שֶׁבָּהֶן הַשְּׁלוּחִין** שֶׁל בֵּית דִּין **יוֹצְאִין לְסוּרְיָא** וְלִשְׁאָר הַגּוֹלָה לְהוֹדִיעַ בְּאֵיזֶה יוֹם נִקְבַּע רֹאשׁ חֹדֶשׁ, **וּבָהֶן מְתַקְּנִין אֶת הַמּוֹעֲדוֹת** - וְעַל יְדֵי הוֹדָעָתָם זוֹ מְקַיְּמִים בְּנֵי הַגּוֹלָה אֶת הַמּוֹעֲדִים שֶׁהֵם בָּחֳדָשִׁים אֵלּוּ בִּזְמַנָּם [וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת תָּלוּי הוּא בְּחַג הַפָּסַח], אוּלָם בְּשְׁאָר חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה אָסְרוּ חֲכָמִים לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת לְצֹרֶךְ עֵדוּת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ. **וּכְשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם,** הָיוּ הָעֵדִים **מְחַלְּלִין** אֶת הַשַּׁבָּת **אַף עַל כֻּלָּן** - גַּם עַל שְׁאָר הֳחֳדָשִׁים, **מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַקָּרְבָּן** - כְּדֵי שֶׁיַּקְרִיבוּ קָרְבַּן מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּזְמַנּוֹ:

מִשְׁנָה ה חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה הַנִּרְאֶה בְּבֹרוּר לְעַיִן כֹּל **אִם מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת לְצֹרֶךְ עֵדוּת עָלָיו: בֵּין שֶׁנִּרְאָה** הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ **בַּעֲלִיל** - גָּלוּי לַכֹּל בְּגֹבַהּ הַשָּׁמַיִם, **בֵּין שֶׁלֹּא נִרְאָה בַּעֲלִיל** אֶלָּא סָמוּךְ לָאָרֶץ וְאַדְמוּמִית הַחַמָּה מְכַסָּה אוֹתוֹ, שֶׁצְּרִיכִים עַיִן חַדָּה כְּדֵי לִרְאוֹתוֹ, **מְחַלְּלִין** הָעֵדִים לְצֹרֶךְ עֵדוּתָם לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עָלָיו - עַל חִדּוּשׁוֹ, **אֶת הַשַּׁבָּת,** וְאַף כְּשֶׁנִּרְאָה בַּעֲלִיל וּמִן הַסְּתָם יְבוֹאוּ עוֹד עֵדִים לְהָעִיד וְלֹא יִצְטָרְכוּ בֵּית דִּין עֵדִים אֵלּוּ כְּלָל, מְחַלְּלִין, לְפִי שֶׁאִם נֹאמַר שֶׁכְּשֶׁנִּרְאָה בַּעֲלִיל אֵין מְחַלְּלִים עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, פְּעָמִים שֶׁלֹּא יִרְאוּ אֶת הַמּוֹלָד אֶלָּא שְׁנַיִם, וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת לְפִי שֶׁיֹּאמְרוּ וַדַּאי נִרְאָה חִדּוּשׁוֹ גַּם בִּירוּשָׁלַיִם, וְלֹא יְקַדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נִרְאָה** הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ **בַּעֲלִיל** - גָּלוּי לְכֹל בְּגֹבַהּ הַשָּׁמַיִם, **אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת:** **מִשְׁנָה ו** מַעֲשֶׂה **שֶׁעָבְרוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים זוּג** - זוּגוֹת שֶׁל עֵדִים, שֶׁהָלְכוּ בְּשַׁבָּת לִירוּשָׁלַיִם לְהָעִיד עַל חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה, **וְעִכְּבָן רַבִּי עֲקִיבָא בְּלֹד,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יְחַלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה לְבֵית דִּין צֹרֶךְ בְּכֻלָּם. **שְׁלַח לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אִם מְעַכֵּב אַתָּה אֶת הָרַבִּים** מִלָּבוֹא וּלְהָעִיד, **נִמְצָאתָ מַכְשִׁילָן לָעָתִיד לָבוֹא** - שֶׁיִּהְיוּ נִמְנָעִים מִכָּאן וּלְהַבָּא לָבוֹא וּלְהָעִיד אִם יִרְאוּ אֶת חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁיַּחְשְׁשׁוּ שֶׁמָּא לֹא יִצְטָרְכוּ לְעֵדוּתָם וְיַעַכְּבוּם בַּדֶּרֶךְ: **מִשְׁנָה ז הָעֵדִים הַכְּשֵׁרִים וְהַפְּסוּלִים לְעֵדוּת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ: אֵב וּבְנוֹ שָׁרְאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ** - אֶת מוֹלַד הַלְּבָנָה בְּשַׁבָּת, **יֵלְכוּ** שְׁנֵיהֶם לְבֵית דִּין לְהָעִיד, **לֹא** מִשּׁוּם **שֶׁמִּצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְעֵדוּת אַחַת, שֶׁהֲרֵי קְרוֹבִים הֵם וּפְסוּלִים לְהָעִיד יַחַד, **אֶלָּא כְּדֵי שֶׁאִם יִפָּסֵל אֶחָד מֵהֶן**

ד עַל שְׁנֵי חֳדָשִׁים מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת. עַל נִיסָן וְעַל תִּשְׁרֵי, שֶׁבָּהֶן הַשְּׁלוּחִין יוֹצְאִין לְסוּרְיָא, וּבָהֶן מְתַקְּנִין אֶת הַמּוֹעֲדוֹת. וּכְשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, מְחַלְּלִין אַף עַל כֻּלָּן מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַקָּרְבָּן: **ה** בֵּין שֶׁנִּרְאָה בַּעֲלִיל בֵּין שֶׁלֹּא נִרְאָה בַּעֲלִיל, מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נִרְאָה בַּעֲלִיל, אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת: **ו** מַעֲשֶׂה שֶׁעָבְרוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים זוּג, וְעִכְּבָן רַבִּי עֲקִיבָא בְּלֹד. שָׁלַח לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אִם מְעַכֵּב אַתָּה אֶת הָרַבִּים, נִמְצָאתָ מַכְשִׁילָן לֶעָתִיד לָבוֹא: **ז** אָב וּבְנוֹ שֶׁרָאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ, יֵלְכוּ. לֹא שֶׁמִּצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, אֶלָּא שֶׁאִם יִפָּסֵל אֶחָד מֵהֶן, יִצְטָרֵף הַשֵּׁנִי עִם אַחֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אָב וּבְנוֹ וְכָל הַקְּרוֹבִין, כְּשֵׁרִין לְעֵדוּת הַחֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֶׂה בְּטוֹבְיָה הָרוֹפֵא, הוּא וּבְנוֹ וְעַבְדּוֹ מְשֻׁחְרָר, וְקִבְּלוּ הַכֹּהֲנִים אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, וּפָסְלוּ אֶת עַבְדּוֹ. וּכְשֶׁבָּאוּ לִפְנֵי בֵּית דִּין, קִבְּלוּ אוֹתוֹ וְאֶת עַבְדּוֹ, וּפָסְלוּ אֶת בְּנוֹ: **ח** אֵלּוּ הֵן הַפְּסוּלִין, הַמְשַׂחֵק בְּקֻבְיָא, וּמַלְוֵי בְּרִבִּית, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית, וַעֲבָדִים. זֶה הַכְּלָל, כָּל עֵדוּת שֶׁאֵין הָאִשָּׁה כְּשֵׁרָה לָהּ, אַף הֵן אֵינָן כְּשֵׁרִים לָהּ: **ט** מִי שֶׁרָאָה אֶת הַחֹדֶשׁ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַלֵּךְ, מוֹלִיכִין אוֹתוֹ עַל הַחֲמוֹר, אֲפִלּוּ בְּמִטָּה. וְאִם צוֹדֶה לָהֶם, לוֹקְחִין בְּיָדָם מַקְלוֹת. וְאִם הָיְתָה דֶּרֶךְ רְחוֹקָה, לוֹקְחִין בְּיָדָם מְזוֹנוֹת, שֶׁעַל מַהֲלַךְ לַיְלָה וְיוֹם מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת וְיוֹצְאִין לְעֵדוּת הַחֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג ד) 'אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ [מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ] אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם':

פֶּרֶק ב א אִם אֵינָן מַכִּירִין אוֹתוֹ, מְשַׁלְּחִין אַחֵר עִמּוֹ לְהַעִידוֹ. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מְקַבְּלִין עֵדוּת הַחֹדֶשׁ מִכָּל אָדָם. מִשֶּׁקִּלְקְלוּ הַמִּינִין, הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ מְקַבְּלִין אֶלָּא מִן הַמַּכִּירִים:

שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חִסּוּר מָמוֹן לַחֲבֵרוֹ, וּלְכָךְ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּעִידוּ שֶׁקֶר מֵחֲמַת שֹׂחַד: **הַמְשַׂחֵק בְּקֻבְיָא** - הָרָגִיל לְשַׂחֵק עִם חֲבֵרוֹ בַּחֲתִיכוֹת עֵצִים שֶׁרְשׁוּמִים עֲלֵיהֶם סִימָנִים, וּמַתְנִים בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּתְחַיְּבוּ זֶה לָזֶה מָמוֹן בָּאֲפָנִים מְסֻיָּמִים בְּמִשְׂחָקָם, וְאַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֵין בָּכָךְ אִסּוּר הֵיוֹת וְעוֹשִׂים כֵּן מַדַּעְתָּם, אָסְרוּ זאת חֲכָמִים הֵיוֹת וְאֵינָם מִתְחַיְּבִים וּמַקְנִים אֶת מָמוֹנָם זֶה לָזֶה בְּלֵב שָׁלֵם לְפִי שֶׁכָּל אֶחָד סָמוּךְ וּבָטוּחַ בְּלִבּוֹ שֶׁלְּבַסּוֹף חֲבֵרוֹ יִתְחַיֵּב לוֹ, וַהֲרֵי הוּא גּוֹזֵל מִדְּרַבָּנָן. **וּמַלְוֵי בְּרִבִּית** אַף שֶׁאִסּוּרָם מִן הַתּוֹרָה אֵינוֹ מְשׁוּם גְּזֵל לְפִי שֶׁמַּדַּעְתּוֹ הִתְחַיֵּב הַלָּוֶה עַל תַּשְׁלוּם הָרִבִּית, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי הוּא כְּגוֹזֵל מִדְּרַבָּנָן. **וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים** - הָרְגִילִים לְשַׂחֵק בְּיוֹנִים לְשֵׁם תַּחֲרוּת, וּמַתְנִים בֵּינֵיהֶם שֶׁכָּל שֶׁיְּיוֹנָתוֹ קוֹדֶמֶת יִתְחַיֵּב לוֹ חֲבֵרוֹ מָמוֹן, שֶׁדַּיָּנִם כְּמְשַׂחֲקִים בְּקֻבְיָא. **וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית** - הָעוֹשִׂים סְחוֹרָה בְּפֵרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְעוֹבְרִים עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ו) 'וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה' וְדָרְשׁוּ לְאָכְלָה וְלֹא לִסְחוֹרָה, אַף בָּאֳפָנִים שֶׁאֵינָם עוֹבְרִים עַל אִסּוּר תּוֹרָה כְּגוֹן בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁשְּׁמִטָּה מִדְּרַבָּנָן, פְּסוּלִים הֵם לְעֵדוּת מִדְּרַבָּנָן. **וַעֲבָדִים** כְּנַעֲנִים, פְּסוּלִים לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה, קַל וָחֹמֶר מֵאִשָּׁה הַפְּסוּלָה לְעֵדוּת. **זֶה הַכְּלָל, כָּל עֵדוּת שֶׁאֵין הָאִשָּׁה כְּשֵׁרָה לָהּ,** כְּגוֹן עֵדוּת נְפָשׁוֹת וְעֵדוּת מָמוֹן וְעֵדוּת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, **אַף הֵן** - אֵלּוּ הַפְּסוּלִים לְעֵדוּת מִדְּרַבָּנָן **אֵינָן כְּשֵׁרִים לָהּ,** וְכָל עֵדוּת שֶׁהָאִשָּׁה כְּשֵׁרָה לָהּ, כְּגוֹן לְהָעִיד עַל מִיתַת אָדָם בִּשְׁבִיל לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ, אוֹ לְהָעִיד עַל סוֹטָה שֶׁנִּטְמְאָה בִּסְתִירָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה מֵהַמַּיִם הַמְאָרְרִים, אַף הֵם כְּשֵׁרִים לְהָעִיד, אוּלָם הַפְּסוּלִים לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה לְעוֹלָם אֵינָם כְּשֵׁרִים לְעֵדוּת:

מִשְׁנָה ט צָרְכֵי עֵדֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ הַמְּתֻתָּרִים לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת: מִי שֶׁרָאָה אֶת הַחֹדֶשׁ - אֶת מוֹלַד הַלְּבָנָה בְּשַׁבָּת, **וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַלֵּךְ** בְּרַגְלָיו עַד לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, **מוֹלִיכִין** - מַרְכִּיבִים, **אוֹתוֹ עַל הַחֲמוֹר,** וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל אֲפִלּוּ לִרְכֹּב עַל הַחֲמוֹר לוֹקְחִין אוֹתוֹ **אֲפִלּוּ בְּמִטָּה** לְפִי שֶׁמְּחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת לְצֹרֶךְ עֵדוּת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ. **וְאִם צוֹדֶה לָהֶם** - וְאִם יֵשׁ חֶשֶׁשׁ שֶׁאוֹרְבִים לָהֶם בַּדֶּרֶךְ, אַף **לוֹקְחִין בְּיָדָם מַקְלוֹת** כְּדֵי לְהָגֵן עַל עַצְמָם. **וְאִם הָיְתָה דֶּרֶךְ רְחוֹקָה** מִמָּקוֹם שֶׁרָאוּ בּוֹ אֶת מוֹלַד הַלְּבָנָה בְּשַׁבָּת עַד לְבֵית דִּין, אַף **לוֹקְחִין בְּיָדָם מְזוֹנוֹת** לָאֳכֹל בַּדֶּרֶךְ, **שֶׁעַל מַהֲלַךְ לַיְלָה וְיוֹם מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת וְיוֹצְאִין לְעֵדוּת הַחֹדֶשׁ** - שֶׁכָּל שֶׁאֵין דַּרְכָּם שֶׁל הָעֵדִים אֲרֻכָּה יוֹתֵר מִמַּהֲלַךְ לַיְלָה וְיוֹם וְיכוֹלִים לְהַגִּיעַ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל בְּתוֹךְ יוֹם הַשִּׁלְשִׁים לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ הַקּוֹדֵם מֻתָּרִים לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת לְצֹרֶךְ הֲלִיכָתָם לְהָעִיד, אַךְ אִם מְרֻחָקִים הֵם מַהֲלַךְ לַיְלָה וְיוֹם שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יוּכְלוּ לְהַגִּיעַ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל בְּתוֹךְ יוֹם הַשִּׁלְשִׁים לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ הַקּוֹדֵם, אֲסוּרִים לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת לְפִי שֶׁאֵין תּוֹעֶלֶת בְּעֵדוּתָם, הֵיוֹת וְלִפְנֵי שֶׁיַּגִּיעוּ כְּבָר יְקַדְּשׁוּ בֵּית דִּין אֶת יוֹם הַשְּׁלֹשִׁים וְאָחַד לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּמִמַּיִן שֶׁמְּחַלְּלִים אֶת הַשַּׁבָּת לְצֹרֶךְ קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כג ד) **'אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' [מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ] אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם'** [וַאֲפִלּוּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּכְלָלָם] וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּמוֹעֲדוֹ' דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת:

פֶּרֶק ב אֵפֶן בְּרוּר כַּשְׁרוּת וְנֶאֱמָנוּת עֵדֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, אֵפֶן הַעֲבָרַת הַיְדִיעָה שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ לִבְנֵי הַגּוֹלָה עַל יְדֵי מְשׁוּאוֹת, וְסֶדֶר קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ עַל יְדֵי בֵּית דִּין:

מִשְׁנָה א נֶאֱמָנוּת וְכַשְׁרוּת עֵדֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ: אִם בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם **אֵינָן מַכִּירִין אוֹתוֹ** - אֶת הָעֵד הַבָּא לְהָעִיד לִפְנֵיהֶם עַל חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה, בֵּית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ **מְשַׁלְּחִין** זוּג **אַחֵר** שֶׁל עֵדִים הַמֻּכָּרִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל **עִמּוֹ, לְהַעִידוֹ** - לְהָעִיד עָלָיו שֶׁכָּשֵׁר הוּא וְנֶאֱמָן. **בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ** בֵּית דִּין הַגָּדוֹל **מְקַבְּלִין עֵדוּת הַחֹדֶשׁ מִכָּל אָדָם** מִיִּשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרִים. **מִשֶּׁקִּלְקְלוּ הַמִּינִין** - שֶׁהָיוּ שׁוֹכְרִים עֵדֵי שֶׁקֶר לְהָעִיד עַל חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה כְּדֵי לְהַטְעוֹת אֶת הַחֲכָמִים, **הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ מְקַבְּלִין** עֵדִים לְעֵדוּת הַחֹדֶשׁ **אֶלָּא מִן הַמַּכִּירִים** - מֵאוֹתָם הַמֻּכָּרִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁכְּשֵׁרִים הֵם לְעֵדוּת, אוֹ שֶׁאֲחֵרִים הַמֻּכָּרִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל מְעִידִים עַל כַּשְׁרוּתָם:

מִשְׁנָה ב כֵּיצַד הָיוּ מוֹדִיעִין לִבְנֵי הַגּוֹלָה שֶׁבְּיֵת דִּין קִדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ: בָּרִאשׁוֹנָה [-בַּתְּחִלָּה] קוֹדֶם שֶׁקִּלְקְלוּ הַכּוּתִים כְּדִלְהַלָּן, כְּשֶׁנִּתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ הָיוּ **מַשִּׁיאִין** - מַדְלִיקִים אֲבוּקוֹת גְּדוֹלוֹת בְּרֹאשֵׁי הָהָרִים הַגְּבוֹהִים שֶׁבְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן (משניות ג-ד), וּכְשֶׁרָאוּ אוֹתָם בְּנֵי הַגּוֹלָה יָדְעוּ שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ, וּכְשֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ עַד סוֹף יוֹם שְׁלֹשִׁים לַחֹדֶשׁ לֹא הָיוּ **מַשִּׁיאִין מַשּׁוֹאוֹת** וְיָדְעוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה שֶׁחֹדֶשׁ מְעֻבָּר [-שֶׁל שְׁלֹשִׁים יוֹם] הוּא, וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִקְבָּע לְיוֹם הַמָּחֳרָת. **מִשֶּׁקִּלְקְלוּ הַכּוּתִים** וּפַעַם אַחַת שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ עַד לְמוֹצָאֵי יוֹם שְׁלֹשִׁים הִשִּׁיאוּ הֵם **מַשּׁוֹאוֹת** בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים כְּדֵי לְהַטְעוֹת אֶת בְּנֵי הַגּוֹלָה שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ חֹדֶשׁ הוּא, הִפְסִיקוּ לִסְמֹךְ עַל **הַמַּשּׁוֹאוֹת** וְ**הִתְקִינוּ** חֲכָמִים **שֶׁיְּהוּ שְׁלוּחִין יוֹצְאִין** לְהוֹדִיעַ אֶת בְּנֵי הַגּוֹלָה בְּאֵיזֶה יוֹם נִתְקַדֵּשׁ

מִשְׁנָה ג אֵפֶן הַמַּשּׁוֹאוֹת: כֵּיצַד הָיוּ **מַשִּׁיאִין מַשּׁוֹאוֹת** בְּאֵפֶן שֶׁיִּרְאוּם בְּנֵי הַגּוֹלָה וְתַעֲבֹר הַיְדִיעָה עַל קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ מִירוּשָׁלַיִם עַד בָּבֶל. **מִבִּיאִין כְּלוּנְסָאוֹת** - עֲצִים אֲרֻכִּים וּגְבוֹהִים, **שֶׁל** עֵץ **אֶרֶז אַרְזִי** שֶׁהַשַּׁלְהֶבֶת שֶׁבְּרֹאשָׁם נִרְאֵית לְמֶרְחוֹק, **וְקָנִים** דַּקִּים שֶׁל עֵץ, **וַעֲצֵי שָׁמֶן** - עֲצֵי זַיִת, **וּנְעֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן** - שִׁבְרֵי הַגִּבְעוֹלִים הַנִּשְׁאָרִים מִן הַפִּשְׁתָּן לְאַחַר נִפּוּצוֹ, **וְכוֹרֵךְ בְּמִשִּׁיחָה** - וְקוֹשֵׁר אֶת הַקָּנִים הָעֲצִים וְהַנְּעֹרֶת [שֶׁהֵם מַרְכִּיבִים אֶת הָאֵשׁ] לְכָלוּנְסָאוֹת בְּחוּט, **וְעוֹלֶה** עִמָּם **לְרֹאשׁ** הָהָר הָרִאשׁוֹן הַסָּמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם, **וּמַצִּית** בָּהֶן **אֶת הָאוּר** - הָאֵשׁ, **וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד** אֶת הַמַּשּׁוֹאָה הַבּוֹעֶרֶת, **עַד שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ** הָעוֹמֵד בְּרֹאשׁ הָהָר הַשֵּׁנִי הָרָחוֹק מִמֶּנּוּ שְׁמוֹנָה פַּרְסָאוֹת, **שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כֵּן** - כַּסֵּדֶר הַזֶּה, עִם הַמַּשּׁוֹאָה שֶׁבְּיָדוֹ, **בְּרֹאשׁ הָהָר הַשֵּׁנִי, וְכֵן** הָיוּ עוֹשִׂים הָעוֹמֵד **בְּרֹאשׁ הָהָר הַשְּׁלִישִׁי** וְהָעוֹמְדִים בָּהָרִים שֶׁלְּאַחֲרָיו עַד בָּבֶל עִם הַמַּשּׁוֹאָה שֶׁבְּיָדָם:

מִשְׁנָה ד הָהָרִים עֲלֵיהֶם הִשִּׁיאוּ **מַשּׁוֹאוֹת**: וּמֵאַיִן הָיוּ **מַשִּׁיאִין מַשּׁוֹאוֹת** - עַל אֵלּוּ הָרִים הִשִּׁיאוּ אֶת הַמַּשּׁוֹאוֹת וְדַרְכָּם עֲבָרָה הַיְדִיעָה עַל קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ עַד לְבָבֶל, **מֵהַר הַמִּשְׁחָה** - מֵהַר הַזֵּיתִים הַסָּמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם מִצַּד מִזְרָח, שֶׁעָלָיו הִשִּׁיאוּ אֶת הַמַּשּׁוֹאָה הָרִאשׁוֹנָה עֲבָרָה הַיְדִיעָה לְהַר **סַרְטָבָא** עָלָיו הִשִּׁיאוּ אֶת הַמַּשּׁוֹאָה הַשְּׁנִיָּה, **וּמִסַּרְטָבָא לִגְרוֹפֵינָא, וּמִגְּרוֹפֵינָא לְחַוָּרָן, וּמֵחַוָּרָן לְבֵית בִּלְתִּין, וּמִבֵּית בִּלְתִּין** - הָהָר שֶׁבְּסוֹף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **לֹא זָזוּ מִשָּׁם** מַשִּׁיאֵי הַמַּשּׁוֹאָה, **אֶלָּא מוֹלִיךְ וּמֵבִיא וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד** אֶת הַמַּשּׁוֹאָה הַבּוֹעֶרֶת **עַד שֶׁהָיָה רוֹאֶה** אֶת **כָּל הַגּוֹלָה** - אֶת כָּל בָּבֶל **לְפָנָיו כִּמְדוּרַת הָאֵשׁ** לְפִי שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הַגּוֹלָה הָרוֹאֶה אֶת הַמַּשּׁוֹאָה בְּבֵית בִּלְתִּין הָיָה נוֹטֵל אֲבוּקָה בְּיָדוֹ וּמַעֲלֶה לְרֹאשׁ גַּגּוֹ כְּדֵי לְפָרְסֵם שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ.

מִשְׁנָה ה כֵּיצַד הָיוּ נוֹהֲגִים עִם הָעֵדִים שֶׁבָּאוּ **בְּשַׁבָּת לִירוּשָׁלַיִם לְהָעִיד עֵדוּת הַחֹדֶשׁ**: חָצֵר גְּדוֹלָה הָיְתָה **בִּירוּשָׁלַיִם, וּבֵית יַעְזֵק הָיְתָה** נִקְרֵאת, **וּלְשָׁם כָּל הָעֵדִים** הַבָּאִים לְהָעִיד עַל חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה הָיוּ **מִתְכַּנְּסִים, וּבֵית דִּין בּוֹדְקִין אוֹתָם שָׁם**, אִם עֵדוּתָם כְּשֵׁרָה הִיא, **וְסָעוּדוֹת גְּדוֹלוֹת** הָיוּ **עוֹשִׂין לָהֶם** - לָעֵדִים שָׁם **בְּשָׁבִיל** שֶׁכָּל הָרוֹאִים אֶת חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה **יְהוּ** רְגִילִין **לָבוֹא** לִירוּשָׁלַיִם לְהָעִיד בִּפְנֵי בֵּית דִּין עַל קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ. **בָּרִאשׁוֹנָה** הָעֵדִים שֶׁבָּאוּ בְּשַׁבָּת מְחוּץ לַתְּחוּם **לֹא הָיוּ זָזִין מִשָּׁם** - מֵחֲצַר בֵּית יַעְזֵק, **כָּל הַיּוֹם** - עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, הוֹאִיל וְיָצְאוּ חוּץ לַתְּחוּם בְּשַׁבָּת וְאֵינָם מֻתָּרִים לָלֶכֶת מִמְּקוֹמָם אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּלְבַד, וְחָצֵר זוֹ כַּלָּה נֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, עַד שֶׁ**הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁיְּהוּ מְהַלְּכִין** - שֶׁיְּהוּ מֻתָּרִים לָלֶכֶת **אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ** חוּץ לִירוּשָׁלַיִם כְּדֵין אַנְשֵׁי הָעִיר, הוֹאִיל וְיָצְאוּ חוּץ לַתְּחוּם בְּרִשׁוּת, **וְלֹא אֵלּוּ** - עַדֵי הַחֹדֶשׁ, **בִּלְבַד** מֻתָּרִים לָלֶכֶת אַלְפַּיִם אַמָּה חוּץ לָעִיר כְּדֵין אַנְשֵׁי הָעִיר, אֶלָּא **אַף הַחֲכָמָה** - מְיֻלֶּדֶת, **הַבָּאָה** מִחוּץ לַתְּחוּם כְּדֵי לְיַלֵּד, **וְהַבָּא** מִחוּץ לַתְּחוּם כְּדֵי **לְהַצִּיל** נֶפֶשׁ **מִן הַדְּלֵקָה, וּמִן הַגַּיִס** - חֵיל הַבָּא עַל הָעִיר, **וּמִן הַנָּהָר** הַשּׁוֹטֵף אֶת הָעִיר, **וּמִן הַמַּפֹּלֶת, הָרֵי אֵלּוּ כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, וְיֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה** חוּץ לָעִיר שֶׁבָּאוּ אֵלֶיהָ **לְכָל רוּחַ** שֶׁמֻּתָּרִים לָלֶכֶת בָּהֶן בְּשַׁבָּת:

מִשְׁנָה ו סֵדֶר **חֲקִירַת עֵדֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ**: **כֵּיצַד** בֵּית דִּין הַגָּדוֹל **בּוֹדְקִין אֶת הָעֵדִים** - עֵדֵי הַחֹדֶשׁ. **זוּג** הָעֵדִים **שֶׁבָּא רִאשׁוֹן, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ רִאשׁוֹן. וּמַכְנִיסִין** תְּחִלָּה **אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן** לְבֵדּוֹ **וְאוֹמְרִים לוֹ: אֱמֹר, כֵּיצַד רָאִיתָ אֶת הַלְּבָנָה** בְּשִׁעַת חִדּוּשָׁהּ - בְּאֵיזֶה צַד הָיְתָה פְּגִימָתָהּ [-צַדָּהּ הֶחָשׁוּף] שֶׁל הַלְּבָנָה, **לִפְנֵי הַחַמָּה** - לְכִוּוּן הַחַמָּה, **אוֹ לְאַחַר הַחַמָּה** - לַכִּוּוּן הַשֵּׁנִי, וְכֵן בְּאֵיזֶה צַד הָיְתָה הַלְּבָנָה, **לְצִפּוֹנָהּ** שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ **אוֹ לִדְרוֹמָהּ** שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, וְאִם יוֹדְעִים בֵּית דִּין שֶׁלְּפִי הַחֶשְׁבּוֹן בְּאוֹתוֹ זְמַן אֲמוּרָה הָיְתָה הַלְּבָנָה לִהְיוֹת בְּצַד אַחַר מִמָּה שֶׁאוֹמֵר הָעֵד, אוֹ שֶׁסּוֹתְרִים הָעֵדִים בְּעֵדוּתָם זֶה אֶת זֶה, עֵדוּתָם פְּסוּלָה. וְכֵן שׁוֹאֲלִים אוֹתָם **כַּמָּה הָיָה** הַיֶּרַח **גָּבוֹהַּ** מִן הָאָרֶץ לְפִי רְאוּת עֵינֵיכֶם, שֶׁאִם סוֹתְרִים הֵם זֶה אֶת זֶה בְּיוֹתֵר כְּגוֹן שֶׁזֶּה אוֹמֵר גָּבוֹהַּ שָׁלֹשׁ קוֹמוֹת וְזֶה אוֹמֵר גָּבוֹהַּ חָמֵשׁ קוֹמוֹת עֵדוּתָם פְּסוּלָה, **וּלְאֵיזֶו הָיָה נוֹטֶה** - רָאשֵׁי פִּגִּימַת הַלְּבָנָה לְהֵיכָן הָיוּ נוֹטִים מְעַט לְצָפוֹן אוֹ לְדָרוֹם, **וְכַמָּה הָיָה רָחָב** - שִׁעוּר רֹחַב הַלְּבָנָה לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם. **אִם אָמַר** הָעֵד שֶׁהָיְתָה פְּגִימָתָהּ שֶׁל הַלְּבָנָה **לִפְנֵי הַחַמָּה** - לְכִוּוּן הַחַמָּה, **לֹא אָמַר כְּלוּם** - בְּיָדוּעַ שֶׁעֵד שֶׁקָּר הוּא, לְפִי שֶׁדָּבָר זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת לְעוֹלָם, הֵיאַךְ יִהְיוֹת וְהַלְּבָנָה מְקַבֶּלֶת אֶת אוֹרָהּ מֵהַשֶּׁמֶשׁ. **וְאַחַר כָּךְ הָיוּ מַכְנִיסִים אֶת הָעֵד הַשֵּׁנִי וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ** בְּכָל הַשְּׁאֵלוֹת הַלָּלוּ, **אִם נִמְצְאוּ דִבְרֵיהֶם מְכֻוָּנִים** - שֶׁאֵינָם סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה, **עֵדוּתָן קַיֶּמֶת,** וּבֵית דִּין מְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ עַל פִּיהֶם. **וּשְׁאָר כָּל הַזּוּגוֹת** שֶׁבָּאוּ לְהָעִיד הָיוּ **שׁוֹאֲלִין אוֹתָם רָאשֵׁי דְּבָרִים** - אֶת עִקְּרֵי הַדְּבָרִים בִּלְבַד בְּלִי לְחָקְרָם עַל כָּל הַפְּרָטִים, **וְלֹא** מִשּׁוּם **שֶׁהָיוּ** בֵּית דִּין **צְרִיכִין לָהֶן** - לִשְׁאָר הַזּוּגוֹת לְצָרְךָ עֵדוּת הַחֹדֶשׁ, שֶׁהֲרֵי כְּבָר קִבְּלוּ אֶת עֵדוּת הָרִאשׁוֹנִים, **אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ בְּפִחֵי נֶפֶשׁ** - בְּהַרְגָּשָׁה שֶׁטָּרְחוּ בְּחִנָּם וְלֹא נִזְקְקוּ כְּלָל לְעֵדוּתָם, **בִּשְׁבִיל שֶׁיִּהוּ רְגִילִים** הָעֵדִים **לָבוֹא** לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל לְהָעִיד בִּפְעָמִים אֲחֵרוֹת:

מִשְׁנָה ז סֵדֶר קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ: קִבְּלוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל אֶת עֵדוּת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, **רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹמֵר מְקֻדָּשׁ** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג מד) 'וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי ה'', **וְכָל הָעָם הַנִּמְצָאִים שָׁם עוֹנִין אַחֲרָיו מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לז) 'מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם', וּלְפִי שֶׁהַכָּתוּב הוּא 'אֹתָם' בְּלֹא וי"ו דּוֹרְשִׁים שֶׁגַּם אַתֶּם [-הָעָם] צְרִיכִים לְהַכְרִיז עַל קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ וְלוֹמַר מְקֻדָּשׁ, וּלְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ' בְּלָשׁוֹן רַבִּים, צְרִיכִים לִקְרֹא שְׁנֵי מִקְרָאוֹת וְלוֹמַר 'מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ'. **בֵּין שֶׁנִּרְאָה** הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ **בִּזְמַנּוֹ** - בְּלֵיל הַשְּׁלֹשִׁים לַחֹדֶשׁ שֶׁהִסְתַּיֵּם, שֶׁצְּרִיכִים לְקַדֵּשׁ אֶת יוֹם הַשְּׁלֹשִׁים לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ הַבָּא, **בֵּין שֶׁלֹּא נִרְאָה בִּזְמַנּוֹ** אֶלָּא בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, שֶׁמִּמֵּילָא רֹאשׁ חֹדֶשׁ יִקָּבַע בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים וְאֶחָד, **מְקֻדָּשִׁין אוֹתוֹ** - צְרִיכִים בֵּית דִּין לְקַדְּשׁוֹ בַּאֲמִירַת רֹאשׁ הַבַּיִת דִּין 'מְקֻדָּשׁ' וַעֲנִיַּת הָעָם אַחֲרָיו 'מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ', לְפִי שֶׁמִּצְוָה לְקַדֵּשׁ אֶת הֶחֳדָשִׁים אַף כְּשֶׁיְּדוּעַ אֵיזֶה יוֹם הוּא רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ. **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אִם לֹא נִרְאָה** חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה **בִּזְמַנּוֹ** - בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים, **אֵין מְקֻדָּשִׁין אוֹתוֹ** - אֵין צְרִיכִים בֵּית דִּין לְקַדֵּשׁ אֶת יוֹם הַשְּׁלֹשִׁים וְאֶחָד, לְפִי **שֶׁכְּבָר קִדְּשׁוּהוּ שָׁמַיִם** בְּיוֹם זֶה עַל יְדֵי שֶׁלֹּא נִרְאָה בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים, לְפִי שֶׁלִּשְׁיטָתוֹ אֵין מִצְוָה עַל בֵּית דִּין לְקַדֵּשׁ אֶת הֶחֳדָשִׁים אֶלָּא רַק לְבָרֵר עַל יְדֵי עֵדִים מָתַי חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּלְפִיכָךְ רַק כְּשֶׁחָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים צְרִיכִים לוֹמַר 'מְקֻדָּשׁ':

משניות

מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק ג

מִשְׁנָה ח חֻקִּירַת עֵדֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ: דִּמּוּת צוּרוֹת לְבָנוֹת - צוּרוֹת יֶרַח בִּגְדָלִים שׁוֹנִים, וּבְזָוִיּוֹת נְטִיָּה שׁוֹנוֹת, **הָיוּ לוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּטַבְלָא** - בְּלוּחַ שֶׁעַל שֻׁלְחָנוֹ, **וּבְכֹתֶל** - וְעַל הַכֹּתֶל שֶׁבָּעֲלִיָּתוֹ, **שֶׁבָּהֶן הָיָה מַרְאֶה אֶת הַהֲדְיוֹטוֹת** - לְעֵדִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לְתָאֵר בְּעַצְמָם אֶת דִּמּוּת הַיֶּרַח שֶׁרָאוּ, **וְאוֹמֵר** לְכָל אֶחָד מֵהֶם **הֲכָזֶה רָאִיתָ אוֹ כָּזֶה** - כְּצוּרַת יֶרַח זוֹ רָאִיתָ, אוֹ כְּצוּרָה זוֹ, כְּדֵי לְבָדְקָם אִם דִּבְרֵיהֶם מְכֻוָּנִים. **מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם** - שְׁנֵי עֵדִים **וְאָמְרוּ, רְאִינוּהוּ** - אֶת הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ, בְּיוֹם הָעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה **שַׁחֲרִית** - בְּשַׁעַת הָנֵץ הַחַמָּה **בַּמִּזְרָח, וְעַרְבִית** - בְּשִׁקִּיעַת הַחַמָּה **בַּמַּעֲרָב. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, עֵדֵי שֶׁקֶר הֵם** בְּוַדַּאי, לְפִי שֶׁלְּעוֹלָם אֵין הַלְּבָנָה הוֹלֶכֶת מֵהַמִּזְרָח עַד לַמַּעֲרָב בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת. **וּכְשֶׁבָּאוּ לִיבְנֶה** - לִפְנֵי בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבְּיַבְנֶה **קִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל** וְקִדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ עַל פִּיהֶם, כֵּיוָן שֶׁיָּדַע עַל פִּי הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁהַמּוֹלָד יָכוֹל הָיָה לְהֵרָאוֹת בְּאוֹתוֹ עֶרֶב שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו, וּלְכָךְ אָמַר שֶׁטָּעוּ בְּמַה שֶׁאָמְרוּ 'רְאִינוּהוּ שַׁחֲרִית בַּמִּזְרָח' וּכְכָל הַנִּרְאֶה עָנָן כְּדִמּוּת יֶרַח הוּא שֶׁנִּרְאֶה לָהֶם בָּרָקִיעַ. **וְעוֹד** מַעֲשֶׂה **שֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם** - שְׁנֵי עֵדִים, בְּסוֹף חֹדֶשׁ אֱלוּל **וְאָמְרוּ רְאִינוּהוּ** - אֶת הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ **בְּזְמַנּוֹ** - בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים, **וּבְלֵיל עִבּוּרוֹ** - בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד **לֹא נִרְאָה, וְקִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל**, וְקִדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים עַל פִּיהֶם וּקְבָעוֹ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כֵּיוָן שֶׁיָּדַע עַל פִּי חֶשְׁבּוֹן שֶׁהַמּוֹלָד צָרִיךְ לְהֵרָאוֹת בַּזְּמַן שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו, וְאַף שֶׁלֹּא יִתְּכֵן שֶׁיַּחֲזֹר הַיֶּרַח לַאֲחוֹרָיו וּבְלֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד לֹא יֵרָאֶה, תָּלָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁמָּה שֶׁלֹּא רָאוּהוּ בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד הוּא מֻחְמַת עֲנָנִים שֶׁהִסְתִּירוּהוּ וְכַדּוֹמֶה. **אָמַר רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס, עֵדֵי שֶׁקֶר הֵן** וְאֵין לְקַבְּלָם, שֶׁהֲרֵי עֵדוּתָם לֹא תִּתָּכֵן, וּבְדָרְךְ מָשָׁל יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל דִּבְרֵיהֶם **הֵיאַךְ הֵם מְעִידִים עַל הָאִשָּׁה שֶׁיָּלְדָה, וּלְמָחָר** מְעִידִים שֶׁפָּרְסָה **בֵּין שְׁנֵיהָ** - שֶׁעַדַיִן הִיא מְעֻבָּרֶת, וְאַף כָּאן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲמִינָם שֶׁרָאוּ אֶת הַיֶּרַח בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, וּבְיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד לֹא רָאוּהוּ. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** לְרַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס **רוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרֶיךָ** נְכוֹנִים, שֶׁאֵין לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים עַל פִּי עֵדִים אֵלּוּ, וְאֵין רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשָׁנָה זוֹ אֶלָּא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד לְחֹדֶשׁ אֱלוּל:

מִשְׁנָה ט **שָׁלַח לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל** שֶׁהָיָה הַנָּשִׂיא, לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **גּוֹזְרֵנִי עָלֶיךָ שֶׁתָּבוֹא אֲצָלִי בְּמַקְלְךָ וּבְמָעוֹתֶיךָ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנְךָ** שֶׁלְּפִי חֶשְׁבּוֹנִי הוּא י"א בְּתִשְׁרֵי הַמֻּתָּר בְּמַלָּאכָה, **וּבְכָךְ תְּקַבֵּל** עַל עַצְמְךָ אֶת שִׁיטָתִי לְפִי שֶׁנִּשְׁיָא אֲנִי. **הָלַךְ וּמְצָאוֹ רַבִּי עֲקִיבָא** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיָה **מֻצָּר** [-מִצְטַעֵר] עַל שֶׁגָּזַר עָלָיו רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְחַלֵּל אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים. **אָמַר לוֹ** רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **יֵשׁ לִי לִלְמֹד** מִן הַפְּסוּקִים **שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה רַבָּן גַּמְלִיאֵל** בְּקִבְיעַת הַמּוֹעֲדִים וְרֹאשֵׁי הַחֳדָשִׁים, אֲפִלּוּ אִם טָעָה בְּקִבְיָעָתוֹ **עָשׂוּי** הוּא, לְפִי **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כג ד) **'אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם'**, וּכְתִיב **'אֹתָם'** בְּלֹא וָי"ו, מִלְּמַד שֶׁקְּבִיעַת הַמּוֹעֲדִים וְרָאשֵׁי הַחֳדָשִׁים מְסוּרִים הֵם לְבֵית דִּין, **בֵּין** אִם קְבָעוּם **בִּזְמַנָּן, וּבֵין** אִם טָעוּ וּקְבָעוּם **שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּן**, וְאֵין **לִי מוֹעֲדוֹת** בִּזְמַנִּים אֲחֵרִים **אֶלָּא** בְּאֵלּוּ שֶׁקְּבָעוּם בֵּית דִּין וְאֵין לְהַרְהֵר אַחֲרֵיהֶם. **בָּא לוֹ** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ **אֵצֶל רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס**, הַחוֹלֵק עַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל 'עֵדֵי שֶׁקֶר הֵם' וְאֵין לְקַבֵּעַ אֶת רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים עַל פִּיהֶם אֶלָּא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, **אָמַר לוֹ** רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **אִם בָּאִין אָנוּ לָדוּן אַחַר בֵּית דִּינוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל** וְלוֹמַר שֶׁקְּבִיעָתוֹ טָעוּת הִיא, **צְרִיכִין אָנוּ לָדוּן אַחַר כָּל בֵּית דִּין וּבֵית דִּין שֶׁעָמַד מִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד עַכְשָׁיו** שֶׁמָּא פִּסְקֵיהֶם טָעוּת, אֶלָּא לְפִי **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כד ט) **'וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל'** וְלֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹת הַזְּקֵנִים, **וְלָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָן שֶׁל שִׁבְעִים זְקֵנִים** אֵלּוּ, אֶלָּא לְלַמֵּד **שֶׁכָּל שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשָׁה** אֲנָשִׁים **שֶׁעָמְדוּ** וְנִתְמַנּוּ **לְבֵית דִּין עַל יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי בֵית דִּינָם הוּא כְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל מֹשֶׁה** שֶׁאֵין לְעַרְעֵר אַחֲרָיו, וְאִם יָבוֹא אָדָם וְיֹאמַר, וְכִי בֵּית דִּין זֶה שָׁבְּיָמֵי חָשׁוּב הוּא כְּבֵית דִּינָם שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אוֹ שֶׁל אֶלְדָּד וּמֵידָד, אוֹמְרִים לוֹ, מִכָּל מָקוֹם שָׁמָּא חָשׁוּב הוּא כְּאוֹתָם הַזְּקֵנִים שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ שְׁמָם. קִבֵּל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת דִּבְרֵיהֶם **וְנָטַל מַקְלוֹ וּמְעוֹתָיו בְּיָדוֹ, וְהָלַךְ לְיַבְנֶה אֵצֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּיוֹם שֶׁחָל יוֹם הַכִּפּוּרִים לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ** שֶׁלּוֹ, כְּפִי שֶׁגָּזַר עָלָיו רַבָּן גַּמְלִיאֵל. **עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּנְשָׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ, וְאָמַר לוֹ** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **בּוֹא בְשָׁלוֹם, רַבִּי וְתַלְמִידִי. רַבִּי** בְּחָכְמָה, **וְתַלְמִידִי שֶׁקִּבַּלְתָּ** אֶת דְּבָרַי:

פֶּרֶק ג דִּין קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ בִּשְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים, דִּין בֵּית דִּין שֶׁרָאוּ אֶת חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה בְּעַצְמָם, וְדִין רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁלֹּא הִסְפִּיקוּ לְקַדְּשׁוֹ בְּיוֹם קַבָּלַת עֵדוּת הָרְאִיָּה, דִּיני שׁוֹפָר, הַכְּוָנָה הַנִּצְרֶכֶת לִתּוֹקַע וְלִשְׁמֹעַ בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר, הָרְאוּיִים וְשֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהוֹצִיא אֲחֵרִים בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר:

מִשְׁנָה א **דִּין בֵּית דִּין שֶׁרָאוּ אֶת חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה בְּעַצְמָם, וְדִין רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁלֹּא הִסְפִּיקוּ לְקַדְּשׁוֹ בְּיוֹם קַבָּלַת עֵדוּת הָרְאִיָּה:** **רָאוּהוּ** - אֶת הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ, בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים **בֵּית דִּין וְכָל יִשְׂרָאֵל** עִמָּהֶם, אוֹ שֶׁרָאוּהוּ שְׁנֵי עֵדִים **וְנֶחְקְרוּ הָעֵדִים** וְנִתְאָרְכָה חֲקִירָתָם כָּל יוֹם הַשְּׁלֹשִׁים, **וְלֹא הִסְפִּיקוּ** בֵּית דִּין **לוֹמַר 'מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ' עַד שֶׁחָשְׁכָה** וְהִגִּיעַ לֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, **הֲרֵי זֶה** חֹדֶשׁ **מְעֻבָּר** - שֶׁל שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד הוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַבָּא. וְאַף עַל פִּי שֶׁחִדּוּשׁ הַיֶּרַח נִרְאָה לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים, כֹּל שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּהוּ בֵּית דִּין אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ, וְאַף אֵין אוֹמְרִים שֶׁחֲקִירַת הָעֵדִים חֲשׁוּבָה תְּחִלַּת דִּין וַאֲמִירַת בֵּית דִּין 'מְקֻדָּשׁ' סוֹף דִּין וְכָל דִּין שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּתוֹ בַּיּוֹם גּוֹמְרִין אוֹתוֹ בַּלַּיְלָה, אֶלָּא לְעוֹלָם אֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ בַּלַּיְלָה. **רָאוּהוּ** - אֶת הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים, דַּיָּנֵי **בֵּית דִּין בִּלְבַד** - לְבַדָּם, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ מִיָּד עַל פִּי רְאִיָּתָם אַף שֶׁגְּזֵרַת הִיא מִשְּׁמֵיעָה מִפִּי עֵדִים, לְפִי שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ בַּלַּיְלָה, **יַעַמְדוּ שְׁנַיִם** מֵהֶם לְמָחָרָת **וְיָעִידוּ בִּפְנֵיהֶם** - בִּפְנֵי שְׁאָר הַדַּיָּנִים, וְיֹאמַר אַב בֵּית דִּין 'מְקֻדָּשׁ' **וְיֹאמְרוּ** שְׁאָר הַדַּיָּנִים אַחֲרָיו **'מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ'** וְיִתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ. **רָאוּהוּ** - אֶת הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים, **שְׁלָשָׁה, וְהֵן בֵּית דִּין** - מִדַּיָּנֵי בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ מִיָּד עַל פִּי רְאִיָּתָם אַף שֶׁגְּזֵרַת הִיא מִשְּׁמֵיעָה מִפִּי עֵדִים, לְפִי שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ בַּלַּיְלָה **יַעַמְדוּ שְׁנַיִם** - שְׁנַיִם מִתּוֹכָם לְהָעִיד, **וְיוֹשִׁיבוּ** שְׁנֵי דַּיָּנִים אֲחֵרִים **מַחְבְּרֵיהֶם** שֶׁלֹּא רָאוּ אֶת חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה, **אֵצֶל** הַיָּחִיד - עִם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁרָאָה אֶת חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ בֵּית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים, **וְיָעִידוּ** שְׁנֵי הַדַּיָּנִים שֶׁרָאוּ אֶת חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה **בִּפְנֵיהֶם**, וְיֹאמַר אַב בֵּית דִּין 'מְקֻדָּשׁ' **וְיֹאמְרוּ** שְׁאָר הַדַּיָּנִים **'מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ'**, וְיִתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ, אַךְ לֹא יָעִידוּ בִּפְנֵי חֲבֵרָם הַשְּׁלִישִׁי לְבַדּוֹ לְפִי שֶׁאֵין הַדָּיָן **הַיָּחִיד נֶאֱמָן** - כָּשֵׁר לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ **עַל יְדֵי עַצְמוֹ** - לְבַדּוֹ, אֲפִלּוּ אִם מֻמְחֶה הוּא, שֶׁאֲפִלּוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁאֵין מֻמְחֶה לָרַבִּים כְּמוֹתוֹ לֹא יָכַל לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ אֶלָּא עִם אַהֲרֹן שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב א-ב) 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וְגוֹ', הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם'. אוּלָם אִם רָאוּהוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל אוֹ שְׁלֹשָׁה מֵהֶם לְחִדּוּשׁ הַלְּבָנָה בַּיּוֹם מְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ מִיָּד עַל פִּי רְאִיָּתָם, לְפִי שֶׁאֵין שְׁמִיעָתָם מִפִּי עֵדִים גְּדוֹלָה מֵרְאִיַּת עַצְמָם: **מִשְׁנָה ב** **שׁוֹפָרוֹת הַכְּשֵׁרִים לִתְקִיעָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: כָּל הַשּׁוֹפָרוֹת כְּשֵׁרִין לְמִצְוָת תְּקִיעַת שׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, חוּץ מִשֶּׁל פָּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִקְרָא קֶרֶן וְלֹא שׁוֹפָר,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג יז) 'בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו', וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַמִּצְוָה לִתְקֹעַ בְּשׁוֹפָר דַּוְקָא שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כד) 'בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זִכְרוֹן תְּרוּעָה' וְדָרְשׁוּ גְּזֵרָה שָׁוָה 'שְׁבִיעִי' 'שְׁבִיעִי' מִיּוֹבֵל

המבוארות

מִשְׁנָה ח חֻקִּירַת עֵדֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ: דִּמּוּת צוּרוֹת לְבָנוֹת - צוּרוֹת יֶרַח בִּגְדָלִים שׁוֹנִים, וּבְזָוִיּוֹת נְטִיָּה שׁוֹנוֹת, **הָיוּ לוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּטַבְלָא** - בְּלוּחַ שֶׁעַל שֻׁלְחָנוֹ, **וּבְכֹתֶל** - וְעַל הַכֹּתֶל שֶׁבָּעֲלִיָּתוֹ, **שֶׁבָּהֶן הָיָה מַרְאֶה אֶת הַהֲדְיוֹטוֹת** - לְעֵדִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לְתָאֵר בְּעַצְמָם אֶת דִּמּוּת הַיֶּרַח שֶׁרָאוּ, **וְאוֹמֵר** לְכָל אֶחָד מֵהֶם **הֲכָזֶה רָאִיתָ אוֹ כָּזֶה** - כְּצוּרַת יֶרַח זוֹ רָאִיתָ, אוֹ כְּצוּרָה זוֹ, כְּדֵי לְבָדְקָם אִם דִּבְרֵיהֶם מְכֻוָּנִים. **מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם** - שְׁנֵי עֵדִים **וְאָמְרוּ, רְאִינוּהוּ** - אֶת הַיֶּרַח בְּחִדּוּשׁוֹ, בְּיוֹם הָעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה **שַׁחֲרִית** - בְּשַׁעַת הָנֵץ הַחַמָּה **בַּמִּזְרָח, וְעַרְבִית** - בְּשִׁקִּיעַת הַחַמָּה **בַּמַּעֲרָב. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, עֵדֵי שֶׁקֶר הֵם.** כְּשֶׁבָּאוּ **לְיַבְנֶה, קִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וְעוֹד בָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ, רְאִינוּהוּ בְּזְמַנּוֹ, וּבְלֵיל עִבּוּרוֹ לֹא נִרְאָה, קִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַרְכִּינַס, עֵדֵי שֶׁקֶר הֵם. כְּשֶׁבָּאוּ לְיַבְנֶה, קִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס, עֵדֵי שֶׁקֶר הֵן, וְהָלַךְ לְיַבְנֶה אֵצֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּיּוֹם שֶׁחָל יוֹם הַכִּפּוּרִים לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ. עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּנְשָׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ, אָמַר לוֹ, בּוֹא בְשָׁלוֹם, רַבִּי וְתַלְמִידִי. רַבִּי בְּחָכְמָה, וְתַלְמִידִי שֶׁקִּבַּלְתָּ אֶת דְּבָרַי:**

פֶּרֶק ג א רָאוּהוּ בֵּית דִּין וְכָל יִשְׂרָאֵל, נֶחְקְרוּ הָעֵדִים, וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמַר מְקֻדָּשׁ עַד שֶׁחָשְׁכָה, הֲרֵי זֶה מְעֻבָּר. רָאוּהוּ בֵּית דִּין בִּלְבַד, יַעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיָעִידוּ בִּפְנֵיהֶם, וְיֹאמְרוּ מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ. רָאוּהוּ שְׁלָשָׁה וְהֵן בֵּית דִּין, יַעַמְדוּ הַשְּׁנַיִם וְיוֹשִׁיבוּ מֵחַבְרֵיהֶם אֵצֶל הַיָּחִיד וְיָעִידוּ בִּפְנֵיהֶם, וְיֹאמְרוּ מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ, שֶׁאֵין הַיָּחִיד נֶאֱמָן עַל יְדֵי עַצְמוֹ: **ב** כָּל הַשּׁוֹפָרוֹת כְּשֵׁרִין חוּץ מִשֶּׁל פָּרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קֶרֶן.

משניות

שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם כה ט) 'וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ', מַה בְּיוֹבֵל שׁוֹפָר דָּוְקָא אַף בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שׁוֹפָר דָּוְקָא. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא כָּל הַשּׁוֹפָרוֹת** וּבְכָלָם שׁוֹפָר שֶׁל אַיִל הַכָּשֵׁר לִתְקִיעָה **נִקְרְאוּ קֶרֶן, שֶׁנֶּאֱמַר** (יהושע ו ה) **'בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל'** וְ'יוֹבֵל' פֵּרוּשׁוֹ אַיִל כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כְּשֶׁהָלַכְתִּי לַעֲרַבְיָא הָיוּ קוֹרְאִים לְאַיִל יוֹבְלָא, וְעַל כֵּן גַּם שׁוֹפָר שֶׁל פָּרָה אַף שֶׁקְּרוּי 'קֶרֶן' כָּשֵׁר הוּא לִתְקִיעָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁכָּל הַשּׁוֹפָרוֹת נִקְרָאִים גַּם קֶרֶן וְגַם שׁוֹפָר וּלְכָךְ כְּשֵׁרִים הֵם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שׁוֹפָר שֶׁל פָּרָה אֵינוֹ נִקְרָא שׁוֹפָר אֶלָּא קֶרֶן בִּלְבַד, וּלְפִיכָךְ הוּא פָּסוּל: **מִשְׁנָה ג דִּין שׁוֹפָר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְסֵדֶר תְּקִיעַת שׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: שׁוֹפָר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה** רָאוּי לְכַתְּחִלָּה שֶׁיִּהְיֶה מִקֶּרֶן **שֶׁל יָעֵל** - מִין חַיָּה, שֶׁשּׁוֹפָר שֶׁלָּהּ **פָּשׁוּט** - יָשָׁר, לְפִי שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַתְּקִיעוֹת הֵן חֵלֶק מֵהַתְּפִלָּה שֶׁצְּרִיךְ שֶׁאֶמִּירָתָהּ תִּהְיֶה בִּפְשִׁיטוּת, וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ **פִּיו** שֶׁל הַשּׁוֹפָר הָיָה **מְצֻפֶּה זָהָב, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת** עוֹמְדוֹת **מִן** שְׁנֵי **הַצְּדָדִין** שֶׁלּוֹ לְתִקְעַ עִמּוֹ. וְהַתּוֹקֵעַ **בַּשּׁוֹפָר** הָיָה **מֵאֲרִיךְ** בִּתְקִיעָתוֹ יוֹתֵר מִן הַחֲצוֹצְרוֹת, **וַחֲצוֹצְרוֹת מְקַצְּרוֹת**, לְפִי שֶׁעִקַּר **מִצְוַת הַיּוֹם** בִּתְקִיעַת **שׁוֹפָר: מִשְׁנָה ד סֵדֶר תְּקִיעַת שׁוֹפָר בְּתַעֲנִיּוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: בְּתַעֲנִיּוֹת** שֶׁמִּתְעַנִּים עַל צָרַת הַצִּבּוּר, תּוֹקְעִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ **בְּשׁוֹפָרוֹת שֶׁל זְכָרִים** - אֵילִים, שֶׁהֵם **כְּפוּפִין** - עֲקֻמִּים, **וּפִיהֶן** שֶׁל הַשּׁוֹפָרוֹת **מְצֻפֶּה כֶּסֶף, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת** עוֹמְדוֹת וּמְרִיעוֹת **בְּאֶמְצַע** - בֵּין שְׁנֵי הַשּׁוֹפָרוֹת. **שׁוֹפָר מְקֻצָּר** - הַתּוֹקְעִים **בַּשּׁוֹפָרוֹת** הָיוּ מְקַצְּרִים תְּקִיעָתָם, **וַחֲצוֹצְרוֹת מַאֲרִיכוֹת** - וְהַמְּרִיעִים **בַּחֲצוֹצְרוֹת** מַאֲרִיכִים תְּקִיעָתָם אֲחֵרֵי סִיּוּם קוֹל הַשּׁוֹפָר, לְפִי שֶׁעִקַּר **מִצְוַת הַיּוֹם** - הַתַּעֲנִית, לְהָרִיעַ **בַּחֲצוֹצְרוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר י ט) 'וְכִי תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר הַצֹּרֵר אֶתְכֶם וַהֲרֵעֹתֶם בַּחֲצֹצְרֹת'. אוּלָם רַק בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ מְשַׁלְּבִים אֶת תְּקִיעוֹת הַשּׁוֹפָר וְהַחֲצוֹצְרוֹת, אַךְ בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת בְּזְמַן שֶׁיֵּשׁ שׁוֹפָר אֵין מְרִיעִים בַּחֲצוֹצְרוֹת, וּבְזְמַן שֶׁיֵּשׁ חֲצוֹצְרוֹת אֵין תּוֹקְעִין בְּשׁוֹפָר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צח ו) 'בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה'' שְׁמַשְׁמְעוֹ שֶׁרַק בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ מְרִיעִים בַּחֲצוֹצְרוֹת וּבְשׁוֹפָר יַחְדָּו: **מִשְׁנָה ה דִּין שׁוֹפָר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וְשֶׁל יוֹבֵל, וְהֶמְשֵׁךְ דִּין שׁוֹפָר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה: שָׁוֶה** וְדוֹמֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁבִּשְׁנַת **הַיּוֹבֵל, לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לַתְּקִיעָה** - שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם תּוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר פָּשׁוּט, וְאַף עַל פִּי שֶׁתְּקִיעוֹת שֶׁל יוֹבֵל אֵינָן חֵלֶק מֵהַתְּפִלָּה כְּמוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (כדלעיל מ"ג) אֶלָּא לְסִימָן שִׁלּוּחַ עֲבָדִים וַחֲזָרַת שָׂדוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ גְּזֵרָה שָׁוָה שֶׁכָּל תְּקִיעוֹת שֶׁבַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שָׁווֹת הֵן, וְכֵן שָׁוִים הֵם בְּמִנְיַן הַתְּקִיעוֹת, **וְלַבְּרָכוֹת** - שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם אוֹמְרִים מַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה** חוֹלֵק עַל הַתָּנָא דִּלְעֵיל (שם) **וְאוֹמֵר, שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תּוֹקְעִין בְּשֶׁל זְכָרִים** - בְּשׁוֹפָר כָּפוּף שֶׁל אַיִל, לְפִי שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לָכֹף אֶת דַּעְתּוֹ וּלְהִכָּנַע בִּתְפִלָּתוֹ, **וּבְיוֹבֵל** - בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁל שְׁנַת הַיּוֹבֵל, שֶׁאֵין הַתְּקִיעָה אֶלָּא לְסִימָן שִׁלּוּחַ עֲבָדִים וַחֲזָרַת שָׂדוֹת לְבַעֲלֵיהֶן תּוֹקְעִים **בְּשֶׁל יְעֵלִים** - בְּשׁוֹפָר פָּשׁוּט שֶׁל יָעֵל: **מִשְׁנָה ו פְּסוּלִים בְּגוּף הַשּׁוֹפָר: שׁוֹפָר שֶׁנִּסְדַּק** לְאָרְכּוֹ **וְדִבְּקוֹ בְּדָבָק פָּסוּל,** לְפִי שֶׁהוּא כִּשְׁנֵי שׁוֹפָרוֹת, אֲבָל אִם נִסְדַּק לְרָחְבּוֹ וְדִבְּקוֹ בְּדָבָק, אִם נִשְׁתַּיֵּר מִמְּקוֹם הַנֶּחָת הַפֶּה עַד מְקוֹם הַסֶּדֶק כְּדֵי שֶׁיֵּאָחֲזוּ בְּיָדוֹ וְיֵרֶאֶה הַשּׁוֹפָר מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים כָּשֵׁר. **דְּבֵק שִׁבְרֵי שׁוֹפָרוֹת** אֲפִלּוּ שֶׁנִּשְׁבְּרוּ לְרָחְבָּם, **פָּסוּל. נִקַּב** הַשּׁוֹפָר בְּמַעוּטוֹ **וְנִשְׁתַּיֵּר** רֻבּוֹ שָׁלֵם **וּסְתָמוֹ** בְּמֵינוֹ, **אִם מְעַכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה** - אִם הַסְּתִימָה מְעַכֶּבֶת אֶת הַתְּקִיעָה וּמְשַׁנָּה אֶת קוֹלָהּ, **פָּסוּל. וְאִם לָאו** - שֶׁאֵינָהּ גּוֹרֶמֶת שִׁנּוּי בְּקוֹל הַשּׁוֹפָר, **כָּשֵׁר: מִשְׁנָה ז פְּסוּלִים בִּתְקִיעָה:** הַתּוֹקֵעַ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה **לְתוֹךְ** הַבּוֹר [-חֲפִירָה בַּקַּרְקַע], **אוֹ לְתוֹךְ הַדּוּת** [-מָקוֹם מֻקָּף מְחִצּוֹת עַל הָאָרֶץ], **אוֹ לְתוֹךְ הַפִּטָּם** [-כְּלִי גָּדוֹל שֶׁל חֶרֶס], הָעוֹמֵד חוּץ לִמְקוֹמוֹת אֵלּוּ, **אִם קוֹל שׁוֹפָר** לְבַדּוֹ **שָׁמַע** כְּגוֹן שֶׁהָיוּ רְחָבִים, **יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ. **וְאִם קוֹל הַבָּרָה** - קוֹל מְעָרָב וּמְבֻלְבָּל מֵהֶבְלָם שֶׁל אֵלּוּ, **שָׁמַע, לֹא יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְהַנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַבּוֹר וּשְׁאָר מְקוֹמוֹת אֵלּוּ לְעוֹלָם שׁוֹמְעִים קוֹל הַשּׁוֹפָר וְיוֹצְאִים יְדֵי חוֹבָתָם. **וְכֵן מִי שֶׁהָיָה עוֹבֵר אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת, אוֹ שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְשָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר** שֶׁתָּקַע הַחַזָּן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, **אוֹ קוֹל מְגִלָּה** - קְרִיאַת מְגִלַּת אֶסְתֵּר בְּפוּרִים, שֶׁקָּרָא הַחַזָּן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, **אִם כִּוֵּן לִבּוֹ** לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ בִּשְׁמִיעָה זוֹ **יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, לְפִי שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁל חַזָּן בֵּית הַכְּנֶסֶת לְהוֹצִיא אֶת כָּל הַשּׁוֹמְעִים. **וְאִם לָאו** - אִם לֹא כִּוֵּן לִבּוֹ לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ, **לֹא יָצָא.** אוּלָם הַתּוֹקֵעַ וְהַקּוֹרֵא מְגִלָּה לְהוֹצִיא יָחִיד יְדֵי חוֹבָתוֹ וּשְׁמוֹעַ אַחֵר, אִם לֹא כִּוֵּן בְּפֵרוּשׁ לְהוֹצִיאוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא. וּלְעוֹלָם צָרִיךְ אָדָם לְכַוֵּן לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה שֶׁעוֹשֶׂה, לְפִיכָךְ יְכוֹלִים לִהְיוֹת שְׁנַיִם הַשּׁוֹמְעִים תְּקִיעַת שׁוֹפָר אוֹ מִקְרָא מְגִלָּה שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁזֶּה שָׁמַע, וְזֶה שָׁמַע - הַתְּקִיעָה אוֹ הַמְּגִלָּה כְּמוֹ חֲבֵרוֹ, זֶה יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ וְזֶה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, לְפִי שֶׁזֶּה כִּוֵּן לִבּוֹ לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ, **וְזֶה לֹא כִּוֵּן לִבּוֹ** לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ: **מִשְׁנָה ח שֶׁהַכֹּל תְּלוּיִ בְּכַוָּנַת הַלֵּב, וְדִין חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן בְּהוֹצָאַת אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָתָם:** נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה בְּמִלְחֶמֶת עֲמָלֵק (שמות יז יא) **'וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'** וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק'. וּמִקְרָא זֶה צָרִיךְ בֵּאוּר, **וְכִי יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה עוֹשׂוֹת** נִצָּחוֹן **בַּמִּלְחָמָה, אוֹ שׁוֹבְרוֹת** כֹּחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל **בַּמִּלְחָמָה. אֶלָּא** בָּא הַכָּתוּב **לוֹמַר לָךְ,** שֶׁכָּל **זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִים כְּלַפֵּי מַעְלָה** עַל יְדֵי שֶׁהֲרִים מֹשֶׁה אֶת יָדָיו, **וּמִשֶּׁעִבְּדִין אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הָיוּ מִתְגַּבְּרִים. וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא הָיוּ מְשַׁעְבְּדִים לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, **הָיוּ נוֹפְלִין,** וּלְפִיכָךְ כְּשֶׁהֵנִיחַ מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ גָּבַר עֲמָלֵק. **כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר הַזֶּה אַתָּה אוֹמֵר,** בְּצִוּוּי ה' לְמֹשֶׁה לַעֲשׂוֹת אֶת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת לִרְפּוּאוֹת אֶת הָעָם מְנַשֵּׁכֵת הַנְּחָשִׁים, **'עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֵס, וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי'** (במדבר כא ח). שֶׁאַף מִקְרָא זֶה צָרִיךְ בֵּאוּר, **וְכִי נָחָשׁ מֵמִית, אוֹ הִסְתַּכְּלוּת בַּנָּחָשׁ מַהַנְּחֹשֶׁת מְחַיָּה. אֶלָּא, בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמִשַּׁעְבְּדִין אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הָיוּ מִתְרַפְּאִים. וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא הָיוּ מְשַׁעְבְּדִים לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, **הָיוּ נְמוֹקִים** - מֵתִים. לְמָדְךָ שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בְּכַוָּנַת הַלֵּב, וּמִסַּעַם זֶה שָׁנָה מִשְׁנָה זוֹ אַחַר הַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת הָעוֹסֶקֶת בְּכַוָּנַת הַלֵּב לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה. **חֵרֵשׁ** [-שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ], **שׁוֹטֶה** [-שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת], **וְקָטָן** פְּחוֹת מִבֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, **אֵין מוֹצִיאִין אֶת הָרַבִּים** - אֶת הָאֲחֵרִים, **יְדֵי חוֹבָתָן** בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר וּבִשְׁאָר מִצְוֹת, לְפִי שֶׁאֵינָם חַיָּבִים בְּמִצְוֹת. **זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב** בְּעַצְמוֹ **בַּדָּבָר, אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים** - אֶת הָאֲחֵרִים, **יְדֵי חוֹבָתָן:**

מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק ד

פֶּרֶק ד דִּינֵי הַשּׁוֹפָר וְהַתְּקִיעוֹת, וְסֵדֶר הַתְּקִיעוֹת וְהַבְּרָכוֹת בְּתִפְלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְשֶׁאָסוּר לְחַלֵּל יוֹם טוֹב בִּשְׁבִיל תְּקִיעַת שׁוֹפָר:

מִשְׁנָה א דִּין תְּקִיעַת שׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל בְּשַׁבָּת: יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת **בְּשַׁבָּת,** אַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה צְרִיכִים לִתְקֹעַ בַּשּׁוֹפָר לְפִי שֶׁהַתְּקִיעָה אֵינָהּ מְלָאכָה, **בַּמִּקְדָּשׁ** לְבַדּוֹ **הָיוּ תּוֹקְעִים** בַּשּׁוֹפָר, **אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה** - חוּץ לַמִּקְדָּשׁ, לְפִי שֶׁגְּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לִתְקֹעַ בַּשּׁוֹפָר בְּשַׁבָּת, שֶׁמָּא יִטֹּל הַשּׁוֹפָר בְּיָדוֹ לַיְלֵךְ אֵצֶל חָכָם שֶׁיְּלַמְּדֵנּוּ סֵדֶר הַתְּקִיעוֹת וְיַעֲבִירֵנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֵין נוֹהֲגִים אִסּוּרֵי שְׁבוּת [-אִסּוּרֵי שַׁבָּת מִדְּרַבָּנָן]. וְהָרַמַבַּ"ם מִפָּרֵשׁ שֶׁכָּל יְרוּשָׁלַיִם בִּכְלַל הַמִּקְדָּשׁ, וְרַק בַּמְּדִינָה חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אֵין תּוֹקְעִים בְּשַׁבָּת. **מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ** הַשֵּׁנִי, **הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהוּ תּוֹקְעִין** בַּשּׁוֹפָר בִּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת **בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּין** שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, וְאַף אִם אֵינוֹ קָבוּעַ אֶלָּא שֶׁנִּזְדַּמֵּן לְשָׁם בְּאַקְרַאי בִּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

המבוארות

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא כָּל הַשּׁוֹפָרוֹת נִקְרְאוּ קֶרֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ו ה) 'בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל': **ג שׁוֹפָר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל יָעֵל, פָּשׁוּט, וּפִיו מְצֻפֶּה זָהָב, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת מִן הַצְּדָדִין. שׁוֹפָר מַאֲרִיךְ וַחֲצוֹצְרוֹת מְקַצְּרוֹת, שֶׁמִּצְוַת הַיּוֹם בְּשׁוֹפָר:**

ד בַּתַּעֲנִיּוֹת, בְּשֶׁל זְכָרִים כְּפוּפִין, וּפִיהֶן מְצֻפֶּה כֶּסֶף, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת בָּאֶמְצַע. שׁוֹפָר מְקֻצָּר וַחֲצוֹצְרוֹת מַאֲרִיכוֹת. שׁוֹפָר שֶׁנִּסְדַּק לְאָרְכּוֹ וְדִבְּקוֹ בְּדָבָק פָּסוּל. דֶּבֶק שִׁבְרֵי שׁוֹפָרוֹת פָּסוּל. נִקַּב בְּמִעוּטוֹ וְנִשְׁתַּיֵּר רֻבּוֹ וּסְתָמוֹ בְּמֵינוֹ, אִם מְעַכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פָּסוּל. וְאִם לָאו, כָּשֵׁר:

ז הַתּוֹקֵעַ לְתוֹךְ הַבּוֹר אוֹ לְתוֹךְ הַדּוּת אוֹ לְתוֹךְ הַפִּטָּם, אִם קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַע, יָצָא. וְאִם קוֹל הַבָּרָה שָׁמַע, לֹא יָצָא. וְכֵן מִי שֶׁהָיָה עוֹבֵר אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת, אוֹ שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְשָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר אוֹ קוֹל מְגִלָּה, אִם כִּוֵּן לִבּוֹ, יָצָא. וְאִם לָאו, לֹא יָצָא. אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה שָׁמַע וְזֶה לֹא כִּוֵּן לִבּוֹ: ח 'וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל' וְגוֹ' (שמות יז יא). **וְכִי יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה עוֹשׂוֹת מִלְחָמָה אוֹ שׁוֹבְרוֹת מִלְחָמָה. אֶלָּא לוֹמַר לָךְ, כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִים כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמְשַׁעְבְּדִין אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הָיוּ מִתְגַּבְּרִים. וְאִם לָאו, הָיוּ נוֹפְלִין. כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר,** 'עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֵס, וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי' (במדבר כא ח). **וְכִי נָחָשׁ מֵמִית, אוֹ נָחָשׁ מְחַיֶּה. אֶלָּא, בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמְשַׁעְבְּדִין אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם, הָיוּ מִתְרַפְּאִים. וְאִם לָאו, הָיוּ נְמוֹקִים. חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, אֵין מוֹצִיאִין אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב בַּדָּבָר, אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן:**

פֶּרֶק ד א יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ תוֹקְעִים, אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהוּ תוֹקְעִין בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּין.

בְּשַׁבָּת: יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, אַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה צְרִיכִים לִתְקֹעַ בַּשּׁוֹפָר לְפִי שֶׁהַתְּקִיעָה אֵינָהּ מְלָאכָה, **בַּמִּקְדָּשׁ** לְבַדּוֹ **הָיוּ תּוֹקְעִים** בַּשּׁוֹפָר, **אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה** - חוּץ לַמִּקְדָּשׁ, לְפִי שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לִתְקֹעַ בַּשּׁוֹפָר בְּשַׁבָּת, שֶׁמָּא יִטֹּל הַשּׁוֹפָר בְּיָדוֹ לַיְלֵךְ אֵצֶל חָכָם שֶׁיְּלַמְּדֵנּוּ סֵדֶר הַתְּקִיעוֹת וְיַעֲבִירֵנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֵין נוֹהֲגִים אִסּוּרֵי שְׁבוּת [-אִסּוּרֵי שַׁבָּת מִדְּרַבָּנָן]. וְהָרַמַבַּ"ם מִפָּרֵשׁ שֶׁכָּל יְרוּשָׁלַיִם בִּכְלַל הַמִּקְדָּשׁ, וְרַק בַּמְּדִינָה חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אֵין תּוֹקְעִים בְּשַׁבָּת. **מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ** הַשֵּׁנִי, **הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהוּ תּוֹקְעִין** בַּשּׁוֹפָר בִּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת **בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּין** שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, וְאַף אִם אֵינוֹ קָבוּעַ אֶלָּא שֶׁנִּזְדַּמֵּן לְשָׁם בְּאַקְרַאי בִּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

משניות

מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה פֶּרֶק ד

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהוּ תּוֹקְעִין בְּשַׁבָּת בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא בְּיַבְנֶה בִּלְבָד. אָמְרוּ לוֹ, אֶחָד יַבְנֶה וְאֶחָד כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּין: **ב** וְעוֹד זֹאת הָיְתָה יְרוּשָׁלַיִם יְתֵרָה עַל עִיר שֶׁהִיא רוֹאָה וְשׁוֹמַעַת וּקְרוֹבָה וְיָכוֹלָה לָבוֹא, תּוֹקְעִין. וּבְיַבְנֶה לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין אֶלָּא בְּבֵית דִּין בִּלְבָד: **ג** בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה הַלּוּלָב נִטָּל בַּמִּקְדָּשׁ שִׁבְעָה, וּבַמְּדִינָה יוֹם אֶחָד. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא לוּלָב נִטָּל בַּמְּדִינָה שִׁבְעָה, זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ, וְשֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כְּלוֹ אָסוּר: **ד** בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מְקַבְּלִין עֵדוּת הַחֹדֶשׁ כָּל הַיּוֹם. פַּעַם אַחַת נִשְׁתַּהוּ הָעֵדִים מִלָּבוֹא, וְנִתְקַלְקְלוּ הַלּוּחִים בַּשִּׁיר, הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ מְקַבְּלִין אֶלָּא עַד הַמִּנְחָה. וְאִם בָּאוּ עֵדִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, נוֹהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר קֹדֶשׁ. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהוּ מְקַבְּלִין עֵדוּת הַחֹדֶשׁ כָּל הַיּוֹם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, וְעוֹד זֹאת הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁאֲפִלּוּ רֹאשׁ בֵּית דִּין שֶׁעִבֵּר מְצָוַת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ תְּלוּיָה בּוֹ (לעיל פ״ב מ״ז) נִמְצָא בְּכָל מָקוֹם, שֶׁלֹּא יְהוּ הָעֵדִים הַמְּעִידִים עַל חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה הוֹלְכִין לְמָקוֹם אֶלָּא הוֹלְכִים הֵם לְמָקוֹם הַוַּעַד - מָקוֹם מוֹשַׁב הַסַּנְהֶדְרִין, וְהֵם מְקַבְּלִים אֶת עֵדוּתָם וּמְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ בְּלֹא רֹאשׁ בֵּית דִּין: **ה** סֵדֶר הַבְּרָכוֹת, אוֹמֵר אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכֻיּוֹת עִם קְדֻשַּׁת הַיּוֹם, וְתוֹקֵעַ. זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ. שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ. וְאוֹמֵר עֲבוֹדָה וְהוֹדָאָה וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים. דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם אֵינוֹ תּוֹקֵעַ לְמַלְכֻיּוֹת כְּמוֹ לְזִכְרוֹנוֹת וּלְשׁוֹפָרוֹת, לָמָּה הוּא מַזְכִּיר פְּסוּקֵי מַלְכֻיּוֹת בְּמִנְיָן דּוֹמֶה לְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, שֶׁמָּא אַף בָּזֶה שׁוֹנִים הֵם מַלְכֻיּוֹת מִזִּכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. אֶלָּא כָּךְ הוּא סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַתְּקִיעוֹת: אוֹמֵר בְּרַכַּת אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל פְּסוּקֵי מַלְכֻיּוֹת עִם בְּרַכַּת קְדֻשַּׁת הַיּוֹם וְלֹא עִם בְּרַכַּת קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְתוֹקֵעַ עֲלֵיהֶם בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ בַּשּׁוֹפָר. וְאוֹמֵר בִּרְכַּת עֲבוֹדָה - ׳רְצֵה׳, וְהוֹדָאָה - ׳מוֹדִים׳, וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. [אֲמִירַת זִכְרוֹנוֹת מַלְכֻיּוֹת וְשׁוֹפָרוֹת נִלְמֶדֶת מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כד) ׳זִכְרוֹן תְּרוּעָה׳, וְדִרְשׁוּ ׳זִכְרוֹן׳ אֲלוּ זִכְרוֹנוֹת, תְּרוּעָה אֲלוּ שׁוֹפָרוֹת, וּמִיתּוּר הַמִּלִּים ׳אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ בְּפָסוּק ׳וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ (במדבר י י) דָּרְשׁוּ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם זִכְרוֹנוֹת יֵשׁ אַף מַלְכֻיּוֹת עִמָּהֶם]: **מִשְׁנָה ו מִסִּפֵּר הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בְּמַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת: אֵין פּוֹחֲתִין** בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **מַלְכֻיּוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **זִכְרוֹנוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **שׁוֹפָרוֹת**, לְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַתּוֹרָה, שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַכְּתוּבִים, וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַנְּבִיאִים, שֶׁיִּתַּקְלְקְלוּ הַלְּוִיִּם בְּשִׁיר, **הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי** שֶׁיַּחֲזֹר הַדָּבָר לְקַדְמוּתוֹ **שֶׁיְּהוּ מְקַבְּלִין עֵדוּת הַחֹדֶשׁ כָּל הַיּוֹם** - כָּל יוֹם שְׁלֹשִׁים בֶּאֱלוּל. אָמַר **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, וְעוֹד זֹאת הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁאֲפִלּוּ רֹאשׁ בֵּית דִּין** שֶׁעִבֵּר מְצָוַת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ תְּלוּיָה בּוֹ (לעיל פ״ב מ״ז) נִמְצָא **בְּכָל מָקוֹם**, שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם בֵּית דִּינוֹ, **שֶׁלֹּא יְהוּ הָעֵדִים** הַמְּעִידִים עַל חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה **הוֹלְכִין** לְמָקוֹמוֹ, **אֶלָּא** הוֹלְכִים הֵם **לְמָקוֹם הַוַּעַד** - מָקוֹם מוֹשַׁב הַסַּנְהֶדְרִין, וְהֵם מְקַבְּלִים אֶת עֵדוּתָם וּמְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ בְּלֹא רֹאשׁ בֵּית דִּין: **מִשְׁנָה ה סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַתְּקִיעוֹת בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה: סֵדֶר הַבְּרָכוֹת** וְהַתְּקִיעוֹת בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה: **אוֹמֵר** בִּרְכַּת **אָבוֹת** - ׳מָגֵן אַבְרָהָם׳, **וּגְבוּרוֹת** - ׳אַתָּה גִּבּוֹר׳, **וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם** - ׳אַתָּה קָדוֹשׁ׳, **וְכוֹלֵל** אֲמִירַת **מַלְכֻיּוֹת** בִּתּוֹךְ בִּרְכַּת ׳אַתָּה קָדוֹשׁ׳, **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **זִכְרוֹנוֹת** - ׳אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת** - ׳אַתָּה נִגְלֵיתָ בְּעֲנַן כְּבוֹדֶךָ׳ עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא** לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, **אִם אֵינוֹ תּוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר **לְמַלְכֻיּוֹת** כְּמוֹ **לְזִכְרוֹנוֹת** וּלְשׁוֹפָרוֹת, **לָמָּה הוּא מַזְכִּיר** פְּסוּקֵי מַלְכֻיּוֹת בְּמִנְיָן דּוֹמֶה לְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, שֶׁמָּא אַף בָּזֶה שׁוֹנִים הֵם מַלְכֻיּוֹת מִזִּכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. אֶלָּא כָּךְ הוּא סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַתְּקִיעוֹת: **אוֹמֵר** בִּרְכַּת **אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכֻיּוֹת עִם** בִּרְכַּת **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** וְלֹא עִם בִּרְכַּת קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, **וְתוֹקֵעַ** עֲלֵיהֶם בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. [אֲמִירַת זִכְרוֹנוֹת מַלְכֻיּוֹת וְשׁוֹפָרוֹת נִלְמֶדֶת מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כד) ׳זִכְרוֹן תְּרוּעָה׳, וְדִרְשׁוּ ׳זִכְרוֹן׳ אֲלוּ זִכְרוֹנוֹת, תְּרוּעָה אֲלוּ שׁוֹפָרוֹת, וּמִיתּוּר הַמִּלִּים ׳אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ בְּפָסוּק ׳וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ (במדבר י י) דָּרְשׁוּ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם זִכְרוֹנוֹת יֵשׁ אַף מַלְכֻיּוֹת עִמָּהֶם]: **מִשְׁנָה ו מִסִּפֵּר הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בְּמַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת: אֵין פּוֹחֲתִין** בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **מַלְכֻיּוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **זִכְרוֹנוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **שׁוֹפָרוֹת**, לְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַתּוֹרָה, שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַכְּתוּבִים, וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַנְּבִיאִים, **וְאֵינוֹ תּוֹקֵעַ** בְּשׁוֹפָר בִּסְיוּם בְּרָכָה זוֹ. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** - ׳אַתָּה בְחַרְתָּנוּ׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **זִכְרוֹנוֹת** - ׳אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת** - ׳אַתָּה נִגְלֵיתָ בְּעֲנַן כְּבוֹדֶךָ׳ עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם אֵינוֹ תּוֹקֵעַ לְמַלְכֻיּוֹת, לָמָּה הוּא מַזְכִּיר פְּסוּקֵי מַלְכֻיּוֹת בְּמִנְיָן דּוֹמֶה לְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, שֶׁמָּא אַף בָּזֶה שׁוֹנִים הֵם מַלְכֻיּוֹת מִזִּכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. אֶלָּא כָּךְ הוּא סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַתְּקִיעוֹת: אוֹמֵר בִּרְכַּת אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכֻיּוֹת עִם בִּרְכַּת קְדֻשַּׁת הַיּוֹם וְלֹא עִם בִּרְכַּת קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְתוֹקֵעַ עֲלֵיהֶם בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ בַּשּׁוֹפָר. וְאוֹמֵר בִּרְכַּת עֲבוֹדָה - ׳רְצֵה׳, וְהוֹדָאָה - ׳מוֹדִים׳, וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. [אֲמִירַת זִכְרוֹנוֹת מַלְכֻיּוֹת וְשׁוֹפָרוֹת נִלְמֶדֶת מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כד) ׳זִכְרוֹן תְּרוּעָה׳, וְדִרְשׁוּ ׳זִכְרוֹן׳ אֲלוּ זִכְרוֹנוֹת, תְּרוּעָה אֲלוּ שׁוֹפָרוֹת, וּמִיתּוּר הַמִּלִּים ׳אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ בְּפָסוּק ׳וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ (במדבר י י) דָּרְשׁוּ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם זִכְרוֹנוֹת יֵשׁ אַף מַלְכֻיּוֹת עִמָּהֶם]: **מִשְׁנָה ו מִסִּפֵּר הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בְּמַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת: אֵין פּוֹחֲתִין** בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **מַלְכֻיּוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **זִכְרוֹנוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **שׁוֹפָרוֹת**, לְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַתּוֹרָה, שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַכְּתוּבִים, וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַנְּבִיאִים, **וְאֵינוֹ תּוֹקֵעַ** בְּשׁוֹפָר בִּסְיוּם בְּרָכָה זוֹ. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** - ׳אַתָּה בְחַרְתָּנוּ׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **זִכְרוֹנוֹת** - ׳אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת** - ׳אַתָּה נִגְלֵיתָ בְּעֲנַן כְּבוֹדֶךָ׳ עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם אֵינוֹ תּוֹקֵעַ לְמַלְכֻיּוֹת, לָמָּה הוּא מַזְכִּיר** פְּסוּקֵי מַלְכֻיּוֹת בְּמִנְיָן דּוֹמֶה לְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, שֶׁמָּא אַף בָּזֶה שׁוֹנִים הֵם מַלְכֻיּוֹת מִזִּכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. אֶלָּא כָּךְ הוּא סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַתְּקִיעוֹת: **אוֹמֵר** בִּרְכַּת **אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכֻיּוֹת עִם** בִּרְכַּת **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** וְלֹא עִם בִּרְכַּת קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, **וְתוֹקֵעַ** עֲלֵיהֶם בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. [אֲמִירַת זִכְרוֹנוֹת מַלְכֻיּוֹת וְשׁוֹפָרוֹת נִלְמֶדֶת מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כד) ׳זִכְרוֹן תְּרוּעָה׳, וְדִרְשׁוּ ׳זִכְרוֹן׳ אֲלוּ זִכְרוֹנוֹת, תְּרוּעָה אֲלוּ שׁוֹפָרוֹת, וּמִיתּוּר הַמִּלִּים ׳אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ בְּפָסוּק ׳וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ (במדבר י י) דָּרְשׁוּ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם זִכְרוֹנוֹת יֵשׁ אַף מַלְכֻיּוֹת עִמָּהֶם]: **מִשְׁנָה ו מִסִּפֵּר הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בְּמַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת: אֵין פּוֹחֲתִין** בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **מַלְכֻיּוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **זִכְרוֹנוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **שׁוֹפָרוֹת**, לְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַתּוֹרָה, שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַכְּתוּבִים, וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַנְּבִיאִים, **וְאֵינוֹ תּוֹקֵעַ** בְּשׁוֹפָר בִּסְיוּם בְּרָכָה זוֹ. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** - ׳אַתָּה בְחַרְתָּנוּ׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **זִכְרוֹנוֹת** - ׳אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת** - ׳אַתָּה נִגְלֵיתָ בְּעֲנַן כְּבוֹדֶךָ׳ עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם אֵינוֹ תּוֹקֵעַ לְמַלְכֻיּוֹת כְּמוֹ לְזִכְרוֹנוֹת וּלְשׁוֹפָרוֹת, לָמָּה הוּא מַזְכִּיר** פְּסוּקֵי מַלְכֻיּוֹת בְּמִנְיָן דּוֹמֶה לְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, שֶׁמָּא אַף בָּזֶה שׁוֹנִים הֵם מַלְכֻיּוֹת מִזִּכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. אֶלָּא כָּךְ הוּא סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַתְּקִיעוֹת: **אוֹמֵר** בִּרְכַּת **אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכֻיּוֹת עִם** בִּרְכַּת **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** וְלֹא עִם בִּרְכַּת קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, **וְתוֹקֵעַ** עֲלֵיהֶם בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. [אֲמִירַת זִכְרוֹנוֹת מַלְכֻיּוֹת וְשׁוֹפָרוֹת נִלְמֶדֶת מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כד) ׳זִכְרוֹן תְּרוּעָה׳, וְדִרְשׁוּ ׳זִכְרוֹן׳ אֲלוּ זִכְרוֹנוֹת, תְּרוּעָה אֲלוּ שׁוֹפָרוֹת, וּמִיתּוּר הַמִּלִּים ׳אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ בְּפָסוּק ׳וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ (במדבר י י) דָּרְשׁוּ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם זִכְרוֹנוֹת יֵשׁ אַף מַלְכֻיּוֹת עִמָּהֶם]: **מִשְׁנָה ו מִסִּפֵּר הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בְּמַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת: אֵין פּוֹחֲתִין** בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **מַלְכֻיּוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **זִכְרוֹנוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **שׁוֹפָרוֹת**, לְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַתּוֹרָה, שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַכְּתוּבִים, וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִן הַנְּבִיאִים, **וְאֵינוֹ תּוֹקֵעַ** בְּשׁוֹפָר בִּסְיוּם בְּרָכָה זוֹ. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** - ׳אַתָּה בְחַרְתָּנוּ׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **זִכְרוֹנוֹת** - ׳אַתָּה זוֹכֵר מַעֲשֵׂה עוֹלָם׳, עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת** - ׳אַתָּה נִגְלֵיתָ בְּעֲנַן כְּבוֹדֶךָ׳ עַד סוֹף הַבְּרָכָה, **וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם אֵינוֹ תּוֹקֵעַ לְמַלְכֻיּוֹת כְּמוֹ לְזִכְרוֹנוֹת וּלְשׁוֹפָרוֹת, לָמָּה הוּא מַזְכִּיר** פְּסוּקֵי מַלְכֻיּוֹת בְּמִנְיָן דּוֹמֶה לְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, שֶׁמָּא אַף בָּזֶה שׁוֹנִים הֵם מַלְכֻיּוֹת מִזִּכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. אֶלָּא כָּךְ הוּא סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַתְּקִיעוֹת: **אוֹמֵר** בִּרְכַּת **אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וּקְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, וְכוֹלֵל מַלְכֻיּוֹת עִם** בִּרְכַּת **קְדֻשַּׁת הַיּוֹם** וְלֹא עִם בִּרְכַּת קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם, **וְתוֹקֵעַ** עֲלֵיהֶם בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **זִכְרוֹנוֹת, וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר **שׁוֹפָרוֹת, וְתוֹקֵעַ** בַּשּׁוֹפָר. **וְאוֹמֵר** בִּרְכַּת **עֲבוֹדָה** - ׳רְצֵה׳, **וְהוֹדָאָה** - ׳מוֹדִים׳, **וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים** - בִּרְכַּת ׳שִׂים שָׁלוֹם׳ שֶׁבָּהּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. [אֲמִירַת זִכְרוֹנוֹת מַלְכֻיּוֹת וְשׁוֹפָרוֹת נִלְמֶדֶת מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג כד) ׳זִכְרוֹן תְּרוּעָה׳, וְדִרְשׁוּ ׳זִכְרוֹן׳ אֲלוּ זִכְרוֹנוֹת, תְּרוּעָה אֲלוּ שׁוֹפָרוֹת, וּמִיתּוּר הַמִּלִּים ׳אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ בְּפָסוּק ׳וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ (במדבר י י) דָּרְשׁוּ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם זִכְרוֹנוֹת יֵשׁ אַף מַלְכֻיּוֹת עִמָּהֶם]: **מִשְׁנָה ו מִסִּפֵּר הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בְּמַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת: אֵין פּוֹחֲתִין** בִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **מַלְכֻיּוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **זִכְרוֹנוֹת**, וּמֵעֲשָׂרָה פְּסוּקִים שֶׁמִּזְכָּר בָּהֶם עִנְיַן **שׁוֹפָרוֹת**, לְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׁ

רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הַשֵּׁנִי - הַמִּתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף, הוּא **מַתְקִיעַ** - תּוֹקֵעַ בַּשּׁוֹפָר, עַל סֵדֶר בְּרָכוֹת תְּפִלַּת מוּסָף, וְלֹא הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית. **וּבְשְׁעַת הַהַלֵּל** - בְּשָׁאָר יָמִים טוֹבִים שֶׁאוֹמְרִים בָּהֶם הַלֵּל, שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, הוּא **מַקְרֵא אֶת הַהַלֵּל**, וְלֹא הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁל תְּפִלַּת מוּסָף:

מִשְׁנָה ח **אֵין מְחַלְּלִין יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְהָבִיא שׁוֹפָר לִתְקֹעַ בּוֹ: שׁוֹפָר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֵין מַעֲבִירִין עָלָיו אֶת הַתְּחוּם** - אֵין יוֹצְאִים חוּץ לַתְּחוּם [-מֶרְחַק אַלְפַּיִם אַמָּה מִחוּץ לָעִיר] כְּדֵי לַהֲבִיאוֹ מִשָּׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אוֹ כְּדֵי לִשְׁמֹעַ שָׁם אֶת הַתְּקִיעוֹת, **וְאֵין מְפַקְּחִין** [-מְפַנִּים] **מֵעָלָיו** בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה **אֶת הַגַּג** - שֶׁל אֲבָנִים, שֶׁנָּפַל עָלָיו כְּדֵי לִתְקֹעַ בּוֹ, לְפִי שֶׁהָאֲבָנִים מֻקְצָה הֵן וְאָסוּר לְטַלְטְלָן בְּיוֹם טוֹב. **לֹא עוֹלִין בְּאִילָן** בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לִטֹּל שׁוֹפָר שֶׁעָלָיו, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לַעֲלוֹת בָּאִילָן בְּיוֹם טוֹב, שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ מְמֶּנּוּ, **וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה** לְהָבִיא שׁוֹפָר מִמָּקוֹם רָחוֹק, אוֹ כְּדֵי לִשְׁמֹעַ שָׁם הַתְּקִיעוֹת, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִרְכֹּב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה מֵהָאִילָן כְּדֵי לְהַנְהִיג אֶת הַבְּהֵמָה, **וְלֹא שָׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם** כְּדֵי לִטֹּל שׁוֹפָר שֶׁנָּפַל לַמַּיִם, אוֹ לְמָקוֹם שֶׁבּוֹ הַשּׁוֹפָר כְּדֵי לַהֲבִיאוֹ אוֹ כְּדֵי לִשְׁמֹעַ שָׁם אֶת הַתְּקִיעוֹת, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לָשׁוּט בַּמַּיִם בְּיוֹם טוֹב שֶׁמָּא יָבֹא לַעֲשׂוֹת כְּלִי שִׁיט. **וְאֵין חוֹתְכִין אוֹתוֹ** - אֶת הַשּׁוֹפָר, כְּדֵי לְתַקְּנוֹ לִתְקִיעָה, **בֵּין בְּדָבָר** שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְחָתְכוֹ בּוֹ **שֶׁהוּא** אָסוּר **מִשּׁוּם שְׁבוּת** - מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, **וּבֵין בְּדָבָר** שֶׁהַדֶּרֶךְ לְחָתְכוֹ בּוֹ אָסוּר **מִשּׁוּם 'לֹא תַעֲשֶׂה'** - מִן הַתּוֹרָה, לְפִי שֶׁהוּא מְלָאכָה גְּמוּרָה שֶׁל חֲרִישַׁת עֵץ, **אֲבָל אִם רָצָה לִתֵּן לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ הַשּׁוֹפָר, **מַיִם אוֹ יַיִן לְצַחְצְחוֹ שֶׁיִּהְיֶה קוֹלוֹ צָלוּל, יִתֵּן** - רַשַּׁאי לָתֵת, וְאֵין בָּזֶה אִסּוּר מִשּׁוּם תִּקּוּן כְּלִי. **אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַתִּינוֹקוֹת** - אֶת הַיְלָדִים שֶׁהִגִּיעוּ לְגִיל חִנּוּךְ, **מִלִּתְקֹעַ** בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת, כְּדֵי לְחַנְּכָם בְּמִצְוֹת, שֶׁיִּהְיוּ מְלֻמָּדִים לִתְקֹעַ בַּשּׁוֹפָר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, **אֲבָל** - אֲלָא אַדְרַבָּה, **מִתְעַסְּקִין עִמָּהֶן** בַּשּׁוֹפָר **עַד שֶׁיִּלְמְדוּ** אֵיךְ לִתְקֹעַ, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יְטַלְטְלֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא כְּשֶׁהוּא מְחֻיָּב וְטָרוּד בַּמִּצְוָה. **וְהַמִּתְעַסֵּק** - הַתּוֹקֵעַ בַּשּׁוֹפָר וְאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְשֵׁם מִצְוַת תְּקִיעַת שׁוֹפָר, **לֹא יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ לְפִי שֶׁמִּצְוַת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, וְכֵן **הַשּׁוֹמֵעַ** קוֹל שׁוֹפָר **מִן הַמִּתְעַסֵּק** אַף עַל פִּי שֶׁהִתְכַּוֵּן לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ בִּתְקִיעָה זוֹ, **לֹא יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, לְפִי שֶׁהַתּוֹקֵעַ לֹא נִתְכַּוֵּן לְשֵׁם מִצְוַת שׁוֹפָר: **מִשְׁנָה ט** **סֵדֶר הַתְּקִיעוֹת מִנְיָנָן וְשִׁעוּרָן: סֵדֶר הַתְּקִיעוֹת** בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: **שָׁלֹשׁ** סְדָרִים שֶׁל תְּקִיעוֹת, אַחַת לְמַלְכֻיּוֹת, אַחַת לְזִכְרוֹנוֹת, וְאַחַת לְשׁוֹפָרוֹת, **שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ** - שֶׁבְּכָל סֵדֶר שָׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת [-קוֹלוֹת], תְּקִיעָה וּתְרוּעָה וּתְקִיעָה. לְפִי שֶׁנֶּאֱמְרוּ בַּמִּקְרָא שְׁתֵּי תְרוּעוֹת גַּבֵּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּתְרוּעָה אַחַת גַּבֵּי יוֹם כִּפּוּר שֶׁל יוֹבֵל, וְדָרְשׁוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'שְׁבִיעִי' 'שְׁבִיעִי' שֶׁשָּׁלְשְׁתָּן הֵן בֵּין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבֵין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁל יוֹבֵל, וּלְפִי שֶׁכָּל תְּרוּעָה תּוֹקְעִין תְּקִיעָה פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ט) 'וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה' וּתְקִיעָה פְּשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר', וּלְשׁוֹן הַעֲבָרָה מַשְׁמָעוּתָהּ תְּקִיעָה פְּשׁוּטָה, נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִתְקֹעַ שָׁלֹשׁ סְדָרִים שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת שֶׁבְּיִחַד הֵן תִּשַּׁע תְּקִיעוֹת. **שִׁעוּר תְּקִיעָה** - שִׁעוּר אָרְכָּן שֶׁל כָּל שֵׁשׁ הַתְּקִיעוֹת יַחַד, **כְּשָׁלֹשׁ תְּרוּעוֹת,** נִמְצָא שִׁעוּר תְּקִיעָה אַחַת כַּחֲצִי תְּרוּעָה. **וְשִׁעוּר** אָרְכָּךְ כָּל **תְּרוּעָה כְּשָׁלֹשׁ יְבָבוֹת** - כִּשְׁלֹשָׁה קוֹלוֹת קְצָרִים. **תָּקַע בְּרֹאשׁוֹנָה** - תְּקִיעָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלִּפְנֵי הַתְּרוּעָה, כְּדִינָהּ, **וּמָשַׁךְ בַּשְּׁנִיָּה** - וְהֶאֱרִיךְ בַּתְּקִיעָה שֶׁאַחַר הַתְּרוּעָה, **כִּשְׁתַּיִם** - כְּשִׁעוּר שְׁתֵּי תְּקִיעוֹת, וְנִתְכַּוֵּן שֶׁתְּחַצֶּינָּה הָרִאשׁוֹן יַעֲלֶה לִתְקִיעָה שֶׁאַחַר הַתְּרוּעָה, וְחֶצְיָהּ הַשֵּׁנִי יַעֲלֶה לִתְקִיעָה שֶׁלִּפְנֵי תְּרוּעָה הַבָּאָה, **אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא** תְּקִיעָה **אֶחָת,** וְיוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבַת הַתְּקִיעָה שֶׁלְּאַחַר הַתְּרוּעָה אַךְ אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבַת הַתְּקִיעָה שֶׁלִּפְנֵי הַתְּרוּעָה, לְפִי שֶׁאֵין חוֹלְקִים תְּקִיעָה אַחַת לִשְׁתַּיִם. **מִי שֶׁבֵּרַךְ** אֶת כָּל תֵּשַׁע הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּתְפִלַּת מוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׁוֹפָר לִתְקֹעַ בּוֹ עַל סֵדֶר הַבְּרָכוֹת, **וְאַחַר כָּךְ נִתְמַנָּה** - נִזְדַּמֵּן, **לוֹ שׁוֹפָר, תּוֹקֵעַ** - תְּקִיעָה, **וּמֵרִיעַ** - תְּרוּעָה, **וְתוֹקֵעַ** - תְּקִיעָה, וְחוֹזֵר עַל סֵדֶר זֶה **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים** אַחַת כְּנֶגֶד מַלְכֻיּוֹת וְאַחַת כְּנֶגֶד זִכְרוֹנוֹת וְאַחַת כְּנֶגֶד שׁוֹפָרוֹת. **כְּשֵׁם שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חַיָּב** בֵּין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבֵין בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה לְהִתְפַּלֵּל בְּעַצְמוֹ וְאֵין לוֹ לִסְמֹךְ עַל מַה שֶּׁחוֹזֵר הַתְּפִלָּה לַצִּבּוּר, **כָּךְ כָּל יָחִיד וְיָחִיד חַיָּב** לְהִתְפַּלֵּל בְּעַצְמוֹ וְאֵין לוֹ לִסְמֹךְ עַל שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר שֶׁחוֹזֵר הַתְּפִלָּה, לְפִי שֶׁהוּא אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי לְהִתְפַּלֵּל בְּעַצְמוֹ. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁלִיחַ צִבּוּר מוֹצִיא אֶת כָּל הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן,** וְאַף הַבָּקִי לְהִתְפַּלֵּל בְּעַצְמוֹ יָכוֹל לָצֵאת יְדֵי חוֹבָה בִּתְפִלָּתוֹ, וְהַצִּבּוּר שֶׁמִּתְפַּלְּלִים קֹדֶם לָכֵן בְּלַחַשׁ, אֵינָם עוֹשִׂים כֵּן אֶלָּא כְּדֵי שֶׁבִּזְמַן זֶה יְסַדֵּר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֶת תְּפִלָּתוֹ: **סְלִיק מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה**

מַסֶּכֶת תַּעֲנִית

פרק א **א** מֵאֵימָתַי מַזְכִּירִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מִיּוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הוֹאִיל וְאֵין הַגְּשָׁמִים מְפַקְּחִין עָלָיו אֶת הַגַּג, לֹא עוֹלִין בְּאִילָן, וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, וְלֹא שָׁטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְאֵין חוֹתְכִין אוֹתוֹ בֵּין בְּדָבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם שְׁבוּת וּבֵין בְּדָבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם לֹא תַעֲשֶׂה. אֲבָל אִם רָצָה לִתֵּן לְתוֹכוֹ מַיִם אוֹ יַיִן, יִתֵּן. אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַתִּינוֹקוֹת מִלִּתְקֹעַ, אֲבָל מִתְעַסְּקִין עִמָּהֶן עַד שֶׁיִּלְמְדוּ. וְהַמִּתְעַסֵּק, לֹא יָצָא: **ט** סֵדֶר תְּקִיעוֹת, שָׁלֹשׁ שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ. שִׁעוּר תְּקִיעָה כִּשְׁלֹשׁ תְּרוּעוֹת. שִׁעוּר תְּרוּעָה כִּשְׁתֵּי יְבָבוֹת. תָּקַע בָּרִאשׁוֹנָה, וּמָשַׁךְ בַּשְּׁנִיָּה כִּשְׁתַּיִם, אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אַחַת. מִי שֶׁבֵּרַךְ וְאַחַר כָּךְ נִתְמַנָּה לוֹ שׁוֹפָר, תּוֹקֵעַ וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. כְּשֵׁם שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר חַיָּב, כָּךְ כָּל יָחִיד וְיָחִיד חַיָּב. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁלִיחַ צִבּוּר מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן:

סְלִיק מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה

מַסֶּכֶת תַּעֲנִית

בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ דִּינֵי הַתַּעֲנִיּוֹת וְהַתְּפִלּוֹת עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים וּשְׁאָר צָרוֹת הַבָּאוֹת לָעוֹלָם:

פֶּרֶק א בְּתְחִלַּת הַמַּסֶּכֶת יִתְבָּאֲרוּ דִּינֵי הַזְּכָרַת וּשְׁאֵלַת גְּשָׁמִים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, כְּהֶמְשֵׁךְ לְמַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּהּ שָׁנִינוּ (פ"א מ"ב) 'וּבָחָג נִדּוֹנִין עַל הַמַּיִם' - שֶׁבְּחַג הַסֻּכּוֹת נִדּוֹן הָעוֹלָם עַל יְרִידַת הַגְּשָׁמִים בְּשָׁנָה זוֹ. לְאַחַר מִכֵּן יִתְבָּאֲרוּ בְּפֶרֶק זֶה וּבַפֶּרֶק שֶׁלְּאַחֲרָיו דִּינֵי הַתַּעֲנִיּוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים הַיְחִידִים וְשֶׁבֵּית דִּין גּוֹזְרִים עַל הַצִּבּוּר בִּזְמַן עֲצִירַת גְּשָׁמִים, וְסֵדֶר הַתְּפִלּוֹת בָּהֶן. הַדִּינִים וְתַאֲרֵיכֵי הַתַּעֲנִיּוֹת הַמְבֹאָרִים בְּפֶרֶק זֶה הֵם רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַךְ בְּחוּץ לָאָרֶץ שֶׁזְּמַן יְרִידַת הַגְּשָׁמִים אֵינוֹ כְּמוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שׁוֹאֲלִים אֶת הַגְּשָׁמִים בַּזְּמַן הַצָּרִיךְ לָהֶם [שֶׁהוּא מִיּוֹם הַשִּׁשִּׁים לִתְקוּפַת תִּשְׁרֵי], וְאִם עָבַר זְמַן וְלֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים מַתְחִילִים תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם לְהִתְעַנּוֹת, וּלְאַחַר מִכֵּן בֵּית דִּין שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם גּוֹזְרִים תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצִּבּוּר כַּסֵּדֶר הַמְבֹאָר בְּפֶרֶק זֶה: **מִשְׁנָה א** **זְמַן הַתְחָלַת הַזְּכָרַת גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בַּתְּפִלָּה:** מֵאֵימָתַי - מֵאֵיזֶה יוֹם **מַזְכִּירִין** - מַתְחִילִים לְהַזְכִּיר בַּתְּפִלָּה **גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים** - אֶת שֶׁבַח גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם' [הוֹרָדַת גְּשָׁמִים נִקְרֵאת 'גְּבוּרָה' לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (איוב ה ט-י) 'חֵקֶר' וְהֶקֵּשָׁה לִבְרִיאַת הָעוֹלָם שֶׁנִּקְרֵאת 'גְּבוּרָה' (תהלים סה ז) וְאַף בָּהּ נֶאֱמַר (ישעיה מ כח) 'חֵקֶר']. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג** הַסֻּכּוֹת. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מִיּוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג** - מִשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, **הוֹאִיל** [-מֵאַחַר] **וְאֵין יְרִידַת הַגְּשָׁמִים אֶלָּא סִימָן קְלָלָה** לְיִשְׂרָאֵל **בְּחַג** הַסֻּכּוֹת, לְפִי שֶׁהֵם מוֹנְעִים אֶת הַיְשִׁיבָה בַּסֻּכָּה, וִירִידָתָם דּוֹמָה לְעֶבֶד שֶׁבָּא לִמְזֹג כּוֹס לְרַבּוֹ, וְשׁוֹפְכָהּ רַבּוֹ בְּפָנָיו, כְּאוֹמֵר לוֹ אֵינִי רוֹצָה שֶׁתִּשְׁתַּמְּשֵׁנִי (סוכה פ"ב מ"ט), **לָמָּה הוּא מַזְכִּיר** גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בְּחַג הַסֻּכּוֹת. **אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **אַף אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי** שֶׁיֵּשׁ **לִשְׁאֹל** [-לְבַקֵּשׁ] יְרִידַת גְּשָׁמִים וְלוֹמַר 'וְתֵן טַל וּמָטָר' מִתְּחִלַּת חַג הַסֻּכּוֹת, **אֶלָּא** שֶׁיֵּשׁ **לְהַזְכִּיר** אַף בְּיָמִים אֵלּוּ אֶת שִׁבְחוֹ שֶׁל ה' שֶׁהוּא 'מַשִּׁיב הָרוּחַ **וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם' בְּעוֹנָתוֹ** - בִּזְמַן שֶׁיְּרִידָתוֹ הִיא בְּרָכָה לָעוֹלָם. **אָמַר לוֹ** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, **אִם כֵּן** - אִם כִּדְבָרֶיךָ, **לְעוֹלָם יְהֵא** אָדָם **מַזְכִּיר** בִּתְפִלָּתוֹ גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים וַאֲפִלּוּ בַּקַּיִץ: **מִשְׁנָה ב** **מוֹדִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין** [-מְבַקְּשִׁים] **אֶת** יְרִידַת **הַגְּשָׁמִים** בַּאֲמִירַת 'וְתֵן טַל וּמָטָר' בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים שֶׁבַּתְּפִלָּה **אֶלָּא** רַק **סָמוּךְ** לַזְּמַן הָרָאוּי לִירִידַת **גְּשָׁמִים,** וְיִתְבָּאֵר זְמַנּוֹ לְקַמָּן (מ"ג). [יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁמַּסְקָנַת דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ (לעיל מ"א) הִיא, שֶׁאֵין לְהַזְכִּיר אֶת הַגְּשָׁמִים אֶלָּא מִיּוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג שֶׁמִּמֶּנּוּ וְאֵילָךְ הוּא זְמַן הַגְּשָׁמִים]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה** [-שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר, שֶׁמְּקוֹם תְּפִלָּתוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הוּא מוּל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁבּוֹ מֻנָּח סֵפֶר הַתּוֹרָה] **בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג** הַסֻּכּוֹת - בְּשִׁמְינִי עֲצֶרֶת, **הָאַחֲרוֹן** - שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר שֶׁל תְּפִלַּת מוּסָף שֶׁהוּא אַחֲרוֹן הָעוֹבְרִים לִפְנֵי הַתֵּבָה בִּתְפִלַּת הֶחָג, כְּבָר **מַזְכִּיר** בִּתְפִלָּתוֹ 'מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם', וְאִלּוּ **הָרִאשׁוֹן** - שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר שֶׁל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁהוּא רִאשׁוֹן הָעוֹבְרִים לִפְנֵי הַתֵּבָה בִּתְפִלַּת הֶחָג, עֲדַיִן **אֵינוֹ מַזְכִּיר** בִּתְפִלָּתוֹ 'מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם'.

משניות

וּבְיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, הָרִאשׁוֹן - שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר שֶׁל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, עֲדַיִן **מַזְכִּיר** בִּתְפִלָּתוֹ 'מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם', וְאִלּוּ **הָאַחֲרוֹן** - שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר שֶׁל תְּפִלַּת מוּסָף, כְּבָר **אֵינוֹ מַזְכִּיר** בִּתְפִלָּתוֹ 'מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם', וּמַשְׁפִּוסָק לְהַזְכִּיר גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים פּוֹסֵק אַף מִלְּשְׁאל עַל הַגְּשָׁמִים. **עַד אֵימָתַי שׁוֹאֲלִין** [-מְבַקְּשִׁים] **אֶת** יְרִידַת **הַגְּשָׁמִים** בַּאֲמִירַת 'וְתֵן טַל וּמָטָר'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּעֲבֹר** חַג **הַפֶּסַח,** וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ בָּרִישָׁא שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁשְּׁלִיחַ הַצִּבּוּר בְּמוּסָף שֶׁל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח כְּבָר פּוֹסֵק מִלְּהַזְכִּיר גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים, וְאִם כָּךְ כָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִים עַל הַגְּשָׁמִים כְּבָר מִתְּחִלַּת חֹל הַמּוֹעֵד, מַחֲלֹקֶת הַתַּלְמִידִים הָיְא בְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** שׁוֹאֲלִים וּמַזְכִּירִים אֶת הַגְּשָׁמִים **עַד שֶׁיֵּצֵא** [-שֶׁיַּעֲבֹר] חֹדֶשׁ **נִיסָן, שֶׁנֶּאֱמַר** (יואל ב כג) **'וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם, מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן':**

גּ בִּשְׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בִּשְׁבָעָה בּוֹ, חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחַר הֶחָג [-חַג הַסֻּכּוֹת] שֶׁהוּא הַזְּמַן הַמַּסְפִּיק כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ הָאַחֲרוֹן שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מֵעוֹלֵי הָרֶגֶל הַשָּׁבִים לְבֵיתָם עַד **לְנַהֲר פְּרָת,** וְכָךְ יַסְפִּיקוּ אֲפִלּוּ הָרְחוֹקִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל הַדָּרִים בְּסָמוּךְ לוֹ לָשׁוּב לְבֵיתָם בְּטֶרֶם יֵרְדוּ הַגְּשָׁמִים: **מִשְׁנָה ד תַּעֲנִית יְחִידִים כְּשֶׁלֹּא יָרְדוּ גְּשָׁמִים עַד י"ז בְּחֶשְׁוָן: הִגִּיעַ שִׁבְעָה עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָן** שֶׁהוּא זְמַן 'רְבִיעָה שְׁלִישִׁית' [-הַזְּמַן הָאַחֲרוֹן מִבֵּין שְׁלֹשֶׁת הַזְּמַנִּים הָרְאוּיִים לִירִידַת הַגֶּשֶׁם הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה שֶׁהוּא הַיּוֹרֶה] לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר [-הַחוֹלֵק בְּנִדּוֹן זֶה עִם רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יְהוּדָה (תענית ו.) וּלְשִׁיטָתוֹ זְמַנֵּי הָרְבִיעוֹת הֵם ג' בְּחֶשְׁוָן, ז' בְּחֶשְׁוָן, וְי"ז בְּחֶשְׁוָן], וַעֲדַיִן **לֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים,** נֶחְשָׁב הַדָּבָר לְ'עֲצִירַת גְּשָׁמִים', וּמִשֶּׁכָּךְ **הִתְחִילוּ הַיְחִידִים** - תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים, **מִתְעַנִּין שְׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת** בְּיָמִים שְׁנֵי חֲמִישִׁי וְשֵׁנִי שֶׁלְּאַחֲרָיו. תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ בְּתַחִלַּת הַשָּׁנָה בְּעֶלוֹת הַשַּׁחַר, וּלְפִיכָךְ **אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִשֶּׁחֲשֵׁכָה** - בְּלֵיל הַתַּעֲנִית, כָּל שֶׁלֹּא יָשְׁנוּ שְׁנַת קֶבַע, אוֹ שֶׁהִתְנוּ קֹדֶם שֶׁיָּשְׁנוּ שֶׁיֹּאכְלוּ, וְשׁוֹתִין אַף כְּשֶׁלֹּא הִתְנוּ, וְתַעֲנִיּוֹת אֵלּוּ אֵינָן אֶלָּא לְאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה בִּלְבַד אֲבָל **מֻתָּרִין** הֵן בַּעֲשִׂיַּת **מְלָאכָה וּבִרְחִיצָה וּבְסִיכָה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה:** **מִשְׁנָה ו עָבְרוּ** שְׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת **אֵלּוּ** שֶׁגָּזְרוּ בֵּית דִּין עַל הַצִּבּוּר, וַעֲדַיִן **לֹא נַעֲנוּ** מִן הַשָּׁמַיִם בְּיִרִידַת גְּשָׁמִים, **בֵּית דִּין גּוֹזְרִין שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת אֲחֵרוֹת** - נוֹסָפוֹת, **עַל הַצִּבּוּר** בְּיָמִים שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי. אָמְנָם תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ חֲמוּרוֹת הֵן מִן הָרִאשׁוֹנוֹת, שֶׁבָּהֶן **אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין** בְּעֶרֶב הַתַּעֲנִית רַק **מִבְּעוֹד יוֹם,** וְלֹא בַּלַּיְלָה לְפִי שֶׁבּוֹ כְּבָר מַתְחִילָה הַתַּעֲנִית, וְכֵן **אֲסוּרִין** תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ גַּם **בִּמְלָאכָה, בִּרְחִיצָה, וּבְסִיכָה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל, וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה,** וּלְפִי שֶׁאֲסוּרִים בִּרְחִיצָה **נוֹעֲלִין** בָּהֶם **אֶת הַמֶּרְחָצָאוֹת. עָבְרוּ** אַף שָׁלֹשׁ

בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, הָרִאשׁוֹן מַזְכִּיר, הָאַחֲרוֹן אֵינוֹ מַזְכִּיר. עַד אֵימָתַי שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּעֲבֹר הַפֶּסַח. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן, שֶׁנֶּאֱמַר (יואל ב כג) **'וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם, מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן':**

גּ בִּשְׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בִּשְׁבָעָה בּוֹ, חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחַר הֶחָג שֶׁבּוֹ הִתְחִילוּ הַיְחִידִים מִתְעַנִּין שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת. אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, וּמֻתָּרִין בִּמְלָאכָה וּבִרְחִיצָה וּבְסִיכָה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה:

ה הִגִּיעַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו וְלֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצִּבּוּר. אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, וּמֻתָּרִין בִּמְלָאכָה וּבִרְחִיצָה וּבְסִיכָה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה:

ו עָבְרוּ אֵלּוּ וְלֹא נַעֲנוּ, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת אֲחֵרוֹת עַל הַצִּבּוּר. אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִבְּעוֹד יוֹם, וַאֲסוּרִין בִּמְלָאכָה וּבִרְחִיצָה וּבְסִיכָה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, וְנוֹעֲלִין אֶת הַמֶּרְחָצָאוֹת. עָבְרוּ אֵלּוּ וְלֹא נַעֲנוּ, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין (עֲלֵיהֶם) עוֹד שֶׁבַע, שֶׁהֵן שִׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצִּבּוּר. הָרֵי אֵלּוּ יִתְרוֹת עַל הָרִאשׁוֹנוֹת, שֶׁבָּאֵלּוּ מַתְרִיעִין, וְנוֹעֲלִין אֶת הַחֲנוּיוֹת, בַּשֵּׁנִי, מַטִּין עִם חֲשֵׁכָה, וּבַחֲמִישִׁי מְתָרִין מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת:

ז עָבְרוּ אֵלּוּ וְלֹא נַעֲנוּ, מִמַּעֲטִין בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, בְּבִנְיָן וּבִנְטִיעָה, בְּאֵרוּסִין וּבִנְשׂוּאִין, וּבִשְׁאֵילַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, כִּבְנֵי אָדָם הַנִּזּוֹפִין לַמָּקוֹם. הַיְחִידִים חוֹזְרִים וּמִתְעַנִּים עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן. יָצָא נִיסָן וְלֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים, סִימָן קִלָּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א' יב יז) **'הֲלוֹא קְצִיר חִטִּים הַיּוֹם' וְגוֹ':**

פרק ב א סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת כֵּיצַד. מוֹצִיאִין אֶת הַתֵּבָה לְרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר, וְנוֹתְנִין אֵפֶר מִקְלֶה עַל גַּבֵּי הַתֵּבָה וּבְרֹאשׁ הַנָּשִׂיא וּבְרֹאשׁ אַב בֵּית דִּין, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל בְּרֹאשׁוֹ. הַזָּקֵן שֶׁבָּהֶן אוֹמֵר לִפְנֵיהֶן דִּבְרֵי כִבּוּשִׁין, אַחֵינוּ, לֹא נֶאֱמַר בְּאַנְשֵׁי נִינְוֵה וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם

המבוארות

תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת אֵלּוּ, וְעַדַיִן לֹא נַעֲנוּ מִן הַשָּׁמַיִם בִּירִידַת גְּשָׁמִים, **בֵּית דִּין גּוֹזְרִין (עֲלֵיהֶם** - עַל הַצִּבּוּר) **עוֹד שֶׁבַע** תַּעֲנִיּוֹת בִּימֵי שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי שֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם, נִמְצָא **שֶׁהֵן** לְכָל הַיּוֹתֵר **שִׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה תַּעֲנִיּוֹת** שֶׁגּוֹזְרִין בֵּית דִּין **עַל הַצִּבּוּר** בְּשָׁנָה עֲצִירַת גְּשָׁמִים. וְשֶׁבַע תַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת הֲרֵי אֵלּוּ **יְתֵרוֹת** בְּחֻמְרָתָן **עַל** הַתַּעֲנִיּוֹת **הָרִאשׁוֹנוֹת** - הָאֶמְצָעִיּוֹת, **שֶׁבָּאֵלּוּ** - הַתַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת אַף **מַתְרִיעִין** בְּשׁוֹפָרוֹת, **וְנוֹעֲלִין אֶת** כָּל **הַחֲנוּיוֹת,** כְּדֵי שֶׁיִּתְמַעֵט הַמַּשָּׂא וּמַתָּן לְפִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׂמְחָה. וּמִכָּל מָקוֹם **בַּתַּעֲנִיּוֹת** שֶׁבִּימֵי **שֵׁנִי, מַטִּין עִם חֲשֵׁכָה** - פּוֹתְחִים מְעַט אֶת דַּלְתוֹת הַחֲנֻיּוֹת לְעֵת עֶרֶב, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ הָעָם לִקְנוֹת מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה עֲבוּר מוֹצָאֵי הַתַּעֲנִית, **וּבַתַּעֲנִיּוֹת** שֶׁבִּימֵי **חֲמִישִׁי, מֻתָּרִין** לִפְתֹּחַ אֶת דַּלְתוֹת הַחֲנֻיּוֹת לְגַמְרֵי כָּל הַיּוֹם, **מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת** - כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ הָעָם לִקְנוֹת מַאֲכָלִים לְכְבוֹד שַׁבָּת. חִלּוּקִים נוֹסָפִים בֵּין שֶׁבַע הַתַּעֲנִיּוֹת הָאֶמְצָעִיּוֹת לְשִׁלֹּשׁ הַתַּעֲנִיּוֹת הָאֶמְצָעִיּוֹת יִתְבָּאֲרוּ לְהַלָּן (פ"ב מ"ו): **מִשְׁנָה ז דִּינִים הַנּוֹהֲגִים אִם עָבְרוּ י"ג הַתַּעֲנִיּוֹת שֶׁגָּזְרוּ בֵּית דִּין עַל הַצִּבּוּר וְנִמְשְׁכָה עֲצִירַת הַגְּשָׁמִים: עָבְרוּ** אַף שֶׁבַע תַּעֲנִיּוֹת **אֵלּוּ** שֶׁגָּזְרוּ בֵּית דִּין עַל הַצִּבּוּר וַעֲדַיִן **לֹא נַעֲנוּ** מִן הַשָּׁמַיִם בִּירִידַת גְּשָׁמִים, **מִמַּעֲטִין בְּמַשָּׂא וּמַתָּן** שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן קְנִיַּת צָרְכֵי חֻפָּה, **וּבִבְנְיָן** שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן בְּנְיַת בֵּית חַתְנוּת לַעֲשׂוֹת בּוֹ חֻפָּתוֹ, **וּבִנְטִיעָה** שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן אִילָן גָּדוֹל הַמַּסַּךְ עַל הָאָרֶץ שֶׁהַמְּלָכִים מִטַּיְּלִים תַּחְתָּיו [אוּלָם בְּנְיַת בַּיִת לָדוּר בּוֹ וּנְטִיעַת אִילָן לְפֵרוֹתָיו מֻתָּרִים], וְכֵן מְמַעֲטִים **בְּאֵרוּסִין וּבִנְשׂוּאִין, וּמְמַעֲטִים** אַף **בִּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, כִּבְנֵי אָדָם הַנִּזּוֹפִין לַמָּקוֹם** - הַגְּעוּרִים וּמְנֻדִּים מֵאֵת ה'. מִכָּאן וְאֵילָךְ אֵין בֵּית דִּין גּוֹזְרִים עוֹד תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצִּבּוּר, אוּלָם **הַיְחִידִים** - תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים, **חוֹזְרִין וּמִתְעַנִּין** בִּימֵי שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי **עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן** שֶׁל תְּקוּפָה, שֶׁהוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם לְאַחַר יוֹם 'תְּקוּפַת נִיסָן' [-הַיּוֹם בָּאָבִיב בּוֹ הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה שָׁוִים], מִכָּאן וְאֵילָךְ פּוֹסְקִים מִלְּהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְעַנּוֹת עַל הַגְּשָׁמִים לְפִי שֶׁאִם לֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן וּלְאַחַר מִכֵּן יָרְדוּ **גְּשָׁמִים,** הֲרֵי הֵם **סִימַן קְלָלָה** לָעוֹלָם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמואל א' יב יז) **'הֲלוֹא קְצִיר חִטִּים הַיּוֹם וְגוֹ',** אֶקְרָא אֶל ה' וְיִתֵּן קֹלוֹת וּמָטָר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי רָעַתְכֶם רַבָּה':

פֶּרֶק ב פְּטוּר אַנְשֵׁי מִשְׁמָר וְאַנְשֵׁי בֵּית אָב מֵחֶלֶק מִן הַתַּעֲנִיּוֹת [וְדִינָם בְּעִנְיָנִים שׁוֹנִים], בְּאֵלּוּ יָמִים אֵין קוֹבְעִים תַּעֲנִיּוֹת, וְסֵדֶר הַתְּפִלָּה בְּשֶׁבַע הַתַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁגּוֹזְרִים עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים: **מִשְׁנָה א הַהֲכָנוֹת לַתְּפִלָּה בְּשֶׁבַע הַתַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁגּוֹזְרִים בֵּית דִּין עַל הַצִּבּוּר בִּזְמַן עֲצִירַת הַגְּשָׁמִים:** סֵדֶר הַתְּפִלָּה בְּשֶׁבַע הַתַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁגּוֹזְרִים בֵּית דִּין עַל הַצִּבּוּר בִּזְמַן עֲצִירַת גְּשָׁמִים, כֵּיצַד הוּא. **מוֹצִיאִין אֶת הַתֵּבָה** [-אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁסָּפָר הַתּוֹרָה מֻנָּח בּוֹ] מִבֵּית הַכְּנֶסֶת **לִרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר,** כְּדֵי לְרַמֵּז וְלוֹמַר, כְּלִי קֹדֶשׁ שֶׁכְּבוֹדוֹ הִיא הַצְּנָעָתוֹ בְּתוֹךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת הָיָה לָנוּ וְעַתָּה נִתְבַּזָּה בְּהוֹצָאָתוֹ לָרְחוֹב בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ, וְכֵן לְרַמֵּז וְלוֹמַר, צָעַקְנוּ בְּצִנָּעָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא נַעֲנֵינוּ, נִבָּזֶה עַצְמֵנוּ בְּפַרְהֶסְיָא בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר, **וְנוֹתְנִין אֵפֶר מִקְלֶה** [-אֵפֶר שְׂרֵפָה] הַמְעוֹרֶר וּמַזְכִּיר אֶת זְכוּת אֵפֶר עֲקֵדָתוֹ שֶׁל יִצְחָק **עַל גַּבֵּי הַתֵּבָה** שֶׁבָּהּ סֵפֶר הַתּוֹרָה לְרַמֵּז שֶׁאַף ה' עִמָּנוּ בְּעֵת צָרָתֵנוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג ט) 'בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר', **וּבְרֹאשׁ הַנָּשִׂיא, וּבְרֹאשׁ אַב בֵּית דִּין** וְלֹא יִתְּנוּ הֵם בְּעַצְמָם לְפִי שֶׁבּוּשָׁה גְּדוֹלָה יוֹתֵר הִיא כְּשֶׁאֲחֵרִים נוֹתְנִים אֵפֶר בְּרֹאשָׁם, **וְכָל אֶחָד וְאֶחָד** מִן הָעָם **נוֹתֵן** אֵפֶר מִקְלֶה **בְּרֹאשׁוֹ. וְהַזָּקֵן** הֶחָכָם **שֶׁבָּהֶן אוֹמֵר לִפְנֵיהֶן דִּבְרֵי כִבּוּשִׁין** [-דְּבָרִים הַכּוֹבְשִׁים לִבּוֹ שֶׁל אָדָם לְהַחֲזִירוֹ לְמוּטָב], וְאִלּוּ הֵם: **אַחֵינוּ,** רְאוּ כִּי **לֹא נֶאֱמַר בְּאַנְשֵׁי נִינְוֵה** לְאַחַר שֶׁהִתְעַנּוּ וְלָבְשׁוּ שַׂקִּים וְעָשׂוּ תְּשׁוּבָה עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים **'וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם**

הָרָעָה' (יונה ג י) הֲרֵי שֶׁלֹּא הִתְעַנּוּ וְהִשְׁקִים הִצִּילוּם, אֶלָּא תִּקּוּן הַמַּעֲשִׂים. **וּבַקָּבָלָה** [-דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים] **הוּא אוֹמֵר** (יואל ב יג) **'וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיכֶם** וְשׁוּבוּ אֶל ה' אֱלֹהֵיכֶם': **מִשְׁנָה ב סֵדֶר הַתְּפִלָּה בְּשָׁבָע תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ: עָמְדוּ בִּתְפִלָּה** - לְהִתְפַּלֵּל, לַחֲזָרַת הַתְּפִלָּה **מוֹרִידִין לִפְנֵי הַתֵּבָה** [-אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ], שְׁלִיחַ צִבּוּר זָקֵן בְּשָׁנִים וּבְחָכְמָה **וְרָגִיל** בִּתְפִלָּה [-שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת סֵדֶר הַתְּפִלָּה], **וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים** הַמַּטָּלִים עָלָיו לְפַרְנְסָם, **וּבֵיתוֹ רֵיקָם** - שֶׁאֵין לוֹ בַּמֶּה לְפַרְנְסָם, **כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לִבּוֹ שָׁלֵם** לְכַוֵּן **בַּתְּפִלָּה,** מִתּוֹךְ שֶׁנַּפְשׁוֹ עֲגוּמָה עָלָיו. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁבֵּיתוֹ רֵיקָם מִן הָעֲבֵרוֹת, וְלֹא יָצָא עָלָיו שֵׁם רַע בְּיַלְדוּתוֹ. **וְאוֹמֵר** שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר **לִפְנֵיהֶם** בַּחֲזָרַת הַתְּפִלָּה **עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה** בְּרָכוֹת שֶׁמִּתְפַּלְּלִים **בְּכָל יוֹם, וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶן** בֵּין בִּרְכַת 'גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל' לִבְרָכַת 'רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל' **עוֹד שֵׁשׁ** בְּרָכוֹת: **מִשְׁנָה ג שֵׁשׁ הַבְּרָכוֹת שֶׁמּוֹסִיף שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר בַּחֲזָרַת הַתְּפִלָּה בְּתַעֲנִיּוֹת אֵלּוּ:** וְאֵלּוּ הֵן שֵׁשׁ הַבְּרָכוֹת שֶׁמּוֹסִיף שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר בְּשָׁבָע תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ עַל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה הַבְּרָכוֹת שֶׁבְּכָל יוֹם: א. בִּרְכַת **זְכרוֹנוֹת** הַנֶּאֱמֶרֶת בְּמוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. ב. וּבִרְכַת **שׁוֹפְרוֹת** הַנֶּאֱמֶרֶת בְּמוּסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. ג. 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת **אֶל ה' בַּצָּרָתָה לִּי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי'** (תהלים פרק קכ) עַד סוֹף הַמִּזְמוֹר. ד. 'שִׁיר לַמַּעֲלוֹת **אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים' וְגוֹ'** (שם פרק קכא) עַד סוֹף הַמִּזְמוֹר. ה. 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת **מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה"** (שם פרק קל) עַד סוֹף הַמִּזְמוֹר. ו. **'תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף'** (שם פרק קב) עַד סוֹף הַמִּזְמוֹר. בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה תְּבֹאַר חֲתִימָתָן שֶׁל בְּרָכוֹת אֵלּוּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה** שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר **צָרִיךְ לוֹמַר זְכרוֹנוֹת** לִבְרָכָה רִאשׁוֹנָה **וְשׁוֹפְרוֹת** לִבְרָכָה שְׁנִיָּה, **אֶלָּא אוֹמֵר תַּחְתֵּיהֶן** [-בִּמְקוֹמָן] לִבְרָכָה רִאשׁוֹנָה מִסְפֵּר פְּסוּקִים מִתְּפִלַּת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּעֵת חֲנֻכַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (מלכים א' ח לה-מ) שֶׁכָּהֶם הַפָּסוּק **'כַּעֲבֹ כִּי יִהְיֶה בָּאָרֶץ,** [אוֹ] **דָּבֶר כִּי יִהְיֶה' וְגוֹ'** (שם פסוק לז), וְלִבְרָכָה שְׁנִיָּה מִסְפֵּר פְּסוּקִים מִנְּבוּאַת יִרְמְיָה (ירמיה יד א-ט) שֶׁתְּחִלָּתָם בַּפָּסוּק **'אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר ה' אֶל יִרְמְיָהוּ עַל דִּבְרֵי הַבַּצָּרוֹת' וְגוֹ'** (שם פסוק א), וְאוּלָם אַף לְרַבִּי יְהוּדָה **אוֹמֵר** שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר אֶת **חוֹתָמֵיהֶן** - חֲתִימָתָן שֶׁל שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת בְּעִנְיַן זְכרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה: **מִשְׁנָה ד חֲתִימַת הַבְּרָכוֹת שֶׁמּוֹסִיף וּמַשְׁוֶה שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר בַּחֲזָרַת הַתְּפִלָּה בְּתַעֲנִיּוֹת אֵלּוּ:** עַל הַבְּרָכָה **הָרִאשׁוֹנָה** - בִּרְכַת 'רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ' שֶׁהִיא הָרִאשׁוֹנָה מִן הַבְּרָכוֹת שֶׁמִּשָּׁנָּה אוֹ מוֹסִיף שְׁלִיחַ הַצִּבּוּר בְּתַעֲנִיּוֹת אֵלּוּ, **הוּא** מוֹסִיף **וְאוֹמֵר** בְּסִיּוּמָהּ: **מִי שֶׁעָנָה אֶת אַבְרָהָם** אָבִינוּ **בְּהַר הַמּוֹרִיָּה** - בַּעֲקֵדַת יִצְחָק, **הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה,** וְחוֹתֵם **בָּרוּךְ אַתָּה ה' גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל.** עַל הַבְּרָכָה **הַשְּׁלִישִׁית** מִבְּרָכוֹת אֵלּוּ [שֶׁהִיא הַבְּרָכָה הַשְּׁנִיָּה מִשֵּׁשׁ הַבְּרָכוֹת שֶׁמּוֹסִיף], לְאַחַר שֶׁאוֹמֵר 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בַּצָּרָתָה לִּי', **הוּא** מוֹסִיף **וְאוֹמֵר** בְּסִיּוּמָהּ: **מִי שֶׁעָנָה אֶת שְׁמוּאֵל בַּמִּצְפָּה** שֶׁיִּנָּצֵחַ אֶת הַפְּלִשְׁתִּים שֶׁעָלוּ לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל, **הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה,** וְחוֹתֵם **בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ צְעָקָה.** עַל הַבְּרָכָה **הַחֲמִישִׁית** מִבְּרָכוֹת אֵלּוּ [שֶׁהִיא הַבְּרָכָה הָרְבִיעִית מִשֵּׁשׁ הַבְּרָכוֹת שֶׁמּוֹסִיף], לְאַחַר שֶׁאוֹמֵר מִזְמוֹר 'שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים', **הוּא** מוֹסִיף **וְאוֹמֵר** בְּסִיּוּמָהּ: **מִי שֶׁעָנָה אֶת אֱלִיָּהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל** שֶׁיֵּרְדָה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, וְרָאוּ כָּל הָעָם וְנָפְלוּ עַל פְּנֵיהֶם וְאָמְרוּ 'ה' הוּא הָאֱלֹהִים', **הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה,** וְחוֹתֵם **בָּרוּךְ אַתָּה ה' הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה.** עַל הַבְּרָכָה **הַשִּׁבִיעִית** וְהָאַחֲרוֹנָה מִבְּרָכוֹת אֵלּוּ [שֶׁהִיא הַבְּרָכָה הַשִּׁשִּׁית מִשֵּׁשׁ הַבְּרָכוֹת שֶׁמּוֹסִיף], לְאַחַר שֶׁאוֹמֵר 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'', **הוּא** מוֹסִיף **וְאוֹמֵר** בְּסִיּוּמָהּ: **מִי שֶׁעָנָה אֶת יוֹנָה מִמְּעֵי הַדָּגָה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה,** וְחוֹתֵם **בָּרוּךְ אַתָּה ה' גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָנוּ אַחֲרָיו** הַצִּבּוּר **אָמֵן** אֶלָּא 'בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' כְּדָרְכָּן שֶׁעוֹנִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לְאַחַר מִכֵּן הִכְרִיז הַשַּׁמָּשׁ **'תִּקְעוּ הַכֹּהֲנִים תְּקָעוּ',** וְתוֹךְ כְּדֵי שֶׁהַכִּינוּ הַכֹּהֲנִים אֶת עַצְמָם לִתְקִיעָה, אָמַר הַשַּׁמָּשׁ פַּעַם נוֹסֶפֶת **'מִי שֶׁעָנָה אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה',** וְתָקְעוּ הַכֹּהֲנִים תְּרוּעָה תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה, וְכֵן בְּכָל הַתַּעֲנִיּוֹת **וְאוֹמֵר** בְּסִיּוּמָהּ: **מִי שֶׁעָנָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל** שֶׁיִּפְּלוּ חוֹמוֹת יְרִיחוֹ וְיוּכְלוּ יִשְׂרָאֵל

הָרָעָה' (יונה ג י). **וּבַקָּבָלָה הוּא אוֹמֵר** (יואל ב יג) **'וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיכֶם': ב עָמְדוּ בִּתְפִלָּה, מוֹרִידִין לִפְנֵי הַתֵּבָה זָקֵן וְרָגִיל, וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים, וּבֵיתוֹ רֵיקָם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לִבּוֹ שָׁלֵם בַּתְּפִלָּה, וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שֶׁבְּכָל יוֹם, וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶן עוֹד שֵׁשׁ: ג וְאֵלּוּ הֵן, זִכְרוֹנוֹת, וְשׁוֹפָרוֹת, 'אֶל יְיָ בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי'** (תהלים פרק קכ), **'מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ'** (שם פרק קל), **'תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף'** (שם פרק קב). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת, אֶלָּא אוֹמֵר תַּחְתֵּיהֶן, 'רָעָב כִּי יִהְיֶה בָּאָרֶץ דֶּבֶר כִּי יִהְיֶה' וְגוֹ'** (מלכים א' ח לז), **'אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר יְיָ אֶל יִרְמְיָהוּ עַל דִּבְרֵי הַבַּצָּרוֹת'** (ירמיה יד א). **וְאוֹמֵר חוֹתְמֵיהֶן: ד עַל הָרִאשׁוֹנָה הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת אַבְרָהָם בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל. עַל הַשְּׁנִיָּה הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת אֲבוֹתֵינוּ עַל יַם סוּף, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע קוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ זוֹכֵר הַנִּשְׁכָּחוֹת. עַל הַשְּׁלִישִׁית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע קוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּרוּעָה. עַל הָרְבִיעִית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת שְׁמוּאֵל בַּמִּצְפָּה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ צְעָקָה. עַל הַחֲמִישִׁית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת אֵלִיָּהוּ בְּהַר הַכַּרְמֶל, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. עַל הַשִּׁשִּׁית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת יוֹנָה מִמְּעֵי הַדָּגָה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. עַל הַשְּׁבִיעִית הוּא אוֹמֵר, מִי שֶׁעָנָה אֶת דָּוִד וְאֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע קוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל.**

לְכָבְשָׁהּ, **הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע קוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה,** וְחוֹתֵם **בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּרוּעָה. עַל** הַבְּרָכָה **הָרְבִיעִית** מִבְּרָכוֹת אֵלּוּ [שֶׁהִיא הַבְּרָכָה הַשִּׁלִישִׁית מִשֵּׁשׁ הַבְּרָכוֹת שֶׁמּוֹסִיף], לְאַחַר שֶׁאוֹמֵר 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'', **הוּא** מוֹסִיף **וְאוֹמֵר** בְּסִיּוּמָהּ: **מִי שֶׁעָנָה אֶת יוֹנָה וְהִצִּילוֹ מִמְּעֵי הַדָּגָה, הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה,** וְחוֹתֵם **בָּרוּךְ אַתָּה ה' הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. עַל** הַבְּרָכָה **הַשְּׁבִיעִית** וְהָאַחֲרוֹנָה מִבְּרָכוֹת אֵלּוּ [שֶׁהִיא הַבְּרָכָה הַשִּׁשִּׁית מִשֵּׁשׁ הַבְּרָכוֹת שֶׁמּוֹסִיף], לְאַחַר שֶׁאוֹמֵר 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בַּצָּרָתָה לִּי', **הוּא** מוֹסִיף **וְאוֹמֵר** בְּסִיּוּמָהּ: **מִי שֶׁעָנָה אֶת דָּוִד** בְּתְפִלָּתוֹ עַל הָרָעָב שֶׁהָיָה בְּיָמָיו, **וְאֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ** שֶׁהִתְפַּלֵּל בַּחֲנֻכַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ **בִּירוּשָׁלַיִם** שֶׁיִּתְקַבְּלוּ תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּעֵת צָרָה וּבְשָׁעַת בַּצֹּרֶת בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, **הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה,** וְחוֹתֵם: **בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַמְרַחֵם עַל הָאָרֶץ.** וְאַף שֶׁדָּוִד וּשְׁלֹמֹה קָדְמוּ לְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּלְיוֹנָה הַנָּבִיא, מְאַחֲרִים לְהַזְכִּיר אֶת תְּפִלַּת דָּוִד וּשְׁלֹמֹה עַל הַבַּצֹּרֶת וְהָרָעָב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַבְּרָכָה הָאַחֲרוֹנָה בְּכְדֵי לְסַיֵּם אֶת סֵדֶר בְּרָכוֹת אֵלּוּ בִּבְרָכַת 'הַמְרַחֵם עַל הָאָרֶץ': **מִשְׁנָה ה סֵדֶר תְּפִלַּת שֶׁבַע תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְסֵדֶר תְּפִלָּתָם בַּגְּבוּלִין:** מַעֲשֶׂה בִּימֵי רַבִּי חֲלַפְתָּא וְרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן בְּצִפּוֹרִי, **שֶׁעִבֵּר** שְׁלִיחַ צִבּוּר **אֶחָד לִפְנֵי הַתֵּבָה** בְּאַחַת מִשֶּׁבַע הַתַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים, **וְגָמַר אֶת הַבְּרָכָה** שֶׁל 'רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ' **כְּלָּה** עִם הוֹסָפַת 'מִי שֶׁעָנָה אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה הוּא יַעֲנֶה אֶתְכֶם וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צַעֲקַתְכֶם הַיּוֹם הַזֶּה', וַחֲתִימַת 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל', **וְלֹא עָנוּ אַחֲרָיו** הַצִּבּוּר **אָמֵן** אֶלָּא 'בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' כְּדָרְכָּן שֶׁעוֹנִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לְאַחַר מִכֵּן הִכְרִיז הַשַּׁמָּשׁ **'תִּקְעוּ הַכֹּהֲנִים תְּקָעוּ',** וְתוֹךְ כְּדֵי שֶׁהַכִּינוּ הַכֹּהֲנִים אֶת עַצְמָם לִתְקִיעָה, אָמַר הַשַּׁמָּשׁ פַּעַם נוֹסֶפֶת **'מִי שֶׁעָנָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל** חוֹמוֹת יְרִיחוֹ וְיוּכְלוּ יִשְׂרָאֵל **הַיּוֹם הַזֶּה',** וְהֵרִיעוּ הַכֹּהֲנִים תְּרוּעָה תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה, וְכֵן בְּכָל הַתַּעֲנִיּוֹת.

וּכְשֶׁבָּא דָּבָר זֶה אֵצֶל חֲכָמִים, אָמְרוּ, לֹא הָיִינוּ נוֹהֲגִין כֵּן, לַעֲנוֹת 'בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' בְּמָקוֹם 'אָמֵן', **אֶלָּא בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח** שֶׁל הָעֲזָרָה **וּבְשַׁעַר** מִזְרָח שֶׁל **הַר הַבַּיִת,** לְפִי שֶׁהָיוּ מַזְכִּירִים שָׁם בַּחֲתִימַת הַבְּרָכוֹת שֶׁם הַמְפֹרָשׁ, וְלָזֶה אֵין מַסְפִּיקָה עֲנִיַּת 'אָמֵן', אֶלָּא צְרִיכִים לוֹמַר 'בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', אַךְ בַּגְּבוּלִין כְּגוֹן בְּצִפּוֹרִי אֵין לְנַהֵג כֵּן, אוּלָם לְתִקְעַ בְּשׁוֹפָר צָרִיךְ אַף בַּגְּבוּלִין: **מִשְׁנָה ו דִּין אַנְשֵׁי מִשְׁמָר וְאַנְשֵׁי בֵּית אָב בְּי"ג תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ: שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת** שֶׁגּוֹזְרִים בֵּית דִּין עַל הַצִּבּוּר בְּעֵת עֲצִירַת גְּשָׁמִים, שֶׁאֵינָם חֲמוּרוֹת כָּל כָּךְ כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"א מ"ה), **אַנְשֵׁי מִשְׁמָר** [-אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת כְּהֵנָּה לָהֶם נִתְחַלְּקוּ הַכֹּהֲנִים, שֶׁעוֹבְדִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ כָּל אֶחָד שָׁבוּעַ אֶחָד, שֶׁאַף הוּא הָיָה מְחֻלָּק לְשִׁבְעָה 'בָּתֵּי אָב' שֶׁכָּל אֶחָד] מַהֶם עָבַד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ יוֹם אֶחָד] שֶׁל אוֹתוֹ שָׁבוּעַ, שֶׁאֵינָם מִ'בֵּית אָב' הָעוֹבֵד בַּמִּקְדָּשׁ בְּאוֹתוֹ יוֹם, **מִתְעַנִּין** עִם הַצִּבּוּר, וְאוּלָם הֵם לֹא **מַשְׁלִימִין** תַּעֲנִיתָם עַד הַלַּיְלָה אֶלָּא רַק עַד חֲצוֹת הַיּוֹם, כְּדֵי שֶׁאִם תִּכְבֶּד עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת עַל אַנְשֵׁי בֵּית אָב יִהְיֶה בְּיָדָם כֹּחַ לְסַיְּעָם. וְאִלּוּ **אַנְשֵׁי בֵּית אָב** הָעוֹבְדִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּיוֹם זֶה, **לֹא הָיוּ מִתְעַנִּין כְּלָל. שָׁלֹשׁ** תַּעֲנִיּוֹת הַשְּׁנִיּוֹת שֶׁגּוֹזְרִים בֵּית דִּין עַל הַצִּבּוּר בְּעֵת עֲצִירַת גְּשָׁמִים, שֶׁהֵן חֲמוּרוֹת יוֹתֵר, **אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מִתְעַנִּין עִם הַצִּבּוּר וּמַשְׁלִימִין** תַּעֲנִיתָם עַד הַלַּיְלָה, וְאִלּוּ **אַנְשֵׁי בֵּית אָב** שֶׁהָיוּ **מִתְעַנִּין** עִם הַצִּבּוּר **וְלֹא מַשְׁלִימִין** תַּעֲנִיתָם עַד הַלַּיְלָה אֶלָּא רַק עַד חֲצוֹת הַיּוֹם. **שָׁבַע** תַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁהֵן הַחֲמוּרוֹת בְּיוֹתֵר, אֵלּוּ וְאֵלּוּ - בֵּין אַנְשֵׁי בֵּית אָב, **מִתְעַנִּין** עִם הַצִּבּוּר **וּמַשְׁלִימִין** תַּעֲנִיתָם עַד הַלַּיְלָה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת** שֶׁאֵינָן חֲמוּרוֹת כָּל כָּךְ, אֵלּוּ וְאֵלּוּ - בֵּין אַנְשֵׁי מִשְׁמָר וּבֵין אַנְשֵׁי בֵּית אָב, **לֹא הָיוּ מִתְעַנִּין כְּלָל. שָׁלֹשׁ** תַּעֲנִיּוֹת הַשְּׁנִיּוֹת שֶׁהֵן חֲמוּרוֹת יוֹתֵר, **אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מִתְעַנִּין** עִם הַצִּבּוּר **וְלֹא מַשְׁלִימִין** תַּעֲנִיתָם עַד הַלַּיְלָה, וְאִלּוּ **אַנְשֵׁי בֵּית אָב לֹא הָיוּ מִתְעַנִּין כְּלָל. שָׁבַע** תַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁהֵן הַחֲמוּרוֹת בְּיוֹתֵר, **אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מִתְעַנִּין** עִם הַצִּבּוּר **וּמַשְׁלִימִין,** וְאִלּוּ **אַנְשֵׁי בֵּית אָב מִתְעַנִּין וְלֹא מַשְׁלִימִין:**

מִשְׁנָה ז אִסּוּר שְׁתִיַּת יַיִן תִּסְפֹּרֶת וְכִבּוּס לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר וְאַנְשֵׁי בֵּית אָב בְּשָׁבוּעַ עֲבוֹדָתָם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: אַנְשֵׁי מִשְׁמָר מַתִּירִין לִשְׁתּוֹת יַיִן בַּלֵּילוֹת שֶׁל שָׁבוּעַ עֲבוֹדָתָם שֶׁאֵינָם יוֹם עֲבוֹדַת בֵּית אָב שֶׁלָּהֶם, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא תִּכְבֶּד הָעֲבוֹדָה עַל אַנְשֵׁי בֵּית אָב וְלֹא יוּכְלוּ לְסַיְּעָם (ויקרא י ט) 'יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ', לְפִי שֶׁהֲעֲבוֹדָה בָּהֶם מוּעָטֶת, **אֲבָל לֹא בַּיָּמִים** לְפִי שֶׁבָּהֶם הָעֲבוֹדָה מְרֻבָּה וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתִּכְבַּד הָעֲבוֹדָה עַל אַנְשֵׁי בֵּית אָב. וְאִלּוּ **אַנְשֵׁי בֵּית אָב** הָעוֹבְדִים בַּמִּקְדָּשׁ בְּאוֹתוֹ יוֹם, אֲסוּרִים לִשְׁתּוֹת יַיִן **לֹא בַּיּוֹם,** לְפִי שֶׁעֲסוּקִים בַּעֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת, **וְלֹא בַּלַּיְלָה,** לְפִי שֶׁעֲסוּקִים בְּהֶעֱלָאַת אֵבָרִים וּפְדָרִים שֶׁלֹּא הִסְפִּיקוּ לְהַקְטִירָם בַּיּוֹם, וְשָׁנָפְלוּ מִן הַמִּזְבֵּחַ לָאָרֶץ, וְכֵן לְהַפֵּךְ בְּאֵיבָרִים שֶׁלֹּא נִתְעַכְּלוּ הֵיטֵב לְמַהֵר הַקְטָרָתָם. **אַנְשֵׁי מִשְׁמָר** בְּשָׁבוּעַ עֲבוֹדָתָם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ **וְאַנְשֵׁי מַעֲמָד** [-אַחַת מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קְבוּצוֹת - 'מַעֲמָדוֹת', לָהֶן נִתְחַלְּקוּ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי בֵּית דִּינָם שֶׁל שְׁמוּאֵל וְדָוִד, שֶׁיִּהְיֶה כָּל מַעֲמָד עוֹמֵד שָׁבוּעַ אֶחָד עַל קָרְבַּן הַתָּמִיד בִּשְׁבִיל כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בַּעֲלֵי הַקָּרְבָּן וּצְרִיכִים לַעֲמֹד עַל הַקָּרְבָּן בִּשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ, וּמִתְפַּלֵּל שֶׁיִּתְקַבֵּל לְרָצוֹן] בַּשָּׁבוּעַ שֶׁלָּהֶם, **אַסּוּרִין מִלְּסַפֵּר** אֶת שְׂעָרָם, **וּמִלְּכַבֵּס** אֶת בִּגְדֵיהֶם, כְּדֵי שֶׁיִּסְתַּפְּרוּ וְיכַבְּסוּ קֹדֶם לָכֵן, וְלֹא יִבָּנְסוּ לְמִשְׁמַרְתָּם כְּשֶׁהֵם מְגֻנָּלִים. **וּבַחֲמִישִׁי** שֶׁל אוֹתוֹ שָׁבוּעַ שֶׁדָּרָךְ רַב בְּנֵי אָדָם לְהִסְתַּפֵּר בּוֹ וְלֹא לְהַמְתִּין לְיוֹם שִׁשִּׁי מִפְּנֵי הַטֹּרַח, **מֻתָּרִין** לְסַפֵּר שְׂעָרָם וּלְכַבֵּס בִּגְדֵיהֶם **מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת: מִשְׁנָה ח יְמֵי שִׁמְחָה שֶׁאֵין מַסְפִּידִים בָּהֶם וְאֵין גּוֹזְרִים בָּהֶם תַּעֲנִית עַל הַצִּבּוּר: כָּל** יוֹם **הַכָּתוּב** עָלָיו **בְּמִגִּלַּת תַּעֲנִית** [-מְגִלָּה שֶׁנִּכְתְּבָה עַל יְדֵי הַחַנָּא חֲנַנְיָה בֶּן חִזְקִיָּה וְסִיעָתוֹ, שֶׁבָּהּ נִמְנוּ הַיָּמִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בָּהֶם נִסִּים לְיִשְׂרָאֵל בִּתְקוּפַת בַּיִת שֵׁנִי וּקְבָעוּם לְיָמִים טוֹבִים שֶׁאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם, וּבְחֻלְקָם אַף אָסוּר לְהַסְפִּיד] - **דְּלָא לְמִסְפַּד** - שֶׁאָסוּר לְהַסְפִּיד בּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ, אַף בְּיוֹם **שֶׁלְּפָנָיו אָסוּר** לְהַסְפִּיד וּלְהִתְעַנּוֹת, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן אַף בְּיוֹם טוֹב עַצְמוֹ, אֲבָל בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו **מֻתָּר,** שֶׁכְּיָון שֶׁעָבַר הַיּוֹם טוֹב שׁוּב אֵין לָחוּשׁ לְכָךְ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** בֵּין בַּיּוֹם **שֶׁלְּפָנָיו** וּבֵין בַּיּוֹם **שֶׁלְּאַחֲרָיו אָסוּר** לְהִתְעַנּוֹת וּלְהַסְפִּיד. וּבַיָּמִים שֶׁכָּתוּב עֲלֵיהֶם דְּלָא לְהִתְעַנָּאָה **בְּהוֹן** - שֶׁרַק אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם, בֵּין בַּיּוֹם **שֶׁלְּפָנָיו** וּבֵין בַּיּוֹם **שֶׁלְּאַחֲרָיו מֻתָּר** לְהִתְעַנּוֹת, שֶׁלְּפִי שֶׁאֵינָם חֲמוּרִים כָּל כָּךְ לֹא גָּזְרוּ עַל יָמִים **שֶׁלְּפָנֵיהֶם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** בַּיּוֹם **שֶׁלְּפָנָיו אָסוּר** לְהִתְעַנּוֹת, וְרַק בַּיּוֹם **שֶׁלְּאַחֲרָיו מֻתָּר.** וְכָל זֶה בִּזְמַן חֲזַ"ל, אֲמָנָם כַּיּוֹם בָּטְלָה מְגִלַּת תַּעֲנִית וְכָל יָמִים אֵלּוּ מֻתָּרִים בְּהֶסְפֵּד וְתַעֲנִית, חוּץ מִימֵי הַחֲנֻכָּה וְהַפּוּרִים שֶׁאֲסוּרִים, אַךְ יָמִים שֶׁלְּפָנֵיהֶם וְשֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם מֻתָּרִים: **מִשְׁנָה ט יָמִים שֶׁאֵין גּוֹזְרִים לְהַתְחִיל בָּהֶם סֵדֶר שֶׁל תַּעֲנִיּוֹת: אֵין** בֵּית דִּין **גּוֹזְרִין תַּעֲנִית עַל הַצִּבּוּר בַּתְּחִלָּה** - תַּעֲנִית רִאשׁוֹנָה עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים, **בַּחֲמִישִׁי** - בְּיוֹם חֲמִישִׁי, בִּכְדֵי שֶׁלֹּא **לְהַפְקִיעַ אֶת הַשְּׁעָרִים** - כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַבְּצוּ לִזְמַן אֶחָד קְנִיַּת סְעוּדַת שַׁבָּת, לְפִי שֶׁאִם יִרְאוּ בַּעֲלֵי הַחֲנֻיּוֹת שֶׁבְּנֵי אָדָם קוֹנִים הַרְבֵּה יַחַד, יִסְבְּרוּ שֶׁבָּא רָעָב לָעוֹלָם, וְיַפְקִיעוּ אֶת הַמְּחִירִים. **אֶלָּא שְׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת** יִקְבָּעוּם בְּיָמִים **שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי, וְשָׁלֹשׁ** תַּעֲנִיּוֹת **הַשְּׁנִיּוֹת** יְכוֹלִים לְקָבְעָן אַף בְּיָמִים **חֲמִישִׁי שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי** לְפִי שֶׁאֵין לָחוּשׁ לְהַפְקָעַת שְׂעָרִים אֶלָּא בַּתַּעֲנִית הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין בַּעֲלֵי הַחֲנֻיּוֹת יוֹדְעִים שֶׁקָּבְעוּ תַּעֲנִית בְּיוֹם זֶה וּכְשֶׁרוֹאִים אֶת רִבּוּי הַקּוֹנִים חוֹשְׁבִים שֶׁבָּא רָעָב לָעוֹלָם, וּמַפְקִיעִים אֶת הַמְּחִירִים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁאֵין** מַתְחִילִים אֶת הַתַּעֲנִיּוֹת **הָרִאשׁוֹנוֹת** בְּיוֹם **חֲמִישִׁי, כָּךְ** גַּם **לֹא** יַתְחִילוּ אֶת שְׁלֹשׁ הַתַּעֲנִיּוֹת **הַשְּׁנִיּוֹת וְלֹא** אֶת שֶׁבַע הַתַּעֲנִיּוֹת **הָאַחֲרוֹנוֹת** בְּיוֹם חֲמִישִׁי, אֶלָּא בְּיוֹם שֵׁנִי: **מִשְׁנָה י יָמִים שֶׁאֵין קוֹבְעִים בָּהֶם תַּעֲנִית: אֵין** בֵּית דִּין **גּוֹזְרִין תַּעֲנִית עַל הַצִּבּוּר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, בַּחֲנֻכָּה וּבְפוּרִים,** לְפִי שֶׁהֵם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה. **וְאִם** גָּזְרוּ בֵּית דִּין סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת וְלֹא שָׁמוּ לִבָּם לְכָךְ שֶׁאַחַת הַתַּעֲנִיּוֹת חָלָה בְּאֶחָד מֵיָּמִים אֵלּוּ, **וְהִתְחִילוּ** הָעָם לְהִתְעַנּוֹת עַל פִּיהֶם וְלֹא נַעֲנוּ בְּיֵרִידַת גְּשָׁמִים עַד שֶׁהִגִּיעַ אוֹתוֹ יוֹם, מִתְעַנִּים בּוֹ **וְאֵין מַפְסִיקִין** אֶת סֵדֶר הַתַּעֲנִיּוֹת, **דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל** שֶׁאִם הִתְחִילוּ **אֵין מַפְסִיקִין** אֲפִלּוּ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּחֲנֻכָּה וּבְפוּרִים, מִכָּל מָקוֹם **מוֹדֶה הָיָה שֶׁאֵין מַשְׁלִימִין עֲלֵיהֶם מִיָּד. וְכֵן שֶׁפָּסְקוּ גְּשָׁמִים בֵּין גֶּשֶׁם לְגֶשֶׁם** אֶת הַתַּעֲנִית בְּיָמִים אֵלּוּ עַד הָעֲרֶב, אֶלָּא אוֹכְלִים בָּעֲרֶב סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה. **וְכֵן** הַדִּין בְּ**תִשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת,** שֶׁאֵין מַשְׁלִימִים אֶת הַתַּעֲנִית עַד הָעֲרֶב, אֶלָּא אוֹכְלִים לִפְנֵי הַשַּׁבָּת סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת שֶׁלֹּא יִכָּנֵס אֲלֵיהָ כְּשֶׁהוּא רָעֵב. [וּבַזְּמַן הַזֶּה שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ עַל פִּי הָרְאִיָּה, לְעוֹלָם אֵין חָל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּעֶרֶב שַׁבָּת]:

פֶּרֶק ג דִּינֵי הַתַּעֲנִיּוֹת עַל שְׁאָר הַצָּרוֹת, וְדִין נַעֲנוּ תּוֹךְ כְּדֵי הַתַּעֲנִית אִם מַפְסִיקִים אֶת הַתַּעֲנִית, וְהַדְּבָרִים שֶׁאֵין גּוֹזְרִים עֲלֵיהֶם תַּעֲנִית: **מִשְׁנָה א דִּין הַתַּעֲנִיּוֹת בָּאֲפָנִים אֲחֵרִים שֶׁל עֲצִירַת גְּשָׁמִים: סֵדֶר תַּעֲנִיּוֹת אֵלּוּ הָאָמוּר** לְעֵיל (פ"א משניות ד-ו) הַהוֹלֵךְ וּמַחְמִיר בְּהַדְרָגָה, שֶׁבַּתְּחִלָּה מִתְעַנִּים הַיְחִידִים, וְאִם לֹא נַעֲנוּ גּוֹזְרִין עַל הַצִּבּוּר תַּעֲנִיּוֹת קַלּוֹת, וְאִם לֹא נַעֲנוּ מוֹסִיפִים וְגוֹזְרִים תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא **בִּרְבִיעָה רִאשׁוֹנָה** - בַּעֲצִירַת גְּשָׁמִים עַד שֶׁעָבְרוּ שִׁלְשָׁה זְמַנִּים הָרְאוּיִים לִירִידַת הַ'יּוֹרֶה', כַּמְבֹאָר שָׁם (מ"ה). **אֲבָל** אִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים בִּזְמַנָּם אֶלָּא שֶׁהִצְמִיחוּ **צְמָחִים שֶׁשָּׁנוּ** - שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מִמִּנְהָגָן, כְּגוֹן שֶׁבִּמְקוֹם חִטָּה יָצָא חוֹחַ, וּבִמְקוֹם שְׂעוֹרָה יָצְאָה בָּאְשָׁה, אוֹ כָּל שִׁנּוּי אַחֵר, **מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶם** בְּשׁוֹפָר וְגוֹזְרִים עֲלֵיהֶם תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת כְּחֲמֹרַת הַתַּעֲנִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַּעֲצִירַת גְּשָׁמִים. **וְכֵן** אִם לְאַחַר שֶׁיָּרַד הַ'יּוֹרֶה' בִּזְמַנּוֹ, אֵרַע **שֶׁפָּסְקוּ גְּשָׁמִים בֵּין גֶּשֶׁם לְגֶשֶׁם**

משניות

מַסֶּכֶת תַּעֲנִית פֶּרֶק ג

המבוארות

אַרְבָּעִים יוֹם, מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶם בְּשׁוֹפָר (מִיָּד) וְגוֹזְרִים עֲלֵיהֶם תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סִימָן לְמַפַּת בַּצֹּרֶת: **מִשְׁנָה ב** אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁל עֲצִירַת גְּשָׁמִים שֶׁגּוֹזְרִים בָּהֶם תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת מִיָּד: יָרְדוּ גְּשָׁמִים בְּנַחַת בְּאֶפֶן הַמּוֹעִיל לַצְּמָחִין וְלָעֲשָׂבִים שֶׁשָּׁרְשֵׁיהֶם סְמוּכִים לִפְנֵי הַקַּרְקַע, אֲבָל לֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים בְּחָזָק בְּאֶפֶן שֶׁיִּתַּלְחֲלוּ לָעֻמָּק וְיוֹעִילוּ לָאִילָן שֶׁשָּׁרָשָׁיו עֲמֻקִּים. וְכֵן אִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים בְּחָזָק בְּאֶפֶן הַמּוֹעִיל לָאִילָן, **וְלֹא** יָרְדוּ גְּשָׁמִים בְּנַחַת בְּאֶפֶן הַמּוֹעִיל **לַצְּמָחִים,** וְכֵן אִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים הַמּוֹעִילִים **לָזֶה וְלָזֶה** - לַצְּמָחִים וְלָאִילָן, **אֲבָל לֹא** הָיְתָה בָּהֶם כַּמּוּת הָרְאוּיָה לְמַלְאוֹת **לַבּוֹרוֹת** [-לַחֲפִירוֹת עֲגֻלּוֹת], **לַשִּׁיחִין** [-לַחֲפִירוֹת אֲרֻכּוֹת וְצָרוֹת], **וְלַמְּעָרוֹת** [-לַחֲפִירוֹת מְרֻבָּעוֹת וּמְקֹרוֹת, שֶׁיֵּשׁ בְּתִקְרָתָן פֶּתַח לְהַכְנֵס דַּרְכּוֹ], בְּמֵי שְׁתִיָּה, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּכְלוּ מֵי הַשְּׁתִיָּה בְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה, כָּל אֵלּוּ **מַתְרִיעִין עֲלֵיהֶן** בְּשׁוֹפָר **מִיָּד** וְגוֹזְרִים עֲלֵיהֶן תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת: **מִשְׁנָה ג** דִּין עִיר שֶׁלֹּא יָרְדוּ **בָּהּ גְּשָׁמִים אֶלָּא רַק בָּעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ:** וְכֵן עִיר שֶׁלֹּא יָרְדוּ עָלֶיהָ גְּשָׁמִים, אֶלָּא רַק עַל הָעָרִים שֶׁסְּבִיבָהּ כְּמוֹ **דִּכְתִיב** בִּנְבוּאַת עָמוֹס (ד ז) 'וְהִמְטַרְתִּי **עַל עִיר אֶחָת וְעַל עִיר אַחַת לֹא אַמְטִיר, חֶלְקָה אַחַת תִּמָּטֵר** וְחֶלְקָה אֲשֶׁר לֹא תַמְטִיר עָלֶיהָ תִּיבָשׁ' וְגוֹ', **אוֹתָהּ הָעִיר** שֶׁלֹּא יָרְדוּ בָּהּ גְּשָׁמִים, **מִתְעַנָּה** תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת **וּמַתְרַעַת** בְּשׁוֹפָר מִיָּד, **וְכָל** הָעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ **מִתְעַנּוֹת** עִמָּהּ **וְלֹא מַתְרִיעוֹת** בְּשׁוֹפָר כְּמוֹתָהּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** הָעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ **מַתְרִיעוֹת** בְּשׁוֹפָר כְּמוֹתָהּ, **וְלֹא מִתְעַנּוֹת** עִמָּהּ. אַךְ כֻּלָּם מוֹדִים שֶׁהִיא עֵת צָרָה אַף לָעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ הֵיוֹת וּבְנֵי הָעִיר שֶׁלֹּא יָרְדוּ בָּהּ גְּשָׁמִים יָבוֹאוּ עַתָּה לְעִירָם לִקְנוֹת תְּבוּאָה וְיִוָּצֵר בְּעִירָם מַחְסוֹר וְרָעָב: **מִשְׁנָה ד** דִּין **הַתַּעֲנִית בָּאֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁל צָרָה בְּעִיר אַחַת שֶׁאֵינָהּ בָּעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ:** וְכֵן עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דָּבָר - מִיתַת בְּנֵי אָדָם רַבִּים בִּזְמַן קָצָר, **אוֹ מַפֶּלֶת** - שָׁבְתֵי הָעִיר וְחוֹמוֹתֶיהָ הַבְּרִיאִים וְהַחֲזָקִים נוֹפְלִים, **אוֹתָהּ הָעִיר מִתְעַנָּה** תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת **וּמַתְרַעַת** בְּשׁוֹפָר, **וְכָל** הָעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ **מִתְעַנּוֹת** עִמָּהּ, **וְלֹא מַתְרִיעוֹת** בְּשׁוֹפָר כְּמוֹתָהּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** הָעָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ **מַתְרִיעוֹת** בְּשׁוֹפָר כְּמוֹתָהּ, **וְלֹא מִתְעַנּוֹת** עִמָּהּ. **אֵיזֶהוּ דָבָר** - מִיתָתָם שֶׁל כַּמָּה אֲנָשִׁים נֶחְשֶׁבֶת לְדָבָר, **עִיר הַמּוֹצִיאָה** חֲמֵשׁ מֵאוֹת **רִגְלִי** - שָׁדָרִים בָּהּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים הַיּוֹצְאִים מִבָּתֵּיהֶם וְהוֹלְכִים בִּרְגְלֵיהֶם [לְמַעֵט זְקֵנִים נָשִׁים וִילָדִים שֶׁאֵינָם עוֹלִים לְמִנְיָן זֶה], **וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה שְׁלֹשָׁה מֵתִים בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה** - מֵת אֶחָד בְּכָל יוֹם, **הֲרֵי זֶה דָּבָר.** אַךְ אִם מֵתוּ **פָּחוֹת מִכָּאן** - פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים, אוֹ אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד, **אֵין זֶה דָּבָר:** **מִשְׁנָה ה צָרוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים וּמַתְרִיעִים עֲלֵיהֶן בְּכָל מָקוֹם שֶׁשּׁוֹמְעִים עֲלֵיהֶן:** **עַל** צָרוֹת אֵלּוּ **מַתְרִיעִין** בְּשׁוֹפָר וְגוֹזְרִים תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת **בְּכָל מָקוֹם** שֶׁשּׁוֹמְעִים עֲלֵיהֶן וַאֲפִלּוּ בָּעָרִים הָרְחוֹקוֹת הָרְבֵּה מִמָּקוֹם שֶׁאֵרְעוּ, **עַל הַשִּׁדָּפוֹן** - רוּחַ שֶׁמַּפְסִידָה אֶת הַתְּבוּאָה וּמְרוֹקֶנֶת אוֹתָהּ מִן הַזְּרָעִים, **וְעַל הַיֵּרָקוֹן** - יְבֵשׁ הַגּוֹרֵם לַתְּבוּאָה שֶׁיִּשְׁתַּנֶּה צִבְעָהּ, וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא חֹלִי הַהוֹפֵךְ פְּנֵי הָאָדָם לְמַרְאֵה יָרֵק הַשָּׂדֶה, **עַל הָאַרְבֶּה וְעַל הֶחָסִיל** - מִינֵי חֲגָבִים הַמְכַלִּים אֶת הַתְּבוּאָה, **וְעַל חַיָּה רָעָה** - שֶׁדְּרְכָּהּ לַהֲרֹג בְּנֵי אָדָם, שֶׁנִּרְאֲתָה בְּיוֹם בְּמָקוֹם יִשּׁוּב, **וְעַל הַחֶרֶב** - גְּדוּדֵי צָבָא הָעוֹבְרִים דֶּרֶךְ הָעִיר, וְאַף שֶׁאֵינָם בָּאִים לְהִלָּחֵם עִמָּהּ, **מַתְרִיעִין עָלֶיהָ** בְּשׁוֹפָר, וּמִתְעַנִּים תַּעֲנִיּוֹת חֲמוּרוֹת בְּכָל מָקוֹם שֶׁשּׁוֹמְעִים עָלֶיהָ, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת** - שֶׁכָּל צָרוֹת אֵלּוּ דַּרְכָּן לַעֲבֹר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁשּׁוֹמְעִים עֲלֵיהֶן יֵשׁ לָהֶם לָחוּשׁ שֶׁיַּגִּיעוּ אַף אֲלֵיהֶם: **מִשְׁנָה ו** מַעֲשֶׂה **שֶׁיָּרְדוּ** הַזְּקֵנִים שֶׁל הַסַּנְהֶדְרִין **מִירוּשָׁלַיִם לְעָרֵיהֶם** שְׁבָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְגָזְרוּ תַּעֲנִית עַל שֶׁנִּרְאָה** שֶׁדֶּה קָטָן הַמְגֻדָּל תְּבוּאָה כְּמִלֹּא פִּי **תַּנּוּר** - בְּכַמּוּת מוּעֶטֶת הָרְאוּיָה לַהֲכָנַת פַּת בְּכַמּוּת הַמְמַלֵּאת פִּי תַּנּוּר בִּלְבַד, **שִׁדָּפוֹן** - שֶׁנִּשַּׁדֵּף **בְּאַשְׁקְלוֹן** וַאֲפִלּוּ שֶׁהִיא בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, לְפִי שֶׁשִּׁדָּפוֹן הִיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת. **וְעוֹד** מַעֲשֶׂה שֶׁגָּזְרוּ **תַּעֲנִית** בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **עַל שֶׁאָכְלוּ זְאֵבִים שְׁנֵי תִינוֹקוֹת בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן,** לְפִי שֶׁחַיָּה רָעָה הִיא מַכָּה מְהַלֶּכֶת. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא גָזְרוּ תַּעֲנִית עַל שֶׁאָכְלוּ** זְאֵבִים תִּינוֹקוֹת, **אֶלָּא עַל שֶׁנִּרְאוּ** זְאֵבִים בִּמְקוֹם יִשּׁוּב בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, שֶׁאַף עַל דָּבָר זֶה יֵשׁ לִגְזֹר תַּעֲנִית, לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּם לְהֵרָאוֹת בָּעִיר: **מִשְׁנָה ז צָרוֹת שֶׁמִּתְרִיעִים עֲלֵיהֶן אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת:** **עַל** צָרוֹת אֵלּוּ **מַתְרִיעִין** בְּשׁוֹפָר וַאֲפִלּוּ **בְּשַׁבָּת** בְּכָל מָקוֹם שֶׁשּׁוֹמְעִים עֲלֵיהֶן, וַאֲפִלּוּ בִּמְקוֹמוֹת הָרְחוֹקִים הַרְבֵּה מִמָּקוֹם שֶׁאֵרְעוּ, **עַל עִיר שֶׁהַקִּיפוּהָ גּוֹיִם** לְהִלָּחֵם עִמָּהּ, **אוֹ** שֶׁהִקִּיפָהּ **נָהָר** הָעוֹלֶה עַל גְּדוֹתָיו וְעוֹמֵד לִשְׁטֹף, **וְעַל סְפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת** [-הַמִּתְחַבֶּטֶת וּמִשְׁתַּבֶּרֶת] **בַּיָּם** וְעוֹמֶדֶת לִטְבֹּעַ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אֵין מַתְרִיעִים בְּשׁוֹפָר **לְעַזְרָה** - כְּדֵי לִקְרֹא לִבְנֵי אָדָם שֶׁיָּבוֹאוּ לְעָזְרָתָם, אוֹ כְּדֵי לְקַבֵּץ אֶת בְּנֵי אוֹתָהּ עִיר לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה פְּקוּחַ נֶפֶשׁ, **וְלֹא לְצַעֲקָה** - וְלֹא בְּתוֹךְ תְּפִלָּתָם עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁאֵין מְחַלְּלִים אֶת הַשַּׁבָּת לְדָבָר שֶׁאֵין בָּטוּחַ שֶׁיּוֹעִיל, אֶלָּא רַק מִתְעַנִּים וְזוֹעֲקִים וּמִתְחַנְּנִים עֲלֵיהֶם. **שִׁמְעוֹן הַתִּמְנִי** [-מֵהָעִיר תִּמְנַת] **אוֹמֵר, אַף עַל הַדָּבָר** מַתְרִיעִין בְּשׁוֹפָר אֲפִלּוּ בְּמָקוֹמוֹת הָרְחוֹקִים הַרְבֵּה מֵהַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ אֵרַע, וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת, **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ** בְּכָךְ **חֲכָמִים,** אֶלָּא לְדַעְתָּם רַק בְּנֵי הָעִיר שֶׁבָּהּ יֵשׁ דָּבָר וּבְנֵי הָעֲיָרוֹת שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ מִתְעַנִּים וּמַתְרִיעִים בְּשׁוֹפָר, וּבְשַׁבָּת אַף הֵם אֵינָם מַתְרִיעִים בְּשׁוֹפָר: **מִשְׁנָה ח אֵין מִתְעַנִּים וּמַתְרִיעִים עַל רִבּוּי גְּשָׁמִים: עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָּבוֹא** - שֶׁבָּאָה [לְשׁוֹן סַגִּי נְהוֹר] **עַל הַצִּבּוּר,** מִתְעַנִּים **וּמַתְרִיעִין עָלֶיהָ** כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, **חוּץ מִרֹב גְּשָׁמִים** - מֵעַל רִבּוּי גְּשָׁמִים יוֹתֵר מִכְּדֵי צָרְכָּם [בְּאֹפֶן שֶׁאֵינָם מְקַלְקְלִים אֶת הַתְּבוּאָה] אַף שֶׁיֵּשׁ בִּירִידָתָם טֹרַח לַבְּרִיּוֹת, לְפִי שֶׁיְּרִידַת הַגְּשָׁמִים טוֹבָה הִיא וְאֵין רָאוּי לְהַתְרִיעַ עַל רִבּוּי הַטּוֹבָה. **מַעֲשֶׂה** בְּשָׁעַת עֲצִירַת גְּשָׁמִים **שֶׁאָמְרוּ לוֹ לְחוֹנִי הַמְעַגֵּל** שֶׁהָיָה יָדוּעַ שֶׁתְּפִלָּתוֹ מִתְקַבֶּלֶת, **הִתְפַּלֵּל שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים. אָמַר לָהֶם** חוֹנִי הַמְעַגֵּל, שֶׁהָיָה בָּטוּחַ שֶׁתִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ וְיֵרְדוּ גְּשָׁמִים לָרֹב, קָדַם **שֶׁאֲתַפֵּלֵּל צְאוּ וְהַכְנִיסוּ** מִן הַחֲצֵרוֹת לַבָּתִּים אֶת **תַּנּוּרֵי הַפֶּסַח** הָעֲשׂוּיִים חֶרֶס, **בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִמּוֹקוּ** - שֶׁלֹּא יִמָּחוּ מֵרֹב הַגְּשָׁמִים שֶׁיֵּרְדוּ עֲלֵיהֶם אַחַר שֶׁאֲתַפֵּלֵּל. עָשׂוּ כִּדְבָרָיו **וְהִתְפַּלֵּל** שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים, **וְלֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים. מֶה עָשָׂה** חוֹנִי כְּדֵי שֶׁתִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ, **עָג עוּגָה** - רָשַׂם בַּקַּרְקַע צוּרַת עִגּוּל כְּעֵין עוּגָה, **וְעָמַד בְּתוֹכָהּ, וְאָמַר לְפָנָיו** יִתְבָּרַךְ, **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, בָּנֶיךָ שָׂמוּ פְנֵיהֶם עָלַי** - פָּנוּ אֵלַי שֶׁאֲנִי אֲבַקֵּשׁ מִפְּךָ לְפִי **שֶׁאֲנִי כְּבֶן בַּיִת לְפָנֶיךָ** - שֶׁתְּפִלָּתִי מְרֻצָּה וּמְקֻבֶּלֶת לְפָנֶיךָ, **נִשְׁבַּע אֲנִי בְּשִׁמְךָ הַגָּדוֹל, שֶׁאֵינִי זָז מִכָּאן** - מִתּוֹךְ עִגּוּל זֶה, **עַד שֶׁתְּרַחֵם עַל בָּנֶיךָ** וְיֵרְדוּ גְּשָׁמִים. מִיָּד **הִתְחִילוּ גְּשָׁמִים מְנַטְּפִין** [-יוֹרְדִים טְפוֹת טְפוֹת]. **אָמַר** חוֹנִי הַמְעַגֵּל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, **לֹא כָךְ שָׁאַלְתִּי** - לֹא גְּשָׁמִים כָּאֵלּוּ בִּקַּשְׁתִּי, **אֶלָּא** בִּקַּשְׁתִּי שֶׁיֵּרְדוּ **גְּשָׁמֵי** שֶׁפַע הַמְמַלְאִים **בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת** [-מֵינֵי חֲפִירוֹת לְקִבּוּל מֵי הַגְּשָׁמִים (ראה לעיל מ"ב)]. מִיָּד **הִתְחִילוּ** הַגְּשָׁמִים **לֵירֵד בְּזַעַף** - בְּחֹזֶק רַב. **אָמַר** חוֹנִי הַמְעַגֵּל, **לֹא כָךְ שָׁאַלְתִּי** - לֹא גְּשָׁמִים כָּאֵלּוּ בִּקַּשְׁתִּי, **אֶלָּא בִּקַּשְׁתִּי שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמֵי רָצוֹן, בִּרְכָה וּנְדָבָה** - גְּשָׁמִים הַיּוֹרְדִים בְּרָצוֹן וּבְעִין יָפָה. מִיָּד נִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתוֹ וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים **כִּתְקָנָן** - בְּאֹפֶן הָרָאוּי, וְלֹא פָּסְקוּ מִלָּרֶדֶת **עַד שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת** הַגָּבוֹהַּ מִכָּל הָעִיר **מִפְּנֵי** רִבּוּי **הַגְּשָׁמִים** שֶׁהִצְטַבְּרוּ בַּמְּקוֹמוֹת הַנְּמוּכִים.

משניות מַסֶּכֶת תַּעֲנִית פֶּרֶק ד המבוארות

בָּאוּ וְאָמְרוּ לוֹ, כְּשֵׁם שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּ עֲלֵיהֶם שֶׁיֵּרְדוּ, כָּךְ הִתְפַּלֵּל שֶׁיֵּלְכוּ לָהֶן. אָמַר לָהֶן, צְאוּ וּרְאוּ אִם נִמְחָת אֶבֶן הַטּוֹעִים. שָׁלַח לוֹ שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח, אִלְמָלֵא חוֹנִי אַתָּה, גּוֹזְרָנִי עָלֶיךָ נִדּוּי. אֶבֶל מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ, שֶׁאַתָּה מִתְחַטֵּא לִפְנֵי הַמָּקוֹם וְעוֹשֶׂה לְךָ רְצוֹנוֹ, כְּבֵן שֶׁהוּא מִתְחַטֵּא עַל אָבִיו וְעוֹשֶׂה לוֹ רְצוֹנוֹ. וְעָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר (משלי כג כה) 'יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ, וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ':

משנה ט יָרְדוּ גְּשָׁמִים בְּיוֹם הַתַּעֲנִית אִם צְרִיכִים לְהַשְׁלִים תַּעֲנִיתָם: הָיוּ מִתְעַנִּין - קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם הַיְחִידִים תַּעֲנִית אוֹ שֶׁגָּזְרוּ בֵּית דִּין תַּעֲנִית עַל הַצִּבּוּר בְּעֵת עֲצִירַת גְּשָׁמִים, וְיָרְדוּ לָהֶם גְּשָׁמִים בַּשְּׁעוּר מַסְפִּיק בְּיוֹם הַתַּעֲנִית, אִם יָרְדוּ הַגְּשָׁמִים קֹדֶם הָנֵץ הַחַמָּה, לֹא יַשְׁלִימוּ תַּעֲנִיתָם עַד סוֹף הַיּוֹם, לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי הָיָה בְּדַעְתָּם שֶׁאִם יֵרְדוּ גְּשָׁמִים מִיָּד בְּתְחִלַּת תַּעֲנִיתָם לֹא יִתְעַנּוּ. וְאִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים לְאַחַר הָנֵץ הַחַמָּה, יַשְׁלִימוּ אֶת הַתַּעֲנִית עַד סוֹף הַיּוֹם, לְפִי שֶׁכְּבָר הִתְחִילָה תַּעֲנִיתָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים קֹדֶם חֲצוֹת הַיּוֹם, לֹא יַשְׁלִימוּ תַּעֲנִיתָם עַד סוֹף הַיּוֹם, לְפִי שֶׁעַד חֲצוֹת עֲדַיִן זְמַן סְעוּדָה הוּא, וְאַף שֶׁלֹּא אָכְלוּ עַד עַתָּה אֵין נָחְשָׁב הַדָּבָר שֶׁהִתְחִילָה תַּעֲנִיתָם, וְלָכֵן יְכוֹלִים לְהַפְסִיקוּ אִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים. אַךְ אִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים לְאַחַר חֲצוֹת, יַשְׁלִימוּ תַּעֲנִיתָם עַד סוֹף הַיּוֹם, לְפִי שֶׁכְּבָר עָבַר זְמַן סְעוּדָה וְהִתְחִילָה תַּעֲנִיתָם, וְשׁוּב אֵין יְכוֹלִים לְהַפְסִיקוּ. מַעֲשֶׂה שֶׁגָּזְרוּ תַּעֲנִית בְּלֹד עַל עֲצִירַת גְּשָׁמִים, וְיָרְדוּ לָהֶם גְּשָׁמִים בְּשִׁעוּר מַסְפִּיק בְּיוֹם הַתַּעֲנִית קֹדֶם חֲצוֹת. אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן, צְאוּ וְאִכְלוּ וּשְׁתוּ כְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים עַד חֲצוֹת אֵין צְרִיכִים לְהַשְׁלִים אֶת הַתַּעֲנִית, וַעֲשׂוּ יוֹם טוֹב. וְיָצְאוּ וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְעָשׂוּ יוֹם טוֹב, וּבָאוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם לְבֵית הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁהֵם בְּכָרֵס מְלֵאָה וְנָפֵשׁ שְׂבֵעָה וְקָרְאוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל - מִזְמוֹר קל"ו בְּסֵפֶר תְּהִלִּים, שֶׁכָּלוֹ הַלֵּל וְהוֹדָאָה לַה' עַל חַסְדּוֹ לְעוֹלָם:

פֶּרֶק ד דִּינֵי נְשִׂיאַת כַּפַּיִם בְּתַעֲנִיּוֹת, דִּינֵי הָאֲבֵלוּת הַנּוֹהֲגִים בְּחֹדֶשׁ אָב, עִנְיַן הַמִּשְׁמָרוֹת וְהַמַּעֲמָדוֹת וְסֵדֶר הַתְּפִלּוֹת בָּהֶם, סֵדֶר הֲבָאַת קָרְבַּן עֲצִים, וְעִנְיַן שִׁמְחַת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

משנה א בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים [-זְמַנִּים] בַּשָּׁנָה הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶן לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל תְּפִלּוֹת הַיּוֹם, וּמֶהֶם יוֹם אֶחָד שֶׁמֻּחֶמֶת כָּךְ נוֹשְׂאִין בּוֹ אֶת כַּפֵּיהֶם אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם, בְּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, בְּתְפִלַּת מוּסָף, וּבִתְפִלַּת מִנְחָה וּבִתְפִלַּת נְעִילַת שְׁעָרִים [-תְּפִלָּה שֶׁמְּוֹסִיפִים סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, בְּחֵלֶק מִן הַתַּעֲנִיּוֹת וּבַמַּעֲמָדוֹת, וְנִקְרֵאת עַל שֵׁם נְעִילַת שַׁעֲרֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְשַׁעֲרֵי שָׁמַיִם בְּשָׁעָה זוֹ], וְאֵלּוּ הֵן: א. בְּתַעֲנִיּוֹת צִבּוּר נוֹשְׂאִין כַּפֵּיהֶם אַף בְּמִנְחָה לְפִי שֶׁאֵין לָחוּשׁ בָּהֶם לִשְׁכְּרוּת הַבָּאָה מֵחֲמַת הַסְּעוּדָה. ב. וּבַמַּעֲמָדוֹת - בְּאַרְבַּעַת הַיָּמִים בַּשָּׁבוּעַ בָּהֶם מִתְעַנְּים אַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד וְלֹא בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, שֶׁבּוֹ נוֹשְׂאִים הַכֹּהֲנִים אֶת כַּפֵּיהֶם אַרְבַּע פְּעָמִים, בְּשַׁחֲרִית בְּמוּסָף בְּמִנְחָה וּבִנְעִילָה. וּמִשְׁנָתֵנוּ הִיא כְּשִׁאָר מִשְׁנָיוֹת הַשְּׁנוּיוֹת בְּסִתָם שֶׁהֵן לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר, אוּלָם לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי אַף בְּתַעֲנִיּוֹת אֵין הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם בְּמִנְחָה, גְּזֵרָה שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְשֵׁאת כַּפֵּיהֶם בְּמִנְחָה בְּשִׁאָר יָמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חֲשַׁשׁ שִׁכְרוּת, אוּלָם בְּתַעֲנִיּוֹת שֶׁאֵין מִתְפַּלְּלִים בָּהֶן תְּפִלַּת נְעִילָה וּמִתְפַּלְּלִים תְּפִלַּת מִנְחָה בְּסָמוּךְ לַשְּׁקִיעָה אֵין תְּפִלַּת מִנְחָה זוֹ דּוֹמָה לִתְפִלַּת מִנְחָה שֶׁל שְׁאָר הַיָּמִים וְאֵין

משנה ב הַמַּעֲמָדוֹת וְסִדַּר תַּקָּנָתָן: אִלּוּ הֵן הַמַּעֲמָדוֹת, וְסִדַּר תַּקָּנָתָן: לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת הַתָּמִיד (במדבר כח ב) 'צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי', שָׁמַפְתִּי לְאַשֵּׁי רֵיחַ נִיחוֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ', שָׁמַפְתִּי עוֹמֵד עַל קָרְבַּן הַתָּמִיד הוּא קָרְבָּנָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְיִקְשֶׁה וְכִי הֵיאַךְ קָרְבָּנוֹ שֶׁל אָדָם קָרֵב וְהוּא אֵינוֹ עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, וַהֲרֵי הֲלָכָה הִיא שֶׁבַּעַל הַקָּרְבָּן חַיָּב לַעֲמֹד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ עַל קָרְבָּנוֹ וּלְשָׁמְרוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא קָרֵב, לְפִיכָךְ הִתְקִינוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים - שְׁמוּאֵל וְדָוִד וּבֵית דִּינָם, יַחַד עִם תַּקָּנַת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה הַמִּשְׁמָרוֹת [-קְבוּצוֹת] שֶׁנִּתְחַלְּקוּ אֲלֵיהֶם בְּנֵי שִׁבְטֵי לֵוִי לְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּתוֹרָנוּת כָּל מִשְׁמָר שָׁבוּעַ. וְתַקָּנָה נוֹסָפָת שֶׁעַל [-כְּנֶגֶד] כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר שֶׁל כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם, הָיָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ גַּם מַעֲמָד קְבוּעַ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁל כֹּהֲנִים, שֶׁל לְוִיִּם, וְשֶׁל יִשְׂרְאֵלִים, שֶׁהָיוּ שְׁלִיחִים שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד עַל קָרְבָּנָם. הִגִּיעַ זְמַן הַמִּשְׁמָר לַעֲלוֹת לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְשַׁמֵּשׁ בַּשָּׁבוּעַ שֶׁהָאֱבוּתוֹ מִשְׁמָר עוֹלִים מִכָּל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתָם לִירוּשָׁלַיִם לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לַעֲבוֹדָתָם, וְאַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד שֶׁכְּנֶגֶד מִשְׁמָר זֶה הַדָּרִים בִּירוּשָׁלַיִם אוֹ בְּסָמוּךְ לָהּ עוֹלִים עִמָּם לַעֲמֹד עַל קָרְבַּן הַתָּמִיד בְּשִׁלּוּחוּתָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּשְׁאָר יִשְׂרָאֵל מֵאַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד שֶׁמְּקַשָּׁר בְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר הַמְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּשָׁבוּעַ זֶה, הָרְחוֹקִים מִירוּשָׁלַיִם שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלַעֲמֹד עַל הַקָּרְבָּן, מִתְכַּנְּסִין לְעָרֵיהֶן - בְּבָתֵּי הַכְּנֶסִיּוֹת שֶׁבְּעָרֵיהֶן, וּמִתְעַנִּים וּמִתְפַּלְּלִים בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת נְעִילָה, וְקוֹרְאִין בַּתּוֹרָה כָּל יוֹם בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, לְהוֹדִיעַ שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הָעֲבוֹדָה שֶׁעוֹשִׂים בַּמִּקְדָּשׁ, וְכֵן אַנְשֵׁי מַעֲמָד שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ מִתְעַנִּים וּמִתְפַּלְּלִים בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת נְעִילָה וְקוֹרְאִים בַּתּוֹרָה בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית. וּבְמִשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת יִתְבָּאֲרוּ כַּמָּה חִלּוּקֵי דִּינִים בֵּין אַנְשֵׁי מַעֲמָד שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם לְאוֹתָם שֶׁבְּעָרֵיהֶם:

משנה ג תַּעֲנִיּוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים אַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד: וְאַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד הָיוּ מִתְעַנִּין אַרְבָּעָה יָמִים בַּשָּׁבוּעַ שֶׁלָּהֶם, מִיּוֹם שֵׁנִי וְעַד יוֹם חֲמִישִׁי, וְלֹא הָיוּ מִתְעַנִּין בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְשַׁבָּת כְּשֶׁהֵם מְעֻנִּים, וְכָל שֶׁכֵּן בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ. וְלֹא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת [-יוֹם רִאשׁוֹן בַּשָּׁבוּעַ], כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִמְּנוּחָה וְעֹנֶג שֶׁל שַׁבָּת לִיגִיעָה וְתַעֲנִית וְיִמּוּתוּ מַחֲמַת הַשִּׁנּוּי הַקִּיצוֹנִי, וְעוֹד שֶׁלְּפִי שֶׁבְּשַׁבָּת נִתָּנֶת לָאָדָם נְשָׁמָה יְתֵרָה וּלְמוֹצָאֵי שַׁבָּת נִטֶּלֶת מִמֶּנּוּ, הַתַּעֲנִית בְּיוֹם רִאשׁוֹן סַכָּנָה הִיא לוֹ, וְעוֹד שֶׁמֵּאַחַר וְהָאָדָם נִבְרָא בְּיוֹם שִׁשִּׁי, בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא יוֹם שְׁלִישִׁי לִיצִירָתוֹ הוּא חָלוּשׁ בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּאַנְשֵׁי שְׁכֶם שֶׁהָיוּ כּוֹאֲבִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילָתָם - שְׁהֵיא כְּעֵין יְצִירָתוֹ שֶׁל הָאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לד כה) 'וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים'.

וְכֹה הָיָה סֵדֶר קְרִיאָתָם בַּתּוֹרָה בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית: בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁבוּעַ הָיוּ קוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'בְּרֵאשִׁית' (בראשית א א-ה) וּפָרָשַׁת 'יְהִי רָקִיעַ' (שם פסוקים ו-ח). בַּשֵּׁנִי בַּשָּׁבוּעַ הָיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'יְקַוּוּ הַמַּיִם'. בַּשְּׁלִישִׁי בַּשָּׁבוּעַ הָיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'יְקַוּוּ הַמַּיִם' וּמוֹסִיפִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'יְהִי מְאֹרֹת' (שם פסוקים יד-יט). בָּרְבִיעִי בַּשָּׁבוּעַ הָיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'יְהִי מְאֹרֹת' וּמוֹסִיפִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם' (שם פסוקים כ-כג). בַּחֲמִישִׁי בַּשָּׁבוּעַ הָיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם' וּמוֹסִיפִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'תּוֹצֵא הָאָרֶץ' (שם פסוקים כד-לא). בַּשִּׁשִּׁי בַּשָּׁבוּעַ הָיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'תּוֹצֵא הָאָרֶץ' וּמוֹסִיפִים וְקוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם' (שם ב א-ג). הַפָּרָשָׁה הַגְּדוֹלָה מְבֵּין שְׁתֵּי הַפָּרָשִׁיּוֹת שֶׁקּוֹרְאִים בְּכָל יוֹם, קוֹרִין אוֹתָהּ בְּשֵׁנַיִם - מְחַלְּקִים אוֹתָהּ לִשְׁנֵי עוֹלִים לַתּוֹרָה, וְהַפָּרָשָׁה הַקְּטַנְּה מִבֵּינֵיהֶן קוֹרְאִים אוֹתָהּ בְּיָחִיד, כְּגוֹן בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן קוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'בְּרֵאשִׁית' שֶׁפָּחָה חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים לִשְׁנַיִם, לָרִאשׁוֹן קוֹרֵא שִׁלְשָׁה פְּסוּקִים, וְלַשֵּׁנִי חוֹזֵר וְקוֹרֵא פָּסוּק שְׁלִישִׁי שֶׁקָּרָא

גמרא בָּאוּ וְאָמְרוּ לוֹ, כְּשֵׁם שֶׁהִתְפַּלַּלְתָּ עֲלֵיהֶם שֶׁיֵּרְדוּ, כָּךְ הִתְפַּלֵּל שֶׁיֵּלְכוּ לָהֶן. אָמַר לָהֶן, צְאוּ וּרְאוּ אִם נִמְחָת אֶבֶן הַטּוֹעִים. שָׁלַח לוֹ שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח, אִלְמָלֵא חוֹנִי אַתָּה, גּוֹזְרָנִי עָלֶיךָ נִדּוּי. אֶבֶל מָה אֶעֱשֶׂה לְךָ, שֶׁאַתָּה מִתְחַטֵּא לִפְנֵי הַמָּקוֹם וְעוֹשֶׂה לְךָ רְצוֹנוֹ, כְּבֵן שֶׁהוּא מִתְחַטֵּא עַל אָבִיו וְעוֹשֶׂה לוֹ רְצוֹנוֹ. וְעָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר (משלי כג כה) 'יִשְׂמַח אָבִיךְ וְאִמֶּךָ, וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ': **ט** הָיוּ מִתְעַנִּין וְיָרְדוּ לָהֶם גְּשָׁמִים קֹדֶם הָנֵץ הַחַמָּה, לֹא יַשְׁלִימוּ. לְאַחַר הָנֵץ הַחַמָּה, יַשְׁלִימוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, קֹדֶם חֲצוֹת, לֹא יַשְׁלִימוּ. לְאַחַר חֲצוֹת, לֹא יַשְׁלִימוּ. מַעֲשֶׂה שֶׁגָּזְרוּ תַּעֲנִית בְּלֹד, וְיָרְדוּ לָהֶם גְּשָׁמִים קֹדֶם חֲצוֹת. אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן, צְאוּ וְאִכְלוּ וּשְׁתוּ וַעֲשׂוּ יוֹם טוֹב. וְיָצְאוּ וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְעָשׂוּ יוֹם טוֹב. וּבָאוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם לְבֵית הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁהֵם בְּכָרֵס מְלֵאָה וְנָפֵשׁ שְׂבֵעָה וְקָרְאוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל - מִזְמוֹר קל"ו בְּסֵפֶר תְּהִלִּים, שֶׁכָּלוֹ הַלֵּל וְהוֹדָאָה לַה' עַל חַסְדּוֹ לְעוֹלָם:

פרק ד א בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים (בַּשָּׁנָה) כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶן אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם, בְּשַׁחֲרִית, בְּמוּסָף וּבְמִנְחָה וּבִנְעִילַת שְׁעָרִים, בַּתַּעֲנִיּוֹת וּבַמַּעֲמָדוֹת וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים: **ב** אֵלּוּ הֵן מַעֲמָדוֹת, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח ב) 'צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי', וְכִי הֵיאַךְ קָרְבָּנוֹ שֶׁל אָדָם קָרֵב, וְהוּא אֵינוֹ עוֹמֵד עַל גַּבָּיו, הִתְקִינוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת. עַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר הָיָה מַעֲמָד בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל כֹּהֲנִים, שֶׁל לְוִיִּם, וְשֶׁל יִשְׂרְאֵלִים. הִגִּיעַ זְמַן הַמִּשְׁמָר לַעֲלוֹת, כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם עוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם, וְיִשְׂרְאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר מִתְכַּנְּסִין לְעָרֵיהֶן וְקוֹרְאִין בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: **ג** (וְאַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד הָיוּ מִתְעַנִּין אַרְבָּעָה יָמִים בַּשָּׁבוּעַ, מִיּוֹם שֵׁנִי וְעַד יוֹם חֲמִישִׁי. וְלֹא הָיוּ מִתְעַנִּין עֶרֶב שַׁבָּת, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת. וְלֹא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִמְּנוּחָה וְעֹנֶג לְיִגִיעָה וְתַעֲנִית וְיִמּוּתוּ). בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, 'בְּרֵאשִׁית' וְ'יְהִי רָקִיעַ'. בַּשֵּׁנִי, 'יְהִי רָקִיעַ' וְ'יְקַוּוּ הַמַּיִם'. בַּשְּׁלִישִׁי, 'יְקַוּוּ הַמַּיִם' וְ'יְהִי מְאֹרֹת'. בָּרְבִיעִי, 'יְהִי מְאֹרֹת' וְ'יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם'. בַּחֲמִישִׁי, 'יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם' וְ'תּוֹצֵא הָאָרֶץ'. בַּשִּׁשִּׁי, 'תּוֹצֵא הָאָרֶץ' 'וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם'. פָּרָשָׁה גְּדוֹלָה, קוֹרִין אוֹתָהּ בִּשְׁנַיִם, וְהַקְּטַנָּה בְּיָחִיד.

לָראשׁוֹן וּמַמְשִׁיךְ עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה עוֹד שְׁנֵי פְּסוּקִים, וְלַשְּׁלִישִׁי קוֹרֵא פָּרָשַׁת 'יְהִי רָקִיעַ' שֶׁבָּהּ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי קוֹרְאִים פָּרָשַׁת 'יְהִי רָקִיעַ' וּפָרָשַׁת 'יִקָּווּ הַמַּיִם' שֶׁבָּהּ חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים מְחֻלָּק אוֹתָהּ לִשְׁנֵי עוֹלִים לַתּוֹרָה, וְכֵן בְּכָל הַיָּמִים. כַּסֵּדֶר הַזֶּה קוֹרְאִים אַנְשֵׁי מַעֲמָד שֶׁבְּעָרֵיהֶן מִתּוֹךְ סֵפֶר תּוֹרָה **בְּשַׁחֲרִית, וּבְמוּסָף** - כְּשֶׁחָל מַעֲמָדָם בְּיוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף, **וּבְמִנְחָה נִכְנָסִין** לְבֵית הַכְּנֶסֶת **וְקוֹרִין** מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית **עַל פִּיהֶן** [-בְּעַל פֶּה], אַךְ אֵינָם מוֹצִיאִים סֵפֶר תּוֹרָה מִפְּנֵי טֹרַח הַתַּעֲנִית, וְאֵינָם חוֹשְׁשִׁים לִ'דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָמְרָם עַל פֶּה' כְּמוֹ שֶׁאָנוּ **קוֹרִין אֶת שְׁמַע** בְּעַל פֶּה, לְפִי שֶׁהֵן פָּרָשִׁיּוֹת הַשְּׁגוּרוֹת בְּפִינוּ. אוּלָם אַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם שָׁטְרוּדִים לַעֲמֹד עַל הַקָּרְבָּן, אַף בְּמוּסָף הָיוּ קוֹרְאִים בְּעַל פֶּה. **בְּעֶרֶב שַׁבָּת בְּמִנְחָה לֹא הָיוּ נִכְנָסִין** כְּלָל לִקְרֹא בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית אֲפִלּוּ בְּעַל פֶּה, **מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת** - לְפִי שֶׁטְּרוּדִים לְתַקֵּן צָרְכֵי שַׁבָּת: **מִשְׁנָה ד יָמִים שֶׁאֵין קוֹרְאִים בָּהֶם אַנְשֵׁי מַעֲמָד שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל הַתְּפִלּוֹת: כָּל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** אֲמִירַת **הַלֵּל** וְאֵין בּוֹ קָרְבַּן מוּסָף כְּגוֹן יְמֵי הַחֲנֻכָּה, **אֵין בּוֹ מַעֲמָד** - אֵין אַנְשֵׁי מַעֲמָד שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם קוֹרְאִים בּוֹ בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית **בְּשַׁחֲרִית**, אֶלָּא רַק בְּמִנְחָה וּבִנְעִילָה, לְפִי שֶׁבְּשַׁחֲרִית אֵין לָהֶם פְּנַאי לְכָךְ מֻחֲמֶת אֲמִירַת הַהַלֵּל בְּיָמִים אֵלּוּ. וְכָל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּם **קָרְבַּן מוּסָף** כְּגוֹן רֹאשׁ חֹדֶשׁ, **אֵין בּוֹ** מַעֲמָד - אֵין אַנְשֵׁי מַעֲמָד שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם קוֹרְאִים בּוֹ בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית בְּמוּסָף וְאַף לֹא בְּמִנְחָה וּבִנְעִילָה, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם פְּנַאי לְכָךְ מֻחֲמַת הַקְרָבַת קָרְבַּן מוּסָף בְּיָמִים אֵלּוּ, וְאֵינָם קוֹרְאִים אֶלָּא בְּשַׁחֲרִית, וְהַלֵּל שֶׁבּוֹ שֶׁאֵין גּוֹמְרִים אוֹתוֹ לְפִי שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג, אֵינוֹ דּוֹחֶה מַעֲמָד שֶׁל שַׁחֲרִית. וְיוֹם שֶׁמַּקְרִיבִים בּוֹ **קָרְבַּן עֲצִים** [-קָרְבָּן שֶׁנֶּהֱגוּ לְהָבִיא עִם תְּרוּמַת הָעֵצִים לַלִּשְׁכָּה (להלן מ"ה), וְהָיָה קָרֵב סְמוּךְ לַמִּנְחָה] **אֵין בּוֹ** מַעֲמָד - אֵין אַנְשֵׁי מַעֲמָד שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם קוֹרְאִים בּוֹ בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית **בְּמִנְחָה**, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם פְּנַאי לְכָךְ מֻחֲמַת הַקְרָבַת קָרְבַּן הָעֲצִים הַקָּרֵב סְמוּךְ לַמִּנְחָה, וְאֵינָם קוֹרְאִים אֶלָּא בְּשַׁחֲרִית בְּמוּסָף וּבִנְעִילָה, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. **אָמַר לוֹ בֶּן עַזַּאי** לְרַבִּי עֲקִיבָא, כָּךְ הָיָה רַבִּי **יְהוֹשֻׁעַ שׁוֹנֶה**: כָּל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **קָרְבַּן מוּסָף** כְּגוֹן רֹאשׁ חֹדֶשׁ, **אֵין בּוֹ** מַעֲמָד בְּמוּסָף **וּבְמִנְחָה** הַסְמוּכָה לוֹ, אַךְ יֵשׁ בּוֹ מַעֲמָד בִּנְעִילָה, לְפִי שֶׁדַּי בְּבִטּוּל מַעֲמָדוֹ בְּמוּסָף וּבְמִנְחָה לְצָרְכֵי הַקְרָבַת הַמּוּסָף וְאֵין לְבַטֵּל גַּם מַעֲמָדוֹ בִּנְעִילָה, לְפִי שֶׁקָּרְבַּן מוּסָף מִן הַתּוֹרָה הוּא וְאֵין לְחוּשׁ שֶׁיְּבַטְּלוּהוּ. אוּלָם יוֹם שֶׁמַּקְרִיבִים בּוֹ **קָרְבַּן עֲצִים, אֵין בּוֹ** מַעֲמָד לֹא בְּמִנְחָה וְלֹא **בִּנְעִילָה**, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם פְּנַאי לְהַקְרַבַת קָרְבַּן הָעֲצִים שֶׁהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְיֵשׁ לָחוּשׁ לְבִטּוּלוֹ. מִשֶּׁשָּׁמַע אַחַת בַּשָּׁנָה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ מִשְׁפָּחָה הוּא שַׁיָּךְ, וְכֵן הֵבִיאוּ עִמָּהֶם מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי גוֹנְבֵי עֲלִי וּבְנֵי קוֹצְעֵי קְצִיעוֹת** הַנִּקְרָאִים גַּם בְּנֵי סַלְמַאי הַנִּתּוֹצָתִי [-עַל שֵׁם שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁגָּזְרָה הַמַּלְכוּת עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יָבִיאוּ בְּכּוּרִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְהוֹשִׁיבוּ עַל כָּךְ שׁוֹמְרִים בַּדְּרָכִים, עָמְדוּ וְחִפּוּ סַלֵּי הַבִּכּוּרִים בִּתְאֵנִים יְבֵשׁוֹת, וְנָשְׁאוּ עַל כְּתֵפֵיהֶם עֲלִי [-עֵץ גָּדוֹל שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְכְתֹּשׁ בּוֹ הַקְּצִיעוֹת לַעֲשׂוֹתָן עִגּוּלֵי דְּבֵלָה], וְנִגְּבוּ דַּעְתָּם שֶׁל הַשּׁוֹמְרִים בְּאָמְרָם שֶׁהוֹלְכִים הֵם לַעֲשׂוֹת עִגּוּלֵי דְּבֵלָה, וּפַעַם אַחֶרֶת שֶׁגָּזְרָה הַמַּלְכוּת שֶׁלֹּא לְהָבִיא עֲצִים לַמַּעֲרָכָה, בָּנוּ סֻלָּמוֹת מִן הָעֲצִים וְאָמְרוּ לַשּׁוֹמְרִים סֻלָּם זֶה הֵבֵאנוּ כְּדֵי לִטֹּל גּוֹזָלוֹת מִן הַשּׁוֹבָךְ, וּלְאַחַר שֶׁעָבְרוּ הַשּׁוֹמְרִים הָיוּ נוֹתְצִים הַסֻּלָּמוֹת וּמְבִיאִים אֶת עֲצֵיהֶם לַמַּעֲרָכָה]. ז. **בְּעֶשְׂרִים בּוֹ** - בְּכ' בְּאָב, הֵבִיאוּ מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי פַּחַת מוֹאָב בֶּן יְהוּדָה** - מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה. ח. **בְּעֶשְׂרִים בָּאֱלוּל** הֵבִיאוּ מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי עָדִין בֶּן יְהוּדָה** - מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה. ט. **בְּאֶחָד בְּטֵבֵת שָׁבוּ** מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי פַּרְעֹשׁ** בֶּן יְהוּדָה לְהָבִיא עֵצִים פַּעַם **שְׁנִיָּה**, לְפִי שֶׁבִּימֵי עֶזְרָא הִפִּילוּ גּוֹרָלוֹת עַל יוֹם זֶה וְעָלָה פַּרְעֹשׁ בֶּן יְהוּדָה בַּגּוֹרָל לְהָבִיא פַּעַם נוֹסֶפֶת. **בְּאֶחָד בְּטֵבֵת** לְעוֹלָם **לֹא הָיָה בּוֹ** מַעֲמָד בְּאַף אַחַת מִתְּפִלּוֹת הַיּוֹם, שֶׁלְּפִי **שֶׁהָיָה בּוֹ הַלֵּל** שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁגּוֹמְרִים אוֹתוֹ נְדָחָה מַעֲמָד שֶׁל שַׁחֲרִית מִפָּנָיו, וּלְפִי שֶׁהָיָה בּוֹ **קָרְבַּן מוּסָף** שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִדְחָה מַעֲמָד שֶׁל מוּסָף וְשֶׁל מִנְחָה מִפָּנָיו, וּלְפִי שֶׁהָיָה בּוֹ **קָרְבַּן עֵצִים** שֶׁל מִשְׁפַּחַת בְּנֵי פַּרְעֹשׁ בֶּן יְהוּדָה נִדְחָה מַעֲמָד שֶׁל נְעִילָה מִפָּנָיו: **מִשְׁנָה ו תַּעֲנִיּוֹת צִבּוּר שֶׁתִּקְּנוּ בְּיָמִים קְבוּעִים מִדֵּי שָׁנָה: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים** רָעִים **אֵרְעוּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז** בְּמָשָׁךְ הַדּוֹרוֹת, **וַחֲמִשָּׁה** דְּבָרִים רָעִים אֵרְעוּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ **בְּתִשְׁעָה בְּאָב** בְּמָשָׁךְ הַדּוֹרוֹת, שֶׁמַּחֲמָתָם קְבָעוּם לְתַעֲנִית צִבּוּר. **בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז**: א. **נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת** הָרִאשׁוֹנוֹת אַחַר מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל. ב. **וּבָטַל** הַקְרָבַת קָרְבַּן **הַתָּמִיד** לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ לָהֶם כְּבָשִׂים מֻחֲמַת הַמְּצוֹר. ג. **וְהֻבְקְעָה** חוֹמַת **הָעִיר** יְרוּשָׁלַיִם קֹדֶם חֻרְבַּן בֵּית שֵׁנִי. ד. **וְשָׂרַף** אַפּוֹסְטֹמוֹס **הַיְוָנִי** בְּזְמַן בֵּית שֵׁנִי **אֶת** סֵפֶר **הַתּוֹרָה**. ה. **וְהֶעֱמִיד צֶלֶם בַּהֵיכָל**. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים עַל צֶלֶם שֶׁהֶעֱמִיד מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּסוֹף בֵּית רִאשׁוֹן. **בִּשְׁבָעָה בְּאָב**: א. **נִגְזַר עַל אֲבוֹתֵינוּ** בְּדוֹר הַמִּדְבָּר **שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְאֶרֶץ** יִשְׂרָאֵל, לְאַחַר שֶׁבָּכוּ בְּלֵילָה זֶה בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם עִם שׁוּבָם שֶׁל הַמְרַגְּלִים מִלְּתוּר אֶת הָאָרֶץ וְהוֹצָאָתָם דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה בְּפִנֵי הָעָם. ב. **וְחָרַב הַבַּיִת בָּרִאשׁוֹנָה** - בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן. ג. **וּבַשֵּׁנִיָּה** - בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי. ד. **וְנִלְכְּדָה** הָעִיר **בֵּיתָר** חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה לְאַחַר חֻרְבַּן בֵּית שֵׁנִי, וְנֶהֱרְגוּ רְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. ה. **וְנֶחְרְשָׁה הָעִיר** יְרוּשָׁלַיִם אַחַר חֻרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי עַל יְדֵי טוּרְנוּסְרוּפּוּס הָרָשָׁע. עוֹד תִּקְּנוּ שֶׁמִּשֶּׁנִּכְנַס **אָב** שְׁנֶחֱרַב בּוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ **מְמַעֲטִין בְּשִׂמְחָה** [-בְּכָל דָּבָר הַמְשַׂמֵּחַ אֶת הַלֵּב]: **מִשְׁנָה ז דֵּינֵי אֲבֵלוּת שֶׁנִּתְקְנוּ עַל חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: שַׁבָּת** [-שָׁבוּעַ] **שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ**, מִתְחַלָּתוֹ וְעַד לְאַחַר צוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב **אָסוּר** כָּל אָדָם **מִלְסַפֵּר** שֵׂעָרוֹתָיו **וּמִלְכַבֵּס** בְּגָדָיו, **וּבַחֲמִישִׁי מֻתָּרִין** לְכַבֵּס **מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת** אֲפִלּוּ חָל בּוֹ עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב [כְּשֶׁהֵן מְקֻדָּשִׁים הֶחֱדָשִׁים עַל פִּי הָרְאִיָּה וְהָיָה יָכוֹל לָחוּל בְּיוֹם זֶה]. **עֶרֶב תִּשְׁעָה בְּאָב** אַחַר חֲצוֹת, **לֹא יֹאכַל אָדָם** בַּסְּעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת [-הַסְּעוּדָה שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לֶאֱכֹל אַחֲרֶיהָ סְעוּדָה נוֹסֶפֶת קֹדֶם הַתַּעֲנִית], **שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין** אִם הֵם מִדְּבָרִים שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹלָם חַיִּים, וְכֵן **לֹא יֹאכַל** בְּאוֹתָהּ סְעוּדָה **בָּשָׂר, וְלֹא יִשְׁתֶּה יָיִן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** לֹא אָסְרוּ אֶכִילַת שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין וּבָשָׂר וּשְׁתִיַּת יַיִן בַּסְּעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, אֶלָּא **יְשַׁנֶּה** בָּהּ אָדָם מֵהֲרְגָּלוֹ, שֶׁאִם רָגִיל הוּא לֶאֱכֹל שְׁנֵי תַּבְשִׁילִים בְּסְעוּדָתוֹ, יֹאכַל בְּסְעוּדָה זוֹ תַּבְשִׁיל אֶחָד, וְאִם רָגִיל לִשְׁתּוֹת שְׁתֵּי כוֹסוֹת שֶׁל יַיִן יִשְׁתֶּה בְּסְעוּדָה זוֹ כּוֹס אַחַת. **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב** כָּל אָדָם **בִּכְפִיַּת הַמִּטָּה** [-הֲפִיכַת הַמִּטָּה עַל פָּנֶיהָ, הַנּוֹהֶגֶת בְּאָבֵל] בְּתִשְׁעָה בְּאָב, לְפִי שֶׁלְּדַעְתּוֹ אָסוּר לִישֹׁן בְּתִשְׁעָה בְּאָב עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה בְּדֶרֶךְ הֲנָאָה וְכָבוֹד, אֶלָּא עַל גַּבֵּי קַרְקַע כְּדֵי שֶׁיִּצְטַעֵר בְּשִׁכְיָבָתוֹ, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח וְיָבוֹא לִישֹׁן עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה, גָּזְרוּ לַעֲשׂוֹת הֶכֵּר לַדָּבָר עַל יְדֵי כְּפִיַּת הַמִּטָּה. **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים** בְּדִין זֶה, וּלְדַעְתָּם מֻתָּר לִישֹׁן בְּתִשְׁעָה בְּאָב עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה:

זֹאת, **חָזַר רַבִּי עֲקִיבָא לִהְיוֹת שׁוֹנֶה** כְּדִבְרֵי **בֶּן עַזַּאי: מִשְׁנָה ה זְמַן הֲבָאַת קָרְבַּן עֵצִים, וְאֵלּוּ מִשְׁפָּחוֹת הֵבִיאוּהוּ:** כְּשֶׁעָלָה עֶזְרָא מִן הַגּוֹלָה בְּתְחִלַּת יְמֵי בַּיִת שֵׁנִי וְלֹא נִמְצְאוּ עֵצִים בַּלִּשְׁכָּה עֲבוּר הַמִּזְבֵּחַ, הִתְנַדְּבוּ שְׁמוֹנָה רָאשֵׁי מִשְׁפָּחוֹת מִן הַכֹּהֲנִים וּמִשְּׁאָר יִשְׂרָאֵל וְקִבְּעוּ לְכָל אֶחָד מֵהֶם יוֹם קָבוּעַ שֶׁבּוֹ יְסַפֵּק עֵצִים לַלִּשְׁכָּה, וּבְשִׁכְרָן זֶה תִּקְּנוּ נְבִיאֵי אוֹתוֹ הַדּוֹר שֶׁלְּעוֹלָם תִּשָּׁאֵר זְכוּת זוֹ בִּידֵי בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם, וַאֲפִלּוּ תִּהְיֶה הַלִּשְׁכָּה מְלֵאָה עֵצִים יְקַבְּלוּ מִכָּל מִשְׁפָּחָה מֵהֶם בִּזְמַנָּהּ הַקָּבוּעַ אֶת הָעֵצִים וְיַעֲלוּם תְּחִלָּה לַמִּזְבֵּחַ, וְנָהֲגוּ לְהָבִיא בְּאוֹתָם יָמִים עִם הָעֵצִים עוֹלוֹת נְדָבָה הַנִּקְרָאוֹת 'קָרְבַּן עֵצִים', וְלַעֲשׂוֹת יָמִים אֵלּוּ כְּיוֹם טוֹב. **זְמַן** תְּרוּמַת **עֵצִי** הַלִּשְׁכָּה עֲבוּר הַמִּזְבֵּחַ עַל יְדֵי הַמִּשְׁפָּחוֹת מִן הַכֹּהֲנִים **וּמִשְּׁאָר הָעָם** שֶׁזָּכוּ לְכָךְ, וַהֲבָאַת קָרְבַּן עֵצִים עִמָּהּ, **תִּשְׁעָה** יָמִים בַּשָּׁנָה, וְאֵלּוּ הֵם: א. **בְּאֶחָד בְּנִיסָן** הֵבִיאוּ מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי אָרַח בֶּן יְהוּדָה** - מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה. ב. **בְּעֶשְׂרִים בְּתַמּוּז** הֵבִיאוּ מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי דָוִד** הַמֶּלֶךְ **בֶּן יְהוּדָה** - שֶׁהֵם מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה. ג. **בַּחֲמִשָּׁה בְּאָב** הֵבִיאוּ מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי פַּרְעֹשׁ בֶּן יְהוּדָה** - מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה. ד. **בְּשִׁבְעָה בּוֹ** - בְּז' בְּאָב, הֵבִיאוּ מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי יוֹנָדָב בֶּן רֵכָב** שֶׁהָיָה מִבְּנֵי יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה. ה. **בַּעֲשָׂרָה בּוֹ** - בְּי' בְּאָב, הֵבִיאוּ מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי סְנָאָה בֶּן בִּנְיָמִן** - מִשֵּׁבֶט בִּנְיָמִין. ו. **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ** - בְּט"ו בְּאָב, הֵבִיאוּ מִשְׁפַּחַת **בְּנֵי זַתּוּא בֶּן יְהוּדָה** - מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה, **וְעִמָּהֶם** הָיוּ מְבִיאִים בּוֹ בַּיּוֹם עוֹד **כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם, וְכָל מִי שֶׁטָּעָה בְּשִׁבְטוֹ** - שֶׁהָיְתָה מָסֹרֶת בְּיָדוֹ מֵאֲבוֹתָיו לְהָבִיא עֵצִים וְעִמָּם קָרְבַּן עֵצִים בַּעֲת

מִשְׁנָה ח שִׁמְחַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב וְיוֹם הַכִּפּוּרִים: אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, **לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב** שֶׁבּוֹ נוֹדַע לְיִשְׂרָאֵל בִּשְׂנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאתָם מִמִּצְרַיִם שֶׁכָּלוּ 'מַתֵי מִדְבָּר' [-אוֹתָם שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁיָּמוּתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא יִכָּנְסוּ לָאָרֶץ], וּבוֹ בָּטְלוּ שׁוֹמְרֵי הַדְּרָכִים שֶׁהֶעֱמִיד יָרָבְעָם בֶּן נְבָט שֶׁלֹּא יַעֲלוּ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל, וּבוֹ נִתְּנוּ הֶרוּגֵי בֵיתֵר לִקְבוּרָה, וּבוֹ פָּסְקוּ מִלְכֻרֹת עֵצִים לַמַּעֲרָכָה לְפִי שֶׁמִּמֶּנּוּ וְאֵילָךְ הַשֶּׁמֶשׁ אֵינָהּ חֲזָקָה לְיַבֵּשׁ אֶת הָעֵצִים מִלַּחוּתָם, וְיָכְלוּ לְהוֹסִיף זְמַן לְלַמּוּדָם, **וּכְיוֹם הַכִּפּוּרִים** שֶׁהוּא יוֹם סְלִיחָה וְכַפָּרָה וּבוֹ נִמְחַל לְיִשְׂרָאֵל עֵגֶל הָעֶגֶל, וְקִבְּלוּ אֶת הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, **שֶׁכָּהֶן כָּל בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת** לְבוּשׁוֹת **בִּכְלֵי לָבָן** - בִּגְדֵי מֶשִׁי לְבָנִים וִיקָרִים, **שְׁאוּלִין** - שֶׁלְקָחוּם בְּשְׁאֵילָה מִנָּשִׁים אֲחֵרוֹת, וְאַף הָעֲשִׁירוֹת הָיוּ שׁוֹאֲלוֹת בִּגְדֵיהֶן מֵאֲחֵרוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ וְזָקוּק לִשְׁאֹל בִּגְדֵיהֶן מֵאֲחֵרִים. וּלְפִי שֶׁהוֹלְכוֹת כֻּלָּן בִּבְגָדִים שְׁאוּלִים וְאֵינָן יוֹדְעוֹת מִי מֵהֶן טְהוֹרָה וּמִי מֵהֶן טְמֵאָה, **כָּל הַכֵּלִים** [-הַבְּגָדִים] הַלָּלוּ **טְעוּנִין טְבִילָה** קֹדֶם לְבִישָׁתָם. **וּבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת וְחוֹלוֹת** [-וְרוֹקְדוֹת] **בַּכְּרָמִים,** וְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה נִפְנָה לְשָׁם לִמְצֹא אֶת זִוּוּגוֹ. **וּמָה הָיוּ אוֹמְרוֹת** בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם לַבְּאִים לִמְצֹא אֶת זִוּוּגָם: יָפוֹת שֶׁבָּהֶן הָיוּ אוֹמְרוֹת: **'בָּחוּר, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מָה אַתָּה בּוֹרֵר לָךְ,** לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה אֶלָּא לְיָפְיִ'. מְיֻחָסוֹת שֶׁבָּהֶן הָיוּ אוֹמְרוֹת: 'בָּחוּר, **אַל תִּתֵּן עֵינֶיךָ בְּנוֹי,** אֶלָּא **תֵּן עֵינֶיךָ בְּמִשְׁפָּחָה** אִם מְיֻחֶסֶת הִיא, לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה אֶלָּא לְבָנִים וּמִי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְיֻחֶסֶת גַּם בָּנָיו מְיֻחָסִים הֵם'. בַּעֲלוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים וִירֵאוֹת ה' הָיוּ אוֹמְרוֹת: **'שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל'** (משלי לא ל), **וְאוֹמֵר** הַכָּתוּב עוֹד (שם פסוק לא) **'תְּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ, וִיהַלְלוּהָ בַּשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ',** וְעַל כֵּן שֶׁבַח הָאִשָּׁה הוּא מַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים וְלֹא יָפְיָהּ אוֹ יִחוּסָהּ. **וְכֵן הוּא אוֹמֵר** - וְכֵן מָצִינוּ רֶמֶז לִיצִיאַת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם לַכְּרָמִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בַּפָּסוּק (שיה"ש ג יא) **'צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ',** זֶה **בְּיוֹם** שֶׁנִּתְּנוּ בּוֹ **הַלּוּחוֹת** הַשְּׁנִיּוֹת, שֶׁבּוֹ נִמְחַל לְיִשְׂרָאֵל עֵגֶל הָעֶגֶל, וְקִבְּלוּ אֶת הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, **שֶׁכָּהֶן כָּל בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת** לְבוּשׁוֹת **בִּכְלֵי לָבָן** - בִּגְדֵי מֶשִׁי לְבָנִים וִיקָרִים, **שְׁאוּלִין** - שֶׁלְקָחוּם בְּשְׁאֵילָה מִנָּשִׁים אֲחֵרוֹת, וְאַף הָעֲשִׁירוֹת הָיוּ שׁוֹאֲלוֹת בִּגְדֵיהֶן מֵאֲחֵרוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ וְזָקוּק לִשְׁאֹל בִּגְדֵיהֶן מֵאֲחֵרִים. וּלְפִי שֶׁהוֹלְכוֹת כֻּלָּן בִּבְגָדִים שְׁאוּלִים וְאֵינָן יוֹדְעוֹת מִי מֵהֶן טְהוֹרָה וּמִי מֵהֶן טְמֵאָה, **כָּל הַכֵּלִים** [-הַבְּגָדִים] הַלָּלוּ **טְעוּנִין טְבִילָה** קֹדֶם לְבִישָׁתָם. **וּבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת** [-וְרוֹקְדוֹת] **בַּכְּרָמִים,** וְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה נִפְנָה לְשָׁם לִמְצֹא אֶת זִוּוּגוֹ. **וּמָה הָיוּ אוֹמְרוֹת** בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם לַבְּאִים לִמְצֹא אֶת זִוּוּגָם: יָפוֹת שֶׁבָּהֶן הָיוּ אוֹמְרוֹת: **'בָּחוּר, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מָה אַתָּה בּוֹרֵר לָךְ,** לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה אֶלָּא לְיָפְיִ'. מְיֻחָסוֹת שֶׁבָּהֶן הָיוּ אוֹמְרוֹת: 'בָּחוּר, **אַל תִּתֵּן עֵינֶיךָ בְּנוֹי,** אֶלָּא **תֵּן עֵינֶיךָ בְּמִשְׁפָּחָה** אִם מְיֻחֶסֶת הִיא, לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה אֶלָּא לְבָנִים וּמִי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְיֻחֶסֶת גַּם בָּנָיו מְיֻחָסִים הֵם'. בַּעֲלוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים וִירֵאוֹת ה' הָיוּ אוֹמְרוֹת: **'שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל'** (משלי לא ל), **וְאוֹמֵר** הַכָּתוּב עוֹד (שם פסוק לא) **'תְּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ, וִיהַלְלוּהָ בַּשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ',** וְעַל כֵּן שֶׁבַח הָאִשָּׁה הוּא מַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים וְלֹא יָפְיָהּ אוֹ יִחוּסָהּ. **וְכֵן הוּא אוֹמֵר** - וְכֵן מָצִינוּ רֶמֶז לִיצִיאַת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם לַכְּרָמִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בַּפָּסוּק (שיה"ש ג יא) **'צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ',** זֶה **בְּיוֹם** שֶׁנִּתְּנוּ בּוֹ **הַלּוּחוֹת** הַשְּׁנִיּוֹת, שֶׁבּוֹ נִמְחַל לְיִשְׂרָאֵל עֵגֶל הָעֶגֶל, וְקִבְּלוּ אֶת הַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, **שֶׁכָּהֶן כָּל בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת** לְבוּשׁוֹת **בִּכְלֵי לָבָן** - בִּגְדֵי מֶשִׁי לְבָנִים וִיקָרִים, **שְׁאוּלִין** - שֶׁלְקָחוּם בְּשְׁאֵילָה מִנָּשִׁים אֲחֵרוֹת, וְאַף הָעֲשִׁירוֹת הָיוּ שׁוֹאֲלוֹת בִּגְדֵיהֶן מֵאֲחֵרוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ וְזָקוּק לִשְׁאֹל בִּגְדֵיהֶן מֵאֲחֵרִים. וּלְפִי שֶׁהוֹלְכוֹת כֻּלָּן בִּבְגָדִים שְׁאוּלִים וְאֵינָן יוֹדְעוֹת מִי מֵהֶן טְהוֹרָה וּמִי מֵהֶן טְמֵאָה, **כָּל הַכֵּלִים** [-הַבְּגָדִים] הַלָּלוּ **טְעוּנִין טְבִילָה** קֹדֶם לְבִישָׁתָם. **וּבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת** [-וְרוֹקְדוֹת] **בַּכְּרָמִים,** וְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה נִפְנָה לְשָׁם לִמְצֹא אֶת זִוּוּגוֹ. **וּמָה הָיוּ אוֹמְרוֹת** בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם לַבְּאִים לִמְצֹא אֶת זִוּוּגָם: יָפוֹת שֶׁבָּהֶן הָיוּ אוֹמְרוֹת: **'בָּחוּר, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מָה אַתָּה בּוֹרֵר לָךְ,** לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה אֶלָּא לְיָפְיִ'. מְיֻחָסוֹת שֶׁבָּהֶן הָיוּ אוֹמְרוֹת: 'בָּחוּר, **אַל תִּתֵּן עֵינֶיךָ בְּנוֹי,** אֶלָּא **תֵּן עֵינֶיךָ בְּמִשְׁפָּחָה** אִם מְיֻחֶסֶת הִיא, לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה אֶלָּא לְבָנִים וּמִי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְיֻחֶסֶת גַּם בָּנָיו מְיֻחָסִים הֵם'. בַּעֲלוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים וִירֵאוֹת ה' הָיוּ אוֹמְרוֹת: **'שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִתְהַלָּל'** (משלי לא ל), **וְאוֹמֵר** הַכָּתוּב עוֹד (שם פסוק לא) **'תְּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ, וִיהַלְלוּהָ בַּשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ',** וְעַל כֵּן שֶׁבַח הָאִשָּׁה הוּא מַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים וְלֹא יָפְיָהּ אוֹ יִחוּסָהּ. **וְכֵן הוּא אוֹמֵר** - וְכֵן מָצִינוּ רֶמֶז לִיצִיאַת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם לַכְּרָמִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בַּפָּסוּק (שיה"ש ג יא) **'צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ',** זֶה **בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,** שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן:

סְלִיק מַסֶּכֶת תַּעֲנִית

מַסֶּכֶת מְגִלָּה

פֶּרֶק א א מְגִלָּה נִקְרֵאת בְּאַחַד עָשָׂר, בִּשְׁנַיִם עָשָׂר, בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר, לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. כְּרַכִּין הַמְּקֻפִּין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר. כְּפָרִים וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֶלָּא שֶׁהַכְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכִּנִּיסָה: **ב** כֵּיצַד, חָל לִהְיוֹת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּשַׁנִּי, כְּפָרִים וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמֻקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. חָל לִהְיוֹת בִּשְׁלִישִׁי אוֹ בִּרְבִיעִי, כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכִּנִּיסָה, וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמֻקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. חָל לִהְיוֹת בַּחֲמִישִׁי, כְּפָרִים וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמֻקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. חָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, כְּפָרִים מַקְדִּימִין לְיוֹם הַכִּנִּיסָה, וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וּמֻקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם. חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, כְּפָרִים וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין וְקוֹרִין לְיוֹם הַכִּנִּיסָה, וּמֻקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר. אַב דִּיני קְרִיאַת הַמְּגִלָּה יִתְבָּאֲרוּ בַּמַּסֶּכֶת גַּם דִּיני קְרִיאַת הַתּוֹרָה, מִנַּיִן הַקְּרוּאִים וְהַהַפְטָרוֹת בְּשַׁבָּת בְּמוֹעֲדִים וּבִימֵי שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי. אַגַּב דִּינִים אֵלּוּ יִתְבָּאֲרוּ גַּם דִּיני קְדֻשַּׁת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְדִינֵי מְכִירָתוֹ וּסְתִירָתוֹ:

פֶּרֶק א זְמַן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בְּעָרִים מֻקָּפוֹת חוֹמָה [-כְּרַכִּים] בְּעָרִים שֶׁאֵינָן מֻקָּפוֹת חוֹמָה [-עֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת] וּבִכְפָרִים, וְגָדֵר כְּרַךְ עִיר גְּדוֹלָה וּכְפָר. דִּין תַּעֲנִיּוֹת מוֹעֲדִים וּמְצוֹת שֶׁחָל זְמַנָּם בְּשַׁבָּת. הַהֶבְדֵּל שֶׁבֵּין אֲדָר רִאשׁוֹן לַאֲדָר שֵׁנִי, וּדְבָרִים נוֹסָפִים הַדּוֹמִים זֶה לָזֶה וְשׁוֹנִים בְּפָרָטִים מְסֻיָּמִים: **מִשְׁנָה א זְמַן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בִּכְרַכִּים בַּעֲיָרוֹת וּבִכְפָרִים:** מְגִלָּה - מְגִלַּת אֶסְתֵּר, פְּעָמִים נִקְרֵאת בְּאֶחָד עָשָׂר לְחָדֶשׁ אֲדָר, פְּעָמִים נִקְרֵאת **בִּשְׁנַיִם עָשָׂר,** פְּעָמִים **בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר,** פְּעָמִים **בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר,** וּפְעָמִים **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר** בַּאֲדָר, אוּלָם **לֹא פָּחוֹת** - לְעוֹלָם אֵינָהּ נִקְרֵאת לִפְנֵי י"א בַּאֲדָר, **וְלֹא יוֹתֵר** - וְלֹא לְאַחַר ט"ו בַּאֲדָר, וּלְהַלָּן (מ"ב) יְבֹאַר אֵימָתַי נִקְרֵאת בְּכָל אֶחָד מִזְּמַנִּים אֵלּוּ. **כְּרַכִּין** [-עֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת מֻקָּפוֹת חוֹמָה] **הַמֻּקָּפִין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן** - שֶׁהָיוּ מֻקָּפִים חוֹמָה בִּזְמַן כִּבּוּשׁ הָאָרֶץ עַל יְדֵי יְהוֹשֻׁעַ, **קוֹרִין** אֶת הַמְּגִלָּה **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר** בַּאֲדָר. וְאֵלּוּ **כְּפָרִים וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת** שֶׁאֵינָם מֻקָּפוֹת חוֹמָה

לְמָחָר. חָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, כְּפָרִים מַקְדִּימִין

לְיוֹם הַכִּנִּיסָה - לְיוֹם חֲמִישִׁי י"ג בַּאֲדָר, **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְאַף מֻקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּי"ד בַּאֲדָר, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה בְּשַׁבָּת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲבִירֶנָּה בְּיָדוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף לְאַחֲרָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר אֵינָם יְכוֹלִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כז) 'וְלֹא יַעֲבוֹר'. וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁנָה זוֹ קוֹרְאִים הַמֻּקָּפִים בְּשַׁבָּת ט"ו בַּאֲדָר אֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁל פּוּרִים 'וַיָּבֹא עֲמָלֵק' (שמות יז ח-טז) וּמַפְטִירִים 'פָּקַדְתִּי', וְשׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת פּוּרִים, אַךְ אֶת סְעוּדַת פּוּרִים אֵין עוֹשִׂים בְּשַׁבָּת, וְנָחְלְקוּ בָּהּ אִם מַקְדִּימִים אוֹתָהּ לְיוֹם שִׁשִּׁי י"ד בַּאֲדָר אוֹ מְאַחֲרִים אוֹתָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר. **חָל** י"ד בַּאֲדָר **לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִקְרֹא בָּהּ אֶת הַמְּגִלָּה מִשּׁוּם גְּזֵרַת חֲכָמִים כַּמְבֹאָר לְעֵיל, בְּנֵי הַכְּפָרִים **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין וְקוֹרִין לְיוֹם הַכִּנִּיסָה** - בְּיוֹם חֲמִישִׁי י"ב בַּאֲדָר, שֶׁלְּפִי שֶׁבֵּין בְּנֵי הַכְּפָרִים וּבֵין עֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת צְרִיכִים לְהַקְדִּים אֶת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה הַשָּׁווּ אֶת קְרִיאָתָם לְאוֹתוֹ יוֹם, **וּמֻקָּפוֹת חוֹמָה** קוֹרְאִים כְּדִינָם **לְמָחָר** - יוֹם רִאשׁוֹן ט"ו בַּאֲדָר. **חָל** י"ד בַּאֲדָר **לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת** - בְּיוֹם רִאשׁוֹן, בְּנֵי הַכְּפָרִים **מַקְדִּימִין** אֶת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה **לְיוֹם הַכִּנִּיסָה** - לְיוֹם חֲמִישִׁי י"ג בַּאֲדָר, **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְאַף מֻקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּי"ד בַּאֲדָר, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה בְּשַׁבָּת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲבִירֶנָּה בְּיָדוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף לְאַחֲרָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר אֵינָם יְכוֹלִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כז) 'וְלֹא יַעֲבוֹר'. וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁנָה זוֹ קוֹרְאִים הַמֻּקָּפִים בְּשַׁבָּת ט"ו בַּאֲדָר אֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁל פּוּרִים 'וַיָּבֹא עֲמָלֵק' (שמות יז ח-טז) וּמַפְטִירִים 'פָּקַדְתִּי', וְשׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת פּוּרִים, אַךְ אֶת סְעוּדַת פּוּרִים אֵין עוֹשִׂים בְּשַׁבָּת, וְנָחְלְקוּ בָּהּ אִם מַקְדִּימִים אוֹתָהּ לְיוֹם שִׁשִּׁי י"ד בַּאֲדָר אוֹ מְאַחֲרִים אוֹתָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר. **חָל** י"ד בַּאֲדָר **לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִקְרֹא בָּהּ אֶת הַמְּגִלָּה מִשּׁוּם גְּזֵרַת חֲכָמִים כַּמְבֹאָר לְעֵיל, בְּנֵי הַכְּפָרִים **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין וְקוֹרִין לְיוֹם הַכִּנִּיסָה** - בְּיוֹם חֲמִישִׁי י"ג בַּאֲדָר, **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְאַף מֻקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּי"ד בַּאֲדָר, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה בְּשַׁבָּת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲבִירֶנָּה בְּיָדוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף לְאַחֲרָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר אֵינָם יְכוֹלִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כז) 'וְלֹא יַעֲבוֹר'. וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁנָה זוֹ קוֹרְאִים הַמֻּקָּפִים בְּשַׁבָּת ט"ו בַּאֲדָר אֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁל פּוּרִים 'וַיָּבֹא עֲמָלֵק' (שמות יז ח-טז) וּמַפְטִירִים 'פָּקַדְתִּי', וְשׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת פּוּרִים, אַךְ אֶת סְעוּדַת פּוּרִים אֵין עוֹשִׂים בְּשַׁבָּת, וְנָחְלְקוּ בָּהּ אִם מַקְדִּימִים אוֹתָהּ לְיוֹם שִׁשִּׁי י"ד בַּאֲדָר אוֹ מְאַחֲרִים אוֹתָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר. **חָל** י"ד בַּאֲדָר **לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִקְרֹא בָּהּ אֶת הַמְּגִלָּה מִשּׁוּם גְּזֵרַת חֲכָמִים כַּמְבֹאָר לְעֵיל, בְּנֵי הַכְּפָרִים **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין וְקוֹרִין לְיוֹם הַכִּנִּיסָה** - בְּיוֹם חֲמִישִׁי י"ג בַּאֲדָר, **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְאַף מֻקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּי"ד בַּאֲדָר, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה בְּשַׁבָּת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲבִירֶנָּה בְּיָדוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף לְאַחֲרָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר אֵינָם יְכוֹלִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כז) 'וְלֹא יַעֲבוֹר'. וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁנָה זוֹ קוֹרְאִים הַמֻּקָּפִים בְּשַׁבָּת ט"ו בַּאֲדָר אֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁל פּוּרִים 'וַיָּבֹא עֲמָלֵק' (שמות יז ח-טז) וּמַפְטִירִים 'פָּקַדְתִּי', וְשׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת פּוּרִים, אַךְ אֶת סְעוּדַת פּוּרִים אֵין עוֹשִׂים בְּשַׁבָּת, וְנָחְלְקוּ בָּהּ אִם מַקְדִּימִים אוֹתָהּ לְיוֹם שִׁשִּׁי י"ד בַּאֲדָר אוֹ מְאַחֲרִים אוֹתָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר. **חָל** י"ד בַּאֲדָר **לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת,** בְּנֵי הַכְּפָרִים **מַקְדִּימִין** אֶת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה **לְיוֹם הַכִּנִּיסָה** - לְיוֹם חֲמִישִׁי י"ג בַּאֲדָר, **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְאַף מֻקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּי"ד בַּאֲדָר, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה בְּשַׁבָּת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲבִירֶנָּה בְּיָדוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף לְאַחֲרָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר אֵינָם יְכוֹלִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כז) 'וְלֹא יַעֲבוֹר'. וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁנָה זוֹ קוֹרְאִים הַמֻּקָּפִים בְּשַׁבָּת ט"ו בַּאֲדָר אֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁל פּוּרִים 'וַיָּבֹא עֲמָלֵק' (שמות יז ח-טז) וּמַפְטִירִים 'פָּקַדְתִּי', וְשׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת פּוּרִים, אַךְ אֶת סְעוּדַת פּוּרִים אֵין עוֹשִׂים בְּשַׁבָּת, וְנָחְלְקוּ בָּהּ אִם מַקְדִּימִים אוֹתָהּ לְיוֹם שִׁשִּׁי י"ד בַּאֲדָר אוֹ מְאַחֲרִים אוֹתָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר. **חָל** י"ד בַּאֲדָר **לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִקְרֹא בָּהּ אֶת הַמְּגִלָּה מִשּׁוּם גְּזֵרַת חֲכָמִים כַּמְבֹאָר לְעֵיל, בְּנֵי הַכְּפָרִים **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת מַקְדִּימִין וְקוֹרִין לְיוֹם הַכִּנִּיסָה** - בְּיוֹם חֲמִישִׁי י"ג בַּאֲדָר, **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְאַף מֻקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּי"ד בַּאֲדָר, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה בְּשַׁבָּת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲבִירֶנָּה בְּיָדוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף לְאַחֲרָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר אֵינָם יְכוֹלִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כז) 'וְלֹא יַעֲבוֹר'. וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁנָה זוֹ קוֹרְאִים הַמֻּקָּפִים בְּשַׁבָּת ט"ו בַּאֲדָר אֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁל פּוּרִים 'וַיָּבֹא עֲמָלֵק' (שמות יז ח-טז) וּמַפְטִירִים 'פָּקַדְתִּי', וְשׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת פּוּרִים, אַךְ אֶת סְעוּדַת פּוּרִים אֵין עוֹשִׂים בְּשַׁבָּת, וְנָחְלְקוּ בָּהּ אִם מַקְדִּימִים אוֹתָהּ לְיוֹם שִׁשִּׁי י"ד בַּאֲדָר אוֹ מְאַחֲרִים אוֹתָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר. **חָל** י"ד בַּאֲדָר **לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת,** בְּנֵי הַכְּפָרִים **מַקְדִּימִין** אֶת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה **לְיוֹם הַכִּנִּיסָה** - לְיוֹם חֲמִישִׁי י"ג בַּאֲדָר, **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְאַף מֻקָּפוֹת חוֹמָה קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּי"ד בַּאֲדָר, לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה בְּשַׁבָּת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲבִירֶנָּה בְּיָדוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף לְאַחֲרָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר אֵינָם יְכוֹלִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כז) 'וְלֹא יַעֲבוֹר'. וּמִכָּל מָקוֹם בְּשָׁנָה זוֹ קוֹרְאִים הַמֻּקָּפִים בְּשַׁבָּת ט"ו בַּאֲדָר אֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁל פּוּרִים 'וַיָּבֹא עֲמָלֵק' (שמות יז ח-טז) וּמַפְטִירִים 'פָּקַדְתִּי', וְשׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת פּוּרִים, אַךְ אֶת סְעוּדַת פּוּרִים אֵין עוֹשִׂים בְּשַׁבָּת, וְנָחְלְקוּ בָּהּ אִם מַקְדִּימִים אוֹתָהּ לְיוֹם שִׁשִּׁי י"ד בַּאֲדָר אוֹ מְאַחֲרִים אוֹתָהּ לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ז בַּאֲדָר. **חָל** י"ד בַּאֲדָר **לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִקְרֹא בָּהּ

משניות

לְיוֹם הַכִּפּוּרִים - לְיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא י"א בַּאֲדָר, **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם** - בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, **וּמֻקָּפוֹת חוֹמָה** קוֹרְאִים כְּדִינָם **לְמָחָר** - בְּיוֹם שְׁנֵי ט"ו בַּאֲדָר. וּמַה שֶּׁהַקְלוּ חֲכָמִים לִבְנֵי הַכְּפָרִים לְהַקְדִּים קְרִיאָתָם לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֵינוֹ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים עַל אַדְמָתָם וּשְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִים לְהוֹדִיעַ מָתַי קִדְּשׁוּ בֵּית דִּין אֶת הַחֹדֶשׁ וּמָתַי נִקְבַּע הַפֶּסַח, אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁאֵין שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִים, וְהָעָם קוֹבְעִים אֶת חַג הַפֶּסַח לְפִי רְאִיַּת הַמּוּגְלָה, עַל יְדֵי שֶׁמּוֹנִים מִמֶּנָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם וְעוֹשִׂים אֶת הַפֶּסַח, אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ, לְפִי שֶׁאִם יַקְדִּימוּ בְּנֵי הַכְּפָרִים אֶת קְרִיאָתָם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַעֲבְרוּ עַל הַפֶּסַח לְסוֹף שְׁלֹשִׁים יוֹם מִקְּרִיאָתָם, וְיִכָּשְׁלוּ בַּאֲכִילַת חָמֵץ בַּיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים שֶׁל פֶּסַח:

מִשְׁנָה ג **גֶּדֶר עִיר גְּדוֹלָה וְגֶדֶר כְּפָר, הַדִּבְּרִים שֶׁאִם חָלוּ בְּשַׁבָּת מֵאַחֲרִים אוֹתָם לְאַחַר הַשַּׁבָּת, דֵּין יְמֵי הַקְּרִיאָה הַמְּקֻדָּמִים לְהֶסְפֵּד וּלְתַעֲנִית וְלִנְתִינַת מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים בָּהֶם: אֵיזוֹ הִיא עִיר גְּדוֹלָה** שֶׁקּוֹרִאִים בָּהּ אֶת הַמְּגִלָּה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, **כֹּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה בַּטְלָנִים** [-אֲנָשִׁים הַבְּטֵלִים מִמְּלָאכָה וּמְצוּיִים תָּמִיד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּדֵי שֶׁבִּזְמַן הַתְּפִלָּה יִהְיוּ מְצוּיִים עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים לְמִנְיָן, וּמִתְפַּרְנְסִים מֵהַצִּבּוּר], וְאִם אֵין בָּהּ אֶלָּא **פָּחוֹת מִכָּאן** - פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, **הֲרֵי מָקוֹם זֶה** נִדּוֹן **כִּכְפָר, שֶׁמַּקְדִּימִים** בּוֹ אֶת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה לְיוֹם הַכְּנֶסֶת. **בְּאֵלּוּ** - בִּזְמַנֵּי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בְּלִבַּד, **אָמְרוּ** חֲכָמִים (מ"ב) שֶׁאִם חָל זְמַנָּם בְּשַׁבָּת, **מַקְדִּימִין** וְקוֹרְאִים אֶת הַמְּגִלָּה לִפְנֵי שַׁבָּת, **וְלֹא מְאַחֲרִין** קְרִיאָתָהּ לְאַחַר הַשַּׁבָּת. **אֲבָל זְמַן עֲצֵי כֹּהֲנִים** [-שְׁמוֹנָה יָמִים קְבוּעִים בְּשָׁנָה בָּהֶם הֵבִיאוּ שְׁמוֹנָה מִשְׁפָּחוֹת קְבוּעוֹת עֵצִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לִצְרֹךְ הַמַּעֲרָכָה שֶׁעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְעִמָּם עוֹלוֹת נְדָבָה, כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת תַּעֲנִית (פ"ד מ"ה)], **וְתִשְׁעָה בְּאָב** וּשְׁאָר תַּעֲנִיּוֹת, וְשִׁלְמֵי חֲגִיגָה שֶׁמִּקְרִיבִים בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל הָרֶגֶל, **וְהַקְהֵל** [-שֶׁקּוֹרֵא הַמֶּלֶךְ בְּמוֹצָאֵי שְׁמִטָּה בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת לְכָל הָעָם אֲנָשִׁים נָשִׁים וְטַף אֶת סֵפֶר דְּבָרִים בָּעֲזָרָה], שֶׁחָלוּ בְּשַׁבָּת, **מְאַחֲרִין** - דּוֹחִים אֶת עֲשִׂיָּתָם לְאַחַר הַשַּׁבָּת, **וְלֹא מַקְדִּימִין** לַעֲשׂוֹתָם קֹדֶם הַשַּׁבָּת, לְפִי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַן חִיּוּבָם שֶׁל מִצְוֹת אֵלּוּ, וְכֵן תַּעֲנִיּוֹת אֵין לְהַקְדִּימָן לְפִי שֶׁאֵין לְהַקְדִּים אֶת הַפָּרָעָנוּת בְּטֶרֶם זְמַנָּהּ. **אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים **מַקְדִּימִין** לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה - לִבְנֵי הַכְּפָרִים, וּכְשֶׁפּוּרִים חָל בְּשַׁבָּת, **וְלֹא מְאַחֲרִין** קְרִיאָתָהּ, אוֹתָם יָמִים הַמְּקֻדָּמִים מְתָּרִים **בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית,** וְאֵינָם כְּפוּרִים עַצְמוֹ שֶׁאָסוּר בְּהֶסְפֵּד וְתַעֲנִית. **וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים** נוֹתְנוֹת בָּהֶם יַחַד עִם מִקְרָא הַמְּגִלָּה. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי** הִקְלוּ חֲכָמִים לִבְנֵי הַכְּפָרִים לְהַקְדִּים אֶת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה לְיוֹם הַכְּנֶסֶת, **בְּמָקוֹם שֶׁבְּנֵי הַכְּפָר נִכְנָסִין** לָעֲיָרוֹת **בְּיוֹם שֵׁנִי וּבְיוֹם חֲמִישִׁי,** בִּכְדֵי שֶׁלֹּא לְהַטְרִיחָם לָשׁוּב לָעֲיָרוֹת בְּי"ד בַּאֲדָר לִקְרִיאַת הַמְּגִלָּה, **אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין** בְּנֵי הַכְּפָר **נִכְנָסִין לָעֲיָרוֹת לֹא בְּשֵׁנִי וְלֹא בַּחֲמִישִׁי,** אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ:

מִשְׁנָה ד **דִּין פּוּרִים בְּשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת, וְדִין י"ד וְט"ו בַּאֲדָר הָרִאשׁוֹן: קָרְאוּ אֶת הַמְּגִלָּה בַּאֲדָר הָרִאשׁוֹן** לְפִי שֶׁפָּעְרוּ בְּשָׁנָה זוֹ יֶשְׁנוֹ אֲדָר אֶחָד, **וְאַחַר כָּךְ נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה** עַל יְדֵי בֵּית דִּין, חוֹזְרִים **וְקוֹרִין אוֹתָהּ** בְּזְמַנָּהּ **בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי** שֶׁהוּא אֲדָר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן בְּשָׁנָה זוֹ, כְּדֵי לִסְמוֹךְ גְּאֻלַּת פּוּרִים לִגְאֻלַּת פֶּסַח, וְכֵן לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כט) 'לְקַיֵּם אֵת אִגֶּרֶת הַפֻּרִים הַזֹּאת הַשֵּׁנִית', לְלַמֵּד שֶׁיְּמֵי הַפּוּרִים נִתְקְנוּ בְּשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת בָּאֲדָר הַשֵּׁנִי. **אֵין** חִלּוּק **בֵּין** אַרְבָּעָה עָשָׂר וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁבַּאֲדָר **הָרִאשׁוֹן** לְאַרְבָּעָה עָשָׂר וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁבַּאֲדָר **הַשֵּׁנִי, אֶלָּא קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים,** שֶׁמְּצָוָתָם בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי וְלֹא בָּאֲדָר הָרִאשׁוֹן, אַךְ שְׁוִים הֵם בְּאִסּוּר הֶסְפֵּד וְתַעֲנִית הַנּוֹהֵג בִּשְׁנֵיהֶם: **מִשְׁנָה ה** **הֶבְדֵּל בֵּין אִסּוּרָהּ בְּיוֹם טוֹב, וְהֶבְדֵּל בֵּין אִסּוּר מְלָאכָה בְּשַׁבָּת לְאִסּוּרָהּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים:** אֵין הֶבְדֵּל **בֵּין** אִסּוּר עֲשִׂיַּת מְלָאכָה **בְּיוֹם טוֹב** לְאִסּוּר עֲשִׂיַּת מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, **אֶלָּא** מְלָאכֶת **אֹכֶל נֶפֶשׁ** [-מְלָאכָה שֶׁהִיא לְצָרְךְ מַאֲכָלוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כְּגוֹן בִּשּׁוּל וְהוֹצָאָה] **בִּלְבָד,** שֶׁבְּיוֹם טוֹב הִיא מֻתֶּרֶת לְכַתְּחִלָּה וּבְשַׁבָּת הִיא אֲסוּרָה. מִשְׁנָה זוֹ הִיא כְּשִׁיטַת בֵּית שַׁמַּאי (ביצה פ"א מ"ה, פ"ב מ"ה) שֶׁלֹּא הֻתְּרָה בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא

מסכת מגלה פרק א

לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת קוֹרִין בּוֹ בַּיּוֹם, וּמֻקָּפוֹת חוֹמָה לְמָחָר: **ג** אֵיזוֹ הִיא עִיר גְּדוֹלָה, כֹּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה בַּטְלָנִים. פָּחוֹת מִכָּאן, הֲרֵי זֶה כְּפָר. בְּאֵלּוּ אָמְרוּ מַקְדִּימִין וְלֹא מְאַחֲרִין. אֲבָל זְמַן עֲצֵי כֹּהֲנִים וְתִשְׁעָה בְּאָב וַחֲגִיגָה וְהַקְהֵל, מְאַחֲרִין וְלֹא מַקְדִּימִין. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ מַקְדִּימִין וְלֹא מְאַחֲרִין, מְתָרִין בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, מָקוֹם שֶׁבְּנֵי כְפָרִים נִכְנָסִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי. אֲבָל מָקוֹם שֶׁאֵין נִכְנָסִין לֹא בְּשֵׁנִי וְלֹא בַּחֲמִישִׁי, אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ: **ד** קָרְאוּ אֶת הַמְּגִלָּה בָּאֲדָר הָרִאשׁוֹן וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה, קוֹרִין אוֹתָהּ בָּאֲדָר הַשֵּׁנִי. אֵין בֵּין אֲדָר הָרִאשׁוֹן לָאֲדָר הַשֵּׁנִי אֶלָּא קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים: **ה** אֵין בֵּין יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אֶלָּא אֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבָד. אֵין בֵּין שַׁבָּת לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶלָּא שֶׁהַנִּדָּרִים חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, וּנְדָבוֹת אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן: **ו** אֵין בֵּין הַמְּדָר הֶנְאָה מֵחֲבֵרוֹ לַמְּדָר מִמֶּנּוּ מַאֲכָל, אֶלָּא דְּרִיסַת הָרֶגֶל וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אֹכֶל נֶפֶשׁ. אֵין נְדָרִים לִנְדָבוֹת, אֶלָּא שֶׁהַנִּדָּרִים חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, וּנְדָבוֹת אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן: **ז** אֵין בֵּין זָב הָרוֹאֶה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת לְרוֹאֶה שָׁלֹשׁ, אֶלָּא קָרְבָּן. אֵין בֵּין מְצֹרָע מֻסְגָּר לִמְצֹרָע מֻחְלָט, אֶלָּא פְּרִיעָה וּפְרִימָה. אֵין בֵּין טָהוֹר מִתּוֹךְ הַסְּגֵר לְטָהוֹר מִתּוֹךְ הֶחְלֵט, אֶלָּא תִּגְלַחַת וְצִפֳּרִים: **ח** אֵין בֵּין סְפָרִים לִתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת, אֶלָּא שֶׁהַסְּפָרִים נִכְתָּבִין בְּכָל לָשׁוֹן, וּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת אֵינָן נִכְתָּבוֹת אֶלָּא אַשּׁוּרִית. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף בַּסְּפָרִים לֹא הִתִּירוּ שֶׁיִּכָּתְבוּ אֶלָּא יְוָנִית:

המבוארות

מְלָאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבַד, אוּלָם לְדַעַת בֵּית הִלֵּל שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהֻתְּרָה בְּיוֹם טוֹב הוֹצָאָה לְצָרְךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ הֻתְּרָה גַּם שֶׁלֹּא לְצָרְךְ, חֻלּוּק יוֹם טוֹב מִשַּׁבָּת גַּם בִּמְלָאכָה כָּזוֹ. **אֵין הֶבְדֵּל בֵּין** אִסּוּר עֲשִׂיַּת מְלָאכָה **בְּשַׁבָּת לְאִסּוּר מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶלָּא** מִשּׁוּם חֲלָק עַל יְדֵי בֵּית דִּין, וְזֶה - יוֹם הַכִּפּוּרִים, **זְדוֹנוֹ בְכָרֵת** - הַמְחַלְּלוֹ בְּמֵזִיד עָנְשׁוֹ כָּרֵת בִּידֵי שָׁמַיִם: **מִשְׁנָה ו** **הֶבְדֵּל בֵּין הַמְּדָר הֶנְאָה מֵחֲבֵרוֹ לַמְּדָר אֲכִילָה מֵחֲבֵרוֹ, וְהֶבְדֵּל בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת:** אֵין הֶבְדֵּל **בֵּין הַמְּדָר הֶנְאָה מֵחֲבֵרוֹ** - הַנּוֹדֵר שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מֵחֲבֵרוֹ שׁוּם הֲנָאָה, **לַמְּדָר מִמֶּנּוּ** - מֵחֲבֵרוֹ, רַק הֲנָאַת מַאֲכָל, **אֶלָּא דְּרִיסַת הָרֶגֶל** - לְהִכָּנֵס לְבֵית חֲבֵרוֹ וּלְשֶׁאֵל מִמֶּנּוּ **כֵּלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אֹכֶל נֶפֶשׁ,** שֶׁהַמְּדָר הֲנָאָה אָסוּר בָּהֶם כְּשֶׁאָר כָּל הַהֲנָאוֹת, וְאִלּוּ הַמְּדָר מֵחֲבֵרוֹ רַק הֲנָאַת מַאֲכָל מַתִּיר בָּהֶם, אוּלָם אַף הוּא אָסוּר בְּכָל הֲנָאָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַאֲכָל כְּגוֹן לִשְׁאֹל מִמֶּנּוּ כֵּלִים שֶׁעוֹשִׂים בָּהֶם אֹכֶל נֶפֶשׁ, וְאַף שֶׁאָר כֵּלִים בְּמָקוֹם שֶׁהַדֶּרֶךְ לְהַשְׁכִּירָם, כֵּיוָן שֶׁבִּפְרוּטָה זוֹ שֶׁחָסַךְ בִּשְׁאֵלָתָם יָכוֹל לִקְנוֹת מַאֲכָל. **אֵין** הֶבְדֵּל **בֵּין נְדָרִים** - קָרְבָּנוֹת שֶׁהִפְרִישָׁם מֵחֲמַת שֶׁנָּדַר וְאָמַר 'הֲרֵי עָלַי עוֹלָה', **לִנְדָבוֹת** - לְקָרְבָּנוֹת שֶׁהִפְרִישָׁם בִּנְדָבָה וְאָמַר עֲלֵיהֶם 'הֲרֵי זוֹ עוֹלָה', **אֶלָּא שֶׁהַנִּדָּרִים** אִם אָבְדָה הַבְּהֵמָה שֶׁהֻקְדִּישׁ **חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן** - לְהָבִיא אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ לְקָרְבָּן, וְאִלּוּ **נְדָבוֹת** אִם אָבְדָה הַבְּהֵמָה שֶׁהֻקְדִּישׁ **אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן** - לְהָבִיא אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, אוּלָם שָׁוִים הֵם לְעִנְיַן אִסּוּר 'בַּל תְּאַחֵר' [-שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּהוֹת עִם הַבָּאַת הַקָּרְבָּן שֶׁנָּדַר אוֹ נָדַב לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה רְגָלִים] לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים כג כב, כד) גַּם לְשׁוֹן נֶדֶר וְגַם לְשׁוֹן נְדָבָה 'כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ וְגוֹ', מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה' אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ': **מִשְׁנָה ז** **הֶבְדֵּל בֵּין זָב הָרוֹאֶה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת לְרוֹאֶה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת:** אֵין הֶבְדֵּל **בֵּין** דִּינֵי הַטְּמָאָה וְסֵדֶר הַטָּהֳרָה שֶׁל **זָב הָרוֹאֶה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת** בְּיוֹם אֶחָד אוֹ בִּשְׁנֵי יָמִים רְצוּפִים, לְזָב **הָרוֹאֶה שָׁלֹשׁ** רְאִיּוֹת בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁנַיִם אוֹ בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים, **אֶלָּא** הֶבְאַת **קָרְבָּן** בִּלְבַד, שֶׁזָּב הָרוֹאֶה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן לְטָהֳרָתוֹ וְזָב הָרוֹאֶה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת צָרִיךְ. אוּלָם שְׁנֵיהֶם אַב הַטֻּמְאָה חָמוּר הָעוֹשֶׂה מִשְׁכָּבוֹ וּמוֹשָׁבוֹ אַב הַטֻּמְאָה, וּשְׁנֵיהֶם צְרִיכִים סְפִירַת שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים מִיּוֹם שֶׁפָּסְקָה זִיבָתָם קֹדֶם שֶׁיִּטְבְּלוּ. **הֶבְדֵּל בֵּין מְצֹרָע מֻסְגָּר לִמְצֹרָע מֻחְלָט:** אֵין הֶבְדֵּל **בֵּין מְצֹרָע מֻסְגָּר** [-שֶׁנּוֹלַד בּוֹ נֶגַע לְלֹא סִימָנֵי טֻמְאָה שֶׁמַּסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן], **לִמְצֹרָע מֻחְלָט** [-שֶׁיֵּשׁ בְּנִגְעוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה מִתְּחִלָּה אוֹ לְאַחַר הֶסְגֵּרוֹ], שֶׁטְּמֵאוֹ הַכֹּהֵן לְגַמְרֵי, **אֶלָּא חִיּוּב פְּרִיעָה** [-לִפְרֹעַ אֶת רֹאשׁוֹ] **וּפְרִימָה** [-לִפְרֹם אֶת בְּגָדָיו] שֶׁאֵין חַיָּב בָּהֶם אֶלָּא מְצֹרָע מֻחְלָט, אוּלָם שָׁוִים הֵם בְּטֻמְאָתָם וּבְחוֹבָתָם לָצֵאת חוּץ לַמַּחֲנֶה. **אֵין** הֶבְדֵּל **בֵּין** מְצֹרָע הַבָּא לְהִיוֹת **טָהוֹר מִתּוֹךְ הַסְּגֵר** - שֶׁהַסְּגִירוֹ הַכֹּהֵן מַחֲמַת צָרַעְתּוֹ שֶׁלֹּא נִרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי טֻמְאָה, **לִמְצֹרָע הַבָּא** לִהְיוֹת **טָהוֹר מִתּוֹךְ הֶחְלֵט** - שֶׁטְּמֵאוֹ הַכֹּהֵן לְגַמְרֵי מַחֲמַת צָרַעְתּוֹ שֶׁנִּרְאָה בָּהּ סִימָן טֻמְאָה, **אֶלָּא תִּגְלַחַת** - שֶׁמְּצֹרָע מֻחְלָט חַיָּב לְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ, וּלְהָבִיא שְׁנֵי **צִפֳּרִים** בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ, וְאִלּוּ מְצֹרָע הַנִּטְהָר מִתּוֹךְ הַסְּגֵר פָּטוּר לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ויקרא יד ג) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע הַצָּרַעַת מִן הַצָּרוּעַ' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ מְצֹרָע מֻחְלָט שֶׁטָּהֲרָתוֹ תְּלוּיָה בִּרְפוּאָתוֹ מִצָּרַעְתּוֹ וְלֹא בְּמִצְרָע מֻסְגָּר שֶׁאַף אִם נִרְפָּא נִגְעוֹ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אֶת שִׁבְעַת יְמֵי הֶסְגֵּרוֹ, אוּלָם שָׁוִים הֵם בְּחוֹבָתָם לִטְבֹּל בְּמִקְוֶה לְטָהֳרָתָם לְפִי שֶׁאַף בְּטָהוֹר מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר נֶאֱמַר (דברים יג ו) 'וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר': **מִשְׁנָה ח** **הֶבְדֵּל בֵּין סִפְרֵי תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים לִתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת בְּדִינֵי כְּתִיבָתָם:** אֵין הֶבְדֵּל **בֵּין סְפָרִים** - תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, **לִתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת** בְּדִינֵי כְּתִיבָתָם, **אֶלָּא שֶׁהַסְּפָרִים נִכְתָּבִין בְּכָל לָשׁוֹן** - בְּכָל כְּתָב וּבְכָל שָׂפָה, **וּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת אֵינָן נִכְתָּבוֹת אֶלָּא** בִּכְתַב **אַשּׁוּרִית** וּבִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בִּלְבַד. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף בַּסְּפָרִים לֹא הִתִּירוּ** חֲכָמִים **שֶׁיִּכָּתְבוּ** בְּכָל לָשׁוֹן וּבְכָל כְּתָב, **אֶלָּא** בִּכְתַב **יְוָנִית** בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט כז) 'יַפְתְּ אֱלֹהִים לְיֶפֶת וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם', שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁהַלָּשׁוֹן הַיָּפָה בְּיוֹתֵר בִּבְנֵי יֶפֶת שֶׁהִיא יְוָנִית תִּשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם עַל יְדֵי שֶׁיִּכְתְּבוּ בָּהּ אֶת סִפְרֵי הַתּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים:

מִשְׁנָה ט הֶבְדֵּל בֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מָשׁוּחַ: **אֵין** הֶבְדֵּל **בֵּין כֹּהֵן** גָּדוֹל **הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה** כְּדֵינוֹ, כְּפִי שֶׁהָיוּ כָּל הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים בְּבֵית רִאשׁוֹן עַד יֹאשִׁיָּהוּ שֶׁבִּימָיו נִגְנְזָה צְלוֹחִית שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, לְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה אֶלָּא רַק **מְרֻבֶּה בְּגָדִים** - לָבוּשׁ בִּשְׁמוֹנַת בִּגְדֵי כֹּהֵן גָּדוֹל, כְּפִי שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים בִּימֵי בַּיִת שֵׁנִי, וּבִימֵי בֵּית רִאשׁוֹן מִיאשִׁיָּהוּ וְאֵילָךְ, **אֶלָּא** לְעִנְיַן **פַּר** חַטָּאת **הַבָּא עַל כָּל הַמִּצוֹת** - שֶׁחַיָּב לְהָבִיא כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּעָה וְהוֹרָה הֶהֵתֵר בְּדָבָר שֶׁחַיָּבִים עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעָשָׂה כְּהוֹרָאָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד ג) 'אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם, וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר', שֶׁאֵין חַיָּב בּוֹ אֶלָּא כֹּהֵן גָּדוֹל הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְאִלּוּ כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מְרֻבֶּה בְּגָדִים דֵּינוֹ כְּשֹׁאָר אִישׁ יִשְׂרָאֵל שֶׁמֵּבִיא לְחַטָּאתוֹ כִּשְׂבָּה אוֹ שְׂעִירַת עִזִּים, אוּלָם שָׁוִים הֵם בְּשֹׁאָר דִּינֵי כֹּהֵן גָּדוֹל כְּגוֹן לְעִנְיַן פַּר שֶׁמֵּבִיא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּמִנְחַת חֲבִתִּין שֶׁמַּקְרִיב כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם. **הֶבְדֵּל בֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל הַמְשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁעָבַר: אֵין** הֶבְדֵּל **בֵּין כֹּהֵן** גָּדוֹל **הַמְשַׁמֵּשׁ** בְּפֹעַל בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **לְכֹהֵן** שֶׁמִּלֵּא אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְסַל, לְאַחַר **שֶׁעָבַר** מֵעֲבוֹדָתוֹ כְּשֶׁחָזַר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, **אֶלָּא** לְעִנְיַן **פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים** [-פַּר חַטָּאת הַפְּנִימִית שֶׁמַּקְרִיב כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַפָּרָתוֹ], **וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה** - מִנְחַת חֲבִתִּין שֶׁמַּקְרִיב כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁאֵין מַקְרִיבָם אֶלָּא כֹּהֵן גָּדוֹל הַמְשַׁמֵּשׁ, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁשְּׁנֵיהֶם יָבִיאוּ אוֹתָם, אוּלָם שָׁוִים הֵם בְּשֹׁאָר דִּינֵיהֶם שֶׁאַף כֹּהֵן שֶׁעָבַר עוֹבֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּשְׁמוֹנָה בְּגָדִים, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶלָּא בְּתוּלָה, וְאָסוּר לִשָּׂא אַלְמָנָה, וּמַקְרִיב אַף כְּשֶׁהוּא אוֹנֵן: **מִשְׁנָה י הֶבְדֵּל בֵּין בְּמָה גְּדוֹלָה לִבְמָה קְטַנָּה:** בְּשְׁעַת הֶתֵּר הַבָּמוֹת [-בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנוֹת כִּבּוּשׁ וַחֲלֻקַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהַמִּשְׁכָּן עָמַד בַּגִּלְגָּל, וְכֵן בַּשָּׁנִים שֶׁעָמַד בְּנֹב וּבְגִבְעוֹן, שֶׁהֻתְּרָה הַקְרֶבֶת קָרְבָּנוֹת בְּכָל הַבָּמוֹת וְלֹא רַק בַּמִּזְבֵּחַ שֶׁבַּמִּשְׁכָּן] **אֵין** הֶבְדֵּל **בֵּין בְּמָה גְּדוֹלָה** - בָּמַת צִבּוּר שֶׁבַּמִּשְׁכָּן, **לִבְמָה קְטַנָּה** - שֶׁל כָּל יָחִיד וְיָחִיד שֶׁעוֹשֶׂה לְעַצְמוֹ, **אֶלָּא** קָרְבַּן **פְּסָחִים** וּשְׁאָר קָרְבְּנוֹת חוֹבָה שֶׁזְּמַנָּם קְבוּעַ כְּגוֹן תְּמִידִים וּמוּסָפִים, שֶׁאֵינָם קְרֵבִים אֶלָּא בְּבָמָה גְּדוֹלָה, אוּלָם שְׁאָר קָרְבְּנוֹת הָרְשׁוּת כְּגוֹן עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים קְרֵבִים אַף בִּבְמָה קְטַנָּה, וְקָרְבְּנוֹת חוֹבָה שֶׁאֵין זְמַנָּם קָבוּעַ כְּגוֹן פַּר הָעֲלַם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה אֵינָם קְרֵבִים אֶפִלּוּ בְּבָמָה גְּדוֹלָה. **זֶה הַכְּלָל, כָּל** קָרְבָּן **שֶׁהוּא נִדָּר וְנִדָּב** - שֶׁמְּבִיאוֹ הָאָדָם בְּנֶדֶר אוֹ בִּנְדָבָה כְּגוֹן עוֹלָה וּשְׁלָמִים, **קָרֵב בְּבָמָה** בֵּין גְּדוֹלָה וּבֵין קְטַנָּה. **וְכָל** קָרְבָּן **שֶׁאֵינוֹ לֹא נִדָּר וְלֹא נִדָּב** אֶלָּא חוֹבָה לַהֶבִיאוֹ, אִם אֵין זְמַנּוֹ קָבוּעַ **אֵינוֹ קָרֵב בְּבָמָה** כְּלָל, וְאִם זְמַנּוֹ קָבוּעַ קָרֵב בְּבָמָה גְּדוֹלָה וְלֹא בִּקְטַנָּה: **מִשְׁנָה יא הֶבְדֵּל בֵּין קְדֻשַּׁת שִׁילֹה לִקְדֻשַּׁת יְרוּשָׁלַיִם: אֵין בֵּין** קְדֻשַּׁת **שִׁילֹה** בִּזְמַן שֶׁעָמַד בָּהּ הַמִּשְׁכָּן, לִקְדֻשַּׁת **יְרוּשָׁלַיִם** בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, **אֶלָּא שֶׁבְּשִׁילֹה אוֹכְלִים קָדָשִׁים קַלִּים** - תּוֹדָה שְׁלָמִים וּפֶסַח, **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** לֹא רַק בְּתוֹכָהּ אֶלָּא **בְּכָל הָרוֹאָה** - בְּכָל מָקוֹם שֶׁשִּׁילֹה נִרְאֵית מִמֶּנּוּ, **וּבִירוּשָׁלַיִם** אֵינָם נֶאֱכָלִים אֶלָּא **לִפְנִים מִן הַחוֹמָה** - חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, אוּלָם קָדָשִׁים קָדָשִׁים בִּשְׁתֵּיהֶן אֵינָם נֶאֱכָלִים אֶלָּא בְּתוֹכָן. **וְכָאן וְכָאן** - בֵּין בְּשִׁילֹה וּבֵין בִּירוּשָׁלַיִם **קָדָשִׁים קָדָשִׁים** - חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת, **נֶאֱכָלִים** רַק **לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים** - בְּשִׁילֹה לִפְנִים מִקְּלָעֵי הֶחָצֵר, וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּתוֹךְ חוֹמוֹת הָעֲזָרָה. **קְדֻשַּׁת שִׁילֹה יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֶתֵּר** הַקְרָבָה בְּבָמוֹת - שֶׁכְּשֶׁחָרְבָה שִׁילֹה הֻתְּרוּ הַבָּמוֹת בְּכָל מָקוֹם, וְאִלּוּ **קְדֻשַּׁת יְרוּשָׁלַיִם אֵין אַחֲרֶיהָ הֶתֵּר** וַאֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא הֻתְּרוּ הַבָּמוֹת:

פֶּרֶק ב דִּינֵי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּכְתִיבָתָהּ, דִּין הַשּׁוֹהֶה בְּמָקוֹם שֶׁזְּמַנָּן קְרִיאָתוֹ שׁוֹנֶה מִשֶּׁמָּקוֹם מְגוּרָיו, וְדִין מִצְוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בַּיּוֹם וּמִצְוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בַּלַּיְלָה זְמַנָּן כָּל הַלַּיְלָה: **מִשְׁנָה א דִּין קְרִיאַת הַמְּגִלָּה כִּסְדָרָהּ, וּמִתּוֹךְ הַכְּתָב, וּבְאֵיזֶה לָשׁוֹן קוֹרְאִים אוֹתָהּ: הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה לְמַפְרֵעַ** - שֶׁלֹּא כְּסִדְרָהּ, שֶׁהִקְדִּים אֶת הַמְאֻחָר בֵּין בִּפְרָקִים בֵּין בִּפְסוּקִים וּבֵין בְּתֵבוֹת, **לֹא יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כח) 'וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים' וְדָרְשׁוּ מַה בַּעֲשִׂיַּת הַיָּמִים - קִיּוּם מִצְוֹת יְמֵי הַפּוּרִים, אִי אָפְשָׁר לְהַקְדִּים עֲשִׂיַּת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר לַעֲשִׂיַּת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר, אַף זְכִירָתָם - קְרִיאַת הַמְּגִלָּה שֶׁהִיא זִכָּרוֹן הַנֵּס, אֵין לַעֲשׂוֹתָהּ לְמַפְרֵעַ. **קְרָאָהּ בְּעַל פֶּה** שֶׁלֹּא מִתּוֹךְ מְגִלָּה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים', וְדָרְשׁוּ גְּזֵרָה שָׁוָה מִלְּשׁוֹן 'זְכִירָה' הַנֶּאֱמָר בְּמַעֲשֵׂה עֲמָלֵק (שמות יז יד) 'כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר', מַה זְּכִירַת מַעֲשֵׂה עֲמָלֵק נַעֲשֵׂית מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר, אַף הַמְּגִלָּה נִקְרֵאת מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר. **קְרָאָהּ תַּרְגּוּם** - בַּאֲרָמִית, מִתּוֹךְ מְגִלָּה הַכְּתוּבָה בַּאֲרָמִית וְהוּא אֵינוֹ מֵבִין אֲרָמִית, אוֹ שֶׁקְּרָאָהּ **בְּכָל לָשׁוֹן** שֶׁאֵינָהּ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מִתּוֹךְ מְגִלָּה הַכְּתוּבָה בְּלָשׁוֹן זוֹ וְהוּא אֵינוֹ מֵבִינָהּ, **לֹא יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, לְפִי שֶׁאֵין בִּקְרִיאָתוֹ פִּרְסוּם הַנֵּס. **אֲבָל קוֹרִין אוֹתָהּ לַלּוֹעֲזוֹת** - לַמְּבִינִים לְשׁוֹן לַעַז, **בְּלַעַז** - בִּלְשׁוֹנָם, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא הַמְּגִלָּה כְּתוּבָה בְּלָשׁוֹן זוֹ, שֶׁאִם לֹא כֵּן הֲרֵי זֶה קוֹרְאָהּ בְּעַל פֶּה. **וְהַלּוֹעֵז** - מִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, **שֶׁשָּׁמַע** קְרִיאַת הַמְּגִלָּה **בְּאַשּׁוּרִית** - בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, **יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין מַה שֶּׁשָּׁמַע, וְהוּא הַדִּין בְּלָשׁוֹן יְוָנִית: **מִשְׁנָה ב הֶמְשֵׁךְ דִּינֵי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, וְדִינֵי כְּתִיבַת הַמְּגִלָּה: קְרָאָהּ** - קָרָא אֶת הַמְּגִלָּה, **סַרוּגִין** - שֶׁהִפְסִיק בְּאֶמְצַע קְרִיאָתָהּ אֲפִלּוּ כְּשִׁעוּר שֶׁיָּכוֹל לִגְמֹר אֶת הַמְּגִלָּה כֻּלָּהּ, וְכֵן הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה וּבְשָׁעַת קְרִיאָתָהּ הוּא **מִתְנַמְנֵם, יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ. **הָיָה כּוֹתְבָהּ** - אֶת הַמְּגִלָּה, וּמַעְתִּיקָהּ מִתּוֹךְ מְגִלָּה כְּשֵׁרָה הַמְּנֻחֶת לְפָנָיו, וְקוֹרֵא בְּפִיו כָּל פָּסוּק וְכוֹתְבוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה **דּוֹרְשָׁהּ** - קוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה וּמַפְסִיק בְּאֶמְצַע לִדְרֹשׁ בְּעִנְיְנֵי הַמְּגִלָּה, וְכֵן אִם הָיָה **מַגִּיהָהּ** - קוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה כְּדֵי לְבָדְקָהּ אִם כְּשֵׁרָה הִיא, **אִם כִּוֵּן לִבּוֹ** לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת מִצְוַת קְרִיאַת מְגִלָּה, **יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא כִּוֵּן, **לֹא יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, לְפִי שֶׁמִּצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה. **הָיְתָה** הַמְּגִלָּה **כְּתוּבָה בְּסֵם** [-צֶבַע הָעָשׂוּי מִשֹּׁרֶשׁ עֵשֶׂב הַקָּרוּי 'סַמָּא'], **וּבְסִקְרָא** [-אֶבֶן שֶׁצּוֹבְעִים בָּהּ אָדֹם], **וּבְקוֹמוֹס** [-דְּיוֹ הָעָשׂוּי מִשָּׁרָף אֵילָן], **וּבְקַנְקַנְתּוּם** [-מִין צֶבַע שָׁחֹר], וְכֵן אִם הָיְתָה כְּתוּבָה כַּדִּין בִּדְיוֹ, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה כְּתוּבָה **עַל הַנְּיָר** [-דֶּרֶךְ הָעָשׂוּי מֵעֲשָׂבִים דְּבוּקִים], **וְעַל הַדִּפְתְּרָא** [-קְלָף שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּד כָּל צָרְכּוֹ], **לֹא יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, **עַד שֶׁתְּהֵא** הַמְּגִלָּה **כְּתוּבָה** בִּכְתַב **אַשּׁוּרִית, עַל הַסֵּפֶר** - עַל קְלָף הַמְעֻבָּד כָּל צָרְכּוֹ, **וּבִדְיוֹ: מִשְׁנָה ג דִּין בֶּן עִיר שֶׁהָלַךְ לְכָרְכּוֹ וּלְהֶפֶךְ: בֶּן עִיר** שֶׁאֵינָהּ מֻקָּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ שֶׁזְּמַן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בָּהּ בְּי"ד אֲדָר, **שֶׁהָלַךְ לִכְרַךְ** הַמֻּקָּף חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ שֶׁזְּמַן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בּוֹ בְּט"ו בַּאֲדָר, וְכֵן **בֶּן כְּרַךְ** שֶׁזְּמַן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בּוֹ בְּט"ו בַּאֲדָר, **שֶׁהָלַךְ לְעִיר** שֶׁזְּמַן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה בָּהּ בְּי"ד בַּאֲדָר, **אִם עָתִיד** הוּא לָצֵאת מֵהַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָא בּוֹ עַתָּה קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר כְּדֵי **לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, קוֹרֵא** אֶת הַמְּגִלָּה **כִּמְקוֹמוֹ** - בִּזְמַן הַחִיּוּב שֶׁל מְקוֹמוֹ. **וְאִם לָאו** - שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לָצֵאת מִמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָא בּוֹ עַתָּה קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר כְּדֵי לַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, **קוֹרֵא עִמָּהֶן** - עִם בְּנֵי הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָא בּוֹ. **דִּין הַקּוֹרֵא חֵלֶק מִן הַמְּגִלָּה: וּמַהֵיכָן** - מֵאֵיזֶה פָּסוּק **קוֹרֵא אָדָם אֶת הַמְּגִלָּה וְיוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ** בְּדִיעֲבַד, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** חַיָּב לִקְרֹא אֶת כֻּלָּהּ, וְאִם לֹא קָרָאָהּ מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם קָרָא **מְ'אִישׁ יְהוּדִי'** (אסתר ב ה) וְאֵילָךְ, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אֲפִלּוּ לֹא קָרָא אֶלָּא **מַ'אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה'** (שם ג א) וְאֵילָךְ, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ: **מִשְׁנָה ד הַמַּשְׁרִים לִקְרֹא מְגִלָּה וּלְהוֹצִיא אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָתָם: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִלָּה** וּלְהוֹצִיא אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָתָם, וַאֲפִלּוּ נָשִׁים, **חוּץ מֵחֵרֵשׁ** הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, וּכְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי (ברכות פ"ב מ"ג) שֶׁבְּכָל הַקְּרִיאוֹת הַקּוֹרֵא וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ לֹא יָצָא, **וְשׁוֹטֶה וְקָטָן,** לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם דַּעַת וּפְטוּרִים מִכָּל הַמִּצְוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטָן** שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הָאֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָתָם. **זְמַן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּמִצְוֹת נוֹסָפוֹת לְכִתְחִלָּה וּבְדִיעֲבַד:** חַיָּב אָדָם לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִלָּה בַּלַּיְלָה וְלַחֲזֹר וְלִקְרוֹתָהּ בַּיּוֹם, וּלְכַתְּחִלָּה **אֵין קוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה** שֶׁל יוֹם אֶלָּא לְאַחַר הָנֵץ הַחַמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט כט) 'וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים', **וְלֹא מָלִין** אֶת הַתִּינוֹק אֶלָּא לְאַחַר הָנֵץ הַחַמָּה שֶׁל יוֹם הַשְּׁמִינִי לְלֵדָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ג) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ'. **וְלֹא טוֹבְלִין** הַטְּמֵאִים הַצְּרִיכִים סְפִירַת שִׁבְעָה יָמִים קֹדֶם טְבִילָתָם עַד לְהָנֵץ הַחַמָּה שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי, אוּלָם יְכוֹלִים לִטְבֹּל גַּם בְּלֵיל שְׁמִינִי וְאֵינָם חַיָּבִים לִטְבֹּל דַּוְקָא בַּיּוֹם, **וְלֹא מַזִּין** מֵי חַטָּאת עַל טְמֵא מֵת בַּיּוֹם

הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אָלָא לְאַחַר הָנֵץ הַחַמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יט) 'וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ' וְרָחַץ בַּמַּיִם' וְהֶקְשֵׁה טְבִילָה לְהַזָּאָה. **וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם** - אִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם פַּעַם אַחַת אוֹ פַּעֲמַיִם בְּ'יְמֵי זִיבָה' [אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁבֵּין נִדָּה לְנִדָּה], שֶׁצְּרִיכָה לִשְׁמֹר יוֹם שֶׁלֵּם שֶׁאֵינָהּ רוֹאָה בּוֹ דָּם וְלִטְבֹּל, **לֹא תִטְבֹּל, עַד שֶׁתָּנֵץ הַחַמָּה. וְכֵן שֶׁעָשׂוּ** - שֶׁקָּרְאוּ אֶת הַמְּגִלָּה אוֹ מָלוּ אוֹ טָבְלוּ אוֹ הִזּוּ **מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, כָּשֵׁר** בְּדִיעֲבַד וְיָצְאוּ יְדֵי חוֹבָתָם, לְפִי שֶׁתְּחִלַּת הַיּוֹם הוּא בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר, אֶלָּא שֶׁלְּפִי שֶׁאֵין כֻּלָּם בְּקִיאִים בְּזְמַן עֲלוֹת הַשַּׁחַר הִצְרִיכוּ חֲכָמִים לְהַמְתִּין לְכַתְּחִלָּה עַד הָנֵץ הַחַמָּה: **מִשְׁנָה ה זְמַן קְרִיאַת הַתְּלוּיוֹת בַּיּוֹם מֵהָנֵץ הַחַמָּה עַד סוֹף הַיּוֹם: כָּל הַיּוֹם** - מֵהָנֵץ הַחַמָּה עַד סוֹף הַיּוֹם, **כָּשֵׁר לִקְרִיאַת הַמְּגִלָּה** שֶׁל יוֹם, **וּלְתִקְיעַת שׁוֹפָר** בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, **וְלִנְטִילַת לוּלָב** בְּחַג הַסֻּכּוֹת, **וְלִתְפִלַּת הַמּוּסָפִין וּלְהַקְרֶבַת קָרְבְּנוֹת הַמּוּסָפִין** בְּשַׁבָּתוֹת בַּמּוֹעֲדִים וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, **וּלְוַדּוּי** שֶׁמִּתְוַדִּים עַל **הַפָּרִים** - פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ [-קָרְבָּן שֶׁמֵּבִיא כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּעָה וְהוֹרָה הֶהֵר בְּדָבָר שֶׁחַיָּבִים עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעָשָׂה עַל פִּי הוֹרָאָתוֹ], וּפַר הָעֻלַּם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר [-קָרְבָּן שֶׁמֵּבִיאִים הַצִּבּוּר כְּשֶׁטָּעוּ בְּיַת דִּין הַגָּדוֹל וְהוֹרוּ הֶהֵר בְּדָבָר שֶׁחַיָּבִים עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעָשׂוּ עַל פִּי הוֹרָאָתָם], **וּלְוַדּוּי הַמַּעֲשֵׂר** - הַנֶּאֱמָר בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית וְהַשְּׁבִיעִית לִשְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה, אַחֲרֵי שֶׁמְּבַעֵר בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁל שָׁנִים אֲלוּ אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּבֵיתוֹ וְעַדַיִן לֹא קִיֵּם אֶת מִצְוָתָן, **וּלְוַדּוּי יוֹם הַכִּפּוּרִים** - שֶׁמִּתְוַדֶּה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עַל פָּרוֹ וְעַל הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לַעֲזָאזֵל, **לִסְמִיכָה** - שֶׁסּוֹמֵךְ בַּעַל הַקָּרְבָּן יָדָיו בְּכָל כֹּחוֹ עַל רֹאשׁ הַקָּרְבָּן לִפְנֵי הַקָּרְבָתוֹ וּמִתְוַדֶּה, **לִשְׁחִיטָה** - שְׁחִיטַת הַקָּרְבָּנוֹת, **לִתְנוּפָה** [-מוֹלִיךְ וּמֵבִיא מַעֲלָה וּמוֹרִיד] שֶׁל מִנְחַת הָעֹמֶר וּשְׁאָר מִנְחוֹת הִטְעוּנוֹת תְּנוּפָה, וְשֶׁל חֲזֵה הַשְּׁלָמִים, **לְהַגָּשָׁה** - שֶׁמַּגִּישִׁים אֶת הַמִּנְחָה לְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ לִפְנֵי שֶׁקּוֹמֵץ אוֹתָהּ, **לִקְמִיצָה** - שֶׁל כָּל הַמִּנְחוֹת, **וּלְהַקְטָרָה** - שֶׁל קֹמֶץ הַמִּנְחָה עִם הַלְּבוֹנָה שֶׁעָלֶיהָ עַל הַמִּזְבֵּחַ, אוּלָם הַקְּטֹרֶת חֶלְבֵי וְאֶבְרֵי הַקָּרְבָּנוֹת כְּשֶׁרָה גַּם בַּלַּיְלָה, **לְמִלֵּיקָה** [-חֲתִיכַת צַוַּאר קָרְבַּן הָעוֹף עַל יְדֵי הַצִּפָּרֶן שֶׁהִיא שְׁחִיטָתוֹ], **וּלְקַבָּלָה** שֶׁל דַּם הַקָּרְבָּן בִּמְזָרָק, **וּלְהַזָּיָה** שֶׁל דַּם הַקָּרְבָּנוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ אוֹ עַל הַפָּרֹכֶת, כָּל קָרְבָּן כְּדִינוֹ, **וּלְהַשְׁקַיַּת סוֹטָה** - אִשָּׁה שֶׁקִּנְּא לָהּ בַּעְלָהּ וְהִזְהִירָהּ שֶׁלֹּא תִּסָּתֵר עִם פְּלוֹנִי וְנִסְתְּרָה, שֶׁמְּעָלָה אוֹתָהּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְהַכֹּהֵן מַשְׁקֶה אוֹתָהּ מֵהַמַּיִם הַמָּרִים כְּדֵי לְבָדְקָהּ, **וְלַעֲרֵיפַת** הָעֶגְלָה - עַל יְדֵי בֵּית דִּין בְּנַחַל אֵיתָן, כְּשֶׁנִּמְצָא חָלָל וְאֵין יָדוּעַ מִי הֲרָגוֹ, **וּלְטָהֳרַת הַמִּצְרָע** - עַל יְדֵי הֲבָאַת שְׁתֵּי צִפֳּרִים וְעֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת, וְגִלּוּחַ כָּל שְׂעָרוֹ. לְפִי שֶׁמִּצְוָתָם שֶׁל כָּל אֵלּוּ בַּיּוֹם, וּלְפִיכָךְ יָכוֹל לְקַיְּמָם מֵהָנֵץ הַחַמָּה וְעַד לְסוֹף הַיּוֹם: **מִשְׁנָה ו זְמַן קְרִיאַת הַתְּלוּיוֹת בַּלַּיְלָה: כָּל הַלַּיְלָה כָּשֵׁר לִקְצִירַת הָעֹמֶר** - בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח לִצְרָךְ הַקְרֵבַת מִנְחַת הָעֹמֶר בְּיוֹם הַמָּחֳרָת, **וּלְהֶקְטֵר חֲלָבִים** שֶׁל כָּל הַקָּרְבָּנוֹת, **וְאֵבָרִים** שֶׁל קָרְבַּן עוֹלָה שֶׁאַף אֵיבָרָיו מֻקְטָרִים, שֶׁמִּצְוָתָם כָּל הַלַּיְלָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם (ויקרא ו ב) 'הִיא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר'. **זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּיּוֹם** כְּגוֹן סִדּוּר שְׁנֵי בָּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁנּוֹתְנִים עַל לֶחֶם הַפָּנִים, **כָּשֵׁר כָּל הַיּוֹם** - מֵהָנֵץ הַחַמָּה עַד סוֹף הַיּוֹם. וְכָל **דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה** כְּגוֹן אֲכִילַת פְּסָחִים, **כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה,** אוּלָם לְכַתְּחִלָּה אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁצְּרִיךְ לַעֲשׂוֹתָם עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה וְאֵין זֶה אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה:

פֶּרֶק ג דִּינֵי מִכְירַת בֵּית הַכְּנֶסֶת, סִפְרֵי תּוֹרָה וּמְשַׁמְּשֵׁיהֶם, מָתַי וְכֵיצַד רַשָּׁאִים הַצִּבּוּר לִמְכֹּר בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְסֵדֶר הַקְּרִיאוֹת וְהַהַפְטָרוֹת בַּמּוֹעֲדִים וּבְשַׁבָּת

וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם לֹא תִטְבֹּל, עַד שֶׁתָּנֵץ הַחַמָּה. וְכֵן שֶׁעָשׂוּ מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, כָּשֵׁר: **ה** כָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לִקְרִיאַת הַמְּגִלָּה, וְלִקְרִיאַת הַהַלֵּל, וְלִתְקִיעַת שׁוֹפָר, וְלִנְטִילַת לוּלָב, וְלִתְפִלַּת הַמּוּסָפִין, וְלַמּוּסָפִין, וּלְוַדּוּי הַפָּרִים, וּלְוַדּוּי הַמַּעֲשֵׂר, וּלְוַדּוּי יוֹם הַכִּפּוּרִים, לִסְמִיכָה, לִשְׁחִיטָה, לִתְנוּפָה, לְהַגָּשָׁה, לִקְמִיצָה, וּלְהַקְטָרָה, לְמִלֵּיקָה, וּלְקַבָּלָה, וּלְהַזָּיָה, וּלְהַשְׁקַיַּת סוֹטָה, וְלַעֲרֵיפַת הָעֶגְלָה, וּלְטָהֳרַת הַמְּצֹרָע: **ו** כָּל הַלַּיְלָה כָּשֵׁר לִקְצִירַת הָעֹמֶר וּלְהֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵבָרִים. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּיּוֹם, כָּשֵׁר כָּל הַיּוֹם. דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה, כָּשֵׁר כָּל הַלָּיְלָה:

פרק ג א בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ רְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר, לוֹקְחִין בְּדָמָיו בֵּית הַכְּנֶסֶת. בֵּית הַכְּנֶסֶת, לוֹקְחִין תֵּבָה. תֵּבָה, לוֹקְחִין מִטְפָּחוֹת. מִטְפָּחוֹת, לוֹקְחִין סְפָרִים. סְפָרִים, לוֹקְחִין תּוֹרָה. אֲבָל אִם מָכְרוּ תּוֹרָה, לֹא יִקְחוּ סְפָרִים. סְפָרִים, לֹא יִקְחוּ מִטְפָּחוֹת. מִטְפָּחוֹת, לֹא יִקְחוּ תֵּבָה. תֵּבָה, לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת. בֵּית הַכְּנֶסֶת, לֹא יִקְחוּ בְּדָמָיו אֶת שֶׁל רַבִּים לְיָחִיד, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹרִידִין אוֹתוֹ מִקְּדֻשָּׁתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמְרוּ לוֹ, אִם כֵּן אַף הָרְחוֹב. וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶן. אֵין מוֹכְרִין אֶת שֶׁל רַבִּים לְיָחִיד, מִפְּנֵי שֶׁמּוֹרִידִין אוֹתוֹ מִקְּדֻשָּׁתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמְרוּ לוֹ, אִם כֵּן אַף אֵין מוֹכְרִין בֵּית הַכְּנֶסֶת, אֶלָּא עַל תְּנַאי שֶׁאִם יִרְצוּ יַחֲזִירוּהוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מוֹכְרִים אוֹתוֹ מִמְּכַּר עוֹלָם, חוּץ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים, לְמֵרְחָץ וּלְבֵרְסְקִי וּלְטָבְילָה וּלְהַדָּיָה, וּלְהַשְׁקָיַת סוֹטָה, וְלַעֲרֵיפַת הָעֶגְלָה, וּלְטָהֳרַת הַמְּצֹרָע: **ז** כָּל הַלַּיְלָה כָּשֵׁר לִקְצִירַת הָעֹמֶר וּלְהֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵבָרִים. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּיּוֹם, כָּשֵׁר כָּל הַיּוֹם. דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה, כָּשֵׁר כָּל הַלָּיְלָה:

פרק ג א בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ רְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר, לוֹקְחִין בְּדָמָיו בֵּית הַכְּנֶסֶת. בֵּית הַכְּנֶסֶת, לוֹקְחִין תֵּבָה. תֵּבָה, לוֹקְחִין מִטְפָּחוֹת. מִטְפָּחוֹת, לוֹקְחִין סְפָרִים. סְפָרִים, לוֹקְחִין תּוֹרָה. אֲבָל אִם מָכְרוּ תּוֹרָה, לֹא יִקְחוּ סְפָרִים. סְפָרִים, לֹא יִקְחוּ מִטְפָּחוֹת. מִטְפָּחוֹת, לֹא יִקְחוּ תֵּבָה. תֵּבָה, לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת. בֵּית הַכְּנֶסֶת, לֹא יִקְחוּ בְּדָמָיו אֶת הָרְחוֹב שֶׁמִּתְפַּלְלִים בּוֹ בְּתַעֲנִיּוֹת. וְכֵן הַדִּין בְּמוֹתְרֵיהֶן - הַנִּשְׁאָר מִן הַדְּמִים לְאַחַר שֶׁקָּנוּ בָּהֶם דָּבָר שֶׁקִּדֻּשָּׁתוֹ גְּדוֹלָה מִמַּה שֶּׁמָּכְרוּ, שֶׁאַף בּוֹ אֲסוּרִים לִקְנוֹת אֶלָּא דָּבָר שֶׁקִּדֻּשָּׁתוֹ גְּדוֹלָה מִמַּה שֶּׁמָּכְרוּ. **אֵין בְּנֵי הָעִיר מוֹכְרִין אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל רַבִּים לְיָחִיד,** אֲפִלּוּ אִם בְּדַעְתּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּבֵית הַכְּנֶסֶת, **מִפְּנֵי שֶׁמּוֹרִידִין אוֹתוֹ מִקְּדֻשָּׁתוֹ,** לְפִי שֶׁגְּדוֹלָה חֲשִׁיבוּת בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל רַבִּים שֶׁנֶּאֱמְרִים בּוֹ קָדִישׁ וּקְדֻשָּׁה הַצְּרִיכִים עֲשָׂרָה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **אִם כֵּן אַף לֹא** יִמְכְּרוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת **מֵעִיר גְּדוֹלָה** שֶׁאֲנָשֶׁיהָ מְרֻבִּים, **לְעִיר קְטַנָּה** שֶׁאֲנָשֶׁיהָ מוּעָטִים, לְפִי שֶׁמַּעֲתָּה יִתְפַּלְּלוּ בּוֹ פָּחוֹת מִתְּפַלְּלִים וְיֵרֵד בַּחֲשִׁיבוּתוֹ, אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לִמְכֹּר בֵּית הַכְּנֶסֶת מֵעִיר גְּדוֹלָה לְעִיר קְטַנָּה, כָּךְ מֻתָּר לִמְכֹּר בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל רַבִּים לְיָחִיד: **מִשְׁנָה ב מְכִירַת בֵּית הַכְּנֶסֶת וְשִׁמּוּשׁ בּוֹ לְצָרְכֵי חֻלִּין: אֵין מוֹכְרִין בֵּית הַכְּנֶסֶת** אֲפִלּוּ שֶׁל רַבִּים לְרַבִּים, **אֶלָּא עַל תְּנַאי שֶׁאִם יִרְצוּ** בְּנֵי הָעִיר יְבַטְּלוּ אֶת הַמְּכִירָה **וְיַחֲזִירוּהוּ** לְעַצְמָם, לְפִי שֶׁמְּכִירָתוֹ בְּצוּרָה חֲלוּטָה דָּרָךְ בְּזָיוֹן הִיא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מוֹכְרִים אוֹתוֹ** אַף **מִמְּכַּר עוֹלָם** - מְכִירָה מֻחְלֶטֶת לְלֹא תְּנַאי, וַאֲפִלּוּ לְיָחִיד, וְאַף לְצָרְךְ כָּל הַתַּשְׁמִישִׁים שֶׁבָּעוֹלָם, **חוּץ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים: לְמֶרְחָץ** - לְבֵית הַמֶּרְחָץ, **וּלְבֵרְסְקִי** - מְקוֹם עִבּוּד הָעוֹרוֹת, **וּלְטָבְילָה** - לְמִקְוֶה, **וּלְבֵית הַמַּיִם** - בֵּית הַכִּבְיסָה. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, בֵּית הַכִּסֵּא שֶׁל מֵי רַגְלַיִם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מוֹכְרִין אוֹתוֹ לְשֵׁם חָצֵר** סְתָם, **וְהַלּוֹקֵחַ מַה שִּׁירְצֶה יַעֲשֶׂה,** וַאֲפִלּוּ אַרְבָּעָה דְּבָרִים הַלָּלוּ: **מִשְׁנָה ג בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁחָרַב: וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁחָרַב,** קְדֻשָּׁתוֹ עָלָיו, לְפִיכָךְ **אֵין מַסְפִּידִין בְּתוֹכוֹ** אֶת הַמֵּת, **וְאֵין מַפְשִׁילִין** [-גּוֹדְלִים וּפוֹתְלִים] **בְּתוֹכוֹ חֲבָלִים,** וְהוּא הַדִּין שְׁאָר מְלָאכוֹת, **וְאֵין פּוֹרְשִׂין לְתוֹכוֹ מִצּוּדוֹת** - רְשָׁתוֹת לָצוּד חַיּוֹת וְעוֹפוֹת, **וְאֵין שׁוֹטְחִין עַל גַּבּוֹ פֵּרוֹת** לְיַבְּשָׁם, **וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ קַפֶּנְדְּרְיָא** [-מַעֲבָר לְקַצֵּר אֶת הַדֶּרֶךְ, וְהוּא נוֹטָרִיקוֹן שֶׁל 'אַדְמַקִּיפְנָא דְּרֵי אֵיעוּל בְּהָא' - בְּעוֹד שֶׁצְּרִיךְ אֲנִי לְהַקִּיף אֶת שׁוּרוֹת הַבָּתִּים אֲקַצֵּר דַּרְכִּי מִכָּאן], **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כו לא) **'וְהַשְׁמּוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם',** שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁקְּדֻשָּׁתָן עֲלֵיהֶם **אַף כְּשֶׁהֵן שׁוֹמְמִין. עָלוּ בוֹ עֲשָׂבִים, לֹא יִתְלֹשׁ,** מִפְּנֵי **עֲגָמַת נָפֶשׁ** - כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עֲגָמַת נָפֶשׁ לְרוֹאָיו, וְיִזְכְּרוּ יְמֵי בְּנִינוֹ וְיִתְּנוּ לֵב לְבִנּוֹתוֹ אִם יוּכְלוּ, אוֹ יְבַקְּשׁוּ עָלָיו רַחֲמִים שֶׁיַּחֲזֹר לְבִנְיָנוֹ, אוּלָם לְלַקְּטָם וּלְהַנִּיחָם בִּמְקוֹמָם מֻתָּר לְפִי שֶׁעַדַיִן יֵשׁ בְּכָךְ עֲגָמַת נָפֶשׁ:

מִשְׁנָה ד **קְרִיאַת אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת:** **רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, קוֹרִין** בְּשַׁבָּת זוֹ **בְּפָרָשַׁת 'שְׁקָלִים'** שֶׁבְּתוֹכַל פָּרָשַׁת 'כִּי תִשָּׂא' (שמות ל יא-טז), כְּדֵי לְהַזְכִּיר לָעָם שֶׁעֲלֵיהֶם לְהָבִיא אֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כְּדֵי שֶׁבְּאֶחָד בְּנִיסָן כְּבָר יוּכְלוּ לְהַקְרִיב קָרְבַּן תָּמִיד מֵהַתְּרוּמָה הַחֲדָשָׁה שֶׁל שָׁנָה זוֹ, וּמַפְטִירִים 'בָּן שֵׁבַע שָׁנִים' (מלכים ב' יב א-יז). **חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשָּׁבֻעַ** - בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ, וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, **מַקְדִּימִין** אֶת קְרִיאַת פָּרָשַׁת שְׁקָלִים **לְשֶׁעָבַר** - לַשַּׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו, **וּמַפְסִיקִין** מִקְרִיאַת אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת **לְשַׁבָּת אַחֶרֶת** - בַּשַּׁבָּת שֶׁלְּאַחֲרָיו, כְּדֵי שֶׁתִּקָּרֵא פָּרָשַׁת זָכוֹר בְּשַׁבָּת שֶׁלְּפָנֵי פּוּרִים, לִסְמוֹךְ מְחִיַּת עֲמָלֵק לִמְחִיַּת הָמָן. **בַּשַּׁבָּת הַשְּׁנִיָּה** קוֹרְאִים פָּרָשַׁת **'זָכוֹר'** שֶׁבְּסוֹף פָּרָשַׁת כִּי תֵצֵא (דברים כה יז-יט) שֶׁבָּהּ מוֹחִים אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק וּמַזְכִּירִים אֶת מַעֲשָׂיו הָרָעִים, וּמַפְטִירִים 'פָּקֹדְתִּי אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה עֲמָלֵק' (שמואל א' טו ב-לד). **בַּשְּׁלִישִׁית** שֶׁהִיא בֵּין פּוּרִים לְחֹדֶשׁ נִיסָן, קוֹרְאִים פָּרָשַׁת **'פָּרָה אֲדֻמָּה'** שֶׁבְּתוֹכַל פָּרָשַׁת חֻקַּת (במדבר פרק יט), כְּדֵי לְהַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְטַהֵר עַצְמָם קֹדֶם הָרֶגֶל, כְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ פִּסְחֵיהֶם בְּטָהֳרָה, וּמַפְטִירִים 'וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים' (יחזקאל לו טז-לח). **בַּשַּׁבָּת הָרְבִיעִית** קוֹרְאִים פָּרָשַׁת **'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם** רֹאשׁ חֳדָשִׁים' שֶׁבְּפָרָשַׁת בֹּא (שמות יב א-כ) שֶׁבָּהּ מִצְוַת הַפֶּסַח וְדִינָיו, וּמַפְטִירִים 'בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ' (יחזקאל מה טז-כה, מו א-יח). **בַּשַּׁבָּת הַחֲמִישִׁית** - מְשֻׁסְּמוּ אֶת קְרִיאַת הָאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת **חוּץ לִכְסִדְרָן** - לְסֵדֶר הַקָּבוּעַ שֶׁל קְרִיאַת פָּרָשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה, וּמַפְטִירִים בַּנָּבִיא מְעִין הַפָּרָשָׁה. **לַכֹּל מַפְסִיקִין** - לְכָל הַמּוֹעֲדִים כְּשֶׁחָלוּ בְּשַׁבָּת מַפְסִיקִים מִלְּהַפְטִיר מֵעֵין פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וּמַפְטִירִים מֵעֵינָן הַמּוֹעֵד, **בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים** מַפְטִירִים 'הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי' (ישעיה פרק סו), **בַּחֲנֻכָּה** מַפְטִירִים בִּנְרוֹת דְּזְכַרְיָה (זכריה ב יד - ד ז), וְאִם הֵן שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, בַּשְּׁנִיָּה מַפְטִירִים בִּנְרוֹת שְׁלֹמֹה (מלכים א' ז מ-נ), **וּבְפוּרִים** מַפְטִירִים אֶת הַהַפְטָרָה שֶׁהִפְטִירוּ בְּשַׁבַּת זָכוֹר, **וּבְתַעֲנִיּוֹת** שֶׁחָלוּ בְּיוֹם שֵׁנִי אוֹ חֲמִישִׁי מַפְסִיקִים מִסֵּדֶר קְרִיאַת הַפָּרָשִׁיּוֹת וְקוֹרְאִים בָּרָכוֹת וּקְלָלוֹת שֶׁבְּפָרָשַׁת בְּחֻקֹּתַי (ויקרא כו ג-מו), **וְכֵן בְּמַעֲמָדוֹת** [-עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קְבוּצוֹת שֶׁנִּתְחַלְּקוּ אֲלֵיהֶן כָּל יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמְרוֹת הַכֹּהֲנִים, שֶׁכָּל מַעֲמָד בַּשָּׁבוּעַ שֶׁלּוֹ עוֹלָה חֶלְקוֹ לִירוּשָׁלַיִם לַעֲמֹד עַל הַקְּרֻבָּת קָרְבַּן הַתָּמִיד בִּשְׁלִיחוּת כָּל יִשְׂרָאֵל וְחֶלְקוֹ נִכְנָס לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת שֶׁבְּעָרֵיהֶם לְתַעֲנִית וְלִתְפִלָּה שֶׁיַּעֲלֶה הַקָּרְבָּן לְרָצוֹן] אַנְשֵׁי מַעֲמָד מַפְסִיקִין אַף בִּשְׁנֵי וַחֲמִישִׁי מִסֵּדֶר קְרִיאַת פָּרָשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה וְקוֹרְאִים בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית (בראשית פרק א, ב א-ג), **וְכֵן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים** שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, מַפְסִיקִין מִסֵּדֶר קְרִיאַת הַפָּרָשִׁיּוֹת וְקוֹרְאִים אֶת סֵדֶר עֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת (ויקרא פרק טז): **מִשְׁנָה ה** **סֵדֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בַּמּוֹעֲדִים:** **בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, קוֹרִין** בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת **וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים:** **ה בְּפֶסַח קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת** (ויקרא כב כו-לג, כג א-מד). **בַּעֲצֶרֶת, 'שְׁבֻעָה שָׁבֻעוֹת'** (דברים טו יט-כג, טז א-יז). **בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, 'בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ'** (ויקרא כג כג-מד). **בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, 'אַחֲרֵי מוֹת'** (ויקרא פרק טז). **בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וּבְשָׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג בְּקָרְבְּנוֹת הֶחָג** (במדבר כט יב-לד): **ו בַּחֲנֻכָּה, בַּנְּשִׂיאִים** (במדבר פרק ז). **בְּפוּרִים, 'וַיָּבֹא עֲמָלֵק'** (שמות יז ח-טז). **בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים, 'וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם'** (במדבר כח יא-טו). **בְּמַעֲמָדוֹת** אַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד **בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית'** (בראשית פרק א, ב א-ג) **לְפִי** זְכוּת **הַקָּרְבָּנוֹת** מִתְקַיְּמִים שָׁמַיִם וָאָרֶץ, **וְסֵדֶר** קְרִיאָתָם נִתְבָּאֵר בְּמַסֶּכֶת תַּעֲנִית (פ"ד מ"ג). **בְּתַעֲנִיּוֹת** שֶׁגּוֹזְרִים בֵּית דִּין עַל הַצִּבּוּר מִפְּנֵי צָרוֹת שֶׁבָּאוּ, קוֹרְאִים **בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת** שֶׁבְּפָרָשַׁת 'בְּחֻקֹּתַי' (ויקרא כו ג-מו), לְהוֹדִיעַ שֶׁבִּגְלַל הַחֵטְא בָּאָה הַפֻּרְעָנוּת לָעוֹלָם, כְּדֵי שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה וְיִנָּצְלוּ מִצָּרָתָם. **וְאֵין מַפְסִיקִין בַּקְּרִיאָה** שֶׁל הַקְּלָלוֹת לְחַלְּקָם לְשָׁנֵי קְרוּאִים, **אֶלָּא אֶחָד קוֹרֵא אֶת כֻּלָּן. בִּשְׁנֵי וּבַחֲמִישִׁי** בְּכָל שָׁבוּעַ בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית **וּבְשַׁבָּת בִּתְפִלַּת מִנְחָה, קוֹרִין כְּסִדְרָן** - בְּסֵדֶר הַפָּרָשִׁיּוֹת, בִּתְחִלַּת פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ הַבָּא, **וְאֵין** קְרִיאוֹת אֵלּוּ **עוֹלִין לָהֶם מִן הַחֻשְׁבּוֹן** שֶׁל קְרִיאוֹת פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, אֶלָּא חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים בְּשַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבָּת שֶׁלְּאַחֲרֵיהֶן מִתְּחִלַּת הַפָּרָשָׁה. וּמִנַּיִן שֶׁמִּצְוָה לִקְרֹא בְּכָל מוֹעֵד מֵעִנְיַן הַמּוֹעֵד, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כג מד) **'וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'** - הִלְכוֹת כָּל מוֹעֵד בְּמוֹעֲדוֹ, מְלַמֵּד שֶׁמִּצְוָתָן שֶׁיִּהוּ קוֹרִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזְמַנּוֹ: - מוֹעֵד וּמוֹעֵד, **בְּזְמַנּוֹ:**

פֶּרֶק ד הֶמְשֵׁךְ דִּינֵי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּבְרָכוֹתֶיהָ, וְחִלּוּקֵי הַדִּינִים שֶׁיֵּשׁ בֵּין קְרִיאַת הַתּוֹרָה לִקְרִיאַת הַמְּגִלָּה, וּשְׁאָר דִּינֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה וּמִנְיַן הַקְּרוּאִים בְּשַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדֵי הַשָּׁנָה: **מִשְׁנָה א** **דִּינֵי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּבְרָכוֹתֶיהָ:** **הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה** - מְגִלַּת אֶסְתֵּר, **אִם רָצָה קוֹרֵאָהּ כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד** וְאִם רָצָה **קוֹרֵאָהּ כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב.** בֵּין אִם **קְרָאָהּ אָדָם אֶחָד** וּבֵין אִם **קְרָאוּהָ שְׁנַיִם** יַחַד, **יָצְאוּ** הַשּׁוֹמְעִים יְדֵי חוֹבָתָם, וְאַף שֶׁשְּׁנֵי קוֹלוֹת אֵינָם נִשְׁמָעִים יַחַד, בִּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה שֶׁהִיא חֲבִיבָה נוֹתְנִים דַּעְתָּם לְהַקְשִׁיב הֵיטֵב וְשׁוֹמְעִים גַּם שְׁנֵי קוֹלוֹת יַחַד. **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָבָרֵךְ** אַחֲרֵי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה 'הָרָב אֶת רִיבֵנוּ' **יְבָרֵךְ.** וּמָקוֹם שֶׁ**לֹּא נָהֲגוּ לְבָרֵךְ** בְּרָכָה זוֹ לְאַחֲרֶיהָ **לֹא יְבָרֵךְ,** אוּלָם לְפָנֶיהָ חַיָּב לְבָרֵךְ בְּכָל מָקוֹם שֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת, 'עַל מִקְרָא מְגִלָּה', 'שֶׁעָשָׂה נִסִּים',

וְשֶׁהֶחֱיָנוּ, וּבַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם נָחְלְקוּ אִם מְבָרֵךְ שׁוּב שֶׁהֶחֱיָנוּ. **קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וּמִנְחָה שֶׁל שַׁבָּת: בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי** בַּשָּׁבוּעַ בְּתִפִלַּת שַׁחֲרִית, **וּבְשַׁבָּת** בְּתִפִלַּת הַמִּנְחָה, **קוֹרִין** וְעוֹלִים לַתּוֹרָה **שִׁלשָׁה** - כֹּהֵן לֵוִי וְיִשְׂרָאֵל. **אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן** - מִשְּׁלשָׁה קְרוּאִים, **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן** לִקְרֹא יוֹתֵר מִשְּׁלשָׁה, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבַטֵּל אֶת הָעָם בִּימֵי מְלַאכְתָּם, וּבְשַׁבָּת בְּמִנְחָה לְפִי שֶׁמִּתְפַּלְלִים בָּהּ סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה לְאַחַר שֶׁדָּרְשׁוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כָּל הַיּוֹם, וּמִטַּעַם זֶה גַּם אֵין **מַפְטִירִין** בָּהֶם **בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה** - הָעוֹלֶה הָרִאשׁוֹן וְהָעוֹלֶה הָאַחֲרוֹן לַתּוֹרָה, **מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ** - הָעוֹלֶה הָרִאשׁוֹן מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ, וְהָעוֹלֶה הָאַחֲרוֹן מְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ, וּשְׁאָר הָעוֹלִים אֵינָם מְבָרְכִים כְּלָל, וְהַיּוֹם הַמִּנְהָג שֶׁכָּל הָעוֹלִים לַתּוֹרָה מְבָרְכִים לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, גְּזֵרָה מִשּׁוּם הַנִּכְנָסִים אַחַר תְּחִלַּת הַקְּרִיאָה וְהַיּוֹצְאִים לִפְנֵי סִיּוּמָהּ שֶׁלֹּא יַחְשְׁבוּ שֶׁאֵין בְּרָכָה עַל הַתּוֹרָה לְפָנֶיהָ אוֹ לְאַחֲרֶיהָ: **מִשְׁנָה ב קְרִיאַת הַתּוֹרָה וּמִנְיַן הַקְּרוּאִים בְּשֹׁאָר מוֹעֲדֵי הַשָּׁנָה: בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, קוֹרִין** וְעוֹלִים לַתּוֹרָה **אַרְבָּעָה, אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן** - מֵאַרְבָּעָה קְרוּאִים, **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן** - לִקְרֹא יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה, לְפִי שֶׁאַף יָמִים אֵלּוּ יְמֵי מְלָאכָה הֵם וְעַל כָּל פָּנִים מְלָאכֶת דָּבָר הָאָבֵד, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ וּלְבַטֵּל אֶת הָעָם מִמְּלַאכְתּוֹ, וּמִטַּעַם זֶה גַּם אֵין **מַפְטִירִין** בָּהֶם **בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.** וְהַשְּׁנַיִם הָאֶמְצָעִים אֵינָם מְבָרְכִים כְּלָל. **זֶה הַכְּלָל,** כָּל יוֹם הֶחָשׁוּב וְיֵדְעִנוּ חָמוּר מֵחֲבֵרוֹ מְרֻבִּים קְרוּאָיו מֵחֲבֵרוֹ, לְפִיכָךְ **כָּל יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף וְאֵינוֹ יוֹם טוֹב,** דְּהַיְנוּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, **קוֹרִין** וְעוֹלִים לַתּוֹרָה **אַרְבָּעָה. בְּיוֹם טוֹב** הֶחָשׁוּב מֵהֶם וְאָסוּר בִּמְלָאכָה, קוֹרְאִים וְעוֹלִים לַתּוֹרָה **חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים** הֶחָמוּר מֵהֶם שֶׁהַמִּתְחַלְּלוֹ בְּמַזִּיד עָנְשׁוֹ כָּרֵת, קוֹרְאִים וְעוֹלִים לַתּוֹרָה **שִׁשָּׁה. וּבְשַׁבָּת** הַחֲמוּרָה יוֹתֵר שֶׁהַמְחַלְּלָהּ בְּמַזִּיד עָנְשׁוֹ סְקִילָה, קוֹרְאִים **שִׁבְעָה.** וּבְאֵלּוּ [יוֹם טוֹב, יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְשַׁבָּת] **אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן** - מִמִּנְיַן קְרוּאֵיהֶם, **אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן** כְּכָל שֶׁיַּחְפְּצוּ, לְפִי שֶׁאֲסוּרִים הֵם בִּמְלָאכָה וְאֵין הָאֲרִיכוּת בָּהֶם מְבַטֶּלֶת אֶת הָעָם מִמְּלַאכְתּוֹ, וּמִטַּעַם זֶה אַף **מַפְטִירִין** בָּהֶם **בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ,** וּשְׁאָר הָעוֹלִים הָאֶמְצָעִיים אֵינָם מְבָרְכִים כְּלָל: **מִשְׁנָה ג דִּבְרֵי הַטָּעוּנִים מִנְיַן שֶׁל עֲשָׂרָה: אֵין פּוֹרְסִין אֶת שְׁמַע** - הַבָּאִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְאַחַר שֶׁקָּרְאוּ הַצִּבּוּר קְרִיאַת שְׁמַע, עוֹמֵד אֶחָד מֵהֶם וְאוֹמֵר קַדִּישׁ וּבָרְכוּ וּבָרְכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, וְקוֹרְאִים אֶת שְׁמַע [וּ'פּוֹרְסִין' מִלְּשׁוֹן פְּרוּסָה, כְּלוֹמַר חֲצִי דָּבָר, שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת מִתּוֹךְ שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת שֶׁלִּפְנֵי קְרִיאַת שְׁמַע], **וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה** - אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה לַחֲזֹרַת הַקְּרִיאָה וְהַיּוֹצְאִים לִפְנֵי סִיּוּמָהּ שֶׁלֹּא יַחְשְׁבוּ שֶׁאֵין בְּרָכָה עַל הַתּוֹרָה לְפָנֶיהָ אוֹ לְאַחֲרֶיהָ: **מִשְׁנָה ב קְרִיאַת הַתּוֹרָה וּמִנְיַן הַקְּרוּאִים בְּשֹׁאָר מוֹעֲדֵי הַשָּׁנָה: בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, קוֹרִין** וְעוֹלִים לַתּוֹרָה **אַרְבָּעָה, אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן** - מֵאַרְבָּעָה קְרוּאִים, **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן** - לִקְרֹא יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה, לְפִי שֶׁאַף יָמִים אֵלּוּ יְמֵי מְלָאכָה הֵם וְעַל כָּל פָּנִים מְלָאכֶת דָּבָר הָאָבֵד, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ וּלְבַטֵּל אֶת הָעָם מִמְּלַאכְתּוֹ, וּמִטַּעַם זֶה גַּם אֵין **מַפְטִירִין** בָּהֶם **בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ,** וּשְׁאָר הָעוֹלִים הָאֶמְצָעִיים אֵינָם מְבָרְכִים כְּלָל: **מִשְׁנָה ג דִּבְרֵי הַטָּעוּנִים מִנְיַן שֶׁל עֲשָׂרָה: אֵין פּוֹרְסִין אֶת שְׁמַע** - הַבָּאִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְאַחַר שֶׁקָּרְאוּ הַצִּבּוּר קְרִיאַת שְׁמַע, עוֹמֵד אֶחָד מֵהֶם וְאוֹמֵר קַדִּישׁ וּבָרְכוּ וּבָרְכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, וְקוֹרְאִים אֶת שְׁמַע [וּ'פּוֹרְסִין' מִלְּשׁוֹן פְּרוּסָה, כְּלוֹמַר חֲצִי דָּבָר, שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת מִתּוֹךְ שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת שֶׁלִּפְנֵי קְרִיאַת שְׁמַע], **וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה** - אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה לַחֲזֹרַת הַתְּפִלָּה,

וְאֵין הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם לְבָרֵךְ אֶת הָעָם בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, **וְאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה** בְּצִבּוּר, **וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא** לְאַחַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּצִבּוּר, **וְאֵין עוֹשִׂין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב** - שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים וְיוֹשְׁבִים לִכְבוֹדוֹ שֶׁל מֵת שָׁבַע פְּעָמִים כְּדֵי לְהַסְפִּידוֹ כְּשֶׁנּוֹשְׂאִים אוֹתוֹ לְקִבְרוֹ וּבְכָל פַּעַם וּפַעַם אוֹמְרִים לָהֶם 'עִמְדוּ' 'שְׁבוּ' יְקָרִים שִׁבוּ', **וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת אֲבֵלִים** - כְּשֶׁחוֹזְרִים מֵהַלְוָיַת הַמֵּת עוֹמְדִים כֻּלָּם בָּרְחָבָה וְעוֹמֵד אֶחָד וְאוֹמֵר בִּרְכַּת אֲבֵלִים (כתובות ח:) וְכֵן בְּרָכָה כְּנֶגֶד הַמְנַחֲמִים, **וְאֵין עוֹשִׂין תַּנְחוּמֵי אֲבֵלִים** - שׁוּרָה שֶׁעוֹשִׂים מִלִּוּוּי הַמֵּת לָאֲבֵלִים לְאַחַר הַקְּבוּרָה וּמְנַחֲמִים אוֹתָם, **וְאֵין** אוֹמְרִים **בִּרְכַּת חֲתָנִים** - שֶׁבַע בְּרָכוֹת 'אֲלֹהֵינוּ', **בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה.** **וּבַקְּרָקָעוֹת** - הַפּוֹדֶה קַרְקַע שֶׁהִקְדִּישׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת צָרִיךְ לָשׁוּם אֶת שָׁוְיָהּ בִּפְנֵי עֲשָׂרָה, **תִּשְׁעָה** יִשְׂרְאֵלִים **וְכֹהֵן** אֶחָד, וְעַל פִּי שׁוּמָתָם יְשַׁלֵּם אֶת שָׁוְיָהּ לְבֶדֶק הַבַּיִת, לְפִי שֶׁעָשָׂר פְּעָמִים נֶאֱמַר 'כֹּהֵן' בְּפָרָשַׁת הֶקְדֵּשׁוֹת (ויקרא כז ח-כג), אֶחָד לְמֵד שָׁצָרִיךְ כֹּהֵן לְשׁוּמַת קַרְקַע שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְתִשְׁעָה הַנּוֹתָרִים הֵם מִעוּט אַחַר מִעוּט הַמְרַבֶּה שֶׁתִּשְׁעָה יִשְׂרְאֵלִים יְכוֹלִים לְהִצְטָרֵף לְכֹהֵן לְמִנְיָן לְדָבָר זֶה. וְכֵן **אָדָם** הָאוֹמֵר 'דָּמַי עָלַי' שָׁצָרִיךְ לְשַׁלֵּם אֶת שָׁוְיוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת, כְּפִי מַה שֶּׁהָיוּ מְשַׁלְּמִים עֲבוּרוֹ אִם הָיָה נִמְכָּר לְעֶבֶד, דְּינוֹ **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** - שֶׁשָּׁמִין אוֹתוֹ בְּתִשְׁעָה יִשְׂרְאֵלִים וְכֹהֵן אֶחָד, לְפִי שֶׁהֶקְּשׁוּ עֲבָדִים לְקַרְקָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה מו) 'וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה':

בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבְשַׁבָּת בַּמִּנְחָה, קוֹרִין שְׁלשָׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ: ב בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, קוֹרִין אַרְבָּעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּסָף וְאֵינוֹ יוֹם טוֹב, חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם טוֹב, חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שִׁבְעָה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בַּתּוֹרָה, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ. ג אֵין פּוֹרְסִין אֶת שְׁמַע, וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם, וְאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה, וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא, וְאֵין עוֹשִׂין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב, וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת אֲבֵלִים וְתַנְחוּמֵי אֲבֵלִים וּבִרְכַּת חֲתָנִים, וְאֵין מְזַמְּנִין בַּשֵּׁם, פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה. וּבַקַּרְקָעוֹת, תִּשְׁעָה וְכֹהֵן. וְאָדָם, כַּיּוֹצֵא בָּהֶן: ד הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה לֹא יִפְחֹת מִשְּׁלשָׁה פְּסוּקִים. לֹא יִקְרָא לַמְתֻרְגְּמָן יוֹתֵר מִפָּסוּק אֶחָד, וּבַנָּבִיא שְׁלשָׁה. הָיוּ שִׁלְשְׁתָּן שָׁלשׁ פָּרָשִׁיוֹת, קוֹרִין אֶחָד אֶחָד. מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. וְעַד כַּמָּה הוּא מְדַלֵּג, עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסֹק הַתֻּרְגְּמָן: ה הַמַּפְטִיר בַּנָּבִיא הוּא פּוֹרֵס עַל שְׁמַע, וְהוּא עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. וְאִם הָיָה קָטָן, אָבִיו אוֹ רַבּוֹ עוֹבְרִין עַל יָדוֹ: ו קָטָן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וּמְתֻרְגֵּם, אֲבָל אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמַע, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. פּוֹחֵת פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע וּמְתֻרְגֵּם, אֲבָל אֵינוֹ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. סוּמָא פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע וּמְתֻרְגֵּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִיָּמָיו, אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמַע:

בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבְשַׁבָּת בַּמִּנְחָה - קוֹרִין שְׁלשָׁה, לְפִי שֶׁהַשַּׁבָּת מְקַדֶּמֶת לְשֵׁנִי וְלַחֲמִישִׁי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וּבְשַׁבָּת שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְהַשְּׁלשָׁה הָרִאשׁוֹנִים הֵם הַקְּבוּעִים לְכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, וְהָרְבִיעִי הוּא הַמְיֻחָד לְאוֹתוֹ יוֹם, וְהוּא הַנִּקְרָא מַפְטִיר, וְהוּא הַקּוֹרֵא בַּנָּבִיא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. **אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן** - כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּמִשְׁנָה א. **וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא** - מִי שֶׁרָגִיל לְהַפְטִיר בַּנָּבִיא, לְפִי שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְהַמְצִיא עַצְמוֹ לְדָבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה אַף שֶׁאֵינוֹ מְכֻבָּד כָּל כָּךְ, תִּקְּנוּ חֲכָמִים לְכַבְּדוֹ שֶׁיְּהֵא **הוּא פּוֹרֵס עַל שְׁמַע** - אִם בָּאוּ עֲשָׂרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְאַחַר שֶׁקָּרְאוּ הַצִּבּוּר קְרִיאַת שְׁמַע, יְהֵיהּ הוּא הָעוֹמֵד וְאוֹמֵר לָהֶם קַדִּישׁ וּבָרְכוּ וּבִרְכַּת יוֹצֵר אוֹר, וְיִקְרְאוּ אֶת שְׁמַע, **וְהוּא עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה** לְהוֹצִיא אֶת הָרַבִּים בִּקְדֻשָּׁה, **וְהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו. וְאִם הָיָה הַמַּפְטִיר בַּנָּבִיא קָטָן** שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הָרַבִּים בִּפְרִיסַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה, אָבִיו אוֹ **רַבּוֹ עוֹבְרִין** - פּוֹרְסִים עַל שְׁמַע וְעוֹבְרִים לִפְנֵי הַתֵּבָה **עַל יָדוֹ** - בְּשֶׁבִילוֹ: **מִשְׁנָה ו קָטָן פּוֹתֵחַ וְסוֹמֵא לִדְבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה: קָטָן** עוֹלֶה לַתּוֹרָה וְקוֹרֵא **בַּתּוֹרָה** בְּצִבּוּר, וְיֵשׁ מִן הַגְּאוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁעוֹלֶה לַתּוֹרָה רַק מִשְּׁלִישִׁי וְאֵילָךְ, וְכֵן יָכוֹל הוּא לִהְיוֹת **הַמְתַרְגֵּם** אֶת הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה, **אֲבָל אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמַע, וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה,** שֶׁלְּפִי שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב בִּדְבָרִים אֵלּוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָם בָּהֶם. וְאִם כֹּהֵן הוּא **אֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו** לְפִי שֶׁאֵין זֶה כְּבוֹד הַצִּבּוּר לִהְיוֹת כְּפוּפִים לִבְרַכַת קָטָן. **פּוֹתֵחַ** - מִי שֶׁבְּגָדָיו קְרוּעִים וּבְשָׂרוֹ נִרְאֶה, **פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע,** לְפִי שֶׁמְּחֻיָּב הוּא בְּדָבָר זֶה, וְאֵין לָחוּשׁ בִּפְרִיסָתוֹ לִכְבוֹד הַצִּבּוּר לְפִי שֶׁיָּכוֹל לִפְרֹס אֶת שְׁמַע בְּמָקוֹמוֹ בְּלֹא לָרֶדֶת לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְכֵן יָכוֹל הוּא לִהְיוֹת **הַמְתַרְגֵּם** אֶת הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה, **אֲבָל אֵינוֹ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה** בְּצִבּוּר, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַתּוֹרָה, **וְאֵינוֹ עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה,** אִם כֹּהֵן הוּא, לְפִי שֶׁגְּנַאי הוּא לַצִּבּוּר. **סוּמָא** [-שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה], **פּוֹרֵס אֶת שְׁמַע** וּמוֹצִיא אֶת הַצִּבּוּר בְּבִרְכַּת יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת, כֵּיוָן שֶׁאַף שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה יֵשׁ לוֹ הֲנָאָה מֵהַמְּאוֹרוֹת, לְפִי שֶׁעַל יְדֵי הַמְּאוֹרוֹת בְּנֵי אָדָם רוֹאִים אוֹתוֹ וּמַצִּילִים אוֹתוֹ מִן הַמַּכְשׁוֹלִים, וְאַף יָכוֹל הוּא לִהְיוֹת **הַמְתַרְגֵּם** אֶת הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי כָּל מְתֻרְגְּמָן מְתַרְגֵּם בְּעַל פֶּה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל סוּמָא שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִיָּמָיו** - שֶׁנּוֹלַד סוּמָא, **אֵינוֹ פּוֹרֵס עַל שְׁמַע** לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת, הוֹאִיל וּמֵעוֹלָם לֹא נֶהֱנָה מֵהֶם בְּעַצְמוֹ, אוּלָם מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהֲנוֹלַד פִּקֵּחַ וְנִסְתַּמֵּא יָכוֹל לְבָרֵךְ, לְפִי שֶׁנֶּהֱנָה מֵהֶם בְּהֱיוֹתוֹ פִּקֵּחַ:

מִשְׁנָה ז **פְּסוּלִים נוֹסָפִים לִנְשִׂיאַת כַּפַּיִם:** כֹּהֵן שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָיו אוֹ בְּפָנָיו אוֹ בְּרַגְלָיו **מומין, לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו** לְבָרֵךְ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּמָּשְׁכוּ עֵינֵי הָעָם מַחֲמָתָם לְהִסְתַּכֵּל בִּידֵי הַכֹּהֲנִים, וְהַמִּסְתַּכֵּל בַּכֹּהֲנִים כְּשֶׁנּוֹשְׂאִים כַּפֵּיהֶם עֵינָיו כֵּהוֹת (חגיגה טז.) לְפִי שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בֵּין יְדֵיהֶם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מִי** - כֹּהֵן, **שֶׁהָיוּ יָדָיו צְבוּעוֹת אִסְטִיס** - בְּצֶבַע הַדּוֹמֶה לְתְכֵלֶת, **וּפוּאָה** - צֶבַע אָדֹם הָעָשׂוּי מִשָּׁרָשִׁים, **לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, מִפְּנֵי שֶׁמַּחֲמָתָם הָעָם מִסְתַּכְּלִין בּוֹ** בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו, וְאִם הָיָה קָבוּעַ בְּעִיר זוֹ, שֶׁכֻּלָּם יוֹדְעִים וּמַכִּירִים אֶת מוּמָיו, אוֹ אֶת יָדָיו הַצְּבוּעוֹת, וְכֵן אִם רֹב אַנְשֵׁי הָעִיר מְלַאכְתָּן בְּצֶבַע וּרְגִילִים בְּכָךְ, מֻתָּר, לְפִי שֶׁרְגִילִים הֵם בְּכָךְ וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיְּבִיטוּ בְּיָדָיו בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו: **מִשְׁנָה ח** **דִּינֵי שְׁלִיחַ צִבּוּר וּתְפִלִּין:** הָאוֹמֵר אֵינִי עוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה בִּבְגָדִים צְבוּעִים אֶלָּא רַק בִּבְגָדִים לְבָנִים, אַף בִּבְגָדִים **לְבָנִים לֹא יַעֲבֹר** לִפְנֵי הַתֵּבָה, כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִזְרְקָה בּוֹ מִינוּת, הֱיוֹת וּמִתְנַהֵג כְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁמַּקְפִּידִים לִלְבֹּשׁ בְּגָדִים לְבָנִים בִּשְׁעַת תְּפִלָּתָם. וְכֵן הָאוֹמֵר **בְּסַנְדָּל אֵינִי עוֹבֵר** לִפְנֵי הַתֵּבָה, אֶלָּא רַק כְּשֶׁאֵינִי יָחֵף, **אַף כְּשֶׁהוּא יָחֵף לֹא יַעֲבֹר,** לְפִי שֶׁדַּרְכָּהּ שֶׁל הַמִּינִים לְהַקְפִּיד שֶׁלֹּא לְהִתְפַּלֵּל בְּסַנְדָּלִים, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִזְרְקָה בּוֹ מִינוּת. **הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ** - תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁוֹ, **עֲגֻלָּה** כֶּאֱגוֹז אוֹ כְּבֵיצָה, יֶשׁ בָּהּ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ **סַכָּנָה,** שֶׁלֹּא תִּדְחֹק וְתִכָּנֵס לְתוֹךְ רֹאשׁוֹ, **וְאֵין בָּהּ מִצְוָה** - אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי מִצְוַת תְּפִלִּין, לְפִי שֶׁהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁתְּפִלִּין מְרֻבָּעוֹת הֵן וְלֹא עֲגֻלּוֹת. **נְתָנָהּ** - אֶת הַתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ **עַל מִצְחוֹ, אוֹ** שֶׁנָּתַן תְּפִלָּה שֶׁל יָד **עַל פִּס יָדוֹ** - עַל כַּף יָדוֹ, **הֲרֵי זוֹ דֶּרֶךְ הַמִּינוּת** - דֶּרֶךְ הַמִּינִים הַמְבַזִּים דִּבְרֵי חֲכָמִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וְהוֹלְכִים רַק אַחַר מַשְׁמָעוּת הַמִּקְרָא כִּפְשׁוּטוֹ, וּלְפִיכָךְ הֵם מְפָרְשִׁים אֶת מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות יג ט) 'וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ' - מַמָּשׁ, 'וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ' - מַמָּשׁ, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'בֵּין עֵינֶיךָ' - עַל הָרֹאשׁ כְּנֶגֶד בֵּין הָעֵינַיִם בְּמְקוֹם הַשֵּׂעָר שֶׁבָּרֹאשׁ מָקוֹם שֶׁמֹּחוֹ שֶׁל תִּינוֹק רוֹפֵס, 'עַל יָדֶךָ' - בְּגַבֵּהּ הַיָּד, שֶׁהוּא הַקִּבָּרֶת שֶׁבְּרֹאשׁ הַזְּרוֹעַ, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הַלֵּב. **צִפָּן** - אֶת פָּרָשִׁיוֹת הַתְּפִלִּין וְעָשָׂה לָהֶן בָּתִּים מִזָּהָב וְלֹא מֵעוֹר בְּהֵמָה, וְכֵן אִם **נְתָנָהּ** לִתְפִלָּה שֶׁל יָד **עַל בֵּית אֶנְקְלִי שֶׁלּוֹ** - עַל גַּבֵּי בֵּית הַיָּד שֶׁל מַלְבּוּשׁוֹ, **הֲרֵי זוֹ דֶּרֶךְ הַחִיצוֹנִים** - בְּנֵי אָדָם הַהוֹלְכִים אַחַר דַּעְתָּם וְלֹא אַחַר דַּעַת חֲכָמִים, וְלֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ', וְדָרְשׁוּ שֶׁצְּרִיכוֹת הַתְּפִלִּין לִהְיוֹת מִן הַמֻּתָּר בְּפִיךָ, דְּהַיְנוּ מֵעוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה הַמֻּתֶּרֶת בַּאֲכִילָה, וְכֵן הַמֵּנִיחַ תְּפִלִּין עַל בִּגְדוֹ לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהָיָה לְךָ לְאוֹת' (שם), וְדָרְשׁוּ אֵין

משניות

מַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן פֶּרֶק א

המבוארות

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עוֹשִׂין אֶת הָאַמָּה בַּתְּחִלָּה בַּשְּׁבִיעִית וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּחוֹפֵר בּוֹר לְפִי שֶׁמַּשְׁלִיךְ אֶת הֶעָפָר שֶׁחוֹפֵר לְמֶרְחוֹק, בְּשׁוֹנָה מֵחוֹפֵר בּוֹר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַשְׁאִיר אֶת הֶעָפָר בְּמְקוֹמוֹ, **וּמְתַקְּנִין אֶת** אַמּוֹת הַמַּיִם **הַמְקֻלְקָלוֹת** - שֶׁנָּפַל לְתוֹכָם עָפָר הַמְעַכֵּב אֶת זְרִימָתָם, אַף **בַּמּוֹעֵד**, לְפִי שֶׁאֵין בָּזֶה טִרְחָה כָּל כָּךְ. **וּמְתַקְּנִין אֶת** קִלְקוּלֵי בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת הַמְסַפְּקִים אֶת **הַמַּיִם** לָרַבִּים **שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים**, וְאַף שֶׁיֵּשׁ בְּכָךְ טִרְחָה יְתֵרָה, לְפִי שֶׁזֶּה צָרְכֵי רַבִּים, **וְחוֹטְטִין** [-וּמְנַקִּים וּמְנַקְּרִים] **אוֹתָן** לְהוֹצִיא מִתּוֹכָם צְרוֹרוֹת קֵיסָמִים וְעִפְרוּרִית שֶׁנָּפְלוּ בָּהֶם. **וּמְתַקְּנִין** אֶת **הַדְּרָכִים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת** שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ, **וְאֶת מְקֻוְאוֹת הַמַּיִם** שֶׁנֶּחְסְרוּ מֵאַרְבָּעִים סְאָה מַשְׁלִימִים עַל יְדֵי הַמְשָׁכַת מֵי גְּשָׁמִים אֲלֵיהֶם לְהַכְשִׁירָם לְטְבִילָה, לְפִי שֶׁהֵם צָרְכֵי הָרַבִּים, **וְעוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי הָרַבִּים**, וַאֲפִלּוּ מְלָאכֶת אֻמָּן וְטִרְחָה יְתֵרָה. **וּמְצַיְּנִין** [-מְסַמְּנִים] **אֶת הַקְּבָרוֹת** עִם סִיד שֶׁמְּמַחִים וְשׁוֹתְפִים עֲלֵיהֶם, בִּשְׁבִיל הוֹלְכֵי דְּרָכִים שֶׁלֹּא יַעַבְרוּ בִּמְקוֹם טֻמְאָה, **וְיוֹצְאִין** שְׁלִיחֵי בֵּית דִּין בַּמּוֹעֵד לְשָׁדּוֹת **אַף** לִפְקֹחַ **עַל הַכְּלָאִים** שֶׁלֹּא יִזָּרְעוּ, וְלֶעָקֹר אוֹתָם אִם נִזְרְעוּ, וְאַף שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲשׂוֹת זֹאת לִפְנֵי הַמּוֹעֵד, כֵּיוָן שֶׁשְּׁכָרָם שֶׁל שְׁלִיחִים אֵלּוּ הוּא מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הִתִּירוּ לְשָׁלְחָם בַּמּוֹעֵד לְפִי שֶׁבַּמּוֹעֵד בְּטֵלִים הָעָם מִמְּלַאכְתָּם נִשְׂכָּרִים שְׁלִיחִים אֵלּוּ יוֹתֵר בְּזוֹל:

מִשְׁנָה ג הַשְּׁקָיַת שְׂדֵה בֵּית הַבַּעַל, וּזְרָעִים שֶׁל בֵּית הַשַּׁלְחִין שֶׁלֹּא הִשְׁקָם קֹדֶם הַמּוֹעֵד: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר **בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר**, אַף בְּשָׂדֶה בֵּית הַבַּעַל [-שֶׁמֵּי הַגְּשָׁמִים מַסְפִּיקִים לָהּ] **מוֹשְׁכִים** [-מַעֲבִירִים] **אֶת הַמַּיִם מֵאִילָן לְאִילָן** עַל יְדֵי עֲשִׂיַּת חָרִיץ בַּקַּרְקַע בֵּין הָאִילָנוֹת, לְפִי שֶׁאֵין בָּזֶה טִרְחָה כְּלָל, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַשְׁקֶה אֶת כָּל הַשָּׂדֶה**, לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה טִרְחָה, וְהַשְׁקָיַת שְׂדֵה בֵּית הַבַּעַל אֵינָהּ מְלָאכֶת דָּבָר הָאֲבֵד. **זְרָעִים שֶׁלֹּא שָׁתוּ** - שֶׁלֹּא הִשְׁקָה אוֹתָם **לִפְנֵי הַמּוֹעֵד** וַאֲפִלּוּ שֶׁל בֵּית הַשַּׁלְחִין, **לֹא יַשְׁקֵם בַּמּוֹעֵד**, לְפִי שֶׁכָּל שֶׁלֹּא הֵרְגִּלוּ לִשְׁתּוֹת קֹדֶם הַמּוֹעֵד לֹא יִזָּקְקוּ אִם לֹא יַשְׁקֵם בַּמּוֹעֵד, **וַחֲכָמִים מַתִּירִין** הַשְּׁקָיַת שְׂדֵה בְּחֵל הַמּוֹעֵד **בָּזֶה** - אַף זְרָעִים שֶׁלֹּא שָׁתוּ לִפְנֵי הַמּוֹעֵד, **וּבָזֶה** - וַאֲפִלּוּ כָּל שְׂדֵה בֵּית הַבַּעַל, וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵינָהּ נִפְסֶדֶת אִם לֹא יַשְׁקוּהָ מֶתֶר לְהַשְׁקוֹתָהּ לְהַרְוָחָה, וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"א) שֶׁאֵין מַשְׁקִין בַּמּוֹעֵד אֶלָּא בֵּית הַשַּׁלְחִין הִיא דַּעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: **מִשְׁנָה ד הֶחֵר מְלָאכֶת דָּבָר הָאֲבֵד שֶׁאֵין בָּהּ הֶפְסֵד מְרֻבֶּה בְּשִׁנּוּי, בַּמּוֹעֵד וּבַשְּׁבִיעִית: צָדִין אֶת הָאֵישׁוּת** [-תְּנָשֶׁמֶת, וְהִיא בְּרִיָּה שֶׁאֵין לָהּ עֵינַיִם, שֶׁמַּפְסִידָה אֶת הַשָּׂדוֹת], **וְאֶת הָעַכְבָּרִים מִשְּׂדֵה הָאִילָן וּמִשְּׂדֵה הַלָּבָן** [-שְׂדֵה תְּבוּאָה] שֶׁאֵין בּוֹ אִילָנוֹת, עַל יְדֵי חֲפִירַת גֻּמָּא בַּקַּרְקַע **(שֶׁלֹּא) כְּדַרְכּוֹ** - בְּלֹא שִׁנּוּי, וּנְתִינַת מְצוּדָּה עִם מָזוֹן בְּתוֹכָהּ, **בַּמּוֹעֵד**, לְפִי שֶׁמַּפְסִידִים הֵם אֶת הַשָּׂדוֹת מְלָאכָת דָּבָר הָאֲבֵד הִיא, **וּבַשְּׁבִיעִית** אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁגִּדְּרָאָה הוּא כְּחוֹרֵשׁ בַּשְּׁבִיעִית. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מִשְּׂדֵה הָאִילָן** שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אִם לֹא יְצוֹדוּ, מֻתָּר לְצוֹדְדָם **כְּדַרְכּוֹ** - עַל יְדֵי חֲפִירַת גֻּמָּא בְּלֹא שִׁנּוּי, **וּמִשְּׂדֵה הַלָּבָן** [-שְׂדֵה תְּבוּאָה] שֶׁאַף עַל פִּי הֶפְסֵדוֹ מוּעָט, מֻתָּר לְצוֹדְדָם רַק **שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ** - עַל יְדֵי חֲפִירַת הַגֻּמָּא בְּשִׁנּוּי, כְּגוֹן שֶׁנּוֹעֵץ שַׂפּוּד בַּקַּרְקַע בְּחָזָק וּמְנַעְנְעוֹ לְכָל הַצְּדָדִים, וּכְשֶׁמּוֹצִיאוֹ נַעֲשֵׂית גֻּמָּא מֵאֵלֶיהָ, אוּלָם מִשְּׂדֵה הַלָּבָן הַנִּמְצֵאת בְּסָמוּךְ לְשְׂדֵה אִילָן מֻתָּר לְצוֹדְדָם כְּדַרְכּוֹ, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁיֵּצְאוּ מִשְּׂדֵה הַלָּבָן לִשְׂדֵה הָאִילָן וִיקַלְקְלוּ אֶת הָאִילָנוֹת. **וּמְקָרְקְרִין** - עוֹשִׂים קִיר מִלְּבֵנִים עַל יְדֵי הַנָּחָתָם זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ בְּלֹא לְחַבְּרָם בְּטִיט, כְּדֵי לְתַקֵּן **אֶת הַפִּרְצָה** שֶׁבְּגֶדֶר הַגִּנָּה **בַּמּוֹעֵד**, אֲבָל כֹּתֶל חָצֵר שֶׁנָּפַל בּוֹנֶהוּ בַּמּוֹעֵד כְּדַרְכּוֹ מִפְּנֵי הַגְּנָבִים, לְפִי שְׁמְלֶאכֶת דָּבָר הָאֲבֵד הִיא, **וּבַשְּׁבִיעִית בּוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ** - וְאַף מְחַבֵּר הַלְּבֵנִים בְּטִיט, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁגִּדְּרָאָה כְּעוֹשֶׂה שְׁמִירָה לִפֵּרוֹת הַגִּנָּה: **מִשְׁנָה ה יֵשׁ לְהַמְנַע מֵעֲשִׂיַּת דְּבָרִים הַגּוֹרְמִים צַעַר בַּמּוֹעֵד: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, רוֹאִין הַכֹּהֲנִים אֶת הַנִּגָּעִים לְבָדָקָם בַּתְּחִלָּה** רַק כְּדֵי **לְהַקֵּל** - שֶׁאִם רוֹאֶה הַכֹּהֵן שֶׁנִּגַּע טָהוֹר הוּא, יֹאמַר לוֹ וְיִשְׁמַח בַּמּוֹעֵד, **אֲבָל לֹא** כְּדֵי **לְהַחְמִיר** - שֶׁאִם רוֹאֶה הַכֹּהֵן שֶׁנִּגַּע טָמֵא הוּא, יִשְׁתֹּק וְלֹא יְטַמְּאֶנּוּ וְיִצְרִיכוֹ לָצֵאת מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, לְפִי שֶׁמְּצַעֲרוֹ בַּמּוֹעֵד. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, אֵין רוֹאִים אֶת הַנְּגָעִים בַּמּוֹעֵד **לֹא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר**, כִּי לְשִׁיטָתָם הַכֹּהֵן הָרוֹאֶה אֶת הַנֶּגַע אֵינוֹ רַשַּׁאי לִשְׁתֹּק שֶׁנֶּאֱמַר 'לְטַהֵרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ' (ויקרא יג נט), וּלְפִיכָךְ מוּטָב שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֶת הַנֶּגַע כְּלָל בַּמּוֹעֵד. **וְעוֹד אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מְלַקֵּט אָדָם עַצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ** בַּמּוֹעֵד כְּדֵי לְקַבְּרָם בִּקְבָרֵי אֲבוֹתָיו, **מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ שֶׁעַצְמוֹת** אָבִיו וְאִמּוֹ מַגִּיעִים לִקְבוּרָה בְּמָקוֹם הָגוּן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, אֵינוֹ מְלַקְּטָן בַּמּוֹעֵד לְפִי שֶׁיּוֹם לִקּוּט עֲצָמוֹת **אֵבֶל הִיא לוֹ. לֹא יְעוֹרֵר אָדָם עַל מֵתוֹ** - לֹא יָבִיא סַפְּדָן לְעוֹרֵר קְרוֹבֵי הַמֵּת לִבְכּוֹת עַל קְרוֹבָם שֶׁמֵּת לִפְנֵי יָמִים רַבִּים, **וְלֹא יַסְפִּידֶנּוּ** - לֹא יָבִיא סַפְּדָן לִסְפֹּד עַל מֵתוֹ שֶׁמֵּת זֶה עַתָּה, **קֹדֶם לָרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם**, לְפִי שֶׁדַּרְכָּהּ בְּנֵי אָדָם לִכְנֹס מָעוֹת לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד שְׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם הָרֶגֶל, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּתֵּן הַמָּעוֹת שֶׁכָּנַס לְצֹרֶךְ הָרֶגֶל לַסַּפְּדָן וְיִמָּנַע מִשִּׂמְחַת הָרֶגֶל:

מִשְׁנָה ו חֲפִירַת פּוּכִין וּקְבָרוֹת, נִסּוּר גְּסָרִים לְצֹרֶךְ אֲרוֹן קְבוּרָה, וַהֲכָנַת גִּבְרֶכֶת לְכִבִּיסָה בַּמּוֹעֵד: אֵין חוֹפְרִין כּוּכִין בְּכָתְלֵי מְעָרוֹת הַקְּבוּרָה שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע, **וּקְבָרוֹת** [-הַנַּעֲשׂוֹת בִּבְנְיָן מֵעַל הַקַּרְקַע] **בַּמּוֹעֵד** לְהַכְנִיסָם לְמֵתִים שֶׁמֵּתוּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד, לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּמְלָאכָה זוֹ טִרְחָה יְתֵרָה וְאַף הִיא אֵינָהּ לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, **אֲבָל מְחַנְּכִים** - מְתַקְּנִים, **אֶת הַכּוּכִין בַּמּוֹעֵד**, כְּגוֹן לְהַאֲרִיכָם אוֹ לְקַצְּרָם אַף שֶׁאֵינוֹ לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד לְפִי שֶׁאֵין בָּזֶה טִרְחָה כָּל כָּךְ, וְצָרְכֵי רַבִּים הוּא. **וְעוֹשִׂין נִבְרֶכֶת** [-מָקוֹם מְתֻקָּן שֶׁבּוֹ הַכּוֹבְסִים מְכַבְּסִים אֶת הַבְּגָדִים] **בַּמּוֹעֵד** לְפִי שֶׁאֵין בָּזֶה טִרְחָה כָּל כָּךְ, וְאִם הוּא לְצֹרֶךְ כְּבִיסַת הַבְּגָדִים שֶׁמֻּתָּר לְכַבְּסָם בַּמּוֹעֵד (פ"ג מ"ב) אַף צָרְכֵי הַמּוֹעֵד הוּא. וְכֵן מְנַסְּרִים נְסָרִים בַּמּוֹעֵד לַעֲשׂוֹת **אֲרוֹן** לַמֵּת, **עִם הַמֵּת בְּחָצֵר** - אִם הַמֵּת נִמְצָא עִמּוֹ בֶּחָצֵר וְנִכָּר הַדָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מְלָאכָה אַחֶרֶת, וּלְאָדָם מִפְּרָסָם עוֹשִׂים אֲרוֹן אֲפִלּוּ בַּשּׁוּק, וּבִזְמַנֵּנוּ שֶׁאָנוּ מוּעָטִים כָּל אָדָם נֶחְשָׁב מִפְּרָסָם וּמֻתָּר לְהָכִין לוֹ אֲרוֹן אֲפִלּוּ בַּשּׁוּק. **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹסֵר לְנַסֵּר נְסָרִים חֲדָשִׁים בַּמּוֹעֵד לְצֹרֶךְ כָּךְ, וְאֵינוֹ מַתִּיר לִבְנוֹת אֲרוֹן לַמֵּת אֶלָּא **אִם כֵּן יֵשׁ עִמּוֹ נְסָרִים** מוּכָנִים לְכָךְ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב:

מִשְׁנָה ז שֶׁאֵין מְעָרְבִים שִׂמְחָה אַחַת בְּשִׂמְחַת הָרֶגֶל, וְדִין עֲשִׂיַּת הָאִשָּׁה תַּכְשִׁיטֶיהָ בַּמּוֹעֵד: אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים בַּמּוֹעֵד, לֹא בְּתוּלוֹת וְלֹא אַלְמָנוֹת, וְלֹא מְיַבְּמִין אֶת אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת בְּלֹא בָנִים, **מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ**, וְאֵין מְעָרְבִים שִׂמְחָה אַחֶרֶת בְּשִׂמְחַת הָרֶגֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז יד) 'וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ' וְדָרְשׁוּ בְּחַגֶּךָ וְלֹא בְּאִשְׁתְּךָ. **אֲבָל מַחֲזִיר הוּא אֶת גְּרוּשָׁתוֹ** מִן הַנִּשּׂוּאִין, לְפִי שֶׁאֵין הַנִּשּׂוּאִין שִׂמְחָה כָּל כָּךְ אֶלָּא בְּאִשָּׁה חֲדָשָׁה שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ מֵעוֹלָם. **עוֹשֶׂה אִשָּׁה תַּכְשִׁיטֶיהָ** - כָּל מְלָאכוֹת קִשּׁוּטֶיהָ, כְּגוֹן נְתִינַת כְּחוֹל בְּעֵינֶיהָ, הַשְׁוָאַת שְׂעַר רֹאשָׁהּ שֶׁלֹּא יִתְפַּזֵּר, הַעֲבָרַת צֶבַע אָדֹם עַל פָּנֶיהָ, וְהַסָּרַת שְׂעָרָהּ, **בַּמּוֹעֵד** מִפְּנֵי שֶׁשִּׂמְחַת יוֹם טוֹב הוּא לָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא תְּסוּד** גּוּפָהּ בְּסִיד לְהָסִיר שְׂעָרָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁנִּוּוּל** [-צַעַר] **הוּא לָהּ** בְּשָׁעָה שֶׁסָּדָה בּוֹ גּוּפָהּ, וְאַף שֶׁלְּאַחַר זְמַן שִׂמְחָה הוּא לָהּ שֶׁמִּתְקַשְׁטָת עַל יָדוֹ:

מִשְׁנָה ח מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ מְלָאכֶת אֻמָּן לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד: הַהֲדִיוֹט - כֹּל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִתְפֹּר אֶת שְׁפַת הַבֶּגֶד בְּאֻפָּן שָׁוֶה, **תּוֹפֵר** בְּחֵל הַמּוֹעֵד לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד **כְּדַרְכּוֹ** וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת בִּתְפִירָתוֹ, **וְהָאֻמָּן** - שֶׁתְּפִירָתוֹ נָאָה אָסוּר לִתְפֹּר כְּדַרְכּוֹ **אֶלָּא מַכְלִיב** - תּוֹפֵר בְּשִׁנּוּי, תְּחִילָה אַחַת לְמַעְלָה וּתְחִילָה אַחַת לְמַטָּה, כְּעֵין שְׁנֵי הַכְּלָב שֶׁאֵינָם שָׁווֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ. **וּמְסָרְגִין** [-אוֹרְגִים] **אֶת הַמִּטּוֹת** - בַּחֲבָלִים מִצַּד לְצַד לְאָרְכָּן וּלְרָחְבָּן כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לִשְׁכַּב עֲלֵיהֶן לְפִי שֶׁאֵינָהּ מְלָאכֶת אֻמָּן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, אֵין מְסָרְגִין לְפִי שֶׁמְּלָאכֶת אֻמָּן הִיא, **(אַף)** אוּלָם אִם הָיוּ חֲבָלֵי הַמִּטָּה רְפוּיִים **מְמַתְּחִין** אוֹתָם בְּחֹל הַמּוֹעֵד: **מִשְׁנָה ט מְעַמִּידִין** - בּוֹנִים וּמוֹשִׁיבִים עַל מְקוֹמָם, **תְּנוּר** [-שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מָקוֹם לְהַנָּחַת קְדָרָה אַחַת] **וְכִירַיִם** [-שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מָקוֹם לְהַנָּחַת שְׁתֵּי קְדָרוֹת] **(וְרַחַיִם) בַּמּוֹעֵד** לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְכַבְּשִׁין** בַּמּוֹעֵד **אֶת** אַבְנֵי **הָרֵחַיִם הוּא אֶת גְּרוּשָׁתוֹ** - אֵין מַכִּים בְּפַטִּישׁ עַל אַבְנֵי רֵחַיִם חֲדָשׁוֹת לְחַסְפְּסָן כְּדֵי שֶׁיִּטְחֲנוּ יָפָה, לְפִי שֶׁמְּלָאכֶת אֻמָּן הִיא, אוּלָם אַבְנֵי רֵחַיִם יְשָׁנוֹת שֶׁנִּשְׁחֲקוּ בְּלִיטוֹתֵיהֶן מֵרֹב שִׁמּוּשׁ וְאֵינָן טוֹחֲנוֹת יָפָה מֻתָּר לְכַבְּשָׁן בַּמּוֹעֵד לְפִי שֶׁאֵין כִּבּוּשָׁן מְלָאכֶת אֻמָּן, וּלְתַנָּא קַמָּא אַף בַּחֲדָשׁוֹת מֻתָּר:

מִשְׁנָה י מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ מְלֶאכֶת אָמָּן לְצֹרֶךְ דָּבָר הָאָבֵד וּלְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד: עוֹשִׁין בְּחֹל הַמּוֹעֵד מַעֲקֶה לְגַג וּלְמִרְפֶּסֶת הַסְּמוּכָה לַעֲלִיָּה [-קוֹמַת הַבַּיִת הָעֶלְיוֹנָה] שֶׁדַּרְכָּהּ נְכָנְסִים לָעֲלִיָּה אַחַר שֶׁעוֹלִים אֵלֶיהָ עִם סֻלָּם מִן הֶחָצֵר, מַעֲשֵׂה הֶדְיוֹט מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה, אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂה אָמָּן. שָׁפִין [-טָחִים בְּטִיט] בְּחֹל הַמּוֹעֵד אֶת הַסְּדָקִין בְּגַגּוֹת שֶׁאֵינָם מְשֻׁפָּעִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ מַי גְּשָׁמִים לַבַּיִת וְיַפְסִידוּהוּ, לְפִי שֶׁמְּלָאכְתָּ דָּבָר הָאָבֵד הִיא, וּמַעְגִּילִין אוֹתָן - וּמַחֲלִיקִים אֶת הַטִּיט שֶׁטָּחוּ עַל הַגַּג שֶׁיִּהְיֶה יָפֶה כְּמוֹ שֶׁהֶחֱלִיקוֹ בְּמַעְגִּילָה [-עֵץ עָגֹל שֶׁמַּחֲלִיקִים בּוֹ אֶת הַגַּגּוֹת], בַּיָּד, וּבָרַגְלָיִם, אֲבָל לֹא בְּמַחֲלָצַיִם [-כְּלִי אֻמָּנוּת רָחָב שֶׁל בַּרְזֶל, עָשׂוּי בְּצוּרַת כַּף וְלוֹ יָדִית] שֶׁרְגִילִים לְמָרֵחַ בָּהֶם אֶת הַטִּיט, וְלֹא בְּמַעְגִּילָה, לְפִי שֶׁהַטִּיחָה בָּהֶם מְלָאכְתָּ הֶדְיוֹט. הַצִּיר [-רֶגֶל הַדֶּלֶת] שֶׁנִּכְנָסֶת לְתוֹךְ הַחוֹר שֶׁבָּאַסְקֻפָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל הַפֶּתַח [-אַחַת מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת הַמַּחֲזִיקוֹת אֶת הָעֲלִיָּה], וְהַמְּנֻעוּל שֶׁל הַדֶּלֶת וְהַמַּפְתֵּחַ שֶׁלּוֹ, שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, מְתַקְּנָן בַּמּוֹעֵד, מִפְּנֵי הַגְּנָבִים לְפִי שֶׁמְּלָאכְתָּ דָּבָר הָאָבֵד הִיא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת מִלְּכַתְּחִלָּה מְלַאכְתּוֹ זוֹ בַּמּוֹעֵד. וְכָל כְּבָשִׁין [-דָּגִים וִירָקוֹת שֶׁכּוֹבְשִׁים בְּחֹמֶץ אוֹ בְּמֶלַח] שֶׁכְּבִישָׁתָם מְהֵירָה שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַסְפִּיק לֶאֱכֹל מֵהֶן לְאַחַר סִיּוּם כְּבִישָׁתָן בַּמּוֹעֵד, כּוֹבְשָׁן - מֻתָּר לְכָבְשָׁן בְּחֹל הַמּוֹעֵד לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד:

פֶּרֶק ב בְּפֶרֶק זֶה יִתְבָּאֲרוּ אֲפָנִים שׁוֹנִים שֶׁל מְלָאכֶת דָּבָר הָאָבֵד וְשֶׁל מְלָאכוֹת שֶׁהֵן צֹרֶךְ הַמּוֹעֵד שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹתָן בְּחֹל הַמּוֹעֵד:

מִשְׁנָה א מְלָאכוֹת שֶׁאִם הִתְחִיל בָּהֶן קֹדֶם הַמּוֹעֵד מֻתָּר לְהַמְשִׁיכָן בְּחֹל הַמּוֹעֵד לְפִי שֶׁהַפְסָקָתָן בְּאֶמְצַע הִיא דְּבַר הָאָבֵד: מִי שֶׁהָפַךְ לִפְנֵי הָרֶגֶל אֶת זֵיתָיו בְּתוֹךְ הַ'מַּעֲטָן' [-הַכְּלִי בּוֹ מַנִּיחִים אֶת הַזֵּיתִים לִפְנֵי סְחִיטָתָם כְּדֵי שֶׁיִּתְחַמְּמוּ וְיִתְרַכְּכוּ] כְּדַרְכּוֹ שֶׁנּוֹהֲגִים לְהַפְכָּם וּלְעַרְבְּבָם סָמוּךְ לְסְחִיטָה כְּדֵי לְהַשְׁלִים רִכּוּכָם, וְאִרְעוּ אֹבֶל - וְנַעֲשָׂה אָבֵל בְּמִיתַת אָחָד מִקְּרוֹבָיו וְנֶאֱסַר בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה [וְאִפְלוּ מְלֶאכֶת דָּבָר הָאָבֵד] עַד לִכְנִיסַת הַמּוֹעֵד, אוֹ אִם אַחַר שֶׁמֵּחֲמָתוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הַבּוֹר לִפְנֵי הָרֶגֶל, אוֹ שֶׁהִטְעוּהוּ הַפּוֹעֲלִים שֶׁשָּׂכַר לִמְלָאכֶת הַסְּחִיטָה בְּבֵית הַבַּד וְלֹא בָּאוּ לַעֲבוֹדָתָם, הֵיוֹת וּלְאַחַר הִפּוּכָם מְמַהֲרִים הֵם לְהִתְקַלְקֵל אִם אֵינוֹ סוֹחֲטָם, הֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד וּמֻתָּר לִתְּנָם בְּבֵית הַבַּד בְּחֹל הַמּוֹעֵד, וְאוּלָם אֵינוֹ מֻתָּר בְּכָל הַמְּלָאכָה, אֶלָּא טוֹעֵן קוֹרָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל בֵּית הַבַּד וּמַנִּיחָהּ עַל הַזֵּיתִים עַד לְאַחַר הַמּוֹעֵד, אַךְ לֹא יִטְעַן אוֹתָהּ פְּעָמִים נוֹסָפוֹת לְפִי שֶׁבְּטִעְנָתָהּ פַּעַם אַחַת עַל הַזֵּיתִים שׁוּב אֵינָם נִפְסָדִים אַף אִם סוֹחֲטָם עַד לְאַחַר הַמּוֹעֵד, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, זוֹלֵף [-שׁוֹפֵךְ] אֶת הַזֵּיתִים לְתוֹךְ בֵּית הַבַּד, וְגוֹמֵר [-סוֹתֵם] אֶת פִּי הֶחָבִיּוֹת כְּדַרְכּוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה, שֶׁלְּפִי שֶׁמְּלָאכְתָּ דָּבָר הָאָבֵד מֻתֶּרֶת בַּמּוֹעֵד אֵינוֹ צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת בַּעֲשִׂיָּתָהּ מִדַּרְכּוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה:

מִשְׁנָה ב וְכֵן מִי שֶׁהָיָה יֵינוֹ בְּתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁתַּחַת הַגַּת שֶׁאֵלָיו נִשְׁפָּךְ הַיַּיִן לְאַחַר דְּרִיכַת הָעֲנָבִים, לִפְנֵי הָרֶגֶל וְאִרְעוּ אֹבֶל - וְנַעֲשָׂה אָבֵל בְּמִיתַת אָחָד מִקְּרוֹבָיו וְנֶאֱסַר בַּעֲשִׂיַּת כָּל מְלָאכָה [וְאִפְלוּ מְלֶאכֶת דָּבָר הָאָבֵד] עַד לִכְנִיסַת הַמּוֹעֵד, אוֹ אֲנָס אַחֵר שֶׁמֵּחֲמָתוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הַבּוֹר לִפְנֵי הָרֶגֶל, אוֹ שֶׁהִטְעוּהוּ הַפּוֹעֲלִים שֶׁשָּׂכַר לְהוֹצָאַת הַיַּיִן מִן הַבּוֹר וְלֹא בָּאוּ לַעֲבוֹדָתָם, הֵיוֹת וְאִם יַשְׁהֶה הַיַּיִן בַּבּוֹר וְלֹא יַעֲבִירֶהוּ לְחָבִיּוֹת עַד אַחֲרֵי הַמּוֹעֵד הוּא יַחְמִיץ, זוֹלֵף וְגוֹמֵר - שׁוֹתֵם אֶת כָּל הַיַּיִן לְחָבִיּוֹת, וְגַף אוֹתָם בִּמְגוּפָה כְּדַרְכּוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה, שֶׁלְּפִי שֶׁהִיא מְלֶאכֶת דָּבָר הָאָבֵד הַמֻּתֶּרֶת בַּמּוֹעֵד אֵינוֹ צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת בַּעֲשִׂיָּתָהּ מִדַּרְכּוֹ בְּכָל הַשָּׁנָה, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי, כְּדַעְתּוֹ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עוֹשֶׂה לוֹ לְמוּדִים [-נְסָרִים שֶׁל עֵץ] וּמְכַסֶּה בָּהֶם אֶת פִּי הַבּוֹר, בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹּא יַחְמִיץ הַיַּיִן, אַךְ אָסוּר לוֹ לְהַעֲלוֹת אֶת הַיַּיִן מִן הַבּוֹר בְּחֹל הַמּוֹעֵד לְפִי שֶׁכֹּל שֶׁכְּפָחוּ בִּנְסָרִים שׁוּב אֵינוֹ מִתְקַלְקֵל אַף אִם יִשָּׁאֵר בַּבּוֹר עַד לְאַחַר הַמּוֹעֵד: **מִשְׁנָה ג** הֶחְתַּר דָּבָר הָאָבֵד, וּקְנָס לַמְּכוּנִּין

י עוֹשִׁין מַעֲקֶה לְגַג וּלְמִרְפֶּסֶת מַעֲשֵׂה הֶדְיוֹט, אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂה אָמָּן. שָׁפִין אֶת הַסְּדָקִין וּמַעְגִּילִין אוֹתָן בְּמַעְגִּילָה בַּיָּד וּבָרֶגֶל, אֲבָל לֹא בְּמַחֲלָצַיִם. הַצִּיר וְהַקּוֹרָה וְהַמְּנֻעוּל וְהַמַּפְתֵּחַ שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, מְתַקְּנָן בַּמּוֹעֵד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּן מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד. וְכָל כְּבָשִׁין שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכֹל מֵהֶן בַּמּוֹעֵד, כּוֹבְשָׁן:

פרק ב א מִי שֶׁהָפַךְ אֶת זֵיתָיו וְאֵרְעוּ אֹבֶל אוֹ אֹנֶס, אוֹ שֶׁהִטְעוּהוּ פּוֹעֲלִים, טוֹעֵן קוֹרָה רִאשׁוֹנָה וּמַנִּיחָהּ לְאַחַר הַמּוֹעֵד. דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, זוֹלֵף וְגוֹמֵר וְגָף כְּדַרְכּוֹ: **ב** וְכֵן מִי שֶׁהָיָה יֵינוֹ בְּתוֹךְ הַבּוֹר וְאֵרְעוּ אֹבֶל אוֹ אֹנֶס, אוֹ שֶׁהִטְעוּהוּ פּוֹעֲלִים, זוֹלֵף וְגוֹמֵר וְגָף כְּדַרְכּוֹ. דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עוֹשֶׂה לוֹ לְמוּדִים, בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹּא יַחְמִיץ: **ג** מַכְנִיס אָדָם פֵּרוֹתָיו מִפְּנֵי הַגְּנָבִים, וְשׁוֹלֶה מִשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹּא תֹּאבַד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּן אֶת מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד. וְכֻלָּן אִם כִּוְּנוּ מְלַאכְתָּן בַּמּוֹעֵד, יֹאבֵדוּ: **ד** אֵין לוֹקְחִין בָּתִּים, עֲבָדִים וּבְהֵמָה, אֶלָּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, אוֹ לְצֹרֶךְ הַמּוֹכֵר, שֶׁאֵין לוֹ מָה יֹאכַל. אֵין מְפַנִּין מִבַּיִת לְבַיִת, אֲבָל מְפַנֶּה הוּא לַחֲצֵרוֹ. אֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבַּיִת הָאָמָּן. וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם, מְפַנֶּן לְחָצֵר אַחֶרֶת: **ה** מְחַפִּין אֶת הַקְּצִיעוֹת בְּקַשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מְעַבִּין. מוֹכְרֵי פֵּרוֹת, כְּסוּת וְכֵלִים, מוֹכְרִים בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. הַצַּיָּדִין וְהַדַּשּׁוֹשׁוֹת בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, עוֹשִׂין בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הֵם הֶחְמִירוּ עַל עַצְמָן:

פרק ג א וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין בַּמּוֹעֵד, הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם, וּמִבֵּית הַשְּׁבִיָּה, וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין, וְהַמְנֻדֶּה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְגַלֵּחַ בַּמּוֹעֵד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַרְגִּיל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר פָּנָיו בַּשּׁוּק: **ב** וְאֵלּוּ מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד, הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם, וּמִבֵּית הַשְּׁבִיָּה, וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין, וְהַמְנֻדֶּה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם, וְכָל הַמְּגַלֵּחַ בְּחֹל הַמּוֹעֵד. דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר פָּנָיו בַּשּׁוּק: **ג** מַכְנִיס אָדָם פֵּרוֹתָיו מִפְּנֵי הַגְּנָבִים, וְשׁוֹלֶה מִשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹּא תֹּאבַד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּן אֶת מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד. וְכֻלָּן אִם כִּוְּנוּ מְלַאכְתָּן בַּמּוֹעֵד, יֹאבֵדוּ: **ד** אֵין לוֹקְחִין בָּתִּים, עֲבָדִים וּבְהֵמָה, אֶלָּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, אוֹ לְצֹרֶךְ הַמּוֹכֵר, שֶׁאֵין לוֹ מָה יֹאכַל. אֵין מְפַנִּין מִבַּיִת לְבַיִת, אֲבָל מְפַנֶּה הוּא לַחֲצֵרוֹ. אֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאָמָּן. וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם, מְפַנֶּן לְחָצֵר אַחֶרֶת: **ה** מְחַפִּין אֶת הַקְּצִיעוֹת בְּקַשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מְעַבִּין. מוֹכְרֵי פֵּרוֹת, כְּסוּת וְכֵלִים, מוֹכְרִים בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. הַצַּיָּדִין וְהַדַּשּׁוֹשׁוֹת בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הֵם הֶחְמִירוּ עַל עַצְמָן:

פרק ג א וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין בַּמּוֹעֵד, הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם, וּמִבֵּית הַשְּׁבִיָּה, וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין, וְהַמְנֻדֶּה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם, וְכָל הַמְּגַלֵּחַ בְּחֹל הַמּוֹעֵד. דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר פָּנָיו בַּשּׁוּק. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף שְׁמִן הַדִּין מֻתָּרִים אֲמָנִים אֵלּוּ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּם בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, הֵם הֶחְמִירוּ עַל עַצְמָן שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּם בַּמּוֹעֵד כְּלָל

וְאֵלּוּ בְּצִנְעָה:

פֶּרֶק ג אִסּוּר גִּלּוּחַ הַשֵּׂעָר וְכִבּוּס הַבְּגָדִים וּכְתִיבָה בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וְכַמָּה מִדִּינֵי אֲבֵלוּת וְהֶסֵּפֵד עַל הַמֵּת, אֲבָל מֻתָּרִים בְּמְלָאכוֹת

לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד: מַכְנִיס אָדָם פֵּרוֹתָיו בְּחֹל הַמּוֹעֵד לְמָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר מִפְּנֵי הַגְּנָבִים. וְשׁוֹלֶה [-מַעֲלֶה] אֶת פִּשְׁתָּנוֹ מִן הַמִּשְׁרָה [-הַמַּיִם בָּהֶם שׁוֹרִים אֶת הַפִּשְׁתָּן לְנִקּוּיוֹ] בְּשִׁבִּיל שֶׁלֹּא תֹּאבַד מִשְׁרַת הַפִּשְׁתָּן מֵחֲמַת שְׁהִיָּתָהּ הַמְמַשֶּׁכֶת בַּמַּיִם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַוֵּן בְּמֵזִיד אֶת מְלַאכְתּוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ בַּמּוֹעֵד. וְכֻלָּן - כָּל חֻפְצֵי בְּנֵי אָדָם, אִם כִּוְּנוּ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּן בַּמּוֹעֵד וּמַחֲמַת כָּךְ הֵם בְּמַצָּב שֶׁל דָּבָר הָאָבֵד בַּמּוֹעֵד, יֹאבֵדוּ - בֵּית דִּין קוֹנְסִים אוֹתוֹ וּמַפְקִירִים אֶת מָמוֹנוֹ זֶה: **מִשְׁנָה ד** דְּבָרִים נוֹסָפִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם טִרְחָה: אֵין לוֹקְחִין [-קוֹנִים] בְּחֹל הַמּוֹעֵד בָּתִּים, עֲבָדִים וּבְהֵמָה, אֶלָּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד כְּגוֹן בָּתִּים לָגוּר בָּהֶם, עֲבָדִים לְשַׁמְּשׁוֹ, וּבְהֵמָה לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרָהּ, בַּמּוֹעֵד אוֹ לְצֹרֶךְ הַמּוֹכֵר, שֶׁאֵין לוֹ מַה שֶּׁיֹּאכַל בַּמּוֹעֵד, שֶׁהִתִּירוּ לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ אַף כְּשֶׁהַקּוֹנֶה אֵינוֹ צָרִיךְ לִדְבָרִים אֵלּוּ בַּמּוֹעֵד, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לַמּוֹכֵר כֶּסֶף לִקְנוֹת צָרְכֵי מְאֻכָלוֹ בַּמּוֹעֵד. אֵין מְפַנִּין חֻפְצִים אוֹ תְּבוּאָה מִבַּיִת אֶחָד לְבַיִת אַחֵר רָחוֹק מִמֶּנּוּ, לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּכָךְ טִרַח הַמּוֹנְעוֹ מִשִּׁמְחַת יוֹם טוֹב, אֲבָל מְפַנֶּה הוּא בְּצִנְעָה מִבַּיִת אֶחָד לְבַיִת אַחֵר הַנִּמְצָא בַּחֲצֵרוֹ לְפִי שֶׁאֵינוֹ טִרַח כָּל כָּךְ, אוּלָם מִבַּיִת לְבַיִת דָּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים אַף אִם קָרוֹב הוּא אָסוּר. אֵין מְבִיאִין כֵּלִים שֶׁאֵינָם לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד מִבֵּית הָאָמָּן, אוּלָם כֵּלִים שֶׁהֵם לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד כְּגוֹן כָּרִים וּכְסָתוֹת כּוֹסוֹת וְקִיתוֹנִיּוֹת מְבִיאִים. וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם שֶׁמָּא יִגָּנְבוּ מִבֵּית הָאָמָּן, אוֹ שֶׁצָּרִיךְ הָאָמָּן אֶת הַכֶּסֶף שֶׁהִתְחַיֵּב לוֹ עֲבוּר עֲבוֹדָתוֹ, וְהוּא חוֹשֵׁשׁ לְשַׁלֵּם לוֹ שְׂכָרוֹ מִבְּלִי לְקַחַת מִמֶּנּוּ אֶת חֻפָּצָיו, שֶׁמָּא יַכְחִישׁ הָאָמָּן שֶׁשִּׁלֵּם לוֹ כְּבָר, וְיִדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ שָׂכָר שֵׁנִית, מְפַנֶּן לְחָצֵר אַחֶרֶת הַסְּמוּכָה לְבֵית הָאָמָּן: **מִשְׁנָה ה** דָּבָר הָאָבֵד וְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד: מְחַפִּין [-מְכַסִּים] אֶת הַקְּצִיעוֹת [-תְּאֵנִים שֶׁשִּׁטְּחוּן בַּשָּׂדֶה לְיִבּשָׁן] בְּקַשׁ כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָטְבוּ מֵהַגְּשָׁמִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מְעַבְּדִין [-מַנִּיחִים אֶת הַתְּאֵנִים בַּעֲרֵמָה, כְּדֵי שֶׁיֶּחֱנּוּ הָעֲלִיּוֹנוֹת עַל הַתַּחְתּוֹנוֹת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים]. מוֹכְרֵי פֵּרוֹת, כְּסוּת וְכֵלִים, מוֹכְרִים בְּחֹל הַמּוֹעֵד סְחוֹרָתָם בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּם הָרוֹאִים שֶׁמּוֹכְרִים שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. הַצַּיָּדִין - צַיָּדֵי עוֹפוֹת וְדָגִים, וְהַדַּשּׁוֹשׁוֹת - אֻמָּנִים הַדָּשִׁים וְכוֹתְשִׁים חִטִּים לְדֵיסָה, וְהַגְּרוֹסוֹת - אֻמָּנִים הַכּוֹתְשִׁים וְגוֹרְסִים פּוֹל, עוֹשִׂין מְלַאכְתָּם בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּם הָרוֹאִים שֶׁעוֹשִׂים שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף שְׁמִן הַדִּין מֻתָּרִים אֻמָּנִים אֵלּוּ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּם בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, הֵם הֶחְמִירוּ עַל עַצְמָן שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּם בַּמּוֹעֵד כְּלָל

וְאֵלּוּ בְּצִנְעָה:

פֶּרֶק ג אִסּוּר גִּלּוּחַ הַשֵּׂעָר וְכִבּוּס הַבְּגָדִים וּכְתִיבָה בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וְכַמָּה מִדִּינֵי אֲבֵלוּת וְהֶסֵּפֵד עַל הַמֵּת, אֲבָל מֻתָּרִים בְּמְלָאכוֹת

מִשְׁנָה א גִּלּוּחַ בְּחֹל הַמּוֹעֵד: מְתָרִים שֶׁעָרָם בַּמּוֹעֵד, הַבָּא בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד מִמְּדִינַת הַיָּם שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ פְּנַאי לְהִתְגַּלַּח לִפְנֵי הָרֶגֶל, וְהַמִּשְׁתַּחְרֵר מִבֵּית הַשְּׁבִיָּה - מִשְּׁבֵי הָאוֹיֵב בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ אֶפְשָׁרוּת לְהִתְגַּלַּח לִפְנֵי הָרֶגֶל, וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין וַאֲפִלּוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּכֹל לְהִתְגַּלַּח לִפְנֵי הַמּוֹעֵד אֶלָּא שֶׁלֹּא גִּלַּח מֵחֲמַת שֶׁהָיָה שָׁרוּי בְּצַעַר, וְהַמְנֻדֶּה [-הַנָּעֳנָשׁ בְּעֹנֶשׁ נִדּוּי עַל יְדֵי בֵּית דִּין], שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים - בֵּית דִּין, אֶת נִדּוּיוֹ בַּמּוֹעֵד, שֶׁעַד כְּנִיסַת הַמּוֹעֵד הָיָה אָסוּר בְּתִסְפֹּרֶת מֵחֲמַת נִדּוּיוֹ, וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאַל בַּמּוֹעֵד לְחָכָם עַל נִדְרוֹ שֶׁנָּדַר קֹדֶם הָרֶגֶל שֶׁלֹּא לְהִתְגַּלַּח וְהֻתַּר לוֹ נִדְרוֹ, וְלִפְנֵי הָרֶגֶל לֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְהַתִּירוֹ לְפִי שֶׁלֹּא מָצָא חָכָם שֶׁיִּתִּיר לוֹ, אוֹ לְפִי שֶׁעֲדַיִן לֹא מָצָא פֻּתַח לַחֲרָטָה, וְהַנָּזִיר שֶׁנִּשְׁלְמוּ בַּמּוֹעֵד יְמֵי נְזִירוּתוֹ בָּהֶם הוּא אָסוּר לְגַלַּח, וְהַמִּצְרָע הָעוֹלֶה מִטַּמְאָתוֹ לְטָהֳרָתוֹ - שֶׁמְּצֻוֶּה לְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לְרִפּוּיוֹ מִצָּרַעְתּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד ט) 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ', שֶׁחָל יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד. וּשְׁאָר כָּל אָדָם אֲסוּרִים לְגַלַּח בְּחֹל הַמּוֹעֵד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדָּחֶה כָּל אָדָם אֶת תִּגְלַחְתּוֹ לַמּוֹעֵד שֶׁבּוֹ הוּא בָּטֵל מִמְּלָאכָה, וְיָכֹנַס לָרֶגֶל כְּשֶׁהוּא מְנֻוָּל: **מִשְׁנָה ב** כִּבּוּס בְּגָדִים: וְאֵלּוּ מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד, הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ פְּנַאי לְכַבֵּס קֹדֶם הָרֶגֶל, וְהַמִּשְׁתַּחְרֵר מִבֵּית

הַשְׁבָּיָה - מִשְׁבֵּי הָאוֹיֵב בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ אֶפְשָׁרוּת לְכַבֵּס קֹדֶם הָרֶגֶל, **וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים** אֲפִלּוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁיָּכֹל לְכַבֵּס לִפְנֵי הַמּוֹעֵד אֶלָּא שֶׁלֹּא כִּבֵּס בִּגְדָיו מֵחֲמַת שֶׁהָיָה שָׁרוּי בְּצַעַר, **וְהַמְנֻוָּדָה** [-הַנֶּעֱנָשׁ בְּעִנָּשׁ נִדּוּי עַל יְדֵי בֵּית דִּין], **שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים** - בֵּית דִּין, אֶת נִדּוּיוֹ בַּמּוֹעֵד, שֶׁעַד כְּנִיסַת הָרֶגֶל הָיָה אָסוּר לְכַבֵּס בִּגְדָיו מֵחֲמַת נִדּוּיוֹ, **וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאַל** בַּמּוֹעֵד **לְחָכָם** עַל נִדְרוֹ שֶׁנָּדַר קֹדֶם הָרֶגֶל שֶׁלֹּא לְכַבֵּס **וְהֻתַּר** לוֹ נִדְרוֹ, וְלִפְנֵי הָרֶגֶל לֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְהַתִּירוֹ לְפִי שֶׁלֹּא מָצָא חָכָם שֶׁיַּתִּיר לוֹ, אוֹ לְפִי שֶׁעֲדַיִן לֹא מָצָא פֶּתַח לַחֲרָטָה. **מִטְפָּחוֹת הַיָּדַיִם** - שֶׁמְּנַגְּבִים בָּהֶן אֶת הַיָּדַיִם בְּשָׁעַת הָאֲכִילָה, **וּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים** - שֶׁפּוֹרְסִים הַסְּפָרִים עַל כִּתְפֵי הַמִּסְתַּפְּרִים שֶׁלֹּא יִפְּלוּ עֲלֵיהֶם הַשְּׂעָרוֹת, אִם צָרִיךְ לָהֶם בַּמּוֹעֵד כְּדֵי לְסַפֵּר אֶת אֲלוּ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"א) שֶׁמִּתְּרִים בְּכָךְ, **וּמִטְפָּחוֹת הַסָּפָג** - שֶׁמִּתְנַגְּבִים בָּהֶן כְּשֶׁיּוֹצְאִים מִבֵּית הַמֶּרְחָץ, וּכְלֵי פִּשְׁתָּן שֶׁל כָּל אָדָם, מֻתָּר לְכַבְּסָם בַּמּוֹעֵד לְפִי שֶׁמִּתְלַכְלְכִים תָּדִיר וְאַף כְּשֶׁכִּבְּסוּם קֹדֶם הַמּוֹעֵד צְרִיכִים לָשׁוּב וּלְכַבְּסָם בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, וְכֵן מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלוּק אֶחָד אַף אִם אֵינוֹ שֶׁל פִּשְׁתָּן מֻתָּר לוֹ לְכַבְּסוֹ בַּמּוֹעֵד, וּבִלְבַד שֶׁבִּשְׁעַת הַכִּבּוּס יַעֲמֹד כְּשֶׁרַק אֲזוֹר לְמָתְנָיו לְכָסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה, שֶׁבְּכָךְ מוֹכִיחַ שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלוּק זֶה שֶׁמְּכַבְּסוֹ עַתָּה. **הַזָּבִין וְהַזָּבוֹת וְהַנִּדּוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת, וְכָל הָעוֹלִין מִטֻּמְאָה לְטָהֳרָה** בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, **הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין** לְטְבֹּל אֶת בִּגְדֵיהֶם בַּמּוֹעֵד אַף שֶׁמִּתְכַּבְּסִים הֵם בְּכָךְ. **וּשְׁאָר כָּל אָדָם אֲסוּרִין** לְכַבֵּס בְּחֹל הַמּוֹעֵד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדְחֶה אָדָם אֶת כִּבּוּס בְּגָדָיו לַמּוֹעֵד וְיִכָּנֵס לָרֶגֶל כְּשֶׁבְּגָדָיו אֵינָם מְכֻבָּסִים: **מִשְׁנָה ג פְּתִיבָה בְּחֹל הַמּוֹעֵד:** וְאֵלּוּ דְּבָרִים **כּוֹתְבִין** [-מֻתָּר לְכָתְבָם] **בַּמּוֹעֵד:** **שְׁטַר קִדּוּשֵׁי נָשִׁים** - שֶׁכָּתוּב בּוֹ 'הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי', וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בּוֹ אַף אִם אֵינוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, לְפִי שֶׁדָּבָר הָאָבֵד הוּא כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר. **וְגִטִּין** [-שְׁטַר שֶׁבּוֹ מְגָרְשִׁים אֶת הָאִשָּׁה], לְמִי שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת בְּשַׁיָּרָא, לְפִי שֶׁדָּבָר הָאָבֵד הוּא כֵּיוָן שֶׁאִם לֹא יִכְתְּבֶנּוּ וְיִתְּנֶנּוּ לְאִשְׁתּוֹ עַכְשָׁו יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא תִּשָּׁאֵר עֲגוּנָה, **וְשׁוֹבָרִין** [-שְׁטָרוֹת שֶׁכּוֹתְבִים הַמַּלְוִים לַלּוִים לְעֵדוּת עַל פֵּרָעוֹן חוֹבָם כְּשֶׁאָבַד לָהֶם שְׁטַר הַחוֹב] לְפִי שֶׁיָּכוֹל הַלּוֶה לוֹמַר לַמַּלְוֶה אֵינִי פּוֹרֵעַ לְךָ אֶלָּא אִם כֵּן תִּכְתֹּב לִי שׁוֹבָר, וַהֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד, וּשְׁטָרוֹת **דִּיתֵּיקֵי** [-שְׁטַר מַתְּנַת שָׂכִיב מְרַע [-חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת], 'דִּיתֵּיקֵי' נוֹטָרִיקוֹן 'דְּא תְּהֵא לְמֵיקָם וּלְהֵיוֹת', שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ שֶׁדִּבְרֵי שְׂכִיב מְרַע כִּכְתוּבִים וּכְמְסוּרִים דָּמוּ], וּשְׁטָרוֹת **מַתָּנָה**, לְפִי שֶׁעַד לְאַחַר הַמּוֹעֵד עָלוּל הַנּוֹתֵן לַחֲזֹר בּוֹ מֵהַמַּתָּנָה, וַהֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד לְמִקַּבֵּל הַמַּתָּנָה. **וּפְרוֹזְבוּלִין** [-שְׁטָרוֹת שֶׁתִּקֵּן הִלֵּל לְכְתֹּב בָּהֶם 'מוֹסֵר אֲנִי לִפְנֵיכֶם הַדַּיָּנִים שֶׁכָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי עַל פְּלוֹנִי אֶגְבֶּנּוּ כָּל זְמַן שֶׁאֶרְצֶה' וּלְמָסְרָם לְבֵית דִּין, וְעַל יָדָם אֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַחוֹבוֹת, 'פְּרוֹזְבוּל' נוֹטָרִיקוֹן 'פְּרוֹז בּוּלֵי וּפְרוֹז בּוּטֵי' שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ תַּקָּנָה לָעֲשִׁירִים וְתַקָּנָה לָעֲנִיִּים, לָעֲשִׁירִים - שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהַלְווֹת בְּסָמוּךְ לַשְּׁמִטָּה וְיַעַבְרוּ עַל 'הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיַּעַל' (דברים טו ט), וְלָעֲנִיִּים - שֶׁיַּלְוּ לָהֶם מָעוֹת], לְפִי שֶׁאַף שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת פְּרוֹזְבוּל עַד סוֹף שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁלֹּא יִמְצָא בֵּית דִּין רָאוּי לְכָךְ לְאַחַר הָרֶגֶל, הֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד. **אִגְּרוֹת שׁוּם** [-שְׁטָרוֹת שֶׁכּוֹתְבִים בֵּית דִּין עַל שׁוּמַת שְׂדֵה הַלּוֶה וּקְבִיָּתָהּ לְמַלְוֶה בְּחוֹבוֹ], לְפִי שֶׁאִם לֹא יִכְתְּבוּהָ בֵּית דִּין יוּכַל הַלּוֶה לְעַכֵּב אֶת גְּבִיַּת הַשָּׂדֶה, וַהֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד לְמַלְוֶה. **וְאִגְּרוֹת מָזוֹן** [-שְׁטַר עֵדוּת שֶׁקִּבֵּל עָלָיו אָדָם לְזוּן אֶת בַּת אִשְׁתּוֹ מִבַּעְלָהּ הַקּוֹדֵם], לְפִי שֶׁאִם לֹא יִכְתְּבוּם בְּסָמוּךְ לְאַחַר הַמּוֹעֵד עֲלוּלִים הָעֵדִים לָלֶכֶת לִמְקוֹם אַחֵר, וְהַבַּעַל יוּכַל לְהַכְחִישׁ אֶת חִיּוּבוֹ, וַהֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד. **שִׁטְרֵי חֲלִיצָה** [-שְׁטָרוֹת עֵדוּת עַל חֲלִיצַת יְבָמָה, וְהֶחָתָרָה לְהַנָּשֵׂא לְאִישׁ אַחֵר עַל יָדָהּ], **וּמְאוּנִים** [-שְׁטָרוֹת עֵדוּת עַל מֵאוּן יְתוֹמָה קְטַנָּה בְּבַעְלָהּ שֶׁהִשִּׂיאוּהָ לוֹ אִמָּהּ וְאַחֶיהָ, וַאֲמִירָתָהּ 'אִי אֶפְשִׁי בְּפְלוֹנִי בַּעְלִי', שֶׁיּוֹצֵאת מִמֶּנּוּ עַל יְדֵי מֵאוּנָהּ בְּלֹא גֵּט], לְפִי שֶׁכְּתִיבַת שְׁטָרוֹת אֵלּוּ הִיא דָּבָר הָאָבֵד, כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִמָּצֵא אָדָם שֶׁיִּרְצֶה לִשֵּׂאת יְבָמָה זוֹ אוֹ קְטַנָּה זוֹ מִיָּד לְאַחַר הַמּוֹעֵד, וְלֹא יִהְיוּ בְּיָדָהּ שְׁטָרוֹת אֵלּוּ. **וְשִׁטְרֵי בֵּרוּרִין** [-שְׁטָר שֶׁכּוֹתְבִים בַּעֲלֵי דִּין לְעֵדוּת עַל שֶׁזֶּה בֵּרַר לוֹ דַּיָּן אֶחָד וְזֶה בֵּרַר לוֹ דַּיָּן אֶחָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לַחֲזֹר בָּהֶם], לְפִי שֶׁאִם לֹא יִכְתְּבוּם בַּמּוֹעֵד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיַּחְזְרוּ בָּהֶם בַּעֲלֵי הַדִּינִים,

הַשְׁבָּיָה, וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְהַמְנֻוָּדָה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם וְהֻתַּר, מִטְפָּחוֹת הַיָּדַיִם וּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים וּמִטְפָּחוֹת הַסָּפָג. הַזָּבִין וְהַזָּבוֹת וְהַנִּדּוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת, וְכָל הָעוֹלִין מִטֻּמְאָה לְטָהֳרָה, הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין, וּשְׁאָר כָּל אָדָם אֲסוּרִין: ג וְאֵלּוּ כּוֹתְבִין בַּמּוֹעֵד, קִדּוּשֵׁי נָשִׁים, גִּטִּין וְשׁוֹבָרִין, דִּיתֵּיקֵי, מַתָּנָה וּפְרוֹזְבוּלִין, אִגְּרוֹת שׁוּם וְאִגְּרוֹת מָזוֹן, שִׁטְרֵי חֲלִיצָה וּמֵאוּנִים, וְשִׁטְרֵי בֵּרוּרִין, וּגְזֵרוֹת בֵּית דִּין, וְאִגְּרוֹת שֶׁל רְשׁוּת: ד אֵין כּוֹתְבִין שִׁטְרֵי חוֹב בַּמּוֹעֵד. וְאִם אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ אוֹ שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, הֲרֵי זֶה יִכְתֹּב. אֵין כּוֹתְבִין סְפָרִים תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת בַּמּוֹעֵד, וְאֵין מַגִּיהִין אוֹת אַחַת, אֲפִלּוּ בְּסֵפֶר עֶזְרָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כּוֹתֵב אָדָם תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת לְעַצְמוֹ, וְטוֹוֶה עַל יְרֵכוֹ תְּכֵלֶת לְצִיצִית: ה הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם לָרֶגֶל, בְּטֻלָּה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שִׁבְעָה. שְׁמוֹנָה, בְּטֻלָּה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שִׁלְשִׁים. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, שַׁבָּת עוֹלָה וְאֵינָהּ מַפְסֶקֶת, רְגָלִים מַפְסִיקִין וְאֵינָן עוֹלִין: ו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עֲצֶרֶת כְּשַׁבָּת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּרְגָלִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כִּדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִּדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִּדְבָרֵי זֶה, אֶלָּא עֲצֶרֶת כִּרְגָלִים, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּשַׁבָּת:

וַהֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד לְבַעַל הַדִּין הַשֵּׁנִי, **וּגְזֵרוֹת בֵּית דִּין** [-פִּסְקֵי דִּין שֶׁכּוֹתְבִים בֵּית הַדִּין], לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא לְאַחַר הַמּוֹעֵד שׁוּב לֹא יִכְתְּבוּם, וַהֲרֵי זֶה דָּבָר הָאָבֵד. **וְאִגְּרוֹת שֶׁל רְשׁוּת** [-צַוִּים שֶׁל הַשִּׁלְטוֹנוֹת, וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים אִגְּרוֹת שֶׁל שְׁאֵלַת שָׁלוֹם שֶׁכּוֹתְבִין בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ]:

מִשְׁנָה ד אֵין כּוֹתְבִין שִׁטְרֵי חוֹב בַּמּוֹעֵד, הוֹאִיל וְיָכוֹל לְכָתְבָם לְאַחַר הַמּוֹעֵד. **וְאִם** הַמַּלְוֶה **אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ** לַלּוֶה לְהַלָּווֹת לוֹ לְלֹא שְׁטָר וְצָרִיךְ הַלּוֶה לְמָעוֹת אֵלּוּ עַתָּה, **אוֹ שֶׁאֵין לוֹ** לַסּוֹפֵר הַכּוֹתֵב אֶת הַשִּׁטָּרוֹת **מַה יֹּאכַל** [-לֶאֱכֹל], **הֲרֵי זֶה יִכְתֹּב** וְיִטֹּל אֶת שְׂכָרוֹ בְּחֹל הַמּוֹעֵד. **אֵין כּוֹתְבִין סְפָרִים** [-סִפְרֵי תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים] **וּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת בַּמּוֹעֵד,** וְאֵין מַגִּיהִין בָּהֶם אֲפִלּוּ **אוֹת אַחַת, וַאֲפִלּוּ בְּסֵפֶר הֶעָזָרָה** [-סֵפֶר הַתּוֹרָה שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל קוֹרֵא בּוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים] שֶׁצְּרִיכִים לוֹ הָרַבִּים, לְפִי שֶׁאֲפְשָׁר לְהַגִּיהוֹ לְאַחַר הַמּוֹעֵד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כּוֹתֵב אָדָם** בְּחֹל הַמּוֹעֵד **תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת לְעַצְמוֹ,** אֲבָל לֹא בִּשְׁבִיל לְמָכְרָן אוֹ לְהַשְׂכִּירָן לַאֲחֵרִים, **וְטוֹוֶה** בְּחֹל הַמּוֹעֵד **עַל יֶרְכּוֹ** חוּט צֶמֶר שֶׁל **תְּכֵלֶת לְצִיצִית** לְעַצְמוֹ, אוּלָם יַעֲשֶׂה זֹאת בְּשִׁנּוּי כְּגוֹן שֶׁיִּתֵּן אֶת הַצֶּמֶר עַל יֶרְכּוֹ וְיִשְׁתַּשְׁפֵּהוּ בְּיָדוֹ וְהוּא יִטָּוֶה מֵאֵלָיו, אַךְ לֹא יִטְוֶנּוּ בְּיָדוֹ בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו אוֹ בְּפָלֶךְ כְּדַרְכּוֹ שֶׁטּוֹוִים כָּל הַשָּׁנָה:

מִשְׁנָה ה אֲבֵלוּת שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים בָּרֶגֶל וּבְשַׁבָּת: **הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ** שֶׁמֵּת קֹדֶם הָרֶגֶל וְהִסְפִּיק לִנְהֹג אֲבֵלוּת **שִׁלְשָׁה יָמִים קֹדֶם לָרֶגֶל, בְּטֻלָּה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שִׁבְעָה** [-שֶׁאָבֵל אָסוּר כָּל שִׁבְעָה יָמִים שֶׁאַחַר מִיתַת קְרוֹבוֹ בִּרְחִיצָה בְּחַמִּין אֲפִלּוּ מִקְצָת גּוּפוֹ, וּבְצוֹנֵן כָּל גּוּפוֹ, בִּכְבִיּוּס בִּגְדָיו, בְּסִיכָה, בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל, בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה, בִּשְׁאֵלַת שָׁלוֹם, בַּעֲטִיפַת הָרֹאשׁ, בִּכְפִיַּת הַמִּטָּה [-שֶׁאֵינוֹ יָשֵׁן עַל מִטָּה זְקוּפָה אֶלָּא הוֹפֵךְ אֶת מִטָּתוֹ וְיָשֵׁן עָלֶיהָ בְּסָמוּךְ לָאָרֶץ], וּבִנְטִילַת צִפָּרְנָיו בִּכְלִי, וּבִגְלוּחַ שְׂעָרוֹ וַאֲפִלּוּ שְׂעַר שְׂפָמוֹ הַמַּפְרִיעַ לוֹ לַאֲכִילָה, וְאָסוּר לִלְמֹד תּוֹרָה בֵּין שֶׁבִּכְתָב וּבֵין שֶׁבְּעַל פֶּה], וְאֵינוֹ מְמַשְׁכֵּךְ אֲבֵלוּתוֹ לְאַחַר הַמּוֹעֵד, אוּלָם לֹא בְּטֻלָּה מִמֶּנּוּ גְּזֵרַת 'שְׁלֹשִׁים' [-שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁלְּאַחַר פְּטִירַת קְרוֹבוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁפָּהֶם אָסוּר בִּלְבִישַׁת בֶּגֶד חָדָשׁ אוֹ בֶּגֶד לָבָן מִגַּהֲץ, וּבִתְסִפֹּרֶת, וּבִסְעוּדַת הָרְשׁוּת, וְלַעֲשׂוֹת סְחוֹרָה עִם חֲבֵרָיו, וְלִשְׂא אִשָּׁה אִם יֵשׁ לוֹ כְּבָר אִשָּׁה וּבָנִים], וְאִם לֹא הִסְפִּיק לִנְהֹג אֲבֵלוּת אֶלָּא שְׁנֵי יָמִים קֹדֶם הָרֶגֶל מַשְׁלִים אֶת שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּתוֹ לְאַחַר הַמּוֹעֵד, וְהַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ **שְׁמוֹנָה** יָמִים קֹדֶם הָרֶגֶל, שֶׁהִסְפִּיק לִנְהֹג אֶת כָּל שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּתוֹ לִפְנֵי הָרֶגֶל, בְּהַגִּיעַ הַמּוֹעֵד **בְּטֻלָּה הֵימֶנּוּ גְּזֵרַת שְׁלֹשִׁים** אַף שֶׁלֹּא נָהַג בָּהּ קֹדֶם הָרֶגֶל אֶלָּא יוֹם אֶחָד, וְהוּא מֻתָּר בִּתְסִפֹּרֶת מִיָּד לְאַחַר הַמּוֹעֵד. אוּלָם רַק הָרֶגֶל מְבַטֵּל אֲבֵלוּת 'שִׁבְעָה' וּגְזֵרַת 'שְׁלֹשִׁים', וְלֹא שַׁבָּת **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, שַׁבָּת** שֶׁבְּתוֹךְ שִׁבְעַת יְמֵי הָאֲבֵלוּת **עוֹלָה** לִמְנָיָן שִׁבְעָה לְפִי שֶׁנּוֹהֶגֶת בָּהּ אֲבֵלוּת בְּצִנְעָא [-אָסוּר תִּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, וּפְרִיעַת הָרֹאשׁ, וּרְחִיצָה בְּחַמִּין], וּלְפִיכָךְ אַף **אֵינָהּ מַפְסֶקֶת** אֶת הָאֲבֵלוּת כֵּיוָן שֶׁהִיא נוֹהֶגֶת בָּהּ, וְצָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ לְהִתְאַבֵּל לְאַחַר הַשַּׁבָּת. אוּלָם **רְגָלִים מַפְסִיקִין** אֶת הָאֲבֵלוּת שֶׁהִתְחִילָה שִׁלְשָׁה יָמִים לִפְנֵיהֶם, וְאֶת הַ'שְּׁלֹשִׁים' שֶׁהִתְחִילוּ יוֹם אֶחָד לִפְנֵיהֶם, לְפִי שֶׁאֵין הָאֲבֵלוּת נוֹהֶגֶת בָּהֶם כְּלָל, וּמִמֵּעַם זֶה אַף **אֵינָן עוֹלִין** לִמְנְיַן שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת, אוּלָם לִמְנְיַן שְׁלֹשִׁים עוֹלִים הֵם:

מִשְׁנָה ו חַג הַשָּׁבוּעוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים לְהַפְסֵקַת אֲבֵלוּת: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבָטְלוּ הַקָּרְבָּנוֹת, דִּין יוֹם טוֹב שֶׁל **עֲצֶרֶת** [-שֶׁבּוּעוֹת] כְּדִין **שַׁבָּת** שֶׁאֵינָהּ מַפְסֶקֶת אֶת הָאֲבֵלוּת, לְפִי שֶׁמֵּאַחַר וּבָטְלוּ קָרְבָּנוֹת הָרֶגֶל וְלֹא שַׁיָּךְ דִּין תַּשְׁלוּמִין לַהֲבִיאָם כָּל שִׁבְעָה יָמִים שֶׁלְּאַחֲרָיו כְּמוֹ שֶׁהָיָה בִּזְמַן הַמִּקְדָּשׁ, אֵינוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּלְבַד כְּמוֹ שַׁבָּת, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב רֶגֶל כְּפֶסַח וְסֻכּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שִׁבְעָה יָמִים לְהַפְסִיק אֶת הָאֲבֵלוּת כְּמוֹתָם. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים** דִּינָם **כְּרְגָלִים** וּמַפְסִיקִים אֲבֵלוּת, וְכָל שֶׁכֵּן **עֲצֶרֶת** אֲפִלּוּ בְּזִמַּן הַזֶּה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כִּדְבָרֵי זֶה** - לֹא כִּדְבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַסּוֹבֵר שֶׁעֲצֶרֶת בַּזְּמַן הַזֶּה אֵינָהּ מַפְסִיקָה אֲבֵלוּת, **וְלֹא כִּדְבָרֵי זֶה** - וְלֹא כִּדְבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַסּוֹבֵר שֶׁאַף רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מַפְסִיקִים אֲבֵלוּת, **אֶלָּא עֲצֶרֶת** אֲפִלּוּ בַּזְּמַן הַזֶּה דִּינָהּ **כְּרְגָלִים** - פֶּסַח וְסֻכּוֹת, וּמַפְסִיקָה אֶת הָאֲבֵלוּת, וְאִלּוּ **רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים** דִּינָם **כְּשַׁבָּת** שֶׁאֵינָם מַפְסִיקִים אֶת הָאֲבֵלוּת:

משניות

מִשְׁנָה ז קְרִיעָה וּנְהוּגֵי אֲבֵלוּת עַל מֵת בַּמּוֹעֵד: הַקְּדָמָה: מִי שֶׁמֵּת אֶחָד מִשִּׁבְעַת קְרוֹבָיו [אָבִיו, אִמּוֹ, אָחִיו, אֲחוֹתוֹ, בְּנוֹ, בִּתּוֹ, וְאִשְׁתּוֹ] חַיָּב בִּקְרִיעָה, וְאֵינוֹ קוֹרֵעַ אֶלָּא כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד, אֲבָל שָׁחְמוּר דִּין הַקְרִיעָה עַל אָבִיו וְאִמּוֹ מֵעַל שְׁאָר קְרוֹבִים, שֶׁעַל אָבִיו וְאִמּוֹ קוֹרֵעַ אֶת כָּל הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו עַד שֶׁמְּגַלֶּה אֶת לִבּוֹ, וְקוֹרֵעַ דָּוְקָא בְּיָדוֹ, וּמַבְדִּיל שְׂפַת הַבֶּגֶד הָעֶלְיוֹנָה, וְקוֹרֵעַ מִבַּחוּץ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַכְנִיס אֶת יָדוֹ מִתַּחַת לִבְגָדָיו כְּשֶׁהוּא קוֹרֵעַ, וְשׁוֹלֵל [-תּוֹפֵר הַקְּרִיעָה בִּתְפִירָה גַּסָּה] רַק לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאֵינוֹ מְאַחֶה [-מְשַׁלְּים הַתְּפִירָה] לְעוֹלָם, וְכֵן דִּין הַקְּרִיעָה עַל רַבּוֹ שֶׁלְּמִדּוֹ תּוֹרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַל שְׁאָר קְרוֹבִים אֵינוֹ קוֹרֵעַ אֶלָּא טָפַח מִן הַבֶּגֶד הָעֶלְיוֹן, וְיָכוֹל לִקְרֹעַ בְּכָלִי, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַבְדִּיל שְׂפַת הַבֶּגֶד הָעֶלְיוֹנָה, וְצָרִיךְ לְהַכְנִיס יָדוֹ תַּחַת הַבֶּגֶד כְּשֶׁהוּא קוֹרֵעַ, וְשׁוֹלֵל לְאַחַר שִׁבְעָה יָמִים, וּמְאַחֶה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם: **אֵין קוֹרְעִין** עַל הַמֵּת, **וְלֹא חוֹלְצִין** הַבָּגוּד מִן הַזְּרוֹעוֹת וְהַכְּתֵפַיִם לְהַשְׁאִירָן מְגֻלּוֹת כַּנָּהוּג לַעֲשׂוֹת עַל הַמֵּת, **וְאֵין מַבְרִין** - אֵין אוֹכְלִים סְעוּדַת הַבְּרָאָה [-הַסְּעוּדָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאוֹכֵל הָאָבֵל לְאַחַר קְבוּרַת קְרוֹבוֹ, שֶׁאוֹכְלִין מִשֶּׁל אֲחֵרִים וּבְרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר] בַּמּוֹעֵד, **אֶלָּא** שִׁבְעַת **קְרוֹבָיו שֶׁל הַמֵּת** [-אָבִיו וְאִמּוֹ, אָחִיו וַאֲחוֹתוֹ, בְּנוֹ וּבִתּוֹ, וְאִשְׁתּוֹ] הַחַיָּבִים לְהִתְאַבֵּל עָלָיו בִּלְבַד וְלֹא שְׁאָר אוֹהֲבָיו, וְאַף הֵם לֹא יֹאכְלוּ בַּמּוֹעֵד סְעוּדַת הַבְּרָאָה אֶלָּא בְּתוֹךְ בֵּיתָם. אוּלָם אָדָם חָכָם וְאָדָם הַמֻּחְזָק בְּכַשְׁרוּת וַחֲסִידוּת שֶׁמְּתוּ, כֻּלָּם כִּקְרוֹבֵיהֶם וְקוֹרְעִים וְחוֹלְצִים וְאוֹכְלִים עֲלֵיהֶם סְעוּדַת הַבְּרָאָה בַּמּוֹעֵד, וְכֵן הַנִּמְצָא עִם כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל בְּשָׁעַת יְצִיאַת נִשְׁמָתוֹ קוֹרֵעַ אֲפִלּוּ בַּמּוֹעֵד. וְאַף הָאֲבֵלִים עַל קְרוֹבֵיהֶם **אֵין מַבְרִין** - אֵין אוֹכְלִים סְעוּדַת הַבְּרָאָה, כְּבִשְׁאָר יְמוֹת הַחֹל **אֶלָּא** הֵם יוֹשְׁבִים **עַל מִטָּה זְקוּפָה** וְלֹא עַל מִטָּה כְּפוּיָה עַל הָאָרֶץ. **וְאֵין מוֹלִיכִין** אֶת סְעוּדַת הַבְּרָאָה **לְבֵית הָאֵבֶל** אֲפִלּוּ בְּחֹל, **לֹא בְּטַבְלָא** - עַל גַּבֵּי לוּחַ, **וְלֹא בְּאַסְקוּטְלָא** [-מִין שֻׁלְחָן קָטָן מְכֻסֶּה אוֹ מְזֻהָב אוֹ מְזֻכּוּכִית, וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים קְעָרָה שֶׁל כֶּסֶף] **וְלֹא בְּקַנּוֹן** [-סַל גָּדוֹל] אַף שֶׁדָּרְךְ כָּבוֹד הֵם, **אֶלָּא** מוֹלִיכִים אוֹתָהּ **בְּסַלִּים** פְּשׁוּטִים שֶׁל נְצָרִים מְעֻרְבָּה קְלוּפָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת הָעֲנִיִּים הַמְּבִיאִים סְעוּדַת הַבְּרָאָה לְבֵית הָאֵבֶל, וְאֵין לָהֶם אֶפְשָׁרוּת לְהָבִיא בְּכָל אֵלּוּ. **וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת אֲבֵלִים** [-בְּרָכָה שֶׁנֶּהֱגוּ לְבָרֵךְ לְכְבוֹד הָאֲבֵלִים כְּשֶׁחָזְרוּ מֵהַקְּבוּרָה וְהִגִּיעוּ לְרְחוֹב הָעִיר], **בַּמּוֹעֵד, אֲבָל עוֹמְדִין** הַמְלַוִּים **בְּשׁוּרָה** - אֵלּוּ מִכָּאן וְאֵלּוּ מִכָּאן **וּמְנַחֲמִין** אֶת הָאֲבֵלִים הָעוֹבְרִים בָּאֶמְצַע, **וּפוֹטְרִין אֶת הָרַבִּים** - הַבָּאִים לְנַחֲמָם מִלְּעַכְּבָם, וְנוֹתְנִים לָהֶם רְשׁוּת לֵילֵךְ לְבֵיתָם מִיָּד: **מִשְׁנָה ח הַלְוָיַת הַמֵּת בַּמּוֹעֵד וּבְכָל הַשָּׁנָה: אֵין מְנִיחִין אֶת הַמִּטָּה שֶׁל הַמֵּת בָּרְחוֹב** בַּמּוֹעֵד, כְּדֵי **שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל אֶת הַהֶסְפֵּד** - שֶׁלֹּא יִטְעוּ וְיָבוֹאוּ לְהַסְפִּידוֹ בַּמּוֹעֵד. **וְלֹא אֶת מִטָּתָן שֶׁל נָשִׁים** שֶׁמֵּתוּ **לְעוֹלָם** - בֵּין בַּמּוֹעֵד וּבֵין בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, אֵין מַנִּיחִין בָּרְחוֹב **מִפְּנֵי הַכָּבוֹד** - שֶׁמָּא תִּהְיֶה שׁוֹגַעַת דָּם בְּשָׁעָה שֶׁמְּטָתָהּ מֻנַּחַת בָּרְחוֹב, וּתְתְגַּנֶּה, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כ א) 'וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם', מַשְׁמַע שֶׁנִּקְבְּרָה סָמוּךְ לְמִיתָתָהּ. **נָשִׁים** אַף **בַּמּוֹעֵד מְעַנּוֹת** [-עוֹנוֹת עַל הַמֵּת קְרִיאוֹת שֶׁל צַעַר (ראה להלן מ"ט)], **אֲבָל לֹא מְטַפְּחוֹת** [-סוֹפְקוֹת כַּפּוֹת יְדֵיהֶן זוֹ עַל זוֹ בְּדֶרֶךְ צַעַר]. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, נָשִׁים הַסְּמוּכוֹת לַמִּטָּה** שֶׁל מֵת, אַף **מְטַפְּחוֹת** בַּמּוֹעֵד: **מִשְׁנָה ט הַלְוָיַת הַמֵּת בִּזְמַנֵּי שִׁמְחָה שׁוֹנִים: בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים, בַּחֲנֻכָּה וּבְפוּרִים,** הַנָּשִׁים **מְעַנּוֹת** [-עוֹנוֹת עַל הַמֵּת קְרִיאוֹת שֶׁל צַעַר כִּדְלְהַלָּן], **וּמְטַפְּחוֹת** [-סוֹפְקוֹת כַּפּוֹת יְדֵיהֶן זוֹ עַל זוֹ]. אוּלָם **בָּזֶה וּבָזֶה** - בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבַחֲנֻכָּה וּפוּרִים **(אֲבָל) לֹא מְקוֹנְנוֹת** [-כִּדְלְהַלָּן]. וּמַשְׁנְקִבַּר **הַמֵּת, אַף לֹא מְעַנּוֹת וְלֹא מְטַפְּחוֹת** בְּיָמִים אֵלּוּ, וְכָל שֶׁכֵּן בַּמּוֹעֵד הֶחָמוּר יוֹתֵר. **אֵיזֶהוּ עָנִי, שֶׁהַנָּשִׁים כֻּלָּן עוֹנוֹת כְּאֶחָת** קְרִיאוֹת צַעַר עַל הַמֵּת. וְאֵיזוֹ הִיא **קִינָה, שֶׁאַחַת מְדַבֶּרֶת וְכֻלָּן עוֹנוֹת אַחֲרֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר** (ירמיה ט יט) **'וְלַמְּדָנָה בְנוֹתֵיכֶם נְהִי, וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה'**, מַשְׁמַע שֶׁאַחַת קוֹרֵאת וְחַבְרוֹתֶיהָ עוֹנוֹת אַחֲרֶיהָ. **אֲבָל לָעָתִיד לָבוֹא** יְבַלַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַמָּוֶת מִן הָעוֹלָם, וַיְיַעֲנוּ כָּל הַנָּשִׁים שִׁירָה עַל בִּטּוּל הַמִּיתָה וְהַדְּמָעָה, וְעַל כָּךְ **הוּא אוֹמֵר** (ישעיה כה ח) **'בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים' וְגוֹ': סְלֵיק מַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן**

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה פֶּרֶק א

פרק א א הַכֹּל חַיָּבִין בִּרְאִיָּה, חוּץ מֵחֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, וְנָשִׁים וַעֲבָדִים שֶׁאֵינָם מְשֻׁחְרָרִים, הַחִגֵּר וְהַסּוּמָא, וְהַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן, וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת בְּרִגְלָיו. אֵיזֶהוּ קָטָן, כֹּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְכֹּב עַל כְּתֵפָיו שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כֹּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יד) **'שָׁלֹשׁ רְגָלִים'**: **ב** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הָרְאִיָּה שְׁתֵּי כְסָפִים, וְחֲגִיגָה מָעָה כֶּסֶף. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הָרְאִיָּה מָעָה כֶּסֶף, וַחֲגִיגָה שְׁתֵּי כְסָפִים: **ג** עוֹלוֹת **בַּמּוֹעֵד בָּאוֹת מִן הַחֻלִּין, וְהַשְּׁלָמִים מִן הַמַּעֲשֵׂר.** שְׁאֵין לָהּ שִׁעוּר מִן הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז יז) 'אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ' אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתְּהֵיֶה בְּשׁוּי **שְׁתֵּי** מְעוֹת **כֶּסֶף,** שֶׁמִּשְׁקָלָם שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם גַּרְעִינֵי שְׂעוֹרָה, **וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה** שֶׁמְּחֻיָּב לְהָבִיא בָּרֶגֶל אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ בְּשׁוּי **מָעָה כֶּסֶף. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אַדְרַבָּה, עוֹלַת **הָרְאִיָּה** אֵינָהּ צְרִיכָה לִהְיוֹת אֶלָּא בְּשׁוּי **מָעָה כֶּסֶף, וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה** צְרִיכִים לִהְיוֹת בְּשׁוּי **שְׁתֵּי כֶּסֶף,** לְפִי שֶׁשַּׁלְמֵי חֲגִיגָה חוּץ מֵחֶלְקָם הַנִּקְטָר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ לַה', מִתְחַלְּקִים הֵם גַּם לַכֹּהֲנִים וְגַם לַבְּעָלִים, וּלְפִיכָךְ יֵשׁ לַהֲבִיאָם בְּשִׁעוּר גָּדוֹל יוֹתֵר מַעוֹלַת הָרְאִיָּה שֶׁכֻּלָּהּ לְגָבוֹהַּ, אוּלָם 'שַׁלְמֵי שִׂמְחָה' שֶׁצָּרִיךְ לְהָבִיא כִּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּשַׂר קָדָשִׁים לִשְׂמֹחַ בּוֹ בָּרֶגֶל לֹא נָתְנוּ בָּהֶם חֲכָמִים שִׁעוּר: **מִשְׁנָה ג דִּין הַקְרֵבַת עוֹלוֹת נְדָרִים וּנְדָבוֹת, עוֹלוֹת רְאִיָּה, שַׁלְמֵי שִׂמְחָה, וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה בְּיוֹם טוֹב, וַהֲבָאָתָם מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: עוֹלוֹת** נְדָרִים וּנְדָבוֹת אֵינָן קְרֵבוֹת בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא בְּחֵלּוֹ שֶׁל **מוֹעֵד,** לְפִי שֶׁאֵין הַקְרָבָתָם דּוֹחָה יוֹם טוֹב, אוּלָם עוֹלוֹת רְאִיָּה הַבָּאוֹת בָּרְגָלִים קְרֵבוֹת בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁעִקַּר מְצָוָתָן בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן וְאַף שֶׁיֵּשׁ לָהֶן תַּשְׁלוּמִין - שֶׁאִם לֹא הֵבִיאָן בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן יָכוֹל לַהֲבִיאָן כָּל שִׁבְעָה יָמִים שֶׁלְּאַחֲרָיו, וּבָאוֹת - עוֹלוֹת רְאִיָּה, **מִן הַחֻלִּין** בְּלִבַּד וְלֹא מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁקִּרְבַּן חוֹבָה הֵן וְאָסוּר לִפְרֹעַ חוֹבוֹ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְהַשְּׁלָמִים** - שַׁלְמֵי שִׂמְחָה, בָּאִים אַף **מִן הַמַּעֲשֵׂר** שֵׁנִי, לְפִי שֶׁאֵינָם בָּאִים מִשּׁוּם חוֹבָה אֶלָּא

המבוארות

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה

מִצְוָה עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְהֵרָאוֹת בָּעֲזָרָה בִּשְׁלֹשֶׁת הָרְגָלִים וּלְהָבִיא 'עוֹלַת רְאִיָּה' שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יז) 'שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ', וְ'שַׁלְמֵי חֲגִיגָה' שֶׁנֶּאֱמַר (שם יב יד) 'וְחַגֹּתָם אֹתוֹ חַג לַה' שִׁבְעַת יָמִים', וְכֵן מִצְוָה לִשְׂמֹחַ בָּרֶגֶל בַּאֲכִילַת בָּשָׂר שְׁלָמִים שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כז ז) 'וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ':

פֶּרֶק א הַחַיָּבִים וְהַפְּטוּרִים בִּרְאִיָּה, וְדִינֵי עוֹלַת רְאִיָּה, שַׁלְמֵי חֲגִיגָה, וְשַׁלְמֵי שִׂמְחָה:

מִשְׁנָה א הַחַיָּבִים וְהַפְּטוּרִים בְּמִצְוַת עֲלִיָּה לָרֶגֶל:

הַכֹּל חַיָּבִין בִּרְאִיָּה - לְהֵרָאוֹת בָּעֲזָרָה בָּרֶגֶל, **חוּץ מֵחֵרֵשׁ** [-שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ] אֲפִלּוּ בְּאָזְנוֹ אַחַת, וַאֲפִלּוּ מְדַבֵּר הוּא, לְפִי שֶׁבְּסָמוּךְ לַפָּסוּק (דברים לא יא) 'בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת פְּנֵי ה'' נֶאֱמַר (שם פסוק יב) 'לְמַעַן יִשְׁמְעוּ', יָצָא מִי שֶׁאֵין שְׁמִיעָתוֹ גְּמוּרָה, וְהַשּׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וּלְמַעַן יִלְמְדוּ', **וְשׁוֹטֶה** [-חֲסַר דַּעַת], לְפִי שֶׁפְּטוּר מִכָּל הַמִּצְוֹת, **וְקָטָן** [לְהַלָּן יִתְבָּאֵר אֵיזֶה קָטָן], **וְטֻמְטוּם** [-אָדָם שֶׁמִּין שֶׁלּוֹ מְכֻסֶּה, וְאֵין נִכָּר אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה], **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** [-שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּם זַכְרוּת וְגַם נְקֵבוּת], **וְנָשִׁים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג יז) 'יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ' יָצְאוּ מִי שֶׁאֵינוֹ 'זְכוּרְךָ' וְדַאי, **וַעֲבָדִים** כְּנַעֲנִים **שֶׁאֵינָם מְשֻׁחְרָרִים,** לְפִי שֶׁחַיָּבִים בְּמִצְוֹת כְּאִשָּׁה, וְעוֹד שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת', יָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁאֵינָם בְּכְלַל 'יִשְׂרָאֵל'. **וְהַחִגֵּר** [-שֶׁנִּקְטָעָה רַגְלוֹ] שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יד) 'שְׁלֹשׁ רְגָלִים', יָצָא מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת לָרֶגֶל בְּרִגְלָיו, **וְהַסּוּמָא** [-שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה] שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת פְּנֵי ה'', וְדָרְשׁוּ כְּשֵׁם שֶׁבָּאִים לְהֵרָאוֹת - עַל יְדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּךְ צְרִיכִים לָבוֹא לִרְאוֹתוֹ, יָצָא סוּמָא וַאֲפִלּוּ בְּעַיִן אַחַת שֶׁאֵין רְאִיָּתוֹ שְׁלֵמָה, **וְהַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן,** שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲלוֹת בְּרִגְלֵיהֶם, **וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת בְּרִגְלָיו** מִירוּשָׁלַיִם לָעֲזָרָה, מֵחֲמַת הֱיוֹתוֹ מְפֻגָּק בְּיוֹתֵר, לְפִי שֶׁדִּינָם כְּחִגֵּר. **אֵיזֶהוּ קָטָן** הַפָּטוּר מִן הָרְאִיָּה שֶׁאַף אֵין אָבִיו מְצֻוֶּה לְחַנְּכוֹ בָּהּ, **כֹּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל** מֵרֹב קִטְנוּתוֹ **אֲפִלּוּ לִרְכֹּב עַל כְּתֵפָיו שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כֹּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת בְּרִגְלָיו מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'שָׁלֹשׁ רְגָלִים'**, וְדָרְשׁוּ שֶׁלֹּא חִיְּבָה תּוֹרָה בְּרְאִיָּה אֶלָּא אֶת הָרְאוּי לַעֲלוֹת בְּרִגְלָיו, וְכָל קָטָן שֶׁגָּדוֹל כְּמוֹתוֹ פָּטוּר מִן הָרְאִיָּה, אֵין אָבִיו מְצֻוֶּה לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוָה זוֹ: **מִשְׁנָה ב דִּין שׁוֹר קָרְבַּן רְאִיָּה וְקָרְבַּן חֲגִיגָה: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** עוֹלַת **הָרְאִיָּה** שְׁתֵּי כְסָפִים, וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה מָעָה כֶּסֶף. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אַדְרַבָּה, עוֹלַת **הָרְאִיָּה** אֵינָהּ צְרִיכָה לִהְיוֹת אֶלָּא בְּשׁוּי **מָעָה כֶּסֶף, וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה** צְרִיכִים לִהְיוֹת בְּשׁוּי **שְׁתֵּי כֶּסֶף,** לְפִי שֶׁשַּׁלְמֵי חֲגִיגָה חוּץ מֵחֶלְקָם הַנִּקְטָר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ לַה', מִתְחַלְּקִים הֵם גַּם לַכֹּהֲנִים וְגַם לַבְּעָלִים, וּלְפִיכָךְ יֵשׁ לַהֲבִיאָם בְּשִׁעוּר גָּדוֹל יוֹתֵר מַעוֹלַת הָרְאִיָּה שֶׁכֻּלָּהּ לְגָבוֹהַּ, אוּלָם 'שַׁלְמֵי שִׂמְחָה' שֶׁצָּרִיךְ לְהָבִיא כִּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּשַׂר קָדָשִׁים לִשְׂמֹחַ בּוֹ בָּרֶגֶל לֹא נָתְנוּ בָּהֶם חֲכָמִים שִׁעוּר: **מִשְׁנָה ג דִּין הַקְרֵבַת עוֹלוֹת נְדָרִים וּנְדָבוֹת, עוֹלוֹת רְאִיָּה, שַׁלְמֵי שִׂמְחָה, וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה בְּיוֹם טוֹב, וַהֲבָאָתָם מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: עוֹלוֹת** נְדָרִים וּנְדָבוֹת אֵינָן קְרֵבוֹת בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא בְּחֵלּוֹ שֶׁל **מוֹעֵד,** לְפִי שֶׁאֵין הַקְרָבָתָם דּוֹחָה יוֹם טוֹב, אוּלָם עוֹלוֹת רְאִיָּה הַבָּאוֹת בָּרְגָלִים קְרֵבוֹת בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁעִקַּר מְצָוָתָן בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן וְאַף שֶׁיֵּשׁ לָהֶן תַּשְׁלוּמִין - שֶׁאִם לֹא הֵבִיאָן בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן יָכוֹל לַהֲבִיאָן כָּל שִׁבְעָה יָמִים שֶׁלְּאַחֲרָיו, וּבָאוֹת - עוֹלוֹת רְאִיָּה, **מִן הַחֻלִּין** בְּלִבַּד וְלֹא מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁקִּרְבַּן חוֹבָה הֵן וְאָסוּר לִפְרֹעַ חוֹבוֹ בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְהַשְּׁלָמִים** - שַׁלְמֵי שִׂמְחָה, בָּאִים אַף **מִן הַמַּעֲשֵׂר** שֵׁנִי, לְפִי שֶׁאֵינָם בָּאִים מִשּׁוּם חוֹבָה אֶלָּא

כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בָּשָׂר לִשְׂמֹחַ בּוֹ בָּרֶגֶל. וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה הַבָּאִים בְּיוֹם **טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח** וּבְשָׁאָר יָמִים טוֹבִים, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** אֵינָם בָּאוֹת אֶלָּא **מִן הַחֻלִּין**, כְּשֶׁאָר דְּבָרִים שֶׁבְּחוֹבָה שֶׁאֵינָם בָּאִים אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים** אִם הֵבִיא אַחַת מִן הַחֻלִּין יָצָא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ וְיָכוֹל לְהָבִיא שַׁלְמֵי חֲגִיגָה נוֹסָפִים **מִן הַמַּעֲשֵׂר** אִם הַסּוֹעֲדִים עַל שֻׁלְחָנוֹ מְרֻבִּים, וַחֲגִיגָה הַבָּאָה עִם קָרְבַּן פֶּסַח שֻׁחֲבוּרְתוֹ מְרֻבָּה כְּדֵי שֶׁיֵּאָכֵל עַל הַשֹּׂבַע, מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי שֶׁבָּאָה מִן הַמַּעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה ד קִיּוּם מִצְוַת שְׂמִחַת הָרֶגֶל בַּאֲכִילַת בְּשַׂר שֶׁאֵר קָדָשִׁים:** **יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן** בְּמִצְוַת 'וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ' (דברים טז יד) הַמִּתְקַיֶּמֶת בַּאֲכִילַת בְּשַׂר קָדָשִׁים בִּירוּשָׁלַיִם, אַף **בְּנְדָרִים וּנְדָבוֹת** - שֶׁנָּדְרוּ וְנָדְבוּ לִשְׁלָמִים, **וּבְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה** שֶׁמַּפְרִישׁ מַעֲדְרוֹ וּמַקְרִיבוֹ לִשְׁלָמִים. **וְהַכֹּהֲנִים** הָאוֹכְלִים בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן אַף **בְּחַטָּאוֹת וּבַאֲשָׁמוֹת, וּבִבְכוֹר** שֶׁקִּבְּלוּ מִיִּשְׂרָאֵל כְּמִצְוָתוֹ, שֶׁקָּרֵב וּבְשָׂרוֹ לַכֹּהֵן, **וּבְחֲזֵה וְשׁוֹק** שֶׁקִּבְּלוּ מִקָּרְבַּן שְׁלָמִים שֶׁהִקְרִיב יִשְׂרָאֵל, וְלֹא רַק בְּ'שְׂלָמֵי שִׂמְחָה' שֶׁמַּקְרִיבִים בְּמְיֻחָד לְכָךְ, **אֲבָל לֹא** יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָם לֹא **בְּעוֹפוֹת וְלֹא בְּמִנְחוֹת** לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ' (שם) וְדָרְשׁוּ עֲשֵׂה שִׂמְחָה מִמִּי שֶׁהַחֲגִיגָה בָּאָה מִמֶּנּוּ, וְהַחֲגִיגָה אֵינָהּ בָּאָה לֹא מִן הָעוֹפוֹת וְלֹא מִן הַמִּנְחוֹת: **מִשְׁנָה ה בֵּאוּר מַחֲלֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּשִׁעוּר 'עוֹלוֹת רְאִיָּה' וְ'שַׁלְמֵי חֲגִיגָה'** (לעיל מ"ב) **רַק כְּשֶׁגָּבְרוּ וּבְנֵי בֵּיתוֹ מוּעָטִים: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אוֹכְלִים** [-בְּנֵי בַּיִת] **מְרֻבִּים** שֶׁצָּרִיךְ בָּשָׂר רַב כְּדֵי לְשַׂמְּחָם בֶּחָג, **וְנָכְסִים מוּעָטִים** - שֶׁאֵין בְּיָכְלְתּוֹ לְהָבִיא גַּם עוֹלוֹת מְרֻבּוֹת וְגַם שַׁלְמֵי חֲגִיגָה מְרֻבִּים, **מֵבִיא שְׁלָמִים מְרֻבִּים** - כְּדֵי צָרְכֵּי בְּנֵי בֵּיתוֹ, **וְעוֹלוֹת** רְאִיָּה **מוּעָטוֹת** - כַּשִּׁעוּר הַמּוּעָט שֶׁיּוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ, שֶׁהוּא מָעָה כֶּסֶף. הָיוּ לוֹ **נְכָסִים מְרֻבִּים, וְאוֹכְלִין** [-בְּנֵי בַּיִת] **מוּעָטִין** - שֶׁדַּי לָהֶם בְּבָשָׂר מוּעָט, **מֵבִיא עוֹלוֹת רְאִיָּה מְרֻבּוֹת** - כְּפִי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז יז) 'אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ', **וּשְׁלָמִים מוּעָטִין** כְּדֵי צָרְכֵי בְּנֵי בֵּיתוֹ וְלֹא יוֹתֵר, שֶׁלֹּא יָבוֹא בְּשָׂרָם לִידֵי נוֹתָר. הָיָה **זֶה וְזֶה מוּעָט** - גַּם בְּנֵי בֵּיתוֹ וְגַם נְכָסָיו, **עַל זֶה נֶאֱמַר** לְעֵיל (מ"ב) שֶׁלְּדַעַת בֵּית הִלֵּל, צָרִיךְ לְהָבִיא 'עוֹלַת רְאִיָּה' שֶׁשָּׁוְוֹיהּ לְפָחוֹת **מָעָה כֶּסֶף**, וְ'שַׁלְמֵי חֲגִיגָה' שֶׁשָּׁוְוִים לְפָחוֹת **שְׁתֵּי כֶּסֶף**. הָיוּ **זֶה וְזֶה מְרֻבִּים** - גַּם בְּנֵי בֵּיתוֹ וְגַם נְכָסָיו, **עַל זֶה נֶאֱמַר** בַּפָּסוּק (דברים טז יז) **'אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ'** - שֶׁיָּבִיא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים כְּפִי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ: **מִשְׁנָה ו דִּין מִי שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן עַד מָתַי יָכוֹל לְהַשְׁלִים: מִי שֶׁלֹּא חָג** - שֶׁלֹּא הִקְרִיב שַׁלְמֵי חֲגִיגָה בְּיוֹם **טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חָג**, **חוֹגֵג אֶת כָּל הָרֶגֶל** - מַשְׁלִים אֶת הַקְּרָבָתָם בְּחֹל הַמּוֹעֵד, וְאַף **בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג** - חַג הַסֻּכּוֹת, בְּשָׁמְעֵנִי עֲצֶרֶת, אַף שֶׁרֶגֶל בְּפָנֵי עַצְמוֹ הוּא, וְחַג הַשָּׁבוּעוֹת אַף שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד, יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין שִׁשָּׁה יָמִים לְאַחֲרָיו כְּמוֹ פֶּסַח וְסֻכּוֹת, לְפִי שֶׁהֻקְּשׁוּ כָּל הָרְגָלִים זֶה לָזֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז טז) 'בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת'. **עָבַר הָרֶגֶל** וְיָמֵי תַּשְׁלוּמָיו, **וְלֹא חָג** - וְלֹא הִקְרִיב שַׁלְמֵי חֲגִיגָתוֹ וְעוֹלַת רְאִיָּתוֹ, **אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ** - אֵין לוֹ תַּשְׁלוּמִין עוֹד. **וְעַל** הֶפְסֵד כְּדֶגְמַת **זֶה נֶאֱמַר** (קהלת א טו) **'מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן, וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת'** - עִוּוּת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְתַקְּנוֹ הוּא, לְפִי שֶׁאַף אִם יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה מִכָּל מָקוֹם אֶת קָרְבְּנוֹתָיו הוּא לֹא הֵבִיא: **מִשְׁנָה ז דְּעוֹת נוֹסָפוֹת בְּבֵאוּר הַפָּסוּק 'מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן' הַנִּזְכָּר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר, אֵיזֶהוּ מְעֻוָּת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִתְקֹן** אַף אִם יֵעָשֶׂה תְּשׁוּבָה, **זֶה הַבָּא עַל הָעֶרְוָה** [-אִשָּׁה הָאֲסוּרָה עָלָיו בְּאִסּוּר כָּרֵת] **וְהוֹלִיד מַמְזֵר**, שֶׁדַּיְנוֹ שֶׁהוּא **מַמְזֵר**, שֶׁלְּפִי שֶׁהֵבִיא לָעוֹלָם פְּסוּלִים שֶׁהֵם זְכָרוֹן לְחֶטְאוֹ

יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִן הַחֻלִּין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מִן הַמַּעֲשֵׂר: **ד** יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן בִּנְדָרִים וּנְדָבוֹת וּבְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה. וְהַכֹּהֲנִים בְּחַטָּאוֹת וּבַאֲשָׁמוֹת וּבִבְכוֹר וּבְחֶזֶה וָשׁוֹק, אֲבָל לֹא בְּעוֹפוֹת וְלֹא בְּמִנְחוֹת: **ה** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אוֹכְלִים מְרֻבִּים וּנְכָסִים מוּעָטִין, מֵבִיא שְׁלָמִים מְרֻבִּים וְעוֹלוֹת מוּעָטוֹת. מְרֻבּוֹת וּשְׁלָמִים מוּעָטִין. זֶה וָזֶה מוּעָט, עַל זֶה נֶאֱמַר, מְעָה כֶּסֶף וּשְׁתֵּי כֶּסֶף. זֶה וָזֶה מְרֻבִּים, עַל זֶה נֶאֱמַר (דברים טז יז) 'אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ': **ו** מִי שֶׁלֹּא חָג בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג, חוֹגֵג אֶת כָּל הָרֶגֶל וְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג. עָבַר הָרֶגֶל וְלֹא חָג, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. עַל זֶה נֶאֱמַר (קהלת א טו) 'מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לְתִקֹּן, וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת': **ז** רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר, אֵיזֶהוּ מְעֻוָּת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְתִקֹּן, זֶה הַבָּא עַל הָעֶרְוָה וְהוֹלִיד מַמְזֵר. אִם תֹּאמַר בְּגוֹגֵב וְגוֹזֵל, יָכוֹל הוּא לְהַחֲזִירוֹ וְיִתְקֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר, אֵין קוֹרִין מְעֻוָּת אֶלָּא לְמִי שֶׁהָיָה מִתְקַן בַּתְּחִלָּה וְנִתְעַוֵּת, וְאֵיזֶה, זֶה תַּלְמִיד חָכָם הַפּוֹרֵשׂ מִן הַתּוֹרָה: **ח** הַתֵּר נְדָרִים פּוֹרְחִין בָּאֲוִיר, וְאֵין לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסָּמְכוּ. הִלְכוֹת שַׁבָּת חֲגִיגוֹת וְהַמְּעִילוֹת, הֲרֵי הֵם כַּהֲרֵרִים הַתְּלוּיִין בְּשַׂעֲרָה, שֶׁהֵן מִקְרָא מוּעָט וַהֲלָכוֹת מְרֻבּוֹת. הַדִּינִין וְהָעֲבוֹדוֹת הַטְּהָרוֹת וְהַטֻּמְאוֹת וַעֲרָיוֹת, יֵשׁ לָהֶן עַל מָה שֶׁיִּסָּמְכוּ. וְהֵן הֵן גּוּפֵי תּוֹרָה:

פרק ב א אֵין דּוֹרְשִׁין בָּעֲרָיוֹת בִּשְׁלֹשָׁה. וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית בִּשְׁנַיִם. וְלֹא בְּמֶרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ. כָּל הַמְסְתַּכֵּל בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים, רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה בָּא לָעוֹלָם, מַה לְּמַעְלָה, מַה לְּמַטָּה, מַה לְּפָנִים, וּמַה לְּאָחוֹר. וְכֹל שֶׁלֹּא חָס עַל כְּבוֹד קוֹנוֹ, רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם:

אֵין עֲנוֹנוֹ נִמְחָק בִּתְשׁוּבָתוֹ. וְאִם **תֹּאמַר** שֶׁפָּסוּק זֶה עוֹסֵק **בְּגוֹנֵב וְגוֹזֵל**, אֵין הַדָּבָר כֵּן, שֶׁהֲרֵי **יָכוֹל הוּא לְהַחֲזִירוֹ** - אֶת הַגְּזֵלָה אוֹ אֶת דָּמֶיהָ, **וִיתַקֵּן** אֶת חֶטְאוֹ בִּתְשׁוּבָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר, אֵין קוֹרִין מְעֻוָּת** לְכָל אָדָם הַנִּכְשָׁל בַּעֲבֵרָה, **אֶלָּא לְמִי שֶׁהָיָה מִתְקַן בַּתְּחִלָּה וְנִתְעַוֵּת** לְאַחַר מִכֵּן, **וְאֵיזֶה** הוּא הַנִּקְרָא 'מִתְקַן' שֶׁנִּתְעַוֵּת, **זֶה תַּלְמִיד חָכָם** הַשָּׁלֵם עַל יְדֵי תּוֹרָתוֹ, **הַפּוֹרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה**, וּבְכָךְ מְקַלְקֵל אֶת שִׁלְמוּתוֹ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְתַקֵּן אֶת מַה שֶׁקִּלְקֵל, לְפִי שֶׁאַף אִם יַחֲזֹר לְתַלְמוּדוֹ לֹא יוּכַל לְהַשְׁלִים אֶת הַזְּמַן שֶׁלֹּא עָסַק בַּתּוֹרָה: **מִשְׁנָה ח מִצְוַת הַבָּאַת קָרְבַּן חֲגִיגָה בְּרִגְלֵים וַהֲלָכוֹת נוֹסָפוֹת שֶׁאֵינָן מְפֹרָשׁוֹת בַּמִּקְרָא אֶלָּא בְּרֶמֶז, וְנִמְסְרוּ לַחֲכָמִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה: הֲתֵר נְדָרִים** [-שְׁחָכָם אוֹ שְׁלֹשָׁה הֲדְיוֹטוֹת יְכוֹלִים לְהַתִּיר נְדָרִים עַל יְדֵי פֶּתַח - שֶׁאִם הָיָה הַנּוֹדֵר יוֹדֵעַ מִמָּנוּ לֹא הָיָה נוֹדֵר] **פּוֹרְחִין בָּאֲוִיר** הֵם - אֵינָם מְפֹרָשִׁים בְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, אֶלָּא נִמְסְרוּ לַחֲכָמִים בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, **וְאֵין לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסָּמְכוּ** - רַק מִטַּעַם רָמָז וְאַסְמַכְתָּא יֵשׁ לָהֶם בַּמִּקְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל ג) 'לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ', וְדָרְשׁוּ הוּא - הַנּוֹדֵר, אֵינוֹ מֵחֵל [-עוֹשֶׂה דְּבָרָיו חֻלִּין], אֲבָל אֲחֵרִים מוֹחֲלִין לוֹ - מַתִּירִים לוֹ אֶת נִדְרוֹ. חֵלֶק **מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת, וְהַחֲגִיגוֹת** [-מִצְוַת הֲבָאַת קָרְבַּן חֲגִיגָה בָּרֶגֶל], וְחֵלֶק מֵהִלְכוֹת **הַמְּעִילוֹת** בְּהֶקְדֵּשׁ, **הֲרֵי הֵם כַּהֲרָרִים הַתְּלוּיִין בְּשַׂעֲרָה** שֶׁבָּרֹאשׁ - שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאֵין הַשַּׂעֲרָה חֲזָקָה דַּיָּהּ לְהַחֲזִיק אֶת הֶהָרִים, כָּךְ הֲלָכוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵן תְּלוּיוֹת בְּרֶמֶז מִקְרָא **מוּעָט** - שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ, **וַהֲלָכוֹת מְרֻבּוֹת** הֵן. **הַדִּינִין** - דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְדִינֵי **הָעֲבוֹדוֹת** שֶׁל הַקְרָבַת הַקָּרְבָּנוֹת, וְדִרְכֵי **הַטְּהָרוֹת, וְדִינֵי הַטֻּמְאוֹת, וַעֲרָיוֹת** הָאֲסוּרוֹת, אַף דִּינֵיהֶם שֶׁאֵינָם מְפֹרָשִׁים בַּתּוֹרָה, **יֵשׁ לָהֶן עַל מָה שֶׁיִּסָּמְכוּ** - יֵשׁ לָהֶם דְּרָשׁוֹת גְּמוּרוֹת בְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְאוּלָם כָּל הַשְּׁנוּיִים בַּמִּשְׁנָה בֵּין אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסָּמְכוּ, וּבֵין אֵלּוּ שֶׁהֵם כַּהֲרָרִים הַתְּלוּיִין בְּשַׂעֲרָה הֵן הֵן - כֻּלָּם **גּוּפֵי תּוֹרָה** הֵם:

פֶּרֶק ב חֲלָקִים בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין לְלַמֵּד לְתַלְמִידִים אֶלָּא בְּתִנְאִים מְסֻיָּמִים, וּדְבָרִים שֶׁאֵין לְלַמֵּד כְּלָל. דִּינֵי קָרְבַּן חֲגִיגָה, וּמַעֲלוֹת שְׁתְּקִנוּ חֲכָמִים בְּעִנְיְנֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה: **מִשְׁנָה א דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בִּלְמוּד: אֵין דּוֹרְשִׁין בָּעֲרָיוֹת** - אֵין מְלַמְּדִים דִּרְשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל אִסּוּרֵי עֲרָיוֹת שֶׁאֵינָן מְפֹרָשׁוֹת בַּתּוֹרָה [כְּגוֹן בִּתּוֹ מֵאֲנוּסָתוֹ] **בִּשְׁלֹשָׁה** - לִשְׁלֹשָׁה תַּלְמִידִים יַחַד, אֶלָּא רַק לְאֶחָד אוֹ לִשְׁנַיִם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁבִּזְמַן שֶׁיְּדַבֵּר הָרַב עִם אֶחָד מֵהֶם יְדַבְּרוּ הַתַּלְמִידִים הָאֲחֵרִים בֵּינֵיהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ שֶׁדּוֹרֵשׁ עֶרְוָה זוֹ לְאִסּוּר, וּלְפִי שֶׁנִּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מְחַמַּדְתָּן לָעֲרָיוֹת וְנוֹטֶה הוּא לְהָקֵל בָּהֶם, יָבוֹאוּ לְהַתִּירָהּ. **וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה** שֵׁשֶׁת יְמֵי **בְּרֵאשִׁית** אֲפִלּוּ **בִּשְׁנַיִם** - לִשְׁנֵי תַּלְמִידִים, אֶלָּא רַק לְאֶחָד שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד לב) 'כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁרַק אֶחָד שׁוֹאֵל עַל יְמֵי הַבְּרִיאָה. **וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה** שֶׁרָאוּ יְחֶזְקֵאל וְיִשַּׁעְיָה אֲפִלּוּ **בְּיָחִיד** - לְתַלְמִיד אֶחָד, **אֶלָּא אִם כֵּן** מַכִּיר בּוֹ הָרַב שֶׁהָיָה **חָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ** - שֶׁיָּכוֹל לִמְסֹר לוֹ רָאשֵׁי פְּרָקִים וְהוּא מֵבִין הַשְּׁאָר מִדַּעְתּוֹ. **כָּל הַמִּסְתַּכֵּל** - הַמִּתְבּוֹנֵן **בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים** אֵלּוּ, **רָאוּי לוֹ** - יָפֶה וְטוֹב הָיָה לוֹ **כְּאִלּוּ** [-אִלּוּ] **לֹא הָיָה בָּא לָעוֹלָם,** וְאֵלּוּ הֵן: **מַה לְּמַעְלָה** מֵרָאשֵׁי הַחַיּוֹת, **מַה לְּמַטָּה** - מִתַּחַת לָאָרֶץ, **מַה לְּפָנִים** - מֵחוּץ לְמִחִצַּת הָרַקִּיעַ בְּצַד מִזְרָח, **וּמַה לְּאָחוֹר** - מֵחוּץ לְמִחִצַּת הָרַקִּיעַ בְּצַד מַעֲרָב [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: מַה לְּפָנִים - מָה הָיָה לִפְנֵי בְּרִיאַת הָעוֹלָם, מַה לְּאָחוֹר - מַה יִּהְיֶה בְּסוֹף הָעוֹלָם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים]. **וְכֹל שֶׁלֹּא חָס עַל כְּבוֹד קוֹנוֹ** - שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה בַּסֵּתֶר וְאוֹמֵר אֵין שְׁכִינָה מְצוּיָה כָּאן וּמִי רוֹאֲנִי וּמִי יוֹדֵעַ אֶת מַעֲשַׂי, **רָאוּי לוֹ** - יָפֶה וְטוֹב הָיָה לוֹ **שֶׁלֹּא** הָיָה **בָּא לָעוֹלָם:**

מִשְׁנָה ב סְמִיכָה עַל קָרְבָּן בְּיוֹם טוֹב: הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹת בְּיוֹם טוֹב נָחְלְקוּ הַתַּנָּאִים לְדוֹרוֹתֵיהֶם אִם טְעוּנִים הֵם סְמִיכָה [-סְמִיכַת הַבָּעָלִים אֶת יָדָיו בְּכָל כֹּחוֹ עַל הַקָּרְבָּן קֹדֶם שְׁחִיטָתוֹ] כְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת, אַף שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים (ביצה פ"ה מ"ב) שֶׁאֵין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַעֲלֵי חַיִּים בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהַתּוֹרָה הִתִּירָה הַקְרָבָתָם בְּיוֹם טוֹב הִתִּירָה גַּם הַסְּמִיכָה עֲלֵיהֶם, אוֹ שֶׁאֵין סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב. **יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, יוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, נְתַאי הָאַרְבֵּלִי אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. שְׁמַעְיָה אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ. הִלֵּל וּמְנַחֵם חֲבֵרוֹ לֹא יָדוּעַ אִם נָחְלְקוּ בְּדָבָר זֶה, לְפִי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ שֶׁל מְנַחֵם יְדוּעָה כִּי יָצָא לַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ וּפֵרַשׁ מִלְּהִיוֹת חֲבֵרוֹ שֶׁל הִלֵּל. אַחַר שֶׁיָּצָא מְנַחֵם, נִכְנַס שַׁמַּאי תַּחְתָּיו, וְנֶחְלַק בְּדִין זֶה עִם הִלֵּל. שַׁמַּאי אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, הִלֵּל אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. הָרִאשׁוֹנִים שֶׁבְּכָל זוּג וְזוּג שֶׁנִּזְכַּר בַּמִּשְׁנָה הָיוּ נְשִׂיאִים, **וּשְׁנִיִּים לָהֶם** - וְאֵלּוּ שֶׁהֶזְכְּרוּ שְׁנִיִּים הָיוּ **אָבוֹת בֵּית דִּין:** **מִשְׁנָה ג** הַקָּרְבָּנוֹת הַמֻּתָּרִים לְהַקְרִיבָה **בְּיוֹם טוֹב: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִבְּיאִין** בְּיוֹם טוֹב **שְׁלָמִים** - שֶׁלְּמֵי חֲגִיגָה, לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּמַקְרִיבִים אוֹתָם לְפִי שֶׁשְּׁחִיטָתָן הִיא מְלֶאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ שֶׁהֻתִּרָה בְּיוֹם טוֹב, הֵיוֹת וְהַבְּעָלִים אוֹכְלִים אֶת בְּשָׂרָם, **וְאֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶם** בְּיוֹם טוֹב קֹדֶם הַקְרָבָתָן אֶלָּא מִבְּעוֹד יוֹם, כְּשִׁיטַת שַׁמַּאי בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **אֲבָל לֹא** מַקְרִיבִין בְּיוֹם טוֹב **עוֹלוֹת** יְחִיד, לְפִי שֶׁהֵן עוֹלוֹת כֻּלָּן לְגָבוֹהַּ וְאֵין זֶה אֹכֶל נֶפֶשׁ, וַאֲפִלּוּ עוֹלַת רְאִיָּה לְפִי שֶׁיָּכוֹל לְהַקְרִיבָהּ בְּשַׁאַר יְמוֹת הָרֶגֶל. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבִיאִין** בְּיוֹם טוֹב **שְׁלָמִים** - שֶׁלְּמֵי חֲגִיגָה **וְעוֹלוֹת** - רְאִיָּה, הַבָּאִים מֻחְמַת הָרֶגֶל לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּמַקְרִיבִים אוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ח) 'עֲצֶרֶת לַה' אֱלֹהֶיךָ' וְדָרְשׁוּ 'כֹּל שֶׁהוּא לַה' מַתָּר בַּעֲצֶרֶת - בְּיוֹם טוֹב', **וְסוֹמְכִין עֲלֵיהֶם** בְּיוֹם טוֹב כְּדַעַת הִלֵּל בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, אֲבָל נְדָרִים וּנְדָבוֹת בֵּין עוֹלוֹת בֵּין שְׁלָמִים הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵינָם קְרֵבִים בְּיוֹם טוֹב: **מִשְׁנָה ד הַקְרֵבַת עוֹלַת רְאִיָּה בַּעֲצֶרֶת שֶׁחָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת:** עֲצֶרֶת [-שָׁבוּעוֹת] **שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** כֵּיוָן שֶׁאֵין מַקְרִיבִים עוֹלַת רְאִיָּה בְּיוֹם טוֹב [לְשִׁיטָתָם בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת], וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָהּ לְמָחָרָת בְּשַׁבָּת, **יוֹם טְבוּחַ** [-יוֹם שְׁחִיטָה] שֶׁלָּהּ הוּא לְאַחַר **הַשַּׁבָּת,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבִיאִין** בְּיוֹם טוֹב **שְׁלָמִים** - שֶׁלְּמֵי חֲגִיגָה **וְעוֹלוֹת** - רְאִיָּה, הַבָּאִים מֻחְמַת הָרֶגֶל לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּמַקְרִיבִים אוֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ח) 'עֲצֶרֶת לַה' אֱלֹהֶיךָ' וְדָרְשׁוּ 'כֹּל שֶׁהוּא לַה' מַתָּר בַּעֲצֶרֶת - בְּיוֹם טוֹב', **וְסוֹמְכִין עֲלֵיהֶם** בְּיוֹם טוֹב כְּדַעַת הִלֵּל בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, אֲבָל נְדָרִים וּנְדָבוֹת בֵּין עוֹלוֹת בֵּין שְׁלָמִים הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵינָם קְרֵבִים בְּיוֹם טוֹב: **מִשְׁנָה ד הַקְרֵבַת עוֹלַת רְאִיָּה בַּעֲצֶרֶת שֶׁחָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת:** עֲצֶרֶת [-שָׁבוּעוֹת] **שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** כֵּיוָן שֶׁאֵין מַקְרִיבִים עוֹלַת רְאִיָּה בְּיוֹם טוֹב [לְשִׁיטָתָם בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת], וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָהּ לְמָחָרָת בְּשַׁבָּת, **יוֹם טְבוּחַ** [-יוֹם שְׁחִיטָה] שֶׁלָּהּ הוּא לְאַחַר **הַשַּׁבָּת,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** כֵּיוָן שֶׁמֻּתָּר לְהַקְרִיבָהּ בְּיוֹם טוֹב [לְשִׁיטָתָם בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת] שֶׁהוּא עֶרֶב שַׁבָּת, אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין עִם הַקְרָבָתָהּ עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וְאֵין לָהּ **יוֹם טְבוּחַ (אַחַר הַשַּׁבָּת).**

וּמוֹדִים בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, **שֶׁאִם חָל** עֲצֶרֶת **לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁיּוֹם טְבוּחַ אַחַר הַשַּׁבָּת,** לְפִי שֶׁאַף הֵם מוֹדִים שֶׁאֵינָהּ קְרֵבָה בְּשַׁבָּת. **וְאֵין כֹּהֵן גָּדוֹל מִתְלַבֵּשׁ** בּוֹ בְּיוֹם טְבוּחַ [-יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁלְּאַחַר עֲצֶרֶת הֶחָלָה בְּשַׁבָּת], **בְּכֻלָּיו** - בְּשִׁמּוֹנָה בְּגָדִים שֶׁלּוֹ, **וּמַתְּרִין** בּוֹ **בְּהֶסְפֵּד וְתַעֲנִית** אַף שְׁבִדְרָךְ כָּל אִסּוּרֵי חַג אָסוּר בְּהֶסְפֵּד וְתַעֲנִית, כְּדֵי **שֶׁלֹּא לְקַיֵּם דִּבְרֵי** הַצָּדוֹקִים **הָאוֹמְרִין** שֶׁלְּעוֹלָם **עֲצֶרֶת** זְמַנָּהּ **אַחַר הַשַּׁבָּת** - בְּיוֹם רִאשׁוֹן בַּשַּׁבּוּעַ, לְפִי שֶׁמְּפָרְשִׁים אֶת הַכָּתוּב (ויקרא כג טו) 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת' שֶׁלְּעוֹלָם הוּא מִיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁלְּמָחֳרַת שַׁבַּת חֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח, וּמִמֵּילָא גַּם חַג הַשָּׁבוּעוֹת חָל לִעוֹלָם בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְלֹא קִבְּלוּ אֶת דִּבְרֵי חֲזַ"ל (מנחות סה:) שֶׁהוֹכִיחוּ מֵהַמִּקְרָאוֹת שֶׁ'מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת' הַיְנוּ מִמָּחֳרַת יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח שֶׁאַף הוּא נִקְרָא שַׁבָּת, וּלְפִיכָךְ כְּשֶׁחָל חַג הַשָּׁבוּעוֹת בְּשַׁבָּת שָׁצְרִיכִים לְהַקְרִיב אֶת עוֹלַת הָרְאִיָּה שֶׁלּוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שֶׁהוּא זְמַן חַג הַשָּׁבוּעוֹת לְשִׁיטַת הַצָּדוֹקִים נָהֲגוּ בּוֹ מִנְהֲגֵי חֹל בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ, כְּדֵי לְפָרְסֵם הַדָּבָר שֶׁאֵינוֹ יוֹם טוֹב וְלֹא יָבוֹאוּ לִטְעוֹת בְּשִׁיטָתָם זוֹ: **מִשְׁנָה ה** מִמִּשְׁנָה זוֹ וְאֵילָךְ עוֹסֶקֶת הַמַּסֶּכֶת בְּמַעֲלוֹת [-תַּקָּנוֹת מִדְּרַגּוֹת] שֶׁעָשׂוּ חֲכָמִים בְּדִינֵי טֻמְאוֹת וּטְהָרוֹת, וְנִשְׁנוּ בְּמַסֶּכֶת זוֹ שֶׁעִנְיָנָהּ דִּינֵי הֶרֶגֶל אַגַּב דִּין עִם הָאָרֶץ שֶׁמַּחֲזִיקִים אוֹתוֹ בְּטָהֳרָה בָּרֶגֶל (פ"ג מ"ז): **מַעֲלָה שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים בְּטָהֳרַת הַיָּדַיִם קֹדֶם אֲכִילַת פַּת חֻלִּין, אֲכִילַת**

מַעֲשֵׂר וּתְרוּמָה, אֲכִילַת בְּשַׂר קָדָשִׁים, וּנְגִיעָה בְּמֵי חַטָּאת: נוֹטְלִין [-בִּכְלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְבִיעִית מַיִם] **לַיָּדַיִם** כָּל שֶׁלֹּא שְׁמָרָם מִטֻּמְאָה, וְאַף שֶׁאֵין לוֹ יְדִיעָה שֶׁנִּטְמְאוּ, **לְחֻלִּין** - קֹדֶם אֲכִילַת פַּת חֻלִּין, **וּלְמַעֲשֵׂר** - קֹדֶם אֲכִילַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וּלְתִרוּמָה** - קֹדֶם אֲכִילַת תְּרוּמָה. **וּלְקָדָשׁ** - קֹדֶם אֲכִילַת בְּשַׂר קָדָשִׁים, אֵין דַּי בִּנְטִילָה אֶלָּא **מַטְבִּילִין** אֶת הַיָּדַיִם בְּאַרְבָּעִים סְאָה, לְפִי שֶׁעָשׂוּ מַעֲלָה בְּטָהֳרָה לְקָדָשׁ יוֹתֵר מִבְּטָהֳרָה לְחֻלִּין לְמַעֲשֵׂר וְלִתְרוּמָה. **וּלְחַטָּאת** - הַבָּא לִגַּע בְּמֵי חַטָּאת [-מַיִם הַמְעֹרָבִים בְּאֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה שֶׁמָּהֶם מַזִּים עַל טְמֵאֵי מֵתִים לְטַהֲרָם], **אִם נִטְמְאוּ יָדָיו** בְּטֻמְאָה שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁתִּטַּמֵּא אֶת הַיָּדַיִם כְּגוֹן בְּסֵפֶר מִכְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ אוֹ בָּאֳכָלִים וּמַשְׁקִים טְמֵאִים, **נִטְמָא** כָּל **גּוּפוֹ** וְצָרִיךְ לִטְבֹּל בְּמִקְוֶה קֹדֶם שֶׁיִּגַּע בְּמֵי חַטָּאת, לְפִי שֶׁעָשׂוּ מַעֲלָה יְתֵרָה בְּמֵי חַטָּאת יוֹתֵר מִבְּקָדָשׁ: **מִשְׁנָה ו מַעֲלָה שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁצְּרִיכָה כַּוָּנָה בְּטְבִילָה לְשֵׁם הַדָּבָר שֶׁטּוֹבֵל בִּשְׁבִילוֹ, וּטְבִילָה לְדָבָר הַקַּל אֵינָהּ מוֹעֶלֶת לְדָבָר הֶחָמוּר:** טָמֵא הַטּוֹבֵל וְנִתְכַּוֵּן לְהִטָּהֵר בְּטְבִילָתוֹ לַאֲכִילַת חֻלִּין, **וְהֶחְזֵק** - וְנִטְהַר **לְחֻלִּין, אָסוּר לְמַעֲשֵׂר** - אָסוּר בַּאֲכִילַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, עַד שֶׁיִּטְבֹּל לְשֵׁם טָהֳרָה לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְכֵן אִם **טָבַל** וְנִתְכַּוֵּן לְהִטָּהֵר בְּטְבִילָתוֹ לַאֲכִילַת **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי **וְהֶחְזֵק** - וְנִטְהַר **לְמַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, **אָסוּר לִתְרוּמָה** - בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה. וְכֵן אִם **טָבַל** וְנִתְכַּוֵּן לְהִטָּהֵר בְּטְבִילָתוֹ לַאֲכִילַת **תְּרוּמָה, וְהֶחְזֵק** - וְנִטְהַר **לִתְרוּמָה, אָסוּר לְקָדָשׁ** - בַּאֲכִילַת בְּשַׂר קָדָשִׁים, עַד שֶׁיִּטְבֹּל לְשֵׁם טָהֳרָה לְקָדָשִׁים. וְכֵן אִם **טָבַל** וְנִתְכַּוֵּן לְהִטָּהֵר בְּטְבִילָתוֹ לַאֲכִילַת בְּשַׂר **קֹדֶשׁ, וְהֶחְזֵק** - וְנִטְהַר **לְקֹדֶשׁ, אָסוּר לְחַטָּאת** - לָגַעַת בְּמֵי חַטָּאת. אוּלָם אִם **טָבַל לְחֻמּוּר מֵתֹר** - טָהוֹר, אַף **לַקַּל** מִמֶּנּוּ, כְּגוֹן אִם טָבַל לְמֵי חַטָּאת טָהוֹר לְכָל הַדְּבָרִים, וְאִם טָבַל לְקֹדֶשׁ טָהוֹר לִתְרוּמָה. **טָבַל** טְבִילָה כְּשֵׁרָה, **וְלֹא הֶחְזֵק** - וְלֹא נִתְכַּוֵּן כְּלָל לְשֵׁם טְבִילָה אֶלָּא לְשֵׁם רְחִיצָה, **כְּאִלּוּ לֹא טָבַל** לְמַעֲשֵׂר וְלִתְרוּמָה וּלְקֹדֶשׁ, אַף טָהוֹר הוּא לְחֻלִּין לְפִי שְׁטְבִילָה לְחֻלִּין אֵינָהּ צְרִיכָה כַּוָּנָה: **מִשְׁנָה ז מַעֲלָה שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לָדוּן בְּגִדֵּי עַם הָאָרֶץ כְּמִדְרָס, וְכֵן בְּגִדֵּי הַזָּבִים פְּחוֹת בְּטָמְאָה כְּמִדְרָס לַזָּבִים יוֹתֵר מֵהֶם:** גְּזִרוּ חֲכָמִים עַל **בְּגִדֵּי עַם הָאָרֶץ** לְדוּנָם כְּמִדְרָס [-כְּלִי אוֹ בֶּגֶד שֶׁיָּשַׁב אוֹ שָׁכַב עָלָיו הַזָּב] שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה הַמְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים, **לְפְרוּשִׁין** - לְגַבֵּי ה'חֲבֵרִים' הַמַּקְפִּידִים לֶאֱכֹל אַף חֻלִּין בְּטָהֳרָה, לְפִי שֶׁעַם הָאָרֶץ אֵינוֹ מִשְׁמֵר בְּגָדָיו וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאִשְׁתּוֹ יָשְׁבָה עֲלֵיהֶם בְּנִדּוּתָהּ וְנִטְמְאוּ. וְעַל **בִּגְדֵי פְּרוּשִׁין** לְדוּנָם כְּמִדְרָס לְגַבֵּי אוֹכְלֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם. וְעַל בִּגְדֵי אוֹכְלֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְדוּנָם **כְּמִדְרָס** לְגַבֵּי כֹּהֲנִים **אוֹכְלֵי תְרוּמָה.** וְעַל **בִּגְדֵי** כֹּהֲנִים **אוֹכְלֵי תְרוּמָה** לְדוּנָם כְּמִדְרָס **לְחַטָּאת** - לְגַבֵּי הַמִּתְעַסְּקִים בְּמֵי חַטָּאת, לְפִי שֶׁאֵין שְׁמִירַת טָהֳרָתָם שֶׁל כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ נֶחְשֶׁבֶת שְׁמִירָה אֵצֶל הֶחָמוּר מִמֶּנּוּ, וְכֵיוָן שֶׁדָּנִים אֶת בִּגְדֵי הַקַּל כְּאֵינָם שְׁמוּרִים לְגַבֵּי הֶחָמוּר מִמֶּנּוּ, חוֹזֵר הַחֶשֶׁשׁ הַקַּיָּם בְּבִגְדֵי עַם הָאָרֶץ שֶׁאֵינָם שְׁמוּרִים שֶׁמָּא יָשְׁבָה עֲלֵיהֶם אִשְׁתּוֹ בְּנִדּוּתָהּ וְנִטְמְאוּ. **יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר הָיָה חָסִיד שֶׁבַּכְּהֻנָּה** שֶׁדַּרְגָּתוֹ כְּאוֹכְלֵי תְרוּמָה, **וְהָיְתָה מִטְפַּחְתּוֹ מִדְרָס לְקָדָשׁ** - הָיוּ נִזְהָרִים בָּהּ אוֹכְלֵי בְּשַׂר קָדָשִׁים. וְכֵן **יוֹחָנָן בֶּן גְּדַגְדָּא הָיָה** מִן הַפְּרוּשִׁים שֶׁאוֹכֵל **חֻלִּין עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ כָּל יָמָיו, וְהָיְתָה מִטְפַּחְתּוֹ מִדְרָס לְחַטָּאת** - הָיוּ נִזְהָרִים בָּהּ הַמִּתְעַסְּקִים בְּמֵי חַטָּאת:

פֶּרֶק ג מַעֲלוֹת שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים בְּטָהֳרָה לְקָדָשִׁים, וּבְטָהֳרָה לִתְרוּמָה, מֵהֶם שֶׁהֶחְמִירוּ יוֹתֵר בְּקֹדֶשׁ, וּמֵהֶם שֶׁהֶחְמִירוּ יוֹתֵר בִּתְרוּמָה, וְדִינֵי טֻמְאַת עַם הָאָרֶץ בָּרֶגֶל וּבִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה: **מִשְׁנָה א הַמַּעֲלוֹת בָּהֶן הֶחְמִירוּ חֲכָמִים בְּקֹדֶשׁ יוֹתֵר מִבִּתְרוּמָה:** חָמֵר גְּזִרוּ חֲכָמִים עַל הַטָּהֳרָה **בְּקֹדֶשׁ** - לְעִנְיַן בְּשַׂר קָדָשִׁים, **מִבִּתְרוּמָה** - יוֹתֵר מֵהַטָּהֳרָה לְעִנְיַן תְּרוּמָה, בְּאֶחָד עָשָׂר דְּבָרִים וְאֵלּוּ הֵן: א. **שֶׁמַּטְבִּילִין כֵּלִים** טְמֵאִים כְּשֶׁהֵם **בְּתוֹךְ כֵּלִים** טְמֵאִים אֲחֵרִים, בְּבַת אַחַת כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם **לִתְרוּמָה, אֲבָל לֹא** כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם **לְקֹדֶשׁ,** לְפִי שֶׁהֶחְמִירוּ בְּקֹדֶשׁ לַחֲשֹׁשׁ

בְּתוֹךְ כֵּלִים לִתְרוּמָה, אֲבָל לֹא לְקֹדֶשׁ.

שֶׁהַכְּלִי הַפְּנִימִי נִצְמָד לַכְּלִי הַחִיצוֹן וַהֲרֵי זוֹ חֲצִיצָה הַמּוֹנַעַת מֵהַמַּיִם לְהִכָּנֵס בֵּין שְׁנֵי הַכֵּלִים, וּלְפִיכָךְ אֵינָם נִטְהָרִים. ב. **אֲחוֹרַיִם** - גַּב הַכְּלִי, **וְתוֹךְ** - חֶלְקוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל הַכְּלִי, **וּבֵית הַצְּבִיטָה** - מָקוֹם אֲחִיזַת הַכְּלִי, נֶחְשָׁבִים כִּכְלִים נִפְרָדִים **בִּתְרוּמָה** - לְגַבֵּי שִׁמּוּשׁ בַּכְּלִי לִתְרוּמָה, שֶׁאִם נָגְעוּ מַשְׁקִים טְמֵאִים שֶׁאֵינָם מִטַּמְּאִים כְּלִי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן בְּאֶחָד מֵהֶם, לֹא נִטְמָא אֶלָּא הוּא, וְיָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּשְׁאָר הַכְּלִי לִתְרוּמָה, **אֲבָל לֹא בְּקֹדֶשׁ** - לְגַבֵּי שִׁמּוּשׁ בַּכְּלִי לְקָדָשִׁים, שֶׁאֲפִלּוּ נִטְמָא רַק אֶחָד מֵהֶם אֲפִלּוּ בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן נִטְמָא הַכְּלִי כֻּלּוֹ, וְצָרִיךְ לְהִזָּהֵר בִּנְגִיעַת כֻּלּוֹ בְּקֹדֶשׁ. ג. **הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמִּדְרָס** - מְנֻעָל שֶׁל זָב, שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה, רַשַּׁאי לִהְיוֹת **נוֹשֵׂא** עִמּוֹ בְּאוֹתוֹ זְמַן **אֶת הַתְּרוּמָה** - הַנִּמְצֵאת בְּתוֹךְ חֲבִית שֶׁל חֶרֶס, שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא מִגַּבּוֹ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יִכָּנֵס הַמִּדְרָס אוֹ רְצוּעָה שֶׁלּוֹ לַאֲוִיר הַכְּלִי חֶרֶס, מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁלָּקַח בְּיָדוֹ חֲבִית יַיִן שֶׁל נְסָכִים, וּבְאֶמְצַע הֲלִיכָתוֹ נִקְרָעָה רְצוּעַת סַנְדָּלוֹ שֶׁהָיָה מִדְרַס הַזָּב, וּלְקָחָהּ בְּיָדוֹ, וְנָפְלָה הָרְצוּעָה לַאֲוִיר הֶחָבִית וְנִטְמָא הַקֹּדֶשׁ, וּלְפִי שֶׁמַּעֲשֶׂה זֶה אֵרַע עִם קֹדֶשׁ לֹא גָּזְרוּ גְּזֵרָה זוֹ אֶלָּא עַל הַקֹּדֶשׁ וְלֹא עַל הַתְּרוּמָה. ד. **בִּגְדֵי** כֹּהֲנִים **אוֹכְלֵי תְּרוּמָה** דִּינָם **כְּמִדְרָס לְקֹדֶשׁ** - לְגַבֵּי אוֹכְלֵי בְּשַׂר קָדָשִׁים, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"ז). ה. **לֹא כְּמִדַּת** חֹמֶר דִּין חֲצִיצָה שֶׁגָּזְרוּ בְּטְבִילָה לְגַבֵּי **הַקֹּדֶשׁ, מִדַּת** חֻמְרָתָם לְגַבֵּי **הַתְּרוּמָה, שֶׁבְּקֹדֶשׁ מַתִּיר** אֶת הַקְּשָׁרִים שֶׁבְּבֶגֶד אַף כְּשֶׁאֵינָם חוֹצְצִים בְּפָנֵי הַמַּיִם, **וּמְנֻגָּב** [-מְיֻבָּשׁ] אֶת הַכֵּלִים קֹדֶם טְבִילָתָם אִם לַחִים הֵם, **וּמַטְבִּיל** אוֹתָם רַק לְאַחַר מִכָּן, **וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵׁר** בַּחֲזָרָה אֶת קִשְׁרֵי הַבֶּגֶד, **וּבִתְרוּמָה** אִם רָצָה **קוֹשֵׁר** אֶת הַבֶּגֶד תְּחִלָּה, **וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּיל** אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא קָשׁוּר, וְאַף אֵין צָרִיךְ לְנַגְּבוֹ תְּחִלָּה: **מִשְׁנָה ב** ו. **כֵּלִים הַנִּגְמָרִין** עַל יְדֵי חֲבֵר הַמְשַׁמְּרָם **בְּטָהֳרָה** - שֶׁלֹּא יִטַּמְּאוּ, מִלִּפְנֵי שֶׁנִּגְמְרוּ וְהֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, **צְרִיכִין** לַמְרוֹת זֹאת **טְבִילָה** כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם **לְקֹדֶשׁ,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא קֹדֶם שֶׁנִּגְמְרוּ בְּעוֹדָם בִּידֵי הֶחָבֵר נִתַּז עֲלֵיהֶם רֹק מִפִּי עַם הָאָרֶץ [שֶׁנִּזְרוּ עָלָיו חֲכָמִים שֶׁרֹּקוֹ מְטַמֵּא], וְנוֹתֵר הָרֹק בְּלַחוּתוֹ עֲלֵיהֶם עַד גְּמַר עֲשִׂיָּתָם וְנִטְמְאוּ, **אֲבָל לֹא** גָּזְרוּ לַחֲשׁשׁ כֵּן **לִתְרוּמָה.** ז. **הַכְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** וַאֲפִלּוּ חֲתִיכוֹת נִפְרָדוֹת שֶׁאֵינָן נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ, לְהֶחְשֵׁב כַּחֲתִיכָה אַחַת, **לְקֹדֶשׁ** - לְגַבֵּי בְּשַׂר קָדָשִׁים, שֶׁאִם יִגַּע טְבוּל יוֹם בְּאַחַת מֵהֶם יִטַּמְּאוּ כֻּלָּם וְהִסְמִיכוּ דִּין זֶה עַל הַפְּסוּק (במדבר ז יד) 'כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב', שֶׁכָּל מַה שֶּׁבַּכַּף נֶחְשָׁב אַחַת, **אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה,** שֶׁאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּאֶחָד מֵהֶם לֹא נִפְסַל אֶלָּא זֶה שֶׁנָּגַע בּוֹ: דְּרָגוֹת הַטֻּמְאָה הֵן: א) אֲבִי אֲבוֹת הַטֻּמְאָה - מֵת, ב) אַב הַטֻּמְאָה - הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת וּשְׁאָר אֲבוֹת הַטֻּמְאָה הַשָּׁנוּיִים בְּתִחִלַּת מַסֶּכֶת כֵּלִים, שֶׁמִּטַּמֵּא אַף אָדָם וְכֵלִים, ג) רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה - הַנּוֹגֵעַ בַּאֲבוֹת הַטֻּמְאָה, שֶׁמִּטַּמֵּא רַק אֲכָלִין וַאֲפִלּוּ שֶׁל חֻלִּין, ד) שֵׁנִי לְטֻמְאָה - הַנּוֹגֵעַ בְּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, שֶׁמִּטַּמֵּא תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים בִּלְבַד, ה) שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה - הַנּוֹגֵעַ בְּשֵׁנִי לְטֻמְאָה, שֶׁמִּטַּמֵּא קָדָשִׁים בִּלְבַד, ו) רְבִיעִי לְטֻמְאָה - הַנּוֹגֵעַ בְּשְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, שֶׁנִּפְסָל אַךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא כְּלָל: ח. **הָרְבִיעִי** [-הַנִּטְמָא מִדָּבָר שֶׁדַּרְגָּתוֹ שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה], **בְּקֹדֶשׁ** - אִם קֹדֶשׁ הוּא, נִטְמָא **וּפָסוּל,** אַךְ אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְטַמֵּא לְפִי שֶׁאֲפִלּוּ קֹדֶשׁ אֵינוֹ נַעֲשֶׂה חֲמִישִׁי. **וְהַשְּׁלִישִׁי** [-הַנִּטְמָא מִדָּבָר שֶׁדַּרְגָּתוֹ שֵׁנִי לְטֻמְאָה], **בִּתְרוּמָה** - אִם תְּרוּמָה הוּא, נִטְמָא וּפָסוּל, אַךְ אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְטַמֵּא תְּרוּמָה אַחֶרֶת, לְפִי שֶׁאֵין הַתְּרוּמָה נַעֲשֵׂית רְבִיעִי, וְכָל שֶׁכֵּן חֻלִּין שֶׁאֵינָם נַעֲשִׂים אֶלָּא שֵׁנִי, אֶלָּא קָדָשִׁים בִּלְבַד. ט. וּכְמוֹ כֵן גַּבֵּי נְגִיעָה **בִּתְרוּמָה, אִם נִטְמְאוּ אַחַת מִיָּדָיו** מִמַּשְׁקִים הַמְטַמְּאִים רַק מִדְּרַבָּנָן, **חֲבֶרְתָּהּ טְהוֹרָה** וְיָכוֹל לִגַּע עִמָּהּ בִּתְרוּמָה. וּלְעֻמַּת זֹאת לְגַבֵּי נְגִיעָה **בְּקֹדֶשׁ, מַטְבִּיל** אֶת **שְׁתֵּיהֶן.** שֶׁלֹּא גָּזְרוּ **שֶׁהַיָּד** שֶׁנִּטְמְאָה **מְטַמְּאָה אֶת חֲבֶרְתָּהּ** - לְדוּנָהּ כְּאִלּוּ נָגְעָה הַטֻּמְאָה גַּם בָּהּ, אֶלָּא **בְּקֹדֶשׁ, אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה:** **מִשְׁנָה ג** י. **אוֹכְלִין** - מַכְנִיסִים לַפֶּה, **אֳכָלִים** שֶׁל חֻלִּין **נִגּוּבִין** - יְבֵשִׁים, **בְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת** - טְמֵאוֹת, **בִּתְרוּמָה** - בְּעוֹדוֹ אוֹכֵל בְּפִיו תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁלֹּא נָגַע בָּהּ, וּכְגוֹן שֶׁהִכְנִיסָהּ לְפִיו עַל יְדֵי כְּלִי אוֹ שֶׁתְּחָבָהּ לוֹ חֲבֵרוֹ לְפִיו, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא כְּשֶׁיַּכְנִיס הַחֻלִּין לְתוֹךְ פִּיו יִגְּעוּ יָדָיו בַּתְּרוּמָה

אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ וּבֵית הַצְּבִיטָה בִּתְרוּמָה, אֲבָל לֹא בְּקֹדֶשׁ. הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמִּדְרָס נוֹשֵׂא אֶת הַתְּרוּמָה, אֲבָל לֹא אֶת הַקֹּדֶשׁ. בִּגְדֵי אוֹכְלֵי תְּרוּמָה, מִדְרָס לְקֹדֶשׁ. לֹא כְּמִדַּת הַקֹּדֶשׁ מִדַּת הַתְּרוּמָה, שֶׁבְּקֹדֶשׁ מַתִּיר וּמְנֻגָּב וּמַטְבִּיל וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵׁר, וּבִתְרוּמָה קוֹשֵׁר וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּיל: כֵּלִים הַנִּגְמָרִין בְּטָהֳרָה, צְרִיכִין טְבִילָה לְקֹדֶשׁ, אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה. הַכְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקֹדֶשׁ, אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה. הָרְבִיעִי בְּקֹדֶשׁ פָּסוּל, וְהַשְּׁלִישִׁי בִּתְרוּמָה. וּבִתְרוּמָה, אִם נִטְמְאוּ אַחַת מִיָּדָיו, חֲבֶרְתָּהּ טְהוֹרָה. וּבְקֹדֶשׁ, מַטְבִּיל שְׁתֵּיהֶן. שֶׁהַיָּד מְטַמְּאָה אֶת חֲבֶרְתָּהּ בְּקֹדֶשׁ, אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה. אוֹכְלִין אֳכָלִים נִגּוּבִין בְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת בִּתְרוּמָה, אֲבָל לֹא בְּקֹדֶשׁ. הָאוֹנֵן וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים צְרִיכִין טְבִילָה לְקֹדֶשׁ, אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה: ד חֹמֶר בִּתְרוּמָה, שֶׁבִּיהוּדָה נֶאֱמָנִים עַל טָהֳרַת יַיִן וָשֶׁמֶן כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּבִשְׁעַת הַגְּתוֹת וְהַבַּדִּים אַף עַל הַתְּרוּמָה. עָבְרוּ הַגְּתוֹת וְהַבַּדִּים וְהֵבִיאוּ לוֹ חָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, לֹא יִקָּבְלֶנָּה הַכֹּהֵן מִמֶּנּוּ - מֵעַם הָאָרֶץ, לְהַחֲזִיקָהּ בְּטָהֳרָה לְפִי שֶׁבְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אֵין עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן עַל טָהֳרַת תְּרוּמָה, אֲבָל יָכוֹל עַם הָאָרֶץ הֵיאַךְ דִּין זֶה לִהְיוֹת מַנִּיחָהּ לַחֲבִית בִּרְשׁוּתוֹ עַד לִזְמַן גַּת הַבָּאָה, וְאָז יִתְּנֶנָּה לַכֹּהֵן וְיִהְיֶה נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁהִיא טְהוֹרָה. וְאִם אָמַר לוֹ עַם הָאָרֶץ לַכֹּהֵן, הִפְרַשְׁתִּי לְתוֹכָהּ - לְתוֹךְ חֲבִית זוֹ שֶׁל תְּרוּמָה, רְבִיעִית לוֹג יַיִן אוֹ שֶׁמֶן שֶׁל קֹדֶשׁ - שֶׁל נְסָכִים אוֹ מְנָחוֹת, נֶאֱמָן עַל טָהֳרַת כָּל הַחֲבִית, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמָן עַל טָהֳרָתָהּ לְגַבֵּי קֹדֶשׁ שֶׁבָּהּ, נֶאֱמָן עַל טָהֳרַת כֻּלָּהּ אַף לְגַבֵּי הַתְּרוּמָה. כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן הַמְדֻמָּעוֹת - הַמְעֹרָבִים, שֶׁאֵין יָדוּעַ אֵלּוּ מֵהֶם טָבֵל [תְּרוּמָה וְחֻלִּין מְעֹרָבִים], וְאֵלּוּ מֵהֶם קֹדֶשׁ [שֶׁיִּחֲדָם לִנְסָכִים אוֹ לִמְנָחוֹת], נֶאֱמָנִין עַמֵּי הָאָרֶץ אַף עֲלֵיהֶם - עַל הַכַּדִּים עַצְמָם, לוֹמַר בִּשְׁעַת הַגְּתוֹת וְהַבַּדִּים, וְאַף קֹדֶם לִשְׁעַת הַגְּתוֹת וְהַבַּדִּים שִׁבְעִים יוֹם שֶׁהוּא הַזְּמַן שֶׁרְגִילִים לִקְנוֹת אֶת הַכַּדִּים וּלְטַהֲרָם, שֶׁטְּהוֹרִים הֵם וְאַף שֶׁאֵין עִם הָאָרֶץ נֶאֱמָן עַל טָהֳרַת יַיִן וָשֶׁמֶן שֶׁל קֹדֶשׁ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, לְפִי שֶׁהַקֹּדֶשׁ חָמוּר בְּעֵינֵיהֶם וְאֵינָם מְשַׁקְּרִים בּוֹ, וְעַל שֶׁל תְּרוּמָה אֵינָם נֶאֱמָנִים. **וּבִשְׁעַת הַגְּתוֹת [-זְמַן הַבָּצִיר וּדְרִיכַת הָעֲנָבִים בַּגַּת] **וְהַבַּדִּים** [-זְמַן עֲצִירַת הַזֵּיתִים בְּבֵית הַבַּד], נֶאֱמָנִים **אַף עַל הַתְּרוּמָה** לוֹמַר שֶׁהִיא טְהוֹרָה, לְפִי שֶׁבִּזְמַנִּים אֵלּוּ כָּל בְּנֵי הָאָדָם מְטַהֲרִים אֶת כֵּלֵיהֶם כְּדֵי לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָתָם בְּטָהֳרָה, וְאַף עַמֵּי הָאָרֶץ. **עָבְרוּ זְמַנֵּי הַגְּתוֹת וְהַבַּדִּים, וְהֵבִיאוּ לוֹ** - עַמֵּי הָאָרֶץ לַכֹּהֵן, **חָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, לֹא יִקָּבְלֶנָּה הַכֹּהֵן מִמֶּנּוּ** - מֵעַם הָאָרֶץ, לְהַחֲזִיקָהּ בְּטָהֳרָה לְפִי שֶׁבְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אֵין עַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן עַל טָהֳרַת תְּרוּמָה, אֲבָל יָכוֹל עַם הָאָרֶץ הֵיאַךְ דִּין זֶה לִהְיוֹת **מַנִּיחָהּ** לָחֲבִית בִּרְשׁוּתוֹ עַד **לִזְמַן גַּת הַבָּאָה,** וְאָז יִתְּנֶנָּה לַכֹּהֵן וְיִהְיֶה נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁהִיא טְהוֹרָה. **וְאִם אָמַר לוֹ** עַם הָאָרֶץ לַכֹּהֵן, **הִפְרַשְׁתִּי לְתוֹכָהּ** - לְתוֹךְ חֲבִית זוֹ שֶׁל תְּרוּמָה, **רְבִיעִית** לוֹג יַיִן אוֹ שֶׁמֶן שֶׁל **קֹדֶשׁ** - שֶׁל נְסָכִים אוֹ מְנָחוֹת, **נֶאֱמָן** עַל טָהֳרַת כָּל הַחֲבִית, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמָן עַל טָהֳרָתָהּ לְגַבֵּי קֹדֶשׁ שֶׁבָּהּ, נֶאֱמָן עַל טָהֳרַת כֻּלָּהּ אַף לְגַבֵּי הַתְּרוּמָה. **כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן הַמְדֻמָּעוֹת** - הַמְעֹרָבִים, שֶׁאֵין יָדוּעַ אֵלּוּ מֵהֶם טָבֵל [תְּרוּמָה וְחֻלִּין מְעֹרָבִים], וְאֵלּוּ מֵהֶם קֹדֶשׁ [שֶׁיִּחֲדָם לִנְסָכִים אוֹ לִמְנָחוֹת], **נֶאֱמָנִין** עַמֵּי הָאָרֶץ אַף **עֲלֵיהֶם** - עַל הַכַּדִּים עַצְמָם, לוֹמַר **בִּשְׁעַת הַגְּתוֹת וְהַבַּדִּים,** וְאַף **קֹדֶם לִשְׁעַת הַגְּתוֹת** וְהַבַּדִּים **שִׁבְעִים יוֹם** שֶׁהוּא הַזְּמַן שֶׁרְגִילִים לִקְנוֹת אֶת הַכַּדִּים וּלְטַהֲרָם, שֶׁטְּהוֹרִים הֵם וְאַף שֶׁאֵין עִם הָאָרֶץ נֶאֱמָן עַל טָהֳרַת יַיִן וָשֶׁמֶן שֶׁל קֹדֶשׁ **כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה,**

מִשְׁנָה ו אֶפָנִים וּזְמַנִּים שֶׁעָמֵי הָאָרֶץ נֶאֱמָנִים עַל הַטְּהָרוֹת: הַגַּבָּאִין - יִשְׂרְאֵלִים הַמְמֻנִּים מִטַּעַם הַמַּלְכוּת [שֶׁל גּוֹיִם] לִגְבּוֹת אֶת מִסֵּי הַמֶּלֶךְ מִן הַיְּהוּדִים, וְעִמֵּי הָאָרֶץ הֵם, **שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת,** כְּדֵי לִגְבּוֹת מַשְׁכּוֹן עֲבוּר תַּשְׁלוּם הַמַּס, **וְכֵן הַגַּנָּבִים** - יִשְׂרְאֵלִים שֶׁגָּנְבוּ כְּלֵי חֶרֶס, **שֶׁחָזְרוּ** בִּתְשׁוּבָה **וְהֶחֱזִירוּ אֶת הַכֵּלִים** שֶׁגָּנְבוּ אוֹ שֶׁגָּבוּ לְמַשְׁכּוֹן, **נֶאֱמָנִין לוֹמַר לֹא נָגַעְנוּ** בְּתוֹךְ הַכֵּלִים וּטְהוֹרִים הֵם [לְפִי שֶׁכְּלֵי חֶרֶס אֵינוֹ נִטְמָא אֶלָּא מִתּוֹכוֹ]. **וּבִירוּשָׁלַיִם נֶאֱמָנִין עַל** כָּל כְּלֵי חֶרֶס בֵּין גְּדוֹלִים וּבֵין קְטַנִּים לוֹמַר שֶׁהֵם טְהוֹרִים לְגַבֵּי **הַקֹּדֶשׁ,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יֶחְסְרוּ כְּלֵי חֶרֶס בִּירוּשָׁלַיִם הַיּוֹת וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ כִּבְשׁוֹנוֹת כָּאֻמּוּר, אַךְ לֹא לְגַבֵּי תְּרוּמָה, וּמִן הַמּוֹדִיעִית וְלִפְנִים הֶאֱמִינוּם לְגַבֵּי קֹדֶשׁ רַק עַל כֵּלִים קְטַנִּים (מ"ה). **וּבִשְׁעַת הָרֶגֶל** נֶאֱמָנִים עַמֵּי הָאָרֶץ בִּירוּשָׁלַיִם, **אַף עַל הַתְּרוּמָה** - אַף לְגַבֵּי הַתְּרוּמָה, שֶׁהֵם כֵּלֵיהֶם וּמַאֲכָלֵיהֶם טְהוֹרִים, שֶׁנֶּאֱסַף כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הָעִיר כְּאִישׁ אֶחָד חֲבֵרִים', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים בִּשְׁעַת אֲסִיפָה כֻּלָּם חֲבֵרִים הֵם, וּשְׁעַת הָרֶגֶל שָׁעוֹלִים כָּל יִשְׂרָאֵל לִירוּשָׁלַיִם זְמַן אֲסִיפָה הוּא: **מִשְׁנָה ז** דִּין הַמַּאֲכָלִים וְהַמַּשְׁקִים שֶׁנָּגַע בָּהֶם עַם הָאָרֶץ בָּרֶגֶל לְאַחַר הָרֶגֶל: חָבֵר **הִפְוֹתַח אֶת חֲבִיתוֹ** לִמְכֹּר יַיִן בִּירוּשָׁלַיִם, **וְחָבֵר הַמַּתְחִיל בְּעִסָּתוֹ** - הָעוֹשֶׂה עִסָּה לִמְכֹּר מִמֶּנָּה מְעַט מְעַט בִּירוּשָׁלַיִם, **עַל גַּב הָרֶגֶל** - וְהִתְחִילוּ לִמְכֹּר מֵהֶם בָּרֶגֶל, וּבְתוֹךְ כָּךְ נָגְעוּ בָּהֶם עַמֵּי הָאָרֶץ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יִגְמֹר** - יַמְשִׁיךְ לִמְכֹּר מֵהֶם אַחַר הָרֶגֶל בְּחֶזְקַת שֶׁהֵם טְהוֹרִים, וְאַף שֶׁלֹּא טְהֲרוּ מַגַּע עַם הָאָרֶץ אֶלָּא בָּרֶגֶל, וּלְאַחַר הָרֶגֶל טְמֵאִים הֵם לְמַפְרֵעַ מֵחֲמַת שֶׁנָּגְעוּ בָּהֶם עַמֵּי הָאָרֶץ בָּרֶגֶל, סוֹבֵר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאִם לֹא נַתִּיר לָהֶם לִגְמֹר לְמָכָרָם בְּחֶזְקַת טְהוֹרִים אַף לְאַחַר הָרֶגֶל, יִמְנְעוּ מִלִּמְכֹּר אַף בְּשָׁעַת הָרֶגֶל וְלֹא יִהְיֶה מָזוֹן מָצוּי לְעוֹלֵי רְגָלִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא יִגְמֹר** לְמָכְרָם בְּחֶזְקַת טְהוֹרִים לְפִי שֶׁטְּמֵאִים הֵם לְמַפְרֵעַ מִנְּגִיעַת עַמֵּי הָאָרֶץ בָּרֶגֶל. **מִשֶּׁעָבַר הָרֶגֶל** - מִשֶּׁנִּגְמַר הָרֶגֶל **הָיוּ** הַכֹּהֲנִים **מַעֲבִירִין** אֶת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת שֶׁהָיוּ בָּעֲזָרָה בָּרֶגֶל מִמְּקוֹמָם לְהַטְבִּילָם **עַל טָהֳרַת הָעֲזָרָה** - בִּכְדֵי לְטַהֵר אֶת הָעֲזָרָה מִטֻּמְאַת עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁהָיוּ בָהּ וְנָגְעוּ בִּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ בָּרֶגֶל. **עָבַר הָרֶגֶל בְּיוֹם שִׁשִּׁי** - נִגְמַר הָרֶגֶל בְּיוֹם חֲמִישִׁי, וְיוֹם שֶׁאַחַר הָרֶגֶל הוּא יוֹם שִׁשִּׁי, **לֹא הָיוּ** מַעֲבִירִין וּמְטַהֲרִים בּוֹ אֶת כְּלֵי הַשָּׁרֵת, **מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת** - לְפִי שֶׁצְּרִיכִים הַכֹּהֲנִים לְהִתְעַסֵּק בְּצָרְכֵי שַׁבָּת בְּבָתֵּיהֶם, וּלְפִיכָךְ טְהֲרוּם לְאַחַר הַשַּׁבָּת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף לֹא** הָיוּ מְטַהֲרִים אֶת הָעֲזָרָה לִפְנֵי הַשַּׁבָּת אִם נִגְמַר הָרֶגֶל בְּיוֹם רְבִיעִי שֶׁיּוֹם שֶׁאַחַר הָרֶגֶל הוּא **בְּיוֹם חֲמִישִׁי,** לְפִי **שֶׁאֵין הַכֹּהֲנִים פְּנוּיִין** בּוֹ, כֵּיוָן שֶׁעֲסוּקִים הֵם בְּפִנּוּי הַדֶּשֶׁן הַמִּתְקַבֵּץ עַל הַתַּפּוּחַ שֶׁבָּאָמְצַע הַמִּזְבֵּחַ כָּל יְמוֹת הָרֶגֶל קֹדֶם הַשַּׁבָּת, וּלְפִיכָךְ טְהֲרוּם לְאַחַר הַשַּׁבָּת:

וְ הַגַּבָּאִין שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, וְכֵן הַגַּנָּבִים, שֶׁהֶחֱזִירוּ אֶת הַכֵּלִים, נֶאֱמָנִין לוֹמַר לֹא נָגַעְנוּ. וּבִירוּשָׁלַיִם נֶאֱמָנִין עַל הַקֹּדֶשׁ, וּבִשְׁעַת הָרֶגֶל אַף עַל הַתְּרוּמָה:

מִשְׁנָה ח טְהֳרַת הָעֲזָרָה וּכְלֵי הַשָּׁרֵת לְאַחַר הָרֶגֶל מֵטֻּמְאַת עַמֵּי הָאָרֶץ: כֵּיצַד מַעֲבִירִים עַל טָהֳרַת עֲזָרָה - מֵהֵי הַהַעֲבָרָה עַל טָהֳרַת הָעֲזָרָה שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁמַּטְבִּילִין אֶת כָּל הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ **בַּמִּקְדָּשׁ** בָּרֶגֶל. **וְאוֹמְרִין לָהֶם** - לְכֹהֲנִים עַמֵּי הָאָרֶץ הַנִּכְנָסִים בָּרֶגֶל לַהֵיכָל לְהִשְׁתַּחֲווֹת, **הִזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא תִּגְּעוּ בַּשֻּׁלְחָן** שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים **(וּבַמְּנוֹרָה וּתְטַמְּאוּהוּ),** וְלֹא יוּכְלוּ לְהַטְבִּילוֹ אַחַר הָרֶגֶל, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲזִזוֹ מִמְּקוֹמוֹ כְּשְׁאָר הַכֵּלִים לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות כה ל) 'וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד'. **כָּל הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, יֵשׁ לָהֶם** - הָיוּ לָהֶם, כֵּלִים **שְׁנַיִּים וּשְׁלִישִׁים** כְּמוֹתָם, כְּדֵי **שֶׁאִם נִטְמְאוּ** - יִטָּמְאוּ **הָרִאשׁוֹנִים, יָבִיאוּ שְׁנִיִּים תַּחְתֵּיהֶן** עַד שֶׁיַּטְבִּילוּ אֶת הָרִאשׁוֹנִים. **כָּל הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ** בָּרֶגֶל, **טְעוּנִין טְבִילָה** לְטַהֲרָם אַחֲרֵי הָרֶגֶל מִפְּנֵי מַגָּעָם שֶׁל כֹּהֲנִים עַמֵּי הָאָרֶץ, **חוּץ מִמִּזְבַּח הַזָּהָב וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת,** שֶׁאֵינָם טְעוּנִים טְבִילָה, **מִפְּנֵי שֶׁהַן** בְּקַרְקַע שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁקְּרָאוֹ הַכָּתוּב לְמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת 'מִזְבַּח אֲדָמָה' (שם כ כ), וְהַקַּשׁ מִזְבַּח הַזָּהָב לְמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ג לא) 'וְהַמִּזְבְּחוֹת', **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין הַמִּזְבְּחוֹת מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִפְּנֵי שֶׁהֵן** עֲשׂוּיִים מֵעֵץ וְרַק **מְצֻפִּין** זָהָב וּנְחֹשֶׁת, וּמִשֶּׁכָּךְ בָּטֵל צִפּוּיָם לְעִקָּרָם, וְדִינָם כִּכְלֵי עֵץ הָעֲשׂוּיִים לְנַחַת וְלֹא לְהִשְׁתַּטֵּל שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁחֲכָמִים חוֹלְקִים עַל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּלְדִעְתָּם אַף הַמִּזְבְּחוֹת טְעוּנִים טְבִילָה, וְאֵין לְטַהֲרָם מִשּׁוּם כְּלֵי עֵץ הָעֲשׂוּיִים לְנַחַת כֵּיוָן שֶׁמְּצֻפִּים הֵם זָהָב וּנְחֹשֶׁת]:

הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת חֲגִיגָה וְכוּלְּהוּ מַסְכְּתֵיתֵי דְּסֵדֶר מוֹעֵד

אחר סיום סדר מועד יאמר זה:

הַדְרָן עֲלָךְ סֵדֶר מוֹעֵד וְהַדְרָךְ עֲלָן. הַעֲתָן עֲלָךְ סֵדֶר מוֹעֵד וַעֲתָךְ עֲלָן. לָא נִתְנְשִׁי מִנָּךְ סֵדֶר מוֹעֵד וְלָא תִתְנְשִׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי ג״פ:

ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עֲמָנוּ לָעוֹלָם הַבָּא, חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ. וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ: מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן, אָמֵן, אָמֵן, סֶלָה וָעֶד:

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אֲנִי מַשְׁכִּים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אֲנִי עָמֵל וְהֵם עֲמֵלִים. אֲנִי עָמֵל וּמְקַבֵּל שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר, וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם סֵדֶר מוֹעֵד. כָּךְ תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם. לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, מִתּוֹךְ הַרְחָבָה. לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים (וְהָאֲמוֹרָאִים) וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים בְּסֵדֶר מוֹעֵד וּבְכָל הַסְּפָרִים שֶׁלָּמַדְתִּי. תַּעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי וּלְזֶרַע זַרְעִי, שֶׁלֹּא תָּמוּשׁ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיַקַּיִם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא (לְחַדָּתָא). וּלְאַחָיָאָה מֵתַיָּא. וּלְאַפָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא. וּלְמִבְנֵי קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם. וּלְשַׁכְלָלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוֵּהּ. וּלְמֶעְקַר פָּלְחָנָא נָכְרָאָה מִן אַרְעָא. וּלַאֲתָבָא פָּלְחָנָא דִּי שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ. וְיַמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיִקָּרֵהּ. [וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וְיִקָּרֵב מְשִׁיחֵהּ]: בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

נוסח ספרד / אשכנז

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: לְעֵלָּא מִן כָּל (לעש״ת לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה. לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

נוסח ע״מ

יִתְבָּרַךְ, וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר, וְיִתְעַלֶּה, וְיִתְהַלַּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא, שִׁירָתָא, תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּשְׁתָּא, דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן וּלְכוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי, מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא, חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה, לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

בספרים הקדושים הביאו לומר פסוקים אלו אחר לימוד המשנה, ויש בהם סוד גדול:

לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ: בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָמַל עָלָי: שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּייָ תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעְטֵנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹּרְשֶׁיךָ יְיָ: שִׂמְחוּ בַייָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב: נֵר לְרַגְלִי דְּבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:

ואחד כך יאמר זה:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּים הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים, גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, הָרִנִּינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט. בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבוֹא לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

משניות

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת

מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה) 'כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ, לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ', לָמַדְנוּ שֶׁאָדָם שֶׁמֵּת לְלֹא זֶרַע, וְיֵשׁ לוֹ אָח מִן הָאָב, מִצְוָה עָלָיו לְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, וְהִיא אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְשָׁאָר הָעוֹלָם. אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְיַבְּמָהּ, זְקוּקָה הָאִשָּׁה לַחֲלִיצָה, וְעַל יָדָהּ נִפְרֶצֶת לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ז-ט) 'וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ, וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי וְגוֹ', וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים, וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו'. מַסֶּכֶת יְבָמוֹת עוֹסֶקֶת בְּעִקָּרֵי מִצְוַת יִבּוּם וַחֲלִיצָה. וּבְסוֹפָהּ עוֹסֶקֶת גַּם בְּדִינֵי מָאוֹן, נִשּׂוּאִין מִדְּרַבָּנָן בְּקַטָּנָה וּבְחֵרֵשׁ וְחֵרֶשֶׁת, וְעֵדוּת עַל מִיתַת הַבַּעַל לְהַתֵּר אִשְׁתּוֹ הָעֲגוּנָה:

פֶּרֶק א נָשִׁים הָאֲסוּרוֹת בְּעֶרְוָה עַל הַיָּבָם וְחַלִיצָה: **מִשְׁנָה א** **פְּטוּר עֶרְוָה אוֹ צָרָתָהּ מִיִּבּוּם:** חֲמֵשׁ **עֶשְׂרֵה נָשִׁים** אֲסוּרוֹת עַל הַיָּבָם בְּאִסּוּר עֶרְוָה, וְאֵין בָּהֶן דִּין יִבּוּם אוֹ חֲלִיצָה, שֶׁכֵּן נֶאֱמַר בְּעֶרְוַת אֲחוֹת אִשָּׁה (ויקרא יח יח) 'וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ', וּמִתֵּבַת 'עָלֶיהָ' הַמְיֻתֶּרֶת דָּרְשׁוּ שֶׁהִיא אֲסוּרָה עָלָיו אַף כְּשֶׁהִיא אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים כה ה) 'יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ'. וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לִצְרֹר' לָמַדְנוּ שֶׁלֹּא רַק הֵן פְּטוּרוֹת מִיִּבּוּם אֶלָּא אַף **פּוֹטְרוֹת** אֶת **צָרוֹתֵיהֶן** - נְשׁוֹת הַמֵּת הַנּוֹסָפוֹת, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לִצְרֹר' וְלֹא 'לְצַר' לָמַדְנוּ שֶׁאַף פּוֹטְרוֹת אֶת **צָרוֹת צָרוֹתֵיהֶן** [-אִם הִתְיַבְּמָה הַצָּרָה לְאָח אַחֵר [שֶׁאֵינָהּ צָרַת עֶרְוָה שֶׁלּוֹ] וְלוֹ אִשָּׁה נוֹסֶפֶת, וָמֵת, וְנָפְלָה שׁוּב לְיִבּוּם לִפְנֵי הָאָח הָרִאשׁוֹן, אוֹתָהּ אִשָּׁה הִיא צָרַת צָרַת הָעֶרְוָה], **מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם עַד סוֹף הָעוֹלָם** [-אִם יִבֵּם אָח נוֹסָף אֶת צָרַת הַצָּרָה וְלוֹ אִשָּׁה נוֹסֶפֶת, הֲרֵי הִיא צָרַת צָרַת צָרָה, וְכֵן הָלְאָה]. **וְאֵלּוּ הֵן** הַנָּשִׁים הָאֲסוּרוֹת עַל הַיָּבָם בְּאִסּוּר עֶרְוָה: א-ג. **בִּתּוֹ** [מֵאֲנוּסָתוֹ, שֶׁאָנַס אִשָּׁה וְנוֹלְדָה זוֹ], **וּבַת בִּתּוֹ, וּבַת בְּנוֹ.** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח י) 'עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה'. ד-ו. **בַּת אִשְׁתּוֹ** שֶׁנּוֹלְדָה לָהּ מִמְּנוּי אוֹ מֵאִישׁ אַחֵר, **וּבַת בִּנָּהּ, וּבַת בִּתָּהּ.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יז) 'עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בִּנָּהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ'. ז-ט. **חֲמוֹתוֹ** [-אֵם אִשְׁתּוֹ] שֶׁנִּשֵּׂאת אַחַר מוֹת חָמִיו לְאָחִיו שֶׁל הַיָּבָם, **וְאֵם חֲמוֹתוֹ, וְאֵם חָמִיו.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בִּנָּהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ', וּבְכָלָל זֶה חֲמוֹתוֹ, אִמָּהּ וְאֵם חָמִיו. י. **אֲחוֹתוֹ מֵאִמּוֹ,** שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָחִיו שֶׁל הַיָּבָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן'. יא. **וַאֲחוֹת אָבִיו מֵאִמּוֹ,** שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָחִיו שֶׁל הַיָּבָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'עֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה'. יב. **וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ,** שֶׁשְּׁנֵי הָאַחִים הָיוּ נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יח) 'וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקַּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ', וּמִתֵּבַת 'עָלֶיהָ' הַמְיֻתֶּרֶת דָּרְשׁוּ שֶׁהִיא אֲסוּרָה עָלָיו אַף כְּשֶׁהִיא אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים כה ה) 'יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ'. וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לִצְרֹר' לָמַדְנוּ שֶׁלֹּא רַק הֵן פְּטוּרוֹת מִיִּבּוּם אֶלָּא אַף **פּוֹטְרוֹת** אֶת **צָרוֹתֵיהֶן** - נְשׁוֹת הַמֵּת הַנּוֹסָפוֹת, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לִצְרֹר' וְלֹא 'לְצַר' לָמַדְנוּ שֶׁאַף פּוֹטְרוֹת אֶת **צָרוֹת צָרוֹתֵיהֶן** [-אִם הִתְיַבְּמָה הַצָּרָה לְאָח אַחֵר [שֶׁאֵינָהּ צָרַת עֶרְוָה שֶׁלּוֹ] וְלוֹ אִשָּׁה נוֹסֶפֶת, וָמֵת, וְנָפְלָה שׁוּב לְיִבּוּם לִפְנֵי הָאָח הָרִאשׁוֹן, אוֹתָהּ אִשָּׁה הִיא צָרַת צָרַת הָעֶרְוָה], **מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם עַד סוֹף הָעוֹלָם** [-אִם יִבֵּם אָח נוֹסָף אֶת צָרַת הַצָּרָה וְלוֹ אִשָּׁה נוֹסֶפֶת, הֲרֵי הִיא צָרַת צָרַת צָרָה, וְכֵן הָלְאָה]. **וְאֵלּוּ הֵן** הַנָּשִׁים הָאֲסוּרוֹת עַל הַיָּבָם בְּאִסּוּר עֶרְוָה: א-ג. **בִּתּוֹ** [מֵאֲנוּסָתוֹ, שֶׁאָנַס אִשָּׁה וְנוֹלְדָה זוֹ], **וּבַת בִּתּוֹ, וּבַת בְּנוֹ.** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח י) 'עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה'. ד-ו. **בַּת אִשְׁתּוֹ** שֶׁנּוֹלְדָה לָהּ מִמְּנוּי אוֹ מֵאִישׁ אַחֵר, **וּבַת בִּנָּהּ, וּבַת בִּתָּהּ.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יז) 'עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בִּנָּהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ'. ז-ט. **חֲמוֹתוֹ** [-אֵם אִשְׁתּוֹ] שֶׁנִּשֵּׂאת אַחַר מוֹת חָמִיו לְאָחִיו שֶׁל הַיָּבָם, **וְאֵם חֲמוֹתוֹ, וְאֵם חָמִיו.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בִּנָּהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ', וּבְכָלָל זֶה חֲמוֹתוֹ, אִמָּהּ וְאֵם חָמִיו. י. **אֲחוֹתוֹ מֵאִמּוֹ,** שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָחִיו שֶׁל הַיָּבָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַת אָבִיךָ אוֹ בַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן'. יא. **וַאֲחוֹת א

מִשְׁנָה ד דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי שֶׁצָּרַת עֶרְוָה מִתְיַבֶּמֶת: **בֵּית שַׁמַּאי מַתִּירִין** לְיַבֵּם אֶת הַצָּרוֹת שֶׁל הָעֶרְוָה **לָאַחִים** שֶׁל הַמֵּת, מִשּׁוּם שֶׁאֵין דּוֹרְשִׁים תֵּבַת 'לִצְרֹר' (ראה לעיל מ"א), **וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִים** אֶת הַצָּרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת. וְאִם **חָלְצוּ** צָרוֹת הָעֶרְוָה, **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין** אֶת הַצָּרוֹת **מִן הַכְּהֻנָּה**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁלְּדַעְתָּם הָיוּ זְקוּקוֹת לְיִבּוּם אוֹ חֲלִיצָה, וַהֲרֵי הֵן 'חֲלוּצָה' הַפְּסוּלָה מִדְּרַבָּנָן לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן, **וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִים** אֶת הַצָּרוֹת לְכְהֻנָּה, שֶׁכֵּן חֲלִיצָתָן אֵינָהּ נִצָּרֶכֶת, וְאֵינָן חֲשׁוּבוֹת 'חֲלוּצָה'. וְאִם **נִתְיַבְּמוּ** צָרוֹת הָעֶרְוָה, וּמֵת הַיָּבָם, **בֵּית שַׁמַּאי מַכְשִׁירִים** אֶת הַצָּרוֹת לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֲנִים, שֶׁהֲרֵי נִתְיַבְּמוּ כַּדִּין, וּכְשֶׁנִּתְאַלְמְנוּ הֲרֵי הֵן מֻתָּרוֹת אַף לְכֹהֵן, **וּבֵית הִלֵּל פּוֹסְלִין**, כִּי מֵאַחַר וְהָיוּ פְּטוּרוֹת לְדַעְתָּם מִיְּבוּם, הֲרֵי לֹא הָחֵתַר אִסּוּר 'אֵשֶׁת אָח' שֶׁהָיָה לְגַבֵּי הַיָּבָם, וְנִבְעֲלוּ לְאָסוּר לָהֶן, וְנַעֲשׂוּ 'זוֹנָה' הָאֲסוּרָה לְכָהֵנָּה. **אַף עַל פִּי שֶׁאֵלּוּ** - בֵּית הִלֵּל **אוֹסְרִין** אֶת הַצָּרוֹת לְיִבּוּם, **וְאֵלּוּ** - בֵּית שַׁמַּאי **מַתִּירִין, אֵלּוּ** - בֵּית הִלֵּל לְכַהֵנָּה אֶת הַצָּרוֹת שֶׁחָלְצוּ אוֹ הִתְיַבְּמוּ, **וְאֵלּוּ** - בֵּית שַׁמַּאי **מַכְשִׁירִין, לֹא נִמְנְעוּ בֵּית שַׁמַּאי מִלְּשָׂא נָשִׁים מִבֵּית הִלֵּל** וְלֹא חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא הִיא צָרַת עֶרְוָה שֶׁלְּדַעַת בֵּית הִלֵּל מֻתֶּרֶת לְעוֹלָם, וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אֲסוּרָה בְּאִסּוּר לָאו שֶׁל 'לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר' וְגוֹ' (דברים כה ה), **וְלֹא נִמְנְעוּ בֵּית הִלֵּל** מִלְּשָׂא נָשִׁים **מִבֵּית שַׁמַּאי**, וְלֹא חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא אִשָּׁה זוֹ הִיא בַּת צָרַת עֶרְוָה שֶׁנִּתְיַבְּמָה, שֶׁהִיא מַמְזֶרֶת לְדַעְתָּם. כִּי הָיוּ מוֹדִיעִים אֵלּוּ לְאֵלּוּ מִי הֵן הַמַּמְזֶרוֹת אוֹ הָאֲסוּרוֹת בְּאִסּוּר לָאו לְפִי דַּעְתָּם, וְהָיוּ פּוֹרְשִׁין מֵהֶן. וְכֵן **כָּל הַטְּהֳרוֹת וְהַטֻּמְאוֹת** שֶׁנִּחְלְקוּ בָּהֶם בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **שֶׁהָיוּ אֵלּוּ מְטַהֲרִין וְאֵלּוּ מְטַמְּאִין, לֹא נִמְנְעוּ** מִלְּהָיוֹת **עוֹשִׂין טְהָרוֹת אֵלּוּ** - הַמְטַמְּאִים **עַל גַּבֵּי** כֵּלִים שֶׁל **אֵלּוּ** - הַמְטַהֲרִים, לְפִי שֶׁהָיוּ מוֹדִיעִים לָהֶם אִם הָיוּ שׁוֹאֲלִים כְּלִי שֶׁטָּהֳרָתוֹ תְּלוּיָה בְּמַחֲלֹקֶתָם. [וְאֵין אִסּוּר 'לֹא תַתְגֹּדְדוּ' (דברים יד א) - לֹא תַּעֲשׂוּ אֲגֻדּוֹת אֲגֻדּוֹת, בְּמַה שֶׁמְּקֹרָתָם נוֹהֲגִים כְּבֵית שַׁמַּאי וּמְקֹרָתָם כְּבֵית הִלֵּל, כִּי הָאִסּוּר הוּא רַק בְּבֵית דִּין אֶחָד בָּעִיר שֶׁמְּקֹרָתוֹ מוֹרֶה כָּךְ וּמְקֹרָתוֹ כָּךְ, אֲבָל שְׁנֵי בָּתֵּי דִינִים בְּעִיר אַחַת וְכָל שֶׁכֵּן בִּשְׁתֵּי עָרִים אֵינָם בִּכְלַל הָאִסּוּר]:

פֶּרֶק ב דִּינֵי אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ, דִּין יְבוּם כְּשֶׁאֵשֶׁת הַמֵּת אֲסוּרָה בְּאִסּוּר לָאו אוֹ מִדְּרַבָּנָן, אִסּוּר 'אֲחוֹת זְקוּקָה' וַ'אֲחוֹת חֲלוּצָה'. אֵיזֶה אָח זוֹקֵק אֶת אֵשֶׁת אָחִיו לְיִבּוּם, וְאֵיזֶה בֵּן פּוֹטֵר אֶת אִמּוֹ מִיְּבוּם. וְאֶפְנַיִם בָּהֶם נֶאֱסְרָה נְשׂיאַת אִשָּׁה מִשּׁוּם חֲשָׁד.

מִשְׁנָה א דִּין 'אֵשֶׁת אָח שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ' כְּשֶׁנּוֹלַד קֹדֶם הַיְּבוּם: **כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן, נִפְטֶרֶת צָרַת אֵשֶׁת **אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"א). **שְׁנֵי אַחִים, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן**, בְּלֹא בָּנִים, וְנִפְלָה אִשְׁתּוֹ לִפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם, **וְנוֹלַד לָהֶן אָח** שְׁלִישִׁי קֹדֶם שֶׁיְּבַמָּה, **וְאַחַר כָּךְ יִבֵּם הַשֵּׁנִי** אֶת אֵשֶׁת **אָחִיו**, וְלוֹ אִשָּׁה נוֹסֶפֶת, **וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לָהֶן אָח** שְׁלִישִׁי שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן, אֲבָל אִשְׁתּוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן לֹא הָיְתָה זְקוּקָה לְיִבּוּם, שֶׁהֲרֵי הִתְיַבְּמָה לָאָח הַשֵּׁנִי לִפְנֵי שֶׁנּוֹלַד הַשְּׁלִישִׁי, **וְאַף הַשֵּׁנִי מֵת** - בְּאִשָּׁה שֶׁנִּתְיַבְּמָה לָאָח הָרִאשׁוֹן, **הֲרֵי זוֹ** - אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה **בְּעוֹלָמוֹ**, שֶׁהֲרֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן מֵת קֹדֶם שֶׁנּוֹלַד הָאָח הַשְּׁלִישִׁי, **וְהַשְּׁנִיָּה** פְּטוּרָה מִיְּבוּם **מִשּׁוּם** שֶׁהִיא **צָרַתָּהּ** שֶׁל אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ. וְאִם **עָשָׂה** הָאָח הַשֵּׁנִי **בָּהּ** - בְּאֵשֶׁת הָאָח הָרִאשׁוֹן רַק קִדּוּשֵׁי **מַאֲמָר**, אֵינָם מוֹעִילִים אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, **וְאִם מֵת** הָאָח הַשֵּׁנִי, **הַשְּׁנִיָּה** שֶׁנּוֹפֶלֶת לְיִבּוּם, שֶׁהִיא אֵשֶׁת הָאָח הַשֵּׁנִי, **חוֹלָצֶת** לַשְּׁלִישִׁי, כִּי מִדְּאוֹרַיְתָא אֵינָהּ 'צָרַת עֶרְוָה', **וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת**, כִּי מִדְּרַבָּנָן הוֹעִילוּ קִדּוּשֵׁי הַ'מַּאֲמָר' וַהֲרֵי הִיא 'צָרַת עֶרְוָה בְּמִקְצָת'. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, אֵין דִּין 'אֵשֶׁת אָח שֶׁלֹּא הָיָה בָּעוֹלָם' אֶלָּא כְּשֶׁנּוֹלַד הַשְּׁלִישִׁי בְּעוֹד שֶׁהָיְתָה אֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן זְקוּקָה לְיִבּוּם מֵחֲמַת נִשּׂוּאֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, אֲבָל אִם נוֹלַד הַשְּׁלִישִׁי אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר יִבֵּם הַשֵּׁנִי אֶת אֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן, **מִיָּבֵם** הַשְּׁלִישִׁי **לְאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה**, מִנְּשׂוֹת אֲחִיו הַשֵּׁנִי, **אוֹ חוֹלֵץ לְאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה**, כִּי יְבוּם הַשְּׁלִישִׁי הוּא הַמְשֻׁךְ לְנִשּׂוּאֵי הָאָח הַשֵּׁנִי, וּכְלַפֵּי נִשּׂוּאֵי הַשֵּׁנִי הֲתֵר אִסּוּר אֵשֶׁת אָח שֶׁל הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה בְּעוֹלָמוֹ:

מִשְׁנָה ג יְבָמָה **הָאֲסוּרָה לַיָּבָם בְּאִסּוּר מִצְוָה אוֹ קְדֻשָּׁה: כְּלָל אָמְרוּ בִּיבָמָה, כָּל** אֵשֶׁת אָח **שֶׁהִיא** אֲסוּרָה עַל הַיָּבָם מִכֹּחַ **אִסּוּר** כָּרֵת שֶׁל **עֶרְוָה**, כְּגוֹן שֶׁהִיא צָרַתָּהּ שֶׁל אַחַת מֵחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה הָעֲרָיוֹת הַשָּׁנוּיוֹת לְעֵיל (פ"א מ"א), הֲרֵי הִיא **לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת**, וְכָל שֶׁכֵּן הָעֶרְוָה עַצְמָהּ. (אֲבָל יְבָמָה שֶׁאִסּוּרָהּ לַיָּבָם הוּא רַק מִכֹּחַ) **אִסּוּר מִצְוָה** - אִסּוּר מִדְּרַבָּנָן, שֶׁמִּצְוָה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל חֲכָמִים, **וְאִסּוּר קְדֻשָּׁה** - אִסּוּר לָאו שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת [וּיבֹאַר הָאֲפָנִים בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה], **חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת**, שֶׁהֲרֵי מִן הַתּוֹרָה הָיְתָה רְאוּיָה לְיִבּוּם, וַאֲפִלּוּ בְּאִסּוּר קְדֻשָּׁה דְּאוֹרַיְתָא, שֶׁלֹּא הִתְמַעֲטָה עֶרְוָה מִיְּבוּם אֶלָּא כְּשֶׁאֲסוּרָה בְּאִסּוּר כָּרֵת, שֶׁהֲרֵי מְקוֹר הַפְּטוּר הוּא מֵ'עָלֶיהָ' הַכָּתוּב בַּאֲחוֹת אִשָּׁה, שֶׁאֲסוּרָה בְּאִסּוּר כָּרֵת. וְרַק חֲכָמִים אָסְרוּ לְיַבְּמָהּ מֵחֲמַת הָאִסּוּר שֶׁעָלֶיהָ, וְלָכֵן מְחַיֶּבֶת לַחֲלֹץ. **אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ כְּשֶׁאַחַת מֵהֶן עֶרְוָה:** שְׁלֹשָׁה אַחִים שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וּמֵתוּ הָאַחִים נוֹשְׂאֵי הָאֲחָיוֹת, וְנָפְלוּ הָאֲחָיוֹת לִפְנֵי הָאָח הַשְּׁלִישִׁי לְיִבּוּם, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת לוֹ מִדְּרַבָּנָן, כִּי כָּל אַחַת מֵהֶם הִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' ['זְקוּקָה' הִיא יְבָמָה הָעוֹמֶדֶת לְפָנָיו לְיִבּוּם], וְלָכֵן חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. אֲבָל אִם אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עַל הַיָּבָם בְּאִסּוּר עֶרְוָה, הֲרֵי **אֲחוֹתָהּ שֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ** - שֶׁהֲיְתָה נְשׂוּאָה לַאֲחִי בַּעְלָהּ, **חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת**, שֶׁהֲרֵי אֲחוֹתָהּ הָעֶרְוָה לֹא נָפְלָה כְּלָל לְיִבּוּם לִפְנֵי הָאָח הַשְּׁלִישִׁי, וַאֲחוֹתָהּ אֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָה' וּמֻתֶּרֶת לְיִבּוּם: **מִשְׁנָה ד בְּאִסּוּר 'אִסּוּר מִצְוָה' וְ'אִסּוּר קְדֻשָּׁה':** 'אִסּוּר מִצְוָה' שֶׁנִּשְׁנָה בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, הוּא **שְׁנֵיּוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים**, שֶׁעָשׂוּ חֲכָמִים סְיָג לָאֶסּוּר גַּם נָשִׁים הַקְּרוֹבוֹת מִדַּרְגָּה 'שְׁנִיָּה', כְּגוֹן: אִמּוֹ - אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה, וְאֵם אִמּוֹ וְאֵם אֵם אִמּוֹ וּלְמַעְלָה מִמֶּנָּה - אֲסוּרוֹת בְּאִסּוּר 'שְׁנֵיּוֹת'. וְ'אִסּוּר קְדֻשָּׁה' שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, הוּא **אַלְמָנָה** שֶׁנִּפְלָה לְיִבּוּם **לְכֹהֵן גָּדוֹל** אֲחִי בַּעְלָהּ, וַאֲסוּרָה עָלָיו בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יד) 'אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זָנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח' וְגוֹ'. אוֹ **גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט**, שֶׁאָחִיו עָבַר וְנָשָׂא גְּרוּשָׁה הָאֲסוּרָה עָלָיו בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'אִשָּׁה זָנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ, וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ' וְגוֹ' [אוֹ חֲלוּצָה הָאֲסוּרָה עָלָיו מִדִּרַבָּנָן], וְנָפְלָה לִפְנֵי הָאָח אוֹ לְפָנָיו לְיִבּוּם, וְאַף עָלָיו אֲסוּרָה בְּלָאו זֶה. וְכֵן **מַמְזֶרֶת** - אִשָּׁה שֶׁנּוֹלְדָה מֵאִסּוּר עֶרְוָה [אוֹ שֶׁהָיוּ אָבִיהָ אוֹ אִמָּהּ מַמְזֵרִים], **וּנְתִינָה** - אִשָּׁה מֵהַגִּבְעוֹנִים שֶׁכָּרְתוּ בְּרִית בְּמִרְמָה עִם יְהוֹשֻׁעַ וּ'נְתָנָם' חוֹטְבֵי עֵצִים וְשׁוֹאֲבֵי מַיִם (יהושע ט כז) שֶׁנָּפְלָה לְיִבּוּם לִפְנֵי אֲחִי בַּעְלָהּ **יִשְׂרָאֵל** וַאֲסוּרָה עָלָיו בְּאִסּוּר לָאו, מַמְזֶרֶת שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג ג) 'לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל ה'', וּנְתִינָה שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז ג) 'וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם' (תוס' כתובות כט.) [וּבַעְלָהּ הָרִאשׁוֹן נִשְׂאָהּ בְּאִסּוּר, אוֹ שֶׁהָיָה מַמְזֵר הַמַּתָּר בְּמַמְזֶרֶת], **וּבַת יִשְׂרָאֵל** שֶׁנָּפְלָה לְיִבּוּם לִפְנֵי אֲחִי בַּעְלָהּ שֶׁהוּא **נָתִין וּמַמְזֵר** וְאָסוּר עָלֶיהָ בְּלָאו. [וְכֻלָּם כָּל אִסּוּרֵי לָאוִין בִּכְלַל 'אִסּוּרֵי קְדֻשָּׁה' עַל שֵׁם אִסּוּרֵי הַכְּהֻנָּה שֶׁהֵם בְּלָאו וְנֶאֱמַר בָּהֶם (ויקרא כא ו) 'קְדֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם']: **מִשְׁנָה ה אֵיזֶה אָח זוֹקֵק לְיִבּוּם וְאֵיזֶה בֵּן פּוֹטֵר מִיְּבוּם: מִי שָׁיֵּשׁ לוֹ אָח מִכָּל מָקוֹם** - כָּל אָח שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ מַמְזֵר, הֲרֵי אוֹתוֹ אָח **זוֹקֵק** - מַצְרִיךְ **אֶת אֵשֶׁת אָחִיו לְיִבּוּם,** אִם מֵת בְּלֹא בָּנִים.

וַהֲרֵי הוּא אָחִיו לְכָל דָּבָר, כְּגוֹן לְיָרְשׁוֹ, וּלְהִטָּמֵא לוֹ אִם הוּא כֹּהֵן הַמֵּתָר לְהִטָּמֵא לְשִׁבְעָה קְרוֹבִים בִּלְבַד. **חוּץ מִמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ** אָח מִן הָאָב, שֶׁנּוֹלַד לְאָבִיו **מִן הַשִּׁפְחָה** הַכְּנַעֲנִית **וּמִן הַנָּכְרִית,** שֶׁאָז אֵין הַוָּלָד מִתְיַחֵס אַחַר אָבִיו, וְאֵינוֹ קָרוֹי אָחִיו. שִׁפְחָה לָמַדְנוּ שֶׁוּלָּדָהּ מִתְיַחֵס אַחֲרֶיהָ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות כא ד) 'הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ'. וְנָכְרִית מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (דברים ז ג-ד) 'וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם, בִּתְּךָ לֹא תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶךָ, כִּי יָסִיר אֶת בִּנְךָ מֵאַחֲרַי', וּפָרְשׁוּ חֲזַ"ל 'בִּתְּךָ לֹא תִתֵּן לִבְנוֹ', כִּי בַּעְלָהּ שֶׁל בִּתְּךָ 'יָסִיר אֶת בִּנְךָ' - הַבֵּן שֶׁתֵּלֵד לוֹ בִּתְּךָ, 'מֵאַחֲרַי', אֲבָל עַל 'וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶךָ' לֹא הַזְהִירָה הַתּוֹרָה שֶׁתָּסִיר אִשְׁתּוֹ אֶת 'בִּנְךָ' לְפִי שֶׁבְּנָהּ מִתְיַחֵס אַחֲרֶיהָ וְאֵינוֹ 'בִּנְךָ'. **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן מִכָּל מָקוֹם** וַאֲפִלּוּ מַמְזֵר, **פּוֹטֵר** אֶת **אֶשֶׁת אָבִיו מִן הַיִּבּוּם,** שֶׁאֵין דִּין יִבּוּם אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה ה) 'כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ', וּמִמַּה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר 'אֵן לוֹ' בְּלֹא יו"ד, אֶלָּא 'אֵין לוֹ', דָּרְשׁוּ חֲכָמִים: 'עַיִן עָלָיו', שֶׁאַף בֵּן כָּל שֶׁהוּא, שֶׁהוּא מַמְזֵר, פּוֹטֵר מִיִּבּוּם. וּמַמְזֵר זֶה הוּא בְּנוֹ לְכָל דָּבָר, **וְחַיָּב** מִיתָה **עַל מַכָּתוֹ** שֶׁל אָבִיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא טו) 'וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת', וְכֵן **עַל קִלְלָתוֹ** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יז) 'וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת'. **וּבְנוֹ הוּא לְכָל דָּבָר,** כְּגוֹן לְיָרְשׁוֹ וּלְהִטָּמֵא לוֹ. **חוּץ מִמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ** בֵּן **מִן הַשִּׁפְחָה וּמִן הַנָּכְרִית,** שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב כִּבְנוֹ אֶלָּא מִתְיַחֵס אַחַר אִמּוֹ כַּמְבאָר לְעֵיל: **מִשְׁנָה ו' דְּחִיַּת יְבוּם מֻחֶמֶת אִסּוּר אֲחוֹת זְקוּקָה וַאֲחוֹת חֲלוּצָה: מִי שֶׁקִּדֵּשׁ אַחַת מִשְּׁתֵּי אֲחָיוֹת וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ מֵהֶן קִדֵּשׁ,** אָסוּר מִשָּׁפֵק בְּכָל אַחַת מֵהֶן, שֶׁמָּא קִדֵּשׁ אֶת אֲחוֹתָהּ, וַהֲרֵי זוֹ 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ', וְכָל אַחַת מֵהֶם סָפֵק נְשׂוֹאָה לוֹ, וְלָכֵן **נוֹתֵן גֵּט לָזוֹ וְגֵט לָזוֹ,** כְּדֵי לְהַתִּירָן לְהִנָּשֵׂא לַאֲחֵרִים. וְאִם קִדֵּם שֶׁגֵּרְשָׁן **מֵת, וְלוֹ אָח אֶחָד,** הֲרֵי כָּל אַחַת מֵהֶם סָפֵק זְקוּקָה לְיִבּוּם, וַאֲסוּרָה לִשְׁאָר הָעוֹלָם, אַךְ גַּם אֲסוּרָה לָאָח, כִּי שָׁמָּא אֲחוֹתָהּ הִיא הַזְּקוּקָה, וְהִיא אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן עַל הַיָּבָם מִדִּין 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' שֶׁהִיא כְּעֵין אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאַף אַחֲרֵי שֶׁחָלַץ לְאַחַת אֵינוֹ יָכוֹל לְשָׁאת אֶת אֲחוֹתָהּ, שֶׁמָּא אֶכָן הַחֲלוּצָה הִיא הָיְתָה יְבִמְתּוֹ, וַחֲלִיצָתָהּ חֲלִיצָה, וַאֲחוֹתָהּ אֲסוּרָה עָלָיו מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם 'אֲחוֹת חֲלוּצָה', וּלְפִיכָךְ **חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן. הָיוּ לוֹ** לָאָח הָרִאשׁוֹן, **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי אַחִים, **אֶחָד** מֵהֶם **חוֹלֵץ** לְאַחַת הָאֲחָיוֹת, וְאַחַר כָּךְ **אֶחָד** - הָאָח הַשֵּׁנִי **מְיַבֵּם** אֶת הַשְּׁנִיָּה. שֶׁהֲרֵי מִמַּה שֶּׁנִּפְסַק לוֹ הַשֵּׁנִי לְהִתְיַבֵּם לוֹ, אִם הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה הַיְבָמָה אֵין לָאֵסֹר אֶת הַשְּׁנִיָּה מִדִּין 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' כֵּיוָן שֶׁכְּבָר חָלְצָה הָרִאשׁוֹנָה וּפָקְעָה זִקָּתָהּ. וְאִם קָדְמוּ הָאַחִים **וְכָנְסוּ** כָּל אֶחָד אֶת אַחַת הַנָּשִׁים, קֹדֶם שֶׁנִּמְלְכוּ בְּבֵית דִּין, **אֵין** בֵּית דִּין **מוֹצִיאִין** אֶת הַנָּשִׁים **מִיָּדָם,** כִּי כָּל אֶחָד יָכוֹל לְטָע�ן שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁהוּא נָשָׂא הִיא אֵשֶׁת הַמֵּת, וְקִיְּמָה בָּהּ מִצְוַת יִבּוּם. וְאַף אִם אֵכֶן אֵינָהּ אֵשֶׁת הַמֵּת וְנִמְצָא שֶׁבִּבְיאָתוֹ עָבַר עַל אִסּוּר אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, מִכָּל מָקוֹם עַכְשָׁיו - שֶׁכְּבָר יִבֵּם אָחִיו אֶת הַשְּׁנִיָּה - אֵין כָּאן 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' כִּי בִּיבּוּמָהּ פָּקְעָה הַזִּקָּה לְמִפְרַע [וְאַף שֶׁנַּעֲשָׂה אִסּוּר בְּבִיאָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עָשׂוּי, אַךְ אֵין טַעַם לְהוֹצִיאָהּ מִמְּנוּי עַתָּה כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ']: **מִשְׁנָה ז' שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדֵּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדֵּשׁ, זֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִטִּין, וְזֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִטִּין.** מֵתוּ, לָזֶה אָח, וְלָזֶה אָח, זֶה חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן, וְזֶה חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן. לָזֶה שְׁנַיִם וְלָזֶה שְׁנַיִם, הַיָּחִיד חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן, וְהַשְּׁנַיִם, אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַבֵּם. קָדְמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם. לָזֶה שְׁנַיִם וְלָזֶה שְׁנַיִם, אָחִיו שֶׁל זֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, וְאָחִיו שֶׁל זֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, אָחִיו שֶׁל זֶה מְיַבֵּם חֲלוּצַת שֶׁל זֶה, וְאָחִיו שֶׁל זֶה מְיַבֵּם. קָדְמוּ שְׁנַיִם וְחָלְצוּ, לֹא יְיַבְּמוּ הַשְּׁנַיִם, אֶלָּא אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַבֵּם. קָדְמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם: **ח** מִצְוָה בַּגָּדוֹל לְיַבֵּם. וְאִם קָדַם הַקָּטָן, זָכָה. הִנִּיחָן עַל הַשִּׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ עַל הַנָּכְרִית וְנִתְגַּיְּרָה, הֲרֵי זֶה לֹא יִכְנֹס. וְאִם כָּנַס, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. הִנִּיחָן עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְהוֹצִיאוּהָ מִתַּחַת יָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּנַס, יוֹצִיא: **ט** הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. מֵת, הֲרַגְתִּיו, הֲרַגְנוּהוּ, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ: **וְאָחִיו לְכָל דָּבָר, חוּץ מִמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַשִּׁפְחָה וּמִן הַנָּכְרִית. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן מִכָּל מָקוֹם, פּוֹטֵר אֶשֶׁת אָבִיו מִן הַיִּבּוּם, וְחַיָּב עַל מַכָּתוֹ וְעַל קִלְלָתוֹ, וּבְנוֹ הוּא לְכָל דָּבָר, חוּץ מִמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַשִּׁפְחָה וּמִן הַנָּכְרִית: ו' מִי שֶׁקִּדֵּשׁ אַחַת מִשְּׁתֵּי אֲחָיוֹת וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדֵּשׁ, נוֹתֵן גֵּט לָזוֹ וְגֵט לָזוֹ. מֵת, וְלוֹ אָח אֶחָד, חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן. הָיוּ לוֹ שְׁנַיִם, אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַבֵּם. קָדְמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם: ז' שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדֵּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדֵּשׁ, זֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִטִּין, וְזֶה נוֹתֵן שְׁנֵי גִטִּין. מֵתוּ, לָזֶה אָח, וְלָזֶה אָח, זֶה חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן, וְזֶה חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן. לָזֶה שְׁנַיִם וְלָזֶה שְׁנַיִם, הַיָּחִיד חוֹלֵץ לִשְׁתֵּיהֶן, וְהַשְּׁנַיִם, אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַבֵּם. קָדְמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם. לָזֶה שְׁנַיִם וְלָזֶה שְׁנַיִם, אָחִיו שֶׁל זֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, וְאָחִיו שֶׁל זֶה חוֹלֵץ לְאַחַת, אָחִיו שֶׁל זֶה מְיַבֵּם חֲלוּצַת שֶׁל זֶה, וְאָחִיו שֶׁל זֶה מְיַבֵּם. קָדְמוּ שְׁנַיִם וְחָלְצוּ, לֹא יְיַבְּמוּ הַשְּׁנַיִם, אֶלָּא אֶחָד חוֹלֵץ וְאֶחָד מְיַבֵּם. קָדְמוּ וְכָנְסוּ, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם: **ח** מִצְוָה בַּגָּדוֹל לְיַבֵּם. וְאִם קָדַם הַקָּטָן, זָכָה. הִנִּיחָן עַל הַשִּׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ עַל הַנָּכְרִית וְנִתְגַּיְּרָה, הֲרֵי זֶה לֹא יִכְנֹס. וְאִם כָּנַס, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. הִנִּיחָן עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְהוֹצִיאוּהָ מִתַּחַת יָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּנַס, יוֹצִיא: **ט** הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. מֵת, הֲרַגְתִּיו, הֲרַגְנוּהוּ, לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ:

לְיַבֵּם, שֶׁמָּא אֲחוֹתָהּ הִיא אֵשֶׁת אָחִיו וְזוֹ 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ'. **וְאָחִיו** הָרִאשׁוֹן **שֶׁל זֶה** - הַמְקַדֵּשׁ הַשֵּׁנִי **חוֹלֵץ לְאַחַת** - לָאִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ שֶׁמָּא הִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ'. וְאַחֲרֵי חֲלִיצוֹת אֵלּוּ, **אָחִיו** הַשֵּׁנִי **שֶׁל זֶה** - הַמְקַדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן, **מְיַבֵּם** אֶת אֲחוֹתָהּ שֶׁהִיא **חֲלוּצַתּוֹ שֶׁל זֶה** - אֲחִי הַמְקַדֵּשׁ הַשֵּׁנִי, כִּי מִמָּה נַפְשָׁךְ יֵשׁ לְהַתִּירָהּ, שֶׁאִם הִיא אֵשֶׁת אָחִיו הַמֵּת, הֲרֵי מְיַבְּמָהּ כַּדִּין, וְאִם אֲחוֹתָהּ הִיא אֵשֶׁת הַמֵּת, הֲרֵי כְּבָר חָלַץ לָהּ אָחִיו [אֲבָל הַחוֹלֵץ עַצְמוֹ אָסוּר מִשּׁוּם 'אֲחוֹת חֲלוּצָתוֹ']. וְכֵן **אָחִיו** הַשֵּׁנִי **שֶׁל זֶה** - הַמְקַדֵּשׁ הַשֵּׁנִי **מְיַבֵּם** אֶת **חֲלוּצָתוֹ שֶׁל זֶה** - אֲחִי הַמְקַדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן, מִטַּעַם הַמְבאָר לְעֵיל. וְאִם **קָדְמוּ שְׁנַיִם** - שְׁנֵי אַחִים שֶׁל אֶחָד מֵהַמְקַדְּשִׁים **וְחָלְצוּ** מִסָּפֵק כָּל אֶחָד לְאִשָּׁה אַחַת מִשְּׁתֵּי הַנָּשִׁים, **לֹא** יְיַבְּמוּ **הַשְּׁנַיִם** - אֵין שְׁנֵי הָאַחִים שֶׁל הַמְקַדֵּשׁ הַשֵּׁנִי יְכוֹלִים לְיַבֵּם, שֶׁהֲרֵי הָרִאשׁוֹן שֶׁיְּיַבֵּם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהוּא בָּא עַל 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ', כִּי שֶׁמָּא אֲחוֹתָהּ הִיא הָיְתָה נְשׂוּאָה לַמֵּת. **אֶלָּא אֶחָד** מֵאֲחֵי הַמְקַדֵּשׁ הַשֵּׁנִי, **חוֹלֵץ, וְאֶחָד מְיַבֵּם** אֶת הָאִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה. כִּי אִם הִיא זְקוּקָתוֹ מִיַּבְּמָהּ כַּדִּין, וְאִם הִיא אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, הֲרֵי פָּקְעָה זִקָּתָהּ כְּשֶׁחָלַץ לָהּ אָחִיו תְּחִלָּה. וְאִם לְאַחַר שֶׁנִּפְטְרוּ שְׁתֵּי הַנָּשִׁים בַּחֲלִיצַת שְׁנֵי אֲחֵי הַמְקַדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן, **קָדְמוּ** שְׁנֵי אֲחֵי הַמְקַדֵּשׁ הַשֵּׁנִי, **וְכָנְסוּ** כָּל אֶחָד אֶת אַחַת מִן הַנָּשִׁים, **אֵין** בֵּית דִּין **מוֹצִיאִין** אוֹתָם **מִיָּדָם,** שֶׁכָּל אֶחָד טוֹעֵן אֲנִי יְבַמְתִּי בְּמִצְוָתִי וְזוֹ הָיְתָה אֵשֶׁת אָחִי הַמֵּת, וְאַף אִם אֲחוֹתָהּ הִיא הֵיבֵמָה, הֲלֹא יִבְּמָהּ הָאָח כַּדִּין וּפָקְעָה זִקָּתָהּ לְמַפְרֵעַ, וְאֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָה': **מִשְׁנָה ח' אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה וְאִם נָשָׂא אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ: מִצְוָה בַּגָּדוֹל לְיַבֵּם** - עִקַּר מִצְוַת יִבּוּם מֻטָּלֶת עַל הַגָּדוֹל שֶׁבַּאֲחֵי הַמֵּת [וַאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ בְּכוֹר] כַּמְבאָר לְהַלָּן (פ"ד מ"ה). **וְאִם קָדַם** הָאָח **הַקָּטָן** וְיִבְּמָהּ, **זָכָה בָּהּ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֵין הַיִּבּוּם תָּלוּי אֶלָּא בִּישִׁיבַת הָאַחִים יַחַד בָּעוֹלָם, וְכָל אָח שֶׁהָיָה בְּעוֹלָמוֹ שֶׁיִּבֵּם קַיָּם הַמִּצְוָה (גמרא ורי"ט"א). **הִנִּיחָן** - הֶחְשִׁוד שֶׁיָּצָא עָלָיו קוֹל שֶׁבָּא **עַל הַשִּׁפְחָה,** וּלְאַחַר מִכָּן **נִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ** שֶׁבָּא **עַל הַנָּכְרִית** וְאַחַר כָּךְ **נִתְגַּיְּרָה, הֲרֵי זֶה לֹא יִכְנֹס** אֶת הַשִּׁפְחָה אוֹ הַנָּכְרִית שֶׁעָתָּה הִיא יִשְׂרְאֵלִית, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְחָשְׁדוֹ שֶׁאָכֵן הָיָה אֱמֶת בְּקוֹל שֶׁיָּצָא עָלָיו. **וְאִם** עָבַר **וְכָנַס** אֶת הַמְשֻׁחְרֶרֶת אוֹ הַגִּיֹּרֶת, **אֵין** בֵּית דִּין **מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ,** שֶׁמִּשּׁוּם חֶשְׁד אֵין לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִבַּעְלָהּ (תוי"ט). **הַנִּטְעָן** שֶׁיָּצָא עָלָיו קוֹל שֶׁבָּא **עַל אֶשֶׁת אִישׁ, וְהוֹצִיאוּהָ** בְּגֵט **מִתַּחַת יָדוֹ** שֶׁל בַּעְלָהּ, מֻחֶמֶת קוֹל זֶה, **אַף עַל פִּי שֶׁכָּנַס** אוֹתָהּ אוֹתוֹ נִטְעָן, **יוֹצִיא** - חַיָּב לְגָרְשָׁהּ. שֶׁהֲרֵי כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרָה עַל הַבַּעַל כָּךְ אֲסוּרָה עַל הַבּוֹעֵל, כִּפְי שֶׁלָּמְדוּ מִמַּה שֶּׁנִּכְתַּב כַּמָּה פְּעָמִים 'וְנִטְמְאָה' בְּפָרָשַׁת סוֹטָה (במדבר ה יג-כט) [אֲבָל הַנִּטְעָן עַל הַפְּנוּיָה, אַדְרַבָּה, מִצְוָה לְשֵׂאתָהּ כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּדִינוֹ שֶׁל אוֹנֵס, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה']: **מִשְׁנָה ט' אִסּוּר נְשׂיאַת אִשָּׁה מְשׁוּם חֲשַׁשׁ הוֹצָאַת לַעַז:** שְׁלִיחַ **הַמֵּבִיא** גֵּט לְאִשָּׁה מִבַּעְלָהּ הַנִּמְצָא בִּמְדִינַת **הַיָּם, וְאָמַר, בְּפָנַי נִכְתַּב** וּבְפָנַי **נֶחְתַּם** עַל יְדֵי הָעֵדִים, כְּפִי הַדִּין הַמְבאָר בְּמַסֶּכֶת גִּטִּין (פ"א מ"א), הֲרֵי זֶה **לֹא יִשָּׂא הַשָּׁלִיחַ אֶת אִשְׁתּוֹ** שֶׁל הַמְגָרֵשׁ, כִּי מֵאַחַר שֶׁעַל דְּבָרָיו אָנוּ סוֹמְכִים בְּהֶכְשֵׁר הַגֵּט, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּעִיד שֶׁקֶר כְּדֵי לְשֵׂאתָהּ. עַד אֶחָד שֶׁהֵעִיד עַל אִישׁ, וְאָמַר **'מֵת',** אוֹ **'הֲרַגְתִּיו', אוֹ 'הֲרַגְנוּהוּ'** [-אֲנִי וַאֲחֵרִים], **לֹא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ** שֶׁל הַמֵּת. כִּי אַף שֶׁאִשָּׁה זוֹ מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא עַל יְדֵי עֵדוּתוֹ, כֵּיוָן שֶׁנִּפְסֶלֶת וְחוֹקֶרֶת הֵיטֵב לָדַעַת שֶׁאָכֵן מֵת בַּעְלָהּ, כִּי אִם לֹא מֵת וְיָבוֹא הַבַּעַל תֵּאָסֵר עַל שְׁנֵיהֶם וּבָנֶיהָ יִהְיוּ מַמְזֵרִים, מִכָּל מָקוֹם אִם יִשָּׂאֶנָּה הָעֵד עַצְמוֹ, יֵשׁ לָחוּשׁ לִלְזוּת שִׂפְתַיִם, שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁהֵעִיד שֶׁקֶר כְּדֵי לְשֵׂאתָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם אָמַר **'הֲרַגְתִּיו', לֹא תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ** שֶׁל הַמֵּת כְּלָל, אַף לֹא לַאֲחֵרִים, שֶׁאֵין עֵד זֶה נֶאֱמָן כֵּיוָן שֶׁלִּפְנֵי דְּבָרָיו הוּא רָשָׁע, וְרָשָׁע פָּסוּל לְעֵדוּת שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג א) 'אַל תָּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס', וְדָרְשׁוּ חֲזַ"ל (גמרא כה.) 'אַל תָּשֶׁת רָשָׁע עֵד'. וְכֵיוָן שֶׁעֵדוּתוֹ פְּסוּלָה אֵין לִסְמֹךְ עָלֶיהָ לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא. אֲבָל אִם אָמַר **'הֲרַגְנוּהוּ', תִּנָּשֵׂא אִשְׁתּוֹ,** שֶׁאָנוּ מְפָרְשִׁים אֶת דְּבָרָיו כְּאִלּוּ אָמַר 'אֲנִי הָיִיתִי עִם הוֹרְגָיו' וְלֹא 'אֲנִי עַצְמִי הֲרַגְתִּיו', וְאִם כֵּן אֵינוֹ רָשָׁע וְעֵדוּתוֹ כְּשֵׁרָה (תוס') [וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים אַף כְּשֶׁאוֹמֵר 'הֲרַגְתִּיו', תִּנָּשֵׂא, כִּי כֵּיוָן שֶׁאָדָם קָרוֹב לְעַצְמוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא רָשָׁע, וְלָכֵן אֵין מְקַבְּלִים אֶת עֵדוּתוֹ בְּמַה שֶּׁאָמַר שֶׁאוֹתוֹ אָדָם נֶהֱרַג, וְאִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת]. וְאָמְנָם גַּם לְרַבִּי יְהוּדָה אֲסוּרָה אִשָּׁה זוֹ עַל הָעֵדִים, מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ לִזּוּת שְׂפָתַיִם:

מִשְׁנָה י חָכָם שֶׁגָּזַר לְהוֹצִאַת אִשָּׁה מִבַּעְלָהּ אִם מֵחָר לְשֵׁאתָהּ: הֶחָכָם שֶׁאָסַר אֶת הָאִשָּׁה בְּנֶדֶר שָׁנְּדְרָה, עַל בַּעְלָהּ, שָׁנְּדְרָה הֲנָאָה מִבַּעְלָהּ, וּכְשֶׁבָּאָה לְהַתִּיר אֶת נִדְרָהּ לִפְנֵי הֶחָכָם, לֹא מָצָא לָהּ פֶּתַח. הֲרֵי זֶה הֶחָכָם **לֹא יִשְׁאָנָּה,** מִשּׁוּם חֲשָׁד שֶׁעָשָׂה כֵּן כְּדֵי לְשֵׂאתָהּ. **מֵאֵנָה** אִשָּׁה [קְטַנָּה שֶׁנִּשּׂוּאֶיהָ מִדְּרַבָּנָן וְיכוֹלָה לְמָאֵן], **אוֹ שֶׁחָלְצָה** אִשָּׁה, **בְּפָנָיו** - בִּפְנֵי הֶחָכָם, **יִשָּׁאֶנָּה** - מֻתָּר לָהֶחָכָם לְשֵׂאתָהּ, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה אֵין חֲשָׁד שֶׁהִשִּׂיאָהּ עֵצָה לְמָאֵן אוֹ שֶׁהִשִּׂיא עֵצָה לְיַבָּמָהּ כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה הוּא, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין** וְאֵינוֹ יָחִיד, שֶׁהֲרֵי חֲלִיצָה וּמַאוּן נַעֲשִׂים בִּפְנֵי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁל שְׁנַיִם]. מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֶתֵּר נְדָרִים שֶׁנַּעֲשָׂה בְּיָחִיד מֻמְחֶה. **וְכֻלָּן** שֶׁנִּשְׁנוּ לְעֵיל שֶׁאֲסוּרִים לִשָּׂא אֶת הָאִשָּׁה [שֶׁלֵּיחַ הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, עַד שֶׁמַּעִיד עַל מִיתַת הַבַּעַל, וְהֶחָכָם שֶׁלֹּא מָצָא פֶּתַח], **שֶׁהָיוּ לָהֶם נָשִׁים,** בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, **וְמֵתוּ** נְשׁוֹתֵיהֶם, **מֻתָּרוֹת** הַנָּשִׁים הַלָּלוּ **לִנְשֹׂא לָהֶם.** שֶׁבְּאֶפֶן זֶה אֵין חֲשָׁד שֶׁעָשׂוּ כֵּן כְּדֵי לְשֵׂאת אוֹתָן [אֲבָל אִם הָיוּ לָהֶם נָשִׁים וְגֵרְשׁוּ נְשׁוֹתֵיהֶם, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁרָצוּ לָשֵׂאת אוֹתָן וְלָכֵן הִתְגָּרְשׁוּ מִנְּשׁוֹתֵיהֶם]. **וְכֻלָּן** - וְכָל הַנָּשִׁים הַלָּלוּ **שֶׁנִּשְׂאוּ לַאֲחֵרִים,** לְאַחַר הַהֶתֵּר שֶׁנִּתַּן לָהֶן, וְאַחַר כָּךְ **נִתְגָּרְשׁוּ אוֹ שֶׁנִּתְאַלְמְנוּ** מֵאוֹתָם אֲחֵרִים, **מֻתָּרוֹת לִנְשֹׂא לָהֶם** - לְמֵבִיא הַגֵּט, לָעֵד אוֹ לָהֶחָכָם. כִּי כֵּיוָן שֶׁנִּשְׂאוּ לַאֲחֵרִים שׁוּב אֵין חֲשָׁד שֶׁעָשׂוּ כֵּן מִתְּחִלָּה כְּדֵי לְשֵׂאת אוֹתָן. **וְכֻלָּן** - וְכָל הַנָּשִׁים הַלָּלוּ אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם חֲשָׁד רַק לְמֵבִיא הַגֵּט, לָעֵד אוֹ לָהֶחָכָם, אֲבָל **מֻתָּרוֹת לִבְנֵיהֶם אוֹ לַאֲחֵיהֶם,** כִּי אֵין חֲשָׁד שֶׁעָשׂוּ כֵּן כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ בְּנֵיהֶם אוֹ אֲחֵיהֶם לָשֵׂאת אוֹתָן, שֶׁהֲרֵי 'אֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ'. [וּבְכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ, אִם עָבְרוּ וְכָנְסוּ לֹא יוֹצִיאוּ]:

פֶּרֶק ג אֶפְנַיִם שׁוֹנִים שֶׁל יִבּוּם שֶׁמּוֹתְכֶם עוֹלִים פְּרָטֵי דִּינִים שׁוֹנִים בְּמִצְוַת יִבּוּם: דִּין אֲחוֹת זְקוּקָה, מַאֲמָר - קִדּוּשֵׁי כֶּסֶף בִּיבָמָה, צָרַת עֶרְוָה בְּזוֹקָה, נֶאֱסְרָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת, דִּין סֵפֶק צָרַת עֶרְוָה וְזִקַּת שְׁנֵי יְבָמִים: **מִשְׁנָה א אֶפֶן בּוֹ אִסּוּר 'אֲחוֹת זְקוּקָה' מוֹנֵעַ קִיּוּם מִצְוַת יִבּוּם:** אַרְבָּעָה **אַחִין,** שֶׁהָיוּ **שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וּמֵתוּ** הָאַחִים **הַנְּשׂוּאִים אֶת הָאֲחָיוֹת,** וְנָפְלוּ שְׁתֵּי הָאֲחָיוֹת כְּדֵי לִפְנֵי הָאַחִים הַנּוֹתָרִים. **הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת** כְּדֵי לְהַתִּירָן לַשּׁוּק, **וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת,** שֶׁכָּל אַחַת מֵהֶם הִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָה' שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהַיְבָמִים, שֶׁהֲרֵי שְׁתֵּי הָאֲחָיוֹת זְקוּקוֹת לְיִבּוּם. **וְאִם קָדְמוּ** הָאַחִים **וְכָנְסוּ** - וְיִבְּמוּ בְּאִסּוּר, **יוֹצִיאוּ** אוֹתָן, וְאַף שֶׁאַחַר שֶׁיִּבְּמוּ אֶת שְׁתֵּי הָאֲחָיוֹת פָּקְעָה זִקָּתָם לְמַפְרֵעַ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ עַל אִסּוּר אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ [וּלְעֵיל (פ"ב מ"ז) רַק אַחַת הִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָה' וְרַק שֶׁאֵינָנוּ יוֹדְעִים מִי הִיא, וּבְאֶפֶן זֶה לֹא קָנְסוּ לְהוֹצִיא בְּמָקוֹם שֶׁעָתָה כְּבָר פָּקְעָה זִקָּתָהּ]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** אוֹמֵר, נֶחְלְקוּ בְּדָבָר בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יְקַיְּמוּ** וְאֵינָם חַיָּבִים לְגָרְשָׁן, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יוֹצִיאוּ** אוֹתָן מִשּׁוּם קְנָס, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר [וּבַגְּמָרָא מְבֹאָר שֶׁיֵּשׁ לְהַפֹּךְ אֶת הַגִּרְסָא, כִּי בְּכָל מָקוֹם דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי לְחֻמְרָא, מִלְּבַד הַמִּשְׁנָיוֹת הַיְדוּעוֹת שֶׁבָּהֶן הֵקֵלּוּ בֵּית שַׁמַּאי]: **מִשְׁנָה ב** אִם הָיְתָה **אַחַת מֵהֶן** - מִן הָאֲחָיוֹת, **אֲסוּרָה עַל הָאֶחָד** מֵהָאַחִים הַנּוֹתָרִים בְּ**אִסּוּר עֶרְוָה,** נִמְצָא שֶׁהָעֶרְוָה אֵינָהּ זְקוּקָה לוֹ לְיִבּוּם, וַאֲחוֹתָהּ אֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָה', וְלָכֵן יָבָם זֶה **אָסוּר בָּהּ** - בָּעֶרְוָה, **וּמֵתָר בַּאֲחוֹתָהּ,** וְהָאָח **הַשֵּׁנִי** שֶׁשְּׁתֵּי הַיְבָמוֹת אֵינָן עֶרְוָה לוֹ, **אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן,** שֶׁכָּל אַחַת אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ. וְאִם עַל אַחַת מֵהֶן **אָסוּר** - אִסּוּר דְּרַבָּנָן, **וְאִסּוּר קְדֻשָּׁה** - אוֹ בְּאִסּוּר (לעיל פ"ב מ"ד), נִמְצָא שֶׁמְּדִאוֹרַיְתָא מֻתָּר לוֹ לְיַבְּמָהּ, וַאֲחוֹתָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָה', וְלָכֵן כָּל אַחַת מֵהֶן **חוֹלָצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: מִשְׁנָה ג** וְאִם **הָיְתָה אַחַת מֵהֶן** - מִן הָאֲחָיוֹת **אֲסוּרָה עַל זֶה** - אֶחָד מֵהַיְבָמִים בְּ**אִסּוּר עֶרְוָה,** וְהָאֲחוֹת **הַשְּׁנִיָּה אֲסוּרָה עַל זֶה** - הַיָּבָם הַשֵּׁנִי בְּ**אִסּוּר עֶרְוָה,** נִמְצָא שֶׁלִּפְנֵי כָּל יָבָם נָפְלָה רַק אַחַת הָאֲחָיוֹת לְיִבּוּם, זֹאת שֶׁאֵינָהּ עֶרְוָה עָלָיו, וְאֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ', וּלְפִיכָךְ, **הָאֲסוּרָה לָזֶה** - לַיָּבָם הָרִאשׁוֹן מִדִּין עֶרְוָה, **מֻתֶּרֶת לָזֶה** - לַיָּבָם הַשֵּׁנִי, שֶׁאֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' שֶׁהֲרֵי אֲחוֹתָהּ אֲסוּרָה עָלָיו מִדִּין עֶרְוָה, **וְהָאֲסוּרָה לָזֶה** - לַיָּבָם הַשֵּׁנִי מִדִּין עֶרְוָה, **מֻתֶּרֶת לָזֶה** - לַיָּבָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁאֵינָהּ אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, שֶׁהֲרֵי אֲחוֹתָהּ אֲסוּרָה עָלָיו מִדִּין עֶרְוָה, **אוֹ חוֹלָצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת,** וְאֵין בָּהּ אִסּוּר אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, שֶׁהֲרֵי אֲחוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ, אוֹ חוֹלָצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת: **ד שְׁלֹשָׁה** אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בִּתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בְּנָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עָלָיו אִסּוּר עֶרְוָה, אִסּוּר קְדֻשָּׁה, אִסּוּר מִצְוָה אוֹ אִסּוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. אִסּוּר מִצְוָה אוֹ אִסּוּר קְדֻשָּׁה, חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. אִסּוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ, וְהַשֵּׁנִי אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן. אִסּוּר מִצְוָה וְאִסּוּר קְדֻשָּׁה, חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת: **ג** הָיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עַל זֶה אִסּוּר עֶרְוָה, וְהַשֵּׁנִיָּה אֲסוּרָה עַל זֶה אִסּוּר עֶרְוָה, הָאֲסוּרָה לָזֶה מֻתֶּרֶת לָזֶה, וְזוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ כְּשֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ, אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת: **ד** שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בְּנָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עָלָיו אִסּוּר עֶרְוָה, אִסּוּר קְדֻשָּׁה, אִסּוּר מִצְוָה אוֹ אִסּוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. אִסּוּר מִצְוָה אוֹ אִסּוּר קְדֻשָּׁה, חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. אִסּוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ, וְהַשֵּׁנִי אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן. אִסּוּר מִצְוָה וְאִסּוּר קְדֻשָּׁה, חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת: **ה** שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד מְפֻנֶּה מֵאֵמָר, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְעָשָׂה בָּהּ מְפֻנֶּה מֵאֵמָר, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו הַשֵּׁנִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהַלָּה תֵּצֵא מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט וּבַחֲלִיצָה, וְאֵשֶׁת אָחִיו בַּחֲלִיצָה שֶׁאָמְרוּ, אוֹי לוֹ עַל אִשְׁתּוֹ, וְאוֹי לוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו: **ו** שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי נָכְרִית, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְכָנַס נָשׂוּי נָכְרִית, מֵת אִשְׁתּוֹ, וְאוֹי לוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו, שֶׁהֲרֵי אֲחוֹת אִשָּׁה שֶׁמֵּתָה הִיא. **ז** שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי נָכְרִית, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְכָנַס נָשׂוּי נָכְרִית אֶת אִשְׁתּוֹ, וְמֵת, הָרִאשׁוֹנָה יוֹצֵאָה מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה, וּשְׁנִיָּה מִשּׁוּם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וָמֵת, נָכְרִית חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.

משנה ה חָכָם שֶׁגָּזַר לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִבַּעְלָהּ אִם מֵחָר לְשֵׁאתָהּ: הֶחָכָם שֶׁאָסַר אֶת הָאִשָּׁה בְּנֶדֶר שָׁנְּדְרָה, עַל בַּעְלָהּ, שָׁנְּדְרָה הֲנָאָה מִבַּעְלָהּ, וּכְשֶׁבָּאָה לְהַתִּיר אֶת נִדְרָהּ לִפְנֵי הֶחָכָם, לֹא מָצָא לָהּ פֶּתַח. הֲרֵי זֶה הֶחָכָם **לֹא יִשְׁאָנָּה,** מִשּׁוּם חֲשָׁד שֶׁעָשָׂה כֵּן כְּדֵי לְשֵׂאתָהּ. **מֵאֵנָה** אִשָּׁה [קְטַנָּה שֶׁנִּשּׂוּאֶיהָ מִדְּרַבָּנָן וְיכוֹלָה לְמָאֵן], **אוֹ שֶׁחָלְצָה** אִשָּׁה, **בְּפָנָיו** - בִּפְנֵי הֶחָכָם, **יִשָּׁאֶנָּה** - מֻתָּר לָהֶחָכָם לְשֵׂאתָהּ, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה אֵין חֲשָׁד שֶׁהִשִּׂיאָהּ עֵצָה לְמָאֵן אוֹ שֶׁהִשִּׂיא עֵצָה לְיַבָּמָהּ כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה הוּא, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין** וְאֵינוֹ יָחִיד, שֶׁהֲרֵי חֲלִיצָה וּמַאוּן נַעֲשִׂים בִּפְנֵי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁל שְׁנַיִם]. מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֶתֵּר נְדָרִים שֶׁנַּעֲשָׂה בְּיָחִיד מֻמְחֶה. **וְכֻלָּן** שֶׁנִּשְׁנוּ לְעֵיל שֶׁאֲסוּרִים לִשָּׂא אֶת הָאִשָּׁה [שֶׁלֵּיחַ הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, עַד שֶׁמַּעִיד עַל מִיתַת הַבַּעַל, וְהֶחָכָם שֶׁלֹּא מָצָא פֶּתַח], **שֶׁהָיוּ לָהֶם נָשִׁים,** בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, **וְמֵתוּ** נְשׁוֹתֵיהֶם, **מֻתָּרוֹת** הַנָּשִׁים הַלָּלוּ **לִנְשֹׂא לָהֶם.** שֶׁבְּאֶפֶן זֶה אֵין חֲשָׁד שֶׁעָשׂוּ כֵּן כְּדֵי לְשֵׂאת אוֹתָן [אֲבָל אִם הָיוּ לָהֶם נָשִׁים וְגֵרְשׁוּ נְשׁוֹתֵיהֶם, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁרָצוּ לָשֵׂאת אוֹתָן וְלָכֵן הִתְגָּרְשׁוּ מִנְּשׁוֹתֵיהֶם]. **וְכֻלָּן** - וְכָל הַנָּשִׁים הַלָּלוּ **שֶׁנִּשְׂאוּ לַאֲחֵרִים,** לְאַחַר הַהֶתֵּר שֶׁנִּתַּן לָהֶן, וְאַחַר כָּךְ **נִתְגָּרְשׁוּ אוֹ שֶׁנִּתְאַלְמְנוּ** מֵאוֹתָם אֲחֵרִים, **מֻתָּרוֹת לִנְשֹׂא לָהֶם** - לְמֵבִיא הַגֵּט, לָעֵד אוֹ לָהֶחָכָם. כִּי כֵּיוָן שֶׁנִּשְׂאוּ לַאֲחֵרִים שׁוּב אֵין חֲשָׁד שֶׁעָשׂוּ כֵּן מִתְּחִלָּה כְּדֵי לְשֵׂאת אוֹתָן. **וְכֻלָּן** - וְכָל הַנָּשִׁים הַלָּלוּ אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם חֲשָׁד רַק לְמֵבִיא הַגֵּט, לָעֵד אוֹ לָהֶחָכָם, אֲבָל **מֻתָּרוֹת לִבְנֵיהֶם אוֹ לַאֲחֵיהֶם,** כִּי אֵין חֲשָׁד שֶׁעָשׂוּ כֵּן כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ בְּנֵיהֶם אוֹ אֲחֵיהֶם לָשֵׂאת אוֹתָן, שֶׁהֲרֵי 'אֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ'. [וּבְכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ, אִם עָבְרוּ וְכָנְסוּ לֹא יוֹצִיאוּ]:

פֶּרֶק ג אֶפְנַיִם שׁוֹנִים שֶׁל יִבּוּם שֶׁמּוֹתְכֶם עוֹלִים פְּרָטֵי דִּינִים שׁוֹנִים בְּמִצְוַת יִבּוּם: דִּין אֲחוֹת זְקוּקָה, מַאֲמָר - קִדּוּשֵׁי כֶּסֶף בִּיבָמָה, צָרַת עֶרְוָה בְּזוֹקָה, נֶאֱסְרָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת, דִּין סֵפֶק צָרַת עֶרְוָה וְזִקַּת שְׁנֵי יְבָמִים: **מִשְׁנָה א אֶפֶן בּוֹ אִסּוּר 'אֲחוֹת זְקוּקָה' מוֹנֵעַ קִיּוּם מִצְוַת יִבּוּם:** אַרְבָּעָה **אַחִין,** שֶׁהָיוּ **שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וּמֵתוּ** הָאַחִים **הַנְּשׂוּאִים אֶת הָאֲחָיוֹת,** וְנָפְלוּ שְׁתֵּי הָאֲחָיוֹת כְּדֵי לִפְנֵי הָאַחִים הַנּוֹתָרִים. **הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת** כְּדֵי לְהַתִּירָן לַשּׁוּק, **וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת,** שֶׁכָּל אַחַת מֵהֶם הִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָה' שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהַיְבָמִים, שֶׁהֲרֵי שְׁתֵּי הָאֲחָיוֹת זְקוּקוֹת לְיִבּוּם. **וְאִם קָדְמוּ** הָאַחִים **וְכָנְסוּ** - וְיִבְּמוּ בְּאִסּוּר, **יוֹצִיאוּ** אוֹתָן, וְאַף שֶׁאַחַר שֶׁיִּבְּמוּ אֶת שְׁתֵּי הָאֲחָיוֹת פָּקְעָה זִקָּתָם לְמַפְרֵעַ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ עַל אִסּוּר אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ [וּלְעֵיל (פ"ב מ"ז) רַק אַחַת הִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָה' וְרַק שֶׁאֵינָנוּ יוֹדְעִים מִי הִיא, וּבְאֶפֶן זֶה לֹא קָנְסוּ לְהוֹצִיא בְּמָקוֹם שֶׁעָתָה כְּבָר פָּקְעָה זִקָּתָהּ]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** אוֹמֵר, נֶחְלְקוּ בְּדָבָר בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יְקַיְּמוּ** וְאֵינָם חַיָּבִים לְגָרְשָׁן, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יוֹצִיאוּ** אוֹתָן מִשּׁוּם קְנָס, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר [וּבַגְּמָרָא מְבֹאָר שֶׁיֵּשׁ לַהֲפֹךְ אֶת הַגִּרְסָא, כִּי בְּכָל מָקוֹם דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי לְחֻמְרָא, מִלְּבַד הַמִּשְׁנָיוֹת הַיְדוּעוֹת שֶׁבָּהֶן הֵקֵלּוּ בֵּית שַׁמַּאי]: **מִשְׁנָה ב** אִם הָיְתָה **אַחַת מֵהֶן** - מִן הָאֲחָיוֹת, **אֲסוּרָה עַל הָאֶחָד** מֵהָאַחִים הַנּוֹתָרִים בְּ**אִסּוּר עֶרְוָה,** נִמְצָא שֶׁהָעֶרְוָה אֵינָהּ זְקוּקָה לוֹ לְיִבּוּם, וַאֲחוֹתָהּ אֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָה', וְלָכֵן יָבָם זֶה **אָסוּר בָּהּ** - בָּעֶרְוָה, **וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ,** וְהָאָח **הַשֵּׁנִי** שֶׁשְּׁתֵּי הַיְבָמוֹת אֵינָן עֶרְוָה לוֹ, **אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן,** שֶׁכָּל אַחַת אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ. וְאִם אַחַת מֵהֶן **אָסוּר** - אִסּוּר דְּרַבָּנָן, **וְאִסּוּר קְדֻשָּׁה** - אוֹ בְּאִסּוּר (לעיל פ"ב מ"ד), נִמְצָא שֶׁמְּדִאוֹרַיְתָא מֻתָּר לוֹ לְיַבְּמָהּ, וַאֲחוֹתָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָה', וְלָכֵן כָּל אַחַת מֵהֶן **חוֹלָצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: מִשְׁנָה ג** וְאִם **הָיְתָה אַחַת מֵהֶן** - מִן הָאֲחָיוֹת **אֲסוּרָה עַל זֶה** - אֶחָד מֵהַיְבָמִים בְּ**אִסּוּר עֶרְוָה,** וְהָאֲחוֹת **הַשְּׁנִיָּה אֲסוּרָה עַל זֶה** - הַיָּבָם הַשֵּׁנִי בְּ**אִסּוּר עֶרְוָה,** נִמְצָא שֶׁלִּפְנֵי כָּל יָבָם נָפְלָה רַק אַחַת הָאֲחָיוֹת לְיִבּוּם, זֹאת שֶׁאֵינָהּ עֶרְוָה עָלָיו, וְאֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ', וּלְפִיכָךְ, **הָאֲסוּרָה לָזֶה** - לַיָּבָם הָרִאשׁוֹן מִדִּין עֶרְוָה, **מֻתֶּרֶת לָזֶה** - לַיָּבָם הַשֵּׁנִי, שֶׁאֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' שֶׁהֲרֵי אֲחוֹתָהּ אֲסוּרָה עָלָיו מִדִּין עֶרְוָה, **וְהָאֲסוּרָה לָזֶה** - לַיָּבָם הַשֵּׁנִי מִדִּין עֶרְוָה, **מֻתֶּרֶת לָזֶה** - לַיָּבָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁאֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' שֶׁהֲרֵי אֲחוֹתָהּ אֲסוּרָה עָלָיו מִדִּין עֶרְוָה, **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת,** וְאֵין בָּהּ אִסּוּר אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, שֶׁהֲרֵי אֲחוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ, אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת: **ד** שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בִּתָּהּ, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בְּנָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. הָיְתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה עָלָיו אִסּוּר עֶרְוָה, אִסּוּר קְדֻשָּׁה, אִסּוּר מִצְוָה אוֹ אִסּוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. אִסּוּר מִצְוָה אוֹ אִסּוּר קְדֻשָּׁה, חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. אִסּוּר בָּהּ וּמֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ, וְהַשֵּׁנִי אָסוּר בִּשְׁתֵּיהֶן. אִסּוּר מִצְוָה וְאִסּוּר קְדֻשָּׁה, חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת: **ה** שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד מְפֻנֶּה מֵאֵמָר, וְעָשָׂה בָּהּ מְפֻנֶּה מֵאֵמָר, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו הַשֵּׁנִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהַלָּה תֵּצֵא מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט וּבַחֲלִיצָה, וְאֵשֶׁת אָחִיו בַּחֲלִיצָה שֶׁאָמְרוּ, אוֹי לוֹ עַל אִשְׁתּוֹ, וְאוֹי לוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו: **ו** שְׁלֹשָׁה אַחִין, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי נָכְרִית - אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ קְרוֹבַת הָאֲחָיוֹת, **מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי הָאֲחָיוֹת** וְנָפְלָה אִשְׁתּוֹ לִפְנֵי הַשְּׁלִישִׁי [וְלֹא לִפְנֵי הַשֵּׁנִי, שֶׁאֲסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם 'אֲחוֹת אִשָּׁה'], **וְכָנַס** הַשְּׁלִישִׁי **הַנָּשׂוּי** לְנָכְרִית **אֶת אִשְׁתּוֹ** שֶׁל הַמֵּת, **וָמֵת,** וְנָפְלוּ שְׁתֵּי נְשׂוֹתָיו [הַנָּכְרִית וְאַחַת הָאֲחָיוֹת] לִפְנֵי הָאָח הַשֵּׁנִי. הֲרֵי **הָרִאשׁוֹנָה** שֶׁנָּפְלָה לְיִבּוּם [-אֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן שֶׁמֵּת], **יוֹצְאָה** וּמֻתֶּרֶת לַשּׁוּק **מִשּׁוּם** שֶׁהִיא **אֲחוֹת אִשָּׁה** שֶׁל הָאָח הַשֵּׁנִי - הַיָּבָם, **וּשְׁנִיָּה** שֶׁנָּפְלָה לְיִבּוּם [-הַנָּכְרִית אֵשֶׁת הַשְּׁלִישִׁי], פְּטוּרָה **מִשּׁוּם** שֶׁהִיא **צָרָתָהּ** שֶׁל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַיָּבָם. וְאִם הַנָּשׂוּי נָכְרִית לֹא הִסְפִּיק לְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן, אֶלָּא רַק **עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר** הַמּוֹעִיל מִדְּרַבָּנָן, **וָמֵת,** נִמְצָא שֶׁמִּדְּאוֹרַיְתָא רַק אִשְׁתּוֹ הַנָּכְרִית נָפְלָה לִפְנֵי הָאָח הַשֵּׁנִי, וְאִלּוּ אֵשֶׁת הָאָח הָרִאשׁוֹן מֵעוֹלָם לֹא הָיְתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַשְּׁלִישִׁי, וְלָכֵן הַנָּכְרִית **חוֹלֶצֶת** שֶׁכֵּן מִדְּאוֹרַיְתָא אֵינָהּ 'צָרַת עֶרְוָה', **וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת,** כֵּיוָן שֶׁמִּדְּרַבָּנָן הִיא 'צָרַת עֶרְוָה' מִכֹּחַ הַמַּאֲמָר שֶׁעָשָׂה הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשֶׁת [וּתְחִלָּה יִתֵּן גֵּט וְאַחַר כָּךְ יְחַלֵּץ]. וְאֶת אֵשֶׁת **אָחִיו** הַשֵּׁנִי, מוֹצִיא **בַּחֲלִיצָה,** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ, שֶׁאַף הִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ'. **וְזוֹ הִיא** - וְעַל אַף זֶה הוּא **שֶׁאָמְרוּ:** אוֹי לוֹ עַל אִשְׁתּוֹ, וְאוֹי לוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו, שֶׁהִפְסִידָן בְּלֹא פְּשִׁיעָתוֹ:

הָרִאשׁוֹן. [וְאָמְנָם אַף אִם הַשְּׁלִישִׁי לֹא הָיָה עוֹשֶׂה מַאֲמָר כְּלָל, עֲדַיִן הָיְתָה הַנְּכָרִית אֲסוּרָה בְּיִבּוּם, שֶׁכֵּן שְׁתֵּי הַנָּשִׁים נָפְלוּ לְיִבּוּם לִפְנֵי הָאָח הַשֵּׁנִי, אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ בְּמִיתַת הָאָח הָרִאשׁוֹן, וְהַנְּכְרִית בְּמִיתַת הָאָח הַשְּׁלִישִׁי, וַהֲרֵי הִיא 'צָרַת עֶרְוָה בְּזָקָה', שֶׁאַף הִיא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. וְנָקְטָה הַמִּשְׁנָה אֹפֶן זֶה שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁלֹּא כְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי הַסּוֹבְרִים שֶׁאִם עָשָׂה מַאֲמָר אֵין הַנְּכְרִית צְרִיכָה אַף לַחֲלֹץ שֶׁהֲרֵי הִיא 'צָרַת עֶרְוָה' מִדְּאוֹרַיְתָא]. **שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי לְנָכְרִית, מֵת הַנָּשׂוּי לְנָכְרִית, וְכָנַס אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ, וָמֵת, הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה, וּשְׁנִיָּה מִשּׁוּם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וָמֵת, נָכְרִית חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: ז שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי לְנָכְרִית, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְכָנַס גֵּרֹשׁ אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמֵת נָשׂוּי נָכְרִית, וּכְנָסָהּ הַמְגֹרָשׁ, וָמֵת, זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ, וְכֻלָּן שֶׁמֵּתוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ, צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת: ח וְכֻלָּן שֶׁהָיוּ בָּהֶן קִדּוּשִׁין אוֹ גֵּרוּשִׁין בִּסָּפֵק, הֲרֵי אֵלּוּ הַצָּרוֹת חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. כֵּיצַד סָפֵק קִדּוּשִׁין, זָרַק לָהּ קִדּוּשִׁין, סָפֵק קָרוֹב לוֹ סָפֵק קָרוֹב לָהּ, זֶהוּ סָפֵק קִדּוּשִׁין. סָפֵק גֵּרוּשִׁין, כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ וְאֵין עָלָיו עֵדִים, יֵשׁ עָלָיו עֵדִים וְאֵין בּוֹ זְמַן, יֵשׁ בּוֹ זְמַן וְאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד, זֶהוּ סָפֵק גֵּרוּשִׁין: ט שְׁלֹשָׁה אַחִין נְשׂוּאִין שְׁלֹשׁ נָכְרִיּוֹת, וּמֵת אַחַד מֵהֶן, וְעָשָׂה בָּהּ הַשֵּׁנִי מַאֲמָר, וָמֵת, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת, וְכֻלָּן שֶׁנָּשְׂאוּ אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי לְנָכְרִית, מֵת הַנָּשׂוּי לְנָכְרִית, וְכָנַס אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ, וָמֵת, הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה, וּשְׁנִיָּה מִשּׁוּם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וָמֵת, נָכְרִית חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: י שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי נָשִׁים, וּבִשְׁעַת כְּנִיסָתָן לַחֻפָּה הֶחֱלִיפוּ אֶת שֶׁל זֶה לָזֶה, וְאֶת שֶׁל זֶה לָזֶה, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. וְאִם הָיוּ אַחִין, מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח. וְאִם הָיוּ אֲחָיוֹת, מִשּׁוּם 'אֹאחֹתָהּ' (ויקרא יח יח). וְאִם הָיוּ נִדּוֹת, מִשּׁוּם נִדָּה.

גֵּרוּשִׁין שֶׁדִּין הַצָּרָה לַחֲלֹץ וְלֹא לְהִתְיַבֵּם [וְהִתְבָּאֲרוּ אֲפָנִים אֵלּוּ בְּמַסֶּכֶת גִּטִּין (פ"ט מ"ד)]: **מִשְׁנָה ט** **דִּין זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִים: שְׁלֹשָׁה אַחִין שֶׁנָּשׂוּאִין לִשְׁלֹשׁ נָשִׁים נָכְרִיּוֹת** - שְׁאֵינָן קְרוֹבוֹת זוֹ לָזוֹ, **וּמֵת אֶחָד מֵהֶן** - מֵהָאַחִים, **וְעָשָׂה בָּהּ** [-בְּאֵשֶׁת הַמֵּת] הָאָח **הַשֵּׁנִי** קִדּוּשֵׁי **מַאֲמָר, וָמֵת** אַף הוּא. **הֲרֵי אֵלּוּ** - שְׁתֵּי נְשׂוֹתָיו שֶׁל הָאָח הַשֵּׁנִי, אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה וְאֵשֶׁת הָאָח שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, **חוֹלְצוֹת** מִן הָאָח הַשְּׁלִישִׁי **וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת** לוֹ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כה ה) 'כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו **וּמֵת אֶחָד מֵהֶם** וְגוֹ' **יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ**', וְדָרְשׁוּ, שֶׁמִּצְוַת יִבּוּם נֶאֱמְרָה רַק בְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ זִקַּת יָבָם אֶחָד - שְׁזִקּוּקָה לְיִבּוּם מֻחֶמֶת אָח אֶחָד בִּלְבַד, **וְלֹא** שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ זִקַּת יִבּוּם מִכֹּחַ **שְׁנֵי יְבָמִין**. וְאֵשֶׁת הָאָח הָרִאשׁוֹן נִפְלָה מִכֹּחַ הָאָח הַשֵּׁנִי, אַךְ מֻחֶמֶת הַמַּאֲמָר הֲרֵי הִיא נוֹפֶלֶת גַּם מִכֹּחַ הָאָח הַשֵּׁנִי, וְאֵינָהּ מִתְיַבֶּמֶת מִדִּין 'זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִין' [וְאַף שֶׁהֲבִיא הַתַּנָּא פְּסוּק, דִּין זֶה הוּא מִדְּרַבָּנָן, גְּזֵרָה שְׁמָא יֹאמְרוּ 'שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד, כְּלוֹמַר שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל מֵת אֶחָד, מִתְיַבְּמוֹת', וּבָאֱמֶת אֵינָן מִתְיַבְּמוֹת אֶלָּא אַחַת מִתְיַבֶּמֶת אוֹ חוֹלֶצֶת וּפוֹטֶרֶת אֶת כֻּלָּן. וְדִוְקָא כְּשֶׁעָשָׂה בָּהּ הַשֵּׁנִי מַאֲמָר, אֲבָל אִם הָיָה מְיַבְּמָהּ, אֲזַי הָיְתָה מִסְתַּלֶּקֶת זִקַּת הָרִאשׁוֹן, וְהָיְתָה אִשָּׁה זוֹ נוֹפֶלֶת לִפְנֵי הָאָח הַשְּׁלִישִׁי רַק מִכֹּחַ זִקַּת הַשֵּׁנִי, וְהָיְתָה מֻתֶּרֶת לוֹ]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, הָאָח הַשְּׁלִישִׁי **מְיַבֵּם לְאֵיזוֹ** מִנְּשׁוֹת הַשֵּׁנִי **שֶׁיִּרְצֶה**. שֶׁלִּדְעָתוֹ סָפֵק אִם מַאֲמָר קוֹנֶה מִדְּאוֹרַיְתָא אוֹ שֶׁאֵינוֹ קוֹנֶה כְּלָל אֶפִלּוּ מִדְּרַבָּנָן. וְלָכֵן יָכוֹל לְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן מִמָּה נַפְשָׁךְ, אוֹ שֶׁכְּלָל לֹא יָיְבְּמָהּ הַשֵּׁנִי וְהִיא זְקוּקָה לוֹ מִכֹּחַ הָאָח הָרִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁיְּיַבְּמָהּ לְגַמְרֵי וְאֵינָהּ בַּעֲלַת 'זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִין' שֶׁכְּבָר נִסְתַּלְּקָה זִקַּת הָרִאשׁוֹן. וְאַחַר כָּךְ **חוֹלֵץ לַשֵּׁנִיָּה**, שֶׁמָּא מַאֲמָר אֵינוֹ קוֹנֶה, וְהַיְבּוּם הָיָה מִכֹּחַ הָאָח הָרִאשׁוֹן, וַעֲדַיִן אֵשֶׁת הַשֵּׁנִי לֹא נִפְטְרָה [וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ, שֶׁמָּא מַאֲמָר קוֹנֶה, וְאָסוּר לְיַבֵּם שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַנּוֹפְלוֹת מִבַּיִת אֶחָד]. **דִּין 'נֶאֱסְרָה': שְׁנֵי אַחִין שֶׁנָּשׂוּאִין לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וּמֵת אַחַד מֵהֶן**, וְאֵין אִשְׁתּוֹ נוֹפֶלֶת לִפְנֵי אֲחֵי בַּעְלָהּ, שֶׁהֲרֵי הִיא 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ'. **וְאַחַר כָּךְ מֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל שֵׁנִי**, וְנִסְתַּלֵּק אִסּוּר 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ' מֵעַל אֵשֶׁת הַמֵּת. **הֲרֵי זוֹ** - אֵשֶׁת הַמֵּת **אֲסוּרָה עָלָיו עוֹלָמִית**, וְאֵינָהּ חוֹזֶרֶת לִפֹּל לְפָנָיו לְיִבּוּם. שֶׁהוֹאִיל **וְנֶאֱסְרָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת** בִּשְׁעַת מִיתַת בַּעְלָהּ, שֶׁלֹּא הָתַּר אִסּוּר 'אֵשֶׁת אָח' שֶׁלָּהּ, כֵּיוָן שֶׁהָיְתָה 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ', הֲרֵי הִיא עוֹמֶדֶת בְּאִסּוּר זֶה לְעוֹלָם, אַף כְּשֶׁכְּבָר אֵינָהּ 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ': **מִשְׁנָה י** **דִּין שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהֶחֱלִפוּ בִּשְׁעַת כְּנִיסָתָן לַחֻפָּה: שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי נָשִׁים** שֶׁאֵינָן קְרוֹבוֹת זוֹ לָזוֹ, **וּבִשְׁעַת כְּנִיסָתָן לַחֻפָּה, הֶחֱלִיפוּ אֶת הַנָּשִׁים** בִּשְׁגָגָה [וְיֵשׁ לִגְרֹס: הֶחְלִפוּ], **וְנָתְנוּ אֶת שֶׁל זֶה לָזֶה, וְאֶת שֶׁל זֶה לָזֶה**, וְנוֹדַע הַדָּבָר. **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים מִשּׁוּם** אִסּוּר **אֵשֶׁת אִישׁ. וְאִם** הַתְּפִלָּה שֶׁל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ. וְאִם הַמְיַבֵּם הָרִאשׁוֹן לֹא יִבֵּם אֶת אֵשֶׁת הָאָח הַשְּׁלִישִׁי, אֶלָּא רַק **עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וָמֵת, אֲזַי הַנְּכְרִית** אֵשֶׁת הַשְּׁלִישִׁי, **חוֹלֶצֶת** כִּי מִדְּאוֹרַיְתָא לֹא יִבְּמָהּ הַיָּבָם הָרִאשׁוֹן וְעוֹדֶנָּה זְקוּקָה לְיִבּוּם מִכֹּחַ מִיתַת בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, **וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת**, שֶׁהִיא 'צָרַת עֶרְוָה' מִדְּרַבָּנָן מֻחֶמֶת הַמַּאֲמָר שֶׁעָשָׂה הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן: **מִשְׁנָה ז** **דִּין 'נֶאֱסְרָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת': שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי לְנָכְרִית, וּמֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי הָאֲחָיוֹת, וְנָפְלָה** אִשְׁתּוֹ לִיבּוּם לִפְנֵי הָאָח הַשְּׁלִישִׁי [אַךְ לֹא לִפְנֵי הַשֵּׁנִי, שֶׁאֲסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ'], **וְכָנַס** הַשְּׁלִישִׁי **הַנָּשׂוּי לְנָכְרִית אֶת אִשְׁתּוֹ** שֶׁל הַמֵּת, **וּמֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל** הָאָח **הַשֵּׁנִי** אֲחוֹתָהּ שֶׁל אֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן שֶׁהִתְיַבְּמָה, **וְאַחַר כָּךְ מֵת** הָאָח הַשְּׁלִישִׁי **נָשׂוּי הַנָּכְרִית**, וְנָפְלָה שְׁתֵּי נְשׂוֹתָיו [הַנָּכְרִית, וְהַיְבָמָה אֵשֶׁת הָאָח הָרִאשׁוֹן] לִיבּוּם לִפְנֵי הָאָח הַשֵּׁנִי. אַף שֶׁעִנְתָּה שְׁתֵּיהֶן מֻתָּרוֹת לוֹ, שֶׁהֲרֵי כְּבָר מֵתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁהָיְתָה אֲחוֹת אֵשֶׁת הָאָח הָרִאשׁוֹן, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי זוֹ - אֵשֶׁת הָאָח הָרִאשׁוֹן, **אֲסוּרָה עָלָיו** [-עַל הָאָח הַשֵּׁנִי] **עוֹלָמִית, הוֹאִיל וְנֶאֱסְרָה עָלָיו שָׁעָה אַחַת** מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁנָּפְלָה לִיבּוּם בִּמִיתַת בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, וְלֹא הֻתַּר אִסּוּר 'אֵשֶׁת אָח' שֶׁבָּהּ. לָכֵן אֲסוּרָה עָלָיו עוֹלָמִית גַּם כְּשֶׁנָּפְלָה עַכְשָׁיו מֵהָאָח הַשְּׁלִישִׁי. [וְצָרָתָהּ, שֶׁעִנְתָּה אֵינָהּ 'צָרַת עֶרְוָה' אַךְ הִיא 'צָרַת מִי שֶׁהָיְתָה אֲסוּרָה שָׁעָה אַחַת', חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת]. אֲבָל אִם הָיוּ **שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִין לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי לְנָכְרִית, וְגֵרֵשׁ אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ, וּלְאַחַר מִכֵּן מֵת** הָאָח **הַנָּשׂוּי נָכְרִית, וּכְנָסָהּ** - וְיִבְּמָהּ הָאָח הָרִאשׁוֹן **הַמְגֹרָשׁ, וָמֵת**, וְעִכְשָׁיו נִפְלָה הַנְּכְרִית לְבַדָּהּ לִפְנֵי הָאָח הַשֵּׁנִי, הֲרֵי הִיא חַיֶּבֶת בְּיִבּוּם, שֶׁאַף שֶׁגְּרוּשַׁת אָחִיו אֲסוּרָה עָלָיו מִדִּין אֲחוֹת אִשָּׁה, אַךְ אֵין הַנְּכְרִית 'צָרַת עֶרְוָה', שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁנָּפְלָה לְיִבּוּם כְּבָר גֵּרֵשׁ אֶת הָעֶרְוָה, וְזוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ (פ"א מ"א) **'וְכֻלָּן** - כָּל הָעֲרָיוֹת [הַמְּנוּיוֹת שָׁם], **שֶׁמֵּתוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ** לִפְנֵי מִיתַת הַבַּעַל, **צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת'**, שֶׁבִּשְׁעַת הַנְּפִילָה אֵינָן 'צָרוֹת עֶרְוָה': **מִשְׁנָה ח** **דִּין 'סְפֵק צָרַת עֶרְוָה' מֵחֲמַת קִדּוּשֵׁי אוֹ גֵרוּשֵׁי סָפֵק: וְכֻלָּן** - כָּל הָעֲרָיוֹת הַמְּנוּיוֹת לְעֵיל (פ"א מ"א), **שֶׁהָיוּ בָּהֶן קִדּוּשִׁין אוֹ גֵרוּשִׁין בִּסָּפֵק, וְנִמְצָא שֶׁצָּרוֹתֵיהֶן הֵן 'סְפֵק צָרַת עֶרְוָה', הֲרֵי אֵלּוּ הַצָּרוֹת חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת, שֶׁאֵינָן יְכוֹלוֹת לְהִתְיַבֵּם שֶׁמָּא הֵן 'צָרוֹת עֶרְוָה', וַאֲסוּרוֹת לַשּׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה, כִּי שֶׁמָּא אֵינָן 'צָרוֹת עֶרְוָה' וְחַיָּבוֹת בְּיִבּוּם. **כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן הוּא **סָפֵק קִדּוּשִׁין**, כְּגוֹן שֶׁעָמְדוּ בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים [שֶׁתִּקְּנוּ בָּהֶם חֲכָמִים שֶׁאַרְבַּע אַמּוֹתָיו שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ] **וְזָרַק לָהּ** כֶּסֶף אוֹ שְׁטַר **קִדּוּשִׁין, וְנָפְלוּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ** - בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו, **סָפֵק קָרוֹב לָהּ** - בְּאַרְבַּע אַמּוֹתֶיהָ, **זֶהוּ סְפֵק קִדּוּשִׁין. וּסְפֵק גֵּרוּשִׁין** שֶׁיָּדוּ בְּאוֹתוֹ הָאֹפֶן כְּשֶׁנָּפַל הַגֵּט סָפֵק קָרוֹב לוֹ סָפֵק קָרוֹב לָהּ (תפא"י), אוֹ בְּגֵט שֶׁכָּשֵׁר מִדְּאוֹרַיְתָא וּפָסוּל מִדְּרַבָּנָן, שֶׁאַף שֶׁאֵינוֹ סָפֵק, אַךְ דִּינוֹ כְּדִין סָפֵק. וּכְגוֹן שֶׁאֶת הַגֵּט שֶׁגֵּרְשָׁהּ בּוֹ **כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ וְאֵין עָלָיו עֵדִים**, אוֹ שֶׁגֵּרְשָׁהּ בְּגֵט שֶׁיֵּשׁ **עָלָיו עֵדִים, וְאֵין כָּתוּב בּוֹ זְמַן** הַגֵּרוּשִׁין, אוֹ בְּגֵט שֶׁיֵּשׁ **בּוֹ זְמַן, וְאֵין בּוֹ אֶלָּא** חֲתִימַת **עֵד אֶחָד, זֶהוּ סְפֵק**

וּמַפְרִישִׁין אוֹתָן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, שֶׁמָּא מְעֻבָּרוֹת הֵן. וְאִם הָיוּ קְטַנּוֹת שֶׁאֵינָן רְאוּיוֹת לְיִלֵּד, מַחֲזִירִין אוֹתָן מִיָּד. וְאִם הָיוּ כֹּהֲנוֹת, נִפְסְלוּ מִן הַתְּרוּמָה:

**שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי לְנָכְרִית, מֵת הַנָּשׂוּי לְנָכְרִית, וְכָנַס אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וָמֵת, הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה, וּשְׁנִיָּה מִשּׁוּם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וָמֵת, נָכְרִית חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: ז שְׁלֹשָׁה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶן נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי לְנָכְרִית, מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת, וְכָנַס גֵּרֹשׁ אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמֵת נָשׂוּי נָכְרִית, וּכְנָסָהּ הַמְגֹרָשׁ, וָמֵת, זוֹ הִיא שֶׁאָמְרוּ, וְכֻלָּן שֶׁמֵּתוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ, צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת: ח וְכֻלָּן שֶׁהָיוּ בָּהֶן קִדּוּשִׁין אוֹ גֵרוּשִׁין בִּסָּפֵק, הֲרֵי אֵלּוּ הַצָּרוֹת חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. כֵּיצַד סָפֵק קִדּוּשִׁין, זָרַק לָהּ קִדּוּשִׁין, סָפֵק קָרוֹב לוֹ סָפֵק קָרוֹב לָהּ, זֶהוּ סָפֵק קִדּוּשִׁין. סָפֵק גֵּרוּשִׁין, כָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ וְאֵין עָלָיו עֵדִים, יֵשׁ עָלָיו עֵדִים וְאֵין בּוֹ זְמַן, יֵשׁ בּוֹ זְמַן וְאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד, זֶהוּ סָפֵק גֵּרוּשִׁין: ט שְׁלֹשָׁה אַחִין נְשׂוּאִין שְׁלֹשׁ נָכְרִיּוֹת, וּמֵת אַחַד מֵהֶן, וְעָשָׂה בָּהּ הַשֵּׁנִי מַאֲמָר, וָמֵת, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת, וְכֻלָּן שֶׁנָּשְׂאוּ אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד נָשׂוּי לְנָכְרִית, מֵת הַנָּשׂוּי לְנָכְרִית, וְכָנַס אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ, וָמֵת, הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאָה מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה, וּשְׁנִיָּה מִשּׁוּם צָרָתָהּ. עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וָמֵת, נָכְרִית חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: י שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי נָשִׁים, וּבִשְׁעַת כְּנִיסָתָן לַחֻפָּה הֶחֱלִיפוּ אֶת שֶׁל זֶה לָזֶה, וְאֶת שֶׁל זֶה לָזֶה, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. וְאִם הָיוּ אַחִין, מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח. וְאִם הָיוּ אֲחָיוֹת, מִשּׁוּם 'אֹאחֹתָהּ' (ויקרא יח יח). וְאִם הָיוּ נִדּוֹת, מִשּׁוּם נִדָּה.

פֶּרֶק ד מִשְׁנָה א חָלַץ לִיבְמָתוֹ וְנִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת: הַחוֹלֵץ לִיבְמָתוֹ, וְנִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, וְיָלְדָה, בִּזְמַן שֶׁהוָּלָד שֶׁל קַיָּמָא [-אֵינוֹ נֵפֶל], נִמְצָא שֶׁהָיְתָה פְּטוּרָה מִיִּבּוּם, וְאֵין חֲלִיצָתָהּ חֲלִיצָה, וּלְפִיכָךְ **הוּא** - הַיָּבָם **מֻתָּר בְּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא** מֻתֶּרֶת **בְּקְרוֹבָיו**, וְכֵן **לֹא** פְּסָלָהּ **מִן** הַכְּהֻנָּה בַּחֲלִיצָתוֹ, כְּדִין חֲלוּצָה הַפְּסוּלָה לִכְהֻנָּה, שֶׁהֲרֵי נִתְבָּרֵר שֶׁאֵינָהּ חֲלִיצָה. אַךְ אִם **אֵין הַוָּלָד שֶׁל קַיָּמָא** אֶלָּא נֵפֶל, הֲרֵי הָיְתָה זְקוּקָה לְחֲלִיצָה, וַחֲלִיצָתָהּ חֲלִיצָה, וְלָכֵן **הוּא אָסוּר בְּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בְּקְרוֹבָיו** [כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"ז)] **וּפְסָלָהּ** בַּחֲלִיצָה זוֹ **מִן** הַכְּהֻנָּה: **מִשְׁנָה ב יְבָם וְנִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת:** הַכּוֹנֵס - הַמְיַבֵּם **אֶת יְבִמְתּוֹ, וְנִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת** מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, **וְיָלְדָה, בִּזְמַן שֶׁהוָּלָד שֶׁל קַיָּמָא** [-אֵינוֹ נֵפֶל], וְנִמְצָא שֶׁבָּא עַל אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מִצְוָה, **יוֹצִיא** אוֹתָהּ, שֶׁמָּא יְבִמָּה זְקוּקָה לְיִבּוּם [וְיוֹצִיאֶנָּה בְּגֵט, שֶׁמָּא יְבִמָּה כַּדִּין וְהוּא בְּנוֹ]. **וְהַוָּלָד כָּשֵׁר** מִמָּה נַפְשָׁךְ, אוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ שֶׁל הַמֵּת, אוֹ שֶׁל הַיָּבָם בִּמְקוֹם מִצְוָה [שֶׁהֲרֵי אִם הוּא בֶּן הַיָּבָם, נִמְצָא שֶׁהַמֵּת מֵת לְלֹא בָּנִים וְאִשְׁתּוֹ הִתְיַבְּמָה כַּדִּין]. **וְחַיָּבִין הֵם בְּאָשָׁם תָּלוּי**, שֶׁהֲרֵי סָפֵק שֶׁמָּא הוּא בֶּן הָרִאשׁוֹן וּבָא עָלֶיהָ שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מִצְוָה, וּבְעֶשְׂה סָפֵק אִסּוּר גָּזוּד שֶׁגָּזְרוּ עָלָיו חַיָּב בְּשִׁגְגָה, חַיָּב אָשָׁם תָּלוּי: **מִשְׁנָה ג דִּין הַיָּבָם בִּכְתֻבַּת וּנְכָסֵי הַיְבָמָה: שׁוֹמֶרֶת יָבָם** - יְבָמָה הַמְמֻתֶּנֶת לְיִבּוּם אוֹ חֲלִיצָה, **שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים** מִבֵּית אֲבִיהָ שֶׁמֵּת בְּלֹא בָּנִים וְיָרְשׁוּהוּ, **מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל** שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּמַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת (פ"ח מ"א) בַּאֲרוּסָה שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים, אִם רָשַׁאי לְמָכְרָם, **שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת** - אוֹ נוֹתֶנֶת אֶת נְכָסֶיהָ, **וְקָיָם** הַקְּנְיָן. שֶׁלֹּא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בַּאֲרוּסָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת לְהִנָּשֵׂא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁתַּחֲלֹץ (תוס' כתובות עח.). וְאִם **מֵתָה** בְּעוֹדָהּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם, **מַה יַּעֲשׂוּ בְּכְתֻבָּתָהּ** שֶׁהָיְתָה צְרִיכָה לָקַחַת מִנְּכְסֵי בַּעְלָהּ שֶׁמֵּת, וּבְכְלַל זֶה עִקַּר הַכְּתֻבָּה [תַּקָּנָה מָאתַיִם לִבְתוּלָה וּמָנֶה לְאַלְמָנָה], הַתּוֹסֶפֶת [שֶׁהוֹסִיף לָהּ בַּעְלָהּ בַּכְּתֻבָּה] וְנִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל [נְכָסִים שֶׁהֻבִיאָה עִמָּהּ לְבַעְלָהּ כִּנְדוּנְיָא, וְכוֹתֵב אֶת שָׁוְיִם בַּכְּתֻבָּה, וּמִתְחַיֵּב לָהּ שֶׁאִם יָמוּת אוֹ יִגָּרְשֶׁנָּה תִּקַּבֵּל אֶת דְּמֵיהֶם מִנְּכָסָיו], **וּבִנְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים עִמָּהּ** - וּבִנְכָסֵי מְלוֹג שֶׁאֵינָהּ שָׁמָּה בִּכְתֻבָּתָהּ אֶלָּא נִשְׁאָרִים שֶׁלָּהּ בִּקְנְיָן הַגּוּף [בִּכְנִיסָתָהּ לִרְשׁוּתוֹ וּבִיצִיאָתָהּ מִמֶּנּוּ], וּלְבַעְלָהּ יֵשׁ זְכוּת שִׁמּוּשׁ בָּהֶם [קִנְיַן פֵּרוֹת]. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** בִּנְכָסֵי מְלוֹג, **יַחֲלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל** [-הַיָּבָם שֶׁיּוֹרֵשׁ אֶת הַמֵּת אִם מְיַבֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ (להלן מ"ז)] **עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב** [-מִשְׁפַּחַת הָאִשָּׁה] שְׁלִפְי דַּעְתָּם שׁוֹמֶרֶת יָבָם הֲרֵי הִיא סְפֵק אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַיָּבָם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַנְּכָסִים** - נְכָסֵי צֹאן בָּרְזֶל **בְּחֶזְקָתָן** שֶׁל הַמַּחֲזִיקִים בָּהֶם [וְסָפֵק אִם הַמַּחֲזִיקִים הֵם יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל שֶׁאַחֲרֵיותָם עָלָיו, אוֹ יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁלָּהּ, וְיַחֲלֹקוּ]. **כְּתֻבָּה** - עִקַּר הַכְּתֻבָּה וְהַתּוֹסֶפֶת, **בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל** [וּבְדִין נְכָסֵי צֹאן בָּרְזֶל וּכְתֻבָּה מוֹדִים אַף בֵּית שַׁמַּאי]. **וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים עִמָּהּ** [-נִכְסֵי מְלוֹג] **בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב,** שְׁלִדַעַת בֵּית הִלֵּל, נִכְסֵי מְלוֹג הֵם בְּחֶזְקַת הָאִשָּׁה, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה לַבַּעַל אֶלָּא קִנְיַן פֵּרוֹת, וְאֵין הַיָּבָם יָכוֹל לְהוֹצִיא מִסָּפֵק אֶת הַנְּכָסִים מִיּוֹרְשֶׁיהָ: **מִשְׁנָה ד דִּינֵי מָמוֹן הַיְבָמָה לְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאָה הַיָּבָם: כְּנָסָהּ** הַיָּבָם לַיְבָמָה, **הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר,** וְאִם רוֹצֶה לְהוֹצִיאָהּ, מְגָרְשָׁהּ בְּגֵט בְּלֹא חֲלִיצָה. וְכֵן יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ לְאַחַר שֶׁגֵּרְשָׁהּ [וְאֵינָהּ אֲסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח], שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה) 'יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה', וְלָמַדְנוּ שֶׁלְּקָחָהּ הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ, וּפָקְעָה מִמֶּנָּה זִקַּת נִשּׂוּאֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, **וּבְלִבַּד** - וְרַק בְּדָבָר זֶה אֵינָהּ כְּאִשְׁתּוֹ, **שֶׁתְּהֵא** אַחֲרָיוּת **כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן,** וְתִתְגַּבֶּה מִנְּכָסָיו וְלֹא מִנְּכְסֵי הַיָּבָם, וְהוּא יָכוֹל לִמְכֹּר נְכָסָיו וְאֵינָהּ גּוֹבָה מֵהַלָּקוּחוֹת אִם הִשְׁתַּדְּפוּ נִכְסֵי הָרִאשׁוֹן. [וְאָמְנָם אִם אֵין לְבַעְלָהּ נְכָסִים, כּוֹתֵב לָהּ הַיָּבָם כְּתֻבַּת מָנֶה מִנְּכָסָיו]:

פרק ד א הַחוֹלֵץ לִיבְמְתּוֹ, וְנִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה, בִּזְמַן שֶׁהַוָּלָד שֶׁל קַיָּמָא, הוּא מֻתָּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו, וְלֹא פְּסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה. אֵין הַוָּלָד שֶׁל קַיָּמָא, הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו, וּפְסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה: **ב** הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, וְנִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה, בִּזְמַן שֶׁהַוָּלָד שֶׁל קַיָּמָא, יוֹצִיא, וְחַיָּבִין בְּאָשָׁם תָּלוּי. וְאִם אֵין הַוָּלָד שֶׁל קַיָּמָא, יוֹצִיא, וְאֵין חַיָּבִין בְּאָשָׁם תָּלוּי. סָפֵק בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן, סָפֵק בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן, יוֹצִיא, וְהַוָּלָד כָּשֵׁר, וְחַיָּבִין בְּאָשָׁם תָּלוּי: **ג** שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים, מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁמּוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקָיָם. מֵתָה, מַה יַּעֲשׂוּ בִּכְתֻבָּתָהּ, וּבִנְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים עִמָּהּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יַחֲלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן, כְּתֻבָּה בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל, וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים עִמָּהּ בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב: **ד** כְּנָסָהּ, הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן: **ה** מִצְוָה בַּגָּדוֹל לְיַבֵּם. לֹא רָצָה, מְהַלְּכִין עַל פִּי הָאַחִין. לֹא רָצוּ, חוֹזְרִין אֵצֶל גָּדוֹל וְאוֹמְרִים לוֹ, עָלֶיךָ מִצְוָה, אוֹ חֲלֹץ אוֹ יַבֵּם: **ו** תָּלָה בְּקָטָן עַד שֶׁיַּגְדִּיל, אוֹ בְּגָדוֹל עַד שֶׁיָּבוֹא מִמְּדִינַת הַיָּם, אוֹ בְּחֵרֵשׁ, אוֹ בְּשׁוֹטֶה, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא אוֹמְרִים לוֹ, עָלֶיךָ מִצְוָה, אוֹ חֲלֹץ אוֹ יַבֵּם: **ז** הַחוֹלֵץ לִיבְמְתּוֹ, הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מִן הָאַחִין לְנַחֲלָה. וְאִם יֵשׁ שָׁם אָב, הַנְּכָסִים שֶׁל אָב. הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ, זָכָה בִּנְכָסֵי אָחִיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - בֵּין אִם חָלַץ וּבֵין אִם יִבֵּם, אִם יֵשׁ שָׁם אָב, הַנְּכָסִים שֶׁל הָאָב, שֶׁהוּא קוֹדֵם אַף לַיָּבָם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת יִבּוּם (דברים כה ו) 'וְהָיָה הַבְּכוֹר', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁדִּין הַיָּבָם כְּדִין הַבְּכוֹר, מַה בְּכוֹר אֵין לוֹ בְּחַיֵּי הָאָב, אַף יָבָם אֵין לוֹ בְּחַיֵּי הָאָב. **אָסוּר קְרוֹבוֹת בַּחֲלִיצָה:** הַחוֹלֵץ **לִיבְמְתּוֹ, הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו,** מִדְּרָבָּנָן, שֶׁגָּזְרוּ שֶׁדִּין חֲלוּצָה כְּדִין גְּרוּשָׁה. **וּבְבֶן בְּנוֹ, בְּאָחִיו, וּבְבֶן אָחִיו. מֻתָּר אָדָם בִּקְרוֹבַת צָרַת חֲלוּצָתוֹ:** וְאָסוּר בִּצָּרַת קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ: **בְּנָהּ, וּבַאֲחוֹתָהּ** אָסוּר גַּם כֵּן **בִּזְמַן שֶׁהִיא** - הַחֲלוּצָה **קַיֶּמֶת** בָּעוֹלָם [אֲבָל אַחַר מִיתָתָהּ מֻתָּר לָשֵׂאת 'אֲחוֹת חֲלוּצָתוֹ', כְּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לָשֵׂאת 'אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ' אַחַר מוֹתָהּ]. **וּשְׁאָר הָאַחִין** שֶׁל הַחוֹלֵץ **מֻתָּרִין** בִּקְרוֹבוֹת הַחֲלוּצָה [וְאַף שֶׁכְּשֶׁהָיְתָה זְקוּקָה לָהֶם הָיוּ אֲסוּרִים בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, חֲלִיצַת הָאָח הִפְקִיעָה אֶת הַזִּקָּה לְמַפְרֵעַ]. **וְהִיא אֲסוּרָה בְּאָבִיו** [וְאִסּוּר זֶה מִן הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם 'כַּלָּתוֹ' מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן], **וּבַאֲבִי אָבִיו (וּבַאֲבִי אִמּוֹ), וּבִבְנוֹ, וּבִבֶן בְּנוֹ, בְּאָחִיו, וּבִבֶן אָחִיו.** וְאַף שֶׁכְּשֶׁהָיוּ לַמָּת כַּמָּה נָשִׁים, וְיִבֵּם אוֹ חָלַץ לְאַחַת מֵהֶן, הֻתְּרוּ כֻּלָּן לַשּׁוּק מִכֹּחַ זֶה, הֲרֵי שֶׁאֵין דִּין הַצָּרָה שָׁוֶה לְדִין הַחֲלוּצָה לְעִנְיַן אִסּוּר קְרוֹבוֹת, **וּמֻתָּר אָדָם בִּקְרוֹבַת צָרַת חֲלוּצָתוֹ,** שֶׁאַף שֶׁהָיְתָה זְקוּקָה לוֹ, הֲרֵי עַתָּה פָּקְעָה זִקָּתוֹ, וְלֹא גָּזְרוּ בְּדָבָר זֶה שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה לְגֵרוּשִׁין. **וְאָסוּר בִּצָּרַת קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ,** כְּגוֹן שֶׁאֲחוֹת הַחֲלוּצָה נְשׂוּאָה לְאִישׁ אַחֵר וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, אֲסוּרָה צָרָה זוֹ עַל הַחוֹלֵץ אִם יָמוּת בַּעְלָהּ אוֹ יְגָרְשֶׁנָּה. וְזֹאת לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הָעוֹלָם שֶׁבְּעֵת הַחֲלִיצָה הוֹלֶכֶת קְרוֹבַת הַחֲלוּצָה עִמָּהּ לְבֵית דִּין, וְיֵשׁ וְהַקְּרוֹבִים הַמְבֹאָרִים כָּאן, הֵם קְרוֹבִים הַנֶּאֱסָרִים עַל הָאִישׁ מִשּׁוּם אִשְׁתּוֹ, וְעַל הָאִשָּׁה מִשּׁוּם בַּעְלָהּ: **הוּא אָסוּר בְּאִמָּהּ, וּבְאֵם אִמָּהּ, וּבְאֵם אָבִיהָ, וּבִבְתָּהּ** אַף מֵאִישׁ אַחֵר, **וּבִבַת בִּתָּהּ, וּבִבַת בְּנָהּ, וּבַאֲחוֹתָהּ בִּזְמַן שֶׁהִיא** - הַחֲלוּצָה **קַיֶּמֶת** בָּעוֹלָם [אֲבָל אַחַר מִיתָתָהּ מֻתָּר לָשֵׂאת 'אֲחוֹת חֲלוּצָתוֹ', כְּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לָשֵׂאת 'אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ' אַחַר מוֹתָהּ]. **וּשְׁאָר הָאַחִין** שֶׁל הַחוֹלֵץ **מֻתָּרִין** בִּקְרוֹבוֹת הַחֲלוּצָה [וְאַף שֶׁכְּשֶׁהָיְתָה זְקוּקָה לָהֶם הָיוּ אֲסוּרִים בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, חֲלִיצַת הָאָח הִפְקִיעָה אֶת הַזִּקָּה לְמַפְרֵעַ]. **וְהִיא אֲסוּרָה בְּאָבִיו** [וְאִסּוּר זֶה מִן הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם 'כַּלָּתוֹ' מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן], **וּבַאֲבִי אָבִיו (וּבַאֲבִי אִמּוֹ), וּבִבְנוֹ, וּבִבֶן בְּנוֹ, בְּאָחִיו, וּבִבֶן אָחִיו.** וְאַף שֶׁכְּשֶׁהָיוּ לַמֵּת כַּמָּה נָשִׁים, וְיִבֵּם אוֹ חָלַץ לְאַחַת מֵהֶן, הֻתְּרוּ כֻּלָּן לַשּׁוּק מִכֹּחַ זֶה, הֲרֵי שֶׁאֵין דִּין הַצָּרָה שָׁוֶה לְדִין הַחֲלוּצָה לְעִנְיַן אִסּוּר קְרוֹבוֹת, **וּמֻתָּר אָדָם בִּקְרוֹבַת צָרַת חֲלוּצָתוֹ,** שֶׁאַף שֶׁהָיְתָה זְקוּקָה לוֹ, הֲרֵי עַתָּה פָּקְעָה זִקָּתוֹ, וְלֹא גָּזְרוּ בְּדָבָר זֶה שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה לְגֵרוּשִׁין. **וְאָסוּר בִּצָּרַת קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ,** כְּגוֹן שֶׁאֲחוֹת הַחֲלוּצָה נְשׂוּאָה לְאִישׁ אַחֵר וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, אֲסוּרָה צָרָה זוֹ עַל הַחוֹלֵץ אִם יָמוּת בַּעְלָהּ אוֹ יְגָרְשֶׁנָּה. וְזֹאת לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הָעוֹלָם שֶׁבְּעֵת הַחֲלִיצָה הוֹלֶכֶת קְרוֹבַת הַחֲלוּצָה עִמָּהּ לְבֵית דִּין, וְיֵשׁ

משניות

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק ד

המבוארות

לְחוּשׁ שֶׁיִּטְעוּ הָרוֹאִים שֶׁהַקְרוֹבָה הִיא הַחֲלוּצָה, וּכְשֶׁיִּשָּׂא אֶת צָרָתָהּ, יִסְבְּרוּ שֶׁנּוֹשֵׂא קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ. [אָמְנָם בִּקְרוֹבַת צָרַת חֲלוּצָתוֹ אֵין לָחוּשׁ, כִּי אֵין הַחֲלוּצָה מְבִיאָה אֶת צָרָתָהּ עִמָּהּ לְמַעֲמַד הַחֲלִיצָה]: **מִשְׁנָה ח** **דִּין אֲחוֹת חֲלוּצָתוֹ אוֹ גְּרוּשָׁתוֹ שֶׁנִּפְּלוּ לְפָנָיו לְיִבּוּם:** הַחוֹלֵץ לִיבְמְתּוֹ, וְנָשָׂא אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ שֶׁל הַחֲלוּצָה, וָמֵת הָאָח, וְנָפְלָה אֲחוֹת הַחֲלוּצָה לְיִבּוּם לִפְנֵי הַחוֹלֵץ, **חוֹלָצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת,** שֶׁמִּן הַתּוֹרָה זְקוּקָה לוֹ, אַךְ מִדְּרַבָּנָן אֲסוּרָה לוֹ מִשּׁוּם 'אֲחוֹת חֲלוּצָתוֹ'. **וְכֵן** [בַּגְּמָרָא מְבֹאָר שֶׁיֵּשׁ לִשְׁנוֹת: 'אֲבָל'] **הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְנָשָׂא אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ, וָמֵת** הָאָח, וְנָפְלָה אֲחוֹת הַגְּרוּשָׁה לְיִבּוּם לִפְנֵי הַמְגָרֵשׁ, הֲרֵי זוֹ פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם, שֶׁהֲרֵי אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה אַף אַחֲרֵי גֵּרוּשִׁין: **מִשְׁנָה ט** **הַמְקַדֵּשׁ אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, בְּאֵלּוּ אֻפָּנִים מֻתָּר לוֹ לִכְנֹס אֶת אִשְׁתּוֹ:** שׁוֹמֶרֶת יָבָם - יְבָמָה הַמְמְתִּינָה לְיִבּוּם אוֹ חֲלִיצָה, **שֶׁקִּדֵּשׁ אָחִיו** - אֶחָד מֵאֲחֵי בַּעְלָהּ **אֶת אֲחוֹתָהּ** הָאֲסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, **מֻתָּר** לוֹ **לִכְנֹס אֶת אִשְׁתּוֹ:** שׁוֹמֶרֶת יָבָם הַמְקַדֵּשׁ אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אָמְרוּ, שֶׁבֵּית דִּין אוֹמְרִים לוֹ לְמְקַדֵּשׁ, **הַמְתֵּן** מִלְּכְנֹס אֶת אֲרוּסָתְךָ **עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה אָחִיךָ הַגָּדוֹל מַעֲשֶׂה** יְבוּם אוֹ חֲלִיצָה בַּיְבָמָה, שֶׁאִם תִּכְנֹס עַכְשָׁיו תַּעֲבֹר עַל אִסּוּר 'אֲחוֹת זְקוּקָה'. וְכֵיוָן שֶׁחָלַץ לָהּ אָחִיו הַגָּדוֹל, אוֹ **כְּנָסָהּ** לְיִבּוּם, **יִכְנֹס** הַקָּטָן **אֶת אִשְׁתּוֹ** [-אֲרוּסָתוֹ] שֶׁבַּחֲלִיצָתָהּ אוֹ יְבוּמָהּ פָּקְעָה זְקָתָהּ לְמַפְרֵעַ, וַאֲרוּסָתוֹ אֵינָהּ עוֹד 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ'. וְכֵן אִם **מֵתָה הַיְבָמָה** קֹדֶם יְבוּם אוֹ חֲלִיצָה, **יִכְנֹס** הַקָּטָן **אֶת אִשְׁתּוֹ,** שֶׁהֲרֵי אֻפְּלוּ אִם הָיָה מְיַבְּמָהּ, הָיָה מֵת בַּאֲחוֹתָהּ לְאַחַר מִיתָתָהּ, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא זְקוּקָתוֹ. וְאִם **מֵת הַיָּבָם** [-הָאָח הַגָּדוֹל] קֹדֶם שֶׁיְּבָמָהּ אוֹ חָלַץ, וְנָפְלָה הַיְבָמָה לְיִבּוּם לִפְנֵי הָאָח הַמְקַדֵּשׁ [שֶׁאֵין עוֹד אַחִים זוּלָתוֹ], **יוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ** [-אֲרוּסָתוֹ] **בְּגֵט,** שֶׁהִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ', וְאַף אֲחֲרֵי הַחֲלִיצָה תִּהְיֶה אֲסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם 'אֲחוֹת חֲלוּצָה', וְאֶת **אֵשֶׁת אָחִיו** הַיְבָמָה יִפְטֹר **בַּחֲלִיצָה,** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ שֶׁהֲרֵי הִיא 'אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ': **מִשְׁנָה י** **דִּין הַמִּתָּנַת שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים בַּחֲלִיצָה וְיִבּוּם:** הַיְבָמָה לֹא תַּחֲלֹץ, **וְלֹא תִּתְיַבֵּם, עַד שֶׁיִּהְיוּ** לָהּ [-שֶׁיַּעַבְרוּ עָלֶיהָ] **שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים** מִמִּיתַת הַבַּעַל. שֶׁהֲרֵי בְּתוֹךְ זְמַן זֶה אֲסוּרָה לְהִתְיַבֵּם, שֶׁמָּא יִתְבָּרֵר שֶׁהִיא מְעֻבֶּרֶת מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן וְאֵינָהּ זְקוּקָה לְיִבּוּם, וְנִמְצָא שֶׁבִּיאַת הַיָּבָם הָיְתָה אֲסוּרָה מִשּׁוּם 'אֵשֶׁת אָח שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִצְוָה'. וְכֵיוָן שֶׁאֵינָהּ בַּת יִבּוּם אַף אִי אָפְשָׁר לַחֲלֹץ לָהּ, שֶׁכֵּן מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת חֲלִיצָה 'אִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ' וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ' וְגוֹ', דִּקְדְּקוּ חֲכָמִים: הָא אִם יַחְפֹּץ יְיַבֵּם. וְרַק בְּאָדָם זֶה נֶאֱמְרָה מִצְוַת חֲלִיצָה, לְלַמֵּדֵנוּ שֶׁכָּל שֶׁעוֹלֶה לְיִבּוּם עוֹלֶה לַחֲלִיצָה, וְשֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה לְיִבּוּם אֵינוֹ עוֹלֶה לַחֲלִיצָה. **דִּין הַבְחָנָה בִּגְרוּשָׁה וְאַלְמָנָה:** וְכֵן כָּל שֶׁאֵר הַנָּשִׁים שֶׁמֻּתָּר בְּעֻלֵּיהֶן אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשׁוּ, **לֹא יִתְאָרְסוּ** וְלֹא **יִנָּשְׂאוּ** לְאַחֵר **עַד שֶׁיִּהְיוּ לָהֶן** [-שֶׁיַּעַבְרוּ עֲלֵיהֶן] **שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים** מִזְּמַן הַמִּיתָה אוֹ הַגֵּרוּשִׁין [תִּשְׁעִים יוֹם, וְיוֹם הַמִּיתָה וְהַגֵּרוּשִׁין וְיוֹם הָאֵרוּסִין אֵינָם בַּמִּנְיָן]. שֶׁיֵּשׁ לְהַבְחִין בֵּין זֶרַע רִאשׁוֹן לְזֶרַע שֵׁנִי, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתֵּלֵד שְׁבָעָה חֳדָשִׁים אַחֲרֵי נִשּׂוּאֶיהָ, וְיִהְיֶה סָפֵק אִם יָלְדָה בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן אוֹ בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן [וּכְדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַנָּשֵׂא, אָסְרוּ אַף לְהִתְאָרֵס בִּזְמַן זֶה]. וּבְכָל אִסּוּר זֶה **אֶחָד בְּתוּלוֹת** שֶׁלֹּא נִבְעֲלוּ מֵהַבַּעַל הָרִאשׁוֹן וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁהֵן מְעֻבָּרוֹת, **וְאֶחָד בְּעוּלוֹת** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ, כִּי גָּזְרוּ בְּתוּלוֹת אַטּוּ בְּעוּלוֹת. **אֶחָד גְּרוּשׁוֹת וְאֶחָד אַלְמָנוֹת,** שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן שַׁיָּךְ הַחֲשָׁשׁ הַנִּזְכָּר. **אֶחָד** אִם הָיוּ **נְשׂוּאוֹת** לְרִאשׁוֹן, **וְאֶחָד** אִם הָיוּ רַק **אֲרוּסוֹת,** שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים אֲרוּסָה מִשּׁוּם נְשׂוּאָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַנְּשׂוּאוֹת** לַבַּעַל הָרִאשׁוֹן **יִתְאָרְסוּ** אֲפִלּוּ מִיָּד, כֵּיוָן שֶׁאֵין חֲשַׁשׁ הַבְחָנָה בֵּין זֶרַע לְזֶרַע, כֵּיוָן שֶׁרַק מִתְאָרְסוֹת. **וְהָאֲרוּסוֹת** לַבַּעַל הַשֵּׁנִי **יִנָּשְׂאוּ** מִיָּד, שֶׁאֵין חֲשַׁשׁ הַבְחָנָה כֵּיוָן שֶׁוַּדַּאי לֹא נִתְעַבְּרוּ מִן הָרִאשׁוֹן, **חוּץ מִן הָאֲרוּסוֹת שֶׁבְּאָרֶץ יְהוּדָה,** שֶׁשָּׁם יֵשׁ לָחוּשׁ לְהַבְחָנָה עַל אַף שֶׁהָיוּ רַק מְאֹרָסוֹת לַבַּעַל הָרִאשׁוֹן, **מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ** שֶׁל הָאָרוּס **גַּס בָּהּ** [-רָגִיל בַּאֲרוּסָתוֹ], כִּי מִנְהָגָם הָיָה לְיַחֵד אֶת הֶחָתָן וְהַכַּלָּה יַחַד, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִים זֶה עִם זֶה, וְלֹא יִתְבַּיְּשׁוּ זֶה מִזֶּה בִּבְעִילַת מִצְוָה, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא שָׁבָא עָלֶיהָ, וְשַׁיָּךְ בָּהּ חֲשַׁשׁ הַבְחָנָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַנָּשִׁים** שֶׁנִּתְגָּרְשׁוּ, **יִתְאָרְסוּ מִיָּד כִּסְבָרַת רַבִּי יְהוּדָה, חוּץ מִן הָאַלְמָנָה** שֶׁאֲסוּרָה לְהִתְאָרֵס שְׁלֹשִׁים יוֹם, **מִפְּנֵי הָאֵבוּל** [-הָאֲבֵלוּת] עַל בַּעְלָהּ שָׁמֵת. וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, מֻתֶּרֶת אַף בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים: **מִשְׁנָה יא** **יְבוּם כַּמָּה נָשִׁים מִכַּמָּה בָּתִּים:** אַרְבָּעָה אַחִין, שֶׁהָיוּ נְשׂוּאִין לְאַרְבַּע נָשִׁים וְלָהֶם אַחִים נוֹסָפִים, וָמֵתוּ כָּל אַרְבַּעַת הַנְּשׂוּאִים, **אִם רָצָה הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם** [-שֶׁבַּאַחִים הַנּוֹתָרִים], שֶׁעָלָיו מֻטֶּלֶת עִקַּר הַמִּצְוָה (לעיל מ"ה), **לְיַבֵּם אֶת הַיְבָמוֹת כֻּלָּן, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ,** שֶׁהֲרֵי כָּל אַחַת מֵהֶם נָפְלָה לְיִבּוּם מִבַּיִת אַחֵר. [וְהוּא הַדִּין בְּיוֹתֵר מֵאַרְבַּע נָשִׁים, אֶלָּא שֶׁכֵּיוָן שֶׁעוֹנַת תַּלְמִיד חָכָם הִיא אַחַת לְשָׁבוּעַ, עֲצָה הִשְׁמִיעָנוּ הַתַּנָּא, שֶׁלֹּא יִשָּׂא יוֹתֵר מֵאַרְבַּע נָשִׁים, כְּדֵי שֶׁעוֹנַת כָּל אַחַת מֵהֶן תִּהְיֶה לְכָל הַפָּחוֹת פַּעַם בְּחֹדֶשׁ]. **פְּטוּר יְבָמָה בַּחֲלִיצַת אוֹ יִבּוּם צָרָתָהּ: מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי לִשְׁתֵּי נָשִׁים, וָמֵת, בִּיאָתָהּ** [-יִבּוּמָהּ] **אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן, פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ,** וְהִיא מֻתֶּרֶת לַשּׁוּק. וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבֵּם אֶת שְׁתֵּיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ט) 'כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו', וְדָרְשׁוּ: בַּיִת אֶחָד הוּא בּוֹנֶה וְאֵינוֹ בּוֹנֶה שְׁנֵי בָּתִּים. וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מְיַבֵּם אֶת שְׁתֵּיהֶן, אַף אֵינוֹ חוֹלֵץ, שֶׁכֹּל שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה לְיִבּוּם, אֵינוֹ עוֹלֶה לַחֲלִיצָה (לעיל מ"י). **הָיְתָה אַחַת מֵהֶן כְּשֵׁרָה** לִנָּשֵׂא לְכֹהֵן **וְאַחַת פְּסוּלָה,** כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה גְּרוּשָׁה מִנִּשּׂוּאִין קוֹדְמִים. **אִם הָיָה חוֹלֵץ** - אִם בָּא לַחֲלֹץ, וְהַחֲלִיצָה פּוֹסֶלֶת לְכְהֻנָּה, הֲרֵי הוּא **חוֹלֵץ לַפְּסוּלָה** וְלֹא לַכְּשֵׁרָה, כִּי אֵין לְאָדָם לִשְׁפֹּךְ מֵי בּוֹרוֹ כְּשֶׁאֲחֵרִים צְרִיכִים לָהֶם, וְאַף כָּאן שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ לְיַבְּמָהּ, לֹא יַחֲלֹץ לָהּ וְיִפְסְלֶנָּה גַּם עַל אֲחֵרִים - הַכֹּהֲנִים. **וְאִם הָיָה מְיַבֵּם** - אִם בָּא לְיַבֵּם אֶת אַחַת מֵהֶן, **מְיַבֵּם** אַף לַכְּשֵׁרָה אִם יִרְצֶה: **מִשְׁנָה יב** **מֵאֵיזֶה אִסּוּר בִּיאָה הַוָּלָד מַמְזֵר:** הַבָּא עַל אִשָּׁה הָאֲסוּרָה עָלָיו בְּאִסּוּר לָאו, כְּגוֹן: **הַמַּחֲזִיר** אֶת **גְּרוּשָׁתוֹ** לְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת לְאִישׁ אַחֵר וְנִתְגָּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה מִמֶּנּוּ, וְנֶאֶסְרָה עָלָיו בְּאִסּוּר לָאו (דברים כד א-ד), **וְהַנּוֹשֵׂא** אֶת **חֲלוּצָתוֹ** שֶׁאֲסוּרָה עָלָיו בְּאִסּוּר לָאו שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה ט) 'אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו', וְדָרְשׁוּ: כֵּיוָן שֶׁלֹּא בָּנָה שׁוּב לֹא יִבְנֶה, **וְהַנּוֹשֵׂא** אֶת **קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ** [וְדַעַת מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁקְּרוֹבַת חֲלוּצָה אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְתָא, כִּקְרוֹבַת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא כְּדַעַת חֲכָמִים (לעיל מ"ח)], בְּאֶפָנִים אֵלּוּ **יוֹצִיא** אֶת אוֹתָהּ אִשָּׁה, **וְהַוָּלָד** שֶׁנּוֹלַד מִבִּיאָה זוֹ, הוּא **מַמְזֵר, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא,** הַסּוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ מַמְזֵר מֵחַיָּבֵי לָאוִין. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** בְּאֶפָנִים אֵלּוּ **אֵין הַוָּלָד מַמְזֵר,** שֶׁאֵין מַמְזֵר מֵחַיָּבֵי לָאוִין. **וּמוֹדִים** חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא **בְּנוֹשֵׂא** אֶת **קְרוֹבַת גְּרוּשָׁתוֹ** שֶׁדִּין גְּרוּשָׁתוֹ כְּדִין אִשְׁתּוֹ שֶׁקְּרוֹבוֹתֶיהָ אֲסוּרוֹת בְּאִסּוּר לָאו שֶׁל 'לֹא יָבוֹא' בִּלְבַד, שֶׁהָאִסּוּר הַסָּמוּךְ לְפָרָשַׁת מַמְזֵר בַּתּוֹרָה הוּא (דברים כג א) 'לֹא יָגַלֶּה כְּנַף אָבִיו', שֶׁהוּא אִסּוּר לָאו בַּאֲנוּסַת אָבִיו לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, וּלְמַדִּים מִסְּמִיכוּת הַפְּסוּקִים שֶׁאַף בּוֹ הַוָּלָד מַמְזֵר, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. שִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי אוֹמֵר,** מַמְזֵר הוּא **כָּל** הַנּוֹלָד מִבִּיאַת אִסּוּר **שֶׁחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת בִּידֵי שָׁמַיִם,** וְלֹא דֵּי בְּאִסּוּר לָאו, שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַכָּתוּב 'לֹא יִגַּלֶּה כְּנַף אָבִיו' עוֹסֵק בִּיבָמָה הַמְּמְתִּינָה לְיִבּוּם אָבִיו, וּכְשֶׁבָּא עָלֶיהָ עוֹבֵר בְּאִסּוּר כָּרֵת שֶׁל 'אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו'. [אָמְנָם 'נִדָּה' אַף שֶׁחִיּוּבָהּ כָּרֵת, אֵין הַוָּלָד הַנּוֹלָד מִמֶּנָּה מַמְזֵר]. **וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו** שֶׁל שִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** מַמְזֵר הוּא **כָּל** הַנּוֹלָד מִבִּיאַת אִסּוּר **שֶׁחַיָּבִים עָלָיו מִיתַת בֵּית דִּין,** שֶׁדִּין מַמְזֵר נָסוֹב עַל תְּחִלַּת הַפָּרָשָׁה (ויקרא כג א) 'לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אֵשֶׁת אָבִיו', וּבְבִיאָתָהּ הֲרֵי יֵשׁ מִיתַת בֵּית דִּין. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מָצָאתִי מְגִלַּת יֻחְסִין בִּירוּשָׁלַיִם,** וְהָיָה **כָּתוּב בָּהּ 'אִישׁ פְּלוֹנִי מַמְזֵר, שֶׁנּוֹלַד מֵאֵשֶׁת אִישׁ',** וְכָתְבוּ בָּאַגֶּרֶת בְּפֵרוּט מֵאֵיזֶה טַעַם הוּא מַמְזֵר, כְּדֵי **לְקַיֵּם** - לְלַמֵּד שֶׁהַלָּכָה כִּדְבָרֵי **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,** שֶׁמַּמְזֵר הוּא רַק הַנּוֹלָד מֵחַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, כְּאֵשֶׁת אִישׁ.

דִּייֵנִי אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ וִיבִמְתּוֹ לְאַחַר מִיתָתָן: אִשְׁתּוֹ **שֶׁמֵּתָה, מֵתָר בַּאֲחוֹתָהּ,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח יח) 'וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ', שֶׁאֵין אִסּוּר אֶלָּא בְּחַיֶּיהָ'. וְאִם **גֵּרְשָׁהּ** לְאִשָּׁתּוֹ **וְמֵתָה, מֵתָר בַּאֲחוֹתָהּ,** שֶׁהָרֵי אֲפִלּוּ בִּלֹּא גֵּרוּשִׁין אֲחוֹתָהּ מֻתֶּרֶת אַחֲרֵי מוֹתָהּ. וְכֵן אִם **נִשֵּׂאת לְאַחֵר** אַחֲרֵי הַגֵּרוּשִׁין, **וְמֵתָה, מֵתָר בַּאֲחוֹתָהּ. יְבִמְתּוֹ שֶׁמֵּתָה, מֵתָר בַּאֲחוֹתָהּ,** שֶׁאֵין אִסּוּר 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' חָמוּר מֵ'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ' שֶׁמֻּתָּר לְאַחַר מִיתָתָהּ. **חָלַץ לָהּ וְמֵתָה, מֵתָר בַּאֲחוֹתָהּ,** שֶׁאַף אִשְׁתּוֹ שֶׁגֵּרְשָׁהּ וְמֵתָה מֻתָּר בַּאֲחוֹתָהּ. וְכֵן אִם חָלַץ לָהּ **וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר וְמֵתָה, מֵתָר בַּאֲחוֹתָהּ:**

פֶּרֶק ה

דִּין אַרְבַּע הַפְּעֻלּוֹת שֶׁיָּכוֹל הַיָּבָם לַעֲשׂוֹת

בִּיבְמְתּוֹ - בִּיאָה, חֲלִיצָה, מַאֲמָר וְגֵט - כְּשֶׁעָשָׂה אוֹתָן בָּזוֹ אַחַר זוֹ. יָבָם אֶחָד בִּיבָמָה אַחַת וּבִשְׁתֵּי יְבָמוֹת, וְכֵן שְׁנֵי יְבָמִים בִּיבָמָה אַחַת:

מִשְׁנָה א דִּין **יִבּוּם אַחַר יִבּוּם, וְכֵן חֲלִיצָה, גֵּט וּמַאֲמָר:** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, **אֵין גֵּט אַחַר גֵּט** - אִם כָּבָר נָתַן גֵּט לְיִבְמָה, אֵין מוֹעִיל נְתִינַת גֵּט לְצָרָתָהּ, אוֹ נְתִינַת גֵּט מִיָּבָם אַחֵר לְאוֹתָהּ הַיְבָמָה, לֶאֱסֹר עַל נוֹתֵן הַגֵּט אֶת קְרוֹבוֹת מְקַבֶּלֶת הַגֵּט, כִּגְרוּשָׁה. שֶׁכֵּן עִם נְתִינַת הַגֵּט הָרִאשׁוֹן כְּבָר אֵין הוּא אוֹ שְׁאָר הָאֲחִים יְכוֹלִים לְיַבֵּם, לֹא אוֹתָהּ וְלֹא אֶת צָרָתָהּ, וּנְתִינַת הַגֵּט הַשֵּׁנִי אֵין בָּהּ מַמָּשׁ. **וְלֹא** מוֹעִיל קִדּוּשֵׁי **מַאֲמָר** בְּצָרָה, אוֹ בִּיבָמָה עַל יְדֵי אַחַ אַחֵר, **אַחַר מַאֲמָר** שֶׁכְּבָר עָשָׂה הַיָּבָם בִּיבָמָה. וְאֵינוֹ צָרִיךְ גֵּט לְהַפְקִיעַ אֶת הַמַּאֲמָר הַשֵּׁנִי, וְאֵינוֹ אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ. **וְלֹא בְּעִילָה אַחַר בְּעִילָה,** שֶׁהָרֵי בִּבְיאַת הַיָּבָם בָּרִאשׁוֹנָה, יִבְּמָהּ, וּפָטַר אַף אֶת צָרָתָהּ מִיִּבּוּם, וְהַבִּיאָה הַשְּׁנִיָּה אֵינָהּ אֶלָּא בִּיאַת זְנוּת, שֶׁאֵינָהּ מַצְרִיכָה גֵּט אוֹ אוֹסֶרֶת בִּקְרוֹבוֹת. **וְלֹא חֲלִיצָה אַחַר חֲלִיצָה,** כִּי בַּחֲלִיצָה הָרִאשׁוֹנָה פָּקְעָה הַזִּקָּה לְגַמְרֵי, וְאֵין מַמָּשׁ בַּחֲלִיצָה הַשְּׁנִיָּה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יֵשׁ גֵּט אַחַר גֵּט,** כִּי מֵאַחַר וּנְתִינַת הַגֵּט לַיְבָמָה אֵינָהּ מַתִּירָתָהּ לְשׁוּק, בְּלֹא חֲלִיצָה, נִמְצָא שֶׁאַף שֶׁנִּתְּנַת הַגֵּט אוֹסֶרֶת אוֹתָהּ וְאֶת צָרוֹתֶיהָ מִיִּבּוּם, עֲדַיִן יֵשׁ כָּאן מִקְצָת זִקָּה, וְיֵשׁ תִּקָּף גַּם לַגֵּט הַשֵּׁנִי. **וְיֵשׁ מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר,** מַאוֹתוֹ טַעַם, שֶׁהַמַּאֲמָר הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ קוֹנֶה לְגַמְרֵי לְלֹא בִּיאָה, וַעֲדַיִן יֵשׁ מִקְצָת זִקָּה שֶׁעָלֶיהָ חָל הַמַּאֲמָר הַשֵּׁנִי. **אֲבָל** מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁלֹּא מוֹעִיל **אַחַר בְּעִילָה וְלֹא אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם** - לֹא גֵּט וְלֹא מַאֲמָר, שֶׁבִּבְעִילָתוֹ אוֹ חֲלִיצָתוֹ כְּבָר פָּקְעָה הַזִּקָּה לְגַמְרֵי:

מִשְׁנָה ב דִּין יָבָם הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אַחַר מַאֲמָר: **כֵּיצַד** דִּינוֹ שֶׁל יָבָם, כְּשֶׁעָשָׂה שְׁנֵי מַעֲשִׂים בִּיבָמָה אַחַת: אִם **עָשָׂה מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ, וְנָתַן לָהּ גֵּט,** הַגֵּט מַפְקִיעַ אֶת קִדּוּשֵׁי הַמַּאֲמָר, אַךְ עֲדַיִן **צָרְיכָה הֵימֶנּוּ חֲלִיצָה,** לְזִקַּת הַיִּבּוּם מִדְּאוֹרַיְתָא שֶׁלֹּא פָּקְעָה. וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ, שֶׁכְּיָון שֶׁנָּתַן לָהּ גֵּט, מִדְּרַבָּנָן הֲרֵי הִיא כַּחֲלוּצָה הָאֲסוּרָה עָלָיו בְּלָאו הַנִּלְמָד מֵהַפָּסוּק (דברים כה ט) 'כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו' - כֵּיוָן שֶׁלֹּא בָּנָה שׁוּב לֹא יִבְנֶה. וְאִם **עָשָׂה מַאֲמָר וַחֲלִיצָה,** מוֹעִילָה חֲלִיצָה לְהַפְקִיעַ זִקַּת הַיִּבּוּם, אַךְ כְּדֵי לְהַפְקִיעַ אֶת קִדּוּשֵׁי הַמַּאֲמָר הֵימֶנּוּ **צָרְיכָה הֵימֶנּוּ** גַּם **גֵּט,** שֶׁאֵין חֲלִיצָה מַפְקִיעָה קִדּוּשִׁין. וְאִם **עָשָׂה מַאֲמָר וּבָעַל, הֲרֵי זוֹ כְּמִצְוָתָהּ:**

מִשְׁנָה ג דִּין יָבָם הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אַחַר מַעֲשֶׂה: **נָתַן גֵּט וְעָשָׂה מַאֲמָר, צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. נָתַן גֵּט וּבָעַל, צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. נָתַן גֵּט וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם. חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר נָתַן גֵּט וְחָלַץ, אוֹ בָּעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר נָתַן גֵּט וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם. אַחַת יְבָמָה אֶחָד לְיָבָם אֶחָד:**

ד כֵּיצַד, עָשָׂה מַאֲמָר בְּזוֹ וּמַאֲמָר בְּזוֹ, צְרִיכוֹת שְׁנֵי גִטֵּין וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בְּזוֹ וְגֵט לָזוֹ, צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בְּזוֹ וּבָעַל אֶת זוֹ, צְרִיכוֹת שְׁנֵי גִטֵּין וַחֲלִיצָה. מַאֲמָר בְּזוֹ וְחָלַץ לָזוֹ, הָרִאשׁוֹנָה צְרִיכָה גֵּט. גֵּט לָזוֹ וְגֵט לָזוֹ, צְרִיכוֹת הֵימֶנּוּ חֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וּמַאֲמָר בְּזוֹ, צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וּבָעַל אֶת זוֹ, צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה. גֵּט לָזוֹ וְחָלַץ לָזוֹ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם:

ה חָלַץ וְחָלַץ, אוֹ חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט וּבָעַל, אוֹ בָּעַל וּבָעַל, אוֹ בָּעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר, נָתַן גֵּט, וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם, בֵּין יָבָם אֶחָד לִשְׁתֵּי יְבָמוֹת, בֵּין שְׁנֵי יְבָמִין לִיבָמָה אֶחָת:

ו חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר נָתַן גֵּט וּבָעַל, אוֹ בָּעַל וְעָשָׂה מַאֲמָר נָתַן גֵּט וְחָלַץ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם, בֵּין בַּתְּחִלָּה, בֵּין בָּאֶמְצַע, בֵּין בַּסּוֹף. וְהַבְּעִילָה, בִּזְמַן שֶׁהִיא בַּתְּחִלָּה, אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם. בָּאֶמְצַע וּבַסּוֹף, יֵשׁ אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.

שִׁשְׁתֵּי יְבָמוֹת כְּשֶׁעָשָׂה תְּחִלָּה מַאֲמָר: **כֵּיצַד** הַדִּין בִּשְׁתֵּי יְבָמוֹת וְיָבָם אֶחָד: יָבָם שֶׁעָשָׂה **מַאֲמָר בָּזוֹ** - בִּיבָמָה אַחַת, **וּמַאֲמָר בָּזוֹ** - בִּבְעָרָתָהּ, **צְרִיכוֹת שְׁנֵי גִטִּין,** כְּדַעַת חֲכָמִים (לעיל מ"א) שֶׁיֵּשׁ מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר, וְכָל אַחַת צְרִיכָה גֵּט לְהַפְקִיעַ אֶת הַקִּדּוּשִׁין, **וַחֲלִיצָה** לְאַחַת מֵהֶן, לְהַפְקִיעַ אֶת הַזִּקָּה שֶׁל שְׁתֵּיהֶן. עָשָׂה **מַאֲמָר בָּזוֹ וְנָתַן גֵּט לָזוֹ** - לְבָעָרָתָהּ, וּבְכָךְ דָּחָה אֶת בַּעֲלַת הַמַּאֲמָר מִלְּהִתְיַבֵּם, שֶׁדִּין נְתִינַת גֵּט מִדְּרַבָּנָן כַּחֲלִיצָה, הָאוֹסֶרֶת אֶת כָּל הַיְבָמוֹת לְיִבּוּם. **צְרִיכָה** הָרִאשׁוֹנָה **גֵּט** לְהַפְקִיעַ אֶת קִדּוּשֵׁי הַמַּאֲמָר, **וַחֲלִיצָה** כְּדֵי לְהַפְקִיעַ אֶת זִקַּת הַיִּבּוּם, **וַחֲלִיצָה** פּוֹטֶרֶת אַף אֶת צָרָתָהּ. עָשָׂה **מַאֲמָר בָּזוֹ וּבָעַל אֶת זוֹ,** נָאֱסְרָה הָרִאשׁוֹנָה עָלָיו מֵחֲמַת בְּעִילַת צָרָתָהּ, שֶׁהִתְיַבְּמָה מִדְּאוֹרַיְתָא, וּ'בַיִת אֶחָד הוּא בּוֹנָה וְלֹא שְׁנֵי בָּתִּים'. וְגַם הַשְּׁנִיָּה נָאֱסְרָה מֵחֲמַת הַמַּאֲמָר שֶׁל הָרִאשׁוֹנָה, וְהִיא בִּכְלַל אִסּוּר 'בַּיִת אֶחָד וְלֹא שְׁנֵי בָּתִּים' מִדְּרַבָּנָן. וְלָכֵן **צְרִיכוֹת שְׁנֵי גִטִּין,** גֵּט לָרִאשׁוֹנָה לְהַתִּיר אֶת קִדּוּשֵׁי הַמַּאֲמָר מִדְּרַבָּנָן, וְגֵט לַשְּׁנִיָּה לְהַתִּיר אֶת בִּיאָתָהּ שֶׁהוֹעִילָה בָּהּ מִדְּאוֹרַיְתָא. **וַחֲלִיצָה** לְאַחַת מֵהֶן, כְּדֵי לְהַפְקִיעַ אֶת זִקַּת הַיִּבּוּם [וְאַף הַבְּעוּלָה צְרִיכָה חֲלִיצָה, שֶׁכֵּן בִּיאָתָהּ הָיְתָה בִּיאָה פְּסוּלָה שֶׁלֹּא נַעֲשְׂתָה בָּהּ כְּאִשְׁתּוֹ, וּכְפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן (מ"ו)]. עָשָׂה **מַאֲמָר בָּזוֹ וְחָלַץ לָזוֹ,** הִפְקִיעָה הַחֲלִיצָה אֶת זִקַּת הַיִּבּוּם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבֵּם אֶת הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהָרֵי הוּא בְּאִסּוּר 'כֵּיוָן שֶׁלֹּא בָּנָה שׁוּב לֹא יִבְנֶה', **וְהָרִאשׁוֹנָה צְרִיכָה גֵּט** לְהַפְקִיעַ אֶת קִדּוּשֵׁי הַמַּאֲמָר. **דִּין יָבָם אֶחָד וּשְׁתֵּי יְבָמוֹת כְּשֶׁנָּתַן גֵּט בַּתְּחִלָּה:** נָתַן **גֵּט לָזוֹ וְגֵט לָזוֹ, צְרִיכוֹת הֵימֶנּוּ חֲלִיצָה** לְאַחַת מֵהֶן, כְּדֵי לְהַפְקִיעַ אֶת זִקַּת הַיִּבּוּם, וּפוֹטֶרֶת גַּם אֶת הַשְּׁנִיָּה. נָתַן **גֵּט לָזוֹ וּבָעַל אֶת זוֹ, צְרִיכָה** הַשְּׁנִיָּה **גֵּט** לְהַפְקִיעַ אֶת קִדּוּשֵׁי הַבִּיאָה, וְאָסוּר לוֹ לְקַיְּמָהּ, שֶׁנִּתְּנַת הַגֵּט לָרִאשׁוֹנָה אָסְרָה עָלָיו גַּם אֶת הַשְּׁנִיָּה מִדְּרַבָּנָן, **וַחֲלִיצָה** תַּחֲלֹץ אַחַת מִשְּׁתֵיהֶן לְהַפְקִיעַ אֶת הַזִּקָּה. נָתַן **גֵּט לָזוֹ וּמַאֲמָר בָּזוֹ,** אֵינוֹ יָכוֹל לְיַבֵּם אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵחֲמַת הַגֵּט שֶׁנָּתַן לָרִאשׁוֹנָה, וְלָכֵן **צְרִיכָה** הַשְּׁנִיָּה **גֵּט** לְהַפְקִיעַ אֶת קִדּוּשֵׁי הַמַּאֲמָר, **וַחֲלִיצָה** תַּחֲלֹץ אַחַת מִשְּׁתֵיהֶן, לְהַפְקִיעַ אֶת זִקַּת הַיִּבּוּם. נָתַן **גֵּט לָזוֹ וְחָלַץ לָזוֹ, אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם** - בְּמַעֲשֶׂה הַחֲלִיצָה פָּקְעָה זִקַּת הַיִּבּוּם מִשְּׁתֵיהֶן, וְאִם יַחֲזֹר וִיקַדֵּשׁ אַחַת מִשְּׁתֵיהֶן אֵין הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ, כֵּיוָן שֶׁאֲסוּרָה עָלָיו בְּ'לֹא יִבְנֶה' [וּכְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּבֵי לָאוִין]:

מִשְׁנָה ה דִּין יָבָם אֶחָד וּשְׁתֵּי יְבָמוֹת כְּשֶׁחָלַץ אוֹ בָּעַל בַּתְּחִלָּה: חָלַץ לְאַחַת הַיְבָמוֹת, וְחָלַץ אַחַר כָּךְ גַּם לִצָּרָתָהּ. **אוֹ** שֶׁחָלַץ לָרִאשׁוֹנָה, **וְעָשָׂה מַאֲמָר. אוֹ נָתַן גֵּט וּבָעַל** [-אוֹ בָּעַל] אֶת הַשְּׁנִיָּה. **אוֹ** יָבָם שֶׁבָּעַל אֶת אַחַת הַיְבָמוֹת, **וּבָעַל** אַחַר כָּךְ גַּם אֶת צָרָתָהּ. **אוֹ** שֶׁבָּעַל אֶת הָרִאשׁוֹנָה, **וְעָשָׂה מַאֲמָר. אוֹ נָתַן גֵּט,** וְחָלַץ [-אוֹ חָלַץ] לַשְּׁנִיָּה. בְּאֹפֶן שֶׁחָלַץ תְּחִלָּה לָרִאשׁוֹנָה, אוֹ בְּאִסּוּר 'בַּיִת אֶחָד וְלֹא שְׁנֵי בָּתִּים' מִדְּרַבָּנָן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, יֵשׁ גֵּט אַחַר גֵּט, וְאֵשׁ אַחַר אֵשׁ יִבְעַר, וְאֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם. דִּין זֶה הוּא בְּיָבָם בְּיָבָם אֶחָד **בֵּין בִּשְׁתֵּי יְבָמוֹת,** שֶׁחָלַץ אוֹ יִבֵּם לָהּ לְאַחַת מֵהֶן, **וּבֵין בִּשְׁנֵי יְבָמִין לִיבָמָה אֶחָת** שֶׁאֶחָד מֵהֶם חָלַץ אוֹ יִבֵּם לָהּ תְּחִלָּה:

מִשְׁנָה ו דִּין בִּיאָה פְּסוּלָה: חָלַץ לִיבִמְתּוֹ, **וְעָשָׂה מַאֲמָר, אוֹ נָתַן גֵּט, וּבָעַל** [-אוֹ בָּעַל] אַחַר הַחֲלִיצָה. **אוֹ** שֶׁבָּעַל תְּחִלָּה, **וְעָשָׂה מַאֲמָר, וְנָתַן גֵּט וְחָלַץ** [-אוֹ חָלַץ] אַחַר הַבְּעִילָה. אֵין אַחַר חֲלִיצָה וְאֵין אַחַר בִּיאָה כְּלוּם. וְאָמְנָם חִלּוּק יֵשׁ בֵּין חֲלִיצָה לְבִעִילָה, שֶׁבַּחֲלִיצָה **אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם, בֵּין** אִם חָלַץ **בַּתְּחִלָּה** וְאַחַר כָּךְ עָשָׂה מַעֲשֶׂה. **בֵּין** אִם חָלַץ **בָּאֶמְצַע** כְּגוֹן שֶׁנָּפְלוּ לְפָנָיו שָׁלֹשׁ יְבָמוֹת, וְנָתַן גֵּט לָרִאשׁוֹנָה, חָלַץ לַשְּׁנִיָּה, וְעָשָׂה מַאֲמָר לַשְּׁלִישִׁית, שֶׁאֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם, וְהַמַּאֲמָר אֵינוֹ מוֹעִיל, **וּבֵין** אִם חָלַץ **בַּסּוֹף** שֶׁנָּתַן גֵּט לָרִאשׁוֹנָה, מַאֲמָר לַשְּׁנִיָּה, וְחָלַץ לַשְּׁלִישִׁית, שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה הִפְקִיעָה הַחֲלִיצָה אֶת זִקַּת הַיִּבּוּם, וְאִם יַחֲזֹר וְיַעֲשֶׂה בָּהּ מַאֲמָר, אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט, כִּי אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם. וְאִלּוּ **הַבְּעִילָה, בִּזְמַן שֶׁהִיא בַּתְּחִלָּה** וְאַחֲרֶיהָ עָשָׂה מַעֲשֶׂה אַחֵר, **אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם.** אֲבָל אִם בָּעַל **בָּאֶמְצַע,** כְּגוֹן בְּשָׁלֹשׁ יְבָמוֹת, שֶׁנָּתַן גֵּט לָרִאשׁוֹנָה, בָּעַל אֶת הַשְּׁנִיָּה וְעָשָׂה מַאֲמָר בַּשְּׁלִישִׁית. וְכֵן אִם בָּעַל **בַּסּוֹף** - שֶׁנָּתַן גֵּט לָרִאשׁוֹנָה, מַאֲמָר בַּשְּׁלִישִׁית, בִּיאָה זוֹ הִיא 'בִּיאָה פְּסוּלָה' [שֶׁנַּעֲשְׂתָה בְּאִסּוּר 'לֹא יִבְנֶה' אִם עָשָׂה מַאֲמָר תְּחִלָּה] וְיֵשׁ אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם. בָּאֶמְצַע וּבַסּוֹף, יֵשׁ אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם, שֶׁהָרֵי כְּבָר פָּקְעָה זִקַּת הַיִּבּוּם. וְכֵן אִם בָּעַל תְּחִלָּה, פָּקְעָה זִקַּת הַיִּבּוּם,

מִשְׁנָה ז דִּין יָבָם אֶחָד וּשְׁתֵּי יְבָמוֹת כְּשֶׁנָּתַן גֵּט בַּתְּחִלָּה: חָלַץ לְיִבְמָה אַחַת, וְאַחַר כָּךְ **עָשָׂה מַאֲמָר,** אָסוּר לְקַיְּמָהּ, שֶׁנִּתְּנַת הַגֵּט אוֹסֶרֶת עָלָיו, **וּצְרִיכָה גֵּט** לְהַפְקִיעַ אֶת קִדּוּשֵׁי הַמַּאֲמָר, **וַחֲלִיצָה** לְהַפְקִיעַ אֶת זִקַּת הַיִּבּוּם. וְכֵן אִם **נָתַן גֵּט וּבָעַל** לְאַחַת מִכֻּלָּן, כֵּיוָן שֶׁנָּתַן לָהּ גֵּט נֶאֱסְרָה עָלָיו בְּ'לֹא יִבְנֶה', וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקַיְּמָהּ, אֶלָּא **צְרִיכָה גֵּט** לְהַפְקִיעַ אֶת קִדּוּשֵׁי הַבִּיאָה, **וַחֲלִיצָה** לְהַפְקִיעַ אֶת הַזִּקָּה. וְאִם **נָתַן גֵּט וְחָלַץ,** אֵין אַחַר **חֲלִיצָה כְּלוּם,** שֶׁהַחֲלִיצָה מַפְקִיעָה אֶת הַזִּקָּה לְגַמְרֵי, וְאַף אִם יַעֲשֶׂה בָּהּ אַחַר כָּךְ מַאֲמָר, בִּיאָה אוֹ גֵּט, הֲרֵי זֶה כְּעוֹשֶׂה כֵּן בְּאִשָּׁה נְכְרִית. **חָלַץ וְעָשָׂה מַאֲמָר,** אוֹ שֶׁאַחַר הַחֲלִיצָה **נָתַן גֵּט וּבָעַל** [-אוֹ שֶׁבָּעַל], **אוֹ** יָבָם שֶׁבָּעַל **וְעָשָׂה מַאֲמָר,** אוֹ שֶׁאַחַר הַבִּיאָה **נָתַן גֵּט וְחָלַץ** [-אוֹ שֶׁחָלַץ]. אֲזַי בְּאֹפֶן הָרִאשׁוֹן שֶׁחָלַץ תְּחִלָּה, **אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם,** שֶׁבַּחֲלִיצָה כְּבָר פָּקְעָה הַזִּקָּה לְגַמְרֵי. וְכֵן בָּאֹפֶן הַשֵּׁנִי שֶׁבָּעַל תְּחִלָּה, אֵין אַחַר בְּעִילָה כְּלוּם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּא עָלֶיהָ הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר. וְדִין זֶה שָׁוֶה, **אַחַת לִיבְמָה אַחַת** הַזְּקוּקָה **לְיָבָם אֶחָד,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל, **וְאַחַת לִשְׁתֵּי יְבָמוֹת** הַזְּקוּקוֹת **לְיָבָם אֶחָד,** כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן:

מִשְׁנָה ד דִּין יָבָם אֶחָד

משניות

אַחֲרֶיהָ כְּלוּם - שֶׁבִּיאָה פְּסוּלָה אֵינָהּ מְסַלֶּקֶת אֶת הַזִּקָּה לְגַמְרֵי, וְאִם בָּא לְהַפְקִיעָהּ צָרִיךְ גַּם חֲלִיצָה מִלְּבַד הַגֵּט, וְכֵן אִם עָשָׂה מַאֲמָר בַּשְּׁלִישִׁית אַחֲרֵי שֶׁבָּעַל אֶת הַשֵּׁנִיָּה, צְרִיכָה גֵּט. [וְתִקְּנוּ כֵּן לְפַסֵּל אֶת הַבִּיאָה, שֶׁאִם נַתִּיר בְּבִיאָה אַחַר גֵּט לְהוֹצִיאָהּ בְּגֵט בִּלְבַד, יֹאמְרוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבִּיאָה מוֹעִילָה אַחֲרֵי גֵּט, כָּךְ מוֹעִילָה אַחֲרֵי חֲלִיצָה, וְיִתְּירוּ בִּיאָה אַחֲרֵי חֲלִיצָה, וְיַעַבְרוּ עַל אִסּוּר 'לֹא יִבְנֶה']. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, אַחַת בְּעִילָה וְאַחַת חֲלִיצָה, בֵּין בַּתְּחִלָּה, בֵּין בָּאֶמְצַע, בֵּין בַּסּוֹף, אֵין אַחֲרֶיהָ** - אַחַר הַבִּיאָה וְהַחֲלִיצָה **כְּלוּם,** שֶׁאַף בִּיאָה פְּסוּלָה מְסַלֶּקֶת אֶת הַזִּקָּה לְגַמְרֵי [וְלֹא גָּזְרוּ בִּיאָה אַחַר גֵּט מִשּׁוּם בִּיאָה אַחַר חֲלִיצָה, כִּי אֵין טוֹעִים בַּדָּבָר מֵאַחַר שֶׁחֲלִיצָה הִיא מִן הַתּוֹרָה]:

פֶּרֶק ו דִּינֵי הַבִּיאָה שֶׁבָּהּ הַיָּבָם קוֹנֶה אֶת הַיְבָמָה. הָאֲפָנִים בָּהֶם אִשָּׁה נִפְסֶלֶת לִכְהֻנָּה בִּנְשׂוֹאִין אוֹ בְּאֵרוּסִין לְפָסוּל לָהּ, וְדִינֵי הַנָּשִׁים הַכְּשֵׁרוֹת לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן גָּדוֹל וְכֹהֵן הֶדְיוֹט. וְכֵן דִּינֵי מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה:

מִשְׁנָה א אַף **הַבִּיאָה הַקּוֹנָה** אֶת **הַיְבָמָה:** הַבָּא **עַל יְבִמְתּוֹ, בֵּין בִּשּׁוֹגֵג,** שֶׁסָּבוּר שֶׁאֵינָהּ יְבִמְתּוֹ, **בֵּין בְּמֵזִיד** לְשֵׁם זְנוּת, וְלֹא לְשׁוּם מִצְוַת יִבּוּם, **בֵּין בְּאֹנֶס,** כְּגוֹן שֶׁבָּא עַל אִשְׁתּוֹ, וּתְקָפְתּוּ יְבִמְתּוֹ וְהֵבִיאַתּוּ עָלֶיהָ בְּאֹנֶס, **בֵּין בְּרָצוֹן,** שֶׁיָּדַע שֶׁהִיא יְבִמְתּוֹ וּבָא עָלֶיהָ מֵרְצוֹנוֹ לְשֵׁם מִצְוַת יִבּוּם. וַאֲפִלּוּ אִם שְׁנֵיהֶם לֹא הִתְכַּוְּנוּ לְמִצְוָה, כְּגוֹן שֶׁהָיָה **הוּא שׁוֹגֵג** שֶׁסָּבוּר שֶׁהִיא אִשָּׁה אַחֶרֶת, **וְהִיא מְזִידָה** שֶׁנִּתְכַּוְּנָה לְשֵׁם זְנוּת. אוֹ שֶׁ**הוּא מֵזִיד** לְשֵׁם זְנוּת, **וְהִיא שׁוֹגֶגֶת** שֶׁסָּבוּרָה שֶׁאֵין זֶה יְבָמָהּ. אוֹ שֶׁ**הוּא אָנוּס וְהִיא לֹא אֲנוּסָה,** אוֹ שֶׁ**הִיא אֲנוּסָה וְהוּא לֹא אָנוּס,** בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָנִים קָנָה אֶת יְבִמְתּוֹ לְאִשָּׁה, וְנַעֲשֵׂית אִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וְזוֹכֶה בְּנִכְסֵי אָחִיו הַמֵּת, וְאִם רָצָה לְהוֹצִיאָהּ מוֹצִיאָהּ בְּגֵט. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה) 'יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ', מִכָּל מָקוֹם - בְּכָל אֻפָנֵי הַבִּיאָה. **אֶחָד הַמֵּעֲרֶה** שֶׁלֹּא גָּמַר הַיָּבָם אֶת בִּיאָתוֹ, אֶלָּא רַק הִכְנִיס עֻטָרָה, **וְאֶחָד הַגּוֹמֵר** בִּיאָתוֹ, **קָנָה** הַיָּבָם אֶת הַיְבָמָה, שֶׁהַעֲרָאָה נֶחְשֶׁבֶת כְּבִיאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בִּנְדָה (ויקרא כ יח) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת עֶרְוָתָהּ, אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה'. וְכֵן **לֹא חָלַק** הַכָּתוּב **בֵּין בִּיאָה** כְּדַרְכָּהּ **לְבִיאָה** שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה', הַשָּׁוֶה הַכָּתוּב שְׁנֵי אֶפְנֵי הַמִּשְׁכָּב בְּאִשָּׁה:

מִשְׁנָה ב בִּיאוֹת אֵלּוּ בִּכְלַל אִסּוּרֵי עֲרָיוֹת: וְכֵן הַבָּא בְּבִיאוֹת אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁנוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, אוֹ** שֶׁבָּא בְּבִיאוֹת אֵלּוּ עַל **הַפְּסוּלוֹת** עָלָיו, **כְּגוֹן אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל,** אוֹ **גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,** אוֹ **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל,** אוֹ **בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין, פְּסָלָהּ** מִלְּהִנָּשֵׂא לְכֹהֵנָּה, מִשּׁוּם 'זוֹנָה'. וְאַף שֶׁאִשַּׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֶנְסָה מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ, אַךְ לְכֹהֵנָּה פְּסוּלָה הִיא. וְכֵן גְּרוּשָׁה שֶׁמְּמֵילָא פְּסוּלָה לְכֹהֲנָּה, בְּבִיאָה זוֹ נֶאֱסֶרֶת לָאֲכֹל בִּתְרוּמָה אִם בַּת כֹּהֵן הִיא. [וּמַמְזֶרֶת וּנְתִינָה פְּסוּלוֹת מִמֵּילָא לְכֹהֲנָּה, וְחִדּוּשׁ הַתַּנָּא הוּא שֶׁלּוֹקִים עֲלֵיהֶן אַף בְּהַעֲרָאָה]. **וְלֹא חָלַק** הַכָּתוּב **בֵּין בִּיאָה** כְּדַרְכָּהּ **לְבִיאָה** שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת:

מִשְׁנָה ג פְּסוּל מִתְרוּמָה בְּבַת כֹּהֵן שֶׁנִּבְעֲלָה לְפָסוּל לָהּ: בַּת כֹּהֵן **אַלְמָנָה,** שֶׁאֵין לָהּ זֶרַע מִבַּעְלָהּ הַיִּשְׂרְאֵל, וְדִינָהּ לַחֲזֹר וְלֶאֱכֹל בִּתְרוּמַת בֵּית אָבִיהָ, וְהָלְכָה וְנִתְקַדְּשָׁה **לְכֹהֵן גָּדוֹל,** אוֹ שֶׁהָיְתָה **גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה** [-אוֹ חֲלוּצָה] וְהִתְקַדְּשָׁה **לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מִן הָאֵרוּסִין לֹא יֹאכְלוּ** עוֹד **בִּתְרוּמָה,** וְאַף שֶׁעֲדַיִן לֹא נִבְעֲלוּ לִפְסוּלֵי כְּהֻנָּה, כֵּיוָן שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ לְקִדּוּשֵׁי עֲבֵרָה נִפְסְלוּ מִתְּרוּמָה. **רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין** לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה, עַד שֶׁתִּבָּעֵל וְתֵעָשֶׂה חֲלָלָה [שֶׁבְּבִיאַת לָאוּין שֶׁל כְּהֻנָּה נֶאֱמַר (ויקרא כא טו) 'וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו', שְׁנֵי חִלּוּלִים, אֶחָד לָהּ וְאֶחָד לְזַרְעָהּ]. וְאִם **נִתְאָרְמְלוּ** [-נִתְאַלְמְנוּ] **אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ** מֵהַפְּסוּלִים לָהֶם, אֲזַי אִם אֵרַע כֵּן **מִן הַנִּשּׂוּאִין,** שֶׁכְּבָר נִבְעֲלוּ לָהֶם, **פְּסוּלוֹת** מִן הַתְּרוּמָה. אֲבָל אִם נִתְאַלְמְנוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ **מִן הָאֵרוּסִין** קֹדֶם שֶׁהַפָּסוּל בָּא עֲלֵיהֶן, **כְּשֵׁרוֹת** לִתְרוּמָה, שֶׁאַף לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא לֹא פְּסָלוּן חֲכָמִים מִתְּרוּמָה מִן הָאֵרוּסִין, אֶלָּא בְּחַיֵּי הַבַּעַל כְּשֶׁהִיא עוֹמֶדֶת לְבִיאָה פְּסוּלָה לְכְשֶׁתִּנָּשֵׂא, אֲבָל אַחַר מִיתָה אוֹ גֵּרוּשִׁין, לֹא: **מִשְׁנָה ד הַנָּשִׁים הַמֻּתָּרוֹת וְהָאֲסוּרוֹת לְכֹהֵן גָּדוֹל: כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא יִשָּׂא אַלְמָנָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יג-יד) 'וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח, אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח, כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה'. **בֵּין** אִם הִיא **אַלְמָנָה מִן הָאֵרוּסִין** שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה, **וּבֵין** אִם הִיא **אַלְמָנָה מִן הַנִּשּׂוּאִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה', הֻקְּשָׁה אַלְמָנָה לְגֵרוּשָׁה, מָה גְּרוּשָׁה אַף מִן הָאֵרוּסִין, אַף אַלְמָנָה אֲפִלּוּ מִן הָאֵרוּסִין. **וְלֹא יִשָּׂא** כֹּהֵן גָּדוֹל **אֶת הַבּוֹגֶרֶת** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח', פָּרַט לִבּוֹגֶרֶת שֶׁכָּלוּ בְּתוּלֶיהָ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בִּבּוֹגֶרֶת,** שֶׁלֹּא כָּלוּ בְּתוּלֶיהָ לְגַמְרֵי אֶלָּא רַק נִתְמַעֲטוּ קְצָת. **לֹא יִשָּׂא** כֹּהֵן גָּדוֹל **אֶת מֻפַּת עַץ** - שֶׁכָּלוּ בְּתוּלֶיהָ עַל יְדֵי מַכַּת עֵץ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, אַף שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה מֵאָדָם. כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁאָרַס **אֶת הָאַלְמָנָה הַמֻּתָּרֶת** לוֹ, **וְנִתְמַנְּתָה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל** לִפְנֵי שְׁנֻשָּׂאָה, **יִכְנֹס** - יְשֻׁאֶנָּה אַף שֶׁעַתָּה הוּא כֹּהֵן גָּדוֹל. **וּמַעֲשֶׂה בִּיהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת מַרְתָּא בַּת בַּיְתוֹס** שֶׁהָיְתָה אַלְמָנָה, **וּמִנָּהוּ הַמֶּלֶךְ** אַחַר הַקִּדּוּשִׁין **לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּכְנָסָהּ.** אֲבָל **שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנִּפְלָה לִפְנֵי כֹּהֵן הֶדְיוֹט** שֶׁהָיָה אָחִי בַּעְלָהּ, **וְנִתְמַנְּתָה** הַיָּבָם **לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל** וְנֶאֱסַר בְּאַלְמָנָה, **אַף עַל פִּי שֶׁעֲשָׂה בָהּ מַאֲמָר** [-קִדּוּשֵׁי כֶּסֶף וּשְׁטָר בִּיבָמָה] קֹדֶם שֶׁהִתְמַנָּתָה, **הֲרֵי זֶה לֹא יִכְנֹס,** שֶׁקִּדּוּשִׁין אֵלּוּ מִדְּרַבָּנָן, וְאֵלּוּ מִדְּאוֹרַיְתָא אֵינָהּ אִשְׁתּוֹ. וּמִיתּוּר תֵּבַת 'אִשָּׁה' בַּכָּתוּב (שם) 'כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה', דָּרְשׁוּ לְהַתִּיר לְכֹהֵן גָּדוֹל לִכְנֹס אַלְמָנָה שֶׁאֵרַס קֹדֶם מִנּוּיוֹ, וְדָרְשׁוּ עוֹד לֶאֱסֹר שׁוֹמֶרֶת יָבָם, כִּי 'אִשָּׁה' דַּוְקָא הִתְרַבְּתָה, וְלֹא יָבָמָה. **כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת אָחִיו,** וְנָפְלָה אִשְׁתּוֹ לְפָנָיו לְיִבּוּם, אָסוּר לְיַבְּמָהּ, שֶׁהֲרֵי הִיא אַלְמָנָה, וּלְפִיכָךְ **חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם.** וְצָרִיךְ לַחֲלֹץ כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב) שֶׁכְּשֶׁאָסוּר הַיְבָמָה עַל הַיָּבָם הוּא אָסוּר לָאוֹ אוֹ עֲשֵׂה, צָרִיךְ לַחֲלֹץ לָהּ: **מִשְׁנָה ה נְשׂוּאֵי אֵילוֹנִית: כֹּהֵן הֶדְיוֹט לֹא יִשָּׂא אֵילוֹנִית** [-שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵילֵד, וּקְרוּיָה כֵּן עַל שֵׁם הָ'אֵיל' שֶׁהוּא הַזָּכָר שֶׁבַּצֹּאן וְאֵינוֹ מוֹלִיד], מִשּׁוּם שֶׁמְּבַטֵּל מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, **אֶלָּא אִם כֵּן יָשׁ לוֹ אִשָּׁה** אַחֶרֶת שֶׁרְאוּיָה לֵילֵד, **וּבָנִים** - אוֹ בָּנִים, שֶׁכְּבָר קִיֵּם אֶת מִצְוָתוֹ [דִּין זֶה נוֹהֵג אַף בְּיִשְׂרָאֵל, וּמַה שֶּׁנִּקַּט הַתַּנָּא כֹּהֵן, הוּא לְהוֹצִיא מִדַּעַת רַבִּי יְהוּדָה לְהַלָּן, הַסּוֹבֵר שֶׁכֹּהֵן אָסוּר לְעוֹלָם בְּאֵילוֹנִית]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, לֹא יִשָּׂא אֵילוֹנִית,** מִשּׁוּם **שֶׁהִיא 'זוֹנָה' הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא ז) 'אִשָּׁה זוֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ'. שֶׁלְּדַעְתּוֹ כָּל בִּיאָה שֶׁאֵינָהּ לְצֹרֶךְ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הִיא זְנוּת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין 'זוֹנָה' הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, אֶלָּא גֵּירֶת וּמְשֻׁחְרֶרֶת,** שֶׁמִּן הַסְּתָם נִבְעֲלָה עַל יְדֵי גּוֹי אוֹ עֶבֶד (רש"י), וְכֵן בַּת יִשְׂרָאֵל **שֶׁנִּבְעֲלָה בְּעִילַת זְנוּת** מֵאָדָם הַפָּסוּל לָהּ, בְּאִסּוּר לָאוֹ אוֹ עֲשֵׂה, וְכָל שֶׁכֵּן חַיָּבֵי כָּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין [אֲבָל פְּנוּיִין הַבָּא עַל הַפְּנוּיָה, לֹא עֲשָׂאָהּ זוֹנָה]: **מִשְׁנָה ו פְּרֵטֵי מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה: לֹא יִבְטֵל אָדָם מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, אֶלָּא אִם כֵּן יֶשׁ לוֹ בָּנִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ **שְׁנֵי זְכָרִים,** קַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה, כְּדֶרֶךְ שֶׁמָּצִינוּ בְּמֹשֶׁה שֶׁפֵּרַשׁ מִן הָאִשָּׁה אַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ **זָכָר וּנְקֵבָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (בראשית ה ב) **'זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם',** וּכְשֵׁם שֶׁבְּבְרִיאַת הָעוֹלָם כָּךְ נִבְרְאוּ כְּדֵי לְיַשֵּׁב הָעוֹלָם, כָּךְ חַיָּב כָּל אָדָם לִדְאוֹג לְקִיּוּם הָעוֹלָם [וּמֹשֶׁה אֵין רְאָיָה, שֶׁנִּהֲגוּ כֵּן עַל פִּי צִוּוּי ה']. **נָשָׂא אִשָּׁה, וְשָׁהָה עִמָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְבָטֵל** מִמִּצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וְחַיָּב לִשָּׂא אַחֶרֶת [עִמָּהּ אוֹ לְגָרְשָׁהּ], כְּמוֹ שֶׁנֶּהֱגוּ אַבְרָהָם, שֶׁאַחַר שֶׁשָּׁהָה עֶשֶׂר שָׁנִים עִם שָׂרָה וְלֹא יָלְדָה, נָשָׂא אֶת הָגָר [וְהַיָּמִים שֶׁיָּשַׁב עִמָּהּ בְּחוּץ לָאָרֶץ לֹא עָלוּ לְמִנְיַן עֶשֶׂר שָׁנִים, כִּי שָׁמָּא יִשְׁבֹּת חוּץ לָאָרֶץ גְּרָמָה שֶׁלֹּא תֵּלֵד. וְכֵן כָּל דָּבָר שֶׁמְּוֹנָעַ אֶת הַתַּשְׁמִישׁ, אֵינוֹ עוֹלֶה לְמִנְיַן עֶשֶׂר שָׁנִים, כְּגוֹן יָמִים שֶׁהָיוּ הָאִישׁ אוֹ הָאִשָּׁה חוֹלִים, אוֹ חֲבוּשִׁים בְּבֵית הָאֲסוּרִים]. **גֵּרְשָׁהּ, מֻתֶּרֶת לְנָשׂוֹא לְאַחֵר,** כִּי שָׁמָּא אֵין הַחִסָּרוֹן בָּהּ אֶלָּא בְּבַעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, **וְרַשַּׁאי הַשֵּׁנִי לִשְׁהוֹת עִמָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים. וְאִם הִתְעַבְּרָה אִשְׁתּוֹ וְהִפִּילָה, מוֹנֶה עֶשֶׂר שָׁנִים מִשָּׁעָה שֶׁהִפִּילָה.**

מסכת יבמות פרק ו

אַחֲרֶיהָ כְּלוּם. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, אַחַת בְּעִילָה וְאַחַת חֲלִיצָה, בֵּין בַּתְּחִלָּה, בֵּין בָּאֶמְצַע, בֵּין בַּסּוֹף, אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם:

פרק ו א הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, בֵּין בִּשּׁוֹגֵג, בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאֹנֶס, בֵּין בְּרָצוֹן, אֲפִלּוּ הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מְזִידָה, הוּא מֵזִיד וְהִיא שׁוֹגֶגֶת, הוּא אָנוּס וְהִיא לֹא אֲנוּסָה, הִיא אֲנוּסָה וְהוּא לֹא אָנוּס, אֶחָד הַמְעָרֶה וְאֶחָד הַגּוֹמֵר, קָנָה, וְלֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה: **ב** וְכֵן הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, אוֹ פְּסוּלוֹת, כְּגוֹן אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין, פְּסָלָהּ. וְלֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה: **ג** אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מִן הָאֵרוּסִין לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בְּבוֹגֶרֶת. לֹא יִשָּׂא אֶת מֻפַּת עֵץ. אֵרַס אֶת הָאַלְמָנָה, וְנִתְמַנְּתָה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, יִכְנֹס. וּמַעֲשֶׂה בִּיהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת מַרְתָּא בַּת בַּיְתוֹס, וּמִנָּהוּ הַמֶּלֶךְ לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּכְנָסָהּ. שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנִּפְלָה לִפְנֵי כֹּהֵן הֶדְיוֹט, וְנִתְמַנְּתָה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל וְנֶאֱסְרָה בְּאַלְמָנָה, אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה בָהּ מַאֲמָר, הֲרֵי זֶה לֹא יִכְנֹס. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת אָחִיו, חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם: **ה** כֹּהֵן הֶדְיוֹט לֹא יִשָּׂא אַיְלוֹנִית, אֶלָּא אִם כֵּן יֶשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, לֹא יִשָּׂא אַיְלוֹנִית, שֶׁהִיא זוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין זוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, אֶלָּא גֵּירֶת וּמְשֻׁחְרֶרֶת, וְשֶׁנִּבְעֲלָה בְּעִילַת זְנוּת: **ו** לֹא יִבְטֵל אָדָם מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, אֶלָּא אִם כֵּן יֶשׁ לוֹ בָּנִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם'. נָשָׂא אִשָּׁה וְשָׁהָה עִמָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְבַטֵּל. גֵּרְשָׁהּ, מֻתֶּרֶת לְנָשׂוֹא לְאַחֵר. וְרַשַּׁאי הַשֵּׁנִי לִשְׁהוֹת עִמָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים. וְאִם הִפִּילָה, מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁהִפִּילָה.

המבוארות

מִשְׁנָה ד הַנָּשִׁים הַמֻּתָּרוֹת וְהָאֲסוּרוֹת לְכֹהֵן גָּדוֹל: כֹּהֵן גָּדוֹל **לֹא יִשָּׂא אַלְמָנָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יג-יד) 'וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח, אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח, כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה' **בֵּין** אִם הִיא **אַלְמָנָה מִן הָאֵרוּסִין** שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה, **וּבֵין** אִם הִיא **אַלְמָנָה מִן הַנִּשּׂוּאִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה', הֻקְּשָׁה אַלְמָנָה לְגֵרוּשָׁה, מָה גְּרוּשָׁה אַף מִן הָאֵרוּסִין, אַף אַלְמָנָה אֲפִלּוּ מִן הָאֵרוּסִין. **וְלֹא יִשָּׂא** כֹּהֵן גָּדוֹל **אֶת הַבּוֹגֶרֶת** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח', פָּרַט לִבּוֹגֶרֶת שֶׁכָּלוּ בְּתוּלֶיהָ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בִּבּוֹגֶרֶת,** שֶׁלֹּא כָּלוּ בְּתוּלֶיהָ לְגַמְרֵי אֶלָּא רַק נִתְמַעֲטוּ קְצָת. **לֹא יִשָּׂא** כֹּהֵן גָּדוֹל **אֶת מֻפַּת עֵץ** - שֶׁכָּלוּ בְּתוּלֶיהָ עַל יְדֵי מַכַּת עֵץ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, אַף שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה מֵאָדָם. כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁאָרַס **אֶת הָאַלְמָנָה הַמֻּתָּרֶת** לוֹ, **וְנִתְמַנְּתָה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל** לִפְנֵי שְׁנֻשָּׂאָה, **יִכְנֹס** - יְשֻׁאֶנָּה אַף שֶׁעַתָּה הוּא כֹּהֵן גָּדוֹל. **וּמַעֲשֶׂה בִּיהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת מַרְתָּא בַּת בַּיְתוֹס** שֶׁהָיְתָה אַלְמָנָה, **וּמִנָּהוּ הַמֶּלֶךְ** אַחַר הַקִּדּוּשִׁין **לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּכְנָסָהּ.** אֲבָל **שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנִּפְלָה לִפְנֵי כֹּהֵן הֶדְיוֹט** שֶׁהָיָה אָחִי בַּעְלָהּ, **וְנִתְמַנְּתָה** הַיָּבָם **לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל** וְנֶאֱסַר בְּאַלְמָנָה, **אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה בָהּ מַאֲמָר** [-קִדּוּשֵׁי כֶּסֶף וּשְׁטָר בִּיבָמָה] קֹדֶם שֶׁהִתְמַנָּתָה, **הֲרֵי זֶה לֹא יִכְנֹס,** שֶׁקִּדּוּשִׁין אֵלּוּ מִדְּרַבָּנָן, וְאֵלּוּ מִדְּאוֹרַיְתָא אֵינָהּ אִשְׁתּוֹ. וּמִיתּוּר תֵּבַת 'אִשָּׁה' בַּכָּתוּב (שם) 'כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה', דָּרְשׁוּ לְהַתִּיר לְכֹהֵן גָּדוֹל לִכְנֹס אַלְמָנָה שֶׁאֵרַס קֹדֶם מִנּוּיוֹ, וְדָרְשׁוּ עוֹד לֶאֱסֹר שׁוֹמֶרֶת יָבָם, כִּי 'אִשָּׁה' דַּוְקָא הִתְרַבְּתָה, וְלֹא יָבָמָה. **כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת אָחִיו,** וְנָפְלָה אִשְׁתּוֹ לְפָנָיו לְיִבּוּם, אָסוּר לְיַבְּמָהּ, שֶׁהֲרֵי הִיא אַלְמָנָה, וּלְפִיכָךְ **חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם.** וְצָרִיךְ לַחֲלֹץ כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב) שֶׁכְּשֶׁאָסוּר הַיְבָמָה עַל הַיָּבָם הוּא אָסוּר לָאוֹ אוֹ עֲשֵׂה, צָרִיךְ לַחֲלֹץ לָהּ: **מִשְׁנָה ה נְשׂוּאֵי אֵילוֹנִית: כֹּהֵן הֶדְיוֹט לֹא יִשָּׂא אֵילוֹנִית** [-שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵילֵד, וּקְרוּיָה כֵּן עַל שֵׁם הָ'אֵיל' שֶׁהוּא הַזָּכָר שֶׁבַּצֹּאן וְאֵינוֹ מוֹלִיד], מִשּׁוּם שֶׁמְּבַטֵּל מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, **אֶלָּא אִם כֵּן יֶשׁ לוֹ אִשָּׁה** אַחֶרֶת שֶׁרְאוּיָה לֵילֵד, **וּבָנִים** - אוֹ בָּנִים, שֶׁכְּבָר קִיֵּם אֶת מִצְוָתוֹ [דִּין זֶה נוֹהֵג אַף בְּיִשְׂרָאֵל, וּמַה שֶּׁנִּקַּט הַתַּנָּא כֹּהֵן, הוּא לְהוֹצִיא מִדַּעַת רַבִּי יְהוּדָה לְהַלָּן, הַסּוֹבֵר שֶׁכֹּהֵן אָסוּר לְעוֹלָם בְּאֵילוֹנִית]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, לֹא יִשָּׂא אֵילוֹנִית,** מִשּׁוּם **שֶׁהִיא 'זוֹנָה' הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא ז) 'אִשָּׁה זוֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ'. שֶׁלְּדַעְתּוֹ כָּל בִּיאָה שֶׁאֵינָהּ לְצֹרֶךְ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הִיא זְנוּת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין 'זוֹנָה' הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, אֶלָּא גֵּירֶת וּמְשֻׁחְרֶרֶת,** שֶׁמִּן הַסְּתָם נִבְעֲלָה עַל יְדֵי גּוֹי אוֹ עֶבֶד (רש"י), וְכֵן בַּת יִשְׂרָאֵל **שֶׁנִּבְעֲלָה בְּעִילַת זְנוּת** מֵאָדָם הַפָּסוּל לָהּ, בְּאִסּוּר לָאוֹ אוֹ עֲשֵׂה, וְכָל שֶׁכֵּן חַיָּבֵי כָּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין [אֲבָל פְּנוּיִין הַבָּא עַל הַפְּנוּיָה, לֹא עֲשָׂאָהּ זוֹנָה]: **מִשְׁנָה ו פְּרֵטֵי מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה: לֹא יִבְטֵל אָדָם מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, אֶלָּא אִם כֵּן יֶשׁ לוֹ בָּנִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ **שְׁנֵי זְכָרִים,** קַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה, כְּדֶרֶךְ שֶׁמָּצִינוּ בְּמֹשֶׁה שֶׁפֵּרַשׁ מִן הָאִשָּׁה אַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ **זָכָר וּנְקֵבָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (בראשית ה ב) **'זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם',** וּכְשֵ

משניות מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק ז המבוארות

הָאִישׁ מְצֻוֶּה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, אֲבָל לֹא הָאִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א כח) 'פְּרוּ וּרְבוּ, וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ', מִלַּת 'וְכִבְשֻׁהָ' חִסָּרָה וָי"ו, וְנִקְרֵאת בִּלְשׁוֹן יָחִיד, לְלַמֵּדְנוּ שֶׁרַק הָאִישׁ שֶׁדַּרְכּוֹ לִכְבֹּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, הוּא הַמְצֻוֶּה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, עַל שְׁנֵיהֶם הוּא אוֹמֵר** (שם) **'וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ'**, וּשְׁנֵיהֶם חַיָּבִים בַּמִּצְוָה:

פֶּרֶק ז דִּינֵי בַּת כֹּהֵן הַנְּשׂוּאָה לְיִשְׂרָאֵל אוֹ יִשְׂרְאֵלִית הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, לְעִנְיַן אֲכִילַת תְּרוּמָה:

מִשְׁנָה א דִּין אֲכִילַת תְּרוּמָה בַּעֲבָדִים שֶׁהִכְנִיסָהּ הָאִשָּׁה לְבַעְלָהּ: אַלְמָנָה שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן גָּדוֹל, אוֹ גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, וְהִתְחַלְּלָה בְּבִיאָתוֹ, וְנֶאֱסְרָה בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה, **וְהִכְנִיסָהּ לוֹ** בִּשְׁעַת נִשּׂוּאִין **עַבְדֵי מִלּוֹג** [-נְכָסִים הַנִּשְׁאָרִים בִּרְשׁוּת הָאִשָּׁה וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת] **וְעַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל** [-נְכָסִים שֶׁהָאִשָּׁה מַכְנִיסָה לַבַּעַל וְהוּא מִתְחַיֵּב בַּפְּחָתָה לְשַׁלֵּם אֶת תְּמוּרָתָם לְכְשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ, וְהֵם קִנְיָנוֹ לְכָל דָּבָר]. **עַבְדֵי מִלּוֹג לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה** שֶׁהֵם קִנְיָנוֹ שֶׁל הַבַּעַל, וְהוּא אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה חָלָל בְּבִיאָתוֹ. **וְאִלּוּ הֵן עַבְדֵי מִלּוֹג** - כְּלוֹמַר, דִּין עַבְדֵי מִלּוֹג הַחֲשׁוּבִים כְּקִנְיָן כַּסְפּוֹ שֶׁל הָאִשָּׁה, **שֶׁאִם מֵתוּ הָעֲבָדִים, מֵתוּ לָהּ** - הִיא מַפְסִידָה, וְאֵין הַבַּעַל מְשַׁלֵּם כְּלוּם בִּשְׁעַת גְּרוּשִׁין, שֶׁהֲרֵי גּוּפָם שֶׁלָּהּ. **וְאִם הוֹתִירוּ** - הִשְׁבִּיחוּ, **הוֹתִירוּ לָהּ.** וּבְאֹפֶן זֶה **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** - הַבַּעַל, **חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתָם,** מִכָּל מָקוֹם **הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה** כֵּיוָן שֶׁהֵם קִנְיָנָהּ. **וְאִלּוּ הֵן עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, אִם מֵתוּ, מֵתוּ לוֹ** - לַבַּעַל, וְאִם גֵּרְשָׁהּ אוֹ מֵת, נוֹטֶלֶת אֶת דְּמֵיהֶם, שֶׁגּוּפָם שֶׁלּוֹ. **וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לוֹ. וְהוֹאִיל וְהוּא חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן,** שֶׁהַהֶפְסֵד וְהַשֶּׁבַח שֶׁלּוֹ, **הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה,** שֶׁהֲרֵי הֵם קִנְיָן כַּסְפּוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁאוֹכֵל בִּתְרוּמָה: **מִשְׁנָה ב בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן וְהִכְנִיסָהּ לוֹ עֲבָדִים, בֵּין עַבְדֵי מִלּוֹג, בֵּין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה.** שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יא) 'וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ', וְהָאִשָּׁה קִנְיָנוֹ שֶׁל בַּעַל. וְהָעֲבָדִים אוֹכְלִים אַף הֵם, אַף עַבְדֵי מִלּוֹג שֶׁהֵם קִנְיַן הָאִשָּׁה, כִּי מִיתְּוֹר הַתּוֹרָה 'קִנְיַן כַּסְפּוֹ', לָמְדוּ שֶׁאַף אִם קִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל כֹּהֵן [-הָאִשָּׁה] קָנָה נֶפֶשׁ [-הָעֶבֶד], הֲרֵי הוּא אוֹכֵל בִּתְרוּמָה. **וּבַת כֹּהֵן שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, וְהִכְנִיסָהּ לוֹ, בֵּין עַבְדֵי מִלּוֹג, בֵּין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִיא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל', וְכֵיוָן שֶׁהַיִּשְׂרְאֵלִית אִשְׁתּוֹ וְאִשְׁתּוֹ אֵינָם אוֹכְלִים תְּרוּמָה, אַף עַבְדֵיהֶם אֵינָם אוֹכְלִים:

מִשְׁנָה ג אֲכִילַת תְּרוּמָה בְּעַבְדֵי אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁמֵּתָה וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת: בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, וָמֵת, וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת, לֹא יֹאכְלוּ עֲבָדֶיהָ בִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עֻבָּר, שֶׁהָעֻבָּר פּוֹסֵל וְאֵינוֹ מַאֲכִיל, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. אָמְרוּ לוֹ, מֵאַחַר שֶׁהֶעֱדַתָּ לָנוּ עַל בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, אַף בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, וָמֵת, וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת, לֹא יֹאכְלוּ עֲבָדֶיהָ בִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עֻבָּר: **ד** הָעֻבָּר, וְהַיָּבָם, וְהָאֵרוּסִין, וְהַחֲרֵשׁ, וּבֶן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, פּוֹסְלִין וְלֹא מַאֲכִילִין. סָפֵק שֶׁהוּא בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד סָפֵק לֹא הֵבִיא, נָפַל סָפֵק הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת סָפֵק לֹא הֵבִיא, נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל בַּת אָחִיו וְאֵין יָדוּעַ אִי זֶה מֵת רִאשׁוֹן, צָרָתָהּ חוֹלָצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: **ה** הָאוֹנֵס, וְהַמְפַתֶּה, וְהַשּׁוֹטֶה, לֹא פּוֹסְלִים וְלֹא מַאֲכִילִים. וְאִם אֵינָם רְאוּיִין לָבוֹא בְּיִשְׂרָאֵל, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וּבַת כֹּהֵן שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, וְהִכְנִיסָהּ לוֹ, בֵּין עַבְדֵי מִלּוֹג, בֵּין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. שֶׁכֵּיצַד, יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּא עַל בַּת כֹּהֵן וְהִכְנִיסָהּ לוֹ עֲבָדִים, בֵּין עַבְדֵי מִלּוֹג, בֵּין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וּבַת כֹּהֵן שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, וְהִכְנִיסָהּ לוֹ עֲבָדִים, בֵּין עַבְדֵי מִלּוֹג, בֵּין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיָּב בְּמִזּוֹנוֹתָם, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וְאִלּוּ הֵן עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, עַבְדֵי מִלּוֹג לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה, מֵתוּ, מֵתוּ לָהּ, וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיָּב בְּמִזּוֹנוֹתָם, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וְאִלּוּ הֵן עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, עַבְדֵי מִלּוֹג לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה, מֵתוּ, מֵתוּ לָהּ, וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לוֹ. הוֹאִיל וְהוּא חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. **ב** בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפֶּטֶת לְכֹהֵן וְהִכְנִיסָה לוֹ עֲבָדִים, בֵּין עַבְדֵי מִלּוֹג, בֵּין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וּבַת כֹּהֵן שֶׁנִּפֶּטֶת לְיִשְׂרָאֵל, וְהִכְנִיסָה לוֹ, בֵּין עַבְדֵי מִלּוֹג, בֵּין עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל, הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. **ג** בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפֶּטֶת לְכֹהֵן, וָמֵת, וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת, לֹא יֹאכְלוּ עֲבָדֶיהָ בִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עֻבָּר, שֶׁהָעֻבָּר פּוֹסֵל וְאֵינוֹ מַאֲכִיל, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. אָמְרוּ לוֹ, מֵאַחַר שֶׁהֶעֱדַתָּ לָנוּ עַל בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, אַף בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, וָמֵת, וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת, לֹא יֹאכְלוּ עֲבָדֶיהָ בִּתְרוּמָה, מִפְּנֵי חֶלְקוֹ שֶׁל עֻבָּר: **ד** הָעֻבָּר, וְהַיָּבָם, וְהָאֵרוּסִין, וְהַחֲרֵשׁ, וּבֶן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, פּוֹסְלִין וְלֹא מַאֲכִילִין. סָפֵק שֶׁהוּא בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד סָפֵק לֹא הֵבִיא, נָפַל סָפֵק הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת סָפֵק לֹא הֵבִיא, נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל בַּת אָחִיו וְאֵין יָדוּעַ אִי זֶה מֵת רִאשׁוֹן, צָרָתָהּ חוֹלָצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: **ה** הָאוֹנֵס, וְהַמְפַתֶּה, וְהַשּׁוֹטֶה, לֹא פּוֹסְלִים וְלֹא מַאֲכִילִים. וְאִם אֵינָם רְאוּיִין לָבוֹא בְּיִשְׂרָאֵל, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. וּבַת כֹּהֵן שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁבָּא עַל בַּת כֹּהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. עִבְּרָה לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. נֶחְתַּךְ הָעֻבָּר בִּמְעֶיהָ, תֹּאכַל. כֹּהֵן שֶׁבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. עִבְּרָה, לֹא תֹאכַל. יָלְדָה, תֹּאכַל.

בָּהֶם, אֵינָם יְכוֹלִים לְהַאֲכִיל בִּתְרוּמָה שֶׁהֲרֵי אֵין הָעֻבָּר מַאֲכִיל בִּתְרוּמָה [אָמְנָם רַבִּי יוֹסֵי אָפְשָׁר שֶׁטַּעְמוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא סוֹבֵר שֶׁעֻבָּר בִּמְעֵי זָרָה זָר הוּא, וְכֵיוָן שֶׁאִמּוֹ יִשְׂרְאֵלִית הֲרֵי בְּמֵעֶיהָ הוּא יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינוֹ מַאֲכִיל בִּתְרוּמָה. וּסְבָרָא זוֹ אֵינָהּ שַׁיָּכֶת בְּבַת כֹּהֵן הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן]. וַחֲכָמִים חוֹלְקִים עַל רַבִּי יוֹסֵי וְסוֹבְרִים שֶׁאֵין לָעֻבָּר קִנְיָן כְּלָל, וְלָכֵן יְכוֹלִים הָעֲבָדִים לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה:

מִשְׁנָה ד אֲפָנִים שֶׁבָּהֶם בַּת כֹּהֵן נִפְסֶלֶת מִתְּרוּמָה וּבַת יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ אוֹכֶלֶת: הָעֻבָּר שְׁבִמְעֶיהָ, שִׁפְחַת הַבַּעַל וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת, וְאֵין לָהֶם עוֹד בָּנִים, **וְהַיָּבָם** - שֶׁהִיא זְקוּקָה לוֹ לְיִבּוּם, **וְהָאֵרוּסִין** - שֶׁהִתְקַדְּשָׁה לְבַעְלָהּ וְלֹא נִשֵּׂאת, **וְהַחֵרֵשׁ** - הַנְּשׂוּאָה לְחֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, שֶׁנִּשּׂוּאֶיהָ רַק מִדְּרַבָּנָן, **וּבֶן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד** הַפָּסוּל לַכְּהֻנָּה שֶׁנִּבְעֲלָה לוֹ, הֲרֵי הֵם **פּוֹסְלִין** בַּת כֹּהֵן מִלְּשׁוּב לְבֵית אָבִיהָ לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. הָעֻבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יג) 'וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ', פָּרַט לְמֻעֻבֶּרֶת שֶׁאֵינָהּ כִּנְעוּרֶיהָ. הַיָּבָם, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לָשׁוּב לְבֵית אָבִיהָ כְּיָון שֶׁאֲגוּדָה בּוֹ. אֵרוּסִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִיא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל', וְ'תִהְיֶה' הוּא שִׁעַת הֲוָיָה שֶׁהִיא שָׁעָה שֶׁנַּעֲשֵׂית שֻׁלּוֹ בְּקִדּוּשִׁין. חֵרֵשׁ, לְפִי שֶׁמִּדְּרַבָּנָן הֲרֵי הִיא נְשׂוּאָה לְיִשְׂרָאֵל. וּבֶן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְהוּא פָּסוּל לַכְּהֻנָּה, כֵּיוָן שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו בִּיאָה. וְכֵן כָּל אֵלּוּ **לֹא מַאֲכִילִין** בַּת יִשְׂרָאֵל בִּתְרוּמָה. עֻבָּר, אִם הִתְעַבְּרָה מִכֹּהֵן וָמֵת, אֵין הָעֻבָּר מַאֲכִילָהּ לְפִי שֶׁרַק יָלוּד מַאֲכִיל (ראה לעיל מ"ג). יָבָם כֹּהֵן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יִבְּמָהּ אֵינוֹ מַאֲכִילָהּ, שֶׁאֵינָהּ 'קִנְיַן כַּסְפּוֹ' אֶלָּא 'קִנְיַן אָחִיו'. אֵרוּסִין, אִם הִתְאָרְסָה לְכֹהֵן אֵינָהּ אוֹכֶלֶת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִמְזֹג לָהּ כּוֹס יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה בְּבֵית אָבִיהָ וְתַשְׁקֶה לְאָחֶיהָ וַאֲחִיוֹתֶיהָ הָאֲסוּרִים בִּתְרוּמָה. חֵרֵשׁ כֹּהֵן אֵינוֹ מַאֲכִילָהּ, שֶׁהֲרֵי מִן הַתּוֹרָה אֵינָהּ נְשׂוּאָה לוֹ. וְכֵן כֹּהֵן בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁנִּשְׂאָהּ אֵינוֹ מַאֲכִילָהּ, כֵּיוָן שֶׁנִּשּׂוּאֵי קָטָן אֵינָם כְּלוּם. וְכֵן קָטָן **סָפֵק שֶׁהוּא בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד סָפֵק שֶׁאֵינוֹ** בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, שֶׁבָּא עָלֶיהָ, דֵּינוֹ כְּקָטָן שֶׁהוּא וַדַּאי בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים, וְנִפְסֶלֶת בִּבְיאָתוֹ מֵחֲמַת הַסָּפֵק. וְכֵן יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּדֵּשׁ אִשָּׁה **וְסָפֵק** אִם **הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת** וְהוּא גָּדוֹל וְקִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין, **סָפֵק שֶׁלֹּא הֵבִיא** שְׂעָרוֹת, אַף הוּא פּוֹסְלָהּ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה מֵחֲמַת הַסָּפֵק [אֲבָל קָטָן וַדַּאי, אֵין אֵרוּסָיו אֵרוּסִין, וְאֵינוֹ פּוֹסֵל]. וּבְאֹפֶן נוֹסָף מַחְמִירִים מִסָּפֵק, אִם **נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל** אֲשֶׁתּוֹ שֶׁהִיא **בַּת אָחִיו, וָמֵתוּ,** וְיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה נוֹסָפֶת, **וְאֵין יָדוּעַ אֵי זֶה מִשְּׁנֵיהֶם מֵת רִאשׁוֹן,** שֶׁאִם הָאִישׁ מֵת תְּחִלָּה, נָפְלוּ שְׁתֵּי נְשׂוֹתָיו לְיִבּוּם לִבְנֵי אָחִיו, שֶׁהוּא אָבִיהָ שֶׁל אִשְׁתּוֹ, וּמִמֵּילָא נִפְטֶרֶת גַּם אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנִיָּה, מִדִּין 'צָרַת עֶרְוַת הַבַּת'. אֲבָל אִם הַבַּת מֵתָה רִאשׁוֹנָה, הֲרֵי כְּשֶׁמֵּת בַּעְלָהּ לֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא אִשָּׁה אַחַת, וְהִיא זְקוּקָה לְיִבּוּם מֵאֲבִי הַבַּת שֶׁמֵּתָה תְּחִלָּה. וּמִסָּפֵק **צָרָתָהּ חוֹלָצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: מִשְׁנָה ה אֲכִילַת תְּרוּמָה בְּבֵיאַת אִסּוּר: הָאוֹנֵס, וְהַמְפַתֶּה, וְהַשּׁוֹטֶה** שֶׁבָּאוּ עַל אִשָּׁה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי חֻפָּה וְקִדּוּשִׁין, כֵּיוָן שֶׁאֵין כָּאן נִשּׂוּאִין [שֶׁאַף הַשּׁוֹטֶה שֶׁקִּדֵּשׁ אֵין קִנְיָנוֹ קִנְיָן] **לֹא פּוֹסְלִים** אוֹתָהּ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה, אִם הִיא בַּת כֹּהֵן, **וְלֹא מַאֲכִילִים** אוֹתָהּ, אִם הִיא בַּת יִשְׂרָאֵל וְהַבּוֹעֵל כֹּהֵן. **וְאִם** בַּת כֹּהֵן נִבְעֲלָה לְמִי שֶׁאֵינָם **רְאוּיִין לָבוֹא בְּיִשְׂרָאֵל** [כְּגוֹן עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי וְכַדּוֹמֶה], **הֲרֵי אֵלּוּ פּוֹסְלִין** אוֹתָהּ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה, שֶׁנִּתְחַלְּלָה מִן הַכְּהֻנָּה בְּבִיאַת פָּסוּל לָהּ. **כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן נֶאֶמְרוּ דִּינִים אֵלּוּ, **יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּא עַל בַּת כֹּהֵן** בְּאֹנֶס, פִּתּוּי, אוֹ שֶׁהָיָה שׁוֹטֶה, **תֹּאכַל בִּתְרוּמָה,** שֶׁלֹּא נִפְסְלָה עַל יְדֵי בִּיאוֹת אֵלּוּ. וְאִם **עִבְּרָה** מִבִּיאָה זוֹ, **לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה,** כִּי עֻבָּר פּוֹסֵל אֶת בַּת כֹּהֵן מִלָּשׁוּב אֶל בֵּית אָבִיהָ. וְאִם **נֶחְתַּךְ הָעֻבָּר בְּמֵעֶיהָ,** אוֹ שֶׁנּוֹלַד וָמֵת, הֲרֵי הִיא שָׁבָה לְבֵית אָבִיהָ **וְתֹאכַל** בִּתְרוּמָה. **כֹּהֵן שֶׁבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל** בְּאַחַת מִבִּיאוֹת אֵלּוּ, שֶׁהַן בִּיאָה סְתָם בִּלְא קִדּוּשִׁין וְנִשּׂוּאִין, **לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה,** שֶׁאֵינָהּ 'קִנְיַן כַּסְפּוֹ' מִכֹּחַ בִּיאָה זוֹ. וְאִם **עִבְּרָה, לֹא תֹאכַל,** כִּי עֻבָּר אֵינוֹ מַאֲכִיל. אֲבָל אִם **יָלְדָה, תֹּאכַל,** שֶׁיָּלוּד שֶׁהוּא זֶרַע כֹּהֵן מַאֲכִיל אֶת אִמּוֹ בִּתְרוּמָה.

משניות

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק ח

נִמְצָא כֹּחוֹ שֶׁל בֵּן גָּדוֹל מִשֶּׁל אָב. הָעֶבֶד פּוֹסֵל מִשּׁוּם בִּיאָה, וְאֵינוֹ פּוֹסֵל מִשּׁוּם זֶרַע. כֵּיצַד, בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרְאֵל, וְיָלְדָה הַיְמֶנוּ בֵּן, וְהָלַךְ הַבֵּן וְנִכְבַּשׁ עַל הַשִּׁפְחָה, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בֵּן, הֲרֵי זֶה עֶבֶד. הָיְתָה אֵם אָבִיו בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה: וּ כֹּהֵן גָּדוֹל פָּעָמִים שֶׁהוּא פוֹסֵל. כֵּיצַד, בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בַּת, וְהָלְכָה הַבַּת וְנִשְׂאת לְכֹהֵן, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בֵּן, הֲרֵי זֶה רָאוּי לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְשַׁמֵּשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, מַאֲכִיל אֶת אִמּוֹ וּפוֹסֵל אֶת אִמּוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהוּא פוֹסְלָנִי מִן הַתְּרוּמָה:

פֶּרֶק ח **א** הֶעָרֵל וְכָל הַטְּמֵאִים לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה, הֵן וְעַבְדֵיהֶן יֹאכְלוּ, וּנְשֵׁיהֶן לֹא יֹאכְלוּ. וְאִם לֹא יָדָעָה מִשֶּׁנַּעֲשָׂה פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאכְלוּ: **ב** אֵיזֶהוּ פְּצוּעַ דַּכָּא, כֹּל שֶׁנִּפְצְעוּ הַבֵּיצִים שְׁלוֹ, וַאֲפִלּוּ אַחַת מֵהֶן. וּכְרוּת שָׁפְכָה, הַגִּיד. וְאִם נִשְׁתַּיֵּר מֵהֶעָטָרָה אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, כָּשֵׁר. פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה מֻתָּרִין בְּגִיּוֹרֶת, וּמְשֻׁחְרֶרֶת, וְאֵינָן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלְּבוֹא בַּקָּהָל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג ב) 'לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל יְי': **ג** עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי אֲסוּרִים, וְאִסּוּרָן אִסּוּר עוֹלָם, אֲבָל נְקֵבוֹתֵיהֶם מֻתָּרוֹת מִיָּד. מִצְרִי וְאֲדוֹמִי אֵינָם אֲסוּרִים אֶלָּא עַד שְׁלשָׁה דּוֹרוֹת, אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר אֶת הַנְּקֵבוֹת מִיָּד. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, קַל וָחֹמֶר הַדְּבָרִים, וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁאָסַר אֶת הַזְּכָרִים אִסּוּר עוֹלָם, הִתִּיר אֶת הַנְּקֵבוֹת מִיָּד, בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא אָסַר אֶת הַזְּכָרִים אֶלָּא עַד שְׁלשָׁה דּוֹרוֹת, אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּתִּיר אֶת הַנְּקֵבוֹת מִיָּד. אָמְרוּ לוֹ, אִם הֵלָכָה אֵגִי אוֹמֵר. מַמְזֵרִים וּנְתִינִים אֲסוּרִים, כִּי, הֲלָכָה אֵגִי אוֹמֵר. מַמְזֵרִים וּנְתִינִים אֲסוּרִים, וְאִסּוּרָן אִסּוּר עוֹלָם, אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת:

המבוארות

נִמְצָא בְּאֹפֶן זֶה שֶׁכֹּחוֹ שֶׁל בֵּן גָּדוֹל מִשֶּׁל אָב - שֶׁהָאָב לֹא הָאֱכִיל אֶת אִשְׁתּוֹ, כֵּיוָן שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ לְשֵׁם קִדּוּשִׁין, וְאֵינָהּ קְנָיָנוֹ. וְאִלּוּ בְּנוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא זֶרַע כֹּהֵן, מַאֲכִיל אֶת אִמּוֹ מִדִּין 'יָלוּד מַאֲכִיל'. **הָעֶבֶד** שֶׁבָּא עַל הַכְּהֻנָּת, **פּוֹסֵל** אוֹתָהּ מִתְּרוּמָה, **מִשּׁוּם בִּיאָה** אֲסוּרָה שֶׁפּוֹסֶלֶת. **וְאֵינוֹ פּוֹסֵל** אֶת אִמּוֹ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה **מִשּׁוּם זֶרַע**, כְּדִלְהַלָּן. **כֵּיצַד, בַּת יִשְׂרָאֵל** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן**, אוֹ **בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בֵּן, וְהָלַךְ הַבֵּן וְנִכְבַּשׁ** [-הוּבָא] **עַל הַשִּׁפְחָה, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בֵּן, הֲרֵי זֶה הַבֵּן הוּא עֶבֶד**, שֶׁוְּלַד שִׁפְחָה הוּא כְּאִמּוֹ. וְאִם מֵת אָבִיו שֶׁל עֶבֶד זֶה, **וְהָיְתָה אֵם אָבִיו בַּת יִשְׂרָאֵל** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה**, שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ זֶרַע מִבַּעְלָהּ הַכֹּהֵן. וְאַף שֶׁעֶבֶד זֶה הוּא זַרְעָהּ, אֵינוֹ מִתְיַחֵס אֲחֲרֵיהָ אֶלָּא אַחֲרֵי הַשִּׁפְחָה. וְכֵן **בַּת כֹּהֵן** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְיִשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה** בְּאֹפֶן זֶה, עַל אַף בֶּן בְּנָהּ הָעֶבֶד, כֵּיוָן שֶׁאֵין הָעֶבֶד מִתְיַחֵס אֲחֲרֵי אָבִיו כְּלָל. **מִמְזֵר פּוֹסֵל וּמַאֲכִיל,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְזֶרַע אִין לָהּ' וּמְרֻבֶּה כָּל זֶרַע שֶׁהוּא. **כֵּיצַד, בַּת יִשְׂרָאֵל** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְיִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בַּת, וְהָלְכָה הַבַּת וְנִשֵּׂאת לְעֶבֶד אוֹ לְגוֹי, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בֵּן, הֲרֵי בֵּן זֶה הוּא מִמְזֵר** [שֶׁלְּדַעַת מַשְׁנָתֵנוּ גּוֹי וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל הַוָּלָד מַמְזֵר], וּמִכָּל מָקוֹם, אִם **הָיְתָה אֵם אִמּוֹ בַּת יִשְׂרָאֵל** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן**, הוּא חָשׁוּב זֶרַע שָׁלֵם, שֶׁהוּא מִתְיַחֵס אֲחֲרֵי אִמּוֹ, וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ זֶרַע מִן הַכֹּהֵן, לָכֵן **תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.** וְאִם הָיְתָה **בַּת כֹּהֵן** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְיִשְׂרָאֵל**, וְיֵשׁ לָהּ זֶרַע מִמְזֵר בְּאֹפֶן זֶה, **לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה**, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ זֶרַע מִבַּעְלָהּ הַיִּשְׂרְאֵל: **מִשְׁנָה ו אֹפֶן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹסֵל בַּת כֹּהֵן מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה: כֹּהֵן גָּדוֹל, פְּעָמִים** שֶׁהוּא **פּוֹסֵל** אֶת בַּת כֹּהֵן מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה. **כֵּיצַד, בַּת כֹּהֵן** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְיִשְׂרָאֵל, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בַּת,** וּמֵת הַיִּשְׂרְאֵל, **וְהָלְכָה הַבַּת וְנִשֵּׂאת לְכֹהֵן, וְיָלְדָה הֵימֶנּוּ בֵּן, הֲרֵי זֶה הַבֵּן רָאוּי לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל,** שֶׁעוֹמֵד **וּמְשַׁמֵּשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.** וּבֵן זֶה, **מַאֲכִיל אֶת אִמּוֹ** הַיִּשְׂרְאֵלִית בִּתְרוּמָה אִם מֵת אָבִיו, **וּפוֹסֵל אֶת אִם אִמּוֹ,** שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לָשׁוּב לְבֵית אָבִיהָ לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ זֶרַע מִבַּעְלָהּ הַיִּשְׂרְאֵל, הֲלֹא הוּא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. **וְזֹאת** הָאִשָּׁה **אוֹמֶרֶת, לֹא יְרֵבוּ בְיִשְׂרָאֵל כִּבְנֵי כֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁהוּא פּוֹסְלֵנִי מִן הַתְּרוּמָה:**

פֶּרֶק ח הַמַּתָּרִים וְהָאֲסוּרִים בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה.

הַפְּסוּלִים לָבוֹא בַּקָּהָל וְדִינֵיהֶם. דִּינֵי סְרִיס חַמָּה וּסְרִיס אָדָם, אַיְלוֹנִית, אַנְדְּרוֹגִינוֹס וְטֻמְטוּם: **מִשְׁנָה א אֲכִילַת תְּרוּמָה בְּכֹהֵן עָרֵל,** כֹּהֵן הֶעָרֵל [-שֶׁמָּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה וּלְכָךְ לֹא נִמּוֹל], **וְכָל הַטְּמֵאִים, לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה.** עָרֵל, כִּי דִּינֵי תְּרוּמָה נִלְמָדִים מִדִּינֵי קָרְבַּן פֶּסַח בְּגִזֵרָה שָׁוָה, וְעָרֵל אֵינוֹ אוֹכֵל בַּפֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב מח) 'וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ'. וְטָמֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב ד) 'אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל', וְ'קָדָשִׁים' אֵלּוּ הֵם תְּרוּמָה הַנֶּאֱכֶלֶת לְכָל 'אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן' זָכָר אוֹ נְקֵבָה. אֲבָל **נְשֵׁיהֶן וְעַבְדֵיהֶן, יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה,** כֵּיוָן שֶׁאֵין הָעֲרָלָה וְהַטֻּמְאָה מוֹצִיאוֹת אֶת הַכֹּהֵן מִכְּלַל כְּהֻנָּה, אֲלָא כֹּהֲנִים הֵם שֶׁגּוּפָם מְחֻסַּר תַּקָּנָה, וְלָכֵן נְשֵׁיהֶם וְעַבְדֵיהֶם הֵם נְשֵׁי וְעַבְדֵי כֹּהֵן הָאוֹכְלִים בִּתְרוּמָה. כֹּהֵן **פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת** [-אוֹ כְּרוּת] **שָׁפְכָה** [שֶׁעִנְיָנָם יִתְפָּרֵשׁ לְהַלָּן] שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהוֹלִיד וַאֲסוּרִים לָבוֹא בַּקָּהָל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג ב) 'לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל ה'', הֵן **וְעַבְדֵיהֶן יֹאכְלוּ** בִּתְרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁהֵם כֹּהֲנִים וְעַבְדֵיהֶם עַבְדֵי כֹהֵן, **וּנְשֵׁיהֶן לֹא יֹאכְלוּ** בִּתְרוּמָה, שֶׁהֲרֵי נִבְעֲלוּ לְפָסוּל לָהֶם, וּמִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יב) 'וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִיא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל',

דָּרְשׁוּ שֶׁאִם נִבְעֲלָה לְפָסוּל לָהּ [-לְאִישׁ זָר'] נַעֲשֵׂית חֲלָלָה בְּבִיאָתוֹ וַאֲסוּרָה בִּתְרוּמָה. **וְאִם** נִשָּׂאת לוֹ קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה פְּצוּעַ דַּכָּא אוֹ כְּרוּת שָׁפְכָה, **וְלֹא יְדָעָהּ** [-בָּא עָלֶיהָ] **מִשֶּׁעָה שֶׁנַּעֲשָׂה פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה, הֲרֵי נָשִׁים אֵלּוּ יֹאכְלוּ** בִּתְרוּמָה, שֶׁהִתְחִילוּ לֶאֱכֹל בְּהֶתֵּר, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נִבְעֲלוּ לְפָסוּל לָהֶן, לֹא יָצְאוּ מִכְּלַל אוֹכְלֵי תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה ב דִּין פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה:** **אֵיזֶהוּ פְּצוּעַ דַּכָּא, כֹּל שֶׁנִּפְצְעוּ הַבֵּיצִים שְׁלוֹ, וַאֲפִלּוּ** רַק **אַחַת מֵהֶן.** וְאֵיזֶהוּ **כְּרוּת שָׁפְכָה, כֹּל שֶׁנִּכְרַת הַגִּיד** שְׁלוֹ מֵהֶעָטָרָה [-שׁוּרַת בָּשָׂר הַמַּקָּפֶת אֶת מְקוֹם הַמִּילָה] וּלְמַעְלָה לְכִוּוּן הַגּוּף. **וְאִם** נִכְרַת מֵהֶעָטָרָה וּלְמַטָּה, **וְנִשְׁתַּיֵּר מֵהֶעָטָרָה** אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, **כָּשֵׁר** לָבוֹא בַּקָּהָל, שֶׁמְּקוֹם הַגִּיד הוּא רַק מֵהֶעָטָרָה לְכִוּוּן הַגּוּף [וְדִין זֶה הוּא בֵּין שֶׁנִּכְרַת אוֹ שֶׁנִּפְצַע מֵחֲרֵב אוֹ סַכִּין, אוֹ שֶׁהִתְמַעֵךְ וְהֻקְטַן מֵאֵלָיו. בֵּין שֶׁנַּעֲשָׂה כֵּן בַּגִּיד, בְּבֵיצִים אוֹ בְּחוּטֵי הַבֵּיצִים. אֲבָל אִם נַעֲשָׂה כֵּן מֵחֲמַת חֹלִי, הֲרֵי הוּא כָּשֵׁר]. **פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה מֻתָּרִין בְּגִיּוֹרֶת וּבִשְׁפָחָה כְּנַעֲנִית מְשֻׁחְרֶרֶת, וְאֵינָן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלָּבוֹא בַּקָּהָל,** כְּלוֹמַר, לְהִנָּשֵׂא לְיִשְׂרְאֵלִית גְּמוּרָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כג ב) **'לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל ה'',** וְגֵרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים אֵינָם בִּכְלַל 'קְהַל ה'': **מִשְׁנָה ג דִּינֵי הַפְּסוּלִים לָבֹא בִּקְהַל יִשְׂרָאֵל: עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי** זְכָרִים שֶׁהִתְגַּיְּרוּ, **אֲסוּרִים** לָבוֹא בַּקָּהָל, **וְאִסּוּרָן אִסּוּר עוֹלָם,** שֶׁאַף בְּנֵיהֶם וּבְנֵי בְּנֵיהֶם עַד עוֹלָם אֲסוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג ד) 'לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל ה', גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל ה' עַד עוֹלָם', **אֲבָל נְקֵבוֹתֵיהֶם מֻתָּרוֹת** לָבוֹא בַּקָּהָל **מִיָּד** בַּדּוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁהִתְגַּיֵּר, שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי' וְלֹא 'עַמּוֹן וּמוֹאָב' הִתְמַעֲטוּ 'עַמּוֹנִית וּמוֹאָבִית'. **מִצְרִי וַאֲדוֹמִי** שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ, **אֵינָם אֲסוּרִים** לָבוֹא בַּקָּהָל, **אֶלָּא עַד שְׁלשָׁה דּוֹרוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח-ט) 'לֹא תְתַעֵב אֲדֹמִי וְגוֹ' לֹא תְתַעֵב מִצְרִי וְגוֹ', בָּנִים אֲשֶׁר יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל ה'', **וְאֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת** מִצְרִיּוֹת וַאֲדוֹמִיּוֹת בִּכְלַל הָאִסּוּר [וְאֵין לְמַעֵט 'מִצְרִי' וְלֹא 'מִצְרִית', כִּי מַה שֶּׁלֹּא כָּתְבָה הַתּוֹרָה 'מִצְרִים' אֶלָּא 'מִצְרִי' הוּא מִשּׁוּם שֶׁתִּבֵּת 'מִצְרִי' קְצָרָה יוֹתֵר. וַ'אֲדֹמִי' נִכְתַּב כֵּן אַגַּב 'מִצְרִי']. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר אֶת הַנְּקֵבוֹת מִיָּד** בַּדּוֹר הָרִאשׁוֹן. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן,** מִמִּדַּת **קַל וָחֹמֶר** יֵשׁ לִלְמֹד אֶת **הַדְּבָרִים** שֶׁאָמַרְתִּי, **וּמָה אִם בְּמָקוֹם** שֶׁ**אָסַר הַכָּתוּב אֶת הַזְּכָרִים אִסּוּר עוֹלָם,** כְּלוֹמַר בְּעַמּוֹן וּמוֹאָב, מִכָּל מָקוֹם **הִתִּיר אֶת הַנְּקֵבוֹת מִיָּד, מָקוֹם שֶׁלֹּא אָסַר אֶת הַזְּכָרִים אֶלָּא עַד שְׁלשָׁה דּוֹרוֹת,** דְּהַיְנוּ אֱדוֹם וּמִצְרַיִם, **אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּתִּיר אֶת הַנְּקֵבוֹת מִיָּד. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אִם הֲלָכָה** בְּיָדְךָ, שֶׁקִּבַּלְתָּ מֵרַבּוֹתֶיךָ שֶׁמִּצְרִיּוֹת וַאֲדוֹמִיּוֹת מֻתָּרוֹת מִיָּד, **נְקַבֵּל, וְאִם לַדִּין** יֵשׁ **תְּשׁוּבָה. אָמַר לָהֶם,** לֹא כִּי, **הֲלָכָה אֲנִי אוֹמֵר. מַמְזֵרִים וּנְתִינִים אֲסוּרִים, וְאִסּוּרָן אִסּוּר עוֹלָם, אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת:** **הֲלָכָה** שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵרַבּוֹתַי **אֲנִי אוֹמֵר. מַמְזֵרִים וּנְתִינִים** (ראה לעיל פ"ב מ"ד) **אֲסוּרִין לָבֹא** בַּקָּהָל, **וְאִסּוּרָן אִסּוּר עוֹלָם,** מַמְזֵרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג ג) 'לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל ה', גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לוֹ בִּקְהַל ה'' [וְדוֹר עֲשִׂירִי הֵינוּ עַד עוֹלָם, כְּדָרְךְ שֶׁנֶּאֱמַר בָּעַמּוֹן וּמוֹאָב (שם פסוק ד) 'גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל ה' עַד עוֹלָם'], וְגִבְעוֹנִים, שֶׁהֵם מִשְּׁבָעָה אֻמּוֹת שֶׁנִּצְטַוּוּ עֲלֵיהֶם יִשְׂרָאֵל 'וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בִּתְּךָ לֹא תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶךָ' (שם ז ג), **וְאִסּוּרָן** כּוֹלֵל **אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת:**

מִשְׁנָה ד חֲלִיצָה וְיִבּוּם כְּשֶׁפָּרִיס מֵת וּכְשֶׁמֵּת אָחִיו: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי מֵרַבּוֹתַי שֶׁהַסָּרִיס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹלִיד, **חוֹלֵץ** לְאֵשֶׁת אָחִיו כְּדֵי לְהַתִּירָהּ לַשּׁוּק, וְאָחִיו **חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ** אוֹ מְיַבְּמִים אוֹתָהּ אִם הוּא מֵת. וְשָׁמַעְתִּי עוֹד, שֶׁהַסָּרִיס **לֹא חוֹלֵץ** לְאֵשֶׁת אָחִיו, שֶׁמַּשְׁרַת הַיִּבּוּם 'לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל' (דברים כה ז), וְסָרִיס זֶה לֹא יָקִים שֵׁם לְאָחִיו הַמֵּת. וְאָחִיו **לֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ** וְלֹא מְיַבְּמִים אוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'וְלֹא יִמְחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל', וְאִלּוּ סָרִיס שֶׁמֵּת הֲרֵי אַף בְּחַיָּיו הָיָה שְׁמוֹ מָחוּי. **וְאֵין** יָדוּעַ **לִי לְפָרֵשׁ** מַהוּ הַחִלּוּק שֶׁבֵּין הַשְּׁמוּעוֹת. **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי אֲפָרֵשׁ. 'סְרִיס אָדָם'** - שֶׁנַּעֲשָׂה סָרִיס עַל יְדֵי מַכַּת אָדָם אַחֵר שֶׁנּוֹלַד כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם, **חוֹלֵץ** וְאָחִיו **חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּשֶׁר** - זְמַן שֶׁהָיָה רָאוּי לְהוֹלִיד, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הָיְתָה שַׁיֶּכֶת בּוֹ מִצְוַת יִבּוּם, הֵן בְּאִשְׁתּוֹ וְהֵן בְּאֵשֶׁת אָחִיו, וְלָכֵן אַף כְּשֶׁנִּסְתָּרֵס לֹא פָּקְעָה מִמֶּנּוּ הַמִּצְוָה [וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, כֵּיוָן שֶׁהוּא אָסוּר לָבוֹא בַּקָּהָל, וְצָרִיךְ לַחֲלֹץ לָהּ כְּדִין זְקוּקָה לְיָבָם הָאָסוּר בָּהּ בְּאִסּוּר לָאו (ראה פ"ב מ"ג)], וְזֶה בְּאִסּוּר הַשְּׁמוּעָה הָרִאשׁוֹנָה. וְהַשְּׁמוּעָה הַשְּׁנִיָּה עוֹסֶקֶת בִּ'סְרִיס חַמָּה' - שֶׁנִּסְתָּרֵס בְּמֵעֵי אִמּוֹ, וְלֹא רָאָה אֶת הַחַמָּה אֶלָּא בְּהֵיוֹתוֹ כְּבָר סָרִיס, שֶׁהוּא **לֹא חוֹלֵץ** וְאָחִיו **לֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּשֶׁר** - שֶׁהֲרֵי מִתְּחִלַּת חַיָּיו לֹא הָיָה רָאוּי לְהוֹלִיד. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא כִי** - אֵין לְחַלֵּק כֵּן, אֶלָּא לְהֶפֶךְ, שֶׁהַשְּׁמוּעָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא **בִּסְרִיס חַמָּה, שֶׁחוֹלֵץ וְאָחִיו חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ** - שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁתִּהְיֶה **לוֹ רְפוּאָה**, וְאֵין שְׁמוֹ מָחוּי, וְגַם יִתָּכֵן שֶׁיָּקִים שֵׁם לְאָחִיו. וְהַשְּׁמוּעָה הַשְּׁנִיָּה הִיא **בְּסָרִיס אָדָם שֶׁלֹּא חוֹלֵץ וְאָחִיו לֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין** אֶפְשָׁרוּת שֶׁתִּהְיֶה **לוֹ רְפוּאָה** וְהִתְמַעֵט מֵהַפְּסוּקִים הַנִּזְכָּרִים. **הָעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָא, עַל** אָדָם שֶׁשְּׁמוֹ **'בֶּן מְגוּסֶת' שֶׁהָיָה גָּר בֵּירוּשָׁלַיִם** וְהָיָה **סְרִיס אָדָם, וְיִבְּמוּ** אָחָיו **אֶת אִשְׁתּוֹ**. וְעֵדוּת זוֹ הִיא **לְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא** שֶׁסָּרִיס אָדָם הוּא שֶׁאָחָיו מְיַבְּמִים וְחוֹלְצִים אֶת אִשְׁתּוֹ: **מִשְׁנָה ה חֲלִיצָה וְיִבּוּם בִּסְרִיס חַמָּה וְאֵילוֹנִית:** הַסָּרִיס מִלֵּדָה [סְרִיס חַמָּה, שֶׁהֲרֵי נִשְׁנָה עִם אֵילוֹנִית שֶׁהִיא מִלֵּדָה] **לֹא חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם** אֶת אֵשֶׁת אָחִיו [וְסָתְמָה הַמִּשְׁנָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַלָּכָה כֵּן]. **וְכֵן אֵילוֹנִית** [-זְכָרִית, שֶׁאֵין לָהּ סִימָנֵי אִשָּׁה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָלֶדֶת] שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ, **לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת לְאָחִיו**, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה-ו) 'יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ, וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד', לְמַעֵט אֵילוֹנִית שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהוֹלִיד, וְאַף אֵינָהּ חוֹלֶצֶת שֶׁכָּל שֶׁאֵינָהּ עוֹלָה לְיִבּוּם אֵינָהּ עוֹלָה לַחֲלִיצָה. **הַסָּרִיס** שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲלֹץ, שֶׁחָלַץ **לִיבְמְתּוֹ, לֹא פְסָלָהּ** מִלְּהִנָּשֵׂא לִכְהֲנָה מִדִּין 'חֲלוּצָה', שֶׁאֵין בְּמַעֲשֵׂה חֲלִיצָתוֹ כְּלוּם. וְאִם **בְּעָלָהּ,** אֲפִלּוּ אִם לְשֵׁם יִבּוּם, **פְּסָלָהּ** לִכְהֲנָה, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּעִילַת זְנוּת,** שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ מְחֻיֶּבֶת בְּיִבּוּם, וְהִיא אֵשֶׁת אָח שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִצְוָה, וְנַעֲשֵׂית זוֹנָה הַפְּסוּלָה לִכְהֻנָּה. **וְכֵן אֵילוֹנִית שֶׁחָלְצוּ לָהּ** אֶחָד מֵהָאַחִין שֶׁל בַּעְלָהּ, **לֹא פְסָלוּהָ** לִנָּשֵׂא לִכְהֻנָּה, שֶׁאֵין כַּחֲלִיצָתָם כְּלוּם. וְאִם **בָּעֲלוּהָ, פְּסָלוּהָ** לִכְהֻנָּה, **מִפְּנֵי שֶׁבְּעִילָתָהּ בְּעִילַת זְנוּת,** שֶׁאֵינָהּ נוֹפֶלֶת לְיִבּוּם וַאֲסוּרָה עַל הָאַחִים מִדִּין אֵשֶׁת אָח שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִצְוָה, וּבְבָעִילָתָם נַעֲשֵׂית זוֹנָה הָאֲסוּרָה לְכֹהֵן: **מִשְׁנָה ו אֲכִילַת תְּרוּמָה בְּאֵשֶׁת סָרִיס מֻחֲמֶת חֹלִי:** סָרִיס שֶׁנִּסְתָּרֵס בִּידֵי שָׁמַיִם מֻחֲמֶת שֶׁאָחֲזָתוּ חַמָּה אוֹ שְׁאָר חֳלִי [וְאֵין זֶה 'סְרִיס חַמָּה' הַמְּזֻכָּר לְעֵיל (מ"ד) שֶׁשָּׁם עִנְיָנוֹ שֶׁנּוֹלַד כְּשֶׁהוּא סָרִיס, וְכָאן עִנְיָנוֹ שֶׁנִּסְתָּרֵס מֻחֲמֶת חֹלִי וְכַדּוֹמֶה], וּמֵת לָבָא בַּקָּהָל, שֶׁהוּא **כֹּהֵן, שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל, מְאֻכֶּלֶת בִּתְרוּמָה,** כְּכָל אֵשֶׁת כֹּהֵן. וְאַף שֶׁבַּפְּסוּק מְמֻנּוּ נִלְמָד הֶתֵּר אֲכִילָתָהּ, נֶאֱמַר (ויקרא כב יא) 'וְיֹלִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ', אֵין אוֹמְרִים שֶׁרַק כֹּהֵן הָרָאוּי לְהוֹלִיד מַאֲכִיל אֶת אִשְׁתּוֹ בִּתְרוּמָה, אֶלָּא אַף סָרִיס חַמָּה מַאֲכִילָהּ: **דִּין אַנְדְּרוֹגִינוֹס וְטֻמְטוּם לְעִנְיַן תְּרוּמָה, נִשּׂוּאִין וּמִשְׁכַּב זָכוּר: רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, אַנְדְּרוֹגִינוֹס** [-בַּעַל סִימָנֵי זְכָרוּת וְנְקֵבוּת] **כֹּהֵן, שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל, מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה,** שֶׁלְּדַעְתָּם דִּין אַנְדְּרוֹגִינוֹס כְּזָכָר וַדַּאי. [וּבַבָּרַיְתָא חָזַר בּוֹ רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר שֶׁלֹּא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה, וְלָכֵן אֵינוֹ מַאֲכִיל]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, טֻמְטוּם** [-אָדָם שֶׁמְּקוֹם עֶרְוָתוֹ אָטוּם וּמְכֻסֶּה בָּעוֹר, וְאֵין מֵינוֹ נִכָּר] **שֶׁנִּקְרַע כִּסּוּיוֹ, וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **זָכָר, לֹא יַחֲלֹץ** לְאֵשֶׁת אָחִיו, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּסְרִיס** חַמָּה שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהוֹלִיד, וְאֵינוֹ בִּכְלַל מִצְוֹת יִבּוּם וַחֲלִיצָה [כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא לְעֵיל (מ"ד)]. **אַנְדְּרוֹגִינוֹס נוֹשֵׂא** [-מַהֵר לִשָּׂא] אִשָּׁה, **אֲבָל לֹא נִשָּׂא** לְזָכָר, שֶׁדִּינוֹ כְּזָכָר וַדַּאי, וְעוֹבֵר עָלָיו בֵּין בְּזִכְרוּת וּבֵין בְּנְקֵבוּת שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח כב) 'וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה', וְדָרְשׁוּ כֵּן עַל אַנְדְּרוֹגִינוֹס שֶׁהוּא זָכָר שֵׁשׁ בּוֹ שְׁנֵי מִשְׁכָּבוֹת, שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִים. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַנְדְּרוֹגִינוֹס** שֶׁבָּאוּ עָלָיו זְכָרִים מֻאָחוֹרָיו **חַיָּבִים עָלָיו סְקִילָה כְּזָכָר,** אֲבָל בִּמְקוֹם נְקֵבוּת שֶׁלּוֹ אֵין חַיָּבִים, שֶׁלְּדַעְתּוֹ נִדְרַשׁ הַפָּסוּק כָּךְ: 'וְאֶת זְרוּעָתוֹ שֶׁל מִי שֵׁשׁ בּוֹ שְׁנֵי מִשְׁכָּבוֹת לֹא תִשְׁכַּב': **פֶּרֶק ט** סִפּוּם הֲלָכוֹת שֶׁהִתְבָּאֲרוּ בַּפְּרָקִים הַקּוֹדְמִים, בְּאִסּוּרֵי בִיאָה לְבַעַל וּלְבָעֳלָהּ, וּבַאֲכִילַת תְּרוּמָה בְּאֵשֶׁת כֹּהֵן: **מִשְׁנָה א נָשִׁים הַמֻּתָּרוֹת לְבַעַל וַאֲסוּרוֹת לַיָּבָם:** יֵשׁ נָשִׁים הַמֻּתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, וַאֲסוּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן אַחַר מִיתַת הַבַּעַל. יֵשׁ הַמֻּתָּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן, וַאֲסוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן. יֵשׁ הַמֻּתָּרוֹת לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ - לְבַעֲלֵיהֶן וּלְיִבְמֵיהֶן. וְיֵשׁ הָאֲסוּרוֹת לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ. וְאֵלּוּ מֻתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, וַאֲסוּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן: כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁנָּשָׂא אֶת הָאַלְמָנָה שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת לוֹ, וְיֵשׁ לוֹ אָח כֹּהֵן גָּדוֹל הָאָסוּר בְּאַלְמָנָה [וְאַף אִם נָשָׂא אָחִיו הַהֶדְיוֹט בְּתוּלָה, הָיְתָה אֲסוּרָה עַל אָחִיו הַכֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהֲרֵי בְּמִיתָתוֹ נַעֲשֵׂית אַלְמָנָה. וְנִקְטָה הַמִּשְׁנָה אַלְמָנָה אַגַּב הַמִּשְׁנָה הַבָּאָה הָעוֹסֶקֶת בְּכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁנָּשָׂא אַלְמָנָה שֶׁהוּא אָסוּר בָּהּ]. **חָלָל שֶׁנָּשָׂא כְּשֵׁרָה,** שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת לוֹ, שֶׁלֹּא הִזְהִירוּ כְּשֵׁרוֹת לִנָּשֵׂא לַחֲלָלִים, אַךְ נַעֲשֵׂית חֲלָלָה בְּבִיאָתוֹ, **וְיֵשׁ לוֹ אָח כָּשֵׁר** שֶׁאָסוּר בַּחֲלָלָה. **יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ לוֹ אָח מַמְזֵר** שֶׁאָסוּר בְּבַת יִשְׂרָאֵל. **מַמְזֵר שֶׁנָּשָׂא מַמְזֶרֶת וְיֵשׁ לוֹ אָח יִשְׂרָאֵל** הָאָסוּר בְּמַמְזֶרֶת. כָּל אֵלּוּ **מֻתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן: מִשְׁנָה ב נָשִׁים הַמֻּתָּרוֹת לַיָּבָם וַאֲסוּרוֹת לַבַּעַל: וְאֵלּוּ מֻתָּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן: כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת הָאַלְמָנָה** [אַךְ לֹא נָשָׂאָהּ, וְלֹא הִתְחַלְּלָה בְּבִיאָתוֹ], **וְיֵשׁ לוֹ אָח כֹּהֵן הֶדְיוֹט** שֶׁמֻּתָּר בְּאַלְמָנָה. **כָּשֵׁר שֶׁנָּשָׂא חֲלָלָה** הָאֲסוּרָה עָלָיו, **וְיֵשׁ לוֹ אָח חָלָל** שֶׁמֻּתָּר בַּחֲלָלָה. **וְכֵן יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא מַמְזֶרֶת** בְּאִסּוּר, **וְיֵשׁ לוֹ אָח מַמְזֵר,** שֶׁמֻּתָּר בְּמַמְזֶרֶת. **מַמְזֵר שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל** בְּאִסּוּר, **וְיֵשׁ לוֹ אָח יִשְׂרָאֵל,** כָּל אֵלּוּ **מֻתָּרוֹת לְיִבְמֵיהֶן וַאֲסוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן. נָשִׁים הַמֻּתָּרוֹת אוֹ אֲסוּרוֹת לַבַּעַל וְלַיָּבָם:** וְאֵלּוּ הַנָּשִׁים שֶׁאֲסוּרוֹת לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ - לְבַעֲלֵיהֶן וְיִבְמֵיהֶן: **כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנָּשָׂא אֶת הָאַלְמָנָה** וְחָלְלָהּ בְּבִיאָתוֹ, **וְיֵשׁ לוֹ אָח כֹּהֵן גָּדוֹל אוֹ כֹּהֵן הֶדְיוֹט** שֶׁאָסוּר בַּחֲלָלָה [וְאִם הוּא כֹּהֵן גָּדוֹל אָסוּר בָּהּ גַּם מֵחֲמַת הֱיוֹתָהּ אַלְמָנָה]. כֹּהֵן **כָּשֵׁר שֶׁנָּשָׂא חֲלָלָה וְיֵשׁ לוֹ אָח כָּשֵׁר,** וּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים בָּהּ. **יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא מַמְזֶרֶת וְיֵשׁ לוֹ אָח יִשְׂרָאֵל,** וּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים בְּמַמְזֶרֶת. **מַמְזֵר שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ לוֹ אָח מַמְזֵר,** וְהֵם אֲסוּרִים בְּיִשְׂרְאֵלִית, כָּל אֵלּוּ **אֲסוּרוֹת לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ. וּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים מֻתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וּלְיִבְמֵיהֶן:** הַכְּשֵׁרוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ לִכְשֵׁרִים שֶׁאֲחֵיהֶם כְּשֵׁרִים, הֲרֵי הֵן **מֻתָּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וּלְיִבְמֵיהֶן:**

רכה משניות מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק י המבוארות

מִשְׁנָה ג אֶפָּנִים אֵלּוּ **בְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן**: וּבִ'שְׁנִיּוֹת' [-נָשִׁים הַקְּרוֹבוֹת בְּדַרְגָּה שְׁנִיָּה], שֶׁאִסּוּרָן הוּא **מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים**, יִתְּכְנוּ הָאֶפָּנִים הַנִּזְכָּרִים בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, כָּךְ: אִשָּׁה שֶׁהִיא **שְׁנִיָּה לַבַּעַל וְלֹא שְׁנִיָּה לַיָּבָם** [כְּגוֹן אֵם אִמּוֹ שֶׁל הַבַּעַל, שֶׁהִיא שְׁנִיָּה, וְאֵינָהּ קְרוֹבַת הַיָּבָם, אִם הָיָה אָחִיו מֵהָאֵם], הֲרֵי הִיא **אֲסוּרָה לַבַּעַל וּמֻתֶּרֶת לַיָּבָם**. וְאִם הִיא **שְׁנִיָּה לַיָּבָם וְלֹא שְׁנִיָּה לַבַּעַל**, הֲרֵי הִיא **אֲסוּרָה לַיָּבָם וּמֻתֶּרֶת לַבַּעַל**. וְאִם הָיְתָה **שְׁנִיָּה לָזֶה וְלָזֶה**, **אֲסוּרָה לָזֶה וְלָזֶה**. **חִיּוּבֵי הַבַּעַל לְאִשָּׁה 'שְׁנִיָּה'**: אִשָּׁה שֶׁאֲסוּרָה לְבַעְלָהּ בְּאִסּוּר שְׁנִיּוֹת, קָנְסוּ חֲכָמִים **שֶׁאֵין לָהּ, לֹא כְּתֻבָּה** - מָנָה אוֹ מָאתַיִם [אֲבָל תּוֹסֶפֶת כְּתֻבָּה יֶשׁ לָהּ]. **וְלֹא פֵּרוֹת** - אִם אָכַל הַבַּעַל פֵּרוֹת נִכְסֵי מְלוֹג אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם. [וְאַף שֶׁהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת תַּחַת חִיּוּבוֹ לְפִדְיוֹנָהּ, וְאִשָּׁה זוֹ אֵינוֹ חַיָּב בְּפִדְיוֹנָהּ, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּמִי שֶׁהִתְקַיֵּם בָּהּ 'וְאוֹתְבֵנְךָ לִי לְאִנְתּוּ', וְאִשָּׁה זוֹ אֵסוּר הִתְקַיֵּם כְּאִשְׁתּוֹ, מִכָּל מָקוֹם דִּין 'תְּנַאי כְּתֻבָּה' כִּכְתֻבָּה, וּקְנָסוּהָ אַף בָּזֶה]. **וְלֹא מְזוֹנוֹת** - שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְזוֹנָהּ, וַאֲפִלּוּ אִם הָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם וְלָוְתָה וְאָכְלָה, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְתָבְעוֹ כְּדֵי לְשַׁלֵּם חוֹבָהּ, שֶׁהֲרֵי הוּא חַיָּב לְהוֹצִיאָהּ. **וְלֹא בְּלָאוֹת** - אִם הִשְׁתַּמֵּשׁ הַבַּעַל בְּנִכְסֵי מְלוֹג עַד שֶׁבָּלוּ לְגַמְרֵי אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם לָהּ, שֶׁאַף שֶׁהָיָה רָאוּי שֶׁיְּשַׁלֵּם מַה שֶּׁאָכַל כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּה, קְנָסוּהָ. [אַךְ נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁהֵם בְּעֵין, נוֹטֶלְתָּם בֵּיצִיאָתָהּ מִמֶּנּוּ]. **וְהַוָּלָד** שֶׁנּוֹלַד לָהֶם **כָּשֵׁר** לְכְהֻנָּה, **וְכוֹפִין אוֹתוֹ** - אֶת הַבַּעַל **לְהוֹצִיא** אוֹתָהּ בְּגֵט. אֲבָל **אַלְמָנָה** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְנָתִין וּלְמַמְזֵר**, אַף שֶׁנִּשְׂאוּ בְּאִסּוּר מִן הַתּוֹרָה, **יֵשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה**, וּשְׁאָר חִיּוּבֵי כְּתֻבָּה [וְרַק לְאַחַר מִיתָה, אֲבָל מַחַיִּים אֵינוֹ חַיָּב לְזוֹנָהּ, שֶׁהֲרֵי מְחַיֵּב לְהוֹצִיאָהּ, וְכֵן אִם לָוְתָה מֵאַחֵר אֵינוֹ חַיָּב לְפָרַע]. שֶׁלֹּא קָנְסוּ אֶלָּא בְּאִסּוּר שְׁנִיּוֹת, לְפִי שֶׁדִּבְרֵי סוֹפְרִים צְרִיכִים חִזּוּק, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָקֵלּוּ בָּהֶם, וְאִלּוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה אֵינָם צְרִיכִים חִזּוּק [וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן גָּדוֹל אִסּוּרָהּ מִדְּאוֹרַיְתָא, וּלְכֹהֵן הֶדְיוֹט אִסּוּרָהּ מִדְּרַבָּנָן אַךְ עֲשָׂאוּהָ כְּשֶׁל תּוֹרָה לְדִין זֶה]:

מִשְׁנָה ד **אֶפָּנִים שֶׁבֵּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר: בַּת יִשְׂרָאֵל הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן, אוֹ מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, אוֹ שֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן** - שְׁזִקּוּקָה לוֹ לְיִבּוּם. **וְכֵן בַּת כֹּהֵן שֶׁהִתְקַדְּשָׁה לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה.** בַּת יִשְׂרָאֵל, כַּמְבאָר לְעֵיל (פ"ז מ"ד) שֶׁאֵרוּסִין, עֻבָּר וְיָבָם אֵינָם מַאֲכִילִים. וּבַת כֹּהֵן, לְפִי שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ לְיִשְׂרָאֵל פּוֹסְלִים אוֹתָהּ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה. **וְכֵן בַּת יִשְׂרָאֵל הַמְאֹרָסֶת לְלֵוִי, אוֹ מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, אוֹ שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי שֶׁהִתְקַדְּשָׁה לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר.** שֶׁנִּשְׂאוּ בְּאִסּוּר מִדִּבְרֵיהֶם, וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר חִיּוּבֵי כְּתֻבָּה, וְאַף שֶׁמַּעֲשֵׂר נוֹתְנִים לָהּ מַעֲשֵׂר בְּבֵית הַגְּרָנוֹת, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יְגָרְשֶׁנָּה בַּעְלָהּ וְיַמְשִׁיכוּ לָתֵת לָהּ, שֶׁלֹּא יֵדְעוּ שֶׁמֻּחְמֶּצֶת בַּעְלָהּ קִבְּלָה. [וּגְזֵרָה זוֹ שַׁיָּכֶת גַּם בְּבַת לֵוִי הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וּמַה שֶּׁנָּקְטָה הַמִּשְׁנָה בַּת לֵוִי הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן הוּא אַגַּב הָאִסָּן הָאָבָא בְּרֵישָׁא בְּבַת יִשְׂרָאֵל הַמְאֹרָסֶת לְלֵוִי]: **מִשְׁנָה ה** **דִּין בֶּן הַמַּאֲכִיל אֶת אִמּוֹ: בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׂאת לְכֹהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יג) 'וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הִיא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל'. **מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ', וְזוֹ יֵשׁ לָהּ זֶרַע מִיִּשְׂרָאֵל. וְאִם **נִשֵּׂאת** לְאַחֵר מִכֵּן **לְלֵוִי, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר** וְלֹא בִּתְרוּמָה, שֶׁהִיא נִשּׂוּאָה לְלֵוִי שֶׁכָּךְ דִּינוֹ. **מֵת הַלֵּוִי, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר** וְלֹא בִּתְרוּמָה, מִשּׁוּם בְּנָהּ. שֶׁכָּבָה **וְנִשֵּׂאת לְכֹהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה** כְּדִין אֵשֶׁת כֹּהֵן. **מֵת** הַכֹּהֵן, **וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה** בְּשָׁבִיל בְּנָהּ הַכֹּהֵן. וְאִם **מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה,** אֲבָל עֲדַיִן אוֹכֶלֶת בְּמַעֲשֵׂר מִשּׁוּם בְּנָהּ מִלֵּוִי. וְאִם **מֵת** גַּם **בְּנָהּ מִלֵּוִי, לֹא תֹאכַל** אַף **בְּמַעֲשֵׂר,** מִשּׁוּם בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל. וְאִם **מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל,** הֲרֵי הִיא **חוֹזֶרֶת לְבֵית אָבִיהָ** הַכֹּהֵן, וְיוֹכְלָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. **וְעַל זוֹ נֶאֱמַר** (שם) 'וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ, **וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ, מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל':**

פֶּרֶק י דִּינֵי אִשָּׁה שֶׁנִּשְׂאָה בְּאִסּוּר, וְדִינוֹ שֶׁל בַּעַל שֶׁנִּשְׂאָה בְּאִסּוּר אֶת אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, לְעִנְיַן פְּסוּל מִמַּעֲשֵׂר וּתְרוּמָה. וְכֵן דִּינֵי קָטָן בֶּן תֵּשַׁע, לְעִנְיַן קִיּוּם מִצְוַת יִבּוּם: **מִשְׁנָה א** **אִשָּׁה שֶׁהֵעִידוּ עַל מוֹת בַּעְלָהּ וּלְבַסּוֹף בָּא: הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ** - עַד אֶחָד: 'מֵת **בַּעְלֵיךְ**'. וְהִתִּירוּ חֲכָמִים לִסְמֹךְ עַל דְּבָרָיו בְּצֵרוּף לְכָךְ שֶׁהָאִשָּׁה תְּדַקְדֵּק וְתִבְדֹּק שָׁאָכֵן מֵת, וְאִשָּׁה זוֹ לֹא דִּקְדְּקָה **וְנִשֵּׂאת, וְאַחַר כָּךְ בָּא בַּעְלָהּ,** וַהֲרֵי הִיא אֵשֶׁת אִישׁ וְנִשּׂוּאֶיהָ לַשֵּׁנִי בְּטֵלִים, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא דִּקְדְּקָה הָחְמִירוּ לְדִבּוּהָ כְּאִלּוּ זִנְּתָה, שֶׁאֲסוּרָה עַל הַבַּעַל וְעַל הַבּוֹעֵל. וּלְכָךְ: **תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה. וּצְרִיכָה גֵּט מִזֶּה וּמִזֶּה,** מֵהָרִאשׁוֹן - מִדְּאוֹרַיְתָא שֶׁהֲרֵי הִיא אִשְׁתּוֹ. וּמֵהַשֵּׁנִי - גְּזֵרָה שֶׁמָּא כְּשֶׁיִּרְאוּ אֶת בַּעְלָהּ חַי יְסַבְּרוּ שֶׁגֵּרְשָׁהּ וּנְשָׂאָהּ הַשֵּׁנִי, וְיֹאמְרוּ שֶׁאִשָּׁת אִישׁ יוֹצֵאת בְּלֹא גֵּט. **וְאֵין לָהּ כְּתֻבָּה** - מָנָה וּמָאתַיִם וְתוֹסֶפֶת, **וְלֹא פֵּרוֹת** נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁאָכַל, **וְלֹא תְּבִיעַת מְזוֹנוֹת** אִם לָוְתָה וְאָכְלָה, **וְלֹא בְּלָאוֹת** - נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁבָּלוּ וְאֵינָם בְּעֵין, **לֹא עַל זֶה** - בְּעֵלָהּ, **וְלֹא עַל זֶה** - הַשֵּׁנִי שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ. **וְאִם נִטְלָה מִזֶּה וּמִזֶּה** [-אוֹ מִזֶּה], **תַּחֲזִיר.** וְהַוָּלָד הַנּוֹלָד לָהּ הֲרֵי הוּא **מַמְזֵר מִזֶּה וּמִזֶּה,** בְּנָהּ מֵהַשֵּׁנִי מַמְזֵר מִדְּאוֹרַיְתָא, שֶׁנּוֹלַד בְּאִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ, וּבְנָהּ מֵהָרִאשׁוֹן מַמְזֵר מִדְּרַבָּנָן. **וְלֹא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין לָהּ** אִם הָיוּ כֹּהֲנִים הָאֲסוּרִים לְטַמֵּא לְמֵת, וּמַתָּרִים לְהִטָּמֵא רַק לְשִׁבְעַת הַקְּרוֹבִים וּבִכְלָלָם לִנְשׂוֹתֵיהֶם. הַשֵּׁנִי שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ אִשְׁתּוֹ, וְהָרִאשׁוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא ד) 'לֹא יִטַּמָּא בַּעַל בְּעַמָּיו לְהֻחְלּוֹ', וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵין הַבַּעַל נִטְמָא לְאִשְׁתּוֹ פְּסוּלָה. **וְלֹא זֶה וְזֶה זַכְאִין** בִּזְכֻיּוֹת הַבַּעַל בְּאִשְׁתּוֹ, דְּהַיְנוּ, **לֹא בְּמִצְיאָתָהּ** שֶׁתִּתְקְנוּ לַבַּעַל מִשּׁוּם אֵיבָה, וְכָאן אַדַּרְבָּה תִּהְיֶה לָהֶם אֵיבָה וְיִגָּרְשֶׁנָּה. **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ** שֶׁמְּקַבֵּל הַבַּעַל תַּחַת מְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאִלּוּ כָּאן אֵינוֹ חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ. **וְלֹא בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ** שֶׁזִּכְּתָה הַתּוֹרָה לַבַּעַל כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עָלָיו, וְזוֹ אַדְּרַבָּה תִּתְגַּנֶּה עָלָיו וְיִגָּרְשֶׁנָּה.

גִּ שְׁנִיּוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, שְׁנִיָּה לַבַּעַל וְלֹא שְׁנִיָּה לַיָּבָם, אֲסוּרָה לַבַּעַל וּמֻתֶּרֶת לַיָּבָם. שְׁנִיָּה לַיָּבָם וְלֹא שְׁנִיָּה לַבַּעַל, אֲסוּרָה לַיָּבָם וּמֻתֶּרֶת לַבַּעַל. שְׁנִיָּה לָזֶה וְלָזֶה, אֲסוּרָה לָזֶה וְלָזֶה. אֵין לָהּ לֹא כְּתֻבָּה, וְלֹא פֵּרוֹת, וְלֹא מְזוֹנוֹת, וְלֹא בְּלָאוֹת, וְהַוָּלָד כָּשֵׁר, וְכוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְנָתִין וּלְמַמְזֵר, יֵשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְלֵוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **דִּ** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת מִלֵּוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפְסֶת לְכֹהֵן: **הִ** בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפְסֶת לְכֹהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **וִ** בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **זִ** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְלֵוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת מִכֹּהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **חִ** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְלֵוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת מִכֹּהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **טִ** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְלֵוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת מִכֹּהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **יִ** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְלֵוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת מִכֹּהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **יאִ** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְלֵוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת מִכֹּהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **יבִ** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְלֵוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת מִכֹּהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִלֵּוִי, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵת בְּנָהּ מִיִּשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת בְּנָהּ מִכֹּהֵן, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר: **יגִ** בַּת יִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת לְלֵוִי, מְעֻבֶּרֶת מִלֵּוִי, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְלֵוִי, וְכֵן בַּת לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. בַּת כֹּהֵן לְכֹהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל מְאֹרָסֶת מִכֹּהֵן, מְעֻבֶּרֶת מִכֹּהֵן, שׁוֹמֶרֶת יָבָם לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת כֹּהֵן לְלֵוִי, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. נִשֵּׂאת לְלֵוִי תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, תֹּאכַל בְּמַעֲשֵׂר. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר. מֵת, וְלָהּ הֵימֶנּוּ בֵּן, ל

וְנִפְסָלָה בִּבְיאַת הַשֵּׁנִי, שֶׁאִם **הָיְתָה בַּת יִשְׂרָאֵל, נִפְסְלָה מִן הַכְּהֻנָּה** מִשּׁוּם זוֹנָה, שֶׁבִּיאַת אִסּוּר פּוֹסֶלֶת אֲפִלּוּ בְּאֹנֶס. וְאִם הָיְתָה **בַּת לֵוִי, נִפְסְלָה מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְאִם הָיְתָה בַּת כֹּהֵן נִפְסְלָה מִן הַתְּרוּמָה. וְאֵין יוֹרְשִׁים שֶׁל זֶה וְיוֹרְשִׁים שֶׁל זֶה יוֹרְשִׁים אֶת כְּתֻבָּתָהּ** - כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין, שֶׁהַבַּעַל כּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ שֶׁאִם תָּמוּת וְיִירָשֶׁנָּה, אַחַר מוֹתוֹ יִירְשׁוּ הַבָּנִים הַנּוֹלָדִים מִמֶּנָּה אֶת כְּתֻבַּת אִמָּם, מִלְּבַד חֶלְקָם בִּירֻשַּׁת אֲבִיהֶם עִם שְׁאָר הַבָּנִים מִכָּל נְשׁוֹת הָאָב. וְ**אִם מֵתוּ** הַבָּעָלִים קֹדֶם שֶׁהִסְפִּיקוּ לְגָרְשָׁהּ, **אָחִיו שֶׁל זֶה וְאָחִיו שֶׁל זֶה חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין.** אֲחִי הָרִאשׁוֹן, אַף שֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יְיַבֵּם. וַאֲחִי הַשֵּׁנִי מֻעְקָר הַדִּין לֹא הָיָה צָרִיךְ אַף לַחֲלֹץ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ אִשְׁתּוֹ, אַךְ הִצְרִיכוּהָ חֲלִיצָה מִדְּרַבָּנָן כְּשֵׁם שֶׁהִצְרִיכוּהָ גֵּט. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** לֹא כְּדַעַת תִּנָּא קַמָּא שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה, אֶלָּא פְּרָעוֹן **כְּתֻבָּתָהּ** מֻטָּל **עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,** לֹא הִפְקִיעוּ חֲכָמִים אֶת זְכִיּוֹת הַבַּעַל בְּאִשָּׁה בִּגְלַל מַעֲשֶׂה הַזְּנוּת שֶׁלָּהּ, וְלָכֵן הָרִאשׁוֹן זַכַּאי **בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** לֹא כְּדַעַת תִּנָּא קַמָּא שֶׁאֵינָהּ מִתְיַבֶּמֶת, אֶלָּא **בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ מֵאָחִיו שֶׁל רִאשׁוֹן** מֻתֶּרֶת וְאַף **פּוֹטֶרֶת** אֶת **צָרָתָהּ** שֶׁנִּזְדַּוְּגָה לְיִבּוּם. וְאֵין **הַוָּלָד מִמֶּנּוּ** - מֵהָרִאשׁוֹן **מַמְזֵר,** שֶׁלֹּא כְּדַעַת תִּנָּא קַמָּא שֶׁהוּא מַמְזֵר מִדְּרַבָּנָן. **וְאִם נִשֵּׂאת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת** בֵּית דִּין, כְּלוֹמַר לְלֹא צֶרֶךְ בְּהֶתֵּרָם, לְפִי שֶׁהֵעִידוּ שְׁנֵי עֵדִים עַל מִיתַת בַּעְלָהּ וְלֹא עֵד אֶחָד, **מֻתֶּרֶת לַחֲזֹר לוֹ** - לָרִאשׁוֹן, כֵּיוָן שֶׁהָיָה מֻתָּר לָהּ לְסָמֹךְ עַל עֻדּוּתָם, וַהֲרֵי הִיא אֲנוּסָה: **מִשְׁנָה ב חִלּוּק נוֹסָף בֵּין נִשֵּׂאת עַל פִּי עֵד אֶחָד לְנִשֵּׂאת עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים: נִשֵּׂאת עַל פִּי** רְשׁוּת **בֵּית דִּין,** כְּלוֹמַר בְּעֵד אֶחָד, וּבָא הַבַּעַל, **תֵּצֵא** מִזֶּה וּמִזֶּה, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **וּפְטוּרָה מִן הַקָּרְבָּן** חַטָּאת. שֶׁיָּחִיד שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה בְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין, וְנִמְצָא שֶׁהָיָה אָסוּר, אֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת. וְאִם **לֹא נִשֵּׂאת עַל פִּי בֵּית דִּין** אֶלָּא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים, **תֵּצֵא** מִבַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי, **וְחַיֶּבֶת בַּקָּרְבָּן** חַטָּאת, לְפִי שֶׁעָשְׂתָה אֶת הָעֲבֵרָה מִדַּעְתָּהּ בְּשׁוֹגֵג, וְלֹא עַל סְמַךְ הוֹרַאת בֵּית דִּין. וְנִמְצָא שֶׁיָּפָה כֹּחַ **בֵּית דִּין, שֶׁפּוֹטְרָה מִן הַקָּרְבָּן** אִם עָשְׂתָה כֵּן בְּהוֹרָאָתוֹ. אָמְנָם אִם **הוֹרוּהָ בֵּית דִּין לְנִשֵּׂא,** עַל סְמַךְ עֵד אֶחָד, **וְהָלְכָה וְקִלְקְלָה** וְנִשְּׂאָה לָאָסוּר עָלֶיהָ בְּלָאו, כְּגוֹן אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, אוֹ גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, אֲזַי אִם בָּא בַּעְלָהּ **חַיֶּבֶת בַּקָּרְבָּן,** וְאֵינָהּ נִפְטֶרֶת מִשּׁוּם יָחִיד שֶׁעָשָׂה בְּהוֹרַאת בֵּית דִּין, לְפִי **שֶׁלֹּא הִתִּירוּהָ אֶלָּא לְנַשֵּׂא** לַכָּשֵׁר לָהּ, וְנִשּׂוּאֶיהָ לָאָסוּר לָהּ נַעֲשׂוּ מִדַּעַת עַצְמָהּ: **מִשְׁנָה ג אִשָּׁה שֶׁנִּשְׂאָה עַל פִּי עֵד אֶחָד וְהִבְרִיר שֶׁעָבְרָה עַל אִסּוּר: הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה בַּעְלָהּ וּבָנָהּ לִמְדִינַת הַיָּם** וְאֵין לָהּ עוֹד בָּנִים, **וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ 'מֵת בַּעְלִיךְ' וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנֵךְ, וּבָאוּ** וְאָמְרוּ לָהּ, מֵת בַּעְלִיךְ וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנֵךְ, וְנִשֵּׂאת, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָהּ חְלוּף הָיוּ הַדְּבָרִים, תֵּצֵא, וְהַוָּלָד רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מַמְזֵר. אָמְרוּ לָהּ, מֵת בְּנֵךְ, מֵת בַּעְלִיךְ, וְנִשֵּׂאת, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָהּ חְלוּף הָיוּ הַדְּבָרִים, תֵּצֵא, וְהַוָּלָד רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מַמְזֵר. אָמְרוּ לָהּ, מֵת בַּעְלִיךְ, וְנִתְיַבְּמָה, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָהּ חְלוּף הָיוּ הַדְּבָרִים, תֵּצֵא, וְהַוָּלָד רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מַמְזֵר. אָמְרוּ לָהּ, מֵת בַּעְלִיךְ, וְנִשֵּׂאת, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָהּ, קַיֶּמֶת הָיְתָה וָמֵת, תֵּצֵא, וְהַוָּלָד רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מַמְזֵר, וְהָאַחֲרוֹן אֵינוֹ מַמְזֵר. אָמְרוּ לָהּ, מֵת בַּעְלִיךְ, וְנִתְקַדְּשָׁה, וְאַחַר כָּךְ בָּא בַּעְלָהּ, מֻתֶּרֶת לַחֲזֹר לוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן לָהּ אַחֵרוֹן גֵּט, לֹא פְּסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה. אֶת זוֹ דָּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָא, 'וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ' (ויקרא כא ז), **וְלֹא מֵאִישׁ שֶׁאֵינוֹ אִישָׁהּ: ד** מִי שֶׁהָלְכָה אִשְׁתּוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ, מֵתָה אִשְׁתְּךָ, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ, וְאַחַר כָּךְ בָּאת אִשְׁתּוֹ, מֻתֶּרֶת לַחֲזֹר לוֹ. **הוּא מֵתָר בִּקְרוֹבוֹת הַשֵּׁנִיָּה, וּשְׁנִיָּה מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו,** שֶׁלֹּא הָיְתָה נְשׂוּאָה לוֹ, וַהֲרֵי הִיא כַּאֲנוּסָה אוֹ מְפֻתָּה שֶׁאֵין בָּהּ אִסּוּר קְרוֹבִים. **וְאִם מֵתָה רִאשׁוֹנָה** לְאַחַר שֶׁחָזְרָה, הֲרֵי הוּא **מֵתָר בַּשְּׁנִיָּה,** כְּדִין אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ לְאַחַר מִיתַת אִשְׁתּוֹ. וְאִם **אָמְרוּ לוֹ 'מֵתָה אִשְׁתְּךָ' בִּמְדִינַת הַיָּם, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לוֹ, קַיֶּמֶת הָיְתָה** בִּשְׁעַת נִשּׂוּאֵי הָאֲחוֹת **וְמֻתָּה** לְאַחַר מִכֵּן, דִּינוֹ **שֶׁהַוָּלָד הָרִאשׁוֹן** - שֶׁנּוֹלַד בִּזְמַן שֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ קַיֶּמֶת, **מַמְזֵר** מִן הַתּוֹרָה, לְפִי שֶׁנּוֹלַד מִבִּיאַת אִסּוּר אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ. **וְהָאַחֲרוֹן** - שֶׁנּוֹלַד לְאַחַר שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ, **אֵינוֹ מַמְזֵר** מִן הַתּוֹרָה אֲפִלּוּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וּבְכָלַל דִּבְרֵי תִּנָּא קַמָּא, שֶׁאַף אִם הָלְכוּ אִשְׁתּוֹ וְגִיסוֹ [-בַּעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ] לִמְדִינַת הַיָּם, וְהֵעִידוּ עַל מִיתַת שְׁנֵיהֶם, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, שָׁמַת בַּעְלָהּ וְאֵינָהּ עוֹד אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ וְגִיסוֹ, הֲרֵי הוּא מֵתָר בְּאִשְׁתּוֹ כְּמִבֹּאָר בְּמִשְׁנָה שֶׁלֹּא קָנְסוּ אָדָם שֶׁעָבַר בִּשְׁגָגָה עַל אִסּוּר אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאִלּוּ הַגִּיס אָסוּר בְּאִשְׁתּוֹ כְּדִין אִשָּׁה שֶׁנִּשֵּׂאת וּבָא בַּעְלָהּ שֶׁקְּנָסוּהָ חֲכָמִים שֶׁתֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה. וּלְדַעַת תִּנָּא קַמָּא דִּין זֶה הוּא אַף כְּשֶׁאֲרוּסָתוֹ הָלְכָה עִם גִּיסוֹ. וְאִלּוּ **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** שֶׁאִם אֲרוּסָתוֹ הָלְכָה עִם גִּיסוֹ, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁהָיָה תִּנָּאי בְּקִדּוּשֵׁי אֲרוּסָתוֹ וְלֹא הִתְקַיֵּם הַתִּנָּאי, וְלָכֵן נָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ. וּמְחֻמֶּרֶת חֻשְּׁשׁ זֶה הִצְרִיכוּ שֶׁיִּתֵּן לַאֲחוֹתָהּ גֵּט, וְכֵיוָן שֶׁנּוֹתַן לָהּ גֵּט נֶאְסְרָה עַל בַּעְלָהּ. וְכֵן אֲרוּסָתוֹ נֶאְסְרָה עָלָיו מֵעַתָּה שֶׁהֲרֵי הִיא אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ. וְרַק אִם אִשְׁתּוֹ הָלְכָה עִם גִּיסוֹ, אֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ תִּנָּאי הָיָה בַּנִּשּׂוּאִין, וּמִמֵּילָא אֲחוֹתָהּ אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט, וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עַל בַּעְלָהּ, וְאַף אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת לוֹ שֶׁאֵינָהּ אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ. נִמְצָא שֶׁ**כֹּל שֶׁפּוֹסֵל עַל יְדֵי** - אֶת **אֲחֵרִים,** דְּהַיְנוּ בְּאֹפֶן שֶׁהָלְכָה אֲרוּסָתוֹ, וְהֻצְרַךְ לָתֵת גֵּט לַאֲחוֹתָהּ וּלְפָסְלָהּ עַל גִּיסוֹ, **פּוֹסֵל** אַף **עַל יְדֵי עַצְמוֹ** וְאָסוּר בַּאֲרוּסָתוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ. **וְכֹל שֶׁאֵין פּוֹסֵל עַל יְדֵי אֲחֵרִים,** שֶׁאִשְׁתּוֹ הָלְכָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לָתֵת גֵּט לַאֲחוֹתָהּ וּלְפָסְלָהּ עַל בַּעְלָהּ, **אֵינוֹ פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ** וּמֻתָּר לָשׁוּב לְאִשְׁתּוֹ: **מִשְׁנָה ה אָמְרוּ לוֹ** עֵדִים **'מֵתָה אִשְׁתְּךָ', וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ מֵאָבִיהָ. וְאָמְרוּ לוֹ 'מֵתָה** אַף אִשְׁתְּךָ הַשְּׁנִיָּה', **וְנָשָׂא** אֶת אַחַת **מֵאֲחוֹתָהּ** שֶׁל הַשְּׁנִיָּה **מֵאִמָּהּ** וְלֹא מֵאָבִיהָ, וְנִמְצָא שֶׁהַשְּׁלִישִׁית אֵינָהּ קְרוֹבָה שֶׁל הָרִאשׁוֹנָה. וְאָמְרוּ לוֹ עֵדִים: **'מֵתָה** גַּם הַשְּׁלִישִׁית', **וְנָשָׂא** רְבִיעִית אֶת **אֲחוֹתָהּ מֵאָבִיהָ,** שֶׁאֵינָהּ קְרוֹבָה שֶׁל הַשְּׁתַּיִם הָרִאשׁוֹנוֹת. וְאָמְרוּ לוֹ: **'מֵתָה** אַף הָרְבִיעִית', **וְנָשָׂא** אֶת מֻתֶּרֶת לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁעָבְרָה עַל אִסּוּר אֵשֶׁת אָח, וְהָיָה לָהּ לְבָדֹק אִם אָכֵן מֵת בַּעְלָהּ [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א)], **וְהַוָּלָד רִאשׁוֹן** - שֶׁנּוֹלַד מֵהַיָּבָם קֹדֶם הָעֲדוּת הַשְּׁנִיָּה, נוֹלַד בְּחַיֵּי הַבַּעַל הָרִאשׁוֹן, וַהֲרֵי הוּא **מַמְזֵר** מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנּוֹלַד מִבִּיאַת אֵשֶׁת אָח. **וְהָאַחֲרוֹן** - שֶׁנּוֹלַד אַחַר הָעֲדוּת הַשְּׁנִיָּה, **אֵינוֹ מַמְזֵר** מִן הַתּוֹרָה אֲפִלּוּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וּבְכָלַל דִּבְרֵי תִּנָּא קַמָּא, שֶׁאַף אִם הָלְכוּ אִשְׁתּוֹ וְגִיסוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, וְהֵעִידוּ עַל מִיתַת שְׁנֵיהֶם, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, שָׁמַת בַּעְלָהּ וְאֵינָהּ עוֹד אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ וְגִיסוֹ, הֲרֵי הוּא מֵתָר בְּאִשְׁתּוֹ כְּמִבֹּאָר בְּמִשְׁנָה שֶׁלֹּא קָנְסוּ אָדָם שֶׁעָבַר בִּשְׁגָגָה עַל אִסּוּר אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאִלּוּ הַגִּיס אָסוּר בְּאִשְׁתּוֹ כְּדִין אִשָּׁה שֶׁנִּשֵּׂאת וּבָא בַּעְלָהּ שֶׁקְּנָסוּהָ חֲכָמִים שֶׁתֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה. וּלְדַעַת תִּנָּא קַמָּא דִּין זֶה הוּא אַף כְּשֶׁאֲרוּסָתוֹ הָלְכָה עִם גִּיסוֹ. וְאִלּוּ **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** שֶׁאִם אֲרוּסָתוֹ הָלְכָה עִם גִּיסוֹ, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁהָיָה תִּנָּאי בְּקִדּוּשֵׁי אֲרוּסָתוֹ וְלֹא הִתְקַיֵּם הַתִּנָּאי, וְלָכֵן נָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ. וּמְחֻמֶּרֶת חֻשְּׁשׁ זֶה הִצְרִיכוּ שֶׁיִּתֵּן לַאֲחוֹתָהּ גֵּט, וְכֵיוָן שֶׁנּוֹתַן לָהּ גֵּט נֶאְסְרָה עַל בַּעְלָהּ. וְכֵן אֲרוּסָתוֹ נֶאְסְרָה עָלָיו מֵעַתָּה שֶׁהֲרֵי הִיא אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ. וְרַק אִם אִשְׁתּוֹ הָלְכָה עִם גִּיסוֹ, אֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ תִּנָּאי הָיָה בַּנִּשּׂוּאִין, וּמִמֵּילָא אֲחוֹתָהּ אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט, וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עַל בַּעְלָהּ, וְאַף אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת לוֹ שֶׁאֵינָהּ אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ. נִמְצָא שֶׁ**כֹּל שֶׁפּוֹסֵל עַל יְדֵי** - אֶת **אֲחֵרִים,** דְּהַיְנוּ בְּאֹפֶן שֶׁהָלְכָה אֲרוּסָתוֹ, וְהֻצְרַךְ לָתֵת גֵּט לַאֲחוֹתָהּ וּלְפָסְלָהּ עַל גִּיסוֹ, **פּוֹסֵל** אַף **עַל יְדֵי עַצְמוֹ** וְאָסוּר בַּאֲרוּסָתוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת גְּרוּשָׁתוֹ. **וְכֹל שֶׁאֵין פּוֹסֵל עַל יְדֵי אֲחֵרִים,** שֶׁאִשְׁתּוֹ הָלְכָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לָתֵת גֵּט לַאֲחוֹתָהּ וּלְפָסְלָהּ עַל בַּעְלָהּ, **אֵינוֹ פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ** וּמֻתָּר לָשׁוּב לְאִשְׁתּוֹ: **מִשְׁנָה ה אָמְרוּ לוֹ** עֵדִים **'מֵתָה אִשְׁתְּךָ', וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ מֵאָבִיהָ. וְאָמְרוּ לוֹ 'מֵתָה** אַף אִשְׁתְּךָ הַשְּׁנִיָּה', **וְנָשָׂא** אֶת אַחַת **מֵאֲחוֹתָהּ** שֶׁל הַשְּׁנִיָּה **מֵאִמָּהּ** וְלֹא מֵאָבִיהָ, וְנִמְצָא שֶׁהַשְּׁלִישִׁית אֵינָהּ קְרוֹבָה שֶׁל הָרִאשׁוֹנָה. וְאָמְרוּ לוֹ עֵדִים: **'מֵתָה** גַּם הַשְּׁלִישִׁית', **וְנָשָׂא** רְבִיעִית אֶת **אֲחוֹתָהּ מֵאָבִיהָ,** שֶׁאֵינָהּ קְרוֹבָה שֶׁל הַשְּׁתַּיִם הָרִאשׁוֹנוֹת. וְאָמְרוּ לוֹ: **'מֵתָה** אַף הָרְבִיעִית', **וְנָשָׂא** אֶת **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כֹּל שֶׁפּוֹסֵל עַל יְדֵי אֲחֵרִים, פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ. וְכֹל שֶׁאֵין פּוֹסֵל עַל יְדֵי אֲחֵרִים, אֵינוֹ פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ: ה** אָמְרוּ לוֹ, מֵתָה אִשְׁתּוֹ, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ, וְאַחַר כָּךְ בָּאת אִשְׁתּוֹ, מֻתֶּרֶת לַחֲזֹר לוֹ. הוּא מֵתָר בִּקְרוֹבוֹת שְׁנִיָּה, וּשְׁנִיָּה מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו. וְאִם מֵתָה רִאשׁוֹנָה, מֻתָּר בַּשְּׁנִיָּה. אָמְרוּ לוֹ, מֵתָה אִשְׁתְּךָ, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ, וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לוֹ, קַיֶּמֶת הָיְתָה וָמֵתָה, הַוָּלָד הָרִאשׁוֹן מַמְזֵר, וְהָאַחֲרוֹן אֵינוֹ מַמְזֵר. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** כֹּל שֶׁפּוֹסֵל עַל יְדֵי אֲחֵרִים, פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ. וְכֹל שֶׁאֵין פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ: **ה** אָמְרוּ לוֹ, מֵתָה אִשְׁתּוֹ, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ מֵאָבִיהָ, מֵתָה, וְנָשָׂא אֶת אֲחוֹתָהּ מֵאִמָּהּ, מֵתָה

אֲחוֹתָהּ מֵאִמָּהּ, שֶׁאֵינָהּ קְרוֹבַת שְׁלֹשׁ הָרִאשׁוֹנוֹת. **וְנִמְצְאוּ כֻּלָּן קַיָּמוֹת** שֶׁעֲדוּת שֶׁקֶר הֵעִידוּ וְלֹא מֵתוּ. הַבַּעַל **מֵתַר בָּרִאשׁוֹנָה, בַּשְּׁלִישִׁית, וּבַחֲמִישִׁית** - שֶׁאֵין כָּל קִרְבָה בֵּינֵיהֶן, וְחָלוּ נִשּׂוּאֵיהֶן. **וּפוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן** מִן הַחֲלִיצָה וְהַיִּבּוּם - אִם מֵת הַבַּעַל בְּלֹא בָּנִים, וְיֵשׁ לָהֶם הַיָּכֶם אוֹ חָלַץ לְאַחַת מֵהֶן, כְּדֵין שְׁתֵּי יְבָמוֹת מִבַּיִת אֶחָד. **וְאָסוּר בַּשְּׁנִיָּה** מִשּׁוּם שֶׁהִיא אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, **וּבָרְבִיעִית** שֶׁהִיא אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ הַשְּׁלִישִׁית, **וְאֵין בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ** מִן הַחֲלִיצָה וְהַיִּבּוּם, אִם מֵת בְּלֹא בָּנִים, שֶׁהֲרֵי לֹא חָלוּ נִשּׂוּאֵיהֶן וְאֵינָן נְשׂוֹתָיו. **וְאִם בָּא עַל הַשְּׁנִיָּה לְאַחַר מִיתַת הָרִאשׁוֹנָה,** כְּלוֹמַר שֶׁהִתְבָּרֵר שֶׁאָכֵן הָעֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה עַל מִיתַת אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה אֱמֶת הִיא, וְנִמְצָא שֶׁנִּשּׂוּאֵי הַשְּׁנִיָּה הָיוּ בְּהֶתֵּר. הַבַּעַל **מֵתַר בַּשְּׁנִיָּה** שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ תְּפָסוּ, שֶׁאֵינָהּ אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ כֵּיוָן שֶׁמֻּתָּרָה הָרִאשׁוֹנָה. **וּבָרְבִיעִית** שֶׁאֵינָהּ קְרוֹבָתָהּ שֶׁל הַשְּׁנִיָּה **וּפוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן** מִן הַחֲלִיצָה וְהַיִּבּוּם. **וְאָסוּר בַּשְּׁלִישִׁית וּבַחֲמִישִׁית** שֶׁהֵם אֲחָיוֹת נְשׂוֹתָיו, הַשְּׁנִיָּה וְהָרְבִיעִית, **וְאֵין בִּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ:** **משנה ו** **דִּינֵי יְבָמִים בְּקָטָן בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד: בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד** שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ אוֹ עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר אוֹ נָתַן לָהּ גֵּט, **הוּא פוֹסֵל עַל יְדֵי אַחִין** - לִשְׁאָר הָאַחִים, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְיַבְּמָהּ. **וְהָאַחִים פּוֹסְלִין עַל יָדוֹ** שֶׁל הַקָּטָן, אִם עָשׂוּ הֵם מַעֲשֶׂה יְבִמִּים בָּהּ. **אֲלָא** שֶׁלְּעִנְיַן מַאֲמָר יֵשׁ חִלּוּק בֵּין הַיָּכֶם בֶּן תֵּשַׁע לְאֶחָיו הַגְּדוֹלִים, **שֶׁהוּא** - הַקָּטָן **פּוֹסֵל** עַל יְדֵי מַאֲמָר דַּוְקָא אִם עָשָׂה אֶת הַמַּאֲמָר **תְּחִלָּה, וְאַחִין** גְּדוֹלִים שֶׁעָשׂוּ מַאֲמָר, **פּוֹסְלִין בַּתְּחִלָּה וְסוֹף.** שֶׁאַף לְאַחַר שֶׁאַחַד הַיְבָמִים עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, אִם אַחַר חוֹזֵר וְעוֹשֶׂה בָּהּ מַאֲמָר, הִיא נִפְסֶלֶת מִן הָרִאשׁוֹן. אֲבָל לְעִנְיַן בִּיאָה, פּוֹסֵל הַיָּכֶם אַף בַּסּוֹף. **כֵּיצַד** קָטָן בֶּן תֵּשַׁע פּוֹסֵל אֶת הָאַחִים אֲפִלּוּ בַּסּוֹף, **בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ** אַחַר שֶׁכְּבָר עָשָׂה בָּהּ אֶחָד מֵאֶחָיו הַגְּדוֹלִים מַאֲמָר, **פָּסַל עַל יְדֵי אַחִין** - לִשְׁאָר הָאַחִים. וְאַף אוֹתוֹ שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, אֵינוֹ יָכוֹל עוֹד לְיַבְּמָהּ. אֲבָל מַאֲמָר שֶׁל הָאַחִים הַגְּדוֹלִים מוֹעִיל אֲפִלּוּ בַּסּוֹף, וְאַף אִם הַקָּטָן כְּבָר עָשָׂה מַאֲמָר, וְאַחַר כָּךְ **בָּאוּ עָלֶיהָ אַחִין, וְעָשׂוּ** [-אוֹ עָשׂוּ] **בָּהּ מַאֲמָר,** אוֹ **נָתְנוּ גֵּט אוֹ חָלְצוּ, פָּסְלוּ עַל יָדוֹ** - וְאָסוּר לַקָּטָן לְיַבְּמָהּ: **משנה ז** **בִּיאַת קָטָן דִּינָהּ כְּמַאֲמָר וְאֵינָהּ מַפְקַעַת זִקָּה: בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא עָלֶיהָ** גַּם **אָחִיו שֶׁהוּא בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, פָּסַל עַל יָדוֹ** - נִפְסַל הַיָּכֶם הָרִאשׁוֹן לְיַבֵּם עַל יְדֵי בִּיאַת הַשֵּׁנִי, שֶׁאַף שֶׁאֵין בִּיאָה אַחַר בִּיאָה (לעיל פ"ה מ"א), אַךְ בְּבִיאַת קָטָן שֶׁאֵינָהּ יְבוּם גָּמוּר, מוֹעִיל בִּיאַת אַחַר לִפְסֹל אֶת הָרִאשׁוֹן, שֶׁבִּיאָה אַחַר בִּיאָה בִּבְיאַת קָטָן הִיא כְּמַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר בִּגְדוֹל. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף שָׁבָא עָלֶיהָ הַקָּטָן הַשֵּׁנִי, לֹא פָסַל** אֶת הָרִאשׁוֹן, וְיָכוֹל הָרִאשׁוֹן לְיַבְּמָהּ. שֶׁלִּדְעָתוֹ בִּיאַת קָטָן הִיא סָפֵק, נִמְצָא שֶׁהַשֵּׁנִי לֹא פוֹסֵל אֶת הָרִאשׁוֹן מִפְּנֵי סָפֵק, אִם בִּיאַת קָטָן קוֹנָה וּבִיאַת הַשֵּׁנִי אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת, וְאִם בִּיאַת קָטָן לֹא קוֹנָה, הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁלֹּא בָּעַל לֹא הוּא וְלֹא אָחִיו: **משנה ח** **בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא** הוּא בְּעַצְמוֹ **עַל צָרָתָהּ, פָּסַל** אֶת הָרִאשׁוֹנָה עַל **יְדֵי עַצְמוֹ,** וְאָסוּר לְיַבְּמָהּ. שֶׁבִּיאָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה הִיא כְּמַאֲמָר, וּבִיאָתוֹ הַשְּׁנִיָּה מוֹעִילָה לִפְסֹל אֶת הָרִאשׁוֹנָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא פָסַל** אֶת הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהֲרֵי מִמָּה נַפְשָׁךְ אִם בִּיאָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה בִּיאָה, אֲזַי בִּיאָתוֹ הַשְּׁנִיָּה אֵינָהּ כְּלוּם, וְאִם בִּיאַת קָטָן אֵינָהּ כְּלוּם אֲזַי גַּם בִּיאָתוֹ הַשְּׁנִיָּה כֵּן. **בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, וָמֵת, וְנִפְלָה שׁוּב לִפְנֵי שְׁאָר הָאַחִים לְיִבּוּם, יְבָמָה זוֹ **חוֹלָצֶת** לִשְׁאָר הָאַחִין **וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת** לָהֶם. שֶׁאַף שֶׁהַיָּכֶם בָּא עָלֶיהָ, מִכָּל מָקוֹם בִּיאַת קָטָן הִיא כְּמַאֲמָר שֶׁל גָּדוֹל, וַעֲדַיִן לֹא נִסְתַּלְּקָה הַזִּקָּה מִנִּשּׂוּאֵי הָאָח הָרִאשׁוֹן, וַהֲרֵי הִיא כְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ זִקַּת שְׁנֵי

יְבָמִים שֶׁאֲסוּרָה בְּיִבּוּם. קָטָן בֶּן תֵּשַׁע שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה, **וָמֵת** בְּלֹא בָּנִים, **הֲרֵי זוֹ פְּטוּרָה** מִן הַחֲלִיצָה וְהַיִּבּוּם, שֶׁאַף שֶׁבִּיאָתוֹ בִּיאָה, אֵין קְנָיָנוֹ קִנְיָן, וְאֵינָהּ אִשְׁתּוֹ [וְרַק בְּיִבְמָה הַזְּקוּקָה לוֹ עָשׂוּ רַבָּנָן בִּיאָתוֹ כְּמַאֲמָר]: **משנה ט** **בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, וּמֵשֶׁהִגְדִּיל נָשָׂא** עוֹד **אִשָּׁה אַחֶרֶת, וָמֵת** בְּלֹא בָּנִים, וְנָפְלוּ שְׁתֵּי נְשׂוֹתָיו לְיִבּוּם, **אִם לֹא יָדַע אֶת הָרִאשׁוֹנָה מִשֶּׁהִגְדִּיל** - שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ יָבָם זֶה אַחַר שֶׁגָּדַל, **הָרִאשׁוֹנָה חוֹלָצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת** - כֵּיוָן שֶׁבִּיאַת הַקָּטָן אֵינָהּ מְסַלֶּקֶת אֶת הַזִּקָּה, וַהֲרֵי עָלֶיהָ זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִים [וְאִלּוּ בָּא עָלֶיהָ מִשֶּׁהִגְדִּיל, הָיְתָה בִּיאָתוֹ מְסַלֶּקֶת אֶת נִשּׂוּאֵי הָרִאשׁוֹן]. **וְהַשְּׁנִיָּה** שֶׁנָּשָׂא לְאַחַר שֶׁהִגְדִּיל, הִיא אִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה, וְלָכֵן **אוֹ חוֹלָצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** הָאַח הַשְּׁלִישִׁי **מְיַבֵּם לְאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה, וְחוֹלֵץ לַשְּׁנִיָּה.** רַבִּי שִׁמְעוֹן לְשִׁיטָתוֹ שֶׁבִּיאַת קָטָן הִיא סָפֵק קוֹנָה, וְאִם כֵּן מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִם קוֹנָה בִּיאַת הַקָּטָן מוֹעִיל הֲרֵי אִשָּׁתוֹ זְקוּקָה רַק מֵחֲמָתוֹ, וְהִסְתַּלְּקָה זִקַּת הָרִאשׁוֹן. וְאִם אֵין קְנָיָנוֹ מוֹעִיל הֲרֵי הִיא עֲדַיִן זְקוּקָה מֵחֲמַת הָרִאשׁוֹן וְיוּכַל הַיָּכֶם הַשֵּׁנִי לְיַבְּמָהּ. וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבֵּם אֶת שְׁתֵּיהֶן, כֵּיוָן שֶׁמֵּחֲמַת בִּיאַת הַקָּטָן נִרְאוֹת כִּשְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבַּיִת אֶחָד. וְכָל הַהֲלָכוֹת שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל לְעִנְיַן קָטָן, נֶאֱמְרוּ **אֶחָד שֶׁהוּא בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, וְאֶחָד שֶׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה** כֹּל שֶׁלֹּא **הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.** [וְאִם הִגִּיעַ לְגִיל שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ וְיוֹם אֶחָד וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, הֲרֵי זֶה סָרִיס חַמָּה אַף שֶׁלֹּא נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס]:

פֶּרֶק יא דִּין אֲנוּסָה וּמְפֻתָּה. דִּין יְבוּם בְּאַחִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ, וּבְתַעֲרוֹבוֹת כְּשֶׁאֵין יָדוּעַ מִי אָחִי הַבַּעַל. וּבִכְלָל זֶה, דִּין וָלָד שֶׁהוּא סָפֵק כֹּהֵן סָפֵק עֶבֶד לְכַמָּה דִּינִים: **משנה א** **דִּין אֲנוּסָה וּמְפֻתָּה לְעִנְיַן אִסּוּר קְרוֹבִים וְאִסּוּר אֵשֶׁת אָב וְכַלָּתוֹ: נוֹשְׂאִין עַל הָאֲנוּסָה וְעַל הַמְּפֻתָּה** - אָדָם שֶׁאָנַס אוֹ פִּתָּה אִשָּׁה מֻתָּר לוֹ לִשָּׂא אֶת קְרוֹבוֹתֶיהָ, כְּגוֹן אִמָּהּ אוֹ בִּתָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ יד) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ, זִמָּה הִיא' וְגוֹ', וְדָרְשׁוּ לְשׁוֹן 'לְקִיחָה' הָאֲמוּרִ בָּהֶן, שֶׁרַק כְּשֶׁלָּקַח אִשָּׁה בְּקִדּוּשִׁין כַּדִּין, נֶאֱסָר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ. [וּמִכָּל מָקוֹם אָסְרוּ חֲכָמִים לָשֵׂאת קְרוֹבַת אִשָּׁה שֶׁנִּחְשַׁד עָלֶיהָ אוֹ שֶׁפִּתָּה אוֹתָהּ אוֹ אֲנָסָהּ, כֵּיוָן שֶׁאוֹתָהּ אַחַת מִצְוִיָּה אֵצֶל קְרוֹבוֹתֶיהָ וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֶּחֱטָא עִמָּהּ שׁוּב. אַךְ מִשְּׁנָתֵנוּ עוֹסֶקֶת בְּאֹפֶן שֶׁכְּבָר מַתָּה הָאֲנוּסָה אוֹ הַמְפֻתָּה וְשׁוּב אֵין חֲשָׁשׁ, וְאַף בְּחַיֶּיהָ אִם עָבַר וְנָשָׂא אֵין מוֹצִיאִים אוֹתָהּ מִיָּדוֹ]. אֲבָל **הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה עַל הַנְּשׂוּאָה** - אָנַס אוֹ פִּתָּה קְרוֹבַת אִשְׁתּוֹ, **חַיָּב** מִיתָה, כְּגוֹן אִם בָּא עַל בַּת אִשְׁתּוֹ, שֶׁאִסּוּר הָעֲרָוָה נֶאֱמַר בְּבִיאָה לְלֹא לִקּוּחִין [שֶׁהֲרֵי אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ (רש"י)]. **נוֹשֵׂא אָדָם אֲנוּסַת אָבִיו וּמְפֻתַּת אָבִיו,** וְלֹא נֶאֱמַר אִסּוּר 'אֵשֶׁת אָב' אֶלָּא בְּאִשָּׁה שֶׁלְּקָחָהּ אָבִיו כַּדִּין, וְלֹא בְּבִיאַת זְנוּת. וְכֵן מַתָּר בַּאֲנוּסַת **בְּנוֹ וּמְפֻתַּת בְּנוֹ,** וְלֹא נֶאֱמַר אִסּוּר 'כַּלָּתוֹ' אֶלָּא בִּנְשׂוּאָה לִבְנוֹ עַל יְדֵי קִדּוּשִׁין כַּדִּין. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בַּאֲנוּסַת אָבִיו וּבִמְפֻתַּת אָבִיו:** (דברים כג א) 'לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אֵשֶׁת אָבִיו, וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו', לְרַבּוֹת כָּל 'כָּנָף שֶׁרָאָה אָבִיו' אַף בְּבִיאַת זְנוּת:

משנה ב **יִבּוּם וַחֲלִיצָה בְּאַחִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ: הַגִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ בָּנֶיהָ עִמָּהּ, לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין** הָאַחִים, זֶה לְאֵשֶׁת זֶה, שֶׁ'גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד דָּמֵי', וְאֵינָם חֲשׁוּבִים 'אַחִים מִן הָאָב' לְקִיּוּם מִצְוַת יִבּוּם. **וַאֲפִלּוּ** הָיְתָה **הוֹרָתוֹ** [-עִבּוּרוֹ] **שֶׁל רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא בִּקְדֻשָּׁה** - בְּעוֹדָהּ נָכְרִית, **וְלֵדָתוֹ בִּקְדֻשָּׁה** - לְאַחַר שֶׁנִּתְגַּיְּרָה, שֶׁנִּתְגַּיְּרָה בְּעוֹדָהּ מְעֻבֶּרֶת, **וְהַשֵּׁנִי הָיְתָה הוֹרָתוֹ וְלֵדָתוֹ בִּקְדֻשָּׁה** [וְגַם בַּעֲלָהּ הִתְגַּיֵּר יַחַד עִמָּהּ, וּשְׁנֵי הַבָּנִים הֵם מֵאוֹתוֹ אָב]. כֵּיוָן שֶׁהוֹרָתוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן הָיְתָה שֶׁלֹּא בִּקְדֻשָּׁה, אֵינוֹ מִתְיַחֵס לְאָבִיו, וְאֵינוֹ אָחִיו שֶׁל הַשֵּׁנִי מִן הָאָב. **וְכֵן שִׁפְחָה שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ בָּנֶיהָ עִמָּהּ,** וּמַעֲשֶׂה הַשְּׁתַחְרוּר עֲבוּרָם הוּא כְּגֵרוּת, וְאֵין לָהֶם יַחַס זֶה לָזֶה, וְאֵין אִשְׁתּוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם נוֹפֶלֶת לְיִבּוּם לִפְנֵי אֶחָיו:

פרק יא **א** נוֹשְׂאִין עַל הָאֲנוּסָה וְעַל הַמְּפֻתָּה. הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה עַל הַנְּשׂוּאָה, חַיָּב. נוֹשֵׂא אָדָם אֲנוּסַת אָבִיו וּמְפֻתַּת אָבִיו, אֲנוּסַת בְּנוֹ וּמְפֻתַּת בְּנוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בַּאֲנוּסַת אָבִיו וּבְמְפֻתַּת אָבִיו: **ב** הַגִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ בָּנֶיהָ עִמָּהּ, לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין, אֲפִלּוּ הוֹרָתוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא בִּקְדֻשָּׁה וְלֵדָתוֹ בִּקְדֻשָּׁה וְהַשֵּׁנִי הוֹרָתוֹ וְלֵדָתוֹ בִּקְדֻשָּׁה. וְכֵן שִׁפְחָה שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ בָּנֶיהָ עִמָּהּ,

משניות

מִשְׁנָה ג יִבּוּם בְּסָפֵק מִי אֲחֵי הַמֵּת: חָמֵשׁ נָשִׁים שֶׁנִּתְעָרְבוּ וַלְדוֹתֵיהֶן וְלֹא יָדוּעַ מִי בְּנָהּ שֶׁל מִי, וּפָרָט לַתַּעֲרוֹבוֹת [-הַוְלָדוֹת שֶׁהִתְעָרְבוּ] יֵשׁ לְכָל אַחַת מֵהֶן בֵּן נוֹסָף. **הַגְּדִילוּ הַתַּעֲרוֹבוֹת וְנָשְׂאוּ נָשִׁים וָמֵתוּ,** וְנָפְלוּ הַנָּשִׁים לְיִבּוּם לְפָנֵי הָאַחִים הַוַּדָּאִיִּים שֶׁל כָּל אֶחָד, אֶלָּא שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי אֲחִי בַּעְלָהּ שֶׁל מִי. **אַרְבָּעָה** הַבָּנִים הַוַּדָּאִיִּים, **חוֹלְצִין לְאַחַת** מֵהֶן, כָּל אֶחָד מִסָּפֵק שֶׁמָּא הוּא אֲחִי בַּעְלָהּ. **וְאֶחָד** - הַחֲמִישִׁי **מְיַבֵּם אוֹתָהּ** אִם יִרְצֶה, שֶׁכֵּן מִמָּה נַפְשָׁךְ, אוֹ שֶׁהוּא אֲחִי הַבַּעַל וּמְקַיֵּם מִצְוַת יִבּוּם, אוֹ שֶׁאֲחִי בַּעְלָהּ הוּא אֶחָד מֵהָאַרְבָּעָה שֶׁחָלְצוּ לָהּ, וַהֲרֵי הִיא מֻתֶּרֶת לַשּׁוּק. וּלְאַחַר מִכָּן, **הוּא** - הַמְיַבֵּם **וּשְׁלֹשָׁה** בָּנִים וַדָּאִיִּים נוֹסָפִים, **חוֹלְצִין לְאַחֶרֶת** - לְאַחַת מֵאַרְבַּע הַנָּשִׁים הַנּוֹתָרוֹת, כָּל אֶחָד מִסָּפֵק שֶׁמָּא הוּא אֲחִי בַּעְלָהּ, **וְאֶחָד** - הַחֲמִישִׁי **מְיַבֵּם** מִמָּה נַפְשָׁךְ. וְכָךְ עוֹשִׂים גַּם לִשְׁאָר הַנָּשִׁים. **נִמְצְאוּ אַרְבַּע חֲלִיצוֹת וְיִבּוּם לְכָל אַחַת וְאַחַת** מֵהַנָּשִׁים, שֶׁכָּל אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה הַיְבָמִים מְיַבֵּם אִשָּׁה אַחַת אַחֲרֵי שֶׁחָלְצוּ לָהּ אַרְבַּעַת הַוַּדָּאִיִּים הָאֲחֵרִים [וְהוּא הַדִּין שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁאַרְבָּעָה יַחְלְצוּ לְכָל הַנָּשִׁים וְהַחֲמִישִׁי יִשָּׂא אֶת כֻּלָּן, אַךְ בָּאֶפֶן הַשָּׁנוּי בְּמִשְׁנָתֵנוּ וּבְכָךְ תִּתְקַיֵּם מִצְוַת יִבּוּם בְּכֻלָּן]:

מִשְׁנָה ד דִּין יִבּוּם בְּנִתְעָרֵב וְלָדָהּ בְּוֹלֵד כַּלָּתָהּ: הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְעָרֵב וְלָדָהּ בְּוֹלֵד כַּלָּתָהּ, וּמֵלְבַד אֵלּוּ יֵשׁ לָהּ וּלְכַלָּתָהּ בָּנִים נוֹסָפִים יְדוּעִים. **הַגְּדִילוּ הַתַּעֲרוֹבוֹת וְנָשְׂאוּ נָשִׁים וָמֵתוּ,** וְנָפְלוּ נְשׁוֹתֵיהֶן לְיִבּוּם לִפְנֵי בְּנֵי הַכַּלָּה וּבְנֵי הַזְּקֵנָה מִסָּפֵק. **בְּנֵי הַכַּלָּה חוֹלְצִין** לִשְׁתֵּי הַנָּשִׁים **וְלֹא מְיַבְּמִין,** חוֹלְצִים מִשּׁוּם **שֶׁהוּא סָפֵק אֶשֶׁת אָחִיו,** שֶׁבְּכָל אַחַת יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא בַּעְלָהּ הָיָה בֶּן הַכַּלָּה אָחִיו, וְאִשְׁתּוֹ נָפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם. וְאָסוּר לְיַבְּמָהּ מִשּׁוּם **סָפֵק אֶשֶׁת אֲחִי אָבִיו,** שֶׁמָּא הוּא בֶּן הַזְּקֵנָה [-הֶחָמוֹת] וְהִיא אֶשֶׁת אֲחִי אָבִיו שֶׁהִיא בְּכָרַת. **וּבְנֵי הַזְּקֵנָה, אוֹ חוֹלְצִין אוֹ מְיַבְּמִין** אֶת שְׁתֵּיהֶן, חֲלִיצָה מִשּׁוּם **שֶׁהוּא סָפֵק אֶשֶׁת אָחִיו,** אִם בְּעָלָהּ הָיָה בֶּן הַזְּקֵנָה. וְאַף יִבּוּם מֻתָּר כִּי גַּם אִם בְּעָלָהּ הוּא בֶּן הַכַּלָּה, הֲרֵי הִיא **אֶשֶׁת בֶּן אָחִיו** הַמֻּתֶּרֶת עָלָיו. **מֵתוּ הַכְּשֵׁרִים** - הַבָּנִים הַיְדוּעִים שֶׁל הָאִשָּׁה וְהַכַּלָּה, וְנָפְלוּ נְשׁוֹתֵיהֶם לְיִבּוּם לִפְנֵי הַסְּפֵקוֹת. **בְּנֵי הַתַּעֲרוֹבוֹת** לִנְשׁוֹת **בְּנֵי הַזְּקֵנָה, חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין,** מִשּׁוּם **שֶׁהוּא סָפֵק אֶשֶׁת אָחִיו,** שֶׁמָּא תַּעֲרֹבֶת זוֹ אַף הוּא בֶּן הַזְּקֵנָה וְצָרִיךְ לַחֲלֹץ לְאֶשֶׁת אָחִיו. וְאֵינוֹ מְיַבֵּם, שֶׁמָּא הוּא בֶּן הַכַּלָּה וְאֶשֶׁת בֶּן הַזְּקֵנָה הִיא **אֶשֶׁת אֲחִי אָבִיו.** וְלִנְשׁוֹת **בְּנֵי הַכַּלָּה,** אֶחָד מִן הַסְּפֵקוֹת **חוֹלֵץ,** שֶׁמָּא הוּא בֶּן הַכַּלָּה, וְהִיא אֶשֶׁת אָחִיו, וְצָרִיךְ לְהַתִּירָהּ בְּחֲלִיצָה. **וְאֶחָד** - הַסָּפֵק הַשֵּׁנִי, **מְיַבֵּם** אוֹתָהּ. כִּי מִמָּה נַפְשָׁךְ, אוֹ שֶׁהוּא בֶּן הַכַּלָּה וְהִיא יְבִמְתּוֹ, אוֹ שֶׁהוּא בֶּן הַזְּקֵנָה וּבֶן הַכַּלָּה כְּבָר חָלַץ לָהּ, וַאֲזַי מֻתָּר לוֹ לְשָׂאתָהּ כְּאָדָם מִן הַשּׁוּק, שֶׁהֲרֵי אֶשֶׁת בֶּן אָחִיו מֻתֶּרֶת לוֹ:

מִשְׁנָה ה דִּין וְלַד כֹּהֵן וּוְלַד עֶבֶד שֶׁהִתְעָרְבוּ: כֹּהֶנֶת [-אֶשֶׁת כֹּהֵן], **שֶׁנִּתְעָרֵב וְלָדָהּ בְּוֹלֵד שִׁפְחָתָהּ,** יָדוּעַ וְאֵיזֶה כֹּהֵן. הֲרֵי **אֵלּוּ הַסְּפֵקוֹת אוֹכְלִים בִּתְרוּמָה,** כִּי אַף אִם עֶבֶד הוּא, עֶבֶד כֹּהֵן מַתָּר בִּתְרוּמָה. **וְחוֹלְקִים חֵלֶק כְּאֶחָד בַּגֶּרֶן** - רַק כְּשֶׁבָּאִים יַחַד לַגֶּרֶן מְקַבְּלִים תְּרוּמָה, כִּי דַּעַת הַתּוֹרֵם בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאֵין חוֹלְקִים תְּרוּמָה לְעֶבֶד בַּגֶּרֶן אֶלָּא אִם כֵּן רַבּוֹ עִמּוֹ [שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לוֹמַר שֶׁהוּא כֹּהֵן מְיֻחָס בְּרָאוֹתָם שֶׁהוּא מְקַבֵּל תְּרוּמָה], וְכֵיוָן שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם סָפֵק עֶבֶד וּסְפֵק בֶּן הַשֵּׁנִי, אֵינָם מְקַבְּלִים תְּרוּמָה אֶלָּא כְּשֶׁבָּאִים יַחַד. **וְאֵינָן מִטַּמְּאִין לְמֵתִים,** כָּל אֶחָד שֶׁמָּא כֹּהֵן הוּא וְאָסוּר לְטַמֵּא לְמֵת, וּסְפֵק אִסּוּר לְחֻמְרָא. **וְאֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים, בֵּין כְּשֵׁרוֹת,** שֶׁמָּא עֶבֶד הוּא, **בֵּין פְּסוּלוֹת** כְּגוֹן שִׁפְחָה, שֶׁמָּא בֶּן חוֹרִין הוּא. **הִגְּדִילוּ הַתַּעֲרוֹבוֹת, וְשִׁחְרְרוּ זֶה אֶת זֶה** עַל יְדֵי נְתִינַת גֵּט שִׁחְרוּר זֶה לָזֶה [וְכוֹפִים אוֹתָם לַעֲשׂוֹת כֵּן (גמרא)], הֲרֵי שְׁנֵיהֶם בְּנֵי חוֹרִין, אֶלָּא שֶׁכָּל אֶחָד סָפֵק כֹּהֵן סָפֵק עֶבֶד מְשֻׁחְרָר שֶׁדֵּינוֹ כְּגֵר, וּלְפִיכָךְ **נוֹשְׂאִין נָשִׁים שֶׁרְאוּיוֹת לַכְּהֻנָּה,** שֶׁמֻּתָּרוֹת גַּם לְגֵר וְגַם לְכֹהֵן. **וְאֵינָן מִטַּמְּאִין לְמֵתִים** שֶׁמָּא כֹּהֵן הוּא. **וְאִם** עָבְרוּ **וְנִטַּמְּאוּ, אֵינָן סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים,** שֶׁאֵין לְהַלְקוֹתָם מִסָּפֵק, שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל הוּא וּמֻתָּר לְטַמֵּא לְמֵת. **וְאֵינָן אוֹכְלִים בִּתְרוּמָה,** שֶׁהֲרֵי אֶחָד מֵהֶם הוּא בֶּן חוֹרִין שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן וְאָסוּר בִּתְרוּמָה. **וְאִם אָכְלוּ** תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג, **אֵינָן מְשַׁלְּמִין** לַכֹּהֲנִים קֶרֶן **וְחֹמֶשׁ** כִּדִּין זָר שֶׁאָכַל בִּתְרוּמָה, כִּי אֵין לְהוֹצִיא מָמוֹן מִסָּפֵק, וְשֶׁמָּא הוּא הַכֹּהֵן. **וְאֵינָן חוֹלְקִין עַל הַגֶּרֶן** תְּרוּמָה, שֶׁמָּא הוּא עֶבֶד שֶׁנִּשְׁתַּחְרֵר שֶׁאָסוּר בִּתְרוּמָה כְּכָל זָר. **וּמוֹכְרִין אֶת הַתְּרוּמָה** שֶׁהִפְרִישׁוּ מִפֵּרוֹתֵיהֶם לַכֹּהֲנִים, **וְהַדָּמִים שֶׁלָּהֶם,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא מֵהֶם מָמוֹן מִסָּפֵק כְּדִלְעֵיל [אַךְ אֲסוּרִים בַּאֲכִילָתָהּ מִסָּפֵק וְלָכֵן מוֹכְרִים]. **וְאֵינָן חוֹלְקִים בְּקָדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ** - כְּגוֹן בְּעוֹרוֹת הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁכָּל אֶחָד אוֹמְרִים לוֹ הָבֵא רְאָיָה שֶׁכֹּהֵן אַתָּה. **וְאֵין נוֹתְנִין לָהֶם** לְהַקְרִיב **קָדָשִׁים,** שֶׁמָּא אֵינוֹ כֹּהֵן. **וְאֵין מוֹצִיאִים אֶת** בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה **שֶׁלָּהֶם** - שֶׁנּוֹלַד בִּרְשׁוּתָם **מִיָּדָם,** שֶׁמָּא כֹּהֵן הוּא וְהַבְּכוֹר שֶׁלּוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ מָמוֹן מִסָּפֵק. **וּפְטוּרִין מִן הַזְּרוֹעַ וּמִן הַלְּחָיַיִם וּמִן הַקֵּבָה** מִלִּתְּנָם לַכֹּהֵן מִבְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁשָּׁחַט, שֶׁמָּא כֹּהֵן הוּא, וְאֵין מוֹצִיאִין מָמוֹן מִסָּפֵק. **וּבְכוֹרוֹ** שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ, אִם הוּא תֹּם שֶׁדֵּינוֹ שֶׁקָּרֵב בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּבְשָׂרוֹ לַכֹּהֲנִים, וַהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאוֹ מִיָּדוֹ שֶׁמָּא הוּא כֹּהֵן, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְאָכְלוֹ כְּדִינוֹ שֶׁמָּא אֵינוֹ כֹּהֵן, וְלָכֵן **יְהֵא רוֹעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב** - שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, וְנַעֲשֶׂה כְּחֻלִּין וְיֹאכְלֶנּוּ בְּעַצְמוֹ. **וְנוֹתְנִין עָלָיו** - עַל כָּל אֶחָד מֵהַסְּפֵקוֹת, **חֲמִרֵי כֹּהֲנִים וְחֲמִרֵי יִשְׂרְאֵלִים** לְעִנְיַן שְׁאָר דְּבָרִים, שֶׁאִם הֵבִיא קָרְבַּן מִנְחָה, דֵּינוֹ כְּמִנְחַת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְמָצַת וּמַקְרִיב אֶת הַקֹּמֶץ בִּכְלֵי עַצְמוֹ, וְדֵינוֹ כְּמִנְחַת כֹּהֵן שֶׁנִּקְטֶרֶת כֻּלָּהּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְאֵין שִׁיֵּרְיהָ נֶאֱכָלִים:

מִשְׁנָה ו יִבּוּם בְּסָפֵק בֶּן תִּשְׁעָה לָאַחֲרוֹן: מִי שֶׁלֹּא שָׁהָתָה אַחַר יְצִיאָתָהּ מִבַּעְלָהּ - בְּגֵט אוֹ בְּמִיתָתוֹ, **שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים** כְּחִיּוּב חֲכָמִים (לעיל פ"ד מ"י), **וְנִשֵּׂאת, וְיָלְדָה** בֵּן אַחַר שִׁבְעָה חֳדָשִׁים, **וְאֵין יָדוּעַ אִם** הוּא **בֶּן תִּשְׁעָה** חֳדָשֵׁי עִבּוּר **לָרִאשׁוֹן** - וְהוּא מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, אוֹ **אִם** הוּא **בֶּן שִׁבְעָה** חֳדָשֵׁי עִבּוּר **לָאַחֲרוֹן.** וְנִשָּׂא אוֹתוֹ וָלָד וָמֵת וְנִפְלָה אִשְׁתּוֹ לְיִבּוּם, סָפֵק לְפָנֵי בְּנֵי הָרִאשׁוֹן סָפֵק לְפָנֵי בְּנֵי הַשֵּׁנִי, אִם **הָיוּ לָהּ** לְאִמּוֹ **בָּנִים** אֲחֵרִים **מִן הָרִאשׁוֹן, וּבָנִים** אֲחֵרִים **מִן הַשֵּׁנִי,** הֲרֵי אֶחָד מִבְּנֵי הָרִאשׁוֹן וְאֶחָד מִבְּנֵי הַשֵּׁנִי **חוֹלְצִין** לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁצָּרִיכָה חֲלִיצָה מֵאֲחֵי בַּעְלָהּ מִן הָאָב, **וְלֹא מְיַבְּמִין,** כִּי כָּל אֶחָד אֶפְשָׁר שֶׁהִיא אֵשֶׁת אָחִיו רַק מִן הָאֵם שֶׁאֵין בָּהּ מִצְוַת יִבּוּם וַאֲסוּרָה בִּכְרֵת. **וְכֵן הוּא** - הַבֵּן הַמְסֻפָּק, נוֹהֵג **לָהֶם,** אִם מֵת בֶּן הַבַּעַל הָרִאשׁוֹן אוֹ הַשֵּׁנִי מֵת, **חוֹלֵץ** - שֶׁמָּא הוּא אֲחִי בַּעְלָהּ גַּם מִן הָאָב, **וְלֹא מְיַבֵּם** שֶׁמָּא הוּא אֲחִי בַּעְלָהּ רַק מִן הָאֵם. **הָיוּ לוֹ** לְסָפֵק זֶה **אַחִים מִן הָרִאשׁוֹן וְאַחִים מִן הַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא מֵאוֹתָהּ הָאֵם,** וְנִמְצָא שֶׁהוּא סָפֵק אֲחִי בַּעְלָהּ שֶׁל הַיְבָמָה מִן הָאָב, אִם נוֹלַד אַף הוּא מֵאָב זֶה, סָפֵק זָר, אִם נוֹלַד מֵהַבַּעַל הַשֵּׁנִי. וְלָכֵן **הוּא** - הַסָּפֵק **חוֹלֵץ וּמְיַבֵּם** [-אוֹ מְיַבֵּם] אֶת אֵשֶׁת הַמֵּת, מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִם הוּא אָחִיו הֲרֵי הוּא אָחִיו מֵאָב וּמְצָוָה לְיַבְּמָהּ, וְאִם אֵינוֹ אָחִיו אֲזַי גַּם אֵינוֹ אָחִיו מֵאִמּוֹ וְנוֹשְׂאָהּ כְּאָדָם מִן הַשּׁוּק [וּמְדַבֵּר בְּאֶפֶן שֶׁאֵין אַחִים נוֹסָפִים וְאֵינָהּ זְקוּקָה לְיִבּוּם אֶלָּא לוֹ]. **וְהֵם** - הָאַחִים, אִם אֵשֶׁת הַסָּפֵק נָפְלָה לְיִבּוּם, **אֶחָד חוֹלֵץ** וְאַחֵר כָּךְ **אֶחָד מְיַבֵּם,** מִמָּה נַפְשָׁךְ, שֶׁאִם הַמְסֻפָּק הוּא אָחִיו הֲרֵי קַיִּם מִצְוַת יִבּוּם, וְאִם אֵינוֹ אָחִיו הֲרֵי הִיא כִּיבָמָה שֶׁחָלְצוּ לָהּ וּמֻתֶּרֶת לַשּׁוּק, וְהוּא זָר אֲצָלָהּ וּמֻתֶּרֶת לוֹ:

מִשְׁנָה ז סָפֵק בֶּן תִּשְׁעָה סָפֵק בֶּן שִׁבְעָה כְּשֶׁאֶחָד מֵהֶם כֹּהֵן: הָיָה אֶחָד מֵהַבְּעָלִים **יִשְׂרָאֵל, וְאֶחָד כֹּהֵן,** נִמְצָא שֶׁהַוָּלָד, סָפֵק בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן סָפֵק בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן, הוּא סָפֵק יִשְׂרָאֵל סָפֵק כֹּהֵן. הֲרֵי וָלָד זֶה **נוֹשֵׂא אִשָּׁה הָרְאוּיָה לְכֹהֵן, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לְמֵתִים** שֶׁמָּא כֹּהֵן הוּא. **וְאִם נִטְמָא, אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים,** שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל הוּא, וְאֵין לְהַעֲנִישׁוֹ מִסָּפֵק. **וְאֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה** שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל הוּא. **וְאִם אָכַל** תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג, **אֵינוֹ מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ** לַכֹּהֲנִים, שֶׁמָּא כֹּהֵן הוּא, וְאֵין מוֹצִיאִים מָמוֹן מִסָּפֵק. **וְאֵינוֹ חוֹלֵק** - מְקַבֵּל חֵלֶק תְּרוּמָה **עַל הַגֶּרֶן** שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל הוּא. **וּמוֹכֵר הַתְּרוּמָה** שֶׁל פֵּרוֹתָיו לַכֹּהֲנִים, **וְהַדָּמִים שֶׁלּוֹ** שֶׁמָּא כֹּהֵן הוּא, וְאֵין לְהוֹצִיא מָמוֹן מִסָּפֵק [אַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לְאָכְלָהּ מִסָּפֵק]. **וְאֵינוֹ חוֹלֵק בְּעוֹרוֹת קָדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ,** שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל הוּא. **וְאֵין נוֹתְנִים לוֹ לְהַקְרִיב אֶת הַקָּדָשִׁים. וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת** בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה **שֶׁלּוֹ מִיָּדוֹ. וּפָטוּר מִן**

משניות

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק יא

המבוארות

הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה, מִבֶּהֱמַת חֵלִין שֶׁשָּׁחַט, שָׁמָא כֹּהֵן הוּא. **וּבְכוֹרוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁאֵין** מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ, **יְהֵא רוֹעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב** וְיִפֹּל בּוֹ מוּם, וְנַעֲשֶׂה חֵלִין שֶׁלּוֹ. **וְנוֹתְנִין עָלָיו** לְעִנְיַן קָרְבַּן מִנְחָה **חֲמֵרֵי** מִנְחַת **כֹּהֲנִים וְחֲמֵרֵי** מִנְחַת **יִשְׂרְאֵלִים,** וּכְפִי שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ה). **הָיוּ** הַבְּעָלִים **שְׁנֵיהֶם כֹּהֲנִים,** וְהַוָּלָד כֹּהֵן וַדַּאי, אַךְ אֵין יָדוּעַ מִי אָבִיו. **הוּא אוֹנֵן עֲלֵיהֶם** - כְּשֶׁמֵּת אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ אוֹכֵל בַּקֳּדָשִׁים בְּיוֹם הַמִּיתָה עַד הַלַּיְלָה, שָׁמָּא הוּא אָבִיו. **וְהֵם** [-שְׁנֵי הַבְּעָלִים] **אוֹנְנִים עָלָיו** - כְּשֶׁמֵּת הַסָּפֵק, אָסוּר כָּל אֶחָד מֵהֶם בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים שָׁמָּא הוּא בְּנוֹ. **הוּא** - הַסָּפֵק **אֵינוֹ מְטַמֵּא לָהֶם,** אִם מֵתוּ, שֶׁכָּל אֶחָד שָׁמָּא אֵינוֹ אָבִיו, וְכֹהֵן אָסוּר לְהִטָּמֵא לְמִי שֶׁאֵינוֹ קְרוֹבוֹ. **וְהֵם** - הַבְּעָלִים **אֵינָן מְטַמְּאִין לוֹ,** אִם מֵת, כָּל אֶחָד שָׁמָּא אֵינוֹ בְּנוֹ. [צִיּוּר זֶה שֶׁבּוֹ הוּא אֵינוֹ מְטַמֵּא לָהֶם בְּמוֹתָם, יִתְּכַן רַק בְּאֹפֶן שֶׁהִתְקַדְּשָׁה לְאַחַר עַל תְּנַאי, וְלֹא הִתְקַיֵּם הַתְּנַאי, וְנִשֵּׂאת לְאַחַר תּוֹךְ שִׁלּשָׁה חֳדָשִׁים. כִּי אִם הִיא אַלְמָנָה, אָז אֵינוֹ רוֹאֶה בְּמִיתַת הָרִאשׁוֹן. וְאִם הִיא גְּרוּשָׁה, הֲרֵי הַשֵּׁנִי נָשָׂא חֻלָּה וְהוֹלִיד חָלָל וּמְטַמֵּא לְמֵתִים]. **הוּא אֵינוֹ יוֹרֵשׁ אוֹתָן** - שֶׁהַיּוֹרְשִׁים הַנִּזְאִיִּים שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶם דּוֹחִים אוֹתוֹ מִסֶּפֶק שֶׁמָּא אֵינוֹ אֲחִיהֶם. **אֲבָל הֵם יוֹרְשִׁין אוֹתוֹ,** אִם אֵין לוֹ בֵּן אוֹ בַּת, שֶׁכֵּן אֶחָד מֵהֶם וַדַּאי אָבִיו, וְהֵם חוֹלְקִים הַמָּמוֹן בֵּינֵיהֶם מִסֶּפֶק. **וּפָטוּר עַל מַכְּתוֹ וְעַל קִלְלָתוֹ שֶׁל זֶה וְשֶׁל זֶה,** שֶׁכָּל אֶחָד סָפֵק אֵינוֹ אָבִיו, וְאֵינוֹ חַיָּב מִיתָה עַל הַכָּאָתוֹ אוֹ קִלְלָתוֹ. **וְעוֹלֶה** לַעֲבד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ **בְּמִשְׁמָרוֹ שֶׁל זֶה וְשֶׁל זֶה,** וְאֵין בְּנֵי הַמִּשְׁמָר מְעַכְּבִין עָלָיו. **וְאֵינוֹ חוֹלֵק** - אֵינוֹ מְקַבֵּל חֵלֶק בִּבְשַׂר וְעוֹרוֹת הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁבְּנֵי כָּל מִשְׁמָר דּוֹחִים אוֹתוֹ שָׁמָּא הוּא מֵהַמִּשְׁמָר הַשֵּׁנִי. **וְאִם הָיוּ** הַבְּעָלִים **שְׁנֵיהֶם בְּמִשְׁמָר אֶחָד,** הַסָּפֵק **נוֹטֵל חֵלֶק אֶחָד** בָּעוֹרוֹת וּבַבָּשָׂר, מִפֶּה נַפְשֵׁךְ:

פֶּרֶק יב סֵדֶר מַעֲשֵׂה הַחֲלִיצָה, דַּיְנֵי הַבֵּית דִּין, וְדַיְנֵי הַסַּנְדָּל הַכָּשֵׁר לַחֲלִיצָה:

מִשְׁנָה א דַּיְנֵי הַחֲלִיצָה וְדִין הַסַּנְדָּל: מִצְוַת חֲלִיצָה נַעֲשֵׂית **בִּשְׁלֹשָׁה דַּיָּנִין, וְאַפִּלּוּ שְׁלֹשְׁתָּן הֶדְיוֹטוֹת,** וְאֵינָם קְרוּיִים דַּיָּנִים אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּדֵעוּ לְהַקְרוֹת הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בַּחֲלִיצָה. [וּמִלְּבַד אֵלּוּ מוֹסִיפִים עוֹד שְׁנַיִם לְפַרְסֵם הַדָּבָר, וַאֲפִלּוּ אֵינָם יוֹדְעִים לְהַקְרוֹת הַפְּסוּקִים]. **חֲלִיצָה בְּמִנְעָל** - שֶׁעוֹרוֹ רַךְ, **חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה** בְּדִיעֲבַד, אַךְ לְכַתְּחִלָּה לֹא, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא תַּחֲלֹץ בְּמִנְעָל קָרוּעַ מִלְמַעְלָה, שֶׁמַּחֲמַת רַכּוּתוֹ לֹא יִפֹּל מֵהָרֶגֶל, אַךְ פָּסוּל הוּא לַחֲלִיצָה שֶׁצָּרִיךְ בָּהּ דָּבָר הַמֻּגָּן עַל הָרֶגֶל [שֶׁלְּמַדִּים מֵהַכָּתוּב (יחזקאל טז י) 'וָאֶנְעֲלֵךְ תָּחָשׁ' שֶׁנַּעֲלוֹ הַמְּזֻכָּר בְּפָרָשַׁת חֲלִיצָה (דברים כה ט) הוּא מִנְעָל הָעָשׂוּי עוֹר וּמֻגָּן עַל הָרֶגֶל]. וּלְכַתְּחִלָּה יַחֲלֹץ בְּסַנְדָּל שֶׁעוֹרוֹ קָשֶׁה, שֶׁאֵין לָחוּשׁ בּוֹ שֶׁתַּחֲלֹץ בְּסַנְדָּל קָרוּעַ מִלְמַעְלָה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִלְבִישָׁה. חֲלִיצָה בְּאַנְפִּילִין [-גַּרְבַּיִם], **חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה** - שֶׁצָּרִיךְ דָּבָר הַמֻּגָּן עַל הָרֶגֶל כַּמְבֹאָר. חֲלִיצָה **בְּסַנְדָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָקֵב** - סַלְיָא, **כָּשֵׁר. וְשֶׁאֵין לוֹ עָקֵב, פָּסוּל.** אִם הָיוּ רְצוּעוֹת הַסַּנְדָּל קְשׁוּרוֹת **מִן הָאַרְכֻּבָּה** [-בֶּרֶךְ] **וּלְמַטָּה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ', שֶׁמַּתִּירָה אֶת רְצוּעוֹת הַמְּנָעָל מֵעַל רַגְלוֹ וְחוֹלֶצֶת אֶת הַנַּעַל. אֲבָל אִם הָיוּ קְשׁוּרוֹת **מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָה, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר 'מֵעַל רַגְלוֹ' וְלֹא מֵעַל דְּמֵעַל לְרַגְלוֹ: **מִשְׁנָה ב חֲלִיצָה בְּסַנְדָּל שֶׁאֵינוֹ שָׁלוּ** [-שֶׁל הַיָּבָם], **אוֹ בְּסַנְדָּל שֶׁל עֵץ** הַמְחֻפֶּה עוֹר, **אוֹ בְּסַנְדָּל שֶׁל רֶגֶל שְׂמאל** שֶׁנַּעַל הַיָּבָם בְּרֶגֶל **יָמִין,** בְּכָל אֵלּוּ **חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. חֲלִיצָה בְּסַנְדָּל גָּדוֹל** מִמִּדַּת רַגְלוֹ, **שֶׁהוּא** [-הַיָּבָם] **יָכוֹל לְהַלֵּךְ בּוֹ,** וְאֵינוֹ נִשְׁמָט מֵרַגְלוֹ. **אוֹ בְּקָטָן** מִמִּדַּת רַגְלוֹ, **שֶׁהוּא חוֹפֶה** עַל כָּל פָּנִים **אֶת**

הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה, וּבְכוֹרוֹ יִהְיֶה רוֹעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְנוֹתְנִין עָלָיו חֲמֵרֵי כֹּהֲנִים וְחֲמֵרֵי יִשְׂרְאֵלִים. הָיוּ שְׁנֵיהֶם כֹּהֲנִים, הוּא אוֹנֵן עֲלֵיהֶם, וְהֵם אוֹנְנִים עָלָיו. הוּא אֵינוֹ מְטַמֵּא לָהֶם, וְהֵם אֵינָן מְטַמְּאִין לוֹ. הוּא אֵינוֹ יוֹרֵשׁ אוֹתָן, אֲבָל הֵם יוֹרְשִׁין אוֹתוֹ. וּפָטוּר עַל מַכָּתוֹ וְעַל קִלְלָתוֹ שֶׁל זֶה וְשֶׁל זֶה, וְעוֹלֶה בְּמִשְׁמָרוֹ שֶׁל זֶה וְשֶׁל זֶה, וְאֵינוֹ חוֹלֵק. אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם בְּמִשְׁמָר אֶחָד, נוֹטֵל חֵלֶק אֶחָד:

פֶּרֶק יב א מִצְוַת חֲלִיצָה בִּשְׁלֹשָׁה דַּיָּנִין, וַאֲפִלּוּ שְׁלָשְׁתָּן הֶדְיוֹטוֹת. חֲלִיצָה בְּמִנְעָל, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. בְּאַנְפִּילְיָא, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. בְּסַנְדָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָקֵב, כָּשֵׁר. וְשֶׁאֵין לוֹ עָקֵב, פָּסוּל. מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַטָּה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָה, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה: **ב** חֲלִיצָה בְּסַנְדָּל שֶׁאֵינוֹ שָׁלוּ, אוֹ בְּסַנְדָּל שֶׁל עֵץ, אוֹ בְּשֶׁל שְׂמאל בְּיָמִין, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. חֲלִיצָה בִּגְדוֹל שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַלֵּךְ בּוֹ, אוֹ בְּקָטָן שֶׁהוּא חוֹפֶה אֶת רֹב רַגְלוֹ, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. חֲלִיצָה בַּלַּיְלָה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. בִּשְׂמאל, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר: **ג** חֲלִיצָה וְרָקְקָה, אֲבָל לֹא קָרְאָה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. קָרְאָה וְרָקְקָה, אֲבָל לֹא חָלְצָה, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. חָלְצָה וְקָרְאָה, אֲבָל לֹא רָקְקָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִשֶּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, 'כְּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ, מִשֶּׁכָּתוּב בְּתוֹרָה 'וְלֹא יֹאבֶה יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, לֹא אָבָה יַבְּמִי' וְלֹא כְּתִיב 'לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ'. וְהוּא אוֹמֵר, 'לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ' (שם פסוק ז). וּבְלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיוּ אוֹמְרִים. 'וְנִגְּשָׁה יְבָמְתּוֹ אֲלֵיהֶן לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו' (שם פסוק ט), כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה מְעַכֵּב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, מִשֶּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, 'כְּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ', כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה לָאִישׁ', כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה לָאִישׁ', מְעַכֵּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר מַכְשִׁירִין. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחָלַץ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְהִכְשִׁיר: **ד** מִצְוַת חֲלִיצָה, בָּא הוּא וִיבִמְתּוֹ לְבֵית דִּין, וְהֵן מַשִּׁיאִין לוֹ עֵצָה הַהוֹגֶנֶת לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְקָרְאוּ לוֹ זִקְנֵי עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו'. וְהִיא אוֹמֶרֶת, 'מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, לֹא אָבָה יַבְּמִי' (שם פסוק ז). וְהוּא אוֹמֵר, 'לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ' (שם פסוק ח). וּבְלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיוּ אוֹמְרִים. 'וְנִגְּשָׁה יְבָמְתּוֹ אֲלֵיהֶן לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו' (שם פסוק ט), רַק הַנִּרְאֶה לַדַּיָּנִים. 'וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו' (שם), עַד כָּאן הָיוּ מַקְרִין.

רב כַּף רַגְלוֹ שֶׁל הַיָּבָם, **חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. חָלְצָה בַּלַּיְלָה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה,** שֶׁדִּינֵי מָמוֹנוֹת אִם הִתְחִילוּ לְדוּנָם בַּיּוֹם אֲפִלּוּ לְגָמְרָם בַּלַּיְלָה (סנהדרין פ"ד מ"א) וַחֲלִיצָה הִיא גְּמַר דִּין מָמוֹנוֹת, שֶׁבָּהּ נַעֲשָׂה חִיּוּב כְּתֻבָּתָהּ כְּגֶבוּי. **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ חֲלִיצָה הִיא כִּתְחִלַּת דִּין לְפִי שֶׁעַל יָדָהּ מַתְחִילָה הַיָּבָמָה לִתְבַּע אֶת כְּתֻבָּתָהּ. חָלְצָה **בִּשְׂמאל** - בְּרֶגֶל שְׂמאלוֹ שֶׁל הַיָּבָם, **חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה,** שֶׁלּוֹמְדִים גְּזֵרָה שָׁוָה 'רַגְלוֹ' הָאֲמוּרָה בַּחֲלִיצָה, מֵ'רַגְלוֹ' הָאֲמוּרָה בִּמְצֹרָע, וְשָׁם מִפֹּרָשׁ שֶׁהוּא יָמִין, **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר:** **מִשְׁנָה ג חֶלְקֵי הַחֲלִיצָה הַמְעַכְּבִים וְשֶׁאֵינָם מְעַכְּבִים:** מִלְּבַד חֲלִיצַת הַנַּעַל, הַיְבָמָה קוֹרֵאת מִפְּסוּקֵי הַפָּרָשָׁה, וְאַף רוֹקֶקֶת לִפְנֵי הַיָּבָם [כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן]. וְאִם **חָלְצָה וְרָקְקָה, אֲבָל לֹא קָרְאָה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה. קָרְאָה וְרָקְקָה, אֲבָל לֹא חָלְצָה, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ז) 'וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים'. **רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר מַכְשִׁירִין. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחָלַץ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְהִכְשִׁיר** אֶת הַחֲלִיצָה, הֲרֵי שֶׁחֲלִיצָה אֵינָהּ צְרִיכָה בֵּית דִּין: **מִשְׁנָה ד הַכְּשֵׁרִים לְמַעֲשֶׂה הַחֲלִיצָה:** הַחֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר **שְׁנֻּחֲלַץ, וְהַחֵרֶשֶׁת שֶׁחָלְצָה,** וְאֵינָם רְאוּיִים לִקְרִיאָה, חֲלִיצָתָם פְּסוּלָה. וְכֵן **הַחוֹלֶצֶת לְקָטָן, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר בַּפָּרָשָׁה לְשׁוֹן 'אִישׁ' שֶׁהוּא גָּדוֹל [וְדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁחֲלִיצַת קָטָן פְּסוּלָה אַף יֶשׁ בָּהּ מַמָּשׁ, וְאֵין הַיְבָמָה יְכוֹלָה לְהִתְיַבֵּם אַחֲרָיו, וְזוֹ דַּעַת רַבִּי מֵאִיר. אַךְ חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁחֲלִיצַת קָטָן אֵינָהּ כְּלוּם]. **קְטַנָּה שֶׁחָלְצָה** לְגָדוֹל, תַּחֲזֹר **וְתַחֲלֹץ מִשֶּׁתִּגְדַּיל. וְאִם לֹא חָזְרָה וְחָלְצָה, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה,** שֶׁהַקְּשָׁה אִשָּׁה לְאִישׁ: **מִשְׁנָה ה חֲלִיצָה בִּפְנֵי בֵּית דִּין:** **חֲלִיצָה בִּשְׁנַיִם, אוֹ בִּשְׁלֹשָׁה** דַּיָּנִים **וְנִמְצָא** שֶׁהָיָה **אֶחָד מֵהֶן** - מֵהַשְּׁלֹשָׁה **קָרוֹב** לַיָּבָם אוֹ לַיְבָמָה, **אוֹ פָּסוּל** לָדוּן [כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא גַּזְלָן], וְאֵין כָּאן אֶלָּא שְׁנֵי דַּיָּנִים כְּשֵׁרִים, **חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ז) 'וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים'. **רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר מַכְשִׁירִין. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחָלַץ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְהִכְשִׁיר:** **ו** מִצְוַת חֲלִיצָה, בָּא הוּא וִיבִמְתּוֹ לְבֵית דִּין, וְהֵן מַשִּׁיאִין לוֹ עֵצָה הַהוֹגֶנֶת לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְקָרְאוּ לוֹ זִקְנֵי עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו'. וְהִיא אוֹמֶרֶת, 'מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, לֹא אָבָה יַבְּמִי' (שם פסוק ז). וְהוּא אוֹמֵר, 'לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ' (שם פסוק ח). וּבְלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיוּ אוֹמְרִים. 'וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֲלֵיהֶן לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו' (שם פסוק ט), רַק הַנִּרְאֶה לַדַּיָּנִים. 'וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו'. עַד כָּאן הָיוּ מַקְרִין.

וּכְשֶׁהִקְרָא רַבִּי הֶרְקָנוֹס תַּחַת עֵץ הָאֵלָה בִּכְפַר עֵיטָם, אֶת פְּסוּקֵי הַפָּרָשָׁה לִיבָמָה, וְגָמַר אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה - שֶׁהִקְרָה לָהּ גַּם אֶת הַפְּסוּק הָאַחֲרוֹן בַּפָּרָשָׁה (שם פסוק י) 'וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל', מֵאָז הֶחְזִקוּ כָּל בָּתֵּי הַדִּין לִהְיוֹת גּוֹמְרִים אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה כְּפִי שֶׁנָּהֲגוּ רַבִּי הֶרְקָנוֹס. 'וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל' (שם), מִצְוָה בַּדַּיָּנִין - שֶׁהֵם יַכְרִיזוּ וְיֹאמְרוּ 'בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל', וְלֹא מִצְוָה בַּתַּלְמִידִים הַיּוֹשְׁבִים לְפָנֶיךָ רַבָּם בִּזְמַן הַחֲלִיצָה, שֶׁהֵם אֵינָם מְצֻוִּים לוֹמַר כֵּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם לוֹמַר 'חֲלוּץ הַנָּעַל, חֲלוּץ הַנָּעַל, חֲלוּץ הַנָּעַל':

פֶּרֶק יג דִּינֵי מָאוּן בְּקָטָנָה שֶׁנִּשֵּׂאת שֶׁלֹּא עַל יְדֵי אָבִיהָ [כְּגוֹן שֶׁהִיא יְתוֹמָה אוֹ שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ וְיָצְאָה מִבַּעְלָהּ בְּגֵט אוֹ בְּמִיתַת הַבַּעַל] שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ חָלִים מִדְּרַבָּנָן וְיוֹצֵאת בְּמָאוּן, אִם מָאֲנָה בַּבַּעַל בְּקָטְנוּתָהּ: **מִשְׁנָה א** חָמֵשׁ מַחֲלוֹקוֹת בֵּין **בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּדִינֵי מָאוּן:** א. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מְמָאֲנִין** - אֵין קְטַנּוֹת מְמָאֲנוֹת וְיוֹצְאוֹת מִבַּעְלֵיהֶן [כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן (מ"ב)] אֶלָּא בְּעוֹדָן **אֲרוּסוֹת**, אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁנִּשֵּׂאת רַשָּׁאִית לְמָאֵן, וּצְרִיכָה גֵּט מִבַּעְלָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲרוּסוֹת וּנְשׂוּאוֹת** יְכוֹלוֹת לְמָאֵן. ב. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** יְכוֹלָה לְמָאֵן **בְּבַעַל** שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ, **וְלֹא בְּיָבָם** - שֶׁאִם מֵת בַּעְלָהּ קֹדֶם שֶׁמְּאָנָה, וְנָפְלָה לִפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן, אֶלָּא תַּמְתִּין עַד שֶׁתִּגְדַּל וַיַּחֲלֹץ לָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** יְכוֹלָה לְמָאֵן **בְּבַעַל וּבְיָבָם** וְנִפְטֶרֶת מִזִּקַּת הַיִּבּוּם לְלֹא חֲלִיצָה. ג. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְמָאֶנֶת רַק **בְּפָנָיו** - בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו.** ד. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְמָאֶנֶת רַק **בְּבֵית דִּין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּבֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין.** ה. **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, מְמָאֶנֶת וְהִיא קְטַנָּה** - כָּל זְמַן שֶׁהִיא קְטַנָּה יְכוֹלָה לְמָאֵן, וַאֲפִלּוּ נִשֵּׂאת בְּקָטְנוּתָהּ **אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים** יְכוֹלָה לְמָאֵן בְּכָל פַּעַם [אֲבָל אִם הִיא בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְהֵבִיאָה סִימָנִים אֵינָהּ מְמָאֶנֶת אֲפִלּוּ אִם לֹא בָּא עָלֶיהָ, וְאִם בָּא עָלֶיהָ אֲפִלּוּ בְּלֹא סִימָנִים חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הֵבִיאָה סִימָנִים]. **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי, אֵין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֶפְקֵר,** שֶׁיִּהְיוּ מֵאֲרָסוֹת לְכַמָּה בְּעָלִים וְיֵצְאוּ בְּלֹא גֵּט, שֶׁנִּרְאֶה הַדָּבָר כִּפְרִיצוּת. **אֶלָּא מְמָאֶנֶת וּמַמְתֶּנֶת** מִלְּהִתְאָרֵס שׁוּב **עַד שֶׁתַּגְדִּיל** וְאָז תּוּכַל לְהִתְאָרֵס וְלֹא תּוּכַל לְמָאֵן כִּי קְדוּשֶׁיהָ יְהִיוּ מִדְּאוֹרַיְתָא. **וּתְמָאֵן** - כְּלוֹמַר אִם רוֹצָה שֶׁלֹּא לְהַמְתִּין, יְכוֹלָה לְמָאֵן **וְתִנָּשֵׂא** לַשֵּׁנִי, וְאָז לֹא תּוּכַל עוֹד לְמָאֵן, שֶׁכֵּן דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי שֶׁרַק מֵאֲרָסוֹת מְמָאֲנוֹת: **מִשְׁנָה ב בְּאֵיזֶה אֹפֶן מְמָאֶנֶת וּמָתַי אֵינָהּ צְרִיכָה מָאוּן: אֵיזוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁצְּרִיכָה לְמָאֵן, כָּל קְטַנָּה** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאַחֶיהָ לְדַעְתָּהּ, בְּהַסְכָּמָתָהּ, שֶׁאֵין קִדּוּשֶׁיהָ תּוֹפְסִים מִדְּאוֹרַיְתָא וְלָכֵן אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט, אַף תּוֹפְסִים מִדְּרַבָּנָן וְלָכֵן צְרִיכָה מָאוּן. אֲבָל אִם **הִשִּׂיאוּהָ שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ,** אֵין הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִים מִדְּרַבָּנָן וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאֵן כְּלָל. **וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מְמָאֲנִין** - אֵין קְטַנּוֹת מְמָאֲנוֹת וְיוֹצְאוֹת מִבַּעְלֵיהֶן [כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן (מ"ב)] אֶלָּא בְּעוֹדָן **אֲרוּסוֹת,** אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁנִּשֵּׂאת רַשָּׁאִית לְמָאֵן, וּצְרִיכָה גֵּט מִבַּעְלָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲרוּסוֹת וּנְשׂוּאוֹת.** ב. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** יְכוֹלָה לְמָאֵן **בְּבַעַל** שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ, **וְלֹא בְּיָבָם** - שֶׁאִם מֵת בַּעְלָהּ קֹדֶם שֶׁמְּאָנָה, וְנָפְלָה לִפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן, אֶלָּא תַּמְתִּין עַד שֶׁתִּגְדַּל וַיַּחֲלֹץ לָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** יְכוֹלָה לְמָאֵן **בְּבַעַל וּבְיָבָם** וְנִפְטֶרֶת מִזִּקַּת הַיִּבּוּם לְלֹא חֲלִיצָה. ג. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְמָאֶנֶת רַק **בְּפָנָיו** - בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו.** ד. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְמָאֶנֶת רַק **בְּבֵית דִּין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּבֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין.** ה. **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, מְמָאֶנֶת וְהִיא קְטַנָּה** - כָּל זְמַן שֶׁהִיא קְטַנָּה יְכוֹלָה לְמָאֵן, וַאֲפִלּוּ נִשֵּׂאת בְּקָטְנוּתָהּ **אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים** יְכוֹלָה לְמָאֵן בְּכָל פַּעַם [אֲבָל אִם הִיא בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְהֵבִיאָה סִימָנִים אֵינָהּ מְמָאֶנֶת אֲפִלּוּ אִם לֹא בָּא עָלֶיהָ, וְאִם בָּא עָלֶיהָ אֲפִלּוּ בְּלֹא סִימָנִים חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הֵבִיאָה סִימָנִים]. **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי, אֵין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֶפְקֵר,** שֶׁיִּהְיוּ מֵאֲרָסוֹת לְכַמָּה בְּעָלִים וְיֵצְאוּ בְּלֹא גֵּט, שֶׁנִּרְאֶה הַדָּבָר כִּפְרִיצוּת. **אֶלָּא מְמָאֶנֶת וּמַמְתֶּנֶת** מִלְּהִתְאָרֵס שׁוּב **עַד שֶׁתַּגְדִּיל** וְאָז תּוּכַל לְהִתְאָרֵס וְלֹא תּוּכַל לְמָאֵן כִּי קְדוּשֶׁיהָ יְהִיוּ מִדְּאוֹרַיְתָא. **וּתְמָאֵן** - כְּלוֹמַר אִם רוֹצָה שֶׁלֹּא לְהַמְתִּין, יְכוֹלָה לְמָאֵן **וְתִנָּשֵׂא** לַשֵּׁנִי, וְאָז לֹא תּוּכַל עוֹד לְמָאֵן, שֶׁכֵּן דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי שֶׁרַק מֵאֲרָסוֹת מְמָאֲנוֹת: **מִשְׁנָה ב בְּאֵיזֶה אֹפֶן מְמָאֶנֶת וּמָתַי אֵינָהּ צְרִיכָה מָאוּן: אֵיזוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁצְּרִיכָה לְמָאֵן, כָּל קְטַנָּה** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאַחֶיהָ לְדַעְתָּהּ - בְּהַסְכָּמָתָהּ, שֶׁאֵין קִדּוּשֶׁיהָ תּוֹפְסִים מִדְּאוֹרַיְתָא וְלָכֵן אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט, אַף תּוֹפְסִים מִדְּרַבָּנָן וְלָכֵן צְרִיכָה מָאוּן. אֲבָל אִם **הִשִּׂיאוּהָ שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ,** אֵין הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִים מִדְּרַבָּנָן וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאֵן כְּלָל. **וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מְמָאֲנִין** - אֵין קְטַנּוֹת מְמָאֲנוֹת וְיוֹצְאוֹת מִבַּעְלֵיהֶן [כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן (מ"ב)] אֶלָּא בְּעוֹדָן **אֲרוּסוֹת,** אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁנִּשֵּׂאת רַשָּׁאִית לְמָאֵן, וּצְרִיכָה גֵּט מִבַּעְלָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲרוּסוֹת וּנְשׂוּאוֹת.** ב. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** יְכוֹלָה לְמָאֵן **בְּבַעַל** שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ, **וְלֹא בְּיָבָם** - שֶׁאִם מֵת בַּעְלָהּ קֹדֶם שֶׁמְּאָנָה, וְנָפְלָה לִפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן, אֶלָּא תַּמְתִּין עַד שֶׁתִּגְדַּל וַיַּחֲלֹץ לָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** יְכוֹלָה לְמָאֵן **בְּבַעַל וּבְיָבָם** וְנִפְטֶרֶת מִזִּקַּת הַיִּבּוּם לְלֹא חֲלִיצָה. ג. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְמָאֶנֶת רַק **בְּפָנָיו** - בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו.** ד. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְמָאֶנֶת רַק **בְּבֵית דִּין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּבֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין.** ה. **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, מְמָאֶנֶת וְהִיא קְטַנָּה** - כָּל זְמַן שֶׁהִיא קְטַנָּה יְכוֹלָה לְמָאֵן, וַאֲפִלּוּ נִשֵּׂאת בְּקָטְנוּתָהּ **אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים** יְכוֹלָה לְמָאֵן בְּכָל פַּעַם [אֲבָל אִם הִיא בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְהֵבִיאָה סִימָנִים אֵינָהּ מְמָאֶנֶת אֲפִלּוּ אִם לֹא בָּא עָלֶיהָ, וְאִם בָּא עָלֶיהָ אֲפִלּוּ בְּלֹא סִימָנִים חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הֵבִיאָה סִימָנִים]. **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי, אֵין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֶפְקֵר,** שֶׁיִּהְיוּ מֵאֲרָסוֹת לְכַמָּה בְּעָלִים וְיֵצְאוּ בְּלֹא גֵּט, שֶׁנִּרְאֶה הַדָּבָר כִּפְרִיצוּת. **אֶלָּא מְמָאֶנֶת וּמַמְתֶּנֶת** מִלְּהִתְאָרֵס שׁוּב **עַד שֶׁתַּגְדִּיל** וְאָז תּוּכַל לְהִתְאָרֵס וְלֹא תּוּכַל לְמָאֵן כִּי קְדוּשֶׁיהָ יְהִיוּ מִדְּאוֹרַיְתָא. **וּתְמָאֵן** - כְּלוֹמַר אִם רוֹצָה שֶׁלֹּא לְהַמְתִּין, יְכוֹלָה לְמָאֵן **וְתִנָּשֵׂא** לַשֵּׁנִי, וְאָז לֹא תּוּכַל עוֹד לְמָאֵן, שֶׁכֵּן דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי שֶׁרַק מֵאֲרָסוֹת מְמָאֲנוֹת: **מִשְׁנָה ב בְּאֵיזֶה אֹפֶן מְמָאֶנֶת וּמָתַי אֵינָהּ צְרִיכָה מָאוּן: אֵיזוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁצְּרִיכָה לְמָאֵן, כָּל קְטַנָּה** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאַחֶיהָ לְדַעְתָּהּ, בְּהַסְכָּמָתָהּ, שֶׁאֵין קִדּוּשֶׁיהָ תּוֹפְסִים מִדְּאוֹרַיְתָא וְלָכֵן אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט, אַף תּוֹפְסִים מִדְּרַבָּנָן וְלָכֵן צְרִיכָה מָאוּן. אֲבָל אִם **הִשִּׂיאוּהָ שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ,** אֵין הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִים מִדְּרַבָּנָן וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאֵן כְּלָל. **וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מְמָאֲנִין** - אֵין קְטַנּוֹת מְמָאֲנוֹת וְיוֹצְאוֹת מִבַּעְלֵיהֶן [כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן (מ"ב)] אֶלָּא בְּעוֹדָן **אֲרוּסוֹת,** אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁנִּשֵּׂאת רַשָּׁאִית לְמָאֵן, וּצְרִיכָה גֵּט מִבַּעְלָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲרוּסוֹת וּנְשׂוּאוֹת.** ב. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** יְכוֹלָה לְמָאֵן **בְּבַעַל** שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ, **וְלֹא בְּיָבָם** - שֶׁאִם מֵת בַּעְלָהּ קֹדֶם שֶׁמְּאָנָה, וְנָפְלָה לִפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן, אֶלָּא תַּמְתִּין עַד שֶׁתִּגְדַּל וַיַּחֲלֹץ לָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** יְכוֹלָה לְמָאֵן **בְּבַעַל וּבְיָבָם** וְנִפְטֶרֶת מִזִּקַּת הַיִּבּוּם לְלֹא חֲלִיצָה. ג. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְמָאֶנֶת רַק **בְּפָנָיו** - בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו.** ד. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְמָאֶנֶת רַק **בְּבֵית דִּין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּבֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין.** ה. **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, מְמָאֶנֶת וְהִיא קְטַנָּה** - כָּל זְמַן שֶׁהִיא קְטַנָּה יְכוֹלָה לְמָאֵן, וַאֲפִלּוּ נִשֵּׂאת בְּקָטְנוּתָהּ **אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים** יְכוֹלָה לְמָאֵן בְּכָל פַּעַם [אֲבָל אִם הִיא בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְהֵבִיאָה סִימָנִים אֵינָהּ מְמָאֶנֶת אֲפִלּוּ אִם לֹא בָּא עָלֶיהָ, וְאִם בָּא עָלֶיהָ אֲפִלּוּ בְּלֹא סִימָנִים חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הֵבִיאָה סִימָנִים]. **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי, אֵין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֶפְקֵר,** שֶׁיִּהְיוּ מֵאֲרָסוֹת לְכַמָּה בְּעָלִים וְיֵצְאוּ בְּלֹא גֵּט, שֶׁנִּרְאֶה הַדָּבָר כִּפְרִיצוּת. **אֶלָּא מְמָאֶנֶת וּמַמְתֶּנֶת** מִלְּהִתְאָרֵס שׁוּב **עַד שֶׁתַּגְדִּיל** וְאָז תּוּכַל לְהִתְאָרֵס וְלֹא תּוּכַל לְמָאֵן כִּי קְדוּשֶׁיהָ יְהִיוּ מִדְּאוֹרַיְתָא. **וּתְמָאֵן** - כְּלוֹמַר אִם רוֹצָה שֶׁלֹּא לְהַמְתִּין, יְכוֹלָה לְמָאֵן **וְתִנָּשֵׂא** לַשֵּׁנִי, וְאָז לֹא תּוּכַל עוֹד לְמָאֵן, שֶׁכֵּן דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי שֶׁרַק מֵאֲרָסוֹת מְמָאֲנוֹת: **מִשְׁנָה ב בְּאֵיזֶה אֹפֶן מְמָאֶנֶת וּמָתַי אֵינָהּ צְרִיכָה מָאוּן: אֵיזוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁצְּרִיכָה לְמָאֵן, כָּל קְטַנָּה** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאַחֶיהָ לְדַעְתָּהּ -

היא גרושת אחיו. [ומחשש שיבואו להתיר אפן זה, אסר רבי אליעזר את שני האפנים הקודמים במשנה]: **משנה ז יבום בשני אחים הנשואים לשתי אחיות בגשואין דרבנן: שני אחין נשואין לשתי אחיות יתומות קטנות שקדושיהן מדרבנן, ומת בעלה של אחת מהן, תצא אשתו בלא חליצה ויבום, משום שהיא אחות אשה של היבם, שנשואי שתיהן מדרבנן. וכן שתי חרשות שאינן שומעות ואינן מדברות, שנשואיהן מדרבנן, והיו נשואות לשני אחים, ומת אחד מהם, אשתו מתרת לשוק, משום אחות אשה. אם היו האחים נשואים לשתי אחיות, גדולה שנשואיה מהתורה, וקטנה שנשואיה מדרבנן, ומת בעלה של קטנה ונפלה אשתו לפני בעל הגדולה, תצא הקטנה בלא יבום וחליצה משום אחות אשה של היבם, שנשואי שתיהן מדרבנן, ואינה יכול ליבמה שהרי אחותה נשואה לו מדרבנן, ואינה יוצאת בלא כלום שהרי מדאורייתא אינה אחות אשתו, ומלבד זאת כיון שהגדולה נפלה לפנינו ליבום, והיא זקוקה לו מדאורייתא, נאסרת אחותה הקטנה מדין 'אחות זקוקתו' כיון שנשואיה רק מדרבנן, ולכן רבי אליעזר אומר, מלמדין את אשתו הקטנה שתתמאן בו. ורבן גמליאל אומר, אין מלמדים את הקטנה לתמאן בבעלה אלא אם מאנה, מאנה, וייבם את הגדולה. ואם לאו, שלא מאנה, תמתין הקטנה ולא תבעל עד שתגדיל, ואז יבוא עליה ויהיו נשואיה גמורים מן התורה, ותצא הלזו - הגדולה משום אחות אשה. ומתר לו לבוא עליה כשתגדל, שלדעת רבן גמליאל זקת הגדולה אינה אוסרת את הקטנה [אבל בקטנותה לא יבוא עליה, שמכיר הדבר מאחר ובביאה זו אינה נפטרת מהגדולה (תוס')]. אבל לא יחלץ לגדולה קדם שאשתו תגדיל, כי אז תאסר אשתו משום אחות חלוצתו. רבי יהושע אומר, אי - או לו על אשתו, ואי - ואו לו על אשת אחיו, כלומר, אין תקנה לשתיהן. כי לדעת רבי יהושע, אין מלמדים אותה לומאן, כי יש לחוש שתחזר בה מהמאון כשתגדל, ומאידך סובר שזקת הגדולה אוסרת את הקטנה מדין 'אחות זקוקתו', ונמצא ששתיהן אסורות עליו [וכך סובר גם רבי אליעזר, אלא שלשיטתו אפשר לכמד לומאן]. ולכן מוציא את אשתו הקטנה בגט, ואשת אחיו פוטרה בחליצה: **משנה ח דין שתי יבמות שנשואי שתיהן או אחת מהן מדרבנן: מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות שאינן קרובות זו לזו, ומת, ובא יבם על הראשונה - על אחת מהן, וחזר ובא על השניה, או שבא אחיו של היבם על השניה, לא את הראשונה, והוא רשאי לקיימה. שקטנה הרי היא כפק קנויה, ומפה נפשך הראשונה מתרת עליו, כי אם קנויה לבעלה, הרי כשבא עליה יבמה, וביאת השניה - על ידו או על ידי אחיו - היתה ביאת זנות. ואם קטנה אינה קנויה, הרי גם לא היתה קנויה לאחיו, ונמצא שהן נשים זרות וכשבא על אחת מהם לא נאסרה השניה. אבל את השניה. אין ביאת השניה אוסרת את הראשונה שזקת שתיהן לפניו ליבום, וכשבא על הראשונה נאסרה השניה בי'אסור שני בתים' שאסור ליבם שתי יבמות מבית אחד. וכן שתי חרשות שנפלו לפניו ליבום ובא על שתיהן, אין ביאת השניה אוסרת את הראשונה, לפי שזקת שתיהן שוה מדרבנן, וכשבא על הראשונה נפטרה השניה, ונאסרה עליו בי'אסור שני בתים דרבנן. וכן אם היו הנשים קטנה וחרשת ונפלו ליבום, ובא יבם על הקטנה, ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל - לא אסר בכך את הקטנה ויכול לקיימה. שהרי קטנה כפק קנויה, ומפה נפשך הראשונה מתרת, שאם אינה קנויה גם לא היתה קנויה לאחיו והיא זרה, ואם היא קנויה הרי בביאתה נפטרה החרשת, וביאתה ביאת זנות בי'אסור שני בתים. אבל אם בא היבם על החרשת תחלה וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, פסל בכך את החרשת ואסור לו לקיימה. כי חרשת קנינה 'משיר', כלומר שהיא קנויה במקצת, ואלו הקטנה על הצד שאכן קנויה לו, קנינה גמור, ובביאתה נאסרת החרשת עליו בי'אסור שני בתים, כיון שקנינה משיר. [ויש שגרסו שאף כשבא על הקטנה וחזר ובא על החרשת, פסל את הקטנה, ולדעתם גוזרים באפן זה משום האפן ההפוך שבא תחלה על החרשת ולבסוף על הקטנה]: משנה י יבם שבא על שתי יבמות שקדושיהן אחת מהן מדרבנן: היו שתי הנשים, פקחת וחרשת, בא היבם על הפקחת וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל את הפקחת, שבזאת הפקחת שזקתה מהתורה הפקיעה את זקת החרשת. בא יבם על החרשת, וחזר ובא על הפקחת, או שבא אחיו על הפקחת שקנינה גמור מהתורה, ופסל את החרשת שאינה קנויה לו אלא בקנין משיר מדרבנן, ואסור לו לקיימה משום אסור שני בתים: **משנה יא** היו שתי הנשים, שבא על שתי יבמות שקדושיהן מדרבנן: מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות שאינן קרובות זו לזו, ומת, ובא יבם על הראשונה - על אחת מהן, וחזר ובא על השניה, או שבא אחיו של היבם על השניה, לא את הראשונה, והוא רשאי לקיימה. שקטנה הרי היא כפק קנויה, ומפה נפשך הראשונה מתרת עליו, כי אם קנויה לבעלה, הרי כשבא עליה יבמה, וביאת השניה - על ידו או על ידי אחיו - היתה ביאת זנות. ואם קטנה אינה קנויה, הרי גם לא היתה קנויה לאחיו, ונמצא שהן נשים זרות וכשבא על אחת מהם לא נאסרה השניה. אבל את השניה. אין ביאת השניה אוסרת את הראשונה שזקת שתיהן לפניו ליבום ובא על שתיהן, אין ביאת השניה אוסרת את הראשונה, לפי שזקת שתיהן שוה מדרבנן, וכשבא על הראשונה נאסרה השניה בי'אסור שני בתים דרבנן. וכן אם היו הנשים קטנה וחרשת ונפלו ליבום, ובא יבם על הקטנה, ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל - לא אסר בכך את הקטנה ויכול לקיימה. שהרי קטנה כפק קנויה, ומפה נפשך הראשונה מתרת, שאם אינה קנויה גם לא היתה קנויה לאחיו והיא זרה, ואם היא קנויה הרי בביאתה נפטרה החרשת, וביאתה ביאת זנות בי'אסור שני בתים. אבל אם בא היבם על החרשת תחלה וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, פסל את הראשונה, ופסל בכך את החרשת ואסור לו לקיימה. כי חרשת קנינה 'משיר', כלומר שהיא קנויה במקצת, ואלו הקטנה על הצד שאכן קנויה לו, קנינה גמור, ובביאתה נאסרת החרשת עליו בי'אסור שני בתים, כיון שקנינה משיר. [ויש שגרסו שאף כשבא על הקטנה וחזר ובא על החרשת, פסל את הקטנה, ולדעתם גוזרים באפן זה משום האפן ההפוך שבא תחלה על החרשת ולבסוף על הקטנה]: **משנה י** יבם שבא על שתי יבמות שקדושיהן אחת מהן מדרבנן: היו שתי הנשים, פקחת וחרשת, בא היבם על הפקחת וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל את הפקחת, שבזאת הפקחת שזקתה מהתורה הפקיעה את זקת החרשת. בא יבם על החרשת, וחזר ובא על הפקחת, או שבא אחיו על הפקחת שקנינה גמור מהתורה, ופסל את החרשת שאינה קנויה לו אלא בקנין משיר מדרבנן, ואסור לו לקיימה משום אסור שני בתים: **משנה יא** היו שתי הנשים, שבא על שתי יבמות שקדושיהן מדרבנן: מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות שאינן קרובות זו לזו, ומת, ובא יבם על הראשונה - על אחת מהן, וחזר ובא על השניה, או שבא אחיו של היבם על השניה, לא את הראשונה, והוא רשאי לקיימה. שקטנה הרי היא כפק קנויה, ומפה נפשך הראשונה מתרת עליו, כי אם קנויה לבעלה, הרי כשבא עליה יבמה, וביאת השניה - על ידו או על ידי אחיו - היתה ביאת זנות. ואם קטנה אינה קנויה, הרי גם לא היתה קנויה לאחיו, ונמצא שהן נשים זרות וכשבא על אחת מהם לא נאסרה השניה. אבל את השניה. אין ביאת השניה אוסרת את הראשונה שזקת שתיהן לפניו ליבום ובא על שתיהן, אין ביאת השניה אוסרת את הראשונה, לפי שזקת שתיהן שוה מדרבנן, וכשבא על הראשונה נאסרה השניה בי'אסור שני בתים דרבנן. וכן אם היו הנשים קטנה וחרשת ונפלו ליבום, ובא יבם על הקטנה, ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל - לא אסר בכך את הקטנה ויכול לקיימה. שהרי קטנה כפק קנויה, ומפה נפשך הראשונה מתרת, שאם אינה קנויה גם לא היתה קנויה לאחיו והיא זרה, ואם היא קנויה הרי בביאתה נפטרה החרשת, וביאתה ביאת זנות בי'אסור שני בתים. אבל אם בא היבם על החרשת תחלה וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, פסל את הראשונה, ופסל בכך את החרשת ואסור לו לקיימה. כי חרשת קנינה 'משיר', כלומר שהיא קנויה במקצת, ואלו הקטנה על הצד שאכן קנויה לו, קנינה גמור, ובביאתה נאסרת החרשת עליו בי'אסור שני בתים, כיון שקנינה משיר. [ויש שגרסו שאף כשבא על הקטנה וחזר ובא על החרשת, פסל את הקטנה, ולדעתם גוזרים באפן זה משום האפן ההפוך שבא תחלה על החרשת ולבסוף על הקטנה]: **משנה יב** יבם שבא על שתי יבמות שקדושיהן שתי אחיות מדרבנן: היו שתי הנשים, פקחת וחרשת, בא היבם על הפקחת וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל את הפקחת, שבזאת הפקחת שזקתה מהתורה הפקיעה את זקת החרשת. בא יבם על החרשת, וחזר ובא על הפקחת, או שבא אחיו על הפקחת שקנינה גמור מהתורה, ופסל את החרשת שאינה קנויה לו אלא בקנין משיר מדרבנן, ואסור לו לקיימה משום אסור שני בתים: **משנה יג** היו שתי הנשים, שבא על שתי יבמות שקדושיהן שתי אחיות מדרבנן: מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות שאינן קרובות זו לזו, ומת, ובא יבם על הראשונה - על אחת מהן, וחזר ובא על השניה, או שבא אחיו של היבם על השניה, לא את הראשונה, והוא רשאי לקיימה. שקטנה הרי היא כפק קנויה, ומפה נפשך הראשונה מתרת עליו, כי אם קנויה לבעלה, הרי כשבא עליה יבמה, וביאת השניה - על ידו או על ידי אחיו - היתה ביאת זנות. ואם קטנה אינה קנויה, הרי גם לא היתה קנויה לאחיו, ונמצא שהן נשים זרות וכשבא על אחת מהם לא נאסרה השניה. אבל את השניה. אין ביאת השניה אוסרת את הראשונה שזקת שתיהן לפניו ליבום ובא על שתיהן, אין ביאת השניה אוסרת את הראשונה, לפי שזקת שתיהן שוה מדרבנן, וכשבא על הראשונה נאסרה השניה בי'אסור שני בתים דרבנן. וכן אם היו הנשים קטנה וחרשת ונפלו ליבום, ובא יבם על הקטנה, ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל - לא אסר בכך את הקטנה ויכול לקיימה. שהרי קטנה כפק קנויה, ומפה נפשך הראשונה מתרת, שאם אינה קנויה גם לא היתה קנויה לאחיו והיא זרה, ואם היא קנויה הרי בביאתה נפטרה החרשת, וביאתה ביאת זנות בי'אסור שני בתים. אבל אם בא היבם על החרשת תחלה וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, פסל את הראשונה, ופסל בכך את החרשת ואסור לו לקיימה. כי חרשת קנינה 'משיר', כלומר שהיא קנויה במקצת, ואלו הקטנה על הצד שאכן קנויה לו, קנינה גמור, ובביאתה נאסרת החרשת עליו בי'אסור שני בתים, כיון שקנינה משיר. [ויש שגרסו שאף כשבא על הקטנה וחזר ובא על החרשת, פסל את הקטנה, ולדעתם גוזרים באפן זה משום האפן ההפוך שבא תחלה על החרשת ולבסוף על הקטנה]: **משנה יב** יבם שבא על שתי יבמות שקדושיהן שתי אחיות מדרבנן: היו שתי הנשים, פקחת וחרשת, בא היבם על הפקחת וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל את הפקחת, שבזאת הפקחת שזקתה מהתורה הפקיעה את זקת החרשת. בא יבם על החרשת, וחזר ובא על הפקחת, או שבא אחיו על הפקחת שקנינה גמור מהתורה, ופסל את החרשת שאינה קנויה לו אלא בקנין משיר מדרבנן, ואסור לו לקיימה משום אסור שני בתים: **משנה יג** היו שתי הנשים, שבא על שתי יבמות שקדושיהן שתי אחיות מדרבנן: מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות שאינן קרובות זו לזו, ומת, ונפלו ליבום, אף שנשואי שתיהן מדרבנן, מכל מקום כיון שהן משני מינים, הרי מי שחפץ בה בעלה יותר היא נחשבת יותר לאשתו, וכיון שאינן יודעים במי חפץ יותר, **אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה,** שמא צרתה חשובה אשתו יותר וזקוקה יותר ליבום. ואם היה נשוי לפקחת [שאינה חרשת] ולחרשת, ומת ונפלו ליבום, **ביאת הפקחת** שזקתה מהתורה **פוטרת את החרשת** שזקתה מדרבנן, **ואין ביאת החרשת** שזקתה מדרבנן, **פוטרת את הפקחת** שזקתה מהתורה. וכן אם היה נשוי **לשתי יתומות קטנות** שאינן קרובות זו לזו, שנשואיהן מדרבנן, **ומת, ונפלו** לפני בעל הגדולה, **ביאת אחת מהן פוטרת צרתה** [וחליצה יוכל לעשות רק לכשתגדל, שחליצת קטנה פסולה (לעיל פי"ב מ"ד)]. **וכן** אם היה נשוי **לשתי חרשות** שנשואיהן מדרבנן, **ביאת אחת מהן פוטרת צרתה** [אבל חליצה פסולה בחרשת (שם)]. ואם היה נשוי **שתי נשים, קטנה וחרשת,** ומת ונפלו ליבום, אף שנשואי שתיהן מדרבנן, מכל מקום כיון שהן משני מינים, הרי מי שחפץ בה בעלה יותר היא נחשבת יותר לאשתו, וכיון שאינן יודעים במי חפץ יותר, **אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה,** שמא צרתה חשובה אשתו יותר וזקוקה יותר ליבום. ואם היה נשוי **לפקחת** שזקתה מהתורה **פוטרת את החרשת** שזקתה מדרבנן, **ואין ביאת החרשת** שזקתה מדרבנן, **פוטרת את הפקחת** שזקתה מהתורה. וכן אם היה נשוי **לשתי גדולה וקטנה, ביאת הגדולה פוטרת את הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרת את הגדולה:** **משנה ט** יבם

משניות מַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק יד המבוארות

דַּיָּן יְבָמָה הַמְּטוֹעֶנֶת שֶׁהַיָּבָם לֹא בָּא עָלֶיהָ: הַיְבָמָה שֶׁאָמְרָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִשֶּׁכָּנְסָה הַיָּבָם, **לֹא נִבְעַלְתִּי** לוֹ, וּבְיָדָהּ גֵּט שֶׁגֵּרְשָׁהּ הַיָּבָם, וְהִיא דּוֹרֶשֶׁת שֶׁיַּחֲלֹץ לָהּ כְּדֵי לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא, וְהוּא טוֹעֵן שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה חֲלִיצָה שֶׁבָּא עָלֶיהָ וְנַעֲשֵׂית אִשְׁתּוֹ וְגֵרְשָׁהּ בְּגֵט, הֲרֵי הִיא נֶאֱמֶנֶת וּבֵית דִּין **כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיַּחֲלֹץ לָהּ,** שֶׁעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם אָדָם עָשׂוּי לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לִבְעֹל אֶת יְבִמְתּוֹ. אֲבָל אִם טָעֲנָה כֵּן **לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם,** אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, שֶׁאֵין אָדָם עָשׂוּי שֶׁלֹּא לִבְעֹל בְּמֶשֶׁךְ זְמַן אָרֹךְ כָּל כָּךְ. אֶלָּא שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא, שֶׁכֵּן לִדְבָרֶיהָ הִיא זְקוּקָה לַחֲלִיצָה, וְ'שַׁוְיָא אַנַפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא', וְלָכֵן **מְבַקְּשִׁים הַיָּמְנוּ** [-מִמֶּנּוּ, מֵהֶיָּבָם] לְלֹא כְּפִיָּה **שֶׁיַּחֲלֹץ לָהּ. וּבִזְמַן שֶׁהוּא מוֹדֶה** שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה לוֹ, **אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיַּחֲלֹץ לָהּ** כְּדֵי לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא [וְאִם הוּא טוֹעֵן שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה וְהִיא טוֹעֶנֶת נִבְעֲלָתִי, הִיא נֶאֱמֶנֶת וְאֵינָהּ צְרִיכָה חֲלִיצָה]: **מִשְׁנָה יג יָבָם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבֵּם בִּגְלַל נֵדֶר שֶׁנָּדְרָה הַיְבָמָה:** הַנּוֹדֶרֶת הֲנָאָה מִיבָמָהּ, בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וּמֵת בַּעְלָהּ, וּמֵחֲמַת הַנֵּדֶר לֹא יָכוֹל הַיָּבָם לְכָנְסָהּ, בֵּית דִּין **כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיַּחֲלֹץ לָהּ** וְנוֹטֶלֶת אֶת כְּתֻבָּתָהּ. שֻׁמַּן הַסְּתָם כְּשֶׁנָּדְרָה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ לֹא חָשְׁבָה שֶׁבְּעִלָּתָהּ יָמוּת, וְנֵדֶר הֲנָאָה מֵהַיָּבָם מֵחֲמַת כַּעַס שֶׁהָיָה לָהּ עָלָיו, וְלֹא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִתְיַבֵּם אִם יָמוּת בַּעְלָהּ. אֲבָל אִם נָדְרָה כֵּן **לְאַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ** כְּשֶׁכִּבֵּר נָפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם, מִן הַסְּתָם הִתְפַּוְּנָה לִמְנֹעַ אֶת הַיִּבּוּם, וְלָכֵן אֵינוֹ חַיָּב לַחֲלֹץ לָהּ, אֲבָל **מְבַקְּשִׁין הַיְמֻנּוּ שֶׁיַּחֲלֹץ לָהּ** כְּדֵי חוֹלֶץ וְנוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ. **וְאִם** נִרְאָה שֶׁנִּתְכַּוְּנָה לְכָךְ [-לְפָטְרָהּ מִיִּבּוּם], אֲזַי **אֲפִלּוּ** נָדְרָה **בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ,**

רַק **מְבַקְּשִׁין הַיְמֻנּוּ שֶׁיַּחֲלֹץ לָהּ** בְּלֹא כְּפִיָּה:

פֶּרֶק יד יְבוּם וַחֲלִיצָה בְּחֵרֵשׁ וְחֵרֶשֶׁת שֶׁנִּשּׂוּאֵיהֶם מִדְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה א דִּין נִשּׂוּאֵי וְגֵרוּשֵׁי חֵרֵשׁ וְחֵרֶשֶׁת:** חֵרֵשׁ [-שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, וְאֵין בּוֹ דַּעַת לְקִנּוֹת וּלְהַקְנוֹת] **שְׁנָשָׂא פִּקֵּחַת** [-שֶׁאֵינָהּ חֵרֶשֶׁת], **וּפִקֵּחַ שֶׁנָּשָׂא חֵרֶשֶׁת,** חָלוּ הַנִּשּׂוּאִין מִדְּרַבָּנָן, **וְאִם רָצָה** הַבַּעַל לְגָרְשָׁהּ, **יוֹצִיא** אוֹתָהּ בְּגֵט, **וְאִם רָצָה** לְקַיְּמָהּ וְלֹא לְגָרְשָׁהּ, **יְקַיֵּם.** שֶׁכָּפְשׁוּ חֲכָמִים **שֶׁהוּא כּוֹנֵס בִּרְמִיזָה** - שֶׁמְּרַמֵּז שֶׁרוֹצֶה לְשֵׂאתָהּ, כָּךְ תִּקְנוּ שֶׁהוּא **מוֹצִיא בִּרְמִיזָה,** וְכוֹתְבִים לָהּ גֵּט עַל פִּי רְמִיזָתוֹ. וְכֵן חֵרֶשֶׁת שֶׁנִּשֵּׂאת עַל יְדֵי רְמִיזָה, מִתְגָּרֶשֶׁת עַל יְדֵי רְמִיזָה. **פִּקֵּחַ שֶׁנָּשָׂא פִּקֵּחַת** וְחָלוּ הַנִּשּׂוּאִין מֵהַתּוֹרָה, **וְנִתְחָרְשָׁה, אִם רָצָה** לְגָרְשָׁהּ, **יוֹצִיא** בְּגֵט, אַף שֶׁאֵין בָּהּ דַּעַת, שֶׁאֵין צָרִיךְ דַּעַת הָאִשָּׁה לְגֵרוּשִׁין, כְּפִי שֶׁיִּבְאַר לְהַלָּן. **וְאִם רָצָה** לְקַיְּמָהּ, **יְקַיֵּם.** אֲבָל אִם **נִשְׁתַּטְּתָה** הָאִשָּׁה אַחַר הַנִּשּׂוּאִין וְרוֹצֶה לְגָרְשָׁהּ, **לֹא יוֹצִיא,** שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לְגָרְשָׁהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יְנַהֲגוּ בָּהּ מִנְהַג הֶפְקֵר. וְאִם **נִתְחָרֵשׁ הוּא אוֹ נִשְׁתַּטָּה** לְאַחַר הַקִּדּוּשִׁין, **אֵינוֹ מוֹצִיא עוֹלָמִית** מִדְּאוֹרַיְתָא, עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא, שֶׁהֲרֵי הַקִּדּוּשִׁין חָלוּ מֵהַתּוֹרָה כְּשֶׁהָיָה פִּקֵּחַ, וַעֲתָּה אֵין בּוֹ דַּעַת לְגָרְשָׁהּ. **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, מִפְּנֵי מָה הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְחָרְשָׁה יוֹצְאָה** בְּגֵט, **וְהָאִישׁ שֶׁנִּתְחָרֵשׁ אֵינוֹ מוֹצִיא עוֹלָמִית,** הֲרֵי שְׁנֵיהֶם אֵינָם בְּנֵי דַּעַת, אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁנִּתְחָרֵשׁ אֵינוֹ מְגָרֵשׁ, כָּךְ אִם נִתְחָרְשָׁה הָאִשָּׁה אֵינוֹ יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ. **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אֵינוֹ דּוֹמֶה הָאִישׁ הַמְגָרֵשׁ לָאִשָּׁה הַמִּתְגָּרֶשֶׁת, שֶׁהָאִשָּׁה יוֹצְאָה לִרְצוֹנָהּ וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹנָהּ** וּמִתְגָּרֶשֶׁת אַף בְּעַל כָּרְחָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ' וּמַשְׁמַע אַף בְּעַל כָּרְחָהּ, וְאֵין צְרִיכִים אֶת דַּעְתָּהּ, וְלָכֵן אַף חֵרֶשֶׁת שֶׁאֵין בָּהּ דַּעַת יְכוֹלָה לְהִתְגָּרֵשׁ. **וְהָאִישׁ אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא לִרְצוֹנוֹ,** וְכֵיוָן שֶׁנִּתְחָרֵשׁ אֵין בּוֹ דַּעַת וְאֵינוֹ יָכוֹל לְגָרֵשׁ: **מִשְׁנָה ב גֵּרוּשִׁין בְּחֵרֶשֶׁת שֶׁהִשִּׂיאָהּ אֲבִיהָ וְגָדְלָה:** הֵעִיד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גֻּדְגְּדָה עַל הַחֵרֶשֶׁת **שֶׁהִשִּׂיאָהּ אֲבִיהָ** בְּקַטְנוּתָהּ וְחָלוּ קִדּוּשֶׁיהָ מֵהַתּוֹרָה, **שֶׁהִיא יוֹצְאָה בְּגֵט** אֲפִלּוּ אַחַר שֶׁגָּדְלָה וּפָקְעָה כֹּחַ הָאָב, וְאַף שֶׁאֵין בָּהּ דַּעַת, לְפִי שֶׁאֵין צָרִיךְ אֶת דַּעַת הָאִשָּׁה בְּגֵרוּשִׁין. וּמִכָּאן **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, **אַף זוֹ** הַפְקַחַת שֶׁנִּשְׂאֵת וְנִתְחָרְשָׁה, **כַּיּוֹצֵא בָּהּ,** וְיָכוֹל לְגָרְשָׁהּ מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם: **מִשְׁנָה ג יְבוּם וַחֲלִיצָה בְּחֵרֵשׁ וְחֵרֶשֶׁת:** **שְׁנֵי אַחִים חֵרְשִׁים, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת, אוֹ לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּקְחוֹת, אוֹ לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת שֶׁאַחַת מֵהֶן חֵרֶשֶׁת וְאַחַת פִּקֵּחַת, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת נְשׂוּאוֹת לִשְׁנֵי אַחִים פִּקְחִים, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִין חֵרְשִׁין, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִין, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ,** שֶׁבְּכָל הָאֳפָנִים הָאֵלּוּ חָלוּ שְׁנֵי הַקִּדּוּשִׁין מִדְּרַבָּנָן, וּמֵת אֶחָד מִן הָאַחִים בְּלֹא בָּנִים וְנָפְלָה אִשְׁתּוֹ לְיִבּוּם, הֲרֵי אֵלּוּ הַנָּשִׁים [-אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַמֵּת] **פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם,** כֵּיוָן שֶׁהִיא אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַיָּבָם, וְאַף שֶׁקִּדּוּשֵׁי אִשְׁתּוֹ הֵם מִדְּרַבָּנָן, הֲרֵי גַּם זִקַּת אֲחוֹתָהּ הַיְבָמָה אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. **וְאִם** הָיוּ **נָכְרִיּוֹת,** כְּלוֹמַר, אִם בָּאֳפָנִים הָאֲמוּרִים לֹא הָיוּ הַנָּשִׁים אֲחָיוֹת, וְנָפְלוּ לְיִבּוּם, **יִכָּנְסוּ** אוֹתָם הַיְבָמִים, וְלֹא יַחְלְצוּ, שֶׁאֵין חֲלִיצָה בְּחֵרֵשׁ וְחֵרֶשֶׁת, כְּמִבְאָר לְעֵיל (פי"ב מ"ד). **וְאִם** אַחַר שֶׁכָּנְסוּ **רָצוּ לְהוֹצִיא** אוֹתָן בְּגֵט, **יוֹצִיאוּ** בִּרְמִיזָה, שֶׁכֵּן כָּל זִקַּת הַיִּבּוּם בָּאָה מֵחֲמַת נִשּׂוּאִין דְּרַבָּנָן, וְלָכֵן יָכוֹל לְהוֹצִיא בְּגֵרוּשִׁין דְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה ד יְבוּם בִּשְׁנֵי אַחִים כְּשֶׁקִּדּוּשֵׁי אֶחָד מֵהֶם מִדְּרַבָּנָן:** **שְׁנֵי אַחִים אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּקְחוֹת,** שֶׁקִּדּוּשֵׁי הַפִּקֵּחַ חָלוּ מֵהַתּוֹרָה וְקִדּוּשֵׁי הַחֵרֵשׁ מִדְּרַבָּנָן, **וּמֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה הַפִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּקֵּחַת,** שֶׁנָּפְלָה אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ לְפָנָיו לְיִבּוּם, **תֵּצֵא** הַיְבָמָה לַשּׁוּק בְּלֹא יִבּוּם וַחֲלִיצָה, **מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה,** שֶׁהֲרֵי הִיא אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ הַמְקֻדֶּשֶׁת לוֹ מִן הַתּוֹרָה. וְאִם **מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל פִּקֵּחַת** שֶׁנָּפְלָה אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ לְפָנָיו לְיִבּוּם, **מוֹצִיא** אֶת **אִשְׁתּוֹ בְּגֵט,** שֶׁהֲרֵי אִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה לוֹ מִדְּרַבָּנָן אֲסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ קְזוּקָתוֹ' שֶׁזִּקַּת אֲחוֹתָהּ מִן הַתּוֹרָה שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ מִדְּאוֹרַיְתָא, **וּמֵת פִּקֵּחַ בַּעַל חֵרֶשֶׁת, מָה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, תֵּצֵא** הַיְבָמָה **מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה,** שֶׁאִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה לוֹ מִדְּאוֹרַיְתָא פּוֹטֶרֶת אֶת אֲחוֹתָהּ מִן הַיִּבּוּם. וְאִם **מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת** שֶׁנָּפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם מִן הַתּוֹרָה, אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה לוֹ מִדְּרַבָּנָן, **מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט,** שֶׁנֶּאֶסְרָה עָלָיו מִדְּרַבָּנָן, **אֲבָל לֹא אֶת אֲחוֹתָהּ,** שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ כֵּיוָן שֶׁאִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה לְעוֹלָם. שְׁנֵי אַחִים אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּקְחוֹת, מֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, תֵּצֵא מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה. מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאֵשֶׁת אָחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם. שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּקְחוֹת, אֶחָד חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, מָה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאֵשֶׁת אָחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם. שְׁנֵי אַחִים חֵרְשִׁים, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת, אוֹ לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּקְחוֹת, אוֹ לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת שֶׁאַחַת מֵהֶן חֵרֶשֶׁת וְאַחַת פִּקֵּחַת, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת נְשׂוּאוֹת לִשְׁנֵי אַחִים פִּקְחִים, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִין חֵרְשִׁין, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִין, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, שֶׁבְּכָל הָאֳפָנִים הָאֵלּוּ חָלוּ שְׁנֵי הַקִּדּוּשִׁין מִדְּרַבָּנָן, וּמֵת אֶחָד מִן הָאַחִים בְּלֹא בָּנִים וְנָפְלָה אִשְׁתּוֹ לְיִבּוּם, הֲרֵי אֵלּוּ הַנָּשִׁים [-אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַמֵּת] **פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם,** כֵּיוָן שֶׁהִיא אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַיָּבָם, וְאַף שֶׁקִּדּוּשֵׁי אִשְׁתּוֹ הֵם מִדְּרַבָּנָן, הֲרֵי גַּם זִקַּת אֲחוֹתָהּ הַיְבָמָה אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. **וְאִם** הָיוּ **נָכְרִיּוֹת,** כְּלוֹמַר, אִם בָּאֳפָנִים הָאֲמוּרִים לֹא הָיוּ הַנָּשִׁים אֲחָיוֹת, וְנָפְלוּ לְיִבּוּם, **יִכָּנְסוּ** אוֹתָם הַיְבָמִים, וְלֹא יַחְלְצוּ, שֶׁאֵין חֲלִיצָה בְּחֵרֵשׁ וְחֵרֶשֶׁת, כְּמִבְאָר לְעֵיל (פי"ב מ"ד). **וְאִם** אַחַר שֶׁכָּנְסוּ **רָצוּ לְהוֹצִיא** אוֹתָן בְּגֵט, **יוֹצִיאוּ** בִּרְמִיזָה, שֶׁכֵּן כָּל זִקַּת הַיִּבּוּם בָּאָה מֵחֲמַת נִשּׂוּאִין דְּרַבָּנָן, וְלָכֵן יָכוֹל לְהוֹצִיא בְּגֵרוּשִׁין דְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה ד יְבוּם בִּשְׁנֵי אַחִים כְּשֶׁקִּדּוּשֵׁי אֶחָד מֵהֶם מִדְּרַבָּנָן:** **שְׁנֵי אַחִים אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּקְחוֹת,** שֶׁקִּדּוּשֵׁי הַפִּקֵּחַ חָלוּ מֵהַתּוֹרָה וְקִדּוּשֵׁי הַחֵרֵשׁ מִדְּרַבָּנָן, **וּמֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, תֵּצֵא** מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה, שֶׁאִשַּׁת הַפִּקֵּחַ מְקֻדֶּשֶׁת לוֹ מֵהַתּוֹרָה וּפוֹטֶרֶת אֶת אֲחוֹתָהּ מֵהַלִּיצָה וְיִבּוּם. וְאִם **מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל חֵרֶשֶׁת,** שֶׁנָּפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם מֵהַתּוֹרָה, אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה לוֹ מִדְּרַבָּנָן, **וְאֶת אֶשֶׁת אָחִיו מוֹצִיא בַּחֲלִיצָה,** כֵּיוָן שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, אַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲלֹץ לָהּ, אַף שֶׁהִיא 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ' מִדְּרַבָּנָן. **שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אַחַת חֵרֶשֶׁת וְאַחַת פִּקֵּחַת,** הַחֵרֵשׁ מִדְּרַבָּנָן, **וּמֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, תֵּצֵא** מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה, שֶׁאִשַּׁת הַפִּקֵּחַ מְקֻדֶּשֶׁת לוֹ מֵהַתּוֹרָה וּפוֹטֶרֶת אֶת אֲחוֹתָהּ מֵהַלִּיצָה וְיִבּוּם. וְאִם **מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל חֵרֶשֶׁת,** שֶׁנָּפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם מֵהַתּוֹרָה, אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה לוֹ מִדְּרַבָּנָן, **וְאֶת אֶשֶׁת אָחִיו מוֹצִיא בַּחֲלִיצָה,** כֵּיוָן שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, אַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲלֹץ לָהּ, אַף שֶׁהִיא 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ' מִדְּרַבָּנָן. **שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אַחַת חֵרֶשֶׁת וְאַחַת פִּקֵּחַת, הַחֵרֵשׁ מִדְּרַבָּנָן, וּמֵת חֵרֵשׁ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל הַחֵרֶשֶׁת, תֵּצֵא** הַחֵרֶשֶׁת לַשּׁוּק בְּלֹא יִבּוּם וַחֲלִיצָה **מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה,** שֶׁאִשַּׁת הַפִּקֵּחַ מְקֻדֶּשֶׁת לוֹ מֵהַתּוֹרָה וּפוֹטֶרֶת אֶת אֲחוֹתָהּ מֵהַלִּיצָה וְיִבּוּם. וְאִם **מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל הַפִּקֵּחַת, מָה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל חֵרֶשֶׁת,** שֶׁנָּפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם מֵהַתּוֹרָה, אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה לוֹ מִדְּרַבָּנָן, **וְאֶת אֶשֶׁת אָחִיו מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט,** שֶׁנֶּאֶסְרָה עָלָיו מִדְּרַבָּנָן, **אֲבָל לֹא אֶת אֲחוֹתָהּ,** שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ כֵּיוָן שֶׁאִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה לְעוֹלָם.

שֶׁהֵיא 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ' מִדְּרַבָּנָן, וְלַחֲלֹץ לָהּ אֵינוֹ יָכוֹל כֵּיוָן שֶׁהוּא חֵרֵשׁ הַפָּסוּל לַחֲלִיצָה. **שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי נָכְרִיּוֹת** [-שֶׁאֵינָן אֲחָיוֹת] **פִּקְחוֹת, וּמֵת חֵרֵשׁ בַּעַל פִּקֵּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, אוֹ חוֹלֵץ אוֹ מְיַבֵּם,** שֶׁכֵּן יָבְמָה זוֹ הָיְתָה נְשׂוּאָה לְאָחִיו הַחֵרֵשׁ מִדְּרַבָּנָן וְנִפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם מִדְּרַבָּנָן. וְאִם מֵת פִּקֵּחַ **בַּעַל פִּקֵּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל פִּקֵּחַת, כּוֹנֵס** - מְיַבֵּם אוֹתָהּ [אַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲלֹץ, שֶׁאֵין חֵרֵשׁ חוֹלֵץ], **וְאֵינוֹ מוֹצִיא לְעוֹלָם** - אֵינוֹ יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ לְעוֹלָם, שֶׁאֵין גִּטּוֹ הַמּוֹעִיל מִתַּקָּנַת חֲכָמִים יָכוֹל לְהַפְקִיעַ אֶת זִקַּת יְבוּמֵי אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁהָיְתָה מְדֻאוֹרַיְתָא. **שְׁנֵי אַחִים פִּקְחִים נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי נָכְרִיּוֹת, אַחַת פִּקֵּחַת וְאַחַת חֵרֶשֶׁת, מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל חֵרֶשֶׁת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, כּוֹנֵס** [אֲבָל אֵינוֹ חוֹלֵץ, שֶׁאֵין חֲלִיצָה בְּחֵרֶשֶׁת]. **וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא** אַחַר שֶׁכָּנָסָהּ, **יוֹצִיא** בְּגֵט, שֶׁאִשָּׁה מִתְגָּרֶשֶׁת בְּעַל כָּרְחָהּ. וְאִם **מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל חֵרֶשֶׁת, כּוֹנֵס** [וְאֵינוֹ חוֹלֵץ, שֶׁאֵין חֲלִיצָה בְּחֵרֵשׁ], **וְאֵינוֹ מוֹצִיא** בְּגֵט **לְעוֹלָם,** שֶׁאֵין כֹּחַ בְּגֵרוּשֵׁי חֵרֵשׁ דִּרַבָּנָן, לְהַפְקִיעַ זִקַּת יְבוּמֵי אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁהָיְתָה מִן הַתּוֹרָה:

פֶּרֶק טו דִּינֵי עֵדוּת אִשָּׁה - עֵדוּת עַל מוֹת אָדָם, לְהַתֶּרֶת אִשְׁתּוֹ הֶעָגוּנָה. דִּין אִשָּׁה הַמְּעִידָה עַל בְּנָהּ אוֹ עַל יְבָמָהּ כְּדֵי לְהַפְטֵר אוֹ לְהִתְחַיֵּב בְּיִבּוּם, אוֹ מְעִידָה עַל אֲחוֹתָהּ כְּדֵי לְהַנְשֵׂא לְבַעְלָהּ. וְכֵן אִישׁ הַמְּעִיד עַל מוֹת אָחִיו לְשֵׂאת אֶת אִשְׁתּוֹ, אוֹ עַל מוֹת אִשְׁתּוֹ כְּדֵי לָשֵׂאת אֶת אֲחוֹתָהּ:

מִשְׁנָה א נֶאֱמָנוֹת אִשָּׁה לְהָעִיד שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ: הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם [כְּלוֹמַר, לְמָקוֹם רָחוֹק], **וְהָיָה שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ,** שֶׁלֹּא יָדוּעַ עַל קְטָטָה שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם, **וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם** - שֶׁאֵין זוֹ שָׁעַת מִלְחָמָה, **וּבָאָתָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי, תִּנָּשֵׂא** - מַתִּירִים לָהּ לְהִנָּשֵׂא לְאַחַר. וְכֵן אִם אֵין לָהּ בָּנִים וְיֵשׁ לְבַעְלָהּ אָח, וְאָמְרָה **מֵת בַּעְלִי, תִּתְיַבֵּם.** שֶׁבּוַדַּאי דִּקְדְּקָה הֵיטֵב שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ, כֵּיוָן שֶׁיּוֹדַעַת שֶׁאִם לֹא מֵת וְיָבוֹא אַחֵר שֶׁתִּנָּשֵׂא, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"י מ"א). אֲבָל אִם הָיָה **שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּמִלְחָמָה בָּעוֹלָם,** וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁתּוֹלָה שֶׁמֵּת כֵּיוָן שֶׁלֹּא רָאָתָה אוֹתוֹ זְמַן רַב וּסְבוּרָה שֶׁנֶּהֱרְגוּ מֵת בַּמִּלְחָמָה, אוֹ שֶׁרָאָתָה שֶׁהָפָה בַּמִּלְחָמָה וּסְבוּרָה שֶׁנֶּהֱרְגוּ מֵת, וְכֵן אִם הָיָה **קְטָטָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם,** וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁרוֹצָה לְהִנָּשֵׂא לְהֶאָסֵר עָלָיו, **וּבָאָתָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, אֶלָּא אִם כֵּן בָּאָתָה** מִמְּדִינַת הַיָּם כְּשֶׁהָיָא **בּוֹכָה וּבְגָדֶיהָ קְרוּעִין** עַל מוֹת בַּעְלָהּ, וּמִזֶּה מוּכָח שֶׁיּוֹדַעַת בְּבֵרוּר שֶׁמֵּת. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, לְדִבָּרֶיהָ פִּקֵּחַת תִּנָּשֵׂא עַל יְדֵי שֶׁתָּבוֹא כָּךְ לְבֵית דִּין, וְאִלּוּ שׁוֹטָה שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת לְהַעֲרִים וְלַעֲשׂוֹת זֹאת לֹא תִּנָּשֵׂא, אֶלָּא **אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ** נֶאֱמֶנֶת **וְתִנָּשֵׂא:**

מִשְׁנָה ב בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לְהַאֲמִין לְאִשָּׁה עַל מִיתַת בַּעְלָהּ **אֶלָּא בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר, וּבְאוֹתָהּ מְדִינָה, וְכַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה שֶׁקְּבוֹתָיו תִּקְּנוּ חֲכָמִים תַּקָּנָתָם,** שֶׁהָלְכוּ בְּנֵי אָדָם לְקִצּוֹר חִטִּים וְנָשַׁךְ נָחָשׁ אֶת אֶחָד מֵהֶם וָמֵת, וּבָאָה אִשְׁתּוֹ וְהֵעִידָה עַל כָּךְ בְּבֵית דִּין, וְשָׁלְחוּ וּמָצְאוּ כְּדִבָּרֶיהָ. וְהִתִּירוּ רַק

שְׁנֵי אַחִים, אֶחָד חֵרֵשׁ וְאֶחָד פִּקֵּחַ, נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי נָכְרִיּוֹת פִּקְחוֹת, מֵת חֵרֵשׁ בַּעַל פִּקֵּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, אוֹ חוֹלֵץ אוֹ מְיַבֵּם. מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל פִּקֵּחַת, כּוֹנֵס, וְאֵינוֹ מוֹצִיא לְעוֹלָם. שְׁנֵי אַחִים פִּקְחִים נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי נָכְרִיּוֹת, אַחַת פִּקֵּחַת וְאַחַת חֵרֶשֶׁת, מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל חֵרֶשֶׁת, מַה יַּעֲשֶׂה פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, כּוֹנֵס. וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא, יוֹצִיא. מֵת פִּקֵּחַ בַּעַל פִּקֵּחַת, מַה יַּעֲשֶׂה חֵרֵשׁ בַּעַל חֵרֶשֶׁת, כּוֹנֵס, וְאֵינוֹ מוֹצִיא לְעוֹלָם:

פרק טו א הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וּבָאָתָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי, תִּנָּשֵׂא. מֵת בַּעְלִי, תִּתְיַבֵּם. שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּמִלְחָמָה בָּעוֹלָם, קְטָטָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וּבָאָתָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, אֶלָּא אִם כֵּן בָּאָתָה בּוֹכָה וּבְגָדֶיהָ קְרוּעִין. אָמְרוּ לוֹ, אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ תִּנָּשֵׂא: **ב** בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר, וּבְאוֹתָהּ מְדִינָה, וְכַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי, אַחַת הַבָּאָה מִן הַזֵּיתִים, וְאַחַת הַבָּאָה מִן הַבָּצִיר, וְאַחַת הַבָּאָה מִמְּדִינָה לִמְדִינָה. לֹא דִּבְּרוּ חֲכָמִים בַּקָּצִיר אֶלָּא בַּהווֹה. חָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּבֵית שַׁמַּאי, תִּנָּשֵׂא וְתִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי, תִּנָּשֵׂא וְתִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ. אֶלָּא מַה רָאוּ חֲכָמִים לְהַתִּיר אֶת הַמָּמוֹן הַזֶּה לַבַּעַל? אֶלָּא שֶׁלֹּא יְהוּ הָאֲחִים נִכְנָסִים לַנַּחֲלָה עַל פִּיהָ. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל, לְפִי שֶׁמָּצִינוּ לְעִנְיַן מָמוֹן שֶׁאֵין הָאֲחִים נִכְנָסִים לַנַּחֲלָה - לִירֵשׁ אֶת הַבַּעַל עַל פִּיהָ, הֲרֵי שֶׁרַק לְעִנְיַן הָתֵר נִשּׂוּאִין הַקִּלּוּ חֲכָמִים לְהַאֲמִינָהּ, וְלֹא לְעִנְיַן גְּבִיַּת כְּתֻבָּה. הוֹסִיפוּ וְאָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, וַהֲלֹא אַף לִדְבָרֵיכֶם מִסֵּפֶר כְּתֻבָּתָהּ נִלְמַד שֶׁיֵּשׁ לָהּ לִגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהוּא כּוֹתֵב לָהּ בְּכְתֻבָּה, שֶׁאִם תִּנָּשֵׂאִי לְאַחֵר, תִּטְלִי מַה שֶּׁכָּתוּב לְיכִי [-לָךְ] וְכֵיוָן שֶׁהִתְנָה אֶת נְטִילַת הַכְּתֻבָּה בְּהֶתֵּר הַנִּשּׂוּאִין, הֲרֵי מְיֻדֶּה כְּשֶׁהִתִּירוּהָ לְהִנָּשֵׂא עַל סְמַךְ עֵדוּתָהּ, יֶשׁ לָהּ לִגְבּוֹת כְּתֻבָּה. וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי שֶׁגּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ:

מִשְׁנָה ד נָשִׁים שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת לְהָעִיד עַל מוֹת הַבַּעַל: הַכֹּל נֶאֱמָנִים לְהַעִידָהּ - לְהָעִיד לָאִשָּׁה שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ, אֲפִלּוּ אִשָּׁה אוֹ עֶבֶד, **חוּץ מֵחֲמוֹתָהּ** - אֵחוֹת בַּעְלָהּ, **וּבַת חֲמוֹתָהּ** - אֵשֶׁת בַּעְלָהּ הַשֹּׁנִיָּה, **וְצָרָתָהּ** - אֵשֶׁת בַּעְלָהּ מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת, **וּבַת בַּעְלָהּ** - אֵשֶׁת אֲחִי בַּעְלָהּ, שֶׁחֲזָקָתָן שֶׁשּׁוֹנְאוֹת אוֹתָהּ, וְיֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמִּעִידָה שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ כְּדֵי שֶׁתִּנָּשֵׂא וְתֵאָסֵר עַל בַּעְלָהּ [חֲמוֹתָהּ' לְפִי שֶׁאוֹמֶרֶת בְּלִבָּהּ, זוֹ תֹּאכַל כָּל מַה שֶּׁעָמַלְתִּי עֲבוּר בָּנַי. 'בַּת חֲמוֹתָהּ' לְפִי שֶׁאוֹמֶרֶת בְּלִבָּהּ שֶׁזּוֹ תִּירַשׁ אֶת כָּל עֲמַל אָבִי וְאִמִּי, עַל יְדֵי בַּעְלָהּ שֶׁהוּא אָחִי. 'צָרָתָהּ' לְפִי שֶׁזּוֹ לוֹקַחַת אֶת בַּעְלָהּ. 'יְבִמְתָּהּ' לְפִי שֶׁחוֹשֶׁשֶׁת שֶׁיָּמוּת בַּעְלָהּ וְיִתְיַבֵּם בַּעְלָהּ שֶׁל זוֹ וְתִהְיֶה צָרָתָהּ. 'בַּת בַּעְלָהּ' לְפִי שֶׁבָּאָה בִּמְקוֹם אִמָּהּ וְאוֹכֶלֶת כָּל עֲמָלָהּ]. **מַה בֵּין גֵּט** שֶׁבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם, שֶׁאַף נָשִׁים אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת לְהָעִיד עַל כְּשֵׁרוּתוֹ [כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת גִּטִּין (פ"ב מ"ז)], וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁהַגֵּט מְזֻיָּף וְכָנָתָהּ לְקַלְקְלָהּ, **לְמֵיתָה** שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת. מִשּׁוּם **שֶׁהַכְּתָב** שֶׁבַּגֵּט מוֹכִיחַ שֶׁאָכֵן גֵּרְשָׁהּ, וְאֵינָנוּ סוֹמְכִים רַק עַל עֵדוּתָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן מִיתַת הַבַּעַל שֶׁאֵין לָנוּ הוֹכָחָה אֶלָּא עַל פִּיהֶן. **עֵדִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת זֶה בְּעֵדוּת עַל מוֹת הַבַּעַל: עֵד** אֶחָד **אוֹמֵר מֵת** הַבַּעַל, **וְנִשְׂאַת** - וְהִתִּירוּ לָאִשָּׁה לְהִנָּשֵׂא, **וּבָא** עֵד **אַחֵר וְאָמַר לֹא מֵת** הַבַּעַל, הֲרֵי זוֹ **לֹא תֵצֵא** מֵהֶתֵּר הַנִּשּׂוּאִין שֶׁנִּתַּן לָהּ. **עֵד אוֹמֵר מֵת, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא מֵת** וַאֲפִלּוּ הֵם עֵדִים פְּסוּלִים, **אַף עַל פִּי שֶׁנִּשֵּׂאת** עַל פִּי הָעֵד הָרִאשׁוֹן, **תֵּצֵא** מִבַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי, שֶׁבְּעֵדוּת אִשָּׁה שֶׁהֶאֱמִינוּ עַד אֶחָד, כְּשֵׁרִים גַּם עֵדִים פְּסוּלִים, וְהוֹלְכִים אַחַר הָרַב. וְכֵן לְקַלָּא הוֹלְכִים אַחַר הָרַב וְאִם **שְׁנַיִם** פְּסוּלִים **אוֹמְרִים מֵת, וְעֵד** אֶחָד **אוֹמֵר לֹא מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁנִּשֵּׂאת** עַל פִּי הַשְּׁנַיִם עַד שֶׁבָּא הָעֵד הַמַּכְחִישָׁם, **תִּנָּשֵׂא:**

מִשְׁנָה ה צָרוֹת הַמַּכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ בְּעֵדוּת מִיתָּה: שְׁתֵּי נָשִׁים הַנְּשׂוּאוֹת לְאִישׁ אֶחָד שֶׁבָּאוּ מִמְּדִינַת הַיָּם, **אַחַת אוֹמֶרֶת מֵת הַבַּעַל, וְאַחַת אוֹמֶרֶת לֹא מֵת, זוֹ שֶׁאוֹמֶרֶת מֵת, תְּנָשֵׂא** - מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא, **וְתִטֹּל** אֶת דְּמֵי כְּתֻבָּתָהּ מִנְּכָסֵי בַּעְלָהּ. וְאַף שֶׁצָּרָתָהּ מְעִידָה שֶׁלֹּא מֵת, אֵין צָרָה נָאֱמֶנֶת בְּעֵדוּת אִשָּׁה (לעיל מ"ד). **וְזוֹ שֶׁאוֹמֶרֶת לֹא מֵת, לֹא תְּנָשֵׂא וְלֹא תִּטֹּל כְּתֻבָּתָהּ,** וְאֵין עֵדוּת צָרָתָהּ מוֹעִילָה לְהַתִּירָהּ, שֶׁאֵין צָרָה נָאֱמֶנֶת. אִם **אַחַת מֵהַצָּרוֹת אוֹמֶרֶת מֵת** בִּידֵי שָׁמַיִם, **וְאַחַת אוֹמֶרֶת נֶהֱרַג** בִּידֵי אָדָם, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הוֹאִיל וּמַכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ** יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא מְשַׁקְּרוֹת, **וַהֲרֵי אֵלּוּ לֹא יְנַשֵּׂאוּ.** [וּלְדַעַת רַבִּי מֵאִיר, כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאַחַת אוֹמֶרֶת מֵת וְאַחַת אוֹמֶרֶת לֹא מֵת, שֶׁמַּכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ לְגַמְרֵי, שֶׁשְּׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת]. **רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, הוֹאִיל וְזוֹ מוֹדוֹת שֶׁאֵינוֹ קַיָּם, הֲרֵי אֵלּוּ יְנַשֵּׂאוּ.** עַל פִּי שֶׁבְּעֵדוּת **עֵדִים הַמַּכְחִישִׁים בְּשִׁמְעִידִים יַחַד: עַד אוֹמֵר מֵת** הַבַּעַל, **וְעַד אַחֵר אוֹמֵר לֹא מֵת,** וּבָא הָעֵד הַשֵּׁנִי קֹדֶם שֶׁהִתִּירוּהָ בֵּית דִּין עַל פִּי עֵדוּת הָרִאשׁוֹן, וְכֵן אִם **אִשָּׁה אוֹמֶרֶת מֵת, וְאִשָּׁה** אַחֶרֶת **אוֹמֶרֶת לֹא מֵת** וַעֲדַיִן לֹא הִתִּירוּהָ, **הֲרֵי זוֹ לֹא תְּנָשֵׂא,** שֶׁעֵדוּת מֻכְחֶשֶׁת לְפָנֵינוּ, וְאֵין מַתִּירִין עַל פִּיהָ:

מִשְׁנָה ו אֲכִילַת תְּרוּמָה בְּעֵדוּת צָרָתָהּ שְׁמַת בַּעְלָהּ: הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, **וּבָאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי, תְּנָשֵׂא** - מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא, **וְתִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ, וְצָרָתָהּ אֲסוּרָה** לְהִנָּשֵׂא עַל פִּי עֵדוּתָהּ, לְפִי שֶׁחֲשׁוּדָה לְקַלְקֵל (לעיל מ"ד). וְאִם **הָיְתָה הַצָּרָה בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן** [וְלֹא הָיוּ לָהּ יְלָדִים מִבַּעְלָהּ, וְאִם מֵת בַּעְלָהּ אֲסוּרָה לָאֱכֹל בִּתְרוּמָה], תִּמָּשֵׁךְ **וְתֹאכַל בִּתְרוּמָה** בְּחֶזְקַת שֶׁבַּעְלָהּ קַיָּם, שֶׁכֵּשֵׁם שֶׁאֵין צָרָתָהּ נָאֱמֶנֶת לְהַשִּׂיאָהּ, כָּךְ אֵינָהּ נָאֱמֶנֶת לְפָסְלָהּ מִתְּרוּמָה, דִּבְרֵי **רַבִּי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאָתָהּ מִידֵי עֲבֵרָה,** כְּלוֹמַר בְּדָרָךְ זוֹ אֵינָהּ נִקְיָה מֵעֲבֵרָה, שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא אָכַן מֵת בַּעְלָהּ וַאֲסוּרָה בִּתְרוּמָה, **עַד שֶׁתְּהֵא אֲסוּרָה לְנָשׂוֹא** מֵחֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא מֵת וְצָרָתָהּ רוֹצָה לְקַלְקְלָהּ, וְגַם **אֲסוּרָה מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה** שֶׁמָּא אָכַן מֵת:

מִשְׁנָה ז כַּלָּה הַמְעִידָה עַל מוֹת בַּעְלָהּ וְחָמִיהָ: אִשָּׁה שֶׁהָלְכָה עִם בַּעְלָהּ וְחָמִיהָ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָאָה **וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת חָמִי, תְּנָשֵׂא וְתִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ, וַחֲמוֹתָהּ אֲסוּרָה** לְהִנָּשֵׂא, שֶׁאֵין הַכַּלָּה נֶאֱמֶנֶת לְהָעִיד לַחֲמוֹתָהּ שֶׁחֲשׁוּדָה לְקַלְקְלָהּ (לעיל מ"א), וְאַף שֶׁהַעִידָה שֶׁתְּחִלָּה מֵת בַּעְלָהּ וְנִמְצָא שֶׁכְּבָר אֵינָהּ כַּלָּתָהּ. וְאִם **הָיְתָה חֲמוֹתָהּ בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה** בְּחֶזְקַת שֶׁבַּעְלָהּ קַיָּם וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת כְּלָל לְדִבְרֵי כַּלָּתָהּ, דִּבְרֵי **רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאָתָהּ מִידֵי עֲבֵרָה, עַד שֶׁתְּהֵא אֲסוּרָה לְנָשׂוֹא** שֶׁמָּא לֹא מֵת. **מַחֲלוֹקוֹת דּוֹמוֹת שֶׁל רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא:** קִדֵּשׁ אַחַת מֵהֶן נָשִׁים בְּקִדּוּשֵׁי בִּיאָה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ קִדֵּשׁ, **כָּל אַחַת אוֹמֶרֶת אוֹתִי קִדֵּשׁ, נוֹתֵן גֵּט לְכָל אַחַת וְאַחַת** מִספֵּק מִתְּפַרְנְסָא הִיא הַמְקֻדֶּשֶׁת לוֹ, **וּמַנִּיחַ דְּמֵי כְּתֻבָּה אַחַת בֵּינֵיהֶן** - בִּפְנֵיהֶן בְּבֵית דִּין, **וּמִסְתַּלֵּק** מֵהֶן, שֶׁהֲרֵי לֹא קִדֵּשׁ אֶלָּא אַחַת, דִּבְרֵי **רַבִּי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאָתוֹ מִידֵי עֲבֵרָה** - שֶׁקִּדֵּשׁ בְּבִיאָה אַף שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ בְּבִיאָה מִשּׁוּם פְּרִיצוּתָא, **עַד שֶׁיִּתֵּן גֵּט וּכְתֻבָּה לְכָל אַחַת וְאַחַת** מֵחֲמַשׁ הַנָּשִׁים. וְכֵן נֶחְלְקוּ בְּאֹפֶן שֶׁגָּזַל אֶחָד **מֵחֲמִשָּׁה** אֲנָשִׁים, **וְאֵין יוֹדֵעַ** מֵאֵיזֶה **גָּזַל, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר אוֹתִי גָּזַל, מַנִּיחַ גְּזֵלָה בֵּינֵיהֶן** - בִּפְנֵיהֶן בְּבֵית דִּין, **וּמִסְתַּלֵּק, דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאָתוֹ מִידֵי עֲבֵרָה, עַד שֶׁיִּתֵּן גֵּט וּכְתֻבָּה לְכָל אַחַת וְאַחַת, מֵאֵיזֶה גָּזַל, כָּל אֶחָד אוֹמֵר אוֹתִי גָּזַל, מַנִּיחַ גְּזֵלָה בֵּינֵיהֶן וּמִסְתַּלֵּק, דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאָתוֹ מִידֵי עֲבֵרָה, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם גְּזֵלָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד:** **ח** הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא **וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנִי, תְּנָשֵׂא, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. מֵת בְּנִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. וְחוֹשְׁשִׁים לְדִבְרֶיהָ, וְחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת:** **ט** נִתַּן לִי בֵּן בִּמְדִינַת הַיָּם, וְאָמְרָה **מֵת בְּנִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי, נֶאֱמֶנֶת. מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. וְחוֹשְׁשִׁים לְדִבְרֶיהָ, וְחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת:** **י** נִתַּן לִי יָבָם בִּמְדִינַת הַיָּם, **וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת יְבָמִי, נֶאֱמֶנֶת. מֵת יְבָמִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. וְחוֹשְׁשִׁים לְדִבְרֶיהָ, וְחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת:** **יְבָמִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי, הֲרֵי הִיא נֶאֱמֶנֶת** בִּשְׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ וּמֻתֶּרֶת לַשּׁוּק, שֶׁכֵּן כְּשֶׁיָּצְאָה הָיְתָה בְּחֶזְקַת שֶׁאֵינָהּ יְבִימָה, וְנֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁעוֹדָהּ בַּחֶזְקָה זוֹ, שֶׁהַפָּה שֶׁאָסַר הוּא הַפָּה שֶׁהִתִּיר. אֲבָל אִם **הָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ וְיָבְמָהּ לִמְדִינַת הַיָּם,** בְּחֶזְקַת זְקוּקָה לְיִבּוּם לְכְשֶׁיָּמוּת בַּעְלָהּ, וּכְשֶׁחָזְרָה **אָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת יְבָמִי,** אוֹ **יְבָמִי וְאַחַר כָּךְ בַּעְלִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת** לְהַתִּיר עַצְמָהּ לַשּׁוּק, וּלְהוֹצִיא עַצְמָהּ מֵחֶזְקָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיְתָה זְקוּקָה לְיָבָם. **שֶׁאֵין הָאִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר מֵת יְבָמִי כְּדֵי שֶׁתִּנָּשֵׂא** לַשּׁוּק. וְכֵן **לֹא נֶאֱמֶנֶת אִשָּׁה לוֹמַר מֵתָה אֲחוֹתִי כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס לְבֵיתוֹ** שֶׁל בַּעַל אֲחוֹתָהּ, שֶׁאָסוּר בָּהּ בְּחַיֵּי אִשְׁתּוֹ. **נֶאֱמָנוּת אִישׁ הַמֵּעִיד עַל מוֹת אָחִיו אוֹ מוֹת אִשְׁתּוֹ:** וְכֵן אֵין הָאִישׁ נֶאֱמָן לוֹמַר **מֵת אָחִי כְּדֵי שֶׁייַּבֵּם** אֶת אִשְׁתּוֹ, שֶׁמָּא עֵינָיו נָתַן בָּהּ וּמְשַׁקֵּר, וּמֵאוֹתוֹ הַטַּעַם **לֹא** הֶאֱמִינוּהוּ לוֹמַר **מֵתָה אִשְׁתִּי כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂא** אֶת אֲחוֹתָהּ שֶׁל אִשְׁתּוֹ:

פֶּרֶק טז דִּין יִבּוּם בְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ בָּנִים אוֹ אַחִים לְבַעְלָהּ. דִּינֵי עֵדוּת עַל בַּעַל שֶׁמֵּת, אֹפֶן זִהוּיוֹ, עֵדוּת שֶׁאֵינָהּ בְּרוּרָה - כְּגוֹן שֶׁרָאוּהוּ חַי וְתָלוּי אוֹ שֶׁנָּפַל לַמַּיִם, עֵדוּת פְּסוּלִים כְּמוֹ אִשָּׁה קָטָן וְגוֹי, וְנֶאֱמָנוּת עַד אֶחָד:

מִשְׁנָה א הֲלָכָה לִמְדִינַת הַיָּם אִם חוֹשְׁשִׁים שֶׁצָּרִיכָה יִבּוּם: הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ **בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, וְצָרָתָהּ וְצָרַת בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם,** וְאֵינָן יוֹדְעוֹת אִם בָּנִים לְאֶחָד מֵהֶן, **וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מֵת בַּעְלֵיךְ, לֹא תִּנָּשֵׂא** לַשּׁוּק, שֶׁמָּא מֵת בְּלֹא בָּנִים, וּזְקוּקָה לְיִבּוּם, **וְכֵן לֹא תִּתְיַבֵּם, עַד שֶׁתֵּדַע בְּבֵרוּר שֶׁמָּא**

פרק טז א הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ וְצָרָתָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מֵת בַּעְלֵיךְ, לֹא תִּנָּשֵׂא וְלֹא תִּתְיַבֵּם עַד שֶׁתֵּדַע שֶׁמָּא

מְעֻבֶּרֶת הִיא צָרָתָהּ, וְאִם כֵּן מֵת בַּעְלָהּ עִם זָרַע, וַאֲסוּרָה עַל הַיָּבָם כְּדִין 'אֵשֶׁת אָח שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים'. אִשָּׁה שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ וְאֵין לוֹ אָח לְיַבְּמָהּ, אֲבָל הָיְתָה לָהּ חָמוֹת [-אִם בַּעְלָהּ] שֶׁהָלְכָה לְמִדִּינַת הַיָּם, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁמָּא יָלְדָה שָׁם בֵּן זָכָר, וּזְקוּקָה לְיִבּוּם, כִּי יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי סְפֵקוֹת, שֶׁמָּא כְּבָר לֹא יָלְדָה, וְשֶׁמָּא יָלְדָה נְקֵבָה [וְאִלּוּ בָּאפֵּן הַקּוֹדֵם אֲפִלּוּ אִם יָלְדָה נְקֵבָה פְּטוּרָה מִיִּבּוּם]. וְאִם יָצְתָה חֲמוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא מְלֵאָה [-מְעֻבֶּרֶת], חוֹשֶׁשֶׁת הַכַּלָּה שֶׁמָּא נוֹלַד לַחֲמוֹתָהּ בֵּן זָכָר, כֵּיוָן שֶׁהוּא סָפֵק אֶחָד, וַאֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לַשּׁוּק עַד שֶׁיִּתְבָּרֵר הַדָּבָר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת, כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי סְפֵקוֹת, שֶׁמָּא הִפִּילָה וְשֶׁמָּא יָלְדָה נְקֵבָה:

מִשְׁנָה ב נְשֵׁי שְׁנֵי אַחִים הַמְּעִידוֹת עַל מוֹת בַּעְלֵיהֶן: **שְׁתֵּי יְבָמוֹת** - נָשִׁים הַנְּשׂוּאוֹת לִשְׁנֵי אַחִים וְאֵין לָהֶם בָּנִים, **זוֹ אוֹמֶרֶת מֵת בַּעְלִי, וְזוֹ אוֹמֶרֶת מֵת בַּעְלִי,** הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לַשּׁוּק **מִפְּנֵי בַּעְלָהּ שֶׁל זוֹ** שֶׁהוּא אֲחִי בַּעְלָהּ - יְבָמָה, וְאַף שֶׁאִשְׁתּוֹ מְעִידָה שֶׁהוּא מֵת. **לָזוֹ** יֵשׁ **עֵדִים** שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ **וְלָזוֹ אֵין עֵדִים, אֶת** - זֹאת **שֶׁיֵּשׁ לָהּ עֵדִים** שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ **אֲסוּרָה** לַשּׁוּק, שֶׁמָּא יְבָמָה חַי, שֶׁאֵין עֵדִים שֶׁמֵּת, **וְאֶת** - וְזֹאת **שֶׁאֵין לָהּ עֵדִים** שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ **מֻתֶּרֶת** לַשּׁוּק, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ עֵדִים שֶׁיְּבָמָה מֵת, וְאֵינָהּ זְקוּקָה לְיִבּוּם, וְעַל בַּעְלָהּ נֶאֱמָנֶת לוֹמַר שֶׁמֵּת גַּם בְּלִי עֵדִים. **לָזוֹ** יֵשׁ **בָּנִים מִבַּעְלָהּ, וְלָזוֹ אֵין בָּנִים מִבַּעְלָהּ, אֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּנִים מֻתֶּרֶת** לַשּׁוּק, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ זְקוּקָה לְיָבָמָהּ אַף אִם הוּא חַי, **וְאֶת שֶׁאֵין לָהּ בָּנִים, אֲסוּרָה,** שֶׁמָּא יְבָמָהּ חַי וְהִיא זְקוּקָה לְיִבּוּם לְפִי שֶׁאֵין לָהּ בָּנִים. **נִתְיַבְּמוּ** שְׁתֵּי הַנָּשִׁים לִשְׁנֵי אַחִים נוֹסָפִים שֶׁהָיוּ כָּאן, עַל פִּי דִּבְרֵי עַצְמָן, שֶׁכָּל אַחַת נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ לְהִנָּשֵׂא לַיָּבָם, **וּמֵתוּ הַיְּבָמִין** גַּם הֵם בְּלִי בָּנִים, **אֲסוּרוֹת לְהִנָּשֵׂא** לַשּׁוּק, שֶׁאַף שֶׁלְּעִנְיַן הַיִּבּוּם הָיְתָה כָּל אַחַת נֶאֱמֶנֶת, אַךְ לְעִנְיַן הֶתֵּר לַשּׁוּק אֵינָן יְכוֹלוֹת לִסְמֹךְ הָאַחַת עַל עֵדוּת חֲבֶרְתָּהּ, וְעַל כָּל אַחַת לְחוּשׁ שֶׁמָּא בַּעְלָהּ הַקּוֹדֵם שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ חַי וּזְקוּקָה לְיִבּוּמוֹ. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הוֹאִיל וְהֻתְּרוּ** אוֹתָן נָשִׁים **לַיְּבָמִין** מִכֹּחַ הָעֵדוּת שֶׁהֵעִידוּ עַל עַצְמָן, בְּחֶזְקַת שֶׁבַּעְלֵיהֶן הָרִאשׁוֹנִים מֵתוּ, **הֻתְּרוּ** עַתָּה עַל פִּי אוֹתָהּ עֵדוּת לְהִנָּשֵׂא **לְכָל אָדָם,** וְאֵין לְחוּשׁ שֶׁמָּא הַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים חַיִּים:

מִשְׁנָה ג הֻבְּרַ אָדָם בְּעֵדוּת עַל מוֹתוֹ: **אֵין מְעִידִין** עַל אָדָם שֶׁמֵּת כְּדֵי לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ, **אֶלָּא עַל פִּי** זֶהוּי **הַפְּרִצוּף פָּנִים עִם הַחֹטֶם** [-הָאַף], אֲבָל אִם לֹא רָאוּ פַּרְצוּף פָּנָיו אוֹ שֶׁנִּטַּל חָטְמוֹ, אֵין מְעִידִים עָלָיו שֶׁמָּא אֵין זֶה הוּא, **וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ **סִימָנִין** שֶׁאֲנָשִׁים מֻבְהָקִים **בְּגוּפוֹ** וְסִימָנִים אֲפִלּוּ מֻבְהָקִים **בְּכֻלָּיו** [-בְּגָדָיו], שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא הִשְׁאִילָם. **אֵין מְעִידִין אֶלָּא עַד שֶׁיִּרְאוּ שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ, וַאֲפִלּוּ רָאוּהוּ מֻגָּיד** - מֻנָּח עִם חֲבוּרוֹת חָרֵב, **וְצָלוּב** - תָּלוּי, **וְהַחַיָּה אוֹכֶלֶת בּוֹ** [-בְּמָקוֹם שֶׁאֵין נַפְשׁוֹ יוֹצֵאת], אֵין מְעִידִים עָלָיו שֶׁמֵּת, שֶׁמָּא הִתְרַפֵּא אוֹ נִצַּל וְחַי. **אֵין מְעִידִין אֶלָּא** אִם רָאוּהוּ **עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים** לְמִיתָתוֹ, אֲבָל לְאַחַר מִכָּאן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהִשְׁתַּנָּה מַרְאֵה פָּנָיו וְהוּא אָדָם אַחֵר. **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר, לֹא כָּל הָאָדָם וְלֹא כָּל הַמָּקוֹם וְלֹא כָּל הַשָּׁעוֹת שָׁוִין,** שֶׁגּוּף אָדָם שָׁמֵן מְמַהֵר לְהִתְנַפֵּחַ וּלְהִשְׁתַּנּוֹת, וְכֵן גּוּף הַמֻּטָּל בַּשֶּׁמֶשׁ, אוֹ בִּימוֹת הַחַמָּה כְּשֶׁהָעוֹלָם חַם. וְלָכֵן הַכֹּל תָּלוּי בְּגוּף הַמֵּת, וּבַמָּקוֹם וּבַזְּמַן שֶׁנִּמְצָא, בֵּין לְקֻלָּא וּבֵין לְחֻמְרָא:

מִשְׁנָה ד עֵדוּת עַל אָדָם שֶׁנָּפַל לַמַּיִם: **נָפַל לְמַיִם** וְנָעְלַם מֵעֵינֵי הָעוֹמְדִים שָׁם, **בֵּין** בְּמַיִם **שֶׁיֵּשׁ לָהֶן סוֹף** - שֶׁהָעוֹמֵד בִּמְקוֹם הַנְּפִילָה רוֹאֶה אֶת סוֹף הַמַּיִם בְּכָל הַצְּדָדִים, וְהָיָה רוֹאֶה אֶת הַטּוֹבֵעַ אִם הָיָה עוֹלֶה מֵהַמַּיִם, **בֵּין** בְּמַיִם **שֶׁאֵין לָהֶן סוֹף** - שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִרְאוֹת אֶת סוֹף הַמַּיִם בְּכָל הַצְּדָדִים, **אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה,** שֶׁאַף שֶׁלֹּא עָלָה מִן הַמַּיִם, אֶפְשָׁר שֶׁהוּא חַי אֶלָּא מְעֻבֶּרֶת הִיא צָרָתָהּ. וְהָיְתָה לָהּ חָמוֹת, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת. יָצְתָה מְלֵאָה, חוֹשֶׁשֶׁת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת:

ב שְׁתֵּי יְבָמוֹת, זוֹ אוֹמֶרֶת מֵת בַּעְלִי וְזוֹ אוֹמֶרֶת מֵת בַּעְלִי, זוֹ אֲסוּרָה מִפְּנֵי בַּעְלָהּ שֶׁל זוֹ, וְזוֹ אֲסוּרָה מִפְּנֵי בַּעְלָהּ שֶׁל זוֹ. לָזוֹ עֵדִים וְלָזוֹ אֵין עֵדִים, אֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ עֵדִים אֲסוּרָה, וְאֶת שֶׁאֵין לָהּ עֵדִים מֻתֶּרֶת. לָזוֹ בָּנִים וְלָזוֹ אֵין בָּנִים, אֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּנִים מֻתֶּרֶת, וְאֶת שֶׁאֵין לָהּ בָּנִים אֲסוּרָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר, לֹא כָּל הָאָדָם וְלֹא כָּל הַמָּקוֹם וְלֹא כָּל הַשָּׁעוֹת שָׁוִין: **ד** נָפַל לַמַּיִם, בֵּין שֶׁיֵּשׁ לָהֶן סוֹף, בֵּין שֶׁאֵין לָהֶן סוֹף, אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּפַל לַבּוֹר הַגָּדוֹל, וְעָלָה לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֶׂה בְּסוּמְא שֶׁיָּרַד לִטְבֹּל בַּמְּעָרָה, שֶׁמֵּימֶיהָ הֵם מַיִם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סוֹף, וְיָרַד מוֹשְׁכוֹ [-מְלַוֵּהוּ] אַחֲרָיו, וְלֹא יָצְאוּ מִשָּׁם. וְשָׁהוּ הָעוֹמְדִים לְיַד הַמְּעָרָה כְּדֵי שְׁתֵּצֵא נַפְשָׁם - זְמַן שֶׁלֹּא יוּכְלוּ עוֹד לִחְיוֹת בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְהִשִּׂיאוּ חֲכָמִים אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם בְּחֶזְקַת שֶׁמֵּתוּ. וְדֶעָה זוֹ הִיא כְּדַעַת חֲכָמִים בַּבָּרַיְתָא, שֶׁבְּמַיִם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סוֹף שֶׁאֵין לְחוּשׁ שֶׁעָלָה מִיָּד בְּמָקוֹם אַחֵר, דַּי שֶׁיִּרְאוּ הָעֵדִים שֶׁלֹּא עָלוּ בְּשִׁעוּר זְמַן שֶׁל 'כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ', כְּדֵי לְהַתִּיר אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם. **וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּעַסְיָא, בְּאֶחָד שֶׁשִּׁלְשְׁלוּהוּ לַיָּם** בְּחֶבֶל, **וּכְשֶׁבָּאוּ** לְהַעֲלוֹתוֹ **לֹא עָלָה בְּיָדָם אֶלָּא רַגְלוֹ. וְאָמְרוּ חֲכָמִים,** אִם נִקְטְעָה רַגְלוֹ **מִן הָאַרְכֻּבָּה** [-הַבֶּרֶךְ] **וּלְמַעְלָה,** שְׁבָּבָר נַעֲשָׂה טְרֵפָה, **תִּנָּשֵׂא** אִשְׁתּוֹ, כִּי וַדַּאי מֵת. אֲבָל אִם נִקְטְעָה **מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַטָּה, לֹא תִּנָּשֵׂא,** שֶׁיָּם הוּא מַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, וְאֶפְשָׁר שֶׁעָלָה מִיָּד בְּמָקוֹם אַחֵר וְעוֹדֶנּוּ חַי:

מִשְׁנָה ה קָלָא נוֹסֶפֶת בְּעֵדוּת אִשָּׁה: **אֲפִלּוּ שָׁמַע מִן הַנָּשִׁים** שֶׁאֵינָן מִתְכַּוְּנוֹת לְהָעִיד, שֶׁהֵן **אוֹמְרוֹת** לְפִי תֻּמָּן 'מֵת אִישׁ פְּלוֹנִי', **דַּיּוֹ** - דַּי בְּכָךְ, וְיָכוֹל לְהָעִיד עַל מוֹתוֹ וּלְהַתִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִלּוּ שָׁמַע מִן הַתִּינוֹקוֹת** שֶׁאוֹמְרִים זֶה לָזֶה, 'הֲרֵי אָנוּ הוֹלְכִין לִסְפֹּד וְלִקְבֹּר אֶת אִישׁ פְּלוֹנִי'. [וּמִבֹּאר בַּגְּמָרָא שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁהֵם בָּאִים מִלְּסָפְדוֹ וּמִלְּקָבְרוֹ, וְשֶׁיִּשְׁמַע שֶׁהֵם מִסַּפְּרִים מֵעִנְיְנֵי הַהֶסְפֵּד, כַּמָּה חֲכָמִים וְסַפָּדָנִים הָיוּ שָׁם. כִּי בְּלֹא זֹאת יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁקְּבָרוּ נָמָלָה אוֹ חָגָב וְקָרְאוּ שְׁמוֹ בְּשֵׁם אָדָם פְּלוֹנִי, כְּדַרְכָּהּ מִשְׁחַק הַתִּינוֹקוֹת]. **כַּוָּנָה לְעֵדוּת בְּעֵדוּת אִשָּׁה:** מְקַבְּלִים עֵדוּת עַל מִיתַת הַבַּעַל, **בֵּין שֶׁהוּא** [-הָעֵד] **מִתְכַּוֵּן** לְהָעִיד, **וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן** אֶלָּא מֵסִיחַ לְפִי תֻּמּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא אוֹמֵר,** בְּעֵד **יִשְׂרָאֵל** אֵין מְקַבְּלִים דְּבָרָיו **עַד שֶׁיִּהְיֶה מִתְכַּוֵּן** לְעֵדוּת. **וּבְעֵד גּוֹי, אַדְרַבָּה אִם הָיָה מִתְכַּוֵּן** לְהָעִיד **אֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת,** שֶׁמָּא הוּא מְשַׁקֵּר, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא בְּמֵסִיחַ לְפִי תֻּמּוֹ:

מִשְׁנָה ו קְלוֹת נוֹסָפוֹת בְּעֵדוּת עַל מִיתַת **הַבַּעַל: מְעִידִין** עַל מַת כְּדֵי לְהַתִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ, אַף אִם הָעֵד רָאָהוּ בַּלַּיְלָה **לְאוֹר הַנֵּר וּלְאוֹר הַלְּבָנָה,** וְכֵן **מְשַׁיְּרִין** אֶת הָאִשָּׁה **עַל פִּי בַּת קוֹל** - שֶׁשָּׁמְעוּ קוֹל הָאוֹמֵר 'פְּלוֹנִי מֵת' וְלֹא רָאוּ דְּמוּת אָדָם. **מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁעָמַד עַל רֹאשׁ הֶהָר וְאָמַר, 'אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי מֵת', הָלְכוּ** לִרְאשׁ הֶהָר **וְלֹא מָצְאוּ שָׁם אָדָם, וְהִשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ** עַל פִּי בַּת קוֹל זוֹ. **וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּצַלְמוֹן** [-שֵׁם מָקוֹם], **בְּאֶחָד שֶׁאָמַר, 'אֲנִי אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי, נְשָׁכַנִי נָחָשׁ, וַהֲרֵי אֲנִי מֵת', וְהָלְכוּ** וּמָצְאוּהוּ מֵת **וְלֹא הִכִּירוּהוּ** שֶׁהוּא זֶה, שֶׁהִשְׁתַּנְּתָה צוּרָתוֹ מֵחֲמַת הַנְּשִׁיכָה, **וְהִשִּׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ** עַל פִּי דִּבְרֵיהֶן:

מִשְׁנָה ז קְבִיעַת הַהֲלָכָה לְהַתִּיר אִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד: **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כְּשֶׁיָּרַדְתִּי** מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **לִנְהַרְדְּעָא** [-עִיר בְּבָבֶל] **כְּדֵי לְעַבֵּר** אֶת **הַשָּׁנָה, מָצָאתִי** אֶת **נְחֶמְיָה אִישׁ בֵּית דְּלִי, אָמַר לִי, שָׁמַעְתִּי שֶׁאֵין הַחֲכָמִים מַשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל פִּי עֵד אֶחָד** הַמַּעִיד שֶׁבַּעְלָהּ מֵת, **אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא** הוּא הַיָּחִיד שֶׁמַּתִּירָהּ עַל פִּי עֵד אֶחָד. **וְנוּמֲתִי** [-וְאָמַרְתִּי] **לוֹ, אֵכֵן כֵּן הַדְּבָרִים. אָמַר לִי, אֱמֹר לָהֶם מִשְּׁמִי, אַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁהַמְּדִינָה מְשֻׁבָּשֶׁת בִּגְיָסוֹת** - שֶׁהַדְּרָכִים מְסֻכָּנוֹת מֵחֲמַת הַחַיָּלִים שֶׁבָּהֶם, וְאֵינִי יָכוֹל לָבוֹא בְּעַצְמִי וּלְהָעִיד מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי, וּלְפִיכָךְ מוֹסֵר אֲנִי עֵדוּת זוֹ עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. כָּךְ **מְקֻבָּלַנִי מֵרַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, שֶׁמַּשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד.** וּמַמְשִׁיךְ רַבִּי עֲקִיבָא, **וּכְשֶׁבָּאתִי** לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **וְהִרְצִיתִי** אֶת **הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שָׁמַח לִדְבָרַי וְאָמַר, מָצְאנוּ חָבֵר לְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא,** וְהוּא רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן.

משניות

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק א

מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִזְכַּר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהֶחֱרִגוּ הֲרוּגִים בְּתֵל אַרְזָא, וְהִשִּׁיא רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם עַל פִּי עֵד אֶחָד וּכְעֵדוּתוֹ שֶׁל נָחְמָיָה, (וּמֵאוֹתָהּ שָׁעָה הֶחֱזִקוּ - נִקְבָּעָה הַהֲלָכָה **לִהְיוֹת מַשִּׂיאִין** אִשָּׁה **עַל פִּי עֵד אֶחָד**). וְכֵן הֶחֱזִקוּ **לִהְיוֹת מַשִּׂיאִין** אוֹתָהּ גַּם בְּעֵדוּת עֵד שֶׁשָּׁמַע מִפִּי עֵד אַחֵר שֶׁהוּא רָאָה שֶׁבַּעְלָהּ מֵת, וְכֵן בְּעֵדוּת **מִפִּי עֶבֶד** אוֹ **מִפִּי אִשָּׁה** אוֹ **מִפִּי שִׁפְחָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמְרִים, אֵין מַשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד,** אֶלָּא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אֵין מַשִּׂיאִין אִשָּׁה **לֹא עַל פִּי אִשָּׁה** הַמְּעִידָה **וְלֹא עַל פִּי עֶבֶד וְלֹא עַל פִּי שִׁפְחָה וְלֹא עַל פִּי קְרוֹבִים. אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים **לְרַבִּי** עֲקִיבָא, רְאָיָה שֶׁאִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת, **מִמַּעֲשֶׂה בִּבְנֵי לֵוִי שֶׁהָלְכוּ לְצַעֵר עִיר הַתְּמָרִים, וְחָלָה אֶחָד מֵהֶם בַּדֶּרֶךְ, וַהֲבִיאוּהוּ בְּפֻנְדָּק, וּבַחֲזָרָתָם אָמְרוּ לַפֻּנְדָּקִית אַיֵּה חֲבֵרֵנוּ, אָמְרָה לָהֶם מֵת וּקְבַרְתִּיו, וְהִשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, וְלֹא תִּהֵא כּוֹהֶנֶת כְּפֻנְדָּקִית. אָמַר לָהֶם, לְכֻשֶּׁתִּהֵא הוֹצִיאָה לָהֶם מַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ וְסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ:

סְלִיק מַסֶּכֶת יְבָמוֹת

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת

פרק א בְּתוּלָה נִשֵּׂאת לְיוֹם הָרְבִיעִי, וְאַלְמָנָה לְיוֹם הַחֲמִישִׁי. שֶׁפַּעֲמַיִם בְּשַׁבָּת בְּתֵי דִינִין יוֹשְׁבִין בָּעֲיָרוֹת, בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, שֶׁאִם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין: **ב** בְּתוּלָה, כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. וְאַלְמָנָה, מָנֶה. בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הָאֵרוּסִין, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים: **ג** הַגְּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה, וּמַכַּת עֵץ, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים: **ד** בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הַנִּשּׂוּאִין, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ יִתֵּרוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין:

המבוארות

מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִזְכַּר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהֶחֱרִגוּ הֲרוּגִים בְּתֵל אַרְזָא, וְהִשִּׁיא רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן נְשׁוֹתֵיהֶם עַל פִּי עֵד אֶחָד (וְהֶחְזִקוּ לִהְיוֹת מַשִּׂיאִין עַל פִּי עֵד אֶחָד). וְהֶחְזִקוּ לִהְיוֹת מַשִּׂיאִין עֵד מִפִּי עֵד, מִפִּי עֶבֶד, מִפִּי אִשָּׁה, מִפִּי שִׁפְחָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמְרִים, אֵין מַשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא עַל פִּי אִשָּׁה וְלֹא עַל פִּי עֶבֶד וְלֹא עַל פִּי שִׁפְחָה וְלֹא עַל פִּי קְרוֹבִים. אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשֶׂה בִּבְנֵי לֵוִי שֶׁהָלְכוּ לְצַעֵר עִיר הַתְּמָרִים, וְחָלָה אֶחָד מֵהֶם בַּדֶּרֶךְ, וַהֲבִיאוּהוּ בְּפֻנְדָּק, וּבַחֲזָרָתָם אָמְרוּ לַפֻּנְדָּקִית אַיֵּה חֲבֵרֵנוּ, אָמְרָה לָהֶם מֵת וּקְבַרְתִּיו, וְהִשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, וְלֹא תִּהֵא כּוֹהֶנֶת כְּפֻנְדָּקִית. אָמַר לָהֶם, לְכֻשֶּׁתִּהֵא הוֹצִיאָה לָהֶם מַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ וְסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ:

סְלִיק מַסֶּכֶת יְבָמוֹת

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת

פרק א בְּתוּלָה נִשֵּׂאת לְיוֹם הָרְבִיעִי, וְאַלְמָנָה לְיוֹם הַחֲמִישִׁי. שֶׁפַּעֲמַיִם בְּשַׁבָּת בְּתֵי דִינִין יוֹשְׁבִין בָּעֲיָרוֹת, בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, שֶׁאִם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין: **ב** בְּתוּלָה, כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. וְאַלְמָנָה, מָנֶה. בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הָאֵרוּסִין, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים: **ג** הַגְּדוֹל שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה, וּמַכַּת עֵץ, כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים: **ד** בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הַנִּשּׂוּאִין, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ יִתֵּרוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין:

בְּשַׁבָּת [-בְּשָׁבוּעַ] בָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִין בָּעֲיָרוֹת, בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, לָכֵן בְּתוּלָה נִשֵּׂאת בַּיּוֹם הָרְבִיעִי, שֶׁאִם הָיָה לוֹ לַבַּעַל טַעֲנַת בְּתוּלִים - שֶׁמָּצָא שֶׁאֵינָהּ בְּתוּלָה, הָיָה מַשְׁכִּים מִיָּד לְמָחֳרַת לֵיל הַנִּשּׂוּאִין בְּעוֹד כַּעְסוֹ עָלֶיהָ **לְבֵית דִּין** הַיּוֹשְׁבִים בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי וְיִטְעַן בִּפְנֵיהֶם אֶת טַעֲנָתוֹ, וְיִבָּרְרוּ בֵּית דִּין אִם אָכֵן זִנְּתָה תַּחְתָּיו בְּהְיוֹתָהּ אֵרוּסָה וְהִיא אֲסוּרָה עָלָיו. וְאִלּוּ אִם יִשָּׁאֶנָּה בְּיוֹם אַחֵר, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא עַד זְמַן מוֹשַׁב בֵּית הַדִּין תִּתְקָרֵר דַּעְתּוֹ וְלֹא יָבוֹא לִפְנֵי בֵּית דִּין, וְשָׁמָּא הִיא אֲסוּרָה עָלָיו. [וְטַעֲנַת הַבְּתוּלִים הִיא כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'בָּעַלְתִּי וְלֹא מָצָאתִי דָם', אוֹ שֶׁאָמַר 'פָּתַח פָּתוּחַ מָצָאתִי'. אֲבָל שֶׁטַּעֲנַת פָּתַח פָּתוּחַ אֵינָהּ שַׁיֶּכֶת כִּי אִם בִּקְטַנָּה אוֹ נַעֲרָה וְלֹא בִּבּוֹגֶרֶת]. וְאֵינָהּ נִשֵּׂאת בְּלֵיל חֲמִישִׁי, כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא מִתּוֹךְ טִרְדַּת הַנִּשּׂוּאִין לֹא יִבְעַל בְּאוֹתוֹ לַיְלָה, וּכְשֶׁיִּבְעַל לְמָחֳרַת כְּבָר לֹא יוּכַל לְהַשְׁכִּים לְבֵית דִּין. וְכֵן אֵינָהּ נִשֵּׂאת בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אַף שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁכִּים לְבֵית דִּין בְּיוֹם שֵׁנִי, כְּדֵי שֶׁיִּטְרַח הֶחָתָן לְכָל הַפָּחוֹת שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּסִעוּדַת הַנִּשּׂוּאִין. [וּבְזְמַן שֶׁאֵין בֵּית דִּין יוֹשְׁבִים בְּיָמִים אֵלּוּ, נִשֵּׂאת בְּכָל יוֹם, וּבְתַנָּאי שֶׁטָּרַח שְׁלֹשָׁה יָמִים בַּסְּעוּדָה]: **מִשְׁנָה ב** סְכוּם חִיּוּב הַכְּתֻבָּה וּפְטוּר בְּטַעֲנַת **בְּתוּלִים: בְּתוּלָה,** חִיּוּב **כְּתֻבָּתָהּ** הוּא **מָאתַיִם** זוּז. **וְאַלְמָנָה,** חִיּוּב כְּתֻבָּתָהּ כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לְאַחַר הוּא **מָנֶה** - מָאָה זוּז. וַאֲפִלּוּ **בְּתוּלָה** שֶׁהִיא **אַלְמָנָה,** אוֹ **גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה** [-אוֹ חֲלוּצָה], **מִן הָאֵרוּסִין** - שֶׁהִתְאָרְסָה וְאַחַר כָּךְ הִתְאַלְמְנָה אוֹ הִתְגָּרְשָׁה אוֹ מֵת בַּעְלָהּ בְּלִי בָּנִים וְחָלְצָה לְאָחִיו, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִבְעֲלוּ לָרִאשׁוֹן וְעוֹדָן בְּתוּלוֹת, **כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם** זוּז, **וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים** - אִם לֹא מָצָא לָהּ הַבַּעַל הַשֵּׁנִי בְּתוּלִים, אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּה מִדִּין מִקַּח טָעוּת, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׂאָהּ בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה. **הַגִּיּוֹרֶת** [-נָכְרִית שֶׁהִתְגַּיְּרָה], **וְהַשְּׁבוּיָה** [-יִשְׂרְאֵלִית שֶׁשָּׁבוּהָ נָכְרִים וְנִפְדְּתָה], **וְהַשִּׁפְחָה** כְּנַעֲנִית שֶׁהִשְׁתַּחְרְרָה, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת שֶׁנִּבְעֲלוּ בִּהְיוֹתָן בֵּין הַנָּכְרִים, **שֶׁנִּפְדּוּ** [-הַשְּׁבוּיָה] **וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ** [-הַגִּיּוֹרֶת] **וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** [-הַשִּׁפְחָה] כְּשֶׁהֵן **פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,** בְּגִיל זֶה אַף אִם נִבְעֲלוּ חָזְרוּ בְּתוּלֵיהֶן, וַהֲרֵי הֵן כִּבְתוּלָה הַנִּשֵּׂאת **וּכְתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים** - שֶׁאִם טוֹעֵן הַבַּעַל שֶׁלֹּא מָצָא לָהֶן בְּתוּלִים, נִשּׂוּאֵיהֶן מִקַּח טָעוּת, וְאֵין לָהֶן כְּתֻבָּה: **מִשְׁנָה ג בִּיאָה שֶׁאֵינָהּ גּוֹרַעַת מִכְּתֻבָּה מָאתַיִם: הַגְּדוֹל** - בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבִּיאָתוֹ בִּיאָה, **שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה** שֶׁלֹּא הִגִּיעָה לְשֶׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁאֵין בִּיאָתָהּ בִּיאָה. וְכֵן קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה, **שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה** בַּת שֶׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, וְלֹא הִשְׁיר אֶת בְּתוּלֶיהָ (תוי"ט). וְכֵן **מַכַּת עֵץ** - שֶׁנִּתְקַע לָהּ עֵץ בִּמְקוֹם בְּתוּלֶיהָ, בְּכָל אֵלּוּ אִם נִשֵּׂאוּ לְאִישׁ אַחֵר **כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם** כִּדְיָן הַבְּתוּלָה [וְאַף שֶׁמַּכַּת עֵץ נִפְגָּמוּ בְּתוּלֶיהָ, אֵין בְּכָךְ פְּגָם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם], דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מַכַּת עֵץ, כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה: **ד** בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הַנִּשּׂוּאִין, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ יִתֵּרוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבִּיאָתָן בִּיאָה, **כְּתֻבָּתָן מָנֶה,** שֶׁחֶזְקָתָן שֶׁנִּבְעֲלוּ כְּשֶׁהָיוּ בֵּין הַנָּכְרִים, **וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין** - לְהַפְסִידָן כְּתֻבָּתָן בְּטַעֲנַת מִקַּח טָעוּת כְּשֶׁמָּצָא כְּדִין אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ בְּתוּלָה. [וְאֵין זֶה מִקַּח טָעוּת, אֲפִלּוּ אִם לֹא יָדַע זֹאת קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין, אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנָה בְּמִפְרָשׁ שֶׁנּוֹשְׂאָהּ עַל דַּעַת שֶׁלֹּא אֵרַע עִמָּהּ כָּל אֵלּוּ הָאֲפָנִים]: **מִשְׁנָה ד נָשִׁים שֶׁחֶזְקָתָן בְּעוּלָה: בְּתוּלָה** שֶׁהִיא **אַלְמָנָה, אוֹ גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה** [-אוֹ חֲלוּצָה], **מִן הַנִּשּׂוּאִין** - שֶׁאַחֲרֵי נִשּׂוּאֶיהָ קֹדֶם שֶׁנִּבְעֲלָה הִתְאַלְמְנָה אוֹ הִתְגָּרְשָׁה, אוֹ שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ וְחָלַץ לָהּ אָחִיו, כְּשֶׁנִּשְׂאוֹת לְאָדָם אַחֵר **כְּתֻבָּתָן מָנֶה,** שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה בְּנִשּׂוּאֶיהָ הָרִאשׁוֹנִים בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה הִיא. **וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים** - אֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְהַפְסִידָן כְּתֻבָּתָן, בְּטַעֲנָה שֶׁמִּקָּחוֹ מִקַּח טָעוּת כֵּיוָן שֶׁאֵינָן בְּתוּלוֹת, שֶׁהֲרֵי נִשָּׂאן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן בְּעוּלוֹת. [וְאִם אָמְרָה לוֹ קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין שֶׁהִיא בְּתוּלָה, כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם וְיֵשׁ לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים]. **הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה** כְּנַעֲנִית, **שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** כְּשֶׁהֵן **יִתֵּרוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד** שֶׁבִּיאָתָן בִּיאָה, **כְּתֻבָּתָן מָנֶה,** שֶׁחֶזְקָתָן שֶׁנִּבְעֲלוּ כְּשֶׁהָיוּ בֵּין הַנָּכְרִים, **וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין** - לְהַפְסִידָן כְּתֻבָּתָן בְּטַעֲנַת מִקַּח טָעוּת כְּשֶׁמָּצָא

פֶּרֶק א חִיּוּב כְּתֻבָּה לִבְתוּלָה וְאַלְמָנָה, וְנִדּוֹנִים שׁוֹנִים בִּקְבִיעַת אִשָּׁה כִּבְתוּלָה אוֹ אַלְמָנָה. וְכֵן נֶאֱמָנוּת אִשָּׁה לְגַבֵּי כַּשְׁרוּת בּוֹעֲלָהּ: **מִשְׁנָה א תַּקָּנַת חֲכָמִים לְהַנָּשֵׂא בְּיוֹם מְסֻיָּם בַּשָּׁבוּעַ:** תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁתְּהֵא **בְּתוּלָה נִשֵּׂאת לְיוֹם הָרְבִיעִי** בַּשָּׁבוּעַ, מֵהַטַּעַם שֶׁיִּבָּאֵר לְהַלָּן, **וְאַלְמָנָה לְיוֹם הַחֲמִישִׁי,** כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמַח עִמָּהּ שְׁלֹשָׁה יָמִים [וּבְיָמִים אֵלּוּ אַף אָסוּר בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה], וְכָךְ יִשְׁהֶה עִמָּהּ בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁהוּא יוֹם הַחֻפָּה, בְּיוֹם שִׁשִּׁי מִשּׁוּם חִבַּת בִּיאָה, וּבְשַׁבָּת שֶׁאָסוּר בִּמְלָאכָה. וְאִלּוּ הָיָה נוֹשְׂאָהּ בְּיוֹם אַחֵר, הָיָה מַשְׁכִּים לְמָחֳרָת וְיוֹצֵא לְעֲבוֹדָתוֹ. וּלְפִי שֶׁפַּעֲמַיִם בְּשַׁבָּת בָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִין בָּעֲיָרוֹת, בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, לָכֵן בְּתוּלָה נִשֵּׂאת בַּיּוֹם הָרְבִיעִי, שֶׁאִם הָיָה לוֹ לַבַּעַל טַעֲנַת בְּתוּלִים, הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, וְאַלְמָנָה לְיוֹם הַחֲמִישִׁי, שֶׁאִם הָיָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הָיָה מַשְׁכִּים לְבֵית דִּין בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי. וְכֵן אֵינָהּ נִשֵּׂאת בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אַף שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁכִּים לְבֵית דִּין בְּיוֹם שֵׁנִי, כְּדֵי שֶׁיִּטְרַח הֶחָתָן לְכָל הַפָּחוֹת שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּסִעוּדַת הַנִּשּׂוּאִין. [וּבְזְמַן שֶׁאֵין בֵּית דִּין יוֹשְׁבִים בְּיָמִים אֵלּוּ, נִשֵּׂאת בְּכָל יוֹם, וּבְתַנָּאי שֶׁטָּרַח שְׁלֹשָׁה יָמִים בַּסְּעוּדָה]: **מִשְׁנָה ב סְכוּם חִיּוּב הַכְּתֻבָּה וּפְטוּר בְּטַעֲנַת בְּתוּלִים: בְּתוּלָה,** חִיּוּב **כְּתֻבָּתָהּ** הוּא **מָאתַיִם** זוּז. **וְאַלְמָנָה,** חִיּוּב כְּתֻבָּתָהּ כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לְאַחֵר הוּא **מָנֶה** - מָאָה זוּז. וַאֲפִלּוּ **בְּתוּלָה** שֶׁהִיא **אַלְמָנָה,** אוֹ **גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה** [-אוֹ חֲלוּצָה], **מִן הַנִּשּׂוּאִין** - שֶׁהִתְאָרְסָה וְאַחַר כָּךְ הִתְאַלְמְנָה אוֹ הִתְגָּרְשָׁה אוֹ מֵת בַּעְלָהּ בְּלִי בָּנִים וְחָלְצָה לְאָחִיו, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִבְעֲלוּ לָרִאשׁוֹן וְעוֹדָן בְּתוּלוֹת, **כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם** זוּז, **וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים** - אִם לֹא מָצָא לָהּ הַבַּעַל הַשֵּׁנִי בְּתוּלִים, אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּה מִדִּין מִקַּח טָעוּת, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׂאָהּ בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה. **הַגִּיּוֹרֶת** [-נָכְרִית שֶׁהִתְגַּיְּרָה], **וְהַשְּׁבוּיָה** [-יִשְׂרְאֵלִית שֶׁשָּׁבוּהָ נָכְרִים וְנִפְדְּתָה], **וְהַשִּׁפְחָה** כְּנַעֲנִית שֶׁהִשְׁתַּחְרְרָה, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת שֶׁנִּבְעֲלוּ בִּהְיוֹתָן בֵּין הַנָּכְרִים, **שֶׁנִּפְדּוּ** [-הַשְּׁבוּיָה] **וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ** [-הַגִּיּוֹרֶת] **וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** [-הַשִּׁפְחָה] כְּשֶׁהֵן **פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,** בְּגִיל זֶה אַף אִם נִבְעֲלוּ חָזְרוּ בְּתוּלֵיהֶן, וַהֲרֵי הֵן כִּבְתוּלָה הַנִּשֵּׂאת **וּכְתֻבָּתָן מָאתַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים** - שֶׁאִם טוֹעֵן הַבַּעַל שֶׁלֹּא מָצָא לָהֶן בְּתוּלִים, נִשּׂוּאֵיהֶן מִקַּח טָעוּת, וְאֵין לָהֶן כְּתֻבָּה: **מִשְׁנָה ג בִּיאָה שֶׁאֵינָהּ גּוֹרַעַת מִכְּתֻבָּה מָאתַיִם: הַגְּדוֹל** - בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבִּיאָתוֹ בִּיאָה, **שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה** שֶׁלֹּא הִגִּיעָה לְשֶׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁאֵין בִּיאָתָהּ בִּיאָה. וְכֵן קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה, **שֶׁבָּא עַל הַגְּדוֹלָה** בַּת שֶׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, וְלֹא הִשִּׁיר אֶת בְּתוּלֶיהָ (תוי"ט). וְכֵן **מַכַּת עֵץ** - שֶׁנִּתְקַע לָהּ עֵץ בִּמְקוֹם בְּתוּלֶיהָ, בְּכָל אֵלּוּ אִם נִשֵּׂאוּ לְאִישׁ אַחֵר **כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם** כִּדְיָן הַבְּתוּלָה [וְאַף שֶׁמַּכַּת עֵץ נִפְגָּמוּ בְּתוּלֶיהָ, אֵין בְּכָךְ פְּגָם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם], דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מַכַּת עֵץ, כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה: **ד** בְּתוּלָה אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, וַחֲלוּצָה, מִן הַנִּשּׂוּאִין, כְּתֻבָּתָן מָנֶה, וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִים. הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ יִתֵּרוֹת עַל בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבִּיאָתָן בִּיאָה, **כְּתֻבָּתָן מָנֶה,** שֶׁחֶזְקָתָן שֶׁנִּבְעֲלוּ כְּשֶׁהָיוּ בֵּין הַנָּכְרִים, **וְאֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין** - לְהַפְסִידָן כְּתֻבָּתָן בְּטַעֲנַת מִקַּח טָעוּת כְּשֶׁמָּצָא אִישׁ נַעֲרָה בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרְשָׂה וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ, לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו'. וִיבֹאֲרוּ הַחִיּוּבִים שֶׁבָּהֶם חַיָּב הָאוֹנֵס אוֹ הַמְפַתֶּה, וּנְשִׂיאַת הַנַּעֲרָה עַל יָדוֹ, וְהַחְלוּקִים שֶׁבֵּין הָאוֹנֵס לַמְפַתֶּה. וְכֵן יְבֹאֲרוּ מִקְצָת דִּינֵי מוֹצִיא שֵׁם רַע, הַטּוֹעֵן שֶׁאִשְׁתּוֹ זִנְּתָה תַּחְתָּיו בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה, וְדִינָהּ לְהִסָּקֵל בְּפֶתַח בֵּית אָבִיהָ. וְאִם הִתְבָּרֵר שֶׁעֲדֵיו עֵדֵי שֶׁקֶר, מְשַׁלֵּם הַבַּעַל מֵאָה סְלָעִים לַאֲבִי הַנַּעֲרָה (שם פסוק יג ואילך):

פֶּרֶק א חִיּוּב כְּתֻבָּה לִבְתוּלָה וְאַלְמָנָה, וְנִדּוֹנִים שׁוֹנִים בִּקְבִיעַת אִשָּׁה כִּבְתוּלָה אוֹ אַלְמָנָה. וְכֵן נֶאֱמָנוּת אִשָּׁה לְגַבֵּי כַּשְׁרוּת בּוֹעֲלָהּ: **מִשְׁנָה א תַּקָּנַת חֲכָמִים לְהַנָּשֵׂא בְּיוֹם מְסֻיָּם בַּשָּׁבוּעַ:** תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁתְּהֵא **בְּתוּלָה נִשֵּׂאת לְיוֹם הָרְבִיעִי** בַּשָּׁבוּעַ, מֵהַטַּעַם שֶׁיִּבָּאֵר לְהַלָּן, **וְאַלְמָנָה לְיוֹם הַחֲמִישִׁי,** כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמַח עִמָּהּ שְׁלֹשָׁה יָמִים [וּבְיָמִים אֵלּוּ אַף אָסוּר בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה], וְכָךְ יִשְׁהֶה עִמָּהּ בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁהוּא יוֹם הַחֻפָּה, בְּיוֹם שִׁשִּׁי מִשּׁוּם חִבַּת בִּיאָה, וּבְשַׁבָּת שֶׁאָסוּר בִּמְלָאכָה. וְאִלּוּ הָיָה נוֹשְׂאָהּ בְּיוֹם אַחֵר, הָיָה מַשְׁכִּים לְמָחֳרָת וְיוֹצֵא לַעֲבוֹדָתוֹ. וּלְפִי **שֶׁפַּעֲמַיִם**

משניות

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק ב

ה הָאוֹכֵל אֵצֶל חָמִיו בִּיהוּדָה שֶׁלֹּא בְּעֵדִים, אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְיַחֵד עִמָּהּ. אַחַת אַלְמְנַת יִשְׂרָאֵל וְאַחַת אַלְמְנַת כֹּהֵן, כְּתֻבָּתָן מָנֶה. בֵּית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים הָיוּ גּוֹבִין לִבְתוּלָה אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז, וְלֹא מִחוּ בְיָדָם חֲכָמִים: **ו** הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים, הֵיא אוֹמֶרֶת, מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי, וְנִסְתַּחֲפָה שָׂדֶךָ. וְהָלָה אוֹמֵר, לֹא כִי, אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא אֵרַסְתִּיךְ, וְהָיָה מְקֻחִי מְקֻחַ טָעוּת, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמָנֶת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפְּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה לְנָתִין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ: **ז** הִיא אוֹמֶרֶת, מֻכַּת עֵץ אֲנִי, וְהוּא אוֹמֵר, לֹא כִי, אֶלָּא דְּרוּסַת אִישׁ אַתְּ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפְּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת דְּרוּסַת אִישׁ, עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ: **ח** רָאוּהָ מְדַבֶּרֶת עִם אֶחָד בַּשּׁוּק, אָמְרוּ לָהּ, מַה טִּיבוֹ שֶׁל זֶה, אִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפְּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה לְנָתִין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ: **ט** הָיְתָה מְעֻבֶּרֶת, וְאָמְרוּ לָהּ, מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֻבָּר זֶה, מֵאִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא, רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפְּיהָ אָנוּ חַיִּין, אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת מְעֻבֶּרֶת לְנָתִין וּלְמַמְזֵר, עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ: **י** אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַעֲשֶׂה בְּתִינֹקֶת שֶׁיָּרְדָה לְמַלְאוֹת מַיִם מִן הָעַיִן, וְנֶאֱנְסָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אִם רַב אַנְשֵׁי הָעִיר שָׁמְּפָנָּה יָצְאָה, מַשִּׁיאִין לַכְּהֻנָּה - שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים שֶׁאֵינָם פּוֹסְלִים אִשָּׁה בִּבְיָאָתָם, וְעַל כֵּן אִלְמְנוֹתֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם כְּשֵׁרוֹת לְכְהֻנָּה, וְכֵן הָיָה שָׁם חוּץ לָעִיר עוֹד שֶׁיֵּרֵא שֶׁעָבְרָה שֶׁרֻבָּם הָיוּ כְּשֵׁרִים לְכְהֻנָּה, הֲרֵי זוֹ - הַתִּינֹקֶת תִּנָּשֵׂא לַכְּהֻנָּה, שֶׁהוֹלְכִים אַחַר הָרֹב וְנוֹקְטִים שֶׁהַבּוֹעֵל הָיָה כָּשֵׁר [וְאַף שֶׁבְּדָרָךְ כְּלָל דַּי בְּרֹב אֶחָד, בְּיַחֲסִין הֶחְמִירוּ וְהִצְרִיכוּ רֹב הָעִיר וְרֹב הַשַּׁיָּרָא שֶׁעָבְרָה שָׁם]:

פֶּרֶק ב אִפְּנֵי נֶאֱמָנוּת שׁוֹנִים שֶׁלֹּא עַל פִּי עֵדִים; קְבִיעַת אִשָּׁה כִּבְתוּלָה מִכֹּחַ מִנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ בִּנְשׁוֹאֶיהָ, נֶאֱמָנוּת הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר, נֶאֱמָנוּת שְׁנַיִם הַמְעִידִים זֶה עַל זֶה, וְאָדָם הַמֵּעִיד בְּגַדְלוּתוֹ עַל מַה שֶּׁרָאָה בְּקַטְנוּתוֹ:

א הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאָרְמְלָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה, הֵיא אוֹמֶרֶת, בְּתוּלָה נִשֵּׂאתִי, וְהוּא אוֹמֵר, לֹא כִי, אֶלָּא אַלְמָנָה נִשֵּׂאתִיךְ, אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁיָּצְתָה בְּהֵינוֹמָא וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, אַף חִלּוּק קְלָיוֹת בְּתִינֹקֶת שֶׁיָּרְדָה לְמַלְאוֹת מַיִם מִן הָעַיִן, אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁיָּצְתָה בְּהֵינוֹמָא וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, אַף חִלּוּק קְלָיוֹת בְּתִינֹקֶת שֶׁיָּרְדָה לְמַלְאוֹת מַיִם מִן הָעַיִן, וְנֶאֱנְסָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אִם רַב אַנְשֵׁי הָעִיר מַשִּׁיאִין לַכְּהֻנָּה, הֲרֵי זוֹ תִּנָּשֵׂא לַכְּהֻנָּה:

ב וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בְּאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שָׂדֶה זוֹ שֶׁל אָבִיךְ הָיְתָה וּלְקַחְתִּיהָ הֵימֶנּוּ, שֶׁהוּא נֶאֱמָן, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא שֶׁל אָבִיו וְהוּא אוֹמֵר לְקַחְתִּיהָ הֵימֶנּוּ, אֵינוֹ נֶאֱמָן:

המבוארות

משנה ה טַעֲנַת בְּתוּלִים בִּמְתֻיַּחֵד עִם אֲרוּסָתוֹ: הָאוֹכֵל אֵצֶל חָמִיו בִּיהוּדָה [-שִׂטְחָהּ הַדְּרוֹמִי שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל] שֶׁלֹּא בְּעֵדִים - שֶׁאֵין עֵדִים הַמְעִידִים שֶׁלֹּא הִתְיַחֵד עִמָּהּ, אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן לְאַחַר הַנִּשּׂוּאִין טַעֲנַת בְּתוּלִים שֶׁלֹּא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים וּלְהַפְסִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁכָּךְ הָיָה מִנְהָגָם, שֶׁבְּהִיוֹתוֹ אֵצֶל חָמָיו הָיָה מִתְיַחֵד עִמָּהּ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רָגִיל בָּהּ, וּמִן הַסְּתָם אֵין לָהּ בְּתוּלִים כִּי נִבְעֲלָה עַל יָדוֹ. **פְּתֻבַּת בַּת כֹּהֵן:** אַחַת אַלְמְנַת יִשְׂרָאֵל - אַלְמָנָה בַּת יִשְׂרָאֵל, וְאַחַת אַלְמְנַת כֹּהֵן - אַלְמָנָה בַּת כֹּהֵן, כְּתֻבָּתָן מָנֶה. אֲבָל לְעִנְיַן כְּתֻבַּת בְּתוּלָה, בֵּית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים הָיוּ גּוֹבִין לִבְתוּלָה בַּת כֹּהֵן, אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז [כָּפוּל מִכְּתֻבַּת בַּת יִשְׂרָאֵל] מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתָן, וְלֹא מִחוּ בְיָדָם חֲכָמִים, אַף כְּשֶׁכָּתַב בַּכְּתֻבָּה 'כְּדַחֲזֵי לִיכִי' [-כָּרָאוּי לָךְ], וְלֹא כָּתַב בִּלְשׁוֹן תּוֹסֶפֶת, כֵּיוָן שֶׁמִּנְהָג זֶה טוֹב וְרָאוּי שֶׁיִּהְיֶה בִּכְהֻנָּה, וְשֶׁיְּךָ בּוֹ לְשׁוֹן 'כְּדַחֲזֵי' (תוי"ט): **משנה ו אִשָּׁה הַטּוֹעֶנֶת 'מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי':** הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה, וְלֹא מָצָא לָהּ **בְּתוּלִים,** וְרוֹצֶה לְהַפְסִידָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהֲרֵי כְּנָסָהּ עַל דַּעַת שֶׁהִיא בְּתוּלָה. **הִיא אוֹמֶרֶת,** אֻמַּת שֶׁאֵינִי בְּתוּלָה, אֲבָל בְּתוּלָה הָיִיתִי בִּשְׁעַת הָאֵרוּסִין, **וּמִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי** - לְאַחַר שֶׁאֵרַסְתַּנִי **נֶאֱנַסְתִּי, וְנִסְתַּחֲפָה שָׂדֶךָ** - מָטָר סוֹחֵף יָרַד עַל שָׂדֶךָ הַזָּרוּעָה וְהִפְסִידָהּ, כְּלוֹמַר, מַזָּלְךָ גָּרַם שֶׁאֵינִי בְּתוּלָה, אַךְ אֵינְךָ יָכוֹל לְהַפְטֵר מֵחִיּוּב הַכְּתֻבָּה שֶׁהִתְחַיַּבְתָּ כְּשֶׁהָיִיתִי בְּתוּלָה. **וְהָלָה** - הַבַּעַל **אוֹמֵר, לֹא כִי** - שֶׁמָּא לֹא כִדְבָרֵיךְ, **אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **אֵרַסְתִּיךְ** נֶאֱנַסְתְּ, **וְהָיָה מִקֻּחִי מִקַּח טָעוּת** שֶׁקִּבַּרְתִּי שֶׁבְּתוּלָה אֵת בְּעוֹד שֶׁכְּבָר הָיִית בְּעוּלָה, וְאֵין לָךְ כְּתֻבָּה. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמֶנֶת,** וּמַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ שְׁבוּעַת הֶסֵּת שֶׁכֵּן הוּא כִּדְבָרֶיהָ, וְנוֹטֶלֶת כְּתֻבָּה מֵאתַיִם [שֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָהּ עַל חֶזְקָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא בְּתוּלָה, וְנוֹקְטִים שֶׁרֹק אַחֲרֵי הָאֵרוּסִין נִטְלוּ בְּתוּלֶיהָ (תוי"ט)]. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפְּיהָ אָנוּ חַיִּין** - אֵין לִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵי פִּיהָ, שֶׁמָּא הִיא מְשַׁקֶּרֶת, **אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה** - שֶׁנִּבְעֲלָה **עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס** - קֹדֶם הָאֵרוּסִין, **וְהִטְעָתוּ** - וְהִטְעָתָה אוֹתוֹ כְּשֶׁאָמְרָה לוֹ שֶׁהִיא בְּתוּלָה, וְאֵין לָהּ כְּתֻבָּה, **עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ** שֶׁהָיְתָה בְּתוּלָה בִּשְׁעַת הָאֵרוּסִין, שֶׁ'הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה', וְהִיא בָּאָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת תַּשְׁלוּם כְּתֻבָּתָהּ. [וְאִם טוֹעֶנֶת 'בְּתוּלָה מְצָאתָנִי', לְדַעַת כֻּלָּם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, כֵּיוָן שֶׁחֲכָמִים הֶאֱמִינוּ לִדְבְרֵי הַבַּעַל אֲפִלּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה, שֶׁחֲזָקָה שֶׁאֵין אָדָם טוֹרֵחַ בְּסְעוּדַת הַנִּשּׂוּאִין וּמַפְסִידָהּ]: **משנה ז אִשָּׁה הַטּוֹעֶנֶת מִכַּת עֵץ אֲנִי:** הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מָצָא לָהּ בְּתוּלִים, **הִיא אוֹמֶרֶת,** אֻמַּת שֶׁאֵין לִי בְּתוּלִים, אַךְ אֵין זֶה מֵחֲמַת שֶׁנִּבְעַלְתִּי לְאַחַר, אֶלָּא **מִכַּת עֵץ אֲנִי** - שֶׁנִּתְקַע עֵץ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְהִשְׁיר אֶת הַבְּתוּלִים, **וְהוּא אוֹמֵר, לֹא כִי** - שֶׁמָּא לֹא כִדְבָרֵיךְ, **אֶלָּא דְּרוּסַת** - בְּעוּלַת **אִישׁ אַתְּ** עוֹד קֹדֶם הָאֵרוּסִין, וּמִקַּח טָעוּת הוּא, שֶׁהָיִיתִי סָבוּר שֶׁבְּתוּלָה אַתְּ, וַאֲנִי פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם אֶת כְּתֻבָּתֵךְ. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים,** שֶׁכְּבָר נִתְקַבְּלָה מְאֹנָה לְחֻבָּהּ [וּמִקַּבֶּלֶת כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה לְחֻבָּהּ (מ"ג). וְאִם הָיְתָה אֵשֶׁת כֹּהֵן הָאֲסוּרָה אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּבְעֲלָה בְּאֹנֶס, מִיָּד כְּשֶׁאָמַר שֶׁאֵין לָהּ בְּתוּלִים, 'שַׁוְּיָא אַנַפְשֵׁיהּ חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא', וְהוּא מְחֻיָּב לְגָרְשָׁהּ וְלָתֵת לָהּ כְּתֻבָּה]. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפְּיהָ אָנוּ חַיִּין** - אֵין לִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵיהָ, **אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת דְּרוּסַת אִישׁ, עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ,** שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: **משנה ח נֶאֱמָנוּת אִשָּׁה לוֹמַר שֶׁנִּבְעֲלָה לְכָשֵׁר:** אִשָּׁה פְּנוּיָה שֶׁרָאוּהָ עִדִּים **מְדַבֶּרֶת עִם** אָדָם **אֶחָד בַּשּׁוּק** [וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁנִּבְעֲלָה לוֹ], וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא כָּשֵׁר אוֹ פָּסוּל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ **אוֹמֵר, לֹא מִפְּיהָ אָנוּ חַיִּין** - אֵין לִסְמֹךְ עַל דִּבְרֵי פִּיהָ, שֶׁמָּא הִיא מְשַׁקֶּרֶת, **אֶלָּא הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה** - שֶׁנִּבְעֲלָה **עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס** - קֹדֶם הָאֵרוּסִין, **וְהִטְעָתוּ** - וְהִטְעָתָה אוֹתוֹ כְּשֶׁאָמְרָה לוֹ שֶׁהִיא בְּתוּלָה, וְאֵין לָהּ כְּתֻבָּה, **עַד שֶׁתְּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיהָ** שֶׁהָיְתָה בְּתוּלָה בִּשְׁעַת הָאֵרוּסִין, שֶׁ'הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה', וְהִיא בָּאָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת תַּשְׁלוּם כְּתֻבָּתָהּ. [וְאִם טוֹעֶנֶת 'בְּתוּלָה מְצָאתָנִי', לְדַעַת כֻּלָּם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, כֵּיוָן שֶׁחֲכָמִים הֶאֱמִינוּ לִדְבְרֵי הַבַּעַל אֲפִלּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה, שֶׁחֲזָקָה שֶׁאֵין אָדָם טוֹרֵחַ בְּסְעוּדַת הַנִּשּׂוּאִין וּמַפְסִידָהּ]: **משנה ט נֶאֱמָנוּת אִשָּׁה לוֹמַר שֶׁעֻבְּרָה מֵאָדָם כָּשֵׁר:** אִשָּׁה פְּנוּיָה שֶׁהָיְתָה **מְעֻבֶּרֶת,** וְאֵין יוֹדְעִים אִם הִתְעַבְּרָה מֵאָדָם כָּשֵׁר אוֹ פָּסוּל, **וְאָמְרוּ לָהּ, מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֻבָּר זֶה** - מִמִּי הוּא, וְהַאִם הוּא כָּשֵׁר. וְאָמְרָה, **מֵאִישׁ פְּלוֹנִי** הוּא, **וְכֹהֵן הוּא** - יִשְׂרָאֵל מְיֻחָס הוּא וְכָשֵׁר לְכְהֻנָּה.

משניות — מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק ב — המבוארות

מִשְׁנָה ג עֵדִים הַמְּעִידִים שֶׁבִּשְׁעַת חֲתִימָתָן הָיוּ פְּסוּלִים: הָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ עַל חֲתִימוֹת שֶׁבַּשְּׁטָר, **כְּתַב יָדֵנוּ הוּא זֶה, אֲבָל אֲנוּסִים הָיִינוּ** בְּעֵת הַחֲתִימָה, וְלֹא אֵרַע מַה שֶּׁכָּתוּב בַּשְּׁטָר, אֶלָּא שֶׁאֵימַי עָלֵינוּ בַּעַל הַשְּׁטָר שֶׁיַּהַרְגֵנוּ אִם לֹא נַחְתֹּם, אוֹ שֶׁאָמְרוּ **קְטַנִּים** וּפְסוּלִים לְעֵדוּת **הָיִינוּ** בְּשָׁעַת הַחֲתִימָה, אוֹ **פְּסוּלֵי עֵדוּת הָיִינוּ** שֶׁאָנוּ קְרוֹבֵי הַנִּדּוֹן, **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִים** לְפַסֵּל אֶת הַשְּׁטָר, שֶׁ'הַפֶּה שֶׁאָסַר' וְקַיֵּם אֶת חֲתִימוֹת הַשְּׁטָר בְּאָמְרָם 'כְּתַב יָדֵנוּ הוּא זֶה', 'הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר' בְּאָמְרָם שֶׁהָיוּ פְּסוּלִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. [אֲבָל אִם מְעִידִים שֶׁהָיוּ אֲנוּסִים רַק מֵחֲמַת הָפְסֵד מָמוֹנִי, אוֹ שֶׁחָתְמוּ בְּשֶׁקֶר כְּדֵי לְהַרְוִיחַ מָמוֹן, וְכֵן אִם אָמְרוּ שֶׁהֵם פְּסוּלֵי עֵדוּת מֵחֲמַת עֲבֵרָה שֶׁעָשׂוּ, אֵינָם נֶאֱמָנִים, שֶׁאֵין אָדָם נֶאֱמָן לְהָעִיד עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא רָשָׁע]. **וְאִם יֵשׁ עֵדִים** אֲחֵרִים הַמְּעִידִים **שֶׁהַכְּתָב שֶׁבַּשְּׁטָר הוּא כְּתַב יָדָם** שֶׁל אֵלּוּ, אוֹ **שֶׁהָיָה כְּתַב יָדָם יוֹצֵא** לְפָנֵינוּ **מִמָּקוֹם אַחֵר** - מִשְּׁטָר שֶׁכָּבָר קַיָּם בְּבֵית דִּין, וְכָתוּב בּוֹ הֶנְפֵּק [-שֶׁכּוֹתְבִים בֵּית דִּין שֶׁשְּׁטָר זֶה קַיָּם בִּפְנֵיהֶם], וְנִכָּר שֶׁהַחֲתִימוֹת שֶׁבַּשְּׁטָר הֵם מֵאוֹתוֹ הַכְּתָב, **אֵינָן נֶאֱמָנִין** הָעֵדִים הַחֲתוּמִים לְפַסֵּל אֶת הַשְּׁטָר בְּטַעֲנָה שֶׁהָיוּ פְּסוּלֵי עֵדוּת, שֶׁהֲרֵי הַשְּׁטָר מִתְקַיֵּם לְלֹא עֵדוּתָם, וְהֵם אֵינָם 'הַפֶּה שֶׁאָסַר', וְלָכֵן אֵינָם נֶאֱמָנִים 'לְהַתִּיר': **מִשְׁנָה ד קִיּוּם חֲתִימוֹת הַשְּׁטָר עַל יְדֵי הָעֵדִים הַחֲתוּמִים:** שְׁנַיִם הַמְּעִידִים לִפְנֵי בֵּית דִּין עַל שְׁטָר, **זֶה** - אֶחָד מֵהֶם אוֹמֵר, **זֶה** - כְּתַב חֲתִימָה זוֹ **כְּתַב יָדִי** הוּא, **וְזֶה** - כְּתַב הַחֲתִימָה הַשְּׁנִיָּה, הוּא **כְּתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי, וְזֶה** - וַחֲבֵרוֹ **אוֹמֵר** אַף הוּא, **זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל חֲבֵרִי, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין** לְקַיֵּם אֶת הַשְּׁטָר, שֶׁעַל כָּל חֲתִימָה מְעִידִים שְׁנֵי עֵדִים. אֲבָל אִם **זֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי,** שֶׁכָּל אֶחָד מֵעִיד עַל חֲתִימָתוֹ וְלֹא עַל חֲתִימַת חֲבֵרוֹ, **צְרִיכִים לְצָרֵף עִמָּהֶם** עוֹד עֵד אַחֵר, שֶׁיָּעִיד עַל כְּתַב יָדָם, וְכָךְ יִהְיוּ שְׁנֵי עֵדִים עַל כָּל חֲתִימָה, **דִּבְרֵי רַבִּי,** שֶׁלְּפִי דַּעְתּוֹ הָעֵדִים בָּאִים לְהָעִיד עַל הַחֲתִימוֹת, וְצָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים עַל כָּל חֲתִימָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָן צְרִיכִים לְצָרֵף עִמָּהֶם** עֵד אַחֵר, **אֶלָּא נֶאֱמָן אָדָם** הֶחָתוּם עַל הַשְּׁטָר **לוֹמַר זֶה כְּתַב יָדִי,** וְעַל יְדֵי עֵדוּתָם עַל חֲתִימַת יָדָם, הֵם מְעִידִים עַל הָעִנְיָן שֶׁבַּשְּׁטָר, כְּגוֹן בְּשֶׁטַר הַלְוָאָה הֲרֵי הֵם מְעִידִים שֶׁאָכֵן פְּלוֹנִי לָוָה מִפְּלוֹנִי מָנָה. וְכֵיוָן שֶׁכָּל אֶחָד מֵעִיד עַל חֲתִימָתוֹ, נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי עֵדִים עַל חוֹבַת הַמָּנֶה שֶׁבַּשְּׁטָר, וְהַשְּׁטָר מְקַיְּם: **מִשְׁנָה ה עוֹד בְּנֶאֱמָנוּת הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר:** הָאִשָּׁה שֶׁהִיא בְּחֶזְקַת 'פְּנוּיָה', **שֶׁאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי בָּעֲבָר, וּגְרוּשָׁה אֲנִי** עַתָּה, **נֶאֱמֶנֶת,** וּמֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא, **שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר** - שֶׁאִם אַתָּה בָּא לְהַאֲמִין לָהּ שֶׁהָיְתָה אֵשֶׁת אִישׁ, וּלְאִסְרָהּ, יֵשׁ לְךָ גַּם לְהַאֲמִינָהּ שֶׁהִתְגָּרְשָׁה. **וְאִם יֵשׁ** עַל כָּךְ **עֵדִים** אוֹ שֶׁהִיא **אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי** - שֶׁלֹּא נִבְעֲלָתְנִי לְאִישִׁי, **וּטְהוֹרָה אֲנִי** - שֶׁלֹּא נִבְעֲלָתְנִי לְאָחִד מֵהֶם, **נֶאֱמֶנֶת,** וּמֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן, **שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר** - שֶׁאִם אַתָּה בָּא לְהַאֲמִין לָהּ שֶׁנִּשְּׁבֵית, וּלְאָסְרָהּ, יֵשׁ לְךָ גַּם לְהַאֲמִינָהּ גַּם שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה לְגוֹי. **וְאִם יֵשׁ עֵדִים** עַל כָּךְ **שֶׁנִּשְׁבֵּית, וְהִיא אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת,** שֶׁאֵין זֶה 'הַפֶּה שֶׁאָסַר', כֵּיוָן שֶׁגַּם לוֹלֵי דְּבָרֶיהָ יוֹדְעִים אָנוּ שֶׁנִּשְׁבְּתָה, וַהֲרֵי הִיא בְּחֶזְקַת 'זוֹנָה' וַאֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן. **וְאִם מִשֶּׁנִּשְׁאֵת** - לְאַחַר שֶׁהִתִּירוּהָ לָהּ לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן עַל פִּי דְּבָרֶיהָ שֶׁאָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי, **בָּאוּ עֵדִים** שֶׁנִּשְׁבֵּית, **הֲרֵי זוֹ לֹא תֵּצֵא** מֵהֶתֵּרָהּ הָרִאשׁוֹן, וּמֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן לְכַתְּחִלָּה. [וְאִם בָּאוּ עֵדִים וְהֵעִידוּ שֶׁנִּבְעֲלָה לְגוֹי בַּשְּׁבִיָּה, תֵּצֵא אַף אִם נִשֵּׂאת וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לָהּ בָּנִים]: **מִשְׁנָה ו עֵדוּת שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ:** שְׁתֵּי **נָשִׁים** שֶׁיֵּשׁ עֵדִים **שֶׁנִּשְׁבּוּ, זֹאת** - אַחַת מֵהֶם **אוֹמֶרֶת נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי** - לֹא נִבְעַלְתִּי לְגוֹי, **וְזֹאת** - הַשְּׁנִיָּה, **אוֹמֶרֶת** אַף שֶׁהִיא **נִשְׁבֵּיתִי וּטְהוֹרָה אֲנִי,** אֵינָן **נֶאֱמָנוֹת,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבּוּ, אֵין כָּאן 'הַפֶּה שֶׁאָסַר'. **וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְעִידוֹת זוֹ אֶת זוֹ** - שֶׁכָּל אַחַת מְעִידָה עַל חֲבֵרָתָהּ, שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה לְגוֹי, **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת,** לְפִי שֶׁאֲפִלּוּ עֵד אֶחָד, וַאֲפִלּוּ עֶבֶד, שֶׁפָּחָה אוֹ קָטָן הֵקֵלּוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ נֶאֱמָנִים לְהָעִיד עַל שְׁבוּיָה שֶׁהִיא טְהוֹרָה, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"ט). וּבִתְנַאי שֶׁמַּעִיד שֶׁהָיָה עִמָּהּ בְּכָל שָׁעָה, מֵרֶגַע שְׁבִיָּתָהּ וְעַד שֶׁיָּצְאָה מֵרְשׁוּת הַנָּכְרִים: **מִשְׁנָה ז נֶאֱמָנוּת אָדָם לְהָעִיד שֶׁהוּא אוֹ חֲבֵרוֹ כֹּהֵן:** וְכֵן **שְׁנֵי אֲנָשִׁים, זֶה** - אֶחָד מֵהֶם **אוֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי,** וְאֶפְשָׁר לְתֵּן לִי תְּרוּמָה, **וְזֶה** - הַשֵּׁנִי אַף הוּא **אוֹמֵר כֹּהֵן אֲנִי, אֵינָן נֶאֱמָנִין,** שֶׁאֵין אָדָם נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ. **וּבִזְמַן שֶׁהֵן מְעִידִין** - שֶׁכָּל אֶחָד מֵעִיד שֶׁהוּא כֹּהֵן וְגַם חֲבֵרוֹ כֹּהֵן **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּגְמְלוּ זֶה לָזֶה בְּכָךְ שֶׁכָּל אֶחָד יָעִיד עַל חֲבֵרוֹ, בְּשֶׁקֶר, שֶׁהוּא כֹּהֵן. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאִם רַק הוּא מֵעִיד עַל חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא כֹּהֵן, שֶׁהוּא נֶאֱמָן: **מִשְׁנָה ח מַחֲלֹקֶת בְּעִנְיָן זֶה:** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מַעֲלִין לַכְּהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד** אֶפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לַחְשֹׁשׁ לְגוֹמְלִין, וְכָל שֶׁכֵּן בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהוּא מֵעִיד כֵּן כְּדֵי שֶׁחֲבֵרוֹ יִגְמֹל לוֹ וְיָעִיד עָלָיו שֶׁאַף הוּא כֹּהֵן. **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵימָתַי** אֵין עֵד אֶחָד נֶאֱמָן, **בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ** שְׁנֵי עֵדִים **עוֹרְרִין** עַל כְּהֻנָּתוֹ, אוֹ שֶׁיָּצָא עָלָיו קוֹל שֶׁהוּא כֹּהֵן פָּסוּל, **אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹרְרִין** עַל כְּהֻנָּתוֹ, וְגַם אֵין לַחְשֹׁשׁ לְגוֹמְלִין, **מַעֲלִין לַכְּהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד** [אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ לְגוֹמְלִין, חוֹלֵק רַבִּי אֶלְעָזָר עַל תַּנָּא קַמָּא בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וְסוֹבֵר שֶׁאֵינָם נֶאֱמָנִים]. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָן, מַעֲלִין לַכְּהֻנָּה עַל פִּי עֵד אֶחָד** הַמְצָטָרֵף לְעֵדוּת נוֹסֶפֶת שֶׁל עֵד אֶחָד, אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא הֵעִידוּ עֵדוּתָן בְּבַת אַחַת. כְּגוֹן אָדָם הַמַּחְזִיק לָנוּ שֶׁהוּא כֹּהֵן מֻחְמָת שֶׁאָבִיו כֹּהֵן, וְהֵעִידוּ שְׁנַיִם שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה וְהוּא כֹּהֵן פָּסוּל, וּבָא עֵד אֶחָד וְהֵעִיד שֶׁהוּא כֹּהֵן כָּשֵׁר, וְשׁוּב הֵעִידוּ שְׁנַיִם שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה, וּבָא עֵד זֶה וְהֵעִיד שֶׁהוּא כָּשֵׁר. מְצָרְפִים אֶת עֵדוּת שְׁנֵי הָעֵדִים הַמַּעִידִים שֶׁהוּא כָּשֵׁר כְּנֶגֶד הָעֵדִיּוֹת שֶׁהוּא פָּסוּל, וּמַעֲמִידִים אֶת הַכֹּהֵן עַל חֶזְקָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא כֹּהֵן. [וּלְדַעַת רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁיֵּשׁ עוֹרְרִין אֵין מַעֲלִין לַכְּהֻנָּה עַד שֶׁיָּעִידוּ עַל כַּשְׁרוּתוֹ שְׁנֵי עֵדִים בְּבַת אַחַת]: **מִשְׁנָה ט דִּין אִשָּׁה שֶׁנֶּחְבְּשָׁה בִּידֵי גּוֹיִם:** הָאִשָּׁה **שֶׁנֶּחְבְּשָׁה** - נִלְקְחָה בַּשֶּׁבִי **בִּידֵי גּוֹיִם,** אִם נִשְׁבֵּית **עַל יָדֵי** - בְּגִלַּל **מָמוֹן** שֶׁהָיְתָה חַיֶּבֶת לָהֶם, **מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ,** וַאֲפִלּוּ הוּא כֹּהֵן שֶׁאִשְׁתּוֹ נֶאֱסֶרֶת עָלָיו אֶפְלוּ בְּאֹנֶס, לְפִי שֶׁאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁאֲנָסוּהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִידוּ אֶת מָמוֹנָם. [וְרַק אִם יַד יִשְׂרָאֵל תַּקִּיפָה עַל הַנָּכְרִים, אַף בְּיַד הַנָּכְרִים תַּקִּיפָה אֵינָם חוֹשְׁשִׁים שֶׁיַּפְסִידוּ אֶת מָמוֹנָם, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁנֶּאֱנָסָה, וַאֲסוּרָה לְבַעְלָהּ עַל חֲבֵרוֹ, בְּשֶׁקֶר, שֶׁהוּא כֹּהֵן. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאִם רַק הוּא מֵעִיד עַל חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא כֹּהֵן, שֶׁהוּא נֶאֱמָן: **מִשְׁנָה י

מִשְׁנָה י עֵדוּת עַל דָּבָר שֶׁרָאָה בְּקַטְנוּתוֹ: וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁהָעֵדִים נֶאֱמָנִין לְהָעִיד בְּגָדְלָן - כְּשֶׁהֵם גְּדוֹלִים וּכְשֶׁרִים לְעֵדוּת, עַל **מַה שֶּׁרָאוּ בְּקָטְנָן** - כְּשֶׁהָיוּ קְטַנִּים. וְאַף שֶׁרְאִיַּת הָעֵדוּת הָיְתָה בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ פְּסוּלִים לְעֵדוּת, הֵקֵלּוּ חֲכָמִים לְקַבֵּל עֵדוּתָן, מַהַטְעָמִים שֶׁיְּבֹאֲרוּ. א. **נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר** עַל חֲתִימַת עֵד בִּשְׁטָר, **זֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל אַבָּא, וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל רַבִּי, וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל אָחִי,** וּלְקַיֵּם אֶת הַשְּׁטָר עִם עֵד נוֹסָף, מֵאַחַר וְכָל קִיּוּם שְׁטָר אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. ב. נֶאֱמָן לוֹמַר, **זָכוּר הָיִיתִי בְּאִשָּׁה פְּלוֹנִית שֶׁיָּצְתָה** מִבֵּית אֲבִיהָ לְחֻפָּתָהּ, כְּשֶׁהִיא עֲטוּפָה **בְּהִינּוֹמָא וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ** כְּמִנְהָגָם בְּנְשׂוּאֵי הַבְּתוּלוֹת (ראה לעיל מ"א), וְעַל יְדֵי זֶה מִתְחַיֵּב בַּעְלָהּ מָאתַיִם בְּכְתֻבָּתָהּ, כְּכְתֻבַּת בְּתוּלָה. וְנֶאֱמָן, כֵּיוָן שֶׁרֹב נָשִׁים נִשָּׂאוֹת כְּשֶׁהֵן בְּתוּלוֹת, וְאֵין זוֹ עֵדוּת גְּמוּרָה אֶלָּא רַק גִּלּוּי מִלְּתָא. ג. וְנֶאֱמָן לוֹמַר, **שָׁהָיָה אִישׁ פְּלוֹנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר,** כְּשֶׁלְּמַדְנוּ בּוֹ בְּקָטְנוּתֵנוּ, **לִטְבֹּל** כְּדֵי **לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה,** וְאִם כֵּן כֹּהֵן הוּא. וְהֶאֱמִינוּהוּ לְהַאֲכִילוֹ בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן, כְּגוֹן מִפֵּרוֹת שֶׁגָּדְלוּ בְּעֲצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב, אֲבָל בִּתְרוּמָה דְּאוֹרָיְתָא אֵינוֹ אוֹכֵל, כֵּיוָן שֶׁהָיָה קָטָן בִּשְׁעַת רְאִיַּת הָעֵדוּת. [וְאֵין לוֹמַר שֶׁאָכַל בִּתְרוּמָה כִּי הוּא עֶבֶד כֹּהֵן, כִּי אָסוּר לְלַמֵּד עֶבֶד תּוֹרָה, וְכֵיצַד לָמַד בְּבֵית הַסֵּפֶר]. ד. וְנֶאֱמָן לוֹמַר, **שֶׁהָיָה** אִישׁ **פְּלוֹנִי חוֹלֵק עִמָּנוּ עַל הַגֹּרֶן** - נוֹטֵל חֵלֶק מִתְּרוּמָה כְּשֶׁחִלְקוּהָ בַּגֹּרֶן, וְאִם כֵּן כֹּהֵן הוּא וּמֻתָּר לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. וְהֶאֱמִינוּהוּ לְגַבֵּי אֲכִילַת תְּרוּמָה דְּרַבָּנָן. [וְאֵין לוֹמַר שֶׁהוּא עֶבֶד כֹּהֵן, כִּי אֵין חוֹלְקִים תְּרוּמָה לְעֶבֶד אֶלָּא אִם כֵּן רַבּוֹ עִמּוֹ]. ה. וְנֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁ**הַמָּקוֹם הַזֶּה** בְּלִבַּד, הוּא **בֵּית הַפְּרָס** [-שֶׁדָּה שֶׁנֶּחֱרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, וּמִדְּרַבָּנָן חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יֶסִיט בָּהּ עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה. וְשִׁעוּרָהּ מֵאָה אַמָּה לְכָל רוּחַ סְבִיבוֹת הַקֶּבֶר, שֶׁזֶּהוּ הַשָּׁעוּר שֶׁהַמַּחֲרֵשָׁה מוֹלִיכָה אֶת עֲצָמוֹת הַמֵּת], וְאִלּוּ שְׁאָר הַבִּקְעָה טְהוֹרָה. שֶׁהֶאֱמִינוּהוּ בְּטֻמְאָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. ו. וְנֶאֱמָן לוֹמַר, **עַד כָּאן הָיִינוּ בָּאִין בַּשַּׁבָּת,** וְנוֹקְטִים בְּלֹא מְדִידָה שֶׁמָּקוֹם זֶה הוּא בְּתוֹךְ תְּחוּם הָעִיר, כֵּיוָן שֶׁדִּין תְּחוּמִין הוּא מִדְּרַבָּנָן. **אֲבָל אֵין אָדָם נֶאֱמָן לוֹמַר,** דֶּרֶךְ - זְכוּת מַעֲבָר **הָיָה לִפְלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה** שֶׁבִּשְׁדֵה חֲבֵרוֹ, אוֹ **מֻעֲמָד** [-מָקוֹם לַעֲרֵיכַת מַעֲמָד, שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים לְאָבֵל] **וּמִסְפֵּד** - מָקוֹם לְהֶסְפֵּד מֵתָיו, **הָיָה לִפְלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה,** שֶׁאֵין לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ מֵחֲבֵרוֹ אֶלָּא עַל פִּי עֵדוּת כְּשֵׁרָה:

פֶּרֶק ג חִיּוּבֵי אוֹנֵס וּמְפַתֶּה וְהַחְלוּקִים שֶׁבֵּינֵיהֶם.

וּמִתּוֹךְ כָּךְ, דִּין מוֹדֶה בְּקְנָס וְדִין קָם לֵיהּ בְּדַרְבָּה מִנַּיהּ: **מִשְׁנָה א חִיּוּב אוֹנֵס וּמְפַתֶּה בְּנָשִׁים שֶׁהָיָה צַד לְפָטְרוֹ: אֵלּוּ נְעָרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קְנָס** - שֶׁאִם אָדָם אֶנֶס אֶחָת מֵהֶן אוֹ פִּתָּה אוֹתָהּ, חַיָּב לְשַׁלֵּם לְאָבִיהָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, כְּדִין אוֹנֵס (דברים כב כח-כט) וּמְפַתֶּה צַד לְפָטְרוֹ. **הַבָּא עַל הַמְּמֻרֶּרֶת וְעַל הַנִּדָּה** - מֵהַגְּבָעוֹנִים שֶׁהֶעֱרִימוּ עַל יְהוֹשֻׁעַ, וּנְתָנָם' יְהוֹשֻׁעַ שׁוֹאֲבֵי מַיִם וְחוֹטְבֵי עֵצִים לַמִּזְבֵּחַ, וְאֲסוּרָה לָבוֹא בַּקָּהָל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ז ג) 'וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם' (תוס'). **וְעַל הַכּוּתִית** - מֵהַכּוּתִים שֶׁהִתְגַּיְּרוּ מִפַּחַד הָאֲרָיוֹת, וּלְדַעַת הַתַּנָּא בְּמַשְׁנָתֵנוּ אֵינָם גֵּרֵי אֱמֶת, וְהֵם כְּנַכְרִים הָאֲסוּרִים לְהִנָּשֵׂא לְיִשְׂרָאֵל. הֲרֵי אֵלּוּ הִתְרַבּוּ לְחִיּוּב קְנָס, אַף שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה', מַשְׁמַע שֶׁאֵין קְנָס אֶלָּא בְּאִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ. וְכֵן **הַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת, וְעַל הַשְּׁבוּיָה** - יִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּשְׁבְּתָה בְּיַד נָכְרִים וְנִפְדְּתָה, **וְעַל הַשִּׁפְחָה** הַכְּנַעֲנִית [-הַשְּׁבוּיוֹת] **שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** [-הַגִּיּוֹרוֹת] וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ כְּשֶׁהֵן [-הַשְּׁפָחוֹת] **פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,** חַיָּב בִּקְנָס. שֶׁאַף שֶׁאֵין קְנָס אֶלָּא לִבְתוּלָה, וְאִלּוּ הֵן בְּחֶזְקַת שֶׁנִּבְעֲלוּ כְּשֶׁהָיוּ בֵּין הַנָּכְרִים, מִכָּל מָקוֹם הַנִּבְעָלֶת פָּחוֹת מִגִּיל שָׁלֹשׁ בְּתוּלֶיהָ חוֹזְרִים. וְכֵן **הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו** כְּשֶׁהִתְגַּיְּרוּ אַחֲרֵי הָאֵרוּסִין וְעוֹדָנָּה בְּתוּלָה, **וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו** שֶׁהִתְגַּיְּרָה אַחַר הָאֵרוּסִין, **וְעַל הַנִּדָּה, יֵשׁ לָהֶן קְנָס. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּהִכָּרֵת** - שֶׁהַבָּא עֲלֵיהֶן בְּמִשְׁנָתֵנוּ גְּרֵי אֱמֶת, אַף שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה', מַשְׁמַע שֶׁאֵין קְנָס אֶלָּא בְּאִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ. וְכֵן **הַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת, וְעַל הַשְּׁבוּיָה** - יִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּשְׁבְּתָה בְּיַד נָכְרִים וְנִפְדְּתָה, **וְעַל הַשִּׁפְחָה** הַכְּנַעֲנִית שֶׁהִשְׁתַּחְרְרָה, **שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** [-הַגִּיּוֹרוֹת] וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ כְּשֶׁהֵן [-הַשְּׁפָחוֹת] **פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,** חַיָּב בִּקְנָס. שֶׁאַף שֶׁאֵין קְנָס אֶלָּא לִבְתוּלָה, וְאִלּוּ הֵן בְּחֶזְקַת שֶׁנִּבְעֲלוּ כְּשֶׁהָיוּ בֵּין הַנָּכְרִים, מִכָּל מָקוֹם הַנִּבְעָלֶת פָּחוֹת מִגִּיל שָׁלֹשׁ בְּתוּלֶיהָ חוֹזְרִים. וְכֵן **הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו** כְּשֶׁהִתְגַּיְּרוּ אַחֲרֵי הָאֵרוּסִין וְעוֹדָנָּה בְּתוּלָה, **וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו** שֶׁהִתְגַּיְּרָה אַחַר הָאֵרוּסִין, **וְעַל הַנִּדָּה, יֵשׁ לָהֶן קְנָס. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּהִכָּרֵת** - שֶׁהַבָּא עֲלֵיהֶן (דברים כב כח-כט) **וּמְפַתֶּה** צַד לְפָטְרוֹ. **הַבָּא עַל הַמְּמֻרֶּרֶת וְעַל הַנִּדָּה** - מֵהַגְּבָעוֹנִים שֶׁהֶעֱרִימוּ עַל יְהוֹשֻׁעַ, וּנְתָנָם' יְהוֹשֻׁעַ שׁוֹאֲבֵי מַיִם וְחוֹטְבֵי עֵצִים לַמִּזְבֵּחַ, וְאֲסוּרָה לָבוֹא בַּקָּהָל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ז ג) 'וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם' (תוס'). **וְעַל הַכּוּתִית** - מֵהַכּוּתִים שֶׁהִתְגַּיְּרוּ מִפַּחַד הָאֲרָיוֹת, וּלְדַעַת הַתַּנָּא בְּמַשְׁנָתֵנוּ אֵינָם גֵּרֵי אֱמֶת, וְהֵם כְּנַכְרִים הָאֲסוּרִים לְהִנָּשֵׂא לְיִשְׂרָאֵל. הֲרֵי אֵלּוּ הִתְרַבּוּ לְחִיּוּב קְנָס, אַף שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה', מַשְׁמַע שֶׁאֵין קְנָס אֶלָּא בְּאִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ. וְכֵן **הַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת, וְעַל הַשְּׁבוּיָה** - יִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּשְׁבְּתָה בְּיַד נָכְרִים וְנִפְדְּתָה, **וְעַל הַשִּׁפְחָה** הַכְּנַעֲנִית שֶׁהִשְׁתַּחְרְרָה, **שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** [-הַגִּיּוֹרוֹת] וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ כְּשֶׁהֵן [-הַשְּׁפָחוֹת] **פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,** חַיָּב בִּקְנָס. שֶׁאַף שֶׁאֵין קְנָס אֶלָּא לִבְתוּלָה, וְאִלּוּ הֵן בְּחֶזְקַת שֶׁנִּבְעֲלוּ כְּשֶׁהָיוּ בֵּין הַנָּכְרִים, מִכָּל מָקוֹם הַנִּבְעָלֶת פָּחוֹת מִגִּיל שָׁלֹשׁ בְּתוּלֶיהָ חוֹזְרִים. וְכֵן **הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו** כְּשֶׁהִתְגַּיְּרוּ אַחֲרֵי הָאֵרוּסִין וְעוֹדָנָּה בְּתוּלָה, **וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו** שֶׁהִתְגַּיְּרָה אַחַר הָאֵרוּסִין, **וְעַל הַנִּדָּה, יֵשׁ לָהֶן קְנָס. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּהִכָּרֵת** - שֶׁהַבָּא עֲלֵיהֶן (דברים כב כח-כט) **וּמְפַתֶּה** צַד לְפָטְרוֹ. **הַבָּא עַל הַמְּמֻרֶּרֶת וְעַל הַנִּדָּה** - מֵהַגְּבָעוֹנִים שֶׁהֶעֱרִימוּ עַל יְהוֹשֻׁעַ, וּנְתָנָם' יְהוֹשֻׁעַ שׁוֹאֲבֵי מַיִם וְחוֹטְבֵי עֵצִים לַמִּזְבֵּחַ, וְאֲסוּרָה לָבוֹא בַּקָּהָל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ז ג) 'וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם' (תוס'). **וְעַל הַכּוּתִית** - מֵהַכּוּתִים שֶׁהִתְגַּיְּרוּ מִפַּחַד הָאֲרָיוֹת, וּלְדַעַת הַתַּנָּא בְּמַשְׁנָתֵנוּ אֵינָם גֵּרֵי אֱמֶת, וְהֵם כְּנַכְרִים הָאֲסוּרִים לְהִנָּשֵׂא לְיִשְׂרָאֵל. הֲרֵי אֵלּוּ הִתְרַבּוּ לְחִיּוּב קְנָס, אַף שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה', מַשְׁמַע שֶׁאֵין קְנָס אֶלָּא בְּאִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ. וְכֵן **הַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת, וְעַל הַשְּׁבוּיָה** - יִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּשְׁבְּתָה בְּיַד נָכְרִים וְנִפְדְּתָה, **וְעַל הַשִּׁפְחָה** הַכְּנַעֲנִית שֶׁהִשְׁתַּחְרְרָה, **שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** [-הַגִּיּוֹרוֹת] וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ כְּשֶׁהֵן [-הַשְּׁפָחוֹת] **פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד,** חַיָּב בִּקְנָס. שֶׁאַף שֶׁאֵין קְנָס אֶלָּא לִבְתוּלָה, וְאִלּוּ הֵן בְּחֶזְקַת שֶׁנִּבְעֲלוּ כְּשֶׁהָיוּ בֵּין הַנָּכְרִים, מִכָּל מָקוֹם הַנִּבְעָלֶת פָּחוֹת מִגִּיל שָׁלֹשׁ בְּתוּלֶיהָ חוֹזְרִים. וְכֵן **הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו** כְּשֶׁהִתְגַּיְּרוּ אַחֲרֵי הָאֵרוּסִין וְעוֹדָנָּה בְּתוּלָה, **וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו** שֶׁהִתְגַּיְּרָה אַחַר הָאֵרוּסִין, **וְעַל הַנִּדָּה, יֵשׁ לָהֶן קְנָס. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּהִכָּרֵת** - שֶׁהַבָּא עֲלֵיהֶן

בְּמִזִּיד חַיָּב כָּרֵת, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ נִפְטָר מִן הַתַּשְׁלוּמִים מִדִּין 'קָם לֵיהּ בְּדַרְבָּה מִנַּיהּ' [-שֶׁאָדָם שֶׁחַיָּב בִּשְׁנֵי עֳנָשִׁים, נֶעֱנָשׁ בָּעֹנֶשׁ הֶחָמוּר בִּלְבַד] מִשּׁוּם שֶׁאֵין בָּהֶן **מִיתַת בֵּית דִּין,** וְלֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה בְּחִיּוּב כָּרֵת. [וְדָוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא הָיְתָה הַתְרָאָה, כִּי אִלּוּ הָיְתָה הַתְרָאָה הֲרֵי חַיָּב מַלְקוּת, וְנִפְטָר מֵהַקְּנָס, שֶׁאֵין אָדָם לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם]:

מִשְׁנָה ב נָשִׁים שֶׁהָאוֹנְסָן אוֹ הַמְפַתָּן פָּטוּר מִקְּנָס: וְאֵלּוּ נְעָרוֹת שֶׁאֵין לָהֶן קְנָס - שֶׁהָאוֹנְסָן אוֹ הַמְפַתֶּן אֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס. **הַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת וְעַל הַשְּׁבוּיָה** וְעַל הַשִּׁפְחָה הַכְּנַעֲנִית, **שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ** יִתְרוֹת עַל בָּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. זָכוּר הָיִיתִי בִּפְלוֹנִית שֶׁיָּצְתָה בְּהִינּוֹמָא וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, וְשֶׁהָיָה אִישׁ פְּלוֹנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר לִטְבֹּל לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה, וְשֶׁהָיָה חוֹלֵק עִמָּנוּ עַל הַגֹּרֶן, וְהַמָּקוֹם הַזֶּה בֵּית הַפְּרָס, וְעַד כָּאן הָיִינוּ בָּאִין בְּשַׁבָּת. אֲבָל אֵין אָדָם נֶאֱמָן לוֹמַר, דֶּרֶךְ הָיָה לְפְלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, מַעֲמָד וּמִסְפֵּד הָיָה לְפְלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה:

פֶּרֶק ג א אֵלּוּ נְעָרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קְנָס, הַבָּא עַל הַמְּמֻרֶּרֶת וְעַל הַנִּדָּה וְעַל הַכּוּתִית, הַבָּא עַל הַגִּיּוֹרֶת וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל הַשִּׁפְחָה שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ וְעַל אֲחוֹת אָבִיו וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו וְעַל הַנִּדָּה, יֵשׁ לָהֶן קְנָס. אַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּהִכָּרֵת, אֵין מְשַׁלֵּם מָמוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ': **ב** וְאֵלּוּ נֶאֱמָנִין לְהָעִיד בְּגָדְלָן מַה שֶּׁרָאוּ בְּקָטְנָן. נֶאֱמָן אָדָם לוֹמַר, זֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל אַבָּא, וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל רַבִּי, וְזֶה כְּתַב יָדוֹ שֶׁל אָחִי. זָכוּר הָיִיתִי בִּפְלוֹנִית שֶׁיָּצְתָה בְּהִינּוֹמָא וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, וְשֶׁהָיָה אִישׁ פְּלוֹנִי יוֹצֵא מִבֵּית הַסֵּפֶר לִטְבֹּל לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה, וְשֶׁהָיָה חוֹלֵק עִמָּנוּ עַל הַגֹּרֶן, וְהַמָּקוֹם הַזֶּה בֵּית הַפְּרָס, וְעַד כָּאן הָיִינוּ בָּאִין בְּשַׁבָּת. אֲבָל אֵין אָדָם נֶאֱמָן לוֹמַר, דֶּרֶךְ הָיָה לְפְלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה, מַעֲמָד וּמִסְפֵּד הָיָה לְפְלוֹנִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה:

מַה הָאוֹנֵס נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר, נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר, וְהַמְפַתֶּה אֵינוֹ נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר. הָאוֹנֵס נוֹתֵן מִיָּד, וְהַמְפַתֶּה לְכְשֶׁיּוֹצִיא. הָאוֹנֵס שׁוֹתֶה בַּעֲצִיצוֹ, וְהַמְפַתֶּה אִם רָצָה לְהוֹצִיא, מוֹצִיא:

נֶאֱמַר בָּהּ עִנּוּי בַּפָּסוּק. **מַה הָפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּין אוֹנֵס לַמְפַתֶּה,** א. **הָאוֹנֵס נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר, וְהַמְפַתֶּה אֵינוֹ נוֹתֵן אֶת הַצַּעַר,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. ב. **הָאוֹנֵס נוֹתֵן מִיָּד** לְאַחַר הָאֹנֶס, אַף שֶׁהוּא כּוֹנְסָהּ לְאִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה'. **וְהַמְפַתֶּה** אֵינוֹ נוֹתֵן אֶת הַקְּנָס אֶלָּא **לְכְשֶׁיּוֹצִיא** - כְּלוֹמַר, רַק אִם אֵינוֹ כּוֹנְסָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב טז) 'אִם מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ, כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת'. ג. **הָאוֹנֵס שׁוֹתֶה** עַל כָּרְחוֹ **בַּעֲצִיצוֹ** - בִּכְלִי חָרֵס הַמָּאוּס שֶׁבָּהַר לִשְׁתּוֹת בּוֹ. כְּלוֹמַר, הוּא מְחַיָּב לִשָּׁאֲנָה אַף אִם הִיא בַּעֲלַת מוּם, וְאָסוּר לוֹ לְגָרְשָׁהּ כָּל יָמָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ', לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו'. **וְהַמְפַתֶּה, אִם רָצָה לְהוֹצִיא** אוֹתָהּ וּלְגָרְשָׁהּ, **מוֹצִיא,** וְכֵן יָכוֹל שֶׁלֹּא לְכָנְסָהּ:

מִשְׁנָה ה הָאַף שֶׁהָאוֹנֵס שׁוֹתֶה בַּעֲצִיצוֹ: כֵּיצַד הָאוֹנֵס שׁוֹתֶה בַּעֲצִיצוֹ, אֲפִלּוּ אִם הִיא חִגֶּרֶת [-צוֹלַעַת] אֲפִלּוּ אִם הִיא סוּמָא, וַאֲפִלּוּ אִם הָיְתָה מֻכַּת שְׁחִין [-מְצֹרָעַת], חַיָּב לְקָנְסָהּ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ. אֲבָל אִם נִמְצָא בָּהּ דָּבָר עֶרְוָה, וְהִיא אֲסוּרָה עָלָיו, כְּגוֹן שֶׁזִּנְּתָה לְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ, אוֹ שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָבוֹא בְּיִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן שֶׁהִיא מַמְזֶרֶת, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּמָהּ תַּחַת יָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה', וְדוֹרְשִׁים שֶׁנּוֹשֵׂא רַק אִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ וְלֹא אִשָּׁה הָאֲסוּרָה עָלָיו: **מִשְׁנָה ו** חִלּוּק נוֹסָף בֵּין אוֹנֵס לְמְפַתֶּה: יְתוֹמָה שֶׁאֵין לָהּ אָב וּקְנָסָהּ לְעַצְמָהּ, אוֹ שֶׁנִּתְאָרְסָה וְנִתְגָּרְשָׁה שֶׁקְּנָסָהּ לְעַצְמָהּ [כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא (מ"ג)], וְנֶאֱנָסָה אוֹ נִתְפַּתְּתָה, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הַמְפַתֶּה פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם לָהּ קְנָס, שֶׁכָּיְוֹן שֶׁקְּנָסָהּ לְעַצְמָהּ, הֲרֵי בְּכָךְ שֶׁהִתְפִּיסָה לְהִבָּעֵל לוֹ, מָחֲלָה לוֹ עַל הַקְּנָס, וְהָאוֹנֵס חַיָּב לְשַׁלֵּם לָהּ קְנָס: **מִשְׁנָה ז** שְׁעוּר בֹּשֶׁת פֶּגֶם וּקְנָס: אֵיזוֹהִי בֹּשֶׁת, כְּלוֹמַר, כֵּיצַד מְשַׁעֲרִים אוֹתָהּ, הַכֹּל לְפִי חֲשִׁיבוּת הַמְבַיֵּשׁ - שֶׁאִם הוּא אָדָם בַּיְנוֹנִי בְּשִׁתּוֹ מְרֻבָּה יוֹתֵר מִאִם הוּא אָדָם בָּזוּי אוֹ חָשׁוּב [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאָדָם בָּזוּי שֶׁבַּיֵּשׁ, בָּשְׁתּוֹ מְרֻבָּה יוֹתֵר], וּלְפִי חֲשִׁיבוּת הַמִּתְבַּיֵּשׁ - שֶׁכָּכָל שֶׁהוּא חָשׁוּב יוֹתֵר בָּשְׁתּוֹ מְרֻבָּה יוֹתֵר. אֵיזֶהוּ פֶּגֶם, כְּלוֹמַר, כֵּיצַד מְשַׁעֲרִים אוֹתוֹ, רוֹאִין אוֹתָהּ - אֶת הַנַּעֲרָה, כְּאִלּוּ הִיא שְׁפוּחָה הַנִּמְכֶּרֶת בַּשּׁוּק, וּמַעֲרִיכִים כַּמָּה הָיְתָה יָפָה [-שָׁוֶה] לִפְנֵי שֶׁנִּבְעֲלָה, וְכַמָּה הִיא יָפָה לְאַחַר שֶׁנִּבְעֲלָה, וְהַהֶפְרֵשׁ הוּא שְׁוִי הַפֶּגֶם שֶׁנִּפְגְּמָה הַנַּעֲרָה [וְיֵשׁ הֶפְרֵשׁ בְּשָׁוְיָהּ אַף שֶׁהִיא שְׁפוּחָה, כִּי אָדָם מְשַׁלֵּם יוֹתֵר עַל שְׁפוּחָה בְּתוּלָה כְּדֵי לְהַשִּׂיאָהּ לְעַבְדּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ קוֹרַת רוּחַ מִמֶּנּוּ]. אֲבָל הַקְּנָס, שִׁעוּרוֹ שָׁוֶה בְּכָל אָדָם, חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים כַּמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה. [וּמִלְבַד זֹאת חַיָּב גַּם בֹּשֶׁת וּפְגָם וְצַעַר, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכַּפּוּנֶת הַתּוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה כָּל הַחִיּוּב חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כָּסֶף', וּמַשְׁמַע שֶׁתְּשֻׁלּוּם זֶה הוּא עַל 'הֲנָאַת שְׁכִיבָה', מִלְּבַד שְׁאָר הַחִיּוּבִים שֶׁל בֹּשֶׁת פֶּגֶם וְצַעַר]. וְכֵן **כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִצְבָּה מִן הַתּוֹרָה** - שֶׁהַתּוֹרָה קִצְבָּה לוֹ סְכוּם קְבוּעַ, הֲרֵי הוּא **שָׁוֶה בְּכָל אָדָם**, כְּגוֹן חִיּוּב שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים אִם הָרַג שׁוֹרוֹ עֶבֶד כְּנַעֲנִי, שֶׁהוּא חִיּוּב קְבוּעַ וְאֵינוֹ תָּלוּי בְּשִׁוּוִי הָעֶבֶד: **מִשְׁנָה ח** דִּין קְטַנָּה נַעֲרָה וּבוֹגֶרֶת **לְעִנְיַן קְנָס וּמֶכֶר: כָּל מָקוֹם** - נַעֲרָה שֶׁהִיא בְּגִיל **שֶׁיֵּשׁ** לְאָבִיהָ זְכוּת **מֶכֶר** - שֶׁיָּכוֹל לִמְכָּרָהּ לְאָמָה, **אֵין** מְשַׁלֵּם **קְנָס** הָאוֹנֵס אוֹ הַמְפַתֶּה לָהּ, **וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנָס** אִם אֲנָסָהּ אוֹ פִּתָּהּ אוֹתָהּ, **אֵין** לְאָבִיהָ בָּהּ זְכוּת **מֶכֶר. קְטַנָּה** מִגִּיל שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, עַד גִּיל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְשֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, **יֶשׁ לָהּ קְנָס וְאֵין לָהּ מֶכֶר**, וְזֶהוּ 'כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנָס אֵין מֶכֶר'. **הַבּוֹגֶרֶת** שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים אַחַר שֶׁנַּעֲשְׂתָה נַעֲרָה, **אֵין לָהּ לֹא מֶכֶר וְלֹא קְנָס: מִשְׁנָה ט** מוֹדֶה בְּקְנָס פָּטוּר: הָאוֹמֵר פְּתִיתִי אֶת בִּתּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, מְשַׁלֵּם בֹּשֶׁת **וּפְגָם עַל פִּי** הוֹדָאַת **עַצְמוֹ**, שֶׁאֵלּוּ תַּשְׁלוּמֵי מָמוֹן וְאֵינָם קְנָס, **וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס** חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים אֶלָּא עַל פִּי עֵדִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ח) 'אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ', וְלָמְדְנוּ שֶׁאֵין חִיּוּב קְנָס שֶׁל 'כֻּפֶל' אֶלָּא כְּשֶׁבֵּית דִּין מַרְשִׁיעִים וּמְחַיְּבִים אוֹתוֹ, וְלֹא כְּשֶׁהִרְשִׁיעַ אֶת עַצְמוֹ. [וְנָקַט הַתַּנָּא הוֹדָאָה בְּפִתּוּי, שֶׁאַף שֶׁבְּכָךְ מוֹצִיא עָלָיו לַעַז שֶׁהִתְפַּתְּתָה, מִכָּל מָקוֹם נוֹחַ לָהּ בְּלַעַז זֶה כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת תַּשְׁלוּמֵי הַבֹּשֶׁת וְהַפֶּגֶם, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹדָה שֶׁאֲנָסָהּ, שֶׁאֵין זֶה לַעַז כָּל כָּךְ]. **הָאוֹמֵר פְּתִיתִי וְאֵין לָהּ מֶכֶר**, וְזֶהוּ 'מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנָס אֵין מֶכֶר'. **הַבּוֹגֶרֶת** שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים אַחַר שֶׁנַּעֲשְׂתָה נַעֲרָה, **אֵין לָהּ לֹא מֶכֶר וְלֹא קְנָס: מִשְׁנָה י** מוֹדֶה בְּקְנָס פָּטוּר: הָאוֹמֵר פְּתִיתִי אֶת בִּתּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, מְשַׁלֵּם בֹּשֶׁת **וּפְגָם עַל פִּי** הוֹדָאַת **עַצְמוֹ**, שֶׁאֵלּוּ תַּשְׁלוּמֵי מָמוֹן וְאֵינָם קְנָס, **וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס** חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים אֶלָּא עַל פִּי עֵדִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ח) 'אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ', וְלָמְדְנוּ שֶׁאֵין חִיּוּב קְנָס שֶׁל 'כֻּפֶל' אֶלָּא כְּשֶׁבֵּית דִּין מַרְשִׁיעִים וּמְחַיְּבִים אוֹתוֹ, וְלֹא כְּשֶׁהִרְשִׁיעַ אֶת עַצְמוֹ. [וְנָקַט הַתַּנָּא הוֹדָאָה בְּפִתּוּי, שֶׁאַף שֶׁבְּכָךְ מוֹצִיא עָלָיו לַעַז שֶׁהִתְפַּתְּתָה, מִכָּל מָקוֹם נוֹחַ לָהּ בְּלַעַז זֶה כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת תַּשְׁלוּמֵי הַבֹּשֶׁת וְהַפֶּגֶם, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹדָה שֶׁאֲנָסָהּ, שֶׁאֵין זֶה לַעַז כָּל כָּךְ]. **הָאוֹמֵר גְּנַבְתִּי וּמָכַרְתִּי** וַאֲנִי חַיָּב תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, **מְשַׁלֵּם** הַקֶּרֶן **עַל פִּי עַצְמוֹ**, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, שֶׁהֵם חִיּוּבֵי קְנָס, וּמוֹדֶה בְּקְנָס פָּטוּר. הָאוֹמֵר **הַמִּית שׁוֹרִי אֶת פְּלוֹנִי**, וַאֲנִי חַיָּב לְשַׁלֵּם כֹּפֶר, **אוֹ** שֶׁאָמַר הַמִּית שׁוֹרִי אֶת **שׁוֹרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי**, וַאֲנִי חַיָּב אֶת דָּמָיו, **הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ**, שֶׁלְּדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ תַּשְׁלוּם כֹּפֶר הוּא תַּשְׁלוּם מָמוֹן, וְכֵן תַּשְׁלוּם נֶזֶק הוּא תַּשְׁלוּם מָמוֹן. אֲבָל אִם אָמַר **הַמִּית שׁוֹרִי אֶת עַבְדּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי** וַאֲנִי חַיָּב שְׁלֹשִׁים סְלָעִים, **אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ**, שֶׁתַּשְׁלוּם זֶה אֵינוֹ מִשְׁתַּנֶּה לְפִי שׁוִי הָעֶבֶד, וְהוּא קְנָס, וְהַמּוֹדֶה בְּקְנָס פָּטוּר. **זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְשַׁלֵּם יָתֵר עַל מַה שֶּׁהִזִּיק**, כְּגוֹן חִיּוּב כָּפֶל, אוֹ שְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד, שֶׁפְּעָמִים הַתַּשְׁלוּם גָּדוֹל מֵהַנֶּזֶק, כְּשֶׁהָעֶבֶד שָׁוֶה פָּחוֹת מִכָּךְ, הֲרֵי זֶה חִיּוּב קְנָס, וְאֵינוֹ **מְשַׁלֵּם עַל פִּי** הוֹדָאַת **עַצְמוֹ**, אֲבָל הַמְשַׁלֵּם כְּשִׁעוּר הַנֶּזֶק, כְּגוֹן תַּשְׁלוּם נְזִיקִין, זֶהוּ חוֹב מָמוֹן שֶׁמְּשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ:

פֶּרֶק ד

הַזּוֹכֶה בְּתַשְׁלוּמֵי אוֹנֵס וּמְפַתֶּה וּמוֹצִיא שֵׁם רַע, זְכֵיּוֹת הָאָב בְּבִתּוֹ, וּזְכֵיּוֹת הַבַּעַל בְּאִשְׁתּוֹ וְחוֹבוֹתָיו כְּלַפָּיהּ: **מִשְׁנָה א** תַּשְׁלוּמֵי אוֹנֵס וּמְפַתֶּה, וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּמְצִיאָתָהּ שֶׁל נַעֲרָה: נַעֲרָה שֶׁנִּתְפַּתְּתָה, תַּשְׁלוּמֵי בָּשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ וּקְנָסָהּ, הֲרֵי הֵם שֶׁל אָבִיהָ, וְהַצַּעַר שֶׁנּוֹסַף עֲלֵיהֶם **בִּתְפוּסָה** - בַּאֲנוּסָה, אַף הוּא שֶׁל אָבִיהָ. **עָמְדָה** הַנַּעֲרָה **בַּדִּין** כְּדֵי לִתְבֹּעַ תַּשְׁלוּמִין אֵלּוּ, **עַד שֶׁלֹּא מֵת הָאָב** - בְּעוֹד שֶׁאָבִיהָ חַי, וְהִתְחַיֵּב הָאוֹנֵס אוֹ הַמְפַתֶּה בַּדִּין, **הֲרֵי הֵן שֶׁל אָב.** וְאִם **מֵת הָאָב** אַחַר שֶׁהִתְחַיֵּב בַּדִּין, כְּבָר זָכָה בָּהֶם הָאָב [אַף שֶׁעֲדַיִן לֹא שֻׁלַּם בְּפוֹעַל], **וַהֲרֵי הֵן שֶׁל אַחִין** - אַחֶיהָ שֶׁל הַנַּעֲרָה, שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶם. אוּלָם אִם **לֹא הִסְפִּיקָה לַעֲמֹד בַּדִּין עַד שֶׁמֵּת הָאָב**, וְרַק אַחַר מִיתָתוֹ עָמְדָה בַּדִּין וְחִיְּבוּהוּ בֵּית דִּין לְשַׁלֵּם, **הֲרֵי הֵן שֶׁל עַצְמָהּ**, שֶׁאֵין אָדָם מוֹרִישׁ לְבָנָיו זְכוּת שֶׁזָּכְתָה לוֹ תּוֹרָה לִגְבּוֹת אֶת קְנָס בִּתּוֹ [וְחִיּוּב קְנָס אֵינוֹ חָל אֶלָּא בִּשְׁעַת הָעֲמָדָה בְּדִין]. **עָמְדָה בַּדִּין עַד שֶׁלֹּא בָּגְרָה** - בְּעוֹדָהּ נַעֲרָה [שֶׁלֹּא עָבְרוּ שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים מֵעֵת הֱיוֹתָהּ נַעֲרָה], וְחִיְּבוּהוּ בֵּית דִּין לְשַׁלֵּם אֶת הַקְּנָס, **הֲרֵי הֵן שֶׁל אָב.** וְאִם **מֵת הָאָב** לְאַחַר מִכֵּן, **הֲרֵי הֵן שֶׁל אַחִין** שֶׁל הַנַּעֲרָה, שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶם שֶׁזָּכָה בַּתַּשְׁלוּמִים בְּחַיָּיו. אֲבָל אִם **לֹא הִסְפִּיקָה לַעֲמֹד בַּדִּין עַד שֶׁבָּגְרָה** וְיָצְאָה מֵרְשׁוּת אָבִיהָ, **הֲרֵי הֵן שֶׁל עַצְמָהּ** וְלֹא שֶׁל אָבִיהָ וְיוֹרְשָׁיו, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִתְחַיֵּב בְּקִנְס כְּבָר יָצְאָה מֵרְשׁוּתוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, אֲפִלּוּ עָמְדָה בַּדִּין בְּחַיֵּי הָאָב, **אִם לֹא הִסְפִּיקָה לִגְבּוֹת** בְּפוֹעַל מֵהָאוֹנֵס אוֹ הַמְפַתֶּה **עַד שֶׁמֵּת הָאָב** [אוֹ עַד שֶׁבָּגְרָה], **הֲרֵי הֵן שֶׁל עַצְמָהּ**, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כט) 'וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כָּסֶף', וְלָמַדְנוּ שֶׁלֹּא זְכָתָה תּוֹרָה לָאָב אֶת תַּשְׁלוּם הַקְּנָס אֶלָּא מִשָּׁעַת נְתִינָה, שֶׁהִגִּיעַ הַכֶּסֶף לְיָדָיו, וְאִם מֵת אוֹ שֶׁבָּגְרָה קֹדֶם לָכֵן, **הֲרֵי הֵן שֶׁל** הַנַּעֲרָה. **מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ** - שִׂכַּר פְּעֻלָּתָהּ שֶׁל הַנַּעֲרָה, **וּמְצִיאָתָהּ** - כְּלוֹמַר, הֲרֵי הֵן כִּמְצִיאָתָהּ, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאַחַר מִיתַת הָאָב אֵין זוֹכִים הָאַחִים בִּמְצִיאָתָהּ, כָּךְ אֵין לָהֶם זְכוּת בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ אַחַר מִיתַת הָאָב. אָמְנָם בְּמֶה שֶׁעָשְׂתָה בְּחַיָּיו, זָכָה הָאָב מִיָּד, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָבְתָה** עֲדַיִן אֶת שְׂכַר פְּעֻלָּתָהּ, וְלָכֵן אִם **מֵת הָאָב, הֲרֵי הֵן שֶׁל אַחִין** כִּיֹּרְשֵׁי שְׁאָר הַנְּכָסִים: **מִשְׁנָה ב** כְּתֻבַּת בַּת לְאָבִיהָ עַד נִשּׂוּאֶיהָ: אָב **הַמְאָרֵס** אֶת **בִּתּוֹ** הַקְּטַנָּה אוֹ הַנַּעֲרָה, **וְגֵרְשָׁהּ** בַּעְלָהּ קֹדֶם שֶׁנִּשָּׂאָהּ [אוֹ שֶׁהִתְאַלְמְנָה], וּלְאַחַר מִכֵּן אֵרְסָהּ אָבִיהָ שׁוּב לְאָדָם אַחֵר, **וְנִתְאָרְמְלָה** [-וְהִתְאַלְמְנָה] מִבַּעְלָהּ קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין [אוֹ שֶׁהִתְגָּרְשָׁה], **כְּתֻבָּתָהּ** מִשְּׁנֵי אֵרוּסִין אֵלּוּ, **שֶׁלּוֹ** - שֶׁל אָבִיהָ, שֶׁלְּדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ אַף בַּאֵרוּסָהּ יֵשׁ חִיּוּב כְּתֻבָּה, וְהַתּוֹרָה זִכְתָה לָאָב אֶת כָּל זְכֻיּוֹת בִּתּוֹ כָּל זְמַן שֶׁהִיא בִּרְשׁוּתוֹ. אַךְ אִם **הִשִּׂיאָהּ** אָבִיהָ, **וְגֵרְשָׁהּ** בַּעְלָהּ, וּלְאַחַר מִכֵּן **הִשִּׂיאָהּ** - נִשֵּׂאת שׁוּב לְאַחֵר, **וְנִתְאָרְמְלָה** מִבַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי, **כְּתֻבָּתָהּ** מִשְּׁנֵי נִשּׂוּאִין אֵלּוּ, **שֶׁלָּהּ**, כִּי בִּשְׁעַת הַנִּשּׂוּאִין הָרִאשׁוֹנִים כְּבָר יָצְאָה מֵרְשׁוּת אָבִיהָ, וּבְעֵת גְּבִיַּת הַכְּתֻבָּה כְּבָר אֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אַף שֶׁהַכְּתֻבָּה מִבַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי, שֶׁלָּהּ, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, **הַמְאָרֵס** אֶת **בִּתּוֹ** וְגֵרְשָׁהּ שֶׁלּוֹ. **הִשִּׂיאָהּ** וְגֵרְשָׁהּ וְנִשֵּׂאת וְנִתְאָרְמְלָה, **כְּתֻבָּתָהּ** שֶׁלָּהּ. **הִשִּׂיאָהּ וְגֵרְשָׁהּ וְנִשֵּׂאת וְנִתְאָרְמְלָה, כְּתֻבָּתָהּ** שֶׁלָּהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אִם לֹא הִסְפִּיקָה לִגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, **כְּתֻבָּתָהּ** שֶׁלּוֹ. **הִשִּׂיאָהּ וְגֵרְשָׁהּ וְנִשֵּׂאת וְנִתְאָרְמְלָה, כְּתֻבָּתָהּ** שֶׁלָּהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אִם לֹא הִסְפִּיקָה לִגְבּוֹת מִבַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי, שֶׁלָּהּ, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ,

הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל אָב. אָמְרוּ לוֹ, מִשֶּׁהִשִּׂיאָהּ, אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ: **ג** הַגִּיֹּרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרָה בְּתָהּ עִמָּהּ, וְזִנְּתָה, הֲרֵי זוֹ בְּחֶנֶק. אֵין לָהּ לֹא פֶּתַח בֵּית הָאָב, וְלֹא מֵאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ שֶׁלֹּא בִקְדֻשָּׁה וְלֹא לְשֵׁם, הֲרֵי זוֹ בִּסְקִילָה. אֵין לָהּ לֹא פֶּתַח בֵּית הָאָב וְלֹא מֵאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ בִּקְדֻשָּׁה וְלֹא לְשֵׁם, הֲרֵי זוֹ בִּסְקִילָה. אֵין לָהּ לֹא פֶּתַח בֵּית הָאָב וְלֹא מֵאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ בִּקְדֻשָּׁה וְלֹא לְשֵׁם, הֲרֵי הִיא כִּבַּת יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר. יֵשׁ לָהּ פֶּתַח בֵּית הָאָב, וְאֵין לָהּ אָב, הֲרֵי זוֹ בִּסְקִילָה. לֹא נֶאֱמַר פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ, אֶלָּא לְמִצְוָה: **ד** הָאָב זַכַּאי בְּבִתּוֹ בְּקִדּוּשֶׁיהָ, בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבְבִיאָה. וְזַכַּאי בְּמִצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ. וּמְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ. וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ. נִשְׁאַת, יֶתֶר עָלָיו הַבַּעַל שֶׁאוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ, וְחַיָּב בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ, בְּפִרְקוֹנָהּ, וּבִקְבוּרָתָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶפְלוּ אִם הַבַּעַל הוּא עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְחֹת מִשְּׁנֵי חֲלִילִים וּמְקוֹנֶנֶת: **ה** לְעוֹלָם הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב, עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּת הַבַּעַל, הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל. הָלַךְ הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, אוֹ שֶׁהָלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב. מָסַר שְׁלוּחֵי הַבַּעַל לִשְׁלוּחֵי הָאָב, לֹא מָסַר. הָלַךְ הָאָב וְנִתְאָרְמְלָה, אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה, הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב. מָסַר שְׁלוּחֵי הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל, לֹא מָסַר. הָיְתָה הוֹרָתָהּ שֶׁלֹּא בִקְדֻשָּׁה וְלֹא לְשֵׁם, הֲרֵי זוֹ בִּסְקִילָה. אֵין לָהּ לֹא פֶּתַח בֵּית הָאָב וְלֹא מֵאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ בִּקְדֻשָּׁה וְלֹא לְשֵׁם, הֲרֵי הִיא כִּבַּת יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר. יֵשׁ לָהּ פֶּתַח בֵּית הָאָב, וְאֵין לָהּ אָב, הֲרֵי זוֹ בִּסְקִילָה. אֵין לָהּ לֹא פֶּתַח בֵּית הָאָב וְלֹא מֵאָה סֶלַע. הָיְתָה הוֹרָתָהּ בִּקְדֻשָּׁה וְלֹא לְשֵׁם, הֲרֵי הִיא כִּבַּת יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר. יֵשׁ לָהּ אָב וְאֵין לָהּ פֶּתַח בֵּית הָאָב, הֲרֵי זוֹ בִּסְקִילָה. לֹא נֶאֱמַר פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ, אֶלָּא לְמִצְוָה: **ד** הָאָב זַכַּאי בְּבִתּוֹ בְּקִדּוּשֶׁיהָ, בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבְבִיאָה. וְזַכַּאי בְּמִצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ. וּמְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ. וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ. נִשְׁאַת, יֶתֶר עָלָיו הַבַּעַל שֶׁאוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ, בְּפִרְקוֹנָהּ, וּבִקְבוּרָתָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶפְלוּ אִם הַבַּעַל הוּא עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְחֹת מִשְּׁנֵי חֲלִילִים וּמְקוֹנֶנֶת: **ה** לְעוֹלָם הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב, עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּת הַבַּעַל, הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל. הָלַךְ הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, אוֹ שֶׁהָלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב. מָסְרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל, לֹא מָסְרוּ. הָלַךְ הָאָב וְנִתְאָרְמְלָה, אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה, הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל: **ו** הָאָב אֵינוֹ חַיָּב בִּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ. זֶה מִדְרָשׁ דָּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה חֲכָמִים בַּכֶּרֶם בִּיבְנֶה, הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יְזוֹנוּ, מָה הַבָּנִים אֵינָן יוֹרְשִׁין אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם, אַף הַבָּנוֹת אֵינָן נִזּוֹנוֹת אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם: **ז** לֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה, בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם, וְאַלְמָנָה מָנֶה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין. כָּתַב לָהּ שָׂדֶה שָׁוֶה מָנֶה תַּחַת מָאתַיִם זוּז, וְלֹא כָּתַב לָהּ כָּל נִכְסִים דְּאִית לִי אַחֲרָאִין לִכְתֻבָּתִיךְ, חַיָּב, שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין: **ח** לֹא כָּתַב לָהּ אִם תִּשְׁתַּבְאִי אֶפְרְקִנֵּיךְ וְאוֹתְבִנֵּיךְ לִי לְאִנְתּוּ, וּבְכֹהֶנֶת אֵינָהּ נִזּוֹנֶת אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם, אַף הַבָּנוֹת אֵינָן נִזּוֹנוֹת אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם: **ט** לֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה, בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם, וְאַלְמָנָה מָנֶה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין. כָּתַב לָהּ שָׂדֶה שָׁוֶה מָנֶה תַּחַת מָאתַיִם זוּז, וְלֹא כָּתַב לָהּ כָּל נִכְסִים דְּאִית לִי אַחֲרָאִין לִכְתֻבָּתִיךְ, חַיָּב, שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין: **ח** לֹא כָּתַב לָהּ אִם תִּשְׁתַּבְאִי אֶפְרְקִנֵּיךְ וְאוֹתְבִנֵּיךְ לִי לְאִנְתּוּ, וּבְכֹהֶנֶת אֵינָהּ נִזּוֹנֶת אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם, אַף הַבָּנוֹת אֵינָן נִזּוֹנוֹת אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם: **ז** לֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה, בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם, וְאַלְמָנָה מָנֶה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין. כָּתַב לָהּ שָׂדֶה שָׁוֶה מָנֶה תַּחַת מָאתַיִם זוּז, וְלֹא כָּתַב לָהּ כָּל נִכְסִים דְּאִית לִי אַחֲרָאִין לִכְתֻבָּתִיךְ, חַיָּב, שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין: **ח** לֹא כָּתַב לָהּ אִם תִּשְׁתַּבְאִי אֶפְרְקִנֵּיךְ וְאוֹתְבִנֵּיךְ לִי לְאִנְתּוּ, וּבְכֹהֶנֶת

אֲבָל הַכְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה - מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, שֶׁל הָאָב, לְפִי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר שְׁעַת כְּתִיבַת הַכְּתֻבָּה וְלֹא אַחַר שְׁעַת גְּבִיָּתָהּ, וּבְעֵת כְּתִיבַת הַכְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה עֲדַיִן לֹא נִשֵּׂאת וְהָיְתָה בִּרְשׁוּת אָבִיהָ. **אָמְרוּ לוֹ** רַבָּנָן, **מִשֶּׁהִשִּׂיאָהּ, אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ**, וְיֵשׁ לָנוּ לֵילֵךְ אַחַר שְׁעַת גְּבִיַּת הַכְּתֻבָּה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה כְּבָר יָצְאָה מֵרְשׁוּתוֹ:

מִשְׁנָה ג **מוֹצִיא שֵׁם רָע בִּגְיֹרֶת וּבִבַת יִשְׂרָאֵל: הַגִּיֹּרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרָה בְּתָהּ** הַקְּטַנָּה **עִמָּהּ, וְזִנְּתָה** בְּתָהּ בִּהְיוֹתָהּ נַעֲרָה מְאֹרָסָה, **הֲרֵי** מִיתָתָהּ שֶׁל זוֹ **בְּחֶנֶק**, וְאֵין דִּינָהּ בִּסְקִילָה כְּדִין נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה שֶׁזִּנְּתָה, וַאֲפִלּוּ אִם הִתְגַּיְּרָה כְּשֶׁהִיא פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְהִיא בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כא) 'כִּי עָשְׂתָה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכָּל פָּרָשַׁת נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה לֹא נֶאֱמְרָה אֶלָּא בְּבַת יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן אַף **אֵין לָהּ** שְׁאָר דִּינֵי הַפָּרָשָׁה, **לֹא** דִּין **פֶּתַח בֵּית הָאָב** - שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא אֶת הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָסָה לְפֶתַח בֵּית אָבִיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהוֹצִיאוּ אֶת הַנַּעֲרָה אֶל פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ וּסְקָלוּהָ', **וְלֹא** דִּין קִנַּס **מֵאָה סֶלַע** שֶׁחַיָּב בְּעָלָהּ לְשַׁלֵּם לְאָבִיהָ אִם הִתְבָּרֵר שֶׁשִּׁקֵּר וְהוֹצִיא שֵׁם רָע שֶׁזִּנְּתָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יט) 'וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל'. וְאִם **הָיְתָה הוֹרָתָהּ** - הֲרִיּוֹנָהּ שֶׁל בַּת זוֹ **שֶׁלֹּא בִקְדֻשָּׁה** - בְּעוֹד אִמָּהּ נְכָרִית, **וְלֹא לְשֵׁם** - אֲחַר גִּיּוֹרֶת אִמָּהּ, וְזִנְּתָה בְּעוֹדָהּ נַעֲרָה מְאֹרָסָה, **הֲרֵי זוֹ בִּסְקִילָה**, כְּדִין בַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כא) 'וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה', וּמִיתוּר תֵּבַת 'וָמֵתָה' מְרַבִּים נַעֲרָה זוֹ לְעִנְיַן חִיּוּב מִיתָה דַּוְקָא, אַךְ לֹא לְשְׁאָר הַדִּינִים, וְלָכֵן **אֵין לָהּ לֹא** דִּין **פֶּתַח בֵּית הָאָב, וְלֹא** דִּין קִנַּס **מֵאָה סֶלַע** אִם שִׁקֵּר בַּעְלָהּ וְלֹא זִנְּתָה. וְאִם **הָיְתָה הוֹרָתָהּ בִּקְדֻשָּׁה** - שֶׁהָעִבּוּר וְהַלֵּדָה שֶׁל נַעֲרָה זוֹ הָיוּ אֲחֲרֵי גִּיּוֹרֶת הָאֵם, **הֲרֵי הִיא כִּבַּת יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר**, לְעִנְיַן חִיּוּב סְקִילָה, לְעִנְיַן פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ, וּלְעִנְיַן קִנַּס בְּמוֹצִיא שֵׁם רָע. בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהוֹצִיא עָלֶיהָ בַּעְלָהּ שֵׁם רָע שֶׁזִּנְּתָה בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה, **וְיֵשׁ לָהּ אָב** בַּחַיִּים, **וְאֵין לָהּ פֶּתַח בֵּית הָאָב** לְפִי שֶׁאֵין לְאָבִיהָ בַּיִת מְשֻׁלָּו, וְאִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאָהּ אֶל פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ לִסְקִילָה, אוֹ שֶׁיֵּשׁ **לָהּ פֶּתַח בֵּית הָאָב**, שֶׁלְּאָבִיהָ יֵשׁ בַּיִת, וְאוּלָם **אֵין לָהּ אָב**, שֶׁאָבִיהָ מֵת, אַף עַל פִּי כֵן הֲרֵי מִיתָתָהּ שֶׁל **זוֹ בִּסְקִילָה. שֶׁלֹּא נֶאֱמַר** דִּין **פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ, אֶלָּא לְמִצְוָה** לְכַתְּחִלָּה, וְלֹא לְעַכֵּב: **מִשְׁנָה ד** **זְכִיּוֹת הָאָב בִּבְתּוֹ וְהַבַּעַל בְּאִשְׁתּוֹ: הָאָב זַכַּאי בִּבְתּוֹ** הַקְּטַנָּה אוֹ הַנַּעֲרָה, **בְּקִדּוּשֶׁיהָ, בְּכֶסֶף** - לְקִדְּשָׁהּ לְמִי שֶׁיַּחְפֹּץ וְכֶסֶף הַקִּדּוּשִׁין שֶׁלּוֹ. **וּבְשְׁטָר** - לְקַדְּשָׁהּ לְמִי שֶׁיַּחְפֹּץ, עַל יְדֵי קַבָּלַת שְׁטָר קִדּוּשִׁין. **וּבְבִיאָה** - לְמָסְרָהּ לְמִי שֶׁיִּרְצֶה לְבִיאָה לְשֵׁם קִדּוּשִׁין. שֶׁנֶּאֱמַר בְּאָמָה הָעִבְרִיָּה (שמות כא יא) 'וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף', וְדָרְשׁוּ: אֵין כֶּסֶף לְאָדוֹן אֶלָּא זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֶּסֶף, כְּשֶׁיּוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ - לָאָב, כְּשֶׁיּוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ - בְּקִדּוּשִׁין. וּלְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ב) 'וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר', הֻקַּשׁוּ כָּל הַהֲוָיוֹת [-אָפְנֵי הַקִּדּוּשִׁין] זֶה לָזֶה, שֶׁזַּכַּאי אַף בָּהֶם כִּבְקִדּוּשֵׁי כֶּסֶף. **וְזַכַּאי בְּמְצִיאָתָהּ**, בְּתַקָּנַת חֲכָמִים, מִשּׁוּם אֵיבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנַע מִלְּפָרְנְסָהּ. **וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ**, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא ז) 'וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה', הַקִּשָּׁה בַּת לְאָמָה, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאָמָה מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְרַבָּהּ, כָּךְ בַּת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְאָבִיהָ. **וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ**, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל ו) 'וְאִם הֵנִיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם'. **וּמְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ** מִיַּד בַּעְלָהּ, אִם גֵּרְשָׁהּ מִן הָאֵרוּסִין קֹדֶם שֶׁנִּשְׂאָהּ. וְאוּלָם אִם יָרְשָׁה נְכָסִים מִבֵּית אִמָּהּ [כְּגוֹן שֶׁמֵּת אֲבִי אִמָּהּ אַחַר מִיתַת אִמָּהּ], הָאָב **אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת** נְכָסִים אֵלּוּ **בְּחַיֶּיהָ**, אַךְ אִם מֵתָה אָבִיהָ יוֹרְשָׁהּ. וְאִם **נִשֵּׂאת, יָתֵר עָלָיו** - מְרֻבָּה זְכוּת **הַבַּעַל** מִשֶּׁל הָאָב, **שֶׁאוֹכֵל פֵּרוֹת** נְכָסִים שֶׁנָּפְלוּ לְאִשְׁתּוֹ בִּירֻשָּׁה, **בְּחַיֶּיהָ**, מִלְּבַד זְכוּתוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, מְצִיאָתָהּ וַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ. **חוֹבוֹת הַבַּעַל לְאִשְׁתּוֹ: וְחַיָּב** הַבַּעַל **בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ** - לָזוּן אוֹתָהּ, בְּתַקָּנַת חֲכָמִים תַּחַת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁהֵם שֶׁלּוֹ, **וּבִפְרִקוֹנָהּ** - לִפְדּוֹתָהּ אִם נִשְׁבֵּית, תַּחַת הַפֵּרוֹת שֶׁאוֹכֵל מֵהַנְּדוּנְיָא שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ מִבֵּית אָבִיהָ, **וּבִקְבוּרָתָהּ** - אִם מֵתָה, תַּחַת יֵרֻשָּׁתָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם הַבַּעַל הוּא **עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְחֹת** בְּעֵת קְבוּרַת אִשְׁתּוֹ **מִשְּׁנֵי חֲלִילִים** לְהֶסְפֵּד, **וּמְקוֹנֶנֶת** אַחַת לְעוֹרֵר אֶת הָעָם לִבְכִיָּהּ: **מִשְׁנָה ה** **זְמַן יְצִיאַת הַבַּת מֵרְשׁוּת אָבִיהָ בִּנְשׂוֹאֶיהָ: לְעוֹלָם הִיא** - בְּתּוֹ הַקְּטַנָּה אוֹ הַנַּעֲרָה שֶׁל אָדָם **בִּרְשׁוּת הָאָב**, וְזַכַּאי בִּזְכֻיּוֹת אֵלּוּ, **עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּת הַבַּעַל** [גִּרְסַת הָרע"ב: שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה] לְשֵׁם **נִשּׂוּאִין**. [אַךְ קֹדֶם לָכֵן, אַף אִם הִיא מְאֹרָסֶת לְכֹהֵן, וְחַיָּב הָאָרוּס בְּמִזּוֹנוֹתֶיהָ כִּי הִגִּיעַ זְמַן נִשּׂוּאֶיהָ, מִכָּל מָקוֹם אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה]. **מָסַר הָאָב** אֶת בִּתּוֹ הַמְאֹרָסֶת **לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל**, שֶׁשָּׁלְחָם לְהָבִיא אֶת אֲרוּסָתוֹ לַנִּשּׂוּאִין [וְכָל שֶׁכֵּן אִם מָסְרָהּ לַבַּעַל עַצְמוֹ], **הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל** מִיָּד בְּמִסִּירָתָהּ. אֲבָל אִם **הָלַךְ הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל, אוֹ שֶׁהָלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל**, נִמְצָא שֶׁלֹּא מְסָרָהּ לִרְשׁוּת הַבַּעַל עֲדַיִן, **וַהֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הָאָב** עַד שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה. וְאִם **מָסְרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב** אֶת הַבַּת **לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל**, שֶׁפָּגְשׁוּ אוֹתָם בְּדַרְכָּם, **הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל** מִשָּׁעַת מְסִירָתָהּ: **מִשְׁנָה ו** **מְזוֹן הַבָּנוֹת: הָאָב אֵינוֹ חַיָּב בְּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ** אוֹ בְּנוֹ בְּחַיָּיו, אֲבָל אַחַר מוֹתוֹ גּוֹבִים אֶת מְזוֹנוֹת הַבָּנוֹת מִנְּכָסָיו, **זֶה מִדְרָשׁ דָּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לִפְנֵי חֲכָמִים בַּכֶּרֶם** [-בִּישִׁיבַת הַחֲכָמִים שֶׁהָיְתָה עֲשׂוּיָה שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת כְּכֶרֶם] **בְּיַבְנֶה** [-שֵׁם עִיר], מִמַּה שֶּׁכּוֹתֵב בַּכְּתֻבָּה בְּתַקָּנַת חֲכָמִים, **'הַבָּנִים יִירְשׁוּ** [-הַבָּנִים הַנּוֹלָדִים לִי מִמֶּךָּ, יִירְשׁוּ מִלְּבַד חֶלְקָם בִּירֻשָּׁתִי, גַּם אֶת כְּתֻבָּתֵךְ], **וְהַבָּנוֹת יְזוֹנוּ'** [-הַבָּנוֹת הַנּוֹלָדוֹת לָךְ מִמֶּנִּי, יְזוֹנוּ מִנְּכָסַי עַד שֶׁיִּבָּגְרוּ אוֹ יִנָּשְׂאוּ], מַשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ לְדַמּוֹת אֶת שְׁתֵּי הַהִתְחַיְּבוּיוֹת זוֹ לָזוֹ, **מָה** - כָּשֵׁם שֶׁ**הַבָּנִים אֵינָן יוֹרְשִׁין** אֶת כְּתֻבַּת אִמָּם **אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם**, שֶׁלְּשׁוֹן 'יִירְשׁוּ' שַׁיָּךְ רַק לְאַחַר מִיתָה, **אַף הַבָּנוֹת אֵינָן נִזּוֹנוֹת** מִנְּכְסֵי הָאָב **אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן**, וְאֵינוֹ חַיָּב לְפַרְנְסָן בְּחַיָּיו. [וְאַף שֶׁאֵין הָאָב חַיָּב בִּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ, כּוֹפִים אוֹתוֹ לְפַרְנֵס אֶת בָּנָיו אוֹ בְּנוֹתָיו עַד גִּיל שֵׁשׁ. וְאִם הָיָה אָדָם אָמִיד, כּוֹפִים אוֹתוֹ לְפַרְנְסָם אַף כְּשֶׁהֵם גְּדוֹלִים מִגִּיל זֶה, מִדִּין צְדָקָה. וְאִם אֵינוֹ אָמִיד, אֵין כּוֹפִים אוֹתוֹ, אַךְ מְחָרְפִים אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ שֶׁאִכְזָרִיּוּת יֵשׁ בְּדָבָר אִם אֵינוֹ מְפַרְנֵס אֶת בָּנָיו, וְהוּא פְּחוּת מֵהַחַיּוֹת הַמְדַבְּרִיּוֹת שֶׁמְּרַחֲמוֹת עַל בְּנֵיהֶן]: **מִשְׁנָה ז** **חִיּוּב כְּתֻבָּה לְמִי שֶׁלֹּא כְּתָבָהּ: לֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה, אַף עַל פִּי כֵן בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם, וְאַלְמָנָה מָנֶה,** כְּתַקָּנַת חֲכָמִים (לעיל פ"א מ"ב), **מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין** שֶׁלֹּא יִפְחֲתוּ מִדְּמֵי אֵלּוּ, וְאֵינוֹ תָּלוּי בִּכְתִיבָתוֹ. וְכֵן אִם **כָּתַב לָהּ** [-לִבְתוּלָה] בַּכְּתֻבָּה, **שָׂדֶה** **הַשָּׁוֶה מָנֶה,** תְּהֵא מְשֻׁעְבֶּדֶת לָהּ לִגְבּוֹת מִמֶּנָּה כְּתֻבָּתָהּ, **תַּחַת** [-בִּמְקוֹם] **מָאתַיִם זוּז** שֶׁאֲנִי חַיָּב כְּתַקָּנַת חֲכָמִים, **וְלֹא כָּתַב לָהּ 'כָּל נִכְסִים דְּאִית לִי אַחֲרָאִין לִכְתֻבָּתִיךְ'** - כָּל הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לִי אַחֲרָאִים וּמְשֻׁעְבָּדִים לִגְבִיַּת כְּתֻבָּתֵךְ, **חַיָּב** לִפְרֹעַ לָהּ מִנְּכָסָיו שׁוִי מָאתַיִם זוּז, וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לָהּ 'אֵין לָךְ אֶלָּא הַשָּׂדֶה הַכְּתוּבָה בִּשְׁטָר כְּתֻבָּתֵךְ', מִפְּנֵי **שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין** שֶׁלֹּא יִפְחֲתוּ לְבִתּוּלָה מִמָּאתַיִם זוּז, וְשֶׁיִּהְיוּ כָּל נְכָסָיו מְשֻׁעְבָּדִים לִגְבִיַּת הַכְּתֻבָּה: **מִשְׁנָה ח** **חִיּוּב לְפִדּוֹתָהּ כְּשֶׁלֹּא כָּתְבוֹ בַּכְּתֻבָּה: לֹא כָּתַב לָהּ** בַּכְּתֻבָּה, **'אִם תִּשְׁתַּבְאִי** - אִם יִשְׁבּוּ אוֹתָךְ לִסְטִים, **אֶפְרְקִנֵּיךְ וְאוֹתְבִנֵּיךְ לִי לְאִנְתּוּ** - אֶפְדֵּךְ וְאָשִׁיב אוֹתָךְ לִהְיוֹת לִי לְאִשָּׁה', **וּבְכֹהֶנֶת** - בְּאֶשֶׁת כֹּהֵן שֶׁנָּאֱנְסָה אֲסוּרָה עַל בַּעְלָהּ, וְהוּא חַיָּב לְגָרְשָׁהּ, אִם לֹא כָּתַב לָהּ 'אֶפְרְקִנֵּיךְ וַאֲהַדְּרִנֵּיךְ **לְמִדִּינְתִּיךְ** - אֶפְדֵּךְ וְאַחֲזִירֵךְ לְמְדִינָתֵךְ', הֵינוּ לְבֵית אָבִיהָ, אַף עַל פִּי כֵן הוּא **חַיָּב** לִפְדּוֹתָהּ, מִפְּנֵי **שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין,** וְאֵינוֹ תָּלוּי בִּכְתִיבָתוֹ. [וּבְכֹהֶנֶת, צָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ וְחַיָּב לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּה אַף שֶׁהוּא מְגָרְשָׁהּ בְּעַל כָּרְחוֹ]:

משניות | מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק ה | המבוארות

מִשְׁנָה ט חִלּוּק בֵּין הַחִיּוּב לִפְדּוֹתָהּ לַחִיּוּב לְרַפְּאתָהּ: אִם הָאִשָּׁה נִשְׁבֶּת, חַיָּב הַבַּעַל לִפְדּוֹתָהּ, כַּמְבאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וְאִם אָמַר הַבַּעַל לְבֵית דִּין הֲרֵי גִטָּהּ וּכְתֻבָּתָהּ, כְּלוֹמַר, אֲנִי מְגָרְשָׁהּ בְּעוֹדָהּ בַּשֶּׁבִי, וְתִפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ בְּכֶסֶף כְּתֻבָּתָהּ, אֵינוֹ רַשַּׁאי, כֵּיוָן שֶׁכָּבָר הִתְחַיֵּב בְּפִדְיוֹנָהּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁבְּתָה. לָקְתָה - חָלְתָה, חַיָּב הַבַּעַל לְרַפְּאתָהּ - לְשַׁלֵּם דְּמֵי רְפוּאָתָהּ. וְאִם אָמַר הֲרֵי גִטָּהּ וּכְתֻבָּתָהּ, כְּלוֹמַר, אֲנִי מְגָרְשָׁהּ בְּעוֹדָהּ בְּחָלְיָהּ, וּתְרַפֵּא אֶת עַצְמָהּ - מִכֶּסֶף כְּתֻבָּתָהּ, רַשַּׁאי, כִּי חִיּוּב הָרְפוּי לֹא חָל מִיָּד כְּשֶׁחָלְתָה, אֶלָּא הוּא כְּחִיּוּב הַמְּזוֹנוֹת, וּכְשֵׁם שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְזוֹן אֶת גְּרוּשָׁתוֹ כָּךְ אֵינוֹ חַיָּב לְרַפְּאתָהּ: **מִשְׁנָה י** **פְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין שֶׁלֹּא כְּתָבָהּ**: לֹא כָּתַב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ, 'בְּנִין דִּכְרִין דְּיֵהֱוֹן לִיכִי מִנַּאי - הַבָּנִים הַזְּכָרִים שֶׁיִּהְיוּ לָךְ מִמֶּנִּי, אִנּוּן יִרְתוּן כְּסַף כְּתֻבָּתִיךְ - הֵם יִירְשׁוּ אֶת כֶּסֶף כְּתֻבָּתֵךְ, יָתֵר עַל חוּלְקְהוֹן דְּעִם אֲחֵיהֶם - נוֹסָף עַל הַחֵלֶק שֶׁיִּירְשׁוּ עִם אֲחֵיהֶם שֶׁנּוֹלְדוּ לִי מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת', אַף עַל פִּי כֵן חַיָּב לְקַיֵּם דִּין זֶה, וְאִם מֵתָה בְּחַיָּיו, וְיָרַשׁ אֶת הַנְּכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה מִבֵּית אֲבִיהָ בְּעֵת נִשּׂוּאֶיהָ, אֲזַי אַחֲרֵי מוֹתוֹ יוֹרְשִׁים בָּנֶיהָ אֶת אוֹתָם הַנְּכָסִים, וְאֶת שְׂאָר הַנְּכָסִים חוֹלְקִים בְּשָׁוֶה עִם שְׂאָר הַיּוֹרְשִׁים, לְפִי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין שֶׁתִּקְּנוּ כֵּן כְּדֵי שֶׁאָב הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ לֹא יִמָּנַע מִלָּתֵת נְדוּנְיָא יָפָה לְבִתּוֹ, מִתּוֹךְ חֶשֶׁק שֶׁמָּא תָּמוּת בִּתּוֹ תְּחִלָּה וְיִירַשׁ בַּעְלָהּ אֶת כָּל הַנְּדוּנְיָא. [וּבְאֹפֶן שֶׁלִּשְׁתֵּי הַנָּשִׁים יֵשׁ כְּתֻבָּה שָׁוָה וְאוֹתוֹ מְנָיָן בָּנִים, אֵין רָוַח בְּכִתֻּבַּת בְּנִין דִּכְרִין' יוֹתֵר מִירֻשָּׁה רְגִילָה, שֶׁהֲרֵי כָּל אֶחָד מְקַבֵּל מַחֲצִית מֵהַנְּכָסִים. וְתַקָּנָה זוֹ נִצְרֶכֶת כַּאֲשֶׁר כְּתֻבַּת הַנָּשִׁים אֵינָהּ שָׁוָה, אוֹ שֶׁלְּאַחַת מֵהֶן יֵשׁ יוֹתֵר בָּנִים]: **מִשְׁנָה יא** **חִיּוּב מְזוֹן הַבָּנוֹת שֶׁלֹּא כְּתָבוֹ**: לֹא כָּתַב בִּכְתֻבָּתָהּ, 'בְּנָן נַקְבָן דְּיֵהֱוֹן לִיכִי מִנַּאי - הַבָּנוֹת הַנְּקֵבוֹת שֶׁיִּהְיוּ לָךְ מִמֶּנִּי, יְהֵוֹן יָתְבָן בְּבֵיתִי - יִהְיוּ יוֹשְׁבוֹת בְּבֵיתִי [אַחֲרֵי מוֹתִי], וּמִתְּזָנָן מִנְּכְסֵי עַד דְּיִתְנַסְּבָן לְגוּבְרִין - וְנִזּוֹנוֹת מִנְּכָסַי עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ לַאֲנָשִׁים' [אוֹ עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ], אַף עַל פִּי כֵן חַיָּב הַבַּעַל בְּדִין זֶה, לְפִי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין: **מִשְׁנָה יב** **חִיּוּב הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא כְּתָבוֹ**: לֹא כָּתַב בִּכְתֻבָּתָהּ 'אַתְּ תִּהֵא יָתְבָא בְּבֵיתִי וּמִתְּזָנָא מִנְּכְסֵי - אַתְּ תִּהְיִי יוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתִי וְנִזּוֹנֶת מִנְּכָסַי [וּמִשְׁתַּמֶּשֶׁת בַּכֵּלִים שֶׁהִשְׁתַּמַּשְׁתְּ בְּחַיַּי], כָּל יְמֵי מִגַּד אַלְמְנוּתִיךְ בְּבֵיתִי - כָּל יְמֵי מֶשֶׁךְ אַלְמְנוּתֵךְ בְּבֵיתִי' [עַד שֶׁתִּנָּשְׂאִי לְאַחֵר אוֹ שֶׁתִּגְבְּי אֶת כְּתֻבָּתֵךְ], אַף עַל פִּי כֵן חַיָּב הַבַּעַל בְּדִין זֶה, לְפִי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין. וְכָךְ הָיוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם כּוֹתְבִין בִּכְתֻבָּה זֶה. וְאַף אַנְשֵׁי הַגָּלִיל הָיוּ כּוֹתְבִין כְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם. וּלְפִי נָשָׁם זֶה אֵין הַיּוֹרְשִׁים יְכוֹלִים לְכַפּוֹת לְקַבֵּל כְּתֻבָּתָהּ, וּבְכָךְ לְהַפְסִיק לְזוּנָהּ. אֲבָל אַנְשֵׁי יְהוּדָה הָיוּ כּוֹתְבִין בִּכְתֻבָּה, 'אַתְּ תִּהֵא יָתְבָא בְּבֵיתִי וּמִתְּזָנָא מִנְּכְסֵי עַד שֶׁיִּרְצוּ הַיּוֹרְשִׁין לִתֵּן לִיךְ כְּתֻבָּתִיךְ'. לְפִיכָךְ אִם רָצוּ הַיּוֹרְשִׁין שֶׁלֹּא לָתֵת לָהּ מְזוֹנוֹת, הֲרֵי הֵם נוֹתְנִין לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ וּפוֹטְרִין אוֹתָהּ וּמַפְסִיקִים לְזוּנָהּ:

פֶּרֶק ה הַחִיּוּבִים הַמֻּטָּלִים עַל הַבַּעַל וְעַל הָאִשָּׁה מֵחֲמַת הָאֵרוּסִין אוֹ הַנִּשּׂוּאִין:

מִשְׁנָה א **הוֹסָפָה אוֹ חִסּוּר עַל דְּמֵי הַכְּתֻבָּה**: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ (לעיל פ"א מ"ב) שְׁבוּעַת חֲכָמִים זוּז בִּכְתֻבָּתָהּ, וְאַלְמָנָה גּוֹבָה מָאתַיִם זוּז, וְהִיא כּוֹתֶבֶת לוֹ בְּשׁוֹבֵר [-שְׁטַר הַמַּעִיד עַל פָּרָעוֹן] הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מָנֶה, אַף שֶׁבָּאֱמֶת לֹא קִבְּלָה דָּבָר, וְנִמְצָא שֶׁחַיָּב לָהּ רַק מָנֶה. וּלְאַלְמָנָה כּוֹתֵב מָנֶה, וְהִיא כּוֹתֶבֶת לוֹ הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ חֲמִשִּׁים זוּז, אַף שֶׁבָּאֱמֶת לֹא קִבְּלָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הַפּוֹחֶת בַּכְּתֻבָּה לְבִתּוּלָה מִמָּאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מִמָּנֶה, הֲרֵי זוֹ - בְּעֵילָתוֹ, בְּעִילַת זְנוּת. שֶׁלְּדַעְתּוֹ חִיּוּב הַכְּתֻבָּה הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, וְהַמַּתָּנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה כְּדֵי לְבַטְּלוֹ, תְּנָאוֹ בָּטֵל, וְכֵיוָן שֶׁחַיָּב לָהּ סְכוּם גָּדוֹל מִמַּה שֶּׁכָּתַב לָהּ, אֵינָהּ סוֹמֶכֶת דַּעְתָּהּ וּכְאִלּוּ בָּא עָלֶיהָ בְּלֹא חֻפָּה וְקִדּוּשִׁין:

מִשְׁנָה ב זְמַן הַנִּשּׂוּאִין וְחִיּוּבֵי הָאֵרוּס אִם לֹא נִשְׂאָהּ בִּזְמַן: נוֹתְנִין לִבְתוּלָה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ עַד הַנִּשּׂוּאִין, מִיּוֹם שֶׁהִתְעָרְסָה, זְמַן שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ עַד הַנִּשּׂוּאִין [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּרִבְקָה (בראשית כד נה) 'תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָה אִתָּנוּ יָמִים', וְ'יָמִים' הֵם 'שָׁנָה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כה כט) 'וְהָיְתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ']. וּכְשֵׁם שֶׁנּוֹתְנִין לָאִשָּׁה זְמַן לְפָרְנֵס אֶת עַצְמָהּ, כָּךְ נוֹתְנִין לָאִישׁ זְמַן זֶה מִיּוֹם שֶׁהִתְעָרְסָה אֲרוּסָתוֹ לְהִנָּשֵׂא כְּדֵי לְפָרְנֵס אֶת עַצְמוֹ - לְהָכִין צָרְכֵי סְעוּדָה וְחֻפָּה לַנִּשּׂוּאִין. וּלְאַלְמָנָה, נוֹתְנִים זְמַן שֶׁל שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה כָּל כָּךְ לְטָרֵחַ בְּתַכְשִׁיטֶיהָ, שֶׁכְּבָר יֵשׁ לָהּ מִנִּשּׂוּאֶיהָ הָרִאשׁוֹנִים. הִגִּיעַ זְמַן הַנִּשּׂוּאִין וְלֹא נִשְּׂאוּ, מִשּׁוּם שֶׁהַבַּעַל עִכֵּב אֶת הַנִּשּׂוּאִין [וְאַף שֶׁלְּשׁוֹן 'נִשְּׂאוּ' מַשְׁמַע גַּם כְּשֶׁהָעִכּוּב מֵחֲמָתָן, נָקֵט הַתַּנָּא לָשׁוֹן זוֹ אַגַּב הָרֵישָׁא הָעוֹסֶקֶת בָּהֶן, בִּנְתִינַת זְמַן לִבְתוּלָה וּלְאַלְמָנָה], הֲרֵי אֵרוּסָתוֹ אוֹכֶלֶת מִשֶּׁלּוֹ, שֶׁחִיְּבוּהוּ חֲכָמִים בְּמִזּוֹנוֹתֶיהָ כְּאִלּוּ נִשְּׂאָהּ, וְאוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה אִם הוּא כֹּהֵן, שֶׁכֵּן מִדִּין תּוֹרָה מֻתֶּרֶת בִּתְרוּמָה מִשְׁעַת קִדּוּשִׁין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב יא) 'וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ' וְאִשְׁתּוֹ הֵיא קִנְיַן כַּסְפּוֹ, וַחֲכָמִים גָּזְרוּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל עַד שְׁעַת נִשּׂוּאִין, שֶׁמָּא יִמְזְגוּ לָהּ כּוֹס תְּרוּמָה בְּבֵית אָבִיהָ וְתַשְׁקֶה לְאָחִיהָ וּלְאַחְיוֹתֶיהָ, וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן וְחַיָּב בְּמִזּוֹנוֹתֶיהָ הֲרֵי הוּא מְיַחֵד לָהּ מָקוֹם לְמַאֲכָלָהּ, וְשׁוּב אֵין לָחוּשׁ שֶׁתַּשְׁקֶה לִבְנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אִם הוּא כֹּהֵן שֶׁעִכֵּב אֶת הַנִּשּׂוּאִין, נוֹתְנִין לָהּ הַכֹּל תְּרוּמָה - רַשַּׁאי הַבַּעַל לָתֵת לָהּ אֶת כָּל מְזוֹנָהּ מִתְּרוּמָה, וּבִימֵי טֻמְאָתָהּ שֶׁאֲסוּרָה בַּאֲכִילָתָהּ, תִּמְכֹּר וְתִקָּנֶה בְּדָמֶיהָ חֻלִּין. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נוֹתֵן לָהּ עַל מְנָת לְכָנְסָהּ, וְכֵיוָן שֶׁלְּבַסּוֹף לֹא נִשְׂאָהּ אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת הַתּוֹסֶפֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה הַבַּעַל לִפְחוֹת מִדְּמֵי הַכְּתֻבָּה, וְהָאִשָּׁה מוֹחֶלֶת לוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲקֹר אֶת תַּקָּנַת חֲכָמִים וְלִכְתֹּב לָהּ פָּחוֹת מִדֵּינָהּ, אֶלָּא כּוֹתֵב לִבְתוּלָה שְׁטָר כְּתֻבָּה שֶׁל מָאתַיִם זוּז, וְהִיא כּוֹתֶבֶת לוֹ בְּשׁוֹבֵר [-שְׁטַר הַמַּעִיד עַל פָּרָעוֹן] הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מָנֶה, אַף שֶׁבָּאֱמֶת לֹא קִבְּלָה דָּבָר, וְנִמְצָא שֶׁחַיָּב לָהּ רַק מָנֶה. וּלְאַלְמָנָה כּוֹתֵב מָנֶה, וְהִיא כּוֹתֶבֶת לוֹ הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ חֲמִשִּׁים זוּז, אַף שֶׁבָּאֱמֶת לֹא קִבְּלָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הַפּוֹחֶת בַּכְּתֻבָּה לִבְתוּלָה מִמָּאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מִמָּנֶה, הֲרֵי זוֹ - בְּעִילַת זְנוּת. שֶׁלְּדַעְתּוֹ חִיּוּב הַכְּתֻבָּה הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, וְהַמַּתָּנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה כְּדֵי לְבַטְּלוֹ, תְּנָאוֹ בָּטֵל, וְכֵיוָן שֶׁחַיָּב לָהּ סְכוּם גָּדוֹל מִמַּה שֶּׁכָּתַב לָהּ, אֵינָהּ סוֹמֶכֶת דַּעְתָּהּ וּכְאִלּוּ בָּא עָלֶיהָ בְּלֹא חֻפָּה וְקִדּוּשִׁין:

מִשְׁנָה ג אֲכִילַת תְּרוּמָה בִּמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן שֶׁנִּפְלָה לְיִבּוּם: אִשָּׁה הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן וּמֵת בַּעְלָהּ, אָחִיו הַיָּבָם שֶׁנִּפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם, אֵינוֹ מַאֲכִיל אוֹתָהּ בִּתְרוּמָה עַד שֶׁתִּנָּשֵׂא לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יא) 'וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל' וְגוֹ', וְהִיא אֵינָהּ קִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל הַיָּבָם. וְלָכֵן, אִם עָשְׂתָה - הָיְתָה אֲרוּסָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַבַּעַל - בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים אֲחֲרֵי שְׁמַת בַּעְלָהּ בִּפְנֵי הַיָּבָם, וַאֲפִלּוּ הָיוּ כֻּלָּן - כָּל הַשָּׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ בִּפְנֵי הַבַּעַל, אוּלָם חָסֵר יוֹם אֶחָד שֶׁאוֹתוֹ עָשְׂתָה בִּפְנֵי הַיָּבָם, אוֹ שֶׁהָיוּ כֻּלָּן בִּפְנֵי הַיָּבָם, חָסֵר יוֹם אֶחָד שֶׁהָיָה בִּפְנֵי הַבַּעַל, אַף עַל פִּי כֵן אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ קִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל הַיָּבָם. [וַאֲפִלּוּ אִם עָשְׂתָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בִּפְנֵי הַבַּעַל, וּכְבָר הִתְחַיֵּב בְּמִזּוֹנוֹתֶיהָ, מִכָּל מָקוֹם אֵינָהּ אוֹכֶלֶת עַתָּה בִּתְרוּמָה, שֶׁהֲרֵי פָּקַע קִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל הַבַּעַל בְּמִיתָתוֹ, וְאֵינָהּ קִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל הַיָּבָם. אֶלָּא שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הָיָה זְמַן שֶׁיָּכְלָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה, מִגְּמַר מְלֹא חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַבַּעַל, וְעַד מִיתַת בַּעְלָהּ, וְהוּא שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַבַּעַל, מִכָּל מָקוֹם אֵינָהּ אוֹכֶלֶת עַתָּה בִּתְרוּמָה, שֶׁהֲרֵי פָּקַע קִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל הַבַּעַל בְּמִיתָתוֹ, וְאֵינָהּ קִנְיַן כַּסְפּוֹ שֶׁל הַיָּבָם. אֶלָּא שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הָיָה זְמַן שֶׁיָּכְלָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה, מִגְּמַר מְלֹא חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַבַּעַל, וְעַד מִיתַת בַּעְלָהּ, וְהוּא שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַבַּעַל, מִכָּל מָקוֹם אֵינָהּ אוֹכֶלֶת עַתָּה בִּתְרוּמָה, מֻחֶצָּה חֻלִּין - לִימֵי טֻמְאָתָהּ, וּמֻחֶצָּה תְּרוּמָה - לִימֵי טְהָרָתָהּ. [וּמַחֲלֹקֶתָם בְּבֵת כֹּהֵן, שֶׁאָבִיהָ רָגִיל לְמִכֹּר תְּרוּמָה לִימֵי טֻמְאָה. אֲבָל בְּבֵת יִשְׂרָאֵל, מוֹדֶה רַבִּי טַרְפוֹן שֶׁצָּרִיךְ לָתֵת לָהּ מֻחֶצָּה חֻלִּין]: **מִשְׁנָה ד** אֲכִילַת תְּרוּמָה בִּמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן וְחִיּוּבֵי הָאֵרוּס אִם לֹא נִשְּׂאָהּ: אִשָּׁה הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן וּמֵת בַּעְלָהּ, אֲפִלּוּ מֵאָה מָנֶה, יוֹסִיף. נִתְאָרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, בֵּין מִן הָאֵרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין, גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, מִן הַנִּשּׂוּאִין, גּוֹבָה אֶת הַכֹּל. מִן הָאֵרוּסִין, בְּתוּלָה גּוֹבָה מָאתַיִם וְאַלְמָנָה מָנֶה, שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ אֶלָּא עַל מְנָת לְכָנְסָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה, כּוֹתֵב לִבְתוּלָה שְׁטָר שֶׁל מָאתַיִם, וְהִיא כּוֹתֶבֶת הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מָנֶה. וּלְאַלְמָנָה מָנֶה, וְהִיא כּוֹתֶבֶת הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ חֲמִשִּׁים זוּז. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הַפּוֹחֶת בִּתְרוּמָה מִמָּאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מִמָּנֶה, הֲרֵי זוֹ בְּעִילַת זְנוּת: **ב** נוֹתְנִין לִבְתוּלָה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מִשֶּׁתְּבָעָהּ הַבַּעַל, לְפָרְנֵס אֶת עַצְמָהּ. וּכְשֵׁם שֶׁנּוֹתְנִין לָאִישׁ לְפָרְנֵס אֶת עַצְמוֹ. וּלְאַלְמָנָה שִׁלְשִׁים יוֹם. הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא נִשְּׂאוּ, אוֹכֶלֶת מִשֶּׁלּוֹ, וְאוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, נוֹתְנִין לָהּ הַכֹּל תְּרוּמָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מֻחֶצָּה חֻלִּין וּמֻחֶצָּה תְּרוּמָה: **ג** הַיָּבָם אֵינוֹ מַאֲכִיל בִּתְרוּמָה. עָשְׂתָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַבַּעַל וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַיָּבָם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשְׂתָה אֶחָד בִּפְנֵי הַיָּבָם, אוֹ כֻּלָּן בִּפְנֵי הַבַּעַל, חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַבַּעַל וְיוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַיָּבָם, אוֹ כֻּלָּן בִּפְנֵי הַיָּבָם, חָסֵר יוֹם אֶחָד בִּפְנֵי הַבַּעַל, אֵינָהּ אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה.

משניות

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק ה

שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְעַד מוֹת בַּעְלָהּ]. **זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה** - דִּין זֶה, שֶׁהַבַּעַל מַאֲכִיל אִשְׁתּוֹ בִּתְרוּמָה מִשֶּׁהִגִּיעַ זְמַן הַנִּשּׂוּאִין, שָׁנוּ הַתָּנָאִים בַּתְּחִלָּה. אוּלָם **בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶן** - שֶׁהָיוּ אַחֲרֵיהֶם, **אָמְרוּ, שֶׁאֵין הָאִשָּׁה** הָאֲרוּסָה **אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, עַד שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה** לְנִשּׂוּאִין, וְלֹא דַּי שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן, לְפִי שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא יִמְצָא בָּהּ הַבַּעַל מוּם וְיִתְבַּטְּלוּ הַקִּדּוּשִׁין מִדִּין מְקַח טָעוּת, וְנִמְצָא שֶׁאָכְלָה בִּתְרוּמָה בְּהֶיתֵּרָהּ זָרָה [וּתְחִלָּה לֹא חָשְׁשׁוּ לְכָךְ, כִּי סָבְרוּ שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִמְצָא בָּהּ מוּם]: **מִשְׁנָה ד הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ: הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ:** שֶׁאָמַר שֶׁכָּל מַה שֶּׁתִּרְוִיחַ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיהָ יִהְיֶה קָדוֹשׁ, **הֲרֵי זוֹ** - הָאִשָּׁה **עוֹשָׂה** מְלָאכָה, **וְאוֹכֶלֶת** אֶת שְׂכַר מְלַאכְתָּהּ, וְלֹא חָל הַהֶקְדֵּשׁ. שֶׁמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁל הַבַּעַל תַּחַת מַה שֶּׁהוּא זָן אוֹתָהּ, וְכָאן יְכוֹלָה לוֹמַר 'אֵינִי נְזוֹנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה', וּמִמֵּילָא מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁם. וְאִם לֹא הִקְדִּישׁ אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ אֶלָּא רַק אֶת **הַמּוֹתָר** [-מַה שֶּׁעוֹשָׂה יָתֵר עַל חִיּוּבָהּ שֶׁיִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה, וּכְנָגְדּוֹ חַיָּב בַּעְלָהּ לָתֵת לָהּ מָעָה כֶּסֶף בְּכָל שָׁבוּעַ], **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר**, הֲרֵי זֶה **הֶקְדֵּשׁ**, וְאַף שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּא הַמַּעֲשֶׂה יָדַיִם לָעוֹלָם, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם. **רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר**, הַמּוֹתָר חֹלִין, וְלֹא הֶקְדֵּשׁ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם. [וְאַף לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר, חָל הַהֶקְדֵּשׁ רַק לְאַחַר מוֹתָהּ כְּשֶׁיֵּרָשֶׁנָּה, אֲבָל בְּחַיֶּיהָ אֵינוֹ קָדוֹשׁ, שֶׁהֲרֵי יְכוֹלָה לוֹמַר אֵינִי נוֹטֶלֶת מָעָה כֶּסֶף וְאֵינִי עוֹשָׂה, וְאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וְהַחִלּוּק בֵּין הֲרֵישָׁא לַסֵּיפָא, אֵינוֹ בֵּין 'מַעֲשֵׂה יָדַיִם' לְ'מוֹתָר', אֶלָּא בֵּין 'בְּחַיֶּיהָ' לְ'לְאַחַר מוֹתָהּ' (תוי"ט)]: **מִשְׁנָה ה מְלָאכוֹת שֶׁחַיֶּבֶת הָאִשָּׁה לַעֲשׂוֹת לְבַעְלָהּ: אֵלּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה** - חַיֶּבֶת לַעֲשׂוֹת **לְבַעְלָהּ, טוֹחֶנֶת** חִטִּים בְּרֵחַיִם קְטַנּוֹת שֶׁל יָד [וּבִגְדוֹלוֹת עוֹשֶׂה אֶת צָרְכֵי הַטְּחִינָה, כְּמוֹ הַכְנָסַת הַגְּרָעִינִים בָּאֲפַרְכֶּסֶת הָעֶלְיוֹנָה וּקְלִיטַת הַקֶּמַח בְּתַחְתִּית הָרֵחַיִם], **וְאוֹפָה, וּמְכַבֶּסֶת, וּמְבַשֶּׁלֶת, וּמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, וּמַצַּעַת לוֹ** אֶת **הַמִּטָּה, וְעוֹשָׂה** [-טוֹוָה] **בַּצֶּמֶר** בַּשָּׁעוּר הַמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"ט). אִם **הִכְנִיסָה לוֹ** בְּנְדוּנְיָתָהּ נְכָסִים אוֹ מָעוֹת בְּשׁוּי **שִׁפְחָה אַחַת, הֲרֵי הִיא לֹא טוֹחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת,** אַךְ שְׁאָר הַמְּלָאכוֹת עֲדַיִן מֻטָּלוֹת עָלֶיהָ. וְאִם הִכְנִיסָה לוֹ **שְׁתַּיִם** [-שְׁתֵּי שְׁפָחוֹת] אַף **אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ.** וְאִם הִכְנִיסָה לוֹ **שָׁלֹשׁ** שְׁפָחוֹת, אַף **אֵינָהּ מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה** בְּכָרִים וּכְסָתוֹת, **וְאֵינָהּ עוֹשָׂה בַּצֶּמֶר,** אַךְ עֲדַיִן צְרִיכָה לְשַׁמְּשׁוֹ בִּצְרָכָיו הַשּׁוֹנִים בַּבַּיִת. וְאִם הִכְנִיסָה לוֹ **אַרְבַּע** שְׁפָחוֹת, **יוֹשֶׁבֶת בְּקָתֶדְרָא** [-כִּסֵּא מְנוּחָה] וְאֵינָהּ צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת עֲבוּרוֹ שׁוּם מְלָאכָה [אֲבָל דְּבָרִים שֶׁל חִבָּה כְּגוֹן מְזִיגַת הַכּוֹס וּפְרִיסַת סָדִין עַל מִטָּתוֹ, עוֹשָׂה לוֹ, שֶׁבְּמְלָאכוֹת אֵלּוּ אֵין מַשְׁתַּמְּשִׁים בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת מִלְּבַד אִשְׁתּוֹ]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת, כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר,** מִשּׁוּם **שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה.** **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם:** **ז הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שִׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, שַׁבָּת אֶחָת. הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, שְׁלֹשִׁים יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שַׁבָּת אֶחָת. הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, הַטַּיָּלִין, בְּכָל יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שְׁתַּיִם בְּשַׁבָּת. הַחֲמָרִים, אַחַת בְּשַׁבָּת. הַגַּמָּלִים, אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַסַּפָּנִים, שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:** **ח הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ, פּוֹחֶתִין לָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ שִׁבְעָה דִינָרִין בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁבְעָה דִינָרִין בְּכָל שַׁבָּת. וְאִם אֵין לוֹ תְּאֵנִים, שִׁתִּים בְּשַׁבָּת. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, חֹלִין:** **ה אֵלּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ, טוֹחֶנֶת, וְאוֹפָה, וּמְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת, וּמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה, וְעוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת, לֹא טוֹחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שְׁתַּיִם, אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שָׁלֹשׁ, אֵינָהּ מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה וְאֵינָהּ עוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. אַרְבַּע, יוֹשֶׁבֶת בְּקָתֶדְרָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת, כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם:** **ט הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שִׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, שַׁבָּת אֶחָת. הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, שְׁלֹשִׁים יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שַׁבָּת אֶחָת. הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, הַטַּיָּלִין, בְּכָל יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שְׁתַּיִם בְּשַׁבָּת. הַחֲמָרִים, אַחַת בְּשַׁבָּת. הַגַּמָּלִים, אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַסַּפָּנִים, אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:** **י הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ, פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ שִׁבְעָה דִינָרִין בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁבְעָה דִינָרִין בְּכָל שַׁבָּת. וְאִם אֵין לוֹ תְּאֵנִים, שִׁתַּיִם בְּשַׁבָּת. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, חֹלִין:** **יא אֵלּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ, טוֹחֶנֶת, וְאוֹפָה, וּמְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת, וּמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה, וְעוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת, לֹא טוֹחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שְׁתַּיִם, אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שָׁלֹשׁ, אֵינָהּ מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה וְאֵינָהּ עוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. אַרְבַּע, יוֹשֶׁבֶת בְּקָתֶדְרָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת, כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם:** **יב הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שִׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, שַׁבָּת אֶחָת. הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, שְׁלֹשִׁים יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שַׁבָּת אֶחָת. הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, הַטַּיָּלִין, בְּכָל יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שְׁתַּיִם בְּשַׁבָּת. הַחֲמָרִים, אַחַת בְּשַׁבָּת. הַגַּמָּלִים, אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַסַּפָּנִים, אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:** **יג הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ, פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ שִׁבְעָה דִינָרִין בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁבְעָה דִינָרִין בְּכָל שַׁבָּת. וְאִם אֵין לוֹ תְּאֵנִים, שִׁתַּיִם בְּשַׁבָּת. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, חֹלִין:** **יד אֵלּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ, טוֹחֶנֶת, וְאוֹפָה, וּמְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת, וּמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה, וְעוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת, לֹא טוֹחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שְׁתַּיִם, אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שָׁלֹשׁ, אֵינָהּ מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה וְאֵינָהּ עוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. אַרְבַּע, יוֹשֶׁבֶת בְּקָתֶדְרָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת, כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם:** **טו הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שִׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, שַׁבָּת אֶחָת. הַתַּלְמִידִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, שְׁלֹשִׁים יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שַׁבָּת אֶחָת. הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, הַטַּיָּלִין, בְּכָל יוֹם. הַפּוֹעֲלִים, שְׁתַּיִם בְּשַׁבָּת. הַחֲמָרִים, אַחַת בְּשַׁבָּת. הַגַּמָּלִים, אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַסַּפָּנִים, אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:** **טז הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ, פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ שִׁבְעָה דִינָרִין בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁבְעָה דִינָרִין בְּכָל שַׁבָּת. וְאִם אֵין לוֹ תְּאֵנִים, שִׁתַּיִם בְּשַׁבָּת. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, חֹלִין:** **יז אֵלּוּ מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ, טוֹחֶנֶת, וְאוֹפָה, וּמְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת, וּמֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ, מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה, וְעוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת, לֹא טוֹחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת, מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שְׁתַּיִם, אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵנִיקָה אֶת בְּנָהּ. שָׁלֹשׁ, אֵינָהּ מַצַּעַת לוֹ הַמִּטָּה וְאֵינָהּ עוֹשָׂה בַּצֶּמֶר. אַרְבַּע, יוֹשֶׁבֶת בְּקָתֶדְרָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת, כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת בַּצֶּמֶר, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם:** **יח הַמַּשֶּׂרֶת אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ, לֹא יִפְחֹת לָהּ מִשְּׁנֵי קַבִּין חִטִּין, אוֹ מֵאַרְבָּעָה קַבִּין שְׂעוֹרִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא פָּסַק (לָהּ) שְׂעוֹרִים מִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד, וְכֵלִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז מִשָּׁנָה לְשָׁנָה.**

המבוארות

אַחֵר שֶׁהוּא גּוֹרֵם לָהּ לְהַמְתִּין שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, בְּיוֹלֶדֶת נְקֵבָה שֶׁהִיא טְמֵאָה שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת], אַךְ אִם הִדִּירָהּ לְמָשָׁךְ זְמַן אָרֹךְ יוֹתֵר, מִגָּרְשָׁהּ וְנוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּה. וּ**בֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אִם הִדִּירָהּ **לְשַׁבָּת** [-שָׁבוּעַ] **אַחַת** צְרִיכָה לְהַמְתִּין [שֶׁמָּצִינוּ אֹפֶן שֶׁכֵּיוָן נוֹסָף שֶׁמַּמְתִּינָה בּוֹ שָׁבוּעַ, כְּשֶׁהִיא טְמֵאָה נְדָּה, אֲבָל יוֹלֶדֶת נְקֵבָה אֵינוֹ שָׁכִיחַ], אַךְ בְּיוֹתֵר מִכָּךְ חַיָּב לְגָרְשָׁהּ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. **הַתַּלְמִידִים** הַלּוֹמְדִים תּוֹרָה, **יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה** בְּעִיר אַחֶרֶת, **שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת** נְשׁוֹתֵיהֶם, לְמָשָׁךְ **שְׁלֹשִׁים יוֹם** אַף שֶׁבְּכָךְ מִתְבַּטֶּלֶת עוֹנָתָן [זוֹ דַּעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים רַשָּׁאִים לָצֵאת שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים]. **הַפּוֹעֲלִים** יוֹצְאִים לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעִיר אַחֶרֶת לְלֹא רְשׁוּת נְשׁוֹתֵיהֶם, לְמָשָׁךְ **שַׁבָּת** [-שָׁבוּעַ] **אֶחָת. הָעוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה,** שֶׁחַיָּב אָדָם לְפַקֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ, חוֹלְקָהּ לְכָל אֶחָד כְּפִי עֲבוֹדָתוֹ וּכְפִי כֹּחוֹ, וְלָכֵן **הַטַּיָּלִין** - הַבְּטֵלִים מִמְּלָאכָה, עוֹנָתָם **בְּכָל יוֹם,** שֶׁהֵם בְּרִיאִים וּמְעֻנָּגִים. **הַפּוֹעֲלִים** שֶׁתַּשׁ כֹּחָם מֵעֲבוֹדָתָם, עוֹנָתָם **שְׁתַּיִם בְּשַׁבָּת** - פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ. **הַחֲמָרִים,** שֶׁיּוֹצְאִים לַכְּפָרִים לְהָבִיא תְּבוּאָה לְמִכֹּר בַּשּׁוּק, עוֹנָתָם פַּעַם **אַחַת בְּשַׁבָּת** - בְּשָׁבוּעַ. **הַגַּמָּלִים,** שֶׁמְּבִיאִים חֲבִילוֹת עַל הַגְּמַלִּים מִמָּקוֹם רָחוֹק, עוֹנָתָם **אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. הַסַּפָּנִים,** שֶׁמְּפָרְשִׁים בִּסְפִינָה לַיָּם הַגָּדוֹל, עוֹנָתָם **אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:** **מִשְׁנָה ז קְנָסוֹת לְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה שֶׁאֵינָם מְמַלְּאִים אֶת חוֹבוֹתֵיהֶם:** אִשָּׁה **הַמּוֹרֶדֶת עַל בַּעְלָהּ** - שֶׁמּוֹנַעַת מִמֶּנּוּ תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, קוֹנְסִים אוֹתָהּ **וּפוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ שִׁבְעָה דִינָרִין בְּשַׁבָּת** - בְּכָל שָׁבוּעַ שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת בָּהּ, וְאִם יִגָּרְשֶׁנָּה אוֹ יָמוּת, תַּפְסִיד מַה שֶּׁפָּחֲתוּ לָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּכָל שָׁבוּעַ פּוֹחֲתִין לָהּ **שִׁבְעָה דִינָרִין בְּכָל שַׁבָּת** [-דִּינָר וָחֵצִי] בְּכָל שָׁבוּעַ. וְקוֹנְסִים אֶת הַמּוֹרֶדֶת בַּחֲצִי מִמַּה שֶּׁקּוֹנְסִים אֶת הַמּוֹרֶדֶת, לְפִי שֶׁצַּעֲרוֹ שֶׁל הַבַּעַל כְּשֶׁנִּמְנָע מִתַּשְׁמִישׁ גָּדוֹל יוֹתֵר: **מִשְׁנָה ח שְׁעוּר מְזוֹנוֹת בְּבַעַל שֶׁאֵינוֹ שׁוֹהֶה עִם אִשְׁתּוֹ:** אָדָם **הַמַּשֶּׂרֶת** - הַזָּן **אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שָׁלִישׁ** - אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, **לֹא יִפְחֹת לָהּ** בְּכָל שָׁבוּעַ, **מִשְּׁנֵי קַבִּין חִטִּין, אוֹ מֵאַרְבָּעָה קַבִּין שְׂעוֹרִים,** שֶׁפִּסְלֶת הַשְּׂעוֹרִים מְרֻבָּה, וְכַמּוּת הַקֶּמַח הַיּוֹצֵאת מִשְּׁנֵי קַבִּים חִטִּים. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא פָּסַק (לָהּ) שְׂעוֹרִים** כָּפוּל מֵחִטִּים, **אֶלָּא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, שֶׁהָיָה** גָּר **סָמוּךְ** לָאֲדוֹם שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שָׁם רָעוֹת, אֲבָל בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת שְׂעוּר הַשְּׂעוֹרִים שׁוֹנֶה, כְּפִי הַנִּרְאֶה לְבֵית דִּין. **וְנוֹתֵן לָהּ** בְּכָל שָׁבוּעַ, גַּם **חֲצִי קַב קִטְנִית, וַחֲצִי לֹג שֶׁמֶן** [לַאֲכִילָה וּלְהַדְלָקַת הַנֵּר] **וְקַב גְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת] **אוֹ** מִשְׁקַל **מָנֶה** [-מֵאָה דִינָרִים] שֶׁל **דְּבֵלָה** [-תְּאֵנִים דְּרוּסוֹת בְּעִגּוּל] הַנִּמְכָּרֶת בְּמִשְׁקָל וְלֹא בְּמִנְיָן. **וְאִם אֵין לוֹ** תְּאֵנִים, **פּוֹסֵק לָעֲמָתָן** - כְּנֶגְדָּם **פֵּרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר** - מִמִּין אַחֵר. **וְנוֹתֵן לָהּ מִטָּה, מַפָּץ** - כְּמִין מַחֲצֶלֶת רַכָּה, לְהִתְכַּסּוֹת בָּהּ (תפא"י), **וּמַחֲצֶלֶת** לְהֵנִיחַ עַל מִטָּתָהּ. **וְנוֹתֵן לָהּ כִּסּוּי** [-צָעִיף] **לְכִסּוּי ראשָׁהּ, וַחֲגוֹר** [-חֲגוֹרָה] **לַחְגֹּר** עַל **מָתְנֶיהָ, וּמְנָעָלִים** נוֹתֵן לָהּ **מִמּוֹעֵד לְמוֹעֵד** - בְּכָל רֶגֶל וָרֶגֶל [פֶּסַח, שָׁבוּעוֹת וְסֻכּוֹת], **וְכֵלִים** [-בְּגָדִים] בְּשׁוּי **שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז מִשָּׁנָה לְשָׁנָה** - בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

משניות

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק ו

המבוארות

וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ, **לֹא** בְּגָדִים חֲדָשִׁים **בִּימוֹת הַחַמָּה**, שֶׁהֵם עֲבִים וּמְחַמְּמִים, **וְלֹא שְׁחָקִים** [-בְּגָדִים שְׁחוּקִים, יְשָׁנִים] **בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים**, שֶׁאֵינָם מְגִנִּים מֵהַקֹּר. **אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ כֵּלִים** - בְּגָדִים חֲדָשִׁים, עֲבִים וּמְחַמְּמִים, בְּשָׁוֶה **שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים**, וְהֵם נִשְׁחָקִים מִשְּׁמוּשׁ, **וְהִיא מִתְכַּסָּה בִּבְלָאוֹתֶיהָן** - אַחַר שֶׁנִּשְׁחֲקוּ, כְּשֶׁהֵם דַּקִּים, **בִּימוֹת הַחַמָּה, וְהַשְּׁחָקִים** הַנִּשְׁאָרִים אַחַר יְמוֹת הַחַמָּה, כְּשֶׁהוּא מֵבִיא לָהּ בְּגָדִים חֲדָשִׁים, הֵם שֶׁלָּהּ וְתִתְכַּסֶּה בָּהֶם בִּימֵי נִדָּתָהּ: **מִשְׁנָה ט חִיּוּב מַעֲשֶׂה יָדַיִם, וְחִיּוּב מָעָה כֶּסֶף כְּנֶגֶד מוֹתָרָם:** כְּנֶגֶד מוֹתַר מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ - מַה שֶּׁעוֹשָׂה מֵעֵבֶר לְחוֹבָתָהּ הַמְבֹאֶרֶת לְהַלָּן, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיֶה **נוֹתֵן לָהּ** בְּכָל שָׁבוּעַ **מָעָה כֶּסֶף לְצָרְכָּהּ** - לְצָרְכָהּ דְּבָרִים קְטַנִּים. **וְאוֹכֶלֶת עִמּוֹ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת** - כָּל לֵיל שַׁבָּת, שֶׁהוּא לֵיל עוֹנָתָהּ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְזוּנָהּ בְּלֵילָה זֶה עַל יְדֵי שְׁלִישׁ (לעיל מ"ח). **וְאִם אֵין נוֹתֵן לָהּ מָעָה כֶּסֶף לְצָרְכָּהּ**, מוֹתַר **מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ. וּמַה הִיא עוֹשָׂה לוֹ** - חַיֶּבֶת לַעֲשׂוֹת לְבַעְלָהּ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, טוֹוָה לוֹ בְּכָל שָׁבוּעַ **מִשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים** שֶׁל חוּטֵי **שְׁתִי בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן** מִשְׁקַל **עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל** [שֶׁמִּשְׁקַל הַסֶּלַע בַּגָּלִיל הָיָה חֲצִי מִמִּשְׁקַל הַסֶּלַע שֶׁבִּיהוּדָה], **אוֹ** טוֹוָה לוֹ **מִשְׁקַל עֶשֶׂר סְלָעִים** שֶׁל חוּטֵי **עֵרֶב בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן** מִשְׁקַל **עֶשְׂרִים סְלָעִים בַּגָּלִיל** [שֶׁחוּטֵי הַשְּׁתִי הַדַּקִּים קָשִׁים לִטְווֹת כִּפְלַיִם מֵחוּטֵי הָעֵרֶב שֶׁהֵם עָבִים]. **וְאִם הָיְתָה מְנִיקָה** אֶת בְּנָהּ, וְאֵין זְמַנָּהּ פָּנוּי לִטְווֹת כְּשִׁעוּר זֶה, **פּוֹחֲתִים לָהּ מֵחִיּוּבָהּ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ** יַיִן וּשְׂאָר דְּבָרִים הַמּוֹעִילִים לֶחָלָב. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁנּוֹתְנִין לָהּ אֶת הַשִּׁעוּרִים הַמְּזֻכָּרִים בַּמִּשְׁנָה, **בְּעָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּמֻכֶּכֶד** [-עָשִׁיר], **הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ**, שֶׁחַיָּב לְהוֹסִיף לָהּ כְּפִי עָשְׁרוֹ [שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כ ג) 'בְּעֻלַת בָּעַל', וְדָרְשׁוּ: שֶׁעוֹלָה עִמּוֹ בַּעֲלִיָּתוֹ], וְכֵן הַכֹּל כְּפִי מִנְהַג הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ הֵם גָּרִים:

פֶּרֶק ו זְכִיּוֹת הַבַּעַל בִּדְבָרִים הַשַּׁיָּכִים לְאִשְׁתּוֹ,

דִּין הַנְּדוּנְיָא שֶׁמַּכְנִיסָה הָאִשָּׁה לְבַעְלָהּ, וְהַחוֹבוֹת הַמֻּטָּלוֹת עַל הָאָב לָתֵת לְבִתּוֹ וְעַל הַבַּעַל לָתֵת לְאִשְׁתּוֹ בְּנִשּׂוּאֵיהֶן: **מִשְׁנָה א חֵלֶק הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה בְּמְמוֹנָהּ וּזְכִיּוֹתֶיהָ: מְצִיאַת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ** - מַה שֶּׁמְּרַוִּיחָה בִּמְלַאכְתָּהּ, שַׁיָּכִים **לְבַעְלָהּ. וְיֹרְשָׁתָהּ** - אִם נָפְלָה לָהּ יְרֻשָּׁה מִבֵּית אָבִיהָ, **הוּא** - הַבַּעַל **אוֹכֵל פֵּרוֹת** - אֶת רִוְחֵי הַקֶּרֶן **בְּחַיֶּיהָ** שֶׁל אִשְׁתּוֹ, אֲבָל הַקֶּרֶן שַׁיֶּכֶת לָאִשָּׁה, וְאִם מֵת אוֹ נִתְגָּרְשָׁה הֲרֵי הֵם שֶׁלָּהּ. דְּמֵי **בָּשְׁתָּהּ וּפְגָמָהּ** - אִם בִּישְׁוָהּ אוֹ הֶזִּיקָהּ וְנִפְחֲתָה מִדָּמֶיהָ [שֶׁאִם תִּמָּכֵר לְשׁוּק כְּשִׁפְחָה, יִפָּחֵת שָׁוְיָהּ מִכְּפִי שֶׁהָיְתָה קֹדֶם הַנָּזֶק], הֲרֵי הֵם **שֶׁלָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁבַּסֵּתֶר** - שֶׁבִּישְׁוָהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ, אוֹ שֶׁהִזִּיקָהּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה לְכָל אָדָם, מְשַׁלֵּם **לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים** [-שְׁנֵי שְׁלִישׁ] מֵהַתַּשְׁלוּם, **וְלוֹ** - לַבַּעַל, חֵלֶק **אֶחָד** [-שְׁלִישׁ], שֶׁבְּאֶפֶן זֶה רֹב הַבּשֶׁת וְהַצַּעַר הוּא לָאִשָּׁה. **וּבִזְמַן שֶׁבַּגָּלוּי** - שֶׁבִּישְׁוָהּ בָּרַבִּים, אוֹ הִזִּיקָהּ בְּמָקוֹם גָּלוּי [כְּגוֹן בְּפָנֶיהָ], מְשַׁלֵּם **לוֹ** - לַבַּעַל **שְׁנֵי חֲלָקִים** [-שְׁנֵי שְׁלִישׁ] **וְלָהּ** רַק חֵלֶק **אֶחָד** [-שְׁלִישׁ] שֶׁבְּאֶפֶן זֶה עִקַּר הַבּשֶׁת וְהַצַּעַר שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא מִתְבַּיֵּשׁ בְּכָךְ וְגַם נִמְאָסֶת עָלָיו. הַחֵלֶק **שֶׁלּוֹ** בַּתַּשְׁלוּם, **יִנָּתֵן מִיָּד** וְהוּא שֶׁלּוֹ לְכָל דָּבָר. וְהַחֵלֶק **שֶׁלָּהּ** בַּתַּשְׁלוּם, **יִלָּקַח בָּהֶן** - בַּמָּעוֹת שֶׁקִּבְּלָה **קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת,** וְהַקֶּרֶן שַׁיֶּכֶת לָהּ. וְאִם יָמוּת אוֹ יִגָּרְשֶׁנָּה, יִהְיוּ הַקַּרְקַע וְהַפֵּרוֹת שֶׁלָּהּ: **מִשְׁנָה ב תַּשְׁלוּם הִתְחַיְּבוּת נְדוּנְיָא לְיָבָם:** **הַפּוֹסֵק** - אָדָם שֶׁהִתְחַיֵּב לָתֵת **מָעוֹת לַחֲתָנוֹ** בִּנְדוּנְיַת בִּתּוֹ, **וּמֵת חָתָנוֹ** קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין, וְנָפְלָה הָאֲרוּסָה לְפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם, **אָמְרוּ חֲכָמִים, שֶׁיָּכוֹל הוּא** - אֲבִי הַבַּת **שֶׁיֹּאמַר** לַיָּבָם, אֲחֵי הֶחָתָן, **לְאָחִיךָ הָיִיתִי רוֹצֶה לִתֵּן, וּלְךָ אִי אֶפְשִׁי** [-אֵינִי רוֹצֶה] **לִתֵּן,** אֶלָּא אוֹ חֶלְץ אוֹ יַבֵּם: **מִשְׁנָה ג כְּתֻבַּת הָאִשָּׁה לְפִי גֹּבַהּ הַנְּדוּנְיָא:** **פְּסָקָה** - הִתְחַיְּבָה **לְהַכְנִיס לוֹ** בַּנְּדוּנְיָא אֶלֶף **דִּינָר, הוּא פּוֹסֵק** - מִתְחַיֵּב **בִּזְמַן שֶׁבַּסֵּתֶר** - שֶׁבִּישָּׁהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ, אוֹ שֶׁהִזִּיקָהּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה לְכָל אָדָם, מְשַׁלֵּם **לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים** [-שְׁנֵי שְׁלִישׁ] מֵהַתַּשְׁלוּם, **וְלוֹ** - לַבַּעַל, חֵלֶק **אֶחָד** [-שְׁלִישׁ],

משניות

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק ז

שֶׁהִתְרַצְתָה, אֲבָל **יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָן** - לְאַחַר שֶׁגָּדְלָה **לְהוֹצִיא מִיָּדָן** שֶׁל אֲחֵיהָ **מַה שֶּׁרָאוּי הָיָה לְהִנָּתֵן לָהּ**, כְּלוֹמַר עִשּׂוּר נְכָסִים, שֶׁמִּחִילַת קְטַנָּה אֵינָהּ מְחִילָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הִשִּׂיא** הָאָב בְּחַיָּיו **אֶת הַבַּת הָרִאשׁוֹנָה, יְנָתַן מִנְכָסָיו לַשְּׁנִיָּה** הַנִּשָּׂאת אַחֲרֵי מוֹתוֹ, נְדוּנְיָא **כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּתַן** הָאָב **לָרִאשׁוֹנָה**, שֶׁהוֹלְכִים בָּזֶה אַחַר אֻמְדַּן דַּעְתּוֹ. וְאֵין תַּקָּנַת עִשּׂוּר נְכָסִים אֶלָּא כְּשֶׁאֵין יוֹדְעִים מָה הָיָה נוֹתֵן לָהּ אָבִיהָ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, אֵין לִלְמֹד מִנְּדוּנְיַת הָרִאשׁוֹנָה כַּמָּה הָיָה נוֹתֵן הָאָב לִבְתּוֹ הַשְּׁנִיָּה, לְפִי שֶׁפְּעָמִים **שֶׁאָדָם הָיָה עָנִי** בְּדַעַת, וְלֹא רָצָה לָתֵת לִבְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה נְדוּנְיָא גְּדוֹלָה, **וְהֶעֱשִׁיר** אַחַר כָּךְ בְּדַעַת, וְלִפְי דַּעְתּוֹ עַתָּה שֶׁהִיא גְּדוֹלָה וּרְחָבָה, אִלּוּ הָיָה חַי הָיָה נוֹתֵן לִבְתּוֹ הַשְּׁנִיָּה נְדוּנְיָא גְּדוֹלָה יוֹתֵר, **אוֹ** לְהֶפֶךְ, שֶׁיֵּשׁ אָדָם **עָשִׁיר** בְּדַעַת, שֶׁנָּתַן לִבְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה נְדוּנְיָא גְּדוֹלָה בְּרֹחַב דַּעְתּוֹ, **וְהֶעֱנִי** אַחַר כָּךְ בְּדַעַת, וְאִם הָיָה חַי הָיָה נוֹתֵן לִבְתּוֹ הַשְּׁנִיָּה פָּחוֹת. אֶלָּא **שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים** שֶׁל הָאָב, **וְנוֹתְנִין לָהּ** כַּשָּׁעוּר שֶׁנּוֹתְנִים לִבְנוֹתֵיהֶם שֶׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם נְכָסִים בְּשׁוּיָה: **מִשְׁנָה ז דֵּין מָעוֹת שֶׁהִשְׁלִישׁ אָב לְצֹרֶךְ בִּתּוֹ:** **הַמַּשְׁלִישׁ** - הַנּוֹתֵן בְּיַד נֶאֱמָן **מָעוֹת לִבְתּוֹ** - לִקְנוֹת עֲבוּרָהּ שָׂדֶה אוֹ לִנְדוּנְיָא בְּנִשּׂוּאֶיהָ, **וְהִיא** [-הַבַּת] **אוֹמֶרֶת** אַחֵר אֲרוּסָיהָ, תֵּן מָעוֹת אֵלּוּ לְבַעְלִי, **שֶׁנֶּאֱמָן בְּעְלִי עָלַי** שֶׁיִּקְנֶה לִי בָּהֶם שָׂדֶה לְכִשֶּׁאֶרְצֶה, לֹא יִשְׁמַע לָהּ, אֶלָּא **יַעֲשֶׂה הַשָּׁלִישׁ מַה שֶּׁהִשְׁלִישׁ בְּיָדוֹ** - מַה שֶּׁעֲבוּרוֹ נִמְסְרוּ הַמָּעוֹת לְיָדָיו, כְּלוֹמַר יַעֲשֶׂה כְּצִוּוּי הָאָב, מִשּׁוּם שֶׁמִּצְוָה לְקַיֵּם דִּבְרֵי הַמֵּת, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, יִתֵּן הַשָּׁלִישׁ אֶת הַמָּעוֹת לַבַּעַל, שֶׁאֵין תּוֹעֶלֶת בְּקִנְיַת שָׂדֶה עֲבוּרָהּ, **וְכִי אֵינָהּ אֶלָּא שָׂדֶה** - כִּי אֲפִלּוּ אִלּוּ כְּבָר לֹא הָיוּ כָּאן מָעוֹת אֶלָּא שָׂדֶה, שֶׁכְּבָר קָנָה לָהּ הַשָּׁלִישׁ שָׂדֶה, **וְהִיא רוֹצָה לְמָכְרָהּ** וְלָתֵת לְבַעְלָהּ אֶת הַמָּעוֹת, **הֲרֵי הִיא מְכוּרָה מֵעַכְשָׁו** - מֵיָּד, וְאִם כֵּן אֵין טַעַם בְּקִנְיָתוֹ, אֶלָּא יִתֵּן אֶת הַמָּעוֹת לַבַּעַל כִּרְצוֹנָהּ. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁלִּדַעַת רַבִּי יוֹסֵי שׁוֹמְעִים לָהּ לָתֵת לְבַעְלָהּ אֶת הַמָּעוֹת, דַּוְקָא **בִּגְדוֹלָה, אֲבָל בִּקְטַנָּה**, אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ, לְפִי שֶׁאֵין מַעֲשֶׂה קְטַנָּה בְּלוּם. [וְאִם נִשְּׂאת כְּבָר, אַף לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר שׁוֹמְעִים לָהּ]:

פֶּרֶק ז אֵפְנִים שֶׁבָּהֶם כּוֹפִים אֶת הַבַּעַל לְהוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט וּלְשַׁלֵּם כְּתֻבָּתָהּ, וְאֵפְנִים שֶׁבָּהֶם מוֹצִיאָהּ בְּלֹא כְתֻבָּה: **מִשְׁנָה א הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ הֲנָאָה מִנְּכָסָיו:** **הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֶּהָנוֹת לוֹ** - שֶׁאָסַר עָלֶיהָ הֲנָאָה מִנְּכָסָיו, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לֶאֱכֹל מִנְּכָסָיו [וְאַף שֶׁהִתְחַיֵּב לָהּ בִּכְתֻבָּה שֶׁיְּזוֹן אוֹתָהּ, חָל הַנֵּדֶר בְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ מְשֻׁעְבָּד לָהּ, שֶׁהֲרֵי בְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ מְשֻׁעְבָּד לָהּ, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לָהּ 'צְאִי מֵעֲשֵׂה יָדַיִךְ לְמִזּוֹנוֹתַיִךְ'], **עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם**, אֵינוֹ צָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ, אֲבָל **יַעֲמִיד פַּרְנָס** - אָדָם אַחֵר שֶׁיְּפַרְנְסֶנָּה [אַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לְמַנּוֹת שְׁלִיחַ לְכָךְ, שֶׁהֲרֵי שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, וְהִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ. אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'כָּל הַזָּן אֶת אִשְׁתִּי אֵינוֹ מַפְסִיד', שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ נִקְרָא שְׁלוּחוֹ]. **יָתֵר מִכֵּן** - אִם אָסַר הֲנָאָתוֹ עָלֶיהָ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא הִתִּיר אֶת נִדְרוֹ קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם, **יוֹצִיא** - יְגָרְשֶׁנָּה **וְיִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּה**, לְפִי שֶׁלְּאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם מִתְפַּרְסֵם הַדָּבָר בֵּין הַבְּרִיּוֹת, וְיֵשׁ בְּכָךְ זִלְזוּל בִּכְבוֹדָהּ שֶׁמְּפָרְנָסָהּ עַל יְדֵי שֻׁלְחָן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל**, שֶׁאִם מְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, דְּיֵנוּ כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, **שִׁחֲדָשׁ אֶחָד, יְקַיֵּם** אוֹתָהּ תַּחְתָּיו וְלֹא יְגָרְשֶׁנָּה, **וּשְׁנַיִם** - אוּלָם אִם נָדַר לְיוֹתֵר מֵחֹדֶשׁ אֶחָד [וַאֲפִלּוּ חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד], וְלֹא הִתִּיר נִדְרוֹ, **יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה**, וְאִם יִתְחָרֵט לְאַחַר מִכֵּן יוּכַל לְהַתִּיר אֶת נִדְרוֹ וּלְהַחֲזִירָהּ. **וּבְכֹהֶנֶת** - אֵשֶׁת כֹּהֵן, שֶׁאִם מְגָרְשָׁהּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, הֶאֱרִיכוּ אֶת הַזְּמַן שֶׁיָּכוֹל לְקַיְּמָהּ עִם הַנֵּדֶר, שֶׁמָּא יָפֵר אֶת נִדְרוֹ, וְלָכֵן עַד **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי חֳדָשִׁים, **יְקַיֵּם, וּשְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:** **מִשְׁנָה ב אִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל פֵּרוֹת וְקִיֵּם לָהּ בַּעְלָהּ:** **הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ** - הַמְקַיֵּם לְאִשְׁתּוֹ אֶת נִדְרָהּ **שֶׁלֹּא תֹּאכַל פֵּרוֹת**, אֲפִלּוּ **הַמְקַיֵּם לָהּ בַּעְלָהּ**: **הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ** - הַמְקַיֵּם לְאִשְׁתּוֹ אֶת נִדְרָהּ **שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִין** שֶׁל קִשּׁוּטֵי וּבְשָׂמֵי הַנָּשִׁים, **יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה**, מַהֲטַעַם הַמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, דִּין זֶה נֶאֱמַר דַּוְקָא **בַּעֲנִיּוֹת** שֶׁאֵינָן רְגִילוֹת לְהִתְקַשֵּׁט, וּבְאֹפֶן **שֶׁלֹּא נָתַן** הַבַּעַל **קְצָבָה** לְאִשּׁוּר הַקִּשּׁוּט, אַךְ אִם נָתַן [עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ], תַּמְתִּין עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן. **וּבַעֲשִׁירוֹת** הָרְגִילוֹת לְהִתְקַשֵּׁט, תַּמְתִּין עַד **שְׁלֹשִׁים יוֹם**, שֶׁעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם עוֹד נִשְׁאַר רֵיחַ הַבֹּשֶׂם שֶׁהִתְקַשְּׁטָה בּוֹ קֹדֶם הַנֵּדֶר, אַךְ אִם נִמְשַׁךְ הָאִסּוּר יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם יִגָּרְשֶׁנָּה: **מִשְׁנָה ד הַמְקַיֵּם נֵדֶר אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ:** **הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ** - בַּעַל הַמְקַיֵּם לְאִשְׁתּוֹ אֶת נִדְרָהּ **שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ**, וּכְגוֹן שֶׁאָמְרָה קוֹנָם הֲנָאַת תִּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי אִם אֵלֵךְ לְבֵית אָבִי [שֶׁבְּכָךְ דֵּינוֹ כְּנֵדֶר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְיָכוֹל לְהָפֵר], **בִּזְמַן שֶׁהוּא** - אָבִיהָ, דָּר **עִמָּהּ בָּעִיר**, אִם אִסּוּרָהּ עַד **חֹדֶשׁ אֶחָד, יְקַיֵּם**, וְאִם **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי חֳדָשִׁים, **יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה** לְאַלְתַּר. **וּבִזְמַן שֶׁהוּא** - אָבִיהָ, **גָּר בְּעִיר אַחֶרֶת** וְאֵינָהּ רְגִילָה לָלֶכֶת אֵלָיו אֶלָּא בִּשְׁלֹשָׁה רְגָלִים, אֲזַי אִם נָדְרָה שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ **רֶגֶל אֶחָד, יְקַיֵּם**, וְאִם נָדְרָה יוֹתֵר מִכָּךְ - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּאֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל, שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִירָהּ אִם יְגָרְשֶׁנָּה. אֲבָל בְּאֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ אִם יְגָרְשֶׁנָּה, אֲזַי אִם נָדְרָה שְׁנֵי חֳדָשִׁים, יְקַיֵּם, וְאִם נָדְרָה **שְׁלֹשָׁה** רְגָלִים, **יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה** [וּכְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה (לעיל מ"א), אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים בֵּין בְּאֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּאֵשֶׁת כֹּהֵן, רֶגֶל אֶחָד יְקַיֵּם, שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה]: **מִשְׁנָה ה אֵפְנִים נוֹסָפִים שֶׁאִם לֹא הֵפֵר נִדְרָהּ יוֹצִיא:** **הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ** - הַמְקַיֵּם לְאִשְׁתּוֹ אֶת נִדְרָהּ **שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה** כְּגוֹן מִשְׁתֵּה נִשּׂוּאִין [וּבְאֹפֶן שֶׁנָּדְרָה מִתְּשִׁמִישׁ אִם תֵּלֵךְ, שֶׁהוּא נֵדֶר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ], **יוֹצִיא וְיִתֵּן** לָהּ **כְּתֻבָּה, מִפְּנֵי שֶׁנּוֹעֵל בְּפָנֶיהָ** פֶּתַח שֶׁל שִׂמְחָה, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְשַׂמֵּחַ וּלְהָפִיג צַעֲרָהּ, וְעוֹד שֶׁאִם לֹא תֵּלֵךְ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה, לֹא יִשְׂמַח עִמָּהּ אָדָם בְּשִׂמְחָתָהּ (תפא"י). וְכֵן אִם לֹא תֵּלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל, לְכָשְׁתָּמוּת הִיא לֹא יִהְיֶה מִי שֶׁיְּסַפְּדֶנָּה. **וְאִם הָיָה טוֹעֵן** בְּעָלָהּ שֶׁלֹּא הֵפֵר נִדְרָהּ **מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר**, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ שָׁם בְּנֵי אָדָם פְּרוּצִים, **רַשַּׁאי** לְקַיְּמָהּ, וְאֵינוֹ חַיָּב לְהוֹצִיאָהּ. וְאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה נֵדֶר שֶׁל עִנּוּי נָפֶשׁ, אוֹ בְּדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, **וְאָמַר לָהּ** בַּעְלָהּ, אֲנִי מֵפֵר לָךְ אֶת נִדְרֵךְ **עַל מְנָת שֶׁתֹּאמְרִי לְפִלּוֹנִי מַה שֶּׁאָמַרְתְּ לִי** - דִּבְרֵי קַלּוּת בְּעִנְיָנֵי תַּשְׁמִישׁ, **אוֹ מַה שֶּׁאָמַרְתִּי לָךְ** בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ, שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת. **אוֹ** שֶׁאָמַר לָהּ שֶׁמֻּפֶּרֶת לָהּ רַק עַל מְנָת **שֶׁתְּהֵא מְמַלְאָה** כַּדֵּי מַיִם **וּמְעָרָה** - וְשׁוֹפֶכֶת אוֹתָם **לְאַשְׁפָּה**, וּבְכָךְ תֵּרָאֶה כְּשׁוֹטָה [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: שֶׁתְּהֵא מְמַלְאָה בְּזֵרְעוֹ אַחַר תַּשְׁמִישׁ, וּמְעָרָה לָאַשְׁפָּה - שֶׁתְּנַעֵר אוֹתוֹ מֵרַחְמָהּ], וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ מֵעֲשִׂים אֲסוּרִים אוֹ שֶׁתֶּחְשַׁב בַּעֲשִׂיָּתָן לְשׁוֹטָה, וְלָכֵן **יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:** **מִשְׁנָה ו אֵפְנִים בָּהֶם אִשָּׁה מַפְסֶדֶת כְּתֻבָּתָהּ: וְאֵלּוּ** נָשִׁים, בַּעֲלֵיהֶן מְגָרְשִׁים אוֹתָן **וְיוֹצְאוֹת שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה**, אִשָּׁה **הָעוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה** - תּוֹרַת מֹשֶׁה, שֶׁעוֹבֶרֶת עַל אִסּוּרֵי תּוֹרָה, וּמַכְשִׁילָה אוֹתוֹ בְּאִסּוּר, וּכְפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסָמוּךְ, **וְכֵן** אִשָּׁה הָעוֹבֶרֶת עַל דַּת **יְהוּדִית** - מִנְהֲגֵי צְנִיעוּת שֶׁנָּהֲגוּ בָּהֶם בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל, אַף שֶׁאֵינָם מִן הַתּוֹרָה. **וְאֵיזוֹ הִיא הָעוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה,** כְּגוֹן, **שֶׁמַּאֲכִילָתוֹ** - לְבַעְלָהּ מַאֲכָל **שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר**, וְנוֹדַע לוֹ רַק לְאַחַר אֲכִילָה שֶׁהָיָה לֹא מְתֻקָּן, כְּגוֹן שֶׁאָמְרָה לוֹ כֹּהֵן פְּלוֹנִי תִּקֵּן לִי אֶת הַפֵּרִי, וּשְׁאָלוֹ וְנִמְצָא שֶׁקֶר. **וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ נִדָּה** - שֶׁשִּׁכֵּנוֹתֶיהָ רָאוּהָ לוֹבֶשֶׁת בִּגְדֵי נִדּוּת, וּלְבַעְלָהּ אוֹמֶרֶת שֶׁהִיא טְהוֹרָה.

המבוארות

יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָן מַה שֶּׁרָאוּי לְהִנָּתֵן לָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הִשִּׂיא אֶת הַבַּת הָרִאשׁוֹנָה, יִתֵּן לַשְּׁנִיָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּתַן לָרִאשׁוֹנָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פְּעָמִים שֶׁאָדָם עָנִי וְהֶעֱשִׁיר אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים וְנוֹתְנִין לָהּ:

ז הַמַּשְׁלִישׁ מָעוֹת לְבִתּוֹ, וְהִיא אוֹמֶרֶת נֶאֱמָן בַּעְלִי עָלַי, יַעֲשֶׂה הַשָּׁלִישׁ מַה שֶּׁהִשְׁלִישׁ בְּיָדוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. וְכִי אֵינָהּ אֶלָּא שָׂדֶה וְהִיא רוֹצָה לְמָכְרָהּ, הֲרֵי הִיא מְכוּרָה מֵעַכְשָׁו. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּגְדוֹלָה. אֲבָל בִּקְטַנָּה, אֵין מַעֲשֵׂה קְטַנָּה כְּלוּם:

פרק ז **א** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלֶּהָנוֹת לוֹ, עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, יַעֲמִיד פַּרְנָס. יָתֵר מִכֵּן, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל, שִׁחֲדָשׁ אֶחָד יְקַיֵּם, וּשְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבְכֹהֶנֶת, שְׁנַיִם יְקַיֵּם, וּשְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה: **ב** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּטְעֹם אֶחָד מִכָּל הַפֵּרוֹת, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל, יוֹם אֶחָד יְקַיֵּם, שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבְכֹהֶנֶת, שְׁנַיִם יְקַיֵּם, שְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה: **ג** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִין, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בַּעֲנִיּוֹת, שֶׁלֹּא נָתַן קְצָבָה. וּבַעֲשִׁירוֹת, שְׁלֹשִׁים יוֹם: **ד** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ, בִּזְמַן שֶׁהוּא עִמָּהּ בָּעִיר, חֹדֶשׁ אֶחָד יְקַיֵּם, שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבִזְמַן שֶׁהוּא בְּעִיר אַחֶרֶת, רֶגֶל אֶחָד יְקַיֵּם, שְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה: **ה** הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, מִפְּנֵי שֶׁנּוֹעֵל בְּפָנֶיהָ. וְאִם הָיָה טוֹעֵן מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר, רַשַּׁאי. אָמַר לָהּ, עַל מְנָת שֶׁתֹּאמְרִי לְפִלּוֹנִי מַה שֶּׁאָמַרְתְּ לִי אוֹ מַה שֶּׁאָמַרְתִּי לָךְ, אוֹ שֶׁתְּהֵא מְמַלְאָה וּמְעָרָה לָאַשְׁפָּה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה: **ו** וְאֵלּוּ יוֹצְאוֹת שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה: הָעוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה וְיִהוּדִית. וְאֵיזוֹ הִיא דַּת מֹשֶׁה, מַאֲכִילָתוֹ שֶׁאֵינוֹ מְעֻשָּׂר, וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ נִדָּה, רוֹצָה לָגוּר עִמּוֹ כָּלָל. [בְּשׁוֹנָה מִדִּין הַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁהוּא נָדַר, שֶׁפְּבוּרָה שֶׁנָּדַר מִתּוֹךְ כַּעַס, וּכְשֶׁנִּנּוּחַ כַּעְסוֹ יָפֵר אֶת נִדְרוֹ, וְלָכֵן מַמְתִּין חֹדֶשׁ אוֹ חֳדָשִׁים]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ, יוֹם אֶחָד יְקַיֵּם, שְׁנַיִם** - בְּכֹהֶנֶת - אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ מִשֶּׁגֵּרְשָׁהּ, הֶאֱרִיכוּ חֲכָמִים אֶת זְמַנּוֹ, וּלְפִיכָךְ **שְׁנַיִם** - יוֹמַיִם, **יְקַיֵּם, שְׁלֹשָׁה, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:** **מִשְׁנָה ג אִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט וְקִיֵּם לָהּ בַּעְלָהּ:** **הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ** - הַמְקַיֵּם לְאִשְׁתּוֹ אֶת נִדְרָהּ **שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִין**, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בַּעֲנִיּוֹת, **שֶׁלֹּא נָתַן קְצָבָה. וּבַעֲשִׁירוֹת, שְׁלֹשִׁים יוֹם:**

משניות

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק ח

וְלֹא קוֹצָה [-מַפְרִישָׁה] לָהּ חַלָּה מֵהָעִסָּה, וּכְגוֹן שֶׁאָמְרָה לוֹ פְּלוֹנִי תִּקֵּן לִי אֶת הָעִסָּה, וּשְׁאָלוֹ וְנִמְצָא שָׁקֶר. **וְנוֹדֶרֶת** נֶדֶר **וְאֵינָהּ מְקַיֶּמֶת** אוֹתוֹ, וְאַף שֶׁאֵינָהּ מַכְשִׁילָה אוֹתוֹ בְּאִסּוּר, אַךְ גּוֹרֶמֶת לְכָךְ שֶׁבָּנָיו יָמוּתוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ה ה) 'אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ וְגוֹ' לָמָּה יִקְצף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ וְחִבֵּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ', וְדָרְשׁוּ פָּסוּק זֶה עַל מִיתַת בָּנָיו וּבְנוֹתֶיהָ שֶׁל אָדָם בַּעֲוֹן נְדָרִים. **וְאֵיזוֹהִי הָעוֹבֶרֶת עַל דַּת יְהוּדִית,** כְּגוֹן שֶׁיּוֹצְאָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים **וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ** - מְגֻלֶּה קְצָת [וּבְפָרוּעַ לְגַמְרֵי, הֲרֵי זֶה אִסּוּר תּוֹרָה וְהִיא עוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה], **וְטוֹוָה בַּשּׁוּק** - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּזָרוֹעוֹת מְגֻלּוֹת, **וּמְדַבֶּרֶת עִם כָּל אָדָם** - מְדַבֶּרֶת עִם הַבַּחוּרִים בְּדֶרֶךְ שְׂחוֹק. **אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, אַף הַמְקַלֶּלֶת** אֶת **יוֹלְדֶיהָ** - אֲבִי בַּעְלָהּ **בְּפָנָיו** - בִּפְנֵי בַּעְלָהּ, תֵּצֵא בְּלֹא כְתֻבָּה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לְכָבוֹד בַּעְלָהּ. **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אַף הַקּוֹלָנִית** תֵּצֵא בְּלֹא כְתֻבָּה. **וְאֵיזוֹ הִיא קוֹלָנִית, לְכְשֶׁהִיא** - כַּאֲשֶׁר הִיא **מְדַבֶּרֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ** וְתוֹבַעַת אֶת בַּעְלָהּ לְתַשְׁמִישׁ, **וּשְׁכֵנֶיהָ שׁוֹמְעִין קוֹלָהּ.** [וְכָל אֵלּוּ צְרִיכוֹת עֵדִים וְהַתְרָאָה כְּדֵי לְהַפְסִיד אֶת כְּתֻבָּתָן, וְאֵינָן מְקֻבָּלוֹת לֹא כְּתֻבָּה וְלֹא תּוֹסֶפֶת כְּתֻבָּה, וְלוֹקְחוֹת רַק אֶת הַבְּגָדִים הַבְּלוּיִים שֶׁבְּיָדָן]: **מִשְׁנָה ז מְקֻדֶּשׁ עַל תְּנַאי וּכְנָסָהּ סְתָם:**

הַמְקֻדָּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, וְהִתְנָה עִמָּהּ שֶׁקִּדּוּשָׁיו הֵם **עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים, וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים** - וְהִתְבָּרֵר שֶׁהָיוּ עָלֶיהָ נְדָרִים שֶׁנָּדְרָה קֹדֶם לַקִּדּוּשִׁין, וְהֵם נְדָרִים שֶׁאָדָם מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם, כְּגוֹן נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר, אוֹ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה יַיִן, אוֹ שֶׁלֹּא תִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי צִבְעוֹנִים, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאִי. וְאִם **כְּנָסָהּ** - נִשָּׂאָהּ וּבְעָלָהּ **סְתָם** - שֶׁלֹּא הִזְכִּיר אֶת תְּנַאי הַקִּדּוּשִׁין שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים, **וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים,** יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא מָחַל עַל תְּנָאוֹ וְקִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין, וְלָכֵן **תֵּצֵא** בְּגֵט, אוּלָם **שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה,** שֶׁהֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁקִּדּוּשָׁיו כְּלָל לֹא חָלוּ, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְכֵן אִם קִדְּשָׁהּ **עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּהּ מוּמִין, וְנִמְצְאוּ בָהּ** לְאַחַר הַקִּדּוּשִׁין **מוּמִין** שֶׁהָיוּ בָּהּ קֹדֶם הַקִּדּוּשִׁין, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת,** שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאִי. וְאִם אַחַר כָּךְ **כְּנָסָהּ סְתָם** בְּלִי לְהַזְכִּיר אֶת הַתְּנָאִי, **וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין, תֵּצֵא** בְּגֵט אַךְ **שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה,** מִסָּפֵק, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **כָּל הַמּוּמִין** [הַמְּנוּיִים בְּמַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת (פ"ו-פ"ז)] **הַפּוֹסְלִין בְּכֹהֲנִים** מִלַּעֲבֹד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יז) 'אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו', **פּוֹסְלִין בְּנָשִׁים** - שֶׁאִם קִדְּשָׁהּ עַל דַּעַת שֶׁאֵין בָּהּ מוּמִין וְנִמְצְאוּ בָהּ, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְיֶשְׁנָם מוּמִים בְּנָשִׁים שֶׁאֵינָם פּוֹסְלִים בְּכֹהֲנִים, וְהֵם: זֵעָה, רֵיחַ הֶפֶה אוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר בְּגוּפָהּ, שׁוּמָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֵׂעָר וַאֲפִלּוּ קְטַנָּה [כְּשֶׁהִיא כְּנֶגֶד פָּנֶיהָ, בְּמָקוֹם שֶׁהוּא מְגֻלֶּה לְפְעָמִים, כְּגוֹן תַּחַת הַסַּנְטֵר] אוֹ מְגֻלֶּה, הֲרֵי רָאָה וְהִסְפִּיק לְקַדְּשָׁהּ כָּךְ] אוֹ שׁוּמָא שֶׁאֵין בָּהּ שֵׂעָר וְהִיא גְּדוֹלָה כְּאַפָּר, קוֹלָהּ עָבֶה וּמְשֻׁנֶּה מִשְּׁאָר הַנָּשִׁים, נְשָׁכָהּ כֶּלֶב וְיֵשׁ לָהּ צַלֶּקֶת בַּמָּקוֹם הַנָּשִׁיכָה, וְשָׁדַיָּהּ גַּסִּים טָפַח יוֹתֵר מִשֶּׁל חֲבֵרוֹתֶיהָ, אוֹ שֶׁהֵן רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה בְּשִׁעוּר טֶפַח אוֹ יוֹתֵר: **מִשְׁנָה ח כָּאן נִמְצָא כָּאן הָיָה:** נַעֲרָה שֶׁהִתְקַדְּשָׁה בְּחֶזְקַת שֶׁאֵין בָּהּ מוּם, וְנִמְצָא לְאַחַר קִדּוּשֶׁיהָ שֶׁהָיוּ בָּהּ **מוּמִין, וְעוֹדָהּ** [-וְהִיא עֲדַיִן] **בְּבֵית אָבִיהָ,** שֶׁלֹּא נִשָּׂאָה, וְהַבַּעַל טוֹעֵן שֶׁקִּדּוּשָׁיו קִדּוּשֵׁי טָעוּת, **הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה** - עֵדִים לְטַעֲנָתוֹ **שֶׁמִּשֶּׁנִּתְאָרְסָה** - שֶׁלְּאַחַר **נוֹלְדוּ בָהּ מוּמִין הַלָּלוּ, וְנִסְתַּחֲפָה** - נִשְׁטְפָה בְּמַיִם **שְׁדֵהוּ** - שֶׁל הַבַּעַל בְּמַזָּלוֹ הָרַע, וְהוּא מְחֻיָּב לְשַׁלֵּם כְּתֻבָּה. אַךְ בְּלֹא רְאָיָה אַף שֶׁיֵּשׁ לְאִשָּׁה חֶזְקַת הַגּוּף שֶׁאֵינָהּ בַּעֲלַת מוּמִין, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ הַמּוּמִין בְּבֵית אָבִיהָ, 'כָּאן נִמְצָא כָּאן הָיָה', וְנוֹקְטִים שֶׁנּוֹלְדוּ בָּהּ הַמּוּמִין לִפְנֵי שֶׁנִּתְאָרְסָה. וְאִם כְּבָר **נִכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל** בְּנִשּׂוּאִין, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין, **הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה** לְכָךְ

המבוארות

וְלֹא קוֹצָה לָהּ חַלָּה, וְנוֹדֶרֶת וְאֵינָהּ מְקַיֶּמֶת. וְאֵיזוֹהִי דַּת יְהוּדִית, יוֹצְאָה וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ, וְטוֹוָה בַּשּׁוּק, וּמְדַבֶּרֶת עִם כָּל אָדָם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, אַף הַמְקַלֶּלֶת יוֹלְדֶיהָ בְּפָנָיו. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אַף הַקּוֹלָנִית. וְאֵיזוֹ הִיא קוֹלָנִית, לְכְשֶׁהִיא מְדַבֶּרֶת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וּשְׁכֵנֶיהָ שׁוֹמְעִין קוֹלָהּ: ז הַמְקֻדֶּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין, תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה. עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּהּ מוּמִין, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כְּנָסָהּ סְתָם וְנִמְצְאוּ בָהּ מוּמִין, תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה. כָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בְּכֹהֲנִים, פּוֹסְלִין בְּנָשִׁים: ח הָיוּ בָהּ מוּמִין וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ, הָאָב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁמִּשֶּׁנִּתְאָרְסָה נוֹלְדוּ בָהּ מוּמִין הַלָּלוּ, וְנִסְתַּחֲפָה שְׁדֵהוּ. נִכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל, הַבַּעַל צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁמִּשֶּׁנִּתְאָרְסָה הָיוּ בָהּ מוּמִין אֵלּוּ, וְהָיָה מִקָּחוֹ מִקָּח טָעוּת, וְלֹא חַיָּב לָהּ כְּתֻבָּה. אַךְ בְּלֹא רְאָיָה נוֹקְטִים שֶׁנּוֹלְדוּ הַמּוּמִין, שֶׁכָּאן נִמְצָא כָּאן הָיָה', **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר, אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי, אֵינוֹ יָכוֹל לְטְעֹן טַעֲנַת מִקַּח טָעוּת, דָּוְקָא **בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר** - בְּמָקוֹם נִסְתָּר, שֶׁעַל כָּךְ טוֹעֵן הַבַּעַל שֶׁלֹּא יָדַע מֵהֶם, וְאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ לֹא הָיָה מְקַדְּשָׁהּ, **אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבַּגָּלוּי, אֵינוֹ יָכוֹל לְטְעֹן** כֵּן, כִּי וַדַּאי הִכִּיר בָּהֶם וְנִתְרַצָּה, וּלְכָךְ הוּא חַיָּב בִּכְתֻבָּתָהּ בֵּין בְּעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ וּבֵין כְּשֶׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּתוֹ. **וְאִם יֵשׁ מֶרְחָץ בְּאוֹתָהּ הָעִיר,** וּבְנוֹת הָעִיר רְגִילוֹת לִרְחֹץ בּוֹ, **אַף** עַל **מוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר, אֵינוֹ יָכוֹל לְטְעֹן** לְמִקַּח טָעוּת, וְהוּא חַיָּב בִּכְתֻבָּתָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹדְקָהּ** - לַאֲרוּסָתוֹ לִפְנֵי הָאֵרוּסִין, **בִּקְרוֹבוֹתָיו** - עַל יְדֵי שֶׁמְּבַקֵּשׁ מֵהֶן לְבָדְקָהּ מִמּוּמִין בַּמֶּרְחָץ, וּוַדַּאי הִכִּיר בַּמּוּמִין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ וְהִתְרַצָּה: **מִשְׁנָה ט בְּפִיֵּת בַּעַל מוּם לְהוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ:** הָאִישׁ שֶׁנּוֹלְדוּ בּוֹ מוּמִין לְאַחַר הַנִּשּׂוּאִין, וְהָאִשָּׁה רוֹצָה לְהִתְגָּרֵשׁ מִמֶּנּוּ, **אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ, **בְּמוּמִין הַקְּטַנִּים, אֲבָל בְּמוּמִין הַגְּדוֹלִים** כְּגוֹן שְׁנִּפְסְמַת עֵינוֹ, אוֹ שֶׁנִּקְטְעָה יָדוֹ, אוֹ שֶׁנִּשְׁבְּרָה רַגְלוֹ, **כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא:** **מִשְׁנָה י כְּפִיֵּת בַּעַל מוּם וּמִי שֶׁאָמְנוּתוֹ רָעָה לְהוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ:** וְאֵלּוּ הֵם שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ **לְהוֹצִיא** אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט [אַף לְדַעַת חֲכָמִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת], **מֻכֶּה שְׁחִין** - מְצֹרָע, **וּבַעַל פּוֹלִיפּוּס** - שֶׁרֵיחַ רַע נוֹדֵף מֵחָטְמוֹ. **וְהַמְקַמֵּץ** - מְקַבֵּץ צוֹאַת כְּלָבִים לְעִבּוּד עוֹרוֹת, **וְהַמְצָרֵף** - מְחַתֵּךְ **נְחֹשֶׁת** מִמְּקוֹם מַחְצַבְתָּהּ, **וְהַבָּרְסִי** - מְעַבֵּד עוֹרוֹת, שֶׁהֵן אֲמָנֻיּוֹת שֶׁרֵיחָן רַע. **בֵּין שֶׁהָיוּ בָם,** הַמּוּמִין אוֹ הָעֲסָק בְּאֻמָּנֻיּוֹת אֵלּוּ, **עַד שֶׁלֹּא נִשֵּׂאוּ,** וְלֹא יָדְעָה הָאִשָּׁה מִכָּךְ, **וּבֵין** אִם רַק **מְשֶׁנִּשְּׂאוּ נוֹלְדוּ** בּוֹ אוֹתָן הַמּוּמִין אוֹ שֶׁהֶחֱל לַעֲסֹק בְּמִלָּאכוֹת אֵלּוּ. **וְעַל כֻּלָּן** - עַל כָּל סוּגֵי הַמּוּמִין **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אַף עַל פִּי שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ שֶׁתְּנַשֵּׂא לוֹ אַף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּמִין, יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר** לְאַחַר הַנִּשּׂוּאִין, **סְבוּרָה הָיִיתִי שֶׁאֲנִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל** - לְסָבְלוֹ עַל אַף הַמּוּמִין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, **וְעַכְשָׁו** רוֹאָה אֲנִי שֶׁאֵינִי **יְכוֹלָה לְקַבֵּל** - לְסָבְלוֹ, וְכוֹפִין אוֹתוֹ לְתֵת לָהּ גֵּט. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** בְּכָל סוּגֵי הַמּוּמִין אִם הִתְנָה עִמָּהּ עַל כָּךְ, **מְקֻבֶּלֶת הִיא עַל כָּרְחָהּ** כְּפִי שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ, וְאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיאָהּ, **חוּץ מִמַּכַּת שְׁחִין,** שֶׁאַף אִם רְצוֹנָהּ לְהִשָּׁאֵר עִמּוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיאָהּ, **מִפְּנֵי שְׁמִמְקַּתּוֹ** - שֶׁבְּשָׁרוֹ נוֹפֵל עַל יְדֵי תִּשְׁמִישׁ, וְהִיא סַכָּנָה לוֹ. **מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּצִידוֹן** [-שֵׁם עִיר] **בְּבָרְסִי** אֶחָד **שֶׁמֵּת** בְּלִי בָּנִים, **וְהָיָה לוֹ אָח בָּרְסִי** וְנָפְלָה אֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן לְפָנָיו. **וְאָמְרוּ חֲכָמִים, שֶׁיְּכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר** לַיָּבָם, אָחִי בַּעְלָהּ, **לְאָחִיךָ הָיִיתִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל** וּלְהִנָּשֵׂא אַף שֶׁהָיָה בָּרְסִי, **וּלְךָ אֵינִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל,** וְכוֹפִין אוֹתוֹ לַחֲלֹץ:

פֶּרֶק ח דִּינֵי נִכְסֵי מְלוֹג, לְעִנְיַן מְכִירָתָם עַל יְדֵי הָאִשָּׁה וַאֲכִילַת פֵּרוֹת עַל יְדֵי הַבַּעַל, וְדִינָם בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם, וְשִׁעְבּוּד נִכְסֵי הַבַּעַל לִגְבִיַּת הַכְּתֻבָּה: **מִשְׁנָה א מְכִירַת נִכְסֵי מְלוֹג בַּאֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה:** **הָאִשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ לָהּ בִּירֻשָּׁה נְכָסִים עַד שֶׁלֹּא תִּתְאָרֵס** - לִבְנֵי שְׁהֹתְאָרְסָה, וְהִתְאָרְסָה, **מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל** [שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּהָמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה בְּאֹפֶן אַחֵר] **שֶׁמּוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת** [-אוֹ נוֹתֶנֶת בְּמַתָּנָה] אֶת הַנְּכָסִים **וְקַיָּם** הַנְּכָסִים נָפְלוּ לָהּ בִּזְמַן שֶׁלֹּא הָיְתָה לַבַּעַל שׁוּם זְכוּת בָּהּ וּבִנְכָסֶיהָ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְעַכֵּב אֶת מְכִירָתָם אַף לְכַתְּחִלָּה. וְאִם **נָפְלוּ לָהּ** נְכָסִים **מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה** - לְאַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה, וְרוֹצָה לְמָכְרָם קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, תִּמְכֹּר** לְכַתְּחִלָּה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לְכַתְּחִלָּה לֹא תִּמְכֹּר. אֲלּוּ וַאֲלּוּ** - אַף בֵּית הִלֵּל שֶׁאָסְרוּ לְמָכֹר לְכַתְּחִלָּה **מוֹדִים, שֶׁאִם מָכְרָה וְנָתְנָה,** בְּדִיעֲבַד הַמָּכָר **קַיָּם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמְרוּ חֲכָמִים לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל**

וְזָכָה בָּאִשָּׁה כְּבָר מִן הָאֲרוּסִין, מַדּוּעַ **לֹא יִזְכֶּה בַּנְּכָסִים,** כְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ זְכוּת לְעַכֵּב אֶת מְכִירַת נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ הַנְּשׂוּאָה [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה]. **אָמַר לָהֶן, עַל הַנְּכָסִים הַחֲדָשִׁים** שֶׁנָּפְלוּ לָהּ אַחֲרֵי שֶׁנִּשֵּׂאת, **אָנוּ בּוֹשִׁין** - כְּלוֹמַר, אֵינִי יוֹדֵעַ מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲכָמִים לַבַּעַל זְכוּת לְעַכֵּב אֶת מְכִירָתָן, **אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ** - רוֹצִים לְהוֹסִיף לְדִין זֶה גַּם **אֶת הַנְּכָסִים הַיְשָׁנִים,** שֶׁנָּפְלוּ לָהּ לִפְנֵי שֶׁנִּשֵּׂאת, וּמָכְרָה אוֹתָם כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה. וְאִם **נָפְלוּ לָהּ** הַנְּכָסִים **מִשֶּׁנִּשֵּׂאת** - לְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת, **אֵלּוּ וָאֵלּוּ** - בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל **מוֹדִים, שֶׁאִם מָכְרָה וְנָתְנָה, שֶׁהַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת,** כְּלוֹמַר הַמָּכָר בָּטֵל, וְהַבַּעַל לוֹקֵחַ אֶת הַנְּכָסִים מֵהַלָּקוֹחוֹת. אֲבָל אִם נָפְלוּ לָהּ הַנְּכָסִים **עַד שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת** - לִפְנֵי שֶׁנִּשֵּׂאת, **וְנִשֵּׂאת** אַחַר כָּךְ, וְרוֹצָה לִמְכֹּר בְּעוֹדָהּ נְשׂוּאָה אֶת הַנְּכָסִים שֶׁנָּפְלוּ לָהּ כַּאֲרוּסָה, **רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וְזָכָה בָּאִשָּׁה** קֹדֶם הַמְּכִירָה, וְכִי **לֹא יִזְכֶּה בַּנְּכָסִים,** כְּשֵׁם שֶׁיָּכוֹל לְעַכֵּב מְכִירַת נְכָסִים שֶׁנָּפְלוּ לָהּ לְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת. **אָמַר לָהֶם** רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **עַל הַנְּכָסִים הַחֲדָשִׁים** - שֶׁנָּפְלוּ לָהּ לְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת, **אָנוּ בּוֹשִׁין** - כְּלוֹמַר, אֵינִי יוֹדֵעַ מַדּוּעַ תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁהַמֶּכָר בָּטֵל, **אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִים עָלֵינוּ** - רוֹצִים לְהוֹסִיף לְדִין זֶה, גַּם **אֶת** הַנְּכָסִים **הַיְשָׁנִים** שֶׁנָּפְלוּ לָהּ קֹדֶם שֶׁנִּשֵּׂאת, וּבִרְצוֹנָהּ לִמְכָּרָם לְאַחַר הַנְּשׂוּאִין: **מִשְׁנָה ב רַבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלֵק** - מְחַלֵּק בְּדִין זֶה **בֵּין נְכָסִים לִנְכָסִים.** שֶׁאִם נָפְלוּ לָהּ **נְכָסִים הַיְדוּעִים לַבַּעַל** - שֶׁנָּפְלוּ לָהּ בִּמְקוֹם מְגוּרֵיהֶם, וְהַבַּעַל מְצַפֶּה שֶׁהִיא תִּירַשׁ וְיֹאכַל מֵהֶם פֵּרוֹת, **לֹא תִמְכֹּר** מִשֶּׁנִּשֵּׂאת, אֲפִלּוּ נָפְלוּ לָהּ קֹדֶם אֲרוּסִין. וְאֲפִלּוּ **אִם מָכְרָה וְנָתְנָה** בְּדִיעֲבַד, הַקִּנְיָן **בָּטֵל.** וְאִם נָפְלוּ לָהּ נְכָסִים **שֶׁאֵינָן יְדוּעִים לַבַּעַל** - שֶׁנָּפְלוּ לָהּ מִמְּדִינַת הַיָּם, וְלֹא הָיְתָה דַּעַת הַבַּעַל עֲלֵיהֶם, **לֹא תִמְכֹּר** לְכַתְּחִלָּה. וְ**אִם מָכְרָה וְנָתְנָה,** בְּדִיעֲבַד הַקִּנְיָן **קַיָּם.** [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁנְּכָסִים שֶׁאֵינָם יְדוּעִים הֵם מְטַלְטְלִים, וּנְכָסִים יְדוּעִים הֵם קַרְקָעוֹת, שֶׁהַבַּעַל מְצַפֶּה לָהֶם]:

מִשְׁנָה ג אֵכִילַת פֵּרוֹת מִנְּכָסִים שֶׁנָּפְלוּ בִּירֻשָּׁה: נָפְלוּ לָהּ לְאִשָּׁה בִּירֻשָּׁה **כְּסָפִים,** וְדִינָם כִּנְכְסֵי מְלוֹג שֶׁהַקָּרֵן לְאִשָּׁה וְהַפֵּרוֹת לַבַּעַל (לעיל פ"ד מ"ד), וְלָכֵן **יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת.** וְכֵן אִם נָפְלוּ לָהּ **פֵּרוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע,** אֵין לָהֶם דִּין פֵּרוֹת, אֶלָּא הֵם כִּנְכְסֵי מְלוֹג עַצְמָם, וְלָכֵן **יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת** שֶׁיִּגְדְּלוּ מִקַּרְקַע זוֹ. וְאִם נָפְלוּ לָהּ פֵּרוֹת **הַמְחֻבָּרִין בַּקַּרְקַע,** כְּגוֹן שֶׁיִּרְשָׁה שָׂדֶה זְרוּעָה, **אָמַר רַבִּי מֵאִיר,** הַפֵּרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לָהּ הֲרֵי הֵם כַּנְּכָסִים עַצְמָם, שֶׁאֵין הַבַּעַל זוֹכֶה בָּהֶם אֶלָּא רַק אוֹכֵל פֵּרוֹת, וְלָכֵן **שָׂמִין אוֹתָן** [-אֶת הַקַּרְקָעוֹת] **כַּמָּה הֵן יָפִין** [-שָׁוִים] **בְּפֵרוֹת** - כְּשֶׁהֵם עִם פֵּרוֹת, **וְכַמָּה הֵן יָפִין** - וּמַה שָּׁוִים **בְּלֹא פֵּרוֹת, וְהַמּוֹתָר** - וְהַהֶפְרֵשׁ, הוּא שְׁוִי הַפֵּרוֹת, וְדֵינוֹ כִּנְכְסֵי מְלוֹג, וְלָכֵן **יִלָּקַח בָּהֶן** [-בַּפֵּרוֹת] **קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אִם נָפְלוּ לָהּ פֵּרוֹת **הַמְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע,** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ כָּאן קַרְקַע וּפֵרוֹת, נָתְנוּ בָּהֶם דִּין נִכְסֵי מְלוֹג, שֶׁהַקַּרְקַע לְאִשָּׁה **וְהַפֵּרוֹת שֶׁלּוֹ,** עַל אַף שֶׁלֹּא גָּדְלוּ בִּרְשׁוּתוֹ. וְרַק אִם נָפְלוּ לָהּ פֵּרוֹת **הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע,** הֵם שֶׁלָּהּ, וְדִינָם כִּנְכְסֵי מְלוֹג, **וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת:**

מִשְׁנָה ד דִּין פֵּרוֹת מְחֻבָּרִים וּתְלוּשִׁים בְּשָׁעַת גֵּרוּשִׁין: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁיְּפָה כֹּחוֹ שֶׁל הַבַּעַל בִּכְנִיסָתָהּ - בְּשָׁעַת הִינָּשְׂאָהּ **הֵרַע כֹּחוֹ בִּיצִיאָתָהּ** - בְּשָׁעַת גֵּרוּשִׁין. **וּמָקוֹם שֶׁהֵרַע כֹּחוֹ בִּכְנִיסָתָהּ, יָפָה כֹּחוֹ בִּיצִיאָתָהּ,** וּכְפִי שֶׁיִּבֹּאַר. **פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע, בִּכְנִיסָתָהּ** יָפָה כֹּחוֹ, **שֶׁלּוֹ,** וּכְדַעַת חֲכָמִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁדָּנִים אוֹתָם כְּפֵרוֹת נִכְסֵי מְלוֹג, **וּבִיצִיאָתָהּ** הֵרַע כֹּחוֹ בָּהֶם, שֶׁהֵם **שֶׁלָּהּ,** וְהַבַּעַל רַק אוֹכֵל פֵּרוֹת לְכְשֶׁתִּלָּקַח בָּהֶם קַרְקַע [וּבְדָבָר זֶה נָחְלְקוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲכָמִים, שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים אַף בִּיצִיאָתָהּ הֵם שֶׁלּוֹ, כֵּיוָן שֶׁגָּדְלוּ בִּרְשׁוּתוֹ]. **וּפֵרוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע, בִּכְנִיסָתָהּ** הֵרַע כֹּחוֹ, שֶׁהֵם **שֶׁלָּהּ,** וְהַבַּעַל רַק אוֹכֵל פֵּרוֹת, **וּבִיצִיאָתָהּ** יָפָה כֹּחוֹ, שֶׁהֵם **שֶׁלּוֹ** לְגַמְרֵי, שֶׁזָּכָה בְּפֵרוֹת אֵלּוּ קֹדֶם הַגֵּרוּשִׁין: **מִשְׁנָה ה מְכִירַת נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁפֵּרוֹתֶיהֶם מוּעָטִים: נָפְלוּ לָהּ** בִּירֻשָּׁה **עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת זְקֵנִים,** שֶׁמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם פְּחוּתִים, **יִמְכְּרוּ, וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא תִמְכֹּר** - יְכוֹלָה הָאִשָּׁה לְעַכֵּב אֶת הַמְּכִירָה, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁבַח בֵּית אֲבִיהָ** - שֶׁהֵם לָהּ וּלְבֵית אֲבִיהָ לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת. וְכֵן אִם **נָפְלוּ לָהּ** בִּירֻשָּׁה **זֵיתִים וּגְפָנִים זְקֵנִים,** שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים הַרְבֵּה פֵּרוֹת, **יִמְכְּרוּ לְעֵצִים** - לְשִׁמּוּשׁ בָּעֵצִים, **וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא תִמְכֹּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁבַח בֵּית אֲבִיהָ. הַמּוֹצִיא עַל נִכְסֵי** מְלוֹג שֶׁל **אִשְׁתּוֹ,** וּכְשֶׁגֵּרְשָׁהּ וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת נִכְסֶיהָ, רוֹצֶה לְתָבְעוֹ אֶת הֶחְזֵר הוֹצָאוֹתָיו. בֵּין אִם **הוֹצִיא הַרְבֵּה** הוֹצָאוֹת **וְאָכַל** רַק קִמְעָא [-מְעַט] מֵהַפֵּרוֹת, וּבֵין אִם הוֹצִיא **קִמְעָא וְאָכַל הַרְבֵּה, מַה שֶּׁהוֹצִיא הוֹצִיא, וּמַה שֶּׁאָכַל אָכַל,** וְאֵינוֹ מְקַבֵּל הֶחְזֵר עַל הוֹצָאוֹתָיו, שֶׁהוֹצִיא עַל דַּעַת כֵּן שֶׁיֹּאכַל מַה שֶּׁיֵּצֵא מִן הַנְּכָסִים, בֵּין הַרְבֵּה וּבֵין מְעַט. אֲבָל אִם **הוֹצִיא** הוֹצָאוֹת **וְלֹא אָכַל** כְּלָל מֵהַפֵּרוֹת, **יִשְׁבַּע כַּמָּה הוֹצִיא, וְיִטֹּל** הוֹצָאוֹתָיו בַּחֲזָרָה, שֶׁלֹּא הוֹצִיא הוֹצָאוֹתָיו עַל דַּעַת כֵּן שֶׁלֹּא יֹאכַל פֵּרוֹת כְּלָל. [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁהַקַּרְקַע הִשְׁבִּיחָה כְּשֶׁעָבַר הַהוֹצָאָה אוֹ יוֹתֵר מִכָּךְ, אֲבָל אִם הָיְתָה הַהוֹצָאָה יוֹתֵר מֵהַשֶּׁבַח, יִשְׁבַּע שֶׁהוֹצִיא כְּנֶגֶד הַשֶּׁבַח וְיִטֹּל, וְהַשְּׁאָר יַפְסִיד. וְדִין הַמִּשְׁנָה הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁהוּא גֵּרְשָׁהּ, אֲבָל בְּמוֹרֶדֶת (לעיל פ"ה מ"ז) כְּשֶׁמְּגָרְשָׁהּ, אֲפִלּוּ אִם אָכַל, יִשְׁבַּע כַּמָּה הוֹצִיא וְיִטֹּל כְּנֶגֶד הַשֶּׁבַח. וְדִין הַמִּשְׁנָה בְּנִכְסֵי מְלוֹג, אֲבָל נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל - הַנְּכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ בְּעֵת הִנָּשׂוֹאִין וְנִכְתְּבוּ בְּכְתֻבָּה - כָּל הַשֶּׁבַח שֶׁלּוֹ, וְהוּא נוֹתֵן לָהּ בְּגֵרוּשֶׁיהָ כְּשָׁוִים הָרִאשׁוֹן]:

מִשְׁנָה ו נִכְסֵי שׁוּמֶרֶת יָבָם: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים בִּירֻשָּׁה בְּעוֹדָהּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם, **מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל** [שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּדִין אֲרוּסָה שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים (לעיל מ"א)], **שֶׁמּוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת** [-אוֹ נוֹתֶנֶת] לְכַתְּחִלָּה אֶת הַנְּכָסִים, **וְקַיָּם** הַקִּנְיָן. שֶׁלֹּא אָסְרוּ בֵּית הִלֵּל לְמָכֹר לְכַתְּחִלָּה, אֶלָּא בַּאֲרוּסָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת לְהִנָּשֵׂא לוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שׁוֹמֶרֶת יָבָם אֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ כָּל כָּךְ, שֶׁאָפְשָׁר שֶׁתִּתְחַלֵּץ (תוס'). וְאִם **מִתָּה** בְּעוֹדָהּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם, **מַה יַּעֲשׂוּ בִּכְתֻבָּתָהּ** שֶׁהָיְתָה צְרִיכָה לְקַחַת מִנִּכְסֵי בַּעְלָהּ שֶׁמֵּת, וּבְכַלָּל זֶה עִקַּר הַכְּתֻבָּה [מָנֶה אוֹ מָאתַיִם], הַתּוֹסֶפֶת [שֶׁהוֹסִיף לָהּ בַּעְלָהּ בְּכְתֻבָּתָהּ] וְנִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל [שֶׁהִכְנִיסָה לְבַעְלָהּ כִּנְדוּנְיָא, וּכְשֶׁנִּמּוֹת אוֹ שֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּה תְּקַבֵּל אֶת דְּמֵיהֶם מִנְּכָסָיו], **וּבַנְּכָסִים הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ** - וּבְנִכְסֵי מְלוֹג שֶׁנִּשְׁאֲרִים שָׁלָהּ בְּקִנְיַן הַגּוּף [בִּכְנִיסָתָהּ לִרְשׁוּתוֹ וּבִיצִיאָתָהּ מִמֶּנּוּ], וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** בְּנִכְסֵי מְלוֹג, **יַחְלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל** [-הַיְנָם שֶׁיּוֹרְשׁוּ אֶת הַמֵּת אִם מְיַבֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ] **עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב** [-מִשְׁפַּחַת הָאִשָּׁה] שֶׁלְּפִי דַּעְתָּם שׁוֹמֶרֶת יָבָם הֲרֵי הִיא כְּסַפָּק אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַיָּבָם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, נִכְסִים** - נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל **בְּחֶזְקָתָן** שֶׁל הַמַּחֲזִיקִים בָּהֶם [וְסָפֵק אִם הַמַּחֲזִיקִים הֵם יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל שֶׁאַחֲרָיוּתָם עָלָיו, אוֹ יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁלָּהּ, וְיַחֲלְקוּ]. **כְּתֻבָּה** - עִקַּר הַכְּתֻבָּה וְהַתּוֹסֶפֶת, **בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל** [וּבְדִין נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל וּכְתֻבָּה מוֹדִים אַף בֵּית שַׁמַּאי]. **וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים עִמָּהּ** [-נִכְסֵי מְלוֹג] **בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב,** שֶׁלְּדַעַת בֵּית הִלֵּל, נִכְסֵי מְלוֹג הֵם בְּחֶזְקַת הָאִשָּׁה, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה לַבַּעַל אֶלָּא קִנְיַן פֵּרוֹת, וְאֵין הַיָּבָם יָכוֹל לְהוֹצִיא מִסָּפֵק אֶת הַנְּכָסִים מִיּוֹרְשֵׁי:

מִשְׁנָה ז הַנְּכָסִים הַמְשֻׁעְבָּדִים לִכְתֻּבַּת הַיְּבָמָה: אִם הִנִּיחַ אָחִיו - בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן **מָעוֹת,** וְיֵרֵשׁ אוֹתָן הַיָּבָם [בִּכְלַל שְׁאָר נְכָסֵי אָחִיו], אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָם, כֵּיוָן שֶׁכָּל נְכָסֵי הַמֵּת, וַאֲפִלּוּ מְטַלְטְלִין, מְשֻׁתַּעְבְּדִים לִכְתֻּבָּה, וְלָכֵן **יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא** [-הַיָּבָם] **אוֹכֵל פֵּרוֹת,** שֶׁהַפֵּרוֹת שֶׁהֵם נִכְסֵי הַיָּבָם אֵינָם מְשֻׁעְבָּדִים לִכְתֻּבָּה. וְכֵן אִם הִנִּיחַ הַבַּעַל הָרִאשׁוֹן **פֵּרוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע,** דִּינָם כִּמָּעוֹת, וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע **וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת.** וְאִם הִנִּיחַ פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִין בַּקַּרְקַע, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, שָׁמִין אוֹתָן - אֶת הַקַּרְקָעוֹת, כַּמָּה הֵן יָפִין **בְּפֵרוֹת** - עִם הַפֵּרוֹת, **וְכַמָּה הֵן יָפִין בְּלֹא פֵּרוֹת, וְהַמּוֹתָר** - וְהַהֶפְרֵשׁ, הוּא שְׁוִי הַפֵּרוֹת, וְהוּא מְשֻׁתַּעְבֵּד לַכְּתֻבָּה, וְלָכֵן **יִלָּקַח בָּהֶן** [-בַּפֵּרוֹת] **קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִים בַּקַּרְקַע,** שֶׁהֵם מְשֻׁתַּעְבְּדִים לַכְּתֻבָּה [לְדַעַת חֲכָמִים, וְהוּא הַדִּין אִם הִנִּיחַ מָעוֹת], **וְכָל הַקּוֹדֵם זָכָה בָּהֶן.** כְּלוֹמַר, אִם **קָדַם הוּא** - הַיָּבָם וְתָפַס אוֹתָם, **זָכָה** בָּהֶם. וְאִם **קָדְמָה הִיא** וְתָפְסָה אוֹתָם בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, בְּאֹפֶן זֶה, גַּם הַמְשֻׁתַּעְבְּדִים לַכְּתֻבָּה, **וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת.** לְאַחַר **שֶׁנִּפְטְרָה** - שֶׁיִּבְּמָהּ הַיָּבָם, **הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה) 'וְלָקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה' - כֵּיוָן שֶׁלְּקָחָהּ, הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ, לְעִנְיַן שֶׁיָּכוֹל לְגָרְשָׁהּ בְּגֵט [וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר 'וְיִבְּמָהּ' אֵין אוֹמְרִים שֶׁעֲדַיִן יִבּוּמִין הָרִאשׁוֹנִים עָלֶיהָ, וְיִבָּמָהּ יוֹצֵאת בַּחֲלִיצָה], וְכֵן אִם רָצָה לְהַחֲזִירָהּ לְאַחַר גֵּרוּשֶׁיהָ מַחֲזִירָהּ כְּשֶׁאָר אִשָּׁה [וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁיִּבְּמָהּ קַיָּם מִצְוָתוֹ, וּמַעֲתָּה אֲסוּרָה עָלָיו שׁוּב מִדִּין אֵשֶׁת אָח]. **וּבִלְבַד** - חוּץ מִדָּבָר זֶה שֶׁאֵינָהּ כְּאִשְׁתּוֹ, **שֶׁתְּהֵא כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן,** שֶׁהֵם מְשֻׁעְבָּדִים לִכְתֻּבָּתָהּ וְלֹא נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי [אֶלָּא אִם כֵּן לֹא הִשְׁאִיר הַמֵּת נְכָסִים]:

מִשְׁנָה ח שֶׁעִבּוּד כָּל הַנְּכָסִים לַכְּתֻבָּה: **לֹא יֹאמַר** לָהּ הַיָּבָם, הֲרֵי כְּתֻבָּתִיךְ מֻנַּחַת **עַל הַשֻּׁלְחָן,** כְּלוֹמַר, אֵינוֹ יָכוֹל לְיַחֵד נְכָסִים מְיֻחָדִים לַכְּתֻבָּה, וְלִפְטֹר אֶת שְׁאָר הַנְּכָסִים מִן הַשִּׁעְבּוּד, **אֶלָּא כָּל נְכָסָיו** - שֶׁיֵּרֵשׁ מֵאָחִיו **אַחֲרָאִין לִכְתֻּבָּתָהּ. וְכֵן לֹא יֹאמַר** כָּל אָדָם **לְאִשְׁתּוֹ** שֶׁאֵינָהּ יְכֹלָה, הֲרֵי כְּתֻבָּתִיךְ **מֻנַּחַת עַל הַשֻּׁלְחָן, אֶלָּא כָּל נְכָסָיו אַחֲרָאִין לִכְתֻּבָּתָהּ. גֵּרְשָׁהּ** - גֵּרֵשׁ הַיָּבָם אֶת יְבִמְתּוֹ, אֵין לָהּ אֶלָּא **כְּתֻבָּתָהּ,** וּשְׁאָר נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַמֵּת הֲרֵי הֵם שֶׁל אָחִיו הַיָּבָם שֶׁיָּרְשׁוֹ. **הֶחֱזִירָהּ** שׁוּב **לְאַחַר שֶׁגֵּרְשָׁהּ וְהֶחְזִירוּ, שְׁחוֹזְרוֹת לִכְתֻּבָּתָן הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁעַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי אֵינָם נְכָסִים, וְאִלּוּ נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ [וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁעֵדַיִן לֹא נִפְרְעָה הוּא כּוֹנְסָהּ שֶׁלֹּא מִדִּין יִבּוּם, תִּגְבֶּה אֶת כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנּוּ]:

פֶּרֶק ט הַסְתַּלְּקוּת בַּעַל מִזְכֵּיוֹתָיו בִּנְכָסֵי אִשְׁתּוֹ, שְׁבוּעַת אִשָּׁה לְבַעְלָהּ שֶׁאֵין בְּיָדָהּ מִנְּכָסָיו וּמְחִילָתוֹ עַל שְׁבוּעָה זוֹ. וְכֵן אֲפָנִים שׁוֹנִים בִּגְבִיַּת כְּתֻבָּה, וַאֲפָנִים בָּהֶם אִשָּׁה נִשְׁבַּעַת כְּדֵי לִגְבּוֹת כְּתֻבָּה:

מִשְׁנָה א בַּעַל הַמִּסְתַּלֵּק מִזְּכֻיּוֹתָיו **בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ:** הַכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה, **דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי** [-לֹא יִהְיֶה לִי] **בִּנְכָסַיִךְ,** אֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁיִּבְּמָהּ קַיָּם מִצְוָתוֹ, וּמַעֲתָּה אֲסוּרָה עָלָיו שׁוּב מִדִּין אֵשֶׁת אָח]. **וּבִלְבַד** - חוּץ מִדָּבָר זֶה שֶׁאֵינָהּ כְּאִשְׁתּוֹ, **שֶׁתְּהֵא כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן,** שֶׁהֵם מְשֻׁעְבָּדִים לִכְתֻּבָּתָהּ וְלֹא נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי [אֶלָּא אִם כֵּן לֹא הִשְׁאִיר הַמֵּת נְכָסִים]:

מִשְׁנָה ח שֶׁעִבּוּד כָּל הַנְּכָסִים לַכְּתֻבָּה: **לֹא יֹאמַר** לָהּ הַיָּבָם, הֲרֵי כְּתֻבָּתִיךְ מֻנַּחַת **עַל הַשֻּׁלְחָן,** כְּלוֹמַר, אֵינוֹ יָכוֹל לְיַחֵד נְכָסִים מְיֻחָדִים לַכְּתֻבָּה, וְלִפְטֹר אֶת שְׁאָר הַנְּכָסִים מִן הַשִּׁעְבּוּד, **אֶלָּא כָּל נְכָסָיו** - שֶׁיֵּרֵשׁ מֵאָחִיו **אַחֲרָאִין לִכְתֻּבָּתָהּ. וְכֵן לֹא יֹאמַר** כָּל אָדָם **לְאִשְׁתּוֹ** שֶׁאֵינָהּ יְכֹלָה, הֲרֵי כְּתֻבָּתִיךְ **מֻנַּחַת עַל הַשֻּׁלְחָן, אֶלָּא כָּל נְכָסָיו אַחֲרָאִין לִכְתֻּבָּתָהּ. גֵּרְשָׁהּ** - גֵּרֵשׁ הַיָּבָם אֶת יְבִמְתּוֹ, אֵין לָהּ אֶלָּא **כְּתֻבָּתָהּ,** וּשְׁאָר נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַמֵּת הֲרֵי הֵם שֶׁל אָחִיו הַיָּבָם שֶׁיָּרְשׁוֹ. **הֶחֱזִירָהּ** שׁוּב **לְאַחַר שֶׁגֵּרְשָׁהּ וְהֶחְזִירוּ, שְׁחוֹזְרוֹת לִכְתֻּבָּתָן הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁעַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי אֵינָם נְכָסִים, וְאִלּוּ נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ [וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁעֵדַיִן לֹא נִפְרְעָה הוּא כּוֹנְסָהּ שֶׁלֹּא מִדִּין יִבּוּם, תִּגְבֶּה אֶת כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנּוּ]:

מִשְׁנָה ז הַנְּכָסִים הַמְשֻׁעְבָּדִים לִכְתֻּבַּת הַיְּבָמָה: אִם הִנִּיחַ אָחִיו **מָעוֹת,** וְיֵרֵשׁ אוֹתָן הַיָּבָם [בִּכְלַל שְׁאָר נְכְסֵי אָחִיו], אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָם, כֵּיוָן שֶׁכָּל נְכְסֵי הַמֵּת, וַאֲפִלּוּ מְטַלְטְלִין, מְשֻׁתַּעְבְּדִים לִכְתֻּבָּה, וְלָכֵן **יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא** [-הַיָּבָם] **אוֹכֵל פֵּרוֹת,** שֶׁהַפֵּרוֹת שֶׁהֵם נִכְסֵי הַיָּבָם אֵינָם מְשֻׁעְבָּדִים לַכְּתֻבָּה. וְכֵן אִם הִנִּיחַ הַבַּעַל הָרִאשׁוֹן **פֵּרוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע,** דִּינָם כִּמָּעוֹת, וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע **וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת.** וְאִם הִנִּיחַ פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִין בַּקַּרְקַע, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, שָׁמִין אוֹתָן כַּמָּה הֵן יָפִין **בְּפֵרוֹת** - עִם הַפֵּרוֹת, **וְכַמָּה הֵן יָפִין בְּלֹא פֵּרוֹת, וְהַמּוֹתָר** - וְהַהֶפְרֵשׁ, הוּא שְׁוִי הַפֵּרוֹת, וְהוּא מְשֻׁתַּעְבֵּד לַכְּתֻבָּה, וְלָכֵן **יִלָּקַח בָּהֶן** [-בַּפֵּרוֹת] **קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִים בַּקַּרְקַע,** שֶׁהֵם מְשֻׁתַּעְבְּדִים לַכְּתֻבָּה [לְדַעַת חֲכָמִים, וְהוּא הַדִּין אִם הִנִּיחַ מָעוֹת], **וְכָל הַקּוֹדֵם זָכָה בָּהֶן.** כְּלוֹמַר, אִם **קָדַם הוּא** - הַיָּבָם וְתָפַס אוֹתָם, **זָכָה** בָּהֶם. וְאִם **קָדְמָה הִיא** וְתָפְסָה אוֹתָם בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, בְּאֹפֶן זֶה, גַּם הַמְשֻׁתַּעְבְּדִים לַכְּתֻבָּה, **וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת.** לְאַחַר **שֶׁנִּפְטְרָה** - שֶׁיִּבְּמָהּ הַיָּבָם, **הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה) 'וְלָקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה' - כֵּיוָן שֶׁלְּקָחָהּ, הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ, לְעִנְיַן שֶׁיָּכוֹל לְגָרְשָׁהּ בְּגֵט [וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר 'וְיִבְּמָהּ' אֵין אוֹמְרִים שֶׁעֲדַיִן יִבּוּמִין הָרִאשׁוֹנִים עָלֶיהָ, וְיִבָּמָהּ יוֹצֵאת בַּחֲלִיצָה], וְכֵן אִם רָצָה לְהַחֲזִירָהּ לְאַחַר גֵּרוּשֶׁיהָ מַחֲזִירָהּ כְּשֶׁאָר אִשָּׁה [וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁיִּבְּמָהּ קַיָּם מִצְוָתוֹ, וּמַעֲתָּה אֲסוּרָה עָלָיו שׁוּב מִדִּין אֵשֶׁת אָח]. **וּבִלְבַד** - חוּץ מִדָּבָר זֶה שֶׁאֵינָהּ כְּאִשְׁתּוֹ, **שֶׁתְּהֵא כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן,** שֶׁהֵם מְשֻׁעְבָּדִים לִכְתֻּבָּתָהּ וְלֹא נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי [אֶלָּא אִם כֵּן לֹא הִשְׁאִיר הַמֵּת נְכָסִים]:

מִשְׁנָה ח שֶׁעִבּוּד כָּל הַנְּכָסִים לַכְּתֻבָּה: **לֹא יֹאמַר** לָהּ הַיָּבָם, הֲרֵי כְּתֻבָּתִיךְ מֻנַּחַת **עַל הַשֻּׁלְחָן,** כְּלוֹמַר, אֵינוֹ יָכוֹל לְיַחֵד נְכָסִים מְיֻחָדִים לַכְּתֻבָּה, וְלִפְטֹר אֶת שְׁאָר הַנְּכָסִים מִן הַשִּׁעְבּוּד, **אֶלָּא כָּל נְכָסָיו** - שֶׁיֵּרֵשׁ מֵאָחִיו **אַחֲרָאִין לִכְתֻּבָּתָהּ. וְכֵן לֹא יֹאמַר** כָּל אָדָם **לְאִשְׁתּוֹ** שֶׁאֵינָהּ יְכֹלָה, הֲרֵי כְּתֻבָּתִיךְ **מֻנַּחַת עַל הַשֻּׁלְחָן, אֶלָּא כָּל נְכָסָיו אַחֲרָאִין לִכְתֻּבָּתָהּ. גֵּרְשָׁהּ** - גֵּרֵשׁ הַיָּבָם אֶת יְבִמְתּוֹ, אֵין לָהּ אֶלָּא **כְּתֻבָּתָהּ,** וּשְׁאָר נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַמֵּת הֲרֵי הֵם שֶׁל אָחִיו הַיָּבָם שֶׁיָּרְשׁוֹ. **הֶחֱזִירָהּ** שׁוּב **לְאַחַר שֶׁגֵּרְשָׁהּ וְהֶחְזִירוּ, שְׁחוֹזְרוֹת לִכְתֻּבָּתָן הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁעַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי אֵינָם נְכָסִים, וְאִלּוּ נִכְסֵי בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי אֵינוֹ יוֹדְעִים אִם חַיָּב לָהֶם, **וְאֵין הַיּוֹרְשִׁין צְרִיכִין שְׁבוּעָה** בִּכְדֵי לִירַשׁ אֶת הַמֵּת וּמִיָּד כְּשֶׁמֵּת זוֹכִים בִּנְכָסָיו, וּלְכָךְ גַּם בִּפְקָדוֹן אוֹ מְלָוֶה אֵלּוּ, מִיָּד כְּשֶׁמֵּת זָכוּ הַיּוֹרְשִׁים בָּהֶם וּבְרֵשׁוּתָם הֵם עוֹמְדִים, וְאֵין יְכוֹלִים הַבַּעַל חוֹב וְהָאִשָּׁה לִגְבּוֹתָם מֵהֶם: **מִשְׁנָה ג** מַחֲלֹקֶת **דּוֹמֶה שֶׁל רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא:** מִי שֶׁמֵּת **וְהִנִּיחַ פֵּרוֹת תְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע** וְלֹא בָּאוּ עֲדַיִן לִרְשׁוּת הַיְתוֹמִים, **כָּל הַקּוֹדֵם** וְתוֹפֵס מִבֵּין בַּעֲלֵי חוֹבוֹתָיו, הָאִשָּׁה אוֹ הַבַּעַל חוֹב, **זָכָה בָּהֶן,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ מוֹעִילָה תְּפִיסָה לְאַחַר מִיתָה. וְאִם זָכְתָה - קָדְמָה וְתָפְסָה הָאִשָּׁה **יוֹתֵר מִכְּתֻבָּתָהּ,** וְכֵן אִם קָדַם הַבַּעַל **חוֹב** וְתָפַס **יוֹתֵר עַל חוֹבוֹ, הַמּוֹתָר** - הַפֵּרוֹת הָעוֹדְפִים, **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ לַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן** - לַחַלָּשׁ שֶׁבָּהֶם, הַבַּעַל חוֹב אוֹ הָאִשָּׁה, שֶׁהֵם הַחֲלָשִׁים כְּלַפֵּי הַיּוֹרְשִׁים [שֶׁאִם יָבוֹאוּ הַמְּפֻקָּדוֹת לְיַד הַיְתוֹמִים שׁוּב לֹא יוֹצִיאוּ מֵהֶם, כִּי מְטַלְטְלֵי הַיְתוֹמִים לֹא מִשְׁתַּעְבְּדִים לְבַעַל חוֹב]. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְרַחֲמִין בַּדִּין** אֶלָּא **יִנָּתְנוּ לַיּוֹרְשִׁין, שֶׁכָּלָן צְרִיכִין שְׁבוּעָה, וְאֵין הַיּוֹרְשִׁין צְרִיכִין שְׁבוּעָה: גּ הִנִּיחַ פֵּרוֹת תְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע, כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה בָּהֶן. זָכְתָה אִשָּׁה יוֹתֵר מִכְּתֻבָּתָהּ, וּבַעַל חוֹב יוֹתֵר עַל חוֹבוֹ, הַמּוֹתָר, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ לַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְרַחֲמִין בַּדִּין, אֶלָּא פְּקָדוֹן אוֹ מְלָוֶה בְּיַד אֲחֵרִים, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ לַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְרַחֲמִין בַּדִּין, אֶלָּא יִנָּתְנוּ לַיּוֹרְשִׁין, שֶׁכָּלָן צְרִיכִין שְׁבוּעָה: ד הִנִּיחַ פֵּרוֹת תְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע, כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה בָּהֶן. זָכְתָה אִשָּׁה יוֹתֵר מִכְּתֻבָּתָהּ, וּבַעַל חוֹב יוֹתֵר עַל חוֹבוֹ, הַמּוֹתָר, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ לַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְרַחֲמִין בַּדִּין, אֶלָּא זָכְתָה - קָדְמָה וְתָפְסָה הָאִשָּׁה **יוֹתֵר מִכְּתֻבָּתָהּ,** וְכֵן אִם קָדַם הַבַּעַל **חוֹב** וְתָפַס **יוֹתֵר עַל חוֹבוֹ, הַמּוֹתָר** - הַפֵּרוֹת הָעוֹדְפִים, **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ לַכּוֹשֵׁל שֶׁבָּהֶן** - לַחַלָּשׁ שֶׁבָּהֶם, הַבַּעַל חוֹב אוֹ הָאִשָּׁה, שֶׁהֵם הַחֲלָשִׁים כְּלַפֵּי הַיּוֹרְשִׁים [שֶׁאִם יָבוֹאוּ הַמְּפֻקָּדוֹת לְיַד הַיְתוֹמִים שׁוּב לֹא יוֹצִיאוּ מֵהֶם, כִּי מְטַלְטְלֵי הַיְתוֹמִים לֹא מִשְׁתַּעְבְּדִים לְבַעַל חוֹב]. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מְרַחֲמִין בַּדִּין** וְאֵין נוֹתְנִים אֶת מוֹתַר הַפֵּרוֹת לַחַלָּשׁ שֶׁבָּהֶם, וְאַף בְּכָל הַפֵּרוֹת אֵין מוֹעִילָה תְּפִיסָתָם, **אֶלָּא**

משניות

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת פֶּרֶק ט

המבוארות

יְנָתְנוּ לַיּוֹרְשִׁים, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם צְרִיכִין שְׁבוּעָה וְקָדַם הַשְׁבוּעָה אֵין לָהֶם שַׁיָּכוּת לִנְכָסָיו, וְאֵין הַיּוֹרְשִׁים צְרִיכִין שְׁבוּעָה וּמִיָּד עִם מִיתָתוֹ זָכוּ בִּנְכָסָיו: **מִשְׁנָה ד** שְׁבוּעַת הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא לָקְחָה מִנְּכְסֵי בַּעְלָהּ שֶׁהִתְעַסְּקָה בָּהֶם: הַמּוֹשִׁיב אֶת אִשְׁתּוֹ לְהִיוֹת חֲנָוָנִית לִמְכֹּר בַּחֲנוּתוֹ, אוֹ שֶׁמִּנָּהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא לְהִתְעַסֵּק בְּמָמוֹנוֹ וְלִשָּׁא וְלִתֵּן, הֲרֵי זֶה מַשְׁבִּיעָהּ כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה שְׁבוּעָה דְּרַבָּנָן, שֶׁלֹּא עִכְּבָה כְּלוּם לְעַצְמָהּ מִנְּכָסָיו, וּכְשֶׁמַּשְׁבִּיעָהּ עַל כָּךְ יָכוֹל לְגַלְגֵּל וּלְהוֹסִיף שְׁבוּעָה גַּם עַל פִּלְכָּהּ [-הַצֶּמֶר שֶׁטָּווָה עֲבוּרוֹ], וְעַל עִסָּתָהּ [-הַפַּת שֶׁאוֹפָה עֲבוּרוֹ], שֶׁאַף מֻהָם לֹא עִכְּבָה כְּלוּם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, אֵינוֹ צָרִיךְ לְגַלְגֵּל עָלֶיהָ, אֶלָּא אֲפִלּוּ לֹא הוֹשִׁיבָהּ חֲנָוָנִית אוֹ מִנָּהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא, יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ אֲפִלּוּ עַל פִּלְכָּהּ וְעַל עִסָּתָהּ: **מִשְׁנָה ה** מֻחְזֶקֶת הַבַּעַל עַל שְׁבוּעַת אִשְׁתּוֹ: כָּתַב לָהּ הַבַּעַל, כְּשֶׁתִּבְוֹאִי לְגִבְוֹת מִמֶּנִּי כְּתֻבָּתֵךְ, תִּבְיַעַת נֶדֶר - שֶׁתִּדְּרִי הֲנָאָה מִכָּל פֵּרוֹת הָעוֹלָם אִם לֹא נִפְרַעְתְּ כְּתֻבָּתֵךְ אוֹ חֶלְקָהּ, וּשְׁבוּעָה - שֶׁלֹּא נִפְרַעְתְּ כְּתֻבָּתֵךְ אוֹ חֶלְקָהּ מִנְּכָסַי, אֵין לִי עָלַיִךְ, מָחַל לָהּ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ, אֲבָל אִם מֵתָה אַחַר שֶׁהִתְגָּרְשָׁה, מַשְׁבִּיעַ הוּא אֶת יוֹרְשֶׁיהָ הַבָּאִים לִתְבֹּעַ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁלֹּא צִוְּתָה לָהֶם בְּשָׁעַת מִיתָתָהּ אוֹ אָמְרָה לָהֶם קֹדֶם לָכֵן שֶׁכְּתֻבָּתָהּ נִפְרָעָה, וְאַף לֹא מָצְאוּ כָּתוּב בֵּין שְׁטָרוֹתֶיהָ שֶׁכְּבָר נִפְרָעָה, וְכֵן יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ **אֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ** - אִם מָכְרָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ קֹדֶם שֶׁהִתְגָּרְשָׁה, וּבָא הַקּוֹנֶה לִתְבֹּעַ אוֹתָהּ מִן הַבַּעַל, יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעוֹ כֵּן, שֶׁכֵּן לֹא מָחַל אֶלָּא עַל שְׁבוּעָתָהּ וְלֹא עַל שְׁבוּעַת יוֹרְשֶׁיהָ וְהַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ. וְאִם כָּתַב, **נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי עָלַיִךְ וְעַל יוֹרְשַׁיִךְ וְעַל הַבָּאִים בִּרְשׁוּתִיךְ**, מָחַל אַף עַל שְׁבוּעָתָם, וְאֵינוֹ **יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ לֹא הִיא וְלֹא יוֹרְשֶׁיהָ וְלֹא אֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ**, אֲבָל מָחַל רַק עַל שְׁבוּעָתָם לוֹ, וְאִם הוּא מֵת, **יוֹרְשָׁיו מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ**, כְּשֶׁבָּאָה לִתְבֹּעַ כְּתֻבָּתָהּ, **וְאֶת יוֹרְשֶׁיהָ** - אִם הִתְאַלְמְנָה וָמֵתָה, וְהֵם בָּאִים לִתְבֹּעַ כְּתֻבָּתָהּ, **וְאֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ**, שֶׁלֹּא פִּטְרָם מִשְׁבוּעָה אֲבָל בְּגִבְיָה מִמֶּנּוּ. וְאִם כָּתַב, **נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי וְלֹא לְיוֹרְשַׁי וְלֹא לַבָּאִים בִּרְשׁוּתִי** - שָׁיְּקְנוּ מִמֶּנִּי אֶת נְכָסַי, וְתָבוֹאִי לִגְבּוֹת מֵהֶם אֶת כְּתֻבָּתֵךְ, לֹא עָלַיִךְ וְלֹא **עַל יוֹרְשַׁיִךְ** וְלֹא **עַל הַבָּאִים בִּרְשׁוּתִיךְ**, אֵינוֹ **יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ לֹא הוּא וְלֹא יוֹרְשָׁיו וְלֹא הַבָּאִים בִּרְשׁוּתוֹ לֹא אוֹתָהּ וְלֹא אֶת יוֹרְשֶׁיהָ וְלֹא אֶת הַבָּאִים בִּרְשׁוּתָהּ:** **מִשְׁנָה ו** שְׁבוּעַת אַלְמָנָה עַל עֶסְקֶיהָ אַחַר מִיתָתוֹ: אִם **הָלְכָה** הָאִשָּׁה שֶׁפִּטְרָהּ בַּעְלָהּ מִשְּׁבוּעָה גַּם כְּלֵפֵי יוֹרְשָׁיו, **מְקֻבָּר בַּעְלָהּ** יָשָׁר לְבֵית אָבִיהָ אוֹ **שָׁחְזְרָה לְבֵית חָמִיהָ וְלֹא נַעֲשֹׂת אַפּוֹטְרוֹפָּא** עַל הַנְּכָסִים שֶׁהִשְׁאִיר בַּעְלָהּ, **אֵין הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ** עַל מַה שֶּׁהִתְעַסְּקָה בְּנְכָסִים מִשָּׁעַת הַמִּיתָה וְעַד הַקְּבוּרָה לְצָרְכָהּ הַקְּבוּרָה, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהָעִיד שֶׁלֹּא נָטְלָה לְעַצְמָהּ, וּבְהַמְתָּנָה זוֹ יִתְנַוֵּל הַמֵּת. **וְאִם נַעֲשֹׂת אַפּוֹטְרוֹפָּא** בְּנִכְסֵי הַיְתוֹמִים, **הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ** שֶׁלֹּא עִכְּבָה כְּלוּם מֵהַיְרֻשָּׁה אֲצָלָהּ, **עַל הָעָתִיד לָבוֹא** - עַל מַה שֶּׁעָשְׂתָה אַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ, שֶׁעַל זֶה לֹא מוֹעִיל מַה שֶּׁפִּטְרָהּ אֲבִיהֶם מִשְּׁבוּעָה, כֵּיוָן שֶׁאַחַר מִיתָתוֹ הַנְּכָסִים שֶׁלָּהֶם, **וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ עַל מַה שֶּׁעָבָר** - עַל מַה שֶּׁהִתְעַסְּקָה בַּנְּכָסִים בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, שֶׁכְּבָר מָחַל לָהּ בַּעְלָהּ: **מִשְׁנָה ז** אֲפָנִים שֶׁאֵינָהּ גּוֹבָה כְּתֻבָּה בְּלֹא שְׁבוּעָה: הַמְגָרֶשֶׁת - הַטּוֹעֶנֶת שֶׁבַּעְלָהּ פָּרַע לָהּ רַק חֵלֶק מֵהַכְּתֻבָּה [כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה], **לֹא תִפָּרַע** אֶת שְׁאָר הַכְּתֻבָּה אֶלָּא **בִּשְׁבוּעָה** שֶׁלֹּא קִבְּלָה אֶת שְׁאָר כְּתֻבָּתָהּ, וְכֵיוָן שֶׁצְּרִיכָה לְהִשָּׁבַע, תְּדַיֵּק. וְכֵן אִם **עֵד אֶחָד מְעִידָהּ שֶׁהִיא** - כְּתֻבָּתָהּ **פְּרוּעָה**, וְהִיא טוֹעֶנֶת שֶׁלֹּא נִפְרְעָה, תִּקְּנוּ חֲכָמִים כְּדֵי לְהָפִיס אֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל הַבַּעַל, שֶׁלֹּא **תִּפָּרַע** אֶלָּא **בִּשְׁבוּעָה.** וְכֵן הַגּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ **מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים, וּמִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִין** - שֶׁמָּכַר הַבַּעַל אֶת נְכָסָיו, וְהִיא גּוֹבָה מֵהַלָּקוֹחוֹת, **וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו** - כְּגוֹן שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם, **לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה,** שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהַבַּעַל יָכוֹל לְהַצְרִיכָהּ שְׁבוּעָה, אִם יִטְעַן 'פָּרַעְתִּי', כָּךְ אַף כְּשֶׁאֵינוֹ כָּאן אוֹ שֶׁפּוֹרַעַת מֵאֲחֵרִים, בֵּית דִּין טוֹעֲנִים לָהֶם שֶׁמָּא אִלּוּ הָיָה כָּאן הָיָה טוֹעֵן שֶׁפָּרַע וּמַצְרִיכָהּ שְׁבוּעָה: **מִשְׁנָה ח** פֵּרוּשׁ הָאֲפָנִים הַמְגָרָשִׁים שֶׁגּוֹבָה עִם שְׁבוּעָה: הַמִּשְׁנָה מְפָרֶשֶׁת אֶת הָאֲפָנִים הַנִּזְכָּרִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת: **'הַפּוֹגֶמֶת כְּתֻבָּתָהּ', כֵּיצַד, הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ אֶלֶף זוּז, וְאָמַר לָהּ הַבַּעַל הִתְקַבַּלְתִּי כָּל כְּתֻבָּתִיךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִתְקַבַּלְתִּי אֶלָּא מָנֶה** [-מֵאָה זוּז], **לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. 'עַד אֶחָד מְעִידָהּ שֶׁהִיא פְּרוּעָה' כֵּיצַד, הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ אֶלֶף זוּז, וְאָמַר לָהּ הַבַּעַל הִתְקַבַּלְתִּי כְּתֻבָּתִיךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִתְקַבַּלְתִּי, וְעֵד אֶחָד מְעִידָהּ שֶׁהִיא פְּרוּעָה, לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. הַגּוֹבָה 'מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים' כֵּיצַד, מָכַר כָּל נְכָסָיו לַאֲחֵרִים, וְהִיא נִפְרַעַת מִן הַלָּקוֹחוֹת, לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. הַגּוֹבָה 'מִנְּכָסִי יְתוֹמִים' כֵּיצַד, אִם מֵת הַבַּעַל, וְהִנִּיחַ נְכָסָיו לַיְתוֹמִים, וְהִיא נִפְרַעַת מִן הַיְתוֹמִים, לֹא תִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. 'וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו' - הַגּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, כֵּיצַד, אִם הָלַךְ לוֹ הַבַּעַל לִמְדִינַת הַיָּם, וְהִיא נִפְרַעַת מִנְּכָסָיו שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, אֵינָהּ נִפְרַעַת אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. לְעֵיל (מ"ה) נִתְבָּאַר שֶׁאָדָם [אוֹ יוֹרְשָׁיו] מַשְׁבִּיעַ אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁמִּנָּהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא, שֶׁלֹּא לָקְחָה מִשֶּׁלּוֹ. וְעוֹד נִתְבָּאַר, שֶׁאִם כָּתַב לָהּ נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי וְלֹא לְיוֹרְשַׁי עָלַיִךְ, שֶׁאֵין הַיּוֹרְשִׁים מַשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן** חוֹלֵק וְאוֹמֵר, **כָּל זְמַן שֶׁהִיא תּוֹבַעַת כְּתֻבָּתָהּ, הַיּוֹרְשִׁין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ**, וַאֲפִלּוּ כָּתַב לָהּ נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֵין לִי וְלֹא לְיוֹרְשַׁי עָלַיִךְ, אֵינוֹ יָכוֹל לְפָטְרָהּ מִכָּךְ. **וְאִם אֵינָהּ תּוֹבַעַת כְּתֻבָּתָהּ, אֵין הַיּוֹרְשִׁין** [וְלֹא הַבַּעַל עַצְמוֹ] **מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ**, אַף אִם הָיְתָה אַפּוֹטְרוֹפָּא בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וַאֲפִלּוּ לֹא פִּטְרָהּ בַּעְלָהּ מִשְּׁבוּעָה: **מִשְׁנָה ט** אֵשֶׁה **הַמּוֹצִיאָה גֵּט אוֹ כְּתֻבָּה כְּרָאְיָה לְחִיּוּב כְּתֻבָּה:** אִשָּׁה שֶׁבָּאָה לִפְנֵי בֵּית דִּין **וְהוֹצִיאָה** לִפְנֵיהֶם **גֵּט** שֶׁהִתְגָּרְשָׁה בּוֹ, וְתוֹבַעַת כְּתֻבָּה, **וְאֵין עִמּוֹ** [-עִם הַגֵּט] **כְּתֻבָּה** שֶׁתּוֹכִיחַ שֶׁבַּעְלָהּ לֹא פָּרַע אֶת כְּתֻבָּתָהּ, כֵּיוָן שֶׁמְּדֻבָּר בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ לִכְתֹּב כְּתֻבָּה, וְהַבַּעַל טוֹעֵן שֶׁכְּבָר פָּרַע. הֲרֵי זוֹ **גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ,** שֶׁתַּקָּנַת הַכְּתֻבָּה הִיא תְּנַאי שֶׁהִתְנוּ בֵּית דִּין, וְהַדִּין הוּא שֶׁהַטּוֹעֵן פָּרַעְתִּי אַחֲרֵי מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁנִּחְשָׁד כְּאִלּוּ מַחֲזִיקָה שְׁטָר בְּיָדָהּ, שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר פָּרַעְתִּי. וְאִם הוֹצִיאָה אֶת שְׁטַר הַכְּתֻבָּה **וְאֵין עִמּוֹ** [-עִם הַכְּתֻבָּה] **גֵּט,** וְהִיא **אוֹמֶרֶת** לֹא גָּבִיתִי אֶת כְּתֻבָּתִי, וּמַה שֶּׁאֵין הַגֵּט בְּיָדַי אֵינוֹ בִּגְלַל שֶׁקָּרָעוּהוּ בֵּית דִּין שֶׁלֹּא אָגְבָּה שׁוּב, אֶלָּא שֶׁאָבַד **גִּטִּי,** וְהוּא [-הַבַּעַל] **אוֹמֵר,** נִפְרַעְתְּ כְּתֻבָּתֵךְ וְקָרָעוּ בֵּית דִּין אֶת הַגֵּט, וְאַף שֶׁכָּתְבוּ לִי שׁוֹבֵר [כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּגְבִּי אֶת הַכְּתֻבָּה מִיּוֹרְשַׁי, עַל יְדֵי עֵדִים שֶׁיָּעִידוּ עַל מִיתָתִי], **אָבַד שׁוֹבְרִי. וְכֵן** הַדִּין בְּ**בַעַל חוֹב שֶׁהוֹצִיא** אַחֲרֵי הַשְּׁבִיעִית **שְׁטַר חוֹב** שֶׁחַיָּב לוֹ חֲבֵרוֹ מָעוֹת, **וְאֵין עִמּוֹ** שְׁטַר **פְּרוֹזְבּוּל** [-שֶׁבּוֹ מוֹסֵר חוֹבוֹתָיו לְבֵית דִּין וְאֵינָם נִשְׁמָטִים], וְטוֹעֵן הַבַּעַל חוֹב שֶׁהָיָה לוֹ שְׁטַר פְּרוֹזְבּוּל וְאָבַד, וְאִלּוּ הַלְוָה טוֹעֵן שֶׁכְּבָר לֹא הָיָה לְךָ שְׁטַר פְּרוֹזְבּוּל וְנִשְׁמַט הַחוֹב בַּשְּׁבִיעִית. הֲרֵי **אֵלּוּ** [-הָאִשָּׁה וְהַבַּעַל חוֹב שֶׁמָּא אֵכֶן לֹא הָיָה לוֹ פְּרוֹזְבּוּל וְנִשְׁמַט חוֹבוֹ. אֶת כְּתֻבָּתָהּ, וְהַבַּעַל חוֹב שֶׁמָּא אֵכֶן לֹא הָיָה לוֹ פְּרוֹזְבּוּל וְנִשְׁמַט חוֹבוֹ. **לֹא יִפָּרְעוּ.**

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מִן הַסַּכָּנָה - מִשָּׁעָה שֶׁגָּזְרוּ הַגּוֹיִם עַל הַיְּהוּדִים שֶׁלֹּא יְקַיְּמוּ מִצְוֹת וְאֵילָךְ, חוֹשְׁשִׁים הַנָּשִׁים לִשְׁמֹר אֶת גִּטֵּיהֶן, וּבַעֲלֵי הַחוֹב אֶת פְּרוֹזְבּוּלֵיהֶן, וּמִיָּד אַחַר נְתִינַת הַגֵּט אוֹ כְּתִיבַת הַפְּרוֹזְבּוּל שׁוֹרְפִים אוֹתָם, וְשׁוּב אֵין רַיעוּתָא בָּזֶה שֶׁאֵין גֵּט בְּיָדָהּ אוֹ פְּרוֹזְבּוּל בְּיָדוֹ, וְלָכֵן **אִשָּׁה גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ שֶׁלֹּא בְּגֵט, וּבַעַל חוֹב גּוֹבֶה שֶׁלֹּא בִּפְרוֹזְבּוּל.** **חִיּוּב כְּתֻבָּה בִּשְׁתֵּי כְתֻבּוֹת וּבִשְׁנֵי נִשּׂוּאִין:** וְאִם הוֹצִיאָהּ **שְׁנֵי גִּטִּין** שֶׁגֵּרְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ וְגֵרְשָׁהּ שׁוּב, **וּשְׁתֵּי כְתֻבּוֹת,** שֶׁכְּשֶׁהֶחֱזִירָהּ כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה נוֹסֶפֶת, **גּוֹבָה שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת,** כִּי בִּכְתִיבַת הַכְּתֻבָּה הַשֵּׁנִיָּה, הִתְחַיֵּב לָהּ כְּתֻבָּה נוֹסֶפֶת. אֲבָל אִם הוֹצִיאָהּ **שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת וְגֵט אֶחָד,** שֶׁהָיְתָה נְשׂוּאָה לוֹ רַק פַּעַם אַחַת, אֶלָּא שֶׁכָּתַב לָהּ פַּעֲמַיִם כְּתֻבָּה, וְהַכְּתֻבָּה הַשֵּׁנִיָּה מְרֻבָּה מֵעֵט מֵהָרִאשׁוֹנָה, **אוֹ** שֶׁהוֹצִיאָהּ **כְּתֻבָּה** אַחַת **וּשְׁנֵי גִּטִּין,** שֶׁכְּשֶׁהֶחֱזִירָהּ לֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה חֲדָשָׁה, אֶלָּא הֶחֱזִירָהּ עַל דַּעַת הַכְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה, **אוֹ** שֶׁהוֹצִיאָהּ **כְּתֻבָּה** אַחַת **וּשְׁנֵי גִּטִּין,** שֶׁכְּשֶׁהֶחֱזִירָהּ לֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה חֲדָשָׁה, אֶלָּא הֶחֱזִירָהּ עַל דַּעַת הַכְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה, **אוֹ** שֶׁהוֹצִיאָהּ **כְּתֻבָּה** אַחַת וְגֵט **מִיתָה** וְיָדוּעַ שֶׁיָּשְׁבָה תַּחְתָּיו קֹדֶם מִיתָתוֹ, וְנִמְצָא שֶׁיָּדוּעַ לָנוּ שֶׁהָיְתָה נְשׂוּאָה לוֹ פַּעֲמַיִם [שֶׁיָּצְאָה מִמֶּנּוּ פַּעַם אַחַת בְּגֵט וּפַעַם אַחַת בְּמִיתַת הַבַּעַל], וְכָתַב לָהּ רַק כְּתֻבָּה אַחַת וְחָזְרָה עַל דַּעַת הַכְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה, בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָנִים, **אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא כְּתֻבָּה אַחַת,** שֶׁכְּשֶׁהָיְתָה נְשׂוּאָה רַק פַּעַם אַחַת, אֲפִלּוּ כָּתַב לָהּ שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת, כַּוָּנָתוֹ רַק שֶׁתּוּכַל לִגְבּוֹת אֶת הַמֻּקְדָּמֹת מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים, אוֹ אִם תִּוָּתֵר עַל הַשִּׁעְבּוּד הַמֻּקְדָּם תּוּכַל לִגְבּוֹת אֶת הַכְּתֻבָּה הַמְּאֻחֶרֶת שֶׁהִיא מְרֻבָּה יוֹתֵר, אַךְ אֵין כַּוָּנָתוֹ לְהִתְחַיֵּב שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת. וְאִם הָיְתָה נְשׂוּאָה פַּעֲמַיִם וְלֹא כָּתַב לָהּ שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת, אֵינָהּ גּוֹבָה פַּעֲמַיִם, כֵּיוָן **שֶׁהַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, עַל מְנָת כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה מַחֲזִירָהּ.** וּבְנִשּׂוּאִין הַשֵּׁנִיִּים מָחֲלָה לוֹ עַל חוֹבוֹ מֵהַכְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁעַל דַּעַת כֵּן נִשָּׂאָהּ. **חִיּוּב כְּתֻבָּה כְּשֶׁבִּשְׁעַת חֲלוּת הַקִּדּוּשִׁין הָיְתָה בְּעוּלָה:** **קָטָן שֶׁהִשִּׂיאוֹ אָבִיו** בְּעוֹדוֹ קָטָן, וְכָתַב אָבִיו לְאִשָּׁה בְּשֵׁם הַקָּטָן כְּתֻבָּה מָאתַיִם כְּדִין בְּתוּלָה, וְהִגְדִּיל הַקָּטָן. אַף שֶׁכְּשֶׁנִּכְתְּבָה הַכְּתֻבָּה הָיָה קָטָן שֶׁאֵין מַעֲשָׂיו כְּלוּם, וְעַתָּה הֲרֵי הִיא בְּעוּלָה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מָנֶה, מִכָּל מָקוֹם **כְּתֻבָּתָהּ** שֶׁל מָאתַיִם **קַיֶּמֶת,** כֵּיוָן **שֶׁעַל מְנָת כֵּן** - לְהַפְרַע לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, **קַיֶּמֶת** כְּשֶׁהִגְדִּיל. וְכֵן **גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ** וְכָתַב לָהּ כְּתֻבָּה בְּעוֹדָם גּוֹיִם, **כְּתֻבָּתָהּ קַיֶּמֶת, שֶׁעַל מְנָת כֵּן** - שֶׁיִּפְרַע לָהּ כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה **קַיֶּמֶת** בְּגֵרוּתָהּ:

פֶּרֶק י דִּינֵי 'כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין', וּגְבִיַּת כְּתֻבַּת כַּמָּה נָשִׁים מִבַּעַל אֶחָד:

מִשְׁנָה א **קְדִימָה בִּשְׁתֵּי כְתֻבּוֹת וּכְנֶגֶד כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין:** **מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים, וָמֵת בְּחַיֵּיהֶן, הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ, קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה** בְּגִבְיַּת הַכְּתֻבָּה מִנְּכָסֵי הַיּוֹרְשִׁים. לְפִי שֶׁנִּכְסֵי הַבַּעַל הִשְׁתַּעְבְּדוּ תְּחִלָּה לִכְתֻבַּת הָרִאשׁוֹנָה, וְאִם אֵין בִּנְכָסָיו כְּדֵי שְׁתֵּי כְתֻבּוֹת, הַשֵּׁנִיָּה תַּפְסִיד. וְאִם אַחַר מִיתַת הַבַּעַל מֵתוּ גַּם הַנָּשִׁים קֹדֶם גְּבִיַּת הַכְּתֻבָּה, וְיוֹרְשֵׁיהֶן בָּאִים לִתְבֹּעַ אֶת כְּתֻבָּתָן, **יוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה קוֹדְמִין לְיוֹרְשֵׁי הַשֵּׁנִיָּה** מֵאוֹתוֹ הַסַּעַם. [וּמֵאַחַר וְהַנָּשִׁים גּוֹבוֹת כְּתֻבָּתָן מֵהַיְתוֹמִים רַק בִּשְׁבוּעָה, לָכֵן רַק בְּאֹפֶן שֶׁנִּשְׁבְּעוּ בְּעוֹדָן בַּחַיִּים, יְכוֹלִים הַיּוֹרְשִׁים לִתְבֹּעַ כְּתֻבָּתָן. אֲבָל אִם מֵתוּ קֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּעוּ, הֲלָכָה הִיא שֶׁ'אֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו', כְּלוֹמַר, מָמוֹן שֶׁאָדָם זוֹכֶה בּוֹ רַק בִּשְׁבוּעָה, אִם מֵת קֹדֶם שֶׁנִּשְׁבַּע אֵינוֹ מוֹרִישׁוֹ לְבָנָיו, וְאֵין הַיּוֹרְשִׁים יְכוֹלִים לִתְבֹּעַ אֶת הַכְּתֻבָּה מִיּוֹרְשֵׁי הַבַּעַל]. **נָשָׂא אֶת הָרִאשׁוֹנָה וָמֵתָה** בְּחַיָּיו, וְאַחַר כָּךְ **נָשָׂא אִשָּׁה שְׁנִיָּה וּמֵת הוּא, שְׁנִיָּה וְיוֹרְשֶׁיהָ** [-אוֹ יוֹרְשֶׁיהָ, אִם נִשְׁבְּעָה וָמֵתָה] **קוֹדְמִים** בִּתְבִיעָתָם לִגְבּוֹת אֶת כְּתֻבָּתָהּ, **לְיוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה** הַתּוֹבְעִים 'כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין' [שֶׁמִּתְחַיֵּב בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁאִם תָּמוּת לְפָנָיו, לְכָשֶׁיָּמוּת הוּא יִירְשׁוּ בָּנֶיהָ אֶת הַנְּכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ בִּכְתֻבָּתָהּ (ראה לעיל פ"ד מ"י)]. וְהַטַּעַם, לְפִי שֶׁכְּתֻבַּת הַשֵּׁנִיָּה הִיא חוֹב, וְאִלּוּ כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין הִיא יֵרָשָׁה [כְּלְשׁוֹנוֹ בַּכְּתֻבָּה: 'אִינּוּן יִרְתּוּן כָּסֶף כְּתֻבָּתִיךְ' - הֵם יִירְשׁוּ כֶּסֶף כְּתֻבָּתֵךְ], וּבַעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת חוֹבוֹ מִנִּכְסֵי הַמֵּת שֶׁבְּיַד הַיּוֹרְשִׁים: **מִשְׁנָה ב** **כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין רַק בְּשֶׁמְּתָקַיֵּם דִּין יְרֻשָּׁה: מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וָמֵתוּ, וְאַחַר כָּךְ מֵת הוּא,** וְהָיְתָה כְּתֻבַּת אַחַת מֵהֶם גְּדוֹלָה מִכְּתֻבַּת הַשֵּׁנִיָּה, **וְיִתּוֹמִים** שֶׁל זוֹ שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מְרֻבָּה **מְבַקְּשִׁים** לִירַשׁ **כְּתֻבַּת אִמָּן** מִדִּין 'כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין', וְכֵן שֶׁבָּנֵי הַשֵּׁנִיָּה יִטְלוּ כְּתֻבַּת אִמָּן מִדִּין 'כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין' [כִּי אִלּוּ יִירְשׁוּ אֶת הַנְּכָסִים בְּלֹא דִּין זֶה, יְקַבְּלוּ שָׁוֶה בְּשָׁוֶה, וְעַתָּה שֶׁיִּירְשׁוּ אֶת כְּתֻבַּת אִמָּן יְקַבְּלוּ יוֹתֵר מִבְּנֵי הָאִשָּׁה הַשֵּׁנִיָּה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ פְּחוּתָה], **וְאֵין שָׁם** בִּנְכָסֵי הַמֵּת **אֶלָּא** כְּפִי עֶרֶךְ **שְׁתֵּי הַכְּתֻבּוֹת,** לֹא נֶאֱמַר בְּאֹפֶן זֶה דִּין 'כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין', אֶלָּא **חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה** כְּעִקַּר דִּין יְרֻשָּׁה שֶׁבַּתּוֹרָה. וְאִם הָיָה שָׁם בִּנְכָסֵי הַבַּעַל **מוֹתַר דִּינָר** עַל עֶרֶךְ שְׁתֵּי הַכְּתֻבּוֹת, וּבְדִינָר זֶה יִתְקַיְּמִים דִּין הַיְרֻשָּׁה מִן הַתּוֹרָה, אֲזַי **אֲפִלּוּ נוֹטְלִין כְּתֻבַּת אִמָּן, וְאֲפִלּוּ נוֹטְלִין כְּתֻבַּת אִמָּן** כְּדִין כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין, וְאֶת הַדִּינָר יַחְלְקוּ שָׁוֶה בְּשָׁוֶה. וְאִם אֵין שָׁם מוֹתַר דִּינָר, אַף **אִם אָמְרוּ הַיְתוֹמִים** בְּנֵי הָאִשָּׁה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מְרֻבָּה, הֲרֵי **אֲנַחְנוּ מַעֲלִין עַל נִכְסֵי אֲבִינוּ יוֹתֵר דִּינָר** - כְּלוֹמַר, אֲנוּ מְקַבְּלִים עָלֵינוּ אֶת הַנְּכָסִים הַבָּאִים אֵלֵינוּ כְּאִלּוּ הֵם שָׁוִים דִּינָר יוֹתֵר מִשָּׁוְיָם הָאֲמִתִּי, וְכָךְ אַחַר נְטִילַת הַכְּתֻבָּה יִשָּׁאֵר בַּנְּכָסִים 'מוֹתַר דִּינָר', וְאוֹמְרִים כֵּן כְּדֵי שֶׁיִּטְלוּ **כְּתֻבַּת אִמָּן, אֵין שׁוֹמְעִין** לָהֶן, **אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים בְּבֵית דִּין** לְדַעַת אִם יֵשׁ בָּהֶם מוֹתַר דִּינָר לְפִי שָׁוְיָם הָאֲמִתִּי: **מִשְׁנָה ג** **'מוֹתַר דִּינָר' בְּרָאוּי אוֹ מִמַּטַּלְטְלִין:** אִם כְּשֶׁמֵּת הָאָב **הָיוּ שָׁם נְכָסִים בְּרָאוּי** - שֶׁרְאוּיִים לָבוֹא לְיָדָם מִכֹּחַ הָאָב, כְּגוֹן הַלְוָאָה שֶׁנִּמְצֵאת בְּיַד אַחֵר, וְלִכְשֶׁיַּחֲזִיר הַלְוָאָה אֶת חוֹבוֹ יִהְיֶה שָׁם מוֹתַר דִּינָר, **אֵינָן נִבְמֶחְזָק** - אֵינָן נֶחְשָׁבִין עַתָּה כְּאִלּוּ מֻחְזָקִים בָּהֶם כְּבָר, וְאֵין כָּאן מוֹתַר דִּינָר, וְאֵין יוֹרְשִׁים 'כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין'. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ יֵשׁ שָׁם** מוֹתַר דִּינָר **מִנְּכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת** [-מִמַּטַּלְטְלִין] **אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁיִּהְיוּ שָׁם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת** [-קַרְקָעוֹת] **יוֹתֵר עַל שְׁתֵּי הַכְּתֻבּוֹת דִּינָר:** **מִשְׁנָה ד** **גְּבִיַּת כְּתֻבָּה מֵאֲדָם שֶׁהָיָה נָשׂוּי לְכַמָּה נָשִׁים:** **מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שָׁלֹשׁ נָשִׁים וָמֵת, כְּתֻבָּתָהּ שֶׁל זוֹ מָנֶה** [-מֵאָה זוּז] **וְשֶׁל זוֹ מָאתַיִם** זוּז, **וְשֶׁל זוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת** זוּז, **וְאֵין שָׁם** בַּנְּכָסִים **אֶלָּא מָנֶה** [וּבְאֹפֶן שֶׁנִּתְחַתְּמוּ כְּתֻבּוֹתֵיהֶן בְּיוֹם אֶחָד, אוֹ בְּכַמָּה יָמִים אַךְ לֹא הִנִּיחַ נְכָסִים אֶלָּא מַטַּלְטְלִין, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין קְדִימָה לְזוֹ שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מֻקְדֶּמֶת], הֲרֵי הֵן **חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה,** וְנוֹטְלוֹת כָּל אַחַת שְׁלִישׁ מָנֶה, לְפִי שֶׁשִּׁעְבּוּדָן שָׁוֶה בְּאוֹתוֹ מָנֶה, כִּי אֲפִלּוּ הַפְּחוּתָה בְּיוֹתֵר יֵשׁ לָהּ שִׁעְבּוּד מָנֶה עַל נְכָסָיו. וְאִם **הָיוּ שָׁם** בִּנְכָסָיו **מְאתַיִם** זוּז, בַּעֲלַת הַכְּתֻבָּה **שֶׁל מָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים** מֵהַמָּנֶה הָרִאשׁוֹן, שֶׁמְּדֻבָּר בְּאֹפֶן שֶׁאָמְרָה בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם לְבַעֲלַת הַמָּנֶה דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ בַּמֵּאָה, וְלָכֵן בַּעֲלַת הַמָּנֶה לוֹקַחַת חֲצִי מֵהַמָּנֶה הָרִאשׁוֹן, שֶׁאֵין לָהּ בּוֹ דִּין וּדְבָרִים אֶלָּא עִם בַּעֲלַת הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת. אָמְנָם כֵּיוָן שֶׁלֹּא וִתְּרָה בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם עַל חֶלְקָהּ, אֶלָּא רַק הִסְתַּלְּקָה מֵהַדִּין וּדְבָרִים עִם בַּעֲלַת הַמָּנֶה, לָכֵן אֶת חֲצִיוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַמָּנֶה הָרִאשׁוֹן וְאֶת הַמָּנֶה הַשֵּׁנִי, חוֹלְקוֹת בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם וּבַעֲלַת הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת, וְלָכֵן **שֶׁל מָאתַיִם וְשֶׁל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת,** חוֹלְקוֹת אֶת הַמֵּאָה וַחֲמִשִּׁים זוּז הַנּוֹתָרִים, **שְׁלֹשָׁה שְׁלִשָּׁה** דִּינָרִים **שֶׁל זָהָב** לְכָל אַחַת, שֶׁהֵם שִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה זוּז. וְאִם **הָיוּ שָׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת** זוּז, **שֶׁל מָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים** מֵהַמָּנֶה הָרִאשׁוֹן שֶׁרַק בּוֹ יֵשׁ לָהּ שִׁעְבּוּד, וְחוֹלֶקֶת בּוֹ רַק עִם בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם, כִּי מְדֻבָּר בְּאֹפֶן שֶׁאָמְרָה בַּעֲלַת הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת לְבַעֲלוֹת הַמָּנֶה וְהַמָּאתַיִם דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּכֶן בַּמֵּאָה. **וְשֶׁל מָאתַיִם,** נוֹטֶלֶת **מָנֶה,** חֲמִשִּׁים מֵהַמָּנֶה הָרִאשׁוֹן [שֶׁחוֹלֶקֶת בּוֹ רַק עִם בַּעֲלַת הַמָּנֶה, אֲחֵרֵי שֶׁבַּעֲלַת הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת הִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ] וַחֲמִשִּׁים מֵהַמָּנֶה הַשֵּׁנִי [שֶׁחוֹלֶקֶת בּוֹ עִם בַּעֲלַת הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת], אַךְ אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת מֵהַמָּנֶה הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁאֵין לָהּ שִׁעְבּוּד עַל מָאתַיִם. **וְשֶׁל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת,** נוֹטֶלֶת **שִׁשָּׁה** דִּינָרִים **שֶׁל זָהָב** שֶׁהֵם מֵאָה וַחֲמִשִּׁים זוּז. חֲמִשִּׁים מֵהַמָּנֶה הַשֵּׁנִי, וְאֶת כָּל הַמָּנֶה הַשְּׁלִישִׁי. [מִשְּׁנָה זוֹ כְּדַעַת רַבִּי נָתָן, אַךְ רַבִּי חוֹלֵק וְסוֹבֵר שֶׁכָּל נִכְסֵי הַבַּעַל מְשֻׁעְבָּדִים לְכָל אַחַת מֵהַנָּשִׁים עַד שֶׁתִּתְקַבֵּל אֶת כְּתֻבָּתָהּ, וְלָכֵן חוֹלְקוֹת כָּל הַנָּשִׁים בְּשָׁוֶה]. **וְכֵן שְׁלֹשָׁה** שֶׁתָּפְסִין **שֶׁהֵטִילוּ לְכִיס** מָעוֹת לִקְנוֹת בָּהֶן סְחוֹרָה, וּלְבַסּוֹף **פִּחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ** הַמָּעוֹת עַצְמָן - שֶׁהִשְׁתַּנָּה שׁוִי הַמַּטְבֵּעַ, **כָּךְ הֵן חוֹלְקִין** אֶת הָרֶוַח, לְפִי חֶלְקָם בַּשֻּׁתָּפוּת, שֶׁאִם אֶחָד מִן הַשְּׁלֹשָׁה הִטִּיל מָנֶה וְאֶחָד מָאתַיִם וְאֶחָד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, יִטֹּל בַּעַל הַמָּנֶה שִׁשִּׁית, וּבַעַל הַמָּאתַיִם שְׁתֵּי שְׁשִׁיּוֹת, וּבַעַל הַשְּׁלֹשׁ

מֵאוֹת מַחֲצִית מֵהָרָוַח. [אֲבָל אִם קָנוּ סְחוֹרָה וְהִרְוִיחוּ בְּמִסְחָר, חוֹלְקִים לְפִי מִסְפַּר הַשֻּׁתָּפִים וְלֹא לְפִי חֶלְקָם בַּמָּמוֹן, אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנוּ בְּמִפְרָשׁ שֶׁיַּחְלְקוּ אֶת הָרָוַח לְפִי הַמָּמוֹן שֶׁהִטִּילוּ לַכִּיס]: **מִשְׁנָה ה** **שְׁבוּעַת אִשָּׁה הַגּוֹבָה כְּתֻבָּה לַגּוֹבָה אַחֲרֶיהָ: מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי אַרְבַּע נָשִׁים**, וּכְתֻבַּת כָּל אַחַת מֵהֶן נִכְתְּבָה בִּזְמַן אַחֵר, **וָמֵת**, הָאִשָּׁה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ **רִאשׁוֹנָה** וְשִׁעְבּוּדָהּ קוֹדֵם לַנָּשִׁים הָאֲחֵרוֹת, **קוֹדֶמֶת** בִּגְבִיַּת כְּתֻבָּתָהּ מִנְּכָסָיו **לַשְּׁנִיָּה**, **וּשְׁנִיָּה** קוֹדֶמֶת **לַשְּׁלִישִׁית, וּשְׁלִישִׁית לָרְבִיעִית. הָרִאשׁוֹנָה נִשְׁבַּעַת לַשְּׁנִיָּה**, שֶׁלֹּא גָּבְתָה עֲדַיִן כְּלוּם מִכְּתֻבָּתָהּ, וְיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדָהּ לְהַשְׁבִּיעָהּ, כֵּיוָן שֶׁבִּגְבִיַּת כְּתֻבַּת הָרִאשׁוֹנָה יִתָּכֵן שֶׁלֹּא יִשָּׁאֲרוּ נְכָסִים לִכְתֻבַּת הַשְּׁנִיָּה, **וּשְׁנִיָּה נִשְׁבַּעַת לַשְּׁלִישִׁית, וּשְׁלִישִׁית לָרְבִיעִית. וְהָרְבִיעִית נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה**, כִּי בִּגְבִיָּתָהּ אֵינָהּ מוֹנַעַת מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת אֶת גְּבִיַּת כְּתֻבָּתָהּ [וּכְגוֹן שֶׁאֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אוֹ בַּעַל חוֹב אַחֵר, שֶׁהֵם יְכוֹלִים לְהַשְׁבִּיעָהּ]. וַאֲפִלּוּ בְּאֹפֶן שֶׁהֻבְרַר שֶׁאַחַת הַקַּרְקָעוֹת שֶׁגָּבוּ הָרִאשׁוֹנָה, הַשְּׁנִיָּה אוֹ הַשְּׁלִישִׁית, אֵינָהּ שֶׁל הַבַּעַל, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁבַּעֲלֵי הַשָּׁדֶה יוֹצִיאוּ אוֹתָהּ מִיָּדָהּ, מִכָּל מָקוֹם אֵינָהּ צְרִיכָה לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הָרְבִיעִית, כִּי לֹא תַּפְסִיד אֶת כְּתֻבָּתָהּ מֵחֲמַת גְּבִיַּת הַכְּתֻבָּה שֶׁל הָרְבִיעִית אַף אִם לֹא יִשָּׁאֲרוּ עוֹד נְכָסִים שֶׁל הַבַּעַל לִגְבוֹת אֶת כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁכֵּן בַּעַל חוֹב מְאֻחָר מֹדֶה וְגָבָה, יָכוֹל הַבַּעַל חוֹב הַמֻּקְדָּם לִגְבוֹת מִיָּדוֹ, וְאִם אָכֵן יִקַּח בַּעַל הַשָּׁדֶה אֶת הַקַּרְקַע שֶׁגָּבְתָה אַחַת הָרִאשׁוֹנוֹת, אוֹתָהּ אַחַת תִּגְבֶּה אֶת הַקַּרְקַע שֶׁגָּבְתָה הָרְבִיעִית. **בֵּן נַנָּס אוֹמֵר, וְכִי מִפְּנֵי שֶׁהָרְבִיעִית הִיא אַחֲרוֹנָה** בִּגְבִיָּתָהּ, תְּהֵא **נִשְׁבָּרַת** וְלֹא תִּשָּׁבַע, אֶלָּא **אַף הִיא לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה**, לְאוֹתָהּ אַחַת שֶׁהֻבְרַר שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁגָּבְתָה אֵינָהּ שֶׁל הַבַּעַל, שֶׁלְּדַעְתּוֹ בַּעַל חוֹב מְאֻחָר שֶׁקָּדַם וְגָבָה, מַה שֶּׁגָּבָה גָּבָה, וּבִגְבִיַּת הָרְבִיעִית יִתָּכֵן וְתַפְסִיד זוֹ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, אִם יָבוֹא בַּעַל הַקַּרְקַע וְיִקָּחֶנָּה, וְלֹא יִשָּׁאֲרוּ עוֹד נְכָסִים לִגְבִיַּת כְּתֻבָּתָהּ. **הָיוּ יוֹצְאוֹת** לְפָנֵינוּ הַכְּתֻבּוֹת **כֻּלָּן** וְהַכְּתוּב בָּהֶם מְלֻמָּד שֶׁנִּכְתְּבוּ **בְּיוֹם אֶחָד**, בְּשָׁעוֹת שׁוֹנוֹת, **כָּל הַקּוֹדֶמֶת לַחֲבֶרְתָּהּ אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת, זָכְתָה** לִגְבוֹת מֵהַנְּכָסִים רִאשׁוֹנָה. **וְכָךְ הָיוּ כּוֹתְבִין בִּירוּשָׁלַיִם, שָׁעוֹת** בַּכְּתֻבָּה. וְאִם **הָיוּ כֻּלָּן יוֹצְאוֹת בְּשָׁעָה אַחַת** וְאֵין קְדִימָה לְאַף אַחַת מֵהֶן, **וְאֵין שָׁם** בַּנְּכָסִים **אֶלָּא מָנֶה, חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה**, וְכַמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת: **מִשְׁנָה ו** **אֲפִלּוּ בְּפִשָּׁרָה: מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים**, וּכְתֻבַּתָהּ שֶׁל זוֹ קוֹדֶמֶת לִכְתֻבָּתָהּ שֶׁל זוֹ, **וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ** שֶׁשָּׁוְוִיהָ כְּשַׁעוּר כְּתֻבָּה אַחַת, **וְכָתְבָה** הַנְּשׂוּאָה **רִאשׁוֹנָה לַלּוֹקַחַ, דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ** - אֲנִי מִסְתַּלֶּקֶת מִזְּכוּתִי לְטֹרַח מִמְּךָ אֶת הַשָּׂדֶה לְצֹרֶךְ כְּתֻבָּתִי [וְעָשָׂה עִמָּהּ קִנְיָן עַל כָּךְ. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכָּתְבָה כֵּן רַק כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְבַעְלָהּ שֶׁמָּכַר אֶת הַשָּׂדֶה, אַךְ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶן שֶׁקָּדַם לָכֵן כְּבָר רָצָה הַבַּעַל לִמְכֹּר שָׂדֶה זוֹ לְאַחֵר וְלֹא חָתְמָה לוֹ, וְעַתָּה חָתְמָה, וּמוֹכָח שֶׁאָכֵן מִסְכִּימָה לְכָךְ]. נִמְצָא שֶׁ**הַשְּׁנִיָּה מוֹצִיאָה** אֶת הַשָּׂדֶה **מֵהַלּוֹקֵחַ** עֲבוּר כְּתֻבָּתָהּ, **וְהָרִאשׁוֹנָה** חוֹזֶרֶת וְגוֹבָה אֶת הַשָּׂדֶה **מִן הַשְּׁנִיָּה**, כְּדִין בַּעַל חוֹב מֻקְדָּם שֶׁגּוֹבֶה מִבַּעַל חוֹב מְאֻחָר, **וְהַלּוֹקֵחַ** לוֹקְחָהּ **מִן הָרִאשׁוֹנָה**, שֶׁהֲרֵי הִתְחַיְּבָה לוֹ לֹא לְטָרֵחַ אֶת הַשָּׂדֶה עֲבוּר כְּתֻבָּתָהּ, **וְחוֹזְרוֹת חֲלִילָה**, שֶׁהַשְּׁנִיָּה גּוֹבָה מֵהַלּוֹקֵחַ וְהָרִאשׁוֹנָה מֵהַשְּׁנִיָּה וְכוּ', **עַד שֶׁיֵּעָשׂוּ פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶם**, שֶׁיַּגִּיעוּ לְהֶסְכֵּמָה לַחֲלֹק בֵּינֵיהֶם אֶת הַקַּרְקַע, וְלֹא יִגְבֶּה אֶחָד אֶת כֻּלָּהּ [כְּמַיִם 'פּוֹשְׁרִים' שֶׁאֵינָם לֹא קָרִים וְלֹא חַמִּים]. **וְכֵן בַּעַל חוֹב** - אִם הַלָּוָה מָכַר אֶת קַרְקָעוֹתָיו לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, וְכָתַב הַמַּלְוֶה לַשֵּׁנִי דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ, וּכְשֶׁגּוֹבֶה מֵהָרִאשׁוֹן, חוֹזֵר הָרִאשׁוֹן וְגוֹבֶה מֵהַשֵּׁנִי [שֶׁבִּשְׁעַת הַמְּכִירָה הָרִאשׁוֹנָה, הִשְׁתַּעְבְּדָה הַקַּרְקַע הַשְּׁנִיָּה לְאַפּוֹ בּוֹ יִגְבֶּה בַּעַל חוֹב אֶת הַקַּרְקַע הַנִּמְכֶּרֶת], וְהַשֵּׁנִי גּוֹבֶה מֵהַמַּלְוֶה, וְחוֹזֵר חֲלִילָה [וּכְגוֹן שֶׁהַחוֹב הוּא מָנֶה וְהַקַּרְקָעוֹת שָׁוְוֹת כָּל אַחַת חֲמִשִּׁים, וְלָכֵן כְּשֶׁגּוֹבֶה מֵהָרִאשׁוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ 'הִנַּחְתִּי לְךָ מָקוֹם לִגְבוֹת הַיְמֵנוּ', שֶׁכְּשֶׁקִּבַּלְתִּי אֶת הַקַּרְקַע עֲדַיִן נוֹתְרָה בְּיַד הַלְוֶה קַרְקַע בְּשָׁוֶה הַחוֹב]. **וְכֵן אִשָּׁה בַּעֲלַת חוֹב** - שֶׁתּוֹבַעַת כְּתֻבָּתָהּ, וּמָכַר בַּעְלָהּ אֶת קַרְקָעוֹתָיו לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, וְכָתְבָה לַשֵּׁנִי דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ. אַף בָּאֳפָנִים אֵלּוּ צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לִפְשָׁרָה:

פֶּרֶק יא זְכִיּוֹת הָאַלְמָנָה בִּנְכְסֵי הַיְתוֹמִים וְחוֹבוֹתֶיהָ לַיְּתוֹמִים, אַף שׁוּמַת וּמְכִירַת נִכְסֵי הַמֵּת לְצֹרֶךְ מְזוֹן הָאַלְמָנָה, בֵּית דִּין שָׁטָעוּ בְּשׁוּמַת הַנְּכָסִים, וְחִיּוּב כְּתֻבָּה בְּנָשִׁים שׁוֹנוֹת, כְּמוֹ אֵילוֹנִית אוֹ חֵיְבֵי לָאוִין: **מִשְׁנָה א** **דִּין מְזוֹנוֹת אַלְמָנָה, מַעֲשֵׂי יָדֶיהָ וּקְבוּרָתָהּ: אַלְמָנָה נִזּוֹנֶת מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים** שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶם, שֶׁכָּךְ הִתְחַיֵּב לָהּ בַּכְּתֻבָּה וְאַתְּ תִּהְיִי יוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתִי וְנִזּוֹנֶת מִנְּכָסַי' [-וְאַתְּ תִּהְיִי יוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתִי וּמִתַּזְּנָא מִנְּכָסַי']. **וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהֶן**, תַּחַת הַמְּזוֹנוֹת שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת מֵהֶם. **וְאֵין הַיְתוֹמִים חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ**, שֶׁאַף הַבַּעַל אֵינוֹ חַיָּב בִּקְבוּרַת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא תַּחַת יֶרֻשָּׁתָהּ. וְלָכֵן **יוֹרְשֶׁיהָ** [דְּהַיְנוּ קְרוֹבֵי הָאִשָּׁה שֶׁאֵינָם בְּהֶכְרֵחַ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל] שֶׁהֵם **יוֹרְשֵׁי כְּתֻבָּתָהּ**, הֵם **חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ**. [אָמְנָם אִם מַתָּה וְלֹא נִשְׁבָּעָה שֶׁלֹּא גָּבְתָה כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁים אֶת כְּתֻבָּתָהּ (ראה פ"י מ"א), חַיָּבִים הַיְתוֹמִים לְקָבְרָהּ]: **מִשְׁנָה ב** **מִכִּירַת קַרְקַע בְּבֵית דִּין לְצֹרֶךְ גְּבִיַּת מְזוֹנוֹת וּכְתֻבָּה: אַלְמָנָה, בֵּין מִן הָאֲרוּסִין** - שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין, שֶׁיֵּשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וְאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת, **בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין** - שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאָה, שֶׁיֵּשׁ לָהּ אַף מְזוֹנוֹת. אִם בָּאָה לִמְכֹּר נִכְסֵי בַּעְלָהּ כְּדֵי לִגְבּוֹת אֶת חוֹבָהּ, **מוֹכֶרֶת** אַף **שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין** מֻמְחִים, וְדַי שֶׁתִּמְכֹּר בִּפְנֵי בֵּית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה הַבְּקִיאִים בְּשׁוּמַת קַרְקַע. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, אִם מֵת בַּעְלָהּ **מִן הַנִּשּׂוּאִין** וּבָאָה לִגְבּוֹת מְזוֹנוֹת, **מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין** מֻמְחִים. אֲבָל אִם מֵת הָאֲרוּס **מִן הָאֲרוּסִין** וּבָאָה לִתְבֹּעַ כְּתֻבָּה, **לֹא תִּמְכֹּר אֶלָּא בְּבֵית דִּין** מֻמְחִים, **מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ** לְאַלְמָנָה מִן הָאֲרוּסִין **מְזוֹנוֹת** מִבַּעְלָהּ, וּבָאָה לִגְבּוֹת כְּתֻבָּה. **וְכֹל שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת**, יְכוֹלָה לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּתְפַּנּוּ בֵּית דִּין לְעִנְיָנָהּ, **וְלֹא תִּמְכֹּר אֶלָּא בְּבֵית דִּין** מֻמְחִים. אֲבָל מִן הַנִּשּׂוּאִין שֶׁבָּאָה לִגְבּוֹת מְזוֹנוֹת, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְעַנּוֹת עַד שֶׁיִּפָּנוּ בֵּית דִּין לַעֲסֹק בְּדִינָהּ, וְלָכֵן מוֹכֶרֶת אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין מֻמְחִים: **מִשְׁנָה ג** **מִכִּירָה בְּבֵית דִּין מִן הַכְּתֻבָּה**: וְאִם **מָכְרָה** אֶת **כְּתֻבָּתָהּ אוֹ** אֶת **מִקְצָתָהּ**, אוֹ שֶׁלָּוְתָה כֶּסֶף וּמִשְׁכְּנָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ **אוֹ** אֶת **מִקְצָתָהּ**, אוֹ **שֶׁנָּתְנָה** אֶת כְּתֻבָּתָהּ **לְאָדָם אַחֵר אוֹ** אֶת **מִקְצָתָהּ**, וּבְאֹפֶן זֶה אֵינָהּ נִזּוֹנֶת עוֹד מִנְּכְסֵי הַיְתוֹמִים, עַל כֵּן **לֹא תִּמְכֹּר** אֶת נְכְסֵי הַיְתוֹמִים כְּדֵי לִגְבּוֹת **אֶת הַשְּׁאָר** [-שְׁאֵרִית כְּתֻבָּתָהּ אוֹ אֶת הַתּוֹסֶפֶת], **אֶלָּא בְּבֵית דִּין** מֻמְחִים. וְדִין זֶה הוּא הֶמְשֵׁךְ שִׁיטַת רַבִּי שִׁמְעוֹן (לעיל מ"ב) שֶׁמְּכִירַת קַרְקַע לְצֹרֶךְ גְּבִיַּת כְּתֻבָּה נַעֲשֵׂית רַק בְּבֵית דִּין מֻמְחִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מוֹכֶרֶת הִיא** קַרְקָעוֹת מִנְּכְסֵי הַיְתוֹמִים, לְצֹרֶךְ גְּבִיַּת הַכְּתֻבָּה, **אֲפִלּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים**, שֶׁגּוֹבָה בְּכָל פַּעַם מִקְצַת כְּתֻבָּתָהּ. **וּמוֹכֶרֶת** אֶת נִכְסֵיהֶם גַּם **לִמְזוֹנוֹת**, שֶׁלְּפִי דַּעְתָּם אַף שֶׁגָּבְתָה מִקְצַת מֵהַכְּתֻבָּה, עֲדַיִן נִזּוֹנֶת מִשֶּׁל יְתוֹמִים. וּמוֹכֶרֶת **שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין**, אַף לְצֹרֶךְ הַכְּתֻבָּה כֵּן רַק כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְבַעְלָהּ שֶׁמָּכַר אֶת הַשָּׂדֶה, אַךְ מִדֶּבֶר בְּאֹפֶן שֶׁקָּדַם לָכֵן כְּבָר רָצָה הַבַּעַל לִמְכֹּר שָׂדֶה זוֹ לְאַחֵר וְלֹא חָתְמָה לוֹ, וְעַתָּה חָתְמָה, וּמוֹכָח שֶׁאָכֵן מִסְכִּימָה לְכָךְ]. נִמְצָא שֶׁ**הַשְּׁנִיָּה מוֹצִיאָה** אֶת הַשָּׂדֶה **מֵהַלּוֹקֵחַ** עֲבוּר כְּתֻבָּתָהּ, **וְהָרִאשׁוֹנָה** חוֹזֶרֶת וְגוֹבָה אֶת הַשָּׂדֶה **מִן הַשְּׁנִיָּה**, כְּדִין בַּעַל חוֹב מֻקְדָּם שֶׁגּוֹבֶה מִבַּעַל חוֹב מְאֻחָר, **וְהַלּוֹקֵחַ** לוֹקְחָהּ **מִן הָרִאשׁוֹנָה**, שֶׁהֲרֵי הִתְחַיְּבָה לוֹ לֹא לְטָרֵחַ אֶת הַשָּׂדֶה עֲבוּר כְּתֻבָּתָהּ, **וְחוֹזְרוֹת חֲלִילָה**, שֶׁהַשְּׁנִיָּה גּוֹבָה מֵהַלּוֹקֵחַ וְהָרִאשׁוֹנָה מֵהַשְּׁנִיָּה וְכוּ', **עַד שֶׁיֵּעָשׂוּ פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶם**, שֶׁיַּגִּיעוּ לְהֶסְכֵּמָה לַחֲלֹק בֵּינֵיהֶם אֶת הַקַּרְקַע, וְלֹא יִגְבֶּה אֶחָד אֶת כֻּלָּהּ [כְּמַיִם 'פּוֹשְׁרִים' שֶׁאֵינָם לֹא קָרִים וְלֹא חַמִּים]. **וְכֵן בַּעַל חוֹב** - אִם הַלָּוָה מָכַר אֶת קַרְקָעוֹתָיו לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, וְכָתַב הַמַּלְוֶה לַשֵּׁנִי דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ, וּכְשֶׁגּוֹבֶה מֵהָרִאשׁוֹן, חוֹזֵר הָרִאשׁוֹן וְגוֹבֶה מֵהַשֵּׁנִי [שֶׁבִּשְׁעַת הַמְּכִירָה הָרִאשׁוֹנָה, הִשְׁתַּעְבְּדָה הַקַּרְקַע הַשְּׁנִיָּה לְאַפּוֹ בּוֹ יִגְבֶּה בַּעַל חוֹב אֶת הַקַּרְקַע הַנִּמְכֶּרֶת], וְהַשֵּׁנִי גּוֹבֶה מֵהַמַּלְוֶה, וְחוֹזֵר חֲלִילָה [וּכְגוֹן שֶׁהַחוֹב הוּא מָנֶה וְהַקַּרְקָעוֹת שָׁוְוֹת כָּל אַחַת חֲמִשִּׁים, וְלָכֵן כְּשֶׁגּוֹבֶה מֵהָרִאשׁוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ 'הִנַּחְתִּי לְךָ מָקוֹם לִגְבוֹת הַיְמֵנוּ', שֶׁכְּשֶׁקִּבַּלְתִּי אֶת הַקַּרְקַע עֲדַיִן נוֹתְרָה בְּיַד הַלְוֶה קַרְקַע בְּשׁוּי הַחוֹב]. **וְכֵן אִשָּׁה בַּעֲלַת חוֹב** - שֶׁתּוֹבַעַת כְּתֻבָּתָהּ, וּמָכַר בַּעְלָהּ אֶת קַרְקָעוֹתָיו לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, וְכָתְבָה לַשֵּׁנִי דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ. אַף בָּאֳפָנִים אֵלּוּ צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לִפְשָׁרָה:

וַאֲפִלּוּ אִם הִיא אוֹמֶרֶת אַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיְּורְשִׁין, אֲפִלּוּ הָכִי מִכְרָהּ בָּטֵל. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לְעוֹלָם מִכְרָהּ קַיָּם**, וְתַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיְּורְשִׁים, שֶׁבְּכָךְ לֹא הִפְסִידָתַם, וְאֵין הַמִּקָּח בָּטֵל **עַד שֶׁתְּהֵא שָׁם** - עַד שֶׁמִּדַּת הַקַּרְקַע שֶׁמִּכְרָה בְּלִי רְשׁוּת, תְּהֵא בְּגֹדֶל כָּזֶה, **כְּדֵי שֶׁתִּשְׁתַּיֵּר** - שֶׁאִם לֹא הָיְתָה מוֹכֶרֶת אוֹתָהּ, הָיָה נִשְׁאָר לַיְּתוֹמִים **בְּשָׂדֶה** תְּבוּאָה, קַרְקַע **בַּת תִּשְׁעָה קַבִּים** - שֶׁנִּתָּן לִזְרֹעַ בָּהּ תִּשְׁעָה קַבִּים זֶרַע [שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה], שֶׁרְאוּיָה לְהִקָּרֵא בְּשֵׁם 'שָׂדֶה'. **וּבְגִנָּה** שֶׁל יְרָקוֹת, אֵין הַמִּקָּח בָּטֵל, עַד שֶׁלּוּלֵי מְכִירַת הַתּוֹסָפֶת, הָיָה נִשְׁאָר לָהֶם גִּנָּה **בַּת חֲצִי קַב** - שֶׁנִּתָּן לִזְרֹעַ שָׁם חֲצִי קַב זְרָעִים [חֲמִשִּׁים אַמָּה עַל עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה טְפָחִים], שֶׁרְאוּיָה לְהִקָּרֵא בְּשֵׁם 'גִּנָּה'. **וּכְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא**, שֶׁלָּמְדנוּ מִדְּבָרָיו בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁשִּׁעוּר גִּנָּה הוּא **בֵּית רֹבַע** - שֶׁנִּתָּן לִזְרֹעַ שָׁם רֹבַע קַב זְרָעִים [עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה עַל עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה טְפָחִים], אַף כָּאן אֵין הַמִּקָּח בָּטֵל עַד שֶׁיִּהְיֶה שָׁם שִׁעוּר זֶה. **הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז, וּמָכְרָה לָזֶה** קַרְקַע **בְּמָנֶה, וְלָזֶה** קַרְקַע **בְּמָנֶה, וְלָאַחֲרוֹן** מָכְרָה קַרְקַע **יָפֶה מָנֶה וְדִינָר בְּמָנֶה**, הַמֶּכֶר **שֶׁל הָאַחֲרוֹן בָּטֵל**, שֶׁהֲרֵי מָכְרָה בּוֹ יוֹתֵר מִדִּינָהּ, **וְשֶׁל כֻּלָּן** - שֶׁל הַשְּׁלֹשָׁה הָרִאשׁוֹנִים, **מִכְרָן קַיָּם**, שֶׁהַמִּקָּח עִמָּהֶם הָיָה כַּדִּין: **מִשְׁנָה ה בֵּית דִּין שֶׁפָּעוּ בְּשׁוּמַת נְכָסִים: שׁוּם הַדַּיָּנִין** - דַּיָּנִים שֶׁשָּׁמוּ נְכָסִים, לִגְבּוֹת מִלְוָה אֶת חוֹבוֹ שֶׁל הַמַּלְוֶה, אוֹ מִיתוֹמִים אֶת כְּתֻבַּת אִמָּם וְכַדּוֹמֶה, וְטָעוּ בְּשׁוּמָתָם, **שֶׁפָּחֲתוּ שְׁתוּת** [-שִׁשִּׁית] **אוֹ הוֹסִיפוּ שְׁתוּת**, מִמְּחִיר הַנְּכָסִים בַּשּׁוּק, וּמָכְרוּ אֶת הַנְּכָסִים עַל פִּי שׁוּמָתָם, **מִכְרָן בָּטֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מִכְרָן קַיָּם.** כִּי אִם אָכֵן הַמֶּכֶר בָּטֵל, **אִם כֵּן, מַה בֵּית דִּין יָפֶה** - בַּמֶּה גָּדוֹל כֹּחוֹ שֶׁל בֵּית דִּין מִסְּתָם בְּנֵי אָדָם. **אֲבָל** גַּם לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, **אִם עָשׂוּ** בֵּית דִּין **אִגָּרֶת בִּקָּרֶת** - שֶׁאַחַר שׁוּמָתָם הִכְרִיזוּ שֶׁנֶּכֶס פְּלוֹנִי עוֹמֵד לִמְכִירָה וְכָל הָרוֹצֶה יָבֹא וְיִקָּנֶה, **אֲפִלּוּ מָכְרוּ** נֶכֶס **שָׁוֶה מָנֶה בְּמָאתַיִם, אוֹ שָׁוֶה מָאתַיִם בְּמָנֶה**, שֶׁהִכְפִּילוּ אוֹ הִפְחִיתוּ בְּמַחֲצִית אֶת שָׁוְיוֹ הָאֱמִתִּי, **מִכְרָן קַיָּם.** שֶׁמֵּאַחַר וְעָשׂוּ הַכְרָזָה, אֵין כָּאן אוֹנָאָה, שֶׁאֲנָשִׁים רַבִּים בִּקְרוּ אֶת טִיב הַקַּרְקָעוֹת וְאֶת נְכוֹנוּת הַשּׁוּמָא שֶׁל בֵּית דִּין: **מִשְׁנָה ו חִיּוּב כְּתֻבָּה בְּמָמְאֶנֶת, שְׁנֵיָּה לַעֲרִיוֹת וְאֵילוֹנִית: הַמְּמָאֶנֶת** - קְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ אוֹ אֲחֶיהָ, וּמֵאֲנָה בְּבַעְלָהּ וְיָצְאָה בְּלִי גֵּט, **וְהַשְּׁנִיָּה** - אִשָּׁה הָאֲסוּרָה עַל בַּעְלָהּ בְּאִסּוּר עֶרְוָה דְּרַבָּנָן, **וְהָאֵילוֹנִית** - אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לָלֶדֶת, וְנִשּׂוּאֶיהָ הֵם בְּטָעוּת, **אֵין לָהֶם כְּתֻבָּה**, הַמְּמָאֶנֶת - מִפְּנֵי שֶׁיּוֹצֵאת מֵעַצְמָהּ, הַשְּׁנִיָּה - שֶׁהִיא גּוֹרֶמֶת לוֹ לְשַׁאתָהּ, שֶׁיּוֹדֵעַת שֶׁלֹּא תַּפְסִיד מִנִּשּׂוּאֶיו, שֶׁאֵינָהּ נִפְסֶלֶת בְּכָךְ לְבַעְלָהּ כָּשֵׁר, וְהָאֵילוֹנִית - שֶׁכָּל נִשּׂוּאֶיהָ מִקַּח טָעוּת. **וְלֹא פֵרוֹת** - אִם הַבַּעַל אָכַל פֵּרוֹת נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהֶן, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם לָהֶן אֶת שָׁוְיָם. **וְלֹא מְזוֹנוֹת** - אִם בְּעוֹדָן תַּחְתָּיו לָוּ וְאָכְלוּ, אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם לָהֶן [וְכֵן אֵילוֹנִית וּ'שְׁנִיָּה' אֵינוֹ חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶן אֲפִלּוּ בְּעוֹדָן תַּחְתָּיו]. **וְלֹא בְּלָאוֹת** - בְּגָדִים שֶׁהִכְנִיסוּ לוֹ בִּנְכָסֵי מְלוֹג אוֹ צֹאן בָּרְזֶל, וְהִתְבַּלּוּ וְהִתְכַּלּוּ לְגַמְרֵי, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עֲלֵיהֶם [מִלְּבַד הַ'שְׁנִיָּה' שֶׁיֵּשׁ לָהּ בְּלָאוֹת שֶׁל נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל. וְכֻלָּן נוֹטְלוֹת עִמָּן אֶת הַבְּגָדִים הַבְּלוּיִים שֶׁעוֹדָן קַיָּמִים]. **וְאִם מִתְּחִלָּה נְשָׂאָהּ לְשֵׁם אֵילוֹנִית**, שֶׁיָּדַע שֶׁהִיא אֵילוֹנִית וְאַף עַל פִּי כֵן נְשָׂאָהּ, **יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה** וּשְׁאָר חִיּוּבֵי הַכְּתֻבָּה, כֵּיוָן שֶׁאֵין כָּאן מִקַּח טָעוּת. **כְּתֻבָּה בְּחַיֶּיךָ לָאוִין: אַלְמָנָה** הַנְּשׂוּאָה **לְכֹהֵן גָּדוֹל, אוֹ גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, אוֹ מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה** (ראה פ"ג מ"א) **לְיִשְׂרְאֵל, אוֹ בַּת יִשְׂרְאֵל לְנָתִין וּלְמַמְזֵר**, שֶׁנִּשּׂוּאֵיהֶן אֲסוּרִים מִן הַתּוֹרָה בְּלָאו, **יֵשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה**, וּשְׁאָר זְכֻיּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי נִשּׂוּאִין אֵלּוּ הִיא נִפְסֶלֶת, וְלָכֵן אֵין טַעַם

לְקָנְסָהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁקָּנְסוּ אֶת הַשְּׁנִיָּה עַל כָּךְ שֶׁהִיא גּוֹרֶמֶת לוֹ לְשַׁאתָהּ כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ נִפְסֶלֶת עַל יָדוֹ:

פֶּרֶק יב דִּין אִשָּׁה שֶׁנִּשְׁאת לִשְׁנַיִם וְהִתְחַיְּבוּ שְׁנֵיהֶם לָזוּז אֶת בְּתָהּ, מְזוֹן הָאַלְמָנָה בְּבֵית בַּעְלָהּ אוֹ בְּבֵית אָבִיהָ, וּגְבִיַּת הַכְּתֻבָּה עַד אַחַר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה:

מִשְׁנָה א אִשָּׁה שֶׁשְּׁנֵי בְּעָלִים הִתְחַיְּבוּ לָזוּז אֶת בְּתָהּ: הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה שֶׁהִיא אַלְמָנָה אוֹ גְּרוּשָׁה, **וּפָסְקָה עִמּוֹ כְּדֵי** - וְהִתְחַיֵּב לָהּ בְּקִנְיָן [אוֹ שֶׁאָמַר לָעֵדִים 'אַתֶּם עֵדַי שֶׁאֲנִי מְחַיֵּב אֶת עַצְמִי בְּדָבָר זֶה'] **שֶׁיָּזוּז אֶת בְּתָהּ** מִנִּשּׂוּאֶיהָ הַקּוֹדְמִים **בְּמָשָׁךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים, חַיָּב לְזוּנָהּ חֲמֵשׁ שָׁנִים.** וְאִם הִתְגָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ **וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר וּפָסְקָה** גַּם **עִמּוֹ כְּדֵי שֶׁיָּזוּז אֶת בְּתָהּ חֲמֵשׁ שָׁנִים, חַיָּב** אַף הוּא **לְזוּנָהּ חֲמֵשׁ שָׁנִים. לֹא יֹאמַר הָרִאשׁוֹן לְכְשֶׁתְּבוֹא אֶצְלִי אֲזוּנֶנָּה, אֶלָּא מוֹלִיךְ לָהּ מְזוֹנוֹתֶיהָ לְמָקוֹם אִמָּהּ. וְכֵן לֹא יֹאמְרוּ שְׁנֵיהֶם הֲרֵי אָנוּ זָנִין אוֹתָהּ כְּאֶחָד** - שֶׁכָּל אֶחָד יִשְׁלַם רַק חֲצִי מְזוֹנוֹתֶיהָ, **אֶלָּא אֶחָד זָנָהּ** - נוֹתֵן לָהּ אֶת כָּל הַמְּזוֹנוֹת, **וְאֶחָד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת** בְּכֶסֶף: **מִשְׁנָה ב דִּין הַמְּזוֹנוֹת כְּשֶׁנִּשֵּׂאת הַבַּת וּגְבִיָּתָם אַחַר מִיתָתָם: נִשֵּׂאת** אוֹתָהּ בַּת שֶׁהִתְחַיְּבוּ לְזוּנָהּ, **הַבַּעַל** שֶׁלָּהּ **נוֹתֵן לָהּ מְזוֹנוֹת**, כְּכָל בַּעַל הַחַיָּב לְפַרְנֵס אֶת אִשְׁתּוֹ, **וְהֵן נוֹתְנִין לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת** כְּהִתְחַיְּבוּתָם לְאִמָּהּ. **מֵתוּ** הַבְּעָלִים, **בְּנוֹתֵיהֶן נְזוֹנוֹת** מֵהַיְּורְשִׁים רַק **מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין** שֶׁלֹּא מָכְרוּ הַבְּעָלִים [שֶׁכָּךְ תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִגְבּוּ לִמְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים, מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם, שֶׁהַלָּקוֹחוֹת אֵינָם יוֹדְעִים כַּמָּה יַעֲלוּ הַמְּזוֹנוֹת וְאֵינָם יוֹדְעִים לְהַזָּהֵר וּלְהַשְׁאִיר נְכָסִים בְּשֹׁעוּר מַסְפִּיק אֵצֶל הַבַּעַל], **וְהִיא** - שֶׁאֵינָהּ בְּתָם אֶלָּא בַּת הָאִשָּׁה שֶׁלָּהֶם, **נְזוֹנֶת** אַף **מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים** - שֶׁגּוֹבָה אוֹתָם מֵהַלָּקוֹחוֹת, אִם לֹא נִשְׁאֲרוּ נְכָסִים בִּידֵי הַיְּורְשִׁים, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּבַעֲלַת חוֹב** - שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָהּ שְׁטָר שֶׁהִתְחַיְּבוּ לָהּ מְזוֹנוֹת. **הַפִּקְחִים הָיוּ כּוֹתְבִים, עַל מְנָת שֶׁאָזוּן אֶת בִּתֵּךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים כָּל זְמַן שֶׁאַתְּ עִמִּי, אֲבָל אִם אֲגָרְשֵׁךְ אוֹ שֶׁתָּמוּתִי אוֹ שֶׁאָמוּת אֲנִי, וְאֵין אַתְּ עִמִּי, אֵינִי חַיָּב עוֹד לָזוּן אֶת בִּתֵּךְ:** **מִשְׁנָה ג בְּאֵיזֶה מָקוֹם נְזוֹנֶת אַלְמָנָה מִנִּכְסֵי הַמֵּת: אַלְמָנָה** שֶׁאָמְרָה אִי **אֶפְשִׁי** - אֵינִי רוֹצָה לָזוּז - לָצֵאת **מִבֵּית בַּעְלִי, אֵין הַיְּורְשִׁין יְכוֹלִין לוֹמַר לָהּ לְכִי לְבֵית אָבִיךְ וְאָנוּ זָנִין אוֹתָךְ שָׁם, אֶלָּא זָנִין אוֹתָהּ בְּבֵית בַּעְלָהּ, וְנוֹתְנִין לָהּ מָדוֹר** - בַּיִת מְיֻחָד לִמְגוּרִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ **לְפִי כְּבוֹדָהּ**, וְכֵן נוֹתְנִים לָהּ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת שֶׁהָיְתָה מִשְׁתַּמֶּשֶׁת בָּהֶם בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב לָהּ 'אֶת תִּהְיֶא יָתְבָא בְּבֵיתִי וּמִתַּזְנָא מִנִּכְסַי'. **אָמְרָה** הָאַלְמָנָה **אִי אֶפְשִׁי לָזוּז מִבֵּית אַבָּא** וְאֵינִי רוֹצָה לָגוּר עִמָּכֶם בְּבֵית בַּעְלִי, **יְכוֹלִים הַיְּורְשִׁים לוֹמַר לָהּ, אִם אַתְּ גָּרָה אֶצְלֵנוּ יֵשׁ לִיךְ מְזוֹנוֹת, וְאִם אֵין אַתְּ אֶצְלֵנוּ אֵין לִיךְ מְזוֹנוֹת,** לְפִי שֶׁבִּרְכַּת הַבַּיִת מְרֻבָּה יוֹתֵר כְּכָל שֶׁמְּרֻבִּים בְּנֵי הַבַּיִת. אֲבָל **אִם הָיְתָה טוֹעֶנֶת** וְנוֹתֶנֶת טַעַם לְכָךְ שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה לָגוּר עִמָּם, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא יַלְדָּה וְהֵן יְלָדִים** וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּבוֹאוּ לִידֵי עֲבֵרָה, **זָנִין אוֹתָהּ** וְאַף שֶׁהִיא **בְּבֵית אָבִיהָ:** **מִשְׁנָה ד גְּבִיַּת כְּתֻבָּה עַד אַחַר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה: כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ** וְנִזּוֹנֶת מִנִּכְסֵי הַיְּתוֹמִים, **גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ לְעוֹלָם** - יְכוֹלָה לִגְבּוֹת אֶת כְּתֻבָּתָהּ בְּכָל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה. אֲבָל **כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ, גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ** כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה, **עַד** שֶׁיַּעַבְרוּ **עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים,** אֲבָל אַחֲרֵי זְמַן זֶה לֹא תִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ, מִשּׁוּם **שֶׁיֵּשׁ בָּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים** דֵּי זְמַן בְּכֹדֵי **שֶׁתְּתַעֲשֶׂה טוֹבָה כְּנֶגֶד כְּתֻבָּתָהּ** - שֶׁאוֹתָן טוֹבוֹת שֶׁעָשְׂתָה לִשְׁכֵנוֹתֶיהָ אוֹ לָעֲנִיִּים שֶׁנָּתְנָה לָהֶם לֶחֶם וּמָלַח מִנִּכְסֵי הַיְּתוֹמִים, שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, יִצְטָרְפוּ לִסְכוּם הַשָּׁוֶה לְעֶרֶךְ כְּתֻבָּתָהּ, אֲלוּ **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר**

משניות

מסכת כתובות פרק יג

שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לְהֶפֶךְ, כָּל זְמַן שֶׁהִיא **בְּבֵית בַּעְלָהּ, גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ לְעוֹלָם,** שֶׁאֵין לְהוֹכִיחַ מִשְּׁתִיקָתָהּ שֶׁהִיא מוֹחֶלֶת עַל הַכְּתֻבָּה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם מְכַבְּדִים אוֹתָהּ בְּבֵיתָם הִיא מִתְבַּיֶּשֶׁת לְמְחוֹת עַל כְּתֻבָּתָהּ. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהִיא **בְּבֵית אָבִיהָ, גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים,** אַף אִם עָבַר זְמַן זֶה וְלֹא תָּבְעָה כְּתֻבָּתָהּ, מוּכָח שֶׁמְּחֲלָה עַל כְּתֻבָּתָהּ. וְאִם **מֵתָה, יוֹרְשֶׁיהָ מַזְכִּירִין** - צְרִיכִים לְתְבֹּעַ **כְּתֻבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים,** וְגוֹבִים אֶת כְּתֻבָּתָהּ [בְּאֹפֶן שֶׁקָּדֶם מוֹתָהּ נִשְׁבָּעָה שֶׁלֹּא גָּבְתָה כְּתֻבָּתָהּ (רֹאשׁ לעיל פ"י מ"א)], וְאִם לֹא תָּבְעוּ הֲרֵי מָחֲלוּ עַל כְּתֻבָּתָהּ:

פֶּרֶק יג דִּין בַּעַל שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם, וְאִשְׁתּוֹ תּוֹבַעַת מְזוֹנוֹת מִנְּכָסָיו, אוֹ אָדָם אַחֵר פָּרְנָסָהּ וְתוֹבֵעַ אֶת הוֹצָאוֹתָיו מֵהַבַּעַל, וְכֵן מְזוֹנוֹת הַבָּנוֹת אַחַר מוֹת אֲבִיהֶן בִּנְכָסִים מוּעָטִים. וְאַגַּב זֶה דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁאָמְרוּ שְׁנֵי דַּיָּנֵי גְּזֵרוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם וְנֶחְלְקוּ חֲכָמִים עֲלֵיהֶם. וְכֵן יִתְבָּאֲרוּ הָאֻמָּנִים שֶׁבָּהֶם יָכוֹל אוֹ לֹא יָכוֹל הַבַּעַל לָכֹף אֶת אִשְׁתּוֹ לָגוּר עִמּוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, וְתַשְׁלוּם דְּמֵי הַכְּתֻבָּה כְּשֶׁשְּׁוִי מַטְבְּעוֹת מָקוֹם הַנְּשׂוּאִין וְהַגֵּרוּשִׁין שׁוֹנֶה:

מִשְׁנָה א תְּבִיעַת מְזוֹנוֹת מִנִּכְסֵי בַּעַל שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם: שְׁנֵי דַּיָּנֵי גְּזֵרוֹת [-דַּיָּנִים שֶׁהִתְמַנּוּ לִגְזֹר קְנָסוֹת עַל גַּזְלָנִים] **הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם,** אַדְמוֹן **וְחָנָן בֶּן אֲבִישָׁלוֹם. חָנָן אוֹמֵר שְׁנֵי דְּבָרִים** שֶׁאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לְדָבָרָיו, **וְאַדְמוֹן אוֹמֵר שִׁבְעָה** דְּיָנִים שֶׁבָּהֶם נֶחְלְקוּ עָלָיו חֲכָמִים. הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן שֶׁאָמַר חָנָן: **מִי שֶׁהָלַךְ לְמִדְינַת הַיָּם וְאִשְׁתּוֹ תּוֹבַעַת מְזוֹנוֹת** מִנְּכָסָיו, שֶׁטּוֹעֶנֶת שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר לָהּ כְּדֵי מְזוֹנוֹתֶיהָ. **חָנָן אוֹמֵר,** הֲרֵי זוֹ גּוֹבָה מִנְּכָסָיו, **וְתִשְׁבַּע בַּסּוֹף** - כְּשֶׁתָּבוֹא אַחַר מוֹת בַּעְלָהּ לִגְבּוֹת אֶת כְּתֻבָּתָהּ [וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם: כְּשֶׁיַּחְזֹר בַּעְלָהּ וְיַכְחִישׁ אֶת דְּבָרֶיהָ וְיֹאמַר שֶׁהֵנִיחַ לָהּ מְזוֹנוֹת], תִּשָּׁבַע שֶׁאֵין בְּיָדָהּ מִנְּכָסָיו, **וְלֹא תִשָּׁבַע בַּתְּחִלָּה** - וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְהִשָּׁבַע בְּשָׁעַת גְּבִיַּת הַמְּזוֹנוֹת [וְדַוְקָא אַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מִשָּׁעָה שֶׁהָלַךְ, אַךְ קֹדֶם לָכֵן אֵין נוֹתְנִים לָהּ מְזוֹנוֹת, שֶׁחֲזָקָה שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ בֵּיתוֹ רֵיקָן וְהוֹלֵךְ, וּמִן הַסְּתָם הִשְׁאִיר בִּרְשׁוּתָהּ מְזוֹנוֹת לִשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים]. **נֶחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ, תִּשָּׁבַע** גַּם **בַּתְּחִלָּה** וְגַם **בַּסּוֹף. אָמַר רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס כְּדִבְרֵיהֶם** שֶׁל בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים. **אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יָפָה אָמַר חָנָן,** שֶׁלֹּא **תִשָּׁבַע אֶלָּא בַּסּוֹף:**

מִשְׁנָה ב פּוֹרֵעַ חוֹב שֶׁחִבְּרוּ חַיָּב לְאַחֵר: הַדָּבָר הַשֵּׁנִי שֶׁאָמַר חָנָן: **מִי שֶׁהָלַךְ לְמִדְינַת הַיָּם,** וְטָעֲנָה הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר לָהּ בַּעְלָהּ מְזוֹנוֹת, **וְעָמַד** אָדָם **אֶחָד וּפָרַע אֶת אִשְׁתּוֹ,** בְּלֹא שֶׁאָמַר לוֹ הַבַּעַל לַעֲשׂוֹת כֵּן [וְאַף הָאִשָּׁה לֹא אָמְרָה לוֹ שֶׁיִּלְוֶה לָהּ מְזוֹנוֹת אֵלּוּ], וַעֲתָה תּוֹבֵעַ הַמְפָרְנֵס אֶת כַּסְפּוֹ מֵהַבַּעַל, בְּטַעֲנָה שֶׁפָּרַע אֶת חוֹבוֹ לְאִשְׁתּוֹ. **חָנָן אוֹמֵר, אֵבֶד הַמְפָרְנֵס אֶת מְעוֹתָיו,** וְאֵין הַבַּעַל חַיָּב לְמִי שֶׁלֹּא הִשְׁאִיל לוֹ מְאוּמָה, לְפִי שֶׁפְּרִיעַת חוֹב אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת קַבָּלַת הֶנְאָה, אֶלָּא רַק מְנִיעַת נָזָק. **נֶחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ, יִשָּׁבַע** הַמְפָרְנֵס **כַּמָּה הוֹצִיא** בְּפַרְנָסַת הָאִשָּׁה, **וְיִטֹּל** מִן הַבַּעַל, שֶׁלְּדִעָתָם פְּרִיעַת חוֹב נֶחְשֶׁבֶת כְּקַבָּלַת הֶנְאָה. **אָמַר רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס כְּדִבְרֵיהֶם** שֶׁל בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים. **אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יָפָה אָמַר חָנָן,** שֶׁאֵין הַבַּעַל חַיָּב לַמְפָרְנֵס, וְהַמְפָרְנֵס הוּא כְּמִי שֶׁהִנִּיחַ אֶת **מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי** [אָמְנָם אִם הָאִשָּׁה אָמְרָה לוֹ שֶׁיִּלְוֶה לָהּ מְזוֹנוֹת אֵלּוּ, אֲזַי הָאִשָּׁה תּוֹבַעַת אֶת הַמְּזוֹנוֹת מִבַּעְלָהּ, וּמַחֲזִירָה אֶת חוֹבָהּ לַמְפָרְנֵס. וְאִם הַבַּעַל מַכְחִישׁ וְטוֹעֵן שֶׁהִנִּיחַ לָהּ מְזוֹנוֹת, נִשְׁבָּע עַל כָּךְ וְנִפְטָר, וְהִיא חַיֶּבֶת אֶת פִּרְעוֹן הַחוֹב לַמְפָרְנֵס, וּתְשַׁלֵּם לוֹ אַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ אוֹ תִּתְאַלְמֵן]:

מִשְׁנָה ג חֶלְקַת נִכְסֵי הַמֵּת בֵּין הַיּוֹרְשִׁים לִמְזוֹנוֹת הַבָּנוֹת: אַדְמוֹן **אוֹמֵר שִׁבְעָה** דְּבָרִים, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶחְלְקוּ חֲכָמִים. הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן: **מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים** שֶׁהִנִּיחַ **מְרֻבִּין,** וְיֵשׁ בָּהֶם כְּדֵי לְפַרְנֵס אֶת הַבָּנוֹת וְהַבָּנִים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ [וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם: שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּדֵי לְפַרְנְסָם עַד שֶׁיִּבָּגְרוּ הַבָּנוֹת], **הַבָּנִים יוֹרְשִׁים** אֶת כָּל הַנְּכָסִים, **וְהַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת** מִן הַבָּנִים. **וּבִנְכָסִים מוּעָטִים** - שֶׁאֵינָם מַסְפִּיקִים לָכָךְ, **הַבָּנוֹת יְזוֹנוּ** - יִטְלוּ אֶת מְזוֹנוֹתֵיהֶן מֵהַנְּכָסִים, **וְהַבָּנִים** יְקַבְּלוּ אֶת שְׁאֵרִית הַיְרֻשָּׁה, וּכְשֶׁיִּכָּלֶה חֶלְקָם יְחַזְּרוּ **עַל הַפְּתָחִים** לְצָרְכֵי מְזוֹנוֹתֵיהֶם. אַדְמוֹן **אוֹמֵר,** וְכִי **בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר,** וְכִחֵי יָפָה מִכֹּחַ הַבָּנוֹת בִּנְכָסִים מְרֻבִּים, **הִפְסַדְתִּי,** וְקִבַּלְתִּי חֵלֶק קָטָן מִן הַבָּנוֹת בִּנְכָסִים מוּעָטִים. **אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל,** רוֹאֶה **אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן** - דְּבָרָיו נִרְאִים בְּעֵינַי: **מִשְׁנָה ד 'הוֹדָאָה בְּמִקְצָת הַטַּעֲנָה' בְּטָעֲנוּ כַּדַּי שֶׁמֶן וְהוֹדָה בְּכַדִּים:** הַדָּבָר הַשֵּׁנִי: אָדָם **הַטּוֹעֵן אֶת חֲבֵרוֹ,** שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ **כַּדֵּי שֶׁמֶן, וְהוֹדָה חֲבֵרוֹ בַּקַּנְקַנִּים** וְכָפַר בַּשֶּׁמֶן, כְּלוֹמַר שֶׁהוֹדָה שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ קַנְקַנִּים רֵיקִים. **אַדְמוֹן אוֹמֵר,** בִּתְבִיעַת 'כַּדֵּי שֶׁמֶן' כְּלוּלִים הֵן הַשֶּׁמֶן וְהֵן הַכַּדִּים, **וְהוֹאִיל וְהוֹדָה בְּמִקְצָת** מִן **הַטַּעֲנָה,** שֶׁהוֹדָה עַל הַקַּנְקַנִּים וְכָפַר בַּשֶּׁמֶן, **יִשָּׁבַע** כְּדִין מוֹדֶה בְּמִקְצָת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין זוֹ הוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה,** כִּי הַתְּבִיעָה הָיְתָה רַק עַל שֶׁמֶן בִּשְׁעוּר כָּךְ וְכָךְ כַּדִּים, אַךְ לֹא כָּלְלָה אֶת הַכַּדִּים עַצְמָם, וּכְשֶׁהוֹדָה זֶה עַל הַקַּנְקַנִּים, נִמְצָא שֶׁלֹּא הוֹדָה כְּלָל עַל הַתְּבִיעָה, וְאֵין כָּאן הוֹדָאָה בְּמִקְצָת. **אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן:**

מִשְׁנָה ה אָב שֶׁהִתְחַיֵּב מָמוֹן לְחֲתָנוֹ וּפָשַׁט אֶת הָרֶגֶל: הַדָּבָר הַשְּׁלִישִׁי: **הַפּוֹסֵק** לָתֵת בִּנְדוּנְיַת בִּתּוֹ **מָעוֹת לַחֲתָנוֹ** - אֵרוּס בִּתּוֹ, **וּפָשַׁט לוֹ אֶת הָרֶגֶל,** כְּאוֹמֵר לוֹ בְּדָרְךְ בְּדִיחוּת, טַל טִיט וְאָבָק שֶׁתַּחַת רַגְלַי, וְאֵינִי רוֹצֶה לְקַיֵּם אֶת הִתְחַיְּבוּתִי [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים: כְּאוֹמֵר לוֹ 'תְּלֵה אוֹתִי בְּרַגְלַי', שֶׁאֵין לִי מַה לָּתֵת לְךָ. וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ: שֶׁהָלַךְ לְדָרְךְ רְחוֹקָה], **תַּשֵּׁב** הָאֵרוּסָה עֲגוּנָה **עַד שֶׁיַּלְבִּין** שְׂעַר **רֹאשׁוֹ,** וְאֵין הֶחָתָן מְחֻיָּב לֹא לְשֵׁאתָהּ וְלֹא לְגָרְשָׁהּ. **אַדְמוֹן אוֹמֵר, יְכוֹלָה הִיא** הַכַּלָּה **שֶׁתֹּאמַר** לָחָתָן, **אִלּוּ אֲנִי פְּסַקְתִּי לְעַצְמִי** הִתְחַיְּבוּת זוֹ, וְלֹא עָמַדְתִּי בָּהּ, דִּין הוּא שֶׁאֵשֵׁב **עַד שֶׁיַּלְבִּין** שְׂעַר **רֹאשִׁי.** אֲבָל **עַכְשָׁיו, שֶׁאַבָּא פָּסַק עָלַי** וְלֹא אֲנִי הִמְתְחַיַּבְתִּי, **מָה אֲנִי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת,** וְאֵין אֲנִי אַחֲרַאי לַעֲמֹד בְּהִתְחַיְּבוּת זוֹ, וְלָכֵן **אוֹ כְּנֹס** אוֹתִי בְּנִשּׂוּאִין **אוֹ פְּטֹר** אוֹתִי בְּגֵט. **אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן:**

מִשְׁנָה ו מְעַרְעֵר עַל שָׂדֶה שֶׁחָתַם עַל שְׁטָר הַמּוֹכִיחַ שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ: הַדָּבָר הָרְבִיעִי: **הָעוֹרֵר** [-הַמְעָרְעֵר] **עַל הַשָּׂדֶה** שֶׁבְּיַד חֲבֵרוֹ, בְּטַעֲנָה שֶׁהִיא נִגְזְלָה מִמֶּנּוּ, וְהַגּוֹזְלָן מְכָרָהּ לְנִתְבָּע זֶה, **וְהוּא** [-הַמְעָרְעֵר] עַצְמוֹ **חָתוּם עָלֶיהָ** - עַל שְׁטַר מְכִירַת הַשָּׂדֶה לַנִּתְבָּע **בְּעֵד** - כְּאֶחָד מֵעֵדֵי הַשְּׁטָר. **אַדְמוֹן אוֹמֵר,** אֵין חֲתִימָתוֹ חֲשׁוּבָה כְּהוֹדָאָה שֶׁאֵין הַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ, **שֶׁיָּכוֹל הוּא שֶׁיֹּאמַר,** שֶׁחָתַם עַל מִקָּח זֶה כִּי רָצָה שֶׁתֵּצֵא הַקַּרְקַע מִיָּד הַגַּזְלָן לְקוֹנֶה זֶה, שֶׁכֵּן **הַשֵּׁנִי** [-הַקּוֹנֶה, הַנִּתְבָּע] **נוֹחַ לִי** לָדוּן עִמּוֹ, **וְהָרִאשׁוֹן** [-הַמּוֹכֵר, הַגַּזְלָן] **קָשֶׁה הֵימֶנּוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** חֲתִימָתוֹ כְּעֵד הֲרֵי הִיא רְאָיָה שֶׁאֵין הַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ, **וְאִבֵּד אֶת זְכוּתוֹ** לִתְבֹּעַ אֶת הַשָּׂדֶה. וְאִם הַתּוֹבֵעַ **עָשָׂאהּ** [-לְשָׂדֶה זוֹ שֶׁהוּא מְעַרְעֵר עָלֶיהָ] **סִימָן** כְּגִבּוֹל לְאָדָם **אַחֵר,** כְּגוֹן שֶׁחָתַם עַל שְׁטַר מְכִירַת שָׂדֶה אַחֶרֶת הַגּוֹבֶלֶת בְּשָׂדֶה זוֹ, וְכָתוּב בָּהּ שֶׁגְּבוּל פְּלוֹנִי שֶׁל הַשָּׂדֶה גּוֹבֵל בְּשָׂדֶה שֶׁל אָדָם פְּלוֹנִי, הֲרֵי יֵשׁ רְאָיָה מֵחֲתִימָתוֹ שֶׁשָּׂדֶה זוֹ הִיא שֶׁל אָדָם פְּלוֹנִי וְלֹא שֶׁלּוֹ, **וְאִבֵּד** הַתּוֹבֵעַ **אֶת זְכוּתוֹ** בְּשָׂדֶה זוֹ. וּבְאֹפֶן זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'הַשֵּׁנִי נוֹחַ לִי', שֶׁהֲרֵי לֹא זוֹ הַשָּׂדֶה הַנִּמְכֶּרֶת. [וְאִם חָתוּם כְּדַיָּן, לְדַעַת כֻּלָּם לֹא אִבֵּד זְכוּתוֹ, שֶׁהֲרֵי דַּיָּן הַחוֹתֵם עַל קִיּוּם שְׁטָר, צָרִיךְ לְהַכִּיר רַק אֶת הַחֲתִימוֹת, וּכְלָל אֵינוֹ צָרִיךְ לָדַעַת מַה כָּתוּב בַּשְּׁטָר]:

המבוארות

מסכת כתובות פרק יג

שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ, גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ לְעוֹלָם. כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ, גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים. מֵתָה, יוֹרְשֶׁיהָ מַזְכִּירִין כְּתֻבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים:

פרק יג א שְׁנֵי דַּיָּנֵי גְּזֵרוֹת הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, אַדְמוֹן וְחָנָן בֶּן אֲבִישָׁלוֹם. חָנָן אוֹמֵר שְׁנֵי דְּבָרִים, אַדְמוֹן אוֹמֵר שִׁבְעָה. מִי שֶׁהָלַךְ לְמִדְינַת הַיָּם וְאִשְׁתּוֹ תּוֹבַעַת מְזוֹנוֹת, חָנָן אוֹמֵר, תִּשָּׁבַע בַּסּוֹף וְלֹא תִשָּׁבַע בַּתְּחִלָּה. נֶחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ, תִּשָּׁבַע בַּתְּחִלָּה וּבַסּוֹף. אָמַר רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס כִּדְבְרֵיהֶם. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יָפָה אָמַר חָנָן, לֹא תִשָּׁבַע אֶלָּא בַּסּוֹף: **ב** מִי שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם וְעָמַד אֶחָד וּפָרַע אֶת אִשְׁתּוֹ, חָנָן אוֹמֵר, אִבֵּד אֶת מְעוֹתָיו. נֶחְלְקוּ עָלָיו בְּנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ, יִשָּׁבַע כַּמָּה הוֹצִיא וְיִטֹּל. אָמַר רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס כִּדְבְרֵיהֶם. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יָפָה אָמַר חָנָן, הִנִּיחַ מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי: **ג** אַדְמוֹן אוֹמֵר שִׁבְעָה, מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּין, הַבָּנִים יוֹרְשִׁים וְהַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת. וּבִנְכָסִים מוּעָטִים, הַבָּנוֹת יְזוֹנוּ וְהַבָּנִים יְחַזְּרוּ עַל הַפְּתָחִים. אַדְמוֹן אוֹמֵר, בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר, הִפְסַדְתִּי. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן: **ד** הַטּוֹעֵן אֶת חֲבֵרוֹ כַּדֵּי שֶׁמֶן, וְהוֹדָה בַּקַּנְקַנִּים, אַדְמוֹן אוֹמֵר, הוֹאִיל וְהוֹדָה בְּמִקְצָת הַטַּעֲנָה, יִשָּׁבַע. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין זוֹ הוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן: **ה** הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וּפָשַׁט לוֹ אֶת הָרֶגֶל, תֵּשֵׁב עַד שֶׁיַּלְבִּין רֹאשׁוֹ. אַדְמוֹן אוֹמֵר, יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר, אִלּוּ אֲנִי פָּסַקְתִּי לְעַצְמִי, אֵשֵׁב עַד שֶׁיַּלְבִּין רֹאשִׁי, מָה אֲנִי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת, אוֹ כְּנֹס אוֹ פְּטֹר. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן: **ו** הָעוֹרֵר עַל הַשָּׂדֶה וְהוּא חָתוּם עָלֶיהָ בְּעֵד, אַדְמוֹן אוֹמֵר, (יָכוֹל הוּא שֶׁיֹּאמַר) הַשֵּׁנִי נוֹחַ לִי, וְהָרִאשׁוֹן קָשֶׁה הֵימֶנּוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִבֵּד אֶת זְכוּתוֹ. עָשָׂאהּ סִימָן לְאַחֵר, אִבֵּד אֶת זְכוּתוֹ:

מִשְׁנָה ז אָדָם שֶׁהָדַּרְתּוֹ לְשָׂדֵהוּ אֲבָדָה: הַדָּבָר הַחֲמִישִׁי: **מִי שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם,** וְהָיְתָה לוֹ שָׂדֶה הַמֻּקָּפֶת מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ בְּשָׂדוֹת שֶׁל אָדָם אֶחָד שֶׁקְּנָאָן מֵאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים, **וְאָבְדָה הַדָּרָךְ** הַמּוֹלִיכָה **לְשָׂדֵהוּ,** כְּשֶׁהָיָה בִּמְדִינַת הַיָּם, כִּי בַּעַל הַשָּׂדוֹת מִסָּבִיב הֶחֱזִיק בָּהּ. **אַדְמוֹן אוֹמֵר,** נוֹטֵל אֶת דַּרְכּוֹ מִמָּה נַפְשָׁךְ, כֵּיוָן שֶׁכָּל הַשָּׂדוֹת שַׁיָּכוֹת לְאָדָם אֶחָד, **וְיֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ** הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר, שֶׁכָּיָון שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהִי דַּרְכּוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶלָּא אֶת הַדֶּרֶךְ הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** יָכוֹל בַּעַל הַשָּׂדוֹת לוֹמַר לוֹ, אִם שׁוֹתֵק אַתָּה, מוּטָב, וְאִם לֹא, הֲרֵינִי מַחֲזִיר אֶת שְׁטַר הַקְּנִיָּה לְאַרְבַּעַת הַמּוֹכְרִים, וְאָז לֹא תּוּכַל לְתָבְעָ אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ קְצָרָה, כִּי כָּל אֶחָד מֵהֶם יְדֵחֶה אוֹתְךָ שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה דַּרְכְּךָ בַּשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ, וְלָכֵן לֹא יִגְבֶּה מִבַּעַל הַשָּׂדוֹת, אֶלָּא **יִקְנֶה לוֹ דֶּרֶךְ** מִן הַנִּפְתָּבָע, וַאֲפִלּוּ הוּא מוֹכְרָהּ לוֹ **בְּמֵאָה מָנֶה,** שֶׁהוּא סָכוּם גָּדוֹל מְאֹד, **אוֹ יִפְרַח** [-יַעוּף] **בָּאֲוִיר** לְשָׂדֵהוּ, וְאֵין לוֹ זְכוּת לַעֲבֹר בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ לְלֹא רְשׁוּתוֹ. [וְאִם הַשָּׂדוֹת מִתְחִלָּה הָיוּ שֶׁל אָדָם אֶחָד, לְדַעַת כֻּלָּם גּוֹבֶה דֶּרֶךְ קְצָרָה מִמָּה נַפְשָׁךְ. וְאִם הַשָּׂדוֹת אַף עַתָּה שֶׁל אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים, לֹא יִגְבֶּה כְּלוּם, שֶׁכָּל אֶחָד דּוֹחֵהוּ שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה לוֹ דֶּרֶךְ בְּשָׂדֶה זוֹ]:

מִשְׁנָה ח תְּבִיעַת חוֹב כְּשֶׁמְּכָר הַמִּלְוֶה לַלֹּוֶה קַרְקַע: הַדָּבָר הַשִּׁשִּׁי: **הַמּוֹצִיא שְׁטַר חוֹב עַל חֲבֵרוֹ,** שֶׁחֲבֵרוֹ לָוָה מִמֶּנּוּ מָעוֹת, וְהַלָּה - הַנִּתְבָּע **הוֹצִיא** כְּנֶגְדּוֹ שְׁטַר שֶׁבּוֹ מִפֹּרָשׁ **שֶׁמָּכַר לוֹ** הַתּוֹבֵעַ **אֶת הַשָּׂדֶה** שֶׁלּוֹ, לְאַחַר זְמַן פְּרָעוֹן הַחוֹב. **אַדְמוֹן אוֹמֵר,** בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִים קוֹדֶם אֶת שְׁטַר הַמְּכִירָה וְאַחַר כָּךְ נוֹתְנִים אֶת הַדָּמִים, **יָכוֹל הוּא** הַנִּתְבָּע, קוֹנֶה הַשָּׂדֶה, **שֶׁיֹּאמַר** לַתּוֹבֵעַ, **אִלּוּ הָיִיתִי חַיָּב לְךָ** כְּפִי שֶׁכָּתוּב בִּשְׁטַר הַהַלְוָאָה שֶׁהוֹצֵאתָ, הֲרֵי הָיָה **לְךָ לְהַפְרַע אֶת** הַחוֹב **שֶׁלְּךָ כְּשֶׁמְּכַרְתָּ לִי אֶת הַשָּׂדֶה,** שֶׁהָיָה לְךָ לִמְסֹר מוֹדָעָה קוֹדֶם הַמְּכִירָה שֶׁאֵינְךָ מוֹכֵר לִי אֶלָּא כְּדֵי לִתְפֹּס אֶת הַדְּמִים שֶׁאָתָּן עֲבוּר הַשָּׂדֶה תְּמוּרַת הַחוֹב, וְהָיָה לְךָ לִתְפֹּס אֶת הַדְּמִים וְלֹא לָתֵת לִי אֶת הַשָּׂדֶה. וּמִכֹּחַ שֶׁמָּכַרְתָּ לִי אֶת הַשָּׂדֶה, מוּכָח שֶׁאֵינִי חַיָּב לְךָ, וּשְׁטָרְךָ פָּרוּעַ אוֹ מְזֻיָּף. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין בְּטַעֲנָתוֹ בְּמִקּוֹם מְגוּרִים שָׁוֶה לְמַה שֶּׁגָּרָה בּוֹ, כְּגוֹן **מֵעִיר לְעִיר, וּמִכְּרַךְ** - אוֹ מִכְּרַךְ **לִכְרַךְ. אֲבָל בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ, מוֹצִיאִין מֵעִיר** אַחַת **לְעִיר** אַחֶרֶת, **וּמִכְּרַךְ לִכְרַךְ, אֲבָל לֹא** מוֹצִיאִין אוֹתָהּ עַל כָּרְחָהּ אַף בְּאוֹתָהּ אָרֶץ **מֵעִיר לִכְרַךְ,** שֶׁיְּכוֹלָה לִטְעֹן שֶׁהַמְּגוּרִים בַּכְּרַךְ קָשִׁים לָהּ, שֶׁהַכֹּל מִתְיַשְּׁבִים שָׁם וְהַבָּתִּים קְרוֹבִים זֶה לָזֶה וְאֵין שָׁם אֲוִיר, **וְלֹא** - וְכֵן לֹא **מִכְּרַךְ לְעִיר,** שֶׁיְּכוֹלָה לִטְעֹן שֶׁהַיְשִׁיבָה בָּעִיר קָשָׁה עָלֶיהָ כִּי רְצוֹנָהּ לָגוּר בִּכְרַךְ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁוָקִים וְכָל דָּבָר מָצוּי בּוֹ. [וְאִם בֶּן אָרֶץ אַחַת נָשָׂא בַּת אָרֶץ אַחֶרֶת, כּוֹפָה אוֹתָהּ לָבוֹא לָגוּר עִמּוֹ בְּאַרְצוֹ, שֶׁעַל דַּעַת כֵּן נְשָׂאָהּ. וְכֵן מוֹצִיאִין מֵעִיר שֶׁרֻּבָּהּ נָכְרִים לְעִיר שֶׁרֻּבָּהּ יִשְׂרְאֵל, וְאֵין מוֹצִיאִין מֵעִיר שֶׁרֻּבָּהּ יִשְׂרְאֵל לְעִיר שֶׁרֻּבָּהּ נָכְרִים].

**ז מִי שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם וְאָבְדָה דַּרְכּוֹ שָׂדֵהוּ, אַדְמוֹן אוֹמֵר, יֵלֵךְ בַּקְּצָרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִקְנֶה לוֹ דֶּרֶךְ בְּמֵאָה מָנֶה, אוֹ יִפְרַח בָּאֲוִיר: ח הַמּוֹצִיא שְׁטַר חוֹב עַל חֲבֵרוֹ, וְהָלָה הוֹצִיא שֶׁמָּכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה, אַדְמוֹן אוֹמֵר, יָכוֹל הוּא שֶׁיֹּאמַר, אִלּוּ הָיִיתִי חַיָּב לְךָ, הָיָה לְךָ לְהַפְרַע אֶת שֶׁלְּךָ כְּשֶׁמָּכַרְתָּ לִי אֶת הַשָּׂדֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה הָיָה פִּקֵּחַ שֶׁמָּכַר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְמַשְׁכֵּן: ט שְׁנַיִם שֶׁהוֹצִיאוּ שְׁטַר חוֹב זֶה עַל זֶה, אַדְמוֹן אוֹמֵר, אִלּוּ הָיִיתִי חַיָּב לְךָ, כֵּיצַד אַתָּה לוֹוֶה מִמֶּנִּי: שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לִנְשׁוּאִין, יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל. אֵין מוֹצִיאִין מֵעִיר לְעִיר וּמִכְּרַךְ לִכְרַךְ. אֲבָל לֹא מֵעִיר לִכְרַךְ וְלֹא מִכְּרַךְ לְעִיר. מוֹצִיאִין מִנָּוֶה הָרַע לְנָוֶה הַיָּפֶה, אֲבָל לֹא מִנָּוֶה הַיָּפֶה לְנָוֶה הָרַע. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף לֹא מִנָּוֶה רַע לְנָוֶה יָפֶה, מִפְּנֵי שֶׁהַנָּוֶה הַיָּפֶה בּוֹדֵק: יא הַכֹּל מַעֲלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין. הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם, וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין. אֶחָד הָאֲנָשִׁים וְאֶחָד הַנָּשִׁים. נָשָׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגֵרְשָׁהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נָשָׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגֵרְשָׁהּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נָשָׂא אִשָּׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְגֵרְשָׁהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נָשָׂא אִשָּׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְגֵרְשָׁהּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף נָשָׂא אִשָּׁה בְּקַפּוֹטְקִיָּא, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת קַפּוֹטְקִיָּא. נָשָׂא אִשָּׁה בְּקַפּוֹטְקִיָּא וְגֵרְשָׁהּ בְּקַפּוֹטְקִיָּא, נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת קַפּוֹטְקִיָּא:

סְלִיק מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת

אָדָם לֶאֱסֹר עַל עַצְמוֹ דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים לוֹ, בַּאֲכִילָה אוֹ בַּהֲנָאָה. וְעִקַּר הַנֶּדֶר יִתָּכֵן בְּאֶחָד מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל ג) 'אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר וְגוֹ' לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה', לְמַדְנוּ שֶׁיָּכוֹל א. שֶׁיֹּאמַר בְּפֵרוּשׁ 'דָּבָר זֶה עָלַי'. ב. שֶׁיֹּאמַר 'נֶדֶר בְּהַתְפָּסָה'. וְהַתְפָּסָה מוֹעִילָה רַק כְּשֶׁמַּתְפִּיס בְּ'דָּבָר הַנָּדוּר', כְּלוֹמַר, בְּדָבָר שֶׁאסוּרוֹ בָּא עַל יְדֵי נֶדֶר, כְּמוֹ 'קָרְבָּן' שֶׁאסוּרוֹ בָּא עַל יְדֵי שֶׁהִקְדִּישׁוּהוּ לְקָרְבָּן, וְלֹא כְּשֶׁמַּתְפִּיס בְּ'דָּבָר הָאָסוּר', כְּלוֹמַר דָּבָר שֶׁאָסוּר בְּאִסּוּר תּוֹרָה וְלֹא מִכֹּחַ נֶדֶר. וְחִלּוּת הַנֶּדֶר חָלָה בַּחֵפֶץ הַנָּדוּר וְלֹא עַל הָאָדָם [וּבָזֶה שׁוֹנֶה נֶדֶר מִשְּׁבוּעָה, שֶׁבָּהּ נִשְׁבָּע אָדָם לַעֲשׂוֹת אוֹ לֹא לַעֲשׂוֹת דָּבָר, וְהַשְּׁבוּעָה חָלָה עָלָיו וְלֹא עַל הַדָּבָר]. אָדָם שֶׁנָּדַר נֶדֶר וּמִתְחָרֵט עַל נִדְרוֹ, יָכוֹל לָלֶכֶת לְחָכָם מֻמְחֶה אוֹ לִשְׁלֹשָׁה הֲדְיוֹטוֹת שֶׁיְּהֵירוּ לוֹ אֶת נִדְרוֹ, בְּאַחַת מִשְּׁתֵּי דְּרָכִים: א. 'חֲרָטָה' - שֶׁיִּתְחָרֵט עַל כָּךְ שֶׁנָּדַר וּכְגוֹן שֶׁטּוֹעֵן שֶׁנָּדַר מִתּוֹךְ כַּעַס. ב. 'פְּתַח' - שֶׁאֵינוֹ מִתְחָרֵט עַל כָּךְ שֶׁנָּדַר, אֶלָּא כְּעֵת הִתְבָּרֵר לוֹ דָּבָר שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ לֹא הָיָה נוֹדֵר, וְנִמְצָא שֶׁנָּדַר מֵחֲסָרוֹן יְדִיעָה, וַהֲרֵי זֶה כְּטָעוּת מֵעִקָּרוֹ וְהַנֶּדֶר בָּטֵל. מִלְּבַד הַתָּרַת הַנֶּדֶר עַל יְדֵי חָכָם, יֶשְׁנוֹ אֹפֶן נוֹסָף לְבַטּוּל נֶדֶר, וְהוּא, זְכוּת הָאָב לְהָפֵר נִדְרֵי בִּתּוֹ וּזְכוּת הַבַּעַל לְהָפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ, שֶׁהָאִשָּׁה נוֹדֶרֶת עַל דַּעַת שֶׁיִּתְרַצֶּה בְּכָךְ בַּעְלָהּ, וּבִימֵי נַעֲרוּתָהּ נוֹדֶרֶת עַל דַּעַת שֶׁיֻּתַּר לָהּ (גמרא עג: ורשב"א שם). אֶלָּא שֶׁהַהָפָרַת נֶדֶר מְבֻטֶּלֶת אֶת הַנֶּדֶר מִכָּאן וּלְהַבָּא, וְאִלּוּ הַתָּרַת עוֹקֶרֶת אֶת הַנֶּדֶר לְמַפְרֵעַ. וְעוֹד, שֶׁבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר רַק נִדְרֵי עִנּוּי נָפֶשׁ אוֹ דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ [וּבִדְיָן אָב נָחְלְקוּ הָרִאשׁוֹנִים, רְאֵה לְהַלָּן (פ"י מ"ח)], וְאִלּוּ הָחָכָם מַתִּיר אֶת כָּל סוּגֵי הַנְּדָרִים. גַּם בְּנַסָּח דִּבְרֵיהֶם יֵשׁ חִלּוּק, שֶׁאָב וּבַעַל אוֹמְרִים 'נֶדֶר זֶה מוּפָר לָךְ', וְחָכָם אוֹמֵר 'מֻתָּר לָךְ', וְאִם אָמַר הַבַּעַל בִּלְשׁוֹן הַתָּרָה אוֹ חָכָם בִּלְשׁוֹן הֲפָרָה, הַנֶּדֶר אֵינוֹ מֻתָּר. אִם מִי שֶׁזַּכַּאי בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ [הָאָב אוֹ הַבַּעַל], אָמַר בְּפִיו אוֹ בְּלִבּוֹ 'הֲרֵי נֶדֶר זֶה קַיָּם', אוֹ שֶׁעָבַר הַיּוֹם שֶׁבּוֹ שָׁמַע מֵהַנֶּדֶר וְלֹא הֵפֵר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וַהֲרֵי שְׁתִיקָתוֹ כַּהֲקָמַת הַנֶּדֶר, שׁוּב אֵין לַנֶּדֶר הֲפָרָה.

משניות

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק א-ב

מַסֶּכֶת נְדָרִים עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי הַנְּדָרִים, בַּלְּשׁוֹנוֹת שֶׁבָּהֶם יָכוֹל אָדָם לִנְדֹּר, וּבְכַוָּנַת הַלָּשׁוֹן שֶׁהוֹצִיא מִפִּיו - עַל פִּי הַכְּלָל 'בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם'. כְּמוֹ כֵן עוֹסֶקֶת הַמַּסֶּכֶת בְּסוּגֵי נְדָרִים שׁוֹנִים, וּבְדִינֵי מֻדָּר הֲנָאָה אוֹ מַאֲכָל מֻחְבָּרוֹ. פְּרָקֵי הַמַּסֶּכֶת הָאַחֲרוֹנִים עוֹסְקִים בְּדִינֵי הֲפָרַת נְדָרִים, הָאָב לְבִתּוֹ וְהַבַּעַל לְאִשְׁתּוֹ, וְכֵן בַּהֲפָרַת נְדָרִים לְנַעֲרָה הַמְאֹרָסָה, וּבְדִינֵי הַהֶתֵּרַת נְדָרִים, עַל יְדֵי חָכָם הַמּוֹצֵא פֶּתַח אוֹ חֲרָטָה:

פֶּרֶק א שִׁלשָׁה אֲפָנִים לַהֶחָלַת הַנֶּדֶר: בְּעִקַּר הַלָּשׁוֹן, בִּכְנוּיוֹ וּבְיָדוֹת: **מִשְׁנָה א** **דיין**

כִּנּוּיִים וְיָדוֹת: כָּל יְדוֹת נְדָרִים כִּנּוּיִים, כְּלוֹמַר כְּשֶׁאָדָם אֵינוֹ אוֹמֵר לְשׁוֹן גְּמוּר שֶׁל נֶדֶר, אֶלָּא רַק מַתְחִיל אֶת דְּבָרָיו, כְּאָדָם הָאוֹחֵז בְּיַד הַכְּלִי [וּבְאֶרוּ הַלְּשׁוֹנוֹת בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה], חָל הַנֶּדֶר כְּאִלּוּ פֵּרֵשׁ וְסִיֵּם אֶת דִּבְּרָיו. וְכֵן כָּל **כִּנּוּיֵי נְדָרִים** - לְשׁוֹנוֹת שֶׁמְּכַנִּים בָּהֶם נְדָרִים הֲרֵי הֵם **כִּנּוּיֵי נְדָרִים** - כְּעִקַּר לְשׁוֹן נְדָרִים, וְנִדְרוֹ חָל, כְּאִלּוּ אָמַר לְשׁוֹן נֶדֶר גָּמוּר. וְכֵן **כִּנּוּיֵי חֲרָמִים כַּחֲרָמִים** - כְּעִקַּר לְשׁוֹן חֲרָמִים, כְּאִלּוּ אָמַר 'עָלַי חֶרֶם'. וְכֵן כִּנּוּיֵי **שְׁבוּעוֹת כִּשְׁבוּעוֹת.** וְכִנּוּיֵי **נְזִירוּת כִּנְזִירוּת** [וְנִתְבָּאֲרוּ כָּל לְשׁוֹנוֹת הַכִּנּוּיִים לְהָלָן (מ"ב)]. וְהַנּוֹדֵר בִּ'יָדוֹת נְדָרִים' הוּא, **הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, מֻדָּרַנִי** [-מֻדָּר אֲנִי] **מִמֶּךָּ,** אוֹ **מֻפְרָשַׁנִי** [-מֻפְרָשׁ אֲנִי] **מִמֶּךָּ,** אוֹ **מְרֻחָקַנִי** [-מְרֻחָק אֲנִי] **מִמֶּךָּ,** וְהוֹסִיף וְאָמַר בְּכָל אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת אֵלּוּ **שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לָךְ,** אוֹ **שֶׁאֵינִי טוֹעֵם לָךְ** [כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'מֻפְרָשַׁנִי שֶׁאֵינִי טוֹעֵם לָךְ']. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ לְשׁוֹן אִסּוּר אוֹ קָרְבָּן, **אָסוּר** לֶאֱכֹל אוֹ לִטְעֹם מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, מִדִּין יָד, כְּאִלּוּ הִשְׁלִים דִּבָּרָיו. [אֲבָל אִם אָמַר רַק 'מֻדָּרַנִי מִמְּךָ', אֵין כָּאן מַשְׁמָעוּת שֶׁל נֶדֶר, אֶלָּא שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יִדַּבֵּר עִמּוֹ, וְכֵן 'מֻפְרָשַׁנִי' מַשְׁמָעוֹ שֶׁלֹּא יִשָּׂא וְיִתֵּן עִמּוֹ, וּ'מְרֻחָקַנִי' מַשְׁמָעוֹ שֶׁלֹּא יֵשֵׁב בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו]. אִם אָמַר **'מְנֻדֶּה אֲנִי לָךְ** שֶׁאֵנִי אוֹכֵל לָךְ', אוֹ 'מְנֻדֶּה אֲנִי לְךָ שֶׁאֵנִי טוֹעֵם לָךְ', לְדַעַת חֲכָמִים אֵין בְּאֹפֶן זֶה לְשׁוֹן נֶדֶר אֶלָּא לְשׁוֹן נִדּוּי, וְאֵין הַנֶּדֶר חָל מִדִּין יָד, וְאִלּוּ **רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה חוֹכֵךְ** שְׁפָתָיו זוֹ בָּזוֹ וְלֹא אוֹסֵר בְּמִפְרָשׁ **בָּזֶה** - בְּדִין זֶה, אַךְ דַּעְתּוֹ נָטְתָה לְהַחְמִיר. אִם אָמַר **'כִּנְדָרֵי רְשָׁעִים'**, שֶׁאֵינָם חוֹשְׁשִׁים לַעֲבֹר עַל כָּל תְּאַחֵר וּלְהוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיהֶם, וְסִיֵּם 'נָזִיר וְקָרְבָּן וּשְׁבוּעָה אִם אֹכַל כָּכָר זוֹ', וַאֲכָלָהּ, הֲרֵי זֶה **נָדַר בְּנָזִיר** - קִבֵּל עַל עַצְמוֹ לִהְיוֹת נָזִיר, **וּבְקָרְבָּן** - וְחַיָּב גַּם לְהָבִיא קָרְבַּן עוֹלָה. **וּבִשְׁבוּעָה** - וְחַיָּב גַּם מַלְקוּת עַל שְׁבוּעַת בְּטוּי. אֲבָל אִם אָמַר **'כִּנְדָרֵי כְּשֵׁרִים' לֹא אָמַר כְּלוּם,** שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַכְּשֵׁרִים לִדֹּר אוֹ לְהִשָּׁבַע כְּלָל, וְעַל כָּרְחֵךְ שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁרוֹצֶה לִנְהֹג כְּמִנְהַג הַכְּשֵׁרִים שֶׁאֵינָם נוֹדְרִים. וְאִם אָמַר **כִּנְדָבוֹתָם,** כְּלוֹמַר שֶׁתְּחִלַּת דִּבָּרָיו הָיְתָה 'כִּנְדָבַת כְּשֵׁרִים'. אֲזַי **נָדַר** [-נָדַב] **בִּנְזִיר וּבִקְרָבָן,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה מִתְפָּרֶשֶׁת כַּוָּנָתוֹ לִנְדֹּר, שֶׁכֵּן גַּם כְּשֵׁרִים נוֹדְרִים לִפְעָמִים נְזִירוּת כְּדֵי לְהַפְרִישׁ אֶת עַצְמָם מֵאִסּוּר, וְכֵן נוֹדְבִים קָרְבָּן [וּנְדָבָה הִיא בְּאֹפֶן שֶׁאוֹמֵר 'בִּהֲמָה זוֹ קָרְבָּן', וְאִם אָבְדָה אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ, וְאִלּוּ נָדַר הוּא כְּשֶׁאוֹמֵר 'הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן', וּבְאֹפֶן זֶה חַיָּב לְהָבִיא קָרְבָּן אַחֵר, וְלָכֵן אֵין הַכְּשֵׁרִים נוֹדְרִים אֶלָּא רַק נוֹדְבִים, וּבְפֶתַח הָעֲזָרָה דִּוְקָא שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי תַּקָּלָה כְּשֶׁיִּשְׁהֶה אֶצְלָם הַקָּרְבָּן עַד הַקְרָבָתוֹ]. אֲבָל שְׁבוּעָה אֵין הַכְּשֵׁרִים נִשְׁבָּעִים כְּלָל, וְלָכֵן אֵינוֹ חַיָּב מַלְקוּת עַל שְׁבוּעַת בְּטוּי, אִם אָכַל אֶת הַכְּפָר: **מִשְׁנָה ב** **כִּנּוּיֵי נְדָרִים, חֲרָמִים, נְזִירוּת וּשְׁבוּעוֹת:** כִּנּוּיֵי נְדָרִים הֵם, **הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ 'קוֹנָם',** אוֹ **'קוֹנָח',** אוֹ **'קוֹנָס', הֲרֵי אֵלּוּ כִּנּוּיִין לְקָרְבָּן,** שֶׁכָּךְ מְכֻנִּים קָרְבָּן בִּלְשׁוֹנוֹת אֱמוֹת הָעוֹלָם, וְאִם אָמַר 'הֲרֵי עָלַי כְּכָר זֶה קוֹנָם' חָל הַנֶּדֶר כְּאִלּוּ הִתְפִּיס אֶת נִדְרוֹ בְּקָרְבָּן וְאָמַר 'כְּכָר זֶה עָלַי קָרְבָּן'. [וּרְאֵה תּוֹסְפוֹת רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר, לְטַעַם שֶׁנָּקַט הַתַּנָּא שֶׁאָמַר כֵּן 'לַחֲבֵרוֹ']. אָמַר 'חֵרֶךְ', 'חֵרֶךְ', 'חֵרֶךְ', **הֲרֵי אֵלּוּ כִּנּוּיִין לְחֵרֶם,** וְאִם אָמַר 'דָּבָר זֶה עָלַי חֵרֶךְ, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אָמַר 'עָלַי חֶרֶם'. אָמַר **'נָזִיק', 'נָזִיחַ', 'פָּזִיחַ', הֲרֵי אֵלּוּ כִּנּוּיִין לִנְזִירוּת,** וְאִם אָמַר 'הֲרֵינִי נָזִיק', הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אָמַר 'הֲרֵינִי נָזִיר'. אָמַר **'שְׁבוּתָה** שֶׁלֹּא אֹכַל', אוֹ **'שְׁקוּקָה** שֶׁלֹּא אֹכַל', אוֹ **נָדַר** [-נִשְׁבַּע] **בְּמוֹתָא** - קִצּוּר שֶׁל הַמִּלָּה 'מוֹמָתָא', שֶׁהִיא 'שְׁבוּעָה' בַּאֲרָמִית, וְאָמַר 'מוֹתָא שֶׁלֹּא אֹכַל', **הֲרֵי אֵלּוּ כִּנּוּיִין לִשְׁבוּעָה:** **מִשְׁנָה ג** **הַמְּרַמְּזִים לְקָרְבָּן:** **הָאוֹמֵר 'לֹא חֵלִין לֹא לָךְ'** [וְגִרְסַת הָרַע"ב: 'לַחֵלִין שֶׁאֹכַל לָךְ'], שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁמַּה שֶׁאֲנִי אוֹכֵל מִשֶּׁלְּךָ לֹא יִהְיֶה חֵלִין אֶלָּא קָרְבָּן, אוֹ **'לֹא כָּשֵׁר** שֶׁאֹכַל לָךְ', שֶׁמַּשְׁמַע לֹא כָּשֵׁר יִהְיֶה אֶלָּא פָּסוּל, כְּקָדָשִׁים שֶׁשַּׁיָּךְ בָּהֶם לְשׁוֹן פָּסוּל, **וְ'לֹא דְכֵי'** [-לֹא מְתָּר] שֶׁמַּשְׁמָעוֹ 'אֶלָּא אָסוּר', אוֹ **טָהוֹר'** שֶׁמַּשְׁמָעוֹ 'אֶלָּא טָמֵא', וְכֵן אִם אָמַר **'טָמֵא** מַה שֶׁאֹכַל מִשֶּׁלְּךָ', אוֹ **'נוֹתָר'** - כְּקָרְבָּן שֶׁעָבַר זְמַן אֲכִילָתוֹ, **וּ'פִגּוּל'** - קָרְבָּן שֶׁחָשַׁב בַּעֲבוֹדָתוֹ לֶאֱכֹלוֹ חוּץ לִמְקוֹמוֹ אוֹ לִזְמַנּוֹ. בְּכָל הַלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ **אָסוּר** לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁחָל נִדְרוֹ, לְפִי שֶׁהִתְפִּיס אֶת נִדְרוֹ בִּפְסוּל הַשַּׁיָּךְ בְּקָדָשִׁים. [וְאַף שֶׁאִסּוּר הַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר הֵם 'דָּבָר הָאָסוּר' שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְהַתְפִּיס בּוֹ, כֵּנָתָן לְהַתְפִּיס בְּקָרְבָּן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אִסּוּרִים אֵלּוּ, וְקָרְבָּן הוּא 'דָּבָר הַנִּדּוּר' שֶׁאֶפְשָׁר לְהַתְפִּיס בּוֹ. וְאַף שֶׁלְּשׁוֹן 'לֹא דְכֵי' שַׁיָּךְ גַּם בִּנְבֵלָה וּטְרֵפָה שֶׁהֵם 'דָּבָר הָאָסוּר', אַךְ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְדָבָרָיו שְׁנֵי בֵּאוּרִים, נוֹקְטִים שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַתְפִּיסָה בְּקָדָשִׁים, לְפִי שֶׁ'סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר']. וְכֵן אִם אָמַר 'כְּכָר זֶה עָלַי שֶׁהַתַּם נְדָרִים לְהַחְמִיר', אוֹ **'כְּאִשִּׁים'** - שֶׁמַּשְׁמָעוֹ כַּקָּרְבָּנוֹת שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ, אוֹ **'כַּמִּזְבֵּחַ'** - שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ כְּקָרְבָּנוֹת הַמִּזְבֵּחַ, אוֹ **'כַּהֵיכָל'** - שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ כַּקָּרְבָּנוֹת שֶׁנִּזְרָק דָּמָם בַּהֵיכָל, אוֹ **'כִּירוּשָׁלַיִם'** - שֶׁמַּשְׁמָעוֹ כַּקָּרְבָּנוֹת הַנֶּאֱכָלִים בִּירוּשָׁלַיִם [אוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְחוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְדַעַת הַתַּנָּא שֶׁחוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם בָּאוּ מִ'שְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה', מִשְּׁיָרֵי מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (רֹאשׁ שְׁקָלִים פ"ד מ"ב), שֶׁאַף הֵם דָּבָר הַנִּדּוּר]. אוֹ **שֶׁנָּדַר** [-שֶׁהִתְפִּיס] **בְּאֶחָד מִכָּל מִשְׁמְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ,** הַכֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים בָּעֲבוֹדָתוֹ, כְּגוֹן מִזְרָקִים וּמַזְלָגוֹת. בְּכָל הָאֳפָנִים הַלָּלוּ **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר** בִּנְדָרוֹ **'קָרְבָּן', הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ נָדַר בְּקָרְבָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאוֹמֵר** 'כְּכָר זֶה עָלַי **יְרוּשָׁלַיִם', לֹא אָמַר כְּלוּם,** וְרַק אִם אוֹמֵר בְּכָךְ"פ הַדְּמֵיוֹן, 'כִּירוּשָׁלַיִם', אָז יֵשׁ בְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו שֶׁכַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר הַכְּכָר בְּנֶדֶר כַּקָּרְבָּנוֹת שִׁבִּירוּשָׁלַיִם [וְהוּא הַדִּין בְּכָל הַדְּבָרִים הַמְּזֻכָּרִים בְּמִשְׁנָה בְּכָ"ף הַדְּמֵיוֹן, 'כְּאִמְּרָא' 'כַּהֵיכָל' וְכוּ']. וַחֲכָמִים אוֹסְרִים אַף בְּלֹא כָּ"ף הַדְּמֵיוֹן: **מִשְׁנָה ד** **הַתְּפָסָה בְּקָרְבָּנוֹת חוֹבָה:** **הָאוֹמֵר 'קָרְבָּן'** שֶׁהוּא **'עוֹלָה'** אוֹ **'מִנְחָה'** שֶׁהֵם קָרְבָּנוֹת חוֹבָה בִּתְמִידִים וּמוּסָפִים, אוֹ **'חַטָּאת'** שֶׁחָיָב לְהָבִיא עַל חַטָּא, אוֹ **'תּוֹדָה'** שֶׁאַף הִיא דּוֹמָה לְחִיּוּב בְּאַרְבָּעָה שֶׁצְּרִיכִים לְהוֹדוֹת [יוֹרְדֵי הַיָּם, הוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת, חוֹלֶה שֶׁנִּתְרַפֵּא וּמִי שֶׁיָּצָא מִבֵּית הָאֲסוּרִים], אוֹ **'שְׁלָמִים'** שֶׁהֵם חוֹבָה בִּכְבָשֵׁי עֲצֶרֶת וּבְשַׁלְמֵי נָזִיר, וְסִיֵּם בְּכֻלָּם **'שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לָךְ', אָסוּר** לֶאֱכֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, וַהֲרֵי זֶה מַתְפִּיס בְּדָבָר הַנָּדוּר, כֵּיוָן שֶׁקִּדְּשָׁתָם חָלָה עַל יְדֵי נֶדֶר, אַף שֶׁהוּא מְחֻיָּב לִנְדֹּר. **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר,** לְפִי שֶׁלֹּא אָמַר בְּכָ"ף הַדְּמֵיוֹן, וּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו כְּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע בְּחַיֵּי הַקָּרְבָּן, וּכְדַעְתּוֹ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. [וּבַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת הַחְדּוּשׁ הוּא בְּדַעַת חֲכָמִים שֶׁאוֹסְרִים אַף בִּירוּשָׁלַיִם בְּלֹא כָּ"ף, וּבְמִשְׁנָתֵנוּ הַחְדּוּשׁ בְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאַף בְּקָרְבָּן אִם לֹא אָמַר בְּכָ"ף אֵינוֹ נֶדֶר]. **מִשְׁנָה ה** **הַמְּבוֹאָרוֹת:** **אִם אָמַר 'קָרְבָּן כַּקָּרְבָּנוֹת, כַּקָּרְבָּן, קָרְבָּן** וּמְסַיֵּם **שֶׁאֹכַל לָךְ,** דְּהַיְנוּ כְּקָרְבָּן יְהִיֶה מַה שֶׁאֹכַל מִשֶּׁלְּךָ, חָל הַנֶּדֶר **וְאָסוּר** לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, וְאַף שֶׁאָמַר 'הַקָּרְבָּן' אֵין מְפָרְשִׁים שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהִשָּׁבַע בְּחַיֵּי הַקָּרְבָּן. וְאִם אָמַר **לַקָּרְבָּן לֹא אֹכַל לָךְ, רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר** לֶאֱכֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁמְּפָרְשִׁים דְּבָרָיו 'לַקָּרְבָּן' - יְהֵא, לְפִיכָךְ 'לֹא אֹכַל לָךְ'. **נֶדֶר בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ 'קוֹנָם פִּי מְדַבֵּר עִמָּךְ',** כְּלוֹמַר, שֶׁאוֹסֵר אֶת פִּיו מִלְּדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ, אוֹ 'קוֹנָם יָדַי עוֹשׂוֹת עִמָּךְ', אוֹ 'קוֹנָם **רַגְלַי מְהַלְּכוֹת עִמָּךְ',** הֲרֵי זֶה **אָסוּר.** וְאַף שֶׁאֵין נֶדֶר חָל עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, אַךְ בָּאֳפָנִים אֵלּוּ הַחֵיל אֶת הָאִסּוּר עַל הַפֶּה, הַיָּדַיִם אוֹ הָרַגְלַיִם, וּבָהֶם יֵשׁ מַמָּשׁ:

פֶּרֶק ב

הַתְּפָסָה בְּדָבָר הָאָסוּר, חֻלִּין נֶדֶר וּשְׁבוּעָה עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, חֻלִּין נֶדֶר עַל נֶדֶר וּשְׁבוּעָה עַל שְׁבוּעָה, וְדִין 'סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וּפֵרוּשָׁם לְהֶקֵל': **מִשְׁנָה א** **הַתְּפָסָה בְּדָבָר הָאָסוּר: וְאִלּוּ** נְדָרִים מֵאֲלֵיהֶם בְּלֹא הַהֶתֵּרַת חֲכָמִים, לְפִי שֶׁלֹּא נֶאֶמְרוּ בְּלָשׁוֹן הַמּוֹעִיל: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ **'חֻלִּין שֶׁאֹכַל לָךְ',** שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁמַּה שֶׁאֹכַל מִמְּךָ יִהְיֶה כְּמוֹ חֻלִּין [כַּוָּנַת הַתַּנָּא, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבְּאֹפֶן זֶה פָּשׁוּט שֶׁאֵין צָרִיךְ הַתֶּרַת חֲכָמִים, שֶׁהֲרֵי לֹא אָסַר בִּדְבָרָיו, כָּךְ גַּם בָּאֳפָנִים הַבָּאִים אֵין צָרִיךְ הַתֶּרַת חֲכָמִים]. אוֹ שֶׁאָמַר שֶׁמַּה שֶׁאֹכַל לְךָ יִהְיֶה **כִּבְשַׂר חֲזִיר,** אוֹ **כַּעֲבוֹדָה זָרָה,** אוֹ **כִּעוֹרוֹת לְבוּבִין** - עוֹרוֹת שֶׁל בְּהֵמוֹת שֶׁנִּפְקְבוּם כְּנֶגֶד הַלֵּב, וְהוֹצִיאוּהוּ מֵהֶם בְּעוֹדָם חַיִּים כְּדֵי לְהַקְרִיבוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְכָל הָעוֹר חָשׁוּב 'תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה',

המבוארות

אוֹ **כְּנֵבְלוֹת, אוֹ כִּטְרֵפוֹת, אוֹ כִּשְׁקָצִים, אוֹ כִּרְמָשִׂים, אוֹ כִּחֲלַת אַהֲרֹן** - חֲלָה מַפְקֶרֶשֶׁת מֵהָעִסָּה לַכֹּהֵן [וְ'אַהֲרֹן' הָיָה רֹאשׁוֹן לַכֹּהֲנִים], **וְכִתְרוּמָתוֹ** - תְּרוּמַת דָּגָן הַנִּתֶּנֶת לַכֹּהֵן. הַנּוֹדֵר בִּלְשׁוֹנוֹת אֵלּוּ, **מֻתָּר** בַּדָּבָר שֶׁאָסַר בְּנִדְרוֹ אַף לְלֹא הַתָּרָה. שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל ג) 'אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר', וְדָרַשׁוּ: 'עַד שֶׁיִּדֹּר בְּדָבָר הַנָּדוּר' וְלֹא יַתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר, וְכָל אֵלּוּ אֲסוּרִים בְּעֶצֶם וְלֹא חָל אִסּוּרָם עַל יְדֵי נֶדֶר [וְחָלָה וּתְרוּמָה אַף שֶׁהוּא מַפְרִישָׁם, הֵם 'דָּבָר הָאָסוּר' שֶׁתְּחִלָּתָם בְּאִסּוּר טָבֵל]. אֲבָל **הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ, הֲרֵי אַתְּ אֲסוּרָה עָלַי כְּאִמָּא** שֶׁלִּי, הָאֲסוּרָה עָלַי מִדִּין עֶרְוָה [אוֹ שֶׁהִתְפִּיס בְּדָבָר אִסּוּר אַחֵר], אַף שֶׁאֵין הַנֶּדֶר חָל שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר הַנָּדוּר, מִכָּל מָקוֹם אִם הוּא עִם הָאָרֶץ אֵין הַנֶּדֶר מֻתָּר מֵאֵלָיו, אֶלָּא **פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח** לִנְדָרוֹ, וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַפֶּתַח **מִמָּקוֹם אַחֵר** - מִכֹּחַ אֵיזֶה דָּבָר שֶׁאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ בְּשָׁעַת הַנֶּדֶר לֹא הָיָה נוֹדֵר, וְלֹא דַּי בַּחֲרָטָה בְּעָלְמָא. וְדֵין זֶה הוּא חֲמָרָא דְּרַבָּנָן, כְּדֵי **שֶׁלֹּא יְקַל רֹאשׁוֹ** בִּנְדָרִים **לְכָךְ** - לֶאֱסֹר אֶת אִשְׁתּוֹ.

נֶדֶר וּשְׁבוּעָה בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ: הָאוֹמֵר **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי יָשֵׁן'**, אוֹ **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי מְדַבֵּר'**, אוֹ **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי מְהַלֵּךְ'**, וְרוֹצֶה לֶאֱסֹר עָלָיו אֶת הַשֵּׁנָה, הַדִּבּוּר אוֹ הַהֲלוּךְ. וְכֵן בַּעַל **הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ 'קוֹנָם שֶׁאֵינִי מְשַׁמְּשֵׁךְ'** וְרוֹצֶה לֶאֱסֹר עָלָיו אֶת הַתַּשְׁמִישׁ, **הֲרֵי זֶה בְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ** מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל מִן הַתּוֹרָה לֹא חָל הַנֶּדֶר, כֵּיוָן שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ. [וּמֵה שֶׁחָל הַנֶּדֶר בְּאָמְרוֹ 'שֶׁאֵינִי מְשַׁמְּשֵׁךְ' אַף שֶׁהוּא מְשֻׁעְבָּד לָהּ, הוּא בְּאֹפֶן שֶׁאָמַר 'הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי קוֹנָם' שֶׁאָסַר אֶת הַהֲנָאָה, וְאַחַר שֶׁחָל הָאִסּוּר, אֵין מְחִיבִים אוֹתוֹ לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה זוֹ]. וְדֵין זֶה הוּא רַק בְּנֶדֶר, אֲבָל שְׁבוּעָה חָלָה גַּם עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְלָכֵן הָאוֹמֵר **'שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי יָשֵׁן', 'שֶׁאֵינִי מְדַבֵּר', 'שֶׁאֵינִי מְהַלֵּךְ', אָסוּר** מֵהַתּוֹרָה, שֶׁבִּשְׁבוּעָה חָל הָאִסּוּר עַל הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ. [וְאִם נִשְׁבַּע שֶׁאֵינוֹ יָשֵׁן שִׁלְשָׁה יָמִים וְלֵילוֹת רְצוּפִים, לוֹקֶה עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא, וְיָשֵׁן מִיָּד, שֶׁשְּׁבוּעָתוֹ הִיא שְׁבוּעָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמָהּ]: **מִשְׁנָה ב לְשׁוֹנוֹת שֶׁבָּהֶם יֵשׁ חִלּוּק בֵּין נֶדֶר לִשְׁבוּעָה:** הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ **'קָרְבָּן לֹא אֹכַל לָךְ'**, אוֹ **'קָרְבָּן** [יֵשׁ לִגְרֹס: 'הֵא קָרְבָּן] **שֶׁאֹכַל לָךְ'**, בִּשְׁנֵי אֻפָנִים אֵלּוּ הֲרֵי הוּא כְּנִשְׁבָּע **'בְּחַיֵּי קָרְבָּן שֶׁלֹּא אֹכַל לָךְ'**, וְאֵין זוֹ שְׁבוּעָה. אוֹ שֶׁאָמַר **'לֹא קָרְבָּן לֹא אֹכַל לָךְ'** וַהֲרֵי זֶה כְּאוֹמֵר **'**לֹא יִהְיֶה קָרְבָּן, מַה שֶּׁלֹּא אֹכַל מִמְּשֶׁלָּךְ', וְאַף שֶׁמִּשְׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁמַּה שֶׁאֹכַל מִמְּךָ כֵּן יִהְיֶה קָרְבָּן, מִשְׁנָתֵנוּ שִׁנּוּיָה בְּשִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר הַסּוֹבֵר שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן', וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא כְּשֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁמַּה שֶּׁיֹּאכַל מֻחֲבֵרוֹ יִהְיֶה קָרְבָּן. וְלָכֵן בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָנִים לֹא חָל נִדְרוֹ, **וּמֻתָּר** לֶאֱכֹל מִשָּׁל חֲבֵרוֹ. אֲבָל אִם אָמַר **'שְׁבוּעָה לֹא אֹכַל לָךְ'**, אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהִשָּׁבַע בְּחַיֵּי הַשְּׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי 'שְׁבוּעָה' אֵינָהּ דָּבָר מַמָּשִׁי, וְעַל כָּרְחָךְ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר עַל עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה מִלֶּאֱכֹל מֵחֲבֵרוֹ. וְכֵן אִם בִּקֵּשׁ חֲבֵרוֹ מִמֶּנּוּ שֶׁיֹּאכַל אֻצְלוֹ, וְהוּא סָרֵב, וּכְשֶׁהִפְצִיר בּוֹ שׁוּב, אָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל לָךְ'**, יֵשׁ לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ **'**בִּשְׁבוּעָה יְהֵא עָלַי אִם אֹכַל מִשֶּׁלָּךְ', וְכֵן אִם אָמַר **'לֹא שְׁבוּעָה לֹא אֹכַל לָךְ'** - שֶׁמִּשְׁמַע **'**מַה שֶּׁלֹּא אֹכַל מִמְּךָ לֹא יְהֵא אָסוּר בִּשְׁבוּעָה, וְהוּא **אָסוּר** לֶאֱכֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ. וְאַף שֶׁמִּשְׁמַע אֵלּוּ חָלָה הַשְּׁבוּעָה עַל הָאֻפָנִים שֶׁאֵינָם בְּפֵרוּשׁ שֶׁמַּה שֶּׁיֹּאכַל מֻחֲבֵרוֹ יִהְיֶה קָרְבָּן, וְאֵין זֶה כְּאוֹמֵר **'לֹא יִהְיֶה קָרְבָּן** מַה שֶּׁלֹּא אֹכַל מִמְּךָ', כֵּיוָן שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן', וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא כְּשֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁמַּה שֶּׁיֹּאכַל מֵחֲבֵרוֹ יִהְיֶה קָרְבָּן. וְלָכֵן בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָנִים לֹא חָל נִדְרוֹ, וּמֻתָּר לֶאֱכֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ. אֲבָל אִם אָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל לָךְ'**, אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר עַל עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה מִלֶּאֱכֹל מֵחֲבֵרוֹ. וְכֵן אִם בִּקֵּשׁ חֲבֵרוֹ מִמֶּנּוּ שֶׁיֹּאכַל אֻצְלוֹ, וְהוּא סָרֵב, וּכְשֶׁהִפְצִיר בּוֹ שׁוּב, אָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל לָךְ'**, יֵשׁ לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ **'**בִּשְׁבוּעָה יְהֵא עָלַי אִם אֹכַל מִשֶּׁלָּךְ', וְאֵין זוֹ שְׁבוּעָה. אוֹ שֶׁאָמַר **'לֹא קָרְבָּן לֹא אֹכַל לָךְ'** וַהֲרֵי זֶה כְּאוֹמֵר **'**לֹא יִהְיֶה קָרְבָּן מַה שֶּׁלֹּא אֹכַל מִמְּךָ', וְאַף שֶׁמִּשְׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁמַּה שֶּׁאֹכַל מִמְּךָ כֵּן יִהְיֶה קָרְבָּן, מִשְׁנָתֵנוּ שִׁנּוּיָה בְּשִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר הַסּוֹבֵר שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן', וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא כְּשֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁמַּה שֶּׁיֹּאכַל מֵחֲבֵרוֹ יִהְיֶה קָרְבָּן. וְלָכֵן בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָנִים לֹא חָל נִדְרוֹ, וּמֻתָּר לֶאֱכֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ. אֲבָל אִם אָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל לָךְ'**, אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהִשָּׁבַע בְּחַיֵּי הַשְּׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי 'שְׁבוּעָה' אֵינָהּ דָּבָר מַמָּשִׁי, וְעַל כָּרְחָךְ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר עַל עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה מִלֶּאֱכֹל מֵחֲבֵרוֹ. וְכֵן אִם בִּקֵּשׁ חֲבֵרוֹ מִמֶּנּוּ שֶׁיֹּאכַל אֻצְלוֹ, וְהוּא סָרֵב, וּכְשֶׁהִפְצִיר בּוֹ שׁוּב, אָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל לָךְ**, יֵשׁ לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ **'**בִּשְׁבוּעָה יְהֵא עָלַי אִם אֹכַל מִשֶּׁלָּךְ', וְאֵין זוֹ שְׁבוּעָה. אוֹ שֶׁאָמַר **'לֹא קָרְבָּן לֹא אֹכַל לָךְ'** וַהֲרֵי זֶה כְּאוֹמֵר **'**לֹא יִהְיֶה קָרְבָּן מַה שֶּׁלֹּא אֹכַל מִמְּךָ', וְאַף שֶׁמִּשְׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁמַּה שֶּׁאֹכַל מִמְּךָ כֵּן יִהְיֶה קָרְבָּן, מִשְׁנָתֵנוּ שִׁנּוּיָה בְּשִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר הַסּוֹבֵר שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן', וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא כְּשֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁמַּה שֶּׁיֹּאכַל מֵחֲבֵרוֹ יִהְיֶה קָרְבָּן. וְלָכֵן בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָנִים לֹא חָל נִדְרוֹ, וּמֻתָּר לֶאֱכֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ. אֲבָל אִם אָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל לָךְ'**, אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהִשָּׁבַע בְּחַיֵּי הַשְּׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי 'שְׁבוּעָה' אֵינָהּ דָּבָר מַמָּשִׁי, וְעַל כָּרְחָךְ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר עַל עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה מִלֶּאֱכֹל מֵחֲבֵרוֹ. וְכֵן אִם בִּקֵּשׁ חֲבֵרוֹ מִמֶּנּוּ שֶׁיֹּאכַל אֻצְלוֹ, וְהוּא סָרֵב, וּכְשֶׁהִפְצִיר בּוֹ שׁוּב, אָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל לָךְ**, יֵשׁ לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ **'**בִּשְׁבוּעָה יְהֵא עָלַי אִם אֹכַל מִשֶּׁלָּךְ', וְאֵין זוֹ שְׁבוּעָה - שֶׁמִּשְׁמַע **'**מַה שֶּׁלֹּא אֹכַל מִמְּךָ לֹא יְהֵא אָסוּר בִּשְׁבוּעָה, וְהוּא **אָסוּר** לֶאֱכֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ. וְכֵן אִם אָמַר **'הֲרֵי עָלַי כְּחֵרֶם', אִם** כַּוָּנָתוֹ **שֶׁל שָׁמַיִם** - כְּדָבָר שֶׁמַּחְרִימִים לַשָּׁמַיִם וְדֵינוֹ שֶׁנִּתָּן לְבֶדֶק הַבַּיִת, **אָסוּר** - חָל הַנֶּדֶר, כֵּיוָן שֶׁהִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר הַנָּדוּר. **וְאִם** כַּוָּנָתוֹ שֶׁיְּהֵא דָּבָר פְּלוֹנִי **כְּחֵרֶם שֶׁל כֹּהֲנִים** שֶׁנִּתָּן לַכֹּהֲנִים, **מֻתָּר** - לֹא חָל הַנֶּדֶר, כִּי אַף שֶׁחֲרְמֵי כֹּהֲנִים' מַשְׁמַע אַחַר שֶׁנִּתְּנוּ לַכֹּהֵן, וְאָז הֵם מָמוֹנוֹ וְהֵם 'דָּבָר הַמֻּתָּר' שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַתְפִּיס בּוֹ. **וְאִם** נָדַר **סְתָם, וְלֹא** פֵּרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ, **אָסוּר,** שֶׁדְּבָרָיו מִתְפָּרְשִׁים לְחֻמְרָא שֶׁהִתְפִּיס בְּחֻמְרֵי שָׁמַיִם. וְכֵן אִם אָמַר **'הֲרֵי עָלַי כְּמַעֲשֵׂר', אִם כְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה נָדַר** - שֶׁהִתְכַּוֵּן לְהַתְפִּיס בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה [שֶׁמַּפְרִישׁ בְּהֵמָה אַחַת מִכָּל עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת, מַהַבְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה], לְפִי שֶׁחָל נִדְרוֹ, שֶׁמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה הוּא דָּבָר הַנָּדוּר, שֶׁקִּדְּשָׁתוֹ חָלָה עַל יְדֵי הַבְּעָלִים שֶׁקּוֹרֵא לָהּ 'עֲשִׂירִי', וְקִדָּם לָכֵן הָיוּ כָּל בַּהֲמוֹת הַדִּיר מֻתָּרוֹת. **וְאִם** כַּוָּנָתוֹ לְמַעֲשַׂר רְאשׁוֹן **שֶׁל גֹּרֶן** הַנִּתָּן לַלֵּוִי, **מֻתָּר,** וְלֹא חָל הַנֶּדֶר, שֶׁלֹּא הִתְפִּיס בְּדָבָר הַנָּדוּר, שֶׁלֹּא עַל יְדֵי הָאָדָם חָל הָאִסּוּר עַל הַתְּבוּאָה, שֶׁהֲרֵי קֹדֶם שֶׁהִפְרִישׁ אֶת הַמַּעֲשֵׂר הָיָה הַכֹּל אָסוּר מִדִּין טֶבֶל, וּבִקְרִיאַת שֵׁם מַעֲשֵׂר הִתִּיר אֶת הַשְּׁאָר. **וְאִם** נָדַר **סְתָם** וְלֹא פֵּרֵשׁ לְאֵיזֶה מַעֲשַׂר כַּוָּנָתוֹ, **אָסוּר,** מִשּׁוּם שֶׁמִּפְרָשִׁים דְּבָרָיו לְהַחְמִיר שֶׁהִתְפִּיס בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה.

מִשְׁנָה ג חֻמְרָא נוֹסֶפֶת בִּנְדָרִים מְבֻשָּׁבוּעוֹת: יֵשׁ **נֶדֶר בְּתוֹךְ נֶדֶר** - יֵשׁ אֻפָנִים שֶׁנֶּדֶר חָל עַל נֶדֶר, שֶׁאִם נָדַר וְאָסַר דָּבָר שֶׁכְּבָר אָסַר עַל עַצְמוֹ בְּנֶדֶר, הַנֶּדֶר הַשֵּׁנִי חָל, **וְאֵין שְׁבוּעָה בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה** - שְׁבוּעָה אֵינָהּ חָלָה עַל שְׁבוּעָה בְּשׁוּם אֹפֶן, שֶׁאִם נִשְׁבַּע וְחָזַר וְנִשְׁבַּע, אֵין הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִיָּה חָלָה. **כֵּיצַד, אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר** - הֲרֵי עָלַי לִנְהֹג בִּנְזִירוּת **אִם אֹכַל** כְּכָךְ זוֹ, וְחָזַר וְאָמַר, **הֲרֵינִי נָזִיר אִם אֹכַל** כְּכָךְ זוֹ, **וְאָכַל** אֶת הַכִּכָּר, **חַיָּב** לְמִנּוֹת נְזִירוּת **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** - עַל כָּל אֲמִירַת 'הֲרֵינִי נָזִיר', וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים יְמֵי נְזִירוּת עֲבוּר קְבָלַת הַנְּזִירוּת הָרִאשׁוֹנָה, וּמֵבִיא קָרְבָּן וּמְגַלֵּחַ, וְחוֹזֵר וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים יְמֵי נְזִירוּת נוֹסָפִים לְקַבָּלַת נְזִירוּתוֹ הַשְּׁנִיָּה. [וְנִמְצָא שֶׁנֶּדֶר חָל בְּתוֹךְ נֶדֶר, כִּי חוֹבַת הַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה חָלָה בְּתוֹךְ יְמֵי הַנְּזִירוּת הָרִאשׁוֹנָה, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַיְּמָהּ מִיָּד, וְלָכֵן מְקַיְּמָהּ לְאַחַר גְּמַר הַנְּזִירוּת הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁאִלּוּ לֹא חָלָה מִיָּד כֵּיצַד חָלָה אַחַר כָּךְ. וּנְזִירוּת אַף הִיא קְרוּיָה 'נֶדֶר']. אֲבָל אִם אָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל** כְּכָךְ זוֹ, וְחָזַר וְאָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל, וְאָכַל** אֶת הַכִּכָּר, **אֵינוֹ חַיָּב** אֶלָּא עַל שְׁבוּעָה **אַחַת,** כִּי אֵין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר, וְלֹא חָלָה הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִיָּה [אֲבָל אִם נִשְׁאַל אֵצֶל חָכָם עַל הַשְּׁבוּעָה הָרִאשׁוֹנָה וְהִתִּירָהּ לוֹ, אָז חָלָה עָלָיו הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִיָּה, וּכְדֵי לְהַתִּיר אֶת שְׁבוּעָתוֹ צָרִיךְ לְהִשָּׁאֵל עַל כָּל הַשְּׁבוּעוֹת. וְלָכֵן נָקַט הַתַּנָּא לְשׁוֹן 'אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת', וְלֹא נָקַט הַלָּשׁוֹן 'הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעָה אַחַת', כִּי יֵשׁ כָּאן כַּמָּה שְׁבוּעוֹת אֶלָּא שֶׁאֵין הַשְּׁנִיָּה חָלָה כָּל זְמַן שֶׁהָרִאשׁוֹנָה קַיֶּמֶת]: **מִשְׁנָה ד סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וּפֵרוּשָׁם לְהָקֵל:** **סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר** - הַנּוֹדֵר בְּלָשׁוֹן בַּעֲלַת שְׁתֵּי מַשְׁמָעִיּוֹת, כְּשֶׁאַחַת מֵהֶן מוֹעִילָה בְּנֶדֶר, וְהַשְּׁנִיָּה לֹא, נוֹקְטִים שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְלָשׁוֹן הַמּוֹעִילָה, וְהַנֶּדֶר חָל, כִּי סְתָם נוֹדֵר דַּעְתּוֹ לֶאֱסֹר וְלוּלֵי שֶׁהָיָה רוֹצֶה שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר לֹא הָיָה נוֹדֵר, **וּפֵרוּשָׁם לְהָקֵל** - אַף שֶׁאִם פֵּרֵשׁ הַנּוֹדֵר שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְמַשְׁמָעוּת שֶׁאֵינָהּ מוֹעִילָה לְנֶדֶר, לֹא חָל הַנֶּדֶר. **כֵּיצַד, אָמַר 'הֲרֵי** דָּבָר פְּלוֹנִי **עָלַי כְּבָשָׂר מָלִיחַ',** אוֹ **'כְּיֵין נָסָךְ', אִם שֶׁל שָׁמַיִם נָדַר** - אִם פֵּרֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְהִתְפִּיס בְּקָרְבָּן, וְכִנָּהוּ 'בָּשָׂר מָלִיחַ' עַל שֵׁם חִיּוּב הַתּוֹרָה לְמָלְחוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב יג) 'עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח', אוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ בַּאֲמִירַת 'כְּיֵין נָסָךְ' לְיֵין שֶׁמְּנַסְּכִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **אָסוּר** בְּמַה שֶׁנָּדַר, כִּי חָל נִדְרוֹ, לְפִי שֶׁהִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר הַנָּדוּר. **וְאִם שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה נָדַר** - שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לַעֲבוֹדָה זָרָה [שֶׁאַף אוֹתוֹ הָיוּ רְגִילִים לְמָלֵחַ], אוֹ לְיֵין שֶׁמְּנַסְּכִים אוֹתוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, אֵין הַנֶּדֶר חָל וּ**מֻתָּר,** שֶׁתִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה הִיא דָּבָר הָאָסוּר. **וְאִם** נָדַר **סְתָם** וְלֹא פֵּרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ, **אָסוּר,** מִשּׁוּם שֶׁמִּפְרָשִׁים דְּבָרָיו לְהַחְמִיר שֶׁהִתְפִּיס בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה.

משניות

וְכֵן אִם אָמַר 'הֲרֵי עָלַי כִּתְרוּמָה', **אִם כִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה נָדַר** - שֶׁהִתְכַּוֵּן לְהַתְפִּיס בְּמָעוֹת שֶׁתָּרְמוּ לְצָרְכָּהּ קָרְבְּנוֹת צִבּוּר, מֵהַלִּשְׁכָּה שֶׁבָּהּ הַנְּחוּ מָעוֹת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ראה שקלים פ"ג מ"א), חָל הַנֶּדֶר **וְאִסּוּר**, שֶׁנָּדַר בְּדָבָר הַנָּדוּר. **וְאִם** כַּוָּנָתוֹ לִתְרוּמָה **שֶׁל גֹּרֶן**, הַיְנוּ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה הַנִּפְטֶרֶת לַכֹּהֵן מֵהַתְּבוּאָה, אֵין הַנֶּדֶר חָל **וּמֻתָּר**, לְפִי שֶׁאַף תְּרוּמָה אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת דָּבָר הַנָּדוּר, כְּמַעֲשֶׂר. **וְאִם** נָדַר **סְתָם** וְלֹא פֵּרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ, **אָסוּר**, מִשּׁוּם שֶׁמְּפָרְשִׁים דִּבְרֵיהֶם לְהַחְמִיר שֶׁהִתְפִּיס בִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, וְחָל הַנֶּדֶר, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הַמַּתְפִּיס **בִּסְתָם תְּרוּמָה** בְּלֹא לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ, אִם הַנּוֹדֵר **בִּיהוּדָה, אֲסוּרָה** - נִדְּרוֹ חָל, שֶׁנּוֹקְטִים לְהַחְמִיר שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַתְפִּיס בִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, מִשּׁוּם שֶׁאַנְשֵׁי יְהוּדָה סְמוּכִים לִירוּשָׁלַיִם, וְקוֹרְאִים גַּם לִתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה 'תְּרוּמָה' סְתָם. אֲבָל אִם הַנּוֹדֵר **בַּגְּלִיל, מֻתָּרֶת** - אֵין נִדְּרוֹ חָל, לְפִי **שֶׁאֵין אַנְשֵׁי גָּלִיל מַכִּירִין אֶת תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה,** מֵחֲמַת רְחוֹקָם מִירוּשָׁלַיִם, וּכְשֶׁאָמַר 'תְּרוּמָה' סְתָם וַדַּאי כַּוָּנָתוֹ לִתְרוּמַת גֹּרֶן. בְּשׁוֹנָה מִדַּעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁסְּתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר', סוֹבֵר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק שֶׁסְּתָם נְדָרִים לְהָקֵל', וּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּי אֶפְשָׁרִיּוֹת בְּכַוָּנָתוֹ נוֹקְטִים לְהָקֵל, וְאֵין הַנֶּדֶר חָל. וְלָכֵן **סְתָם חֲרָמִים** - הָאוֹמֵר 'הֲרֵי דָּבָר זֶה עָלַי כְּחֵרֶם' וְלֹא פֵּרֵשׁ אִם כַּוָּנָתוֹ לְחַרְמֵי כֹּהֲנִים אוֹ לְחַרְמֵי גְּבוֹהַּ, אֲזַי אִם הַנּוֹדֵר **בִּיהוּדָה, מֻתָּרִין,** לְפִי שֶׁיְּהוּדָה סְמוּכָה לִירוּשָׁלַיִם וּמְצוּיִים שָׁם כֹּהֲנִים, וְאֶפְשָׁר שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְחַרְמֵי כֹּהֲנִים, וְלָכֵן תּוֹלִים לְהָקֵל שֶׁלֹּא חָל הַנֶּדֶר. **וּבַגְּלִיל** - וְאִם הַנּוֹדֵר בַּגָּלִיל, **אֲסוּרִין** - הַנֶּדֶר חָל, לְפִי **שֶׁאֵין אַנְשֵׁי גָּלִיל** הַגָּרִים בְּרִחוּק מִירוּשָׁלַיִם **מַכִּירִין אֶת חַרְמֵי הַכֹּהֲנִים,** כֵּיוָן שֶׁאֵין כֹּהֲנִים מְצוּיִים בֵּינֵיהֶם, וְנוֹקְטִים שֶׁבְּוַדַּאי כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְחַרְמֵי שֹׁמְרוֹן: **מִשְׁנָה ה אֲפָנִים שֶׁ'פְּרוּשָׁן לְהָקֵל' וּבְעַם הָאָרֶץ מַחְמִירִים: נָדַר בְּחֵרֶם** - אָמַר 'דָּבָר זֶה עָלַי חֵרֶם', וְחָזַר וּפֵרֵשׁ דְּבָרָיו **וְאָמַר, לֹא נָדַרְתִּי** - לֹא הָיְתָה כַּוָּנָתִי לְהַתְפִּיס **אֶלָּא בְּחַרְמוֹ שֶׁל יָם** - בְּרֶשֶׁת שֶׁצָּדִים בָּהּ דָּגִים מִן הַיָּם [הַקְּרוּיָה חֵרֶם], שֶׁהִיא 'דָּבָר הַמַּתְּרִ'. אוֹ **שֶׁנָּדַר בְּקָרְבָּן,** וְאָמַר 'דָּבָר זֶה עָלַי קָרְבָּן', וְחָזַר וּפֵרֵשׁ דְּבָרָיו **וְאָמַר, לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְּקָרְבְּנוֹת שֶׁל מִלָּכִים** - דּוֹרוֹן הַמּוּבָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא 'דָּבָר הַמַּתְּרִ'. אוֹ שֶׁאָמַר לַחֲבֵרוֹ **'הֲרֵי עַצְמִי קָרְבָּן',** שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו, שֶׁאוֹסֵר עַצְמוֹ עַל חֲבֵרוֹ כְּקָרְבָּן, וְחָזַר וּפֵרֵשׁ דְּבָרָיו **וְאָמַר, לֹא נָדַרְתִּי** - לֹא הָיְתָה כַּוָּנָתִי עַל עַצְמִי, **אֶלָּא בְּעָצָם** שֶׁל בְּהֵמָה **שֶׁהִנַּחְתִּי לִי** בְּבֵיתִי כְּדֵי **לְהִיוֹת נוֹדֵר בּוֹ** - שֶׁכְּשֶׁאֶרְצֶה לִנְדֹּר אַתְפִּיס בְּעָצָם זֶה, וְיִסְבְּרוּ הַשּׁוֹמְעִים שֶׁנָּדַרְתִּי נֶדֶר גָּמוּר, וּפֵרוּשׁ דְּבָרַי הָיָה 'הֲרֵי עַצְמִי', כְּלוֹמַר, הָעֶצֶם שֶׁלִּי, 'קָרְבָּן'. אוֹ שֶׁאָמַר **'קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי'** וְחָזַר **וְאָמַר לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְּאִשְׁתִּי הָרִאשׁוֹנָה שֶׁגֵּרַשְׁתִּי. עַל כֻּלָּן** - אֵין **נִשְׁאָלִין לָהֶם** - אֵין צָרִךְ לְהִשָּׁאֵל לְחָכָם כְּדֵי לְהַתִּיר אֶת הַנֶּדֶר, שֶׁהַנּוֹדֵר לֹא הוּא יוֹדֵעַ דְּבָרָיו. וְדִין זֶה הוּא דָּוְקָא בְּתַלְמִיד חָכָם, אֲבָל עַם הָאָרֶץ אֵינוֹ יָכוֹל לְפָרֵשׁ נִדְרָיו לְהָקֵל, וְחָל נִדְרוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה רָגִיל לִנְדֹּר, **וְאִם נִשְׁאֲלוּ,** כְּלוֹמַר, כְּשֶׁבָּאִים עַמֵּי הָאָרֶץ לִפְנֵי חָכָם לְהִשָּׁאֵל עַל נִדְרָם כְּדֵי שֶׁיַּתִּירֵהוּ לָהֶם, **עוֹנְשִׁין אוֹתָן** - אִם נָהֲגוּ הֶהָתֵר בְּנִדְרָם קֹדֶם שֶׁנִּשְׁאֲלוּ לְחָכָם, מְנַדִּים אוֹתָם. **וּמַחְמִירִין עֲלֵיהֶן** - שֶׁאֵין מַתִּירִים לָהֶם אֶת הַנֶּדֶר עַל יְדֵי 'חֲרָטָה' [שֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ אִם מִתְחָרֵט עַל כָּךְ שֶׁנָּדַר, כִּי נָדַר בִּפְזִיזוּת מִתּוֹךְ כַּעַס], אֶלָּא רַק עַל יְדֵי 'פֶּתַח' [-הֶהָתֵר מִתּוֹךְ הַנֶּדֶר עַצְמוֹ, כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר לוֹ אִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁיִּהְיֶה הַדָּבָר קָשֶׁה עָלֶיךָ, הַאִם הָיִיתָ נוֹדֵר, וְנִמְצָא שֶׁהַנֶּדֶר הָיָה בְּטָעוּת], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פּוֹתְחִין לָהֶם פֶּתַח מִמָּקוֹם אַחֵר** - כְּלוֹמַר, מַרְאִים לָהֶם כְּאִלּוּ הַנֶּדֶר אָכֵן חָל, וּמַתִּירִים אוֹתוֹ רַק עַל יְדֵי פֶּתַח, וְאַף אֵין מַעֲנִישִׁים אוֹתָם אִם עָבְרוּ עַל הַנֶּדֶר, **וּמְלַמְּדִים אוֹתָן** - מוֹכִיחִים אוֹתָם עַל שֶׁנָּהֶגוּ כָּךְ, שֶׁנָּדְרוּ נֶדֶר בְּלָשׁוֹן מוֹעִילָה וְהִתְכַּוְּנוּ לְלָשׁוֹן שֶׁאֵינָהּ מוֹעִילָה, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנָּהֲגוּ קַלּוּת רֹאשׁ בִּנְדָרִים** שֶׁחָלִים מִן הַדִּין, וְדֵי בְּכָךְ:

פֶּרֶק ג אַרְבָּעָה מִינֵי נְדָרִים שֶׁאַף חֲכָמִים שֶׁהוֹצִיאָם בִּלְשׁוֹן נֶדֶר גָּמוּר, אֵינָם חָלִים מֵחֲמַת חִסָּרוֹן בְּכַוָּנַת הַלֵּב. וְאֵלּוּ אֲנָשִׁים כְּלוּלִים בִּנְדָרוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁנָּדַר הֲנָאָה

מסכת נדרים פרק ג

הֲרֵי עָלַי כִּתְרוּמָה, אִם כִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה נָדַר אָסוּר, וְאִם שֶׁל גֹּרֶן מֻתָּר, וְאִם סְתָם אָסוּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סְתָם תְּרוּמָה בִּיהוּדָה אֲסוּרָה, בַּגָּלִיל מֻתֶּרֶת, שֶׁאֵין אַנְשֵׁי גָלִיל מַכִּירִין אֶת תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. סְתָם חֲרָמִים בִּיהוּדָה מֻתָּרִין, וּבַגָּלִיל אֲסוּרִין, שֶׁאֵין אַנְשֵׁי גָלִיל מַכִּירִין אֶת חַרְמֵי הַכֹּהֲנִים: ה נָדַר בְּחֵרֶם, וְאָמַר לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְּקָרְבְּנוֹת שֶׁל יָם; בְּקָרְבָּן, וְאָמַר לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְּעָצָם קָרְבָּן, וְאָמַר לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְּעָצָם שֶׁהִנַּחְתִּי לִי לִהְיוֹת נוֹדֵר בּוֹ; קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי, וְאָמַר לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְּאִשְׁתִּי הָרִאשׁוֹנָה שֶׁגֵּרַשְׁתִּי; עַל כֻּלָּן אֵין נִשְׁאָלִין לָהֶן. וְאִם נִשְׁאֲלוּ, עוֹנְשִׁין אוֹתָן וּמַחְמִירִין עֲלֵיהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פּוֹתְחִין לָהֶם פֶּתַח מִמָּקוֹם אַחֵר, וּמְלַמְּדִים אוֹתָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנָּהֲגוּ קַלּוּת רֹאשׁ בִּנְדָרִים:

פרק ג א אַרְבָּעָה נְדָרִים הִתִּירוּ חֲכָמִים, נִדְרֵי זְרוּזִין וְנִדְרֵי הֲבָאי וְנִדְרֵי שְׁגָגוֹת וְנִדְרֵי אֲנָסִים. נִדְרֵי זְרוּזִין כֵּיצַד, הָיָה מוֹכֵר חֵפֶץ וְאָמַר קוֹנָם שֶׁאֵינִי מוֹסִיף לְךָ עַל הַשֶּׁקֶל, שְׁנֵיהֶן רוֹצִין בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אַף הָרוֹצֶה לְהַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, אוֹמֵר כָּל נֶדֶר שֶׁאֲנִי עָתִיד לִדֹּר [הֲרֵי] הוּא בָּטֵל, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא זָכוּר בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר: **ב** נִדְרֵי הֲבָאי, אָמַר קוֹנָם אִם לֹא רָאִיתִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד. נִדְרֵי שְׁגָגוֹת, אִם אָכַלְתִּי וְאִם שָׁתִיתִי וְנִזְכַּר שֶׁאָכַל וְשָׁתָה, שֶׁאֵינִי אוֹכֵל וְשָׁתָה, אֲפִלּוּ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ. נִדְרֵי אֲנָסִים - שֶׁמִּחֲמַת אֹנֶס הִתְקִיפוֹ הַתְּנָאי הַמַּחִיל אֶת הַנֶּדֶר, כְּגוֹן שֶׁאָדָם הַמֻּזְמָן אֵצֶל חֲבֵרוֹ לֶאֱכֹל, אָסַר אֶת נִכְסָיו עָלָיו אִם לֹא יֹאכַל אֶצְלוֹ, וּלְבַסּוֹף חָלָה וְלֹא יָכוֹל הָיָה לָבוֹא לַסְּעוּדָה, לֹא חָל נִדְרוֹ וְהוּא מֻתָּר בְּנִכְסֵי חֲבֵרוֹ. וּלְהַלָּן יְפָרֵשׁ הַתַּנָּא מִינֵי נְדָרִים אֵלּוּ. **נִדְרֵי זְרוּזִין כֵּיצַד, הָיָה מוֹכֵר חֵפֶץ, וְאָמַר** הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ 'קוֹנָם כְּכָר זֶה שֶׁלְּפָנַי, **שֶׁאֵינִי פּוֹחֵת לְךָ מִן הַסֶּלַע** - אִם אָמְכֹר לְךָ חֵפֶץ זֶה בְּפָחוֹת מִסֶּלַע שֶׁהוּא אַרְבָּעָה דִינָרִים'. **וְהַלָּה** - הַלּוֹקֵחַ **אוֹמֵר** לַמּוֹכֵר 'קוֹנָם כְּכָר זֶה, **שֶׁאֵינִי מוֹסִיף לְךָ עַל הַשֶּׁקֶל**' - אִם אֶשַּׁלֵּם לְךָ עַל חֵפֶץ זֶה יוֹתֵר מִמֶּשֶׁקֶל, שֶׁהוּא שְׁנֵי דִינָרִים. כֵּיוָן שֶׁנִּדְרֵיהֶם לֹא בָּאוּ אֶלָּא לְזָרֵז זֶה אֶת זֶה, אֵין הַנְּדָרִים חָלִים, וְאִם **שְׁנֵיהֶן רוֹצִין** יְכוֹלִים לְקַיֵּם אֶת הַמֶּקַח **בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין.** וְאֵין אוֹמְרִים כָּאן 'דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים', שֶׁכֵּן בְּמָקוֹם שֶׁמּוֹכָח מִתּוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְמַה שֶׁהוֹצִיא בְּפִיו, הוֹלְכִים אַחַר הַ'דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב', וְכָאן נִכָּר שֶׁבָּאוּ רַק לְזָרֵז זֶה אֶת זֶה. [וּמִדְּרַבָּנָן נִדְרֵי זְרוּזִין צְרִיכִים הַתָּרָה, וְלָכֵן אַף שֶׁנִּדְרֵי זְרוּזִין מֻתָּרִים, שְׁבוּעוֹת זְרוּזִין אֲסוּרוֹת, שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהֶן הַתָּרָה]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אַף הָרוֹצֶה לְהַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ** - לֶאֱסֹר אֶת כָּל נְכָסָיו עַל חֲבֵרוֹ כְּדֵי לְזָרֵז אֶת חֲבֵרוֹ **שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ,** לְפִי שֶׁהַזְּמִינוֹ לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ וְהוּא סָרַב, אַף זֶה בִּכְלַל 'נִדְרֵי זְרוּזִין', כֵּיוָן שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּתְקַיְּמוּ הַנֶּדֶר, וְכָל רְצוֹנוֹ לְזָרְזוֹ כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ. וְעוֹד אוֹמֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, כָּל הָרוֹצֶה שֶׁלֹּא יִתְקַיְּמוּ נְדָרָיו שֶׁנּוֹדֵר בְּכָל הַשָּׁנָה, עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה [אוֹ בְּכָל זְמַן אַחֵר] **וְאוֹמֵר 'כָּל נֶדֶר שֶׁאֲנִי עָתִיד לִדֹּר [הֲרֵי] הוּא בָּטֵל'**, וְעַל יְדֵי זֶה לֹא חָלִים הַנְּדָרִים שֶׁנּוֹדֵר, **וּבִלְבַד שֶׁיִּהְא זָכוּר** מֵאֲמִירָתוֹ זוֹ **בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר**, וְתִהְיֶה כַּוָּנָתוֹ שֶׁלְּמֹרוֹת נִדְרוֹ רְצוֹנוֹ שֶׁיִּתְבַּטֵּל כְּפִי שֶׁאָמַר בַּתְּחִלָּה. [אֲבָל אִם לֹא זָכַר שֶׁהִתְנָה כֵּן בַּתְּחִלָּה, חָל הַנֶּדֶר, וְכָל שֶׁכֵּן אִם זָכַר זֹאת וְכִוֵּן שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר נָגֶד מַה שֶּׁהִתְנָה]: **מִשְׁנָה ב נִדְרֵי הֲבָאי:** נִדְרֵי הֲבָאי כֵּיצַד, **אָמַר 'קוֹנָם עָלַי כְּכָר זֶה אִם לֹא רָאִיתִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה שִׁשִּׁים רִבּוֹא בְּנֵי אָדָם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם',** אוֹ **'אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ מְנֻמָּר כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד'** - שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲרִיצִים עֲמֻקִּים, וְאֵין נָחָשׁ כָּזֶה בָּעוֹלָם, שֶׁבְּשָׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ הִזְכִּיר בְּנִדְרוֹ דְּבָרִים שֶׁלֹּא יִתָּכְנוּ, וְאֵין נִדְרוֹ חָל. שֶׁאִם הִזְכִּיר 'כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם' כַּוָּנָתוֹ שֶׁרָאָה עַם רַב, וְדַרְךְ בְּנֵי אָדָם לְכַנּוֹתָם 'כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם', וְכֵיוָן שֶׁאֵכֶן רָאָה כָּךְ, לֹא חָל הַנֶּדֶר. וְאִם הִזְכִּיר 'נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד' שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם, לֹא חָל נִדְרוֹ, כִּי עַל כָּרְחֵךְ לֹא הִתְכַּוֵּן לֶאֱסֹר עַצְמוֹ בְּנֶדֶר, כִּי אִלּוּ רָצָה בְּכָךְ הָיָה לוֹ לֶאֱסֹר עַצְמוֹ בְּפָרוּשׁ, כֵּיוָן שֶׁמְּמֵילָא אֵין בִּתְנָאוֹ מַמָּשׁ, אֶלָּא וַדַּאי שֶׁרַק רָצָה לוֹמַר דָּבָר הֲבַאי לְהַפְלִיא אֶת חֲבֵרוֹ, וְלֹא הִתְכַּוֵּן שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר. **נִדְרֵי שְׁגָגוֹת: נִדְרֵי** כֵּיצַד, אָמַר קוֹנָם כְּכָר זֶה עָלַי **אִם אָכַלְתִּי** הַיּוֹם, **וְאִם** - אוֹ אִם **שָׁתִיתִי** הַיּוֹם, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁלֹּא אָכַל וְלֹא שָׁתָה, **וְנִזְכַּר שֶׁאָכַל וְשָׁתָה.** אוֹ שֶׁאָמַר קוֹנָם כְּכָר זוֹ עָלַי **שֶׁאֵינִי אוֹכֵל** לְךָ, **וְשֶׁאֵינִי שׁוֹתֶה** לְךָ, **וְשָׁכַח** אֶת נִדְרוֹ **וְאָכַל וְשָׁתָה,** לֹא חָלוּ נְדָרִים אֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁחָל הַנֶּדֶר [בְּשִׁעַת הַנֶּדֶר - בְּנֶדֶר עַל הֶעָבָר, וּבְשִׁעַת קִיּוּם הַתְּנַאי - בְּנֶדֶר עַל הֶעָתִיד] שָׁכַח שֶׁבְּכָךְ חָל נִדְרוֹ, וּלְמַדִּים דִּין נֶדֶר מִמִּשְׁבּוּעָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא ה ד) 'לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה', וּמִתֹּבוֹת 'הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה' לָמְדוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה 'אָדָם' בְּשָׁעָה שֶׁחָלָה הַשְּׁבוּעָה, כְּלוֹמַר, שֶׁיִּהְיֶה בְּדַעְתּוֹ שָׁעָתָה חָלָה הַשְּׁבוּעָה, וְהוּא הַדִּין לְנֶדֶר.

המבוארות

מִשְׁנָה א נְדָרִים הַמְּתָרִים חֲכָמִים: אַרְבָּעָה מִינֵי נְדָרִים [וּשְׁבוּעוֹת] **הִתִּירוּ חֲכָמִים** - הוֹרוּ חֲכָמִים שֶׁהֵם מַתִּירִים מֵאֲלֵיהֶם אַף לְלֹא הַתָּרַת חָכָם, לְפִי שֶׁאֵין נֶדֶר חָל עַד שֶׁיִּהְיֶה פִּיו וְלִבּוֹ שֶׁל הַנּוֹדֵר שָׁוִים בְּכַוָּנַת הַנֶּדֶר, וּבָאֲפָנִים אֵלּוּ אַף שֶׁמּוֹצִיא נֶדֶר מִפִּיו אֵין לִבּוֹ רוֹצֶה בּוֹ: א. **נִדְרֵי זְרוּזִין** - הַנּוֹדֵר כְּדֵי לְזָרֵז אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא יַעֲמֹד עַל דַּעְתּוֹ, כֵּיוָן שֶׁכָּל כַּוָּנָתוֹ לְזָרֵז אֶת חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִנְדֹּר בֶּאֱמֶת, לְכָךְ לֹא חָל הַנֶּדֶר. ב. **וְנִדְרֵי הֲבָאי** - הַנּוֹדֵר נֶדֶר בְּדִבְרֵי גְּזָמָא, כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר 'יֵאָסְרוּ פֵּרוֹת עָלַי אִם לֹא רָאִיתִי אֲנָשִׁים כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם', שֶׁאַף שֶׁלֹּא רָאָה כָּךְ, לֹא חָל הַנֶּדֶר, כִּי דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם שֶׁכְּשֶׁרוֹאִים עַם רַב אוֹמְרִים בְּדֶרֶךְ גְּזָמָא שֶׁרָאוּ כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם. ג. **וְנִדְרֵי שְׁגָגוֹת** - שֶׁאָסַר עָלָיו דָּבָר בִּשּׁוּגֵג, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'קוֹנָם פֵּרוֹת עָלַי אִם אָכַלְתִּי', וְשָׁכַח שֶׁאָכַל. ד. **וְנִדְרֵי אֲנָסִים** - שֶׁמֵּחֲמַת אֹנֶס הִתְקִיפוֹ הַתְּנַאי הַמַּחִיל אֶת הַנֶּדֶר, כְּגוֹן שֶׁאָדָם הַמֻּזְמָן אֵצֶל חֲבֵרוֹ לֶאֱכֹל, אָסַר אֶת נִכְסָיו עָלָיו אִם לֹא יֹאכַל אֶצְלוֹ, וּלְבַסּוֹף חָלָה וְלֹא יָכוֹל הָיָה לָבוֹא לַסְּעוּדָה, לֹא חָל נִדְרוֹ וְהוּא מֻתָּר בְּנִכְסֵי חֲבֵרוֹ. וּלְהַלָּן יְפָרֵשׁ הַתַּנָּא מִינֵי נְדָרִים אֵלּוּ. **נִדְרֵי זְרוּזִין כֵּיצַד, הָיָה מוֹכֵר** וְאָמַר לַמּוֹכֵר 'קוֹנָם כְּכָר זֶה שֶׁלְּפָנַי, **שֶׁאֵינִי מוֹסִיף לְךָ עַל הַשֶּׁקֶל**' - אִם אֶשַּׁלֵּם לְךָ עַל חֵפֶץ זֶה יוֹתֵר מִמֶּשֶׁקֶל, שֶׁהוּא שְׁנֵי דִינָרִים. כֵּיוָן שֶׁנִּדְרֵיהֶם לֹא בָּאוּ אֶלָּא לְזָרֵז זֶה אֶת זֶה, אֵין הַנְּדָרִים חָלִים, וְאִם **שְׁנֵיהֶן רוֹצִין** יְכוֹלִים לְקַיֵּם אֶת הַמֶּקַח **בִּשְׁלֹשָׁה דִינָרִין.** וְאֵין אוֹמְרִים כָּאן 'דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים', שֶׁכֵּן בְּמָקוֹם שֶׁמּוֹכָח מִתּוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְמַה שֶׁהוֹצִיא בְּפִיו, הוֹלְכִים אַחַר הַ'דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב', וְכָאן נִכָּר שֶׁבָּאוּ רַק לְזָרֵז זֶה אֶת זֶה. [וּמִדְּרַבָּנָן נִדְרֵי זְרוּזִין צְרִיכִים הַתָּרָה, וְלָכֵן אַף שֶׁנִּדְרֵי זְרוּזִין מֻתָּרִים, שְׁבוּעוֹת זְרוּזִין אֲסוּרוֹת, שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהֶן הַתָּרָה]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אַף הָרוֹצֶה לְהַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ** - לֶאֱסֹר אֶת כָּל נְכָסָיו עַל חֲבֵרוֹ כְּדֵי לְזָרֵז אֶת חֲבֵרוֹ **שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ,** לְפִי שֶׁהַזְּמִינוֹ לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ וְהוּא סָרַב, אַף זֶה בִּכְלַל 'נִדְרֵי זְרוּזִין', כֵּיוָן שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּתְקַיְּמוּ הַנֶּדֶר, וְכָל רְצוֹנוֹ לְזָרְזוֹ כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ. וְעוֹד אוֹמֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, כָּל הָרוֹצֶה שֶׁלֹּא יִתְקַיְּמוּ נְדָרָיו שֶׁנּוֹדֵר בְּכָל הַשָּׁנָה, עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה [אוֹ בְּכָל זְמַן אַחֵר] **וְאוֹמֵר 'כָּל נֶדֶר שֶׁאֲנִי עָתִיד לִדֹּר [הֲרֵי] הוּא בָּטֵל'**, וְעַל יְדֵי זֶה לֹא חָלִים הַנְּדָרִים שֶׁנּוֹדֵר, **וּבִלְבַד שֶׁיִּהְא זָכוּר** מֵאֲמִירָתוֹ זוֹ **בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר**, וְתִהְיֶה כַּוָּנָתוֹ שֶׁלְּמֹרוֹת נִדְרוֹ רְצוֹנוֹ שֶׁיִּתְבַּטֵּל כְּפִי שֶׁאָמַר בַּתְּחִלָּה. [אֲבָל אִם לֹא זָכַר שֶׁהִתְנָה כֵּן בַּתְּחִלָּה, חָל הַנֶּדֶר, וְכָל שֶׁכֵּן אִם זָכַר זֹאת וְכִוֵּן שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר נָגֶד מַה שֶּׁהִתְנָה]: **מִשְׁנָה ב נִדְרֵי הֲבָאי:** נִדְרֵי הֲבָאי כֵּיצַד, **אָמַר 'קוֹנָם עָלַי כְּכָר זֶה אִם לֹא רָאִיתִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה שִׁשִּׁים רִבּוֹא בְּנֵי אָדָם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם',** אוֹ **'אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ מְנֻמָּר כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד'** - שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲרִיצִים עֲמֻקִּים, וְאֵין נָחָשׁ כָּזֶה בָּעוֹלָם, שֶׁבְּשָׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ הִזְכִּיר בְּנִדְרוֹ דְּבָרִים שֶׁלֹּא יִתָּכְנוּ, וְאֵין נִדְרוֹ חָל. שֶׁאִם הִזְכִּיר 'כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם' כַּוָּנָתוֹ שֶׁרָאָה עַם רַב, וְדַרְךְ בְּנֵי אָדָם לְכַנּוֹתָם 'כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם', וְכֵיוָן שֶׁאֵכֶן רָאָה כָּךְ, לֹא חָל הַנֶּדֶר. וְאִם הִזְכִּיר 'נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד' שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם, לֹא חָל נִדְרוֹ, כִּי עַל כָּרְחֵךְ לֹא הִתְכַּוֵּן לֶאֱסֹר עַצְמוֹ בְּנֶדֶר, כִּי אִלּוּ רָצָה בְּכָךְ הָיָה לוֹ לֶאֱסֹר עַצְמוֹ בְּפָרוּשׁ, כֵּיוָן שֶׁמְּמֵילָא אֵין בִּתְנָאוֹ מַמָּשׁ, אֶלָּא וַדַּאי שֶׁרַק רָצָה לוֹמַר דָּבָר הֲבַאי לְהַפְלִיא אֶת חֲבֵרוֹ, וְלֹא הִתְכַּוֵּן שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר. **נִדְרֵי שְׁגָגוֹת: נִדְרֵי** כֵּיצַד, אָמַר קוֹנָם כְּכָר זֶה עָלַי **אִם אָכַלְתִּי** הַיּוֹם, **וְאִם** - אוֹ אִם **שָׁתִיתִי** הַיּוֹם, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁלֹּא אָכַל וְלֹא שָׁתָה, **וְנִזְכַּר שֶׁאָכַל וְשָׁתָה.** אוֹ שֶׁאָמַר קוֹנָם כְּכָר זוֹ עָלַי **שֶׁאֵינִי אוֹכֵל** לְךָ, **וְשֶׁאֵינִי שׁוֹתֶה** לְךָ, **וְשָׁכַח** אֶת נִדְרוֹ **וְאָכַל וְשָׁתָה,** לֹא חָלוּ נְדָרִים אֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁחָל הַנֶּדֶר [בְּשִׁעַת הַנֶּדֶר - בְּנֶדֶר עַל הֶעָבָר, וּבְשִׁעַת קִיּוּם הַתְּנַאי - בְּנֶדֶר עַל הֶעָתִיד] שָׁכַח שֶׁבְּכָךְ חָל נִדְרוֹ, וּלְמַדִּים דִּין נֶדֶר מִמִּשְׁבּוּעָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא ה ד) 'לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה', וּמִתֹּבוֹת 'הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה' לָמְדוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה 'אָדָם' בְּשָׁעָה שֶׁחָלָה הַשְּׁבוּעָה, כְּלוֹמַר, שֶׁיִּהְיֶה בְּדַעְתּוֹ שָׁעָתָה חָלָה הַשְּׁבוּעָה, וְהוּא הַדִּין לְנֶדֶר.

וְכֵן אִם אָמַר, **קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי כְּפִי שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי וְשֶׁהִכְּתָתָה** - אוֹ כְּפִי שֶׁהִכְּתָתָה **אֶת בְּנִי, וְנוֹדַע** לְאַחַר מִכֵּן **שֶׁלֹּא הִכַּתּוּ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבַתּוּ,** אַף נֶדֶר זֶה בְּכְלַל 'נִדְרֵי שְׁגָגוֹת', שֶׁכָּל נִדְרוֹ הָיָה בִּשְׁגָגָה, כְּפִי שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסוֹ וְהִכְּתָתָה אֶת בְּנוֹ, וְאֵין הַנֶּדֶר חָל כְּלָל. וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁרָאָה אוֹתָן - חֲבוּרַת אֲנָשִׁים **אוֹכְלִים תְּאֵנִים** מִשֶּׁלּוֹ, **וְאָמַר הֲרֵי [הֵן] עֲלֵיכֶם קָרְבָּן** - אֲסוּרִים לָכֶם בְּנֶדֶר כְּקָרְבָּן, **וְנִמְצְאוּ** אוֹתָם אֲנָשִׁים **אָבִיו וְאָחִיו, וְהָיוּ עִמָּהֶן** עוֹד בְּנֵי אָדָם **אֲחֵרִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הֵן** - אָבִיו וְאָחָיו, **מֻתָּרִין,** שֶׁהוּא נִדְרֵי שְׁגָגוֹת, שֶׁלֹּא הָיָה מַדִּירָם אִלּוּ יָדַע מִי הֵם. **וּמַה שֶּׁעִמָּהֶן** - שְׁאָר הָאֲנָשִׁים, **אֲסוּרִין,** שֶׁלְּגַבֵּיהֶם לֹא הָיָה הַנֶּדֶר בְּטָעוּת. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אִלּוּ וְאִלּוּ מֻתָּרִין,** שֶׁלְּדַעְתָּם נֶדֶר שֶׁהַלָּשׁוֹן נוֹפֵל עַל כָּל הַנּוֹדֵר מִקְצָתוֹ הָיָה כֻּלּוֹ, שֶׁמִּתְחִלַּת דַּעַת הַנּוֹדֵר שֶׁיָּחוּל נִדְרוֹ רַק כְּפִי שֶׁנָּדַר, וְכֵיוָן שֶׁכָּלַל בִּנְדְרוֹ אֶת כִּיסוֹ שֶׁכְּשֶׁבָּטַל הַנֶּדֶר לְגַבֵּי אָבִיו וְאָחִיו, בָּטַל מִמֵּילָא גַּם לְגַבֵּי שְׁאָר הָאוֹכְלִים:

מִשְׁנָה ג נִדְרֵי אֲנָסִין: נִדְרֵי אֲנָסִים כֵּיצַד, כְּגוֹן שֶׁהִדִּירוּ **חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ** - הַמַּזְמִין הִדִּיר אֶת הַמְּזֻמָּן שֶׁאִם לֹא יֹאכַל אֶצְלוֹ יֶאֱסְרוּ נְכָסָיו עַל הַמְּזֻמָּן. וְעָשָׂה כֵּן לְבַקֶּשֶׁת הַמְּזֻמָּן [כְּגוֹן שֶׁהָיָה מְזֻמָּן בְּמָקוֹם נוֹסָף, וְרָצָה יוֹתֵר לֶאֱכֹל אֵצֶל הַמְּזַמֵּן הַזֶּה, וּבְאֹפֶן זֶה אֵין זֶה 'נִדְרֵי זִרּוּזִין' שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה צָרִיךְ לְזָרְזוֹ, אֶלָּא אַדְּרַבָּה הוּא בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּדִּירֶנּוּ]. **וְחָלָה הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְּנוֹ אוֹ שֶׁעִכְּבוֹ נָהָר,** וּמַחֲמַת אֹנֶס זֶה לֹא יָכוֹל הָיָה לָבוֹא לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ, **הֲרֵי אִלּוּ נִדְרֵי אֲנָסִין** שֶׁאֵינָם חָלִים, כִּי בָּרוּר שֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר אִם לֹא יוּכַל לָבוֹא לַסְּעוּדָה מַחֲמַת אֹנֶס [וְכֵיוָן שֶׁבָּרוּר שֶׁכָּךְ הָיָה בְּדַעְתּוֹ, אֵין כָּאן חִסָּרוֹן שֶׁל 'דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים']: **מִשְׁנָה ד נֶדֶר לְסַלֵּק עַצְמוֹ מֵהַמֻּכָּס:** נוֹדְרִין נֶדֶר שֶׁל שֶׁקֶר, **לְהָרְגִין** - לִלְסְטִים שֶׁהוֹרֵג בְּנֵי אָדָם כְּדֵי לָקַחַת מָמוֹנָם, **וּלְחָרְמִין** - וַאֲפִלּוּ לְגֶזְלָן שֶׁאֵינוֹ הוֹרֵג, **וּלְמוֹכְסִין** הָעוֹמְדִים עַל דַּעַת עַצְמָם וְגוֹבִים מֶכֶס [אֲבָל אִם הַמֶּלֶךְ הֶעֱמִידָם, בֵּין מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּבֵין מֶלֶךְ גּוֹי, וְהֵם לוֹקְחִים דָּבָר קָצוּב בְּחֹק הַמַּלְכוּת, אָסוּר לְהַמְּנַע מִלְּשַׁלֵּם לָהֶם וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאָסוּר לוֹ לִדֹּר אוֹ לִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, שֶׁכֵּן 'דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא']. כְּגוֹן שֶׁבָּאוּ לָקַחַת מִמֶּנּוּ פֵּרוֹת, וְאוֹמֵר לָהֶם 'יֵאָסְרוּ כָּל פֵּרוֹת הָעוֹלָם עָלַי, אִם לֹא **שֶׁהֵיא תְּרוּמָה** - שֶׁפֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁבְּיָדֵי הֵם תְּרוּמָה', **וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּרוּמָה** בֶּאֱמֶת. [וּמוֹעִילָה אֲמִירָתוֹ זוֹ, כֵּיוָן שֶׁאַף שֶׁהֵם רוֹצְחִים וְגַזְלָנִים, אֵינָם אוֹכְלִים תְּרוּמָה הָאֲסוּרָה לְזָרִים. וְעוֹד שֶׁאֵין פֵּרוֹת תְּרוּמָה חֲשׁוּבִים לָהֶם, כֵּיוָן שֶׁתְּרוּמָה נִמְכֶּרֶת בְּזוֹל, כִּי נָאֶכָלֶת רַק לְכֹהֲנִים טְהוֹרִים]. אוֹ שֶׁאוֹמֵר 'יֵאָסְרוּ כָּל פֵּרוֹת הָעוֹלָם עָלַי, אִם לֹא **שֶׁהֵן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ**', כְּדֵי שֶׁיִּפְחֲדוּ לְקַחְתָּם, **וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ.** וַיַּחְשֹׁב בְּלִבּוֹ שֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר אֶת פֵּרוֹת הָעוֹלָם אֶלָּא לְאוֹתוֹ יוֹם, וְכֵיוָן שֶׁהוּא אָנוּס מִלְּפָרֵשׁ דְּבָרָיו, הֲרֵי הֵם חֲלִים אַף שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בְּכֹל נוֹדְרִין** כְּדֵי לְהַפְטֵר מֵהַמֶּכֶס, **חוּץ מִבִּשְׁבוּעָה,** שֶׁלֹּא יֹאמַר 'יֵאָסְרוּ פֵּרוֹת הָעוֹלָם עָלַי בִּשְׁבוּעָה, אִם אֵין פֵּרוֹת אֵלּוּ תְּרוּמָה', מִשּׁוּם שֶׁשְּׁבוּעָה חֲמוּרָה מִנֶּדֶר, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ לֹא (שמות כ ז) 'לֹא יְנַקֶּה'. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵין לִדֹּר לְאַנָּס אֶלָּא אִם כֵּן הָאַנָּס אָמַר לוֹ לִדֹּר, אֲבָל הוּא **לֹא יִפְתַּח לוֹ בְּנֶדֶר** בְּלִי שֶׁיְּבַקֵּשׁ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף יִפְתַּח לוֹ** בְּנֶדֶר בְּלִי שֶׁהָאַנָּס בִּקֵּשׁ זֹאת. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַר** - הָאַנָּס **מְדִירוֹ** - מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לִנְדֹּר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֲפִלּוּ בִּקְּשׁוֹ הָאַנָּס לִנְדֹּר עַל דָּבָר אֶחָד, מֻתָּר לוֹ לְהוֹסִיף וְלִנְדֹּר **אַף בַּמֶּה שֶׁאֵינוֹ מַדִּירוֹ. כֵּיצַד, אָמְרוּ לוֹ** הָאַנָּסִים, **אֱמֹר 'קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי'** - אִשְׁתִּי תְּהֵא אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתִי, **וְאָמַר** - וְהוּא הוֹסִיף וְאָמַר **'קוֹנָם אִשְׁתִּי וּבָנַי נֶהֱנִין לִי'** שֶׁהוֹסִיף בִּנְדָרוֹ גַּם אֶת בָּנָיו, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת** כֵּיוָן שֶׁהִדִּירָהּ בְּאֹנֶס, **וּבָנָיו אֲסוּרִין,** שֶׁאֵין דִּין נְדָרֵי אֲנָסִין עַל מַה שֶּׁלֹּא בִּקְּשׁוֹ הָאַנָּס, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אִלּוּ וְאִלּוּ** - אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו **מֻתָּרִין,**

אָמַר קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי וְשֶׁהִכְּתָתָה אֶת בְּנִי וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הִכַּתּוּ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבַתּוּ, רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְאָמַר הֲרֵי [הֵן] עֲלֵיכֶם קָרְבָּן וְנִמְצְאוּ אָבִיו וְאָחָיו וְהָיוּ עִמָּהֶן אֲחֵרִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הֵן מֻתָּרִין וּמַה שֶּׁעִמָּהֶן אֲסוּרִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אִלּוּ וְאִלּוּ מֻתָּרִין: **ג** נִדְרֵי אֲנָסִים, הִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְחָלָה הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְּנוֹ אוֹ שֶׁעִכְּבוֹ נָהָר, הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי אֲנָסִין: **ד** נוֹדְרִין לְהָרָגִין וּלְחָרְמִין וּלְמוֹכְסִין שֶׁהִיא תְּרוּמָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּרוּמָה, שֶׁהֵן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בַּכֹּל נוֹדְרִין חוּץ מִבִּשְׁבוּעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף בִּשְׁבוּעָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים לֹא יִפְתַּח לוֹ בְּנֶדֶר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף יִפְתַּח לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אַף בַּמֶּה שֶׁהוּא מַדִּירוֹ. כֵּיצַד, אָמְרוּ לוֹ אֱמֹר קוֹנָם אִשְׁתִּי וּבָנַי נֶהֱנִין לִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת, וּבָנָיו אֲסוּרִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אִלּוּ וְאִלּוּ מֻתָּרִין: **ה** הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאִלּוּ קָרְבָּן אִם אֵינָן נְקָצוֹת, טַלִּית זוֹ קָרְבָּן אִם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת, יֵשׁ לָהֶן פִּדְיוֹן. הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאִלּוּ קָרְבָּן עַד שֶׁיְּקָצְצוּ, טַלִּית זוֹ קָרְבָּן עַד שֶׁתִּשָּׂרֵף, אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן: **ו** הַנּוֹדֵר מִיּוֹרְדֵי הַיָּם, מֻתָּר בִּיוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה. מִיּוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה, אָסוּר בִּיוֹרְדֵי הַיָּם, שֶׁיּוֹרְדֵי הַיָּם בִּכְלַל יוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה. לֹא כָּאֵלּוּ נוֹדְרִין חוּץ מִבִּשְׁבוּעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף בִּשְׁבוּעָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים לֹא יִפְתַּח לוֹ בְּנֶדֶר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף יִפְתַּח לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בַּמֶּה שֶׁאֵינוֹ מַדִּירוֹ. כֵּיצַד, אָמְרוּ לוֹ אֱמֹר קוֹנָם אִשְׁתִּי וּבָנַי נֶהֱנִין לִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו אֲסוּרִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אִלּוּ וְאִלּוּ מֻתָּרִין: **ז** נִדְרֵי אֲנָסִים, הִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְחָלָה הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְּנוֹ אוֹ שֶׁעִכְּבוֹ נָהָר, הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי אֲנָסִין: **ח** נוֹדְרִין לְהָרָגִין וּלְחָרְמִין וּלְמוֹכְסִין שֶׁהִיא תְּרוּמָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּרוּמָה, שֶׁהֵן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בַּכֹּל נוֹדְרִין חוּץ מִבִּשְׁבוּעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף בִּשְׁבוּעָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים לֹא יִפְתַּח לוֹ בְּנֶדֶר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף יִפְתַּח לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אַף בַּמֶּה שֶׁהוּא מַדִּירוֹ. כֵּיצַד, אָמְרוּ לוֹ אֱמֹר קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי וְשֶׁהִכְּתָתָה אֶת בְּנִי וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הִכַּתּוּ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבַתּוּ, רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְאָמַר הֲרֵי [הֵן] עֲלֵיכֶם קָרְבָּן וְנִמְצְאוּ אָבִיו וְאָחָיו וְהָיוּ עִמָּהֶן אֲחֵרִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הֵן מֻתָּרִין וּמַה שֶּׁעִמָּהֶן אֲסוּרִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אִלּוּ וְאִלּוּ מֻתָּרִין: **ז** נִדְרֵי אֲנָסִים, הִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְחָלָה הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְּנוֹ אוֹ שֶׁעִכְּבוֹ נָהָר, הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי אֲנָסִין: **ח** נוֹדְרִין לְהָרָגִין וּלְחָרְמִין וּלְמוֹכְסִין שֶׁהִיא תְּרוּמָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּרוּמָה, שֶׁהֵן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בַּכֹּל נוֹדְרִין חוּץ מִבִּשְׁבוּעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף בִּשְׁבוּעָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים לֹא יִפְתַּח לוֹ בְּנֶדֶר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף יִפְתַּח לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אַף בַּמֶּה שֶׁהוּא מַדִּירוֹ. כֵּיצַד, אָמְרוּ לוֹ אֱמֹר קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי וְשֶׁהִכְּתָתָה אֶת בְּנִי וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הִכַּתּוּ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבַתּוּ, רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְאָמַר הֲרֵי [הֵן] עֲלֵיכֶם קָרְבָּן וְנִמְצְאוּ אָבִיו וְאָחָיו וְהָיוּ עִמָּהֶן אֲחֵרִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הֵן מֻתָּרִין וּמַה שֶּׁעִמָּהֶן אֲסוּרִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אִלּוּ וְאִלּוּ מֻתָּרִין: **ג** נִדְרֵי אֲנָסִים, הִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְחָלָה הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְּנוֹ אוֹ שֶׁעִכְּבוֹ נָהָר, הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי אֲנָסִין: **ד** נוֹדְרִין לְהָרָגִין וּלְחָרְמִין וּלְמוֹכְסִין שֶׁהִיא תְּרוּמָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּרוּמָה, שֶׁהֵן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בַּכֹּל נוֹדְרִין חוּץ מִבִּשְׁבוּעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף בִּשְׁבוּעָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים לֹא יִפְתַּח לוֹ בְּנֶדֶר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אַף יִפְתַּח לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אַף בַּמֶּה שֶׁאֵינוֹ מַדִּירוֹ. כֵּיצַד, אָמְרוּ לוֹ אֱמֹר קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי וְשֶׁהִכְּתָתָה אֶת בְּנִי וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הִכַּתּוּ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבַתּוּ, רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְאָמַר הֲרֵי [הֵן] עֲלֵיכֶם קָרְבָּן וְנִמְצְאוּ אָבִיו וְאָחָיו וְהָיוּ עִמָּהֶן אֲחֵרִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הֵן מֻתָּרִין וּמַה שֶּׁעִמָּהֶן אֲסוּרִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אִלּוּ וְאִלּוּ מֻתָּרִין: **ג** נִדְרֵי אֲנָסִים, הִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְחָלָה הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְּנוֹ אוֹ שֶׁעִכְּבוֹ נָהָר, הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי אֲנָסִין: **ד

משניות

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק ד

המבוארות

בְּזִמַּן זֶה שֶׁהוּא עוֹנֵת תַּלְמִיד חָכָם], **אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל, וְאָסוּר** גַּם **בַּכּוּתִים** שֶׁאַף הֵם אוֹכְלִים שׁוּם בְּלֵילֵי שַׁבָּת כְּיִשְׂרָאֵל. אֲבָל הַנּוֹדֵר **מֵעוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם** בָּרֶגֶל, **אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל, וּמֻתָּר בַּכּוּתִים,** שֶׁאַף שָׁהֵם מְצֻוִּים עַל עֲלִיָּה לָרֶגֶל מִן הַתּוֹרָה, אֵינָם עוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם אֶלָּא לְהַר גְּרִיזִים: **מַשְׁנָה יא נָדַר מִבְּנֵי נֹחַ, זֶרַע אַבְרָהָם, עֲרֵלִים אוֹ מוּחָלִים:** הָאוֹמֵר 'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לִבְנֵי נֹחַ', **מֻתָּר בְּיִשְׂרָאֵל,** שֶׁיָּצְאוּ מִכְּלַל 'בְּנֵי נֹחַ' וְהֵם קְרוּיִים 'זֶרַע אַבְרָהָם', **וְאָסוּר בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם,** שֶׁאֲפִלּוּ אוֹתָם שֶׁהֵם מִזֶּרַע אַבְרָהָם, מְכֻנִּים כֻּלָּם 'בְּנֵי נֹחַ'. הָאוֹמֵר 'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְזֶרַע **אַבְרָהָם', אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל** שֶׁזֶּהוּ כִּנּוּיָם [וְאַף הַגֵּרִים הֵם בְּנֵי אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יז ה) 'כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ'], **וּמֻתָּר בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם,** וְאַף בִּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל וּבְנֵי עֵשָׂו, שֶׁאֵינָם קְרוּיִים זַרְעוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם כא יב) 'כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע', וְלֹא יִשְׁמָעֵאל, וְאַף עֵשָׂו הִתְמַעֵט מֵהַלָּשׁוֹן 'בְּיִצְחָק' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ 'וְלֹא כָּל יִצְחָק'. הָאוֹמֵר 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל** - מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל', **לוֹקֵחַ** - קוֹנֶה מִיִּשְׂרָאֵל **בְּיוֹתֵר** מִשְּׁוִיוֹ הָאֱמִתִּי שֶׁל הַדָּבָר, **וּמוֹכֵר** לְיִשְׂרָאֵל דָּבָר **בְּפָחוֹת** מִשְּׁוִיוֹ, וּבְכָךְ אֵינוֹ נֶהֱנֶה מֵהֶם [דִּין זֶה הוּא כְּשֶׁנָּדַר מִכָּל יִשְׂרָאֵל, וּרְאֵה לְהַלָּן (פ"ד מ"ו) דִּין מָקוֹם וּמִמְכָּר בְּנוֹדֵר מֵהֶבֵרוֹ]. וְאִם אָמַר 'קוֹנָם **שֶׁיִּשְׂרָאֵל נֶהֱנִין לִי** - מִמֶּנִּי', **לוֹקֵחַ** מֵהֶם דָּבָר **בְּפָחוֹת** מִשְּׁוִיוֹ **וּמוֹכֵר** לָהֶם **בְּיוֹתֵר** מִשְּׁוִיוֹ, **אִם שׁוֹמְעִין לוֹ** - אִם יִהְיוּ מִי שֶׁיִּסְכְּמוּ לִסְחֹר עִמּוֹ בְּאֹפֶן זֶה שֶׁאֵינָם נֶהֱנִים מִמֶּנּוּ. וְאִם אָמַר 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָהֶן וְהֵן לִי' וְאָסַר** עַל עַצְמוֹ אֶת הֲנָאָתָם, וַעֲלֵיהֶם אֶת הֲנָאָתוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לִסְחֹר כְּלָל עִם יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָל אֹפֶן אוֹ הוּא אוֹ הֵם יֵהָנוּ מֵהַמֹּקָּח, וְלָכֵן **יֵהָנֶה לְנָכְרִים** - יִסְחֹר עִם גּוֹיִם. הָאוֹמֵר **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לַעֲרֵלִים'** כַּוָּנָתוֹ לְמִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בִּבְרִית מִילָה, וְלָכֵן **מֻתָּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל** - כְּגוֹן יִשְׂרָאֵל שֶׁמֻּתָּר אֲחִיו הַקּוֹדְמִים מֵחֲמַת מִילָה, **וְאָסוּר** אַף **בִּמּוּלֵי הָאֻמּוֹת,** כְּגוֹן עֲרָבִי מָהוּל אוֹ גִּבְעוֹנִי מָהוּל, שֶׁהֲרֵי אֵינָם מַאֲמִינִים בְּמִצְוַת מִילָה. וְאִם אָמַר **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְמוּלִים',** כַּוָּנָתוֹ לְמַאֲמִינִים בִּבְרִית מִילָה, וְלָכֵן **אָסוּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל וּמֻתָּר בְּמוּלֵי הָאֻמּוֹת, שֶׁאֵין הָעָרְלָה קְרוּיָה אֶלָּא לְשֵׁם הַגּוֹיִם,** שֶׁ'עֲרֵלִים' אֵינוֹ כִּנּוּי לִבְנֵי אָדָם שֶׁלֹּא נִמּוֹלוּ בְּפַעַל, אֶלָּא כָּל הַגּוֹיִם שֶׁאֵינָם מַאֲמִינִים בִּבְרִית מִילָה קְרוּיִים 'עֲרֵלִים', **שֶׁנֶּאֱמַר** (ירמיה ט כה) **'כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים** [אַף שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּאֵלֶּה שֶׁנִּמּוֹלוּ בְּפַעַל] **וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי לֵב'. וְאוֹמֵר** - רְאֵיָה נוֹסֶפֶת יֵשׁ לְהָבִיא מֵהַפְּסוּק (שמואל ב' יז לו) **'וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרֵל הַזֶּה** כְּאַחַד מֵהֶם, הֲרֵי שֶׁכְּנָגֶד דָּוִד אֶת גָּלְיָת כְּ'עָרֵל', אַף שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁנּוֹלַד מָהוּל, כֵּיוָן שֶׁ'עָרֵל' הוּא כִּנּוּי כְּלָלִי לְגוֹי. **וְאוֹמֵר** - רְאֵיָה נוֹסֶפֶת יֵשׁ לְהָבִיא מֵהַפְּסוּק (שמואל ב' א כ) **'פֶּן תְּשַׂמַּחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים, פֶּן תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים',** כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם כא יב) 'כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע', וְלֹא יִשְׁמָעֵאל, וְאַף עֵשָׂו הִתְמַעֵט מֵהַלָּשׁוֹן 'בְּיִצְחָק' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ 'וְלֹא כָּל יִצְחָק'. הָאוֹמֵר 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל** - קוֹנֶה מִיִּשְׂרָאֵל **בְּיוֹתֵר** מִשְּׁוִיוֹ הָאֱמִתִּי שֶׁל הַדָּבָר, **וּמוֹכֵר** לְיִשְׂרָאֵל דָּבָר **בְּפָחוֹת** מִשְּׁוִיוֹ, וּבְכָךְ אֵינוֹ נֶהֱנֶה מֵהֶם [דִּין זֶה הוּא כְּשֶׁנָּדַר מִכָּל יִשְׂרָאֵל, וּרְאֵה לְהַלָּן (פ"ד מ"ו) דִּין מָקוֹם וּמִמְכָּר בְּנוֹדֵר מֵהֶבֵרוֹ]. וְאִם אָמַר 'קוֹנָם **שֶׁיִּשְׂרָאֵל נֶהֱנִין לִי** - מִמֶּנִּי', **לוֹקֵחַ** מֵהֶם דָּבָר **בְּפָחוֹת** מִשְּׁוִיוֹ **וּמוֹכֵר** לָהֶם **בְּיוֹתֵר** מִשְּׁוִיוֹ, **אִם שׁוֹמְעִין לוֹ** - אִם יִהְיוּ מִי שֶׁיִּסְכְּמוּ לִסְחֹר עִמּוֹ בְּאֹפֶן זֶה שֶׁאֵינָם נֶהֱנִים מִמֶּנּוּ. וְאִם אָמַר 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָהֶן וְהֵן לִי' וְאָסַר** עַל עַצְמוֹ אֶת הֲנָאָתָם, וַעֲלֵיהֶם אֶת הֲנָאָתוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לִסְחֹר עִם יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָל אֹפֶן אוֹ הוּא אוֹ הֵם יֵהָנוּ מֵהַמֹּקָּח, וְלָכֵן **יֵהָנֶה לְנָכְרִים** - יִסְחֹר עִם גּוֹיִם. הָאוֹמֵר **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לַעֲרֵלִים'** כַּוָּנָתוֹ לְמִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בִּבְרִית מִילָה, וְלָכֵן **מֻתָּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל** - כְּגוֹן יִשְׂרָאֵל שֶׁמֻּתָּר אֲחִיו הַקּוֹדְמִים מֵחֲמַת מִילָה, **וְאָסוּר** אַף **בִּמּוּלֵי הָאֻמּוֹת,** כְּגוֹן עֲרָבִי מָהוּל אוֹ גִּבְעוֹנִי מָהוּל, שֶׁהֲרֵי אֵינָם מַאֲמִינִים בְּמִצְוַת מִילָה. וְאִם אָמַר **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְמוּלִים',** כַּוָּנָתוֹ לְמַאֲמִינִים בִּבְרִית מִילָה, וְלָכֵן **אָסוּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל וּמֻתָּר בְּמוּלֵי הָאֻמּוֹת, שֶׁאֵין הָעָרְלָה קְרוּיָה אֶלָּא לְשֵׁם הַגּוֹיִם,** שֶׁ'עֲרֵלִים' אֵינוֹ כִּנּוּי לִבְנֵי אָדָם שֶׁלֹּא נִמּוֹלוּ בְּפַעַל, אֶלָּא כָּל הַגּוֹיִם שֶׁאֵינָם מַאֲמִינִים בִּבְרִית מִילָה קְרוּיִים 'עֲרֵלִים', **שֶׁנֶּאֱמַר** (ירמיה ט כה) **'כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים** [אַף שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּאֵלֶּה שֶׁנִּמּוֹלוּ בְּפַעַל] **וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי לֵב'. וְאוֹמֵר** - רְאֵיָה נוֹסֶפֶת יֵשׁ לְהָבִיא מֵהַפְּסוּק (שמואל א' יז לו) **'וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הָעָרֵל הַזֶּה** כְּאַחַד מֵהֶם, הֲרֵי שֶׁכְּנָגֶד דָּוִד אֶת גָּלְיָת כְּ'עָרֵל', אַף שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁנּוֹלַד מָהוּל, כֵּיוָן שֶׁ'עָרֵל' הוּא כִּנּוּי כְּלָלִי לְגוֹי. **וְאוֹמֵר** - רְאֵיָה נוֹסֶפֶת יֵשׁ לְהָבִיא מֵהַפְּסוּק (שמואל ב' א כ) **'פֶּן תְּשַׂמַּחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים, פֶּן תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים',** כַּוָּנָתוֹ לְמִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בִּבְרִית מִילָה, וְלָכֵן **מֻתָּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל** - כְּגוֹן יִשְׂרָאֵל שֶׁמֻּתָּר אֲחִיו הַקּוֹדְמִים מֵחֲמַת מִילָה, **וְאָסוּר** אַף **בִּמּוּלֵי הָאֻמּוֹת,** כְּגוֹן עֲרָבִי מָהוּל אוֹ גִּבְעוֹנִי מָהוּל, שֶׁהֲרֵי אֵינָם מַאֲמִינִים בְּמִצְוַת מִילָה. וְאִם אָמַר **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְמוּלִים',** כַּוָּנָתוֹ לְמַאֲמִינִים בִּבְרִית מִילָה, וְלָכֵן **אָסוּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל וּמֻתָּר בְּמוּלֵי הָאֻמּוֹת, שֶׁאֵין הָעָרְלָה קְרוּיָה אֶלָּא לְשֵׁם הַגּוֹיִם,** שֶׁ'עֲרֵלִים' אֵינוֹ כִּנּוּי לִבְנֵי אָדָם שֶׁלֹּא נִמּוֹלוּ בְּפַעַל, אֶלָּא כָּל הַגּוֹיִם שֶׁאֵינָם מַאֲמִינִים בִּבְרִית מִילָה קְרוּיִים 'עֲרֵלִים', **שֶׁנֶּאֱמַר** (ירמיה ט כה) **'כִּי כָל הַגּוֹיִם עֲרֵלִים** [אַף שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּאֵלֶּה שֶׁנִּמּוֹלוּ בְּפַעַל] **וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלֵי לֵב'. וְאוֹמֵר** - רְאֵיָה נוֹסֶפֶת יֵשׁ לְהָבִיא מֵהַפְּסוּק (שמואל ב

מִשְׁנָה ג תְּרוּמַת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת עֲבוּר הַמְּדָּר: וְתוֹרֵם הַמַּדִּיר אֶת תְּרוּמָתוֹ **וּמַעְשְׂרוֹתָיו** שֶׁל הַמֻּדָּר **לְדַעְתּוֹ** - אִם אָמַר הַמֻּדָּר 'כָּל הָרוֹצֶה יָבוֹא וְיִתְרֹם' [שֶׁבְּלֹא זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת עַל פֵּרוֹת חֲבֵרוֹ], שֶׁהֲרֵי הוּא מְקַיֵּם מִצְוָה, וְהַמֻּדָּר מְמֻיָּלָא נָהֱנָה. אֲבָל אִם שָׁלְחוֹ שֶׁלִּיחַ לְהַפְרִישׁ, אָסוּר, שֶׁהֲרֵי הוּא נָהֱנָה בְּכָךְ שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ. **וּמַקְרִיב** הַמַּדִּיר [אִם הוּא כֹּהֵן] **עָלָיו** - עֲבוּר הַמֻּדָּר, **קִנֵּי זָבִין, וְקִנֵּי זָבוֹת, וְקִנֵּי יוֹלְדוֹת, חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת,** שֶׁל הַמֻּדָּר, וְאַף שֶׁעַל יְדֵי הַקְרָבָתָם יָכוֹל הַמֻּדָּר לְהִכָּנֵס לַמִּקְדָּשׁ וְלֶאֱכֹל מִקָּדָשִׁים, אֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁהַמַּדִּיר הֶהֱנָהוּ, כֵּיוָן שֶׁהַכֹּהֲנִים שְׁלוּחֵי ה' הֵם וְלֹא שְׁלוּחֵי בַּעַל הַקָּרְבָּן. **לְמוּד תּוֹרָה לַמֻּדָּר:** **וּמְלַמְּדוֹ** - הַמַּדִּיר לַמֻּדָּר, **מִדְרָשׁ** [-דִּרְשׁוֹת פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה, כְּגוֹן סִפְרָא וְסִפְרֵי], **הֲלָכוֹת** [-הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי] **וְאַגָּדוֹת** [-דִּבְרֵי חֲזַ"ל שֶׁהַסְּמִיכוּם עַל פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה]. שֶׁכָּל אֵלּוּ הֵם קִיּוּם מִצְוָה עֲבוּר הַמַּדִּיר, וְהַמֻּדָּר נָהֱנָה מִמֵּילָא. וְאֵין הַמֻּדָּר מַרְוִיחַ כֶּסֶף בְּכָךְ שֶׁהוּא מְלַמְּדוֹ חִנָּם, שֶׁכֵּן אָסוּר לְקַבֵּל שָׂכָר עַל לִמּוּד תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, **אֲבָל לֹא יְלַמְּדֶנּוּ מִקְרָא** [-תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים] בְּחִנָּם, לְפִי שֶׁמֻּתָּר לְקַבֵּל שָׂכָר עַל לִמּוּד הַמִּקְרָא כֵּיוָן שֶׁמְּלַמְּדוֹ גַּם אֶת פִּסְקֵי הַטְּעָמִים, וּכְשֶׁמְּלַמְּדוֹ חִנָּם נִמְצָא שָׁנֶהֱנָה מִמֶּנּוּ בְּכָךְ שֶׁחוֹסֵךְ כֶּסֶף זֶה [וְאִם הִדִּירוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה, אֵינוֹ יָכוֹל לְלַמְּדוֹ אַף בְּשָׂכָר, שֶׁהֲרֵי בְּכָךְ הַמְלַמֵּד נֶהֱנָה מֵהַלּוֹמֵד. וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְלַמֵּד אַף תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בְּלֹא שָׂכָר, מֻתָּר לוֹ לְלַמְּדוֹ גַּם מִקְרָא]. **אֲבָל מְלַמֵּד הוּא** בְּחִנָּם **אֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנוֹתָיו** שֶׁל הַמֻּדָּר **מִקְרָא,** שֶׁאַף שֶׁמִּצְוָה עַל הָאָב לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ תּוֹרָה, וּכְשֶׁהוּא מְלַמֵּד אֶת בָּנָיו בְּמָקוֹמוֹ, הוּא מְהַנֶּהוּ בְּקִיּוּם מִצְוָתוֹ, מִצְוֹת לָאו לֶהָנוֹת נִתְּנוּ וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁהוּא נֶהֱנָה מִמֶּנּוּ. וְעוֹד, שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁהָיָה מוֹצֵא אָדָם אַחֵר שֶׁיְּלַמְּדֵם בְּחִנָּם. **לָזוּז אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְהֶמְתּוֹ שֶׁל הַמֻּדָּר:** וְזָן הַמַּדִּיר **אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו** שֶׁל הַמֻּדָּר, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** - הַמֻּדָּר **חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶם,** שֶׁהֲרֵי הַמַּדִּיר מְקַיֵּם בְּכָךְ מִצְוַת צְדָקָה, וְהַמֻּדָּר נֶהֱנָה מִמֵּילָא. **וְלֹא יָזוּז אֶת בְּהֶמְתּוֹ** שֶׁל הַמֻּדָּר, **בֵּין בְּהֵמָה טְמֵאָה וּבֵין טְהוֹרָה,** שֶׁהֲרֵי בְּכָךְ הוּא מְהַנֶּה אֶת הַמֻּדָּר, שֶׁנֶּהֱנֶה מִפִּטּוּמָהּ, הַמַּעֲלֶה אֶת עֶרְכָּהּ בַּשּׁוּק. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זָן הוּא אֶת הַטְּמֵאָה, וְאֵינוֹ זָן אֶת הַטְּהוֹרָה,** מֵהַטַּעַם שֶׁיִּבְאַר. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, וְכִי **מַה** חִלּוּק יֵשׁ **בֵּין טְמֵאָה לִטְהוֹרָה. אָמַר לָהֶן,** שֶׁהַטְּהוֹרָה **נַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם** - שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהִיא בַּחַיִּים אֵינוֹ נֶהֱנֶה מִפִּטּוּמָהּ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ אוֹכְלָהּ, **וְגוּפָהּ שָׁלוֹ** - אֲבָל עַל כָּל פָּנִים לְאַחַר הַשְּׁחִיטָה הוּא נֶהֱנֶה מִגּוּפָהּ, שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרָהּ, וְכֵיוָן שֶׁהוּא נֶהֱנֶה מִפִּטּוּמָהּ, אָסוּר לַמַּדִּיר לְזוּנָהּ, **וּטְמֵאָה נַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם,** כְּלוֹמַר, כָּל הֲנָאָתוֹ מִמֶּנָּה הִיא רַק בְּשִׁמּוּשָׁהּ לְמָלְאכָה, וְאִלּוּ מִגּוּפָהּ אֵינוֹ נֶהֱנֶה אַף אַחַר שֶׁנִּשְׁחֲטָה, וְלָכֵן אֵינָהּ נֶהֱנֵית מִפִּטּוּמָהּ. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, אַף **הַטְּמֵאָה נַפְשָׁהּ לַשָּׁמַיִם וְגוּפָהּ שָׁלוֹ** - כְּלוֹמַר, יֵשׁ לַמֻּדָּר הֲנָאָה מִגּוּפָהּ, **שֶׁאִם יִרְצֶה, הֲרֵי הוּא מוֹכְרָהּ לְגוֹיִם אוֹ מַאֲכִילָהּ לְכֶלֶב,** וּבְדָבָר זֶה יֵשׁ לוֹ הֲנָאָה מִפִּטּוּמָהּ, וְלָכֵן אָסוּר לַמַּדִּיר לָזוּז אַף בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל הַמֻּדָּר: **מִשְׁנָה ד** **בְּקוּר חוֹלִים אֵצֶל הַמֻּדָּר:** **הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ, וְנִכְנַס** הַמַּדִּיר **לְבַקְּרוֹ** חִנָּם, רַשַּׁאי לְבַקְּרוֹ כְּשֶׁהוּא **עוֹמֵד** שָׁעַל בִּקּוּר מוּעָט כָּזֶה אֵין נוֹטְלִים שָׂכָר, **אֲבָל לֹא יוֹשֵׁב,** כְּשֶׁעַל יְשִׁיבָה עִם חוֹלֶה רְגִילִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם לָקַחַת שָׂכָר, וּכְשֶׁמְּבַקְּרוֹ בְּחִנָּם נִמְצָא מְהַנֶּהוּ. **רִפּוּי הַמֻּדָּר אוֹ בְּהֶמְתּוֹ: וּמְרַפְּאֵהוּ רְפוּאַת נֶפֶשׁ** - רְפוּאַת גּוּפוֹ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מְקַיֵּם מִצְוָתוֹ, שֶׁחַיָּב לְרַפֵּא אֶת חֲבֵרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ב) 'וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ' - לְרַבּוֹת אֲבֵדַת גּוּפוֹ, **אֲבָל לֹא רְפוּאַת מָמוֹן** - רְפוּאַת בְּהֶמְתּוֹ, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְרַפְּאוֹתָהּ. אֲבָל יָכוֹל לוֹמַר לוֹ 'סַם פְּלוֹנִי יָפֶה לַבְּהֵמָה וְסַם פְּלוֹנִי רַע לָהּ'. **רְחִיצָה שֵׁנָה וַאֲכִילָה עִם הַמֻּדָּר:** **וְרוֹחֵץ עִמּוֹ בְּאַמְבָּטִי גְּדוֹלָה, אֲבָל לֹא בִּקְטַנָּה,** לְפִי שֶׁבִּקְטַנָּה הַמַּדִּיר בִּרְחִיצָתוֹ מַעֲלֶה אֶת הַמַּיִם עַל הַמֻּדָּר וְגוֹרֵם לוֹ הֲנָאָה. **וְיָשֵׁן עִמּוֹ בְּמִטָּה** אַחַת, אִם אֵינָהּ שֶׁל הַמַּדִּיר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בִּימוֹת הַחַמָּה** יָשֵׁן עִמּוֹ, שֶׁאָז אֵינוֹ נֶהֱנֶה מִשְׁכִּיבָתוֹ, אֲבָל לֹא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַמֵּם מֵהַנֵּהוּ שֶׁהוּא מְהַנֶּהוּ בַּיָּמִים הַקָּרִים. **וּמֵסֵב עִמּוֹ עַל הַמִּטָּה,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיְּבוֹא לִשְׁכַּב אֶצְלוֹ (תוי"ט), **וְאוֹכֵל עִמּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן,** וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָבוֹא לֶאֱכֹל מִשֶּׁל הַמַּדִּיר, **אֲבָל לֹא** יֹאכַל יַחַד עִמּוֹ **מִן הַתַּמְחוּי** - מִתּוֹךְ כְּלִי אֶחָד, שֶׁמָּא יֹאכַל הַמַּדִּיר מְעַט כְּדֵי לָתֵת לַמֻּדָּר לֶאֱכֹל הַרְבֵּה, אוֹ שֶׁיְּקָרֵב אֵלָיו חֲתִיכָה לִצְרָךְ אֲכִילָתוֹ, וְנִמְצָא מְהַנֶּהוּ, **אֲבָל אוֹכֵל הוּא עִמּוֹ מִן הַתַּמְחוּי הַחוֹזֵר** - יָכוֹל לֶאֱכֹל מִקְּעָרָה, אַף שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁמַּה שֶּׁיִּשַּׂיֵּר בָּהּ יַחֲזֹר לְבַעַל הַבַּיִת וְהוּא יִתֵּן זֹאת לַמֻּדָּר, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁהַמַּדִּיר יַשְׁאִיר בַּקְּעָרָה כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל מִמֶּנָּה הַמֻּדָּר. **לֹא יֹאכַל עִמּוֹ מִן הָאֲבוּס שֶׁלִּפְנֵי הַפּוֹעֲלִים** [-קְעָרָה גְּדוֹלָה וַאֲרֻכָּה שֶׁהָיוּ רְגִילִים לִתֵּן לִפְנֵי הַפּוֹעֲלִים וְכֻלָּם אוֹכְלִים יַחַד], שֶׁמָּא יִשַּׂיֵּר כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל הַמֻּדָּר יוֹתֵר. **קְצִירָה עִם הַמֻּדָּר: וְלֹא יַעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּאֻמָּן** - לֹא יִקְצֹר עִמּוֹ בְּאוֹתָהּ שׁוּרָה, כִּי עַל יְדֵי שֶׁהוּא קוֹצֵר וּמְפַנֶּה אֶת הַמָּקוֹם, קַל יוֹתֵר לַמֻּדָּר לִקְצֹר, וְנִמְצָא מְהַנֶּהוּ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עוֹשֶׂה הוּא בְּרָחוֹק מִמֶּנּוּ,** שֶׁבְּכָךְ אֵינוֹ מְהַנֶּהוּ. וְרַבִּי מֵאִיר גּוֹזֵר בְּרָחוֹק שֶׁמָּא יָבוֹא לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ אַף בְּקָרוֹב: **מִשְׁנָה ה** **בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה:** **הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ,** אִם נָדַר **לִפְנֵי שְׁבִיעִית,** אַף בַּשְּׁמִטָּה עַצְמָהּ **לֹא יוֹרֵד** הַמַּדִּיר **לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא 'מֻּדָּר הֲנָאָה' הֲרֵי הוּא אָסוּר בִּדְרִיסַת הָרֶגֶל בִּרְשׁוּת הַמַּדִּיר, שֶׁאֵין הַקַּרְקַע הֶפְקֵר בַּשְּׁבִיעִית, וְאַף **אֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַנּוֹטוֹת** [-פֵּרוֹת הַנּוֹטוֹת אֶל מְחוּץ לַשָּׂדֶה], וְאַף שֶׁפֵּרוֹת שְׁבִיעִית הֵם הֶפְקֵר, אַךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִדִּירוֹ קֹדֶם הַשְּׁמִטָּה, נֶאֱסְרוּ הַפֵּרוֹת, וְאֵין אִסּוּרָם פּוֹקֵעַ בְּעֵת הֶהָפְקֵר, כִּי אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ אֲפִלּוּ לְכְשֶׁיָּצָא מֵרְשׁוּתוֹ. **וּבַשְּׁבִיעִית** - וְאִם הִדִּירוֹ בַּשְּׁמִטָּה עַצְמָהּ, **אֵינוֹ יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ,** אַף שֶׁיֵּשׁ הֶתֵּר לְכָל אָדָם לְהִכָּנֵס לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ כְּדֵי לְלַקֵּט מִפֵּרוֹת שְׁבִיעִית, לְפִי שֶׁחֶשְׁשׁוּ שֶׁמָּא יִתְעַכֵּב בַּשָּׂדֶה מִלְּבַד קְטִיפַת הַפֵּרוֹת וַהֲרֵי הוּא נֶהֱנֶה מַעֲצֶם הַקַּרְקַע שֶׁאֵינָהּ מֻפְקֶרֶת, **אֲבָל אוֹכֵל הוּא מִן הַנּוֹטוֹת,** שֶׁהֲרֵי הֵן הֶפְקֵר וְאֵין בְּכֹחַ הַמַּדִּיר לְאָסְרָן עָלָיו בַּשְּׁבִיעִית. וְאִם נָדַר **לִפְנֵי שְׁבִיעִית, יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ,** אִם נָדַר מֵאֵכֶל, רַק **לִפְנֵי שְׁבִיעִית, יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת.** וּבַשְּׁבִיעִית - אִם נָדַר מִמֶּנּוּ מֵאֵכֶל בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה עַצְמָהּ, **יוֹרֵד וְאוֹכֵל** - שֶׁכֵּן מֻתָּר בִּדְרִיסַת הָרֶגֶל, וְאַף מֻתָּר בְּאֵכֶלֶת הַפֵּרוֹת שֶׁהֵם הֶפְקֵר: **מִשְׁנָה ו** **מֵהַמַּדִּיר:** **הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ, לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ** - לֹא יַשְׁאִיל הַמַּדִּיר לַמֻּדָּר כֵּלִים, **וְלֹא יִשְׁאַל** הַמַּדִּיר כֵּלִים **מִמֶּנּוּ** - מֵהַמֻּדָּר, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא בְּעִקְבוֹת כָּךְ יֵחָזֵר הַמֻּדָּר וְיִשְׁאַל כֵּלִים מִן הַמַּדִּיר. **וְכֵן לֹא יַלְוֶנּוּ** הַמֻּדָּר מְעוֹת לַמַּדִּיר, **וְלֹא יִלְוֶה** הַמַּדִּיר מִמֶּנּוּ - מֵהַמֻּדָּר, שֶׁמָּא יָבוֹא גַּם לְהַלְווֹת לוֹ. **וְלֹא יִמְכֹּר לוֹ** - הַמֻּדָּר לַמַּדִּיר, דָּבָר פָּחוֹת מִשָּׁוִוי, אַף שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה, שֶׁמָּא יָבוֹא לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת מִשָּׁוְויוֹ וְנִמְצָא נֶהֱנֶה. **וְלֹא יִקַּח** [-יִקָּנֶה] **מִמֶּנּוּ** דָּבָר בְּיוֹתֵר מִשָּׁוְויוֹ, שֶׁמָּא יָבוֹא לִמְכֹּר לוֹ בְּיוֹתֵר מִשָּׁוְויוֹ, וְנִמְצָא נֶהֱנֶה. **לְשׁוֹן הַנֵּדֶר מִתְפָּרֶשֶׁת לְפִי כַּוָּנַת הַנּוֹדֵר: אָמַר לוֹ** אָדָם לַחֲבֵרוֹ, **'הַשְׁאִילֵנִי פָּרָתְךָ'** כְּדֵי לַחֲרֹשׁ בָּהּ, **אָמַר לוֹ 'אֵינָהּ פְּנוּיָה',** וּמִתּוֹךְ כַּעְסוֹ עַל שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁאִילָהּ לוֹ, **אָמַר 'קוֹנָם שֶׁדַּי שֶׁאֲנִי חוֹרֵשׁ בָּהּ לְעוֹלָם'** - שֶׁלֹּא אֶחֱרֹשׁ בְּפָרָתְךָ בַּשָּׂדֶה שֶׁלִּי לְעוֹלָם, **אֲזַי אִם הָיָה דַּרְכּוֹ לַחֲרֹשׁ** בָּעֲצָמוֹ, **הוּא אָסוּר** לַחֲרֹשׁ שֶׁדֵּהוּ בְּפָרָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, **וְכָל אָדָם** - עֲבָדָיו אוֹ חֲבֵרָיו **מֻתָּרִין** בַּחֲרִישַׁת שָׂדֵהוּ בְּפָרָה זוֹ, שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁהוּא רָגִיל לַחֲרֹשׁ, מִתְפָּרֶשֶׁת כַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר אֶת חֲרִישַׁת עַצְמוֹ דַּוְקָא כִּרְגִילוּתוֹ. **וְאִם אֵין דַּרְכּוֹ לַחֲרֹשׁ** בְּעַצְמוֹ, אֶלָּא עֲבָדָיו אוֹ חֲבֵרָיו חוֹרְשִׁים בְּשָׂדֵהוּ, אֲזַי מִתְפָּרֶשֶׁת כַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר חֲרִישָׁה בְּפָרָה זוֹ בְּשָׂדֵה זוֹ עַל כָּל אָדָם, **וְהוּא וְכָל אָדָם אֲסוּרִין: מִשְׁנָה ז** **אֲפִנִּים שֶׁיָּכוֹל הַמַּדִּיר לְהַנּוֹת אֶת הַמֻּדָּר:** **הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ וְאֵין לוֹ מָה יֹאכַל, הוֹלֵךְ אֵצֶל הַחֲנָוָנִי וְאוֹמֵר, אִישׁ פְּלוֹנִי מֻדָּר מִמֶּנִּי הֲנָאָה** לְמִכֹּר לוֹ בְּיוֹתֵר מִשָּׁוְויוֹ, וְנִמְצָא נֶהֱנֶה. **לְשׁוֹן הַנֵּדֶר מִתְפָּרֶשֶׁת לְפִי כַּוָּנַת הַנּוֹדֵר: אָמַר לוֹ** אָדָם לַחֲבֵרוֹ, **'הַשְׁאִילֵנִי פָּרָתְךָ'** כְּדֵי לַחֲרֹשׁ בָּהּ, **אָמַר לוֹ 'אֵינָהּ פְּנוּיָה',** וּמִתּוֹךְ כַּעְסוֹ עַל שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁאִילָהּ לוֹ, **אָמַר 'קוֹנָם שֶׁדַּי שֶׁאֲנִי חוֹרֵשׁ בָּהּ לְעוֹלָם'** - שֶׁלֹּא אֶחֱרֹשׁ בְּפָרָתְךָ בַּשָּׂדֶה שֶׁלִּי לְעוֹלָם, **אֲזַי אִם הָיָה דַּרְכּוֹ לַחֲרֹשׁ** בָּעֲצָמוֹ, **הוּא אָסוּר** לַחֲרֹשׁ שֶׁדֵּהוּ בְּפָרָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, **וְכָל אָדָם** - עֲבָדָיו אוֹ חֲבֵרָיו **מֻתָּרִין** בַּחֲרִישַׁת שָׂדֵהוּ בְּפָרָה זוֹ, שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁהוּא רָגִיל לַחֲרֹשׁ, מִתְפָּרֶשֶׁת כַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר אֶת חֲרִישַׁת עַצְמוֹ דַּוְקָא כִּרְגִילוּתוֹ. **וְאִם אֵין דַּרְכּוֹ לַחֲרֹשׁ** בְּעַצְמוֹ, אֶלָּא עֲבָדָיו אוֹ חֲבֵרָיו חוֹרְשִׁים בְּשָׂדֵהוּ, אֲזַי מִתְפָּרֶשֶׁת כַּוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר חֲרִישָׁה בְּפָרָה זוֹ בְּשָׂדֶה זוֹ עַל כָּל אָדָם, **וְהוּא וְכָל אָדָם אֲסוּרִין:**

וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מַה לֶּאֱכֹל', וּבְאֶפֶן זֶה לֹא מִנָּהוּ שָׁלִיחַ לָזוּן אֶת הַמֻּדָּר, **וְהוּא** - הַחָנְוָנִי **נוֹתֵן לוֹ** - לַמֻּדָּר מְזוֹנוֹת **וּבָא** לְאַחַר מִכֵּן **וְנוֹטֵל** אֶת שְׂכָרָם **מִזֶּה** - מֵהַמּוֹדִיר, אִם יִרְצֶה הַמּוֹדִיר לְשַׁלֵּם לוֹ. אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְחַיְּבוֹ לְשַׁלֵּם, שֶׁהֲרֵי לֹא אָמַר לוֹ מִתְּחִלָּה שֶׁהוּא יְפָרַע לוֹ, וְאִלּוּ אָמַר לוֹ בַּתְּחִלָּה שֶׁהוּא יְפָרַע לוֹ, הֲרֵי הוּא מְמַנֶּהוּ שָׁלִיחַ, וּכְאִלּוּ הוּא זֶה שֶׁהֵבִיא מְזוֹנוֹת לַמֻּדָּר וְאָסוּר. **הָיָה בֵּיתוֹ** שֶׁל הַמֻּדָּר עוֹמֵד **לִבְנוֹת, אוֹ** שֶׁעָמְדָה **גְּדֵרוֹ לִגְדֹּר, אוֹ** שֶׁעָמְדָה **שָׂדֵהוּ לִקְצֹר**, וְאֵין לוֹ כֶּסֶף לְשַׁלֵּם לַפּוֹעֲלִים, **הוֹלֵךְ** הַמֻּדִּיר **אֵצֶל הַפּוֹעֲלִים וְאוֹמֵר** לָהֶם 'אִישׁ פְּלוֹנִי מֻדָּר מִמֶּנִּי הֲנָאָה **וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, וְהוּא נוֹתֵן לוֹ וּבָא וְנוֹטֵל מִזֶּה. הָיָה בֵּיתוֹ לִבְנוֹת, גְּדֵרוֹ לִגְדֹּר, שָׂדֵהוּ לִקְצֹר, הוֹלֵךְ אֵצֶל הַפּוֹעֲלִים וְאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי מֻדָּר מִמֶּנִּי הֲנָאָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, הֵם עוֹשִׂין עִמּוֹ וּבָאִין וְנוֹטְלִין שָׂכָר מִזֶּה: ח הָיוּ** מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, נוֹתֵן לְאַחֵר לְשׁוּם מַתָּנָה וְהַלָּה מֻתָּר בָּהּ. אִם אֵין עִמָּהֶם אַחֵר, מַנִּיחַ עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הַגָּדֵר וְאוֹמֵר הֲרֵי הֵן מֻפְקָרִים לְכָל מִי שֶׁיִּחְפֹּץ, וְהַלָּה נוֹטֵל מִזֶּה: **פרק ה א** הַשֻּׁתָּפִין שֶׁנָּדְרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה, אֲסוּרִין לִכְנֹס לֶחָצֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, זֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְזֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ. וּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לְהַעֲמִיד שָׁם רֵחַיִם וְתַנּוּר וּלְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִים. הָיָה אֶחָד מֵהֶם מֻדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ, לֹא יִכָּנֵס לֶחָצֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ לְתוֹךְ שֶׁלִּי אֲנִי נִכְנָס וְאֵינִי נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלָּךְ. וּכוֹפִין אֶת הַנּוֹדֵר לִמְכֹּר אֶת חֶלְקוֹ: **ב** הָיָה אֶחָד מִן הַשּׁוּק מֻדָּר מֵאֶחָד מֵהֶם הֲנָאָה, לֹא יִכָּנֵס לֶחָצֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרְךָ אֲנִי נִכְנָס, וְאֵינִי נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלָּךְ: **ג** הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ, וְיֵשׁ לוֹ מֶרְחָץ וּבֵית הַבַּד מֻשְׂכָּרִים בָּעִיר, אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן תְּפִיסַת יָד אָסוּר, אֵין לוֹ בָּהֶן תְּפִיסַת יָד מֻתָּר. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ קוֹנָם בֵּיתִי לְגִדֹּר, שָׂדֶהוּ לְקַצֵּר, הוֹלֵךְ אֵצֶל הַפּוֹעֲלִים וְאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי מֻדָּר מִמֶּנִּי הֲנָאָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, הֵם עוֹשִׂין עִמּוֹ וּבָאִין וְנוֹטְלִין שָׂכָר מִזֶּה: **ד** הֲרֵינִי עָלַיִךְ חֵרֶם, הַמֻּדָּר אָסוּר. הֲרֵי אַתְּ עָלַי, שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין. וּשְׁנֵיהֶם מֻתָּרִין בְּדָבָר שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל, וַאֲסוּרִין בְּדָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר: **ה** וְאֵיזֶהוּ דָבָר שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל, כְּגוֹן הַר הַבַּיִת וְהָעֲזָרוֹת וְהַבּוֹר שֶׁבְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ. וְאֵיזֶהוּ דָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר, כְּגוֹן הָרְחָבָה וְהַמֶּרְחָץ, וּבֵית הַבַּד וְהַסְּפָרִים. וְהַכּוֹתֵב חֶלְקוֹ לַנָּשִׂיא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶחָד כּוֹתֵב לְהֶדְיוֹט. מַה בֵּין כּוֹתֵב לַנָּשִׂיא לְכוֹתֵב לְהֶדְיוֹט, שֶׁהַכּוֹתֵב לַנָּשִׂיא אֵינוֹ צָרִיךְ לְזַכּוֹת, [וְהַכּוֹתֵב לְהֶדְיוֹט צָרִיךְ לוֹ לְזַכּוֹת].

כּוֹפִים אוֹתוֹ, שֶׁהֲרֵי הוּא אָנוּס וּמַה יַּעֲשֶׂה. וְעוֹד, שֶׁאִלּוּ נִכְפֵּהוּ, כָּל שֶׁתָּף שֶׁיִּרְצֶה לִכְפּוֹת אֶת שֻׁתָּפוֹ לִמְכֹּר לוֹ, יַדִּירֶנּוּ מִנְּכָסָיו כְּדֵי לְחַיְּבוֹ לִמְכֹּר]: **מִשְׁנָה ב שְׁמוּשׁ בֻּחְצַר הַשֻּׁתָּפִים כְּשֶׁשָּׁתְפוּ הִדִּיר אָדָם אַחֵר:** הָיָה אֶחָד מִן הַשּׁוּק - שֶׁאֵינוֹ שֻׁתָּף בֶּחָצֵר מֻדָּר מֵאֶחָד מֵהֶם [-מֵהַשֻּׁתָּפִים] הֲנָאָה, **לֹא יִכָּנֵס לֶחָצֵר**, שֶׁהוּא אָסוּר לֵהָנוֹת מֵחֶלְקוֹ שֶׁל הַשֻּׁתָּף שֶׁנֶּאֱסַר בַּהֲנָאתוֹ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, יָכוֹל הוּא** [-הָאַחֵר] לוֹמַר לוֹ [-לַמֻּדִּיר] **לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרְךָ אֲנִי נִכְנָס, וְאֵינִי נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלָּךְ.** וְחִדְּשָׁה הַמִּשְׁנָה שֶׁאַף בְּאֹפֶן שֶׁנִּכְנָס אָדָם מִן הַשּׁוּק, מַתִּירִים מְשׁוּם 'בְּרֵרָה', וְאוֹמְרִים שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָחָצֵר שֶׁל הַשֻּׁתָּף שֶׁהוּא מֵתָּר בַּהֲנָאתוֹ: **מִשְׁנָה ג הֲנָאָה מְנֻכָּסִים מֻשְׂכָּרִים שֶׁל הַמֻּדִּיר:** הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ, **וְיֵשׁ לוֹ** [-לַמֻּדִּיר] **מֶרְחָץ וּבֵית הַבַּד** הַשְּׂכוּרִים לוֹ אַךְ מֻשְׂכָּרִים לְאָדָם אַחֵר **בָּעִיר, אִם** בָּהֶן - בַּמֶּרְחָץ וּבְבֵית הַבַּד **תְּפִיסַת יָד** - מָקוֹם שֶׁלֹּא הִשְׂכִּירוֹ, כְּגוֹן בּוֹר מַיִם אֶחָד בְּבֵית הַמֶּרְחָץ שֶׁאֵינוֹ מֻשְׂכָּר, **אָסוּר** לַמֻּדָּר לֵהָנוֹת מֵהֶם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֵם עֲדַיִן נֶחְשָׁבִים שֶׁל הַמֻּדִּיר. וְאִם **אֵין לוֹ בָּהֶן תְּפִיסַת יָד, מֻתָּר** לַמֻּדָּר לֵהָנוֹת מֵהֶם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֲרֵי הוּא נֶהֱנֶה מֵהַשּׂוֹכֵר וְלֹא מֵהַבְּעָלִים. **הִדִּיר עַצְמוֹ מִנֶּכֶס חֲבֵרוֹ וּמֵת חֲבֵרוֹ: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס,** שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ לְהִכָּנֵס לְבֵית חֲבֵרוֹ, וְקוֹנָם **שָׂדְךָ שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ,** שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ לִקְנוֹת אֶת שָׂדֵהוּ, **וּמֵת** בַּעַל הַבַּיִת אוֹ הַשָּׂדֶה, **אוֹ שָׁמְכְרוֹ לְאַחֵר, מֻתָּר** לַמֻּדָּר לְהִכָּנֵס לַבַּיִת אוֹ לִקְנוֹת אֶת הַשָּׂדֶה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר 'בֵּיתְךָ' וְ'שָׂדְךָ' מַשְׁמַע שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְאָסְרָם אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהֵם שֶׁלּוֹ. אֲבָל אִם אָמַר **קוֹנָם לְבֵית זֶה שֶׁאֲנִי נִכְנָס, אוֹ** קוֹנָם **שָׂדֶה זוֹ שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ, אַף אִם מֵת** הַבְּעָלִים **אוֹ שָׁמְכְרוֹ לְאַחֵר, אָסוּר,** שֶׁהֲרֵי לֹא תָּלָה אֶת נִדְרוֹ בְּכָךְ שֶׁזֶּה בֵּיתוֹ אוֹ שָׂדֵהוּ שֶׁל פְּלוֹנִי: **מִשְׁנָה ד לְשׁוֹנוֹת שֶׁל נְדָרִים וְהַנֶּאֱסָר בָּהֶם:** אָמַר: הֲרֵינִי - הֲרֵי הֲנָאתִי עָלַיִךְ כְּחֵרֶם - שֶׁתְּהֵא אָסוּר בַּהֲנָאתִי, **הַמֻּדָּר אָסוּר,** וְאַף שֶׁלֹּא עָנָה אָמֵן, אָדָם יָכוֹל לֶאֱסֹר עַל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ. וְאִם אָמַר הֲרֵי אַתְּ [-אַתָּה] - הֲרֵי הֲנָאתְךָ עָלַי כְּחֵרֶם - שֶׁאֲנִי אָהֵיהּ אָסוּר בַּהֲנָאתְךָ, **הַנּוֹדֵר אָסוּר.** וְאִם אָמַר **הֲרֵינִי עָלַיִךְ וְאַתְּ עָלַי כְּחֵרֶם, שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין** בַּהֲנָאָה זֶה מִזֶּה. **דִּין הַנֹּדֵר בִּנְכָסֵי בְּנֵי הָעִיר וְעוֹלֵי הָרֶגֶל: וּשְׁנֵיהֶם מֻתָּרִין בְּדָבָר שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל** - כְּגוֹן בּוֹר מַיִם שֶׁל עוֹלֵי רְגָלִים, שֶׁמֻּתָּר לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְהוּא כְּהֶפְקֵר, וְלָכֵן אֵין הַמֻּדָּר אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ מִכֹּחַ זְכוּת הַמֻּדִּיר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. **וַאֲסוּרִין בְּדָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר** - בִּנְכָסִים הַשַּׁיָּכִים לְכָל אַנְשֵׁי הָעִיר, שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי הָעִיר הֲרֵי הוּא כְּשֻׁתָּף, וְשֻׁתָּף יָכוֹל לֶאֱסֹר אֶת נְכָסָיו עַל חֲבֵרוֹ: **מִשְׁנָה ה נִכְסֵי עוֹלֵי בָבֶל, כְּגוֹן הַר הַבַּיִת וְהָעֲזָרוֹת וְהַבּוֹר שֶׁבְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ. וְאֵיזֶהוּ דָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר:** כְּגוֹן הָרְחָבָה **וְהַמֶּרְחָץ, וּבֵית הַבַּד וְהַסְּפָרִים. וְהַכּוֹתֵב חֶלְקוֹ לַנָּשִׂיא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶחָד כּוֹתֵב לְהֶדְיוֹט. מַה בֵּין כּוֹתֵב לַנָּשִׂיא לְכוֹתֵב לְהֶדְיוֹט, שֶׁהַכּוֹתֵב לַנָּשִׂיא אֵינוֹ צָרִיךְ לְזַכּוֹת, [וְהַכּוֹתֵב לְהֶדְיוֹט צָרִיךְ לוֹ לְזַכּוֹת].** הֲרֵי חֲבֵרוֹ הַמֻּדָּר מִמֶּנּוּ מֵתָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּנְכָסֵי הָעִיר, שֶׁשּׁוּב אֵינוֹ מֻשְׁתַּמֵּשׁ בִּנְכָסֵי הַמֻּדִּיר. וּבָדֶרֶךְ זוֹ יִנָּהֲגוּ שְׁנַיִם מִבְּנֵי הָעִיר שֶׁנָּדְרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה, שֶׁיִּכְתְּבוּ חֶלְקָם לַנָּשִׂיא, וְיוּכְלוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּנְכָסֵי הָעִיר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶחָד הַכּוֹתֵב לַנָּשִׂיא וְאֶחָד הַכּוֹתֵב לְהֶדְיוֹט** [-סְתָם אָדָם] דִּינָם שָׁוֶה, שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ מֻתָּר לַמֻּדָּר מִמֶּנּוּ לֵהָנוֹת מִנְּכָסֵי הָעִיר. **וּמַה** הַחִלּוּק **בֵּין כּוֹתֵב לַנָּשִׂיא לִכוֹתֵב לְהֶדְיוֹט** שֶׁלָּכֵן כָּתְבָה הַמִּשְׁנָה דַּוְקָא נָשִׂיא, **שֶׁהַכּוֹתֵב לַנָּשִׂיא אֵינוֹ צָרִיךְ לְזַכּוֹת** לוֹ אֶת הַנְּכָסִים בְּקִנְיָן עַל יְדֵי אָדָם אַחֵר, שֶׁמִּפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁל הַנָּשִׂיא הֲרֵי הוּא קוֹנֶה בִּכְתִיבָתוֹ לוֹ אַף בְּלֹא קִנְיָן, **[וְאִלּוּ הַכּוֹתֵב לְהֶדְיוֹט צָרִיךְ לוֹ לְזַכּוֹת** עַל יְדֵי אַחֵר].

וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, וְהוּא נוֹתֵן לוֹ וּבָא וְנוֹטֵל מִזֶּה. הָיָה בֵּיתוֹ לִבְנוֹת, גְּדֵרוֹ לִגְדֹּר, שָׂדֵהוּ לִקְצֹר, הוֹלֵךְ אֵצֶל הַפּוֹעֲלִים וְאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי מֻדָּר מִמֶּנִּי הֲנָאָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, הֵם עוֹשִׂין עִמּוֹ וּבָאִין וְנוֹטְלִין שָׂכָר מִזֶּה: ח הָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, נוֹתֵן לְאַחֵר לְשׁוּם מַתָּנָה וְהַלָּה מֻתָּר בָּהּ. אִם אֵין עִמָּהֶם אַחֵר, מַנִּיחַ עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הַגָּדֵר וְאוֹמֵר הֲרֵי הֵן מֻפְקָרִים לְכָל מִי שֶׁיִּחְפֹּץ, וְהַלָּה נוֹטֵל מִזֶּה

משניות מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק ו המבוארות

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - בֵּין לְנָשִׂיא וּבֵין לְהֶדְיוֹט **צְרִיכִין לְזַכּוֹת** עַל יְדֵי אָדָם אַחֵר, **וְלֹא דִּבְּרוּ** בְּמִשְׁנָתֵנוּ **בַּנָּשִׂיא** דַּוְקָא **אֶלָּא** מִשּׁוּם שֶׁדִּבְּרוּ **בַּהֹוֶה** [-בְּאַפֵּן הַמָּצוּי], שֶׁדָּרָךְ לִכְתֹּב וּלְזַכּוֹת לַנָּשִׂיא כְּדֵי לַחֲלֹק לוֹ כָּבוֹד (רש"י). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין אַנְשֵׁי גָּלִיל צְרִיכִין לִכְתֹּב** נִכְסֵיהֶם לַנָּשִׂיא, אִם נָדְרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה, מִשּׁוּם **שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ אֲבוֹתֵיהֶם** [-אַנְשֵׁי הַגָּלִיל בַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים] אֶת חֶלְקָם לַנָּשִׂיא, **עַל יְדֵיהֶם** - עֲבוּר בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָיוּ קַנְטְרָנִים וּבְכָעְסָם הָיוּ נוֹדְרִים הֲנָאָה זֶה מִזֶּה, כָּתְבוּ חֶלְקָם לַנָּשִׂיא כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ גַּם בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם לֶהָנוֹת מִנְּכָסֵי הָעִיר אַף אִם יַדִּירוּ הֲנָאָה זֶה אֶת זֶה: **מִשְׁנָה ו נְתִינַת הַמַּדִּיר לְאַחֵר לְצָרְךָ קַבָּלַת הַמֻּדָּר: הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ וְאֵין לוֹ מָה שֶׁיֹּאכַל, נוֹתְנוֹ** - נוֹתֵן הַמַּדִּיר מַאֲכָל לְאָדָם אַחֵר לְשׁוּם [-לְשֵׁם] **מַתָּנָה, וְהַלָּה** - הַמֻּדָּר **מֻתָּר בָּהּ**, שֶׁאֵין הַמֻּדָּר נֶהֱנֶה מִמְּנוּ אֶלָּא מֵאוֹתוֹ אָדָם (כמבואר לעיל פ"ד מ"ח). אֲבָל אִם הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ אָסוּר, כְּלוֹמַר אִם הִתְבָּרֵר שֶׁלֹּא הָיְתָה נְתִינָתוֹ לְאוֹתוֹ אָדָם נְתִינָה גְּמוּרָה, אָסוּר הַמֻּדָּר בְּמַאֲכָל זֶה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַמַּדִּיר לֹא נְתָנוֹ מֵעוֹלָם לְאוֹתוֹ אָדָם, נִמְצָא שֶׁבַּאֲכִילָתוֹ נֶהֱנֶה מֵהַמַּדִּיר. **וּמַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד בְּבֵית חוֹרוֹן שֶׁהָיָה אָבִיו מֻדָּר הֵימֶנּוּ הֲנָאָה, וְהָיָה הַבֵּן מַשִּׂיא** [-מְחַתֵּן] **אֶת בְּנוֹ,** וְרָצָה שֶׁאָבִיו יִשְׁתַּתֵּף בְּסְעוּדַת הַנִּשּׂוּאִין, **וְאָמַר הַבֵּן לַחֲבֵרוֹ הַחֹצֵר** [-מְקוֹם הַסְּעוּדָה] **וְהַסְּעוּדָה שֶׁל הַנִּשּׂוּאִין נְתוּנִים לְךָ בְּמַתָּנָה, וְאֵינָן לְפָנֶיךָ** - וְאֵינֶנִּי נוֹתֵן לְךָ מַתָּנָה זוֹ אֶלָּא כְּדֵי **שֶׁיָּבוֹא אַבָּא שֶׁלִּי הַמַּדִּר הֲנָאָה מִמֶּנִּי וְיֹאכַל עִמָּנוּ בַּסְּעוּדָה,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֲרֵי הוּא אוֹכֵל מִמְּךָ וְלֹא מִמֶּנִּי. **אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ, אִם שֶׁלִּי הֵם** - הַחֹצֵר וְהַסְּעוּדָה **הֲרֵי הֵם מֻקְדָּשִׁין לַשָּׁמַיִם. אָמַר לוֹ הַנּוֹתֵן, לֹא נָתַתִּי לְךָ אֶת שֶׁלִּי** כְּדֵי **שֶׁתְּקַדְּשֵׁם לַשָּׁמַיִם,** אֶלָּא אָמַרְתִּי לְךָ בְּפֵרוּשׁ שֶׁהַנְּתִינָה הִיא רַק כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל אָבִי בַּסְּעוּדָה וְאֵין לְךָ זְכוּת לְהַקְדִּישָׁם [וְכֵן אִם לֹא הָיָה אוֹמֵר בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל הָיָה נִכָּר שֶׁהוֹסִיף בְּמַאֲכָל גַּם בִּשְׁבִיל אָבִיו, וְנִכָּר שֶׁהוּא כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל אָבִיו בַּסְּעוּדָה]. **אָמַר לוֹ** הַמְקַבֵּל, אִם כֵּן נִמְצָא שֶׁלֹּא **נָתַתָּ לִי אֶת הַחֹצֵר** וְהַסְּעוּדָה **שֶׁלְּךָ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁתְּהֵא אַתָּה וְאָבִיךָ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּמִתְרַצִּים זֶה לָזֶה** [-וּמִתְפַּיְּסִים זֶה עִם זֶה], **וְיֹאכַל עָוֹן נָדָר זֶה תְּלוּי בְּרֹאשׁוֹ** שֶׁל אָבִיךָ שֶׁעוֹבֵר עַל 'לֹא יַחֵל'. שֶׁבְּכָךְ שֶׁאַקַבֵּל מִמְּךָ מַתָּנָה זוֹ אַף שֶׁאֵינָהּ מַתָּנָה אֲמִתִּית, יֹאכַל אָבִיךָ מֵהַסְּעוּדָה כְּאִלּוּ הִיא שֶׁלִּי, וּבֶאֱמֶת הִיא שֶׁלְּךָ וַהֲרֵי הוּא עוֹבֵר עַל אִסּוּר בַּל יַחֵל. **וּכְשֶׁבָּא דָּבָר לִפְנֵי חֲכָמִים** - כְּשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים מַעֲשֶׂה זֶה, **אָמְרוּ** כְּלָל בַּדָּבָר עַל פִּי מַעֲשֶׂה זֶה: **כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ** מַתָּנָה גְּמוּרָה, **שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ** הַמְקַבֵּל **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת** שֶׁאֵין הַנּוֹתֵן מַסְכִּים לְכָךְ, הֲרֵי זוֹ **אֵינָהּ מַתָּנָה** כְּלָל, וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה לַמֻּדָּר. [אֲבָל אִם יֹאמַר הַבֵּן לְאוֹתוֹ אָדָם 'הֲרֵי הַחֹצֵר וְהַסְּעוּדָה שֶׁלְּךָ, וְאִם רְצוֹנְךָ יָבוֹא אַבָּא וְיֹאכַל', בְּאֹפֶן זֶה יִהְיֶה מַתָּנָה הָאָב לֶאֱכֹל, כִּי הַנְּתִינָה הִיא נְתִינָה גְּמוּרָה, וְהַנְּתִינָה לֶאֱכֹל תְּלוּיָה רַק בִּרְצוֹן הַמְקַבֵּל]:

פֶּרֶק ו

בְּאוּר הַנּוֹדֵר מִמִּינִים שׁוֹנִים, מַה כְּלוּל בִּלְשׁוֹנוֹ, עַל פִּי הַכְּלָל 'בִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם'. וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָבֹאר גַּם דִּין תַּבְשִׁיל שֶׁהִתְעָרֵב בּוֹ מַאֲכָל הָאָסוּר עָלָיו בְּנָדָר, וְדִין הַיּוֹצֵא מִמַּאֲכָל שֶׁנָּדַר מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה א הַכְּלוּל בִּלְשׁוֹן 'מִבֶּשָׂל' וּ'תַבְשִׁיל': הַנּוֹדֵר** שֶׁלֹּא **לַהֲנוֹת מִן הַמְבֻשָּׁל** - שֶׁאָמַר 'קוֹנָם מְבֻשָּׁל עָלַי', **מֻתָּר בְּצָלִי,** לְפִי שֶׁלִּשּׁוֹן 'מְבֻשָּׁל' מַשְׁמָעוֹ מְבֻשָּׁל עִם רֹטֶב. וְכֵן מֻתָּר **בְּשָׁלוּק** - שֶׁהִתְבַּשֵּׁל הַרְבֵּה, שֶׁאַף שָׁלוּק אֵינוֹ בִּכְלַל 'מְבֻשָּׁל'. [וְאַף שֶׁבִּלְשׁוֹן הַתּוֹרָה נִקְרָא צָלִי 'מְבֻשָּׁל', שֶׁנֶּאֱמַר (דה"י ב' לה יג) 'וַיְבַשְּׁלוּ הַפֶּסַח', וְקָרְבַּן פֶּסַח נִצְלֶה, מִכָּל מָקוֹם כְּלָל הוּא בִּנְדָרִים, שֶׁהוֹלְכִים בָּהֶם אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם 'מְבֻשָּׁל' אֵינוֹ כּוֹלֵל לֹא צָלִי וְלֹא שָׁלוּק (תפא"י). וְדָנִים אֶת לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, לְפִי מָקוֹם וּזְמַן הַנֶּדֶר. וּכְשֶׁהָרֹב מְכַנִּים כָּךְ וּמְעוּט מְכַנִּים אַחֶרֶת, אֵין הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב, אֶלָּא הֲרֵי זֶה כִּסְתָם נְדָרִים שֶׁדִּבְּרוּ 'לְהַחְמִיר' (לעיל פ"ב מ"ד)]. **אָמַר 'קוֹנָם תַּבְשִׁיל שֶׁאֵינִי טוֹעֵם',** שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ טְעִימַת תַּבְשִׁיל, שֶׁמַּשְׁמָעוֹ דָּבָר הַנֶּאֱכָל עִם פַּת, **אָסוּר בְּמַעֲשֶׂה קְדֵרָה רַךְ** - בְּתַבְשִׁיל שֶׁהִתְבַּשֵּׁל בְּקֵדָרָה וְהוּא רַךְ, שֶׁדָּרָךְ לְאָכְלוֹ עִם פַּת, **וּמֻתָּר בְּמַעֲשֵׂה קְדֵרָה עֲבָה,** כְּגוֹן דַּיְסָא, שֶׁאֵין דָּרָךְ לְאָכְלוֹ עִם פַּת, וְאֵינוֹ כָּלוּל בִּלְשׁוֹן 'תַּבְשִׁיל'. **וּמֻתָּר** אַף **בְּבֵיצַת טָרְמִיטָא** - בֵּיצָה שֶׁהִתְחַמְּמָה בְּמַיִם חַמִּים בְּאֹפֶן שֶׁאֵינָהּ נַעֲשֵׂית סְמִיכָה, **וּבִדְלַעַת הָרְמוּצָה** - מִין דְּלַעַת מָרָה שֶׁמְּמַתְּקִים אוֹתָהּ עַל יְדֵי הַטְמָנָה בֶּרֶמֶץ [-אֹפֶר חַם], שֶׁאַף אֵלּוּ אֵין דַּרְכָּם לְאָכְלָם עִם פַּת, וְאֵינָם בִּכְלַל 'תַּבְשִׁיל': **מִשְׁנָה ב הַכְּלוּל בִּלְשׁוֹן 'מַעֲשֵׂה קְדֵרָה' וְ'הַיּוֹרֵד לִקְדֵרָה': הַנּוֹדֵר מִמַּעֲשֵׂה קְדֵרָה, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂה רְתָחָתָה** - אֹכֶל הֶעָשׂוּי מִקֶּמַח שֶׁהֶרְתִּיחַ בְּקֵדָרָה, שֶׁרַק הוּא מְכֻנֶּה 'מַעֲשֵׂה קְדֵרָה'. וְאִם אָמַר 'קוֹנָם הַיּוֹרֵד לִקְדֵרָה שֶׁאֵינִי טוֹעֵם', אָסוּר בְּכָל הַתַּבְשִׁילִין הַמִּתְבַּשְּׁלִין בִּקְדֵרָה, שֶׁכֻּלָּם בִּכְלַל 'הַיּוֹרֵד לִקְדֵרָה': **מִשְׁנָה ג חִלּוּק בִּלְשׁוֹן הַנּוֹדֵר כְּשֶׁהִזְכִּיר מִין עִם ה"א הַיְדִיעָה: הַנּוֹדֵר מִן הַכְּבוּשׁ** - הַשָּׁרוּי בְּחֹמֶץ (מאירי), **אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַכְּבוּשׁ שֶׁל יָרָק** - מִיָּרָק כָּבוּשׁ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר 'הַכְּבוּשׁ' בְּהֵ"א הַיְדִיעָה, כָּלַל רַק אֶת הַמִּין שֶׁרְגִילִים לְכָבְשׁוֹ. אֲבָל אִם אָמַר 'קוֹנָם **כָּבוּשׁ שֶׁאֵינִי טוֹעֵם',** בְּלֹא ה"א הַיְדִיעָה, **אָסוּר בְּכָל הַכְּבוּשִׁים.** וְכֵן הַנּוֹדֵר **מִן הַשָּׁלוּק** - שֶׁהִתְבַּשֵּׁל הַרְבֵּה, **אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַשָּׁלוּק שֶׁל בָּשָׂר** - מִבָּשָׂר שָׁלוּק, שֶׁהוּא הַמַּאֲכָל שֶׁרְגִילִים לְשָׁלְקוֹ, וְכָלוּל בִּלְשׁוֹן 'הַשָּׁלוּק' בְּהֵ"א הַיְדִיעָה. וְאִם אָמַר 'קוֹנָם **שָׁלוּק שֶׁאֵינִי טוֹעֵם',** בְּלֹא ה"א, **אָסוּר בְּכָל הַשְּׁלָקִים.** וְכֵן הַנּוֹדֵר **מִן הַצָּלִי, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַצָּלִי שֶׁל בָּשָׂר** - מִבָּשָׂר צָלוּי, שֶׁהֶרְגִילוּת לִצְלוֹת בָּשָׂר, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְאִם אָמַר** 'קוֹנָם **צָלִי שֶׁאֵינִי טוֹעֵם',** בְּלֹא ה"א, **אָסוּר בְּכָל הַצְּלוּיִים.** וְכֵן הַנּוֹדֵר **מִן הַמָּלִיחַ** - מַאֲכָל שֶׁנִּמְלַח, **אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַמָּלִיחַ שֶׁל דָּג** - מִדָּג מָלוּחַ, שֶׁהֶרְגִילוּת לְמָלְחוֹ, וְהוּא 'הַמָּלִיחַ' בְּהֵ"א הַיְדִיעָה. וְאִם אָמַר 'קוֹנָם **מָלִיחַ שֶׁאֵינִי טוֹעֵם',** בְּלֹא ה"א, **אָסוּר בְּכָל הַמְּלוּחִים: מִשְׁנָה ד הַכְּלוּל בִּלְשׁוֹן 'דָּג דָּגִים': דָּג דָּגִים שֶׁאֵינִי טוֹעֵם',** וְאָסַר עַל עַצְמוֹ הֵן 'דָּג' וְהֵן 'דָּגִים', כְּלָל בְּכָךְ אֶת כָּל מִינֵי הַדָּגִים, וּלְפִיכָךְ **אָסוּר בָּהֶן** - בְּדָגִים **בֵּין גְּדוֹלִים וּבֵין קְטַנִּים, בֵּין מְלוּחִין וּבֵין טְפֵלִין** - לְלֹא מֶלַח, **בֵּין חַיִּין וּבֵין מְבֻשָּׁלִין. וּמֻתָּר בְּטָרִית טְרוּפָה** - מִין דָּג הַנֶּחְתָּךְ לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת, וְיֵשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ כָּלוּל בְּ'דָג' וְ'דָגִים', **וּבְצִיר** - מֵיִם הַיּוֹצְאִים מִדָּגִים מְלוּחִים, **וּבְמֵרִיס** - שֶׁמֶן הַיּוֹצֵא מִדָּגִים מְלוּחִים, שֶׁאַף הֵם אֵינָם כְּלוּלִים בְּ'דָגִים'. **הַנּוֹדֵר מִתַּעֲרוֹבוֹת דָּגִים: הַנּוֹדֵר מִן הַצָּחָנָה** - תַּעֲרֹבֶת דָּגִים חֲתוּכִים דַּק דַּק, **אָסוּר גַּם בְּטָרִית טְרוּפָה,** שֶׁאַף הִיא בִּכְלַל 'צָחָנָה', שֶׁהִיא תַּעֲרֹבֶת חֲתִיכוֹת דָּג דַּק. **וּמֻתָּר בְּצִיר וּבְמֵרִיס,** שֶׁאֵין בָּהֶם חֲתִיכוֹת דָּג מַמָּשׁ, וְאֵינָם בִּכְלַל 'צָחָנָה'. **הַנּוֹדֵר מִטָּרִית טְרוּפָה, אָסוּר** אַף **בְּצִיר וּבְמֵרִיס,** שֶׁלִּשּׁוֹן 'טְרוּפָה', כְּלוֹמַר תַּעֲרֹבֶת, כּוֹלֵל כָּל דָּבָר שֶׁמְּעֹרָב בּוֹ מִמִּין הַדָּג, וְאַף צִיר וּמֵרִיס בִּכְלָל: **מִשְׁנָה ה הַנּוֹדֵר מִן הֶחָלָב אוֹ מִן הַקּוֹם: הַנּוֹדֵר מִן הֶחָלָב, מֻתָּר בְּקוֹם** - מַיִם הַיּוֹצְאִים מִן הַגְּבִינָה. **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר** אַף מִן הַקּוֹם, וְאֵינוֹ חוֹלֵק עַל תַּנָּא קַמָּא, אֶלָּא שֶׁבִּמְקוֹמוֹ קָרְאוּ לַקּוֹם 'קוּמָא דַּחֲלָבָא' [-קוּם שֶׁל חָלָב] וְלָכֵן הוּא נִכְלָל בְּ'חָלָב', וּבִנְדָרִים הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וְהַנּוֹדֵר **מִן הַקּוֹם, מֻתָּר בְּחָלָב,** שֶׁאֵינוֹ נִכְלָל בִּלְשׁוֹן 'קוֹם'. **הַנּוֹדֵר מִן הַגְּבִינָה: אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, הַנּוֹדֵר מִן הַגְּבִינָה, אָסוּר בָּהּ בֵּין** אִם הִיא **מְלוּחָה, וּבֵין** אִם הִיא **טְפֵלָה** - לְלֹא מֶלַח, שֶׁאַף שֶׁנָּדַר מִן 'הַגְּבִינָה' בְּהֵ"א הַיְדִיעָה, אֵין אוֹמְרִים שֶׁכַּוָּנָתוֹ רַק לְמֵיחָדַת שֶׁבַּגְּבִינָה' שֶׁדָּרָךְ לְאָכְלָהּ עִם מֶלַח: **מִשְׁנָה ו נוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר אִם אָסוּר בָּרֹטֶב שֶׁעָמוֹ: הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר, מֻתָּר בָּרֹטֶב, וּבַקִּיפָּה** - הָרֹטֶב שֶׁנִּקְרָשׁ בְּשׁוּלֵי הַקְּדֵרָה, שֶׁאֵינָם כְּלוּלִים בִּלְשׁוֹן 'בָּשָׂר'.

וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם טַעַם בָּשָׂר, אַף הֵם בִּכְלַל 'בָּשָׂר'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה הָיָה שֶׁנָּדְרָתִי שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר, וְאָסַר עָלַי רַבִּי טַרְפוֹן אַף אֶת הַבֵּיצִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִמּוֹ - עִם הַבָּשָׂר, מִשּׁוּם שֶׁקִּבְּלוּ אֶת טַעַם הַבָּשָׂר. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, וְכֵן הַדָּבָר - אֵמֶת הַדָּבָר שֶׁהַעַדְתָּ עָלָיו, אֶלָּא שֶׁאֵימָתַי - בְּאֵיזֶה אֹפֶן נֶאֱמְרָה הֲלָכָה זוֹ, רַק בִּזְמַן שֶׁיֹּאמַר 'בָּשָׂר זֶה עָלַי', מִשּׁוּם שֶׁהַנּוֹדֵר מִן הַדָּבָר הַמַּסִּיָּם, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'בָּשָׂר זֶה עָלַי', וַהֲרֵי דָּבָר זֶה אָסוּר עָלָיו, וְנִתְעָרֵב הַדָּבָר הָאָסוּר עָלָיו בְּאַחֵר, אֲזַי אִם יֵשׁ בּוֹ - בַּמַּאֲכָל הָאָסוּר בְּנוֹתֵן טַעַם - כַּמּוּת שֶׁטַּעְמָהּ מַרְגִּישׁ בַּדָּבָר הָאַחֵר, אָסוּר בַּהֲנָאָה אַף מִמָּנּוּ, שֶׁהַבָּשָׂר שֶׁנֶּאֱסַר עָלָיו אַף טַעְמוֹ אָסוּר. אֲבָל כְּשֶׁנּוֹדֵר מִ'בָּשָׂר' סְתָם, אֵינוֹ נֶאֱסָר אֶלָּא בְּמַה שֶּׁכָּלוּל בְּשֵׁם 'בָּשָׂר', וְלֹא בָּרֹטֶב, שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם בָּשָׂר, אֵינוֹ 'בָּשָׂר':

מִשְׁנָה ז הַנּוֹדֵר מִיַּיִן אִם מֵחֲמַת בְּתַבְשִׁיל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם יַיִן: הַנּוֹדֵר מִן הַיַּיִן סְתָם, וְלֹא אָמַר 'יַיִן זֶה', מֻתָּר בְּתַבְשִׁיל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם יַיִן, שֶׁאֵינוֹ כָּלוּל בִּלְשׁוֹן 'יַיִן', וּכְדַעַת חֲכָמִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. אֲבָל אִם אָמַר 'קוֹנָם יַיִן זֶה שֶׁאֵינִי טוֹעֵם', וְנָפַל הַיַּיִן שֶׁנֶּאֱסַר עָלָיו לְתַבְשִׁיל, אִם יֵשׁ בּוֹ - בַּיַּיִן, בְּנוֹתֵן טַעַם - כַּמּוּת שֶׁמַּרְגִּישׁ טַעְמָהּ בַּתַּבְשִׁיל, הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁהַיַּיִן הָאָסוּר, אַף טַעְמוֹ אָסוּר, וַהֲרֵי טַעְמוֹ נִכָּר בַּתַּבְשִׁיל. דַּיִן מַשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מִמַּאֲכָל שֶׁנִּדַּר מִמֶּנּוּ: הַנּוֹדֵר מִן הָעֲנָבִים, מֻתָּר בְּיַיִן, שֶׁיַּיִן אֵינוֹ בִּכְלַל לְשׁוֹן 'עֲנָבִים'. וְכֵן הַנּוֹדֵר מִן הַזֵּיתִים, מֻתָּר בְּשֶׁמֶן, שֶׁאֵין הַשֶּׁמֶן בִּכְלַל לְשׁוֹן 'זֵיתִים'. אֲבָל אִם אָמַר 'קוֹנָם זֵיתִים וַעֲנָבִים אֵלּוּ שֶׁאֵינִי טוֹעֵם', אָסוּר בָּהֶן - בַּזֵּיתִים וּבָעֲנָבִים, וּבַמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶן, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֲסָרָם עַל עַצְמוֹ, נַעֲשׂוּ חֲתִיכוֹת אִסּוּר, וְהוּא אָסוּר אַף בַּיּוֹצֵא מֵהֶם:

מִשְׁנָה ח הַנּוֹדֵר מִדָּבָר שֶׁהַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ נִקְרָא עַל שְׁמוֹ: הַנּוֹדֵר מִן הַתְּמָרִים, מֻתָּר בְּדִבְשׁ הַיּוֹצֵא מִן הַתְּמָרִים, שֶׁלֹּא נִכְלָל בִּדְבָרָיו אֶלָּא גּוּף הַתְּמָרִים, וְלֹא הַדִּבְשׁ הַיּוֹצֵא מֵהֶם. וְכֵן הַנּוֹדֵר מִשְׁתְּנִיּוֹת - עִנְבֵי הַסְּתָו, עֲנָבִים שֶׁאֵינָם מִתְבַּשְּׁלִים, וְעוֹמְדִים בַּכֶּרֶם כָּל יְמֵי הַסְּתָו, וְעוֹשִׂים מֵהֶם חֹמֶץ, מֻתָּר בְּחֹמֶץ הַסְּתְוָנִיּוֹת. שֶׁלֹּא אָסַר אֶלָּא אֶת גּוּף הַסְּתְוָנִיּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, כָּל שֶׁשֵּׁם תּוֹלַדְתּוֹ קְרוֹבָה עָלָיו וְנוֹדֵר הַיְמֶנּוּ - הַנּוֹדֵר מִדָּבָר שֶׁהַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ נִקְרָא עַל שְׁמוֹ, כְּגוֹן נוֹדֵר מִן הַתְּמָרִים, שֶׁהַדִּבְשׁ הַיּוֹצֵא מֵהֶם נִקְרָא 'דִּבְשׁ תְּמָרִים' וְלֹא דִּבְשׁ סְתָם, אוֹ נוֹדֵר מִן הַסְּתְוָנִיּוֹת, אָסוּר אַף בַּיּוֹצֵא הַיְמֶנּוּ, שֶׁאַף הוּא בִּכְלַל הַפְּרִי שֶׁנִּדַּר מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִים מַתִּירִין לַנּוֹדֵר מִן הַסְּתְוָנִיּוֹת לֵהָנוֹת מִגּוּף הַסְּתְוָנִיּוֹת, וְהוּא אָסוּר רַק בְּחֹמֶץ סְתְוָנִיּוֹת, כֵּיוָן שֶׁהַסְּתְוָנִיּוֹת אֵינָן רְאוּיוֹת לֶאֱכִילָה, וּבְהֶכְרֵחַ כַּוָּנָתוֹ לַחֹמֶץ הַיּוֹצֵא מֵהֶן. [וְחוֹלְקִים חֲכָמִים הֵן עַל תַּנָּא קַמָּא הַסּוֹבֵר שֶׁאָסוּר בְּגוּף הַסְּתְוָנִיּוֹת וּמֻתָּר בַּחֹמֶץ, וְהֵן עַל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הַסּוֹבֵר שֶׁאָסוּר בֵּין בְּגוּף הַסְּתְוָנִיּוֹת וּבֵין בַּחֹמֶץ]. וּבְנוֹדֵר מִן הַתְּמָרִים מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא שֶׁאָסוּר בֵּין בִּתְמָרִים וּבֵין בִּדְבָשׁ הַתְּמָרִים. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, שֶׁתַּנָּא קַמָּא נָקַט תְּמָרִים וְסִתְוָנִיּוֹת, וּמַשְׁמַע שֶׁדָּוְקָא בְּנוֹדֵר מִדָּבָר שֶׁרָאוּי בַּאֲכִילָה נוֹקְטִים שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, אֲבָל בְּנוֹדֵר מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, הֲרֵי בִּכְלָל נִדְרוֹ גַּם הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ וַחֲכָמִים מַתִּירִים לֵהָנוֹת מֵהַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ אִם נָדַר מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה]:

מִשְׁנָה ט דַּיִן הַנּוֹדֵר מִמִּין מְסֻיָּם בְּמִין עִם שֵׁם לְוַי: הַנּוֹדֵר מִן הַיַּיִן, מֻתָּר בְּיֵינוֹת [-יַיִן הֶעָשׂוּי מִתַּפּוּחִים], שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל 'יַיִן' סְתָם שֶׁהוּא מִן הָעֲנָבִים. הַנּוֹדֵר מִן הַשֶּׁמֶן, מֻתָּר בְּשֶׁמֶן שַׁמְשְׁמִין, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל בְּ'שֶׁמֶן' סְתָם שֶׁהוּא שֶׁמֶן זַיִת. הַנּוֹדֵר מִן הַדְּבַשׁ, מֻתָּר בִּדְבַשׁ תְּמָרִים, שֶׁאֵינוֹ כָּלוּל בִּ'דְּבַשׁ' סְתָם שֶׁהוּא דְּבַשׁ דְּבוֹרִים. הַנּוֹדֵר מִן הַחֹמֶץ, מֻתָּר בְּחֹמֶץ סִתְוָנִיּוֹת, שֶׁאֵינוֹ כָּלוּל בְּ'חֹמֶץ' סְתָם שֶׁהוּא הָעָשׂוּי מִיַּיִן. הַנּוֹדֵר מִן הַכַּרְשִׁין - כַּרְתִּי, מֻתָּר בַּקַּפְלוֹטוֹת - יָרָק מִמִּין הַכַּרְתִּי הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל 'כַּרְתִּי' סְתָם, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ. הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק, מֻתָּר בְּיֶרֶק הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל 'יָרָק' סְתָם. [אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית אָסוּר בְּיֶרֶק הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵין מְצוּיִים בָּהּ יְרָקוֹת גִּנָּה כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לִזָּרַע, וְיֶרֶק הַגָּדֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ מֻתָּר, וְאֵינָם בִּכְלַל 'יָרָק' סְתָם]:

מִשְׁנָה י הַנּוֹדֵר מִשֵּׁם כְּלָלִי אָסוּר אַף בִּפְרָט אַךְ לֹא לְהֶפֶךְ: הַנּוֹדֵר מִן הַכְּרוּב, אָסוּר בְּאִסְפַּרְגּוֹס, שֶׁהוּא מִין כְּרוּב. אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הָאִסְפַּרְגּוֹס, מֻתָּר בִּכְרוּב, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל אִסְפַּרְגּוֹס. הַנּוֹדֵר מִן הַגְּרִיסִין - פּוֹלִים טְחוּנִים, אָסוּר בְּמִקְפֶּה - תַּבְשִׁיל עָבֶה הֶעָשׂוּי מִגְּרִיסִין, שֶׁעֲדַיִן קְרוּיִים גְּרִיסִים גַּם כְּשֶׁנִּתְנָם בְּמִקְפֶּה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר, שֶׁכְּשֶׁהֵם בְּמִקְפֶּה הֵם מְכֻנִּים 'מִקְפֶּה' שֶׁל גְּרִיסִין' וְלֹא גְּרִיסִין סְתָם. אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַמִּקְפֶּה, אַף לְדַעַת חֲכָמִים מֻתָּר בְּגְרִיסִין חַיִּים, שֶׁאֵינָם בִּכְלַל 'מִקְפֶּה'. הַנּוֹדֵר מִן הַמִּקְפֶּה - תַּבְשִׁיל עָבֶה, אָסוּר בְּשׁוּם, לְפִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְתֵת שׁוּם בְּכָל מִקְפֶּה, וְלָכֵן אַף שׁוּם בִּכְלַל 'מִקְפֶּה'. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר, שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְמִקְפֶּה וּלְמַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ. וְאַף לְדַעַת חֲכָמִים הַנּוֹדֵר מִן הַשּׁוּם, מֻתָּר בְּמִקְפֶּה, וְאַף בַּשּׁוּם שֶׁבָּהּ, שֶׁדַּעְתּוֹ הָיְתָה עַל שׁוּם יָבֵשׁ (נמוק"י). הַנּוֹדֵר מִן הָעֲדָשִׁים, אָסוּר בַּאֲשִׁישִׁין - פְּסֹלֶת שֶׁל עֲדָשִׁים, שֶׁאַף הֵם בִּכְלַל 'עֲדָשִׁים'. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר, שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא עַל עֲדָשִׁים וְלֹא עַל פְּסֹלְתָן. אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הָאֲשִׁישִׁים, אַף לְדַעַת חֲכָמִים מֻתָּר בַּעֲדָשִׁים, שֶׁאֵינָן בִּכְלַל 'אֲשִׁישִׁים'. הַנּוֹדֵר מֵחֲטָה וּגְרִיסִים: הָאוֹמֵר 'קוֹנָם חֲטָה חִטִּים שֶׁאֵינִי טוֹעֵם', אָסוּר בָּהֶן [-בַּחִטִּים] בֵּין כְּשֶׁהֵם קֶמַח הַכָּלוּל בִּלְשׁוֹן 'חִטִּים', וּבֵין כְּשֶׁהֵם פַּת הַכְּלוּלָה בִּלְשׁוֹן 'חִטָּה' בִּלְשׁוֹן יָחִיד, שֶׁפַּת אֲפוּיָה נַעֲשֵׂית גּוּף אֶחָד. הָאוֹמֵר 'קוֹנָם גְּרִיס גְּרִיסִין שֶׁאֵינִי טוֹעֵם', אָסוּר בָּהֶן [-בַּגְּרִיסִין] בֵּין חַיִּים הַכְּלוּלִים בִּלְשׁוֹן 'גְּרִיסִין', וּבֵין מְבֻשָּׁלִים הַכְּלוּלִים בִּ'גְּרִיס' בִּלְשׁוֹן יָחִיד, שֶׁנַּעֲשׂוּ גּוּף אֶחָד עַל יְדֵי הַבִּשּׁוּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאוֹמֵר 'קוֹנָם גְּרִיס אוֹ חֲטָה שֶׁאֵינִי טוֹעֵם', שֶׁאָמַר כֵּן בִּלְשׁוֹן יָחִיד, גְּרִיס אוֹ חֲטָה, מֻתָּר לָכֹס גְּרִיסִים אוֹ חִטִּים חַיִּים, וּכְפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא, שֶׁלָּשׁוֹן יָחִיד מוֹרֶה שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לֶאֱסֹר אֶלָּא פַּת אֲפוּיָה אוֹ גְּרִיסִים מְבֻשָּׁלִים, וְרַבִּי יְהוּדָה אֵינוֹ חוֹלֵק עַל תַּנָּא קַמָּא, אֶלָּא שֶׁתַּנָּא קַמָּא דִּבֵּר עַל נֶדֶר בִּלְשׁוֹן יָחִיד וְרַבִּים, וְרַבִּי יְהוּדָה עַל נֶדֶר בִּלְשׁוֹן יָחִיד:

פֶּרֶק ז בֵּאוּר אֲפְנֵי נֶדֶר נוֹסָפִים מַה כָּלוּל בִּלְשׁוֹן הַנּוֹדֵר, דִּין חֶלְיְפֵי וְגִדּוּלֵי דָּבָר שֶׁנִּדַּר מִמֶּנּוּ. וְדִינִים שׁוֹנִים הַנּוֹגְעִים לְמַגְבִּיל בִּזְמַן אֶת אִסּוּר הַנֶּדֶר, אֶת הַדָּבָר מִמֶּנּוּ נוֹדֵר אוֹ אֶת הַתְּנַאי שְׁמַחֲמָתוֹ יָחוּל הַנֶּדֶר: **מִשְׁנָה א** הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק: הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק, מֻתָּר בִּדְלוּעִין, שֶׁאֵינָם נֶאֱכָלִים אֶלָּא מְבֻשָּׁלִים וְאֵינָם בִּכְלַל 'יָרָק' (ר"ן). וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר, שֶׁלִּדְעָתוֹ אַף דְּלוּעִים בִּכְלַל יָרָק. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא, וְהַלֹּא אוֹמֵר אָדָם לְשַׁלּוּחוֹ קַח לִי יָרָק וְהוּא אוֹמֵר לֹא מָצָאתִי אֶלָּא דְּלוּעִין. אָמַר לָהֶם כֵּן הַדָּבָר, אוֹ שֶׁמָּא אוֹמֵר הוּא לוֹ לֹא מָצָאתִי אֶלָּא קִטְנִית אֵינוֹ בִּכְלָל יָרָק. וְאָסוּר בִּפּוֹל הַמִּצְרִי לַח וּמֻתָּר בִּיבֵשׁ: מִן הַיָּרָק, מֻתָּר בְּיֶרֶק הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל 'יָרָק' סְתָם. [אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית אָסוּר בְּיֶרֶק הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵין מְצוּיִים בָּהּ יְרָקוֹת גִּנָּה כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לִזָּרַע, וְיֶרֶק הַגָּדֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ מֻתָּר, וְאֵינָם בִּכְלַל 'יָרָק' סְתָם]: **מִשְׁנָה ב** הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק שֶׁהוּא שֵׁם לְוַי - שֶׁהֵם מְכֻנִּים 'יְרָקוֹת שָׂדֶה', וְאֵינָם כְּלוּלִים בְּ'יָרָק' סְתָם. [אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שֶׁהוּא שֵׁם לְוַי - שֶׁהֵם מְכֻנִּים 'יְרָקוֹת שָׂדֶה', וְאֵינָם מְצוּיִים בָּהּ יְרָקוֹת גִּנָּה כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לִזָּרַע, וְיֶרֶק הַגָּדֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ מֻתָּר, וְאֵינָם בִּכְלַל 'יָרָק' סְתָם]: **מִשְׁנָה ג** הַנּוֹדֵר מִן הַכְּרוּב, אָסוּר בְּאִסְפַּרְגּוֹס, שֶׁהוּא מִין כְּרוּב. אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הָאִסְפַּרְגּוֹס, מֻתָּר בִּכְרוּב, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל אִסְפַּרְגּוֹס. הַנּוֹדֵר מִן הַגְּרִיסִין, אָסוּר בְּמִקְפֶּה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. מִן הַמִּקְפֶּה, מֻתָּר בְּגְרִיסִין. מִן הַמִּקְפֶּה, אָסוּר בְּשׁוּם. מִן הַשּׁוּם, מֻתָּר בְּמִקְפֶּה. מִן הָעֲדָשִׁים, אָסוּר בַּאֲשִׁישִׁין. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. מִן הָאֲשִׁישִׁים, מֻתָּר בַּעֲדָשִׁים. חִטָּה חִטִּים שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, אָסוּר בָּהֶן בֵּין קֶמַח בֵּין פַּת. גְּרִיס גְּרִיסִין שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, אָסוּר בָּהֶן בֵּין חַיִּים בֵּין מְבֻשָּׁלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, קוֹנָם גְּרִיס אוֹ חִטָּה שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, מֻתָּר לָכֹס חַיִּים:

פֶּרֶק ז א הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק מֻתָּר בִּדְלוּעִין, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא, וְהַלֹּא אוֹמֵר אָדָם לְשַׁלּוּחוֹ קַח לִי יָרָק וְהוּא אוֹמֵר לֹא מָצָאתִי אֶלָּא דְּלוּעִין. אָמַר לָהֶם כֵּן הַדָּבָר, אוֹ שֶׁמָּא אוֹמֵר הוּא לוֹ לֹא מָצָאתִי אֶלָּא קִטְנִית אֵינוֹ בִּכְלָל יָרָק. וְאָסוּר בִּפּוֹל הַמִּצְרִי לַח וּמֻתָּר בִּיבֵשׁ: מִן הַיָּרָק, מֻתָּר בְּיֶרֶק הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל 'יָרָק' סְתָם. [אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית אָסוּר בְּיֶרֶק הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵין מְצוּיִים בָּהּ יְרָקוֹת גִּנָּה כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לִזָּרַע, וְיֶרֶק הַגָּדֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ מֻתָּר, וְאֵינָם בִּכְלַל 'יָרָק' סְתָם]: **מִשְׁנָה ב** הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק שֶׁהוּא שֵׁם לְוַי - שֶׁהֵם מְכֻנִּים 'יְרָקוֹת שָׂדֶה', וְאֵינָם כְּלוּלִים בְּ'יָרָק' סְתָם. [אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שֶׁהוּא שֵׁם לְוַי - שֶׁהֵם מְכֻנִּים 'יְרָקוֹת שָׂדֶה', וְאֵינָם מְצוּיִים בָּהּ יְרָקוֹת גִּנָּה כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לִזָּרַע, וְיֶרֶק הַגָּדֵל בְּחוּצָה לָאָרֶץ מֻתָּר, וְאֵינָם בִּכְלַל 'יָרָק' סְתָם]: **מִשְׁנָה ג** הַנּוֹדֵר מִן הַכְּרוּב, אָסוּר בְּאִסְפַּרְגּוֹס, שֶׁהוּא מִין כְּרוּב. אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הָאִסְפַּרְגּוֹס, מֻתָּר בִּכְרוּב, שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל אִסְפַּרְגּוֹס. הַנּוֹדֵר מִן הַגְּרִיסִין, אָסוּר בְּמִקְפֶּה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. מִן הַמִּקְפֶּה, מֻתָּר בְּגְרִיסִין. מִן הַמִּקְפֶּה, אָסוּר בְּשׁוּם. מִן הַשּׁוּם, מֻתָּר בְּמִקְפֶּה. מִן הָעֲדָשִׁים, אָסוּר בַּאֲשִׁישִׁין. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. מִן הָאֲשִׁישִׁים, מֻתָּר בַּעֲדָשִׁים. חִטָּה חִטִּים שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, אָסוּר בָּהֶן בֵּין קֶמַח בֵּין פַּת. גְּרִיס גְּרִיסִין שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, אָסוּר בָּהֶן בֵּין חַיִּים בֵּין מְבֻשָּׁלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, קוֹנָם גְּרִיס אוֹ חִטָּה שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, מֻתָּר לָכֹס חַיִּים:

פֶּרֶק ז א הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק מֻתָּר בִּדְלוּעִין, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא, וְהַלֹּא אוֹמֵר אָדָם לְשַׁלּוּחוֹ קַח לִי יָרָק וְהוּא אוֹמֵר לֹא מָצָאתִי אֶלָּא דְּלוּעִין. אָמַר לָהֶם כֵּן הַדָּבָר, אוֹ שֶׁמָּא אוֹמֵר הוּא לוֹ לֹא מָצָאתִי אֶלָּא קִטְנִית אֵינוֹ בִּכְלָל יָרָק, וְק

מִשְׁנָה ב **הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן וּמִן הַהַתְבוּאָה:** הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן, אָסוּר בִּפְטוּל הַמִּצְרִי יָבֵשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'דָּגָן' בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, הוּא כָּל דָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה מִמְּנוּ גֹּרֶן, וְאַף פּוֹל הַמִּצְרִי יָבֵשׁ הַדָּרְךְ לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ גֹּרֶן [וְהוּא הַדִּין שְׁאָר קִטְנִיּוֹת (תפא"י)]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה הַמִּינִין** - חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן [שֶׁהֵם: חִטָּה, שְׂעוֹרָה, כֻּסְמִין, שִׁיפּוֹן וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל], שֶׁרַק הֵם מְכֻנִּים בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּשֵׁם 'דָּגָן' (ריטב"א). **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** אַף אֲנִי מוֹדֶה שֶׁהַנּוֹדֵר **מִן הַתְּבוּאָה, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה הַמִּינִין,** שֶׁרַק הֵם נִקְרָאִים בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם 'תְּבוּאָה', **אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן אָסוּר בַּכֹּל** - בְּכָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ גֹּרֶן, אַף שֶׁאֵינוֹ מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים, **וּמֵתֶר** רַק **בִּפְרוֹת הָאִילָן וּבְיָרָק** שֶׁאֵין עוֹשִׂים מֵהֶם גֹּרֶן:

מִשְׁנָה ג **הַנּוֹדֵר מִן הַכְּסוּת:** הַנּוֹדֵר מִן הַכְּסוּת [-בֶּגֶד], **מֻתָּר בְּשַׂק** הַטָּווּי מִשֹּׁעֶר בְּהֵמָה, **וּבִירִיעָה** - בֶּגֶד גַּס וְעָבֶה שֶׁאֵינוֹ תָּפוּר, **וּבַחֲמִילָה** - בֶּגֶד עָב בְּיוֹתֵר שֶׁמְּגִנִּים בּוֹ עַל הָרֹאשׁ בִּשְׁעַת הַגְּשָׁמִים, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אָדָם לְהִתְכַּסּוֹת בִּבְגָדִים גַּסִּים אֵלּוּ, וְאֵינָם בִּכְלַל 'כְּסוּת'. **הַנּוֹדֵר מִצְּמֶר וּפִשְׁתָּן:** אָמַר **'קוֹנָם צֶמֶר עוֹלֶה עָלַי', מֻתָּר לְהִתְכַּסּוֹת בִּבְגְזִי צֶמֶר** [-חֲתִיכוֹת צֶמֶר גְּזוּז], שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּן לִנְדֹּר אֶלָּא מִבֶּגֶד צֶמֶר. וְכֵן אִם אָמַר 'קוֹנָם **פִּשְׁתָּן עוֹלֶה עָלַי', מֻתָּר לְהִתְכַּסּוֹת בַּאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן** [-גִּבְעוֹלֵי פִּשְׁתָּן לֹא מְנֻפָּצִים], שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּן אֶלָּא לְבֶגֶד פִּשְׁתָּן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַכֹּל לְפִי** מְצִיאוּת **הַנּוֹדֵר** בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַר, וְלָכֵן אַף שֶׁבָּאֱמִירַת 'צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן עוֹלֶה עָלַי', כַּוָּנָתוֹ בִּסְתָמָא לְבֶגֶד, אֲבָל אִם **טָעַן** - נֶשְׁא עַל גּוּפוֹ מַשָּׂא שֶׁל צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן **וְהִזִּיעַ** מֵחֲמַת הַמַּשָּׂא **וְהָיָה רֵיחוֹ** - רֵיחַ הַזֵּעָה **קָשֶׁה** לוֹ, וְאָמַר **'קוֹנָם צֶמֶר וּפִשְׁתִּים עוֹלִים עָלַי',** בְּאֹפֶן זֶה נִכְּרָה שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יֵעָלוּ עָלָיו כְּמַשָּׂא, וְלֹא הִתְנַדֵּן לִנְדֹּר מִלְּבִישָׁתָם, וְלָכֵן **מֻתָּר לְהִתְכַּסּוֹת** - לִלְבּשׁ בִּגְדֵי צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן, **וְאָסוּר לְהַפְשִׁיל לָאֲחוֹרָיו** - לָשֵׂאת מַשָּׂא שֶׁל צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן. וְאַף חֲכָמִים מוֹדִים לִדְבָרָיו (רא"ש): **מִשְׁנָה ד** **הַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת':** **הַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת** שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס לְתוֹכוֹ, **מֻתָּר בַּעֲלִיָּה** שֶׁעַל גַּבָּיו, שֶׁאֵין הָעֲלִיָּה כְּלוּלָה בִּכְלַל הַבַּיִת, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עֲלִיָּה בִּכְלַל הַבַּיִת,** וּכְשֶׁנָּדַר מִן הַבַּיִת אַף הָעֲלִיָּה בִּכְלָל, וְאָסוּר לְהַכְנִיס אֵלֶיהָ. וּמוֹדִים חֲכָמִים שֶׁהַנּוֹדֵר **מִן הָעֲלִיָּה, מֻתָּר בַּבַּיִת,** שֶׁאֵין הַבַּיִת בִּכְלַל הָעֲלִיָּה: **מִשְׁנָה ה** **הַנּוֹדֵר מִן הַמִּטָּה, מֻתָּר בְּדַרְגֹּשׁ** - מִטָּה קְטַנָּה הַמֻּנַּחַת לִפְנֵי הַמִּטָּה, לַעֲלוֹת מִמֶּנָּה לַמִּטָּה, וְאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לִשְׁכִּיבָה וְלָכֵן אֵינָהּ בִּכְלַל 'מִטָּה', **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, דַּרְגֹּשׁ בִּכְלַל מִטָּה,** מִשּׁוּם שֶׁהוּא טָפֵל לַמִּטָּה, וְהַנּוֹדֵר מִן הַמִּטָּה אָסוּר אַף בְּדַרְגֹּשׁ. וּמוֹדִים חֲכָמִים שֶׁהַנּוֹדֵר **מִן הַדַּרְגֹּשׁ מֻתָּר בְּמִטָּה,** שֶׁאֵין מִטָּה בִּכְלַל דַּרְגֹּשׁ. **דִּין סְבִיבוֹת הַבַּיִת וְהָעִיר שֶׁנָּדַר מֵהֶם: הַנּוֹדֵר** - שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס לְתוֹכוֹ **מִן הָעִיר** - מִטָּתֵי עִיר מְסֻיֶּמֶת, **מֻתָּר** לוֹ **לְהַכְנִיס לִתְחוּמָהּ שֶׁל הָעִיר** - לְבָתִּים שֶׁבְּאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ. **וְאָסוּר** לוֹ **לְהַכְנִיס לְעִבּוּרָהּ** שֶׁל עִיר זוֹ - לְבָתִּים שֶׁהֵם בְּתוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישׁ אַמָּה הַסְּמוּכִים לָעִיר, שֶׁהֵם בִּכְלַל הָעִיר בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. **אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת** - שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס לְתוֹכוֹ, אַף שֶׁמַּחְזִיק לַדָּלֶת לְ'עִבּוּר הָעִיר', **אָסוּר** הוּא רַק **מִן הָאַגַּף** - מִמְּקוֹם נְקִישַׁת הַדָּלֶת בַּמִּפְתָּן **וְלִפְנִים** - לְצַד פְּנִים הַבַּיִת, אֲבָל שֶׁטַח הַמִּפְתָּן שָׁחוּצָה לַדָּלֶת אֵינוֹ בִּכְלַל הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ו** **דִּין חֲלוּפֵי וְגִדּוּלֵי פֵּרֵי שֶׁנָּדַר מֵהֶם:** הָיוּ פֵּרוֹת מֻנָּחִים לְפָנָיו, וְאָמַר **'קוֹנָם פֵּרוֹת הָאֵלּוּ עָלַי',** אוֹ **'קוֹנָם הֵן** - הַפֵּרוֹת **עַל פִּי** - מִלְּאָכְלָם, אוֹ שֶׁאָמַר **'קוֹנָם הֵן לְפִי** - לַאֲכִילָתוֹ', כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בְּנִדְרוֹ שֶׁאוֹסֵר רַק אֲכִילָה, נִכְלָל בְּאִסּוּרוֹ כָּל הֲנָאָה שֶׁהִיא, **וְלָכֵן אָסוּר** אַף **בְּחִלּוּפֵיהֶן** - אִם הֶחֱלִיפָן בְּדָבָר אַחֵר בְּאוֹתוֹ דָּבָר, שֶׁפֵּרוֹת אֵלּוּ מְשֻׁנָּדֵר מֵהֶם הֲנָאָה הֲרֵי הֵם כְּהֶקְדֵּשׁ, וְדִין הוּא שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים חֲלוּפֵי אִסּוּרֵי הֲנָאָה, **וּבְגִדּוּלֵיהֶן** - אִם זָרַע פֵּרוֹת אֵלּוּ בַּקַּרְקַע, הַגִּדּוּל מֵהֶם דִּינוֹ כִּפְרֵי שֶׁנִּזְרַע, כְּדִין גִּדּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ. אֲבָל אִם אָמַר 'קוֹנָם פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל', וְ'שֶׁאֲנִי טוֹעֵם', הֲרֵי לֹא אָסַר אֶלָּא אֲכִילַת וּטְעִימַת אוֹתָם הַפֵּרוֹת, וְלָכֵן הוּא **מֻתָּר בְּחִלּוּפֵיהֶן וּבְגִדּוּלֵיהֶן,** שֶׁאֵין כָּלוּל בִּלְשׁוֹנוֹ אֶלָּא אֲכִילַת וּטְעִימַת הַפֵּרוֹת עַצְמָם. אַךְ כָּל הֶהָתֵר זֶה הוּא, כְּשֶׁנִּדְּרוֹ הָיָה **בְּדָבָר** - בְּמִין פֵּרִי **שֶׁזָּרְעוּ כֻּלָּה** וְנִרְקָב בַּקַּרְקַע קֹדֶם שֶׁיָּצְמַח מִמֶּנּוּ הַגִּדּוּל הֶחָדָשׁ, כְּגוֹן חִטִּים וּשְׂעוֹרִים, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נִמְצָא שֶׁכְּשֶׁאוֹכֵל אֶת הַגִּדּוּלִים אֵינוֹ טוֹעֵם אֶת הַפֵּרִי שֶׁמִּמֶּנּוּ נֶאֱסָר בְּטְעִימָתוֹ. **אֲבָל** אִם נָדַר **בְּדָבָר** - בְּמִין פֵּרִי **שֶׁאֵין זָרְעוּ כֻּלָּה** וְנִרְקָב, אֶלָּא הַזֶּרַע נִשְׁאָר בַּקַּרְקַע וּמִמֶּנּוּ יוֹצְאִים הַגִּדּוּלִין, כְּגוֹן שׁוּמִים וּבְצָלִים, אֲזַי אֲפִלּוּ **גִּדּוּלֵי גִּדּוּלִין** - גִּדּוּלִים שֶׁיִּגְדְּלוּ אַחַר זְרִיעַת הַגִּדּוּלִים שֶׁיָּצְאוּ מִזְּרִיעָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, **אֲסוּרִין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין זַרְעוֹ כֻּלָּה, הֲרֵי מְעֹרָב בָּהֶם הַפֵּרִי הָרִאשׁוֹן שֶׁנָּדַר שֶׁלֹּא לְטָעֵם מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ז** **דִּין דּוֹמֶה בְּאוֹסֵר מַעֲשֶׂה יָדֵי אִשְׁתּוֹ עָלָיו:** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ 'קוֹנָם הֵן עַל פִּי', אוֹ 'קוֹנָם הֵן לְפִי', **אָסוּר** גַּם **בְּחִלּוּפֵיהֶן** - אִם הֶחֱלִיף אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ בְּדָבָר אַחֵר, אָסוּר אַף בּוֹ, **וּבְגִדּוּלֵיהֶן** - אִם נָטְעָה אִילָן, וַהֲרֵי הָאִילָן הוּא מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, אָסוּר אַף בְּגִדּוּלָיו, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בְּנִדְרוֹ שֶׁאוֹסֵר אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ רַק בַּאֲכִילָה אוֹ טְעִימָה. וְאִם אָמַר 'קוֹנָם מַעֲשֵׂה יָדַיִךְ **שֶׁאֵינִי אוֹכֵל',** אוֹ **'שֶׁאֵינִי טוֹעֵם',** הֲרֵי לֹא אָסַר אֶלָּא אֲכִילָה אוֹ טְעִימָה מֵהֶם, וְלָכֵן **מֻתָּר בְּחִלּוּפֵיהֶן וּבְגִדּוּלֵיהֶן,** וְדוֹקָא **בְּדָבָר שֶׁזָּרְעוּ כֻּלָּה,** כְּגוֹן שֶׁגִּדְּלָה חִטִּים וּשְׂעוֹרִים, וּכְשֶׁזָּרְעוּם גָּדְלוּ חִטִּים חֲדָשִׁים, אֵינוֹ טוֹעֵם בָּהֶם אֶת מַעֲשֵׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ - אֶת טַעַם הַחִטִּים הָרִאשׁוֹנִים, **אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זָרְעוּ כֻּלָּה** וְנִרְקָב, כְּגוֹן שֶׁמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ הָיוּ שׁוּמִים וּבְצָלִים, הֲרֵי אַף כְּשֶׁנִּזְרְעוּ וְצָמְחוּ מֵהֶם גִּדּוּלִים חֲדָשִׁים, עֲדַיִן מְעֹרָב בָּהֶם מֵהַשּׁוּם וְהַבָּצָל הָרִאשׁוֹנִים, וְלָכֵן **אֲפִלּוּ גִּדּוּלֵי הַגִּדּוּלִין אֲסוּרִים** - אִם יָשׁוּב וְיִזְרַע אֶת גִּדּוּלֵי הַשּׁוּם וְהַבָּצָל, שֶׁאַף בָּהֶם מְעֹרָב הָאִסּוּר. [מִשְׁנָה זוֹ שָׁנוּי בִּדְיָנֶיהָ לַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וְהִתְחַדֵּשׁ בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁאַף שֶׁלֹּא אָמַר בְּנִדְרוֹ תֵּבֵת 'אֵלּוּ', מִכָּל מָקוֹם נֶאֱסָר בְּחִלּוּפֵי וּגְדּוּלֵי הַדָּבָר שֶׁמִּמֶּנּוּ נָדַר]: **מִשְׁנָה ח** **חִלּוּק בְּהַגְבָּלַת הַנֵּדֶר 'עַד הַפֶּסַח':** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ 'קוֹנָם מָה **שֶּׁאַתְּ עוֹשָׂה שֶׁאֵינִי אוֹכֵל עַד הַפֶּסַח',** אוֹ שֶׁאָמַר 'קוֹנָם מָה **שֶּׁאַתְּ עוֹשָׂה שֶׁאֵינִי מִתְכַּסֶּה** בָּהֶם **עַד הַפֶּסַח',** כֵּיוָן שֶׁהִזְכִּיר אֶת הַזְּמַן 'עַד הַפֶּסַח' סָמוּךְ לְאִסּוּר הָאֲכִילָה אוֹ הַהִתְכַּסּוּת, מַשְׁמַע שֶׁכַּוָּנָתוֹ הִיא שֶׁ'מַּה שֶּׁאַתְּ עוֹשָׂה' עָכְשָׁו 'אֵינִי אוֹכֵל אוֹ מִתְכַּסֶּה' עַד הַפֶּסַח, כְּלוֹמַר שֶׁהָאִסּוּר לֶאֱכֹל אוֹ לְהִתְכַּסּוֹת מֻגְבָּל עַד הַפֶּסַח. וְלָכֵן אִם **עָשְׂתָה** מַאֲכָלִים אוֹ מַלְבּוּשִׁים **לִפְנֵי הַפֶּסַח, מֻתָּר** לוֹ **לֶאֱכֹל** מֵהֶם **וּלְהִתְכַּסּוֹת** בָּהֶם **אַחַר הַפֶּסַח.** אֲבָל הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ 'קוֹנָם מָה **שֶּׁאַתְּ עוֹשָׂה עַד הַפֶּסַח שֶׁאֵינִי אוֹכֵל** מֵהֶם, וְקוֹנָם מָה **שֶּׁאַתְּ עוֹשָׂה עַד הַפֶּסַח שֶׁאֵינִי מִתְכַּסֶּה** בָּהֶם', כֵּיוָן שֶׁהִסְמִיךְ אֶת הַזְּמַן 'עַד הַפֶּסַח' לְ'מַה שֶּׁאַתְּ עוֹשָׂה', מַשְׁמַעוּת דְּבָרָיו שֶׁהוּא נוֹדֵר מִמַּה שֶּׁתַּעֲשֶׂה עַד הַפֶּסַח, אֲבָל אֵינוֹ מַגְבִּיל אֶת הָאִסּוּר בִּזְמַן, אֶלָּא יִהְיֶה אָסוּר מֵהֶם לְעוֹלָם. וְלָכֵן אִם **עָשְׂתָה** מַאֲכָלִים אוֹ מַלְבּוּשִׁים **לִפְנֵי הַפֶּסַח, אָסוּר** לוֹ לֶאֱכֹל מֵהֶם **וּלְהִתְכַּסּוֹת** בָּהֶם **אַחַר הַפֶּסַח:** **מִשְׁנָה ט** **מַדִּיר אִשְׁתּוֹ לִזְמַן מָה וְתוֹלֶה נִדְרוֹ בְּמַעֲשֶׂה שֶׁתַּעֲשֶׂה:** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ בֵּין סֵכוֹת לְפֶסַח, 'קוֹנָם **שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח** הַקָּרוֹב, **אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הֶחָג'** [-סֵכוֹת] כְּלוֹמַר, שֶׁאִם תֵּלֵךְ עַד סֵכוֹת לְבֵית אָבִיהָ, יְחוּל נִדְרוֹ שֶׁאֲסָרָהּ בַּהֲנָאָה עַד הַפֶּסַח. וְלָכֵן, אִם **הָלְכָה** לְבֵית אָבִיהָ עוֹד **לִפְנֵי הַפֶּסַח,** חָל הַנֶּדֶר עָלֶיהָ, **וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ עַד הַפֶּסַח,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִתְקַנֵּים הַתְּנַאי וְהָלְכָה לְבֵית אָבִיהָ, חָל הַנֶּדֶר הָאוֹסְרָהּ בַּהֲנָאָה מִמֶּנּוּ עַד הַפֶּסַח. וְאִם הָלְכָה לְבֵית אָבִיהָ רַק **לְאַחַר הַפֶּסַח,** לֹא שָׁיְּחוּל הַנֶּדֶר כֵּיוָן שֶׁכָּל הַנֶּדֶר הָיָה רַק עַד הַפֶּסַח שֶׁכְּבָר עָבַר, אֲבָל אִם נֶהְנְתָה עַד הַפֶּסַח מִבַּעְלָהּ, עוֹבֶרֶת הִיא לְמַפְרֵעַ בְּאִסּוּר 'אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַה' וְגוֹ' **לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ'** (במדבר ל ג), שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּהֱנְתָה מִמֶּנּוּ חִלְּלָה אֶת דְּבַר הַנֶּדֶר שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ עַד הַפֶּסַח. וְאִם אָמַר לָהּ, 'קוֹנָם **שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הֶחָג, הָלְכָה לִפְנֵי הַפֶּסַח אֲסוּרָה בַּהֲנָאתוֹ עַד הַפֶּסַח; אַחַר הַפֶּסַח, בְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ.** **טִ** שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הֶחָג, הָלְכָה לִפְנֵי הַפֶּסַח אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ עַד הַפֶּסַח, אֲפִלּוּ אַחַר הַפֶּסַח **מִשְׁנָה ט** **מַדִּיר אִשְׁתּוֹ לִזְמַן מָה וְתוֹלֶה נִדְרוֹ בְּמַעֲשֶׂה שֶׁתַּעֲשֶׂה:** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ בֵּין סֵכוֹת לְפֶסַח, 'קוֹנָם **שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח** הַקָּרוֹב, **אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הֶחָג'** [-סֵכוֹת] כְּלוֹמַר, שֶׁאִם תֵּלֵךְ עַד סֵכוֹת לְבֵית אָבִיהָ, יְחוּל נִדְרוֹ שֶׁאֲסָרָהּ בַּהֲנָאָה עַד הַפֶּסַח. וְלָכֵן, אִם **הָלְכָה** לְבֵית אָבִיהָ עוֹד **לִפְנֵי הַפֶּסַח,** חָל הַנֶּדֶר עָלֶיהָ, **וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ עַד הַפֶּסַח,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִתְקַנֵּים הַתְּנַאי וְהָלְכָה לְבֵית אָבִיהָ, חָל הַנֶּדֶר הָאוֹסְרָהּ בַּהֲנָאָה מִמֶּנּוּ עַד הַפֶּסַח. וְאִם הָלְכָה לְבֵית אָבִיהָ רַק **לְאַחַר הַפֶּסַח,** לֹא שָׁיְּחוּל הַנֶּדֶר כֵּיוָן שֶׁכָּל הַנֶּדֶר הָיָה רַק עַד הַפֶּסַח שֶׁכְּבָר עָבַר, אֲבָל אִם נֶהְנְתָה עַד הַפֶּסַח מִבַּעְלָהּ, עוֹבֶרֶת הִיא לְמַפְרֵעַ בְּאִסּוּר 'אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַה' וְגוֹ' **לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ'** (במדבר ל ג), שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּהֱנְתָה מִמֶּנּוּ חִלְּלָה אֶת דְּבַר הַנֶּדֶר שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ עַד הַפֶּסַח. וְאִם אָמַר לָהּ, 'קוֹנָם **שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הֶחָג, הָלְכָה לִפְנֵי הַפֶּסַח אֲסוּרָה בַּהֲנָאתוֹ עַד הַפֶּסַח; אַחַר הַפֶּסַח, בְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ.**

רסח

משניות

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק ח

המבוארות

שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הֶחָג [-סֻכּוֹת] **אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הַפֶּסַח'** - כְּלוֹמַר, שֶׁאִם תֵּלֵךְ עַד הַפֶּסַח הַקָּרוֹב, תֵּאָסֵר בַּהֲנָאָה עַד סֻכּוֹת, **וְהָלְכָה** לְבֵית אָבִיהָ **לִפְנֵי הַפֶּסַח, אֲסוּרָה בַּהֲנָאתוֹ עַד הֶחָג,** שֶׁהֲרֵי הִתְקִיֵּם הַתְנַאי וְחָל הַנֶּדֶר. **וּמֻתֶּרֶת לַיְלֵךְ** לְבֵית אָבִיהָ **אַחַר הַפֶּסַח,** וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁנִּגְזַר שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ גַּם לְאַחַר הַפֶּסַח, שֶׁמָּא תִּשְׁכַּח שֶׁהָלְכָה לְבֵית אָבִיהָ וְשָׁהִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָאתוֹ, וְעַל יְדֵי שֶׁתֵּאָסֵר אַף עַתָּה בַּהֲלִיכָה לְבֵית אָבִיהָ, תִּזְכֹּר שֶׁאֲסוּרָה בַּהֲנָאתוֹ (תוי"ט ע"פ ר"ן):

פֶּרֶק ח דִּינֵי הַנּוֹדֵר לִזְמַן מְסֻיָּם, אֵיזֶה זְמַן נִכְלָל בִּלְשׁוֹנוֹ. וְכֵן אֲפָנִים שׁוֹנִים שֶׁבָּהֶם נִקְבָּע הַנֶּדֶר לְפִי אֻמְדַּן דַּעַת הַנּוֹדֵר, בְּשׁוֹנָה מִלְּשׁוֹנוֹ:

מִשְׁנָה א דִּין נוֹדֵר לְפֶרֶק זְמַן מְסֻיָּם: הָאוֹמֵר 'קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם הַיּוֹם', שֶׁאוֹסֵר עַצְמוֹ בְּשִׁתִּית יַיִן 'הַיּוֹם', **אֵינוֹ אָסוּר** בְּשִׁתִּית יַיִן אֶלָּא **עַד שֶׁתְּחַשֵּׁךְ** - עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים (מאירי), שֶׁבִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כְּשֶׁאוֹמֵר 'הַיּוֹם' כַּוָּנָתוֹ עַד הַשְׁלָמַת וְסִיּוּם אוֹתוֹ הַיּוֹם. וְאִם עָמַד בְּאֶחָד מִימֵי הַשָּׁבוּעַ, וְאָסַר עָלָיו יַיִן בְּ**שַׁבָּת זוֹ'** [-שָׁבוּעַ זֶה], **אָסוּר** בְּשִׁתִּיָּתוֹ **בְּכָל הַשַּׁבָּת** [-הַשָּׁבוּעַ], **וְשַׁבָּת** שֶׁבְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ נִמְנֵית **לְשָׁעְבֵּר** - כְּחֵלֶק מֵהַשָּׁבוּעַ שֶׁעָבַר, וְאַף הִיא בִּכְלַל הָאִסּוּר. וְאִם עָמַד בְּאֶחָד מִימוֹת הַחֹדֶשׁ, וְאָסַר עַל עַצְמוֹ יַיִן בְּ**חֹדֶשׁ זֶה', אָסוּר בְּכָל הַחֹדֶשׁ** עַד יוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן, **וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ** שֶׁלְּאַחֲרָיו אֵינוֹ נִכְלָל בְּחֹדֶשׁ זֶה, אֶלָּא נִמְנֶה **לְהַבָּא** - כְּתְחִלַּת הַחֹדֶשׁ הַבָּא [וְאֶפְלוּ בְּחֹדֶשׁ מָלֵא שְׁבוֹ שְׁנֵי יְמֵי רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ, חָשׁוּב גַּם יוֹם שְׁלִשִּׁים שֶׁל חֹדֶשׁ זֶה כִּתְחִלַּת הַחֹדֶשׁ הַבָּא, שֶׁבִּנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם (תוי"ט ע"פ רע"ב)]. וְאִם אָסַר עַל עַצְמוֹ בְּאֶחָד מִימוֹת הַשָּׁנָה, שְׁתִּיַּת יַיִן בְּ**שָׁנָה זוֹ', אָסוּר בְּכָל הַשָּׁנָה** עַד סוֹפָהּ, **וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה** הַבָּא אֵינוֹ בִּכְלַל הַנֶּדֶר, אֶלָּא נִמְנֶה **לֶעָתִיד לָבוֹא** - כְּחֵלֶק מֵהַשָּׁנָה הַבָּאָה. עָמַד בְּאַחַת מִשְּׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה, וְאָסַר עַל עַצְמוֹ שְׁתִּיַּת יַיִן בְּ**שָׁבוּעַ זֶה'** - בְּשֶׁבַע שְׁנוֹת שְׁמִטָּה זוֹ, **אָסוּר בְּכָל** שְׁנוֹת **הַשָּׁבוּעַ, וּשְׁבִיעִית** שֶׁלְּאַחֲרֵיהֶן אַף הִיא בִּכְלַל הַשְּׁמִטָּה **שֶׁעָבְרָה,** וּכְלוּלָה בְּנִדְרוֹ. **וְאִם** לֹא אָמַר תֵּבֵת 'זֶה' אוֹ 'זוֹ', אֶלָּא **אָמַר** 'קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם **יוֹם אֶחָד',** אוֹ **'שַׁבָּת אַחַת'** [-שָׁבוּעַ אֶחָד], אוֹ **'חֹדֶשׁ אֶחָד',** אוֹ **'שָׁנָה אַחַת',** אוֹ **'שָׁבוּעַ אֶחָד'** [-שֶׁבַע שָׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה], בְּאֹפֶן זֶה הִתְכַּוֵּן לֶאֱסֹר עַל עַצְמוֹ פֶּרֶק זְמַן שָׁלֵם הָחֵל מִזְּמַן נִדְרוֹ, וְהוּא **אָסוּר** בִּשְׁתִּיַּת יַיִן בְּפֶרֶק זְמַן זֶה **מִיּוֹם לְיוֹם.** כְּגוֹן, בְּאָמְרוֹ 'יוֹם אֶחָד' נֶאֱסָר עַד לְמָחָרָת בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וּבְאָמְרוֹ 'חֹדֶשׁ אֶחָד' נֶאֱסָר עַד הַחֹדֶשׁ הַבָּא בְּאוֹתוֹ יוֹם בַּחֹדֶשׁ. [וְדִין זֶה הוּא אֲפִלּוּ אִם לֹא אָמַר 'אֶחָד', אֶלָּא אָמַר 'קוֹנָם עָלַי יַיִן יוֹם' אוֹ 'שַׁבָּת' אוֹ 'חֹדֶשׁ' וְכַדּוֹמֶה. וְלָכֵן אַף שֶׁכְּשֶׁאוֹמֵר 'הַיּוֹם' אֵינוֹ אָסוּר מֵעִקַּר הַדִּין אֶלָּא עַד שֶׁתְּחַשֵּׁךְ, מִכָּל מָקוֹם גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁצָּרִיךְ לְהִשָּׁאֵל לְחָכָם מִשֶּׁתְּחַשֵּׁךְ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה לְהַתִּיר גַּם בְּאוֹמֵר 'יוֹם' סְתָם]:

מִשְׁנָה ב לְשׁוֹן 'עַד' בִּנְדָרִים: הָאוֹסֵר דָּבָר בְּנֶדֶר 'עַד הַפֶּסַח', **אָסוּר** בְּאוֹתוֹ דָּבָר **עַד** שֶׁיִּגִּיעַ הַפֶּסַח, שֶׁבִּנְדָרִים הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם 'עַד' וְלֹא עַד בְּכְלָל'. וְאִם נָדַר 'עַד **שֶׁיִּהְיֶה** הַפֶּסַח', מַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ כָּל זְמַן שֶׁפֶּסַח הוֶה [-קַיָּם], וְ**אָסוּר עַד שֶׁיֵּצֵא** הַפֶּסַח. וְאִם נָדַר 'עַד **לִפְנֵי הַפֶּסַח'**, יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם כַּוָּנָתוֹ עַד פְּנֵי הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל פֶּסַח, כְּלוֹמַר עַד שֶׁיִּכָּנֵס הַפֶּסַח, וְאֶפְשָׁר שֶׁכַּוָּנָתוֹ עַד פְּנֵי רֶגַע אֶחָד בְּפֶסַח, וְאִם כֵּן בִּכְלַל זֶה גַּם הָרֶגַע הָאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח, וּמַמֵּילָא נִדְרוֹ כּוֹלֵל אֶת כָּל הַפֶּסַח (ר"ן). **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ** פֶּסַח, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אָדָם לֹא מַכְנִיס אֶת מַשְׁמָעוּת נִדְרוֹ לְסָפֵק, וְהִתְכַּוֵּן לֶאֱסֹר רַק אֶת מַה שֶּׁבְּוַדַּאי נִכְלָל בַּנֶּדֶר, שֶׁהֵם הַיָּמִים עַד שֶׁיִּכָּנֵס פֶּסַח. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אָסוּר עַד שֶׁיֵּצֵא** הַפֶּסַח, שֶׁכֵּן לְדַעְתּוֹ אָדָם מַכְנִיס אֶת מַשְׁמָעוּת נִדְרוֹ לְסָפֵק, וְכָנָתוֹ לֶאֱסֹר כָּל זְמַן שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁלְּכָךְ נִתְכַּוֵּן:

מִשְׁנָה ג הַגְּבָלַת נֶדֶר לִזְמַן שֶׁאֵינוֹ קָצוּב: הַנּוֹדֵר **עַד** זְמַן **הַקָּצִיר** שֶׁל הַחִטִּים וְהַשְּׁעוֹרִים, אוֹ **עַד** זְמַן **הַבָּצִיר,** עַד **הַמָּסִיק,** אֵינוֹ **אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ.** זֶה **הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁמַּשָּׁךְ זְמַנּוֹ קָבוּעַ,** כְּגוֹן פֶּסַח, **וְאָמַר** הַנּוֹדֵר **עַד שֶׁיַּגִּיעַ** אוֹתוֹ זְמַן, **אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ;** וְאִם **אָמַר עַד שֶׁיִּהְיֶה** אוֹתוֹ זְמַן, **אָסוּר עַד שֶׁיֵּצֵא,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וְכָל** דָּבָר שֶׁאֵין מַשָּׁךְ **זְמַנּוֹ קָבוּעַ,** כְּגוֹן קָצִיר וּבָצִיר, **בֵּין** אִם **אָמַר** הַנּוֹדֵר **עַד שֶׁיִּהְיֶה, בֵּין** אִם **אָמַר עַד שֶׁיַּגִּיעַ, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמִשְׁנָתֵנוּ: **מִשְׁנָה ד הַתּוֹלֶה נִדְרוֹ בִּירִידַת הַגְּשָׁמִים:** הָאוֹסֵר עַצְמוֹ בְּנֶדֶר **'עַד הַגְּשָׁמִים',** אוֹ **'עַד שֶׁיִּהְיוּ הַגְּשָׁמִים',** אָסוּר **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה** - שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים בָּרְבִיעָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל יְרִידַת הַגֶּשֶׁם, שֶׁהִיא בְּשָׁנָה מְמֻצַּעַת בְּכ"ג חֶשְׁוָן [רְבִיעָה הִיא אַחַת מִשִּׁשָּׁה זְמַנֵּי יְרִידַת הַגְּשָׁמִים בְּתִחִלַּת הַחֹרֶף], וְצָרִיךְ שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הָרְבִיעָה וְגַם יֵרְדוּ גְּשָׁמִים בְּפֹעַל. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אַף אִם לֹא יֵרְדוּ בְּפֹעַל, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר רַק **עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל רְבִיעָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין לִירִידָתָם זְמַן יָדוּעַ, כַּוָּנָתוֹ לִזְמַן הָרְבִיעָה בְּכ"ג חֶשְׁוָן (ר"ן). וּקְבִיעַת זְמַן הַגְּשָׁמִים לְפִי הָרְבִיעָה הַשְּׁנִיָּה דַּוְקָא, הוּא מִשּׁוּם שֶׁבִּנְדָרִים הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְדַרְכָּם לְדַבֵּר עַל הַמְּמֻצָּע (תוי"ט). וְאִם אָמַר **'עַד שֶׁיִּפְסְקוּ גְּשָׁמִים',** כַּוָּנָתוֹ עַד סוֹף עוֹנַת הַגְּשָׁמִים, זְמַן הַמְּסִיק שֶׁל הַזֵּיתִים, **אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ** תְּחִלַּת הַזְּמַן, וַאֲפִלּוּ אִם אָמַר בִּלְשׁוֹן 'עַד שֶׁיִּהְיֶה'. כֵּיוָן שֶׁזְּמַנִּים אֵלּוּ אֵין לָהֶם זְמַן קָצוּב, וְאֵין אָדָם מַכְנִיס עַצְמוֹ לְאִסּוּר שֶׁאֵין יָדוּעַ לוֹ מָתַי יִסְתַּיֵּם, וּבְהָכְרַחַ שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ. **זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁמַּשָּׁךְ זְמַנּוֹ קָבוּעַ,** כְּגוֹן פֶּסַח, **וְאָמַר** הַנּוֹדֵר **עַד שֶׁיַּגִּיעַ** אוֹתוֹ זְמַן, **אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ;** וְאִם **אָמַר עַד שֶׁיִּהְיֶה** אוֹתוֹ זְמַן, **אָסוּר עַד שֶׁיֵּצֵא,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וְכָל** דָּבָר שֶׁאֵין מַשָּׁךְ **זְמַנּוֹ קָבוּעַ,** כְּגוֹן קָצִיר וּבָצִיר, **בֵּין** אִם **אָמַר עַד שֶׁיִּהְיֶה, בֵּין** אִם **אָמַר עַד שֶׁיַּגִּיעַ, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמִשְׁנָתֵנוּ: **מִשְׁנָה ד הַתּוֹלֶה נִדְרוֹ בִּירִידַת הַגְּשָׁמִים:** הָאוֹסֵר עַצְמוֹ בְּנֶדֶר **'עַד הַגְּשָׁמִים',** אוֹ **'עַד שֶׁיִּהְיוּ הַגְּשָׁמִים',** אָסוּר **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה** - שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים בָּרְבִיעָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל יְרִידַת הַגֶּשֶׁם, שֶׁהִיא בְּשָׁנָה מְמֻצַּעַת בְּכ"ג חֶשְׁוָן [רְבִיעָה הִיא אַחַת מִשִּׁשָּׁה זְמַנֵּי יְרִידַת הַגְּשָׁמִים בְּתִחִלַּת הַחֹרֶף], וְצָרִיךְ שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הָרְבִיעָה וְגַם יֵרְדוּ גְּשָׁמִים בְּפֹעַל. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אַף אִם לֹא יֵרְדוּ בְּפֹעַל, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר רַק **עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל רְבִיעָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין לִירִידָתָם זְמַן יָדוּעַ, כַּוָּנָתוֹ לִזְמַן הָרְבִיעָה בְּכ"ג חֶשְׁוָן (ר"ן). וּקְבִיעַת זְמַן הַגְּשָׁמִים לְפִי הָרְבִיעָה הַשְּׁנִיָּה דַּוְקָא, הוּא מִשּׁוּם שֶׁבִּנְדָרִים הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְדַרְכָּם לְדַבֵּר עַל הַמְּמֻצָּע (תוי"ט). וְאִם אָמַר **'עַד שֶׁיִּפְסְקוּ גְּשָׁמִים',** כַּוָּנָתוֹ עַד סוֹף עוֹנַת הַגְּשָׁמִים, וְלָכֵן אָסוּר **עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן כֻּלּוֹ** - עַד סוֹף יוֹם ל' נִיסָן, שֶׁלְּדַעְתּוֹ כָּל חֹדֶשׁ נִיסָן עֲדַיִן זְמַן גְּשָׁמִים הוּא. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אָסוּר רַק **עַד שֶׁיַּעֲבֹר** חַג **הַפֶּסַח,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ זְמַן הַגְּשָׁמִים הוּא עַד סוֹף חַג הַפֶּסַח. **דִּין עִבּוּר הַשָּׁנָה:** אָמַר **'קוֹנָם יַיִן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם הַשָּׁנָה'** - שָׁנָה זוֹ שֶׁעוֹמֵד בָּהּ, **נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה** - הוֹסִיפוּ בֵּית דִּין חֹדֶשׁ נוֹסָף לַשָּׁנָה, **אָסוּר** לְטָעֵם יַיִן **בָּהּ** - בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה **וּבְעִבּוּרָהּ** - אַף בַּחֹדֶשׁ הַנּוֹסָף. הָאוֹמֵר בְּשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת 'קוֹנָם שֶׁאֵינִי טוֹעֵם **עַד רֹאשׁ** חֹדֶשׁ **אֲדָר',** אָסוּר רַק **עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר הָרִאשׁוֹן,** וְאִם אָמַר **'עַד סוֹף** חֹדֶשׁ **אֲדָר',** אָסוּר **עַד סוֹף** חֹדֶשׁ **אֲדָר הָרִאשׁוֹן,** שֶׁסְּתָם אֲדָר מַשְׁמַע אֲדָר רִאשׁוֹן. **לְשׁוֹן 'עַד שֶׁיִּהְיֶה' כְּשֶׁיֵּשׁ רְאָיָה לְכַוָּנָתוֹ: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם אָמַר **'קוֹנָם יַיִן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם עַד שֶׁיִּהְיֶה הַפֶּסַח',** לַמְּרוֹת שֶׁהַלָּשׁוֹן 'עַד שֶׁיִּהְיֶה' מוֹרֶה לֶאֱסֹר עַד שֶׁיֵּצֵא הַפֶּסַח, כַּמְּבֹאָר לְעֵיל (מ"ב), **אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד לֵיל הַפֶּסַח** וְלֹא עַד בְּכָלָל, כֵּיוָן שֶׁאָנוּ אוֹמְדִים בְּדַעְתּוֹ **שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה לֶאֱסֹר עִצְמוֹ אֶלָּא עַד** לֵיל פֶּסַח **בְּשָׁעָה שֶׁדָּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִשְׁתּוֹת יַיִן** - שֶׁיֵּשׁ בִּזְמַן זֶה מִצְוָה דְּרַבָּנָן לִשְׁתּוֹת אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן:

משניות

מִשְׁנָה ו אֲפָנִים נוֹסְפִים בְּהֶכְרַח לְשׁוֹן 'עַד שֶׁיִּהֶא': **טוֹעֵם עַד שֶׁיִּהֶא הַצּוֹם'** [-יוֹם כִּפּוּר], אַף שֶׁנָּדַר בִּלְשׁוֹן 'עַד שֶׁיִּהֶא', **אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד** הַסְּעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת שֶׁקֹּדֶם **לֵילֵי הַצּוֹם, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה** לֶאֱסֹר עַצְמוֹ **אֶלָּא עַד הַשָּׁעָה שֶׁדָּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לֶאֱכֹל בָּהּ בָּשָׂר**, וּבְעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר יֵשׁ מִצְוָה לְהַרְבּוֹת בִּסְעוּדָה, וְלָכֵן נָהֲגוּ לֶאֱכֹל בִּסְעוּדַת הַיּוֹם בָּשָׂר. **רַבִּי יוֹסֵי בְּנוֹ** שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה **אוֹמֵר**, אָמַר **'קוֹנָם שׁוּם שָׁאֵינִי טוֹעֵם עַד שֶׁתְּהֵא שַׁבָּת'**, אַף שֶׁנָּקַט בִּלְשׁוֹן 'עַד שֶׁתְּהֵא' **אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד לֵילֵי שַׁבָּת, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה** לֶאֱסֹר עַצְמוֹ **אֶלָּא עַד שָׁעָה שֶׁדָּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לֶאֱכֹל שׁוּם,** כְּתַקָּנַת עֶזְרָא לֶאֱכֹל שׁוּם בְּלֵיל שַׁבָּת (לעיל פ"ג מ"י). אֲמָנָם חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁאַף בָּאֲפָנִים אֵלּוּ 'עַד שֶׁיִּהֶא' פֵּרוּשׁוֹ עַד שֶׁיִּסְתַּיֵּם אוֹתוֹ זְמַן:

מִשְׁנָה ז אֲפָנֵי הֶתֵּר מִפֹּחַ אֶמְתְּךָ דַּעַת הַנּוֹדֵר: **הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ 'קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְךָ** [-מִשֶּׁלְךָ], כְּלוּמַר, הֲרֵינִי אָסוּר בַּהֲנָאָה מִכָּל נְכָסֶיךָ, **אִם אֵין אַתָּה בָּא וְנוֹטֵל** מִמֶּנִּי **לְבָנֶיךָ כּוֹר אֶחָד** [-שְׁלֹשִׁים סְאָה] **שֶׁל חִטִּין וּשְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן, הֲרֵי זֶה** הֶחְבֵּר, **יָכוֹל לְהָפֵר** [-לְבַטֵּל] **אֶת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם** - לְלֹא צֶרֶךְ בְּהַתָּרַת חָכָם. **וְיֹאמַר לוֹ** [-לַנּוֹדֵר] **כְּלוּם אָמַרְתָּ** - כֵּיוָן שֶׁמַּאֲמָדַן דַּעְתְּךָ מוּכָח שֶׁלֹּא נָדַרְתָּ **אֶלָּא מִפְּנֵי כְּבוֹדִי, שֶׁיִּרְאוּ** שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לָתֵת לִי מַתָּנָה, **זֶהוּ כְּבוֹדִי** יוֹתֵר שֶׁאֲפָרְנֵס אֶת בָּנַי מִשֶּׁלִּי, וְלָכֵן לֹא חָל נִדְרְךָ. **וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ 'קוֹנָם שֶׁאַתָּה נֶהֱנֶה לִי** [-מִשֶּׁלִּי], דְּהַיְנוּ שֶׁאַתָּה אָסוּר לֶהָנוֹת מִנְּכָסַי, **אִם אֵין אַתָּה בָּא וְנוֹטֵל לִבְנֵי** בְּמַתָּנָה **כּוֹר אֶחָד שֶׁל חִטִּין וּשְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה אָסוּר** בַּהֲנָאָה מִנְּכָסָיו **עַד שֶׁיִּתֵּן** לִבְנוֹ כּוֹר חִטִּין וּשְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַתִּיר אֶת הַנֶּדֶר בְּלִי חָכָם. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אַף בְּאֹפֶן זֶה יָכוֹל** הַנּוֹדֵר **לְהָפֵר אֶת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם** - לְלֹא צֶרֶךְ בְּהַתָּרַת חָכָם, **וְיֹאמַר לוֹ, הֲרֵי אֲנִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי** [-קִבַּלְתִּי] מִמְּךָ אֶת הַמַּתָּנָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָאֵמֶד אֶת דַּעַת הַנּוֹדֵר שֶׁכְּוָנָתוֹ הָיְתָה לְהַרְוִיחַ, שֶׁיִּסְיַע בְּעַדּוֹ בְּהוֹצָאוֹת פַּרְנָסַת בְּנוֹ, לָכֵן יָכוֹל לוֹמַר שֶׁהוּא מְוֻתָּר עַל כָּךְ וּכְאִלּוּ הִתְקַבֵּל. [וְרַבִּי מֵאִיר סוֹבֵר שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין לְהַתִּיר אֶת הַנֶּדֶר, שֶׁהֲרֵי הוּא עַצְמוֹ הִדִּירוֹ שֶׁיִּתֵּן מַתָּנָה לִבְנוֹ, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְאֹפֶן הָרִאשׁוֹן שֶׁמְּבַטֵּל הַנֶּדֶר אֵינוֹ הַנּוֹדֵר (תוי"ט ע"פ תוס')]. **הָיוּ מְסָרְבִין** [-מַפְצִירִים] **בּוֹ לְשֵׂאת אֶת בַּת אֲחוֹתוֹ, שֶׁכֵּן הִיא** בַּת מַזָּלוֹ וַיַּעֲלֶה הַזִּוּוּג יָפֶה. וְעוֹד, שֶׁמִּצְוָה לָשֵׂאת אֶת בַּת אֲחוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח ז) 'וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם'. **וְאָמַר** כְּדֵי לְסַלְּקָם מֵעָלָיו **'קוֹנָם שֶׁהִיא נֶהֱנֵית לִי לְעוֹלָם'** [-מִשֶּׁלִּי] **לְעוֹלָם**, וְשׁוּב לֹא תּוּכַל לְהִנָּשֵׂא לוֹ. **וְכֵן הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאָמַר 'קוֹנָם אִשְׁתִּי הַמְגֹרֶשֶׁת נֶהֱנֵית לִי** [-מִשֶּׁלִּי] **לְעוֹלָם'**, וְכָךְ לֹא יוּכַל לָשֵׂאת אוֹתָהּ. **הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרוֹת לָהֶנּוֹת לוֹ** [-מִמֶּנּוּ] בְּסָתָם הֲנָאוֹת, שֶׁאָנוּ אוֹמְדִים דַּעְתּוֹ **שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְשׁוּם אֵישׁוּת** - שֶׁלֹּא יֵהָנוּ מִמֶּנּוּ בַּהֲנָאוֹת אֵישׁוּת, וְאֵינָן אֲסוּרוֹת עָלָיו אֶלָּא בַּהֲנָאָה זוֹ. **הָיָה מְסָרֵב** [-מַפְצִיר] **בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְאָמַר** הֶחְבֵּר **'קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֵינִי נִכְנָס', אוֹ** שֶׁאָמַר 'קוֹנָם **טִפַּת צוֹנֵן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם לָךְ'** כְּדֵי לְסַלְּקוֹ מֵעָלָיו שֶׁלֹּא יַפְצִיר בּוֹ לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ, **מֻתָּר** לוֹ **לִכָּנֵס לְבֵיתוֹ וְלִשְׁתּוֹת מִמֶּנּוּ מְעַט צוֹנֵן, שֶׁאָנוּ** אוֹמְדִים דַּעְתּוֹ **שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה** [-הַנּוֹדֵר] **אֶלָּא לְשׁוּם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה,** שֶׁלֹּא יִסְעֹד אֶצְלוֹ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כְּפִי הַפְצָרָתוֹ, אַךְ לֹא הִתְכַּוֵּן לֶאֱסֹר עַצְמוֹ בְּדֶרִיסַת הָרֶגֶל בְּבֵית חֲבֵרוֹ וְלֹא בִּשְׁתִיָּה מוּעֶטֶת. וְאָמְנָם כֵּיוָן שֶׁלֹּא הוֹצִיא מִפִּיו אִסּוּר עַל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, מִמֵּילָא מֻתָּר גַּם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, לְפִי שֶׁבִּנְדָרִים צָרִיךְ שֶׁיּוֹצִיא הַנֶּדֶר בִּשְׂפָתָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל ג) 'כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה' [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לָאֹפֶן הַקּוֹדֵם, שֶׁכְּשֶׁנָּדַר הֲנָאָה מִבַּת אֲחוֹתוֹ אוֹ מֵאִשְׁתּוֹ, הֲרֵי אַף הֲנָאַת אִישׁוּת כְּלוּלָה בָּאִסּוּר שֶׁהוֹצִיא מִפִּיו, וְלָכֵן חָל נִדְרוֹ עַל הֲנָאָה זוֹ]:

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק ט

פֶּרֶק ט דִּינֵי הַתָּרַת נְדָרִים:

מִשְׁנָה א 'פֻּתַּח' **בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ:** רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, חֲכָמִים הַמּוּתִּירִים נֶדֶר **פּוֹתְחִין לָאָדָם הַנּוֹדֵר בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ** - שֶׁאוֹמְרִים לוֹ 'אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁיֹּאמְרוּ לְאָבִיךָ וְאִמְּךָ, רָאוּ גְּדוּלִים שֶׁגְּדָלְתָּם, כַּמָּה בְּנָכֶם פָּרוּץ וְקַל בִּנְדָרִים, הַאִם הָיִיתָ נוֹדֵר וְלֹא חוֹשֵׁשׁ לִכְבוֹד אָבִיךָ וְאִמְּךָ', וְאִם אוֹמֵר שֶׁלֹּא הָיָה נוֹדֵר אִלּוּ יָדַע מִכָּךְ, נִמְצָא שֶׁנָּדַר בְּטָעוּת, וּמַתִּירִים לוֹ אֶת נִדְרוֹ עַל יְדֵי 'פֻּתַּח' זֶה. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין לִפְתֹּחַ בְּפֻתַּח זֶה, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵחֲמַת הַבּוּשָׁה שֶׁאֵינוֹ חָס עַל כְּבוֹדָם, הוּא מְשַׁקֵּר וְאוֹמֵר שֶׁלֹּא הָיָה נוֹדֵר, וּבָאֱמֶת הָיָה נוֹדֵר עַל אַף הַזִּלְזוּל בִּכְבוֹדָם, וְנִמְצָא שֶׁמַּתִּיר נֶדֶר זֶה בִּלֹא פֻּתַּח. **אָמַר רַבִּי צָדוֹק,** לְפִי דִּבְרֵי רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, **עַד שֶׁפּוֹתְחִין לוֹ** בְּכָךְ שֶׁבִּנְדָרוֹ מְזַלְזֵל **בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ, יִפְתְּחוּ לוֹ** פֻּתַּח בְּכָךְ שֶׁבִּנְדָרוֹ פָּגַע **בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם,** וְיֹאמְרוּ לוֹ אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁתִּקָּרֵא רַע לִפְנֵי הַמָּקוֹם וְכִי הָיִיתָ נוֹדֵר. **וְאִם כֵּן** - אִם אֵכֶן פּוֹתְחִים לוֹ בְּכָךְ, **אֵין נְדָרִים** נִתָּרִים כָּרָאוּי, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי אֵינוֹ עַז פָּנִים לוֹמַר שֶׁהָיָה נוֹדֵר עַל אַף הַזִּלְזוּל בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם, וּבְוַדַּאי יְשַׁקֵּר וְיֹאמַר שֶׁלֹּא הָיָה נוֹדֵר, וְנִמְצָא שֶׁיִּתֵּירוּ אֶת נִדְרוֹ בִּלֹא פֻּתַּח. וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין שֶׁאֵין לִפְתֹּחַ לוֹ בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ, מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם, שֶׁמָּא יִתְבַּיֵּשׁ וְיֹאמַר שֶׁלֹּא הָיָה נוֹדֵר אַף שֶׁבָּאֱמֶת הָיָה נוֹדֵר לַמְרוֹת הַזִּלְזוּל בִּכְבוֹדָם. אָמְנָם חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁאֵין זוֹ רְאָיָה לִשְׁיטָתָם, שֶׁכֵּן בְּאֹפֶן זֶה מוֹדֶה גַּם רַבִּי אֶלִיעֶזֶר כֵּיוָן שֶׁוַּדַּאי שֶׁלֹּא יוֹדֶה שֶׁהָיָה נוֹדֵר לַמְרוֹת הַפְגִּיעָה בִּכְבוֹד שָׁמַיִם, אֲבָל בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ סוֹבֵר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר שֶׁאִלּוּ אָכֵן הָיָה נוֹדֵר לַמְרוֹת הַזִּלְזוּל בִּכְבוֹדָם, לֹא יִתְבַּיֵּשׁ מִלּוֹמַר זֹאת, וּמִמֵּילָא לֹא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אֶלָּא כְּשֶׁאָכֵן אִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ כֵּן לֹא הָיָה נוֹדֵר. **וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר, בְּדָבָר** [-בְּנֶדֶר] **שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין אָבִיו וְאִמּוֹ,** כְּגוֹן שֶׁהִדִּיר אֶת אָבִיו מִנְּכָסָיו, **שֶׁפּוֹתְחִין לוֹ** פֻּתַּח **בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ,** שֶׁאִלּוּ יָדַע שֶׁבְּנֶדֶר זֶה הוּא מְזַלְזֵל בִּכְבוֹדָם לֹא הָיָה נוֹדֵר, שֶׁכֵּן בְּאֹפֶן זֶה אֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הוּא מְשַׁקֵּר, וּבָאֱמֶת הָיָה נוֹדֵר לַמְרוֹת הַזִּלְזוּל בָּהֶם, וְאֵינוֹ אוֹמֵר זֹאת מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה. כִּי מֵאַחַר שֶׁאָדָם זֶה הָיָה עַז פָּנִים לֶאֱסֹר אֶת אָבִיו בַּהֲנָאָה, וַדַּאי שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ חָשׁ לִכְבוֹדָם. [כָּל דִּין הַמִּשְׁנָה הוּא בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ מִתְחָרֵט מַעֲצָמוֹ עַל עִקַּר הַנֶּדֶר, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה צָרִיךְ לִפְתֹּחַ לוֹ פֻּתַּח, אֲבָל אִם הַנּוֹדֵר מִתְחָרֵט מֵעַצְמוֹ עַל עִקַּר הַנֶּדֶר - מַתִּירִים אֶת נִדְרוֹ עַל סְמַךְ זֶה]:

מִשְׁנָה ב **אִם פּוֹתְחִין בִּנְולָד:** **וְעוֹד** קָלָא אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּהִלְכוֹת נְדָרִים, **שֶׁפּוֹתְחִין בִּנְולָד** - שֶׁאוֹמְרִים 'אִלּוּ יָדַעְתָּ שֶׁכָּךְ וְכָךְ יִהְיֶה הָאִם הָיִיתָ נוֹדֵר', אַף כְּשֶׁאוֹתוֹ דָּבָר לֹא נוֹלַד וְלֹא הָיָה בָּעוֹלָם בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים** לִפְתֹּחַ בִּנְולָד, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁאִלּוּ יָדַע מִכָּךְ לֹא הָיָה נוֹדֵר, כִּי אֶפְלוּ אִם הָיָה מַעֲלָה בְּדַעְתּוֹ דָּבָר זֶה לֹא הָיָה נִמְנָע מִלִּנְדֹּר, לְפִי שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁלֹּא יִקָּרֶה דָּבָר זֶה שֶׁאֵינוֹ בָּעוֹלָם וְאֵינוֹ מָצוּי שֶׁיִּקָּרֶה. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן שֶׁאָמַר **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְאִישׁ** [-מֵאִישׁ] **פְּלוֹנִי',** **וְנַעֲשָׂה** אוֹתוֹ פְּלוֹנִי לְאַחַר מִכֵּן **סוֹפֵר** [-תַּלְמִיד חָכָם] וְהַנּוֹדֵר צָרִיךְ לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ. **אוֹ שֶׁהָיָה** אוֹתוֹ פְּלוֹנִי **מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בִּזְמַן קָרוֹב,** וְהַנּוֹדֵר צָרִיךְ לֵילֵךְ לְחֻפָּתוֹ (רא"ש), **וְאָמַר** הַנּוֹדֵר **'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא נַעֲשָׂה סוֹפֵר אוֹ שֶׁהוּא מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְּקָרוֹב לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר'.** וְכֵן אִם אָמַר **'קוֹנָם לְבֵית** זֶה שֶׁאֵינִי נִכְנָס לְתוֹכוֹ', **וְנַעֲשָׂה** הַבַּיִת **לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְאָמַר** הַנּוֹדֵר **'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא נַעֲשָׂה בֵּית הַכְּנֶסֶת לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר'.** הֲרֵי אִלּוּ בְּכָלָל 'פֻּתַּח בִּנְולָד', שֶׁרַבִּי אֶלִיעֶזֶר **מַתִּיר** לִפְתֹּחַ בּוֹ **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין,** שֶׁכֵּן בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר לֹא הָיָה אוֹתוֹ פְּלוֹנִי תַּלְמִיד חָכָם, וְלֹא עָמַד לְהַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ, וְלֹא הָיָה הַבַּיִת בֵּית הַכְּנֶסֶת:

מִשְׁנָה ג **פֻּתַּח בִּנְולָד כְּשֶׁתְּלָה נִדְרוֹ בְּכָךְ בְּפֵרוּשׁ:** **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן נִרְאִים** כְּנוֹלָד, כֵּיוָן שֶׁנּוֹלְדוּ אַחֲרֵי הַנֶּדֶר, **וְאֵינָן כְּנוֹלָד** בֶּאֱמֶת, וּמֻתָּר לִפְתֹּחַ בָּהֶם. **וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ** [-לְרַבִּי מֵאִיר] וּלְדַעְתָּם גַּם דְּבָרִים אֵלּוּ נָחְשָׁבִים כְּנוֹלָד.

וְכֵן אִם אָמַר **'קוֹנָם בָּשָׂר שֶׁאֵינִי טוֹעֵם עַד שֶׁיִּהֶא הַצּוֹם, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד לֵילֵי הַצּוֹם, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא עַד שָׁעָה שֶׁדָּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לֶאֱכֹל בָּשָׂר. רַבִּי יוֹסֵי בְּנוֹ אוֹמֵר, קוֹנָם שׁוּם שֶׁאֵינִי טוֹעֵם עַד שֶׁתְּהֵא שַׁבָּת, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד לֵילֵי שַׁבָּת, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא עַד שָׁעָה שֶׁדָּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לֶאֱכֹל שׁוּם:**

ז הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְךָ אִם אֵין אַתָּה בָּא וְנוֹטֵל לְבָנֶיךָ כּוֹר אֶחָד שֶׁל חִטִּין וּשְׁתֵּי חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן, הֲרֵי זֶה יָכוֹל לְהָפֵר אֶת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם, וְיֹאמַר לוֹ הֲרֵי אֲנִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי. הָיוּ מְסָרְבִין בּוֹ לָשֵׂאת בַּת אֲחוֹתוֹ וְאָמַר קוֹנָם שֶׁהִיא נֶהֱנֵית לִי לְעוֹלָם, וְכֵן הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאָמַר קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי לְעוֹלָם, הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרוֹת לֵהָנוֹת לוֹ, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא לְשׁוּם אֵישׁוּת. הָיָה מְסָרֵב בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, אָמַר קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֵינִי נִכְנָס, טִפַּת צוֹנֵן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם לָךְ, מֻתָּר לִכָּנֵס לְבֵיתוֹ וְלִשְׁתּוֹת מִמֶּנּוּ צוֹנֵן, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא לְשׁוּם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה:

פרק ט א רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פּוֹתְחִין לָאָדָם בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמַר רַבִּי צָדוֹק, עַד שֶׁפּוֹתְחִין לוֹ בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ יִפְתְּחוּ לוֹ בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם, אִם כֵּן אֵין נְדָרִים. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין אָבִיו וְאִמּוֹ, שֶׁפּוֹתְחִין לוֹ בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ בִּנְולָד. וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, פּוֹתְחִין בִּנְולָד, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים; כֵּיצַד, אָמַר קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי, וְנַעֲשָׂה סוֹפֵר אוֹ שֶׁהָיָה מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְּקָרוֹב וְאֵינָן כְּנוֹלָד, וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ. **ג** רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כְּנוֹלָד וְאֵינָן כְּנוֹלָד, וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ. אֲבָל אִם אָמַר 'קוֹנָם בַּיִת זֶה שֶׁאֵינִי נִכְנָס לְתוֹכוֹ', וְנַעֲשָׂה הַבַּיִת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְאָמַר הַנּוֹדֵר 'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא נַעֲשָׂה בֵּית הַכְּנֶסֶת לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר'. הֲרֵי אִלּוּ בִּכְלָל 'פֻּתַּח בִּנְולָד', שֶׁרַבִּי אֶלִיעֶזֶר מַתִּיר לִפְתֹּחַ בּוֹ וַחֲכָמִים אוֹסְרִין, שֶׁכֵּן בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר לֹא הָיָה אוֹתוֹ פְּלוֹנִי תַּלְמִיד חָכָם, וְלֹא עָמַד לְהַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ, וְלֹא הָיָה הַבַּיִת בֵּית הַכְּנֶסֶת:

מִשְׁנָה ד **פֻּתַּח בִּנְולָד כְּשֶׁתְּלָה נִדְרוֹ בְּכָךְ בְּפֵרוּשׁ:** **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן נִרְאִים כְּנוֹלָד,** כֵּיוָן שֶׁנּוֹלְדוּ אַחֲרֵי הַנֶּדֶר, **וְאֵינָן כְּנוֹלָד** בֶּאֱמֶת, וּמֻתָּר לִפְתֹּחַ בָּהֶם. **וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ** [-לְרַבִּי מֵאִיר] וּלְדַעְתָּם גַּם דְּבָרִים אֵלּוּ נָחְשָׁבִים כְּנוֹלָד.

כֵּיצַד, אָמַר 'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נוֹשֵׂא אֶת אִשָּׁה פְּלוֹנִית, מִפְּנֵי שֶׁאָבִיהָ רָע', וּלְאַחַר זְמַן אָמְרוּ לוֹ, מֵת אָבִיהָ אוֹ שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְהַסְּבָּה שֶׁנָּדַר לֹא לָשֵׂאת אוֹתָהּ כְּבָר אֵינָהּ קַיֶּמֶת. אוֹ שֶׁאָמַר 'קוֹנָם לְבֵית זֶה שֶׁאֵינִי נִכְנָס לְתוֹכוֹ, לְפִי שֶׁהַכֶּלֶב רַע בְּתוֹכוֹ אוֹ שֶׁהַנָּחָשׁ בְּתוֹכוֹ', וּלְאַחַר זְמַן אָמְרוּ לוֹ, מֵת הַכֶּלֶב אוֹ שֶׁנֶּהֱרַג הַנָּחָשׁ, וְהַסְּבָּה שֶׁנָּדַר כְּבָר לֹא קַיֶּמֶת. הֲרֵי אֵפֶנִים אֵלּוּ הֵן כְּנוֹלָד, שֶׁכֵּן מִיתַת הָאָב אוֹ הַכֶּלֶב וְהַנָּחָשׁ, לֹא הָיוּ בָּעוֹלָם בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר, וְאֵינָן כְּנוֹלָד בֶּאֱמֶת, וְאֶפְשָׁר לִפְתֹּחַ בָּהֶם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁכָּל נִדְרוֹ הוּא מֵחֲמַת שֶׁאָבִיהָ רָע אוֹ מֵחֲמַת שֶׁהַכֶּלֶב אוֹ הַנָּחָשׁ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אָמַר מְפֹרָשׁ שֶׁכָּל נִדְרוֹ הוּא רַק כָּל זְמַן שֶׁאָבִיהָ רַע וְהַכֶּלֶב אוֹ הַנָּחָשׁ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. אַךְ מִכָּל מָקוֹם כַּיּוֹן שֶׁלֹּא הִתְנָה בִּמְפֹרָשׁ, לָכֵן צָרִיךְ הַתָּרָה וְלֹא פָּקַע הַנֶּדֶר מֵאֵלָיו. [וּבִירוּשַׁלְמִי מְבֹאָר שֶׁלְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר אַף אֵין צָרִיךְ הַתָּרַת חָכָם, אֶלָּא הַנֶּדֶר פּוֹקֵעַ מֵאֵלָיו, כֵּיוָן שֶׁהוּא כִּתְנַאי בְּנֶדֶר שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁאָבִיהָ רַע וְהַכֶּלֶב וְהַנָּחָשׁ בַּבַּיִת]. וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ, שֶׁלְּדַעְתָּם אַף בְּאֹפֶן זֶה הוּא נוֹלָד: **מִשְׁנָה ד** **פֶּתַח בְּמַדִּיר חֲבֵרוֹ מִנְּכָסָיו: וְעוֹד קַלָּא אָמַר רַבִּי מֵאִיר, פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח מִן הַכְּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה,** וְאוֹמְרִים לוֹ 'לוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁבְּנִדְרְךָ אַתָּה עוֹבֵר עַל אִסּוּר הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה כְּלוּם הָיִיתָ נוֹדָר', וְאִם אוֹמֵר שֶׁלֹּא הָיָה נוֹדֵר, מַתִּירִים לוֹ אֶת נִדְרוֹ. כְּגוֹן כְּשֶׁהִדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ הֲנָאָה כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִשְׁאִיל לוֹ כֵּלִים, פּוֹתְחִים **וְאוֹמְרִים לוֹ, אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה עוֹבֵר עַל 'לֹא תִקֹּם'** (ויקרא יט יח), **וְעַל 'לֹא תִטֹּר'** (שם), כְּלוּם הָיִיתָ נוֹדֵר. וְכֵן אִם הִדִּירוֹ מִתּוֹךְ שִׁנְאָה, פּוֹתְחִים לוֹ בְּכָךְ שֶׁעוֹבֵר **עַל 'לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ'** (שם פסוק יז), וּבְטֵל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל **'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ'** (שם פסוק יח). וְאִם הִדִּיר אֶת קְרוֹבוֹ בַּהֲנָאָה, פּוֹתְחִים לוֹ בְּכָךְ שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲבֹר עַל **'וְחִי אָחִיךָ עִמָּךְ'** (שם כה לו), **שֶׁמָּא יַעֲנִי וְאֵין אַתָּה יָכוֹל לְפַרְנְסוֹ** בִּגְלַל נִדְרְךָ. וּבְכָל פְּתָחִים אֵלּוּ, אִם פָּתַח לוֹ **וְאָמַר** הַנּוֹדֵר **אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא כֵּן לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר,** הֲרֵי זֶה מֻתָּר [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לִפְתִיחָה בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם, כִּי אַף אִם בּוֹשׁ לוֹמַר שֶׁהָיָה נוֹדֵר לְמִרּוֹת שֶׁמְּזַלְזֵל בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם, אֵינוֹ בּוֹשׁ לוֹמַר שֶׁהָיָה נוֹדֵר לְמִרּוֹת שֶׁמְּבַטֵּל מִצְוָה זוֹ אוֹ אַחֶרֶת]: **מִשְׁנָה ה** **פֶּתַח בְּחִיּוּב כְּתֻבָּה: פּוֹתְחִין לוֹ לָאָדָם שֶׁנָּדַר לְגָרֵשׁ** אֶת אִשְׁתּוֹ, **בִּכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ,** וְאוֹמְרִים לוֹ, אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁבְּנִדְרְךָ אַתָּה עוֹבֵר עַל אִסּוּר הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה כְּשֶׁאַתָּה מְחַיֵּב לְשַׁלֵּם לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, כְּלוּם הָיִיתָ נוֹדֵר. וְאִם אָמַר שֶׁלֹּא הָיָה נוֹדֵר, מַתִּירִים אֶת נִדְרוֹ. **וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּדַר מֵאִשְׁתּוֹ הֲנָאָה,** וְעַל כֵּן הָיָה חַיָּב לְגָרְשָׁהּ כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱסַר לְשַׁמֵּשׁ עִמָּהּ (כתובות פ"ה מ"ו), **וְהָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת דִּינָרִין, וּבָא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְחִיְּבוֹ לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ. אָמַר לוֹ, רַבִּי, שְׁמֹנָה מֵאוֹת דִּינָרִין הִנִּיחַ אַבָּא, וְנָטַל אָחִי אַרְבַּע מֵאוֹת וַאֲנִי אַרְבַּע מֵאוֹת, לֹא דַּיָּהּ שֶׁתִּטֹּל הִיא מָאתַיִם וַאֲנִי מָאתַיִם. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אֶפְלוּ אַתָּה מוֹכֵר שְׂעַר רֹאשֶׁךָ, אַתָּה נוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ. אָמַר לוֹ, אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא כֵּן לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, וְהִתִּירָהּ רַבִּי עֲקִיבָא:** **מִשְׁנָה ו** **פּוֹתְחִין בְּיָמִים טוֹבִים וּבְשַׁבָּתוֹת. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים אוֹתָן הַיָּמִים מֻתָּרִין וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים אֲסוּרִין, עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִמֵּד שֶׁהַנֶּדֶר מִקְצָתוֹ הֻתַּר כֻּלּוֹ:** **מִשְׁנָה ז** **כֵּיצַד, אָמַר קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְכֻלְּכֶם, הֻתַּר אֶחָד מֵהֶן הֻתְּרוּ כֻּלָּן. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה, הָרִאשׁוֹן הֻתְּרוּ כֻּלָּן; הָאַחֲרוֹן מֻתָּר וְכֻלָּן אֲסוּרִין; הָאַחֲרוֹן מֻתָּר, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אֲסוּרִין. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה, הֻתַּר הָאַחֲרוֹן מֻתָּר, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אָסוּר. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה, הֻתַּר הָאֶמְצָעִי, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אֲסוּרִין. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה וְלָזֶה, הֻתַּר הָאֶמְצָעִי, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה מֻתָּר, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אָסוּר. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה וְלָזֶה וְלָזֶה, הֻתַּר הָאֶמְצָעִי, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה מֻתָּר, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אָסוּר, עַד שֶׁיַּתִּיר לָהֶם מִן הָאֶמְצָעִי וּלְמַטָּה:** **מִשְׁנָה ח** **נֶדֶר שֶׁהֻבְרַר שֶׁנָּדַר מִקְצָתוֹ בְּטָעוּת:** אָמַר **קוֹנָם יַיִן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם לִפְנֵי שֶׁהַיַּיִן** בָּשָׂר וּשְׁתֵּית יַיִן, כְּלוּם הָיִיתָ נוֹדֵר, וְאִם אָמַר שֶׁלֹּא הָיָה נוֹדֵר, מַתִּירִים אֶת נִדְרוֹ. **בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, שָׁרָק אוֹתָן הַיָּמִים** - הַשַּׁבָּתוֹת וְהַיָּמִים טוֹבִים **מֻתָּרִין, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים אֲסוּרִין,** שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְחָרַט אֶלָּא מִלֶּאֱסֹר אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁמְּחֻיָּב בָּהֶם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה. **עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִמֵּד שֶׁהַנֶּדֶר שֶׁהֻתַּר מִקְצָתוֹ הֻתַּר כֻּלּוֹ,** כִּי מִתְּחִלָּה לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ לִנְדֹּר, אֶלָּא עַל דַּעַת שֶׁיִּתְקַיֵּם כָּל הַנֶּדֶר, וְכֵיוָן שֶׁמִּקְצָת הַנֶּדֶר הֻתַּר, הֻתַּר כֻּלּוֹ, וּמֻתָּר אַף בִּשְׁאָר הַיָּמִים: **מִשְׁנָה ז** **אִם נוֹסַף שֶׁל 'נֶדֶר שֶׁהֻתַּר מִקְצָתוֹ הֻתַּר כֻּלּוֹ': כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן אוֹמְרִים 'נֶדֶר שֶׁהֻתַּר מִקְצָתוֹ הֻתַּר כֻּלּוֹ', אִם **אָמַר** לַחֲבוּרַת אֲנָשִׁים, **'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְכֻלְּכֶם'** [-מִכֻּלְּכֶם], וְכָלַל אֶת כֻּלָּם בַּאֲמִירָה אַחַת, אֲזַי אִם פָּתְחוּ לוֹ פֶּתַח וְהִתַּר לָהֶנּוֹת מֵאֶחָד מֵהֶן, כְּגוֹן שֶׁהָיָה אָבִיו בֵּינֵיהֶם, וְאָמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁאָבִי בֵּינֵיכֶם לֹא הָיִיתִי אוֹסְרוֹ, **הֻתְּרוּ כֻּלָּן,** שֶׁכֵּן בְּפֶתַח זֶה הֻתַּר הָאָב, וְנֶדֶר שֶׁהֻתַּר מִקְצָתוֹ הֻתַּר כֻּלּוֹ. וְאִם בְּאִסּוּרוֹ לֹא כָּלַל אֶת כֻּלָּם, אֶלָּא אָמַר קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה,** שֶׁאָסַר אֶת הָרִאשׁוֹן בְּקוֹנָם, וְאָמַר עַל הַשֵּׁנִי הֲרֵי זֶה כָּרִאשׁוֹן, וְעַל הַשְּׁלִישִׁי הֲרֵי זֶה כַּשֵּׁנִי, וְכֵן כֻּלָּם. אֲזַי אִם פָּתְחוּ לוֹ פֶּתַח וְהִתַּר בַּהֲנָאַת **הָרִאשׁוֹן, הֻתְּרוּ כֻּלָּן,** כֵּיוָן שֶׁאִסּוּר הַשֵּׁנִי תָּלוּי בּוֹ וְאִסּוּר הַשְּׁלִישִׁי תָּלוּי בַּשֵּׁנִי וְכֵן הָלְאָה. וְאִם **הֻתַּר** לוֹ עַל יְדֵי פֶּתַח הֲנָאַת **הָאַחֲרוֹן,** רַק **הָאַחֲרוֹן מֻתָּר וְכֻלָּן אֲסוּרִין** עָלָיו, שֶׁהֲרֵי הָרִאשׁוֹנִים אֵינָם תְּלוּיִים בְּנִדְרוֹ שֶׁל הָאַחֲרוֹן. וְאִם **הֻתַּר** בַּהֲנָאַת **הָאֶמְצָעִי** [-אֶחָד הָאֶמְצָעִיים], **הַיְמֻנּוּ** [-מִמֶּנּוּ] **וּלְמַטָּה** - כָּל מִי שֶׁנֶּאֱסַר אַחֲרָיו, **מֻתָּר,** שֶׁהֲרֵי הֵם תְּלוּיִים בְּנִדְרוֹ שֶׁל הַמֻּתָּר, אֲבָל **הַיְמֻנּוּ** [-מִזֶּה שֶׁהֻתַּר] **וּלְמַעְלָה** - וְכָל מִי שֶׁנֶּאֱסַר לְפָנָיו, **אָסוּר,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָם תְּלוּיִים בּוֹ. וְאִם הִדִּיר עַצְמוֹ מִכָּל אֶחָד לְחוּד, שֶׁאָמַר **'שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה** [-מִזֶּה] בְּאִסּוּר **קָרְבָּן, וְלָזֶה** [-וּמִזֶּה] בְּאִסּוּר **קָרְבָּן',** הֲרֵי אֵלּוּ נְדָרִים נִפְרָדִים לְכָל אֶחָד, **וּצְרִיכִין פֶּתַח** לְהַתִּיר **לְכָל אֶחָד וְאֶחָד** בִּפְנֵי עַצְמוֹ. [וּבְדִין שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, כְּשֶׁחָמְשָׁה מַפְקִידִים תּוֹבְעִים אֶת הַשּׁוֹמֵר לְהָשִׁיב לָהֶם אֶת פִּקְדוֹנָם, וְהוּא מַכְחִישׁ שֶׁלֹּא הִפְקִידוּ אֶצְלוֹ, וְנִשְׁבָּע עַל כָּךְ וְנִמְצָא שַׁקְרָן. לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן אֵינוֹ חַיָּב קָרְבָּן עַל כָּל מַפְקִיד, עַד שֶׁיֹּאמַר לְשׁוֹן שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד - 'שְׁבוּעָה שֶׁאַתָּה לֹא הִפְקַדְתָּ', 'שְׁבוּעָה שֶׁאַתָּה לֹא הִפְקַדְתָּ', וּלְדַעַת חֲכָמִים דֵּי שֶׁאוֹמַר 'לָזֶה וְלָזֶה' כְּדֵי לְחַלֵּק אֶת הַשְּׁבוּעוֹת וּלְחַיֵּב קָרְבָּן עַל כָּל אַחַת. וּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן וְלָכֵן הִצְרִיךְ הַתַּנָּא שֶׁיֹּאמַר 'קָרְבָּן' לְכָל אֶחָד, שֶׁהוּא כְּאֹמֵרִית 'שְׁבוּעָה', אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים דֵּי שֶׁיֹּאמַר 'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה' וְכוּ']: **מִשְׁנָה ח** **נֶדֶר שֶׁהֻבְרַר שֶׁנָּדַר מִקְצָתוֹ בְּטָעוּת:** אָמַר **קוֹנָם יַיִן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם לִפְנֵי שֶׁהַיַּיִן** רַע לַמַּעַיִם. **אָמְרוּ לוֹ** וַהֲלֹא הַיַּיִן **הַמְיֻשָּׁן** לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁאֵינוֹ רַע וְלֹא הָיָה לְךָ לִנְדֹּר מִמֶּנּוּ, אֶלָּא שֶׁהוּא אַף **יָפֶה לַמַּעַיִם** (גמרא), וְאָמַר אִלּוּ יָדַעְתִּי זֹאת לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר כְּלָל, אוֹ שֶׁהָיִיתִי אוֹמֵר שֶׁיַּיִן יָשָׁן מֻתָּר וְחָדָשׁ אָסוּר, **הַתֹּר בַּמְיֻשָּׁן** שֶׁהִבְרַר שֶׁנֶּדֶר עָלָיו הָיָה בְּטָעוּת. **וְלֹא בַּמְיֻשָּׁן בִּלְבַד הַתֹּר, אֶלָּא בְּכָל הַיַּיִן** וְאַף בֶּחָדָשׁ, כִּי נֶדֶר שֶׁהֻתַּר מִקְצָתוֹ הֻתַּר כֻּלּוֹ. [אֲבָל אִם אָמַר לוֹ יָדַעְתִּי זֹאת הָיִיתִי אוֹמֵר 'כָּל יַיִן אָסוּר עָלַי חוּץ מִן הַיָּשָׁן', בְּאֹפֶן זֶה הֲרֵי הוּא מֻתָּר בְּיָשָׁן אַף אָסוּר בְּחָדָשׁ]. וְכֵן אִם אָמַר **קוֹנָם בָּצָל שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, לְפִי שֶׁהַבָּצָל רַע לַלֵּב. אָמְרוּ לוֹ הֲלֹא** הַבָּצָל **הַכֶּפְרִי** [-שֶׁגָּדֵל בַּכְּפָר] (תרומות פ"ב מ"ה)] לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁאֵינוֹ רַע לַלֵּב וְטָעִיתָ בְּנִדְרְךָ, אֶלָּא שֶׁהוּא אַף **יָפֶה לַלֵּב** (גמרא), וְאָמַר אִלּוּ יָדַעְתִּי שֶׁכֵּן הוּא לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר כְּלָל, אוֹ שֶׁהָיִיתִי מְפָרֵשׁ שֶׁהַכֶּפְרִי מֻתָּר וּבָצָל סְתָם אָסוּר, **הַתֹּר בַּכֶּפְרִי** כֵּיוָן שֶׁנֶּדֶר מִמֶּנּוּ בְּטָעוּת. **וְלֹא בַּכֶּפְרִי בִּלְבַד הַתֹּר, אֶלָּא בְּכָל הַבְּצָלִים,** כִּי נֶדֶר שֶׁהֻתַּר מִקְצָתוֹ הֻתַּר כֻּלּוֹ. **מַעֲשֶׂה הָיָה** שֶׁנָּדַר אָדָם מִבָּצָל לְפִי שֶׁהַבָּצָל רַע לַלֵּב, **וְהִתִּירוֹ רַבִּי מֵאִיר בְּכָל הַבְּצָלִים** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר:

עוֹבֵר עַל 'לֹא תַקֹּם' (ויקרא יט יח), **וְעַל 'לֹא תִטֹּר'** (שם), **וְעַל 'לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ'** (שם פסוק יז), **'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ'** (שם פסוק יח), **'וְחִי אָחִיךָ עִמָּךְ'** (שם כה לו), **שֶׁמָּא יַעֲנִי וְאֵין אַתָּה יָכוֹל לְפַרְנְסוֹ, וְאָמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא כֵּן לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, הֲרֵי זֶה מֻתָּר:** **ה** **פּוֹתְחִין לוֹ לָאָדָם בִּכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּדַר מֵאִשְׁתּוֹ הֲנָאָה וְהָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת דִּינָרִין, וּבָא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא וְחִיְּבוֹ לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ. אָמַר לוֹ, רַבִּי, שְׁמֹנָה מֵאוֹת דִּינָרִין הִנִּיחַ אַבָּא, וְנָטַל אָחִי אַרְבַּע מֵאוֹת וַאֲנִי אַרְבַּע מֵאוֹת, לֹא דַּיָּהּ שֶׁתִּטֹּל הִיא מָאתַיִם וַאֲנִי מָאתַיִם. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אֶפְלוּ אַתָּה מוֹכֵר שְׂעַר רֹאשֶׁךָ, אַתָּה נוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ. אָמַר לוֹ, אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא כֵּן לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, וְהִתִּירָהּ רַבִּי עֲקִיבָא:** **ו** **פּוֹתְחִין בְּיָמִים טוֹבִים וּבְשַׁבָּתוֹת. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים אוֹתָן הַיָּמִים מֻתָּרִין וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים אֲסוּרִין, עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִמֵּד שֶׁהַנֶּדֶר שֶׁהֻתַּר מִקְצָתוֹ הֻתַּר כֻּלּוֹ:** **ז** **כֵּיצַד, אָמַר קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְכֻלְּכֶם, הֻתַּר אֶחָד מֵהֶן הֻתְּרוּ כֻּלָּן. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה, הָרִאשׁוֹן הֻתְּרוּ כֻּלָּן; הָאַחֲרוֹן מֻתָּר וְכֻלָּן אֲסוּרִין; הָאַחֲרוֹן מֻתָּר, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אָסוּר. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה, הֻתַּר הָאֶמְצָעִי, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה מֻתָּר, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אֲסוּרִין. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה וְלָזֶה, הֻתַּר הָאֶמְצָעִי, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה מֻתָּר, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אָסוּר. שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה וְלָזֶה וְלָזֶה וְלָזֶה, הֻתַּר הָאֶמְצָעִי, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה מֻתָּר, הַיְמֻנּוּ וּלְמַטָּה אָסוּר, עַד שֶׁיַּתִּיר לָהֶם מִן הָאֶמְצָעִי וּלְמַטָּה:** **ח** **קוֹנָם יַיִן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, שֶׁהַיַּיִן רַע לַמַּעַיִם. אָמְרוּ לוֹ הֲלֹא הַמְיֻשָּׁן בִּלְבַד הֻתַּר, אֶלָּא בְּכָל הַיַּיִן. קוֹנָם בָּצָל שֶׁאֵינִי טוֹעֵם, שֶׁהַבָּצָל רַע לַלֵּב. אָמְרוּ לוֹ הֲלֹא הַכֶּפְרִי יָפֶה לַלֵּב, הֻתַּר בַּכֶּפְרִי. אָמְרוּ לוֹ אֵין לְךָ אֶלָּא בְּכָל הַבְּצָלִים. מַעֲשֶׂה הָיָה, וְהִתִּירוֹ רַבִּי מֵאִיר בְּכָל הַבְּצָלִים:**

משניות

מִשְׁנָה ט פֻּתַּח בִּכְבוֹד עַצְמוֹ וּבִכְבוֹד בָּנָיו: פּוֹתְחִין פֻּתַּח לָאָדָם שֶׁנָּדַר לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, **בִּכְבוֹד עַצְמוֹ וּבִכְבוֹד בָּנָיו.** שֶׁאוֹמְרִים לוֹ, **אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁלְּמָחָר** - לְאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁה, יִהְיוּ **אוֹמְרִין עָלֶיךָ** בְּזִלְזוּל, **כָּךְ הִיא** [-רְגִילוּתוֹ] **שֶׁל פְּלוֹנִי,** שֶׁמְּגָרֵשׁ **אֶת נָשָׁיו,** וְזֶה פֻּתַּח בִּכְבוֹד עַצְמוֹ. **וְעַל בְּנוֹתֶיךָ יִהְיוּ** הַבְּרִיּוֹת **אוֹמְרִין, בְּנוֹת גְּרוּשׁוֹת הֵן, מָה רָאֲתָה אִמָּן** [-מָה נִרְאָה בְּאִמָּן (תפא"י)] **שֶׁל אֵלּוּ** שֶׁגָּרַם לָהּ **לְהִתְגָּרֵשׁ** מִבַּעְלָהּ, לְבָטֵחַ מְצָא בָּהּ דְּבַר עֶרְוָה וְלָכֵן גֵּרְשָׁהּ, וְכֵיוָן שֶׁהֵן בְּנוֹתֶיהָ, מִן הַסְּתָם הוֹלְכוֹת בִּדְרָכֶיהָ, וְלֹא יִמְצְאוּ מִי שֶׁיִּשָּׂא אוֹתָן, וְזֶה פֻּתַּח בִּכְבוֹד בָּנָיו [-בְּנוֹתָיו]. **וְאָמַר, אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכָּךְ** - שֶׁכָּךְ יְזַלְזְלוּ בִּכְבוֹדִי וּבִכְבוֹד בְּנוֹתַי **לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, הֲרֵי זֶה מֻתָּר** נִדְרוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ. [וְהַחִדּוּשׁ, שֶׁפּוֹתְחִים בִּכְבוֹד עַצְמוֹ אַף שֶׁהִתְכַּוֵּן לְצַעַר עַצְמוֹ בַּנֶּדֶר, כִּי מִכָּל מָקוֹם לֹא הִתְכַּוֵּן לְזַלְזֵל בְּעַצְמוֹ, וְאָדָם חוֹשֵׁשׁ לְכְבוֹד עַצְמוֹ יוֹתֵר מִצַּעֲרוֹ (תפא"י). וּפוֹתְחִים בִּכְבוֹד בָּנָיו, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּתְבַּיֵּשׁ לְהוֹדוֹת שֶׁהָיָה נוֹדֵר לַמְרוֹת הַזִּלְזוּל בִּכְבוֹדָם וּבָאֱמֶת הָיָה נוֹדֵר אַף אִלּוּ יָדַע מִכָּךְ]:

מִשְׁנָה י נְדָרִים שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּירָם מֵחֲמַת טָעוּת: אָמַר 'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נוֹשֵׂא אֶת פְּלוֹנִית שֶׁהִיא כְּעוּרָה' [-מִכְעֶרֶת], **וַהֲרֵי** - וְנִמְצָא שֶׁהִיא **נָאָה.** אוֹ שֶׁאָמַר 'פְּלוֹנִית שֶׁהִיא **שְׁחוֹרָה', וַהֲרֵי** - וְנִמְצָא שֶׁהִיא **לְבָנָה.** אוֹ 'פְּלוֹנִית שֶׁהִיא **קְצָרָה'** [-נְמוּכָה], **וַהֲרֵי** - וְנִמְצָא שֶׁהִיא **אֲרֻכָּה** [-גְּבוֹהָה]. בְּכָל אֵלּוּ **מִפְּנֵי** אֵלּוּ **הֲרֵי הוּא מֻתָּר בָּהּ.** וְלֹא **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** אָכֵן הָיְתָה **כְּעוּרָה וְנֶעֱשֵׂית** לְאַחַר זְמַן **נָאָה,** אוֹ שֶׁהָיְתָה **שְׁחוֹרָה וְנֶעֱשֵׂית לְבָנָה,** אוֹ שֶׁהָיְתָה **קְצָרָה וְנֶעֱשֵׂית אֲרֻכָּה,** שֶׁאִלּוּ אָכֵן בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר הָיְתָה כְּעוּרָה וְכַדּוֹמֶה, לֹא הָיָה אִפְשָׁר לְהַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אֲפִלּוּ בְּפֻתַּח, לוֹמַר שֶׁלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהִיא תִּהְיֶה נָאָה לֹא הָיָה נוֹדֵר, שֶׁהֲרֵי זֶה 'נוֹלָד' שֶׁאֵין פּוֹתְחִים בּוֹ לְדַעַת חֲכָמִים (מ"ב). **אֲלָא** טַעַם הַהֶתֵּר לְפִי **שֶׁהַנֶּדֶר** מְעִקָּרוֹ הָיָה בְּטָעוּת, כִּי בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר כְּבָר הָיְתָה נָאָה. וְדַעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, שֶׁאֲפִלּוּ אִם אָכֵן הָיְתָה כְּעוּרָה בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר וּלְאַחַר זְמַן נַעֲשֵׂית נָאָה, מֻתָּרֶת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלִים לְיַסּוֹתָהּ הֵבֵרר הַדָּבָר שֶׁאַף בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר לֹא הָיְתָה כְּעוּרָה. **וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּדַר מִבַּת אֲחוֹתוֹ הַנָּיָה** - שֶׁנָּדַר מִמֶּנָּה הֲנָאָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לָשֵׂאת אוֹתָהּ, לְפִי שֶׁהָיְתָה מִכְעֶרֶת שֶׁנִּשְׁרָה אַחַת מִשִּׁנֶּיהָ וְעָשׂוּ לָהּ שֵׁן תּוֹתֶבֶת. **וְהִכְנִיסוּהָ לְבֵית רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְיִפּוּהָ,** שֶׁעָשְׂתָה לָהּ שֵׁן זָהָב בִּמְקוֹם הַשֵּׁן הַתּוֹתֶבֶת (גמרא). וּלְאַחַר שֶׁיִּפּוּהָ אוֹתָהּ **אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בְּנִי** וְכִי **לְזוֹ נָדַרְתָּ, אָמַר לוֹ, לָאו** שֶׁאִם **הָיִיתִי** יוֹדֵעַ שֶׁתִּתְעַשֶּׂה נָאָה לֹא **הָיִיתִי נוֹדֵר, וְהִתִּירוּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל** לְשֶׁאת אוֹתָהּ. **בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּכָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל** מִתּוֹךְ רַחֲמִים עַל עֲנִיּוּתָן שֶׁל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל (תפא"י), **וְאָמַר, בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל נָאוֹת הֵן אֶלָּא שֶׁהֶעֱנִיּוּת מְנַוָּלְתָּן** - מְכֻעֶרֶת אוֹתָן. **וּכְשֶׁמֵּת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל נוֹשְׂאוֹת קִינָה וְאוֹמְרוֹת, בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל** [-עַל] **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּכִינָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר** בַּפָּסוּק (שמואל ב' א כד) **'בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל שָׁאוּל בְּכִינָה** הַמַּלְבִּשְׁכֶם שָׁנִי עִם עֲדָנִים הַמַּעֲלֶה עֲדִי זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן' - בְּכוּ עַל שָׁאוּל שֶׁהִלְבִּישׁ אֶתְכֶן בִּבְגָדִים נָאִים וְקִשֵּׁט אֶתְכֶן בְּתַכְשִׁיטִים:

פֶּרֶק י הֲפָרַת נְדָרִים בְּנֶעֱרָה הַמְאֹרָסָה, שֶׁאָבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפֵרִין יַחַד אֶת נְדָרֶיהָ. וְעוֹד דִּינִים שׁוֹנִים מִדִּינֵי הֲפָרַת נְדָרִים, כְּגוֹן הֲפָרַת נִדְרֵי שׁוֹמֶרֶת יָבָם, וַהֲפָרַת נְדָרִים בַּגְּלִילָה:

מִשְׁנָה א הֲפָרַת נִדְרֵי נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה: נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה - בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְעַד בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, שֶׁהֲבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת [וְהוּא הַדִּין בַּת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, שֶׁלְּעִנְיַן נְדָרִים נֶדֶר אִם יוֹדַעַת לְשֵׁם מִי נָדָרָה], שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה וַעֲדַיִן לֹא נִשֵּׂאָה, **אָבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפֵרִין נְדָרֶיהָ,** שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי הֲפָרַת נְדָרִים (במדבר ל יז) 'אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ', וּמַשְׁמַע, שֶׁ'בִּנְעֻרֶיהָ' נַעֲשֵׂית הֲפָרַת

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק י

המבוארות

רעא

נְדָרֶיהָ, גַּם 'בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ' וְגַם 'בֵּין אָב לְבִתּוֹ', מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לִשְׁנֵיהֶם רְשׁוּת בָּהּ (גמרא). וְלֹא שֶׁיְּכוֹלִים אוֹ הָאָב אוֹ הַבַּעַל לְהָפֵר, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁשְּׁנֵיהֶם יָפֵרוּ לָהּ יַחַד, וְאִם **הֵפֵר הָאָב וְלֹא הֵפֵר הַבַּעַל,** אוֹ **הֵפֵר הַבַּעַל וְלֹא הֵפֵר הָאָב, אֵינוֹ מוּפָר. וְכֵיוָן** שֶׁרַק הֲפָרַת שְׁנֵיהֶם יַחַד מוֹעִילָה, **אֵין צָרִיךְ לוֹמַר,** שֶׁאִם **קִיְּם** אֶת הַנֶּדֶר **אֶחָד מֵהֶן** - הָאָב אוֹ הַבַּעַל, שֶׁאָמַר בְּפִיו אוֹ בְּלִבּוֹ 'הֲרֵי נֶדֶר זֶה קַיָּם', אֵינוֹ מוּפָר, שֶׁהֲרֵי רַק אֶחָד מֵהֶם הֵפֵר. וַאֲפִלּוּ אִם יִשְׁאַל עַל הַקָּמָתוֹ, וְיִרְצֶה לְהָפֵר לָהּ, לֹא תּוֹעִיל הֲפָרָתוֹ. [וְאֵין זֶה דּוֹמֶה לְאִפָּן שֶׁהֵפְרוּ הָאָב וְהַבַּעַל זֶה אַחַר זֶה, כִּי כָּאן הָיְתָה שָׁעָה אַחַת שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִים לְהָפֵר יַחַד. וְגַם אִם יָשׁוּב הַשֵּׁנִי וְיָפֵר בְּיַחַד עִם הָרִאשׁוֹן, לֹא תּוֹעִיל הֲפָרָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין הֲפָרָה אַחַר הֲפָרָה (ר"ן בדעת הרמב"ם)]: **מִשְׁנָה ב מֵת הָאָב אוֹ הָאֲרוּס:** **מֵת הָאָב** שֶׁל הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָסָה, **לֹא נִתְרוֹקְנָה** - אֵינָהּ עוֹבֶרֶת **רְשׁוּת** [-זְכוּת] הֲפָרַת הָאָב **לַבַּעַל,** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר נְדָרֶיהָ לְבַדּוֹ [רַק אַחַר נִשּׂוּאֶיהָ, בִּנְדָרִים שֶׁתִּדֹּר אַחַר הַנִּשּׂוּאִין], שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל יז) 'בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ', שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהִיא 'בִּנְעֻרֶיהָ' הֲרֵי הִיא בְּ'בֵית אָבִיהָ' וְאֵינָהּ יוֹצֵאת מֵרְשׁוּתוֹ. אֲבָל אִם **מֵת הַבַּעַל, נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת** הַהֲפָרָה **לָאָב,** וְהוּא מֵפֵר לָהּ לְבַדּוֹ. כֵּיוָן שֶׁבִּנְעוּרֶיהָ הִיא בִּרְשׁוּת אָבִיהָ, וְרַק כָּל זְמַן שֶׁהָיְתָה אֲרוּסָה נִכְנָסָה גַּם לִרְשׁוּתוֹ, וְכֵיוָן שֶׁמֵּת, הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת אָבִיהָ עַד שֶׁתִּתְבַּגֵּר [בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים]. **בָּזֶה יָפֶה** - גָּדוֹל **כֹּחַ הָאָב מִכֹּחַ הַבַּעַל,** שֶׁכְּשֶׁמֵּת הָאָרוּס מֵפֵר הָאָב לְבַדּוֹ, וְאִלּוּ כְּשֶׁמֵּת הָאָב אֵין הָאָרוּס מֵפֵר לְבַדּוֹ. **בְּדָבָר אַחֵר** מִדִּינֵי הֲפָרַת נִדְרֵי נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה, **יָפֶה כֹּחַ הַבַּעַל מִכֹּחַ הָאָב, שֶׁהַבַּעַל מֵפֵר** גַּם **בִּבְגֵר** - אִם בָּגְרָה אֲרוּסָתוֹ, וְהִגִּיעַ זְמַן כְּנִיסָתָהּ לַחֻפָּה וְלֹא כְּנָסָהּ הָאָרוּס, מִתּוֹךְ שֶׁהוּא חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ, הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּתוֹ, וְהוּא זַכַּאי בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ (תוי"ט), **וְהָאָב אֵינוֹ מֵפֵר בִּבְגֵר,** שֶׁזְּכוּת הֲפָרָתוֹ בִּנְדָרֵי בִּתּוֹ הִיא רַק 'בִּנְעֻרֶיהָ': **מִשְׁנָה ג אֲרוּס מֵפֵר בִּקְדֻמִּים:** נַעֲרָה **שֶׁנִּדְּרָה וְהִיא אֲרוּסָה,** שֶׁאָבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפֵרִים נְדָרֶיהָ. **וְנִתְגָּרְשָׁה** בּוֹ **בַּיּוֹם** שֶׁשָּׁמַע אָבִיהָ מִנִּדְרָהּ, **וְנִתְאָרְסָה** לְאָדָם אַחֵר בּוֹ **בַּיּוֹם, וַאֲפִלּוּ** נִתְגָּרְשָׁה **וְנִתְאָרְסָה לְמֵאָה** אֲנָשִׁים בָּזֶה אַחַר זֶה, בְּאוֹתוֹ יוֹם [כִּי אִם עָבַר 'יוֹם שָׁמְעוֹ' (במדבר ל ו), אֵינוֹ יָכוֹל עוֹד לְהָפֵר נְדָרֶיהָ], **אָבִיהָ וּבַעְלָהּ הָאַחֲרוֹן מְפֵרִין** אֶת נְדָרֶיהָ, וְאַף שֶׁכְּבָר נָדְרָה בְּאֵרוּסֶיהָ הָרִאשׁוֹנִים לִפְנֵי שֶׁהִתְאָרְסָה עִם בַּעְלָהּ הָאַחֲרוֹן, לְפִי שֶׁהָאָרוּס מֵפֵר גַּם בִּנְדָרִים שֶׁקָּדְמוּ לֶאֱרוּסִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'וְאִם הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ', וּמַשְׁמַע שֶׁמֵּפֵר אַף כְּשֶׁנִּדְרֶיהָ כְּבָר עָלֶיהָ בִּשְׁעַת הָאֵרוּסִין. **יְצִיאָה מֵרְשׁוּת אָב בְּבִגְרוּת אוֹ נִשּׂוּאִין: זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁלֹּא יָצְאַת** מֵרְשׁוּת אָבִיהָ **לִרְשׁוּת עַצְמָהּ** עַל יְדֵי בַּגְרוּת אוֹ נִשּׂוּאִין, **שָׁעָה אַחַת** [-רֶגַע אֶחָד], **אָבִיהָ וּבַעְלָהּ הָאַחֲרוֹן מְפֵרִין נְדָרֶיהָ.** אֲבָל אִם בָּגְרָה אוֹ נִשֵּׂאת **בַּעֲלָהּ הָאַחֲרוֹן מְפֵרִין נְדָרֶיהָ,** וַאֲפִלּוּ הָיְתָה נִשֵּׂאת לְאַחַר שֶׁהִתְגָּרְשָׁה וְעוֹדָנָּה נַעֲרָה, יָצְאָה מֵרְשׁוּת הָאָב וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר: **מִשְׁנָה ד הַנֶּהֱנֶה טוֹבָה לְהֲפָרַת נִדְרֵי בִּתּוֹ:** דָּרָךְ - מִנְהַג **תַּלְמִידֵי חֲכָמִים,** הָרוֹצִים לְהַפְרִישׁ בְּנֵי אָדָם מִן הָעֲבֵרָה (שיטמ"ק עב:), **עַד שֶׁלֹּא** - קֹדֶם שֶׁהָיְתָה **בִּתּוֹ** הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָסָה **יוֹצְאָה מֵאֶצְלוֹ** כְּדֵי לְהִנָּשֵׂא, הָיָה **אוֹמֵר לָהּ, 'כָּל נְדָרִים שֶׁנָּדַרְתְּ בְּתוֹךְ בֵּיתִי** - עַד הַיּוֹם **הֲרֵי הֵן מוּפָרִין',** וְכָךְ מוּפָרִים כָּל נְדָרֶיהָ עַד כֹּה, וְאִלּוּ הָיְתָה נִשֵּׂאת לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ. **וְכֵן הַבַּעַל, עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **תִּכָּנֵס** הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָסָה **לִרְשׁוּתוֹ** עַל יְדֵי חֻפָּה, **אוֹמֵר לָהּ, 'כָּל נְדָרִים שֶׁנָּדַרְתְּ עַד שֶׁלֹּא תִּכָּנְסִי לִרְשׁוּתִי** - עַד הַיּוֹם **הֲרֵי הֵן מוּפָרִין'.** וְהָיָה אוֹמֵר לָהּ כֵּן קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין, מִשּׁוּם **שֶׁמִּשֶּׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵפֵר נְדָרִים שֶׁקָּדְמוּ לַנִּשּׂוּאִין: **מִשְׁנָה ה הֲפָרַת נִדְרֵי אֲרוּסָה בְּהַגִּיעַ זְמַן הַנִּשּׂוּאִין:** אֲרוּסָה **בּוֹגֶרֶת שֶׁשָּׁהֲתָה** לְאַחַר שֶׁתִּבָּעֲלָה הָאָרוּס לְהַנָּשֵׂא **שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאַלְמָנָה שֶׁהִתְאָרְסָה** לְאַחַר שֶׁתִּבָּעֲלָה הָאָרוּס לְהַנָּשֵׂא **שְׁלֹשִׁים יוֹם,** וַעֲדַיִן לֹא נִשְּׂאוּ, וְשִׁעוּר זְמַן זֶה הוּא שִׁעוּר הַהַמְתָּנָה - עַד הַיּוֹם **הֲרֵי הֵן מוּפָרִין',** וְכָךְ מוּפָרִים כָּל נְדָרֶיהָ עַד כֹּה, וְאִלּוּ הָיְתָה נִשֵּׂאת לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ. **וְכֵן הַבַּעַל, עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **תִּכָּנֵס** הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָסָה **לִרְשׁוּתוֹ** עַל יְדֵי חֻפָּה, **אוֹמֵר לָהּ, 'כָּל נְדָרִים שֶׁנָּדַרְתְּ עַד שֶׁלֹּא תִּכָּנְסִי לִרְשׁוּתִי** - עַד הַיּוֹם **הֲרֵי הֵן מוּפָרִין'.** וְהָיָה אוֹמֵר לָהּ כֵּן קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין, מִשּׁוּם **שֶׁמִּשֶּׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵפֵר נְדָרִים שֶׁקָּדְמוּ לַנִּשּׂוּאִין: **מִשְׁנָה ה הֲפָרַת נִדְרֵי אֲרוּסָה בְּהַגִּיעַ זְמַן הַנִּשּׂוּאִין:** אֲרוּסָה **בּוֹגֶרֶת שֶׁשָּׁהֲתָה** לְאַחַר שֶׁתִּבָּעֲלָה הָאָרוּס לְהַנָּשֵׂא **שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאַלְמָנָה שֶׁהִתְאָרְסָה** לְאַחַר שֶׁתִּבָּעֲלָה הָאָרוּס לְהַנָּשֵׂא **שְׁלֹשִׁים יוֹם,** וַעֲדַיִן לֹא נִשְּׂאוּ, וְשִׁעוּר זְמַן זֶה הוּא שִׁעוּר הַהַמְתָּנָה

בֵּין הָאֵרוּסִין לַנִּשּׂוּאִין, וְאַחֲרָיו מִתְחַיֵּב הָאָרוּס בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ כְּאִלּוּ כְּנָסָהּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הוֹאִיל וּבַעְלָהּ** - הָאָרוּס **חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ,** הֲרֵי הִיא כְּאִלּוּ בִּרְשׁוּתוֹ וְנוֹדֶרֶת עַל דַּעְתּוֹ, וְלָכֵן **יָפֵר** אֶת נְדָרֶיהָ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַבַּעַל מֵפֵר עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ** בְּנִשּׂוּאֶיהָ, וְקֹדֶם לָכֵן אֲפִלּוּ אִם הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְהִנָּשֵׂא, אֵינוֹ מֵפֵר:

מִשְׁנָה ו הֲפָרַת נִדְרֵי שׁוֹמֶרֶת יָבָם: נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ, וְהִיא **שׁוֹמֶרֶת יָבָם** - מַמְתִּינָה לַאֲחִי בַּעְלָהּ, הַיָּבָם, שֶׁיְּיַבֵּם אוֹתָהּ, **בֵּין** שֶׁהִיא מַמְתֶּנֶת **לְיָבָם אֶחָד** - שֶׁהָיָה לְבַעְלָהּ אָח אֶחָד, **וּבֵין לִשְׁנֵי יְבָמִין** - שֶׁהָיוּ לְבַעְלָהּ שְׁנֵי אַחִים, וּמַמְתִּינָה שֶׁאֶחָד מֵהֶם יְיַבְּמָהּ, וְעָשָׂה בָּהּ הַיָּבָם מַאֲמָר [-קִדּוּשֵׁי כֶּסֶף אוֹ שְׁטָר]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יָפֵר** הַיָּבָם אֶת נִדְרֶיהָ בִּשְׁתֵּי תוֹפָעוֹת עִם אָבִיהָ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ מַאֲמָר קוֹנָה קִנְיָן גָּמוּר, וַהֲרֵי הִיא כְּנַעֲרָה הַמְאֹרָסָה, שֶׁהָאָרוּס מֵפֵר בִּשְׁתֵּי תוֹפָעוֹת עִם הָאָב. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אִם נָפְלָה לְיָבָם **אֶחָד,** מֵפֵר אֶת נִדְרֶיהָ לְבַדּוֹ כְּלֹא הָאָב, שֶׁלְּדַעְתּוֹ [-הַקֶּשֶׁר שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַיְבָמָה לַיָּבָם שֶׁזְּקוּקָה לוֹ שֶׁיְּיַבְּמָהּ] מַחְשִׁיבָהּ כְּאִלּוּ הִיא כְּנוּסָה, וּכְאִלּוּ הִיא נְשׂוּאָה לוֹ, **אֲבָל לֹא** יָפֵר הַיָּבָם כְּשֶׁנָּפְלָה **לִשְׁנַיִם,** שֶׁלֹּא בָּרוּר לְמִי מֵהֶם הִיא זְקוּקָה, שֶׁאֵינָנּוּ יוֹדְעִים מִי יְיַבְּמָהּ בַּסּוֹף, וְאַף כְּשֶׁיְּיַבְּמָהּ בַּסּוֹף 'אֵין בְּרֵרָה', וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהֶבְרֵר הַדָּבָר שֶׁאֵלָיו הָיְתָה זְקוּקָה מִתְּחִלָּה. וּלְדַעְתּוֹ אַף מַאֲמָר לֹא מוֹעִיל, כִּי אֵין מַאֲמָר קוֹנֶה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְאֵינָהּ כַּאֲרוּסָה מֻחֶמֶרֶת. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אֵין הַיָּבָם מֵפֵר, **לֹא** כְּשֶׁנָּפְלָה **לְאֶחָד וְלֹא** כְּשֶׁנָּפְלָה **לִשְׁנַיִם,** שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ 'זִקָּה' אֵינָהּ מַחְשִׁיבָתָהּ כִּ'כְנוּסָה'. וְכֵן מַאֲמָר אֵינוֹ קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה אִם אֲשֶׁה** [-אֲרוּסָתוֹ] **שֶׁקָּנָה הוּא לְעַצְמוֹ הֲרֵי הוּא מֵפֵר** אֶת **נִדְרֶיהָ** בְּשֶׁתֵּי תוֹפָעוֹת עִם אָבִיהָ, **אִשָּׁה שֶׁהִקְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם** - שֶׁנָּפְלָה לְפָנָיו לְיִבּוּם, **אֵינוֹ דִין שֶׁיָּפֵר נִדְרֶיהָ** בְּשֶׁתֵּי תוֹפָעוֹת עִם אָבִיהָ. **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא** - אֵין רָאוּי לָדוּן כֵּן, **אִם אָמַרְתָּ בְּאִשָּׁה שֶׁקָּנָה הוּא לְעַצְמוֹ** עַל יְדֵי אֲרוּסִין, שֶׁמִּפֵּר נִדְרֶיהָ בְּשֶׁתֵּי תוֹפָעוֹת הָאָב, כֵּיוָן שֶׁהִיא בִּרְשׁוּתוֹ לְגַמְרֵי, וּרְאָיָה לָכָךְ, **שֶׁאֵין לַאֲחֵרִים בָּהּ רְשׁוּת** - שֶׁאִם קִדְּשׁוּהָ אֲחֵרִים אֵין קִדּוּשֵׁיהֶם כְּלוּם, וְכִי **תֹּאמַר** כֵּן גַּם **בְּאִשָּׁה שֶׁהִקְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם,** שֶׁאֵינָהּ מַמָּשׁ בִּרְשׁוּתוֹ, כֵּיוָן **שֶׁיֵּשׁ לַאֲחֵרִים בָּהּ רְשׁוּת,** שֶׁהֲרֵי הִיא זְקוּקָה גַּם לְשְׁאָר הָאַחִים. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עֲקִיבָא, דִּבָּרִיךָ** נְכוֹנִים **בִּשְׁנֵי יְבָמִין,** שֶׁאָכֵן הַיְבָמָה זְקוּקָה בְּשָׁוֶה לְכָל הַיְבָמִים, וּבְכָךְ יֵשׁ לִדְחוֹת אֶת דַּעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַסּוֹבֵר שֶׁאֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי יְבָמִין הַיָּבָם מֵפֵר, אַךְ **מָה אַתָּה מַשִּׁיב עַל יָבָם אֶחָד** שֶׁמְּיֻחֶדֶת וּזְקוּקָה רַק לוֹ, מַדּוּעַ לֹא נִלְמַד כְּדַעְתִּי שֶׁזִּקַּת הַיָּבָם לִיבְמָתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם אֵינָהּ פְּחוּתָה מִזִּקַּת הָאָרוּס לַאֲרוּסָתוֹ שֶׁקָּנָה הוּא לְעַצְמוֹ. **אָמַר לוֹ, אֵין הַיְבָמָה גְּמוּרָה** [-מְיֻחֶדֶת לְגַמְרֵי] **לַיָּבָם כְּשֵׁם שֶׁהָאֲרוּסָה גְּמוּרָה לְאִישָׁהּ** - לָאָרוּס שֶׁלָּהּ, שֶׁהֲרֵי אִם בָּא אָדָם זָר עַל הַיְבָמָה אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה, וְאִלּוּ בָּא עַל הָאֲרוּסָה הֲרֵי הוּא חַיָּב מִיתָה, שֶׁהִיא אֵשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה. וְלָכֵן אַף שֶׁאָרוּס יָכוֹל לְהָפֵר נִדְרֵי אֲרוּסָתוֹ עִם אָבִיהָ, אֵין הַיָּבָם מֵפֵר נִדְרֵי שׁוֹמֶרֶת יָבָם כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יִבְּמָהּ: **מִשְׁנָה ז הֲפָרַת נִדְרֵי שׁוֹמֶרֶת יָבָם וַהֲקָמַת נְדָרִים קֹדֶם שֶׁנִּדָּרַתְּ:** **הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ, 'כָּל הַנְּדָרִים שֶׁתִּדְּרִי הֲרֵי הֵן קַיָּמִין', לֹא שָׁאַבוֹא** - אֶלָּא **מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי הֲרֵי הֵן קַיָּמִין',** וְרוֹצָה לְקַיֵּם מַעֲשֶׂה אֶת כָּל הַנְּדָרִים שֶׁתִּדֹּר, **לֹא אָמַר כְּלוּם** וְאֵין זוֹ הֶקָּמָה בְּטָעוּת, שֶׁהֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁתִּדֹּר נְדָרִים שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בַּהֲקָמָתָם. וְאִם אָמַר לָהּ שֶׁאוֹתָם הַנְּדָרִים שֶׁתִּדֹּר עַד שֶׁיַּחֲזֹר 'הֲרֵי הֵן מוּפָרִין', וְרוֹצֶה לְהָפֵר מַעֲשֶׂה אֶת הַנְּדָרִים שֶׁעֲתִידָה לִנְדֹּר, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מוּפָר,** כֵּיוָן שֶׁבְּדָרְךְ כְּלָל אֵין הַבַּעַל חָפֵץ בִּנְדָרֶיהָ אִשְׁתּוֹ, וְאֵין זוֹ הֲפָרָה בְּטָעוּת, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מוּפָר,** מֵהַטַּעַם שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** דִּבְרֵי נִלְמָדִים מִקַּל וָחֹמֶר, **אִם הַיֵּפֵר** - אִם הַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר **נְדָרִים שֶׁבָּאוּ כְבָר לִכְלַל אִסּוּר,** שֶׁכְּבָר נָדְרָה אוֹתָם הָאִשָּׁה, וְכִי **לֹא יָפֵר נְדָרִים שֶׁלֹּא בָאוּ לִכְלַל אִסּוּר** כִּי עֲדַיִן לֹא נָדְרָה אוֹתָם. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **הֲרֵי הוּא** - הַפָּסוּק **אוֹמֵר** (במדבר ל יד) **'אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ',** וְהֶקֵּשׁ הֶקֵּשׁ הַכָּתוּב לְהַפָּרָה לְלַמְּדֵנוּ, **שֶׁאַף שֶׁבָּא לִכְלַל הָקֵם בָּא לִכְלַל הָפֵר** - נֶדֶר שֶׁיָּכוֹל הַבַּעַל לְקַיְּמוֹ יָכוֹל גַּם לְהָפֵרוֹ, אוּלָם אִם **לֹא בָּא לִכְלַל הָקֵם** - שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָקִימוֹ, כְּגוֹן נֶדֶר שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּא לְעוֹלָם, **לֹא בָּא לִכְלַל הָפֵר** - אַף אֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵרוֹ: **מִשְׁנָה ח מֻשָּׂג 'יוֹם שָׁמְעוֹ':** זְמַן הֲפָרַת **נְדָרִים,** הוּא **כָּל הַיּוֹם** שֶׁבּוֹ שָׁמְעוּ הָאָב אוֹ הַבַּעַל עַל הַנֶּדֶר, עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בַּהֲפָרַת אָב (במדבר ל ו) 'וְאִם הֵנִיא אֲבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ', וּבַהֲפָרַת בַּעַל נֶאֱמַר (שם פסוק ט) 'וְאִם בְּיוֹם שְׁמֹעַ אִישָׁהּ'. [וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'וְאִם הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל יוֹם וְהֵקִים אֶת כָּל נְדָרֶיהָ', וּמַשְׁמַע שֶׁ'יּוֹם שְׁמֹעַ' הוּא מַעֵת לְעֵת, פָּסוּק זֶה נִדְרָשׁ בְּאֹפֶן אַחֵר, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהֲפָרַת נְדָרִים כְּשֶׁרָה בַּלַּיְלָה, וְאִם שָׁמַע עַל נִדְרָהּ בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ 'מִיּוֹם אֶל יוֹם' - מַעֵת לְעֵת]. וּמֵאֲחַר שֶׁ'יּוֹם שָׁמְעוֹ' הוּא עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ, נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ **בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר,** שֶׁלִּפְעָמִים הוּא זְמַן אָרֹךְ, וְלִפְעָמִים קָצָר. **כֵּיצַד, נְדָרָה בְּלֵילֵי שַׁבָּת** וְשָׁמַע מִיָּד עַל הַנֶּדֶר, **יָפֵר** - יָכוֹל לְהָפֵר **בְּלֵילֵי שַׁבָּת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְנִמְצָא שֶׁזְּמַן הַהֲפָרָה אָרֹךְ, וְזֶהוּ 'לְהָקֵל'. וְאִם **נְדָרָה עִם חַשֵּׁכָה** - סָמוּךְ לִיצִיאַת הַשַּׁבָּת, **מֵפֵר** רַק **עַד שֶׁלֹּא תֶחְשַׁךְ,** כְּלוֹמַר, עַד צֵאת שַׁבָּת. **שֶׁאִם חָשְׁכָה** וְיָצְאָה הַשַּׁבָּת **וְלֹא הֵפֵר,** שׁוּב **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁכְּבָר אֵין זֶה 'יוֹם שָׁמְעוֹ', וְנִמְצָא שֶׁזְּמַן הַהֲפָרָה קָצָר, וְזֶהוּ 'לְהַחְמִיר'. [וְנִקְטָה מִשְׁנָתֵנוּ אֹפֶן הַנּוֹגֵעַ לַהֲפָרָה בְּשַׁבָּת, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַהֲפָרָה מֻתֶּרֶת בְּשַׁבָּת בְּכָל סוּגֵי הַנְּדָרִים. אֲבָל הַתֶּרֶת חָכָם, מֻתֶּרֶת בְּשַׁבָּת רַק לִנְדָרִים שֶׁהֵם לְצָרְךְ הַשַּׁבָּת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר לָהּ אַף שֶׁלֹּא בְּיוֹם שָׁמְעוֹ', אָסְרוּ חֲכָמִים הַתֶּרֶת נְדָרִים שֶׁאֵינָם לְצָרְךְ הַשַּׁבָּת. וּלְצָרְךְ הַשַּׁבָּת יָכוֹל לְהַתִּיר אַף נְדָרִים שֶׁאֶפְשָׁר הָיָה לְהַתִּירָם קֹדֶם הַשַּׁבָּת, כְּגוֹן שֶׁנִּדְּרָה בְּאֶחָד מִימוֹת הַשָּׁבוּעַ]:

פֶּרֶק יא הַנְּדָרִים שֶׁיְּכוֹלִים הַבַּעַל וְהָאָב לְהָפֵר: **מִשְׁנָה א נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ: וְאֵלּוּ** הַנְּדָרִים [וְכֵן הַשְּׁבוּעוֹת, הַכְּלוּלוֹת בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים בִּ'נְדָרִים'] **שֶׁהוּא** - הַבַּעַל אוֹ הָאָב **מֵפֵר, דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עִנּוּי נֶפֶשׁ** - שֶׁאִסְרָה עַל עַצְמָהּ דָּבָר (במדבר ל יד) 'כָּל נֶדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ', וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ', דָּרְשׁוּ לְהַקִּישׁ דִּין אָב לְבַעַל, שֶׁאָב אֵינוֹ מֵפֵר אֶלָּא נְדָרִים אֵלּוּ [אָמְנָם הָרַמְבַּ"ם סוֹבֵר, שֶׁאָב יָכוֹל לְהָפֵר אֶת כָּל סוּגֵי הַנְּדָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בַּהֲפָרָתוֹ (שם פסוק ו) 'כָּל נֶדֶר וְאֶסָּרֶיהָ']. וּכְגוֹן שֶׁאָמְרָה 'יֵאָסֵר עָלַי הֶנָאַת רְחִיצָה לְעוֹלָם **אִם אֶרְחַץ** הַיּוֹם', וּבֵין אִם תִּרְחַץ הַיּוֹם וְתֵאָסֵר בִּרְחִיצָה לְעוֹלָם, וּבֵין אִם לֹא תִּרְחַץ הַיּוֹם, יֵשׁ בַּדָּבָר עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁאֵינָהּ רוֹחֶצֶת לְפָחוֹת יוֹם אֶחָד. וְכֵן אִם נִשְׁבְּעָה 'אִם **לֹא אֶרְחַץ**', כְּלוֹמַר, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶרְחַץ. אוֹ שֶׁנִּדְּרָה 'תֵּאָסֵר הֲנָאַת קִשּׁוּט עָלַי לְעוֹלָם **אִם אֶתְקַשֵּׁט** הַיּוֹם', שֶׁמְּנִיָּעָה מִקִּשּׁוּט הַיּוֹם אוֹ לְעוֹלָם הִיא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ. וְכֵן אִם נִשְׁבְּעָה 'אִם **לֹא אֶתְקַשֵּׁט**', כְּלוֹמַר, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶתְקַשֵּׁט. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵין אֵלּוּ נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ,** שֶׁהֲרֵי יְכוֹלָה שֶׁלֹּא לִרְחֹץ אוֹ לְהִתְקַשֵּׁט בְּאוֹתוֹ יוֹם, וְכָךְ תֵּתֵר בִּרְחִיצָה אוֹ קִשּׁוּט לְעוֹלָם, וּלְדַעְתּוֹ מְנִיעַת רְחִיצָה וְקִשּׁוּט לְיוֹם אֶחָד אֵינָהּ חֲשׁוּבָה עִנּוּי נֶפֶשׁ: **מִשְׁנָה ב נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי: וְאֵלּוּ הֵם נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ,** אִם **אָמְרָה 'קוֹנָם פֵּרוֹת הָעוֹלָם עָלַי',** הֲרֵי **זֶה יָכוֹל** הַבַּעַל **לְהָפֵר,** שֶׁבְּמַנִּיעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת יֵשׁ עִנּוּי נֶפֶשׁ. אֲבָל אִם אָמְרָה **'פֵּרוֹת מְדִינָה** אַחַת יִהְיוּ אֲסוּרִים **עָלַי',** אֵין זֶה עִנּוּי כָּל כָּךְ כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלָה לֶאֱכֹל מִמְּדִינָה אַחֶרֶת, וְחָל הַנֶּדֶר **וְיָבִיא לָהּ** הַבַּעַל פֵּרוֹת **מִמְּדִינָה אַחֶרֶת.** וְכֵן אִם נָדְרָה וְאָמְרָה **'פֵּרוֹת חָנְוָנִי זֶה** יִהְיוּ אֲסוּרִים **עָלַי', אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁהֲרֵי יָכוֹל הַבַּעַל לְהָבִיא לָהּ פֵּרוֹת מֵחָנְוָנִי אַחֵר. **וְאִם לֹא הָיְתָה פַּרְנָסָתוֹ** שֶׁל הַבַּעַל **אֶלָּא מִמֶּנּוּ,** שֶׁרַק חָנְוָנִי זֶה מוֹכֵר לוֹ בְּהַקְפָּה, **הֲרֵי זֶה יָפֵר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא יוּכַל לְהָבִיא לָהּ פֵּרוֹת וְתִצְטָרֵךְ לְהִתְעַנּוֹת, זֶהוּ נֶדֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ שֶׁהַבַּעַל מֵפֵר, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי** - דִּינִים אֵלּוּ הֵם רַק

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הוֹאִיל וּבַעְלָהּ חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ יָפֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַבַּעַל מֵפֵר עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ: ו שׁוֹמֶרֶת יָבָם, בֵּין לְיָבָם אֶחָד בֵּין לִשְׁנֵי יְבָמִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יָפֵר; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לְאֶחָד, אֲבָל לֹא לִשְׁנַיִם; רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא לְאֶחָד וְלֹא לִשְׁנַיִם. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה אִם אִשָּׁה שֶׁקָּנָה הוּא לְעַצְמוֹ הֲרֵי הוּא מֵפֵר נְדָרֶיהָ, אִשָּׁה שֶׁהִקְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם אֵינוֹ דִין שֶׁיָּפֵר נְדָרֶיהָ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּאִשָּׁה שֶׁקָּנָה הוּא לְעַצְמוֹ שֶׁאֵין לַאֲחֵרִים בָּהּ רְשׁוּת, תֹּאמַר בְּאִשָּׁה שֶׁהִקְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁיֵּשׁ לַאֲחֵרִים בָּהּ רְשׁוּת. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עֲקִיבָא, דִּבְרֶיךָ בִּשְׁנֵי יְבָמִין, מָה אַתָּה מַשִּׁיב עַל יָבָם אֶחָד. אָמַר לוֹ, אֵין דָּבָר תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ שֶׁל יָבָם אֶחָד. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַיְבָמָה גְּמוּרָה לַיָּבָם כְּשֵׁם שֶׁהָאֲרוּסָה גְּמוּרָה לְאִישָׁהּ: ז הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ כָּל הַנְּדָרִים שֶׁתִּדְּרִי מִכָּאן עַד שֶׁאָבוֹא מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי הֲרֵי הֵן קַיָּמִין, לֹא אָמַר כְּלוּם; הֲרֵי הֵן מוּפָרִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מוּפָר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מוּפָר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִם הֵפֵר נְדָרִים שֶׁבָּאוּ לִכְלַל אִסּוּר לֹא יָפֵר נְדָרִים שֶׁלֹּא בָּאוּ לִכְלַל אִסּוּר. אָמְרוּ לוֹ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (במדבר ל יד) **'אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ', אֶת שֶׁבָּא לִכְלַל הָקֵם בָּא לִכְלַל הָפֵר, לֹא בָּא לִכְלַל הָפֵר: ח הֲפָרַת נְדָרִים,** כָּל הַיּוֹם. **יֵשׁ בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר; כֵּיצַד, נְדָרָה בְּלֵילֵי שַׁבָּת, יָפֵר בְּלֵילֵי שַׁבָּת וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ; נְדָרָה עִם חַשֵּׁכָה, מֵפֵר עַד שֶׁלֹּא תֶחְשַׁךְ. שֶׁאִם חָשְׁכָה וְלֹא הֵפֵר, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר:**

פרק יא א וְאֵלּוּ נְדָרִים שֶׁהוּא מֵפֵר, דִּבְרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עִנּוּי נֶפֶשׁ, אִם אֹרַחַץ וְאִם לֹא אֹרַחַץ, אִם אֶתְקַשֵּׁט וְאִם לֹא אֶתְקַשֵּׁט. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵין אֵלּוּ נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ: ב וְאֵלּוּ הֵם נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ, אָמְרָה קוֹנָם פֵּרוֹת הָעוֹלָם עָלַי, הֲרֵי זֶה יָכוֹל לְהָפֵר. פֵּרוֹת מְדִינָה זוֹ עָלַי, יָבִיא לָהּ מִמְּדִינָה אַחֶרֶת. פֵּרוֹת חָנְוָנִי זֶה עָלַי, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. וְאִם לֹא הָיְתָה פַּרְנָסָתוֹ אֶלָּא מִמֶּנּוּ, הֲרֵי זֶה יָפֵר, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי:

לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי הַסּוֹבֵר שֶׁמִּנְיַעַת רְחִיצָה לְיוֹם אֶחָד אֵינָהּ עִנּוּי נֶפֶשׁ, וְהוּא הַדִּין מִנְיַעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת מְדִינָה אַחַת, אוֹ אֲכִילַת פֵּרוֹת חֲנוָנִי אֶחָד. אֲבָל לְדַעַת חֲכָמִים, כְּשֵׁם שֶׁמִּנְיַעַת רְחִיצָה יוֹם אֶחָד יֵשׁ בָּהּ עִנּוּי נֶפֶשׁ, כָּךְ מִנְיַעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת מְדִינָה אַחַת הֲרֵי זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ. [מַלְבֵּד זֹאת יָכוֹל הַבַּעַל לְהָפֵר נֶדֶר זֶה מִשּׁוּם שֶׁהוּא 'דָּבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ', כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ טִרְחָה לְהָבִיא לָהּ פֵּרוֹת מִמְּדִינָה אֲחֶרֶת אוֹ מֵחֲנָוֹנִי אַחֵר, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (במדבר ל יז) 'בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ', דָּרְשׁוּ שֶׁהַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר גַּם נְדָרִים שֶׁ'בֵּינוֹ לְבֵינָהּ', הַיְנוּ דְּבָרִים שֶׁבִּמְנִיָּעָתָם יִגָּרֵם רִחוּק אוֹ אֵיבָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ. אֲבָל שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בֵּין נִדְרֵי 'עִנּוּי נֶפֶשׁ' לִנְדָרִים שֶׁ'בֵּינוֹ לְבֵינָהּ', שֶׁנִּדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ אִם הֵפֵר לָהּ, אֵינָהּ מֻתֶּרֶת בַּדָּבָר אֲפִלּוּ אַחַר שֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר, יַחֲזֹר הַנֶּדֶר לְתָקְפּוֹ וְתִהְיֶה אֲסוּרָה בַּדָּבָר שֶׁנִּדְרָה מִמֶּנּוּ]: **מִשְׁנָה ג** **אַף נוֹסָף הַתָּלוּי בְּמַחֲלֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וַחֲכָמִים:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה 'קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית לְבְרִיּוֹת', **אֵינוֹ יָכוֹל** הַבַּעַל **לְהָפֵר,** שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵין בַּעְלָהּ בִּכְלַל הַ'בְּרִיּוֹת', וְהִיא יְכוֹלָה לֵהָנוֹת מִשֶּׁלּוֹ. וְטַעַם נוֹסָף שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כִּי יְכוֹלָה הִיא שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִכָּל הַבְּרִיּוֹת, **וְיכוֹלָה הִיא לֵהָנוֹת בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה** שֶׁהֵם מַתָּנוֹת עֲנִיִּים, וַהֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁלּוֹקַחַת מִן הַהֶפְקֵר וְלֹא מֵהַבְּרִיּוֹת. וְאַף מִשְּׁנָה זוֹ כְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים גַּם זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵהָנוֹת אֶלָּא מִבַּעְלָהּ אוֹ מִמַּתָּנוֹת עֲנִיִּים. וּמִלְּבַד זֹאת, אֲפִלּוּ לֹא נָדְרָה אֶלָּא מֵאָדָם אֶחָד, יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ מִדִּין נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, כֵּיוָן שֶׁטָּרַח לוֹ שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה לְאוֹתוֹ אָדָם. **נְטִילַת מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה וּלְוִיָּה מֵהַמְּדִיר:** מִי שֶׁאָמַר 'קוֹנָם כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי', וְאָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, כְּשֵׁם שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה מִכָּל הַבְּרִיּוֹת מֻתֶּרֶת בְּמַתָּנוֹת עֲנִיִּים, כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה נֶחְשָׁב מֵהַבְּרִיּוֹת, כָּךְ גַּם **יִטְּלוּ** הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם **עַל פָּרְחוֹ** שֶׁל זֶה, אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁנֶּהֱנִים מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מַקְנָה לָהֶם אֶת הַמַּתָּנוֹת הַמַּגִּיעוֹת לָהֶם. אֲבָל אִם אָמַר 'כֹּהֲנִים אֵלּוּ וּלְוִיִּם אֵלּוּ **נֶהֱנִים לִי**' - שֶׁאָסַר עַל כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מְסֻיָּמִים לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, בְּאֹפֶן כָּזֶה **יִטְּלוּ** כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם **אֲחֵרִים** שֶׁאֵינָם מֻדָּרִים הֲנָאָה מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּתָּנוֹת, שֶׁהֲרֵי זְכוּתוֹ שֶׁל בַּעַל הַפֵּרוֹת לִקְבֹּעַ לְמִי יִתֵּן אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה ד** **אִשָּׁה שֶׁהֻדְּירָה אֲחֵרִים מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי עוֹשָׂה עַל פִּי אַבָּא**' - בְּקִרְבָּן יְהֵיהּ כָּל מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשָׂה מִלְּבוֹא לְפִי אַבָּא, כְּלוֹמַר, שֶׁאָסְרָה עַל אֲבִיהָ לֵהָנוֹת מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ, **וְ'עַל פִּי אֲבִיךְ' וְ'עַל פִּי אָחִי' וְ'עַל פִּי אָחִיךְ'** - אוֹ שֶׁאָסְרָה כֵּן עַל אֲבִי בַּעְלָהּ, אָחִיהָ אוֹ אָחִי בַּעְלָהּ, בְּכָל הַנְּדָרִים הָאֵלּוּ **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁהֲרֵי אֵין נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ אִם הֵפֵר לָהּ, אֲבָל כְּשֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר, יַחֲזֹר הַנֶּדֶר לְתָקְפּוֹ וְתִהְיֶה אֲסוּרָה בַּדָּבָר שֶׁנִּדְרָה מִמֶּנּוּ]: **מִשְׁנָה ג** **אַף נוֹסָף הַתָּלוּי בְּמַחֲלֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וַחֲכָמִים:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית לַבְּרִיּוֹת', אֵינוֹ יָכוֹל** הַבַּעַל **לְהָפֵר,** שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵין בַּעְלָהּ בִּכְלַל הַ'בְּרִיּוֹת', וְהִיא יְכוֹלָה לֵהָנוֹת מִשֶּׁלּוֹ. וְטַעַם נוֹסָף שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כִּי יְכוֹלָה הִיא שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִכָּל הַבְּרִיּוֹת, **וְיכוֹלָה הִיא לֵהָנוֹת בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה** שֶׁהֵם מַתָּנוֹת עֲנִיִּים, וַהֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁלּוֹקַחַת מִן הַהֶפְקֵר וְלֹא מֵהַבְּרִיּוֹת. וְאַף מִשְּׁנָה זוֹ כְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים גַּם זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵהָנוֹת אֶלָּא מִבַּעְלָהּ אוֹ מִמַּתָּנוֹת עֲנִיִּים. וּמִלְּבַד זֹאת, אֲפִלּוּ לֹא נָדְרָה אֶלָּא מֵאָדָם אֶחָד, יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ מִדִּין נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, כֵּיוָן שֶׁטָּרַח לוֹ שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה לְאוֹתוֹ אָדָם. **נְטִילַת מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה וּלְוִיָּה מֵהַמְּדִיר:** מִי שֶׁאָמַר 'קוֹנָם כֹּהֲנִים **וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי**', וְאָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, כְּשֵׁם שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה מִכָּל הַבְּרִיּוֹת מֻתֶּרֶת בְּמַתָּנוֹת עֲנִיִּים, כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה נֶחְשָׁב מֵהַבְּרִיּוֹת, כָּךְ גַּם **יִטְּלוּ** הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם **עַל פָּרְחוֹ** שֶׁל זֶה, אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁנֶּהֱנִים מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מַקְנָה לָהֶם אֶת הַמַּתָּנוֹת הַמַּגִּיעוֹת לָהֶם. אֲבָל אִם אָמַר 'כֹּהֲנִים אֵלּוּ וּלְוִיִּם אֵלּוּ **נֶהֱנִים לִי**' - שֶׁאָסַר עַל כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מְסֻיָּמִים לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, בְּאֹפֶן כָּזֶה **יִטְּלוּ** כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם **אֲחֵרִים** שֶׁאֵינָם מֻדָּרִים הֲנָאָה מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּתָּנוֹת, שֶׁהֲרֵי זְכוּתוֹ שֶׁל בַּעַל הַפֵּרוֹת לִקְבֹּעַ לְמִי יִתֵּן אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה ד** **אִשָּׁה שֶׁהֻדְּירָה אֲחֵרִים מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי עוֹשָׂה עַל פִּי אַבָּא**' - בְּקִרְבָּן יְהֵיהּ כָּל מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשָׂה מִלְּבוֹא לְפִי אַבָּא, כְּלוֹמַר, שֶׁאָסְרָה עַל אֲבִיהָ לֵהָנוֹת מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ, **וְ'עַל פִּי אֲבִיךְ' וְ'עַל פִּי אָחִי' וְ'עַל פִּי אָחִיךְ'** - אוֹ שֶׁאָסְרָה כֵּן עַל אֲבִי בַּעְלָהּ, אָחִיהָ אוֹ אָחִי בַּעְלָהּ, בְּכָל הַנְּדָרִים הָאֵלּוּ **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁהֲרֵי אֵין נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ אִם הֵפֵר לָהּ, אֲבָל כְּשֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר, יַחֲזֹר הַנֶּדֶר לְתָקְפּוֹ וְתִהְיֶה אֲסוּרָה בַּדָּבָר שֶׁנִּדְרָה מִמֶּנּוּ, וְהוּא הַדִּין לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי הַסּוֹבֵר שֶׁמִּנְיַעַת רְחִיצָה לְיוֹם אֶחָד אֵינָהּ עִנּוּי נֶפֶשׁ, וְהוּא הַדִּין מִנְיַעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת מְדִינָה אַחַת, אוֹ אֲכִילַת פֵּרוֹת חֲנוָנִי אֶחָד. אֲבָל לְדַעַת חֲכָמִים, כְּשֵׁם שֶׁמִּנְיַעַת רְחִיצָה יוֹם אֶחָד יֵשׁ בָּהּ עִנּוּי נֶפֶשׁ, כָּךְ מִנְיַעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת מְדִינָה אַחַת הֲרֵי זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ. [מַלְבֵּד זֹאת יָכוֹל הַבַּעַל לְהָפֵר נֶדֶר זֶה מִשּׁוּם שֶׁהוּא 'דָּבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ', כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ טִרְחָה לְהָבִיא לָהּ פֵּרוֹת מִמְּדִינָה אֲחֶרֶת אוֹ מֵחֲנָוֹנִי אַחֵר, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (במדבר ל יז) 'בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ', דָּרְשׁוּ שֶׁהַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר גַּם נְדָרִים שֶׁ'בֵּינוֹ לְבֵינָהּ', הַיְנוּ דְּבָרִים שֶׁבִּמְנִיָּעָתָם יִגָּרֵם רִחוּק אוֹ אֵיבָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ. אֲבָל שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בֵּין נִדְרֵי 'עִנּוּי נֶפֶשׁ' לִנְדָרִים שֶׁ'בֵּינוֹ לְבֵינָהּ', שֶׁנִּדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ אִם הֵפֵר לָהּ, אֵינָהּ מֻתֶּרֶת בַּדָּבָר אֲפִלּוּ אַחַר שֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר, יַחֲזֹר הַנֶּדֶר לְתָקְפּוֹ וְתִהְיֶה אֲסוּרָה בַּדָּבָר שֶׁנִּדְרָה מִמֶּנּוּ]: **מִשְׁנָה ג** **אַף נוֹסָף הַתָּלוּי בְּמַחֲלֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וַחֲכָמִים:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית לַבְּרִיּוֹת', אֵינוֹ יָכוֹל** הַבַּעַל **לְהָפֵר,** שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵין בַּעְלָהּ בִּכְלַל הַ'בְּרִיּוֹת', וְהִיא יְכוֹלָה לֵהָנוֹת מִשֶּׁלּוֹ. וְטַעַם נוֹסָף שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כִּי יְכוֹלָה הִיא שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִכָּל הַבְּרִיּוֹת, **וְיכוֹלָה הִיא לֵהָנוֹת בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה** שֶׁהֵם מַתָּנוֹת עֲנִיִּים, וַהֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁלּוֹקַחַת מִן הַהֶפְקֵר וְלֹא מֵהַבְּרִיּוֹת. וְאַף מִשְּׁנָה זוֹ כְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים גַּם זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵהָנוֹת אֶלָּא מִבַּעְלָהּ אוֹ מִמַּתָּנוֹת עֲנִיִּים. וּמִלְּבַד זֹאת, אֲפִלּוּ לֹא נָדְרָה אֶלָּא מֵאָדָם אֶחָד, יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ מִדִּין נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, כֵּיוָן שֶׁטָּרַח לוֹ שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה לְאוֹתוֹ אָדָם. **נְטִילַת מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה וּלְוִיָּה מֵהַמְּדִיר:** מִי שֶׁאָמַר 'קוֹנָם כֹּהֲנִים **וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי**', וְאָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, כְּשֵׁם שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה מִכָּל הַבְּרִיּוֹת מֻתֶּרֶת בְּמַתָּנוֹת עֲנִיִּים, כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה נֶחְשָׁב מֵהַבְּרִיּוֹת, כָּךְ גַּם **יִטְּלוּ** הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם **עַל פָּרְחוֹ** שֶׁל זֶה, אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁנֶּהֱנִים מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מַקְנָה לָהֶם אֶת הַמַּתָּנוֹת הַמַּגִּיעוֹת לָהֶם. אֲבָל אִם אָמַר 'כֹּהֲנִים אֵלּוּ וּלְוִיִּם אֵלּוּ **נֶהֱנִים לִי**' - שֶׁאָסַר עַל כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מְסֻיָּמִים לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, בְּאֹפֶן כָּזֶה **יִטְּלוּ** כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם **אֲחֵרִים** שֶׁאֵינָם מֻדָּרִים הֲנָאָה מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּתָּנוֹת, שֶׁהֲרֵי זְכוּתוֹ שֶׁל בַּעַל הַפֵּרוֹת לִקְבֹּעַ לְמִי יִתֵּן אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה ד** **אִשָּׁה שֶׁהֻדְּירָה אֲחֵרִים מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי עוֹשָׂה עַל פִּי אַבָּא**' - בְּקִרְבָּן יְהֵיהּ כָּל מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשָׂה מִלְּבוֹא לְפִי אַבָּא, כְּלוֹמַר, שֶׁאָסְרָה עַל אֲבִיהָ לֵהָנוֹת מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ, **וְ'עַל פִּי אֲבִיךְ' וְ'עַל פִּי אָחִי' וְ'עַל פִּי אָחִיךְ'** - אוֹ שֶׁאָסְרָה כֵּן עַל אֲבִי בַּעְלָהּ, אָחִיהָ אוֹ אָחִי בַּעְלָהּ, בְּכָל הַנְּדָרִים הָאֵלּוּ **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁהֲרֵי אֵין נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ אִם הֵפֵר לָהּ, אֲבָל כְּשֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר, יַחֲזֹר הַנֶּדֶר לְתָקְפּוֹ וְתִהְיֶה אֲסוּרָה בַּדָּבָר שֶׁנִּדְרָה מִמֶּנּוּ, וְהוּא הַדִּין לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי הַסּוֹבֵר שֶׁמִּנְיַעַת רְחִיצָה לְיוֹם אֶחָד אֵינָהּ עִנּוּי נֶפֶשׁ, וְהוּא הַדִּין מִנְיַעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת מְדִינָה אַחַת, אוֹ אֲכִילַת פֵּרוֹת חֲנוָנִי אֶחָד. אֲבָל לְדַעַת חֲכָמִים, כְּשֵׁם שֶׁמִּנְיַעַת רְחִיצָה יוֹם אֶחָד יֵשׁ בָּהּ עִנּוּי נֶפֶשׁ, כָּךְ מִנְיַעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת מְדִינָה אַחַת הֲרֵי זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ. [מַלְבֵּד זֹאת יָכוֹל הַבַּעַל לְהָפֵר נֶדֶר זֶה מִשּׁוּם שֶׁהוּא 'דָּבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ', כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ טִרְחָה לְהָבִיא לָהּ פֵּרוֹת מִמְּדִינָה אֲחֶרֶת אוֹ מֵחֲנָוֹנִי אַחֵר, יַחֲזֹר הַנֶּדֶר לְתָקְפּוֹ וְתִהְיֶה אֲסוּרָה בַּדָּבָר שֶׁנִּדְרָה מִמֶּנּוּ]: **מִשְׁנָה ג** **אַף נוֹסָף הַתָּלוּי בְּמַחֲלֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וַחֲכָמִים:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית לַבְּרִיּוֹת', אֵינוֹ יָכוֹל** הַבַּעַל **לְהָפֵר,** שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵין בַּעְלָהּ בִּכְלַל הַ'בְּרִיּוֹת', וְהִיא יְכוֹלָה לֵהָנוֹת מִשֶּׁלּוֹ. וְטַעַם נוֹסָף שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כִּי יְכוֹלָה הִיא שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִכָּל הַבְּרִיּוֹת, **וְיכוֹלָה הִיא לֵהָנוֹת בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה** שֶׁהֵם מַתָּנוֹת עֲנִיִּים, וַהֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁלּוֹקַחַת מִן הַהֶפְקֵר וְלֹא מֵהַבְּרִיּוֹת. וְאַף מִשְּׁנָה זוֹ כְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים גַּם זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵהָנוֹת אֶלָּא מִבַּעְלָהּ אוֹ מִמַּתָּנוֹת עֲנִיִּים. וּמִלְּבַד זֹאת, אֲפִלּוּ לֹא נָדְרָה אֶלָּא מֵאָדָם אֶחָד, יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ מִדִּין נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, כֵּיוָן שֶׁטָּרַח לוֹ שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה לְאוֹתוֹ אָדָם. **נְטִילַת מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה וּלְוִיָּה מֵהַמְּדִיר:** מִי שֶׁאָמַר 'קוֹנָם כֹּהֲנִים **וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי**', וְאָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, כְּשֵׁם שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה מִכָּל הַבְּרִיּוֹת מֻתֶּרֶת בְּמַתָּנוֹת עֲנִיִּים, כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה נֶחְשָׁב מֵהַבְּרִיּוֹת, כָּךְ גַּם **יִטְּלוּ** הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם **עַל פָּרְחוֹ** שֶׁל זֶה, אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁנֶּהֱנִים מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מַקְנָה לָהֶם אֶת הַמַּתָּנוֹת הַמַּגִּיעוֹת לָהֶם. אֲבָל אִם אָמַר 'כֹּהֲנִים אֵלּוּ וּלְוִיִּם אֵלּוּ **נֶהֱנִים לִי**' - שֶׁאָסַר עַל כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מְסֻיָּמִים לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, בְּאֹפֶן כָּזֶה **יִטְּלוּ** כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם **אֲחֵרִים** שֶׁאֵינָם מֻדָּרִים הֲנָאָה מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּתָּנוֹת, שֶׁהֲרֵי זְכוּתוֹ שֶׁל בַּעַל הַפֵּרוֹת לִקְבֹּעַ לְמִי יִתֵּן אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה ד** **אִשָּׁה שֶׁהֻדְּירָה אֲחֵרִים מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי עוֹשָׂה עַל פִּי אַבָּא**' - בְּקִרְבָּן יְהֵיהּ כָּל מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשָׂה מִלְּבוֹא לְפִי אַבָּא, כְּלוֹמַר, שֶׁאָסְרָה עַל אֲבִיהָ לֵהָנוֹת מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ, **וְ'עַל פִּי אֲבִיךְ' וְ'עַל פִּי אָחִי' וְ'עַל פִּי אָחִיךְ'** - אוֹ שֶׁאָסְרָה כֵּן עַל אֲבִי בַּעְלָהּ, אָחִיהָ אוֹ אָחִי בַּעְלָהּ, בְּכָל הַנְּדָרִים הָאֵלּוּ **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁהֲרֵי אֵין נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ אִם הֵפֵר לָהּ, אֲבָל כְּשֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר, יַחֲזֹר הַנֶּדֶר לְתָקְפּוֹ וְתִהְיֶה אֲסוּרָה בַּדָּבָר שֶׁנִּדְרָה מִמֶּנּוּ, וְהוּא הַדִּין לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי הַסּוֹבֵר שֶׁמִּנְיַעַת רְחִיצָה לְיוֹם אֶחָד אֵינָהּ עִנּוּי נֶפֶשׁ, וְהוּא הַדִּין מִנְיַעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת מְדִינָה אַחַת, אוֹ אֲכִילַת פֵּרוֹת חֲנוָנִי אֶחָד. אֲבָל לְדַעַת חֲכָמִים, כְּשֵׁם שֶׁמִּנְיַעַת רְחִיצָה יוֹם אֶחָד יֵשׁ בָּהּ עִנּוּי נֶפֶשׁ, כָּךְ מִנְיַעַת אֲכִילַת פֵּרוֹת מְדִינָה אַחַת הֲרֵי זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ. [מַלְבֵּד זֹאת יָכוֹל הַבַּעַל לְהָפֵר נֶדֶר זֶה מִשּׁוּם שֶׁהוּא 'דָּבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ', כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ טִרְחָה לְהָבִיא לָהּ פֵּרוֹת מִמְּדִינָה אֲחֶרֶת אוֹ מֵחֲנָוֹנִי אַחֵר, יַחֲזֹר הַנֶּדֶר לְתָקְפּוֹ וְתִהְיֶה אֲסוּרָה בַּדָּבָר שֶׁנִּדְרָה מִמֶּנּוּ]: **מִשְׁנָה ג** **אַף נוֹסָף הַתָּלוּי בְּמַחֲלֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וַחֲכָמִים:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית לַבְּרִיּוֹת', אֵינוֹ יָכוֹל** הַבַּעַל **לְהָפֵר,** שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵין בַּעְלָהּ בִּכְלַל הַ'בְּרִיּוֹת', וְהִיא יְכוֹלָה לֵהָנוֹת מִשֶּׁלּוֹ. וְטַעַם נוֹסָף שֶׁאֵין זֶה נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ, כִּי יְכוֹלָה הִיא שֶׁלֹּא לֵהָנוֹת מִכָּל הַבְּרִיּוֹת, **וְיכוֹלָה הִיא לֵהָנוֹת בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה** שֶׁהֵם מַתָּנוֹת עֲנִיִּים, וַהֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁלּוֹקַחַת מִן הַהֶפְקֵר וְלֹא מֵהַבְּרִיּוֹת. וְאַף מִשְּׁנָה זוֹ כְּדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים גַּם זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵהָנוֹת אֶלָּא מִבַּעְלָהּ אוֹ מִמַּתָּנוֹת עֲנִיִּים. וּמִלְּבַד זֹאת, אֲפִלּוּ לֹא נָדְרָה אֶלָּא מֵאָדָם אֶחָד, יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ מִדִּין נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, כֵּיוָן שֶׁטָּרַח לוֹ שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה לְאוֹתוֹ אָדָם. **נְטִילַת מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה וּלְוִיָּה מֵהַמְּדִיר:** מִי שֶׁאָמַר 'קוֹנָם כֹּהֲנִים **וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי**', וְאָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, כְּשֵׁם שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה מִכָּל הַבְּרִיּוֹת מֻתֶּרֶת בְּמַתָּנוֹת עֲנִיִּים, כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה נֶחְשָׁב מֵהַבְּרִיּוֹת, כָּךְ גַּם **יִטְּלוּ** הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם **עַל פָּרְחוֹ** שֶׁל זֶה, אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁנֶּהֱנִים מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מַקְנָה לָהֶם אֶת הַמַּתָּנוֹת הַמַּגִּיעוֹת לָהֶם. אֲבָל אִם אָמַר 'כֹּהֲנִים אֵלּוּ וּלְוִיִּם אֵלּוּ **נֶהֱנִים לִי**' - שֶׁאָסַר עַל כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מְסֻיָּמִים לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ, בְּאֹפֶן כָּזֶה **יִטְּלוּ** כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם **אֲחֵרִים** שֶׁאֵינָם מֻדָּרִים הֲנָאָה מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּתָּנוֹת, שֶׁהֲרֵי זְכוּתוֹ שֶׁל בַּעַל הַפֵּרוֹת לִקְבֹּעַ לְמִי יִתֵּן אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה ד** **אִשָּׁה שֶׁהֻדְּירָה אֲחֵרִים מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ:** אִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ 'קוֹנָם **שֶׁאֵינִי עוֹשָׂה עַל פִּי אַבָּא**' - בְּקִרְבָּן יְהֵיהּ כָּל מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשָׂה מִלְּבוֹא לְפִי אַבָּא, כְּלוֹמַר, שֶׁאָסְרָה עַל אֲבִיהָ לֵהָנוֹת מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ, **וְ'עַל פִּי אֲבִיךְ' וְ'עַל פִּי אָחִי' וְ'עַל פִּי אָחִיךְ'** - אוֹ שֶׁאָסְרָה כֵּן עַל אֲבִי בַּעְלָהּ, אָחִיהָ אוֹ אָחִי בַּעְלָהּ, בְּכָל הַנְּדָרִים הָאֵלּוּ **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁה

את נדרה, כיון ששבשעת אמירת הנדר לא היה בעלה. וכן להפך, אם **נדרה** ובשעת אמירת הנדר **היא ברשות הבעל, מפר לה** בעלה, אף אם בשעת חלות הנדר איננה ברשותו. **כיצד, אמרה** בעודה נשואה 'הרי**ני נזירה לאחר שלשים יום**', והפר לה בעלה, **אף על פי שנתאלמנה או נתגרשה בתוך שלשים**, קדם שחלה הנזירות, **הרי זה מופר** כיון ששבשעת אמירת הנדר היתה נשואה. **אין בעל מפר בקודמין:** אשה נשואה **שנדרה בו ביום, ונתגרשה בו ביום, והחזירה** בעלה **בו ביום** - שאחר שנדרה, גרשה בעלה ונשאה באותו יום, **אינו יכול** בעלה **להפר** את הנדר שנדרה בעת נשואיה הקודמים, שאין הבעל מפר נדר שקדם לנשואין. **זה הכלל, כל שיצאת לרשות עצמה** אחר שנדרה, אפילו לשעה אחת, **אינו יכול** הבעל להפר לה אפילו אם יחזירה, כי כשלפי נשואיו החדשים הרי נדר זה הוא 'קודמין' שאין הבעל מפר: **משנה י נשים שאין הפרה לנדריהן: תשע** אפנים של **נערות** - שאינן קטנות, **נדריהן קיימין**, ואין להם אפשרות של הפרה. ושלש טעמים יש ליציאתן מרשות האב: א. יתומה בחיי האב, שנשאת ויצאה בכך מרשות אביה, ואפילו אם מת בעלה או שנתגרשה. ב. מת אביה, שבמיתתו יצאה מרשותו. ג. בוגרת, שבבגרותה יצאה מרשות אביה. שלשת האפנים הראשונים הם בכלל 'יתומה בחיי האב', שיצאה מרשות אביה ואינו מפר לה כיון ששנשאת: א. נדרה כשהיא **בוגרת והיא** גם **יתומה** בחיי האב, ששנשאת כשהיא נערה, והתגרשה או התאלמנה. ב. נדרה כשהיא **נערה, ובגרה, והיא** גם **יתומה** בחיי אביה, ששנשאת והתגרשה או התאלמנה עוד לפני שבגרה. ג. **נערה** שנדרה, **שלא בגרה** - שעודנה נערה, **והיא יתומה** בחיי אביה לפי ששנשאת. שלשת האפנים השניים הם בכלל 'מת אביה', שיצאה מרשותו במיתתו: ד. שנדרה כשהיא **בוגרת, ומת אביה.** ה. **נערה** שנדרה, ונעשתה **בוגרת, ומת אביה.** ו. **נערה** שנדרה, **שלא בגרה** - שעודנה נערה, **ומת אביה.** שלשת האפנים האחרונים הם בכלל 'בוגרת', שיצאה מרשות אביה כיון שבגרה: ז. **נערה שמת אביה** ונדרה, **ומשמת** [-ואחרי שמת] **אביה בגרה.** ח. נדרה כשהיא **בוגרת ואביה קיים.** ט. **נערה** שנדרה, ונעשתה **בוגרת, ואביה קיים.** [באפנים רבים במשנה יש טעם נוסף לכך שאינו מפר לה, לדגמא, נדרה כשהיא בוגרת וגם היא יתומה בחיי האב כיון שנשאת בתחלה, אינו יכול להפר לה הן מחמת שהיא בוגרת והן מחמת שיצאה ממנו בנשואיה]. **רבי יהודה אומר,** לא רק המשיא בתו כשהיא נערה יצאה מרשותו, והרי היא יתומה בחיי האב, אלא **אף המשיא** את **בתו הקטנה ונתאלמנה או נתגרשה וחזרה** לאביות **ועדיין היא נערה** - אף על פי שהיא עדיין נערה [או קטנה] ולא בוגרת, מכל מקום יצאה מרשותו כיון ששנשאת: **משנה יא נדרים שהיו לבינו בשנאסרת מאחרים מחמתו:** אשה שאמרה לבעלה **קונם שאיני נהנית לאבא** [-לאבי], **ולאביך, אם עושה אני על פיך** - אם אני עושה עבורך דבר מה, הרי זה נדר שהיו לבינו בה, כי בעשותה דבר לבעלה מתקיים תנאי הנדר, והיא נאסרת מחמתו בהנאה מאביה או מאביו, והוא גנאי לו, וכן אם אמרה קונם **שאיני נהנית לך** - שאסרה על עצמה לקבל הנאה מבעלה **אם עושה אני** דבר מה **על פי אבא ועל פי אביך** - עבור אבי או אביך, אף זה נדר שהיו לבינו בה, כיון שהמנעותה מעשיית דבר לאביה או לאביו, היא מחמתו, כדי שלא תאסר עליו, והוא גנאי לו, וכיון שנדרים אלו הם נדרים שהיו לבינו שהבעל רשאי בהפרתם, הרי זה יפר: **משנה יב נשים שתקנו שלא להאמינן שמא נתנו עיניהן באחר: בראשונה** - קדם התקנה שתתבאר בהמשך, **היו חכמים אומרים, שלש נשים יוצאות** - בשלשה אפנים מטל על בעליהן לגרשן, **ונוטלות כתובה,** בכל גרושה, שאין סבת הגרושין מחמתה. א. אשה **האומרת** לבעלה **טמאה אני לך** - נבעלתי לאחר ונאסרתי עליך [ודוקא כשטוענת שנבעלה באנס, כי לולי זאת לא תקבל כתובה. ומדבר באשת כהן שנאסרת באנס, ולכן חייב להוציאה]. ב. אשה שאמרה לבעלה **שמים ביני לביניך** - כלומר, דברים המגלים כלפי שמיא, יש ביני לביניך, שטוענת שאין שכבת זרעו יורה כחץ, דבר הידוע רק ליושב בשמים. ומוסיפה, שרוצה להעמיד בן שישמשנה לעת זקנותה, ולכן רצונה להתגרש, אף שאינה מצוה על פרישה ורביה. ג. אשה אמרה **נטולה אני מן היהודים,** שאסרה על עצמה הנאת תשמיש מכל היהודים ובכלל זה אף בעלה. ואינה מפסידה כתובתה אף שהיא גרמה לעצמה, כיון שמכך שאסרה עצמה על כל היהודים מוכח שהיא אנוסה בדבר לפי שהתשמיש קשה לה, ולכן גובה כתובתה. אמנם, לאחר שהתקלקלו הדורות, וחששו שטוענת כן כדי להפקיע עצמה מיד בעלה, **חזרו** חכמים **לומר,** שאינה נאמנת לומר כן, כדי **שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר** להנשא לו, **ומקלקלת על בעלה** וכופה עליו להוציאה בטענות אלו. **אלא** תקנו שהאומרת **טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה** - עדים שראו שנבעלה, ובלא זה אינה נאמנת. והאומרת **שמים ביני לביניך, יעשו דרך בקשה** לבקש מפנה שלא תמשיך לדבר כך על בעלה, אלא תשאר ברשותו [ובירושלמי מבאר שמצעיים לבעלה שייעשה לה סעודה ויפיסה]. והאומרת **נטולה אני מן היהודים, יפר** הבעל את **חלקו** - מה שאסרה עצמה עליו, כיון שהוא דבר שבינו לבינה, **ותהא משמשתו** כיון שהופר הנדר והיא מתרת לו, **ותהא נטולה מן היהודים** - ותשאר אסורה על שאר האנשים

מחמת נדרה: **סליק מסכת נדרים**

מסכת נזיר

נזיר המקבל על עצמו לנהג בנזירות במשך זמן מסים, ולכל הפחות שלשים יום, אסור בכל היוצא מעץ הגפן, בטמאה למת ובתגלחת. לאחר גמר נזירותו, מגלח ומביא קרבנות [כבש לעולה, כבשה לחטאת ואיל לשלמים] ועמם עשרים מצות, עשר מהן חלות עבות, ועשרה רקיקין דקים. אם נטמא בעודו נזיר, מגלח ומביא קרבן טמאה [שני תורים או בני יונה, לחטאת ולעולה, וכבש בן שנה לאשם], ואחר כך שב למנות את ימי נזירותו. אפן קבלת הנזירות והלשונות המועילים בה, משך הנזירות, אסורי הנזיר ופרטיהם, דין נזיר שנטמא או גלח או שתה יין בעת נזירותו, דיני קרבנותיו וסדר טהרתו, ושאר דיני הנזיר, מתבארים במסכת זו:

פרק א קבלת נזירות בכנויים ובלשון מקצרת, ובקביעת משך הנזירות בלשונות שונים:

משנה א דין כנויי וידות נזירות: כל כנויי נזירות - כל הכנויים ל'נזיר' בשפת הנכרים, אם הזכירם בקבלת נזירותו, הרי הם **כנזירות** - כאלו הזכיר 'נזיר' ממש. וכן כל ידות נזירות

נדרה והיא ברשות הבעל, מפר לה. כיצד, אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום, אף על פי שנתאלמנה או נתגרשה בתוך שלשים, הרי זה מופר. נדרה בו ביום, נתגרשה בו ביום, החזירה בו ביום, אינו יכול להפר. זה הכלל, כל שיצאת לרשות עצמה שעה אחת, אינו יכול להפר: י תשע נערות נדריהן קיימין; בוגרת והיא יתומה, נערה ובגרה והיא יתומה, בוגרת ומת אביה, נערה ובגרה ומת אביה, נערה שלא בגרה ומת אביה, בוגרת ואביה קיים. רבי יהודה אומר, אף המשיא בתו הקטנה ונתאלמנה או נתגרשה וחזרה אצלו, עדיין היא נערה: יא קונם שאיני נהנית לאבא ולאביך אם עושה אני על פיך, שאיני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך, הרי זה יפר: יב בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה, האומרת טמאה אני לך, שמים ביני לביניך, נטולה אני מן היהודים. חזרו לומר, שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה, אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה; שמים ביני לביניך, יעשו דרך בקשה; נטולה אני מן היהודים, יפר חלקו ותהא משמשתו, ותהא נטולה מן היהודים: סליק מסכת נדרים

מסכת נזיר

פרק א כל כנויי נזירות כנזירות. האומר אהא, הרי זה נזיר. או אהא נוה, נזיר. נזיק, נזיחי, פזיחי, הרי זה נזיר. הריני כזה, הריני מסלסל, הריני מכלכל, הרי עלי לשלח פרע, הרי עלי כשלהבת, הרי עלי כצפרים, רבי מאיר אומר, נזיר. וחכמים אומרים, אינו נזיר: משנה א דין כנויי וידות נזירות: כל כנויי נזירות - כל הכנויים ל'נזיר' בשפת הנכרים, אם הזכירם בקבלת נזירותו, הרי הם כנזירות

שלמה, אלא רק התחיל בדבורו, או שלא היה דבורו מפרש, דנים אותו כאלו פרש וסיים דבורו שכוונתו לנזירות, כאדם האוחז בידי הכלי ומגביהה את כל הכלי. ידות נזירות כיצד, **האומר אהא** [-אהיה] ולא אמר 'אהא נזיר', הרי זה **נזיר,** כאלו סיים דבורו, ובתנאי שנזיר עבר לפנינו בשעת אמירתו, שבכך שכנתו שיהיה נזיר, ואף הוא מודה שלכך התכוין. **או** שהוא מחזיק בשערו ואמר **אהא נוה** [-נאה], דבריו מתפרשים שיהיה נזיר ויתנאה בגדול שערו, והרי זה **נזיר. כנויי** נזירות כיצד, האומר הריני **נזיק,** או הריני **פזיח, הרי זה נזיר,** כאלו אמר 'הריני נזיר'. אם אמר **הריני כזה,** ונזיר עובר לפנינו, או שהיה אוחז בשערו ואמר אחד מלשונות אלו: **הריני מסלסל** [-מחליק שערי הארוך], או **הריני מכלכל** [-מגדל שער], או **הרי עלי לשלח פרע** [-לגדל שער ראשי, כמו שנאמר (במדבר ו ה) 'גדל פרע שער ראשו'], **הרי זה נזיר.** ואם אמר **הרי עלי צפרים,** ונזיר טהור עובר לפנינו, **רבי מאיר אומר,** הרי זה **נזיר,** שצפרים הן קרבן נזיר טמא, וכשנתנו לקבל עליו נזירות שאלו יטמא יתחייב בצפרים אלו. **וחכמים אומרים,** כיון שלא הזכיר מחויבי הנזיר בגופו [כגון אסור גלוח], אין כוונתו אלא לנדר צפרים למזבח, ויביא צפרים **ואינו נזיר:**

משניות מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק ב המבוארות

עירה

מִשְׁנָה ב **קַבָּלַת רַק אֶחָד מֵאִסּוּרֵי הַנָּזִיר:** הָאוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיר וְאָהֶיָה אָסוּר מִן הַחַרְצַנִּים [-גַּרְעִינֵי הָעֲנָבִים (ראה להלן פ"ו מ"ב)], **וּמִן** - אוֹ מִן **הַזְּגִּים** [-קְלִפּוֹת הָעֲנָבִים], **וּמִן** - אוֹ מִן **הַתְּגַלַּחַת, וּמִן** - אוֹ מִן **הַטֻּמְאָה** לְמֵתִים, **הֲרֵי זֶה נָזִיר** כְּאִלּוּ אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר סְתָם, וְאָסוּר בְּכָל אִסּוּרֵי הַנָּזִיר. שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ג) 'מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר', אַף שֶׁכָּבָר נֶאֱמַר (שם פסוק ד) 'מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן', לָמַדְנוּ שֶׁאֶפְלּוּ אִם קִבֵּל נְזִירוּת רַק עַל אֶחָד מֵאִסּוּרֵי הַנָּזִיר, נֶאֱסָר בְּכֻלָּם, **וְכָל דִּקְדּוּקֵי** [-דִּינֵי] **נְזִירוּת** חָלִים עָלָיו [תּוֹסֶפֶת זוֹ נִכְתְּבָה אֵגֶב הַסֵּיפָא הָעוֹסֶקֶת בְּאֹפֶן שֶׁבּוֹ אֵין דִּינוֹ כְּסְתָם נָזִיר]. **נָזִיר שִׁמְשׁוֹן וּנְזִיר עוֹלָם:** הָאוֹמֵר **הֲרֵינִי כְּשִׁמְשׁוֹן,** אוֹ **כְּבֶן מָנוֹחַ, אוֹ כְּבַעַל דְּלִילָה** [-אִשְׁתּוֹ הַפְּלִשְׁתִּית שֶׁל שִׁמְשׁוֹן הַגִּבּוֹר], אוֹ **כְּמִי שֶׁעָקַר דַּלְתוֹת עַזָּה,** כַּכָּתוּב (שופטים טז ג) 'וַיֶּאֱחֹז בְּדַלְתוֹת שַׁעַר הָעִיר וּבִשְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וַיִּסָּעֵם עִם הַבְּרִיחַ וַיָּשֶׂם עַל כְּתֵפָיו'. אוֹ **כְּמִי שֶׁנִּקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו,** כַּכָּתוּב (שם פסוק כא) 'וַיֹּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו', בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ **הֲרֵי זֶה נָזִיר שִׁמְשׁוֹן** (מאירי). וְאִם אָמַר 'הֲרֵינִי נָזִיר עוֹלָם', הֲרֵי זֶה נָזִיר עוֹלָם. **וּמַה** הֵם הֶבְדֵּלֵי הַדִּין **בֵּין נָזִיר עוֹלָם לִנְזִיר שִׁמְשׁוֹן. נָזִיר עוֹלָם,** אִם **הִכְבִּיד עָלָיו שְׂעָרוֹ,** הֲרֵי הוּא **מֵקֵל** [-מְקַצְּרוֹ וּמֵקֵל מֵעָלָיו אֶת כָּבְדוֹ] **בְּתַעַר,** אַחַת לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כַּכָּתוּב אֵצֶל אַבְשָׁלוֹם שֶׁהָיָה נְזִיר עוֹלָם (שמואל ב' יד כו) 'וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לַיָּמִים אֲשֶׁר יְגַלַּח כִּי כָבֵד עָלָיו וְגִלָּחוֹ', וְ'יָמִים' הֵם שָׁנָה, כַּכָּתוּב (ויקרא כה כט) 'וְהָיְתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ'. **וּמֵבִיא** בִּשְׁעַת תִּגְלַחְתּוֹ **שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת,** כְּנָזִיר טָהוֹר שֶׁשָּׁלְמוּ יְמֵי נִזְרוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אַבְשָׁלוֹם (שמואל ב' טו ז) 'אֵלְכָה נָּא וַאֲשַׁלֵּם אֶת נִדְרִי אֲשֶׁר נָדַרְתִּי לַה' בְּחֶבְרוֹן'. **וְאִם נִטְמָא** לְמֵת, **מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה,** כְּדִין כָּל נָזִיר שֶׁנִּטְמָא בִּימֵי נִזְרוֹ. וְאִלּוּ **נְזִיר שִׁמְשׁוֹן,** אַף אִם **הִכְבִּיד שְׂעָרוֹ,** אֵינוֹ **מֵקֵל. וְאִם נִטְמָא, אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה,** וְאַף לְכַתְּחִלָּה מֻתָּר לוֹ לְהִטָּמֵא, כְּפִי שֶׁמָּצָאנוּ אֵצֶל שִׁמְשׁוֹן שֶׁנִּטְמָא לְמֵתִים [וְנָקַט הַתַּנָּא לְשׁוֹן 'אִם נִטְמָא' שֶׁמִּשְׁמָעוֹ דִּיעֲבַד, אַגַּב נָזִיר עוֹלָם שֶׁאִם נִטְמָא מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה]. וּבִשְׁתֵּית יַיִן אֲסוּרִים שְׁנֵיהֶם:

מִשְׁנָה ג **מְשֹׁךְ הַנְּזִירוּת בִּלְשׁוֹנוֹת שׁוֹנִים שֶׁל קִבָּלַת נְזִירוּת:** הַמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ **סְתָם נְזִירוּת,** וְלֹא קָצַב אוֹתָהּ בִּזְמַן, **הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם,** וְקִבְּלוּ כֵּן הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְהִסְמִיכוּ דִּין זֶה לָאָמוּר בְּנָזִיר (במדבר ו ה) 'קָדֹשׁ יִהְיֶה', 'יִהְיֶה', בְּגִימַטְרִיָּה שְׁלֹשִׁים. וּבֵין אִם **אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר** נְזִירוּת **אַחַת גְּדוֹלָה,** אוֹ שֶׁאָמַר **הֲרֵינִי נָזִיר** נְזִירוּת **אַחַת קְטַנָּה, וַאֲפִלּוּ** אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר אַחַת **מִכָּאן וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם,** וּמְפָרְשִׁים כַּוָּנָתוֹ עַל הַקִּשּׁוּי שֶׁבְּקִבָּלַת הַנְּזִירוּת, שֶׁהִיא 'גְּדוֹלָה' אוֹ 'קְטַנָּה' אוֹ שֶׁהִיא קָשָׁה עָלָיו כְּאִלּוּ הִיא 'מִכָּאן וְעַד סוֹף הָעוֹלָם'. הָאוֹמֵר **הֲרֵינִי נָזִיר וְיוֹם אֶחָד,** אוֹ **הֲרֵינִי נָזִיר וְשָׁעָה אַחַת,** אוֹ **הֲרֵינִי נָזִיר** נְזִירוּת **אַחַת וּמֶחֱצָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁתַּיִם** - קִבֵּל עַל עַצְמוֹ שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת, שֶׁבַּאֶמְיְרַת 'הֲרֵינִי נָזִיר' קִבֵּל נְזִירוּת אַחַת, וּכְשֶׁהוֹסִיף יוֹם אֶחָד, שָׁעָה אַחַת אוֹ חֲצִי נְזִירוּת, קִבֵּל עַל עַצְמוֹ נְזִירוּת נוֹסֶפֶת, כִּי אֵין נְזִירוּת פְּחוּתָה מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. וּמוֹנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו וּמְגַלֵּחַ, וּמַתְחִיל לִמְנוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם נוֹסָפִים לַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה. אֲבָל אִם אָמַר **הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְשָׁעָה אַחַת,** כֵּיוָן שֶׁהִזְכִּיר מִנְיַן שְׁלֹשִׁים יוֹם בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו, מְצָרְפִים אֶת הַ'שָּׁעָה אַחַת' לְמִנְיָן זֶה, וַהֲרֵי זֶה **נָזִיר שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם,** אָמְנָם אֵין אוֹמְרִים שֶׁיִּהְיֶה נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְשָׁעָה אַחַת, מִשּׁוּם שֶׁאֵין נוֹזְרִים לְשָׁעוֹת, אֶלָּא לְפִי יָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'יְמֵי נִזְרוֹ' (שם פסוק ד): **מִשְׁנָה ד** **קַבָּלַת נְזִירִיּוֹת רַבּוֹת לְעוֹלָם:** הָאוֹמֵר **הֲרֵינִי נָזִיר כְּשִׁעֲרֹ רֹאשִׁי, וְכַעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְחוֹל הַיָּם,** בְּאַחַת מִשְּׁלֹשָׁתָן **הֲרֵי זֶה נָזִיר** נְזִירוּת **אַחַת גְּדוֹלָה, וְאִם נִטְמָא, אֵינוֹ מֵקֵל. אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר** נְזִירוּת **אַחַת קְטַנָּה, וַאֲפִלּוּ** אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר אַחַת **מִכָּאן וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאִם נִטְמָא, אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה. אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר** נְזִירוּת **אַחַת וּמֶחֱצָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁתַּיִם. הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְשָׁעָה אַחַת, נָזִיר שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם, שֶׁאֵין נוֹזְרִים לְשָׁעוֹת: **ד** הֲרֵינִי נָזִיר כְּשִׁעֲרֹ רֹאשִׁי, וְכַעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְחוֹל הַיָּם, הֲרֵי זֶה נָזִיר עוֹלָם, וּמְגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּי אוֹמֵר, אֵין זֶה מְגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם אֶלָּא אַחַת לְשָׁנָה כִּנְזִירוּת עוֹלָם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר 'הֲרֵינִי נָזִיר' מַשְׁמָעוֹ שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת נָזִיר בִּנְזִירוּת אַחַת, שֶׁאֶרְכָּהּ כְּמִנְיַן שֶׁעָרוֹת רֹאשׁוֹ, **וְאֵיזֶהוּ** נָזִיר לְעוֹלָם **שֶׁמְּגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם,** לְפִי שֶׁכַּוָּנָתוֹ לִנְדֹּר נְזִירִיּוֹת רַבּוֹת זוֹ אַחַר זוֹ, **הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי נְזִירוּת כְּשִׁעֲר רֹאשִׁי, וְכַעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְחוֹל הַיָּם,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר הֲרֵי עָלַי נְזִירוּת, וְלֹא הֲרֵינִי נָזִיר, כַּוָּנָתוֹ לִנְזִירִיּוֹת רַבּוֹת כְּמִנְיַן שַׂעֲרוֹת הָרֹאשׁ: **מִשְׁנָה ה** **שֶׁיֵּשׁ לְבָרֵר כַּוָּנָתוֹ:** הָאוֹמֵר **הֲרֵינִי נָזִיר מְלֹא הַבַּיִת,** כְּלוֹמַר, כְּמִנְיַן הַדְּבָרִים הַמְמַלְּאִים אֶת הַבַּיִת, **אוֹ** שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר **מְלֹא הַקֻּפָּה. בּוֹדְקִין אוֹתוֹ** - שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ מָה הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ, **אִם אָמַר אַחַת גְּדוֹלָה נָזַרְתִּי** - הִתְכַּוַּנְתִּי לִנְזִירוּת אַחַת שֶׁנִּרְאֵית לִי גְּדוֹלָה כְּמוֹ מְלֹא הַבַּיִת אוֹ הַקֻּפָּה, **הֲרֵי זֶה נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִם אָמַר סְתָם נָזַרְתִּי** בְּלֹא כַּוָּנָה מְיֻחֶדֶת, אֶלָּא כְּפִי שֶׁיְּדוּנוּ חֲכָמִים שֶׁמַּנָּח בִּלְשׁוֹנוֹ, רוֹאִין אֶת הַקֻּפָּה **כְּאִלּוּ הִיא מְלֵאָה** גַּרְגְּרֵי **חַרְדָּל** שֶׁהֵם דַּקִּים, **וְנָזִיר כָּל יָמָיו,** כְּלוֹמַר וַהֲרֵי הוּא נָזִיר עוֹלָם, הַמֵּקֵל אַחַת לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּכְדַעַת רַבִּי בְּמִשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת: **מִשְׁנָה ו** **הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וּמְקַבֵּל נְזִירוּת עַד מָקוֹם פְּלוֹנִי:** הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְאוֹמֵר **הֲרֵינִי נָזִיר מִכָּאן עַד מָקוֹם פְּלוֹנִי, אוֹמְדִין כַּמָּה יָמִים** מְשֻׁךְ הַהֲלִיכָה **מִכָּאן עַד** אוֹתוֹ **מָקוֹם פְּלוֹנִי, אִם הוּא פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם,** הֲרֵי הוּא **נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם,** שֶׁאֵין נְזִירוּת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. **וְאִם לָאו** - אִם מָשְׁךְ הַהֲלִיכָה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, הֲרֵי הוּא **נָזִיר כְּמִנְיַן הַיָּמִים** שֶׁאוֹרֶכֶת הַדֶּרֶךְ. [אֲבָל אִם לֹא הָלַךְ עֲדַיִן בַּדֶּרֶךְ, מִתְפָּרֶשֶׁת כַּוָּנָתוֹ שֶׁהַנְּזִירוּת קָשָׁה עָלָיו כְּמִכָּאן וְעַד מָקוֹם פְּלוֹנִי, וְהוּא נָזִיר רַק שְׁלֹשִׁים יוֹם, כְּדִין הָאוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיר מִכָּאן וְעַד סוֹף הָעוֹלָם (מ"ג)]: **מִשְׁנָה ז** **נוֹדֵר כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה:** הָאוֹמֵר **הֲרֵינִי נָזִיר כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה, מוֹנֶה נְזִירוּת כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה,** כְּלוֹמַר שס"ה נְזִירִיּוֹת. וְאִלּוּ דַּעַת רַבִּי, שֶׁהָאוֹמֵר כֵּן נַעֲשֶׂה נָזִיר לְעוֹלָם, שֶׁכַּוָּנָתוֹ לִנְדֹּר שס"ה נְזִירִיּוֹת שֶׁל שס"ה יָמִים. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,** יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא כְּדַעַת רַבִּי, **מִמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה,** בְּאָדָם שֶׁנָּדַר נְזִירוּת כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה **וְכִיְּון שֶׁהִשְׁלִים** אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, **מֵת,** הֲרֵי שֶׁנִּתְּנוּ לְהַשְׁלִים נְזִירוּת זוֹ, כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁהוּא נָזִיר רַק שס"ה חֲדָשֵׁי נְזִירוּת:

פֶּרֶק ב קַבָּלַת נְזִירוּת בִּלְשׁוֹנוֹת שׁוֹנִים; כְּשֶׁהוּא נָזִיר רַק לְפִי כַּוָּנָתוֹ וְלֹא לְפִי דְּבָרָיו, אוֹ בְּתִלְיַת נִדְרוֹ בַּאֲחֵרִים אוֹ בִּדְבָרִים אֲחֵרִים שֶׁיִּקְרוּ. וְכֵן דִּין הַנּוֹדֵר עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר בְּחֵלֶק מֵאִסּוּרֵי הַנָּזִיר, אוֹ בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר מִדְּבָרִים אֵלּוּ: **מִשְׁנָה א** **נָדַר בִּנְזִירוּת מִדְּבָרִים שֶׁאֵינָם מֵאִסּוּרֵי נָזִיר:** הָאוֹמֵר **הֲרֵינִי נָזִיר מִן הַגְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת] **וּמִן הַדְּבֶלָה** [-תְּאֵנִים דְּרוּסוֹת יַחַד בְּעִגּוּל], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** הֲרֵי זֶה **נָזִיר,** שֶׁאֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה, וּכְשֶׁאָמַר 'הֲרֵינִי נָזִיר' כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְקַבֵּל נְזִירוּת, וּכְשֶׁהוֹסִיף וְאָמַר 'מִן הַגְּרוֹגָרוֹת וּמִן הַדְּבֶלָה' רָצָה לַחֲזֹר בּוֹ, וְאֵין חֲזָרָתוֹ מוֹעִילָה, שֶׁכֵּן דִּין נְזִירוּת - שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר ו ה) 'קָדֹשׁ יִהְיֶה' - כְּדִין הֶקְדֵּשׁ, וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁאֵל עַל הֶקְדֵּשׁוֹ אוֹ נְזִירוּתוֹ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ נָזִיר,** שֶׁלְּדַעְתָּם אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה, וְדָנִים אֶת כָּל דְּבָרָיו כִּדְבוּר אֶחָד, שֶׁכַּוָּנָתוֹ לִהְיוֹת נָזִיר מִן הַגְּרוֹגָרוֹת, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נָדַר כְּדֶרֶךְ הַנּוֹדְרִים, שֶׁהֲרֵי אֵין נְזִירוּת מִן הַגְּרוֹגָרוֹת, לָכֵן אֵין בְּדְבָרָיו כְּלוּם. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,** אֵין זֶה בֵּאוּר מַחֲלֹקֶת, שֶׁאַף **כְּשֶׁאָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי** שֶׁאֵינָם לְבַטָּלָה, **לֹא אָמְרוּ** כֵּן אֶלָּא **בְּאוֹמֵר** אַחַר כָּךְ שֶׁבִּלְבּוֹ הִתְכַּוֵּן שֶׁהֲרֵי הֵן עָלַי קָרְבָּן, וּמַה שֶּׁאָמַר לְשׁוֹן 'נָזִיר' כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה מֻפְרָשׁ מֵהֶם (תוס'), וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי הוּא אָכֵן אָסוּר בִּגְרוֹגָרוֹת וּדְבֶלָה, אַךְ אֵינוֹ נָזִיר, וְאִלּוּ לְדַעַת בֵּית הִלֵּל נִדְרוֹ כְּלָל לֹא חָל, שֶׁלֹּא נָדַר כְּדֶרֶךְ הַנּוֹדְרִים: **מִשְׁנָה ב** **נָדַר בִּנְזִירוּת אִם לֹא יַעֲמִיד הַפָּרָה אוֹ יִפְתַּח הַדֶּלֶת וְאֵרַע כֵּן מֵאֵלָיו:** הָיְתָה פָּרָה רְבוּעָה לְפָנָיו וְנִמְנְעָה מִלַּעֲמֹד, וְאָמַר הַנּוֹדֵר, מֵרְבִיעָתָהּ נִרְאָה כְּאִלּוּ **אָמְרָה פָּרָה זוֹ** לְעַצְמָהּ **הֲרֵינִי**

משניות

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק ב

המבוארות

נְזִירָה אִם עוֹמֶדֶת אֲנִי, וְעַל כֵּן אֲנִי אוֹמֵר שֶׁהֲרֵינִי נָזִיר מִבְּשָׁרָהּ אִם לֹא תַּעֲמֹד. וְכֵן אִם הָיְתָה דָּלֶת סְגוּרָה לְפָנָיו וְהִתְקַשָּׁה בִּפְתִיחָתָהּ, **וְאָמַר,** מִסְּגִירָתָהּ נִרְאֶה כְּאִלּוּ אָמְרָה **הַדָּלֶת הַזֹּאת הֲרֵינִי נָזִיר אִם נִפְתַּח אֲנִי,** וְעַל כֵּן אֲנִי אוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיר מִדָּלֶת זוֹ אִם הִיא לֹא תִּפָּתַח, וּלְבַסּוֹף נֶעֱמְדָה הַפָּרָה מֵעַצְמָהּ אוֹ שֶׁהֶעֱמִידוּהָ אֲחֵרִים, אַף לֹא הוּא. וְכֵן הַדָּלֶת נִפְתְּחָה מֵאֵלֶיהָ אוֹ עַל יְדֵי אֲחֵרִים. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** הֲרֵי זֶה **נָזִיר,** שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לִנְדֹּר בִּנְזִירוּת אִם לֹא יַעֲמִיד הוּא עַצְמוֹ אֶת הַפָּרָה, אוֹ אִם לֹא יִפָּתַח הוּא עַצְמוֹ אֶת הַדָּלֶת, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא הוּא הֶעֱמִידָהּ אוֹ פְּתָחָהּ, חָל הַנֶּדֶר. וְאַף שֶׁאָמַר שֶׁיִּהְיֶה נָזִיר מַהַפָּרָה וְהַדָּלֶת, שֶׁאֵינָם מַאסִּרֵי נָזִיר, בֵּית שַׁמַּאי לְשִׁיטָתָם שֶׁאֵין אָדָם מוֹצִיא דִּבָּרָיו לְבַטָּלָה וְכַוָּנָתוֹ הָיְתָה רַק שֶׁהוּא יַעֲמִידֶנָּה אוֹ יִפְתָּחֶנָּה. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַף כְּשֶׁאָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי,** לְקַיֵּם נִדְרוֹ, **לֹא אָמְרוּ** כֵּן **אֶלָּא בְּאוֹמֵר** שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לוֹמַר **הֲרֵי פָּרָה זוֹ עָלַי קָרְבָּן אִם עוֹמֶדֶת הִיא,** כְּלוֹמַר לְאָסְרָהּ בְּנֶדֶר, וְלֹא לְקַבֵּל נְזִירוּת. וְכֵן בַּדָּלֶת, נֶדֶר הֶנָּאָה מִמֶּנָּה אִם לֹא תִּפָּתַח. וְנֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּאֹפֶן שֶׁעָמְדָה מֵאֵלֶיהָ, אִם חָל נִדְרוֹ: **מִשְׁנָה ג נָזַר נְזִירוּת מִכּוֹס יַיִן אִם כַּוָּנָתוֹ לְנֶדֶר אוֹ לִנְזִירוּת: מָזְגוּ לוֹ אֶת הַכּוֹס** שֶׁל יַיִן כְּדֵי שְׁתִיָּתָהּ, וְאָמַר, **הֲרֵינִי נָזִיר מִמֶּנּוּ,** אַף שֶׁנָּדַר רַק מִכּוֹס זוֹ **הֲרֵי זֶה נָזִיר** גָּמוּר, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ב) שֶׁהַנּוֹדֵר רַק מֵחֲרָצִנִּים אוֹ מִזַּגִּים, נַעֲשָׂה נָזִיר גָּמוּר. אֲבָל אִם הָיָה אָדָם זֶה שִׁכּוֹר, אֵינוֹ נָזִיר אֶלָּא אָסוּר רַק בְּכוֹס זוֹ, שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְאָסְרָהּ עָלָיו בִּנְדֶר, וּמֵה שֶּׁנִּקֵּט לְשׁוֹן נְזִירוּת כִּי לֹא רָצָה שֶׁיְּבִיאוּ לְפָנָיו כּוֹס אַחֶרֶת וַיְפַצִּירוּ בּוֹ לִשְׁתּוֹתָהּ. וְכָךְ הָיָה **מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁהָיְתָה שִׁכּוֹרָה, וּמָזְגוּ לָהּ אֶת הַכּוֹס וְאָמְרָה הֲרֵינִי נְזִירָה מִמֶּנּוּ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים, לֹא נִתְכַּוְּנָה לִהְיוֹת נְזִירָה אֶלָּא לוֹמַר הֲרֵי הוּא** - כּוֹס יַיִן זֶה אָסוּר **עָלַי** בְּנֶדֶר כְּקָרְבָּן, וּכְפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ד נָזַר רַק מִמִּקְצָת אִסּוּרֵי הַנְּזִירוּת:** הָאוֹמֵר **הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁאֲהֵא שׁוֹתֶה יַיִן וּמְטַמֵּא לְמֵתִים** - שֶׁאֲהֶיֶה מֵתֵר בִּשְׁתִיַּת יַיִן וְטֻמְאָה לְמֵת, **הֲרֵי זֶה נָזִיר** כְּפִי שֶׁנָּדַר, **וְאָסוּר בְּכֻלָּן** - בְּכָל אִסּוּרֵי הַנָּזִיר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ תְּחִלָּה נְזִירוּת, הֲרֵי בִּשְׁאָר תְּנָאָיו הוּא מַתְנֶה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וּתְנָאוֹ בָּטֵל. אָמַר הֲרֵינִי נְזִיר, וּלְאַחַר מִכָּן אָמַר **יוֹדֵעַ** אֲנִי שֶׁל נָזִיר אַחֵר, **אִם הָיוּ** הַנְּזִירִים הַלָּלוּ **פְּקֻחִים, מְגֻלָּחִים זֶה אֶת זֶה** - מְבִיאִים כָּל אֶחָד אֶת קָרְבְּנוֹת חֲבֵרוֹ, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הוֹצִיאוּ אֶלָּא דְּמֵי קָרְבְּנוֹת נָזִיר אֶחָד, וְאַף הָרֹאשׁוֹן יוֹצֵא בְּכָךְ יְדֵי נִדְרוֹ, עַל אַף שֶׁבִּשְׁעַת נִדְרוֹ עֲדַיִן לֹא הָיָה הַשֵּׁנִי נָזִיר. **וְאִם לָאו** - אִם אֵינָם פְּקֻחִים, וּכְבָר הֵבִיאוּ כָּל אֶחָד קָרְבַּן עַצְמוֹ, **מְגֻלָּחִים נְזִירִים אֲחֵרִים** - עֲלֵיהֶם לְהָבִיא עוֹד קָרְבְּנוֹת עֲבוּר נְזִירִים אֲחֵרִים, כְּפִי שֶׁנִּדְּרוּ: **מִשְׁנָה ו הָאוֹמֵר 'הֲרֵי עָלַי לְגַלַּח חֲצִי נָזִיר':** הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי לְגַלַּח חֲצִי נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר וַאֲנִי** גַּם כֵּן **עָלַי לְגַלַּח חֲצִי נָזִיר, זֶה מְגַלַּח נָזִיר שָׁלֵם** - כְּלוֹמַר, מֵבִיא דְּמֵי כָּל קָרְבְּנוֹתָיו שֶׁל נָזִיר, **וְזֶה** [-חֲבֵרוֹ] **מְגַלַּח נָזִיר שָׁלֵם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁלַּדַּעְתּוֹ** אוֹמְרִים 'תִּפֹּס לְשׁוֹן רִאשׁוֹן', וְאַף כָּאן תּוֹפְסִים אֶת תְּחִלַּת דִּבְרֵיהֶם כְּשֶׁאָמְרוּ 'הֲרֵי עָלַי לְגַלַּח', שֶׁכַּוָּנָתָם הָיְתָה לִנְדֹּב דְּמֵי כָּל קָרְבְּנוֹת הַנָּזִיר, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וּכְשֶׁהוֹסִיפוּ וְאָמְרוּ 'חֲצִי נָזִיר' רָצוּ לַחֲזֹר בָּהֶם מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁבַּתְּחִלָּה, וְאֵינָם יְכוֹלִים לַחֲזֹר בָּהֶם אֲפִלּוּ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** דָּנִים אֶת כָּל דִּבְרֵיהֶם כְּדִבּוּר אֶחָד, כְּאָדָם שֶׁנּוֹדֵר וּפִתְאֹם עִמּוֹ [-שֶׁמְּזַכִּיר עִם הַנֶּדֶר גַּם אֶת הַפִּתְאֹם הַמְבַטְּלוֹ], וְאַף הֵם כְּשֶׁאָמְרוּ 'הֲרֵי עָלַי לְגַלַּח', פֵּרְשׁוּ מִיָּד שֶׁכַּוָּנָתָם לְגַלַּח 'חֲצִי נָזִיר', כְּלוֹמַר לָתֵת דְּמֵי חֲצִי מִקָּרְבְּנוֹת הַנָּזִיר, וְלָכֵן **זֶה מְגַלַּח חֲצִי נָזִיר** - נוֹתֵן לְנָזִיר דְּמֵי מַחֲצִית הַקָּרְבָּנוֹת, **וְזֶה מְגַלַּח חֲצִי נָזִיר: מִשְׁנָה ז קַבָּלַת נְזִירוּת לְכְשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן אוֹ וָלָד:** אָמַר **הֲרֵינִי נָזִיר לְכְשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן, וְנוֹלַד לוֹ בֵּן, הֲרֵי זֶה נָזִיר.** אֲבָל אִם **נוֹלַד לוֹ בַּת,** אוֹ **טֻמְטוּם** - וָלָד שֶׁאֵין נִכָּרִים בּוֹ סִימָנֵי זְכָרוּת אוֹ נְקֵבוּת, **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** - אוֹ שֶׁנּוֹלַד לוֹ וָלָד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנֵי זְכָרוּת וְנְקֵבוּת, **אֵינוֹ נָזִיר,** שֶׁבִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אֵין אֵלּוּ בִּכְלַל 'בֵּן'. **וְאִם אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר כְּשֶׁאֶרְאֶה כְּשֶׁיִּהְיֶה לִי וָלָד,** אֲזַי **אֲפִלּוּ נוֹלַד לוֹ בַּת,** אוֹ **טֻמְטוּם, וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, הֲרֵי זֶה נָזִיר,** שֶׁכָּל אֵלּוּ בִּכְלַל 'וָלָד' הֵם: **מִשְׁנָה ח תְּלָהּ נְזִירוּתוֹ בְּלֵדַת אִשְׁתּוֹ וְהַפִּילָה:** אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר לְכְשֶׁיִּהְיֶה לִי וָלָד, **וְהַפִּילָה אִשְׁתּוֹ,** וְאֵין יָדוּעַ הֵאִם וָלָד זֶה הִשְׁלִים אֶת יְמֵי הֶרְיוֹנוֹ, וְהוּא בַּר קַיְמָא וְהִתְקַיֵּם תְּנָאוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא הִשְׁלִים אֶת יְמֵי הֶרְיוֹנוֹ וְאֵינוֹ בַּר קַיְמָא וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב שֶׁנּוֹלַד לוֹ וָלָד, **אֵינוֹ נָזִיר,** שֶׁדַּעַת מִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאָדָם אֵינוֹ מַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ לְסָפֵק, וְלָכֵן כְּשֶׁתָּלָה נְזִירוּתוֹ בְּכָךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ וָלָד, כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְוָלָד וַדַּאי וְלֹא לְנֶפֶל שֶׁהוּא סָפֵק בַּר קַיְמָא. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** דַּעַת אָדָם לְהִתְחַיֵּב בִּנְזִירוּת גַּם בְּאֹפֶן שֶׁל סָפֵק, וּכְשֶׁהִפִּילָה אִשְׁתּוֹ הֲרֵי הוּא סְפֵק נָזִיר. וּכְדֵי שֶׁיּוּכַל לְהָבִיא קָרְבְּנוֹת בְּסוֹף יְמֵי נְזִירוּתוֹ הַמְסֻפָּקֶת, **יֹאמַר, אִם הָיָה** וָלָד זֶה **בֶּן קַיְמָא,** הֲרֵי **אֲנִי נְזִיר חוֹבָה** מִכֹּחַ נִדְרֵי הָרִאשׁוֹן. **וְאִם לָאו** - אִם אֵין עֻבָּר זֶה בֶּן קַיְמָא, וְלֹא חָל נִדְרֵי הָרִאשׁוֹן, **הֲרֵי אֲנִי** מְקַבֵּל עָלַי כָּעֵת לִהְיוֹת **נְזִיר נָדָבָה,** וְנִמְצָא שֶׁמִּמָּה נַפְשָׁךְ הוּא נָזִיר, וְיָכוֹל לְהָבִיא קָרְבְּנוֹת בְּגִמַר הַנְּזִירוּת. אִם לְאַחַר מִכֵּן **חָזְרָה** אִשְׁתּוֹ **וְיָלְדָה** וָלָד בַּר קַיְמָא, לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁנִּדְּרוֹ הָרִאשׁוֹן לֹא חָל כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְוָלַד סָפֵק, **הֲרֵי זֶה נָזִיר** גָּמוּר עַתָּה כְּשֶׁהִתְקַיְּים תְּנָאוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁיִּהְיֶה לוֹ וָלָד. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** לְדַעְתּוֹ שֶׁאָדָם מַכְנִיס עַצְמוֹ לְסָפֵק, וְאִם הַנֶּפֶל שֶׁהוּא בַּר קַיְמָא, כְּבָר יָצָא יָדֵי נִדְרוֹ הָרִאשׁוֹן בַּנְּזִירוּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנָּהַג מִסָּפֵק, וְנִמְצָא שֶׁאַף עַתָּה הוּא נָזִיר מִסָּפֵק וְלֹא יוּכַל לְהָבִיא קָרְבָּנוֹת, וְלָכֵן **יֹאמַר, אִם הָיָה** וָלָד זֶה **בֶּן קַיְמָא,** וְקִיַּמְתִּי נִדְרֵי בִּנְזִירוּתִי הָרִאשׁוֹנָה, **הֲרֵינִי** שָׁב וּמְקַבֵּל עַל עַצְמִי נְזִירוּת נָדָבָה, **וְהָרִאשׁוֹן** - נְזִירוּתִי הָרִאשׁוֹנָה **חוֹבָה** עַל נִדְרֵי הָרִאשׁוֹן, **וְזוֹ** הַנְּזִירוּת הַשֵּׁנִיָּה תִּהְיֶה **נָדָבָה. וְאִם לָאו** - אִם הָעֻבָּר הָרִאשׁוֹן לֹא הָיָה בַּר קַיְמָא, נִמְצָא שֶׁאַף שֶׁנָּהַגְתִּי נְזִירוּת אַחַר הַפָּלָתוֹ, לֹא קִיַּמְתִּי בָּכָךְ אֶת נִדְרֵי שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְקַיְּים אָז הַתְּנַאי 'לִכְשֶׁיִּהְיֶה לִי וָלָד', וְלָכֵן **הָרִאשׁוֹן** - נְזִירוּתִי הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה **נָדָבָה,** כְּפִי שֶׁהִתְנֵיתִי אַחַר הַפָּלַת הָעֻבָּר הָרִאשׁוֹן, **וְזוֹ** הַנְּזִירוּת שֶׁאָנְהַג עַתָּה אַחַר לֵדַת הַוָּלָד הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא בַּר קַיְמָא, הִיא נְזִירוּת **חוֹבָה** כְּפִי שֶׁהִתְחַיַּבְתִּי תְּחִלָּה לִנְהֹג נְזִירוּת לִכְשֶׁיִּהְיֶה לִי וָלָד:

מִשְׁנָה ט קִבֵּל נְזִירוּת נוֹסֶפֶת מִלְּבַד הַנְּזִירוּת לִכְשֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן: מִי שֶׁאָמַר הֲרֵינִי **נָזִיר**, וְאֶהְיֶה **נָזִיר** בְּנוֹסָף **כְּשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן, וְהִתְחִיל מוֹנֶה** - לִמְנוֹת אֶת **שֶׁלּוֹ** - הַנְּזִירוּת שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּלֵדַת בְּנוֹ, **וְאַחַר כָּךְ,** קֹדֶם שֶׁעָבְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם, **נוֹלַד לוֹ בֵּן, מַשְׁלִים** תְּחִלָּה אֶת יְמֵי הַנְּזִירוּת **שֶׁלּוֹ, כָּךְ מוֹנֶה** אֶת יְמֵי הַנְּזִירוּת **שֶׁל בְּנוֹ** - הַתְּלוּיָה בְּלֵדַת בְּנוֹ, וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו וּמְגַלֵּחַ. אַךְ אִם אָמַר תְּחִלָּה הֲרֵינִי **נָזִיר כְּשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן** וְהוֹסִיף וְאָמַר וַהֲרֵינִי **נָזִיר,** כֵּיוָן שֶׁהַנְּזִירוּת הַתְּלוּיָה בְּלֵדַת בְּנוֹ מֻקְדֶּמֶת לַנְּזִירוּת שֶׁלּוֹ, לָכֵן אִם **הִתְחִיל מוֹנֶה אֶת** הַנְּזִירוּת **שֶׁלּוֹ, וְאַחַר כָּךְ,** קֹדֶם שֶׁהֶשְׁלִמוּ יְמֵי נְזִירוּתוֹ, **נוֹלַד לוֹ בֵּן, מַנִּיחַ** [-פּוֹסֵק מִלִּמְנוֹת] **אֶת** הַנְּזִירוּת **שֶׁלּוֹ, וּמוֹנֶה אֶת שֶׁל בְּנוֹ,** שֶׁאוֹתָהּ קִבֵּל עַל עַצְמוֹ תְּחִלָּה, וְלֹא מְגַלֵּחַ, **וְאַחַר כָּךְ מַשְׁלִים אֶת** יְמֵי הַנְּזִירוּת **שֶׁלּוֹ** שֶׁהִפְסִיק לִמְנוֹתָם בָּאֶמְצַע, עַד שֶׁיִּסְתַּיְּמוּ שְׁלֹשִׁים יְמֵי הַנְּזִירוּת, וּמְגַלֵּחַ וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו:

מִשְׁנָה י אַף נוֹסָף בְּקַבָּלַת שְׁתֵּי נְזִירוֹת וְחִלָּה הָרִאשׁוֹנָה בְּאֶמְצַע קִיּוּם הַשְּׁנִיָּה: הָאוֹמֵר **הֲרֵינִי נָזִיר לִכְשֶׁיִּוָּלֵד** [-לִכְשֶׁיִּוָּלֵד] **לִי בֵּן,** וַהֲרֵינִי בְּנוֹסָף **נָזִיר מֵאָה יוֹם,** אִם הִתְחִיל לִמְנוֹת נְזִירוּת מֵאָה יוֹם, **וְנוֹלַד לוֹ בֵּן עַד** שֶׁלֹּא עָבְרוּ **שִׁבְעִים** יָמִים מִתְּחִלַּת נְזִירוּתוֹ, וְצָרִיךְ לִפְסֹק וְלִמְנוֹת אֶת נְזִירוּת בְּנוֹ וּלְגַלֵּחַ וּלְהָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, וְאַחַר כָּךְ לְהַשְׁלִים אֶת נְזִירוּתוֹ, וְנִמְצָא שָׁעָלָיו לְהַשְׁלִים שְׁלֹשִׁים יְמֵי נְזִירוּת אוֹ יוֹתֵר, וְלָכֵן **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם,** שֶׁכֵּן בְּסַךְ הַכֹּל הָיָה נָזִיר כְּמִנְיַן הַיָּמִים שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ, מֵאָה יָמִים בִּנְזִירוּתוֹ וּשְׁלֹשִׁים יָמִים בִּנְזִירוּת בְּנוֹ. אֲבָל אִם נוֹלַד בְּנוֹ **לְאַחַר** שֶׁמָּנָה **שִׁבְעִים** יָמִים מִמְּאַת יְמֵי נְזִירוּת עַצְמוֹ, נִמְצָא שֶׁאַחֲרֵי שֶׁיִּמְנָה אֶת נְזִירוּת בְּנוֹ, יִצְטָרֵךְ לְהַשְׁלִים פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יָמִים בִּנְזִירוּת עַצְמוֹ, וּבָאֱמֶת אֵין דֵּי בְּכָךְ אֶלָּא הוּא **סוֹתֵר** וּמַסִּיר אֶת הַיָּמִים שֶׁמָּנָה מֵעִקָּר **לַשִּׁבְעִים** יוֹם, וּמוֹנֶה אוֹתָם מֵחָדָשׁ אַחֲרֵי הַשְׁלָמַת נְזִירוּת בְּנוֹ, מִשּׁוּם **שֶׁאֵין תִּגְלַחַת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם,** וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר גִּלַּח אַחַר נְזִירוּת בְּנוֹ, עַל כָּרְחוֹ הוּא צָרִיךְ לִמְנוֹת שְׁלֹשִׁים יְמֵי נְזִירוּת כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקַיֵּם מִצְוַת תִּגְלַחַת עַל נְזִירוּתוֹ שֶׁלּוֹ, וְאֶת הַיָּמִים שֶׁכְּבָר מָנָה מֵעִקָּר לַשִּׁבְעִים הִפְסִיד [וְדֵין זֶה הוּא רַק בִּנְזִירוּת מְרֻבָּה שֶׁל מֵאָה יוֹם, אַךְ אִם הַנְּזִירוּת שֶׁלּוֹ הָיא שֶׁל שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵינוֹ מַפְסִיד כְּלוּם, כִּי בְּאֶפֶן זֶה אָנוּ דָּנִים אֶת כָּל הַנְּזִירוּת כִּנְזִירוּת אַחַת אֲרֻכָּה, וְאֵינוֹ מְגַלֵּחַ בְּאֶמְצַע עַל נְזִירוּת בְּנוֹ, וּמִמֵּילָא יָכוֹל לְקַיֵּם מִצְוַת תִּגְלַחַת, שֶׁהֲרֵי גֹּדֶל שִׁעוּרוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, וְכַמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת (תוי"ט)]:

פֶּרֶק ג זְמַן הַתִּגְלַחַת בְּסוֹף הַנְּזִירוּת, דִּין הַמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ כַּמָּה נְזִירִיּוֹת, סְתִירַת מִנְיַן הַנְּזִירוּת כְּשֶׁנִּטְמָא, וְדִין הַמְקַבֵּל נְזִירוּת בְּבֵית הַקְּבָרוֹת וּבְחוּצָה לָאָרֶץ:

מִשְׁנָה א יוֹם תִּגְלַחַת הַנְּזִירוּת: **מִי שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר,** וְקִבֵּל עָלָיו סְתָם נְזִירוּת שֶׁהִיא שְׁלֹשִׁים יוֹם, **מְגַלֵּחַ** אֶת שְׂעָרוֹ **בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד** - אַחַר גְּמַר שְׁלֹשִׁים יְמֵי נְזִירוּת שְׁלֵמִים. וּבְדִיעֲבַד **אִם גִּלַּח לְיוֹם** [-בְּיוֹם] **שְׁלֹשִׁים, יָצָא** יְדֵי חוֹבָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁ'מִקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ', וְנִמְצָא שָׁהָיָה נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם. אֲבָל אִם פֵּרֵשׁ וְאָמַר **הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם,** אַף שֶׁסְּתָם נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם, כֵּיוָן שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁנּוֹזֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וַדַּאי כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלֵמִים, וְלָכֵן **אִם גִּלַּח לְיוֹם** [-בְּיוֹם] **שְׁלֹשִׁים, לֹא יָצָא:** **מִשְׁנָה ב יוֹם הַתִּגְלַחַת בְּנָזַר שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת: מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי** נְזִירִיּוֹת שֶׁכָּל אַחַת הִיא שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּסָתָם נְזִירוּת, **מְגַלֵּחַ אֶת** הַנְּזִירוּת **הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **וְאֶת** הַנְּזִירוּת **הַשְּׁנִיָּה יְגַלֵּחַ בְּיוֹם שִׁשִּׁים וְאֶחָד** מִתְּחִילַת נְזִירוּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהוּא הַיּוֹם הַשְּׁלֹשִׁים וְאֶחָד לְנְזִירוּת הַשְּׁנִיָּה, כֵּיוָן שֶׁמִּתְּחִיל לִמְנוֹתָהּ בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים וְאֶחָד מִיָּד אַחֲרֵי הִתְגַּלְּחוֹ, כְּאָדָם הַמְקַבֵּל עָלָיו נְזִירוּת בְּאֶמְצַע הַיּוֹם, שֶׁמְּוֹנֶה אֶת חֲצִי הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן כְּיוֹם שָׁלֵם. **וְאִם גִּלַּח אֶת** הַנְּזִירוּת **הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים,** יָצָא בְּדִיעֲבַד כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וּמַתְחִיל לִמְנוֹת אֶת הַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה בְּאוֹתוֹ יוֹם, **וּמְגַלֵּחַ אֶת** הַנְּזִירוּת **הַשְּׁנִיָּה** כְּבָר **בְּיוֹם שִׁשִּׁים,** שֶׁהוּא יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד לַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה

ט הֲרֵינִי נָזִיר, וְנָזִיר כְּשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן, הִתְחִיל מוֹנֶה אֶת שֶׁלּוֹ וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹ בֵּן, מַשְׁלִים אֶת שֶׁלּוֹ וְאַחַר כָּךְ מוֹנֶה אֶת שֶׁל בְּנוֹ. הֲרֵינִי נָזִיר כְּשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן וְנָזִיר, הִתְחִיל מוֹנֶה אֶת שֶׁלּוֹ וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לוֹ בֵּן, מַנִּיחַ אֶת שֶׁלּוֹ וּמוֹנֶה אֶת שֶׁל בְּנוֹ וְאַחַר כָּךְ מַשְׁלִים אֶת שֶׁלּוֹ: י הֲרֵינִי נָזִיר לִכְשֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן וְנָזִיר מֵאָה יוֹם, נוֹלַד לוֹ בֵּן עַד שִׁבְעִים, לֹא הִפְסִיד כְּלוּם. לְאַחַר שִׁבְעִים, סוֹתֵר שִׁבְעִים, שֶׁאֵין תִּגְלַחַת פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם:

פרק ג א מִי שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר, מְגַלֵּחַ יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד. וְאִם גִּלַּח לְיוֹם שְׁלֹשִׁים, יָצָא. הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם גִּלַּח לְיוֹם שְׁלֹשִׁים, לֹא יָצָא: ב מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת, מְגַלֵּחַ אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, וְאֶת הַשְּׁנִיָּה יוֹם שִׁשִּׁים וְאֶחָד. וְאִם גִּלַּח אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים, מְגַלֵּחַ אֶת הַשְּׁנִיָּה יוֹם שִׁשִּׁים. וְאִם גִּלַּח יוֹם שִׁשִּׁים חָסֵר אֶחָד, יָצָא. וְזוֹ עֵדוּת הֵעִיד רַבִּי פַּפְּיָס עַל מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת, שֶׁאִם גִּלַּח אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים, מְגַלֵּחַ אֶת הַשְּׁנִיָּה יוֹם שִׁשִּׁים. וְאִם גִּלַּח לְיוֹם שִׁשִּׁים חָסֵר אֶחָד, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁיּוֹם שִׁלְשִׁים עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן שֶׁל הַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה, כִּי מֵאַחַר וְגִלַּח אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, מִיָּד אַחַר הַגִּלּוּחַ מַתְחִיל לִמְנוֹת אֶת הַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה, כְּאָדָם הַמְקַבֵּל נְזִירוּת בְּאֶמְצַע הַיּוֹם, וְנִמְצָא שֶׁיּוֹם חֲמִשִּׁים וְתַשַׁע הוּא הַיּוֹם הַשְּׁלֹשִׁים לִנְזִירוּתוֹ, שֶׁהַמְגַלֵּחַ בּוֹ בְּדִיעֲבַד יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ: **מִשְׁנָה ג נָזִיר שֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים: מִי שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּסָתָם נְזִירוּת, **וְנִטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, סוֹתֵר אֶת הַכֹּל** - אֶת כָּל מִנְיַן יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹת טֻמְאָה, וְשָׁב וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּטָהֳרָה. וְאֵין אוֹמְרִים מִקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁגִּלַּח וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹת, אַךְ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא עָשָׂה כֵּן, הֲרֵי הוּא בְּאֶמְצַע יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וְהַנִּטְמָא בִּנְזִירוּתוֹ סוֹתֵר הַכֹּל. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה יֵשׁ לָדוּן 'מִקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ', וַהֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁנִּטְמָא אַחֲרֵי 'מִלֹּאת', אַחֲרֵי שֶׁמָּלְאוּ יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וּלְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּאֹפֶן זֶה **אֵינוֹ סוֹתֵר** כְּלוּם **אֶלָּא** מַמְתִּין **שִׁבְעָה** יָמִים עַד שֶׁנִּטְהָר, וּמְגַלֵּחַ וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו. וְאִם פֵּרֵשׁ וְאָמַר **הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם,** שֶׁעָלָיו לִמְנוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלֵמִים, **וְנִטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים,** גַּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹדֶה שֶׁ**סוֹתֵר אֶת הַכֹּל,** שֶׁהֲרֵי נִטְמָא בְּתוֹךְ יְמֵי נְזִירוּתוֹ: **מִשְׁנָה ד נִטְמָא בְּ'יוֹם מִלֹּאת' וְאַחַר 'מִלֹּאת':** אָמַר **הֲרֵינִי נָזִיר מֵאָה יוֹם,** שֶׁדֵּינוֹ לְגַלֵּחַ וּלְהָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בְּיוֹם מֵאָה וְאֶחָד, **וְנִטְמָא בְּיוֹם מֵאָה, סוֹתֵר אֶת הַכֹּל** - כֵּיוָן שֶׁנִּטְמָא בְּתוֹךְ יְמֵי נְזִירוּתוֹ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינוֹ סוֹתֵר אֶלָּא שִׁבְעָה יוֹם,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יג) 'וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ', וְדָרְשׁוּ: אִם נִטְמָא בְּ'יוֹם מְלֹאת' דְּהַיְנוּ בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁבּוֹ מַשְׁלִים אֶת נְזִירוּתוֹ, תֵּן לוֹ שׁוּב 'תּוֹרַת נָזִיר', דְּהַיְנוּ שֶׁעָלָיו לִמְנוֹת שׁוּב שִׁבְעָה יוֹם כְּסָתָם נְזִירוּת. וְאִם **נִטְמָא בְּיוֹם מֵאָה וְאֶחָד, סוֹתֵר שִׁבְעָה יוֹם,** וְאַף שֶׁהוּא 'אַחַר מְלֹאת', שֶׁכְּבָר הִשְׁלִים נְזִירוּתוֹ קֹדֶם שֶׁנִּטְמָא וּמִן הַתּוֹרָה אֵינוֹ סוֹתֵר כְּלוּם, חֲשָׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁיּוֹם מֵאָה וְאֶחָד הוּא יוֹם תִּגְלַחְתּוֹ, יָבוֹאוּ לִטְעוֹת וְלֹא לְסֹתֵר מִנְיָנוֹ גַּם כְּשֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם מֵאָה עַצְמוֹ, שֶׁהֲרֵי אַף בּוֹ יָכוֹל לְגַלֵּחַ. אַךְ לֹא הֶחְמִירוּ בּוֹ כְּמִי שֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת שְׁסוֹתֵר אֶת הַכֹּל, וְגָזְרוּ רַק שֶׁיְּסוֹתֵר שִׁלְשִׁים יוֹם כְּסָתָם נְזִירוּת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינוֹ סוֹתֵר כְּלוּם אֶלָּא** מַמְתִּין **שִׁבְעָה** יָמִים, וּכְפִי שֶׁלֹּא גָּזַר אֲפִלּוּ בִּנְזִיר שֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים (מ"ג): **מִשְׁנָה ה קִבֵּל נְזִירוּת בְּעוֹדוֹ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת: מִי שֶׁנָּזַר וְהוּא** - כְּשֶׁהוּא **בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, אֲפִלּוּ הָיָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם** כְּמִנְיַן יְמֵי הַנְּזִירוּת **אֵין עוֹלִין לוֹ** הַיָּמִים שֶׁשָּׁהָה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת **מִן הַמִּנְיָן** שֶׁל יְמֵי הַנְּזִירוּת, כֵּיוָן שֶׁהוּא טָמֵא, אַף שֶׁשִּׁהוּת בְּבֵית הַקְּבָרוֹת אֵינָהּ טֻמְאָה שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ (ראה להלן פ"ז), **וְאַף אִם** נִטְמָא שָׁם בְּטֻמְאָה שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ, כְּמוֹ מַגָּע מֵת מֻפְשָׁ, **אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה** וְאֵינוֹ מְגַלֵּחַ, שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יג) 'וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ' לָמַדְנוּ שֶׁאֵין דִּין קָרְבַּן טֻמְאָה אֶלָּא בְּנָזִיר טָהוֹר שֶׁנִּטְמָא, וְלֹא בְּנָזִיר זֶה שֶׁמִּתְּחִלָּתוֹ הָיָה טָמֵא. [וְאָמְנָם אַף שֶׁהָיָה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, חָלוּ עָלָיו דִּינֵי הַנְּזִירוּת, וְאִם הִתְּרוּ בּוֹ עַל שְׁהִיָּתוֹ שָׁם בְּאִסּוּר, לוֹקֶה]. **וְאִם יָצָא** מִבֵּית הַקְּבָרוֹת, וְהִזָּה וְטָבַל וְנִטְהַר מִטֻּמְאָתוֹ, **וְנִכְנַס** שׁוּב לְבֵית הַקְּבָרוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל טֻמְאַת בֵּית הַקְּבָרוֹת, לְפִיכָךְ הַיָּמִים שֶׁמָּנָה מֵאָז שֶׁנִּטְהַר עַד שֶׁנִּכְנַס **עוֹלִין לוֹ מִן הַמִּנְיָן,** וְאַחֲרֵי שֶׁיִּטְהַר, יַשְׁלִים אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ וְאֵינוֹ מוֹנֶה שִׁלְשִׁים יוֹם מִתְּחִלָּה. וְנָזִיר זֶה שֶׁיָּצָא מִבֵּית הַקְּבָרוֹת וְנִטְהַר מִטֻּמְאָתוֹ, הֲרֵי הוּא נָזִיר טָהוֹר, **וּמֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה** אִם נִטְמָא בְּדָבָר שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא סוֹתֵר אֶת נְזִירוּתוֹ אִם נִכְנַס לְבֵית הַקְּבָרוֹת בּוֹ בְּיוֹם** שֶׁנִּטְהַר, **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּנָזִיר שֶׁנִּטְמָא (שם פסוק יב) **'וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפֹּלוּ',** וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵין הַיָּמִים שֶׁמָּנָה בְּטָהֳרָה 'נוֹפְלִים' וְעָלָיו לִמְנוֹת שִׁלְשִׁים יוֹם מִתְּחִלָּה,

משניות

עַד שֶׁיִּהְיוּ לוֹ לְכָל הַפָּחוֹת שְׁנֵי יָמִים רִאשׁוֹנִים שֶׁנָּהַג בָּהֶם נְזִירוּת בְּטָהֳרָה, אֲבָל אִם נָהַג בִּנְזִירוּת רַק יוֹם אֶחָד קֹדֶם שֶׁנִּטְמָא, אֵינוֹ סוֹתֵר, וּמַשְׁלִים אַחַר שֶׁנִּטְהָר עוֹד עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה יוֹם: **מִשְׁנָה ו נְזִירוּת בְּחוּץ לָאָרֶץ: מִי שֶׁנָּזַר בְּהִיוֹתוֹ בְּחוּץ לָאָרֶץ נְזִירוּת הָרִבֵּה** - לִזְמַן אָרֹךְ, **וְהִשְׁלִים אֶת נְזִירוּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא לָאָרֶץ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מֵאַחַר שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה עַל אֲוִיר הָעַמִּים, קָנְסוּ חֲכָמִים שֶׁהַנּוֹזֵר בְּחוּץ לָאָרֶץ, יַעֲלֶה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִנָּהֵג בָּהּ אֶת נְזִירוּתוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁדַּי שֶׁיִּהְיֶה נָזִיר **שְׁלֹשִׁים יוֹם,** כִּסְתָם נְזִירוּת, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** קָנְסוּהוּ לִהְיוֹת **נָזִיר בַּתְּחִלָּה** - כְּמִנְיַן הַיָּמִים שֶׁנָּדַר בַּתְּחִלָּה. **מַעֲשֶׂה בְּהֵילֵנִי הַמַּלְכָּה, שֶׁהָלַךְ בְּנָהּ לַמִּלְחָמָה, וְאָמְרָה כְּשֶׁהָיְתָה בְּחוּץ לָאָרֶץ, אִם יָבוֹא בְּנִי מִן הַמִּלְחָמָה בְּשָׁלוֹם, אֶהֱא נְזִירָה שֶׁבַע שָׁנִים, וּבָא בְּנָהּ מִן הַמִּלְחָמָה בְּשָׁלוֹם, וְקִיְּמָה אֶת נִדְרָהּ וְהָיְתָה נְזִירָה בְּחוּץ לָאָרֶץ שֶׁבַע שָׁנִים. וּבְסוֹף** אוֹתָם **שֶׁבַע שָׁנִים עָלְתָה לָאָרֶץ, וְהוֹרוּהָ בֵּית הִלֵּל שֶׁתְּהֵא נְזִירָה עוֹד שֶׁבַע שָׁנִים אֲחֵרוֹת** - כְּשִׁיטָתָם שֶׁקִּנְסוּהוּ לִנְהֹג בָּאָרֶץ אֶת כָּל יְמֵי הַנְּזִירוּת. **וּבְסוֹף שֶׁבַע שָׁנִים** - בְּיוֹם הָאַחֲרוֹן **נִטְמְאַת** לְמֵת, **וְהֻצְרְכָה** לִסְתֹּר אֶת נְזִירוּתָהּ **וּלְמִנּוֹתָהּ** שׁוּב מִתְּחִלָּה, **וּכְדַעַת** חֲכָמִים (מ"ב) שֶׁהַנִּטְמָא בְּיוֹם הַשְׁלָמַת הַנְּזִירוּת סוֹתֵר הַכֹּל, **וְנִמְצֵאת נְזִירָה עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא הָיְתָה נְזִירָה אֶלָּא אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה,** כְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (שם) שֶׁהַנִּטְמָא בְּיוֹם מִלֹּאת, סוֹתֵר רַק שְׁלֹשִׁים יוֹם [וְאָכֵן הָיְתָה נְזִירָה עוֹד שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֲךְ הַתְּנָא מָנָה רַק אֶת הַשָּׁנִים הַשְׁלֵמוֹת שֶׁבָּהֶן נָהֲגָה בִּנְזִירוּת]: **מִשְׁנָה ז אָדָם שֶׁנֶּחְלְקוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים בָּמָּה נְזִירִיּוֹת קִבֵּל: מִי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ** שֶׁבִּזְמַן מְסֻיָּם קִבֵּל עָלָיו נְזִירוּת, אֶלָּא שֶׁאֵלּוּ - עַד כַּת אַחַת **מְעִידִים שֶׁנָּזַר שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת, **וְאֵלּוּ** - עַדֵי הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה **מְעִידִים שֶׁנָּזַר חֲמִשׁ** נְזִירִיּוֹת. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נֶחְלְקָה הָעֵדוּת** וּבָטְלָה, כֵּיוָן שֶׁהֵם מַכְחִישִׁים אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, **וְאֵין כָּאן נְזִירוּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** הֲרֵי **יֵשׁ בִּכְלָל חֲמֵשׁ שְׁתַּיִם** וְנִמְצָא שֵׁשׁ כָּאן שְׁנֵי כִתֵּי עֵדִים הַמְּעִידוֹת עַל שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת שֶׁקִּבֵּל עָלָיו,

וְלָכֵן הַדִּין הוּא שֶׁיִּהְיֶה נָזִיר שְׁתַּיִם:

מסכת נזיר פרק ד

פֶּרֶק ד הַתְפָּסַת נְזִירוּת בִּנְזִירוּת אָדָם אַחֵר, הֲפָרַת נְזִירוּת עַל יְדֵי הַבַּעַל, וְדִין הָאִשָּׁה שֶׁעָבְרָה עַל נְזִירוּתָהּ בְּלֹא שֶׁיָּדְעָה שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, וּפְרָטֵי דִּין הָאָב מֵדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר, וְהַבֵּן מְגַלֶּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו: **מִשְׁנָה א הַתְפָּסָה בִּנְזִירוּת שֶׁל חֲבֵרוֹ: מִי שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ** אֶת נִדְרוֹ, **וְאָמַר** תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר [-בִּכְדֵי אֲמִירַת 'שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי'] **וַאֲנִי,** כְּלוֹמַר, שֶׁאַף הוּא רוֹצֶה לִהְיוֹת כַּחֲבֵרוֹ. וּבְתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּרוֹ, אָמַר אָדָם נוֹסֵף **וַאֲנִי, כֻּלָּם נְזִירִין.** וּמֵאַחַר וּנְזִירוּת הַשְּׁלִישִׁי בָּאָה מִכֹּחַ הַשֵּׁנִי, וּנְזִירוּת הַשֵּׁנִי בָּאָה מִכֹּחַ הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֲרֵי הִתְפִּיס בְּנִזְרוֹ וְאָמַר אַף אֲנִי כְּמוֹתוֹ, לָכֵן אִם **הַתֹּר הָרִאשׁוֹן** כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם עַל נְזִירוּתוֹ, **הֻתְּרוּ כֻּלָּן,** שֶׁהֲחָכָם עוֹקֵר אֶת הַנֶּדֶר לְמַפְרֵעַ, וְנִמְצָא שֶׁאַף עֲלֵיהֶם לֹא חָל הַנֶּדֶר מֵעוֹלָם. וְאִם **הַתֵּר** רַק **הָאַחֲרוֹן מֻתָּר וְכֻלָּם אֲסוּרִין,** שֶׁהֲרֵי נְזִירוּתָם אֵינָהּ תְּלוּיָה בִּנְדָרוֹ. **אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר** בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, **פִּי כְפִיו** לְיַיִן - שֶׁאַף לְפִי לֹא יִכָּנֵס יַיִן, **וּשְׂעָרֵי כִשְׂעָרוֹ** מִלְּהִגָּזֵז - שֶׁאַף שְׂעָרֵי יְהֵא אָסוּר בְּגִלּוּחַ, **הֲרֵי זֶה נָזִיר. הִתְפָּסַת נְזִירוּת מִבַּעַל לְאִשָּׁה וּלְהֶפֵךְ:** אָמַר **הֲרֵינִי נָזִיר, וְשָׁמַע** אִשְׁתּוֹ **וְאָמְרָה** בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר **וַאֲנִי,** מֵפֵר אֶת שֶׁלָּהּ, **וְשֶׁלּוֹ קַיָּם,** עַל אַף הַהֶפְרָה, שֶׁהֲרֵי נְזִירוּתָהּ אֵין כָּאן 'נָזִיר' (רע"ב מעילה פ"ג מ"ב). **הָיוּ לָהּ** - מִשֶּׁלָּהּ **מָעוֹת סְתוּמִים** - שֶׁהִפְרִישָׁה מָעוֹת לְצָרְכָּהּ קָרְבְּנוֹתֶיהָ 'סְתָם', וְלֹא פֵּרְשָׁה מַה יִּשְׁמֵשׁ לְקִנַּיִּת כָּל קָרְבָּן, וְהַפֵּר לָהּ בַּעְלָהּ, **יִפְּלוּ** כָּל הַמָּעוֹת **לִנְדָבָה,** לַקָּפָּה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁמְּמָנָּה קוֹנִים עוֹלוֹת לְקִיץ הַמִּזְבֵּחַ, לְהַקְרָבָתָן עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁאֵין קָרְבָּנוֹת אֲחֵרִים לְהַקְרָבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁמֵם.

המבוארות

עַד שֶׁיִּהְיוּ לוֹ יָמִים רִאשׁוֹנִים: **ו מִי שֶׁנָּזַר נְזִירוּת הָרִבֵּה וְהִשְׁלִים אֶת נְזִירוּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא לָאָרֶץ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, נָזִיר בַּתְּחִלָּה. מַעֲשֶׂה בְּהֵילֵנִי הַמַּלְכָּה, שֶׁהָלַךְ בְּנָהּ לַמִּלְחָמָה, וְאָמְרָה, אִם יָבוֹא בְּנִי מִן הַמִּלְחָמָה בְּשָׁלוֹם, אֶהֱא נְזִירָה שֶׁבַע שָׁנִים, וּבָא בְּנָהּ מִן הַמִּלְחָמָה, וְהָיְתָה נְזִירָה שֶׁבַע שָׁנִים. וּבְסוֹף שֶׁבַע שָׁנִים עָלְתָה לָאָרֶץ, וְהוֹרוּהָ בֵּית הִלֵּל שֶׁתְּהֵא נְזִירָה עוֹד שֶׁבַע שָׁנִים אֲחֵרוֹת. וּבְסוֹף שֶׁבַע שָׁנִים נִטְמְאַת, וְנִמְצֵאת נְזִירָה עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא הָיְתָה נְזִירָה אֶלָּא אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה:** ז **מִי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ, אֵלּוּ מְעִידִים שֶׁנָּזַר שְׁתַּיִם, וְאֵלּוּ מְעִידִים שֶׁנָּזַר חָמֵשׁ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נֶחְלְקָה הָעֵדוּת וְאֵין כָּאן נְזִירוּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יֵשׁ בִּכְלָל חָמֵשׁ שְׁתַּיִם, שֶׁהֲרֵי נְזִירוּת שְׁתַּיִם**

פרק ד א מִי שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר וַאֲנִי, וַאֲנִי, כֻּלָּם נְזִירִין. הֶתֵּר הָרִאשׁוֹן, הֶתֵּר הָאַחֲרוֹן, הָאַחֲרוֹן מֻתָּר וְכֻלָּם אֲסוּרִין. אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר, וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר פִּי כְפִיו וּשְׂעָרֵי כִשְׂעָרוֹ, הֲרֵי זֶה נָזִיר. הֲרֵינִי נָזִיר, וְשָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ וְאָמְרָה וַאֲנִי, מֵפֵר אֶת שֶׁלָּהּ, וְשֶׁלּוֹ קַיָּם. הֲרֵינִי נְזִירָה וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וְאָמַר וַאֲנִי, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר: **ב** הֲרֵינִי נָזִיר, וְאִתְּ, וְאָמְרָה אָמֵן, מֵפֵר אֶת שֶׁלָּהּ, וְשֶׁלּוֹ קַיָּם. הֲרֵינִי נְזִירָה, וְאַתָּה, וְאָמַר אָמֵן, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר: **ג** הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר, וְהָיְתָה שׁוֹתָה בְּיַיִן וּמְטַמְּאָה לְמֵתִים, הֲרֵי זוֹ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים. הֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ וְהִיא לֹא יָדְעָה שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ וְהָיְתָה שׁוֹתָה בְּיַיִן וּמְטַמְּאָה לְמֵתִים, אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים, תִּסְפֹּג מַכַּת מַרְדּוּת. **ד** הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר וְהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, אִם שֶׁלּוֹ הָיְתָה שׁוֹתָה בְּיַיִן וּמְטַמְּאָה לְמֵתִים, תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר. וְאִם שֶׁלָּהּ הָיְתָה בְּהֶמְתָּהּ, הַחַטָּאת תָּמוּת, וְהָעוֹלָה תִּקָּרֵב עוֹלָה, וְהַשְּׁלָמִים יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם. הָיוּ לָהּ מָעוֹת סְתוּמִים, יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. [וְאִם נָזְרָה, וְאָמַר אָדָם אַחֵר 'וַאֲנִי', וְאַחַר כָּךְ הֵפֵר לָהּ הַבַּעַל, אוֹתוֹ אַחֵר עוֹדְנוּ נָזִיר, כִּי הֶפְרַת בַּעַל אֵינָהּ לְמַפְרֵעַ אֶלָּא מִכָּאן וּלְהַבָּא, וְנִמְצָא שֶׁסִּבַּת הַתְפָּסָתוֹ הָיְתָה נְזִירָה, וְהַתְפָּסָתוֹ קַיֶּמֶת]: **מִשְׁנָה ב עוֹד בְּהַתְפָּסַת נְזִירוּת מִבַּעַל לְאִשָּׁה וּלְהֶפֵךְ:** אָמַר הַבַּעַל לְאִשְׁתּוֹ **הֲרֵינִי נָזִיר,** וְהוֹסִיף וְאָמַר לָהּ בְּלִשּׁוֹן שְׁאֵלָה **וְאִתְּ,** כְּלוֹמַר, הַאִם גַּם אַתְּ רוֹצָה לִהְיוֹת נְזִירָה כָּמוֹנִי, **וְאָמְרָה אָמֵן,** וּבְכָךְ גִּלְּתָה שֶׁאַף הִיא רוֹצָה לִהְיוֹת נְזִירָה, **מֵפֵר** הַבַּעַל **אֶת שֶׁלָּהּ,** אִם רְצוֹנוֹ בְּכָךְ, **וְשֶׁלּוֹ קַיָּם,** עַל אַף הַהֶפְרָה, שֶׁהֲרֵי לֹא תָּלָה אֶת נְזִירוּתָהּ בִּנְזִירוּתוֹ בְּנִזִּירוּתָהּ: [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל יג) 'אִישָׁהּ הֲפָרָם וַה' יִסְלַח לָהּ', הֲרֵי שֶׁאַף כְּשֶׁבַּעְלָהּ הֵפֵר לָהּ, צְרִיכָה סְלִיחָה מֵה', וְהוּא בְּאֹפֶן זֶה שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ בְּלֹא יְדִיעָתָהּ]: **מִשְׁנָה ד אִשָּׁה שֶׁהִפְרִישָׁה קָרְבְּנוֹת אוֹ מָעוֹת לְצָרְכָּן וְהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ:** הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה נְזִירוּת, **וְהִפְרִישָׁה** אֶת **בְּהֶמְתָּהּ** - קָרְבְּנוֹת נָזִיר שֶׁעֲתִידָה לְהָבִיא [כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה, כִּבְשָׂה לְחַטָּאת וְאַיִל לִשְׁלָמִים], **וְאַחַר כָּךְ הֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ,** וּבְטְלָה נְזִירוּתָהּ, וְשׁוּב אֵינָהּ חַיֶּבֶת בַּהֲבָאַת הַקָּרְבָּנוֹת. **אִם מִשֶּׁלּוֹ הָיְתָה בְּהֶמְתָּהּ** שֶׁהִפְרִישָׁה [אוֹ מִנִּכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל אוֹ מִלּוֹג שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ, שֶׁאַף הֵם מְשֻׁעְבָּדִים לוֹ], הֲרֵי הִיא חַיֶּבֶת **וְתֵצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר** עִם שְׁאָר בַּהֲמוֹת הַחַיִּין, שֶׁאַף שֶׁהַבַּעַל מִתְחַיֵּב בַּכְּתֻבָּה לָתֵת אֶת קָרְבְּנוֹת הַחוֹבָה שֶׁל אִשְׁתּוֹ, אַךְ כָּאן הַבְּרַר שֶׁאֵינָהּ חַיֶּבֶת בָּהֶם. **וְאִם שֶׁלָּהּ הָיְתָה בְּהֶמְתָּהּ,** כְּגוֹן שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ מֵאָדָם אַחֵר עַל מְנָת שֶׁאֵין לְבַעְלָהּ רְשׁוּת בָּהֶם, נִמְצָא שֶׁהַקְּדִּישׁוּ הַבְּהֵמוֹת כַּדִּין, וְאַף שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ הֲרֵי לֹא עָקַר אֶת הַנֶּדֶר לְמַפְרֵעַ וּבִשְׁעַת הַהֶקְדֵּשׁ הָיְתָה אָכֵן נְזִירָה חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן, וְלָכֵן כִּבְשַׁת **הַחַטָּאת תָּמוּת** תַּמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתָּמוּת, **וְהָעוֹלָה תִּקָּרֵב עוֹלָה** כְּעוֹלַת נָדָבָה, **וְהַשְּׁלָמִים יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים** כְּשַׁלְמֵי נָדָבָה, **וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד** וְלַלַּיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו עַד חֲצוֹת, אַף שֶׁשַּׁלְמֵי נְדָבָה נֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים, שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם חֻמְרַת שַׁלְמֵי נָזִיר הַנֶּאֱכָלִים רַק לְיוֹם וָלַיְלָה, **וְאֵינָן טְעוּנִין** לֶחֶם עִמָּהֶם **לֶחֶם,** אַף שֶׁשַּׁלְמֵי נָזִיר צָרִיךְ לְהָבִיא עִמָּהֶם עֶשְׂרִים חַלּוֹת, שֶׁכֵּן עַל הַלֶּחֶם נֶאֱמַר (במדבר ו יט) 'וְנָתַן עַל כַּפֵּי הַנָּזִיר', וְכֵיוָן שֶׁהַהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ אֵין כָּאן 'נָזִיר' (רע"ב מעילה פ"ג מ"ב). **הָיוּ לָהּ** - מִשֶּׁלָּהּ **מָעוֹת סְתוּמִים** - שֶׁהִפְרִישָׁה מָעוֹת לְצָרְכָּהּ קָרְבְּנוֹתֶיהָ 'סְתָם', וְלֹא פֵּרְשָׁה מַה יִּשְׁמֵשׁ לְקִנַּיִּת כָּל קָרְבָּן, וְהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, **יִפְּלוּ** כָּל הַמָּעוֹת **לִנְדָבָה,** לַקָּפָּה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁמְּמָנָּה קוֹנִים עוֹלוֹת לְקִיץ הַמִּזְבֵּחַ, לְהַקְרָבָתָן עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁאֵין קָרְבָּנוֹת אֲחֵרִים לְהַקְרָבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁמֵם.

משניות

וְאִם הָיוּ לָהּ **מָעוֹת מִפְרָשִׁים** - שֶׁפֵּרְשָׁה אֵלּוּ מָעוֹת יִהְיוּ לְחַטָּאת, לְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים, **דְּמֵי הַחַטָּאת, יֵלְכוּ** - יוֹלִיכוּם **לְיָם הַמֶּלַח** וְיִזָּרְקוּם שָׁם, לְאַבְּדָם, כְּשֵׁם שֶׁבְּהֶמַת הַחַטָּאת דִּינָהּ לְמִיתָה, וְעַד אָז **לֹא נֶהֱנִים** מֵהֶם לְכַתְּחִלָּה, **וְלֹא מוֹעֲלִים בָּהֶן** - אִם בְּדִיעֲבַד נֶהֱנוּ מֵהֶם, אֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן מְעִילָה וְחֹמֶשׁ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוֹלְכִים לְאִבּוּד, אֵינָם קְרוּיִים קָדְשֵׁי ה' שֶׁבָּהֶם יֵשׁ קָרְבַּן מְעִילָה (תוי"ט) [וְדִין זֶה הוּא אַף כְּשֶׁהִפְרִישָׁה בְּהֶמָה לְחַטָּאת וְהוֹלָכָת לְאִבּוּד]. **דְּמֵי הָעוֹלָה, יָבִיאוּ** בָּהֶם **עוֹלָה** שֶׁל נְדָבָה, **וּמוֹעֲלִים בָּהֶן,** שֶׁהֵם עוֹמְדִים לַמִּזְבֵּחַ, וּקְרוּיִים קָדְשֵׁי ה'. **דְּמֵי הַשְּׁלָמִים, יָבִיאוּ** בָּהֶם **שְׁלָמִים** לְנָדָבָה [וְאֵין מוֹעֲלִים בָּהֶם, כְּדִין קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁלֹּא מוֹעֲלִים אֶלָּא בְּאֵמוּרֵיהֶם אַחַר זְרִיקַת דָּמִים], **וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד** וְהַלַּיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו, כְּדִין שַׁלְמֵי נָזִיר, **וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם,** כֵּיוָן שֶׁאֵין כָּאן נָזִיר, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. [וְאִם הִפְרִישָׁה מִמָּעוֹת בַּעְלָהּ, בְּהַפָּרָתוֹ יוֹצְאוֹת הַמָּעוֹת לְחֻלִּין, כְּדִין הַבְּהֵמָה שֶׁהִפְרִישָׁה מִשֶּׁלּוֹ]: **מִשְׁנָה ה הֵפֵר הַבַּעַל בִּגְמַר הַנְּזִירוּת:** אִם הִשְׁלִימָה הָאִשָּׁה אֶת יְמֵי נְזִירוּתָהּ וְהֵבִיאָה אֶת קָרְבְּנוֹתֶיהָ, וְנִזְרַק עָלֶיהָ - לִשְׁמָהּ, אֲפִלּוּ רַק אֶחָד מִן הַדָּמִים - דָּם שֶׁל אַחַד הַקָּרְבָּנוֹת, שׁוּב הַבַּעַל **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** שֶׁהַבַּעַל מֵפֵר רַק נְדָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עִנּוּי נָפֶשׁ, וְכֵיוָן שֶׁהֻתְּרָה בִּזְרִיקַת הַדָּם בִּשְׁתִּיַּת יַיִן, אֵין בְּנֶדֶר זֶה עִנּוּי נָפֶשׁ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם רַק **נִשְׁחֲטָה עָלֶיהָ** לִשְׁמָהּ **אַחַת מִכָּל הַבְּהֵמוֹת** [-הַחַטָּאת דַּוְקָא] אַף שֶׁלֹּא נִזְרַק הַדָּם, שׁוּב **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר,** מִשּׁוּם הֶפְסֵד קָדָשִׁים, כִּי אִם יָפֵר תֵּצֵא הַחַטָּאת לִשְׂרֵפָה, כִּי לֹא יוּכַל לִזְרֹק אֶת דָּמָהּ לְשֵׁם שְׁלָמִים, שֶׁחַטָּאת שֶׁנִּזְרַק דָּמָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, פְּסוּלָה. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר לְהּ אַחַר זְרִיקָה, דַּוְקָא **בְּתִגְלַחַת הַטָּהֳרָה** - בְּקָרְבְּנוֹת שֶׁמְּבִיאָה בִּגְמַר הַנְּזִירוּת בְּטָהֳרָה, **אֲבָל בְּתִגְלַחַת הַטֻּמְאָה** - אִם נִטְמְאָה הָאִשָּׁה בְּתוֹךְ יְמֵי נְזִירוּתָהּ, וּצְרִיכָה לְהִטָּהֵר וּלְהָבִיא קָרְבְּנוֹת נְזִירוּת טְמֵאָה, **יָפֵר** אַף אַחַר זְרִיקַת הַדָּם, **שֶׁהוּא - הַבַּעַל יָכוֹל לוֹמַר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁצְּרִיכָה לַחֲזֹר וְלִמְנוֹת אֶת יְמֵי נְזִירוּתָהּ, **אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלַּחַת** הַמְּעֻנָּה וּמְנוּעָה מִשְׁתִּיַּת יַיִן, וְהוּא נָדָר שֶׁל עִנּוּי נָפֶשׁ. **רַבִּי אוֹמֵר, אַף בְּתִגְלַחַת הַטָּהֳרָה יָפֵר,** מִפְּנֵי **שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה מְגֻלַּחַת,** וַהֲרֵי אַף שֶׁכְּבָר הֻתְּרָה בִּשְׁתִּיַּת יַיִן, אַךְ עַדַיִן צְרִיכָה לְגַלֵּחַ אֶת שְׂעָרָהּ, וַהֲרֵי זֶה נָדָר בְּדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר. [וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, אֵין זֶה נוּגֵעַ, כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹלָה לְחַבֵּשׁ פֵּאָה נָכְרִית, וְאֵין זֶה נָדָר בְּדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ. וְדַעַת רַבִּי שֶׁפֵּאָה נָכְרִית חֲשׁוּבָה נוּוּל, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מְגוּפָּהּ וּמִתְגַּנֶּית בָּהּ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ (תוי"ט)]: **מִשְׁנָה ו הַדָּרַת בְּגוֹ בִּנְזִירוּת:** הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁהָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ הַקָּטָן **בִּנְזִיר,** כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר לוֹ 'תְּהֵא נָזִיר', אוֹ 'הֲרֵי בְּנִי פְּלוֹנִי נָזִיר', וְחָלִים עָלָיו כָּל דִּינֵי נְזִירוּת, וְהָאָב מֵבִיא עֲבוּרוֹ אֶת קָרְבְּנוֹתָיו. **וְאֵין הָאִשָּׁה מַדֶּרֶת** אֶת **בְּנָהּ בִּנְזִיר,** שֶׁכָּךְ הִתְקַבְּלָה הֲלָכָה, שֶׁהָאָב מַדִּיר וְלֹא הָאֵם. וְאִם אַחַר שֶׁהִדִּיר הָאָב אֶת בְּנוֹ, מִחָה הַבֵּן אוֹ קִרְבָּיו, אֵינוֹ נָזִיר [וְדַוְקָא מִיָּד, אֲבָל אִם קִבֵּל עָלָיו אֶת הַנְּזִירוּת אוֹ הִתְחִיל לִנְהֹג בִּנְזִירוּת, הוּא אוֹ קִרְבָּיו אֵינָם יְכוֹלִים לְמַחוֹת]. **וְכֵיצַד** יְנַהֵג עִם הַקָּרְבָּנוֹת, אִם הִפְרִישָׁם הָאָב וְאַחַר כָּךְ **גִּלַּח** הַקָּטָן אֶת שְׂעַר רֹאשׁוֹ, **אוֹ שֶׁגִּלְּחוּהוּ קְרוֹבָיו,** וּבְכָךְ הֲרָאוּ אֶת מְחָאָתָם עַל נְזִירוּתוֹ, אוֹ **שֶׁמִּחָה** הַקָּטָן בְּמִפְרָשׁ **אוֹ שֶׁמִּחוּ קְרוֹבָיו,** שֶׁבְּכָל הָאֻפָנִים הַלָּלוּ בְּטֵלָה הַנְּזִירוּת, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת. יְנַהֵג בָּהֶם כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ד) בְּאִשָּׁה שֶׁנָּזְרָה וְהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, שֶׁאִם **הָיְתָה לוֹ לָאָב בְּהֵמָה מֻפְרֶשֶׁת** - שֶׁכְּבָר הִפְרִישׁ כִּבְשָׂה לְחַטָּאת, כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה וְאַיִל לִשְׁלָמִים, **הַחַטָּאת תְּמוּת,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָהּ בִּנְדָבָה, **וְהָעוֹלָה תִּקָּרֵב עוֹלָה** כְּעוֹלַת נְדָבָה, **וְהַשְּׁלָמִים יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים** כְּשַׁלְמֵי נְדָבָה, **וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד** וְהַלַּיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו, וְאֵינָן **טְעוּנִין לֶחֶם,** כֵּיוָן שֶׁאֵין נָזִיר עוֹד. [וְנָתַן עַל כַּפֵּי הַנָּזִיר', וְזֶה אֵינוֹ נָזִיר עוֹד. וְאִם הָיוּ לוֹ לָאָב **מָעוֹת סְתוּמִין** - שֶׁהִפְרִישָׁן בִּסְתָם עֲבוּר קָרְבְּנוֹת בְּנוֹ, וְלֹא פֵּרֵשׁ לְשֵׁם אֵיזֶה קָרְבָּן הֵם, **יִפְלוּ** כָּל הַמָּעוֹת **לִנְדָבָה** לְעוֹלוֹת קֵיץ הַמִּזְבֵּחַ. וְאִם הָיוּ לוֹ **מָעוֹת מְפֹרָשִׁין** - שֶׁפֵּרַשׁ מֵאֵיזֶה מָעוֹת יָבִיא כָּל קָרְבָּן, **דְּמֵי הַחַטָּאת, יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח** לְאַבְּדָם שָׁם, וְעַד אָז **לֹא נֶהֱנִין** מֵהֶם לְכַתְּחִלָּה, **וְלֹא מוֹעֲלִין** בָּהֶן, בְּדִיעֲבַד, לְהָבִיא קָרְבַּן מְעִילָה וְחֹמֶשׁ, שֶׁאֵין הֵם קָדְשֵׁי ה' כֵּיוָן שֶׁהוֹלְכִים לְאִבּוּד. **וּדְמֵי הָעוֹלָה, יָבִיאוּ** בָּהֶם **עוֹלָה** בִּנְדָבָה, **וּמוֹעֲלִין בָּהֶן** שֶׁהֵם קְרוּיִים קָדְשֵׁי ה', כֵּיוָן שֶׁהֵם עוֹמְדִים לַמִּזְבֵּחַ. **וּדְמֵי הַשְּׁלָמִים, יָבִיאוּ** בָּהֶם **שְׁלָמִים** בִּתּוֹרַת נְדָבָה, **וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד** וְלַלַּיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו כְּחֻמְרַת שַׁלְמֵי נָזִיר, **וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ז מְגַלַּחַ אָדָם עַל נְזִירוּת אֲבִיו:** הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁהָאִישׁ **מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיו** - כְּלוֹמַר, אָדָם יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְהֶבְאַת קָרְבְּנוֹת נְזִירוּתוֹ שֶׁלּוֹ, בְּמָעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ אָבִיו הַנָּזִיר לִנְזִירוּתוֹ שֶׁלּוֹ, וּמֵת קֹדֶם הֶבְאַת קָרְבְּנוֹתָיו, וּכְפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, **וְאֵין הָאִשָּׁה** שֶׁהִיא נְזִירָה **מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אָבִיהָ,** וַאֲפִלּוּ בְּאֹפֶן שֶׁהִיא יוֹרֶשֶׁת אֶת אָבִיהָ, שֶׁכָּךְ הָיְתָה הַהֲלָכָה, שֶׁהָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו וְלֹא הָאִשָּׁה. **כֵּיצַד,** בְּאֵיזֶה אֹפֶן מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו, **מִי שֶׁהָיָה אָבִיו נָזִיר וְהִפְרִישׁ מָעוֹת סְתוּמִין עַל נְזִירוּתוֹ,** שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ בְּאֵיזֶה מָעוֹת יִקְנוּ כָּל קָרְבָּן, **וָמֵת** קֹדֶם הַקָּרְבָּתָם, **וְאָמַר** הַבֵּן לְאַחַר מוֹת אָבִיו, **הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁאֲגַלַּח עַל מְעוֹת אַבָּא** - שֶׁאָבִיא אֶת קָרְבְּנוֹת נְזִירוּתִי מֵהַמָּעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ אָבִי לְקָרְבְּנוֹתָיו, הֲרֵי זֶה מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,** בְּאֹפֶן זֶה שֶׁנָּדַר נְזִירוּת לְאַחַר מוֹת הָאָב, **הֲרֵי א�לּוּ** - הַמָּעוֹת שֶׁהִפְרִישׁ הָאָב **יִפְלוּ לִנְדָבָה** לְעוֹלוֹת קֵיץ הַמִּזְבֵּחַ, **וְאֵין זֶה** הַבֵּן **מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו. וְאֵיזֶהוּ הַנָּזִיר שֶׁמְּגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו, מִי שֶׁהָיָה הוּא וְאָבִיו נְזִירִים** בְּאוֹתוֹ זְמַן, שֶׁהַבֵּן קִבֵּל עַל עַצְמוֹ נְזִירוּת עוֹד בְּחַיֵּי הָאָב, **וְהִפְרִישׁ אָבִיו מָעוֹת סְתוּמִים לִנְזִירוּתוֹ, וָמֵת, זֶהוּ שֶׁמְּגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו,** שֶׁיָּכוֹל הַבֵּן לְהָבִיא אֶת קָרְבְּנוֹתָיו מִמָּעוֹת אֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁהָיָה נָזִיר עוֹד לִפְנֵי שֶׁהִפְרִישׁ אָבִיו אֶת הַמָּעוֹת. [וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, בֵּין אִם נָזַר בְּחַיֵּי אָבִיו וּבֵין אִם נָזַר אַחַר מוֹתוֹ, מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו]:

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק ה

פֶּרֶק ה

נְזִירוּת בְּטָעוּת, וְאַגַּב זֶה דִּין הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת. וְכָן שְׁאָר דִּינֵי טָעֻיּוֹת בִּנְזִירוּת, כְּגוֹן דִּין נָזִיר שֶׁשָּׁגַג מַחֲמַת שֶׁחָשַׁב שֶׁאֵינוֹ נָזִיר, וְדִין קָרְבַּן נָזִיר שֶׁל אָדָם שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא נָזִיר וְהִפְרִישׁ קָרְבָּנוֹ: **מִשְׁנָה א הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת בְּקֶדֶשׁ הַגּוּף: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת** שֶׁהֶקְדֵּישׁ אָדָם אֵיזֶה דָּבָר וְהֶבְרֵר שֶׁטָּעָה, חָל **הֶקְדֵּשׁ.** שֶׁדִּין הֶקְדֵּשׁ כְּדִין תְּמוּרָה [-שֶׁמְּמִיר קֹדֶשׁ בְּהֵמַת חֻלִּין עַל בְּהֵמַת חֻלִּין] שֶׁחָלָה אַף בְּטָעוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'וְתִמּוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וְדָרְשׁוּ מִתֵּבַת 'יִהְיֶה' שֶׁחָלָה הַתְּמוּרָה אַף בְּשׁוֹגֵג. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת **אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ,** וְאֵין לְמֵדִים 'תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ', כְּשֶׁמַּקְדִּישׁ דָּבָר חֻלִּין סְתָם, מִ'סּוֹף הֶקְדֵּשׁ', דְּהַיְנוּ תְּמוּרָה שֶׁמַּחִיל קְדֻשָּׁה עַל בֶּהֱמַת חֻלִּין מִכֹּחַ הַקְּדֻשָּׁה הַקַּיֶּמֶת כְּבָר בַּבְּהֵמָה, שֶׁרַק בָּהּ מָצִינוּ שֶׁחָלָה גַּם בְּטָעוּת. **כֵּיצַד, אָמַר שׁוֹר שָׁחוֹר שֶׁיֵּצֵא מִבֵּיתִי רִאשׁוֹן הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ** לְקָרְבָּן, וְעִקַּר דַּעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁ אֶת הַשּׁוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁיֵּצֵא, אֶלָּא שֶׁהוּא סָבוּר שֶׁיִּהְיֶה שָׁחוֹר, **וְיָצָא** לְבַסּוֹף **לָבָן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** הֲרֵי הוּא **הֶקְדֵּשׁ** אַף שֶׁיֵּשׁ טָעוּת בְּדִבָּרָיו. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ,** לֹא הַשָּׁחוֹר, לְפִי שֶׁלֹּא יָצָא רִאשׁוֹן, וְלֹא הַלָּבָן, שֶׁהֲרֵי הִקְדִּישׁ רַק שָׁחוֹר: **מִשְׁנָה ב הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת בְּקֶדֶשׁ דָּמִים:** אָמַר **דִּינַר זָהָב שֶׁיֵּעָלֶה בְּיָדִי רִאשׁוֹן, הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, שֶׁעִקַּר כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְהַקְדִּישׁ אֶת הָרִאשׁוֹן, וְרַק טָעָה וְחָשַׁב שֶׁהוּא שֶׁל זָהָב, וְהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הֶקְדֵּשׁ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ.** וְכֵן אִם אָמַר **חֲבִית שֶׁל יַיִן שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדִי רִאשׁוֹנָה, הֲרֵי הִיא הֶקְדֵּשׁ, וְעָלְתָה אוֹ קְרוֹבָיו אֵינָם יְכוֹלִים לְמַחוֹת]. וְכֵיצַד** יְנַהֵג עִם הַקָּרְבָּנוֹת, אִם הִפְרִישָׁם הָאָב וְאַחַר כָּךְ **גִּלַּח** הַקָּטָן אֶת שְׂעַר רֹאשׁוֹ, **אוֹ שֶׁגִּלְּחוּהוּ קְרוֹבָיו,** וּבְכָךְ הֲרָאוּ אֶת מְחָאָתָם עַל נְזִירוּתוֹ, אוֹ **שֶׁמִּחָה** הַקָּטָן בְּמִפְרָשׁ **אוֹ שֶׁמִּחוּ קְרוֹבָיו,** שֶׁבְּכָל הָאֻפָנִים הַלָּלוּ בְּטֵלָה הַנְּזִירוּת, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת. יְנַהֵג בָּהֶם כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ד) בְּאִשָּׁה שֶׁנָּזְרָה וְהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ, שֶׁאִם **הָיְתָה לוֹ לָאָב בְּהֵמָה מֻפְרֶשֶׁת** - שֶׁכְּבָר הִפְרִישׁ כִּבְשָׂה לְחַטָּאת, כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה וְאַיִל לִשְׁלָמִים, **הַחַטָּאת תְּמוּת,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָהּ בִּנְדָבָה, **וְהָעוֹלָה תִּקָּרֵב עוֹלָה** כְּעוֹלַת נְדָבָה, **וְהַשְּׁלָמִים יִקָּרְבוּ שְׁלָמִים** כְּשַׁלְמֵי נְדָבָה, **וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד** וְהַלַּיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו, כְּחֻמְרַת שַׁלְמֵי נָזִיר, **וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם,** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר ו יט) 'וְנָתַן עַל כַּפֵּי הַנָּזִיר', וְזֶה אֵינוֹ נָזִיר עוֹד.

המבוארות

חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הֲרֵי הִיא הֶקְדֵּשׁ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ: **מִשְׁנָה ג** עָבַר עַל אִסּוּרֵי נָזִיר בְּטָעוּת: מִי שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר - מִי שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ נְזִירוּת, וְחָשַׁב שֶׁהַלָּשׁוֹן שָׁבָה קִבֵּל נְזִירוּת אֵינָהּ לָשׁוֹן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קַבָּלַת נְזִירוּת, וְלָכֵן שָׁתָה יַיִן, וְנִשְׁאַל לְאַחֵר מִכֵּן לְחָכָם לָדַעַת אִם אָכֵן לֹא הָיְתָה בִּלְשׁוֹנוֹ קַבָּלַת נְזִירוּת, וַאֲסָרוֹ - וּפָסַק לוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִשּׁוּם קַבָּלַת נְזִירוּת וַהֲרֵי הוּא נָזִיר, מוֹנֶה אֶת נְזִירוּתוֹ מִשָּׁעָה שֶׁנָּדַר, וְאֵין קוֹנְסִים אוֹתוֹ לְהַאֲרִיךְ אֶת נְזִירוּתוֹ, עַל אַף שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לִשְׁתּוֹת מִסָּפֵק עַד שֶׁיִּשְׁאַל חָכָם. **הַפְרָשַׁת קָרְבַּן נָזִיר בְּטָעוּת:** וְאִם נִשְׁאַל לְחָכָם, וְהִתִּירוֹ - שֶׁפָּסַק לוֹ שֶׁאֵין בְּאוֹתָהּ לָשׁוֹן מִשּׁוּם קַבָּלַת נְזִירוּת. וְהָיְתָה לוֹ - לַשּׁוֹאֵל בְּהֵמָה מֻפְרֶשֶׁת - שֶׁהַפְרִישָׁהּ לְצֹרֶךְ קָרְבַּן נָזִיר, וְעַתָּה הֻבְרַר שֶׁאֵינוֹ נָזִיר, **תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר** כְּכָל בְּהֵמַת חֻלִּין, כֵּיוָן שֶׁהַפְרָשָׁתָהּ הָיְתָה בְּטָעוּת. **אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי,** וְכִי אִי - אֵין אַתֶּם מוֹדִים בְּאֶפֶן הַזֶּה, **שֶׁהוּא** - הַקָּרְבָּן הֶקְדֵּשׁ **טָעוּת,** וְדִינָהּ **שֶׁתֵּצֵא** הַבְּהֵמָה **וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר,** וּמוּכָח כְּשִׁיטָתָנוּ (לעיל מ"א) שֶׁהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ. וּבֵית שַׁמַּאי מְחַלְּקִים, שֶׁכָּאן הֶלֵא הִפְרִישׁ אֶת הַקָּרְבָּן לִנְזִירוּתוֹ, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ נָזִיר אֵין בִּדְבָרָיו כְּלוּם, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְדִין הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת. וְלֹא חָשׁוּ בֵּית שַׁמַּאי לַעֲנוֹת לְבֵית הִלֵּל. **קָדְשַׁת מַעְשֵׂר בְּהֵמָה בְּטָעוּת: אָמְרוּ** לָהֶן **בֵּית שַׁמַּאי,** רְאָיָה יֵשׁ לִדְבָרֵינוּ מִדִּין 'מַעְשַׂר בְּהֵמָה'. וְכִי אִי - אֵין **אַתֶּם מוֹדִים בְּמִי שֶׁטָּעָה** בְּהַפְרָשַׁת מַעְשַׂר בְּהֵמָה, כְּשֶׁמַּעֲבִיר בַּהֲמוֹתָיו תַּחַת הַשֵּׁבֶט וּמַכֶּה עַל הָעֲשִׂירִית בְּשֵׁבֶט הַצָּבוּעַ בְּסִיקְרָא וְאוֹמֵר 'הֲרֵי זוֹ מַעֲשֵׂר', **וְקָרָא לַתְּשִׁיעִי** - לַבְּהֵמָה הַתְּשִׁיעִית **'עֲשִׂירִי', וְלָעֲשִׂירִי** קָרָא **'תְּשִׁיעִי', וְלְאַחַד עָשָׂר** קָרָא **'עֲשִׂירִי', שֶׁהוּא מְקֻדָּשׁ** - שֶׁכָּל אֵלּוּ הַבְּהֵמוֹת קְדוֹשׁוֹת, כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ מֵרִבּוּי תֵּבַת 'וְכָל' בַּפָּסוּק (ויקרא כז לב) 'וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה'', וְהוּא הַדִּין שֶׁהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הוּא הֶקְדֵּשׁ. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל,** אֵין מִשָּׁם רְאָיָה, שֶׁכֵּן **לֹא** כְּדִבְרֵיכֶם, וְכִי **הַשֵּׁבֶט קִדְּשׁוֹ,** וְכִי טָעוּתוֹ בְּהַכְּאַת הַשֵּׁבֶט עַל גַּבֵּי הַתְּשִׁיעִי וְהָאַחַד עָשָׂר הִיא גָּרְמָה לִקְדֻּשָּׁתוֹ, **וּמָה** יְהֵא הַדִּין **אִלּוּ טָעָה וְהִנִּיחַ אֶת הַשֵּׁבֶט עַל הַשְּׁמִינִי וְעַל הַשְּׁנַיִם עָשָׂר, שֶׁמָּא** אַף בָּזֶה נֹאמַר שֶׁטָּעָה **כְּלוּם** - שֶׁהוֹעִילָה טָעוּתוֹ, וְחָלָה קְדֻשַּׁת הַמַּעֲשֵׂר עַל בְּהֵמוֹת אֵלּוּ, הֲלֹא וַדַּאי שֶׁלֹּא תָּחוּל, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁאֵין הַטַּעַם שֶׁחָלָה קְדֻשָּׁה עַל הַתְּשִׁיעִי וְהָאַחַד עָשָׂר מִשּׁוּם טָעוּת, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהַכָּתוּב בַּתּוֹרָה שָׁקַדְּשׁ אֶת הָעֲשִׂירִי - שֶׁאָמַר שֶׁהַבְּהֵמָה הָעֲשִׂירִית מִתְקַדֶּשֶׁת עַל יְדֵי הַנָּחַת הַשֵּׁבֶט, **הוּא קִדֵּשׁ אֶת הַתְּשִׁיעִי וְאֶת הָאַחַד עָשָׂר,** וּגְזֵרַת הַכָּתוּב הִיא, וְאֵין לִלְמֹד מִמֶּנָּה לְדִין הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת: **מִשְׁנָה ד נָזַר עַל דַּעַת שֶׁיְּפָרִישׁ קָרְבָּנוֹתָיו וּמָצָא שֶׁנִּגְנְבוּ:** מִי שֶׁנָּדַר **בְּנָזִיר,** וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהָבִיא אֶת קָרְבָּנוֹתָיו מִבְּהֵמוֹת שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, **וְהָלַךְ לְהָבִיא אֶת בְּהֶמְתּוֹ, וּמְצָאָהּ שֶׁנִּגְנְבָה** וּמִתְחָרֵט עַל נְזִירוּתוֹ. **אִם עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרָם] **נִגְנְבָה בְּהֶמְתּוֹ נָזַר, הֲרֵי זֶה נָזִיר,** שֶׁכֵּן בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה. וְאַף אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁאֵל עַל נִזְרוֹ בְּפֶתַח זֶה, בְּאָמְרוֹ שֶׁאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁעֲתִידָה הַבְּהֵמָה לְהִגָּנֵב לֹא הָיָה נוֹזֵר, שֶׁאֵין פּוֹתְחִים בְּ'נוֹלָד', כְּגוֹן בִּגְנֵבָה שֶׁהִיא דָּבָר שֶׁנּוֹלַד אַחַר קַבָּלַת הַנְּזִירוּת וְאֵינָהּ דָּבָר מָצוּי. **וְאִם מִשֶּׁנִּגְנְבָה** כְּבָר **בְּהֶמְתּוֹ נָזַר,** נִמְצָא שֶׁכָּל נִזְרוֹ הָיָה בְּטָעוּת, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהֵמָה וְהֻבְרַר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ, **וְאֵינוֹ נָזִיר. וְזוֹ הַטָּעוּת שֶׁטָּעָה נַחוּם הַמָּדִי,** בְּדִין זֶה, **שֶׁכְּשֶׁעָלוּ נְזִירִים מִן הַגּוֹלָה** לִירוּשָׁלַיִם לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנוֹת סוֹף נְזִירוּתָם, **וּמָצְאוּ שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב,** וְרָצוּ לְהַתִּיר אֶת נְזִירוּתָם. **אָמַר לָהֶם נַחוּם הַמָּדִי, אִלּוּ הָיִיתֶם יוֹדְעִים שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ** עָתִיד לִהְיוֹת **חָרֵב,** וְתִשָּׁאֲרוּ נְזִירִים לְעוֹלָם כִּי לֹא תּוּכְלוּ לְהָבִיא אֶת הַקָּרְבָּנוֹת, הַאִם **הָיִיתֶם נוֹזְרִים, אָמְרוּ לוֹ, לֹא. וְהִתִּירָן נַחוּם הַמָּדִי** עַל יְדֵי פֶּתַח זֶה. **וּכְשֶׁבָּא הַדָּבָר אֵצֶל חֲכָמִים** - כְּשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים אֶת הוֹרָאָתוֹ, **אָמְרוּ לוֹ** שֶׁאֵין כֵּן הַדִּין, אֶלָּא **כָּל** מִי **שֶׁנָּזַר עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרָם] **חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,** אֵין פּוֹתְחִים לוֹ בְּטַעֲנָה זוֹ, שֶׁאֵין פּוֹתְחִים בְּנוֹלָד, וְהוּא **נָזִיר.** וּמִי שֶׁנָּדַר **מִשֶּׁחָרַב** כְּבָר **בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,** וְהוּא לֹא יָדַע, **אֵינוֹ נָזִיר, מִשּׁוּם שְׁגִגַת נְזִירוּתוֹ** הָיְתָה בְּטָעוּת: **מִשְׁנָה ה נְזִירוּת בְּטָעוּת:** שִׁשָּׁה בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וְאֶחָד בָּא כְּנֶגְדָּן [-מוּלָם], **אָמַר** אֶחָד **מֵהֶן הֲרֵינִי נָזִיר שָׁוֶה** - אִם זֶה **פְּלוֹנִי. וְאֶחָד אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין** - אִם אֵין זֶה **פְּלוֹנִי. וְהַשְּׁלִישִׁי אָמַר, הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד** - אִם רַק אֶחָד **מִכֶּם** יִמָּצֵא צוֹדֵק בִּדְבָרָיו וְיִהְיֶה **נָזִיר. וְהָרְבִיעִי אָמַר,** הֲרֵינִי נָזִיר **שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר** - אִם אֶחָד מִכֶּם לֹא יִהְיֶה נָזִיר. **וְהַחֲמִישִׁי אָמַר לַשִּׁנַּיִם הָרִאשׁוֹנִים,** הֲרֵינִי נָזִיר **שֶׁשְּׁנֵיכֶם נְזִירִים,** כִּי אַף זֶה שֶׁלֹּא יִצְדַּק בְּדָבָרָיו הֲרֵי הוּא נָזִיר, כִּי תְּלָה אֶת נְזִירוּתוֹ בְּמַה שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא אֱמֶת. **וְהַשִּׁשִּׁי אָמַר,** הֲרֵינִי נָזִיר **שֶׁכֻּלְּכֶם נְזִירִים,** מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם (מלא"ש בשם תוס'). **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כֻּלָּם נְזִירִין,** וְאַף שֶׁאֶחָד מֵהֶרִאשׁוֹנִים טָעָה, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהֶקְדֵּשׁ טָעוּת הֶקְדֵּשׁ, כָּךְ נָזִיר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר ו ה) 'קָדֹשׁ יִהְיֶה', אַף אִם טָעָה הֲרֵי הוּא נָזִיר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ נָזִיר אֶלָּא מִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמוּ** [וְיֵשׁ לִגְרֹס: מִי שֶׁנִּתְקַיְּמוּ] דְּבָרָיו, וְהַשְּׁאָר אֵינָם נְזִירִים, שֶׁאַף הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ. **וְרַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אֵין אַף אֶחָד מֵהֶם נָזִיר,** שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'כִּי יַפְלִא' לְמַדְנוּ שֶׁאֵין נְזִירוּת חָלָה אֶלָּא לְהַפְלָאָה', כְּלוֹמַר שֶׁאֵין נְזִירוּת חָלָה אֶלָּא בְּאֶפֶן שֶׁהַנּוֹזֵר יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר בִּשְׁעַת נִדְרוֹ שֶׁאָכֵן יִהְיֶה נָזִיר, וְכָאן אֵין יָדוּעַ לְאַף אֶחָד מֵהֶם שֶׁהָאֱמֶת כְּדָבָרָיו שֶׁיִּהְיֶה נָזִיר [וְכֵיוָן שֶׁהַשְּׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים אֵינָם נְזִירִים, אַף הָאַחֲרִים אֵינָם נְזִירִים, שֶׁאַף לִנְזִירוּת הַשְּׁלִישִׁי וְהָרְבִיעִי צָרִיךְ שֶׁלְּכָל הַפָּחוֹת אֶחָד מֵהֶם יִהְיֶה נָזִיר]: **מִשְׁנָה ו אִם אָדָם מַכְנִיס עַצְמוֹ לְסָפֵק הִרְתִּיעַ** [-חָזַר] הָאָדָם שֶׁבָּא מִוֹּלָם לֵאָחוֹרָיו, וְלֹא נוֹדַע מִי הָיָה, וּמִמֵּילָא לֹא הֻבְרַר מִי מִבֵּינֵיהֶם נָזִיר, **אֵינוֹ** - אֵין אַף אֶחָד מֵהֶם **נָזִיר,** כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין אָדָם מַכְנִיס עַצְמוֹ לְסָפֵק, וְדַעַת הַנּוֹדָר הָיְתָה לִנְדֹּר רַק עַל דַּעַת שֶׁיִּתְבָּרֵר לְבַסּוֹף אִם הוּא נָזִיר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אָדָם מַכְנִיס עַצְמוֹ לְסָפֵק, וּמִמֵּילָא כָּל אֶחָד מֵהֶם הוּא סָפֵק נָזִיר, וּכְדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַקְרִיב קָרְבְּנוֹת בְּסוֹף הַנְּזִירוּת, יִתְּנֶה וְיֹאמַר, **אִם הָיָה כְּדָבָרַי** - אִם דִּבְרֵי נִתְקַיְּמוּ **הֲרֵינִי נָזִיר חוֹבָה** כְּפִי שֶׁנָּדַרְתִּי בַּתְּחִלָּה. **וְאִם לָאו** - אִם לֹא נִתְקַיְּמוּ דִּבְרֵי, **הֲרֵינִי נָזִיר נְדָבָה** מֵעַתָּה, וּמִמָּה נַפְשָׁךְ יָבִיא אֶת קָרְבְּנוֹת נְזִירוּתוֹ: **מִשְׁנָה ז תְּלִיַּת נְזִירוּת בְּדִין כּוֹי אִם הוּא חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה:** רָאָה אֶת **הַכּוֹי** [-מִין בַּעַל חַי שֶׁהוּא סָפֵק חַיָּה סָפֵק בְּהֵמָה סָפֵק מִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ], **וְאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שָׁוֶה** - אִם כּוֹי זֶה הוּא מִין חַיָּה. וְאַחֵר שֶׁהָיָה עִמּוֹ אָמַר **הֲרֵינִי נָזִיר שָׁוֶה** - אִם זֶה **אֵינוֹ** מִין חַיָּה אֶלָּא מִין בְּהֵמָה. וְהַשְּׁלִישִׁי אָמַר, **הֲרֵינִי נָזִיר שָׁוֶה** - אִם זֶה מִין בְּהֵמָה וְלֹא מִין חַיָּה. וְהָרְבִיעִי אָמַר, **הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין** - אִם אֵין **זֶה** מִין **בְּהֵמָה** אֶלָּא מִין חַיָּה. וְהַחֲמִישִׁי אָמַר, **הֲרֵינִי נָזִיר שָׁוֶה** - אִם גַּם זֶה מִין חַיָּה וּמִין **בְּהֵמָה.** וְהַשִּׁשִּׁי אָמַר, **הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין** - אִם אֵין **זֶה לֹא** מִין **חַיָּה וְלֹא** מִין **בְּהֵמָה** אֶלָּא בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. וּבָאוּ עוֹד שִׁלְשָׁה אֲנָשִׁים וְאָמַר אֶחָד מֵהֶם לַשִּׁשָּׁה הָרִאשׁוֹנִים, **הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד** - אִם אֶחָד **מִכֶּם נָזִיר.** וְהַשֵּׁנִי אָמַר, **הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין נָזִיר.** וְהַשְּׁלִישִׁי אָמַר, **הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁכֻּלְּכֶם** - אִם כֻּלְּכֶם **נְזִירִים. הֲרֵי כֻלָּם** - כָּל הַתִּשְׁעָה **נְזִירִים.** לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי, לְפִי שֶׁנִּזְרוּת בְּטָעוּת הֲרֵי הִיא נְזִירוּת, וְלָכֵן אַף אוֹתָם שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ דִּבְרֵיהֶם הֲרֵי הֵם נְזִירִים. וּלְדַעַת בֵּית הִלֵּל, הֲרֵי הֵם נְזִירִים מִסָּפֵק, כְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן (לעיל מ"ו) שֶׁאָדָם מַכְנִיס עַצְמוֹ לְסָפֵק, וְאַף כּוֹי זֶה יֶשׁ בּוֹ סָפֵק אִם הוּא חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה אוֹ מִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ. [וְאַף הַשְּׁלִשָּׁה הָאַחֲרוֹנִים נְזִירִים, הַשְּׁבִיעִי, שֶׁכְּבָנְתָן שֶׁאַף שֶׁכֻּלָּם נְזִירִים מִסָּפֵק, אַךְ יֶשׁ בָּהֶם אֶחָד שֶׁאָכֵן צָדַק בִּדְבָרָיו. וְהַשְּׁמִינִי, שֶׁכְּבָנְתָן שֶׁיֵּשׁ אֶחָד שֶׁלֹּא צָדַק בִּדְבָרָיו, הֲגַם שֶׁאַף הוּא נָזִיר מִסָּפֵק. וְהַתְּשִׁיעִי, שֶׁכְּבָנְתָן שֶׁכֻּלָּם נְזִירִים מִסָּפֵק (תוס')]:

עַל דַּעַת שֶׁיְּפָרִישׁ קָרְבְּנוֹתָיו וּמָצָא שֶׁנִּגְנְבוּ: מִי **שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר,** וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהָבִיא אֶת קָרְבְּנוֹתָיו מִבַּהֲמוֹת שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, **וְהָלַךְ לְהָבִיא אֶת בְּהֶמְתּוֹ, וּמְצָאָהּ שֶׁנִּגְנְבָה** וּמִתְחָרֵט עַל נְזִירוּתוֹ. **אִם עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרָם] **נִגְנְבָה בְּהֶמְתּוֹ נָזַר, הֲרֵי זֶה נָזִיר,** שֶׁכֵּן בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה. וְאַף אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁאֵל עַל נִזְרוֹ בְּפֶתַח זֶה, בְּאָמְרוֹ שֶׁאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁעֲתִידָה הַבְּהֵמָה לְהִגָּנֵב לֹא הָיָה נוֹזֵר, שֶׁאֵין פּוֹתְחִים בְּ'נוֹלָד', כְּגוֹן בִּגְנֵבָה שֶׁהִיא דָּבָר שֶׁנּוֹלַד אַחַר קַבָּלַת הַנְּזִירוּת וְאֵינָהּ דָּבָר מָצוּי. **וְאִם מִשֶּׁנִּגְנְבָה** כְּבָר **בְּהֶמְתּוֹ נָזַר,** נִמְצָא שֶׁכָּל נִזְרוֹ הָיָה בְּטָעוּת, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהֵמָה וְהֻבְרַר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ, **וְאֵינוֹ נָזִיר. וְזוֹ הַטָּעוּת שֶׁטָּעָה נַחוּם הַמָּדִי,** בְּדִין זֶה, **שֶׁכְּשֶׁעָלוּ נְזִירִים מִן הַגּוֹלָה** לִירוּשָׁלַיִם לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנוֹת סוֹף נְזִירוּתָם, **וּמָצְאוּ שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב,** וְרָצוּ לְהַתִּיר אֶת נְזִירוּתָם. **אָמַר לָהֶם נַחוּם הַמָּדִי, אִלּוּ הָיִיתֶם יוֹדְעִים שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ** עָתִיד לִהְיוֹת **חָרֵב,** וְתִשָּׁאֲרוּ נְזִירִים לְעוֹלָם כִּי לֹא תּוּכְלוּ לְהָבִיא אֶת הַקָּרְבָּנוֹת, הַאִם **הָיִיתֶם נוֹזְרִים, אָמְרוּ לוֹ, לֹא. וְהִתִּירָן נַחוּם הַמָּדִי** עַל יְדֵי פֶּתַח זֶה. **וּכְשֶׁבָּא הַדָּבָר אֵצֶל חֲכָמִים** - כְּשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים אֶת הוֹרָאָתוֹ, **אָמְרוּ לוֹ** שֶׁאֵין כֵּן הַדִּין, אֶלָּא **כָּל** מִי **שֶׁנָּזַר עַד שֶׁלֹּא חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נָזִיר. וּמִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֵינוֹ נָזִיר: ה הָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וְאֶחָד בָּא כְּנֶגְדָּן, אָמַר אֶחָד מֵהֶן הֲרֵינִי נָזִיר שָׁוֶה פְּלוֹנִי, וְאֶחָד אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה פְּלוֹנִי, הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר, וְאֶחָד אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין אֶחָד מִכֶּם נָזִיר, כֻּלָּם נְזִירִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ נָזִיר אֶלָּא מִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמוּ דִּבְרָיו: ו הִרְתִּיעַ לַאֲחוֹרָיו, אֵינוֹ נָזִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יֹאמַר, אִם הָיָה כְּדִבְרַי, הֲרֵינִי נָזִיר חוֹבָה. וְאִם לָאו, הֲרֵינִי נָזִיר נְדָבָה: ז רָאָה אֶת הַכּוֹי וְאָמַר, הֲרֵינִי נָזִיר שָׁוֶה חַיָּה, הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה בְּהֵמָה, הֲרֵינִי נָזִיר שָׁוֶה חַיָּה וּבְהֵמָה, הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֵין זֶה לֹא חַיָּה וְלֹא בְּהֵמָה, הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֶחָד מִכֶּם נָזִיר, הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁכֻּלְּכֶם נְזִירִים, הֲרֵי כֻלָּם נְזִירִים:**

משניות מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק ו המבוארות

פֶּרֶק ו אִסּוּרֵי הַנָּזִיר וּפָרָטֵיהֶם, סֵדֶר הֲבָאַת הַקָּרְבָּנוֹת וְהַתְּגַלַּחַת בְּסוֹף יְמֵי הַנְּזִירוּת, זְמַן הֶתֵּר הַנָּזִיר בְּיַיִן וְטֻמְאָה, וְדִין תִּגַּלַּחַת עַל אַחַד הַדְּמִים:

מִשְׁנָה א אִסּוּרֵי הַנָּזִירוּת: **שְׁלֹשָׁה מינין** - עִנְיָנִים **אֲסוּרִין בְּנָזִיר**. א. **הַטֻּמְאָה** לְמֵת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ו) 'עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא'. ב. **וְהַתִּגַּלַּחַת** שֶׁל שְׂעֵרוֹת רֹאשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ וְגוֹ' קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ'. ג. **וְהַיּוֹצֵא מִן עֵץ הַגֶּפֶן**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וְעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל'. **שִׁעוּר אִסּוּר הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן:** **וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן**, כְּגוֹן עֲנָבִים לַחִים אוֹ יְבֵשִׁים, וְחַרְצַנִּים וְזַגִּים, **מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְשִׁעוּר אֲכִילָה לְהִתְחַיֵּב בְּמַלְקוּת. **וְאֵינוֹ חַיָּב מַלְקוּת עַד שֶׁיֹּאכַל מִן הָעֲנָבִים** שִׁעוּר **כְּזַיִת**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל', וְשִׁעוּר אֲכִילָה בִּכְזַיִת, וּמַהֲאוֹת וְי"ו שֶׁל תֵּבַת 'וַעֲנָבִים' לָמְדוּ שֶׁאַף שִׁעוּר שְׁתִיָּה בִּכְזַיִת. אָמְנָם **מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה** [-מַה שֶּׁשָּׁנוּ חֲכָמֵי הַמִּשְׁנָה בַּתְּחִלָּה] הִיא, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב **עַד שֶׁיִּשְׁתֶּה** שִׁעוּר **רְבִיעִית יַיִן**, שֶׁשִּׁעוּרוֹ גָּדוֹל מִכְּזַיִת, וְלָמְדוּ כֵּן בְּגְזֵרָה שָׁוָה 'שֵׁכָר' (שם פסוק ג) 'שֵׁכָר' (ויקרא י ט) מֵאִסּוּר כְּנִיסַת שְׁתוּיֵי יַיִן לַמִּקְדָּשׁ, שֶׁשִּׁעוּר הַיַּיִן שָׁם הוּא בְּרְבִיעִית. וְנִלְמַד אִסּוּר אֲכִילָה מֵאִסּוּר שְׁתִיָּה שֶׁאַף הוּא בְּרְבִיעִית. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם **שָׁרָה פִּתּוֹ בְּיַיִן וְיֶשׁ בָּהּ** - בְּפִתּוֹ הַשְּׁרוּיָה בַּיַּיִן **כְּדֵי לְצָרֵף** שִׁעוּר **כְּזַיִת** מֵהַיַּיִן עִם הַפַּת, **חַיָּב**, שֶׁהַהֶתֵּר מִצְטָרֵף לָאִסּוּר לְהַשְׁלִים אֶת שִׁעוּר הָאִסּוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ג) 'וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים' לְחַיְּבוֹ גַּם עַל פַּת הַשְּׁרוּיָה בְּיַיִן [וְשִׁעוּר כְּזַיִת שֶׁשָּׁנָה הוּא כְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה שֶׁשִּׁעוּר אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה בִּכְזַיִת]: **מִשְׁנָה ב אֲכִילַת הַמִּינִים הַיּוֹצְאִים מִן הַגֶּפֶן בִּפְנֵי עַצְמָן:** **וְחַיָּב** מַלְקוּת **עַל שְׁתִיַּת הַיַּיִן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל** אֲכִילַת **הָעֲנָבִים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל הַחַרְצַנִּים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל הַזַּגִּים בִּפְנֵי עַצְמָן. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב** בַּאֲכִילַת חַרְצַנִּים **שֶׁיֹּאכַל שְׁנֵי חַרְצַנִּים וְזַגָּן** - וְאֶת הַזָּג שָׁלָקָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל', וּמְעוּט רַבִּים שְׁנַיִם, שְׁנֵי חַרְצַנִּים וְזָג אֶחָד. וְכֵן לְדַעַת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, חַיָּב הַנָּזִיר בַּאֲכִילַת שְׁנֵי חַרְצַנִּים וְזָג אֶחָד אֲפִלּוּ אִם אֵין בָּהֶם כְּזַיִת. **אֵלּוּ הֵן חַרְצַנִּים, וְאֵלּוּ הֵן זַגִּים. הַחַרְצַנִּים אֵלּוּ הַחִיצוֹנִים** - קְלִפּוֹת הָעֲנָבִים, **וְהַזַּגִּים אֵלּוּ הַפְּנִימִים** - הַגַּרְעִינִים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** לְהֶפֶךְ, **זַגִּים הֵם** הַקְּלִפּוֹת **וְחַרְצַנִּים הֵם** הַגַּרְעִינִים, וְסִימָן לַדָּבָר **שֶׁלֹּא תִטְעֶה, כְּזוֹג שֶׁל בְּהֵמָה** - הַפֶּעֱמוֹן שֶׁעַל צַוָּאר הַבְּהֵמָה, שֶׁהַחֵלֶק **הַחִיצוֹן** נִקְרָא **זוֹג, וְהַפְּנִימִי** נִקְרָא **עִנְבָּל**, וְכֵן גַּם בַּעֲנָבִים, הַחֵלֶק הַחִיצוֹן נִקְרָא זָג: **מִשְׁנָה ג שִׁעוּר אִסּוּר תִּגַּלַּחַת וְדִין נָזִיר שֶׁגִּלַּח שְׂעָרוֹ:** **סְתָם נְזִירוּת** שֶׁקִּבְּלָהּ בְּסְתָם וְלֹא קִצְּבָהּ, נִמְשֶׁכֶת **שְׁלֹשִׁים יוֹם** (ראה לעיל פ"א מ"ג). **וְלָכֵן הַתִּגַּלַּחַת הַנַּעֲשֵׂית** בְּסוֹף הַנְּזִירוּת הִיא בְּגִדּוּל שֵׂעָר שֶׁל שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמִי שֶׁגִּלַּח בְּאֶמְצַע יְמֵי נְזִירוּתוֹ, אַף אִם בְּשׁוֹגֵג, **אוֹ שֶׁגִּלְּחוּהוּ לְסָטִים** בְּאֹנֶס, **סוֹתֵר** יְמֵי נְזִירוּתוֹ וּמוֹנֶה בַּשֵּׁנִית עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גִּדּוּל שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁל **שְׁלֹשִׁים יוֹם**, לְקִיּוּם דִּין הַתִּגַּלַּחַת [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁגִּלַּח אֶת רֹב שְׂעָרוֹ, וּבְתַעַר, אוֹ בְּמִסְפָּרַיִם בְּסָמוּךְ לְעִקַּר הַשֵּׂעָר]. **נָזִיר שֶׁגִּלַּח** בְּאִסּוּר אֶת רֹאשׁוֹ, **בֵּין בְּזוּג** [-בְּמִסְפָּרַיִם], **בֵּין בְּתַעַר אוֹ שֶׁסִּפְסֵף** [-עָקַר בְּיָדוֹ] שִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא** מִשֵּׂעָרוֹתָיו, כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ שַׂעֲרָה אַחַת, **חַיָּב** מַלְקוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ה) 'תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ', וּמִמֵּילָא 'לֹא יַעֲבֹר' דָּרְשׁוּ לְרַבּוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲבִירִים. **נָזִיר חוֹפֵף** - חוֹלֵךְ בְּשֵׂעָרוֹתָיו בְּיָדוֹ, **וּמְסַפְסֵף** - חוֹלֵךְ בְּצִפָּרְנָיו אוֹ בִּכְלִי, וּכְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁדָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן מֻתָּר. **אֲבָל לֹא סוֹרֵק** רֹאשׁוֹ בְּמַסְרֵק, אַף שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן, כֵּיוָן שֶׁהוּא 'פְּסִיק רֵישֵׁיהּ', כְּלוֹמַר שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יִתָּלֵשׁ הַשֵּׂעָר בְּוַדַּאי. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר**, וְכֵן **לֹא יָחֹף** [-יְחַכֵּךְ] רֹאשׁוֹ **בַּאֲדָמָה** [-מִין אֲדָמָה שֶׁמַּשִּׁיר אֶת הַשֵּׂעָר] מִפְּנֵי **שֶׁמַּשֶּׁרֶת אֶת הַשֵּׂעָר**, וְאַף זֶה 'פְּסִיק רֵישֵׁיהּ' וְאָסוּר אַף שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן: **מִשְׁנָה ד חִלּוּק הַתִּרָּאוֹת:** **נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה יַיִן** בְּאִסּוּר **כָּל הַיּוֹם** וְלֹא הִתְרוּ בּוֹ אֶלָּא בַּתְּחִלָּה, אֵינוֹ **חַיָּב** מַלְקוּת **אֶלָּא פַּעַם אַחַת.** וְאִם הִתְרוּ בּוֹ לִפְנֵי כָּל שְׁתִיָּה וּשְׁתִיָּה, וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תִּשְׁתֶּה', **וְהוּא שׁוֹתֶה, חַיָּב מַלְקוּת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מֵהַהַתְרָאוֹת. וְכֵן נָזִיר שֶׁהָיָה **מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת.** וְאִם הִתְרוּ בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תְּגַלַּח', **וְהוּא מְגַלֵּחַ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מֵהַהַתְרָאוֹת. וְכֵן נָזִיר שֶׁהָיָה **מְטַמֵּא** [-נִטְמָא] **לְמֵתִים כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת.** וְאִם הִתְרוּ בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים וְאָמְרוּ לוֹ 'אַל תִּטַּמָּא' 'אַל תִּטַּמָּא', **וְהוּא מִטַּמֵּא, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:** **מִשְׁנָה ה הַהֻבְדָּלִים שֶׁבֵּין אִסּוּרֵי הַנָּזִיר:** **שְׁלֹשָׁה מינין** [-עִנְיָנִים] **אֲסוּרִין בְּנָזִיר, הַטֻּמְאָה, וְהַתִּגַּלַּחַת וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן.** חֹמֶר [-חֻמְרָא] יֵשׁ **בְּאִסּוּר הַטֻּמְאָה וּבַתִּגַּלַּחַת, יוֹתֵר מִבַּיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן,** וְהוּא, **שֶׁהַטֻּמְאָה וְהַתִּגַּלַּחַת סוֹתְרִין** אֶת מִנְיַן יְמֵי הַנְּזִירוּת, שֶׁאִם נִטְמָא נֶאֱמַר בּוֹ (במדבר ו יב) 'וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ', וְאִם גִּלַּח צָרִיךְ לִמְנוֹת שִׁבְעָה יוֹם כְּדֵי לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ', וְאֵין גִּדּוּל פֶּרַע פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה יוֹם. וְאִלּוּ הָאוֹכֵל דָּבָר **הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן אֵינוֹ סוֹתֵר** אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ. **וְיֵשׁ חֹמֶר בְּאִסּוּר יוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן** יוֹתֵר **מִבַּטֻּמְאָה וּבַתִּגַּלַּחַת,** וְהוּא, **שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן לֹא הֻתַּר מִכְּלָלוֹ** - אֵין אֹפֶן שֶׁהַתּוֹרָה הִתִּירָה לָנָזִיר לִשְׁתּוֹת יַיִן, אֲפִלּוּ בִּשְׁתִיָּה שֶׁל מִצְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר' לָאֱסֹר יַיִן שֶׁל מִצְוָה כְּיַיִן שֶׁל רְשׁוּת, **וְאִלּוּ טֻמְאָה וְתִגַּלַּחַת הֻתְּרוּ מִכְּלָלָן, בְּתִגַּלַּחַת שֶׁל מִצְוָה** - בְּנָזִיר מְצֹרָע, שֶׁמִּצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל תִּגַּלַּחַת הָאֲמוּרָה בְּמִצְרָע (ויקרא יד ח) 'וְגִלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ', דּוֹחָה אֶת אִסּוּר לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁל תִּגַּלַּחַת הָאֲמוּרָה בְּנָזִיר (במדבר ו ה) 'תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ'. **וּבְמִת מִצְוָה** שֶׁאֵין מִי שֶׁיַּעֲסֹק בִּקְבוּרָתוֹ, שֶׁהַתֵּר לְנָזִיר לְהִטָּמֵא לוֹ, כִּנְדָרֵשׁ מֵהַכָּתוּב (שם פסוק ז) 'לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא' שֶׁדָּוְקָא לָהֶם אֵינוֹ נִטְמָא, אֲבָל נִטְמָא לְמֵת מִצְוָה. **וְיֵשׁ חֹמֶר בַּטֻּמְאָה** יוֹתֵר **מִבַּתִּגַּלַּחַת,** וְהוּא, **שֶׁהַטֻּמְאָה סוֹתֶרֶת אֶת הַכֹּל** - אֶת כָּל יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וְצָרִיךְ לִמְנוֹת מִתְּחִלָּה אֶת כָּל יְמֵי הַנְּזִירוּת שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ, **וְחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן** - וְצָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה, **וְתִגַּלַּחַת אֵינָהּ סוֹתֶרֶת אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם** כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְגֻדָּל שֵׂעָר, **וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן:** **מִשְׁנָה ו דִּין תִּגַּלַּחַת הַטֻּמְאָה:** תִּגַּלַּחַת הַטֻּמְאָה - תִּגַּלַּחַת שֶׁמְּגַלַּח נָזִיר שֶׁנִּטְמָא **כְּיָצָא** סֵדֶר עֲשִׂיָּתָהּ, תְּחִלָּה נִטְהַר מִטֻּמְאַת הַמֵּת, **שֶׁהָיָה הַכֹּהֵן מַזֶּה** עָלָיו מִמֵּי אֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה **בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי,** וְטוֹבֵל בּוֹ בַּיּוֹם, **וּמְגַלֵּחַ** גַּם כֵּן **בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי,** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ט) 'וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ'. **וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי,** כַּכָּתוּב (שם פסוק י) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֹא' וְגוֹ'. **וְאִם גִּלַּח בַּשְּׁמִינִי,** מִכָּל מָקוֹם **מֵבִיא** אֶת **קָרְבְּנוֹתָיו בּוֹ בַּיּוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן, מַה בֵּין זֶה** - נָזִיר, שֶׁאִם גִּלַּח בַּשְּׁמִינִי, מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בְּאוֹתוֹ יוֹם, **לְמִצְרָע,** שֶׁאַף הוּא מְגֻלַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אֶת שְׂעָרוֹ וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי מֵבִיא קָרְבָּנוֹת, וְהַדִּין הוּא שֶׁאִם גִּלַּח בַּשְּׁמִינִי, מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו רַק בַּתְּשִׁעִי. **אָמַר לוֹ,** חִלּוּק דִּינָם מִשּׁוּם שֶׁזֶּה - הַנָּזִיר **טָהֳרָתוֹ תְּלוּיָה בְּיָמָיו** - שֶׁאַחַר שֶׁהִזָּה בִּשְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי וְטָבַל בַּשְּׁבִיעִי, נִטְהַר מִטֻּמְאָתוֹ, אַף קֹדֶם שֶׁגִּלַּח, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ', וּמִשְׁמַע שֶׁנַּעֲשָׂה טָהוֹר אַף קֹדֶם שֶׁגִּלַּח (מפרש), **וְאִלּוּ מְצֹרָע טָהֳרָתוֹ תְּלוּיָה בְּתִגַּלַּחְתּוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ תְּחִלָּה (ויקרא יד ט) 'בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ', וְאַחַר כָּךְ נֶאֱמַר (שם) 'וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם', וְאִם טָבַל קֹדֶם שֶׁגִּלַּח צָרִיךְ לִטְבֹּל שׁוּב לְאַחַר הַגִּלּוּחַ, וּלְכָךְ בְּאֹפֶן שֶׁגִּלַּח בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, יָכוֹל לִטְבֹּל רַק בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וַהֲרֵי **אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן** מֵיָּד לְאַחַר

פרק ו א שְׁלֹשָׁה מִינִין אֲסוּרִין בְּנָזִיר, הַטֻּמְאָה וְהַתִּגַּלַּחַת וְהַיּוֹצֵא מִן הַגָּפֶן. וְכָל הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל מִן הָעֲנָבִים כְּזַיִת. מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, עַד שֶׁיִּשְׁתֶּה רְבִיעִית יַיִן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ שָׂרָה פִּתּוֹ בְּיַיִן וְיֶשׁ בָּהּ כְּדֵי לְצָרֵף כְּזַיִת, חַיָּב: **ב** וְחַיָּב עַל הַיַּיִן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל הָעֲנָבִים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל הַחַרְצַנִּים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל הַזַּגִּים בִּפְנֵי עַצְמָן. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל שְׁנֵי חַרְצַנִּים וְזַגָּן. אֵלּוּ הֵן חַרְצַנִּים, וְאֵלּוּ הֵן זַגִּים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, זַגִּים הֵם הַקְּלִפּוֹת וְחַרְצַנִּים הֵם הַגַּרְעִינִים, וְסִימָן לַדָּבָר שֶׁלֹּא תִטְעֶה, כְּזוֹג שֶׁל בְּהֵמָה וְהַחִיצוֹנִים אֵלּוּ הַחִיצוֹנִים, הַזַּגִּים אֵלּוּ הַפְּנִימִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל מִן הָעֲנָבִים כְּזַיִת. חֹמֶר בַּיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן מִבַּטֻּמְאָה וּבִתְגַלַּחַת, שֶׁהַטֻּמְאָה וְהַתִּגַּלַּחַת סוֹתְרִין, וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן אֵינוֹ סוֹתֵר. חֹמֶר בַּטֻּמְאָה וּבִתְגַלַּחַת מִבַּיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן, שֶׁהַטֻּמְאָה וְהַתִּגַּלַּחַת סוֹתְרִין אֶת מִנְיַן יְמֵי הַנְּזִירוּת, שֶׁאִם נִטְמָא נֶאֱמַר בּוֹ (במדבר ו יב) 'וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ', וְאִם גִּלַּח צָרִיךְ לִמְנוֹת שִׁבְעָה יוֹם כְּדֵי לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ', וְאֵין גִּדּוּל פֶּרַע פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה יוֹם. וְאִלּוּ הָאוֹכֵל דָּבָר הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן אֵינוֹ סוֹתֵר אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ. **ג** סְתָם נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם. גִּלַּח אוֹ שֶׁגִּלְּחוּהוּ לִסְטִים, סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם. נָזִיר שֶׁגִּלַּח בֵּין בְּזוּג בֵּין בְּתַעַר אוֹ שֶׁסִּפְסֵף כָּל שֶׁהוּא, חַיָּב. נָזִיר חוֹפֵף וּמְסַפְסֵף, אֲבָל לֹא סוֹרֵק. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, לֹא יַחֹף בַּאֲדָמָה, מִפְּנֵי שֶׁמַּשֶּׁרֶת אֶת הַשֵּׂעָר: **ד** נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה יַיִן כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּשְׁתֶּה אַל תִּשְׁתֶּה, וְהוּא שׁוֹתֶה, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תְּגַלַּח אַל תְּגַלַּח, וְהוּא מְגַלֵּחַ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה מְטַמֵּא לְמֵתִים כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּטַּמָּא אַל תִּטַּמָּא, וְהוּא מְטַמֵּא, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: **ה** שְׁלֹשָׁה מִינִין אֲסוּרִין בְּנָזִיר, הַטֻּמְאָה וְהַתִּגַּלַּחַת מִבַּיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן, שֶׁהַטֻּמְאָה וּבִתְגַלַּחַת סוֹתְרִין, וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן אֵינוֹ סוֹתֵר. חֹמֶר בַּיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן מִבַּטֻּמְאָה וּבִתְגַלַּחַת, שֶׁהַטֻּמְאָה וְהַתִּגַּלַּחַת סוֹתְרִין, וְהַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן לֹא הֻתַּר מִכְּלָלוֹ, וְטֻמְאָה וְתִגַּלַּחַת הֻתְּרוּ מִכְּלָלָן בְּתִגַּלַּחַת מִצְוָה וּבִטֻּמְאָה מִבַּתִּגַּלַּחַת. וְחֹמֶר בַּטֻּמְאָה מִבַּתִּגַּלַּחַת, שֶׁהַטֻּמְאָה סוֹתֶרֶת אֶת הַכֹּל וְחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן, וְתִגַּלַּחַת אֵינָהּ סוֹתֶרֶת אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן: **ו** תִּגַּלַּחַת הַטֻּמְאָה כֵּיצַד, הָיָה מַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי, וּמְגַלֵּחַ בַּשְּׁבִיעִי, וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בַּשְּׁמִינִי. וְאִם גִּלַּח בַּשְּׁמִינִי, מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בּוֹ בַּיּוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן, מַה בֵּין זֶה לְמִצְרָע. אָמַר לוֹ, זֶה טָהֳרָתוֹ תְּלוּיָה בְּתִגַּלַּחְתּוֹ, וְאֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן וּמִצְרָע טָהֳרָתוֹ תְּלוּיָה בְּתִגְלַחְתּוֹ, וְאֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן

משניות

מַסֶּכֶת נָזִיר פֶּרֶק ו

המבוארות

הַטְּבִילָה, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מְעֹרָב שֶׁמֶשׁ - רַק לְאַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה שֶׁלְּאַחַר הַטְּבִילָה, וּבַלַּיְלָה אֵינוֹ מֵבִיא שֶׁאֵין מַקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת בַּלַּיְלָה, וְנִמְצָא שֶׁעַל כָּרְחוֹ יָבִיא קָרְבָּנוֹתָיו רַק בַּיּוֹם הַתְּשִׁיעִי: **מִשְׁנָה ז דִּין תִּגְלַחַת הַטָּהֳרָה: תִּגְלַחַת הַטָּהֳרָה** - סֵדֶר הֲבָאַת הַקָּרְבָּנוֹת וְהַגִּלּוּחַ בְּסוֹף יְמֵי הַנְּזִירוּת **כֵּיצַד** סֵדֶר עֲשִׂיָּתָהּ, **הָיָה מֵבִיא שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת** לְקָרְבָּן, כִּבְשָׂה בַּת שְׁנָתָהּ **לְחַטָּאת,** כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָה **לְעוֹלָה,** וְאַיִל בֶּן שְׁנָתַיִם **לִשְׁלָמִים. וְשׁוֹחֵט** בְּתִחְלָּה (תוס') **אֶת** קָרְבַּן **הַשְּׁלָמִים וּמְגַלֵּחַ** אֶת שְׂעָרוֹ **עֲלֵיהֶם** - עַל הַשְּׁלָמִים, כְּלוֹמַר, לְאַחַר שְׁחִיטָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יח) 'וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֹא הָיָה מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַל** [-אַחַר] **הַקְרָבַת הַחַטָּאת, שֶׁהַחַטָּאת קוֹדֶמֶת** בַּהַקְרָבָה לְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים **בְּכָל מָקוֹם,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ח) 'וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה', וְהוּא הַדִּין בְּקָרְבְּנוֹת הַנָּזִיר, וְרָאוּי שֶׁיְּגַלַּח אַחַר הַקָּרְבָּן הַקָּרֵב רִאשׁוֹן. **וְאִם גִּלַּח עַל** [-אַחַר] כָּל **אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן, יָצָא** בְּדִיעֲבַד, לְדַעַת כֻּלָּם, כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ מִיִּתּוּר תֵּבַת 'יַעֲשֶׂה' בַּפָּסוּק 'וְאֶת הָאַיִל יַעֲשֶׂה' (במדבר ו יז):

מִשְׁנָה ח קְרִיאַת שֵׁם לְקָרְבַּן נָזִיר: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נָזִיר שֶׁהֵבִיא **שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת** לִנְזִירוּתוֹ, וְאָמַר 'אֵלּוּ לִנְזִירוּתִי' **וְלֹא פֵרֵשׁ** לְאֵיזֶה קָרְבָּן תִּקְרַב כָּל בְּהֵמָה, **הָרְאוּיָה לְחַטָּאת תִּקְרַב חַטָּאת,** הָרְאוּיָה **לְעוֹלָה תִּקְרַב עוֹלָה,** וְהָרְאוּיָה **לִשְׁלָמִים תִּקְרַב שְׁלָמִים,** וְאַף שֶׁבִּשְׁאָר קָרְבָּנוֹת צָרִיךְ לְפָרֵשׁ בְּפִיו, בְּנָזִיר שֶׁכָּל קָרְבָּנוֹ בָּא מִמִּין אַחֵר, הֲרֵי עָצָם הַפְרָשַׁת שְׁלֹשׁ הַבְּהֵמוֹת הִיא כְּאִלּוּ מְפָרֵשׁ שֶׁכָּל אַחַת תִּקְרַב לַקָּרְבָּן הָרָאוּי לָהּ. **הַנִּחַת הַשַּׂעַר תַּחַת דּוּד הַשְּׁלָמִים: הָיָה נוֹטֵל** אֶת **שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ** שֶׁגִּלְּחוֹ, **וּמְשַׁלֵּחַ** [-וּמַנִּיחַ] אוֹתוֹ **תַּחַת הַדּוּד** [-הַסִּיר] שֶׁבּוֹ מִתְבַּשֵּׁל בְּשַׂר הַשְּׁלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יח) 'וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים'. **וְאִם גִּלַּח בַּמִּדִּינָה,** כְּלוֹמַר בִּירוּשָׁלַיִם וְלֹא בַּמִּקְדָּשׁ [וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', בָּא לְלַמְּדֵנוּ רַק שֶׁלֹּא יְגַלַּח עַד שֶׁיָּבֹא פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד פְּתוּחַ, אַךְ אֵין צָרִיךְ לְגַלֵּחַ בַּמִּקְדָּשׁ דַּוְקָא], **[לֹא] הָיָה מְשַׁלֵּחַ** אֶת שְׂעָרוֹ **תַּחַת הַדּוּד,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ', שָׁרַק מִי שֶׁמְּחֻיָּב לְקִיחָה וּנְתִינָה יַנִּיחַ תַּחַת הָאֵשׁ, וְלֹא מִי שֶׁמְּחֻיָּב גַּם 'הֲבָאָה' שֶׁל הַשַּׂעַר לַמִּקְדָּשׁ. **בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּתִגְלַחַת הַטָּהֳרָה** שֶׁבְּסוֹף יְמֵי הַנְּזִירוּת. **אֲבָל בְּתִגְלַחַת הַטֻּמְאָה** בְּנָזִיר שֶׁנִּטְמָא, **לֹא הָיָה מְשַׁלֵּחַ** אֶת שְׂעָרוֹ **תַּחַת הַדּוּד** שֶׁמִּתְבַּשְּׁלִים בּוֹ הָאֹכֶל וְהַחַטָּאת, אֲפִלּוּ כְּשֶׁגִּלַּח בַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר דִּין זֶה בַּתּוֹרָה אֶלָּא בְּנָזִיר טָהוֹר. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַכֹּל מְשַׁלְּחִין תַּחַת הַדּוּד** שֶׁל קָרְבְּנוֹתֵיהֶם, נָזִיר טָהוֹר שֶׁגִּלַּח בַּמִּקְדָּשׁ אוֹ בַּמְּדִינָה, וְנָזִיר טָמֵא שֶׁגִּלַּח בַּמִּקְדָּשׁ, **חוּץ מִן הַטָּמֵא שֶׁגִּלַּח בַּמְּדִינָה בִּלְבָד,** שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת שְׂעָרוֹ תַּחַת הַדּוּד, אֶלָּא שְׂעָרוֹ נִקְבָּר:

מִשְׁנָה ט גְּמַר טָהֳרַת הַנָּזִיר: הָיָה מְבַשֵּׁל אֶת הַשְּׁלָמִים אוֹ שׁוֹלְקָן בְּבִשּׁוּל אָרֹךְ, **הַכֹּהֵן נוֹטֵל אֶת הַזְּרוֹעַ הַבְּשׁוּלָה מִן הָאַיִל** שֶׁל שְׁלָמִים, **וְחַלַּת** [-לֶחֶם עָבָה] **מַצָּה** [-שֶׁלֹּא הֶחְמִיצָה] **אַחַת מִן הַסַּל, וּרְקִיק** [-לֶחֶם דַּק] **מַצָּה אֶחָד** [מִתּוֹךְ עֶשְׂרִים הַלְּחָמִים שֶׁהֵבִיא הַנָּזִיר, עֲשָׂרָה מֵהֶם חַלּוֹת, וַעֲשָׂרָה רְקִיקִין, וְכֻלָּם מַצּוֹת], **וְנוֹתֵן** אֶת כָּל אֵלֶּה **עַל כַּפֵּי הַנָּזִיר,** וְהַכֹּהֵן מַנִּיחַ יָדָיו תַּחַת יְדֵי הַנָּזִיר, **וּמְנִיפָן** - מוֹלִיךְ וּמֵבִיא מַעֲלֶה וּמוֹרִיד. **וְאַחַר כָּךְ** - אַחַר סִיּוּם כָּל סֵדֶר טָהֳרָתוֹ **הֶחָתַר הַנָּזִיר לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִטַּמֵּא לַמֵּתִים** וּלְגַלֵּחַ רֹאשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו כ) 'וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן', וְ'אַחַר' נִדְרַשׁ עַל אַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים כֻּלָּם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֵּיוָן שֶׁנִּזְרַק עָלָיו** [-עֲבוּרוֹ] **אֶחָד מִן הַדָּמִים** שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מְעֹרָב שֶׁמֶשׁ: **יא תִּגְלַחַת הַטָּהֳרָה כֵּיצַד, הָיָה מֵבִיא שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת, חַטָּאת עוֹלָה וּשְׁלָמִים, וְשׁוֹחֵט אֶת הַשְּׁלָמִים וּמְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֹא הָיָה מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַל הַחַטָּאת, שֶׁהַחַטָּאת קוֹדֶמֶת בְּכָל מָקוֹם. וְאִם גִּלַּח עַל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן, יָצָא: יב** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הֵבִיא שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת וְלֹא פֵרֵשׁ, הָרְאוּיָה לְחַטָּאת תִּקְרַב חַטָּאת, לְעוֹלָה תִּקְרַב עוֹלָה, לִשְׁלָמִים תִּקְרַב שְׁלָמִים. הָיָה נוֹטֵל מִשֶּׁל חַטָּאת, וְאִם הָיָה מְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד. וְאִם גִּלַּח עַל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן, יָצָא. **יג** מִי שֶׁנִּזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים וְנִטְמָא, רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר, סוֹתֵר אֶת הַכֹּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יָבִיא שְׁאָר קָרְבְּנוֹתָיו וְיִטָּהֵר. אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנִּזְרַק עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַדָּמִים וְנִטְמָא, וְהָלְכָה וְשָׁאַל לְכָל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, וְכֻלָּם אָמְרוּ לָהּ עַל בִּתְּךָ שֶׁהָיְתָה מְסֻכֶּנֶת, וְהָלְכָה וְשָׁאַל לְרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר, וְאָמַר לָהּ עַל בִּתְּךָ שֶׁהָיְתָה מְסֻכֶּנֶת, תָּבִיא שְׁאָר קָרְבְּנוֹתֶיהָ וְתִטְהָר:

כְּבָר הֻתַּר הַנָּזִיר **לִשְׁתּוֹת בְּיַיִן וּלְהִטַּמֵּא לְמֵתִים,** וְלָמַד כֵּן בִּגְזֵרָה שָׁוָה, 'אַחַר' 'אַחַר' מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר בִּתְנוּפָה (שם פסוק יט) 'אַחַר יִתְגַּלְּחוּ אֶת נִזְרוֹ', וּמַה שָּׁם נַעֲשֵׂית הַתְּנוּפָה אַחַר מַעֲשֵׂה אֶחָד, שֶׁהוּא הַתִּגְלַחַת, אַף טָהֳרַת הַנָּזִיר נַעֲשֵׂית אַחַר מַעֲשֵׂה אֶחָד, וְהוּא זְרִיקַת דָּמָיו שֶׁל אַחַד הַקָּרְבָּנוֹת: **מִשְׁנָה י גִּלַּח עַל קָרְבָּן וְנִמְצָא פָּסוּל: גִּלַּח עַל הַזֶּבַח** - קָרְבַּן הַשְּׁלָמִים לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, אוֹ הַחַטָּאת לְדַעַת רַבִּי אֶלְעָזָר (מ"ז), **וְנִמְצָא פָּסוּל,** כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁפַּךְ דָּמוֹ אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַמְּקֻדָּשׁ אוֹ שֶׁנִּטְמָא, **תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה,** שֶׁהִתְבָּרֵר שֶׁבִּשְׁעַת תִּגְלַחְתּוֹ לֹא נִזְרַק אֶפִלּוּ אֶחָד מֵהַדָּמִים, וְצָרִיךְ לִמְנוֹת עוֹד שִׁלְשִׁים יוֹם כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקַיֵּם מִצְוַת תִּגְלַחַת, וּלְדַעַת רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר דַּי אִם מוֹנֶה שִׁבְעָה יָמִים, כְּדִעְתּוֹ בְּמִי שֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם מִלֹּאת (ראה לעיל פ"ג מ"ג), **וּזְבָחָיו** הַנּוֹסָפִים שֶׁהִקְרִיב אַחַר הַגִּלּוּחַ **לֹא עָלוּ לוֹ** לְחוֹבָתוֹ, שֶׁהוּא כְּמִי שֶׁהִקְרִיבָם קֹדֶם גְּמַר יְמֵי נְזִירוּתוֹ. **וְכֵן אִם גִּלַּח עַל הַחַטָּאת** כְּשֶׁאַחַת מֵעֲבוֹדוֹתֶיהָ נֶעֶשְׂתָה **שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ** - שֶׁלֹּא לְשֵׁם חַטָּאת, וְחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ הֲרֵי הִיא פְּסוּלָה, **וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא** אֶת שְׁאָר קָרְבְּנוֹתָיו **לִשְׁמָן, תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה,** כַּמְבֹאָר בַּדִּין הַקּוֹדֵם, שֶׁהֲרֵי נֶעֶשְׂתָה אַחַר הַחַטָּאת הַפְּסוּלָה, **וּזְבָחָיו לֹא עָלוּ לוֹ** לְחוֹבָתוֹ, שֶׁהוּא כְּמִי שֶׁהִקְרִיבָם קֹדֶם גְּמַר נְזִירוּתוֹ [דִּין זֶה שָׁוֶה לַדִּין הָרִאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה, וְנִשְׁנָה אַגַּב הַדִּין הַבָּא שֶׁבּוֹ נֶחְלְקוּ תַּנָּאִים]. וְאִם **גִּלַּח עַל הָעוֹלָה אוֹ עַל הַשְּׁלָמִים,** כְּשֶׁאַחַת מֵעֲבוֹדוֹתֵיהֶם נֶעֶשְׂתָה **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן,** וְדִין קָרְבָּנוֹת אֵלּוּ שֶׁאִם נַעֲשׂוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן אֵינָם פְּסוּלִים אַךְ אֵין הַבְּעָלִים נִפְטָר מֵחוֹבָתוֹ בְּהַקְרָבָתָם, אֶלָּא הֵם כְּקָרְבְּנוֹת נִדָּבָה, **וְאַחַר כָּךְ** חָזַר **וְהֵבִיא** אֶת **קָרְבְּנוֹתָיו לִשְׁמָן, תִּגְלַחְתּוֹ פְּסוּלָה,** כִּי נִמְצָא שֶׁהַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיב קֹדֶם הַגִּלּוּחַ, הָיוּ קָרְבְּנוֹת נִדָּבָה, וְלֹא גִּלַּח אַחַר קָרְבַּן נְזִירוּתוֹ, **וּזְבָחָיו** שֶׁחָזַר וְהֵבִיא אַף הֵם **לֹא עָלוּ לוֹ** לְחוֹבָתוֹ, כְּמִי שֶׁהִקְרִיב קָרְבְּנוֹת קֹדֶם גְּמַר הַנְּזִירוּת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אוֹתוֹ הַזֶּבַח שֶׁנַּעֲשָׂה שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ לֹא עָלָה לוֹ** לְחוֹבָתוֹ, **וְנַעֲשָׂה כְּקָרְבַּן נְדָבָה,** וְיָבִיא אַחֵר תַּחְתָּיו, **אֲבָל שְׁאָר הַזְּבָחִים עָלוּ לוֹ** לְחוֹבָתוֹ, אַף שֶׁנִּמְצָא שֶׁגִּלַּח אַחַר קָרְבַּן נְדָבָה, שֶׁכֵּן לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן אַף הַמְגַלֵּחַ אַחַר קָרְבַּן נְדָבָה, תִּגְלַחְתּוֹ כְּשֵׁרָה. **וְאִם גִּלַּח עַל שִׁלְשְׁתָּן** - אַחַר שְׁחִיטַת הַחַטָּאת, הָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמִים, **וְנִמְצָא** שֶׁרַק **אֶחָד מֵהֶן כָּשֵׁר, תִּגְלַחְתּוֹ כְּשֵׁרָה** לְדַעַת כֻּלָּם, כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ז) שֶׁאִם גִּלַּח עַל אֶחָד מֵהַקָּרְבָּנוֹת תִּגְלַחְתּוֹ כְּשֵׁרָה, **וְיָבִיא** שׁוּב אֶת **שְׁאָר הַזְּבָחִים** שֶׁלֹּא עָלוּ לְחוֹבָתוֹ: **מִשְׁנָה יא נִטְמָא בְּאֶמְצַע הַקְרָבַת הַקָּרְבָּנוֹת: מִי שֶׁנִּזְרַק עָלָיו** [-עֲבוּרוֹ] **אֶחָד מִן הַדָּמִים** מִקָּרְבְּנוֹת נְזִירוּתוֹ, **וְנִטְמָא** בְּטֻמְאַת מֵת קֹדֶם זְרִיקַת שְׁאָר הַדָּמִים, **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר, סוֹתֵר אֶת הַכֹּל** - אֶת כָּל הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁעָלָיו לְהִטָּהֵר וְאַחַר כָּךְ לַחֵזֹר וְלַהֲבִיאָם, שֶׁכֵּן דַּעַת רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר שֶׁאֵין הַנָּזִיר מֻתָּר בִּשְׁתִיַּת יַיִן אֶלָּא אַחַר הַמַּעֲשִׂים כֻּלָּם (לעיל מ"ט), וּכְשֶׁנִּטְמָא קֹדֶם הַקְרָבַת כָּל הַקָּרְבָּנוֹת, נִטְמָא בְּתוֹךְ יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וּכְאִלּוּ הִקְרִיב אֶת הַקָּרְבָּן קֹדֶם זְמַנּוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הֲרֵי זֶה **יָבִיא** אֶת **שְׁאָר קָרְבְּנוֹתָיו וְיִטָּהֵר** - לְאַחַר שֶׁיִּטָּהֵר, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֵזֹר וּלְהַקְרִיב אֶת הַקָּרְבָּן שֶׁכְּבָר הִקְרִיב, שֶׁדַּעְתָּם כְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן לְעֵיל (מ"ט) שֶׁהַתְּרָה נְזִירוּתוֹ מִשָּׁעָה שֶׁנִּזְרַק עָלָיו אֶחָד מִן הַדָּמִים, וּמִכָּל מָקוֹם יָבִיא אֶת שְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת רַק אַחַר טָהֳרָתוֹ, שֶׁכֵּן הִקְפִּידָה הַתּוֹרָה שֶׁהַנָּזִיר יָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בְּטָהֳרָה. **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים** לְרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר, **מַעֲשֶׂה בְּמִרְיָם הַתַּרְמוֹדִית** [-מִמָּקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ תַּרְמוֹד] **שֶׁנִּזְרַק עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַדָּמִים, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ עַל בִּתֵּךְ שֶׁהָיְתָה מְסֻכֶּנֶת, וְהָלְכָה אֵלָיו וּמָצְאָה שֶׁכִּבְּרָ מֵתָה** וְנִטְמְאָה לָהּ, **וְאָמְרוּ חֲכָמִים, תָּבִיא שְׁאָר קָרְבְּנוֹתֶיהָ וְתִטְהָר** - לְאַחַר שֶׁתִּטְהַר, וּמִמַּעֲשֶׂה זֶה מוּכָח כְּדַעְתֵּנוּ:

פֶּרֶק ז אִסּוּר טֻמְאַת נָזִיר לְמֵת: **מִשְׁנָה א** **קְדִימַת כֹּהֵן אוֹ נָזִיר בְּטֻמְאַת מֵת מִצְוָה:** **כֹּהֵן גָּדוֹל וְנָזִיר אֵינָן מִטַּמְּאִין** אֲפִלּוּ לִשְׁבַעַת קְרוֹבֵיהֶן, בְּכֹהֵן גָּדוֹל נֶאֱמַר (ויקרא כא יא) 'וְעַל כָּל נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא', וּבְנָזִיר נֶאֱמַר (במדבר ו ז) 'לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם'. **אֲבָל מִטַּמְּאִין לְמֵת מִצְוָה,** שֶׁאֵין מִי שֶׁיַּעֲסֹק בְּקְבוּרָתוֹ, שֶׁדָּוְקָא 'לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וְגוֹ' לֹא יִטַּמָּא', אֲבָל נִטְמָא לְמֵת מִצְוָה. **הָיוּ** כֹּהֵן גָּדוֹל [-אוֹ כֹּהֵן הֶדְיוֹט] וְנָזִיר **מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וּמָצְאוּ מֵת מִצְוָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִטַּמָּא כֹּהֵן גָּדוֹל וְאַל יִטַּמָּא נָזִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִטַּמָּא נָזִיר וְאַל יִטַּמָּא כֹּהֵן גָּדוֹל. אָמַר לָהֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, יִטַּמָּא כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן עַל טֻמְאָתוֹ, וְאַל יִטַּמָּא נָזִיר שֶׁהוּא מֵבִיא קָרְבָּן עַל טֻמְאָתוֹ. אָמְרוּ לוֹ, יִטַּמָּא נָזִיר שֶׁאֵין קְדֻשָּׁתוֹ קְדֻשַּׁת עוֹלָם, וְאַל יִטַּמָּא כֹּהֵן שֶׁקְּדֻשָּׁתוֹ קְדֻשַּׁת עוֹלָם:** **ב** עַל אֵלּוּ הַטֻּמְאוֹת הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ, עַל הַמֵּת וְעַל כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וְעַל כְּזַיִת נֶצֶל וְעַל מְלֹא תַּרְוָד רָקָב, עַל הַשִּׁדְרָה וְעַל הַגֻּלְגֹּלֶת, וְעַל אֵבֶר מִן הַמֵּת וְעַל אֵבֶר מִן הַחַי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, וְעַל חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וְעַל חֲצִי לוֹג דָּם, עַל מַגָּעָן וְעַל מַשָּׂאָן וְעַל אָהֳלָן. וְעַל עֶצֶם כְּשִׁעוֹרָה, עַל מַגָּעוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ. אֲבָל הַסְּכָכוֹת וְהַפְּרָעוֹת, וּבֵית הַפְּרָס, וְאֶרֶץ הָעַמִּים, וְהַגּוֹלֵל וְהַדּוֹפֵק, וּרְבִיעִית דָּם, וְאֹהֶל, וְרֹבַע עֲצָמוֹת, וְכֵלִים הַנּוֹגְעִים בְּמֵת, וּמֵי סְפָרוֹ וִימֵי גְמָרוֹ, עַל אֵלּוּ אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ, וּמַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי, וְאֵינוֹ מַתְחִיל לִמְנוֹת אֶלָּא עַד שֶׁיִּטְהַר וּמֵבִיא אֶת קָרְבְּנוֹתָיו: **ג** אֲבָל הַסְּכָכוֹת וְהַפְּרָעוֹת, וּבֵית הַפְּרָס, וְאֶרֶץ הָעַמִּים, וְהַגּוֹלֵל וְהַדּוֹפֵק, וּרְבִיעִית דָּם, וְאֹהֶל, וְרֹבַע עֲצָמוֹת, וְכֵלִים הַנּוֹגְעִים בְּמֵת, וּמֵי סְפָרוֹ וִימֵי גְמָרוֹ, עַל אֵלּוּ אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ, וּמַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי, וְאֵינוֹ סוֹתֵר אֶת הַקּוֹדְמִין, וּמַתְחִיל וּמוֹנֶה מִיָּד, וְקָרְבָּן אֵין לוֹ - אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן טֻמְאָה. וְטַעַם הַדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְגַלֵּחַ עַל טֻמְאוֹת אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו ט) 'וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו', לְלַמֵּדְנוּ שֶׁרַק בְּנִטְמָא מֵהַמֵּת עַצְמוֹ סוֹתֵר נְזִירוּתוֹ וְלֹא בְּכָל טֻמְאַת מֵת (תוי"ט). **בָּאֳמֶת אָמְרוּ** - הֲלָכָה בְּרוּרָה הִיא, **שְׁיְמֵי הַזָּב וְהַזָּבָה, וִימֵי הֶסְגֵּרוֹ שֶׁל מְצֹרָע, הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלִין לוֹ:** **ד** אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ, חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ וְקָדְשָׁיו: אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשּׁוּם [-בַּשֵּׁם] רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ, כְּפִי שֶׁנִּשְׁנוּ לְעֵיל (מ"ב), חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ - אִם נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ כְּשֶׁהוּא טָמֵא בְּאַחַת מִטֻּמְאוֹת אֵלּוּ, אוֹ אִם אָכַל קָדָשִׁים, הֲרֵי הוּא חַיָּב בְּמַזִּיד כָּרֵת, וּבְשׁוֹגֵג קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. וְכָל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ, כְּפִי שֶׁנִּשְׁנוּ לְעֵיל (מ"ג), אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, לֹא תְהֵא זוֹ [-טֻמְאָה שֶׁאֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ] קַלָּה מִן טֻמְאַת הַשֶּׁרֶץ, שֶׁהִיא קַלָּה בְּיוֹתֵר, שֶׁהַנָּזִיר אַף אֵינוֹ מַפְסִיק אֶת מִנְיַן נְזִירוּתוֹ בַּעֲבוּרָהּ, וְאַף עַל פִּי כֵן יֶשׁ בָּהּ טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא ה ב) 'אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע וְגוֹ' בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא' וְגוֹ', וְכָל שֶׁכֵּן טֻמְאוֹת אֵלּוּ שֶׁאַף שֶׁאֵינוֹ מְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶן אַף הוּא מַפְסִיק אֶת מִנְיַן נְזִירוּתוֹ, שֶׁאַף בָּהֶם יֵשׁ טֻמְאַת מִקְדָּשׁ (תפא"י). [וְלֹא הִתְקַבְּלוּ דְּבָרָיו, שֶׁכֵּן הַטֻּמְאוֹת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ אוֹ לֹא מְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶן, לֹא נִקְּבוּ לְפִי חֲמוּרָא וְקַלָּא אֶלָּא בַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁהֲרֵי טֻמְאַת רְבִיעִית דָּם הַחֲמוּרָה, שֶׁהִיא מְטַמְּאָה בְּאֹהֶל, אַף עַל פִּי כֵן אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ. וְגַם לְמוּד טֻמְאַת מִקְדָּשׁ מִנָּזִיר הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְלֹא שַׁיָּךְ לְדוּן בָּזֶה קַל וָחֹמֶר מִטֻּמְאַת שֶׁרֶץ]. **טֻמְאַת נָזִיר בִּרְבִיעִית דָּם:** אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, דַּנְתִּי קַל וָחֹמֶר לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה אִם עָצֶם כְּשִׁעוֹרָה שֶׁטֻּמְאָתוֹ קַלָּה, שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם בְּאֹהֶל, מִכָּל מָקוֹם הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל מַגָּעוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ; רְבִיעִית דָּם, שֶׁטֻּמְאָתָהּ חֲמוּרָה שֶׁהוּא מְטַמֵּא אָדָם בְּאֹהֶל, אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל מַגָּעָהּ וְעַל מַשָּׂאָהּ. אָמַר לִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה זֶּה עֲקִיבָא - כֵּיצַד אַתָּה דָּן קַל וָחֹמֶר בְּעִנְיָן זֶה, וַהֲלֹא אֵין דָּנִין כָּאן מִקַּל וָחֹמֶר, שֶׁדִּין טֻמְאַת עָצֶם כְּשִׁעוֹרָה הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְאֵין דָּנִים קַל וָחֹמֶר עַל הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. **וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי אֶת הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לִי, יָפֶה אָמַרְתָּ, אֶלָּא כֵּן אָמְרוּ הֲלָכָה:**

פרק ח א שְׁנֵי נְזִירִים שֶׁאָמַר לָהֶן אֶחָד, רָאִיתִי אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם, שֶׁיִּהֵא הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל מַגָּעָהּ וְעַל מַשָּׂאָהּ. אָמַר לִי, מַה זֶּה עֲקִיבָא, אֵין דָּנִין כָּאן מִקַּל וָחֹמֶר. וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי אֶת הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לִי, יָפֶה אָמַרְתָּ, אֶלָּא כֵּן אָמְרוּ הֲלָכָה:

פרק ח נהוג נָזִיר שֶׁהוּא סָפֵק טָמֵא אוֹ אַף סָפֵק מְצֹרָע מֻחְלָט, לְעִנְיַן גִּלּוּחַ וַהֲבָאַת קָרְבָּנוֹת: **מִשְׁנָה א** **נִטְמָא אֶחָד מִשְּׁנֵי נְזִירִים וְאֵין יָדוּעַ מִי: שְׁנֵי נְזִירִים** שֶׁנָּזְרוּ סְתָם נְזִירוּת [וְהוּא הַדִּין אִם נָזְרוּ נְזִירוּת אֲרָכָה יוֹתֵר, אַךְ שְׁנֵיהֶם לְמֻשָּׁךְ אוֹתוֹ זְמַן], **שֶׁאָמַר לָהֶן אֶחָד, רָאִיתִי אֶת אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם** הוּא, וְאַף שֶׁהוּא עֵד אֶחָד הֲרֵי הוּא נֶאֱמָן כֵּיוָן שֶׁהֵם אֵינָם מַכְחִישִׁים אוֹתוֹ. [וַדַּוְקָא [-הַיָּמִים שֶׁיּוֹשֵׁב כְּמִצְרָע מֻחְלָט], אִם הִצְטָרַע הַנָּזִיר בִּימֵי נְזִירוּתוֹ. **עַל כָּל אֵלּוּ אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ, וּמַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי** לְהִטָּהֵר מִטֻּמְאַת מֵת [בְּכָל הָאֲפָנִים הַנִּזְכָּרִים מִלְּבַד יְמֵי סְפָרוֹ וִימֵי גְמָרוֹ], **וְאֵינוֹ סוֹתֵר אֶת** יְמֵי הַנְּזִירוּת **הַקּוֹדְמִין** שֶׁמָּנָה קֹדֶם שֶׁנִּטְמָא, אַךְ גַּם יְמֵי טֻמְאָתוֹ בְּכָל הָאֲפָנִים הַנִּזְכָּרִים אֵינָם עוֹלִים לוֹ לְמִנְיַן יְמֵי הַנְּזִירוּת, **וּמַתְחִיל וּמוֹנֶה מִיָּד** אֶת הֶמְשֵׁךְ יְמֵי נְזִירוּתוֹ, **וְקָרְבָּן אֵין לוֹ** - אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה. וְטַעַם הַדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְגַלֵּחַ עַל טֻמְאוֹת אֵלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו ט) 'וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו', לְלַמֵּדְנוּ שֶׁרַק בְּנִטְמָא מֵהַמֵּת עַצְמוֹ סוֹתֵר נְזִירוּתוֹ וְלֹא בְּכָל טֻמְאַת מֵת (תוי"ט). **בָּאֳמֶת אָמְרוּ** - הֲלָכָה בְּרוּרָה הִיא, **שְׁיְמֵי הַזָּב וְהַזָּבָה וִימֵי הֶסְגֵּרוֹ שֶׁל מְצֹרָע, הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלִין לוֹ:** **ד** אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ, חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ. וְכָל טֻמְאָה מִן הַמֵּת, וְעַל כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וְעַל כְּזַיִת נֶצֶל וְעַל מְלֹא תַּרְוָד רָקָב, עַל הַשִּׁדְרָה וְעַל הַגֻּלְגֹּלֶת, וְעַל אֵבֶר מִן הַמֵּת וְעַל אֵבֶר מִן הַחַי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, וְעַל חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וְעַל חֲצִי לוֹג דָּם, עַל מַגָּעָן וְעַל מַשָּׂאָן וְעַל אָהֳלָן. וְעַל עֶצֶם כְּשִׁעוֹרָה, עַל מַגָּעוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ. אֲבָל הַסְּכָכוֹת וְהַפְּרָעוֹת, וּבֵית הַפְּרָס, וְאֶרֶץ הָעַמִּים, וְהַגּוֹלֵל וְהַדּוֹפֵק, וּרְבִיעִית דָּם, וְאֹהֶל, וְרֹבַע עֲצָמוֹת, וְכֵלִים הַנּוֹגְעִים בְּמֵת, וּמֵי סְפָרוֹ וִימֵי גְמָרוֹ, עַל אֵלּוּ אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ, וּמַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי, וְאֵינוֹ סוֹתֵר אֶת הַקּוֹדְמִין, וּמַתְחִיל וּמוֹנֶה מִיָּד, וְקָרְבָּן אֵין לוֹ. בָּאֳמֶת, יְמֵי הַזָּב וְהַזָּבָה וִימֵי הֶסְגֵּרוֹ שֶׁל מְצֹרָע, הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלִין לוֹ: **ד** אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּל טֻמְאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ, חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ. וְכָל טֻמְאָה מִן הַמֵּת, וְעַל כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וְעַל כְּזַיִת נֶצֶל וְעַל מְלֹא תַּרְוָד רָקָב, עַל הַשִּׁדְרָה וְעַל הַגֻּלְגֹּלֶת, וְעַל אֵבֶר מִן הַמֵּת וְעַל אֵבֶר מִן הַחַי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, וְעַל חֲצִי קַב עֲצָמוֹת וְעַל חֲצִי לוֹג דָּם, עַל מַגָּעָן וְעַל מַשָּׂאָן וְעַל אָהֳלָן. וְעַל עֶצֶם כְּשִׁעוֹרָה, עַל מַגָּעוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ. אֲבָל הַסְּכָכוֹת וְהַפְּרָעוֹת, וּבֵית הַפְּרָס, וְאֶרֶץ הָעַמִּים, וְהַגּוֹלֵל וְהַדּוֹפֵק, וּרְבִיעִית דָּם, וְאֹהֶל, וְרֹבַע עֲצָמוֹת, וְכֵלִים הַנּוֹגְעִים בְּמֵת, וּמֵי סְפָרוֹ וִימֵי גְמָרוֹ

משניות

מסכת נזיר פרק ט

כְּשֶׁרָאָה זאת מֵרָחוֹק, אַף אִם הוּא לְיָדָם, הֲרֵי הֵם שְׁלֹשָׁה, וְדֵינוֹ כִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁהוּא טָהוֹר. שָׁדִין סְפֵק טֻמְאָה נִלְמָד מִסּוֹטָה, שֶׁהִיא טְמֵאָה כְּשֶׁהִיא לְבַדָּהּ עִם הַבּוֹעֵל, וְאִם יֵשׁ עִמָּם עוֹד אֶחָד, הֲרֵי הִיא טְהוֹרָה]. וְנִמְצָא שָׁעַל הַטָּמֵא לְהָבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה וְלַחֲזֹר וְלִמְנוֹת נְזִירוּת טָהֳרָה, וְעַל הַטָּהוֹר לְהָבִיא רַק קָרְבַּן טָהֳרָה, אֲלָא שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי טָהוֹר וּמִי טָמֵא, וְלָכֵן שְׁנֵיהֶם **מְגַלְּחִין** אֶת שְׂעָרָם אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם [שֶׁהַנָּזִיר הַטָּהוֹר אָסוּר בְּגִלּוּחַ קֹדֶם לָכֵן], הָאֶחָד מִדִּין תִּגְלַחַת הַטְּמֵאָה, וְהַשֵּׁנִי מִדִּין תִּגְלַחַת טָהֳרָה, **וּמְבִיאִין** בְּשֶׁתְּפוּת **קָרְבַּן טֻמְאָה וְקָרְבַּן טָהֳרָה, וְאוֹמֵר** כָּל אֶחָד מֵהֶם, **אִם אֲנִי הוּא** הַנָּזִיר **הַטָּמֵא,** הֲרֵי שֶׁקָּרְבַּן הַטֻּמְאָה **שֶׁלִּי** - עֲבוּרִי, **וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלִּי. וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר, קָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי. וְסוֹפְרִין מִסְפֵּק עוֹד שִׁלֹּשִׁים יוֹם,** כָּל אֶחָד שֶׁמָּא הוּא הַנָּזִיר הַטָּמֵא שֶׁצָּרִיךְ לְשׁוֹב וְלִמְנוֹת אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וּבְסִיּוּמָם מְגַלְּחִים שׁוּב מִסְּפֵק, שֶׁמָּא הָיָה טָמֵא בַּתְּחִלָּה וְעַתָּה נִטְהַר מֵחֲמַת שֶׁנִּגְמְרוּ יְמֵי נְזִירוּתוֹ, **וּמְבִיאִין קָרְבַּן טָהֳרָה** נוֹסָף בְּשֶׁתְּפוּת, וְכָל אֶחָד מַתְנֶה וְאוֹמֵר, **אִם אֲנִי הוּא** שֶׁהָיִיתִי **הַטָּמֵא,** אֲזַי **קָרְבַּן הַטֻּמְאָה** שֶׁהֻקְרַב הָיָה **שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה** הָיָה **שֶׁלְּךָ,** וְזֶה - הַקָּרְבָּן הַנּוֹסָף שֶׁאָנוּ מַקְרִיבִים עַתָּה הוּא **קָרְבַּן טָהֳרָתִי. וְאִם אֲנִי הוּא** שֶׁהָיִיתִי **הַטָּהוֹר, קָרְבַּן הַטָּהֳרָה** הָרִאשׁוֹן הָיָה **שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטֻּמְאָה** הָיָה **שֶׁלְּךָ,** וְזֶה הַקָּרֵב עַתָּה הוּא **קָרְבַּן טָהֳרָתְךָ.** אִם **מֵת** אֶחָד מֵהֶן לִפְנֵי שֶׁהִסְפִּיקוּ לַעֲשׂוֹת אֶת סֵדֶר הַקָּרְבָּנוֹת הָאָמוּר, **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יְבַקֵּשׁ** הַנָּזִיר הַחַי מֵאֶחָד **מִן הַשּׁוּק שֶׁיִּדֹּר כְּנֶגְדּוֹ** - כְּמוֹהוּ **בְּנָזִיר, וְאוֹמֵר** לוֹ שֶׁיַּתְנֶה נְזִירוּתוֹ, **שֶׁאִם טָמֵא הָיִיתִי, הֲרֵי אַתָּה** מְקֻבָּל עָלֶיךָ לִהְיוֹת **נָזִיר מִיָּד. וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי, הֲרֵי אַתָּה** מְקֻבָּל עָלֶיךָ לִהְיוֹת **נָזִיר** רַק **אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְסוֹפְרִין שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמְבִיאִין קָרְבַּן טֻמְאָה** [אוֹתוֹ מֵבִיא רַק הַנָּזִיר הַחַי] **וְקָרְבַּן טָהֳרָה** [בְּשֶׁתְּפוּת], **וְאוֹמֵר** הַנָּזִיר הַחַי כָּךְ לְאוֹתוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, **אִם אֲנִי הוּא הַטָּמֵא** וְהַמֵּת הָיָה טָהוֹר, וּנְזִירוּתְךָ חָלָה מִיָּד וְהִסְתַּיְּמָה עַתָּה, הֲרֵי **קָרְבַּן הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלְּךָ. וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר** וְהַמֵּת הוּא שֶׁנִּטְמָא, וּנְזִירוּתְךָ לֹא חָלָה עַד עַכְשָׁיו, הֲרֵי שֶׁקָּרְבַּן **הַטָּהֳרָה** הוּא **שֶׁלִּי,** וְקָרְבַּן **הַטֻּמְאָה** הֵקֵרֵב רַק **בְּסָפֵק** - מֻחֶמֶת הַסָּפֵק וְנִמְצָא שֶׁהָיָה חַיָּין. [וּלְקָרְבַּן טֻמְאָה מֵבִיא רַק עוֹלַת הָעוֹף הַבָּאָה בִּנְדָבָה, וְחַטַּאת הָעוֹף שֶׁדִּינָהּ שֶׁהִיא בָּאָה עַל הַסָּפֵק, שֶׁאֵין בָּהּ אִסּוּר חַיָּין כְּיָוֹן שֶׁאֵינָהּ נִשְׁחֶטֶת אֶלָּא נִמְלֶקֶת, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת. אֲבָל אָשָׁם אֵינוֹ מֵבִיא, שֶׁמָּא לֹא נִטְמָא וְנִמְצָא מַקְרִיב חַיָּין בָּעֲזָרָה]. **וְסוֹפְרִין** עוֹד **שִׁלֹּשִׁים יוֹם,** הָרִאשׁוֹן שֶׁמָּא הָיָה טָמֵא וְעַתָּה יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וְהָאֶחָד מִן הַשּׁוּק שֶׁמָּא לֹא הָיָה הָרִאשׁוֹן טָמֵא, וְרַק עַתָּה חָלָה נְזִירוּתוֹ, **וּמְבִיאִין** בְּסִיּוּמָם **קָרְבַּן טָהֳרָה** בְּשֶׁתְּפוּת, **וְאוֹמֵר** הַנָּזִיר **הַטָּמֵא,** הֲרֵי שֶׁקָּרְבַּן **הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי** - עֲבוּרִי, **וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלְּךָ. וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר, קָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי. וְסוֹפְרִין שִׁלֹּשִׁים יוֹם,** כָּל אֶחָד שֶׁמָּא הוּא הַנָּזִיר הַטָּמֵא שֶׁצָּרִיךְ לְשׁוֹב וְלִמְנוֹת אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וּבְסִיּוּמָם מְגַלְּחִים שׁוּב מִסְּפֵק, שֶׁמָּא הָיָה טָמֵא בַּתְּחִלָּה וְעַתָּה נִטְהַר מֵחֲמַת שֶׁנִּגְמְרוּ יְמֵי נְזִירוּתוֹ, **וּמְבִיאִין** בְּסִיּוּמָם **קָרְבַּן טָהֳרָה** בְּשֶׁתְּפוּת, **וְאוֹמֵר** הַנָּזִיר **הַטָּמֵא,** הֲרֵי **קָרְבַּן הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי** - עֲבוּרִי, **וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלְּךָ,** וְזֶה - הַקָּרְבָּן הַנּוֹסָף שֶׁאָנוּ מַקְרִיבִים עַתָּה הוּא **קָרְבַּן טָהֳרָתִי. וְאִם אֲנִי הוּא** שֶׁהָיִיתִי **הַטָּהוֹר, קָרְבַּן הַטָּהֳרָה** הָרִאשׁוֹן הָיָה **שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטֻּמְאָה** הֵקֵרֵב עַתָּה הוּא **קָרְבַּן טָהֳרָתְךָ.** אִם **מֵת** אֶחָד מֵהֶן לִפְנֵי שֶׁהִסְפִּיקוּ לַעֲשׂוֹת אֶת סֵדֶר הַקָּרְבָּנוֹת הָאָמוּר, **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יְבַקֵּשׁ** הַנָּזִיר הַחַי מֵאֶחָד **מִן הַשּׁוּק שֶׁיִּדֹּר כְּנֶגְדּוֹ** - כְּמוֹהוּ **בְּנָזִיר, וְאוֹמֵר** לוֹ שֶׁיַּתְנֶה נְזִירוּתוֹ, **שֶׁאִם טָמֵא הָיִיתִי,** הֲרֵי **אַתָּה** מְקֻבָּל עָלֶיךָ לִהְיוֹת **נָזִיר מִיָּד. וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי,** הֲרֵי **אַתָּה** מְקֻבָּל עָלֶיךָ לִהְיוֹת **נָזִיר** רַק **אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְסוֹפְרִין שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמְבִיאִין קָרְבַּן טֻמְאָה** [אוֹתוֹ מֵבִיא רַק הַנָּזִיר הַחַי] **וְקָרְבַּן טָהֳרָה** [בְּשֶׁתְּפוּת], **וְאוֹמֵר** הַנָּזִיר הַחַי כָּךְ לְאוֹתוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, **אִם אֲנִי הוּא הַטָּמֵא** וְהַמֵּת הָיָה טָהוֹר, וּנְזִירוּתְךָ חָלָה מִיָּד וְהִסְתַּיְּמָה עַתָּה, הֲרֵי **קָרְבַּן הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלְּךָ. וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר** וְהַמֵּת הוּא שֶׁנִּטְמָא, וּנְזִירוּתְךָ לֹא חָלָה עַד עַכְשָׁיו, הֲרֵי שֶׁקָּרְבַּן **הַטָּהֳרָה** הוּא **שֶׁלִּי,** וְקָרְבַּן **הַטֻּמְאָה** הֵקֵרֵב רַק **בְּסָפֵק** - מֻחֶמֶת הַסָּפֵק וְנִמְצָא שֶׁהָיָה חַיָּין. [וּלְקָרְבַּן טֻמְאָה מֵבִיא רַק עוֹלַת הָעוֹף הַבָּאָה בִּנְדָבָה, וְחַטַּאת הָעוֹף שֶׁדִּינָהּ שֶׁהִיא בָּאָה עַל הַסָּפֵק, שֶׁאֵין בָּהּ אִסּוּר חַיָּין כְּיָוֹן שֶׁאֵינָהּ נִשְׁחֶטֶת אֶלָּא נִמְלֶקֶת, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת. אֲבָל אָשָׁם אֵינוֹ מֵבִיא, שֶׁמָּא לֹא נִטְמָא וְנִמְצָא מַקְרִיב חַיָּין בָּעֲזָרָה]. **וְסוֹפְרִין** עוֹד **שִׁלֹּשִׁים יוֹם,** כָּל אֶחָד שֶׁמָּא הוּא הַנָּזִיר הַטָּמֵא שֶׁצָּרִיךְ לְשׁוֹב וְלִמְנוֹת אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וּבְסִיּוּמָם מְגַלְּחִים שׁוּב מִסְּפֵק, שֶׁמָּא הָיָה טָמֵא בַּתְּחִלָּה וְעַתָּה נִטְהַר מֵחֲמַת שֶׁנִּגְמְרוּ יְמֵי נְזִירוּתוֹ, **וּמְבִיאִין** בְּסִיּוּמָם **קָרְבַּן טָהֳרָה** בְּשֶׁתְּפוּת, **וְאוֹמֵר** הַנָּזִיר **הַטָּמֵא,** הֲרֵי **קָרְבַּן הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי** - עֲבוּרִי, **וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלְּךָ,** וְזֶה - הַקָּרְבָּן הַנּוֹסָף שֶׁאָנוּ מַקְרִיבִים עַתָּה הוּא **קָרְבַּן טָהֳרָתִי. וְאִם אֲנִי הוּא** שֶׁהָיִיתִי **הַטָּהוֹר, קָרְבַּן הַטָּהֳרָה** הָרִאשׁוֹן הָיָה **שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטֻּמְאָה** הֵקֵרֵב עַתָּה הוּא **קָרְבַּן טָהֳרָתְךָ.** אִם **מֵת** אֶחָד מֵהֶן לִפְנֵי שֶׁהִסְפִּיקוּ לַעֲשׂוֹת אֶת סֵדֶר הַקָּרְבָּנוֹת הָאָמוּר, **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יְבַקֵּשׁ** הַנָּזִיר הַחַי מֵאֶחָד **מִן הַשּׁוּק שֶׁיִּדֹּר כְּנֶגְדּוֹ** - כְּמוֹהוּ **בְּנָזִיר, וְאוֹמֵר** לוֹ שֶׁיַּתְנֶה נְזִירוּתוֹ, **שֶׁאִם טָמֵא הָיִיתִי,** הֲרֵי **אַתָּה** מְקֻבָּל עָלֶיךָ לִהְיוֹת **נָזִיר מִיָּד. וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי,** הֲרֵי **אַתָּה** מְקֻבָּל עָלֶיךָ לִהְיוֹת **נָזִיר** רַק **אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְסוֹפְרִין שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמְבִיאִין קָרְבַּן טֻמְאָה** [אוֹתוֹ מֵבִיא רַק הַנָּזִיר הַחַי] **וְקָרְבַּן טָהֳרָה** [בְּשֶׁתְּפוּת], **וְאוֹמֵר** הַנָּזִיר הַחַי כָּךְ לְאוֹתוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, **אִם אֲנִי הוּא הַטָּמֵא** וְהַמֵּת הָיָה טָהוֹר, וּנְזִירוּתְךָ חָלָה מִיָּד וְהִסְתַּיְּמָה עַתָּה, הֲרֵי **קָרְבַּן הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי, וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלְּךָ. וְאִם אֲנִי הוּא הַטָּהוֹר** וְהַמֵּת הוּא שֶׁנִּטְמָא, וּנְזִירוּתְךָ לֹא חָלָה עַד עַכְשָׁיו, הֲרֵי שֶׁקָּרְבַּן **הַטָּהֳרָה** הוּא **שֶׁלִּי,** וְקָרְבַּן **הַטֻּמְאָה** הֵקֵרֵב רַק **בְּסָפֵק** - מֻחֶמֶת הַסָּפֵק וְנִמְצָא שֶׁהָיָה חַיָּין. [וּלְקָרְבַּן טֻמְאָה מֵבִיא רַק עוֹלַת הָעוֹף הַבָּאָה בִּנְדָבָה, וְחַטַּאת הָעוֹף שֶׁדִּינָהּ שֶׁהִיא בָּאָה עַל הַסָּפֵק, שֶׁאֵין בָּהּ אִסּוּר חַיָּין כְּיָוֹן שֶׁאֵינָהּ נִשְׁחֶטֶת אֶלָּא נִמְלֶקֶת, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת. אֲבָל אָשָׁם אֵינוֹ מֵבִיא, שֶׁמָּא לֹא נִטְמָא וְנִמְצָא מַקְרִיב חַיָּין בָּעֲזָרָה]. **וְסוֹפְרִין** עוֹד **שִׁלֹּשִׁים יוֹם,** כָּל אֶחָד שֶׁמָּא הוּא הַנָּזִיר הַטָּמֵא שֶׁצָּרִיךְ לְשׁוֹב וְלִמְנוֹת אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וּבְסִיּוּמָם מְגַלְּחִים שׁוּב מִסְּפֵק, שֶׁמָּא הָיָה טָמֵא בַּתְּחִלָּה וְעַתָּה נִטְהַר מֵחֲמַת שֶׁנִּגְמְרוּ יְמֵי נְזִירוּתוֹ, **וּמְבִיאִין** בְּסִיּוּמָם **קָרְבַּן טָהֳרָה** בְּשֶׁתְּפוּת, **וְאוֹמֵר** הַנָּזִיר **הַטָּמֵא,** הֲרֵי **קָרְבַּן הַטֻּמְאָה שֶׁלִּי** - עֲבוּרִי, **וְקָרְבַּן הַטָּהֳרָה שֶׁלְּךָ,** וְזֶה - הַקָּרְבָּן הַנּוֹסָף שֶׁאָנוּ מַקְרִיבִים עַתָּה הוּא **קָרְבַּן טָהֳרָתִי. וְאִם אֲנִי הוּא** שֶׁהָיִיתִי **הַטָּמֵא, קָרְבַּן הַטֻּמְאָה** הֵקֵרֵב **בְּסָפֵק, וְזוֹ** שֶׁאֲנִי מַקְרִיב כָּעֵת הִיא עוֹלַת **חוֹבָה** כְּקָרְבַּן נְזִירוּת טָהֳרָה. **וְאִם טָהוֹר הָיִיתִי, הָעוֹלָה הָרִאשׁוֹנָה** הֵקֵרְבָה כְּקָרְבַּן חוֹבָה, **וְזוֹ** הַקְּרֵבָה עַתָּה הִיא עוֹלַת **נְדָבָה, וְזֶה** - שְׁנֵי הַקָּרְבָּנוֹת הַנּוֹסָפִים, לְחַטָּאת וְלִשְׁלָמִים הֵם **שֶׁאֵר קָרְבָּנַי,** הֶמְשֵׁךְ הֲבָאַת קָרְבְּנוֹת הַנְּזִירוּת שֶׁלִּי. [וְאָשָׁם אֵינוֹ מֵבִיא, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא בְּסָפֵק, שֶׁמָּא אֵינוֹ טָמֵא וְנִמְצָא שֶׁהֵבִיא חֻלִּין בָּעֲזָרָה]. **אָמַר** לוֹ **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, נִמְצָא זֶה מֵבִיא** אֶת **קָרְבְּנוֹתָיו לַחֲצָאִים** - בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים, שֶׁכֵּן אִם טָהוֹר הָיָה, הֲרֵי הֵבִיא אֶת עוֹלָתוֹ אַחֲרֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאֶת שְׁאָר קָרְבְּנוֹתָיו רַק כַּעֲבוֹר שְׁלֹשִׁים יוֹם נוֹסָפִים. **אֲבָל,** עַל אַף קֻשְׁיַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים לְבֶן זוֹמָא** שֶׁכָּךְ יַעֲשֶׂה הַנָּזִיר, וְאֵין חִסָּרוֹן בַּהֲבָאַת קָרְבְּנוֹתָיו בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה ב דִּין נָזִיר סָפֵק טָמֵא וְסָפֵק מְצֹרָע מֻחְלָט:** הַקְּדָמָה: מְצֹרָע אַחַר שֶׁנִּטְהָר, מְגַלֵּחַ וּמֵבִיא שְׁתֵּי צִפֳּרִים, וּמוֹנֶה שִׁבְעָה יָמִים וּמְגַלֵּחַ שׁוּב, וּלְמָחֳרָת מֵבִיא קָרְבְּנוֹת מְצֹרָע, אָשָׁם חַטָּאת וְעוֹלָה, וּמֵתָּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, וְקֹדֶם לָכֵן אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים כְּדִין מְחֻסַּר כִּפּוּרִים [בָּשׁוֹנֶה מִנָּזִיר שֶׁאֵין בּוֹ דִּין מְחֻסַּר כִּפּוּרִים, כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאָה הַיּוֹצֵאת מִגּוּפוֹ]: **נָזִיר שֶׁהָיָה טָמֵא בְּסָפֵק וּמְצֹרָע מֻחְלָט בְּסָפֵק,** כְּלוֹמַר, שֶׁיֵּשׁ סָפֵק שֶׁמָּא נִטְמָא, שֶׁמָּא הָיָה מְצֹרָע מֻחְלָט, וְעַתָּה נִטְהַר. וְנִמְצָא שֶׁצָּרִיךְ לְגַלֵּחַ מִסָּפֵק אַרְבַּע פְּעָמִים, כְּדִין מְצֹרָע אַחַר יְמֵי חֻלּוּטוֹ, וְאַחַר שֶׁבַע יְמֵי סְפִירוֹ, וּכְדִין נָזִיר אַחַר טֻמְאָתוֹ וְאַחַר טָהֳרָתוֹ. אֲלָא שֶׁעָלָיו לְהַמְתִּין בֵּין כָּל תִּגְלַחַת שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁמָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הוּא נָזִיר טָהוֹר שֶׁאָסוּר בְּתִגְלַחַת. וְנִמְצָא שֶׁהוּא **אוֹכֵל בַּקָּדָשִׁים אַחַר** שְׁיֵמָנָה **שִׁשִּׁים יוֹם** לִנְזִירוּתוֹ, כִּי רַק אָז נִטְהַר מִטֻּמְאַת הַמֵּצֹרָע אִם הָיָתָה בּוֹ, שֶׁמִּמְתִּין שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁמָּא הוּא נָזִיר טָהוֹר שֶׁאָסוּר בְּתִגְלַחַת. וּמִגַּלֵּחַ שֶׁמָּא הוּא מְצֹרָע מֻחְלָט. וְשׁוּב מַמְתִּין שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁמָּא הָיָה רַק נָזִיר טָמֵא וְעַתָּה הוּא נָזִיר טָהוֹר, וּמְגַלֵּחַ בַּשְּׁבִיל יְמֵי סְפִירוֹ. **וְשׁוֹתֶה יַיִן וּמִטַּמֵּא לְמֵתִים** רַק **אַחַר** שְׁיֵמָנֶה **מֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם** לַנְּזִירוּת, שֶׁאַחַר שְׁתֵּי תִּגְלָחוֹת אֵלּוּ, צָרִיךְ לִמְנוֹת עוֹד שִׁלֹּשִׁים יוֹם שֶׁמָּא אָכֵן הָיָה מְצֹרָע מֻחְלָט וְעַתָּה נִטְהַר מִצָּרַעְתּוֹ וְעָלָיו לִמְנוֹת נְזִירוּת טָהֳרָה, וּבְסוֹפָם צָרִיךְ לְגַלֵּחַ וְלִמְנוֹת שׁוּב שִׁלֹּשִׁים יוֹם, שֶׁמָּא הָיָה גַּם טָמֵא בְּטֻמְאַת מֵת, וְרַק עַתָּה הוּא נָזִיר טָהוֹר. **וְאִפֵּן הֻבְאַת קָרְבְּנוֹתָיו:** בַּתִּגְלַחַת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא סָפֵק מִשּׁוּם נָזִיר טָהוֹר, אוֹ נָזִיר טָמֵא, אוֹ מְצֹרָע מֻחְלָט, מֵבִיא שְׁנֵי צִפֳּרֵי מְצֹרָע, וַחֲטַאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק לְקָרְבַּן טֻמְאָה, וְעוֹלָה לִנְזִירוּת טָהֳרָה וּמַתְנֶה עָלֶיהָ שֶׁתְּהֵיֶה נְדָבָה אִם אֵינוֹ נָזִיר טָהוֹר [וְדַי בְּקָרְבָּן אֶחָד כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְגַלֵּחַ עָלָיו תִּגְלַחַת טָהֳרָה]. וּבַתִּגְלַחַת הַשְּׁנִיָּה, שֶׁהוּא סָפֵק נָזִיר טָהוֹר אוֹ טָמֵא אוֹ מְצֹרָע בִּימֵי סְפִירוֹ, מֵבִיא עוֹלָה עַל תְּנַאי לִנְזִירוּת טָהֳרָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַגְּלוּחַ עַל קָרְבָּן אֶחָד, וּלְמָחֳרָת גְּלוּחוֹ מֵבִיא קָרְבַּן מְצֹרָע לְהַתִּירוֹ בְּקָדָשִׁים [מִלְּבַד אָשָׁם, שֶׁמָּא לֹא הָיָה מְצֹרָע וּמֵבִיא חֻלִּין בָּעֲזָרָה, וְאֵין הָאָשָׁם מְעַכֵּב אֶת הַהֶתֵּר אֲכִילַת הַקָּדָשִׁים], וְכֵן מֵבִיא חַטַּאת הָעוֹף עַל הַסָּפֵק שֶׁמָּא הוּא נָזִיר טָמֵא. וְכֵן בַּתִּגְלַחַת הַשְּׁלִישִׁית מֵבִיא עוֹלָה עַל תְּנַאי שֶׁאִם הָיָה תִּגְלַחַת טָהֳרָה תִּהְיֶה עַל הַקָּרְבָּן, וְחַטַּאת הָעוֹף עַל הַסָּפֵק שֶׁמָּא הוּא נָזִיר טָמֵא, וּבְסוֹף מֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם מֵבִיא אֶת כָּל קָרְבְּנוֹת נְזִירוּתוֹ, וּמַתְנֶה עַל הָעוֹלָה שֶׁתְּהֵיֶה נְדָבָה אִם כְּבָר הֻקְרְבָה קֹדֶם לָכֵן. וְאַף שֶׁתִּגְלַחַת מְצֹרָע דּוֹחָה אֶת אִסּוּר תִּגְלַחַת נָזִיר (ראה פ"ו מ"ה), מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהַמְתִּין שְׁלֹשִׁים יוֹם בֵּין תִּגְלַחַת לְתִגְלַחַת, מִשּׁוּם **שֶׁתִּגְלַחַת הַנֶּגַע צְרֵעַת דּוֹחָה** אֶת אִסּוּר **תִּגְלַחַת הַנָּזִיר בִּזְמַן שֶׁהִיא וַדַּאי צְרֵעַת, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהִיא סָפֵק צְרֵעַת,** וְהַגִּלּוּחַ הוּא רַק מִסָּפֵק, **אֵינָהּ דוֹחָה** אֶת אִסּוּר תִּגְלַחַת הַנָּזִיר:

המבוארות

מסכת נזיר פרק ט

פֶּרֶק ט

דִּין טֻמְאַת הַתְּהוֹם וְהַגְּבָלָתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה בְּחֶזְקַת טָמֵא מִכֹּחַ סְבָרַת 'רַגְלַיִם לַדָּבָר'. וְכֵן דִּין נְזִירוּת בְּנָכְרִי, עֶבֶד וְאִשָּׁה, וְגֵדֶר נְזִירוּתוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא: **מִשְׁנָה א נְזִירוּת בְּנָכְרִי, עֶבֶד וְאִשָּׁה: הַגּוֹיִם אֵין לָהֶם נְזִירוּת,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת נְזִירוּת (במדבר ו ב) 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'. וְאַף אִם נָזַר, מַתָּר בִּשְׁתִיַּת יַיִן, תִּגְלַחַת וְטֻמְאָה לְמֵת. **נָשִׁים וַעֲבָדִים** כְּנַעֲנִיִּים **יֵשׁ לָהֶם נְזִירוּת,** אִשָּׁה כַּמְפֹרָשׁ בַּכָּתוּב (שם פסוק ב) 'אִישׁ אוֹ אִשָּׁה', וְעֶבֶד נִלְמָד מִיִּתּוּר הַכָּתוּב (שם) 'וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם'. **וְחֹמֶר** [-חֻמְרָא] יֵשׁ בִּדְּדִין הַנְּזִירוּת **בְּנָשִׁים מִבַּעֲבָדִים, שֶׁהוּא כּוֹפֶה אֶת עַבְדּוֹ לַעֲבֹר** עַל נְזִירוּתוֹ, לְשְׁתּוֹת יַיִן אוֹ לְהִטַּמֵּא לְמֵתִים בְּעַל כָּרְחוֹ, **וְאֵינוֹ כּוֹפֶה אֶת אִשְׁתּוֹ** לַעֲבֹר עַל נְזִירוּתָהּ, אֶלָּא רַק מִסְתַּפֵּק, אֵינָהּ דוֹחָה: **מִשְׁנָה ב דִּין נָזִיר סָפֵק טָמֵא וְסָפֵק מְצֹרָע מֻחְלָט:** הַקְּדָמָה: מְצֹרָע אַחַר שֶׁנִּטְהָר, מְגַלֵּחַ וּמֵבִיא שְׁתֵּי צִפֳּרִים, וּמוֹנֶה שִׁבְעָה יָמִים וּמְגַלֵּחַ שׁוּב, וּלְמָחֳרָת מֵבִיא קָרְבְּנוֹת מְצֹרָע, אָשָׁם חַטָּאת וְעוֹלָה, וּמֻתָּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, וְקֹדֶם לָכֵן אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים כְּדִין מְחֻסַּר כִּפּוּרִים [בָּשׁוֹנֶה מִנָּזִיר שֶׁאֵין בּוֹ דִּין מְחֻסַּר כִּפּוּרִים, כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאָה הַיּוֹצֵאת מִגּוּפוֹ]: **נָזִיר שֶׁהָיָה טָמֵא בְּסָפֵק וּמְצֹרָע מֻחְלָט בְּסָפֵק,** כְּלוֹמַר, שֶׁיֵּשׁ סָפֵק שֶׁמָּא נִטְמָא, שֶׁמָּא הָיָה מְצֹרָע מֻחְלָט, וְעַתָּה נִטְהַר. וְנִמְצָא שֶׁצָּרִיךְ לְגַלֵּחַ מִסָּפֵק אַרְבַּע פְּעָמִים, כְּדִין מְצֹרָע אַחַר יְמֵי חֻלּוּטוֹ, וְאַחַר שֶׁבַע יְמֵי סְפִירוֹ, וּכְדִין נָזִיר אַחַר טֻמְאָתוֹ וְאַחַר טָהֳרָתוֹ. אֲלָא שֶׁעָלָיו לְהַמְתִּין בֵּין כָּל תִּגְלַחַת שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁמָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הוּא נָזִיר טָהוֹר שֶׁאָסוּר בְּתִגְלַחַת. וְנִמְצָא שֶׁהוּא **אוֹכֵל בַּקָּדָשִׁים אַחַר** שְׁיֵמָנָה **שִׁשִּׁים יוֹם** לִנְזִירוּתוֹ, כִּי רַק אָז נִטְהַר מִטֻּמְאַת הַמֵּצֹרָע אִם הָיָתָה בּוֹ, שֶׁמִּמְתִּין שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁמָּא הוּא נָזִיר טָהוֹר שֶׁאָסוּר בְּתִגְלַחַת. וּמִגַּלֵּחַ שֶׁמָּא הוּא מְצֹרָע מֻחְלָט. וְשׁוּב מַמְתִּין שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁמָּא הָיָה רַק נָזִיר טָמֵא וְעַתָּה הוּא נָזִיר טָהוֹר, וּמְגַלֵּחַ בַּשְּׁבִיל יְמֵי סְפִירוֹ. **וְשׁוֹתֶה יַיִן וּמִטַּמֵּא לְמֵתִים** רַק **אַחַר** שְׁיֵמָנֶה **מֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם** לַנְּזִירוּת, שֶׁאַחַר שְׁתֵּי תִּגְלָחוֹת אֵלּוּ, צָרִיךְ לִמְנוֹת עוֹד שִׁלֹּשִׁים יוֹם שֶׁמָּא אָכֵן הָיָה מְצֹרָע מֻחְלָט וְעַתָּה נִטְהַר מִצָּרַעְתּוֹ וְעָלָיו לִמְנוֹת נְזִירוּת טָהֳרָה, וּבְסוֹפָם צָרִיךְ לְגַלֵּחַ וְלִמְנוֹת שׁוּב שִׁלֹּשִׁים יוֹם, שֶׁמָּא הָיָה גַּם טָמֵא בְּטֻמְאַת מֵת, וְרַק עַתָּה הוּא נָזִיר טָהוֹר. **וְאִפֵּן הֻבְאַת קָרְבְּנוֹתָיו:** בַּתִּגְלַחַת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא סָפֵק מִשּׁוּם נָזִיר טָהוֹר, אוֹ נָזִיר טָמֵא, אוֹ מְצֹרָע מֻחְלָט, מֵבִיא שְׁנֵי צִפֳּרֵי מְצֹרָע, וַחֲטַאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק לְקָרְבַּן טֻמְאָה, וְעוֹלָה לִנְזִירוּת טָהֳרָה וּמַתְנֶה עָלֶיהָ שֶׁתְּהֵיֶה נְדָבָה אִם אֵינוֹ נָזִיר טָהוֹר [וְדַי בְּקָרְבָּן אֶחָד כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְגַלֵּחַ עָלָיו תִּגְלַחַת טָהֳרָה]. וּבַתִּגְלַחַת הַשְּׁנִיָּה, שֶׁהוּא סָפֵק נָזִיר טָהוֹר אוֹ טָמֵא אוֹ מְצֹרָע בִּימֵי סְפִירוֹ, מֵבִיא עוֹלָה עַל תְּנַאי לִנְזִירוּת טָהֳרָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַגְּלוּחַ עַל קָרְבָּן אֶחָד, וּלְמָחֳרָת גְּלוּחוֹ מֵבִיא קָרְבַּן מְצֹרָע לְהַתִּירוֹ בְּקָדָשִׁים [מִלְּבַד אָשָׁם, שֶׁמָּא לֹא הָיָה מְצֹרָע וּמֵבִיא חֻלִּין בָּעֲזָרָה, וְאֵין הָאָשָׁם מְעַכֵּב אֶת הַהֶתֵּר אֲכִילַת הַקָּדָשִׁים], וְכֵן מֵבִיא חַטַּאת הָעוֹף עַל הַסָּפֵק שֶׁמָּא הוּא נָזִיר טָמֵא. וְכֵן בַּתִּגְלַחַת הַשְּׁלִישִׁית מֵבִיא עוֹלָה עַל תְּנַאי שֶ

חֹמֶר בַּעֲבָדִים מִבְּנָשִׁים, שֶׁהוּא מֵפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵינוֹ מֵפֵר נִדְרֵי עַבְדּוֹ. הֵפֵר לְאִשְׁתּוֹ, הֵפֵר עוֹלָמִית. הֵפֵר לְעַבְדּוֹ, יָצָא לְחֵרוּת מַשְׁלִים נִזִּירוּתוֹ. עָבַר מִכְּנֶגֶד פָּנָיו, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא יִשְׁתֶּה, וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִשְׁתֶּה: **ב** נָזִיר שֶׁגִּלַּח וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא טָמֵא, אִם טִמְאָה יְדוּעָה, סוֹתֵר. וְאִם טֻמְאַת הַתְּהוֹם, אֵינוֹ סוֹתֵר. אִם עַד שֶׁלֹּא גִלַּח, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ סוֹתֵר. כֵּיצַד, יָרַד לִטְבֹּל בִּמְעָרָה וְנִמְצָא מֵת צָף עַל פִּי הַמְּעָרָה, טָמֵא. נִמְצָא מְשֻׁקָּע בְּקַרְקַע הַמְּעָרָה, יָרַד לְהָקֵר, טָהוֹר. לְטַהֵר מִטֻּמְאַת מֵת, טָמֵא. שֶׁחֻזְקַת טָמֵא טָמֵא וְחֻזְקַת טָהוֹר טָהוֹר, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר: **ג** הַמּוֹצֵא מֵת בְּתַחְלָה מְשֻׁכָּב כְּדַרְכּוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תִּבּוּסְתּוֹ. מָצָא שְׁנַיִם, נוֹטְלָן וְאֶת תִּבּוּסְתָּן. מָצָא שְׁלֹשָׁה, אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה, הֲרֵי זוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. בּוֹדֵק הֵימֶנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה. מָצָא אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה, בּוֹדֵק הֵימֶנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר, שֶׁאִלּוּ מִתְּחִלָּה מְצָאוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תִּבּוּסְתּוֹ: **ד** כָּל סְפֵק נְגָעִים בַּתְּחִלָּה טָהוֹר, עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטֻמְאָה. מִשֶּׁנִּזְקַק לְטֻמְאָה, סְפֵקוֹ טָמֵא. בְּשִׁבְעָה דְּרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לִזִיבָה. בְּמַאֲכָל, וּבְמִשְׁתֶּה, בְּמַשָּׂא, וּבִקְפִיצָה, וּבְחֹלִי, וּבְמַרְאֶה, וּבְהַרְהוּר. מִשֶּׁנִּזְקַק לִזִיבָה אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. אָנַס וּסְפֵקוֹ וְשִׁכְבַת זֶרַע טְמֵאִין, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. הַמַּכֶּה אֶת חֲבֵרוֹ וַאֲמָדוּהוּ לְמִיתָה, וְהֵקֵל מִמַּה שֶׁהָיָה, לְאַחַר מִכָּאן הִכְבִּיד וָמֵת, חַיָּב. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, פָּטוּר, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר:

אִם הֵפֵר לָהּ אֶת הַנֶּדֶר בְּיוֹם שָׁמְעוֹ. **וְכֵן יֵשׁ חֹמֶר בַּעֲבָדִים מִבְּנָשִׁים, שֶׁהוּא מֵפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ,** וְאַף אִם אַחַר כָּךְ חָפֵץ בְּנִזְרָהּ, כְּבָר הוּפַר. **וְאֵינוֹ מֵפֵר** אֶת **נִדְרֵי עַבְדּוֹ,** וְאַף שֶׁיָּכוֹל לְכַפּוֹ לָעֲבֹר עַל נִדְרוֹ, אַךְ אִם יִתְרַצֶּה לוֹ יִהְיֶה מְחֻיָּב בְּנִדְרוֹ מֵאוֹתָהּ שָׁעָה. וְכֵן אִם **הֵפֵר לְאִשְׁתּוֹ, הֵפֵר עוֹלָמִית** וַאֲפִלּוּ לִכְשֶׁתֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ, בְּגֵרוּשִׁין אוֹ בְּמִיתָה [מִלְּבַד נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ, שֶׁאִם נִשֵּׂאת לְאִישׁ אַחֵר שֵׁב הַנֶּדֶר וְחָל עָלֶיהָ (תפא"י)], וְאִלּוּ אִם **הֵפֵר לְעַבְדּוֹ,** דְּהַיְנוּ שֶׁכָּפָה עָלָיו לַעֲבֹר עַל נִזִּירוּתוֹ, אִם אַחַר זְמַן **יָצָא** הָעֶבֶד **לְחֵרוּת, מַשְׁלִים** הָעֶבֶד אֶת יְמֵי **נִזִּירוּתוֹ** שֶׁקִּבֵּל עָלָיו מִתְּחִלָּה בְּהֶיוֹתוֹ עֶבֶד. [וְהָרַמְבַּ"ם גָּרַס 'הֵפֵר לְעַבְדּוֹ יֵצֵא לְחֵרוּת וּמַשְׁלִים נִזִּירוּתוֹ', וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁאִם אָמַר לְעַבְדּוֹ 'מוּפָר לְךָ' בְּזֶה פָּקְעָה זְכוּתוֹ שֶׁל הָאָדוֹן בָּעֶבֶד וְהוּא יוֹצֵא לְחֵרוּת, וְצָרִיךְ לְהַשְׁלִים נִזִּירוּתוֹ]. אִם **עָבַר** [-בָּרַח] הָעֶבֶד **מִכְּנֶגֶד פָּנָיו** שֶׁל הָאָדוֹן, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא יִשְׁתֶּה** הָעֶבֶד יַיִן, וִיקַיְּמֵם נִדְרוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין הָאָדוֹן מַקְפִּיד אִם יִטְעַר, כִּי אַדְרַבָּה עַל יְדֵי זֶה שֶׁיִּטְעַר יָשׁוּב לְבֵית אֲדוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁיִּכָּפֶה עָלָיו לִשְׁתּוֹת יַיִן. **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִשְׁתֶּה** יַיִן, שָׁרְצוֹן הָאָדוֹן שֶׁיִּשְׁתֶּה יַיִן אַף כְּשֶׁבָּרַח, כֵּיוָן שֶׁעָתִיד לְמָצְאוֹ וְרוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה חָזָק וְלֹא יֶחֱלֶה וְיָמוּת, וְלָכֵן דָּנִים אוֹתוֹ כְּעֶבֶד הַנִּמְצָא בִּרְשׁוּת רַבּוֹ, שֶׁכּוֹפֶהוּ לִשְׁתּוֹת יַיִן: **מִשְׁנָה ב טֻמְאַת הַתְּהוֹם: נָזִיר שֶׁגִּלַּח** תִּגְלַחַת טָהֳרָה בְּסוֹף נְזִירוּתוֹ, **וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא טָמֵא** - שֶׁנִּטְמָא לְמֵת קֹדֶם שֶׁגִּלַּח. **אִם** נִטְמָא מִטֻּמְאָה שֶׁיִּתָּכֵן וְהָיְתָה יְדוּעָה לְאֵיזֶה אָדָם בָּעוֹלָם, הֲרֵי זֶה **סוֹתֵר** אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, כְּדִין נָזִיר טָמֵא. **וְאִם** נִטְמָא מִ**טֻּמְאַת הַתְּהוֹם** - טֻמְאָה שֶׁלֹּא הָיְתָה יְדוּעָה לְשׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם עַד עַתָּה, הֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאֵינוֹ **סוֹתֵר** אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ. **וְאִם** נוֹדַע לוֹ שֶׁנִּטְמָא **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **גִּלַּח,** אֲפִלּוּ אִם כְּבָר הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם נִטְמָא בְּטֻמְאָה יְדוּעָה, וּבֵין אִם בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם, **סוֹתֵר** אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ. שֶׁדִּין טֻמְאַת הַתְּהוֹם הוּא רַק כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ כֵּן אַחַר הַתִּגְלַחַת. **כֵּיצַד,** נָזִיר שֶׁיָּרַד **לִטְבֹּל בִּמְעָרָה** מִטֻּמְאָה שֶׁאֵינוֹ מְגַלֶּה עָלֶיהָ, כְּגוֹן טֻמְאַת שֶׁרֶץ, **וְנִמְצָא** כְּזַיִת מִן הַ**מֵּת צָף עַל פִּי** - עַל פְּנֵי מֵי **הַמְּעָרָה,** הֲרֵי זֶה סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהוּא **טָמֵא,** אַף שֶׁהַיּוֹרֵד לִטְבֹּל נִזְהָר מִכָּל טֻמְאָה. וְאַף אִם הִתְעוֹרֵר סָפֵק זֶה אַחַר הַתִּגְלַחַת, הֲרֵי הוּא טָמֵא, שֶׁזּוֹ טֻמְאָה גְּלוּיָה שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיָּדַע בָּהּ אָדָם. אֲבָל אִם **נִמְצָא** כְּזַיִת מִן הַמֵּת כְּשֶׁהוּא **מְשֻׁקָּע** [-שָׁקוּעַ] **בְּקַרְקַע הַמְּעָרָה,** אֵינוֹ מְגַלֶּה, אֲזַי אֲפִלּוּ אִם וַדַּאי נִטְמָא בּוֹ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁזּוֹ טֻמְאַת הַתְּהוֹם שֶׁלֹּא יָדַע בָּהּ אָדָם מֵעוֹלָם, לָכֵן אֲפִלּוּ אִם **יָרַד** לַמְּעָרָה רַק כְּדֵי **לְהָקֵר** - לְצַנֵּן אֶת גּוּפוֹ מֵהַחֹם, בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר שֶׁלֹּא לְהִטָּמֵא, מִכָּל מָקוֹם אִם נוֹדַע לוֹ עַל טֻמְאָה זוֹ רַק אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר גִּלַּח, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** כְּדִין טֻמְאַת הַתְּהוֹם. אֲבָל אִם יָרַד לִטְבֹּל כְּדֵי **לִטַּהֵר מִטֻּמְאַת מֵת,** שֶׁהָיָה טָמֵא בְּאָמְצַע נְזִירוּתוֹ אוֹ קֹדֶם לָהּ, וְהַשְּׁלִים נְזִירוּתוֹ וְגִלַּח וְנוֹדַע שֶׁהָיָה שָׁם טֻמְאַת הַתְּהוֹם, הֲרֵי הוּא **טָמֵא** וְסוֹתֵר אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וְאֵין אוֹמְרִים בְּאֹפֶן זֶה דִּין 'טֻמְאַת הַתְּהוֹם', **שֶׁחֻזְקַת** מִי שֶׁהָיָה **טָמֵא** קֹדֶם לָכֵן, שֶׁיִּשָּׁאֵר **טָמֵא** אַף כְּשֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם, **וְחֻזְקַת** מִי שֶׁהָיָה **טָהוֹר** קֹדֶם לָכֵן, שֶׁיִּשָּׁאֵר **טָהוֹר** אֲפִלּוּ אִם נוֹדַע שֶׁנִּטְמָא, אִם הָיְתָה זוֹ טֻמְאַת הַתְּהוֹם. **שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר,** כְּלוֹמַר, יֵשׁ טַעַם בַּדָּבָר, לוֹמַר שֶׁלֹּא נֶאֶמְרָה הֲלָכָה זוֹ אֶלָּא בְּאָדָם שֶׁהָיָה טָהוֹר בַּתְּחִלָּה: **מִשְׁנָה ב טֻמְאַת הַתְּהוֹם:** **נָזִיר שֶׁגִּלַּח** תִּגְלַחַת טָהֳרָה בְּסוֹף נְזִירוּתוֹ, **וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא טָמֵא** - שֶׁנִּטְמָא לְמֵת קֹדֶם שֶׁגִּלַּח. **אִם** נִטְמָא מִטֻּמְאָה שֶׁיִּתָּכֵן וְהָיְתָה יְדוּעָה לְאֵיזֶה אָדָם בָּעוֹלָם, הֲרֵי זֶה **סוֹתֵר** אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, כְּדִין נָזִיר טָמֵא. **וְאִם** נִטְמָא מִ**טֻּמְאַת הַתְּהוֹם** - טֻמְאָה שֶׁלֹּא הָיְתָה יְדוּעָה לְשׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם עַד עַתָּה, הֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאֵינוֹ **סוֹתֵר** אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ. **וְאִם** נוֹדַע לוֹ שֶׁנִּטְמָא **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **גִּלַּח,** אֲפִלּוּ אִם כְּבָר הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם נִטְמָא בְּטֻמְאָה יְדוּעָה, וּבֵין אִם בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם, **סוֹתֵר** אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ. שֶׁדִּין טֻמְאַת הַתְּהוֹם הוּא רַק כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ כֵּן אַחַר הַתִּגְלַחַת. **כֵּיצַד,** נָזִיר שֶׁיָּרַד **לִטְבֹּל בִּמְעָרָה** מִטֻּמְאָה שֶׁאֵינוֹ מְגַלֶּה עָלֶיהָ, כְּגוֹן טֻמְאַת שֶׁרֶץ, **וְנִמְצָא** כְּזַיִת מִן הַ**מֵּת צָף עַל פִּי** - עַל פְּנֵי מֵי **הַמְּעָרָה,** הֲרֵי זֶה סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהוּא **טָמֵא,** אַף שֶׁהַיּוֹרֵד לִטְבֹּל נִזְהָר מִכָּל טֻמְאָה. וְאַף אִם הִתְעוֹרֵר סָפֵק זֶה אַחַר הַתִּגְלַחַת, הֲרֵי הוּא טָמֵא, שֶׁזּוֹ טֻמְאָה גְּלוּיָה שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיָּדַע בָּהּ אָדָם. אֲבָל אִם **נִמְצָא** כְּזַיִת מִן הַמֵּת כְּשֶׁהוּא **מְשֻׁקָּע** [-שָׁקוּעַ] **בְּקַרְקַע הַמְּעָרָה,** אֵינוֹ מְגַלֶּה, אֲזַי אֲפִלּוּ אִם וַדַּאי נִטְמָא בּוֹ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵין אָדָם יָדַע בָּהּ מֵעוֹלָם, לָכֵן אֲפִלּוּ אִם **יָרַד** לַמְּעָרָה רַק כְּדֵי **לְהָקֵר** - לְצַנֵּן אֶת גּוּפוֹ מֵהַחֹם, בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר שֶׁלֹּא לְהִטָּמֵא, מִכָּל מָקוֹם אִם נוֹדַע לוֹ עַל טֻמְאָה זוֹ רַק אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר גִּלַּח, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** כְּדִין טֻמְאַת הַתְּהוֹם. אֲבָל אִם יָרַד לִטְבֹּל כְּדֵי **לִטַּהֵר מִטֻּמְאַת מֵת,** שֶׁהָיָה טָמֵא בְּאָמְצַע נְזִירוּתוֹ אוֹ קֹדֶם לָהּ, וְהַשְּׁלִים נְזִירוּתוֹ וְגִלַּח וְנוֹדַע שֶׁהָיָה שָׁם טֻמְאַת הַתְּהוֹם, הֲרֵי הוּא **טָמֵא** וְסוֹתֵר אֶת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, וְאֵין אוֹמְרִים בְּאֹפֶן זֶה דִּין 'טֻמְאַת הַתְּהוֹם', **שֶׁחֻזְקַת** מִי שֶׁהָיָה **טָמֵא** קֹדֶם לָכֵן, שֶׁיִּשָּׁאֵר **טָמֵא** אַף כְּשֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם, **וְחֻזְקַת** מִי שֶׁהָיָה **טָהוֹר** קֹדֶם לָכֵן, שֶׁיִּשָּׁאֵר **טָהוֹר** אֲפִלּוּ אִם נוֹדַע שֶׁנִּטְמָא, אִם הָיְתָה זוֹ טֻמְאַת הַתְּהוֹם. **שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר,** כְּלוֹמַר, יֵשׁ טַעַם בַּדָּבָר, לוֹמַר שֶׁלֹּא נֶאֶמְרָה הֲלָכָה זוֹ אֶלָּא בְּאָדָם שֶׁהָיָה טָהוֹר בַּתְּחִלָּה: **מִשְׁנָה ג** **פִּגּוּי מֵת שֶׁנִּמְצָא: הַמּוֹצֵא מֵת** - שֶׁנִּפְגַּר שֶׁאֵינוֹ הָרוּג, **בַּתְּחִלָּה** - בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הָיָה יָדוּעַ כִּמְקוֹם קְבוּרָה, כְּשֶׁנִּפְגַּר שָׁהוּא קָבוּר כִּיהוּדִי, שֶׁהוּא **מְשֻׁכָּב** [וְלֹא יוֹשֵׁב] **כְּדַרְכּוֹ** [וְלֹא כְּשֶׁרָאשׁוֹ בֵּין יַרְכוֹתָיו], יָכוֹל לְפַנּוֹתוֹ, **וְנוֹטְלוֹ וְאֶת תִּבּוּסְתּוֹ** - עִם הֶעָפָר הַתְּחוּחַ שֶׁתַּחְתָּיו, בְּשִׁעוּר שְׁלֹשָׁה אֶצְבָּעוֹת, שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהִתְחַלְחֵל בּוֹ דָּם וְרָקָב מֵהַמֵּת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב לְיוֹסֵף (בראשית מז ל) 'וּנְשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם', וְדָרְשׁוּ מִתֵּבֶת 'מִמִּצְרַיִם' הַמְיֻתֶּרֶת לְכְאוֹרָה, שֶׁיִּטֹּל עִמּוֹ מֵעֲפַר מִצְרַיִם. וְכֵן אִם **מָצָא שְׁנַיִם** - שְׁנֵי מֵתִים, **נוֹטְלָן וְאֶת תִּבּוּסְתָּן,** שֶׁאָנוּ תּוֹלִים שֶׁנִּקְבְּרוּ בְּמָקוֹם זֶה בְּאַקְרַאי. אֲבָל אִם **מָצָא שְׁלֹשָׁה** מֵתִים, אֲזַי **אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה** - בֵּין הַמֵּת הָרִאשׁוֹן לַמֵּת הַשְּׁלִישִׁי יוֹתֵר **מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וְעַד** - וְלֹא יוֹתֵר מִ**שְּׁמוֹנָה** אַמּוֹת, **הֲרֵי זוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת** - חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָיָה כָּאן בֵּית הַקְּבָרוֹת, וְאִסּוּר לְפַנּוֹתוֹ. וְשִׁעוּר זֶה נִקְבַּע, לְפִי שֶׁמְּעָרַת קְבוּרָה הָיְתָה שֵׁשׁ אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, וּבְאֹפֶן זֶה אֲלָכְסוֹן הַמְּעָרָה הוּא כִּשְׁמוֹנָה אַמּוֹת, וְלָכֵן אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם אַרְבַּע אַמּוֹת כְּרֹחַב הַמְּעָרָה, עַד שְׁמוֹנָה אַמּוֹת כַּאֲלָכְסוֹנָהּ, חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מְעָרַת קְבוּרָה. **וּבְאֹפֶן זֶה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה** - מֵהַמֵּת הָרִאשׁוֹן וְהַשְּׁלִישִׁי **הַיְמֶנּוּ וּלְהַלָּן** עוֹד **עֶשְׂרִים אַמָּה** - כְּדֶרֶךְ שֶׁבַּדַּק בַּתְּחִלָּה, מִשּׁוּם **שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר** - שֶׁמִּסְתַּבֵּר שֶׁשָּׁדָה זוֹ שֶׁהָיא בֵּית הַקְּבָרוֹת, יֵשׁ בָּהּ עוֹד מְעָרוֹת קְבוּרָה, אַף עַל פִּי **שֶׁאִלּוּ מִתְּחִלָּה מְצָאוֹ** לְמֵת זֶה לְבַדּוֹ, הָיָה **נוֹטְלוֹ וְאֶת תִּבּוּסְתּוֹ** כַּמְבֹאָר בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה, אַךְ כֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא אַחַר שֶׁנִּמְצְאָה בְּקִרְבַת מָקוֹם מְעָרַת קְבוּרָה, יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁאַף כָּאן יֵשׁ מְעָרַת קְבוּרָה: **מִשְׁנָה ד** **סְפֵק נְגָעִים:** **כָּל סְפֵק נְגָעִים** שֶׁהִתְעוֹרֵר **בַּתְּחִלָּה,** לִפְנֵי שֶׁהֶחְזִיק לְטֻמְאָה, הֲרֵי זֶה **טָהוֹר,** כֵּיוָן שֶׁאֵרַע כֵּן **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **נִזְקַק לְטֻמְאָה** - הֶחְלַט שֶׁהוּא טָמֵא. כְּגוֹן שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁנִּרְאָה בָּהֶם נֶגַע, הָאֶחָד בְּשִׁעוּר גְּרִיס וְהַשֵּׁנִי בְּשִׁעוּר גָּדוֹל יוֹתֵר שֶׁל סָלַע, וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנְּגָעִים, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ רְאָשׁוֹן נִמְצְאוּ שְׁנֵי הַנְּגָעִים בְּשִׁעוּר סָלַע, וְאֵין יָדוּעַ מִי הָיָה שִׁעוּרוֹ כִּגְרִיס וְנִגְעוֹ פָּשָׂה וַהֲרֵי הוּא מִצְרָע מֻחְלָט, וּמִי עָמַד נִגְעוֹ בְּעֵינוֹ וְצָרִיךְ לִהְיוֹת מֻסְגָּר בַּשֵּׁנִית, מִכֵּיוָן שֶׁהִתְעוֹרֵר הַסָּפֵק כְּשֶׁלֹּא הָיוּ מֻחְזָקִים לִטְמֵאִים, שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים. אֲבָל אִם הִתְעוֹרֵר הַסָּפֵק **מִשֶּׁנִּזְקַק לְטֻמְאָה,** כְּגוֹן שֶׁבְּסוֹף שָׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן נִמְצְאוּ הַנְּגָעִים יוֹתֵר מִסָּלַע, וַהֲרֵי שְׁנֵיהֶם מֻחְלָטִים לְטֻמְאָה, וְשׁוּב קָטְנוּ הַנְּגָעִים לְשִׁעוּר סָלַע, וּמִי שֶׁהָיָה נִגְעוֹ סָלַע בַּתְּחִלָּה נִמְצָא שֶׁכָּל פְּשִׁיּוֹנוֹ יָרַד וְהוּא טָהוֹר, וְאִלּוּ מִי שֶׁהָיָה נִגְעוֹ גְּרִיס עֲדַיִן פָּשָׂה נִגְעוֹ שֶׁהוּא כְּסֶלַע, וּבְאֹפֶן זֶה סְפֵקוֹ **טָמֵא,** כֵּיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶם הָיוּ בְּחֶזְקַת מֻחְלָטִים. **סְפֵק אֹנֶס בְּרִאַיַּת זִיבָה:** **בְּשִׁבְעָה דְּרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב** לְיַדַּע אִם רָאָה מֻחְמֶּת אֹנֶס וְאֵינוֹ טָמֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ב) 'זָב מִבְּשָׂרוֹ' וְלֹא מֻחְמֶּת אֹנֶס, וְאֵין בּוֹדְקִים כֵּן אֶלָּא **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **נִזְקַק לִזִיבָה** - קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה זָב גָּמוּר בְּשִׁתֵּי רְאִיּוֹת [אֲבָל הָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה מִטַּמֵּאת אֲפִלּוּ בְּאֹנֶס, כְּבַעַל קֶרִי, וּמִצְטָרֶפֶת לָרְאִיָּה הַשֵּׁנִיָּה לַעֲשׂוֹתוֹ זָב], וְאִלּוּ הֵן הַדְּרָכִים: **בְּמַאֲכָל** - אִם אָכַל דְּבָרִים הַמְּבִיאִים לִידֵי זִיבָה, כְּגוֹן בָּשָׂר שָׁמֵן וְחָלָב וּגְבִינָה וּבֵיצִים וְיַיִן יָשָׁן, **וּבְמִשְׁתֶּה** - רִבּוּי שְׁתִיָּה. **בְּמַשָּׂא** - שֶׁנָּשָׂא מַשָּׂא כָּבֵד, **וּבִקְפִיצָה, וּבְחֹלִי, וּבְמַרְאֶה** - אִם רָאָה אִשָּׁה וַאֲפִלּוּ לֹא הִרְהֵר אַחֲרֶיהָ. **וּבְהַרְהוּר** - אִם הִרְהֵר בְּאִשָּׁה אַף שֶׁלֹּא רָאָה, שֶׁבָּאֲפָנִים אֵלּוּ נוֹקְטִים שֶׁרָאָה מֻחְמֶּת אֹנֶס וְלֹא מֻחְמֶּת זִיבָה. אוּלָם **מִשֶּׁנִּזְקַק לִזִיבָה** - אַחַר שֶׁכְּבָר רָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, **אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ** - בִּרְאִיָּתוֹ הַשְּׁלִישִׁית, אֶלָּא הוּא טָמֵא אֲפִלּוּ בְּאֹנֶס שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לג) 'וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לָזָכָר וְלַנְּקֵבָה', וְלוֹמְדִים הֶקֵּשׁ רְאִיַּת הַזָּב לִרְאִיַּת הַזָּבָה, שֶׁטָּמֵא בְּאֹנֶס בִּרְאִיָּה שְׁלִישִׁית כְּדֶרֶךְ שֶׁזָּבָה טְמֵאָה אַף בְּאֹנֶס. וּלְפִיכָךְ, **אָנַסוֹ** - אִם רָאָה בְּאֹנֶס לְאַחַר שֶׁהֶחְזִיק בְּטֻמְאָה, **וּפְסָקוֹ וְשִׁכְבַת זֶרַע** - כְּלוֹמַר, אִם יֵשׁ בּוֹ סָפֵק מֻחְמֶּת שִׁכְבַת זֶרַע, שֶׁרָאָה תְּחִלָּה שִׁכְבַת זֶרַע וּלְאַחַר מִכֵּן רָאָה טִפַּת זוֹב, אַף שֶׁבְּדֶרֶךְ כְּלָל הָרוֹאֶה קֶרִי אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּזִיבָה בְּכ"ד שָׁעוֹת שֶׁאַחַר כֵּן, שֶׁתּוֹלִים שֶׁהִתְעוֹרֵר בָּאָה מֻחְמֶּת הַקֶּרִי, מִכָּל מָקוֹם בְּאֹפֶן שֶׁכְּבָר נִזְקַק לְזִיבָה הֲרֵי אֵלּוּ **טְמֵאִין, מִשּׁוּם שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר** שֶׁלֹּא מֻחְמֶּת הָאֹנֶס וְהַקֶּרִי רָאָה אֶת הַזִּיבָה [וּטְבָרָא זוֹ הִיא רַק לְגַבֵּי סְפֵקוֹ וְשִׁכְבַת זֶרַע, שֶׁכֵּן לְגַבֵּי אָנְסוֹ לָמַדְנוּ מֵהַפָּסוּק שֶׁמְּטַמֵּא אַף בְּאֹנֶס בָּרְאִיָּה הַשְּׁלִישִׁית (ר"ש זבים פ"ב מ"ב)]. **הָפָה חֵרְשׁוֹ וְסָפֵק אִם מֵת מֻחְמֶּת הַמַּכָּה:** **הַמַּכֶּה אֶת חֵרְשׁוֹ וַאֲמָדוּהוּ הָרוֹפְאִים לְמִיתָה** - שֶׁיָּמוּת מִכָּה מַכָּה זוֹ, **וְהֵקֵל** [-נִרְפָּא קְצָת] **מִמַּה שֶׁהָיָה,** וְאֵינוֹ בְּסַכָּנַת מִיתָה, אַךְ **לְאַחַר מִכָּאן** שׁוּב **הִכְבִּיד** חָלְיוֹ **וָמֵת,** הֲרֵי **חַיָּב** מִיתָה כְּדִין רוֹצֵחַ, שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁמֵּת מֻחְמֶּת הַמַּכָּה. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר,** הַמַּכֶּה **פָּטוּר, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר** שֶׁלֹּא מֵת מֻחְמֶּת הַמַּכָּה, שֶׁהֲרֵי בַּתְּחִלָּה הֵקֵל חָלְיוֹ:

רפו

משניות

מִשְׁנָה ה **נְזִירוּת שִׁמְשׁוֹן הַגָּבִיא:** נָזִיר הָיָה שִׁמְשׁוֹן הַגָּבִיא כָּל יְמֵי חַיָּיו, כְּדִבְרֵי **רַבִּי נְהוֹרַאי** שֶׁכָּךְ דּוֹרֵשׁ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּנֶדֶר חַנָּה בִּתְפִלָּתָהּ (שמואל א' א יא) **'וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ'.** וְיֵשׁ לִלְמֹד בִּגְזֵרָה שָׁוָה, נֶאֱמַר **בִּשְׁמִשּׁוֹן** (שופטים יג ה) **'וּמוֹרָה'** - 'וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבָּטֶן', וְנֶאֱמַר **בִּשְׁמוּאֵל 'וּמוֹרָה',** מַה **'מוֹרָה' הָאֲמוּרָה בִּשְׁמִשּׁוֹן,** מַשְׁמָעוֹ שֶׁיִּהְיֶה **נָזִיר,** אַף **'מוֹרָה' הָאֲמוּרָה בִּשְׁמוּאֵל,** מַשְׁמָעוֹ שֶׁיִּהְיֶה **נָזִיר.** וְאִם אָמַר אָדָם 'הֲרֵינִי כִּשְׁמוּאֵל' אוֹ 'כְּבֶן אֶלְקָנָה' אוֹ 'כְּמִי שֶׁשָּׂפַף אֶת אֲגַג [-מֶלֶךְ עֲמָלֵק] בַּגִּלְגָּל', לְדַעַת רַבִּי נְהוֹרַאי הֲרֵי הוּא **נָזִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא אֵין מַשְׁמָעוּת תֹּבֶת 'מוֹרָה' הָאֲמוּרָה אֵצֶל שִׁמְשׁוֹן, אֶלָּא לְמוֹרָא שֵׂל בָּשָׂר וָדָם,** שֶׁבִּקְּשָׁה חַנָּה שֶׁלֹּא יְהֵיֶה לִבְנָהּ מוֹרָא בָּשָׂר וָדָם. **אָמַר לוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר** (שמואל א' טז ב) **'וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי',** וּמוֹכֵחַ שֶׁכְּבָר הָיָה עָלָיו מוֹרָה שֵׂל בָּשָׂר וָדָם, וְעַל כָּרְחֵךְ שֶׁ'מוֹרָה' הָאֲמוּר בִּנְדָרָהּ שֵׂל חַנָּה מַשְׁמָעוֹ נְזִירוּת:

סְלִיק מַסֶּכֶת נָזִיר

מַסֶּכֶת סוֹטָה

בְּפָרָשַׁת סוֹטָה (במדבר ה יג ואילך) נֶאֱמַר כִּי בַּעַל הַחוֹשֵׁד אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁקִּלְקְלָה עִם אָדָם מְסֻיָּם, וְהִתְרָה בָּהּ שֶׁלֹּא תִּסָּתֵר עִמּוֹ, אִם נִסְתְּרָה עִמּוֹ הֲרֵי הִיא אֲסוּרָה עַל בַּעְלָהּ וַאֲסוּרָה אַף לָאֳכֶל בִּתְרוּמָה אִם אֵשֶׁת כֹּהֵן הִיא, עַד שֶׁתִּשְׁתֶּה מֵי סוֹטָה, שֶׁבְּשְׁתִיָּתָם בּוֹדְקִים הַמַּיִם אֶת הָאִשָּׁה אִם אָכֵן נִטְמְאָה. כְּמוֹ כֵן מֵבִיא בַּעְלָהּ עָלֶיהָ קָרְבַּן מִנְחָה. מַסֶּכֶת זוֹ עוֹסֶקֶת בְּפָרָטֵי דִּינֵי סוֹטָה, דִּינֵי הַקְּנוּי וְהַסְּתִירָה, הָעֲלָאַת הַסּוֹטָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְנִוּוּלָהּ (פ"א), דִּינֵי הַמִּנְחָה, הֲכָנַת מֵי הַסּוֹטָה, וְהַשְׁבָּעָתָהּ (פ"ב), תְּנוּפַת הַמִּנְחָה, וְעִנּוֹשׁ הַסּוֹטָה (פ"ג). וְכֵן נֶאֱמְנוּת הָעֵדִים עַל הַקְּנוּי וְהַסְּתִירָה (פ"ו), וְאֶפְנַיִם שׁוֹנִים שֶׁבָּהֶם לֹא נֶאֱמְרָה פָּרָשַׁת סוֹטָה (פ"ד). מִפֶּרֶק ז' וְעַד סוֹף הַמַּסֶּכֶת עוֹסֶקֶת הַמִּשְׁנָה, אֹגֶב אֲמִירַת פָּרָשַׁת סוֹטָה לְאִשָּׁה עַל יְדֵי הַכֹּהֵן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּבְבֹאוֹר עִנְיָנָן. וּבִכְלַל זֶה: פָּרָשַׁת הַקָּהָל, יְצִיאָה לַמִּלְחָמָה וְעֶגְלָה עֲרוּפָה:

פֶּרֶק א

דִּינֵי הַקְּנוּי וְהַסְּתִירָה. אֹפֶן הַעֲלָאַת הַסּוֹטָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַנַּעֲשֶׂה עִמָּהּ קֹדֶם שְׁתִיַּת הַמַּיִם. וּבְאוֹר הַנַּעֲשֶׂה עִם הַסּוֹטָה מִכֹּחַ 'מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה', וְאַגַּב זֶה הַרְחָבָה בְּהַנְהָגָה זוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ: **מִשְׁנָה א** **עֵדִים בְּקִנּוּי וּסְתִירָה:** **הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ** וּמַתְרֶה בָּהּ שֶׁלֹּא תִּתְיַחֵד עִם אִישׁ פְּלוֹנִי, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם** - מַתְרֶה בָּהּ בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים, וּבִלֹּא עֵדִים אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עָלָיו אִם נִסְתְּרָה, וְאַף אֵינָהּ שׁוֹתָה מֵי סוֹטָה. **וּמַשְׁקֶה** אוֹתָהּ מֵי סוֹטָה אִם קִנֵּא לָהּ בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים **עַל פִּי עֵד אֶחָד** הַמֵּעִיד שֶׁנִּסְתְּרָה עִם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי, **אוֹ עַל פִּי** הַבַּעַל **עַצְמוֹ** שֶׁאוֹמֵר שָׁרָאָה שֶׁנִּסְתְּרָה עִמּוֹ, שֶׁהַסְּתִירָה הַקָּשָׁה לְטַמְאָה בַּסָּפֶק (במדבר ה יג) 'וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְכוּ', וּמִכֹּחַ שֶׁכְּבָר הָיָה עָלָיו מוֹרָה שֶׁל בָּשָׂר וָדָם, וְעַל כָּרְחֵךְ שֶׁ'מוֹרָה' הָאֲמוּר בִּנְדָרָהּ שֶׁל חַנָּה מַשְׁמָעוֹ נְזִירוּת:

סְלִיק מַסֶּכֶת נָזִיר

מַסֶּכֶת סוֹטָה

פֶּרֶק א **א** הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם וּמַשְׁקֶה עַל פִּי שְׁנַיִם: **ב** כֵּיצַד מְקַנֵּא לָהּ, אָמַר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם אַל תְּדַבְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי, וְדִבְּרָה עִמּוֹ, עֲדַיִן הִיא מֻתֶּרֶת לְבֵיתָהּ וּמֻתֶּרֶת לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. נִכְנְסָה עִמּוֹ לְבֵית הַסֵּתֶר וְשָׁהֲתָה עִמּוֹ כְּדֵי טְמִאָה, אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ וְאֲסוּרָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. וְאִם מֵת, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: **ג** וְאִלּוּ אֲסוּרוֹת מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה, הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָהּ, וְשָׁבְאוּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְהָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה, וְשֶׁבַּעְלָהּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ, וְשֶׁבַּעְלָהּ בָּא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. כֵּיצַד עוֹשֶׂה לָהּ, מוֹלִיכָהּ לְבֵית דִּין שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וּמוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁמָּא יָבוֹא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּעְלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ: **ד** הָיוּ מַעֲלִין אוֹתָהּ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וּמְאַיְמִין עָלֶיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּאַיְמִין עַל עֵדֵי נְפָשׁוֹת. וְאוֹמְרִים לָהּ, בִּתִּי, הַרְבֵּה יַיִן עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה יְלָדוֹת עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה שְׁכֵנִים הָרָעִים עוֹשִׂים, עֲשִׂי לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדֻשָּׁה, שֶׁלֹּא יִמָּחֶה עַל הַמַּיִם. וְאוֹמְרִים לְפָנֶיהָ דְּבָרִים שֶׁאֵינָהּ כְּדַאי לְשָׁמְעָן, הִיא וְכָל מִשְׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ, שֶׁמְּסַפְּרִים לָהּ אֵיךְ הוֹדוּ צַדִּיקִים הָרִאשׁוֹנִים עַל חָטְאָם [יְהוּדָה בְּמַעֲשֵׂה תָּמָר, בְּלֹא בָּנִים, חוֹלֶצֶת לְאָחִיו וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת, שֶׁעַל אִשָּׁה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ 'עֶרְוַת דָּבָר' נֶאֱמַר בַּפָּסוּק (דברים כד ב) 'וְיָצְאָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר', וְדָרְשׁוּ: 'לְאִישׁ אַחֵר' וְלֹא לְיָבָם. אַךְ עַדַיִן הִיא מֻתֶּרֶת לְאִישׁ אַחֵר, וְיָצְאָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר, וְנֶאֱמַר בִּשְׁמוּאֵל 'וּמוֹרָה', וְנֶאֱמַר בִּשְׁמִשּׁוֹן (שופטים יג ה) 'וּמוֹרָה', מַה 'מוֹרָה' הָאֲמוּרָה בִּשְׁמִשּׁוֹן, נָזִיר, אַף 'מוֹרָה' הָאֲמוּרָה בִּשְׁמוּאֵל, נָזִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא אֵין 'מוֹרָה' אֶלָּא שֵׂל בָּשָׂר וָדָם. אָמַר לוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (שמואל א' טז ב) 'וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי', שֶׁכְּבָר הָיָה עָלָיו מוֹרָה שֶׁל בָּשָׂר וָדָם: **סְלִיק מַסֶּכֶת נָזִיר**

מַסֶּכֶת סוֹטָה

פֶּרֶק א **א** הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם וּמַשְׁקֶה עַל פִּי שְׁנַיִם: **ב** כֵּיצַד מְקַנֵּא לָהּ, אָמַר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם אַל תְּדַבְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי, וְדִבְּרָה עִמּוֹ, עֲדַיִן הִיא מֻתֶּרֶת לְבֵיתָהּ וּמֻתֶּרֶת לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. נִכְנְסָה עִמּוֹ לְבֵית הַסֵּתֶר וְשָׁהֲתָה עִמּוֹ כְּדֵי טְמִאָה, אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ וַאֲסוּרָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. וְאִם מֵת, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: **ג** וְאִלּוּ אֲסוּרוֹת מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה, הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לָהּ, וְשָׁבְאוּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְהָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה, וְשֶׁבַּעְלָהּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ, וְשֶׁבַּעְלָהּ בָּא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. כֵּיצַד עוֹשֶׂה לָהּ, מוֹלִיכָהּ לְבֵית דִּין שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וּמוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁמָּא יָבוֹא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּעְלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ: **ד** הָיוּ מַעֲלִין אוֹתָהּ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וּמְאַיְמִין עָלֶיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּאַיְמִין עַל עֵדֵי נְפָשׁוֹת. וְאוֹמְרִים לָהּ, בִּתִּי, הַרְבֵּה יַיִן עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה יְלָדוֹת עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה שְׁכֵנִים הָרָעִים עוֹשִׂים, עֲשִׂי לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדֻשָּׁה, שֶׁלֹּא יִמָּחֶה עַל הַמַּיִם. וְאוֹמְרִים לְפָנֶיהָ דְּבָרִים שֶׁאֵינָהּ כְּדַאי לְשָׁמְעָן, הִיא וְכָל מִשְׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ: **ה** אִם אָמְרָה טְמֵאָה אֲנִי, שׁוֹבֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ וְיוֹצֵאת. וְאִם אָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי, מַעֲלִין אוֹתָהּ לְשַׁעַר הַמִּזְרָח שֶׁעַל פֶּתַח שַׁעַר נִקָּנוֹר, שָׁשָׁם מַשְׁקִין אֶת הַסּוֹטוֹת וּמְטַהֲרִין אֶת הַיּוֹלְדוֹת וּמְטַהֲרִין אֶת הַמְצוֹרָעִים.

המבוארות

בְּלֹא בָּנִים, חוֹלֶצֶת לְאָחִיו וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת, שֶׁעַל אִשָּׁה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ 'עֶרְוַת דָּבָר' נֶאֱמַר בַּפָּסוּק (דברים כד ב) 'וְיָצְאָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר', וְדָרְשׁוּ: 'לְאִישׁ אַחֵר' וְלֹא לְיָבָם. אַךְ עַדַיִן הִיא מֻתֶּרֶת לְבֵיתָהּ וּמֻתֶּרֶת לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה אִם אֵשֶׁת כֹּהֵן הִיא, עַד שֶׁתִּשְׁתֶּה מֵי סוֹטָה, שֶׁבְּשְׁתִיָּתָם בּוֹדְקִים הַמַּיִם אֶת הָאִשָּׁה אִם אָכֵן נִטְמְאָה. כְּמוֹ כֵן מֵבִיא בַּעְלָהּ עָלֶיהָ קָרְבַּן מִנְחָה. מַסֶּכֶת זוֹ עוֹסֶקֶת בְּפָרָטֵי דִּינֵי סוֹטָה, דִּינֵי הַקְּנוּי וְהַסְּתִירָה, הַעֲלָאַת הַסּוֹטָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְנִוּוּלָהּ (פ"א), דִּינֵי הַמִּנְחָה, הֲכָנַת מֵי הַסּוֹטָה, וְהַשְׁבָּעָתָהּ (פ"ב), תְּנוּפַת הַמִּנְחָה, וְעִנּוֹשׁ הַסּוֹטָה (פ"ג). וְכֵן נֶאֱמְנוּת הָעֵדִים עַל הַקְּנוּי וְהַסְּתִירָה (פ"ו), וְאֶפְנַיִם שׁוֹנִים שֶׁבָּהֶם לֹא נֶאֱמְרָה פָּרָשַׁת סוֹטָה (פ"ד). מִפֶּרֶק ז' וְעַד סוֹף הַמַּסֶּכֶת עוֹסֶקֶת הַמִּשְׁנָה, אֹגֶב אֲמִירַת פָּרָשַׁת סוֹטָה לְאִשָּׁה עַל יְדֵי הַכֹּהֵן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּבְבֹאוֹר עִנְיָנָן. וּבִכְלַל זֶה: פָּרָשַׁת הַקָּהָל, יְצִיאָה לַמִּלְחָמָה וְעֶגְלָה עֲרוּפָה:

פֶּרֶק א

דִּינֵי הַקְּנוּי וְהַסְּתִירָה. אֹפֶן הַעֲלָאַת הַסּוֹטָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַנַּעֲשֶׂה עִמָּהּ קֹדֶם שְׁתִיַּת הַמַּיִם. וּבְאוֹר הַנַּעֲשֶׂה עִם הַסּוֹטָה מִכֹּחַ 'מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה', וְאַגַּב זֶה הַרְחָבָה בְּהַנְהָגָה זוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ: **מִשְׁנָה א** **עֵדִים בְּקִנּוּי וּסְתִירָה:** **הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ** וּמַתְרֶה בָּהּ שֶׁלֹּא תִּתְיַחֵד עִם אִישׁ פְּלוֹנִי, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם** - מַתְרֶה בָּהּ בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים, וּבִלֹּא עֵדִים אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עָלָיו אִם נִסְתְּרָה, וְאַף אֵינָהּ שׁוֹתָה מֵי סוֹטָה. **וּמַשְׁקֶה** אוֹתָהּ מֵי סוֹטָה אִם קִנֵּא לָהּ בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים **עַל פִּי עֵד אֶחָד** הַמֵּעִיד שֶׁנִּסְתְּרָה עִם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי, **אוֹ עַל פִּי** הַבַּעַל **עַצְמוֹ** שֶׁאוֹמֵר שָׁרָאָה שֶׁנִּסְתְּרָה עִמּוֹ, שֶׁהַסְּתִירָה הַקָּשָׁה לְטַמְאָה בַּסָּפֶק (במדבר ה יג) 'וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה', וּכְשֵׁם שֶׁעַד אֶחָד הַמֵּעִיד שֶׁנִּטְמְאָה בִּסְתִירָה זוֹ נֶאֱמָן לְהַלָּן (פ"ו מ"ב), כָּךְ עַד אֶחָד נֶאֱמָן לְהַשְׁקוֹתָהּ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם, וּמַשְׁקֶה** אוֹתָהּ גַּם כֵּן רַק **עַל פִּי שְׁנַיִם** הַמְּעִידִים שֶׁנִּסְתְּרָה. אֲבָל עַל פִּי עַצְמוֹ אוֹ עַל פִּי עֵד אֶחָד, אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עָלָיו וְאֵינָהּ שׁוֹתָה. [וְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁיָּכוֹל לְקַנֵּא לָהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ בְּלֹא עֵדִים]: **מִשְׁנָה ב** **אֶפֶן הַקְּנוּי וְהַסְּתִירָה וְדִין הָאִשָּׁה אַחֲרֵיהֶם:** **כֵּיצַד מְקַנֵּא לָהּ, אָמַר לָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם אַל תְּדַבְּרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי,** אֵין זֶה קִנּוּי וַאֲפִלּוּ אִם דִּבְּרָה אִתּוֹ אוֹ נִסְתְּרָה עִמּוֹ אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. וְאִם אָמַר לָהּ 'אַל תִּסָּתְרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי', **וְדִבְּרָה עִמּוֹ, עֲדַיִן הִיא מֻתֶּרֶת לְבֵיתָהּ** [-לְבַעְלָהּ], וְאִם הִיא אֵשֶׁת כֹּהֵן עֲדַיִן **מֻתֶּרֶת לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה,** שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית 'סוֹטָה' בְּכָךְ. אֲבָל אִם עָבְרָה עַל קִנּוּיוֹ **וְנִכְנְסָה עִמּוֹ לְבֵית הַסֵּתֶר** - לְמָקוֹם מֻסְתָּר, **וְשָׁהֲתָה עִמּוֹ** שָׁם, **כְּדֵי טְמִאָה** - כְּשִׁעוּר זְמַן הָרְאוּי לְבִיאָה [שֶׁהוּא כְּזְמַן צְלִיַּת תִּרְנְגֹלֶת], הֲרֵי הִיא **אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ, וַאֲסוּרָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה** אִם הִיא אֵשֶׁת כֹּהֵן, מִסָּפֵק, עַד שֶׁיִּשְׁקוּהָ וְתִמָּצֵא טְהוֹרָה. **וְאִם מֵת** בַּעְלָהּ

וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן הַמְטַהֵר אֶת הָאִישׁ הַמִּטַּהֵר וְאֹתָם לִפְנֵי ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד'. **וְכֹהֵן אוֹחֵז בִּבְגָדֶיהָ,** בְּבֵית הַצָּוָּאר שָׁלָּהּ, **אִם נִקְרְעוּ נִקְרָעוּ** וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, וְכֵן **אִם נִפְרְמוּ** - שֶׁנִּקְרָעוּ לִקְרָעִים רַבִּים, **נִפְרְמוּ** [וַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים: קְרִיעָה - בְּאֹרֶךְ הַבֶּגֶד, פְּרִימָה - מִן הַצְּדָדִים], **עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבָּהּ. וְסוֹתֵר אֶת שְׂעָרָהּ** כְּדֵי לְנַוְּלָהּ וּלְבַיְּשָׁהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה יח) 'וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה', וּמִתְּבֵת 'הָאִשָּׁה' דָּרְשׁוּ שֶׁמְּגַלָּה אַף אֶת גּוּפָהּ, וּמִתְּבֵת 'רֹאשׁ' לָמְדוּ שֶׁסּוֹתֵר אֶת שְׂעָרָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה לִבָּהּ נָאֶה לֹא הָיָה מְגַלֶּהוּ, וְאִם הָיָה שְׂעָרָהּ נָאֶה לֹא הָיָה סוֹתְרוֹ,** שֶׁמָּא תֵּצֵא זָכְאִית, וְיִתְגָּרוּ בָהּ צְעִירֵי הַכֹּהֲנִים שֶׁרָאוּהָ כְּשֶׁהִיא מְגֻלָּה: **מִשְׁנָה ו אִם הָיְתָה מִתְכַּסָּה בִּבְגָדִים לְבָנִים** לְיַפּוֹת אֶת עַצְמָהּ, **מְכַסָּהּ בִּשְׁחֹרִים** כְּדֵי לְנַוְּלָהּ, וְאִם בִּגְדֵי שְׁחֹרִים יָפִים לָהּ מַלְבִּישָׁהּ בִּבְגָדִים מְכֻעָרִים. אִם הָיוּ עָלֶיהָ כְּלֵי זָהָב וּקְטַלְיוֹת [-שַׁרְשְׁרָאוֹת, הַקְּרוּיוֹת 'קְטַלְיוֹת' כִּי אִשָּׁה 'חוֹנֶקֶת' אֶת עַצְמָהּ בָּהֶן כְּדֵי לְהֵרָאוֹת בַּעֲלַת בָּשָׂר], **נְזָמִים** [-עֲגִילִים] **וְטַבָּעוֹת, מַעֲבִירִים** [-מְסִירִים] אוֹתָם **מִמֶּנָּה כְּדֵי לְנַוְּלָהּ,** וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁקָּרְעוּ אֶת בִּגְדֶיהָ, יוֹתֵר גְּנַאי לָהּ אִם תִּשָּׁאֵר עִם תַּכְשִׁיטֶיהָ. **וְאַחַר כָּךְ מֵבִיא חֶבֶל מִצְרִי,** מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה עַל שֶׁעָשְׂתָה מַעֲשֶׂה זְנוּת כְּמַעֲשֶׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם (ראה ויקרא יט), **וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעְלָה מִדַּדֶּיהָ** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּלוּ בְּגָדֶיהָ הַקְּרוּעִים. **וְכָל** גֶּבֶר **הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּא לִרְאוֹת, חוּץ מֵעֲבָדֶיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ** שֶׁאֲסוּרִים לָבוֹא **מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ גַּס בָּהֶן** - שֶׁכְּשֶׁרוֹאָה אֶת בְּנֵי בֵיתָהּ מִתְחַזֶּקֶת וְאֵינָהּ יְרֵאָה וְלֹא תָּבוֹא לְהוֹדוֹת. **וְכָל הַנָּשִׁים מֻתָּרוֹת** וְאַף חַיָּבוֹת **לִרְאוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (יחזקאל כג מח) 'וְנִוַּסְּרוּ כָּל הַנָּשִׁים [עַל יְדֵי רְאִיַּת הַסּוֹטָה] וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כְּזִמָּתְכֶנָה': **מִשְׁנָה ז בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד** - בְּאוֹתוֹ אֹפֶן בּוֹ הוּא נוֹהֵג, **בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ. הִיא קִשְּׁטָה אֶת עַצְמָהּ** כְּדֵי לַעֲבֹר עֲבֵרָה, כְּנֶגֶד זֶה **הַמָּקוֹם** - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, **נִוְּלָהּ** בְּגִלּוּי רֹאשָׁהּ, סְתִירַת שְׂעָרָהּ וּקְרִיעַת בְּגָדֶיהָ. **הִיא גִּלְּתָה אֶת עַצְמָהּ** לַעֲבֵרָה בִּישִׁיבָתָהּ בְּפָרְשַׂת דְּרָכִים וּבְגִלּוּי עַצְמָהּ לִפְנֵי הַנּוֹאֵף, **הַמָּקוֹם גִּלָּה עָלֶיהָ** - אֶת קְלוֹנָהּ לִפְנֵי הַכֹּל, כְּשֶׁמַּעֲמִידָהּ הַכֹּהֵן בְּשַׁעַר נִקָּנוֹר. **בַּיָּרֵךְ הִתְחִילָה בָּעֲבֵרָה תְּחִלָּה** בְּקָרוּב בָּשָׂר **וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן** בְּתַשְׁמִישׁ, **לְפִיכָךְ** הַכֹּהֵן מְקַלְקְלָהּ שְׁתְּלָקֶה הַיָּרֵךְ **תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן,** כַּכָּתוּב (במדבר ה כא) 'בְּתֵת ה' אֶת יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת בִּטְנֵךְ צָבָה'. **וּשְׁאָר כָּל הַגּוּף** שֶׁנֶּהֱנָה מִן הָעֲבֵרָה, אַף הוּא **לֹא פָלַט** [-נִצֹּל], וְאַף שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ בַּפָּסוּק: **מִשְׁנָה ח מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה בְּשִׁמְשׁוֹן וְאַבְשָׁלוֹם:** שִׁמְשׁוֹן הָלַךְ **אַחַר עֵינָיו,** שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים יד ג) 'וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ הַאֵין בִּבְנוֹת אַחֶיךָ וּבְכָל עַמִּי אִשָּׁה כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרֵלִים, וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה בְעֵינָי', **לְפִיכָךְ נִקְּרוּ פְלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז כא) 'וַיֹּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו'. **אַבְשָׁלוֹם נִתְגָּאָה בִּשְׂעָרוֹ** הַנֶּאֱה (ראה שמואל ב' יד כה-כו), **לְפִיכָךְ נִתְלָה בִּשְׂעָרוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח ט) 'וְאַבְשָׁלוֹם רֹכֵב עַל הַפֶּרֶד וַיָּבֹא הַפֶּרֶד תַּחַת שׂוֹבֶךְ הָאֵלָה הַגְּדוֹלָה וַיֶּחֱזַק רֹאשׁוֹ בָּאֵלָה וַיִּתֵּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד אֲשֶׁר תַּחְתָּיו עָבָר'. **וּלְפִי שֶׁבָּא** אַבְשָׁלוֹם **עַל עֶשֶׂר פִּילַגְשֵׁי** דָּוִד **אָבִיו** כְּשֶׁבָּרַח מִפָּנָיו, **לְפִיכָךְ נִתְּנוּ בּוֹ** בְּעוֹדוֹ תָּלוּי חַי עַל הָעֵץ, **עֶשֶׂר לוֹנְבִיּוֹת** [-חֲנִיתוֹת] לְהָרְגוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'וַיַּסֵּבּוּ **עֲשָׂרָה** (אֲנָשִׁים) [נְעָרִים] **נֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב [וַיַּכּוּ אֶת** וְכֹהֵן אוֹחֵז בִּבְגָדֶיהָ, אִם נִקְרְעוּ נִקְרָעוּ, אִם נִפְרְמוּ נִפְרָמוּ, עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבָּהּ. וְסוֹתֵר אֶת שְׂעָרָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה לִבָּהּ נָאֶה לֹא הָיָה מְגַלֶּהוּ, וְאִם הָיָה שְׂעָרָהּ נָאֶה לֹא הָיָה סוֹתְרוֹ: **ו** הָיְתָה מִתְכַּסָּה בִּלְבָנִים, מְכַסָּהּ בִּשְׁחוֹרִים. הָיוּ עָלֶיהָ כְּלֵי זָהָב וּקְטַלְיוֹת, נְזָמִים וְטַבָּעוֹת, מַעֲבִירִים מִמֶּנָּה כְּדֵי לְנַוְּלָהּ. וְאַחַר כָּךְ מֵבִיא חֶבֶל מִצְרִי וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעְלָה מִדַּדֶּיהָ. וְכָל הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּא לִרְאוֹת, חוּץ מֵעֲבָדֶיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ, מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּהּ גַּס בָּהֶן. וְכָל הַנָּשִׁים מֻתָּרוֹת לִרְאוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כג מח) 'וְנִוַּסְּרוּ כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה כְּזִמָּתְכֶנָה': **ז** בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ; הִיא קִשְּׁטָה אֶת עַצְמָהּ לַעֲבֵרָה, הַמָּקוֹם נִוְּלָהּ; הִיא גִּלְּתָה אֶת עַצְמָהּ לַעֲבֵרָה, הַמָּקוֹם גִּלָּה עָלֶיהָ. בַּיָּרֵךְ הִתְחִילָה בָּעֲבֵרָה תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן, לְפִיכָךְ תִּלְקֶה הַיָּרֵךְ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַבֶּטֶן, וּשְׁאָר כָּל הַגּוּף לֹא פָלַט: **ח** שִׁמְשׁוֹן הָלַךְ אַחַר עֵינָיו, לְפִיכָךְ נִקְּרוּ פְלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים טז כא) 'וַיַּאחֲזוּהוּ פְלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת עֵינָיו'. אַבְשָׁלוֹם נִתְגָּאָה בִּשְׂעָרוֹ, לְפִיכָךְ נִתְלָה בִּשְׂעָרוֹ. וּלְפִי שֶׁבָּא עַל עֶשֶׂר פִּילַגְשֵׁי אָבִיו, לְפִיכָךְ נִתְּנוּ בּוֹ עֶשֶׂר לוֹנְבִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב' יח טו) 'וַיָּסֹבּוּ עֲשָׂרָה נַעֲרִים נֹשְׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב, [וַיַּכּוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם וַיְמִתֻהוּ]. וּלְפִי שֶׁגָּנַב שִׁלְשָׁה לְבָבוֹת, לֵב אָבִיו וְלֵב בֵּית דִּין וְלֵב יִשְׂרָאֵל (שֶׁנֶּאֱמַר), לְפִיכָךְ נִתְקְעוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ (שֶׁנֶּאֱמַר) 'וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם': **מִשְׁנָה ט מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה לְטוֹבָה:** וְכֵן לְעִנְיַן הַטּוֹבָה, זוֹכֶה אָדָם מֵעֵין מַה שֶּׁעָשָׂה, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה [אֲמָנָם מְקֻבָּל יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁעָשָׂה, בְּשׂוֹנָה מִפֵּרְעָנוּת שֶׁמְּקֻבָּל בְּדוֹמֶה לְמַה שֶּׁעָשָׂה, שֶׁכֵּן מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה מִמִּדַּת פֻּרְעָנוּת]. **מְרִים הִמְתִּינָה לְמֹשֶׁה שָׁעָה אַחַת** כְּשֶׁהֻנַּח בַּיְאוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ב ד) 'וַתִּתְצַב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק לְדָעָה מַה יֵּעָשֶׂה לוֹ', **לְפִיכָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ** - לְכִבּוֹדָהּ, כָּל יִשְׂרָאֵל **שִׁבְעָה יָמִים בַּמִּדְבָּר** כְּשֶׁנִּצְטָרְעָה וְהֻסְגְּרָה שִׁבְעָה יָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב טו) 'וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם'. **יוֹסֵף זָכָה לִקְבֹּר אֶת אָבִיו** בְּעַצְמוֹ, וְכִבּוּד גָּדוֹל עָשָׂה לוֹ בְּכָךְ שֶׁהָרֵי **אֵין בְּאֶחָיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ,** שֶׁהָיָה מֹשֶׁנָה לַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית נ ז, ט) 'וַיַּעַל **יוֹסֵף לִקְבֹּר אֶת אָבִיו, וַיַּעַל עִמּוֹ גַּם רֶכֶב גַּם פָּרָשִׁים'.** לְפִיכָךְ זָכָה לְגַדְּלָה דּוֹמָה בִּקְבוּרָתוֹ, **מִי לָנוּ גָּדוֹל מִיּוֹסֵף שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ** בִּקְבוּרָתוֹ **אֶלָּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ** בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא גָּדוֹל שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. **מֹשֶׁה זָכָה** לְהִתְעַסֵּק **בְּעַצְמוֹת יוֹסֵף,** לְהוֹצִיאָן מִמִּצְרַיִם, וְכִבּוּד גָּדוֹל עָשָׂה לוֹ בְּכָךְ שֶׁהָרֵי אֵין בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג יט) 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ'. לְפִיכָךְ זָכָה לְגַדְּלָה דּוֹמָה בִּקְבוּרָתוֹ, **מִי גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ** בִּקְבוּרָתוֹ **אֶלָּא הַמָּקוֹם** בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לד ו) 'וַיִּקְבֹּר **אֹתוֹ בַּגַּי**'. **וְלֹא עַל מֹשֶׁה בִּלְבַד אָמְרוּ** שֶׁנִּתְעַסֵּק עִמּוֹ הַמָּקוֹם בְּעֵת הִסְתַּלְּקוּתוֹ, **אֶלָּא עַל כָּל הַצַּדִּיקִים** נֶאֱמַר שֶׁמְּקֻבָּל ה' נִשְׁמָתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח ח) 'וְהָלַךְ **לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד ה' יַאַסְפֶךָ**', אֶלָּא שֶׁמֹּשֶׁה לֹא נִתְעַסֵּק עִמּוֹ אֶלָּא הַמָּקוֹם, וְאִלּוּ שְׁאָר הַצַּדִּיקִים מִתְעַסְּקִים בָּהֶם גַּם בְּנֵי אָדָם לִקְבָרָם (תו"ט):

פֶּרֶק ב סֵדֶר הֲבָאַת מִנְחַת סוֹטָה וְדִינֶיהָ, הֲכָנַת מֵי הַסּוֹטָה וְהַשְׁבָּעָתָהּ: **מִשְׁנָה א סֵדֶר הֲבָאַת הַמִּנְחָה, וְחִלּוּקִים בֵּין מִנְחַת סוֹטָה לִשְׁאָר מִנְחוֹת:** הָיָה הַבַּעַל **מֵבִיא אֶת מִנְחָתָהּ,** כַּכָּתוּב (במדבר ה טו) 'וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ', **בְּתוֹךְ כְּפִיפָה מִצְרִית** - סַל הֶעָשׂוּי מִצּוּרֵי דֶּקֶל [-סִיב רַךְ הַכָּרוּךְ סְבִיב הַדֶּקֶל], **וְנוֹתְנָהּ עַל יָדֶיהָ, כְּדֵי לְיַגְּעָהּ** - לְעַיְּפָהּ, וְאוּלַי מִתּוֹךְ כָּךְ תּוֹדֶה וְלֹא יִמָּחֵק הַשֵּׁם. [וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר (להלן פ"ג מ"ב) שֶׁהַמִּנְחָה קְרֵבָה אַחַר הַשְׁתָּיָה, מְיַגְּעָהּ אַף שֶׁכְּבָר נִמְחַק הַשֵּׁם כְּדֵי שֶׁתּוֹדֶה וְלֹא תִּשְׁתֶּה, וְלֹא תָּמוּת מִיָּתָה מְנֻוֶּלֶת]. **כָּל הַמִּנְחוֹת, תְּחִלָּתָן** - בַּהֲבָאָתָן עַל יְדֵי הַבְּעָלִים מִבֵּיתָם, **וְסוֹפָן** - בְּעֵת קְמִיצָתָן בָּעֲזָרָה, **בִּכְלֵי שָׁרֵת,** שֶׁאַף מְבִיאֵיהֶם מְבִיאִים אֶת הַמִּנְחָה בִּכְלֵי כֶּסֶף וְזָהָב הָרְאוּיִים לִהְיוֹת כְּלֵי שָׁרֵת, וּבָעֲזָרָה נוֹתְנִים אֶת הַמִּנְחָה בִּכְלֵי שָׁרֵת, **וְזוֹ** - מִנְחַת סוֹטָה, **תְּחִלָּתָהּ** - בַּהֲבָאַת הַבַּעַל, **בִּכְפִיפָה מִצְרִית** שֶׁהִיא כְּלִי גְּרוּעַ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְשַׁמֵּשׁ כִּכְלֵי שָׁרֵת, כַּכָּתוּב (מלאכי א ח) 'הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצֶךָּ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ', **וְסוֹפָהּ** - בָּעֲזָרָה, **בִּכְלֵי שָׁרֵת. כָּל הַמִּנְחוֹת טְעוּנוֹת** שְׁיִתֵּן בָּהֶם שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, **וְזוֹ** אַבְשָׁלוֹם וַיְמִתֻהוּ]. **מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה מִמִּדַּת פֻּרְעָנוּת].** מְרִים **הִמְתִּינָה לְמֹשֶׁה שָׁעָה אַחַת** כְּשֶׁהֻנַּח בַּיְאוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ב ד) 'וַתִּתְצַב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק לְדָעָה מַה יֵּעָשֶׂה לוֹ', **לְפִיכָךְ נִתְעַכְּבוּ לָהּ** - לְכִבּוֹדָהּ, כָּל יִשְׂרָאֵל **שִׁבְעָה יָמִים בַּמִּדְבָּר,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב טו) 'וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם'. **יוֹסֵף זָכָה לִקְבֹּר אֶת אָבִיו** בְּעַצְמוֹ, וְכִבּוּד גָּדוֹל עָשָׂה לוֹ בְּכָךְ שֶׁהָרֵי **אֵין בְּאֶחָיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ,** שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית נ ז, ט) 'וַיַּעַל **יוֹסֵף לִקְבֹּר אֶת אָבִיו, וַיַּעַל עִמּוֹ גַּם רֶכֶב גַּם פָּרָשִׁים'; מִי לָנוּ גָּדוֹל מִיּוֹסֵף, שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא מֹשֶׁה. מֹשֶׁה זָכָה בְּעַצְמוֹת יוֹסֵף וְאֵין בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל מִמֶּנּוּ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג יט) 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ'; **מִי גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא הַמָּקוֹם,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לד ו) 'וַיִּקְבֹּר **אֹתוֹ בַּגַּי**'. **וְלֹא עַל מֹשֶׁה בִּלְבַד אָמְרוּ,** אֶלָּא **עַל כָּל הַצַּדִּיקִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח ח) 'וְהָלַךְ **לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד יְיָ יַאַסְפֶךָ**':

פרק ב א הָיָה מֵבִיא אֶת מִנְחָתָהּ בְּתוֹךְ כְּפִיפָה מִצְרִית וְנוֹתְנָהּ עַל יָדֶיהָ כְּדֵי לְיַגְּעָהּ. כָּל הַמִּנְחוֹת תְּחִלָּתָן וְסוֹפָן בִּכְלֵי שָׁרֵת, וְזוֹ תְּחִלָּתָהּ בִּכְפִיפָה מִצְרִית וְסוֹפָהּ בִּכְלֵי שָׁרֵת. כָּל הַמִּנְחוֹת טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, וְזוֹ

משניות

רפה

אֵינָהּ טְעוּנָה לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת [-נַעֲשׂוֹת] מִן הַחִטִּין, וְזוֹ בָּאָה מִן הַשְּׂעוֹרִים. מִנְחַת הָעֹמֶר אַף עַל פִּי שֶׁבָּאָה מִן הַשְּׂעוֹרִים הִיא הָיְתָה בָּאָה גֶּרֶשׂ, וְזוֹ בָּאָה קֶמַח. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁמַּעֲשֶׂיהָ מַעֲשֶׂה בְהֵמָה, כָּךְ קָרְבָּנָהּ מַאֲכַל בְּהֵמָה: **ב** הָיָה מֵבִיא פִּילֵי שֶׁל חֶרֶס חֲדָשָׁה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֲצִי לֹג מַיִם מִן הַכִּיּוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רְבִיעִית, כְּשֵׁם שֶׁמַּמְעֲטִין בַּכְּתָב כָּךְ מַמְעֲטִין בַּמַּיִם. נִכְנַס לַהֵיכָל וּפָנָה לִימִינוֹ, וּמָקוֹם הָיָה שָׁם אַמָּה עַל אַמָּה, וְטַבְלָה שֶׁל שִׁישׁ וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ. וּכְשֶׁהוּא מַגְבִּיהַּ נוֹטֵל עָפָר מִתַּחְתֶּיהָ וְנוֹתֵן כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל הַמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה יז) 'וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם': **ג** בָּא לוֹ לִכְתּוֹב אֶת הַמִּגְלָה, מֵאֵיזֶה מָקוֹם הוּא כּוֹתֵב, מִ'אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ וְגוֹ', וְאֵת כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ' (במדבר ה יט-כ). וְאֵינוֹ כּוֹתֵב 'וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה' (שם פסוק כא). וְכוֹתֵב 'יִתֵּן ה' אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה, וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבוֹת בֶּטֶן וְלַנְפֵּל יָרֵךְ' (שם פסוקים כא-כב). וְאֵינוֹ כּוֹתֵב 'וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן' (שם פסוק כב). רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא הָיָה מַפְסִיק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל עַצְמוֹ אֵינוֹ כּוֹתֵב אֶלָּא 'יִתֵּן ה' אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה, וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ' וְגוֹ'. וְאֵינוֹ כּוֹתֵב 'וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן': **ד** אֵינוֹ כּוֹתֵב לֹא עַל הַלּוּחַ וְלֹא עַל הַנְּיָר וְלֹא עַל הַדִּפְתְּרָא אֶלָּא עַל הַמִּגְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה כג) 'בַּסֵּפֶר'. וְאֵינוֹ כּוֹתֵב לֹא בְּקוֹמוֹס וְלֹא בְּקַנְקַנְתּוּם וְלֹא בְּכָל דָּבָר שֶׁרוֹשֵׁם, אֶלָּא בִּדְיוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וּמָחָה' אֶל מֵי הַמָּרִים', לְלַמֵּדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כְּתָב שֶׁיָּכוֹל לְהִמָּחֵק בְּמַיִם בְּלֹא הַשְׁאָרַת רֹשֶׁם: **ה** עַל מָה הִיא אוֹמֶרֶת 'אָמֵן אָמֵן' שְׁתֵּי פְּעָמִים כְּשֶׁמַּשְׁבִּיעָהּ הַכֹּהֵן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כב) 'וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן'. אָמֵן אֶחָד עַל הָאָלָה, אָמֵן שֵׁנִי עַל הַשְּׁבוּעָה - כְּפִי שֶׁיִּבְאַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה. אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי מֵאִישׁ זֶה שֶׁנִּסְתַּרְתִּי עִמּוֹ, אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי מֵאִישׁ אַחֵר, שֶׁאֲגֵב חוֹבָתָהּ לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא נִטְמְאָה מֵאִישׁ זֶה, מְגַלְגֵּל עָלֶיהָ עוֹד שְׁבוּעוֹת. אָמֵן שֶׁלֹּא שָׂטִיתִי לֹא כְּשֶׁהָיִיתִי אֲרוּסָה, וְלֹא עַכְשָׁיו כְּשֶׁאֲנִי נְשׂוּאָה. וְאִם הִיא אִשְׁתּוֹ מִכַּח יִבּוּם, נִשְׁבַּעַת שֶׁלֹּא נִטְמְאָה לֹא כְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם [-מְצַפָּה לְיִבּוּם], וְלֹא כִּכְנוּסָה לְאַחַר הַיִּבּוּם [וְדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁשּׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּנְּתָה נֶאֱסֶרֶת עַל יְבָמָהּ, וְלָכֵן מַשְׁבִּיעָהּ עַל כָּךְ]. וּמַה שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁאוֹמֶרֶת 'אָמֵן עַל הָאָלָה אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה', פְּרוּשׁוֹ, אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי, וְזוֹ קַבָּלַת הַשְּׁבוּעָה שֶׁהִשְׁבִּיעָהּ בְּלָשׁוֹן 'מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמֵאת', וְאָמֵן שֶׁאִם נִטְמֵאתִי יָבוֹאוּ בִי הַמַּיִם לַצְבוֹת בֶּטֶן וְגוֹ', שֶׁזּוֹ קַבָּלַת הָאָלָה שֶׁאוֹמֵר לָהּ הַכֹּהֵן בְּהֶמְשֵׁךְ דְּבָרָיו 'וְאִם נִטְמָאת לָהּ הַכֹּהֵן בְּהֶמְשֵׁךְ דְּבָרָיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֲמִירַת 'אָמֵן אָמֵן' כּוֹלֶלֶת גַּם, אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי בָּעָבָר, אָמֵן שֶׁלֹּא אֶטְמָא בָּעָתִיד, וְאִם בָּעָתִיד תִּטָּמֵא הָאִשָּׁה, הַמַּיִם שֶׁשּׁוֹתָה עוֹלִים לִגְרוֹנָהּ וּבוֹדְקִים אוֹתָהּ: **ו** הַטְּמֵאוֹת שֶׁאֵינוֹ מַשְׁבִּיעָהּ עֲלֵיהֶן: הַכֹּל שָׁוִין - גַּם תַּנָּא קַמָּא וְגַם רַבִּי מֵאִיר מוֹדִים, שֶׁאֵין הַבַּעַל מְגַלְגֵּל עָלֶיהָ שְׁבוּעָה, לֹא עַל טֻמְאָה שֶׁאֵרְעָה קֹדֶם שֶׁתִּתְאָרֵס עִמּוֹ, וְלֹא עַל טֻמְאָה שֶׁאֵרְעָה מֵאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ - שֶׁאִם לְאַחַר שֶׁהִתְגָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ נִסְתְּרָה לְאַחַר וְנִטְמֵאת, וְאַחַר כָּךְ הֶחֱזִירָהּ וְקִנֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה, לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ עַל הַטֻּמְאָה שֶׁהָיְתָה בִּזְמַן שֶׁהָיְתָה גְּרוּשָׁה [וְאֵין בָּכָךְ אִסּוּר 'מַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ', שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁ'הָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר' (דברים כד ב), בְּקִדּוּשִׁין דְּוָקָא]. זֶה הַכְּלָל, כָּל אֹפֶן שֶׁתִּתְבָּעֵל וְלֹא הָיְתָה אֲסוּרָה לוֹ - שֶׁאִלּוּ נִטְמְאָה לֹא הָיְתָה אֲסוּרָה לוֹ עַל יְדֵי בְּעִילָה זוֹ, כְּגוֹן לִפְנֵי אֲרוּסִין אוֹ לְאַחַר גֵּרוּשִׁין, **לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ** - אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ עַל בְּעִילָה זוֹ:

מסכת סוטה פרק ג

פֶּרֶק ג תְּנוּפַת הַמִּנְחָה, וְעִנּוֹי הַסּוֹטָה אַחַר שְׁתִיַּת הַמַּיִם. וְכֵן אֲפָנִים מְסַיְּמִים שֶׁיְּכוֹלָה לְהַמְּנַע מִלִּשְׁתּוֹת, וְאִם זְכוּת הַתּוֹרָה תּוֹלָה לָהּ שֶׁלֹּא תֵּעָנֵשׁ מִיָּד: **משנה א** **תְּנוּפַת הַמִּנְחָה:** הָיָה נוֹטֵל הַבַּעַל אֶת מִנְחָתָהּ מִתּוֹךְ הַכְּפִיפָה הַמִּצְרִית שֶׁהָיְתָה מֻנַּחַת בָּהּ, וְנוֹתְנָהּ לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, כְּדֵי לְקַדֵּשׁ אֶת הַמִּנְחָה [שֶׁקִּדּוּשׁ הַמִּנְחָה כָּשֵׁר בְּזָר], וְנוֹתְנָהּ לַמִּנְחָה עַל יָדָהּ. וְכֹהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ מִתַּחְתֶּיהָ - מִתַּחַת יְדֵי הָאִשָּׁה, וּמְנִיפָהּ: יַחַד עִמָּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה כה) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה', וְלָמְדוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה מֵהַכָּתוּב בִּשְׁלָמִים (ויקרא ז ל) 'יָדָיו תְּבִיאֶינָה', שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבִּשְׁלָמִים כֹּהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמֵנִיף, כְּמוֹ כֵן כָּאן:

המבוארות

קְלָלָה הַבָּאָה מֵחֲמַת בְּרָכָה, וְלֹא צְוָאוֹת, וְלֹא קְבָלוֹת שֶׁהֵן 'וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן', שֶׁלְּדַעְתּוֹ תִּבַּת 'הָאָלֹת' מְמֻעָטֶת כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קְלָלָה: **מִשְׁנָה ד** **הַמְּגִלָּה בִּדְיוֹ עַל קְלָף:** אֵינוֹ **כּוֹתֵב** אֶת **עַל הַלּוּחַ** מֵעֵץ, **וְלֹא עַל** הַנְּיָר הָעֲשׂוּי מֵעֲשָׂבִים כְּתוּשִׁים שֶׁהֻדְבְּקוּ בְּדָבָק, **וְלֹא עַל הַדִּפְתְּרָא** - עוֹר בְּאָמְצַע עִבּוּדוֹ, שֶׁעֻבַּד בְּמֶלַח וְקֶמַח בְּלֹא עֲפָצִים. אֶלָּא רַק **עַל הַמִּגְלָה** שֶׁל קְלָף, **שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר ה כג) 'וְכָתַב וְגוֹ' **בַּסֵּפֶר**', וְ'סֵפֶר' הוּא קְלָף. **וְאֵינוֹ כּוֹתֵב לֹא בְּקוֹמוֹס** [-שְׂרַף אִילָן מֵתָּךְ בְּמַיִם], **וְלֹא בְּקַנְקַנְתּוּם** [-צֶבַע שָׁחֹר עָשׂוּי מִגְּפְרִית], **וְלֹא בְּכָל דָּבָר שֶׁרוֹשֵׁם** וְנִבְלָע בַּקְּלָף וְאִי אֶפְשָׁר לְמָחֳקוֹ בְּמַיִם. אֶלָּא רַק **בִּדְיוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'וּמָחָה'** אֶל מֵי הַמָּרִים', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כְּתָב שֶׁיָּכוֹל **לְהִמָּחֵק** בְּמַיִם בְּלֹא הַשְׁאָרַת רֹשֶׁם: **מִשְׁנָה ה** **אֱמִירַת הָאִשָּׁה 'אָמֵן אָמֵן':** עַל מָה הִיא אוֹמֶרֶת 'אָמֵן אָמֵן' שְׁתֵּי פְּעָמִים כְּשֶׁמַּשְׁבִּיעָהּ הַכֹּהֵן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כב) 'וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן'. **אָמֵן** אֶחָד **עַל הָאָלָה, אָמֵן** שֵׁנִי **עַל הַשְּׁבוּעָה** - כְּפִי שֶׁיְּבָאֵר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה. **אָמֵן** שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי **מֵאִישׁ זֶה** שֶׁנִּסְתַּרְתִּי עִמּוֹ, **אָמֵן** שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי **מֵאִישׁ אַחֵר,** שֶׁאֲגֵב חוֹבָתָהּ לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא נִטְמְאָה מֵאִישׁ זֶה, מְגַלְגֵּל עָלֶיהָ עוֹד שְׁבוּעוֹת. **אָמֵן שֶׁלֹּא שָׂטִיתִי** לֹא כְּשֶׁהָיִיתִי **אֲרוּסָה,** וְלֹא עַכְשָׁיו כְּשֶׁאֲנִי **נְשׂוּאָה.** וְאִם הִיא אִשְׁתּוֹ מִכַּח יִבּוּם, נִשְׁבַּעַת שֶׁלֹּא נִטְמְאָה לֹא כְּשׁוֹמֶרֶת **יָבָם** [-מְצַפָּה לְיִבּוּם], וְלֹא כִּכְנוּסָה לְאַחַר הַיִּבּוּם [וְדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁשּׁוֹמֶרֶת **יָבָם** שֶׁזִּנְּתָה נֶאֱסֶרֶת עַל יְבָמָהּ, וְלָכֵן מַשְׁבִּיעָהּ עַל כָּךְ]. וּמַה שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁאוֹמֶרֶת 'אָמֵן עַל הָאָלָה אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה', פְּרוּשׁוֹ, **אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי,** וְזוֹ קַבָּלַת הַשְּׁבוּעָה שֶׁהִשְׁבִּיעָהּ בִּלְשׁוֹן 'מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמֵאת', וְאָמֵן שֶׁאִם **נִטְמֵאתִי יָבוֹאוּ בִי** הַמַּיִם לַצְבוֹת בֶּטֶן וְגוֹ', שֶׁזּוֹ קַבָּלַת הָאָלָה שֶׁאוֹמֵר לָהּ הַכֹּהֵן בְּהֶמְשֵׁךְ דְּבָרָיו 'וְאִם נִטְמָאת לָהּ הַכֹּהֵן בְּהֶמְשֵׁךְ דְּבָרָיו. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** אֲמִירַת 'אָמֵן אָמֵן' כּוֹלֶלֶת גַּם, **אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי** בָּעָבָר, **אָמֵן שֶׁלֹּא אֶטְמָא** בָּעָתִיד, וְאִם בָּעָתִיד תִּטָּמֵא הָאִשָּׁה, הַמַּיִם שֶׁשּׁוֹתָה עוֹלִים לִגְרוֹנָהּ וּבוֹדְקִים אוֹתָהּ: **מִשְׁנָה ו** **הַטְּמֵאוֹת שֶׁאֵינוֹ מַשְׁבִּיעָהּ עֲלֵיהֶן: הַכֹּל שָׁוִין** - גַּם תַּנָּא קַמָּא וְגַם רַבִּי מֵאִיר מוֹדִים, **שֶׁאֵין** הַבַּעַל מְגַלְגֵּל עָלֶיהָ **שְׁבוּעָה, לֹא עַל** טֻמְאָה שֶׁאֵרְעָה **קֹדֶם שֶׁתִּתְאָרֵס** עִמּוֹ, **וְלֹא עַל** טֻמְאָה שֶׁאֵרְעָה **מֵאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ** - שֶׁאִם לְאַחַר שֶׁהִתְגָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ **נִסְתְּרָה לְאַחַר וְנִטְמֵאת, וְאַחַר כָּךְ הֶחֱזִירָהּ** וְקִנֵּא לָהּ **וְנִסְתְּרָה, לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ** עַל הַטֻּמְאָה שֶׁהָיְתָה בִּזְמַן שֶׁהָיְתָה גְּרוּשָׁה [וְאֵין בָּכָךְ אִסּוּר 'מַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ', שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁ'הָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר' (דברים כד ב), בְּקִדּוּשִׁין דְּוָקָא]. **זֶה הַכְּלָל, כָּל** אֹפֶן **שֶׁתִּתְבָּעֵל וְלֹא הָיְתָה אֲסוּרָה לוֹ** - שֶׁאִלּוּ נִטְמְאָה לֹא הָיְתָה אֲסוּרָה לוֹ עַל יְדֵי בְּעִילָה זוֹ, כְּגוֹן לִפְנֵי אֲרוּסִין אוֹ לְאַחַר גֵּרוּשִׁין, **לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ** - אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ עַל בְּעִילָה זוֹ:

פרק ג

פרק ג **א** הָיָה נוֹטֵל אֶת מִנְחָתָהּ מִתּוֹךְ כְּפִיפָה מִצְרִית וְנוֹתְנָהּ לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, וְנוֹתְנָהּ עַל יָדָהּ. וְכֹהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ מִתַּחְתֶּיהָ וּמְנִיפָהּ:

משניות

מִשְׁנָה ב **סֵדֶר הַקְּטֹרֶת הַמִּנְחָה וְהַשְּׁאָת הַמַּיִם:** **הֵנִיף** הַכֹּהֵן עִם הָאִשָּׁה, **וְהִגִּישׁ** אֶת הַמִּנְחָה לְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ [וְרַק כֹּהֵן מַגִּישׁ, שֶׁבְּמִנְחוֹת מִקְמִיצָה וְאֵילָךְ עֲבוֹדַת כֹּהֵן, וְאַף הַגָּשָׁה הִיא תְּחִלַּת הַקָּמִיצָה, שֶׁזֹּר אֵינוֹ קָרֵב לַמִּזְבֵּחַ], **קָמַץ** בִּשְׁלֹשׁ אֲצְבְּעוֹתָיו הָאֻמְצָעִיּוֹת מֵהַמִּנְחָה, **וְהִקְטִיר** אֶת הַקֹּמֶץ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים,** כְּדִין כָּל הַמִּנְחוֹת הַנִּקְמָצוֹת שֶׁהַשִּׁירַיִם נֶאֱכָלִים לַכֹּהֲנִים. לְדַעַת חֲכָמִים **הָיָה מַשְׁקֶה** אֶת הַמַּיִם תְּחִלָּה, **וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ,** שֶׁתְּחִלָּה נֶאֱמַר (במדבר ה כד) 'וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמָּרִרִים הַמְאָרְרִים' וְגוֹ' **וְאַחַר כָּךְ נֶאֱמַר** (שם פסוק כו) 'וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה' [וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֶמְשֵׁךְ פָּסוּק זֶה 'וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמָּיִם', הַפָּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁמְּזַכֶּרֶת בּוֹ הַשְּׁקָאָתָהּ הוּא הָעִקָּרִי, וְעַל כָּרְחֵנוּ נִפְרַשׁ שֶׁ'אַחַר יַשְׁקֶה' פֵּרוּשׁוֹ אַחֲרֵי מְחִיקַת הַמְּגִלָּה הַמְּזַכֶּרֶת לְפָנֵי כֵן בַּפְּסוּקִים, וּבָא הַפָּסוּק לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאִם לֹא נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה כָּרָאוּי לֹא יַשְׁקֶנָּה]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ הָיָה מַשְׁקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) 'וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה **וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמָּיִם'.** וּמַה שֶּׁנִּזְכְּרָה הַשְּׁקָאַת הַסּוֹטָה כְּבָר קֹדֶם הַקְרָבַת הַמִּנְחָה (שם פסוק כד) לָמַדְנוּ, **שֶׁאִם הִשְׁקָהּ וְאַחַר כָּךְ הִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ, כְּשֵׁרָה** בְּדִיעֲבַד: **מִשְׁנָה ג** **סוֹטָה שֶׁאָמְרָה 'אֵינִי שׁוֹתָה' אוֹ 'טְמֵאָה אֲנִי':** אִם **עַד שֶׁלֹּא נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה אָמְרָה 'אֵינִי שׁוֹתָה',** אַף שֶׁלֹּא הוֹדְתָה שֶׁנִּטְמְאָה, אֵין מַשְׁקִים אוֹתָהּ, **וּמְגִלָּתָהּ נִגְנֶזֶת** בְּצַד הַהֵיכָל, **וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת** וְנִשְׂרֶפֶת **עַל** בֵּית **הַדָּשֶׁן** שֶׁבָּעֲזָרָה שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנִּפְסְלוּ, וַאֲפִלּוּ הִיא דִּינָהּ כֵּן כֵּיוָן שֶׁהִתְקַדְּשָׁה בִּכְלִי. **וְאֵין מִגְלָתָהּ כְּשֵׁרָה לְהִשְׁקוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ל) 'וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן', וְתֹבֶת 'לָהּ' נִדְרֶשֶׁת שֶׁעַל כָּל עֲשִׂיָּתָהּ לִהְיוֹת לִשְׁמָהּ, וּבִכְלַל זֶה כְּתִיבַת הַמְּגִלָּה. וְאִם **נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה וְאָמְרָה** לְאַחַר מִכֵּן **'טְמֵאָה אֲנִי', הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין,** שֶׁהֲרֵי כָּל מַטָּרָתָם לְבָרֵר אֶת הַסָּפֵק, וְזוֹ שֶׁהוֹדְתָה כְּבָר בְּדוּקָה וְאֵין צָרִךְ לְהַשְׁקוֹתָהּ, **וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הַדָּשֶׁן.** וְאִם **נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה וְאָמְרָה** לְאַחַר מִכֵּן **'אֵינִי שׁוֹתָה',** מְעַרְעֲרִים אוֹתָהּ - פּוֹתְחִים אֶת פִּיהָ בְּעַל כָּרְחָהּ, **וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ.** וּלְמֵדִים דִּין זֶה מִמַּה שֶּׁהַזְכִּירָה הַתּוֹרָה אֶת הַשְּׁקָאַת הַסּוֹטָה פַּעַם שְׁלִישִׁית, בְּפָסוּק (שם פסוק כז) 'וְהִשְׁקָהּ אֶת הַמַּיִם' וְגוֹ'. וְיֵשׁ תּוֹעֶלֶת בְּהַשְׁקָאָתָהּ שֶׁהֲרֵי לֹא הוֹדְתָה שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְשָׁמָּא טְהוֹרָה הִיא וְרַק חוֹשְׁשֶׁת מִשְּׁתִיַּת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם יְבָרְרוּ אֶת טָהֳרָתָהּ: **מִשְׁנָה ד** **עֹנֶשׁ הַסּוֹטָה אִם נִטְמְאָה:** אִם נִטְמְאָה וְשָׁתָתָה, **אֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁפָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת** - בְּשָׂרָהּ מִתְמַלֵּאת גִּידִין גִּידִין, **וְהֵם** - הַכֹּהֲנִים **אוֹמְרִים, הוֹצִיאוּהָ הוֹצִיאוּהָ** מַהֵר, **שֶׁלֹּא תִּטַּמֵּא אֶת הָעֲזָרָה** - עֶזְרַת נָשִׁים, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמִּתּוֹךְ פַּחַד תִּפְרֹס נִדָּה, וְנִדָּה אֲסוּרָה לְהִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת [אַךְ לֹא חָשְׁשׁוּ שֶׁתָּמוּת, שֶׁכֵּן מֻתָּר לְהַכְנִיס מֵת לְעֶזְרַת נָשִׁים וְאַף לְשַׁעַר נִקָּנוֹר שֶׁאֵינוֹ קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת עֶזְרָה]. [מִשְׁנָתֵנוּ סוֹבֶרֶת שֶׁהַשְּׁקָאַת הַסּוֹטָה הָיְתָה לְאַחַר הַקְרַבַת הַמִּנְחָה (לעיל מ"ב), כִּי אִם לֹא כֵן הֲרֵי אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים אוֹתָהּ עַד שֶׁתִּקְרַב גַּם הַמִּנְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה טו) 'מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן', שֶׁרַק בְּהַקְרָבָתָהּ נִזְכָּר עֲוֹנָהּ וְנֶעֱנֶשֶׁת]. **זְכוּת תּוֹלָה: אִם יֵשׁ לָהּ זְכוּת** שֶׁל לִמּוּד תּוֹרָה, שֶׁהוֹלִיכָה אֶת בָּנֶיהָ לְבֵית הַסֵּפֶר לִלְמֹד, אוֹ שֶׁחָפְרָה לְבַעְלָהּ שֶׁיָּצָא מִחוּץ לָעִיר לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, **הָיְתָה** זְכוּת זוֹ **תּוֹלָה לָהּ** - מוֹעִילָה לָהּ **שֶׁלֹּא** תָּמוּת מִיָּד. וּלְפִי רִבּוּי מַעֲשֶׂיהָ כָּךְ שִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁהַזְּכוּת תּוֹלָה לָהּ, **שֵׁשׁ זְכוּת שְׁתּוֹלָה שָׁנָה אַחַת, וְיֵשׁ זְכוּת שְׁתּוֹלָה שְׁתֵּי שָׁנִים, וְיֵשׁ זְכוּת שְׁתּוֹלָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים. לְמִּוּד תּוֹרָה לְבַת:** מִכָּאן אוֹמֵר בֶּן עַזַּאי, **חַיָּב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה,** בִּכְדֵי **שֶׁאִם** תִּשְׁטֶה תַּחַת בַּעְלָהּ, **וְתִשְׁתֶּה** וְלֹא תָּמוּת, **תֵּדַע שֶׁהַזְּכוּת תּוֹלָה לָהּ,** וְלֹא תָּבוֹא

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ג

ב **הֵנִיף וְהִגִּישׁ, קָמַץ וְהִקְטִיר, וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. הָיָה מַשְׁקֶה, וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ הָיָה מַשְׁקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר ה כו) **'וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמָּיִם'; אִם הִשְׁקָהּ וְאַחַר כָּךְ הִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ, כְּשֵׁרָה:** **ג** **עַד שֶׁלֹּא נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה אָמְרָה אֵינִי שׁוֹתָה, מְגִלָּתָהּ נִגְנֶזֶת וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הַדָּשֶׁן. וְאֵין מְגִלָּתָהּ כְּשֵׁרָה לְהִשְׁקוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת. נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה וְאָמְרָה טְמֵאָה אֲנִי, הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הַדָּשֶׁן. מְעַרְעֲרִים אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ: **ד** אֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁפָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת וְעֵינֶיהָ בּוֹלְטוֹת וְהִיא מִתְמַלֵּאת גִּידִין, וְהֵם אוֹמְרִים הוֹצִיאוּהָ הוֹצִיאוּהָ, שֶׁלֹּא תִּטַּמֵּא אֶת הָעֲזָרָה. אִם יֵשׁ לָהּ זְכוּת, הָיְתָה תּוֹלָה לָהּ. יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁנָה אַחַת, יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁתֵּי שָׁנִים, יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים. מִכָּאן אוֹמֵר בֶּן עַזַּאי, חַיָּב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה כְּאִלּוּ מְלַמְּדָהּ תִּפְלוּת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, רוֹצָה אִשָּׁה בְּקַב וְתִפְלוּת מִתִּשְׁעָה קַבִּין וּפְרִישׁוּת. הוּא הָיָה אוֹמֵר, חָסִיד שׁוֹטֶה, וְרָשָׁע עָרוּם, וְאִשָּׁה פְּרוּשָׁה, וּמַפּוֹת פְּרוּשִׁין, הֲרֵי אֵלּוּ מְכַלֵּי עוֹלָם: **ה** **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין זְכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמָּרִרִים. וְאִם אַתָּה אוֹמֵר הַזְּכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמְאָרְרִים, מַדָּהָה אַתָּה אֶת הַמַּיִם בִּפְנֵי כָּל הַנָּשִׁים הַשּׁוֹתוֹת, וּמוֹצִיא אַתָּה שֵׁם רַע עַל הַטְּהוֹרוֹת שֶׁטְּהוֹרוֹת, שֶׁאוֹמְרִים טְמֵאוֹת הֵן אֶלָּא שֶׁתִּלְתְּלָתָה לָהֶן זְכוּת. רַבִּי אוֹמֵר, הַזְּכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמְאָרְרִים, וְאֵינָהּ יוֹלֶדֶת וְאֵינָהּ מַשְׁבַּחַת, אֶלָּא מִתְנַוְּנָה וְהוֹלֶכֶת, לַסּוֹף הִיא מֵתָה בְּאוֹתָהּ מִיתָה:** **ו** **נִטְמְאת מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קָרְשָׁה בִּכְלִי, הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִפָּדֶה. וְאִם קָרְשָׁה בִּכְלִי, הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִפָּדֶה. וְאִם מִשֶּׁקָּדְשָׁה בִּכְלִי, הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִשָּׁרֵף. וְאִלּוּ שֶׁמִּמַּעֲלִין בִּקְדֻשָּׁה וְאֵין מוֹרִידִין, הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לְהּ, וְשֶׁבָּאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְהָאוֹמֶרֶת אֵינִי שׁוֹתָה, וְשֶׁבָּעְלָהּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ, לְהוֹצִיא לַעַז עַל הַמַּיִם שֶׁלֹּא בְּדָקוּהָ אַף שֶׁנִּטְמְאָה. **רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל הַמְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה, כְּאִלּוּ מְלַמְּדָהּ תִּפְלוּת.** [-זְנוּת], שֶׁעַל יְדֵי לִמּוּדָהּ מַחְכִּימָה וְיוֹדַעַת לַעֲשׂוֹת אֶת מַעֲשֶׂיהָ בְּעַרְמִימוּת וּבְהָצְנֵעַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ח יב) 'אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה', שֶׁהַחָכְמָה מַכְנִיסָה בָּאָדָם עַרְמִימוּת. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, רוֹצָה אִשָּׁה** - חֻפָּה יוֹתֵר **בְּקַב** שֶׁל מְזוֹנוֹת בִּלְבַד, **וְתִפְלוּת** - וְשֶׁיִּהְיֶה בַּעְלָהּ מָצוּי אֶצְלָהּ, **מִתִּשְׁעָה קַבִּין** שֶׁל מְזוֹנוֹת, כְּלוֹמַר מְזוֹנוֹת בָּרָוַח, **וּפְרִישׁוּת** - שֶׁלֹּא יְהֵא בַּעְלָהּ מָצוּי אֶצְלָהּ, וּבִגְלַל נְטִיָּתָהּ לִתְפְלוּת, לָכֵן יִזָּהֵר מִלְּלַמְּדָהּ תּוֹרָה אַף יוֹתֵר מִלְּדַעַת רַבִּי אֶלִיעֶזֶר (תפא"י). **הוּא** [-רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ] **הָיָה אוֹמֵר, חָסִיד שׁוֹטֶה** - שֶׁמִּתְחַסֵּד יוֹתֵר מֵהָרָאוּי, כְּגוֹן שֶׁרוֹאֶה אִשָּׁה טוֹבַעַת בַּנָּהָר, וְאֵינוֹ מַצִּילָהּ כִּי אֵין לְהִסְתַּכֵּל בְּאִשָּׁה. **וְרָשָׁע עָרוּם** - כְּגוֹן שֶׁמַּעֲרִים לְהַטְעִים דְּבָרָיו לַדַּיָּן קֹדֶם שֶׁיָּבֹא בַּעַל דִּינוֹ, וְעַל יְדֵי שֶׁשָּׁמַע הַדַּיָּן אֶת טְעָנוֹתָיו תְּחִלָּה, קָשֶׁה לוֹ לְסַלֵּק אֶת נְטִיַּת לִבּוֹ לְזַכּוֹתוֹ בַּדִּין. וּבְעַרְמָה זוֹ הֲרֵי הוּא רָשָׁע, שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, מֵהַכָּתוּב (שמות כג א) 'לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא' - 'לֹא תְשִׁיא שֵׁמַע שָׁוְא'. **וְאִשָּׁה** שֶׁעוֹשָׂה עַצְמָהּ כְּאִלּוּ הִיא **פְּרוּשָׁה** - כְּגוֹן אִשָּׁה מְכַשֶּׁפֶת שֶׁהָיְתָה עוֹצֶרֶת בִּכְשָׁפֶיהָ אֶת רֶחֶם הַנָּשִׁים הַיּוֹלְדוֹת שֶׁלֹּא תֵּלַדְנָה, וּבְשָׁעָה שֶׁהָיְתָה אִשָּׁה מִתְקַשָּׁה בְּלִדְתָּהּ, הָיְתָה אוֹמֶרֶת אֵלֶךְ וְאֶתְפַּלֵּל אוּלַי תִּקֵּבֵל תְּפִלָּתִי, וְהוֹלֶכֶת וְסוֹתֶרֶת כְּשָׁפֶיהָ, וְהָאִשָּׁה הָיְתָה יוֹלֶדֶת. **וּמַכּוֹת פְּרוּשִׁין** - שֶׁמַּכָּה אֶת עַצְמוֹ כְּדֵי לְהֵרָאוֹת כְּצַדִּיק, כְּגוֹן שֶׁעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ עוֹצֵם עֵינָיו כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים וְעַל יְדֵי זֶה מַכָּה רֹאשׁוֹ בַּכֹּתֶל, אוֹ שֶׁמַּרְאֶה עַצְמוֹ כְּעָנִו וְהוֹלֵךְ עָקֵב בְּצַד אֲגוּדָל וְגוֹרֵר אֶת רַגְלָיו עַל הָאָרֶץ וְאֵינוֹ מְרִימָן וְעַל יְדֵי זֶה אָצְבְּעוֹת רַגְלָיו נִתְקָלוֹת בָּאֲבָנִים. **הֲרֵי אֵלּוּ מְכַלֵּי עוֹלָם** - שֶׁמְּכַלִּים אֶת מְצִיאוּת הָאָדָם, בְּמַה שֶּׁמִּתְנַהֲגִים בְּאֹפֶן שֶׁאֵין תּוֹכָם כְּבָרָם, וְהָאָדָם הוּא עִקַּר הַבְּרִיאָה בָּעוֹלָם (רמב"ם ותוי"ט): **מִשְׁנָה ה** **מַחֲלֹקֶת אִם זְכוּת תּוֹלָה: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין זְכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמָּרִים. וְאִם אַתָּה אוֹמֵר שֶׁהַזְּכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמְאָרְרִים,** הֲרֵי בְּכָךְ **מַדָּהֶה** - מַחְשִׁיךְ **אַתָּה אֶת הַמַּיִם בִּפְנֵי כָּל הַנָּשִׁים הַשּׁוֹתוֹת,** כְּלוֹמַר, שֶׁכָּל הַנָּשִׁים לֹא יִירְאוּ מֵהַמַּיִם כִּי יִסְמְכוּ עַל הַזְּכוּת שֶׁבְּיָדָן. **וּמוֹצִיא אַתָּה שֵׁם רַע עַל הַנָּשִׁים הַטְּהוֹרוֹת** [-שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ] **שֶׁשָּׁתוּ, שֶׁאוֹמְרִים** הַבְּרִיּוֹת, שֶׁבָּאֱמֶת **טְמֵאוֹת הֵן, אֶלָּא שֶׁתִּלְתְּלָתָה לָהֶן זְכוּת** וְלָכֵן לֹא מֵתוּ. **רַבִּי אוֹמֵר** בְּבֵאוּר דַּעַת תַּנָּא קַמָּא (תוי"ט בשם רמב"ם), **הַזְּכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמְאָרְרִים,** אַךְ עֲדַיִן חוֹשְׁשׁוֹת הַנָּשִׁים הַשּׁוֹתוֹת וְאֵין חֲשָׁשׁ לַעַז עַל הַטְּהוֹרוֹת, שֶׁכֵּן לְמַרּוֹת הַזְּכוּת, אִם נִטְמְאָה הֲרֵי הִיא נִפְגֶּמֶת עַל יְדֵי הַמַּיִם **וְאֵינָהּ יוֹלֶדֶת וְאֵינָהּ מַשְׁבַּחַת** כְּמוֹ סוֹטָה שֶׁלֹּא נִטְמְאָה שֶׁכָּתוּב בָּהּ (במדבר ה כח) 'וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע', **אֶלָּא מִתְנַוְּנָה** - מַכְחֶשֶׁת **וְהוֹלֶכֶת, לַסּוֹף** - וּלְבַסּוֹף **הִיא מֵתָה בְּאוֹתָהּ מִיתָה** הָאֲמוּרָה בְּסוֹטָה, שֶׁנִּבְנָה צָבָה וִירֵכָהּ נוֹפֶלֶת: **מִשְׁנָה ו** **דִּין מִנְחָה שֶׁנִּטְמְאָה:** אִם **נִטְמְאת מִנְחָתָהּ עַד שֶׁלֹּא קָרְשָׁה בִּכְלִי** - שֶׁעֲדַיִן לֹא הִנִּיחָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת, **הֲרֵי הִיא כְּכָל** שְׁאָר **הַמִּנְחוֹת** שֶׁנִּטְמְאוּ קֹדֶם שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ בִּכְלִי שָׁרֵת, שֶׁקִּדֻּשָּׁתָן קִדֻּשַּׁת דָּמִים שֶׁיֵּשׁ לָהּ פִּדְיוֹן, **וְתִפָּדֶה** וְתֵצֵא לְחֻלִּין, וּמֵהַמָּעוֹת יִקְנֶה מִנְחָה אַחֶרֶת. **וְאִם** נִטְמְאָה הַמִּנְחָה **מִשֶּׁקָּדְשָׁה** [-אַחַר שֶׁהִתְקַדְּשָׁה] **בִּכְלִי, הֲרֵי הִיא כְּכָל** שְׁאָר **הַמִּנְחוֹת** שֶׁנִּטְמְאוּ אַחֲרֵי שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ בִּכְלִי שָׁרֵת, שֶׁקִּדֻּשָּׁתָן קִדֻּשַּׁת הַגּוּף שֶׁאֵין לָהּ פִּדְיוֹן, **וְתִשָּׂרֵף. נָשִׁים שֶׁמִּנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת:** וְאֵלּוּ הֵן הַנָּשִׁים **שֶׁמִּנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת,** לְפִי שֶׁלֹּא נִתָּן לְהַקְרִיבָן, וְאַף אִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתָן כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל קְדֻשּׁוּ בִּכְלִי שָׁרֵת: **הָאוֹמֶרֶת 'טְמֵאָה אֲנִי לְהּ',** שֶׁאֵין מַשְׁקִים אוֹתָהּ כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל בֵּרֵרָה שֶׁנִּטְמְאָה. **וְשֶׁבָּאוּ לָהּ עֵדִים** הַמְּעִידִים **שֶׁהִיא טְמֵאָה. וְהָאוֹמֶרֶת 'אֵינִי שׁוֹתָה'** אַף שֶׁאֵינָהּ מוֹדָה שֶׁהִיא טְמֵאָה [וּבְאֹפֶן שֶׁעֲדַיִן לֹא נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה (ראה לעיל מ"ג)]. **וְשֶׁבַּעְלָהּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ** - שֶׁחָזַר בּוֹ הַבַּעַל מֵרְצוֹנוֹ לְהַשְׁקוֹתָהּ, אֲחֲרֵי שֶׁהִתְקַדְּשָׁה הַמִּנְחָה.

משניות

וְשֶׁבַּעְלָהּ בָּא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְנוֹדַע מִכָּךְ רַק אַחֲרֵי שֶׁהִתְקַדְּשָׁה הַמִּנְחָה. שֶׁבְּכָל אֶפָנִים אֲלוּ אֵינָהּ שׁוֹתָה וּמִנְחָתָהּ נִשְׂרֶפֶת. **וְכָל** הַנָּשִׁים שֶׁהַקֶּמֶץ קָרֵב כְּהִלְכָתוֹ, וּשְׁיָרֵי הַמִּנְחָה נִשְׂרָפִים בְּבֵית הַדֶּשֶׁן וְאֵינָם נֶאֱכָלִים. שֶׁל הַבַּעַל, הֲרֵי הֵן כְּמִנְחַת כֹּהֵן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא ו טז) 'וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל', אֶלָּא שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַמִּנְחָה בָּאָה לְכַפֵּר עָלֶיהָ, לָכֵן אֵין הַמִּנְחָה כֻּלָּהּ מֻקְטֶרֶת, אֶלָּא הַקֹּמֶץ מֻקְטָר וְהַשְּׁיָרִים נִשְׂרָפִים. [וְיֵשׁ הַסּוֹבְרִים שֶׁהַשְּׁיָרִים קְרֵבִים בִּפְנֵי עַצְמָם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, לֹא כְּהֶקְטֵר קָרְבָּן אֶלָּא כְּעֵצִים]:

מִשְׁנָה ז **חִלּוּקִים נוֹסָפִים בֵּין כֹּהֵן לְכֹהֶנֶת:** **בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן מִנְחָתָהּ נִשְׂרֶפֶת, וְכֹהֶנֶת** כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **וְכֹהֶנֶת** - בַּת כֹּהֵן **שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל, מִנְחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו טז) 'וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן אֵין נֶאֱכֶלֶת תִּהְיֶה', וְלָכֵן חֲכָמִים מִנְחַת כֹּהֵן אֵין נֶאֱכֶלֶת [וְהוּא הַדִּין בַּת כֹּהֵן שֶׁאֵינָהּ נְשׂוּאָה שֶׁהֻבִיאָה מִנְחַת נְדָבָה, מִנְחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם]. **מַה בֵּין כֹּהֵן לְכֹהֶנֶת, מִנְחַת כֹּהֶנֶת נֶאֱכֶלֶת, וּמִנְחַת כֹּהֵן אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת** אֶלָּא מֻקְטֶרֶת כֻּלָּהּ, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **כֹּהֶנֶת מִתְחַלֶּלֶת** מִן הַכְּהֻנָּה וּמֵאֲכִילַת תְּרוּמָה, אִם נִבְעֲלָה לְאָדָם הַפָּסוּל לָהּ, וַאֲפִלּוּ אַחֲרֵי שֶׁתִּצָּא מִתַּחַת יָדוֹ. **וְכֹהֵן** שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה הָאֲסוּרָה עָלָיו, כְּגוֹן גְּרוּשָׁה, **אֵין מִתְחַלֵּל,** וְרַק נִפְסָל לַעֲבוֹדָה כָּל זְמַן שֶׁהִוא נָשׂוּי לָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא טו) 'וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ' - זַרְעוֹ חָלָל וְהוּא אֵינוֹ חָלָל. **כֹּהֶנֶת מִטַּמְּאָה** - מֻתֶּרֶת לְהִטַּמֵּא **לְמֵתִים, וְאֵין כֹּהֵן מִטַּמֵּא לְמֵתִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק א) 'אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְגוֹ' לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו', וְדָרְשׁוּ: 'בְּנֵי אַהֲרֹן' וְלֹא 'בְּנוֹת אַהֲרֹן'. **כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵין כֹּהֶנֶת אוֹכֶלֶת בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּחַטָּאת אָשָׁם וּמִנְחָה (שם ו יא) 'כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה':

מִשְׁנָה ח **חִלּוּקֵי דִינִים בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה:** **מַה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה** שֶׁלֹּא בְּעִנְיְנֵי כְּהֻנָּה, **הָאִישׁ הַמְּצֹרָע פּוֹרֵעַ** - מְגַדֵּל שֵׂעָר רֹאשׁוֹ פָּרָא, **וּפוֹרֵם** - קוֹרֵעַ אֶת בְּגָדָיו, **וְאֵין הָאִשָּׁה** הַמְּצֹרַעַת, **פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג מד-מה) 'אִישׁ צָרוּעַ הוּא וְגוֹ', וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָּרוּעַ', וְדָרְשׁוּ: 'אִישׁ' פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם וְלֹא אִשָּׁה. **הָאִישׁ מְדִיר אֶת בְּנוֹ** הַקָּטָן **בְּנָזִיר** - שֶׁמְּקַבֵּל עֲבוּרוֹ נְזִירוּת בְּאָמְרוֹ 'הֲרֵי בְנִי פְּלוֹנִי נָזִיר', וְהַנְּזִירוּת חָלָה עַל הַבֵּן אֲפִלּוּ לְכַשְׁיִגְדַּל, וְנִמְסַר דִּין זֶה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, **וְאֵין הָאִשָּׁה מְדִירָה אֶת בְּנָהּ בְּנָזִיר,** שֶׁכָּךְ נִמְסְרָה הַהֲלָכָה. **הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת** אָבִיו - אִם נָדַר הָאָב נְזִירוּת וְהִפְרִישׁ מָעוֹת לְצֹרֶךְ קָרְבְּנוֹת הַנְּזִירוּת, וּמֵת, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁיָּכוֹל הַבֵּן לִנְדֹּר נְזִירוּת עַל מְנָת לְהָבִיא אֶת קָרְבְּנוֹת נְזִירוּתוֹ מִמָּעוֹת אֲלוּ, וּמְגַלֵּחַ בְּיוֹם מִלֹּאת נְזִרוֹ וּמֵבִיא מִמָּעוֹת אֲלוּ אֶת קָרְבְּנוֹתָיו, **וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אָבִיהָ,** שֶׁכָּךְ נִמְסְרָה הַהֲלָכָה. **הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ** הַקְּטַנָּה לְאָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא ז) 'וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה', **וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּהּ,** שֶׁלֹּא זְכָתָה הַתּוֹרָה זְכוּת זוֹ אֶלָּא לָאָב. **הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ** הַקְּטַנָּה אוֹ הַנַּעֲרָה, אַף שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב טז) 'אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה', **וְאֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ,** שֶׁלֹּא זְכָתָה כֵּן הַתּוֹרָה אֶלָּא לָאָב. **הָאִישׁ** הַמְחֻיָּב סְקִילָה **נִסְקָל עָרֹם, וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֲרֻמָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד יד) 'וְרָגְמוּ אֹתוֹ', וְדוֹרְשִׁים: וְלֹא אוֹתָהּ. וְאֵין לִדְרֹשׁ כֵּן עַל עִקַּר הַסְּקִילָה, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בְּמִפְרָשׁ שֶׁאַף אִשָּׁה נִסְקֶלֶת (דברים יז ה) 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא וְגוֹ' וּסְקַלְתָּם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ', אֶלָּא דּוֹרְשִׁים 'אֹתוֹ' בְּלֹא כְּסוּתוֹ, וְאוֹתָהּ בְּכִסּוּתָהּ. **הָאִישׁ נִתְלֶה** לְאַחַר שֶׁנִּסְקַל, **וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא כב) 'וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ', וְדָרְשׁוּ: 'אֹתוֹ' וְלֹא אוֹתָהּ. **הָאִישׁ** שֶׁגָּנַב **נִמְכָּר** עַל יְדֵי בֵּית דִּין לְעֶבֶד **בִּגְנֵבָתוֹ** אִם אֵין לוֹ לְשַׁלֵּם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ב) 'אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ', **וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת בִּגְנֵבָתָהּ,** שֶׁדָּרְשׁוּ: 'בִּגְנֵבָתוֹ' וְלֹא בִּגְנֵבָתָהּ:

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ד

פֶּרֶק ד

הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָן שׁוֹתוֹת, וְדִינָן לְגַבֵּי קַבָּלַת כְּתֻבָּה. וְעוֹד מִדִּינֵי סוֹטָה; מִי שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ קֹדֶם שֶׁשָּׁתְתָה, אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁנִּפְסְלָה, עַל מִי יָכוֹל הַבַּעַל לְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ, וְקִנּוּי בֵּית דִּין בִּמְקוֹם הַבַּעַל:

מִשְׁנָה א **נָשִׁים שֶׁאֵינָן שׁוֹתוֹת וְדִינָן לְגַבֵּי כְתֻבָּה:** **אַרוּסָה** שֶׁקִּנֵּא לָהּ הָאָרוּס וְנִסְתְּרָה, **וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם** - אִשָּׁה שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ בְּלֹא בָּנִים וּמַמְתָּנָת לְיִבּוּם אָחִיו, שֶׁקִּנֵּא לָהּ הַיָּבָם וְנִסְתְּרָה, **לֹא שׁוֹתוֹת** מֵי סוֹטָה, מַהַטַּעַם שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן, **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה** כְּשֶׁהָאָרוּס אוֹ הַיָּבָם מְגָרְשִׁים אוֹתָן לְפִי שֶׁנֶּאֶסְרוּ עֲלֵיהֶם בִּסְתִירָתָן, כֵּיוָן שֶׁהַן גָּרְמוּ לְכָךְ שֶׁיִּצְטָרְכוּ לְגָרְשָׁן. וְאֵינָן שׁוֹתוֹת לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה כט) 'אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אישָׁהּ' לְלַמֵּדְנוּ שֶׁאֵין דִּין סוֹטָה נוֹהֵג אֶלָּא בְּאִשָּׁה נְשׂוּאָה הַיּוֹשֶׁבֶת תַּחַת בַּעְלָהּ, **פָּרַט לָאֵרוּסָה** שֶׁעוֹדֶנָּה בְּבֵית אָבִיהָ, **וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם** הַמְּמְתָּנֶת בְּבֵית חָמִיהָ. וּמִכָּל מָקוֹם חַיָּבִים לְגָרְשָׁן כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְמַעֲטוּ מִדִּין קִנּוּי וְסִתְירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' לְרַבּוֹת אֵרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנֶּאֶסְרוֹת בְּקִנּוּי וּסְתִירָה. **אַלְמָנָה** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן גָּדוֹל,** וְכֵן **גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה** [-אוֹ חֲלוּצָה, שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ בְּלֹא בָּנִים, וְאָחִיו חָלַץ וְלֹא יִבֵּם] שֶׁנִּשְּׂאוּ **לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,** וְכֵן **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה** [-אוֹ נְתִינָה, מֵהַגִּבְעוֹנִים שֶׁבָּאוּ בְּעַרְמָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ וְגִיֵּרָם, וְ'נְתָנָם' עֲבָדִים לַחְטֹב עֵצִים וְלִשְׁאֹב מַיִם לַעֲבוֹדַת הַכֹּהֲנִים], שֶׁנִּשְּׂאוּ **לְיִשְׂרָאֵל, וּבַת יִשְׂרָאֵל** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְמַמְזֵר וּלְנָתִין,** מַאֲחַר וְנִשּׂוּאִין אֵלּוּ הֵם נִשּׂוּאֵי אִסּוּר [אַלְמָנָה, גְּרוּשָׁה, מַמְזֵר וּמַמְזֶרֶת בְּאִסּוּר לָאו, חֲלוּצָה מִדְּרַבָּנָן, וְנָתִין מִגְּזֵרַת דָּוִד], לְפִיכָךְ אִם קִנֵּא לָהֶן הַבַּעַל וְנִסְתְּרוּ, **לֹא שׁוֹתוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ', לְמַעֵט מִדִּין סוֹטָה אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לוֹ. **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה,** שֶׁאַף הֵן לֹא הִתְמַעֲטוּ מֵאִסּוּר בְּקִנּוּי וּסְתִירָה, וְעַל בַּעֲלֵיהֶן לְגָרְשָׁן, וְכֵיוָן שֶׁהֵן גָּרְמוּ לְגֵרוּשֵׁיהֶן בְּסִתְירָתָן אֵינָן נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה: **מִשְׁנָה ב** **וְאֵלּוּ לֹא שׁוֹתוֹת** אַף שֶׁהֵן בִּכְלַל פָּרָשַׁת סוֹטָה, **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה. הָאוֹמֶרֶת** אַחַר שֶׁנִּסְתְּרָה **טְמֵאָה אָנִי,** וְכֵיוָן שֶׁהוֹדְתָה אֵינָהּ שׁוֹתָה. **וְשָׁבְאוּ לָהּ עֵדִים** וְהֵעִידוּ עָלֶיהָ **שֶׁהִיא טְמֵאָה** - שֶׁאָכֵן זִנְּתָה, וְשׁוּב אֵין צָרִיךְ לְהַשְׁקוֹתָהּ. **וְהָאוֹמֶרֶת** לִפְנֵי שֶׁנִּמְחֲקָה הַמְּגִלָּה **אֵינִי שׁוֹתָה** שֶׁאֵין מַשְׁקִים אוֹתָהּ (לעיל פ"ג מ"ג). שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהֵן גָּרְמוּ שֶׁיֵּאָסְרוּ עַל בַּעֲלֵיהֶן אֵינָן מְקַבְּלוֹת כְּתֻבָּה. **אָמַר בַּעְלָהּ אֵינִי מַשְׁקֶה, וְשֶׁבַּעְלָהּ בָּא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ** לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בָּאֲפָנִים אֵלּוּ **נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהַבַּעַל גָּרַם שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה וּמֵחֲמָתוֹ הִיא אֲסוּרָה עָלָיו, **וְלֹא שׁוֹתָה,** שֶׁאֵין הַבַּעַל מְחֻיָּב לְהַשְׁקוֹתָהּ, וְאִם בָּא עָלֶיהָ לֹא יְבַדְּקוּהָ הַמַּיִם (ראה שם). **מֵתוּ בַּעֲלֵיהֶן** שֶׁל הַסּוֹטוֹת הָרְאוּיוֹת לִשְׁתִיָּה **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **שָׁתוּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה וְלֹא שׁוֹתוֹת,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁמֵּת אִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם אֶת הָאָמוּר בְּפָרָשַׁת סוֹטָה (במדבר ה טו) 'וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ' וְגוֹ', וְלָכֵן אֵינָן שׁוֹתוֹת. וּמַעֲתָּה הֲרֵי הִיא בְּסֵפֵק אִם יֶשׁ לָהּ כְּתֻבָּה, שֶׁאִם הִיא טְהוֹרָה - יֶשׁ לָהּ, וְאִם הִיא טְמֵאָה - אֵין לָהּ. וְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי שֶׁשְּׁטָר הָעוֹמֵד לְהִגָּבוֹת כְּגָבוּי דָּמֵי, כְּלוֹמַר, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁטַר חוֹב עַל חֲבֵרוֹ, שֶׁשִּׁעְבֵּד לוֹ אֶת נְכָסָיו לִפְרָעוֹן הַחוֹב, הַמַּלְוֶה חָשׁוּב מֻחְזָק בַּנְּכָסִים יוֹתֵר מִבַּעַל הַחוֹב, וְאַף כָּאן הָאִשָּׁה מֻחְזֶקֶת בְּדָמֵי הַכְּתֻבָּה יוֹתֵר מִיּוֹרְשֵׁי הַבַּעַל, וְהַיּוֹרְשִׁים הֵם הָרוֹצִים לְהוֹצִיא מִמּוֹן מִמֶּנָּה, וַעֲלֵיהֶם לְהָבִיא רְאָיָה, וְלָכֵן נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה,** שֶׁלְּדַעְתָּם שְׁטָר הָעוֹמֵד לְהִגָּבוֹת אֵינוֹ כְּגָבוּי, וְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל הֵם הַמַּחְזִקִים, וְהָאִשָּׁה יְכוֹלָה לִטֹּל אֶת כְּתֻבָּתָהּ מֵהֶם בְּלֹא רְאָיָה: **מִשְׁנָה ג** הַנּוֹשֵׂא בְּאִסּוּר **מְעֻבֶּרֶת חֲבֵרוֹ וּמֵינָקֶת חֲבֵרוֹ** אַחַר שֶׁמֵּת אוֹ גֵּרְשָׁהּ, שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִשָּׂא אִשָּׁה הַוָּלָד בֶּן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים, אִם קִנֵּא לָהֶן, **לֹא שׁוֹתוֹת** שֶׁהֲרֵי הוּא מְחֻיָּב לְגָרְשָׁהּ וְאֵינָהּ רְאוּיָה לוֹ (ראה לעיל מ"א), **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה,** לְפִי שֶׁבִּסְתִירָתָן נֶאֶסְרוּ עַל בַּעֲלֵיהֶן, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** נָשִׁים אֵלּוּ חֲשׁוּבוֹת רְאוּיוֹת וְיכוֹלוֹת לִשְׁתּוֹת, שֶׁהֲרֵי **יָכוֹל הוּא לְהַפְרִישָׁהּ** - לְגָרֵשׁ אֶת הַמְעֻבֶּרֶת וְהַמֵּינָקֶת, **וּלְהַחֲזִירָהּ** אֵלָיו **לְאַחַר זְמָן** - כְּשֶׁיִּהְיֶה הַוָּלָד בֶּן כ"ד חֹדֶשׁ. וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר הַנּוֹשֵׂא מְעֻבֶּרֶת אוֹ מֵינָקֶת חֲבֵרוֹ, יוֹצִיא וְלֹא

המבוארות

משניות

יַחֲזִיר לְעוֹלָם. אָדָם שֶׁלֹּא קִיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, הַנּוֹשֵׂא **אִילּוֹנִית** - אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ סִימָנֵי נְעָרוּת, **וּזְקֵנָה**, שֶׁאֵינָן יְכוֹלוֹת לֵילֵד, וְאִשָּׁה **שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵילֵד** לְפִי שֶׁשָּׁתְתָה סַמְמָנִים מְעַקְּרִים, הֲרֵי אֵלּוּ **לֹא שׁוֹתוֹת** כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לוֹ לְקַיְּמָן, מֻחְמֶּת מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הַמֻּטֶּלֶת עָלָיו, **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה**, שֶׁבִּסְתִירָתָן גָּרְמוּ לְעַצְמָן לְהֵאָסֵר. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, יְכוֹלוֹת הֵן לִשְׁתּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁיְּכוֹל **הוּא לְשָׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת וְלִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת הֵימֶנָּה**, וּלְקַיֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וְנִמְצָא שֶׁאַף הִיא רְאוּיָה לוֹ וְנֶאֱמַר בָּהּ דִּין סוֹטָה. **וּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים** שֶׁקִּנָּא לָהֶן הַבַּעַל וְנִסְתְּרוּ, **אוֹ שׁוֹתוֹת** וְאִם נִמְצְאוּ טְהוֹרוֹת וְרָצוּ בַּעֲלֵיהֶן לְגָרְשָׁן, נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה, **אוֹ לֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה**, אִם מְמָאֲנוֹת לִשְׁתּוֹת, שֶׁבְּאָפָן זֶה צָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ מִסָּפֵק, וְהִיא גָּרְמָה לְכָךְ בְּמֵאוֹנָהּ לִשְׁתּוֹת: **מִשְׁנָה ד אֵשֶׁת כֹּהֵן וְסָרִיס בְּדִין סוֹטָה**: אֵשֶׁת כֹּהֵן שׁוֹתָה, וּמֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ אִם נִמְצֵאת טְהוֹרָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא נָאֲנְסָה וְלָכֵן אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים אוֹתָהּ, אֲבָל עֲדַיִן תֹּאסַר עַל בַּעְלָהּ כְּדִין אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁנָּאֱנְסָה. **אֵשֶׁת סָרִיס** שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ, **שׁוֹתָה**, וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה כ) 'וְיִתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ' אֵין מְמַעֲטִים מִכָּךְ סָרִיס. **לְמִי יָכוֹל לְקַנֵּא שֶׁלֹּא תִּסָּתֵר עִמּוֹ אִשְׁתּוֹ: עַל יְדֵי כָּל הָעֲרָיוֹת** - קְרוֹבֵי הָאֵשָׁה הָאֲסוּרִים עָלֶיהָ, **מְקַנְּאִין** - יָכוֹל הַבַּעַל לְקַנֵּא שֶׁלֹּא תִּסָּתֵר עִמָּם, שֶׁאִם אָמַר לָהּ 'אַל תִּסָּתְרִי עִם אָבִיךְ' וְנִסְתְּרָה עִמּוֹ, שׁוֹתָה. וְאַף שֶׁשָּׁנִינוּ (להלן פ"ה מ"א) שֶׁהַסּוֹטָה נֶאֱסֶרֶת עַל הַבּוֹעֵל, אֵין אוֹמְרִים שֶׁרַק בְּאָפָן שֶׁנֶּאֱסֶרֶת עָלָיו מִכֹּחַ הַסְּתִירָה הִיא שׁוֹתָה, אֲבָל בְּאָפָן שֶׁהִיא כְּבָר אֲסוּרָה מֵחֲמַת אִסּוּרֵי עֲרָיוֹת, לֹא תִּשְׁתֶּה. **חוּץ מִן הַקָּטָן** פָּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, **וּמִמִּי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ** - בְּהֵמָה, שֶׁאֵין בִּיאָתָם בִּיאָה [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַקָּטָן הוּא פָּחוֹת מִשֶּׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְהִתְמַעֵט מֵהַכָּתוּב (במדבר ה יג) 'וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ' - 'אִישׁ' וְלֹא קָטָן]: **מִשְׁנָה ה קִנּוּי עַל יְדֵי בֵּית דִּין: וְאֵלּוּ הַנָּשִׁים שֶׁבֵּית דִּין מְקַנְּאִין לָהֶן** אִם רוֹאִים שֶׁמִּתְנַהֲגוֹת בִּפְרִיצוּת, **מִי שֶׁנִּתְחָרֵשׁ בַּעְלָהּ אוֹ נִשְׁתַּטָּה** וְאֵין לוֹ דַּעַת לְקַנֵּא לָהּ, **אוֹ שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין**, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקַנֵּא לָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה יב) 'אִישׁ אִישׁ', לְרַבּוֹת בֵּית דִּין. וּמִכָּל מָקוֹם קִנּוּי זֶה, **לֹא לְהַשְׁקוֹתָהּ אָמְרוּ** שֶׁיִּוָּעִיל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן', שֶׁרַק הַבַּעַל יָכוֹל לַהֲבִיאָהּ לְהַשְׁקוֹתָהּ, **אֶלָּא** קִנּוּי בֵּית דִּין מוֹעִיל **לְפָסְלָהּ מִלְּקַבֵּל** אֶת **כְּתֻבָּתָהּ**, לְכְשֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּה בַּעְלָהּ מֻחֶמֶת אִסּוּר סוֹטָה. וּלְדִבְרֵי חֲכָמִים אַף כְּשֶׁיָּבוֹא הַבַּעַל אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁקוֹתָהּ עַל סְמַךְ קִנּוּי הַבֵּית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים יד-טו) 'וְקִנֵּא וגו' וְהֵבִיא', וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא אַף אֵינוֹ מְקַנֵּא. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף לְהַשְׁקוֹתָהּ** מוֹעִיל קִנּוּי בֵּית דִּין, שֶׁלְּכְשֶׁיֵּצֵא **בַּעְלָהּ מִבֵּית הָאֲסוּרִין** אוֹ כְּשֶׁיִּתְרַפֵּא מִשִּׁטּוּתוֹ אוֹ חֵרְשׁוּתוֹ **יַשְׁקֶנָּה**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין דּוֹרְשִׁים דְּרָשָׁה זוֹ:

פֶּרֶק ה דְּרָשׁוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בְּיוֹם מִנּוּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לִנְשִׂיאוּת, כְּשֶׁהָרְאוּהוּ שֶׁבָּהֶם עוֹסֶקֶת בְּאִסּוּר הַסּוֹטָה עַל הַבַּעַל וְהַבּוֹעֵל, וּבִבְדִיקַת הַבּוֹעֵל עַל יְדֵי שְׁתֵּית הָאִשָּׁה: **מִשְׁנָה א בְּדִיקַת הַבַּעַל וְאִסּוּר לַבַּעַל וְלַבּוֹעֵל: כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ** - אֶת הַסּוֹטָה, **כָּךְ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתוֹ** - אֶת הַבּוֹעֵל, שֶׁאִם נִטְמְאָה, אֲזַי בִּשְׁתִיָּתָהּ לוֹקֶה הַבּוֹעֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בִּצְבִיַּת בֶּטֶן וּנְפִילַת יָרֵךְ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר ה כב) **'וּבָאוּ** הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ', וְשׁוֹב נֶאֱמַר בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים' וְיִתּוּר הַיָּ"וּ"ו' שְׁבְּתֵבוֹת 'וּבָאוּ' בָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאַף הַבּוֹעֵל נִבְדָּק [רָאָה תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב לְטַעַם שֶׁצָּרִיךְ שְׁנֵי יִתּוּרִים]. **כְּשֵׁם שֶׁאֵסוּרָה** הַסּוֹטָה **לַבַּעַל** אַחַר קִנּוּי וּסְתִירָה, עַד שֶׁתִּשְׁתֶּה וְתִמְצָא טְהוֹרָה, **כָּךְ אֵסוּרָה לַבּוֹעֵל** - לְמִי שֶׁנִּסְתְּרָה עִמּוֹ וְחָשׁוּד שֶׁבָּא עָלֶיהָ [בְּאָפָן שֶׁכְּבָר אֵינָהּ אֵשֶׁת אִישׁ, שֶׁגֵּרְשָׁהּ בַּעְלָהּ אוֹ שֶׁמֵּת], **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק כט) **'זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה', וּלְשׁוֹן הַכָּתוּב 'וְנִטְמְאָה' מְלַמֵּד שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ, וַהֲלֹא הָיָה דַּי לִכְתֹּב 'נִטְמָאָה',**

אַיְלוֹנִית וּזְקֵנָה וְשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵילֵד, לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יָכוֹל הוּא לִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת וְלִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת הֵימֶנָּה. וּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים, אוֹ שׁוֹתוֹת אוֹ לֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה: ד אֵשֶׁת כֹּהֵן שׁוֹתָה וּמֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ. אֵשֶׁת סָרִיס שׁוֹתָה. עַל יְדֵי כָּל הָעֲרָיוֹת מְקַנְּאִין, חוּץ מִן הַקָּטָן, וּמִמִּי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ: ה וְאֵלּוּ שֶׁבֵּית דִּין מְקַנְּאִין לָהֶן, מִי שֶׁנִּתְחָרֵשׁ בַּעְלָהּ אוֹ נִשְׁתַּטָּה, אוֹ שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין. לֹא לְהַשְׁקוֹתָהּ אָמְרוּ, אֶלָּא לְפָסְלָהּ מִלְּקַבֵּל כְּתֻבָּתָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף לְהַשְׁקוֹתָהּ. לְכְשֶׁיֵּצֵא בַּעְלָהּ מִבֵּית הָאֲסוּרִין יַשְׁקֶנָּה:

פרק ה א כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ כָּךְ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה כב, כד) 'וּבָאוּ', 'וּבָאוּ'. כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרָה לַבַּעַל כָּךְ אֲסוּרָה לַבּוֹעֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כט) 'נִטְמָאָה', 'וְנִטְמָאָה', דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּךְ הָיָה דּוֹרֵשׁ זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב. רַבִּי אוֹמֵר, שְׁנֵי פְּעָמִים הָאֲמוּרִים בַּפָּרָשָׁה (שם פסוקים כז, יד) 'אִם נִטְמָאָה', 'נִטְמָאָה', בְּדִיקַת הַבּוֹעֵל נִלְמֶדֶת מִמֶּנָּה שֶׁנִּכְפְּלָה תֵּבַת 'וּבָאוּ', וְאִסּוּר הַבַּעַל וְהַבּוֹעֵל נִלְמָד מִכֻּפֶל תֵּבַת 'נִטְמָאָה', אֶחָד לְאִסּוּר לַבַּעַל, וְאֶחָד לְאִסּוּר לַבּוֹעֵל: **מִשְׁנָה ב דְּרָשׁוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בְּיוֹם הוֹשָׁבַת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בִּנְשִׂיאוּת:** בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בִּנְשִׂיאוּת בְּמָקוֹם רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְנִתְּנָה רְשׁוּת לְתַלְמִידִים לְהִכָּנֵס, וְנִדְרְשׁוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם הֲלָכוֹת רַבּוֹת, וּבֵינֵיהֶן הֲלָכָה הַשְּׁנוּיָה לְעֵיל (מ"א) בְּאִסּוּר הַבַּעַל וְהַבּוֹעֵל, **דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא** גַּם אֶת הַפָּסוּק (ויקרא יא לג) **'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם** [-מִשֶּׁמּוֹנֵת הַשְּׁרָצִים הַמְּנוּיִים בְּפָרָשָׁה שֶׁהֵם 'אֵב הַטֻּמְאָה'] **אֶל תּוֹכוֹ** [וְנִטְמָא הַכְּלִי וְנַעֲשָׂה 'רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה'] **כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא'** [-שֶׁהָאֹכֶל שֶׁבִּכְלִי נַעֲשָׂה 'שֵׁנִי לְטֻמְאָה']. וְהַכָּתוּב **אֵינוֹ אוֹמֵר** שֶׁהָאֹכֶל שֶׁבְּתוֹכוֹ **'טָמֵא' אֶלָּא 'יִטְמָא'**, וּבָא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאָפְשָׁר לִדְרֹשׁ תֵּבָה זוֹ כְּאִלּוּ מְנֻקָּדֶת 'יִטַּמֵּא', שֶׁבְּכוּחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אֹכֶל לְטַמֵּא דְּבָרִים **אֲחֵרִים** שֶׁיִּגָּעוּ בּוֹ. **וְלִמֵּד** הַכָּתוּב **עַל כְּפָר** הַנִּמְצָא בְּתַנּוּר חָרֵס שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ שֶׁרֶץ וַהֲרֵי הַתַּנּוּר 'רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה' [וְהוּא הַדִּין שֶׁאָר מַאֲכָלִים, וְנָקַט כְּפָר שֶׁרְגִילוּתוֹ לְהִמָּצֵא בַּתַּנּוּר], וְהַכְּפָר 'שֵׁנִי לְטֻמְאָה', **שֶׁמִּטַּמֵּא אֶת** הָאֹכֶל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ וְנַעֲשֶׂה **שְׁלִישִׁי** לְטֻמְאָה. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִי יִגְלֶה עָפָר מֵעֵינֶיךָ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי**, כְּלוֹמַר, מִי יִתֵּן וְתָקוּם לְתִחְיָה וְתִשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, **שֶׁהֲרֵי** אַתָּה **הָיִיתָ אוֹמֵר, עָתִיד** לַעֲמֹד **דּוֹר אַחֵר** שֶׁיַּכְרִיעַ שֶׁיֵּשׁ **לְטַהֵר כְּפָר שְׁלִישִׁי** לְטֻמְאָה [שֶׁנִּגַּע בְּ'שֵׁנִי לְטֻמְאָה'] וַאֲפִלּוּ הוּא שֶׁל תְּרוּמָה, מִפְּנֵי **שֶׁאֵין לוֹ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה** הַמַּלְמֵד **שֶׁהוּא טָמֵא**, וְלֹא נָהֲגוּ בּוֹ טֻמְאָה אֶלָּא מִפַּחַד קַל וָחֹמֶר, וְאָפְשָׁר שֶׁאוֹתוֹ דּוֹר יִפְרֹךְ אֶת הַקַּל וָחֹמֶר, **וְהָלֹא עֲקִיבָא תַּלְמִידָךְ** [-תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הֶרְקָנוֹס שֶׁהָיָה מִתַּלְמִידֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי], **מֵבִיא לוֹ** - לִשְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה **מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא טָמֵא** וַאֲפִלּוּ בְּחֻלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר **'כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא'**, וְלֹא 'טָמֵא' לְדָרְשׁוֹ כְּאִלּוּ כָּתוּב 'יִטַּמֵּא': **מִשְׁנָה ג דְּרָשָׁה נוֹסֶפֶת בְּעִנְיַן תְּחוּם שַׁבָּת: בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא**, מָקוֹר לְאִסּוּר תְּחוּמִין [-שֶׁאָסוּר לָצֵאת מִחוּץ לִמְקוֹמוֹ יוֹתֵר מִתְּחוּם שַׁבָּת] וְשִׁעוּרוֹ, מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לה ה) **'וּמַדְתֶּם מִחוּץ לָעִיר אֶת פְּאַת קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְגוֹ'** יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים', **וּמִקְרָא אַחֵר אוֹמֵר** (שם פסוק ד) 'וּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם

מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב', וּכְתוּבִים אֵלּוּ נִרְאִים כְּסוֹתְרִים, שֶׁהֲרֵי **אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר** כַּמְבֹאָר בְּפָסוּק ד' שֶׁמִּגְרְשֵׁי הַלְוִיִּם הָיוּ **אֶלֶף אַמָּה, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר** בְּפָסוּק ה' שֶׁמְּדִדוּ **אַלְפַּיִם אַמָּה** לַמִּגְרָשִׁים, **וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר** שֶׁמְּדָדוּ **אַלְפַּיִם אַמָּה** כְּפָסוּק ה', **שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר** בְּפָסוּק ד' לְמִדָּד רַק **אֶלֶף אַמָּה, הָא כֵּיצַד** יִתְיַשְּׁבוּ שְׁנֵי הַכְּתוּבִים, אֶלָּא עַל כָּרְחֵךְ **אֶלֶף אַמָּה** הוּא שִׁעוּר **מִגְרָשׁ** הָעִיר הַנִּתָּן לַלְוִיִּם, כַּמְבֹאָר בַּפָּסוּק הָרִאשׁוֹן, **וְאַלְפַּיִם אַמָּה** שֶׁהַזְּכָרָה מְדִידָתָן בְּפָסוּק ה' לֹא נֶאֱמְרוּ לְשֵׁם נְתִינָתָן לַלְוִיִּם, אֶלָּא לְעִנְיַן **תְּחוּם שַׁבָּת**, שֶׁשִּׁעוּר אַלְפַּיִם אַמָּה הוּא הַשִּׁעוּר שֶׁמָּתָר לִבְנֵי הָעִיר לְהַרְחִיק מֵהָעִיר בְּשַׁבָּת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר**, בְּיִשּׁוּב סְתִירַת הַכְּתוּבִים, שֶׁיֵּשׁ לִתֵּן לַלְוִיִּם **אֶלֶף אַמָּה** לְמִגְרָשׁ הָעִיר, כַּמְבֹאָר בְּפָסוּק ד', וְהִשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ לִבְהֶמְתָּם וּרְכוּשָׁם, אַךְ הָיָה רֵיק מִנְּטִיעוֹת, וְהוּא נוֹי לָעִיר וּלְצָרְךָ אֲוִיר לָעִיר. וּמְדִידַת **אַלְפַּיִם אַמָּה** שֶׁהַזְּכָרָה בְּפָסוּק ה', הִיא לְשֵׁם נְתִינַת אֶלֶף אַמָּה נוֹסָפִים לַלְוִיִּם, לִנְטִיעַת **שָׂדוֹת וּכְרָמִים**. וּלְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר תְּחוּם שַׁבָּת אֵינוֹ אֶלָּא תַּקָּנַת חֲכָמִים: **מִשְׁנָה ד נוֹסֶפֶת עַל אַפֵּן שִׁירַת הַיָּם: בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא** בְּבֵאוּר הַכָּתוּב (שמות טו א)

מִשְׁנַיּוֹת

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ה

הַמְבוֹאָרוֹת

משניות

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ו

המבוארות

'אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה' וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר', שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֵאמֹר' - שֶׁאֵין הֶבְנָה לְתֵבֶת 'לֵאמֹר' בְּפָסוּק זֶה, שֶׁמַּשְׁמָעוּתָהּ שֶׁהַדְּבָרִים נֶאֱמָרִים כְּדֵי לְאָמְרָם לַאֲחֵרִים [כְּגוֹן 'וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר', שֶׁה' דִּבֵּר אֶל מֹשֶׁה שֶׁיֹּאמַר כֵּן לְיִשְׂרָאֵל], **וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֵאמֹר', מְלַמֵּד** שֶׁלֹּא אָמְרוּ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה בְּיִחַד, **אֶלָּא שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹנִין שִׁירָה אַחֲרָיו שֶׁל מֹשֶׁה עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר** - עַל כָּל קָטֶן וְקָטֶן שֶׁל שִׁירָה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה, הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹנִים אַחֲרָיו, **כְּקוֹרִין אֶת הַהַלֵּל**, שֶׁכָּךְ הָיָה מִנְהָגָם שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמֵר קָטֶן וְהַצִּבּוּר עוֹנִים אַחֲרָיו 'הַלְלוּיָהּ' [כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר 'הַלְלוּיָהּ', וְהַצִּבּוּר עוֹנִים אַחֲרָיו 'הַלְלוּיָהּ', וּמַמְשִׁיךְ 'הַלְלוּ עַבְדֵי ה'', וְהֵם עוֹנִים 'הַלְלוּיָהּ', וְכֵן הָלְאָה], וְכֵן בַּשִּׁירָה הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹנִים אַחֲרֵי כָּל קָטֶן וְקָטֶן 'אִשִּׁירָה לַה'". **וּלְכָךְ נֶאֱמַר 'לֵאמֹר'** - כְּדֵי שֶׁיֵּעָנוּ שִׁשִּׁירַת מֹשֶׁה הָיְתָה 'לֵאמֹר' - יִשְׂרָאֵל אֲחֵרָיו. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר,** מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל אָמְרוּ אֶת הַשִּׁירָה **כְּקוֹרִין אֶת שְׁמַע,** שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מַתְחִיל וְהַצִּבּוּר מִצְטָרֵף לַאֲמִירָתוֹ, וְכָךְ שָׁרְתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ יַחַד אֶת הַשִּׁירָה כֻּלָּהּ, **וְלֹא כְּקוֹרִין אֶת הַהַלֵּל** (תפא"י): **מַשְׁנָה ה דְּרָשָׁה נוֹסֶפֶת עַל עֲבוֹדַת ה' שֶׁל אִיּוֹב: בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן הֻרְקָנוֹס, לֹא עָבַד אִיּוֹב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא מֵאַהֲבָה** לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב יג טו) **'הֵן יִקְטְלֵנִי לוֹ אֲיַחֵל',** שֶׁאַף אִם יַהֲרְגֵנִי ה' עֲדַיִן אֲנִי מְצַפֶּה לוֹ, וְכֵיוָן שֶׁמְּצַפֶּה לוֹ אַף אִם יַעֲנִישֵׁנוּ, מוּכָח שֶׁעֲבוֹדָתוֹ אֵינָהּ מִיִּרְאָה אֶלָּא מֵאַהֲבָה. **וַעֲדַיִן הַדָּבָר שָׁקוּל** וְאֵינוֹ מָכְרָע שֶׁאָכֵן עָבַד מֵאַהֲבָה, שֶׁכֵּן לִפְעָמִים כָּתוּב 'לוֹ' וּפְרוּשׁוֹ 'לֹא'. וְאִם כֵּן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם פְּרוּשׁ הַפָּסוּק 'לוֹ אֲיַחֵל' הוּא: **לוֹ אֲנִי מְצַפֶּה,** וַעֲבוֹדָתוֹ מֵאַהֲבָה, **אוֹ** 'לֹא אֲצַפֶּה' **שֶׁאֲנִי מְצַפֶּה** כֵּיוָן שֶׁהֶעֱנִישַׁנִי, וַעֲבוֹדָתוֹ מִיִּרְאָה. **תַּלְמוּד לוֹמַר** פָּסוּק נוֹסָף שֶׁאָמַר אִיּוֹב (שם כז ה) **'עַד אֶגְוָע לֹא אָסִיר תֻּמָּתִי מִמֶּנִּי',** וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מֵסִיר אֶת תֻּמָּתוֹ וְיַשְׁרוּתוֹ אַף כְּשֶׁמַּגִּיעַ לִידֵי מִיתָה, הֲרֵי פָּסוּק זֶה **מְלַמֵּד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִי יִגָּלֶה עָפָר מֵעֵינֶיךָ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁהָיִיתָ דּוֹרֵשׁ כָּל יָמֶיךָ שֶׁלֹּא עָבַד אִיּוֹב אֶת הַמָּקוֹם אֶלָּא מֵאַהֲבָה,** שֶׁמָּא יֵעָנֵשׁ, **שֶׁנֶּאֱמַר** עַל אִיּוֹב שֶׁהָיָה **'אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יָרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע'** (שם א ח), וּמִכָּךְ שֶׁכָּפַל 'יָרֵא אֱלֹקִים' וְלֹא 'אוֹהֵב אֱלֹקִים', לְמַדְנוּ שֶׁעֲבוֹדָתוֹ הָיְתָה מִיִּרְאָה. **וַהֲלֹא יְהוֹשֻׁעַ תַּלְמִיד תַּלְמִידוֹ** [תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהוּא תַּלְמִידוֹ (כמבואר לעיל מ"ב)], **לְמַד** מִדְּרָשׁוֹת הַכְּתוּבִים **שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה:**

פֶּרֶק ו הַנֶּאֱמָנִים לְהָעִיד עַל אִשָּׁה שֶׁנִּסְתָּרָה אַחַר הַקִּנּוּי, וְשֶׁנִּטְמְאָה בְּעֵת הַסְּתִירָה, אוֹ שֶׁנִּטְמְאָה בְּלֹא קִנּוּי. וְדִין עֵדִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת זֶה: **מַשְׁנָה א הַנֶּאֱמָנִים עַל הַסְּתִירָה: מִי שֶׁקִּנֵּא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה, אֲפִלּוּ שָׁמַע** שֶׁנִּסְתְּרָה **מֵעוֹף הַפּוֹרֵחַ** - תֵּכִי הַחוֹזֵר עַל דְּבָרִים שֶׁשָּׁמַע מִבְּנֵי אָדָם (תפא"י), נֶאֱסְרָה עַל בַּעְלָהּ וּצְרִיכָה לִשְׁתּוֹת מֵי סוֹטָה, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ, **יוֹצִיא** בְּגֵט **וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כְּדַעְתּוֹ לְעֵיל** (פ"א מ"א) שֶׁאֲפִלּוּ עֵד אֶחָד, וַאֲפִלּוּ עֶבֶד אוֹ שִׁפְחָה, נֶאֱמָנִים עַל הַסְּתִירָה. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ, אִם אֵין שְׁנֵי עֵדִים עַל הַסְּתִירָה [כְּדַעְתּוֹ לְעֵיל (שם)], **עַד שֶׁיִּשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ** - שֶׁיְּדַבְּרוּ עַל כָּךְ שֶׁזְּנָתָה עִם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי שֶׁקִּנֵּא לָהּ בַּעְלָהּ מִמֶּנּוּ, **מוֹזְרוֹת בַּלְבָנָה** - הַנָּשִׁים הַטְּווֹת לְאוֹר הַלְּבָנָה, שֶׁמִּפַּחַד הַלַּיְלָה דַּרְכָּן לְהִתְקַבֵּץ יַחְדָּו, וּמְדַבְּרוֹת בֵּינֵיהֶן עַל הַנַּעֲשֶׂה. שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שֶׁהִתְפָּרְסֵם קִלְקוּלָהּ, הַדָּבָר מְכֹעֵר וְצָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין עֵדִים. [וּבְאֹפֶן זֶה שֶׁהוּא מְחֻיָּב לְהוֹצִיאָהּ, גַּם לֹא תּוֹעִיל שְׁתִיַּת הַמַּיִם, שֶׁכֵּן הַמַּיִם לֹא יִבְדְּקוּהָ]: **מַשְׁנָה ב הַנֶּאֱמָנִים לְהָעִיד שֶׁנִּטְמְאָה:** אִם אַחַר שֶׁהֵעִידוּ עָלֶיהָ שֶׁנִּסְתְּרָה

'אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה' וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר' (שמות טו א), **שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֵאמֹר', וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'לֵאמֹר', מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹנִין אַחֲרָיו שֶׁל מֹשֶׁה עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, כְּקוֹרִין אֶת הַהַלֵּל, לְכָךְ נֶאֱמַר 'לֵאמֹר'. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כְּקוֹרִין אֶת שְׁמַע וְלֹא כְּקוֹרִין אֶת הַהַלֵּל: ה בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן הֻרְקָנוֹס, לֹא עָבַד אִיּוֹב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא מֵאַהֲבָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (איוב יג טו) **'הֵן יִקְטְלֵנִי לוֹ אֲיַחֵל'. וַעֲדַיִן הַדָּבָר שָׁקוּל, לוֹ אֲנִי מְצַפֶּה אוֹ אֵינִי מְצַפֶּה, תַּלְמוּד לוֹמַר** (שם כז ה) **'עַד אֶגְוָע לֹא אָסִיר תֻּמָּתִי מִמֶּנִּי', מְלַמֵּד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִי יִגָּלֶה עָפָר מֵעֵינֶיךָ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁהָיִיתָ דּוֹרֵשׁ כָּל יָמֶיךָ שֶׁלֹּא עָבַד אִיּוֹב אֶת הַמָּקוֹם אֶלָּא מִיִּרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם א ח) **'אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יָרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע', וַהֲלֹא יְהוֹשֻׁעַ תַּלְמִיד תַּלְמִידוֹ לְמַד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה:**

פרק ו א מִי שֶׁקִּנֵּא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה, אֲפִלּוּ שָׁמַע מֵעוֹף הַפּוֹרֵחַ, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בַּלְּבָנָה: ב אָמַר עַד אֶחָד אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת, לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִלּוּ שִׁפְחָה, אֲפִלּוּ עֶבֶד, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין אַף לְפָסְלָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ. חֲמוֹתָהּ וּבַת חֲמוֹתָהּ וְצָרָתָהּ וְיִבְמְתָהּ וּבַת בַּעְלָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת, וְלֹא לְפָסְלָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא תִשְׁתֶּה: ג שָׁהָיָה בַּדִּין, וּמָה אִם עֵדוּת רִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין אוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת בְּפָחוֹת מִשְּׁנַיִם, עֵדוּת אַחֲרוֹנָה שֶׁאוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא תִתְקַיֵּם בְּעֵד אֶחָד, תַּלְמוּד לוֹמַר** (במדבר ה יג) **'וְעֵד אֵין בָּהּ', כָּל עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. קַל וָחֹמֶר לְעֵדוּת רִאשׁוֹנָה מֵעַתָּה, וּמָה אִם עֵדוּת רִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין אוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת בְּפָחוֹת מִשְּׁנַיִם, עֵדוּת אַחֲרוֹנָה שֶׁאוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא תִתְקַיֵּם בְּעֵד אֶחָד, תַּלְמוּד לוֹמַר** (דברים כד ה) **'עַד אֶגְוָע לֹא אָסִיר תֻּמָּתִי מִמֶּנִּי', מְלַמֵּד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִי יִגָּלֶה עָפָר מֵעֵינֶיךָ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁהָיִיתָ דּוֹרֵשׁ כָּל יָמֶיךָ שֶׁלֹּא עָבַד אִיּוֹב אֶת הַמָּקוֹם אֶלָּא מִיִּרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם א ח) **'אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יָרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע', וַהֲלֹא יְהוֹשֻׁעַ תַּלְמִיד תַּלְמִידוֹ לְמַד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה:**

פֶּרֶק ו הַנֶּאֱמָנִים לְהָעִיד עַל אִשָּׁה שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר הַקִּנּוּי, וְשֶׁנִּטְמְאָה בְּעֵת הַסְּתִירָה, אוֹ שֶׁנִּטְמְאָה בְּלֹא קִנּוּי. וְדִין עֵדִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת זֶה: **מַשְׁנָה א הַנֶּאֱמָנִים עַל הַסְּתִירָה: מִי שֶׁקִּנֵּא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה, אֲפִלּוּ שָׁמַע** שֶׁנִּסְתְּרָה **מֵעוֹף הַפּוֹרֵחַ** - תֵּכִי הַחוֹזֵר עַל דְּבָרִים שֶׁשָּׁמַע מִבְּנֵי אָדָם (תפא"י), נֶאֱסְרָה עַל בַּעְלָהּ וּצְרִיכָה לִשְׁתּוֹת מֵי סוֹטָה, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ, **יוֹצִיא** בְּגֵט **וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** כְּדַעְתּוֹ לְעֵיל (פ"א מ"א) שֶׁאֲפִלּוּ עֵד אֶחָד, וַאֲפִלּוּ עֶבֶד אוֹ שִׁפְחָה, נֶאֱמָנִים עַל הַסְּתִירָה. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ, אִם אֵין שְׁנֵי עֵדִים עַל הַסְּתִירָה [כְּדַעְתּוֹ לְעֵיל (שם)], **עַד שֶׁיִּשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ** - שֶׁיְּדַבְּרוּ עַל כָּךְ שֶׁזְּנָתָה עִם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי שֶׁקִּנֵּא לָהּ בַּעְלָהּ מִמֶּנּוּ, **מוֹזְרוֹת בַּלְּבָנָה** - הַנָּשִׁים הַטְּווֹת לְאוֹר הַלְּבָנָה, שֶׁמִּפַּחַד הַלַּיְלָה דַּרְכָּן לְהִתְקַבֵּץ יַחְדָּו, וּמְדַבְּרוֹת בֵּינֵיהֶן עַל הַנַּעֲשֶׂה. שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שֶׁהִתְפָּרְסֵם קִלְקוּלָהּ, הַדָּבָר מְכֹעֵר וְצָרִיךְ לְגָרְשָׁהּ, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין עֵדִים. [וּבְאֹפֶן זֶה שֶׁהוּא מְחֻיָּב לְהוֹצִיאָהּ, גַּם לֹא תּוֹעִיל שְׁתִיַּת הַמַּיִם, שֶׁכֵּן הַמַּיִם לֹא יִבְדְּקוּהָ]: **מַשְׁנָה ב הַנֶּאֱמָנִים לְהָעִיד שֶׁנִּטְמְאָה:** אִם אַחַר שֶׁהֵעִידוּ עָלֶיהָ שֶׁנִּסְתְּרָה

[לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר - עֵד אֶחָד, וּלְדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - שְׁנֵי עֵדִים], **אָמַר עֵד אֶחָד, אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת** - שֶׁנִּבְעֲלָה בְּאוֹתָהּ הַסְּתִירָה, **לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה, שֶׁהֶאֱמִינָה** תּוֹרָה לְכָל עֵדוּת טְמֵאָה, בְּסוֹטָה שֶׁקִּנֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה. **וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ עֶבֶד וַאֲפִלּוּ שִׁפְחָה** מְעִידִים שֶׁנִּטְמְאָה, **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִין** לְעַנְיַן שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה, **וְאַף לְפָסְלָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ** - לְהַפְסִיד לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁיֵּשׁ 'רַגְלַיִם לַדָּבָר' שֶׁאָכֵן אֱמֶת בְּפִי הָעֵד. וְכֵיוָן שֶׁהֶאֱמִינָה תּוֹרָה עַל טְמֵאָתָהּ בְּכָל עֵדוּת שֶׁהִיא, לָכֵן אֲפִלּוּ **חֲמוֹתָהּ, וּבַת חֲמוֹתָהּ, וְצָרָתָהּ** - אֵשֶׁת בַּעְלָהּ, **וְיִבְמְתָהּ** - אֵשֶׁת אָחִי בַּעְלָהּ, **וּבַת בַּעְלָהּ** מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת, **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת** בְּעֵדוּת זוֹ, אַף שֶׁבְּעֵדִיּוֹת אֲחֵרוֹת אֵינָן נֶאֱמָנוֹת לְהָעִיד לָרָעָתָהּ [מִפְּנֵי שֶׁהֵן שׁוֹנְאוֹת אוֹתָהּ]. **וְלֹא** שֶׁנֶּאֱמָנוֹת בְּעֵדוּתָן **לְפָסְלָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ,** כִּי מֵאַחַר וְהֵן שׁוֹנְאוֹת אוֹתָהּ אֵינָן נֶאֱמָנוֹת עַל כָּךְ, **אֶלָּא** שֶׁנֶּאֱמָנוֹת לְעַנְיַן **שֶׁלֹּא תִשְׁתֶּה** מֵי סוֹטָה לְבָרֵר טָהֳרָתָהּ, אֶלָּא הִיא אֲסוּרָה עָלָיו וְיִגָּרְשָׁהּ וְיִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ: **מַשְׁנָה ג מִקּוֹר הַדִּין שֶׁעַד אֶחָד נֶאֱמָן עַל הַטֻּמְאָה וְלֹא עַל הַסְּתִירָה: שֶׁהָיָה** רָאוּי לִלְמֹד **בַּדִּין** - בְּדִין 'קַל וָחֹמֶר', שֶׁלֹּא יְהֵא עֵד אֶחָד נֶאֱמָן לְהָעִיד שֶׁנִּטְמְאָה, בְּאֹפֶן זֶה: **וּמָה אִם עֵדוּת רִאשׁוֹנָה** שֶׁנִּטְמְאָה, שֶׁעֵדוּת זוֹ חֲמוּרָה **שֶׁאוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם,** אַף עַל פִּי כֵן **הֲרֵי הִיא מִתְקַיֶּמֶת בְּעֵד אֶחָד,** כְּפִי שֶׁנִּלְמַד מֵהַפָּסוּק, **עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה** שֶׁנִּסְתְּרָה, שֶׁהִיא קַלָּה יוֹתֵר **שֶׁאֵין אוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם,** הַאִם **אֵינוֹ דִין שֶׁתִּתְקַיֵּם בְּעֵד אֶחָד.** תַּלְמוּד לוֹמַר בְּסוֹטָה (שם) 'בָּהּ', לְמַעֵט שֶׁרַק בָּהּ עֵד אֶחָד נֶאֱמָן וְלֹא בְּעֵדוּת עַל הַסְּתִירָה. וּמִנַּיִן שֶׁכָּל אִשָּׁה שֶׁהֵעִידוּ שֶׁזְּנָתָה, בְּלִי קִנּוּי וּסְתִירָה, אֵינָהּ אֲסוּרָה אֶלָּא בְּעֵדוּת שֶׁל שְׁנֵי עֵדִים. **תַּלְמוּד לוֹמַר** (דברים כד א) **'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר'** וְגוֹ', **וּלְהַלָּן** בְּדִינֵי עֵדוּת **הוּא אוֹמֵר** (שם יט טו) **'עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דָּבָר',** וְדָרְשׁוּ בְּגְזֵרָה שָׁוָה 'דָּבָר' 'דָּבָר', **מַה לְּהַלָּן** בְּדִינֵי עֵדוּת, **'עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים'** דַּוְקָא 'יָקוּם דָּבָר', **אַף כָּאן** בְּדִינֵי עֲרָיוֹת ('דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה'), **עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים** דַּוְקָא, וְלֹא דַּי בְּעֵד אֶחָד כְּמוֹ אַחֵרֵי קִנּוּי וְסְתִירָה: **מַשְׁנָה ד הַכְחָשָׁה בֵּין עֲדֵי הַטֻּמְאָה: עַד** אֶחָד **אוֹמֵר** רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת בְּסְתִירָה זוֹ, **וְעֵד** אֶחָר **אוֹמֵר** אַף אֲנִי הָיִיתִי עִמָּךְ בְּאוֹתָהּ סְתִירָה **וְלֹא נִטְמֵאת** בְּתֶּנֱינוּ. וְכֵן אִם **אִשָּׁה** אַחַת **אוֹמֶרֶת נִטְמֵאת, וְאִשָּׁה** אַחֶרֶת **אוֹמֶרֶת לֹא נִטְמֵאת, הָיְתָה שׁוֹתָה,** שֶׁהַהַכְחָשָׁה מְבַטֶּלֶת אֶת עֵדוּתָן, וַהֲרֵי הִיא כְּסוֹטָה שֶׁנִּסְתְּרָה בְּלֹא עֵדוּת עַל הַטֻּמְאָה, שֶׁשּׁוֹתָה. [וְדַוְקָא שְׁנֵי הָעֵדִים יַחַד, אֲבָל אִם כְּבָר הֵעִיד עֵד אֶחָד שֶׁנִּטְמֵאת וְנִתְקַבְּלָה עֵדוּתוֹ בְּבֵית דִּין, הֲרֵי הָאֱמִינַתּוּ תּוֹרָה כִּשְׁנֵי עֵדִים, וּכְשֶׁבָּא עֵד אֶחָד לְהַכְחִישׁוֹ, אֵין דְּבָרָיו שֶׁל עֵד אֶחָד נִשְׁמָעִים בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי עֵדִים].

עַד אֶחָד אוֹמֵר נִטְמֵאת, וּשְׁנַיִם פְּסוּלִים [כְּאִשָּׁה אוֹ עֶבֶד] **אוֹמְרִים לֹא נִטְמֵאת** בְּאוֹתָהּ הַסְּתִירָה, שֶׁהֲיֵינוּ עִמָּךְ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, **הָיְתָה שׁוֹתָה,** שֶׁהַשְּׁנַיִם נֶאֱמָנִים נֶגֶד הָאֶחָד, לְפִי שֶׁהֵם 'רַב דֵּעוֹת' אַף שֶׁהֵם פְּסוּלִים, וּבְטֵלָה עֵדוּת הַטְּמָאָה, וַעֲדַיִן יָשְׁנוֹ סָפֵק שָׁמָּא נִטְמְאָה בִּזְמַן הַסְּתִירָה שֶׁקָּדַם לִרְאִיַּת הָעֵדִים [וְאִם עֵדִים אֵלּוּ אוֹמְרִים שֶׁהָיוּ שָׁם בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַסְּתִירָה וְלֹא נִטְמְאָה, אֵינָהּ שׁוֹתָה, שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן סָפֵק]. **שְׁנַיִם** פְּסוּלִים **אוֹמְרִים נִטְמֵאת, וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא נִטְמֵאת, לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה,** שֶׁהַשְּׁנַיִם נֶאֱמָנִים נֶגֶד הָאֶחָד אַף שֶׁהֵם פְּסוּלִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵם 'רַב דֵּעוֹת' [וְחִדּוּשׁ הַמִּשְׁנָה בִּשְׁנֵי הַדִּינִים הָאַחֲרוֹנִים, שֶׁהוֹלְכִים בְּפְסוּלֵי עֵדוּת אַחַר 'רַב דֵּעוֹת', בֵּין לְהַחְמִיר וּבֵין לְהָקֵל]:

פֶּרֶק ז

א אֵמִירַת פָּרָשַׁת סוֹטָה עַל יְדֵי הַכֹּהֵן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְאֹגֶב זֶה דְּבָרִים נוֹסָפִים הַנֶּאֱמָרִים בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ דַּוְקָא, אוֹ בְּכָל לָשׁוֹן:

מִשְׁנָה א הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בְּכָל לָשׁוֹן: אֵלּוּ דְּבָרִים נֶאֱמָרִין בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁמְּבִין וְלֹא רַק בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: א. **פָּרָשַׁת סוֹטָה** שֶׁמַּשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הַסּוֹטָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה יט) 'וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה', בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִיא מְבִינָה. ב. **וּדְוִי מַעֲשֵׂר** הַנֶּאֱמָר בְּעֵת בִּעוּר הַמַּעֲשְׂרוֹת, כְּשֶׁמּוֹצִיא אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁעֲדַיִן לֹא הִפְרִישׁ, בְּפֶסַח שֶׁל הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית וְהַשְּׁבִיעִית [לְמִנְיַן שְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה], וְאוֹמֵר (דברים כו יג) 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי' וְגוֹ', אוֹמְרוֹ בְּכָל לָשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ', בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה אוֹמֵר. ג. **קְרִיאַת שְׁמַע,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו ד) 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל', בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ. ד. **וּתְפִלָּה** הַנֶּאֱמֶרֶת בְּצִבּוּר, יָכוֹל לְבַקְּשָׁהּ בְּכָל לָשׁוֹן [אֲבָל יָחִיד מִתְפַּלֵּל דַּוְקָא בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁתְּפִלָּתוֹ זְקוּקָה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁיַּכְנִיסוּהָ לִפְנֵי ה', וְהֵם מְבִינִים רַק לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ]. ה. **וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם ח י) 'וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ', וְדָרְשׁוּ: 'וּבֵרַכְתָּ' בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה מְבָרֵךְ. ו. **וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת,** שֶׁמַּשְׁבִּיעַ אָדָם אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָעִיד עֲבוּרוֹ בְּבֵית דִּין, וְאִם נִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר חַיָּב קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א, ה) 'וְנָפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה [דַּהֲיינוּ הַשְׁבוּעָה שֶׁמַּשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ אִם יוֹדֵעַ לוֹ שְׁבוּעָה] וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע, אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ וְגוֹ' וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַה' וְגוֹ'. וּמֵהַכָּתוּב 'וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה' לָמְדוּ שֶׁחִיּוּב זֶה הוּא בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁל שְׁבוּעָה אַף אִם הִשְׁבִּיעוֹ בִּשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת. ז. **וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן,** אָדָם שֶׁחֲבֵרוֹ תּוֹבְעוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדוֹ פִּקָּדוֹן וְהוּא מְכַחִישׁוֹ, מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ שֶׁאֵין לוֹ בְּיָדוֹ כְּלוּם מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ, וְאִם נִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר וְאַחַר כָּךְ הוֹדָה, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֻמָּשׁ לַנִּגְזָל וּמֵבִיא אָשָׁם גְּזֵלוֹת. וְלָמְדוּ חֲכָמִים בְּגְזֵרָה שָׁוָה 'תֶּחֱטָא' - תֶּחֱטָא' מִשְׁבּוּעַת הָעֵדוּת, שֶׁאָפְשָׁר לְהַשְׁבִּיעוֹ בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁמְּבִין: **מִשְׁנָה ב הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ:** וְאֵלּוּ נֶאֱמָרִין בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ דַּוְקָא: א. **מִקְרָא בִּכּוּרִים** שֶׁקּוֹרֵא בְּעֵת הֲבָאַת הַבִּכּוּרִים, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ה-י) 'וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ' וְגוֹ', עַד 'וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִי ה'', וְקוֹרֵא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּפִי שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן (מ"ג). ב. **וַחֲלִיצָה** שֶׁבְּמַהֲלָכָהּ אוֹמֶרֶת הַיְבָמָה (דברים כה ז) 'מֵאֵן יָבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי', וְהַחוֹלֵץ אוֹמֵר 'לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ' (שם פסוק ח), וְאַחַר הַחֲלִיצָה אוֹמֶרֶת הַיְבָמָה 'כָּכָה יֵעָשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו' (שם פסוק ט), וַאֲמִירוֹת אֵלּוּ נֶאֱמָרוֹת בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּפִי שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן (מ"ד). ג. **בִּרְכוֹת וּקְלָלוֹת** שֶׁנֶּאֱמְרוּ עַל הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל, כְּפִי שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן (מ"ה). וְלָמְדוּ חֲכָמִים שֶׁנֶּאֱמְרוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ גְּזֵרָה שָׁוָה 'יַעֲנוּ' - 'יַעֲנוּ', שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים כז יד) 'וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם', וּבְקַבָּלַת הַתּוֹרָה נֶאֱמַר (שמות יט יט) 'יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל', וּכְשֶׁם שֶׁהַדִּבְּרוֹת נֶאֱמְרוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כָּךְ גַּם הַבְּרָכוֹת וְהַקְּלָלוֹת. ד. **בִּרְכַּת כֹּהֲנִים** - נִשּׂוּאֵי כַּפַּיִם. וּבִגְזֵרָה שָׁוָה מִבְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת, לָמְדוּ חֲכָמִים שֶׁאֵין הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת כַּפֵּיהֶם אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. ה. **וּבִרְכַּת כֹּהֵן גָּדוֹל** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אַחַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁבְּסוֹף עֲבוֹדָתוֹ, כְּפִי שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן (מ"ז). ו. **וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ** - פָּרָשַׁת הַקָּהֵל צָרִיךְ לִקְרָאָהּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים לא יא) 'תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת' - בִּלְשׁוֹנָהּ, וּתְבֹאַר לְהַלָּן (מ"ח). ז. **וּפָרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה,** שֶׁבְּעֵת עֲרִיפָתָהּ אוֹמְרִים הַזְּקֵנִים 'יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ' (דברים כא ז), וְהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים 'כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ ה' וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל' (שם פסוק ח). וּפָרְטֵי דִּינֶיהָ, וַאֲמִירָתָם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ דַּוְקָא, יְבֹאֲרוּ לְהַלָּן (פ"ט). ח. **וּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה** - כֹּהֵן שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה בִּשְׁעַת הַמִּלְחָמָה, **בְּשָׂפָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶל הָעָם,** וְאוֹמֵר לָהֶם 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֵיכֶם' וְגוֹ' (דברים כ ג), כְּפִי שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן (פ"ח): **מִשְׁנָה ג פָּרָשַׁת בְּכוּרִים:** **מִקְרָא בִּכּוּרִים כֵּיצַד** - מְנַיִן שֶׁקּוֹרֵא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ דַּוְקָא. שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים כו ה) 'וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ' וְגוֹ', **וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר** לְגַבֵּי בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת שֶׁנֶּאֱמְרוּ בְּהַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל (שם כז יד) 'וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ', וְדוֹרְשִׁים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'וְעָנִיתָ' - 'וְעָנוּ', **מָה עֲנִיָּה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין צָרִךְ בִּגְזֵרָה שָׁוָה, אֶלָּא מִגּוּף הַפָּרָשָׁה דּוֹרְשִׁים כֵּן, מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ **כָּכָה** [יֵעָשֶׂה לָאִישׁ'] וְגוֹ', שֶׁלֹּא קִיְּמָה דִּינֵהוּ **עַד שֶׁתֹּאמַר** כָּכָה, כְּלוֹמַר, **בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה** שֶׁנִּכְתְּבָה הַפָּרָשָׁה בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: **מִשְׁנָה ה בִּרְכוֹת וּקְלָלוֹת:** **בִּרְכוֹת וּקְלָלוֹת, כֵּיצַד** הָיָה סֵדֶר הַדְּבָרִים. **כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן** בִּכְנִיסָתָם לָאָרֶץ **וּבָאוּ אֶל הַר גְּרִיזִים וְאֶל הַר עֵיבָל שֶׁבִּשּׁוֹמְרוֹן, שִׁבְצַד** [-לְיַד] הָעִיר **שְׁכֶם, שֶׁבָּאֵצֶל** - הַנִּמְצֵאת בְּאֵלוֹנֵי **מוֹרֶה** [מִישׁוֹר הַקָּרוּי עַל שֵׁם אָדָם שֶׁשָּׁמוֹ מוֹרֶה], וְאַף שֶׁלֹּא הָזְכְּרָה שְׁכֶם בְּפָרָשַׁת בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת, לָמְדָנוּ שֶׁאֵלּוֹנֵי מוֹרֶה הָאֲמוּר בָּהּ הֵינוּ שְׁכֶם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יא ל) 'הֲלֹא הֵמָּה [-הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל] **בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן** אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ, בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בָּעֲרָבָה, מוּל הַגִּלְגָּל, אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה' וְגוֹ', **וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר** (בראשית יב ו) **'וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה', מָה אֵלוֹן מוֹרֶה הָאָמוּר לְהַלָּן אֵצֶל אַבְרָהָם הַכָּתוּב לָעִיר שְׁכֶם, אַף אֵלוֹן מוֹרֶה הָאָמוּר כָּאן בִּבְרָכָה, בְּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה, וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ - עוֹנִין אָמֵן. הֶפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר גְּרִיזִים וּפָתְחוּ בִּבְרָכָה, בָּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה, וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ עוֹנִין אָמֵן. הֶפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר עֵיבָל וּפָתְחוּ בִּקְלָלָה וְאָמְרוּ: 'אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה' (דברים כז טו), וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ עוֹנִין אָמֵן, עַד שֶׁגּוֹמְרִין בִּרְכוֹת וּקְלָלוֹת.**

הַכְּתוּבוֹת בַּפָּרָשָׁה. **וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָאֲבָנִים** שֶׁנָּטְלוּ מִן הַיַּרְדֵּן כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ד ג) 'שְׂאוּ לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמַּצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכִין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים, וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם', **וּבָנוּ** בָּהֶן **אֶת הַמִּזְבֵּחַ** בְּהַר עֵיבָל **וְהָעֲלוּ** עָלָיו עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים, **וְסָדוּהוּ בַּסִּיד, וְכָתְבוּ עָלָיו אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן** שֶׁל שִׁבְעִים אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁכָּל הָרוֹצֶה לִלְמֹד יָבוֹא וְיִלְמַד, וְכָךְ לֹא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לָאֻמּוֹת לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם מֵהֵיכָן לִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כז ח) 'וְכָתַבְתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת **בַּאֵר הֵיטֵב**', וְאַחַר כָּךְ סָתְרוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ **וְנָטְלוּ אֶת הָאֲבָנִים** עִמָּם **וּבָאוּ וְלָנוּ בְּמִקוֹמָן** - בַּגִּלְגָּל, וְהֵקִימוּ שָׁם אֶת הָאֲבָנִים בַּשְּׁנִית: **מִשְׁנָה ו בְּרֵכָה כֹּהֲנִים בַּמִּקְדָּשׁ וּבַמְּדִינָה: בְּרֵכַת כֹּהֲנִים, כֵּיצַד** מְבָרְכִים אוֹתָהּ. **בַּמְּדִינָה** - מִחוּץ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ **אוֹמְרִים** הַכֹּהֲנִים **אוֹתָהּ בְּרָכוֹת** נִפְרָדוֹת, שֶׁהַכֹּהֲנִים מַפְסִיקִים בֵּין פָּסוּק לְפָסוּק וְהָאַבּוּר עוֹנִים אָמֵן. **וּבַמִּקְדָּשׁ** נֶאֱמָרֶת כִּבְרָכָה **אֶחָת,** שֶׁכֵּן אֵין עוֹנִים אָמֵן בַּמִּקְדָּשׁ, וּמִפְּנֵי מָה אֵין הַכֹּהֲנִים מַפְסִיקִים בֵּין הַפָּסוּקִים. **בַּמִּקְדָּשׁ אוֹמֵר** הַכֹּהֵן **אֶת הַשֵּׁם** הַמְפֹרָשׁ שֶׁבִּשְׁלֹשֶׁת הַפָּסוּקִים **כִּכְתָבוֹ** - כְּפִי שֶׁנִּכְתָּב, בְּיוּ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א [-שֵׁם הֲוָיָ"ה], **וּבַמְּדִינָה** מְזִכִּירוֹ **בְּכִנּוּיוֹ** - בְּאָלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד [-שֵׁם אֲדנוּת], שֶׁרַק בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה לְהַזְכִּיר שֵׁם הַמְפֹרָשׁ. **בַּמְּדִינָה הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים** - מַגְבִּיהִים **אֶת יְדֵיהֶן** בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה **כְּנֶגֶד כַּתְפֵיהֶן, וּבַמִּקְדָּשׁ** צְרִיכִים לְהַגְבִּיהָן מֵעַל **גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶן,** שֶׁבְּהַזְכָּרַת שֵׁם הַמְפֹרָשׁ שׁוֹרָה שְׁכִינָה עַל אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, וְרָאוּי שֶׁתִּהְיֶה לְמַעְלָה מֵרָאשֵׁיהֶם. **חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ** שֶׁעַל מִצְחוֹ, מִפְּנֵי שֶׁשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ כָּתוּב עָלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו** בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה עַל גַּבֵּי רֹאשׁוֹ **לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ,** שֶׁכְּבוֹד הַשְּׁכִינָה הַשּׁוֹרָה עַל יָדָיו חָשׁוּב מִכְּבוֹד הַשֵּׁם הַכָּתוּב עַל הַצִּיץ. וּמִפְּנֵי שֶׁצְּרִיכִים הַכֹּהֲנִים לְהַגְבִּיהַּ אֶת יְדֵיהֶם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ט כב) 'וַיִּשָּׂא **אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם**', וְנֶאֱמַר (דברים יח ה) 'הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים', שֶׁהֻקְשׁוּ כָּל הַכֹּהֲנִים לְאַהֲרֹן, שֶׁאַף הֵם מְבָרְכִים בִּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם: **מִשְׁנָה ז בְּרֵכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל: בְּרֵכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אַחַר גְּמַר עֲבוֹדָתוֹ, **כֵּיצַד** הָיָה סִדְרָם. **חַזַּן הַכְּנֶסֶת** - הַשַּׁמָּשׁ הַמְמֻנֶּה עַל עִסְקֵי הַצִּבּוּר, בְּהַכְנֶסֶת וְהוֹצָאַת הַסֵּפֶר, וְסִדּוּר הַתֵּבָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, **נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה** מִמְּקוֹמוֹ, **וְנוֹתְנָהּ לִרְאֹשׁ הַכְּנֶסֶת** הוּא הַגַּבַּאי הַקּוֹבֵעַ מִי יֵרֵד לִפְנֵי הַתֵּבָה וּמִי יַפְטִיר בַּנָּבִיא וְכַדּוֹמֶה, **וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לְסָגָן** - לַכֹּהֵן הַמּוּכָן לְשַׁמֵּשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּמָקוֹם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אִם יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל, **וְהַסָּגָן נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל.** וּמְסִירוֹת אֵלּוּ יֵשׁ בָּהֶן כָּבוֹד לַכֹּהֵן גָּדוֹל, בְּרִבּוּי הַמְשַׁמְּשִׁים אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד כח) 'בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ'. **וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד** מִישִּׁיבָתוֹ בְּעֶזְרַת נָשִׁים [שֶׁהָרֵי בָּעֶזְרָה אָסוּר לָשָׁבֶת], **וּמְקַבֵּל** אֶת הַסֵּפֶר, **וְקוֹרֵא** בּוֹ **עוֹמֵד, וְקוֹרֵא אֶת** סֵדֶר עֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁבְּפָרָשַׁת 'אַחֲרֵי מוֹת' (ויקרא טז א-לד), **וּבְעוֹד** שֶׁהַמְתָרְגְּמָן מְתַרְגֵּם אֶת הַפָּסוּק הָאַחֲרוֹן שֶׁל פָּרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת, הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל גּוֹלֵל לְפָרָשַׁת אֱמֹר וְקוֹרֵא אֶת פָּרָשַׁת 'אַךְ **בָּעָשׂוֹר'** (שם כג כו-לב) הָעוֹסֶקֶת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. **וְגוֹלֵל** - סוֹגֵר **אֶת הַתּוֹרָה, וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ, וְאוֹמֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם** בְּעִנְיְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים **כָּתוּב כָּאן** - בְּסֵפֶר זֶה שֶׁגָּלַלְתִּי, וְאוֹמֵר כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹצִיאוּ לַעַז עַל סֵפֶר הַתּוֹרָה כְּשֶׁיִּרְאוּהוּ קוֹרֵא פָּרָשָׁה נוֹסֶפֶת בְּעַל פֶּה, כַּמְבָאֵר לְהַלָּן, וְיֹאמְרוּ שֶׁסָּפַר פָּסוּל הוּא וַחֲסֵרָה מִמֶּנּוּ פָּרָשָׁה זוֹ. וְקוֹרֵא פָּרָשַׁת **'וּבָעָשׂוֹר'** לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי' **שֶׁבְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים** - חֲמֵשׁ בַּמִּדְבָּר (כט ז-יא), **וְקוֹרֵא** אוֹתָהּ **בְּעַל פֶּה,** וְאֵינוֹ גּוֹלֵל

וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְסָדוּהוּ בַּסִּיד, וְכָתְבוּ עָלָיו אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'בַּאֵר הֵיטֵב', וְנָטְלוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָאוּ וְלָנוּ בִּמְקוֹמָן: **ו** בְּרֵכַת כֹּהֲנִים כֵּיצַד, בַּמְּדִינָה אוֹמְרִים אוֹתָהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וּבַמִּקְדָּשׁ בְּרָכָה אֶחָת. בַּמִּקְדָּשׁ אוֹמֵר אֶת הַשֵּׁם כִּכְתָבוֹ, וּבַמְּדִינָה בְּכִנּוּיוֹ. בַּמְּדִינָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת יְדֵיהֶן כְּנֶגֶד כַּתְפֵיהֶן, וְחוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֵּיצַד כֹּהֲנִים כֵּיצַד, בַּמְּדִינָה אוֹמְרִים אוֹתָהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וּבַמִּקְדָּשׁ בְּרָכָה אֶחָת. בַּמִּקְדָּשׁ אוֹמֵר אֶת הַשֵּׁם כִּכְתָבוֹ, וּבַמְּדִינָה בְּכִנּוּיוֹ. בַּמְּדִינָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת יְדֵיהֶן כְּנֶגֶד כַּתְפֵיהֶן, וּבַמִּקְדָּשׁ צְרִיכִים לְהַגְבִּיהָן מֵעַל גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶן, שֶׁבְּהַזְכָּרַת שֵׁם הַמְפֹרָשׁ שׁוֹרָה שְׁכִינָה עַל אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, וְרָאוּי שֶׁתִּהְיֶה לְמַעְלָה מֵרָאשֵׁיהֶם. חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ שֶׁעַל מִצְחוֹ, מִפְּנֵי שֶׁשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ כָּתוּב עָלָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה עַל גַּבֵּי רֹאשׁוֹ לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ, שֶׁכְּבוֹד הַשְּׁכִינָה הַשּׁוֹרָה עַל יָדָיו חָשׁוּב מִכְּבוֹד הַשֵּׁם הַכָּתוּב עַל הַצִּיץ. וּמִפְּנֵי שֶׁצְּרִיכִים הַכֹּהֲנִים לְהַגְבִּיהַּ אֶת יְדֵיהֶם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ט כב) 'וַיִּשָּׂא **אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם**', וְנֶאֱמַר (דברים יח ה) 'הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים', שֶׁהֻקְשׁוּ כָּל הַכֹּהֲנִים לְאַהֲרֹן, שֶׁאַף הֵם מְבָרְכִים בִּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם: **מִשְׁנָה ז בְּרֵכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל: בְּרֵכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אַחַר גְּמַר עֲבוֹדָתוֹ, **כֵּיצַד** הָיָה סִדְרָם. **חַזַּן הַכְּנֶסֶת** - הַשַּׁמָּשׁ הַמְמֻנֶּה עַל עִסְקֵי הַצִּבּוּר, בְּהַכְנֶסֶת וְהוֹצָאַת הַסֵּפֶר, וְסִדּוּר הַתֵּבָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, **נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה** מִמְּקוֹמוֹ, **וְנוֹתְנָהּ לִרְאֹשׁ הַכְּנֶסֶת** הוּא הַגַּבַּאי הַקּוֹבֵעַ מִי יֵרֵד לִפְנֵי הַתֵּבָה וּמִי יַפְטִיר בַּנָּבִיא וְכַדּוֹמֶה, **וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לְסָגָן** - לַכֹּהֵן הַמּוּכָן לְשַׁמֵּשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּמָקוֹם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אִם יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל, **וְהַסָּגָן נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל.** וּמְסִירוֹת אֵלּוּ יֵשׁ בָּהֶן כָּבוֹד לַכֹּהֵן גָּדוֹל, בְּרִבּוּי הַמְשַׁמְּשִׁים אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד כח) 'בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ'. **וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד** מִישִּׁיבָתוֹ בְּעֶזְרַת נָשִׁים [שֶׁהָרֵי בָּעֶזְרָה אָסוּר לָשָׁבֶת], **וּמְקַבֵּל** אֶת הַסֵּפֶר, **וְקוֹרֵא** בּוֹ **עוֹמֵד, וְקוֹרֵא אֶת** סֵדֶר עֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁבְּפָרָשַׁת 'אַחֲרֵי מוֹת' (ויקרא טז א-לד), **וּבְעוֹד** שֶׁהַמְתָרְגְּמָן מְתַרְגֵּם אֶת הַפָּסוּק הָאַחֲרוֹן שֶׁל פָּרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת, הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל גּוֹלֵל לְפָרָשַׁת אֱמֹר וְקוֹרֵא אֶת פָּרָשַׁת 'אַךְ **בָּעָשׂוֹר'** (שם כג כו-לב) הָעוֹסֶקֶת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. **וְגוֹלֵל** - סוֹגֵר **אֶת הַתּוֹרָה, וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ, וְאוֹמֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם** בְּעִנְיְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים **כָּתוּב כָּאן** - בְּסֵפֶר זֶה שֶׁגָּלַלְתִּי, וְאוֹמֵר כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹצִיאוּ לַעַז עַל סֵפֶר הַתּוֹרָה כְּשֶׁיִּרְאוּהוּ קוֹרֵא פָּרָשָׁה נוֹסֶפֶת בְּעַל פֶּה, כַּמְבָאֵר לְהַלָּן, וְיֹאמְרוּ שֶׁסָּפַר פָּסוּל הוּא וַחֲסֵרָה מִמֶּנּוּ פָּרָשָׁה זוֹ. וְקוֹרֵא פָּרָשַׁת **'וּבָעָשׂוֹר'** לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי' **שֶׁבְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים** - חֲמֵשׁ בַּמִּדְבָּר (כט ז-יא), **וְקוֹרֵא** אוֹתָהּ **בְּעַל פֶּה,** וְאֵינוֹ גּוֹלֵל

לְשָׁם מֵחֲמַת רְחוּק הַפָּרָשִׁיּוֹת, שֶׁיִּצְטָרְכוּ הַצִּבּוּר לְהַמְתִּין אַחֲרֵי גְּמַר תַּרְגּוּם הַפָּסוּק הָאַחֲרוֹן עַד שֶׁיַּתְחִיל בְּקִרְיאַת הַפָּרָשָׁה הַבָּאָה, וְהוּא טֹרַח לַצִּבּוּר [וְאֵינוֹ יָכוֹל לִקְרֹא בִּשְׁנֵי סְפָרִים, שֶׁאֵין אָדָם אֶחָד קוֹרֵא בִּשְׁנֵי סְפָרִים, שֶׁלֹּא יוֹצִיאוּ לַעַז עַל הַסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא פָּגוּם]. וְאַחַר הַקְּרִיאָה **מְבָרֵךְ עָלֶיהָ** - עַל הַתּוֹרָה **שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת,** וְהֵן: א. **עַל הַתּוֹרָה** - בְּרִכַּת 'אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת' וְכוּ'. ב. **וְעַל הָעֲבוֹדָה** - בְּרִכַּת 'רְצֵה'. ג. **וְעַל הַהוֹדָיָה** - בְּרִכַּת 'מוֹדִים'. ד. **וְעַל מְחִילַת הָעָוֹן** - בְּרִכַּת 'אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ' שֶׁחֲתִימָתָהּ 'מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ' וְכוּ'. ה. **וְעַל הַמִּקְדָּשׁ** - 'שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ', וְחוֹתֵם 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן'. ו. **וְעַל יִשְׂרָאֵל** - שֶׁתִּתְנַשֵּׂא מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל, וְחוֹתֵם 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל'. ז. **וְעַל הַכֹּהֲנִים** - שֶׁיִּתְקַבְּלוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם בְּרָצוֹן, וְחוֹתֵם 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ הַכֹּהֲנִים'. ח. **וְעַל שְׁאָר הַתְּפִלָּה** - שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל נוֹשְׂעִים מֵאוֹיְבֵיהֶם, וְחוֹתֵם 'עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים יְשׁוּעָה בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה': **מִשְׁנָה ח פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ: פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ, כֵּיצַד** סִדְרָהּ. **בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג** [-סֻכּוֹת], וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לא י-יא) 'בְּחַג הַסֻּכּוֹת, בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת', וּבְיֹאת הָעָם לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ הִיא בְּתִחִלַּת הֶחָג, **בַּשְּׁמִינִי** - בַּשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית לְמִנְיַן שְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה שֶׁהִיא **בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית,** הָיוּ **עוֹשִׂין לוֹ** - לַמֶּלֶךְ **בִּימָה שֶׁל עֵץ,** כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ כָּל הָעָם לִשְׁמֹעַ, **בָּעֲזָרָה** - עֶזְרַת נָשִׁים, **וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ.** וּזְמַן הַקְּרִיאָה הוּא כְּמוֹ **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוקים י-יג) **'מִקֵּץ** [-בְּסִיּוּם] **שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד** שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה' **וְגוֹ'** - לְפִי מִנְיַן שְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה, דְּהַיְנוּ אַחַר שֶׁהִסְתַּיְּמוּ שֶׁבַע שָׁנִים בְּתִחִלַּת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִית. **חַזַּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנָהּ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לַסָּגָן, וְהַסָּגָן נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל נוֹתְנָהּ לַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ עוֹמֵד וּמְקַבֵּל** אֶת הַסֵּפֶר, **וְקוֹרֵא יוֹשֵׁב** - וְקוֹרֵא בִּישִׁיבָה. **אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ עָמַד וְקִבֵּל וְקָרָא** בְּעוֹדוֹ **עוֹמֵד,** וְהֶחְמִיר עַל עַצְמוֹ כְּדֵי לָתֵת כָּבוֹד לַתּוֹרָה, **וְשִׁבְּחוּהוּ חֲכָמִים** עַל כָּךְ. **וּכְשֶׁהִגִּיעַ** אַגְרִיפַּס בִּקְרִיאָתוֹ לְמַה שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז טו) **'לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי** אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא' **זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת** שֶׁהָיָה מִזֶּרַע הוֹרְדוֹס, שֶׁהָיָה עֶבֶד וְהָרַג אֶת כָּל בֵּית חַשְׁמוֹנַאי וּמָלַךְ תַּחְתֵּיהֶם, וְאִם כֵּן אַף הוּא אֵינוֹ רָאוּי לְמַלְכוּת. וְהֶחְנִיפוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל **וְאָמְרוּ לוֹ אַל תִּתְיָרֵא אַגְרִיפַּס, אָחִינוּ אָתָּה, אָחִינוּ אָתָּה, אָחִינוּ אָתָּה,** שֶׁהֲרֵי אִמְּךָ מִיִּשְׂרָאֵל וְדֵי בְּכָךְ [וּבֶאֱמֶת כֵּיוָן שֶׁאָבִיו עֶבֶד אַף הוּא עֶבֶד וּפְסוּל לְמַלְכוּת]. **סֵדֶר קְרִיאַת הַמֶּלֶךְ בְּמִשְׁנָה תּוֹרָה: וְקוֹרֵא מִתְּחִלַּת 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים'** עַד **פָּרָשַׁת 'שְׁמַע'** (שם ו ד). **וּ'שְׁמַע'** - וְקוֹרֵא גַּם אֶת פָּרָשַׁת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל (שם ו ד-ט) שֶׁהִיא קַבָּלַת עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. וּמְדַלֵּג וְקוֹרֵא אֶת פָּרָשַׁת **'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ'** (שם יא יג-כא) שֶׁהִיא קַבָּלַת עֹל מִצְוֹת. וּמְדַלֵּג לְפָרָשַׁת **'עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר'** (שם יד כב-כז) לְפִי שֶׁחַג הַסֻּכּוֹת הוּא זְמַן הָאָסִיף וּזְמַן מַתְּנוֹת עֲנִיִּים וְהַפָּרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, וּכְדֵי לְסַיֵּם עִנְיָן זֶה מְדַלֵּג לְפָרָשַׁת **'כִּי תְכַלֶּה לַעֲשֵׂר'** (שם כו יב-טו) הָעוֹסֶקֶת בְּבִעוּר מַעֲשְׂרוֹת, **(וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ), וּבְרָכוֹת וּקְלָלוֹת** (שם פרק כח), **עַד שֶׁגּוֹמֵר כָּל הַפָּרָשָׁה** שֶׁל הַבְּרָכוֹת וְהַקְּלָלוֹת, שֶׁהֵם קַבָּלַת גְּזֵרוֹת וַעֲנָשִׁים שֶׁל תּוֹרָה. וְחוֹזֵר וְקוֹרֵא פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ (שם יז יד-כ) 'שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ' וְגוֹ'. וְאַחַר קְרִיאָתוֹ, **בְּרָכוֹת שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מְבָרֵךְ אוֹתָן** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְאַחַר קְרִיאָתוֹ כְּפִי שְׁנִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, אַף **הַמֶּלֶךְ מְבָרֵךְ אוֹתָן** בְּהַקְהֵל, **אֶלָּא שֶׁהַמֶּלֶךְ נוֹתֵן** בְּרָכָה **שֶׁל רְגָלִים** - 'אַתָּה בְחַרְתָּנוּ' עַד 'בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים', **תַּחַת** - בִּמְקוֹם בִּרְכַּת עַל **מְחִילַת הָעָוֹן** שֶׁמְּבָרֵךְ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים:

וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְסָדוּהוּ בַּסִּיד, וְכָתְבוּ עָלָיו אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה בְּשִׁבְעִים לָשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) **'בַּאֵר הֵיטֵב', וְנָטְלוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָאוּ וְלָנוּ בִּמְקוֹמָן: ו בְּרֵכַת כֹּהֲנִים כֵּיצַד, בַּמְּדִינָה אוֹמְרִים אוֹתָהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וּבַמִּקְדָּשׁ בְּרָכָה אֶחָת. בַּמִּקְדָּשׁ אוֹמֵר אֶת הַשֵּׁם כִּכְתָבוֹ, וּבַמְּדִינָה בְּכִנּוּיוֹ. בַּמְּדִינָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת יְדֵיהֶן כְּנֶגֶד כַּתְפֵיהֶן, וּבַמִּקְדָּשׁ צְרִיכִים לְהַגְבִּיהָן מֵעַל גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶן, שֶׁבְּהַזְכָּרַת שֵׁם הַמְפֹרָשׁ שׁוֹרָה שְׁכִינָה עַל אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, וְרָאוּי שֶׁתִּהְיֶה לְמַעְלָה מֵרָאשֵׁיהֶם. חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ** שֶׁעַל מִצְחוֹ, מִפְּנֵי שֶׁשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ כָּתוּב עָלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו** בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה עַל גַּבֵּי רֹאשׁוֹ **לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ,** שֶׁכְּבוֹד הַשְּׁכִינָה הַשּׁוֹרָה עַל יָדָיו חָשׁוּב מִכְּבוֹד הַשֵּׁם הַכָּתוּב עַל הַצִּיץ. וּמִפְּנֵי שֶׁצְּרִיכִים הַכֹּהֲנִים לְהַגְבִּיהַּ אֶת יְדֵיהֶם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ט כב) **'וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם**', וְנֶאֱמַר (דברים יח ה) 'הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים', שֶׁהֻקְשׁוּ כָּל הַכֹּהֲנִים לְאַהֲרֹן, שֶׁאַף הֵם מְבָרְכִים בִּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם: **מִשְׁנָה ז בְּרֵכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל: בְּרֵכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אַחַר גְּמַר עֲבוֹדָתוֹ, **כֵּיצַד** הָיָה סִדְרָם. **חַזַּן הַכְּנֶסֶת** - הַשַּׁמָּשׁ הַמְמֻנֶּה עַל עִסְקֵי הַצִּבּוּר, בְּהַכְנֶסֶת וְהוֹצָאַת הַסֵּפֶר, וְסִדּוּר הַתֵּבָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, **נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה** מִמְּקוֹמוֹ, **וְנוֹתְנָהּ לִרְאֹשׁ הַכְּנֶסֶת** הוּא הַגַּבַּאי הַקּוֹבֵעַ מִי יֵרֵד לִפְנֵי הַתֵּבָה וּמִי יַפְטִיר בַּנָּבִיא וְכַדּוֹמֶה, **וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לְסָגָן** - לַכֹּהֵן הַמּוּכָן לְשַׁמֵּשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּמָקוֹם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אִם יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל, **וְהַסָּגָן נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל.** וּמְסִירוֹת אֵלּוּ יֵשׁ בָּהֶן כָּבוֹד לַכֹּהֵן גָּדוֹל, בְּרִבּוּי הַמְשַׁמְּשִׁים אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד כח) 'בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ'. **וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד** מִישִּׁיבָתוֹ בְּעֶזְרַת נָשִׁים [שֶׁהָרֵי בָּעֶזְרָה אָסוּר לָשָׁבֶת], **וּמְקַבֵּל** אֶת הַסֵּפֶר, **וְקוֹרֵא** בּוֹ **עוֹמֵד, וְקוֹרֵא אֶת** סֵדֶר עֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁבְּפָרָשַׁת 'אַחֲרֵי מוֹת' (ויקרא טז א-לד), **וּבְעוֹד** שֶׁהַמְתָרְגְּמָן מְתַרְגֵּם אֶת הַפָּסוּק הָאַחֲרוֹן שֶׁל פָּרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת, הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל גּוֹלֵל לְפָרָשַׁת אֱמֹר וְקוֹרֵא אֶת פָּרָשַׁת 'אַךְ **בָּעָשׂוֹר'** (שם כג כו-לב) הָעוֹסֶקֶת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. **וְגוֹלֵל** - סוֹגֵר **אֶת הַתּוֹרָה, וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ, וְאוֹמֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם** בְּעִנְיְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים **כָּתוּב כָּאן** - בְּסֵפֶר זֶה שֶׁגָּלַלְתִּי, וְאוֹמֵר כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹצִיאוּ לַעַז עַל סֵפֶר הַתּוֹרָה כְּשֶׁיִּרְאוּהוּ קוֹרֵא פָּרָשָׁה נוֹסֶפֶת בְּעַל פֶּה, כַּמְבָאֵר לְהַלָּן, וְיֹאמְרוּ שֶׁסָּפַר פָּסוּל הוּא וַחֲסֵרָה מִמֶּנּוּ פָּרָשָׁה זוֹ. וְקוֹרֵא פָּרָשַׁת **'וּבָעָשׂוֹר'** לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי' **שֶׁבְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים** - חֲמֵשׁ בַּמִּדְבָּר (כט ז-יא), **וְקוֹרֵא** אוֹתָהּ **בְּעַל פֶּה,** וְאֵינוֹ גּוֹלֵל

**וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ אֶת הָאֲ

משניות

פֶּרֶק ח

אֵפֶן הַיְצִיאָה לַמִּלְחָמָה וּמַעֲרָכֵי הַמִּלְחָמָה, וְהַיּוֹצְאִים לְמִלְחֶמֶת רְשׁוּת וּלְמִלְחֶמֶת מִצְוָה:

מִשְׁנָה א דִּבְרֵי מְשׁוּחַ מִלְחָמָה לַיּוֹצְאִים לַמִּלְחָמָה: כֹּהֵן **מְשׁוּחַ מִלְחָמָה** - שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְהָיָה מְמֻנֶּה עַל הַיְצִיאָה לַמִּלְחָמָה, **בְּשָׁעָה שֶׁמְּדַבֵּר אֶל הָעָם** אֶת מַה שֶּׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן, **בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיָה מְדַבֵּר,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ ב) **'וְהָיָה כְּקָרַבְכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל הָעָם'.** 'וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן' - **זֶה כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה. 'וְדִבֶּר אֶל הָעָם'** - **בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ** דְּוָקָא, שֶׁמָּצִינוּ לְשׁוֹן 'דִּבּוּר' בְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יט יט) 'מֹשֶׁה יְדַבֵּר', וּמֵה שָּׁם הָיָה הַדִּבּוּר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אַף כָּאן מְדַבֵּר הַכֹּהֵן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְהַכֹּהֵן הַמָּשׁוּחַ מְדַבֵּר, וְכֹהֵן אַחֵר מַשְׁמִיעַ אֶת דְּבָרָיו לָעָם. **'וְאָמַר אֲלֵהֶם** [-הַכֹּהֵן הַמָּשׁוּחַ] **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֵיכֶם'** (דברים כ ג), כְּלוֹמַר, רְאוּ שֶׁיְּצִיאָתְכֶם לַמִּלְחָמָה הִיא עַל אוֹיְבֵיכֶם **וְלֹא עַל אַחֵיכֶם, לֹא** שָׁבַט **יְהוּדָה** בָּא לַמִּלְחָמָה **עַל** שֵׁבֶט **שִׁמְעוֹן, וְלֹא שִׁמְעוֹן עַל בִּנְיָמִין,** שֶׁבְּמִלְחָמָה כָּזוֹ אֵינָם צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק כָּל כָּךְ, **שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְּיָדָם יְרַחֲמוּ עֲלֵיכֶם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר** בְּמִלְחֶמֶת אָחָז מֶלֶךְ יְהוּדָה וּפֶקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (דה"י ב' כח טו) **'וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְבוּ בְשֵׁמוֹת וַיַּחֲזִיקוּ בַּשְּׁבִיָּה וְכָל מַעֲרֻמֵּיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן הַשָּׁלָל, וַיַּלְבִּשׁוּם וַיְנַעֲלוּם וַיַּאֲכִלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיְסֻכוּם** [-בְּשֶׁמֶן], **וַיְנַהֲלוּם בַּחֲמֹרִים לְכָל כּוֹשֵׁל** [-הִנְהִיגוּ עַל הַחֲמוֹרִים אֶת מִי שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לָלֶכֶת], **וַיְבִיאוּם יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים אֶצֶל אֲחֵיהֶם, וַיָּשׁוּבוּ שֹׁמְרוֹנָה'.** אֲבָל עַתָּה **עַל אוֹיְבֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים** לְהִלָּחֵם, **שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְּיָדָם אֵין מְרַחֲמִין עֲלֵיכֶם,** וְלָכֵן הִתְחַזְּקוּ בְּמִלְחָמָה. וְאַף עַל פִּי כֵן, **'אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ** וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם' **וְגוֹ'** (דברים שם). **'אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם'** - **מִפְּנֵי** שְׁמִיעַת קוֹל **צָהֳלַת סוּסִים, וְצִחְצוּחַ** [-שְׁלִיפַת] **חֲרָבוֹת. 'אַל תִּירְאוּ'** - **מִפְּנֵי** קוֹל **הֲגָפַת תְּרִיסִין** - הַכָּאַת הַמָּגִנִּים זֶה בָּזֶה, שֶׁעוֹשִׂים כֵּן כְּדֵי לְהַשְׁמִיעַ קוֹל וּלְהַפְחִיד אֶת הַנִּלְחָמִים נֶגְדָּם, **וְשִׁפְעַת הַקַּלְגָּסִין** - וְרִבּוּי מַקְלוֹת עִם רֹאשׁ עָקֹם, שֶׁמַּכִּים בָּהֶם עַל אֲבָנִים, וְהָאֲבָנִים מְנַתְּזוֹת עַל הָאוֹיְבִים. **'אַל תַּחְפְּזוּ'** - אַל תְּמַהֲרוּ לָנוּס **מִקּוֹל קְרָנוֹת** שֶׁתּוֹקְעִים בָּהֶן כְּדֵי לְהַבְהִיל אֶת הָאוֹיְבִים. **'אַל תַּעַרְצוּ'** - אַל תִּשָּׁבְרוּ **מִפְּנֵי קוֹל צְוָחוֹת** הַהוֹרְגִים וְהַנֶּהֱרָגִים. **'כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם** לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם' (שם פסוק ד), שֶׁכֵּן **הֵן** - הַגּוֹיִם **בָּאִין** לַמִּלְחָמָה, סְמוּכִים **בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל בָּשָׂר וָדָם, וְאַתֶּם בָּאִים** סְמוּכִים **בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם** וְלָכֵן אַל תִּחְשְׁשׁוּ מִכֹּל אֵלּוּ. **פְּלִשְׁתִּים בָּאוּ** לַמִּלְחָמָה בִּימֵי שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ, סְמוּכִים **בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל גָּלְיָת,** מָה הָיָה סוֹפוֹ, **לְסוֹף נָפַל בַּחֶרֶב** בְּיַדֵי דָּוִד, **וְנָפְלוּ עִמּוֹ** הַפְּלִשְׁתִּים (שמואל א' פרק יז). וְכֵן **בְּנֵי עַמּוֹן בָּאוּ** לַמִּלְחָמָה בִּימֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, סְמוּכִים **בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל שׁוֹבָךְ** שַׂר צְבָא הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ אֲרָם, **מָה הָיָה סוֹפוֹ, לְסוֹף נָפַל בְּחֶרֶב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְנָפְלוּ עִמּוֹ** עַמּוֹן וַאֲרָם (שם פרק י). **וְאַתֶּם אִי אַתֶּם בֵּן** - אֵינְכֶם בּוֹטְחִים בִּבְשָׂר וָדָם. **'כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם' וְגוֹ'** - **זֶה מַחֲנֵה הָאָרוֹן** שֶׁבּוֹ הָיוּ שִׁבְרֵי לוּחוֹת, שֶׁהָיָה יוֹצֵא עִמָּם לַמִּלְחָמָה: **מִשְׁנָה ב הַחוֹזְרִים מֵעֲרְכֵי הַמִּלְחָמָה לְסַפֵּק צָרְכֵי אֲחֵיהֶם: 'וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים** אֶל **הָעָם** [-הִשְׁמִיעוּ לָהֶם דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁאָמַר הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ] **לֵאמֹר, מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ** [-לֹא הִתְחִיל לָגוּר בּוֹ], **יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ' וְגוֹ'** (דברים כ ה). **'אֲשֶׁר בָּנָה'** - כָּל בַּיִת הָרָאוּי לִמְגוּרִים כָּלְשֶׁהֵן, **אֶחָד הַבּוֹנֶה בֵּית הַתֶּבֶן** - בַּיִת לְאִחְסוּן תֶּבֶן, אוֹ **בֵּית הַבָּקָר,** אוֹ **בֵּית הָעֲצִים,** אוֹ **בֵּית הָאוֹצָרוֹת** לִשְׁמִירַת יַיִן וְשֶׁמֶן [אֲבָל בַּיִת שֶׁאֵינוֹ רָאוּי כְּלָל לִמְגוּרִים, אֵינוֹ חוֹזֵר בִּשְׁבִילוֹ]. 'בַּיִת חָדָשׁ', **אֶחָד הַבּוֹנֶה, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ** - קוֹנֶה בַּיִת בָּנוּי, **וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה. 'וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה** וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ' **וְגוֹ'** (שם פסוק ז). וּבְכְלַל 'אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה', **אֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הַבְּתוּלָה, וְאֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הָאַלְמָנָה,** וַאֲפִלּוּ אִם לֹא אֵרְסָהּ, אֶלָּא שֶׁמֵּת אָחִיו בְּלֹא בָּנִים וְהִיא **שׁוֹמֶרֶת יָבָם** - מִמִּתְּינָה לוֹ שֶׁיְּיַבֵּם אוֹתָהּ. **וַאֲפִלּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּת אָחִיו** וְהוּא כְּבָר נִמְצָא **בַּמִּלְחָמָה** (תפא"י), **חוֹזֵר וּבָא לוֹ** לְעִירוֹ. **כָּל אֵלּוּ** שֶׁנִּזְכְּרוּ כָּאן, **שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי כֹהֵן מֵעֲרְכֵי מִלְחָמָה** - מִפִּי הַמְמֻנֶּה עַל הַמַּעֲרָכָה, שֶׁהֵם הוֹלְכִים עַד לְשָׁם וְשׁוֹמְעִים אֶת דִּבְרֵי הַכֹּהֵן, **וְחוֹזְרִין** לָעִיר, שֶׁהֵם פְּטוּרִים מִלְּהִלָּחֵם, אֲבָל אֵינָם הוֹלְכִים לְבֵיתָם, אֶלָּא מְסַיְּעִים לְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה, **וּמְסַפְּקִין** לָהֶם **מַיִם וּמָזוֹן, וּמְתַקְּנִין** לָהֶם **אֶת הַדְּרָכִים:** **מִשְׁנָה ג אֲפָנִים שֶׁבָּהֶם אֵינוֹ חוֹזֵר מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה: וְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין** מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה, **הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר** - בֵּית קָטָן בַּפְּנִימָה לָחָצֵר לִישִׁיבַת הַשּׁוֹמֵר, אוֹ **אַכְסַדְרָה** - חָצֵר מִקֹּרָה בֵּין הַבָּתִּים, **וּמִרְפֶּסֶת** שֶׁמִּתּוֹכָהּ נִכְנָסִים לָעֲלִיּוֹת, וְעוֹלִים אֲלֵיהֶן מֵהֶחָצֵר. וְהֵם אֵינָם רְאוּיִים לְמִגּוּרִים כְּלָל, וְאַף אִם לֹא חֲנָכָם אֵינוֹ חוֹזֵר. וְכֵן **הַנּוֹטֵעַ** רַק **אַרְבָּעָה אִילָנֵי מַאֲכָל, וַחֲמִשָּׁה** - אוֹ חֲמִשָּׁה **אִילָנֵי סָרָק,** אַף שֶׁלֹּא חִלְּקָם אֵינוֹ חוֹזֵר, שֶׁכֵּן מִתֵּבַת 'כֶּרֶם' לָמְדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה דּוֹמֶה לְכֶרֶם, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה אִילָנוֹת הָעוֹשִׂים פְּרִי. וְכֵן **הַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתּוֹ** וְאַרְסָהּ, אֵינוֹ חוֹזֵר, שֶׁלְּגַבֵּי יְצִיאָה לַמִּלְחָמָה בַּשְּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לַנְּשׂוֹאִין נֶאֱמַר (דברים כד ה) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְגוֹ' נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת', וּכְשֵׁם שֶׁדִּין זֶה הוּא רַק בְּ'אִשָּׁה חֲדָשָׁה', הוּא הַדִּין לְעִנְיַן אֲרוּסִין, וּגְרוּשָׁתוֹ אֵינָהּ חֲדָשָׁה. וְכֵן **אַלְמָנָה** שֶׁהִתְאָרְסָה **לְכֹהֵן גָּדוֹל,** אוֹ **גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה** שֶׁהִתְאָרְסוּ **לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,** וְכֵן **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה** (ראה פ"ד מ"א) שֶׁהִתְאָרְסוּ **לְיִשְׂרָאֵל,** וּבַת **יִשְׂרָאֵל** שֶׁהִתְאָרְסָה **לְמַמְזֵר וּלְנָתִין,** שֶׁהֵם אֲרוּסִין אֲסוּרִים, בְּאֵלּוּ **לֹא הָיָה חוֹזֵר,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ ז) 'וְלֹא לְקָחָהּ', וְלָמְדוּ מֵהָאוֹת ה"א הַמְיֻתֶּרֶת לְמַעֵט אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לוֹ לְלִקִּיחָה, שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר. **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹמֵר, **אַף הַבּוֹנֶה בַּיִת עַל מְכוֹנוֹ,** שֶׁהָרַס אֶת בֵּיתוֹ הַקּוֹדֵם, וּבָנָהוּ מֵחָדָשׁ בְּאוֹתָן מִדּוֹת, **לֹא הָיָה חוֹזֵר,** שֶׁאֵין זֶה בַּיִת חָדָשׁ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר**

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ח

פרק ח א מְשׁוּחַ מִלְחָמָה בְּשָׁעָה שֶׁמְּדַבֵּר אֶל הָעָם, בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיָה מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ ב) 'וְהָיָה כְּקָרַבְכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן', זֶה כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה. 'וְדִבֶּר אֶל הָעָם', בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. 'וְאָמַר אֲלֵיהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבֵיכֶם' (שם פסוק ג), וְלֹא עַל אֲחֵיכֶם, לֹא יְהוּדָה עַל שִׁמְעוֹן, וְלֹא שִׁמְעוֹן עַל בִּנְיָמִין, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר **ב** 'וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל הָעָם לֵאמֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ' וְגוֹ' (דברים כ ה), אֶחָד הַבּוֹנֶה בֵּית הַתֶּבֶן, בֵּית הַבָּקָר, בֵּית הָעֲצִים, בֵּית הָאוֹצָרוֹת. אֶחָד הַבּוֹנֶה, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ, וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ מַתָּנָה. 'וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה' וְגוֹ' (שם פסוק ז), אֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הָאַלְמָנָה, וְאֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הַבְּתוּלָה, וַאֲפִלּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּת אָחִיו בַּמִּלְחָמָה יָבָם. וַאֲפִלּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּת אָחִיו חוֹזֵר וּבָא לוֹ. כָּל אֵלּוּ שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי כֹהֵן מֵעֲרְכֵי מִלְחָמָה וְחוֹזְרִין, וּמְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים: **ג** וְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין, הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר, אַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת. הַנּוֹטֵעַ אַרְבָּעָה אִילָנֵי מַאֲכָל, וַאֲפִלּוּ מֵחֲמִשָּׁה אִילָנֵי סָרָק. הַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתּוֹ, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין, בְּכֻלָּן אֵינוֹ חוֹזֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַבּוֹנֶה בַּיִת עַל מְכוֹנוֹ לֹא הָיָה חוֹזֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר

המבוארות

לְבֵיתוֹ' וְגוֹ' (דברים כ ה). 'אֲשֶׁר בָּנָה' - כָּל בַּיִת הָרָאוּי לִמְגוּרִים כָּלְשֶׁהֵן, **אֶחָד הַבּוֹנֶה בֵּית הַתֶּבֶן** - בַּיִת לְאִחְסוּן תֶּבֶן, אוֹ **בֵּית הַבָּקָר,** אוֹ **בֵּית הָעֲצִים,** אוֹ **בֵּית הָאוֹצָרוֹת** לִשְׁמִירַת יַיִן וְשֶׁמֶן [אֲבָל בַּיִת שֶׁאֵינוֹ רָאוּי כְּלָל לִמְגוּרִים, אֵינוֹ חוֹזֵר בִּשְׁבִילוֹ]. 'בַּיִת חָדָשׁ', **אֶחָד הַבּוֹנֶה, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ** - קוֹנֶה בַּיִת בָּנוּי, **וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה. 'וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה** וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ' **וְגוֹ'** (שם פסוק ז). וּבְכְלַל 'אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה', **אֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הַבְּתוּלָה, וְאֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הָאַלְמָנָה,** וַאֲפִלּוּ אִם לֹא אֵרְסָהּ, אֶלָּא שֶׁמֵּת אָחִיו בְּלֹא בָּנִים וְהִיא **שׁוֹמֶרֶת יָבָם** - מַמְתִּינָה לוֹ שֶׁיְּיַבֵּם אוֹתָהּ. **וַאֲפִלּוּ שָׁמַע שֶׁמֵּת אָחִיו** וְהוּא כְּבָר נִמְצָא **בַּמִּלְחָמָה** (תפא"י), **חוֹזֵר וּבָא לוֹ** לְעִירוֹ. **כָּל אֵלּוּ** שֶׁנִּזְכְּרוּ כָּאן, **שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי כֹהֵן מֵעֲרְכֵי מִלְחָמָה** - מִפִּי הַמְמֻנֶּה עַל הַמַּעֲרָכָה, שֶׁהֵם הוֹלְכִים עַד לְשָׁם וְשׁוֹמְעִים אֶת דִּבְרֵי הַכֹּהֵן, **וְחוֹזְרִין** לָעִיר, שֶׁהֵם פְּטוּרִים מִלְּהִלָּחֵם, אֲבָל אֵינָם הוֹלְכִים לְבֵיתָם, אֶלָּא מְסַיְּעִים לְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה, **וּמְסַפְּקִין** לָהֶם **מַיִם וּמָזוֹן, וּמְתַקְּנִין** לָהֶם **אֶת הַדְּרָכִים:** **מִשְׁנָה ג אֲפָנִים שֶׁבָּהֶם אֵינוֹ חוֹזֵר מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה: וְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין** מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה, **הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר** - בַּיִת קָטָן בַּפְּנִימָה לָחָצֵר לִישִׁיבַת הַשּׁוֹמֵר, אוֹ **אַכְסַדְרָה** - חָצֵר מִקֹּרָה בֵּין הַבָּתִּים, **וּמִרְפֶּסֶת** שֶׁמִּתּוֹכָהּ נִכְנָסִים לָעֲלִיּוֹת, וְעוֹלִים אֲלֵיהֶן מֵהֶחָצֵר. וְהֵם אֵינָם רְאוּיִים לְמִגּוּרִים כְּלָל, וְאַף אִם לֹא חֲנָכָם אֵינוֹ חוֹזֵר. וְכֵן **הַנּוֹטֵעַ** רַק **אַרְבָּעָה אִילָנֵי מַאֲכָל, וַחֲמִשָּׁה** - אוֹ חֲמִשָּׁה **אִילָנֵי סָרָק,** אַף שֶׁלֹּא חִלְּקָם אֵינוֹ חוֹזֵר, שֶׁכֵּן מִתֵּבַת 'כֶּרֶם' לָמְדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה דּוֹמֶה לְכֶרֶם, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה אִילָנוֹת הָעוֹשִׂים פְּרִי. וְכֵן **הַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתּוֹ** וְאַרְסָהּ, אֵינוֹ חוֹזֵר, שֶׁלְּגַבֵּי יְצִיאָה לַמִּלְחָמָה בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לַנְּשׂוֹאִין נֶאֱמַר (דברים כד ה) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְגוֹ' נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אַחַת', וּכְשֵׁם שֶׁדִּין זֶה הוּא רַק בְּ'אִשָּׁה חֲדָשָׁה', הוּא הַדִּין לְעִנְיַן אֲרוּסִין, וּגְרוּשָׁתוֹ אֵינָהּ חֲדָשָׁה. וְכֵן **אַלְמָנָה** שֶׁהִתְאָרְסָה **לְכֹהֵן גָּדוֹל,** אוֹ **גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה** שֶׁהִתְאָרְסוּ **לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,** וְכֵן **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה** (ראה פ"ד מ"א) שֶׁהִתְאָרְסוּ **לְיִשְׂרָאֵל,** וּבַת **יִשְׂרָאֵל** שֶׁהִתְאָרְסָה **לְמַמְזֵר וּלְנָתִין,** שֶׁהֵם אֲרוּסִין אֲסוּרִים, בְּאֵלּוּ **לֹא הָיָה חוֹזֵר,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ ז) 'וְלֹא לְקָחָהּ', וְלָמְדוּ מֵהָאוֹת ה"א הַמְיֻתֶּרֶת לְמַעֵט אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לוֹ לְלִקִּיחָה, שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר. **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹמֵר, **אַף הַבּוֹנֶה בַּיִת עַל מְכוֹנוֹ,** שֶׁהָרַס אֶת בֵּיתוֹ הַקּוֹדֵם, וּבָנָהוּ מֵחָדָשׁ בְּאוֹתָן מִדּוֹת, **לֹא הָיָה חוֹזֵר,** שֶׁאֵין זֶה בַּיִת חָדָשׁ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר**

פֶּרֶק ח אֵפֶן הַיְצִיאָה לַמִּלְחָמָה וּמַעֲרָכֵי הַמִּלְחָמָה, וְהַיּוֹצְאִים לְמִלְחֶמֶת רְשׁוּת וּלְמִלְחֶמֶת מִצְוָה:

מִשְׁנָה א דִּבְרֵי מְשׁוּחַ מִלְחָמָה לַיּוֹצְאִים לַמִּלְחָמָה: כֹּהֵן **מְשׁוּחַ מִלְחָמָה** - שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְהָיָה מְמֻנֶּה עַל הַיְצִיאָה לַמִּלְחָמָה, **בְּשָׁעָה שֶׁמְּדַבֵּר אֶל הָעָם** אֶת מַה שֶּׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן, **בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיָה מְדַבֵּר,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ ב) **'וְהָיָה כְּקָרַבְכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל הָעָם'.** 'וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן' - **זֶה כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה. 'וְדִבֶּר אֶל הָעָם'** - **בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ** דְּוָקָא, שֶׁמָּצִינוּ לְשׁוֹן 'דִּבּוּר' בְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יט יט) 'מֹשֶׁה יְדַבֵּר', וּמֵה שָּׁם הָיָה הַדִּבּוּר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אַף כָּאן מְדַבֵּר הַכֹּהֵן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְהַכֹּהֵן הַמָּשׁוּחַ מְדַבֵּר, וְכֹהֵן אַחֵר מַשְׁמִיעַ אֶת דְּבָרָיו לָעָם. **'וְאָמַר אֲלֵהֶם** [-הַכֹּהֵן הַמָּשׁוּחַ] **שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֵיכֶם'** (דברים כ ג), כְּלוֹמַר, רְאוּ שֶׁיְּצִיאָתְכֶם לַמִּלְחָמָה הִיא עַל אוֹיְבֵיכֶם **וְלֹא עַל אַחֵיכֶם, לֹא** שָׁבַט **יְהוּדָה** בָּא לַמִּלְחָמָה **עַל** שֵׁבֶט **שִׁמְעוֹן, וְלֹא שִׁמְעוֹן עַל בִּנְיָמִין,** שֶׁבְּמִלְחָמָה כָּזוֹ אֵינָם צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק כָּל כָּךְ, **שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְּיָדָם יְרַחֲמוּ עֲלֵיכֶם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר** בְּמִלְחֶמֶת אָחָז מֶלֶךְ יְהוּדָה וּפֶקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (דה"י ב' כח טו) **'וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְבוּ בְשֵׁמוֹת וַיַּחֲזִיקוּ בַּשְּׁבִיָּה וְכָל מַעֲרֻמֵּיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן הַשָּׁלָל, וַיַּלְבִּשׁוּם וַיְנַעֲלוּם וַיַּאֲכִלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיְסֻכוּם** [-בְּשֶׁמֶן], **וַיְנַהֲלוּם בַּחֲמֹרִים לְכָל כּוֹשֵׁל** [-הִנְהִיגוּ עַל הַחֲמוֹרִים אֶת מִי שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לָלֶכֶת], **וַיְבִיאוּם יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים אֶצֶל אֲחֵיהֶם, וַיָּשׁוּבוּ שֹׁמְרוֹנָה'.** אֲבָל עַתָּה **עַל אוֹיְבֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים** לְהִלָּחֵם, **שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְּיָדָם אֵין מְרַחֲמִין עֲלֵיכֶם,** וְלָכֵן הִתְחַזְּקוּ בְּמִלְחָמָה. וְאַף עַל פִּי כֵן, **'אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ** וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם' **וְגוֹ'** (דברים שם). **'אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם'** - **מִפְּנֵי** שְׁמִיעַת קוֹל **צָהֳלַת סוּסִים, וְצִחְצוּחַ** [-שְׁלִיפַת] **חֲרָבוֹת. 'אַל תִּירְאוּ'** - **מִפְּנֵי** קוֹל **הֲגָפַת תְּרִיסִין** - הַכָּאַת הַמָּגִנִּים זֶה בָּזֶה, שֶׁעוֹשִׂים כֵּן כְּדֵי לְהַשְׁמִיעַ קוֹל וּלְהַפְחִיד אֶת הַנִּלְחָמִים נֶגְדָּם, **וְשִׁפְעַת הַקַּלְגָּסִין** - וְרִבּוּי מַקְלוֹת עִם רֹאשׁ עָקֹם, שֶׁמַּכִּים בָּהֶם עַל אֲבָנִים, וְהָאֲבָנִים מְנַתְּזוֹת עַל הָאוֹיְבִים. **'אַל תַּחְפְּזוּ'** - אַל תְּמַהֲרוּ לָנוּס **מִקּוֹל קְרָנוֹת** שֶׁתּוֹקְעִים בָּהֶן כְּדֵי לְהַבְהִיל אֶת הָאוֹיְבִים. **'אַל תַּעַרְצוּ'** - אַל תִּשָּׁבְרוּ **מִפְּנֵי קוֹל צְוָחוֹת** הַהוֹרְגִים וְהַנֶּהֱרָגִים. **'כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם** לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם' (שם פסוק ד), שֶׁכֵּן **הֵן** - הַגּוֹיִם **בָּאִין** לַמִּלְחָמָה, סְמוּכִים **בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל בָּשָׂר וָדָם, וְאַתֶּם בָּאִים** סְמוּכִים **בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם** וְלָכֵן אַל תִּחְשְׁשׁוּ מִכֹּל אֵלּוּ. **פְּלִשְׁתִּים בָּאוּ** לַמִּלְחָמָה בִּימֵי שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ, סְמוּכִים **בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל גָּלְיָת,** מָה הָיָה סוֹפוֹ, **לְסוֹף נָפַל בַּחֶרֶב** בְּיַדֵי דָּוִד, **וְנָפְלוּ עִמּוֹ** הַפְּלִשְׁתִּים (שמואל א' פרק יז). וְכֵן **בְּנֵי עַמּוֹן בָּאוּ** לַמִּלְחָמָה בִּימֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, סְמוּכִים **בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל שׁוֹבָךְ** שַׂר צְבָא הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ אֲרָם, **מָה הָיָה סוֹפוֹ, לְסוֹף נָפַל בְּחֶרֶב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְנָפְלוּ עִמּוֹ** עַמּוֹן וַאֲרָם (שם פרק י). **וְאַתֶּם אִי אַתֶּם בֵּן** - אֵינְכֶם בּוֹטְחִים בִּבְשָׂר וָדָם. **'כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם' וְגוֹ'** - **זֶה מַחֲנֵה הָאָרוֹן** שֶׁבּוֹ הָיוּ שִׁבְרֵי לוּחוֹת, שֶׁהָיָה יוֹצֵא עִמָּם לַמִּלְחָמָה: **מִשְׁנָה ב הַחוֹזְרִים מֵעֲרְכֵי הַמִּלְחָמָה לְסַפֵּק צָרְכֵי אֲחֵיהֶם: 'וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים** אֶל **הָעָם** [-הִשְׁמִיעוּ לָהֶם דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁאָמַר הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ] **לֵאמֹר, מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּ

משניות

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ט

המבוארות

אוֹמֵר, אַף הַבּוֹנֶה בֵּית לִבְנֵים בַּשָּׁרוֹן - אֵזוֹר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקַּרְקַע שָׁם אֵינָהּ רְאוּיָה לְבֵית מִלְבֵּנִים, וְהַבַּיִת נוֹפֵל וְצָרִיךְ לִבְנוֹתוֹ מֵחָדָשׁ פַּעֲמַיִם בְּשָׁבַע שָׁנִים, **לֹא הָיָה חוֹזֵר,** שֶׁאֵין זֶה 'בַּיִת' כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם: **מִשְׁנָה ד אֲפִלּוּ שֶׁפָּהֶם אֵינוֹ יוֹצֵא כְּלַל מִבֵּיתוֹ:** וְאֲפִלּוּ שֶׁאֵין זָזִין מִמְּקוֹמָן וּכְלַל אֵינָם מַגִּיעִים לְמַעֲרְכֵי הַמִּלְחָמָה, מִי שֶׁבָּנָה **בַּיִת** חָדָשׁ **וַחֲנָכוֹ** - וְהֵחֵל לָגוּר בּוֹ, וְלֹא עָבְרָה שָׁנָה מִתְּחִלַּת מִגּוּרָיו. מִי שֶׁנָּטַע **כֶּרֶם** וְחִלְּלוֹ, וַעֲדַיִן לֹא עָבְרָה כָּל הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית. **הַנּוֹשֵׂא אֶת אֵרוּסָתוֹ, וְהַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ,** וְעוֹדָנוּ בְּשָׁנַת הַנִּשּׂוּאִין הָרִאשׁוֹנָה. **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כד ה) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְגוֹ' **נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אַחַת, וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקָח'.** 'נָקִי יִהְיֶה **לְבֵיתוֹ**' - **זֶה בֵּיתוֹ** הֶחָדָשׁ שֶׁחָנָךְ. וְתֵבֶת 'יִהְיֶה' מְרֻבָּה דָּבָר נוֹסָף דֶּגֶמֶת בֵּיתוֹ, **וְזֶה כָּרְמוֹ** שֶׁחִלְּלוֹ, שֶׁנָּקְבוּ יְהֵא עֲבוּרוֹ שָׁנָה אַחַת. **'וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ'** - **זוֹ אִשְׁתּוֹ** הַחֲדָשָׁה שֶׁנָּשָׂא. **'אֲשֶׁר לָקָח'** - **לְהָבִיא** [-לְרַבּוֹת] **אֶת יְבִמְתּוֹ** שֶׁכְּנָסָהּ, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵינָם יוֹצְאִים כְּלַל מִבֵּיתָם, וְאַף **אֵינָן מְסַפְּקִין** מַיִם **וּמָזוֹן** לְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה, **וְאֵינָן מִתְקַנְּיִן** עֲבוּרָם **אֶת הַדְּרָכִים: מִשְׁנָה ה הִבְרֵי הַשּׁוֹטְרִים אֵל הַיּוֹצְאִים לַמִּלְחָמָה:** אַחַר הַשְׁמָעַת דִּבְרֵי הַכֹּהֵן אֶל הָעָם 'וְיָסְפוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ **מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ'** (דברים כ ח). **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** 'הַיָּרֵא **וְרַךְ הַלֵּבָב',** פֵּרוּשׁוֹ **כְּמַשְׁמָעוֹ,** אָדָם שֶׁלִּבּוֹ רַךְ עַד **שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בְּקִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה** - כְּשֶׁמִּתְקַשְּׁרִים אַנְשֵׁי הַצָּבָא וְעוֹמְדִים צְפוּפִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַבְקִיעוּ אוֹתָם הָאוֹיְבִים, **וְרְאוֹת חֶרֶב שְׁלוּפָה** מוּלוֹ בְּלֹא לָנוּס, וְעָלָיו לָשׁוּב לְבֵיתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהָמֵס אֶת לֵבָב אֶחָיו בַּמִּלְחָמָה. **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר,** 'הַיָּרֵא **וְרַךְ הַלֵּבָב', זֶהוּ הַמִּתְיָרֵא מִן הָעֲבֵרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ,** וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּוֶת בַּמִּלְחָמָה כְּעֹנֶשׁ עַל חֲטָאָיו, וַאֲפִלּוּ לֹא חָטָא אֶלָּא בְּאִסּוּרִים מִדְּרַבָּנָן. **לְפִיכָךְ,** כֵּיוָן שֶׁהַיָּרֵא שֶׁחוֹזֵר זֶהוּ הַיָּרֵא מֵחֲמַת עֲבֵרוֹת שֶׁבְּיָדוֹ, לָכֵן **תָּלְתָה לוֹ הַתּוֹרָה אֶת כָּל אֵלּוּ** - בָּנָה וְנָטַע וְאֵרַשׂ, וְאָמְרָה שֶׁאַף הֵם יַחְזְרוּ, כְּדֵי **שֶׁיַּחֲזֹר בְּגִלְגֻּלָּן** - שֶׁיּוּכַל לַחֲזֹר מֵחֲמַת הָעֲבֵרוֹת, וְהָרוֹאִים יִתְלוּ שֶׁחוֹזֵר כֵּיוָן שֶׁבָּנָה בַּיִת וְכַדּוֹמֶה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אֵין חוֹזֵר הַיָּרֵא מִן הָעֲבֵרוֹת, אֶלָּא כְּשֶׁעָבַר עַל אִסּוּר תּוֹרָה, כְּגוֹן אִסּוּר לְקִיחַת **אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל,** אוֹ **גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט** [אַגַּב שִׁגְרַת הַלָּשׁוֹן נָקַט הַתַּנָּא 'חֲלוּצָה', שֶׁהֲרֵי אֵין אִסּוּרָהּ מֵהַתּוֹרָה, וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי אֵינוֹ חוֹזֵר עָלֶיהָ מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה], אוֹ **מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל,** אוֹ **בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין,** שֶׁרַק בְּאֵלּוּ זֶה הֲרֵי הוּא בְּכְלַל 'הַיָּרֵא **וְרַךְ הַלֵּבָב':** **מִשְׁנָה ו דִּבְרֵי הַמִּלְחָמָה:** 'וְהָיָה **כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם, וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם'** (דברים כ ט), שֶׁהָיוּ מַעֲמִידִים שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם, **וּבַעֲקַבּוֹ שֶׁל עָם** - וּבְסוֹף הָעָם. שֶׁהָיוּ **מַעֲמִידִין זְקִיפִין לִפְנֵיהֶם** - גִּבּוֹרִים שֶׁעָמְדוּ בְּרֹאשׁ הַמַּחֲנֶה, וּמְמַנִּים לָהֶרִים וְלִזְקֹף אֶת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה שֶׁנּוֹפְלִים, וּלְחַזֵּק אֶת הַלּוֹחֲמִים בְּדִבְרֵיהֶם, **וַאֲחֵרִים** מַעֲמִידִים **מֵאֲחוֹרֵיהֶם** - בְּקִצֵּה הַמַּחֲנֶה, **וְכַשִּׁילִין** - כְּעֵין גֶּרְזִנִּים **שֶׁל בַּרְזֶל בִּידֵיהֶן,** לִמְנֹעַ מֵהַלּוֹחֲמִים לָנוּס לַאֲחוֹרֵיהֶם, **וְכָל הַמְבַקֵּשׁ לַחֲזֹר** וְלָנוּס מֵהַמִּלְחָמָה, **הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ** שֶׁל מַחֲזִיק הַכַּשִּׁיל **לְקַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו** - לַחְתּוֹךְ אֶת רַגְלָיו, מִשּׁוּם **שֶׁתְּחִלַּת נִיסָּה נְפִילָה,** כְּלוֹמַר, מְנוּסָה הִיא תְּחִלָּתָהּ שֶׁל נְפִילָה בַּמִּלְחָמָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמואל א' ד יז) **'נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְּדֹלָה הָיְתָה בָעָם',** שֶׁעַל יְדֵי שֶׁנָּסוּ מִלִּפְנֵי פְּלִשְׁתִּים, נִגְּפָה הָעָם. **וּלְהַלָּן** מִשָּׁם **הוּא אוֹמֵר** עוֹד (שם לא א) **'וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים'** וְגוֹ', שֶׁנִּפּוּי שֶׁנָּסוּ מִפְּנֵיהֶם נָפְלוּ חֲלָלִים: **מִשְׁנָה ז הַיּוֹצְאִים לַמִּלְחֶמֶת מִצְוָה:** **בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁיֵּשׁ שָׁחוֹזְרִים מֵהַמַּעֲרָכָה, וְיֵשׁ שֶׁאֵינָם יוֹצְאִים כְּלָל מִבֵּיתָם, **בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת** וְאַף **בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה,** כְּלוֹמַר, גַּם בְּמִלְחָמָה הַנַּעֲשֵׂית לְמִנַּע אֶת הִתְגַּבְּרוּת הָאוֹיְבִים בְּמָשָׁךְ הַזְּמַן, וּכְדַעַת חֲכָמִים, אֶלָּא שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אַף הִיא קְרוּיָה 'מִלְחֶמֶת מִצְוָה' לְפִי שֶׁהִיא לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד שׁוֹנְאֵיהֶם. **אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת חוֹבָה** כְּגוֹן כִּבּוּשׁ הָאָרֶץ וּמִלְחֶמֶת עֲמָלֵק, **הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִלּוּ חָתָן** מֵחַדְרוֹ **וְכַלָּה** מֵחֻפָּתָהּ, כְּדִבְרֵי חֲכָמִים [וּקְרָאָהּ רַבִּי יְהוּדָה 'מִלְחֶמֶת חוֹבָה', כֵּיוָן שֶׁקָּרָא לְמִלְחֶמֶה כְּנֶגֶד הִתְגַּבְּרוּת הָאוֹיֵב 'מִלְחֶמֶת מִצְוָה']. וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נָחְלְקוּ חֲכָמִים וְרַבִּי יְהוּדָה בְּדִינֵי הַיּוֹצְאִים לַמִּלְחָמָה, וְכָל מַחֲלֹקְתָּם הִיא הָאִם מִלְחֶמֶת הִתְגַּבְּרוּת הָאוֹיֵב קְרוּיָה 'מִלְחֶמֶת רְשׁוּת' אוֹ 'מִלְחֶמֶת מִצְוָה'. וְהַנִּפְקָא מִנָּהּ בְּמַחֲלֹקֶת זוֹ הִיא שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה נֶאֱמַר לְגַבֵּי הַיּוֹצְאִים אֲלֵיהָ שֶׁהֵם 'עוֹסְקִים בְּמִצְוָה' וְ'הָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה' אִם בָּאָה לְיָדוֹ מִצְוָה אַחֶרֶת:

פֶּרֶק ט דִּינֵי עֶגְלָה עֲרוּפָה, וְהַזְּמַן בּוֹ בְּטֻלָּה, וְאֵגֶב זֶה כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁבְּטֻלוּ מֵחֲמַת חֲטָאִינוּ, וְטוֹבוֹת שֶׁאִבַּדְנוּ בְּעֵת מִיתַת גְּדוֹלֵי הַתַּנָּאִים. בְּסוֹף הַפֶּרֶק יְבֹאֲרוּ סִימָנֵי עִקְבְתָא דְּמְשִׁיחָא: **מִשְׁנָה א אֲמִירַת פָּרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ:** עֶגְלָה **עֲרוּפָה,** כְּלוֹמַר הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים עַל יְדֵי הַזְּקֵנִים וְהַכֹּהֲנִים בִּשְׁעַת עֲרִיפַת הָעֶגְלָה (להלן מ"ו), נֶאֱמָרִים **בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ,** **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כא א) **'כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה',** וּבַהֶמְשֵׁךְ כָּתוּב 'וְעָנוּ וְאָמְרוּ', וְלוֹמְדִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'וְעָנוּ' - 'וְעָנוּ' מֵהַנֶּאֱמָר בְּהַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל (שם כז יד) 'וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ', שֶׁהוּא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. **מִסִּפּוּר הַדְּיָנִים הַמּוֹדְדִים:** נֶאֱמַר (שם כא ב) **'וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ** וּמָדְדוּ אֶל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הֶחָלָל', לְלַמְּדֵנוּ **שֶׁשִּׁלְשָׁה** דַּיָּנִים **מִבֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם** [-סַנְהֶדְרִין הַיּוֹשְׁבִים בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית] **הָיוּ יוֹצְאִין** לְמָקוֹם מְצִיאַת הֶחָלָל כְּדֵי לִמְדֹּד מֵהֵי הָעִיר הַיּוֹתֵר קְרוֹבָה אֵלָיו. שֶׁכֵּן 'זְקֵנֶיךָ' לְשׁוֹן רַבִּים וּמְעוּט רַבִּים שְׁנַיִם, וּכְדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַכְרִיעַ אֶת הַדִּין בְּאֹפֶן שֶׁיַּחְלְקוּ הַדַּיָּנִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ, מוֹסִיפִים עוֹד דַּיָּן אֶחָד, הֲרֵי שְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה** דַּיָּנִים יוֹצְאִים, **שֶׁנֶּאֱמַר 'זְקֵנֶיךָ'** וְהֵם **שְׁנַיִם,** שֶׁ'מְעוּט רַבִּים - שְׁנַיִם'. וְנֶאֱמַר עוֹד **'וְשֹׁפְטֶיךָ'** הֲרֵי עוֹד **שְׁנַיִם,** שֶׁ'מְעוּט רַבִּים שְׁנַיִם' [וְאַף שֶׁעִקַּר תֹּבֶת 'שֹׁפְטֶיךָ' אֵינָהּ מְיֻתֶּרֶת, שֶׁלְּמַדִּים מִמֶּנָּה שֶׁהַדַּיָּנִים יִהְיוּ מֵהַמְיֻחָדִים שֶׁבְּשׁוֹפְטֶיךָ, מִכָּל מָקוֹם אֵין נָפְקָא מִינָּהּ לְדִינָא]. **שִׁבְעָה נְבִיאִים הָיוּ יוֹצְאִין.** רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר 'זְקֵנֶיךָ' - שְׁנַיִם, 'וְשֹׁפְטֶיךָ' - שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד: **ב** נִמְצָא טָמוּן בְּגַל, אוֹ תָּלוּי בְּאִילָן, אוֹ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא א) **'בָּאֲדָמָה',** וְלֹא טָמוּן **בְּגַל;** **'נוֹפֵל',** וְלֹא תָּלוּי בְּאִילָן; **'בַּשָּׂדֶה',** וְלֹא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם. נִמְצָא סָמוּךְ לְסָפָר אוֹ לְעִיר שֶׁרָבָּה נָכְרִים אוֹ לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ נֹפֵל בַּשָּׂדֶה' וְגוֹ', **'בָּאֲדָמָה'** - כְּשֶׁהוּא חָשׁוּף וְלֹא טָמוּן **בְּגַל** אֲבָנִים, **'נוֹפֵל'** - עַל הָאָרֶץ, **וְלֹא תָּלוּי בְּאִילָן, 'בַּשָּׂדֶה'** - **וְלֹא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם. נִמְצָא** הֶחָלָל סָמוּךְ **לְסָפָר** [-לְגִבּוּל] שֶׁבֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לָאֻמּוֹת, **אוֹ** סָמוּךְ **לְעִיר שֶׁרֻּבָּהּ נָכְרִים, אוֹ** סָמוּךְ **לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין,** שֶׁנִּפּוּי הָאֲפָנִים הָרִאשׁוֹנִים - שֶׁנִּמְצָא סָמוּךְ לְסָפָר אוֹ לְעִיר שֶׁרֻּבָּהּ נָכְרִים - **לֹא הָיוּ עוֹרְפִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי יִמָּצֵא חָלָל', לְמַעֵט חָלָל זֶה שֶׁהִמְצִיא וְהֵבִיא עַצְמוֹ לִידֵי כָּךְ שֶׁיָּמוּת, מֵהַסִּפְרִי, אַךְ דּוֹרְשִׁים כֵּן מִיִּתּוּר הָאוֹת וָי"ו], **וְאֵין** עוֹשִׂים **בֵּית דִּין שָׁקוּל** - אֵין עוֹשִׂים בֵּית דִּין בְּאֹפֶן שֶׁאִם יַחְלְקוּ שָׁוֶה בְּשָׁוֶה לֹא תִּהְיֶה הַכְרָעָה לַדִּין, כַּמְבֹאָר לְעֵיל, לְפִיכָךְ **מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד** דַּיָּן אֶחָד, נִמְצְאוּ חֲמִשָּׁה דַּיָּנִים [וּלְדַעַת חֲכָמִים אֵין לִדְרֹשׁ אֶת הָאוֹת וָי"ו בְּתֵבַת 'וְשֹׁפְטֶיךָ']: **מִשְׁנָה ב מְקוֹמוֹת שֶׁאִם נִמְצָא שָׁם הֶחָלָל אֵין מְבִיאִים עֶגְלָה עֲרוּפָה:** נִמְצָא הֶחָלָל **טָמוּן בְּגַל** שֶׁל אֲבָנִים, **אוֹ תָּלוּי בְּאִילָן, אוֹ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין** אֶת הָעֶגְלָה. שֶׁהִתְמַעֲטוּ אֲפָנִים אֵלּוּ מִמַּה **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כא א) 'כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ נֹפֵל בַּשָּׂדֶה' וְגוֹ', **'בָּאֲדָמָה'** - כְּשֶׁהוּא חָשׁוּף וְלֹא טָמוּן **בְּגַל** אֲבָנִים, **'נוֹפֵל'** - עַל הָאָרֶץ, **וְלֹא תָּלוּי בְּאִילָן, 'בַּשָּׂדֶה'** - **וְלֹא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם. נִמְצָא** הֶחָלָל **סָמוּךְ לְסָפָר** [-לְגִבּוּל] שֶׁבֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לָאֻמּוֹת, **אוֹ** סָמוּךְ **לְעִיר שֶׁרֻּבָּהּ נָכְרִים, אוֹ** סָמוּךְ **לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין,** שֶׁנִּפּוּי הָאֲפָנִים הָרִאשׁוֹנִים - שֶׁנִּמְצָא סָמוּךְ לְסָפָר אוֹ לְעִיר שֶׁרֻּבָּהּ נָכְרִים - **לֹא הָיוּ עוֹרְפִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי יִמָּצֵא חָלָל', לְמַעֵט חָלָל זֶה שֶׁהִמְצִיא וְהֵבִיא עַצְמוֹ לִידֵי כָּךְ שֶׁיָּמוּת,

כְּשֶׁהָלַךְ יְחִידִי בְּסָמוּךְ לִמְקוֹם הַגּוֹיִם. וּבָאפֶן הַשְּׁלִישִׁי - שֶׁנִּמְצָא בְּסָמוּךְ לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין - הֲיוּ עוֹרְפִין, אֶלָּא שֶׁאֵין **מוֹדְדִין** מֵעִיר זוֹ אֶפְלּוּ שֶׁהִיא הַקְּרוֹבָה בְּיוֹתֵר, שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהּ זְקֵנִים לְקִיּוּם דִּין עֶגְלָה עֲרוּפָה (להלן מ"ח), **אֶלָּא** מוֹדְדִים **מֵעִיר** אַחֶרֶת **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין** אַף שֶׁהִיא רְחוֹקָה יוֹתֵר. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא ג) 'וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הֶחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר', וּמִכָּךְ שֶׁחָזְרָה הַתּוֹרָה וְכָתְבָה 'וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר' [אַף שֶׁכְּבָר הֻזְכְּרוּ הַזְּקֵנִים קֹדֶם לָכֵן, וְהָיָה אֶפְשָׁר לִכְתֹּב 'וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הֶחָלָל וְיָצְאוּ זְקֵנֶיהָ'] לָמַדְנוּ, שֶׁאַף שֶׁבָּעִיר הַקְּרוֹבָה לֶחָלָל אֵין זְקֵנִים, מִכָּל מָקוֹם מוֹדְדִים לְעִיר אַחֶרֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין. **נִמְצָא מֵרְחָק שְׁוֶה מִשְּׁתֵּי עָרִים: נִמְצָא** בַּמְּדִידָה שֶׁהֶחָלָל **מְכֻוָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת** וְאֵינוֹ קָרוֹב יוֹתֵר לְאַחַת מֵהֶן, **שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֶגְלוֹת,** כְּלוֹמַר, כָּל עִיר מְבִיאָה עֶגְלָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. שֶׁלְּדִעְתּוֹ 'אֲפֹשֶׁר לְצַמְצֵם' וְאָכֵן הֶחָלָל קָרוֹב בְּמִדָּה שָׁוָה לִשְׁתֵּי הָעֲיָרוֹת, וּכְשֶׁאָמְרָה הַתּוֹרָה 'הָעִיר הַקְּרֹבָה' כַּוָּנָתָהּ אַף לְאַפֵּן כָּזֶה, וְעַל כָּל הֶעָרִים הַקְּרוֹבוֹת לְהָבִיא עֶגְלָה עֲרוּפָה. אָמְנָם חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁ'אִי אֲפֹשֶׁר לְצַמְצֵם', וַעֲיָרָה אַחַת קְרוֹבָה יוֹתֵר וְעָלֶיהָ לְהָבִיא אֶת הָעֶגְלָה, וְכֵיוָן שֶׁאֵינָנּוּ יוֹדְעִים אֵיזוֹהִי, מְבִיאוֹת שְׁתֵּי הָעֲיָרוֹת עֶגְלָה אַחַת בְּשֶׁתְּפוּת, וּמַתְנוֹת שֶׁתְּהֵיֶה עֲבוּר הָעִיר הַקְּרוֹבָה יוֹתֵר לֶחָלָל. **וְאֵין יְרוּשָׁלַיִם מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה,** אִם חָלָל נִמְצָא בִּקְרָבָתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ', וְאִלּוּ יְרוּשָׁלַיִם אֵינָהּ בִּירֻשַּׁת שִׁבְטֵי מִסֵּיָם:

מִשְׁנָה ג מֵת מִצְוָה קוֹנֶה מְקוֹמוֹ: אֶחָד מֵהַתְּנָאִים שֶׁהִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ עִם יִשְׂרָאֵל בִּכְנִיסָתָם לָאָרֶץ, הוּא שֶׁ'מֵת מִצְוָה קוֹנֶה מְקוֹמוֹ', וְנִקְבָּר הֵיכָן שֶׁנִּמְצָא. **וְאִם נִמְצָא רֹאשׁוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד וּגוּפוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, מוֹלִיכִין** אֶת **הָרֹאשׁ אֶצֶל** [-אֵל] **הַגּוּף** לְהִקָּבֵר בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצָא הַגּוּף, כִּי מִן הַסְּתָם הַגּוּף נָפַל בַּמָּקוֹם שֶׁהֵרְגוּהוּ, וְהָרֹאשׁ הִתְגַּלְגֵּל לְמָקוֹם אַחֵר, **דִּבְרֵי רַבִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** מוֹלִיכִין אֶת **הַגּוּף אֶצֶל הָרֹאשׁ,** שֶׁלְּדִעְתּוֹ נוֹקְטִים שֶׁמִּן הַסְּתָם הָרֹאשׁ נִשְׁאַר בְּמְקוֹמוֹ וְאִלּוּ הַגּוּף הוּא שֶׁהִמְשִׁיךְ עוֹד קְצָת בִּמְרוּצָתוֹ וְנָפַל בְּמָקוֹם אַחֵר:

מִשְׁנָה ד מֵאֵיזֶה אֵבֶר שֶׁל הֶחָלָל מוֹדְדִים: מֵאַיִן - מֵאֵיזֶה אֵבֶר בְּגוּף הֶחָלָל הָיוּ **מוֹדְדִין** מֵהֵי הָעִיר הַקְּרוֹבָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִטִּבּוּרוֹ** - מֵהַטַּבּוּר, שֶׁלְּדִעְתּוֹ עִקַּר חִיּוּת הָאָדָם הוּא מִמָּקוֹם הַטַּבּוּר, שֶׁהוּא אֶמְצַע הַגּוּף מָקוֹם אֲבָרֵי עִכּוּל הַמָּזוֹן הַמְחַיֶּה אֶת הַגּוּף. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מֵחָטְמוֹ,** שֶׁלְּדִעְתּוֹ שָׁם עִקַּר חִיּוּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ז כב) 'כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו'. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר מִמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה** בּוֹ **חָלָל,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא ב) 'וּמָדְדוּ אֶל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הֶחָלָל', וְהֵיכָן **מְצָאוּהוּ,** שֶׁהַגָּרוֹן הוּא הַמְכֻנֶּה חָלָל, כַּכָּתוּב (יחזקאל כא לד) 'אֶל צַוָּארֵי חַלְלֵי רְשָׁעִים':

מִשְׁנָה ה סֵדֶר הֶבְאַת הָעֶגְלָה: נִפְטְרוּ זִקְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לְאַחַר הַמְּדִידָה **וְהָלְכוּ לָהֶן,** שֶׁכָּל תַּפְקִידָם לִמְדֹּד, כַּכָּתוּב (דברים כא ב) 'וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ וּמָדְדוּ' וְגוֹ'. **זִקְנֵי אוֹתָהּ הָעִיר** הַקְּרוֹבָה אֶל הֶחָלָל, **מְבִיאִין** עֶגְלַת בָּקָר שֶׁלֹּא עָשׂוּ בָּהּ מְלָאכָה, כַּכָּתוּב (שם פסוק ג) 'וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הֶחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא עֶגְלַת בָּקָר **אֲשֶׁר לֹא עָבַד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְעֹל'. וְאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהּ** [שֶׁכֵּן אֵינָהּ קְרֵבָן, וְאַף שֶׁבְּפָרָה אֲדָמָה נֶאֱמַר (במדבר יט ב) 'אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם', תֹּבֶת 'בָּהּ' מְמַעֶטֶת שֶׁרַק בָּהּ מוּם פּוֹסֵל וְלֹא בָּעֶגְלָה עֲרוּפָה]. **וּמוֹרִידִין אוֹתָהּ לְנַחַל** [-עֵמֶק] **אֵיתָן,** כַּכָּתוּב (דברים כא ד) 'וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן'. וְ'אֵיתָן' פֵּרוּשׁוֹ **כְּמַשְׁמָעוֹ,** כְּלוֹמַר **קָשֶׁה,** שֶׁתְּהֵיֶה שָׁם קַרְקַע סַלְעִית וְקָשָׁה. וְדִין זֶה הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה, אַךְ בְּדִיעֲבַד **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אֵיתָן, כָּשֵׁר** לַעֲרֵפַת הָעֶגְלָה. **וְעוֹרְפִין אוֹתָהּ** שָׁם **בְּקוֹפִיץ** [-סַכִּין גְּדוֹלָה לְחִתּוּךְ בָּשָׂר] **מֵאֲחוֹרֶיהָ,** בְּעֹרֶף, כַּכָּתוּב (שם) 'וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל'. **וּמְקוֹמָהּ** - מְקוֹם עֲרֵיפָתָהּ, **אָסוּר מִלִּזְרַע וּמִלַּעֲבֹד** בּוֹ לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵעַ'. **וּמֻתָּר לִסְרֹק** [-לִנַּעֵץ] **שָׁם פִּשְׁתָּן, וּלְנַקֵּר** [-לְסַתֵּת] **שָׁם אֲבָנִים,** שֶׁאִסּוּר הָעֲבוֹדָה אֵינוֹ אֶלָּא בַּעֲבוֹדָה הַקָּרְקַע, בְּדוֹמֶה לְאִסּוּר הַזְּרִיעָה: **מִשְׁנָה ו אֲמִירַת הַזְּקֵנִים וְהַכֹּהֲנִים אַחַר הָעֲרֵיפָה:** לְאַחַר הָעֲרֵיפָה, **זִקְנֵי אוֹתָהּ הָעִיר, רוֹחֲצִין אֶת יְדֵיהֶן בַּמַּיִם בִּמְקוֹם הָעֲרֵיפָה שֶׁל הָעֶגְלָה, וְאוֹמְרִים 'יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ'** (דברים כא ז). וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, **וְכִי עַל דַּעְתֵּנוּ עָלְתָה שֶׁזִּקְנֵי בֵית דִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים הֵן,** וּמַדּוּעַ צְרִיכִים לוֹמַר שֶׁהֵם אֵינָם הָרוֹצְחִים. **אֶלָּא** כַּוָּנָתָם לוֹמַר **שֶׁלֹּא בָּא** הַנִּרְצָח **לְיָדֵינוּ וּפְטָרְנוּהוּ (בְּלֹא מָזוֹן)** וְעַל יְדֵי זֶה נָתְרַגֵּז, שֶׁמִּפְּנֵי רַעֲבוֹנוֹ לֹא הָיָה בּוֹ כֹּחַ לַעֲמֹד כְּנֶגֶד רוֹצְחָיו, **אֶלָּא** כְּלֹל לֹא בָּא אֶצְלֵנוּ. **וְלֹא רְאִינוּהוּ וְהִנַּחְנוּהוּ** לְלָכֶת יְחִידִי **(בְּלֹא לְוָיָה),** וְעַל יְדֵי שֶׁהָלַךְ יְחִידִי נִרְצַח, **אֶלָּא** לֹא רְאִינוּהוּ כְּלָל. **וְהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים** אַחֲרֵי הַזְּקֵנִים **'כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ ה' וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל'** (שם פסוק ח). **וְלֹא הָיוּ צְרִיכִים** הַכֹּהֲנִים **לוֹמַר** אֶת סִיּוּם הַפָּסוּק **'וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם'** (שם), שֶׁאֵין זֶה הֶמְשֵׁךְ דִּבְרֵיהֶם **אֶלָּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ** - הַתּוֹרָה **מְבַשַּׂרְתָּן** [-מְבַשֶּׂרֶת לָהֶם], **שֶׁאִימָּתַי שֶׁתַּעֲשׂוּ כָּכָה,** כְּסֵדֶר עֶגְלָה עֲרוּפָה, אֲזַי **הַדָּם** שֶׁל הַנֶּהֱרָג **מִתְכַּפֵּר לָהֶם:**

מִשְׁנָה ז נִמְצָא הָרוֹצֵחַ: נִמְצָא הַהוֹרֵג עַד שֶׁלֹּא [-בְּטֶרֶם] **נֶעֶרְפָה הָעֶגְלָה, תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר** כִּשְׁאָר בְּהֵמוֹת, שֶׁעֲרֵיפָתָהּ אוֹסַרְתָּהּ בַּהֲנָאָה. אֲבָל אִם נִמְצָא הָרוֹצֵחַ **מִשֶּׁנֶּעֶרְפָה** - לְאַחַר שֶׁנֶּעֶרְפָה **הָעֶגְלָה,** אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה **וְתִקָּבֵר בִּמְקוֹמָהּ** [כְּדִין כָּל עֶגְלָה עֲרוּפָה], וְאַף שֶׁנִּמְצָא הָרוֹצֵחַ, אֵין כָּאן פְּסוּל בְּגוּף הָעֶגְלָה, שֶׁהֲרֵי **עַל סָפֵק בָּאת מִתְּחִלָּתָהּ** - עִקַּר הֲבָאָתָהּ הוּא בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָדוּעַ מִי הַהוֹרֵג, וְאַף זוֹ בִּשְׁעַת עֲרֵיפָתָהּ לֹא הָיָה יָדוּעַ מִי הַהוֹרֵג, וּבַעֲרֵיפָתָהּ **כִּפְּרָה סְפֵקָהּ וְהָלְכָה לָהּ** - שֶׁנַּעֲשָׂה דִּינָהּ כָּרָאוּי. וְאַף שֶׁהִתְבָּרֵר עַתָּה מִי הָרוֹצֵחַ, הֵיא נוֹתֶרֶת בְּאִסּוּרָהּ. וּבְאֹפֶן זֶה **שֶׁנֶּעֶרְפָה הָעֶגְלָה** כְּדִינָהּ **וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַהוֹרֵג,** אַף שֶׁנַּעֲשָׂתָה כְּדִינָהּ, אֵין הִיא פּוֹטֶרֶת אֶת הָרוֹצֵחַ מֵעָנְשׁוֹ, אֶלָּא הֲרֵי זֶה יֵהָרֵג עַל פִּי עֵדִים, כַּנֶּאֱמָר בְּסוֹף פָּרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא ט) 'וְאַתָּה תְּבַעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ':

מִשְׁנָה ח הַכְּחָשָׁה בְּעֵדִים פְּסוּלִים: מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא א) 'כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה וְגוֹ' לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ', לָמְדוּ, שֶׁאִם יֶשְׁנָהּ עֵדוּת כָּלְשֶׁהִי עַל הָרוֹצֵחַ, וַאֲפִלּוּ שֶׁל עֵד אֶחָד אוֹ אִשָּׁה, אֵין מְבִיאִים עֶגְלָה עֲרוּפָה. אָמְנָם אִם **עַד אֶחָד אוֹמֵר רָאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג, וְעַד אֶחָד** מַכְחִישׁוֹ **וְאוֹמֵר לֹא רָאִיתָ** אֶת הַהוֹרֵג, שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיִית עִמִּי, אוֹ **שְׁאִשָּׁה** אַחַת **אוֹמֶרֶת רָאִיתִי** אֶת הַהוֹרֵג **וְאִשָּׁה** אַחֶרֶת **אוֹמֶרֶת לֹא רָאִית** אוֹתוֹ, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן הָיִית עִמִּי, הֲרֵי הָעֵד הַמֵּעִיד עַל הָרוֹצֵחַ מַכְחִישׁ, וְאֵין לָנוּ יְדִיעָה מִי הִכָּהוּ, וְלָכֵן **הָיוּ עוֹרְפִין** אֶת הָעֶגְלָה [וַדַּוְקָא כְּשֶׁבָּאוּ שְׁנֵי הָעֵדִים יַחַד לְבֵית דִּין, אֲבָל אִם כְּבָר הִתְקַבְּלָה עֵדוּת הָרִאשׁוֹן, הֲרֵי הֶאֱמִינַתּוּ תּוֹרָה לְעִנְיָן זֶה כִּשְׁנֵי עֵדִים, וּכְשֶׁבָּא עֵד אֶחָד לְהַכְחִישׁוֹ, אֵין נֶאֱמָנוּת לְעֵד אֶחָד כְּנֶגֶד נֶאֱמָנוּת שְׁנֵי עֵדִים]. וְאִם **עַד אֶחָד** הַפָּסוּל לְעֵדוּת **אוֹמֵר רָאִיתִי** אֶת הָרוֹצֵחַ, **וּשְׁנַיִם** פְּסוּלִים **אוֹמְרִים לֹא רָאִיתָ, הָיוּ עוֹרְפִין,** כְּדַעַת הָרַבִּים. וּלְהֶפֶךְ, אִם **שְׁנַיִם** פְּסוּלִים אוֹמְרִים **רָאִינוּ** אֶת הַהוֹרֵג **וְאֶחָד** פָּסוּל **אוֹמֵר לָהֶם לֹא רְאִיתֶם, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין,** כִּי בִּפְסוּלֵי עֵדוּת הוֹלְכִים אַחֲרֵי 'רֹב דַּעוֹת', וְהַשְּׁנַיִם נֶאֱמָנִים יוֹתֵר מֵהַיָּחִיד, לְהַחְמִיר וּלְהָקֵל:

מִשְׁנָה ט בְּטוּל דִּין עֶגְלָה עֲרוּפָה: מִשֶּׁרַבּוּ הָרַצְחָנִים בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה, כִּי יָדוּעַ לַכֹּל מִי הֵם הָרַגִילִים לִרְצֹחַ, וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב שֶׁלֹּא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ'. וּזְמַן זֶה הָיָה **מִשֶּׁבָּא אֶלְעָזָר בֶּן דִּינַאי** שֶׁהָיָה רוֹצֵחַ מְפֻרְסָם בִּימֵיהֶם, **וּתְחִינָה בֶּן פְּרִישָׁה הָיָה נִקְרָא** [-מְכֻנֶּה] בַּתְּחִלָּה, וּלְאַחַר מִכֵּן **חָזְרוּ לִקְרוֹתוֹ בֶּן הָרַצְחָן,** עַל שֵׁם רְגִילוּתוֹ לִרְצֹחַ. **דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁבִּטְּלוּ מֵחֲמַת מַצַּב הַדּוֹר: מִשֶּׁרַבּוּ הַמְנָאֲפִים** וְחָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא עוֹרְפִין. **עֵד אֶחָד אוֹמֵר רָאִיתִי, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא רָאִיתָ, הָיוּ עוֹרְפִין. שְׁנַיִם אוֹמְרִים רָאִינוּ וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא רְאִיתֶם, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין:**

ט מִשֶּׁרַבּוּ הָרַצְחָנִים בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה, מִשֶּׁבָּא אֶלְעָזָר בֶּן דִּינַאי, וּתְחִינָה בֶּן פְּרִישָׁה הָיָה נִקְרָא, חָזְרוּ לִקְרוֹתוֹ בֶּן הָרַצְחָן. מִשֶּׁרַבּוּ הַמְנָאֲפִים

משניות

גַּם הַבַּעַל אֵינוֹ נָקִי מֵעָוֹן, **פָּסְקוּ הַמַּיִם הַמָּרִים** - שֶׁהִפְסִיקוּ לְהַשְׁקוֹת אִשָּׁה שֶׁקִּנְּא לָהּ בַּעְלָהּ וְנִסְתְּרָה, **וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי** הוּא **הִפְסִיקָן.** וְהַטַּעַם, שֶׁהֲרֵי לֹא יִבְדְּקוּהָ הַמַּיִם כֵּיוָן שֶׁאֵין הַבַּעַל מְנֻקֶּה מֵעָוֹן, וְיוֹצִיאוּ לַעַז עַל הַמַּיִם שֶׁלֹּא בְּדָקוּהָ אַף שֶׁנִּטְמְאָה. וְאַף אִם הַבַּעַל לֹא קִלְקֵל אֶלָּא בָּנָיו אוֹ בְּנוֹתָיו קִלְקְלוּ, גַּם לֹא יִבְדְּקוּהָ הַמַּיִם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (הושע ד יד) **'לֹא אֶפְקֹד** [לְבַדֹּק אֶת הַנָּשִׁים עַל יְדֵי הַמַּיִם, וּמִפְּנֵי מָה] **עַל בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנֶינָה, וְעַל כַּלּוֹתֵיכֶם כִּי תְנָאַפְנָה, כִּי הֵם' וְגוֹ'**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּנַי בֵּיתוֹ מְקַלְקְלִים, אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים אֶת אִשְׁתּוֹ. **מִשָּׁמֵת יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם, בָּטְלוּ הָאֶשְׁכּוֹלוֹת** - אֲנָשִׁים שֶׁהַכֹּל בָּהֶם [נוֹטָרִיקוֹן 'אֶשְׁכּוֹלוֹת'], שְׁלֵמִים בְּחָכְמָה וּבְיִרְאַת שָׁמַיִם, וְתוֹרָתָם תּוֹרַת אֱמֶת, שָׁעַד יְמֵיהֶם לֹא הָיְתָה מַחֲלֹקֶת בֵּין חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אֶלָּא כָּל דִּבְרֵיהֶם כְּנִתְיָנָן לְמשֶׁה מִסִּינַי, וְהֵם הָרִאשׁוֹנִים שֶׁנִּחְלְקוּ, וּבְדָבָר אֶחָד בִּלְבַד. וּרְאָיָה שֶׁאֶשְׁכּוֹל הוּא כְּנוּי לְאָדָם חָשׁוּב, **שֶׁנֶּאֱמַר** (מיכה ז א) **'אֵין אֶשְׁכּוֹל לֶאֱכוֹל בִּכּוּרָה** [-תְּאֵנָה הַמִּתְבַּשֶּׁלֶת בְּעִתָּהּ] **אִוְּתָה נַפְשִׁי'**, וּבְכָךְ מְקוֹנֵן מִיכָה עַל שֶׁבִּזְמַנּוֹ אֵין אֲנָשִׁים צַדִּיקִים, הֲרֵי שֶׁ'אֶשְׁכּוֹל' הוּא כְּנוּי לְאָדָם שָׁלֵם: **מִשְׁנָה י תַּקָּנוֹת יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל:** **יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הֶעֱבִיר** - בִּטֵּל **הוֹדָיַת הַמַּעֲשֵׂר** - אֲמִירַת וִדּוּי מַעֲשֵׂר, בְּעֵת בִּעוּר הַמַּעֲשְׂרוֹת בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית וְהַשְּׁבִיעִית (דברים כו יב-טו). שֶׁבִּזְמַן שֶׁעָלָה עֶזְרָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא עָלוּ עִמּוֹ בְּנֵי לֵוִי, וּקְנָסָם שֶׁלֹּא יִתְּנוּ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַלְוִיִּם אֶלָּא לַכֹּהֲנִים, וְלָכֵן בִּטֵּל יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל אֶת אֲמִירַת הַוִּדּוּי, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי' (שם פסוק יג). **אַף הוּא** - יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל **בִּטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִין** - הַלְוִיִּם שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם עַל הַדּוּכָן, אֶת הַפָּסוּק (תהלים מד כד) 'עוּרָה לָמָּה תִישַׁן ה'', וּבִטֵּל אֲמִירָתוֹ שֶׁהֲרֵי אֵין שֵׁנָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם. וְכֵן בִּטֵּל **אֶת הַנּוֹקְפִין** [-הַמַּכִּים], שֶׁהָיוּ סוֹרְטִים אֶת הָעֵגֶל הַמְיֻעָד לְקָרְבָּן בֵּין קַרְנָיו, כְּדֵי שֶׁיִּפֹּל לוֹ דָּם בְּעֵינָיו וְלֹא יִרְאֶה, וְיִקַּל לְכְפּוֹתוֹ וּלְשָׁחֳטוֹ, וּבִטֵּל מִנְהָגָם כִּי נִרְאֶה כְּבַעַל מוּם, וְתַחַת זֹאת תִּקֵּן טַבָּעוֹת בַּקַּרְקַע שֶׁלְּתוֹכָן מַכְנִיס צַוָּאר הַבְּהֵמָה. **עַד יָמָיו** שֶׁל יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל **הָיָה פַּטִּישׁ** שֶׁל נַפָּחִים **מֻכָּה בִּירוּשָׁלַיִם** בְּעֵת עֲבוֹדָתָן גַּם בִּימֵי חֹל הַמּוֹעֵד, בִּמְלֶאכֶת דָּבָר הָאָבֵד, וּבִטֵּל זֹאת, כֵּיוָן שֶׁקּוֹל הַפַּטִּישׁ נִשְׁמַע לְמֶרְחוֹק, וְכֵיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה בְּפִרְסוּם הֲרֵי זֶה זִלְזוּל לַמּוֹעֵד. **וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאֹל עַל הַדְּמַאי** - שֶׁעַד זְמַנּוֹ הַלּוֹקֵחַ מֵעַם הָאָרֶץ הָיָה שׁוֹאֲלוֹ אִם עִשַּׂר אוֹ לֹא, וְקָמַךְ עַל דִּבְרָיו. וּכְשֶׁרָאָה יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ עַמֵּי הָאָרֶץ הַמַּפְרִישִׁים תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בִּלְבַד, לְמָדָם שֶׁאַף אִסּוּר טֶבֶל וְאִסּוּר אֲכִילַת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּמִיתָה, וְהִתְקִין שֶׁכָּל הַלּוֹקֵחַ מֵעַם הָאָרֶץ יַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וּמַמָּנוּ יַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְיֹאכְלֶנּוּ בִּירוּשָׁלַיִם, וְאִלּוּ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי דַּי בְּהַפְרָשָׁתוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִתְּנָם לַלֵּוִי וְלָעָנִי, כֵּיוָן שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה', וַעֲלֵיהֶם לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא הִפְרִישׁ עַם הָאָרֶץ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. וְכֵיוָן שֶׁהִפְרִישׁוּ כְּתַקָּנָתוֹ, שׁוּב לֹא הָיָה טַעַם לִשְׁאֹל אֶת עַם הָאָרֶץ עַל הַדְּמַאי: **מִשְׁנָה יא דְּבָרִים שֶׁבִּטְּלוּ בֵּית הַחֹרְפִּין: מִשָּׁבְטָלָה סַנְהֶדְרִין** [-נוֹטָרִיקוֹן: שׁוֹנְאִים הַדְּרַת פָּנִים בַּדִּין] וְנִתְקַיְּמוּ דִּבְרֵי הַנָּבִיא (איכה ה יד) 'זְקֵנִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ', **בָּטְלָה הַשִּׁיר מִבֵּית הַמִּשְׁתָּאוֹת,** כְּהֶמְשֵׁךְ 'בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם', וְנֶאֱסַר לָשִׁיר בְּבֵית הַמִּשְׁתָּאוֹת, כְּמוֹ **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה כד ט) **'בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן'** וְגוֹ': **מִשְׁנָה יב** מִשֶּׁנִּתְמַעֲטוּ **נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים** [כָּל הַנְּבִיאִים עַד חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי וְחַבְרֵיהֶם, שֶׁהֵם הָיוּ בִּזְמַן בַּיִת שֵׁנִי וְנִקְרְאוּ 'אַחֲרוֹנִים'], **בָּטְלוּ אוּרִים וְתֻמִּים** שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם עוֹד כֹּחַ לְהַגִּיד עֲתִידוֹת עַל יְדֵי הָאֳרַת אַבְנֵי הַחֹשֶׁן (תפא"י). **מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי בָּטַל הַשָּׁמִיר** - כְּמִין תּוֹלַעַת בִּגְדָל שְׁעוֹרָה, שֶׁמְּבַקְּעַת אֶת מַה שֶּׁהוֹלֶכֶת עָלָיו, וְהִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ לַחֲרִיטַת שְׁמוֹת הַשְּׁבָטִים עַל אַבְנֵי הַחֹשֶׁן, שֶׁכֵּן בַּחֲרִיטָה רְגִילָה הָיָה נָחְסָר מֵהָאָבֶן, וּבְאַבְנֵי הַשֹּׁהַם נֶאֱמַר (שמות כח כ) 'פְּתוּחֵי

משנה סוטה פרק ט

פָּסְקוּ הַמַּיִם הַמָּרִים, וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הִפְסִיקָן, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ד יד) 'לֹא אֶפְקֹד עַל בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנֶינָה וְעַל כַּלּוֹתֵיכֶם כִּי תְנָאַפְנָה כִּי הֵם' וְגוֹ'. מִשֶּׁמֵּת יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם, בָּטְלוּ הָאֶשְׁכּוֹלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ז א) 'אֵין אֶשְׁכּוֹל לֶאֱכוֹל בִּכּוּרָה אִוְּתָה נַפְשִׁי': **י** יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הֶעֱבִיר הוֹדָיַת הַמַּעֲשֵׂר. אַף הוּא בִּטֵּל אֶת הַמְעוֹרְרִין וְאֶת הַנּוֹקְפִין. עַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ מֻכֶּה בִּירוּשָׁלַיִם. וּבְיָמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאֹל עַל הַדְּמַאי: **יא** מִשֶּׁבָּטְלָה סַנְהֶדְרִין, בָּטַל הַשִּׁיר מִבֵּית הַמִּשְׁתָּאוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כד ט) 'בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יַיִן' וְגוֹ': **יב** מִשֶּׁמֵּתוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים בָּטְלוּ אוּרִים וְתֻמִּים. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בָּטַל הַשָּׁמִיר וְנֶפֶת צוּפִים, וּפָסְקוּ אַנְשֵׁי אֱמוּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יב ב) 'הוֹשִׁיעָה ה' כִּי גָמַר חָסִיד' וְגוֹ'. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין יוֹם שֶׁאֵין בּוֹ קְלָלָה, וְלֹא יָרַד הַטַּל לִבְרָכָה, וְנִטַּל טַעַם הַפֵּרוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף נִטַּל שְׁמָן הַפֵּרוֹת - כֹּחַ הַהֲזָנָה שֶׁבָּהֶם, שֶׁאֵינָם מְזִינִים כְּמִקֹּדֶם (תפא"י): **משנה יג טוֹבוֹת שֶׁנִּטְּלוּ בְּגַלַּל עֲוֹנוֹת מְסַיְּמִים:** רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הַטָּהֳרָה כְּשֶׁפָּסְקָה מִיִּשְׂרָאֵל, נָטְלָה אֶת הַטַּעַם וְאֶת הָרֵיחַ מֵהַפֵּרוֹת, שֶׁכְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִים, אַף ה' הָיָה מְטַהֵר אֶת פֵּרוֹתֵיהֶם מִטַּעַם וְרֵיחַ רַע. הַמַּעֲשְׂרוֹת מִשֶּׁבִּטְּלוּם **נָטְלוּ אֶת הַשֹּׁמֶן** [-כֹּחַ הַהֲזָנָה] שֶׁל הַדָּגָן, שֶׁשָּׁם 'מַעֲשֵׂר' כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ גַּם 'תְּרוּמָה' שֶׁנִּקְרֵאת 'חֵלֶב', כַּכָּתוּב (במדבר יח יב) 'כֹּל חֵלֶב יִצְהָר', וּבְטוּל הַחֵלֶב [-תְּרוּמָה] הֵבִיא לְבִטּוּל הַחֵלֶב [-שֹׁמֶן הַדָּגָן]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַזִּנּוּת וְהַכְּשָׁפִים כִּלּוּ אֶת הַכֹּל,** לְפִי שֶׁזִּנּוּת מְבִיאָה רָעָב לָעוֹלָם, וּכְשָׁפִים מַכְחִישִׁים כְּבָיְכוֹל כֹּחַ פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה: **מִשְׁנָה יד תַּקָּנוֹת שֶׁתִּקְּנוּ בְּתִקּוּפַת בֵּית שֵׁנִי כְּשֶׁהִצְרִיכוּ לִישְׂרָאֵל: בְּפֶלְמוֹס** - בְּתִקּוּפַת חֵיל הַמִּלְחָמָה **שֶׁל אַסְפַּסְיָנוּס** כְּשֶׁבָּא עַל יְרוּשָׁלַיִם, **גָּזְרוּ** חֲכָמִים **עַל עַטָּרוֹת חֲתָנִים** - שֶׁלֹּא יֵעָשׂוּ חֻפָּה לְחָתָן מֵאָבָן שְׁקוּפָה שֶׁמְּצַיְּרִים עָלֶיהָ צִיּוּרִים לְנוֹי [וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁעֲשׂוּיָה מִוֶּרֶד וַהֲדַס], אֶלָּא רַק מִקָּנִים, וְכֵן גָּזְרוּ **עַל הָאֵרוּס** - מִין תֹּף, שֶׁלֹּא יְנַגְּנוּ בּוֹ. **בְּפֶלְמוֹס שֶׁל טִיטוּס** הוֹסִיפוּ וְגָזְרוּ גַּם **עַל עַטָּרוֹת כַּלּוֹת** - תַּכְשִׁיט הַמֻּנָּח עַל מִצְחָהּ, בְּצוּרַת עִיר מִזָּהָב, וְכֵן **שֶׁלֹּא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ חָכְמָה יְוָנִית** - רְמָזִים וְחִידוֹת שֶׁאֵינָם מוּבָנִים אֶלָּא לְמִי שֶׁלָּמַד חָכְמָה זוֹ. וְאָסְרוּ זֹאת מִפְּנֵי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, כְּשֶׁנִּלְחֲמוּ מַלְכֵי חַשְׁמוֹנַאי זֶה בָּזֶה, וְצָרוּ הָרוֹמָאִים עַל יְרוּשָׁלַיִם, וּבְכָל יוֹם הָיוּ הַנִּצּוֹרִים בִּירוּשָׁלַיִם מְשַׁלְּשְׁלִים אֶל מִחוּץ לַחוֹמָה דִּינָרִים בְּקֻפָּה, וּכְנֶגְדָּם הָעֲלוּ לָהֶם שְׁנֵי כְּבָשִׂים לְצָרְכֵי הַקְּרֻבַּת הַתָּמִיד. וְזָקֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מֵעֵבֶר הַחוֹמָה רָמַז לָרוֹמָאִים בִּרְמָזִים אֵלּוּ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁעוֹסְקִים בַּעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ אֵינָם נִמְסָרִים בְּיָדְכֶם. וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם כִּשְׁשִׁלְשְׁלוּ אֶת הַדִּינָרִים, הֶעֱלוּ לָהֶם חֲזִיר. וּמִפְּנֵי מְאֹרָע זֶה אָמְרוּ חֲכָמִים אָרוּר הַמְגַדֵּל חֲזִיר, וְאָרוּר הַמְלַמֵּד בְּנוֹ חָכְמָה יְוָנִית [וְלֹא הִתְקַבְּלָה גְּזֵרָה זוֹ כָּל כָּךְ עַד שֶׁבִּזְמַן טִיטוּס גָּזְרוּ חֲכָמִים עַל כָּךְ בְּאִסּוּר גָּמוּר]. **בְּפֶלְמוֹס הָאַחֲרוֹן** שֶׁל טִיטוּס, שֶׁבִּסּוֹפוֹ נֶחֱרַב הַבַּיִת, **גָּזְרוּ שֶׁלֹּא תֵצֵא הַכַּלָּה בְּאַפְרִיוֹן** - כְּמִין אֹהֶל עָשׂוּי מְעִילִים וְטַלִּיתוֹת מֻזָּהָבוֹת **בְּתוֹךְ הָעִיר,** שֶׁיָּצְאָה בּוֹ מִבֵּית אָבִיהָ לְבֵית בַּעְלָהּ, **וְרַבּוֹתֵינוּ** [-רַבִּי] **הִתִּירוּ שֶׁתֵּצֵא הַכַּלָּה בְּאַפְרִיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר** מִשּׁוּם צְנִיעוּת: **מִשְׁנָה טו מַעֲלוֹת שֶׁאָבְדוּ בְּמִיתַת תַּנָּאִים מְסַיְּמִים: מִשֶּׁמֵּת רַבִּי מֵאִיר, בָּטְלוּ מוֹשְׁלֵי מְשָׁלִים,** הַמְסַיְּעִים לָאָדָם לְהָבִין דִּבְרֵי חָכְמָה, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְהַמְשִׁיל מָשָׁל הַדּוֹמֶה מַמָּשׁ לַנִּמְשָׁל, כְּפִי שֶׁהָיָה מַמְשִׁיל רַבִּי מֵאִיר בְּדָרְשׁוֹתָיו. **מִשֶּׁמֵּת בֶּן עַזַּאי, בָּטְלוּ הַשַּׁקְדָנִים,** שֶׁהוּא שָׁקַד עַל הַתּוֹרָה, עַד שֶׁאֵפְּלוּ לֹא נָשָׂא אִשָּׁה בְּאָמְרוֹ 'מָה אֲעֲשֶׂה וְנַפְשִׁי חָשְׁקָה בַּתּוֹרָה'. **מִשֶּׁמֵּת בֶּן זוֹמָא, בָּטְלוּ הַדַּרְשָׁנִים,** שֶׁהוּא הָיָה בָּקִי בִּדְרַשׁ הַמִּקְרָאוֹת, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, לֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת עַד שֶׁדָּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא. **מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסְקָה טוֹבָה** - עֵצוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת **מִן הָעוֹלָם. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בָּא גּוֹבַי** - מִין אַרְבֶּה, **וְרִבּוּ צָרוֹת. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה** שֶׁהָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל, **פָּסַק הָעֹשֶׁר מִן הַחֲכָמִים. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי עֲקִיבָא, בָּטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה,** שֶׁהוּא דָּרַשׁ כָּל קוֹץ שֶׁל כָּל אוֹת בַּתּוֹרָה, וְזֶהוּ כָּבוֹד גָּדוֹל לַתּוֹרָה, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהּ דָּבָר לְבַטָּלָה. **מִשֶּׁמֵּת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא בָּטְלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה** כָּמוֹהוּ, שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים מַפְלָאִים, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁאָמַר 'מִי שֶׁאָמַר לַשָּׁמֶן וְיִדְלֹק, הוּא יֹאמַר לַחֹמֶץ וְיִדְלֹק', וְכֵן שֶׁאָמַר שֶׁיָּבִיאוּ עִזִּים דֻּבִּים בְּקַרְנֵיהֶן.

המבוארות

מִשֶּׁמֵּת רַבִּי עֲקִיבָא בָּטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה, מִשֶּׁמֵּת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא בָּטְלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה,

משניות

מַסֶּכֶת גִּטִּין פֶּרֶק א

מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יוֹסֵי קַטְנוּתָא שֶׁהָיָה חָסִיד גָּדוֹל, **פָּסְקוּ חֲסִידִים, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ קַטְנוּתָא,** לְפִי **שֶׁהָיָה קַטְנוּתָן** [-מִקְּטַנֵּיהֶם] **שֶׁל חֲסִידִים,** שֶׁהִתְמַעֲטָה הַחֲסִידוּת וְהָלְכָה, וְהוּא הָיָה אַחֲרוֹן הַחֲסִידִים. **מִשֶּׁמֵּת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, בָּטַל זִיו הַחָכְמָה,** שֶׁהָיָה חָכָם גַּם בְּשִׁאָר חָכְמוֹת, וְנָתַן הָדָר וְקִשּׁוּט לַתּוֹרָה בְּעֵינֵי כָּל אָדָם. **מִשֶּׁמֵּת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן,** יָרְדָה חֻלְשָׁה לָעוֹלָם **וּבָטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה,** שֶׁעַד זְמַנּוֹ לָמְדוּ תּוֹרָה בַּעֲמִידָה, **וּמֵתָה -** הִתְבַּטְּלָה **טָהֳרָה וּפְרִישׁוּת** - הַפּוֹרְשִׁים מִבִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ. **מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן פָּאבִי** שֶׁהָיָה כֹּהֵן חָכָם וְעָשִׁיר, **בָּטַל זִיו הַכְּהֻנָּה,** שֶׁהָיוּ כֹּהֲנִים רַבִּים אוֹכְלִים עַל שֻׁלְחָנוֹ, וְנִגְרָם עַל יְדֵי זֶה כָּבוֹד וְהָדָר לַכְּהֻנָּה. **מִשֶּׁמֵּת רַבִּי, בָּטְלָה עֲנָוָה וְיִרְאַת חֵטְא** [וְתַלְמִידֵי רַבִּי הֵם שֶׁהוֹסִיפוּ דָּבָר זֶה בַּמִּשְׁנָה אַחַר פְּטִירָתוֹ]. **מַעֲלוֹת שֶׁאָבְדוּ עִם חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ:** **רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר, מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ** - הִתְבַּיְּשׁוּ **הַחֲבֵרִים** - תַּלְמִידֵי חֲכָמִים **וּבְנֵי חוֹרִין** - מְיֻחָסִים, **וְחָפוּ רֹאשָׁם,** שֶׁהִתְעַשְּׁרוּ עַזֵּי פָּנִים מַמְזֵרִים, **וְהַחֲבֵרִים וּבְנֵי** הַחוֹרִין הָיוּ עֲנִיִּים, **וְנִדַּלְדְּלוּ** [-נִתְמַעֲטוּ] **אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה, וְגָבְרוּ בַּעֲלֵי זְרוֹעַ** - הִתְרַבּוּ הַמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּכֹחַ זְרוֹעָם לִרְדֹּף אֶת הַצַּדִּיקִים, **וּבַעֲלֵי לָשׁוֹן** הַמְבַזִּים אֶת הַצַּדִּיקִים בְּדִבְרֵיהֶם, **וְאֵין דּוֹרֵשׁ** לְיִשְׂרָאֵל **וְאֵין מְבַקֵּשׁ** עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, **וְאֵין שׁוֹאֵל** בִּשְׁלוֹמָם. אִם כֵּן **עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן** שֶׁיּוֹשִׁיעֵנוּ וְיַצִּילֵנוּ, רַק **עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,** יָרְדוּ כָּל הָאֻמָּנִים מִמַּעֲלָתָם, **שְׁרוּ חַכִּימֵיהֶם לִמְהוֹת כִּסְפְּרֵיהֶם** - הִתְחִילוּ הַחֲכָמִים לִהְיוֹת כִּמְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת, **וְסַפְרֵיהֶם כְּחַזָּנֵיהֶם** - מְשַׁמְּשֵׁי הַצִּבּוּר, **וְחַזָּנֵיהֶם כְּעַמָּא דְּאַרְעָא** - כְּעַם הָאָרֶץ, **וְעַמָּא דְּאַרְעָא אָזְלָא וְנִדַּלְדְּלָא** - הוֹלְכִים וּמִדַּלְדְּלִים, וְנַעֲשִׂים גְּרוּעִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם. **וְאֵין מְבַקֵּשׁ** עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. וְאֵין לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ, אֶלָּא **עַל מִי יֵשׁ לְהִשָּׁעֵן,** רַק **עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.** **סִימָנֵי עִקְּבֶתָא דִּמְשִׁיחָא:** **בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא** - בְּסוֹף הַגָּלוּת, סָמוּךְ לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ, **חֻצְפָּא יִסְגֵּא** - הַחֻצְפָּה תִּתְרַבֶּה, **וְיֵקָר יַאֲמִיר** - יֵקֶר הַמִּחְיָה יִגְדַּל, שֶׁכָּךְ הַסּוֹחֲרִים יַפְקִיעוּ אֶת הַשְּׂעָרִים, **הַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ,** וְאַף עַל פִּי כֵן **הַיַּיִן** יִהְיֶה **בְּיֵקָר,** שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ עֲסוּקִים בְּמִשְׁתֶּה, **וְהַמַּלְכוּת** הַשּׁוֹלֶטֶת בָּעוֹלָם **תִּהְפֹּךְ לְמִינוּת** - תִּפָּשֵׁךְ אַחַר טָעוּת הָאֶפִּיקוֹרְסִים, **וְאֵין תּוֹכָחָה** - אֵין אָדָם הַיָּכוֹל לְהוֹכִיחַ, כִּי כֻּלָּם חוֹטְאִים, וּכְשֶׁיּוֹכִיחַ, יֹאמְרוּ לוֹ אַף אַתָּה חוֹטֵא. **בֵּית וַעַד** - בָּתֵּי הַמִּדְרָשׁ הַנִּמְצָאִים מְחוּץ לָעִיר **יִהְיֶה לְזִנּוּת,** כְּשֶׁלֹּא יִהְיוּ בּוֹ לוֹמְדִים, **וּבַעֲלֵי הַזִּמָּה** יִתְגּוֹדְדוּ בּוֹ, **וְהַגָּלִיל יֶחֱרַב,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָם מְדֻיָּקִים בְּלִמּוּדָם, תּוֹרָתָם מִשְׁתַּכַּחַת וְאֵין זְכוּת הַתּוֹרָה מְגִנָּה עֲלֵיהֶם, **וְהַגַּבְלָן** [-שֵׁם מָקוֹם] **יִשּׁוֹם** - יִהְיֶה שׁוֹמֵם, **וְאַנְשֵׁי הַגִּבּוֹל** - אֲנָשִׁים הַגָּרִים מְחוּץ לִירוּשָׁלַיִם [וּמִפְּנֵי כְּבוֹדָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם נֶחְשֶׁבֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּגְבוּל לָהּ], **יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לְעִיר** לְחַזֵּר עַל הַפִּתָּחִים, **וְלֹא יְחוֹנְנוּ** - לֹא יָחוּסוּ אוֹתָם, **וְחָכְמַת הַסּוֹפְרִים** - הַמַּעֲלוֹת שֶׁל דִּבְרֵי הַחָכְמָה **תִּסְרַח** - תְּהֶיֶינָה נִמְאָסוֹת, **וְיִרְאֵי חֵטְא יִמָּאֲסוּ** - יִהְיוּ נִמְאָסִים בְּעֵינֵיהֶם, **וְהָאֱמֶת תִּהֵא נֶעְדֶּרֶת** מִפִּי הָאֲנָשִׁים. **נְעָרִים פְּנֵי זְקֵנִים יַלְבִּינוּ** - יַבִּישׁוּ, **זְקֵנִים יַעַמְדוּ מִפְּנֵי קְטַנִּים** לְכָבְדָם, מִפְּנֵי שֶׁתְּרֻבָּה הַחֻצְפָּה כַּמְבֹאָר, **וְיִתְקַיְּמוּ** דִּבְרֵי הַנָּבִיא (מיכה ז ו) **'בֵּן מְנַבֵּל** [-מְבַזֶּה] **אָב, בַּת קָמָה בְאִמָּהּ** [לְחָרְפָּהּ וּלְבִיְּשָׁהּ, וְכֵן] **כַּלָּה בַּחֲמֹתָהּ, אֹיְבֵי אִישׁ** [יִהְיוּ] **אַנְשֵׁי בֵיתוֹ'. פְּנֵי הַדּוֹר** יִהֵא **כִּפְנֵי הַכֶּלֶב,** שֶׁלֹּא יִתְבַּיְּשׁוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַמְגֻנִּים, כְּפִי שֶׁכֶּלֶב אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ, וְכֵן **הַבֵּן אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ מֵאָבִיו. וְעַל מִי יֶשׁ לָנוּ לְהִשָּׁעֵן** וְלִבְטֹחַ שֶׁיִּגְאָלֵנוּ, רַק **עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם** שֶׁהִבְטִיחַ לְגָאֳלֵנוּ. **בָּרַיְיתָא לְסִיּוּם הַמַּסֶּכֶת בְּדָבָר טוֹב: (רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר, זְרִיזוּת** - שֶׁנִּשְׁמָר מֵעֲבֵרָה, **מְבִיאָה לִידֵי נְקִיּוּת. וּנְקִיּוּת מְבִיאָה לִידֵי טָהֳרָה** - שֶׁיִּהֵא צַח וּמְלֻבָּן מִכָּל חֵטְא, שֶׁזּוֹ דַּרְגָּה גְּבוֹהָה יוֹתֵר מִנְּקִיּוּת. **וְטָהֳרָה מְבִיאָה לִידֵי פְּרִישׁוּת** אֲפִלּוּ מִדְּבָרִים הַמֻּתָּרִים. **וּפְרִישׁוּת מְבִיאָה לִידֵי קְדֻשָּׁה** - שֶׁפּוֹרֵשׁ אַף מֵהַצָּרִיךְ לְגוּפוֹ, וּמְסַגֵּף עַצְמוֹ. **וּקְדֻשָּׁה מְבִיאָה לִידֵי עֲנָוָה** - שֶׁמִּזַּלְזֵל בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה בָּא לִידֵי עֲנָוָה. **וַעֲנָוָה מְבִיאָה לִידֵי יִרְאַת חֵטְא** - שֶׁכְּשֶׁמִּשַּׁעֵר גְּדֻלּוּת הַבּוֹרֵא לְעֻמַּת עַנְוָתָנוּתוֹ וְשִׁפְלוּתוֹ נַעֲשֶׂה יָרֵא חֵטְא, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כב ד) 'עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה". **וְיִרְאַת חֵטְא מְבִיאָה לִידֵי חֲסִידוּת** - וְתוּכַר כְּלַפֵּי חֲבֵרָיו לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. **וַחֲסִידוּת מְבִיאָה לִידֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁתִּשְׁרֶה עָלָיו הַשְּׁכִינָה. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְבִיאָה לִידֵי תְּחִיַּת הַמֵּתִים** - שֶׁעַל יְדֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ יִחְיוּ הַמֵּתִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לז יד) 'וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם [וְעַל יְדֵי זֶה] וִחְיִיתֶם'. **וּתְחִיַּת הַמֵּתִים בָּאָה עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב,** שֶׁאֵלִיָּהוּ בָּא קֹדֶם לִתְחִיַּת הַמֵּתִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג כג) 'הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא'. אָמֵן): **סְלִיק מַסֶּכֶת סוֹטָה**

המבוארות

מַסֶּכֶת גִּטִּין

פרק א הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמֵּבִיא מִן הָרֶקֶם וּמִן הַחָגָר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ מִכְפַּר לֶדִּים לְלֹד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם אֶלָּא הַמֵּבִיא מִמְּדִינַת הַיָּם. וְהַמּוֹלִיךְ בָּאָה עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ זָכוּר לַטּוֹב, אָמֵן):

סְלִיק מַסֶּכֶת סוֹטָה

מַסֶּכֶת גִּטִּין

נֶאֱמַר (דברים כד א-ב) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ, וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר'. בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ כָּל דִּינֵי הַגֵּט, כְּתִיבָתוֹ וּמְסִירָתוֹ:

פֶּרֶק א דִּין שְׁלִיחַ הַמֵּבִיא גֵּט מִמָּקוֹם אַחֵר, וְכַמָּה דִּינִים שֶׁבָּהֶם שָׁוִים שְׁטַר שִׁחְרוּר עֶבֶד וְגֵט אִשָּׁה. דִּין שְׁטַר שֶׁחֲתוּמִים עָלָיו עֵד אוֹ עֵדִים כּוּתִים, שְׁטַר עַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, וְזִכְיָה לְאִשָּׁה אוֹ עֶבֶד בְּגֵט וּשְׁטַר שִׁחְרוּר: **מִשְׁנָה א אֲפָנִים שֶׁבָּהֶם צָרִיךְ הַשָּׁלִיחַ לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם: הַמֵּבִיא גֵּט** לְאִשָּׁה בִּשְׁלִיחוּת הַבַּעַל **מִמְּדִינַת הַיָּם** [-חוּצָה לָאָרֶץ], **צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר** בִּשְׁעַת נְתִינָתוֹ לָאִשָּׁה, **'בְּפָנַי נִכְתַּב** גֵּט זֶה **וּבְפָנַי נֶחְתָּם'.** יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁתִּתְקְנוּ כֵּן שֶׁמָּא יַעֲרֵעַר הַבַּעַל עַל הַגֵּט וְיִטְעַן שֶׁהוּא מְזֻיָּף, וְכֵיוָן שֶׁבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם לֹא יִהְיוּ עֵדִים מְצוּיִים לְקַיֵּם אֶת חֲתִימוֹת הָעֵדִים, וְלָכֵן תִּקְּנוּ שֶׁיֹּאמַר כֵּן הַשָּׁלִיחַ וְהָאֱמִינוּהוּ כְּשְׁנֵי עֵדִים וְשׁוּב לֹא יוֹעִיל עֵרְעוּר הַבַּעַל. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁתִּתְקְנוּ כֵּן כֵּיוָן שֶׁבְּנֵי חוּצָה לָאָרֶץ אֵינָם בְּנֵי תוֹרָה וְאֵינָם בְּקִיאִים בְּכָךְ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַגֵּט כָּתוּב לְשֵׁם הָאִשָּׁה, וְלָכֵן תִּקְּנוּ שֶׁיֹּאמַר הַשָּׁלִיחַ בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יִשְׁאֲלוּהוּ גַּם אִם נִכְתַּב לִשְׁמָהּ. וְרַק הַמֵּבִיא מִמָּקוֹם רָחוֹק צָרִיךְ לוֹמַר כֵּן, אֲבָל לֹא הַמֵּבִיא מֵעִיר הַסְּמוּכָה לִגְבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יִהְיוּ עֵדִים מְצוּיִים לְקַיֵּם הַגֵּט אִם יַעֲרֵעַר הַבַּעַל, שֶׁשָּׁיָּרוֹת מְצוּיוֹת מֵהָעָרִים הַסְּמוּכוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכֵן בְּנֵי הָעָרִים הַסְּמוּכוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּקִיאִים בְּדִין לִשְׁמָהּ מֵחֲמַת קִרְבָתָם לִבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַמֵּבִיא מִן הָרֶקֶם וּמִן הַחָגָר** - מִן הָעָרִים קָדֵשׁ וּבָרֶד הַנְּזָקָרוֹת בַּתּוֹרָה (בראשית טז יד ואונקלוס שם), הַסְּמוּכוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לוֹמַר כֵּן, שֶׁאַף שֶׁהֵן סְמוּכוֹת אֵין שָׁיָּרוֹת מְצוּיוֹת מֵהֶן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכֵן בְּנֵי עָרִים אֵלּוּ אֵינָם בְּקִיאִים בְּדִין לִשְׁמָהּ עַל אַף קִרְבָתָם לִבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל עִיר שֶׁמֵּבַלַּעַת בְּתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן שֶׁמִּתְעַגֵּל גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּלַפֵּי פְּנִים הָאָרֶץ, וְעִיר זוֹ מֻקָּפֶת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִשְּׁלֹשֶׁת צְדָדֶיהָ, הַמֵּבִיא מִשָּׁם אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר כֵּן, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שָׁיָּרוֹת מְצוּיוֹת וּבְנֵי הָעִיר בְּקִיאִים לִשְׁמָהּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הַמֵּבִיא מִכְּפַר לֶדִּים** הַמֻּבְלָע בְּתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **לְלֹד** שֶׁהִיא בְּתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לוֹמַר כֵּן. וְאַף שֶׁאֵין טַעַם הַתַּקָּנָה שֶׁיָּבֹא בְּאֹפֶן זֶה, לֹא חָלְקוּ חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָם וְקָבְעוּ שֶׁכָּל הַמֵּבִיא גֵּט מִחוּצָה לָאָרֶץ צָרִיךְ לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם' אֶלָּא הַמֵּבִיא מִמְּדִינַת הַיָּם.** וְכֵן **הַמּוֹלִיךְ** גֵּט

ש משניות מסכת גיטין פרק ב המבוארות

מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִמְדִינַת הַיָּם. [אִם הַתַּקָּנָה מִשּׁוּם עֶרְעוּר הַבַּעַל, חֲכָמִים מְפָרְשִׁים דַּעַת תַּנָּא קַמָּא, שֶׁאֵי חִלּוּק בֵּין מֵבִיא מִמְּדִינַת הַיָּם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְמֵבִיא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִמְדִינַת הַיָּם. וְאִם טַעַם הַתַּקָּנָה מִשּׁוּם שֶׁאֵין בְּנֵי חוּצָה לָאָרֶץ בְּקִיאִים בְּדִין לִשְׁמָהּ, חוֹלְקִים תַּנָּא קַמָּא וַחֲכָמִים הַאִם גּוֹזְרִים 'מוֹלִיךְ' אַטּוּ 'מֵבִיא', שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים גּוֹזְרִים, וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, כֵּיוָן שֶׁבְּמוֹלִיךְ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין טַעַם לַתַּקָּנָה, אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם]. וְכֵן **הַמֵּבִיא מִמְּדִינָה לִמְדִינָה** - מִמָּחוֹז אֶחָד לְמָחוֹז אַחֵר **בִּמְדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם'**, לְפִי שֶׁאֵין עֵדִים מְצוּיִים לְקַיְּמוֹ, וְכֵן אֵינָם בְּקִיאִים בְּדִין לִשְׁמָהּ [וּלְטַעַם זֶה אֲפִלּוּ בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה צָרִיךְ לוֹמַר]. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֲפִלּוּ מֵהֶגְמוֹנְיָא** - מִפְּקִידוּת לִפְקִידוּת, בְּאוֹתָהּ עִיר, צָרִיךְ לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם', לְפִי שֶׁכֵּיוָן שֶׁמְּקַפִּידִים זֶה עַל זֶה, אֵין עֵדִים מְצוּיִים לְקַיְּמוֹ: **מִשְׁנָה ב** **גִּבּוֹלוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְדִין מֵבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם:** **רַבִּי יְהוּדָה** אוֹמֵר, **מֵרֶקֶם** שֶׁהִיא בְּמִזְרַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד סוֹף הָעוֹלָם לְצַד **מִזְרָח**, הִיא מְדִינַת הַיָּם, וְרֶקֶם עַצְמָהּ אַף הִיא דִּינָהּ **כְּמִזְרָח** וְאֵינָהּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. **מֵאַשְׁקְלוֹן** שֶׁהִיא בִּדְרוֹם הָאָרֶץ, עַד סוֹף הָעוֹלָם **לְדָרוֹם** הִיא מְדִינַת הַיָּם, וְאַשְׁקְלוֹן עַצְמָהּ כְּדָרוֹם. **מֵעַכּוֹ** שֶׁהִיא בַּצָּפוֹן עַד סוֹף הָעוֹלָם **לְצָפוֹן** הִוא מְדִינַת הַיָּם, **וְעַכּוֹ כְּצָפוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, עַכּוֹ** דִּינָהּ **כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִטִּין**, וְהַמֵּבִיא גֵּט מֵעַכּוֹ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם': **מִשְׁנָה ג** **קִיּוּם הַגֵּט בְּעֵדִים כְּשֶׁאֵין אֻמְּרַת הַשָּׁלִיחַ:** **הַמֵּבִיא גֵּט** מִמְּדִינָה לִמְדִינָה **בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם**, שֶׁבְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּקִיאִים בְּדִין לִשְׁמָהּ, וְכֵן אִם יְעַרְעֵר הַבַּעַל יִהְיוּ עֵדִים מְצוּיִים לְקַיְּמוֹ, שֶׁהַשֵּׁירוֹת מְצוּיוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בָּתֵּי דִּין קְבוּעִים שֶׁהַכֹּל הוֹלְכִים אֲלֵיהֶם. **וְאִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִים** - אִם בָּא הַבַּעַל וְטוֹעֵן שֶׁהַגֵּט מְזֻיָּף, **יִתְקַיֵּם בְּחוֹתָמָיו** - שֶׁיָּבוֹאוּ הָעֵדִים הַחֲתוּמִים בּוֹ אוֹ עֵדִים אֲחֵרִים הַמַּכִּירִים אֶת חֲתִימָתָם, וְיָעִידוּ עַל הַחֲתִימוֹת. [בַּשּׁוֹנָה מִמָּקוֹם שֶׁתִּקְּנוּ לַשָּׁלִיחַ לוֹמַר, שֶׁהֶאֱמִינוּ לַשָּׁלִיחַ וְאֵין הַבַּעַל נֶאֱמָן בְּעַרְעוּרוֹ]. וְכֵן **הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם** לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמֵיָּד אַחַר נְתִינַת הַגֵּט לָאִשָּׁה נַעֲשָׂה חֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, **וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם, אִם יֵשׁ עָלָיו עֵדִים** הַחֲתוּמִים עָלָיו, **יִתְקַיֵּם בְּחוֹתָמָיו:** **מִשְׁנָה ד** **דִּין שְׁטָר שֶׁחֲרוּר עֶבֶד מִמְּדִינַת הַיָּם:** **אֶחָד גִּטֵּי נָשִׁים וְאֶחָד שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים שָׁוּוּ לְמוֹלִיךְ וּלְמֵבִיא**, שֶׁאַף שְׁלִיחַ הַמּוֹלִיךְ שְׁטַר שִׁחְרוּר לְעֶבֶד, צָרִיךְ לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם'. **וְזוֹ אַחַת מִן הַדְּרָכִים** [-הַדְּבָרִים] **שֶׁשָּׁוּוּ גִּטֵּי נָשִׁים לִשְׁחְרוּרֵי עֲבָדִים:** **מִשְׁנָה ה** **דִּינִים הַשָּׁוִים בְּגֵט אִשָּׁה וּשְׁטַר שִׁחְרוּר:** כָּל **גֵּט** [-שְׁטָר] שֶׁיֵּשׁ עָלָיו חֲתִימַת **עֵד** אֶחָד וְעֵד אֶחָד יִשְׂרָאֵל, **פָּסוּל, שֶׁהַכּוּתִי חָשׁוּד לְשַׁקֵּר. חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים**, שֶׁאִם הַכּוּתִי תְּחִלָּה, הַגֵּט אוֹ הַשְּׁטָר כָּשֵׁר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּהֶם אֵין הָעֵדִים חוֹתְמִים אֶלָּא זֶה בְּפָנַי נִכְתַּב, לֹא הָיָה מַנִּיחַ הַיִּשְׂרְאֵל לַכּוּתִי תְּחִלָּה אִם לֹא שֶׁיָּדַע שֶׁהוּא חָבֵר וְכָשֵׁר. אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁטָרוֹת יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁחָתְמוּ זֶה שֶׁלֹּא בְּפָנַי זֶה וְהַיִּשְׂרְאֵל חָתָם תְּחִלָּה וְהִנִּיחַ מָקוֹם לָעֵד הַשֵּׁנִי שֶׁהָיָה כָּבוּר שֶׁיִּהְיֶה יִשְׂרְאֵל קָשִׁישׁ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. אֲבָל אִם שְׁנֵי הָעֵדִים כּוּתִים, הַגֵּט פָּסוּל. וְדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי עֵדִים כּוּתִים כָּשֵׁר, **וּמַעֲשֶׂה שֶׁהֵבִיאוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִכְפַר עוֹתְנַאי גֵּט אִשָּׁה, וְהָיוּ שְׁנֵי עֵדָיו עֵדֵי כּוּתִים, וְהִכְשִׁיר** אֶת הַגֵּט. שֶׁלְּדַעְתּוֹ הֶחֱזִיקוּ הַכּוּתִים בְּדִינֵי גֵּט וְשִׁחְרוּרֵי עֶבֶד, וְכָל מִצְוָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ כּוּתִים מְדַקְדְּקִים בָּהּ יוֹתֵר מִיִּשְׂרְאֵל. [וְאַחֲרֵי שֶׁגָּזְרוּ עַל הַכּוּתִים שֶׁדִּינָם כְּגוֹיִם לְכָל דִּבְרֵיהֶם, הֲרֵי כָּל גֵּט אוֹ שְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֲפִלּוּ רַק עֵד אֶחָד כּוּתִי, פָּסוּל]. **כָּל הַשְּׁטָרוֹת** שֶׁאֵין הַשְּׁטָר אֶלָּא לִרְאָיָה, כְּגוֹן שִׁטְרֵי הַלְוָאוֹת וּמִקָּח וּמִמְכָּר, **הָעוֹלִים בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם** - שֶׁנַּעֲשׂוּ בִּפְנֵי שׁוֹפְטִים גּוֹיִם, **אַף עַל פִּי שֶׁחוֹתְמֵיהֶם** [-הָעֵדִים הַחֲתוּמִים בַּשְּׁטָר] **גּוֹיִם**, הֲרֵי הֵם **כְּשֵׁרִים**. וְדַוְקָא בְּאֹפֶן

מַסֶּכֶת גִּטִּין פֶּרֶק ב

וְהַמֵּבִיא מִמְּדִינָה לִמְדִינָה בִּמְדִינַת הַיָּם, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֲפִלּוּ מֵהֶגְמוֹנְיָא לְהֶגְמוֹנְיָא: **ב** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מֵרֶקֶם לְמִזְרָח וְרֶקֶם כְּמִזְרָח, מֵאַשְׁקְלוֹן לְדָרוֹם וְאַשְׁקְלוֹן כְּדָרוֹם, מֵעַכּוֹ לְצָפוֹן וְעַכּוֹ כְּצָפוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, עַכּוֹ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגִטִּין:** **ג** **הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם. אִם יֵשׁ עָלָיו עוֹרְרִים, יִתְקַיֵּם בְּחוֹתָמָיו. הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם, אִם יֵשׁ עָלָיו עֵדִים, יִתְקַיֵּם בְּחוֹתָמָיו:** **ד** **אֶחָד גִּטֵּי נָשִׁים וְאֶחָד שִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים שָׁוּוּ לְמוֹלִיךְ וּלְמֵבִיא. וְזוֹ אַחַת מִן הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁוּוּ גִּטֵּי נָשִׁים לְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים:** **ה** **כָּל גֵּט שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵד כּוּתִי, פָּסוּל, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. מַעֲשֶׂה שֶׁהֵבִיאוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִכְפַר עוֹתְנַאי גֵּט אִשָּׁה וְהָיוּ עֵדָיו עֵדֵי כּוּתִים, וְהִכְשִׁיר. כָּל הַשְּׁטָרוֹת הָעוֹלִים בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁל גּוֹיִם, אַף עַל פִּי שֶׁחוֹתְמֵיהֶם גּוֹיִם, כְּשֵׁרִים, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף אִלּוּ כְּשֵׁרִין, לֹא הֶזְכִּרוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶדְיוֹט:** **ו** **הָאוֹמֵר תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי וּשְׁטָר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי, אִם רָצָה לַחֲזֹר בִּשְׁנֵיהֶן, יַחֲזֹר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּגִטֵּי נָשִׁים אֲבָל לֹא בְּשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, לְפִי שֶׁזָּכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וְאֵין חָבִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו. שֶׁאִם יִרְצֶה שֶׁלֹּא לָזוּן אֶת עַבְדּוֹ, רַשַּׁאי, שֶׁלֹּא לָזוּן אֶת אִשְׁתּוֹ, אֵינוֹ רַשַּׁאי. אָמַר לָהֶם, וַהֲרֵי הוּא פּוֹסֵל אֶת עַבְדּוֹ מִן הַתְּרוּמָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא פּוֹסֵל אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ. הָאוֹמֵר תְּנוּ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וּשְׁטָר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי, וָמֵת, לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה. תְּנוּ מָנֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי, וָמֵת, יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה:**

המבוארות

שֶׁיּוֹדְעִים אָנוּ בְּאוֹתוֹ שׁוֹפֵט וּבְאוֹתָם עֵדִים שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים שֹׁחַד. **חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים** שֶׁהַשְּׁטָר הוּא שֶׁגּוֹרֵם אֶת גֵּרוּשֵׁי הָאִשָּׁה וְאֶת שִׁחְרוּר הָעֶבֶד, וְכֵן שְׁטָרוֹת אֲחֵרִים שֶׁהֵם פּוֹעֲלִים אֶת הַדָּבָר, כְּמוֹ שְׁטָרֵי הוֹדָאוֹת. שֶׁאַף שֶׁמַּאֲמִינִים לְעַרְכָּאוֹת, מִכָּל מָקוֹם אֵין הַשְּׁטָר הֶעָשׂוּי בְּיָדָם יָכוֹל לְהוֹעִיל לְגֵרוּשִׁין אוֹ לְשִׁחְרוּר וְכֵיוָצֵא בָּזֶה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף אִלּוּ** - גִּטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, **כְּשֵׁרִין**, שֶׁכֵּן הָעֵדִים הַמַּכְשִׁירִים אֶת הַגֵּט אֵינָם עֲדֵי הַחֲתִימָה אֶלָּא עֲדֵי מְסִירַת הַגֵּט לָאִשָּׁה, **וְלֹא הֶזְכִּרוּ** גִּטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהֵם פְּסוּלִים, **אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶדְיוֹט** - שֶׁחָתְמוּ בָּהֶם גּוֹיִם הֶדְיוֹטוֹת שֶׁאֵינָם דַּיָּנִים, שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁיִּסְמְכוּ עַל עֲדֵי הַחֲתִימָה וְיִסְבְּרוּ שֶׁהֵם יְהוּדִים, אֲבָל עַרְכָּאוֹת יֵשׁ לָהֶם קוֹל וְיָדוּעַ שֶׁהֵם גּוֹיִם וְאֵין חֶשֶׁשׁ שֶׁיִּסְמְכוּ עֲלֵיהֶם, אֶלָּא יַצְרִיכוּ אֶת הָאִשָּׁה לְהָבִיא אֶת עֲדֵי הַמְּסִירָה: **מִשְׁנָה ו** **חֲזָרָה מִגִּטִּי גֵּט אוֹ שְׁטָר שִׁחְרוּר:** **הָאוֹמֵר** לְשָׁלִיחַ, **תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וְכֵן הָאוֹמֵר** לְשָׁלִיחַ, תֵּן **שְׁטַר שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי, אִם רָצָה לַחֲזֹר** בּוֹ **בִּשְׁנֵיהֶן** - בְּשׁוֹלֵחַ גֵּט אוֹ שְׁטַר שִׁחְרוּר, **יַחֲזֹר** - יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְבַטֵּל אֶת הַשָּׁלִיחוּת, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַגֵּט לְיַד הָאִשָּׁה אוֹ הַשְּׁטָר לְיַד הָעֶבֶד, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. שֶׁאֵין כֹּחַ בְּיַד הַשָּׁלִיחַ לְזַכּוֹת לָאִשָּׁה** אוֹ לָעֶבֶד בְּגֵט אוֹ בְּשִׁטָר קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעַ לְיָדָם, כֵּיוָן שֶׁחוֹב הוּא לָהֶם שֶׁעַל יְדֵי הַגֵּרוּשִׁין אוֹ הַשִּׁחְרוּר אֵין הַבַּעַל אוֹ הָאָדוֹן חַיָּבִים בְּמִזּוֹנוֹתֵיהֶם. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּגִטֵּי נָשִׁים** אָכֵן יָכוֹל הַבַּעַל לַחֲזֹר בּוֹ, **אֲבָל לֹא בְּשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים, לְפִי שֶׁזָּכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו** - וְלָכֵן מִיָּד עִם קַבָּלַת שְׁטַר הַשִּׁחְרוּר זָכָה בּוֹ הַשָּׁלִיחַ עֲבוּר הָעֶבֶד וּכְבָר הִשְׁתַּחְרֵר, שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים שִׁחְרוּר הוּא זְכוּת עֲבוּר הָעֶבֶד. **וְאֵין חָבִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו**, וְכֵיוָן שֶׁגֵּט אִשָּׁה הוּא חוֹבָה עֲבוּרָהּ, אֵין הַשָּׁלִיחַ זוֹכֶה בַּגֵּט עַד שֶׁיָּבוֹא לְיָדָהּ, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא קִבְּלָה יָכוֹל הַבַּעַל לַחֲזֹר בּוֹ וּלְבַטֵּל אֶת שְׁלִיחוּתוֹ. וְטַעַם הַחִלּוּק בֵּין גֵּט לִשְׁטַר שִׁחְרוּר, אַף שֶׁהֵן הָאִשָּׁה וְהֵן הָעֶבֶד מַאֲבִדִים אֶת מְזוֹנוֹתֵיהֶם, הוּא מִשּׁוּם **שֶׁאִם יִרְצֶה** הָאָדוֹן **שֶׁלֹּא לָזוּן אֶת עַבְדּוֹ, רַשַּׁאי**, וְכֵיוָן שֶׁגַּם בְּלֹא הַשִּׁחְרוּר יָכוֹל הָאָדוֹן שֶׁלֹּא לְזוּנוֹ, נִמְצָא שֶׁאֵין הָעֶבֶד מַפְסִיד עַל יְדֵי שִׁחְרוּרוֹ. וּמַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם יִרְצֶה הַבַּעַל **שֶׁלֹּא לָזוּן אֶת אִשְׁתּוֹ, אֵינוֹ רַשַּׁאי**, וַהֲרֵי בְּגֵרוּשֶׁיהָ מַפְסִידָהּ אֶת מְזוֹנוֹתֶיהָ, וְחוֹב הוּא לָהּ. **אָמַר לָהֶם** רַבִּי מֵאִיר לַחֲכָמִים, **וַהֲרֵי** אִם הָאָדוֹן כֹּהֵן **הוּא פּוֹסֵל** בִּשְׁטַר זֶה **אֶת עַבְדּוֹ מִן הַתְּרוּמָה**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּשְׁתַּחְרֵר אֵינוֹ עֶבֶד כֹּהֵן, **כְּשֵׁם שֶׁהוּא פּוֹסֵל** עַל יְדֵי גֵּט זֶה **אֶת אִשְׁתּוֹ בַּת יִשְׂרָאֵל** מֵאֲכִילַת תְּרוּמָה. וְנִמְצָא שֶׁאַף שִׁחְרוּר עֶבֶד יֵשׁ בּוֹ חוֹבָה. **אָמְרוּ לוֹ**, אֵין לוֹמַר שֶׁשִּׁחְרוּר הָעֶבֶד הוּא חוֹבָה מֻחְמֶּצֶת הֶפְסֵד אֲכִילַת הַתְּרוּמָה, **מִפְּנֵי** שֶׁכָּל אֲכִילָתוֹ בִּתְרוּמָה הִיא מֻחְמֶּצֶת שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ, בְּדוֹמֶה לְבָהֲמַת כֹּהֵן שֶׁאוֹכֶלֶת. וְכֵיוָן שֶׁאֵין אֲכִילָתוֹ מְשׁוּם מַעֲלָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, אֵין הֶפְסֵד אֲכִילַת הַתְּרוּמָה חֲשׁוּב חוֹבָה. **דִּין מְצִיאָה קֹדֶם מִיתָה וָמֵת:** **הָאוֹמֵר תְּנוּ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וּשְׁטַר** [-וְאוֹ שְׁטַר] **שִׁחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי, וָמֵת** הַמְשֻׁלַּחַ קֹדֶם קִיּוּם הַשְּׁלִיחוּת, **לֹא יִתְּנוּ** אֶת הַגֵּט אוֹ הַשְּׁטָר **לְאַחַר מִיתָה**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא חָל הַגֵּט אוֹ הַשִּׁחְרוּר עַד קַבָּלַת הָאִשָּׁה אוֹ הָעֶבֶד, וּמֵת קֹדֶם לָכֵן, אֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה. אֲבָל אָמַר **תְּנוּ מָנֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי, וָמֵת** קֹדֶם שֶׁנָּתְנוּ, **יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה**, מִשּׁוּם שֶׁתַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁדִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע נֶחְשָׁבִים כִּכְתוּבִים וּמְסוּרִים, וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ נָתְנוּ לוֹ כְּבָר קֹדֶם הַמִּיתָה:

פֶּרֶק ב כַּשְּׁרוּת הַגֵּט בָּאֶפָנִים שׁוֹנִים שֶׁל אֲמִירַת 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם'. דִּינֵי כְּתִיבַת הַגֵּט; זְמַן כְּתִיבָתוֹ, בַּמֶּה וְעַל מָה נִכְתָּב, וְהַכְּשֵׁרִים לְכָתְבוֹ וְלַהֲבִיאוֹ בִּשְׁלִיחוּת: **מִשְׁנָה א** **שָׁלִיחַ שֶׁקִּיֵּם חֵלֶק מֵאֲמִירַת 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם': הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב** גֵּט זֶה', **אֲבָל לֹא** אָמַר **'בְּפָנַי נֶחְתָּם'**. אוֹ שֶׁאָמַר **'בְּפָנַי נֶחְתָּם', אֲבָל לֹא** אָמַר **'בְּפָנַי נִכְתַּב'**. אוֹ שֶׁאָמַר **'בְּפָנַי נִכְתַּב כֻּלּוֹ וּבְפָנַי נֶחְתָּם** רַק **חֶצְיוֹ'** [-אֶחָד מֵעֵדֵי הַגֵּט]. אוֹ שֶׁאָמַר **'בְּפָנַי נִכְתַּב חֶצְיוֹ וּבְפָנַי נֶחְתָּם כֻּלּוֹ'** [-שְׁנֵי עֵדֵי הַגֵּט]. בְּכָל אֵלּוּ הַגֵּט **פָּסוּל**, כֵּיוָן שֶׁחִסֵּר

פרק ב **א** **הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם וְאָמַר בְּפָנַי נִכְתַּב אֲבָל לֹא בְּפָנַי נֶחְתָּם, בְּפָנַי נֶחְתָּם אֲבָל לֹא בְּפָנַי נִכְתָּב, בְּפָנַי נִכְתַּב כֻּלּוֹ וּבְפָנַי נֶחְתָּם חֶצְיוֹ, בְּפָנַי נִכְתַּב חֶצְיוֹ וּבְפָנַי נֶחְתָּם כֻּלּוֹ, פָּסוּל.**

הַשְּׁלִיחַ מִתַּקָּנַת חֲכָמִים. [אֲבָל אִם מֵעִיד עַל הַחֲתִימָה וְעַל כְּתִיבַת חֲצִיוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַגֵּט, הַגֵּט כָּשֵׁר וַאֲפִלּוּ רַק שָׁמַע קוֹל הַקּוֹלְמוֹס כְּשֶׁהוּא כּוֹתֵב חֲצִי זֶה, שֶׁהוּא עִקַּר הַגֵּט שֶׁבּוֹ כָּתוּב שֵׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהַזְּמַן]. שְׁלִיחַ הַמֵּבִיא גֵּט וְעִמּוֹ אָדָם אַחֵר שֶׁאֵינוֹ שְׁלִיחַ הַבַּעַל, **אֶחָד אוֹמֵר 'בְּפָנַי נִכְתַּב', וְאֶחָד** [-וְהַשֵּׁנִי] **אוֹמֵר 'בְּפָנַי נֶחְתַּם', פָּסוּל,** שֶׁרַק הַשָּׁלִיחַ נֶאֱמָן בַּאֲמִירָתוֹ. [וְאִם נִשְׁלְחוּ שְׁנַיִם לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, אֵינָם צְרִיכִים לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם]. וְכֵן אִם בָּאוּ עִם הַגֵּט שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, הַשָּׁלִיחַ וְעוֹד שְׁנַיִם שֶׁאֵינָם שְׁלִיחִים, **שְׁנַיִם אוֹמְרִים 'בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב', וְאֶחָד** - וְהַשָּׁלִיחַ **אוֹמֵר 'בְּפָנַי נֶחְתַּם', פָּסוּל,** שֶׁאֵין הַשָּׁלִיחַ נֶאֱמָן עַל הַחֲתִימָה אֶלָּא אִם מֵעִיד גַּם עַל הַכְּתִיבָה כְּתַקָּנַת חֲכָמִים. **וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר,** שֶׁהַשָּׁלִיחַ נֶאֱמָן עַל הַחֲתִימָה, וְעַל הַכְּתִיבָה יֵשׁ עֵדוּת גְּמוּרָה. וְאִם **אֶחָד אוֹמֵר 'בְּפָנַי נִכְתַּב', וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים 'בְּפָנֵינוּ נֶחְתַּם', כָּשֵׁר** הַגֵּט אַף לְתַנָּא קַמָּא, שֶׁכֵּן בְּאֶפְשָׁר זֶה מִתְקַיֵּם הַגֵּט עַל יְדֵי שְׁנֵי עֵדִים בְּכָל קִיּוּם שְׁטָר, וְאֵין צָרִיךְ בְּתַקָּנַת חֲכָמִים: **מִשְׁנָה ב פְּסוּל גֵּט מֻקְדָּם:** **נִכְתַּב בְּיוֹם וְנֶחְתַּם בְּיוֹם** - בְּאוֹתוֹ יוֹם, אוֹ **שֶׁנִּכְתַּב בַּלַּיְלָה וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה,** אוֹ **שֶׁנִּכְתַּב בַּלַּיְלָה וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם,** וְהֵם יוֹם אֶחָד, שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה, **כָּשֵׁר.** אֲבָל אִם נִכְתַּב **בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה,** שֶׁהוּא יוֹם אַחֵר, נִמְצָא הַזְּמַן הַכָּתוּב בַּגֵּט קוֹדֵם לִזְמַן הַחֲתִימָה, וְהַגֵּט **פָּסוּל,** שֶׁגֵּט מֻקְדָּם שָׁוֶה לְגֵט שֶׁאֵין בּוֹ זְמַן. וְתִקְּנוּ חֲכָמִים זְמַן בְּגֵט כְּדֵי שֶׁלֹּא יְחַפֶּה עַל בַּת אֶחוֹתוֹ, אִם נָשׂוּי לָהּ וְזִנְּתָה וְהִתְחִיבָה מִיתָה, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁיִּכְתֹּב לָהּ גֵּט וְתִטְעֵן שֶׁהִתְגָּרְשָׁה עוֹד קֹדֶם מַעֲשֶׂה הַזְּנוּת. וְעַל יְדֵי הַזְּמַן לֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְאַף בְּגֵט מֻקְדָּם יֵשׁ לְחוּשׁ כֵּן, כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְחַפּוֹת עַל אֲחוֹתוֹ מֵהַזְּמַן הַמֻּקְדָּם הַכָּתוּב בַּגֵּט. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר,** מִפְּנֵי **שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין כּוֹתְבִין גֵּט כָּל שֶׁהוּא** - שִׁטְרֵי מִלְוָה, מָכָר וּמַתָּנָה, **שֶׁנִּכְתְּבוּ בַּיּוֹם וְנֶחְתְּמוּ בַּלַּיְלָה, פְּסוּלִין,** מִשּׁוּם שֶׁעַל יְדֵי שְׁטָרוֹת אֵלּוּ, יוּכְלוּ בַּעֲלֵי חוֹבוֹת לִגְבּוֹת נְכָסִים שֶׁמָּכַר אוֹ נָתַן הַלְוֶה אַחַר הַזְּמַן הַכָּתוּב בַּשְּׁטָר, אַף שֶׁבֶּאֱמֶת הַזְּמַן קוֹדֵם לִזְמַן שְׁעִבּוּד הַנְּכָסִים שֶׁלֹּא חָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה. **חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים** שֶׁאֵינָם פְּסוּלִים אִם הִקְדִּים זְמַנָּם, שֶׁכֵּן לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן טַעַם תַּקָּנַת זְמַן בְּגֵט הוּא מֵחֲשָׁשׁ שֶׁיִּמְכֹּר הַבַּעַל נְכָסִי מְלוֹג [-נְכָסִים הַשַּׁיָּכִים לָאִשָּׁה וְהַבַּעַל פֵּרוֹת נִכְסֵי מְלוֹג מֵהֶם פֵּרוֹת] לְאַחַר הַגֵּרוּשִׁין, וְיִטְעַן שֶׁמִּכָּרָם קֹדֶם הַגֵּרוּשִׁין. וְכֵיוָן שֶׁלְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן מִשָּׁעָה שֶׁנָּתַן עֵינָיו לְגָרְשָׁהּ כְּבָר אֵין לַבַּעַל פֵּרוֹת בִּנְכְסֵי מְלוֹג, מִמֵּילָא בְּאֶפְשָׁר שֶׁנִּכְתַּב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה, אַף שֶׁהַזְּמַן מֻקְדָּם אֲבָל הוּא אָכֵן הַזְּמַן שֶׁנִּכְתְּבוּ כְּסֵי מְלוֹג יוֹצְאִים מֵרְשׁוּתוֹ: **מִשְׁנָה ג בַּמֶּה וְעַל מָה נִכְתַּב הַגֵּט:** בְּכָל מִינֵי סַמְמָנִים **כּוֹתְבִין** אֶת הַגֵּט, כְּגוֹן, **בְּדִיו, בְּסַם** - מִין אֵדָמָה (תפא"י), **בְּסַקְרָא** - צֶבַע אָדֹם, **וּבְקוֹמוֹס** - שֹׂרֶף אִילָן, **וּבְקַנְקַנְתּוּם** - מִין צֶבַע שָׁחֹר, **וּבְכָל דָּבָר** - וּבְכָל מִין שֶׁכּוֹתְבִים בּוֹ, וּבִלְבַד **שֶׁהוּא שֶׁל קַיָּמָא** - שֶׁאַחַר שֶׁיִּתְיַבֵּשׁ רִשּׁוּמוֹ נִכָּר. אֲבָל **אֵין כּוֹתְבִין לֹא בְּמַשְׁקִים, וְלֹא בְּמֵי פֵּרוֹת, וְלֹא בְּכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם. עַל הַכֹּל כּוֹתְבִין** גֵּט, וַאֲפִלּוּ **עַל הָעֲלֶה** הַתָּלוּשׁ **שֶׁל זַיִת, וְעַל הַקֶּרֶן שֶׁל פָּרָה** בְּעוֹדָהּ מְחֻבֶּרֶת, **וְנוֹתֵן לָהּ** הַבַּעַל **אֶת הַפָּרָה** כֻּלָּהּ, וְכֵן כּוֹתֵב גֵּט **עַל הַיָּד שֶׁל עֶבֶד, וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הָעֶבֶד כֻּלּוֹ** [אֲבָל אִם קָצַץ אֶת הַקֶּרֶן אוֹ הַיָּד וְנָתַן לָהּ רַק אוֹתָם, פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ג) 'וְכָתַב וְגוֹ' וְנָתַן בְּיָדָהּ', שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְחֻסָּר הַגֵּט מַעֲשֶׂה אַחַר הַכְּתִיבָה אֶלָּא נְתִינָה וְלֹא קְצִיצָה]. **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, אֵין כּוֹתְבִין** גֵּט **לֹא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים** כְּגוֹן פָּרָה אוֹ עֶבֶד, **וְלֹא עַל הָאֲכָלִין,** כְּגוֹן עָלֶה שֶׁל זַיִת שֶׁהוּא מַאֲכַל לַיּוֹנִים, שֶׁהַגֵּט קָרוּי בַּתּוֹרָה (שם) 'סֵפֶר כְּרִיתֻת', וְעָלָיו לִהְיוֹת כְּסֵפֶר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְאֵינוֹ אֹכֶל. וְאִלּוּ תְּנָא קַמָּא סוֹבֵר שֶׁמִּכָּךְ שֶׁלֹּא נִכְתַּב 'בְּסֵפֶר' אֶלָּא רַק 'סֵפֶר', כַּוָּנַת הַכָּתוּב רַק שֶׁיֵּשׁ לִכְתֹּב בַּגֵּט אֶת 'סִפּוּר הַדְּבָרִים' שֶׁל הַגֵּרוּשִׁין: **מִשְׁנָה ד כְּתִיבַת גֵּט בְּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע וְעַל דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לְהִזְדַּיֵּף: אֵין כּוֹתְבִין** גֵּט **בְּדָבָר הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב וְגוֹ' וְנָתַן בְּיָדָהּ', וְאִלּוּ גֵּט זֶה צָרִיךְ גַּם לְהִקָּצֵץ קֹדֶם הַנְּתִינָה. וְאִם **כְּתָבוֹ** לְטֹפֶס הַגֵּט [-נַסַּח הַגֵּט לְלֹא שְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהַזְּמַן] **בְּמְחֻבָּר** לַקַּרְקַע, **וּתְלָשׁוֹ וַחֲתָמוֹ** - וְאַחַר תְּלִישָׁתוֹ הִשְׁלִים

**אֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נִכְתַּב וְאֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נֶחְתַּם, פָּסוּל. שְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וְאֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נֶחְתַּם, פָּסוּל. וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. אֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נִכְתַּב וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ נֶחְתַּם, כָּשֵׁר: ב נִכְתַּב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם, בַּלַּיְלָה וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם, כָּשֵׁר. בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה, פָּסוּל. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל הַגִּטִּין שֶׁנִּכְתְּבוּ בַּיּוֹם וְנֶחְתְּמוּ בַּלַּיְלָה, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, פְּסוּלִין, בְּדִיו, בְּסַם, בְּסִקְרָא, וּבְקוֹמוֹס, וּבְקַנְקַנְתּוּם, וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל קַיָּמָא. אֵין כּוֹתְבִין לֹא בְּמַשְׁקִים, וְלֹא בְּמֵי פֵּרוֹת, וְלֹא בְּכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם. עַל הַכֹּל כּוֹתְבִין, עַל הָעֲלֶה שֶׁל זַיִת, וְעַל הַקֶּרֶן שֶׁל פָּרָה וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הַפָּרָה, עַל הַיָּד שֶׁל עֶבֶד וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הָעֶבֶד. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וְלֹא עַל הָאֲכָלִין: ד אֵין כּוֹתְבִין בְּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע. כְּתָבוֹ בְּמְחֻבָּר, תְּלָשׁוֹ וַחֲתָמוֹ וּנְתָנוֹ לָהּ, כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, עַד שֶׁתְּהֵא כְּתִיבָתוֹ וַחֲתִימָתוֹ בְּתָלוּשׁ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר, אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל הַנְּיָר הַמָּחוּק וְלֹא עַל הַדִּפְתְּרָא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִזְדַּיֵּף. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין: ה הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְכְתֹּב אֶת הַגֵּט, אֲפִלּוּ חֶרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת גִּטָּהּ, שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתָמָיו. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת גִּטָּהּ, שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט אֶלָּא בְּחוֹתָמָיו. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, חוּץ מֵחֵרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן וְסוּמָא וְנָכְרִי: ו קִבֵּל הַקָּטָן וְהִגְדִּיל, חֵרֵשׁ וְנִתְפַּקַּח, סוּמָא וְנִתְפַּתַּח, שׁוֹטֶה וְנִשְׁתַּפֶּה, נָכְרִי וְנִתְגַּיֵּר, פָּסוּל. אֲבָל פִּקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ וְחָזַר וְנִתְפַּקַּח, פָּתוּחַ וְנִסְתַּתָּם וְחָזַר וְנִתְפַּתַּח, שָׁפוּי וְנִשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפֶּה, כָּשֵׁר. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ בְּדַעַת, כָּשֵׁר: ז אַף הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר מֵת בַּעְלָהּ, נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא אֶת גִּטָּהּ, חֲמוֹתָהּ וּבַת חֲמוֹתָהּ

אֶת כְּתִיבַת תֹּרֶף הַגֵּט [-עִקַּר הַגֵּט, שְׁמוֹת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהַזְּמַן] וְהֶחְתִּים עָלָיו עֵדִים, **וְנָתְנוֹ לָהּ, כָּשֵׁר** בְּדִיעֲבַד, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַגֵּט נִכְתַּב בְּתָלוּשׁ. **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל.** גֵּט זֶה, **עַד שֶׁתְּהֵא כָּל כְּתִיבָתוֹ וַחֲתִימָתוֹ** שֶׁל הַגֵּט **בְּתָלוּשׁ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר, אֵין כּוֹתְבִין לֹא עַל הַנְּיָר הַמָּחוּק** - שֶׁכְּבָר הָיָה כָּתוּב בּוֹ דְּבַר מָה וְנִמְחַק, **וְלֹא עַל הַדִּפְתְּרָא** - קְלָף בְּאֶמְצַע תַּהֲלִיךְ עִבּוּדוֹ [-שֶׁהַמְלִיחוּהוּ וְהִנִּיחוּהוּ בְּקֶמַח אַךְ לֹא עֲבַד בַּעֲפָצִים], **מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִזְדַּיֵּף** בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִכָּר הַזִּיּוּף. שֶׁנְּיָר שֶׁכְּבָר מָחוּק יָכוֹל לְמָחֳקוֹ שׁוּב וְלִכְתֹּב דָּבָר אַחֵר וְלֹא תִּהְיֶה נִכָּרֶת הַמְּחִיקָה כֵּיוָן שֶׁגַּם הָעֵדִים חֲתוּמִים עַל הַמָּחָק, וְכֵן בְּדִפְתְּרָא אֵין נִכָּר הַמָּחָק. **וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין** בִּגְטֵי נָשִׁים, שֶׁלְּדַעְתָּם כְּרִיתוּת הַגֵּט נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי עֵדֵי מְסִירָה וְלֹא עַל יְדֵי עֵדֵי הַחֲתִימָה, וּמִמֵּילָא לֹא יוֹעִיל זִיּוּף הַגֵּט. [אֲבָל בְּשְׁאָר שְׁטָרוֹת מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה, שֶׁהֲרֵי בָּהֶם סוֹמְכִים עַל עֵדֵי הַחֲתִימָה, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יְזַיֵּף]: **מִשְׁנָה ה הָרְאוּיִים לִכְתִיבַת הַגֵּט וְשׁוֹבְרוֹ וְלִהְיוֹת שָׁלִיחַ לַהֲבָאתוֹ: הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִכְתֹּב אֶת** טֹפֶס **הַגֵּט, וַאֲפִלּוּ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן** שֶׁאֵין לָהֶם דַּעַת, מֻתָּרִים לְכַתְּחִלָּה לִכְתֹּבוֹ אִם גָּדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבֵּיהֶם וְאוֹמֵר לָהֶם לִכְתֹּבוֹ לְשֵׁם אִשָּׁה פְּלוֹנִית. אֲבָל אֵינָם כְּשֵׁרִים לִכְתֹּב אֶת תֹּרֶף הַגֵּט, שֶׁהוּא מְקוֹם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהַזְּמַן. [וְעֶבֶד וְגוֹי לֹא יִכְתְּבוּ לְכַתְּחִלָּה אַף אֶת טֹפֶס הַגֵּט וַאֲפִלּוּ גָּדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבָּם, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דַּעַת וּכְתִיבָתָם הִיא לְדַעַת עַצְמָם וְלֹא לְדַעַת הָאֲדוֹל הָעוֹמֵד עַל גַּבָּם]. וְכֵן **הָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּטָּהּ, וְהָאִישׁ כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבְרוֹ** - שְׁטַר פְּרָעוֹן דְּמֵי הַכְּתֻבָּה, **שֶׁאֵין קִיּוּם הַגֵּט** תְּלוּי **אֶלָּא בְּחוֹתָמָיו** - בָּעֵדִים הַחֲתוּמִים בּוֹ, הַמְּעִידִים עַל עֶשְׂיָתוֹ בְּכַשְׁרוּת, וּמִמֵּילָא אֵין לָחוּשׁ בְּמַה שֶּׁהָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת אֶת גִּטָּהּ וְהַבַּעַל כּוֹתֵב אֶת הַשּׁוֹבָר, וְהָאִשָּׁה תַּקָּנָה לְבַעַל אֶת הַגֵּט, וְיַחְזֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ. **הַכֹּל כְּשֵׁרִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט** לָאִשָּׁה בְּהִתְמַנּוּתָם לִשְׁלִיחַ הַבַּעַל, **חוּץ מֵחֵרֵשׁ** [-שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ] **שׁוֹטֶה וְקָטָן,** שֶׁאֵינָם בְּנֵי דֵּעָה וְאֵינָם בְּתוֹרַת שְׁלִיחוּת, **וְסוּמָא** [-עִוֵּר], שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם' [וּפָסוּל רַק בְּאֹפֶן שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר כֵּן, וְלָכֵן כָּשֵׁר בַּהֲבָאַת גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ בְּגֵט מְקֻיָּם, אוֹ כְּשֶׁלִּיחַ קִבָּלָה שֶׁל הָאִשָּׁה], **וְנָכְרִי,** וְכֵן עֶבֶד, שֶׁאֵינָם בְּתוֹרַת גִּטִּין וְקִדּוּשִׁין, וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לְעַצְמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ גַּם בְּתוֹרַת שָׁלִיחַ: **מִשְׁנָה ו שָׁלִיחַ שֶׁהָיָה רָאוּי לַהֲבָאַת הַגֵּט בְּחֶלֶק מִזְּמַן הַשְּׁלִיחוּת: קִבֵּל הַקָּטָן** גֵּט מֵהַבַּעַל לְמָסְרוֹ לְאִשָּׁה, **וְהִגְדִּיל** קֹדֶם נְתִינָתוֹ לָהּ, אוֹ שֶׁקִּבְּלוֹ כְּשֶׁהוּא **חֵרֵשׁ, וְנִתְפַּקַּח** קֹדֶם הַנְּתִינָה, אוֹ שֶׁקִּבְּלוֹ בְּהֶיוֹתוֹ **סוּמָא** [-עִוֵּר], **וְנִתְפַּתַּח** - נִפְתְּחוּ עֵינָיו קֹדֶם הַמְּסִירָה, אוֹ שֶׁקִּבְּלוֹ כְּשׁוֹטֶה **שֶׁנִּשְׁתַּפָּה,** וְנִתְפַּשְּׁטָה שִׁגְעוֹנוֹ קֹדֶם הַמְּסִירָה, שֶׁכֵּן אִם קִבְּלוֹ **נָכְרִי, וְנִתְגַּיֵּר** קֹדֶם הַמְּסִירָה, בְּכָל אֵלּוּ הַגֵּט **פָּסוּל,** שֶׁכֵּן בִּזְמַן הַמְּנוּי לֹא הָיוּ כְּשֵׁרִים. **אֲבָל** אִם קִבְּלוֹ כְּשֶׁהוּא **פִּקֵּחַ, וְנִתְחָרֵשׁ וְחָזַר וְנִתְפַּקַּח,** אוֹ קִבְּלוֹ כְּשֶׁהוּא **פָּתוּחַ, וְנִסְתַּתָּם וְחָזַר וְנִתְפַּתַּח** [אוֹ אֲפִלּוּ לֹא חָזַר וְנִתְפַּתַּח, כֵּיוָן שֶׁרָאָה כְּתִיבַת הַגֵּט יָכוֹל לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם, וְנָקֵט הַתְּנָא שֶׁחָזַר וְנִתְפַּתַּח אַגַּב חָזַר וְנִשְׁתַּפָּה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בֵּן דַּעַת בִּגְמַר הַשְּׁלִיחוּת], אוֹ שֶׁקִּבְּלוֹ כְּשֶׁהוּא **שָׁפוּי, וְנִשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפָּה,** בְּכָל אֵלּוּ הַגֵּט **כָּשֵׁר,** שֶׁבִּזְמַן הַמְּנוּי הָיָה שָׁלִיחַ כְּשֵׁרִים. **זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁתְּחִלָּתוֹ וְסוֹפוֹ** - שֶׁאָת תְּחִלַּת מִנּוּיוֹ וְסוֹף שְׁלִיחוּתוֹ בִּזְמַן הַמְּסִירָה, עָשָׂה הַשָּׁלִיחַ **בְּדַעַת,** לְפִי שֶׁהָיָה בָּן דַּעַת, הַגֵּט **כָּשֵׁר,** אֲפִלּוּ אִם בָּאֶמְצַע הָיָה זְמַן שֶׁלֹּא הָיָה בַּר דַּעַת: **מִשְׁנָה ז הֲבָאַת גֵּט בְּחֲמִשָּׁה נָשִׁים הַשּׁוֹנְאוֹת זוֹ לָזוֹ, וְדֵין מְמַנֶּה אִשָּׁה שָׁלִיחַ לְהוֹלָכַת הַגֵּט: אַף חֲמִשָּׁה הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר מֵת בַּעְלָהּ** שֶׁל אִשָּׁה פְּלוֹנִית, לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא, מִפְּנֵי שֶׁשּׁוֹנְאוֹת אוֹתָהּ, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁכָּנָתָן לְקַלְקְלָהּ, עַל יְדֵי שֶׁתִּתְנַשֵּׂא לְאַחֵר וְיָבוֹא בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן וְתִצְטָרֵךְ לָצֵאת מִשְּׁנֵיהֶם [כַּמְבֹאָר בִּיבָמוֹת (פ"י מ"א)], מִכָּל מָקוֹם **נֶאֱמָנוֹת** לִהְיוֹת שְׁלִיחוֹת **לְהָבִיא אֶת גִּטָּהּ** מִחוּץ לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאִלּוּ חֲמִשָּׁה הַנָּשִׁים הַשּׁוֹנְאוֹת אוֹתָהּ: **חֲמוֹתָהּ** - אֵם בַּעְלָהּ, שֶׁאוֹמֶרֶת בְּלִבָּהּ זֹאת תֹּאכַל כָּל עֲמָלִי כְּשֶׁיֵּרַשׁ אוֹתִי בְּנִי שֶׁהוּא בַּעְלָהּ, **וּבַת חֲמוֹתָהּ** - אֲחוֹת בַּעְלָהּ, שֶׁאוֹמֶרֶת זֹאת תִּירַשׁ אוֹ שֶׁקִּבְּלוֹ כְּשׁוֹטֶה, **וְנִשְׁתַּפָּה** - נַעֲשָׂה שָׁפוּי קֹדֶם

כָּל עֲמַל אָבִי וְאִמִּי, שֶׁיָּבוֹא לְבַעְלָהּ בְּחֶלְקוֹ בַּיְרֻשָּׁה וַאֲנִי אֵינִי יוֹרֶשֶׁת, **וְצָרָתָהּ** - אִשָּׁת אָחִי בַּעְלָהּ, שֶׁחוֹשֶׁשֶׁת שֶׁיָּמוּת בַּעְלָהּ בְּלִי בָּנִים וְתִפֹּל לִפְנֵי בַּעְלָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ וְתִהְיֶה צָרָתָהּ, **וּבַת בַּעְלָהּ** מְאִשָּׁה אַחֶרֶת - שֶׁאוֹמֶרֶת בְּלִבָּהּ, זאת בָּאָה בִּמְקוֹם אִמִּי שֶׁמֵּתָה וְתֹאכַל אֶת כָּל עֲמָלָהּ. **מַה בֵּין גֵּט לְמִיתָה וְצָרָתָהּ וִיבִמְתָּהּ וּבַת בַּעְלָהּ. מַה בֵּין גֵּט לְמִיתָה,** שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ. **הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת גִּטָּהּ, וּבִלְבַד שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם:**

- שֶׁנֶּאֱמָנוֹת נָשִׁים אֵלּוּ לְהָבִיא אֶת גִּטָּהּ, **לְמִיתָה** - לְעֵדוּת עַל מוֹת בַּעְלָהּ, שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנוֹת. אֶלָּא **שֶׁהַכְּתָב** - הַגֵּט הַיּוֹצֵא מִתַּחַת יָדָן, **מוֹכִיחַ** שֶׁאֱמֶת בְּפִיהֶם, וְאָנוּ סוֹמְכִים בְּעִקָּר עַל הַגֵּט וְלֹא עַל עֵדוּתָן. **הָאִשָּׁה עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת גִּטָּהּ,** כִּשְׁלִיחָה שֶׁל בַּעְלָהּ, אִם אָמַר לָהּ 'לֹא תִתְגָּרְשִׁי בּוֹ אֶלָּא בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי'. **וּבִלְבַד** [-וּבִתְנַאי] **שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם',** כְּדִין שְׁלִיחַ הַמֵּבִיא אֶת הַגֵּט, וּבֵית דִּין לוֹקְחִים אוֹתוֹ מִיָּדָהּ וּמְמַנִּים שָׁלִיחַ שֶׁיַּחֲזֹר וְיִתֵּן לָהּ אֶת הַגֵּט [אֲבָל אִשָּׁה שֶׁגִּטָּהּ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ, הֲרֵי הִיא מְגֹרֶשֶׁת וַאֲפִלּוּ לֹא נִתְקַיְּמוּ בְּחוֹתְמֶיהָ, וְאֵינָהּ צְרִיכָה לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתָּם].

פרק ג א כָּל גֵּט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשׁוּם אִשָּׁה, פָּסוּל. כֵּיצַד, הָיָה עוֹבֵר בַּשּׁוּק וְשָׁמַע קוֹל סוֹפְרִים מַקְרִין, אִישׁ פְּלוֹנִי מְגָרֵשׁ אֶת פְּלוֹנִית מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי, וְאָמַר, זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, כָּתַב לְגָרֵשׁ (בּוֹ) אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מִצָּאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ שְׁמִי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יָתֵר מִכֵּן, אָמַר לַלַּבְלָר כְּתֹב לְאִישׁוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ:

ב הַכּוֹתֵב טָפְסֵי גִטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוָה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, מְקוֹם הַלֹּוֶה, מְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ', לִשְׁמָהּ:

ג הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ, כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, מִשּׁוּם שֶׁמָּא מֵת, אֲבָל אֵינָהּ צְרִיכָה לְחוּשׁ שֶׁמָּא מֵת. אֲבָל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְכֵן, הַשּׁוֹלֵחַ קָרְבַּן חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ מֵתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, אֲבָל מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם:

ד שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו, עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדִין, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי מֵתִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה: **ה** הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְאָמַר, נִכְתַּב בְּפָנַי וְנֶחְתַּם בְּפָנַי, וְנִמְצָא בּוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב בְּאִיזוֹ שֶׁאָרְצָה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ:

ב הַכּוֹתֵב טָפְסֵי גִּטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוָה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, מְקוֹם הַלֹּוֶה, מְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ', לִשְׁמָהּ:

ג הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ, כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, מִשּׁוּם שֶׁמָּא מֵת, אֲבָל אֵינָהּ צְרִיכָה לְחוּשׁ שֶׁמָּא מֵת. אֲבָל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְכֵן, הַשּׁוֹלֵחַ קָרְבַּן חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ מֵתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, אֲבָל מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם: **ד** שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו, עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדִין, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי מֵתִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה: **ה** הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְאָמַר, נִכְתַּב בְּפָנַי וְנֶחְתַּם בְּפָנַי, וְנִמְצָא בּוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב בְּאִיזוֹ שֶׁאָרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, כָּתַב לְגָרֵשׁ (בּוֹ) אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מִצָּאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ שְׁמִי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יָתֵר מִכֵּן, אָמַר לַלַּבְלָר כְּתֹב לְאִישׁוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ:

ב הַכּוֹתֵב טָפְסֵי גִטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוָה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, מְקוֹם הַלֹּוֶה, מְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ', לִשְׁמָהּ:

ג הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ, כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, מִשּׁוּם שֶׁמָּא מֵת, אֲבָל אֵינָהּ צְרִיכָה לְחוּשׁ שֶׁמָּא מֵת. אֲבָל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְכֵן, הַשּׁוֹלֵחַ קָרְבַּן חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ מֵתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, אֲבָל מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם: **ד** שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו, עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדִין, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי מֵתִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. **ה** הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְאָמַר, נִכְתַּב בְּפָנַי וְנֶחְתַּם בְּפָנַי, וְנִמְצָא בּוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב בְּאִיזוֹ שֶׁאָרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, כָּתַב לְגָרֵשׁ (בּוֹ) אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מִצָּאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ שְׁמִי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יָתֵר מִכֵּן, אָמַר לַלַּבְלָר כְּתֹב לְאִישׁוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ:

ב הַכּוֹתֵב טָפְסֵי גִטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוָה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, מְקוֹם הַלֹּוֶה, מְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ', לִשְׁמָהּ:

ג הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ, כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, מִשּׁוּם שֶׁמָּא מֵת, אֲבָל אֵינָהּ צְרִיכָה לְחוּשׁ שֶׁמָּא מֵת. אֲבָל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְכֵן, הַשּׁוֹלֵחַ קָרְבַּן חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ מֵתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, אֲבָל מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם: **ד** שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו, עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדִין, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי מֵתִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה: **ה** הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְאָמַר, נִכְתַּב בְּפָנַי וְנֶחְתַּם בְּפָנַי, וְנִמְצָא בּוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב בְּאִיזוֹ שֶׁאָרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, כָּתַב לְגָרֵשׁ (בּוֹ) אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מִצָּאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ שְׁמִי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יָתֵר מִכֵּן, אָמַר לַלַּבְלָר כְּתֹב לְאִישׁוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ:

ב הַכּוֹתֵב טָפְסֵי גִטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוָה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, מְקוֹם הַלֹּוֶה, מְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ', לִשְׁמָהּ:

ג הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ, כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, מִשּׁוּם שֶׁמָּא מֵת, אֲבָל אֵינָהּ צְרִיכָה לְחוּשׁ שֶׁמָּא מֵת. אֲבָל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְכֵן, הַשּׁוֹלֵחַ קָרְבַּן חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ מֵתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, אֲבָל מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם: **ד** שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו, עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדִין, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי מֵתִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה: **ה** הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְאָמַר, נִכְתַּב בְּפָנַי וְנֶחְתַּם בְּפָנַי, וְנִמְצָא בּוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב בְּאִיזוֹ שֶׁאָרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, כָּתַב לְגָרֵשׁ (בּוֹ) אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מִצָּאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ שְׁמִי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יָתֵר מִכֵּן, אָמַר לַלַּבְלָר כְּתֹב לְאִישׁוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ:

ב הַכּוֹתֵב טָפְסֵי גִטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוָה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, מְקוֹם הַלֹּוֶה, מְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ', לִשְׁמָהּ:

ג הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ, כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, מִשּׁוּם שֶׁמָּא מֵת, אֲבָל אֵינָהּ צְרִיכָה לְחוּשׁ שֶׁמָּא מֵת. אֲבָל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְכֵן, הַשּׁוֹלֵחַ קָרְבַּן חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ מֵתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, אֲבָל מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם: **ד** שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא לִפְנֵי חֲכָמִים, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרָיו, עַל עִיר שֶׁהִקִּיפוּהָ כַּרְקוֹם, וְעַל הַסְּפִינָה הַמִּטָּרֶפֶת בַּיָּם, וְעַל הַיּוֹצֵא לְדִין, שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת קַיָּמִין. אֲבָל עִיר שֶׁכְּבָשָׁהּ כַּרְקוֹם, וּסְפִינָה שֶׁאָבְדָה בַּיָּם, וְהַיּוֹצֵא לֵהָרֵג, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי מֵתִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, וּבַת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. **ה** הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְאָמַר, נִכְתַּב בְּפָנַי וְנֶחְתַּם בְּפָנַי, וְנִמְצָא בּוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב בְּאִיזוֹ שֶׁאָרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, כָּתַב לְגָרֵשׁ (בּוֹ) אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ, מִצָּאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ שְׁמִי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ. יָתֵר מִכֵּן, הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּשְׁמוֹתֵיהֶן שָׁוִין, כָּתַב לְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה, לֹא יְגָרֵשׁ בּוֹ אֶת הַקְּטַנָּה. יָתֵר מִכֵּן, אָמַר לַלַּבְלָר כְּתֹב לְאִישׁוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ:

ב הַכּוֹתֵב טָפְסֵי גִטִּין, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הָאִישׁ וּמְקוֹם הָאִשָּׁה וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִלְוָה, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַמַּלְוֶה, מְקוֹם הַלֹּוֶה, מְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן. שִׁטְרֵי מִקָּח, צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם הַלּוֹקֵחַ וּמְקוֹם הַמּוֹכֵר וּמְקוֹם הַמָּעוֹת וּמְקוֹם הַזְּמַן, מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בְּכֻלָּן. רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן, חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ', לִשְׁמָהּ:

ג הַמֵּבִיא גֵּט וְאָבַד הֵימֶנּוּ, מְצָאוֹ לְאַלְתַּר, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. מְצָאוֹ בַּחֲפִיסָה אוֹ בִּדְלוֹסְקְמָא, אִם מַכִּירוֹ, כָּשֵׁר. הַמֵּבִיא גֵּט וְהִנִּיחוֹ זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, נוֹתְנוֹ לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן, וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, מִשּׁוּם שֶׁמָּא מֵת, אֲבָל אֵינָהּ צְרִיכָה לְחוּשׁ שֶׁמָּא מֵת. אֲבָל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם. וְכֵן, הַשּׁוֹלֵחַ קָרְבַּן חַטָּאתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ מֵתָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה, אֲבָל מַקְרִיבִין אוֹתָהּ בְּחֶזְקַת שֶ

משניות מַסֶּכֶת גִּטִּין פֶּרֶק ד המבוארות

מִשְׁנָה ו דִּין שְׁלִיחַ גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִגְמֹר שְׁלִיחוּתוֹ: שָׁלִיחַ הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם וְצָרִיךְ לוֹמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם', וְחָלָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִתְּנוֹ לָאִשָּׁה, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁעוֹשָׂה [-מְמַנֶּה] **בֵּית דִּין** שְׁלִיחַ אַחֵר תַּחְתָּיו, **וּמְשַׁלְּחוֹ** לִתֵּן הַגֵּט לָאִשָּׁה, **וְאוֹמֵר** הַשָּׁלִיחַ הָרִאשׁוֹן **לִפְנֵיהֶם** [-בִּפְנֵי הַבֵּית דִּין] **'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם'.**

וְאֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן שְׁמוֹסְרוֹ לָאִשָּׁה **צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר** בִּשְׁעַת הַגִּרוּשִׁין **'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם', אֶלָּא אוֹמֵר** רַק 'שְׁלִיחַ **בֵּית דִּין אָנִי',** וּמִסְתָּמָא עָשׂוּ בֵּית דִּין הַדָּבָר בְּכַשְׁרוּת וְהַשָּׁלִיחַ הָרִאשׁוֹן כְּבָר אָמַר 'בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם'. [וּמִכָּךְ שְׁמִכְנָה הַמִּשְׁנָה אֶת הַשָּׁלִיחַ הַשֵּׁנִי 'הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן' וְלֹא 'הַשְּׁלִיחַ הַשֵּׁנִי', מַשְׁמַע שֶׁהַשָּׁלִיחַ הַשֵּׁנִי יָכוֹל לְמַנּוֹת שָׁלִיחַ אַחֵר, וְהַשְּׁלִישִׁי שָׁלִיחַ אַחֵר וְכֵן הָלְאָה, וְהָאַחֲרוֹן יֹאמַר כֵּן]:

מִשְׁנָה ז מַלְוֶה **לְכֹהֵן לֵוִי וְעָנִי וּמְנַכֶּה חוֹבָם מֵהַמַּתָּנוֹת הָרְאוּיוֹת לָהֶם:** הַמַּלְוֶה מְעוֹת **אֶת** הַכֹּהֵן **וְאֶת** [-אוֹ אֶת] הַלֵּוִי **וְאֶת** [-אוֹ אֶת] הָעָנִי, עַל מְנָת **לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵחֶלְקָן** - שֶׁפִּרְעוֹן הַחוֹב יִהְיֶה עַל יְדֵי נִכּוּי הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת הָרְאוּיוֹת לָבוֹא לָהֶם מִפֵּרוֹתָיו. כְּגוֹן שֶׁבִּמְקוֹם לָתֵת לְכֹהֵן תְּרוּמָה, יְעַכְּבֶנָּה לְעַצְמוֹ וְינַכֶּה אֶת שָׁוְיָהּ מֵהַחֶלְוָאָה שֶׁנָּתַן לַכֹּהֵן [וְאִם רָגִיל לִתֵּן לָהֶם אֶת מַעֲשְׂרוֹתָיו אֵינוֹ צָרִיךְ לְזַכּוֹת לָהֶם אֶלָּא מִיָּד מְנַכֶּה אֶת שֶׁוִּי הַמַּעֲשְׂרוֹת מֵהַחוֹב, וְאִם אֵינוֹ רָגִיל לִתֵּן לָהֶם אֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת עַל יְדֵי אַחֵר, וְאַחַר כָּךְ זוֹכֶה בָּהֶם שׁוּב וּמְנַכֶּה שָׁוְיָם מֵהַחוֹב], הֲרֵי הוּא **מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן** [-עַל חֵלֶק הַכֹּהֵן, הַלֵּוִי אוֹ הָעָנִי] **בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִין, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מֵת הַכֹּהֵן אוֹ הַלֵּוִי** אוֹ הָעָנִי, **אוֹ** שֶׁמָּא **הֶעֱשִׁיר הָעָנִי,** וְאֵינָם רְאוּיִים עוֹד לְקַבֵּל אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת הָאֵלּוּ, מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָם עַל חֶזְקַת חַי אוֹ חֶזְקַת עָנִי. **מֵתוּ** וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְגַבּוֹת חוֹבוֹ מִמַּתָּנוֹת אֵלּוּ שֶׁהֲרֵי אֵינָם רְאוּיִים עוֹד לְקַבְּלָן, **צָרִיךְ** הַמַּלְוֶה **לִטֹּל רְשׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁין** שֶׁרְאוּיִים לְקַבֵּל תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת אֵלּוּ, אִם יִרְצוּ לְקַבֵּל עַל עַצְמָם לְפָרַע בְּאֹפֶן זֶה אֶת חוֹבוֹ שֶׁל הַנִּפְטָר. אֲבָל בְּלֹא רְשׁוּתָם יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁרְצוֹנָם לְפָרַע אֶת חוֹבוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר וְלָקַחַת אֶת הַמַּתָּנוֹת בְּעַצְמָם. **אִם הִלְוָן** - לַכֹּהֵן, לַלֵּוִי וְלָעָנִי, **בְּפָנֵי בֵּית דִּין,** עַל מְנָת שֶׁיְּנַכֶּה חוֹבָם מֵהַמַּתָּנוֹת הָרְאוּיוֹת לָהֶם, וּמֵתוּ, **אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל רְשׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁין,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִטִּילוּ בֵּית דִּין אֶת חוֹב הַנִּפְטָר עַל כָּל שֶׁבֶט הַכְּהֻנָּה אוֹ הַלְוִיָּה, אוֹ עַל כָּל הָעֲנִיִּים, וּמִמֵּילָא יָכוֹל לִגְבּוֹת אֶת חוֹבוֹ אַף אִם הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁל הַיּוֹרְשִׁים. וְתִקְּנוּ כֵּן לְתַקָּנָתָם שֶׁל הַכֹּהֲנִים, הַלְוִיִּם וְהָעֲנִיִּים, כְּדֵי שֶׁיִּמְצְאוּ מְעוֹת לְלִוּוֹת בְּנָקֵל: **מִשְׁנָה ח מַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת עַל סְמַךְ פֵּרוֹת הַמֻּנָּחִים בְּמָקוֹם אַחֵר: הַמְּנוּחִים פֵּרוֹת** בְּמָקוֹם כָּלְשֶׁהוּ, כְּדֵי **לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן** - שֶׁמַּפְרִישׁ מֵעוֹת **תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת** בְּמָקוֹם כָּלְשֶׁהוּ, כְּדֵי **לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** - שֶׁמַּפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּמָקוֹם אַחֵר וְנִמְחָל לוֹ עַל מָעוֹת אֵלּוּ, **מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִין,** וְאֵין חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא אָבְדוּ. **וְאִם** בָּדַק וּמָצָא שֶׁ**אָבְדוּ,** וְנִמְצָא שֶׁהִפְרִישׁ מִשָּׁעָה שֶׁנֶּאֶבְדוּ לֹא חָל, **הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא אָבְדוּ מֵעֵת לְעֵת** - עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת קֹדֶם שֶׁמָּצָא שֶׁאָבְדוּ, וְאִם הַפֵּרוֹת שֶׁהִפְרִישׁ עֲלֵיהֶם עוֹדָן קַיָּמִים צָרִיךְ לְשׁוּב וּלְהַפְרִישׁ, אֲבָל קֹדֶם לָכֵן לֹא הָחְמִירוּ חֲכָמִים, אֶלָּא סוֹמְכִים עַל הַחֶזָקָה שֶׁהָיוּ קַיָּמִים, **דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם הִנִּיחַ יַיִן לְצָרְךָ זֶה, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הֶחְמִיץ וְאֵין מַפְרִישִׁים מֵהַחָמֵץ עַל הַיַּיִן, וְלָכֵן **בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים** [-זְמַנִּים] בַּשָּׁנָה **בּוֹדְקִין אֶת הַיַּיִן,** לִבְדֹּק אִם הֶחְמִיץ, שֶׁבְּאוֹתָם זְמַנִּים עָלוּל הַיַּיִן לְהַחְמִיץ: א. **בְּקָדִים שֶׁל מוֹצָאֵי הֶחָג** - כְּשֶׁמְּנַשְּׁבָת רוּחַ מִזְרָחִית בְּמוֹצָאֵי סֻכּוֹת. ב. **וּבְהוֹצָאַת סְמָדַר** - כְּשֶׁנּוֹפֵל הַפֶּרַח מֵהַגֶּפֶן וְנִרְאִים הָעֲנָבִים בְּתִחְלָתָם. ג. **וּבִשְׁעַת כְּנִיסַת הַמַּיִם בַּבֹּסֶר** - כְּשֶׁהָעֲנָבִים גָּדְלוּ כְּשִׁעוּר פּוֹל הַלָּבָן, וְנִכְנָסָה בָּהֶם לַחְלוּחִית שֶׁאֶפְשָׁר לְסָחֳטָם מֵעַט. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁכְּשֶׁנַּעֲשׂוּ בֹּסֶר רְגִילִים לְכָתְשָׁם וְלִתֵּן בָּהֶם מַיִם לְטַבֵּל בָּהֶם]:

פֶּרֶק ד דִּין בְּטוּל גֵּט שֶׁנִּשְׁלַח עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, וְתַקָּנַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּדִין זֶה. וְאַגַּב תַּקָּנָה זוֹ, תַּקָּנוֹת נוֹסָפוֹת שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם: **מִשְׁנָה א בְּטוּל גֵּט**

שֶׁנִּשְׁלַח בְּיַד שָׁלִיחַ: הַשּׁוֹלֵחַ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ **וְהִגִּיעַ בַּשָּׁלִיחַ** - וּפָגַשׁ הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַשָּׁלִיחַ קֹדֶם מְסִירַת הַגֵּט, **אוֹ שֶׁשָּׁלַח אַחֲרָיו שָׁלִיחַ** אַחֵר וְהוּא הִשִּׂיגוֹ, **וְאָמַר לוֹ, 'גֵּט שֶׁנָּתַתִּי לְךָ בָּטֵל הוּא', הֲרֵי זֶה בָּטֵל,** וַאֲפִלּוּ הֵבִיאוֹ הַשָּׁלִיחַ לְאִשָּׁה אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. [וְנִקְטָה הַמִּשְׁנָה 'וְהִגִּיעַ בַּשָּׁלִיחַ', שֶׁמַּשְׁמַע שֶׁפְּגָשׁוֹ בְּדַרְכּוֹ מִקָּרֶה וְלֹא הִתְכַּוֵּן לְרַדֵּף אַחֲרָיו, לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה הַגֵּט בָּטֵל, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכַּוָּנָתוֹ רַק לְצַעֲרוֹ שֶׁהֲרֵי אִם הָיָה רוֹצֶה לְבַטְּלוֹ הָיָה לוֹ לִרְדֹּף אַחֲרָיו]. **קָדַם** הַבַּעַל **וּבָא אֵצֶל אִשְׁתּוֹ** לִפְנֵי שֶׁנִּמְסַר לָהּ הַגֵּט, **אוֹ שֶׁשָּׁלַח אֶצְלָהּ** - אֵלֶיהָ שָׁלִיחַ אַחֵר, **וְאָמַר לָהּ, 'גֵּט שֶׁשָּׁלַחְתִּי לִיךְ בָּטֵל הוּא', הֲרֵי זֶה בָּטֵל. אֲבָל אִם אָמַר כֵּן מִשֶּׁהִגִּיעַ הַגֵּט לְיָדָהּ, שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטְּלוֹ,** שֶׁכְּבָר חָלוּ הַגֵּרוּשִׁין. וַאֲפִלּוּ שָׁרוֹאִים שֶׁרָצָה לְבַטְּלוֹ עוֹד קֹדֶם שֶׁבָּא לְיָדָהּ, אֵין אוֹמְרִים שֶׁבְּטָלוֹ קֹדֶם לָכֵן, אֶלָּא רַק בְּעֵת אֲמִירָתוֹ, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה כְּבָר הִתְגָּרְשָׁה: **מִשְׁנָה ב תַּקָּנַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל לֹא לְבַטֵּל גֵּט שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַשָּׁלִיחַ אוֹ הָאִשָּׁה:** קֹדֶם הַתַּקָּנָה [הַמְבֹאֶרֶת בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה], בַּעַל שֶׁשָּׁלַח גֵּט לְאִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, יָכֹל לְבַטְּלוֹ, עַל יְדֵי שֶׁהָיָה **עוֹשֶׂה בֵּית דִּין** - מוֹשִׁיב שְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים **בְּמָקוֹם אַחֵר** שֶׁאֵינוֹ בִּפְנֵי הַשָּׁלִיחַ אוֹ הָאִשָּׁה, **וּמְבַטְּלוֹ** לַגֵּט בִּפְנֵיהֶם. **הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁלֹּא יְהוּ** [-יִהְיוּ] **עוֹשִׂין כֵּן** לְבַטֵּל גֵּט שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַשָּׁלִיחַ אוֹ הָאִשָּׁה, **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים שֶׁבָּטַל הַגֵּט, מוֹסְרוֹ הַשָּׁלִיחַ לְאִשָּׁה, וְהִיא נִשֵּׂאת לְאַחֵר. **תַּקָּנַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּכְתִיבַת שֵׁם בְּגֵט לְבַעַל שְׁנֵי שֵׁמוֹת:** בָּרִאשׁוֹנָה - קֹדֶם תַּקָּנַת חֲכָמִים, אִם הָיוּ לַבַּעַל אוֹ לְאִשָּׁה שְׁנֵי שֵׁמוֹת, **הָיָה** הַבַּעַל **מְשַׁנֶּה** אֶת **שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ,** כְּלוֹמַר הָיָה כּוֹתֵב בַּגֵּט רַק אֶת שְׁמָם שֶׁבִּמְקוֹם כְּתִיבַת הַגֵּט. וְכֵן הָיָה מְשַׁנֶּה אֶת **שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ,** אַף אִם הָיוּ דָּרִים לְפָעָמִים בְּמָקוֹם אַחֵר, הָיָה כּוֹתֵב רַק אֶת שֵׁם הָעִיר שֶׁבָּהּ נִכְתַּב הַגֵּט (מלא"ש). **הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, שֶׁיְּהֵא כּוֹתֵב 'אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ', 'אִשָּׁה פְּלוֹנִית וְכָל שֵׁם שֶׁיֵּשׁ לָהּ'** [וְכֵן שֶׁיִּכְתְּבוּ אֶת כָּל שְׁמוֹת עָרֵי מְגוּרֵיהֶם (מלא"ש)], **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹצִיאוּ לַעַז עַל בָּנֶיהָ לִכְשֶׁתִּנָּשֵׂא, וְיֹאמְרוּ שֶׁהֵם מַמְזֵרִים, שֶׁלֹּא נִתְגָּרְשָׁה מִבַּעְלָהּ שֶׁהֲרֵי אֵין זֶה שְׁמוֹ וְשֵׁם מְגוּרָיו [וְאִם הֶחְזַק בְּמָקוֹם אֶחָד בִּשְׁנֵי שֵׁמוֹת, בְּדִיעֲבַד כָּשֵׁר אִם כָּתַב רַק אֶחָד מֵהֶם, אֲבָל אִם הֶחְזַק בִּשְׁנֵי שֵׁמוֹת, אֶחָד בִּמְקוֹם הַכְּתִיבָה וְאֶחָד בִּמְקוֹם הַנְּתִינָה, וְלֹא כָּתַב אֶת שְׁנֵיהֶם, פָּסוּל הַגֵּט. וְכֵן אִם שִׁנָּה אֶת שְׁמוֹ אַף שֶׁהוֹסִיף 'וְכָל שֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ' הַגֵּט פָּסוּל]: **מִשְׁנָה ג תַּקָּנוֹת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּגְבִית כְּתֻבַּת אַלְמָנָה מִיתוֹמִים וּבְחַתִימַת עֵדִים בְּגֵט:** אֵין אַלְמָנָה נִפְרַעַת כְּתֻבָּתָהּ מִנְּכְסֵי **יְתוֹמִים** אֶלָּא **בְּשִׁבּוּעָה** שֶׁלֹּא קִבְּלָה מִנְּכְסֵי בַּעְלָהּ **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם. הָעֵדִים חוֹתְמִים עַל הַגֵּט,** כְּלוּם לְפִרְעוֹן הַכְּתֻבָּה. **נִמְנְעוּ** הַדַּיָּנִים **מִלְּהַשְׁבִּיעָהּ** מֵחֲשָׁשׁ לִשְׁבוּעַת שָׁקֶר, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא טוֹרַחַת עֲבוּר הַיְתוֹמִים, מוֹרָה הֶהֵר לְעַצְמָהּ לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא לָקְחָה כְּלוּם, כִּי אַף שֶׁלָּקְחָה מֵעֵת שֶׁכָּרַת עֲבוּר טוֹרְחָתָהּ, וְעַקָּב כָּךְ הָיְתָה מַפְסֶדֶת הָאַלְמָנָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ. **הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן, שֶׁתְּהֵא נוֹדֶרֶת לַיְתוֹמִים כָּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ,** כְּלוֹמַר שֶׁיְּקַבְּעוּ דָּבָר קָשֶׁה שֶׁעָלָיו תִּדֹּר הָאַלְמָנָה אִם נָטְלָה מֵהֶנְכָסִים, כְּגוֹן שֶׁתֹּאמַר 'קוֹנָם מִינֵי מְזוֹנוֹת עָלַי אִם קִבַּלְתִּי דָּבָר מִכְּתֻבָּתִי', **וְגוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ.** וְאֵינָהּ חֲשׁוּדָה לַעֲבֹר עַל נִדְרָהּ. [וְאִם כְּבָר נִשְׁאַת, אִי אֶפְשָׁר לְהַדִּירָהּ, שֶׁהֲרֵי יָפֵר לָהּ בַּעְלָהּ. וְלָכֵן מַשְׁבִּיעִים אוֹתָהּ שְׁבוּעָה דְּרַבָּנָן מִחוּץ לְבֵית דִּין שֶׁעָנְשָׁהּ קַל וְלֹא נִמְנְעִים מֵהַשְׁבִּיעָהּ. וְכֵן קֹדֶם שֶׁנִּשֵּׂאת אִם רָצוּ הַיְתוֹמִים אֵינָם מַדִּירִים אוֹתָהּ אֶלָּא מַשְׁבִּיעִים אוֹתָהּ מִחוּץ לְבֵית דִּין]. וְעוֹד תִּקֵּן, שֶׁיְּהִיוּ **הָעֵדִים חוֹתְמִים עַל הַגֵּט,** וְאַף שֶׁמֵּעִקַּר הַדִּין דַּי בְּכָךְ שֶׁיְּמַסֵּר הַגֵּט - בְּלֹא עֵדִים - בִּפְנֵי עֵדִים מְסִירָה. וְטַעַם תַּקָּנוֹת אֵלּוּ **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם,** כִּי אִם תַּפְסִיד הָאַלְמָנָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ, יַחְשְׁשׁוּ הַנָּשִׂים מִלְּהִנָּשֵׂא. וְכֵן אִם יִתְּנוּ גֵּט לְלֹא עֵדֵי חֲתִימָה, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּמוּת אֶחָד מֵעֵדֵי הַמְּסִירָה וְנִמְצָא הַגֵּט שֶׁבְּיָדָהּ לְלֹא עֵדִים וְלֹא תּוּכַל לְהִנָּשֵׂא בּוֹ. **תַּקָּנַת פְּרוֹזְבּוּל: הִלֵּל הִתְקִין פְּרוֹזְבּוּל** - שֶׁכּוֹתֵב בּוֹ 'מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הַדַּיָּנִים, שֶׁכָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי אֵצֶל פְּלוֹנִי, שֶׁאֶגְבֶּנּוּ כָּל זְמַן

שֶׁאָרָצָה', וְכָךְ יָכוֹל לִגְבוֹתוֹ אַף אַחַר הַשְּׁמִטָּה וְאֵינוֹ נִשְׁמָט, **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם**, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהַלְווֹת קֹדֶם הַשְּׁמִטָּה שֶׁמָּא יִשָּׁמֵט חוֹבָם, וְיַעַבְרוּ עַל אִסּוּר הַתּוֹרָה (דברים טו ט) לְהָמָנַע מִלְּהַלְווֹת מַחֲשַׁשׁ זֶה: **מִשְׁנָה ד תַּקָּנוֹת חֲכָמִים בְּשִׁחְרוּר עֶבֶד כְּנַעֲנִי:** **עֶבֶד** כְּנַעֲנִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל **שֶׁנִּשְׁבָּה** וְהִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ רַבּוֹ, **וּפְדָאוּהוּ** יִשְׂרְאֵלִים אֲחֵרִים, **אִם פָּדוּהוּ לְשׁוּם עֶבֶד** - כְּדֵי לְהִשְׁתַּעְבֵּד בּוֹ, **יִשְׁתַּעְבֵּד** לַפּוֹדִים. **וְאִם פָּדוּהוּ לְשׁוּם בֶּן חוֹרִין** - כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא לְחֵרוּת, **לֹא יִשְׁתַּעְבֵּד** בּוֹ, אֶלָּא יֵצֵא לְחֵרוּת [וַאֲפִילּוּ אֵינוֹ חוֹזֵר לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן, שֶׁהֲרֵי הִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ (רמב"ם), אוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּפָדוֹתוֹ (רע"ב, עי' תוי"ט)]. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם נִפְדָּה לְשֵׁם עֶבֶד וּבֵין אִם לְשֵׁם בֶּן חוֹרִין, תִּקְנוּ חֲכָמִים **שֶׁיִּשְׁתַּעְבֵּד** בּוֹ **רַבּוֹ הָרִאשׁוֹן**, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלֵךְ כָּל עֶבֶד וְיַפְסִיל עַצְמוֹ לַשָּׁבִי כְּדֵי לְהַפְקִיעַ עַצְמוֹ מִיַּד רַבּוֹ. **עֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁעָשָׂאוֹ רַבּוֹ אַפּוֹתֵיקִי לָאֲחֵרִים** שָׁלָוָה מֵהֶם כָּסָף ['אַפּוֹתֵיקִי' הוּא נוֹטָרִיקוֹן שֶׁל 'פֹּה תְּהֵא קָאֵי', כְּלוֹמַר שֶׁיִּגְבֶּה אֶת חוֹבוֹ מֵהָעֶבֶד וְלֹא מִדָּבָר אַחֵר], **וְשִׁחְרְרוֹ** רַבּוֹ הָרִאשׁוֹן לְאַחַר מִכָּן, **שׁוּרַת הַדִּין** הִיא שֶׁאֵין הָעֶבֶד **חַיָּב כְּלוּם** לְרַבּוֹ הַשֵּׁנִי, שֶׁהַשִּׁחְרוּר מַפְקִיעוֹ מִיָּדֵי שִׁעְבּוּד, **אֶלָּא מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם** שֶׁלֹּא יֹאמַר עָלָיו רַבּוֹ הַשֵּׁנִי 'עַבְדִּי אַתָּה', וְיוֹצִיא לַעַז עַל בָּנָיו, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁכּוֹפִין **אֶת רַבּוֹ** הַשֵּׁנִי **וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין** - וּמוֹצִיאוֹ לְחֵרוּת, וְהָעֶבֶד **כּוֹתֵב** לוֹ **שְׁטָר** חוֹב **עַל דָּמָיו** [-שָׁוְיוֹ בַּשּׁוּק]. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הָעֶבֶד אֵינוֹ כּוֹתֵב** אֶת הַשְּׁטָר אֶלָּא **הַמְשַׁחְרֵר** - רַבּוֹ הָרִאשׁוֹן, שֶׁהַמַּזִּיק שִׁעְבּוּדוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, חַיָּב: **מִשְׁנָה ה דִּינֵי חֲצִיוֹ עֶבֶד וַחֲצִיוֹ בֶּן חוֹרִין:** **מִי שֶׁחֲצִיוֹ עֶבֶד וַחֲצִיוֹ בֶּן חוֹרִין**, כְּגוֹן עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִים שֶׁאֶחָד מֵהֶם שִׁחְרְרוֹ, אוֹ עֶבֶד שֶׁנָּתַן לְרַבּוֹ חֲצִי דָּמָיו וְשִׁחְרֵר מַחֲצִיתוֹ. דִּינוֹ הוּא **שֶׁעוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד** - כְּנֶגֶד חֲצִיוֹ הָעֶבֶד, **וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד** - כְּנֶגֶד חֲצִיוֹ הַבֶּן חוֹרִין, **דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, בְּכָךְ תִּקְנָתָם אֶת רַבּוֹ** שֶׁמְּקַבֵּל אֶת עַבְדוּת חֲצִי הָעֶבֶד שֶׁבּוֹ, **וְאֶת הָעֶבֶד עַצְמוֹ לֹא תִּקְנָתָם**, שֶׁאַף שֶׁעוֹבֵד לְעַצְמוֹ יוֹם אֶחָד, אֵינוֹ יָכוֹל לָשֵׂאת אִשָּׁה, כִּי **לְשָׁא שִׁפְחָה אִי אֶפְשָׁר** לוֹ, מִשּׁוּם **שֶׁחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין** וְהוּא יִשְׂרָאֵל גְּמוּר הָאָסוּר בְּשִׁפְחָה, וְאַף לְשָׁא **בַּת חוֹרִין** - בַּת יִשְׂרָאֵל מְשֻׁחְרֶרֶת **אִי אֶפְשָׁר** לוֹ, מִשּׁוּם **שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד** - שֶׁעַדַיִן חֲצִיוֹ עֶבֶד הָאָסוּר בְּבַת יִשְׂרָאֵל. תֹּאמְרוּ **שֶׁיִּבָּטֵל** מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה וְלֹא יִנָּשֵׂא, **וְהָלָא** [-וַהֲרֵי] **לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפִרְיָה וּרְבִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה מה יח) **'לֹא** [בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא] **תֹהוּ** [-שְׁמָמָה וְרֵיקָנִית] **בְּרָאָהּ** [לָאָרֶץ], [אֶלָּא] **לָשֶׁבֶת** [-לְיִשּׁוּב בְּנֵי אָדָם] **יְצָרָהּ'**, וְעָלָיו לְהִנָּשֵׂא וּלְהַעֲמִיד וְלָדוֹת. **אֶלָּא מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין** - וּמוֹצִיאוֹ לְחֵרוּת, **וְכוֹתֵב** לוֹ הָעֶבֶד **שְׁטָר** חוֹב **עַל חֲצִי דָּמָיו. וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ כְּנַעֲנִי שֶׁל חֲבֵרוֹ אוֹ לְחוּץ לָאָרֶץ, יָצָא בֶּן חוֹרִין** - כְּגוֹן עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִים שֶׁאֶחָד מֵהֶם שִׁחְרְרוֹ, אוֹ עֶבֶד שֶׁנָּתַן לְרַבּוֹ חֲצִי דָּמָיו וְשִׁחְרֵר מַחֲצִיתוֹ. דִּינוֹ הוּא שֶׁעוֹבֵד **אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד** - כְּנֶגֶד חֲצִיוֹ הָעֶבֶד, **וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד** - כְּנֶגֶד חֲצִיוֹ הַבֶּן חוֹרִין, **דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, בְּכָךְ תִּקְנָתָם אֶת רַבּוֹ** שֶׁמְּקַבֵּל אֶת עַבְדוּת חֲצִי הָעֶבֶד שֶׁבּוֹ, **וְאֶת הָעֶבֶד עַצְמוֹ לֹא תִּקְנָתָם**, שֶׁאַף שֶׁעוֹבֵד לְעַצְמוֹ יוֹם אֶחָד, אֵינוֹ יָכוֹל לָשֵׂאת אִשָּׁה, כִּי **לְשָׁא שִׁפְחָה אִי אֶפְשָׁר** לוֹ, מִשּׁוּם **שֶׁחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין** וְהוּא יִשְׂרָאֵל גְּמוּר הָאָסוּר בְּשִׁפְחָה, וְאַף לְשָׁא **בַּת חוֹרִין** - בַּת יִשְׂרָאֵל מְשֻׁחְרֶרֶת **אִי אֶפְשָׁר** לוֹ, מִשּׁוּם **שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד** - שֶׁעַדַיִן חֲצִיוֹ עֶבֶד הָאָסוּר בְּבַת יִשְׂרָאֵל. תֹּאמְרוּ **שֶׁיִּבָּטֵל** מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה וְלֹא יִנָּשֵׂא, **וְהָלָא** [-וַהֲרֵי] **לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפִרְיָה וּרְבִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה מה יח) **'לֹא** [בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא] **תֹהוּ** [-שְׁמָמָה וְרֵיקָנִית] **בְּרָאָהּ** [לָאָרֶץ], [אֶלָּא] **לָשֶׁבֶת** [-לְיִשּׁוּב בְּנֵי אָדָם] **יְצָרָהּ'**, וְעָלָיו לְהִנָּשֵׂא וּלְהַעֲמִיד וְלָדוֹת. **אֶלָּא מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין** - וּמוֹצִיאוֹ לְחֵרוּת, **וְכוֹתֵב** לוֹ הָעֶבֶד **שְׁטָר** חוֹב **עַל חֲצִי דָּמָיו. וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי: מְכִירַת עֶבֶד לְגוֹי אוֹ לְחוּץ לָאָרֶץ: הַמּוֹכֵר** אֶת **עַבְדּוֹ** הַכְּנַעֲנִי לְגוֹי, **אוֹ לְיִשְׂרָאֵל** שֶׁדָּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ, **יָצָא בֶּן חוֹרִין** - אִם בָּרַח מֵרַבּוֹ הַגּוֹי, וְאַף קְנָסוּהוּ חֲכָמִים לִפְדּוֹתוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ לְחֵרוּת מֵרַבּוֹ הַגּוֹי, עַל שֶׁהִפְקִיעוֹ מֵהַמִּצּוֹת שֶׁלֹּא יוּכַל לְשָׁמְרָן אֲצֶל הַגּוֹי, אוֹ עַל שֶׁהוֹצִיאוֹ מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. **תַּקָּנוֹת נוֹסָפוֹת לְתִקּוּן הָעוֹלָם:** **אֵין פּוֹדִין אֶת הַשְּׁבוּיִין יוֹתֵר עַל כְּדֵי דְּמֵיהֶן** [-שָׁוְיָם כְּעֶבֶד הַנִּמְכָּר בַּשּׁוּק], **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם**, שֶׁלֹּא יִשְׁבּוּ עוֹד שְׁבוּיִים כֵּיוָן שֶׁמַּרְוִיחִים הַרְבֵּה. **וְאֵין מַבְרִיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין** מִבֵּית הַשֹּׁבִי, **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם**, שֶׁלֹּא יַחְמִירוּ עַל הַשְּׁבוּיִים בָּעֲתִיד, לְקַשְּׁרָם בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבְרְחוּ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר**, אֵין מַבְרִיחִים אֶת הַשְּׁבוּיִים **מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשְּׁבוּיִין** שֶׁנִּשְׁאֲרוּ וְלֹא בָּרְחוּ, שֶׁיְּיַקְּרוּם הַשּׁוֹבִים עַל שֶׁבָּרְחוּ מִקְצָתָם. אֲבָל לְתַקָּנַת הַשְּׁבוּיִים הָעֲתִידִים אֵין לָחוּשׁ, וְאִם הוּא שָׁבוּי יָחִיד אֶפְשָׁר לְהַבְרִיחוֹ, שֶׁאֵין כָּאן תַּקָּנַת הַשְּׁבוּיִים. **וְאֵין לוֹקְחִים** [-קוֹנִים] **סְפָרִים** - סִפְרֵי תּוֹרָה **תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת מִן הַגּוֹיִם יוֹתֵר עַל כְּדֵי דְּמֵיהֶן, מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם**, שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהוֹצִיא לְאוֹר הַלֵּל מִדְּבָרֵיהֶם לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי: **מִשְׁנָה ו מְכִירַת עֶבֶד לְגוֹי אוֹ לְחוּץ לָאָרֶץ:** **הַמּוֹכֵר** אֶת **עַבְדּוֹ** הַכְּנַעֲנִי לְגוֹי, **אוֹ לְיִשְׂרָאֵל** שֶׁדָּר **בְּחוּצָה לָאָרֶץ, יָצָא בֶּן חוֹרִין** - אִם בָּרַח מֵרַבּוֹ הַגּוֹי, וְאַף קְנָסוּהוּ חֲכָמִים לִפְדּוֹתוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ לְחֵרוּת מֵרַבּוֹ הַגּוֹי, עַל שֶׁהִפְקִיעוֹ מֵהַמִּצּוֹת שֶׁלֹּא יוּכַל לְשָׁמְרָן אֲצֶל הַגּוֹי, אוֹ עַל שֶׁהוֹצִיאוֹ מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. **תַּקָּנוֹת נוֹסָפוֹת לְתִקּוּן הָעוֹלָם:** **אֵין פּוֹדִין אֶת הַשְּׁבוּיִין יוֹתֵר עַל כְּדֵי דְּמֵיהֶן** [-שָׁוְיָם כְּעֶבֶד הַנִּמְכָּר בַּשּׁוּק], **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם**, שֶׁלֹּא יִשְׁבּוּ עוֹד שְׁבוּיִים כֵּיוָן שֶׁמַּרְוִיחִים הַרְבֵּה. **וְאֵין מַבְרִיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין** מִבֵּית הַשֹּׁבִי, **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם**, שֶׁלֹּא יַחְמִירוּ עַל הַשְּׁבוּיִים בָּעֲתִיד, לְקַשְּׁרָם בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבְרְחוּ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר**, אֵין מַבְרִיחִים אֶת הַשְּׁבוּיִים **מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשְּׁבוּיִין** שֶׁנִּשְׁאֲרוּ וְלֹא בָּרְחוּ, שֶׁיְּיַקְּרוּם הַשּׁוֹבִים עַל שֶׁבָּרְחוּ מִקְצָתָם. אֲבָל לְתַקָּנַת הַשְּׁבוּיִים הָעֲתִידִים אֵין לָחוּשׁ, וְאִם הוּא שָׁבוּי יָחִיד אֶפְשָׁר לְהַבְרִיחוֹ, שֶׁאֵין כָּאן תַּקָּנַת הַשְּׁבוּיִים. **וְאֵין לוֹקְחִים** [-קוֹנִים] **סְפָרִים** - סִפְרֵי תּוֹרָה **תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת מִן הַגּוֹיִם יוֹתֵר עַל כְּדֵי דְּמֵיהֶן, מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם**, שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהוֹצִיא לְאוֹר הַלֵּל מִדְּבָרֵיהֶם לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי: **מִשְׁנָה ז תַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁלֹּא יַחֲזִיר אִשָּׁה שֶׁגֵּרְשָׁהּ מִשּׁוּם שֵׁם רַע אוֹ נֶדֶר:** **הַמּוֹצִיא** [-הַמְגָרֵשׁ] **אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם** שֶׁיָּצָא עָלֶיהָ **שֵׁם רָע** שֶׁזִּנְּתָה, **לֹא יַחֲזִיר** אוֹתָהּ, אַף אִם הִתְבָּרֵר שֶׁהַשֵּׁם רַע אֵינוֹ נָכוֹן. וְכֵן הַמְגָרֵשׁ **מִשּׁוּם נֶדֶר** שֶׁנָּדְרָה אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה אִשָּׁה נַדָּרָנִית, **לֹא יַחֲזִיר** אוֹתָהּ, אֲפִלּוּ אִם מָצָא חָכָם פָּתַח לְנִדְרָהּ. שֶׁחָשְׁשׁוּ לְאָפָן שֶׁאַחַר גֵּרוּשֶׁיהָ מִטְעָמִים אֵלּוּ תִּנָּשֵׂא לְאַחֵר, וְיִתְבָּרֵר שֶׁהַשֵּׁם רַע שֶׁקָּר וְהַנֶּדֶר מֻתָּר, וְיֹאמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ, וְיוֹצִיא לַעַז עַל הַגֵּט כְּאִלּוּ הוּא בָּטֵל, וְהִיא אִשְׁתּוֹ, וּבָנֶיהָ מִבַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי מַמְזֵרִים. וְלָכֵן תִּקְּנוּ שֶׁלֹּא יַחֲזִירֶנָּה, וְכֵיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַחֲזִירָהּ גּוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ לְגָרְשָׁהּ גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִים, וְשׁוּב אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיּוֹצִיא לַעַז עַל הַגֵּט. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** טַעַם הַתַּקָּנָה אַחֵר הוּא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת וּבַעֲרָיוֹת, וְלָכֵן רַק **כָּל נֶדֶר שֶׁיֵּדְעוּ בּוֹ רַבִּים** - שֶׁיּוֹדְעִים מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה לְכָל הַפָּחוֹת, **לֹא יַחֲזִיר,** שֶׁמִּחֲמַת פִּרְסוּמוֹ יֵשׁ מָקוֹם לָחוּשׁ לִפְרִיצוּת בִּנְדָרִים. **וְשֶׁלֹּא** - אֲבָל נֶדֶר שֶׁלֹּא יָדְעוּ **בּוֹ רַבִּים, יַחֲזִיר** אוֹתָהּ, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ בּוֹ. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** טַעַם הַתַּקָּנָה כְּפִי דַּעַת תִּנָּא קַמָּא שֶׁלֹּא יָבוֹא לְהוֹצִיא לַעַז עַל הַגֵּט, וְלָכֵן **כָּל נֶדֶר שֶׁצָּרִיךְ חֲקִירַת חָכָם** כְּדֵי לְהַתִּירוֹ, **לֹא יַחֲזִיר,** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֹּאמַר 'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁחָכָם יָכוֹל לְהַתִּירוֹ לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ'. **וְשֶׁאֵינוֹ** - אֲבָל נֶדֶר שֶׁאֵינוֹ **צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם,** אֶלָּא הַבַּעַל יָכוֹל לְהַפֵּרוֹ, **יַחֲזִיר** אוֹתָהּ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ' שֶׁכֵּן הָיָה בְּיָדוֹ לְהָפֵר וְלֹא הֵפֵר. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** אַף בְּנֶדֶר שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֹּאמַר 'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי יָכוֹל לְהָפֵר לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ', וְאַדְרַבָּה **לֹא אָסְרוּ זֶה** - הַמּוֹצִיא מִשּׁוּם נֶדֶר שֶׁצָּרִיךְ חֲקִירַת חָכָם, **אֶלָּא מִפְּנֵי זֶה** - מִפְּנֵי הַמּוֹצִיא מִשּׁוּם נֶדֶר שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר, שֶׁכֵּן אֵין הַבַּעַל יָכוֹל לוֹמַר 'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁחָכָם יָכוֹל לְהַתִּירוֹ לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ', שֶׁכֵּן וַדַּאי הָיָה מְגָרְשָׁהּ אַף בְּאֹפֶן זֶה, כִּי אֵין אָדָם רוֹצֶה שֶׁתִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בְּבֵית דִּין, אֶלָּא שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים אַף בְּנֶדֶר שֶׁצָּרִיךְ חֲקִירַת חָכָם מִשּׁוּם נֶדֶר שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר בְּעַצְמוֹ. וְכָל זֶה בְּמוֹצִיאָהּ מֻחֶמֶת נִדָּרָהּ, אֲבָל אִם מוֹצִיאָהּ מֻחֶמֶת נִדְרוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה,** מַעֲשֶׂה כָּזֶה הָיָה **בְּצִיפּוֹרִי** [-שֵׁם מָקוֹם] **בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ, קוֹנָם** כָּל פֵּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי **אִם אֵינִי מְגָרְשֵׁךְ, וְגֵרְשָׁהּ.** וְנִשְׁאַל לָחָכָם וְהִתִּיר לוֹ נִדְרוֹ, **וְהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים שֶׁיַּחֲזִירֶנָּה, מִפְּנֵי** שֶׁכָּל הַתַּקָּנָה שֶׁהַמְגָרֵשׁ מִשּׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר הִיא לְתִקּוּן **הָעוֹלָם** מֵהַחֲשָׁשׁ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וְאֵין טַעַם זֶה שַׁיָּךְ אֶלָּא בְּנֶדֶר שֶׁנִּדְּרָה הָאִשָּׁה וְלֹא כְּשֶׁנִּדַּר הַבַּעַל: **מִשְׁנָה ח תַּקָּנָה דּוֹמָה בְּמִגָּרֵשׁ אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם אֵילּוֹנִית:** **הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ** בְּגֵט מִשּׁוּם שֶׁהִיא אֵילּוֹנִית, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אַף כָּאן גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יַחֲזִיר, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא אַחַר שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה תִּנָּשֵׂא לְאַחֵר וְתֵלַד, וְיֹאמַר בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן 'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁיְּכוֹלָה הִיא לְיַלֵּד לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ', וְיוֹצִיא לַעַז עַל הַגֵּט, וְעַל בָּנֶיהָ שֶׁהֵם מַמְזֵרִים, וּכְשֶׁיֵּדַע שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, יְגָרְשֶׁנָּה מִתְּחִלָּה גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִים. **וַחֲכָמִים** [-רַבִּי מֵאִיר] **אוֹמְרִים, יַחֲזִיר,** כִּי אֵין חֲשָׁשׁ לְלַעַז, שֶׁלְּדַעְתּוֹ כָּל תְּנַאי צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּפוּל, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא אָמַר שֶׁכָּל גֵּרוּשֶׁיהָ מִשּׁוּם שֶׁהִיא אֵילּוֹנִית וְאִם אֵינָהּ אֵילּוֹנִית אֵינוֹ רוֹצֶה לְגָרְשָׁהּ, הֲרֵי שֶׁגֵּרוּשֶׁיהָ גְּמוּרִים אֶפְלוּ אִם אֵינָהּ אֵילּוֹנִית, וְאֵין כָּאן לַעַז. אִם **נִשֵּׂאת** אוֹתָהּ אֵילּוֹנִית **לְאַחֵר, וְהָיוּ לָהּ בָּנִים הֵימֶנּוּ,** וְהִתְבָּרֵר שֶׁאֵינָהּ אֵילּוֹנִית, **וְהִיא תּוֹבַעַת** מִבַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֶת **כְּתֻבָּתָהּ,** שֶׁעַד עַתָּה לֹא שִׁלֵּם לָהּ כֵּיוָן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁאֵילּוֹנִית הִיא, **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹמְרִים לָהּ, שְׁתִיקוּתִיךְ יָפָה לִיךְ מִדִּבּוּרִיךְ:** עְדִיף לָךְ לִשְׁתֹּק מֵאֲשֶׁר לְדַבֵּר, שֶׁמָּא יֹאמַר בַּעְלֵךְ 'אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁעָלַי לְשַׁלֵּם אֶת כְּתֻבָּתֵךְ לֹא הָיִיתִי מְגָרְשֵׁךְ', וּבְאֹפֶן זֶה יִתְבָּרֵר שֶׁהַגֵּט הָיָה בְּטָעוּת, וּבָנֶיהָ מַמְזֵרִים:

משניות

מִשְׁנָה ט **תַּקָּנוֹת נוֹסָפוֹת מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם:** הַמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בָּנָיו לְגוֹי שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, **אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ, אֲבָל פּוֹדִין אֶת הַבָּנִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן,** אֲבָל לֹא בְּחַיָּיו, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיַּחֲזֹר וְיִמְכְּרֵם (תפא"י). **הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגוֹי,** קָנָסוּהוּ בְּכָל שָׁנָה שֶׁיִּהְיֶה **לוֹקֵחַ** [-קוֹנֶה בְּדָמִים] **וּמֵבִיא מִמֶּנּוּ בִּכּוּרִים, מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם,** שֶׁלֹּא יְהֵיֶה רָגִיל לְמִכֹּר קַרְקַע בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְנָכְרִי:

פֶּרֶק ה

עוֹד תַּקָּנוֹת שָׁנִּתְקְנוּ מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם:

מִשְׁנָה א **טִיב הַקַּרְקַע הַנִּגְבֶּית**

בְּחוֹבוֹת שׁוֹנִים: **הַנִּזְקִין** שֶׁבָּאִים לִגְבּוֹת אֶת נִזְקָם מִקַּרְקָעוֹת הַמַּזִּיק, אַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה עַל הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם 'מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ' שֶׁל הַנִּזָּק, תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ **שָׁמִין לָהֶן** אֶת הַקַּרְקַע אוֹתָהּ יִגְבּוּ בְּנִזְקָם **בְּקַרְקַע עִדִּית** [-מְשֻׁבַּחַת] שֶׁל הַמַּזִּיק, אַף שֶׁהִיא טוֹבָה מֵהָעִדִּית שֶׁל הַנִּזָּק, כְּדֵי שֶׁיִּזָּהֲרוּ מִלְּהַזִּיק. **וּבַעַל חוֹב** - מַלְוֶה שֶׁגּוֹבֶה חוֹבוֹ מִקַּרְקָעוֹת הַלְוֶה, אַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה דִּינוֹ בְּזִבּוּרִית [-קַרְקַע גְּרוּעָה], שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יא) 'וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה', וְזֶהוּ שֶׁיּוֹצִיא אֶת הַפַּחוּת שֶׁבִּנְכָסָיו, תִּקְּנוּ שֶׁיִּהְיוּ שָׁמִין לוֹ בְּקַרְקַע **בֵּינוֹנִית,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ הַמַּלְוִים מִלְּהַלְווֹת. **וּכְתֻבַּת אִשָּׁה** שֶׁבָּאָה לְגִבּוֹתָהּ מִקַּרְקַע בַּעְלָהּ, שָׁמִין לָהּ בְּקַרְקַע **זִבּוּרִית,** שֶׁכֵּן אֵין לָחוּשׁ שֶׁלֹּא תִּרְצֶה לְהַנָּשֵׂא, כִּי יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָאִישׁ רוֹצֶה לִשָּׂא הָאִשָּׁה רוֹצָה לְהִנָּשֵׂא. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף כְּתֻבַּת אִשָּׁה בְּבֵינוֹנִית** כְּדִין בַּעַל חוֹב:

מִשְׁנָה ב **אֲפִלּוּ בְּהֶם גּוֹבִים מִקַּרְקַע זִבּוּרִית:** וְעוֹד תִּקְּנוּ חֲכָמִים, שֶׁהַתּוֹבֵעַ מֵחֲבֵרוֹ תַּשְׁלוּם הַלְוָאָה אוֹ תַּשְׁלוּם עֲבוּר נֶזֶק, אוֹ אִשָּׁה הַתּוֹבַעַת כְּתֻבָּה מִנְּכָסֵי בַּעְלָהּ, **אֵין נִפְרָעִין** אֶת חוֹבָם **מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים** - נְכָסִים שֶׁמָּכַר הַחַיָּב וְנִמְצְאִים אֵצֶל הַלּוֹקֵחַ, **בְּמָקוֹם** - בְּאֹפֶן **שֶׁיֵּשׁ נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין** אֵצֶל הַחַיָּב. **וַאֲפִלּוּ** אִם הַקַּרְקָעוֹת שֶׁבְּיָד הַחַיָּב הֵן **זִבּוּרִית** וּבְיַד הַלּוֹקֵחַ יֵשׁ קַרְקַע עִדִּית אוֹ בֵּינוֹנִית, וּמִן הַדִּין מַגִּיעַ לְתוֹבֵעַ קַרְקַע עִדִּית [כְּגוֹן שֶׁהוּא נִזָּק], אוֹ בֵּינוֹנִית [כְּגוֹן שֶׁהוּא מַלְוֶה], מִכָּל מָקוֹם יִגְבּוּ מִקַּרְקַע הַזִּבּוּרִית שֶׁבְּיַד הַחַיָּב. וְכֵן תִּקְּנוּ שֶׁכְּאֲשֶׁר הַחַיָּב מֵת, וְהַתּוֹבֵעַ בָּא לִגְבּוֹת אֶת חוֹבוֹ מֵהַיְתוֹמִים, **אֵין נִפְרָעִין מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים,** אֶלָּא **מִן** קַרְקַע **הַזִּבּוּרִית** שֶׁיָּרְשׁוּ:

מִשְׁנָה ג **תַּקָּנוֹת נוֹסָפוֹת מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם:** אָדָם שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ וּמְכָרָהּ אוֹתָהּ לְאַחֵר בְּאַחֲרָיוּת - שֶׁאִם יִתְבָּרֵר שֶׁהַשָּׂדֶה גְּזוּלָה יַחֲזִיר הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁשִּׁלֵּם עֲבוּר הַשָּׂדֶה. וְהַלּוֹקֵחַ הִשְׁבִּיחַ אֶת הַקַּרְקַע, וְאַחַר כָּךְ הִתְבָּרֵר שֶׁהַקַּרְקַע גְּזוּלָה. הַדִּין הוּא, שֶׁהַנִּגְזָל מוֹצִיא אֶת הַקַּרְקַע כְּמוֹת שֶׁהִיא עִם הַפֵּרוֹת מִיַּד הַלּוֹקֵחַ, וּמְשַׁלֵּם לַלּוֹקֵחַ רַק אֶת הַהוֹצָאוֹת שֶׁהוֹצִיא עַל הַשְׁבָּחַת הַקַּרְקַע. וְהַלּוֹקֵחַ יִתְבַּע אֶת הַמּוֹכֵר הַגְּזָלָן, שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ אֶת הַכֶּסֶף שֶׁקִּבֵּל עֲבוּר הַקַּרְקַע, וְכֵן שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ עֲבוּר הַפֵּרוֹת שֶׁהָיוּ בַּשָּׂדֶה כְּשֶׁלָּקְחָה הַנִּגְזָל, וַעֲבוּר הִתְיַקְּרוּת הַשָּׂדֶה כְּתוֹצָאָה מֵהַשְׁבָּחָתָהּ. וְאִם אֵין לַמּוֹכֵר מָעוֹת לְשַׁלֵּם לַלּוֹקֵחַ, אֲבָל יֶשׁ לוֹ קַרְקָעוֹת שֶׁמָּכַר לַאֲחֵרִים לְאַחַר מִכִּירַת הַקַּרְקַע הַגְּזוּלָה, וְאוֹתָן קַרְקָעוֹת הִשְׁתַּעְבְּדוּ לְאַחֲרָיוּת הַשָּׂדֶה הַגְּזוּלָה, רַשַּׁאי הַלּוֹקֵחַ לִגְבּוֹת מִקַּרְקָעוֹת אֵלּוּ אֶת הַכֶּסֶף שֶׁנִּתְעַבְּדוּ לְאַחֲרָיוּת הַשָּׂדֶה, כִּי מֵאַחַר וְהַמּוֹכֵר כָּתַב אֶת הָאַחֲרָיוּת בִּשְׁטַר הַמֶּכֶר, דִּינָהּ כְּמִלְוָה בִּשְׁטַר הַנִּגְבֵּית מֵהַלָּקוֹחוֹת. אֲבָל תִּקְּנוּ שֶׁאֵין **מוֹצִיאִין** מֵאוֹתָן הַקַּרְקָעוֹת שֶׁבְּיַד הַלָּקוֹחוֹת, כְּדֵי לְשַׁלֵּם לַלּוֹקֵחַ אֶת הַמַּגִּיעַ לוֹ בִּתְמוּרָה **לַאֲכִילַת** הַפֵּרוֹת שֶׁהַנִּגְזָל גָּבָה עִם הַשָּׂדֶה, וְלֹא **לְשֻׁבַּח** הַקַּרְקָעוֹת שֶׁהִשְׁבִּיחַ הַלּוֹקֵחַ וְנִלְקְחוּ עַל יְדֵי הַנִּגְזָל. וְכֵן מִי שֶׁמֵּת וְלֹא הִשְׁאִיר נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין, **לְמִזּוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת,** כְּפִי הִתְחַיְּבוּתוֹ בַּכְּתֻבָּה, אֵין גּוֹבִים עֲבוּרָן **מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים** שֶׁנִּמְצְאִים אֵצֶל הַלּוֹקֵחַ. וְכָל הַתַּקָּנוֹת הָאֵלּוּ, נִתְקְנוּ **מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם,** שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם קְצוּבִים שֶׁאֵין הַלּוֹקֵחַ יוֹדֵעַ לְהַזָּהֵר מֵהֶם בְּעֵת קְנִיָּתוֹ. וְעוֹד תִּקְּנוּ, שֶׁ**הַמּוֹצֵא מְצִיאָה** וְהֶחֱזִירָהּ, וְטוֹעֵן הַמְאַבֵּד שֶׁהַמְּצִיאָה כֻּלָּהּ דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁהַמּוֹצֵא לֹא הֶחֱזִיר לוֹ, וְהַמּוֹצֵא מַכְחִישׁ. אַף שֶׁלְּפִי הַדִּין הָיָה עַל הַמּוֹצֵא לְהִשָּׁבַע שְׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת, תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁ**לֹּא יִשָּׁבַע, מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהַחֲזִיר אֲבֵדָה:

מִשְׁנָה ד **תַּקָּנוֹת בְּדִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס בִּנְכְסֵי יְתוֹמִים:** יְתוֹמִים **שֶׁסָּמְכוּ** אֵצֶל **בַּעַל הַבַּיִת** אוֹ **שֶׁמִּנָּה לָהֶן אֲבִיהֶן** בְּחַיָּיו אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, **חַיָּב לְעַשֵּׂר פֵּרוֹתֵיהֶן,** וְיָכוֹל לְהַחִיל שֵׁם תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל פֵּרוֹתֵיהֶם, וַחֲכָמִים תִּקְּנוּ כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ הַיְתוֹמִים טֶבֶל. **אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים** וְנִתְעַסֵּק בְּנִכְסֵיהֶם עַד שֶׁגָּדְלוּ וְעַתָּה בָּא לִמְסֹר אֶת הַנְּכָסִים לִידֵיהֶם, **יִשָּׁבַע** לַיְתוֹמִים שֶׁלֹּא עִכֵּב מִנְּכָסֵיהֶם כְּלוּם, אֲבָל אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּנָּהוּ **בֵּית דִּין, לֹא יִשָּׁבַע,** שֶׁתַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא לְפָטְרוֹ מִן הַשְּׁבוּעָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ בְּנֵי אָדָם מִלְּהְיוֹת אַפּוֹטְרוֹפּוֹסִים. **אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, חִלּוּף הַדְּבָרִים** - שֶׁאִם מִנּוּהוּ בֵּית דִּין יִשָּׁבַע, כִּי לֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּמָּנַע מִלְּהִתְמַנּוֹת כִּי רוֹצֶה שֶׁכָּלָם יֵדְעוּ שֶׁבֵּית דִּין מַאֲמִינִים לוֹ, וְאִלּוּ אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים לֹא יִשָּׁבַע, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ בְּנֵי אָדָם מִלְּקַבֵּל עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת אַפּוֹטְרוֹפּוֹסִים בְּמִנּוּי הָאָב. **תַּקָּנָה בְּהֶזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִכָּר:** **הַמְטַמֵּא** תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁל חֲבֵרוֹ וַאֲסָרָהּ בַּאֲכִילָה, אוֹ שֶׁטִּמֵּא חֻלִּין טְהוֹרִים שֶׁל חֲבֵרוֹ, **וְהַמְדַמֵּעַ** - הַמְעָרֵב תְּרוּמָה בְּחֻלִּין שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְהִפְסִידוֹ בְּכָךְ שֶׁצָּרִיךְ לְמִכֹּר הַכֹּל לַכֹּהֵן בִּדְמֵי תְּרוּמָה שֶׁהֵם מוּזָלִים, **וְהַמְנַסֵּךְ** - הַמְעָרֵב יַיִן נָסָךְ בְּיֵינוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְנֶאֱסָר בְּכָךְ כָּל הַיַּיִן, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ אֵין הַהֶזֵּק נִכָּר, שֶׁהֲרֵי לֹא נַעֲשָׂה שִׁנּוּי בְּגוּף הַדָּבָר, וּמַעֲקֵר הַדִּין הָיָה לוֹ לְהַפְטֵר. אֶלָּא שֶׁמִּפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם תִּקְּנוּ שֶׁאַף שֶׁאִם עָשָׂה כֵּן **בְּשׁוֹגֵג פָּטוּר,** אַף אִם עָשָׂה כֵּן **בְּמֵזִיד חַיָּב,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד הוֹלֵךְ וּמַזִּיק בְּאָפָן זֶה אֶת חֲבֵרוֹ וְנִפְטָר מִתַּשְׁלוּם. וְכֵן תִּקְּנוּ שֶׁהַכֹּהֲנִים **שֶׁפִּגְּלוּ בַּמִּקְדָּשׁ** - שֶׁחָשְׁבוּ בִּשְׁעַת עֲבוֹדַת הַקְּרְבָּן לֶאֱכֹל אוֹ לְהַקְטִיר מִמֶּנּוּ לְאַחַר זְמַנּוֹ, וּפָסְלוּ בָּזֶה אֶת הַקָּרְבָּן, אִם הָיוּ **מְזִידִין** - שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהַקָּרְבָּן נִפְסָל בְּכָךְ, **חַיָּבִין** לְשַׁלֵּם אֶת דְּמֵי הַקָּרְבָּן לִבְעָלָיו [וְגַם אִם הַבְּעָלִים נָדַב קָרְבָּן, וְאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, כֵּיוָן שֶׁהַבְּעָלִים רָצָה לְהָבִיא קָרְבָּן, וְהֵם פְּסָלוּהוּ]:

מִשְׁנָה ה **הֶלְכוֹת שֶׁהֶעֱיִד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גֻּדְגְּדָה:** **הַעִיד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גֻּדְגְּדָה, עַל הַחֵרֶשֶׁת** שֶׁאֵין לָהּ דַּעַת, **שֶׁהִשִּׁיאָהּ אֲבִיהָ** בְּקַטְנוּתָהּ, וְקִדּוּשֶׁיהָ חָלִים מִן הַתּוֹרָה, **שֶׁהִיא יוֹצְאָה** - מִתְגָּרֶשֶׁת **בְּגֵט,** כֵּיוָן שֶׁהַגְּרוּשִׁין נַעֲשִׂים רַק מֵרְצוֹן הַבַּעַל וְאֵין צָרִךְ בִּרְצוֹן הָאִשָּׁה, וּמִמֵּילָא אַף חֵרֶשֶׁת שֶׁאֵין לָהּ דַּעַת כְּלָל יְכוֹלָה לְהִתְגָּרֵשׁ. וְהֵעִיד עוֹד, **עַל קְטַנָּה בַּת יִשְׂרָאֵל** הַיְתוֹמָה מֵאֲבִיהָ **שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן,** וְקִדּוּשֶׁיהָ מִדְּרַבָּנָן, **שֶׁאוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה** דְּרַבָּנָן, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁתְּבוֹא לֶאֱכֹל גַּם בִּתְרוּמָה דְּאוֹרַיְתָא. **וְאִם מֵתָה** הַקְּטַנָּה, אַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה קְרוֹבֶיהָ יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ, תִּקְּנוּ חֲכָמִים **שֶׁבַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ.** וְעוֹד הֵעִיד, **עַל הַמְּרִישׁ** [-קוֹרֵת עֵץ הָעוֹמֶדֶת לִבְנְיָן] **הַגָּזוּל, שֶׁבָּנָאוֹ** הַגָּזְלָן **בְּבֵירָה** - בְּבֵית גְּדוֹל, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְהַחֲזִיר אֶת הַמְּרִישׁ עַצְמוֹ, אֶלָּא **יִטֹּל** הַנִּגְזָל רַק **אֶת דָּמָיו** שֶׁל הַמְּרִישׁ, וְיִפָּטֵר הַגְּזָלָן, **מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים,** שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ הַגְּזָלָנִים מִלַּעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּיָדָעַם שֶׁאִם יָשׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה יִצְטָרְכוּ לִשְׁבֹּר אֶת בֵּיתָם. וְהֵעִיד עוֹד, **עַל בְּהֵמַת הַחַטָּאת הַגְּזוּלָה** בְּיַד הָאָדָם שֶׁהִקְדִּישָׁהּ לְקָרְבָּן, **שֶׁלֹּא נוֹדְעָה** גְּזֵלָתָהּ **לָרַבִּים, שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת** עַל הַמַּקְרִיבָהּ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא חַטָּאת אַחֶרֶת, **מִפְּנֵי תִּקּוּן הַמִּזְבֵּחַ,** שֶׁלֹּא יִתְעַצְּבוּ הַכֹּהֲנִים עַל שֶׁאָכְלוּ חֻלִּין בָּעֲזָרָה, וְיִמָּנְעוּ מִשּׁוּם כָּךְ מִלַּעֲבֹד עֲבוֹדָה, וְנִמְצָא הַמִּזְבֵּחַ בָּטֵל:

מִשְׁנָה ו **דִּין סִיקָּרִיקוֹן:** **לֹא הָיָה** דִּין **סִיקָּרִיקוֹן** [-גּוֹי רוֹצֵחַ], הַמַּבְאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, נוֹהֵג **בְּאֶרֶץ יְהוּדָה, בַּהֲרוּגֵי הַמִּלְחָמָה** - בִּימֵי מִלְחֶמֶת טִיטוּס, שֶׁהָיוּ הַגּוֹיִם הוֹרְגִים אֶת יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה הָיָה דִּין הַלּוֹקֵחַ קַרְקַע מִסִּיקָּרִיקוֹן שֶׁגְּזָלָהּ מֵהַבְּעָלִים, כְּדִין הַלּוֹקֵחַ מֵהַבְּעָלִים, שֶׁמְּקָחוֹ קַיָּם, לְפִי שֶׁמֻּחֶמֶת הַפַּחַד שֶׁלֹּא יַהַרְגֻנּוּ הַגּוֹי וּמֵרְצוֹנוֹ לְהַנָּצֵל מִיָּדוֹ, הָיָה הַיְּהוּדִי גּוֹמֵר בְּלִבּוֹ לְהַקְנוֹת לוֹ אֶת קַרְקָעוֹ [וּמְכִירָה חֲלָה אַף בְּאָנֻס]. אוּלָם **מִלְּאַחַר** תְּקוּפַת **הָרוּגֵי הַמִּלְחָמָה וְאֵילָךְ,** שֶׁשּׁוּב לֹא הָרְגוּ הַגּוֹיִם אֶת יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיָה הַיְּהוּדִי הָאָנוּס לָתֵת לַסִּיקָּרִיקוֹן אֶת קַרְקָעוֹ גּוֹמֵר בְּלִבּוֹ לְהַקְנוֹתָהּ לוֹ, וְהָיָה חוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ שֶׁכְּשֶׁיּוּכַל יוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת הַקַּרְקַע, וְלָכֵן **יֶשׁ בָּהּ** - הָיָה נוֹהֵג בִּיהוּדָה דִּין הַלּוֹקֵחַ מִ**סִּיקָּרִיקוֹן, שֶׁמְּקָחוֹ** בָּטֵל, לְפִי שֶׁלֹּא קָנָה מֵהַבְּעָלִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁל הַקַּרְקַע, וּכְפִי שֶׁיִּבְאַר. **כֵּיצַד** הוּא דִּין הַקּוֹנֶה מֵהַסִּיקָּרִיקוֹן, יְהוּדִי **שָׁלָקַח** - קָנָה קַרְקַע **מִסִּיקָּרִיקוֹן, וְחָזַר וְלָקַח** - וְקָנָה שׁוּב אֶת הַקַּרְקַע **מִבַּעַל הַבַּיִת** הָרִאשׁוֹן שֶׁהַסִּיקָּרִיקוֹן אָנַס מִמֶּנּוּ אֶת הַקַּרְקַע, **מִקָּחוֹ** שֶׁל הַקּוֹנֶה **בָּטֵל,** וְיָכוֹל בַּעַל הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן לְהוֹצִיאוֹ מִן הַקַּרְקַע,

המבוארות

מסכת גיטין פרק ה

שֶׁאָנוּ תּוֹלִים שֶׁמַּעַל הַבַּיִת לֹא גָּמַר בְּדַעְתּוֹ לְהַקְנוֹת לוֹ אֶת הַקַּרְקַע, וְהִסְכִּים לַמִּקָּח רַק מֵחֲמַת מוֹרָאוֹ שֶׁל הַסִּיקָרִיקוֹן שֶׁיִּכְעַס עַל סֵרוּבּוֹ לִמְכִירָה, וְחָשַׁב בְּלִבּוֹ שֶׁבִּזְמַן שֶׁיּוּכַל יִתְבַּע אֶת הַלּוֹקֵחַ לְדִין וִיבַטֵּל אֶת הַמֶּקַח. אוּלָם אִם הַיְהוּדִי קָנָה תְּחִלָּה אֶת הַקַּרְקַע **מִבַּעַל הַבַּיִת, וְחָזַר** אַחַר כָּךְ **וְלָקַח** - וְקָנָה אֶת הַקַּרְקַע מִן הַסִּיקָרִיקוֹן, **מִקָּחוֹ** שֶׁל הַקּוֹנֶה **קַיָּם.** **דִּין דּוֹמֶה בְּשֶׁעָבַד כְּתֻבָּה:** הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה, כּוֹתֵב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ 'כָּל נְכָסַי אֲחֲרָאִין לִכְתֻבָּתֵךְ', שֶׁאִם יָמוּת אוֹ יִגָּרְשֶׁנָּה וְיִתְחַיֵּב לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, יִהְיוּ כָּל קַרְקְעוֹתָיו מְשֻׁעְבָּדוֹת עֲבוּר פִּרְעוֹן כְּתֻבָּתָהּ, וְתוּכַל לְהוֹצִיאָן מֵהַלָּקוֹחוֹת שֶׁקָּנוּ אֶת הַקַּרְקַע מֵהַבַּעַל. אָדָם שֶׁלָּקַח - שֶׁקָּנָה שָׂדֶה **מִן הָאִישׁ, וְחָזַר וְלָקַח** אֶת הַשָּׂדֶה גַּם **מִן הָאִשָּׁה** - אִשְׁתּוֹ, שֶׁלֹּא תּוּכַל לִגְבּוֹת שָׂדֶה זוֹ בִּכְתֻבָּתָהּ, **מִקָּחוֹ בָּטֵל**, וְיוּכְלָה לִגְבּוֹת מִקַּרְקַע זוֹ אֶת כְּתֻבָּתָהּ. שֶׁאָנוּ תּוֹלִים שֶׁהָאִשָּׁה לֹא גָּמְרָה בְּדַעְתָּהּ לְהַקְנוֹת לוֹ אֶת הַקַּרְקַע, וְלֹא הִסְכִּימָה לְמִקָּח אֶלָּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְבַעְלָהּ, שֶׁלֹּא יִצְטַעֵר וְיִחְשֹׁב שֶׁהִיא מְצַפָּה לְמוֹתוֹ אוֹ לְגָרוּשָׁיהָ מִמֶּנּוּ כְּדֵי לִגְבּוֹת הַשָּׂדֶה בִּכְתֻבָּתָהּ, וְלָכֵן אֵינָהּ מַסְכִּימָה שֶׁיִּמְכֹּר אֶת הַשָּׂדֶה. אֲבָל אִם קָנְאָהּ תְּחִלָּה **מִן הָאִשָּׁה, וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ** - הַבַּעַל, **מִקָּחוֹ קַיָּם,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁקָּנָה מִמֶּנָּה תְּחִלָּה, אֵינָהּ יְכוֹלָה לִטְעֹן שֶׁעָשְׂתָה כֵּן כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְבַעְלָהּ. וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ שֶׁהַלּוֹקֵחַ מֵהַסִּיקָרִיקוֹן מִקָּחוֹ בָּטֵל, **זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה** - דַּעַת תַּנָּאִים שֶׁהָיוּ בִּתְקוּפָה קוֹדֶמֶת, אֲבָל **בֵּית דִּין** שֶׁל **אַחֲרֵיהֶם** שֶׁרָאוּ שֶׁהַקַּרְקָעוֹת נִשְׁאָרוֹת בְּיַד הַסִּיקָרִיקוֹן, כִּי נִמְנְעוּ מִלְּקָנוֹתָן מֵחֲשָׁשׁ שֶׁהַנִּגְזָל יִקַּח מֵהֶם אֶת הַקַּרְקַע, **אָמְרוּ,** שֶׁהַלּוֹקֵחַ **מִסִּיקָרִיקוֹן** מִקָּחוֹ קַיָּם, אֶלָּא שֶׁנּוֹתֵן **לַבְּעָלִים רְבִיעַ** - רֶבַע מִשְּׁוִי הַקַּרְקַע, לְפִי שֶׁשָּׁעֲרוּ חֲכָמִים שֶׁהֱיוֹת וְהַסִּיקָרִיקוֹן קִבֵּל אֶת הַקַּרְקַע בְּחִנָּם הֲרֵי הוּא מוֹזִיל לְלוֹקֵחַ רֶבַע, וְלָכֵן תִּקְּנוּ שֶׁיִּתֵּן קָרְ זֶה לַבְּעָלִים. **אֵימָתַי** תִּקְּנוּ שֶׁהַלּוֹקֵחַ מֵהַסִּיקָרִיקוֹן מִקָּחוֹ קַיָּם, **בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּיָדָן** שֶׁל הַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים מָעוֹת **לִקַּח** - לְקְנוֹת אֶת הַקַּרְקַע מֵהַסִּיקָרִיקוֹן. **אֲבָל** אִם **יֵשׁ בְּיָדָן** כְּדֵי **לִקַּח** אֶת הַקַּרְקַע, וּרְצוֹנָם בְּכָךְ, הֲרֵי **הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם,** וְנוֹתְנִים לַלּוֹקֵחַ אֶת הַמָּעוֹת שֶׁשִּׁלֵּם לַסִּיקָרִיקוֹן וְזוֹכִין בַּקַּרְקַע. וְאָמְנָם **רַבִּי הוֹשֵׁיב בֵּית דִּין וְנִמְנוּ** - וּפָסְקוּ עַל פִּי רֹב הַדַּיָּנִים, **שֶׁאִם שָׁהֲתָה** הַקַּרְקַע **בִּפְנֵי סִיקָרִיקוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ,** שׁוּב אֵין לַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים דִּין קַדִּימָה, וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ בְּיָדָם מָעוֹת וְהֵם מְעַנְיְנִים לִפְדּוֹת אֶת הַקַּרְקַע מֵהַסִּיקָרִיקוֹן, **כָּל הַקּוֹדֵם לִקַּח** אֶת הַקַּרְקַע מֵהַסִּיקָרִיקוֹן **זוֹכֶה** בָּהּ, **אֲבָל נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ** שֶׁהוֹזִיל הַסִּיקָרִיקוֹן בִּמְכִירָתָהּ, וּכְפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ז קִנְיַן חֵרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן:** חֵרֶשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, **רוֹמֵז** - יָכוֹל לְמָכֹר אוֹ לִקְנוֹת, עַל יְדֵי שֶׁרוֹמֵז בְּיָדָיו אוֹ בְּרֹאשׁוֹ עַל רְצוֹנוֹ לִמְכֹּר אוֹ לִקְנוֹת, **וְנִרְמָז** - וְעַל יְדֵי שֶׁיִּרְמְזוּ לוֹ אֲחֵרִים וְיִתְרַצֶּה לַמְּכִירָה אוֹ לַקְּנִיָּה. **בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, קוֹפֵץ וְנִקְפָּץ בְּמִטַּלְטְלִין** - יָכוֹל לִמְכֹּר וְלִקְנוֹת מִטַּלְטְלִין בַּעֲקִימַת שְׂפָתַיִם וְאֵין צָרִיךְ רָמָז בָּרוּר בְּיָדוֹ אוֹ בְּרֹאשׁוֹ. **וְהַפָּעוּטוֹת** - הַקְּטַנִּים [כָּבֶן שֵׁבַע וּבֶן שְׁמוֹנָה אִם הוּא חָרִיף וְיוֹדֵעַ בְּטִיב מַשָּׂא וּמַתָּן, וְאִם אֵינוֹ חָרִיף צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כְּבֶן תֵּשַׁע וּבֶן עֶשֶׂר], **מִקָּחָן מִקָּח וּמִמְכָּרָן מִמְכָּר בְּמִטַּלְטְלִין** - אִם קָנוּ אוֹ מָכְרוּ מִטַּלְטְלִין: **מִשְׁנָה ח תַּקָּנוֹת מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם:** וְאִלּוּ **דְּבָרִים** שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּשׁ לִנְהֹג בָּהֶם **מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם:** א. **כֹּהֵן קוֹרֵא בַּתּוֹרָה רִאשׁוֹן, וְאַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, לֵוִי,** וְתִקְּנוּ שֶׁסֵּדֶר זֶה יִהְיֶה קָבוּעַ וְלֹא יְוַתֵּר הַכֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, **מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם,** שֶׁלֹּא יִתְקוֹטְטוּ לְמִי יִתֵּן הַכֹּהֵן. ב. **מְעָרְבִין** עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת, עַל יְדֵי הַנָּחַת הַפַּת שֶׁל בְּנֵי הֶחָצֵר **בְּבֵית יָשָׁן** - בְּבֵית שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְהַנִּיחַ בּוֹ אֶת הַפַּת, וְאֵין מְשַׁנִּים לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית אַחֵר, **מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם,** שֶׁאֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יִרְאוּ אֶת הַפַּת בְּמְקוֹמָהּ הֶחָדָשׁ, יַחְשְׁבוּ שֶׁמִּטַּלְטְלִין לְלֹא עֵרוּב. ג. אֵפָן הַשְּׁקָיַת הַשָּׂדוֹת בִּזְמַנָּם הָיְתָה עַל יְדֵי מְשִׁיכַת אַמַּת מַיִם מֵהַנָּהָר לַשָּׂדֶה. מִלְּבַד זֹאת לְאָרְךְ אַמַּת הַמַּיִם הָיוּ עֲשׂוּיִם בּוֹרוֹת לַאֲגִירַת מַיִם, לְמִקְרֶה שֶׁהָאַמָּה תִּתְיַבֵּשׁ. וְתִקְּנוּ שֶׁהַבּוֹר **שֶׁהוּא קָרוֹב לָאַמָּה מִתְמַלֵּא** מִמֶּנָּה **רִאשׁוֹן,** וְרַשַּׁאי לַעֲצֹר אֶת זְרִימַת מֵי הָאַמָּה עַד שֶׁיִּתְמַלֵּא בּוֹרוֹ, וְאַחַר שֶׁיִּתְמַלֵּא הַבּוֹר הָרִאשׁוֹן יִתְמַלְּאוּ שְׁאָר הַבּוֹרוֹת הָרְחוֹקִים יוֹתֵר. וְאַף תַּקָּנָה זוֹ **מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם** הִיא, שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לָרִיב מִי יְמַלֵּא תְּחִלָּה. ד. עוֹד תִּקְּנוּ, **שְׁמִצּוּדוֹת** לְצֵידַת **חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים,** שְׁנִּצּוֹדוּ בָּהֶם בַּעֲלֵי הַחַיִּים, אַף שֶׁעַדַיִן לֹא עָשׂוּ בָּהֶם הַבְּעָלִים קִנְיָן, וְעַל פִּי הַדִּין אֵינָם שֶׁלָּהֶם, **יֵשׁ בָּהֶם** - בִּמְי שֶׁנּוֹטֵל בַּעֲלֵי חַיִּים אֶלּוּ **מְשׁוּם** אִסּוּר **גָּזֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם,** שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לָרִיב. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** צוּרַת הַתַּקָּנָה הָיְתָה שֶׁיִּהְיֶה זֶה **גָּזַל גָּמוּר** מִדִּרַבָּנָן, וְלֹא רַק כְּגָזֵל מְשׁוּם דַּרְכֵי שָׁלוֹם. ה. עוֹד תִּקְּנוּ, שֶׁמְּצִיאַת **חֵרֵשׁ** אוֹ **שׁוֹטֶה וְקָטָן,** אַף שֶׁאֵין לָהֶם דַּעַת לִזְכּוֹת בַּמְּצִיאָה, מִכָּל מָקוֹם **יֵשׁ בָּהֶן** - בִּמְי שֶׁנּוֹטֵל מֵהֶם **מְשׁוּם** אִסּוּר **גָּזֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם,** שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ קְרוֹבֵי הַקָּטָן לְהִתְקוֹטֵט עִם הַנּוֹטֵל. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיֶה בִּמְצִיאוֹת אֵלּוּ אִסּוּר **גָּזֵל גָּמוּר.** ו. וְכֵן תִּקְּנוּ שֶׁעָנִי **הַמְנַקֵּף** - קוֹטֵף אֶת הַזֵּיתִים שֶׁ**בְּרֹאשׁ** עֵץ **הַזַּיִת** כְּדֵי לְהַפִּילָם לָאָרֶץ וּלְאָסְפָם אַחַר כָּךְ, אַף שֶׁלֹּא זָכָה בָּהֶם, מִכָּל מָקוֹם **מֵה שֶׁתַּחְתָּיו** - הַזֵּיתִים שֶׁנָּשְׁרוּ מֵהָעֵץ עַל יָדוֹ, יֵשׁ בָּהֶם אִסּוּר **גָּזֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם,** שֶׁלֹּא יָבוֹא לָרִיב עִם הַנּוֹטְלָם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיֶה בָּזֶה אִסּוּר **גָּזֵל גָּמוּר.** ז. וְכֵן **אֵין מְמַחִין** - מוֹחִים **בְּיַד עַנְיֵי גּוֹיִם** בִּנְטִילַת **לֶקֶט וּבְשִׁכְחָה וּבְפֵאָה** מִשְּׂדוֹת יִשְׂרָאֵל, **מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם:** **מִשְׁנָה ט הַשְּׁאֵלַת כֵּלִים לַחֲשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית וְעַל הַמַּעֲשְׂרוֹת:** **מַשְׁאֶלֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ הַחֲשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית** כֵּלִים שֶׁשִּׁמּוּשָׁם הָרָגִיל הוּא לִצְרָךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ, וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁתִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִצְרָךְ פֵּרוֹת שְׁבִיעִית אַחַר זְמַן בִּעוּרָן בְּלֹא הָפְקֵר, אֶלָּא תּוֹלָה שֶׁתִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לִצְרָכִים אֲחֵרִים. כְּגוֹן שֶׁמַּשְׁאִילָה לָהּ **נָפָה,** וְתוֹלָה שֶׁהִיא צְרִיכָה אֶת הַנָּפָה כְּדֵי לִמְנוֹת בָּהּ מָעוֹת, **וּכְבָרָה,** וְתוֹלָה שֶׁהִיא צְרִיכָה לָהּ לִכְבִירַת חוֹל, **וְרֵחַיִם,** וְתוֹלָה שֶׁצְּרִיכָה לָהּ לִטְחִינַת סַמְמָנִים, **וְתַנּוּר,** וְתוֹלָה שֶׁלְּצָרְךְ יְבוּשׁ פִּשְׁתָּן הִיא צְרִיכָה לוֹ. **אֲבָל לֹא תָּבֵר** - לֹא תִּבְרֹר **וְלֹא תִּטְחַן עִמָּהּ,** שֶׁאָסוּר לְסַיֵּעַ בִּידֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה. **אֵשֶׁת חָבֵר** - הַנֶּאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, **מַשְׁאֶלֶת לְאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ** שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, **נָפָה וּכְבָרָה, וּבוֹרֶרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמַרְקֶדֶת עִמָּהּ** בְּפֵרוֹתֶיהָ אַף שֶׁאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, **אֲבָל מִשְׁתַּטֶּלֶת הַמַּיִם** לְתוֹךְ הָעִסָּה, **לֹא תִּגַּע עִמָּהּ,** מִשּׁוּם שֶׁבְּעֵת הַטְּלַת הַמַּיִם לָעִסָּה מִתְחַיֶּבֶת הָעִסָּה בְּחַלָּה, וְנִטְמֵאת בִּכְלֵי עַם הָאָרֶץ שֶׁהֵם טְמֵאִים, וְאָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחַלָּה, וְלָכֵן אֵין לָהּ לְסַיֵּעַ לָהּ לְלוּשׁ עִסָּה זוֹ. וְטַעַם הָאִסּוּר לְסַיֵּעַ הוּא **לְפִי שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה. וְכֵן** - כָּל מַה שֶּׁהִתִּירוּ לְהַשְׁאִיל כֵּלִים, **לֹא אָמְרוּ** זֹאת אֶלָּא **מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.** **הַחֲזָקַת יְדֵי גּוֹיִם וְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה:** **מַחֲזִיקִין יְדֵי גּוֹיִם** - מֵתָּר לוֹמַר 'תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם' לְנָכְרִים הָעוֹבְדִים בַּמַּקֵּל **בִּשְׁבִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל** הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה הָאֲסוּרָה, שֶׁהֲרֵי אֵין מְסַיְּעִים בִּידֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה, וְאִלּוּ הַנָּכְרִי אֵינוֹ מְצֻוֶּה עַל הַשְּׁמִטָּה. **וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן** שֶׁל הַגּוֹיִם, אַף שֶׁהוּא קוֹרֵא עֲלֵיהֶם שֵׁם ה', שֶׁשָּׁלוֹם הוּא שְׁמוֹ שֶׁל ה', **מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם:**

פֶּרֶק ו כְּלָלִים בְּעִנְיַן שְׁלִיחַ לְקַבָּלָה וְשָׁלִיחַ לְהוֹלָכָה, הָעֵדִים שֶׁצְּרִיכָה הָאִשָּׁה לְהָבִיא כְּהוֹכָחָה לְגֵרוּשֶׁיהָ, אִם הִתְגָּרְשָׁה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ קַבָּלָה, וְעוֹד מִדִּינֵי שְׁלִיחוּת בְּגֵט. וְדִין קַבָּלַת גֵּט בְּנַעֲרָה עַל יָדָהּ וְעַל יְדֵי אָבִיהָ: **מִשְׁנָה א שְׁלִיחַ קַבָּלָה וְהוֹלָכָה:** **הָאוֹמֵר** לַחֲבֵרוֹ, **הִתְקַבֵּל** - קַבֵּל **גִּטֵּךְ זֶה** מִיָּדִי **לְאִשְׁתִּי** - עֲבוּר אִשְׁתִּי, **אוֹ** שֶׁאָמַר לוֹ **הוֹלֵךְ גִּטֵּךְ זֶה לְאִשְׁתִּי, אִם רָצָה** הַבַּעַל **לַחֲזֹר** בּוֹ, **יַחֲזֹר,** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַגֵּט לְיָדָהּ, שֶׁלֹּא זָכָה הַשָּׁלִיחַ בְּקַבָּלָתוֹ עֲבוּר הָאִשָּׁה, שֶׁהַגֵּרוּשִׁין חוֹב לָאִשָּׁה וְאֵין חָבִין לָאָדָם שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ. אֲבָל **הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי, אִם רָצָה לַחֲזֹר, לֹא יַחֲזֹר.**

פרק ו א הָאוֹמֵר הִתְקַבֵּל גִּט זֶה לְאִשְׁתִּי, אוֹ הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, אִם רָצָה לַחֲזֹר, יַחֲזֹר. הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי, אִם רָצָה לַחֲזֹר, לֹא יַחֲזֹר.

מִבַּעַל הַבַּיִת וְחָזַר וְלָקַח מִסִּיקָרִיקוֹן, מִקָּחוֹ קַיָּם. לָקַח מִן הָאִישׁ וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה, מִקָּחוֹ בָּטֵל. מִן הָאִשָּׁה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ, מִקָּחוֹ קַיָּם. זוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ, הַלּוֹקֵחַ מִסִּיקָרִיקוֹן נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין בְּיָדָן לִקַּח. אֲבָל יֵשׁ בְּיָדָן לִקַּח, הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם. רַבִּי הוֹשִׁיב בֵּית דִּין וְנִמְנוּ, שֶׁאִם שָׁהֲתָה בִּפְנֵי סִיקָרִיקוֹן שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּל הַקּוֹדֵם לִקַּח זוֹכֶה, אֲבָל נוֹתֵן לַבְּעָלִים רְבִיעַ: ז חֵרֵשׁ רוֹמֵז וְנִרְמָז. בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, קוֹפֵץ וְנִקְפָּץ בְּמִטַּלְטְלִין. הַפָּעוּטוֹת, מִקָּחָן מִקָּח וּמִמְכָּרָן מִמְכָּר בְּמִטַּלְטְלִין: ח וְאִלּוּ דְּבָרִים אָמְרוּ מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. כֹּהֵן קוֹרֵא רִאשׁוֹן וְאַחֲרָיו לֵוִי וְאַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. מְעָרְבִין בְּבֵית יָשָׁן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. בּוֹר שֶׁהוּא קָרוֹב לָאַמָּה מִתְמַלֵּא רִאשׁוֹן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים יֵשׁ בָּהֶם מִשּׁוּם גָּזֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, גָּזֵל גָּמוּר. מְצִיאַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן יֵשׁ בָּהֶם אִסּוּר גָּזֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, גָּזֵל גָּמוּר. עָנִי הַמְנַקֵּף בְּרֹאשׁ הַזַּיִת, מַה שֶּׁתַּחְתָּיו גָּזֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, גָּזֵל גָּמוּר. אֵין מְמַחִין בְּיַד עַנְיֵי גּוֹיִם בִּלֶּקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵאָה, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם: ט מַשְׁאֶלֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ הַחֲשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית נָפָה וּכְבָרָה וְרֵחַיִם וְתַנּוּר, אֲבָל לֹא תָּבֵר וְלֹא תִּטְחַן עִמָּהּ. אֵשֶׁת חָבֵר מַשְׁאֶלֶת לְאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ נָפָה וּכְבָרָה, וּבוֹרֶרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמַרְקֶדֶת עִמָּהּ, אֲבָל מִשְׁתַּטֶּלֶת הַמַּיִם לֹא תִּגַּע עִמָּהּ, לְפִי שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה. וְכֵן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. כּוֹתְבִין שְׁטָרוֹת לַנָּכְרִים בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן שֶׁל גּוֹיִם מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם:

לְפִיכָךְ אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן אָמַר לוֹ הַבַּעַל לְשִׁלִּיחַ הָאִשָּׁה, אִי אֶפְשִׁי שֶׁתְּקַבֵּל לָהּ - אֵינִי חָפֵץ שֶׁתְּקַבֵּל אֶת הַגֵּט כְּשִׁלִּיחַ קַבָּלָה', אֶלָּא הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ אֶת הַגֵּט כְּשִׁלִּיחַ שֶׁלִּי לְ'הוֹלְכָה', וּבְאֹפֶן זֶה אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַגֵּט לְיָדָהּ, וְלָכֵן אִם רָצָה לַחֲזֹר בּוֹ, יַחֲזֹר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הָאוֹמֶרֶת לִשְׁלוּחָהּ טל לִי גִּטִּי, לְשׁוֹן קַבָּלָה הוּא, וַהֲרֵי הוּא שְׁלִיחַ קַבָּלָה וּמִתְגָּרֶשֶׁת מִיָּד עִם קַבָּלָתוֹ, וְאִם רָצָה לַחֲזֹר, לֹא יַחֲזֹר: **מִשְׁנָה ב** הוֹכַחַת הַגְּרוּשִׁין: הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי כְּשִׁלִּיחַ קַבָּלָה, וְחָזַר הַשָּׁלִיחַ וְאָמַר שֶׁקִּיֵּם שְׁלִיחוּתוֹ וְקִבֵּל אֶת הַגֵּט מִיַּד בַּעְלָהּ, צְרִיכָה אִשָּׁה זוֹ לְהָבִיא שְׁתֵּי כִּתֵּי עֵדִים כְּדֵי לְהוֹכִיחַ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה. שְׁנַיִם שֶׁאוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ אָמְרָה לְשָׁלִיחַ זֶה לְהִיוֹת שְׁלוּחָהּ, וּשְׁנַיִם שֶׁאוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ קִבֵּל הַשָּׁלִיחַ אֶת הַגֵּט וְקָרַע אוֹתוֹ [וּמְדֻבָּר בִּשְׁעַת הַשְׁמָד שֶׁגָּזְרוּ עַל הַמִּצְוֹת, וְלָכֵן הָיוּ קוֹרְעִים אֶת הַגֵּט אַחַר הַגְּרוּשִׁין]. וַאֲפִלּוּ הֵן הָרִאשׁוֹנִים וְהֵן הָאַחֲרוֹנִים - אֲפִלּוּ אִם אוֹתָם הָעֵדִים מְעִידִים גַּם עַל מְנוּי הַשְּׁלִיחוּת, וְגַם עַל קַבָּלַת הַגֵּט וּקְרִיעָתוֹ, אוֹ אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶן - אוֹ שֶׁעֵד אֶחָד הִצְטָרֵף תְּחִלָּה לְעֵד אֶחָד בָּעֵדוּת עַל מְנוּי הַשְּׁלִיחַ, וְשׁוּב הִצְטָרֵף עִם עֵד אַחֵר לְהָעִיד עַל קַבָּלַת הַגֵּט, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁנִּרְאֶה הַדָּבָר כְּשֶׁקָּר שֶׁאוֹתָן הָעֵדִים הִזְדַּמְּנוּ לִרְאוֹת הֵן אֶת הַשְּׁלִיחוּת וְהֵן אֶת קַבָּלַת הַגֵּט, אַף שֶׁהָאִישׁ וְהָאִשָּׁה מִן הַסְּתָם בִּשְׁתֵּי עָרִים, וְאֲפִלּוּ בְּעֵד אֶחָד אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמְּשַׁקֵּר הוּא (תוי"ט). **דִּין הָאָב בְּקִדּוּשֵׁי וּגְרוּשֵׁי בִּתּוֹ: נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה, הִיא וְאָבִיהָ** - אוֹ הִיא אוֹ אָבִיהָ **מְקַבְּלִין אֶת גִּטָּהּ**, הִיא כֵּיוָן שֶׁהִיא גְּדוֹלָה וְיֵשׁ לָהּ יָד לְקַבֵּל גִּטָּהּ, וְאָבִיהָ כֵּיוָן שֶׁכָּל יְמֵי נַעֲרוּתָהּ בִּרְשׁוּתוֹ הִיא. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין שְׁתֵּי יָדַיִם זוֹכוֹת כְּאֶחָת** - לֹא יִתָּכֵן שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי יָדַיִם יְכוֹלוֹת לִזְכּוֹת בְּגֵט עֲבוּר אִשָּׁה אַחַת, **אֶלָּא** וַדַּאי כֵּיוָן שֶׁזָּכְתָה הַתּוֹרָה לְאָבִיהָ לְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ, **אָבִיהָ מְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ בִּלְבָד. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָאָב יָכוֹל לְקַבֵּל גֵּט לִבְתּוֹ, מָקוֹם כָּל קַטָּנָה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִשְׁמֹר אֶת גִּטָּהּ לְפִי שֶׁאֵין לָהּ דַּעַת לְכָךְ, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְגָּרֵשׁ.** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ג) 'וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ', דָּרְשׁוּ שֶׁגֵּרוּשִׁין שַׁיָּכִים דַּוְקָא בְּאִשָּׁה שֶׁמְּשַׁלְּחָהּ וְאֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְבַעְלָהּ, וְאִלּוּ זוֹ שֶׁאֵין בָּהּ דַּעַת לִשְׁמֹר אֶת גִּטָּהּ, אִם מְשַׁלְּחָהּ הִיא חוֹזֶרֶת אֲלֵיו, וְאִי אֶפְשָׁר לְגֵרוּשָׁה: **מִשְׁנָה ג שְׁלִיחוּת בְּגֵרוּשֵׁי קְטַנָּה: קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה** לִשְׁלוּחָהּ, **הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי, אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ** וְאֵינָהּ מִגֹּרֶשֶׁת בְּקַבָּלַת הַשָּׁלִיחַ אֶת הַגֵּט, וּלְפִיכָךְ **אִם רָצָה הַבַּעַל לַחֲזֹר בּוֹ, יַחֲזֹר.** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הָאוֹמֶרֶת לִשְׁלוּחָהּ טל לִי גִּטִּי, לְשׁוֹן קַבָּלָה הוּא, וַהֲרֵי הוּא שְׁלִיחַ קַבָּלָה וּמִתְגָּרֶשֶׁת מִיָּד עִם קַבָּלָתוֹ, וְאִם רָצָה לַחֲזֹר, לֹא יַחֲזֹר: **מִשְׁנָה ב** הוֹכַחַת הַגְּרוּשִׁין: הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי כְּשִׁלִּיחַ קַבָּלָה, וְחָזַר הַשָּׁלִיחַ וְאָמַר שֶׁקִּיֵּם שְׁלִיחוּתוֹ וְקִבֵּל אֶת הַגֵּט מִיַּד בַּעְלָהּ, צְרִיכָה אִשָּׁה זוֹ לְהָבִיא שְׁתֵּי כִּתֵּי עֵדִים כְּדֵי לְהוֹכִיחַ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה. שְׁנַיִם שֶׁאוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ אָמְרָה לְשָׁלִיחַ זֶה לִהְיוֹת שְׁלוּחָהּ, וּשְׁנַיִם שֶׁאוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ קִבֵּל הַשָּׁלִיחַ אֶת הַגֵּט וְקָרַע אוֹתוֹ [וּמְדֻבָּר בִּשְׁעַת הַשְׁמָד שֶׁגָּזְרוּ עַל הַמִּצְוֹת, וְלָכֵן הָיוּ קוֹרְעִים אֶת הַגֵּט אַחַר הַגְּרוּשִׁין]. וַאֲפִלּוּ הֵן הָרִאשׁוֹנִים וְהֵן הָאַחֲרוֹנִים - אֲפִלּוּ אִם אוֹתָם הָעֵדִים מְעִידִים גַּם עַל מְנוּי הַשְּׁלִיחוּת, וְגַם עַל קַבָּלַת הַגֵּט וּקְרִיעָתוֹ, אוֹ אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶן - אוֹ שֶׁעֵד אֶחָד הִצְטָרֵף תְּחִלָּה לְעֵד אֶחָד בָּעֵדוּת עַל מְנוּי הַשְּׁלִיחַ, וְשׁוּב הִצְטָרֵף עִם עֵד אַחֵר לְהָעִיד עַל קַבָּלַת הַגֵּט, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁנִּרְאֶה הַדָּבָר כְּשֶׁקָּר שֶׁאוֹתָן הָעֵדִים הִזְדַּמְּנוּ לִרְאוֹת הֵן אֶת הַשְּׁלִיחוּת וְהֵן אֶת קַבָּלַת הַגֵּט, אַף שֶׁהָאִישׁ וְהָאִשָּׁה מִן הַסְּתָם בִּשְׁתֵּי עָרִים, וְאֲפִלּוּ בְּעֵד אֶחָד אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמְּשַׁקֵּר הוּא (תוי"ט). **דִּין הָאָב בְּקִדּוּשֵׁי וּגְרוּשֵׁי בִּתּוֹ: נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה, הִיא וְאָבִיהָ** - אוֹ הִיא אוֹ אָבִיהָ **מְקַבְּלִין אֶת גִּטָּהּ**, הִיא כֵּיוָן שֶׁהִיא גְּדוֹלָה וְיֵשׁ לָהּ יָד לְקַבֵּל גִּטָּהּ, וְאָבִיהָ כֵּיוָן שֶׁכָּל יְמֵי נַעֲרוּתָהּ בִּרְשׁוּתוֹ הִיא. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין שְׁתֵּי יָדַיִם זוֹכוֹת כְּאֶחָת** - לֹא יִתָּכֵן שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי יָדַיִם יְכוֹלוֹת לִזְכּוֹת בְּגֵט עֲבוּר אִשָּׁה אַחַת, **אֶלָּא** וַדַּאי כֵּיוָן שֶׁזָּכְתָה הַתּוֹרָה לְאָבִיהָ לְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ, **אָבִיהָ מְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ בִּלְבָד. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָאָב יָכוֹל לְקַבֵּל גֵּט לִבְתּוֹ, מָקוֹם כָּל קַטָּנָה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִשְׁמֹר אֶת גִּטָּהּ לְפִי שֶׁאֵין לָהּ דַּעַת לְכָךְ, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְגָּרֵשׁ.** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ג) 'וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ', דָּרְשׁוּ שֶׁגֵּרוּשִׁין שַׁיָּכִים דַּוְקָא בְּאִשָּׁה שֶׁמְּשַׁלְּחָהּ וְאֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְבַעְלָהּ, וְאִלּוּ זוֹ שֶׁאֵין בָּהּ דַּעַת לִשְׁמֹר אֶת גִּטָּהּ, אִם מְשַׁלְּחָהּ הִיא חוֹזֶרֶת אֲלֵיו, וְאִי אֶפְשָׁר לְגֵרוּשָׁה: **מִשְׁנָה ג שְׁלִיחוּת בְּגֵרוּשֵׁי קְטַנָּה: קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה** לִשְׁלוּחָהּ, **הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי, אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ** וְאֵינָהּ מִגֹּרֶשֶׁת בְּקַבָּלַת הַשָּׁלִיחַ אֶת הַגֵּט, וּלְפִיכָךְ **אִם רָצָה הַבַּעַל לַחֲזֹר בּוֹ** מִלְּגָרְשָׁהּ קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ הַגֵּט לְיָדָהּ, **יַחֲזֹר.** וְהַטַּעַם שֶׁאֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת עִם קַבָּלַת הַגֵּט עַל יָדֵי, לְפִי **שֶׁאֵין קְטָן עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ** שְׁלִיחַ קַבָּלָה כִּי אִם הוֹלָכָה שֶׁל הַבַּעַל. **אֲבָל אִם אָמַר לוֹ** - לִשְׁלִיחַ **אָבִיהָ, צֵא וְהִתְקַבֵּל לִבְתִּי גִּטָּהּ,** הֲרֵי הוּא שְׁלִיחַ קַבָּלָה שֶׁל הָאָב שֶׁיֵּשׁ לוֹ יָד לְקַבֵּל אֶת גֵּט בִּתּוֹ, וְלָכֵן כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ הַגֵּט לְיַד הַשָּׁלִיחַ הֲרֵי הִיא מְגֹרֶשֶׁת, **וְאִם רָצָה הַבַּעַל לְהַחֲזִיר, לֹא יַחֲזִיר. מַרְאֶה מָקוֹם בִּשְׁלִיחוּת לְגֵרוּשִׁין: הָאוֹמֵר** לִשְׁלוּחוֹ, **תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, פָּסוּל.** שֶׁזַּדַּאי מַקְפִּיד הַבַּעַל שֶׁיִּתֵּן לָהּ אֶת הַגֵּט דַּוְקָא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, כִּי אֵין רְצוֹנוֹ שֶׁיִּגָּרְשֶׁהָ בְּמָקוֹם אַחֵר וִידַבְּרוּ שָׁם בִּגְנוּתוֹ, וְנִמְצָא שֶׁבַּמָּקוֹם שֶׁנָּתַן לָהּ אֶת הַגֵּט לֹא הָיָה שְׁלוּחוֹ שֶׁל הַבַּעַל. אָמְנָם אִם אָמַר הַבַּעַל לִשְׁלוּחוֹ, תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי, וַהֲרֵי **הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, כָּשֵׁר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא צִוָּה עָלָיו לָתֵת בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֶלָּא רַק אָמַר לוֹ שֶׁהִיא נִמְצֵאת בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, נִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל כָּךְ, וְאֵינוֹ אֶלָּא מַרְאֶה מָקוֹם, כְּאוֹמֵר לוֹ 'שָׁם תִּמְצָאֶנָּה'. **הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ, הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי,** כִּשְׁלִיחַ קַבָּלָה, וְאֶתְגָּרֵשׁ בְּקַבָּלָתְךָ, **וּקְבָּלוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, פָּסוּל.** שֶׁהִיא מַקְפֶּדֶת שֶׁלֹּא יִגָּרְשֶׁנָּה בְּמָקוֹם אַחֵר, וְיִדַּבְּרוּ שָׁם

לְפִיכָךְ אִם אָמַר לוֹ הַבַּעַל אִי אֶפְשִׁי שֶׁתְּקַבֵּל לָהּ אֶלָּא הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ, אִם רָצָה לַחֲזֹר, יַחֲזֹר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הָאוֹמֶרֶת טל לִי גִּטִּי, אִם רָצָה לַחֲזֹר, לֹא יַחֲזֹר: **ב** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי, צְרִיכָה שְׁתֵּי כִּתֵּי עֵדִים. שְׁנַיִם שֶׁאוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ אָמְרָה, וּשְׁנַיִם שֶׁאוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ קִבֵּל כֹּאֶחָת, אֶלָּא אָבִיהָ מְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ בִּלְבָד. וְכֹל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִשְׁמֹר אֶת גִּטָּהּ, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְגָּרֵשׁ: **ג** קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי, אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ. לְפִיכָךְ אִם רָצָה הַבַּעַל לַחֲזֹר, יַחֲזֹר, שֶׁאֵין קָטָן עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ אָבִיהָ, צֵא וְהִתְקַבֵּל לִבְתִּי גִּטָּהּ, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר לֹא יַחֲזִיר. הָאוֹמֵר תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, פָּסוּל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר, שֶׁלְּגַבֵּי הָאִשָּׁה אֵין סְבָרָא לוֹמַר שֶׁהִיא מַקְפֶּדֶת בְּכָךְ, כֵּיוָן שֶׁהִיא מִתְגָּרֶשֶׁת בְּעַל כָּרְחָהּ, וּוַדַּאי לֹא הָיְתָה כְּוָנָה אֶלָּא כְּמַרְאֶה מָקוֹם בְּעָלְמָא. וְאִם אָמְרָה לוֹ הָבֵא לִי גִּטִּי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי, כְּשֶׁלִּיחַ הוֹלָכָה, וְאֶתְגָּרֵשׁ כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַגֵּט לְיָדָהּ, וְהֵבִיאוֹ לָהּ מִמָּקוֹם אַחֵר, כָּשֵׁר, אַף לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם וַדַּאי אֵינָהּ מַקְפֶּדֶת עַל מָקוֹם מְסִירַת הַגֵּט לְיַד הַשָּׁלִיחַ: **מִשְׁנָה ד** הַיּוֹצֵא מִדִּין זֶה לְעִנְיַן אֲכִילַת תְּרוּמָה: הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ הָבֵא לִי גִּטִּי מִיַּד בַּעְלִי וְאֶתְגָּרֵשׁ כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַגֵּט לְיָדִי, הֲרֵי זוֹ **אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ,** שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְיָדָהּ, הֲרֵי הִיא אֵשֶׁת כֹּהֵן. אֲבָל אִם אָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ **הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי** וְאֶתְגָּרֵשׁ מִיָּד כְּשֶׁתְּקַבְּלֶנּוּ, **אֲסוּרָה לָאֱכֹל בִּתְרוּמָה מִיָּד,** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא מִיָּד מָצָא אֶת בַּעְלָהּ וְקִבֵּל אֶת הַגֵּט מִיָּדוֹ, וַהֲרֵי הִיא מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ אֵשֶׁת כֹּהֵן וַאֲסוּרָה בִּתְרוּמָה. וְאִם אָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ **הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי,** הֲרֵי הִיא **אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְאוֹתוֹ מָקוֹם,** שֶׁקִּדֵּם לָכֵן וַדַּאי אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ שְׁלִיחָהּ אֶלָּא לְקַבָּלַת הַגֵּט בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר** עָלֶיהָ לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה **מִיָּד,** כְּשֶׁיִּטְּלוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאֵין הָאִשָּׁה מַקְפֶּדֶת עַל מָקוֹם הַגֵּרוּשִׁין, וּמִמַּיְלָא יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא קִבֵּל אֶת הַגֵּט מִיַּד הַבַּעַל מִיָּד, וְהִתְגָּרְשָׁה, וּכְבָר אֵינָהּ אֵשֶׁת כֹּהֵן: **מִשְׁנָה ה לְשׁוֹנוֹת שׁוֹנִים בִּצְווּי הַבַּעַל לִכְתֹּב גֵּט:** הָאוֹמֵר לִשְׁנַיִם, **כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי,** אוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם **גָּרְשׁוּהָ,** אוֹ שֶׁאָמַר **כִּתְבוּ אִגֶּרֶת וּתְנוּ לָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ** לָהּ גֵּט **וְיִתְּנוּ** לָהּ, שֶׁלְּשׁוֹנוֹת אֵלּוּ מַשְׁמָעוּתָן 'כְּרִיתוּת', שֶׁרְגִילִים הָאֲנָשִׁים לִקְרֹא לְסֵפֶר כְּרִיתוּת 'גֵּט', וּלְמַעֲשֶׂה הַכְּרִיתוּת 'גֵּרוּשִׁין'. וְכֵן קְרוּי הַגֵּט 'אִגֶּרֶת', מֵחֲמַת הַכָּתוּב בּוֹ 'וְדִין דִּיהֱוֵי לִיכִי מִנַּאי, סְפַר תְּרוּכִין וְאִגֶּרֶת שִׁבּוּקִין'. אָמְנָם אִם אָמַר לָהֶם אֶחָד מֵהֶלְשׁוֹנוֹת דִּלְהַלָּן: **פִּטְרוּהָ, פַּרְנְסוּהָ, עֲשׂוּ לָהּ כַּנִּימוּס, עֲשׂוּ לָהּ כָּרְאוּי,** הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ **לֹא אָמַר כְּלוּם,** וְאֵינָם כּוֹתְבִים גֵּט עַל פִּי דִּבְרָיו, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְגֵרוּשִׁין, אֶלָּא בַּאֲמִירַת 'פִּטְרוּהָ' כַּוָּנָתוֹ לְהָקֵל עָלֶיהָ מֵהַחוֹבוֹת שֶׁחַיָּבֶת. בַּאֲמִירַת 'פַּרְנְסוּהָ' כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּסְדְּרוּ עֲבוּרָהּ צָרְכֵי מְלִבּוּשׁ [שֶׁאַף הֵם בִּכְלַל 'פַּרְנָסָה']. וְכֵן בַּאֲמִירַת 'עֲשׂוּ לָהּ כַּנִּימוּס' אוֹ 'כָּרְאוּי' כַּוָּנָתוֹ לָתֵת לָהּ חֹק מְזוֹנוֹת וּכְסוּת. **בַּעַל שֶׁצִּוָּה רַק עַל כְּתִיבַת הַגֵּט:** אָמְנָם **בָּרִאשׁוֹנָה** - בַּתְּחִלָּה **הָיוּ אוֹמְרִים** חֲכָמִים, שֶׁהֵיוֹצֵא **בְּקוֹלֹר** - אָדָם שֶׁהִתְחַיֵּב מִיתָה לַמַּלְכוּת, וְיוֹצֵא בְּשַׁלְשֶׁלְאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל לַהֲרֶג, **וְאָמַר** לִשְׁנַיִם **כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ** לָהּ, עַל אַף שֶׁלֹּא צִוָּה בְּפֵרוּשׁ לָתֵת לָהּ אֶת הַגֵּט, שֶׁאוֹמְדִים אָנוּ דַּעְתּוֹ שֶׁלְּכָךְ הִתְכַּוֵּן, וּמִתּוֹךְ שֶׁהָיָה טָרוּד בְּפַחְדּוֹ לֹא פֵּרֵשׁ דְּבָרָיו וְהִזְכִּיר רַק אֶת הַגֵּט וְאָמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ יִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. הַבָּרִיא שֶׁאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, רָצָה לְשַׂחֵק בָּהּ. מַעֲשֶׂה בְּבָרִיא אֶחָד שֶׁאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגָּג וְנָפַל וָמֵת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אָמְרוּ חֲכָמִים, אִם מֵעַצְמוֹ נָפַל, שֶׁהֲרֵי מִשְׁלֹךְ לְבוֹר

בִּגְנוּתָהּ. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר, שֶׁלְּגַבֵּי הָאִשָּׁה אֵין סְבָרָא לוֹמַר שֶׁהִיא מַקְפֶּדֶת בְּכָךְ, כֵּיוָן שֶׁהִיא מִתְגָּרֶשֶׁת בְּעַל כָּרְחָהּ, וּוַדַּאי לֹא הָיְתָה כְּוָנָה אֶלָּא כְּמַרְאֶה מָקוֹם בְּעָלְמָא. וְאִם אָמְרָה לוֹ **הָבֵא לִי גִּטִּי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי,** כְּשֶׁלִּיחַ הוֹלָכָה, וְאֶתְגָּרֵשׁ כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַגֵּט לְיָדָהּ, **וְהֵבִיאוֹ לָהּ מִמָּקוֹם אַחֵר, כָּשֵׁר,** אַף לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם וַדַּאי אֵינָהּ מַקְפֶּדֶת עַל מָקוֹם מְסִירַת הַגֵּט לְיַד הַשָּׁלִיחַ: **מִשְׁנָה ד** הַיּוֹצֵא מִדִּין זֶה לְעִנְיַן אֲכִילַת תְּרוּמָה: הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ הָבֵא לִי גִּטִּי מִיַּד בַּעְלִי וְאֶתְגָּרֵשׁ כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַגֵּט לְיָדִי, הֲרֵי זוֹ **אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ,** שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְיָדָהּ, הֲרֵי הִיא אֵשֶׁת כֹּהֵן. אֲבָל אִם אָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ **הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי** וְאֶתְגָּרֵשׁ מִיָּד כְּשֶׁתְּקַבְּלֶנּוּ, **אֲסוּרָה לָאֱכֹל בִּתְרוּמָה מִיָּד,** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא מִיָּד מָצָא אֶת בַּעְלָהּ וְקִבֵּל אֶת הַגֵּט מִיָּדוֹ, וַהֲרֵי הִיא מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ אֵשֶׁת כֹּהֵן וַאֲסוּרָה בִּתְרוּמָה. וְאִם אָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ **הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי,** הֲרֵי הִיא **אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְאוֹתוֹ מָקוֹם,** שֶׁקִּדֵּם לָכֵן וַדַּאי אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ שְׁלִיחָהּ אֶלָּא לְקַבָּלַת הַגֵּט בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר** עָלֶיהָ לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה **מִיָּד,** כְּשֶׁיִּטְּלוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאֵין הָאִשָּׁה מַקְפֶּדֶת עַל מָקוֹם הַגֵּרוּשִׁין, וּמִמַּיְלָא יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא קִבֵּל אֶת הַגֵּט מִיַּד הַבַּעַל מִיָּד, וְהִתְגָּרְשָׁה, וּכְבָר אֵינָהּ אֵשֶׁת כֹּהֵן: **מִשְׁנָה ה לְשׁוֹנוֹת שׁוֹנִים בִּצְווּי הַבַּעַל לִכְתֹּב גֵּט:** הָאוֹמֵר לִשְׁנַיִם, **כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי,** אוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם **גָּרְשׁוּהָ,** אוֹ שֶׁאָמַר **כִּתְבוּ אִגֶּרֶת וּתְנוּ לָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ** לָהּ גֵּט **וְיִתְּנוּ** לָהּ, שֶׁלְּשׁוֹנוֹת אֵלּוּ מַשְׁמָעוּתָן 'כְּרִיתוּת', שֶׁרְגִילִים הָאֲנָשִׁים לִקְרֹא לְסֵפֶר כְּרִיתוּת 'גֵּט', וּלְמַעֲשֶׂה הַכְּרִיתוּת 'גֵּרוּשִׁין'. וְכֵן קְרוּי הַגֵּט 'אִגֶּרֶת', מֵחֲמַת הַכָּתוּב בּוֹ 'וְדִין דִּיהֱוֵי לִיכִי מִנַּאי, סְפַר תְּרוּכִין וְאִגֶּרֶת שִׁבּוּקִין'. אָמְנָם אִם אָמַר לָהֶם אֶחָד מֵהֶלְשׁוֹנוֹת דִּלְהַלָּן: **פִּטְרוּהָ, פַּרְנְסוּהָ, עֲשׂוּ לָהּ כַּנִּימוּס, עֲשׂוּ לָהּ כָּרְאוּי,** הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ **לֹא אָמַר כְּלוּם,** וְאֵינָם כּוֹתְבִים גֵּט עַל פִּי דִּבְרָיו, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְגֵרוּשִׁין, אֶלָּא בַּאֲמִירַת 'פִּטְרוּהָ' כַּוָּנָתוֹ לְהָקֵל עָלֶיהָ מֵהַחוֹבוֹת שֶׁחַיָּבֶת. בַּאֲמִירַת 'פַּרְנְסוּהָ' כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּסְדְּרוּ עֲבוּרָהּ צָרְכֵי מְלִבּוּשׁ [שֶׁאַף הֵם בִּכְלַל 'פַּרְנָסָה']. וְכֵן בַּאֲמִירַת 'עֲשׂוּ לָהּ כַּנִּימוּס' אוֹ 'כָּרְאוּי' כַּוָּנָתוֹ לָתֵת לָהּ חֹק מְזוֹנוֹת וּכְסוּת. **בַּעַל שֶׁצִּוָּה רַק עַל כְּתִיבַת הַגֵּט:** אָמְנָם **בָּרִאשׁוֹנָה** - בַּתְּחִלָּה **הָיוּ אוֹמְרִים** חֲכָמִים, שֶׁהֵיוֹצֵא **בְּקוֹלֹר** - אָדָם שֶׁהִתְחַיֵּב מִיתָה לַמַּלְכוּת, וְיוֹצֵא בְּשַׁלְשֶׁלְאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל לַהֲרֶג, **וְאָמַר** לִשְׁנַיִם **כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ** לָהּ גֵּט **וְיִתְּנוּ** לָהּ, עַל אַף שֶׁלֹּא צִוָּה בְּפֵרוּשׁ לָתֵת לָהּ אֶת הַגֵּט, שֶׁאוֹמְדִים אָנוּ דַּעְתּוֹ שֶׁלְּכָךְ הִתְכַּוֵּן, וּמִתּוֹךְ שֶׁהָיָה טָרוּד בְּפַחְדּוֹ לֹא פֵּרֵשׁ דְּבָרָיו וְהִזְכִּיר רַק אֶת הַגֵּט וְאָמַר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ יִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. הַבָּרִיא שֶׁאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, רָצָה לְשַׂחֵק בָּהּ. מַעֲשֶׂה בְּבָרִיא אֶחָד שֶׁאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגָּג וְנָפַל וָמֵת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אָמְרוּ חֲכָמִים, אִם

עַצְמוֹ בְּמֵזִיד מִן הַגָּג, הֲרֵי זֶה גֵּט, שֶׁהוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ צִוָּה שֶׁיִּכְתְּבוּ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ, וְאוֹמְדִים שֶׁדַּעְתּוֹ הָיְתָה שֶׁאַף יִתְּנוּ לָהּ, אֶלָּא שֶׁהָיָה טָרוּד בְּפַחְדּוֹ. אַךְ **אִם הָרוּחַ דְּחָאַתּוּ** וְנָפַל שֶׁלֹּא מֵרְצוֹנוֹ, **אֵינוֹ גֵּט,** שֶׁדֵּינוֹ כְּשֶׁאָר בָּרְיָא שֶׁאִם לֹא אָמַר 'תְּנוּ', אֵין נוֹתְנִים לָהּ: **תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** אַף שֶׁלֹּא אָמַר שֶׁיִּכְתְּבוּ אֶת הַגֵּט, **אוֹ** שֶׁאָמַר **לִשְׁלֹשָׁה** בְּנֵי אָדָם בְּפָרוּשׁ, **כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי, הֲרֵי אֵלּוּ** [-אוֹתָם שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה] **יִכְתְּבוּ** וְיַחְתְּמוּ **וְיִתְּנוּ** אֶת הַגֵּט לָאִשָּׁה, וְלֹא יֹאמְרוּ לַאֲחֵרִים לִכְתֹּב, כֵּיוָן שֶׁלֹּא מִנָּה אוֹתָם לִהְיוֹת בֵּית דִּין לְמַנּוֹת אֲחֵרִים, שְׁנַיִם אֵינָם בֵּית דִּין, וְאִלּוּ לַשְּׁלֹשָׁה פָּרַשׁ שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁהֵם יִכְתְּבוּ אֶת הַגֵּט, וּבְוַדַּאי לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְמַנּוֹתָם לִהְיוֹת עֵדִים בַּדָּבָר, וְלִכְתֹּב וְלַחְתֹּם גֵּט וּלְמָסְרוֹ לָאִשָּׁה כְּשֶׁלִּיחָיו, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְמַנּוֹת אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם. אֲבָל **אָמַר לִשְׁלֹשָׁה תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** וְלֹא פֵּרַשׁ בִּדְבָרָיו שֶׁיִּכְתְּבוּ הֵם, **הֲרֵי אֵלּוּ יֹאמְרוּ לַאֲחֵרִים וְיִכְתְּבוּ** - כְּלוֹמַר, יְכוֹלִים הֵם גַּם לְמַנּוֹת אֲחֵרִים שֶׁיִּכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ אֶת הַגֵּט, **מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין,** וְכָוָנָתוֹ שֶׁיְּצַוּוּ עַל אֲחֵרִים לִכְתֹּב וְלָתֵת אֶת הַגֵּט, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְזוֹ הֲלָכָה הָעֶלְיָה** - וְאֶת הֲלָכָה זוֹ הֵבִיא **רַבִּי חֲנִינָא אִישׁ אוֹנוֹ** [-מִמָּקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ אוֹנוֹ] **מִבֵּית הָאֶסּוּרִין** - שֶׁכָּךְ אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא בְּהְיוֹתוֹ אָסוּר בְּבֵית הָאֲסוּרִין, **מְקֻבָּל אֲנִי מֵרַבּוֹתַי בְּאוֹמֵר לִשְׁלֹשָׁה תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, שֶׁיִּכְתְּבוּ וְיִכְתְּבוּ לַאֲחֵרִים, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נוֹמֵינוּ** [-אָמַרְנוּ] **לַשְּׁלִיחַ,** כְּלוֹמַר לְרַבִּי חֲנִינָא שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁלִיחַ לְהָבִיא הֲלָכָה זוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, **אַף אָנוּ מְקֻבָּלִין** מֵרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁלֹּא כִּדְבָרָיו, שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ כֵּן, אֶלָּא **שֶׁאִם אָמַר** הַבַּעַל **לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שְׁבִּירוּשָׁלַיִם תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** בְּהֶכְרֵחַ הוּא **שֶׁיִּלְמְדוּ** לִכְתֹּב גֵּט, אִם אֵינָם בְּקִיאִים בְּכָךְ, **וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ** לָהּ הֵם עַצְמָם, וְלֹא יְמַנּוּ אֲחֵרִים. וְאִם **אָמַר** הַבַּעַל **לַעֲשָׂרָה כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** דֵּי בְּכָךְ שֶׁיִּהְיֶה **אֶחָד כּוֹתֵב וּשְׁנַיִם חוֹתְמִין,** וְאֵין צָרִיךְ שֶׁכָּל הָעֲשָׂרָה יַחְתְּמוּ בּוֹ, שֶׁוַּדַּאי לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לוֹמַר שֶׁשְּׁלֹשָׁה מֵהֶם יִכְתְּבוּ אֶת הַגֵּט. אֲבָל אִם פֵּרַשׁ וְאָמַר **כֻּלָּכֶם כִּתְבוּ,** בְּאֹפֶן זֶה **אֶחָד כּוֹתֵב וְכֻלָּם חוֹתְמִין,** שֶׁהֲרֵי רַק בְּאֹפֶן זֶה הִתְרַצָּה בַּגֵּט. **לְפִיכָךְ, אִם מֵת אֶחָד מֵהֶן** קֹדֶם שֶׁחָתַם בַּגֵּט, **הֲרֵי זֶה גֵּט בָּטֵל,** שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְקַיֵּם אֶת צִוּוּיוֹ שֶׁיַּחְתְּמוּ כֻּלָּם בַּגֵּט:

פֶּרֶק ז נִתְּנַת גֵּט כְּשֶׁהַבַּעַל הוֹרָה לִתְּנוֹ אוֹ שֶׁלֹּא לִתְּנוֹ כְּשֶׁאֵינוֹ בְּדַעְתּוֹ, צִוּוּי הַבַּעַל לְסוֹפֵר וְלָעֵדִים, וְדִינֵי תְּנַאי בְּגֵט: **מִשְׁנָה א נִתְּנַת גֵּט לְאֵשֶׁת אָדָם שֶׁאֵינוֹ בְּדַעְתּוֹ: מִי שֶׁאָחַז** רוּחַ הַנִּקְרָא **קוֹרְדִּיקוֹס** - שֵׁד הַשּׁוֹלֵט בָּאָדָם הַשּׁוֹתֶה יַיִן חָדָשׁ מֵהַגַּת, וְהִתְבַּלְבְּלָה דַּעְתּוֹ, **וְאָמַר** בְּתוֹךְ חָלְיוֹ **כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁלֹּא **אָמַר כְּלוּם,** כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וְכֵן אִם **אָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וַאֲחָזוֹ** אַחַר כָּךְ **קוֹרְדִּיקוֹס, וְחָזַר וְאָמַר אַל תִּכְתְּבוּ, אֵין דִּבְרָיו הָאֲחֲרוֹנִים כְּלוּם** וּכְשֶׁתִּסּוּר מִמֶּנּוּ הָרוּחַ וְיַחֲזֹר לְדַעְתּוֹ, כּוֹתְבִים וְנוֹתְנִים הַגֵּט בְּלִי לְשָׁאֵל אוֹתוֹ שׁוּב [אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהָרוּחַ עָלָיו, אֵין כּוֹתְבִים אֶת הַגֵּט, כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת וְאֵינוֹ יָכוֹל לְגָרֵשׁ]. אָדָם שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק [-נַעֲשָׂה אִלֵּם מֵחֲמַת חֹלִי] **וְאָמְרוּ לוֹ,** הַאִם **נִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתֶּךָ,** וְהִרְכִּין **בְּרֹאשׁוֹ** כְּמַסְכִּים לְדִבְרֵיהֶם, אַךְ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם דַּעְתּוֹ מְיֻשֶּׁבֶת עָלָיו, **בּוֹדְקִין** [-מְנַסִּים] **אוֹתוֹ** עַל יְדֵי שֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים** עַל דְּבָרִים שֶׁרָאוּי לְהָשִׁיב עֲלֵיהֶם 'הֵן', וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל דְּבָרִים שֶׁרָאוּי לְהָשִׁיב עֲלֵיהֶם 'לָאו', **אִם אָמַר עַל לָאו לָאו** - כְּלוֹמַר שֶׁהִרְכִּין רֹאשׁוֹ כְּדֶרֶךְ הַרְכָּנַת בְּנֵי אָדָם עַל דָּבָר שֶׁתִּשְׁוּבָתוֹ לָאו. **וְעַל** דָּבָר הָרָאוּי לְהָשִׁיב עָלָיו **הֵן** הִרְכִּין רֹאשׁוֹ כְּאוֹמֵר **הֵן, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ** אֶת הַגֵּט וְיִתֵּנוּ, כִּי מוּכָח שֶׁמִּדַּעַת מְגָרֵשׁ: **מִשְׁנָה ב צִוּוּי הַבַּעַל לַסּוֹפֵר וְלָעֵדִים: אָמְרוּ לוֹ** לְבַעַל שֶׁדַּעְתּוֹ צְלוּלָה, **'נִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ', וְאָמַר לָהֶם 'כִּתְבוּ', וְהֵם אָמְרוּ לַסּוֹפֵר וְכָתַב, וְאָמְרוּ לָעֵדִים וְחָתְמוּ, אַף עַל פִּי שֶׁכְּתָבוּהוּ וַחֲתָמוּהוּ וְנִתָּנוּהוּ וְנִתְּנוּהוּ לוֹ** - לַבַּעַל, וְהוּא חָזַר **וְנָתַן לָהּ** - לָאִשָּׁה, **הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיֹּאמַר הַבַּעַל עַצְמוֹ לַסּוֹפֵר כְּתֹב, וְלָעֵדִים חֲתֹמוּ,** שֶׁאֵין שְׁלִיחַ לִכְתִיבַת הַגֵּט יָכוֹל לְמַנּוֹת אַחֵר תַּחְתָּיו ['מִילֵּי לָא מִמַּסְרָן לְשָׁלִיחַ'], כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ו מ"ז): **מִשְׁנָה ג הַתְנָה אֶת חֲלוּת הַגֵּט בְּמִיתָתוֹ:** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ **זֶה גִּטֵּךְ אִם מַתִּי** - אִם אָמוּת, אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ **זֶה גִּטֵּךְ אִם מַתִּי מֵחֳלִי זֶה,** אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ **זֶה גִּטֵּךְ לְאַחַר מִיתָתִי, לֹא אָמַר כְּלוּם** וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, שֶׁבְּכָל אֵלּוּ הַלְשׁוֹנוֹת מַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו שֶׁיְּחוּל הַגֵּט לְאַחַר הַמִּיתָה, וְאֵין גֵּט חָל לְאַחַר מִיתָה [וְאִם מֵת בְּלֹא בָּנִים מִתְיַבֶּמֶת לְאָחִיו]. אֲבָל אִם אָמַר **זֶה גִּטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מִתִּי,** אוֹ **זֶה גִּטֵּךְ מַעֲכְשָׁיו אִם מַתִּי,** מַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו שֶׁיְּחוּל הַגֵּט עַכְשָׁיו בְּתְנַאי שֶׁמֻּמוּת אַחַר כָּךְ, וּזְמַן חֲלוּת הַגֵּט הוּא בְּחַיֵּי הַבַּעַל, וְלָכֵן **הֲרֵי זֶה גֵּט.** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה,** יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם כַּוָּנָתוֹ שֶׁיְּחוּל הַגֵּט הַיּוֹם בְּתְנַאי שֶׁמֻּמוּת אַחַר כָּךְ, וְהִיא מְגֹרֶשֶׁת, אוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְחַזֵּר בּוֹ, שֶׁבְּתִחְלָּה אָמַר שֶׁיְּחוּל הַגֵּט הַיּוֹם, וְתִקֵּן דְּבָרָיו שֶׁיְּחוּל רַק לְאַחַר מִיתָה, וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת כִּי אֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה, וְלָכֵן הֲרֵי זֶה **גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט** - סְפֵק גֵּט, **וְאִם מֵת** בְּלֹא בָּנִים הֲרֵי אִשְׁתּוֹ **חוֹלֶצֶת** לְאָחִיו, שֶׁמָּא אֵין זֶה גֵּט וּבְמִיתָתוֹ הֶחְזִקָה לִיבּוּם, **וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת,** שֶׁמָּא גֵּט הוּא וְנִמְצָא שֶׁבִּשְׁעַת הַמִּיתָה כְּבָר אֵינָהּ אֵשֶׁת הַמֵּת, וַאֲסוּרָה עַל הַיָּבָם שֶׁהִיא גְּרוּשַׁת אָחִיו. הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ **זֶה גִּטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי מֵחֳלִי זֶה, וְעִמַּד** מֵחֳלִיוֹ **וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, וְחָלָה** שׁוּב **וָמֵת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ** מֵאֵיזֶה חֹלִי מֵת, **אִם מֵחֲמַת חֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת,** שֶׁאַף שֶׁקָּם וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, לֹא הִתְרַפֵּא לְגַמְרֵי מֵחֳלְיוֹ, **הֲרֵי זֶה גֵּט,** שֶׁהִתְקִנִּים תְּנָאוֹ, שֶׁמֵּת 'מֵחֳלִי זֶה'. **וְאִם לָאו** - שֶׁמֵּת מֵחֲמַת חֹלִי אַחֵר, לֹא הִתְקִנִּים הַתְּנַאי וְאֵינוֹ גֵּט: **מִשְׁנָה ד נֶהוּג הָאִשָּׁה בַּיָּמִים שֶׁבֵּין חֲלוּת הַגֵּט לְקַיּוּם הַתְּנַאי:** אִם אָמַר לָהּ 'הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי', שֶׁחֲלוּת הַגֵּט הִיא בְּשָׁעַת נְתִינַת הַגֵּט לְכְשֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי, **לֹא תִתְיַחֵד עִמּוֹ** אַחַר קַבָּלַת הַגֵּט **אֶלָּא בְּפְנֵי עֵדִים,** כְּלוֹמַר, אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ אָדָם אַחֵר עִמָּהֶם, **וַאֲפִלּוּ** אוֹתוֹ אֶחָד הוּא **עֶבֶד, אוֹ אֲפִלּוּ שִׁפְחָה,** שֶׁהִיא מִתְבַּיֶּשֶׁת בִּפְנֵיהֶם וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא בָּא עָלֶיהָ כְּשֶׁהִתְיַחֵד עִמָּהּ, וְשֶׁמָּא בָּעַל אוֹתָהּ לְשֵׁם קִדּוּשִׁין, וְאַף שֶׁחָל הַגֵּט לְמַפְרַע, הֲרֵי חָזַר וְקִדְּשָׁהּ. **חוץ מִשִּׁפְחָתָהּ** שֶׁאַף בִּפְנֵיהֶן אֲסוּרָה לְהִתְיַחֵד עִם בַּעְלָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁלְּבָסוֹף** גַּם **(בָּהּ) בִּשִּׁפְחָתָהּ** - רְגִילָה הִיא בָּהּ, וְאֵינָהּ בּוֹשָׁה מִמֶּנָּּה, וַעֲדַיִן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא בָּא עָלֶיהָ בְּפָנֶיהָ לְשֵׁם קִדּוּשִׁין. וְאִם אָמַר 'הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ וְהִתְגָּרְשִׁי בּוֹ מֵעֵת שֶׁאֲנִי בָּעוֹלָם', כְּלוֹמַר שֶׁתְּנַאי הַגֵּרוּשִׁין הוּא הַמִּיתָה, וּשְׁעַת חֲלוּת הַגֵּרוּשִׁין הִיא 'מֵעֵת שֶׁאֲנִי בָּעוֹלָם', **מַה הִיא** - מַה דִּינָהּ **בְּאוֹתָן הַיָּמִים** שֶׁבֵּין נְתִינַת הַגֵּט לְמִיתָתוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** דַּעְתּוֹ שֶׁיְּחוּל הַגֵּט סָמוּךְ לְמִיתָתוֹ, וּבְכָל שְׁאָר הַיָּמִים מִשְּׁעַת נְתִינַת הַגֵּט הֲרֵי הִיא **כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דָּבָרִיהָ,** וְהַבָּא עָלֶיהָ בְּמַזִּיד חַיָּב חֶנֶק וּבְשׁוֹגֵג חַיָּב חַטָּאת. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אַף שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁיְּחוּל הַגֵּט סָמוּךְ לַמִּיתָה, אַךְ כָּל שָׁעָה וְשָׁעָה הִיא בְּסָפֵק שֶׁמָּא תֵּכֶף יָמוּת וְנִמְצָא שֶׁשָּׁעָה זוֹ הִיא הַשָּׁעָה הַסְּמוּכָה לַמִּיתָה, וְלָכֵן בְּכָל שָׁעָה הִיא **מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת** - סָפֵק מְגֹרֶשֶׁת, וְהַבָּא עָלֶיהָ בְּשׁוֹגֵג חַיָּב אָשָׁם תָּלוּי. וְאַף שֶׁקִּבְּלוּ לֹא מֵת אֵין אוֹמְרִים שֶׁהֶבְרֵר הַדָּבָר שֶׁלֹּא הָיְתָה זוֹ הַשָּׁעָה הַסְּמוּכָה לַמִּיתָה, כִּי לְדַעְתּוֹ 'אֵין בְּרִירָה':

מִשְׁנָה ד הֲרֵי זֶה גֵּט. אִם הָרוּחַ דְּחָאַתּוּ, אֵינוֹ גֵּט: **ז** אָמַר לְשִׁלְשָׁה תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, אוֹ לְשִׁלְשָׁה כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אָמַר לְשִׁלְשָׁה תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, הֲרֵי אֵלּוּ יֹאמְרוּ לָאֲחֵרִים וְיִכְתְּבוּ, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נוֹמֵינוּ לַשְּׁלִיחַ, אַף אָנוּ מְקֻבָּלִין, שֶׁאִם אָמַר לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, שֶׁיִּלְמְדוּ וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אָמַר לַעֲשָׂרָה כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, אֶחָד כּוֹתֵב וּשְׁנַיִם חוֹתְמִין. כֻּלָּכֶם כִּתְבוּ, אֶחָד מֵהֶן, הֲרֵי זֶה גֵּט בָּטֵל:

פרק ז א מִי שֶׁאֲחָזוֹ קוֹרְדִּיקוֹס וְאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, לֹא אָמַר כְּלוּם. אָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי וַאֲחָזוֹ קוֹרְדִּיקוֹס, וְחָזַר וְאָמַר אַל תִּכְתְּבוּ, אֵין דְּבָרָיו הָאֲחֲרוֹנִים כְּלוּם. נִשְׁתַּתֵּק וְאָמְרוּ לוֹ נִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ וְהִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, אִם אָמַר עַל לָאו לָאו וְעַל הֵן הֵן, הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ: **ב** אָמְרוּ לוֹ נִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ, וְאָמַר לָהֶם כִּתְבוּ, אָמְרוּ לַסּוֹפֵר וְכָתַב וְלָעֵדִים וְחָתְמוּ, אַף עַל פִּי שֶׁכְּתָבוּהוּ וַחֲתָמוּהוּ וּנְתָנוּהוּ וְנִתְּנוּהוּ לוֹ וְחָזַר וּנְתָנוֹ לָהּ, הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיֹּאמַר לַסּוֹפֵר כְּתֹב וְלָעֵדִים חֲתֹמוּ: **ג** זֶה גִּטֵּךְ אִם מַתִּי, זֶה גִּטֵּךְ אִם מַתִּי מֵחֳלִי זֶה, זֶה גִּטֵּךְ לְאַחַר מִיתָתִי, לֹא אָמַר כְּלוּם. מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי, מֵעַכְשָׁיו אִם מַתִּי, הֲרֵי זֶה גֵּט. מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה, גֵּט בָּטֵל. וְאִם אָמַר 'מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי, זֶה גִּטֵּךְ לְאַחַר מִיתָתִי', יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם כַּוָּנָתוֹ שֶׁיְּחוּל הַגֵּט הַיּוֹם בְּתְנַאי שֶׁמֻּמוּת אַחַר כָּךְ, וְהִיא מְגֹרֶשֶׁת, אוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לַחֲזֹר בּוֹ, שֶׁבִּתְחִלָּה אָמַר שֶׁיְּחוּל הַגֵּט הַיּוֹם, וְתִקֵּן דְּבָרָיו שֶׁיְּחוּל רַק לְאַחַר מִיתָה, וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת כִּי אֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה, וְלָכֵן הֲרֵי זֶה **גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט** - סְפֵק גֵּט, **וְאִם מֵת** בְּלֹא בָּנִים הֲרֵי אִשְׁתּוֹ **חוֹלֶצֶת** לְאָחִיו, שֶׁמָּא אֵין זֶה גֵּט וּבְמִיתָתוֹ הֶחְזִקָה לִיבּוּם, **וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת,** שֶׁמָּא גֵּט הוּא וְנִמְצָא שֶׁבִּשְׁעַת הַמִּיתָה כְּבָר אֵינָהּ אֵשֶׁת הַמֵּת, וַאֲסוּרָה עַל הַיָּבָם שֶׁהִיא גְּרוּשַׁת אָחִיו. הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ **זֶה גִּטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מַתִּי מֵחֳלִי זֶה, וְעִמַּד מֵחֳלְיוֹ וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, וְחָלָה שׁוּב וָמֵת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ** מֵאֵיזֶה חֹלִי מֵת, **אִם מֵחֲמַת חֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת,** שֶׁאַף שֶׁקָּם וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, לֹא הִתְרַפֵּא לְגַמְרֵי מֵחֳלְיוֹ, **הֲרֵי זֶה גֵּט,** שֶׁהִתְקִנִּים תְּנָאוֹ, שֶׁמֵּת 'מֵחֳלִי זֶה'. **וְאִם לָאו** - שֶׁמֵּת מֵחֲמַת חֹלִי אַחֵר, לֹא הִתְקִנִּים **בְּשִׁפְחָתָהּ** גַּם (בָּהּ) בִּשִּׁפְחָתָהּ. מַה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת:

מִשְׁנָה ה הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ זֶה גִּטֵּךְ אִם מַתִּי מֵחֳלִי זֶה, וְעִמַּד מֵחֳלְיוֹ וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, וְחָלָה וָמֵת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ, אִם מֵחֲמַת חֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת, הֲרֵי זֶה גֵּט. וְאִם לָאו, אֵינוֹ גֵּט: **ד** לֹא תִתְיַחֵד עִמּוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי עֵדִים, אֲפִלּוּ עֶבֶד, אֲפִלּוּ שִׁפְחָה, חוּץ מִשִּׁפְחָתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁלְּבָסוֹף גַּם (בָּהּ) בִּשִּׁפְחָתָהּ. מַה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת:

מִשְׁנָה ה **הִתְנָה אֶת גֵּרוּשָׁיהָ בְּקַבָּלַת מָעוֹת אוֹ בְּגֵד מִמֶּנָּה:** אָמַר לְאִשְׁתּוֹ הֲרֵי זֶה **גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת** מִשְּׁעַת נְתִינַת הַגֵּט, שָׁכַל הָאוֹמֵר 'עַל מְנָת' כְּאִלּוּ אָמַר 'מֵעַכְשָׁיו', **וְתִתֵּן** לוֹ אַחַר כָּךְ אֶת הַמָּאתַיִם זוּז שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ, וּבְקִיּוּם הַתְּנַאי יָחוּל הַגֵּט לְמַפְרַע. וְאִם אָמַר לָהּ הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ **עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז מִכָּאן** - מֵעַכְשָׁיו **וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, הֲרֵי צְרִיכָה לְקַיֵּם** אֶת תְּנָאָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּפִי שֶׁאָמַר, וְלָכֵן **אִם נָתְנָה לוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְגֹרֶשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת.** הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אֶת אִצְטְלִיתִי [-מִין בֶּגֶד], וְאָבְדָה הָאִצְטְלִית, אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְקַיֵּם אֶת הַתְּנַאי. וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָתֵת אֶת דָּמֶיהָ, שֶׁכֵּן כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְצַעֲרָהּ וְאֵינוֹ צָרִיךְ אֶת הָאִצְטְלִית אוֹ דָּמֶיהָ. **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל,** תִּתֵּן לוֹ אֶת דְּמֵי הָאִצְטְלִית, וּבְכָךְ יִתְקַיֵּם תְּנָאוֹ; **מִשְׁנָה ו** **דִּין גֵּט עִם תְּנַאי כְּשֶׁאֵין לַבַּעַל עוֹד צֶרֶךְ בְּתְּנַאי:** אָמַר לָאִשָּׁה הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ **עַל מְנָת שֶׁתִּשְׁתַּמְשִׁי** [-תִּשָּׂרְתִי] **אֶת אַבָּא** [-אָבִי], אוֹ **עַל מְנָת שֶׁתְּגַיְּסִי אֶת בְּנִי,** דַּי אִם תְּשַׁמֵּשׁ אוֹ תָּנִיק יוֹם אֶחָד, וְעַד כַּמָּה הִיא מְגַיְּסָתוֹ, כְּלוֹמַר, בְּתוֹךְ אֵיזֶה זְמַן יְכוֹלָה לְהָנִיק אֶת אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְיַחְשֹׁב הַדָּבָר שְׁנֵּתְקַיְּמִים הַתְּנָאֵי, עַד שֶׁיִּהְיֶה הַתִּינוֹק בֶּן **שְׁתֵּי שָׁנִים** שֶׁזֶּהוּ מֶשֶׁךְ הַזְּמַן שֶׁתִּינוֹק יוֹנֵק. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** עַד שֶׁיִּמָּלְאוּ לוֹ **שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ,** שֶׁדַּיּוֹ לַתִּינוֹק לִינק בְּכָךְ. אֲבָל אִם הֵנִיקָה אוֹתוֹ יוֹם אֶחָד לְאַחַר שֶׁהִסְתַּיֵּם זְמַן זֶה, לֹא הִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאֵי וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. וְאִם **מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב,** וְלֹא הִסְפִּיקָה לְהָנִיק אוֹ לְשַׁמֵּשׁ, **הֲרֵי זֶה גֵּט** מִיָּד, כִּי לֹא הִתְכַּוֵּן לְצַעֲרָהּ אֶלָּא שֶׁחָפֵץ לְקַבֵּל מִיָּדָהּ טוֹבַת הֲנָאָה זוֹ, וְאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לָכָךְ כִּי יָמוּת הַבֵּן אוֹ הָאָב, לֹא הָיָה מַתְנֶה. וְאִם אָמַר לָהּ **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּשְׁתַּמְשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים,** אוֹ **עַל מְנָת שֶׁתְּגַיְּסִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים,** אִם **מֵת הַבֵּן** אוֹ **שֶׁמֵּת הָאָב,** אוֹ **שֶׁאָמַר הָאָב אִי אֶפְשִׁי** - אֵין רְצוֹנִי **שֶׁתִּשְׁתַּמְשֵׁנִי** אִשָּׁה זוֹ, אַף אִם אָמַר כֵּן **שֶׁלֹּא בְּהַקְפָּדָה** - שֶׁלֹּא מֵחֲמַת שֶׁהָאִשָּׁה הִכְעִיסָתּוּ, **אֵינוֹ גֵּט,** כִּי מֵאַחַר וְהַתְּנָה עַל תְּקוּפַת זְמַן מְסֻיָּמֶת, כָּל שֶׁלֹּא הֵנִיקָה וְשִׁמְּשָׁה בְּזְמַן זֶה, לֹא הִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאֵי. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** בְּאֹפֶן כָּזֶה **הֲרֵי זֶה גֵּט,** כֵּיוָן שֶׁאֵי קִיּוּם הַתְּנָאֵי אֵינוֹ מֻחְמָתָהּ. **כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כָּל עִכָּבָה שֶׁאֵינָהּ הֵימֶנָּה** - שֶׁלֹּא נִגְרְמָה מֵחֲמַת הָאִשָּׁה, **הֲרֵי זֶה גֵּט;** **מִשְׁנָה ז** **גֵּט הַמֻּתְנֶה בְּהַלִּיכָתוֹ בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם:** אָמַר לָאִשָּׁה **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי** - אִם לֹא אֶחֱזֹר **מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל,** וְהוֹסִיף לְהַתְנוֹת שֶׁאַף בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם אִם יֵלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל יָחוּל הַגֵּט מִיָּד, וְהִגִּיעַ לְאַנְטִיפַּטְרַס שֶׁהִיא בְּסוֹף אֶרֶץ יְהוּדָה **וְחָזַר** קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם, **בָּטַל תְּנָאוֹ,** שֶׁכָּל הַמַּאֲרִיךְ אֶת הַזְּמַן לֹא הָיָה בַּגָּלִיל. וְכֵן אִם אָמַר, **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, מִת הַבֵּן אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב,** וְלֹא הִסְפִּיקָה לְהָנִיק אוֹ לְשַׁמֵּשׁ, **הֲרֵי זֶה גֵּט** מִיָּד, כִּי לֹא הִתְכַּוֵּן לְצַעֲרָהּ אֶלָּא שֶׁחָפֵץ לְקַבֵּל מִיָּדָהּ טוֹבַת הֲנָאָה זוֹ, וְאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לָכָךְ כִּי יָמוּת הַבֵּן אוֹ הָאָב, לֹא הָיָה מַתְנֶה. וְאִם אָמַר לָהּ **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּשְׁתַּמְשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים,** אוֹ **עַל מְנָת שֶׁתְּגַיְּסִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים,** אִם **מֵת הַבֵּן** אוֹ **שֶׁמֵּת הָאָב,** אוֹ **שֶׁאָמַר הָאָב אִי אֶפְשִׁי** - אֵין רְצוֹנִי **שֶׁתִּשְׁתַּמְשֵׁנִי** אִשָּׁה זוֹ, אַף אִם אָמַר כֵּן **שֶׁלֹּא בְּהַקְפָּדָה** - שֶׁלֹּא מֵחֲמַת שֶׁהָאִשָּׁה הִכְעִיסָתּוּ, **אֵינוֹ גֵּט,** כִּי מֵאַחַר וְהַתְּנָה עַל תְּקוּפַת זְמַן מְסֻיָּמֶת, כָּל שֶׁלֹּא הֵנִיקָה וְשִׁמְּשָׁה בְּזְמַן זֶה, לֹא הִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאֵי. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** בְּאֹפֶן כָּזֶה הֲרֵי זֶה גֵּט, כֵּיוָן שֶׁאֵי קִיּוּם הַתְּנָאֵי אֵינוֹ מֻחְמָתָהּ. **כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כָּל עִכָּבָה שֶׁאֵינָהּ הֵימֶנָּה** - שֶׁלֹּא נִגְרְמָה מֵחֲמַת הָאִשָּׁה, **הֲרֵי זֶה גֵּט;** **מִשְׁנָה ז** **גֵּט הַמֻּתְנֶה בְּהַלִּיכָתוֹ בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם:** אָמַר לָאִשָּׁה **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי** - אִם לֹא אֶחֱזֹר **מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל,** וְהוֹסִיף לְהַתְנוֹת שֶׁאַף בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם אִם יֵלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל יָחוּל הַגֵּט מִיָּד, וְהִגִּיעַ לְאַנְטִיפַּטְרַס שֶׁהִיא בְּסוֹף אֶרֶץ יְהוּדָה **וְחָזַר** קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם, **בָּטַל תְּנָאוֹ.** שֶׁלֹּא מָצְאוּ הֲנָאָה בְּמַה שֶּׁהִתְנָה עִמָּהּ, שֶׁכָּל הַמַּאֲרִיךְ אֶת הַזְּמַן לֹא הָיָה בַּגָּלִיל. וְכֵן אִם אָמַר, **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּשְׁתַּמְשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים,** אוֹ **עַל מְנָת שֶׁתְּגַיְּסִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים,** אִם **מֵת הַבֵּן** אוֹ **שֶׁמֵּת הָאָב,** אוֹ **שֶׁאָמַר הָאָב אִי אֶפְשִׁי** - אֵין רְצוֹנִי **שֶׁתִּשְׁתַּמְשֵׁנִי** אִשָּׁה זוֹ, אַף אִם אָמַר כֵּן **שֶׁלֹּא בְּהַקְפָּדָה** - שֶׁלֹּא מֵחֲמַת שֶׁהָאִשָּׁה הִכְעִיסָתּוּ, **אֵינוֹ גֵּט,** כִּי מֵאַחַר וְהַתְּנָה עַל תְּקוּפַת זְמַן מְסֻיָּמֶת, כָּל שֶׁלֹּא הֵנִיקָה וְשִׁמְּשָׁה בְּזְמַן זֶה, לֹא הִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאֵי. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** בְּאֹפֶן כָּזֶה הֲרֵי זֶה גֵּט, כֵּיוָן שֶׁאֵי קִיּוּם הַתְּנָאֵי אֵינוֹ מֻחְמָתָהּ. **כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כָּל עִכָּבָה שֶׁאֵינָהּ הֵימֶנָּה** - שֶׁלֹּא נִגְרְמָה מֵחֲמַת הָאִשָּׁה, **הֲרֵי זֶה גֵּט;** **מִשְׁנָה ז** **גֵּט הַמֻּתְנֶה בְּהַלִּיכָתוֹ בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם:** אָמַר לָאִשָּׁה **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי** - אִם לֹא אֶחֱזֹר **מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל,** וְהוֹסִיף לְהַתְנוֹת שֶׁאַף בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם אִם יֵלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל יָחוּל הַגֵּט מִיָּד, וְהִגִּיעַ לְאַנְטִיפַּטְרַס שֶׁהִיא בְּסוֹף אֶרֶץ יְהוּדָה **וְחָזַר** קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם, **בָּטַל תְּנָאוֹ.** כְּלָל אָמְרוּ בְּכָל מָקוֹם **אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל וְהִגִּיעַ לְכַפַּר עוֹתְנַאי וְחָזַר, בָּטַל תְּנָאוֹ. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ לְמִדְינַת הַיָּם, וְהִגִּיעַ לְעַכּוֹ וְחָזַר, בָּטַל תְּנָאוֹ. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ כָּל זְמַן שֶׁאֶעֱבֹר מִכְּנֶגֶד פָּנֶיךָ שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָיָה הוֹלֵךְ וָבָא, הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ, הֲרֵי זֶה גֵּט:**

ח **הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת וְתִתֵּן. עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם נָתְנָה לוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְגֹרֶשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַעֲשֶׂה בְּצַיְדָן בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִצְטְלִיתִי, וְאָבְדָה אִצְטְלִיתוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים תִּתֵּן לוֹ אֶת דְּמֵי הָאִצְטְלִית, וּבְכָךְ יִתְקַיֵּם תְּנָאוֹ: **ט** הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּשְׁתַּמְשִׁי אֶת אַבָּא, עַל מְנָת שֶׁתְּגַיְּסִי אֶת בְּנִי, כַּמָּה הִיא מְנִיקָתוֹ, שְׁתֵּי שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה גֵּט. עָשָׂר חֳדָשִׁים. מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב, הֲרֵי זֶה גֵּט. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים, עַל מְנָת שֶׁתְּגַיְּסִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים, מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב, אוֹ שֶׁאָמַר הָאָב אִי אֶפְשִׁי שֶׁתְּשַׁמְּשֵׁנִי, שֶׁלֹּא בְּהַקְפָּדָה, אֵינוֹ גֵּט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כָּל עִכָּבָה שֶׁאֵינָהּ הֵימֶנָּה, הֲרֵי זֶה גֵּט: **י** הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ לְמִדְינַת הַיָּם, וְהִגִּיעַ לְאַנְטִיפַּטְרַס וְחָזַר, בָּטַל תְּנָאוֹ. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ מִיהוּדָה לַגָּלִיל, וְהִגִּיעַ לְכַפַּר עוֹתְנַאי וְחָזַר, בָּטַל תְּנָאוֹ. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהָיָה הוֹלֵךְ לְמִדְינַת הַיָּם, וְהִגִּיעַ לְעַכּוֹ וְחָזַר, בָּטַל תְּנָאוֹ. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ כָּל זְמַן שֶׁאֶעֱבֹר מִכְּנֶגֶד פָּנֶיךָ שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָיָה הוֹלֵךְ וָבָא, הוֹאִיל וְלֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ, הֲרֵי זֶה גֵּט: **יא** הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי, וְאָבְדָה אִצְטְלִיתוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים תִּתֵּן לוֹ אֶת דְּמֵיהָ: **יב** הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּשְׁתַּמְשִׁי אֶת אַבָּא, עַל מְנָת שֶׁתְּגַיְּסִי אֶת בְּנִי, כַּמָּה הִיא מְנִיקָתוֹ, שְׁתֵּי שָׁנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה גֵּט. עָשָׂר חֳדָשִׁים. מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב, הֲרֵי זֶה גֵּט. הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא שְׁתֵּי שָׁנִים, עַל מְנָת שֶׁתְּגַיְּסִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שָׁנִים, מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב, אוֹ שֶׁאָמַר הָאָב אִי אֶפְשִׁי שֶׁתְּשַׁמְּשֵׁנִי, שֶׁלֹּא בְּהַקְפָּדָה, אֵינוֹ גֵּט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כָּל עִכָּבָה שֶׁאֵינָהּ הֵימֶנָּה, הֲרֵי זֶה גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת, אֵינוֹ גֵּט. כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, כָּתְבוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ

מִשְׁנָה ב קַבָּלַת הַגֵּט לְשֵׁם גֵּרוּשִׁין: אָמַר לָהּ בִּשְׁעַת נְתִינַת הַגֵּט 'כִּנְסִי [-קְחִי] שִׁטָּר חוֹב זֶה', וְחָשְׁבָה שֶׁהוּא שִׁטָּר חוֹב וְלֹא גֵּט. **אוֹ שֶׁמְּצָאתוּ** לַגֵּט מֵאֲחוֹרָיו - מֵאֲחוֹרֵי הַבַּעַל, שֶׁהִנִּיחַ הַגֵּט עַל גַּבּוֹ וְעִקֵּם לָהּ אֶת גַּבּוֹ כְּדֵי שֶׁתִּתְקָחֶנּוּ, וְלֹא יָדְעָה שֶׁהוּא גִּטָּהּ, וְהִיא **קוֹרְאָה** בּוֹ **וְהֲרֵי** - וְרוֹאָה שֶׁהוּא גִּטָּהּ 'הֲא - הִנֵּה **גִּטֵּךְ**', וּכְשֶׁאוֹמֵר לָהּ כֵּן הֲרֵי הִיא מְגֹרֶשֶׁת, אַף שֶׁהַגֵּט כְּבָר בְּיָדָהּ. [אֲבָל אִם לְקָחַתּוּ מֵאֲחוֹרָיו בְּלִי שֶׁיַּעֲקֵם אֶת גַּבּוֹ, אוֹ שֶׁלְּקָחַתּוּ מֵעַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע, אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת אַף אִם אָמַר הֲא גִּטֵּךְ, שֶׁהֲרֵי לֹא נְתָנוֹ לָהּ]. **נְתִינָה לְמָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר:** וְכֵן אִם **נָתַן** אֶת הַגֵּט **בְּיָדָהּ וְהִיא** - כְּשֶׁהִיא **יְשֵׁנָה, וְאַחַר כָּךְ נֵעוֹרָה, קוֹרְאָה בּוֹ וַהֲרֵי הוּא גִּטָּהּ, אֵינוֹ גֵּט, עַד שֶׁיֹּאמַר לָהּ 'הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ'**, כִּי נְתִינַת הַגֵּט לְיָדָהּ כְּשֶׁהִיא יְשֵׁנָה, הִיא נְתִינָה לְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּר, שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל. אִם **הָיְתָה עוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְזָרְקוֹ לָהּ** - הַבַּעַל זָרַק לְעֻבְרָה אֶת הַגֵּט, אִם נָפַל הַגֵּט **קָרוֹב לָהּ** - שֶׁרַק הִיא יְכוֹלָה לִשְׁמֹרוֹ, הֲרֵי זוֹ **מְגֹרֶשֶׁת. וְאִם קָרוֹב לוֹ** - שֶׁרַק הוּא יָכוֹל לִשְׁמֹרוֹ, **אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת.** וְאִם נָפַל בְּמָקוֹם שֶׁהוּא **מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה** - שֶׁשְּׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לִשְׁמֹרוֹ אוֹ שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לִשְׁמֹרוֹ, הֲרֵי זוֹ **מְגֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת,** כְּלוֹמַר, סָפֵק מְגֹרֶשֶׁת: **מִשְׁנָה ג** דִּין דּוֹמֶה לְעִנְיַן קְדוּשִׁין **וּפְרִיעַת חוֹב:** וְכֵן לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין - אִם זָרַק קִדּוּשֶׁיהָ, קָרוֹב לָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, קָרוֹב לוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, וּבְמֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת. **וְכֵן לְעִנְיַן הַחוֹב,** אִם **אָמַר לוֹ** לַלָּוֶה **בַּעַל חוֹבוֹ** [-הַמַּלְוֶה], 'זְרֹק לִי אֶת חוֹבִי [-הַמָּמוֹן שֶׁאַתָּה חַיָּב לִי] בְּאֹפֶן הַמּוֹעִיל בְּגֵט', **וּזְרָקוֹ לוֹ,** וְאָבְדוּ הַמָּעוֹת וְלֹא הִגִּיעוּ לְיַד הַמַּלְוֶה, אֲזַי אִם נָפַל **קָרוֹב לַמַּלְוֶה, זָכָה הַלָּוֶה** - נִפְטַר הַלָּוֶה מֵחוֹבוֹ. וְאִם נָפְלוּ **קָרוֹב לַלָּוֶה,** אֵין כָּאן פְּרָעוֹן **וְהַלָּוֶה חַיָּב.** וְאִם נָפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא **מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה,** הֲרֵי זֶה סְפֵק פְּרָעוֹן, **וּשְׁנֵיהֶם יַחֲלֹקוּ,** וְיִשַּׁלֵּם הַלָּוֶה רַק חֲצִי מֵהַחוֹב. [וְאִם אָמַר לוֹ 'זְרֹק חוֹבִי וְתִפָּטֵר', וְלֹא תָּלָה אֶת זְרִיקָתוֹ בְּגֵט, הַלָּוֶה נִפְטָר בְּכָל זְרִיקָה]. **זְרִיקַת גֵּט בֵּין גַּג לְחָצֵר:** אִם **הָיְתָה עוֹמֶדֶת עַל רֹאשׁ הַגָּג** וְהַבַּעַל עָמַד בֶּחָצֵר [וְהַגָּג שֶׁלָּהּ וְהֶחָצֵר שֶׁלּוֹ], **וּזְרָקוֹ לָהּ** אֶל הַגָּג, **כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ** הַגֵּט **לָאֲוִיר הַגָּג** - תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מִקַּרְקָעִית הַגָּג, **הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת,** אַף שֶׁלֹּא נָח עַל הַגָּג, מִדִּין לָבוּד. וְאִם **הוּא** עוֹמֵד **מִלְמַעְלָה** בְּגַג **וְהִיא** עוֹמֶדֶת **מִלְמַטָּה** בַּחֲצֵרָהּ, **וּזְרָקוֹ לָהּ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ** הַגֵּט **מֵרְשׁוּת הַגָּג** וּבָא אֶל **אֲוִיר** הֶחָצֵר, זָכְתָה בּוֹ מִדִּין חָצֵר, וַאֲפִלּוּ אִם **נִמְחַק** הַגֵּט **אוֹ נִשְׁבַּר** קֹדֶם שֶׁנָּח עַל קַרְקַע הֶחָצֵר, **הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת.** [וְרַק כְּשֶׁהַשִּׁרְפָה הַחֲלָה אַחֲרֵי שֶׁזָּרַק אֶת הַגֵּט, אֲבָל אִם בְּעֵת זְרִיקָתוֹ כְּבָר דָּלְקָה הָאֵשׁ, אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, כִּי מִתְּחִלָּה עָמַד הַגֵּט לְהִשָּׂרֵף]: **מִשְׁנָה ד גֵּט יָשָׁן: בֵּית שַׁמַּאי** אוֹמְרִים, פּוֹטֵר [-מְגָרֵשׁ] אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יָשָׁן. **וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִין** לְגָרֵשׁ בּוֹ, וּכְפִי שֶׁיִּבֹאַר. **וְאֵיזֶהוּ גֵּט יָשָׁן, כֹּל שֶׁנִּתְיַחֵד** הַבַּעַל **עִמָּהּ אַחַר שֶׁכָּתְבוֹ לָהּ,** בֵּית הִלֵּל אוֹסְרִין שֶׁמָּא יַשְׁהֶה אֶת הַגֵּט בֵּין הַכְּתִיבָה לַנְּתִינָה זְמַן אָרֹךְ וּבֵינְתַיִם יִהְיוּ לוֹ בָּנִים מְמֶנָּה, וּכְשֶׁיִּתֵּן לָהּ אַחַר כָּךְ אֶת הַגֵּט יַסְפִּיק שֶׁכָּתוּב בּוֹ זְמַן כְּתִיבָתוֹ הַמְּקֻדָּם, יָבוֹאוּ לְהוֹצִיא לְעַז עַל הַבָּנִים שֶׁנּוֹלְדוּ מִמֶּנָּה בֵּינְתַיִם, כְּאִלּוּ נוֹלְדוּ בְּהֶיּוֹתָהּ פְּנוּיָה אַחֲרֵי גֵּרוּשֶׁיהָ. וְאִלּוּ לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אֵין לָחוּשׁ לְכָךְ: **מִשְׁנָה ה כְּתִיבַת גֵּט שֶׁלֹּא כְּתִקּוּן חֲכָמִים:** תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁזְּמַן הַגֵּט יִכָּתֵב לְפִי מִנְיַן שְׁנוֹת הַמַּלְכוּת הַשּׁוֹלֶטֶת בְּמָקוֹם כְּתִיבָתוֹ, מִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת, שֶׁיֹּאמְרוּ הָאֻמּוֹת 'חֲשׁוּבִים אָנוּ בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהֲרֵי הֵם כּוֹתְבִים שְׁטָרוֹתֵיהֶם בִּשְׁמֵנוּ'. וְלָכֵן אִם הָיָה בְּבָבֶל וְכָתַב אֶת מִנְיַן הַשָּׁנִים שֶׁלֹּא כְּתַקָּנַת חֲכָמִים, כְּגוֹן שֶׁכָּתַב **לְשׁוּם** - לְפִי מִנְיַן **מַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ הוֹלֶכֶת** [-מַלְכוּת רוֹמִי, אֱדוֹם, שֶׁמְּכַנָּה כָּךְ עַל שֵׁאֵין לָהּ כְּתָב וְלָשׁוֹן]. אוֹ **לְשׁוּם מַלְכוּת מָדַי,** אוֹ **לְשׁוּם מַלְכוּת יָוָן.** אוֹ לְפִי הַמִּנְיָן שֶׁמּוֹנִים **לְבִנְיַן הַבַּיִת** [-בֵּית הַמִּקְדָּשׁ], אוֹ **לְחָרְבַּן הַבַּיִת,** הֲרֵי זֶה גֵּט פָּסוּל. וְעוֹד הִצְרִיכוּ חֲכָמִים, שֶׁיְּזַכִּיר הַסּוֹפֵר בַּגֵּט אֶת מְקוֹם כְּתִיבָתוֹ, וְאִם **הָיָה בְּמִזְרַח** הַמְּדִינָה **וְכָתַב** בַּגֵּט כְּאִלּוּ נִכְתַּב **בְּמַעֲרָב** הַמְּדִינָה, אוֹ שֶׁעָמַד **בְּמַעֲרָב וְכָתַב** שֶׁעוֹמֵד **בְּמִזְרַח** הַמְּדִינָה, הַגֵּט פָּסוּל לְפִי שֶׁלֹּא נִכְתַּב כְּתִקּוּן חֲכָמִים. וְאִם עָבַר וְגֵרֵשׁ בְּגֵט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא כְּתַקָּנַת חֲכָמִים, וְנִשֵּׂאת הָאִשָּׁה לְאָדָם אַחֵר עַל סְמֹךְ גֵּט זֶה, **תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה** - אֲסוּרָה הֵן עַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן וְהֵן עַל בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי, **וּצְרִיכָה גֵּט** אַחֵר **מִזֶּה וּמִזֶּה** כְּדֵי לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר. וְעוֹד קָנְסוּהָ חֲכָמִים שֶׁאֵין לָהּ - שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת **לֹא כְּתֻבָּה, וְלֹא פֵּרוֹת** - אִם אָכַל פֵּרוֹת נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהּ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לָהּ. **וְלֹא מְזוֹנוֹת** - אֵינוֹ חַיָּב לְזוּנָהּ, **וְלֹא בְּלָאוֹת** - אֵינוֹ מַחֲזִיר לָהּ בְּגָדִים יְשָׁנִים שֶׁנּוֹתְרוּ מִמַּה שֶׁהִכְנִיסָה לְבַעְלָהּ בִּזְמַן הַנִּשּׂוּאִין. וְכָל אֵלּוּ, אֵין לָהּ **לֹא עַל זֶה** [-בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן] **וְלֹא עַל זֶה** [-בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי]. **וְאִם נְטָלָה** שֶׁלֹּא כַּדִּין **מִזֶּה וּמִזֶּה, תַּחֲזִיר** וְאֵין תְּפִיסָתָהּ מוֹעִילָה. וְהַוָּלָד שֶׁתִּלְדֶּה **מִמִּזֵּר** בֵּין אִם נוֹלַד **מִזֶּה וּבֵין** אִם נוֹלַד **מִזֶּה** [שֶׁדַּעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁהַמְשַׁנֶּה מְמַטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִטֵּין, הַוָּלָד מַמְזֵר]. **וְלֹא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין לָהּ** אִם כֹּהֲנִים הֵם. **וְלֹא זֶה וְזֶה זַכָּאִין** בְּזְכִיּוֹת הַבַּעַל בְּאִשְׁתּוֹ, **לֹא בִּמְצִיאָתָהּ,** שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לַבַּעַל כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא אֵיבָה בֵּינֵיהֶם, כִּי אַדְרַבָּה רְצוֹנָם שֶׁתֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ,** שֶׁתִּקְּנוּ לוֹ תַּחַת מְזוֹנוֹתֶיהָ, וְזוֹ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת, **וְלֹא בְּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ,** שֶׁסִּבַּת הֲפָרָתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה בְּעֵינָיו, וְכָאן הוּא צָרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ. וְאִם **הָיְתָה בַּת יִשְׂרָאֵל, וְנִפְסֶלֶת מִן הַכְּהֻנָּה** וַאֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן, כְּדִין אֶשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְּתָה. וְאִם הָיְתָה **בַּת לֵוִי,** קְנָסוּהָ שֶׁאֵינָהּ אוֹכֶלֶת **מִן הַמַּעֲשֵׂר.** וְאִם הָיְתָה **בַּת כֹּהֵן** נִפְסֶלֶת **מִן הַתְּרוּמָה,** וַאֲפִלּוּ בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן, כְּדִין אֶשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְּתָה שֶׁאֲסוּרָה בִּתְרוּמָה מִדְּאוֹרַיְתָא. וּכְשֵׁם שֶׁקָּנְסוּהָ חֲכָמִים שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה, קָנְסוּ גַּם אֶת בָּנֶיהָ אֲחֵרֶיהָ, **וְאֵין יוֹרְשָׁיו שֶׁל זֶה יוֹרְשֵׁי שֶׁל זֶה יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ** - כְּתֻבַּת בְּנֵי דִכְרִין, שֶׁכּוֹתֵב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁאִם תָּמוּת לְפָנָיו, לְכָשֶׁיָּמוּת יִירְשׁוּ בָּנֶיהָ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, מִלְּבַד חֶלְקָם בִּירֻשָּׁתוֹ. **וְאִם מֵתוּ** הַבַּעֲלִים קֹדֶם שֶׁהִסְפִּיקוּ לְגָרְשָׁהּ, **אֲחֵיו שֶׁל זֶה וְאֲחֵיו שֶׁל זֶה חוֹלְצִין** לָהּ **וְלֹא מְיַבְּמִין** אוֹתָהּ. אֲחֵי הָרִאשׁוֹן, אַף שֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יָבֹאוּ, וַאֲחֵי הַשֵּׁנִי מִטַּעַם הַדִּין לֹא הָיָה צָרִיךְ אַף לַחֲלֹץ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ אִשְׁתּוֹ, וְהִצְרִיכוּהָ חֲלִיצָה מִדְּרַבָּנָן כְּשֵׁם שֶׁהִצְרִיכוּהָ גֵּט. וְכֵן אִם **שִׁנָּה** הַסּוֹפֵר **אֶת שְׁמוֹ** שֶׁל הַבַּעַל, **וּשְׁמָהּ** - אוֹ אֶת שֵׁם הָאִשָּׁה. אוֹ שֶׁשִּׁנָּה אֶת **שֵׁם עִירוֹ** שֶׁל הַבַּעַל, **וְשֵׁם עִירָהּ** שֶׁל הָאִשָּׁה, הֲרֵי גֵּט זֶה פָּסוּל. וְאִם נִשְׂאָה לְאָדָם אַחֵר, **תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים** - הַדִּינִים **הָאֵלּוּ** הָאֲמוּרִים לְעֵיל בַּמִּשְׁנָה, נוֹהֲגִים גַּם בָּהּ: **מִשְׁנָה ו צֶרֶת עֶרְוָה שֶׁהֻבְרַר שֶׁקִּדּוּשֵׁי הָעֶרְוָה לֹא חָלוּ:** וְכֵן **כָּל הָעֲרָיוֹת** - נָשִׁים הָאֲסוּרוֹת עַל הַיָּבָם בְּאִסּוּר עֶרְוָה, **שֶׁאָמְרוּ** (יבמות פ"א מ"א) שֶׁמִּלְּבַד מַה שֶּׁהֵן אֵינָן נוֹפְלוֹת לְפָנָיו לְיִבּוּם, אַף **צָרוֹתֵיהֶן** - שְׁאָר נָשׁוֹת הַמֵּת **מֻתָּרוֹת** לַשּׁוּק בְּלִי יִבּוּם, אִם **הָלְכוּ הַצָּרוֹת הָאֵלּוּ וְנִשְּׂאוּ** לְאָדָם אַחֵר, **וְנִמְצְאוּ** לְאַחַר מִכֵּן **אֵלּוּ** - הָעֲרָיוֹת **אֵילוֹנִיּוֹת** - שֶׁאֵינָן יְכוֹלוֹת לָלֶדֶת, **וְהִתְבָּרֵר** שֶׁהָיוּ קִדּוּשֵׁי הַמֵּת בָּהֶם קִדּוּשֵׁי טָעוּת, **וְהַבְּרֵר** שֶׁצָּרוֹת אֵלּוּ לֹא הָיוּ מֵעוֹלָם 'צֶרֶת עֶרְוָה', שֶׁהֲרֵי הָעֶרְוָה לֹא הָיְתָה אֶשֶׁת הַמֵּת, **וְנִמְצָא** שֶׁהָיְתָה הַצָּרָה זְקוּקָה לְיִבּוּם, **וּבְנִשּׂוּאֶיהָ** לְאַחֵר עָבְרָה עַל אִסּוּר שֵׁנִי 'יְבָמָה לַשּׁוּק', **וְלָכֵן תֵּצֵא מִזֶּה** - מֵהַבַּעַל שֶׁנִּשְּׂאָה לוֹ, **וּמִזֶּה** - מֵהַיָּבָם, **וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ** שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה לְעֵיל, נוֹהֲגִים **בָּהּ** [וְאַף הַוָּלָד מִמְּזֵר מִזֶּה וּמִזֶּה, שֶׁסּוֹבֵר הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁאַף מִבִּיאַת אִסּוּר לָאו הַוָּלָד מַמְזֵר]: **מִשְׁנָה ז יְבָמָה שֶׁנִּשֵּׂאת צָרָתָהּ לַשּׁוּק וְנִמְצָא שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ לֹא חָלוּ:** וְכֵן **הַכּוֹנֵס אֶת יִבְמְתּוֹ** [-אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת], **וְהָלְכָה צָרָתָהּ** [-אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַמֵּת] **וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר, וְנִמְצֵאת** אַחַר זְמַן **שֶׁהִתְיַבְּמָה, שֶׁהִיא אֵילוֹנִית,** וְהַבְּרֵר שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ לַמֵּת הָיוּ בְּטָעוּת, וְאִם כֵּן צָרָתָהּ לֹא הָתָרָה לַשּׁוּק בְּיִבּוּם זֶה, וְהִיא עֲדַיִן זְקוּקָה לְיִבּוּם, וּבְנִשּׂוּאֶיהָ לְאַחֵר עָבְרָה עַל אִסּוּר לָאו שֶׁל יְבָמָה לַשּׁוּק, **תֵּצֵא** הַצָּרָה **מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ:**

הַמְּדִינָה, אוֹ שֶׁעָמַד בְּמַעֲרָב וְכָתַב שֶׁעוֹמֵד **בְּמִזְרָח** הַמְּדִינָה, הַגֵּט פָּסוּל לְפִי שֶׁלֹּא נִכְתַּב כְּתִקּוּן חֲכָמִים. וְאִם עָבַר וְגֵרֵשׁ בְּגֵט שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא כְּתַקָּנַת חֲכָמִים, וְנִשֵּׂאת הָאִשָּׁה לְאָדָם אַחֵר עַל סְמֹךְ גֵּט זֶה, **תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה** - אֲסוּרָה הֵן עַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן וְהֵן עַל בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי, **וּצְרִיכָה גֵּט** אַחֵר **מִזֶּה וּמִזֶּה** כְּדֵי לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר. וְעוֹד קָנְסוּהָ חֲכָמִים שֶׁאֵין לָהּ - שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת **לֹא כְּתֻבָּה, וְלֹא פֵּרוֹת** - אִם אָכַל פֵּרוֹת נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהּ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לָהּ. **וְלֹא מְזוֹנוֹת** - אֵינוֹ חַיָּב לְזוּנָהּ, **וְלֹא בְּלָאוֹת** - אֵינוֹ מַחֲזִיר לָהּ בְּגָדִים יְשָׁנִים שֶׁנּוֹתְרוּ מִמַּה שֶׁהִכְנִיסָה לְבַעְלָהּ בִּזְמַן הַנִּשּׂוּאִין. וְכָל אֵלּוּ, אֵין לָהּ **לֹא עַל זֶה** [-בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן] **וְלֹא עַל זֶה** [-בַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי]. **וְאִם נְטָלָה** שֶׁלֹּא כַּדִּין **מִזֶּה וּמִזֶּה, תַּחֲזִיר** וְאֵין תְּפִיסָתָהּ מוֹעִילָה. וְהַוָּלָד שֶׁתִּלְדֶּה **מִמִּזֵּר** בֵּין אִם נוֹלַד **מִזֶּה וּבֵין** אִם נוֹלַד **מִזֶּה** [שֶׁדַּעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁהַמְשַׁנֶּה מְמַטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִטֵּין, הַוָּלָד מַמְזֵר]. **וְלֹא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין לָהּ** אִם כֹּהֲנִים הֵם. **וְלֹא זֶה וְזֶה זַכָּאִין** בְּזְכִיּוֹת הַבַּעַל בְּאִשְׁתּוֹ, **לֹא בִּמְצִיאָתָהּ,** שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לַבַּעַל כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא אֵיבָה בֵּינֵיהֶם, כִּי אַדְרַבָּה רְצוֹנָם שֶׁתֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ,** שֶׁתִּקְּנוּ לוֹ תַּחַת מְזוֹנוֹתֶיהָ, וְזוֹ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת, **וְלֹא בְּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ,** שֶׁסִּבַּת הֲפָרָתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה בְּעֵינָיו, וְכָאן הוּא צָרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ. וְאִם **הָיְתָה בַּת יִשְׂרָאֵל, וְנִפְסֶלֶת מִן הַכְּהֻנָּה** וַאֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן, כְּדִין אֶשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְּתָה. וְאִם הָיְתָה **בַּת לֵוִי,** קְנָסוּהָ שֶׁאֵינָהּ אוֹכֶלֶת **מִן הַמַּעֲשֵׂר.** וְאִם הָיְתָה **בַּת כֹּהֵן** נִפְסֶלֶת **מִן הַתְּרוּמָה,** וַאֲפִלּוּ בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן, כְּדִין אֶשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְּתָה שֶׁאֲסוּרָה בִּתְרוּמָה מִדְּאוֹרַיְתָא. וּכְשֵׁם שֶׁקָּנְסוּהָ חֲכָמִים שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה, קָנְסוּ גַּם אֶת בָּנֶיהָ אֲחֵרֶיהָ, **וְאֵין יוֹרְשָׁיו שֶׁל זֶה יוֹרְשֵׁי שֶׁל זֶה יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ** - כְּתֻבַּת בְּנֵי דִכְרִין, שֶׁכּוֹתֵב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁאִם תָּמוּת לְפָנָיו, לְכָשֶׁיָּמוּת יִירְשׁוּ בָּנֶיהָ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, מִלְּבַד חֶלְקָם בִּירֻשָּׁתוֹ. **וְאִם מֵתוּ** הַבַּעֲלִים קֹדֶם שֶׁהִסְפִּיקוּ לְגָרְשָׁהּ, **אֲחֵיו שֶׁל זֶה וְאֲחֵיו שֶׁל זֶה חוֹלְצִין** לָהּ **וְלֹא מְיַבְּמִין** אוֹתָהּ. אֲחֵי הָרִאשׁוֹן, אַף שֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יָבֹאוּ, וַאֲחֵי הַשֵּׁנִי מִטַּעַם הַדִּין לֹא הָיָה צָרִיךְ אַף לַחֲלֹץ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ אִשְׁתּוֹ, וְהִצְרִיכוּהָ חֲלִיצָה מִדְּרַבָּנָן כְּשֵׁם שֶׁהִצְרִיכוּהָ גֵּט. וְכֵן אִם **שִׁנָּה** הַסּוֹפֵר **אֶת שְׁמוֹ** שֶׁל הַבַּעַל, **וּשְׁמָהּ** - אוֹ אֶת שֵׁם הָאִשָּׁה. אוֹ שֶׁשִּׁנָּה אֶת **שֵׁם עִירוֹ** שֶׁל הַבַּעַל, **וְשֵׁם עִירָהּ** שֶׁל הָאִשָּׁה, הֲרֵי גֵּט זֶה פָּסוּל. וְאִם נִשְׂאָה לְאָדָם אַחֵר, **תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים** - הַדִּינִים **הָאֵלּוּ** הָאֲמוּרִים לְעֵיל בַּמִּשְׁנָה, נוֹהֲגִים גַּם בָּהּ: **מִשְׁנָה ו צֶרֶת עֶרְוָה שֶׁהֻבְרַר שֶׁקִּדּוּשֵׁי הָעֶרְוָה לֹא חָלוּ:** וְכֵן **כָּל הָעֲרָיוֹת** - נָשִׁים הָאֲסוּרוֹת עַל הַיָּבָם בְּאִסּוּר עֶרְוָה, **שֶׁאָמְרוּ** (יבמות פ"א מ"א) שֶׁמִּלְּבַד מַה שֶּׁהֵן אֵינָן נוֹפְלוֹת לְפָנָיו לְיִבּוּם, אַף **צָרוֹתֵיהֶן** - שְׁאָר נָשׁוֹת הַמֵּת **מֻתָּרוֹת** לַשּׁוּק בְּלִי יִבּוּם, אִם **הָלְכוּ הַצָּרוֹת הָאֵלּוּ וְנִשּׂוּאֶיהָ** לְאָדָם אַחֵר, **וְנִמְצְאוּ** לְאַחַר מִכֵּן **אֵלּוּ** - הָעֲרָיוֹת **אֵילוֹנִיּוֹת** - שֶׁאֵינָן יְכוֹלוֹת לָלֶדֶת, **וְהִתְבָּרֵר** שֶׁקִּדּוּשֵׁי הַמֵּת בָּהֶם קִדּוּשֵׁי טָעוּת, **וְהַבְּרֵר** שֶׁצָּרוֹת אֵלּוּ לֹא הָיוּ מֵעוֹלָם 'צֶרֶת עֶרְוָה', שֶׁהֲרֵי הָעֶרְוָה לֹא הָיְתָה אֶשֶׁת הַמֵּת, **וְנִמְצָא** שֶׁהָיְתָה הַצָּרָה זְקוּקָה לְיִבּוּם, **וּבְנִשּׂוּאֶיהָ** לְאַחֵר עָבְרָה עַל אִסּוּר לָאו שֶׁל 'יְבָמָה לַשּׁוּק', **וְלָכֵן תֵּצֵא מִזֶּה** - מֵהַבַּעַל שֶׁנִּשְּׂאָה לוֹ, **וּמִזֶּה** - מֵהַיָּבָם, **וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ** שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה לְעֵיל, נוֹהֲגִים **בָּהּ** [וְאַף הַוָּלָד מִמְּזֵר מִזֶּה וּמִזֶּה, שֶׁסּוֹבֵר הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁאַף מִבִּיאַת אִסּוּר לָאו הַוָּלָד מַמְזֵר]: **מִשְׁנָה ז יְבָמָה שֶׁנִּשֵּׂאת צָרָתָהּ לַשּׁוּק וְנִמְצָא שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ לֹא חָלוּ:** וְכֵן **הַכּוֹנֵס אֶת יִבְמְתּוֹ** [-אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת], **וְהָלְכָה צָרָתָהּ** [-אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַמֵּת] **וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר, וְנִמְצֵאת** אַחַר זְמַן **שֶׁהִתְיַבְּמָה, שֶׁהִיא אֵילוֹנִית,** וְהַבְּרֵר שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ לַמֵּת הָיוּ בְּטָעוּת, וְאִם כֵּן צָרָתָהּ לֹא הָתָרָה לַשּׁוּק בְּיִבּוּם זֶה, וְהִיא עֲדַיִן זְקוּקָה לְיִבּוּם, וּבְנִשּׂוּאֶיהָ לְאַחֵר עָבְרָה עַל אִסּוּר לָאו שֶׁל יְבָמָה לַשּׁוּק, **תֵּצֵא** הַצָּרָה **מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ:**

מִשְׁנָה ח סוֹפֵר שֶׁנָּתַן גֵּט לְיַד הָאִשָּׁה וְשׁוֹבֵר לְיַד הַבַּעַל: אִם כָּתַב סוֹפֵר גֵּט לָאִישׁ כְּדֵי לִתֵּנוֹ לְאִשְׁתּוֹ, וְשׁוֹבֵר - שִׁטַּר פְּרָעוֹן לָאִשָּׁה כְּדֵי לִתֵּנוֹ לְבַעְלָהּ כְּשֶׁיִּפָּרַע לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, וְטָעָה וְנָתַן אֶת הַגֵּט לָאִשָּׁה, וְאֶת הַשּׁוֹבֵר לָאִישׁ, וְלֹא שָׁמוּ לֵב לַדָּבָר, וְנָתְנוּ זֶה לָזֶה - הַבַּעַל נָתַן לָאִשָּׁה אֶת מַה שֶּׁבִּיְדוֹ בְּחָשְׁבּוֹ שֶׁהוּא גֵּט, וְהָאִשָּׁה נָתְנָה לַבַּעַל אֶת מַה שֶּׁבִּיְדָהּ בְּחָשְׁבָהּ שֶׁהוּא שׁוֹבֵר, וְהָלְכָה וְנִשְׂאָה לְאַחֵר, וּלְאַחַר זְמַן, הֲרֵי הַגֵּט יוֹצֵא מִיַּד הָאִישׁ וְהַשּׁוֹבֵר יוֹצֵא מִיַּד הָאִשָּׁה, וְהַבְּרָרָה הַטָּעוּת שֶׁאֵרָעָה, שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא הִתְגָּרְשָׁה, הֲרֵי זוֹ תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֲלוּ בָּהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם לְאַלְתַּר - מִיָּד לְאַחַר שֶׁמָּסְרוּ אֶת הַגֵּט וְהַשּׁוֹבֵר זֶה לָזֶה יָצָא הַגֵּט מִיָּדוֹ וְהַשּׁוֹבֵר מִיָּדָהּ, אָכֵן אֵין זֶה גֵּט, וְהַבְּרִר שֶׁהַסּוֹפֵר הוּא שֶׁהֶחֱלִיף אֶת הַשְּׁטָרוֹת. אֲבָל אִם רַק לְאַחַר זְמַן - לְאַחַר שֶׁנִּשָּׂא הַגֵּט מִיָּדוֹ וְהַשּׁוֹבֵר מִיָּדָהּ, הֲרֵי זֶה גֵּט כָּשֵׁר. מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כֹּל הַיָּמִנּוּ מִן הָרִאשׁוֹן לְאַבֵּד זְכוּתוֹ שֶׁל שֵׁנִי - אֵין לַבַּעַל הָרִאשׁוֹן נֶאֱמָנוּת לְטָעֵן שֶׁלֹּא גֵּרְשָׁהּ וּלְהוֹצִיאָהּ מִבַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי, וְחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא עָשׂוּ הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה קְנוּנְיָא [-רַמָּאוּת] בֵּינֵיהֶם, וְהֶחֱלִיפוּ אֶת הַשְּׁטָרוֹת לְאַחַר הַגֵּרוּשִׁין כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת נִשּׂוּאֵי הַשֵּׁנִי, אַךְ בָּאֱמֶת בְּעֵת הַגֵּרוּשִׁין קִבְּלָה הָאִשָּׁה גֵּט מִיַּד הַבַּעַל. **פְּסוּל כְּהֶנֶת בִּכְתִיבַת הַגֵּט:** כָּתַב גֵּט לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ - חָזַר בּוֹ וְלֹא גֵּרְשָׁהּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, פְּסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה, שֶׁהֶחְמִירוּ חֲכָמִים לְאָסְרָהּ לַכְּהֻנָּה כְּגֵרוּשָׁה מִפְּנֵי כְּתִיבַת הַגֵּט. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁאֵין הַכְּתִיבָה פּוֹסֶלְתָּהּ, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ, אִם נְתָנוֹ עַל תְּנַאי, וְלֹא נַעֲשָׂה - לֹא נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי, לֹא פְּסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא חָלוּ הַגֵּרוּשִׁין: **מִשְׁנָה ט** אָדָם שֶׁהִתְיַחֵד עִם גְּרוּשָׁתוֹ: הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִמּוֹ אַחֵר גֵּרוּשֶׁיהָ בְּפָנְדְּקִי [-בְּאִכְסַנְיָא], בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי, אַף שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁהִתְיַחֲדָה עִמּוֹ, כִּי עֵדֵי יִחוּד אֵינָם מְעִידִים עַל בִּיאָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי, כֵּיוָן שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֲפִלּוּ עֵדֵי יִחוּד הֲרֵי הֵם כִּמְעִידִים עַל הַבִּיאָה עַצְמָהּ, וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעֵילַת זְנוּת, וּוַדַּאי הִתְכַּוֵּן לְקִדּוּשָׁהּ בְּבִיאָה. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִן הַנִּשּׂוּאִין - אַחַר שֶׁנִּשָּׂא אוֹתָהּ, שֶׁהָיָה רָגִיל בָּהּ, וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ עֵדִים עַל יִחוּד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאַף בָּא עָלֶיהָ. וּמוֹדִים בֵּית הִלֵּל בִּנְתְגָּרְשָׁה מִן הָאֵרוּסִין - לְאַחַר שֶׁקִּדְּשָׁהּ קֹדֶם שֶׁנִּשָּׂאָהּ, שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָבוֹ גַּם בָּהּ - אֵינוֹ רָגִיל עִמָּהּ, וּמֵחֲמַת עֲדֵי יִחוּד בִּלְבַד אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא בָּא עָלֶיהָ. **גֵּט קֶרַח:** כֹּהֲנִים קִפְּדָנִים הֵם וַעֲלוּלִים לְגָרֵשׁ אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם פִּתְאוֹם, וּכְשֶׁיִּתְחָרְטוּ לֹא יוּכְלוּ לְהַחֲזִירָן לְפִי שֶׁכֹּהֵן אָסוּר בִּגְרוּשָׁה, וּלְכָךְ תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיְּגָרְשׁוּ בְּגֵט מְקֻשָּׁר, שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה בְּמְהִירוּת וְשֶׁמָּא תּוֹךְ כְּדֵי עֲשִׂיָּתוֹ יִתְחָרֵט וְלֹא יְגָרֵשׁ. וְאֵפָן עֲשִׂיָּתוֹ, שֶׁכּוֹתֵב הַסּוֹפֵר שׁוּרָה אוֹ שְׁתַּיִם וְקוֹפֵל אֶת הַגֵּט וְתוֹפְרוֹ, וְחוֹתֵם עֵד מִבַּחוּץ, וְשׁוּב מוֹסִיף שׁוּרָה אוֹ שְׁתַּיִם, וְשׁוּב מְקַפֵּל וְחוֹתֵם עֵד מִבַּחוּץ, וְכֵן הָלְאָה. וְאִם בְּאֶחָד מֵהַקְּפָלִים הַגֵּט קֶרַח - כְּלוֹמַר שֶׁאֵין בּוֹ חֲתִימַת עֵד, כֵּיוָן שֶׁמִּן הַסְּתָם תְּחִלָּה רָצָה הַבַּעַל שֶׁיַּחְתְּמוּ עֵדִים כְּמִנְיַן הַקְּפָלִים, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא אָמַר לָהֶם 'כֻּלְּכֶם חֲתֹמוּ', וּבְאֹפֶן זֶה אִם לְבַסּוֹף אֶחָד לֹא חָתַם, הַגֵּט פָּסוּל. וְלָכֵן אִם כְּנָסָהּ - נִשָּׂאָהּ אָדָם אַחֵר, לְאַחַר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִבַּעְלָהּ הַכֹּהֵן בְּגֵט קֶרַח, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֲלוּ בָּהּ [וּבִכְלַל זֶה שֶׁבְּנָהּ מַמְזֵר, כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר שֶׁכָּל הַמְשַׁנֶּה מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִטֵּין הַנּוֹלָד מַמְזֵר]: **מִשְׁנָה י** תִּקּוּן גֵּט קֶרַח: גֵּט קֶרַח, הַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו - כָּל עֵד יָכוֹל לְהַשְׁלִים אֶת הַחֲתִימָה הַחֲסֵרָה, אֲפִלּוּ אִם הוּא קָרוֹב, עֶבֶד אוֹ פָּסוּל לְעֵדוּת מֵחֲמַת עֲבֵרָה [כְּגוֹן שֶׁהוּא גַּזְלָן], דִּבְרֵי בֶן נַנָּס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מַשְׁלִימִין עָלָיו, עֶבֶד, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַעֲלוֹתוֹ לְיֵחָסִין בְּחָשְׁבָם שֶׁהוּא כָּשֵׁר, כֵּשֵׁר, וְכֵן לֹא עוֹבֵר עֲבֵרָה, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַסִּיק שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, אֶלָּא רַק קְרוֹבִים הָרְאוּיִין לְהָעִיד בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁכָּל פְּסוּלָם אֵינוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת קִרְבָתָם. [וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יַחְתֹּם בּוֹ אֶלָּא עַד אֶחָד פָּסוּל, וְהַשְּׁאָר יִהְיוּ כְּשֵׁרִים]. וְאֵיזֶהוּ גֵּט קֶרַח, כֹּל שֶׁקִּשְׁרָיו - הַקְּפָלִים הַתְּפוּרִים, מְרֻבִּין מֵעֵדָיו, וְאֵין עֵד חָתוּם עַל כָּל קֶפֶל, וּכְפִי שֶׁהִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת:

פֶּרֶק ט

דִּין שִׁיּוּר בְּגֵרוּשִׁין, כְּשֶׁאֵינוֹ מַתִּירָהּ לְכָל אָדָם. נֶסַח הַגֵּט, הַזְּמַן וְהַחֲתִימוֹת. דִּין גִּטִּין שֶׁהִתְעָרְבוּ, וְגֵט מְעֻשֶּׂה. וְהַסִּבּוֹת הַמַּתִּירוֹת גֵּרוּשֵׁי אִשָּׁה: **מִשְׁנָה א** גֵּרוּשִׁין חוּץ מִפְּלוֹנִי: הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ בִּזְמַן מְסִירַת הַגֵּט, 'הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא לְפְלוֹנִי' - שֶׁאֵינָךְ מֻתֶּרֶת לוֹ], אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ 'חוּץ מִפְּלוֹנִי', רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר אוֹתָהּ לְכָל אָדָם חוּץ מֵאוֹתוֹ פְּלוֹנִי, שֶׁלְּגַבֵּי אִסּוּר גְּרוּשָׁה לְכֹהֵן נֶאֱמַר (ויקרא כא ז) 'וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ', וּמִשְׁמַע שֶׁכֹּהֵן אָסוּר גַּם בְּאִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ גְּרוּשָׁה אֶלָּא מֵאִישָׁהּ, שֶׁבַּעְלָהּ אָמַר לָהּ 'הֲרֵי אַתְּ מְגֹרֶשֶׁת מִמֶּנִּי וְאֵינְךָ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם', וּמוּכָח שֶׁגְּרוּשֶׁיהָ גְּרוּשִׁין וְהִיא חֲשׁוּבָה 'גְּרוּשָׁה'. וַחֲכָמִים אוֹסְרִין אוֹתָהּ לְכָל הָעוֹלָם, וּלְדִעָתָם גֵּט זֶה פָּסוּל, וְרַק לְגַבֵּי כֹּהֲנִים - שָׁרְבָּה בָּהֶם הַכְּתוּב מִצְוֹת יְתֵרוֹת - חֲשׁוּבָה 'גְּרוּשָׁה' אַף בְּגֵט זֶה, אַךְ אֵינָהּ מֻתֶּרֶת בּוֹ לְעוֹלָם. [וְאִם אָמַר לָהּ 'הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּנָּשְׂאִי לְפְלוֹנִי', הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת, שֶׁהוּא גֵּט גְּמוּר עִם תְּנַאי. וְאִם אָמַר לָהּ 'הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּנָּשְׂאִי לְפְלוֹנִי', פָּסְלוּ חֲכָמִים אֶת הַגֵּרוּשִׁין, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ 'נִשּׂוֹתֵיהֶם נוֹתְנִים זֶה לָזֶה בְּמַתָּנָה']. וְכֵיצַד יַעֲשֶׂה כְּדֵי לְגָרְשָׁהּ בְּגֵט זֶה, יִטְלֶנּוּ הֵימֶנָּה וְיַחֲזֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ, וְיֹאמַר לָהּ 'הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם'. וְאִם כְּתָבוֹ - לַתְּנַאי שֶׁל 'אֶלָּא לְפְלוֹנִי' בְּתוֹךְ הַגֵּט, אֲזַי אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר וּמְחָקוֹ, הַגֵּט פָּסוּל: **מִשְׁנָה ב** שִׁיּוּר קְדוּשֵׁי אִסּוּר בְּגֵט: אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ - שֶׁלָּהֶם אַתְּ אֲסוּרָה, אוֹ שֶׁאָמַר שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם חוּץ מִלְּאָחִי וּלְאָחִיךְ, אוֹ חוּץ מִלַּעֲבָד וּלְנָכְרִי, וּלְכָל מִי שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו קִדּוּשִׁין - אוֹ שֶׁאָמַר חוּץ מֵאָדָם פְּלוֹנִי, וְאוֹתוֹ אָדָם אֵין קִדּוּשָׁיו תּוֹפְסִים בָּהּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֲסוּרָה עָלָיו, בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָּנִים הַגֵּט כָּשֵׁר, שֶׁכֵּן אֵין זֶה שִׁיּוּר הַפּוֹסֵל אֶת הַגֵּט, כִּי אֵינָהּ אֲסוּרָה עֲלֵיהֶם מִצַּד הַשִּׁיּוּר בַּגֵּט, אֶלָּא מִצַּד עַצְמָם. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם, אֶלָּא אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל - חוּץ מִלְּכֹהֵן גָּדוֹל, בְּאֹפֶן שֶׁהִיא אַלְמָנָה, אוֹ גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט - שֶׁאָמַר לָהּ חוּץ מִלְּכֹהֵן הֶדְיוֹט, בְּאֹפֶן שֶׁהִיא גְּרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה, אוֹ שֶׁאָמַר לְמַמְזֶרֶת וּנְתִינָה שֶׁמֻּתֶּרֶת לְכָל אָדָם חוּץ מִלְּיִשְׂרָאֵל, אוֹ בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לָהּ חוּץ מִלְּמַמְזֵר וּלְנָתִין, כָּשֵׁר, כֵּשֵׁר, וְכֵן לֹא עוֹבֵר עֲבֵרָה, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַסִּיק שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, אֶלָּא רַק קְרוֹבִים הָרְאוּיִין לְהָעִיד בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁכָּל פְּסוּלָם אֵינוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת קִרְבָתָם. [וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יַחְתֹּם בּוֹ אֶלָּא עַד אֶחָד פָּסוּל, וְהַשְּׁאָר יִהְיוּ כְּשֵׁרִים]. וְאֵיזֶהוּ גֵּט קֶרַח, כֹּל שֶׁקִּשְׁרָיו - הַקְּפָלִים הַתְּפוּרִים, מְרֻבִּין מֵעֵדָיו, וְאֵין עֵד חָתוּם עַל כָּל קֶפֶל, וּכְפִי שֶׁהִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת:

פרק ט א הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא לִפְלוֹנִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יִטְלֶנּוּ הֵימֶנָּה וְיַחֲזֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ וְיֹאמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם. וְאִם כְּתָבוֹ בְּתוֹכוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר וּמְחָקוֹ, פָּסוּל: **ב** הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ, לְאָחִי וּלְאָחִיךְ, לְעֶבֶד וּלְנָכְרִי, וּלְכָל מִי שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו קִדּוּשִׁין, כָּשֵׁר. הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין, וּלְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ עָלָיו קִדּוּשִׁין אֲפִלּוּ בַּעֲבָרָה, פָּסוּל: **ג** גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט, הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְדֶן דִּיהֶוֵי לֵיכִי מִנַּאי סֵפֶר תֵּרוּכִין וְאִגֶּרֶת שִׁבּוּקִין וְגֵט פִּטּוּרִין לְמֶהֱךְ לְהִתְנַסְּבָא לְכָל גְּבַר דְּתִצְבְּיִן. גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט שִׁחְרוּר, הֲרֵי אַתְּ בַּת חוֹרִין, הֲרֵי אַתְּ לְעַצְמֵךְ: **ד** שְׁלֹשָׁה גִּטִּין פְּסוּלִין, וְאִם נִשֵּׂאת, הַוָּלָד כָּשֵׁר. קִדּוּשִׁין אֲפִלּוּ בַּעֲבָרָה, פָּסוּל: **ג** גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט, הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְדֶן דִּיהֶוֵי לֵיכִי מִנַּאי סֵפֶר תֵּרוּכִין וְאִגֶּרֶת שִׁבּוּקִין וְגֵט פִּטּוּרִין לְמֶהֱךְ לְהִתְנַסְּבָא לְכָל גְּבַר דְּתִצְבְּיִן. גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט שִׁחְרוּר, הֲרֵי אַתְּ בַּת חוֹרִין, הֲרֵי אַתְּ לְעַצְמֵךְ: **ד** שְׁלֹשָׁה גִּטִּין פְּסוּלִין, וְאִם נִשֵּׂאת, הַוָּלָד כָּשֵׁר. אָדָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מוּכָח מִתּוֹכוֹ שֶׁגֵּרְשָׁהּ עַל יְדֵי הַגֵּט, וְלוּלֵי זֹאת יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁגֵּרְשָׁהּ בְּדִבּוּר, וְהַגֵּט אֵינוֹ אֶלָּא שִׁטַּר רְאָיָה, וְלָכֵן יֵשׁ לִכְתֹּב גַּם 'וְדֶן דִּיהֶוֵי לֵיכִי מִנַּאי סֵפֶר תֵּרוּכִין וְאִגֶּרֶת שִׁבּוּקִין וְגֵט פִּטּוּרִין לְמֶהֱךְ לְהִתְנַסְּבָא לְכָל גְּבַר דְּתִצְבְּיִן' - וְזֶה יִהְיֶה לָךְ מִמֶּנִּי, סֵפֶר גֵּרוּשִׁין, וְאִגֶּרֶת עִזּוּבִין, וְגֵט פִּטּוּר, לָלֶכֶת לְהִנָּשֵׂא לְכָל אָדָם שֶׁתִּרְצִי. **נֶסַח שִׁטַּר שִׁחְרוּר שִׁפְחָה:** גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט שִׁחְרוּר שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית הוּא, 'הֲרֵי אַתְּ בַּת חוֹרִין', אוֹ 'הֲרֵי אַתְּ לְעַצְמֵךְ': **מִשְׁנָה ד** שְׁלֹשָׁה גִּטִּין הַפְּסוּלִים רַק לְכַתְּחִלָּה: שְׁלֹשָׁה אֲפָנִים שֶׁל גִּטִּין שֶׁהֵם פְּסוּלִין מִדְּרַבָּנָן, וְאִם נִשֵּׂאת בְּדִיעֲבַד הַוָּלָד מִבַּעְלָהּ הַשֵּׁנִי כָּשֵׁר:

משניות

מַסֶּכֶת גִּטִּין פֶּרֶק ט

המבוארות

א. **כָּתַב** הַמַּגִּיעַ אֶת הַגֵּט **בִּכְתַב יָדוֹ, וְאֵין** חֲתוּמִים **עָלָיו עֵדִים,** לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר שֶׁעִקַּר הָעֵדִים הֵם עַדֵי הַחֲתִימָה, כָּשֵׁר גֵּט זֶה כִּי חֲתִימַת הַמַּגִּיעַ כְּמוֹהָ כְּמֵאָה עֵדִים, וּלְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁעִקַּר הָעֵדִים הֵם עַדֵי הַמְּסִירָה, מֵעִקַּר הַדִּין כָּשֵׁר גֵּט זֶה כֵּיוָן שֶׁנִּכְתַּב בִּכְתַב יָדוֹ, וּמִתְקַיֵּים בְּכָךְ דִּין הַתּוֹרָה 'וְכָתַב וְגוֹ' וְנָתַן' (דברים כד ג), וְרַק מִדְּרַבָּנָן אָסְרוּ אַף בִּכְתַב יָדוֹ, שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַתִּיר אַף כְּתַב הַסּוֹפֵר בְּלִי עֵדִים. ב. גֵּט **שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֵדִים וְאֵין בּוֹ זְמַן** - תֵּאָרִיךְ כְּתִיבָה, וּכְתִיבַת הַזְּמַן הִיא תַּקָּנָה מִדְּרַבָּנָן (לעיל פ"ב מ"ב), **וְלָכֵן** בְּדִיעֲבַד הַגֵּט כָּשֵׁר. ג. גֵּט **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ זְמַן וְאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד,** וְכָשֵׁר בְּדִיעֲבַד בְּצֵרוּף כְּתַב הַסּוֹפֵר הֶחָשׁוּב אַף הוּא כְּעֵד. [אוֹ שֶׁמְּדֻבָּר בְּגֵט הַכָּתוּב בִּכְתַב יָדוֹ, וְכָאפֶן הָרִאשׁוֹן בְּמִשְׁנָתֵנוּ. אֶלָּא שֶׁבָּאפֶן הָרִאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה הַחִדּוּשׁ הוּא שֶׁכָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד אַף שֶׁאֵין בּוֹ כְּלָל עֵד, וּבָאפֶן הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּם עֵד אֶחָד, הַחִדּוּשׁ הוּא שֶׁמִּמֵּכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה הוּא פָּסוּל]. הֲרֵי **אִלּוּ שְׁלֹשָׁה גִּטִּין** הַפְּסוּלִין לְכַתְּחִלָּה, **וְאִם נִשָּׂאת** בָּהֶם בְּדִיעֲבַד **הַוָּלָד כָּשֵׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין** חֲתוּמִים **עָלָיו** - עַל הַגֵּט **עֵדִים** כְּלָל, **אֶלָּא שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ** הַמַּעֲל **בִּפְנֵי עֵדִים** הַמְּעִידִים עַל מְסִירָתוֹ, הֲרֵי הוּא **כָּשֵׁר** לְכַתְּחִלָּה, **וְגוֹבָה** אֶת כְּתֻבָּתָהּ **אֲפִלּוּ מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים** עַל יְדֵי גֵּט זֶה, כִּי לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר 'עַדֵי מְסִירָה כָּרְתִי' [-הֵם הָעוֹשִׂים אֶת הַכְּרִיתוּת], וְלֹא 'עַדֵי חֲתִימָה', **שֶׁאֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט אֶלָּא מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם,** שֶׁמָּא יָמוּתוּ עַדֵי הַמְּסִירָה, וְיַעֲרֵעַר הַבַּעַל עַל הַגֵּט, וְכָךְ יוּכַל הַגֵּט לְהִתְקַיֵּם עַל יְדֵי עַדֵי הַחֲתִימָה: **מִשְׁנָה ה שְׁנֵי גִּטִּין שֶׁהִתְעָרְבוּ: שְׁנַיִם שֶׁשָּׁלְחוּ** בְּיַד שְׁלִיחַ אֶחָד **שְׁנֵי גִּטִּין שָׁוִין** בִּשְׁמוֹתֵיהֶם, שֶׁשְּׁמוֹת הַמִּגְרָשִׁים וְהַמִּתְגָּרְשׁוֹת שָׁוִים, **וְנִתְעָרְבוּ** הַגִּטִּין, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה גֵּט שַׁיָּךְ לְאֵיזֶה אִישׁ, **נוֹתֵן** אֶת **שְׁנֵיהֶם לָזוֹ, וּשְׁנֵיהֶם לָזוֹ,** וּשְׁתֵּיהֶן מְגֹרָשׁוֹת מִמָּה נַפְשָׁךְ. **לְפִיכָךְ,** אִם **אֶבֶד אֶחָד מֵהֶן** - מֵהַגִּטִּין, **הֲרֵי הַגֵּט הַשֵּׁנִי בָּטֵל** - אִי אֶפְשָׁר לְגָרֵשׁ בּוֹ, שֶׁכֵּן אֵינוֹ יוֹדֵעַ גֵּט שֶׁל מִי הוּא. **גֵּט הַכּוֹלֵל כַּמָּה גִּטִּין: חֲמִשָּׁה שֶׁכָּתַב** גֵּט אֶחָד לְכָל נְשׁוֹתֵיהֶם, וְכָתַב **בְּתוֹךְ הַגֵּט** - שֶׁכָּתַב זְמַן אֶחָד לְכֻלָּם, 'בְּיוֹם פְּלוֹנִי **אִישׁ פְּלוֹנִי מְגָרֵשׁ פְּלוֹנִית, וּפְלוֹנִי** מְגָרֵשׁ **פְּלוֹנִית**' וְכוּ', **וְהָעֵדִים** חֲתוּמִים **מִלְמַטָּה** עַל כָּל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, **כֻּלָּן כְּשֵׁרִין, וְנִתָּן** הַגֵּט **לְכָל אַחַת** מִן הַנָּשִׁים וְכֻלָּן מְגֹרָשׁוֹת. אַךְ אִם **הָיָה** הַסּוֹפֵר **כּוֹתֵב** בַּגֵּט **טֹפֶס** - נֻסַּח כָּל הַגֵּט **לְכָל אַחַת וְאַחַת** בִּנְפָרֵד, **וְהָעֵדִים** חֲתוּמִים **מִלְמַטָּה,** אֲזַי **אֶת** - הַגֵּט **שֶׁהָעֵדִים נִקְרִין** [-נִקְרָאִים] **עִמּוֹ,** כְּלוֹמַר הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה שֶׁטֹּפֶס הַגֵּט שֶׁלָּהֶם הוּא הַתַּחְתּוֹן בְּיוֹתֵר סָמוּךְ לַחֲתִימוֹת הָעֵדִים, הוּא **כָּשֵׁר,** וְהַשְּׁאָר פְּסוּלִים, שֶׁחֲתִימָתָם מִתְיַחֶסֶת רַק לַגֵּט הָאַחֲרוֹן: **מִשְׁנָה ו עֵדִים עִבְרִים וְיְוָנִים הַחֲתוּמִים עַל שְׁנֵי גִּטִּין בִּשְׁטָר אֶחָד** בִּשְׁטָר לְרֹחַבּוֹ, **זֶה בְּצַד זֶה,** בְּצַד יָמִין וּבְצַד שְׂמֹאל, וַחֲתִימַת **שְׁנֵי עֵדִים עִבְרִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה,** שֶׁכָּתְבוּ אֶת שְׁמָם תַּחַת הַגֵּט הַיְמָנִי, וְשֵׁם אֲבִיהֶם תַּחַת הַגֵּט הַשְּׂמֹאלִי, כְּדֶרֶךְ חֲתִימַת הָעֵדִים 'פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי'. **וּשְׁנֵי עֵדִים יְוָנִים** - יְהוּדִים הַגָּרִים בְּיָוָן, חָתְמוּ אַף הֵם עַל גֵּט זֶה, וַחֲתִימָתָם בְּכִתַּב יְוָנִי, הַנִּכְתָּב מִשְּׂמֹאל לְיָמִין, וְלָכֵן חֲתִימוֹתֵיהֶם **בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה,** שֶׁשְּׁמָם תַּחַת הַגֵּט הַשְּׂמֹאלִי וְשֵׁם אֲבִיהֶם תַּחַת הַגֵּט הַיְמָנִי. **אֶת שֶׁהָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים נִקְרָאִין עִמּוֹ** - הַגֵּט שֶׁתַּחְתָּיו חָתְמוּ הָעֵדִים הָעֶלְיוֹנִים אֶת שְׁמָם הַפְּרָטִי, הוּא **כָּשֵׁר,** כְּלוֹמַר, אִם הָעֵדִים הָעִבְרִים חָתְמוּ רִאשׁוֹנִים אֲזַי הַגֵּט הַיְמָנִי כָּשֵׁר, וְאִם הַיְוָנִים חָתְמוּ רִאשׁוֹנִים אֲזַי הַגֵּט הַשְּׂמֹאלִי כָּשֵׁר. וְטַעַם הַדָּבָר, שֶׁאָנוּ חוֹשְׁשִׁים שֶׁהָעֵדִים הַשְּׁנִיִּים חָתְמוּ כְּצוּרַת הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים, דְּהַיְנוּ שֶׁהַיְוָנִים שִׁנּוּ כְּתִיבָתָם וְכָתְבוּ שְׁמָם הַפְּרָטִי תַּחַת הַגֵּט הַיְמָנִי כְּמוֹ הָעִבְרִים שֶׁחָתְמוּ מֵעֲלֵיהֶם, אוֹ לְהֶפֶךְ שֶׁהָעִבְרִים שִׁנּוּ כְּתִיבָתָם וְכָתְבוּ אֶת שְׁמָם הַפְּרָטִי תַּחַת הַגֵּט הַשְּׂמֹאלִי כְּמוֹ הַיְוָנִים שֶׁחָתְמוּ מֵעֲלֵיהֶם, וְנִמְצָא שָׁכָל שְׁמוֹת הָעֵדִים תַּחַת גֵּט אֶחָד, וְרַק הוּא כָּשֵׁר. וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁחָתְמוּ לְסַרוּגִין, **עֵד אֶחָד עִבְרִי וְעֵד אֶחָד יְוָנִי, וְעֵד אֶחָד עִבְרִי וְעֵד אֶחָד יְוָנִי, וַחֲתִימוֹתֵיהֶן בָּאִין מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה,** שָׁכָל אֶחָד חָתַם שְׁמוֹ תַּחַת גֵּט אֶחָד וְשָׁם אֲבִיו תַּחַת גֵּט אַחֵר, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הַיְוָנִי הַשֵּׁנִי שִׁנָּה וְחָתַם שְׁמוֹ כָּעִבְרִי שֶׁמַּעֲלָיו, וְנִמְצָא שֶׁעַל הַגֵּט הַיְמָנִי יֵשׁ שָׁלֹשׁ חֲתִימוֹת וְעַל הַשְּׂמֹאלִי רַק חֲתִימַת הַיְוָנִי הָאַחֲרוֹן, אוֹ לְהֶפֶךְ שֶׁהָעֵד הָעִבְרִי הַשֵּׁנִי שִׁנָּה לִכְתֹּב כְּעֵד הַיְוָנִי שֶׁמַּעֲלָיו, וְנִמְצָא שֶׁעַל הַגֵּט הַיְמָנִי יֵשׁ רַק חֲתִימַת הָעֵד הָעִבְרִי הָרִאשׁוֹן, וְכֵיוָן שֶׁעַל כָּל גֵּט יֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא עֵד אֶחָד, לָכֵן **שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין:**

מִשְׁנָה ז מְקוֹם חֲתִימַת הָעֵדִים בְּגֵט, וּבִשְׁנֵי גִּטִּין בִּשְׁטָר אֶחָד: כָּתַב גֵּט וְהִגִּיעַ לְתַחְתִּית הַדַּף, **וְשִׁיֵּר** - וְנוֹתַר **מִקְצָת** מִלְּשׁוֹן **הַגֵּט, וּכְתָבוֹ בַּדַּף הַשֵּׁנִי** - בַּטּוּר הַסָּמוּךְ לוֹ מִן הַצַּד בְּאוֹתָהּ הַיְרִיעָה, **וְהָעֵדִים** חֲתוּמִים **מִלְמַטָּה** בְּסוֹף הַגֵּט בָּעַמּוּד הַשֵּׁנִי, הַגֵּט **כָּשֵׁר. חָתְמוּ הָעֵדִים בְּרֹאשׁ הַדַּף** מֵעַל הַגֵּט, אוֹ **מִן הַצַּד** - בַּגִּלָּיוֹן הָרֵיק שֶׁסָּמוּךְ לַגֵּט מִימִינוֹ אוֹ מִשְּׂמֹאלוֹ, **אוֹ מֵאַחֲרָיו** - מֵאֲחוֹרֵי הַגֵּט **בְּגֵט פָּשׁוּט** שֶׁעָדָיו חוֹתְמִים בְּתוֹכוֹ, בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ הַגֵּט **פָּסוּל. הִקִּיף רֹאשׁוֹ** - קָרַב תְּחִלָּתוֹ **שֶׁל** גֵּט **זֶה בְּצַד רֹאשׁוֹ שֶׁל** גֵּט זֶה - שֶׁגֵּט אֶחָד כָּתוּב מֵאֶמְצַע הַדַּף כְּלַפֵּי מַטָּה, וְהַשֵּׁנִי כָּתוּב הֶפּוּךְ מֵאֶמְצַע הַדַּף כְּלַפֵּי מַעְלָה, **וְהָעֵדִים** חֲתוּמִים **בְּאֶמְצַע** הַגִּלָּיוֹן בֵּין שְׁנֵי הַגִּטִּין, **שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין** כִּי חֲתִימַת הָעֵדִים אֵינָהּ נִקְרֵאת עִם אַף אֶחָד מִן הַגִּטִּין. (אִם קָרַב **סוֹפוֹ שֶׁל** גֵּט **זֶה, בְּצַד סוֹפוֹ שֶׁל** גֵּט **זֶה** - שֶׁכָּתַב גֵּט אֶחָד מֵרֹאשׁ הַדַּף עַד אֶמְצָעוֹ, וְגֵט שֵׁנִי הֶפּוּךְ מִסּוֹף הַדַּף עַד אֶמְצָעוֹ, **וְהָעֵדִים** חֲתוּמִים **בְּאֶמְצַע** בֵּין סוֹפֵי הַגִּטִּין, **אֶת** - הַגֵּט **שֶׁהָעֵדִים נִקְרִין עִמּוֹ** שֶׁחֲתִימָתָם יְשָׁרָה תַּחַת כְּתַב הַגֵּט, **כָּשֵׁר,** וְאִלּוּ הַגֵּט הַשֵּׁנִי, שֶׁחֲתִימַת הָעֵדִים הֶפּוּכָה בְּיַחַס לִכְתַב הַגֵּט, פָּסוּל). חִבֵּר אֶת **רֹאשׁוֹ שֶׁל** גֵּט **זֶה בְּצַד סוֹפוֹ שֶׁל** גֵּט **זֶה,** שֶׁכָּתַב שְׁנֵי גִּטִּין זֶה אַחַר זֶה, **וְהָעֵדִים** חֲתוּמִים **בְּאֶמְצַע, אֶת** - הַגֵּט **שֶׁהָעֵדִים נִקְרִין בְּסוֹפוֹ, כָּשֵׁר,** וְאִלּוּ הַגֵּט שֶׁהָעֵדִים כְּתוּבִים מֵעַל תְּחִלָּתוֹ, פָּסוּל:

מִשְׁנָה ח נֶפַח וּלְשׁוֹן הַחֲתִימָה: גֵּט שֶׁכָּתְבוֹ - שֶׁהִכְתִּיב שֶׁלּוֹ **עִבְרִית וְעֵדָיו** חָתְמוּ **בְּיָוָנִית,** אוֹ שֶׁכָּתְבוֹ **יְוָנִית וְעֵדָיו** חָתְמוּ **בְּעִבְרִית. אוֹ שֶׁעֵד אֶחָד עִבְרִי** וַחֲתִימָתוֹ בְּעִבְרִית, **וְעֵד אֶחָד יְוָנִי** - יְהוּדִי מֵאֶרֶץ יָוָן, וַחֲתִימָתוֹ בְּיָוָנִית. וְכֵן גֵּט וּבוֹ **כָּתַב סוֹפֵר** - סוֹפֵר שֶׁכָּתַב אֶת הַגֵּט וְחָתַם בּוֹ **וְעֵד** נוֹסָף חָתַם עִמּוֹ, בְּכָל אֵלּוּ הַגֵּט **כָּשֵׁר.** [וּבְכָתַב סוֹפֵר הַחִדּוּשׁ הוּא שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא צִוָּה הַבַּעַל לַאֲחֵרִים לַחְתֹּם, וְחָשְׁשׁוּ שֶׁיִּתְבַּיֵּשׁ הַסּוֹפֵר שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ הַבַּעַל לַחְתֹּם, וְלָכֵן נָתְנוּ לוֹ לַחְתֹּם שֶׁלֹּא כְּפִי שְׁצִוָּם]. חָתַם הָעֵד **'אִישׁ פְּלוֹנִי עֵד', כָּשֵׁר.** וְכֵן אִם חָתַם **'בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי עֵד', כָּשֵׁר.** וְכֵן אִם חָתַם **'אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי' וְלֹא כָתַב 'עֵד', כָּשֵׁר. וְכָךְ הָיוּ נְקֵיֵּי הַדַּעַת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עוֹשִׂין,** שֶׁהָיוּ מְקַצְּרִים בִּלְשׁוֹנָם וְלֹא כָּתְבוּ 'עֵד'. **כָּתַב** אֶת **חֲנִיכָתוֹ** - שֵׁם כִּנּוּי שֶׁל מִשְׁפַּחְתּוֹ, **וַחֲנִיכָתָהּ** - שֵׁם כִּנּוּי שֶׁל מִשְׁפַּחַת הָאִשָּׁה, בִּמְקוֹם לְהַזְכִּיר אֶת שֵׁם אָבִיו אוֹ אָבִיהָ, הַגֵּט **כָּשֵׁר. פִּפְיָהּ בְּגֵט: גֵּט מְעֻשֶּׂה** - שֶׁכָּפוּ אֶת הַבַּעַל לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, **בְּיִשְׂרָאֵל** - אִם דַּיְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּפוּהוּ עַל פִּי דִּין לְגָרְשָׁהּ, הַגֵּט **כָּשֵׁר** [אֲבָל אִם כָּפוּהוּ שֶׁלֹּא כַּדִּין, הַגֵּט פָּסוּל, וּמִכָּל מָקוֹם הִיא פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה מִדִּין 'גְּרוּשָׁה' כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ כָּאן 'רֵיחַ הַגֵּט']. **וּבְגוֹיִם** - וְאִם אֲנָסוּהוּ בֵּית דִּין שֶׁל גּוֹיִם לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, הַגֵּט **פָּסוּל,** אַף אִם עַל פִּי דִּין הוּא חַיָּב לְגָרְשָׁהּ [וּבְאֹפֶן זֶה פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה מִשּׁוּם רֵיחַ הַגֵּט. וְאִם כָּפוּהוּ שֶׁלֹּא כַּדִּין, מֻתָּרֶת אַף לְכֹהֵן]. **וּבְגוֹיִם** - וְאִם אֵין כֹּחַ בְּיַד בֵּית דִּין לְכַפּוֹתוֹ, רַשָּׁאִים הַדַּיָּנִים לְכַפּוֹתוֹ עַל יְדֵי שֶׁיִּהְיוּ גּוֹיִם **חוֹבְטִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ** [-הַגּוֹיִם] **עֲשֵׂה מַה שֶּׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָךְ, וְכָשֵׁר** הַגֵּט בְּאֹפֶן זֶה כְּשֶׁנּוֹתְנוֹ לְבַסּוֹף עַל פִּי דַּיְנֵי יִשְׂרָאֵל:

חַחֲתוּמִים עַל שְׁנֵי גִּטִּין בִּשְׁטָר אֶחָד: שְׁנֵי גִּטִּין שֶׁכָּתְבָן בִּשְׁטָר אֶחָד לְרָחְבּוֹ, **זֶה בְּצַד זֶה,** בְּצַד יָמִין וּבְצַד שְׂמֹאל, וַחֲתִימַת **שְׁנֵי עֵדִים עִבְרִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה,** שֶׁכָּתְבוּ אֶת שְׁמָם תַּחַת הַגֵּט הַיְמָנִי, וְשֵׁם אֲבִיהֶם תַּחַת הַגֵּט הַשְּׂמֹאלִי, כְּדֶרֶךְ חֲתִימַת הָעֵדִים 'פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי'. **וּשְׁנֵי עֵדִים יְוָנִים** - יְהוּדִים הַגָּרִים בְּיָוָן, חָתְמוּ אַף הֵם עַל גֵּט זֶה, וַחֲתִימָתָם בְּכִתַּב יְוָנִי, הַנִּכְתָּב מִשְּׂמֹאל לְיָמִין, וְלָכֵן חֲתִימוֹתֵיהֶם **בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת זֶה,** שֶׁשְּׁמָם תַּחַת הַגֵּט הַשְּׂמֹאלִי וְשֵׁם אֲבִיהֶם תַּחַת הַגֵּט הַיְמָנִי. **אֶת שֶׁהָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים נִקְרָאִין עִמּוֹ** - הַגֵּט שֶׁתַּחְתָּיו חָתְמוּ הָעֵדִים הָעֶלְיוֹנִים אֶת שְׁמָם הַפְּרָטִי, הוּא **כָּשֵׁר,** כְּלוֹמַר, אִם הָעֵדִים הָעִבְרִים חָתְמוּ רִאשׁוֹנִים אֲזַי הַגֵּט הַיְמָנִי כָּשֵׁר, וְאִם הַיְוָנִים חָתְמוּ רִאשׁוֹנִים אֲזַי הַגֵּט הַשְּׂמֹאלִי כָּשֵׁר. וְטַעַם הַדָּבָר, שֶׁאָנוּ חוֹשְׁשִׁים שֶׁהָעֵדִים הַשְּׁנִיִּים חָתְמוּ כְּצוּרַת הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים, דְּהַיְנוּ שֶׁהַיְוָנִים שִׁנּוּ כְּתִיבָתָם וְכָתְבוּ שְׁמָם הַפְּרָטִי תַּחַת הַגֵּט הַיְמָנִי כְּמוֹ הָעִבְרִים שֶׁחָתְמוּ מֵעֲלֵיהֶם, אוֹ לְהֶפֶךְ שֶׁהָעִבְרִים שִׁנּוּ כְּתִיבָתָם וְכָתְבוּ אֶת שְׁמָם הַפְּרָטִי תַּחַת הַגֵּט הַשְּׂמֹאלִי כְּמוֹ הַיְוָנִים שֶׁחָתְמוּ מֵעֲלֵיהֶם, וְנִמְצָא שָׁכָל מִשְׁפַּחְתּוֹ, **וַחֲנִיכָתָהּ** - שֵׁם כִּנּוּי שֶׁל מִשְׁפַּחַת הָאִשָּׁה, בִּמְקוֹם לְהַזְכִּיר אֶת שֵׁם אָבִיו אוֹ אָבִיהָ, הַגֵּט **כָּשֵׁר. פִּפְיָהּ בְּגֵט: גֵּט מְעֻשֶּׂה** - שֶׁכָּפוּ אֶת הַבַּעַל לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, **בְּיִשְׂרָאֵל** - אִם דַּיְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּפוּהוּ עַל פִּי דִּין לְגָרְשָׁהּ, הַגֵּט **כָּשֵׁר** [אֲבָל אִם כָּפוּהוּ שֶׁלֹּא כַּדִּין, הַגֵּט פָּסוּל, וּמִכָּל מָקוֹם הִיא פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה מִדִּין 'גְּרוּשָׁה' כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ כָּאן 'רֵיחַ הַגֵּט']. **וּבְגוֹיִם** - וְאִם אֲנָסוּהוּ בֵּית דִּין שֶׁל גּוֹיִם לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, הַגֵּט **פָּסוּל,** אַף אִם עַל פִּי דִּין הוּא חַיָּב לְגָרְשָׁהּ [וּבְאֹפֶן זֶה פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה מִשּׁוּם רֵיחַ הַגֵּט. וְאִם כָּפוּהוּ שֶׁלֹּא כַּדִּין, מֻתָּרֶת אַף לְכֹהֵן]. **וּבְגוֹיִם** - וְאִם אֵין כֹּחַ בְּיַד בֵּית דִּין לְכַפּוֹתוֹ, רַשָּׁאִים הַדַּיָּנִים לְכַפּוֹתוֹ עַל יְדֵי שֶׁיִּהְיוּ גּוֹיִם **חוֹבְטִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ** [-הַגּוֹיִם] **עֲשֵׂה מַה שֶּׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָךְ, וְכָשֵׁר** הַגֵּט בְּאֹפֶן זֶה כְּשֶׁנּוֹתְנוֹ לְבַסּוֹף עַל פִּי דַּיְנֵי יִשְׂרָאֵל:

מִשְׁנָה ט דִּין קוֹל: פְּנוּיָה שֶׁיָּצָא שְׁמָהּ **בָּעִיר שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת,** וְרָאוּ נֵרוֹת דּוֹלְקוֹת וּמִטּוֹת מֻצָּעוֹת וּבְנֵי אָדָם נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים וְאוֹמְרִים 'פְּלוֹנִית הִתְקַדְּשָׁה הַיּוֹם לְפְלוֹנִי', **הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת.** וְאִם יָצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁמְּגֹרֶשֶׁת הִיא, כְּלוֹמַר, שֶׁהִתְגָּרְשָׁה מֵאוֹתוֹ בַּעַל שֶׁיָּצָא קוֹל שֶׁהִתְקַדְּשָׁה לוֹ, **הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת,** לְפִי שֶׁעִם הַקּוֹל שָׁחֲשַׁשְׁנוּ לוֹ שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת, יָצָא גַּם 'שׁוֹבֵר' הַמְבַטְּלוֹ, דְּהַיְנוּ הַקּוֹל שֶׁהִתְגָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ. וּמַה שָּׁנִּתְבָּאֵר שֶׁחוֹשְׁשִׁין לְקוֹל, הוּא **בִּלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁם אֻמְתְּלָא** - טַעַם הַשּׁוֹבֵר אֶת כֹּחַ הַקּוֹל, שֶׁאִם יֶשְׁנוֹ, אֵין חוֹשְׁשִׁים לַקּוֹל אֶלָּא מַעֲמִידִים אֶת הָאִשָּׁה עַל חֶזְקָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה. **וְאֵיזוֹ הִיא אֻמְתְּלָא,** לְעִנְיַן גֵּרוּשִׁין, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא קוֹל בָּעִיר שֶׁגֵּרַשׁ **אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת אִשְׁתּוֹ עַל תְּנַאי.** וּלְעִנְיַן קִדּוּשִׁין, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא קוֹל בָּעִיר שֶׁאִישׁ פְּלוֹנִי **זָרַק לָהּ אֶת קִדּוּשֶׁיהָ,** וְנָפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא **סָפֵק קָרוֹב לָהּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ, זוֹ הִיא אֻמְתְּלָא** הַמְבַטֶּלֶת אֶת הַקּוֹל, שֶׁהֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁלֹּא הִתְקִנּוּ הַגְּרוּשִׁין, וְשָׁמָא נָפַל קָרוֹב לוֹ וְלֹא חָלוּ הַגְּרוּשִׁין, וְשָׁמָא נָפַל קָרוֹב לָהּ וְלֹא הִתְקַדְּשָׁה: **מִשְׁנָה י הַסַּבָּה הַמַּתֶּרֶת גֵּרוּשֵׁי אִשְׁתּוֹ: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָהּ דְּבַר עֶרְוָה** - שֶׁחֲשׁוּדָה עַל הַזְּנוּת, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כד א) **'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר',** וְעַל זֶה אָמְרָה תּוֹרָה (שם) 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת'. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ הִקְדִּיחָה** - שָׂרְפָה אוֹ הִמְלִיחָה אֶת **תַּבְשִׁילוֹ** יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר',** אוֹ 'עֶרְוָה' אוֹ 'דָּבָר', כְּלוֹמַר שֶׁאֵר דָּבָר סִרְחוֹן שֶׁפָּרְחָה כְּנֶגְדּוֹ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** לֹא מָצָא בָהּ כְּלוּם, וְרַק **מָצָא אִשָּׁה אַחֶרֶת נָאָה הֵימֶנָּה** יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו'** וגו', הֲרֵי שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ:

סְלִיק מַסֶּכֶת גִּטִּין

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין כְּשָׁמָהּ, עוֹסֶקֶת בְּקִדּוּשֵׁי אִשָּׁה לְבַעְלָהּ. שְׁלֹשֶׁת הַפְּרָקִים הָרִאשׁוֹנִים בַּמַּסֶּכֶת עוֹסְקִים בְּאָפְנֵי הַקִּדּוּשִׁין הַשּׁוֹנִים, בְּקִדּוּשִׁין עַל יְדֵי שָׁלִיחַ אוֹ בְּהוֹסֶפֶת תְּנַאי, וְהַפֶּרֶק הָרְבִיעִי עוֹסֵק בְּעִנְיְנֵי יֻחֲסִין:

פֶּרֶק א דַּרְכֵי קִנְיָן [-קִדּוּשִׁי] הָאִשָּׁה לְבַעְלָהּ, וְדַרְכֵי יְצִיאָתָהּ מֵרְשׁוּתוֹ, דַּרְכֵי קִנְיַן עֶבֶד עִבְרִי, עֶבֶד כְּנַעֲנִי, וּבְהֵמָה, הַמְצוֹת בָּהֶן חַיָּבוֹת הַנָּשִׁים וְהַמִּצְוֹת מֵהֶן הֵן פְּטוּרוֹת, הַמִּצְוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בְּכָל מָקוֹם וְהַמִּצְוֹת שֶׁאֵינָן נוֹהֲגוֹת אֶלָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **מִשְׁנָה א כֵּיצַד אִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת לְבַעְלָהּ וְכֵיצַד יוֹצֵאת מֵרְשׁוּתוֹ, כֵּיצַד יְבָמָה נִקְנֵית לְיָבָם, וְכֵיצַד יוֹצֵאת מֵרְשׁוּתוֹ: הָאִשָּׁה נִקְנֵית** - מִתְקַדֶּשֶׁת, לְבַעְלָהּ **בִּשְׁלֹשׁ דְּרָכִים, וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ** - יוֹצֵאת מֵרְשׁוּתוֹ, לִהְיוֹת בִּרְשׁוּת עַצְמָהּ לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר, **בִּשְׁתֵּי דְרָכִים. נִקְנֵית** לוֹ **בְּכֶסֶף** שֶׁנּוֹתֵן לָהּ **סָפֵק קָרוֹב לָהּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ, זוֹ הִיא אֻמְתְּלָא** הַמְבַטֶּלֶת אֶת הַקּוֹל, שֶׁהֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁלֹּא הִתְקִנּוּ הַגְּרוּשִׁין, וְשָׁמָא נָפַל קָרוֹב לוֹ וְלֹא חָלוּ הַגְּרוּשִׁין, וְשָׁמָא נָפַל קָרוֹב לָהּ וְלֹא הִתְקַדְּשָׁה: **מִשְׁנָה י הַסַּבָּה הַמַּתֶּרֶת גֵּרוּשֵׁי אִשְׁתּוֹ: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָהּ דְּבַר עֶרְוָה** - שֶׁחֲשׁוּדָה עַל הַזְּנוּת, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כד א) **'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר',** וְעַל זֶה אָמְרָה תּוֹרָה (שם) 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת'. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ הִקְדִּיחָה** - שָׂרְפָה אוֹ הִמְלִיחָה אֶת **תַּבְשִׁילוֹ** יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר',** אוֹ 'עֶרְוָה' אוֹ 'דָּבָר', כְּלוֹמַר שֶׁאֵר דָּבָר סִרְחוֹן שֶׁפָּרְחָה כְּנֶגְדּוֹ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** לֹא מָצָא בָהּ כְּלוּם, וְרַק **מָצָא אִשָּׁה אַחֶרֶת נָאָה הֵימֶנָּה** יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו'** וגו', הֲרֵי שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ:

סְלִיק מַסֶּכֶת גִּטִּין

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין

פרק א הָאִשָּׁה נִקְנֵית בִּשְׁלֹשׁ דְּרָכִים, וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בִּשְׁתֵּי דְרָכִים. נִקְנֵית בְּכֶסֶף, בִּשְׁטָר, וּבִבְיאָה. בְּכֶסֶף, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בִּדְינָר וּבְשָׁוֶה דִינָר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בִּפְרוּטָה וּבְשָׁוֶה פְּרוּטָה. וְכַמָּה הִיא פְּרוּטָה, אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה בְּאִסָּר הָאִיטַלְקִי. וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בְּגֵט וּבְמִיתַת הַבַּעַל. הַיְבָמָה נִקְנֵית בְּבִיאָה. וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בַּחֲלִיצָה וּבְמִיתַת הַיָּבָם: **ב** עֶבֶד עִבְרִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר. וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁנִים וּבְיוֹבֵל וּבִגְרִעוֹן. אֵיזוֹ הִיא אֻמְתְּלָא, גֵּרַשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת אִשְׁתּוֹ עַל תְּנַאי, זָרַק לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ סָפֵק קָרוֹב לָהּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ, זוֹ הִיא אֻמְתְּלָא: **י** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָהּ דְּבַר עֶרְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר'. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ הִקְדִּיחָה תַּבְשִׁילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר'. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ מָצָא אַחֶרֶת נָאָה הֵימֶנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו':

סְלִיק מַסֶּכֶת גִּטִּין

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין

פרק א הָאִשָּׁה נִקְנֵית בִּשְׁלֹשׁ דְּרָכִים, וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בִּשְׁתֵּי דְרָכִים. נִקְנֵית בְּכֶסֶף, בִּשְׁטָר, וּבִבְיאָה. בְּכֶסֶף, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בִּדְינָר וּבְשָׁוֶה דִינָר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בִּפְרוּטָה וּבְשָׁוֶה פְּרוּטָה. וְכַמָּה הִיא פְּרוּטָה, אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה בְּאִסָּר הָאִיטַלְקִי. וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בְּגֵט וּבְמִיתַת הַבַּעַל. הַיְבָמָה נִקְנֵית בִּבְיאָה. וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בַּחֲלִיצָה וּבְמִיתַת הַיָּבָם: **ב** עֶבֶד עִבְרִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר. וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁנִים וּבְיוֹבֵל וּבִגְרִעוֹן. אֵיזוֹ הִיא אֻמְתְּלָא, גֵּרַשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת אִשְׁתּוֹ עַל תְּנַאי, זָרַק לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ סָפֵק קָרוֹב לָהּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ, זוֹ הִיא אֻמְתְּלָא: **י** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָהּ דְּבַר עֶרְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) 'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר'. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ הִקְדִּיחָה תַּבְשִׁילוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר'. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָהּ דְּבַר עֶרְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר'. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן מָצָא בָהּ דְּבַר עֶרְוָ

משניות

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק ב

המבוארות

אֶת גְּדֵרָהּ. וּנְכָסִים **שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת** - מִטַּלְטְלִין [שֶׁהֵם נְכָסִים הַיְכוֹלִים לְהִתְבַּלּוֹת וְאֵינָם מְהַוִּים אַחֲרָיוּת וּבְטָחוֹן לְחוֹבוֹתָיו שֶׁל אָדָם], **אֵין נִקְנִין** בְּקִנְיָנִים אֲלוּ **אֶלָּא בְּמְשִׁיכָה.** וְכֵן **נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת נִקְנִין** 'אַגַּב' קַרְקָעוֹת, כְּשֶׁמַּקְנֶה אוֹתָם יַחַד **עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת** [-לְקַרְקָעוֹת] בְּקִנְיָנִים הָרְאוּיִים לְקַרְקָעוֹת שֶׁהֵם **בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבְחֲזָקָה** עַל יְדֵי שֶׁהֵם נִטָּפָלִים לְקִנְיַן הַקַּרְקָעוֹת. וְאוּלָם **זוֹקְקִין** - מַצְרִיכִים, **נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת** [-הַמִּטַּלְטְלִים] **אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת** [-לְקַרְקָעוֹת], כְּשֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם דִּין וּדְבָרִים גַּם עַל קַרְקָעוֹת וְגַם עַל מִטַּלְטְלִין וְנִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה עַל הַמִּטַּלְטְלִים, **לִשָּׁבֵעַ** גַּם **עֲלֵיהֶן** אַגַּב שְׁבוּעָתוֹ עַל הַמִּטַּלְטְלִין, אַף שֶׁבְּכָל מָקוֹם 'אֵין נִשְׁבָּעִין עַל הַקַּרְקָעוֹת': **מִשְׁנָה ו קִנְיַן חֲלִיפִין: כָּל הַנַּעֲשֶׂה דְּמִים בְּאַחֵר** - כָּל דָּבָר שֶׁכְּשֶׁנּוֹתְנוֹ לַחֲבֵרוֹ כְּתַשְׁלוּם עַל דָּבָר אַחֵר, צָרִיךְ לְשׁוּם שָׁוְיוֹ תְּחִלָּה, וּבְכְלַל זֶה כָּל הַמִּטַּלְטְלִים חוּץ מִמַּטְבֵּעַ, אַף אִם אֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה קוֹנִים עַל יָדוֹ בֵּין מִטַּלְטְלִין וּבֵין עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת בְּקִנְיַן חֲלִיפִין עַל יְדֵי שֶׁנּוֹתְנוֹ הַקּוֹנֶה לְמוֹכֵר לְשֵׁם כָּךְ, וְכֵיוָן שֶׁזָּכָה בּוֹ **זֶה** - הַמּוֹכֵר, **נִתְחַיֵּב זֶה בַּחֲלִיפָיו** - זָכָה הַקּוֹנֶה בַּדָּבָר שֶׁבָּא לְקִנּוֹתוֹ, וּמֵעַתָּה אַף שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְיָדָיו הוּא שֶׁלּוֹ, וְאִם יֶאֱרַע לוֹ נָזָק, הַהֶפְסֵד שֶׁלּוֹ, וְכֵן חַיָּב לְשַׁלֵּם לוֹ הַתַּשְׁלוּם שֶׁקָּצְצוּ בֵּינֵיהֶם עַל מְקָח זֶה. **כֵּיצַד, הֶחֱלִיף** עִם חֲבֵרוֹ **שׁוֹר בְּפָרָה, אוֹ חֲמוֹר בְּשׁוֹר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה** - אֶחָד מֵהֶם, בְּבַעַל הַחַיִּים שֶׁבָּא לְקִנּוֹתוֹ, מִמֵּילָא **נִתְחַיֵּב זֶה בַּחֲלִיפָיו** - זָכָה הַשֵּׁנִי בְּבַעַל הַחַיִּים שֶׁבָּא לְקִנּוֹת, וּמֵעַתָּה אַף שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְיָדָיו הוּא שֶׁלּוֹ וְאִם יֶאֱרַע לוֹ נָזָק הַהֶפְסֵד שֶׁלּוֹ. **רְשׁוּת הַגָּבוֹהַּ** - הֶקְדֵּשׁ, קוֹנֶה אַף מִטַּלְטְלִין בְּקִנְיַן **כֶּסֶף, וּרְשׁוּת הַדְּיוֹט** - כָּל אָדָם, אֵינוֹ קוֹנֶה מִטַּלְטְלִין בְּקִנְיַן כֶּסֶף אֶלָּא **בַּחֲזָקָה** - בִּמְשִׁיכָה. **אֲמִירָתוֹ לְגָבוֹהַּ** - לְהֶקְדֵּשׁ, 'שׁוֹר זֶה עוֹלָה' אוֹ 'בֵּית זֶה הֶקְדֵּשׁ', אַף אִם נִמְצָא הוּא בְּסוֹף הָעוֹלָם הֲרֵי הִיא כַּמְסִירָתוֹ - כְּהַקְנָאָתוֹ בְּקִנְיָן הַמּוֹעִיל לְדָבָר זֶה **לְהֶדְיוֹט** - לְשָׁאַר בְּנֵי אָדָם: **מִשְׁנָה ז הַמְּצוֹת שֶׁנְּשִׁים חַיָּבוֹת בָּהֶן וְהַמְּצוֹת מֵהֶן הֵן פְּטוּרוֹת: כָּל מִצְוֹת הַבֵּן** הַמֻּטָּלוֹת **עַל הָאָב** לַעֲשׂוֹתָן לִבְנוֹ, שֶׁהֵן לְמוּלוֹ, לְפָדוֹתוֹ אִם הוּא בְּכוֹר, לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה, לְלַמְּדוֹ אֻמָּנוּת, לְהַשִּׁיאוֹ אִשָּׁה, וּלְלַמְּדוֹ לָשׂוּט בַּנָּהָר, **אֲנָשִׁים חַיָּבִין** - הָאָב חַיָּב בָּהֶם, **וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת** - וְהָאֵם פְּטוּרָה, **וְכָל מִצְוֹת הָאָב** הַמֻּטָּלוֹת **עַל הַבֵּן** לַעֲשׂוֹתָן לְאָבִיו, שֶׁהֵן מוֹרָא וְכִבּוּד אָב, **אֲחָד אֲנָשִׁים** - הַבָּנִים, **וְאֶחָד נָשִׁים** - הַבָּנוֹת, **חַיָּבִין** בָּהֶן. **וְכָל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָה** - שֶׁהַזְּמַן גָּרַם לַמִּצְוָה שֶׁתָּבוֹא, הַיּוֹם הַלַּיְלָה אוֹ תַּאֲרִיךְ מְסֻיָּם, כְּגוֹן סֻכָּה, לוּלָב וְציצִית, **אֲנָשִׁים חַיָּבִין** בָּהּ, **וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת. וְכָל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָה** אֶלָּא נוֹהֶגֶת כָּל הַיָּמִים, כְּגוֹן תְּפִלִּין, מְזוּזָה וְסוּכָּה, **אֲנָשִׁים וְנָשִׁים חַיָּבִין** בָּהּ, **חוּץ מִבַּל תַּשְׁחִית** פְּאַת הַזָּקָן, **וּבַל תַּקִּיף** פְּאַת הָרֹאשׁ, שֶׁהֲנָשִׁים פְּטוּרוֹת מֵהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כז) 'פְּאַת זְקָנְךָ' וְדָרַשׁוּ וְלֹא זְקַן אִשְׁתְּךָ, וּמִפֹּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּסָמוּךְ לוֹ אִסּוּר בַּל תַּקִּיף דָּרְשׁוּ 'כָּל שֶׁאֵינוֹ בְּהַשְׁחָתָה אֵינוֹ בְּהַקָּפָה', **וּבַל תַּשְׁמִּא לְמֵתִים** הָאָמוּר לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא א) 'בְּנֵי אַהֲרֹן' וְדָרְשׁוּ וְלֹא בָּנוֹת אַהֲרֹן: **מִשְׁנָה ח מִצְוֹת הַקָּרְבָּן שֶׁאֵינָן נוֹהֲגוֹת בְּנָשִׁים: הַסְּמִיכוֹת** - סְמִיכַת יְדֵי הַבְּעָלִים עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ קֹדֶם הַקְרָבָתוֹ, **וְהַתְּנוּפוֹת** - הֲנָפַת חֲלָקִים מִקָּרְבָּנוֹת מְסֻיָּמִים קֹדֶם הַעֲלָאָתָם עַל הַמִּזְבֵּחַ, **וְהַהַגָּשׁוֹת** שֶׁל הַמִּנְחוֹת אֶל קֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, **וְהַקְּמִיצוֹת** מִן הַמִּנְחוֹת, **וְהַהַקְטָרוֹת** שֶׁל הַקְּרָבָנוֹת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **וְהַמְּלִיקוֹת** - מְלִיקַת קָרְבַּן הָעוֹף [שֶׁהִיא שְׁחִיטָתוֹ], **וְהַהַזָּאוֹת** שֶׁל דַּם הַקָּרְבָּנוֹת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **וְהַקַּבָּלוֹת** - קַבָּלַת דַּם הַקָּרְבָּן בִּמְזַרָק, **נוֹהֲגוֹת בָּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים,** שֶׁהֵן אֵינָן סוֹמְכוֹת עַל קָרְבָּנָן, וְאֵינָן מְנִיפוֹת אֶת מִנְחָתָן אֶלָּא הַכֹּהֵן מְנִיפָם לְבַדּוֹ, וַאֲפִלּוּ הֵן כֹּהֲנוֹת אֵינָן מַגִּישׁוֹת מִנְחָה אוֹ קוֹמְצוֹת מִמֶּנָּה, וְאֵינָן מַקְטִירוֹת וּמוֹלְקוֹת וּמְקַבְּלוֹת וּמַזּוֹת אֶת הַדָּם, **חוּץ מִמִּנְחַת סוֹטָה וּנְזִירָה,** שֶׁהֵן - הַסּוֹטָה וְהַנְּזִירָה **מְנִיפוֹת** אֶת מִנְחָתָן בְּעַצְמָן: **מִשְׁנָה ט מִצְוֹת הַנּוֹהֲגוֹת רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִצְוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בְּכָל מָקוֹם: כָּל מִצְוָה שֶׁהִיא תְּלוּיָה בָּאָרֶץ** - שֶׁהִיא חוֹבַת הַקַּרְקַע וְגִדּוּלֶיהָ, כְּגוֹן שְׁמִטָּה וּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, **אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּאֶרֶץ** יִשְׂרָאֵל. **וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בָּאָרֶץ** - שֶׁהִיא חוֹבַת גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, **נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ וּבֵין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. חוּץ מִן הָעֲרָלָה** שֶׁהַלָּכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁנּוֹהֶגֶת אַף בְּחוּץ לָאָרֶץ, **וְהַכִּלְאַיִם** - כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, שֶׁנּוֹהֲגִים אַף בְּחוּץ לָאָרֶץ מִדְּרַבָּנָן, וְאַף שֶׁהֵן מִצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ [אוּלָם כִּלְאֵי זְרָעִים מֻתָּרִים]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף עַל הֶחָדָשׁ,** מֻזְהָרִים אַף בְּחוּץ לָאָרֶץ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג יד) 'בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם' וְדָרְשׁוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁאַתֶּם יוֹשְׁבִים: **מִשְׁנָה י שִׂכַּר הַמִּצוֹת: כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת** נוֹטֵפֶת כְּדֵי שֶׁיְּהִיוּ זְכֵיוֹתָיו מְרֻבִּים מֵעֲוֹנוֹתָיו, **מִטִּיבִין לוֹ** בָּעוֹלָם הַזֶּה, **וּמַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו** לָעוֹלָם הַבָּא, **וְנוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ** - אֶרֶץ הַחַיִּים שֶׁהִיא הָעוֹלָם הַבָּא. **וְכָל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת** וּמֻחֶמֶת כָּךְ נִשְׁאֲרוּ עֲוֹנוֹתָיו מְרֻבִּים מִזְכֵּיוֹתָיו **אֵין מִטִּיבִין לוֹ וְאֵין מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וְאֵינוֹ נוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. כָּל שֶׁיִּשְׁנוֹ בְּמִקְרָא** - בְּלִמּוּד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, **וּבְמִשְׁנָה** - בְּלִמּוּד מִשְׁנָיוֹת, **וּבְדֶרֶךְ אֶרֶץ** - שֶׁמַּשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ בְּנַחַת עִם הַבְּרִיּוֹת, **לֹא בִּמְהֵרָה הוּא חוֹטֵא,** דָּבָר זֶה נִרְמָז בְּמַה **שֶׁנֶּאֱמַר** (קהלת ד יב) **'וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק'. וְכָל שֶׁאֵינוֹ לֹא בְּמִקְרָא וְלֹא בְּמִשְׁנָה וְלֹא בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, אֵינוֹ מִן הַיִּשּׁוּב** - אֵינוֹ מוֹעִיל לְיִשּׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין מוֹשָׁבוֹ אֶלָּא מוֹשַׁב לֵצִים, וּפָסוּל הוּא לְעֵדוּת:

פֶּרֶק ב

דִּין קִדּוּשִׁין עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, דִּין קִדּוּשֵׁי טָעוּת, דִּין קִדּוּשִׁין עַל תְּנַאי, שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּבֵי כְּרִיתוֹת, וְדִין הַמְקַדֵּשׁ בְּדָבָרִים קְדוֹשִׁים אוֹ אֲסוּרִים כְּמוֹ קְדֵשִׁים וְאִסּוּרֵי הֲנָאָה: **מִשְׁנָה א קִדּוּשִׁין עַל יְדֵי שָׁלִיחַ: הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, בּוֹ** - בְּעַצְמוֹ, **וּבִשְׁלוּחוֹ** - אוֹ בִּשְׁלוּחוֹ שֶׁמְּמַנֶּה לְקַדֵּשָׁהּ לוֹ, לְפִי שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּקָרְבַּן פֶּסַח (שמות יב ו) 'וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל', אַף שֶׁאֵין כָּל יִשְׂרָאֵל שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ יַחַד, אֶלָּא מִכָּאן שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, אוּלָם לְכַתְּחִלָּה מִצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ שֶׁכְּשֶׁעוֹסֵק בְּגוּפוֹ בַּמִּצְוָה שְׂכָרוֹ גָּדוֹל יוֹתֵר. **הָאִשָּׁה מְתְקַדֶּשֶׁת** - מְקַבֶּלֶת קִדּוּשֶׁיהָ מִיַּד הַבַּעַל, **בָּהּ** - בְּעַצְמָהּ, **וּבִשְׁלוּחָהּ** - אוֹ בִּשְׁלוּחָהּ שֶׁמְּמַנֶּה לְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ. **הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ קְשֶׁהִיא נַעֲרָה** וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה **בּוֹ** - בְּעַצְמוֹ, **וּבִשְׁלוּחוֹ** - אוֹ בִּשְׁלוּחוֹ שֶׁמְּמַנֶּה לְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ, אוּלָם מִדְּרַבָּנָן אָסוּר לָאָדָם לְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה עַד שֶׁתַּגְדִּיל וְתֹאמַר בְּפִלּוֹנִי אֲנִי רוֹצָה, וּכְשֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת שׁוּב אֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ לְקַדְּשָׁהּ, וּמְקַבֶּלֶת קִדּוּשֶׁיהָ בְּעַצְמָהּ. **הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הִתְקַדְּשִׁי לִי בִּתְמָרָה** [-תָּמָר] **זוּ, הִתְקַדְּשִׁי לִי בִּתְמָרָה זוּ,** וְנוֹתֵן לָהּ שְׁתֵּי תְּמָרוֹת, **אִם יֵשׁ בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה,** וְהֵרֵי הִיא **מְקֻדֶּשֶׁת** בָּהּ. **וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת** אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ בִּשְׁתֵּיהֶן יַחַד שָׁוֶה פְּרוּטָה, לְפִי שֶׁמִּדְבָּרָיו שֶׁאָמַר בַּעֲמַיִם 'הִתְקַדְּשִׁי' מַשְׁמַע שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְקַדְּשָׁהּ בִּשְׁתֵּי הַתְּמָרוֹת יַחַד. אוּלָם אִם אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי **בָּזוֹ וּבָזוֹ וּבָזוֹ** וְנָתַן לָהּ כַּמָּה תְּמָרוֹת, **אִם יֵשׁ שָׁוֶה פְּרוּטָה** אֲפִלּוּ **בְּכֻלָּן** יַחַד, **מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת,** לְפִי שֶׁמִּלְּשׁוֹנוֹ זוֹ מַשְׁמַע שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְקַדְּשָׁהּ בְּכָל הַתְּמָרוֹת יַחַד.

משניות

וְשֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת אֵין נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה. נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. וְזוֹקְקִין נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת נִקְנִין עִם הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. וְזוֹקְקִין נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת: **ו** כָּל הַנַּעֲשֶׂה דְּמִים בְּאַחֵר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה, נִתְחַיֵּב זֶה בַּחֲלִיפָיו. כֵּיצַד, הֶחֱלִיף שׁוֹר בִּפָרָה אוֹ חֲמוֹר בְּשׁוֹר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה, נִתְחַיֵּב זֶה בַּחֲלִיפָיו. רְשׁוּת הַגָּבוֹהַּ בְּכֶסֶף, וּרְשׁוּת הַהֶדְיוֹט בַּחֲזָקָה. אֲמִירָתוֹ לְגָבוֹהַּ, כִּמְסִירָתוֹ לְהֶדְיוֹט: **ז** כָּל מִצְוֹת הָאָב עַל הַבֵּן, אֲנָשִׁים חַיָּבִין וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת. וְכָל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָה, אֲנָשִׁים וְאִשָּׁה חַיָּבִין. וְכָל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָה, אֲנָשִׁים חַיָּבִין וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת. וְכָל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָה בֵּין שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָה, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חַיָּבִין, חוּץ מִבַּל תַּשְׁחִית וּבַל תַּקִּיף וּבַל תַּשְׁמֵּא לְמֵתִים. וְכָל מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, בֵּין שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָה בֵּין שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָה, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים חַיָּבִין, חוּץ מִבַּל תַּשְׁחִית וּבַל תַּקִּיף וּבַל תַּשְׁמֵּא לְמֵתִים: **ח** הַסְּמִיכוֹת וְהַתְּנוּפוֹת, וְהַהַגָּשׁוֹת וְהַקְּמִיצוֹת, וְהַהַקְטָרוֹת וְהַמְּלִיקוֹת, וְהַהַזָּאוֹת וְהַקַּבָּלוֹת, נוֹהֲגוֹת בָּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים, חוּץ מִמִּנְחַת סוֹטָה וּנְזִירָה שֶׁהֵן מְנִיפוֹת: **ט** כָּל מִצְוָה שֶׁהִיא תְּלוּיָה בָּאָרֶץ, אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ. וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בָּאָרֶץ, נוֹהֶגֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ. חוּץ מִן הָעֲרָלָה וְהַכִּלְאַיִם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הֶחָדָשׁ: **י** כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, מִטִּיבִין לוֹ וּמַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וְנוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. וְכָל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, אֵין מְטִיבִין לוֹ וְאֵין מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וְאֵינוֹ נוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. כֹּל שֶׁיִּשְׁנוֹ בַּמִּקְרָא וּבַמִּשְׁנָה וּבְדֶרֶךְ אֶרֶץ, אֵינוֹ מִן הָעוֹלָם בְּמְשִׁיכָה. בְּזוֹ וּבְזוֹ אֵינוֹ מִן הַיִּשּׁוּב:

פרק ב

א הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ בּוֹ וּבִשְׁלוּחוֹ. הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בָּהּ וּבִשְׁלוּחָהּ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה בּוֹ וּבִשְׁלוּחוֹ. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּתִמָּרָה זוֹ, הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּתִמָּרָה זוֹ, אִם יֵשׁ בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בָּזוֹ וּבָזוֹ וּבָזוֹ, אִם יֵשׁ שָׁוֶה פְּרוּטָה בְּכֻלָּן, מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

הָיְתָה הָאִשָּׁה **אוֹכֶלֶת** אֶת הַתְּמָרוֹת **רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה** - כָּל תְּמָרָה מִיָּד עִם קַבָּלָתָהּ, לִפְנֵי שֶׁקִּבְּלָה תְּמָרָה נוֹסֶפֶת, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, עַד שֶׁיְּהֵא בְּאַחַת מֵהֶן** - בָּאַחֲרוֹנָה שֶׁבָּהֶן, **שָׁוֶה פְּרוּטָה** בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁלִּפְנֵי שֶׁכְּנָנָתוֹ לְקַדְּשָׁהּ בְּכֻלָּן יַחַד אֵין גְּמַר קִדּוּשֶׁיהָ אֶלָּא בְּקַבָּלָתָהּ אֶת הַתְּמָרָה הָאַחֲרוֹנָה, וּמִמֵּילָא הַתְּמָרוֹת שֶׁאָכְלָה קֹדֶם גְּמַר קִדּוּשֶׁיהָ נִתְחַיְּבָה בְּתַשְׁלוּמָן וַהֲרֵי הֵן כְּמִלְוָה שְׁאֵין הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בָּהּ: **מִשְׁנָה ב קִדּוּשֵׁי טָעוּת:** הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה **הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּכוֹס זֶה שֶׁל יַיִן, וְנִמְצָא** שֶׁהָיְתָה כּוֹס **שֶׁל דְּבַשׁ** שֶׁשָּׁוְיָהּ יוֹתֵר מִכּוֹס שֶׁל יַיִן, אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּכוֹס זוֹ **שֶׁל דְּבַשׁ וְנִמְצָא** שֶׁהָיְתָה כּוֹס **שֶׁל יַיִן**, וְכֵן הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה **הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּדִינָר זֶה שֶׁל כֶּסֶף, וְנִמְצָא** שֶׁהָיָה דִּינָר **שֶׁל זָהָב** שֶׁעֶרְכּוֹ רַב יוֹתֵר, אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ **הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּדִינָר זֶה שֶׁל זָהָב וְנִמְצָא** שֶׁהָיָה דִּינָר **שֶׁל כֶּסֶף**, וְכֵן הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה **הִתְקַדְּשִׁי לִי עַל מְנָת** [-עַל דַּעַת] **שֶׁאֲנִי עָשִׁיר, וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **עָנִי**, אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי עַל מְנָת שֶׁאֲנִי **עָנִי וְנִמְצָא עָשִׁיר, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת** וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהִטְעָה אוֹתָהּ לְשֶׁבַח וְנָתַן לָהּ דָּבָר שֶׁעֶרְכּוֹ רַב, לְפִי שֶׁעַל דַּעַת כֵּן לֹא נִתְקַדְּשָׁה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם הִטְעָהּ לְשֶׁבַח, מְקֻדֶּשֶׁת,** לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי נִתְרַצִּית לְכָךְ, אוּלָם בְּשֶׁבַח יֵחָסִין כְּגוֹן שֶׁאָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁאֲנִי לֵוִי וְנִמְצָא כֹּהֵן מוֹדָה רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת כַּמְבאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה, לְפִי שֶׁהִיא חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁיִּהְיֶה בַּעֲלָהּ חָשׁוּב מִדַּאי וְיִתְגָּאֶה עָלֶיהָ: **מִשְׁנָה ג** הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה **הִתְקַדְּשִׁי לִי עַל מְנָת** - עַל דַּעַת שֶׁאֲנִי **כֹּהֵן, וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **לֵוִי**, אוֹ עַל דַּעַת שֶׁאֲנִי **לֵוִי וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **כֹּהֵן**, עַל דַּעַת שֶׁאֲנִי **נָתִין** [-מִן הַגִּבְעוֹנִים], **וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **מַמְזֵר**, אוֹ עַל דַּעַת שֶׁאֲנִי **מַמְזֵר וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **נָתִין**, עַל דַּעַת שֶׁאֲנִי **בֶּן עִיר, וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **בֶּן כְּרַךְ** - עִיר גְּדוֹלָה, אוֹ עַל דַּעַת שֶׁאֲנִי **בֶּן כְּרַךְ וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **בֶּן עִיר, עַל מְנָת** - עַל דַּעַת **שֶׁפִּיתִי קָרוֹב לַמֶּרְחָץ, וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **רָחוֹק** מִמֶּנּוּ, אוֹ עַל דַּעַת שֶׁפִּיתִי **רָחוֹק** מִן הַמֶּרְחָץ, **וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **קָרוֹב** אֵלָיו, **עַל מְנָת** - עַל דַּעַת **שֶׁיֵּשׁ לִי בַּת אוֹ שִׁפְחָה גְּדֶלֶת** [-בְּקִיאָה בִּקְלִיעַת שֵׂעָר נָשִׁים, אוֹ דַּבְּרָנִית וּבַעֲלַת לָשׁוֹן] **וְנִמְצָא** שֶׁאֵין **לוֹ, אוֹ עַל מְנָת** - עַל דַּעַת **שֶׁאֵין לִי בַּת** אוֹ שִׁפְחָה כָּזוֹ, **וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ, עַל מְנָת** - עַל דַּעַת **שֶׁאֵין לִי בָּנִים, וְנִמְצָא** שֶׁיֵּשׁ **לוֹ, אוֹ עַל מְנָת** - עַל דַּעַת **שֶׁיֵּשׁ לִי** בָּנִים, **וְנִמְצָא** שֶׁאֵין **לוֹ, אֲפִלּוּ** - בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ, **אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרָה** לְאַחַר מִכָּן הָאִשָּׁה **בְּלִבִּי הָיָה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ אַף עַל פִּי** שֶׁהֲדָבָר כֵּן - כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא לְבַסּוֹף, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת** לְפִי שְׁדְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים. **וְכֵן** הַדִּין אִם **הָיָה** זוֹ **שֶׁהִטְעָתוּ** וּמֻחֶמֶת כָּךְ קִדּוּשָׁהּ עַל דַּעַת דָּבָר שֶׁאֵינֶנּוּ, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אַף אִם יֹאמַר לְאַחַר מִכָּן שֶׁהָיָה בְּלִבּוֹ לְקַדְּשָׁהּ בְּכָל עִנְיָן: **מִשְׁנָה ד** קִדּוּשִׁין עַל תְּנַאי: הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא **וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְהָלַךְ הַשָּׁלִיחַ וְקִדְּשָׁהּ לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת,** לְפִי שֶׁפֵּרֵשׁ הַמְשַׁלֵּחַ שֶׁמִּקְפִּיד שֶׁיְּקַדְּשֶׁנָּה לוֹ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. אוּלָם אִם אָמַר לוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית וַהֲרֵי **הִיא** נִמְצֵאת **בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְהָלַךְ** הַשָּׁלִיחַ **וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת,** שֶׁכֵּן לֹא אָמַר לוֹ הַמְשַׁלֵּחַ אֶלָּא הֵיכָן הִיא נִמְצֵאת וְלֹא שֶׁמִּקְפִּיד הוּא שֶׁיְּקַדְּשֶׁנָּה דַּוְקָא שָׁם: **מִשְׁנָה ה הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנָת** - בִּתְנַאי, **שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים** - שֶׁלֹּא אָסְרָה עַצְמָהּ בִּנְדָרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ [-שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר אוֹ לֹא תִּשְׁתֶּה יַיִן אוֹ לֹא תִּתְקַשֵּׁט], **וְנִמְצְאוּ שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ נְדָרִים** אֵלּוּ, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת,** לְפִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמוּ תְּנָאוֹ. **כְּנָסָהּ** - קִדְּשָׁהּ, **סְתָם** - בְּלֹא תְּנַאי, **וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים** כְּאֵלּוּ, אַף שֶׁמְּקֻדֶּשֶׁת הִיא **תֵּצֵא** - רַשַּׁאי לְגָרְשָׁהּ, **שֶׁלֹּא בִכְתֻבָּה** - מִבְּלִי לָתֵת לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁאַף שֶׁלֹּא הִתְנָה עַל כָּךְ יָכוֹל הוּא לְטָעַן שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בְּאִשָּׁה בַּעֲלַת מוּם. וְאוּלָם לֹא מֵחֲמַת כָּל מוּם יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ בְּלֹא כְּתֻבָּה אֶלָּא **כָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִים בְּכֹהֲנִים** מֵעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּשְׁנוּ בְּמַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת (פ"ז), **פּוֹסְלִין בְּנָשִׁים** - מַצְדִּיקִים טַעֲנָה זוֹ הַפּוֹטַרְתּוֹ מֵחִיּוּב כְּתֻבָּה כְּשֶׁמְּגָרְשָׁהּ מֵחֲמָתָם: **מִשְׁנָה ו אֵין קִדּוּשִׁין בִּפְחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה: הַמְקַדֵּשׁ שְׁתֵּי נָשִׁים** יַחַד **בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה** אַחַת, וְנִמְצְאוּ כָּל אַחַת מֵהֶן מְקֻבֶּלֶת פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, **אוֹ** שֶׁמְּקַדֵּשׁ **אִשָּׁה אַחַת בִּפְחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁלַח** לָהּ **סִבְלוֹנוֹת** [-מַתָּנוֹת שֶׁדֶּרֶךְ הֶחָתָן לִשְׁלֹחַ לַאֲרוּסָתוֹ], **לְאַחַר מִכָּאן** - לְאַחַר קִדּוּשִׁין אֶלּוּ, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת,** לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין לֹא נָתַן לָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְאַף בְּסִבְלוֹנוֹת שֶׁשָּׁלַח לְאַחַר מִכָּן אֵינָהּ מִתְקַדֶּשֶׁת לְפִי שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְקִדּוּשָׁהּ בָּהֶם אֶלָּא **שֶׁמַּחֲמַת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים שָׁלַח** לָהּ אוֹתָם, וְאֵין לוֹמַר שֶׁיָּדַע הוּא שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין חָלִים בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה וּלְכָךְ שָׁלַח לָהּ סִבְלוֹנוֹת אֵלּוּ כְּדֵי לְקַדְּשָׁהּ בָּהֶם. **וְכֵן קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ** אִשָּׁה, וְשָׁלַח לָהּ סִבְלוֹנוֹת לְכְשֶׁהִגְדִּיל אֵין אוֹמְרִים שֶׁכְּיָוָן שֶׁיָּדַע שֶׁאֵין קִדּוּשֵׁי קָטָן כְּלוּם שְׁלָחָם לָהּ לְכְשֶׁהִגְדִּיל לְשֵׁם קִדּוּשִׁין, אֶלָּא וַדַּאי שְׁלָחָם לָהּ מֵחֲמַת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים וּלְפִיכָךְ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת: **מִשְׁנָה ז אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּבֵי כְּרִיתוֹת: הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה וּבְתָהּ אוֹ אִשָּׁה וַאֲחוֹתָהּ כְּאַחַת** - בִּבַת אַחַת, **אֵינָן מְקֻדָּשׁוֹת,** לְפִי שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּבֵי כְּרִיתוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח יח) 'וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר' וְדָרְשׁוּ בְּשָׁעָה שֶׁנַּעֲשׂוֹת צָרוֹת זוֹ לָזוֹ אֵין לְךָ לְקוּחִין אֶלָּא בְּאַחַת מֵהֶן. אָמַר לִשְׁתֵּיהֶן 'אַחַת מִכֶּן מְקֻדֶּשֶׁת לִי' שְׁתֵּיהֶן מְקֻדָּשׁוֹת מִסָּפֵק וּצְרִיכוֹת גֵּט, וְאִם אָמַר 'הֲרֵאוּיָה מִכֶּן לְבִיאָה מְקֻדֶּשֶׁת לִי' אֵינָן מְקֻדָּשׁוֹת שֶׁלְּפִי שֶׁשְּׁתֵּיהֶן בִּסְפֵק אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ אֵין אַף אַחַת מֵהֶם רְאוּיָה לוֹ לְבִיאָה, **וּמַעֲשֶׂה בְּחָמֵשׁ נָשִׁים, וּבָהֶן** - שֶׁבָּהֶן **שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְלִקֵּט** אָדָם **אֶחָד** מִלֹּא **כַּלְכָּלָה** - סַל **שֶׁל תְּאֵנִים, וּמִשְׁלָהֶן** - מִמִּשְׁדּוֹתָן **הָיְתָה** כַּלְכָּלַת הַתְּאֵנִים שֶׁלִּקֵּט, **וְשֶׁל** פֵּרוֹת **שְׁבִיעִית** שֶׁהֵם הֶפְקֵר **הָיְתָה, וְאָמַר** לָהֶן אוֹתוֹ אָדָם, **הֲרֵי כַלְּכֶם מְקֻדָּשׁוֹת לִי בִּכְלַכְלָה זוֹ, וְקִבְּלָה אַחַת מֵהֶן** אֶת הַכַּלְכָּלָה **עַל יְדֵי כֻלָּן** - בִּשְׁלִיחוּת כֻּלָּן, **וְאָמְרוּ חֲכָמִים** שֶׁלְּפִי שֶׁכָּלַל כָּל הַנָּשִׁים עִם שְׁתֵּי הָאֲחָיוֹת כְּשֵׁם שֶׁהָאֲחָיוֹת אֵינָן מִתְקַדְּשׁוֹת אַף הַנָּכְרִיּוֹת אֵינָן מְקֻדָּשׁוֹת, אוּלָם אִם אָמַר 'הֲרֵאוּיוֹת לִי לְבִיאָה מְקֻדָּשׁוֹת' הַנָּכְרִיּוֹת מְקֻדָּשׁוֹת לְפִי שֶׁרְאוּיוֹת הֵן לְבִיאָה, **וְאֵין הָאֲחָיוֹת מְקֻדָּשׁוֹת** לְפִי שֶׁאֵינָן רְאוּיוֹת לְבִיאָה: **מִשְׁנָה ח הַמְקַדֵּשׁ בְּקִדְּשֵׁי קָדָשִׁים קַלִּים, בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבְהֶקְדֵּשׁ:** כֹּהֵן **הַמְקַדֵּשׁ** אִשָּׁה **בְּחֶלְקוֹ** שֶׁחָלַק עִם אֶחָיו הַכֹּהֲנִים, **בֵּין** שֶׁהוּא מִקְּדְשֵׁי **קָדָשִׁים** - כְּגוֹן חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת, **בֵּין** שֶׁהוּא מִקָּדְשֵׁי **קָלִים** - כְּגוֹן תּוֹדָה וּשְׁלָמִים, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת,** לְפִי שֶׁהֵם אֵינָם שֶׁל הַכֹּהֲנִים הַמְקַבְּלִים אוֹתָם, אֶלָּא מָמוֹן גָּבוֹהַּ שֶׁנִּתַּן לָהֶם לַאֲכִילָה בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח ט) 'זֶה יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מִן הָאֵשׁ' וְדָרְשׁוּ מָה אֵשׁ אֵין אָתָּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה, כָּךְ מַתָּנוֹת הַלָּלוּ לֹא תִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן אֶלָּא לַאֲכִילָה. הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה **בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ, **בֵּין בְּשׁוֹגֵג** - שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁפֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם, **בֵּין בְּמֵזִיד** - שֶׁיָּדַע שֶׁפֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם, **לֹא קִדֵּשׁ** - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, לְפִי שֶׁאֵין הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ אֶלָּא מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** כֵּיוָן שֶׁקִּדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה חִלְּלוֹ וְיָצָא לְחֻלִּין, לְפִיכָךְ רַק אִם קִדֵּשׁ בּוֹ **בְּשׁוֹגֵג לֹא קִדֵּשׁ** - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, לְפִי שֶׁקִּדּוּשֵׁי טָעוּת הֵם, אַךְ אִם קִדֵּשׁ בּוֹ **בְּמֵזִיד, קִדֵּשׁ** - מְקֻדֶּשֶׁת, וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר שֶׁאֵין זֶה חִלּוּל. **וּבְהֶקְדֵּשׁ** - מָמוֹן שֶׁל בֶּדֶק הַבַּיִת, הַמְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה **בְּמֵזִיד** - בְּיָדְעוֹ

משניות

שֶׁהֶקְדֵּשׁ הוּא, קְדֵשׁ - מְקֻדָּשֶׁת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁקִּדְּשָׁהּ בּוֹ חִלְּלוֹ וְיָצָא לְחֻלִּין, וּבְשׁוֹגֵג - שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהוּא הֶקְדֵּשׁ, **לֹא קִדֵּשׁ** - אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת, לְפִי שֶׁקִּדּוּשֵׁי טָעוּת הֵם, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַמְקַדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה בְּשׁוֹגֵג, קִדֵּשׁ** - מְקֻדָּשֶׁת, **וּבְמֵזִיד, לֹא קִדֵּשׁ** - אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת, לְפִי שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא לְחֻלִּין אֶלָּא בִּמְעִילָה בּוֹ בְּשׁוֹגֵג: **מִשְׁנָה ט הַמְקַדֵּשׁ בְּאִסּוּרֵי הֲנָאָה: הַמְקַדֵּשׁ** אִשָּׁה **בְּעֲרָלָה** [-פֵּרוֹת הָאִילָן בְּשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת לִנְטִיעָתוֹ], **בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם** - תְּבוּאָה שֶׁנִּזְרְעָה בְּכֶרֶם, **בְּשׁוֹר הַנִּסְקָל** - שׁוֹר שֶׁהֻמְתַּת אָדָם, שֶׁדִּינוֹ בְּסְקִילָה, **וּבְעֶגְלָה עֲרוּפָה** - הַמּוּבֵאת כְּכָפָרָה כְּשֶׁנִּמְצָא אָדָם מֵת בֵּין שְׁתֵּי עָרִים וְלֹא נוֹדַע מִי הֲרָגוֹ, **בְּצִפֳּרֵי מְצֹרָע** - שֶׁמְּבִיא כְּשֶׁנִּרְפָּא מִצָּרַעְתּוֹ, **וּבְשֵׂעָר נָזִיר** - לְאַחַר שֶׁגִּלְּחוֹ, **וּבְפֶטֶר חֲמוֹר** - חֲמוֹר הַנּוֹלָד רִאשׁוֹן לְאִמּוֹ שֶׁלֹּא נִפְדָּה וַעֲרָפוּהוּ כְּמִצְוָתוֹ, **וּבְבָשָׂר בְּחָלָב** שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ יַחַד, **וּבְחֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה, אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת,** לְפִי שֶׁאִסּוּרֵי הֲנָאָה הֵם. אוּלָם אִם מְכָרָן **וְקִדֵּשׁ** אִשָּׁה **בִּדְמֵיהֶן** - בְּכֶסֶף שֶׁקִּבֵּל עֲבוּרָם, הֲרֵי זוֹ **מְקֻדָּשֶׁת,** לְפִי שֶׁאֵין הַדְּמִים נִתְפָּסִים בְּאִסּוּר הֲנָאָה: **מִשְׁנָה י דִּין הַמְקַדֵּשׁ בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת וּמַתְּנוֹת כְּהֻנָּה, בְּמֵי חַטָּאת וְאֹפֶר חַטָּאת: הַמְקַדֵּשׁ** אִשָּׁה **בִּתְרוּמוֹת** - בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה אוֹ בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, **וּבְמַעֲשְׂרוֹת** - בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן אוֹ בְּמַעֲשֵׂר עָנִי, **וּבְמַתְּנוֹת** - זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה, הַנִּתָּנִים לַכֹּהֵן מִכָּל בְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁקִּבֵּל, **וּבְמֵי חַטָּאת** - מַיִם שֶׁנִּתְּנוּ בָּהֶם אֹפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה, וּרְאוּיִים לְטַהֵר טְמֵא מֵת, **וּבְאֹפֶר חַטָּאת** - אֹפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה, **הֲרֵי זוֹ מְקֻדָּשֶׁת, וַאֲפִלּוּ** הוּא **יִשְׂרָאֵל** שֶׁיֵּרְשׁ תְּרוּמוֹת אֲלוּ מֵאֲבִי אִמּוֹ שֶׁהוּא כֹּהֵן, שֶׁאָסוּר הוּא בַּאֲכִילָתָם, וְאַף הִיא לֹא תּוּכַל לֶאֱכָלָם עַתָּה שֶׁמּוּתְקֶדֶּשֶׁת לוֹ, מִכָּל מָקוֹם מִתְקֻדֶּשֶׁת בְּטוּבַת הַהֲנָאָה שֶׁהָיְתָה לוֹ וְכֶעֵת תִּהְיֶה לָהּ לְתִתָּם לְאִיזֶה כֹּהֵן שֶׁתִּרְצֶה, שֶׁהִיא שָׁוָה מָמוֹן:

פֶּרֶק ג בְּפֶרֶק זֶה יִתְבָּאֲרוּ דִּין הַמְקַדֵּשׁ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, וְהַמְקַדֵּשׁ מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים - דִּין קִדּוּשֵׁי בְּטָעוּת, דִּינֵי תִּנָּאי בְּקִדּוּשִׁין - תִּנָּאי כָּפוּל, הֵן קוֹדֶם לְלֶאוּ, וּתְנַאי קוֹדֵם לְמַעֲשֶׂה, דִּין קִדּוּשֵׁי דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם, דִּין מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְמִי קִדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה, נֶאֱמָנוּת הָאָב לוֹמַר עַל בִּתּוֹ שֶׁקִּדְּשָׁהּ, דִּין הַמְקַדֵּשׁ אַחַת מִבְּנוֹתָיו וְלֹא פֵּרַשׁ אֶת מִי מֵהֶן: **מִשְׁנָה א דִּין הַמְקַדֵּשׁ 'לְאַחַר שְׁלֹשִׁים' וְהַמְקַדֵּשׁ 'מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים':** הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית, וְהָלַךְ שְׁלוּחוֹ בְּרַמָּאוּת **וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ** הֲרֵי הִיא **מְקֻדָּשֶׁת** לְשָׁלִיחַ. **וְכֵן הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה, 'הֲרֵי אַתְּ מְקֻדָּשֶׁת לִי,** וְלֹא יָחוּשׁוּ הַקִּדּוּשִׁין אֶלָּא לְאַחַר **שְׁלֹשִׁים יוֹם',** וּבָא אַחֵר **וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ** אוֹתָם **שְׁלֹשִׁים יוֹם,** הֲרֵי הִיא **מְקֻדָּשֶׁת לַשֵּׁנִי** וְיָכוֹל לְנָשְׂאָהּ אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ אוֹתָם שְׁלֹשִׁים יוֹם, לְפִי שֶׁכָּל אוֹתָם שְׁלֹשִׁים יוֹם הִיא עֲדַיִן אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת לָרִאשׁוֹן, וְעַתָּה שָׁחָלוּ קִדּוּשֵׁי הַשֵּׁנִי שׁוּב לֹא יָחוּלוּ קִדּוּשֵׁי הָרִאשׁוֹן אַף לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. לְפִיכָךְ אִם הַשֵּׁנִי כֹּהֵן הוּא וְאִשָּׁה זוֹ הִיא בַּת יִשְׂרָאֵל דִּינָהּ כְּדִין **בַּת יִשְׂרָאֵל** שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה **לְכֹהֵן, וְתֹאכַל בִּתְרוּמָה.** הָאוֹמֵר 'הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי **מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם', וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ בְּתוֹךְ** אוֹתָם **שְׁלֹשִׁים יוֹם,** הֲרֵי הִיא **מְקֻדָּשֶׁת וְאֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת'** - סָפֵק מְקֻדָּשֶׁת לָרִאשׁוֹן סָפֵק מְקֻדָּשֶׁת לַשֵּׁנִי, וַאֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְאֶחָד מֵהֶם אוֹ לְקַבֵּל קִדּוּשִׁין מֵאָדָם אַחֵר עַד שֶׁתִּתְקַבֵּל גֵּט מִשְּׁנֵיהֶם, לְפִיכָךְ אִם אִשָּׁה זוֹ בַּת יִשְׂרָאֵל הִיא וְאֶחָד הַמְקַדְּשִׁים הוּא כֹּהֵן שֶׁדִּינָהּ מְסֻפָּק כְּבַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְקַדְּשָׁה **לְכֹהֵן, אוֹ** שֶׁהִיא בַּת כֹּהֵן וְאֶחָד הַמְקַדְּשִׁים הוּא יִשְׂרְאֵל שֶׁדִּינָהּ מְסֻפָּק כְּבַת כֹּהֵן שֶׁהִתְקַדְּשָׁה

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק ג

קִדֵּשׁ, וּבְשׁוֹגֵג לֹא קִדֵּשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּשׁוֹגֵג קִדֵּשׁ, בְּמֵזִיד לֹא קִדֵּשׁ: **ט** הַמְקַדֵּשׁ בְּעֲרָלָה, בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם, בְּשׁוֹר הַנִּסְקָל, וּבְעֶגְלָה עֲרוּפָה, בִּצִפֳּרֵי מְצֹרָע, וּבְשֵׂעָר נָזִיר, וּבְפֶטֶר חֲמוֹר, וּבְבָשָׂר בְּחָלָב, וּבְחֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. מְכָרָן וְקִדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן, מְקֻדֶּשֶׁת: **י** הַמְקַדֵּשׁ בִּתְרוּמוֹת וּבְמַעֲשְׂרוֹת וּבְמַתָּנוֹת וּבְמֵי חַטָּאת, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל:

פרק ג א הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית, וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ, מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה. **ב** הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֶתֵּן לָךְ מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְהוּא יִתֵּן. עַל מְנָת שֶׁאֶתֵּן לָךְ מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, נָתַן לָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים, מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְיֵשׁ לוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֵרֵאךְ מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְיִרְאֶה לָהּ. וְאִם הֶרְאָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת: **ג** עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בֵּית כּוֹר עָפָר, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְיֵשׁ לוֹ. עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. עַל מְנָת שֶׁאֵרֵאךְ בֵּית כּוֹר עָפָר, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְיִרְאֶנָּה. וְאִם הֶרְאָהּ בַּבְּקָעָה, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. **ד** רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל תְּנַאי שֶׁאֵינוֹ כְּתְנַאי בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן, אֵינוֹ תְּנַאי, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לב כט) 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם יַעַבְרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן כָּל חָלוּץ לַמִּלְחָמָה לִפְנֵי ה' וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם, וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד לַאֲחֻזָּה', **וּכְתִיב** (שם פסוק ל) 'וְאִם לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים'. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, צָרִיךְ הָיָה הַדָּבָר לֶאֱמָרוֹ, שֶׁאִלְמָלֵא כֵּן, יֵשׁ בַּמַּשְׁמָע שֶׁאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לֹא יִנְחֲלוּ: **ה** הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְאָמַר כְּסָבוּר הָיִיתִי שֶׁהִיא כֹּהֶנֶת וַהֲרֵי הִיא לְוִיָּה, לְוִיָּה וַהֲרֵי הִיא כֹּהֶנֶת, עֲנִיָּה וַהֲרֵי הִיא עֲשִׁירָה, עֲשִׁירָה וַהֲרֵי הִיא עֲנִיָּה, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִטְעַתּוּ.

המבוארות

מִשְׁנָה ב קִדּוּשִׁין בִּתְנָאִים שׁוֹנִים: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה **הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי** בִּפְרוּטָה, **עַל מְנָת** - בִּתְנַאי, **שֶׁאֶתֵּן לָךְ מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לְמַפְרֵעַ** מִשָּׁעַת אֲמִירָתוֹ, **וְהוּא יִתֵּן** - לְכְשֶׁיִּתֵּן לָהּ מָאתַיִם זוּז. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּפְרוּטָה **עַל מְנָת שֶׁאֶתֵּן לָךְ מָאתַיִם זוּז מִכָּאן** - מֵעַכְשָׁיו **וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם נָתַן לָהּ** מָאתַיִם זוּז **בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים** יוֹם, הֲרֵי הִיא **מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּפְרוּטָה, **עַל מְנָת** - בִּתְנַאי, **שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת** וּבִלְבַד שֶׁיֵּשׁ עֲדַיִם שֶׁאָכֵן יֵשׁ **לוֹ** מָאתַיִם זוּז, וְאִם אֵין עֲדַיִם עַל כָּךְ הֲרֵי הִיא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּפְרוּטָה, **עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ** - אַרְאֶה לָךְ, **מָאתַיִם זוּז שֶׁיֵּשׁ לִי, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת** וּבִלְבַד שֶׁיַּרְאֶה **לָהּ** מָאתַיִם זוּז שֶׁלּוֹ וְיִתְקַיְּמוּ. **וְאִם** הָיָה שֻׁלְחָנִי [-הָעוֹסֵק בְּהַחְלָפַת מַטְבְּעוֹת], **וְהֶרְאָה** לָהּ מָאתַיִם זוּז מִכִּיסוֹ שֶׁל אֲחֵרִים הַמֻּנָּח **עַל הַשֻּׁלְחָן** שֶׁלְּפָנָיו, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת,** לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי תְּנָאוֹ הָיָה שֶׁיַּרְאֶה לָהּ מָאתַיִם זוּז שֶׁשַּׁיָּכִים לוֹ: **מִשְׁנָה ג** הָאוֹמֵר **לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת** - בִּתְנַאי, **שֶׁיֵּשׁ לִי בֵּית כּוֹר עָפָר** - קַרְקַע בְּגֹדֶל הָרָאוּי לִזְרִיעַת כּוֹר תְּבוּאָה, **הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת,** וּבִלְבַד שֶׁאָכֵן יֵשׁ **לוֹ** קַרְקַע בְּשִׁעוּר זֶה. וְאִם אָמַר **עַל מְנָת** - בִּתְנַאי, **שֶׁיֵּשׁ לִי** קַרְקַע **בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אִם יֵשׁ לוֹ** קַרְקַע **בְּאוֹתוֹ מָקוֹם,** הֲרֵי הִיא **מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו** - אִם אֵין לוֹ קַרְקַע בְּאוֹתוֹ מָקוֹם אֶלָּא בְּמָקוֹם אַחֵר, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם** אָמַר **עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ** - אַרְאֶה לָךְ **בֵּית כּוֹר עָפָר, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת** וּבִלְבַד שֶׁיַּרְאֶנָּה קַרְקַע בְּשִׁעוּר זֶה שֶׁשַּׁיָּכֶת לוֹ. **וְאִם הֶרְאָה** לָהּ קַרְקַע כָּזוֹ שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ **בַּבְּקָעָה** [-מָקוֹם שָׂדוֹת רַבִּים], **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת: מִשְׁנָה ד דִּין תְּנַאי כָּפוּל, תְּנַאי קוֹדֵם לְמַעֲשֶׂה,** וְהֵן קוֹדֵם לְלֶאוּ: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל תְּנַאי שֶׁאֵינוֹ כָּפוּל כִּתְנַאי שֶׁעָשָׂה** מֹשֶׁה עִם **בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן,** שֶׁכָּפַל אֶת תְּנָאוֹ וְאָמַר שֶׁאִם יִתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי יְחוּל הַמַּעֲשֶׂה וְאִם לֹא יִתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי לֹא יָחוּל הַמַּעֲשֶׂה, **אֵינוֹ תְּנַאי** הַמּוֹעִיל, וְחָל הַדָּבָר אַף בְּלֹא שֶׁהִתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי, וְאֵין אוֹמְרִים מִכְּלָל הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לְאוּ, וְכֵן צָרִיךְ לְהַקְדִּים הַתְּנַאי לְמַעֲשֶׂה, וְאֶת צַד ה'הֵן' שֶׁבַּתְּנַאי לְצַד ה'לְאוּ', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לב כט) 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם **אִם יַעַבְרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן** אִתְּכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן כָּל חָלוּץ לַמִּלְחָמָה לִפְנֵי ה' וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם, וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד לַאֲחֻזָּה', **וּכְתִיב** (שם פסוק ל) 'וְאִם לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים'. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, צָרִיךְ הָיָה הַדָּבָר לֶאֱמָרוֹ, שֶׁאִלְמָלֵא הָיָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ כּוֹפְלוֹ כֵּן, **יֵשׁ בַּמַּשְׁמָע** - הָיָה אֶפְשָׁר לְהָבִין מִדְּבָרָיו שֶׁאִם לֹא יִתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי לֹא רַק שֶׁלֹּא יִנְחֲלוּ בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן כְּפִי שֶׁבִּקֵּשׁוּ אֶלָּא **שֶׁאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לֹא יִנְחֲלוּ** מֵאַחַר וּמָאַסוּ בָּהּ, וּלְפִיכָךְ כָּפַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אֶת תְּנָאוֹ: **מִשְׁנָה ה הֶמְשֵׁךְ דִּין קִדּוּשֵׁי טָעוּת, וְדִין קִדּוּשִׁין בִּדְבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם:** הַמְקַדֵּשׁ **אֶת הָאִשָּׁה** וְאָמַר לְאַחַר מִכֵּן **כְּסָבוּר הָיִיתִי כְּשֶׁקִּדַּשְׁתִּיהָ שֶׁהִיא כֹּהֶנֶת** וְיִחּוּסָהּ חָשׁוּב, וְעַתָּה נוֹדַע לִי שֶׁהֲרֵי **הִיא לְוִיָּה,** אוֹ שֶׁהִיא **לְוִיָּה** וְעַתָּה נוֹדַע לִי שֶׁהֲרֵי **הִיא כֹּהֶנֶת,** וְכֵן אִם אָמַר כְּסָבוּר הָיִיתִי כְּשֶׁקִּדַּשְׁתִּיהָ שֶׁהִיא **עֲנִיָּה,** וְעַתָּה נוֹדַע לִי שֶׁהֲרֵי **הִיא עֲשִׁירָה,** אוֹ שֶׁהִיא **עֲשִׁירָה,** וְעַתָּה נוֹדַע לִי שֶׁהֲרֵי **הִיא עֲנִיָּה, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת,** וְאֵין הַקִּדּוּשִׁין בְּטֵלִים מֵחֲמַת טָעוּתוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא** הִיא **הִטְעַתּוּ:** כָּל קִדּוּשִׁין שֶׁעַל דַּעַת כֵּן מְקֻדָּשָׁה, הֲרֵי הֵם דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב שֶׁאֵינָם דְּבָרִים.

גּוֹי הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה בַּת יִשְׂרָאֵל **הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי**, וְיָחוּלוּ הַקִּדּוּשִׁין לְאַחַר **שָׁאֶתְגַּיֵּר**, **אוֹ** בֶּן יִשְׂרָאֵל הָאוֹמֵר לְגוֹיָה **הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי**, וְיָחוּלוּ הַקִּדּוּשִׁין **לְאַחַר שֶׁתִּתְגַּיְּרִי**, וְכֵן עֶבֶד כְּנַעֲנִי הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה **בַּת יִשְׂרָאֵל הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי** וְיָחוּלוּ הַקִּדּוּשִׁין **לְאַחַר שֶׁאֶשְׁתַּחְרֵר**, **אוֹ** בֶּן יִשְׂרָאֵל הָאוֹמֵר לְשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית **הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי** וְיָחוּלוּ הַקִּדּוּשִׁין **לְאַחַר שֶׁתִּשְׁתַּחְרְרִי**, וְכֵן הָאוֹמֵר לְ'אֵשֶׁת אִישׁ' **הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי** וְיָחוּלוּ הַקִּדּוּשִׁין **לְאַחַר שֶׁיָּמוּת בַּעְלִיךְ**, **אוֹ** שֶׁאוֹמֵר לַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא עֲרָוָה עָלָיו בְּחַיֵּי אִשְׁתּוֹ וְאֵין קִדּוּשָׁיו תּוֹפְסִים בָּהּ, **הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי** וְיָחוּלוּ הַקִּדּוּשִׁין **לְאַחַר שֶׁתָּמוּת** אִשְׁתִּי שֶׁהִיא אֲחוֹתֵךְ, וְכֵן הָאוֹמֵר לִיבָמָה [-אִשָּׁה שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ בְּלֹא בָּנִים, שֶׁמִּצְוָה עַל אָחִיו [-הַיָּבָם] לְיַבְּמָהּ וּלְהָקִים שֵׁם לְאָחִיו, וְעַד שֶׁיְּיַבְּמָהּ אוֹ יַחֲלֹץ לָהּ אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא], **הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי** וְיָחוּלוּ הַקִּדּוּשִׁין **לְאַחַר שֶׁיַּחֲלֹץ לִיךְ יְבָמִיךְ** - אֲחִי בַּעְלֵךְ, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת** לְפִי שֶׁהֵם קִדּוּשִׁין עַל דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם. **וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, אִם יָלְדָה** - אִם תֵּלֵד **אִשְׁתְּךָ נְקֵבָה, הֲרֵי הִיא** - נְקֵבָה זוֹ, **מְקֻדֶּשֶׁת לִי** כְּשֶׁתִּוָּלֵד, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת** לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין לֹא הָיְתָה בָּעוֹלָם. (אוּלָם **אִם הָיְתָה אֵשֶׁת חֲבֵרוֹ מְעֻבָּרָת, וּכְבָר הָפַר עֻבָּרָהּ** בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין, דְּבָרָיו שֶׁל הַמְקַדֵּשׁ **קַיָּמִין** לְפִי שֶׁעִבֵּר נָחְשָׁב דָּבָר שֶׁבָּא לָעוֹלָם, וּלְפִיכָךְ **אִם יָלְדָה** אֵשֶׁת חֲבֵרוֹ **נְקֵבָה, הֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת**): **מִשְׁנָה ו הֶחְשׁוֹד דִּין קִדּוּשַׁי תְּנַאי: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה, הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּפְרוּטָה, עַל מְנָת** - בִּתְנַאי, **שֶׁאֲדַבֵּר עָלַיִךְ לַשֻּׁלְטוֹן** שֶׁיְּוַתֵּר לָךְ עַל חוֹבִךְ, וְכֵן עַל מְנָת **שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ** - אֶעֱבֹד עֲבוּרֵךְ **כְּפוֹעֵל** יוֹם אֶחָד, אִם קַיֵּם תְּנָאוֹ וְדִבֵּר **עָלַיִךְ לַשֻּׁלְטוֹן וְעָשָׂה עִמָּךְ כְּפוֹעֵל, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו, אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי **עַל מְנָת** - בִּתְנַאי, **שֶׁיִּרְצֶה אָבִי** - שֶׁלֹּא יִמְחֶה אָבִי עַל קִדּוּשִׁין אֶלּוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם **רָצָה הָאָב** וְלֹא מָחָה שְׁלֹשִׁים יוֹם, **מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו** - שֶׁמִּחָה הָאָב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** וְאִם **מֵת הָאָב** קֹדֶם שֶׁעָבְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם מֵהַקִּדּוּשִׁין וְאֵין יָדוּעַ אִם נִתְרַצָּה לְקִדּוּשִׁין אֶלּוּ אִם לָאו, **הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם מֵת הַבֵּן** הַמְקֻדָּשׁ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, **מְלַמְּדִין** אֶת הָאָב **לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה** בְּקִדּוּשִׁין אֶלּוּ, כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ לְמִפְרֵעַ, וְלֹא תִּזְדַּקֵּק הָאִשָּׁה לְיִבּוּם: **מִשְׁנָה ז הַמְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ קְטַנָּה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְמִי קִדְּשָׁהּ:** הָאוֹמֵר **קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי** הַקְּטַנָּה, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ**, שֶׁנֶּאֱמָן הוּא בְּדִבְרֵיו אֲלוּ וַאֲסוּרָה בִּתּוֹ לְהִנָּשֵׂא לְכָל הָעוֹלָם, **וּבָא אֶחָד וְאָמַר 'אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ', נֶאֱמָן** וְתִנָּשֵׂא לוֹ, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם מַחֲזִיק פָּנָיו בִּפְנֵי הָאָב לוֹמַר שֶׁלּוֹ קִדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ אִם אֵין הָאֱמֶת כֵּן, לְפִיכָךְ אִם מֵת אוֹתוֹ אֶחָד אוֹ גֵּרְשָׁהּ הֲרֵי הִיא מֻתֶּרֶת לְכָל הָעוֹלָם. בָּאוּ שְׁנַיִם, **זֶה** - אֶחָד מֵהֶם, **אָמַר 'אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ', וְזֶה** - הַשֵּׁנִי, **אָמַר 'אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ', שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִים** לָהּ **גֵּט** מִסָּפֵק כְּדֵי לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא לְכָל אָדָם. **וְאִם רָצוּ** שֶׁאֶחָד מֵהֶם יִשָּׂאֶנָּה, **אֶחָד** מֵהֶם **נוֹתֵן** לָהּ **גֵּט וְאֶחָד** - הַשֵּׁנִי, **כּוֹנֵס** - נוֹשֵׂאָהּ לְאִשָּׁה: **מִשְׁנָה ח נֶאֱמָנוּת הָאָב עַל קִדּוּשֵׁי בִּתּוֹ רַק בְּעוֹדָהּ קְטַנָּה:** הָאוֹמֵר **קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי**, וְכֵן הָאוֹמֵר **קִדַּשְׁתִּיהָ** וְאַחַר כָּךְ **גֵּרַשְׁתִּיהָ** - קִבַּלְתִּי עֲבוּרָהּ גֵּט מִבַּעְלָהּ, **קְטַנָּה** - בְּעוֹדָהּ, **וְאַף בִּשְׁעַת דְּבָרָיו** אֵלּוּ **הֲרֵי הִיא קְטַנָּה, נֶאֱמָן** בְּדִבָּרָיו. אוּלָם אִם אוֹמֵר **קִדַּשְׁתִּיהָ וְגֵרַשְׁתִּיהָ כְּשֶׁהִיא** הָיְתָה **קְטַנָּה, וּבִשְׁעַת** דְּבָרָיו אֵלּוּ **הֲרֵי הִיא** כְּבָר **גְּדוֹלָה** שֶׁכְּבָר אֵינוֹ יָכוֹל לְקַדְּשָׁהּ וּלְקַבֵּל אֶת גִּטָּהּ, **אֵינוֹ נֶאֱמָן,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת מוֹצִיא שֵׁם רַע (דברים כב טז) 'אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה', וְדָרְשׁוּ כְּשֶׁאוֹמֵר אֶת בִּתִּי נָתַתִּי אוֹסְרָהּ עַל כָּל הָעוֹלָם, וּכְשֶׁחוֹזֵר וְאוֹמֵר לָאִישׁ הַזֶּה מַתִּירָהּ לְאִישׁ זֶה, וְכֵיוָן שֶׁפָּרָשָׁה זוֹ עוֹסֶקֶת בְּנַעֲרָה מַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל תְּקוּפַת קַטְנוּתָהּ וְנַעֲרוּתָהּ אֶלָּא בְּעוֹדָהּ נַעֲרָה וְלֹא כְּשֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת.

הָאוֹמֵר נִשְׁבַּת בִּתִּי לְבֵין הַגּוֹיִם **וּפְדִיתִיהָ**, וַהֲרֵי הִיא אֲסוּרָה לַכְּהֻנָּה כְּכָל שְׁבוּיָה שֶׁאֲסָרוּהָ חֲכָמִים מֵחֲשָׁשׁ שֶׁנִּבְעֲלָה לְגוֹי וְנִפְסְלָה לַכְּהֻנָּה, **בֵּין** שֶׁאוֹמֵר כֵּן כְּשֶׁהִיא **קְטַנָּה וּבֵין** שֶׁאוֹמֵר כֵּן כְּשֶׁהִיא **גְּדוֹלָה, אֵינוֹ נֶאֱמָן** לְאָסְרָהּ לְהִנָּשֵׂא לַכְּהֻנָּה, לְפִי שֶׁאֵין הָאָב נֶאֱמָן עַל בִּתּוֹ אֶלָּא לוֹמַר אִם הִיא מְקֻדֶּשֶׁת, וְלֹא לוֹמַר אִם שְׁבוּיָה הִיא. **מִי שֶׁלֹּא נוֹדַע אִם יֵשׁ לוֹ בָּנִים וְאַחִים וְאָמַר בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ, 'יֶשׁ לִי בָּנִים'** וְאֵין אִשְׁתּוֹ זְקוּקָה לְיִבּוּם לְכָשֶׁאָמוּת, **נֶאֱמָן**, לְפִי שֶׁבֵּין לְפִי חֶזְקָתוֹ שֶׁאֵין לוֹ לֹא בָּנִים וְלֹא אַחִים וּבֵין לְפִי דְּבָרָיו שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים אֵין אִשְׁתּוֹ זְקוּקָה לְיִבּוּם. וְאִם אָמַר בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ **'יֶשׁ לִי אַחִים'** וְאִשְׁתּוֹ זְקוּקָה לְיִבּוּם לְכָשֶׁאָמוּת, **אֵינוֹ נֶאֱמָן** לוֹמַר נָגֵד חֶזְקָתוֹ שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים וְאַחִים, וּלְפִיכָךְ אֵין אִשְׁתּוֹ זְקוּקָה לְיִבּוּם. **הַמְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ 'סְתָם'** - וְלֹא פֵּרֵשׁ אֶת אֵיזוֹ בַּת מְקֻדֶּשׁ, **אֵין** בְּנוֹתָיו **הַבּוֹגְרוֹת** בִּכְלַל הַסָּפֵק אֶת מִי קִדֵּשׁ, אֶלָּא רַק בְּנוֹתָיו הַקְּטַנּוֹת וְהַנַּעֲרוֹת צְרִיכוֹת גֵּט מִסָּפֵק, וַאֲפִלּוּ עֲשָׂאתוּ בִּתּוֹ הַבּוֹגֶרֶת שְׁלִיחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ אֵין לוֹמַר שֶׁהִנִּיחַ אֶת הַמַּצָּוָה הַמֻּטֶּלֶת עָלָיו לְהַשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה וְהָלַךְ וְקִדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ הַבּוֹגֶרֶת שֶׁאֵין קִדּוּשֶׁיהָ מֻטָּלִים עָלָיו: **מִשְׁנָה ט הָאוֹמֵר קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי הַקְּטַנָּה אוֹ הַגְּדוֹלָה וְאֵין יָדוּעַ לְאִישׁ מִבְּנוֹתָיו כָּנָּתוֹ: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי כִתֵּי בָּנוֹת מִשְׁתֵּי נָשִׁים**, וְכָל בְּנוֹתָיו שֶׁבְּכַת הָאַחַת גְּדוֹלוֹת הֵן מִכָּל בְּנוֹתָיו שֶׁבְּכַת הַשְּׁנִיָּה, **וְאָמַר 'קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי הַגְּדוֹלָה'** וְלֹא אָמַרְתִּי לַמְקַדֵּשׁ בְּמִפְרָשׁ אֶת מִי מִבְּנוֹתַי אֲנִי מְקַדֵּשׁ לוֹ, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם** אֶת **הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכַת הַגְּדוֹלוֹת** קִדַּשְׁתִּי לוֹ, **אוֹ** אֶת **הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכַת הַקְּטַנּוֹת** קִדַּשְׁתִּי לוֹ, **אוֹ** שֶׁמָּא אֶת **הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכַת הַגְּדוֹלוֹת,** שֶׁאַף שֶׁהִיא הַקְּטַנָּה בַּכַּת שֶׁלָּהּ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן **שֶׁהִיא גְּדוֹלָה** אֲפִלּוּ **מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכַת הַקְּטַנּוֹת** נִקְרֵאת 'בִּתִּי הַגְּדוֹלָה', **כֻּלָּן** - כָּל בְּנוֹתָיו שֶׁבְּשִׁתֵּי הַכִּתּוֹת, **אֲסוּרוֹת** לְהִנָּשֵׂא מִסָּפֵק בְּלֹא גֵּט מֵהַמְקַדֵּשׁ, לְפִי שֶׁכָּל אַחַת מֵהֶן גְּדוֹלָה הִיא בְּיַחַס לַקְּטַנָּה מִמֶּנָּה, **חוּץ מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכַת הַקְּטַנּוֹת,** שֶׁאֵין קְטַנָּה מִמֶּנָּה וּבְוַדַּאי שֶׁלֹּא אוֹתָהּ קִדֵּשׁ הָאָב, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֻּלָּן** - כָּל בְּנוֹתָיו שֶׁבְּשִׁתֵּי הַכִּתּוֹת, **מֻתָּרוֹת** לְהִנָּשֵׂא, **חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכַת הַגְּדוֹלוֹת,** לְפִי שֶׁאֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ בְּלָשׁוֹן הַמְעוֹרָרֶת סָפֵק לְמִי מִבְּנוֹתָיו הָיְתָה כְּוָנָתוֹ, אַף שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁיִּקְרָא אָדָם לִבְתּוֹ הַקְּטַנָּה 'גְּדוֹלָה' דֶּרֶךְ שֶׁבַח, וּבְוַדַּאי כְּוָנָתוֹ הָיְתָה לַגְּדוֹלָה מִכֻּלָּן, שֶׁאֵין גְּדוֹלָה מִמֶּנָּה. וְאִם אָמַר **'קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי הַקְּטַנָּה'** וְלֹא אָמַרְתִּי לַמְקַדֵּשׁ בְּמִפְרָשׁ אֶת מִי מִבְּנוֹתַי אֲנִי מְקַדֵּשׁ לוֹ, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם** אֶת **הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכַת הַקְּטַנּוֹת** קִדַּשְׁתִּי לוֹ, **אוֹ** אֶת **הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכַת הַגְּדוֹלוֹת** קִדַּשְׁתִּי לוֹ, **אוֹ** שֶׁמָּא אֶת **הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכַת הַקְּטַנּוֹת,** שֶׁאַף שֶׁהִיא הַגְּדוֹלָה בַּכַּת שֶׁלָּהּ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן **שֶׁהִיא קְטַנָּה** אֲפִלּוּ **מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכַת הַגְּדוֹלוֹת** נִקְרֵאת 'בִּתִּי הַקְּטַנָּה', **כֻּלָּן** - כָּל בְּנוֹתָיו שֶׁבְּשִׁתֵּי הַכִּתּוֹת, **אֲסוּרוֹת** לְהִנָּשֵׂא מִסָּפֵק בְּלֹא גֵּט מֵהַמְקַדֵּשׁ, לְפִי שֶׁכָּל אַחַת מֵהֶן גְּדוֹלָה הִיא בְּיַחַס לַגְּדוֹלָה מִמֶּנָּה, וְאַף שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל אָדָם לִקְרֹא לִבַּת גְּדוֹלָה 'קְטַנָּה' לְפִי שֶׁנִּנְאֵי הוּא, **חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכַת הַגְּדוֹלוֹת,** שֶׁאֵין גְּדוֹלָה מִמֶּנָּה וּבְוַדַּאי שֶׁלֹּא אוֹתָהּ קִדֵּשׁ הָאָב, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כֻּלָּן** - כָּל בְּנוֹתָיו שֶׁבְּשִׁתֵּי הַכִּתּוֹת, **מֻתָּרוֹת** לְהִנָּשֵׂא, **חוּץ מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכַת הַגְּדוֹלוֹת,** לְפִי שֶׁאֵין אָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ בְּלָשׁוֹן הַמְעוֹרָרֶת סָפֵק לְמִי מִבְּנוֹתָיו הָיְתָה כְּוָנָתוֹ, וּבְוַדַּאי כְּוָנָתוֹ הָיְתָה לַקְּטַנָּה מִכֻּלָּן, שֶׁאֵין קְטַנָּה מִמֶּנָּה: **מִשְׁנָה י אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁאֶחָד מֵהֶם טוֹעֵן שֶׁקִּדְּשָׁהּ וְהַשֵּׁנִי מַכְחִישׁוֹ, אוֹ טוֹעֵן שֶׁקִּדְּשָׁהּ לְאָדָם אַחֵר: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ** בִּפְנֵי עֵדִים וְעַתָּה אֵינָם לְפָנֵינוּ, **וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתָּנִי,** נֶאֱמָן לְגַבֵּי עַצְמוֹ שֶׁקִּדְּשָׁהּ וּלְפִיכָךְ **הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ** כְּדִין קְרוֹבוֹת אִשְׁתּוֹ שֶׁאֲסוּרוֹת עָלָיו, **וְהִיא** נִשְׁאֶרֶת **מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו** לְפִי שֶׁלְּגַבֵּיהָ אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁקִּדְּשָׁהּ לֶאֱסֹר עָלֶיהָ אֶת קְרוֹבֶיהָ כְּדִין קְרוֹבֵי בַּעְלָהּ.

וְאִם **הִיא אוֹמֶרֶת** לוֹ **קִדַּשְׁתַּנִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ**, נֶאֱמֶנֶת לְגַבֵּי עַצְמָהּ וְאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לְגַבָּיו, לְפִיכָךְ **הוּא נִשְׂאָר מֻתָּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו. הָאוֹמֵר** לְאִשָּׁה **קִדַּשְׁתִּיךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתָּ** אוֹתִי **אֶלָּא** אֶת **בִּתִּי, נֶאֱמָן** לְגַבֵּי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָן לְגַבָּהּ, לְפִיכָךְ **הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת גְּדוֹלָה** - הָאֵם, **וּגְדוֹלָה** - הָאֵם, **מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו,** אוּלָם הִיא אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת כְּלָל לוֹמַר שֶׁהוּא קִדֵּשׁ אֶת בִּתָּהּ, לֹא לְגַבֵּי הָאִישׁ וְלֹא לְגַבֵּי בִּתָּהּ [וַאֲפִלּוּ מִדְּרַבָּנָן אֵינָהּ כְּאָב הַנֶּאֱמָן עַל בִּתּוֹ], לְפִיכָךְ **הוּא מֻתָּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה** - הַבַּת, **וּקְטַנָּה** - הַבַּת, **מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו:** **מִשְׁנָה יא** הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה **קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתֵּךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶת** לוֹ, **לֹא קִדַּשְׁתָּ** אֶת בִּתִּי **אֶלָּא** קִדַּשְׁתָּ **אוֹתִי,** נֶאֱמָן לְגַבֵּי עַצְמוֹ שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת הַבַּת וְאֵינוֹ נֶאֱמָן לְגַבֵּי הַבַּת, לְפִיכָךְ **הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה** - הַבַּת, **וּקְטַנָּה** - הַבַּת, **מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו,** וְכֵן הָאִשָּׁה אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁקִּדְּשָׁהּ אֶלָּא לְגַבֵּי עַצְמָהּ וְלֹא לְגַבָּיו, לְפִיכָךְ **הוּא** נִשְׂאָר **מֻתָּר בִּקְרוֹבוֹת גְּדוֹלָה** - הָאֵם, **וּגְדוֹלָה** - הָאֵם, **אָסוּר בִּקְרוֹבָיו:** **מִשְׁנָה יב כְּלָלִים בְּיִחוּס וָלָד שֶׁאָבִיו וְאִמּוֹ אֵינָם מְיֻחָסִים בְּשָׁוֶה אוֹ שֶׁנּוֹלַד מִבִּיאַת אִסּוּר:** **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קִדּוּשִׁין** - שֶׁקִּדּוּשֵׁי הָאָב וְהָאֵם חָלִים, **וְאֵין בְּנִשּׂוּאֵיהֶם עֲבֵרָה, הַוָּלָד הוֹלֵךְ** - מִתְיַחֵס, **אַחַר הַזָּכָר** - אַחַר אָבִיו, **וְאֵיזֶה** - וְאֵלּוּ הֵם הַמִּקְרִים בָּהֶם שַׁיָּךְ כְּלָל זֶה, **זוֹ כְּהֻנַּת לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית, שֶׁנִּשָּׂאת** אַחַת מֵהֶם **לְכֹהֵן, וּלְלֵוִי** - אוֹ לְלֵוִי, **וּלְיִשְׂרְאֵל** - אוֹ לְיִשְׂרְאֵל, שֶׁאִם הָאָב הוּא כֹּהֵן אַף הַוָּלָד כְּמוֹתוֹ, וְכֵן בְּלֵוִי וּבְיִשְׂרְאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ד ב) 'לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם' [אוּלָם כְּלָל זֶה אֵינוֹ נָכוֹן בְּכָל הָאֻפָנִים, שֶׁהֲרֵי גֵּר שֶׁנָּשָׂא מַמְזֶרֶת אַף שֶׁקִּדּוּשָׁיו תּוֹפְסִין וְאֵין בְּנִשּׂוּאֵיהֶם עֲבֵרָה לְפִי שֶׁגֵּרִים אֵינָם חֲשׁוּבִים כְּקָהָל' וְאֵינָם בִּכְלַל אִסּוּר 'לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל ה'], הַוָּלָד מַמְזֵר]. **וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קִדּוּשִׁין** - שֶׁקִּדּוּשֵׁי הָאָב וְהָאֵם חָלִים, וְאוּלָם יֵשׁ בְּנִשּׂוּאֵיהֶם **עֲבֵרָה** כְּגוֹן שֶׁבִּיאָתָם אִסּוּרָה בַּעֲשֵׂה אוֹ בְּלָאו, **הַוָּלָד הוֹלֵךְ** - מִתְיַחֵס, **אַחַר הַפָּגוּם** - אַחַר בַּעַל הַיִּחוּס הַפָּגוּעַ מִשְּׁנֵיהֶם, **וְאֵיזוֹ** - וְאֵלּוּ הֵם הַמִּקְרִים בָּהֶם שַׁיָּךְ כְּלָל זֶה, **זוֹ אַלְמָנָה** הַנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן גָּדוֹל,** אוֹ **גְּרוּשָׁה** וְכֵן **חֲלוּצָה** הַנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן הֶדְיוֹט,** אוֹ **מַמְזֶרֶת** [-הַנּוֹלֶדֶת מִבִּיאָה שֶׁחַיָּבִים עָלֶיהָ כָּרֵת], וְכֵן **נְתִינָה** [-מִן הַ'גִּבְעוֹנִים' שֶׁאַף שֶׁהִתְגַּיְּרוּ אָסְרוּ לְהִתְחַתֵּן עִמָּם] שֶׁנִּשְׂאוּ **לְיִשְׂרְאֵל,** אוֹ **בַּת יִשְׂרְאֵל** שֶׁנִּשֵּׂאת **לְמַמְזֵר, וּלְנָתִין** - אוֹ לְנָתִין, שֶׁהַוָּלָד מִתְיַחֵס אַחַר בַּעַל הַיִּחוּס הַפָּגוּעַ מִשְּׁנֵיהֶם, שֶׁאִם אֶחָד מֵהֶם מַמְזֵר אוֹ נָתִין אַף הַוָּלָד כְּמוֹהוּ, וְכֵן בְּאִסּוּרֵי כְּהֻנָּה הַוָּלָד פָּסוּל לְכְהֻנָּה. **וְכָל מִי** שֶׁנִּבְעֲלָה לְאִישׁ שֶׁאֵין לָהּ **עָלָיו קִדּוּשִׁין** - שֶׁאֵין קִדּוּשָׁיו תּוֹפְסִים בָּהּ, **אֲבָל יֶשׁ לָהּ עַל אֲחֵרִים קִדּוּשִׁין** - אֲבָל קִדּוּשֵׁי אֲחֵרִים תּוֹפְסִים בָּהּ, **הַיּוֹת** וְאֵינָהּ אֲסוּרָה בִּנְשּׂוּאִין לְכָל יִשְׂרְאֵל מִצַּד עַצְמָהּ, אֶלָּא שֶׁאֲסוּרָה רַק לְאִישׁ זֶה מֵחֲמַת קַרְבָתָם, **הַוָּלָד מַמְזֵר. וְאֵיזֶה** - וּמַהוּ הַמִּקְרֶה בּוֹ שַׁיָּךְ כְּלָל זֶה, **זֶה אָדָם הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה** - הַנָּשִׁים הָאֲסוּרוֹת עָלָיו בְּאִסּוּר 'עֶרְוָה' וְחַיָּבִים עַל בִּיאָתָם 'כָּרֵת', שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג א) 'לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אֵשֶׁת אָבִיו' הָעוֹסֵק בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁל אָבִיו [-אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו שֶׁמֵּת בְּלֹא בָנִים] שֶׁהִיא אַחַת מִן הָעֲרָיוֹת, בְּסָמוּךְ לְמַה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'לֹא יָבֹא מַמְזֵר' (יבמות מט.). **וְכָל מִי** שֶׁנִּבְעֲלָה לְאִישׁ **שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו וְלֹא עַל אֲחֵרִים קִדּוּשִׁין** - שֶׁאֵין תּוֹפְסִים בָּהּ קִדּוּשִׁין כְּלָל לֹא מִפְּנֵי וְלֹא מִשְּׁאָר יִשְׂרְאֵל, **הַוָּלָד כְּמוֹתָהּ. וְאֵיזֶה** - וּמַהוּ הַמִּקְרֶה בּוֹ שַׁיָּךְ כְּלָל זֶה, **זֶה וְלָד שֶׁל שִׁפְחָה** כְּנַעֲנִית מִיִּשְׂרָאֵל, וְוָלָד שֶׁל **נָכְרִית** מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁאֵינָם יִשְׂרְאֵל לְכָל דִּבְרֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּבֶן שִׁפְחָה (שמות כא ד) 'הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ', וּבֶן נָכְרִית מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ז ג-ד) 'בִּתְּךָ לֹא תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶךָ, כִּי יָסִיר אֶת בִּנְךָ מֵאַחֲרַי' כְּלוֹמַר פֶּן יָסִיר אֶת בֶּן בִּתְּךָ הַנִּשֵּׂאת לִבְנוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל הוּא מֵאַחֲרַי, וּמִמַּה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר 'כִּי תָּסִיר' עַל בֶּן בִּנְךָ שֶׁאִשְׁתּוֹ נָכְרִית נִלְמַד שֶׁאֵינוֹ בִּנְךָ אֶלָּא נָכְרִי כְּמוֹתָהּ

הִיא אוֹמֶרֶת קִדַּשְׁתַּנִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ, הוּא מֻתָּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו. קִדַּשְׁתִּיךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתָּ אֶלָּא בִּתִּי, הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת גְּדוֹלָה, וּגְדוֹלָה מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו. הוּא מֻתָּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה, וּקְטַנָּה מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו: **יא** קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתֵּךְ, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתָּ אֶלָּא אוֹתִי, הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה, וּקְטַנָּה מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו. **יב** כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קִדּוּשִׁין וְאֵין עֲבֵרָה, הַוָּלָד הוֹלֵךְ אַחַר הַזָּכָר. וְאֵיזֶה, זוֹ כְּהֻנַּת לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן וּלְלֵוִי וּלְיִשְׂרְאֵל. וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קִדּוּשִׁין וְיֵשׁ עֲבֵרָה, הַוָּלָד הוֹלֵךְ אַחַר הַפָּגוּם. וְאֵיזוֹ, זוֹ אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין. וְכָל מִי שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו קִדּוּשִׁין אֲבָל יֶשׁ לָהּ עַל אֲחֵרִים קִדּוּשִׁין, הַוָּלָד מַמְזֵר. וְאֵיזֶה, זֶה הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. וְכָל מִי שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו וְלֹא עַל אֲחֵרִים קִדּוּשִׁין, הַוָּלָד כְּמוֹתָהּ. וְאֵיזֶה, זֶה וְלָד שֶׁל שִׁפְחָה וְנָכְרִית: **יג** רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יְכוֹלִין מַמְזֵרִים לְטַהֵר. כֵּיצַד. מַמְזֵר שֶׁנָּשָׂא שִׁפְחָה, הַוָּלָד הוֹלֵךְ אַחַר הַפָּגוּם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, נִמְצָא הַבֵּן בֶּן חוֹרִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה עֶבֶד מַמְזֵר:

פֶּרֶק ד א עֶשָׂרָה יֻחְסִין עָלוּ מִבָּבֶל, כֹּהֲנֵי, לְוִיֵּי, יִשְׂרְאֵלֵי, חֲלָלֵי, גֵּרֵי, וַחֲרוּרֵי, מַמְזֵרֵי, נְתִינֵי, שְׁתוּקֵי, וַאֲסוּפֵי. כָּהֲנֵי לְוִיֵּי יִשְׂרְאֵלֵי, מֻתָּרִים לָבוֹא זֶה בָּזֶה. לְוִיֵּי יִשְׂרְאֵלֵי חֲלָלֵי גֵּרֵי וַחֲרוּרֵי, מֻתָּרִים לָבוֹא זֶה בָּזֶה. גֵּרֵי וַחֲרוּרֵי מַמְזֵרֵי וּנְתִינֵי שְׁתוּקֵי וַאֲסוּפֵי, כֻּלָּם מֻתָּרִין לָבוֹא זֶה בָּזֶה. **ב** וְאֵלּוּ הֵם שְׁתוּקֵי, כֹּל שֶׁהוּא מַכִּיר אֶת אִמּוֹ וְאֵינוֹ מַכִּיר אֶת אָבִיו. וַאֲסוּפֵי, הַנִּמְצָא בַּשּׁוּק. וְאֵלּוּ הֵן הַסְּפֵקוֹת, שְׁתוּקֵי, אֲסוּפֵי, וְכוּתִי:

שְׁאוּל הָיָה קוֹרֵא לִשְׁתוּקֵי, בְּדוּקֵי: ג כָּל הָאֲסוּרִים לָבוֹא בַּקָּהָל, מֻתָּרִים לָבוֹא זֶה בָּזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, וַדַּאי מֻתָּר. וַדַּאי בְּנִדּוֹנְיָא בִּכְתוּבָּה וּבְפֵרוֹת, וְסָפֵק בְּאִסּוּרֵי הֲנָאָה. וְאֵלּוּ הֵן הַסְּפֵקוֹת, שְׁתוּקֵי, אֲסוּפֵי, וְכוּתִי:

הוּא: **מִשְׁנָה יג** תַּקָּנָה **לְמַמְזֵרִים לְטַהֵר אֶת זַרְעָם מִן הַ'מַּמְזֵרוּת': רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, יְכוֹלִין מַמְזֵרִים לְטַהֵר** וּלְהַכְשִׁיר אֶת זַרְעָם, שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּנֵיהֶם מַמְזֵרִים. **כֵּיצַד.** הֲרֵי **מַמְזֵר שֶׁנָּשָׂא שִׁפְחָה** כְּנַעֲנִית, **הַוָּלָד** מִתְיַחֵס אַחַר אִמּוֹ שֶׁיִּחוּסָהּ גָּרוּעַ יוֹתֵר, וְהוּא עֶבֶד, וְעַל כֵּן אִם **שִׁחְרְרוֹ** אֲדוֹנוֹ **נִמְצָא הַבֵּן בֶּן חוֹרִין**' כָּשֵׁר כְּכָל עֶבֶד מְשֻׁחְרָר הַמֻּתָּר בְּיִשְׂרְאֵלִית. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אֵין זוֹ תַּקָּנָה לְמַמְזָרִים, שֶׁהֲרֵי וָלָד **זֶה** הוּא גַּם **עֶבֶד** כְּאִמּוֹ וְגַם **מַמְזֵר** כְּאָבִיו, וּמִשֶּׁכָּךְ אַף אִם יְשֻׁתַּחְרֵר מֵעַבְדוּתוֹ יִשָּׁאֵר מַמְזֵר:

פֶּרֶק ד דִּינֵי יֻחְסִין; הֶתֵּר נִשּׂוּאִין בֵּין מִינֵי הַיִּחוּס הַשּׁוֹנִים, דִּין מִי שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר יִחוּסוֹ, כֵּיצַד בּוֹדְקִים אַחֲרָיו, וְאֵימָתַי מַחֲזִיקִים אוֹתוֹ שֶׁמִּן הַסְּתָם כָּשֵׁר הוּא וְאֵינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה, הַיֻּחְסִין הַכְּשֵׁרִים וְהַפְּסוּלִים לִכְהֻנָּה, נָאֱמָנוּת אָדָם עַל בְּנוֹ לְהַכְשִׁירוֹ אוֹ לְפָסְלוֹ, אִסּוּר יִחוּד עִם הָעֲרָיוֹת וְעִם שְׁאָר נָשִׁים: **מִשְׁנָה א עֶשָׂרָת מִינֵי הַיֻּחְסִין שֶׁבִּישְׂרָאֵל, וְדִין נִשּׂוּאֵיהֶם אֵלּוּ עִם אֵלּוּ:** **עֶשָׂרָה יֻחְסִין** - יְהוּדִים מֵעֻשָּׂרָה מִינֵי יִחוּס, **עָלוּ** עִם עֶזְרָא כְּשֶׁהֶעֱלָה **מִבָּבֶל** אֶת כָּל הַפְּסוּלִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ עִם הַמְיֻחָסִים שֶׁבְּבָבֶל, וְאֵלּוּ הֵם: **כֹּהֲנֵי** - כֹּהֲנִים, **לְוִיֵּי** - לְוִיִּים, **יִשְׂרְאֵלֵי** - יִשְׂרְאֵלִים, **חֲלָלֵי** - חֲלָלִים [-הַנּוֹלָדִים מִבִּיאַת אִסּוּרֵי כְּהֻנָּה], **גֵּרֵי** - גֵּרִים, **וַחֲרוּרֵי** - עֲבָדִים כְּנַעֲנִים שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ, **מַמְזֵרֵי** - מַמְזֵרִים [-הַנּוֹלָדִים מִבִּיאַת אִסּוּר שֶׁחַיָּבִים עָלֶיהָ כָּרֵת], **נְתִינֵי** - נְתִינִים [-גִּבְעוֹנִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ, אַךְ דָּוִד אֲסָרָם לָבוֹא בַּקָּהָל], **שְׁתוּקֵי** וַאֲסוּפֵי - סְפֵק מַמְזֵרִים, וְעִנְיָנָם יִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה. **כָּהֲנֵי לְוֵיֵי וְיִשְׂרְאֵלֵי, מֻתָּרִים לָבוֹא זֶה בָּזֶה** - לְהִנָּשֵׂא זֶה לָזֶה. **לְוֵיֵי יִשְׂרְאֵלֵי חֲלָלֵי גֵּרֵי וַחֲרוּרֵי, מֻתָּרִים לָבוֹא זֶה בָּזֶה,** אֲבָל הַכֹּהֲנִים אֲסוּרִים לְהִנָּשֵׂא לַחֲלָלִים לְגֵרִים וְלַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים. **גֵּרֵי וַחֲרוּרֵי מַמְזֵרֵי וּנְתִינֵי שְׁתוּקֵי וַאֲסוּפֵי, כֻּלָּם מֻתָּרִין לָבוֹא זֶה בָּזֶה,** וְאַף שֶׁמַּמְזֵר אָסוּר לָבוֹא בַּקָּהָל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא ג) 'לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל ה'', מִכָּל מָקוֹם דַּעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָה זוֹ שֶׁגֵּרִים וּמְשֻׁחְרָרִים לֹא נִקְרְאוּ 'קָהָל' וּלְכָךְ מֻתָּרִים הֵם לְהִנָּשֵׂא לְמַמְזֵר, וְכֵן שְׁתוּקֵי וַאֲסוּפֵי מֻתָּרִים לְהִנָּשֵׂא לְמַמְזֵר לְפִי שֶׁאֵינָם 'קָהָל' וַדַּאי' אֶלָּא 'סְפֵק קָהָל' וְלֹא נֶאֱסַר מַמְזֵר לָבוֹא אֶלָּא בְּ'קָהָל וַדַּאי': **מִשְׁנָה ב מִי הֵם 'שְׁתוּקֵי' וַ'אֲסוּפֵי': וְאֵלּוּ הֵם** שְׁתוּקֵי וַאֲסוּפֵי: **שְׁתוּקֵי - כֹּל שֶׁהוּא מַכִּיר אֶת אִמּוֹ וְאֵינוֹ מַכִּיר אֶת אָבִיו,** כֵּיוָן שֶׁנִּתְעַבְּרָה אִמּוֹ בִּזְנוּת וְאֵין יָדוּעַ מִיהוּ אָבִיו, וְנִקְרָא כָּךְ עַל שֵׁם שֶׁאִמּוֹ מְשַׁתֶּקְתּוֹ כְּשֶׁקּוֹרֵא לָאֲנָשִׁים בַּשּׁוּק 'אַבָּא'. **וַאֲסוּפֵי - כֹּל שֶׁנֶּאֱסַף מִן הַשּׁוּק וְאֵינוֹ מַכִּיר לֹא אֶת אָבִיו וְלֹא אֶת אִמּוֹ** וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא הִשְׁלִיכוּהוּ הוֹרָיו בַּשּׁוּק מֵחֲמַת פְּסוּלוֹ. **אַבָּא שָׁאוּל** אוֹמֵר, בּוֹדְקִין אֶת אִמּוֹ שֶׁל שְׁתוּקִי, אִם אוֹמֶרֶת: 'לְכָשֵׁר נִבְעַלְתִּי' הַוָּלָד כָּשֵׁר, וּלְפִיכָךְ **הָיָה קוֹרֵא** אַבָּא שָׁאוּל **לִשְׁתוּקֵי 'בְּדוּקֵי': מִשְׁנָה ג הַמְשַׁךְ דִּין נִשּׂוּאֵי הַפְּסוּלִים אֵלּוּ עִם אֵלּוּ:** כָּל הַפְּסוּלִים **הָאֲסוּרִים לָבוֹא בַּקָּהָל** וּבִכְלָלָם אַף גֵּר עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי **מֻתָּרִים לָבוֹא זֶה בָּזֶה,** וַאֲפִלּוּ לְרַבִּי **יְהוּדָה הָאוֹסֵר** גֵּר בְּמַמְזֶרֶת לְפִי שֶׁסּוֹבֵר שֶׁגֵּרִים נִקְרָאִים 'קָהָל ה'', גֵּר עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי שֶׁאֲסוּרִים לָבוֹא בַּקָּהָל מֻתָּרִים הֵם בְּמַמְזֶרֶת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, וַדַּאי בְּוַדַּאי** - הָאֲסוּרִים בְּוַדַּאי כְּגוֹן מַמְזֵר וְנָתִין, **מֻתָּר** - מֻתָּרִים זֶה בָּזֶה. אֲבָל **וַדַּאי** - כְּגוֹן נָתִין וּמַמְזֵר, **בִּסְפֵקָן** - בִּשְׁתוּקִית וַאֲסוּפִית שֶׁהֵן סָפֵק אֲסוּרוֹת, **וּסְפֵקָן,** [**בִּוַדַּאי**] - שְׁתוּקִי וַאֲסוּפִי, [**בִּוַדַּאי**] - בִּנְתִינָה וּמַמְזֶרֶת, **וּסְפֵקָן] בִּסְפֵקָן** - שְׁתוּקִי בִּשְׁתוּקִית, אֲסוּפִי בַּאֲסוּפִית, שְׁתוּקִי בַּאֲסוּפִית, אוֹ אֲסוּפִי בִּשְׁתוּקִית, **אָסוּר** - אֲסוּרִים לָבוֹא זֶה בָּזֶה, שֶׁמָּא אֶחָד מֵהֶם כָּשֵׁר וְהַשֵּׁנִי פָּסוּל. **וְאֵלּוּ הֵן הַסְּפֵקוֹת** - הָאֲסוּרִים לָבוֹא בְּקָהָל מִסָּפֵק: **שְׁתוּקִי, אֲסוּפִי, וְכוּתִי** [-מִן הַשּׁוֹמְרוֹנִים שֶׁמּוֹצָאָם מִכּוּתָה, שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ מֵאֵימַת הָאֲרָיוֹת שֶׁבָּאוּ עֲלֵיהֶם, שֶׁלִּפְנֵי שֶׁאֵין בְּקִיאִין בְּתוֹרַת גִּטִּין וְקִדּוּשִׁין אֲסָרוּם מִסָּפֵק, אוּלָם לְבַסּוֹף שֶׁמָּצְאוּ שֶׁעוֹבְדִים הֵם לִדְמוּת יוֹנָה בְּהַר גְּרִיזִים וַעֲשָׂאוּם כְּנָכְרִים לְכָל דִּבְרֵיהֶם, הֲרֵי הֵם פְּסוּלִים מִוַּדַּאי]:

מִשְׁנָה ד דִּין בְּדִיקַת יִחוּסוֹ שֶׁל מִי שֶׁאֵין יִחוּסוֹ יָדוּעַ: כֹּהֵן הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה כֹּהֶנֶת - בַּת כֹּהֵן, צָרִיךְ לִבְדֹּק אַחֲרֶיהָ - אַחַר יִחוּסָהּ בַּדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים, אִם אֵין בּוֹ פְּסוּל חִתּוּן, עַד אַרְבַּע אִמָּהוֹת שֶׁלָּהּ, שְׁתַּיִם מִצַּד אָבִיהָ וּשְׁתַּיִם מִצַּד אִמָּהּ, שֶׁהֵן שְׁמוֹנָה נָשִׁים, לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לִבְדֹּק גַּם אֶת אִמָּהּ שֶׁל כָּל אַחַת מֵאַרְבַּע אֵלּוּ. וְאֵלּוּ הֵן: אִמָּהּ שֶׁל הָאִשָּׁה שֶׁנּוֹשֵׂא, וְאֵם אִמָּהּ, וְאֵם אֵבִי אִמָּהּ, וְאִמָּהּ שֶׁל אִמָּהּ שֶׁל אִבִּי אִמָּהּ, וְאִמָּהּ שֶׁל אֵם אָבִיהָ, וְאֵם אֵבִי אָבִיהָ, וְאִמָּהּ שֶׁל אֵם אֵבִי אָבִיהָ הֲרֵי אַרְבַּע אִמָּהוֹת שֶׁהֵן שְׁמוֹנָה. כֹּהֵן הַנּוֹשֵׂא לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית, שֶׁבָּהֶם מְצוּיָה יוֹתֵר תַּעֲרֹבֶת פְּסוּלֵי חִתּוּן, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן - עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מֵהָאִמָּהוֹת הַמְּזָכָּרוֹת, בְּדִיקַת עוֹד אֵם אֶחָת, מִדּוֹר אֶחָד קֹדֶם: **מִשְׁנָה ה** הַמִּשְׁנָה מְבָאֶרֶת אֶת מִי לֹא צָרִיךְ לִבְדֹּק אַחַר יִחוּסוֹ: אֵין בּוֹדְקִין - אֵין הַכֹּהֵן הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה לִבְדֹּק אַחַר הָאִמָּהוֹת שֶׁל מִי שֶׁנִּמְצָא עֶבֶד לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְלֹא מִן הַדּוֹכָן וּלְמַעְלָה - וְלֹא אַחַר הָאִמָּהוֹת שֶׁל מִי שֶׁנִּמְצָא שׁוֹעֵמֵד אֲצֶל הַלְוִיִּם בְּדוּכָן לְשׁוֹרֵר שִׁיר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְלֹא מִן הַסַּנְהֶדְרִין שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם וּלְמַעְלָה - וְלֹא אַחַר הָאִמָּהוֹת שֶׁל מִי שֶׁנִּמְצָא שֶׁהָיָה מִן הַסַּנְהֶדְרִין שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וַאֲפִלּוּ מִן הַדַּיָּנִים הַדָּנִים רַק דִּינֵי מָמוֹנוֹת, לְפִי שֶׁחֶזְקָתָם שֶׁמִּיַּחֲסִים הֵם [שֶׁאֲפִלּוּ דַּיָּנֵי מָמוֹנוֹת לֹא הָיוּ מַעֲמִידִין בִּירוּשָׁלַיִם אֶלָּא מִן הַמְיֻחָסִים שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יא טז) 'וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ' וְדָרְשׁוּ בַּדּוֹמִין לְךָ בְּיִחוּס וּבְחָכְמָה]. וְכָל מִי שֶׁהֶחֱזִקוּ אֲבוֹתָיו מִשּׁוֹטְרֵי הָרַבִּים - דַּיָּנִים הַדָּנִים דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְגַבָּאֵי צְדָקָה - אוֹ גַּבָּאֵי צְדָקָה, מַשִּׁיאִין אֶת בְּנוֹתֵיהֶם לַכְּהֻנָּה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִבְדֹּק אַחֲרֵיהֶן - אַחַר יִחוּסָם, לְפִי שֶׁאִם הָיָה בָּהֶם פְּסוּל בְּוַדַּאי הָיָה מִתְפָּרְסֵם עַל יְדֵי אֶחָד הַמִּתְנַגְּדִים לְכִפָּיָתָם שֶׁכּוֹפִים וּמְמַשְׁכְּנִים עַל הַצְּדָקָה אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף מִי שֶׁנִּמְצָא שֶׁהָיָה חָתוּם עֵד - שֶׁהֵעִיד, בְּעַרְכֵּי - בְּבֵית דִּין שֶׁבָּעִיר הַנִּקְרֵאת יִשָּׁנָה, שֶׁל צִפּוֹרִי - הַסְּמוּכָה לְצִפּוֹרִי, שֶׁהָיוּ מַקְפִּידִים בָּהּ שֶׁלֹּא יְעִידוּ אֶלָּא עֵדִים מְיֻחָסִים, אֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק אַחַר הָאִמָּהוֹת שֶׁלּוֹ. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, אַף מִי שֶׁהָיָה מְכֻתָּב בְּאִסְטַרְטִיָּא שֶׁל הַמֶּלֶךְ - בִּרְשִׁימַת חַיָּלֵי צָבָא בֵּית דָּוִד הַיּוֹצְאִים בְּתוֹרָנוּת מִדֵּי חֹדֶשׁ לַמִּלְחָמָה, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם מְיֻחָסִים כְּדֵי שֶׁזְּכוּתָם וּזְכוּת אֲבוֹתָם תִּסַּיַּע בַּעֲדָם, אֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק אַחַר הָאִמָּהוֹת שֶׁלּוֹ: **מִשְׁנָה ו** דִּין בַּת חֲלָל וּבַת חֲלָלָה לַכְּהֻנָּה, וְדִין בַּת שֶׁל גֵּר וְיִשְׂרְאֵלִית לַכְּהֻנָּה: בַּת חָלָל [-הַנּוֹלַד מִבִּיאַת אִסּוּרֵי כְהֻנָּה] זָכָר, פְּסוּלָה מִן הַכְּהֻנָּה - אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן, וְכֵן בַּת בְּנוֹ וּבַת בֶּן בְּנוֹ שֶׁל חָלָל, לְפִי שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל חָלָל פָּסוּל הוּא לְעוֹלָם. יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא חֲלָלָה [-שֶׁנּוֹלְדָה מִבִּיאַת אִסּוּרֵי כְהֻנָּה], לְפִי שֶׁרַק חָלָל שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל אוֹ חֲלָלָה, בִּתּוֹ פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּת חָלָל זָכָר, פְּסוּלָה מִן הַכְּהֻנָּה, אוּלָם בַּת שֶׁל גֵּרָת שֶׁאָבִיהָ מִיִּשְׂרָאֵל כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה: **מִשְׁנָה ז** דֵּעוֹת הַחוֹלְקוֹת עַל רַבִּי יְהוּדָה שֶׁבְּמִשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת בְּדִין בַּת גֵּרִים: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, בֵּין יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּשָׂא גֵּרֶת, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. וּבֵין גֵּר שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. אֲבָל גֵּר שֶׁנָּשָׂא גֵּרֶת, בִּתּוֹ פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה. אֶחָד גֵּר וְאֶחָד עֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים שָׁוִים הֵם שֶׁבִּתָּם וּבַת בְּנָם וּבַת בֶּן בְּנָם אֲפִלּוּ עַד עֲשָׂרָה דוֹרוֹת פְּסוּלוֹת לַכְּהֻנָּה כְּשֶׁגַּם אִמָּן גֵּרֶת אוֹ שִׁפְחָה מְשֻׁחְרֶרֶת לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, וּלְרַבִּי יְהוּדָה בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת אַף אִם הִיא יִשְׂרְאֵלִית, וְאֵין חָשׁוּב יִשְׂרָאֵל גָּמוּר עַד שֶׁתְּהֵא אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף גֵּר שֶׁנָּשָׂא גֵּרֶת, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה: **מִשְׁנָה ח** נֶאֱמָנוּת הָאָב וְהָאֵם עַל בִּתָּם שֶׁהוּא מַמְזֵר: הָאוֹמֵר עַל בְּנוֹ 'בְּנִי זֶה מַמְזֵר' שֶׁנּוֹלַד לוֹ מֵאִשָּׁה הָאֲסוּרָה עָלָיו בְּאִסּוּר כָּרֵת, אֵינוֹ נֶאֱמָן, מִפְּנֵי שֶׁקָּרוֹב הוּא שֶׁל בְּנוֹ וּפָסוּל לְהָעִיד עָלָיו. וַאֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם - הָאָב וְהָאֵם, אוֹמְרִים עַל הָעֶבֶר שֶׁבְּמֵעֶיהָ שֶׁמִּמְזֵר הוּא - שְׁנִתְעַבְּרָה בּוֹ מִבִּיאַת אִסּוּר כָּרֵת, אֵינָם נֶאֱמָנִים, אַף שֶׁהָאֵם יוֹדַעַת בְּיוֹתֵר מִמִּי נוֹלַד, וְאֵין לוֹ לְעֶבֶר זֶה חֶזְקַת כַּשְׁרוּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בִּשְׁנֵי הָאֶפָנִים הַנִּזְקָרִים נֶאֱמָנִים הָאָבוֹת לוֹמַר שֶׁבְּנָם מַמְזֵר הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא יז) 'כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר', וְדָרְשׁוּ 'יַכִּירֶנּוּ לַאֲחֵרִים' - שֶׁנֶּאֱמָן לְהַכִּיר פְּסוּלוֹ שֶׁל בְּנוֹ לַאֲחֵרִים, אוּלָם מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין נֶאֱמָנוּתוֹ אֶלָּא לְגַבֵּי בְּנוֹ עַצְמוֹ וְלֹא לְגַבֵּי בֶּן בְּנוֹ, וְעַל כֵּן בֶּן בְּנוֹ אֵינוֹ נִפְסָל עַל פִּי עֵדוּתוֹ זוֹ: **מִשְׁנָה ט** דִּין שֶׁלִּיחַ לְקַבָּלַת קִדּוּשִׁין שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם קֹדֶם שֶׁקִּבֵּל הַקִּדּוּשִׁין נִתְקַדְּשָׁה כְּבָר הָאִשָּׁה לְאַחַר: מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּת לְשַׁלּוּחוֹ לְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה אוֹ הַנַּעֲרָה, וּבְשָׁעָה שֶׁקִּדְּשָׁה הַשָּׁלִיחַ הָלַךְ הוּא - הָאָב, וְקִדְּשָׁהּ לְאָדָם אַחֵר, אִם קִדּוּשָׁיו שֶׁלּוֹ - שֶׁל הָאָב, קָדְמוּ לְקִדּוּשֵׁי הַשָּׁלִיחַ, קִדּוּשָׁיו שֶׁל הָאָב קִדּוּשִׁין הֵם, וְקִדּוּשֵׁי הַשָּׁלִיחַ לֹא חָלוּ לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּדְּשָׁהּ כְּבָר הָיְתָה מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחֵר, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהָאָב אֵינוֹ מַקְפִּיד לְמִי תִּנָּשֵׂא בִּתּוֹ וְלֹא קִדְּשָׁהּ אֶלָּא אִם לֹא יְקַדְּשֶׁנָּה הַשָּׁלִיחַ לְאָדָם אַחֵר. וְאִם קִדּוּשָׁיו שֶׁל שְׁלוּחוֹ קָדְמוּ לְקִדּוּשָׁיו, קִדּוּשָׁיו שֶׁל הַשָּׁלִיחַ הֵם, וְקִדּוּשֵׁי הָאָב לֹא חָלוּ. וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ מִי קִדְּשָׁהּ רִאשׁוֹן הֲרֵי הִיא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת לִשְׁנֵיהֶם, לְפִיכָךְ אִם רוֹצֶה לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר, שְׁנֵיהֶם - הָאִישׁ שֶׁקִּדְּשָׁהּ בְּעַצְמָהּ וְהָאִישׁ שֶׁקִּדְּשָׁהּ עַל יְדֵי שְׁלוּחָהּ, נוֹתְנִין לָהּ גֵּט. וְאִם רָצוּ שֶׁאָחַד מֵהֶם יִשָּׂאֶנָּה, אֶחָד נוֹתֵן לָהּ גֵּט, וְאֶחָד כּוֹנֵס - נוֹשֵׂא אוֹתָהּ לְאִשָּׁה: **מִשְׁנָה י** נֶאֱמָנוּת אָדָם עַל יִחוּס אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו: מִי שֶׁהוּא כֹּהֵן וְאִשְׁתּוֹ כֹּהֶנֶת [שֶׁנִּשָּׂאָהּ לְאַחַר שֶׁבְּדָקָהּ שֶׁהִיא מְיֻחֶסֶת, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ד)] שֶׁיָּצָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, וּלְאַחַר זְמַן בָּא בַּחֲזָרָה הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו הַקְּטַנִּים שֶׁהֵם כְּרוּכִים אַחֲרֵי אִמָּם, וְאָמַר, אִשָּׁה נָשָׂאתִי עִמִּי לִמְדִינַת הַיָּם וְנִבְדְּקָה כְּבָר שֶׁמְּיֻחֶסֶת הִיא הֲרֵי הִיא זוֹ, וְאֵלּוּ הֵם בָּנֶיהָ הַמְיֻחָסִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה לֹא עַל הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מְיֻחֶסֶת וְלֹא עַל הַבָּנִים שֶׁמְּיֻחָסִים הֵם, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא אִשָּׁה אַחֶרֶת הִיא. אוּלָם אִם חָזַר מִמְּדִינַת הַיָּם רַק עִם הַבָּנִים, וְאָמַר, מֵתָה אִשְׁתִּי שֶׁנִּבְדַּק יְחוּסָהּ בִּנְשׂוּאֶיהָ, וְאֵלּוּ הֵם בָּנֶיהָ הַמְיֻחָסִים, מֵבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים שֶׁהֵם בָּנֶיהָ שֶׁל אִשְׁתּוֹ שֶׁמֵּתָה, וְאֵינוֹ מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה מְיֻחֶסֶת, לְפִי שֶׁכְּבָר נִבְדַּק יְחוּסָהּ כְּשֶׁנִּשְׂאָהּ: **מִשְׁנָה יא** כֹּהֵן שֶׁנָּסַע לְבֵדוֹ לִמְדִינַת הַיָּם וְחָזַר עִם אִשָּׁה וּבָנִים קְטַנִּים הַכְּרוּכִים אַחֲרֶיהָ, וְאָמַר, אִשָּׁה נָשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם, וְהֲרֵי הִיא זוֹ שֶׁבָּאָה עִמִּי, וְאֵלּוּ הֵם בָּנֶיהָ, מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה שֶׁמְּיֻחֶסֶת הִיא, לְפִי שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם יְחוּסָהּ נִבְדַּק קֹדֶם שֶׁנִּשָּׂאָהּ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים שֶׁמְּיֻחָסִים הֵם, כֵּיוָן שֶׁאִם הִיא מְיֻחֶסֶת מִמְּיָלָּא גַּם הֵם מְיֻחָסִים. אוּלָם אִם חָזַר מִמְּדִינַת הַיָּם רַק עִם הַבָּנִים, וְאָמַר, אִשָּׁה נָשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם וָמֵתָה, שֶׁכְּבָר נִבְדַּק יְחוּסָהּ כְּשֶׁנִּשְׂאָהּ:

ד הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה כֹּהֶנֶת, צָרִיךְ לִבְדֹּק אַחֲרֶיהָ אַרְבַּע אִמָּהוֹת שֶׁהֵן שְׁמוֹנָה, אִמָּהּ וְאֵם אִמָּהּ, וְאֵם אֵבִי אִמָּהּ, וְאֵם אֲבִי אִמָּהּ וְאִמָּהּ, וְאֵם אָבִיהָ וְאִמָּהּ, וְאֵם אֲבִי אָבִיהָ וְאִמָּהּ: לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָת: **ה** אֵין בּוֹדְקִין לֹא מִן הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַעְלָה, וְלֹא מִן הַדּוּכָן וּלְמַעְלָה, וְלֹא מִן סַנְהֶדְרִין וּלְמַעְלָה. וְכֹל שֶׁהֶחֱזִקוּ אֲבוֹתָיו מִשּׁוֹטְרֵי הָרַבִּים וְגַבָּאֵי צְדָקָה, מַשִּׁיאִין לַכְּהֻנָּה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִבְדֹּק אַחֲרֵיהֶן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף מִי שֶׁנִּמְצָא שֶׁהָיָה חָתוּם עֵד בְּעַרְכֵּי הַיְשָׁנָה שֶׁל צִפּוֹרִי. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, אַף מִי שֶׁהָיָה מְכֻתָּב בְּאִסְטַרְטִיָּא שֶׁל הַמֶּלֶךְ: **ו** בַּת חָלָל זָכָר, פְּסוּלָה מִן הַכְּהֻנָּה, וְאֵינָהּ מַאֲכֶלֶת בִּתְרוּמָה. בַּת חָלָל וּבַת חָלָלָה, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּת גֵּר זָכָר, אֵינוֹ נֶאֱמָן, מִפְּנֵי שֶׁקָּרוֹב הוּא שֶׁל בְּנוֹ וּפָסוּל לְהָעִיד עָלָיו. וַאֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם - הָאָב וְהָאֵם, אוֹמְרִים עַל הָעֻבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ שֶׁמִּמְזֵר הוּא - שְׁנִתְעַבְּרָה בּוֹ מִבִּיאַת אִסּוּר כָּרֵת, אֵינָם נֶאֱמָנִים, אַף שֶׁהָאֵם יוֹדַעַת בְּיוֹתֵר מִמִּי נוֹלַד, וְאֵין לוֹ לְעֻבָּר זֶה חֶזְקַת כַּשְׁרוּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בִּשְׁנֵי הָאֶפָנִים הַנִּזְקָרִים נֶאֱמָנִים הָאָבוֹת לוֹמַר שֶׁבְּנָם מַמְזֵר הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא יז) 'כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר', וְדָרְשׁוּ 'יַכִּירֶנּוּ לַאֲחֵרִים' - שֶׁנֶּאֱמָן לְהַכִּיר פְּסוּלוֹ שֶׁל בְּנוֹ לַאֲחֵרִים, אוּלָם מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין נֶאֱמָנוּתוֹ שֶׁל בְּנוֹ לַאֲחֵרִים, אֶלָּא לְגַבֵּי בְּנוֹ עַצְמוֹ וְלֹא לְגַבֵּי בֶּן בְּנוֹ, וְעַל כֵּן בֶּן בְּנוֹ אֵינוֹ נִפְסָל עַל פִּי עֵדוּתוֹ זוֹ: **ז** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, בַּת גֵּר זָכָר, אֵינָהּ מַאֲכֶלֶת בִּתְרוּמָה. בַּת גֵּרָה וּבַת יִשְׂרְאֵל, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ, שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִים לָהּ גֵּט. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְנָה רְשׁוּת לְשַׁלּוּחָהּ לְקַדְּשָׁהּ - לְקַבֵּל עֲבוּרָהּ קִדּוּשִׁין, וּבְשָׁעָה שֶׁהָלַךְ לְקַבֵּל עֲבוּרָהּ קִדּוּשִׁין, הָלְכָה הִיא וְקִדְּשָׁה אֶת עַצְמָהּ - וְקִבְּלָה בְּעַצְמָהּ קִדּוּשִׁין מֵאָדָם אַחֵר, אִם הַקִּדּוּשִׁין שֶׁלָּהּ קָדְמוּ לְקִדּוּשֵׁי הַשָּׁלִיחַ, קִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין הֵם, וְקִדּוּשֵׁי הַשָּׁלִיחַ לֹא חָלוּ לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּדְּשָׁהּ כְּבָר הָיְתָה מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחֵר. וְאִם קִדּוּשָׁיו שֶׁל שְׁלוּחָהּ קָדְמוּ לְקִדּוּשֶׁיהָ, קִדּוּשָׁיו שֶׁל הַשָּׁלִיחַ קִדּוּשִׁין הֵם, וְקִדּוּשֶׁיהָ לֹא חָלוּ לְפִי שֶׁהִיא כְּבָר מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ מִי קִבֵּל עֲבוּרָהּ קִדּוּשִׁין רִאשׁוֹן, הֲרֵי הִיא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת לִשְׁנֵיהֶם, לְפִיכָךְ אִם רוֹצֶה לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר, שְׁנֵיהֶם - הָאִישׁ שֶׁקִּדְּשָׁהּ בְּעַצְמָהּ וְהָאִישׁ שֶׁקִּדְּשָׁהּ עַל יְדֵי שְׁלוּחָהּ, נוֹתְנִין לָהּ גֵּט. וְאִם רָצוּ שֶׁאָחַד מֵהֶם יִשָּׂאֶנָּה, אֶחָד נוֹתֵן לָהּ גֵּט, וְאֶחָד כּוֹנֵס - נוֹשֵׂא אוֹתָהּ לְאִשָּׁה: **ח** הָאוֹמֵר עַל בְּנוֹ 'בְּנִי זֶה מַמְזֵר' שֶׁנּוֹלַד לוֹ מֵאִשָּׁה הָאֲסוּרָה עָלָיו בְּאִסּוּר כָּרֵת, אֵינוֹ נֶאֱמָן, מִפְּנֵי שֶׁקָּרוֹב הוּא שֶׁל בְּנוֹ וּפָסוּל לְהָעִיד עָלָיו. וַאֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם - הָאָב וְהָאֵם, אוֹמְרִים עַל הָעֻבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ שֶׁמִּמְזֵר הוּא - שְׁנִתְעַבְּרָה בּוֹ מִבִּיאַת אִסּוּר כָּרֵת, אֵינָם נֶאֱמָנִים, אַף שֶׁהָאֵם יוֹדַעַת בְּיוֹתֵר מִמִּי נוֹלַד, וְאֵין לוֹ לְעֻבָּר זֶה חֶזְקַת כַּשְׁרוּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בִּשְׁנֵי הָאֶפָנִים הַנִּזְקָרִים נֶאֱמָנִים הָאָבוֹת לוֹמַר שֶׁבְּנָם מַמְזֵר הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא יז) 'כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר', וְדָרְשׁוּ 'יַכִּירֶנּוּ לַאֲחֵרִים' - שֶׁנֶּאֱמָן לְהַכִּיר פְּסוּלוֹ שֶׁל בְּנוֹ לַאֲחֵרִים, אוּלָם מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין נֶאֱמָנוּתוֹ שֶׁל בְּנוֹ לַאֲחֵרִים, אֶלָּא לְגַבֵּי בְּנוֹ עַצְמוֹ וְלֹא לְגַבֵּי בֶּן בְּנוֹ, וְעַל כֵּן בֶּן בְּנוֹ אֵינוֹ נִפְסָל עַל פִּי עֵדוּתוֹ זוֹ: **ט** מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּת לְשַׁלּוּחוֹ לְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ, וְהָלַךְ הוּא וְקִדְּשָׁהּ, אִם שֶׁלּוֹ קָדְמוּ, קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין. וְאִם שֶׁל שְׁלוּחוֹ קָדְמוּ, קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין. וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ, שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִים גֵּט. וְאִם רָצוּ, אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת לְשַׁלּוּחָהּ לְקַדְּשָׁהּ, וְקִדְּשָׁהּ בְּעַצְמָהּ, וְאֵינוֹ יָדוּעַ אִם קֹדֶם שֶׁקִּבֵּל הַקִּדּוּשִׁין נִתְקַדְּשָׁה כְּבָר הָאִשָּׁה לְאַחֵר: מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּת לְשַׁלּוּחוֹ לְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה אוֹ הַנַּעֲרָה, וּבְשָׁעָה שֶׁקִּדְּשָׁהּ הַשָּׁלִיחַ הָלַךְ הוּא - הָאָב, וְקִדְּשָׁהּ לְאָדָם אַחֵר, אִם קִדּוּשָׁיו שֶׁלּוֹ - שֶׁל הָאָב, קָדְמוּ לְקִדּוּשֵׁי הַשָּׁלִיחַ, קִדּוּשָׁיו שֶׁל הָאָב קִדּוּשִׁין הֵם, וְקִדּוּשֵׁי הַשָּׁלִיחַ לֹא חָלוּ לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּדְּשָׁהּ כְּבָר הָיְתָה מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחֵר, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהָאָב אֵינוֹ מַקְפִּיד לְמִי תִּנָּשֵׂא בִּתּוֹ וְלֹא קִדְּשָׁהּ אֶלָּא אִם לֹא יְקַדְּשֶׁנָּה הַשָּׁלִיחַ לְאָדָם אַחֵר. וְאִם קִדּוּשָׁיו שֶׁל שְׁלוּחוֹ קָדְמוּ לְקִדּוּשָׁיו, קִדּוּשָׁיו שֶׁל הַשָּׁלִיחַ הֵם, וְקִדּוּשֵׁי הָאָב לֹא חָלוּ. וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ מִי קִדְּשָׁהּ רִאשׁוֹן הֲרֵי הִיא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת לִשְׁנֵיהֶם, לְפִיכָךְ אִם רוֹצֶה לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר, שְׁנֵיהֶם - הָאִישׁ שֶׁקִּדְּשָׁהּ בְּעַצְמָהּ וְהָאִישׁ שֶׁקִּדְּשָׁהּ עַל יְדֵי שְׁלוּחָהּ, נוֹתְנִין לָהּ גֵּט. וְאִם רָצוּ שֶׁאָחַד מֵהֶם יִשָּׂאֶנָּה, אֶחָד נוֹתֵן לָהּ גֵּט, וְאֶחָד כּוֹנֵס: **י** מִי שֶׁיָּצָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וְאָמַר, אִשָּׁה שֶׁיָּצָאת עִמִּי לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וְאָמַר, אִשָּׁה שֶׁיָּצָאת עִמִּי לִמְדִינַת הַיָּם הֲרֵי הִיא זוֹ וְאֵלּוּ הֵם בָּנֶיהָ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה לֹא עַל הָאִשָּׁה וְלֹא עַל הַבָּנִים. מֵתָה וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ, מֵבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים, וְאֵינוֹ מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה: **יא** אִשָּׁה נָשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם, הֲרֵי הִיא זוֹ וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ עִמָּהּ, וְאָמַר, אִשָּׁה נָשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם וָמֵתָה, וּבָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וְאָמַר, אִשָּׁה שֶׁיָּצָאת עִמִּי לִמְדִינַת הַיָּם וְנִבְדְּקָה כְּבָר שֶׁמְּיֻחֶסֶת הִיא הֲרֵי הִיא זוֹ, וְאֵלּוּ הֵם בָּנֶיהָ הַמְיֻחָסִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה לֹא עַל הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מְיֻחֶסֶת וְלֹא עַל הַבָּנִים שֶׁמְּיֻחָסִים הֵם, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא אִשָּׁה אַחֶרֶת הִיא. אוּלָם אִם חָזַר מִמְּדִינַת הַיָּם רַק עִם הַבָּנִים, וְאָמַר, אִשָּׁה נָשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם וָמֵתָה,

משניות

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק ד

המבוארות

וְאִלּוּ הֵם בָּנֶיהָ, צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה מְיֻחֶסֶת, לְפִי שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם יְחוּסָהּ נִבְדָּק קֹדֶם שֶׁנָּשְׂאָהּ, וְעַל הַבָּנִים שֶׁהֵם בָּנֶיהָ שֶׁל אִשְׁתּוֹ זוֹ שֶׁמֵּתָה וְהֵבִיא רְאָיָה עַל יְחוּסָהּ, וּמִמֵּילָא גַּם הֵם מְיֻחָסִים: **מִשְׁנָה יב** **אִסּוּר יִחוּד עִם אִשָּׁה אַחַת וְעִם שְׁתֵּי נָשִׁים, הֶתֵּר יִחוּד כְּשֶׁאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהֶתֵּר יִחוּד עִם אִמּוֹ וּבִתּוֹ: לֹא יִתְיַחֵד** [-יִשְׁהֶה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם בִּיחִידוּת] אָדָם עִם אִשָּׁה, וְאַף לֹא **עִם שְׁתֵּי נָשִׁים** יַחַד, לְפִי שֶׁדַּעְתָּן קַלָּה לְהִתְפַּתּוֹת לַעֲבֵרָה וְיֵשׁ לוֹ לְחוּשׁ לְכָךְ, אַךְ עִם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה נָשִׁים מֻתָּר לְהִתְיַחֵד, **אֲבָל אִשָּׁה אַחַת מִתְיַחֶדֶת** - מֻתָּרֶת לְהִתְיַחֵד **עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים**, לְפִי שֶׁמִּתְבַּיְּשִׁים הֵם זֶה מִזֶּה וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיָּבוֹאוּ לִידֵי עֲבֵרָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף אִישׁ אֶחָד מִתְיַחֵד** - מֻתָּר לוֹ לְהִתְיַחֵד, **עִם** אִשָּׁה אַחַת אוֹ **עִם שְׁתֵּי נָשִׁים - בִּזְמַן שֶׁאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ**, לְפִי שֶׁהִיא מְשַׁמַּרְתּוֹ מֵעֲבֵרָה, וּבְאֹפֶן זֶה אַף יָשֵׁן - מֻתָּר לוֹ לִישֵׁן **עִמָּהֶם** - עִם הַנָּשִׁים **בְּפִנְדָּקִי** [-מָלוֹן] אֶחָד, **מִפְּנֵי שֶׁאִשְׁתּוֹ** הַנִּמְצֵאת עִמּוֹ **מְשַׁמַּרְתּוֹ** מֵעֲבֵרָה. **מִתְיַחֵד אָדָם עִם אִמּוֹ** וְכֵן **עִם בִּתּוֹ** לְפִי שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁיָּבוֹא עִמָּן לִידֵי עֲבֵרָה, וְכֵן **יָשֵׁן עִמָּהֶם** - הַבֵּן עִם אִמּוֹ וְהָאָב עִם בִּתּוֹ, כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים, בְּמִטָּה אַחַת אֲפִלּוּ **בְּקֶרוּב בָּשָׂר** - בְּאֹפֶן שֶׁבְּשָׂרָם נוֹגֵעַ זֶה בָּזֶה. **וְאִם כְּבָר הִגְדִּילוּ** הַבֵּן וְהַבַּת, לֹא יִישְׁנוּ הַבֵּן עִם אִמּוֹ וְהָאָב עִם בִּתּוֹ בְּקֶרוּב בָּשָׂר, אֶלָּא רַק בְּמִטָּה אַחַת כְּשֶׁזּוֹ - הָאֵם וְהַבַּת, **יִשְׁנָה בִּכְסוּתָהּ, וְזֶה** - הַבֵּן וְהָאָב, **יָשֵׁן בִּכְסוּתּוֹ: מִשְׁנָה יג** **הַמִּשְׁנָה מַמְשִׁיכָה בְּדִינֵי הַרְחָקָה מֵעֲרָיוֹת, בְּאֲנָשִׁים וְאֻפַּנִּים מְסֻיָּמִים: לֹא יִלְמַד** - לֹא יַרְגִּיל, **אָדָם רָוָק** [-שֶׁאֵינוֹ נָשׂוּי] אֶת עַצְמוֹ לִהְיוֹת מִן **הַסּוֹפְרִים** [-מִלַּמְּדֵי הַתִּינוֹקוֹת], לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְחוּשׁ שֶׁמָּא עַל יְדֵי קִרְבָתָן שֶׁל הָאֻמָּהוֹת הַמְּבִיאוֹת אֶת הַתִּינוֹקוֹת לְבֵית הַסֵּפֶר יַגִּיעַ לִידֵי עֲבֵרָה, **וְלֹא תִלְמַד** - לֹא תַּרְגִּיל, **אִשָּׁה** אֶת עַצְמָהּ לִהְיוֹת מִן **הַסּוֹפְרִים** [-מִלַּמְּדֵי הַתִּינוֹקוֹת], לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ לְחוּשׁ שֶׁמָּא עַל יְדֵי קִרְבָתָם שֶׁל הָאֻבּוֹת הַמְּבִיאִים אֶת הַתִּינוֹקוֹת לְבֵית הַסֵּפֶר, תַּגִּיעַ לִידֵי עֲבֵרָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף מִי** שֶׁהוּא נָשׂוּי אֲבָל **שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה** עִמּוֹ בְּמָקוֹם זֶה, **לֹא יִלְמַד** - לֹא יַרְגִּיל, אֶת עַצְמוֹ לִהְיוֹת מִן **הַסּוֹפְרִים** [-מִלַּמְּדֵי הַתִּינוֹקוֹת] מִטַּעַם זֶה: **מִשְׁנָה יד** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא יִרְעֶה רָוָק** [-שֶׁאֵינוֹ נָשׂוּי] **בְּהֵמָה**, שֶׁמָּא יָבוֹא לְרָבְעָהּ, וְכֵן **לֹא יִשְׁנוּ שְׁנֵי רָוָקִים בְּטַלִּית אֶחָת** - בְּבֶגֶד אֶחָד, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לִידֵי מִשְׁכָּב זְכוּר. **וַחֲכָמִים מַתִּירִין** לְרָוָק בֵּין לִרְעוֹת בְּהֵמָה וּבֵין לִישֹׁן עִם חֲבֵרוֹ הָרָוָק בְּטַלִּית אַחַת, לְפִי שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל מִשְׁכַּב זְכוּר וּבְהֵמָה. **כָּל** אָדָם **שֶׁעָסְקָיו** לְפַרְנְסָתוֹ **הֵם עִם הַנָּשִׁים** וְהֵן צְרִיכוֹת לוֹ, **לֹא יִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים** אֲפִלּוּ הֵן רַבּוֹת, שֶׁלְּפִי שֶׁרְגִיל עִמָּהֶן וְלִבָּן גַּס בּוֹ הֵן מְחַפּוֹת עָלָיו. **וְלֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת שֶׁעִסּוּקָהּ בֵּין הַנָּשִׁים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, לְעוֹלָם יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה וְקַלָּה, וְיִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהָעֹשֶׁר וְהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ, שֶׁאֵין אֻמָּנוּת שֶׁאֵין בָּהּ עֲנִיּוּת וַעֲשִׁירוּת, שֶׁלֹּא עֲנִיּוּת מִן הָאֻמָּנוּת וְלֹא עֲשִׁירוּת מִן הָאֻמָּנוּת, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי זְכוּתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, רָאִיתִי מִימֶיךָ חַיָּה וָעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֻמָּנוּת, וְהֵן מִתְפַּרְנְסִין שֶׁלֹּא בְצַעַר, וְהֲלֹא לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי, וַאֲנִי נִבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי, אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶתְפַּרְנֵס שֶׁלֹּא בְצַעַר, אֶלָּא שֶׁהֲרֵעוֹתִי מַעֲשַׂי וְקִפַּחְתִּי אֶת פַּרְנָסָתִי. אַבָּא גֻּרְיָן אִישׁ צַדָּיָן אוֹמֵר מִשּׁוּם אַבָּא גֻּרְיָא, לֹא יִלְמַד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה וְקַלָּה, וְאַל יֹאמַר בְּלִבּוֹ שֶׁאֵין הִיא מַעֲשִׂירָה לְפִי שֶׁהִיא קַלָּה, אֶלָּא יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְיִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהָעֹשֶׁר וְהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְפִי שֶׁאֵין אֻמָּנוּת שֶׁאֵין לְחֵלֶק מֵהָעוֹסְקִים בָּהּ עֲנִיּוּת וּלְחֵלֶק מֵהָעוֹסְקִים בָּהּ עֲשִׁירוּת, כְּיָון שֶׁלֹּא הָעֲנִיּוּת בָּאָה מִן הָאֻמָּנוּת שֶׁעוֹסֵק בָּהּ הָאָדָם, וְלֹא הָעֲשִׁירוּת בָּאָה מִן הָאֻמָּנוּת שֶׁבָּהּ הוּא עוֹסֵק, אֶלָּא הַכֹּל - כָּל הַצְלָחָתוֹ, עָשְׁרוֹ אוֹ עֲנִיּוּתוֹ הֵם **לְפִי זְכוּתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, וְכִי רָאִיתָ מִימֶיךָ חַיָּה וָעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֻמָּנוּת** שֶׁמִּמֶּנָּה הֵם מִתְפַּרְנְסִים, **לְעוֹלָם יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה** מֵחֲשַׁשׁ עֲבֵרָה, **וְקַלָּה, וְאַל** יֹאמַר בְּלִבּוֹ שֶׁאֵין הִיא מַעֲשִׂירָה לְפִי שֶׁהִיא קַלָּה, אֶלָּא יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים **וְיִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהָעֹשֶׁר וְהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ** - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְפִי שֶׁאֵין **אֻמָּנוּת** שֶׁאֵין לְחֵלֶק מֵהָעוֹסְקִים בָּהּ **עֲנִיּוּת** וּלְחֵלֶק מֵהָעוֹסְקִים בָּהּ **עֲשִׁירוּת, כְּיָון שֶׁלֹּא הָעֲנִיּוּת בָּאָה מִן הָאֻמָּנוּת** שֶׁעוֹסֵק בָּהּ הָאָדָם, **וְלֹא הָעֲשִׁירוּת** בָּאָה **מִן הָאֻמָּנוּת** שֶׁבָּהּ הוּא עוֹסֵק, **אֶלָּא הַכֹּל** - כָּל הַצְלָחָתוֹ, עָשְׁרוֹ אוֹ עֲנִיּוּתוֹ הֵם **לְפִי זְכוּתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, וְכִי רָאִיתָ מִימֶיךָ חַיָּה וָעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֻמָּנוּת** שֶׁמִּמֶּנָּה הֵם מִתְפַּרְנְסִים,

וְאִלּוּ הֵם בָּנֶיהָ, צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה וְעַל הַבָּנִים שֶׁהִיא יְלָדָתָן: **יא** לֹא יִתְיַחֵד אָדָם עִם שְׁתֵּי נָשִׁים, אֲבָל אִשָּׁה אַחַת מִתְיַחֶדֶת עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף אִישׁ אֶחָד מִתְיַחֵד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים בִּזְמַן שֶׁאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ וְיָשֵׁן עִמָּהֶם בְּפִנְדָּקִי, מִפְּנֵי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּרְתּוֹ. מִתְיַחֵד אָדָם עִם אִמּוֹ וְעִם בִּתּוֹ, וְיָשֵׁן עִמָּהֶם בְּקֶרוּב בָּשָׂר. וְאִם הִגְדִּילוּ, זוֹ יִשְׁנָה בִּכְסוּתָהּ וְזֶה יָשֵׁן בִּכְסוּתּוֹ: **יג** לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ וְאֶת בַּת חֲמִיו אֻמָּנוּת, וְלֹא יִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהָעֹשֶׁר וְהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ, שֶׁאֵין אֻמָּנוּת שֶׁאֵין בָּהּ עֲנִיּוּת וַעֲשִׁירוּת, שֶׁלֹּא עֲנִיּוּת מִן הָאֻמָּנוּת וְלֹא עֲשִׁירוּת מִן הָאֻמָּנוּת, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי זְכוּתוֹ: **יד** רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא יִרְעֶה רָוָק בְּהֵמָה, וְלֹא יִישְׁנוּ שְׁנֵי רָוָקִים בְּטַלִּית אֶחָת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא יִרְעֶה רָוָק בְּהֵמָה דַּקָּה. וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּהֵמָה, וְלֹא יִשְׁנוּ שְׁנֵי רָוָקִים בְּטַלִּית אֶחָת, אֲבָל יִשְׁנוּ שְׁנֵי רָוָקִים בְּטַלִּית אֶחָת בִּזְמַן שֶׁאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ וְיָשֵׁן עִמָּהֶם בְּפִנְדָּקִי, מִפְּנֵי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּרְתּוֹ. מִתְיַחֵד אָדָם עִם אִמּוֹ וְעִם בִּתּוֹ, וְיָשֵׁן עִמָּהֶם בְּקֶרוּב בָּשָׂר. וְאִם הִגְדִּילוּ, זוֹ יִשְׁנָה בִּכְסוּתָהּ וְזֶה יָשֵׁן בִּכְסוּתּוֹ: **טו** לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ וְאֶת בַּת חֲמִיו אֻמָּנוּת, וְלֹא יִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהָעֹשֶׁר וְהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ, שֶׁאֵין אֻמָּנוּת שֶׁאֵין בָּהּ עֲנִיּוּת וַעֲשִׁירוּת, שֶׁלֹּא עֲנִיּוּת מִן הָאֻמָּנוּת וְלֹא עֲשִׁירוּת מִן הָאֻמָּנוּת, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי זְכוּתוֹ: **טז** לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה מִפְּנֵי שֶׁאֻמָּנוּת נְקִיָּה מְשַׁמֶּשֶׁת הַרְבֵּה, וְקַלָּה, וְאַל יֹאמַר בְּלִבּוֹ שֶׁאֵין הִיא מַעֲשִׂירָה לְפִי שֶׁהִיא קַלָּה, אֶלָּא יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְיִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהָעֹשֶׁר וְהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְפִי שֶׁאֵין אֻמָּנוּת שֶׁאֵין לְחֵלֶק מֵהָעוֹסְקִים בָּהּ עֲנִיּוּת וּלְחֵלֶק מֵהָעוֹסְקִים בָּהּ עֲשִׁירוּת, כְּיָון שֶׁלֹּא הָעֲנִיּוּת בָּאָה מִן הָאֻמָּנוּת שֶׁעוֹסֵק בָּהּ הָאָדָם, וְלֹא הָעֲשִׁירוּת בָּאָה מִן הָאֻמָּנוּת שֶׁבָּהּ הוּא עוֹסֵק, אֶלָּא הַכֹּל - כָּל הַצְלָחָתוֹ, עָשְׁרוֹ אוֹ עֲנִיּוּתוֹ הֵם לְפִי זְכוּתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, וְכִי רָאִיתָ מִימֶיךָ חַיָּה וָעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֻמָּנוּת שֶׁמִּמֶּנָּה הֵם מִתְפַּרְנְסִים, וְהֲלֹא הֵם לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי, וַאֲנִי נִבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁאֶתְפַּרְנֵס שֶׁלֹּא בְצַעַר, אֶלָּא שֶׁהֲרֵעוֹתִי מַעֲשַׂי - עָשִׂיתִי מַעֲשִׂים רָעִים, וְקִפַּחְתִּי אֶת פַּרְנָסָתִי, וְצָרִיךְ אֲנִי לְהִצְטַעֵר בְּשִׁבִילָהּ. אַבָּא גֻּרְיָן אִישׁ צַדָּיָן אוֹמֵר מִשּׁוּם אַבָּא גֻּרְיָא, לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה וְקַלָּה, וְאַל יֹאמַר בְּלִבּוֹ שֶׁאֵין הִיא מַעֲשִׂירָה לְפִי שֶׁהִיא קַלָּה, אֶלָּא יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְיִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהָעֹשֶׁר וְהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְפִי שֶׁאֵין אֻמָּנוּת שֶׁאֵין לְחֵלֶק מֵהָעוֹסְקִים בָּהּ עֲנִיּוּת וּלְחֵלֶק מֵהָעוֹסְקִים בָּהּ עֲשִׁירוּת, כְּיָון שֶׁלֹּא הָעֲנִיּוּת בָּאָה מִן הָאֻמָּנוּת שֶׁעוֹסֵק בָּהּ הָאָדָם, וְלֹא הָעֲשִׁירוּת בָּאָה מִן הָאֻמָּנוּת שֶׁבָּהּ הוּא עוֹסֵק, אֶלָּא הַכֹּל - כָּל הַצְלָחָתוֹ, עָשְׁרוֹ אוֹ עֲנִיּוּתוֹ הֵם לְפִי זְכוּתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, וְכִי רָאִיתָ מִימֶיךָ חַיָּה וָעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֻמָּנוּת שֶׁמִּמֶּנָּה הֵם מִתְפַּרְנְסִים, וְהֲלֹא לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי, וַאֲנִי נִבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי, אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶתְפַּרְנֵס שֶׁלֹּא בְצַעַר, אֶלָּא שֶׁהֲרֵעוֹתִי מַעֲשַׂי וְקִפַּחְתִּי אֶת פַּרְנָסָתִי. אַבָּא גֻּרְיָן אִישׁ צַדָּיָן אוֹמֵר מִשּׁוּם אַבָּא גֻּרְיָא, לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ חַמָּר, גַּמָּל, סַפָּר, סַפָּן, רוֹעֶה, וְחַנְוָנִי, שֶׁאֻמָּנוּתָן אֻמָּנוּת לִסְטִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, הַחַמָּרִים, רֻבָּן רְשָׁעִים. וְהַגַּמָּלִין, רֻבָּן כְּשֵׁרִים. הַסַּפָּנִין, רֻבָּן חֲסִידִים. טוֹב שֶׁבְּרוֹפְאִים, לְגֵיהִנֹּם, וְהַכָּשֵׁר שֶׁבַּסַּבָּחִים, שֶׁתְּפוֹ שֶׁל עַמָּלֵק. רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר, מֵנִיחַ אֲנִי כָּל אֻמָּנִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם וְאֵינִי מְלַמֵּד אֶת בָּנַי שׁוּם אֻמָּנוּת אֶלָּא רַק תּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁאָדָם אוֹכֵל מִשְׂכָּרָהּ שֶׁל הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקֶּרֶן [-עִקַּר הַשָּׂכָר] קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. וּשְׁאָר כָּל אֻמָּנִיּוֹת אֵינָן כֵּן - אֵינוֹ אוֹכֵל שְׂכָרָן אֶלָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְכֵן לְפִי שֶׁכְּשֶׁאָדָם בָּא לִידֵי חֹלִי אוֹ לִידֵי זִקְנָה אוֹ לִידֵי יִסּוּרִין וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ מַחֲמָתָם, הֲרֵי הוּא מֵת בְּרָעָב, כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ מֵהֵיכָן לְהִתְפַּרְנֵס. אֲבָל הַתּוֹרָה אֵינָהּ כֵּן, אֶלָּא מְשַׁמַּרְתּוֹ מִכָּל רַע בְּנְעוּרוֹתָיו - בְּצְעִירוּתוֹ, וְנוֹתֶנֶת לוֹ אַחֲרִית וְתִקְוָה בִּזְקֻנוּתוֹ אַף אִם כְּבָר אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲסֹק בָּהּ כְּמוֹ בְּנְעוּרוֹתָיו. וּרְאָיָה לַדָּבָר שֶׁבִּנְעוּרוֹתָיו שֶׁל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מַהוּ אוֹמֵר - מַה נֶּאֱמַר עָלָיו (ישעיה מ לא) 'וְקוֵי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגָעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ', וּבִזְקֻנוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר - מַה נֶּאֱמַר עָלָיו (תהלים צב טו) 'עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ'. וְכֵן הוּא - הַפָּסוּק אוֹמֵר בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁעָסַק בַּתּוֹרָה (בראשית כד א) 'וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל' - שֶׁבֵּרְכוֹ ה' לְעֵת זִקְנוּתוֹ. וּמָצִינוּ שֶׁעָשָׂה - קַיֵּם, אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עַד שֶׁלֹּא נִתְּנָה - לִפְנֵי שֶׁנִּתְּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כו ה) 'עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי, וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי': הַדָּרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין וְכוּלְּהוּ מַסְכְּיֵתֵי דְּסֵדֶר נָשִׁים

כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עַד שֶׁלֹּא נִתְּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כו ה) 'עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי, וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי':
הַדָּרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין וְכוּלְּהוּ מַסְכְּיֵתֵי דְּסֵדֶר נָשִׁים

אחר סיום סדר נשים יאמר זה:

הַדְרָן עָלָךְ סֵדֶר נָשִׁים וְהַדְרָךְ עָלָן. הַעֲתָן עָלָךְ סֵדֶר נָשִׁים וְדַעְתָּךְ עָלָן. לָא נִתְנְשִׁי מִנָּךְ סֵדֶר נָשִׁים וְלָא תִתְנְשִׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי ג״פ:

ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עֲמָנוּ לָעוֹלָם הַבָּא, חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ. וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ: מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן, אָמֵן, אָמֵן, סֶלָה וָעֶד:

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אֲנִי מַשְׁכִּים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אֲנִי עָמֵל וְהֵם עֲמֵלִים. אֲנִי עָמֵל וּמְקַבֵּל שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר, וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בְּשֵׁם שֶׁעָזַרְתַּנִי לְסַיֵּם סֵדֶר נָשִׁים. כָּךְ תַּעְזְרֵנִי לְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם. לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, מִתּוֹךְ הַרְחָבָה. לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים (וְהָאֲמוֹרָאִים) וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים בְּסֵדֶר נָשִׁים וּבְכָל הַסְּפָרִים שֶׁלָּמַדְתִּי. תַּעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי וּלְזֶרַע זַרְעִי, שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיִקָּיֵם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא (לְחַדָּתָא). וּלְאַחָיָאָה מֵתַיָּא. וּלְאַסָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא. וּלְמִבְנֵי קִרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם. וּלְשַׁכְלָלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוֵּהּ. וּלְמֶעְקַר פָּלְחָנָא נֻכְרָאָה מִן אַרְעָא. וּלַאֲתָבָא פָּלְחָנָא דִּי שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ. וְיַמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיִקָּרֵהּ. [וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וְיִקָּרֵב מְשִׁיחֵהּ]: בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

נוסח ספרד / אשכנז

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: לְעֵלָּא מִן כָּל (לעש"ת לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה. לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

נוסח ע"ט

יִתְבָּרַךְ, וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר, וְיִתְעַלֶּה, וְיִתְהַלַּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא, שִׁירָתָא, תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּשְׁתָּא, דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן וּלְכוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי, מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא, חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה, לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

בספרים הקדושים הביאו לומר פסוקים אלו אחר לימוד המשנה, ויש בהם סוד גדול:

לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ: בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָמַל עָלָי: שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּייָ תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעְטֵנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: שִׂמְחוּ בַייָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב: נֵר לְרַגְלִי דְּבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:

ואחד כך יאמר זה:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּים הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים, גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, הָרִנִּינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט. בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבוֹא לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא

בְּמַסֶּכֶת זוֹ נִדּוֹנִים דִּינֵי הֶזֵּק וְחַבָּלָה שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. וּבִכְלָל זֶה: חִיּוּבֵי הָאָדָם כְּשֶׁמְּמוֹנוֹ הִזִּיק וְחִיּוּבֵי הָאָדָם הַמַּזִּיק אֶת מָמוֹן חֲבֵרוֹ (פרקים א-ו), דִּינֵי גְּנֵבָה וּגְזֵלָה וְתַשְׁלוּמֵיהֶן (פרקים ז, ט-י), וְחִיּוּבֵי אָדָם הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ (פרק ח):

פֶּרֶק א דִּינֵי נִזְקֵי מָמוֹן: **מִשְׁנָה א מְקוֹר חִיּוּב תַּשְׁלוּמֵי נִזְקֵי מָמוֹן: אַרְבָּעָה אָבוֹת שֶׁל נְזִיקִים** אֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, וּמְכֻנִּים 'אָבוֹת' כִּי יֵשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם תּוֹלְדוֹת: **א. הַשּׁוֹר** שֶׁהִזִּיק בְּרַגְלָיו דֶּרֶךְ הֲלוּכוֹ, כָּאָמוּר (שמות כב ד) 'וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירָה' [וְ'שִׁלַּח' הוּא בָּרֶגֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לב כ) 'מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר'], וְתוֹלְדוֹתָיו הֵם הֶזֵּקִים שֶׁעוֹשֶׂה הַבְּהֵמָה בְּדֶרֶךְ הֲלוּכָהּ, כְּגוֹן שֶׁנִּדְבְּקוּ כֶּלִים לְשֶׂעָרָהּ וּגְרָרָתַם וּשְׁבָרָתַם. **ב. וְהַבּוֹר** שֶׁכָּרָה אָדָם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהֶזֵּק בּוֹ אַחֵר, כָּאָמוּר (שמות כא לג) 'וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר'. וְתוֹלְדוֹתָיו הֵן שְׁאָר תַּקָּלוֹת שֶׁהִנִּיחַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּגוֹן רֶקֶב הַמַּנָּח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהֶחְלַק בּוֹ אָדָם. **ג. וְהַמַּבְעֶה** - בְּהֵמָה הַמַּזִּיקָה בַּשֵּׁן שֶׁלָּהּ, בַּאֲכִילָתָהּ [שֶׁן מְכֻנָּה 'מַבְעֶה' לְפִי שֶׁפְּעָמִים שֶׁהִיא מְגַלָּה וּפְעָמִים מְכַסָּה, וּמַבְעֶה הוּא גִּלּוּי, כְּמוֹ: 'נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו' שֶׁפְּרוּשׁוֹ נִתְגַּלּוּ צְפוּנוֹתָיו], כָּאָמוּר (שמות כב ד) 'וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר'. וְתוֹלְדוֹתֶיהָ שְׁאָר הֶזֵּקִים שֶׁהַבְּהֵמָה עוֹשָׂה לַהֲנָאָתָהּ, כְּגוֹן הִתְגַּלְגְּלָה עַל פֵּרוֹת וְהִזִּיקָתַן. **ד. וְהַבְעֵר** - שְׁהִדְלִיק אֵשׁ וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, כָּאָמוּר (שם פסוק ה) 'כִּי תֵצֵא אֵשׁ וְגוֹ' וְנָאֲכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה'. וְתוֹלְדוֹתֶיהָ הֵן שְׁאָר נְזָקִים שֶׁנַּעֲשִׂים בִּפְשִׁיעָתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּסִיּוּעַ הָרוּחַ, כְּגוֹן אַבְנוֹ הַמֻּנַּחַת בַּגָּג וְנָפְלָה בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקָה. [ר'קָרָן' לֹא הֶזֵּקָה בַּמִּשְׁנָה, שֶׁלֹּא שָׁנָה הַתַּנָּא אֶלָּא נְזָקִים שֶׁמְּשַׁלְּמִים נֶזֶק שָׁלֵם בְּהֶזֵּקָם הָרִאשׁוֹן, וְאִלּוּ קֶרֶן מְשַׁלֶּמֶת רַק חֲצִי נֶזֶק (להלן מ"ד)]. וְהַצְּרָכָה הַתּוֹרָה לְפָרְשָׁם, כִּי אֵין לְלַמְּדָם זֶה מִזֶּה, שֶׁכֵּן **לֹא הָרֵי** - אֵינָהּ דּוֹמָה חֲמֶרֶת **הַשּׁוֹר** [-הָרֶגֶל] שֶׁהִזִּיקוֹ מְצוּי, **כָּהֵי** - כְּחֲמֶרֶת **הַמַּבְעֶה** [-הַשֵּׁן] שֶׁאֵין הֶזֵּקוֹ מָצוּי כָּל כָּךְ, וְאִלּוּ נִכְתַּב רַק הַשּׁוֹר, הָיָה מָקוֹם לוֹמַר שֶׁרַק עָלָיו חָיַב הַבְּעָלִים וְלֹא עַל הַמַּבְעֶה. **וְלֹא הֲרֵי הַמַּבְעֶה,** שֶׁמַּזִּיק לַהֲנָאָתוֹ, **כָּהֵרֵי הַשּׁוֹר** שֶׁאֵין הֲנָאָה לְהֶזֵּקוֹ, וְאִם לֹא הָיָה נִכְתָּב, הָיִיתִי פּוֹטְרוֹ. **וְלֹא** הֲרֵי חֲמָרָתָם שֶׁל **זֶה וָזֶה** - הָרֶגֶל וְהַשֵּׁן [**שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים** - שֶׁהַהֶזֵּק מַגִּיעַ מִכֹּחַ בַּעַל חַיִּים, **כָּהֲרֵי הָאֵשׁ שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים,** וְאִלּוּ לֹא הָיְתָה כְּתוּבָה, הָיִיתִי פּוֹטְרָהּ. [וְאִלּוּ נִכְתְּבָה רַק אֵשׁ, הָיָה מָקוֹם לִפְטֹר אֶת שֵׁן וְרֶגֶל שֶׁהֵם מַזִּיקִים מִכֹּחַ עַצְמָם, וְאֵינָם חֲמוּרִים כְּאֵשׁ שֶׁאֵין לָהּ רוּחַ חַיִּים וְהַהֶזֵּק בָּא רַק מִכֹּחַ הַבְּעָלִים הַמַּדְלִיק]. **וְלֹא** הֲרֵי חֲמָרַת **זֶה וָזֶה** - רֶגֶל, שֵׁן וְאֵשׁ **שֶׁדַּרְכָּן לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק** אֶת הַנֶּזֶק בְּמָקוֹמוֹ, **כָּהֲרֵי הַבּוֹר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק,** אֶלָּא עוֹמֵד בְּמָקוֹמוֹ וְהַנֶּזֶק בָּא אֵלָיו, וְאִם לֹא הָיָה נִכְתָּב, הָיִיתִי פּוֹטְרוֹ. [וְאִלּוּ נִכְתַּב בּוֹר, הָיָה מָקוֹם לוֹמַר שֶׁרַק הוּא חַיָּב שֶׁמִּתְחַלְּתוֹ עוֹמֵד לְנֶזֶק, מַה שֶּׁאֵין כֵּן רֶגֶל, שֵׁן וְאֵשׁ]. **הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן** - בְּכָל אֵבוֹת הַנְּזִיקִים, שֶׁהֵם דְּבָרִים **שֶׁדַּרְכָּן לְהַזִּיק וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ.** וּלְפִיכָךְ בְּשֶׁהִזִּיק אֶחָד מֵאֵלּוּ מֵחֲמַת חִסָּרוֹן בִּשְׁמִירָה, **חָב** [-הִתְחַיֵּב] **הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם** אֶת **תַּשְׁלוּמֵי** הַנֶּזֶק, **בְּמִיטַב** הָאָרֶץ, **תַּשְׁלוּמֵי** נֶזֶק הַמִּיטָב שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, כְּגוֹן שֶׁהִזִּיק בְּשׂוֹר מוּעָד שֶׁהִזִּיק שׁוֹר תָּם, אוֹ בְּשׂוֹר תָּם שֶׁהִזִּיק שׁוֹר מוּעָד, אוֹ בְּשׂוֹר מוּעָד שֶׁהִזִּיק שׁוֹר מוּעָד, שֶׁמְּשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם מִן הָעֵלִיָּה. **וּכְשֶׁהִזִּיק** חָב **הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי** נֶזֶק **בְּמִיטַב** הָאָרֶץ: **מִשְׁנָה ב** כֻּלָּם שֶׁחָבְתִּי בְּשׁוֹר מוּעָד, הִכְשַׁרְתִּי אֶת נִזְקָן. חָבְתִּי בְּתַשְׁלוּמִין כְּהֶכְשֵׁר כָּל נִזְקָן. נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶם מְעִילָה. נְכָסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית. נְכָסִים הַמְיֻחָדִים. וּבְכָל מָקוֹם, חוּץ מִרְשׁוּת הַמְיֻחֶדֶת לַמַּזִּיק וּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק. וּכְשֶׁהִזִּיק, חָב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטַב הָאָרֶץ: **ג** שׁוֹר כֶּסֶף, וְשָׁוֶה כֶּסֶף, בִּכְפָלַיִם בְּנֵי בֵית דִּין, וְעַל פִּי עֵדִים בְּנֵי חוֹרִין, בְּנֵי בְרִית. וְהַנְּשִׁים בִּכְלַל הַנִּזָּק. וְהַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין: **ד** חֲמִשָּׁה תַּמִּין וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין. הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לֹא לִגַּח וְלֹא לִשּׁוֹךְ וְלֹא לִרְבֹּץ וְלֹא לִבְעֹט. הַשֵּׁן מוּעֶדֶת לֶאֱכֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ, הָרֶגֶל מוּעֶדֶת לְשַׁבֵּר בְּדֶרֶךְ הֲלוּכָהּ, וְשׁוֹר הַמּוּעָד, וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, וְהָאָדָם. הַזֶּאֱב וְהָאֲרִי וְהַדֹּב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס וְהַנָּחָשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּעָדִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁהֵם תְּרֵבוּת אֵינָן מוּעָדִין. וְהַנָּחָשׁ מוּעָד לְעוֹלָם. מַה בֵּין תָּם לְמוּעָד, אֶלָּא שֶׁהַתָּם מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק מִגּוּפוֹ, וּמוּעָד מְשֻׁלָּם נֶזֶק שָׁלֵם מִן הָעֵלִיָּה:

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא

פרק א **א** אַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִים, הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמַּבְעֶה וְהַהֲבֵעֵר. לֹא הֲרֵי הַשּׁוֹר כַּהֲרֵי הַמַּבְעֶה, וְלֹא הֲרֵי הַמַּבְעֶה כַּהֲרֵי הַשּׁוֹר. וְלֹא זֶה וָזֶה שָׁיֵּשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים, כַּהֲרֵי הָאֵשׁ שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְלֹא זֶה וָזֶה שֶׁדַּרְכָּן לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק, כַּהֲרֵי הַבּוֹר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק. הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, חָב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטַב הָאָרֶץ. וּכְשֶׁהִזִּיק, חָב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטַב הָאָרֶץ: **ב** כֹּל שֶׁחָבְתִּי בִּשְׁמִירָתוֹ, הִכְשַׁרְתִּי אֶת נִזְקוֹ. הִכְשַׁרְתִּי בְּמִקְצָת נִזְקוֹ, חָבְתִּי בְּתַשְׁלוּמִין כְּהֶכְשֵׁר כָּל נִזְקוֹ. נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶם מְעִילָה. נְכָסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית. נְכָסִים הַמְיֻחָדִים. וּבְכָל מָקוֹם, חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיֻחֶדֶת לַמַּזִּיק וּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק. וּכְשֶׁהִזִּיק, חָב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטַב הָאָרֶץ: **ג** שׁוֹר כֶּסֶף, וְשָׁוֶה כֶּסֶף, בִּכְפָלַיִם בְּנֵי בֵית דִּין, וְעַל פִּי עֵדִים בְּנֵי חוֹרִין, בְּנֵי בְרִית. וְהַנְּשִׁים בִּכְלַל הַנִּזָּק. וְהַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין: **ד** חֲמִשָּׁה תַּמִּין וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין. הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לֹא לִגַּח וְלֹא לִשּׁוֹךְ וְלֹא לִרְבֹּץ וְלֹא לִבְעֹט. הַשֵּׁן מוּעֶדֶת לֶאֱכֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ, הָרֶגֶל מוּעֶדֶת לְשַׁבֵּר בְּדֶרֶךְ הֲלוּכָהּ, וְשׁוֹר הַמּוּעָד, וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, וְהָאָדָם. הַזֶּאֱב וְהָאֲרִי וְהַדֹּב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס וְהַנָּחָשׁ, בִּזְמַן שֶׁהֵן בְּנֵי תְּרֵבוּת אֵינָן מוּעָדִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁהֵן בְּנֵי תְּרֵבוּת שְׁגִדְּלָן אָדָם בְּבֵיתוֹ, אֵינָן מוּעָדִין. וְהַנָּחָשׁ מוּעָד לְעוֹלָם אֵצְלוֹ כְּשֶׁמְּגַדְּלוֹ בְּבֵיתוֹ. מַה הַחִלּוּק בֵּין תָּם לְמוּעָד לְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִים, אֶלָּא שֶׁהַתָּם, מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק מִגּוּפוֹ שֶׁל מַזִּיק, וְאִם אֵין בּוֹ כְּדֵי חֲצִי נֶזֶק מָקוֹם שֶׁהִזִּיק בָּהּ שׁוֹרוֹ שׁוֹר שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ רְשׁוּתוֹ, שֶׁפּוֹתְעִין בְּעָלָיו לִבְעַל הַשּׁוֹר הַנִּזָּק 'שׁוֹרְךָ בִּרְשׁוּתִי מַה בְּקֹשׁ' [אֲבָל לְאָדָם אָסוּר לְהַזִּיק אָדָם שֶׁנִּכְנַס לִרְשׁוּתוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת], שֶׁהֲרֵי יִטְעֲנוּ הַנִּזָּק 'אַף שֶׁיֵּשׁ לְךָ רְשׁוּת לְהוֹצִיאֵנִי אֵין לְךָ רְשׁוּת לְהַזִּיקֵנִי'. וְחִוּץ מִשָּׁם וָרֶגֶל שֶׁהִזִּיקוּ **בִּרְשׁוּת שֶׁהַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק** רַשָּׁאִים לְהַכְנִיס לְשָׁם שְׁוָרִים וּלְהַנִּיחַ שָׁם פֵּרוֹת [שֶׁדִּינָהּ כְּדִין רְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁוָּרֶגֶל פְּטוּרִים בָּהּ (לעיל מ"א), אֲבָל אִם הִזִּיק בָּהּ בְּקֶרֶן, חַיָּב. וְאִם מָתְה לָהֶם לְהַכְנִיס לְשָׁם פֵּרוֹת אַךְ לֹא שְׁוָרִים, חַיָּב אַף בְּשֶׁוָּרֶגֶל]. **וּכְשֶׁהִזִּיק** בְּאֹפֶן שֶׁנִּתְקַיְּמוּ כָּל תְּנָאִים אֵלּוּ, חָב [-חַיָּב] **הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטַב הָאָרֶץ:** **מִשְׁנָה ג פְּלִלִּים בְּתַשְׁלוּמֵי נְזִיקִין:** א. **שׁוּם כֶּסֶף** - בֵּית דִּין שָׂמִים אֶת הַנִּזָּק דְּוָקָא בְּכֶסֶף. כְּגוֹן אִם הִזִּיקָה פָּרָה טְלִית [כָּרֶגֶל בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק], וּלְאַחַר מִכֵּן הֶזֵּקָה הַפָּרָה בַּטְּלִית [כְּבוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים], אֵין אוֹמְרִים יָצָא הֶזֵּקוֹ שֶׁל זֶה בְּהֶזֵּקוֹ שֶׁל זֶה וּפְטוּרִין שְׁנֵיהֶם, אֶלָּא שָׂמִים אֶת שְׁנֵי הַנִּזָּקִים וּמֵי שֶׁהִזִּיק יוֹתֵר יְשַׁלֵּם אֶת הַהֶפְרֵשׁ. ב. **וְשָׁוֶה כֶּסֶף** - אִם מֵת הַמַּזִּיק, גּוֹבִים מֵהַיְתוֹמִים רַק מִקַּרְקַע שֶׁהִיא שָׁוָה כֶּסֶף, וְלֹא מִמְּטַלְטְלִין שֶׁהֵם כְּכֶסֶף מַמָּשׁ [כֵּיוָן שֶׁאִפְשָׁר לְהַעֲבִירָם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּלְמָכְרָם שָׁם], שֶׁאֵין הַמַּטַּלְטְלִים מְשֻׁעְבָּדִים לְתַשְׁלוּם חוֹב הָאָב. ג. שׁוּמַת הַנִּזָּק וְהַתַּשְׁלוּמִים יְהִיוּ **בִּפְנֵי בֵית דִּין** מֻמְחִים. ד. **וְעַל פִּי עֵדִים** הַכְּשֵׁרִים לְעֵדוּת, כְּלוֹמַר, **בְּנֵי חוֹרִין** וְלֹא עֲבָדִים, **בְּנֵי בְרִית** וְלֹא נָכְרִים. ה. **וְהַנָּשִׁים בִּכְלַל** כָּל דִּינֵי **הַנִּזָּק,** בֵּין אִם הִזִּיקָה אֲחֵרִים וּבֵין שֶׁאֲחֵרִים הִזִּיקוּהָ. ו. **וּפְעָמִים שֶׁהַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק שְׁתָּפִין בְּתַשְׁלוּמִין** שֶׁל הַנִּזָּק, שֶׁכֵּן בְּאֹפֶן שֶׁשּׁוֹר הַזִּיק שׁוֹר, נִבְלַל הַשּׁוֹר הַנִּזָּק שַׁיָּכֶת לַנִּזָּק וּבַעַל הַשּׁוֹר הַמַּזִּיק מְשַׁלֵּם רַק אֶת הַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין שְׁוִי הַנִּבְלָה לִשְׁוִי שׁוֹר חַי. וּמֵאַחַר וְהַנִּבְלָה שַׁיָּכֶת לַנִּזָּק, אִם פָּחַת שָׁוְיָהּ בִּשְׁעַת הַמִּיתָה, וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הַנִּזָּק מִשְׁתַּתֵּף בְּתַשְׁלוּמֵי הַנֶּזֶק: **מִשְׁנָה ד הַתְּמִים וְהַמּוּעָדִים וְדִינֵיהֶם: חֲמִשָּׁה תַּמִּין** - אֵינָם רְגִילִים לְהַזִּיק וְחַיָּבִים רַק חֲצִי נֶזֶק, **וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין** - רְגִילִים לְהַזִּיק וְחַיָּבִים נֶזֶק שָׁלֵם. וְאִלּוּ הַחֲמִשָּׁה תַּמִּין: **א. הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לֹא לִגַּח** [-לִנְגֹּחַ], **ב. וְלֹא לִשּׁוֹךְ** [-לִדְחֹף בְּגוּפָהּ], **ג. וְלֹא לִשּׁוֹךְ** בְּשִׁנֶּיהָ כְּדֵי לְהַזִּיק, **ד. וְלֹא לִרְבֹּץ** עַל כֵּלִים כְּדֵי לְהַזִּיקָם, **ה. וְלֹא לִבְעֹט** בְּדָבָר כְּדֵי לְהַזִּיקוֹ. וְאִלּוּ הַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין: **א. הַשֵּׁן** שֶׁל הַבְּהֵמָה **מוּעֶדֶת לֶאֱכֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ** לֶאֱכִילָה. **ב. הָרֶגֶל מוּעֶדֶת לְשַׁבֵּר בְּדֶרֶךְ הֲלוּכָהּ. ג. וְשׁוֹר הַמּוּעָד** - שׁוֹר שֶׁנָּגַח, נָגַף, נָשַׁךְ, רָבַץ אוֹ בָּעַט שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְנַעֲשָׂה מֻרְגָּל לְנֶזֶק זֶה. **ד. וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק** אֲפִלּוּ בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה [כָּךְ דַּעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ, אַךְ דַּעַת חֲכָמִים שֶׁאַף בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק אֵינוֹ חַיָּב נֶזֶק שָׁלֵם אֶלָּא אַחַר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים]. **ה. וְהָאָדָם** שֶׁהִזִּיק. וְכֵן **הַזֶּאֱב וְהָאֲרִי וְהַדֹּב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס** [-צְבוֹעַ] **וְהַנָּחָשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּעָדִין** - רְגִילִים לְהַזִּיק [וְלֹא נִשְׁנוּ בִּכְלַל חֲמִשֶּׁת הַמּוּעָדִין, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מְצוּיִים בִּמְקוֹם יִשּׁוּב]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁהֵן בְּנֵי תְּרֵבוּת** שְׁגִדְּלָן אָדָם בְּבֵיתוֹ, **אֵינָן מוּעָדִין. וְהַנָּחָשׁ מוּעָד לְעוֹלָם** אֵצְלוֹ אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּגַדְּלוֹ בְּבֵיתוֹ. **מַה** הַחִלּוּק **בֵּין תָּם לְמוּעָד** לְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִים, **אֶלָּא שֶׁהַתָּם, מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק** מִגּוּפוֹ שֶׁל מַזִּיק, וְאִם אֵין בּוֹ כְּדֵי חֲצִי נֶזֶק מָקוֹם שֶׁהִזִּיק בָּהּ שׁוֹרוֹ שׁוֹר שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ רְשׁוּתוֹ, שֶׁפּוֹתְעִין בְּעָלָיו לִבְעַל הַשּׁוֹר הַנִּזָּק 'שׁוֹרְךָ בִּרְשׁוּתִי מַה בְּקֹשׁ' [אֲבָל לְאָדָם אָסוּר לְהַזִּיק אָדָם שֶׁנִּכְנַס לִרְשׁוּתוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת], שֶׁהֲרֵי יִטְעֲנוּ הַנִּזָּק 'אַף שֶׁיֵּשׁ לְךָ רְשׁוּת לְהוֹצִיאֵנִי אֵין לְךָ רְשׁוּת לְהַזִּיקֵנִי'. וְחִוּץ מִשָּׁם וָרֶגֶל שֶׁהִזִּיקוּ **בִּרְשׁוּת שֶׁהַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק** רַשָּׁאִים לְהַכְנִיס לְשָׁם שְׁוָרִים וּלְהַנִּיחַ שָׁם פֵּרוֹת [שֶׁדִּינָהּ כְּדִין רְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁוָּרֶגֶל פְּטוּרִים בָּהּ (לעיל מ"א), אֲבָל אִם הִזִּיק בָּהּ בְּקֶרֶן, חַיָּב. וְאִם מָתְה לָהֶם לְהַכְנִיס לְשָׁם פֵּרוֹת [-לְהַכְנִיס לְשָׁם שְׁוָרִים, חַיָּב אַף בְּשֶׁוָּרֶגֶל]. **וּכְשֶׁהִזִּיק** בְּאֹפֶן שֶׁנִּתְקַיְּמוּ כָּל תְּנָאִים אֵלּוּ, חָב [-חַיָּב] **הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטַב הָאָרֶץ:** **מִשְׁנָה ג פְּלִלִּים בְּתַשְׁלוּמֵי נְזִיקִין:** א. **שׁוּם כֶּסֶף** - בֵּית דִּין שָׂמִים אֶת הַנִּזָּק דְּוָקָא בְּכֶסֶף. כְּגוֹן אִם הִזִּיקָה פָּרָה טְלִית [כָּרֶגֶל בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק], וּלְאַחַר מִכֵּן הֶזֵּקָה הַפָּרָה בַּטְּלִית [כְּבוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים], אֵין אוֹמְרִים יָצָא הֶזֵּקוֹ שֶׁל זֶה בְּהֶזֵּקוֹ שֶׁל זֶה וּפְטוּרִין שְׁנֵיהֶם, אֶלָּא שָׂמִים אֶת שְׁנֵי הַנִּזָּקִים וּמִי שֶׁהִזִּיק יוֹתֵר יְשַׁלֵּם אֶת הַהֶפְרֵשׁ. ב. **וְשָׁוֶה כֶּסֶף** - אִם מֵת הַמַּזִּיק, גּוֹבִים מֵהַיְתוֹמִים רַק מִקַּרְקַע שֶׁהִיא שָׁוָה כֶּסֶף, וְלֹא מִמְּטַלְטְלִין שֶׁהֵם כְּכֶסֶף מַמָּשׁ [כֵּיוָן שֶׁאִפְשָׁר לְהַעֲבִירָם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּלְמָכְרָם שָׁם], שֶׁאֵין הַמַּטַּלְטְלִין מְשֻׁעְבָּדִים לְתַשְׁלוּם חוֹב הָאָב. ג. שׁוּמַת הַנִּזָּק וְהַתַּשְׁלוּמִים יְהִיוּ **בִּפְנֵי בֵית דִּין** מֻמְחִים. ד. **וְעַל פִּי עֵדִים** הַכְּשֵׁרִים לְעֵדוּת, כְּלוֹמַר, **בְּנֵי חוֹרִין** וְלֹא עֲבָדִים, **בְּנֵי בְרִית** וְלֹא נָכְרִים. ה. **וְהַנָּשִׁים בִּכְלַל** כָּל דִּינֵי **הַנִּזָּק,** בֵּין אִם הִזִּיקָה אֲחֵרִים וּבֵין שֶׁאֲחֵרִים הִזִּיקוּהָ. ו. **וּפְעָמִים שֶׁהַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק שְׁתָּפִין בְּתַשְׁלוּמִין** שֶׁל הַנִּזָּק, שֶׁכֵּן בְּאֹפֶן שֶׁשּׁוֹר הַזִּיק שׁוֹר, נִבְלַל הַשּׁוֹר הַנִּזָּק שַׁיָּכֶת לַנִּזָּק וּבַעַל הַשּׁוֹר הַמַּזִּיק מְשַׁלֵּם רַק אֶת הַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין שְׁוִי הַנִּבְלָה לִשְׁוִי שׁוֹר חַי. וּמֵאַחַר וְהַנִּבְלָה שַׁיָּכֶת לַנִּזָּק, אִם פָּחַת שָׁוְיָהּ בִּשְׁעַת הַמִּיתָה, וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הַנִּזָּק מִשְׁתַּתֵּף בְּתַשְׁלוּמֵי הַנֶּזֶק: **מִשְׁנָה ד הַתְּמִים וְהַמּוּעָדִים וְדִינֵיהֶם: חֲמִשָּׁה תַּמִּין** - אֵינָם רְגִילִים לְהַזִּיק וְחַיָּבִים רַק חֲצִי נֶזֶק, **וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין** - רְגִילִים לְהַזִּיק וְחַיָּבִים נֶזֶק שָׁלֵם. וְאִלּוּ הַחֲמִשָּׁה תַּמִּין: **א. הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לֹא לִגַּח** [-לִנְגֹּחַ], **ב. וְלֹא לִשּׁוֹךְ** [-לִדְחֹף בְּגוּפָהּ], **ג. וְלֹא לִשּׁוֹךְ** בְּשִׁנֶּיהָ כְּדֵי לְהַזִּיק, **ד. וְלֹא לִרְבֹּץ** עַל כֵּלִים כְּדֵי לְהַזִּיקָם, **ה. וְלֹא לִבְעֹט** בְּדָבָר כְּדֵי לְהַזִּיקוֹ. וְאִלּוּ הַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין: **א. הַשֵּׁן** שֶׁל הַבְּהֵמָה **מוּעֶדֶת לֶאֱכֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ** לֶאֱכִילָה. **ב. הָרֶגֶל מוּעֶדֶת לְשַׁבֵּר בְּדֶרֶךְ הֲלוּכָהּ. ג. וְשׁוֹר הַמּוּעָד** - שׁוֹר שֶׁנָּגַח, נָגַף, נָשַׁךְ, רָבַץ אוֹ בָּעַט שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְנַעֲשָׂה מֻרְגָּל לְנֶזֶק זֶה. **ד. וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק** אֲפִלּוּ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה [כָּךְ דַּעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ, אַךְ דַּעַת חֲכָמִים שֶׁאַף בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק אֵינוֹ חַיָּב נֶזֶק שָׁלֵם אֶלָּא אַחַר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים]. **ה. וְהָאָדָם** שֶׁהִזִּיק. וְכֵן **הַזֶּאֱב וְהָאֲרִי וְהַדֹּב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס** [-צְבוֹעַ] **וְהַנָּחָשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּעָדִין** - רְגִילִים לְהַזִּיק [וְלֹא נִשְׁנוּ בִּכְלַל חֲמִשֶּׁת הַמּוּעָדִין, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מְצוּיִים בִּמְקוֹם יִשּׁוּב]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁהֵן בְּנֵי תְּרֵבוּת** שְׁגִדְּלָן אָדָם בְּבֵיתוֹ, **אֵינָן מוּעָדִין. וְהַנָּחָשׁ מוּעָד לְעוֹלָם** אֵצְלוֹ אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּגַדְּלוֹ בְּבֵיתוֹ. **מַה** הַחִלּוּק **בֵּין תָּם לְמוּעָד** לְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִים, **אֶלָּא שֶׁהַתָּם, מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק** מִגּוּפוֹ שֶׁל מַזִּיק, וְאִם אֵין בּוֹ כְּדֵי חֲצִי נֶזֶק מִמַּה שֶּׁהִזִּיק, **מְשֻׁלָּם נֶזֶק שָׁלֵם מִן הָעֵלִיָּה. וּכְשֶׁהִזִּיק,** חָב **הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם** אֶת **תַּשְׁלוּמֵי** נֶזֶק **בְּמִיטַב** הָאָרֶץ: **מִשְׁנָה א** דִּינֵי **רֶגֶל' וְדִין צְרוֹרוֹת: כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן **הָרֶגֶל מוּעֶדֶת** לְהַזִּיק. **לְשַׁבֵּר** כֵּלִים בְּרַגְלָהּ **בְּדֶרֶךְ הֲלוּכָהּ, וּלְשַׁבֵּר** כֵּלִים עַל יְדֵי גּוּפָהּ, אוֹ מַשְׁאוֹי שֶׁעָלֶיהָ, אוֹ שֶׁיִּדְבְּקוּ כֵּלִים בְּשַׂעֲרָהּ וְתִשְׁבְּרֵם, וְהֵם תּוֹלְדוֹת הַמַּזִּיק 'רֶגֶל'. אֲבָל אִם **הָיְתָה מְבֻעֶטֶת, אוֹ שֶׁהָיוּ צְרוֹרוֹת** [-אֲבָנִים] **מְנַתְּזִין** [-נִתְּזִים] **מִתַּחַת רַגְלֶיהָ** בַּהֲלִיכָתָהּ, **וְשָׁבְרָה אֶת הַכֵּלִים** עַל יְדֵי בְּעִיטָתָהּ אוֹ עַל יְדֵי הַצְּרוֹרוֹת, **מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק.** עַל הַבְּעִיטָה, לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ בְּכָךְ, וְדָבָר מְשֻׁנֶּה הוּא תּוֹלְדָה שֶׁל 'קֶרֶן' שֶׁדִּינָהּ חֲצִי נֶזֶק. וְעַל הַצְּרוֹרוֹת, שֶׁכֵּן הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאַף שֶׁעָשְ

כְּדַרְכָּן וּלְשַׁבֵּר תּוֹךְ כְּדֵי הִלּוּכָם, וְאִם שָׁבְרוּ כְּלִי בְּאַפָּן זֶה, חַיָּב הַבָּעֲלִים נָזָק שָׁלֵם מִדִּין רֶגֶל.
אִם הָיָה דְּלִיל [-כָּל דָּבָר הַקָּשׁוּר לְרַגְלֵי הַתַּרְנְגוֹל, כְּגוֹן חוּט וְכַדּוֹמֶה] קָשׁוּר בְּרַגְלָיו שֶׁל הַתַּרְנְגוֹל, וְהִכָּה בּוֹ הַתַּרְנְגוֹל עַל צְרוֹרוֹת וְנִתְּזוּ וְשָׁבְרוּ כְּלִי, אוֹ שֶׁהָיָה הַתַּרְנְגוֹל מְהַדֵּס - מְרַקֵּד וּמַתִּיז צְרוֹרוֹת בְּרַגְלָיו **וּמְשַׁבֵּר** בִּצְרוֹרוֹת אֵלּוּ **אֶת הַכֵּלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק** כְּדִין צְרוֹרוֹת:

מִשְׁנָה ב **דִּינֵי שׁוֹר:** **כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן הַשּׁוֹר **מוּעָדֶת** לְהַזִּיק. **לָאֱכֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ** לַאֲכִילָה. **הַבְּהֵמָה מוּעָדֶת לָאֱכֹל פֵּרוֹת וִירָקוֹת.** אֲבָל אִם אָכְלָה כְּסוּת [-בֶּגֶד] **אוֹ כֵּלִים,** הֲרֵי זֶה דָּבָר מְשֻׁנֶּה, שֶׁהוּא תּוֹלֶדֶת קֶרֶן **וּמְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק,** וַאֲפִלּוּ אִם אָכְלָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּדִין קֶרֶן. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁחַיֶּבֶת עַל אֲכִילַת דָּבָר הָרָאוּי לָהּ מִשּׁוּם שֵׁן, **בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, אֲבָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, פָּטוּר,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּחִיּוּב שֵׁן וְרֶגֶל (שמות כב ד) 'וּבִעֵר בִּשְׂדֶה אַחֵר', לְלַמֵּדְנוּ שֶׁחַיָּב רַק כְּשֶׁהַזִּיק בִּרְשׁוּת אֲחֵרִים, **חִיּוּב נֶהֱנָה:** וּמִכָּל מָקוֹם אַף שֶׁפָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם הַנִּזָּק, **אִם נֶהֱנֵית** הַבְּהֵמָה בַּאֲכִילָתָהּ, **מְשַׁלֵּם** בְּעָלֶיהָ **מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית** - כְּלוֹמַר אֶת הָרֶוַח שֶׁלּוֹ בַּאֲכִילָתָהּ, שֶׁהֲרֵי לֹא יִצְטָרֵךְ לְהוֹצִיא מָמוֹן לַאֲכִילָתָהּ. וּמְשֻׁלָּם דְּמֵי שְׁעוֹרִים בְּזוֹל [שֶׁהוּא שְׁלִישׁ מִפְּחִיר הַשְּׁעוֹרִים בַּשּׁוּק], אוֹ אִם אָכְלָה מִין גְּרוֹעַ יוֹתֵר, מְשֻׁלָּם כְּדְמֵי אוֹתוֹ מִין. וְאִם אָכְלָה דָּבָר הַמַּזִּיק לָהּ, כְּגוֹן חִטִּים, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם שֶׁהֲרֵי לֹא נֶהֱנֵית. **כֵּיצַד - מָתַי מְשֻׁלָּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית,** וּמָתַי מְשֻׁלָּם אֶת כָּל הַנִּזָּק. אִם **אָכְלָה מִתּוֹךְ הָרְחָבָה** שֶׁל הָעִיר, שֶׁהִיא רְשׁוּת הָרַבִּים וְכֻלָּם מִתְקַבְּצִים בָּהּ לִסְחוֹרָה, **מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית,** אֲבָל לֹא מַה שֶּׁהִזִּיקָה שֶׁהֲרֵי אֵין זֶה 'וּבִעֵר בִּשְׂדֶה אַחֵר'. אֲבָל אִם אָכְלָה **מִצִּדֵּי הָרְחָבָה,** שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁאֵין דֶּרֶךְ שְׁוָרִים לָלֶכֶת לְשָׁם, הֲרֵי זֶה 'בִּשְׂדֶה אַחֵר' **וּמְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיקָה.** וְכֵן אִם אָכְלָה **מִפֻּתַּח הַחֲנוּת, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית,** שֶׁפֻּתַּח הַחֲנוּת הוּא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאִם אָכְלָה **מִתּוֹךְ הַחֲנוּת,** הֲרֵי זֶה 'בִּשְׂדֶה אַחֵר' **וּמְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיקָה:**

מִשְׁנָה ג **חִיּוּב שֵׁן וְרֶגֶל וּצְרוֹרוֹת בְּכֻלָּם:** **הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי** [-אוֹ הַגְּדִי] **שֶׁקִּפְּצוּ** מֵרֹאשׁ **הַגָּג וְשָׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק שָׁלֵם** מִדִּין רֶגֶל', **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוּעָדִין** לִקְפֹּץ, וְהָיָה עָלָיו לִשְׁמֹרָם. **הַכֶּלֶב שֶׁנָּטַל חֲרָרָה** [-עוּגָה שֶׁנֶּאֱפֵית עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים] עִם גַּחֶלֶת אֵשׁ שֶׁהָיְתָה דְּבוּקָה בָּהּ, **וְהָלַךְ** עִם הַחֲרָרָה **לִגְדִישׁ** שֶׁל בַּעַל הַחֲרָרָה, **וְאָכַל** אֶת **הַחֲרָרָה, וְהִדְלִיק** אֶת **הַגְּדִישׁ** עַל יְדֵי זְרִיקַת הַחֲרָרָה עָלָיו, **עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם,** מִדִּין שֵׁן בִּרְשׁוּת **הַנִּזָּק, וְעַל הַגְּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק,** שֶׁאֵשׁ זוֹ הֵיא כְּחֵץ שֶׁיּוֹרֶה הַכֶּלֶב וְדִינָהּ כִּצְרוֹרוֹת:

מִשְׁנָה ד **מוּעָדוּת שׁוֹר וַחֲזָרָתוֹ לְתַמּוּתוֹ:** **אֵיזֶה הוּא** שׁוֹר **תָּם** שֶׁמְּשַׁלְּמִים עָלָיו חֲצִי נָזָק אַף שֶׁהָיָה תְּחִלָּה מוּעָד, **וְאֵיזֶה הוּא** שׁוֹר שֶׁנַּעֲשָׂה **מוּעָד** וְחַיָּבִים עָלָיו נָזָק שָׁלֵם. **מוּעָד, כֹּל שֶׁהֶעִידוּ בּוֹ** [-עָלָיו] שָׁנָּגַח **שְׁלֹשָׁה יָמִים** זֶה אַחַר זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לו) 'אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו', וְדוֹרְשִׁים, 'תְּמוֹל' פַּעַם אַחַת, 'מִתְּמוֹל' פַּעַם שְׁנִיָּה, 'שִׁלְשֹׁם' פַּעַם שְׁלִישִׁית, וּמִכָּאן וְאֵילָךְ אִם 'לֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו' וְיִגַּח פַּעַם רְבִיעִית, 'שֶׁלֹּם יִשָּׁלֵם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר'. וְחוֹזֵר לִהְיוֹת **תָּם, מְשֻׁיָּחָז בּוֹ** וְלֹא יִגַּח כְּשֶׁיִּרְאֶה שְׁוָרִים אֲחֵרִים **שְׁלֹשָׁה** יָמִים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** שׁוֹר **מוּעָד,** הוּא **שֶׁהֶעִידוּ בּוֹ** שָׁנָּגַח **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים** וְאַפִּלּוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם, שֶׁאִם נַעֲשָׂה מוּעָד בְּשִׁלְשָׁה יָמִים אַף שֶׁנִּגְיחוֹתָיו רְחוֹקוֹת זוֹ מִזּוֹ, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁנַּעֲשָׂה מוּעָד כְּשֶׁקָּרַב נְגִיחוֹתָיו וְנָגַח שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד. וְחוֹזֵר לִהְיוֹת **תָּם, כֹּל שֶׁהֶעִידוּ הַתִּינוֹקוֹת מִמַּשְׁמְשִׁין בּוֹ** בְּמִשְׁחָקָם **וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ** אוֹתָם, וַאֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת (תוי"ט):

מִשְׁנָה ה **שׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק:** **שׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק,** שֶׁנִּשְׁנָה לְעֵיל (פ"א מ"ד), **כֵּיצַד** דִּינוֹ. שׁוֹר שֶׁנָּגַח בְּקֶרְנוֹ, שֶׁהוּא אַב הַמַּזִּיק שֶׁל קֶרֶן, אוֹ **נָגַף** בְּגוּפוֹ, אוֹ **נָשַׁךְ,** אוֹ **רָבַץ** עַל כֵּלִים, אוֹ **בָּעַט,** שֶׁכָּל אֵלּוּ הֵם תּוֹלְדוֹת קֶרֶן, אִם עָשָׂה כֵּן **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק,** כְּדִין קֶרֶן תַּמָּה. וְאִם עָשָׂה כֵּן **בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** מְשַׁלֵּם **נָזָק שָׁלֵם** [וְזֶה הַבָּאוּר בְּמַה שֶּׁנִּשְׁנָה לְעֵיל 'שׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק' כְּאֶחָד הַמּוּעָדִים], **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק מְשַׁלֵּם **חֲצִי נָזָק. אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן,** יֵשׁ לְחַיֵּב קֶרֶן בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק נָזָק שָׁלֵם, מִקַּל וָחֹמֶר מִדִּין קֶרֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וּמַה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהַקֶּלֶ הַכָּתוּב עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל,** דְּהַיְנוּ **הֶחְמִיר עֲלֵיהֶם** [-עַל שֵׁן וְרֶגֶל] **בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק לְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם,** וְאִם כֵּן מוּכָח

כְּדַרְכָּן וּלְשַׁבֵּר. הָיָה דְּלִיל קָשׁוּר בְּרַגְלָיו, אוֹ שֶׁהָיָה מְהַדֵּס וּמְשַׁבֵּר אֶת הַכֵּלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק: **ב** כֵּיצַד הַשֵּׁן מוּעֶדֶת, לֶאֱכֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ. הַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת לֶאֱכֹל פֵּרוֹת וִירָקוֹת. אָכְלָה כְּסוּת אוֹ כֵּלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, אֲבָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, פָּטוּר. אָכְלָה מִתּוֹךְ הָרְחָבָה, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. אִם נֶהֱנֵית, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. אָכְלָה מִתּוֹךְ הָרְחָבָה, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיקָה. **ג** הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי שֶׁקִּפְּצוּ מֵרֹאשׁ הַגָּג וְשָׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק שָׁלֵם, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוּעָדִין. הַכֶּלֶב שֶׁנָּטַל חֲרָרָה וְהָלַךְ לְגָדִישׁ, אָכַל הַחֲרָרָה וְהִדְלִיק הַגָּדִישׁ, עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם, וְעַל הַגָּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק: **ד** אֵיזֶה הוּא תָּם, וְאֵיזֶה הוּא מוּעָד. מוּעָד, כֹּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלשָׁה יָמִים. וְתָם, מְשֻׁיָּחָז בּוֹ שְׁלשָׁה יָמִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מוּעָד, שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. וְתָם, כֹּל שֶׁיִּהוּ הַתִּינוֹקוֹת מְמַשְׁמְשִׁין בּוֹ וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ: **ה** שׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק כֵּיצַד, נָגַח, נָגַף, נָשַׁךְ, רָבַץ, בָּעַט, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק. בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר נָזָק שָׁלֵם, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים חֲצִי נָזָק. אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן, וּמַה בְּמָקוֹם שֶׁהֵקֵל עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁהוּא פָּטוּר, מָקוֹם שֶׁהֶחְמִיר עֲלֵיהֶם בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק לְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם, בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמְרוּ לוֹ, אֵין דָּנִין דָּבָר מִן הַכָּתוּב לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר. **ו** שׁוֹר הַנִּגָּח אֶת הַפָּרָה, וְהִפִּילָה שִׁבְעָה עוּבָּרִים מֵתִים, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה, וְחָזְרָה וְיָלְדָה, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי וָלָד אֶחָד. וְאִם מֵתָה, מְשַׁלֵּם דְּמֵי שְׁנֵי וְלָדוֹת. **ז** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁלּוֹ הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל אַחֵר הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא הַחַי. **ח** הָיָה שׁוֹר שֶׁל שְׁנַיִם, וְהוּעַד לְאֶחָד מֵהֶם, וְנָגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **ט** הָיָה שׁוֹר שֶׁל שְׁנַיִם, וְהוּעַד לְאֶחָד מֵהֶם, וְנָגַח אֶת הַפָּרָה וְהִפִּילָה שִׁבְעָה עוּבָּרִים מֵתִים, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה, וְחָזְרָה וְיָלְדָה, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי וָלָד אֶחָד. וְאִם מֵתָה, מְשַׁלֵּם דְּמֵי שְׁנֵי וְלָדוֹת. **י** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הָעֶבֶד וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם שְׁלֹשִׁים סְלָעִים, אֵין לָהֶם אֶלָּא הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם חֲמִשִּׁים סְלָעִים, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. **יא** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **יב** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **יג** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **יד** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **טו** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **טז** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **יז** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **יח** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **יט** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כ** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כא** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כב** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כג** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כד** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כה** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כו** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כז** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כח** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **כט** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **ל** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לא** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לב** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לג** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לד** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לה** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לו** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לז** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לח** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **לט** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מ** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מא** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מב** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מג** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מד** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מה** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מו** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מז** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מח** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **מט** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **נ** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **נא** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **נב** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַמֵּת. וְאִם מִשֶּׁל תָּם הוּא נוֹתֵן לָהֶם, אֵין לָהֶם אֶלָּא חֲצִי הַחַי. **נג** שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשּׁוֹר וְהִמִּיתוֹ, אִם מִשֶּׁל מוּעָד ה

מִשְׁנָה ג בּוֹר מִזֶּבֶל בְּהֵמוֹת וְדִין בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: הַמּוֹצִיא אֶת תִּבְנוֹ וְאֶת קַשּׁוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּדֵי שֶׁיְּהֵפְכוּ לִזְבָלִים עַל יְדֵי שֶׁיִּרְקְבוּ שָׁם, וְהֶזֵּק בָּהֶן אָדָם אַחֵר, חַיָּב מוֹצִיא בְּבוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, מִדִּין בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. [וְאַף שֶׁתִּקֵּן יְהוֹשֻׁעַ שֶׁיְּהֵא מֻתָּר לָאָדָם לְהוֹצִיא זֶבֶל לִרְשׁוּת הָרַבִּים, לֹא הִתִּיר אֶלָּא בִּשְׁעַת הוֹצָאַת זְבָלִים, וְאַף בִּשְׁעַת הוֹצָאַת זְבָלִים לֹא הֻתַּר אֶלָּא זֶבֶל שֶׁהוּא רַךְ וְלֹא קַשׁ וְתֶבֶן שֶׁהֵם קָשִׁים], וְקִנְסוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַקּוֹדֵם לִזְכּוֹת בָּהֶן זָכָה וְהֵן שֶׁלּוֹ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל הַמְקַלְקְלִין** - הַמַּזִּיחִים תַּקָּלָה וּמְכַשׁוֹל **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** וְהַזִּיקוּ, **חַיָּבִין לְשַׁלֵּם**, וַאֲפִלּוּ אִם הַקִּלְקוּל הָיָה בִּרְשׁוּת, כְּגוֹן שֶׁהוֹצִיא זֶבֶל בִּשְׁעַת הוֹצָאַת זְבָלִים, **וְכָל הַקּוֹדֵם לִזְכּוֹת בָּהֶן** - בַּדְּבָרִים שֶׁגּוֹרְמִים אֶת הַהֶזֵּק, **זָכָה. הַהוֹפֵךְ אֶת הַגָּלָל** [-צוֹאַת בָּקָר] שֶׁהָיָה מֻנָּח **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים**, וְהִתְכַּוֵּן לִזְכּוֹת בּוֹ, **וְהֶזֵּק בָּהֶן** [-בַּגְּלָלִים] לְאַחַר מִכֵּן אָדָם אַחֵר, **חַיָּב** הַהֶזֵּק **בְּנִזְקוֹ**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁזָּכָה בּוֹ, עָלָיו מָטֵל לְסַלְּקוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים, וַהֲרֵי הוּא כְּכוֹרֶה בּוֹר:

מִשְׁנָה ד נָפַל בְּרִשׁוּת הָרַבִּים [-עוֹשֵׁי קְדֵרוֹת], **שְׁנֵי מְהַלְּכִין** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **זֶה אַחַר זֶה** וְעַל כְּתֵפֵיהֶם קְדֵרוֹת, **וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל** וְנִשְׁבְּרוּ קְדֵרוֹתָיו, וְהָיָה לוֹ שְׁהוּת לַעֲמֹד וְלֹא עָמַד, **וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בָּרִאשׁוֹן וְנָפַל** וְנִשְׁבְּרוּ קְדֵרוֹתָיו, **הָרִאשׁוֹן חַיָּב בִּנְזְקֵי הַשֵּׁנִי**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא עָמַד פּוֹשֵׁעַ הוּא וְחַיָּב כְּאָדָם הַמַּזִּיק. [אֲבָל אִם לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁהוּת לַעֲמֹד, פָּטוּר, כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה (מ"א) שֶׁנִּתְקַל אֵינוֹ פּוֹשֵׁעַ]:

מִשְׁנָה ה נֶזֶק בֵּין שְׁנַיִם הַנּוֹשְׁאִים חֲבִית וְקוֹרָה: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **זֶה בָּא בְּחֲבִיתוֹ** שֶׁעַל כְּתֵפּוֹ, **וְזֶה בָּא** לְמוּלוֹ **בְּקוֹרָתוֹ** שֶׁעַל כְּתֵפּוֹ, **וְנִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ שֶׁל זֶה בְּקוֹרָתוֹ שֶׁל זֶה**, בַּעַל הַקּוֹרָה **פָּטוּר**, כֵּיוָן שֶׁהָלַךְ כְּדַרְכּוֹ, **שֶׁלָּזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ וְלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ.** וְאִם הָלְכוּ זֶה אַחַר זֶה, **וְהָיָה בַּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבַעַל חֲבִית אַחֲרוֹן** [-מֵאֲחוֹרָיו], **וְנִשְׁבְּרָה הַחֲבִית בְּקוֹרָה, פָּטוּר בַּעַל הַקּוֹרָה**, כֵּיוָן שֶׁהַחֲבִית נִזּוֹקָה עַל יְדֵי שֶׁבַּעַל הַחֲבִית מְהַר לָלֶכֶת, וְהִזִּיק אֶת עַצְמוֹ. **וְאִם עָמַד בַּעַל הַקּוֹרָה** כְּדֵי לָפוּשׁ וּמַחֲמַת עֲצִירָתוֹ נִתְקַל בּוֹ בַּעַל הַחֲבִית, **חַיָּב** בַּעַל הַקּוֹרָה, שֶׁפָּשַׁע בַּעֲצִירָתוֹ. **וְאִם אָמַר לְבַעַל הַחֲבִית 'עֲמֹד' כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתָּקֵל בְּקוֹרָתִי, וּבַעַל הַחֲבִית הִמְשִׁיךְ בְּהֲלִיכָתוֹ, פָּטוּר** בַּעַל הַקּוֹרָה כֵּיוָן שֶׁהִזְהִירוֹ. **וְאִם הָיָה בַּעַל חֲבִית רִאשׁוֹן, וּבַעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן, וְנִשְׁבְּרָה הַחֲבִית בְּקוֹרָה, חַיָּב** בַּעַל הַקּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁשִּׁבְּרָהּ עַל יְדֵי שֶׁמְּהַר בַּהֲלִיכָתוֹ. **וְאִם עָמַד בַּעַל חֲבִית** וְעַל יְדֵי כָּךְ נִשְׁבְּרָה הַחֲבִית מֵהַקּוֹרָה, בַּעַל הַקּוֹרָה **פָּטוּר**, שֶׁכֵּן בַּעַל הַחֲבִית הִזִּיק לְעַצְמוֹ בַּעֲצִירָתוֹ. **וְאִם אָמַר** בַּעַל הַחֲבִית **לְבַעַל קוֹרָה, עֲמֹד**, וְהִמְשִׁיךְ זֶה בְּדַרְכּוֹ וְשָׁבַר אֶת הַחֲבִית, **חַיָּב**, שֶׁהֲרֵי הִזְהִירוֹ בַּעַל הַחֲבִית לַעֲמֹד. **וְכֵן** הַדִּין כְּשֶׁזֶּה בָּא **בְּנָרוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ**, וְנִדְלַק הַפִּשְׁתָּן בַּנֵּר. [וְאֵין מְחַיְּבִים תָּמִיד אֶת בַּעַל הַפִּשְׁתָּן אוֹ בַּעַל הַנֵּר כֵּיוָן שֶׁהַפִּשְׁתָּן נִדְלָק בְּקַלּוּת וְהָיָה לוֹ לְהִזָּהֵר (תוי"ט)]:

מִשְׁנָה ו בְּרִיצָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כְּשֶׁאָחַד מֵהֶם רָץ לְהַכִּין צָרְכֵי שַׁבָּת **וְאֶחָד מְהַלֵּךְ, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים** בְּשָׁאר יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, **וְהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה** מֵחֲמַת הֲרִיצָה, **שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין.** בְּעֶרֶב שַׁבָּת פָּטוּר הָרָץ, לְפִי שֶׁרִיצָתוֹ בִּרְשׁוּת, לְמַהֵר לְהָכָנַת צָרְכֵי שַׁבָּת. וּבְשָׁאָר יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ פְּטוּרִים שְׁנֵיהֶם, שֶׁכֵּן שְׁנֵיהֶם מְשַׁנִּים מַהֲדָּרָךְ, שֶׁאֵין לָרוּץ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

מִשְׁנָה ז הֶזֵּק עַל יְדֵי בְּקִיעַת עֵצִים: הַמְבַקֵּעַ עֵצִים **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** שֶׁלּוֹ, **וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** עַל יְדֵי חֲתִיכַת עֵץ שֶׁנִּתְזָה מֵהַבְּקוּעַ, אוֹ שֶׁבְּקַע **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** שֶׁל אָדָם אַחֵר, אוֹ שֶׁבְּקַע **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** שֶׁלּוֹ, **וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** שֶׁל אַחֵר, **חַיָּב**, כָּל אֶפְנַיִם אֵלּוּ, וְאֵינוֹ נִפְטָר לֹא מֵחֲמַת שֶׁבְּקַע בִּרְשׁוּתוֹ בְּהֶתֵּר, וְלֹא מֵחֲמַת שֶׁהַנָּזָק נַעֲשָׂה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁאֵין בָּהּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְהָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לַחְשֹׁשׁ לְכָךְ שֶׁיִּהְיוּ שָׁם אֲנָשִׁים שֶׁיִּנָּזְקוּ:

מִשְׁנָה ח שׁוּמֵת הַנָּזָק כְּשֶׁהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה: שְׁנֵי שְׁוָרִים תַּמִּים שָׁחֲבְלוּ זֶה אֶת זֶה בְּבַת אַחַת, שָׁמִים אֶת הַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין הַנְּזָקִים, וּבַעֲלֵי הַשּׁוֹר שֶׁהִזִּיק יוֹתֵר **מְשַׁלְּמִים בַּמּוֹתָר** - בְּיִתְרַת הַנָּזָק **חֲצִי נָזָק**, כְּדִין שׁוֹר תָּם [כְּגוֹן, אִם הִזִּיק אֶחָד לַחֲבֵרוֹ מֵאָה וַחֲבֵרוֹ הִזִּיקוֹ אַרְבָּעִים, נִמְצָא שֶׁיִּתְרַת הַנָּזָק הִיא שִׁשִּׁים, וַחֲצִי הַנָּזָק הוּא שְׁלֹשִׁים]. וְאִם הָיוּ **שְׁנֵיהֶם מוּעָדִים, מְשַׁלְּמִים** בַּעֲלֵי הַשּׁוֹר שֶׁהִזִּיק יוֹתֵר **בַּמּוֹתָר נָזָק שָׁלֵם.** וְאִם הָיָה **אֶחָד** הַשְּׁוָרִים **תָּם**

ג הַמּוֹצִיא אֶת תִּבְנוֹ וְאֶת קַשּׁוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים לִזְבָלִים, וְהֶזֵּק בָּהֶן אַחֵר, חַיָּב בִּנְזָקוֹ, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל הַמְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ, חַיָּבִין לְשַׁלֵּם, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. הַהוֹפֵךְ אֶת הַגָּלָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֶזֵּק בָּהֶן אַחֵר, חַיָּב בִּנְזָקוֹ: ד שְׁנֵי קַדָּרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בָּרִאשׁוֹן, הָרִאשׁוֹן חַיָּב בִּנְזְקֵי שֵׁנִי: ה זֶה בָּא בְּחֲבִיתוֹ, וְזֶה בָּא בְּקוֹרָתוֹ, וְנִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ שֶׁל זֶה בְּקוֹרָתוֹ שֶׁל זֶה, פָּטוּר. הָלְכוּ זֶה אַחַר זֶה, וְהָיָה בַּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבַעַל חֲבִית אַחֲרוֹן, וְנִשְׁבְּרָה הַחֲבִית בְּקוֹרָה, פָּטוּר בַּעַל הַקּוֹרָה. וְאִם עָמַד בַּעַל קוֹרָה וְנִתְקַל בּוֹ חֲבִית, חַיָּב. וְאִם אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן הֲלָכָה - אֲכָל כָּךְ הֲלָכָה שָׁנוֹתַן לוֹ מַחֲצִית הַנָּזָק, אֲבָל שֶׁלְּפִי דַּעְתּוֹ שֶׁשִּׁבַּח הַנִּבְלָה לַנָּזָק, אִם כֵּן קַיְּמָתָ אֶת תְּחִלַּת הַכָּתוּב 'וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ', וְלֹא קַיְּמָתָ אֶת סוֹף הַכָּתוּב 'וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן'. אֶלָּא לְפִי דַּעְתִּי שֶׁבַּח הַנִּבְלָה שַׁיָּךְ גַּם לַמַּזִּיק, וְאֵיזֶה הוּא הָאָפָן שֶׁדִּבֵּר בּוֹ הַכָּתוּב, **זֶה שׁוֹר תָּם שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם וְהָרַגוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לא) 'אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ', כְּלוֹמַר, כְּמִשְׁפַּט שׁוֹר בְּשׁוֹר כָּךְ מִשְׁפַּט שׁוֹר בְּאָדָם. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף שׁוֹר תָּם שָׁחַבַל בְּאָדָם**, אִם הֶזֵּקוֹ גָּדוֹל מִפֶּה שֶׁהָאָדָם הִזִּיק אוֹתוֹ **מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נָזָק שָׁלֵם**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לִדְרֹשׁ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה', עַל דִּין שׁוֹר מוּעָד הַמְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם:

מִשְׁנָה ט שֶׁבַח נִבְלָה: שׁוֹר תָּם הַשָּׁוֶה **מָנֶה** [-מֵאָה זוּז], **שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם** זוּז, וַהֲרָגוֹ **וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה** [-שָׁוָה] כְּלוּם, וְנִמְצָא שֶׁהַנָּזָק הוּא מָאתַיִם. הַנָּזָק **נוֹטֵל אֶת הַשּׁוֹר** הַמַּזִּיק שֶׁשָּׁוְיוֹ מָנֶה כְּשֶׁעוּר חֲצִי נָזָק, שֶׁשּׁוֹר תָּם חֲצִי חֲצִי נָזָק הַמְשֻׁתָּתֵּל מִגּוּף הַשּׁוֹר. **שׁוֹר תָּם הַשָּׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם**, וַהֲרָגוֹ **וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוּם**, וְנִמְצָא שֶׁהַנָּזָק הוּא מָאתַיִם. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, עַל** אֹפֶן **זֶה נֶאֱמַר** (שמות כא לה) **'וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ'**, שֶׁעַל הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם חֲצִי מִשְׁוִי הַשּׁוֹר הַחַי, כְּלוֹמַר מֵאָה זוּז כְּשׁוִי חֲצִי הַנָּזָק, וְאַף אִם הִתְיַקְּרָה הַנִּבְלָה אַחֲרֵי הַנָּזָק, שֶׁבַח הַנִּבְלָה הוּא שֶׁל הַנָּזָק, וְעַל הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם אֶת חֲצִי הַנָּזָק בְּמִלּאוֹ. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן הֲלָכָה** - אֲכָל כָּךְ הֲלָכָה שָׁנּוֹתַן לוֹ מַחֲצִית הַנָּזָק, אֲבָל שֶׁלְּפִי דַּעְתְּךָ שֶׁשִּׁבַּח הַנִּבְלָה לַנָּזָק, אִם כֵּן קַיְּמָתָ אֶת תְּחִלַּת הַכָּתוּב **'וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ', וְלֹא קַיְּמָתָ** אֶת סוֹף הַכָּתוּב **'וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן'**. אֶלָּא לְפִי דַּעְתִּי שֶׁבַח הַנִּבְלָה שַׁיָּךְ גַּם לַמַּזִּיק, **וְאֵיזֶה** הוּא הָאָפָן שֶׁדִּבֵּר בּוֹ הַכָּתוּב, **זֶה שׁוֹר תָּם שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם** וַהֲרָגוֹ, וְהִשְׁבִּיחָה **הַנִּבְלָה** וְעָתָּה הִיא יָפָה **חֲמִשִּׁים זוּז, שָׁוֶה** [-הַנָּזָק] **נוֹטֵל חֲצִי מֵהַשּׁוֹר הַחַי, וַחֲצִי מִנִּבְלַת הַשּׁוֹר הַמֵּת, וְזֶה** [-הַמַּזִּיק] **נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת**, וּבְאֹפֶן זֶה **'וְחָצוּ** אֶת כַּסְפּוֹ' שֶׁל הַשּׁוֹר הַחַי **'וְגַם** אֶת הַמֵּת **יֶחֱצוּן'**:

מִשְׁנָה י אֲפִלּוּ שֶׁחַיָּב עַל יְדֵיהֶם רַק בְּמַעֲשֶׂה שׁוֹרוֹ אוֹ רַק בְּמַעֲשֶׂה עַצְמוֹ: יֵשׁ אֹפֶן שֶׁחַיָּב בּוֹ רַק **עַל מַעֲשֶׂה שׁוֹרוֹ** מִשּׁוּם מְמוֹנוֹ הַמַּזִּיק, **וּפָטוּר** בּוֹ **עַל מַעֲשֶׂה עַצְמוֹ** - אִם הוּא עַצְמוֹ עָשָׂה כֵּן. וְיֵשׁ אֹפֶן הַפּוּךְ, **שֶׁפָּטוּר עַל מַעֲשֶׂה שׁוֹרוֹ, וְחַיָּב** רַק **עַל מַעֲשֶׂה עַצְמוֹ. שׁוֹרוֹ שֶׁבִּיֵּשׁ** אָדָם, **פָּטוּר** בְּעָלָיו מִלְּשַׁלֵּם בֹּשֶׁת, שֶׁעַל חִיּוּב אַרְבָּעָה דְּבָרִים נֶאֱמַר (שמות כד יט) 'וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ', וְדָרַשׁוּ: 'אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ' וְלֹא 'שׁוֹר בַּעֲמִיתוֹ' [וּמִלְבַד זֹאת, אֵין חִיּוּב בֹּשֶׁת אֶלָּא כְּשֶׁמְּבַיֵּשׁ בְּכַוָּנָה, וְשׁוֹר אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְבַיֵּשׁ]. **וְהוּא עַצְמוֹ שֶׁבִּיֵּשׁ, חַיָּב** לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי בֹּשֶׁת, שֶׁעַל חִיּוּב תַּשְׁלוּמֵי בֹּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר 'כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה', עַל דִּין שׁוֹר מוּעָד הַמְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם כְּדִין שׁוֹר מוּעָד, אִם הַמּוּעָד חָבַל בְּתָם יוֹתֵר, מְשַׁלֵּם בְּעָלָיו **בַּמּוֹתָר נָזָק שָׁלֵם** כְּדִין שׁוֹר מוּעָד. וְאִם הַתָּם חָבַל בַּמּוּעָד יוֹתֵר, מְשַׁלֵּם בְּעָלָיו **בַּמּוֹתָר חֲצִי נָזָק.** וְכֵן **שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁחָבְלוּ זֶה בָּזֶה**, מְשַׁלְּמִים **בַּמּוֹתָר נָזָק שָׁלֵם.** אָדָם **בְּמוּעָד וּמוּעָד** זֶה חָבַל אַף הוּא **בְּאָדָם** זֶה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, מִי שֶׁהִזִּיק יוֹתֵר **מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נָזָק שָׁלֵם.** וּבְאֹפֶן שֶׁחָבַל אָדָם **בְּשׁוֹר תָּם** וְתָם **בְּאָדָם** בְּאוֹתָהּ עֵת, אֲזַי אִם נָזַק הָאָדָם **בַּתָּם** גָּדוֹל יוֹתֵר, **מְשַׁלֵּם הָאָדָם בַּמּוֹתָר נָזָק שָׁלֵם**, וְאִם נָזַק הַתָּם **בְּאָדָם** גָּדוֹל יוֹתֵר, **מְשַׁלֵּם** בַּעַל הַשּׁוֹר הַתָּם **בַּמּוֹתָר חֲצִי נָזָק.** שֶׁאַף בְּהֶזֵּק שׁוֹר בְּאָדָם נֶאֱמַר חִלּוּק הַדִּין בֵּין שׁוֹר תָּם לְשׁוֹר מוּעָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לא) 'אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ', כְּלוֹמַר, כְּמִשְׁפַּט שׁוֹר בְּשׁוֹר כָּךְ מִשְׁפַּט שׁוֹר בְּאָדָם. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף שׁוֹר תָּם שָׁחַבַל בְּאָדָם**, אִם הֶזֵּקוֹ גָּדוֹל מִפֶּה שֶׁהָאָדָם הִזִּיק אוֹתוֹ **מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נָזָק שָׁלֵם**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לִדְרֹשׁ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה', עַל דִּין שׁוֹר מוּעָד הַמְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם כֵּן. וְכֵן שׁוֹר שֶׁנִּזְכַּר שָׁם בַּפְּסוּק, וְכַנָּזָק הַכָּתוּב שָׁם, יִהְיֶה כְּדִין שׁוֹר שֶׁנִּגַּח אָדָם, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא תָּם, יִהְיֶה כְּדִין שׁוֹר מוּעָד הַמְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם:

מִשְׁנָה יא אֲפִלּוּ הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: שׁוֹר **אַחַר, וְהֶזֵּק** הַשּׁוֹר הַנִּרְדָּף, וְלֹא רָאִינוּ אִם אָכַן הַשּׁוֹר הִרְוִיחַ הִזִּיקוֹ. **זֶה** - בַּעַל הַשּׁוֹר

הַנִּזָּק אוֹמֵר לְבַעַל הַשּׁוֹר הָרוֹדֵף, **שׁוֹרְךָ הִזִּיק** אֶת שׁוֹרִי, וְזֶה - וּבַעַל הַשּׁוֹר הָרוֹדֵף אוֹמֵר לְבַעַל הַשּׁוֹר הַנִּזָּק, **לֹא כִּי** - לֹא כִּדְבָרֶיךָ אֶלָּא יִתָּקֵן שֶׁנִּבְסָלַע לָקָה - נִתְקַל וְהַזִּק. בְּאֹפֶן זֶה **הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו** לְהָבִיא אֶת **הָרְאָיָה** שֶׁאָכֵן חֲבֵרוֹ חַיָּב לוֹ, וּבַעַל הַשּׁוֹר הַנִּרְדָּף הָרוֹצֶה לְהוֹצִיא מְמוֹן מִבַּעַל הַשּׁוֹר הָרוֹדֵף, עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁאָכֵן הוּא הִזִּיקוֹ, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא רְאָיָה, בַּעַל הַשּׁוֹר הָרוֹדֵף פָּטוּר. **הָיוּ שְׁנַיִם** - שְׁנֵי שְׁוָרִים **רוֹדְפִים אַחַר** שׁוֹר **אֶחָד**, וְהַזִּק, **זֶה** - בַּעַל הַשּׁוֹר הָרִאשׁוֹן **אוֹמֵר** לְבַעַל הַשּׁוֹר הַשֵּׁנִי, שֶׁמָּא **שׁוֹרְךָ הִזִּיק, וְזֶה** - וּבַעַל הַשּׁוֹר הַשֵּׁנִי **אוֹמֵר** לְבַעַל הַשּׁוֹר הָרִאשׁוֹן, שֶׁמָּא **שׁוֹרְךָ הִזִּיק**, בְּאֹפֶן זֶה **שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין,** שֶׁאֵין בַּעַל הַשּׁוֹר הַנִּזָּק יָכוֹל לְהוֹצִיא מֵאֶחָד מִבַּעֲלֵי הַשְּׁוָרִים, שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ רְאָיָה שֶׁשּׁוֹרוֹ הִזִּיק. וְאִם **הָיוּ שְׁנֵיהֶן** - שְׁנֵי הַשְּׁוָרִים הָרוֹדְפִים **שֶׁל אִישׁ אֶחָד, שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין,** כְּלוֹמַר, יָכוֹל הַנִּזָּק לְגַבּוֹת אֶת הַתַּשְׁלוּם מִגּוּף אֶחָד מִשְּׁנֵי הַשְּׁוָרִים, אֲבָל אִם אָבַד אֶחָד מֵהֶם, יָכוֹל הַמַּזִּיק לְדַחוֹתוֹ שֶׁמָּא הַשּׁוֹר שֶׁאָבַד הוּא שֶׁהִזִּיק וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ [וּמְדֻבָּר בְּאֹפֶן זֶה גּוֹבֶה מִגּוּפוֹ]. אִם **הָיָה אֶחָד** מֵהָרוֹדְפִים **גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַנִּזָּק אוֹמֵר, גָּדוֹל הִזִּיק** וְגוּפוֹ **שָׁוֶה** חֲצִי נֶזֶק, **וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר לֹא כִּי אֶלָּא** יִתָּקֵן שֶׁהַקָּטָן הִזִּיק, וְאֵין בִּדְמֵי כֻּלּוֹ כְּדֵי תַּשְׁלוּם חֲצִי נֶזֶק. אוֹ שֶׁהָיָה **אֶחָד** מֵהֶם **תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּזָּק אוֹמֵר, מוּעָד הִזִּיק** וּמְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ, **וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר לֹא כִּי אֶלָּא** יִתָּקֵן שֶׁהַתָּם **הִזִּיק** וְגוּפוֹ מְגוּפוֹ, וְאֵין בּוֹ כְּדֵי תַּשְׁלוּם חֲצִי הַנֶּזֶק, **הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה** וַהֲרֵי אֵין לַנִּזָּק רְאָיָה שֶׁכְּיוָן שֶׁתָּבַע מִמֶּנּוּ אֶת הַגָּדוֹל אוֹ הַמּוּעָד, וְזֶה הוֹדָה לוֹ עַל הַקָּטָן אוֹ עַל הַתָּם, נִמְצָא שֶׁפְּטָרָנוֹ וּמַחַל לוֹ, וְהוּא הוֹדָה לוֹ וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעָנוֹ וּמָחַל לוֹ, וְהוּא פָּטוּר לְגַמְרֵי. **הָיוּ הַנִּזּוֹקִין שְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְהַמַּזִּיקִים** הָרוֹדְפִים אַף הֵם **שְׁנַיִם, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן,** וְכָל אֶחָד מִן הָרוֹדְפִים הִזִּיק אֶת אֶחָד מֵהַנִּרְדָּפִים, וְאֵין יָדוּעַ מִי הִזִּיק אֶת מִי. **הַנִּזָּק אוֹמֵר, גָּדוֹל הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל וְקָטָן הִזִּיק אֶת הַקָּטָן,** וְיוּכַל לְגַבּוֹת אֶת חֲצִי נֶזֶק הַגָּדוֹל מֵהַשּׁוֹר הַגָּדוֹל, וְאֶת חֲצִי נֶזֶק הַקָּטָן מֵהַקָּטָן, **וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר, לֹא כִּי אֶלָּא** יִתָּקֵן שֶׁהַקָּטָן הִזִּיק **אֶת הַגָּדוֹל** [וְכָל דָּמָיו אֵינָם כִּדְמֵי חֲצִי נֶזֶקוֹ שֶׁל הַגָּדוֹל], **וְגָדוֹל הִזִּיק אֶת הַקָּטָן.** אוֹ שֶׁהָיוּ הָרוֹדְפִים **אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּזָּק אוֹמֵר, הַמּוּעָד הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל וְתָם אֶת הַקָּטָן,** וְרוֹצֶה לְגַבּוֹת עַל הַגָּדוֹל נֶזֶק שָׁלֵם מִבֵּיתוֹ, **וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר, לֹא כִּי אֶלָּא** יִתָּקֵן שֶׁהַתָּם הִזִּיק **אֶת הַגָּדוֹל, וּמוּעָד אֶת הַקָּטָן,** וְלֹא תִּתְגַּבֶּה נֶזֶק שָׁלֵם אֶלָּא עַל הַקָּטָן, אַף בְּאֹפָנִים אֵלּוּ **הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה** וַהֲרֵי אֵין לַנִּזָּק רְאָיָה לִדְבָרָיו [וְלֹא יִגְבֶּה אֶפִלּוּ כִּדְבָרָיו, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר]:

פֶּרֶק ד תַּשְׁלוּמֵי שׁוֹר הַמַּזִּיק, וְחִיּוּבָיו כְּשֶׁהֵמִית אָדָם:

מִשְׁנָה א בַּעֲלוּת הַנִּזָּק בְּשׁוֹר תָּם שֶׁהִזִּיק:

שׁוֹר הַשָּׁוֶה מָאתַיִם זוּז **שֶׁנִּגַּח אַרְבָּעָה** וַחֲמִשָּׁה **שְׁוָרִים זֶה אַחַר זֶה,** שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם שָׁוֶה מָאתַיִם זוּז, וּבְכָל הַנִּגִּיחוֹת לֹא הוּעַד בְּבֵית דִּין וְנִשְׁאַר תָּם הַמְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. אִם אַחַר כָּל נְגִיחָה תָּפַס בַּעַל הַשּׁוֹר הַנִּזָּק אֶת הַשּׁוֹר כְּדֵי לְהַפְרַע מִמֶּנּוּ, נַעֲשָׂה עָלָיו שׁוֹמֵר שָׂכָר [שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹעֶלֶת מִתְּפִיסַת הַשּׁוֹר לְפִרְעוֹן הַנִּזָּק] וְנִתְחַיֵּב בְּשִׁמְירָתוֹ, וּכְשֶׁחָזַר וְהִזִּיק פַּעַם נוֹסֶפֶת, מֻטָּל חִיּוּב הַתַּשְׁלוּם עַל הַשּׁוֹמֵר הֶחָדָשׁ. וְלָכֵן **יְשַׁלֵּם** בַּעַל הַשּׁוֹר **לַנִּזָּק הָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם** חֲצִי נֶזֶק, שֶׁהוּא מֵאָה זוּז, וּמֵאָה זוּז הַנּוֹתָרִים יַחֲזִיר לַנִּזָּק **שֶׁלְּפָנָיו,** וּמֵאָה זוּז לַבְּעָלִים. **וְאִם** אַחַר הַתַּשְׁלוּם לַנִּזָּק הָאַחֲרוֹן וְשֶׁלְּפָנָיו **יֶשׁ בּוֹ מוֹתָר,** כְּגוֹן בִּשְׁלֹשָׁה שְׁוָרִים שֶׁנִּזּוֹקוּ, וְהַתַּשְׁלוּם לַנִּזָּק הָרִאשׁוֹן גָּדוֹל יוֹתֵר מֵהַתַּשְׁלוּם לִשְׁנֵי הַנִּזָּקִים הָאֲחֵרִים גַּם יַחַד, **יַחֲזִיר** אֶת הַמּוֹתָר **לַנִּזָּק שֶׁלְּפָנָיו פָּנָיו.** וְנִמְצָא שֶׁהָאַחֲרוֹן **אַחֲרוֹן נִשְׁכָּר** - שֶׁהַנִּזָּק הַמְאֻחָר יוֹתֵר מְקַבֵּל אֶת כָּל חֲצִי נִזְקוֹ, וְשֶׁלְּפָנָיו אֶת הַמּוֹתָר, וְרַק אִם נוֹתַר עוֹד מְקַבֵּל גַּם שֶׁלְּפָנָיו פָּנָיו], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר** הַסּוֹבֵר כְּדַעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁאֵף שֶׁשּׁוֹר תָּם מְשַׁלֵּם מִגּוּפוֹ אֵין לַנִּזָּק חֵלֶק בְּגוּף הַשּׁוֹר, אֶלָּא רַק יְשַׁם הַשּׁוֹר' וְאַחַר שׁוּמַת בֵּית דִּין יִגְבּוּ מִגּוּפוֹ אֶת תַּשְׁלוּם הַנֶּזֶק. וְלָכֵן חַיָּב רַק כְּשֶׁתָּפַס אֶת הַשּׁוֹר, וְאָז הוּא לְבַדּוֹ אַחֲרַאי עַל נִזְקָיו כְּשׁוֹמֵר הַמַּחֲזִיק שׁוֹר שֶׁל אַחֵר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן** אוֹמֵר, הַנִּזָּקִים וְהַבְּעָלִים אַחֲרָאִים בְּשֶׁתְּפוּת לַנֶּזֶק, כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁתַּשְׁלוּם שׁוֹר תָּם הוּא בְּאֹפֶן שֶׁ'יֶחְלַט הַשּׁוֹר', כְּלוֹמַר, הַנִּזָּק נַעֲשָׂה שֻׁתָּף לַבְּעָלִים בַּשּׁוֹר, וְלָכֵן **שׁוֹר הַשָּׁוֶה מָאתַיִם** זוּז **שֶׁנִּגַּח שׁוֹר הַשָּׁוֶה מָאתַיִם** זוּז וְהָרָגוֹ, **וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה** [-שָׁוָה] **כְּלוּם,** וְנִמְצָא שֶׁהַנֶּזֶק הוּא שֶׁל מָאתַיִם זוּז, **זֶה** - בַּעַל הַשּׁוֹר **נוֹטֵל מָנֶה** [-מֵאָה זוּז], **וְזֶה** - הַנִּזָּק **נוֹטֵל מָנֶה,** שֶׁהֵם שֻׁתָּפִים בּוֹ. וְאִם **חָזַר** הַשּׁוֹר **וְנָגַח שׁוֹר אַחֵר הַשָּׁוֶה מָאתַיִם** וְהָרָגוֹ, הַנִּזָּק **הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה** שֶׁהוּא חֲצִי נִזְקוֹ, **וְשֶׁלְּפָנָיו** - וְהַבְּעָלִים וְהַנִּזָּק הָרִאשׁוֹן, מְשַׁלְּמִים אֶת הַנֶּזֶק בְּשֶׁתָּפוּת, וְלָכֵן **זֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז וְזֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז,** וְעַתָּה הַבְּעָלִים וּשְׁנֵי הַנִּזָּקִים שֻׁתָּפִים בַּשּׁוֹר, אֶלָּא שֶׁהַנִּזָּק הָאַחֲרוֹן בְּעָלִים עַל מַחֲצִית הַשּׁוֹר, וּבַחֲצִי הַשֵּׁנִי מִתְחַלְּקִים בַּעַל הַשּׁוֹר וְהַנִּזָּק הָרִאשׁוֹן. וְאִם **חָזַר וְנָגַח שׁוֹר אַחֵר הַשָּׁוֶה מָאתַיִם** וְהָרָגוֹ, הַנִּזָּק **הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה** כְּשִׁעוּר חֲצִי נִזְקוֹ, וְהַנִּזָּק **שֶׁלְּפָנָיו** שֶׁאַחֲרַאי עַל חֲצִי הַתַּשְׁלוּם [כְּפִי עֵרֶךְ בַּעֲלוּתוֹ בַּשּׁוֹר] נוֹטֵל **חֲמִשִּׁים זוּז, וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים** - הַבְּעָלִים וְהַנִּזָּק הָרִאשׁוֹן, מַפְסִידִים מַחֲצִית מֵחֶלְקָם, וְכָל אֶחָד נוֹטֵל **דִּינָר זָהָב** [-עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה זוּז]: **מִשְׁנָה ב שׁוֹר הַמּוּעָד לְמִינוֹ מְשַׁלֵּם מִמֵּיטַב:**

שׁוֹר שֶׁהוּא מוּעָד לְמִינוֹ - לִשְׁוָרִים, **שֶׁנִּגַּח** שָׁלֹשׁ פְּעָמִים שְׁוָרִים, נַעֲשָׂה בְּכָךְ מוּעָד רַק לְמִינוֹ **וְאֵינוֹ מוּעָד לְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ.** וְאִם נָגַח בְּנֵי אָדָם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, הֲרֵי הוּא **מוּעָד לְאָדָם וְאֵינוֹ מוּעָד לִבְהֵמָה.** וְאִם נָגַח קְטַנִּים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, נַעֲשָׂה **מוּעָד לִקְטַנִּים וְאֵינוֹ מוּעָד לִגְדוֹלִים.** וְאִם שָׁב וְנָגַח **אֶת** הַמִּין **שֶׁהוּא מוּעָד לוֹ, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם** כְּדִין שׁוֹר מוּעָד, וְאִם נָגַח אֶת הַמִּין **שֶׁאֵינוֹ מוּעָד לוֹ, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק** כְּדִין שׁוֹר תָּם. **אָמְרוּ** - שֶׁאֲלוּ הַתַּלְמִידִים **לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה,** הֲרֵי שֶׁהָיָה **מוּעָד לְשַׁבָּתוֹת וְאֵינוֹ מוּעָד לְחֹל,** לְפִי שֶׁנִּגַּח שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת סְמוּכוֹת, מַה דִּינוֹ. **אָמַר לָהֶם, לְשַׁבָּתוֹת** אִם יִגַּח בָּהֶן **מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם,** וְלִימוֹת הַחֹל אִם יִגַּח בָּהֶם **מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק** כְּדִין שׁוֹר תָּם. וְיֵשׁ טַעַם לְכָךְ שֶׁנּוֹגֵחַ רַק בְּשַׁבָּתוֹת, כֵּיוָן שֶׁהוּא בָּטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ וְדַעְתּוֹ זָחָה עָלָיו, וְעוֹד שֶׁבְּנֵי אָדָם לְבוּשִׁים בְּמַלְבּוּשִׁים נָאִים שֶׁל שַׁבָּת וְאֵינוֹ מַכִּירָם. וְ**אֵימָתַי הוּא** חוֹזֵר לִהְיוֹת **תָּם, מֻשְׁהֲחַזַר בּוֹ** וְלֹא יִגַּח שְׁוָרִים שֶׁעָבְרוּ לְפָנָיו **בִּשְׁלֹשָׁה יְמֵי שַׁבָּתוֹת** [כְּשִׁיטָתוֹ לְעֵיל (פ"ב מ"ד) שֶׁחוֹזֵר לְתַמּוּתוֹ כְּשֶׁאֵינוֹ נוֹגֵחַ שְׁלֹשָׁה יָמִים]: **מִשְׁנָה ג חִיּוּב שׁוֹר שֶׁנִּגַּח בְּהֶקְדֵּשׁ וְנִכְרִי: שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ,** וְשׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ **שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, פָּטוּר,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לה) 'וְכִי יִגֹּף שׁוֹר אִישׁ אֶת שׁוֹר רֵעֵהוּ וָמֵת', **וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ** שֶׁאֵינוֹ 'רֵעֵהוּ'. וְכֵן **שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל נָכְרִי, פָּטוּר.** וְשׁוֹר **שֶׁל נָכְרִי שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בֵּין** שֶׁהָיָה הַשּׁוֹר **תָּם וּבֵין** שֶׁהָיָה **מוּעָד, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.** שֶׁנֶּאֱמַר (חבקוק ג ו) 'עָמַד וַיְמַדֵּד אָרֶץ, רָאָה' [ה' שֶׁאֵין הַגּוֹיִם מְקַיְּמִים שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ] 'וַיַּתֵּר גּוֹיִם' [-וְהִתִּיר מַחֲמַת כֵּן אֶת מָמוֹנָם, שֶׁלֹּא יִתְחַיְּבוּ עַל נִזְקֵיהֶם], וְעוֹד נֶאֱמַר (דברים לג ב) 'הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן', שֶׁקָּבַב ה' וְהֶחֱזִיר אֶת הַתּוֹרָה עַל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְלֹא קִבְּלוּהָ, וּמִשּׁוּם כָּךְ גִּלָּה וְהִתִּיר אֶת מָמוֹנָם: **מִשְׁנָה ד שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן: שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ** [-גָּדוֹל בַּר דַּעַת], **שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ** שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, אוֹ שֶׁל **שׁוֹטֶה וְקָטָן, חַיָּב. וְשֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ, פָּטוּר. שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגַּח בֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמְעִידִין לָהֶן בְּפָנָיו אַפּוֹטְרוֹפּוֹס. נִתְפַּקַּח הַחֵרֵשׁ, נִשְׁתַּפֶּה הַשּׁוֹטֶה וְהִגְדִּיל הַקָּטָן, חָזַר לְתַמּוּתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ. שׁוֹר הָאַצְטָדִין אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כא כח) **'כִּי יִגַּח', וְלֹא שֶׁיַּגִּיחוּהוּ:**

פֶּרֶק ד א שׁוֹר שֶׁנִּגַּח אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה שְׁוָרִים זֶה אַחַר זֶה, יִשָּׁלֵם לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם. וְאִם יֵשׁ בּוֹ מוֹתָר, יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנָיו. וְאִם יֵשׁ בּוֹ מוֹתָר, יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנֵי פָנָיו. וְהָאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן נִשְׁכָּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם נִשְׁכַּר, וְאֵין הַנִּבְלָה שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם וְהָרָגוֹ, הַנִּזָּק נוֹטֵל מָנֶה וְזֶה נוֹטֵל מָנֶה. חָזַר וְנָגַח שׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם, הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו חֲמִשִּׁים זוּז וְזֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז. חָזַר וְנָגַח שׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם, הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו חֲמִשִּׁים זוּז, וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים דִּינָר זָהָב: **ב** שׁוֹר שֶׁהוּא מוּעָד לְמִינוֹ וְאֵינוֹ מוּעָד לְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, מוּעָד לְאָדָם וְאֵינוֹ מוּעָד לִבְהֵמָה, מוּעָד לִקְטַנִּים וְאֵינוֹ מוּעָד לִגְדוֹלִים, אֶת שֶׁהוּא מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה, הֲרֵי שֶׁהָיָה מוּעָד לְשַׁבָּתוֹת וְאֵינוֹ מוּעָד לְחֹל. אָמַר לָהֶם, לְשַׁבָּתוֹת מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, לִימוֹת הַחֹל מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. אֵימָתַי הוּא תָּם, מֻשְׁהֲחַזַר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יְמֵי שַׁבָּתוֹת: **ג** שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְשֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לה) 'שׁוֹר רֵעֵהוּ', וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל נָכְרִי, פָּטוּר. וְשֶׁל נָכְרִי שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם: **ד** שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, פָּטוּר. שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגַּח בֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס וּמְעִידִין לָהֶן בְּפָנָיו אַפּוֹטְרוֹפּוֹס. נִתְפַּקַּח הַחֵרֵשׁ, נִשְׁתַּפֶּה הַשּׁוֹטֶה וְהִגְדִּיל הַקָּטָן, חָזַר לְתַמּוּתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ. שׁוֹר הָאַצְטָדִין: שׁוֹר הָאַצְטָדִין - שׁוֹחֵט שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹת לִפְנֵי הַמְּלָכִים כְּשֶׁרוֹכְבִים עַל שְׁתֵּי הַבְּהֵמוֹת וּמְגָרִים אוֹתָן זוֹ בָּזוֹ (מלא"ש), וְהוּא מְלֻמָּד לִגַּח, **אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה** אִם הַמִּית אָדָם בְּאוֹתוֹ מַעֲמָד, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כא כח) **'כִּי יִגַּח שׁוֹר** אֶת אִישׁ וְגוֹ' וָמֵת, סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר', וְ'כִי יִגַּח' מַשְׁמַע מַעֲצָמוֹ, **וְלֹא שֶׁיַּגִּיחוּהוּ** אֲחֵרִים:

מַשְׁנָה ה דִּין כֹּפֶר: **שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הָאָדָם, וָמֵת הָאָדָם, אִם הָיָה הַשּׁוֹר מוּעָד, מְשֻׁלָּם בְּעָלָיו כֹּפֶר, וְאִם תָּם, פָּטוּר מִן הַכֹּפֶר,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כח-ל) 'וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ וְגוֹ' וָמֵת וְגוֹ' וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם [-שֶׁהוּא מוּעָד] וְגוֹ' הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת [וְאֵינוֹ מֵת מַמָּשׁ אֶלָּא] אִם [-אֲשֶׁר] כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו, וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יוּשַׁת עָלָיו'. **וְזֶה** - בֵּין תָּם וּבֵין מוּעָד, **חַיָּבִים מִיתָה** בְּסִקִילָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כח) 'סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר'. וְדִין זֶה הוּא כְּשֶׁנָּגַח 'אִישׁ' (שם) גָּדוֹל, **וְכֵן בְּבֵן** קָטָן, **וְכֵן בְּבַת** קְטַנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לא) 'אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגַּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ'. [וְאַף שֶׁהַשּׁוֹר מֵת כְּבָר בִּהְיוֹתוֹ תָּם, יִתְּכֵן שׁוֹר מוּעָד שֶׁלֹּא נָהֲרַג בַּנְּגִיחוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁהָרַג שְׁלֹשָׁה נְכָרִים אוֹ שְׁלֹשׁ טְרִפוֹת, אוֹ שֶׁבְּכָל פַּעַם בָּרַח אַחֲרֵי שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי בֵּית דִּין]. **דִּין שְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד:** שׁוֹר מוּעָד שֶׁנָּגַח **עֶבֶד אוֹ אָמָה** כְּנַעֲנִים, קְנָסָה הַתּוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה **נוֹתֵן** בַּעַל הַשּׁוֹר לְבַעֲלֵיהֶם **שְׁלֹשִׁים סְלָעִים, בֵּין שֶׁהוּא** - הָעֶבֶד אוֹ הָאָמָה **יָפֶה** [-שָׁוֶה] **מֵאָה מָנֶה** [כְּשֶׁכָּל מָנֶה הוּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה סְלָעִים], **וּבֵין שֶׁאֵינוֹ יָפֶה אֶלָּא דִינָר אֶחָד** [שֶׁבְּכָל סְלָע יֵשׁ אַרְבָּעָה דִינָרִים], שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לב) 'אִם עֶבֶד יִגַּח שׁוֹר אוֹ אָמָה, כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו, וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל'. **מִשְׁנָה ו** סְקִילַת שׁוֹר רַק בְּנָגַח בְּכֵנָּה: **שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בְּכֹתֶל, וְנָפַל הַכֹּתֶל עַל הָאָדָם** וַהֲרָגוֹ בְּלֹא כַּוָּנָה, אוֹ **שֶׁנִּתְכַּוֵּן** הַשּׁוֹר **לַהֲרֹג** אֶת **הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם,** אוֹ **שֶׁהִתְכַּוֵּן לִנְכְרִי וְהָרַג אֶת יִשְׂרָאֵל,** אוֹ **שֶׁהִתְכַּוֵּן לִנְפָלִים** [-וְלֵדוֹת שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְחְיוֹת], **וְהָרַג** וְלָד **בֶּן קַיְמָא,** בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ, **הַשּׁוֹר פָּטוּר** מִמִּיתָה, שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כט) 'הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת', הֻקְּשָׁה מִיתַת הַשּׁוֹר לְמִיתַת בְּעָלִים, כְּשֵׁם שֶׁאֵין הַבְּעָלִים נֶהֱרָגִים אִם הָרְגוּ אָדָם אֶלָּא כְּשֶׁהִתְכַּוְּונוּ לְהָרְגוֹ, כָּךְ הַשּׁוֹר אֵינוֹ נִסְקָל אֶלָּא כְּשֶׁהִתְכַּוֵּן לַהֲרֹג. [אֲבָל חִיּוּב כֹּפֶר הִתְרַבָּה אַף כְּשֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן הַשּׁוֹר לְהָמִית, מִתֹּרַת 'אִם' הַמְיֻתֶּרֶת בַּפָּסוּק (שם פסוק ל) 'אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו']: **מִשְׁנָה ז הַבְּעָלוּת הַמְחַיֶּבֶת סְקִילַת שׁוֹר שֶׁנָּגַח:** שׁוֹר של **הֶאָשָׁה,** אוֹ **שׁוֹר** שֶׁל **הַיְתוֹמִים** הַקְּטַנִּים שֶׁאֵין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, אוֹ **שׁוֹר הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס** - שׁוֹר שֶׁל יְתוֹמִים שֶׁמִּנּוּ לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, אוֹ **שׁוֹר הַמִּדְבָּר** [-שֶׁל הֶפְקֵר], אוֹ **שׁוֹר הַמִּקְדָּשׁ,** אוֹ **שׁוֹר הַגֵּר, שֶׁמֵּת הַגֵּר וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים** וְכָל אֶחָד יָכוֹל לִזְכּוֹת בּוֹ, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים מִיתָה** אִם נָגְחוּ אָדָם וָמֵת, וְהִתְרַבּוּ מִשֶּׁלֹּא פֹּעָמִים שֶׁנִּכְתְּבָה תּוֹרַת 'שׁוֹר' בְּפָרָשַׁת שׁוֹר שֶׁהֵמִית אָדָם (שמות כא כח ואילך) [מִלְּבַד הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּכְתְּבָה לְעִקַּר הַפָּרָשָׁה]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שׁוֹר הַמִּדְבָּר,** אוֹ **שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ,** אוֹ **שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת,** אֲפִלּוּ אִם הֵמִית כְּשֶׁהָיוּ לוֹ בְּעָלִים, וְאַחֲרֵי שֶׁמֵּת הַפְקִירוּהוּ הַבְּעָלִים אוֹ הִקְדִּישׁוּהוּ אוֹ שֶׁמֵּת הַגֵּר, הֲרֵי הֵם **פְּטוּרִים מִן הַמִּיתָה, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים,** וּמִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כט) 'וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה, הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת', לָמַדְנוּ שֶׁרַק שׁוֹר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעָלִים בְּשָׁעַת הַנְּגִיחָה וּבְשָׁעַת הֶעָמְדָה לְדִין חַיָּב מִיתָה: **מִשְׁנָה ח שׁוֹר הַנִּסְקָל שֶׁהֻקְדִּישׁוֹ אוֹ שֶׁחָטוֹ:** **שׁוֹר** שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ **וְהוּא יוֹצֵא לְהִסָּקֵל** בְּבֵית דִּין עַל שֶׁהֵמִית אָדָם, **וְהֻקְדִּישׁוֹ בְּעָלָיו** קֹדֶם שֶׁנִּסְקַל, **אֵינוֹ מֻקְדָּשׁ,** הֲרֵי הוּא חֻלִּין, שֶׁמִּשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ נֶאֱסָר בַּהֲנָאָה, וְאֵין כֹּחַ לִבְעָלָיו לְהַקְדִּישׁוֹ. וְאִם **שְׁחָטוֹ, בְּשָׂרוֹ אָסוּר** בַּאֲכִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כח) 'וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ', וּבְהֶכְרֵחַ מְדֻבָּר קֹדֶם הַסְּקִילָה, שֶׁאַחֲרֵי שֶׁנִּסְקַל הוּא אָסוּר בַּאֲכִילָה מִדִּין נְבֵלָה וְאֵין צָרִךְ בְּלִמּוּד אַחֵר. **וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ** לְסִקִילָה **הִקְדִּישׁוֹ בְּעָלָיו,** הֲרֵי זֶה **מֻקְדָּשׁ,** שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה [וְאַף שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ לְהִסָּקֵל, מָעַל אִם נֶהֱנָה מִמֶּנּוּ], **וְאִם שְׁחָטוֹ, בְּשָׂרוֹ מֻתָּר** בַּאֲכִילָה: **מִשְׁנָה ט שׁוֹר הַמִּזִּיק בִּרְשׁוּת שׁוֹמֵר:** שׁוֹר שֶׁמָּסְרוֹ בְּעָלָיו **לְשׁוֹמֵר חִנָּם** שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר עַל שְׁמִירָתוֹ, **וּלְשׁוֹאֵל** הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּשּׁוֹר בְּלִי לְשַׁלֵּם תְּמוּרָה, **לְנוֹשֵׂא שָׂכָר** [-שׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁמְּקַבֵּל שָׂכָר עַל שְׁמִירָתוֹ], **וּלְשׁוֹכֵר** הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ תְּמוּרַת תַּשְׁלוּם, כֻּלָּם **נִכְנְסוּ תַּחַת** [-בִּמְקוֹם] **הַבְּעָלִים,** וְחַיָּבִים עַל נִזְקֵי הַשּׁוֹר כְּחִיּוּב הַבְּעָלִים, בְּשׁוֹר **מוּעָד מְשֻׁלֵּם** הַשּׁוֹמֵר **נֶזֶק שָׁלֵם, וּבְשׁוֹר תָּם מְשֻׁלַּם חֲצִי נֶזֶק,** וְחִיּוּב זֶה הוּא בְּכֹלַל קַבָּלַת הַשְּׁמִירָה. **שְׁעוּר הַשָּׁמִירָה הַמְחֻיֶּבֶת בְּשׁוֹר: קִשְׁרוֹ בְּעָלָיו בְּמוֹסֵרָה** [-בְּחֶבֶל], **וְנָעַל** [-אוֹ שֶׁנָּעַל] **בְּפָנָיו כָּרָאוּי,** בְּדֶלֶת שֶׁיְּכוֹלָה לַעֲמֹד בִּרְוּחַ מְצוּיָה, וְהִיא שְׁמִירָה פְּחוּתָה, **וְיָצָא וְהִזִּיק, אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד חַיָּב,** שֶׁהָיָה לוֹ לִשְׁמֹרוֹ בִּשְׁמִירָה מְעֻלָּה, בְּשַׁרְשֶׁרֶת בַּרְזֶל אוֹ בְּדֶלֶת שֶׁעוֹמֶדֶת אַף בְּרוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** שֶׁמַּעֲצַם חִיּוּב שׁוֹר תָּם מִלְּמֵדֵנוּ שֶׁהוּא צָרִיךְ שְׁמִירָה פְּחוּתָה, וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּמוּעָד (שמות כא לו) 'וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו', מִלְּמֵדֵנוּ שֶׁצָּרִיךְ שְׁמִירָה נוֹסֶפֶת, דְּהַיְנוּ שְׁמִירָה מְעֻלָּה, וּלְמֵדִים תָּם מִמּוּעָד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** סְתָם

ה שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הָאָדָם וָמֵת, מוּעָד מְשֻׁלָּם כֹּפֶר, וְתָם פָּטוּר מִן הַכֹּפֶר. וְזֶה וָזֶה חַיָּבִים מִיתָה. וְכֵן בְּבֵן וְכֵן בְּבַת. נָגַח עֶבֶד אוֹ אָמָה, נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים סְלָעִים, בֵּין שֶׁהוּא יָפֶה מֵאָה מָנֶה וּבֵין שֶׁאֵינוֹ יָפֶה אֶלָּא דִינָר אֶחָד: **ו** שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בְּכֹתֶל וְנָפַל עַל הָאָדָם, נִתְכַּוֵּן לַהֲרֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם, לְנָכְרִי וְהָרַג אֶת יִשְׂרָאֵל, לְנִפָּלִים וְהָרַג בֶּן קְיָמָא, פָּטוּר: **ז** שׁוֹר הָאִשָּׁה, שׁוֹר הַיְתוֹמִים, שׁוֹר הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס, שׁוֹר הַמִּדְבָּר, שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ, שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת, פָּטוּר מִן הַמִּיתָה, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים: **ח** שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְהִסָּקֵל וְהִקְדִּישׁוֹ בְּעָלָיו, אֵינוֹ מֻקְדָּשׁ. שְׁחָטוֹ, בְּשָׂרוֹ אָסוּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ הִקְדִּישׁוֹ בְּעָלָיו, מֻקְדָּשׁ. וְאִם שְׁחָטוֹ, בְּשָׂרוֹ מֻתָּר: **ט** מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חִנָּם וּלְשׁוֹאֵל, לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וּלְשׁוֹכֵר, נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים, מוּעָד מְשֻׁלָּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְתָם מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק. קִשְׁרוֹ בְּעָלָיו בְּמוֹסֵרָה, וְנָעַל בִּפְנָיו כָּרָאוּי, וְיָצָא וְהִזִּיק, אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד חַיָּב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תָּם חַיָּב וּמוּעָד פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לו) 'וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו', וְשָׁמוּר הוּא זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סְפִין:

פרק ה א שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עֻבָּרָהּ בְּצִדָּהּ, וְאֵין יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְּחָהּ יָלְדָה, אִם מִשֶּׁנִּגְּחָהּ יָלְדָה, מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק לַפָּרָה וּרְבִיעַ נֶזֶק לַוָּלָד. וְכֵן פָּרָה שֶׁנִּגְּחָה אֶת הַשּׁוֹר וְנִמְצָא וְלָדָהּ בְּצִדָּהּ, וְאֵין יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְּחָה יָלְדָה, אִם מִשֶּׁנִּגְּחָה יָלְדָה, מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק מִן הַפָּרָה וּרְבִיעַ נֶזֶק לַוָּלָד: **ב** הַקִּדֵּר שֶׁהִכְנִיס קְדֵרוֹתָיו לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וּשְׁבָרָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, פָּטוּר. וְאִם הֶזִּקָּה בָּהֶן, בַּעַל הַקְּדֵרוֹת חַיָּב. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת, בַּעַל חָצֵר חַיָּב. הִכְנִיס פֵּרוֹתָיו לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וַאֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, פָּטוּר. וְאִם הֶזִּקָּה בָּהֶן, בַּעַל הַפֵּרוֹת חַיָּב: **ג** הִכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וּנְגָחוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁנִּשְׁכּוֹ כַּלְבּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, פָּטוּר. נָגַח הוּא שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, חַיָּב. הָיָה לִבּוֹרוֹ וְהִבְאִישׁ מֵימָיו, חַיָּב. נָפַל לְתוֹכוֹ, מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּפֶר. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת, בַּעַל חָצֵר חַיָּב. רַבִּי אֵלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סַכִּין:

ד שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְעַטֵּשׁ וְיָצְאוּ יְלָדָיו, פָּטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת. וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ, פָּטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת.

משניות

וְאָדָם שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּן לַחֲבֵרוֹ, וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ, מְשַׁלֵּם לַבַּעַל דְּמֵי וְלָדוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ, וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן, עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים'. [וּבְאֶפֶן שֶׁלֹּא הִתְכַּוְּנוּ הַנִּצִּים לָאִשָּׁה, כַּמְבֹאָר בַּפָּסוּק (ראה תוי"ט), וְלָכֵן גַּם בְּאֶפֶן הָרִאשׁוֹן נָקַט הַתַּנָּא שֶׁלֹּא הִתְכַּוְּנוּ לָאִשָּׁה]. **כֵּיצַד מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת,** כְּלוֹמַר כֵּיצַד שָׁמִים אוֹתָם, **שָׁמִין אֶת הָאִשָּׁה כְּאִלּוּ הָיְתָה שִׁפְחָה הָעוֹמֶדֶת לְהִמָּכֵר, כַּמָּה הִיא הָיְתָה יָפָה** [-שָׁוָה] כְּמַעֲבֶרֶת **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **יָלְדָה, וְכַמָּה הִיא יָפָה מְשֻׁיָּלֶדֶת, וְהַהֶפְרֵשׁ** הוּא דְּמֵי הַוְּלָדוֹת שֶׁיְּשַׁלֵּם הַמַּזִּיק. **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אִם כֵּן** שֶׁכָּךְ הִיא צוּרַת הַשּׁוּמָה, נִמְצָא שֶׁלֹּא יְשַׁלֵּם **הַמַּזִּיק כְּלוּם,** שֶׁהֲרֵי **מְשֻׁהָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת מְשֻׁבַּחַת יוֹתֵר** מִשֶּׁוְּהִי קוֹדֶם הַלֵּדָה, שֶׁאֵין אָדָם מְשַׁלֵּם כָּל כָּךְ עַל שִׁפְחָה מְעֻבֶּרֶת הַמְסֻכֶּנֶת לָמוּת בְּלִדָּתָהּ. **אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַוְּלָדוֹת בִּלְבַד כַּמָּה הֵן יָפִין לְהִמָּכֵר,** כְּלוֹמַר כַּמָּה אָדָם מוּכָן לְשַׁלֵּם כְּדֵי לִקְנוֹתָם בְּעוֹדָם בְּמֵעֶיהָ, **וְנוֹתֵן** אֶת דְּמֵי הַוְּלָדוֹת **לַבַּעַל,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה'. **וְאִם אֵין לָהּ בַּעַל,** לְפִי שָׁעָה קוֹדֶם שֶׁשִּׁלֵּם לוֹ, **נוֹתֵן לְיוֹרְשֶׁיהָ** שֶׁיִּוָּרְשִׁים דָּמִים אֵלּוּ עִם שְׁאָר נְכָסֶיהָ. וְאִם לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים וְאַף שְׁאָר יוֹרְשִׁים לֹא הָיוּ לוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה הָאִשָּׁה שְׁפִפְרִילָה **שִׁפְחָה** כְּנַעֲנִית **וְנִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ גִּיֹּרֶת,** וּמִסְתַּבֵּר שֶׁנִּשְׁאֵת לְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר אוֹ לְגֵר שֶׁאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים, **פָּטוּר** הַמַּכֶּה מִלְּשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת, שֶׁנִּכְסֵי הַגֵּר, הַקּוֹדֶם לְהַחֲזִיק בָּהֶם זָכָה, וְהַמַּזִּיק קוֹדֵם לְכָל אָדָם לִזְכוֹת בְּמַה שֶּׁבְּיָדוֹ: **מִשְׁנָה ה** **מְקוֹם חֲפִירַת הַבּוֹר:** **הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים** [שֶׁהַבּוֹר אֲלַכְסוֹנִי וּפְתָחוֹ בִּרְשׁוּת אַחַת וְהוּא עַצְמוֹ בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת], **אוֹ שֶׁחָפְרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד,** וַאֲפִלּוּ לֹא הָיָה בּוֹ צַד רְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא חָפְרוֹ **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר** הַשַּׁיָּכֶת לוֹ [וּבְשֶׁנֵּי אֶפְנַיִם אֵלּוּ מְדֻבָּר שֶׁהִפְקִיר אֶת רְשׁוּתוֹ שֶׁסְּבִיב הַבּוֹר, וְיכוֹלִים הָרַבִּים לָלֶכֶת שָׁם וְלִפֹּל], **חַיָּב** עַל נִזְקֵי הַבּוֹר. וְכָל שֶׁכֵּן **שֶׁהַחוֹפֵר בּוֹר** וְהוּא **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת,** שֶׁהוּא **חַיָּב.**

צוּרַת הַבּוֹר וְעָמְקוֹ: **אֶחָד הַחוֹפֵר בּוֹר עָגֹל,** אוֹ **שִׁיחַ** [-חֲפִירָה אֲרֻכָּה וְצָרָה] **וּמְעָרָה** [-חֲפִירָה מְרֻבַּעַת וּמְקֹרָה], אוֹ **חֲרִיצִין** [-חֲפִירָה מְרֻבַּעַת שֶׁאֵינָהּ מְקֹרָה] **וּנְעִיצִין** [-חֲפִירָה שְׁרֻחְבָה לְמַעְלָה וְצָרָה לְמַטָּה], בְּכָל אֵלּוּ **חַיָּב** עַל נִזְקֵיהֶן. **אִם כֵּן** שֶׁחַיָּב בְּכָל מִינֵי הַחֲפִירוֹת, **לָמָּה נֶאֱמַר 'בּוֹר'** (שמות כא לג), כְּדֵי לְלַמֵּד **מַה בּוֹר** שֶׁיֵּשׁ **בּוֹ** עֹמֶק הָרָאוּי **כְּדֵי לְהָמִית** אֶת הַנּוֹפֵל לְתוֹכוֹ, שֶׁפְּתָחָם בּוֹר עָמְקוֹ **עֲשָׂרָה טְפָחִים, אַף כָּל** מִין בּוֹר חַיָּב רַק כְּשֶׁיֵּשׁ **בּוֹ** עֹמֶק **כְּדֵי לְהָמִית,** דְּהֵינוּ **עֲשָׂרָה טְפָחִים.** אֲבָל אִם **הָיוּ פְּחוּתִין מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת, פָּטוּר,** שֶׁאֵנוּ תּוֹלִים שֶׁלֹּא מֵתוּ מֵחֲמַת הַבּוֹר. **וְאִם** רַק **הַזַּק בּוֹ, חַיָּב,** שֶׁגַּם בּוֹר שֶׁאֵינוֹ עֲמֹק עֲשָׂרָה טְפָחִים, יָכוֹל לְהַזִּיק: **מִשְׁנָה ו** **בּוֹר שֶׁל שְׁתֵּי רְשֻׁיּוֹת:** **בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִין, וְעָבַר עָלָיו הַשֻּׁתָּף הָרִאשׁוֹן וְלֹא כִּסָּהוּ, וּמְסַר אֶת הַכִּסּוּי לַשֻּׁתָּף הַשֵּׁנִי וְלֹא כִּסָּהוּ הַשֵּׁנִי, הַשֵּׁנִי חַיָּב** בְּנִזְקֵי הַבּוֹר, שֶׁהָרִאשׁוֹן הִסְתַּלֵּק מִשְּׁמִירַת הַבּוֹר כְּשֶׁמְּסַר אֶת הַכִּסּוּי לַשֵּׁנִי. וְכֵן אִם **כִּסָּהוּ** הַשֻּׁתָּף **הָרִאשׁוֹן** כָּרָאוּי, **וּבָא הַשֵּׁנִי וּמָצָאוֹ מְגֻלֶּה וְלֹא כִּסָּהוּ, הַשֵּׁנִי חַיָּב. כִּסָּהוּ הָרִאשׁוֹן, וּבָא הַשֵּׁנִי וּמָצָאוֹ מְגֻלֶּה וְלֹא כִּסָּהוּ, הַשֵּׁנִי חַיָּב. כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת, פָּטוּר. לֹא כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת, חַיָּב. נָפַל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה, חַיָּב. לְאַחֲרָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה, פָּטוּר. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר וְכֵלָיו וְנִשְׁתַּבְּרוּ, חֲמוֹר וְכֵלָיו וְנִתְקָרְעוּ, חַיָּב עַל הַבְּהֵמָה וּפָטוּר עַל הַכֵּלִים. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, חַיָּב. בֵּן אוֹ בַּת, עֶבֶד אוֹ אָמָה, פָּטוּר: **ז** אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה לִנְפִילַת הַבּוֹר, וְהִלְהַפְרֶשֶׁת הַר סִינַי - לְעִנְיַן צִוּוּי ה' שֶׁלֹּא יַעֲלוּ לְהַר סִינַי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט יג) 'אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא יִחְיֶה'. **וּלְתַשְׁלוּמֵי כָּפֶל** שֶׁל גֶּנֶב, שֶׁאַף שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב ג) 'מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם', נֶאֱמַר גַּם (שם פסוק ח) 'עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע'. **וְלִהַשְׁבַּת אֲבֵדָה,** שֶׁאַף שֶׁהֻזְּהְרוּ בָּהּ (דברים כב א) שׁוֹר וָשֶׂה, נֶאֱמַר גַּם (שם פסוק ג) 'לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ'. **וְלִפְרִיקָה** - לִמְצִוַת 'עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ' (דברים כב ה), שֶׁאַף שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ', לוֹמְדִים גְּזֵרָה שָׁוָה מֵחֲמוֹר הָאָמוּר בְּשַׁבָּת (דברים ה יד) 'וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ' לְרַבּוֹת שְׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים. **וְלַחֲסִימָה** שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה ד) 'לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ', **וּלְתַשְׁלוּמֵי כָּפֶל** - הַמְכֻנָּיִס צֹאן לְדִיר, וְנָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי בְּדָלֶת שֶׁיְּכוֹלָה לַעֲמֹד בִּרְוּחַ מְצוּיָה, **וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה** בְּשֵׁן וְרֶגֶל, **פָּטוּר,** כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַר כַּדִּין. אֲבָל אִם **לֹא נָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, חַיָּב.** וְאִם נָעַל כָּרָאוּי **וְנִפְרְצָה** הַדֶּלֶת **בַּלַּיְלָה** וּמִסְתָּמָא לֹא שָׁמַע עַל כָּךְ, **אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לִסְטִים, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, פָּטוּר,** שֶׁשָּׁמַר כָּרָאוּי וְהִזִּיקָה בְּאָנֵס. וְאִם **הוֹצִיאוּהָ לִסְטִים** כְּדֵי לְגָנְבָהּ, אוֹ שֶׁעָמְדוּ בְּפָנֶיהָ עַד שֶׁגָּרְמוּ לָהּ לָצֵאת, וְהָלְכָה וְהִזִּיקָה, **לִסְטִים חַיָּבִים,** שֶׁקָּנוּ אוֹתָהּ בְּקִנְיַן גְּזֵלָה, וְהִיא בִּרְשׁוּתָם לְעִנְיַן חִיּוּב נְזִיקִין: **מִשְׁנָה ב** **אֶפְנֵי שְׁמִירָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה:** **הִנִּיחָהּ לַבְּהֵמָה בַּחַמָּה** [-בַּשֶּׁמֶשׁ], אַף שֶׁנָּעַל כָּרָאוּי אֵין זוֹ שְׁמִירָה מַסְפֶּקֶת, כִּי מֻחֶמֶת צַעַר הַשֶּׁמֶשׁ עוֹשֶׂה כָּל שְׁבִיכְלָתָהּ לָצֵאת, **אוֹ שֶׁמְּסָרָהּ לֶחָרֵשׁ,** אוֹ **לְשׁוֹטֶה וְקָטָן** [-אוֹ לְקָטָן], שֶׁאֵינָם בְּנֵי דַּעַת לִשְׁמֹר כָּרָאוּי, **וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, חַיָּב,** שֶׁפָּשַׁע בִּשְׁמִירָתָהּ. **רוֹעֶה שֶׁמְּסָרָהּ לְרוֹעֶה:** אִם מְסָרָהּ לְרוֹעֶה, וְהָרוֹעֶה **מְסָרָהּ לְרוֹעֶה** אַחֵר הַמְסֻיָּע לוֹ בִּשְׁמִירַת הַבְּהֵמוֹת, **נִכְנַס הָרוֹעֶה** הַשֵּׁנִי **תַּחְתָּיו,** וְהוּא חַיָּב בְּנִזְקֶיהָ. [וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁשּׁוֹמֵר שֶׁמְּסָרָהּ לְשׁוֹמֵר הֲרֵי הוּא פּוֹשֵׁעַ וְחַיָּב, כָּאן פָּטוּר, כֵּיוָן שֶׁהַדָּרָךְ הִיא שֶׁהָרוֹעֶה הַגָּדוֹל מוֹסֵר לָרוֹעֶה הַקָּטָן מִמֶּנּוּ]. **חִיּוּב נֶזֶק אוֹ נֶהֱנָה בְּנִפְלָה אוֹ יָרְדָה לִגְנֹבָה:** הֶחֱלִיקָה הַבְּהֵמָה **וְנָפְלָה** בְּאֹנֶס מֵרְשׁוּת הָרַבִּים **לִגְנֹבָה** שֶׁל אַחֵר שֶׁהָיְתָה נְמוּכָה מֵרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְנֶהֱנֵית** מֵאֲכִילַת הַפֵּרוֹת, **מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית,** וְלֹא מַה שֶּׁהִזִּיקָה, שֶׁהֲרֵי לֹא פָּשְׁעוּ בִּשְׁמִירָתָהּ [וּרְאֵה לְעֵיל (פ"ב מ"ב) אֹפֶן תַּשְׁלוּם הַהֲנָאָה]. וְאִם **יָרְדָה לִגְנֹבָה כְּדַרְכָּהּ,** שֶׁלֹּא בְּאֹנֶס, **וְהִזִּיקָה, מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה,** שֶׁהֲרֵי פָּשְׁעוּ בִּשְׁמִירָתָהּ. **שׁוּמַת נִזְקֵי שֵׁן:** **כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה,** כְּלוֹמַר כֵּיצַד שָׁמִים אֶת הַנֶּזֶק [שֶׁכֵּן מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות כב ד) 'וּבִעֵר בְּשָׂדֶה אַחֵר', לָמַדְנוּ שֶׁאֵין לָשׁוּם אֶת שְׁוִי הֶעָרוּגָה שֶׁאָכְלָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁבְּכָךְ עֶרְכָּהּ עוֹלֶה וְהַמַּזִּיק מַפְסִיד, אֶלָּא שָׁמִים אוֹתָהּ אַגַּב שָׂדֶה גְּדוֹלָה 'וּבִעֵר' וְגוֹ'] **שָׁמִין בֵּית סְאָה** [-קַרְקַע הָרְאוּיָה לִזְרִיעַת סְאָה, וְשִׁעוּרָהּ חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה] **בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה** שֶׁאָכְלָה בָּהּ הַבְּהֵמָה, **כַּמָּה הָיְתָה יָפָה** [-שָׁוָה] קֹדֶם הַנֶּזֶק, **וְכַמָּה הִיא יָפָה** לְאַחַר הַנֶּזֶק, וְאֶת הַהֶפְרֵשׁ מְשַׁלֵּם הַמַּזִּיק, שֶׁבְּשׁוּמַת בֵּית סְאָה אֵין הַתַּשְׁלוּם נִפְחָת כָּל כָּךְ מֵחֲמַת חִסָּרוֹן עֲרוּגָה אַחַת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אִם **אָכְלָה פֵּרוֹת גְּמוּרִים** שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, אַף שֶׁעוֹדָם מְחֻבָּרִים הֲרֵי הִיא **מְשַׁלֶּמֶת פֵּרוֹת גְּמוּרִים. אִם** אָכְלָה **סְאָה, מְשַׁלֶּמֶת סְאָה, וְאִם סָאתַיִם, מְשַׁלֶּמֶת סָאתַיִם,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, לֹא עֲלֵיהֶם אָמְרָה תּוֹרָה 'וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר' לְשׁוּמָם אַגַּב הַשָּׂדֶה (תוי"ט):

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא פֶּרֶק ו

בֵּית סְאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה, כַּמָּה הָיְתָה יָפָה וְכַמָּה הִיא יָפָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אָכְלָה פֵּרוֹת גְּמוּרִים, מְשַׁלֶּמֶת פֵּרוֹת גְּמוּרִים, אִם סְאָה סְאָה, אִם סָאתַיִם סָאתַיִם:

פרק ו **א** הַכּוֹנֵס צֹאן לְדִיר, וְנָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, פָּטוּר. לֹא נָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, חַיָּב. נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לִסְטִים, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, פָּטוּר. הוֹצִיאוּהָ לִסְטִים, לִסְטִים חַיָּבִים: **ב** הִנִּיחָהּ בַּחַמָּה, אוֹ שֶׁמְּסָרָהּ לֶחָרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, חַיָּב. מְסָרָהּ לְרוֹעֶה, נִכְנַס הָרוֹעֶה תַּחְתָּיו. נָפְלָה לִגְנֹבָה וְנֶהֱנֵית, מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. יָרְדָה כְּדַרְכָּהּ וְהִזִּיקָה, מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה. כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה, שָׁמִין בֵּית סְאָה שָׂדֶה, כַּמָּה הָיְתָה יָפָה וְכַמָּה הִיא יָפָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אָכְלָה פֵּרוֹת גְּמוּרִים, מְשַׁלֶּמֶת פֵּרוֹת גְּמוּרִים, אִם סְאָה סְאָה, אִם סָאתַיִם סָאתַיִם: **ג** הַמַּכֶּה בְּהֵמָה, בֵּין שֶׁלּוֹ בֵּין שֶׁל חֲבֵרוֹ, פָּטוּר. וְאִם מֵתָה, חַיָּב. אֶחָד הַחוֹפֵר בּוֹר, שִׁיחַ וּמְעָרָה, חֲרִיצִין וּנְעִיצִין, חַיָּב. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר 'בּוֹר' (שמות כא לג), מַה בּוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית, עֲשָׂרָה טְפָחִים, אַף כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית, עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת, פָּטוּר: **ד** הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ גִּיֹּרֶת, פָּטוּר: **ה** הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּפָתָחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּפָתָחוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר, חַיָּב. הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת, פָּטוּר. הָיָה שׁוֹר שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִין, עָבַר עָלָיו הָרִאשׁוֹן וְלֹא כִּסָּהוּ, וְהַשֵּׁנִי וְלֹא כִּסָּהוּ, הַשֵּׁנִי חַיָּב. כִּסָּהוּ הָרִאשׁוֹן, וּבָא הַשֵּׁנִי וּמְצָאוֹ מְגֻלֶּה וְלֹא כִּסָּהוּ, הַשֵּׁנִי חַיָּב. כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת, פָּטוּר. לֹא כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת, חַיָּב. נָפַל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה, חַיָּב. לְאַחֲרָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּה, פָּטוּר. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר וְכֵלָיו וְנִשְׁתַּבְּרוּ, חֲמוֹר וְכֵלָיו וְנִתְקָרְעוּ, חַיָּב עַל הַבְּהֵמָה וּפָטוּר עַל הַכֵּלִים. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, חַיָּב. בֵּן אוֹ בַּת, עֶבֶד אוֹ אָמָה, פָּטוּר: **ז** אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה לִנְפִילַת הַבּוֹר, וְהִלְהַפְרֶשֶׁת הַר סִינַי, וּלְתַשְׁלוּמֵי כָּפֶל, וְלִהַשְׁבַּת אֲבֵדָה, וְלִפְרִיקָה, וְלַחֲסִימָה, לְכֻלְכָּלַיִם, הֵן לְאִסּוּר הֲרָבָעַת שְׁנֵי מִינֵי בְּהֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יט) 'בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאָיִם', וְהֵן לְאִסּוּר חֲרִישָׁה בִּשְׁנֵי מִינִים, שֶׁאַף שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב י) 'לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו', לְמֵדִים מִשַּׁבָּת בְּגְזֵרָה שָׁוָה לְרַבּוֹת אֶת שְׁאָר בַּעֲלֵי הַחַיִּים, **וּלְעִנְיַן שְׁבִיתַת בְּהֵמָה בְּשַׁבָּת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה יד) 'וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ'. **וְכֵן חַיָּה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** - דִּינָם כְּדִין בְּהֵמָה. בִּנְפִילַת הַבּוֹר, תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל וַהֲשֶׁבַת אֲבֵדָה, כְּפִי שֶׁהִתְרַבּוּ כָּל הַבְּהֵמוֹת. בִּפְרִיקָה, חֲסִימָה וְכֻלְכָּלַיִם, בְּגְזֵרָה שָׁוָה מַשַּׁבָּת. וּבְהַפְרֶשֶׁת הַר סִינַי, חַיָּה בִּכְלַל בְּהֵמָה, וְעוֹף הִתְרַבָּה בְּשַׁבָּת מִ'וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ', וּבְהַפְרֶשֶׁת הַר סִינַי מִתֵּבַת 'אִם'. **אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר** בִּפְסוּקִים אֵלּוּ 'שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר', אֵין זֹאת אֶלָּא מִשּׁוּם **שֶׁדִּבֶּר הַכָּתוּב בַּהְוָיָה** - בְּדָבָר הָרָגִיל לִהְיוֹת:

פֶּרֶק ו חִיּוּבֵי שְׁמִירָה וְאֹפֶן הַשּׁוּמָא בְּ'שֵׁן וָרֶגֶל', וְדִינֵי 'אֵשׁ': **מִשְׁנָה א** **חִיּוּב הַשְּׁמִירָה בְּשֵׁן וָרֶגֶל:** **הַכּוֹנֵס** - הַמַּכְנִיס **צֹאן לְדִיר, וְנָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי** בְּדֶלֶת שֶׁיְּכוֹלָה לַעֲמֹד בִּרְוּחַ מְצוּיָה, **וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה** בְּשֵׁן וָרֶגֶל, **פָּטוּר,** כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַר כַּדִּין. אֲבָל אִם **לֹא נָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, חַיָּב.** וְאִם נָעַל כָּרָאוּי **וְנִפְרְצָה** הַדֶּלֶת **בַּלַּיְלָה** וּמִסְתָּמָא לֹא שָׁמַע עַל כָּךְ, **אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לִסְטִים, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, פָּטוּר,** שֶׁשָּׁמַר כָּרָאוּי וְהִזִּיקָה בְּאֹנֶס. וְאִם **הוֹצִיאוּהָ לִסְטִים** כְּדֵי לְגָנְבָהּ, אוֹ שֶׁעָמְדוּ בְּפָנֶיהָ עַד שֶׁגָּרְמוּ לָהּ לָצֵאת, וְהָלְכָה וְהִזִּיקָה, **לִסְטִים חַיָּבִים,** שֶׁקָּנוּ אוֹתָהּ בְּקִנְיַן גְּזֵלָה, וְהִיא בִּרְשׁוּתָם לְעִנְיַן חִיּוּב נְזִיקִין: **מִשְׁנָה ב** **אֶפְנֵי שְׁמִירָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה:** **הִנִּיחָהּ לַבְּהֵמָה בַּחַמָּה** [-בַּשֶּׁמֶשׁ], אַף שֶׁנָּעַל כָּרָאוּי אֵין זוֹ שְׁמִירָה מַסְפֶּקֶת, כִּי מֻחֶמֶת צַעַר הַשֶּׁמֶשׁ עוֹשֶׂה כָּל שְׁבִיכְלָתָהּ לָצֵאת, **אוֹ שֶׁמְּסָרָהּ לֶחָרֵשׁ,** אוֹ **לְשׁוֹטֶה וְקָטָן** [-אוֹ לְקָטָן], שֶׁאֵינָם בְּנֵי דַּעַת לִשְׁמֹר כָּרָאוּי, **וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה, חַיָּב,** שֶׁפָּשַׁע בִּשְׁמִירָתָהּ. **רוֹעֶה שֶׁמְּסָרָהּ לְרוֹעֶה:** אִם מְסָרָהּ לְרוֹעֶה, וְהָרוֹעֶה **מְסָרָהּ לְרוֹעֶה** אַחֵר הַמְסֻיָּע לוֹ בִּשְׁמִירַת הַבְּהֵמוֹת, **נִכְנַס הָרוֹעֶה הַשֵּׁנִי תַּחְתָּיו,** וְהוּא חַיָּב בְּנִזְקֶיהָ. [וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁשּׁוֹמֵר שֶׁמְּסָרָהּ לְשׁוֹמֵר הֲרֵי הוּא פּוֹשֵׁעַ וְחַיָּב, כָּאן פָּטוּר, כֵּיוָן שֶׁהַדָּרָךְ הִיא שֶׁהָרוֹעֶה הַגָּדוֹל מוֹסֵר לָרוֹעֶה הַקָּטָן מִמֶּנּוּ]. **חִיּוּב נֶזֶק אוֹ נֶהֱנֶה בְּנִפְלָה אוֹ יָרְדָה לִגְנֹבָה:** הֶחֱלִיקָה הַבְּהֵמָה **וְנָפְלָה** בְּאֹנֶס מֵרְשׁוּת הָרַבִּים **לִגְנֹבָה** שֶׁל אַחֵר שֶׁהָיְתָה נְמוּכָה מֵרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְנֶהֱנֵית** מֵאֲכִילַת הַפֵּרוֹת, **מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית,** וְלֹא מַה שֶּׁהִזִּיקָה, שֶׁהֲרֵי לֹא פָּשְׁעוּ בִּשְׁמִירָתָהּ [וּרְאֵה לְעֵיל (פ"ב מ"ב) אֹפֶן תַּשְׁלוּם הַהֲנָאָה]. וְאִם **יָרְדָה לִגְנֹבָה כְּדַרְכָּהּ,** שֶׁלֹּא בְּאֹנֶס, **וְהִזִּיקָה, מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה,** שֶׁהֲרֵי פָּשְׁעוּ בִּשְׁמִירָתָהּ. **שׁוּמַת נִזְקֵי שֵׁן:** **כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה,** כְּלוֹמַר כֵּיצַד שָׁמִים אֶת הַנֶּזֶק [שֶׁכֵּן מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות כב ד) 'וּבִעֵר בְּשָׂדֶה אַחֵר', לָמַדְנוּ שֶׁאֵין לָשׁוּם אֶת שְׁוִי הֶעָרוּגָה שֶׁאָכְלָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁבְּכָךְ עֶרְכָּהּ עוֹלֶה וְהַמַּזִּיק מַפְסִיד, אֶלָּא שָׁמִים אוֹתָהּ אַגַּב שָׂדֶה גְּדוֹלָה 'וּבִעֵר' וְגוֹ'] **שָׁמִין בֵּית סְאָה** [-קַרְקַע הָרְאוּיָה לִזְרִיעַת סְאָה, וְשִׁעוּרָהּ חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה] **בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה** שֶׁאָכְלָה בָּהּ הַבְּהֵמָה, **כַּמָּה הָיְתָה יָפָה** [-שָׁוָה] קֹדֶם הַנֶּזֶק, **וְכַמָּה הִיא יָפָה** לְאַחַר הַנֶּזֶק, וְאֶת הַהֶפְרֵשׁ מְשַׁלֵּם הַמַּזִּיק, שֶׁבְּשׁוּמַת בֵּית סְאָה אֵין הַתַּשְׁלוּם נִפְחָת כָּל כָּךְ מֵחֲמַת חִסָּרוֹן עֲרוּגָה אַחַת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אִם **אָכְלָה פֵּרוֹת גְּמוּרִים** שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, אַף שֶׁעוֹדָם מְחֻבָּרִים הֲרֵי הִיא **מְשַׁלֶּמֶת פֵּרוֹת גְּמוּרִים. אִם** אָכְלָה **סְאָה, מְשַׁלֶּמֶת סְאָה, וְאִם סָאתַיִם, מְשַׁלֶּמֶת סָאתַיִם,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, לֹא עֲלֵיהֶם אָמְרָה תּוֹרָה 'וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר' לְשׁוּמָם אַגַּב הַשָּׂדֶה (תוי"ט):

בֵּן אוֹ בַּת קְטַנִּים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לְהַזָּהֵר, **אוֹ עֶבֶד אוֹ אָמָה** כְּנַעֲנִים שֶׁהֵם דּוֹמִים לַחֲמוֹר

מִשְׁנָה ג הַגְּדִישׁ בִּשְׁדֵה חֲבֵרוֹ: **הַמַּגְדִּישׁ** - הָעוֹשֶׂה עֲרֵמָה מִתְּבוּאָתוֹ, **בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת** בַּעַל הַשָּׂדֶה, **וַאֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה, פָּטוּר** בַּעַל הַשָּׂדֶה, בְּטַעֲנַת 'תְּבוּאָתְךָ בְּשָׂדִי מַה בְּקֶשֶׁה'. **וְאִם** בְּהֵמַת בַּעַל הַשָּׂדֶה **הִזִּקָה בָּהֶן,** כְּגוֹן שֶׁהֶחְלְקָה בַּתְּבוּאָה, **בַּעַל הַגְּדִישׁ חַיָּב.** [אֲבָל אִם אָכְלָה מֵהֶם עַד שֶׁמָּתָה, פָּטוּר בַּעַל הַגְּדִישׁ, שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ לָאֱכֹל]. **וְאִם הִגְדִּישׁ בִּרְשׁוּת** בַּעַל הַשָּׂדֶה, שֶׁהָיָה זֶה בְּמָקוֹם הַגֶּרֶנוֹת וּבַעַל הַשָּׂדֶה הָיָה שׁוֹמֵר הַגֶּרֶנוֹת וּכְשֶׁהִסְכִּים לָזֶה לְהַגְדִּישׁ הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אָמַר לוֹ שֶׁהוּא יִשְׁמֹר אַף עַל גַּרְן זוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה אִם אֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ, **בַּעַל הַשָּׂדֶה חַיָּב** [אֲבָל סְתָם אָדָם שֶׁהִסְכִּים לְהַגְדִּישׁ בַּחֲצֵרוֹ, אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְקַבֵּל עָלָיו שְׁמִירָה]:

מִשְׁנָה ד אֵשׁ שֶׁהִזִּיקָה שֶׁלֹּא מִכֹּחַ אָדָם אֶחָד: **הַשּׁוֹלַחַ אֶת הַבְּעֵרָה בְּיַד חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן,** וְהִזִּיקָה הַבְּעֵרָה, **פָּטוּר** **הַמְשַׁלֵּחַ בְּדֵינֵי אָדָם,** שֶׁהֵם גְּרָמוּ לִבְעֵרָה לְהַזִּיק וְלֹא הַמְשַׁלֵּחַ, **וְחַיָּב** לְשַׁלֵּם **בְּדֵינֵי שָׁמַיִם,** כֵּיוָן שֶׁעַל יָדֵי מַעֲשָׂיו נִגְרַם הַנֶּזֶק בָּעֲקִיפִין, וְזֶהוּ 'גְּרָמָא בְּנִזְקִין'. וְאִם **שָׁלַח** אֶת הַבְּעֵרָה **בְּיַד פִּקֵּחַ, הִפְקִיחַ חַיָּב** לְשַׁלֵּם, שֶׁהוּא בֶּן דַּעַת וְאַחֲרַאי לְמַעֲשָׂיו. וַאֲפִלּוּ אִם שָׁלְחוּ לְהַבְעִיר אֶת הַגְּדִישׁ, פָּטוּר הַמְשַׁלֵּחַ, שֶׁהֲרֵי 'אֵין שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵרָה' (תורי"ט). **אֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר** - הִבְעִיר אֶת הָאֵשׁ, **וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הָעֵצִים** וּנְתָנָם בְּתוֹךְ הָאֵשׁ, וְעַל יְדֵי תּוֹסֶפֶת עֵצִים אֵלּוּ הָלְכָה הָאֵשׁ וְהִזִּיקָה, **הַמֵּבִיא אֶת הָעֵצִים חַיָּב,** שֶׁמֵּחֲמָתוֹ הִזִּיקָה הָאֵשׁ. **אֶחָד הֵבִיא אֶת הָעֵצִים, וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר** וְהִצִּית אֵשׁ בָּעֵצִים, וְהִזִּיקָה הָאֵשׁ, **הַמֵּבִיא אֶת הָאוּר חַיָּב,** שֶׁמֵּחֲמָתוֹ הִזִּיקָה הָאֵשׁ. וְאִם עַל אַף הַבְעָרָתוֹ לֹא יָכְלָה הָאֵשׁ לְהַזִּיק, **וּבָא אַחֵר וְלִבָּהּ** אֶת הָאֵשׁ [-הֶעֱלָה בָּהּ שַׁלְהֶבֶת בְּרוּחַ פִּיו] וְהִזִּיקָה, **הַמְלַבֶּה חַיָּב,** שֶׁמֵּחֲמָתוֹ הִזִּיקָה. וְאִם לֹא בָּא אַחֵר וְלִבָּהּ אֶלָּא **לִבְּתָה** אֶת הָאֵשׁ **הָרוּחַ** שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה, **כֻּלָּן פְּטוּרִין,** שֶׁהֲרֵי הָאֵשׁ שֶׁיָּצְרוּ לֹא הָיְתָה מַזִּיקָה, וְלֹא הָיָה לָהֶם לַחְשֹׁשׁ לְכָךְ שֶׁתָּבוֹא רוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה וּתְלַבֶּה אֶת הָאֵשׁ. **הַדְּבָרִים הַנִּזּוֹקִים וְאֵפּוֹ הִתְשַׁטְּטוּת הָאֵשׁ:** **הַשּׁוֹלַחַ אֶת הַבְּעֵרָה** - הַמַּבְעִיר אֵשׁ וְיָצְאָה הָאֵשׁ **וְאָכְלָה** [-וְשָׂרְפָה] **עֵצִים, אוֹ** הִשְׁחִירָה **אֲבָנִים, אוֹ** לִחֲכָה **עָפָר** - אֲדָמָה חֲרוּשָׁה הַמּוּכָנָת לִזְרִיעָה וְקִלְקְלָה אוֹתָהּ, **חַיָּב** הַמַּבְעִיר, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כב ה) **'כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה, שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַבֹּעֵר אֶת הַבְּעֵרָה',** וּמִיתְּוּר תֵּבֶת 'הַשָּׂדֶה' לְמַדְנוּ שֶׁחַיָּב אַף עַל נָזָק הַקָּרְקַע, אַף שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָהּ. אִם **עִבְּרָה** הָאֵשׁ **גֶּדֶר** שֶׁל אֲבָנִים **שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ אַרְבַּע אַמּוֹת** מֵעַל גֹּבַהּ הָאֵשׁ, **אוֹ** שֶׁעָבְרָה **דֶּרֶךְ הָרַבִּים,** שֶׁרְחָבָהּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת [כְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְהַלָּן], **אוֹ** שֶׁעָבְרָה **נָהָר** שֶׁרָחָב שְׁמוֹנָה אַמּוֹת [וְדֵי בְּשִׁעוּר זֶה כִּי הוּא עָמֹק וְגַם יֵשׁ בּוֹ קְרִירוּת מֵהַמַּיִם שֶׁעוֹבְרִים בּוֹ תָּמִיד (תוספות)], בְּכָל אֵלּוּ **פָּטוּר** הַמַּבְעִיר, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְהַעֲלוֹת בְּדַעְתּוֹ שֶׁתַּעֲבֹר הָאֵשׁ לִשְׁדֵה חֲבֵרוֹ. **הַמַּדְלִיק בְּתוֹךְ הָרְשׁוּת שֶׁלּוֹ, עַד כְּמָה** - אֵיזֶה מֶרְחָק **תַּעֲבֹר הַדְּלֵקָה** וְיִהְיֶה פָּטוּר מִנִּזְקֵי הָאֵשׁ מֻחְזָק שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לַחְשֹׁשׁ לְכָךְ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא בְּאֶמְצַע בֵּית כּוֹר** - מְקוֹם זְרִיעַת כּוֹר [רע"ד עַל רע"ד אַמּוֹת], וְאִם עָבְרָה הָאֵשׁ שִׁעוּר חֲצִי בֵּית כּוֹר [קל"ז אַמּוֹת], הַמַּבְעִיר פָּטוּר. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אַף אִם עָבְרָה **שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת,** כְּדָרְכָּהּ **רְשׁוּת הָרַבִּים,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** נֶאֱמַר (שמות שם) 'שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר **אֶת הַבְּעֵרָה'** וְאֵין בְּכָךְ שִׁעוּר קָבוּעַ אֶלָּא **הַכֹּל לְפִי הַדְּלֵקָה,** שֶׁכָּל שֶׁהִיא גְּדוֹלָה יוֹתֵר וּגְבוֹהָה יוֹתֵר, מִתְפַּשֶּׁטֶת יוֹתֵר לְמֶרְחוֹק:

מִשְׁנָה ה דִּינֵי 'טָמוּן' וְ'קָם לֵיהּ בְּדַרְבָּהּ מִינַּיְיהוּ': **הַמַּדְלִיק אֵשׁ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ** וְנָתַן **בְּתוֹכָהּ** אֶת **הַגֶּדִישׁ שֶׁל חֲבֵרוֹ,** וְהָאֵשׁ הִגִּיעָה לְשָׂדֵהוּ, **וְהִזִּיקָה** אֶת **הַגֶּדִישׁ חַיָּב.** וְאִם **הִגְדִּישׁ בִּרְשׁוּת** בַּעַל הַשָּׂדֶה, שֶׁהָיָה זֶה בְּמָקוֹם הַגֶּרֶנוֹת וּבַעַל הַשָּׂדֶה הָיָה שׁוֹמֵר הַגֶּרֶנוֹת וּכְשֶׁהִסְכִּים לָזֶה לְהַגְדִּישׁ הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אָמַר לוֹ שֶׁהוּא יִשְׁמֹר אַף עַל גַּרְן זוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה אִם אֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ, **בַּעַל הַשָּׂדֶה חַיָּב** [אֲבָל סְתָם אָדָם שֶׁהִסְכִּים לְהַגְדִּישׁ בַּחֲצֵרוֹ, אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְקַבֵּל עָלָיו שְׁמִירָה]:

ג הַמַּגְדִּישׁ בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וַאֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה, פָּטוּר. וְאִם הִזִּקָה בָּהֶן, בַּעַל הַגְּדִישׁ חַיָּב. וְאִם הִגְדִּישׁ בִּרְשׁוּת, בַּעַל הַשָּׂדֶה חַיָּב:

ד הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵרָה בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, פָּטוּר בְּדֵינֵי אָדָם וְחַיָּב בְּדֵינֵי שָׁמַיִם. שָׁלַח בְּיַד פִּקֵּחַ, הַמַּפְקִחַ חַיָּב. אֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר, וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הָעֵצִים, הַמֵּבִיא אֶת הָעֵצִים חַיָּב. אֶחָד הֵבִיא אֶת הָעֵצִים, וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר, הַמֵּבִיא אֶת הָאוּר חַיָּב. בָּא אַחֵר וְלִבָּה, הַמְלַבֶּה חַיָּב. לִבְּתָה הָרוּחַ, כֻּלָּן פְּטוּרִין. הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵרָה וְאָכְלָה עֵצִים אוֹ אֲבָנִים אוֹ עָפָר, חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ה) **'כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַבֹּעֵר אֶת הַבְּעֵרָה'.**

עָבְרָה גֶּדֶר שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ אַרְבַּע אַמּוֹת, אוֹ דֶּרֶךְ הָרַבִּים, אוֹ נָהָר. הַמַּדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, עַד כַּמָּה תַּעֲבֹר הַדְּלֵקָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא בְּאֶמְצַע בֵּית כּוֹר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת, כְּדֶרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, 'שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר אֶת הַבְּעֵרָה' (שמות כב ה), **הַכֹּל לְפִי הַדְּלֵקָה: ה הַמַּדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ, וְהָיוּ בּוֹ כֵּלִים וְדָלְקוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יְשַׁלֵּם מָה שֶׁבְּתוֹכוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא גָּדִישׁ שֶׁל חִטִּים אוֹ שֶׁל שְׂעוֹרִים. הָיָה גְּדִי כָּפוּת לוֹ וְעֵבֶד סָמוּךְ לוֹ, וְנִשְׂרַף עִמּוֹ, חַיָּב. עֵבֶד כָּפוּת לוֹ וּגְדִי סָמוּךְ לוֹ, וְנִשְׂרַף עִמּוֹ, פָּטוּר. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בְּמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה, שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ בַּבָּתִּים: ו גֵּץ שֶׁיָּצָא מִתַּחַת הַפַּטִּישׁ וְהִזִּיק, חַיָּב. גָּמָל שֶׁהָיָה טָעוּן פִּשְׁתָּן וְעָבַר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִכְנַס פִּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת וְדָלְקוּ בְּנֵרוֹ שֶׁל חֲנְוָנִי, וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה, בַּעַל הַגָּמָל חַיָּב. הִנִּיחַ חֲנְוָנִי נֵרוֹ מִבַּחוּץ, הַחֲנְוָנִי חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּנֵר חֲנֻכָּה פָּטוּר:**

פרק ז א מְרֻבָּה מִדַּת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל מִמִּדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, שֶׁמִּדַּת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וּמִדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּשׁוֹר וְשֶׂה בִּלְבָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לז) **'כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה', שִׁמְּדַת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּגוֹנֵב דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים** - בַּעֲלֵי חַיִּים, **וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים** - שְׁאָר מַטְלְטְלִין, **וּמִדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּשׁוֹר וְשֶׂה בִּלְבָד, שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ' וְגוֹ'. אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר הַגַּנָּב** - גַּנָּב שֵׁנִי שֶׁגָּנַב מֵרְשׁוּתוֹ שֶׁל גַּנָּב רִאשׁוֹן אֵינוֹ **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לַבְּעָלִים, וְלֹא הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמּוֹכֵר אַחַר הַגַּנָּב** - אִם הַגַּנָּב הַשֵּׁנִי טָבַח אוֹ מָכַר אֶת הַבְּהֵמָה, אֵינוֹ **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב ו) **'וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ'** וְלֹא מִבֵּית הַגַּנָּב: **מִשְׁנָה ב דִּינֵי תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה: גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם** - שְׁנֵי עֵדִים הַמְעִידִים עָלָיו שֶׁגָּנַב, **וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם,** שֶׁהֵם מְעִידִים עָלָיו שֶׁאַף טָבַח וּמָכַר אֶת הַבְּהֵמָה שֶׁגָּנַב, **אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים** - אוֹ שֶׁשְּׁנֵי עֵדִים אֲחֵרִים מְעִידִים שֶׁטָּבַח אוֹ מָכַר, **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה,** וְאֵין צָרִיךְ שֶׁאוֹתָן הָעֵדִים יָעִידוּ גַּם עַל הַגְּנֵבָה וְגַם עַל הַטְּבִיחָה אוֹ הַמְּכִירָה. **גָּנַב וּמָכַר בְּשַׁבָּת,** אוֹ **גָּנַב וּמָכַר לַעֲבוֹדָה זָרָה,** אוֹ **גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים,** שֶׁאֵינוֹ חַיָּב מִיתָה עַל טְבִיחָתוֹ בְּיוֹם כִּפּוּר אוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאַף שֶׁעַל מְכִירָתוֹ בְּשַׁבָּת וְיוֹם כִּפּוּר אוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, אֵין חִיּוּב כָּרֵת, אֵין לוֹקִין מִתַּשְׁלוּמִים מִדִּין 'קָם לֵיהּ בְּדַרְבָּהּ מִינַּיְיהוּ' [וְרַק אִם לֹא הִתְרוּ בּוֹ וְאֵינוֹ לוֹקֶה, כִּי אִלּוּ לָקָה, הֲרֵי אֵין אָדָם לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם]. אוֹ **שֶׁגָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר,** וְהִתְחַיֵּב בְּתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, **וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו,** אוֹ **שֶׁגָּנַב וְטָבַח,** וְהִתְחַיֵּב לְבָעָלֶיהָ, **וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ** אֶת הַבְּהֵמָה. בְּכָל אֵלּוּ הָאֹפָנִים **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב וְטָבַח לְרַפּוֹאָה** אוֹ **לִצְרָךְ רְפוּאָה** אוֹ **לַאֲכִילַת כְּלָבִים,** וְכֵן **הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא** שֶׁהַבְּהֵמָה **טְרֵפָה** וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, וְכֵן **הַשּׁוֹחֵט חֻלִּין בָּעֲזָרָה** אַחַר הַגְּנֵבָה, וְנֶאֱסְרָה בַּאֲכִילָה. בְּכָל אֵלּוּ **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה,** כֵּיוָן שֶׁשְּׁחִיטַת הַבְּהֵמָה הָיְתָה כְּדִין, וַאֲפִלּוּ שֶׁהַשְּׁחִיטָה אֵינָהּ מוֹעִילָה לַאֲכִילָה אוֹ שֶׁלֹּא הָיְתָה לְשֵׁם אֲכִילָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בִּשְׁנֵי אֵלּוּ** - בִּטְרֵפָה וְחֻלִּין בָּעֲזָרָה, שֶׁקִּלְקְלוּ אֶת הַבְּהֵמָה, אֵינָהּ אֶלָּא שְׁחִיטָה רְאוּיָה, וּבָאֳפָנִים אֵלּוּ שֶׁהַבְּהֵמָה אֲסוּרָה אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּלָל שֶׁשָּׁחַט [אֲבָל שׁוֹחֵט לִרְפוּאָה וּכְלָבִים, אִם רוֹצֶה יָכוֹל לְאָכְלָהּ, וְלָכֵן הִיא שְׁחִיטָה רְאוּיָה]:

ו גֵּץ שֶׁיָּצָא מִתַּחַת הַפַּטִּישׁ וְהִזִּיק, חַיָּב. [-נִיצוֹץ] שֶׁיָּצָא מִתַּחַת **הַפַּטִּישׁ** שֶׁל נַפָּח, **וְהִזִּיק, חַיָּב** הַנַּפָּח, כְּאָדָם שֶׁזָּרַק חֵץ וְהִזִּיק (תורי"ט). **גָּמָל שֶׁהָיָה טָעוּן פִּשְׁתָּן וְעָבַר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִכְנַס פִּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת, וְדָלְקוּ** - נִדְלַק הַפִּשְׁתָּן **בְּנֵרוֹ שֶׁל חֲנְוָנִי** שֶׁהָיָה מֻנָּח בַּחֲנוּת, **וְהִדְלִיק הַפִּשְׁתָּן אֶת הַבִּירָה** [-בֵּית גָּדוֹל], **בַּעַל הַגָּמָל חַיָּב,** שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְהַרְבּוֹת בְּמִטְעָן גָּמְלוֹ עַד שֶׁיִּכָּנֵס לְתוֹךְ הַחֲנוּת. וְאִם **הִנִּיחַ הַחֲנְוָנִי** אֶת **נֵרוֹ מִבַּחוּץ** - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **הַחֲנְוָנִי חַיָּב,** שֶׁפָּשַׁע בְּהַנָּחָה זוֹ, לְפִי שֶׁמָּצוּי שֶׁתַּעֲבֹר בְּהֵמָה שָׁם וְיַדְלֵק מִטְעָנָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם הַפִּשְׁתָּן הֶבְעֵר בְּנֵר **חֲנֻכָּה** שֶׁאָדָם הִדְלִיק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **פָּטוּר** הַמַּדְלִיק, כֵּיוָן שֶׁהִדְלִיקוֹ בִּרְשׁוּת, לְקִיּוּם מִצְוָה לְפַרְסוֹמֵי נִסָּא:

פֶּרֶק ז דִּינֵי כָּפֶל וְאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה: **מִשְׁנָה א תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה וְהַחֲלוּקִים בֵּינֵיהֶם:** **מְרֻבָּה מִדַּת** - חוֹבַת **תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל** שֶׁחַיָּב עַל כָּל גְּנֵבָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּגָנָב (שמות כב ג) 'אִם הַמָּצֹא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים, שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם', **מִמִּדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה** שֶׁחַיָּב עַל טְבִיחָה אוֹ מְכִירָה שֶׁל שׁוֹר אוֹ שֶׂה שֶׁגָּנָב, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא לז) 'כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה', **שִׁמִּדַּת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּגוֹנֵב דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים** - בַּעֲלֵי חַיִּים, **וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים** - שְׁאָר מַטְלְטְלִין, **וּמִדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּשׁוֹר וְשֶׂה בִּלְבָד, שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ' וְגוֹ'. אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לַבְּעָלִים, וְלֹא הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמּוֹכֵר אַחַר הַגַּנָּב** - אִם הַגַּנָּב הַשֵּׁנִי טָבַח אוֹ מָכַר אֶת הַבְּהֵמָה, אֵינוֹ **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה,** כֵּיוָן שֶׁשְּׁחִיטַת הַבְּהֵמָה הָיְתָה כְּדִין, וַאֲפִלּוּ שֶׁהַשְּׁחִיטָה אֵינָהּ מוֹעִילָה לַאֲכִילָה אוֹ שֶׁלֹּא הָיְתָה לְשֵׁם אֲכִילָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בִּשְׁנֵי אֵלּוּ** - בִּטְרֵפָה וְחֻלִּין בָּעֲזָרָה, שֶׁקִּלְקְלוּ אֶת הַבְּהֵמָה, אֵינָהּ אֶלָּא שְׁחִיטָה רְאוּיָה, וּבָאֳפָנִים אֵלּוּ שֶׁהַבְּהֵמָה אֲסוּרָה אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּלָל שֶׁשָּׁחַט [אֲבָל שׁוֹחֵט לִרְפוּאָה וּכְלָבִים, אִם רוֹצֶה יָכוֹל לְאָכְלָהּ, וְלָכֵן הִיא שְׁחִיטָה רְאוּיָה]:

ז הַמַּדְלִיק אֵשׁ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, כְּגוֹן שֶׁהֶחְלְקָה בַּתְּבוּאָה, בַּעַל הַגְּדִישׁ חַיָּב. [לְשׁוֹן 'מַדְלִיק' לְשׁוֹן 'מַזִּיק' הוּא, כְּמוֹ 'מַדְלִיק נֵרוֹ' (שבת כב:)] **וְאִם הִגְדִּישׁ בִּרְשׁוּת, בַּעַל הַשָּׂדֶה חַיָּב.** [אֲבָל אִם הִגְדִּישׁ בַּחֲצֵרוֹ, אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְקַבֵּל עָלָיו שְׁמִירָה] **הַמַּגְדִּישׁ בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וַאֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה, פָּטוּר. וְאִם הִזִּקָה בָּהֶן, בַּעַל הַגְּדִישׁ חַיָּב. וְאִם הִגְדִּישׁ בִּרְשׁוּת, בַּעַל הַשָּׂדֶה חַיָּב:** [אִם הָיָה זֶה גָּדִישׁ שֶׁל חִטִּים], **אוֹ שֶׁל שְׂעוֹרִים** [אִם הָיָה זֶה גָּדִישׁ שְׂעוֹרִים], וּפָטוּר עַל הַכֵּלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ה) 'כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַבֹּעֵר אֶת הַבְּעֵרָה', לְמֵדְנוּ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּדוֹמֶה לְ'קָמָה' שֶׁהִיא גְּלוּיָה [אַךְ מְשַׁלֵּם אֶת מָקוֹם הַכֵּלִים כְּאִלּוּ הוּא מָלֵא בְּתִבּוּאָה]. **דִּינֵי 'קָם לֵיהּ בְּדַרְבָּהּ מִינַּיְיהוּ':** הַמַּבְעִיר גְּדִישׁ שֶׁל חֲבֵרוֹ, **וְהָיָה גְּדִי כָּפוּת לוֹ** [-לַגְּדִישׁ], **וְעֶבֶד** כְּנַעֲנִי **סָמוּךְ לוֹ** [-לַגְּדִישׁ], **וְנִשְׂרַף עִמּוֹ** [-עִם הַגְּדִישׁ], **חַיָּב** עַל הַגְּדִישׁ וְעַל הַגְּדִי, שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אוֹ הַקָּמָה' הִתְרַבּוּ כָּל בַּעֲלֵי

י"ד אדר של משניות

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא פֶּרֶק ח

המבוארות

מִשְׁנָה ג הַזְּמַן עִדֵּי גְּנֵבָה וּטְבִיחָה וּמְכִירָה: **גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם, וְנִמְצְאוּ הָעֵדִים זוֹמְמִין,** שֶׁבָּאוּ עֵדִים אֲחֵרִים וְהֵעִידוּ שֶׁבַּזְּמַן שֶׁעָלָיו מְעִידִים הָיוּ עִמָּם בְּמָקוֹם אַחֵר, **מְשַׁלְּמִין** הָעֵדִים **הַכֹּל** - תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יט יט) 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו', וְאַף הֵם רָצוּ לְחַיְּבוֹ כֶּפֶל וְאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. [וְזֶה רַק אִם הוּזְּמוּ תְּחִלָּה עַל הַטְּבִיחָה אוֹ הַמְכִירָה שֶׁהֵם עֵדִים עַל הַגְּנֵבָה, אֲבָל אִם הוּזְּמוּ תְּחִלָּה עַל הַגְּנֵבָה, מְיֻד בָּטְלָה עֵדוּתָן עַל אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, כִּי אִם לֹא גָּנַב אֵין כָּל אִסּוּר בִּטְבִיחָה אוֹ בִּמְכִירָה, וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם מְחַיְּבִים אוֹתוֹ כִּי בָּטְלָה עֵדוּתָן, אַף אִם הוּזְּמוּ אַחַר כָּךְ אֵינָם מְשַׁלְּמִים]. **גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים,** וְאֵלּוּ וָאֵלּוּ - שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת **נִמְצְאוּ זוֹמְמִין,** כָּל כַּת מְשַׁלֶּמֶת עַל מַה שֶּׁזִּמְּמָה לָעֲשׂוֹת, **הָרִאשׁוֹנִים** שֶׁהֵעִידוּ עַל הַגְּנֵבָה, **מְשַׁלְּמִים תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל,** וְ**הָאַחֲרוֹנִים** שֶׁהֵעִידוּ עַל הַטְּבִיחָה אוֹ הַמְכִירָה **מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי** שְׁנַיִם אוֹ **שְׁלִשָּׁה,** מַה שֶּׁרָצוּ לְהוֹסִיף עַל חִיּוּב הַכֶּפֶל שֶׁלּוֹ, כְּשֶׁהֵעִידוּ שֶׁחִיַּב אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה. **נִמְצְאוּ אַחֲרוֹנִים זוֹמְמִין,** וְהָעֵדוּת עַל הַגְּנֵבָה לֹא הוּזְּמָה, **הוּא** - הַגָּנָב **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל** שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁגָּנַב, **וְהֵן** - עֵדֵי הַטְּבִיחָה אוֹ הַמְכִירָה שֶׁהוּזְּמוּ **מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי** שְׁנַיִם אוֹ **שְׁלִשָּׁה.** נִמְצָא אֶחָד **מִן הָאַחֲרוֹנִים זוֹמֵם, בְּטְלָה עֵדוּת שְׁנֵיָּה,** אַךְ מִכָּל מָקוֹם אֵין בָּהֶם דִּין עֵדִים זוֹמְמִין, שֶׁאֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין עַד שֶׁיּוּזְּמוּ כֻּלָּם, וְעֵדוּת הַגְּנֵבָה לֹא הוּזְּמָה וְהַגָּנָב מְשַׁלֵּם כֶּפֶל. נִמְצָא **אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים זוֹמֵם, בְּטְלָה כָּל עֵדוּת** שֶׁבְּעוֹלָם, וְהַגַּזְלָן פָּטוּר **לְגַמְרֵי,** שֶׁעֵדוּת הַגְּנֵבָה בְּטְלָה לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא עֵד אֶחָד, וְאַף עֵדוּת הַטְּבִיחָה בְּטֵלָה, מִשּׁוּם **שֶׁאִם אֵין גְּנֵבָה, אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה,** שֶׁמָּא הָיוּ בְּהֵמָה שֶׁל בְּרִשׁוּת הַבָּעָלִים [וְאַף עֵדוּת הַטְּבִיחָה אוֹ הַמְכִירָה שֶׁהֵם עֵדִים עַל הַגְּנֵבָה, אֵין כָּל אִסּוּר בִּטְבִיחָה אוֹ בִּמְכִירָה, וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם מְחַיְּבִים אוֹתוֹ כִּי בָּטְלָה עֵדוּתָן, אַף אִם הוּזְּמוּ אַחַר כָּךְ אֵינָם מְשַׁלְּמִים]. **גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים,** וְאֵלּוּ וָאֵלּוּ - שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת **נִמְצְאוּ זוֹמְמִין,** כָּל כַּת מְשַׁלֶּמֶת עַל מַה שֶּׁזִּמְּמָה לַעֲשׂוֹת, **הָרִאשׁוֹנִים** שֶׁהֵעִידוּ עַל הַגְּנֵבָה, **מְשַׁלְּמִים תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל,** וְ**הָאַחֲרוֹנִים** שֶׁהֵעִידוּ עַל הַטְּבִיחָה אוֹ הַמְכִירָה **מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי** שְׁנַיִם אוֹ **שְׁלִשָּׁה,** מַה שֶּׁרָצוּ לְהוֹסִיף עַל חִיּוּב הַכֶּפֶל שֶׁלּוֹ, כְּשֶׁהֵעִידוּ שֶׁחִיַּב אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה. **נִמְצְאוּ אַחֲרוֹנִים זוֹמְמִין,** וְהָעֵדוּת עַל הַגְּנֵבָה לֹא הוּזְּמָה וְהַגָּנָב מְשַׁלֵּם כֶּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, כְּשֶׁמְּשַׁיֵּר חֵלֶק לְעַצְמוֹ - שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא לז) 'וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ', וּמַשְׁמַע עַד שֶׁיִּמְכֹּר כָּל הַדְּבָרִים הַנִּתָּרִים בִּטְבִיחָה. וְאִם הָיְתָה לוֹ בּוֹ שֻׁתָּפוּת - שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'מְכָרוֹ', וּמַשְׁמַע שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ כֻּלּוֹ בְּאִסּוּר. וְהַגְּבָלָה, הַנִּחְיָרָה וְהָעִקּוּר - אֵינָם שְׁחִיטָה [וְאַף לְדַעַת חֲכָמִים שֶׁשְּׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, אַךְ זוֹ כְּלָל אֵינָהּ שְׁחִיטָה]. **גָּנַב** בְּהֵמָה **בִּרְשׁוּת הַבָּעָלִים** וְהוֹצִיאָהּ מֵרְשׁוּתָם **וְטָבַח וּמָכַר חוּץ מֵרְשׁוּתָם, אוֹ שֶׁגָּנַב חוּץ מֵרְשׁוּתָם וְטָבַח וּמָכַר בִּרְשׁוּתָם, אוֹ שֶׁגָּנַב וְטָבַח וּמָכַר חוּץ מֵרְשׁוּתָם,** בְּכָל אֵלּוּ **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה,** כֵּיוָן שֶׁקָּנָה אֶת גּוּף הַבְּהֵמָה. **אֲבָל גָּנַב** בְּהֵמָה בִּרְשׁוּת בָּעָלִים, וְלֹא הִגְבִּיהָהּ וְלֹא הוֹצִיאָהּ מֵרְשׁוּתָם, **וְטָבַח וּמָכַר** אוֹתָהּ בְּעוֹדָהּ **בִּרְשׁוּתָם, פָּטוּר** מִתַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, כֵּיוָן שֶׁכְּלָל לֹא קָנָה אוֹתָהּ: **מִשְׁנָה ו** מֵת הַשּׁוֹר כְּשֶׁהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים: הָיָה הַגַּנָּב מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא - מוֹשֵׁךְ אֶת הַשּׁוֹר כְּדֵי לְהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הַבָּעָלִים, **וּמֵת** בְּעוֹדוֹ **בִּרְשׁוּת הַבָּעָלִים, פָּטוּר** הַגַּנָּב מִכֻּפָּל, כֵּיוָן שֶׁלֹּא קָנָאוֹ בְּקִנְיְנֵי גְּזֵלָה, שֶׁהֲרֵי אֵין מְשִׁיכָה קוֹנָה בִּרְשׁוּת בָּעָלִים, וְאֵינוֹ חַיָּב בָּאֲנָסִין [רְאֵה תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁתְּמַהּ מַדּוּעַ יְפַטֵּר רַק מִכֶּפֶל וְלֹא מִקֶּרֶן]. אֲבָל אִם **הִגְבִּיהוֹ** בִּרְשׁוּת בָּעָלִים, שֶׁהַגְבָּהָה קוֹנָה בְּכָל מָקוֹם, **אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הַבָּעָלִים** וּקְנָאוֹ בִּמְשִׁיכָה **וּמֵת, חַיָּב** הַגַּנָּב, שֶׁהֲרֵי קְנָאוֹ וְנִתְחַיֵּב בָּאֲנָסִין. **נִתֵּינַת שׁוֹר חֲבֵרוֹ כְּשׁוֹר שֶׁלּוֹ:** אִם בְּעוֹדוֹ בִּרְשׁוּת הַבָּעָלִים **נְתָנוֹ** הַגַּנָּב לִכֹּהֵן **לִבְכוֹרוֹת בְּנוֹ** - כְּתַשְׁלוּם חֲמִשָּׁה סְלָעִים לְפִדְיוֹן הַבֵּן, **אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ** כְּתַשְׁלוּם הַחוֹב. אוֹ **שְׁנָתָנוֹ לְשׁוֹמֵר חִנָּם וּלְשׁוֹאֵל, לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וּלְשׁוֹכֵר,** כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְרוּ עָלָיו עֲבוּרוֹ, **וְהָיָה** הַמְקַבֵּל **מוֹשְׁכוֹ, וּמֵת** הַשּׁוֹר בְּעוֹדוֹ **בִּרְשׁוּת הַבָּעָלִים, פָּטוּר** הַגַּנָּב מִכְּלוּם, שֶׁהֲרֵי לֹא קָנָה אֶת הַשּׁוֹר, לֹא הוּא וְלֹא שְׁלִיחוֹ. וְאִם אֶחָד מֵאֵלֶּה **הִגְבִּיהוֹ** בִּרְשׁוּת בָּעָלִים, **אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הַבָּעָלִים** וּקְנָאוֹ בִּמְשִׁיכָה **וּמֵת, חַיָּב** הַגַּנָּב, שֶׁמִּתְחַיֵּב בְּקִנְיַן הַשָּׁלִיחִים שֶׁנַּעֲשָׂה עֲבוּרוֹ [וְיֵשׁ שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵרָה כְּשֶׁהַשָּׁלִיחַ לֹא יָדַע שֶׁהִיא עֲבֵרָה, וְאַף כָּאן הָיָה סָבוּר שֶׁהִיא בְּהֵמָה שֶׁלּוֹ (תוי"ט)]: **מִשְׁנָה ז** תַּקָּנוֹת בְּגִדּוּל בַּעֲלֵי חַיִּים: אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵן מַפְסִידוֹת אֶת הַזְּרָעִים, **אֲבָל מְגַדְּלִין בְּסוּרְיָא** שֶׁכְּבָשָׁהּ דָּוִד בְּכִבּוּשׁ יָחִיד, וְאֵינָהּ מִכְּלַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמְגַדְּלִין גַּם **בַּמִּדְבָּרוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** שֶׁאֵינָם מְקוֹם יִשּׁוּב, שֶׁבְּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ אֵין לָחוּשׁ אִם יִפְסְדוּ הַזְּרָעִים. **אֵין מְגַדְּלִין תַּרְנְגוֹלִים בֵּירוּשָׁלַיִם, מִפְּנֵי הַקֳּדָשִׁים** קַלִּים שֶׁאוֹכְלִים בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה, וְדָרְךְ תַּרְנְגוֹלִים לְנַקֵּר בָּאַשְׁפָּה וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיְּבִיאוּ מִשָּׁם חֲתִיכַת שֶׁרֶץ הַמְטַמֵּאת, **וְלֹא** יְגַדְּלוּ **כֹּהֲנִים** תַּרְנְגוֹלִים בְּכָל **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי הַטָּהֳרוֹת** - הַתְּרוּמָה, שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁמְרָהּ בְּטָהֳרָה. **אֵין מְגַדְּלִין חֲזִירִים בְּכָל מָקוֹם** - אַף בְּחוּץ לָאָרֶץ, בְּגָלל מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כְּשֶׁצָּרוּ מַלְכֵי בֵּית חַשְׁמוֹנַאי זֶה עַל זֶה, שֶׁהָיוּ אֵלּוּ שֶׁצָּרוּ מְחוּץ לַחוֹמָה רְגִילִים לְהַעֲלוֹת לְאֵלּוּ שֶׁבִּפְנִים כְּבָשִׂים לַתָּמִיד, וְיוֹם אֶחָד הֶעֱלוּ לָהֶם חֲזִיר, וּכְשֶׁהִגִּיעַ לַחֲצִי גִּבְהַּ הַחוֹמָה נָעַץ צִפָּרְנָיו בַּחוֹמָה וְנִזְדַּעְזְעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ 'אָרוּר הָאִישׁ הַמְגַדֵּל חֲזִירִים'. **לֹא יְגַדֵּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב** מִפְּנֵי שֶׁנּוֹשֵׁךְ וְנוֹבֵחַ, וְאִשָּׁה מַפֶּלֶת עֻבָּרָהּ מִיְּרָאָתוֹ, **אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה קָשׁוּר בְּשַׁלְשֶׁלֶת** שֶׁל בַּרְזֶל, שֶׁכֵּיוָן שֶׁקָּשׁוּר אֵין מִתְיָרְאִין מִמֶּנּוּ. **אֵין פּוֹרְסִין נְשִׁבִּים** - מַלְכֻּדֶת לַיּוֹנִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִלְכְּדוּ בָּהֶם יוֹנֵי בְּנֵי הַיִּשּׁוּב, **אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה** הַמַּלְכֻּדֶת **רָחוֹק מִן הַיִּשּׁוּב שְׁלֹשִׁים רִיס** - אַרְבָּעָה מִילִין:

**גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין, מְשַׁלְּמִין הַכֹּל. גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים, אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִמְצְאוּ זוֹמְמִין, הָרִאשׁוֹנִים מְשַׁלְּמִים תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהָאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שְׁלִשָּׁה. נִמְצְאוּ אַחֲרוֹנִים זוֹמְמִין, הוּא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שְׁלִשָּׁה. אֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים זוֹמֵם, בְּטְלָה כָּל עֵדוּת שְׁנֵיָּה. אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים זוֹמֵם, בָּטְלָה כָּל הָעֵדוּת, שֶׁאִם אֵין גְּנֵבָה, אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה: ד גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי עֵד אֶחָד, אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב וְטָבַח בְּשַׁבָּת, גָּנַב וְטָבַח לַעֲבוֹדָה זָרָה, גָּנַב מֹשֶׁל אָבִיו וּמֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר, גָּנַב וְהִקְדִּישׁ וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָדָשִׁים שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. שֶׁאֵין חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָם, פָּטוּר: ה מָכְרוֹ חוּץ מֵאֶחָד מִמֵּאָה שֶׁבּוֹ, אוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ בּוֹ שֻׁתָּפוּת, הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ, הַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב בִּרְשׁוּת הַבָּעָלִים וְטָבַח וּמָכַר בִּרְשׁוּתָם, אוֹ שֶׁגָּנַב חוּץ מֵרְשׁוּתָם וְטָבַח וּמָכַר בִּרְשׁוּתָם, אוֹ שֶׁגָּנַב וְטָבַח וּמָכַר חוּץ מֵרְשׁוּתָם, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. אֲבָל גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר בִּרְשׁוּתָם, פָּטוּר. הִגְבִּיהוֹ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הַבָּעָלִים וָמֵת, חַיָּב: ז אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגַדְּלִין בְּסוּרְיָא וּבַמִּדְבָּרוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגַדְּלִין תַּרְנְגוֹלִים בֵּירוּשָׁלַיִם, מִפְּנֵי הַקֳּדָשִׁים, וְלֹא כֹהֲנִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי הַטָּהֳרוֹת. אֵין מְגַדְּלִין חֲזִירִים בְּכָל מָקוֹם. לֹא יְגַדֵּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה קָשׁוּר בְּשַׁלְשֶׁלֶת. אֵין פּוֹרְסִין נְשִׁבִּים לַיּוֹנִים, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה רָחוֹק מִן הַיִּשּׁוּב שְׁלֹשִׁים רִיס:

פֶּרֶק ח

פרק ח א הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ, חַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, בְּנֶזֶק, בְּצַעַר, בְּרִפּוּי, בְּשֶׁבֶת וּבְבוּשֶׁת.

א. חַיָּב **בְּנֶזֶק** - בַּפְּחַת שָׁוְיוֹ, שֶׁדָּרְשׁוּ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות כא כד) 'עַיִן תַּחַת עַיִן', לְחַיֵּב הַמְסַפֵּא אֶת עֵינוֹ חֲבֵרוֹ בִּדְמֵי עֵינוֹ [וְאֵין פֵּרוּשׁוֹ שֶׁמְּסַפְּאִים אֶת עֵינוֹ, שֶׁמִּמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (במדבר לה לא) 'לֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ' לָמַדְנוּ שֶׁרַק לְרוֹצֵחַ אֵין מְקַבְּלִים כֹּפֶר מָמוֹן, אַךְ לְחוֹבֵל מְקַבְּלִים]. ב. **בְּצַעַר** שֶׁנִּצְטַעֵר בְּהַכָּאָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כה) 'פָּצַע תַּחַת פָּצַע', שֶׁהוּא פָּסוּק מְיֻתָּר לְלַמֵּד שֶׁחַיָּב גַּם צַעַר [וְאַף שֶׁכְּבָר חַיָּב נֶזֶק, אֵין אוֹמְרִים שֶׁהֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁקָּנָה יָדוֹ וְעָלָיו לְחַתְכָהּ, שֶׁהֲרֵי הָיָה לוֹ לְחַתְכָהּ בְּסֵם בְּלִי צַעַר]. ג. **בְּרִפּוּי** - בְּתַשְׁלוּם דְּמֵי הָרְפוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יט) 'וְרַפֹּא יְרַפֵּא' [אַךְ לֹא בְּרִפּוּי חֹלִי שֶׁבָּא מֵחֲמַת פְּשִׁיעַת הַמַּכָּה, שֶׁעָבַר עַל דִּבְרֵי הָרוֹפֵא]. ד. **בְּשֶׁבֶת** - בְּתַשְׁלוּם בִּטּוּל הַמְּלָאכָה שֶׁל הַנֶּחְבָּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן'. ה. **וּבּוּשֶׁת** שֶׁנִּתְבַּיֵּשׁ הַנֶּחְבָּל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה יא-יב) 'כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו וְגוֹ' וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בִּמְבֻשָׁיו, וְקִצֹּתָה אֶת כַּפָּהּ', 'וְקִצֹּתָה אֶת כַּפָּהּ' הוּא חִיּוּב דְּמֵי בּוּשֶׁת.

משניות

מַסֶּכֶת בְּבָא קַמָּא פֶּרֶק ח

בְּנָזָק, כֵּיצַד שְׁמִים אֶת חֲיּוּבוֹ, אִם סַמָּא [-עִוֵּר] אֶת עֵינוֹ, אוֹ קִטַּע אֶת יָדוֹ, אוֹ שִׁבֵּר אֶת רַגְלוֹ, רוֹאִין אוֹתוֹ [-אֶת הַנֶּחְבָּל] כְּאִלּוּ הוּא עֶבֶד נִמְכָּר בַּשּׁוּק, וְשָׁמִין כַּמָּה הָיָה יָפֶה [-שָׁוֶה] קֹדֶם הַחַבָּלָה וְכַמָּה יָפֶה עַתָּה, וּמְשַׁלֵּם אֶת הַהֶפְרֵשׁ. שֶׁכֵּן אִלּוּ הָיָה צָרִיךְ, הָיָה מוֹכֵר עַצְמוֹ לְעֶבֶד עִבְרִי, וְנִמְצָא שֶׁהִפְסִידוֹ מָמוֹן זֶה. צַעַר, חִיּוּבוֹ וְאֵפֶן שׁוּמָתוֹ הוּא, שֶׁאִם כְּוָאוֹ בְּשַׂפּוּד [-כְּלִי בַּרְזֶל לִצְלִיָּה] שֶׁלְּבֶנוֹ בָּאֵשׁ אוֹ בְּמַסְמֵר, וְאֵפְלּוּ עַל צִפָּרְנוֹ, שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חַבּוּרָה בְּגוּף הַנֶּחְבָּל, חַיָּב עַל צַעֲרוֹ שֶׁהוּא חִיּוּב בִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁאֵינוֹ תָּלוּי בְּחִיּוּב הַנֶּזֶק, וְאוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם הַמְצַעֵר כַּיּוֹצֵא בָּזֶה - בְּדוֹמֶה לַנֶּחְבָּל [שֶׁכְּכָל שֶׁהוּא מְצַעֵר יוֹתֵר כָּךְ צַעֲרוֹ רַב], שֶׁנִּתְחַיֵּב מֵהַמַּלְכוּת לְקַבֵּל כְּוִיָּה זוֹ, כַּמָּה כֶּסֶף הָיָה רוֹצֶה וּמַנִּיחַ לְטֹל מִמֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיַּנִּיחוּ לוֹ שֶׁלֹּא לְהִיּוֹת מְצַטַּעֵר כָּךְ, וּכְכוּם זֶה יְשֻׁלַּם. וְאֵפֶן הַשּׁוּמָא בִּרְפוּי הוּא, שֶׁאִם הִכָּהוּ, חַיָּב לְרַפְּאתוֹ - לְשַׁלֵּם לוֹ הוֹצָאוֹת רְפוּאָתוֹ. עָלוּ בוֹ - בַּנֶּחְבָּל צְמָחִים [-אֲבַעְבּוּעוֹת לְבָנוֹת] בְּמָקוֹם הַמַּכָּה, אִם מֵחֲמַת הַמַּכָּה הֵן, חַיָּב לְרַפְּאתוֹ. וְאִם עָלוּ שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה אַף שֶׁעָלוּ בְּמָקוֹם הַמַּכָּה, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן שֶׁלּוּלֵי הַמַּכָּה לֹא הָיוּ עוֹלִים בּוֹ (תפא״י). חֲיָתָה - נִתְרַפְּאָה הַמַּכָּה, וְנִסְתְּרָה - וּלְאַחַר מִכֵּן נִתְקַלְקְלָה הָרְפוּאָה וְחָזְרָה הַמַּכָּה, לְפִי שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא נִתְרַפְּאָה כָּל צָרְכָּהּ, וְשׁוּב חֲיָתָה, וְשׁוּב נִסְתְּרָה, חַיָּב לְרַפְּאתוֹ, לְפִי שֶׁהַכֹּל מֵחֲמַת הַמַּכָּה הָרִאשׁוֹנָה. אַף אִם חֲיָתָה כָּל צָרְכָּהּ, וְחָזְרָה מֵחֲמַת סְבָּה אַחֶרֶת, אֵינוֹ חַיָּב לְרַפְּאתוֹ, שֶׁהֲרֵי הַמַּכָּה נִתְּעָה מֵחֶמְתּוֹ. וְאֵפֶן שׁוּמַת הַשֶּׁבֶת [-כְּלִי בַּרְזֶל לִצְלִיָּה] שֶׁלְּבֶנוֹ בָּאֵשׁ אוֹ בְּמַסְמֵר, וְאֵפְלּוּ עַל צִפָּרְנוֹ, שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חַבּוּרָה, אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם הַמְצַעֵר כַּיּוֹצֵא בָּזֶה - בְּדוֹמֶה לַנֶּחְבָּל [שֶׁכְּכָל שֶׁהוּא מְצַעֵר יוֹתֵר כָּךְ צַעֲרוֹ רַב], שֶׁנִּתְחַיֵּב מֵהַמַּלְכוּת לְקַבֵּל כְּוִיָּה זוֹ, כַּמָּה כֶּסֶף הָיָה רוֹצֶה וּמַנִּיחַ לְטֹל מִמֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיַּנִּיחוּ לוֹ שֶׁלֹּא לְהִיּוֹת מְצַטַּעֵר כָּךְ, וּכְכוּם זֶה יְשֻׁלַּם. וְאֵפֶן הַשּׁוּמָא בִּרְפוּי הוּא, שֶׁאִם הִכָּהוּ, חַיָּב לְרַפְּאתוֹ - בַּנֶּחְבָּל צְמָחִים [-אֲבַעְבּוּעוֹת לְבָנוֹת] בְּמָקוֹם הַמַּכָּה, אִם מֵחֲמַת הַמַּכָּה הֵן, חַיָּב לְרַפְּאתוֹ. וְאִם עָלוּ שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה אַף שֶׁעָלוּ בְּמָקוֹם הַמַּכָּה, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן שֶׁלּוּלֵי הַמַּכָּה לֹא הָיוּ עוֹלִים בּוֹ (תפא״י). חֲיָתָה - נִתְרַפְּאָה הַמַּכָּה, וְנִסְתְּרָה - וּלְאַחַר מִכֵּן נִתְקַלְקְלָה הָרְפוּאָה וְחָזְרָה הַמַּכָּה, לְפִי שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא נִתְרַפְּאָה כָּל צָרְכָּהּ, וְשׁוּב נִסְתְּרָה, חַיָּב לְרַפְּאתוֹ, לְפִי שֶׁהַכֹּל מֵחֲמַת הַמַּכָּה הָרִאשׁוֹנָה. אַף אִם חֲיָתָה כָּל צָרְכָּהּ, וְחָזְרָה מֵחֲמַת סְבָּה אַחֶרֶת, אֵינוֹ חַיָּב לְרַפְּאתוֹ, שֶׁהֲרֵי הַמַּכָּה נִתְּעָה מֵחֶמְתּוֹ. עָמְדָה עַתָּה אֵינָהּ מֵחֲמַתּוֹ. וְאֵפֶן שׁוּמַת הַשְׁבָּתַת רוֹאִין אוֹתוֹ - אֶת הַנֶּחְבָּל כְּאִלּוּ הוּא שׁוֹמֵר קְשׁוּאִין, וּמְשַׁלֵּם לוֹ שָׂכָר זֶה שֶׁהוּא בָּטֵל מִמֶּנּוּ כָּל יְמֵי חָלְיוֹ עַד שֶׁמִּתְרַפֵּא. וְאַף אִם הָיָה עוֹסֵק קֹדֶם הַחַבָּלָה בִּמְלָאכָה מְעֻלָּה יוֹתֵר, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם לוֹ אֶלָּא כְּשׁוֹמֵר קְשׁוּאִים, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נָתַן לוֹ בְּתַשְׁלוּמֵי הַ'נֶּזֶק' אֶת דְּמֵי יָדוֹ אִם קִטַּע אֶת יָדוֹ, וּדְמֵי רַגְלוֹ אִם שִׁבֵּר אֶת רַגְלוֹ, וְכָל־כָּךְ מַה שֶּׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲבֹד עוֹד בַּעֲבוּדָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה מֵחֲמַת קְטִיעַת הַיָּד אוֹ שְׁבִירַת הָרֶגֶל. וְאֵפֶן שׁוּמַת הַבֹּשֶׁת, הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּשׁ [שֶׁכְּכָל שֶׁהַמְבַיֵּשׁ חָשׁוּב יוֹתֵר כָּךְ בָּשְׁתּוֹ מְרֻבָּה]. הַמְבַיֵּשׁ אֶת הָעֶרֶם, שֶׁהָיָה עֶרֶם מִטֶּרֶם וְהֶעֱרִימוֹ יוֹתֵר, וְהַמְבַיֵּשׁ אֶת הַסּוּמָא [-עִוֵּר] שֶׁמַּרְגִּישׁ בַּבֹּשֶׁת אַף שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה בָּהּ, וְהַמְבַיֵּשׁ אֶת הַיָּשָׁן, שֶׁמַּרְגִּישׁ בָּהּ אַחַר שֶׁהִתְעוֹרֵר, בְּכָל אֵלּוּ חַיָּב כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף בִּיְּשׁוֹ. וְיָשָׁן שֶׁבִּיְּשׁוֹ, פָּטוּר, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְבַיֵּשׁ. וְכֵן אִם נָפַל מִן הַגָּג, וְהִזִּיק וּבִיֵּשׁ בְּעֵת נְפִילָתוֹ, חַיָּב לְשַׁלֵּם עַל הַנֶּזֶק, שֶׁאָדָם מוּעָד לְעוֹלָם אַף שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה, וּפָטוּר עַל הַבֹּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה יא) 'וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בִּמְבֻשָׁיו', וּמִתְּבוֹת 'וְשָׁלְחָה יָדָהּ' לוֹמְדִים שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַל הַבֹּשֶׁת עַד שֶׁיִּהְיֶה מִתְכַּוֵּן: **מִשְׁנָה ב** חָמַר אָדָם הַמּוֹזִיק מִשּׁוֹר הַמַּזִּיק: זֶה - הַדִּין שֶׁיְּבֹאַר, הוּא חָמַר [-חֻמְרָא] בְּאָדָם הַמַּזִּיק יוֹתֵר מִבְּשׁוֹר הַמַּזִּיק, שֶׁהָאָדָם מְשֻׁלָּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, שֶׁהֵם נָזָק, צַעַר, רִפּוּי, שֶׁבֶת וּבשֶׁת, וּמְשֻׁלָּם דְּמֵי וְלָדוֹת לַבַּעַל, אִם הִזִּיק אֶת אִשְׁתּוֹ הַמְעֻבֶּרֶת וְהִפִּילָה וְלָדוֹתֶיהָ (שמות כא כב). וְשׁוֹר שֶׁהִזִּיק, בְּעֵלְיוֹ אֵינוֹ מְשֻׁלָּם אֶלָּא נָזָק, וּפָטוּר מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ויקרא כד יט) 'וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ', וְדָרְשׁוּ: 'אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ' וְלֹא 'שׁוֹר בַּעֲמִיתוֹ', וּפָטוּר בְּעָלְיו מִדְּמֵי וְלָדוֹת אִם הִזִּיק הַשּׁוֹר אֶת הָאִשָּׁה הַמְעֻבֶּרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כב) 'וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים', אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָרִים: **מִשְׁנָה ג** חִיּוּבֵי חַבָּלָה בְּמַכֶּה אָבִיו אוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: הַמַּכֶּה אֶת אָבִיו וְאֶת [-אוֹ אֶת] אִמּוֹ, וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חַבּוּרָה - פָּצַע הַמּוֹצִיא דָּם, שָׁאֵינוֹ חַיָּב מִיתָה עַל הַכָּאָה זוֹ, וְכֵן הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אַף שֶׁהוֹצִיא מִמֶּנּוּ דָּם וַהֲרֵי זֶה מַעֲשֶׂה הַמְחַיֵּב מַלְקוּת מִשּׁוּם מַלְאכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, חַיָּב בְּכֻלָּן - בְּכָל תַּשְׁלוּמֵי הַחַבָּלָה [וּבְיוֹם כִּפּוּר מְשֻׁלָּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה, אַף שֶׁבְּכָל מָקוֹם לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשֻׁלָּם, שֶׁדְּרִשׁוּ כֵּן מִיִּתּוּר הַכָּתוּב (דברים יט כא) 'יָד בְּיָד' כְּלוֹמַר תַּשְׁלוּמֵי מָמוֹן, אַף שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר (ויקרא כד יט) 'כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ', לְלַמֵּד שֶׁאַף בְּיוֹם כִּפּוּר מְשֻׁלָּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה]. חִיּוּבֵי חַבָּלָה בְּעֶבֶד: הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד עִבְרִי, חַיָּב בְּכֻלָּן - בְּכָל תַּשְׁלוּמֵי הַחַבָּלָה, חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת, בִּזְמַן שֶׁעֶבֶד זֶה הוּא שֶׁלּוֹ, שֶׁהֲרֵי מְכָלּוֹ עַל הַבְּטוּל מִלַּאכְתּוֹ שֶׁלּוֹ, וְאֵין לְחַיְּבוֹ עַל בְּטוּל מְלַאכְתּוֹ. הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל אֲחֵרִים, חַיָּב בְּכֻלָּן, וּמְשֻׁלָּם לְרַבּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין

המבוארות

לָעֲבָדִים דְּמֵי בֹּשֶׁת, שֶׁכֵּן בַּפָּסוּק הַמְחַיֵּב בֹּשֶׁת נֶאֱמַר (דברים כה יא) 'כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו', וְדָרְשׁוּ לְשׁוֹן 'אָחִיו' לְחַיֵּב בְּבֹשֶׁת רַק בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַחֲוָה, שֶׁרָאוּי לָבוֹא בַּקָּהָל, וְלֹא בְּעֶבֶד [וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים אַף עֶבֶד יֵשׁ לוֹ אַחֲוָה, בְּמַה שֶׁחַיָּב בְּמִצְוֹת כְּאִשָּׁה]: **מִשְׁנָה ד** סוּגֵי אֲנָשִׁים שֶׁפִּגִּיעָתָן רָעָה: חֵרֵשׁ [-שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר], שׁוֹטֶה וְקָטָן, פִּגִּיעָתָן - הַפִּגִּישָׁה בָּהֶם לְעִנְיָן נְזָקִים רָעָה, שֶׁכֵּן הַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּב, וְאִלּוּ הֵם שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים פְּטוּרִין, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם בְּנֵי עֲנָשִׁים. וְכֵן הָעֶבֶד הַכְּנַעֲנִי וְהָאִשָּׁה הַנִּשּׂוֹאָה, פִּגִּיעָתָן רָעָה, כִּי הַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּב, וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים פְּטוּרִין - אֵינָם מְשֻׁלָּמִים בְּפֹעַל, כִּי אֵין לָהֶם מִמַּה לְשַׁלֵּם, שֶׁהֲרֵי מַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ, וְכֵן נִכְסֵי הָאִשָּׁה מְשֻׁעְבָּדִים לְבַעְלָהּ לַאֲכִילַת פֵּרוֹתֵיהֶם וְלִירֵשׁ אוֹתָהּ אִם תָּמוּת. אֲבָל מְשֻׁלָּמִין הֵם לְאַחַר זְמַן, כְּגוֹן אִם נִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה אוֹ נִשְׁתַּחְרֵר הָעֶבֶד, וְיֵשׁ לָהֶם מָמוֹן, כִּי בְּשׁוֹנָה מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁאֵינָם בְּנֵי עֲנָשִׁים, הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה חַיָּבִין לְשַׁלֵּם רַק שֶׁאֵין לָהֶם מִמַּה לְשַׁלֵּם: **מִשְׁנָה ה** אֲפִּנִּי פְּטוּר מִתַּשְׁלוּמֵי חֲבָלָה: הַמַּכֶּה אֶת אָבִיו וְאִמּוֹ וְעָשָׂה בָּהֶן חַבּוּרָה [-מַכָּה הַמּוֹצִיאָה דָּם], וְהַחוֹבֵל בְּחֵבֵרוֹ בְּשַׁבָּת וְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ דָּם, פָּטוּר מִכָּל הַתַּשְׁלוּמִים כֻּלָּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ בְּמִיתַת בֵּית דִּין וְ'קָם לֵיהּ בְּדַרְבָּה מִינַּיהּ'. וְאַף שֶׁהַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ הוּא מְקַלְקֵל וְכָל הַמְקַלְקֵלִים בְּשַׁבָּת פְּטוּרִים, מִכָּל מָקוֹם נֶחְשֶׁבֶת הַחַבּוּרָה לְתִקּוּן כֵּיוָן שֶׁבְּהַכָּאתוֹ נָח רָגְזוֹ. וְהַחוֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁלּוֹ, פָּטוּר מִכֻּלָּן, שֶׁהוּא וְכָל זְכִיּוֹת הַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ, שֶׁל הָאָדוֹן: **מִשְׁנָה ו** תַּשְׁלוּם בֹּשֶׁת לְפִי גֹּדֶל הַבֹּשֶׁת: הַתּוֹקֵעַ - הַמַּכֶּה בְּאֻגְרוֹף לַחֲבֵרוֹ, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע בִּדְמֵי בֹּשֶׁת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, נוֹתֵן לוֹ מָנֶה [-מֵאָה זוּז, עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה סְלָעִים]. וְאִם סְטָרוֹ עַל לֶחְיוֹ, בָּשְׁתּוֹ גְּדוֹלָה יוֹתֵר, וְנוֹתֵן לוֹ מָאתַיִם זוּז. וְאִם סְטָרוֹ לְאַחַר יָדוֹ - בְּגַב הַיָּד, בָּשְׁתּוֹ גְּדוֹלָה מִזּוֹ, וְנוֹתֵן לוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. וְכֵן אִם צָרַם - מָשַׁךְ בְּאָזְנוֹ, אוֹ תָּלַשׁ בְּשִׂעָרוֹ, אוֹ רָקַק וְהִגִּיעַ בּוֹ רָקוֹ - וּפָגַע הָרֹק בְּגוּפּוֹ [וְלֹא רַק בְּבִגְדּוֹ], אוֹ הֶעֱבִיר אֶת טַלִּיתוֹ [-בִּגְדּוֹ הָעֶלְיוֹן] מִמֶּנּוּ, אוֹ פָּרַע [-גָּלָה] אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה בַּשּׁוּק, נוֹתֵן לַמִּתְבַּיֵּשׁ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. זֶה הַכְּלָל בִּשְׁעוּר תַּשְׁלוּם הַבֹּשֶׁת, הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַמִּתְבַּיֵּשׁ, וְהַשְּׁעוּרִים שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה הֵם בְּאָדָם הַמְכֻבָּד בְּיוֹתֵר, וּלְאָדָם מְכֻבָּד פְּחוֹת מִשְׁלֻמִּים פְּחוֹת. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, שִׁעוּר תַּשְׁלוּם הַבֹּשֶׁת שָׁוֶה אֵצֶל כָּל אָדָם, וַאֲפִלּוּ הָעֲנִיִּים בְּיוֹתֵר שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, רוֹאִין אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם בְּנֵי חוֹרִין - נִכְבָּדִים וַעֲשִׁירִים שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְלָכֵן דְּמֵי בָּשְׁתָּם שֶׁל כֻּלָּם שָׁוִים כְּתַקָּנַת חֲכָמִים. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁפָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בַּשּׁוּק, וּבֵאת - בָּאָה הָאִשָּׁה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְתָבְעָה אֶת הַמְבַיֵּשׁ, וְחִיְּבוֹ לִתֵּן לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז, כַּשְּׁעוּר הָאָמוּר בַּמִּשְׁנָה. אָמַר לוֹ הַמְבַיֵּשׁ, רַבִּי, תֵּן לִי זְמַן קֹדֶם שֶׁאֲשַׁלֵּם לָהּ סְכוּם זֶה, וְנָתַן לוֹ זְמַן [וְרַק בְּתַשְׁלוּם בֹּשֶׁת נוֹתְנִים זְמַן, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִפְסִידוֹ מָמוֹן. אֲבָל בִּשְׁאָר תַּשְׁלוּמִים שֶׁהִפְסִידוֹ מָמוֹן, צָרִיךְ לְשַׁלֵּם מִיָּד]. הָלַךְ אוֹתוֹ אָדָם וּשְׁמָרָהּ - הִמְתִּין לָהּ מֵחוּץ לְבֵיתָהּ, עַד שֶׁרָאָה אוֹתָהּ עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצֵרָהּ, וְאָז שָׁבַר אֶת הַכַּד שֶׁלּוֹ בְּפָנֶיהָ, וּבוֹ הָיָה כְּאֹסֶר שָׁמָן - כַּמּוּת מוּעֶטֶת שֶׁל שֶׁמֶן בְּשׁוֹי אֹסֶר. וְאוֹתָהּ אִשָּׁה גִּלְּתָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהָיְתָה מַטְפַּחַת יָדָהּ בַּשֶּׁמֶן, וּמַנַּחַת יָדָהּ עַל רֹאשָׁהּ, כְּדֵי לָסוּךְ אֶת רֹאשָׁהּ בַּשֶּׁמֶן. מִיָּד הֶעֱמִיד עָלֶיהָ אוֹתוֹ אָדָם עֵדִים שֶׁיָּעִידוּ שֶׁכָּךְ נֶהֱנָה, וּבָא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר לוֹ, רַבִּי, וְכִי לָזוֹ אֲנִי נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז בִּדְמֵי בָּשְׁתָּהּ עַל גִּלּוּי רֹאשׁ, הֲלֹא אֵינָהּ מַקְפֶּדֶת כְּלָל עַל בָּשְׁתָּהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא אָמַרְתָּ כְּלוּם, שֶׁהַחוֹבֵל בְּעַצְמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי נָזִיר (במדבר ו יא) 'וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ', שֶׁנִּקְרָא חוֹטֵא עַל שֶׁצִּעֵר עַצְמוֹ מִן הַיַּיִן], מִכָּל מָקוֹם פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי לֹא שַׁיָּךְ בּוֹ חִיּוּב מָמוֹן. אֲבָל אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בּוֹ, חַיָּבִין. וְכֵן הַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כ יט) 'לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ', מִכָּל מָקוֹם פָּטוּר, שֶׁלֹּא שַׁיָּךְ בּוֹ חִיּוּב מָמוֹן. אֲבָל אֲחֵרִים שֶׁקָּצְצוּ אֶת נְטִיעוֹתָיו, חַיָּבִים. וְכָךְ גַּם הַמְבַיֵּשׁ עַצְמוֹ פָּטוּר, אֲבָל אֲחֵרִים שֶׁבִּיְּשׁוּהוּ חַיָּבִים. [וְחִיְּבוֹ רַבִּי עֲקִיבָא אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז, כְּדַעְתּוֹ שֶׁאַף הָעֲנִיִּים רוֹאִים אוֹתָם כִּבְנֵי חוֹרִין (מלא״ש)]:

בְּנָזָק כֵּיצַד, סַמָּא אֶת עֵינוֹ, קִטַּע אֶת יָדוֹ, שִׁבֵּר אֶת רַגְלוֹ, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא עֶבֶד נִמְכָּר בַּשּׁוּק, וְשָׁמִין כַּמָּה הָיָה יָפֶה וְכַמָּה הוּא יָפֶה. צַעַר, כְּוָאוֹ בְּשַׂפּוּד אוֹ בְּמַסְמֵר, וַאֲפִלּוּ עַל צִפָּרְנוֹ, מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חַבּוּרָה, אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם מְצַטַּעֵר כָּךְ. רִפּוּי, הַכֶּהוּ, חַיָּב לְרַפְּאתוֹ. עָלוּ בוֹ צְמָחִים, אִם מֵחֲמַת הַמַּכָּה, חַיָּב. שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה, פָּטוּר. חֲיָתָה וְנִסְתְּרָה, חַיָּב לְרַפְּאתוֹ. חֲיָתָה כָּל צָרְכָּהּ, אֵינוֹ חַיָּב לְרַפְּאתוֹ, שֶׁכְּבָר נָתַן לוֹ דְּמֵי יָדוֹ וּדְמֵי רַגְלוֹ. בֹּשֶׁת, הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּשׁ. הַמְבַיֵּשׁ אֶת הָעֶרֶם, הַמְבַיֵּשׁ אֶת הַסּוּמָא, וְהַמְבַיֵּשׁ אֶת הַיָּשָׁן, חַיָּב. וְיָשָׁן שֶׁבִּיְּשׁוֹ, פָּטוּר. נָפַל מִן הַגָּג וְהִזִּיק וּבִיֵּשׁ, חַיָּב עַל הַנֶּזֶק וּפָטוּר עַל הַבֹּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בִּמְבֻשָׁיו', אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּן: **ב** זֶה חָמַר בְּאָדָם מִבְּשׁוֹר, שֶׁהָאָדָם מְשֻׁלָּם נָזָק, צַעַר, רִפּוּי, שֶׁבֶת, וּבשֶׁת, וּמְשֻׁלָּם דְּמֵי וְלָדוֹת. וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשֻׁלָּם אֶלָּא נָזָק, וּפָטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת: **ג** הַמַּכֶּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חַבּוּרָה, וְהַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, חַיָּב בְּכֻלָּן. הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד עִבְרִי, חַיָּב בְּכָל תַּשְׁלוּמֵי הַחַבָּלָה, חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת, אֵין חַיָּב עַל הַבֹּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּן: **ד** חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן פִּגִּיעָתָן רָעָה, הַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּב, וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים פְּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פִּגִּיעָתָן רָעָה, הַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּב, וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים פְּטוּרִין, אֲבָל מְשֻׁלָּמִין לְאַחַר זְמַן. נִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה, נִשְׁתַּחְרֵר הָעֶבֶד, חַיָּבִין לְשַׁלֵּם: **ה** הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְעָשָׂה בָּהֶן חַבּוּרָה, וְהַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ בְּשַׁבָּת, פָּטוּר מִכֻּלָּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ. וְהַחוֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁלּוֹ, פָּטוּר מִכֻּלָּן: **ו** הַתּוֹקֵעַ לַחֲבֵרוֹ, נוֹתֵן לוֹ סֶלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, מָנֶה. סְטָרוֹ, נוֹתֵן לוֹ מָאתַיִם זוּז. לְאַחַר יָדוֹ, נוֹתֵן לוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. צָרַם בְּאָזְנוֹ, תָּלַשׁ בִּשְׂעָרוֹ, רָקַק וְהִגִּיעַ בּוֹ רָקוֹ, הֶעֱבִיר טַלִּיתוֹ מִמֶּנּוּ, פָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בַּשּׁוּק, נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. זֶה הַכְּלָל, הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲפִילּוּ עֲנִיִּים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, רוֹאִין אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם, שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁפָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בַּשּׁוּק, בָּאת לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְחִיְּבוֹ לִתֵּן לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. אָמַר לוֹ, רַבִּי, תֵּן לִי זְמַן, וְנָתַן לוֹ זְמַן. שָׁמְרָהּ עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצֵרָהּ, וְשָׁבַר אֶת הַכַּד בְּפָנֶיהָ, וּבוֹ כְּאֹסֶר שֶׁמֶן. גִּלְּתָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהָיְתָה מַטְפַּחַת יָדָהּ וּמַנַּחַת יָדָהּ עַל רֹאשָׁהּ. הֶעֱמִיד עָלֶיהָ עֵדִים, וּבָא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ, רַבִּי, לָזוֹ אֲנִי נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. אָמַר לוֹ, לֹא אָמַרְתָּ כְּלוּם, שֶׁהַחוֹבֵל בְּעַצְמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, פָּטוּר. אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בּוֹ, חַיָּבִין. וְהַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, פָּטוּר. אֲחֵרִים שֶׁקָּצְצוּ אֶת נְטִיעוֹתָיו, חַיָּבִים:

מִשְׁנָה ז בַּקָּשַׁת מִחֵילָה בְּחוֹבֵל: אַף עַל פִּי שֶׁהוּא - הַמְבַיֵּשׁ, נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי בָּשְׁתּוֹ, אֵינוֹ נִמְחָל לוֹ עַל שֶׁבִּיְּשׁוֹ וְצִעֲרוֹ עַד שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מְחִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּדִבְרֵי ה' לַאֲבִימֶלֶךְ לְאַחַר שֶׁלָּקַח אֶת שָׂרָה (בראשית כ ז) 'וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ וְגוֹ' וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ' וְגוֹ', וּוַדַּאי לֹא יִתְפַּלֵּל אִם לֹא שֶׁתְּחִלָּה יְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֲבִימֶלֶךְ מְחִילָה. וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא הַמּוֹחֵל אַכְזָרִי מִלְּמְחֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יז) 'וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ' וְגוֹ', וְכֵיוָן שֶׁהִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ וַדַּאי שֶׁמָּחַל לוֹ. **הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ לְבַקָּשָׁתוֹ אוֹ לְבַקָּשַׁת אָדָם אַחֵר:** הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ סַמֵּא אֶת עֵינִי, אוֹ קַטֵּע אֶת יָדִי, אוֹ שְׁבֹר אֶת רַגְלִי, חַיָּב הַחוֹבֵל לִשְׁלֵם, שֶׁאֵין אָדָם מוֹחֵל עַל צַעַר גּוּפוֹ. וְלָכֵן אֲפִלּוּ אִם חֲבֵרוֹ שָׂאַל אוֹתוֹ, הַאִם אַתָּה אוֹמֵר לִי לַחְבֹּל בִּךְ עַל מְנָת לִפְטֹר, וְעָנָה לוֹ 'כֵּן', מִכָּל מָקוֹם חַיָּב הַחוֹבֵל, שֶׁמֵּאַחַר וְאֵין אָדָם מוֹחֵל עַל צַעַר גּוּפוֹ, כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְעַנּוֹת 'כֵּן' בִּלְשׁוֹן תְּמִיהָה, וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהִתְכַּוַּנְתִּי עַל מְנָת שֶׁתִּפְטֹר. וְאִם אָמַר לַחֲבֵרוֹ קְרַע אֶת כְּסוּתִי, אוֹ שְׁבֹר אֶת דַּלְתִּי, חַיָּב, שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לִמְחֹל לוֹ [וּמִדֶּבֶר בְּשׁוֹמֵר שֶׁכָּפַר הַחַיָּב בְּקַבָּלַת הַחֶפֶץ לְהַחֲזִירוֹ, וְלָכֵן אַף שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁיְּכוֹל לְהַזִּיקוֹ אֵין כַּוָּנָתוֹ לְפָטְרוֹ (תוי"ט)]. וְאִם שְׁאָלוֹ הָאִם אוֹתָהּ אוֹמֵר לִי לְהַזִּיק אֶת חֲפָצֶיךָ **עַל מְנָת לִפְטֹר,** אֲזַי אֲפִלּוּ אִם עָנָה לוֹ 'לֹא', **פָּטוּר** מִלְּשַׁלֵּם, שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִמְחֹל עַל נִזְקֵי מָמוֹן, וְכַוָּנָתוֹ לַעֲנוֹת 'לֹא' בִּלְשׁוֹן תְּמִיהָה, וְכִי לֹא אָמַרְתִּי לְךָ שֶׁתַּזִּיק אֶת חֲפָצַי וּוַדַּאי כַּוָּנָתִי עַל מְנָת לִפְטֹר. וְאִם אָמַר לוֹ **עֲשֵׂה כֵן לְאִישׁ פְּלוֹנִי,** אֲזַי אֲפִלּוּ אִם שְׁאָלוֹ אִם אוֹמֵר לוֹ כֵּן **עַל מְנָת לִפְטֹר,** וְעָנָה לוֹ 'כֵּן', מִכָּל מָקוֹם חַיָּב הַמַּזִּיק, **בֵּין** אִם אָמַר לוֹ לְהַזִּיקוֹ **בְּגוּפוֹ,** וּבֵין אִם אָמַר לוֹ לְהַזִּיקוֹ **בְּמָמוֹנוֹ,** שֶׁהֲרֵי אֵין שְׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵרָה:

פֶּרֶק ט דִּין שְׁנוּי קוֹנָה, אַחֲרָיוּת אָמָּן עַל נִזְקֵי הַחֶפֶץ שֶׁנִּמְסַר לְיָדוֹ, וְחִיּוּבֵי גִּזְלָן שֶׁכָּפַר וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה, לְעִנְיַן הַשָּׁבָה חָמֵשׁ וְאָשָׁם:

מִשְׁנָה א דִּין שְׁנוּי קוֹנֶה: הַגּוֹזֵל עֵצִים, וַעֲשָׂאָן - הֵכִין מֵהֶעֵצִים כֵּלִים, אוֹ שֶׁגִּזַּל פִּקָּעוֹת שֶׁל צֶמֶר, **וַעֲשָׂאָן בְּגָדִים,** אֵינוֹ מֵשִׁיב אֶת הַכֵּלִים אוֹ הַבְּגָדִים, אֶלָּא **מְשַׁלֵּם** דָּמִים **כְּשָׁעַת הַגְּזֵלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה כג) 'וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאִם אֵינָהּ כְּפִי שֶׁגָּזַל, אֶלָּא הִשְׁתַּנְּתָה הַגְּזֵלָה בְּיָדוֹ, קְנָאָהּ בִּשְׁנוּי זֶה, וְחַיָּב לְהָשִׁיב רַק דְּמֵי שְׁוֵיהּ בִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה. וְכֵן אִם **גָּזַל** מֵחֲבֵרוֹ **פָּרָה מְעֻבֶּרֶת, וְיָלְדָה** אֶצְלוֹ, אוֹ שֶׁגָּזַל **רָחֵל טְעוּנָה** צֶמֶר, וּגְזָזָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, קָנָה אֶת הַוָּלָד וְהַגִּזּוֹת בִּשְׁנוּי, וּמְשַׁלֵּם כְּעֵין שֶׁגָּזַל, **דְּמֵי פָּרָה** מְעֻבֶּרֶת **הָעוֹמֶדֶת לַיֶּלֶד,** אוֹ **דְּמֵי רָחֵל הָעוֹמֶדֶת לִגָּזֵז.** וְכֵן אִם **גָּזַל פָּרָה** רֵיקָנִית, **וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיָלְדָה,** אוֹ שֶׁגָּזַל **רָחֵל** בְּלֹא צֶמֶר, **וְנִטְעֲנָה אֶצְלוֹ** בְּצֶמֶר **וּגְזָזָהּ, מְשַׁלֵּם כְּשָׁעַת הַגְּזֵלָה,** פָּרָה רֵיקָנִית **וְרָחֵל** שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה, **וְהַוָּלָד וְהַגִּזּוֹת שֶׁלּוֹ. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַגְּזֵלָנִים מְשַׁלְּמִין כְּשָׁעַת הַגְּזֵלָה,** לְרִבּוֹת גֶּבֶנּ טְלָה וְנַעֲשָׂה אַיִל, אוֹ גֶּבֶנּ עֵגֶל וְנַעֲשָׂה שׁוֹר, וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, כִּי קְנָאָהּ בִּשְׁנוּי וְשֶׁלּוֹ הוּא טוֹבַח שֶׁלּוֹ הוּא מוֹכֵר:

מִשְׁנָה ב בְּהֵמָה וַעֲבָדִים שֶׁהִזִּקוּנִי: גָּזַל בְּהֵמָה **וְהִזְקִינָהּ** בִּרְשׁוּתוֹ, אוֹ גָּזַל **עֲבָדִים וְהִזְקִינוּ** בִּרְשׁוּתוֹ, קְנָאָם בִּשְׁנוּי זֶה, **וּמְשַׁלֵּם** אֶת דְּמֵיהֶם **כְּשָׁעַת הַגְּזֵלָה** כְּשֶׁהֵיוּ צְעִירִים. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בַּעֲבָדִים** שֶׁהִזְקִינוּ, יָכוֹל לְהָשִׁיב אֶת הָעֲבָדִים כְּמוֹת שֶׁהֵם, **וְאוֹמֵר לוֹ** לַבְּעָלִים: 'הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ', שֶׁעֲבָדִים הֶקְשֵׁוּ לְקַרְקָעוֹת, וּכְשֵׁם שֶׁקַּרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם הִיא בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל בְּעָלֶיהָ, כָּךְ גַּם עֲבָדִים, וְאֵינָם נִקְנִים בְּשִׁנּוּי. **שִׁנּוּי נֶפֶר וְשֶׁאֵינוֹ נֶפֶר בְּגוּף הַחֻפָּץ:** גָּזַל מַטְבֵּעַ **וְנִסְדַּק** - נִפְגַּם, אוֹ שֶׁגָּזַל **פֵּרוֹת וְהִרְקִיבוּ** כֻּלָּם, אוֹ שֶׁגָּזַל **יַיִן וְהֶחְמִיץ,** שִׁנּוּיִים אֵלּוּ נִכָּרִים בְּגוּף הַחֻפָּץ, וְלָכֵן קְנָאָם בִּשְׁנוּי זֶה, **וּמְשַׁלֵּם** אֶת דְּמֵיהֶם **כְּשָׁעַת הַגְּזֵלָה.** [אֲבָל פֵּרוֹת שֶׁהִרְקִיבוּ מִקְצָתָם, אוֹמֵר לוֹ 'הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ']. גָּזַל **מַטְבֵּעַ וְנִפְסַל** עַל יְדֵי הַמַּלְכוּת מִשּׁוּם בְּמִדִּינָה זוֹ, אוֹ שֶׁגָּזַל **תְּרוּמָה וְנִטְמֵאת,** אוֹ שֶׁגָּזַל **חָמֵץ** קֹדֶם הַפֶּסַח, **וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח,** וְנֶאֱסַר בַּאֲכִילָה מִדִּין חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח. אוֹ שֶׁגָּזַל **בְּהֵמָה, וְנֶעֱבְדָה בָּהּ עֲבֹדָה,** כְּגוֹן שֶׁנִּרְבְּעָה אוֹ נֶעֱבְדָה לַעֲבוֹדָה זָרָה וְנִפְסְלָה לְקָרְבָּן. **אוֹ שֶׁנִּפְסְלָה** בִּרְשׁוּתוֹ מִלְּהִקָּרֵב **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** כְּגוֹן שֶׁנָּפַל בָּהּ מוּם שֶׁאֵינוֹ נִכָּר, **אוֹ שֶׁהָיְתָה יוֹצֵאת לִסְקִל,** כְּגוֹן שֶׁטִּבְּיוּתָהּ אָצְלוֹ הֵמִיתָה אָדָם בִּנְגִיחָה, הֲרֵי אֵלּוּ שְׁנוּיִים שֶׁאֵינָם נִכָּרִים וְאֵין הַגְּזֵלָן קוֹנֶה אֶת הַגְּזֵלָה בָּכָךְ, אֶלָּא מַחֲזִירָהּ לַבְּעָלִים כְּמוֹ שֶׁהִיא, **וְאוֹמֵר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ:**

מִשְׁנָה ג אַחֲרָיוּת אָמָּן עַל הֶזֵּק חֶפֶץ שֶׁנִּמְסַר לְיָדוֹ: נָתַן לְאָמָּנִין עֵצִים כְּדֵי **לְתַקֵּן** - לְהָכִין מֵהֶם כְּלִי, **וְעָשׂוּ** אֶת הַכְּלִי **וְקִלְקְלוּ** אוֹתוֹ לְאַחַר מִכָּן, **חַיָּבִין לְשַׁלֵּם** לַבְּעָלִים אֶת דְּמֵי הַכְּלִי, וְלֹא רַק דְּמֵי עֵצִים כְּפִי שֶׁנָּתַן לָהֶם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁעָשָׂה אֶת הַכְּלִי מֵעֵצִים שֶׁל הַבַּעֲלִים, הֲרֵי הַכְּלִי שֶׁל הַבַּעֲלִים [וְאֵין אָמָּן קוֹנֶה בְּשֶׁבַח כְּלִי], וְחַיָּב הָאָמָּן עַל הֶזֵּקוֹ. **נָתַן לָחָרָשׁ** [-נַגָּר] כְּלֵי עֵץ עָשׂוּי, כְּגוֹן **שִׂדָּה** [-עֲגָלָה לְמֶרְכַּב נָשִׁים] **תִּבָּה** [-אַרְגָּז] **וּמִגְדָּל** [-אָרוֹן], כְּדֵי **לְתַקֵּן** אוֹתָם, **וְהִנִּיחַ קִלְקַל** אוֹתָם, **חַיָּב לְשַׁלֵּם.** [דִּין זֶה פָּשׁוּט וְנִכְתַּב כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַדִּין הָרִאשׁוֹן בְּמִשְׁנָה עוֹסֵק בְּאָמָּן שֶׁקִּבֵּל עֵצִים וְלֹא כְּלִי]. **וְכֵן הַבַּנַּאי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לִסְתֹּר אֶת הַבַּיִת, וְשִׁבֵּר אֶת הָאֲבָנִים, אוֹ שֶׁהִזִּיק אֶת הָאֲבָנִים, חַיָּב לְשַׁלֵּם. הָיָה סוֹתֵר אֶת הַכֹּתֶל מִצַּד זֶה, וְנָפַל הַכֹּתֶל מִצַּד אַחֵר,** אֲפִלּוּ אִם נָפַל מֵחֲמַת סְתִירַת הַכֹּתֶל, **פָּטוּר,** שֶׁהֲרֵי שִׁכְּרוֹ כְּדֵי לִסְתֹּר, וְעָשָׂה מְלַאכְתּוֹ, וְלֹא אוֹמְרִים שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְחַזֵּק אֶת הַכֹּתֶל בְּצִדּוֹ הַשֵּׁנִי עַד שֶׁיֵּחָזֵר וְיִבָּנֶה. **וְאִם** נָפַל הַכֹּתֶל בְּצִדּוֹ הָאַחֵר **מֵחֲמַת הַמַּכָּה,** שֶׁהַכָּה בְּחָזְקָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁנָּפַל בְּצִדּוֹ הַשֵּׁנִי, **חַיָּב** (רע"א): **מִשְׁנָה ד צֶבַע שֶׁלֹּא צָבַע כִּדְעַת בַּעַל הַבַּיִת: הַנּוֹתֵן צֶמֶר לַצַּבָּע** כְּדֵי שֶׁיִּצְבָּעֶנּוּ, **וְהִקְדִּיחַתּוּ יוֹרָה** - הִרְתִּיחוֹ בְּדוּד הַצַּבָּע יוֹתֵר מִדַּי עַד שֶׁנִּשְׁרַף, **נוֹתֵן לוֹ הַצַּבָּע דְּמֵי צַמְרוֹ. וְאִם צָבָעוֹ כָּאוּר** [-מִכְעָר], שֶׁצָּבָעוֹ בְּמִזִּיד בִּפְסֹלֶת צֶבַע, קוֹנֵס אֶת הַצַּבָּע שֶׁיְּדוּ תְּהֵיָה עַל הַתַּחְתּוֹנָה, **וְלָכֵן אִם הִשְׁבַּח** שֶׁהִשְׁבִּיחַ הַצֶּמֶר בְּעִקְבוֹת הַצְּבִיעָה, הוּא **יוֹתֵר עַל הַיְצִיאָה** - הוֹצָאוֹת הַצְּבִיעָה, **נוֹתֵן לוֹ** בַּעַל הַצֶּמֶר **אֶת** דְּמֵי **הַיְצִיאָה** בִּלְבַד, וּמְקַבֵּל אֶת הַצֶּמֶר הַצָּבוּעַ. **וְאִם הַיְצִיאָה** שֶׁהוֹצִיא הָאָמָּן עַל הַצְּבִיעָה **יְתֵרָה עַל הַשֶּׁבַח** שֶׁהִשְׁבִּיחַ הַצֶּמֶר, **נוֹתֵן לוֹ** הַבְּעָלִים **אֶת** דְּמֵי **הַשֶּׁבַח** בִּלְבַד, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם לוֹ אֶת כָּל הוֹצָאוֹתָיו. וְאִם נָתַן לוֹ צֶמֶר כְּדֵי **לְצַבְּעוֹ תְּכֵלֶת, וְצָבָעוֹ בְּשָׁחֹר,** אוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ לְצַבְּעוֹ **בְּשָׁחֹר, וְצָבָעוֹ בְּאָדֹם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** קָנָה הַצַּבָּע אֶת הַצֶּמֶר בְּשִׁנּוּי, **וְנוֹתֵן לוֹ** אֶת **דְּמֵי צַמְרוֹ** כְּפִי שֶׁהָיָה שָׁוֶה בְּשָׁעַת מִכְירָה, שֶׁהֲרֵי הוּא גָּזְלָן הַמְשַׁלֵּם דָּמִים כְּעֵין שֶׁגָּזָל. **וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** כֵּיוָן שֶׁשִּׁנָּה מִדַּעַת בַּעַל הַבַּיִת, קָנָסוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִשְׁתַּכֵּר בִּגְזֵלָה זוֹ, וְלָכֵן לֹא יַחֲזִיר אֶת דְּמֵי הַצֶּמֶר אֶלָּא הַבַּעֲלִים לוֹקְחִין אֶת הַצֶּמֶר עַצְמוֹ, וְיָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁאִם **הִשְׁבַּח** שֶׁהִשְׁבִּיחַ הַצֶּמֶר בִּצְבִיעָה זוֹ הוּא **יָתֵר עַל הַיְצִיאָה** - הוֹצָאוֹת הַצְּבִיעָה, הַבַּעֲלִים **נוֹתֵן לוֹ** רַק אֶת **הַיְצִיאָה. וְאִם הַיְצִיאָה יְתֵרָה עַל הַשֶּׁבַח, נוֹתֵן לוֹ** רַק **אֶת הַשֶּׁבַח:**

מִשְׁנָה ה הַשֹּׁבֵת הַגְּזֵלָה בְּגִזְלָן שֶׁכָּפַר וְנִשְׁבַּע: הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ מָמוֹן שָׁוֶה **פְּרוּטָה** אוֹ יוֹתֵר, **וְנִשְׁבַּע לוֹ** שֶׁלֹּא גְּזָלוֹ, וְאַחַר כָּךְ הוֹדָה בְּבֵית דִּין [וְיָדְעִנוּ שֶׁהוּא חַיָּב לְשַׁלֵּם מִלְּבַד הַקֶּרֶן גַּם חֹמֶשׁ וַאֲשָׁם גְּזֵלוֹת, כְּדִין 'שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן'], כְּשֶׁמַּשִּׁיב אֶת הַמָּמוֹן הַגָּזוּל **יוֹלִיכֶנּוּ אַחֲרָיו** - אַחֲרֵי הַגִּנְזָל **אֲפִלּוּ לְמָדַי** - אֲפִלּוּ אִם הוּא נִמְצָא בְּמָקוֹם רָחוֹק. **וְלֹא יִתֵּן** אֶת הַגְּזֵלָה **לֹא לְבָנוֹ וְלֹא לְשִׁלּוּחוֹ** שֶׁל הַגִּנְזָל, אֶלָּא דַּוְקָא לִידֵי הַגִּנְזָל בְּעַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בִּדְרָשׁ נִשְׁבָּע עַל שֶׁקֶר (ויקרא ה כד) 'לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ' וְגוֹ'. **אֲבָל** תִּקְּנוּ חֲכָמִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנַע אָדָם מִלְּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה בִּגְלַל הוֹצָאוֹת הַדֶּרֶךְ, שֶׁיִּהְיֶה הַגְּזֵלָן **נוֹתֵן** אֶת הַגְּזֵלָה **לְשִׁלִּיחַ בֵּית דִּין,** וְתִהְיֶה מֻנַּחַת בְּבֵית דִּין עַד שֶׁיְּקַחֶנָּה הַגִּנְזָל. **וְאִם מֵת** הַגִּנְזָל, **יַחֲזִיר** הַגְּזֵלָן **לְיוֹרְשָׁיו** שֶׁל הַגִּנְזָל:

מִשְׁנָה ו דִּין הַשָּׁבָה לְיַד הַגְּזֵלָן רַק לְגַבֵּי הַקֶּרֶן: אִם **נָתַן לוֹ** - לַגִּנְזָל **אֶת הַקֶּרֶן** שֶׁל הַגְּזֵלָה, **וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֹמֶשׁ,** אוֹ שֶׁהַגִּנְזָל **מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַחֹמֶשׁ,** אוֹ שֶׁמָּחַל לוֹ **עַל זֶה וְעַל זֶה** - עַל הַקֶּרֶן וְעַל הַחֹמֶשׁ, **חַיָּב מִפָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן** שֶׁלֹּא מָחַל לוֹ, **אֵינוֹ צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו לְמָדַי,** כְּדֵי לְהָשִׁיב לוֹ אֶת הַחֹמֶשׁ אוֹ פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר חִיּוּב זֶה אֶלָּא עַל הַשָּׁבַת יוֹתֵר מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. אֲבָל אִם **נָתַן לוֹ** - לַגִּנְזָל **אֶת הַחֹמֶשׁ וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן,** אוֹ שֶׁהַגִּנְזָל **מָחַל לוֹ עַל הַחֹמֶשׁ וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן,** אוֹ שֶׁמָּחַל לוֹ **עַל זֶה וְעַל זֶה** - עַל הַקֶּרֶן וְעַל הַחֹמֶשׁ, **חוּץ מִפָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן** שֶׁלֹּא מָחַל לוֹ, **אֵינוֹ צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו לְמָדַי,** כְּדֵי לְהָשִׁיב לוֹ אֶת הַחֹמֶשׁ אוֹ פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר חִיּוּב זֶה אֶלָּא עַל הַשָּׁבַת יוֹתֵר מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. אֲבָל אִם **נָתַן לוֹ** - לַגִּנְזָל **אֶת הַחֹמֶשׁ וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן,** אוֹ שֶׁמָּחַל לוֹ **עַל הַחֹמֶשׁ וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן,** אוֹ שֶׁמָּחַל לוֹ **עַל זֶה וְעַל זֶה** וְנָתַן לוֹ **אֶת הַחֹמֶשׁ וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן, מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן, מָחַל לוֹ עַל הַחֹמֶשׁ וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן, מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה וְנָתַן לוֹ אֶת הַחֹמֶשׁ, עַד שֶׁיִּתְמַעֵט הַקֶּרֶן פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה.**

מִשְׁנָה ז כְּשֶׁהַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִין לַגִּנְזָל כְּשָׁעַת הַגְּזֵלָה, בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ עֲדַיִן חַיָּב לְהָשִׁיב אוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה מֵהַקֶּרֶן, וְלָכֵן **צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו** אֲפִלּוּ לְמָדַי: **מִשְׁנָה ח כְּפִירָה וּשְׁבוּעָה עַל חִיּוּב הַחֹמֶשׁ: נָתַן לוֹ** - לַגִּנְזָל **אֶת הַקֶּרֶן, וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחֹמֶשׁ** שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לוֹ כִּי כְּבָר שִׁלְּמוֹ, וְאַחַר כָּךְ הוֹדָה בִּפְנֵי בֵּית דִּין שֶׁלֹּא שִׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ, **הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם** עוֹד **חֹמֶשׁ עַל הַחֹמֶשׁ** הָרִאשׁוֹן, שֶׁאַחַר שֶׁהִתְחַיֵּב בְּחֹמֶשׁ, נַעֲשָׂה הַחֹמֶשׁ כְּקֶרֶן לְגַבֵּי הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִיָּה, וְדִינוֹ כְּדִין כּוֹפֵר וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה שֶׁמְּשַׁלֵּם חֹמֶשׁ. וְאִם יִכְפֹּר וְיִשָּׁבַע וְיוֹדֶה גַּם עַל הַחֹמֶשׁ הַזֶּה, יִהְיֶה חַיָּב חֹמֶשׁ שְׁלִישִׁי, וְכֵן לְעוֹלָם **עַד שֶׁיִּתְמַעֵט הַקֶּרֶן פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה** - עַד שֶׁהַחֹמֶשׁ שֶׁכּוֹפֵר בּוֹ יִהְיֶה פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, וְאֵין חִיּוּב חֹמֶשׁ עַל כְּפִירַת קֶרֶן שֶׁל פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה.

חִיּוּב חֲטָאָה וְחַמֵּשׁ בְּפִקָּדוֹן: וְכֵן הַכּוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן שֶׁהֶפְקַד אֶצְלוֹ, וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה, חַיָּב קֶרֶן חֹמֶשׁ וְאָשָׁם וּלְהוֹלִיכוֹ לְמָדַי, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה כא-כב) 'בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד [-הַלְוָאָה] אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ [-עָשַׁק שָׂכַר שָׂכִיר] אוֹ מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר', הֲרֵי נִכְלְלוּ בְּחִיּוּב זֶה כָּל אָפְנֵי כְּפִירַת מָמוֹן, וַהֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וַאֲשָׁם גְּזֵלוֹת. חִיּוּב חֲמֵשׁ וְאָשָׁם בְּהוֹדָה: אִם תָּבַע מַפְקִיד מְשׁוֹמֵר חִנָּם, הֵיכָן פִּקְדוֹנִי, וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹמֵר, אָבַד הַפִּקָּדוֹן וּפָטוּר אֲנִי כְּדִין שׁוֹמֵר חִנָּם. וְאָמַר לוֹ הַמַּפְקִיד, מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי, וְאָמַר הַשּׁוֹמֵר - אֲנִי מְקַבֵּל עָלַי אֶת הַשְּׁבוּעָה, וְנִמְצָא שֶׁכָּפַר בַּפִּקָּדוֹן וְנִשְׁבַּע עַל כְּפִירָתוֹ. וְהָעֲדִים מְעִידִים אוֹתוֹ אַחַר כָּךְ שֶׁאָכָלוֹ בְּעַצְמוֹ, וְשִׁקֵּר בִּכְפִירָתוֹ וּבִשְׁבוּעָתוֹ, מְשַׁלֵּם הַשּׁוֹמֵר רַק קֶרֶן וְלֹא חֹמֶשׁ וְאָשָׁם. וְאִם הוֹדָה הַשּׁוֹמֵר מֵעַצְמוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר חִיּוּב זֶה אֶלָּא כְּשֶׁמּוֹדֶה מֵעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת גְּזֵלוֹת (במדבר ה ז) 'וְהִתְוַדּוּ', כְּלוֹמַר שְׁמוֹדֶה מֵעַצְמוֹ: **מַשְׁנָה ח** כּוֹפֵר בִּפְקָדוֹן בְּטוֹעֲנַת גְּנֵבָה: וְאִם שְׁאָלוֹ הַמַּפְקִיד הֵיכָן פִּקְדוֹנִי, וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹמֵר פִּקְדוֹנְךָ נִגְנַב, וּפָטוּר אֲנִי כְּדִין שׁוֹמֵר חִנָּם. וְאָמַר לוֹ בַּעַל הַפִּקָּדוֹן מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי, וְאָמַר הַשּׁוֹמֵר אָמֵן. וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגְּנָבוֹ בְּעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם הַשּׁוֹמֵר תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל כְּדִין גַּנָּב, וְאֵינוֹ חַיָּב חֹמֶשׁ וְאָשָׁם, שֶׁהֲרֵי לֹא הוֹדָה בְּעַצְמוֹ. וְאִם הוֹדָה מֵעַצְמוֹ שֶׁגְּנָבוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר חִיּוּב זֶה אֶלָּא כְּשֶׁמּוֹדֶה מֵעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת גְּזֵלוֹת (במדבר ה ז) 'וְהִתְוַדּוּ', כְּלוֹמַר שְׁמוֹדֶה מֵעַצְמוֹ: **מַשְׁנָה ט** גָּזַל מֵאָבִיו וּירְשׁוֹ: הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו, וְכָפַר, וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַכְּפִירָה, וָמֵת אָבִיו, וְהוֹדָה הַגְּזֵלָן, וְהַגְּזֵלָה קַיֶּמֶת, הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְיוֹרְשֵׁי אָבִיו דְּהֵינוּ לְבָנָיו שֶׁל אָבִיו [מִלְבַד זֶה], אוֹ לְאָחָיו שֶׁל הָאָב - אִם אֵין לוֹ בָּנִים חוּץ מִמֶּנּוּ. וְאַף שֶׁבְּמִיתַת הָאָב זָכָה הַגְּזֵלָן בַּגְּזֵלָה לְפִי חֶלְקוֹ בִּירֻשַּׁת הָאָב, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מְקַיֵּם בָּהּ מִצְוַת הַשָּׁבַת הַגְּזֵלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה כג) 'וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה', כְּלוֹמַר, אֵין לוֹ תַּקָּנָה עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת הַגְּזֵלָה מִתַּחַת יָדוֹ. וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה וּלְהַפְסִיד אֶת חֶלְקוֹ בַּיְּרֻשָּׁה, אוֹ שֶׁאֵין לוֹ נְכָסִים אֲחֵרִים וְלָכֵן אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַפְסִיד אֶת חֶלְקוֹ, הֲרֵי זֶה לוֹוֶה הַגְּזֵלָן מָמוֹן מֵאֲחֵרִים, וּבַעֲלֵי הַחוֹב הַלָּלוּ בָּאִים וְנִפְרָעִים אֶת הַחוֹב מֵהַחֵלֶק שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּגְּזֵלָה שֶׁהֲשִׁיב לַיּוֹרְשִׁים הָאֲחֵרִים, שֶׁהֲרֵי אַף שֶׁהֲשִׁיבָהּ לָהֶם מִדִּין הַשָּׁבַת הַגְּזֵלָה, סוֹף סוֹף יְרֻשָּׁה הִיא לוֹ מֵאָבִיו: **מַשְׁנָה י** תַּקָּנָה זוֹ בְּאוֹסֵר בְּנוֹ בְּהֶנְאָה: הָאוֹמֵר לִבְנוֹ, קוֹנָם אִי אַתָּה נֶהֱנֶה מִשָּׁלַי, וְאָסַר עָלָיו הֲנָאָה מִכָּל נְכָסָיו, אִם מֵת הָאָב, יְרֻשָּׁתוֹ הַבֵּן, שֶׁאַחֲרֵי מִיתָה אֵין הַנְּכָסִים שֶׁל הָאָב וְהוּא לֹא אָסְרוֹ אֶלָּא לְהָנוֹת 'מִשָּׁלַי'. וְאִם אָסַר הָאָב הֲנָאָה עַל הַבֵּן בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ, אִם מֵת הָאָב, לֹא יְרֻשָּׁתוֹ הַבֵּן, וְאַף שֶׁנִּכְסֵי הָאָב שֶׁל הַבֵּן מִדִּין יְרֻשָּׁה, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר לוֹ לֵהָנוֹת מִנְּכָסִים אֵלּוּ, וְיַחֲזִיר - יַעֲבִיר אֶת הַיְּרֻשָּׁה לְבָנָיו הָאֲחֵרִים שֶׁל הָאָב, אוֹ לְאָחָיו שֶׁל הָאָב, אִם אֵין לוֹ בָּנִים. וְאִם אֵין לוֹ לַבֵּן הַמְּדַר הֲנָאָה מָה לֶּאֱכֹל, הֲרֵי זֶה לוֹוֶה מָעוֹת מֵאֲחֵרִים לְצָרְכָּיו, וּבַעֲלֵי הַחוֹב הַלָּלוּ, בָּאִין וְנִפְרָעִים אֶת הַחוֹב מִנְּכְסֵי הָאָב שֶׁהֶחֱזִיר לַיּוֹרְשִׁים [וּפִרְעוֹן הַחוֹב אֵינוֹ הֲנָאָה הָאֲסוּרָה בְּמַדַּר הֲנָאָה (נדרים פ"ד מ"ב)]: **מַשְׁנָה יא** כָּפַר וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה בְּגֶזֶל הַגֵּר: הַגּוֹזֵל אֶת הַגֵּר, וְכָפַר, וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַכְּפִירָה, וָמֵת הַגֵּר בְּלֹא יוֹרְשִׁים, הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לַכֹּהֲנִים, וּמַבִּיא אָשָׁם לַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת גְּזֵלוֹת שֶׁכָּפַר וְנִשְׁבַּע (במדבר ה ח) 'וְאִם אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם [-הַקֶּרֶן] אֵלָיו, הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַה' לַכֹּהֵן, מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו', וְאֵין אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ קְרוֹבִים, מִלְּבַד גֵּר. וְאִם הָיָה הַגְּזֵלָן מַעֲלָה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאָשָׁם לִירוּשָׁלַיִם, וָמֵת קֹדֶם הַתַּשְׁלוּם, הַכֶּסֶף יִנָּתֵן לִבְנָיו שֶׁל הַגְּזֵלָן וְלֹא לַכֹּהֲנִים, שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁמֵּת הַגֵּר זָכָה הַגְּזֵלָן בְּמָמוֹנוֹ שֶׁבְּיָדוֹ, אֶלָּא שֶׁהֲצָרְכוּ לְתִתּוֹ לַכֹּהֲנִים כְּדֵי לְהִתְכַּפֵּר, וְכֵיוָן שֶׁמֵּת וְאֵין שַׁיָּךְ בּוֹ כַּפָּרָה, הַמָּמוֹן שַׁיָּךְ לְיוֹרְשָׁיו. וְהָאָשָׁם שֶׁהִפְרִישׁ לְצָרְכּוֹ כַּפָּרָתוֹ, יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב - שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, וְיִמָּכֵר כְּדִין קָדָשִׁים שֶׁנָּפַל בָּהֶם מוּם, וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה - לְעוֹלוֹת קֵיץ הַמִּזְבֵּחַ, הַקְּרֵבוֹת כְּשֶׁאֵין קָרְבָּן אַחֵר לְהַקְרִיב עַל הַמִּזְבֵּחַ: **מַשְׁנָה יב** אִם כִּבֵּר נָתַן הַכֶּסֶף לְאַנְשֵׁי הַמִּשְׁמָר הַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּאוֹתוֹ זְמַן, וָמֵת הַגְּזֵלָן לְאַחַר מִכָּן, אֵין הַיּוֹרְשִׁים שֶׁל הַגְּזֵלָן יְכוֹלִין לְהוֹצִיא אֶת הַמָּמוֹן מִיָּדָם שֶׁל הַכֹּהֲנִים, שֶׁכְּבָר זָכוּ בּוֹ הַכֹּהֲנִים כְּשֶׁבָּא לְיָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה י) 'אִישׁ אֶשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה'. הַשָּׁבַת הַקֶּרֶן קוֹדֶם לְהַקְרֵבַת הָאָשָׁם: אִם נָתַן תְּחִלָּה הַכֶּסֶף לִיהוֹיָרִיב [-מִשְׁמָר רִאשׁוֹן מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה הַמִּשְׁמָרוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ], וְאָשָׁם הֵבִיא מְאֻחָר יוֹתֵר לְמִשְׁמֶרֶת יְדַעְיָה - הַמִּשְׁמָר הַשֵּׁנִי, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, שֶׁרַשַּׁאי לְהַקְדִּים אֶת הַשָּׁבַת הַקֶּרֶן לַהֲבָאַת הָאָשָׁם. אֲבָל אִם הֵבִיא אֶת הָאָשָׁם לִיהוֹיָרִיב, וְאֶת הַכֶּסֶף נָתַן מְאֻחָר יוֹתֵר לִידַעְיָה, אֲזַי אִם עֲדַיִן קַיָּם הָאָשָׁם, שֶׁלֹּא הִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יְהוֹיָרִיב, יַקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יְדַעְיָה. וְאִם לָאו - שֶׁהָאָשָׁם אֵינוֹ קַיָּם, שֶׁכְּבָר הִקְרִיבוּהוּ מִשְׁמֶרֶת יְהוֹיָרִיב, נִמְצָא שֶׁקָּרַב הָאָשָׁם לִפְנֵי הַשָּׁבַת הַקֶּרֶן, וְיַחֲזֹר וְיָבִיא אָשָׁם אַחֵר. לְפִי שֶׁהַמֵּבִיא גְּזֵלוֹ [-הַקֶּרֶן שֶׁגָּזַל] עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ, יָצָא. אֲבָל הֵבִיא אֲשָׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא גְּזֵלוֹ, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבַת הָאָשָׁם. וְאִם נָתַן אֶת הַגְּזֵלָה לִפְנֵי הַקֶּרֶן, וַעֲדַיִן לֹא נָתַן אֶת הַחֹמֶשׁ, אֵין הַחֹמֶשׁ מְעַכֵּב אֶת הָאָשָׁם, וְיכוֹלִים הַכֹּהֲנִים לְהַקְרִיבוֹ:

פֶּרֶק י דִּינֵי הַשָּׁבַת גְּזֵלָה, וְדִינִים הַנּוֹגְעִים לְקִנְיָן בְּחֵפֶץ גָּזוּל: **מַשְׁנָה א** הַשָּׁבַת גְּזֵלָה מִיּוֹרְשֵׁי הַגְּזֵלָה: הַגּוֹזֵל וּמֵאָכִיל אֶת בָּנָיו מֵהַגְּזֵלָה, וּמֵת, וְהִנִּיחַ [-אוֹ שֶׁהִנִּיחַ] אֶת הַגְּזֵלָה לִפְנֵיהֶם כְּשֶׁמֵּת בְּיֵרֻשָּׁה וַאֲכָלוּהָ אַחַר מִיתָתוֹ, פְּטוּרִין הַיּוֹרְשִׁים מִלְּשַׁלֵּם, שֶׁלֹּא הֵם גָּזְלוּ אֶת הַחֵפֶץ, וְאֵין מְטַלְטְלִין שְׁבִרְשׁוּת הַיְתוֹמִים מְשֻׁעְבָּדִים לְתַשְׁלוּם חוֹבוֹת הַמֵּת [אֲבָל אִם הַחֵפֶץ בְּעַיִן, חַיָּבִים לְהַחֲזִירוֹ]. וְאִם הָיָה בְּיֵרֻשָּׁתוֹ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת [-קַרְקַע], חַיָּבִין הַיּוֹרְשִׁים לְשַׁלֵּם מִקַּרְקַע זוֹ לַנִּגְזָל, שֶׁנִּכְסֵי הָאָב מְשֻׁעְבָּדִים לְפִרְעוֹן חוֹבוֹ. שְׁמוּשׁ בְּמָמוֹן גָּזוּל: אֵין פּוֹרְטִין מַטְבְּעוֹת [שֶׁנּוֹתֵן סֶלַע וְלוֹקֵחַ פְּרוּטוֹת], לֹא מִתֶּבֶת הַמּוֹכְסִין שֶׁנּוֹתֵן בָּהּ הַמּוֹכֵס אֶת הַמָּעוֹת שֶׁגָּבָה, וְלֹא מִכִּיס שֶׁל גַּבָּאִין הַגּוֹבִים אֶת מִסֵּי הַמֶּלֶךְ וּמַנִּיחִים בּוֹ אֶת הַמָּעוֹת, שֶׁהֵם בְּחֶזְקַת גְּזֵלָנִים, וְאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָסֶף שֶׁבָּהֶם שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת גָּזוּל [וְדַוְקָא גַּבָּאֵי נָכְרִי, אוֹ גַּבָּאֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלּוֹקְחִין כַּמָּה שֶׁרוֹצֶה, אֲבָל גַּבָּאֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁגּוֹבִים תַּשְׁלוּם קְצוּב לְפִי חֶשְׁקֵי הַמַּלְכוּת, אֵינוֹ בְּחֶזְקַת גְּזֵלָן, וּמֻתָּר לִפְרֹט מִכִּיסוֹ]. וְכֵן אֵין נוֹטְלִין מֵהֶם - מִכִּיס שֶׁל גַּבָּאִין וּמִתֶּבֶת הַמּוֹכְסִין צְדָקָה מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם. אֲבָל נוֹטֵל הוּא מָעוֹת לְפַרְנְסָתוֹ וְלִצְדָקָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל הַמּוֹכֵס וְהַגַּבַּאי, אוֹ מִן הַשּׁוּק - מִמָּעוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בַּשּׁוּק בְּכִיסָם, וְלֹא בְּתֵבָה אוֹ בְּאַרְנָק, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁהֵם מֵהַמָּעוֹת הַגְּזוּלוֹת. [וְאִם תָּבַע מִמֶּנּוּ הַמּוֹכֵס אוֹ הַגַּבַּאי סְכוּם כֶּסֶף, וּמֵבִיא לוֹ מַטְבֵּעַ גְּדוֹלָה יוֹתֵר, רַשַּׁאי לָקַחַת מֵהֶם עֹדֶף, שֶׁהֲרֵי הוּא מַצִּיל אֶת מָמוֹנוֹ מִיָּדוֹ]: **מַשְׁנָה ב** יֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת: נָטְלוּ מוֹכְסִין אֶת חֲמוֹרוֹ, וְנָתְנוּ לוֹ תַּחְתָּיו חֲמוֹר אַחֵר [בְּרוּעַ מֻמָּנּוּ (מאירי)], אוֹ שֶׁגָּזְלוּ לִסְטִים אֶת כְּסוּתוֹ, וְנָתְנוּ לוֹ תַּחְתֶּיהָ כְּסוּת אַחֶרֶת, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, אַף שֶׁהֵם גְּזוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים מִתְיָאֲשִׁין מֵהֶן, וּכְשֶׁבָּאוּ לִרְשׁוּתוֹ יֵשׁ כָּאן שִׁנּוּי רְשׁוּת אַחֲרֵי יֵאוּשׁ, וְקוֹנֶה. זְכִיָּה אַחַר יֵאוּשׁ בְּעָלִים: הַמַּצִּיל חֵפֶץ מִן הַנָּהָר שֶׁשָּׁטַף אוֹתוֹ, אוֹ מִן הַגַּיִס [-חֵיל הַצָּבָא], אוֹ מִן הַלִּסְטִים שֶׁגְּזָלוּהוּ, אִם יָדוּעַ שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מֵהֶם מֻתָּפָצִים אֵלּוּ, שֶׁשָּׁמְעָם כְּשֶׁהֵם אוֹמְרִים 'יֵי לְחִסְרוֹן כִּיס', הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, שֶׁקָּנָאוּ בְּיֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת. [וּמַה שֶּׁנִּתְבָּאַר בְּתַחִלַּת הַמִּשְׁנָה שֶׁיְּכוֹל לָקַחַת מִלְּסְטִים בְּסָתָם אֲפִלּוּ כְּשֶׁלֹּא שָׁמַע שֶׁהֵם מִתְיָאֲשִׁים, מִשּׁוּם שֶׁמְּדֻבָּר שָׁם בְּלִסְטִים יִשְׂרָאֵל וְלָכֵן מִתְיָאֲשׁ, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁאִם יִתְבָּעֵנּוּ לְדִין יֵצֵא זַכַּאי, שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ הַדַּיָּנִים הָבֵא רְאָיָה שֶׁגָּזְלוּ מִמְּךָ. אֲבָל כָּאן מְדֻבָּר בְּלִסְטִים נָכְרִי, שֶׁאֵין הַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁים בִּסְתָמָא, כִּי חוֹשֵׁב לְתָבְעוֹ לִפְנֵי דַּיָּנִים נָכְרִים שֶׁדָּנִים בְּגַאֲוָה וּבְאֶמְתַּדַּי דַּעַת, וְיוֹצִיאוּ מִיָּדוֹ אַף בְּלִי רְאָיָה, וְלָכֵן זוֹכֶה רַק כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁהִתְיָאֲשׁוּ]. וְכֵן נָחִיל שֶׁל דְּבוֹרִים - דְּבוֹרִים הַנֶּאֱסָפוֹת סְבִיב הַמַּלְכָּה בִּיצִיאָתָהּ מֵהַכַּוָּרֶת, שֶׁאָבַד לִבְעָלָיו וּמְצָאוֹ זֶה, אִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, שֶׁקְּנָאוֹ בְּיֵאוּשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה, נֶאֱמָנֶת אִשָּׁה אוֹ קָטָן לוֹמַר, מִכָּאן יָצָא נָחִיל זֶה, וּמַחֲזִירִים אֶת הַנָּחִיל עַל פִּי עֲדוּתָם לַבְּעָלִים אִם לֹא הִתְיָאֲשׁוּ. וּמְהַלֵּךְ - וְרַשַּׁאי בַּעַל הַנָּחִיל לְהַלֵּךְ בְּכָל אֲשֶׁר יֵלֵךְ הַנָּחִיל, כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת נְחִילוֹ, אִם בָּרַח לְשָׁם. וְאִם הִזִּיק בְּהִלּוּכוֹ אֶת הַשָּׂדֶה, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. אֲבָל לֹא יָקַץ אֶת סוֹכוֹ - אֶת הָעָנָף שֶׁל חֲבֵרוֹ, אִם הַדְּבוֹרִים הִתְיַשְּׁבוּ עָלָיו וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַחְתָּן אַחַת אַחַת שֶׁמָּא יִבְרַחוּ, וַאֲפִלּוּ עַל מְנָת לִתֵּן אֶת הַדְּמִים שֶׁל הָעָנָף. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר, אַף קוֹצֵץ אֶת הָעָנָף, וְנוֹתֵן לִבְעָלָיו אֶת הַדְּמִים - דְּמֵי שְׁוִי הָעָנָף שֶׁקָּצַץ:

מִשְׁנָה ג הַמַּכִּיר כֵּלָיו וּסְפָרָיו בְּיַד אַחֵר: הַמּוֹכֵר [-הַמְזַהֶה] אֶת כֵּלָיו וּסְפָרָיו כְּשֶׁהֵם בְּיַד אָדָם אַחֵר שֶׁקָּנָה אוֹתָם בַּשּׁוּק וְטוֹעֵן שֶׁהַמּוֹכָרִם לוֹ גְּנָבָם מִמֶּנּוּ, **וְיָצָא לוֹ** לַטּוֹעֵן **שֵׁם גְּנֵבָה בָּעִיר** - שֶׁיִּדּוּעַ בָּעִיר שֶׁגְּנִבּוּ מִמֶּנּוּ כֵּלִים וּסְפָרִים, וְאֵינוֹ אָדָם הָרָגִיל לִמְכֹּר אֶת חֶפְצָיו. בְּאֹפֶן זֶה מַאֲמִינִים אָנוּ שֶׁחֶפָצִים אֵלּוּ נִגְנְבוּ מִמֶּנּוּ וְאוֹתוֹ אָדָם קְנָאָם מֵהַגַּזְלָן, **וְלָכֵן יִשָּׁבַע לוֹ** הַלּוֹקֵחַ הַמַּחֲזִיק בַּחֲפָצִים **כְּמָה נָתַן** לַגַּזְלָן בַּעֲבוּרָם, וְהַטּוֹעֵן נוֹתֵן לוֹ אֶת הַדָּמִים **וְיִטֹּל** אֶת שֶׁלּוֹ. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא יָצָא לוֹ שֵׁם גְּנֵבָה בָּעִיר, **לֹא כֹּל הַיְמֻנּוּ** - אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּטַעֲנָתוֹ, **שֶׁאֲנִי אוֹמֵר** שֶׁמָּא **מִכָּרָן לְאַחֵר, וּלְקָחָן זֶה** הַמַּחֲזִיק **הֵימֶנּוּ** - מֵהַקּוֹנֶה, וְאֵין זוֹ גְּזֵלָה:

מִשְׁנָה ד דִּין הַמַּפְסִיד מָמוֹן לְהַצָּלַת מָמוֹן חֲבֵרוֹ: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, **זֶה בָּא בְּחָבִיתוֹ שֶׁל יַיִן, וְזֶה בָּא בְּכַדּוֹ שֶׁל דְּבַשׁ, וְנִסְדְּקָה הֶחָבִית שֶׁל דְּבַשׁ, וְשָׁפַךְ בַּעַל חֲבִית זֶה אֶת יֵינוֹ, וְהִצִּיל אֶת הַדְּבַשׁ לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ הֶחָבִית הָרֵיקָה [שֶׁהַדְּבַשׁ יָקָר יוֹתֵר], **אֵין לוֹ** לְבַעַל הַיַּיִן **מִבַּעַל הַדְּבַשׁ אֶלָּא שִׂכָּרוֹ** בִּלְבַד, דְּהַיְנוּ שִׂכַּר הַשִּׁמּוּשׁ בָּחָבִית וּשְׂכַר הַפְּעֻלָּה, אַךְ אֵינוֹ זַכַּאי לִדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ אֶת דְּמֵי הַיַּיִן שֶׁהִפְסִיד בַּעֲבוּר הַצָּלַת הַדְּבַשׁ. **וְאִם** קֹדֶם שֶׁהִצִּיל, הִתְנָה **וְאָמַר, אֲנִי אַצִּיל אֶת הַדְּבַשׁ שֶׁלְּךָ, וְאַתָּה נוֹתֵן לִי** אֶת דְּמֵי הַיַּיִן שֶׁלִּי, בְּאֹפֶן זֶה חַיָּב בַּעַל הַדְּבַשׁ לְתֵּן **לוֹ** אֶת דְּמֵי הַיַּיִן. וְכֵן אִם **שָׁטַף נָהָר** אֶת **חֲמוֹרוֹ וַחֲמוֹר חֲבֵרוֹ**, וְהַחֲמוֹר **שֶׁלּוֹ יָפֶה** [-שָׁוֶה] **מָנֶה, וְשֶׁל חֲבֵרוֹ** שָׁוֶה **מָאתַיִם, וְהִנִּיחַ זֶה** - בַּעַל הַחֲמוֹר הַזּוֹל אֶת חֲמוֹרוֹ **שֶׁלּוֹ, וְהִצִּיל אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ** הַיָּקָר יוֹתֵר, **אֵין לוֹ** לְבַעַל הַחֲמוֹר הַזּוֹל **אֶלָּא** דְּמֵי **שְׂכָרוֹ** - שְׂכַר פְּעֻלַּת הַהַצָּלָה, אַךְ אֵינוֹ יָכוֹל לִתְבֹּעַ אֶת דְּמֵי הַחֲמוֹר שֶׁהִפְסִיד. **וְאִם** מִתְּחִלָּה **אָמַר לוֹ, אֲנִי אַצִּיל אֶת** הַחֲמוֹר **שֶׁלְּךָ, וְאַתָּה נוֹתֵן לִי אֶת** דְּמֵי הַחֲמוֹר **שֶׁלִּי, חַיָּב** בַּעַל הַחֲמוֹר הַיָּקָר **לְתֵּן לוֹ** דְּמֵי הַחֲמוֹר הַזּוֹל:

מִשְׁנָה ה גְּזֵלַת קַרְקַע: הַגּוֹזֵל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, וּנְטָלוּהָ מִסִּיקִין [-אַנְפִּיקִי] מֵהַגְּזָלָן. **אִם מִפַּת מְדִינָה הִיא,** שֶׁהַמִּסִּיקִים נָטְלוּ גַּם שָׂדוֹת שֶׁל אֲחֵרִים, **אוֹמֵר לוֹ** הַגְּזָלָן לַנִּגְזָל 'הֲרֵי שֶׁלְּךָ **לְפָנֶיךָ**', שֶׁהֲרֵי הָיוּ אוֹנְסִים אוֹתָהּ אַף מֵרְשׁוּתְךָ. **וְאִם** נִטְּלָה רַק שָׂדֶה זוֹ **מֵחֲמַת הַגְּזָלָן, חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ** לַגַּזְלָן **שָׂדֶה אַחֶרֶת.** וְכֵן אִם **שְׁטָפָהּ נָהָר,** הֲרֵי זוֹ כְּמִפַּת מְדִינָה (רמב"ם), **וְאוֹמֵר לוֹ 'הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ':**

מִשְׁנָה ו הַשָּׁבַת מָמוֹן בְּמִדְבָּר: הַגּוֹזֵל **אֶת חֲבֵרוֹ, אוֹ שָׁלְוָה הֵימֶנּוּ, אוֹ שֶׁהִפְקִיד לוֹ דָּבָר לִשְׁמִירָה,** אִם עָשָׂה כֵּן **בְּיִשּׁוּב, לֹא יַחֲזִיר לוֹ בְּמִדְבָּר.** אֲבָל אִם לָוָה אוֹ לָקַח פִּקָּדוֹן **עַל מְנָת לָצֵאת בְּמִדְבָּר,** שֶׁכְּשֶׁאָמַר לוֹ הַבְּעָלִים שֶׁהוּא עָתִיד לָצֵאת לַמִּדְבָּר, הַשִּׁיב לוֹ 'אַף אֲנִי רוֹצֶה לָצֵאת לַמִּדְבָּר', הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ פֵּרַשׁ לוֹ שֶׁרְצוֹנוֹ לְהַחֲזִיר לוֹ בַּמִּדְבָּר, **וְיַחֲזִיר לוֹ** אֲפִלּוּ **בְּמִדְבָּר:**

מִשְׁנָה ז הַשָּׁבַת מָמוֹן בִּמְקוֹם סַפָּק: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ גָּזַלְתִּיךָ, אוֹ **הִלְוֵיתַנִי הַפְקֵדְתָּ אֶצְלִי,** אֵינָהּ דָּבָר, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הֶחֱזַרְתִּי לְךָ** אוֹ **לֹא הֶחֱזַרְתִּי לְךָ,** וַחֲבֵרוֹ טוֹעֵן בָּרִי לִי שֶׁאַתָּה חַיָּב לִי, הֲרֵי זֶה **חַיָּב לְשַׁלֵּם,** מֵאַחַר וְהַחִיּוּב בָּרוּר וְהַפְרָעוֹן מֻטָּל בְּסָפֵק. [וְאִם חֲבֵרוֹ טוֹעֵן מִסָּפֵק שֶׁמָּא אַתָּה חַיָּב לִי, וְהוּא טוֹעֵן אֱמֶת שֶׁהָיִיתִי חַיָּב לְךָ אַךְ מִסָּפֵק אֵינִי שֶׁמָּא הֶחֱזַרְתִּי לְךָ, פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְאִם בָּא לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם, יְשַׁלֵּם]. **אֲבָל אִם אָמַר לוֹ** לַחֲבֵרוֹ שֶׁתִּבְעוֹ לְשַׁלֵּם, **אֵינִי יוֹדֵעַ אִם גְּזַלְתִּיךָ,** אוֹ **אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִלְוֵיתַנִי, אִם הִפְקַדְתָּ אֶצְלִי,** כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַחִיּוּב מֻטָּל בְּסָפֵק, **פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם,** וּמִכָּל מָקוֹם חַיָּב לְהַשְׁבִּיעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְקַבֵּל יוֹתֵר מֵחֲצִי, וְאַף אֵינוֹ נִשְׁבָּע שֶׁחֲצָיָהּ שֶׁלּוֹ' כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְקַבֵּל יוֹתֵר מֵחֲצִי, וְאַף אֵינוֹ נִשְׁבָּע שֶׁחֲצָיָהּ שֶׁלּוֹ' שֶׁהֲרֵי בְּכָךְ מַכְחִישׁ אֶת טַעֲנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וְלָכֵן תִּקְּנוּ שְׁבוּעָה בְּנֶפֶשׁ זֶה שֶׁמָּא נִשְׁבַּע לְךָ בְּשֶׁקֶר וְאֵינוֹ חַיָּב לְךָ כְּלוּם, וְהֵם הַדְּבָרִים בְּמִכְיָרַת דְּבָרִים אֵלּוּ בִּרְשׁוּת בַּעֲלֵיהֶן. **וְכֵן** - כָּל הַמּוֹכְרִים **שֶׁאָמְרוּ לְהַטְמִין** אֶת הַחֶפֶץ וְלֹא לְסַפֵּר שֶׁקָּנָאוֹ מֵהֶם, **אָסוּר** לִקְנוֹתוֹ, שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת גָּזוּל. **וְלוֹקְחִין בֵּיצִים וְתַרְנְגוֹלִים מִכָּל מָקוֹם** וּמִכָּל אָדָם, שֶׁאֵין רְגִילוּת לְגָנְבָם, שֶׁהֵם זוֹלִים בְּיוֹתֵר:

מִשְׁנָה י דִּין הָאֻמָּן בַּשְּׁאֵרִיּוֹת הַיּוֹצְאוֹת מֵהַחֻפָּץ שֶׁעוֹסֵק בּוֹ: מוֹכִין - חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל צֶמֶר **שֶׁהַכּוֹבֵס מוֹצִיא** בִּשְׁטִיפַּת וְכִבּוּס הַבֶּגֶד, **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ,** שֶׁאֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עַל דָּבָר מוּעָט כָּזֶה. **וּמוֹכִין שֶׁהַסּוֹרֵק מוֹצִיא** בְּסְרִיקַת הַצֶּמֶר, שֶׁמּוֹצִיא כַּמּוּת גְּדוֹלָה וַחֲשׁוּבָה יוֹתֵר, **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁאֵינוֹ מוֹחֵל עַל כָּךְ. **הַכּוֹבֵס נוֹטֵל שְׁלִשָּׁה חוּטִין** מִשּׁוּלֵי הַבֶּגֶד, שֶׁדֶּרֶךְ טוֹוֵי הַבְּגָדִים לְהַשְׁאִיר בְּסוֹף הָאֲרִיגָה מִסְפַּר חוּטִים מְמִין אֶחָד, **וְהַכּוֹבֵס** נוֹטְלָם וּבְכָךְ מְשַׁוֶּה וּמְיַפֶּה אֶת הַבֶּגֶד, **וְהֵן שֶׁלּוֹ,** שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַשִּׁיבָם כֵּיוָן שֶׁאֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עַל דָּבָר מוּעָט כָּזֶה. **יָתֵר מִכֵּן** - יוֹתֵר מִשְּׁלִשָּׁה חוּטִים, **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אֲבָל אִם הָיָה** הַחוּט **שָׁחוּר עַל גַּבֵּי** הַבֶּגֶד **הַלָּבָן,** הֲרֵי זֶה מְקַלְקֵל אֶת מַרְאֵה הַבֶּגֶד, וּבְאֹפֶן זֶה **נוֹטֵל** הַכּוֹבֵס **אֶת הַכֹּל, וְהֵן שֶׁלּוֹ,** שֶׁאֵין הַבְּעָלִים מַקְפִּיד אֲפִלּוּ עַל יוֹתֵר מִשְּׁלִשָּׁה חוּטִים. **הַחַיָּט שֶׁשִּׁיֵּר מִן הַחוּט** שֶׁהֵבִיא לוֹ בַּעַל הַבַּיִת לִצְרָךְ הַתְּפִירָה, שִׁעוּר **כְּדֵי לִתְפֹּר בּוֹ** [כְּמִלֹּא אֹרֶךְ הַמַּחַט], **וּמַטְלִית שֶׁהִיא** בְּגֹדֶל **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת, שֶׁהִשְׁתַּיְּרָה בְּיָדוֹ אַחֲרֵי שִׁיּוּשׁ אֶת קְצֵה הַבֶּגֶד, **הֲרֵי אֵלּוּ** שְׁיָרֵי הַחוּט וְהַמַּטְלִית **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם כֵּיוָן שֶׁהֵם רְאוּיִים לְשִׁמּוּשׁ אַחֵר. וְכֵן **מַה** - חֲתִיכוֹת הָעֵץ **שֶׁהֶחָרַשׁ** [-נַגָּר] **מוֹצִיא בְּמַעֲצָד** [-כְּלִי לְהַחְלָקַת הָעֵץ], **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ** - שֶׁל הַנַּגָּר, שֶׁחֲתִיכוֹת דַּקּוֹת כָּאֵלּוּ אֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן. **וּבְכַשִּׁיל** - וּמַה שֶּׁמּוֹצִיא בְּקָרְדֹּם, שֶׁהֵן חֲתִיכוֹת עֵץ גַּסּוֹת יוֹתֵר, הֲרֵי הֵן **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁמַּקְפִּיד עֲלֵיהֶן. **וְאִם הָיָה** הַנַּגָּר **עוֹשֶׂה** אֶת מְלַאכְתּוֹ **אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת** כְּשָׂכִיר יוֹם, **אַף הַנְּסֹרֶת** [-שְׁבָבֵי עֵצִים דַּקִּים מְאֹד הַיּוֹצְאִים מֵהַמַּקְדֵּחַ] **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת: סְלִיק מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא**

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי מָמוֹן שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, דִּינֵי מְצִיאָה וְהַשָּׁבַת אֲבֵדָה, אִסּוּרֵי רִבִּית, דִּינֵי שׁוֹמְרִים, שְׂכִירוּת פּוֹעֲלִים וּשְׂכִירוּת בָּתִּים, וְכֵיוֹצֵא בְּאֵלּוּ:

פֶּרֶק א דִּינֵי מְצִיאָה; כְּשֶׁלֹּא יָדוּעַ מִי זָכָה בָּהּ, הַקְּנָיָנִים לְזִכְיָתָהּ, מְצִיאַת בְּנֵי בֵּיתוֹ וְדִין מְצִיאַת שְׁטָרוֹת:

מִשְׁנָה א שְׁנַיִם הַטּוֹעֲנִים לְבַעֲלוּת עַל טַלִּית אַחַת: שְׁנַיִם **אוֹחֲזִין בְּטַלִּית** [-בֶּגֶד], **זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְזָכִיתִי בָּהּ תְּחִלָּה, וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ.** אוֹ **שֶׁזֶּה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי שֶׁקָּנִיתִיהָ מִפְּלוֹנִי, וְזֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי שֶׁאֲנִי הוּא שֶׁקָּנִיתִיהָ. זֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, וְזֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, וְיַחֲלְקוּ בֵּינֵיהֶם** אֶת הַטַּלִּית, כִּי מֵאַחַר וּשְׁנֵיהֶם מֻחְזָקִים בָּהּ, אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאָהּ מֵאֲחֵז אֶחָד מֵהֶם, שֶׁכָּל הַמַּחְזִיק בְּדָבָר אָנוּ מַעֲמִידִים שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ. וּמֵעִקַּר הַדִּין הָיוּ חוֹלְקִים בְּלֹא שְׁבוּעָה, אֶלָּא שֶׁכְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלֵךְ כָּל אֶחָד וְיִתְפֹּס טַלִּית שֶׁל חֲבֵרוֹ כְּדֵי לְזַכּוֹת בְּחֶצְיָהּ, תִּקְּנוּ חֲכָמִים שְׁבוּעָה. אֲבָל אִם מַחֲזִיקִים בַּבֶּגֶד עַצְמוֹ, אָז כָּל אֶחָד נִשְׁבָּע עַל טַעֲנָתוֹ, שֶׁכְּלָהּ שֶׁלּוֹ' כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְקַבֵּל יוֹתֵר מֵחֲצִי, וְאַף אֵינוֹ נִשְׁבָּע שֶׁחֲצָיָהּ שֶׁלּוֹ' שֶׁהֲרֵי בְּכָךְ מַכְחִישׁ אֶת טַעֲנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וְלָכֵן תִּקְּנוּ שְׁבוּעָה בְּנֶפֶשׁ זֶה שֶׁמָּא נִשְׁבַּע לְךָ בְּשֶׁקֶר וְאֵינוֹ חַיָּב לְךָ כְּלוּם, וְהֵם הַדְּבָרִים בְּמִכְיָרַת דְּבָרִים אֵלּוּ בִּרְשׁוּת בַּעֲלֵיהֶן. **וְכֵן** - כָּל הַמּוֹכְרִים **שֶׁאָמְרוּ לְהַטְמִין** אֶת הַחֶפֶץ וְלֹא לְסַפֵּר שֶׁקָּנָאוֹ מֵהֶם, **אָסוּר** לִקְנוֹתוֹ, שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת גָּזוּל. **וְלוֹקְחִין בֵּיצִים וְתַרְנְגוֹלִים מִכָּל מָקוֹם** וּמִכָּל אָדָם, שֶׁאֵין רְגִילוּת לְגָנְבָם, שֶׁהֵם זוֹלִים בְּיוֹתֵר:

מִשְׁנָה ב דִּין הָאֻמָּן בַּשְּׁאֵרִיּוֹת הַיּוֹצְאוֹת מֵהַחֻפָּץ שֶׁעוֹסֵק בּוֹ: מוֹכִין - חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל צֶמֶר **שֶׁהַכּוֹבֵס מוֹצִיא** בִּשְׁטִיפַּת וְכִבּוּס הַבֶּגֶד, **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ,** שֶׁאֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עַל דָּבָר מוּעָט כָּזֶה. **וּמוֹכִין שֶׁהַסּוֹרֵק מוֹצִיא** בִּסְרִיקַת הַצֶּמֶר, שֶׁמּוֹצִיא כַּמּוּת גְּדוֹלָה וַחֲשׁוּבָה יוֹתֵר, **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁאֵינוֹ מוֹחֵל עַל כָּךְ. **הַכּוֹבֵס נוֹטֵל שְׁלִשָּׁה חוּטִין** מִשּׁוּלֵי הַבֶּגֶד, שֶׁדֶּרֶךְ טוֹוֵי הַבְּגָדִים לְהַשְׁאִיר בְּסוֹף הָאֲרִיגָה מִסְפַּר חוּטִים מִמִּין אֶחָד, **וְהַכּוֹבֵס** נוֹטְלָם וּבְכָךְ מְשַׁוֶּה וּמְיַפֶּה אֶת הַבֶּגֶד, **וְהֵן שֶׁלּוֹ,** שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַשִּׁיבָם כֵּיוָן שֶׁאֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עַל דָּבָר מוּעָט כָּזֶה. **יָתֵר מִכֵּן** - יוֹתֵר מִשְּׁלִשָּׁה חוּטִים, **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אֲבָל אִם הָיָה** הַחוּט **שָׁחוּר עַל גַּבֵּי** הַבֶּגֶד **הַלָּבָן,** הֲרֵי זֶה מְקַלְקֵל אֶת מַרְאֵה הַבֶּגֶד, וּבְאֹפֶן זֶה **נוֹטֵל** הַכּוֹבֵס **אֶת הַכֹּל, וְהֵן שֶׁלּוֹ,** שֶׁאֵין הַבְּעָלִים מַקְפִּיד אֲפִלּוּ עַל יוֹתֵר מִשְּׁלִשָּׁה חוּטִים. **הַחַיָּט שֶׁשִּׁיֵּר מִן הַחוּט** שֶׁהֵבִיא לוֹ בַּעַל הַבַּיִת לִצְרָךְ הַתְּפִירָה, שִׁעוּר **כְּדֵי לִתְפֹּר בּוֹ** [כְּמִלֹּא אֹרֶךְ הַמַּחַט], **וּמַטְלִית שֶׁהִיא** בְּגֹדֶל **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת, שֶׁהִשְׁתַּיְּרָה בְּיָדוֹ אַחֲרֵי שִׁיּוּשׁ אֶת קְצֵה הַבֶּגֶד, **הֲרֵי אֵלּוּ** שְׁיָרֵי הַחוּט וְהַמַּטְלִית **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם כֵּיוָן שֶׁהֵם רְאוּיִים לְשִׁמּוּשׁ אַחֵר. וְכֵן **מַה** - חֲתִיכוֹת הָעֵץ **שֶׁהֶחָרַשׁ** [-נַגָּר] **מוֹצִיא בְּמַעֲצָד** [-כְּלִי לְהַחְלָקַת הָעֵץ], **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ** - שֶׁל הַנַּגָּר, שֶׁחֲתִיכוֹת דַּקּוֹת כָּאֵלּוּ אֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן. **וּבְכַשִּׁיל** - וּמַה שֶּׁמּוֹצִיא בְּקָרְדֹּם, שֶׁהֵן חֲתִיכוֹת עֵץ גַּסּוֹת יוֹתֵר, הֲרֵי הֵן **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁמַּקְפִּיד עֲלֵיהֶן. **וְאִם הָיָה** הַנַּגָּר **עוֹשֶׂה** אֶת מְלַאכְתּוֹ **אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת** כְּשָׂכִיר יוֹם, **אַף הַנְּסֹרֶת** [-שְׁבָבֵי עֵצִים דַּקִּים מְאֹד הַיּוֹצְאִים מֵהַמַּקְדֵּחַ] **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת: סְלִיק מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא**

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא

פרק א שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית, זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְזֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי, זֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר מֶחֱצָיָהּ, וְזֶה יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, וְיַחֲלֹקוּ. זֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר חֶצְיָהּ שֶׁלִּי, הָאוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה חֲלָקִים, וְהָאוֹמֵר חֶצְיָהּ שֶׁלִּי יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵרְבִיעַ, זֶה נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, וְזֶה נוֹטֵל רְבִיעַ:

משניות מַסֶּכֶת בְּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק ב המבוארות

הַתְּנָא לְדִין זֶה הַן בְּמָכָר וְהֵן בִּמְצִיאָה, שֶׁאִם הָיָה נוֹקֵט רַק אֶפֶן אֶחָד, הָיָה מָקוֹם לוֹמַר שֶׁרַק בּוֹ חַיָּב שְׁבוּעָה, בִּמְצִיאָה, שֶׁמּוֹרָה הֶתֵּר לְעַצְמוֹ לִתְפֹּס אֶת הַחֶפֶץ בְּאָמְרוֹ שֶׁאֵין חֲבֵרוֹ חָסֵר מְאוּמָה. וּבְמָכָר, שֶׁמּוֹרָה הֶתֵּר לְעַצְמוֹ לִתְפֹּס אֶת הַחֶפֶץ בְּאָמְרוֹ שֶׁאַף הוּא נָתַן דָּמִים וַחֲבֵרוֹ יֵלֵךְ וְיִקְנֶה אַחֵר]: **מִשְׁנָה ב טַעֲנַת בַּעֲלוּת בִּזְכִיָּה בִּבְהֵמַת הֶפְקֵר:** הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי **בְּהֵמָה** שֶׁל הֶפְקֵר, **אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶם רוֹכֵב וְאֶחָד מַנְהִיג** - מוֹלִיךְ אוֹתָהּ, **זֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי, שֶׁמִּצָּאתִיהָ וּקְנִיתִיהָ בְּרְכִיבָתִי, וְזֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי, שֶׁאֲנִי מְצָאתִיהָ רִאשׁוֹן וּקְנִיתִיהָ בְּרְכִיבָתִי** אוֹ בְּהַנְהָגָתִי. **זֶה יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, וְזֶה יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, וְיֶחֱלְקוּ.** [וְהִתְחַדֵּשׁ בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁרוֹכֵב קוֹנֶה אֶת הַבְּהֵמָה אַף כְּשֶׁלֹּא זָזָה מִמְּקוֹמָהּ. אֲבָל בְּאֹפֶן שֶׁאֶחָד מַנְהִיג וְאֶחָד רוֹכֵב, אֵין הָרוֹכֵב שָׁוֶה לַמַּנְהִיג הַקּוֹנֶה אוֹתָהּ בְּמִשִּׁיכָה, אֶלָּא רַק כְּשֶׁמְּנַעְנֵעַ רַגְלָיו וְהוֹלֶכֶת מֻחֲמָתוֹ]. **בִּזְמַן שֶׁהֵם** - הָאוֹחֲזִים בַּשְּׁלִית אוֹ **בַּבְּהֵמָה מוּדִים** זֶה לָזֶה, **שֶׁזָּכוּ בָּהּ יַחַד, אוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶן עֵדִים עַל כָּךְ, הֲרֵי הֵם חוֹלְקִים בְּלֹא שְׁבוּעָה,** אֲפִלּוּ אִם הוֹדוּ אוֹ שֶׁבָּאוּ הָעֵדִים לְאַחַר שֶׁנִּפְסַק הַדִּין שֶׁיֶּחֱלְקוּ בִּשְׁבוּעָה:

מִשְׁנָה ג מְגַבֵּי מְצִיאָה לַחֲבֵרוֹ: הָיָה רוֹכֵב **עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה,** וְרָאָה **אֶת הַמְּצִיאָה** מֻנַּחַת **עַל הָאָרֶץ, וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ** שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו, הָרֵם אוֹתָהּ עֲבוּרִי **וּתְנֶהָ לִי, וְנִטְלָהּ** חֲבֵרוֹ כְּדֵי לְהַבִיאָהּ לוֹ, **וְנִמְלַךְ** קֹדֶם שֶׁנָּתַן לוֹ **וְאָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ** - אֲנִי זוֹכֶה בָּהּ עַכְשָׁו לְעַצְמִי, **זָכָה בָּהּ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ 'זְכֵה לִי' אֶלָּא 'תְּנֶהָ לִי', לֹא הִתְכַּוֵּן לְמַנּוֹתוֹ שָׁלִיחַ שֶׁיִּזְכֶּה לוֹ בְּהַגְבָּהָה, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נָתְנָהּ לוֹ עוֹדֶנָּה הֶפְקֵר, וְאִם נִמְלַךְ זָכָה בָּהּ. **וְאִם מִשֶּׁנְּתָנָהּ לוֹ** - וְאִם אַחֲרֵי שֶׁנָּתַן אֶת הַמְּצִיאָה לְרוֹכֵב, **אָמַר** הַמַּגְבִּיהַּ **אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ תְּחִלָּה** - קֹדֶם שֶׁמִּסְתַּרְתִּיהָ לְךָ, **לֹא אָמַר כְּלוּם,** וְהִיא שֶׁל הָרוֹכֵב, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָיְתָה בְּיָדוֹ הָיְתָה הֶפְקֵר, שֶׁהֲרֵי לֹא אָמַר אָז שֶׁרְצוֹנוֹ לִזְכּוֹת בָּהּ, וּמֵיד כְּשֶׁמְּסָרָהּ לְרוֹכֵב קִנְאָהּ הָרוֹכֵב:

מִשְׁנָה ד זְכִיָּה בְּמְצִיאָה בִּנְפִילָה, אֲרַבַּע אַמּוֹת וְחָצֵר: **רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְנָפַל עָלֶיהָ, וְרָצָה** לִזְכּוֹת בָּהּ לְעַצְמוֹ בִּנְפִילָתוֹ, **וּבָא אַחֵר** וּתְפָסָהּ מִתַּחְתָּיו **וְהֶחֱזִיק בָּהּ, זֶה שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ זָכָה בָּהּ,** שְׁנִּפִּילָה עַל חֶפֶץ אֵינָהּ מַעֲשֶׂה קִנְיָן. [אֲבָל בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בִּסְמָטָה, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁאַרְבַּע אַמּוֹתָיו שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ לָרִיב זֶה עִם זֶה, וְכָיוָן שְׁנִּכְנַס לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַמְּצִיאָה זָכָה בָּהּ]. רָאָה בַּעַל שָׂדֶה **אוֹתָן** - אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ **רָצִין אַחַר מְצִיאָה,** אוֹ **אַחַר צַבֵּי שְׁבוּר** - שֶׁרַגְלָיו שְׁבוּרוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לָרוּץ, אוֹ **אַחַר גּוֹזָלוֹת שֶׁלֹּא פָּרְחוּ** - שֶׁעֲדַיִן אֵינָם יוֹדְעִים לָעוּף, וְהַמְּצִיאוֹת בְּתוֹךְ שָׂדֶהוּ, וְהוּא עוֹמֵד בְּצִדָּהּ, וְיָכוֹל לָרוּץ אַחֲרֵיהֶן וּלְתָפְסָן קֹדֶם שֶׁיִּבְרְחוּ מִשָּׂדֶהוּ, **וְאָמַר** בַּעַל הַשָּׂדֶה, **זָכְתָה לִי שָׂדִי** בִּמְצִיאָה זוֹ, **זָכְתָה לוֹ** בְּקִנְיַן חָצֵר. אֲבָל אִם **הָיָה הַצַּבֵּי רָץ כְּדַרְכּוֹ, אוֹ שֶׁהָיוּ הַגּוֹזָלוֹת מְפָרְיחִין** - שֶׁלָּמְדוּ לָעוּף, **וְאָמַר** בַּעַל הַשָּׂדֶה **זָכְתָה לִי שָׂדִי, לֹא אָמַר כְּלוּם,** שֶׁהֲרֵי הֵם יְכוֹלִים לִבְרֹחַ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְתָפְסָם, וְאֵין חֲצֵרוֹ קוֹנָה לוֹ בְּאֹפֶן זֶה:

מִשְׁנָה ה מְצִיאַת בָּנָיו, עֲבָדָיו וְאִשְׁתּוֹ: מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים, בְּנוֹ, כָּל זְמַן שֶׁהוּא סָמוּךְ עַל שֻׁלְחַן אָבִיו וּמִתְפַּרְנֵס מִשֶּׁלּוֹ, וּבִתּוֹ, בְּכָל עֵת קְטַנּוּתָהּ וְנַעֲרוּתָהּ, **וְכֵן מְצִיאַת עֲבָדּוֹ וְשִׁפְחָתּוֹ הַכְּנַעֲנִים, וּמְצִיאַת אִשְׁתּוֹ,** הֲרֵי אֵלּוּ **שֶׁלּוֹ.** שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְכוּת בִּמְצִיאַת בִּתּוֹ (במדבר ל יז) 'בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכָּל שֶׁבַח נְעוּרִים לְאָבִיהָ. וּבִמְצִיאַת עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ, לְפִי שֶׁגּוּפָם קָנוּי לוֹ. וּבִבְנוֹ הַקָּטָן וּבְאִשְׁתּוֹ, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁמְּצִיאָתָן שֶׁלּוֹ שֶׁלֹּא יְהֵיָה לוֹ אֵיבָה עֲלֵיהֶם שֶׁהוּא מְפַרְנְסָם וְאֵינָם נוֹתְנִים לוֹ אֶת מְצִיאוֹתֵיהֶם. אֲבָל **מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים,** וְכֵן **מְצִיאַת עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וְכֵן מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ שֶׁגֵּרְשָׁהּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן כְּתֻבָּתָהּ,** הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן: **מִשְׁנָה ו מְצִיאַת שְׁטָרֵי חוֹב:** **מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב,** וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם נָפְלוּ מֵהַמַּלְוֶה קֹדֶם פִּרְעוֹן הַחוֹב, אוֹ מִן הַלֹּוֶה אַחַר הַפִּרָעוֹן, וְהַלֹּוֶה מוֹדֶה שֶׁנָּפְלוּ מֵהַמַּלְוֶה וְהוּא עוֹדֶנּוּ חַיָּב לְפָרַע אֶת הַחוֹב, אֲזַי **אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים** - אִם נִכְתְּבָה הָאַחֲרָיוּת בַּשְּׁטָר, כֵּיוָן שֶׁלְּדַעְתָּם **אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים, יַחֲזִיר,** שֶׁאֵין **בֵּית דִּין** נִפְרָעִין מֵהֶן. **לֹא יַחֲזִיר** אֶת הַשְּׁטָר, מִשּׁוּם **שֶׁבֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן** - בֵּית דִּין גּוֹבִים אֶת הַחוֹב מֵהַלְקוּחוֹת שֶׁקָּנוּ קַרְקַע מֵהַלֹּוֶה, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הַשְּׁטָר פָּרוּעַ, וּמַה שֶּׁמּוֹדֶה הַלֹּוֶה שֶׁלֹּא פָּרַע אֶת הַחוֹב הוּא מִשּׁוּם שֶׁעֲשׂוּ הַמַּלְוֶה וְהַלֹּוֶה קִנּוּיָא [-רַמָּאוּת] בֵּינֵיהֶם, שֶׁיּוֹדֶה הַלֹּוֶה וְעַל יְדֵי זֶה יִגְבֶּה הַמַּלְוֶה קַרְקַע מֵהַלְּקוֹחוֹת וְיַחֲלְקוּ בֵּינֵיהֶם. אֲבָל אִם **אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים** - שֶׁהַלֹּוֶה לֹא כָּתַב בַּשְּׁטָר שֶׁהוּא מְשַׁעְבֵּד אֶת נְכָסָיו לַמַּלְוֶה, אֲזַי אִם הַלֹּוֶה מוֹדֶה שֶׁלֹּא פָּרַע, **יַחֲזִיר** אֶת הַשְּׁטָר לַמַּלְוֶה, מִשּׁוּם **שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן** - מֵהַלָּקוּחוֹת, וְאֵין חֶשְׁשׁ לִקְנוּנְיָא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם נִכְתְּבָה הָאַחֲרָיוּת בַּשְּׁטָר וּבֵין אִם לֹא, **לֹא יַחֲזִיר, מִפְּנֵי שֶׁבֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן** - מֵהַלָּקוּחוֹת אַף אִם לֹא כְּתוּבָה אַחֲרָיוּת בַּשְּׁטָר, כֵּיוָן שֶׁלְּדַעְתָּם 'אַחֲרָיוּת טָעוּת סוֹפֵר' - שֶׁאַף אִם לֹא כְּתָבָהּ בַּשְּׁטָר, אֵין זֶה אֶלָּא מֵחֲמַת טָעוּת סוֹפֵר אַךְ בָּאֱמֶת הִשְׁתַּעְבְּדוּ הַנְּכָסִים, וּמִמֵּילָא יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ לִקְנוּנְיָא. [אֲבָל אִם כָּתַב בִּמְפֹרָשׁ שֶׁאֵינוֹ מְשַׁעְבֵּד אֶת נְכָסָיו, אֵינוֹ גּוֹבֶה עִם שְׁטָר זֶה מֵהַלָּקוּחוֹת, וּבְאֹפֶן זֶה מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁיַּחֲזִיר אֶת הַשְּׁטָר] **מִשְׁנָה ז שְׁטָרוֹת שֶׁלֹּא יַחֲזִיר אִם מְצָאָן: מָצָא גִּטֵּי נָשִׁים, וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים** - אוֹ שֶׁמָּצָא שְׁטָרֵי עֲבָדִים - שְׁטַר צַוָּאַת שְׁכִיב מְרַע [-חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת], שֶׁכָּתוּב בּוֹ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בִּשְׁעַת חָלְיוֹ לָתֵת נְכָסָיו לִפְלוֹנִי [וְ'דִיתֵיקֵי' הוּא נוֹטָרִיקוֹן 'דָּא תְּהֵא לְמִיקַם', שֶׁכָּל הַכָּתוּב בַּשְּׁטָר מִתְקַיֵּים אַף בְּלֹא קִנְיָן, בְּתַקָּנַת חֲכָמִים שֶׁ'דִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבִים וְכִמְסוּרִים'], אוֹ שְׁטַר **מַתָּנָה** שֶׁל בָּרִיא, **וְשׁוֹבְרִים** - אוֹ שְׁטָרוֹת שֶׁכּוֹתֵב הַמַּלְוֶה לַלֹּוֶה לִרְאָיָה שֶׁפָּרַע אֶת חוֹבוֹ, **הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר** אֶת הַשְּׁטָר לְמִי שֶׁנִּכְתַּב [כְּגוֹן, שֶׁלֹּא יַחֲזִיר אֶת הַגֵּט לָאִשָּׁה], מִשּׁוּם **שֶׁאֲנִי אוֹמֵר** - שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ וְלוֹמַר, **שֶׁכְּתוּבִים הָיוּ** שְׁטָרוֹת אֵלּוּ עַל מְנָת לְמָסְרָם, **וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶם** הַכּוֹתֵב וְהֶחְלִיט **שֶׁלֹּא לִתְּנָם** וּמִמֵּנּוּ נָפְלוּ: **מִשְׁנָה ח שְׁטָרוֹת שֶׁיַּחֲזִיר אִם מְצָאָן: מָצָא אִגְּרוֹת שׁוּם** - שְׁטָרוֹת שׁוּמֶת נִכְסֵי הַלֹּוֶה, שֶׁכּוֹתְבִים בֵּית דִּין לַמַּלְוֶה כְּדֵי שֶׁיִּגְבֶּה מֵהֶם אֶת מָעוֹת שׁוּמָתוֹ, **וְאִגְּרוֹת מָזוֹן** - אוֹ שֶׁמָּצָא שְׁטָר הִתְחַיְּבוּת לָזוּן אֶת בַּת אִשְׁתּוֹ, אוֹ שְׁטָר בֵּית דִּין הַמּוֹרֶה לְמִכֹּר מִנְכְּסֵי הַבַּעַל לְצֹרֶךְ מְזוֹן אִשְׁתּוֹ וּבְנוֹתֶיהָ. אוֹ **שְׁטָרֵי חֲלִיצָה** - שְׁטָר שֶׁבֵּית דִּין כּוֹתְבִים לַחֲלוּצָה, שֶׁחָלְצָה וְהִיא מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא, **וּמֵאוּנִין** - אוֹ שְׁטַר מֵאוּנִין, שֶׁכּוֹתְבִים בֵּית דִּין שֶׁמֵּאֲנָה בְּבַעְלָהּ וּמֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא [בִּקְטַנָּה שֶׁמֵּת אָבִיהָ וְקִבְּלוּ אִמָּהּ וְאַחֶיהָ קִדּוּשִׁין עֲבוּרָהּ, שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ מוֹעִילִים רַק מִדְּרַבָּנָן וְהִיא יְכוֹלָה לְמָאֵן]. **וּשְׁטָרֵי בְּרוּרִין** - שְׁטָרוֹת שֶׁכּוֹתְבִים בָּהֶם בַּעֲלֵי הַדִּין, שֶׁבֵּרַר כָּל אֶחָד דִּיָּן שֶׁיִּדּוּנוּ יַחַד בְּדִינָם, וְשׁוּב אֵין אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. **וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין** - כָּל שְׁטָר שֶׁנִּכְתָּב עַל יְדֵי בֵּית דִּין, כְּגוֹן שְׁטָר שֶׁכּוֹתְבִים לַמַּלְוֶה לִגְבּוֹת מִנִּכְסֵי הַלֹּוֶה כְּשֶׁאֵינוֹ בְּפָנֵינוּ [בְּשׁוֹנֶה מֵאִגְּרוֹת שׁוּם שֶׁכּוֹתְבִים כְּשֶׁהַלֹּוֶה בְּפָנֵינוּ], בְּכָל שְׁטָרוֹת אֵלּוּ אִם מְצָאָן הֲרֵי **זֶה יַחֲזִיר** לְמִי שֶׁנִּכְתַּב הַשְּׁטָר עֲבוּרוֹ, שֶׁאֵין בָּהֶם כָּל חֶשְׁשׁ. **הַחֲזֶרֶת שְׁטַר חוֹב מִכֹּחַ סִימָן אוֹ רְאָיָה: מָצָא** כָּל שְׁטָר כְּשֶׁהוּא מֻנָּח **בַּחֲפִיסָה** - נוֹד עוֹר קָטָן, **אוֹ בִּדְלֶסְקְמָא** - כְּלִי עוֹר שֶׁהַזְּקָנִים מְנִיחִים בּוֹ אֶת כְּלֵי תַּשְׁמִישָׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְחַפֵּשׂ אַחֲרֵיהֶם, אוֹ שֶׁמָּצָא **תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת** - שְׁלֹשָׁה שְׁטָרוֹת אוֹ יוֹתֵר הַכְּרוּכִים יַחַד בְּאֹפֶן שֶׁקָּרוּךְ תְּחִלָּה אֶחָד, וְעָלָיו כָּרוּךְ אֶת הַשֵּׁנִי, וְעַל שְׁנֵיהֶם כָּרוּךְ אֶת הַשְּׁלִישִׁי וְכֵן הָלְאָה, **אוֹ אֲגֻדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת** - כַּמָּה שְׁטָרוֹת הַמֻּנָּחִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וּכְרוּכִים יַחַד, **הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר** אוֹתָם לְמִי שֶׁיִּתֵּן סִימָן בַּחֲבִילָה שֶׁבָּהּ הָיוּ מֻנָּחִים, אוֹ שֶׁיֹּאמַר כָּךְ וְכָךְ שְׁטָרוֹת הָיוּ כְּרוּכִים אוֹ אֲגוּדִים, שֶׁבְּהֶכְרֵחַ נָפַל מִמֶּנּוּ. **וְכַמָּה** יִהְיֶה מִנְיַן הַשְּׁטָרוֹת בַּאֲגֻדָּה **שֶׁל שְׁטָרוֹת,** כְּדֵי שֶׁמִּנְיָנָם יַחֲשֹׁב סִימָן. **שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בָּזֶה,** אֲבָל פְּחוֹת מִכָּךְ, כְּשֶׁיִּכְרֹז 'שְׁטָרוֹת מָצָאתִי' כְּבָר הוֹרָה שֶׁהֵם לְכָל הַפָּחוֹת שְׁנַיִם, וְאִם יָבוֹא אָדָם וְיֹאמַר 'שְׁנַיִם הֵם' אֵין זֶה סִימָן. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אִם שְׁלֹשֶׁת הַשְּׁטָרוֹת שֶׁמָּצָא הֵם שֶׁל אָדָם **אֶחָד הַלֹּוֶה מִשְּׁלֹשָׁה, יַחֲזִיר** אֶת הַשְּׁטָרוֹת **לַלֹּוֶה,** שֶׁוַּדַּאי מִמֶּנּוּ נָפְלוּ. [וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁהַשְּׁטָרוֹת מְקֻיָּמִים בְּבֵית דִּין, אֲבָל אִם עֲדַיִן לֹא נִתְקַיְּמוּ, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁנִּתְּנוּ הַמַּלְוִים שְׁטָרוֹתֵיהֶם לְסוֹפֵר בֵּית הַדִּין כְּדֵי לְקַיְּמָם, וּמִמֶּנּוּ נָפְלוּ. אֲבָל כְּשֶׁהַשְּׁטָרוֹת כְּבָר מְקֻיָּמִים אֵין לָחוּשׁ שֶׁנָּפְלוּ מִיַּד הַסּוֹפֵר, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם מַשְׁהֶה שְׁטָר מְקֻיָּם אֵצֶל הַסּוֹפֵר]. וְאִם הַשְּׁטָרוֹת הֵן שֶׁל **שְׁלֹשָׁה הַלְוִין מֵאֶחָד, יַחֲזִיר** אוֹתָם הַמּוֹצֵא **לַמַּלְוֶה,** שֶׁוַּדַּאי מִמֶּנּוּ נָפְלוּ. [אָמְנָם אִם שְׁלָשְׁתָּם בִּכְתַב יָדוֹ שֶׁל סוֹפֵר אֶחָד, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁנָּפְלוּ מִיַּד הַסּוֹפֵר שֶׁכָּתָבָם, וּכְלָל לֹא לָווּ, וְלֹא יַחֲזִיר אֶלָּא לְמִי שֶׁנּוֹתְנִין בָּהֶם סִימָן]. **מָצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ טִיבוֹ: מָצָא שְׁטַר** חוֹב שֶׁבֵּין שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, מֵחַ **בֵּין שְׁטָרוֹתָיו, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה טִּיבוֹ** שֶׁל שְׁטָר זֶה אֶצְלוֹ, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הַלֹּוֶה הִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ, אוֹ הַמַּלְוֶה, אוֹ שֶׁנִּפְרַע בְּמִקְצָת וְהִשְׁלִישׁוּ אֶצְלוֹ אֶת הַשְּׁטָר [כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁמֵט הַלֹּוֶה מֵהַחוֹב וְלֹא יִתְבַּע הַמַּלְוֶה אֶת הַחוֹב כֻּלּוֹ], הֲרֵי זֶה **יָהֵא מֻנָּח** בְּיָדוֹ **עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלָיְהוּ** וְיִתְבָּרֵר הַסָּפֵק, וּבֵינְתַיִם לֹא יַחֲזִירֶנּוּ לֹא לַלֹּוֶה וְלֹא לַמַּלְוֶה. **אִם יֵשׁ עִמָּהֶן** - עִם שְׁאָר שְׁטָרוֹתָיו, **סִמְפּוֹנוֹת** - שׁוֹבְרִים, כְּלוֹמַר, אִם מָצָא הַמַּלְוֶה בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שׁוֹבֵר שֶׁכָּתַב לַלֹּוֶה לִרְאָיָה שֶׁפָּרַע לוֹ חוֹבוֹ וְאַף שְׁטַר הַחוֹב עֲדַיִן בְּיָדוֹ [אֶלָּא שֶׁהוּא מֻנָּח בֵּין שְׁטָרוֹתָיו הַקְּרוּעִים] וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם כְּבָר פָּרַע לוֹ אֶת הַחוֹב, **יֵעָשֶׂה מַה שֶּׁסִּמְפּוֹנוֹת,** כְּלוֹמַר, הַחוֹב בְּחֶזְקַת פָּרוּעַ כְּפִי שֶׁכָּתוּב בַּשּׁוֹבֵר. וְאַף שֶׁאִם אָכֵן נִפְרַע הַחוֹב הָיָה רָאוּי שֶׁהַשּׁוֹבֵר יִהְיֶה בְּיַד הַלֹּוֶה, יִתְכַּן שֶׁבִּשְׁעַת הַפִּרָעוֹן סָמַךְ עָלָיו הַלֹּוֶה שֶׁיְּבִיאֶנּוּ לוֹ לַמַּחֲרָת, וְשָׁכַח:

פֶּרֶק ב דִּינֵי הַשָּׁבַת אֲבֵדָה: **מִשְׁנָה א הַמְּצִיאוֹת הַשַּׁיָּכוֹת לַמּוֹצֵא:** אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ - שָׁהַמּוֹצֵא זוֹכֶה בָּהֶן, **וְאֵלּוּ** מְצִיאוֹת שֶׁחַיָּב **לְהַכְרִיז** עַל מְצִיאָתָן, כְּדֵי לְהַחֲזִירָן לַבְּעָלִים. **אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ, מָצָא פֵּרוֹת מְפֻזָּרִין,** אוֹ **מָעוֹת מְפֻזָּרוֹת,** אוֹ **כְּרִיכוֹת** - עֲמָרִים קְטֻנִּים שֶׁל תְּבוּאָה שֶׁמְּצָאָן **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה בָּהֶם סִימָן הָיָה נִשְׁחָת בְּרַגְלֵי הָרַבִּים הָעוֹבְרִים שָׁם, **וְעִגּוּלֵי דְּבֵלָה** - תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת דְּרוּסוֹת יַחַד בְּעִגּוּל, אוֹ **כְּפָרוֹת** לֶחֶם אֲבָל כְּשֶׁהַשְּׁטָרוֹת כְּבָר מְקֻיָּמִים אֵין לָחוּשׁ שֶׁנָּפְלוּ מֵהַלֹּוֶה, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם מַשְׁהֶה שְׁטָר מְקֻיָּם אֵצֶל הַסּוֹפֵר. וְאִם הַשְּׁטָרוֹת הֵן שֶׁל **שְׁלֹשָׁה הַלְוִין מֵאֶחָד, יַחֲזִיר** אוֹתָם הַמּוֹצֵא **לַמַּלְוֶה,** שֶׁוַּדַּאי מִמֶּנּוּ נָפְלוּ. [אָמְנָם אִם שְׁלָשְׁתָּם בִּכְתַב יָדוֹ שֶׁל סוֹפֵר אֶחָד, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁנָּפְלוּ מִיַּד הַסּוֹפֵר שֶׁכָּתָבָם, וּכְלָל לֹא לָווּ, וְלֹא יַחֲזִיר אֶלָּא לְמִי שֶׁנּוֹתְנִין בָּהֶם סִימָן]. **מָצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ טִיבוֹ:** מָצָא שְׁטַר חוֹב שֶׁבֵּין שְׁנֵי אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, מֵחַ **בֵּין שְׁטָרוֹתָיו, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה טִּיבוֹ:** **מִשְׁנָה ו מְצִיאַת שְׁטָרֵי חוֹב:** מָצָא שְׁטָרֵי חוֹב, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם נָפְלוּ מֵהַמַּלְוֶה קֹדֶם פִּרְעוֹן הַחוֹב, אוֹ מִן הַלֹּוֶה אַחַר הַפִּרָעוֹן, וְהַלֹּוֶה מוֹדֶה שֶׁנָּפְלוּ מֵהַמַּלְוֶה וְהוּא עוֹדֶנּוּ חַיָּב לְפָרַע אֶת הַחוֹב, אֲזַי **אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים** - אִם נִכְתְּבָה אַחֲרָיוּת בַּשְּׁטָר, כֵּיוָן שֶׁלְּדַעְתָּם **אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים, יַחֲזִיר,** שֶׁאֵין **בֵּית דִּין** נִפְרָעִין מֵהֶן. **לֹא יַחֲזִיר** אֶת הַשְּׁטָר, מִשּׁוּם **שֶׁבֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן** - בֵּית דִּין גּוֹבִים אֶת הַחוֹב מֵהַלְקוּחוֹת שֶׁקָּנוּ קַרְקַע מֵהַלֹּוֶה, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הַשְּׁטָר פָּרוּעַ, וּמַה שֶּׁמּוֹדֶה הַלֹּוֶה שֶׁלֹּא פָּרַע אֶת הַחוֹב הוּא מִשּׁוּם שֶׁעֲשׂוּ הַמַּלְוֶה וְהַלֹּוֶה קִנּוּיָא [-רַמָּאוּת] בֵּינֵיהֶם, שֶׁיּוֹדֶה הַלֹּוֶה וְעַל יְדֵי זֶה יִגְבֶּה הַמַּלְוֶה קַרְקַע מֵהַלָּקוּחוֹת וְיַחֲלְקוּ בֵּינֵיהֶם. אֲבָל אִם **אֵין בָּהֶן אַחֲרָיוּת נְכָסִים** - שֶׁהַלֹּוֶה לֹא כָּתַב בַּשְּׁטָר שֶׁהוּא מְשַׁעְבֵּד אֶת נְכָסָיו לַמַּלְוֶה, אֲזַי אִם הַלֹּוֶה מוֹדֶה שֶׁלֹּא פָּרַע, **יַחֲזִיר** אֶת הַשְּׁטָר לַמַּלְוֶה, מִשּׁוּם **שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן** - מֵהַלָּקוּחוֹת, וְאֵין חֶשְׁשׁ לִקְנוּנְיָא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם נִכְתְּבָה הָאַחֲרָיוּת בַּשְּׁטָר וּבֵין אִם לֹא, **לֹא יַחֲזִיר, מִפְּנֵי שֶׁבֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן** - מֵהַלָּקוּחוֹת אַף אִם לֹא כְּתוּבָה אַחֲרָיוּת בַּשְּׁטָר, כֵּיוָן שֶׁלְּדַעְתָּם 'אַחֲרָיוּת טָעוּת סוֹפֵר' - שֶׁאַף אִם לֹא כְּתָבָהּ בַּשְּׁטָר, אֵין זֶה אֶלָּא מֵחֲמַת טָעוּת סוֹפֵר אַךְ בָּאֱמֶת הִשְׁתַּעְבְּדוּ הַנְּכָסִים, וּמִמֵּילָא יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ לִקְנוּנְיָא. [אֲבָל אִם כָּתַב בִּמְפֹרָשׁ שֶׁאֵינוֹ

שֶׁל נַחְתּוֹם [-אוֹפֶה], שָׁכַל הַכְּכָרוֹת שָׁווֹת וְאֵין בָּהֶן סִימָן, אוֹ **מַחֲרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים** שֶׁהַדָּיָגִים חוֹרְזִים אוֹתָם בְּחוּט, וְכֻלָּם חוֹרְזִים בְּאֹפֶן דּוֹמֶה, **וַחֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר**, בְּאֹפֶן שֶׁמְּנַהֵג הַסַּבָּחִים לַעֲשׂוֹת חֲתִיכוֹת בְּמִשְׁקָל שָׁוֶה, **וּגְזִי צֶמֶר הַבָּאוֹת מִמְּדִינָתָן** - חֲבִילוֹת צֶמֶר גָּזוּז כְּפִי שֶׁהֵן, כְּשֶׁאָר גִּזּוֹת הַמְּדִינָה, וְאֵין בָּהֶן סִימָן, **וַאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן** - אֲגֻדּוֹת שֶׁל פִּשְׁתָּן מְנֻפָּץ, **וּלְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן** - צֶמֶר סָרוּק וּמְשׁוּזָּף כְּעֵין לָשׁוֹן, צָבוּעַ בְּצֶבַע אָדֹם. כָּל אֵלּוּ, אִם מְצָאָן **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ**, שֶׁבְּוַדַּאי יָדַע הַבָּעָלִים מִנְּפִילָתָם [פֵּרוֹת, עִגּוּלֵי דְּבֵלָה, גִּזֵּי צֶמֶר וַאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן - בִּגְלַל כָּבְדָם. מָעוֹת - שֶׁאָדָם מְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה, וְכֵן לְשׁוֹנוֹת אַרְגָּמָן שֶׁהֵן דָּבָר חָשׁוּב. עִגּוּלֵי דְּבֵלָה, כְּפֵרוֹת, מַחֲרוֹזוֹת דָּגִים וַחֲתִיכוֹת בָּשָׂר, שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים לְפִי שֶׁהֵם דָּבָר מַאֲכָל (תוי"ט)], וְהִתְיָאֵשׁ מֵהֶם כְּיָון שֶׁאֵין בָּהֶם סִימָן, וַהֲרֵי הֵם כְּהֶפְקֵר, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁנּוּי, חַיָּב לְהַכְרִיז**. כֵּיצַד, **מָצָא עִגּוּל וּבְתוֹכוֹ חֶרֶס, אוֹ כִּכָּר לֶחֶם וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת.** [וְאַף שֶׁמִּסְתָּמָא נִפְלוּ לְשָׁם מֵאֲלֵיהֶם וְאֵין הַבָּעָלִים יוֹדְעִים מִכָּאן, מִכָּל מָקוֹם חַיָּב לְהַכְרִיז, שֶׁמָּא רָאָה זֹאת הַבָּעָלִים וְאֵינוֹ מִתְיָאֵשׁ. וְתַנָּא קַמָּא סוֹבֵר שֶׁאֵין לְחוּשׁ לְכָךְ (תוי"ט)]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, כָּל כְּלֵי אַנְפּוּרְיָא** - כֵּלִים חֲדָשִׁים שֶׁאֵין לְבַעֲלֵיהֶם טְבִיעוּת עַיִן בָּהֶם, כְּיָון שֶׁרָאוּ אוֹתָם מְעַט זְמַן, **אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז** עֲלֵיהֶם אִם אֵין לָהֶם סִימָן [אַךְ אִלּוּ הָיָה בּוֹ סִימָן טְבִיעוּת עַיִן, הָיָה חַיָּב לְהַכְרִיז עָלָיו אִם מְצָאוֹ בְּמָקוֹם שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים מְצוּיִים, שֶׁכֵּן מְחַזְּרִים אֲבֵדָה לְתַלְמִיד חָכָם אַף בְּלֹא סִימָן אִם טוֹעֵן שֶׁמְּפַזְּרָהּ בִּטְבִיעוּת עַיִן (תוספות)]. **מִשְׁנָה ב מְצִיאוֹת שֶׁחַיָּב הַמּוֹצֵא לְהַכְרִיז עֲלֵיהֶן**: וְאֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁחַיָּב הַמּוֹצְאָן **לְהַכְרִיז** עֲלֵיהֶן, כֵּיָון שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן סִימָן, וְאֵין הַבָּעָלִים מִתְיָאֲשִׁים מֵהֶן כֵּיָון שֶׁיָּכוֹל לְמָצְאָן מֵחֲמַת הַסִּימָן, **מָצָא פֵּרוֹת בִּכְלִי, אוֹ כְּלִי כְּמוֹת שֶׁהוּא** בְּלֹא דָּבָר בְּתוֹכוֹ, שֶׁסְּתָם כְּלֵי יֶשׁ בּוֹ סִימָן, אוֹ **מָעוֹת בְּתוֹךְ כִּיס, אוֹ כִּיס כְּמוֹת שֶׁהוּא** בְּלִי מָעוֹת בְּתוֹכוֹ, וּבְכִיס יֵשׁ סִימָן, וְכֵן **צִבּוּרֵי פֵּרוֹת** - פֵּרוֹת הַמְכֻנָּסִים יַחַד, שֶׁנִּכָּר שֶׁהֻנְּחוּ שָׁם בְּכַוָּנָה וְלֹא נָפְלוּ, וּבְאֹפֶן זֶה מְקוֹם הַנָּחָתָם הוּא סִימָן וְכֵן מִנְיַן הַפֵּרוֹת, אוֹ **צִבּוּרֵי מָעוֹת** - מָעוֹת מְכֻנָּסוֹת יַחַד, וּכְגוֹן שֶׁמָּצָא עֲרֵמָה שֶׁל **שְׁלֹשָׁה מִטְבְּעוֹת** אוֹ יוֹתֵר, מֻנָּחִים **זֶה עַל גַּב זֶה** [וְהַמּוֹצֵא מַכְרִיז 'מְצָאתִי מַטְבְּעוֹת', וְהַבָּעָלִים נוֹתֵן סִימָן אֶת מִנְיַן הַמַּטְבְּעוֹת וְאֹפֶן הַנָּחָתָם זֶה עַל זֶה], אוֹ **קְרִיכוֹת** - עֲמָרִים קְטַנִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם סִימָן וְנִמְצְאוּ **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד**, שֶׁאֵין רַבִּים הוֹלְכִים שָׁם וְהַסִּימָן מִשְׁתַּמֵּר, **וְכִפְּרוֹת** לֶחֶם שֶׁל **בַּעַל הַבַּיִת**, שֶׁכָּל אֶחָד אוֹפֶה לְעַצְמוֹ בְּצוּרָה שׁוֹנָה, וְיֵשׁ בָּהֶם סִימָן, **וּגְזִי צֶמֶר הַלְקוּחוֹת** [-הַקְנוּיוֹת] **מִבֵּית הָאֻמָּן**, שֶׁדַּרְכּוֹ לִגְזֹז אֶת הַצֶּמֶר בְּאֹפֶן שׁוֹנֶה מִגִּזּוֹת שְׁאָר הַמְּדִינָה, וְהֲרֵי זֶה סִימָן, וְכֵן **כְּדֵי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן**, שֶׁאַף שֶׁהַכַּדִּים שָׁוִים אֵצֶל כֻּלָּם, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ סִימָן בְּחוֹתָמַת הַטִּיט שֶׁבְּכִסּוּי הַכַּד. הֲרֵי כָּל **אִלּוּ** הַדְּבָרִים, אִם מְצָאָם **חַיָּב לְהַכְרִיז** עֲלֵיהֶם, וְלֹהֲשִׁיבָם לַבְּעָלִים: **מִשְׁנָה ג מְצִיאַת דָּבָר שֶׁנִּכָּר שֶׁהֻנַּח שָׁם לְדַעַת הַבְּעָלִים**: **מָצָא אַחַר הַגֶּפֶה** - מֵאֲחוֹרֵי כֹּתֶל הָעֲשׂוּי מֵעֵץ אוֹ מִקָּנִים, **אוֹ אַחַר הַגָּדֵר** שֶׁל אֲבָנִים, **גּוֹזָלוֹת מְקֻשָּׁרִין** - שֶׁכַּנְפֵיהֶם קְשׁוּרוֹת זוֹ לָזוֹ [וְאֵין זֶה סִימָן, כִּי כָּךְ כָּלָם קוֹשְׁרִים גּוֹזָלִים], **אוֹ שֶׁמָּצָאָם בִּשְׁבִילִין שֶׁבַּשְּׂדוֹת, הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן**, שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁהַבְּעָלִים הִנִּיחָם שָׁם בְּכַוָּנָה, וְאִלּוּ יִקָּחֵם הַמּוֹצֵא לֹא יַגִּיעוּ לִידֵי הַבְּעָלִים כֵּיָון שֶׁאֵין לוֹ בָּהֶם סִימָן, וְלָכֵן יַשְׁאִירֵם שָׁם עַד שֶׁיָּבוֹא הַבְּעָלִים וְיִקָּחֵם בְּעַצְמוֹ. **מָצָא כְּלִי בָּאַשְׁפָּה, אִם** הוּא **מְכֻסֶּה, לֹא יִגַּע בּוֹ**, אֲפִלּוּ אִם יֶשׁ בּוֹ סִימָן, כֵּיָון שֶׁהוּא מָקוֹם מִשְׁתַּמֵּר, וְלֹא עַל דָּבָר זֶה צִוְּתָה הַתּוֹרָה 'לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם' (דברים כב ג) וְחִיְּבָה בַּהֲשָׁבָה. אֲבָל **אִם** הָיָה **מְגֻלֶּה, נוֹטֵל וּמַכְרִיז**, כֵּיָון שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּר. **מְצִיאָה בַּעֲרָמַת אֲבָנִים אוֹ בִּכּוֹתֶל: מָצָא** מְצִיאָה עִם חֲלוּדָה [שֶׁנִּכָּר שֶׁמְּנַחַת זְמַן רַב וְהַבְּעָלִים הִתְיָאֲשׁוּ] **בְּגַל** - עֲרֵמַת אֲבָנִים מֻחוֹמָה שֶׁנָּפְלָה, **אוֹ** בְּחוֹרִים שֶׁיֵּשׁ **בְּכוֹתֶל יָשָׁן, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ**, וְלֹא שֶׁל בַּעַל הַגֶּל אוֹ הַכּוֹתֶל, שֶׁיָּכוֹל הַמּוֹצֵא לְטָעֹן שֶׁאֲבֵדָה זוֹ נִמְצֵאת שָׁם עוֹד מִזְּמַן הָאֻמְרִים שֶׁגָּרוּ בָּאָרֶץ לִפְנֵי כְּנִיסַת עַם יִשְׂרָאֵל. וְאִם **מָצָא** מְצִיאָה בְּחוֹרִים שֶׁ**בְּכוֹתֶל חָדָשׁ** הַסָּמוּךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבַעַל הַבַּיִת טוֹעֵן שֶׁהַמָּמוֹן שֶׁלּוֹ (רמב"ם), אֲזַי אִם מְצָאָהּ **מַחֲצִיוֹ** שֶׁל עֵבֶר הַכּוֹתֶל **וְלַחוּץ, הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ**, שֶׁמִּן הַסְּתָם אֶחָד מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים הִנִּיחָהּ שָׁם וְשָׂכַח וְהִתְיָאֵשׁ, וְאִם מְצָאָהּ **מֵחֲצִיוֹ וְלִפְנִים, הֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת**, שֶׁמִּן הַסְּתָם הוּא הִטְמִינָהּ שָׁם [וּכְגוֹן שֶׁמָּצָא חֲתִיכַת כֶּסֶף וְכַדּוֹמֶה, אֲבָל אִם מָצָא כְּלִי, אֲזַי בְּכָל עֲבֵי הַכּוֹתֶל, אִם פִּי הַכְּלִי כְּלַפֵּי חוּץ - הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, וְאִם פִּיו כְּלַפֵּי פְּנִים הַבַּיִת - הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת]. **אִם הָיָה מְשֻׁכְּחִירוֹ** - אֶת הַבַּיִת **לָאֲחֵרִים, אֲפִלּוּ** אִם מְצָאָהּ **בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ**, שֶׁאֵינָהּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאִלּוּ הַבְּעָלִים הִתְיָאֲשׁוּ.

מִשְׁנָה ד אֲבֵדָה שֶׁנִּמְצְאָה בְּחָנוּת וְאַצֶל שֻׁלְחָנִי: מָצָא בַּחֲנוּת דָּבָר בְּלִי סִימָן, **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ**, שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁים מִמָּנּוּ מִיָּד, מֵחֲמַת רִבּוּי הָאֲנָשִׁים הַנִּכְנָסִים אֲלֵיהָ. וְאִם מְצָאוֹ **בֵּין הַתֵּבָה** [-הַמַּנַּחַת לִפְנֵי הַחֲנָנִי, וּמִמֶּנָּה מוֹצִיא אֶת מַה שֶּׁמּוֹכֵר, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ אֶת הַמָּעוֹת שֶׁמְּקַבֵּל] **וְלַחֲנָנִי, הֲרֵי הוּא שֶׁל חֲנָנִי**, שֶׁבְּוַדַּאי נָפַל מִמֶּנּוּ. וְכֵן הַמּוֹצֵא מָעוֹת **לִפְנֵי שֻׁלְחָנִי** [-חַלְפַן כְּסָפִים], **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ**, שֶׁנָּפְלוּ מֵהַבָּאִים לְהַחֲלִיף אֶצְלוֹ מָעוֹת, כִּי אִלּוּ נָפְלוּ מֵהַשֻּׁלְחָנִי הָיָה לָהֶם לְהַמְצִא בֵּין הַשֻּׁלְחָן וּבֵינוֹ וְלֹא לִפְנֵי הַשֻּׁלְחָן לְצַד הַבָּאִים. וְאִם מְצָאָן **בֵּין הַכִּסֵּא** [-שֶׁעָלָיו מֻנָּח הַשֻּׁלְחָן שֶׁמִּמֶּנּוּ נוֹתֵן וְנוֹטֵל אֶת הַמָּעוֹת] **וְלַשֻּׁלְחָנִי, הֲרֵי אֵלּוּ לַשֻּׁלְחָנִי**, כִּי וַדַּאי מִמֶּנּוּ נָפְלוּ. **מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בֵּין פֵּרוֹת שֶׁקִּבֵּל מֵחֲבֵרוֹ: הַלּוֹקֵחַ** - הַקּוֹנֶה **פֵּרוֹת מֵחֲבֵרוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁלַח לוֹ חֲבֵרוֹ פֵּרוֹת** בְּמַתָּנָה, **וּמָצָא בָּהֶן** - בֵּין הַפֵּרוֹת **מָעוֹת**, אִם חֲבֵרוֹ תָּגָר הַקּוֹנֶה פֵּרוֹת מֵאֲנָשִׁים רַבִּים, אִי אֶפְשָׁר לָדַעַת שֶׁל מִי הַמָּעוֹת, וְכֵיָון שֶׁאֵין בָּהֶם סִימָן הַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁים, **וַהֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ** [אֲבָל אִם קִבְּלָם מֵאָדָם שֶׁלִּקֵּט אֶת הַפֵּרוֹת בְּעַצְמוֹ מִשָּׁדֵהוּ, חַיָּב לְהַחֲזִיר לוֹ, שֶׁוַּדַּאי מָעוֹת אֵלּוּ נָפְלוּ מִמֶּנּוּ]. **וְאִם הָיוּ** הַמָּעוֹת **צְרוּרִין** בְּצִרּוֹר, **נוֹטֵל וּמַכְרִיז**, כֵּיָון שֶׁהַקֶּשֶׁר וּמִנְיַן הַמָּעוֹת הֵם סִימָן: **מִשְׁנָה ה הַמָּקוֹר לְהַכְרָזָה בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן**: בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבַת אֲבֵדָה נֶאֱמַר (דברים כב ג) 'וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם'. וַהֲרֵי **אַף הַשִּׁמְלָה הָיְתָה בִּכְלַל כָּל אֲבֵדָה** - בִּכְלַל 'כָּל אֲבֵדַת אָחִיךָ', **וְלָמָּה יָצְאת** מֵהַכְּלָל וְנִכְתְּבָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. כְּדֵי **לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ** אֶת כָּל הָאֲבֵדוֹת, **וְלוֹמַר לָךְ, מה שִׂמְלָה מִיֵּחֶדֶת** בְּכָךְ **שֶׁפְּתָם שִׂמְלָה יֶשׁ בָּהּ סִימָנִים וְיֶשׁ לָהּ** בְּעָלִים **הַתּוֹבְעִים** וְדוֹרְשִׁים אוֹתָהּ, שֶׁהֲרֵי נַעֲשְׂתָה בִּידֵי אָדָם וְאֵינָהּ בָּאָה מֵהַהֶפְקֵר, וְחִיְּבָה הַתּוֹרָה אֶת הַמּוֹצֵא לַהֲשִׁיבָהּ, **אַף כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנִים וְיֶשׁ לוֹ תּוֹבְעִים, חַיָּב** הַמּוֹצֵא **לְהַכְרִיז** עָלָיו וְלַהֲשִׁיבוֹ לִבְעָלָיו. אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן אוֹ שֶׁהִתְיָאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ הַבְּעָלִים, הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ: **מִשְׁנָה ו זְמַן הַהַכְרָזָה: וְעַד מָתַי חַיָּב לְהַכְרִיז, עַד כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ בּוֹ שְׁכֵנָיו** - שְׁכֵנֵי הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצְאָה בּוֹ הָאֲבֵדָה, שֶׁמָּא הִיא שֶׁלָּהֶם, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, מַכְרִיז עַל הָאֲבֵדָה בִּירוּשָׁלַיִם כְּשֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עוֹלִים לָרֶגֶל, בְּמִשְׁךְ **שִׁלֹּשׁ רְגָלִים, וְאַחַר הָרֶגֶל הָאַחֲרוֹן** - הַשְּׁלִישִׁי, יַכְרִיז עוֹד **שִׁבְעָה יָמִים**, וְזֹאת **כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ** הַמְּאַבֵּד הַשּׁוֹמֵעַ אֶת הַהַכְרָזָה **לְבֵיתוֹ** בְּמֶשֶׁךְ **שִׁלֹּשָׁה** יָמִים וְיִבְדֹּק אִם אָבַד לוֹ חֶפֶץ כָּזֶה, **וְיַחֲזֹר** לִירוּשָׁלַיִם בְּמֶשֶׁךְ **שִׁלֹּשָׁה** יָמִים אִם יִרְאֶה שֶׁאָבַד לוֹ, **וְיַכְרִיז יוֹם אֶחָד** 'אֲנִי אִבַּדְתִּי חֶפֶץ כָּזֶה וְאִלּוּ סִימָנָיו': **מִשְׁנָה ז לְמִי אֵין לְהַחֲזִיר אֲבֵדָה**: הַכְרִיז סְתָם שֶׁמָּצָא אֲבֵדָה, וּבָא אָדָם **וְאָמַר אֶת הָאֲבֵדָה** - מַהִי הָאֲבֵדָה שֶׁמָּצָא (תפא"י), **וְלֹא אָמַר אֶת סִימָנֶיהָ, לֹא יִתֵּן לוֹ**, שֶׁמָּא אֵין הַחֶפֶץ שֶׁלּוֹ. **וְהָרַמַּאי** - וְאָדָם הֶחָשׁוּד בְּרַמָּאוּת, **אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר** אֶת **סִימָנֶיהָ, לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כב ב) **'עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ'**, וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים: **עַד שֶׁתִּדְרֹשׁ אֶת אָחִיךָ אִם רַמַּאי הוּא אִם אֵינוֹ רַמַּאי**, שֶׁאִם הוּא רַמַּאי לֹא יַחֲזִיר לוֹ עַד שֶׁיָּבִיא עֵדִים שֶׁהִיא שֶׁלּוֹ. **מְצִיאַת בַּעֲלֵי חַיִּים וְהוֹצָאוֹת הַטְּפוּלִּ בָּהֶם**: כָּל **אֲבֵדָה** שֶׁהִיא **שֶׁעוֹשָׂה** מְלָאכָה **וְאוֹכֶלֶת**, כְּלוֹמַר שֶׁאֲפְשָׁר לְהַאֲכִיל אוֹתוֹ עַל יְדֵי שְׂכַר פְּעֻלָּתוֹ, כְּגוֹן שׁוֹר וַחֲמוֹר, שֶׁיָּכוֹל הַמּוֹצֵא לְהַאֲכִילָם בַּמָּעוֹת שֶׁמְּקַבֵּל עֲבוּר עֲבוֹדָתָם, **יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל** - יַשְׁכִּירֶנָּה וְיַאֲכִילֶנָּה בַּמָּעוֹת שֶׁיְּקַבֵּל, וְלֹא יִמְכֹּר אוֹתָהּ לְהַחֲזִיר לִבְעָלֶיהָ אֶת שָׁוְיָהּ, כִּי כָּל אָדָם נוֹחַ לוֹ בִּבְהֶמְתּוֹ שֶׁמַּכִּירָהּ אוֹתוֹ וּרְגִילָה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. [וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ חַיָּב לִטְרֹחַ לְטַפֵּל בָּהֶם לְעוֹלָם, אֶלָּא בְּכָל מִין וָמִין מְטַפֵּל זְמַן מְסֻיָּם, כְּגוֹן בְּהֵמָה גַּסָּה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּגְדָיִים וּטְלָאִים שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, וּלְאַחַר מִכָּן מוֹכֵר אוֹתָם וּמַחֲזִיר אֶת הַדָּמִים לַבְּעָלִים]. **וְדָבָר שֶׁאֵין עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל**, כְּגוֹן אֲוָזִים וְתַרְנְגוֹלִים זְקֵנִים [שֶׁאֵינָם מְטִילִים בֵּיצִים], **יִמָּכֵר** וְיֵשֵׁב לִבְעָלָיו אֶת הַמָּעוֹת. **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ'**, וְדָרְשׁוּ: **רָאֶה הֵיאַךְ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ**, כְּלוֹמַר, הִשְׁתַּדֵּל לְהָשִׁיב לַבְּעָלִים אֶת אֲבֵדָתוֹ אוֹ אֶת תְּמוּרָתָהּ, וְאִם לֹא יִמְכְּרֶנּוּ אֶלָּא יַאֲכִילֶנּוּ וְיִגְבֶּה אַחַר כָּךְ אֶת הוֹצָאוֹתָיו מִן הַבְּעָלִים, אֵין זוֹ הֲשָׁבָה. [וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יִמְכְּרֶם מִיָּד אֶלָּא יְטַפֵּל בָּהֶם מְעַט, כְּגוֹן אֲוָזִים וְתַרְנְגוֹלִים זְקֵנִים, אִם הֵם קְטַנִּים מְטַפֵּל בָּהֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאִם הֵם גְּדוֹלִים וְאוֹכְלִים הַרְבֵּה - מְטַפֵּל בָּהֶם שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְכֵן כָּל מִין וָמִין לְפִי מַה שֶּׁהוּא]. **מִה יְהֵא** - יַעֲשֶׂה **בַּדָּמִים** שֶׁקִּבֵּל תְּמוּרַת הָאֲבֵדָה, **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר**, הִתִּירוּ חֲכָמִים שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ **בָּהֶן**, לְפִי שֶׁטָּרַח בָּאֲבֵדָה קֹדֶם שֶׁמְּכָרָהּ. וְכֵיָון שֶׁמָּתַר לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם [אַף אִם עֲדַיִן לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ], **לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ** הַמָּעוֹת וַאֲפִלּוּ בְּאוֹנֶס, **חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן**, כְּדִין שׁוֹאֵל שֶׁחַיָּב בָּאֳנָסִין. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן**, וְכֵיוָן שֶׁאָסוּר לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, **לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן:**

מַשְׁנָה ח הַטְּפוּל בַּאֲבֵדָה: **מָצָא סְפָרִים** הַכְּתוּבִים בִּירִיעָה גְּלוּלָה כְּסִפְרֵי תּוֹרָה שֶׁלָּנוּ, וַעֲלוּלִים לְהִתְעַפֵּשׁ אִם יִשְׁהוּ זְמַן רַב כְּשֶׁהֵם גְּלוּלִים, **קוֹרֵא בָּהֶן** הַמּוֹצֵא **אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת, גּוֹלְלָן** מִתְּחִלָּתָם לְסוֹפָם, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס בָּהֶם אֲוִיר. וְאַף שֶׁצָּרִיךְ לִקְרוֹא בָּהֶם, **אֲבָל לֹא יִלְמֹד בָּהֶן בַּתְּחִלָּה** - דָּבָר שֶׁלּוֹמְדוֹ פַּעַם רִאשׁוֹנָה, שֶׁצָּרִיךְ לְשָׁהוֹת הַרְבֵּה בְּמָקוֹם אֶחָד, וְיִתְבַּלֶּה הַסֵּפֶר מֵרֹב שִׁמּוּשׁ. **וְלֹא יִקְרָא** אָדָם **אַחַר** בְּיַחַד **עִמּוֹ**, מִפְּנֵי שֶׁכָּל אֶחָד מוֹשֵׁךְ לְכִוּוּנוֹ וְהַסֵּפֶר עָלוּל לְהֵקָרַע. **מָצָא כְּסוּת** [-בֶּגֶד]**, מְנַעֲרָהּ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, וְשׁוֹטְחָהּ לְצָרְכָּהּ** - לְצָרְךְ הָאֲבֵדָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁלֹט בָּהּ אֲוִיר וְלֹא יֹאכְלֶנָּה עָשׁ, **אֲבָל לֹא יִשְׁטָחֶנָּה לִכְבוֹדוֹ**, כְּגוֹן לְקַשֵּׁט בָּהּ אֶת בֵּיתוֹ. **מָצָא כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי נְחשֶׁת**, שֶׁצָּרִיךְ לְשָׁמְרָם בַּקַּרְקַע וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּתְעַפְּשׁוּ, **מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן** לִפְרָקִים **לְצָרְכָּן, אֲבָל לֹא** יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם זְמַן מְרֻבֶּה, שֶׁבְּכָךְ עָלוּל **לְשַׁחֲקָן** וּלְהַפְסִידָם. **מָצָא כְּלֵי זָהָב וּכְלֵי זְכוּכִית** שֶׁאֵינָם מַעֲלִים חֲלוּדָה מֵחֲמַת הַקַּרְקַע [וּכְלֵי הַזְּכוּכִית אַף עֲלוּלִים לְהִשָּׁבֵר], יַטְמִינֵם בַּקַּרְקַע **וְלֹא יִגַּע בָּהֶן עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלָיהוּ** הַנָּבִיא **וְיַגִּלֶּה לְמִי הֵם שַׁיְּכִים. פְּטוּר אָדָם חֲשׁוּב מֵהֲשָׁבַת אֲבֵדָה: מָצָא שַׂק אוֹ קֻפָּה** - סַל גָּדוֹל, **וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ** שֶׁל הַמּוֹצֵא **לְטֹל**, כְּגוֹן שֶׁהוּא אָדָם חָשׁוּב, שֶׁאַף חֵפֶץ שֶׁלּוֹ אֵינוֹ רָגִיל לַהֲבִיאוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לַבַּיִת, **הֲרֵי זֶה לֹא יִטֹּל** - אֵינוֹ חַיָּב לִטֹּל אֶת הָאֲבֵדָה וְלַהֲשִׁיבָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב א) 'לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת שֵׂיוֹ נִדָּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים לְשׁוֹן 'וְהִתְעַלַּמְתָּ' כְּצִוּוּי, **שֶׁלְּפָעָמִים** מַתִּיר **לְהִתְעַלֵּם** וְלֹא לְהָשִׁיב, כְּגוֹן בְּאָדָם חָשׁוּב שֶׁאֵין זֶה לִכְבוֹדוֹ: **מִשְׁנָה ט פָּרטִים בְּחוֹבַת הַהֲשָׁבָה וּבְטוּל מְלַאכְתּוֹ מֵחֲמָתָהּ: אֵיזוֹ הִיא אֲבֵדָה** - אֵימָתַי נִכָּר שֶׁאָבְדָה לִבְעָלֶיהָ וְחַיָּב בַּהֲשָׁבָתָהּ, **מָצָא חֲמוֹר אוֹ פָּרָה רוֹעִין בַּדֶּרֶךְ, אֵין זוֹ אֲבֵדָה**, שֶׁהַבְּעָלִים הִנִּיחָהּ שָׁם מִדַּעַת. אֲבָל אִם מָצָא **חֲמוֹר וְכֵלָיו הָפוּכִין** - שֶׁהָאֲכָף מֻנָּח עַל כַּרְסוֹ אוֹ צְדוֹ וְלֹא עַל גַּבּוֹ כָּרָאוּי, אוֹ **פָּרָה בֵּין הַכְּרָמִים**, וְרַגְלֶיהָ נְזוֹקוֹת בְּרִיצָתָהּ, **הֲרֵי זוֹ אֲבֵדָה** וְחַיָּב בַּהֲשָׁבָתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁנִּכָּר שֶׁאָבְדוּ לַבְּעָלִים. וְאִם **הֶחֱזִירָהּ** לַבְּעָלִים **וּבְרָחָה** שׁוּב, **וְהֶחֱזִירָהּ וּבְרָחָה** שׁוּב, **אֲפִלּוּ** אִם בָּרְחָה **אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים** אוֹ יוֹתֵר, **חַיָּב** לְהַחֲזִירָהּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כב א) 'הָשֵׁב **תְּשִׁיבֵם** לְאָחִיךָ', וּמִכָּפָל הַלָּשׁוֹן לָמַדְנוּ שֶׁחַיָּב לְהָשִׁיב פְּעָמִים רַבּוֹת [וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהַבְּעָלִים פָּשׁוּ שֶׁהָיָה לוֹ לָדַעַת שֶׁעֲלוּלָה לִבְרֹחַ (תפא"י)]. **הָיָה** הַמּוֹצֵא **בְּטֵל מְשָׁלֶא** - שֶׁשָּׂכַר מְלַאכְתּוֹ שֶׁבְּטֵל עַבּוּר הַהֲשָׁבָה שָׁוֶה סֶלַע, **לֹא יֹאמַר לוֹ לְבַעַל הָאֲבֵדָה, תֵּן לִי סֶלַע**, שֶׁהֲרֵי לֹא טָרַח בַּהֲשָׁבָתָהּ כְּמוֹ שֶׁהָיָה טוֹרֵחַ בִּמְלַאכְתּוֹ, אֶלָּא **נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל**, שֶׁשָּׁמִים כַּמָּה מוּכָן אָדָם לִפְחוֹת מִשְׂכָּרוֹ כְּדֵי לַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ קַלָּה בִּמְקוֹם מְלַאכְתּוֹ הָרְגִילָה וְיִתֵּן לוֹ שָׂכָר זֶה. וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִבָּטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ, אֶלָּא רוֹצֶה לִטְרֹחַ בִּמְלַאכְתּוֹ וְלָקַחַת אֶת כָּל שְׂכָרוֹ, אֲזַי **אִם יֵשׁ שָׁם** שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים שֶׁהֵם **בֵּית דִּין, מַתְנֶה בִּפְנֵי בֵית דִּין** שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהָשִׁיב אֶת הָאֲבֵדָה אֶלָּא אִם יִטֹּל אֶת כָּל שְׂכָרוֹ, וּכְשֶׁמַּחֲזִיר אֶת הָאֲבֵדָה נוֹטֵל מִבַּעַל הָאֲבֵדָה אֶת כָּל שְׂכָרוֹ. **וְאִם אֵין שָׁם בֵּית דִּין, בִּפְנֵי מִי יַתְנֶה**, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְנוֹת, וְאִם יְשַׁיְּבֶנָּה לֹא יְשַׁלֵּם לוֹ בַּעַל הָאֲבֵדָה אֶלָּא כְּפוֹעֵל בָּטֵל, לָכֵן **שָׁלוֹ קוֹדֵם** וְיַנִּיחַ אֶת הָאֲבֵדָה בִּמְקוֹמָהּ וְלֹא יְשַׁיְּבֶנָּה: **מִשְׁנָה י חִיּוּב הַשָּׁבָה כְּשֶׁנִּפְגַּם שֶׁאָבְדָה: מְצָאָהּ לְפָרָה בְּרֻפְתָּ, אַף שֶׁאֵינָהּ** מִשְׁתַּמֶּרֶת, כְּגוֹן שֶׁאֵינָהּ נְעוּלָה, **אֵינוֹ חַיָּב בָּהּ** לַהֲשִׁיבָהּ, שֶׁאֵינָהּ אֲבוּדָה. אֲבָל אִם מְצָאָהּ **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** וְנִכְּר שֶׁהִיא תּוֹעָה בַּדֶּרֶךְ, **חַיָּב בָּהּ** לַהֲשִׁיבָהּ. **הַשָּׁבַת אֲבֵדָה כְּשֶׁשּׁוֹתֶרֶת לְשָׁאר דִּינֵי הַתּוֹרָה: וְאִם הָיְתָה** הַפָּרָה **בְּבֵית הַקְּבָרוֹת** וּמְצָאָהּ כֹּהֵן הָאָסוּר בְּטֻמְאָה לְמֵת, **לֹא יִטַּמֵּא לָהּ** [-עֲבוּרָהּ] וְלֹא יִכָּנֵס לְבֵית הַקְּבָרוֹת, שֶׁאֵין עֲשֵׂה שֶׁל הַשָּׁבַת אֲבֵדָה שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ', וּמִכָּפָל הַלָּשׁוֹן לָמַדְנוּ שֶׁחַיָּב לְהָשִׁיב פְּעָמִים רַבּוֹת [וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהַבְּעָלִים פָּשׁוּ שֶׁהָיָה לוֹ לָדַעַת שֶׁעֲלוּלָה לִבְרֹחַ (תפא"י)]. **הָיָה** הַמּוֹצֵא **בְּטֵל מְשָׁלֶא** - שֶׁשָּׂכַר מְלַאכְתּוֹ שֶׁבְּטֵל עַבּוּר הַהֲשָׁבָה שָׁוֶה סֶלַע, **לֹא יֹאמַר לוֹ לְבַעַל הָאֲבֵדָה, תֵּן לִי סֶלַע**, שֶׁהֲרֵי לֹא טָרַח בַּהֲשָׁבָתָהּ כְּמוֹ שֶׁהָיָה טוֹרֵחַ בִּמְלַאכְתּוֹ, אֶלָּא **נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל**, שֶׁשָּׁמִים כַּמָּה מוּכָן אָדָם לִפְחוֹת מִשְׂכָּרוֹ כְּדֵי לַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ קַלָּה בִּמְקוֹם מְלַאכְתּוֹ הָרְגִילָה וְיִתֵּן לוֹ שָׂכָר זֶה. וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִבָּטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ, אֶלָּא רוֹצֶה לִטְרֹחַ בִּמְלַאכְתּוֹ וְלָקַחַת אֶת כָּל שְׂכָרוֹ, אֲזַי **אִם יֵשׁ שָׁם** שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים שֶׁהֵם **בֵּית דִּין, מַתְנֶה בִּפְנֵי בֵית דִּין** שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהָשִׁיב אֶת הָאֲבֵדָה אֶלָּא אִם יִטֹּל אֶת כָּל שְׂכָרוֹ, וּכְשֶׁמַּחֲזִיר אֶת הָאֲבֵדָה נוֹטֵל מִבַּעַל הָאֲבֵדָה אֶת כָּל שְׂכָרוֹ. **וְאִם אֵין שָׁם בֵּית דִּין, בִּפְנֵי מִי יַתְנֶה**, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְנוֹת, וְאִם יְשַׁיְּבֶנָּה לֹא יְשַׁלֵּם לוֹ בַּעַל הָאֲבֵדָה אֶלָּא כְּפוֹעֵל בָּטֵל, לָכֵן **שָׁלוֹ קוֹדֵם** וְיַנִּיחַ אֶת הָאֲבֵדָה בִּמְקוֹמָהּ וְלֹא יְשַׁיְּבֶנָּה: **מִשְׁנָה יא דִּינֵי קְדִימָה בַּהֲשָׁבַת אֲבֵדָה וּשְׁאָר דִּינִים: אֲבֵדָתוֹ וַאֲבֵדַת אָבִיו** שֶׁיָּכוֹל לִטֹּל רַק אַחַת מֵהֶן, **אֲבֵדָתוֹ קוֹדֶמֶת**. וְכֵן **אֲבֵדָתוֹ וַאֲבֵדַת רַבּוֹ, שֶׁלּוֹ קוֹדֶמֶת**, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו ד) 'אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֶבְיוֹן', מִצְוָה עָלֶיךָ לְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא תִּהְיֶה אֶבְיוֹן. הָיוּ לְפָנָיו **אֲבֵדַת אָבִיו וַאֲבֵדַת רַבּוֹ** הַמַּבְהִיק שֶׁאֵת רַב חָכְמָתוֹ קִבֵּל מִמֶּנּוּ, אַף שֶׁחַיָּב בְּכִבּוּד שְׁנֵיהֶם, **שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת**, מִפְּנֵי **שֶׁאָבִיו הֵבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְרַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ חָכְמָה מֵבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאִם הָיָה אָבִיו חָכָם** אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ חָכָם כְּרַבּוֹ (תוי"ט), **אֲבֵדָתוֹ שֶׁל אָבִיו קוֹדֶמֶת**, מִפְּנֵי שֶׁגַּדְּאי גַּם אָבִיו לְמִדּוֹ חָכְמָה בִּילְדוּתוֹ, וְנִמְצָא שֶׁהֵבִיאוֹ גַּם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה וְגַם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא (תפא"י). **הָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִין מַשָּׂאוֹ, מְנִיחַ** - פּוֹרֵק **אֶת מַשָּׂאוֹ שֶׁל רַבּוֹ, וְאַחַר כָּךְ מְנִיחַ** - פּוֹרֵק **אֶת מַשָּׂאוֹ שֶׁל אָבִיו. אֲבָל אִם הָיָה אָבִיו חָכָם**, פּוֹרֵק תְּחִלָּה **אֶת מַשָּׂאוֹ. הָיוּ אָבִיו וְרַבּוֹ בְּבֵית הַשֶּׁבִי, פּוֹדֶה** תְּחִלָּה **אֶת רַבּוֹ וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו חָכָם, פּוֹדֶה תְּחִלָּה אֶת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ:**

פֶּרֶק ג דִּינֵי שׁוֹמְרִים: **מִשְׁנָה א תְּשָׁלוּמֵי גּוֹנֵב בְּפִקָּדוֹן כְּשֶׁשִּׁלַּם הַשּׁוֹמֵר אוֹ נִשְׁבַּע: הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ בְּהֵמָה** אוֹ **כֵּלִים** לְשָׁמְרָם עֲבוּרוֹ בְּחִנָּם, **וְנִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ** מֵרְשׁוּת הַשּׁוֹמֵר, וּכְשֶׁתָּבַע הַמַּפְקִיד שֶׁיַּחֲזִיר אֶת הַפִּקָּדוֹן, **שִׁלֵּם** הַשּׁוֹמֵר אֶת דְּמֵי הַפִּקָּדוֹן **וְלֹא רָצָה לִשָּׁבַע** שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים [שֶׁלֹּא פָּשַׁע בִּשְׁמִירָתוֹ וְשֶׁלֹּא שָׁלַח בּוֹ יָד אֶלָּא נִגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד] וְאִלּוּ הָיָה נִשְׁבָּע הָיָה נִפְטָר, **שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ** חֲכָמִים, **שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע וְיוֹצֵא** - וְנִפְטָר. אִם לְאַחַר מִכָּן **נִמְצָא הַגַּנָּב, וְהֲרֵי הוּא מְשֻׁלָּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, אוֹ אִם גָּנַב שׁוֹר אוֹ שֶׂה **וְטָבַח וּמָכַר** וְהֲרֵי הוּא **מְשֻׁלָּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה** עֲבוּר שֶׂה **וְתַשְׁלוּמֵי חֲמִשָּׁה** עֲבוּר שׁוֹר. **לְמִי מְשֻׁלָּם** תַּשְׁלוּמִים אֵלּוּ, **לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אָצְלוֹ** - עַל הַחֲמוֹר. כִּי מִתְחִלָּה מָסַר הַבְּעָלִים אֶת הַפִּקָּדוֹן לְיַד הַשּׁוֹמֵר עַל מְנָת כֵּן שֶׁאִם יִגָּנֵב וְיֻשַּׁלֵּם לוֹ הַשּׁוֹמֵר יִהְיֶה הַפִּקָּדוֹן קָנוּי לוֹ [כִּי מֵעִדִּיף הַבְּעָלִים לִהְיוֹת בָּטוּחַ בַּקָּרָן, מִלְּקַבֵּל כָּפֶל הַתָּלוּי בְּסָפֵק אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב]. וְאִם **נִשְׁבַּע** הַשּׁוֹמֵר **וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם**, כְּדִין שׁוֹמֵר חִנָּם **נִמְצָא הַגַּנָּב**, וְהֲרֵי הוּא **מְשֻׁלָּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, אוֹ אִם **טָבַח וּמָכַר** וְהֲרֵי הוּא **מְשֻׁלָּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה** וַחֲמִשָּׁה. **לְמִי מְשֻׁלָּם, לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן: מִשְׁנָה ב שׁוֹכֵר פָּרָה וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר: הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ, וְהִשְׁאִילָהּ** הַשּׁוֹכֵר בִּרְשׁוּת הַמַּשְׂכִּיר לְאַחֵר בְּתוֹךְ יְמֵי שְׂכִירוּתוֹ, **וּמֵתָה** הַפָּרָה **כְּדַרְכָּהּ** בְּאֹנֶס, **יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר** לַמַּשְׂכִּיר **שֶׁמֻּתָּה כְּדַרְכָּהּ** וְיִפָּטֵר מִתַּשְׁלוּם, כְּדִין שׁוֹכֵר הַפָּטוּר עַל אֹנֶס, **וּבִשְׁבוּעָה זוֹ נִקְנֵית לוֹ הַפָּרָה** (ראה תוי"ט), **וְהַשּׁוֹאֵל** הַחַיָּב בָּאֳנָסִים, **יְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר** אֶת דְּמֵי הַפָּרָה, וְנִמְצָא שֶׁהִרְוִיחַ הַשּׁוֹכֵר אֶת דְּמֵי הַפָּרָה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כֵּיצַד הַלָּה** - הַשּׁוֹכֵר **עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ**, שֶׁמַּרְוִיחַ דְּמֵי פָּרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ, **אֶלָּא תַּחֲזֹר פָּרָה** - דְּמֵי הַפָּרָה שְׁמְשֻׁלָּם הַשּׁוֹאֵל יְשַׁלְּמוּ **לַבְּעָלִים: מִשְׁנָה ג הַמַּסְפִּק לְמִי חַיָּב מָמוֹן: אָמַר לִשְׁנַיִם גָּזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֶּם מָנֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מִכֶּם. אוֹ** שֶׁאָמַר לָהֶם **אֲבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנֶה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא, אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא, אֶחָד מִכֶּם מָכַר מִשְׁכָּנִי וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא, אֶחָד מִכֶּם הִלְוָה לִי מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא, אֶחָד מִכֶּם הִשְׁכִּיר לִי בֵּיתוֹ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא, אֶחָד מִכֶּם הִשְׁאִיל לִי כֵּלָיו וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא, אֶחָד מִכֶּם הִשְׁכִּיר לִי בְּהֵמָתוֹ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא, אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנֶה

י"ח אדר

שלה משניות מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק ג המבוארות

אֵינָם תּוֹבְעִים אוֹתוֹ, אֶלָּא הוּא בָּא מֵעַצְמוֹ כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם, הֲרֵי זֶה **נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה** כְּדֵי לָצֵאת מִן הַסָּפֵק, כֵּיוָן **שֶׁהוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ,** וּרְצוֹנוֹ לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם. אַף מֵעִקָּר הַדִּין כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב יוֹתֵר מִמָּנֶה, הָיָה נִפְטָר בִּנְתִינַת מָנֶה אֶחָד, וְיִחְלְקוּ בֵּינֵיהֶם. [וְאִם הֵם תּוֹבְעִים אוֹתוֹ, נִשְׁבָּע כָּל אֶחָד מֵהֶם שֶׁחַיָּב לוֹ, וְיֹשַׁלֵּם לִשְׁנֵיהֶם. וְאַף שֶׁנִּדְאִי לֹא חַיָּב יוֹתֵר מִמָּנֶה, קְנָסוּהוּ, בִּגְזֵלָה - לְפִי שֶׁעָבַר עַל 'לֹא תִגְזֹל', וּבְהַכָּקָדָה - כֵּיוָן שֶׁהָיָה עָלָיו לִזָּכֵר מִי הִפְקִיד אֶצְלוֹ]:

מִשְׁנָה ד שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ וְאֵין הַנִּפְקָד זוֹכֵר כַּמָּה הִפְקִיד כָּל אֶחָד: שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ מָעוֹת אֵצֶל אֶחָד זֶה בִּפְנֵי זֶה, **זֶה הִפְקִיד מָנֶה** - מֵאָה זוּז **וְזֶה הִפְקִיד מָאתַיִם** זוּז, וּכְשֶׁבָּאוּ לִטֹּל פִּקְדּוֹנוֹתֵיהֶם, **זֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי הַפִּקָּדוֹן** שֶׁל **הַמָּאתַיִם** זוּז, **וְזֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי מָאתַיִם, נוֹתֵן הַמַּפְקִיד לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה,** שֶׁהָרֵי לְכָל הַפָּחוֹת הִפְקִיד כָּל אֶחָד מָנֶה, **וְהַשְּׁאָר** - הַמָּנֶה הַשְּׁלִישִׁי, **יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ,** וּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא יְקַבֵּל הָרַמַּאי אֶפְלוּ אֶת הַמָּנֶה שֶׁלּוֹ, אֶפְשָׁר שֶׁיּוֹדֶה: **מִשְׁנָה ה דִּין זֶה בְּהַכָּקָדַת כֵּלִים:** וְכֵן הַדִּין, אִם הִפְקִידוּ אֶצְלוֹ **שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד יָפֶה** - שָׁוֶה מָנֶה **וְאֶחָד יָפֶה אֶלֶף זוּז,** וּכְשֶׁבָּאוּ לִתְבֹּעַ פִּקְדּוֹנוֹתֵיהֶם, **זֶה אוֹמֵר הַיָּפֶה שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר הַיָּפֶה יוֹתֵר שֶׁלִּי, נוֹתֵן אֶת הַכְּלִי הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן, וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נוֹתֵן דְּמֵי הַקָּטָן לַשֵּׁנִי,** כְּלוֹמַר, שֶׁשּׁוֹבְרוֹ וּמִתּוֹךְ הַשְּׁבָרִים נוֹתֵן כְּשִׁעוּר דְּמֵי הַקָּטָן לַשֵּׁנִי. **וְהַשְּׁאָר** - הַנּוֹתָר מִן הַשְּׁבָרִים, **יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי, אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ** [וְהִשְׁמִיעָנוּ הַתְּנָא בְּמִשְׁנָה זוֹ, שֶׁאַף שֶׁבְּאֹפֶן זֶה צָרִיךְ לִשְׁבֹּר אֶת הַכְּלִי הַגָּדוֹל, וּמַפְסִיד בָּעֲלָיו בְּכָךְ שֶׁנִּשְׁבָּר הַכְּלִי וְאַף כְּשֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ לֹא יְקַבְּלוּ, מִכָּל מָקוֹם אֵין מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יוֹסֵי]:

מִשְׁנָה ו הַנֶּהֱנֶת הַנִּפְקָד כְּשֶׁהַפִּרוֹת הַמַּפְקִידִים נִפְסָדִים: הַמַּפְקִיד **פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ** אִם **הֵן אֲבוּדִין,** כְּלוֹמַר, שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְקַלְקְלִים אוֹ נִפְסָדִים עַל יְדֵי עַכְבָּרִים, **לֹא יִגַּע בָּהֶן** הַנִּפְקָד, לְמָכְרָם, אֶלָּא יַנִּיחַ כְּמוֹת שֶׁהֵם עַד שֶׁיָּבוֹא הַמַּפְקִיד וְיִקָּחֵם. לְפִי שֶׁאָדָם מַעִדִּיף קַב שֶׁעָמַל עָלָיו, יוֹתֵר מִתִּשְׁעָה קַבִּים שֶׁקִּבֵּל מֵאַחֵר, וְעַדִיף לוֹ שֶׁיִּחְסְרוּ פֵּרוֹתָיו מִשֶּׁיִּמְכְּרֵם הַנִּפְקָד וְיִתֵּן לוֹ דְּמֵיהֶם. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מוֹכְרָן בִּפְנֵי בֵּית דִּין,** וְיָשִׂיב אֶת דְּמֵיהֶם לַמַּפְקִיד, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים** בִּמְכִירָתוֹ, שֶׁאִלּוּ לֹא הָיָה מוֹכְרָם הָיוּ הַבְּעָלִים מַפְסִידִים אֶת פְּחַת הַפֵּרוֹת. [וּמַחֲלֹקְתָּם כְּשֶׁחָסְרוּ כְּפִי הַמַּרְגֵּל, כְּשֶׁעִוּוֹר הַמִּבְאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה, אַךְ אִם חָסְרוּ יוֹתֵר מֵהֶרְגִּילוּת, מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁיְּשַׁלֵּם]:

מִשְׁנָה ז חֶשְׁבּוֹן פְּחַת הַפֵּרוֹת כְּשֶׁהַמַּפְקִיד וְהַנִּפְקָד מְעֹרָבִים: הַמַּפְקִיד **פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ,** וְעֵרְבָם הַשּׁוֹמֵר עִם פֵּרוֹתָיו, **הָרֵי זֶה** - הַשּׁוֹמֵר, כְּשֶׁמַּחֲזִיר אֶת הַפֵּרוֹת, **יוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת** - יִפְחֹת אֶת הַשִּׁעוּר שֶׁרְגִילִים פֵּרוֹת אֵלּוּ לְהִתְחַסֵּר. **לְחִטִּין וּלְאֹרֶז,** מְנָכָּה **תְּשִׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לְכוֹר** [-שְׁלֹשִׁים סְאָה שֶׁהֵם מֵאָה וּשְׁמוֹנִים קַב], **לְשְׂעוֹרִין וּלְדֹחַן, תְּשִׁעָה קַבִּין לְכוֹר, לְכֻסְּמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן שְׁלֹשׁ סְאִין לְכוֹר. הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה,** הַכֹּל לְפִי הַזְּמַן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְכִי מָה אִכְפַּת לָהֶן לָעִכְבָּרִין, וְהַלּוֹא אוֹכְלִין בֵּין מֵהַרְבֵּה וּבֵין מִמְּקוֹם אֶחָד בִּלְבָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיְתָה מִדָּה מְרֻבָּה אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שְׁמוּרוֹת לַיָּיִן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֹמֶשׁ. יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשֶׁת לְגִין שֶׁמֶן לְמֵאָה, לֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, לֹג וּמֶחֱצָה בָּלַע. אִם הָיָה שֶׁמֶן מְזֻקָּק, אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ לֹג וּמֶחֱצָה שֶׁל מָאתַיִם, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי מָאתַיִם, נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, שֶׁהָרֵי לְכָל הַפָּחוֹת הִפְקִיד כָּל אֶחָד מָנֶה, **וְהַשְּׁאָר** יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי, אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ: **ה** וְכֵן שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד יָפֶה מָנֶה וְאֶחָד יָפֶה אֶלֶף זוּז, זֶה אוֹמֵר יָפֶה שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר יָפֶה שֶׁלִּי, נוֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נוֹתֵן דְּמֵי הַקָּטָן לַשֵּׁנִי, כְּלוֹמַר, שֶׁשּׁוֹבְרוֹ וּמִתּוֹךְ הַשְּׁבָרִים נוֹתֵן כְּשִׁעוּר דְּמֵי הַקָּטָן לַשֵּׁנִי. **וְהַשְּׁאָר** - הַנּוֹתָר מִן הַשְּׁבָרִים, **יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי, אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ** [וְהִשְׁמִיעָנוּ הַתְּנָא בְּמִשְׁנָה זוֹ, שֶׁאַף שֶׁבְּאֹפֶן זֶה צָרִיךְ לִשְׁבֹּר אֶת הַכְּלִי הַגָּדוֹל, וּמַפְסִיד בָּעֲלָיו בְּכָךְ שֶׁנִּשְׁבָּר הַכְּלִי וְאַף כְּשֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ לֹא יְקַבְּלוּ, מִכָּל מָקוֹם אֵין מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יוֹסֵי]: **מִשְׁנָה ו הַנֶּהֱנֶת הַנִּפְקָד כְּשֶׁהַפִּרוֹת הַמַּפְקִידִים נִפְסָדִים:** הַמַּפְקִיד **פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ** אִם **הֵן אֲבוּדִין,** כְּלוֹמַר, שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְקַלְקְלִים אוֹ נִפְסָדִים עַל יְדֵי עַכְבָּרִים, **לֹא יִגַּע בָּהֶן** הַנִּפְקָד, לְמָכְרָם, אֶלָּא יַנִּיחַ כְּמוֹת שֶׁהֵם עַד שֶׁיָּבוֹא הַמַּפְקִיד וְיִקָּחֵם. לְפִי שֶׁאָדָם מַעִדִּיף קַב שֶׁעָמַל עָלָיו, יוֹתֵר מִתִּשְׁעָה קַבִּים שֶׁקִּבֵּל מֵאַחֵר, וְעַדִיף לוֹ שֶׁיִּחְסְרוּ פֵּרוֹתָיו מִשֶּׁיִּמְכְּרֵם הַנִּפְקָד וְיִתֵּן לוֹ דְּמֵיהֶם. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מוֹכְרָן בִּפְנֵי בֵּית דִּין,** וְיָשִׂיב אֶת דְּמֵיהֶם לַמַּפְקִיד, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים** בִּמְכִירָתוֹ, שֶׁאִלּוּ לֹא הָיָה מוֹכְרָם הָיוּ הַבְּעָלִים מַפְסִידִים אֶת פְּחַת הַפֵּרוֹת. [וּמַחֲלֹקְתָּם כְּשֶׁחָסְרוּ כְּפִי הַמַּרְגֵּל, כְּשֶׁעִוּוֹר הַמִּבְאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה, אַךְ אִם חָסְרוּ יוֹתֵר מֵהֶרְגִּילוּת, מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁיְּשַׁלֵּם]:

מִשְׁנָה ז חֶשְׁבּוֹן פְּחַת הַפֵּרוֹת כְּשֶׁהַמַּפְקִיד וְהַנִּפְקָד מְעֹרָבִים: הַמַּפְקִיד **פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ,** וְעֵרְבָם הַשּׁוֹמֵר עִם פֵּרוֹתָיו, **הָרֵי זֶה** - הַשּׁוֹמֵר, כְּשֶׁמַּחֲזִיר אֶת הַפֵּרוֹת, **יוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת** - יִפְחֹת אֶת הַשִּׁעוּר שֶׁרְגִילִים פֵּרוֹת אֵלּוּ לְהִתְחַסֵּר. **לְחִטִּין וּלְאֹרֶז,** מְנָכָּה **תְּשִׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לְכוֹר** [-שְׁלֹשִׁים סְאָה שֶׁהֵם מֵאָה וּשְׁמוֹנִים קַב], **לְשְׂעוֹרִין וּלְדֹחַן, תְּשִׁעָה קַבִּין לְכוֹר, לְכֻסְּמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן שְׁלֹשׁ סְאִין לְכוֹר.** הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה, הַכֹּל לְפִי הַזְּמַן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְכִי מָה אִכְפַּת לָהֶן לָעִכְבָּרִין, וְהַלּוֹא אוֹכְלִין בֵּין מֵהַרְבֵּה וּבֵין מִמְּקוֹם אֶחָד בִּלְבָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיְתָה מִדָּה מְרֻבָּה אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שְׁמוּרוֹת לַיָּיִן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֹמֶשׁ. יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשֶׁת לְגִין שֶׁמֶן לְמֵאָה, לֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, לֹג וּמֶחֱצָה בָּלַע. אִם הָיָה שֶׁמֶן מְזֻקָּק, אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ לֹג וּמֶחֱצָה שֶׁל מָאתַיִם, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי מָאתַיִם, נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, שֶׁהָרֵי לְכָל הַפָּחוֹת הִפְקִיד כָּל אֶחָד מָנֶה, **וְהַשְּׁאָר** יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי, אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ: **ו** הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ הֵן אֲבוּדִין לֹא יִגַּע בָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים: **ז** הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, הָרֵי זֶה יוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת. לְחִטִּין וּלְאֹרֶז תְּשִׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לְכוֹר, לְשְׂעוֹרִין וּלְדֹחַן תְּשִׁעָה קַבִּין לְכוֹר, לְכֻסְּמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן שְׁלֹשׁ סְאִין לְכוֹר. הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה, הַכֹּל לְפִי הַזְּמַן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְכִי מָה אִכְפַּת לָהֶן לָעִכְבָּרִין, וְהַלּוֹא אוֹכְלִין בֵּין מֵהַרְבֵּה וּבֵין מִמְּקוֹם אֶחָד בִּלְבָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיְתָה מִדָּה מְרֻבָּה אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ חֲסָרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שְׁמוּרוֹת לַיָּיִן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֹמֶשׁ. יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשֶׁת לְגִין שֶׁמֶן לְמֵאָה, לֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, לֹג וּמֶחֱצָה בָּלַע. אִם הָיָה שֶׁמֶן מְזֻקָּק, אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ לֹג וּמֶחֱצָה שֶׁל מָאתַיִם, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי מָאתַיִם, נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, שֶׁהָרֵי לְכָל הַפָּחוֹת הִפְקִיד כָּל אֶחָד מָנֶה, וְהַשְּׁאָר יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי, אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ: **ח** יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשֶׁת לְגִין שֶׁמֶן לְמֵאָה, לֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, לֹג וּמֶחֱצָה בָּלַע. אִם הָיָה שֶׁמֶן מְזֻקָּק, אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ לֹג וּמֶחֱצָה שֶׁל מָאתַיִם, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁלִּי מָאתַיִם, נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, **וְהַשְּׁאָר** יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי, אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ: **ט** הַמַּפְקִיד חֲבִית אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְלֹא יְחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה, אִם מִתּוֹךְ יָדוֹ נִשְׁבְּרָה, לְצָרְכּוֹ חַיָּב, לְצָרְכָּהּ פָּטוּר. אִם מִשֶּׁהִנִּיחָהּ נִשְׁבְּרָה, בֵּין לְצָרְכּוֹ בֵּין לְצָרְכָּהּ פָּטוּר. יְחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְטִלְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה, בֵּין מִתּוֹךְ יָדוֹ וּבֵין מִשֶּׁהִנִּיחָהּ, לְצָרְכּוֹ חַיָּב, לְצָרְכָּהּ פָּטוּר: **י** הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, צְרָרָן וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו, אוֹ שָׁמְטָרָן לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לִשְׁמֹר, וְנָעַל בִּפְנֵיהֶם - אוֹ שֶׁהִנִּיחָן בְּבֵיתוֹ בְּתֻמָּתוֹ וְנָעַל בִּפְנֵי הַמָּעוֹת **שֶׁלֹּא פָרָאוּי,** אִם לִבְסוֹף נִגְנְבוּ הַמָּעוֹת, חַיָּב הַשּׁוֹמֵר, שֶׁפָּשַׁע בְּכָךְ **שֶׁלֹּא שָׁמַר** אוֹתָם כְּדֶרֶךְ שֶׁרְגִילִים **הַשּׁוֹמְרִים** לִשְׁמֹרָם. שֶׁדֶּרֶךְ שְׁמִירַת מָעוֹת פִּקָּדוֹן בַּדֶּרֶךְ הִיא בַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) 'וְצָרַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאַף שְׁצָרוּרִים הֵם יִהְיוּ בְּיָדֶךָ. וּבַבַּיִת, דֶּרֶךְ שְׁמִירָתָן בַּקַּרְקַע, אוֹ בִּכְתֶל בַּסְּתָם הַסְּמוּךְ לַקַּרְקַע אוֹ לַתִּקְרָה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַגַּנָּבִים לְחַפֵּשׂ שָׁם. **וְאִם שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים** וְאַף עַל פִּי כֵן נִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ, **פָּטוּר,** כְּדִין שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁפָּטוּר בְּגִנְבָה וַאֲבֵדָה: **מִשְׁנָה יא שְׁמוּשׁ בְּפִקְדּוֹן מָעוֹת:** הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל שֻׁלְחָנִי [-חַלְפָּן], **אִם לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם** הַשֻּׁלְחָנִי, שֶׁהַמַּפְקִיד מַקְפִּיד שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא הִתְּרוּ לוֹ לִשְׁמוֹשׁ, **לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ** הַמָּעוֹת **אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן,** כְּדִין שׁוֹמֵר חִנָּם הַפָּטוּר מִגְּנֵבָה וַאֲבֵדָה. אֲבָל אִם הִפְקִידָן כְּשֶׁהֵם בְּצְרוֹר לֹא חָתוּם, אוֹ קְשׁוּר בְּקֶשֶׁר לֹא מְשֻׁנֶּה, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הִפְקִידָם **בֵּין מֵתְּרִין, וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן** הַשֻּׁלְחָנִי, שֶׁבְּהַפְקָדָה בְּאֹפֶן זֶה גִּלָּה הַמַּפְקִיד דַּעְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד. וּמֵאַחַר וּמֻתָּר בְּשִׁמּוּשָׁם, **לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ** אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁהִסְפִּיק לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, **חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן,** וְחַיָּב לְהַשְׁיבָם לַמַּפְקִיד, שֶׁדַּיְנוֹ כְּדִין שׁוֹמֵר שָׂכָר [וְכָל שֶׁכֵּן אִם הִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּפֹעַל, שֶׁהוּא חַיָּב אֲפִלּוּ בְּאֹנֶס, שֶׁהֵם כְּהַלְוָאָה בְּיָדוֹ]. וְאִם הִפְקִיד מָעוֹת **אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת** - אָדָם פָּרָטִי, **בֵּין צְרוּרִין וּבֵין מֻתָּרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן,** שָׁרַק בְּשֻׁלְחָנִי שֶׁזִּקּוּק תָּמִיד לְמָעוֹת, יֵשׁ לְהַסִּיק מִכֹּחַ שֶׁלֹּא חָתָמוּ וּקְשָׁרוּ שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל שִׁמּוּשׁוֹ. וּמֵאַחַר וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, **לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן** כְּדִין שׁוֹמֵר חִנָּם. וְדִין **חֲנָנִי** שֶׁהִפְקִידוּ אֶצְלוֹ מָעוֹת, **כְּבַעַל הַבַּיִת,** שֶׁבְּכָל אֹפֶן לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חֲנָנִי כְּשֻׁלְחָנִי:**

מִשְׁנָה ח דִּין בְּהַכָּקָדַת כֵּלִים: וְכֵן הַדִּין, אִם הִפְקִידוּ אֶצְלוֹ **שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד יָפֶה** - שָׁוֶה מָנֶה **וְאֶחָד יָפֶה אֶלֶף זוּז,** וּכְשֶׁבָּאוּ לִתְבֹּעַ פִּקְדּוֹנוֹתֵיהֶם, **זֶה אוֹמֵר הַיָּפֶה שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר הַיָּפֶה יוֹתֵר שֶׁלִּי, נוֹתֵן אֶת הַכְּלִי הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן, וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נוֹתֵן דְּמֵי הַקָּטָן לַשֵּׁנִי,** כְּלוֹמַר, שֶׁשּׁוֹבְרוֹ וּמִתּוֹךְ הַשְּׁבָרִים נוֹתֵן כְּשִׁעוּר דְּמֵי הַקָּטָן לַשֵּׁנִי. **וְהַשְּׁאָר** - הַנּוֹתָר מִן הַשְּׁבָרִים, **יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן מָה הִפְסִיד הָרַמַּאי, אֶלָּא הַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ** [וְהִשְׁמִיעָנוּ הַתְּנָא בְּמִשְׁנָה זוֹ, שֶׁאַף שֶׁבְּאֹפֶן זֶה צָרִיךְ לִשְׁבֹּר אֶת הַכְּלִי הַגָּדוֹל, וּמַפְסִיד בָּעֲלָיו בְּכָךְ שֶׁנִּשְׁבָּר הַכְּלִי וְאַף כְּשֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ לֹא יְקַבְּלוּ, מִכָּל מָקוֹם אֵין מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יוֹסֵי]: **מִשְׁנָה ט שׁוֹמֵר שֶׁהֶעֱבִיר מִמְּקוֹם לִמְקוֹם וְנִשְׁבַּר:** הַמַּפְקִיד חֲבִית **אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְלֹא יְחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם** - לֹא בִּקֵּשׁוּ הַבְּעָלִים מֵהַשּׁוֹמֵר, שֶׁיַּשְׁאִיל לָהֶם מָקוֹם מְסֻיָּם לְהַנִּחַת הַחָבִית, **וְטִלְטְלָהּ** הַשּׁוֹמֵר **וְנִשְׁבְּרָה** בְּאֹנֶס. **אִם מִתּוֹךְ יָדוֹ** שֶׁל הַשּׁוֹמֵר, בְּעֵת שֶׁטִּלְטְלָהּ, **נִשְׁבְּרָה,** אֲזַי אִם טִלְטְלָהּ **לְצָרְכּוֹ** כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ [כְּגוֹן לַעֲלוֹת עָלֶיהָ], **חַיָּב,** שֶׁשֹּׁואֵל שֶׁלֹּא מִדַּעַת גָּזְלָן הוּא, וְגַזְלָן אֵינוֹ נִפְטָר עַד שֶׁיָּשִׁיב אֶת הַחֵפֶץ לִבְעָלָיו וַאֲפִלּוּ אִם נִשְׁבַּר בְּאֹנֶס. וְאִם טִלְטְלָהּ **לְצָרְכָּהּ,** שֶׁהָיְתָה מֻנַּחַת בְּמָקוֹם שֶׁעֲלוּלָה לְהִשָּׁבֵר וְהֶעֱבִירָהּ מִשָּׁם, **פָּטוּר** מִלְּשַׁלֵּם. **וְאִם מִשֶּׁהִנִּיחָהּ** - לְאַחַר שֶׁהִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם הַמְּשֻׁתָּמֵר **נִשְׁבְּרָה,** אֲזַי **בֵּין** אִם טִלְטְלָהּ **לְצָרְכּוֹ וּבֵין** אִם **לְצָרְכָּהּ פָּטוּר,** שֶׁאַף אִם הָיָה גַּזְלָן בְּשֶׁמּוּשׁוֹ, הֲרֵי בְּהַנָּחָתָהּ הֶחֱזִירָהּ לַבְּעָלִים, וְשׁוּב אֵינוֹ אֶלָּא שׁוֹמֵר חִנָּם הַפָּטוּר בְּאֹנֶס. וְדִין זֶה הוּא כְּדַעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁגַּנָּב יָכוֹל לְהָשִׁיב אֶת הַגְּנֵבָה לִרְשׁוּת הַבְּעָלִים אַף בְּלֹא דַּעַת בְּעָלִים [וְאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יְחֲדוּ לָהּ מָקוֹם, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִירָהּ לְמָקוֹם הַמְּשֻׁתָּמֵר, הֲרֵי הוּא פָּטוּר, וְכָל שֶׁכֵּן אִם יְחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם וְהֶחֱזִירָהּ לְשָׁם]. אֲבָל דַּעַת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁאֵין הַחֲזָרָתוֹ הַחֲזָרָה עַד שֶׁיּוֹדִיעַ לַבְּעָלִים שֶׁגָּנַב וְהֶחֱזִיר, וְלָכֵן אֲפִלּוּ אִם **יְחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם,** שֶׁבִּקְּשׁוּ מֵהַשּׁוֹמֵר מָקוֹם מְסֻיָּם לְהַנָּחַת הֶחָבִית, **וְטִלְטְלָהּ** הַשּׁוֹמֵר **וְנִשְׁבְּרָה,** אֲזַי **בֵּין** אִם נִשְׁבְּרָה **מִתּוֹךְ יָדוֹ וּבֵין** אִם **מִשֶּׁהִנִּיחָהּ,** אִם טִלְטְלָהּ **לְצָרְכּוֹ חַיָּב,** שֶׁבִּנְטִילָתָהּ נַעֲשָׂה גָּזְלָן, וְאַף שֶׁמֵּחֶזִירָהּ לַמָּקוֹם הַמְיֻחָד לַבְּעָלִים [שֶׁהָרֵי יְחֲדוּ לָהּ מָקוֹם] מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ נִפְטָר עַד שֶׁיּוֹדִיעַ לַבְּעָלִים עַל כָּךְ, וְאִם טִלְטְלָהּ **לְצָרְכָּהּ, פָּטוּר: מִשְׁנָה י שְׁמִירַת מָעוֹת:** הַמַּפְקִיד **מָעוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ,** וּצְרָרָן הַשּׁוֹמֵר בְּסוּדָרוֹ **וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו** - וְהִנִּיחָם מֵאֲחוֹרָיו, **אוֹ שָׁמְטָרָן לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים** שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לִשְׁמֹר, **וְנָעַל בִּפְנֵיהֶם** - אוֹ שֶׁהִנִּיחָן בְּבֵיתוֹ בְּתֻמָּתוֹ וְנָעַל בִּפְנֵי הַמָּעוֹת **שֶׁלֹּא פָרָאוּי,** אִם לְבִסּוֹף נִגְנְבוּ הַמָּעוֹת, חַיָּב הַשּׁוֹמֵר, שֶׁפָּשַׁע בְּכָךְ **שֶׁלֹּא שָׁמַר** אוֹתָם כְּדֶרֶךְ שֶׁרְגִילִים **הַשּׁוֹמְרִים** לִשְׁמָרָם. שֶׁדֶּרֶךְ שְׁמִירַת מָעוֹת פִּקָּדוֹן בַּדֶּרֶךְ הִיא בַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) 'וְצָרַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאַף שְׁצָרוּרִים הֵם יִהְיוּ בְּיָדֶךָ. וּבַבַּיִת, דֶּרֶךְ שְׁמִירָתָן בַּקַּרְקַע, אוֹ בִּכְתֶל בַּסְּתָם הַסְּמוּךְ לַקַּרְקַע אוֹ לַתִּקְרָה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַגַּנָּבִים לְחַפֵּשׂ שָׁם. **וְאִם שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים** וְאַף עַל פִּי כֵן נִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ, **פָּטוּר,** כְּדִין שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁפָּטוּר בְּגִנְבָה וַאֲבֵדָה: **מִשְׁנָה יא שְׁמוּשׁ בְּפִק

משניות

מַשְׁנָה יב **שְׁלִיחוּת יָד בְּשֶׁהִשְׁתַּנָּה עֵרֶךְ הַמַּפְקִדוֹן:** הַשּׁוֹלֵחַ יָד בְּמַפְקִדוֹן, שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ שֶׁלֹּא כַּדִּין, וְחַיָּב לְשַׁלְּמוֹ אַף אִם נָאֱנַס, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יִלְקֶה** - יֵעָנֵשׁ לְשַׁלֵּם **בְּחָסֵר** - אִם נָחְסַר הַמַּפְקִדוֹן, כְּגוֹן שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ רָחֵל מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה אַחַר שֶׁשָּׁלַח בָּהּ יָד, חַיָּב לְשַׁלֵּם גַּם אֶת וַלְדוֹתֶיהָ שֶׁחָסְרָה אֶצְלוֹ, **וּבְיִתֵּר** - אִם הוֹתִיר הַמַּפְקִדוֹן, כְּגוֹן שֶׁהִתְעַבְּרָה לְאַחַר שֶׁשָּׁלַח בָּהּ יָד, מְשַׁלֵּם אוֹתָהּ מְעֻבֶּרֶת כְּמוֹת שֶׁהִיא עַכְשָׁו. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מְשַׁלֵּם **כְּשָׁעַת הוֹצָאָה** מִבֵּית הַבְּעָלִים, שֶׁאִם הוֹצִיאָהּ מְעֻבֶּרֶת מְשַׁלֵּם אֶת וַלְדוֹתֶיהָ, וְאִם הוֹצִיאָהּ רֵיקָנִית מַחֲזִירָהּ כְּמוֹת שֶׁהִיא. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** מְשַׁלֵּם אֶת הַפִּקָּדוֹן **כְּשָׁעַת הַתְּבִיעָה** לְדִין, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה כד) 'לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁ'יִּתְּנֶנּוּ' כְּשָׁוְיוֹ 'בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ', בְּיוֹם שֶׁהִתְחַיֵּב בּוֹ בַּדִּין. **שְׁלִיחוּת יָד בְּמַחֲשָׁבָה:** שׁוֹמֵר **הַחוֹשֵׁב לִשְׁלֹחַ יָד בְּפִקָּדוֹן,** שֶׁאָמַר בְּפָנֵי עֵדִים שֶׁיִּטֹּל פִּקָּדוֹנוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי לְעַצְמוֹ, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** חַיָּב מֵאוֹתָהּ שָׁעָה בְּאָנְסֵי הַפִּקָּדוֹן, כְּדִין שׁוֹלֵחַ יָד בְּפִקָּדוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב) 'עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע', מִשָּׁעָה שֶׁדִּבֵּר לִשְׁלֹחַ יָד, הֲרֵי הוּא פּוֹשֵׁעַ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּשְׁלַח בּוֹ יָד מַמָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ', וּמִשְׁמַע שֶׁחַיָּב רַק כְּשֶׁשָּׁלַח יָדוֹ מַמָּשׁ. **שְׁלִיחוּת יָד בְּמִקְצָת הֶחָבִית:** כֵּיצַד מִתְחַיֵּב בִּשְׁלִיחוּת יָד בְּמַעֲשֶׂה מַמָּשׁ [כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל], **הִטָּה אֶת הֶחָבִית וְנָטַל הֵימֶנָּה רְבִיעִית יַיִן, וְנִשְׁבְּרָה** לְאַחַר זְמַן בְּאֹנֶס, **אֵינוֹ מְשַׁלֵּם** אֶלָּא אֶת הָרְבִיעִית שֶׁלָּקַח, וְאֵינוֹ חַיָּב בָּאֳנָסִים עַל הֶחָבִית כֻּלָּהּ כְּדִין שׁוֹלֵחַ יָד, שֶׁלֹּא קִנָּאָהּ. וְאִם **הִגְבִּיהָהּ וְנָטַל הֵימֶנָּה רְבִיעִית, וְנִשְׁבְּרָה** לְאַחַר זְמַן, **מְשַׁלֵּם דְּמֵי כֻּלָּהּ,** שֶׁבְּהַגְבָּהָה זוֹ קְנָאָהּ לְהִתְחַיֵּב בָּאֳנָסֶיהָ. [וַאֲפִלּוּ אִם רַק הִגְבִּיהָהּ כְּדֵי לִטֹּל רְבִיעִית, וְלֹא נָטַל לְבַסּוֹף, כְּבָר הִתְחַיֵּב בָּאֳנָסֶיהָ]:

פֶּרֶק ד דִּינֵי קִנְיַן מִטַּלְטְלִין, וְדִינֵי אוֹנָאַת מָמוֹן וְאוֹנָאַת דְּבָרִים: **מִשְׁנָה א** **קִנְיַּת מִטַּלְטְלִין בִּמְשִׁיכָה**

וּבִכֶּסֶף: מְעַכֵּר הַדִּין מִטַּלְטְלִין נִקְנִים בִּכְסָף [כְּפִי שֶׁמָּצָאנוּ בְּפַדְיוֹן הַקָּדֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ראה ויקרא כז יט) 'וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ'], אֲבָל שֶׁחָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁמָּא יִקְנֶה אָדָם מֵחֲבֵרוֹ אֵיזֶה דָּבָר בְּכֶסֶף וְלֹא יִמְשְׁכֶנּוּ, וְיִשָּׁאֵר זְמַן מְרֻבֶּה בְּבֵית הַמּוֹכֵר, וְתִפֹּל שְׂרָפָה בְּבֵית הַמּוֹכֵר, וְלֹא יִטְרַח הַמּוֹכֵר לְהַצִּיל אֶת הַדָּבָר הַנִּקְנֶה. וְלָכֵן תִּקְנוּ שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִין נִקְנִים בְּכֶסֶף אֶלָּא רַק בִּמְשִׁיכָה [וְכֵיוָן שֶׁיָּכוֹל הַמּוֹכֵר לַחֲזֹר בּוֹ, מִמֵּילָא יַצִּיל אֶת הַדָּבָר הַנִּקְנֶה, מִתּוֹךְ מַחְשָׁבָה שֶׁאוּלַי יִתְיַקֵּר וְיִרְצֶה לַחֲזֹר בּוֹ], וְנִמְצָא שֶׁכְּשֶׁזֶּה נוֹתֵן כֶּסֶף וְזֶה נוֹתֵן מִטַּלְטְלִין, נִקְנֶה הַכֶּסֶף בִּמְשִׁיכַת הַמִּטַּלְטְלִין, וְאֵין נִקְנִים הַמִּטַּלְטְלִין בִּמְשִׁיכַת הַכֶּסֶף. וּבְאֹפֶן שֶׁמַּחֲלִיף מִטְבֵּעַ כְּנֶגֶד מַטְבֵּעַ, אֲזַי הַמִּטְבֵּעַ שֶׁהוּא חָרִיף יוֹתֵר [-מִקֻּבָּל יוֹתֵר בְּמִסְחָר] לְשִׁמּוּשׁ כְּמַטְבֵּעַ' לְקִנְיַּת 'פְּרוֹת', הוּא הַ'כֶּסֶף', וְהַמַּטְבֵּעַ הֶחָרִיף פָּחוֹת הוּא הַ'פֵּרוֹת', וּבִמְשִׁיכָתוֹ נִקְנֶה הַכֶּסֶף, וְלֹא לְהֶפֶךְ. וּלְפִיכָךְ, כְּשֶׁמַּחֲלִיפִים כֶּסֶף תְּמוּרַת זָהָב, אֲזַי בִּמְשִׁיכַת מַטְבֵּעַ **הַזָּהָב** עַל יְדֵי בַּעַל הַכֶּסֶף **קוֹנֶה** בַּעַל הַזָּהָב **אֶת** מַטְבֵּעַ **הַכֶּסֶף** בִּתְמוּרָה וְחָל הַמִּקָּח, וְאִלּוּ בִּמְשִׁיכַת מַטְבֵּעַ **הַכֶּסֶף** עַל יְדֵי בַּעַל הַזָּהָב **אֵינוֹ קוֹנֶה** בַּעַל הַכֶּסֶף **אֶת** מַטְבֵּעַ הַזָּהָב וְלֹא חָל הַמִּקָּח. לְפִי שֶׁמַּטְבֵּעַ כֶּסֶף חָרִיף יוֹתֵר בִּמְסְחָר, וְהוּא נֶחְשָׁב לְמַטְבֵּעַ' בִּיחַס לְמַטְבֵּעַ זָהָב הַנֶּחְשָׁב פָּחוֹת בִּמְסְחָר, וְכֵן בִּמְשִׁיכַת מַטְבֵּעַ **הַנֶּחְשֶׁת** שֶׁהוּא חָרִיף יוֹתֵר, וְאִלּוּ **הַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַנְּחשֶׁת.** וְכֵן מִשִּׁיכַת **מָעוֹת הָרָעוֹת** - שֶׁנִּפְסְלוּ מִלְּשַׁמֵּשׁ כְּ'מַטְבֵּעַ' **קוֹנוֹת אֶת** הַמָּעוֹת **הַיָּפוֹת, וְהַיָּפוֹת אֵינָן קוֹנוֹת אֶת הָרָעוֹת,** שֶׁהַיָּפוֹת מְשַׁמְּשׁוֹת כְּמַטְבֵּעַ, וְהָרָעוֹת כְּפֵרוֹת. וְכֵן מִשִּׁיכַת **אֲסִימוֹן** [-מַטְבֵּעַ שֶׁעֲדַיִן לֹא טָבְעוּ עָלָיו אֶת צוּרַת הַמַּטְבֵּעַ] **קוֹנֶה אֶת הַמַּטְבֵּעַ, וְהַמַּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הָאֲסִימוֹן,** שֶׁהָאֲסִימוֹן נֶחְשָׁב לְפֵרוֹת לְעִנְיַּן הַמַּטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא בַּשּׁוּק. וּבְקִנְיַּת שְׂאָר סְחוֹרוֹת, בְּמִשִּׁיכַת **הַמַּשְׁכֵּלִין** - הַסְּחוֹרָה הַנִּקְנֵית **קוֹנִים אֶת הַמַּטְבֵּעַ,** וְאִלּוּ בְּמִשִּׁיכַת **הַמַּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַמַּשְׁכֵּלִין.** וּכְשֶׁמַּחֲלִיף מַשְׁכֵּלִין תְּמוּרַת מַשְׁכֵּלִין אֲחֵרִים, **זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמַּשְׁכֵּלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה,** וְחָל הַמִּקָּח עַל יְדֵי מְשִׁיכַת אֶחָד מֵהֶם. וַאֲפִלּוּ אִם מַחֲלִיף כִּיס מָלֵא מָעוֹת תְּמוּרַת כִּיס מָלֵא מָעוֹת: **מִשְׁנָה ב** **חֲזָרָה מֵהַמִּקָּח אַחַר נְתִינַת דָּמִים קֹדֶם מְשִׁיכַת הַפֵּרוֹת:**

כֵּיצַד, מָשַׁךְ הַלּוֹקֵחַ **הֵימֶנּוּ** [-מִמְּנוּ, מֵהַמּוֹכֵר] **פֵּרוֹת, וְלֹא נָתַן לוֹ** עֲדַיִן **מָעוֹת** תְּמוּרָתָם, שׁוּב **אֵינוֹ יָכוֹל** [-הַלּוֹקֵחַ, וְכֵן הַמּוֹכֵר] **לַחֲזֹר בּוֹ** מֵהַמִּקָּח, שֶׁתְּקִנּוּ חֲכָמִים שֶׁמִּמְשִׁיכָה קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר אַף בִּלֹא תַּשְׁלוּם דָּמִים. אֲבָל אִם **נָתַן לוֹ מָעוֹת** תְּמוּרַת הַפֵּרוֹת, **וְלֹא מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ** עֲדַיִן אֶת **הַפֵּרוֹת, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ,** שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִין נִקְנִין בְּכֶסֶף. **אֲבָל** אַף שֶׁיָּכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ אַחַר שֶׁנָּתַן הַלּוֹקֵחַ דָּמִים [וְכָךְ מְקֻבָּלִים בֵּית דִּין וְאוֹמְרִים לְמִי שֶׁרוֹצֶה לַחֲזֹר בּוֹ אַחַר שֶׁנָּתַן הַלּוֹקֵחַ דָּמִים], **מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמִדּוֹר הַפַּלָּגָה, הוּא עָתִיד לְהַפְרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֹּל** - לְפָעָמִים מִי **שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ, יָדוֹ** הַמּוֹכֵר **עַל הָעֶלְיוֹנָה** [-מִמְּנוּ, מֵהַמּוֹכֵר] **פֵּרוֹת, וְלֹא נָתַן לוֹ** עֲדַיִן **מָעוֹת** תְּמוּרָתָם, שׁוּב **אֵינוֹ יָכוֹל** [-הַלּוֹקֵחַ, וְכֵן הַמּוֹכֵר] **לַחֲזֹר בּוֹ** מֵהַמִּקָּח, שֶׁתְּקִנּוּ חֲכָמִים שֶׁמִּמְשִׁיכָה קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר אַף בִּלֹא תַּשְׁלוּם דָּמִים. אֲבָל אִם **נָתַן לוֹ מָעוֹת** תְּמוּרַת הַפֵּרוֹת, **וְלֹא מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ** עֲדַיִן אֶת **הַפֵּרוֹת, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ,** שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִין נִקְנִין בְּכֶסֶף. **אֲבָל** אַף שֶׁיָּכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ אַחַר שֶׁנָּתַן הַלּוֹקֵחַ דָּמִים [וְכָךְ מְקֻבָּלִים בֵּית דִּין וְאוֹמְרִים לְמִי שֶׁרוֹצֶה לַחֲזֹר בּוֹ אַחַר שֶׁנָּתַן הַלּוֹקֵחַ דָּמִים], **מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמִדּוֹר הַפַּלָּגָה, הוּא עָתִיד לְהַפְרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֹּל** - לְפָעָמִים מִי **שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ,** דְּהַיְינוּ הַמּוֹכֵר שֶׁקִּבֵּל אֶת הַכֶּסֶף, **יָדוֹ**

המבוארות

עַל הָעֶלְיוֹנָה, וְאֵין הַלָּקוֹחַ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ אַף שֶׁעֲדַיִן לֹא מָשַׁךְ אֶת הַפֵּרוֹת. וְזֹאת בְּאֹפֶן שֶׁעֲלֵית הַלּוֹקֵחַ מֻשְׁכֶּרֶת לַמּוֹכֵר, וְשָׁם נִמְצְאִים הַפֵּרוֹת, וְכֵיוָן שֶׁעִכֵּר הַתַּקָּנָה הָיְתָה שֶׁפָּא תִּפֹּל שְׂרֵפָה וְיֹאמַר לַלּוֹקֵחַ 'נִשְׂרְפוּ חִטָּיךְ בָּעֲלִיָּה', וְאִלּוּ בְּאֹפֶן זֶה שֶׁהַפֵּרוֹת נִמְצָאִים בַּעֲלֵית הַלּוֹקֵחַ, אֵין חֶשֶׁשׁ זֶה כִּי הַלּוֹקֵחַ יַצִּילֵם בְּעַצְמוֹ, לְפִיכָךְ בִּנְתִינַת הַמָּעוֹת חָל הַמִּקָּח וְאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ: **מִשְׁנָה ג** **שְׁעוּר אוֹנָאָה וּזְמַן תְּבִיעָתָהּ:**

שְׁעוּר **הָאוֹנָאָה** שֶׁצָּרִיךְ לְהַחֲזִיר אִם הִטְעָה הַמּוֹכֵר אֶת הַלּוֹקֵחַ אוֹ לְהֶפֶךְ, הוּא **אַרְבָּעָה כֶּסֶף** [-מָעוֹת], **מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֶלַע,** כְּלוֹמַר, הוֹנָאַת אַרְבַּע מָעוֹת בְּמִקָּח שֶׁל דָּבָר שֶׁשָּׁוְיוֹ סֶלַע [שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעוֹת, כִּי בְּכָל סֶלַע אַרְבָּעָה דִּינָרִים, וּבְכָל דִּינָר שֵׁשׁ מָעוֹת], שֶׁהוּא שְׁעוּר **שְׁתוּת לַמִּקָּח** - שִׁשִּׁית מִשְּׁוִי הַמִּקָּח. **עַד מָתַי מָתְּרִין** לְלוֹקֵחַ שֶׁנִּתְאַנָּה **לְהַחֲזִיר** אֶת הַמִּקָּח לַמּוֹכֵר, אוֹ לִתְבֹּעַ אֶת דְּמֵי הָאוֹנָאָה מֵהַמּוֹכֵר, וּלְקִיּוּם הַמִּקָּח [בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה יִבאַר מָתַי בָּטֵל הַמִּקָּח וּמָתַי רַק מַחֲזִיר אוֹנָאָה], **עַד** שֶׁיַּעֲבֹר שְׁעוּר זְמַן **כְּדֵי שְׁיִרְאֶה** הַקּוֹנֶה אֶת הַחֶפֶץ **לְתַגָּר** [-סוֹחֵר] **אוֹ לְקָרוֹבוֹ** הַבָּקִי בְּשׁוּמַת חֶפֶץ זֶה, וְיֹאמְרוּ לוֹ אִם הִתְאַנָּה, וְאִם עָבַר זְמַן זֶה וְלֹא תָּבַע, מָחַל עַל אוֹנָאָתוֹ [אֲבָל אִם הִקְּטָנָה הוֹנָה אֶת הַמּוֹכֵר, יָכוֹל הַמּוֹכֵר לַחֲזֹר בּוֹ עוֹלָם, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַחֶפֶץ בְּיָדוֹ, וְאֶפְשָׁר שֶׁכְּבָר אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהָאוֹנָאָה. אָמְנָם אִם נוֹדַע שֶׁבְּמִמְכָּרוֹ בָּא לוֹ מֶכֶר דּוֹמֶה וְהִכִּיר בְּאוֹנָאָתוֹ וְשָׁתַק וְלֹא תָּבַע, מָחַל בְּכָךְ עַל אוֹנָאָתוֹ]. **הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוֹד** שְׁעוּר אַחַר בְּאוֹנָאָה, וְהוּא, **הָאוֹנָאָה שְׁמוֹנָה** מָעוֹת **כֶּסֶף לְסֶלַע** - בְּמִקָּח שֶׁל סֶלַע, שֶׁהִיא הוֹנָאַת **שְׁלִישׁ לַמִּקָּח** [שֶׁהַסֶּלַע עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעוֹת], **וְשָׁמְחוּ תַּגָּרֵי** [-סוֹחֲרֵי] הָעִיר **לוֹד** עַל הוֹרָאָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁהָיוּ בְּקִיאִים בְּמִסְחָר וּמוֹכְרִים בְּיֹקֶר, וְשָׂמְחוּ שֶׁיּוּכְלוּ לִמְכֹּר בְּיֹקֶר עַד שְׁלִישׁ הַמִּקָּח. **אָמַר לָהֶם** רַבִּי טַרְפוֹן, אַף בִּשְׁעוּר זְמַן הַחֲזָרָה חוֹלֵק אֲנִי עַל חֲכָמִים, וּלְדַעְתִּי **כָּל הַיּוֹם** שֶׁל הַמְכִירָה **מִתְּר** לַמִּתְאַנֶּה **לְהַחֲזִיר** אֶת הַמִּקָּח אוֹ לִתְבֹּעַ אֶת אוֹנָאָתוֹ, אַף שֶׁעָבַר הַזְּמַן שֶׁל 'כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה לְתַגָּר אוֹ לְקָרוֹבוֹ'. **אָמְרוּ לוֹ** הַתַּגָּרִים, אִם כֵּן **יָנִיחַ לָנוּ רַבִּי טַרְפוֹן בִּמְקוֹמֵנוּ,** שֶׁלֹּא נִנְהַג כְּדַעְתּוֹ, **וְחָזְרוּ** לִנְהֹג כְּדִבְרֵי **חֲכָמִים** שֶׁשְּׁעוּר הָאוֹנָאָה הוּא שְׁתוּת, כֵּיוָן שֶׁלְּפִי דַּעְתָּם הַמִּתְאַנֶּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת הַמִּקָּח רַק עַד 'כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה לְתַגָּר אוֹ לְקָרוֹבוֹ': **מִשְׁנָה ד** **אִסּוּר הָאוֹנָאָה עַל מִי, וּמִי יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת הַמִּקָּח:** אִסּוּר **יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין אוֹנָאָה לְתַגָּר,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה יד) 'וְכִי תִמְכְּרוּ מִמִּכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו'. **כְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ** דִּין **אוֹנָאָה לְהֶדְיוֹט** - לְאָדָם רָגִיל שֶׁאֵינוֹ סוֹחֵר, שֶׁכְּשֶׁמּוֹנָה אוֹתוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִיר אֶת אוֹנָאָתוֹ, **כָּךְ** יֵשׁ דִּין **אוֹנָאָה** כְּשֶׁמּוֹנָה **לְתַגָּר** - לְסוֹחֵר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין אוֹנָאָה לְתַגָּר,** שֶׁוַּדַּאי בָּקִי הוּא בַּמְּחִיר, וּמֻכָּר בְּזוֹל כִּי הִזְדַּמֵּן לוֹ מִקָּח וְהָיָה צָרִיךְ לְמָעוֹת, וּמָחַל עַל אוֹנָאָתוֹ. **מִי שֶׁהַכֶּסֶף עָלָיו** - מִי שֶׁהִתְאַנָּה, **יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה** - כֹּחוֹ גָּדוֹל מֵהַמְאַנֶּה, וְלָכֵן, בְּאֹפֶן שֶׁהִתְאַנָּה הַלּוֹקֵחַ, אִם **רָצָה** לְבַטֵּל אֶת הַמִּקָּח, **אוֹמֵר** לַמּוֹכֵר, **תֵּן לִי** אֶת כָּל **מְעוֹתַי** שֶׁשִּׁלַּמְתִּי, וְטֹל אֶת הַחֶפֶץ, **אוֹ** אִם רְצוֹנוֹ שֶׁל הַלּוֹקֵחַ לְקַיֵּם אֶת הַמִּקָּח, אוֹמֵר לַמּוֹכֵר **תֵּן לִי מֵה שֶׁאוֹנִיתָנִי** - אֶת דְּמֵי הָאוֹנָאָה [וְהוּא הַדִּין אִם הִתְאַנָּה הַמּוֹכֵר]. וְזוֹ דַּעַת רַבִּי, אַךְ חֲכָמִים אוֹמְרִים שָׁאֵין הַדָּבָר תָּלוּי בְּמִי הִתְאַנָּה, אֶלָּא בְּאוֹנָאַת שְׁתוּת מַחֲזִיר אֶת הָאוֹנָאָה וְהַמִּקָּח קַיָּם, וְיוֹתֵר מִשְּׁתוּת הַמִּקָּח בָּטֵל: **מִשְׁנָה ה** **שְׁעוּר אוֹנָאָה בִּשְׁוִי הַמַּטְבֵּעַ:** עַד **כַּמָּה תְּהֵא הַסֶּלַע** [שֶׁהָיְתָה עֲשׂוּיָה מִמַּתֶּכֶת טְהוֹרָה הַנִּשְׁחֶקֶת תּוֹךְ כְּדֵי שְׁמוּשׁ] **חֲסֵרָה** מֵחֲמַת שְׁחִיקָתָהּ, **וְלֹא יְהֵא בָּהּ** דִּין **אוֹנָאָה,** כְּשֶׁיִּתֵּן אוֹתָהּ כְּתַשְׁלוּם סֶלַע שָׁלֵם, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** עַד שֶׁיְּחַסֵּר מֵהַסֶּלַע עֵרֶךְ שֶׁל **אַרְבָּעָה אַסָּרִין,** שֶׁהוּא שְׁעוּר שֶׁל **אִסָּר לְדִינָר** [שֶׁהֲרֵי הַסֶּלַע הוּא אַרְבָּעָה דִּינָרִים], וְהוּא חֵלֶק אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה [שֵׁשׁ מָעוֹת, וּבְמָעָה שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹנִים, וּבְפוּנְדְיוֹן שְׁנֵי אִסָּרִים, נִמְצָא שֶׁבְּדִינָר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אִסָּרִים]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵינָהּ אוֹנָאָה עַד שֶׁיַּחְסְרוּ מֵהַסֶּלַע אַרְבָּעָה **פּוּנְדְיוֹנוֹת,** שֶׁהוּא שְׁעוּר שֶׁל **פּוּנְדְיוֹן לְדִינָר,** וְהוּא חֵלֶק אֶחָד מִשְּׁנֵים עָשָׂר [שֶׁבְּכָל פּוּנְדְיוֹן שְׁנֵי אִסָּרִים]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵינָהּ אוֹנָאָה עַד שֶׁיַּחְסְרוּ מִמְּנָּה **שְׁמוֹנָה פּוּנְדְיוֹנוֹת,** שֶׁהוּא שְׁעוּר **שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹנוֹת לְדִינָר,** וְהוּא שִׁשִּׁית הַמִּקָּח, כְּדִין אוֹנָאַת שְׁאָר חֲפָצִים: **מִשְׁנָה ו** **שְׁעוּר זְמַן הַחְזָרַת הָאוֹנָאָה בְּמַטְבֵּעַ:** **עַד מָתַי מָתְּרִין** לְהַחֲזִיר אֶת הַמַּטְבֵּעַ שֶׁנִּמְצְאָה בָּהּ אוֹנָאָה [וְאֵין שִׁעוּרָהּ כְּסִחוֹרָה (לעיל מ"ג) לְפִי שֶׁסְּתָם אָדָם אֵינוֹ בָּקִי לָדַעַת אִם חֲסֵרָה], **בִּכְרָכִים** - עֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן שַׁלְחָנֵי, יָכוֹל לְהַחֲזִיר **עַד כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה** אוֹתָהּ **לְשַׁלְחָנֵי,** הַבָּקִי בְּשָׁוְיוֹ הַמְּפֻרְסָם בָּעוֹת. **וּבִכְפָרִים, עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת,** שֶׁאָז קוֹנָה בָּהּ צָרְכֵי שַׁבָּת, וְאִם נִפְחֲתָה לֹא יִקַּבְּלוּהָ מִמֶּנּוּ בְּשָׁוְיָהּ וְיֵדַע שֶׁהִתְאַנָּה הַלּוֹקֵחַ, וְאַחַר זְמַנִּים אֵלּוּ אִם לֹא הֶחֱזִירָהּ, מָחַל. **אִם הָיָה** נוֹתֵן הַמַּטְבֵּעַ **מִכֵּירָהּ** וְיוֹדֵעַ שֶׁזּוֹ הַמַּטְבֵּעַ שֶׁנָּתַן לוֹ, אֲזַי אִם הוּא חָסִיד הָעוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, **אֲפִלּוּ**

אִם מַחֲזִירָהּ לוֹ **לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, מְקַבְּלָהּ הַיְמֵנוּ.** וְאִם רוֹצֶה לִנְהֹג כְּעִקַּר הַדִּין, אַף שֶׁמַּכִּירָהּ **אֵין לוֹ** - לִמְקַבֵּל הַמַּטְבֵּעַ **עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת,** שֶׁכְּבָר עָבַר זְמַן הַהַחְזָרָה. **פִּדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּמַטְבֵּעַ חֲסֵרָה: וְנוֹתְנָהּ** לַמַּטְבֵּעַ שֶׁחֲסֵרָה כְּשֶׁעוּר הוֹנָאָה, לְפִדְיוֹן **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** כְּשֶׁוָּזִיהּ לִפְנֵי חֶסְרוֹנָהּ, **וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ** שֶׁמָּא דִּינָהּ כַּאֲסִימוֹן [-מַטְבֵּעַ בְּלִי צוּרָה] שֶׁאֵין פּוֹדִים בּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מֵאַחַר וְיֵשׁ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים אוֹתָהּ כְּמַטְבֵּעַ אֶלָּא רַק כַּחֲתִיכַת כֶּסֶף, כֵּיוָן שֶׁהַפּוֹסְלָהּ מִתּוֹרַת מַטְבֵּעַ **אֵינוֹ אֶלָּא** בַּעַל **נֶפֶשׁ רָעָה** - קַמְּצָן, אֲבָל בָּאֻמָּת שֵׁם מַטְבֵּעַ עָלֶיהָ: **מִשְׁנָה ז שְׁעוּרִים נוֹסָפִים אֲגַב שִׁעוּר הָאוֹנָאָה:** שִׁעוּר הָאוֹנָאָה אַרְבַּע מָעוֹת כֶּסֶף לְמִקָּח שֶׁשָּׁוְיוֹ סֶלַע, כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"ג). **וְהַטַּעֲנָה** - הַתּוֹבֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ וְהַנִּתְבָּע מוֹדֶה בְּמִקְצָת, אֵינוֹ חַיָּב שְׁבוּעָה אֶלָּא אִם תּוֹבְעוֹ **שְׁתֵּי** מָעוֹת **כֶּסֶף** אוֹ יוֹתֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ו) 'כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים' וְגוֹ', וְדָרְשׁוּ: מַה 'כֵּלִים' לְשׁוֹן רַבִּים שְׁנַיִם, אַף 'כֶּסֶף' שְׁנַיִם. **וְהַהוֹדָאָה** בְּמִקְצָת הַמְחַיֶּבֶת בִּשְׁבוּעָה, הִיא כְּשֶׁמּוֹדֶה לְכָל הַפָּחוֹת בְּשָׁוֶה **פְּרוּטָה. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁשְּׁעוּרָם פְּרוּטָה: חֲמֵשׁ פְּרוּטוֹת הֵן** - חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שִׁעוּרָם פְּרוּטָה לְכָל הַפָּחוֹת: א. **הַהוֹדָאָה** בְּמִקְצָת, שֶׁעוּרָהּ **שָׁוֶה פְּרוּטָה,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. ב. **וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה** בְּקִדּוּשֵׁי כֶּסֶף. ג. **וְהַנֶּהֱנֶה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, מָעַל,** וְחַיָּב קָרָן וְחֹמֶשׁ וַאֲשָׁם מְעִילוֹת. ד. **וְהַמּוֹצֵא** חֵפֶץ **הַשָּׁוֶה פְּרוּטָה** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן, **חַיָּב לְהַכְרִיז** וְלַהֲשִׁיבוֹ לִבְעָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ג) 'אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ', לְמַעֵט אֲבֵדָה שֶׁאֵין בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, שֶׁאֵינָהּ קְרוּיָה אֲבֵדָה. ה. **וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְנִשְׁבַּע לוֹ** שֶׁלֹּא גָּזָלוֹ, וְאַחַר כָּךְ הוֹדָה, לֹא מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁיְּשַׁלְּמֶנּוּ לַדָּבָר הַנִּגְזָל אַחֲרָיו - אַחֲרֵי הַנִּגְזָל, **וַאֲפִלּוּ** אִם חֲבֵרוֹ הָלַךְ **לְמָדַי** - עִיר רְחוֹקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ז) 'וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשָׁם לוֹ', שֶׁיִּתְּנֶנּוּ לַנִּגְזָל בְּעַצְמוֹ וְלֹא לִשְׁלוּחוֹ: **מִשְׁנָה ח חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁשְּׁעוּרָם חֹמֶשׁ: חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁין הֵן** - חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הָאוֹכְלִים צָרִיךְ לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ כְּשֶׁמְּשַׁלֵּם תְּמוּרָתָם: א. **זָר** [-שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן] שֶׁאָכַל תְּרוּמָה, וּבִכְלַל זֶה **הָאוֹכֵל תְּרוּמָה** גְּדוֹלָה בְּשׁוֹגֵג, **וְהָאוֹכֵל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר** [-מַעֲשִׂירִית מִמַּעֲשֵׂר, הַנִּפְרֶשֶׁת מֵהַלְוִי לַכֹּהֵן], **וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי** - שֶׁהַכֹּהֵן מִפְּרוֹת שֶׁנִּקְנוּ מֵעִם הָאָרֶץ וְהִצְרִיכוּ חֲכָמִים לְהַכְרִישׁ מֵהֶם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁעָנְשָׁהּ מִיתָה אִם אוֹכְלָהּ בְּמִזִּיד, **וְהַחַלָּה** הַמֻּפְרֶשֶׁת לַכֹּהֵן מֵהָעִסָּה, **וְהַבִּכּוּרִים.** בְּכָל אֵלּוּ **מוֹסִיף חֻמְשׁוֹ** עַל שְׁוִי הַדָּבָר שֶׁאָכַל, וְנוֹתֵן לַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר בִּתְרוּמָה (ויקרא כב יד) 'וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה, וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו', וְכָל אֵלּוּ קְרוּיִים תְּרוּמָה [תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח כו) 'וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה' מֵעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר'. חַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם טו כ) 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה' וְגוֹ'. וּבִכּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יז) 'וּתְרוּמַת יָדֶךָ', וְדָרְשׁוּ פָּסוּק זֶה עַל הַבִּכּוּרִים]. ב. **וְהַהוֹדָאָה נָטַע רְבָעִי** - פֵּרוֹת הָאִילָן בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית לִנְטִיעָתוֹ, **וְהַהוֹדָאָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ, מוֹסִיף חֻמְשׁוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר (שם כז לא) 'וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעֲשְׂרוֹ, חֲמִשִׁיתוֹ יֹסֵף עָלָיו' [וּ'מַעֲשְׂרוֹ' מִשְׁמַע שֶׁרַק כְּשֶׁמּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ מַפְרִישׁ חֻמְשׁוֹ], וּבִגְזֵרָה שָׁוֶה 'קֹדֶשׁ' - 'קֹדֶשׁ' לְמַדִּים מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי לְנָטַע רְבָעִי. [וְכֵיוָן שֶׁמָּקוֹר אֶחָד לָהֶם, נִמְנוּ שְׁנֵיהֶם כְּדָבָר אֶחָד בְּמִנְיַן חֲמֻשַּׁת הַחֲמִשִּׁין]. ג. **הַפּוֹדֶה אֶת הֶקְדֵּשׁוֹ מוֹסִיף חֻמְשׁוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם כז יט) 'וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף' וְגוֹ' [וּמִתֵּבַת 'הַמַּקְדִּישׁ' לָמַדְנוּ שֶׁהוּא רַק בְּפִדְיוֹן הֶקְדֵּשׁ שֶׁלּוֹ]. ד. **הַנֶּהֱנֶה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, מָעַל,** וְחַיָּב קָרָן וְחֹמֶשׁ וַאֲשָׁם מְעִילוֹת. ה. **וְהַמּוֹצֵא** חֵפֶץ **הַשָּׁוֶה פְּרוּטָה** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן, **חַיָּב לְהַכְרִיז** וְלַהֲשִׁיבוֹ לִבְעָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ג) 'אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ', לְמַעֵט אֲבֵדָה שֶׁאֵין בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, שֶׁאֵינָהּ קְרוּיָה אֲבֵדָה. ה. **וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְנִשְׁבַּע לוֹ** שֶׁלֹּא גָּזָלוֹ, וְאַחַר כָּךְ הוֹדָה, לֹא מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁיְּשַׁלְּמֶנּוּ לַדָּבָר הַנִּגְזָל אַחֲרָיו - אַחֲרֵי הַנִּגְזָל, **וַאֲפִלּוּ** אִם חֲבֵרוֹ הָלַךְ **לְמָדַי** - עִיר רְחוֹקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ז) 'וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשָׁם לוֹ', שֶׁיִּתְּנֶנּוּ לַנִּגְזָל בְּעַצְמוֹ וְלֹא לִשְׁלוּחוֹ: **מִשְׁנָה ח חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁשְּׁעוּרָם חֹמֶשׁ: חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁין הֵן** - חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הָאוֹכְלִים צָרִיךְ לְהוֹסִיף חֻמְשׁוֹ כְּשֶׁמְּשַׁלֵּם תְּמוּרָתָם: א. **זָר** [-שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן] שֶׁאָכַל תְּרוּמָה, וּבִכְלַל זֶה **הָאוֹכֵל תְּרוּמָה** גְּדוֹלָה בְּשׁוֹגֵג, וְהָאוֹכֵל **

משניות

מַסֶּכֶת בְּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק ה

פְּעֻלּוֹת הַמּוֹכֵר פְּדֵי שֵׂיקֵנוּ מִמֶּנּוּ: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא יְחַלֵּק הַחֲנָוָנִי קְלָיוֹת - שְׁבָלִים מְתוּקוֹת **וְאֱגוֹזִין לְתִינוֹקוֹת** שֶׁאֲבוֹתֵיהֶם שׁוֹלְחִים אוֹתָם לִקְנוֹת, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַרְגִּילָן** עַל יְדֵי זֶה **לָבוֹא** לִקְנוֹת רַק **אֶצְלוֹ** וְלֹא אֵצֶל חֲנָוָנִים אֲחֵרִים, וּמוֹנֵעַ אֶת פַּרְנָסָתָם. **וַחֲכָמִים מַתִּירִין,** שֶׁאַף חֲבֵרוֹ יָכוֹל לִנְהֹג כֵּן. **וְלֹא יִפְחֹת אֶת הַשַּׁעַר** - אֵין לְמִכֹּר יוֹתֵר בְּזוֹל מֵהַמְּחִיר הָרָגִיל בַּשּׁוּק, כִּי בְּכָךְ יִקְנוּ כֻּלָּם אֶצְלוֹ, וּמְקַפֵּחַ פַּרְנָסַת שְׁאָר הַסּוֹחֲרִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַדְרַבָּה, **זָכוּר** הוּא **לְטוֹב** עַל כָּךְ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוּא מוֹרִיד אֶת הַשַּׁעַר, וְיִמְכְּרוּ כֻּלָּם בְּזוֹל. וְכֵן **לֹא יָבֹר** [-יִבְרֹר] הַחֲנָוָנִי **אֶת הַגְּרִיסִין** [-פּוֹלִים הַשְּׁבוּרִים לִשְׁנַיִם] לְהוֹצִיא אֶת הַפְּסֹלֶת הַמְעֹרֶבֶת בָּהֶם, שֶׁבְּכָךְ הֵם נִרְאִים יָפֶה וּמְחִירָם מִתְיַקֵּר הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵחֲסָרוֹן הַפְּסֹלֶת שֶׁנִּמְכָּרָה עַד עַתָּה כְּגְרִיסִין, **דִּבְרֵי אַבָּא שָׁאוּל. וַחֲכָמִים מַתִּירִין,** לְפִי שֶׁיָּכוֹל הַלּוֹקֵחַ לָדַעַת כַּמָּה שָׁוֵי הַפְּסֹלֶת, כְּשֶׁיִּתְבּוֹנֵן עַל הַסְּחוֹרָה הֵלֹא בְּרוּרָה. וְאַף יֵשׁ טַעַם לְהִתְיַקְּרוּת הַמְּחִיר, בְּגָלַל הַטִּרְחָה שֶׁטּוֹרְחִ בְּבִרְירָתָם. **וּמוֹדִים חֲכָמִים שֶׁלֹּא יָבֹר מֵעַל פִּי מְגוּרָה** - שֶׁלֹּא יִבְרֹר אֶת הַשִּׁכְבָה הָעֶלְיוֹנָה בְּאוֹצָר, וְיַשְׁאִיר אֶת הַתְּבוּאָה מְתַחְתֶּיהָ עִם הַפְּסֹלֶת, **שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּגוֹנֵב אֶת הָעַיִן.** אֵין מְפַרְכְּסִין - מְיַפִּים לִפְנֵי מְכִירָתָם, **לֹא אֶת הָאָדָם** - עֶבֶד כְּנַעֲנִי [כְּגוֹן שֶׁצּוֹבֵעַ אֶת שְׂעָרוֹ הַלָּבָן לְשָׁחֹר וּמוֹכְרוֹ כְּאִלּוּ הוּא צָעִיר], **וְלֹא אֶת הַבְּהֵמָה** [כְּגוֹן שֶׁמַּשְׁקֶה אוֹתָהּ מֵי סְבִּין הַמְנַפְּחִים אוֹתָהּ וְנִרְאֵית שְׁמֵנָה], **וְלֹא אֶת הַכֵּלִים** [כְּגוֹן כֵּלִים יְשָׁנִים שֶׁמְּנַקֵּם וּמוֹכְרָם כְּאִלּוּ הֵם חֲדָשִׁים]:

פֶּרֶק ה דִּינֵי אִסּוּר רִבִּית: **מִשְׁנָה א אִסּוּר רִבִּית מִן הַתּוֹרָה וּמִדְּרַבָּנָן: אֵיזֶהוּ נָשֶׁךְ** הָאָסוּר מִן הַתּוֹרָה, **וְאֵיזֶהוּ תַּרְבִּית** הָאֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן [וְחֲלוּקִים בְּדִינָם, שֶׁאִם גָּבָה רִבִּית דְּאוֹרַיְיתָא, יָכוֹל לְתָבְעוֹ בְּבֵית דִּין לְהַחֲזִירָהּ, וְאִלּוּ רִבִּית דְּרַבָּנָן אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדִינִים]. **אֵיזֶהוּ נָשֶׁךְ, זֶה הַמַּלְוֶה סֶלַע** [-אַרְבָּעָה דִינָרִים], **בְּחַמִּשָּׁה דִינָרִין** - עַל מְנַת שֶׁהַלְוָה יִפְרַע חֲמִשָּׁה דִינָרִים, אוֹ שֶׁמַּלְוֶה לוֹ **שְׁמֹנִים חִטִּין, בִּשְׁלֹשׁ** סְאִים - עַל מְנַת שֶׁיִּפְרַע לוֹ סְאָה נוֹסֶפֶת, זוֹ רִבִּית שֶׁאָסְרָה תּוֹרָה, וּקְרָאָתָהּ 'נֶשֶׁךְ' **מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׁךְ** - נוֹטֵל וּמְחַסֵּר מִמָּמוֹן הַלְוָה, שֶׁהֲרֵי לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁנָּתַן לוֹ. **וְאֵיזֶהוּ תַּרְבִּית** דְּרַבָּנָן, **הַמַּרְבֶּה** שָׁכַר לְעַצְמוֹ עַל יְדֵי מֶקַח וּמִמְכָּר **בְּפֵרוֹת** [וְלֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא דֶּרֶךְ הַלְוָאָה]. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן שֶׁלָּקַח **הֵימֶנּוּ חִטִּין בְּדִינָר זָהָב הַכּוֹר** - שֶׁקְּנָה מֵחֲבֵרוֹ חִטִּין, כָּל כּוֹר [שִׁשִּׁים סְאָה] בְּדִינָר זָהָב [שֶׁשָּׁוְיוֹ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִינְרֵי כֶּסֶף], **וְכֵן** הָיָה בְּשָׁעַת הַמְּכִירָה **הַשַּׁעַר** - מְחִיר הַשּׁוּק שֶׁל הַחִטִּים, וְאֵינוֹ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ אֶת הַחִטִּים מִיָּד אֶלָּא מְסַפֵּק מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט בְּכָל הַשָּׁנָה [וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהַמְּעוֹת שֶׁבְּיָד הַמּוֹכֵר הֵן כְּהַלְוָאָה, שֶׁתְּמוּרָתָהּ יִפְרַע חִטִּים בַּהֶמְשֵׁךְ, וְיֵשׁ כָּאן חֲשַׁשׁ רִבִּית אִם יִתְיַקְּרוּ הַחִטִּים, כִּי אֲפִלּוּ אִם אֵין לוֹ חִטִּים עִתָּה, כֵּיוָן שֶׁיָּצָא הַשַּׁעַר, כְּלוֹמַר שֶׁנִּקְבַּע מְחִיר הַחִטִּים בַּשּׁוּק, יָכוֹל לִקְנוֹת אֶת הַחִטִּים בְּמָעוֹת שֶׁמְּקַבֵּל וְלִתְּנָם מִיָּד לַלּוֹקֵחַ, וְהֵם כִּקְנוּיוֹת לוֹ מֵעַתָּה, וְאַף אִם יִתְיַקְּרוּ הַדְּבָרִים הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הִתְיַקְּרוּ בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ]. וּלְאַחַר זְמַן עָלָה הַשַּׁעַר **וְעָמְדוּ הַחִטִּין בִּמְחִיר שֶׁל שִׁשִּׁים דִּינָרִין** לְכוֹר, **וְאָמַר לוֹ** הַקּוֹנֶה לַמּוֹכֵר, **תֵּן לִי** אֶת **חִטַּי** שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְסַפֵּק לִי, כֵּיוָן **שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְמָכְרָן וּלְקַח בָּהֶן** - בְּדָמֵיהֶן **יַיִן. וְאָמַר לוֹ** הַמּוֹכֵר **הֲרֵי חִטָּיךְ עֲשׂוּיוֹת עָלַי בִּשְׁלֹשִׁים** - מְתֻחָיֵב אֲנִי לְךָ תְּמוּרַת הַחִטִּים שְׁלֹשִׁים דִּינָרִים כְּשָׁוֵיהֶם עִתָּה, **וַהֲרֵי לְךָ אֲצָלִי בָּהֶן יַיִן** - וַהֲרֵינִי מוֹכֵר לְךָ תְּמוּרָתָם יַיִן בְּשָׁוֵי שְׁלֹשִׁים דִּינָרִים, **וְאִם אֵין** אֶצְלִי **אֶתֵּן לְךָ** יַיִן **מִמָּקוֹם אַחֵר, וְאִם אֵין** לְךָ **לִי** לְהַמְתִּין לִי עַד שֶׁאֶתֵּן לְךָ יַיִן, **מַחֲזִיר לוֹ** הַמּוֹכֵר **מָעוֹת כְּמִשְׁקָלָן** - לְפִי מִשְׁקָלָן בְּשָׁעָה שֶׁנָּתַן לוֹ, **וְלֹא יִפְחֹת** מִשְׁקָלָן **אֲפִלּוּ כְּגוֹנֵב אֶת הָעַיִן:**

פֶּרֶק ה א אֵיזֶהוּ נָשֶׁךְ וְאֵיזֶהוּ תַּרְבִּית. אֵיזֶהוּ נָשֶׁךְ, הַמַּלְוֶה סֶלַע בַּחֲמִשָּׁה דִינָרִין, סָאתַיִם חִטִּין בִּשְׁלֹשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׁךְ. וְאֵיזֶהוּ תַּרְבִּית, הַמַּרְבֶּה בְּפֵרוֹת. כֵּיצַד, לָקַח הֵימֶנּוּ חִטִּין בְּדִינָר זָהָב הַכּוֹר, וְכֵן הַשַּׁעַר, עָמְדוּ חִטִּין בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָרִין, אָמַר לוֹ תֵּן לִי חִטַּי, שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְמָכְרָן וְלִקַּח בָּהֶן יַיִן. אָמַר לוֹ הֲרֵי חִטֶּיךָ עֲשׂוּיוֹת עָלַי בִּשְׁלֹשִׁים, וַהֲרֵי לְךָ אֲצָלִי בָּהֶן יַיִן, וְאִם אֵין לוֹ: **ב** הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ, לֹא יָדוּר בַּחֲצֵרוֹ חִנָּם, וְלֹא יִשְׂכֹּר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִבִּית. מַרְבִּין עַל הַשָּׂכָר, וְאֵין מַרְבִּין עַל הַמֶּכֶר. כֵּיצַד, הִשְׁכִּיר לוֹ אֶת חֲצֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ אִם מַעֲכְשָׁו אַתָּה נוֹתֵן לִי הֲרֵי הוּא לְךָ בְּעֶשֶׂר סְלָעִים לְשָׁנָה, וְאִם שֶׁל חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ, בְּסֶלַע לְחֹדֶשׁ, מֻתָּר. מָכַר לוֹ אֶת שָׂדֵהוּ, וְאָמַר לוֹ אִם מַעֲכְשָׁו אַתָּה נוֹתֵן לִי הֲרֵי הִיא שֶׁלְּךָ בְּאֶלֶף זוּז, וְאָמַר לוֹ אִם לַגֶּרֶן בִּשְׁנֵיִם עָשָׂר מָנֶה, אָסוּר: **ג** מָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה, וְנָתַן לוֹ מִקְצָת דְּמִים, וְאָמַר לוֹ אֵימָתַי שֶׁתִּרְצֶה הָבֵא מָעוֹת וְטֹל אֶת שֶׁלְּךָ, אָסוּר. הִלְוָהוּ עַל שָׂדֵהוּ, וְאָמַר לוֹ אִם אֵי אַתָּה נוֹתֵן לִי מִכָּאן וְעַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי, הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ. וְכֵן הָיָה בֵּיתוֹס בֶּן זוּגִין עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים: **ד** אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנָוָנִי לְמַחֲצִית שָׂכָר. וְלֹא יִתֵּן מָעוֹת לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל. אֵין מוֹשִׁיבִין תַּרְנְגוֹלִין לְמֶחֱצָה, וְאֵין שָׁמִין עֲגָלִין וְסָיִחִין לְמֶחֱצָה, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. אֲבָל מַקְבִּילִין עֲגָלִין וְסָיִחִין לְמֶחֱצָה, וּמְגַדְּלִין אוֹתָן עַד שֶׁיִּהוּ מְשֻׁלָּשִׁין, וַחֲמוֹר עַד שֶׁתְּהֵא טוֹעֶנֶת:

המבוארות

עָשָׂר מָנֶה [אֶלֶף וּמָאתַיִם זוּז], הֲרֵי זֶה **אִסּוּר,** כִּי בְּמֶכֶר מִתְחַיֵּב הַלּוֹקֵחַ לְשַׁלֵּם מִיָּד בַּעֲשִׂיַּת הַקִּנְיָן, וְנִמְצָא שֶׁעֲבוּר מָה שֶׁהוּא מְעַכֵּב אֶצְלוֹ אֶת הַמָּעוֹת וְלֹא נוֹתְנָן עֲדַיִן לַמּוֹכֵר, הוּא מוֹסִיף עַל הַתַּשְׁלוּם עוֹד מֵאתַיִם זוּז, וַהֲרֵי זוֹ רִבִּית: **מִשְׁנָה ג רִבִּית בִּמְכִירַת שָׂדֶה כְּשֶׁשִּׁלֵּם מִקְצָת הַדָּמִים:** מָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה, וְנָתַן לוֹ הַלּוֹקֵחַ לַמּוֹכֵר מִקְצָת מִן הַדָּמִים שֶׁל הַשָּׂדֶה, וְאָמַר לוֹ הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ, **אֵימָתַי שֶׁתִּרְצֶה הָבֵא** אֶת מוֹתַר הַמָּעוֹת מִדְּמֵי הַשָּׂדֶה, **וְטֹל אֶת** הַשָּׂדֶה **שֶׁלְּךָ,** וְתִהְיֶה הַשָּׂדֶה קִנּוּיָה לְךָ כְּבָר מַעֲכְשָׁו, וְאִם לֹא תְּשַׁלֵּם אֶת מוֹתַר הַמָּעוֹת תִּתְבַּטֵּל הַמְּכִירָה לְמַפְרֵעַ וְאַחֲזִיר לְךָ אֶת הַמָּעוֹת שֶׁכָּבָר שִׁלַּמְתָּ לִי, **אָסוּר** לַעֲשׂוֹת כֵּן. כִּי מִפֶּה נִפְשָׁךְ, אִם הַמּוֹכֵר יֹאכַל אֶת הַפֵּרוֹת, הֲרֵי כְּשֶׁיָּבִיא הַלּוֹקֵחַ אֶת מוֹתַר הַמָּעוֹת יִתְבָּרֵר שֶׁהַשָּׂדֶה הָיְתָה שֶׁלּוֹ מִתְּחִלָּה, וְנִמְצָא שֶׁמִּלְבַּד הַתַּשְׁלוּם עַל הַשָּׂדֶה, קִבֵּל הַמּוֹכֵר גַּם אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁעַד הַשִּׁלֻּמֶת הַתַּשְׁלוּם, בְּשָׂכַר הַמְתָּנַת הַמָּעוֹת, שֶׁשִּׁלֵּם הַלּוֹקֵחַ אֶת מוֹתַר הַמָּעוֹת רַק לְאַחַר זְמַן. וְאִם הַלּוֹקֵחַ יֹאכַל אֶת הַפֵּרוֹת, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא לְבַסּוֹף לֹא יְשַׁלֵּם אֶת הַמּוֹתָר וְתַחֲזֹר הַשָּׂדֶה לַמּוֹכֵר, וְיַחֲזִיר הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ אֶת הַדָּמִים שֶׁנָּתַן לוֹ, וְנִמְצָא שֶׁמָּעוֹת אֵלּוּ הָיוּ הַלְוָאָה אֵצֶל הַמּוֹכֵר, וּמִלְּבַד הַחֲזָרָתָן לַלּוֹקֵחַ, קִבֵּל הַלּוֹקֵחַ גַּם אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁבֵּינְתַיִם, וַהֲרֵי זוֹ רִבִּית. **הַעֲמָדַת שָׂדֶה כְּמַשְׁכּוֹן עַל חוֹב שֶׁדָּמְיוּ פְּחוּתִים מִמֶּנּוּ:** הִלְוָהוּ **עַל שָׂדֵהוּ** - מַלְוֶה שֶׁהִלְוָה מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ, וּמִשְׁכַּן הַלְוָה אֶת שָׂדֵהוּ הַשָּׁוֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדְּמֵי הַהַלְוָאָה, **וְאָמַר לוֹ** הַמַּלְוֶה, **אִם אֵי אַתָּה נוֹתֵן לִי** אֶת תַּשְׁלוּם חוֹבְךָ **מִכָּאן** - מֵעַכְשָׁו וְעַד לְאַחַר **שָׁלֹשׁ שָׁנִים, הֲרֵי הִיא** - הַשָּׂדֶה **שֶׁלִּי** מֵעַכְשָׁו, דְּבָרָיו קַיָּמִים, וְאִם לֹא יִפְרַע לוֹ בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, **הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ.** וְאֵין כָּאן חֲשַׁשׁ רִבִּית, אַף שֶׁלִּכְאוֹרָה לָוָה סְכוּם נָמוּךְ וּפָרַע סְכוּם גָּבוֹהַּ, שֶׁהֲרֵי הַשָּׂדֶה שָׁוֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהַהַלְוָאָה. לְפִי שֶׁאָנוּ רוֹאִים כְּאִלּוּ מִתְּחִלָּה קָנָה הַמַּלְוֶה אֶת הַשָּׂדֶה, וּנְתִינַת דְּמֵי הַהַלְוָאָה הָיוּ דְּמֵי קִנְיַת הַשָּׂדֶה, וּמָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה בְּזוֹל, וְרַק שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ הַקּוֹנֶה [הַמַּלְוֶה], שֶׁאִם יַחֲזִיר הַמּוֹכֵר [הַלּוֹוֶה] אֶת מְעוֹת הַמֶּקַח תּוֹךְ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, יִתְבַּטֵּל הַמֶּקַח, וְאֵין כָּאן הַלְוָאָה. [וְהַפֵּרוֹת יִהְיוּ מֻפְקָדִים בִּידֵי שָׁלִישׁ עַד סוֹף שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְיִתֵּן אֶת דְּמֵי הַפֵּרוֹת לְמִי שֶׁהַקַּרְקַע תִּהְיֶה בִּרְשׁוּתוֹ אָז. שֶׁאִם יֹאכְלוּהָ הַמּוֹכֵר אוֹ הַקּוֹנֶה, יִהְיֶה בְּכָךְ רִבִּית כַּמְבֹאָר בְּדִין הַקּוֹדֵם]. **וְכֵן הָיָה בֵּיתוֹס בֶּן זוּגִין עוֹשֶׂה עַל פִּי** הוֹרָאַת **חֲכָמִים,** שֶׁהָיָה לוֹוֶה וְנוֹתֵן שָׂדֶה כְּמַשְׁכּוֹן, עַל מְנַת שֶׁאִם לֹא יִפְרַע תִּהְיֶה שֶׁל הַמַּלְוֶה מֵעַכְשָׁו: **מִשְׁנָה ד רִבִּית בְּעִיסְקָא לְמַחֲצִית שָׂכָר:** אֵין **מוֹשִׁיבִין חֲנָוָנִי לְמַחֲצִית שָׂכָר** - לֹא יִתֵּן אָדָם פֵּרוֹתָיו לְחֲנָוָנִי בְּשָׁוִים בַּשּׁוּק, שֶׁנִּמְכָּרִים בְּכַמּוּת גְּדוֹלָה בְּמְחִיר נָמוּךְ, כְּדֵי שֶׁיִּמְכְּרֵם בַּחֲנוּתוֹ מְעַט מְעַט בְּמְחִיר גָּבוֹהַּ יוֹתֵר, וְאֶת הָרְוָחִים יְחַלְקוּ בֵּינֵיהֶם. כֵּיוָן שֶׁבָּאפֶן שֶׁיֹּאבְדוּ הַפֵּרוֹת בְּאֹנֶס אוֹ שֶׁיּוּזְלוּ, מִתְחַלְּקִים הַבַּעֲלִים וְהַחֲנָוָנִי בַּחֶסְרוֹן, וְנִמְצָא שֶׁכְּלֵפֵי חֲצִי זֶה מֵהֶקֵּרֶן הִתְחַיֵּב הַחֲנָוָנִי בָּאֳנָסִים, וַהֲרֵי חֲצִי זֶה הוּא 'הַלְוָאָה', וְאִלּוּ הַחֲצִי הַשֵּׁנִי שֶׁהַחֲנָוָנִי פָּטוּר עָלָיו מֵאֳנָסִים הוּא 'פִּקָּדוֹן'. וְנִמְצָא שֶׁאַחַר הַמְּכִירָה, מִלְּבַד תַּשְׁלוּם דְּמֵי הַפֵּרוֹת שֶׁהוּא הֶחְזֵר הַלְוָאָה', מוֹסִיף הַחֲנָוָנִי וְנוֹתֵן לְבַעַל הַפֵּרוֹת גַּם אֶת הַהִתְעַסְּקוּת בְּחֲצִי הַפֵּרוֹת שֶׁהִיוּ 'פִּקָּדוֹן' בְּיָדוֹ, וַהֲרֵי זוֹ רִבִּית. **וְכֵן לֹא יִתֵּן** לַחֲבֵרוֹ **מָעוֹת,** כְּדֵי **לִקַּח בָּהֶן פֵּרוֹת** בְּשָׁעַת הַזּוֹל, וּלְמָכְרָם בְּשָׁעַת הַיֹּקֶר - **לְמַחֲצִית שָׂכָר** - שֶׁיִּחְלְקוּ בֵּינֵיהֶם אֶת הָרְוָחִים, מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם, שֶׁמַּחֲצִית מֵהַמָּעוֹת הִיא הַלְוָאָה וּמַחֲצִית פִּקָּדוֹן, וְהַלְוָה מַחֲזִיר אֶת חֶלְקוֹ הַהַלְוָאָה אֵצֶל הַמּוֹכֵר, אֲבָל אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ **בַּעַל** הַמָּעוֹת אוֹ בַּעַל הַפֵּרוֹת גַּם אֶת **שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל** בָּטֵל [-כַּמָּה שֶׁאָדָם מוּכָן לְחַסֵּר מִשְׂכָּר מִלְּאַכְתּוֹ הָרְגִילָה, כְּדֵי לַעֲסֹק בִּמְלָאכָה קַלָּה] עַל הִתְעַסְּקוּתוֹ בַּחֲצִי הַפִּקָּדוֹן שֶׁל בַּעַל הַמָּמוֹן. וּבְאֹפֶן זֶה שֶׁקִּבֵּל שָׂכָר עַל הַהִתְעַסְּקוּת בְּחֵלֶק הַפִּקָּדוֹן בָּאָה כְּתוֹסֶפֶת עַל תַּשְׁלוּם הַהַלְוָאָה, וְאֵין כָּאן רִבִּית. **וְכֵן אֵין מוֹשִׁיבִין תַּרְנְגוֹלִין לְמֶחֱצָה** - לֹא יִתֵּן אָדָם בֵּיצִים לַחֲבֵרוֹ עַל מְנַת שֶׁיּוֹשִׁיב עֲלֵיהֶן תַּרְנְגוֹלִין שֶׁלּוֹ וְיִבְקְעוּ מֵהֶן אֶפְרוֹחִים הַשָּׁווִים יוֹתֵר מִבֵּיצִים, וְיִחְלְקוּ בֵּינֵיהֶם אֶת הָרְוָח. שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה מְקַבֵּל בַּעַל הַתַּרְנְגוֹלִין אַחֲרָיוּת עַל חֲצִי מֵהַבֵּיצִים, וַחֲצִי זֶה הוּא הַלְוָאָה, וְהַחֲצִי הַשֵּׁנִי הוּא פִּקָּדוֹן, וְהוּא מוֹסִיף עַל הֶחְזֵר הַהַלְוָאָה אֶת הִתְעַסְּקוּת בַּחֲצִי הַפִּקָּדוֹן שֶׁבְּבֵיצִים. וְכֵן **אֵין שָׂמִין עֲגָלִין וְסָיִחִין** לְתִּנָּם לִרְוֹעֶה עַל מְנַת שֶׁיְּגַדְּלֵם, **לְמֶחֱצָה** - שֶׁלְּאַחַר שְׁנָתָיִם יָשׁוּמוּ אוֹתָם בַּשֵּׁנִית, וְיִחְלְקוּ בָּרְוָחִים אוֹ בַּהֶפְסֵדִים, שֶׁהֲרֵי הוּא מִתְעַסֵּק בְּחֵלֶק הַפִּקָּדוֹן בִּשְׂכַר חֵלֶק הַהַלְוָאָה, **אֶלָּא אִם כֵּן** בַּעַל הַבֵּיצִים אוֹ הָעֲגָלִים **נוֹתֵן לוֹ** לְמַגְדֵּל אֶת **שְׂכַר עֲמָלוֹ** - טִרְחָתוֹ בְּגִדּוּל חֵלֶק הַפִּקָּדוֹן, **וּמְזוֹנוֹ** - וּדְמֵי הַמָּזוֹן שֶׁהוֹצִיא עֲבוּרָם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה עִסְקוֹ בַּחֲצִי הַפִּקָּדוֹן אֵינוֹ שַׁיָּךְ לַחֲצִי הַהַלְוָאָה. **אֲבָל מְקַבְּלִין עֲגָלִין וּסְיָחִין** קְטַנִּים, **לְמֶחֱצָה** - שֶׁאֵין שָׁמִים אוֹתָם תְּחִלָּה, אֶלָּא אִם יָמוּתוּ לֹא יִשָּׁלֵם כְּלוּם, וְאִם יִחְיוּ יְחַלְקוּם בֵּינֵיהֶם כַּעֲבֹר זְמַן מְסֻיָּם, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל אַחֲרָיוּת אַיִן כָּאן הַלְוָאָה. **וּמְגַדְּלִין אוֹתָן** הַמְקַבְּלִים אֶת הָעֲגָלִים וְהַסְּיָחִים, **עַד שֶׁיִּהוּ מְשֻׁלָּשִׁין** - שֶׁיִּגְיעוּ לִשְׁלִישׁ גִּדּוּלָם. וְאִם מָסַר לוֹ **חֲמוֹר** קָטָן, מְגַדְּלָהּ **עַד שֶׁתְּהֵא טוֹעֶנֶת** - שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לְהַטְעִינָהּ מַשָּׂא [שֶׁכָּךְ הָיָה מִנְהָגָם לְגַדֵּל אֶת הַבְּהֵמוֹת קֹדֶם חֲלָקָה בְּשֹׁעַר זֶה]:

משניות

מַסֶּכֶת בְּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק ה

מִשְׁנָה ה **שׁוּמֶת בַּעֲלֵי חַיִּים גְּדוֹלִים לְמַחֲצִית שָׂכָר:** שָׁמִין פָּרָה וַחֲמוֹר גְּדוֹלִים הָרְאוּיִים לְמָלְאָכָה, **וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל** - שֶׁאָפְשָׁר לְשַׁלֵּם עַל מְזוֹנוֹ בִּדְמֵי מְלַאכְתּוֹ, **לְמֶחֱצָה** - עַל מְנָת לַחֲלֹק אֶת הַשָּׂבַח שֶׁיִּשְׁבִּיחוּ בְּשָׁוִים, אוֹ בְּוַלְדוֹתֵיהֶם, אַף כְּשֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם לָרוֹעֶה שְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. כִּי שְׂכַר מְלַאכְתָּם שַׁיָּךְ לָרוֹעֶה תְּמוּרַת עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ, וְאֵינוֹ עָמֵל וּמוֹצִיא מְזוֹנוֹת עֲבוּר חֲצִי הַחֲלָוְאָה. **בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַחֲלֹק אֶת הַוְּלָדוֹת מִיָּד** כְּשֶׁיִּגְיַע הַזְּמַן הָרָאוּי לַחֲלָקָה [בִּבְהֵמָה דַּקָּה אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבִבְהֵמָה גַּסָּה אַחַר חֲמִשִּׁים יוֹם], **חוֹלְקִין** מִיָּד, וְאֵין בַּעַל הַבְּהֵמָה יָכוֹל לִדְרֹשׁ מֵהָרוֹעֶה שֶׁיְּגַדֵּל גַּם אֶת חֶלְקוֹ בַּוְּלָדוֹת. **וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל** אֶת הַוְּלָדוֹת לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יְגַדְּלוּ** - עַל הָרוֹעֶה לְגַדֵּלָם עַד שֶׁיִּהְיוּ גְּדוֹלִים. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שָׁמִין אֶת הָעֶגֶל עִם אִמּוֹ, וְסֵיחַ עִם אִמּוֹ,** שֶׁכְּנֶגֶד הִתְעַסְּקוּתוֹ בַּפָּרָה וּבַחֲמוֹר הַגְּדוֹלִים מְקַבֵּל אֶת מְלַאכְתָּם, וְאִלּוּ כְּנֶגֶד הַקְּטַנִּים אַף שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים מְלָאכָה, אַךְ מְקַבֵּל אֶת גֻּלְגֻּלֵּיהֶם. וְאֵין כָּאן חֲשַׁשׁ רִבִּית שֶׁאֵין זֶה הַחֲלָוְאָה'. **הוֹסָפָה בִּתְשָׁלוּם חֲכִירוּת בְּהַלְוָאַת בַּעַל הַשָּׂדֶה: וּמַפְרִיז** - מַגְדִּיל וּמַרְחִיב **עַל** דְּמֵי חֲכִירוּת **שָׂדֵהוּ** - שֶׁהַחוֹכֵר יָכוֹל לִלְווֹת מָעוֹת מִבַּעַל הַשָּׂדֶה לְצֹרֶךְ הַשְׁבָּחַת הַשָּׂדֶה, עַל מְנָת שֶׁיּוֹסִיף לוֹ עַל דְּמֵי חֲכִירוּתוֹ מִלְּבַד הַחֶזֶר הַהַלְוָאָה, **וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית,** שֶׁכֵּן תּוֹסֶפֶת דְּמֵי הַחֲכִירָה אֵינָהּ עַל הַהַלְוָאָה, אֶלָּא שֶׁאַחֲרֵי שֶׁמַּשְׁבִּיחַ בְּאֶמְצָעוּת הַהַלְוָאָה אֶת שָׂדֵהוּ, הֲרֵי זֶה כְּחוֹכֵר שָׂדֶה מְשֻׁבַּחַת מֵחֲבֵרוֹ, שֶׁדְּמֵי חֲכִירָתָהּ יְקָרִים יוֹתֵר: **מִשְׁנָה ו** **הֶתֵּר רִבִּית בְּנָכְרִי:** אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בְּרָזֶל מִיִּשְׂרָאֵל - אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ עִיסְקָא [בַּעֲלֵי חַיִּים, חֲפָצִים אוֹ מָעוֹת] עַל מְנָת שֶׁיְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ אֶת כָּל הָאַחֲרָיוּת [שֶׁשָּׁמִים אֶת הַ'צֹּאן' וְהֵם מִתְקַיְּמִים לְבַעֲלֵיהֶם כְּ'בְּרָזֶל', שֶׁצָּרִיךְ לְהַחֲזִירָם בְּכָל אֹפֶן], וְחוֹלְקִים בֵּינֵיהֶם אֶת הָרְוָחִים, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִבִּית,** שֶׁכְּיָוֹן שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ אַחֲרָיוּת, הֲרֵי זוֹ הַלְוָאָה, וְהוּא מַחֲזִירָהּ וּמִלְּבַד זֹאת נוֹתֵן לַמַּלְוֶה אֶת חֶלְקוֹ בָּרְוָחִים. **אֲבָל מְקַבְּלִין צֹאן בְּרָזֶל מִן הַנָּכְרִים, וְלוֹוִין מֵהֶן וּמַלְוִין אוֹתָן בְּרִבִּית,** שֶׁאֵין בָּהֶם אִסּוּר רִבִּית, וְאַף מִצְוַת עֲשֵׂה לְהַלְוֹתָן בְּרִבִּית, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג כא) 'לַנָּכְרִי תַּשִּׁיךְ'. **וְכֵן בְּגֹר תּוֹשָׁב** שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, אֵין אִסּוּר רִבִּית. **וּמַלְוֶה יִשְׂרָאֵל** לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר אֶת **מְעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי** שֶׁלָּוֶה בְּעַצְמוֹ מֵהַנָּכְרִי, בְּרִבִּית, וּבִלְבַד שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן **מִדַּעַת הַנָּכְרִי,** שֶׁאָז נֶחְשָׁב שֶׁהַנָּכְרִי הוּא הַמַּלְוֶה, **אֲבָל לֹא** יַעֲשֶׂה כֵּן רַק **מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל,** כְּלוֹמַר מִדַּעְתּוֹ וְלֹא מִדַּעַת הַנָּכְרִי, שֶׁבְּכָךְ נֶחְשָׁב הַיִּשְׂרָאֵל לְמַלְוֶה וְאָסוּר לְהַלְוֹתוֹת בְּרִבִּית: **מִשְׁנָה ז** **אִסּוּר תַּשְׁלוּם מֵרֹאשׁ:** **אֵין פּוֹסְקִין** דָּמִים **עַל הַפְּרוֹת** - אָסוּר לִקְבֹּעַ אֶת מְחִיר הַפְּרוֹת בִּשְׁעַת הַתַּשְׁלוּם עַל מְנָת שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת הַפְּרוֹת לְאַחַר זְמַן, כִּי יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁיִּתְיַקְּרוּ הַפֵּרוֹת, וְנִמְצָא שֶׁעַל מְעוֹתָיו שֶׁהֵם כְּהַלְוָאָה בְּיַד הַמּוֹכֵר, פּוֹרֵעַ פֵּרוֹת שֶׁשָּׁוִים גָּדוֹל יוֹתֵר. וְלָכֵן לֹא יִפְסֹק **עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר** - עַד שֶׁיִּקָּבַע מְחִיר הַשּׁוּק שֶׁל הַפֵּרוֹת. **[וְאִם יָצָא הַשַּׁעַר, פּוֹסְקִין** כֵּיוָן שֶׁהוּא כְּאִלּוּ כְּבָר קִבֵּל הַקּוֹנֶה אֶת הַפֵּרוֹת מֵהַמּוֹכֵר, **וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין** עֲדַיִן פֵּרוֹת **לָזֶה** - לְאָדָם אַחֵר בַּשּׁוּק, וְאַף הוּא מוֹכָרָם בְּמִחִיר זֶה כִּי יָצָא הַשַּׁעַר, וְיָכוֹל הַמּוֹכֵר לְהַקְדִּים לוֹ אֶת הַפֵּרוֹת, וְלָכֵן נֶחְשָׁב הַדָּבָר כְּאִלּוּ כְּבָר נִתְּנָם לוֹ, וְאִם יִתְיַקְּרוּ הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הוּא לוֹקֵחַ אֶת הַפֵּרוֹת בְּמִחִיר הַשּׁוּק, וְאֵין חֲשַׁשׁ רִבִּית. **וְאִם הָיָה הוּא** - הַמּוֹכֵר **תְּחִלָּה לַקּוֹצְרִים** - רְאשׁוֹן לִקְצֹר אֶת תְּבוּאָתוֹ, וַעֲדַיִן אֵין לַאֲחֵרִים תְּבוּאָה וְלֹא יָצָא הַשַּׁעַר, מִכָּל מָקוֹם **פּוֹסֵק** הַקּוֹנֶה **עִמּוֹ עַל הַגָּדִישׁ** לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ אֶת הַתְּבוּאָה, וְיִתֵּן לוֹ אוֹתָהּ לְאַחַר זְמַן, **וְכֵן** פּוֹסֵק עִמּוֹ **עַל הָעֲבִיט שֶׁל עֲנָבִים** [-כְּלִי לִצְבִירַת עֲנָבִים קֹדֶם דְּרִיכָתָם בַּגַּת, כְּדֵי שֶׁיִּתְחַמְּמוּ וְיוֹצִיאוּ יוֹתֵר יַיִן] לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ אֶת הַיַּיִן, **וְעַל הַמַּעֲטָן שֶׁל זֵיתִים** [-כְּלִי לִצְבִירַת זֵיתִים לִפְנֵי כְּתִישָׁתָם כְּדֵי שֶׁיִּתְחַמְּמוּ וְיוֹצִיאוּ יוֹתֵר שָׁמָן] לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ אֶת הַשָּׁמָן, **וְעַל הַבֵּיצִים** [-גּוּשׁ טִיט שֶׁעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ קְדֵרוֹת] **שֶׁל יוֹצֵר** [-עוֹשֶׂה קְדֵרוֹת] לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ קְדֵרוֹת, **וְעַל הַסִּיד מְשָׁעָה שֶׁשָּׂקְעוּ בַּכִּבְשָׁן** [-שֶׁהִנִּיחַ אֶת אַבְנֵי הַסִּיד בַּכִּבְשָׁן כְּדֵי לְשָׂרְפָן וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶן סִיד] עַל מְנָת לִקְנוֹת אֶת הַסִּיד. שָׁבְכָל אֵלּוּ הָאֶפְנַיִם כֵּיוָן שֶׁהַדָּבָר בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ כְּבָר לְקָחוֹ הַקּוֹנֶה לִרְשׁוּתוֹ, וּבִרְשׁוּתוֹ הִתְיַקֵּר וְאֵין כָּאן רִבִּית. **וְכֵן בְּגֹר תּוֹשָׁב** שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, אֵין אִסּוּר רִבִּית. **וּמַלְוֶה יִשְׂרָאֵל** לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר **מְעוֹתָיו שֶׁל נָכְרִי** שֶׁלָּוֶה בְּעַצְמוֹ מֵהַנָּכְרִי, בְּרִבִּית, וּבִלְבַד שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן **מִדַּעַת הַנָּכְרִי,** שֶׁאָז נֶחְשָׁב שֶׁהַנָּכְרִי הוּא הַמַּלְוֶה, **אֲבָל לֹא** יַעֲשֶׂה כֵּן רַק **מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל,** כְּלוֹמַר מִדַּעְתּוֹ וְלֹא מִדַּעַת הַנָּכְרִי, שֶׁבְּכָךְ נֶחְשָׁב הַיִּשְׂרָאֵל לְמַלְוֶה וְאָסוּר לְהַלְוֹתוֹת בְּרִבִּית: **מִשְׁנָה ז** **אִסּוּר תַּשְׁלוּם מֵרֹאשׁ:** **אֵין פּוֹסְקִין** דָּמִים **עַל הַפֵּרוֹת** - אָסוּר לִקְבֹּעַ אֶת מְחִיר הַפֵּרוֹת בִּשְׁעַת הַתַּשְׁלוּם עַל מְנָת שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת הַפֵּרוֹת לְאַחַר זְמַן, כִּי יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁיִּתְיַקְּרוּ הַפֵּרוֹת, וְנִמְצָא שֶׁעַל מְעוֹתָיו שֶׁהֵם כְּהַלְוָאָה בְּיַד הַמּוֹכֵר, פּוֹרֵעַ פֵּרוֹת שֶׁשָּׁוִים גָּדוֹל יוֹתֵר. וְלָכֵן לֹא יִפְסֹק **עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר** - עַד שֶׁיִּקָּבַע מְחִיר הַשּׁוּק שֶׁל הַפֵּרוֹת. **[וְאִם יָצָא הַשַּׁעַר, פּוֹסְקִין** כֵּיוָן שֶׁהוּא כְּאִלּוּ כְּבָר קִבֵּל הַקּוֹנֶה אֶת הַפֵּרוֹת מֵהַמּוֹכֵר, **וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין** עֲדַיִן פֵּרוֹת **לָזֶה** - לְאָדָם אַחֵר בַּשּׁוּק, וְאַף הוּא מוֹכָרָם בְּמִחִיר זֶה כִּי יָצָא הַשַּׁעַר, וְיָכוֹל הַמּוֹכֵר לְהַקְדִּים לוֹ אֶת הַפֵּרוֹת, וְלָכֵן נֶחְשָׁב הַדָּבָר כְּאִלּוּ כְּבָר נִתְּנָם לוֹ, וְאִם יִתְיַקְּרוּ הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הוּא לוֹקֵחַ אֶת הַפֵּרוֹת בְּמִחִיר הַשּׁוּק, וְאֵין חֲשַׁשׁ רִבִּית. **וְכֵן הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר, לֹא תַּלְוֶה אִשָּׁה כִּכַּר לַחֲבֶרְתָּהּ** אַף שֶׁהוּא דָּבָר מוּעָט, **עַד שֶׁתִּשְׁוֵם דָּמִים** - עַד שֶׁתְּשׁוּם אֶת שְׁוִי הַלֶּחֶם בְּדָמִים, וְיִזְקְפוּ אֶת הַדָּמִים בִּמְלוָה [וְכָךְ הַהַלְוָאָה אֵינָהּ עַל כִּכַּר אֶלָּא עַל דָּמִים בְּכָךְ כָּזֶה וְכָזֶה], כִּי אִם תַּחֲזִיר כִּכַּר, יֵשׁ לְחוּשׁ **שֶׁמָּא** עַד שְׁעַת הַפְּרָעוֹן **יוֹקִירוּ הַחִטִּים וְנִמְצְאוּ בָאוֹת לִידֵי רִבִּית,** כְּשֶׁתַּחֲזִיר לַמַּלְוֶה כִּכַּר הַשָּׁוֶה יוֹתֵר מֵהַכִּכַּר שֶׁלָּוָתָה. וְדַעַת חֲכָמִים שֶׁלָּווּם סְתָם וּפוֹרְעִים סְתָם, וְאֵינָם צְרִיכִים לִזְקֹף בְּדָמִים: **מִשְׁנָה י** **עֲבוֹדָה תְּמוּרַת עֲבוֹדָה:** **אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ נַכֵּשׁ עִמִּי** - עֵקֶר עִמִּי אֶת הָעֲשָׂבִים הָרָעִים מִן הַשָּׂדֶה שֶׁלִּי, **וַאֲנַכֵּשׁ** אֲנִי עִמְּךָ בְּיוֹם אַחֵר בַּשָּׂדֶה שֶׁלְּךָ, אוֹ **עֲדֹר** [-חֲפֹר] **עִמִּי** בַּשָּׂדֶה שֶׁלִּי, **וְאֶעְדֹּר עִמְּךָ** בְּיוֹם אַחֵר בַּשָּׂדֶה שֶׁלְּךָ, וְאֵין כָּאן רִבִּית, שֶׁשְּׁתֵּי הָעֲבוֹדוֹת שָׁוּוֹת, וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הָעֲבוֹדָה בִּשְׁדֵה חֲבֵרוֹ קָשָׁה יוֹתֵר. **וְלֹא יֹאמַר לוֹ נַכֵּשׁ עִמִּי** בְּשָׂדַי, **וְאֶעְדֹּר עִמְּךָ** בְּשָׂדֶךָ, אוֹ **עֲדֹר עִמִּי** בְּשָׂדַי, **וַאֲנַכֵּשׁ עִמְּךָ** בְּשָׂדֶךָ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין הַמְּלָאכוֹת שָׁוּוֹת, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁהָעֲבוֹדָה בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ תִּהְיֶה קָשָׁה יוֹתֵר, וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הִתְחַיֵּב לְחֲבֵרוֹ שָׂכָר כְּשֶׁעָבַד אֶצְלוֹ, וּשְׂכָרוֹ אֶצְלוֹ כְּהַלְוָאָה עַד שֶׁמְּשַׁלֵּם לוֹ בַּעֲבוֹדָתוֹ עִמּוֹ בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ, וְהוּא פּוֹרֵעַ לוֹ יוֹתֵר. וּלְעִנְיָן זֶה **כָּל יְמֵי גָרִיד** - יְמוֹת הַחַמָּה [שֶׁהָאֲדָמָה יְבֵשָׁה] הֵם כְּיוֹם **אֶחָד,** וְיָכוֹל לוֹמַר עֲדֹר עִמִּי בְּיוֹם זֶה וְאֶעְדֹּר עִמְּךָ בְּיוֹם אַחֵר בַּקַּיִץ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁאוּלַי הַיּוֹם יִהְיֶה אָרֹךְ יוֹתֵר, שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם מַקְפִּידִים עַל כָּךְ, **וְכֵן כָּל יְמֵי רְבִיעָה** - יְמוֹת הַגְּשָׁמִים [שֶׁהָאֲדָמָה לַחָה] נֶחְשָׁבִים כְּאֶחָד. אֲבָל **לֹא יֹאמַר לוֹ חָרֹשׁ עִמִּי בַּגָּרִיד וַאֲנִי אֶחֱרֹשׁ עִמְּךָ בָּרְבִיעָה,** שֶׁיְּמוֹת הַגְּשָׁמִים קְשִׁים יוֹתֵר לַעֲבוֹדָה בַּשָּׂדוֹת [שֶׁבַּאֲדָמָה לַחָה קָשֶׁה לַחְפֹּר וְאַף רַגְלֵי הַבְּהֵמָה שׁוֹקְעוֹת בָּהּ], וַהֲרֵי הוּא כְּפוֹרֵעַ לוֹ יוֹתֵר עֲבוּר הַמִּתָּנַת הַמָּעוֹת, שֶׁלֹּא שָׁמְּא שֶׁשִּׁלֵּם לוֹ מִיָּד אֶת שְׂכַר חֲרִישָׁתוֹ בַּגָּרִיד. **רִבִּית מֻקְדֶּמֶת וּמְאֻחֶרֶת: רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** מִדְּרַבָּנָן **יֵשׁ** אִסּוּר רִבִּית גַּם **בְּרִבִּית מֻקְדֶּמֶת** לַהַלְוָאָה, **וְיֵשׁ** אִסּוּר גַּם **בְּרִבִּית מְאֻחֶרֶת** לַהַלְוָאָה. **כֵּיצַד, נָתַן עֵינָיו לִלְווֹת הַיְמֵנוּ** [-מִמֶּנּוּ], מֵחֲבֵרוֹ, **וְהָיָה מְשַׁלֵּחַ לוֹ** מַתָּנָה, **וְאוֹמֵר** לוֹ אֲנִי נוֹתֵן לְךָ מַתָּנָה זוֹ **בִּשְׁבִיל שֶׁתִּלְוֵנִי, זוֹ הִיא רִבִּית מֻקְדֶּמֶת,** שֶׁהֲרֵי נוֹתֵן לוֹ עֲבוּר הַהַלְוָאָה תּוֹסֶפֶת

המבוארות

הַגְּבוֹהָה אַף שֶׁהוּזְלוּ הַפֵּרוֹת, כִּי בְּשַׁעַר זֶה צָרִיךְ לָתֵת לוֹ פֵּרוֹת גְּבוֹהִים וְרַבִּים בְּדָמִים מוּעָטִים], שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הוּא כְּמַתָּנָה עִמּוֹ שֶׁאִם יִתְיַקְּרוּ הַמָּעוֹת הֲרֵי הֵם כְּקִנְיָנִים לוֹ מֵעַתָּה בְּשָׁעַת הַפְּסִיקָה, וְאִם יוּזְלוּ אֵינָם קְנִיָּים לוֹ עַד שָׁעַת סְפִּוּק הַפֵּרוֹת, וְהַמָּעוֹת הֵן בְּקָדוֹן בְּיַד הַמּוֹכֵר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּסַק עִמּוֹ כְּשַׁעַר הַגָּבוֹהַּ** [-כְּמִחִירָם הַזּוֹל], אִם הוּזְלוּ הַפֵּרוֹת, **יָכוֹל** הַלּוֹקֵחַ **לוֹמַר** לַמּוֹכֵר **תֵּן לִי כָּזֶה** - כְּשַׁעַר הַזּוֹל, **אוֹ תֵּן לִי** בַּחֲזָרָה אֶת **מְעוֹתַי** וְאֶקְנֶה פֵּרוֹת בְּשַׁעַר הַזּוֹל שֶׁל עַכְשָׁו אֶצֶל אֲחֵרִים, שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא מָשַׁךְ אֶת הַפֵּרוֹת בִּשְׁעַת הַפְּסִיקָה, לֹא קָנָה וְיָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ [וְאַף אֵין כָּאן 'מִי שֶׁפָּרַע' (לעיל פ"ד מ"ב), כִּי כֵּיוָן שֶׁנָּתַן אֶת מְעוֹתָיו עַל דַּעַת לִמְשֹׁךְ אֶת הַפֵּרוֹת לְאַחַר זְמַן, אֲמִדַּן דַּעְתּוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁאִם יוּזְלוּ יִשְׁלֹם עֲלֵיהֶם לְפִי שַׁעַר הַזּוֹל]: **מִשְׁנָה ח** **הַלְוָאַת סְאָה בִּסְאָה: אֵין** אִסּוּר **רִבִּית** בְּהַלְוָאַת סְאָה בִּסְאָה: **לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ, הַלְוֵנִי כּוֹר חִטִּין, וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ** כּוֹר חִטִּים כְּנֶגְדּוֹ **לַגֹּרֶן** - בִּשְׁעַת הַגֹּרֶן, שֶׁשָּׁמָּא בִּשְׁעַת הַפְּרָעוֹן יוּקְרוּ הַחִטִּים וְנִמְצָא שֶׁמְּשַׁלֵּם לוֹ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהִלְוָהוּ. **אֲבָל אוֹמֵר לוֹ הַלְוֵנִי עַד שֶׁיָּבוֹא בְּנִי, אוֹ עַד שֶׁאֶמְצָא** אֶת הַמַּפְתֵּחַ וְאוּכַל לָקַחַת מֵהַחִטִּים שֶׁבִּרְשׁוּתִי, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ חִטִּים, לֹא אָסְרוּ, שֶׁאָנוּ רוֹאִים זֹאת כְּאִלּוּ כְּבָר הִקְנָה הַלְוָה אֶת הַחִטִּים שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ לַמַּלְוֶה בִּשְׁעַת הַהַלְוָאָה, וְאִם יִתְיַקְּרוּ הֲרֵי הֵם כִּבְרִשׁוּת הַמַּלְוֶה. **וְהִלֵּל אוֹסֵר** אַף בְּאֹפֶן זֶה. **וְכֵן הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר, לֹא תַּלְוֶה אִשָּׁה כִּכַּר** לֶחֶם **לַחֲבֶרְתָּהּ** אַף שֶׁהוּא דָּבָר מוּעָט, **עַד שֶׁתִּתְעַשְּׂנוּ דָּמִים** - עַד שֶׁתְּשׁוּם אֶת שְׁוִי הַלֶּחֶם בְּדָמִים, וְיִזְקְפוּ אֶת הַדָּמִים בִּמְלוָה [וְכָךְ הַהַלְוָאָה אֵינָהּ עַל כִּכַּר אֶלָּא עַל דָּמִים בְּכָךְ כָּזֶה וְכָזֶה], כִּי אִם תַּחֲזִיר כִּכַּר, יֵשׁ לְחוּשׁ **שֶׁמָּא** עַד שְׁעַת הַפְּרָעוֹן **יוֹקִירוּ הַחִטִּים וְנִמְצְאוּ בָאוֹת לִידֵי רִבִּית,** כְּשֶׁתַּחֲזִיר לַמַּלְוֶה כִּכַּר הַשָּׁוֶה יוֹתֵר מֵהַכִּכַּר שֶׁלָּוָתָה. וְדַעַת חֲכָמִים שֶׁלָּווּם סְתָם וּפוֹרְעִים סְתָם, וְאֵינָם צְרִיכִים לִזְקֹף בְּדָמִים: **מִשְׁנָה י** **עֲבוֹדָה תְּמוּרַת עֲבוֹדָה:** **אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ נַכֵּשׁ עִמִּי** - עֵקֶר עִמִּי אֶת הָעֲשָׂבִים הָרָעִים מִן הַשָּׂדֶה שֶׁלִּי, **וַאֲנַכֵּשׁ** אֲנִי עִמְּךָ בְּיוֹם אַחֵר בַּשָּׂדֶה שֶׁלְּךָ, אוֹ **עֲדֹר** [-חֲפֹר] **עִמִּי** בַּשָּׂדֶה שֶׁלִּי, **וְאֶעְדֹּר עִמְּךָ** בְּיוֹם אַחֵר בַּשָּׂדֶה שֶׁלְּךָ, וְאֵין כָּאן רִבִּית, שֶׁשְּׁתֵּי הָעֲבוֹדוֹת שָׁוּוֹת, וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הָעֲבוֹדָה בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ קָשָׁה יוֹתֵר. **וְלֹא יֹאמַר לוֹ נַכֵּשׁ עִמִּי** בְּשָׂדַי, **וְאֶעְדֹּר עִמְּךָ** בְּשָׂדֶךָ, אוֹ **עֲדֹר עִמִּי** בְּשָׂדַי, **וַאֲנַכֵּשׁ עִמְּךָ** בְּשָׂדֶךָ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין הַמְּלָאכוֹת שָׁוּוֹת, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁהָעֲבוֹדָה בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ תִּהְיֶה קָשָׁה יוֹתֵר, וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הִתְחַיֵּב לַחֲבֵרוֹ שָׂכָר כְּשֶׁעָבַד אֶצְלוֹ, וּשְׂכָרוֹ אֶצְלוֹ כְּהַלְוָאָה עַד שֶׁמְּשַׁלֵּם לוֹ בַּעֲבוֹדָתוֹ עִמּוֹ בִּשְׂדֵה חֲבֵרוֹ, וְהוּא פּוֹרֵעַ לוֹ יוֹתֵר. וּלְעִנְיָן זֶה **כָּל יְמֵי גָרִיד** - יְמוֹת הַחַמָּה [שֶׁהָאֲדָמָה יְבֵשָׁה] הֵם כְּיוֹם **אֶחָד,** וְיָכוֹל לוֹמַר עֲדֹר עִמִּי בְּיוֹם זֶה וְאֶעְדֹּר עִמְּךָ בְּיוֹם אַחֵר בַּקַּיִץ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁאוּלַי הַיּוֹם יִהְיֶה אָרֹךְ יוֹתֵר, שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם מַקְפִּידִים עַל כָּךְ, **וְכֵן כָּל יְמֵי רְבִיעָה** - יְמוֹת הַגְּשָׁמִים [שֶׁהָאֲדָמָה לַחָה] נֶחְשָׁבִים כְּאֶחָד. אֲבָל **לֹא יֹאמַר לוֹ חָרֹשׁ עִמִּי בַּגָּרִיד וַאֲנִי אֶחֱרֹשׁ עִמְּךָ בָּרְבִיעָה,** שֶׁיְּמוֹת הַגְּשָׁמִים קָשִׁים יוֹתֵר לַעֲבוֹדָה בַּשָּׂדוֹת [שֶׁבַּאֲדָמָה לַחָה קָשֶׁה לַחְפֹּר וְאַף רַגְלֵי הַבְּהֵמָה שׁוֹקְעוֹת בָּהּ], וַהֲרֵי הוּא כְּפוֹרֵעַ לוֹ יוֹתֵר עֲבוּר הַמִּתָּנַת הַמָּעוֹת, שֶׁלֹּא שָׁמְּא שֶׁשִּׁלֵּם לוֹ מִיָּד אֶת שְׂכַר חֲרִישָׁתוֹ בַּגָּרִיד. **רִבִּית מֻקְדֶּמֶת וּמְאֻחֶרֶת: רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** מִדְּרַבָּנָן **יֵשׁ** אִסּוּר רִבִּית גַּם **בְּרִבִּית מֻקְדֶּמֶת** לַהַלְוָאָה, **וְיֵשׁ** אִסּוּר גַּם **בְּרִבִּית מְאֻחֶרֶת** לַהַלְוָאָה. **כֵּיצַד, נָתַן עֵינָיו לִלְווֹת הַיְמֵנוּ** [-מִמֶּנּוּ], מֵחֲבֵרוֹ, **וְהָיָה מְשַׁלֵּחַ לוֹ** מַתָּנָה, **וְאוֹמֵר** לוֹ אֲנִי נוֹתֵן לְךָ מַתָּנָה זוֹ **בִּשְׁבִיל שֶׁתִּלְוֵנִי, זוֹ הִיא רִבִּית מֻקְדֶּמֶת,** שֶׁהֲרֵי נוֹתֵן לוֹ עֲבוּר הַהַלְוָאָה תּוֹסֶפֶת

מִשְׁנָה ה **שׁוּמֶת בַּעֲלֵי חַיִּים גְּדוֹלִים לְמַחֲצִית שָׂכָר:** שָׁמִין פָּרָה וַחֲמוֹר גְּדוֹלִים הָרְאוּיִים לְמָלְאכָה, **וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל** - שֶׁאָפְשָׁר לְשַׁלֵּם עַל מְזוֹנוֹ בִּדְמֵי מְלַאכְתּוֹ, **לְמֶחֱצָה** - עַל מְנָת לַחֲלֹק אֶת הַשָּׂבַח שֶׁיִּשְׁבִּיחוּ בְּשָׁוִים, אוֹ בְּוַלְדוֹתֵיהֶם, אַף כְּשֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם לָרוֹעֶה שְׂכַר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ. כִּי שְׂכַר מְלַאכְתָּם שַׁיָּךְ לָרוֹעֶה תְּמוּרַת עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ, וְאֵינוֹ עָמֵל וּמוֹצִיא מְזוֹנוֹת עֲבוּר חֲצִי הַחֲלָוְאָה. **בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַחֲלֹק אֶת הַוְּלָדוֹת מִיָּד** כְּשֶׁיִּגְיַע הַזְּמַן הָרָאוּי לַחֲלָקָה [בִּבְהֵמָה דַּקָּה אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבִבְהֵמָה גַּסָּה אַחַר חֲמִשִּׁים יוֹם], **חוֹלְקִין** מִיָּד, וְאֵין בַּעַל הַבְּהֵמָה יָכוֹל לִדְרֹשׁ מֵהָרוֹעֶה שֶׁיְּגַדֵּל גַּם אֶת חֶלְקוֹ בַּוְּלָדוֹת. **וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְגַדֵּל** אֶת הַוְּלָדוֹת לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יְגַדְּלוּ** - עַל הָרוֹעֶה לְגַדֵּלָם עַד שֶׁיִּהְיוּ גְּדוֹלִים. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שָׁמִין אֶת הָעֶגֶל עִם אִמּוֹ, וְסֵיחַ עִם אִמּוֹ,** שֶׁכְּנֶגֶד הִתְעַסְּקוּתוֹ בַּפָּרָה וּבַחֲמוֹר הַגְּדוֹלִים מְקַבֵּל אֶת מְלַאכְתָּם, וְאִלּוּ כְּנֶגֶד הַקְּטַנִּים אַף שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים מְלָאכָה, אַךְ מְקַבֵּל אֶת גֻּלְגֻּלֵּיהֶם. וְאֵין כָּאן חֲשַׁשׁ רִבִּית שֶׁאֵין זֶה הַחֲלָוְאָה'. **הוֹסָפָה בִּתְשָׁלוּם חֲכִירוּת בְּהַלְוָאַת בַּעַל הַשָּׂדֶה: וּמַפְרִיז** - מַגְדִּיל וּמַרְחִיב **עַל** דְּמֵי חֲכִירוּת **שָׂדֵהוּ** - שֶׁהַחוֹכֵר יָכוֹל לִלְווֹת מָעוֹת מִבַּעַל הַשָּׂדֶה לְצֹרֶךְ הַשְׁבָּחַת הַשָּׂדֶה, עַל מְנָת שֶׁיּוֹסִיף לוֹ עַל דְּמֵי חֲכִירוּתוֹ מִלְּבַד הַחֶזֶר הַהַלְוָאָה, **וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית,** שֶׁכֵּן תּוֹסֶפֶת דְּמֵי הַחֲכִירָה אֵינָהּ עַל הַהַלְוָאָה, אֶלָּא שֶׁאַחֲרֵי שֶׁמַּשְׁבִּיחַ בְּאֶמְצָעוּת הַהַלְוָאָה אֶת שָׂדֵהוּ, הֲרֵי זֶה כְּחוֹכֵר שָׂדֶה מְשֻׁבַּחַת מֵחֲבֵרוֹ, שֶׁדְּמֵי חֲכִירָתָהּ יְקָרִים יוֹתֵר: **מִשְׁנָה ו** **הֶתֵּר רִבִּית בְּנָכְרִי:** אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בְּרָז

מִלְבַד הַחֲזָרַת הַקָּרֶן. וְאִם לָוָה הֵימֶנּוּ וְהֶחֱזִיר לוֹ אֶת מְעוֹתָיו וּפָרַע חוֹבוֹ, וְאַחַר כָּךְ הָיָה מְשַׁלֵּחַ לוֹ לַמַּלְוֶה מַתָּנָה, וְאָמַר לוֹ שֶׁהִיא בְּשִׁבְיל מְעוֹתֶיךָ שֶׁהָיוּ בְּטֵלוֹת אֶצְלִי - שֶׁלֹּא סָחַרְתָּ בָּהֶן בִּזְמַן שֶׁהִלְוִיתָ לִי, כְּלוֹמַר, בִּגְלַל הַהַלְוָאָה, זוֹ הִיא רִבִּית מְאֻחֶרֶת. **רִבִּית דְּבָרִים:** רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יֵשׁ אִסּוּר מִדְּרַבָּנָן אֲפִלּוּ בְּרִבִּית דְּבָרִים, שֶׁמּוֹסִיף לוֹ עַל הַפָּרְעוֹן דִּבּוּר בִּלְבַד, לְפִיכָךְ **לֹא יֹאמַר לוֹ** לַמַּלְוֶה, **דַּע כִּי בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי,** כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לַמַּלְוֶה תּוֹעֶלֶת בִּידִיעָה זוֹ, וְלוּלֵי הַהַלְוָאָה לֹא הָיָה אוֹמֵר לוֹ זֹאת: **מִשְּׁנָה יא הָעוֹבְרִים בְּלֹא בְּהַלְוָאָה עִם רִבִּית:** וְאֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁעוֹבְרִין בְּלֹא תַּעֲשֶׂה בְּכָל הַלְוָאָה בְּרִבִּית: **הַמַּלְוֶה, וְהַלֹּוֶה, וְהָעֵרֶב, וְהָעֵדִים** הַמְּעִידִים עַל הַהַלְוָאָה [בְּעַל פֶּה אוֹ בַּחֲתִימָתָם בַּשְּׁטָר]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף הַסּוֹפֵר** הַכּוֹתֵב אֶת הַשְּׁטָר. **וְעוֹבְרִים מִשּׁוּם** 'אֶת כַּסְפְּךָ **לֹא תִתֵּן** לוֹ בְּנֶשֶׁךְ' (ויקרא כה לז), **וּמִשּׁוּם** 'בַּל תִּקַּח מֵאִתּוֹ' (שם פסוק לו), **וּמִשּׁוּם** 'לֹא תְהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה' (שמות כב כד), **וּמִשּׁוּם** 'לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ' (שם), **וּמִשּׁוּם** 'וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל **וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'** (ויקרא יט יד). הַמַּלְוֶה עוֹבֵר בְּכֻלָּם, הַלֹּוֶה עוֹבֵר מִשּׁוּם 'וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל' וְגוֹ' [וְכֵן עוֹבֵר מִשּׁוּם 'לֹא תָשִׂיךְ לְאָחִיךָ' וְגוֹ' (דברים כג כ), וּמִשּׁוּם 'וּלְאָחִיךָ לֹא תַשִּׁיךְ' וְגוֹ' (שם פסוק כא), שֶׁ'תַּשִּׁיךְ' מַשְׁמַע שֶׁגּוֹרֵם לַחֲבֵרוֹ לְנָשְׁךְ אוֹתוֹ], וְהָעֵרֵב וְהָעֵדִים וְהַסּוֹפֵר עוֹבְרִים רַק מִשּׁוּם 'לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ':

פֶּרֶק ו דִּינֵי שְׁכִירוּת וְקַבְּלָנוּת: **מִשְּׁנָה א חֲזָרָה לִפְנֵי תְּחִלַּת הַמְּלָאכָה: הַשּׂוֹכֵר אֶת הָאֻמָּנִין** - בַּעֲלֵי מְלָאכָה, **וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה** - שֶׁהַפּוֹעֲלִים אוֹ בַּעַל הַבַּיִת חָזְרוּ בָּהֶם לִפְנֵי תְּחִלַּת הַמְּלָאכָה, **אֵין לָהֶם זֶה עַל זֶה** שׁוּם תְּבִיעַת מָמוֹן, **אֶלָּא תִּרְעֹמֶת** בִּלְבַד. **שָׂכַר אֶת הַחָמָר** הַמּוֹבִיל מַשָּׂאוֹת עַל גַּבֵּי חֲמוֹרוֹ, **וְאֶת (הַקָּדָר) [הַקָּרָר]** - אוֹ בַּעַל קְרוֹן, כְּדֵי **לְהָבִיא פְּרִיפָרִין** - עֵצִים מְשֻׁפָּפִים וְנָאִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶם חֲפָּה, **וַחֲלִילִים לְשִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה אוֹ לְקוֹנֵן עַל מֵת,** וְכֵן אִם שָׂכַר **פּוֹעֲלִין** כְּדֵי **לְהַעֲלוֹת פְּשִׁתָּנוֹ מִן הַמְּשָׁרָה** - מִים שֶׁנִּשְׁרָה בָּהֶם כְּדֵי שֶׁיִּתְרַכֵּךְ, וְאִם לֹא יוֹצִיאֵהוּ בִּזְמַנּוֹ יִתְקַלְקֵל, וְכֵן אִם שָׂכָרָם לַעֲשׂוֹת **כָּל דָּבָר שֶׁאֵבֶד** אִם לֹא יַעֲשׂוּהוּ מִיָּד, **וְחָזְרוּ בָּהֶן** הַפּוֹעֲלִים, **מָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם אָדָם** - שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא פּוֹעֲלִים לִשְׂכֹּר בַּמְּחִיר שֶׁשָּׂכַר אֶת הָרִאשׁוֹנִים, **שׂוֹכֵר עֲלֵיהֶן** - עַל חֶשְׁבּוֹנָם פּוֹעֲלִים אֲחֵרִים בְּיִקֹּר עַד כְּדֵי כְּפָלַיִם מִשָּׂכָרָם, וְהֵם יְשַׁלְּמוּ אֶת הַתּוֹסֶפֶת, **אוֹ מַטְעָן** - מַטְעֶה אוֹתָם וְאוֹמֵר לָהֶם שֶׁיּוֹסִיף עַל שְׂכָרָן, וּבְגְמַר הָעֲבוֹדָה אֵינוֹ מוֹסִיף לָהֶם: **מִשְּׁנָה ב חֲזָרָה לְאַחַר תְּחִלַּת הַמְּלָאכָה: הַשּׂוֹכֵר אֶת הָאֻמָּנִין** לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּקַבְּלָנוּת, **וְחָזְרוּ בָּהֶן** לְאַחַר שֶׁעָשׂוּ מִקְצָת מֵהַמְּלָאכָה, **יָדָן עַל הַתַּחְתּוֹנָה,** שֶׁאִם הִתְיַקֵּר מְחִיר הַפּוֹעֲלִים וְצָרִיךְ לְהוֹסִיף כָּסֶף כְּדֵי לִשְׂכֹּר פּוֹעֲלִים לִגְמֹר אֶת הַמְּלָאכָה, מְנַכֶּה תּוֹסֶפֶת זוֹ מֵהַשָּׂכָר שֶׁמְּשֻׁלָּם לַפּוֹעֲלִים הָרִאשׁוֹנִים עַל מִקְצַת הָעֲבוֹדָה שֶׁעָשׂוּ. וְאִם הוּזַל מְחִיר הַפּוֹעֲלִים, מְשַׁלֵּם לָרִאשׁוֹנִים אֶת שְׂכָרָם עַל מִקְצַת הַמְּלָאכָה, וּבִשְׂאָר הַשָּׂכָר מְשֻׁלָּם לַפּוֹעֲלִים שֶׁיִּגְמְרוּ אֶת הַמְּלָאכָה, וְכֵיוָן שֶׁהֵם זוֹלִים יוֹתֵר נִשְׂאָר בְּיָדוֹ מִקְצַת הַתַּשְׁלוּם. וְאִם **בַּעַל הַבַּיִת חוֹזֵר בּוֹ, יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה** - שֶׁאִם הוּזַל שְׂכַר הַפּוֹעֲלִים מֵהַשָּׂכָר שֶׁשִּׁלֵּם לָהֶם בַּתְּחִלָּה, אֵין הַבַּעַל הַבַּיִת יָכוֹל לִטְעֹן הַמַּשְׁכִּיר שֶׁמַּתָּה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיִתָה רְגִילָה לַאֲוִיר הָהָר אוֹ הַבִּקְעָה. **שׂוֹכֵר חֲמוֹר וְנִפְגַּע הַחֲמוֹר:** הַשּׂוֹכֵר **אֶת הַחֲמוֹר** לִנְשִׂיאַת מַשָּׂאוֹת, **וְהִבְרִיקָה** - הִתְעַנְּרָה עַל יְדֵי כִּסּוּי אִישׁוֹן הָעַיִן, אוֹ שֶׁהִתְלִיעוּ רַגְלֶיהָ, **אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אַנְגַּרְיָא** - שֶׁנִּלְקְחָה לַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ, **אוֹמֵר לוֹ** הַמַּשְׁכִּיר לַשּׂוֹכֵר **הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ,** שֶׁעַדַיִן רְאוּיָה בְּדִחַק לַעֲבוֹדַת מַשָּׂא, וְאַף בְּאַנְגַּרְיָא כֵּיוָן שֶׁדָּבָר זֶה מָצוּי, עַל דַּעַת כֵּן שָׂכָרוֹ (תפא"י). [וְדָוְקָא כְּשֶׁשָּׂכַר חֲמוֹר מְסֻיָּם, שֶׁאָמַר לוֹ 'חֲמוֹר זֶה', אֲבָל אִם שָׂכַר מִמֶּנּוּ 'חֲמוֹר' סְתָם, עַל הַמַּשְׁכִּיר לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר]. אֲבָל אִם **מֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה,** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֲמוֹר כְּלָל, **חַיָּב** הַמַּשְׁכִּיר **לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר** אַחֵר, אוֹ שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ אֶת שְׂכָרוֹ [וְכֵן אִם שְׂכָרוֹ לִרְכִיבָה, כְּשֶׁהִתְעַנֵּר אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְעַל הַמַּשְׁכִּיר לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר]. **הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר** כְּדֵי **לְהוֹלִיכָהּ בָּהָר** - בְּמַעֲלֵה הָהָר, וְשִׁנָּה **וְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה, אִם** מֵתָה עַל יְדֵי שֶׁהֶחֱלִיקָה **פָּטוּר** הַשּׂוֹכֵר, שֶׁהָרֵי בָּהָר הַחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא תַּחֲלִיק גְּדוֹל יוֹתֵר, **וְאִם** מֵתָה מֵחֲמַת שֶׁהוּחַמָּה **חַיָּב,** שֶׁהָרֵי בְּהָר יֵשׁ יוֹתֵר אֲוִיר, וְאִלּוּ לֹא שִׁנָּה יִתְכַּן שֶׁלֹּא הָיָה הַחֲמוֹר מֵת. וְאִם שָׂכָרָהּ כְּדֵי **לְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה** וְשִׁנָּה **וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר, אִם הֶחֱלִיקָה חַיָּב,** שֶׁשִּׁנָּה לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשָׁשׁ הַחֲלָקָה גָּדוֹל יוֹתֵר, **וְאִם הוּחַמָּה** וּמֵתָה מֵחֲמַת הַחֹם **פָּטוּר** שֶׁהָרֵי בַּבִּקְעָה חַם יוֹתֵר. וְאִם הִתְחַמְּמָה **מֵחֲמַת הַמַּעֲלָה** - הָעֲלִיָּה בָּהָר, **חַיָּב,** שֶׁשִּׁנּוּיוֹ הוּא שֶׁגָּרַם לַמִּיתָה: **מִשְּׁנָה ד שׂוֹכֵר פָּרָה שֶׁשִּׁנָּה מִדַּעַת הַבְּעָלִים: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפָּרָה** [וְיַחֵד עִמָּהּ אֶת כְּלֵי הַמַּחֲרֵשָׁה, וְאַף הַחוֹרְשִׁים בָּהּ הֵם נְעָרָיו שֶׁל בַּעַל הַפָּרָה] כְּדֵי **לַחְרֹשׁ בְּהָר** שֶׁהַקַּרְקַע בָּהּ סַלְעִית וְקָשָׁה לַחֲרִישָׁה, וְשִׁנָּה **וְחָרַשׁ בְּבִקְעָה, אִם נִשְׁבַּר הַקַּנְקַן** - יְתֵד הַמַּחֲרֵשָׁה שֶׁבָּהּ הַבְּרָזֶל הַחוֹרֵשׁ בַּקַּרְקַע, **פָּטוּר** הַשּׂוֹכֵר, שֶׁקַּרְקַע הָהָר קָשָׁה יוֹתֵר לַחֲרִישָׁה, וְלֹא מֵחֲמַת שִׁנּוּיוֹ נִשְׁבַּר הַקַּנְקַן. וְאִם שְׂכָרָהּ לַחְרֹשׁ **בְּבִקְעָה** וְשִׁנָּה **וְחָרַשׁ בְּהָר, אִם נִשְׁבַּר הַקַּנְקַן חַיָּב,** שֶׁשִּׁנּוּיוֹ גָּרַם לִשְׁבִירַת הַקַּנְקַן. וְכֵן אִם שְׂכָרָהּ כְּדֵי **לָדוּשׁ** עָמָּהּ **בְּקִטְנִית** וְשִׁנָּה **וְדָשׁ בִּתְבוּאָה,** וְהֶחֱלִיקָה הַפָּרָה, **פָּטוּר,** שֶׁלֹּא שִׁנּוּיוֹ גָּרַם לְהַחְלָקָתָהּ. וְאִם שְׂכָרָהּ כְּדֵי **לָדוּשׁ בִּתְבוּאָה** וְשִׁנָּה **וְדָשׁ בְּקִטְנִית** וְהֶחֱלִיקָה, **חַיָּב,** שֶׁשִּׁנּוּיוֹ הוּא שֶׁגָּרַם לְכָךְ **מִפְּנֵי שֶׁהַקְּטָנִית מַחֶלֶקֶת: מִשְּׁנָה ה הוֹסָפָה עַל מַשָּׂא הַחֲמוֹר: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר** כְּדֵי **לְהָבִיא עָלָיו חִטִּים** בְּנֶפַח שֶׁל לְתֶךְ [חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְאָה], שֶׁהוּא מַשָּׂא הַחֲמוֹר, **וְהֵבִיא עָלָיו** לְבַסּוֹף **שְׁעוֹרִים** שֶׁהֵם קַלִּים מִמִּשְׁקַל הַחִטִּים, וְלָכֵן הוֹסִיף עַל נֶפַח הַמַּשָּׂא, וְנִתְקַלְקְלָה, **חַיָּב.** וְכֵן אִם שְׂכָרָהּ לְהָבִיא עָלָיו לְתֶךְ **תְּבוּאָה וְהֵבִיא עָלָיו תֶּבֶן** שֶׁהוּא קַל מֵהַתְּבוּאָה, וְהוֹסִיף עַל הַנֶּפַח, **חַיָּב.** שֶׁאַף שֶׁמַּחֲמַת מִשְׁקָלָם הַנָּמוּךְ שֶׁל הַשְּׁעוֹרִים וְהַתֶּבֶן לֹא הָיָה הַמַּשָּׂא בְּמִשְׁקַל לְתֶךְ חִטִּים, מִכָּל מָקוֹם הַזַּק הַחֲמוֹר בִּגְלָלוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפַח קָשֶׁה (לַמַּשָּׂאוֹי) [כַּמַּשָּׂאוֹי]** - שֶׁהוֹסָפָה בְּנֶפַח קָשֶׁה לַחֲמוֹר כְּהוֹסָפָה בְּמִשְׁקָל. אֲבָל אִם שְׂכָרָהּ **לְהָבִיא** עָלָיו **לְתֶךְ חִטִּים, וְהֵבִיא לְתֶךְ שְׁעוֹרִים,** וְלֹא הוֹסִיף בְּנֶפַח וּבְמִשְׁקָל, וְנָמְתָה, **פָּטוּר. וְאִם הוֹסִיף עַל נֶפַח מַשָּׂאוֹ,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, **חַיָּב. וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ וִיהֵא חַיָּב, סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, סְאָה לְגָמָל שְׁשִׁעוּר מַשָּׂאוֹ כּוֹר [-שְׁלֹשִׁים סְאָה], וּשְׁלֹשָׁה קַבִּין [-חֲצִי סְאָה] לַחֲמוֹר** שֶׁשִּׁעוּר מַשָּׂאוֹ [-חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְאָה], דְּהַיְינוּ שְׁמוֹסִיף אֶחָד מִשְּׁלֹשִׁים עַל שִׁעוּר מַשָּׂאוֹ. [וְאִם הוֹסִיף פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה וְהַזַּק הַחֲמוֹר, פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, אַךְ מְשַׁלֵּם דְּמֵי הַתּוֹסָפֶת שֶׁהוֹסִיף]. **מִשְּׁנָה ו הַגְּדֶרֶת שׁוֹמֵר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר אוֹ שׁוֹמֵר חִנָּם:** כָּל הָאֻמָּנִין הַמְקַבְּלִים חָפָץ לְתַקְּנוֹ בְּקַבְּלָנוּת, **שׁוֹמְרֵי שָׂכָר הֵן** עַל הַחֶפְצִים [וְחַיָּבִים בִּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה], וּשְׂכָרָם הוּא מַה שֶּׁתּוֹפְסִים אֶת הַחֶפְצִים עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם בַּעַל הַבַּיִת אֶת שְׂכַר הָעֲבוֹדָה. **וְכֻלָּן** - כָּל הָאֻמָּנִים **שֶׁאָמְרוּ** לְבַעַל הַחֵפֶץ **'טֹל אֶת** הַחֵפֶץ **שֶׁלְּךָ** הַמְתֻקָּן, **וְהָבֵא** לִי אַחֵר כָּךְ **מָעוֹת** לְתַשְׁלוּם הַתִּקּוּן, וְאֵינִי מְעַכֵּב אֶת הַחֵפֶץ אֶצְלִי כְּדֵי לְהַבְטִיחַ אֶת תַּשְׁלוּם הַמָּעוֹת', מֵאוֹתָהּ שָׁעָה נַעֲשָׂה **שׁוֹמֵר חִנָּם** [הַפָּטוּר מִגְּנֵבָה וַאֲבֵדָה], שֶׁאֵין לוֹ רֶוַח מֵהַחְזָקַת הַחֵפֶץ אֶצְלוֹ. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ **'שְׁמֹר לִי** חֵפֶץ זֶה הַיּוֹם, **וְאֶשְׁמֹר** אֲנִי **לָךְ** חֵפֶץ שֶׁלְּךָ מָחָר', הֲרֵי זֶה **שׁוֹמֵר שָׂכָר,** שֶׁעָתִיד לְקַבֵּל תְּמוּרָה לַשְּׁמִירָה [אֲבָל אִם אָמַר 'שְׁמֹר לִי חֵפֶץ שֶׁלִּי וְאֶשְׁמֹר לְךָ חֵפֶץ שֶׁלְּךָ' בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, פָּטוּר, מִדִּין 'בְּעָלָיו עִמּוֹ' (להלן פ"ח מ"א), שֶׁהָרֵי בִּשְׁעַת הַשְּׁמִירָה שֶׁלּוֹ הַבְּעָלִים עִמּוֹ בְּמַלַאכְתּוֹ בִּשְׁמִירַת הַחֵפֶץ שֶׁלּוֹ]. וְאִם אָמַר לַחֲבֵרוֹ **'שְׁמֹר לִי** חֵפֶץ זֶה', **וְאָמַר לוֹ 'הַנַּח** אוֹתוֹ **לְפָנַי',** וְאֵינוֹ מְקַבֵּל תְּמוּרָה לִשְׁמִירָתוֹ, אֵינוֹ אֶלָּא **שׁוֹמֵר חִנָּם.** [וְאִם אָמַר לוֹ 'הַנַּח לְפָנֶיךָ', אוֹ רַק 'הַנַּח', לֹא קִבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת אֲפִלּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם, וּפָטוּר אֲפִלּוּ בְּפִשִּׁיעָה]:

וְכֻלָּן שֶׁאָמְרוּ טֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת, שׁוֹמֵר חִנָּם. שְׁמֹר לִי וְאֶשְׁמֹר לָךְ, שׁוֹמֵר שָׂכָר. שְׁמֹר לִי, וְאָמַר לוֹ הַנַּח לְפָנַי, שׁוֹמֵר חִנָּם:

משניות

מַשְׁנָה ז **גֵּדֶר הַשְׁמִירָה עַל מִשְׁכּוֹן:** הִלְוָהוּ לַחֲבֵרוֹ **עַל הַמִּשְׁכּוֹן** - שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ חֵפֶץ כְּמַשְׁכּוֹן לְהַבְטִיחַ אֶת פִּרְעוֹן הַחוֹב [וְקִבְּלוֹ בִּשְׁעַת הַהַלְוָאָה אוֹ לְאַחַר מִכֵּן], הֲרֵי הוּא **שׁוֹמֵר שָׂכָר** עָלָיו, וְהַשָּׂכָר שֶׁקִּבֵּל הוּא מַה שֶּׁנִּפְטַר מִלְּתֵת פַּת לְעָנִי בְּשָׁעָה שֶׁעָסַק בַּהַלְוָאָה, מִדִּין 'עוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם **הִלְוָהוּ מְעוֹת** וְקִבֵּל מַשְׁכּוֹן, הֲרֵי הוּא **שׁוֹמֵר חִנָּם,** וּשְׂכַר הַמִּצְוָה אֵינוֹ מַחְשִׁיבוֹ שׂוֹמֵר שָׂכָר. וְאִם **הִלְוָהוּ פֵּרוֹת** וְקִבֵּל תְּמוּרָתָם מַשְׁכּוֹן, הֲרֵי הוּא **שׁוֹמֵר שָׂכָר,** וְהַשָּׂכָר שֶׁמְּקַבֵּל הוּא מַה שֶּׁאֵין פֵּרוֹתָיו נִרְקָבִים, כְּפִי שֶׁהָיָה קוֹרֶה אִלּוּ נִשְׁאֲרוּ בִּרְשׁוּתוֹ. **הַשְׁכָּרַת מַשְׁכּוֹן עָנִי: אָבָא שָׁאוּל אוֹמֵר,** מֻתָּר **לָאָדָם** - לְמַלְוֶה **לְהַשְׁכִּיר** לַאֲחֵרִים אֶת **מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל** הֶעָנִי שֶׁלָּוָה מִמֶּנּוּ, כְּדֵי **לִהְיוֹת פּוֹסֵק עָלָיו** שָׂכָר **וְהוֹלֵךְ,** כְּלוֹמַר, שֶׁכָּל מָמוֹן שֶׁיְּקַבֵּל תְּמוּרַת הַשְׂכָּרוּת, יַפְחִיתֶנּוּ מֵחוֹב הֶעָנִי, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה** לֶעָנִי, שֶׁהֲרֵי עַתָּה אֵינוֹ עוֹשֶׂה שִׁמּוּשׁ בְּמַשְׁכּוֹנוֹ, וְכָךְ יַרְוִיחַ תְּמוּרָתוֹ מָמוֹן. [וְדִין זֶה הוּא דַּוְקָא בִּכְלֵי שֶׁהַשָּׂכָר עָלָיו גָּבוֹהַּ מֵהַפְחָת שֶׁל הַשִּׁמּוּשׁ בּוֹ, כְּגוֹן מַעֲדֵר אוֹ קַרְדֹּם]: **מִשְׁנָה ח** **סַבָּל שֶׁשָּׁבַר חֲבִית בְּהַעֲבָרָתָהּ:** סַבָּל **הַמַּעֲבִיר חֲבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם,** וְנִתְקַל בַּהֲלִיכָתוֹ **וְשִׁבְּרָהּ, בֵּין** אִם הוּא **שׁוֹמֵר חִנָּם,** שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר עֲבוּר הַעֲבָרַת הֶחָבִית, **בֵּין** אִם הוּא **שׁוֹמֵר שָׂכָר,** שֶׁהוּא מְקַבֵּל שָׂכָר עֲבוּר זֶה, **יִשָּׁבַע** שֶׁנִּשְׁבְּרָה שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה וְיִפָּטֵר, מִתַּקָּנַת חֲכָמִים, כִּי אִם יִתְחַיֵּב לֹא יִהְיֶה מִי שֶׁיִּסְכִּים לְהַעֲבִיר חֲבִית לַחֲבֵרוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אַף אֲנִי שָׁמַעְתִּי מֻרְבּוֹתַי שֶׁזֶּה - שׁוֹמֵר חִנָּם וְזֶה - שׁוֹמֵר שָׂכָר, **יִשָּׁבַע** וְיִפָּטֵר, **וְתַמָּהּ אֲנִי אִם יְכוֹלִין זֶה וָזֶה לִשָּׁבַע** - כֵּיצַד תּוֹעִיל שְׁבוּעָתָם, שֶׁכֵּן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר שֶׁהַשְׁבוּעָה הִיא שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים שֶׁלֹּא פָּשַׁע בִּשְׁבִירָתָהּ, וְלָכֵן תָּמַהּ, שֶׁהֲרֵי שְׁבִירַת הֶחָבִית אֵינָהּ אֶנֶס אֶלָּא קְרוֹבָה לִפְשִׁיעָה כְּגֻנְבָה וַאֲבֵדָה, וְשׁוֹמֵר שָׂכָר חַיָּב עָלֶיהָ. וְאִם נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מִדְרוֹן, אַף שׁוֹמֵר חִנָּם לֹא יוּכַל לִפְטֹר עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה, כִּי שִׁבְירָה כָּזוֹ נֶחְשֶׁבֶת לִפְשִׁיעָה [וּבֶאֱמֶת הַשְׁבוּעָה אֵינָהּ שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים אֶלָּא שְׁבוּעָה מִתַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁנִּשְׁבְּרָה 'שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה', וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר]:

פֶּרֶק ז דִּינֵי אֲכִילַת פּוֹעֲלִים וְדִינֵי אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים:

מַשְׁנָה א **תְּנָאֵי הַשְׂכִּירוּת בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:** **הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים** לִשְׂכִּירוּת יוֹם, וְאַחַר שֶׁשְּׂכָרָם **אָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים** - קֹדֶם הָנֵץ **וּלְהַעֲרִיב** - אַחַר הַשְּׁקִיעָה, אִם הָיָה **מָקוֹם שָׁנֶהֱגוּ** הַפּוֹעֲלִים **שֶׁלֹּא לְהַשְׁכִּים וְשֶׁלֹּא לְהַעֲרִיב, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְכָפָּן** - אֵין לוֹ זְכוּת לְהַכְרִיחָם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְנָה עִמָּם כֵּן בְּשָׁעָה שֶׁשְּׂכָרָם. וְאִפְלּוּ אִם כְּשֶׁשְּׂכָרָם הוֹסִיף לָהֶם עַל שְׂכָרָם יוֹתֵר מִשְּׁאָר פּוֹעֲלִים, אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לָהֶם שֶׁהוֹסַפְתִּי הַשָּׂכָר הַיְתָה עַל מְנָת שֶׁיַּשְׁכִּימוּ וְיַעֲרִיבוּ, שֶׁכֵּן הֵם יְכוֹלִים לְטְעֹן שֶׁהַהוֹסָפָה הָיְתָה כְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ עֲבוּרוֹ עֲבוֹדָה מְעֻלָּה יוֹתֵר, אֲבָל בִּשְׁעוֹת הַשְּׂכִירוּת הָרְגִילוֹת. שֶׁקִּבְיַעַת כָּל תְּנָאֵי הַשְּׂכִירוּת הִיא כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. וְכֵן **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָזוּן** - לָתֵת מְזוֹנוֹת לַפּוֹעֲלִים, **זָנוּן.** וְאִם נָהֲגוּ גַּם **לְסַפֵּק בְּמִתְיקָה** - לָתֵת לַפּוֹעֲלִים לִפְתָּן הַנֶּאֱכָל עִם הַפַּת, **יְסַפֵּק, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.** וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָתֵת מְזוֹנוֹת לַפּוֹעֲלִים, שֶׁאַף בְּלֹא שֶׁיִּתְּנָה הֲרֵי הוּא חַיָּב לְזוֹנָם, אִם הִתְנָה עִמָּם לְזוֹנָם, קִבֵּל עָלָיו לָתֵת לָהֶם מְזוֹנוֹת יוֹתֵר מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָא שֶׁאָמַר לִבְנוֹ צֵא שְׂכֹר לָנוּ פּוֹעֲלִים. הָלַךְ בְּנוֹ וְשָׂכַר פּוֹעֲלִים, וּפָסַק לָהֶם מְזוֹנוֹת וְלֹא פֵּרֵשׁ אֵלּוּ מְזוֹנוֹת יִתֵּן. וּכְשֶׁבָּא אֵצֶל אָבִיו, **אָמַר לוֹ** אָבִיו, **בְּנִי,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָיתָ צָרִיךְ לְהַתְנוֹת, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה, עַתָּה שֶׁהִתְנֵיתָ וְלֹא פֵּרַשְׁתָּ מַה יְּהִיוּ הַמְּזוֹנוֹת, **אִפְלּוּ אִם אַתָּה עוֹשֶׂה לָהֶם כְּסְעוּדַת שְׁלֹמֹה** הַמֶּלֶךְ **בְּשָׁעָתוֹ** - בְּעֵת מַלְכוּתוֹ [וְלֹא בְּשָׁעָה שֶׁיָּרַד מִמַּלְכוּתוֹ, כְּמְבֹאָר בְּגִטִּין (סח:)], עֲדַיִן **לֹא יָצָאתָ יְדֵי חוֹבָתְךָ עִמָּהֶן** - כְּלַפֵּיהֶם, כֵּיוָן **שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב,** וּרְאוּיִים לִסְעוּדַת אַבְרָהָם שֶׁהָיְתָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר, שֶׁשָּׁחַט שְׁלֹשָׁה פָּרִים לִשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים. **אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרָם] **יַתְחִילוּ בְּמְלָאכָה,** כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה בֵּינָם לְבֵינֵינוּ אֶלָּא סִכּוּם דְּבָרִים, **צֵא וֶאֱמֹר לָהֶם,** שָׂאַתָּה שׂוֹכְרָם **עַל מְנָת שֶׁאֵין לָכֶם** תְּבִיעַת מְזוֹנוֹת **עָלַי, אֶלָּא פַּת וְקִטְנִית בִּלְבַד** [אֲבָל אִם יַתְחִילוּ בִּמְלַאכְתָּם, לֹא תּוּכַל לַחֲזֹר בְּךָ]. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר** לָהֶם תְּנַאי זֶה, אֶלָּא מֵעַתָּה הַשְּׂכִירוּת הִיא כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. וְכֵן **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָזוּן** - לָתֵת מְזוֹנוֹת לַפּוֹעֲלִים, **יְזוּנוּ.** וְאִם נָהֲגוּ גַּם **לְסַפֵּק בְּמִתְיקָה** - לָתֵת לַפּוֹעֲלִים לִפְתָּן הַנֶּאֱכָל עִם הַפַּת, **יְסַפֵּק, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.** וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָתֵת מְזוֹנוֹת לַפּוֹעֲלִים, שֶׁאַף בְּלֹא שֶׁיִּתְּנָה הֲרֵי הוּא חַיָּב לְזוֹנָם, אִם הִתְנָה עִמָּם לְזוֹנָם, קִבֵּל עָלָיו לָתֵת לָהֶם מְזוֹנוֹת יוֹתֵר מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָא שֶׁאָמַר לִבְנוֹ צֵא שְׂכֹר לָנוּ פּוֹעֲלִים. הָלַךְ בְּנוֹ וְשָׂכַר פּוֹעֲלִים, וּפָסַק לָהֶם מְזוֹנוֹת וְלֹא פֵּרֵשׁ אֵלּוּ מְזוֹנוֹת יִתֵּן. וּכְשֶׁבָּא אֵצֶל אָבִיו, **אָמַר לוֹ** אָבִיו, **בְּנִי,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָיתָ צָרִיךְ לְהַתְנוֹת, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. וְכֵן הָעוֹשֶׂה מְלָאכְתּוֹ **בְּתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע, מֵאַחַר** [-לְאַחַר] **שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ** לְהִתְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר אוֹ בְּחַלָּה, כְּגוֹן מַפְרִיד תְּמָרִים תְּלוּשִׁים הַמְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה. וְהָעוֹשֶׂה **בְּדָבָר שֶׁאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ,** כְּגוֹן חוֹלֵב אוֹ מֵכִין גְּבִינָה: **מִשְׁנָה ג** **אִפָּן הָעֲבוֹדָה הַמְּתִירָה אֲכִילַת פּוֹעֵל:** **הָיָה עוֹשֶׂה** מְלַאכְתּוֹ **בִּידָיו, אֲבָל לֹא בְּרַגְלָיו,** אוֹ **בְּרַגְלָיו, אֲבָל לֹא בִּידָיו, וַאֲפִלּוּ** עָשָׂה מְלַאכְתּוֹ רַק **בִּכְתֵפוֹ, הֲרֵי זֶה אוֹכֵל. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵינוֹ אוֹכֵל **עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה** מְלַאכְתּוֹ **בִּידָיו וּבְרַגְלָיו,** שֶׁהֲרֵי הַקֶּשׁ חוֹסֵם לְנָחְתֹּם, מַה שׁוֹר הָאוֹכֵל עוֹבֵד בִּידָיו וּבְרַגְלָיו, אַף פּוֹעֵל אֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא כְּשֶׁעוֹבֵד בִּידָיו וּבְרַגְלָיו: **מִשְׁנָה ד** **הַמִּינִים שֶׁאוֹכֵל מֵהֶם וּזְמַן הָאֲכִילָה:** **הָיָה עוֹשֶׂה** מְלַאכְתּוֹ **בְּתְאֵנִים, לֹא יֹאכַל בַּעֲנָבִים,** וְאִם עָשָׂה **בַּעֲנָבִים לֹא יֹאכַל בְּתְאֵנִים,** שֶׁרַשַּׁאי לֶאֱכֹל רַק מֵהַמִּין שֶׁבּוֹ עוֹסֵק. **אֲבָל מוֹנֵעַ** - מֵתַּר לְפוֹעֵל לִמְנֹעַ **אֶת עַצְמוֹ** מִלֶּאֱכֹל, **עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַמָּקוֹם** הַפֵּרוֹת **הַיְפוֹת** שֶׁבְּמִין זֶה, **וְאוֹכֵל** מֵהֶם כָּל צָרְכּוֹ. **וְכֻלָּן** - וְכָל הַפּוֹעֲלִים, **לֹא אָמְרוּ** שֶׁהֵם אוֹכְלִים **אֶלָּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה** מְמֻשׁ, תּוֹךְ כְּדֵי אֲכִילָה. **אֲבָל מְשׁוּם הֶשֵּׁב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים** - אַף כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגָּרֵם הֶפְסֵד לַבְּעָלִים, שֶׁמִּתְבַּטֵּל הַפּוֹעֵל מִמְּלַאכְתּוֹ, **אָמְרוּ** חֲכָמִים, שֶׁיִּהְיוּ **הַפּוֹעֲלִים אוֹכְלִין** אַחַר שֶׁסִּימּוּ עֲבוֹדָתָם בְּשׁוּרַת אַחַת, **בַּהֲלִיכָתָן מֵאֶמֶן** [-שׁוּרַת הַכֶּרֶם] **לְאֶמֶן, וּבַחֲזִירָתָן מִן הַגַּת** - לְאַחַר שֶׁהִנִּיחוּ שָׁם אֶת הָעֲנָבִים שֶׁבָּצְרוּ, וְחוֹזְרִים לִבְצֹר עוֹד עֲנָבִים. שֶׁכֵּן נוֹחַ לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁיֹּאכְלוּ אָז, וּבְכָךְ לֹא יִתְבַּטְּלוּ מִמְּלַאכְתָּם. **זְמַן אֲכִילַת חֲמוֹר הַנּוֹשֵׂא דִּבֵּר מֵאֲכָל: וּבַחֲמוֹר,** שֶׁהִנִּיחוּ עַל גַּבָּיו מַשָּׂא שֶׁל דְּבַר מַאֲכָל, רַשַּׁאי לֶאֱכֹל מֵהַמַּשָּׂא **כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת** - כָּל זְמַן שֶׁהוּא עַל גַּבּוֹ, עַד שֶׁעַת הַפְרִיקָה: **מִשְׁנָה ה** **שִׁעוּר אֲכִילַת פּוֹעֵל: אוֹכֵל פּוֹעֵל קִשּׁוּת** [-קִשּׁוּא] **אֲפִלּוּ בְּשָׁוֶה דִּינָר, וְכוֹתֶבֶת** [-תָּמָר] **אֲפִלּוּ בְּדִינָר,** וְאַף אִם הוּא יוֹתֵר מִכָּל שְׂכָרוֹ. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חִסְמָא אוֹמֵר, לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יָתֵר עַל שְׂכָרוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְאָכַלְתְּ עֲנָבִים כְּנַפְשְׁךָ שָׂבְעֶךָ', וְ'נַפְשְׁךָ' הִיא שִׂכְירוּתוֹ שֶׁעָלֶיהָ מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ, כְּשֶׁעוֹלָה בְּכֶבֶשׁ אוֹ נִתְלֶה בְּאִילָן. **וַחֲכָמִים מַתִּירִין** לֶאֱכֹל אַף יוֹתֵר מִכְּדֵי שְׂכָרוֹ, **אֲבָל** רָאוּי שֶׁיִּהְיוּ **מְלַמְּדִין אֶת הָאָדָם** עֵצָה טוֹבָה, **שֶׁלֹּא יְהֵא רַעֲבָתָן** וְיֹאכַל יוֹתֵר מִשְּׂכָרוֹ, **וְיֵהָא סוֹתֵם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו,** כְּלוֹמַר, וְיִגָּרֵם בְּכָךְ שֶׁלֹּא יִשְׂתַּכֵּר מִמְּלַאכְתּוֹ [וּבָזֶה חוֹלֵק תַּנָּא קַמָּא עַל חֲכָמִים, וְסוֹבֵר שֶׁאֵין מְלַמְּדִים]: **מִשְׁנָה ו** **וְתוּר עַל זְכוּת אֲכִילָה תְּמוּרַת תּוֹסֶפֶת שָׂכָר:** **קוֹצֵץ** אָדָם **עַל יְדֵי** [-בִּשְׁבִיל] **עַצְמוֹ** - רַשַּׁאי פּוֹעֵל לְהַתְנוֹת עִם בַּעַל הַבַּיִת שֶׁיִּוֹסִיף לוֹ מָעוֹת עַל שְׂכָרוֹ, בִּמְקוֹם זְכוּת אֲכִילָתוֹ מֵהַפֵּרוֹת. וְכֵן יָכוֹל לְהַתְנוֹת **עַל יְדֵי** [-בַּעֲבוּר] **בָּנוֹ וּבְתּוֹ הַגְּדוֹלִים שֶׁנִּשְׁכְּרוּ** לְבַעַל הַבַּיִת, אוֹ **עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת,** אֲבָל **אֵינוֹ קוֹצֵץ עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטַנִּים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת:** **ז** **הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים לַעֲשׂוֹת בְּנֶטַע רְבָעִי שֶׁלּוֹ** - אֲפִלּוּ **הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן, פּוֹדֶה וּמַאֲכִילָן.**

מסכת בבא מציעא פרק ז

ז **הַלְוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן, שׁוֹמֵר שָׂכָר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הִלְוָהוּ מָעוֹת שׁוֹמֵר חִנָּם, הִלְוָהוּ פֵּרוֹת שׁוֹמֵר שָׂכָר. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, מֻתָּר אָדָם לְהַשְׁכִּיר מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עָנִי לִהְיוֹת פּוֹסֵק עָלָיו וְהוֹלֵךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה: ח הַמַּעֲבִיר חֲבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּשְׁבָרָהּ, בֵּין שׁוֹמֵר חִנָּם בֵּין שׁוֹמֵר שָׂכָר, יִשָּׁבַע. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זֶה וָזֶה יִשָּׁבַע, וְתָמַהּ אֲנִי אִם יְכוֹלִין זֶה וָזֶה לִשָּׁבַע:**

פרק ז א הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים וְאָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַשְׁכִּים וְשֶׁלֹּא לְהַעֲרִיב אֵינוֹ רַשַּׁאי לְכָפָּן. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָזוּן יָזוּן, לְסַפֵּק בְּמִתְיקָה יְסַפֵּק, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָא שֶׁאָמַר לִבְנוֹ צֵא שְׂכֹר לָנוּ פּוֹעֲלִים. הָלַךְ בְּנוֹ וּפָסַק לָהֶם מְזוֹנוֹת. וּכְשֶׁבָּא אֵצֶל אָבִיו אָמַר לוֹ, בְּנִי, אֲפִלּוּ אִם אַתָּה עוֹשֶׂה לָהֶם כִּסְעוּדַת שְׁלֹמֹה בְּשָׁעָתוֹ לֹא יָצָאתָ יְדֵי חוֹבָתְךָ עִמָּהֶן, שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא יַתְחִילוּ בִּמְלָאכָה צֵא וֶאֱמֹר לָהֶם, עַל מְנָת שֶׁאֵין לָכֶם עָלַי אֶלָּא פַּת וְקִטְנִית בִּלְבַד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה: **ב** וְאֵלּוּ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה, הָעוֹשֶׂה בִּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע בְּשָׁעַת גְּמַר מְלָאכָה, וּבְתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וּבְדָבָר שֶׁגִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ. וְאֵלּוּ אוֹכְלִין, הָעוֹשֶׂה בִּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע בְּשָׁעָה שֶׁאֵין גְּמַר מְלָאכָה, וּבְתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע מֵאַחַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וּבְדָבָר שֶׁאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ: **ג** הָיָה עוֹשֶׂה בְּיָדָיו אֲבָל לֹא בְּרַגְלָיו, בְּרַגְלָיו אֲבָל לֹא בְּיָדָיו, אֲפִלּוּ בִּכְתֵפוֹ, הֲרֵי זֶה אוֹכֵל. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו: **ד** הָיָה עוֹשֶׂה בִּתְאֵנִים לֹא יֹאכַל בַּעֲנָבִים, בַּעֲנָבִים לֹא יֹאכַל בִּתְאֵנִים. אֲבָל מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לִמְקוֹם הַיְּפוֹת וְאוֹכֵל. וְכֻלָּן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה. אֲבָל מִשּׁוּם הֶשֵּׁב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים אָמְרוּ, פּוֹעֲלִים אוֹכְלִין בַּהֲלִיכָתָן מֵאֶמֶן לְאֶמֶן, וּבַחֲזִירָתָן מִן הַגַּת, וּבַחֲמוֹר כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת: **ה** אוֹכֵל פּוֹעֵל קִשּׁוּת בְּדִינָר, וְכוֹתֶבֶת אֲפִלּוּ בְּדִינָר. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חִסְמָא אוֹמֵר, לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יָתֵר עַל שְׂכָרוֹ. וַחֲכָמִים מַתִּירִין, אֲבָל מְלַמְּדִין אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יְהֵא רַעֲבָתָן וְיֵהָא סוֹתֵם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו: **ו** קוֹצֵץ אָדָם עַל יְדֵי עַצְמוֹ, עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַגְּדוֹלִים, עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וּשְׁפָחָתוֹ הַגְּדוֹלִים, עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת, אֲבָל אֵינוֹ קוֹצֵץ עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבְתּוֹ הַקְּטַנִּים, וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטַנִּים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן דַּעַת: **ז** הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים לַעֲשׂוֹת בְּנֶטַע רְבָעִי שֶׁלּוֹ - אֲפִלּוּ הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן, פּוֹדֶה וּמַאֲכִילָן.

המבוארות

מַשְׁנָה ז **גֵּדֶר הַשְׁמִירָה עַל מִשְׁכּוֹן:** **הִלְוָהוּ לַחֲבֵרוֹ עַל הַמִּשְׁכּוֹן** - שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ חֵפֶץ כְּמַשְׁכּוֹן לְהַבְטִיחַ אֶת פִּרְעוֹן הַחוֹב [וְקִבְּלוֹ בִּשְׁעַת הַהַלְוָאָה אוֹ לְאַחַר מִכֵּן], הֲרֵי הוּא **שׁוֹמֵר שָׂכָר** עָלָיו, וְהַשָּׂכָר שֶׁקִּבֵּל הוּא מַה שֶּׁנִּפְטַר מִלְּתֵת פַּת לְעָנִי בְּשָׁעָה שֶׁעָסַק בַּהַלְוָאָה, מִדִּין 'עוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם **הִלְוָהוּ מְעוֹת** וְקִבֵּל מַשְׁכּוֹן, הֲרֵי הוּא **שׁוֹמֵר חִנָּם,** וּשְׂכַר הַמִּצְוָה אֵינוֹ מַחְשִׁיבוֹ שׂוֹמֵר שָׂכָר. וְאִם **הִלְוָהוּ פֵּרוֹת** וְקִבֵּל תְּמוּרָתָם מַשְׁכּוֹן, הֲרֵי הוּא **שׁוֹמֵר שָׂכָר,** וְהַשָּׂכָר שֶׁמְּקַבֵּל הוּא מַה שֶּׁאֵין פֵּרוֹתָיו נִרְקָבִים, כְּפִי שֶׁהָיָה קוֹרֶה אִלּוּ נִשְׁאֲרוּ בִּרְשׁוּתוֹ. **הַשְׁכָּרַת מַשְׁכּוֹן עָנִי: אָבָא שָׁאוּל אוֹמֵר,** מֻתָּר **לָאָדָם** - לְמַלְוֶה **לְהַשְׁכִּיר** לַאֲחֵרִים אֶת **מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל** הֶעָנִי שֶׁלָּוָה מִמֶּנּוּ, כְּדֵי **לִהְיוֹת פּוֹסֵק עָלָיו** שָׂכָר **וְהוֹלֵךְ,** כְּלוֹמַר, שֶׁכָּל מָמוֹן שֶׁיְּקַבֵּל תְּמוּרַת הַשְׂכָּרוּת, יַפְחִיתֶנּוּ מֵחוֹב הֶעָנִי, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵדָה** לֶעָנִי, שֶׁהֲרֵי עַתָּה אֵינוֹ עוֹשֶׂה שִׁמּוּשׁ בְּמַשְׁכּוֹנוֹ, וְכָךְ יַרְוִיחַ תְּמוּרָתוֹ מָמוֹן. [וְדִין זֶה הוּא דַּוְקָא בִּכְלֵי שֶׁהַשָּׂכָר עָלָיו גָּבוֹהַּ מֵהַפְחָת שֶׁל הַשִּׁמּוּשׁ בּוֹ, כְּגוֹן מַעֲדֵר אוֹ קַרְדֹּם]: **מִשְׁנָה ח** **סַבָּל שֶׁשָּׁבַר חֲבִית בְּהַעֲבָרָתָהּ:** סַבָּל **הַמַּעֲבִיר חֲבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם,** וְנִתְקַל בַּהֲלִיכָתוֹ **וְשִׁבְּרָהּ, בֵּין** אִם הוּא **שׁוֹמֵר חִנָּם,** שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר עֲבוּר הַעֲבָרַת הֶחָבִית, **בֵּין** אִם הוּא **שׁוֹמֵר שָׂכָר,** שֶׁהוּא מְקַבֵּל שָׂכָר עֲבוּר זֶה, **יִשָּׁבַע** שֶׁנִּשְׁבְּרָה שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה וְיִפָּטֵר, מִתַּקָּנַת חֲכָמִים, כִּי אִם יִתְחַיֵּב לֹא יִהְיֶה מִי שֶׁיִּסְכִּים לְהַעֲבִיר חֲבִית לַחֲבֵרוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אַף אֲנִי שָׁמַעְתִּי מֻרְבּוֹתַי שֶׁזֶּה - שׁוֹמֵר חִנָּם וְזֶה - שׁוֹמֵר שָׂכָר, **יִשָּׁבַע** וְיִפָּטֵר, **וְתָמַהּ אֲנִי אִם יְכוֹלִין זֶה וָזֶה לִשָּׁבַע** - כֵּיצַד תּוֹעִיל שְׁבוּעָתָם, שֶׁכֵּן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר שֶׁהַשְׁבוּעָה הִיא שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים שֶׁלֹּא פָּשַׁע בִּשְׁבִירָתָהּ, וְלָכֵן תָּמַהּ, שֶׁהֲרֵי שְׁבִירַת הֶחָבִית אֵינָהּ אֶנֶס אֶלָּא קְרוֹבָה לִפְשִׁיעָה כְּגֻנְבָה וַאֲבֵדָה, וְשׁוֹמֵר שָׂכָר חַיָּב עָלֶיהָ. וְאִם נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מִדְרוֹן, אַף שׁוֹמֵר חִנָּם לֹא יוּכַל לִפְטֹר עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה, כִּי שִׁבְירָה כָּזוֹ נֶחְשֶׁבֶת לִפְשִׁיעָה [וּבֶאֱמֶת הַשְׁבוּעָה אֵינָהּ שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים אֶלָּא שְׁבוּעָה מִתַּקָּנַת חֲכָמִים שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁנִּשְׁבְּרָה 'שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה', וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר]:

פֶּרֶק ז דִּינֵי אֲכִילַת פּוֹעֲלִים וְדִינֵי אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים:

מַשְׁנָה א **תְּנָאֵי הַשְׂכִּירוּת בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:** **הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים** לִשְׂכִּירוּת יוֹם, וְאַחַר שֶׁשְּׂכָרָם **אָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים** - קֹדֶם הָנֵץ **וּלְהַעֲרִיב** - אַחַר הַשְּׁקִיעָה, אִם הָיָה **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ** הַפּוֹעֲלִים **שֶׁלֹּא לְהַשְׁכִּים וְשֶׁלֹּא לְהַעֲרִיב, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְכָפָּן** - אֵין לוֹ זְכוּת לְהַכְרִיחָם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְנָה עִמָּם כֵּן בְּשָׁעָה שֶׁשְּׂכָרָם. וְאִפְלּו

לְמִקַּח טָעוּת. **נִתְפָּרְסוּ עִגּוּלָיו** - נִפְרְדוּ לוֹ עִגּוּלֵי דְּבֶלָה, אוֹ **נִתְפַּתְּחוּ** [-נִפְתְּחוּ] **חֲבִיּוֹתָיו**, וְשָׁכַר פּוֹעֲלִים לְחַבֵּר אֶת הָעִגּוּלִים וְלִסְתֹּם אֶת הַחֲבִיּוֹת, **הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ** מֵהֶם, שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם לְהִתְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר וַהֲרֵי הֵם טָבֶל [וְעוֹד שֶׁאֵין פּוֹעֵל אוֹכֵל בְּדָבָר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ (רש"י)]. אַף **אִם לֹא הוֹדִיעָן** שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, וְהִיא סְבוּרִים שֶׁעֲדַיִן לֹא הִדְבִּיקוּ הַתְּאֵנִים לְעִגּוּל, וְלֹא נִסְתְּמוּ הַחֲבִיּוֹת מֵעוֹלָם, **מַעֲשֵׂר וּמַאֲכִילָן**, שֶׁמָּא לוֹ הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לֶאֱכֹל, לֹא הָיוּ נִשְׁכָּרִים לוֹ, וַהֲרֵי זֶה כְּמִקַּח טָעוּת: **מִשְׁנָה ח אֲכִילַת שׁוֹמְרֵי פֵּרוֹת**: **שׁוֹמְרֵי פֵּרוֹת** תְּלוּשִׁים, **אוֹכְלִין מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה** - מֻתָּר לָהֶם לֶאֱכֹל מֵהֶם לְפִי שֶׁכָּךְ מִנְהַג הַמְּדִינָה, **אֲבָל לֹא מִן הַתּוֹרָה** שֶׁהֲרֵי אֵינָם עוֹשִׂים מְלָאכָה בַּפֵּרוֹת. [וְשׁוֹמְרֵי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים, אֵינָם אוֹכְלִים אַף מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה]. **דִּין אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים**: **אַרְבָּעָה** מִינֵי **שׁוֹמְרִים** הֵן הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה. **שׁוֹמֵר חִנָּם** - שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר, **וְהַשּׁוֹאֵל** דָּבָר לְשַׁמּוֹשׁ **תַּשְׁלוּם**, **נוֹשֵׂא שָׂכָר** - הַמְקַבֵּל שָׂכָר בְּעַד שְׁמִירָתוֹ, **וְהַשּׁוֹכֵר** דָּבָר מֵחֲבֵרוֹ לְשַׁמּוֹשׁ **תַּשְׁלוּם**, **שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע** - אִם נִטְעֲנוּ הַכֹּל, וְהִיא זֶה חָלוּק זֶה מִזֶּה, **שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל** - כָּל הַמִּקְרִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה שֶׁשּׁוֹמֵר חִנָּם חַיָּב בָּהֶם, כְּגוֹן גְּנֵבָה, אֲבֵדָה וְאָנֹס, אִם אֵרְעוּ בְּשׁוֹמֵר חִנָּם הֲרֵי הוּא נִשְׁבָּע שֶׁכָּךְ אֵרַע וּפָטוּר [וְחַיָּב רַק בִּפְשִׁיעָה], שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות כב ז) 'וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים' [-לִשְׁבוּעָה]. **וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל**, וַאֲפִלּוּ בְּאֹנֶס, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת עִמּוֹ בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם' [מִלְּבַד אִם מֵתָה מַחֲמַת מְלָאכָה, שֶׁהֲרֵי שְׁאָלָהּ כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ]. **וְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר** [שֶׁדֵּינוֹ כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר כֵּיוָן שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם עַל הַנֶּאֱתָן, וְאֵינוֹ כְּשׁוֹאֵל שֶׁכָּל הַהֲנָאָה שֶׁלּוֹ], **נִשְׁבָּעִים עַל הַשְּׁבוּרָה** - אִם נִטְפְּגָה הַבְּהֵמָה שֶׁאָצְלָם בְּאֹנֶס, **וְעַל הַשְּׁבוּיָה** - אִם נִשְׁבְּתָה בִּידֵי לִסְטִים, **וְעַל הַמִּתָּה** - אִם מֵתָה בְּאֹנֶס, וַהֲרֵי הֵם פְּטוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ט-י) 'וּמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה. שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם וְגוֹ' וְלָקַח בְּעָלָיו [אֶת הַשְּׁבוּעָה] וְלֹא יְשַׁלֵּם', **וּמְשַׁלְּמִין אֶת הָאֲבֵדָה וְאֶת הַגְּנֵבָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יא) 'אִם גָּנֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו' וּמִתְּבַת 'אִם' הִתְרַבְּתָה גַּם גְּנֵבָה: **מִשְׁנָה ט אֵימָתַי טִרְפָּה חֲשׁוּבָה אֹנֶס**: **זְאֵב אֶחָד** שֶׁטָּרַף, **אֵינוֹ אֹנֶס**, וְאַף שׁוֹמֵר שָׂכָר אוֹ שׁוֹכֵר חַיָּבִים עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'הֻטְרָפָה לֹא יְשַׁלֵּם', וּמִכֹּחַ שֶׁכָּתוּב 'הַטְרָפָה' בְּהֵ"א הַיְדִיעָה, לְמָדְנוּ שֶׁיֵּשׁ טְרֵפָה שֶׁהִיא אֹנֶס וְיֵשׁ טְרֵפָה שְׁאֵינָהּ אֹנֶס, שֶׁהָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד כְּנֶגְדּוֹ. אֲבָל **שְׁנֵי זְאֵבִים** שֶׁטָּרְפוּ, הֲרֵי זֶה **אֹנֶס**. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּשָׁעַת מִשְׁלַחַת זְאֵבִים** - כְּשֶׁהַזְּאֵבִים מִתְפָּרְצִים וְנִכְנָסִים לִישׁוּב, וְהֵם עֲזִים בְּיוֹתֵר, **אַף זְאֵב אֶחָד** הֲרֵי זֶה **אֹנֶס**. **שְׁנֵי כְלָבִים** שֶׁטָּרְפוּ, **אֵינוֹ אֹנֶס**, שֶׁאֵינָם עַזִּים כָּל כָּךְ וְיָכוֹל לַעֲמֹד נֶגְדָּם. **יְדוּעַ הַבְּלִי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר**, אִם בָּאוּ הַכְּלָבִים מֵרוּחַ **אַחַת** - מִצַּד אֶחָד **אֵינוֹ אֹנֶס**, **אֲבָל מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת הֲרֵי זֶה אֹנֶס**, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד נֶגְדָּם. **הַלִּסְטִים** - שׁוֹדְדֵי עַם כְּלֵי זַיִן, אֲפִלּוּ הוּא יְחִידִי, **הֲרֵי זֶה אֹנֶס. הָאֳרִי וְהַדֹּב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס וְהַנָּחָשׁ, הֲרֵי זֶה אֹנֶס. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁבָּאוּ מֵאֲלֵיהֶן** לִמְקוֹם מְרֵעֶה הַבְּהֵמוֹת, **אֲבָל אִם הַשּׁוֹמֵר הוֹלִיכָן לִמְקוֹם** שֶׁבּוֹ נִמְצָאִים **גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים, אֵינוֹ אֹנֶס**, שֶׁהֲרֵי פָּשַׁע בְּהוֹלְכָתָם לִמְקוֹם סַכָּנָה, וְחַיָּב לְשַׁלֵּם: **מִשְׁנָה י אֵימָתַי מֵיתָה חֲשׁוּבָה אֹנֶס**: **מֵתָה הַבְּהֵמָה בְּדִרְכָּהּ**, **הֲרֵי זֶה אֹנֶס**. **אֲבָל אִם סְגָפָהּ** - הִרְעִיבָהּ, אוֹ הֶעֱמִידָהּ בֵּימֵי הַקַּיִץ בַּחַמָּה וּבִימֵי הַחֹרֶף בַּצִּנָּה, **וּמֵתָה, אֵינוֹ אֹנֶס** אֶלָּא פְּשִׁיעָה. תִּקָּפַתּוּ בְּכֹחַ **וְעָלְתָה לְרָאשֵׁי צוּקִין** - הָרִים גְּבוֹהִים וּתְלוּלִים, **וְנָפְלָה וּמֵתָה, הֲרֵי זֶה אֹנֶס**. אֲבָל אִם הַשּׁוֹמֵר **הֶעֱלָהּ לְרָאשֵׁי הַצּוּקִין וְנָפְלָה וּמֵתָה, אֵינוֹ אֹנֶס**. **שׁוֹמֵר הַמַּתָּנָה שֶׁחִיְּבוּ יְהוּ שׁוֹנִים**: בִּשְׁעַת קַבָּלַת הַפִּקָּדוֹן לִשְׁמִירָה, **מַתָּנָה שׁוֹמֵר חִנָּם** - רַשַּׁאי שׁוֹמֵר חִנָּם לְהִתְנוֹת שֶׁהוּא מְקַבֵּלוֹ לִשְׁמִירָה **לִהְיוֹת פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה** - עַל דַּעַת כֵּן שֶׁיִּהְיֶה פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה אִם יִגָּנֵב אוֹ יֹאבַד אוֹ יֵאָנֵס, וְיִהְיֶה נֶאֱמָן בְּלִי שְׁבוּעָה. **וְכֵן הַשּׁוֹאֵל, רַשַּׁאי לְהִתְנוֹת לִהְיוֹת פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם** עַל אֳנָסִים וּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה. **נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר**, יְכוֹלִים לְהַתְנוֹת **לִהְיוֹת פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעָה** עַל אֳנָסִים, **וּמִלְּשַׁלֵּם** עַל גְּנֵבָה וַאֲבֵדָה. וְאֵין זֶה מַתָּנָה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה (להלן מ"א), שֶׁדֵּיֵנִי הַשְּׁמִירָה חָלִים עַל הַשּׁוֹמֵר בְּשָׁעַת מִשִּׂיכַת הַבְּהֵמָה, וְכֵיוָן שֶׁאָמַר תְּחִלָּה אֶת תְּנָאוֹ, נִמְצָא שֶׁלֹּא קִבֵּל עַל עַצְמוֹ לִהְיוֹת שׁוֹמֵר אֶלָּא לְעִנְיַן מָה שֶׁהִתְחַיֵּב: **מִשְׁנָה יא מַתָּנָה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וּמַעֲשֶׂה קוֹדֵם לִתְנַאי**: **כָּל הַמַּתָּנָה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה** - שָׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, וּמַתָּנָה שֶׁיָּחוּל בְּאֹפֶן שׁוֹנֶה מִן הַדִּין הָאָמוּר בַּתּוֹרָה, **תְּנָאוֹ בָּטֵל**, וְחָל הַמַּעֲשֶׂה לְלֹא הַתְנַאי [כֵּן דַּעַת רַבִּי מֵאִיר, אָמְנָם דַּעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁבְּדָבָר שֶׁבִּמְמוֹן, תְּנָאוֹ קַיָּם]. **וְכָל תְּנַאי שֶׁיֵּשׁ מַעֲשֶׂה בְּתִחְלָתוֹ** - שֶׁקָּדַם הַתְנַאי הִזְכִּיר אֶת הַמַּעֲשֶׂה, כְּגוֹן שֶׁאָמַר לַחֲבֵרוֹ 'הֲרֵי זֶה שִׁלְּךָ אִם תַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי', **תְּנָאוֹ בָּטֵל**, וְחָל הַמַּעֲשֶׂה לְלֹא הַתְנַאי, שֶׁמִּקְוֹר דִּין תְּנַאי הוּא הַתְנַאי שֶׁהִתְנָה מֹשֶׁה עִם בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן, וְשָׁם הַתְנַאי ['אִם יַעַבְרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן' (במדבר לב כט)] קָדַם לַמַּעֲשֶׂה ['וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד' (שם)]. **וְכָל תְּנַאי שֶׁאָפְשָׁר לוֹ לְקַיְּמוֹ בְּסוֹפוֹ** - שֶׁיָּכוֹל לְקַיֵּם אֶת הַתְנַאי, **וְהִתְנָה עָלָיו מִתְּחִלָּתוֹ** - שֶׁהִקְדִּים אֶת הַתְנַאי לַמַּעֲשֶׂה [כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'אִם תַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי הֲרֵי זֶה שִׁלְּךָ'] **תְּנָאוֹ קַיָּם**. אֲבָל תְּנַאי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ, הַתְנַאי בָּטֵל וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּם:

פֶּרֶק ח דִּינֵי שׁוֹאֵל, וְדִינֵי שְׁכִירוּת בָּתִּים: **מִשְׁנָה א פִּטּוּר שְׁאִילָה בִּבְעָלִים**: **הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, וְשָׁאַל אֶת בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ**, שֶׁיַּעֲשֶׂה עֲבוּרוֹ מְלָאכָה כָּלְשֶׁהִי בְּחִנָּם, אַף שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַפָּרָה, **אוֹ שֶׁשָּׂכַר אֶת בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ**, שֶׁיַּעֲשֶׂה עֲבוּרוֹ מְלָאכָה בְּתַשְׁלוּם. וְכֵן אִם בַּתְּחִלָּה **שָׁאַל** אֶת **הַבְּעָלִים אוֹ שְׂכָרָן, וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל** מֵהֶם **אֶת הַפָּרָה** כְּשֶׁהֵם עֲדַיִן שְׁאוּלִים אוֹ שְׂכוּרִים אֶצְלוֹ, **וּמֵתָה הַפָּרָה** בְּאֹנֶס, **פָּטוּר** הַשּׁוֹאֵל, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כב יג-יד) 'וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת' [בְּאֹנֶס] וּגוֹ', **'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ'** [בִּמְלַאכְתּוֹ, שֶׁהוּא שָׁאוּל אוֹ שָׂכוּר לוֹ] **'לֹא יְשַׁלֵּם'. אֲבָל אִם שָׁאַל אֶת הַפָּרָה, וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל אֶת הַבְּעָלִים אוֹ שְׂכָרָן, וּמֵתָה הַפָּרָה, חַיָּב** לְשַׁלֵּם. וְאַף אִם הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת הָאֹנֶס: **מִשְׁנָה ב מִי שֶׁהָיָה שׁוֹאֵל וְשׂוֹכֵר וְאֵינָהּ יְדוּעָה שְׁעַת הָאֹנֶס**: **הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, וּשְׁאָלָהּ חֲצִי הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ חֲצִי הַיּוֹם, אוֹ שְׁאָלָהּ הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ לְמָחָר, אוֹ שֶׁקִּבֵּל שְׁתֵּי פָּרוֹת מֵחֲבֵרוֹ, שָׂכַר אַחַת וְשָׁאַל אַחַת, וּמֵתָה פָּרָה אַחַת בְּאֹנֶס, וְהַמַּשְׁאִיל אוֹמֵר הַפָּרָה הַשְּׁאוּלָה מֵתָה** [כְּשֶׁשָּׂכַר אַחַת וְשָׁאַל אַחַת], אוֹ שֶׁטּוֹעֲנִין **בְּיוֹם שֶׁהָיְתָה שְׁאוּלָה מֵתָה** [כְּשֶׁשְּׁאָלָהּ הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ לְמָחָר], אוֹ שֶׁטּוֹעֲנִין **בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה שְׁאוּלָה מֵתָה** [כְּשֶׁשְּׁאָלָהּ חֲצִי יוֹם וּשְׂכָרָהּ חֲצִי יוֹם], **וְהַלָּה** - הַשּׁוֹאֵל **אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ** מָתַי מֵתָה, **חַיָּב** לְשַׁלֵּם. וְאַף שֶׁהַתּוֹבֵעַ דָּבָר מֵחֲבֵרוֹ, וְהַנִּתְבָּע אֵינוֹ יוֹדֵעַ, נִשְׁבָּע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּפָטוּר, אַךְ כָּאן מְדַבֵּר בְּאֹפֶן שֶׁהַמַּשְׁאִיל מוֹדֶה עַל אַחַת מֵהֶן, וְעַל הַשְּׁנִיָּה טוֹעֵן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ. וְדִינוֹ כְּדִין מוֹדֶה בְּמִקְצָת שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁבֵּעַ, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבֵּעַ - מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבֵּעַ, מְשַׁלֵּם. וּבְאֹפֶן שֶׁהַשּׁוֹכֵר **אוֹמֵר** בְּטַעֲנַת בָּרִי, **שֶׁשְּׁכוּרָה מֵתָה, אוֹ בְּיוֹם שֶׁהָיְתָה שְׁכוּרָה מֵתָה, אוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהָיְתָה שְׁכוּרָה מֵתָה, וְהַלָּה** - וְהַמַּשְׁכִּיר **אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, פָּטוּר**, וְאַף אֵינוֹ חַיָּב שְׁבוּעָה, כִּי אֵין מְחַיְּבִים שְׁבוּעָה מִכֹּחַ טַעֲנַת שָׁמָּא. וְאִם טוֹעֲנִים שְׁנֵיהֶם טַעֲנַת בָּרִי, **זֶה** - הַמַּשְׁאִיל **אוֹמֵר שְׁאוּלָה מֵתָה, וְזֶה** - הַשּׁוֹכֵר **אוֹמֵר שְׂכוּרָה מֵתָה, יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר שֶׁשְּׂכוּרָה מֵתָה** וְיִפָּטֵר מִלְּשַׁלֵּם, כִּי מֵאַחַר וְעָלָיו לְהִשָּׁבַע שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים שֶׁמֵּתָה בְּאֹנֶס, מְגַלְגֵּל עָלָיו הַתּוֹבֵעַ שְׁבוּעָה נוֹסֶפֶת שֶׁמֵּתָה כְּשֶׁהִיא שְׂכוּרָה. וְאִם **זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, יֵחָלְקוּ**, שֶׁדַּעַת הַתּוֹבֵעַ בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁמָּמוֹן הַמֻּטָּל בְּסָפֵק חוֹלְקִים [אָמְנָם דַּעַת חֲכָמִים שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וְהוּא פָּטוּר]: **מִשְׁנָה ג זְמַן אֲחֲרָיוּת אֲנָסִים בְּשֶׁשָּׁלַח מֵבִיא אֶת הַבְּהֵמָה**: **הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, וְשָׁלַח לוֹ הַשּׁוֹאֵל שַׁלְּחָהּ לִי בְּיַד בְּנִי בְּיַד עַבְדִּי בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ בְּיַד בְּנִי בְּיַד עַבְדִּי בְּיַד שְׁלוּחִי שֶׁל הַמַּשְׁאִיל, אוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ שֶׁל הַשּׁוֹאֵל, אוֹ בְּיַד בְּנוֹ, אוֹ בְּיַד עַבְדּוֹ, אוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ שֶׁל הַשּׁוֹאֵל, אוֹ בְּיַד בְּנוֹ, אוֹ בְּיַד עַבְדּוֹ, אוֹ בְּיַד שְׁלוּחוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל, וּמֵתָה בַּדֶּרֶךְ, פָּטוּר** הַשּׁוֹאֵל, שֶׁעֲדַיִן לֹא בָאָה לְיָדוֹ וְלֹא הִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ [וּשְׁלוּחוֹ שֶׁל הַשּׁוֹאֵל, הַיְינוּ פּוֹעֵל שֶׁלּוֹ הַגָּר בְּבֵיתוֹ וְלֹא שֻׁמְּנָהוּ לִהְיוֹת שָׁלִיחַ]. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ **הַשּׁוֹאֵל שַׁלְּחָהּ לִי בְּיַד בְּנִי בְּיַד עַבְדִּי בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הַמַּשְׁאִיל לְשׁוֹאֵל הֲרֵינִי מְשַׁלְּחָהּ לְךָ בְּיַד בְּנִי, אוֹ בְּיַד עַבְדִּי, אוֹ בְּיַד שְׁלוּחִי, אוֹ בְּיַד בְּנְךָ, אוֹ בְּיַד עַבְדְּךָ, אוֹ בְּיַד שְׁלוּחֲךָ, וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל 'שַׁלַּח', וּמֵתָה בַּדֶּרֶךְ, הֲרֵי זֶה פָּטוּר**:

מִשְׁנָה ד סָפָק **בִּמְכִירָה:** הַמַּחֲלִיף פָּרָה שֶׁלּוֹ **בַּחֲמוֹר** שֶׁל חֲבֵרוֹ, בְּקִנְיָן חֲלִיפִין, **וְיָלְדָה** הַפָּרָה, וְלֹא יָדוּעַ אִם יָלְדָה קֹדֶם הַקִּנְיָן וְהַוָּלָד שֶׁל בַּעַל הַפָּרָה אוֹ לְאַחַר הַקִּנְיָן וְהַוָּלָד שֶׁל בַּעַל הַחֲמוֹר, **וְכֵן הַמּוֹכֵר** אֶת **שִׁפְחָתוֹ** הַכְּנַעֲנִית בְּקִנְיָן כֶּסֶף, **וְיָלְדָה,** וְלֹא יָדוּעַ אִם יָלְדָה קֹדֶם הַמְכִירָה אוֹ אַחֲרֶיהָ, **זֶה** - הַמּוֹכֵר **אוֹמֵר עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרָם] **מָכַרְתִּי** יָלְדוּ וְהַוָּלָד שֶׁלִּי, **וְזֶה** - הַקּוֹנֶה **אוֹמֵר מִשֶּׁלָּקַחְתִּי** - אַחַר שֶׁקָּנִיתִי יָלְדוּ, וְהַוָּלָד שֶׁלִּי, **יַחֲלוּקוּ,** שֶׁלְּדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ מָמוֹן הַמּוּטָל בְּסָפֵק חוֹלְקִים. [וְנָקַט הַתַּנָּא קִנְיַן חֲלִיפִין, כִּי אֵין בְּהֵמָה נִקְנֵית בְּכֶסֶף, וּבְמִשִּׁיכָה הָיוּ רוֹאִים מָתַי יָלְדָה]. וְכֵן אִם **הָיוּ לוֹ שְׁנֵי עֲבָדִים, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְכֵן** אִם הָיוּ לוֹ **שְׁתֵּי שָׂדוֹת, אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה,** וּמָכַר אֶחָד מֵהֶם וְלֹא יָדוּעַ אֵיזֶהוּ, **הַלּוֹקֵחַ אוֹמֵר גָּדוֹל לָקַחְתִּי וְשֶׁלִּמְתִּי דְּמֵי גָּדוֹל, וְהַלָּה** - הַמּוֹכֵר **אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ,** שֶׁמָּא לֹא שִׁלַּמְתָּ אֶלָּא דְּמֵי קָטָן, הֲרֵי הוּא מוֹדֶה בְּמִקְצָת **וְיִשְׁבַּע הַמּוֹכֵר שֶׁאֵת הַקָּטָן מָכַר** וְקִבֵּל רַק אֶת דָּמָיו. וְאִם שְׁנֵיהֶם מְסֻפָּקִים בַּדָּבָר, **זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, יַחֲלוּקוּ** בֵּינֵיהֶם אֶת הַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין הַקָּטָן לַגָּדוֹל, כְּדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁמָּמוֹן הַמּוּטָל בְּסָפֵק חוֹלְקִים: **מִשְׁנָה ה מָכַר זֵיתִים לְעֲצִים וְעָשׂוּ פֵּרוֹת:** הַמּוֹכֵר אֶת עֲצֵי **זֵיתָיו לְעֲצִים** - שֶׁיָּקַץ אוֹתָם הַקּוֹנֶה **וְיִשְׁתַּמֵּשׁ** בָּהֶם כַּעֲצֵי שְׂרֵפָה, **וְשָׁהָה** הַקּוֹנֶה מִלְּקָצָם, **וְעָשׂוּ** בְּאוֹתוֹ זְמַן זֵיתִים רָעִים הַמּוֹצִיאִים **פֵּרוֹת מֵרְבִיעִית** לג שֶׁמָּן **לִסְאָה** - מִכָּל סְאָה זֵיתִים [אַחֲרֵי נִכּוּי הוֹצָאוֹת הַמְּסִיקָה וְהַסְּחִיטָה], **הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַזֵּיתִים** - הַקּוֹנֶה, כִּי בְּשִׁעוּר פֵּרוֹת כָּזֶה אֲנָשִׁים לֹא מַקְפִּידִים וּבַעַל הַקַּרְקַע מוֹחֵל לַקּוֹנֶה. אֲבָל אִם **עָשׂוּ** הָעֲצִים זֵיתִים הַמּוֹצִיאִים **רְבִיעִית** לג שֶׁמָּן **לִסְאָה** זֵיתִים, **וְזֶה** - הַקּוֹנֶה **אוֹמֵר זֵיתַי** - הָעֲצִים שֶׁקָּנִיתִי גִּדְּלוּ אֶת הַפֵּרוֹת וַהֲרֵי הֵם שֶׁלִּי, **וְזֶה** - הַמּוֹכֵר **אוֹמֵר אַרְצִי** - הַקַּרְקַע שֶׁלִּי **גִּדְּלָה** אֶת הַפֵּרוֹת וַהֲרֵי הֵם שֶׁלִּי, **יַחֲלוּקוּ** בֵּינֵיהֶם אֶת הַפֵּרוֹת, כֵּיוָן שֶׁהֵן הַקַּרְקַע וְהֵן הָעֲצִים גָּרְמוּ לִגְדִילַת הַפֵּרוֹת. [וְאִם אָמַר לוֹ עַל מְנָת לָקַץ מִיָּד, אֲפִלּוּ עָשׂוּ פֵּרוֹת מֵרְבִיעִית הֲרֵי הֵם שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה. וְאִם אָמַר לוֹ עַל מְנָת שֶׁתָּקֵץ לְכִשְׁתִּרְצֶה, אֲפִלּוּ עָשׂוּ יוֹתֵר מֵרְבִיעִית הֲרֵי הֵם שֶׁל בַּעַל הַזֵּיתִים]. **שָׁטַח נָהָר זֵיתָיו וּנְטָעָם בְּשָׂדֵה חֲבֵרוֹ:** וְכֵן אִם **שָׁטַח נָהָר** זֵיתָיו - עֲצֵי זַיִת שֶׁלּוֹ **וּנְתָנָם לְתוֹךְ שָׂדֵה חֲבֵרוֹ,** וְגָדְלוּ שָׁם פֵּרוֹת, **זֶה אוֹמֵר זֵיתַי** - הָעֵצִים שֶׁלִּי **גִּדְּלוּ** אֶת הַפֵּרוֹת, **וְזֶה אוֹמֵר אַרְצִי** - קַרְקַע שֶׁלִּי **גִּדְּלָה** אֶת הַפֵּרוֹת, **יַחֲלוּקוּ,** שֶׁגַּם הַקַּרְקַע וְגַם הָעֵצִים גָּרְמוּ לַפֵּרוֹת שֶׁיִּגְדְּלוּ. [וּמְדַבֵּר בְּאֹפֶן שֶׁקְּבִיב שֶׁרְשֵׁי הַזַּיִת הָיָה גּוּשׁ אֲדָמָה, שֶׁדֵּי בּוֹ כְּדֵי שֶׁיִּחְיֶה הַזַּיִת, וּבְאֹפֶן זֶה אֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּעֶרְלָה מֵחָדָשׁ, וְדִין הַמִּשְׁנָה הוּא בְּשִׁשָּׁה הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת, שֶׁטּוֹעֲנִין בַּעַל הַזֵּיתִים שֶׁלּוּלֵי אוֹתוֹ גּוּשׁ אֲדָמָה לֹא יָכוֹל הָיָה בַּעַל הַקַּרְקַע לֶאֱכֹל אֶת הַפֵּרוֹת מִשּׁוּם עֶרְלָה. אֲבָל אַחֲרֵי שֵׁשׁ שָׁנִים, הַכֹּל שֶׁל בַּעַל הַקַּרְקַע, שֶׁיָּכוֹל לְטָעֹן שֶׁאִי לוּלֵי בַּעַל הַזֵּיתִים הָיָה יָכוֹל לָטַעַת בְּעַצְמוֹ עֲצֵי זַיִת וְלֶאֱכֹל אֶת פֵּרָיָם]: **מִשְׁנָה ו הוֹדָעָה מֵרֹאשׁ עַל סִיּוּם הַשְּׁכִירוּת:** הַמַּשְׂכִּיר **בַּיִת לַחֲבֵרוֹ** לִסְיוּם **תְּקוּפוֹת,** וְלֹא קָבְעוּ זְמַן לְסִיּוּם הַשְּׂכִירוּת, **בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֵינוֹ יָכוֹל** הַמַּשְׂכִּיר **לְהוֹצִיאוֹ מִן הֶחָג** [-סֻכּוֹת] **וְעַד הַפֶּסַח,** אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעוֹ **בִּימוֹת הַחַמָּה שִׁלְשִׁים יוֹם,** דְּהַיְינוּ שֶׁהוֹדִיעוֹ עַל כָּךְ עַד ט"ו בֶּאֱלוּל, שֶׁנּוֹתְרוּ עוֹד שְׁלֹשִׁים יוֹם בִּימוֹת הַחַמָּה עַד חַג הַסֻּכּוֹת שֶׁהוּא תְּחִלַּת יְמוֹת הַגְּשָׁמִים. [וְלָמָּדְנוּ מִכָּאן גַּם שֶׁבִּימוֹת הַחַמָּה צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ שְׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם שֶׁיּוֹצִיאֶנּוּ]. וְאִם הִשְׂכִּיר לוֹ בַּיִת **בִּכְרָכִים** - בְּעִיר גְּדוֹלָה, שֶׁרַבִּים נִמְשָׁכִים לָדוּר בָּהּ וְאֵין מְצוּיִים שָׁם בָּתִּים לִשְׂכֹּר, **אֶחָד** - בֵּין **בִּימוֹת הַחַמָּה וְאֶחָד** - וּבֵין **בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים** צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לוֹ **שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ** קֹדֶם. [וְכֵן הַשּׁוֹכֵר שָׂרוֹצֶה לְסַיֵּם אֶת שְׂכִירוּתוֹ, צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לַמַּשְׂכִּיר, בָּעֲרוֹת שִׁשִּׁים יוֹם, וּבִכְרַכִּים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ]. **וּבְחֲנֻיּוֹת** - אִם הִשְׂכִּיר לוֹ חֲנוּת, **אֶחָד עֲיָרוֹת וְאֶחָד כְּרַכִּים,** יוֹדִיעֲנוּ **שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ** קֹדֶם, שֶׁדֶּרֶךְ הַחֲנֻנִים לִמְכֹּר בְּהַקָּפָה לְלָקוֹחוֹתֵיהֶם, וְאִם יִצְטָרֵךְ לָלֶכֶת לִמְקוֹם אַחֵר, יִפְסִיד אֶת הַחוֹבוֹת שֶׁעֲדַיִן לֹא שִׁלְּמוּ לוֹ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, חֲנוּת שֶׁל נַחְתּוֹמִים** - אוֹפִים **וְשֶׁל צַבָּעִים,** צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ **שָׁלֹשׁ שָׁנִים** קֹדֶם, כִּי דַּרְכָּם לְמִכֹּר בְּהַקָּפָה מֻרְבֶּה יוֹתֵר, וְאִם יִצְטָרְכוּ לַעֲזֹב אֶת מְקוֹמָם, יִפְסִידוּ: **מִשְׁנָה ז הַדְּבָרִים שֶׁצָּרִיךְ לְהַעֲמִיד הַמַּשְׂכִּיר לַשּׁוֹכֵר:** **הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ, הַמַּשְׂכִּיר חַיָּב בְּדָלֶת, וּבְנָגָר - יָתֵד** הַנִּתְחָב בַּדֶּלֶת וּבְמִפְתַּן הַדֶּלֶת וּמוֹנֵעַ אֶת פְּתִיחָתָהּ, **וּבְמַנְעוּל** לִנְעִילַת הַדֶּלֶת מִבַּחוּץ, **וּבְכָל**

ד הַמַּחֲלִיף פָּרָה בַּחֲמוֹר וְיָלְדָה, וְכֵן הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ וְיָלְדָה, זֶה אוֹמֵר עַד שֶׁלֹּא מָכַרְתִּי וְזֶה אוֹמֵר מִשֶּׁלָּקַחְתִּי, יַחֲלֹקוּ. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי עֲבָדִים, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְכֵן שְׁתֵּי שָׂדוֹת אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, הַלּוֹקֵחַ אוֹמֵר גָּדוֹל לָקַחְתִּי, וְהַלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, זָכָה בַּגָּדוֹל. הַמּוֹכֵר אוֹמֵר קָטָן מָכַרְתִּי, וְהַלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, אֵין לוֹ אֶלָּא קָטָן. זֶה אוֹמֵר גָּדוֹל וְזֶה אוֹמֵר קָטָן, יִשְׁבַּע הַמּוֹכֵר שֶׁהַקָּטָן מָכַר. זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, יַחֲלֹקוּ: ה הַמּוֹכֵר זֵיתָיו לְעֵצִים, וְעָשׂוּ פֵּחוֹת מֵרְבִיעִית לִסְאָה, זֶה אוֹמֵר זֵיתַי גִּדְּלוּ, וְזֶה אוֹמֵר אַרְצִי גִּדְּלָה, יַחֲלֹקוּ. שָׁטַח נָהָר זֵיתָיו וּנְתָנָם לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵרוֹ, זֶה אוֹמֵר זֵיתַי גִּדְּלוּ וְזֶה אוֹמֵר אַרְצִי גִּדְּלָה, יַחֲלֹקוּ: ו הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הֶחָג וְעַד הַפֶּסַח. בִּימוֹת הַחַמָּה שִׁלְשִׁים יוֹם. וּבִכְרָכִים, אֶחָד יְמוֹת הַחַמָּה וְאֶחָד יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּבַחֲנֻיּוֹת, אֶחָד עֲיָרוֹת וְאֶחָד כְּרַכִּים, שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, חֲנוּת שֶׁל נַחְתּוֹמִים וְשֶׁל צַבָּעִים שְׁלֹשׁ שָׁנִים: ז הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ, הַמַּשְׂכִּיר חַיָּב בַּדֶּלֶת, בַּנָּגָר, בַּמַּנְעוּל, וּבְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַעֲשֵׂה אָמָּן. אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַעֲשֵׂה אָמָּן, הַשּׂוֹכֵר עוֹשֶׂה. הַזֶּבֶל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאֵין לַשּׂוֹכֵר אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר וּמִן הַכִּירַיִם בִּלְבָד: ח הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ לְשָׁנָה, נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה לַשּׂוֹכֵר. הִשְׂכִּיר לוֹ לָחֳדָשִׁים, נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה לַמַּשְׂכִּיר. מַעֲשֶׂה בְּצִפּוֹרִי בְּאֶחָד שֶׁשָּׂכַר מֶרְחָץ מֵחֲבֵרוֹ בִּשְׁנֵים עָשָׂר זָהֻב לַשָּׁנָה, מִדִּינַר זָהֻב לַחֹדֶשׁ, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלִפְנֵי רַבִּי יוֹסֵי, וְאָמְרוּ יַחְלְקוּ אֶת חֹדֶשׁ הָעִבּוּר: ט הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ וְנָפַל, אִם הָיָה קָטָן, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל. גָּדוֹל, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ קָטָן. אֶחָד, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם. שְׁנַיִם, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ אֶחָד. לֹא יִפְחֹת מֵהַחֲלוֹנוֹת וְלֹא יוֹסִיף עֲלֵיהֶן אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם:

פרק ט א הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִקְצֹר יִקְצֹר, לַעֲקֹר יַעֲקֹר, לַחֲרֹשׁ אַחֲרָיו יַחֲרֹשׁ, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. כְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּתְּבוּאָה כָּךְ חוֹלְקִין בַּתֶּבֶן וּבַקַּשׁ. כְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּיַּיִן כָּךְ חוֹלְקִין בַּזְּמוֹרוֹת וּבַקָּנִים. וּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִין אֶת הַקָּנִים: ב הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ וְהִיא בֵּית הַשְּׁלָחִין אוֹ בֵּית הָאֵילָן, יָבֵשׁ הַמַּעְיָן וְנִקְצַץ הָאֵילָן, אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ. אִם אָמַר לוֹ חֻכַּר לִי שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין זֶה אוֹ שְׂדֵה בֵּית הָאֵילָן זֶה, יָבֵשׁ הַמַּעְיָן וְנִקְצַץ הָאֵילָן, מְנַכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ:

דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה אָמָּן כְּגוֹן חֲלוֹנוֹת (תפא"י). אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַעֲשֵׂה אָמָּן וְכָל אָדָם יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹתוֹ, הַשּׂוֹכֵר עוֹשֶׂה. **בַּעֲלוּת עַל הַזֶּבֶל בְּחָצֵר מֻשְׂכֶּרֶת:** הַזֶּבֶל שֶׁמְּטִילוֹת בְּהֵמוֹת שֶׁל אֲחֵרִים בֶּחָצֵר, הֲרֵי הוּא **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאֵין לַשּׂוֹכֵר אֶלָּא** רַק אֶת הָאֹפֶר [שֶׁנַּעֲשָׂה זָבֶל] **הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר וּמִן הַכִּירַיִם בִּלְבַד.** [וְכֵן אִם הַזֶּבֶל מִבְּהֵמוֹת הַשּׂוֹכֵר, הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ]:

מִשְׁנָה ח שָׂכַר בַּיִת לְשָׁנָה וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה: הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ, וְקִבְּעוּ בֵּינֵיהֶם אֶת סְכוּם הַתַּשְׁלוּם לְשָׁנָה, אִם **נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה, נִתְעַבְּרָה לַשּׂוֹכֵר** - הַשּׂוֹכֵר זוֹכֶה בַּחֹדֶשׁ הַנּוֹסָף וְאֵינוֹ מוֹסִיף עַל הַתַּשְׁלוּם, שֶׁשָּׂכַר אֶת הַבַּיִת לְשָׁנָה וְאַף חֹדֶשׁ הָעִבּוּר בִּכְלַל אוֹתָהּ שָׁנָה. וְאִם **הִשְׂכִּיר לוֹ** אֶת הַבַּיִת **לָחֳדָשִׁים** - שְׁקָבְעוּ אֶת הַתַּשְׁלוּם בְּכָךְ וְכָךְ לְכָל חֹדֶשׁ, אִם **נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה, נִתְעַבְּרָה לַמַּשְׂכִּיר** - הַמַּשְׂכִּיר זוֹכֶה בַּחֹדֶשׁ הַנּוֹסָף, וְחַיָּב הַשּׂוֹכֵר לְשַׁלֵּם עֲבוּר י"ג חֳדָשִׁים. וְאִם הִזְכִּיר בְּדִבְרֵיהֶם גַּם תַּשְׁלוּם חָדָשׁ וְגַם תַּשְׁלוּם שָׁנָתִי, שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁמַּשְׂכִּיר לוֹ אֶת הַבַּיִת בִּ'שְׁנַיִם עָשָׂר זְהוּבִים לְשָׁנָה, שֶׁהֵם דִּינָר זָהָב לְחֹדֶשׁ', יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם 'תִּפְסֹ לְשׁוֹן רִאשׁוֹן' וְנִתְעַבְּרָה לַמַּשְׂכִּיר, וְלָכֵן יַחְלְקוּ בֵּינֵיהֶם אֶת תַּשְׁלוּם חֹדֶשׁ הָעִבּוּר. וְכָךְ הָיָה מַעֲשֶׂה **בְּצִפּוֹרִי** [-שֵׁם עִיר] **בְּאֶחָד שֶׁשָּׂכַר** בֵּית **מֶרְחָץ מֵחֲבֵרוֹ** לַשָּׁנָה, **בִּשְׁנֵים עָשָׂר** דִּינְרֵי **זָהָב לַשָּׁנָה, מִדִּינַר זָהָב לַחֹדֶשׁ,** שֶׁהִזְכִּירוּ תַּשְׁלוּם שְׁנָתִי וְתַשְׁלוּם חָדְשִׁי, **וּבָא מַעֲשֶׂה** זֶה לִדֵּין **לִפְנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלִפְנֵי רַבִּי יוֹסֵי, וְאָמְרוּ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק אֵיזֶה לָשׁוֹן לִתְפֹּס כְּעִקָּר, לָכֵן **יַחְלְקוּ אֶת חֹדֶשׁ הָעִבּוּר.** [וְדַעַת חֲכָמִים שֶׁהַקַּרְקַע בְּחִזְקַת בְּעָלֶיהָ, וְלָכֵן בֵּיוָן אִם נֶאֱמַר הַתַּשְׁלוּם הַחָדְשִׁי בְּתִחִלַּת דְּבָרָיו וּבֵין אִם בְּסוֹפָם, יִשָּׁלֵם הַשּׂוֹכֵר עֲבוּר חֹדֶשׁ נוֹסָף]:

מִשְׁנָה ט הִשְׂכִּיר בַּיִת וְנָפַל: הַמַּשְׂכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ לִזְמַן קָצוּב, שֶׁהֶרְאָה לוֹ בַּיִת וְאָמַר לוֹ 'בַּיִת כָּזֶה אֲנִי מַשְׂכִּיר לְךָ', **וְנָפַל** הַבַּיִת בְּתוֹךְ יְמֵי הַשְּׂכִירוּת, **חַיָּב** הַמַּשְׂכִּיר **לְהַעֲמִיד לוֹ בַּיִת** אַחֵר לִשְׁאָר יְמֵי הַשְּׂכִירוּת. וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַבַּיִת כְּפִי שֶׁהָיָה הַבַּיִת שֶׁנָּפַל, שֶׁאִם **הָיָה קָטָן, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל, גָּדוֹל, לֹא יַעֲשֶׂנּוּ קָטָן.** וְאִם הָיָה בּוֹ חֶדֶר אֶחָד גָּדוֹל, **לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם** קְטַנִּים, וְאִם הָיָה **שְׁנַיִם** קְטַנִּים **לֹא יַעֲשֶׂנּוּ** אֶחָד גָּדוֹל. וְכֵן **לֹא יִפְחֹת מֵהַחַלּוֹנוֹת** - מִגֹּדֶל וּמִסְפַּר הַחַלּוֹנוֹת שֶׁהָיוּ בַּבַּיִת הָרִאשׁוֹן, **וְלֹא יוֹסִיף עֲלֵיהֶן** בְּמִסְפָּר אוֹ בְּגֹדֶל **אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם** - שֶׁיִּסְכִּימוּ עַל כָּךְ הַשּׂוֹכֵר וְהַמַּשְׂכִּיר. [וְאִם אָמַר לוֹ 'בַּיִת' אֲנִי מַשְׂכִּיר לְךָ, וְנָפַל, אֵינוֹ חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ אַחֵר. וְאִם אָמַר לוֹ 'בַּיִת' סְתָם אֲנִי מַשְׂכִּיר לְךָ, מַעֲמִיד לוֹ כָּל בַּיִת שֶׁהוּא וּבִלְבַד שֶׁיִּקָּרֵא בַּיִת וַאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ דּוֹמֶה לָרִאשׁוֹן]:

פֶּרֶק ט דִּינֵי אָדָם הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, דִּינֵי מַשְׁכּוֹן, וְדִינֵי 'בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ': **מִשְׁנָה א חוֹבַת הָאָרִיס וְהַחוֹכֵר לְפִי מִנְהַג הַמְּדִינָה:** אָדָם **הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ** בַּאֲרִיסוּת [-שֶׁעוֹבֵד עֲבוּר בַּעַל הַשָּׂדֶה, וּבְשׂוֹכְרוֹ נוֹטֵל חֵצִי, שְׁלִישׁ אוֹ רֶבַע מִתְּנוּבַת הַשָּׂדֶה] אוֹ בַּחֲכִירוּת [-שֶׁכָּל הַתְּבוּאָה שֶׁלּוֹ, וְנוֹתֵן סְכוּם קָצוּב לְבַעַל הַשָּׂדֶה, כָּךְ וְכָךְ כּוֹרִים לְשָׁנָה], עָלָיו לִנְהֹג כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם, אִם הוּא **מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִקְצֹר** אֶת הַתְּבוּאָה בְּמַגָּל, וּלְהַשְׁאִיר אֶת הַקַּשׁ בַּקַּרְקַע, **יִקְצֹר,** וְאִם מִנְהָגָם **לַעֲקֹר** אֶת הַתְּבוּאָה עִם הַשָּׁרָשִׁים, **יַעֲקֹר.** וְכֵן אִם מִנְהָגָם **לַחֲרֹשׁ אַחֲרָיו** - לְאַחַר הַקָּצִיר, כְּדֵי לְהַפֵּךְ אֶת שָׁרְשֵׁי הָעֲשָׂבִים הָרָעִים הַטְּמוּנִים בַּקַּרְקַע שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ וְיִצְמְחוּ, יַחֲרֹשׁ. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. **הַדְּבָרִים שֶׁחוֹלְקִים בָּהֶם הָאָרִיס וּבַעַל הַשָּׂדֶה:** כְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין הָאָרִיס וּבַעַל הַשָּׂדֶה **בַּתְּבוּאָה** עַצְמָהּ [שֶׁנּוֹטֵל הָאָרִיס מֵהֶצָה, שְׁלִישׁ אוֹ רְבִיעַ], **כָּךְ חוֹלְקִין בַּתֶּבֶן** [-פְּסֹלֶת הַתְּבוּאָה הַנִּקְצָצֶת] **וּבַקַּשׁ** [-פְּסֹלֶת הַתְּבוּאָה הַנִּשְׁאֶרֶת בָּאֲדָמָה לְאַחַר הַקְּצִירָה], **וּכְשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין בַּיַּיִן, כָּךְ חוֹלְקִין בִּזְמוֹרוֹת** [-עֲנָפֵי הַגֶּפֶן שֶׁנִּקְצְצוּ], **וּבַקָּנִים** שֶׁעַלֵיהֶם מַעֲמִידִים אֶת הַגְּפָנִים. **וּשְׁנֵיהֶם** [-הָאָרִיס וּבַעַל הַבַּיִת] **מְסַפְּקִין אֶת הַקָּנִים** הַחֲדָשִׁים הַנִּדְרָשִׁים בְּכָל שָׁנָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ חוֹלְקִים אֶת הַקָּנִים אַחַר הַבָּצִיר: **מִשְׁנָה ב נִכּוּי מִשְׂכַּר הַחֲכִירוּת כְּשֶׁהִתְיַבֵּשׁ מַעְיָן אוֹ אִילָן בַּשָּׂדֶה:** **הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ** בַּחֲכִירוּת [וְהוּא הַדִּין בַּאֲרִיסוּת], **וְהִיא בֵּית הַשְּׁלָחִין** - קַרְקַע יְבֵשָׁה שֶׁאֵין דַּי לָהּ בְּמֵי גְּשָׁמִים, וְיֵשׁ בָּהּ מַעְיָן שֶׁמְּמַנּוּ מַשְׁקִים אוֹתָהּ, **אוֹ** שֶׁהִיא **בֵּית הָאִילָן** - שֶׁצּוֹמֵחַ בָּהּ אִילָן הָעוֹשֶׂה פֵּרוֹת, וַחֲבִיבָה עָלָיו בְּשֶׁל כָּךְ, שֶׁנּוֹטֵל מֵהַפֵּרוֹת בְּלֵי טִרְחָה, **וְיָבֵשׁ הַמַּעְיָן** [בְּבֵית הַשְּׁלָחִין] **וְנִקְצַץ הָאִילָן** [בְּבֵית הָאִילָן], **אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ לְבַעַל** הַבַּיִת **מִן חֲכוֹרוֹ** - מִסְכוּם הַחֲכִירוּת, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְנָה בְּמִפֹּרָשׁ שֶׁמְּקַבְּלָהּ עַל דַּעַת כֵּן. אֲבָל **אִם אָמַר לוֹ** לְבַעַל הַשָּׂדֶה **חֻכַּר** [-הַחְכֵּר] **לִי שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין זֶה, אוֹ שְׂדֵה בֵּית הָאִילָן זֶה,** וְגִלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁחוֹכְרָהּ מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַעְיָן אוֹ אִילָן, בְּאֹפֶן כָּזֶה אִם **יָבֵשׁ הַמַּעְיָן וְנִקְצַץ הָאִילָן מְנַכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ:**

מִשְׁנָה ג אֲרִיס שֶׁלֹּא עָבַד בַּשָּׂדֶה: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ בַּאֲרִיסוּת, וְהוֹבִירָהּ - עֲשָׂאָהּ בּוּרָה, שֶׁלֹּא חֲרָשָׁהּ וְלֹא זְרָעָהּ. **שָׁמִין אוֹתָהּ כְּמָה** תְּבוּאָה **רְאוּיָה** הָיְתָה **לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ** לְבַעַל הַשָּׂדֶה אֶת חֶלְקוֹ כְּפִי שִׁעוּר זֶה. לְפִי **שֶׁכָּךְ כּוֹתֵב לוֹ** הָאֲרִיס לְבַעַל הַשָּׂדֶה בְּעֵת קַבָּלָתָהּ, **אִם אוֹבִיר** אֶת הַשָּׂדֶה **וְלֹא אַעֲבִיד** - וְלֹא אֶעֱשֶׂה בָּהּ אֶת הַפְּעֻלָּה הָרְאוּיָה לָהּ, **אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא** - בְּמֵיטָב, כְּפִי מַה שֶּׁהָיְתָה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת:

מִשְׁנָה ד חוֹבַת **הַחוֹכֵר לְנַכֵּשׁ אֶת הַשָּׂדֶה:** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה **מֵחֲבֵרוֹ** בְּחֲכִירוּת, **וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ** אֶת הַשָּׂדֶה וְלַעֲקֹר אֶת הָעֲשָׂבִים הָרָעִים הַצּוֹמְחִים בָּהּ וּמַכְחִישִׁים אֶת הַתְּבוּאָה, **וְאָמַר** לוֹ הַחוֹכֵר לְבַעַל הַשָּׂדֶה, **מָה אִכְפַּת לְךָ, הוֹאִיל וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ חִפּוּרְךָ** - אֶת כַּמּוּת הַתְּבוּאָה שֶׁהִתְחַיַּבְתִּי לְךָ בַּתְּחִלָּה, וְאֵינְךָ מַפְסִיד מֵחֲסָרוֹן הַנִּכּוּשׁ. **אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ** לַחוֹכֵר, אֶלָּא חַיָּב לְנַכֵּשׁ, **מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לוֹ** בַּעַל הַשָּׂדֶה, **לְמֶחָר** - לְאַחַר זְמַן **אַתָּה יוֹצֵא מִמֶּנָּה** - מִן הַשָּׂדֶה, **וּמַעֲלֶה לְפָנַי עֲשָׂבִים** וּמַכְחִישָׁה אֶת הַתְּבוּאָה שֶׁלִּי:

מִשְׁנָה ה חוֹבַת הָאָרִיס לַעֲבֹד בַּשָּׂדֶה: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ בְּאֲרִיסוּת, **וְלֹא עָשָׂתָהּ** אֶלָּא מְעַט תְּבוּאָה, וְרוֹצֶה הָאָרִיס לְהַמְעִיט מִלַּעֲבֹד בָּהּ כְּדֵי שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי טִרְחָתוֹ. **אִם יֶשׁ בָּהּ** - בַּתְּבוּאָה **כְּדֵי לְהַעֲמִיד** מִמֶּנָּה **כֹּרִי** - עֲרֵמַת תְּבוּאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּדֵי לְכַסּוֹת אֶת הָרַחַת שֶׁזּוֹרִים בָּהּ אֶת הַתְּבוּאָה, שֶׁהוּא שִׁעוּר קָרוֹב לְסָאתַיִם, **חַיָּב** לְהַמְשִׁיךְ **וּלְטַפֵּל בָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,** וְכִי **מַה קִּצְבָּהּ** יֵשׁ **בַּכֹּרִי,** הֲלֹא אֵינוֹ דּוֹמֶה הַטִּפּוּל בְּשָׂדֶה גְּדוֹלָה לְטִפּוּל בְּשָׂדֶה קְטַנָּה, וְכֵיצַד נְחַיְּבוֹ בְּשִׁעוּר זֶה שֶׁל כֹּרִי, **אֶלָּא אִם יֶשׁ בָּהּ** - בַּתְּבוּאָה **כְּדֵי נְפֵילָה** - כְּשִׁעוּר הַזֶּרַע שֶׁזָּרַע בַּשָּׂדֶה, חַיָּב לְטַפֵּל בָּהּ:

מִשְׁנָה ו חָכַר שָׂדֶה וְנִתְקַלְקְלָה: הַמְקַבֵּל **שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ,** וְנִדְלָה תְּבוּאָתָהּ **וַאֲכָלָהּ חָגָב, אוֹ שֶׁנִּשְׁדְּפָה** - שֶׁרוּחַ סְעָרָה רוֹקְנָה אֶת הַשִּׁבֳּלִים מִגַּרְעִינֵיהֶן, **אִם מִפַּת מְדִינָה הִיא,** שֶׁהֻכְּפוּ בְּכָךְ רֹב הַשָּׂדוֹת בְּאוֹתָהּ מְדִינָה אוֹ בְּקָעָה, **מְנָכָּה לוֹ** לְבַעַל הַשָּׂדֶה **מִן דְּמֵי חֲכוֹרוֹ,** שֶׁכְּיוָן שֶׁהִיא מִפַּת מְדִינָה, אַף בַּעַל הַשָּׂדֶה מַפְסִיד מִכָּךְ. **וְאִם אֵינָהּ מִפַּת מְדִינָה,** אֶלָּא רַק שָׂדֶה זוֹ הֻכְּתָה, **אֵינוֹ מְנָכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ,** שֶׁבַּעַל הַשָּׂדֶה אוֹמֵר לַחוֹכֵר 'מִזְּלְךָ גָּרַם' שֶׁהַשָּׂדֶה תַּפְסִיד בִּרְשׁוּתְךָ, וְאֵינִי צָרִיךְ לְהַפְסִיד מִכְּךָ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם** הַחוֹכֵר **קִבְּלָהּ** לַשָּׂדֶה **הֵימֶנּוּ** - מִבְּעָלֶיהָ לַחֲכִירָה **בְּמָעוֹת** - תְּמוּרַת תַּשְׁלוּם דָּמִים, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם זוֹ מִפַּת מְדִינָה וּבֵין אִם לֹא, **אֵינוֹ מְנָכֶּה לוֹ מֵחֲכוֹרוֹ,** שֶׁהַגְּזֵרָה הָיְתָה רַק עַל הַשָּׂדוֹת וְהַתְּבוּאָה שֶׁבָּהֶן וְלֹא עַל הַמָּעוֹת, וְלֹא הָיְתָה הַגְּזֵרָה עַל בַּעַל הַשָּׂדֶה שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בַּתְּבוּאָה:

מִשְׁנָה ז תַּשְׁלוּם הַחֲכִירוּת מִתְּבוּאַת הַשָּׂדֶה: הַמְקַבֵּל **שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ** בַּחֲכִירוּת, **בַּעֲבוּר** תַּשְׁלוּם שֶׁל **עֶשְׂרָה כּוֹר חִטִּים לַשָּׁנָה, וְלָקְתָה** הַשָּׂדֶה, וְהַחִטִּים שֶׁצָּמְחוּ בָּהּ שְׁדוּפוֹת וּכְחוּשׁוֹת, **נוֹתֵן לוֹ** לְמַחְיֵה אֶת שָׁכְרוֹ **מִתּוֹכָהּ** - מִתְּבוּאַת הַשָּׂדֶה הַשְּׁדוּפָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִתְבֹּעַ מִמֶּנּוּ חִטִּים אֲחֵרוֹת. וְכֵן לְהֶפֶךְ, אִם **הָיוּ חִטָּיוֹ** שֶׁל הַשָּׂדֶה **יָפוֹת** מְאֹד, **לֹא יֹאמַר לוֹ** הַחוֹכֵר, **הֲרֵינִי לוֹקֵחַ** חִטִּים רְגִילוֹת **מִן הַשּׁוּק** וְנוֹתֵן לְךָ, **אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ** אֶת הַחִטִּים הַיָּפוֹת **מִתּוֹכָהּ:**

מִשְׁנָה ח שִׁנּוּי מִין הַזֶּרַע: **הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ** בַּחֲכִירוּת כְּדֵי לִזְרָעָהּ **שְׂעוֹרִים, לֹא יִזְרָעֶנָּה חִטִּים;** חִטִּים, **יִזְרָעֶנָּה שְׂעוֹרִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר. קְטָנִית;** קִטְנִית, **יִזְרָעֶנָּה תְּבוּאָה.** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר: **ט** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לִשְׁנַיִם מוּעָטוֹת, לֹא יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן, וְאֵין לוֹ בְּקוֹרַת שִׁקְמָה. קִבְּלָהּ הֵימֶנּוּ לִשְׁבַע שָׁנִים, שָׁנָה רִאשׁוֹנָה יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן, וְיֵשׁ לוֹ בְּקוֹרַת שִׁקְמָה: **י** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְשִׁבּוּעַ אֶחָד בִּשְׁבַע מֵאוֹת זוּז, הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן. קִבְּלָהּ הֵימֶנּוּ שֶׁבַע שָׁנִים בִּשְׁבַע מֵאוֹת זוּז, אֵין הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן:

יא שִׁכִּיר יוֹם גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה, שִׁכִּיר לַיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. שִׁכִּיר שָׁעוֹת גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. שִׁכִּיר שַׁבָּת, שִׁכִּיר חֹדֶשׁ, שִׁכִּיר שָׁנָה, יָצָא בַּיּוֹם גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם; יָצָא בַּלַּיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם:

יב אֶחָד שִׁכַּר אָדָם וְאֶחָד שִׁכַּר בְּהֵמָה וְאֶחָד שִׁכַּר כֵּלִים יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ' (דברים כד טו), וַיֵּשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר' (ויקרא יט יג). אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁתְּבָעוֹ. לֹא תְּבָעוֹ, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי אוֹ אֵצֶל שֻׁלְחָנִי, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. שָׂכִיר, בִּזְמַנּוֹ, נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל; עָבַר זְמַנּוֹ, אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ, הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. גֵּר תּוֹשָׁב יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ', וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר': **יג** הַמְּלָוֶה אֶת חֲבֵרוֹ, לֹא יִמְשָׁכְנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין. וְלֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ לִטֹּל מַשְׁכּוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יא) 'בַּחוּץ תַּעֲמֹד'. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כֵלִים, נוֹטֵל אֶחָד וּמַנִּיחַ אֶחָד.

ג הַמַּקְבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ וְהוֹבִירָהּ, שָׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לוֹ, שֶׁכָּךְ כּוֹתֵב לוֹ, אִם אוֹבִיר וְלֹא אַעֲבִיד, אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא: **ד** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ, וְאָמַר לוֹ מָה אִכְפַּת לָךְ הוֹאִיל וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ חֲכוֹרְךָ, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לוֹ לְמָחָר אַתָּה יוֹצֵא מִמֶּנָּה, וּמַעֲלֶה לְפָנַי עֲשָׂבִים: **ה** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא עָשָׂתָהּ, אִם יֶשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד כֹּרִי, חַיָּב לְטַפֵּל בָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה קִּצְבָּהּ בַּכֹּרִי, אֶלָּא אִם יֶשׁ בָּהּ כְּדֵי נְפִילָה: **ו** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ וַאֲכָלָהּ חָגָב אוֹ נִשְׁדְּפָה, אִם מִפַּת מְדִינָה הִיא מְנָכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ. אִם אֵינוֹ מִפַּת מְדִינָה אֵינוֹ מְנָכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה הֵימֶנּוּ אוֹמֵר, אִם מִפַּת מְדִינָה הִיא מְנָכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ, אִם אֵינוֹ מִפַּת מְדִינָה אֵינוֹ מְנָכֶּה לוֹ מִן חֲכוֹרוֹ. **ז** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ בַּעֲשָׂרָה כּוֹר חִטִּים לַשָּׁנָה, וְלָקְתָה, נוֹתֵן לוֹ מִתּוֹכָהּ. **ח** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לִזְרָעָהּ שְׂעוֹרִים, יִזְרָעֶנָּה חִטִּים; חִטִּים, יִזְרָעֶנָּה שְׂעוֹרִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר. תְּבוּאָה, לֹא יִזְרָעֶנָּה קְטָנִית; קִטְנִית, יִזְרָעֶנָּה תְּבוּאָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר: **ט** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לִשְׁנַיִם מוּעָטוֹת, לֹא יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן, וְאֵין לוֹ בְּקוֹרַת שִׁקְמָה. קִבְּלָהּ הֵימֶנּוּ לִשְׁבַע שָׁנִים, שָׁנָה רִאשׁוֹנָה יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן, וְיֵשׁ לוֹ בְּקוֹרַת שִׁקְמָה: **י** הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְשִׁבּוּעַ אֶחָד בִּשְׁבַע מֵאוֹת זוּז, הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן. קִבְּלָהּ הֵימֶנּוּ שֶׁבַע שָׁנִים בִּשְׁבַע מֵאוֹת זוּז, אֵין הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן: **יא** שִׁכִּיר יוֹם גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה, שִׁכִּיר לַיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. שִׁכִּיר שָׁעוֹת גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. שִׁכִּיר שַׁבָּת, שִׁכִּיר חֹדֶשׁ, שִׁכִּיר שָׁנָה, יָצָא בַּיּוֹם גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם; יָצָא בַּלַּיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם: **יב** אֶחָד שִׁכַּר אָדָם וְאֶחָד שִׁכַּר בְּהֵמָה וְאֶחָד שִׁכַּר כֵּלִים יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ' (דברים כד טו), וַיֵּשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר' (ויקרא יט יג). אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁתְּבָעוֹ. לֹא תְּבָעוֹ, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי אוֹ אֵצֶל שֻׁלְחָנִי, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. שָׂכִיר, בִּזְמַנּוֹ, נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל; עָבַר זְמַנּוֹ, אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ, הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. גֵּר תּוֹשָׁב יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ', וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר': **יג** הַמְּלָוֶה אֶת חֲבֵרוֹ, לֹא יִמְשָׁכְנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין. וְלֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ לִטֹּל מַשְׁכּוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יא) 'בַּחוּץ תַּעֲמֹד'. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כֵלִים, נוֹטֵל אֶחָד וּמַנִּיחַ אֶחָד.

הַמִּנְיָן, וְאַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲבֹד בָּהּ, כֵּיוָן שֶׁ'שִּׁבּוּעַ' כּוֹלֵל אַף אֶת הַשְּׁמִטָּה וְעַל דַּעַת כֵּן קִבְּלָהּ. אֲבָל אִם קִבְּלָהּ **הֵימֶנּוּ לְ'שֶׁבַע שָׁנִים' בִּשְׁבַע מֵאוֹת זוּז,** כֵּיוָן שֶׁמַּקְפִּיד עַל מִנְיַן הַשָּׁנִים, כַּיָּנְתוֹ לְשֶׁבַע שָׁנִים שֶׁיָּכוֹל לַעֲבֹד בָּהֶם, וְלָכֵן **אֵין הַשְּׁבִיעִית מִן הַמִּנְיָן:** **משנה יא זְמַן תַּשְׁלוּם שָׂכַר שָׂכִיר:** **שׂוֹכֵר יוֹם,** הַנִּשְׂכָּר לַעֲבֹד כָּל הַיּוֹם עַד סוֹפוֹ, חִיּוּב בַּעַל הַבַּיִת לְשַׁלֵּם אֶת שְׂכָרוֹ מִתְּחִיל אַחַר גְּמַר הַיּוֹם בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה, וְלָכֵן **גּוֹבֶה** אֶת שְׂכַר פְּעֻלָּתוֹ **כָּל הַלַּיְלָה** עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יג) 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר', וְאִם עִכֵּב שְׂכָרוֹ עַד הַבֹּקֶר, עָבַר מִשּׁוּם 'לֹא תָלִין'. **שׂוֹכֵר לַיְלָה,** הַנִּשְׂכָּר לַעֲבֹד כָּל הַלַּיְלָה, מַתְחִיל חִיּוּב בַּעַל הַבַּיִת בִּתְחִלַּת הַיּוֹם, **וְגוֹבֶה** אֶת שְׂכָרוֹ **כָּל הַיּוֹם** עַד שְׁקִיעַת הַחַמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יד-טו) 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבוֹא עָלָיו הַשָּׁמֶשׁ', וְאִם עִכֵּב בַּעַל הַבַּיִת אֶת שְׂכָרוֹ, עוֹבֵר עַל 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ'. [וְהַטַּעַם שֶׁמַּתְחִיל חִיּוּב **הַתַּשְׁלוּם** רַק אַחַר גְּמַר הַשְׁכִּירוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה נג) 'כִּשְׂכִיר שָׁנָה בְּשָׁנָה', וְדָרְשׁוּ שְׁשְׁכִירוּת שָׁנָה זוֹ מִשְׁתַּלֶּמֶת בִּתְחִלַּת הַשָּׁנָה הַבָּאָה]. **שׂוֹכֵר שָׁעוֹת** - שֶׁנִּשְׂכַּר לְכַמָּה שָׁעוֹת, גּוֹבֶה אֶת שְׂכָרוֹ אַחַר גְּמַר עֲבוֹדָתוֹ עַד סוֹף הָעוֹנָה בָּהּ עָבַד, **גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה** אִם עָבַד בַּלַּיְלָה, **וְכָל הַיּוֹם** אִם עָבַד בַּיּוֹם. הָיָה **שׂוֹכֵר שַׁבָּת** [-שַׁבּוּעַ], אוֹ **שׂוֹכֵר חֹדֶשׁ, שׂוֹכֵר שָׁנָה, שׂוֹכֵר שָׁבוּעַ** [-שַׁבַּע שְׁנוֹת שְׁמִטָּה], מְשַׁלֵּם שְׂכָרוֹ בְּיוֹם סִיּוּם שְׂכִירוּתוֹ, אִם **יָצָא** - סִיֵּם מְלַאכְתּוֹ **בַּיּוֹם, גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם** עַד שְׁקִיעַת הַחַמָּה, וְאִם **יָצָא בַּלַּיְלָה, גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה** וְגַם **כָּל הַיּוֹם** שֶׁאַחֲרָיו [וְדִין זֶה כְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן הַסּוֹבֵר שֶׁכָּל שׂוֹכֵר שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה, וְלֹא כְּדַעַת הַתַּנָּא בַּדִּין הַקּוֹדֵם בְּמִשְׁנָתֵנוּ]:

משנה יב פְּרָטֵי אִסּוּר הַלָּנַת שָׂכָר: **אֶחָד** - בֵּין **שָׂכַר אָדָם, וְאֶחָד** - וּבֵין **שָׂכַר בְּהֵמָה, וְאֶחָד** - וּבֵין **שָׂכַר כֵּלִים** הַמְּשׁוּתָּפִים לְבַעַל הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים, הַמַּעֲכִבָם **יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ', וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר',** שֶׁמִּמֵּה שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ', כָּל שֶׁפְּעֻלָּתוֹ אִתְּךָ, וַאֲפִלּוּ בְּהֵמָה וְכֵלִים. **אֵימָתַי** עוֹבֵר בְּאִסּוּר זֶה, **בִּזְמַן שֶׁתְּבָעוֹ** הַשּׂוֹכֵר שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ שְׂכָרוֹ, אֲבָל כָּל זְמַן **שֶׁלֹּא תְּבָעוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו,** שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ', כְּשֶׁהָעִכּוּב הוּא 'אִתְּךָ' לְדַעְתְּךָ וְלֹא מִדַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא תְּבָעוֹ. אִם **הִמְחָהוּ** - נִתְּקוֹ מֵאֶצְלוֹ **אֵצֶל הַחֲנָוָנִי** [-בַּעַל חֲנוּת], כְּלוֹמַר, שֶׁהֶעֱמִיד חֲנָוָנִי תַּחְתָּיו שֶׁיִּתֵּן לְשׂוֹכֵר מְזוֹנוֹת בִּשְׂכָרוֹ וּבַעַל הַבַּיִת יְשַׁלֵּם לַחֲנָוָנִי, **אוֹ** שֶׁהִמְחָהוּ **אֵצֶל שֻׁלְחָנִי** [-חַלְפָּן], **אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו,** אִם הַחֲנָוָנִי וְהַשֻּׁלְחָנִי הִתְעַכְּבוּ מִלָּתֵת שְׂכָרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'אִתְּךָ', כְּשֶׁהַשָּׂכָר מִתְעַכֵּב אֶצְלְךָ וְלֹא כְּשֶׁמִּמֶּנּוּ אַחֵר שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ וְהַשָּׂכָר מִתְעַכֵּב אֶצְלוֹ. **הַכְחָשָׁה בֵּין בַּעַל הַבַּיִת לַפּוֹעֵל: שׂוֹכֵר** הַטּוֹעֵן **בִּזְמַנּוֹ** - בְּמוֹעֵד הַתַּשְׁלוּם, שֶׁלֹּא שִׁלַּם לוֹ בַּעַל הַבַּיִת, וּבַעַל הַבַּיִת מַכְחִישׁוֹ, אֵין אוֹמְרִים שֶׁיְּשַׁלֵּם בַּעַל הַבַּיִת שְׁבוּעַת הֶסֵת וְיִפָּטֵר - כְּדִין מִי שֶׁתּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ מָמוֹן וּמַכְחִישׁ - כֵּיוָן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת טָרוּד בְּפוֹעֲלָיו וּלְפָעָמִים סָבוּר שֶׁנָּתַן וּבָאֳמֶת לֹא נָתַן, וְלָכֵן הִטִּילוּ חֲכָמִים אֶת הַשְּׁבוּעָה עַל הַשּׂוֹכֵר, **וְנִשְׁבָּע** שֶׁלֹּא שִׁלַּם לוֹ **וְנוֹטֵל.** אֲבָל אִם טָעַן כֵּן אַחַר שֶׁעָבַר **זְמַנּוֹ** - זְמַן הַתַּשְׁלוּם, אֵין חָשׁוּד בַּעַל הַבַּיִת לַעֲבֹר עַל אִסּוּר הַלָּנַת שָׂכָר, וְלָכֵן אַף שֶׁהוּא טָרוּד בְּפוֹעֲלָיו נוֹתֵן עַל לִבּוֹ וְנִזְכָּר אִם שִׁלַּם אוֹ לֹא, וְלָכֵן הַשּׂוֹכֵר **אֵינוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. וְאִם יֵשׁ** לַשּׂוֹכֵר **עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ** לַשּׁוֹבֵר בְּסוֹף הַזְּמַן וְאָמַר לוֹ שֶׁיְּשַׁלֵּם לוֹ לְאַחַר זְמַן, **הֲרֵי זֶה** - הַשּׂוֹכֵר **נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל,** כֵּיוָן שֶׁהֶעֱבִירוֹ שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד לְשַׁלֵּם לִשְׂכִירוֹ בִּזְמַן. **הַלָּנַת שָׂכַר גֵּר תּוֹשָׁב:** הַמַּעֲכֵב אֶת שְׂכָרוֹ שֶׁל **גֵּר תּוֹשָׁב** - גּוֹי שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, אַף עֲדַיִן אוֹכֵל נְבֵלוֹת וְעוֹשֶׂה שְׁאָר עֲבֵרוֹת, **יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם 'בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ'** שֶׁנֶּאֱמַר בְּעִנְיַן שְׂכִיר לַיְלָה, **וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר'** שֶׁנֶּאֱמַר בְּעִנְיַן שְׂכִיר יוֹם, שֶׁתְּחִלַּת הַפְסוּק שָׁם הִיא 'לֹא תַעֲשֹׁק אֶת רֵעֲךָ', לְמַעֵט גֵּר תּוֹשָׁב: **משנה יג דִּינֵי נְטִילַת מַשְׁכּוֹן:** **הַמְּלָוֶה אֶת חֲבֵרוֹ,** וְהִגִּיעַ זְמַן הַפֵּרָעוֹן וְלֹא פָּרָעוֹ, **לֹא יִמַּשְׁכְּנֶנּוּ** - לֹא יִקַּח מִמֶּנּוּ בְּעַצְמוֹ חֵפֶץ כְּמַשְׁכּוֹן בְּעַל כָּרְחוֹ, וַאֲפִלּוּ אִם פּוֹגְשׁוֹ בַּשּׁוּק, **אֶלָּא** מְמַשְׁכְּנוֹ **בְּבֵית דִּין** - עַל יְדֵי שְׁלִיחַ בֵּית דִּין. וְאַף שְׁלִיחַ בֵּית דִּין **לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ** שֶׁל הַלָּוֶה כְּדֵי **לִטֹּל מַשְׁכּוֹנוֹ,** אֶלָּא הַלָּוֶה יוֹצִיא אֶת הַמַּשְׁכּוֹן הַחוּצָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד יא) **'בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הַעֲבוֹט הַחוּצָה'.** **מִצְוַת הַשָּׁבַת הֶעָבוֹט:** **הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כֵלִים** מִמַּשְׁכָּנִים כְּנֶגֶד הַלָּוְאָה הַשָּׁוָה כְּשָׁוִי שְׁנֵיהֶם יַחַד, **נוֹטֵל** הַמַּלְוֶה **אֶחָד** מֵהֶם שֶׁאֵין הַלָּוֶה צָרִיךְ לוֹ, **וּמַנִּיחַ** בְּיַד הַלָּוֶה **אֶחָד** - אֶת הַכְּלִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. כְּגוֹן אִם יֵשׁ לוֹ מַחֲרֵשָׁה וְכַר, נוֹטֵל אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה

משנה ג אֲרִיס שֶׁלֹּא עָבַד בַּשָּׂדֶה: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ בַּאֲרִיסוּת, וְהוֹבִירָהּ - עֲשָׂאָהּ בּוּרָה, שֶׁלֹּא חֲרָשָׁהּ וְלֹא זְרָעָהּ. שָׁמִין אוֹתָהּ כְּמָה תְּבוּאָה רְאוּיָה הָיְתָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ לְבַעַל הַשָּׂדֶה אֶת חֶלְקוֹ כְּפִי שִׁעוּר זֶה. לְפִי שֶׁכָּךְ כּוֹתֵב לוֹ הָאֲרִיס לְבַעַל הַשָּׂדֶה בְּעֵת קַבָּלָתָהּ, אִם אוֹבִיר וְלֹא אַעֲבִיד - וְלֹא אֶעֱשֶׂה בָּהּ אֶת הַפְּעֻלָּה הָרְאוּיָה לָהּ, אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא - בְּמֵיטָב, כְּפִי מַה שֶּׁהָיְתָה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת:

משנה ד חוֹבַת הַחוֹכֵר לְנַכֵּשׁ אֶת הַשָּׂדֶה: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ בְּחֲכִירוּת, וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ אֶת הַשָּׂדֶה וְלַעֲקֹר אֶת הָעֲשָׂבִים הָרָעִים הַצּוֹמְחִים בָּהּ וּמַכְחִישִׁים אֶת הַתְּבוּאָה, וְאָמַר לוֹ הַחוֹכֵר לְבַעַל הַשָּׂדֶה, מָה אִכְפַּת לְךָ, הוֹאִיל וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ חִפּוּרְךָ - אֶת כַּמּוּת הַתְּבוּאָה שֶׁהִתְחַיַּבְתִּי לְךָ בַּתְּחִלָּה, וְאֵינְךָ מַפְסִיד מֵחֲסָרוֹן הַנִּכּוּשׁ. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ לַחוֹכֵר, אֶלָּא חַיָּב לְנַכֵּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לוֹ לְמָחָר - לְאַחַר זְמַן אַתָּה יוֹצֵא מִמֶּנָּה - מִן הַשָּׂדֶה, וּמַעֲלֶה לְפָנַי עֲשָׂבִים וּמַכְחִישָׁה אֶת הַתְּבוּאָה שֶׁלִּי:

משנה ה חוֹבַת הָאָרִיס לַעֲבֹד בַּשָּׂדֶה: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ בַּאֲרִיסוּת, וְלֹא עָשָׂתָהּ אֶלָּא מְעַט תְּבוּאָה, וְרוֹצֶה הָאָרִיס לְהַמְעִיט מִלַּעֲבֹד בָּהּ כְּדֵי שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי טִרְחָתוֹ. אִם יֶשׁ בָּהּ - בַּתְּבוּאָה כְּדֵי לְהַעֲמִיד מ

משניות

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק י

המבוארות

וּמַחֲזִיר אֶת הַכַּר בַּלַּיְלָה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִישֹׁן בּוֹ, וְנוֹטֵל אֶת הַכַּר **וּמַחֲזִיר אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה בַּיּוֹם** כְּדֵי שֶׁיַּחֲרֹשׁ בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים יב-יג) 'וְאִם אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבטוֹ, הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרְכֶךָּ' וְגוֹ'. **וְאִם מֵת הַלָּוֶה אֵינוֹ מַחֲזִיר** אֶת הַמַּשְׁכּוֹן **לְיוֹרְשָׁיו** כְּשֶׁהֵם צְרִיכִים לוֹ, שֶׁמְּצוַת הֲשָׁבַת הָעֲבוֹט הִיא רַק לַלָּוֶה עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ', וְלֹא לְיוֹרְשָׁיו. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהַלָּוֶה חַי עַל הַמַּלְוֶה לְהַחֲזִיר לוֹ אֶת הַמַּשְׁכּוֹן כְּשֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמָכְרוֹ וְלִגְבּוֹת מִמֶּנּוּ אֶת חוֹבוֹ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף לְעִצְמוֹ** - לַלָּוֶה אֵינוֹ **מַחֲזִיר אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם** מִיּוֹם נְטִילַת הַמַּשְׁכּוֹן, שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁנּוֹתְנִים בֵּית דִּין לְאָדָם לְקַיֵּם אֶת הַחִיּוּבִים הַמֻּטָּלִים עָלָיו, **וּמִשְּׁלֹשִׁים יוֹם וּלְהַלָּן** [-וָהָלְאָה], **מוֹכְרָן הַמַּלְוֶה בְּבֵית דִּין** וְגוֹבֶה מֵהֶם אֶת חוֹבוֹ. **נְטִילַת מַשְׁכּוֹן מֵאַלְמָנָה: אַלְמָנָה, בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּה, וּבֵין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה, אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק יז) **'וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה'**, וְאֶחָד וְאֶחָד בְּמַשְׁמָע. וְאֵין אוֹמְרִים כְּשֶׁרַק עֲנִיָּה לֹא יִמְשְׁכֵן כִּי עַל יְדֵי שֶׁיִּכָּנֵס וְיֵצֵא אֲצָלָהּ לַהֲשֶׁבֶת הֶעָבוֹט כְּשֶׁצְּרִיכָה לוֹ, יֵצֵא עָלֶיהָ שֵׁם רַע בֵּין שְׁכֵנוֹתֶיהָ. **חֲבִילַת רְחַיִם וְרֶכֶב: הַחוֹבֵל** - הַנּוֹטֵל כְּמַשְׁכּוֹן **אֶת הָרֵחַיִם** שֶׁל הַלָּוֶה [הָעֲשׂוּיוֹת מִשְּׁתֵּי אֲבָנִים הַמֻּנָּחוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, הָעֶלְיוֹנָה קְרוּיָה 'רֶכֶב' וְהַתַּחְתּוֹנָה 'רֵחַיִם'] **עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, וְחַיָּב שְׁתֵּי מַלְקִיּוֹת מִשּׁוּם שְׁנֵי כֵלִים, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק ו) **'לֹא יַחֲבֹל רֵחַיִם וָרָכֶב'. וְלֹא רֵחַיִם וָרָכֶב בִּלְבַד אָמְרוּ** שֶׁאֲסוּר לִטְּלָם כְּמַשְׁכּוֹן, **אֶלָּא** בְּכְלַל אִסּוּר זֶה **כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ אֹכֶל נֶפֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) בְּהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק **'כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל'**, לְלַמֶּדְנוּ שֶׁבִּכְלַל הָאִסּוּר כָּל דָּבָר הַמְשַׁמֵּשׁ לַהֲכָנַת אֹכֶל נֶפֶשׁ:

פֶּרֶק י דִּינֵי מָמוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי שְׁכֵנִים הַגָּרִים בְּבֵית וַעֲלִיָּה אוֹ בְּשְׁתֵּי חֲצֵרוֹת סְמוּכוֹת וְכַדּוֹמֶה. וְכֵן אֶפְנֵי הַשִּׁמּוּשׁ הַמְּתָרִים וְהָאֲסוּרִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

מִשְׁנָה א חֲלָקַּת בַּיִת וַעֲלִיָּה שֶׁנָּפְלוּ: הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, שֶׁהַבַּיִת שַׁיָּךְ לְאֶחָד וְהָעֲלִיָּה לְשֵׁנִי, **שֶׁנָּפְלוּ** בַּלַּיְלָה, וּפִנּוּ אֶת הַהֲרִיסוֹת לְמָקוֹם אַחֵר, וְיֵשׁ בָּהֶם אֲבָנִים שֶׁלֵּמוֹת וּשְׁבוּרוֹת וְאֵין יָדוּעַ מֶהֶן אַבְנֵי הַבַּיִת וּמֶהֶן אַבְנֵי הָעֲלִיָּה, **שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִים בָּעֲצִים וּבָאֲבָנִים וּבֶעָפָר,** לְפִי גֹּדֶל הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה [כְּגוֹן אִם הָיָה הַבַּיִת פִּי שְׁנַיִם מֵהָעֲלִיָּה, בַּעַל הַבַּיִת נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִבַּעַל הָעֲלִיָּה]. וְאִם נָפַל בְּיוֹם, בּוֹדְקִים מֵהוּ אֹפֶן הַנְּפִילָה **וְרוֹאִים אִלּוּ אֲבָנִים הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּבֵּר** יוֹתֵר בִּנְפִילָה זוֹ, כְּגוֹן אִם הִתְמוֹטְטוּ יְסוֹדוֹת הַבַּיִת וְנָפַל תִּחְתָּיו, הַדֶּרֶךְ שֶׁהָאֲבָנִים הַתַּחְתּוֹנוֹת נִשְׁבָּרוֹת יוֹתֵר, וְלָכֵן בַּעַל הָעֲלִיָּה לוֹקֵחַ אֶת הַשְּׁלֵמוֹת, וְאִם אַבְנֵי הָעֲלִיָּה נָפְלוּ רָחוֹק יוֹתֵר כֵּיוָן שֶׁהַבַּיִת נָפַל עַל צִדּוֹ, נִמְצָא שֶׁאַבְנֵי הָעֲלִיָּה שֶׁנָּפְלוּ מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ נִשְׁבָּרוֹת יוֹתֵר, וְהָאֲבָנִים הַשְּׁלֵמוֹת שַׁיָּכוֹת לְבַעַל הַבַּיִת. **וְאִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן מַכִּיר מִקְצַת אֲבָנָיו** - חֵלֶק מֵהָאֲבָנִים הַשְּׁלֵמוֹת, וְיוֹדֵעַ שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ, **נוֹטְלָן** אַף שֶׁהֵן טוֹבוֹת יוֹתֵר מִשְּׁאָר הָאֲבָנִים הַשְּׁלֵמוֹת, **וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֶשְׁבּוֹן** שֶׁל הַחֵלֶקָה שֶׁבֵּינֵיהֶם, שֶׁחֲבֵרוֹ נוֹטֵל אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת כְּנֶגְדָּן. [וּמֻדָּבָר בְּאֹפֶן שֶׁחֲבֵרוֹ מוֹדֶה עַל מִקְצָתָן, וְעַל מִקְצָתָן אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, וְהֵרֵי זֶה מוֹדֶה בְּמִקְצָת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ וּמְשַׁלֵּם. אֲבָל אִם אוֹמֵר עַל כֻּלָּם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, יִשָּׁבַע עַל כָּךְ וְיַחְלְקוּ אַף בָּאֲבָנִים אֵלּוּ]:

מִשְׁנָה ב הִשְׁכִּיר לַחֲבֵרוֹ עֲלִיָּה וְהִתְקַלְקְלָה רִצְפָּתָהּ: הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, בְּאֹפֶן שֶׁהֵם שַׁיָּכִים לְאָדָם אֶחָד שֶׁהִשְׁכִּיר אֶת הָעֲלִיָּה לְאַחֵר, וְאָמַר לוֹ 'עֲלִיָּה זוֹ שָׁעַל גַּבֵּי בַּיִת זֶה אֲנִי מַשְׁכִּיר לְךָ', וְשִׁעְבֵּד בְּכָךְ גַּם אֶת הַבַּיִת לִשְׁכִּירוּת הָעֲלִיָּה, וְלָכֵן אִם **נִפְחֲתָה** - נִשְׁבְּרָה חֵלֶק מֵרִצְפַּת **הָעֲלִיָּה,** בְּשִׁעוּר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, **וְאֵין בַּעַל הַבַּיִת** - הַמַּשְׁכִּיר - **רוֹצֶה לְתַקֵּן** [אַף שֶׁהוּא חַיָּב בְּכָךְ, שֶׁהֲרֵי רִצְפַּת הָעֲלִיָּה שָׁנְזוֹקָה הִיא תִּקְרַת הַבַּיִת שֶׁלּוֹ], הֲרֵי **בַּעַל הָעֲלִיָּה** - הַשּׂוֹכֵר **יוֹרֵד וְדָר לְמַטָּה** בַּבַּיִת הַמְשֻׁעְבָּד לָעֲלִיָּה, **עַד שֶׁיְּתַקֵּן לוֹ** הַמַּשְׁכִּיר **אֶת הָעֲלִיָּה,** וְאֵין אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּבַּיִת הַתַּחְתּוֹן רַק בְּאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים כְּשִׁעוּר הַפִּחָת. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַתַּחְתּוֹן** - בַּעַל הַבַּיִת **נוֹתֵן אֶת הַתִּקְרָה** שֶׁהִיא תִּקְרַת הַבַּיִת שֶׁלּוֹ, **וְהָעֶלְיוֹן** - הַשּׂוֹכֵר נוֹתֵן **אֶת הַמַּעֲזִיבָה** - הַטִּיט שֶׁנּוֹתְנִים עַל הַתִּקְרָה מִלְמַעְלָה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַמַּעֲזִיבָה נַעֲשֵׂית לְצָרְכּוֹ הָעֲלִיָּה לְהַחֲלִיק אֶת רִצְפָּתָהּ, וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים אַף הַמַּעֲזִיבָה הִיא לְצָרְכּוֹ חִזּוּק תִּקְרַת הַבַּיִת וַעֲשִׂיָּתָהּ מֻטֶּלֶת עַל בַּעַל הַבַּיִת:

מִשְׁנָה ג זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה לֹא חָסַר: הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, שֶׁנָּפְלוּ, וְאָמַר **בַּעַל הָעֲלִיָּה לְבַעַל הַבַּיִת לִבְנוֹת** אֶת הַבַּיִת וְאֶת הַתִּקְרָה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל הוּא לִבְנוֹת אֶת הָעֲלִיָּה, **וְהוּא** - בַּעַל הַבַּיִת **אֵינוֹ רוֹצֶה לִבְנוֹת, הֲרֵי זֶה בַּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת** כְּמוֹ שֶׁהָיָה תְּחִלָּה, **וְדָר בְּתוֹכוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ** בַּעַל הַבַּיִת **אֶת יְצִיאוֹתָיו** - אֶת הַהוֹצָאוֹת שֶׁהוֹצִיא בִּבְנְיַת הַבַּיִת, וְאָז יֵצֵא מִן הַבַּיִת וְיִבְנֶה אֶת עֲלִיָּתוֹ. וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם לְבַעַל הַבַּיִת עַל הַיְשִׁיבָה בְּבֵיתוֹ, שֶׁהֲרֵי בַּעַל הַבַּיִת לֹא רָצָה כְּלָל לִבְנוֹתוֹ וְאֵינוֹ מִתְחַשֵּׁר בִּישִׁיבָתוֹ שֶׁל זֶה, וְ'זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה לֹא חָסַר' פְּטוּר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף זֶה** - בַּעַל הָעֲלִיָּה **דָּר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ** בְּחִנָּם [שֶׁהֲרֵי מְקַבֵּל אֶת כָּל הוֹצָאוֹתָיו], וְנֶהֱנֶה מִנְּכָסָיו שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, **וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ** - לְבַעַל הַבַּיִת **שָׂכָר** - דְּמֵי שְׁכִירוּת, שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה לֹא חָסַר' חַיָּב, **אֶלָּא בַּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת וְאֶת הָעֲלִיָּה, וּמְקָרֶה אֶת הָעֲלִיָּה** בְּתִקְרָה, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לִמְגוּרִים, **וְיוֹשֵׁב** [-דָּר] **בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ** בַּעַל הַבַּיִת **אֶת יְצִיאוֹתָיו,** וְאָז יַעֲלֶה לַעֲלִיָּתוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה כְּלָל לֹא נֶהֱנֶה מֵהַבַּיִת, שֶׁהֲרֵי עֲלִיָּתוֹ כְּבָר בְּנוּיָה: **מִשְׁנָה ד דִּין דּוֹמֶה בְּבֵית הַבַּד וּבְגִנָּה שֶׁעָלְיוּ: וְכֵן בֵּית הַבַּד** לַעֲשִׂיַּת שֶׁמֶן, **שֶׁהוּא בָּנוּי בְּשָׂלַע** - בְּתוֹךְ הָהָר [שֶׁלֹּא בְּנָאוֹ כְּבִנְיַן עַל הַקַּרְקַע, אֶלָּא חָפְרוּ בְּתוֹךְ הָהָר] **וְגִנָּה אַחַת** שֶׁל אָדָם אַחֵר **עַל גַּבָּיו** מֵעַל הַסֶּלַע, **וְנִפְחֲתָה** הַסֶּלַע, וְנִמְצָא שֶׁאֵין מָקוֹם לְבַעַל הַגִּנָּה לִזְרֹעַ, **הֲרֵי בַּעַל הַגִּנָּה יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ** לְמַטָּה בְּקַרְקַע בֵּית הַבַּד, **עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה** בַּעַל בֵּית הַבַּד **לְבֵית בַּדּוֹ כִּפְיִן** - גֹּג עָגֹל כְּמִין קֻשְׁת, וְאָז יִתֵּן עָלָיו בַּעַל הַגִּנָּה עָפָר, וְיִזְרַע שָׁם. **כֹּתֶל וְאֵילָן שֶׁנָּפְלוּ: בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: הַכֹּתֶל וְהָאֵילָן** - אוֹ הָאֵילָן **שֶׁנָּפְלוּ** מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד **לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִזִּיקוּ, פָּטוּר** בַּעַל הַכֹּתֶל אוֹ הָאִילָן **מִלְּשַׁלֵּם** אֶת הַנָּזָק, כֵּיוָן שֶׁהָיָה אָנוּס. וְאִם רָאוּ בֵּית דִּין שֶׁהֵם עוֹמְדִים לִפֹּל, **וְנָתְנוּ לוֹ זְמַן** [-שְׁלֹשִׁים יוֹם (ראה לעיל פ"ט מי"ג)] כְּדֵי לָקַץ אֶת הָאִילָן וְלִסְתֹּר אֶת הַכֹּתֶל, **וְנָפְלוּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן, פָּטוּר** שֶׁהוּא אָנוּס. אֲבָל אִם נָפְלוּ **לְאַחַר הַזְּמַן,** שֶׁפָּשַׁע וְלֹא קָצַץ אוֹ סָתַר, **חַיָּב: מִשְׁנָה ה דִּין כֹּתֶל שֶׁנָּפַל לִרְשׁוּת חֲבֵרוֹ: מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סָמוּךְ לְגִנַּת חֲבֵרוֹ, וְנָפַל** לְגִנַּת חֲבֵרוֹ, **וְאָמַר לוֹ** בַּעַל הַגִּנָּה, **פַּנֵּה אֲבָנֶיךָ** מִגִּנָּתִי, **וְאָמַר לוֹ** בַּעַל הַכֹּתֶל, **הַגִּיעוּךָ** - נְתוּנוֹת הָאֲבָנִים לְךָ בְּמַתָּנָה, וְאַתָּה תְּפַנֶּה אוֹתָן. **אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ,** אִם אֵין בַּעַל הַגִּנָּה רוֹצֶה בְּכָךְ, וְחַיָּב לְפַנּוֹתָן מִגִּנַּת חֲבֵרוֹ. וְאִם **מִשֶּׁקִּבֵּל עָלָיו** בַּעַל הַגִּנָּה לִטְרֹחַ בָּאֲבָנִים וּפִנָּה אוֹתָן לְעִצְמוֹ, **אָמַר לוֹ** בַּעַל הַכֹּתֶל, **הֵילֵךְ אֶת יְצִיאוֹתֶיךָ** - קַח אֶת הַהוֹצָאוֹת שֶׁל פִּנּוּי הָאֲבָנִים, **וַאֲנִי אֶטֹּל אֶת** הָאֲבָנִים **שֶׁלִּי, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ,** שֶׁכְּבָר זָכָה בָּהֶן בַּעַל הַגִּנָּה. **שִׁנּוּי בְּתַשְׁלוּם פּוֹעֵל: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ** מְלָאכָה, לְלַקֵּט **בְּתֶבֶן וּבְקַשׁ** בְּשָׂדֵהוּ אוֹ בְּשׂוֹדֶה הֶפְקֵר, **וְאָמַר לוֹ** הַפּוֹעֵל כְּשֶׁסִּיֵּם לַעֲבֹד **תֵּן לִי שְׂכָרִי, וְאָמַר לוֹ** בַּעַל הַבַּיִת **טֹל מַה שֶּׁעָשִׂיתָ בִּשְׂכָרְךָ** - קַח אֶת הַתֶּבֶן וְהַקַּשׁ שֶׁלִּקַּטְתָּ, בִּמְקוֹם שָׂכָר, **אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ,** וְחַיָּב בַּעַל הַבַּיִת לְשַׁלֵּם לוֹ כֶּסֶף. שֶׁאֵין אוֹמְרִים בְּתַשְׁלוּם שְׂכִירוּת 'שָׁוֶה כֶּסֶף בְּכֶסֶף', שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יג) 'לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר', וּמַשְׁמַע אוֹתוֹ הַשָּׂכָר שֶׁהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם. וְאִם **מִשֶּׁקִּבֵּל עָלָיו** הַפּוֹעֵל לְקַחַת אֶת מַה שֶּׁעָשָׂה בִּשְׂכָרוֹ, נִמְלַךְ בַּעַל הַבַּיִת וְאָמַר לוֹ, **הֵילֵךְ שְׂכָרְךָ, וַאֲנִי אֶטֹּל אֶת** הַתֶּבֶן וְהַקַּשׁ **שֶׁלִּי, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ,** שֶׁכְּבָר זָכָה בָּהֶם הַפּוֹעֵל. **שְׁמוֹנָה הָאֲסוּרִים וְהַמּוּתָּרִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: אָדָם הַמּוֹצִיא זֶבֶל** מֻהָרָפֶת שֶׁלּוֹ **לִרְשׁוּת הָרַבִּים** כְּדֵי לְקַחְתּוֹ מִיָּד לְזִבּוּל שָׂדֵהוּ, **הַמּוֹצִיא** אֶת הַזֶּבֶל מֵהַשָּׂדֶה **מוֹצִיא, וְהַמְזַבֵּל** לוֹקְחוֹ מִיָּד **וּמְזַבֵּל** בּוֹ אֶת הַשָּׂדֶה, וְלֹא יַשְׁהֶה אֶת הַזֶּבֶל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **אֵין שׁוֹרִין טִיט בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** שֶׁהַדֶּרֶךְ לִשְׁרוֹתוֹ זְמַן רַב, **וְאֵין לוֹבְנִים לְבֵנִים** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים [עַל יְדֵי שְׁטִיחַת טִיט עַל אֲדָמָה חֲלָקָה, וַחֲרִיצָתוֹ כְּצוּרַת הַלְּבֵנִים, וּכְשֶׁמַּתְחִיבֵשׁ כַּעֲבֹר זְמַן רַב חוֹתְכִים אוֹתוֹ לִלְבֵנִים], **אֲבָל גּוֹבְלִין טִיט** [עַל יְדֵי עֵרוּבוֹ בְּמַיִם] **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** כְּדֵי לָתֵת אוֹתוֹ מִיָּד בְּבִנְיָן, שֶׁתַּשְׁמִישׁ מִיָּדֵי אֵינוֹ מַפְרִיעַ לִבְנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים, **אֲבָל לֹא** גּוֹבְלִים שָׁם **לְבֵנִים,** אַף אִם מְיִבְּשָׁן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, כִּי גִּבּוּל הַטִּיט לִלְבֵנִים אוֹרֶךְ זְמַן רַב יוֹתֵר. **הַבּוֹנֶה** בִּרְשׁוּתוֹ **בְּסָמוּךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים,** וְרוֹצֶה לְהַנִּיחַ אֲבָנִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כְּדֵי לִבְנוֹתָן בַּחֲצֵרוֹ, **הַמֵּבִיא** אֶת הָאֲבָנִים, **מֵבִיא** אוֹתָן, **וְהַבּוֹנֶה בּוֹנֶה** מִיָּד, וְלֹא יַשְׁהֶה אוֹתָם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **וְאִם הִזִּיק** בְּהַנָּחַת דְּבָרִים אֵלּוּ [זֶבֶל, טִיט אוֹ אֲבָנִים] בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אַף בַּאֲפָנִים שֶׁמֻּתָּר לוֹ לְהַנִּיחָם, הֲרֵי זֶה **מְשַׁלֵּם** אֶת **מַה שֶּׁהִזִּיק. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁאִם עָשָׂה בִּרְשׁוּת שֶׁהוּא פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, אֶלָּא **אַף מְתַקֵּן הוּא** - מֻתָּר לוֹ לְהָכִין וּלְזַמֵּן **אֶת מְלַאכְתּוֹ** בְּהַנָּחַת צָרְכֵי הַבִּנְיָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם** - שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי שֶׁמַּתְחִיל לִבְנוֹת:

משניות

מַשְׁנָה ו יָרַק שֶׁגִּדֵּל בְּקַרְקַע שְׁתֵּי גִנּוֹת: **שְׁתֵּי גִנּוֹת** הַנְּטוּעוֹת בְּמַעֲלֵה הָהָר, **זוֹ עַל גַּב זוֹ,** שֶׁקַּרְקַע אַחַת גְּבוֹהָה מִקַּרְקַע הַשְּׁנִיָּה, **וְהַיָּרָק** צוֹמֵחַ **בֵּינְתַיִם** - בַּשֶּׁטַח הַזָּקוּף שֶׁבֵּינֵיהֶן. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** הַיָּרָק **שֶׁל עֶלְיוֹן** - בַּעַל הַגִּנָּה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהוּא יוֹנֵק מֵהַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הַיָּרָק **שֶׁל תַּחְתּוֹן** - בַּעַל הַגִּנָּה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהוּא נִמְצָא בַּאֲוִירוֹ. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אִם יִרְצֶה הָעֶלְיוֹן לְקַח אֶת עֶפְרוֹ** - אֶת עֲפַר גִּנָּתוֹ, וּלְהַשְׁווֹתָהּ לְקַרְקַע הַתַּחְתּוֹנָה, **אֵין כָּאן יָרָק,** וְדִין הוּא שֶׁיִּהְיֶה הַיָּרָק הַגָּדֵל מִקַּרְקָעוֹ שֶׁלּוֹ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם יִרְצֶה הַתַּחְתּוֹן לְמַלֹּאת אֶת גִּנָּתוֹ** עָפָר, וּלְהַשְׁווֹתָהּ לַגִּנָּה הָעֶלְיוֹנָה, **אֵין כָּאן יָרָק,** שֶׁהֲרֵי עַתָּה הוּא צוֹמֵחַ בָּאֲוִיר הָרֵיק שֶׁמַּעַל הַגִּנָּה, וְדִין הוּא שֶׁיִּהְיֶה הַיָּרָק הַגָּדֵל בַּאֲוִירוֹ שֶׁלּוֹ. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לִמְחוֹת זֶה עַל זֶה,** שֶׁשְּׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לִגְרֹם שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּאן יָרָק, עַל יְדֵי נְטִילַת הֶעָפָר אוֹ מִלּוּי עָפָר, **רוֹאִין מֵהֵיכָן יָרָק זֶה חַי,** וְהָרֵי הוּא יוֹנֵק מִקַּרְקַע הַגִּנָּה הָעֶלְיוֹנָה, וְלָכֵן הוּא שַׁיָּךְ לָעֶלְיוֹן. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל יָרָק שֶׁהָעֶלְיוֹן יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ מִגִּנָּתוֹ וְלִטֹּל אוֹתוֹ, הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ,** כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהָרֵי מִקַּרְקָעוֹ הוּא חַי. **וְהַשְּׁאָר** - הַיָּרָק הַצּוֹמֵחַ נָמוּךְ יוֹתֵר, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֲלֵיו בְּהוֹשֶׁטֶת יָד, הֲרֵי הוּא **שֶׁל הַתַּחְתּוֹן,** שֶׁכֵּן הָעֶלְיוֹן מַפְקִירוֹ, לְפִי שֶׁגְּנַאי הוּא לוֹ לְבַקֵּשׁ מֵהַתַּחְתּוֹן רְשׁוּת לְהַכָּנֵס לְגִנָּתוֹ כְּדֵי לִטְלוֹ: **סְלִיק מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא**

מַסֶּכֶת בָּבָא בָּתְרָא

מַסֶּכֶת בָּבָא בָּתְרָא עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי מָקוֹם וּמִמְכָּר וְחֲלֻקַּת קַרְקָעוֹת, וְדִינֵי שְׁכֵנִים וּדְיוֹרוֹת מְשֻׁתָּפוֹת, וְדִינֵי עֲרֵבִיּוֹת וִירֻשּׁוֹת:

פֶּרֶק א דִּינֵי מָמוֹן בֵּין שֻׁתָּפִים וּשְׁכֵנִים, וְדִין מָמוֹן הַמְשֻׁתָּף לְרִבִּים: **מִשְׁנָה א חֲלֻקַּת חָצֵר מְשֻׁתֶּפֶת:** **הַשֻּׁתָּפִין** בְּחָצֵר, **שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת מְחִצָּה בֶּחָצֵר** הַמְשֻׁתֶּפֶת וּלְחַלְּקָהּ בֵּינֵיהֶם כְּדֵי לִמְנֹעַ הֶזֵּק רְאִיָּה מִזֶּה לָזֶה [וְתִלְוִיָּה הַחֲלֻקָּה בִּרְצוֹן שְׁנֵיהֶם, כִּי מְדֻבָּר בְּחָצֵר שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי חֲלֻקָּה], **בּוֹנִין אֶת הַכֹּתֶל בָּאֶמְצַע** כְּשֶׁחֲצֵי מַעֲבֵי הַכֹּתֶל עַל חֶלֶק הַשֻּׁתָּף הָאֶחָד, וַחֲצִי מֵעָבְיוֹ עַל חֶלֶק הַשֻּׁתָּף הַשֵּׁנִי. וְיָכוֹל כָּל שֻׁתָּף לְכַף אֶת חֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת הַכֹּתֶל מֵהַחֹמֶר הָרָגִיל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, **בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִבְנוֹתוֹ** בְּאַבְנֵי **גְּוִיל** - שֶׁאֵינָן מְשֻׁפּוֹת, אוֹ אַבְנֵי **גָּזִית** - מְשֻׁפּוֹת אוֹ **כְּפִיסִין** - חֲצָאֵי לְבֵנִים, אוֹ **לְבֵנִים** שְׁלֵמוֹת, **בּוֹנִים** מֵאוֹתוֹ הַחֹמֶר, **הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה** [וְאַפְלוּ אִם הַמִּנְהָג לִגְדֹּר בַּעֲנָפִים, אַךְ בִּתְנַאי שֶׁגָּדֵר הַנַּעֲשֹׂית מֵהֶם מוֹנַעַת הֶזֵּק רְאִיָּה]. וְכֵיוָן שֶׁהַכֹּתֶל נִבְנָה בָּאֶמְצַע, נִמְצָא שֶׁגַּבְהוֹ שָׁרוּחַב הָאֶבֶן שִׁשָּׁה טְפָחִים, **זֶה נוֹתֵן מֵחֶלְקוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** וְזֶה **נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** וּבְגָזִית, שֶׁרוּחַב הָאֶבֶן חֲמִשָּׁה טְפָחִים, **זֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה,** וְזֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם **וּמֶחֱצָה, וּבִכְפִיסִין,** שֶׁרֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים, **זֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם,** וְזֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם, **וּבִלְבֵנִים,** שֶׁרָחְבָּן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, **זֶה נוֹתֵן טֶפַח וּמֶחֱצָה,** וְזֶה נוֹתֵן טֶפַח **וּמֶחֱצָה.** וּמֵאַחַר וְהַכֹּתֶל נִבְנָה בְּשֻׁתָּפוּת **לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֹּתֶל, הַמָּקוֹם** - הַקַּרְקַע שֶׁעָלָיו נִבְנָה, **וְהָאֲבָנִים** הָרֵי הֵם **שֶׁל שְׁנֵיהֶם,** כִּי מִסְתָּמָא בָּנוּ בְּשֻׁתָּפוּת [וְאַף אִם נִפְלוּ לִרְשׁוּת אֶחָד מֵהֶם אֵין יָכוֹל לוֹמַר לְשֻׁתָּפוֹ הָבֵא רְאָיָה, אֶלָּא צָרִיךְ לְהָשִׁיב לוֹ אֶת חֶלְקוֹ בָּאֲבָנִים]: **מִשְׁנָה ב חֶלְקַת גִּנָּה אוֹ שָׂדֶה מְשֻׁתֶּפֶת:** **וְכֵן** הַדִּין **בְּגִנָּה** שֶׁל יָרָק, אִם הוּא מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מִנְהָג קָבוּעַ הֵרֵי הוּא כְּמָקוֹם **שֶׁנָּהֲגוּ** הָאֲנָשִׁים **לִגְדֹּר** אֶת הַגִּנּוֹת, **וּמְחִיבִין אוֹתוֹ** לְהִשְׁתַּתֵּף בִּבְנִיַּת הַכֹּתֶל בְּמָקוֹם וּבְדָמִים. **אֲבָל בְּבִקְעָה** - שְׂדוֹת תְּבוּאָה, אִם הוּא מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מִנְהָג קָבוּעַ הֵרֵי הוּא כְּ**מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִגְדֹּר** בֵּין הַשָּׂדוֹת, **וְאֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ** לְהִשְׁתַּתֵּף בִּבְנִיַּת הַכֹּתֶל, **אֶלָּא אִם רוֹצֶה** אֶחָד מֵהֶם לִגְדֹּר בֵּין הַשָּׂדוֹת, **כּוֹפִין** הוּא אֶת הַכֹּתֶל **לְתוֹךְ** הַשָּׂדֶה **שֶׁלּוֹ, וּבוֹנֶה** רַק בִּרְשׁוּתוֹ, **וְעוֹשֶׂה חֲזִית** - טָח טִיט עַל הַכֹּתֶל **מִבַּחוּץ,** לְצַד שָׂדֶה חֲבֵרוֹ, לְסִימָן שֶׁהוּא לְבַדּוֹ בָּנָאוֹ. וְכֵיוָן שֶׁבָּנָאוֹ לְבַדּוֹ, **לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֹּתֶל, הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁלּוֹ,** וְאֵין חֲבֵרוֹ יָכוֹל לִטְעֹן שֶׁפִּיֵּס בְּיָדוֹ וְלִתְבֹּעַ מַחֲצִית מֵהַמָּקוֹם וּמֵהָאֲבָנִים. **וְאִם עָשׂוּ** אֶת הַכֹּתֶל בַּבִּקְעָה **מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן, בּוֹנִין אֶת הַכֹּתֶל בָּאֶמְצַע** הַשָּׂדֶה, **וְעוֹשִׂין חֲזִית מִכָּאן וּמִכָּאן,** כְּדֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁשְּׁנֵיהֶם בְּנָאוּהוּ, **וּלְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֹּתֶל, הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:** **מִשְׁנָה ג חִיּוּב נְהֶנֶה:** **הַמַּקִּיף** אֶת **חֲבֵרוֹ מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתָיו** - מִשְּׁלֹשֶׁת צְדָדָיו, כְּלוֹמַר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ שָׂדוֹת מִסָּבִיב לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ, **וְגָדַר** אֶת הַשָּׂדֶה **הָרִאשׁוֹנָה וְאֶת הַשְּׁנִיָּה וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית** וְנִמְצָא שֶׁשָּׂדֵהוּ שֶׁל חֲבֵרוֹ גְּדוּרָה מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ, **אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ** - אֶת הַנָּקֹף לְהִשְׁתַּתֵּף בְּהוֹצָאוֹת הַמַּקִּיף בִּבְנִיַּת הַגָּדֵר, כֵּיוָן שֶׁעָדַיִן שָׂדֵהוּ פְּרוּצָה מֵהָרוּחַ הָרְבִיעִית. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם עָמַד** הַנָּקֹף **וְגָדַר אֶת** הָרוּחַ **הָרְבִיעִית** שֶׁל שָׂדֵהוּ, וְנִמְצָא שָׂדֵהוּ גְּדוּרָה בְּכָל רוּחוֹתֶיהָ, וְגָלָה דַּעְתּוֹ שֶׁנּוֹחַ לוֹ בְּמַה שֶׁגָּדְרוֹ הַמַּקִּיף, **מְגַלְגְּלִין עָלָיו** - עַל הַנָּקֹף **אֶת הַכֹּל,** וּמְשַׁלֵּם לַמַּקִּיף חֲצִי מֵהוֹצָאוֹתָיו. [וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא בְּמִקְרֶה זֶה מְשַׁלֵּם הַנָּקֹף לְפִי הַגָּדֵר הַזּוֹלָה בְּיוֹתֵר, וְלֹא כְּפִי הוֹצָאוֹתָיו שֶׁל הַמַּקִּיף]: **מִשְׁנָה ד הֶזֵּק רְאִיָּה בֵּין שְׁכֵנִים:** **כֹּתֶל חָצֵר** שֶׁהָיָה בֵּין הַשֻּׁתָּפִים גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת **שֶׁנָּפַל, מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ עַד** גֹּבַהּ **אַרְבַּע אַמּוֹת,** שֶׁזֶּהוּ הַשִּׁעוּר הַמּוֹנֵעַ הֶזֵּק רְאִיָּה. וְאִם אַחַר בְּנִיַּת הַכֹּתֶל טוֹעֵן אֶחָד מֵהֶם שֶׁהוּא בָּנָאוֹ לְבַדּוֹ, וְתוֹבֵעַ מֵחֲבֵרוֹ חֲצִי מֵהוֹצָאוֹתָיו, וְהַלָּה טוֹעֵן שֶׁכְּבָר שִׁלֵּם לוֹ, הֲרֵי הַנִּתְבָּע **בְּחֶזְקַת שֶׁנָּתַן** אֶת חֶלְקוֹ **עַד שֶׁיָּבִיא** הַתּוֹבֵעַ **רְאָיָה** - עֵדִים שֶׁיָּעִידוּ **שֶׁלֹּא נָתַן,** כֵּיוָן שֶׁיָּדוּעַ שֶׁעַל שְׁנֵיהֶם לִבְנוֹת אֶת הַכֹּתֶל, וּמִסְתַּבֵּר שֶׁפָּרָעוֹ, וְאִלּוּ הָיָה מְסָרֵב לְפָרְעוֹ הָיָה חֲבֵרוֹ תּוֹבְעוֹ בְּבֵית דִּין וְלֹא הָיָה בּוֹנֶה לְבַדּוֹ. וְאִם אַחַד הַשֻּׁתָּפִים רוֹצֶה לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַכֹּתֶל **מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וּלְמַעְלָה, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ** - אֶת שֶׁתָּפוֹ לְסַיֵּעַ, כִּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דֵּי כְּדֵי לְסַלֵּק הֶזֵּק רְאִיָּה. אֲמָנָם אִם לְאַחַר שֶׁאַחַד הַשֻּׁתָּפִים הִגְבִּיהַּ אֶת הַכֹּתֶל לְבַדּוֹ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, בָּא שֻׁתָּפוֹ **וְסָמַךְ לוֹ** [-לְכֹתֶל זֶה] **כֹּתֶל** אַחֵר כְּנֶגְדּוֹ, עַל מְנָת לָתֵת עָלָיו תִּקְרָה מִכֹּתֶל לְכֹתֶל, **אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נָתַן עָלָיו אֶת הַתִּקְרָה,** גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁרוֹצֶה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַגְבָּהָה זוֹ, **וּמְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל** - וְחַיָּב לְפָרֵעַ לָרִאשׁוֹן חֲצִי מֵהוֹצָאוֹת לְהַגְבָּהַת הַכֹּתֶל. וּבְאֹפֶן זֶה אִם כְּשֶׁתִּבְעוֹ בַּעַל הַכֹּתֶל, טוֹעֵן הַסּוֹמֵךְ שֶׁכְּבָר פָּרַע, הֲרֵי הוּא **בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נָתַן** אֶת חֶלְקוֹ, וְחַיָּב לְשַׁלֵּם, **עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁנָּתַן,** כֵּיוָן שֶׁדַּיִן זֶה שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁלֵּם עַל הַהַגְבָּהָה אֵינוֹ יָדוּעַ כָּל כָּךְ וּמִן הַסְּתָם לֹא נָתַן חֶלְקוֹ: **מִשְׁנָה ה חִיּוּבִים מְשֻׁתָּפִים לִבְנֵי הֶחָצֵר אוֹ בְּנֵי הָעִיר:** בְּנֵי הֶחָצֵר **כּוֹפִין אוֹתוֹ** - אֶת אֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר, **לִבְנוֹת** - לְהִשְׁתַּתֵּף בְּהוֹצָאוֹת בְּנִיַּת **בֵּית שַׁעַר** [-מָקוֹם מוֹשֵׁב הַשּׁוֹמֵר לִמְנִיעַת 'הֶזֵּק רְאִיָּה' מֵהָעוֹבְרִים וְשָׁבִים], **וְדֶלֶת** [-לִנְעִילָתָהּ בַּלַּיְלָה מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים] לֶחָצֵר. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָּל הַחֲצֵרוֹת רְאוּיוֹת** [-צְרִיכוֹת] **לִבְיַת שַׁעַר,** שֶׁחָצֵר שֶׁאֵינָהּ סְמוּכָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים אֵין לָהּ הֶזֵּק רְאִיָּה, וְאֵין בְּנֵי הֶחָצֵר יְכוֹלִים לְכַף אֶת אֶחָד מֵהֶם שֶׁהוּא בְּנָאוֹ לְבַדּוֹ, לִבְנוֹת בְּנִיַּת בֵּית שַׁעַר [וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא אַף בְּאֹפֶן זֶה יֵשׁ צָרָךְ בְּבֵית שַׁעַר, כִּי יִתָּכֵן וְיִהְיֶה דְּחַק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְיַעְבְּרוּ הָאֲנָשִׁים סָמוּךְ לֶחָצֵר וְיִסְתַּכְּלוּ בָּהּ]. וְכֵן בְּנֵי הָעִיר **כּוֹפִין אוֹתוֹ** - אֶת בֶּן הָעִיר הַמְסָרֵב **לְהִשְׁתַּתֵּף** בְּהוֹצָאוֹת, כְּדֵי **לִבְנוֹת לָעִיר חוֹמָה, וּדְלָתַיִם** - דְּלָתוֹת לִבְעִילַת הָעִיר, **וּבְרִיחַ** לִנְעִילַת הַדְּלָתוֹת. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָּל הָעֲיָרוֹת רְאוּיוֹת** [-צְרִיכוֹת] **לְחוֹמָה,** וְעִיר שֶׁאֵינָהּ סְמוּכָה לַגְּבוּל לֹא צְרִיכָה חוֹמָה, וְאֵין יְכוֹלִים לְכַף אֶת כָּל בְּנֵי הָעִיר לְהִשְׁתַּתֵּף בְּהוֹצָאוֹת אֵלּוּ [וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, כָּל עִיר רְאוּיָה לְחוֹמָה, כִּי יִתָּכֵן שֶׁיָּבוֹאוּ גְּיָסוֹת אַף עַל עִיר שֶׁאֵינָהּ סְמוּכָה לַגְּבוּל]. **כַּמָּה** זְמַן **יְהֵא** גָּר **בָּעִיר וְיִהְא** דִּינוֹ **כְּאַנְשֵׁי הָעִיר** לְשֵׁאת עִמָּם בַּהוֹצָאוֹת, **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ,** וּפְחוֹת מִכָּךְ אֵינוֹ מְחַיֵּב לְשֵׂאת בְּהוֹצָאוֹת הָעִיר. אוּלָם אִם **קָנָה בָּהּ בֵּית דִּירָה,** וְהוּא מִשְׁתַּקֵּעַ בָּהּ, הֲרֵי הוּא **כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. קָנָה בָּהּ בֵּית דִּירָה הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר מִיָּד:** **וְאֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר, עַד שֶׁיִּהְא אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה. וְלֹא אֶת הַשָּׂדֶה, עַד שֶׁיִּהְא בָּהּ תִּשְׁעָה קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעָה קַבִּין לָזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּהְא בָּהּ תִּשְׁעַת חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה. וְלֹא אֶת הַגִּנָּה, עַד שֶׁיִּהְא בָּהּ חֲצִי קַב לָזֶה וַחֲצִי קַב לָזֶה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל הָעֲיָרוֹת רְאוּיוֹת לְחוֹמָה. כַּמָּה יְהֵא בָּעִיר וְיִהְא חוֹמָה דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָל הָעֲיָרוֹת רְאוּיוֹת לִבְיַת שַׁעַר. כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת לָעִיר חוֹמָה דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא כָל הָעֲיָרוֹת רְאוּיוֹת לְחוֹמָה. כַּמָּה יְהֵא בָּעִיר וְיִהְא הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. קָנָה בָּהּ בֵּית דִּירָה הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר מִיָּד:** **מִשְׁנָה ו חֲלֻקַּת שֻׁתָּפִים:** **אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר** - אֵין שֻׁתָּף יָכוֹל לָכַף אֶת חֲבֵרוֹ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם אֶת חֲצֵרָם, **עַד שֶׁיִּהְא** בָּהּ שָׁטַח הָרָאוּי לְתַשְׁמִישֵׁי חָצֵר לְכָל אֶחָד, שֶׁהוּא **אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה, וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה** [וְשִׁעוּר זֶה הוּא מִלְּבַד אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְא לְכָל אֶחָד לִפְנֵי פֶּתַח בֵּיתוֹ, לְצָרְכֵי פְּרִיקַת מַשָּׂא הַחֲמוֹר]. **וְלֹא** יָכוֹל שֻׁתָּף אֶחָד לְכַף אֶת חֲבֵרוֹ לַחֲלֹק בֵּינֵיהֶם **אֶת הַשָּׂדֶה** שֶׁהֵם שֻׁתָּפִים בָּהּ, **עַד שֶׁיִּהְא בָּהּ** לְאַחַר חֲלֻקָּה שָׁטַח חָשׁוּב הָרָאוּי לִזְרִיעַת **תִּשְׁעָה קַבִּין** שֶׁל שְׂעוֹרִים **לָזֶה וְתִשְׁעָה קַבִּין לָזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִלּוּ עַד שֶׁיִּהְא בָּהּ** שֶׁטַח הָרָאוּי לִזְרִיעַת **תִּשְׁעַת חֲצָאֵי קַבִּין** [-אַרְבָּעָה וַחֲצִי קַבִּין] **לָזֶה, וְתִשְׁעַת חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה.** [רַבִּי יְהוּדָה אֵינוֹ חוֹלֵק עַל חֲכָמִים, אֶלָּא שֶׁשָּׂדֶה שֶׁזָּרְעוּ בָּהּ אַרְבָּעָה וַחֲצִי קַבִּין בִּמְקוֹמוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה, הֵנִיבָה תְּבוּאָה כִּתְנוּבַת שָׂדֶה שֶׁזָּרְעוּ בָּהּ תִּשְׁעָה קַבִּין בִּמְקוֹמָם שֶׁל חֲכָמִים]. **וְלֹא** כּוֹפִים לְחַלֵּק **אֶת הַגִּנָּה** שֶׁל יָרָק, **עַד שֶׁיִּהְא בָּהּ** שָׁטַח לִזְרִיעַת **חֲצִי קַב** שֶׁל יְרָקוֹת **לָזֶה, וַחֲצִי קַב לָזֶה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** כּוֹפִים אֲפִלּוּ

המבוארות

מַשְׁנָה ו יָרַק שֶׁגִּדֵּל בְּקַרְקַע שְׁתֵּי גִנּוֹת: שְׁתֵּי גִנּוֹת הַנְּטוּעוֹת בְּמַעֲלֵה הָהָר, **זוֹ עַל גַּב זוֹ,** שֶׁקַּרְקַע אַחַת גְּבוֹהָה מִקַּרְקַע הַשְּׁנִיָּה, **וְהַיָּרָק צוֹמֵחַ בֵּינְתַיִם** - בַּשֶּׁטַח הַזָּקוּף שֶׁבֵּינֵיהֶן. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** הַיָּרָק **שֶׁל עֶלְיוֹן** - בַּעַל הַגִּנָּה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהוּא יוֹנֵק מֵהַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הַיָּרָק **שֶׁל תַּחְתּוֹן** - בַּעַל הַגִּנָּה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהוּא נִמְצָא בַּאֲוִירוֹ. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אִם יִרְצֶה הָעֶלְיוֹן לְקַח אֶת עֶפְרוֹ** - אֶת עֲפַר גִּנָּתוֹ, וּלְהַשְׁווֹתָהּ לְקַרְקַע הַגִּנָּה הַתַּחְתּוֹנָה, **אֵין כָּאן יָרָק,** וְדִין הוּא שֶׁיִּהְיֶה הַיָּרָק הַגָּדֵל מִקַּרְקָעוֹ שֶׁלּוֹ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם יִרְצֶה הַתַּחְתּוֹן לְמַלֹּאת אֶת גִּנָּתוֹ** עָפָר, וּלְהַשְׁווֹתָהּ לַגִּנָּה הָעֶלְיוֹנָה, **אֵין כָּאן יָרָק,** שֶׁהֲרֵי עַתָּה הוּא צוֹמֵחַ בָּאֲוִיר הָרֵיק שֶׁמַּעַל הַגִּנָּה, וְדִין הוּא שֶׁיִּהְיֶה הַיָּרָק הַגָּדֵל בַּאֲוִירוֹ שֶׁלּוֹ. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לִמְחוֹת זֶה עַל זֶה,** שֶׁשְּׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לִגְרֹם שֶׁלֹּא יִהְיֶה כָּאן יָרָק, עַל יְדֵי נְטִילַת הֶעָפָר אוֹ מִלּוּי עָפָר, **רוֹאִין מֵהֵיכָן יָרָק זֶה חַי,** וְהָרֵי הוּא יוֹנֵק מִקַּרְקַע הַגִּנָּה הָעֶלְיוֹנָה, וְלָכֵן הוּא שַׁיָּךְ לָעֶלְיוֹן. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל יָרָק שֶׁהָעֶלְיוֹן יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ מִגִּנָּתוֹ וְלִטֹּל אוֹתוֹ, הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ,** כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהָרֵי מִקַּרְקָעוֹ הוּא חַי. **וְהַשְּׁאָר** - הַיָּרָק הַצּוֹמֵחַ נָמוּךְ יוֹתֵר, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֲלֵיו בְּהוֹשֶׁטֶת יָד, הֲרֵי הוּא **שֶׁל הַתַּחְתּוֹן,** שֶׁכֵּן הָעֶלְיוֹן מַפְקִירוֹ, לְפִי שֶׁגְּנַאי הוּא לוֹ לְבַקֵּשׁ מֵהַתַּחְתּוֹן רְשׁוּת לְהַכָּנֵס לְגִנָּתוֹ כְּדֵי לִטְלוֹ: **סְלִיק מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא**

מַסֶּכֶת בָּבָא בָּתְרָא

מַסֶּכֶת בָּבָא בָּתְרָא עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי מָקוֹם וּמִמְכָּר וְחֲלֻקַּת קַרְקָעוֹת, וְדִינֵי שְׁכֵנִים וּדְיוֹרוֹת מְשֻׁתָּפוֹת, וְדִינֵי עֲרֵבִיּוֹת וִירֻשּׁוֹת:

פֶּרֶק א דִּינֵי מָמוֹן בֵּין שֻׁתָּפִים וּשְׁכֵנִים, וְדִין מָמוֹן הַמְשֻׁתָּף לְרִבִּים: **מִשְׁנָה א חֲלֻקַּת חָצֵר מְשֻׁתֶּפֶת:** **הַשֻּׁתָּפִין** בְּחָצֵר, **שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת מְחִצָּה בֶּחָצֵר** הַמְשֻׁתֶּפֶת וּלְחַלְּקָהּ בֵּינֵיהֶם כְּדֵי לִמְנֹעַ הֶזֵּק רְאִיָּה מִזֶּה לָזֶה [וְתִלְוִיָּה הַחֲלֻקָּה בִּרְצוֹן שְׁנֵיהֶם, כִּי מְדֻבָּר בְּחָצֵר שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי חֲלֻקָּה], **בּוֹנִין אֶת הַכֹּתֶל בָּאֶמְצַע** כְּשֶׁחֲצֵי מַעֲבֵי הַכֹּתֶל עַל חֶלֶק הַשֻּׁתָּף הָאֶחָד, וַחֲצִי מֵעָבְיוֹ עַל חֶלֶק הַשֻּׁתָּף הַשֵּׁנִי. וְיָכוֹל כָּל שֻׁתָּף לְכַף אֶת חֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת הַכֹּתֶל מֵהַחֹמֶר הָרָגִיל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, **בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִבְנוֹתוֹ** בְּאַבְנֵי **גְּוִיל** - שֶׁאֵינָן מְשֻׁפּוֹת, אוֹ אַבְנֵי **גָּזִית** - מְשֻׁפּוֹת אוֹ **כְּפִיסִין** - חֲצָאֵי לְבֵנִים, אוֹ **לְבֵנִים** שְׁלֵמוֹת, **בּוֹנִים** מֵאוֹתוֹ הַחֹמֶר, **הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה** [וְאַפְלוּ אִם הַמִּנְהָג לִגְדֹּר בַּעֲנָפִים, אַךְ בִּתְנַאי שֶׁגָּדֵר הַנַּעֲשֹׂית מֵהֶם מוֹנַעַת הֶזֵּק רְאִיָּה]. וְכֵיוָן שֶׁהַכֹּתֶל נִבְנָה בָּאֶמְצַע, נִמְצָא שֶׁגַּבְהוֹ שָׁרוּחַב הָאֶבֶן שִׁשָּׁה טְפָחִים, **זֶה נוֹתֵן מֵחֶלְקוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** וְזֶה **נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** וּבְגָזִית, שֶׁרוּחַב הָאֶבֶן חֲמִשָּׁה טְפָחִים, **זֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה,** וְזֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם **וּמֶחֱצָה, וּבִכְפִיסִין,** שֶׁרֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים, **זֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם,** וְזֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם, **וּבִלְבֵנִים,** שֶׁרָחְבָּן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, **זֶה נוֹתֵן טֶפַח וּמֶחֱצָה,** וְזֶה נוֹתֵן טֶפַח **וּמֶחֱצָה.** וּמֵאַחַר וְהַכֹּתֶל נִבְנָה בְּשֻׁתָּפוּת **לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֹּתֶל, הַמָּקוֹם** - הַקַּרְקַע שֶׁעָלָיו נִבְנָה, **וְהָאֲבָנִים** הָרֵי הֵם **שֶׁל שְׁנֵיהֶם,** כִּי מִסְתָּמָא בָּנוּ בְּשֻׁתָּפוּת [וְאַף אִם נִפְלוּ לִרְשׁוּת אֶחָד מֵהֶם אֵין יָכוֹל לוֹמַר לְשֻׁתָּפוֹ הָבֵא רְאָיָה, אֶלָּא צָרִיךְ לְהָשִׁיב לוֹ אֶת חֶלְקוֹ בָּאֲבָנִים]: **מִשְׁנָה ב חֶלְקַת גִּנָּה אוֹ שָׂדֶה מְשֻׁתֶּפֶת:** **וְכֵן** הַדִּין **בְּגִנָּה** שֶׁל יָרָק, אִם הוּא מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מִנְהָג קָבוּעַ הֵרֵי הוּא כְּמָקוֹם **שֶׁנָּהֲגוּ** הָאֲנָשִׁים **לִגְדֹּר** אֶת הַגִּנּוֹת, **וּמְחִיבִין אוֹתוֹ** לְהִשְׁתַּתֵּף בִּבְנִיַּת הַכֹּתֶל בְּמָקוֹם וּבְדָמִים. **אֲבָל בְּבִקְעָה** - שְׂדוֹת תְּבוּאָה, אִם הוּא מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מִנְהָג קָבוּעַ הֵרֵי הוּא כְּ**מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִגְ

כְּשֶׁשִּׁטְחָהּ הוּא **בֵּית רבַּע** - מְקוֹם זְרִיעַת רֶבַע קַב לְכָל אֶחָד. **וְלֹא** כּוֹפִים לְחַלֵּק **אֶת הַטְּרַקְלִין** [-אוּלָם רְחַב יָדַיִם] **וְלֹא אֶת הַמְּזוֹרָן** [-מִין פָּלָטִין שֶׁל מְלָכִים], **וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ** שֶׁל יוֹנִים, **וְלֹא אֶת הַטְּלִית** [-בֶּגֶד], **וְלֹא אֶת** בֵּית **הַמֶּרְחָץ, וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד** [-מְקוֹם סְחִיטַת הַזֵּיתִים], **עַד שֶׁיְּהֵא בָּהֶן** שִׁעוּר חֲשׁוּב **כְּדֵי לָזֶה וּכְדֵי לָזֶה** [שֶׁאַף בַּחֵלֶק הַנִּשְׁאָר יִשָּׁאֵר שְׁמוֹ שֶׁל הַחֵפֶץ הַגָּדוֹל, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר]. **זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁיֵּחָלֵק** בֵּין שְׁנֵיהֶם **וּשְׁמוֹ** הַקּוֹדֵם נִשְׁאָר **עָלָיו** - עַל כָּל חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **חוֹלְקִין, וְאִם לָאו, אֵין חוֹלְקִין. אֵימָתַי** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן נֶאֱמְרוּ שֶׁעוּרִים אֵלּוּ, **בִּזְמַן שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוֹצִים** לַחֲלֹק, אֶלָּא רַק אֶחָד מֵהֶם. **אֲבָל בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶם רוֹצִים** לַחֲלֹק, **אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִכָּאן** - בְּשִׁעוּר קָטָן יוֹתֵר **יַחֲלֹקוּ. וְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ** - תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, בְּכָרָךְ אֶחָד, **אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם רוֹצִים** לְחָלְקָם **לֹא יַחֲלֹקוּ,** שֶׁגְּנַאי הוּא לְחָתְכָם, אֲבָל אִם הָיוּ בִּכְרָכִים חֲלוּקִים, כָּל סֵפֶר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, רַשָּׁאִים לַחֲלֹק. [וְאַף כְּשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְכָפּוֹ לַחֲלֹק, יָכוֹל לְכָפּוֹ לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ אֶת חֶלְקוֹ אוֹ לְמכֹּר לוֹ אֶת חֶלְקוֹ שֶׁלּוֹ]:

פֶּרֶק ב הַרְחָקַת גְּזִיקִין בֵּין שְׁכֵנִים: **מִשְׁנָה א הַרְחָקַת בּוֹר מִכָּתֶל חֲבֵרוֹ:** לֹא יַחְפֹּר אָדָם בּוֹר [-חַפִּירָה עֲגֻלָּה] בִּרְשׁוּתוֹ **סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ,** וְכֵן **לֹא יַחְפֹּר שִׂיחַ** [-תְּעָלָה אֲרֻכָּה וְצָרָה], **וְלֹא מְעָרָה** [-חַפִּירָה מְרֻבַּעַת וּמְקֹרָה], **וְלֹא אַמַּת הַמַּיִם** [-תְּעָלַת מַיִם], **וְלֹא נִבְרֶכֶת כּוֹבְסִין** [-בְּרֵכַת מַיִם לְכִבּוּס בְּגָדִים], סָמוּךְ לִבּוֹר חֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא מְרַפֶּה אֶת כָּתְלֵי בּוֹרוֹ, **אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכָּתֶל** בּוֹרוֹ **שֶׁל חֲבֵרוֹ שִׁלְשָׁה טְפָחִים** [וְכֹתֶל הַבּוֹר הוּא גֹּם כֵּן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מֵחֵלֶל הַבּוֹר], נִמְצָא שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְחִיק שִׁשָּׁה טְפָחִים מֵחֵלֶל הַבּוֹר], וּלְאַחַר שֶׁחָפַר אֶת הַבּוֹר **סָד בְּסִיד** אֶת כָּתְלָיו, שֶׁלֹּא יִתְלַחְלְחוּ הַמַּיִם שֶׁבְּבוֹרוֹ וְיַזִּיקוּ אֶת כָּתְלֵי בּוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. **מְרַחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת** [-פְּסֹלֶת הַזֵּיתִים], **וְאֶת הַזֶּבֶל** שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, **וְאֶת הַמֶּלַח, וְאֶת הַסִּיד, וְאֶת הַסְּלָעִים** [-אַבְנֵי אֶשׁ] **מִכָּתְלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** כֵּיוָן שֶׁהֵם מַעֲלִים הֶבֶל וּמְרַפִּים אֶת הַכֹּתֶל, וְאִם לֹא הִרְחִיקָם, **סָד** אֶת כֹּתֶל חֲבֵרוֹ **בְּסִיד** וְכָךְ לֹא יַזִּיק הַכֹּתֶל מִן הַהֶבֶל. **מְרַחִיקִין אֶת זְרִיעַת הַזְּרָעִים, וְאֶת הַחֲרִישָׁה בְּמַחֲרָשָׁה, וְאֶת הַטְּלַת מֵי הֶרְגְלִים, מִן הַכֹּתֶל** שֶׁל חֲבֵרוֹ **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** חֲרִישָׁה וּזְרִיעָה לְפִי שֶׁמְּרַפִּים אֶת הַכֹּתֶל, וּמֵי רַגְלַיִם לְפִי שֶׁמְּמַסְמְסִים אֶת הַלְּבֵנִים. **וּמְרַחִיקִין** מֵהַכֹּתֶל **אֶת** אַבְנֵי **הֶחָרִים** שֶׁמַּרְעִידִים אֶת הַקַּרְקַע, בְּשִׁעוּר **שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים **מִן הַשָּׁכָב** [-אֶבֶן הֶחָרִים הַתַּחְתּוֹנָה], **שֶׁהֵן** שִׁעוּר שֶׁל **אַרְבָּעָה** טְפָחִים **מִן הָרֶכֶב** [-אֶבֶן הֶחָרִים הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁקְּצָרָה מֵהַתַּחְתּוֹנָה טָפַח], **וְאֶת הַתַּנּוּר** מֵרְחִיקִים מִכֹּתֶל חֲבֵרוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְזִיק מֵהֶבֶל הָעוֹלֶה מֵהַתַּנּוּר, בְּשִׁעוּר **שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים **מִן הַכִּלְיָא** [-הַבָּסִיס שֶׁעָלָיו יוֹשֵׁב הַתַּנּוּר], **שֶׁהֵן** שִׁעוּר שֶׁל **אַרְבָּעָה** טְפָחִים **מִן הַשָּׁפָה** הָעֶלְיוֹנָה שֶׁל הַבָּסִיס [הַקְּצָרָה בְּטָפַח]: **מִשְׁנָה ב הַרְחָקַת גְּזִיקִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת:** לֹא יַעֲמִיד אָדָם תַּנּוּר **בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ** מֵעַל **גֻּבְּיוֹ** שֶׁל הַתַּנּוּר חֵלֶל בְּגֹבַהּ **אַרְבָּע אַמּוֹת** עַד תִּקְרַת הַבַּיִת, שֶׁלֹּא תֹּאחֵז אֵשׁ הַתַּנּוּר בְּתִקְרַת הַבַּיִת וְתַזִּיק לִשְׁכֵנוֹ שֶׁבָּעֲלִיָּה. **הָיָה מַעֲמִידוֹ** לְתַנּוּר **בָּעֲלִיָּה** - בַּעֲלִיַּת הַגָּג, **צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא תַּחְתָּיו מְעֻזֶּבֶת** - טִיחַ בָּעֲבִי **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** שֶׁלֹּא תִּשָּׁרֵף תִּקְרַת הַבַּיִת שֶׁתַּחְתָּיו מֻחָם הַתַּנּוּר. **וּבְכִירָה** - שֶׁהַהֶסֵּק בְּתוֹכָהּ מוּעָט יוֹתֵר מִתַּנּוּר [וּמִבַּשָּׁלִים עַל גַּבָּהּ, וְלֹא בְּתוֹכָהּ], דֵּי בְּמַעֲזֶבֶת **טָפַח. וְאִם** עַל אַף הַרְחָקוֹתָיו הִזִּיק, **מְשַׁלֵּם** אֶת **מַה שֶּׁהִזִּיק,** שֶׁאֵינוֹ נִפְטָר מִתַּשְׁלוּם בְּהַרְחָקוֹת אֵלּוּ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ** חֲכָמִים אֶת **כָּל הַשִּׁעוּרִין הָאֵלּוּ** לְהַרְחָקָה, **אֶלָּא** גַּם לְעִנְיַן זֶה **שֶׁאִם הִזִּיק פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם: מִשְׁנָה ג דְּבָרִים שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת בְּבֵיתוֹ: לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת שֶׁל נַחְתּוֹמִין** [-אוֹפִים] **וְשֶׁל צַבָּעִין, תַּחַת אוֹצָרוֹ** [-מְקוֹם אֲגִירַת תְּבוּאָה] **שֶׁל חֲבֵרוֹ,** שֶׁהַהֹם הָרַב שֶׁיֵּשׁ בַּחֲנֻיּוֹת אֵלּוּ מֵהֶסֵּק הָאֵשׁ מַזִּיק אֶת הַתְּבוּאָה. **וְלֹא** יַעֲשֶׂה תַּחַת אוֹצָרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ **רֶפֶת בָּקָר,** שֶׁרִיחָהּ מַזִּיק לַתְּבוּאָה. **בֶּאֱמֶת** - הַלָּכָה בְּרוּרָה הִיא, **בְּאוֹצָר** שֶׁל **יַיִן שֶׁהִתְּירוּ** לִפְתּוֹחַ תַּחְתָּיו חֲנוּת שֶׁל נַחְתּוֹמִים אוֹ צַבָּעִים, שֶׁהַהֹם מַשְׁבִּיחַ אֶת הַיַּיִן, **אֲבָל לֹא** יַעֲשֶׂה תַּחְתָּיו **רֶפֶת בָּקָר,** שֶׁרִיחָהּ מַזִּיק לַיַּיִן. **חֲנוּת שֶׁפְּחָצֶר** - שֶׁרוֹצֶה אֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר לִפְתֹּחַ חֲנוּת בֶּחָצֵר הַמְשֻׁתָּפֶת, **יָכוֹל** כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר **לִמְחוֹת בְּיָדוֹ, וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן מִקּוֹל הַנְּכָנְסִין וּמִקּוֹל הַיּוֹצְאִין** - מֻהֲרַעַשׁ הַנִּגָּרֶם עַל יְדֵי הַקּוֹנִים. **עוֹשֶׂה** אָדָם **כֵּלִים** אוֹ טוֹחֵן בָּרֵחַיִם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, **וְיוֹצֵא וּמוֹכֵר** אֶת הַכֵּלִים וְהַקֶּמַח **בְּתוֹךְ הַשּׁוּק, אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל** - וְאֵין יָכוֹל אֶחָד מִבְּנֵי הֶחָצֵר **לִמְחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן, לֹא מִקּוֹל הַכֵּלִים, וְלֹא מִקּוֹל הָרֵחַיִם** שֶׁטּוֹחֵן בָּהֶם אֶת הַחִטִּים, שֶׁשְּׁמוּשׁ זֶה בְּבֵיתוֹ מֻתָּר. **וְלֹא מִקּוֹל הַתִּינוֹקוֹת** - וְכֵן אֵין בְּנֵי הֶחָצֵר יְכוֹלִים לִמְחוֹת בְּיַד הַמְלַמֵּד קְטַנִּים תּוֹרָה בְּבֵיתוֹ, וְתִקְּנוּ זֹאת חֲכָמִים לְהַגְדִּיל תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל:

מִשְׁנָה ד הַרְחָקַת בְּנִיָּה מִשּׁוּם הֶזֵּק רְאִיָּה: מִי שֶׁהָיָה בָּתְלוֹ **סָמוּךְ לְכֹתֶל חֲבֵרוֹ** [בְּצוּרַת ר], **לֹא יִסְמֹךְ לוֹ כֹּתֶל** אַחֵר - אֵינוֹ רַשַּׁאי לִבְנוֹת כֹּתֶל נוֹסָף כְּנֶגֶד כֹּתֶל חֲבֵרוֹ [בְּצוּרַת ח] **אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת,** שֶׁבְּרֶוַח צַר יוֹתֵר לֹא יֵלְכוּ שָׁם בְּנֵי אָדָם, וְלֹא יִתְחַזְּקוּ יְסוֹדוֹת הַכְּתָלִים מִכֹּחַ הֲלִיכָתָם [וְדָוְקָא בְּעִיר חֲדָשָׁה שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְחַזְּקָה הַקַּרְקַע מֵהֲלִיכַת בְּנֵי אָדָם]. וְהָרוֹצֶה לִבְנוֹת כֹּתֶל כְּנֶגֶד **הַחֲלוֹנוֹת** שֶׁל שְׁכֵנוֹ, יַרְחִיק **מִלְּמַעְלָן וּמִלְּמַטָּן וּמִכְּנֶגְדָּן אַרְבַּע אַמּוֹת.** כְּלוֹמַר, שֶׁאִם חַלּוֹן שְׁכֵנוֹ לְמַעְלָה, יִבְנֶה כֹּתֶל הַנָּמוּךְ לְכָל הַפָּחוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת מֵהַחַלּוֹן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲמֹד עַל רֹאשׁ הַכֹּתֶל וְיִשְׁקְיף לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאִם הַחַלּוֹן לְמַטָּה, יַגְבִּיהַּ אֶת הַכֹּתֶל אַרְבַּע אַמּוֹת מֵעַל הַחַלּוֹן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַבִּיט בַּחַלּוֹן. וְכֵן יַרְחִיק אֶת הַכֹּתֶל מִכְּנֶגְדּוֹ הַחַלּוֹן אַרְבַּע אַמּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשִׁיךְ אֶת בֵּית חֲבֵרוֹ:

מִשְׁנָה ה הַרְחָקוֹת גְּזִיקִין בְּאֻפָנִים שׁוֹנִים: מְרַחִיקִין אֶת הַסֵּלָם כְּשֶׁמַּעֲמִידוֹ, **מִן הַשּׁוֹבָךְ** שֶׁל יוֹנִים הַשָּׁיָךְ לִשְׁכֵנוֹ, **אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּקְפֹּץ הַנְּמִיָּה** [-חַיָּה קְטַנָּה כְּעֵין חָתוּל] עַל הַסֵּלָם וְתִטְרֹף אֶת הַיּוֹנִים. **וְאֶת הַכֹּתֶל** שָׁבָנָה בַּחֲצַר יַרְחִיק **מִן הַמְּזַחְלָה** [-מַרְזֵב, שְׁמֵי הַגַּג זוֹחֲלִים בּוֹ] שֶׁל שְׁכֵנוֹ, **אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא** בֵּעַל הַמַּרְזֵב **זוֹקֵף** [-מַעֲמִיד] **אֶת הַסֵּלָם** כְּנֶגֶד הַמַּרְזֵב בְּשִׁפּוּעַ, כְּדֶרֶךְ הֶעֱמֵדַת סֵלָם, כְּדֵי לְתַקֵּן וּלְנַקּוֹת אֶת הַמַּרְזֵב. וְכֵן **מְרַחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבָךְ מִן** בָּתֵּי **הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה,** לְפִי שֶׁהַיּוֹנִים אוֹכְלוֹת אֶת הַזְּרָעִים הַמֻּנָּחִים לְיִבּוּשׁ עַל גַּגּוֹת הָעִיר. **וְלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבָךְ בְּתוֹךְ** הַשָּׂדֶה **שָׁלוֹ** הָעוֹמֶדֶת מִחוּץ לָעִיר, **אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ** בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ שִׁעוּר **חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ** [-צַד] סְבִיבוֹת הַשּׁוֹבָךְ, שֶׁכָּךְ לֹא יֹאכְלוּ הַיּוֹנִים מִתְּבוּאַת אֲחֵרִים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין דֵּי בְּהַרְחָקָה זוֹ, אֶלָּא יַרְחִיק אֶת הַשּׁוֹבָךְ שִׁעוּר שֶׁל **בֵּית אַרְבַּעַת כּוֹרִין** - מְקוֹם זְרִיעַת אַרְבָּעָה כּוֹר תְּבוּאָה, כּוֹר אֶחָד לְכָל צַד, וְשִׁעוּר זֶה הוּא **מְלֹא שְׁגָר הַיּוֹנָה** - כַּשִּׁעוּר שֶׁפּוֹרַחַת הַיּוֹנָה בְּפַעַם אַחַת. **וְאִם** אוֹתוֹ אָדָם **לְקָחוֹ** - קָנָה אֶת הַשּׁוֹבָךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא עִם הַקַּרְקַע שֶׁמִּסְבִּיבוֹ, אֲזַי **אֲפִלּוּ** אִם אֵין הַקַּרְקַע אֶלָּא **בֵּית רבַּע** - מְקוֹם זְרִיעַת רֶבַע קַב תְּבוּאָה בִּלְבַד, **הֲרֵי הוּא** [-הַשּׁוֹבָךְ] **בְּחֶזְקָתוֹ,** וְאֵין יְכוֹלִים לְסַלְּקוֹ, שֶׁאָנוּ טוֹעֲנִים עֲבוּר הַלּוֹקֵחַ שֶׁמִּן הַסְּתָם פִּיֵּס הַבְּעָלִים הַקּוֹדֵם שֶׁעָשָׂה אֶת הַשּׁוֹבָךְ אֶת בַּעֲלֵי הַשָּׂדוֹת שֶׁמִּסְבִּיב וּמָחֲלוּ לוֹ: **מִשְׁנָה ו גּוֹזֵל שֶׁגִּמְצָא בְּסָמוּךְ לַשּׁוֹבָכִים: נִפּוּל** [-גּוֹזָל יוֹנָה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִפְרֹחַ] **הַנִּמְצָא** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה** שֶׁל שׁוֹבָךְ, **הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַשּׁוֹבָךְ,** שֶׁתּוֹלִים שֶׁמִּמֶּשֶׁם הִגִּיעַ. וְאִם נִמְצָא **חוּץ מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה, הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹצְאוֹ,** שֶׁאֵין גּוֹזֵל מִדָּדָה מִשּׁוֹבָכוֹ לְמַעְלָה מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה, וְהוּגַּע מִמָּקוֹם אַחֵר. וְאִם **נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי שׁוֹבָכוֹת,** בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה לָזֶה וְלָזֶה, אִם הוּא **קָרוֹב** יוֹתֵר לָזֶה, **הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ,** וְאִם **קָרוֹב** יוֹתֵר לָזֶה - לַשּׁוֹבָךְ הַשֵּׁנִי, **הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ. מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה,** שֶׁאֵינוֹ קָרוֹב לָזֶה יוֹתֵר מִלָּזֶה, **שְׁנֵיהֶם יַחֲלְקוּ** מִסָּפֵק: **מִשְׁנָה ז נוֹי הָעִיר: מְרַחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הָעִיר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה,** וּבְתוֹךְ שִׁעוּר זֶה אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְטַעַת אִילָן, לְפִי שֶׁנּוֹי הָעִיר הוּא שֶׁיְּהֵא לְפָנֶיהָ מֶרְחָב הַפָּנוּי מֵאִילָנוֹת. **וּבְחָרוּב וּבְשִׁקְמָה** - אִילָנוֹת שֶׁעַנְפֵּיהֶם מְרֻבִּים, יַרְחִיקֵם **חֲמִשִּׁים אַמָּה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, כָּל אִילָן סָרָק יַרְחִיקֶנּוּ חֲמִשִּׁים אַמָּה,** שֶׁגְּנַאי הוּא לְעִיר שֶׁיְּהֵא אִילָן סָרָק סָמוּךְ אֵלֶיהָ. וְאִם נָטַע אֶת הָאִילָן בְּלֹא לְהַרְחִיק כָּרָאוּי, **אִם בְּנִיַּת הָעִיר קָדְמָה** לָאִילָן, **קוֹצֵץ** מִי שֶׁהָעִיר שֶׁלּוֹ אֶת הָאִילָן **וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים לְבַעֲלָיו,** שֶׁנָּטְעוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת. **וְאִם הָאִילָן קָדַם,** קוֹצֵץ מִי שֶׁהָעִיר שֶׁלּוֹ **וְנוֹתֵן דָּמִים** לְבַעַל הָאִילָן. וְכֵיוָן שֶׁבְּכָל אֹפֶן קוֹצֵץ וְכָל הַנִּדּוֹן אִם הוּא חַיָּב לוֹ דָּמִים אוֹ לֹא, לָכֵן כַּאֲשֶׁר **סָפֵק** אִם **זֶה קָדַם, סָפֵק** אִם **זֶה קָדַם, קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים,** שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה:

בֵּית רַבַּע. וְלֹא אֶת הַטְּרַקְלִין, וְלֹא אֶת הַמְּזוֹרָן, וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ, וְלֹא אֶת הַטַּלִּית, וְלֹא אֶת הַמֶּרְחָץ, וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד, עַד שֶׁיְּהֵא בָּהֶן כְּדֵי לָזֶה וּכְדֵי לָזֶה. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁיֵּחָלֵק וּשְׁמוֹ עָלָיו, חוֹלְקִין. וְאִם לָאו, אֵין חוֹלְקִין. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוֹצִים, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶם רוֹצִים, אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִכָּאן, יַחֲלֹקוּ. וְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם רוֹצִים, לֹא יַחֲלֹקוּ:

פרק ב א לֹא יַחְפֹּר אָדָם בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְלֹא שִׂיחַ, וְלֹא מְעָרָה, וְלֹא אַמַּת הַמַּיִם, וְלֹא נִבְרֶכֶת כּוֹבְסִין, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכֹּתֶל חֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְסָד בְּסִיד. מְרַחִיקִין אֶת הַסְּלָעִים מִמִּכְתְּלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְסָד בְּסִיד. מַרְחִיקִין אֶת הַזְּרָעִים וְאֶת הַמַּלַּח וְאֶת הַסִּיד וְאֶת הַסְּלָעִים מִכֹּתֶל חֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. וּמַרְחִיקִין אֶת מֵי רַגְלַיִם מִן הַכֹּתֶל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וּמַרְחִיקִין אֶת הָרֵחַיִם שְׁלֹשָׁה מִן הַשֶּׁכֶב, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הָרֶכֶב. וְאֶת הַתַּנּוּר, שְׁלֹשָׁה מִן הַכִּלְיָא, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הַשָּׂפָה: **ב** לֹא יַעֲמִיד אָדָם תַּנּוּר בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עַל גֻּבָּיו גֹּבַהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. הָיָה מַעֲמִידוֹ בָּעֲלִיָּה, צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא תַּחְתָּיו מַעֲזִיבָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. וּבְכִירָה, טָפַח. וְאִם הִזִּיק, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ כָּל הַשִּׁעוּרִין הָאֵלּוּ, אֶלָּא שֶׁאִם הִזִּיק פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם: **ג** לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת שֶׁל נַחְתּוֹמִין וְשֶׁל צַבָּעִין תַּחַת אוֹצָרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְלֹא רֶפֶת בָּקָר. בֶּאֱמֶת, בְּיַיִן הִתִּירוּ, אֲבָל לֹא רֶפֶת בָּקָר. חֲנוּת שֶׁפְּחָצֵר, יָכוֹל לִמְחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ, אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן מִקּוֹל הַנִּכְנָסִין וּמִקּוֹל הַיּוֹצְאִין. אֲבָל עוֹשֶׂה כֵּלִים, יוֹצֵא וּמוֹכֵר בְּתוֹךְ הַשּׁוּק, אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ, אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן, לֹא מִקּוֹל הַפַּטִּישׁ, וְלֹא מִקּוֹל הָרֵחַיִם, וְלֹא מִקּוֹל הַתִּינוֹקוֹת: **ד** מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סָמוּךְ לְכֹתֶל חֲבֵרוֹ, לֹא יִסְמֹךְ לוֹ כֹּתֶל אַחֵר, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְהַחֲלוֹנוֹת, מִלְמַעְלָן וּמִלְמַטָּן וּמִכְּנֶגְדָּן אַרְבַּע אַמּוֹת: **ה** מַרְחִיקִין אֶת הַסֵּלָם מִן הַשּׁוֹבָךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּקְפּוֹץ הַנְּמִיָּה, וְאֶת הַכֹּתֶל מִן הַמְּזַחְלָה אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא זוֹקֵף אֶת הַסֵּלָם. מַרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבָךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. הָיָה מַעֲמִידוֹ בָּעֲלִיָּה, צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא תַּחְתָּיו מַעֲזִיבָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. וּבְכִירָה, טָפַח. וְאִם הִזִּיק, מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ כָּל הַשִּׁעוּרִין הָאֵלּוּ, אֶלָּא שֶׁאִם הִזִּיק פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם: **ו** נִפּוּל הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה, הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַשּׁוֹבָךְ. חוּץ מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה, הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹצְאוֹ. נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי שׁוֹבָכוֹת, קָרוֹב לָזֶה, שֶׁלּוֹ. מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה, שְׁנֵיהֶם יַחֲלֹקוּ: **ז** מְרַחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הָעִיר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, כָּל אִילָן סָרָק, חֲמִשִּׁים אַמָּה. אִם הָעִיר קָדְמָה, קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים. וְאִם הָאִילָן קָדַם, קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים. סָפֵק זֶה קָדַם, סָפֵק זֶה קָדַם, קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים:

משניות

מִשְׁנָה ח הַרְחָקַת הַגֹּרֶן: מְרַחִיקִין אֶת הַגֹּרֶן [-מְקוֹם אִסּוּף הַתְּבוּאָה, זְרִיָּתָהּ וְדִישָׁתָהּ] הַקָּבוּעַ [-שֶׁהוּא גָּדוֹל עַד שָׁצָרִיךְ רַחַת כְּדֵי לִזְרוֹת בּוֹ] מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה, שֶׁהַמּוֹץ הַיּוֹצֵא מִן הַתְּבוּאָה בִּשְׁעַת זְרִיָּתָהּ מַזִּיק אֶת בְּנֵי הָעִיר. **לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם גֹּרֶן קְבוּעַ בְּתוֹךְ** הַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ אֲפִלּוּ חוּץ לָעִיר, **אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ** בַּשָּׂדֶה שִׁעוּר **חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ, וּמְרַחִיק** אֶת הַגֹּרֶן **מִנְּטִיעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ, וּמִנִּירוֹ** - שָׂדֶה חֲרוּשָׁה שֶׁלּוֹ, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיק** אוֹתָם עַל יְדֵי הַמּוֹץ הָעוֹלֶה מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ט** הַרְחָקַת גְּזִיקִין נוֹסָפִים מֵהָעִיר: **מְרַחִיקִין אֶת הַנְּבֵלוֹת, וְאֶת בֵּית הַקְּבָרוֹת, וְאֶת הַבָּרְסְקִי** [-מְקוֹם עִבּוּד עוֹרוֹת] **מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה,** מֵחֲמַת רֵיחָם הָרַע. **אֵין עוֹשִׂין בָּרְסְקִי אֶלָּא לְמִזְרַח הָעִיר,** שֶׁהָרוּחַ הַמְּזָרְחִית חַמָּה וּמְנַשֶּׁבֶת בְּנַחַת, וְלֹא תָּבִיא אֶת הָרֵיחַ לָעִיר. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְכָל רוּחַ שָׁרוֹצָה הוּא עוֹשֶׂה בָּרְסְקִי חוּץ מִמַּעֲרָבָהּ,** שֶׁלְּצַד מַעֲרָב מִתְפַּלְּלִים שֶׁהַשְּׁכִינָה שָׁם וּגְנַאי שֶׁיִּהְיֶה שָׁם בָּרְסְקִי. **וּמְרַחִיק** בְּכָל צַד **חֲמִשִּׁים אַמָּה** מֵהָעִיר: **מִשְׁנָה י הַרְחָקַת גְּזִיקִין מִמְּמוֹן חֲבֵרוֹ:** מַרְחִיקִין **מִן הַמִּשְׁרָה** [-מֵי שְׁרִיַּת פִּשְׁתָּן], **מִן** גִּנַּת **הַיָּרָק** שֶׁל חֲבֵרוֹ, שָׁמַיִם אֲלוּ מַזִּיקִים אֶת הַיָּרָק. **וְאֶת** מְקוֹם גִּדּוּל **הַכְּרַשִּׁין** [-כַּרְתִּי] מַרְחִיקִים **מִן הַבְּצָלִים,** שֶׁהֵם מַזִּיקִים אֶת הַבְּצָלִים, **וְאֶת** מְקוֹם גִּדּוּל **הַחַרְדָּל מִן כַּּרְתִּים,** שֶׁהַחַרְדָּל שֶׁעוֹשׂוֹת אַחֲרֵי שֶׁנִּקּוּ חַרְדָּל נַעֲשֶׂה חָרִיף. **רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בְּחַרְדָּל** לְסָמְכוֹ לְכַוֶּרֶת דְּבוֹרִים, שֶׁעַל הַנִּזָּק לְהַרְחִיק אֶת עַצְמוֹ מֵהַמַּזִּיק: **מִשְׁנָה יא הַרְחָקַת אִילָן מֵהַבּוֹר:** מְרַחִיקִין **אֶת** נְטִיעַת **הָאִילָן מִן הַבּוֹר** שֶׁל חֲבֵרוֹ, **עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה,** כְּשִׁעוּר **הִתְפַּשְּׁטוּת** הַשָּׁרָשִׁים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ אֶת כָּתְלֵי הַבּוֹר, **וּבְחָרוּב וּבְשִׁקְמָה** שֶׁשָּׁרְשֵׁיהֶם מְרֻבִּים יַרְחִיק **חֲמִשִּׁים אַמָּה.** וְדִין הַרְחָקָה זוֹ, הֵיא **בֵּין מִלְמַעְלָה** - כְּשֶׁעוֹמְדִים הַבּוֹר וְהָאִילָן בְּמִדְרוֹן הֶהָר, זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, **וּבֵין מִן הַצַּד** - כְּשֶׁעוֹמְדִים זֶה לְצַד זֶה. וּבְאֹפֶן שֶׁכְּבָר סְמוּכִים הֵם זֶה לָזֶה, **אִם הַבּוֹר קָדַם** לְאִילָן, **קוֹצֵץ** אֶת הָאִילָן, **וְנוֹתֵן** בַּעַל הַבּוֹר **דָּמִים** - אֶת דְּמֵי הָאִילָן לְבַעְלָיו. **וְאִם הָאִילָן קָדַם, לֹא יָקֵץ** אֶת הָאִילָן, וְאַף אִם **סָפַק זֶה קָדַם, וְסָפַק זֶה קָדַם, לֹא יָקֵץ,** שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁהַבּוֹר קוֹדֵם לָאִילָן, לֹא יָקֵץ** אֶת הָאִילָן, **שֶׁזֶּה חוֹפֵר** אֶת בּוֹרוֹ **בְּתוֹךְ** רְשׁוּתוֹ **שֶׁלּוֹ, וְזֶה נוֹטֵעַ** אֶת אִילָנוֹ **בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ,** וְעַל הַנִּזָּק לְהַרְחִיק עַצְמוֹ: **מִשְׁנָה יב הַרְחָקַת אִילָן מִשָּׂדֶה חֲבֵרוֹ:** לֹא יִטַּע אָדָם אִילָן בְּשָׂדֶה בְּסָמוּךְ **לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת,** כְּשִׁעוּר רֹחַב הַבָּקָר עִם הַמַּחֲרֵשָׁה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיק אֶת שְׂדֵה חֲבֵרוֹ כְּשֶׁיַּעֲבֹר סָמוּךְ לָאִילָן עִם מַחֲרֵשָׁתוֹ. וְדִין הָרְחָקָה זוֹ נֶאֱמַר **אֶחָד** - בֵּין בִּנְטִיעַת **גְּפָנִים, וְאֶחָד** - וּבֵין בִּנְטִיעַת **כָּל אִילָן** אַחֵר. וְאִם **הָיָה גָּדֵר בֵּנְתַיִם** - בֵּין שְׁתֵּי הַשָּׂדוֹת, אֵינָם צְרִיכִים לְהַרְחִיק, אֲלָא **זֶה סוֹמֵךְ** אִילָנוֹת **לַגָּדֵר מִכָּאן** - מִצַּד זֶה, **וְזֶה סוֹמֵךְ** אִילָנוֹת **לַגָּדֵר מִכָּאן** - מִצַּדָּהּ הַשֵּׁנִי, שֶׁעַל יְדֵי הַגָּדֵר אֵין חֲשַׁשׁ נֶזֶק מֵהַמַּחֲרֵשָׁה, שֶׁהֲרֵי לֹא יוּכַל לְהַכְנִיס לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ. וְאִם **הָיוּ שְׁרָשִׁים** שֶׁל אַחַד הָאִילָנוֹת **יוֹצְאִים לְתוֹךְ** הַשָּׂדֶה **שֶׁל חֲבֵרוֹ, מַעֲמִיק** כְּשִׁעוּר - רַשַּׁאי בַּעַל הַשָּׂדֶה שֶׁאֵלָיו נִכְנְסִים הַשָּׁרָשִׁים לְקַצְּצָם עַד עֹמֶק **שִׁלּשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲכֹּב** שֹׁרֶשׁ הָאִילָן **אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה** שֶׁלּוֹ כְּשֶׁיַּחֲרֹשׁ בְּשָׂדֵהוּ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְחַשֵּׁשׁ שֶׁמָּא עַל יְדֵי קִצּוּיִם הַשָּׁרָשִׁים יִתְיַבֵּשׁ הָאִילָן. וְאִם **הָיָה חוֹפֵר בּוֹר** אוֹ **שִׁיחַ וּמְעָרָה** (ראה לעיל מ"א) וְשָׁרְשֵׁי אִילָן חֲבֵרוֹ שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׂדֵהוּ מְעַכְּבִים אוֹתוֹ מִלַּחְפֹּר, **הֲרֵי הוּא קוֹצֵץ וְיוֹרֵד** - וּמַעֲמִיק כְּשִׁעוּר חֲפִירָתוֹ, **וְהָעֲצִים** - וְהַשָּׁרָשִׁים שֶׁקָּצַץ **שֶׁלּוֹ,** כֵּיוָן שֶׁיּוֹנְקִים מֵהַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ: **מִשְׁנָה יג אִילָן הַנּוֹטֶה לְשָׂדֵה חֲבֵרוֹ:** אִילָן **שֶׁהוּא נוֹטֶה** - שֶׁעֲנָפָיו נוֹטִים **לְשָׂדֵה חֲבֵרוֹ,** וּמַפְרִיעִים לַחֲרִישָׁתוֹ, **קוֹצֵץ** בַּעַל הַשָּׂדֶה אֶת הָעֲנָפִים **מִלֹּא הַמַּרְדֵּעַ** - עַד לְגֹבַהּ הַמַּקֵּל שֶׁבּוֹ מַכֶּה וּמְכַוֵּן אֶת הַבְּהֵמָה בַּחֲרִישָׁתָהּ, כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד **עַל גַּבֵּי הַמַּחֲרֵשָׁה. וּבְחָרוּב וּבְשִׁקְמָה** שֶׁעֲנָפֵיהֶם מְרֻבִּים וְצָלָם מַזִּיק לַשָּׂדֶה, רַשַּׁאי לְקַצְּצָם **כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת** - חוּט שֶׁבְּתַחְתִּיתוֹ תְּלוּיָה חֲתִיכַת עוֹפֶרֶת, וּבוֹנֵי בִּנְיַן בּוֹדְקִים עִמּוֹ אִם הַבִּנְיָן יָשָׁר, וְאַף זֶה רַשַּׁאי לְהַעֲמִידוֹ בִּגְבוּל שָׂדֵהוּ וְלִקְצֹץ כָּל עָנָף הַנִּכְנָס לִשְׂדֵהוּ. וּבְאֹפֶן שֶׁשָּׂדֵהוּ הִיא **בֵּית הַשְּׁלָחִין** - יְבֵשָׁה וְנִצְרֶכֶת לְהַשְׁקָיָה תָּדִיר, שֶׁהַצַּל מַזִּיק לָהּ בְּיוֹתֵר, רַשַּׁאי לְקַצֵּץ אֶת **כָּל** סוּגֵי **הָאִילָן כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת. אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר, כָּל אִילָן סָרָק** - שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן פֵּרוֹת וְאֵין הֶזֵּק כָּל

מסכת בבא בתרא פרק ג

ח מַרְחִיקִין גֹּרֶן קְבוּעַ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. **לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם גֹּרֶן קְבוּעַ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ, וּמַרְחִיק מִנְּטִיעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ וּמִנִּירוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיק:** **ט** מַרְחִיקִין אֶת הַגְּבֵלוֹת וְאֶת הַקְּבָרוֹת וְאֶת הַבָּרְסְקִי מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְאֵין עוֹשִׂין בָּרְסְקִי אֶלָּא לְמִזְרַח הָעִיר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְכָל רוּחַ הוּא עוֹשֶׂה, חוּץ מִמַּעֲרָבָהּ, וּמַרְחִיק חֲמִשִּׁים אַמָּה: **י** מַרְחִיקִין אֶת הַמִּשְׁרָה מִן הַיָּרָק, וְאֶת הַכְּרֵישִׁין מִן הַבְּצָלִים, וְאֶת הַחַרְדָּל מִן הַדְּבוּרִים. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בַּחַרְדָּל: **יא** מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הַבּוֹר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה, וּבַחֲרוּב וּבַשִּׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִן הַצַּד. אִם הַבּוֹר קָדַם, קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים. וְאִם אִילָן קָדַם, לֹא יָקֵץ. סָפֵק זֶה קָדַם, וְסָפֵק זֶה קָדַם, לֹא יָקֵץ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁהַבּוֹר קוֹדֵם לְאִילָן, לֹא יָקֵץ, שֶׁזֶּה חוֹפֵר בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְזֶה נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ: **יב** לֹא יִטַּע אָדָם אִילָן סָמוּךְ לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת, אֶחָד גְּפָנִים וְאֶחָד כָּל אִילָן. הָיָה גָּדֵר בֵּנְתַיִם, זֶה סוֹמֵךְ לַגָּדֵר מִכָּאן, וְזֶה סוֹמֵךְ לַגָּדֵר מִכָּאן. הָיוּ שָׁרָשִׁים יוֹצְאִין לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, מַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְעַכֵּב אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה. הָיָה חוֹפֵר בּוֹר שִׂיחַ וּמְעָרָה, קוֹצֵץ וְיוֹרֵד, וְהָעֵצִים שֶׁלּוֹ: **יג** אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ, קוֹצֵץ מִלֹּא הַמַּרְדֵּעַ עַל גַּבֵּי הַמַּחֲרֵשָׁה. וּבְחָרוּב וּבְשִׁקְמָה, כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת. בֵּית הַשְּׁלָחִין, כָּל הָאִילָן כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת. אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר, כָּל אִילָן סָרָק כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת: **יד** אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, קוֹצֵץ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא גָּמָל עוֹבֵר וְרוֹכְבוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, גָּמָל טָעוּן פִּשְׁתָּן אוֹ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל הָאִילָן כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת, מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה:

פרק ג א חֶזְקַת הַבָּתִּים וְהַבּוֹרוֹת וְהַשִּׁיחִין וְהַמְּעָרוֹת וְהַשּׁוֹבָכוֹת וְהַמֶּרְחָצָאוֹת וּבֵית הַבַּדִּין וּבֵית הַשָּׁלָחִין וְהָעֲבָדִים וְכֹל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֵּרוֹת תָּדִיר, חֶזְקָתָן שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם. שְׂדֵה הַבַּעַל חֶזְקָתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאֵינָהּ צְרִיכָה מִיּוֹם לְיוֹם. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בָּרִאשׁוֹנָה, וּשְׁלֹשָׁה בָּאַחֲרוֹנָה, וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע, הֲרֵי שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ, בְּאַחֲרוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע, הֲרֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאַף בִּזְמַן שֶׁהַחֶזְיק אַרְבָּעָה עָשָׂר חֹדֶשׁ, שָׁיְּשׁ תְּבוּאָה הַבָּשֶׁלָה אַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁצָּרִיךְ שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ, בְּשָׂדֶה לָבָן - שָׂדֶה תְּבוּאָה, שֶׁפֵּרוֹתֶיהָ נִלְקָטִים בְּעוֹנָה מְסֻיֶּמֶת, אֲבָל בְּשָׂדֶה אִילָן, שָׁיְּשׁ בָּהּ מִינֵי פֵּרוֹת שׁוֹנִים וְכָל מִין נִלְקָט בְּעוֹנָה אַחֶרֶת, אֲפִלּוּ אִם בְּשָׁנָה אַחַת כָּנַס אֶת תְּבוּאָתוֹ - הִכְנִיס לְבֵיתוֹ אֶת הַיַּיִן שֶׁעָשָׂה מֵהֶעָנָבִים שֶׁבַּשָּׂדֶה, מֶסֶק [-קָצִיר] אֶת זֵיתָיו, וְכָנַס אֶת קִיצּוֹ - אָסַף אֶת הַתְּאֵנִים שֶׁשָּׁטַח בַּשָּׂדֶה אַחַר הַקָּטִיף לְיַבֵּשָׁן, הֲרֵי שָׁלֹשׁ אֲכִילוֹת אֵלּוּ נֶחְשָׁבוֹת כְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים: **מִשְׁנָה ב יְדִיעַת בַּעַל הַקַּרְקַע בְּהַחְזָקַת אָדָם בָּהּ:** שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת - חֶבְלֵי אֶרֶץ יֵשׁ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן חֶזְקָה, וְהֵם, יְהוּדָה, וְעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל. כֵּיצַד, הָיָה בַּעַל הַקַּרְקַע הַמַּעֲרִיר בִּיהוּדָה וְהֶחֱזִיק הַמַּחֲזִיק בְּקַרְקַע בַּגָּלִיל, אוֹ לְהֶפֶךְ שֶׁהַמַּעֲרִיר בַּגָּלִיל וְהֶחֱזִיק בָּהּ הַמַּחֲזִיק כָּךְ בִּקְצִיצָתוֹ, רַשַּׁאי בַּעַל הַשָּׂדֶה לְקַצְּצוֹ כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת אַף כְּשֶׁשָּׂדֵהוּ אֵינָהּ בֵּית הַשְּׁלָחִין: **מִשְׁנָה יד אִילָן הַנּוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים:** אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, קוֹצֵץ בַּעַל הָאִילָן אֶת עֲנָפָיו כְּדֵי שֶׁיְּהֵא גָּמָל עוֹבֵר וְרוֹכְבוֹ עָלָיו תַּחַת הָאִילָן בְּלֹא שֶׁיַּפְרִיעוּ לוֹ הָעֲנָפִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, דַּי אִם יִקְצֹץ כְּשִׁעוּר שֶׁיּוּכַל גָּמָל הַטָּעוּן פִּשְׁתָּן אוֹ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת [-עֲנָפִים] לַעֲבֹר תַּחְתָּיו, כֵּיוָן שֶׁרוֹכְבוֹ יָכוֹל לְהִתְכּוֹפֵף מְעַט וּלְהִזָּהֵר מֵעֲנָפֵי הָאִילָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יִקְצֹץ אֶת כָּל עֲנָפֵי הָאִילָן כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת, דְּהַיְינוּ, כָּל מַה שֶּׁנּוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה - שֶׁמָּא תִּהְיֶה טֻמְאָה תַּחַת הָאִילָן, וְיִטָּמְאוּ הָעוֹבְרִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים תַּחַת הָעֲנָפִים בְּטֻמְאַת אֹהֶל:

פֶּרֶק ג דִּינֵי חֶזְקַת קַרְקַע וְתַשְׁמִישִׁים: **מִשְׁנָה א חֶזְקַת קַרְקַע:** חֶזְקַת **הַבָּתִּים** - מָשָׁךְ הַזְּמַן שֶׁהַחֶזְקַת הָאָדָם בְּבֵית מְהַוֶּה רְאָיָה שֶׁהַבַּיִת שֶׁלּוֹ, וְכֵן חֶזְקַת **הַבּוֹרוֹת וְהַשִּׁיחִין וְהַמְּעָרוֹת** (ראה פ"ב מ"א), **וְהַשּׁוֹבָכוֹת** שֶׁל יוֹנִים, **וְהַמֶּרְחָצָאוֹת** - בָּתֵּי מֶרְחָץ, **וּבֵית הַבַּדִּין** - מְקוֹם עֲשִׂיַּת הַשֶּׁמֶן, **וּבֵית הַשָּׁלָחִין** - שָׂדֶה הַטְּעוּנָה הַשְׁקָיָה רְצוּפָה וְיֵשׁ בְּתוֹכָהּ מַעְיָן לְהַשְׁקָיָתָהּ בְּתָמִידוּת וְלָכֵן מוֹצִיאָה פֵּרוֹת תָּדִיר, **וְהָעֲבָדִים, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֵּרוֹת** - רָוַח **תָּדִיר** - בְּקִבְיעוּת, **חֶזְקָתָן** כְּשֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם **שָׁלֹשׁ שָׁנִים** שְׁלֵמוֹת וּרְצוּפוֹת **מִיּוֹם לְיוֹם** וְלֹא מִחוּ בּוֹ הַבְּעָלִים הַקּוֹדְמִים, שֶׁזּוֹ רְאָיָה שֶׁמָּכְרוּ אוֹ נָתְנוּ לוֹ הַדָּבָר בְּמַתָּנָה. **שְׂדֵה הַבַּעַל** - שֶׁדֵּי לָהּ בְּמֵי גְּשָׁמִים וְעוֹשָׂה פֵּרוֹת פַּעַם בַּשָּׁנָה, **חֶזְקָתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאֵינָהּ מִיּוֹם לְיוֹם** - וְאֵין צָרִךְ בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים מְלֵאוֹת, כִּי אַף אִם יָבוֹא הַטּוֹעֵן לְבַעֲלוּת עַל הַקַּרְקַע וְיִטְעַן שֶׁלֹּא רָאָהוּ בַּשָּׂדֶה וְלָכֵן לֹא מִחָה בּוֹ, יֹאמַר הַמַּחֲזִיק שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּשָּׂדֶה כְּפִי רְגִילוּת הַשִּׁמּוּשׁ בְּשִׂדֵּה הַבַּעַל. וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵלּוּ **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר שֶׁהֵן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים** אַחֲרוֹנִים **בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה, וְשִׁשָּׁה** חֳדָשִׁים רִאשׁוֹנִים **בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה, וּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶמְצַע** - בַּשָּׁנָה הָאֶמְצָעִית, שֶׁבָּהּ מַחֲזִיק כָּל הַשָּׁנָה. **הֲרֵי** נִמְצָא שֶׁהֶחֱזִיק **שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ,** שֶׁבִּזְמַן זֶה יָכוֹל לִקְצֹר שֶׁלֹּשׁ תְּבוּאוֹת, שֶׁיֵּשׁ תְּבוּאָה הַבָּשֶׁלֶת אַחַר שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** דַּי בְּהַחְזָקַת **חֹדֶשׁ** אַחֲרוֹן **בָּרִאשׁוֹנָה, וְחֹדֶשׁ** רִאשׁוֹן **בָּאַחֲרוֹנָה, וּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע** - בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה, **הֲרֵי** נִמְצָא שֶׁהֶחֱזִיק **אַרְבָּעָה עָשָׂר חֹדֶשׁ,** וְאַף בִּזְמַן זֶה יָכוֹל לִקְצֹר שֶׁלֹּשׁ תְּבוּאוֹת, שֶׁיֵּשׁ תְּבוּאָה הַבָּשֶׁלֶת אַחַר חֹדֶשׁ. **אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁצָּרִיךְ שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ, **בְּשָׂדֶה** לָבָן - שָׂדֶה תְּבוּאָה, שֶׁפֵּרוֹתֶיהָ נִלְקָטִים בְּעוֹנָה מְסֻיֶּמֶת, **אֲבָל בְּשָׂדֶה אִילָן,** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִינֵי פֵּרוֹת שׁוֹנִים וְכָל מִין נִלְקָט בְּעוֹנָה אַחֶרֶת, אֲפִלּוּ אִם בְּשָׁנָה אַחַת **כָּנַס אֶת תְּבוּאָתוֹ** - הִכְנִיס לְבֵיתוֹ אֶת הַיַּיִן שֶׁעָשָׂה מֵהֶעָנָבִים שֶׁבַּשָּׂדֶה, **מָסַק** [-קָצַץ] **אֶת זֵיתָיו, וְכָנַס אֶת קִיצּוֹ** - אָסַף אֶת הַתְּאֵנִים שֶׁשָּׁטַח בַּשָּׂדֶה אַחַר הַקָּטִיף לְיַבְּשָׁן, **הֲרֵי** שָׁלֹשׁ אֲכִילוֹת **אֵלּוּ** נֶחְשָׁבוֹת **כְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים:** **מִשְׁנָה ב יְדִיעַת בַּעַל הַקַּרְקַע בְּהַחְזָקַת אָדָם בָּהּ:** שָׁלֹשׁ **אֲרָצוֹת** - חֶבְלֵי אֶרֶץ יֵשׁ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן **חֶזְקָה,** וְהֵם, **יְהוּדָה, וְעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל.** כֵּיצַד, **הָיָה** בַּעַל הַקַּרְקַע הַמַּעֲרִיר **בִּיהוּדָה וְהֶחֱזִיק** הַמַּחֲזִיק בְּקַרְקַע **בַּגָּלִיל,** אוֹ לְהֶפֶךְ שֶׁהַמַּעֲרִיר **בַּגָּלִיל וְהֶחֱזִיק** בָּהּ הַמַּחֲזִיק **בִּיהוּדָה, אֵינָהּ חֶזְקָה עַד שֶׁיִּהְיֶה** מוֹעִילָה, **עַד שֶׁיִּהְיֶה** בַּעַל הַקַּרְקַע **עִמּוֹ** - עִם הַמַּחֲזִיק **בִּמְדִינָה** אַחַת. לְפִי שֶׁאֵין שַׂיָּרוֹת מְצוּיוֹת בֵּין יְהוּדָה וְגָלִיל, וְאֵין טַעֲנָה כְּלַפֵּי בַּעַל הַקַּרְקַע לְמָה לֹא מִחָה בַּמַּחֲזִיק, כִּי אַף לוּ מִחָה לֹא הָיָה הַמַּחֲזִיק יוֹדֵעַ מִכָּךְ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא אָמְרוּ חֲכָמִים שָׁלֹשׁ שָׁנִים, אֶלָּא כְּדֵי** שֶׁגַּם בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה בַּעַל הַקַּרְקַע **בְּאַסְפַּמְיָא** - מָקוֹם רָחוֹק בְּיוֹתֵר, **וְיַחֲזִיק** אָדָם בְּקַרְקָעוֹ **שָׁנָה, וְיֵלְכוּ** בְּנֵי אָדָם לְאַסְפַּמְיָא **וְיוֹדִיעוּהוּ** לְבַעַל הַקַּרְקַע **בַּשָּׁנָה** הַשְּׁנִיָּה עַל כָּךְ, **וְיָבוֹא** בַּעַל הַקַּרְקַע **לְשָׁנָה אַחֶרֶת** - בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לְמִחוֹת בַּמַּחֲזִיק. שֶׁלְּדַעְתּוֹ חֶזְקָה הִיא אַף כְּשֶׁרָאָה בַּעַל הַקַּרְקַע אֶת הַמַּחֲזִיק מַחֲזִיק בְּשָׂדֵהוּ פַּעַם אַחַת וְלֹא מִחָה, וּמִנְיַן שָׁלֹשׁ שָׁנִים הוּא רַק כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמַע מִפִּי הַבְּעָלִים: **מִשְׁנָה ג אֶמְצָעִי הַחֶזְקָה שֶׁאֵינָם חֶזְקָה:** כָּל חֶזְקָה שֶׁמַּחֲזִיק אָדָם בְּקַרְקַע **שֶׁאֵין** עִמָּהּ **טַעֲנָה** - שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם לְהַחְזָקָתוֹ, **אֵינָהּ חֶזְקָה** מוֹעִילָה. כֵּיצַד, **אָמַר לוֹ** בַּעַל הַקַּרְקַע **מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי, וְהוּא** הַמַּחֲזִיק **אָמַר לוֹ,** מְשׁוּם **שֶׁלֹּא אָמַר לִי אָדָם דָּבָר מֵעוֹלָם,** וְכֵיוָן שֶׁלֹּא מִחוּ בִּי הֶחֱזַקְתִּי

**אֵינָהּ חֲזָקָה. שֶׁמְּכָרְתָּ לִי, שֶׁנָּתַתָּ לִי בְּמַתָּנָה, אָבִיךָ מְכָרָהּ לִי, אָבִיךָ נְתָנָהּ לִי בְּמַתָּנָה, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. וְהַבָּא מִשּׁוּם יְרֻשָּׁה, אֵינוֹ צָרִיךְ טַעֲנָה. הָאֻמָּנִין וְהַשֻּׁתָּפִים וְהָאֲרִיסִין וְהָאַפּוֹטְרוֹפִין, אֵין לָהֶם חֲזָקָה. אֵין לְאִישׁ חֲזָקָה בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְאִשָּׁה חֲזָקָה בִּנְכְסֵי בַּעְלָהּ, וְלֹא לָאָב בִּנְכְסֵי הַבֵּן, וְלֹא לַבֵּן בִּנְכְסֵי הָאָב. בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמַחֲזִיק, אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, וְהָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, וְהַמַּחֲזִיק בִּנְכְסֵי הַגֵּר, נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה: ד הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאָכְלָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין, מְשַׁלְּמִין לוֹ אֶת הַכֹּל. שְׁנַיִם בָּרִאשׁוֹנָה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁנִיָּה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁלִישִׁית, מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶם. שְׁלֹשָׁה אַחִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶם, הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת לְהַזָּמָה: ה אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֲזָקָה, וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם חֲזָקָה. הָיָה מַעֲמִיד בְּהֵמָה בֶּחָצֵר, תַּנּוּר וְכִירַיִם, וּמִגְדֵּל תַּרְנְגוֹלִין, וְנוֹתֵן זִבְלוֹ בֶּחָצֵר, אֵינָהּ חֲזָקָה. אֲבָל עָשָׂה מִחְצָה לִבְהֶמְתּוֹ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן לַתַּנּוּר, וְכֵן לַכִּירַיִם, וְכֵן לָרְחַיִם, הִכְנִיס תַּרְנְגוֹלִין לְתוֹךְ הַבַּיִת, וְעָשָׂה מָקוֹם לִזְבְלוֹ עָמֹק שְׁלֹשָׁה אוֹ גְּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה: ו הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְיֵשׁ לְמִקּוֹמוֹ חֲזָקָה. הַמַּזְחִילָה יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. סֶלַע הַמִּצְרִי אֵין לוֹ חֲזָקָה, וְלַצּוֹרִית יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. חַלּוֹן הַמִּצְרִית אֵין לָהּ חֲזָקָה, וְלַצּוֹרִית יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. אֵיזוֹ הִיא חַלּוֹן הַמִּצְרִית, כֹּל שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִכָּנֵס לְתוֹכָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לָהּ לְהֵם חֲזָקָה. אֵין לְאִישׁ חֲזָקָה בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְאִשָּׁה חֲזָקָה בִּנְכְסֵי בַּעְלָהּ, וְלֹא לָאָב בִּנְכְסֵי הַבֵּן, וְלֹא לַבֵּן בִּנְכְסֵי הָאָב. בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמַחֲזִיק, אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, וְהָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, וְהַמַּחֲזִיק בִּנְכְסֵי הַגֵּר, נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. אֵינָהּ חֲזָקָה. שֶׁמְּכָרְתָּ לִי, שֶׁנָּתַתָּ לִי בְּמַתָּנָה, אָבִיךָ מְכָרָהּ לִי, אָבִיךָ נְתָנָהּ לִי בְּמַתָּנָה, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. וְהַבָּא מִשּׁוּם יְרֻשָּׁה, אֵינוֹ צָרִיךְ טַעֲנָה. הָאֻמָּנִין וְהַשֻּׁתָּפִים וְהָאֲרִיסִין וְהָאַפּוֹטְרוֹפִין, אֵין לָהֶם חֲזָקָה. אֵין לְאִישׁ חֲזָקָה בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְאִשָּׁה חֲזָקָה בִּנְכְסֵי בַּעְלָהּ, וְלֹא לָאָב בִּנְכְסֵי הַבֵּן, וְלֹא לַבֵּן בִּנְכְסֵי הָאָב. בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמַחֲזִיק, אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, וְהָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, וְהַמַּחֲזִיק בִּנְכְסֵי הַגֵּר, נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא

פֶּרֶק ד הַדְּבָרִים הַכְּלוּלִים בְּמִכְירַת קַרְקַע: **מִשְׁנָה א** **דִּין יָצִיעַ חֵדֶר וְגַג בְּמִכְירַת בַּיִת:** **הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת** לַחֲבֵרוֹ, מִבְּלִי לְפָרֵט אֵלּוּ חֲלָקִים מִן הַבַּיִת נִכְלָלִים בַּמְּכִירָה, **לֹא מָכַר** לוֹ אֶת **הַיָּצִיעַ** - בִּנְיָן נָמוּךְ סָמוּךְ לַבַּיִת, **וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא - הַבַּיִת פְּתוּחָה לְתוֹכוֹ** וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ לַבַּיִת. **וְלֹא מָכַר** לוֹ גַּם **אֶת הַחֶדֶר** [-מַחְסָן], אַף עַל פִּי **שֶׁלְּפָנִים מִמֶּנּוּ** - שֶׁנִּכְנָסִים אֵלָיו דֶּרֶךְ הַבַּיִת, כִּי תַּשְׁמִישׁוֹ שׁוֹנֶה מִתַּשְׁמִישׁ הַבַּיִת וְאֵינוֹ בִּכְלַל הַבַּיִת. **וְלֹא אֶת הַגַּג בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַגַּג חָשׁוּב בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ בָּטֵל לַבַּיִת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֶשׁ לוֹ** - לַגַּג בְּכָנִיסָה מֵהַבַּיִת אֵלָיו **צוּרַת הַפֶּתַח** - שְׁתֵּי מְזוּזוֹת וּמַשְׁקוֹף, **אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּעֲקֶה אֵינוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים,** אֵינוֹ מָכוּר עִם הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ב** **דִּין בּוֹר וְדוּת בְּמִכְירַת בַּיִת:** **הַמּוֹכֵר בַּיִת סְתָם, לֹא מָכַר** עִמּוֹ **אֶת הַבּוֹר** שֶׁל מַיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַקַּרְקַע, **וְלֹא אֶת הַדּוּת** - כְּעֵין בּוֹר מַיִם בָּנוּי מֵאֶבֶן מֵעַל הַקַּרְקַע, **וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ בַּשְּׁטָר 'עִמְקָא וְרוּמְא'** - אֶת עָמְקוֹ וְגָבְהוֹ שֶׁל הַבַּיִת, אֵין כַּוָּנָתוֹ בָּזֶה לַבּוֹר וְלַדּוּת שֶׁאֵין תַּשְׁמִישָׁם כְּתַשְׁמִישׁ הַבַּיִת [אֲבָל אִם כָּתַב לוֹ שֶׁמּוֹכֵר לוֹ מֵהַתְּהוֹם עַד הָרָקִיעַ קָנָה אַף אֶת הַבּוֹר וְהַדּוּת]. **וְצָרִיךְ** הַמּוֹכֵר **לִקַּח** [-לְקִנּוֹת] **לוֹ** מֵהַלּוֹקֵחַ **דֶּרֶךְ** - מַעֲבָר עַד הַבּוֹר וְהַדּוּת, שֶׁדֶּרֶךְ הַמּוֹכְרִים לִמְכֹּר בְּעֵין יָפָה וְלֹא לְשַׁיֵּר לְעַצְמָם כְּלוּם מֵהַבַּיִת עַצְמוֹ, וְלֹא שַׁיֵּר לְעַצְמוֹ דֶּרֶךְ, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ,** שֶׁהַמּוֹכֵר בְּעֵין רָעָה הוּא מוֹכֵר, וּמְשַׁיֵּר לְעַצְמוֹ דֶּרֶךְ לְבוֹר וְלַדּוּת שֶׁלּוֹ. **וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא לַחֲכָמִים בִּזְמַן** - בְּאֹפֶן **שֶׁאָמַר לוֹ** 'כָּל בֵּיתִי מָכוּר לְךָ **חוּץ מֵאֵלּוּ'** - חוּץ מֵהַבּוֹר וְהַדּוּת, **שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאַף בְּלֹא דִּבְרָיו אֵין כְּלוּם הַבּוֹר וְהַדּוּת בִּמְכִירַת הַבַּיִת, לָכֵן מִתְפָּרֵשׁ מַה שֶׁהוֹסִיף וְאָמַר 'חוּץ מֵאֵלּוּ', שֶׁכְּוָנָתוֹ לְשַׁיֵּר אַף אֶת הַדֶּרֶךְ. וְאִם **מָכַרְן לְאַחֵר** - אִם מָכַר רַק אֶת הַבּוֹר וְהַדּוּת לְאַחֵר, לְלֹא הַבַּיִת, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** הַקּוֹנֶה **אֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ** לַבּוֹר אוֹ לַדּוּת, כִּי הַמּוֹכֵר מָכַר בְּעֵין יָפָה וְכָלַל בִּמְכִירָתָם גַּם אֶת הַדֶּרֶךְ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ,** שֶׁהַמּוֹכֵר מוֹכֵר בְּעֵין רָעָה: **מִשְׁנָה ג** **הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת** סְתָם, כָּל תַּשְׁמִישֵׁי הַבַּיִת הַקְּבוּעִים בּוֹ אַף הֵם בִּכְלַל הַמְּכִירָה, שֶׁהַמַּחְבָּר לְקַרְקַע הֲרֵי הוּא כְּקַרְקַע, אֲבָל הַדְּבָרִים הַמִּטַּלְטְלִים וְאֵינָם קְבוּעִים אֵינָם בִּכְלַל הַמְּכִירָה. לְפִיכָךְ **מָכַר** עִם הַבַּיִת **אֶת הַדֶּלֶת** הַקְּבוּעָה בּוֹ, **אֲבָל לֹא אֶת הַמַּפְתֵּחַ** לִפְתִיחַת הַמַּנְעוּל, שֶׁהוּא מִטַּלְטֵל. וְכֵן **מָכַר אֶת הַמַּכְתֶּשֶׁת הַקְּבוּעָה** בַּקַּרְקַע, **אֲבָל לֹא אֶת** הַמַּכְתֶּשֶׁת **הַמִּטַּלְטֶלֶת. וּמָכַר אֶת הָאַצְטְרָבָל** - עִגּוּל שֶׁל עֵץ קְבוּעַ שֶׁעָלָיו מַנָּחִים אַבְנֵי הָרֶחַיִם, **אֲבָל לֹא אֶת הַקֻּלְתָּא** - כְּלִי קִבּוּל לְחִטִּים הַמְּצוּי בְּחֶלֶק הָעֶלְיוֹן שֶׁל הָרֶחַיִם, שֶׁהוּא מִטַּלְטֵל. **וְלֹא אֶת הַתַּנּוּר וְלֹא אֶת הַכִּירַיִם** שֶׁבַּבַּיִת, שֶׁאֵינָם קְבוּעִים. **וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ 'הוּא** [-הַבַּיִת] **וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** מְכוּרִין לְךָ', **הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין** עִם הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ד** **מְכִירַת הַחֲצֵר: הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר, מָכַר** עִמָּהּ גַּם **אֶת הַבּוֹרוֹת, הַשִּׁיחִין וּמְעָרוֹת** שֶׁיֵּשׁ לָהֶם פֶּתַח לֶחָצֵר, וְאֶת **הַבּוֹרוֹת,** שֶׁהֵם טְפֵלִים לֶחָצֵר. **אֲבָל לֹא מָכַר אֶת תַּשְׁמִישֵׁי הֶחָצֵר הַמְּטַלְטְלִין. וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ 'הוּא** [-הֶחָצֵר] **וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ** מְכוּר לְךָ', **הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין** - בֵּין אִם אָמַר, **לֹא מָכַר** עִם הֶחָצֵר **לֹא אֶת הַמֶּרְחָץ, וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד** - מְקוֹם סְחִיטַת הַזֵּיתִים לְשֶׁמֶן **שֶׁבְּתוֹכָהּ** - שֶׁבֶּחָצֵר, שֶׁאֵינָם בִּכְלַל הֶחָצֵר. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר** סְתָם, **לֹא מָכַר** עִמָּהּ **אֶלָּא** אֶת **אֲוִירָהּ שֶׁל חָצֵר,** כְּלוֹמַר אֶת הַמָּקוֹם הַפָּנוּי שֶׁבֶּחָצֵר, וְלֹא אֶת הַבְּתִים וּשְׁאָר הַדְּבָרִים שֶׁבֶּחָצֵר: **מִשְׁנָה ה** **מְכִירַת בֵּית הַבַּד:** **הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד, מָכַר** עִמּוֹ גַּם **אֶת הַיָּם** - קַעֲרַת אֶבֶן עֲגֻלָּה הַקְּבוּעָה בַּקַּרְקַע שֶׁבָּהּ מַנִּיחִים אֶת הַזֵּיתִים לִסְחֹט, **וְאֶת הַמֶּמֶל** - אֶבֶן לִכְתִישַׁת הַזֵּיתִים קֹדֶם טְחִינָתָם, **וְאֶת הַבְּתוּלוֹת** - עַמּוּדֵי עֵץ אֲרֻז שֶׁעֲלֵיהֶם מֻנָּחוֹת קוֹרוֹת בֵּית הַבַּד, שֶׁהֵם הַדְּבָרִים הַקְּבוּעִים בּוֹ. **אֲבָל לֹא מָכַר אֶת הָעֲכִירִין** - נְסָרִים שֶׁמַּנִּיחִים עַל הַזֵּיתִים, וְלֹא **אֶת הַגַּלְגַּל** - גַּלְגֶּלֶת שֶׁל הַקּוֹרָה הַכּוֹבֶשֶׁת אֶת הַזֵּיתִים וְלֹא **אֶת הַקּוֹרָה** שֶׁמְּוֹרִידִים עַל הַנְּסָרִים שֶׁעַל הַזֵּיתִים, שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם קְבוּעִים. **וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ 'הוּא** [-בֵּית הַבַּד] **וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** מְכוּרִין לְךָ', **הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין** עִמּוֹ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמּוֹכֵר בֵּית הַבַּד** סְתָם, **מָכַר** גַּם **אֶת הַקּוֹרָה** שֶׁכּוֹבֶשֶׁת אֶת הַזֵּיתִים, אַף שֶׁאֵינָהּ קְבוּעָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא עִקַּר בֵּית הַבַּד:

פרק ד א הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת, לֹא מָכַר הַיָּצִיעַ וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא פְּתוּחָה לְתוֹכוֹ, וְלֹא אֶת הַחֶדֶר שֶׁלְּפָנִים מִמֶּנּוּ, וְלֹא אֶת הַגַּג בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֶשׁ לוֹ צוּרַת פֶּתַח, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינוֹ מָכוּר: **ב** לֹא אֶת הַבּוֹר, וְלֹא אֶת הַדּוּת, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ עָמְקָא וְרוּמְא. וְצָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. מִכָּרָן לְאַחֵר, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ: **ג** הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת, מָכַר אֶת הַדֶּלֶת, אֲבָל לֹא אֶת הַמַּפְתֵּחַ. מָכַר אֶת הָאַצְטְרָבָל, אֲבָל לֹא אֶת הַקֻּלְתָּא. מָכַר אֶת הַתַּנּוּר, וְלֹא אֶת הַכִּירַיִם. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין: **ד** הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר, מָכַר בָּתִּים, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, אֲבָל לֹא אֶת הַמְּטַלְטְלִין. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא מָכַר אֶת הַמֶּרְחָץ וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד: **ה** הַמּוֹכֵר בֵּית הַבַּד, מָכַר אֶת הַיָּם וְאֶת הַמַּמֶּל וְאֶת הַבְּתוּלוֹת, אֲבָל לֹא מָכַר אֶת הָעֲכִירִין וְאֶת הַגַּלְגַּל וְאֶת הַקּוֹרָה. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד, מָכַר אֶת הַקּוֹרָה: **ו** הַמּוֹכֵר אֶת הַמֶּרְחָץ, לֹא מָכַר אֶת הַנְּסָרִים וְאֶת הַסַּפְסָלִים וְאֶת הַוִּילָאוֹת. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא מָכַר אֶת הַמְּגוּרוֹת שֶׁל מַיִם וְלֹא אֶת אוֹצְרוֹת שֶׁל עֵצִים: **ז** הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר, מָכַר בָּתִּים, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, מֶרְחֲצָאוֹת וְשׁוֹבָכוֹת, בֵּית הַבַּדִּין וּבֵית הַשְּׁלָחִין, אֲבָל לֹא אֶת הַמִּטַּלְטְלִין. וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, אֲפִלּוּ הָיוּ בָהּ בְּהֵמָה וַעֲבָדִים, אֲבָל לֹא אֶת הַקֶּלֶת, אֲבָל לֹא אֶת הַמַּפְתֵּחַ. מָכַר אֶת הָאִטְרָבָל, אֲבָל לֹא אֶת הַתַּנּוּר, וְלֹא אֶת הַכִּירַיִם. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ, הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין: **ח** הַמּוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה, מָכַר אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבְּתוֹכָהּ, שֶׁהֵם לְצָרְכָּהּ - הַמְיֻחָדִים לַעֲשׂוֹת גָּדֵר לַשָּׂדֶה, אַף שֶׁהֵם מִטַּלְטְלִים. וְכֵן כָּל בִּמְכִירָתָהּ **אֶת הַקָּנִים שֶׁבְּכָרֶם,** כְּשֶׁהֵם לְצָרְכּוֹ - מְיֻחָדִים לִקְשִׁירַת הַגְּפָנִים. וְכֵן **אֶת הַתְּבוּאָה שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע. וְאֶת מְחִצַּת הַקָּנִים** - הַרְבֵּה קָנִים הַגְּדֵלִים בְּקֶלַח אֶחָד **שֶׁהִיא** גְּדֵלָה עַל קַרְקַע **פְּחוּתָה מִבֵּית רֹבַע** - קְטַנָּה מִמָּקוֹם הָרָאוּי לִזְרִיעַת רֹבַע קַב תְּבוּאָה, שֶׁהִיא בְּטֵלָה לַשָּׂדֶה. וְכֵן מָכַר **אֶת הַשּׁוֹמֶרֶת** - סֵפֶת הַשּׁוֹמֵר **שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה** - שֶׁאֵין כְּתָלֶיהָ טוּחִים **בְּטִיט,** שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה וּבְטֵלָה לַשָּׂדֶה. וְכֵן **אֶת** עֵץ **הֶחָרוּב שֶׁאֵינוֹ מֻרְכָּב** - שֶׁלֹּא הִרְכִּיבוּ בּוֹ מִמִּין אַחֵר. **וְאֶת בְּתוּלַת הַשִּׁקְמָה** - עֵץ שִׁקְמָה צָעִיר שֶׁלֹּא קָצְצוּ מִמֶּנּוּ אֶת עֲנָפָיו, שֶׁעֲצִים אֵלּוּ אֵינָם חֲשׁוּבִים בִּפְנֵי עַצְמָם וּבְטֵלִים לַשָּׂדֶה: **מִשְׁנָה ט** **אֲבָל לֹא מָכַר** עִם הַשָּׂדֶה, **לֹא אֶת הָאֲבָנִים** שֶׁבְּתוֹכָהּ **שֶׁאֵינָן לְצָרְכָּהּ** - שֶׁאֵינָם מְיֻחָדִים לַשָּׂדֶה. **וְלֹא אֶת הַקָּנִים שֶׁבְּכָרֶם שֶׁאֵינָן לְצָרְכּוֹ** - שֶׁאֵינָם מְיֻחָדִים לַכֶּרֶם. **וְלֹא אֶת הַתְּבוּאָה שֶׁהִיא תְּלוּשָׁה מִן הַקַּרְקַע,** שֶׁדִּינָם כִּסְתָם מִטַּלְטְלִין שֶׁאֵינָם קְבוּעִים שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים חֵלֶק מֵהַשָּׂדֶה. **וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ 'הִיא** [-הַשָּׂדֶה] **וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ** מְכוּרִין לְךָ', **הֲרֵי כֵלָן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - אֲפִלּוּ אִם אָמַר 'הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ', **לֹא מָכַר** עִמָּהּ, **לֹא אֶת מְחִצַּת הַקָּנִים** הַגְּדֵלִים בַּקֶּרְקַע **שֶׁהִיא בֵּית רֹבַע** - שֶׁרְאוּיָה לִזְרִיעַת רֹבַע קַב תְּבוּאָה. **וְלֹא אֶת הַשּׁוֹמֶרֶת** - סֵפֶת הַשּׁוֹמֵר **שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה בְּטִיט, וְלֹא אֶת הֶחָרוּב הַמֻּרְכָּב, וְלֹא אֶת סַדַּן הַשִּׁקְמָה** - עֵץ שִׁקְמָה שֶׁקָּצְצוּ אֶת עֲנָפָיו, שֶׁכָּל אֵלּוּ חֲשׁוּבִים וְאֵינָם כְּלוּלִים בַּשָּׂדֶה. וְכֵן לֹא כָלַל בַּמְּכִירָה **לֹא אֶת הַבּוֹר** הַמְשַׁמֵּשׁ לְהַשְׁקָיַת הַשָּׂדֶה, **וְלֹא אֶת הַגַּת** לִדְרִיכַת הָעֲנָבִים, **וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ** לְיוֹנִים, **בֵּין** אִם הֵם **חֲרֵבִין** - אֵינָם בְּשִׁמּוּשׁ, **וּבֵין** אִם הֵם **יְשׁוּבִין** - בְּשִׁמּוּשׁ, שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ חֲשׁוּבִים בִּפְנֵי עַצְמָם וְאֵינָם בִּכְלַל הַשָּׂדֶה. **וְצָרִיךְ** הַמּוֹכֵר **לִקַּח** - לְקִנּוֹת **לוֹ דֶּרֶךְ** מִן הַקּוֹנֶה, כְּדֵי לְהַגִּיעַ לַבּוֹר אוֹ לַגַּת וְכַדּוֹמֶה שֶׁבְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה שֶׁמָּכַר, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַמּוֹכֵר מוֹכֵר בְּעֵין יָפָה וְלֹא שִׁיֵּר לְעַצְמוֹ דֶּרֶךְ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ** לִקְנוֹת דֶּרֶךְ, שֶׁהַמּוֹכֵר מוֹכֵר בְּעֵין רָעָה וְשִׁיֵּר דֶּרֶךְ לְעַצְמוֹ. **וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא, בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ** שֶׁמּוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה **'חוּץ מֵאֵלּוּ** הַדְּבָרִים', **שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ,** כֵּיוָן שֶׁגַּם בִּלְי דְּבָרָיו לֹא הָיוּ כְּלוּלִים דְּבָרִים אֵלּוּ בַּמְּכִירָה, וְלָכֵן מִתְפָּרֶשֶׁת תּוֹסֶפֶת דְּבָרָיו 'חוּץ מֵאֵלּוּ' שֶׁאַף שִׁיֵּר דֶּרֶךְ לְעַצְמוֹ. וְאִם **מְכָרָן** - לַבּוֹר, לַגַּת אוֹ לַשּׁוֹבָךְ, **לְאַחֵר,** וְשִׁיֵּר אֶת הַשָּׂדֶה לְעַצְמוֹ, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,**

משניות

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק ה

המבוארות

אֵינוֹ צָרִיךְ הַקּוֹנֶה לִקַּח לוֹ דָּרֶךְ מִן הַמּוֹכֵר, שֶׁמָּכַר לוֹ בָּעִין רָפָה וְכָלַל אֶת הַדָּרֶךְ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דָּרֶךְ, שֶׁמָּכַר בָּעִין רָעָה וְלֹא מָכַר אֶת הַדָּרֶךְ. הַדְּבָרִים הַנִּכְלָלִים בְּמַתָּנָה, יִרְּשָׁה, זְכִיָּה מֵהֶפְקֵר וְהֶקְדֵּשׁ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁהַבּוֹר, הַגֹּת וְהַשּׁוֹבָךְ אֵינָם כְּלוּלִים בְּהַקְנָאַת הַשָּׂדֶה, בְּמוֹכֵר דַּוְקָא, אֲבָל בְּנוֹתֵן שָׂדֶה בְּמַתָּנָה, נוֹתֵן אֶת כֻּלָּם, שֶׁמַּתָּנָה נִתֶּנֶת בָּעִין יָפָה יוֹתֵר. וְכֵן הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ שְׂדוֹת אֲבִיהֶם, כַּאֲשֶׁר זָכוּ בַּשָּׂדֶה, זָכוּ בְּכֻלָּם - זָכָה כָּל אֶחָד אַף בְּבוֹר גֹּת וְשׁוֹבָךְ שֶׁבְּשָׂדֵהוּ, שֶׁבַּחֲלָקָתָם מִתְכַּוְּנִין כָּל אֶחָד לְהִסְתַּלֵּק לְגַמְרֵי מֵחֶלְקוֹ שֶׁל אָחִיו. וְכֵן הַמַּחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר שָׁמֵת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁים, אִם הֶחֱזִיק בַּשָּׂדֶה שֶׁל הַגֵּר, הֶחֱזִיק בְּכֻלָּם - בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבַּשָּׂדֶה, וְאַף בַּבּוֹר, בַּגֹּת וּבַשּׁוֹבָךְ. וְכֵן הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, הִקְדִּישׁ אֶת כֻּלָּם, שֶׁהַמַּקְדִּישׁ בְּעִין יָפָה הוּא מַקְדִּישׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, לֹא הִקְדִּישׁ עִמָּהּ אֶלָּא אֶת הֶחָרוּב הַמְּרֻכָּב וְאֶת סַדָּן הַשִּׁקְמָה, וְלֹא אֶת הַבּוֹר הַגֹּת וְהַשּׁוֹבָךְ שֶׁבְּתוֹכָהּ, שֶׁמַּקְדִּישׁ הוּא כְּמוֹכֵר, וְאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהַקְדִּישׁ דְּבָרִים שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ, מִלְבַד חָרוּב הַמְּרֻכָּב וְסַדָּן הַשִּׁקְמָה שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַקְדִּישָׁם כֵּיוָן שֶׁהֵם יוֹנְקִים מִקַּרְקַע הֶקְדֵּשׁ:

פֶּרֶק ה הַדְּבָרִים הַכְּלוּלִים בִּמְכִירַת מִטַּלְטְלִין:

מִשְׁנָה א מְכִירַת סְפִינָה: הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה סְתָם בְּלִי לְפָרֵט מַה כָּלוּל בִּמְכִירָתוֹ, מָכַר אֶת הַחֶרֶן - מוֹט גָּבוֹהַּ שֶׁפּוֹרְשִׂים עָלָיו אֶת הַמִּפְרָשִׂים, וְאֶת הַנֵּס - הַמִּפְרָשׂ, וְאֶת הָעוֹגִין - עֹגֶן, בַּרְזֶל כָּבֵד שֶׁמַּשְׁלִיכִים מֵהַסְּפִינָה לְקַרְקָעִית הַיָּם לְהַעֲמִידָהּ עַל מְקוֹמָהּ, וְאֶת כָּל הַמַּנְהִיגִין אוֹתָהּ - מְשׁוֹטֵי הַסְּפִינָה, שְׁדִבָּרִים אֵלּוּ הֵם מְעַקֵּר הַסְּפִינָה וְנִכְלָלִים בָּהּ. אֲבָל לֹא מָכַר בְּכָלַל הַסְּפִינָה, לֹא אֶת הָעֲבָדִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְבַעַל הַסְּפִינָה לְהַנְהִיגָהּ וְלִשְׁאָר צְרָכֶיהָ, וְלֹא אֶת הַמַּרְצוּפִין - שַׁקִּים גְּדוֹלִים לְסִחוֹרָה, וְלֹא אֶת הָאַנְתִּיקִי - הַפְּרַקְמַטְיָא שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּפִינָה, שֶׁאֵלּוּ אֵינָם עִקַּר הַסְּפִינָה. וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ 'הֵיא וְכָל מַה שֶׁבְּתוֹכָהּ מְכוּרִים לְךָ', הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. הַדְּמֵיִם מוֹדִיעִים: מָכַר אֶת הַקָּרוֹן - עֲגָלָה, לֹא מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת, הַמּוֹלִיכוֹת אוֹתָהּ [אַם אֵינָן קְשׁוּרוֹת לַקָּרוֹן בִּשְׁעַת הַמְּכִירָה]. וְכֵן לְהֶפֶךְ, אִם מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת, לֹא מָכַר אֶת הַקָּרוֹן. מָכַר אֶת הַצֶּמֶד - הָעֹל שֶׁל הַבָּקָר, לֹא מָכַר אֶת הַבָּקָר עִצְמוֹ. וְכֵן לְהֶפֶךְ, אִם מָכַר אֶת הַבָּקָר, לֹא מָכַר אֶת הַצֶּמֶד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַדְּמֵיִם מוֹדִיעִין - פְּעָמִים שֶׁגּוֹבֶה הַתַּשְׁלוּם יְכוֹל לְהוֹכִיחַ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְקְנוֹת אֶת שְׁנֵי הַדְּבָרִים יַחַד. כֵּיצַד, אָמַר לוֹ 'מְכֹר לִי צִמְדְּךָ בְּמֵאתַיִם זוּז', וַהֲרֵי הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין הַצֶּמֶד לְבַדּוֹ נִמְכָּר בְּמֵאתַיִם זוּז, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לִקְנוֹת גַּם אֶת הַבָּקָר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַדְּמֵיִם רְאָיָה, וְיִתָּכֵן שֶׁהִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת אֶת הַצֶּמֶד בִּיקֹר: **מִשְׁנָה ב** מְכִירַת חֲמוֹר: הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר, לֹא מָכַר אֶת בֵּלָיו - כְּלֵי הַמַּשָּׂא. נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר, מָכַר בֵּלָיו, שֶׁדַּעַת בְּנֵי אָדָם לִמְכֹּר חֲמוֹר עִם כְּלֵי מַשָּׂאוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, פְּעָמִים הַכֵּלִים מְכוּרִין, וּפְעָמִים שֶׁאֵינָן מְכוּרִין. כֵּיצַד, הָיָה חֲמוֹר לְפָנָיו וְכֵלָיו עָלָיו, וְאָמַר לוֹ 'מְכֹר לִי חֲמוֹרְךָ זֶה', הֲרֵי כֵלָיו מְכוּרִין, שְׁלֹשְׁתָּן 'זֶה' מַשְׁמַע 'כְּמוֹת שֶׁהוּא' עִם כֵּלָיו. אֲבָל אִם שְׁאָלוֹ 'הֲאִם חֲמוֹרְךָ הוּא', וְכַנָּתוֹ, שֶׁאִם חֲמוֹרְךָ הוּא זֶה מְכֹר לִי אוֹתוֹ, אֵין כֵּלָיו מְכוּרִין, שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא כְּמוֹכֵר חֲמוֹר סְתָם, שֶׁלֹּא קָנָה אֶת הַכֵּלִים:

מִשְׁנָה ג הַדְּבָרִים הַכְּלוּלִים בְּאָפְנֵי מְכִירָה שׁוֹנִים: הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְאָמַר לַקּוֹנֶה 'חֲמוֹר מְנִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ', מָכַר אַף אֶת הַסְּיָח - בֶּן הַחֲמוֹר, שֶׁמֵּיָּחֵן שֶׁאָמַר חֲמוֹר מְנִיקָה בְּוַדַּאי הִתְכַּוֵּן לִבְנָהּ וְלֹא לַחֲלָבָהּ, מִשּׁוּם שֶׁאֵין לָאָדָם צָרְךָ בַּחֲלַב הַחֲמוֹר. אָמְנָם אִם מָכַר אֶת הַפָּרָה וְאָמַר פָּרָה מְנִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, לֹא מָכַר אֶת בְּנָהּ, כִּי כַּוָּנָתוֹ לְמִכֹּר לוֹ פָּרָה הַמְּנִיבָה חָלָב. מָכַר אַשְׁפָּה - מָקוֹם עָמֹק שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ גְּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, שֶׁרְגִילִים לָתֵת בּוֹ זֶבֶל בְּהֵמוֹת, מָכַר זִבְלָהּ - מָכַר אַף אֶת הַזֶּבֶל שֶׁבָּהּ. מָכַר בּוֹר, מָכַר אַף אֶת מֵימָיו - הַמַּיִם שֶׁבּוֹ. מָכַר כְּוָרֶת דְּבוֹרִים, מָכַר אַף אֶת הַדְּבוֹרִים. מָכַר שׁוֹבָךְ יוֹנִים, מָכַר אַף אֶת הַיּוֹנִים שֶׁבּוֹ, שֶׁבְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים בְּטֵלִים הַדְּבָרִים שֶׁאֵינָם קְבוּעִים לַדְּבָרִים הַקְּבוּעִים, וְכֵיוָן שֶׁמָּכַר אֶת הַדָּבָר הַקָּבוּעַ נִמְכַּר עִמּוֹ הַדָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ. הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת שׁוֹבָךְ - וְלָדוֹת שֶׁיִּוָּלְדוּ בְּשָׁנָה זוֹ מֵהַיּוֹנִים שֶׁבַּשּׁוֹבָךְ מֻחְזָרוֹ, הֲרֵי זֶה מַפְרִיחַ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה - מְשַׁיֵּר הַלּוֹקֵחַ לַמּוֹכֵר אֶת הַבְּרִיכָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁתִּוָּלֵד [דָּרְךְ הַיּוֹנִים לְהוֹלִיד בְּכָל חֹדֶשׁ שְׁנֵי וְלָדוֹת, זָכָר וּנְקֵבָה, אֵינוֹ צָרִיךְ הַקּוֹנֶה לִקַּח לוֹ דָּרֶךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, צָרִיךְ לִקַּח לוֹ דָּרֶךְ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוֹכֵר, אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, נוֹתֵן אֶת כֻּלָּם. הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, זָכוּ בַּשָּׂדֶה, זָכוּ בְּכֻלָּם. הַמַּחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר, הֶחֱזִיק בַּשָּׂדֶה, הֶחֱזִיק בְּכֻלָּם. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, הִקְדִּישׁ אֶת כֻּלָּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא אֶת הֶחָרוּב הַמְּרֻכָּב וְאֶת סַדָּן הַשִּׁקְמָה

פֶּרֶק ה א הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה, מָכַר אֶת הַחֶרֶן וְאֶת הַנֵּס וְאֶת הָעוֹגִין וְאֶת כָּל הַמַּנְהִיגִין אוֹתָהּ. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָעֲבָדִים, וְלֹא אֶת הַמַּרְצוּפִין, וְלֹא אֶת הָאַנְתִּיקִי. וּבְזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ 'הֵיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ מְכוּרִים לְךָ', הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. **ב** הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר, לֹא מָכַר כֵּלָיו. נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר, מָכַר כֵּלָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, פְּעָמִים מְכוּרִין וּפְעָמִים אֵינָן מְכוּרִין. כֵּיצַד, הָיָה חֲמוֹר לְפָנָיו וְכֵלָיו עָלָיו, וְאָמַר לוֹ מְכֹר לִי חֲמוֹרְךָ זֶה, הֲרֵי כֵלָיו מְכוּרִין. חֲמוֹרְךָ הוּא, אֵין כֵּלָיו מְכוּרִין: **ג** הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר, מָכַר אֶת הַסָּיָח. מָכַר אֶת הַפָּרָה, לֹא מָכַר אֶת בְּנָהּ. מָכַר אַשְׁפָּה, מָכַר זִבְלָהּ. מָכַר בּוֹר, מָכַר מֵימָיו. מָכַר שׁוֹבָךְ, מָכַר יוֹנִים. הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת שׁוֹבָךְ מֻחְזָרוֹ, מַפְרִיחַ בְּרִיכָה רִאשׁוֹנָה. פֵּרוֹת כַּוָּרֶת, נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה נִחִילִין וּמְסָרֵס. חַלּוֹת דְּבַשׁ, מַנִּיחַ שְׁתֵּי חַלּוֹת. זֵיתִים לָקֹץ, מַנִּיחַ שְׁתֵּי גְרוֹפִיּוֹת: **ד** הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה קַרְקַע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ, לֹא יִשָּׁפֶה. וְהָעוֹלֶה מִן הַגֶּזַע, שֶׁלּוֹ. וּמִן הַשָּׂרָשִׁים, שֶׁל בַּעַל הַקַּרְקַע. וְאִם מֵתוּ, יֵשׁ לוֹ מִכֹּר קְרָקַע קַרְקַע. וְחָכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַקַּרְקַע נִקְנֵית אֶלָּא בִּכְסָפָהּ וּבִשְׁטָרָהּ וּבַחֲזָקָה. כֵּיצַד, כְּסָפָהּ, כָּתַב לוֹ 'כָּל שֶׁיֵּשׁ לִי בַּשָּׂדֶה שֶׁלִּי בְּכָךְ וְכָךְ', אֲפִלּוּ נָתַן לוֹ מָעוֹת וְלֹא כָּתַב לוֹ כְּלוּם, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. כָּתַב לוֹ וְלֹא נָתַן לוֹ מָעוֹת, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. נָתַן לוֹ וְכָתַב לוֹ, עָשָׂה. שִׁטְרָהּ, כָּתַב לוֹ 'כָּל שֶׁיֵּשׁ לִי בַּשָּׂדֶה שֶׁלִּי בְּכָךְ וְכָךְ', וְנָתַן לוֹ מָעוֹת, עָשָׂה. וְאִם כָּתַב לוֹ וְלֹא נָתַן לוֹ מָעוֹת, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. נָתַן לוֹ וְלֹא כָּתַב לוֹ, עָשָׂה. חֲזָקָה, כָּתַב לוֹ 'כָּל שֶׁיֵּשׁ לִי בַּשָּׂדֶה שֶׁלִּי בְּכָךְ וְכָךְ', וְנָתַן לוֹ מָעוֹת, וְכָתַב לוֹ וְנָתַן לוֹ מָעוֹת, וְלֹא עָשׂוּ כְּלוּם, עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ חֲזָקָה בְּשָׂדֶה. וְכֵן הַמּוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ שָׂדֶה וְהָלַךְ וְעָשָׂה בָּהּ חֲזָקָה, לֹא עָשָׂה

מִשְׁנָה ז **מְעַשֶּׂה קִנְיָן בְּמִטַּלְטְלִין:** **הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אִם הַקּוֹנֶה **מָשַׁךְ** אֶת הַפֵּרוֹת מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִסְמָטָא אוֹ לְחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, וְאַף שֶׁעֲדַיִן **לֹא מָדַד** אֶת כַּמּוּתָם, **קָנָה,** וְאֵין אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לַחֲזֹר מֵהַמֶּקַח. אֲבָל אִם **מָדַד** הַמּוֹכֵר אֶת הַכַּמּוּת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲפִלּוּ לְתוֹךְ כֵּלָיו שֶׁל הַקּוֹנֶה, **וְלֹא מָשַׁךְ** אוֹתָם הַקּוֹנֶה, **לֹא קָנָה** [אֲבָל אִם הַלּוֹקֵחַ עַצְמוֹ מָדַד, קָנָה בִּקְנְיַן הַגְבָּהָה]. **וְאִם הָיָה** הַלּוֹקֵחַ **פִּקֵּחַ,** וְרוֹצֶה לִקְנוֹת מִיָּד, וְהֵם בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר, הֲרֵי הוּא **שׁוֹכֵר** מֵהַמּוֹכֵר **אֶת מְקוֹמוֹ** שֶׁל הַפֵּרוֹת, וְקָנָה אוֹתָם בִּקְנְיַן חָצֵר, שֶׁהַמָּקוֹם שֶׁשָּׂכַר הוּא חֲצֵרוֹ. וְכֵן **הַלּוֹקֵחַ פִּשְׁתָּן** מֵחֲבֵרוֹ, **הֲרֵי זֶה** - הַלּוֹקֵחַ **לֹא קָנָה, עַד שֶׁיְּטַלְטְלֶנּוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם** כְּדֵי לִטְלוֹ לְבֵיתוֹ, וְיִקְנֶה בְּהַגְבָּהָה. **וְאִם הָיָה** הַפִּשְׁתָּן **בְּמִחֲבָר לַקַּרְקַע, וְתָלַשׁ** הַלּוֹקֵחַ אֲפִלּוּ **כָּל שֶׁהוּא, קָנָה** הַלּוֹקֵחַ אֶת כָּל הַפִּשְׁתָּן, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁעוֹשֶׂה מְלָאכָה בַּקַּרְקַע הֲרֵי הוּא כְּשׁוֹכֵר, וְיַחַד עִם קִנְיַן הַשְּׂכִירוּת קוֹנֶה גַּם אֶת הַפִּשְׁתָּן בְּקִנְיַן אֲגַב: **מִשְׁנָה ח** **דִּינֵי מְכִירַת יַיִן וְשֶׁמֶן:** **הַמּוֹכֵר יַיִן וְשֶׁמֶן** - אוֹ שֶׁמֶן לַחֲבֵרוֹ, **וּלְאַחַר שֶׁסִּכְמוּ** אֶת הַמְּחִיר **הוֹקְרוּ** וְהַמּוֹכֵר רוֹצֶה לַחֲזֹר בּוֹ, **אוֹ שֶׁהוּזְלוּ** וְהַלּוֹקֵחַ רוֹצֶה לַחֲזֹר בּוֹ. **אִם** הִתְיַקְּרוּ אוֹ הוּזְלוּ **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרַם] **נִתְמַלְּאָה הַמִּדָּה** - כְּלִי הַמִּדִּידָה שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לִשְׁנֵיהֶם, הֲרֵי הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן עֲדַיִן שַׁיָּכִים **לַמּוֹכֵר,** וּשְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַחֲזֹר. וְאִם הִתְיַקְּרוּ אוֹ הוּזְלוּ **מִשֶּׁנִּתְמַלְּאָה הַמִּדָּה,** שַׁיָּכִים הַיַּיִן אוֹ הַשֶּׁמֶן **לַלּוֹקֵחַ,** כֵּיוָן שֶׁהֵם בְּתוֹךְ כְּלִי שֶׁמַּשְׁאִיל לוֹ, וּשְׁנֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לַחֲזֹר [כִּי בַּעַל הַכְּלִי מַשְׁאִילוֹ לַמּוֹכֵר עַד שֶׁיִּתְמַלֵּא, וְאַחַר שֶׁיִּתְמַלֵּא הוּא מַשְׁאִילוֹ לַלּוֹקֵחַ. וּמִדָּבָר בְּסִמְטָא אוֹ בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ שֶׁשָּׁם יָכוֹל הַלּוֹקֵחַ לִקְנוֹת בְּכֵלָיו]. **וְאִם הָיָה סַרְסוּר** [-מְתַוֵּךְ, שֶׁקּוֹנֶה מִזֶּה וּמוֹכֵר לָזֶה] **בֵּינֵיהֶן,** וּכְלִי הַמִּדִּידָה שַׁיָּךְ לַסַּרְסוּר, אִם **נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית** שֶׁבָּהּ מוֹדְדִים וְנִשְׁפַּךְ הַיַּיִן אוֹ הַשֶּׁמֶן, **נִשְׁבְּרָה לַסַּרְסוּר** - הַסַּרְסוּר הִפְסִיד, וְחַיָּב לְשַׁלֵּם לַמּוֹכֵר אֶת דְּמֵי הַיַּיִן, מִשּׁוּם שֶׁהַסַּרְסוּר קוֹנֶה תְּחִלָּה, וְהֵם בִּרְשׁוּתוֹ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא לָקָחַם הַקּוֹנֶה, וְנִמְצָא שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ נִשְׁפְּכוּ. **וְחַיָּב** הַמּוֹכֵר לְאַחַר שֶׁשָּׁפַךְ אֶת הַשֶּׁמֶן אוֹ הַיַּיִן מִכְּלֵי הַמְּדִידָה לְכְלֵי הַלּוֹקֵחַ, **לְהַטִּיף לוֹ** - לַלּוֹקֵחַ עוֹד **שָׁלֹשׁ טִפִּין** - טִפּוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ דְּבוּקוֹת לְדֹפֶן כְּלֵי הַמִּדָּה. וְאִם לְאַחַר מִכֵּן **הִרְכִּינָהּ** - הִטָּה הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָבִית **וּמָצָא** - וְהִתְאַסֵּף מֵהֶנּוֹתָר בְּשׁוּלֵי הַכֵּלִי, **הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹכֵר,** שֶׁהַלּוֹקֵחַ מִתְיָאֵשׁ מֵהֶנּוֹתָר. **וְהַחָנְוָנִי** הַמּוֹכֵר יַיִן וְשֶׁמֶן דֶּרֶךְ קְבָע בַּחֲנוּתוֹ, **אֵינוֹ חַיָּב לְהַטִּיף לוֹ** לְלוֹקֵחַ **שָׁלֹשׁ טִפִּין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא טָרוּד בִּמְלַאכְתּוֹ לֹא הִצְרִיכוּהוּ חֲכָמִים לִטְרֹחַ בְּכָךְ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בִּימֵי הַחֹל גַּם חָנְוָנִי חַיָּב לְהַטִּיף, וְרַק בְּעֶרֶב **שַׁבָּת עִם** - סָמוּךְ **לַחֲשֵׁכָה,** אָז **פָּטוּר** הַחָנְוָנִי, שֶׁהוּא טָרוּד בִּמְלַאכְתּוֹ בְּיוֹתֵר: **מִשְׁנָה ט** **חֲנוּנִי שֶׁמָּסַר לְקָטָן דָּבָר עֲבוּר אָבִיו וְנִזּוֹק:** **הַשּׁוֹלֵחַ אֶת בְּנוֹ** הַקָּטָן **אֶצֶל חֲנוָנִי** וּמַטְבֵּעַ **'פּוּנְדְיוֹן'** [שֶׁשָּׁוְיוֹ שְׁנֵי אִסָּרִין] **בְּיָדוֹ, וּמָדַד לוֹ** הַחֲנוָנִי **בִּשְׁוֵי אִסָּר שֶׁמָּן, וְנָתַן לוֹ** לַקָּטָן אֶת הַשֶּׁמֶן **וְאֶת הָאִסָּר** הָעוֹדֵף. וּבְדַרְכּוֹ חָזְרָה **שִׁבֵּר** הַבֵּן **אֶת הַצְּלוֹחִית** שֶׁל הַשֶּׁמֶן, **וְאִבֵּד אֶת הָאִסָּר,** הַחֲנוָנִי **חַיָּב,** כִּי לֹא הָיָה לוֹ לִתֵּן לְקָטָן [וְאַף שֶׁהָאָב שָׁלַח אֶת הַצְּלוֹחִית בְּיַד בְּנוֹ, מִדָּבָר שֶׁהַחֲנוָנִי נִטְלָה מִפְּנֵי לְמִדּ בֶּה לַאֲחֵרִים, וְנַעֲשָׂה עָלֶיהָ גְּזֵלָן שֶׁאֵינוֹ נִפְטָר עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנָּה לוֹ]. **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר** אֶת הַחֲנוָנִי, מִשּׁוּם **שָׁעַל מְנָת כֵּן שְׁלָחוֹ** הָאָב, כְּדֵי שֶׁהַחֲנוָנִי יְמַסֵּר לוֹ [וּלְדַעְתּוֹ אַף שֶׁמָּדַד בַּצְּלוֹחִית לַאֲחֵרִים, אֵינוֹ אֶלָּא שׁוֹאֵל, וּכְשֶׁהֶחֱזִירָהּ לִבְנוֹ נִפְטַר מֵאֲחָרִיוּת]. **וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, בִּזְמַן שֶׁהַחֲנוָנִי** לֹא נָטַל אֶת הַצְּלוֹחִית מִיַּד הַקָּטָן, אֶלָּא **הַצְּלוֹחִית נִשְׁאֲרָה בְּיַד הַתִּינוֹק וּמָדַד חֲנוָנִי לְתוֹכָהּ,** שֶׁחֲנוָנִי **פָּטוּר** מִדְּמֵי הַצְּלוֹחִית, כִּי הָאָב נָתְנָהּ בְּיַד הַקָּטָן, אֲבָל חַיָּב בִּדְמֵי הַשֶּׁמֶן וְהָאִסָּר: **מִשְׁנָה י** **קִנּוּחַ מִדּוֹת וּמִשְׁקוֹלוֹת:** **הַסִּיטוֹן** - סוֹחֵר שֶׁקּוֹנֶה כַּמָּיוֹת גְּדוֹלוֹת יַחַד וּמוֹכְרָן לְסוֹחֲרִים קְטַנִּים, **מִקַּנֵּחַ** [-מְנַקֶּה] **מִדּוֹתָיו** [-כֵּלִים שֶׁמּוֹדֵד בָּהֶם מַשְׁקִים] מִמַּה שֶּׁמִּדְבָּק וְנִקְרָשׁ בָּהֶם, **אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם** - פַּעַם אַחַת בְּכָל שְׁלֹשִׁים יוֹם, כִּי מִתּוֹךְ שֶׁהוּא מוֹכֵר הַרְבֵּה, נִדְבָּק מַשְׁקֶה רַב בְּדֻפְנוֹת הַכֵּלִים, **וְאִלּוּ בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁמּוֹכֵר פָּחוֹת מֵהַסִּיטוֹן, מְנַקֶּה רַק **אַחַת לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, חִלּוּף הַדְּבָרִים** - הַדִּינִים הֵם בְּהֶפֶךְ מִדְּבָרֵי תִּנָּא קַמָּא, שֶׁהַסִּיטוֹן כֵּיוָן שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֵלָיו תָּדִיר, אֵין הַמַּשְׁקִים מַסְפִּיקִים לְהִקָּרֵשׁ בְּכֵלָיו וְדַי לוֹ לְנַקּוֹתָם פַּעַם בְּשִׁנֵּים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאִלּוּ בַּעַל הַבַּיִת שֶׁאֵינוֹ מוֹכֵר הַרְבֵּה צָרִיךְ לְנַקּוֹת כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם. **חָנְוָנִי** - סוֹחֵר קָטָן הַמּוֹכֵר לְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים, **מִקַּנֵּחַ מִדּוֹתָיו פַּעֲמַיִם בְּשַׁבָּת** [-בְּשַׁבּוּעַ], שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא טָרוּד בְּלָקּוֹחוֹתָיו, לֹא חִיְּבוּהוּ לְרוֹקֵן אֶת הַכֵּלִי שֶׁהוּא מוֹדֵד בּוֹ לְתוֹךְ כֵּלָיו שֶׁל הַלּוֹקֵחַ לְגַמְרֵי, וּמַמֵּחַת כֵּן נִדְבָּק מַשְׁקֶה רַב בְּכֵלָיו. **וּמְמַחֶה** - מְקַנֵּחַ הַחָנְוָנִי אֶת **מִשְׁקְלוֹתָיו** שֶׁשּׁוֹקֵל בָּהֶן דָּבָר לַח, כְּמוֹ שָׁמֶן וּדְבַשׁ, וְעַל יְדֵי זֶה נִדְבָּק בָּהֶן לִכְלוּךְ, **פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת** [-בְּשָׁבוּעַ], **וּמְקַנֵּחַ** אֶת כַּפּוֹת הַמֹּאזְנַיִם עַצְמָן שֶׁעֲלֵיהֶן מַנִּיחַ אֶת הַדָּבָר הַלַּח, **עַל כָּל מִשְׁקָל וּמִשְׁקָל** - אַחֲרֵי כָּל פַּעַם שֶׁשּׁוֹקֵל,

פֶּרֶק ו

מִשְׁנָה א **רֹב בְּמָמוֹן:** **הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ** מִמִּינִים הָרְאוּיִים לִזְרִיעָה וְלַאֲכִילָה, כְּגוֹן קִטְנִיּוֹת וּתְבוּאָה, וְלֹא פֵּרֵשׁ לְצָרְכָּהּ מָה מִכָּרָם, וּזְרָעָן הַלּוֹקֵחַ **וְלֹא צָמְחוּ,** שֶׁהָיוּ מְקֻלְקָלִים וְאֵינָם רְאוּיִים לְהַצְמִיחַ, **וַאֲפִלּוּ** מָכַר לוֹ **זֶרַע פִּשְׁתָּן,** שֶׁרֹבּוֹ נִקְנֶה לְצָרְכָּהּ זְרִיעָה וּמְעוּטוֹ לַאֲכִילָה, הַמּוֹכֵר **אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן** - אֵינוֹ חַיָּב לְהַחֲזִיר דְּמֵי הַפֵּרוֹת, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לַאֲכִילָה מְכַרְתִּים לְךָ, שֶׁאֵין הוֹלְכִים בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹב. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אִם מָכַר לוֹ **זֵרְעוֹנֵי גִנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין,** כְּגוֹן זַרְעֵי כְּרוּב, וּזְרָעָן וְלֹא צָמְחוּ, **חַיָּב** הַמּוֹכֵר **בְּאַחֲרָיוּתָן,** שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים אֶלָּא לִזְרִיעָה וַהֲרֵי זֶה מִקַּח טָעוּת [וְאַף תִּנָּא קַמָּא מוֹדֶה לְדִין זֶה]: **מִשְׁנָה ב** **מְכִירַת תְּבוּאָה מִקַּלְקֶלֶת:** **הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה** הַלּוֹקֵחַ **מְקַבֵּל עָלָיו** לִקַּח אֶת הַפֵּרוֹת עִם הַגֶּרָעוֹן הָרָגִיל שֶׁיֵּשׁ בְּמִין זֶה. כְּגוֹן, אִם לָקַח תְּבוּאָה, מְקַבֵּל עָלָיו גֶּרָעוֹן שֶׁל **רֹבַע** הַקַּב **טִנֹּפֶת** הַמְעֹרֶבֶת בָּהּ לְכָל **סְאָה,** שֶׁכָּךְ מָצוּי בִּתְבוּאָה רְגִילָה. **וּבִתְאֵנִים, מְקַבֵּל עָלָיו** גֶּרָעוֹן שֶׁל **עֶשֶׂר מִתְּלָעוֹת** [-עִם תּוֹלָעִים] **לְמֵאָה** - לְכָל מֵאָה תְּאֵנִים, שֶׁכָּךְ הַדֶּרֶךְ בִּתְאֵנִים. וְאִם מָכַר לוֹ **מְרֻתָּף שֶׁל יַיִן** וּבוֹ הַרְבֵּה חֲבִיּוֹת, **מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסְסוֹת** [-עִם יַיִן רַע] **לְמֵאָה** - לְכָל מֵאָה חֲבִיּוֹת [וְאִם מָכַר לוֹ יַיִן לְתִבְשִׁיל חַיָּב לְהָבִיא יַיִן טוֹב, וְאִם מָכַר לוֹ סְתָם יַיִן יָכוֹל לָתֵת אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ קוֹסְסוֹת, וּמִשְׁנָתֵנוּ כְּשֶׁנָּקַט לְשׁוֹן שֶׁאֶפְשָׁר לְפָרְשׁוֹ לִשְׁנֵי הַצְּדָדִים]. וְאִם מָכַר לוֹ **קַנְקַנִּים** [-כַּדִּים רֵיקִים] **בַּשָּׂרוֹן** [שֵׁם מָקוֹם], **מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פִּיטְסָיְאוֹת** - כַּדִּים שֶׁאֵינָם מְבֻשָּׂלִים, וְשׁוֹאֲבִים הַיַּיִן, **לְמֵאָה** - לְכָל מֵאָה כַּדִּים: **מִשְׁנָה ג** **מְכִירַת יַיִן שֶׁהֶחְמִיץ:** **הַמּוֹכֵר יַיִן** בְּכֵלָיו שֶׁל לוֹקֵחַ **לַחֲבֵרוֹ וְהֶחְמִיץ** לְאַחַר הַמְּכִירָה, **אֵינוֹ חַיָּב** הַמּוֹכֵר **בְּאַחֲרָיוּתוֹ** שֶׁל הַיַּיִן, כִּי בִּשְׁעַת הַמְּכִירָה הָיָה יַיִן וְלֹא חֹמֶץ [אֲבָל אִם הֶחְמִיץ בְּכֵלָיו שֶׁל מוֹכֵר, הַלּוֹקֵחַ אוֹמֵר לוֹ טֹל כֵּלֶיךָ וְיֵינְךָ]. **וְאִם יָדוּעַ שֶׁיֵּינוֹ** שֶׁל מוֹכֵר זֶה **מַחְמִיץ** בְּכָל שָׁנָה, **הֲרֵי זֶה מִקַּח טָעוּת** וְחַיָּב הַמּוֹכֵר לְהָשִׁיב הַדָּמִים, שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן זֶה לִקְנוֹת יַיִן שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַחְמִיץ וְהָיָה עַל הַמּוֹכֵר לְהוֹדִיעוֹ. **וְאִם אָמַר לוֹ** הַמּוֹכֵר, **יַיִן מְבֻשָּׂם** - מֻבְחָר וְטוֹב שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִתְקַיֵּם, **אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ** יַיִן שֶׁאֵינוֹ מַחְמִיץ **עַד הָעֲצָרֶת** - עַד חַג הַשָּׁבוּעוֹת, אֲבָל מִכָּאן וְאֵילָךְ חֹם הַקַּיִץ עָשׂוּי לְקַלְקֵל אֲפִלּוּ יַיִן מְשֻׁבָּח. וְאִם אָמַר יַיִן **יָשָׁן** אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, חַיָּב לִתֵּן לוֹ **מִשֶּׁל אֶשְׁתְּקַד** - מִן הַיַּיִן שֶׁל שָׁנָה שֶׁעָבְרָה, וְאִם אָמַר לוֹ יַיִן **מְיֻשָּׁן** אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, חַיָּב לִתֵּן לוֹ יַיִן **מִשֶּׁל שָׁלֹשׁ שָׁנִים** - שֶׁנַּעֲשָׂה לִבְנֵי שָׁנָתַיִם: **מִשְׁנָה ד** **מְכִירַת קַרְקַע לִבְנוֹת בַּיִת:** **הַמּוֹכֵר מָקוֹם** [-קַרְקַע] **לַחֲבֵרוֹ** עַל מְנָת **לִבְנוֹת** לוֹ [-עֲבוּרוֹ] **בַּיִת, וְכֵן הַמְקַבֵּל** מָקוֹם **מֵחֲבֵרוֹ לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת חֲנוּת לִבְנוֹ** - חָדָר שֶׁבּוֹנֶה הָאָב בְּסָמוּךְ לְבֵיתוֹ לִמְגוּרֵי בְּנוֹ לְאַחַר נִשּׂוּאָיו, **וּבַיִת אַלְמָנוּת לִבְתּוֹ** - חָדָר שֶׁבּוֹנֶה לְמָגוּרֵי בִּתּוֹ שֶׁהִתְאַלְמְנָה, **בּוֹנֶה** בְּתִּים אֶלּוּ בְּשִׁעוּר **אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ** אַמּוֹת, שָׁזּוֹהִי הַמִּדָּה הַנִּצְרֶכֶת לְבָתִּים אֵלּוּ, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, רֶפֶת בָּקָר הוּא זֶה** - בַּיִת הַבָּנוּי בְּמִדָּה זוֹ מַתְאִים לְהִיוֹת רֶפֶת שֶׁל בָּקָר וְלֹא בַּיִת לִמְגוּרֵי אָדָם, אֶלָּא בּוֹנֶה בַּיִת גָּדוֹל יוֹתֵר. **הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת בָּקָר, בּוֹנֶה אוֹתָהּ בְּגֹדֶל אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ אַמּוֹת,** וְהָרוֹצֶה לִבְנוֹת **בַּיִת קָטָן,** בּוֹנֶה אוֹתוֹ בְּגֹדֶל **שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנָה** אַמּוֹת,

יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, רֶפֶת בָּקָר הוּא זֶה. הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת בָּקָר, בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ. בַּיִת קָטָן, שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנָה.

משניות

שני

מַסֶּכֶת בְּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק ז

המבוארות

וְהָרוֹצֶה בַּיִת גָּדוֹל, בּוֹנֶהוּ בְּגֹדֶל **שְׁמוֹנָה עַל עָשָׂר** אַמּוֹת, וְהָרוֹצֶה **טָרַקְלִין** - חֶדֶר גָּדוֹל לְמוֹשַׁב שָׂרִים, בּוֹנֶהוּ **עָשָׂר עַל עָשָׂר** אַמּוֹת. **רוּמּוֹ** - גָּבְהוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מִבָּתִּים אֵלּוּ, שִׁעוּרוֹ **כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְכַחֲצִי רָחְבּוֹ** - כְּשִׁעוּר מַחֲצִית אָרְכּוֹ בְּצֵרוּף שִׁעוּר מַחֲצִית רָחְבּוֹ. **רָאָיָה לַדָּבָר** שֶׁכָּךְ הוּא שִׁעוּר הַגֹּבַהּ, **הֵיכָל** בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁרָבָן **שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל כְּבִנְיַן הֵיכָל**, שֶׁהָיָה אָרְכּוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה וְרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים, וְגוֹבְהוֹ שִׁלְשִׁים כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ: **מִשְׁנָה ה מַעֲבָר דֶּרֶךְ בֵּית חֲבֵרוֹ:**

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹר מַיִם לְפָנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְאָפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֵלָיו רַק דֶּרֶךְ הַבַּיִת, וְקָנָה אוֹ קִבֵּל אֶת הַזְּכוּת לַעֲבֹר דֶּרֶךְ חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה **נִכְנָס** דֶּרֶךְ בֵּיתוֹ לִדְלוֹת מַיִם **בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין, וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין**, כְּלוֹמַר רַק בִּשְׁעוֹת הַיּוֹם. **וְאֵינוֹ מַכְנִיס** אֶת **בְּהֶמְתּוֹ** דֶּרֶךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ **וּמַשְׁקֶהּ מִבּוֹרוֹ**, אֶלָּא **מְמַלֵּא** מַיִם מֵהַבּוֹר **וּמַשְׁקֶהּ מִבַּחוּץ**, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ לוֹ אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁהֵם לְצָרְכֵי בּוֹרוֹ. **וְזֶה** - בַּעַל הַבּוֹר **עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת** - מַנְעוּל לְבוֹרוֹ, שֶׁלֹּא יִדְלֶה מִמֶּנּוּ בַּעַל הַבּוֹר לְלֹא רְשׁוּתוֹ, **וְזֶה** - בַּעַל הַבַּיִת **עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת** - מַנְעוּל לַבּוֹר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל בַּעַל הַבּוֹר לִדְלוֹת כְּשֶׁאֵין בַּעַל הַבַּיִת עִמּוֹ, מִשּׁוּם חֶשֶׁד אִשְׁתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ו מַעֲבָר דֶּרֶךְ גִּנַּת חֲבֵרוֹ: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גִּנָּה לְפָנִים מִגִּנָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ**, וְאָפְשָׁר לַעֲבֹר לְגִנָּתוֹ רַק דֶּרֶךְ גִּנַּת חֲבֵרוֹ, וְהִתְרַצָּה חֲבֵרוֹ שֶׁיַּעֲבֹר בְּגִנָּתוֹ, מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר שֶׁהַמַּעֲבָר גּוֹרֵם נֶזֶק גָּדוֹל לַזֶּרָעִים, מִן הַסְּתָם כַּוָּנָתוֹ שֶׁיַּעֲבֹר רַק לִצְרָךְ נְחוּץ לְגִנָּתוֹ, וְלָכֵן **נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם** בַּעֲלֵי גִּנּוֹת **שֶׁנִּכְנָסִים** לְגִנָּתָם, **וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מַכְנִיס לְתוֹכָהּ** כְּדֵי לַעֲבֹר לְגִנָּתוֹ **תַּגָּרִין** - סוֹחֲרִים שֶׁרוֹצִים לִקְנוֹת מִיַּרְקוֹת גִּנָּתוֹ, שֶׁאֵין זֶה צָרְךְ גִּנָּתוֹ. **וּמֵאוֹתוֹ** הַטַּעַם **לֹא יִכְנֹס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת**, שֶׁלֹּא יְכַנֵּס לְגִנָּתוֹ כְּדֵי לְקַצֵּר אֶת הַדֶּרֶךְ לְשָׂדֶה אַחֶרֶת. **וְהַחֵיצוֹן** - בַּעַל הַגִּנָּה הַחִיצוֹנִית **זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ** - רַשַּׁאי לִזְרֹעַ יְרָקוֹת בְּדֶרֶךְ שֶׁבָּהּ עוֹבֵר חֲבֵרוֹ, אַף שֶׁהַדֶּבֶר יַפְרִיעַ לַחֲבֵרוֹ, שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְזוּתֵר עַל זְכוּת הַזְּרִיעָה שָׁם.

וְאִם בֵּית דִּין **נָתְנוּ לוֹ** לַפְּנִימִי דֶּרֶךְ בְּשָׂדֶה שֶׁל הַחִיצוֹן **מִן הַצַּד** שֶׁאֵינוֹ בְּאֶמְצַע שָׂדֶה, וְנָתְנוּ לוֹ כֵּן **מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם**, שֶׁהַחִיצוֹן הִסְכִּים לְכָךְ, מִסְתַּבֵּר שֶׁיְּחֵד אוֹתָהּ לַהֲלִיכָה עֲבוּר חֲבֵרוֹ וּמָחַל לוֹ עַל הַדֶּרֶךְ לְגַמְרֵי, וְעַל כֵּן חֲבֵרוֹ **נִכְנָס** לִגְנָּתוֹ **בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, וּמַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִין. וְאוּלָם לֹא יִכְנֹס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת**, כִּי לֹא נִתְּנָה לוֹ לְצָרְכָּהּ זֶה. **וְזֶה וָזֶה** - גַּם בַּעַל הַחִיצוֹנִית וְגַם בַּעַל הַפְּנִימִית, **אֵינָם רַשָּׁאִים לִזְרָעָה**, כִּי יִעָדֵהּ הַחִיצוֹן רַק לַהֲלִיכָה: **מִשְׁנָה ז דֶּרֶךְ הָרַבִּים: מִי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים** [-שֶׁעוֹבְרִים בָּהּ רַבִּים] **עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ** - בְּאֶמְצַע שָׂדֶהוּ, **וְנִטְּלָה** לְעַצְמוֹ **וְנָתַן לָהֶם** בְּמָקוֹמָהּ דֶּרֶךְ אַחֶרֶת **מִן הַצַּד. מַה שָּׁנְּתַן** - הַדֶּרֶךְ שֶׁנָּתַן לָרַבִּים בְּצַד הַשָּׂדֶה, **נָתַן** - נִשְׁאֶרֶת לְשִׁמּוּשׁ הָרַבִּים, **וְשָׁלוֹ** - וְהַדֶּרֶךְ הָרִאשׁוֹנָה, **לֹא הִגִּיעוֹ** - אֵינָהּ שַׁיֶּכֶת לוֹ, וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לְעַבֵּב אֶת הָרַבִּים מִלְּהִשְׁתַּמֵּשׁ גַּם בָּהּ. דֶּרֶךְ **הַיָּחִיד** רָחְבָּהּ **אַרְבַּע אַמּוֹת**, שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה יְכוֹלָה עֶגְלָה לַעֲבֹר, **וְהַמּוֹכֵר** לַחֲבֵרוֹ דֶּרֶךְ בְּשָׂדֵהוּ לְמַעְבָּר לְשָׂדֶה שֶׁלּוֹ, יִתֵּן לוֹ דֶּרֶךְ בְּרֹחַב זֶה. **דֶּרֶךְ הָרַבִּים** רָחְבָּהּ **שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, וְהַמּוֹכֵר** לַחֲבֵרוֹ דֶּרֶךְ לְמַעְבָּר רַבִּים בְּשָׂדֵהוּ, נוֹתֵן לוֹ דֶּרֶךְ בְּרֹחַב זֶה. **דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ אֵין לָהּ שִׁעוּר** בְּרָחְבָּהּ, כִּי מֶלֶךְ פּוֹרֵץ לוֹ דֶּרֶךְ לַעֲבֹר דַּרְכָּהּ, בְּכָל מָקוֹם לְפִי הַצֹּרֶךְ. דֶּרֶךְ **הַקֶּבֶר** - הַמּוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ דֶּרֶךְ בְּשָׂדֵהוּ לְמַעְבַּר נוֹשְׂאֵי מִטַּת הַמֵּת וּמְלַוָּיו, **אֵין לָהּ שִׁעוּר** לְרָחְבָּהּ, שֶׁכָּךְ תִּקְּנוּ לִכְבוֹד הַמֵּת. הַמּוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ מָקוֹם לַעֲרִיכַת **הַמַּעֲמָד** [-שֶׁבָּעָה מַעֲמָדוֹת וּמוֹשָׁבוֹת שָׁעָשׂוּ לִנְחוּם הָאָבֵל אַחַר שֶׁחָזְרוּ מִקְּבוּרַת הַמֵּת], **דַּיְנֵי צִפּוֹרִי אָמְרוּ** שֶׁיִּתֵּן לוֹ שָׁטַח מְרֻבָּע שֶׁל **בֵּית אַרְבַּעַת קַבִּין** - שֶׁאֶפְשָׁר לִזְרֹעַ בּוֹ אַרְבָּעָה קַבִּים תְּבוּאָה: **מִשְׁנָה ח בִּנְיַת קֶבֶר:** הַקְּדָמָה:

נָהֲגוּ לִקְבֹּר אֶת כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה בְּמְעָרָה אַחַת, בְּכוּכִים הַחֲצוּבִים בְּכָתְלֶיהָ, וּבְסָמוּךְ לַמְּעָרָה נֶחְפְּרָה מְעָרָה אוֹ מְעָרוֹת נוֹסָפוֹת, וּבֵינֵיהֶן חָצֵר. וּמִמֵּילָא כְּשֶׁסִּפֵּם עַל בְּנֵית 'קֶבֶר' כַּוָּנָתוֹ לְחָצֵר עִם מְעָרוֹת קְבוּרָה: **הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵרוֹ** כְּדֵי **לַעֲשׂוֹת לוֹ** [-לְעַבּוּרוֹ] **קֶבֶר**, **וְכֵן הַמְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ** בְּקַבָּלָנוּת **לַעֲשׂוֹת** - לְהָכִין **לוֹ קֶבֶר**, הֲרֵי זֶה **עוֹשֶׂה** אֶת **תּוֹכָהּ** - חֲלָלָהּ **שֶׁל הַמְּעָרָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ** אַמּוֹת, וּפִתְחָהּ שֶׁל הַמְּעָרָה בְּרָחְבָּהּ, וְגָבְהָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. **וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ** - וְחוֹפֵר בְּכָתְלֶיהָ פְּתָחִים **לִשְׁמוֹנָה כּוּכִין** - שְׁקָעִים עֲמֻקִּים [שְׁבְּתוֹכָם מֻנָּחִים הַמֵּתִים], **שְׁלֹשָׁה** כּוּכִים **מִכָּאן** - בְּקִיר הָאָרְךְ שֶׁל הַמְּעָרָה מִימִין הַנִּכְנָס, **וּשְׁלֹשָׁה מִכָּאן** - בַּקִּיר שֶׁבְּנֶגְדּוֹ מִשְּׂמֹאל הַנִּכְנָס, **וּשְׁנַיִם מִבְּנֶגְדָּן** - וּשְׁנֵי כּוּכִים בַּקִּיר הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּנֶגֶד הַפֶּתַח. וּבְצַד הַפֶּתַח אֵינוֹ עוֹשֶׂה כּוּכִים כְּלָל. **וְכוּכִין** אֵלֶּה **אַרְכָּן אַרְבַּע אַמּוֹת, וְרוּמָן** - גָּבְהָם **שִׁבְעָה** טְפָחִים, **וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה** טְפָחִים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עוֹשֶׂה** אֶת **תּוֹכָהּ שֶׁל הַמְּעָרָה שֵׁשׁ אַמּוֹת עַל שְׁמוֹנָה** אַמּוֹת, **וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כּוּכִין, אַרְבָּעָה מִכָּאן וְאַרְבָּעָה מִכָּאן וּשְׁלֹשָׁה מִבְּנֶגְדָּן, וְאֶחָד מִימִין הַפֶּתַח וְאֶחָד מִן הַשְּׂמֹאל**. עוֹד שְׁנֵי כּוּכִים בַּכֹּתֶל שֶׁכְּנֶגֶד הַפֶּתַח, בִּשְׁתֵּי זָוִיּוֹתָיו מִיָּמִין וּמִשְּׂמֹאל, בַּאֲלַכְסוֹן. וְאַף לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא מָקוֹם פָּנוּי **עַל פִּי** - לִפְנֵי פֶּתַח **הַמְּעָרָה**, בִּשְׁעוּר **שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ** אַמּוֹת, שֶׁהוּא **כְּמִלֹּא הַמִּטָּה וְקוֹבְרִיהָ** - וְנוֹשְׂאֶיהָ, שֶׁדַּרְכָּם לְהַנִּיחַ שָׁם אֶת הַמִּטָּה וּלְהִשְׁתַּהוֹת שָׁם בִּזְמַן הַקְּבוּרָה בַּמְּעָרוֹת שֶׁבָּחָצֵר. **וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ** - וְחוֹפֵר בֶּחָצֵר **שְׁתֵּי מְעָרוֹת** הַפְּתוּחוֹת לָחָצֵר, **אַחַת מִכָּאן** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה **וְאַחַת** נוֹסָפֶת דּוֹמָה לָהּ **מִכָּאן** - כְּנֶגְדָּהּ בַּצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל הֶחָצֵר [וְכֵן הַמּוֹכֵר מָקוֹם לִבְנַיִת קֶבֶר, הוּא מָקוֹם לִשְׁתֵּי מְעָרוֹת עִם חָצֵר בֵּינֵיהֶן]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, עוֹשֶׂה **אַרְבַּע** מְעָרוֹת **לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ** - צְדָדֵי הֶחָצֵר. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר**, מִסְפַּר הַכּוּכִים שֶׁהַקְּבָלָן צָרִיךְ לַחְפֹּר אֵינוֹ קָבוּעַ, אֶלָּא **הַכֹּל לְפִי** חֻזְקוֹ שֶׁל **הַסֶּלַע** שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם. שֶׁאִם הַקַּרְקַע קָשֶׁה, אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֶת כְּתָלֶיהָ הַכּוּכִים קְטַנִּים, וּבְאֹפֶן זֶה יַרְבֶּה בְּכוּכִים, וְאִם הַקַּרְקַע רַכָּה, יִמְעַט בְּכוּכִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ הַכְּתָלִים רְחָבִים וְיִתְקַיְּמוּ הַכּוּכִים:

פֶּרֶק ז מִכְּיָרַת קַרְקַע שֶׁנִּמְצָא בָּהּ טָעוּת: **מִשְׁנָה א מָכַר שָׂדֶה וְנִמְצְאוּ בָהּ סְלָעִים וּבוֹרוֹת: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, 'בֵּית כּוֹר עָפָר** - קַרְקַע הָרְאוּיָה לִזְרִיעָה שֶׁל כּוֹר תְּבוּאָה **אֲנִי מוֹכֵר לְךָ'** [וְהִיא קַרְקַע בְּגֹדֶל שִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף אַמּוֹת מְרֻבָּעוֹת]. **וְהִנֵּה שָׁם בְּשָׂדֶה נְקָעִים** - גֻּמּוֹת אוֹ חֲרִיצִים **עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים** וְרָחְבָּן אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים. **אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים** בְּרֹחַב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, שִׁעוּרָם חָשׁוּב וְאֵינָן **נִמְדָּדִין עִמָּהּ** - עִם הַקַּרְקַע, לְהַשְׁלִים שִׁעוּר 'בֵּית כּוֹר', אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ עוֹד קַרְקַע שֶׁאֵין בָּהּ נְקָעִים אוֹ סְלָעִים, שֶׁעַל יָדָם מִתְרַבֶּה טֹרַח חֲרִישַׁת הַשָּׂדֶה. וְאִם הָיוּ בָהּ נְקָעִים וּסְלָעִים **פְּחוּת מִכָּאן** - פָּחוֹת מִגֹּדֶל זֶה, הֲרֵי הֵם בְּטֵלִים לְשָׂדֶה **וְנִמְדָּדִין עִמָּהּ** כְּחֵלֶק מִשִּׁעוּר 'בֵּית כּוֹר'. **וְאִם אָמַר לוֹ 'כְּבֵית כּוֹר עָפָר** אֲנִי מוֹכֵר לְךָ', מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁנּוֹתֵן לוֹ בֵּית כּוֹר כְּמוֹת שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר מַמָּשׁ, וְלָכֵן **אֲפִלּוּ הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמֻקִּים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִין יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי אֵלּוּ נִמְדָּדִין עִמָּהּ**. [וְכֵן אִם אָמַר לוֹ 'בֵּית כּוֹר קַרְקַע' אוֹ 'בֵּית כּוֹר' סְתָם, אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ סְלָעִים, הִתְקַיֵּם הַמִּקָּח, שֶׁיְּכוֹל הַמּוֹכֵר לְטָעֹן שֶׁמְּכָרָהּ לוֹ לִבְנְיַת קֶבֶר, הוּא מָקוֹם לִשְׁתֵּי מְעָרוֹת עִם חָצֵר בֵּינֵיהֶן]. **מִשְׁנָה ב מָכַר שָׂדֶה בִּמְדָּה וְנִמְצְאָה מִדָּתָהּ שׁוֹנָה:** מוֹכֵר שֶׁאָמַר לַלּוֹקֵחַ, **בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ**, וְאֹפֶן הַמִּדָּיְדָה יִהְיֶה מִדָּה בְּחֶבֶל, כְּלוֹמַר מְדִידָה מְדֻיֶּקֶת עַל יְדֵי חֶבֶל מִדִּידָה, **וּפִחֵת כָּל שֶׁהוּא** מִשְּׁעוּר הַקַּרְקַע, שֶׁהֵבִיא לוֹ מְעַט פָּחוֹת, **יְנַכֶּה** הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ מִמִּחְיַר הַשָּׂדֶה, וְאִם נִמְצָא **שֶׁהוֹתִיר כָּל שֶׁהוּא**, **יַחֲזִיר** לַלּוֹקֵחַ אֶת הַתּוֹסֶפֶת לְמוֹכֵר. **וְאִם אָמַר** לוֹ 'בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ **הֵן חָסֵר הֵן יָתֵר** - בֵּין אִם יֶחְסַר מְעַט אוֹ שֶׁיִּהְיֶה מְעַט יוֹתֵר', אַזַּי **אֲפִלּוּ פָּחַת** לוֹ הַמּוֹכֵר מֵהַשִּׁעוּר, **רֻבַּע לִסְאָה** - שְׁמֹנֶה סְאָה שֶׁל הַבַּיִת כּוֹר פָּחַת לוֹ מִקּוֹם זְרִיעַת רֻבַּע קַב [בְּכוֹר שִׁלְשִׁים סְאָה וּבִסְאָה שִׁשָּׁה קַבִּין], **אוֹ שֶׁהוֹתִיר רֻבַּע לִסְאָה, הִגִּיעוֹ** - מְקַבֵּל הַלּוֹקֵחַ אֶת הַקַּרְקַע כְּפִי שֶׁהִיא, בֵּין אִם הִרְוִיחַ וּבֵין אִם הִפְסִיד, שֶׁצַּד שִׁעוּר זֶה אָדָם מוֹחֵל. אֲבָל אִם הוֹתִיר **יוֹתֵר מִכָּאן** - יוֹתֵר מֵרֻבַּע לִסְאָה, **יַעֲשֶׂה** הַלּוֹקֵחַ **חֶשְׁבּוֹן** עַל מַה שֶּׁנּוֹסַף וְיַחֲזִיר לַמּוֹכֵר. [וְשִׁעוּר 'רֻבַּע לִסְאָה' הוּא אֲפִלּוּ בִּמְכִירָה מוּעָטֶת, כְּגוֹן שֶׁמּוֹכֵר בֵּית סְאָה]. וְכַאֲשֶׁר הַלּוֹקֵחַ מַחֲזִיר **מַה הוּא מַחֲזִיר לוֹ, מָעוֹת** - שְׁוֵי הַקַּרְקַע הַנּוֹסֶפֶת וְלֹא אֶת הַקַּרְקַע עַצְמָהּ, **וְאִם רָצָה** הַמּוֹכֵר דְּוָקָא קַרְקַע, **מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע**, שֶׁהֲרֵי כְּלָל לֹא מָכַר לוֹ קַרְקַע זוֹ. **וְלָמָּה אָמְרוּ שֶׁמַּחֲזִיר לוֹ מָעוֹת**, וַהֲרֵי לֹא הָיְתָה הַתּוֹסֶפֶת בִּכְלַל הַמְּכִירָה, בִּשְׁבִיל **לְיַפּוֹת כֹּחוֹ שֶׁל מוֹכֵר**, שֶׁאִם יִקַּבֵּל אֶת שְׁאֵרִית הַקַּרְקַע, יַפְסִיד כִּי הִיא אֵינָהּ רְאוּיָה לִכְלוּם. וּמֵאַחַר וְכָל טַעַם הַתַּקָּנָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיד אֶת שְׁאֵרִית הַקַּרְקַע, לָכֵן הַדִּין **שֶׁאִם שִׁיֵּר** - הוֹסִיף לוֹ **בְּשָׂדֶה** שֶׁל בֵּית כּוֹר, קַרְקַע **בֵּית תִּשְׁעָה קַבִּין**, וְכֵן **בְּגִנָּה** - אִם מָכַר גִּנָּה בְּגֹדֶל סְאָה וְהוֹסִיף לַלּוֹקֵחַ **בֵּית חֲצִי קַב** לְזֵרַעַת תַּנָּא קַמָּא, **וּכְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא** - וּלְפִי דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁסּוֹבֵר לְעִנְיַן חֲלֻקַּת שְׂתָפִין בְּגִנָּה, שֶׁחוֹלְקִין אַף אִם יִהְיֶה לְכָל אֶחָד רַק רֹבַע הַקַּב, אֲזַי אִם הוֹסִיף לַגִּנָּה גֹּדֶל שֶׁל **בֵּית רֻבַּע** הַקַּב, כֵּיוָן שֶׁשִּׁעוּרִים אֵלּוּ רְאוּיִים לַעֲבוֹדָה, **מַחֲזִיר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע** עַצְמָהּ וְלֹא כָּסָף, שֶׁבְּקַבָּלַת שִׁעוּר חָשׁוּב זֶה לֹא מַפְסִיד הַמּוֹכֵר, וְלֹא תִּקְּנוּ לוֹ לְקַבֵּל מָעוֹת. וּבְאֹפֶן זֶה שֶׁיֵּשׁ בַּתּוֹסֶפֶת שִׁעוּר חָשׁוּב כְּקַרְקַע בִּפְנֵי עַצְמָהּ, **לֹא אֶת** הַתּוֹסֶפֶת עַל **הָרֻבַּע** לִסְאָה **בִּלְבַד הוּא מַחֲזִיר אֶלָּא אֶת כָּל הַמּוֹתָר** - אֶת כָּל הַתּוֹסֶפֶת עַל הַבַּיִת כּוֹר מֵשִׁיב לוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנּוֹתֵר לוֹ בַּקַּרְקַע שִׁעוּר חָשׁוּב אֵינוֹ מוֹחֵל כְּלָל:

גָּדוֹל, שְׁמוֹנָה עַל עָשָׂר. טְרַקְלִין, עָשָׂר עַל עָשָׂר. רוּמּוֹ כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְכַחֲצִי רָחְבּוֹ. רְאָיָה לַדָּבָר, הֵיכָל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל כִּבְנְיַן הֵיכָל: ה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין, וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מַכְנִיס בְּהֶמְתּוֹ דֶּרֶךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וּמַשְׁקֶהּ מִבּוֹרוֹ, אֶלָּא מְמַלֵּא וּמַשְׁקֶהּ מִבַּחוּץ. וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת, וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת: ו מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גִּנָּה לִפְנִים מִגִּנָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים, וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מַכְנִיס תַּגָּרִין, וְלֹא יִכְנֹס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְהַחִיצוֹן זוֹרֵעַ אֶת הַדָּרֶךְ. נָתְנוּ לוֹ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, וּמַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִין. וְלֹא יִכְנֹס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְזֶה וָזֶה אֵינָם רַשָּׁאִים לִזְרָעָהּ: ז מִי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְנִטְּלָה וְנָתַן לָהֶם מִן הַצַּד מַה שֶּׁנָּתַן נָתַן וְשָׁלוֹ לֹא הִגִּיעוֹ. דֶּרֶךְ הַיָּחִיד, אַרְבַּע אַמּוֹת. דֶּרֶךְ הָרַבִּים, שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ, אֵין לָהּ שִׁעוּר. דֶּרֶךְ הַקֶּבֶר, אֵין לָהּ שִׁעוּר. הַמַּעֲמָד, דַּיְנֵי צִפּוֹרִי אָמְרוּ, בֵּית אַרְבַּעַת קַבִּין: ח הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר, וְכֵן הַמְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר, עוֹשֶׂה תוֹכָהּ שֶׁל מְעָרָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁמוֹנָה כּוּכִין, שְׁלֹשָׁה מִכָּאן וּשְׁלֹשָׁה מִכָּאן וּשְׁנַיִם מִבְּנֶגְדָּן, וְכוּכִין אַרְכָּן אַרְבַּע אַמּוֹת וְרוּמָן שִׁבְעָה וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עוֹשֶׂה תוֹכָהּ שֶׁל מְעָרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ אַמּוֹת עַל שְׁמוֹנָה, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כּוּכִין, אַרְבָּעָה מִכָּאן וְאַרְבָּעָה מִכָּאן וּשְׁלֹשָׁה מִבְּנֶגְדָּן, וְאֶחָד מִימִין הַפֶּתַח וְאֶחָד מִן הַשְּׂמֹאל. וְעוֹשֶׂה חָצֵר עַל פִּי הַמְּעָרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ, כְּמִלֹּא הַמִּטָּה וְקוֹבְרֶיהָ, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁתֵּי מְעָרוֹת, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַרְבַּע לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל לְפִי הַסֶּלַע:

פרק ז א הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינָן נִמְדָּדִין עִמָּהּ. פָּחוֹת מִכָּאן, נִמְדָּדִין עִמָּהּ. וְאִם אָמַר לוֹ כְּבֵית כּוֹר עָפָר, אֲפִלּוּ הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמֻקִּים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִין יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי אֵלּוּ נִמְדָּדִין עִמָּהּ: ב בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ מִדָּה בַּחֶבֶל, פִּחֵת כָּל שֶׁהוּא, יְנַכֶּה. הוֹתִיר כָּל שֶׁהוּא, יַחֲזִיר. אִם אָמַר הֵן חָסֵר הֵן יָתֵר, אֲפִלּוּ פָּחַת רֻבַּע לִסְאָה, הִגִּיעוֹ. יוֹתֵר מִכָּאן, מַעֲלִין לוֹ מָעוֹת. וְאִם אָמַר לוֹ כְּבֵית כּוֹר עָפָר, אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ אֶלָּא מְעַט, הֲרֵי זֶה כְּבֵית כּוֹר עָפָר. בֵּית כּוֹר מַשִּׁיב לוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנּוֹתֵר לוֹ בַּקַּרְקַע שִׁעוּר חָשׁוּב אֵינוֹ מוֹחֵל כְּלָל:

מִשְׁנָה ג מָכַר בִּשְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת סוֹתְרוֹת: אִם אָמַר לַלּוֹקֵחַ 'בֵּית כּוֹר זֶה, מִדָּה בַּחֻבָּל אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, הַן חָסֵר הֵן יָתֵר', הֲרֵי סָתַר דְּבָרָיו, כִּי 'מִדָּה בְּחֻבָּל' הִיא מִדָּה מְדֻיֶּקֶת, וְ'הַן חָסֵר הַן יָתֵר' הִיא אֲפִלּוּ אִם יוֹתִיר אוֹ יַחְסִיר קְצָת. וְנוֹקְטִים שֶׁחָזַר בּוֹ מִדְּבָרָיו, **וּבְטֵל** בַּאֲמִירַת **'הַן חָסֵר הַן יָתֵר'**, אֶת אֲמִירַת **'מִדָּה בַּחֻבָּל'**. וּלְהֶפֶךְ, אִם אָמַר **'הַן חָסֵר הַן יָתֵר, מִדָּה בַּחֻבָּל', בִּטֵּל** בַּאֲמִירַת **'מִדָּה בַּחֻבָּל'** אֶת תְּחִלַּת דְּבָרָיו **'הַן חָסֵר הַן יָתֵר', דִּבְרֵי בֶן נַנָּס.** [וְדַעַת חֲכָמִים שֶׁבִּסְתִירָה בֵּין שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה]. **מְכִירָה בִּסְמוּךְ גְּבוּלוֹת הַשָּׂדֶה:** אָמַר לוֹ 'בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, **בְּסִימָנָיו וּבִמְצָרָיו'** - בְּתוֹךְ הַסִּימָנִים וְהַגְּבוּלוֹת הַלָּלוּ, אִם **פָּחוֹת מִשְּׁתוּת** - אִם בַּשֶּׁטַח הַמְסֻמָּן הָיָה פָּחוֹת מִבֵּית כּוֹר בְּשִׁעוּר שֶׁל שִׁשִּׁית בֵּית כּוֹר אוֹ פָּחוֹת מִכָּךְ, **הִגִּיעוֹ** - קִבֵּל הַלּוֹקֵחַ אֶת הַקַּרְקַע כְּמוֹת שֶׁהִיא וְאֵינוֹ יָכוֹל לְתָבְעוֹ שֶׁיּוֹסִיף לוֹ. אֲבָל אִם חִסֵּר הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשִּׁשִּׁית בֵּית כּוֹר, אוֹ פָּחוֹת מִכָּךְ **עַד** קְצָת יוֹתֵר מִשִּׁעוּר **שְׁתוּת, יְנַכֶּה** הַלּוֹקֵחַ מֵהַמָּעוֹת שֶׁעָלָיו לְשַׁלֵּם לַמּוֹכֵר כְּפִי הָעֲרֵךְ שֶׁחִסֵּר [אֲבָל אִם חִסֵּר שְׁתוּת הוּא כְּדִין הָרִאשָׁא, שֶׁאִם פָּחֵת שְׁתוּת הִגִּיעוֹ]:

מִשְׁנָה ד מְכִירַת חֲצִי שָׂדֶה: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ **חֲצִי שָׂדֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ,** וְלֹא פֵּרֵשׁ אֵיזֶה חֲצִי, יֵשׁ בַּשָּׂדֶה חֲלָקִים יָפִים וַחֲלָקִים כְּחוּשִׁים, יַד הַלּוֹקֵחַ עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וּמְפָרְשִׁים אֶת דְּבָרָיו שֶׁהִתְכַּוֵּן לִמְכֹּר שָׂדֶה בְּשִׁעוּר 'דְּמֵי חֲצִי שָׂדֶה', וְלָכֵן **מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן** - שָׁמִין אֶת הַחֵלֶק הַשָּׁמֵן שֶׁבַּשָּׂדֶה בִּשְׁוֵי דְּמֵי חֲצִי הַשָּׂדֶה, וְהַמּוֹכֵר מְקַבְּלוֹ, **וְנוֹטֵל** הַלּוֹקֵחַ אֶת שְׁאָר הַשָּׂדֶה שֶׁהִיא בִּדְמֵי **חֲצִי שָׂדֶהוּ**. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ **חֶצְיָהּ** שֶׁל הַקַּרְקַע שֶׁנִּמְצָא **בְּצַד דְּרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן, וְנוֹטֵל** הַלּוֹקֵחַ קַרְקַע כִּשְׁוִי **חֶצְיָהּ** שֶׁבַּדָּרוֹם, כְּלוֹמַר שֶׁשָּׁמִים אֶת שְׁוִי חֲצִי הַקַּרְקַע הַדְּרוֹמִי, וְכִשְׁוִי זֶה נוֹתֵן לוֹ הַמּוֹכֵר מִכָּל מָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה בַּשָּׂדֶה, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא מִקַּרְקַע גְּרוּעָה, שֶׁכְּבָר נְתָנָתוּ הֶיתֵּהוּ קַרְקַע בִּשְׁוִי חֲצִי הַקַּרְקַע **שֶׁבְּצַד דָּרוֹם. וְהוּא** - הַלּוֹקֵחַ **מְקַבֵּל עָלָיו** לָתֵת לְמוֹכֵר גַּם אֶת **מְקוֹם הַגָּדֵר** סְבִיב כָּל הַשָּׂדֶה מִחוּץ לַגָּדֵר, **וּבֶן חָרִיץ** - חֲפִירָה קְטַנָּה נוֹסֶפֶת בֵּין הֶחָרִיץ לַגָּדֵר [שֶׁעַל יְדֵי חֲרִיצִים אֵלּוּ אֵין חַיָּה יְכוֹלָה לְהִכָּנֵס לְתֹךְ הֶחָרִיץ שֶׁלּוּלֵי הֶחָרִיץ הָיְתָה עוֹמֶדֶת עַל שִׂפַת הַ'בֶּן חָרִיץ' וְקוֹפֶצֶת אֶל מֵעַל הַגָּדֵר. וּלוּלֵי הַ'בֶּן חָרִיץ' הָיְתָה נִכְנֶסֶת לְחֶרִיץ שֶׁהוּא רָחָב וְקוֹפֶצֶת מִקַּרְקָעִיתוֹ אֶל מֵעַל הַגָּדֵר]. **וְכַמָּה הוּא** רָחְבּוֹ **שֶׁל חָרִיץ, שִׁשָּׁה טְפָחִים, וּבֶן חָרִיץ** רָחְבּוֹ **שִׁלְשָׁה** טְפָחִים:

פֶּרֶק ח דִּינֵי יֵרֹשָׁה: **מִשְׁנָה א הַמְּנַחִילִים וְהַנּוֹחֲלִים:** **יֵשׁ** קְרוֹבִים **שֶׁנּוֹחֲלִין** - יוֹרְשִׁים אֶת קְרוֹבֵיהֶם שֶׁמֵּתוּ, **וּמְנַחִילִין** - וּכְשֶׁהֵם מֵתִים מוֹרִישִׁים לִקְרוֹבִים אֵלּוּ אֶת נְכָסֵיהֶם. **וְיֵשׁ** קְרוֹבִים **שֶׁנּוֹחֲלִין** אֶת קְרוֹבֵיהֶם שֶׁמֵּתוּ, **וְלֹא מְנַחִילִין** לָהֶם. וְיֵשׁ **שֶׁמְּנַחִילִין** לִקְרוֹבֵיהֶם **וְלֹא נוֹחֲלִין** אוֹתָם. וְיֵשׁ **שֶׁלֹּא נוֹחֲלִין** אֶת קְרוֹבֵיהֶם, **וְלֹא מְנַחִילִין** לָהֶם. **וְאֵלּוּ** הַקְּרוֹבִים **שֶׁנּוֹחֲלִין וּמְנַחִילִין** זֶה לָזֶה, הָאָב וְהַבָּנִים, **שֶׁהָאָב** יוֹרֵשׁ **אֶת הַבָּנִים, וְהַבָּנִים** יוֹרְשִׁים **אֶת הָאָב, וְהָאַחִין מִן הָאָב** יוֹרְשִׁים זֶה אֶת זֶה [אֲבָל לֹא אַחִים רַק מֵאֵם, שֶׁלְּעִנְיַן יֵרֹשָׁה נֶאֱמַר (במדבר כז יא) 'מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ', וּמִשְׁפַּחַת אָב הִיא הַקְּרוּיָה מִשְׁפָּחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א ב) 'לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם']. אֲלּוּ הֵם **שֶׁנּוֹחֲלִין וּמְנַחִילִין.** וְאֵלּוּ **שֶׁנּוֹחֲלִים** וְלֹא מַנְחִילִים: **הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ כְּשֶׁמֵּתָה** [שֶׁנֶּאֱמַר (שם לו ח) 'וְכָל בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', וְאַף זֶה שֶׁבַּת יוֹרֶשֶׁת שְׁנֵי מַטּוֹת הוּא כְּשֶׁאָבִיהָ וְאִמָּהּ מִשְּׁנֵי שְׁבָטִים וְיָרְשָׁה אֶת שְׁנֵיהֶם, וּמִתֶּבֶת 'מַטּוֹת' לָמַדְנוּ שֶׁחֻקַּשׁ מַטֵּה הָאֵם לְמַטֵּה הָאָב, שֶׁאַף בְּמַטֵּה הָאֵם הַבֵּן קוֹדֵם לָרֶשֶׁת אֶת אִמּוֹ] אֲבָל אִמּוֹ אֵינָהּ יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ, **וְהָאִישׁ** יוֹרֵשׁ **אֶת אִשְׁתּוֹ,** אֲבָל אִשְׁתּוֹ אֵינָהּ יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כז יא) 'וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ' וְדוֹרְשִׁים אֶת הַכָּתוּב כְּאִלּוּ נֶאֱמַר 'וּנְתַתֶּם אֶת נַחֲלַת שְׁאֵרוֹ לוֹ' וּ'שְׁאֵרוֹ' הֵיא אִשְׁתּוֹ, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְיָרַשׁ אֹתָהּ' מְמַעֲטִים שֶׁהֵיא אֵינָהּ יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ, **וּבְנֵי הָאֲחָיוֹת** שֶׁל אָדָם יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ [כָּשֶׁאַיִן לוֹ בֵּן, אָב אוֹ אָח], וְאֵין הוּא יוֹרֵשׁ אוֹתָם [שֶׁהֲרֵי יְרֻשָּׁתָם הוֹלֶכֶת לְבֵית אֲבִיהֶם], אֲלּוּ **נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין.** וְאֵלּוּ שֶׁמַּנְחִילִים וְלֹא נוֹחֲלִים: **הָאִשָּׁה** רַק מַנְחִילָה **אֶת בְּנֶיהָ, וְהָאִשָּׁה אֶת בַּעְלָהּ, וְאֲחֵי הָאֵם** מַנְחִילִים אֶת בְּנָהּ, אֲבָל לֹא יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ [שֶׁהֲרֵי יְרֻשָּׁתוֹ תֵּלֵךְ לְבֵית אֲבִיו], כָּל אֵלּוּ **מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין.** **וְהָאַחִים מִן הָאֵם** שֶׁאֵינָם מֵאָב אֶחָד, **לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מְנַחִילִין** זֶה לָזֶה: **מִשְׁנָה ב סֵדֶר הַקְּדִימָה:** **סֵדֶר** הַקְּדִימָה בִּנְחָלוֹת - בְּיֵרֻשָּׁה כָּךְ **הוּא:** בֵּן קוֹדֵם לְבַת לִירַשׁ אֶת אָבִיו, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כז ח) **'אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ, וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִבְתּוֹ', בֵּן קוֹדֵם לְבַת** וְלָמַדְנוּ

ג מִדָּה בַּחֻבָּל אֲנִי מוֹכֵר לְךָ הֵן חָסֵר הֵן יָתֵר, בִּטֵּל הֵן חָסֵר הֵן יָתֵר מִדָּה בַּחֻבָּל. הֵן חָסֵר הֵן יָתֵר מִדָּה בַּחֻבָּל, בִּטֵּל מִדָּה בַּחֻבָּל הֵן חָסֵר הֵן יָתֵר, דִּבְרֵי בֶן נַנָּס. בְּסִימָנָיו וּבִמְצָרָיו, פָּחוֹת מִשְּׁתוּת, הִגִּיעוֹ. עַד שְׁתוּת, יְנַכֶּה: ד הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ חֲצִי שָׂדֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֲצִי שָׂדֶהוּ. חֶצְיָהּ בַּדָּרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֶצְיָהּ בַּדָּרוֹם. וְהוּא מְקַבֵּל עָלָיו מְקוֹם הַגָּדֵר, חָרִיץ וּבֶן חָרִיץ. וְכַמָּה הוּא חָרִיץ, שִׁשָּׁה טְפָחִים. וּבֶן חָרִיץ, שְׁלֹשָׁה:

פרק ח א יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין, וְיֵשׁ נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין, מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין, לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. וְאֵלּוּ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין, הָאָב אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנִים אֶת הָאָב וְהָאַחִין מִן הָאָב, נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין. הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּבְנֵי אֲחָיוֹת, נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. הָאִשָּׁה אֶת בָּנֶיהָ וְהָאִשָּׁה אֶת בַּעְלָהּ וַאֲחֵי הָאֵם, מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין. וְהָאַחִים מִן הָאֵם, לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין: **ב** סֵדֶר נְחָלוֹת כָּךְ הוּא, 'אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ, וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לִבְתּוֹ', בֵּן קוֹדֵם לְבַת, וְכָל יוֹצְאֵי יֶרֶךְ בֵּן קוֹדְמִין לְבַת. בַּת קוֹדֶמֶת לְאַחִין, יוֹצְאֵי יֶרֶךְ בַּת קוֹדְמִין לְאַחִין. אַחִין קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב, יוֹצְאֵי יַרְכָן שֶׁל אַחִין קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַקּוֹדֵם בְּנַחֲלָה, יוֹצְאֵי יֶרֶךְ קוֹדְמִין. וְהָאָב קוֹדֵם לְכָל יוֹצְאֵי יֶרֶךְ: **ג** בְּנוֹת צְלָפְחָד נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בַּנַּחֲלָה. חֵלֶק אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְחָלְקוּ עִם אֶחָיו בִּנְכְסֵי חֵפֶר, וְשֶׁהָיָה בְּכוֹר נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים: **ד** אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת בִּנְחָלָה, אֶלָּא שֶׁהַבֵּן נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּנְכְסֵי הָאֵם. וְהַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת מִנְּכְסֵי הָאָב, וְאֵינָן נִזּוֹנוֹת מִנְּכְסֵי הָאֵם. **ה** הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי לֹא יִירַשׁ עִם אָחִיו, לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. הַמְחַלֵּק נְכָסָיו לְבָנָיו עַל פִּיו, רִבָּה לְאֶחָד יוֹתֵר מֵחֶלְקוֹ הָרָאוּי לוֹ בַּיֵּרֻשָּׁה, **וּמֵעֵט** לְאֶחָד, **וְהַשְׁוָה** - אוֹ שֶׁהִשְׁוָה לָהֶן - לַבָּנִים הַפְּשׁוּטִים **אֶת הַבְּכוֹר,** שֶׁחִלֵּק בֵּינֵיהֶם אֶת נְכָסָיו בְּשָׁוֶה, **דִּבְרֵי קַיְמִין,** שֶׁהֲרֵי בְּחַיָּיו יָכוֹל לָתֵת אֶת נְכָסָיו לְמִי שֶׁיִּרְצֶה. וְאַף שֶׁלֹּא עָשָׂה קִנְיָן, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁדִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבִים וּכְמְסוּרִים. **וְאִם אָמַר** שֶׁיַּחְלְקוּ כֵּן **מִשּׁוּם יֵרֻשָּׁה** - שֶׁבְּדִין יֵרֻשָּׁה יִירְשׁוּ כַּחֲלֻקָּה זוֹ, **לֹא אָמַר כְּלוּם** שֶׁהוּא מַתָּנָה עַל דִּין יֵרֻשָּׁה הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה. וְאִם הִזְכִּיר בִּדְבָרָיו גַּם לְשׁוֹן יֵרֻשָּׁה, אֶלָּא שֶׁכָּתַב **בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בָּאֶמְצַע** וּבֵין **בַּסּוֹף** שֶׁל דְּבָרָיו שֶׁהוּא **מִשּׁוּם מַתָּנָה,** כְּגוֹן שֶׁכָּתַב 'תִּנָּתֵן שָׂדֶה לְפְלוֹנִי וְיֵרְשֶׁנָּהּ', אוֹ 'יֵרֵשׁ שָׂדֶה פְּלוֹנִית וְתִנָּתֵן לוֹ וְיֵרְשֶׁנָּהּ', אוֹ 'יֵרְשֶׁנָּהּ וְתִנָּתֵן לוֹ', **דִּבְרֵי קַיְמִין. הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי** [לָכָל אָדָם וַאֲפִלּוּ אָחִיו] **יֵרַשֵׁנִי,** וְאָמַר כֵּן **בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ** לוֹ **בַּת** שֶׁרָאוּיָה לְיָרְשׁוֹ לְפִי שֶׁאֵין לוֹ בֵּן, אוֹ שֶׁאָמַר **בִּתִּי תִּירַשֵׁנִי,** וְאָמַר זֹאת **בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ** לוֹ **בֵּן** הָרָאוּי לְיָרְשׁוֹ, **לֹא** שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ בֵּן אֵין בִּתּוֹ יוֹרֶשֶׁת. **וְכָל יוֹצְאֵי יֶרֶךְ** - כָּל צֶאֱצָאָיו וַאֲפִלּוּ בְּנוֹתָיו שֶׁל בֵּן, **קוֹדְמִין לְבַת,** שֶׁנֶּאֱמַר 'וּבֵן אֵין לוֹ' וְדוֹרְשִׁים כְּאִלּוּ נִכְתַּב 'עַיֵּן לוֹ', שֶׁיֵּשׁ לְעַיֵּן אִם יֵשׁ לַבֵּן זֶרַע בְּכָל מָקוֹם מְעַיְּנִים 'לְמַעְלָה', שֶׁאִם אֵין לוֹ זֶרַע, מַעֲבִירִים אֶת הַנַּחֲלָה לְאָבִיו, וְאִם אֵין לְאָבִיו זֶרַע מַעֲבִירִים אֶת הַנַּחֲלָה לַאֲבִי אָבִיו וּלְזַרְעוֹ, וְכֵן הָלְאָה]. וְאִם אֵין בֵּן, **הַבַּת קוֹדֶמֶת לְאַחִין** שֶׁל מֵת וְיוֹרֶשֶׁת אֶת אָבִיהָ, וְכֵן **יוֹצְאֵי יַרְכָהּ שֶׁל בַּת, קוֹדְמִין לְאַחִין.** וְאִם לֹא הִנִּיחַ הַמֵּת אַחֶרְיו זֶרַע כְּלָל, **אַחִין** שֶׁל מֵת **קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב** שֶׁל הַמֵּת, וְכֵן **יוֹצְאֵי יַרְכָן שֶׁל אַחִין, קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַקּוֹדֵם בְּנַחֲלָה, יוֹצְאֵי יַרְכוֹ קוֹדְמִין** לְמִי שֶׁאַחֲרָיו בִּירֻשָּׁה [כְּגוֹן יוֹצְאֵי יֶרֶךְ הַבֵּן קוֹדְמִים לַבַּת וְיוֹצְאֵי יֶרֶךְ הַבַּת קוֹדְמִים לָאָח], **וְהָאָב** שֶׁל מֵת **קוֹדֵם לְכָל יוֹצְאֵי יַרְכוֹ** לִירֹשׁ אֶת בְּנוֹ, וְאַף לַאֲחֵי הַמֵּת שֶׁהֵם בָּנָיו: **מִשְׁנָה ג בְּנוֹת צְלָפְחָד:** **בְּנוֹת צְלָפְחָד** שֶׁמֵּתוּ אֲבִיהֶן בְּלֹא בָּנִים, **נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים** בְּנַחֲלָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶן: אֶת חֵלֶק **אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם,** שֶׁהֲרֵי הוּא יֵרָשֶׁנּוּ, כְּגוֹן שֶׁצְּוָה לְאֶחָד מִבָּנָיו שֶׁיִּרָשֶׁנּוּ, **וְאֶת חֶלְקוֹ** שֶׁל צְלָפְחָד **עִם אֶחָיו בִּנְכְסֵי חֵפֶר** אָבִיו, שֶׁגַּם הוּא הָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם. **וְשֶׁהָיָה צְלָפְחָד בְּכוֹר** לְאָבִיו חֵפֶר, **וְנוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים,** כְּדִין בְּכוֹר הַנּוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מֵאֶחָיו. [וְאַף שֶׁאֵין בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בָּרְאוּי, דְּהַיְינוּ בְּדָבָר שֶׁעָתִיד לָבוֹא, מִכָּל מָקוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֻחְזֶקֶת לְיִשְׂרְאֵל וַחֲשׁוּבָה כְּדָבָר 'מֻחְזָק' וְלֹא 'רָאוּי']: **מִשְׁנָה ד יֵרֻשַּׁת אָב וְאֵם:** **אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת** שָׁוִים **בְּנַחֲלָה** - דִּין יֵרֻשַּׁת הָאֵם כִּירֻשַּׁת הָאָב, שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם הַבֵּן קוֹדֵם לַבַּת, **שֶׁהַבֵּן** הַבְּכוֹר **נוֹטֵל אֶלָּא** בְּדָבָר זֶה יֵשׁ חִלּוּק בֵּינֵיהֶם, **שֶׁהַבֵּן** הַבְּכוֹר **נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּנְכְסֵי הָאָב, וְאֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּנְכְסֵי הָאֵם. וְהַבָּנוֹת** שֶׁל הַמֵּת שֶׁאֵינָן יוֹרְשׁוֹת בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בָּנִים, מִכָּל מָקוֹם **נִזּוֹנוֹת מִנְּכְסֵי הָאָב** עַד שֶׁיִּנָּשְׂאוּ, **וְאֵינָן נִזּוֹנוֹת מִנְּכְסֵי הָאֵם,** לְפִי שֶׁדִּין מְזוֹן הַבָּנוֹת הוּא תְּנַאי כְּתֻבָּה שְׁמוּתְחַיֵּב הָאָב: **מִשְׁנָה ה שִׁנּוּי דִּין הַיֵּרֻשָּׁה:** **הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי** שֶׁהוּא **בְּנִי הַבְּכוֹר, לֹא יִטֹּל פִּי שְׁנַיִם** בִּנְכָסַי, אוֹ שֶׁאָמַר **אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי לֹא יִירַשׁ** בִּנְכָסַי **עִם אֶחָיו, לֹא אָמַר כְּלוּם,** מִשּׁוּם **שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה.** הַמְחַלֵּק אֶת נְכָסָיו לְבָנָיו עַל פִּיו כְּשֶׁהוּא שָׁכִיב מְרַע [-חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת], בְּדָרְךְ מַתָּנָה, **וְרִבָּה לְאֶחָד** יוֹתֵר מֵחֶלְקוֹ הָרָאוּי לוֹ בַּיֵּרֻשָּׁה, **וּמֵעֵט לְאֶחָד, וְהִשְׁוָה** - אוֹ שֶׁהִשְׁוָה לָהֶן - לַבָּנִים הַפְּשׁוּטִים **אֶת הַבְּכוֹר,** שֶׁחִלֵּק בֵּינֵיהֶם אֶת נְכָסָיו בְּשָׁוֶה, **דִּבְרֵי קַיְמִין,** שֶׁהֲרֵי בְּחַיָּיו יָכוֹל לָתֵת אֶת נְכָסָיו לְמִי שֶׁיִּרְצֶה. וְאַף שֶׁלֹּא עָשָׂה קִנְיָן, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁדִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבִים וּכְמְסוּרִים. **וְאִם אָמַר** שֶׁיַּחְלְקוּ כֵּן **מִשּׁוּם יֵרֻשָּׁה** - שֶׁבְּדִין יֵרֻשָּׁה יִירְשׁוּ כַּחֲלֻקָּה זוֹ, **לֹא אָמַר כְּלוּם** שֶׁהוּא מַתָּנָה עַל דִּין יֵרֻשָּׁה הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה. וְאִם הִזְכִּיר בִּדְבָרָיו גַּם לְשׁוֹן יֵרֻשָּׁה, אֶלָּא שֶׁכָּתַב **בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בָּאֶמְצַע** וּבֵין **בַּסּוֹף** שֶׁל דְּבָרָיו שֶׁהוּא **מִשּׁוּם מַתָּנָה,** כְּגוֹן שֶׁכָּתַב 'תִּנָּתֵן שָׂדֶה לְפְלוֹנִי וְיֵרְשֶׁנָּהּ', אוֹ 'יֵרֵשׁ שָׂדֶה פְּלוֹנִית וְתִנָּתֵן לוֹ וְיֵרְשֶׁנָּהּ', אוֹ 'יֵרְשֶׁנָּהּ וְתִנָּתֵן לוֹ', **דִּבְרֵי קַיְמִין. הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי** [לָכָל אָדָם וַאֲפִלּוּ אָחִיו] **יֵרַשֵׁנִי,** וְאָמַר כֵּן **בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ** לוֹ **בַּת** שֶׁרָאוּיָה לְיָרְשׁוֹ לְפִי שֶׁאֵין לוֹ בֵּן, אוֹ שֶׁאָמַר **בִּתִּי תִּירַשֵׁנִי,** וְאָמַר זֹאת **בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ** לוֹ **בֵּן** הָרָאוּי לְיָרְשׁוֹ, **לֹא** שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ בֵּן אֵין בִּתּוֹ יוֹרֶשֶׁת. **וְכָל יוֹצְאֵי יֶרֶךְ** - כָּל צֶאֱצָאָיו וַאֲפִלּוּ בְּנוֹתָיו שֶׁל בֵּן, **קוֹדְמִין לְבַת,** שֶׁנֶּאֱמַר 'וּבֵן אֵין לוֹ' וְדוֹרְשִׁים כְּאִלּוּ נִכְתַּב 'עַיֵּן לוֹ', שֶׁיֵּשׁ לְעַיֵּן אִם יֵשׁ לַבֵּן זֶרַע בְּכָל מָקוֹם מְעַיְּנִים 'לְמַעְלָה', שֶׁאִם אֵין לוֹ זֶרַע, מַעֲבִירִים אֶת הַנַּחֲלָה לְאָבִיו, וְאִם אֵין לְאָבִיו זֶרַע מַעֲבִירִים אֶת הַנַּחֲלָה לַאֲבִי אָבִיו וּלְזַרְעוֹ, וְכֵן הָלְאָה]. וְאִם אֵין בֵּן, **הַבַּת קוֹדֶמֶת לְאַחִין** שֶׁל מֵת וְיוֹרֶשֶׁת אֶת אָבִיהָ, וְכֵן **יוֹצְאֵי יַרְכָהּ שֶׁל בַּת, קוֹדְמִין לְאַחִין.** וְאִם לֹא הִנִּיחַ הַמֵּת אַחֶרְיו זֶרַע כְּלָל, **אַחִין** שֶׁל מֵת **קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב** שֶׁל הַמֵּת, וְכֵן **יוֹצְאֵי יַרְכָן שֶׁל אַחִין, קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַקּוֹדֵם בְּנַחֲלָה, יוֹצְאֵי יַרְכוֹ קוֹדְמִין** לְמִי שֶׁאַחֲרָיו בִּירֻשָּׁה [כְּגוֹן יוֹצְאֵי יֶרֶךְ הַבֵּן קוֹדְמִים לַבַּת וְיוֹצְאֵי יֶרֶךְ הַבַּת קוֹדְמִים לָאָח], **וְהָאָב** שֶׁל מֵת **קוֹדֵם לְכָל יוֹצְאֵי יַרְכוֹ** לִירֹשׁ אֶת בְּנוֹ, וְאַף לַאֲחֵי הַמֵּת שֶׁהֵם בָּנָיו: **מִשְׁנָה ג בְּנוֹת צְלָפְחָד:** **בְּנוֹת צְלָפְחָד** שֶׁמֵּתוּ אֲבִיהֶן בְּלֹא בָּנִים, **נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים** בְּנַחֲלָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבִיהֶן: אֶת חֵלֶק **אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם,** שֶׁהֲרֵי הוּא יֵרָשֶׁנּוּ, כְּגוֹן שֶׁצְּוָה לְאֶחָד מִבָּנָיו שֶׁיִּרָשֶׁנּוּ, **וְאֶת חֶלְקוֹ** שֶׁל צְלָפְחָד **עִם אֶחָיו בִּנְכְסֵי חֵפֶר** אָבִיו, שֶׁגַּם הוּא הָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם. **וְשֶׁהָיָה צְלָפְחָד בְּכוֹר** לְאָבִיו חֵפֶר, **וְנוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים,** כְּדִין בְּכוֹר הַנּוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מֵאֶחָיו. [וְאַף שֶׁאֵין בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בָּרְאוּי, דְּהַיְינוּ בְּדָבָר שֶׁעָתִיד לָבוֹא, מִכָּל מָקוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֻחְזֶקֶת לְיִשְׂרְאֵל וַחֲשׁוּבָה כְּדָבָר 'מֻחְזָק' וְלֹא 'רָאוּי']: **מִשְׁנָה ד יֵרֻשַּׁת אָב וְאֵם:** **אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת** שָׁוִים **בְּנַחֲלָה** - דִּין יֵרֻשַּׁת הָאֵם כִּירֻשַּׁת הָאָב, שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם הַבֵּן קוֹדֵם לַבַּת, **שֶׁהַבֵּן** הַבְּכוֹר **נוֹטֵל אֶלָּא** בְּדָבָר זֶה יֵשׁ חִלּוּק בֵּינֵיהֶם, **שֶׁהַבֵּן** הַבְּכוֹר **נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּנְכְסֵי הָאָב, וְאֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּנְכְסֵי הָאֵם. וְהַבָּנוֹת** שֶׁל הַמֵּת שֶׁאֵינָן יוֹרְשׁוֹת בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בָּנִים, מִכָּל מָקוֹם **נִזּוֹנוֹת מִנְּכְסֵי הָאָב** עַד שֶׁיִּנָּשְׂאוּ, **וְאֵינָן נִזּוֹנוֹת מִנְּכְסֵי הָאֵם,** לְפִי שֶׁדִּין מְזוֹן הַבָּנוֹת הוּא תְּנַאי כְּתֻבָּה שְׁמוּתְחַיֵּב הָאָב: **מִשְׁנָה ה שִׁנּוּי דִּין הַיֵּרֻשָּׁה:** **הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי** שֶׁהוּא **בְּנִי הַבְּכוֹר, לֹא יִטֹּל פִּי שְׁנַיִם** בִּנְכָסַי, אוֹ שֶׁאָמַר **אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי לֹא יִירַשׁ** בִּנְכָסַי **עִם אֶחָיו, לֹא אָמַר כְּלוּם,** מִשּׁוּם **שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה.** הַמְחַלֵּק אֶת נְכָסָיו לְבָנָיו עַל פִּיו כְּשֶׁהוּא שָׁכִיב מְרַע [-חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת], בְּדָרְךְ מַתָּנָה, **וְרִבָּה לְאֶחָד** יוֹתֵר מֵחֶלְקוֹ הָרָאוּי לוֹ בַּיֵּרֻשָּׁה, **וּמֵעֵט לְאֶחָד, וְהִשְׁוָה** - אוֹ שֶׁהִשְׁוָה לָהֶן - לַבָּנִים הַפְּשׁוּטִים **אֶת הַבְּכוֹר,** שֶׁחִלֵּק בֵּינֵיהֶם אֶת נְ

משניות

- לָאָח הַסָּפֵק נְכָסִים מִמָּקוֹם אַחֵר בַּיְרֻשָּׁה וָמֵת, **יירְשׁוּ אֶחָיו** - הָאַחִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁאֵינָם מַכִּירִים אוֹתוֹ, **עִמּוֹ** - עִם הָאָח שֶׁהוֹדָה שֶׁהוּא אֲחִיהֶם, שֶׁהֲרֵי לִדְבָרָיו הֵם אָחָיו [וַדַּוְקָא כְּשֶׁאָמְרוּ שֶׁאֵינָם מַכִּירִים אוֹתוֹ, אֲבָל אִם אָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ אֲחִיהֶם, לֹא יירְשׁוּ עִמּוֹ]. **שְׁטַר צַוָּאָה שֶׁנִּמְצָא:**
מִי שֶׁמֵּת, וְנִמְצֵאת דְּיָתֵיקִי - שְׁטַר צַוָּאַת שְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב קֹדֶם מִיתָתוֹ, וּבָרוּר שֶׁהוּא כְּתָבָהּ שֶׁכֵּן נִמְצְאָה **קְשׁוּרָה עַל יָרְכוֹ**, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי זוֹ **אֵינָהּ כְּלוּם**, שֶׁמָּא כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְהַקְנוֹת אֶת הַנְּכָסִים לְמִי שֶׁכָּתוּב בַּשְּׁטָר רַק כְּשֶׁיַּגִּיעַ הַשָּׁטָר לְיָדוֹ, וְעַתָּה כְּשֶׁבָּא לְיָדוֹ כְּבָר מֵת הַנּוֹתֵן וְלֹא חָלָה הַמַּתָּנָה. וְאִם בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים **זָכָה בָּהּ** [-בַּשְּׁטָר] אֶת נְכָסָיו **לְאַחֵר**, כְּגוֹן שֶׁכָּתַב רְאוּבֵן יִזְכֶּה בִּנְכָסִים אֵלּוּ, וְנָתַן הַשָּׁטָר לְשִׁמְעוֹן וְאָמַר לוֹ זְכֵה אַתָּה בְּמַה שֶׁכָּתוּב בַּשְּׁטָר זֶה, **בֵּין** אִם הַזּוֹכֶה הוּא **מִן הַיּוֹרְשִׁין** - מֵהָרְאוּיִים לְיָרְשׁוֹ, **וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מִן הַיּוֹרְשִׁין**, **דִּבְרֵי** שְׁנֵיהֶם **קַיָּמִין**, שֶׁדִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע הֵם קְנְיָן גָּמוּר: **מִשְׁנָה ז הַכּוֹתֵב שְׁטָר מַתָּנָה לִבְנָיו:** הַכּוֹתֵב שְׁטַר מַתָּנָה עַל **נְכָסָיו לִבְנָיו**, וְרוֹצֶה שֶׁיִּשָּׂאֲרוּ נְכָסָיו בְּרְשׁוּתוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו לֶאֱכֹל מִפֵּרוֹתֵיהֶם, **צָרִיךְ שֶׁיִּכְתֹּב** בּוֹ שֶׁיְּחוּל הַקְנְיָן **מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה**, וּפְרוּשׁוֹ שֶׁהַגּוּף קָנוּי לָהֶם מֵהַיּוֹם וְהַפֵּרוֹת לְאַחַר מִיתָתוֹ. אֲבָל אִם יִכְתֹּב רַק 'לְאַחַר מִיתָה' לֹא תָּחוּל הַמַּתָּנָה, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְנוֹת נְכָסָיו לְאַחַר מוֹתוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ** לִכְתֹּב 'מֵהַיּוֹם', שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּתוּב בַּשְּׁטָר אֶת זְמַן כְּתִיבָתוֹ, מִתְפָּרֶשֶׁת כַּוָּנָתוֹ שֶׁתְּחוּל הַמַּתָּנָה מֵאוֹתוֹ יוֹם, וּמַה שֶּׁכָּתַב 'לְאַחַר מִיתָה' פֵּרוּשׁוֹ שֶׁהַגּוּף יִהְיֶה קָנוּי מֵהַיּוֹם וְהַפֵּרוֹת לְאַחַר מִיתָה. וְהַכּוֹתֵב **נְכָסָיו לְאַחֵר מוֹתוֹ** בְּאֹפֶן הָאָמוּר, **הָאָב אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכֵּר** אוֹתָם לַאֲחֵרִים לְגַמְרֵי, **מִפְּנֵי** שֶׁהֵן כְּבָר כְּתוּבִין **לַבֵּן** בְּקִנְיַן הַגּוּף. **וְהַבֵּן** אַף הוּא **אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכֵּר** אוֹתָם לְגַמְרֵי בְּחַיֵּי הָאָב, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן** עֲדַיִן **בִּרְשׁוּת הָאָב** לַאֲכִילַת פֵּרוֹת. אֶלָּא אִם **מָכַר הָאָב**, הֲרֵי הֵם **מְכוּרִין** לַלּוֹקֵחַ לֶאֱכֹל הַפֵּרוֹת **עַד שֶׁיָּמוּת** הָאָב, וּלְאַחַר מִיתָתוֹ אַף הַפֵּרוֹת שַׁיָּכִים לַבֵּן. וְאִם **מָכַר הַבֵּן** בְּחַיֵּי הָאָב, **אֵין לַלּוֹקֵחַ בָּהֶן כְּלוּם עַד שֶׁיָּמוּת הָאָב**, שֶׁהֲרֵי שִׁמּוּשֵׁי הַקַּרְקַע שַׁיָּכִים לָאָב. **הָאָב תּוֹלֵשׁ** אֶת הַפֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע **וּמַאֲכִיל** אוֹתָם בְּחַיָּיו **לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה**, שֶׁהֲרֵי הַפֵּרוֹת שֶׁלּוֹ, **וּמַה שֶּׁהִנִּיחַ תָּלוּשׁ לְאַחַר** מוֹתוֹ, **הֲרֵי הוּא שֶׁל הַיּוֹרְשִׁין** כֻּלָּם, וְלֹא רַק שֶׁל הַבֵּן שֶׁקִּבֵּל אֶת הַנְּכָסִים. **חֶלְקַת הַיֵּרֻשָּׁה בִּבְנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים: הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים**, וְהַגְּדוֹלִים צְרִיכִים יוֹתֵר מַלְבּוּשִׁים, וְהַקְּטַנִּים צְרִיכִים יוֹתֵר מְזוֹנוֹת, **אֵין הַגְּדוֹלִים מִתְפָּרְנְסִים** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַקְּטַנִּים**, כְּלוֹמַר שֶׁהַקְּטַנִּים מְעַכְּבִים אֶת הַגְּדוֹלִים שֶׁלֹּא יִקְחוּ מֵהַנְּכָסִים לְצָרְכָּן הַמְלְבּוּשִׁים יוֹתֵר מֵהֶם, **וְלֹא הַקְּטַנִּים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַגְּדוֹלִים**, **אֶלָּא** שְׁנֵיהֶם **חוֹלְקִין** הַיֵּרֻשָּׁה **בְּשָׁוֶה**, וְכָל אֶחָד יִקַּח מֵחֶלְקוֹ כְּפִי שֶׁצָּרִיךְ לְמַלְבּוּשִׁים וְלִמְזוֹנוֹת. וְאִם **נָשְׂאוּ הַגְּדוֹלִים** נָשִׁים, וְהוֹצִיאוּ צָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי שֶׁחִלְקוּהָ, **יִשְׂאוּ אַף הַקְּטַנִּים** אֶת נְשׂוֹתֵיהֶם וְיוֹצִיאוּ צָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַגְּדוֹלִים, וּלְאַחַר מִכֵּן יַחְלְקוּ בְּשָׁוֶה אֶת הַשְּׁאָר. **וְאִם אָמְרוּ הַקְּטַנִּים** לַאֲחֵיהֶם הַגְּדוֹלִים שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** נָשִׁים וּמוֹצִיאִים מִנִּכְסֵי קֹדֶם הַחֲלָקָה, כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי **כְּשֶׁנִּשְׂאתֶם אַתֶּם** אֶת נְשׂוֹתֵיכֶם בְּחַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַקְּטַנִּים יִטְלוּ הַקְּטַנִּים בְּיֵרֻשָּׁה הַחֲלָקָה: **מִשְׁנָה ח הַנִּיחַ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת** לְלֹא בָּנִים, **אֵין הַגְּדוֹלוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַקְּטַנּוֹת, וְלֹא הַקְּטַנּוֹת נִזּוֹנוֹת עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַגְּדוֹלוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַגְּדוֹלוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַקְּטַנּוֹת וְיוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַגְּדוֹלוֹת. **וְאִם אָמְרוּ קְטַנּוֹת** לַגְּדוֹלוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת** וּמוֹצִיאוֹת מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַקְּטַנּוֹת **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַקְּטַנּוֹת בְּיֵרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַגְּדוֹלוֹת: **מִשְׁנָה ט הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַגְּדוֹלוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַקְּטַנּוֹת, וְלֹא הַקְּטַנּוֹת נִזּוֹנוֹת עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַגְּדוֹלוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַגְּדוֹלוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַקְּטַנּוֹת וְיוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַגְּדוֹלוֹת. **וְאִם אָמְרוּ קְטַנּוֹת** לַגְּדוֹלוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת** וּמוֹצִיאוֹת מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַקְּטַנּוֹת **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַקְּטַנּוֹת מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַגְּדוֹלוֹת: **מִשְׁנָה י הַנִּיחַ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַגְּדוֹלוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַקְּטַנּוֹת, וְלֹא הַקְּטַנּוֹת נִזּוֹנוֹת עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַגְּדוֹלוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַגְּדוֹלוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַקְּטַנּוֹת וְיוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַגְּדוֹלוֹת. **וְאִם אָמְרוּ קְטַנּוֹת** לַגְּדוֹלוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת** וּמוֹצִיאוֹת מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַקְּטַנּוֹת **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַקְּטַנּוֹת מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַגְּדוֹלוֹת: **מִשְׁנָה יא הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה יב הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה יג הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה יד הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה טו הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה טז הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה יז הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה יח הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה יט הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּשׁ **עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנִים, וְלֹא הַבָּנִים נִזּוֹנִין עַל** יְדֵי נִכְסֵי **הַבָּנוֹת**, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְעַכְּבוֹת עַל אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקְחוּ יוֹתֵר לְדָבָר שֶׁהֵן נִצָּרְכוֹת לוֹ יוֹתֵר, **אֶלָּא חוֹלְקוֹת** הַנְּכָסִים **בְּשָׁוֶה**. וְאִם **נָשְׂאוּ** הַבָּנוֹת אֲנָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי הַנְּשׂוּאִין מִנִּכְסֵי הַיֵּרֻשָּׁה לִפְנֵי הַחֲלָקָה, **יִשְׂאוּ** אַף הַבָּנִים נָשִׁים וְהוֹצִיאוּ לְצָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶן מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּמוֹ הַבָּנוֹת. **וְאִם אָמְרוּ בָּנִים** לַבָּנוֹת שֶׁנִּשְׂאוּ בְּחַיֵּי הָאָב, **הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים** וּמוֹצִיאִים מֵהַיֵּרֻשָּׁה כְּדַרְכְּךָ - כְּפִי מַה שֶּׁהוֹצִיא הָאָב מִנִּכְסֵי חַיָּיו, **אֵין שׁוֹמְעִין** אַף הַבָּנִים **לָהֶם, אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם** בְּחַיָּיו **נָתַן**, וְאֶת צָרְכֵי נְשׂוֹתֵיהֶם יִטְלוּ הַבָּנִים מֵחֶלְקָם בַּיֵּרֻשָּׁה אֲחֵרֵי הַבָּנוֹת: **מִשְׁנָה כ הַנִּיחַ בָּנוֹת וּבָנִים:** וְאִם הִנִּיחַ הַמֵּת **בָּנוֹת** וּבָנִים, **אֵין הַבָּנוֹת מִתְפָּרְנְסוֹת** בִּלְבוּש

משניות

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק י

לָאָב שֶׁמִּתְחַלֵּק בֵּין כָּל הָאַחִים. אֲבָל הַשּׁוֹלֵחַ לַחֲבֵרוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן סְתָם לֹא לְשֵׁם שׁוֹשְׁבִינוּת [שֶׁשְּׁלָחוֹ לוֹ בְּלֹא שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה אוֹ כְּשֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה אַךְ אֵינוֹ סוֹעֵד עִמּוֹ] **אֵינָן נִגְבִּין בְּבֵית דִּין** אִם אֵינוֹ מַחֲזִיר לוֹ כְּפִי שֶׁשָּׁלַח לוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּמִילוּת חֲסָדִים** שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא נוֹתֵן מַתָּנָה: **מִשְׁנָה ה דִּין סִבְלוֹנוֹת: הַשּׁוֹלֵחַ סִבְלוֹנוֹת** [-מַתָּנוֹת שֶׁשּׁוֹלֵחַ הֶחָתָן לַכַּלָּה אַחַר הַקִּדּוּשִׁין] **לְבֵית חָמִיו**, וּלְאַחַר מִכָּן גֵּרַשׁ אֶת כַּלָּתוֹ, אוֹ שָׁמַע מִשְּׁנֵיהֶם, וְעַתָּה הוּא אוֹ יוֹרְשָׁיו דּוֹרְשִׁים אֶת הַסִּבְלוֹנוֹת בְּחֶזְרָה. אִם **שָׁלַח לָשֶׁם** - לְבֵית חָמִיו מַתָּנוֹת אֲפִלּוּ בְּשָׁוִי מֵאָה **מָנֶה**, **וְאָכַל שָׁם סְעוּדַת חָתָן אֲפִלּוּ** רַק בְּשָׁוִי דִּינָר, הַסִּבְלוֹנוֹת **אֵינָן נִגְבִּין** בַּחֲזָרָה, שֶׁמֻּחֶמֶת חִבַּת שִׁמְחַת הָאֵכִילָה שֶׁאָכַל עִמָּהֶם מֻחַל וְנָתַן לָהֶם אֶת הַסִּבְלוֹנוֹת בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה. אֲבָל אִם **לֹא אָכַל שָׁם סְעוּדַת חָתָן** בְּשָׁוִי דִּינָר, **הֲרֵי אֵלּוּ נִגְבִּין**, שֶׁלֹּא מָחַל עֲלֵיהֶם אֶלָּא שָׁלַח אוֹתָם כְּדֵי לְהַרְבּוֹת חִבָּתוֹ כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה אַחֵר כָּךְ וַהֲרֵי לֹא נִשָּׂאוּ. וְאִם **שָׁלַח סִבְלוֹנוֹת מְעֻטִּין** [אוֹ מְרֻבִּים] וּפֵרֵשׁ **שֶׁתִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּבֵית אָבִיהָ**, **אֵינָן נִגְבִּין**, כֵּיוָן שֶׁמָּחַל עֲלֵיהֶם: **מִשְׁנָה ו מַתְנַת שֶׁכִּיב מְרַע שֶׁהִבְרִיא: שֶׁכִּיב מְרַע** [-חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת], **שֶׁכָּתַב** אֶת **כָּל נְכָסָיו לְאֲחֵרִים** שֶׁאֵינָם יוֹרְשָׁיו, **וְשִׁיֵּר** לְעַצְמוֹ **קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא** אוֹ אֲפִלּוּ מִטַּלְטְלִין, **מַתְּנָתוֹ קַיֶּמֶת** וְאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ אִם יַבְרִיא, שֶׁמּוּכָח מִמַּה שֶּׁהִשְׁאִיר לְעַצְמוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא נָתַן רַק עַל דַּעַת שֶׁיָּמוּת אֶלָּא הֲרֵי זוֹ מַתָּנָה גְּמוּרָה [וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מַקְנֶה אֶת כָּל נְכָסָיו לֹא דֵּי בַּאֲמִירָתוֹ אֶלָּא צָרִיךְ קִנְיָן, אוֹ שֶׁיֹּאמַר שֶׁיִּקְנֶה אוֹתוֹ פְּלוֹנִי רַק אַחֲרֵי מוֹתוֹ וְאָז אֵינוֹ צָרִיךְ קִנְיָן]. וְאִם **לֹא שִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא**, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁכָּל מַתְּנָתוֹ מֻחֶמֶת שֶׁעוֹמֵד לָמוּת וְעַל דַּעַת כֵּן נָתַן שֶׁאִם יַעֲמֹד מֵחָלְיוֹ תִּתְבַּטֵּל הַמַּתָּנָה, וְלָכֵן אִם עָמַד מֵחָלְיוֹ **אֵין מַתְּנָתוֹ קַיֶּמֶת**. [וְאִם פֵּרֵשׁ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לָמוּת, אֲפִלּוּ אִם שִׁיֵּר לְעַצְמוֹ וְעָשָׂה קִנְיָן, מִכָּל מָקוֹם יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ כְּשֶׁהִבְרִיא]. וְאִם נָתַן אֶת כָּל נְכָסָיו **וְלֹא כָתַב בָּהּ** - בַּשֹּׁטֶר, שֶׁהָיָה **שֶׁכִּיב מְרַע**, **וְהוּא** - הַנּוֹתֵן **אוֹמֵר**, **שֶׁכִּיב מְרַע הָיָה** - הָיִיתִי כְּשֶׁנָּתַתִּי אֶת הַמַּתָּנָה וְעַכְשָׁו שֶׁהִבְרֵאתִי אֲנִי חוֹזֵר בִּי, **וְהֵן** - וְהַמְקַבְּלִים **אוֹמְרִים**, **בָּרִיא הָיָה** בִּשְׁעַת הַנְּתִינָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, הַנּוֹתֵן **צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה** - עֵדִים **שֶׁהָיָה שְׁכִיב מְרַע**, וְאִם אֵינוֹ מֵבִיא עֵדִים, כֵּיוָן שֶׁעַתָּה הוּא בָּרִיא נוֹקְטִים שֶׁהָיָה בָּרִיא גַּם בַּנְּתִינָה וְהַמַּתָּנָה קַיֶּמֶת, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, אֵין הוֹלְכִים **בָּתַר הַשְׁתָּא'** [-אַחֲרֵי מַצָּבוֹ עַכְשָׁו] אֶלָּא מֵאַחַר **וְהַדָּבָר סָפֵק הֻמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה**, וְעַל מְקַבְּלֵי הַמַּתָּנָה לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיָה בָּרִיא כְּדֵי לְהוֹצִיא הַמָּמוֹן מֵחֲזָקָתוֹ: **מִשְׁנָה ז דִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כְּכְתוּבִים וּמְסוּרִים: הַמְחַלֵּק נְכָסָיו לַאֲחֵרִים עַל פִּיו**, בְּלֹא כְּתִיבָה וְקִנְיָן, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, אֶחָד בָּרִיא **וְאֶחָד מְסֻכָּן** - בֵּין שְׁנוֹתָן הַמַּתָּנָה בָּרִיא וּבֵין שֶׁהוּא נוֹטֶה לָמוּת, אֵין מַתְּנָתוֹ נְקָנִית בַּאֲמִירָה בִּלְבַד אֶלָּא בְּקִנְיָן, וְאִם הוּא מְחַלֵּק **נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת** - קַרְקָעוֹת, הֲרֵי הֵם **נִקְנִין בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה**, וְאִם הוּא מְחַלֵּק נְכָסִים **שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת** - מִטַּלְטְלִין, **אֵין נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה** וְכֵיוֹצֵא בָּהּ מֵהַקְּנְיָנִים הַשַּׁיָּכִים בְּמִטַּלְטְלִין. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, וְהֵלֹא **מַעֲשֶׂה בְּאִמָּן שֶׁל בְּנֵי רוֹכֵל** [כָּךְ הָיָה שֵׁם אֲבִיהֶם], **שֶׁהָיְתָה חוֹלָה**, וְצִוְּתָה **וְאָמְרָה תְּנוּ כְּבִינָתִי** [-מִין קֶרֶס מַתֶּכֶת לְחִבּוּר שׁוּלֵי הַבֶּגֶד] **לְבִתִּי, וְהִיא** - הַכְּבֵנָה מְעֻרֶכֶת **בִּשְׁנַיִם עָשָׂר מָנֶה, וְנִתְּנָה** הָאִמָּא, **וְקִימּוּ** חֲכָמִים **אֶת דְּבָרֶיהָ** וּנְתָנוּהָ לַבַּת, הֲרֵי שֶׁהִקְנְתָה בַּאֲמִירָה. **אָמַר לָהֶן** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֵין לָהֶבְיא רְאָיָה מִשָּׁם, כִּי **בְּנֵי רוֹכֵל** הַלָּוּאי שֶׁתִּקְבְּרֵם **אִמָּן** - רְאוּיִים הָיוּ שֶׁיְּמוּתוּ בְּחַיֵּי אִמָּם, שֶׁרָשָׁעִים הָיוּ, וְקִנְסוּ אוֹתָם חֲכָמִים וְהִפְקִיעוּ מֵהֶם אֶת הַיְרֻשָּׁה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** שְׁכִיב מְרַע הַמְחַלֵּק אֶת כָּל נְכָסָיו עַל פִּיו, **בְּשֻׁבַּת דְּבָרָיו קַיָּמִין**, שֶׁתְּקָנוּ חֲכָמִים כֵּן **מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל** לְהַקְנוֹת **וְלִכְתֹּב** שְׁטָר בְּשַׁבָּת, וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁתִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ. **אֲבָל לֹא בַּחֹל**, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה בְּקִנְיָן וּכְתִיבָה, וְאֵין חֲשָׁשׁ שֶׁתִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר**, אִם אָבְדוּ **בְּשֻׁבַּת** וְלִכְתֹּב חֲכָמִים שֶׁמַּקָּנָה בַּאֲמִירָה, **קַל וָחֹמֶר שֶׁבַּחֹל** שֶׁיָּכוֹל לְהַקְנוֹת בְּקִנְיָן גָּמוּר, אֵין לְהַקְפִּיד עַל כָּךְ וְרָאוּי לְתַקֵּן חֲכָמִים שֶׁתִּתְקַיֵּם הַמַּתָּנָה אַף בַּאֲמִירָתוֹ. **כֵּיוֹצֵא בּוֹ** נִתְלְקוּ בְּעִנְיָן נוֹסָף, שֶׁלְּדַעְתָּם חֲכָמִים תִּקְּנוּ שֶׁיְּהֵיוּ **זָכִין לְקָטָן** - שֶׁאָדָם אַחֵר יוּכַל לִקְנוֹת מִיַּד הַנּוֹתֵן עֲבוּר הַקָּטָן, וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וְלֹא מִדַּעְתּוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִזְכּוֹת בְּעַצְמוֹ, **וְאֵין זָכִין לְגָדוֹל**, שֶׁיָּכוֹל לִזְכּוֹת בְּעַצְמוֹ **אָמְרוּ** שָׁזּוֹכִים לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר, **קַל וָחֹמֶר** שֶׁרָאוּי לְתַקֵּן כֵּן גַּם **לְגָדוֹל**, שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לִזְכּוֹת בְּעַצְמוֹ:

המבוארות

מִשְׁנָה ח מֵתוּ הוּא וּמוֹרִישָׁיו וְאֵין יָדוּעַ מִי רִאשׁוֹן: נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אָבִיו, וּמֵתוּ שְׁנֵיהֶם וְאֵין יָדוּעַ מִי מֵת קֹדֶם, **אוֹ** שֶׁנָּפַל הַבַּיִת **עָלָיו וְעַל מוֹרִישָׁיו** - מִי שֶׁהָיָה רָאוּי לִירֹשׁ בְּמוֹתוֹ, כְּגוֹן שֶׁנָּפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אָחִיו. **וְהָיְתָה עָלָיו** חוֹב **כְּתֻבַּת אִשָּׁה** - שֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁהִתְאַלְמְנָה בְּמוֹתוֹ בָּאָה לִגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ מִנְּכָסָיו, **וּבַעַל חוֹב** - אוֹ שֶׁהָיָה חַיָּב לְבַעַל חוֹבוֹ, וְלֹא הָיוּ לוֹ נְכָסִים לִגְבּוֹת מֵהֶם אֶת חוֹבוֹ, אֶלָּא רַק מִכֹּחַ הַנְּכָסִים שֶׁיָּרַשׁ מֵאֲבִיו אוֹ מִמּוֹרִישָׁיו אִם מֵתוּ לְפָנָיו. וְיוֹרְשֵׁי **הָאָב**, כְּגוֹן בָּנָיו הַנּוֹסָפִים מִלְּבַד הַבֵּן שֶׁמֵּת עִמּוֹ, **אוֹמְרִים** שֶׁמָּא **הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הָאָב** וְנִמְצָא שֶׁאֵין לַבֵּן חֵלֶק בִּנְכָסֵי אָבִיו וְאָנוּ יוֹרְשִׁים אֶת כָּל הַנְּכָסִים. **וּבַעֲלֵי הַחוֹב אוֹמְרִים** שֶׁמָּא **הָאָב מֵת רִאשׁוֹן** וְיָרַשׁ הַבֵּן אֶת נְכָסָיו וְהִשְׁתַּעְבְּדוּ לַחוֹב, **וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבֵּן** וִירִשְׁתֶּם אוֹתוֹ, אֲבָל נְכָסָיו כְּבָר מְשֻׁעְבָּדִים לַחוֹב. בְּאֹפֶן זֶה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, שְׁיוֹרְשֵׁי הָאָב וּבַעֲלֵי הַחוֹבוֹת יַחֲלֹקוּ, כְּדִין מָמוֹן הַמֻּטָּל בְּסָפֵק כְּשֶׁאֵין אֶחָד מֵחֲזָק מֵהַשֵּׁנִי. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, יוֹרְשֵׁי הָאָב זוֹכִים בְּכָל הַנְּכָסִים, שֶׁהַנְּכָסִים עוֹמְדִים **בְּחֶזְקָתָן**, וְכֵיוָן שֶׁהֵם יוֹרְשִׁים וַדַּאי, וְרַק יֵשׁ סָפֵק שֶׁמָּא הַנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים לְבַעֲלֵי חוֹב וְיֵשׁ לָהֶם זְכוּת לִגְבּוֹתָם, הֲרֵי 'אֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי'. וְאִלּוּ בֵּית שַׁמַּאי סוֹבְרִים שֶׁשֵּׁטָר הָעוֹמֵד לִגְבּוֹת נָחְשָׁב כְּגָבוּי, וּמִמֵּילָא אִם אֵכֶן מֵת הָאָב קֹדֶם וְיָרַשׁ הַבֵּן אֶת נְכָסָיו, בַּעֲלֵי הַחוֹב שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שְׁטָר עַל הַבֵּן הֵם הַמְּחֻזָּקִים וְלֹא יוֹרְשֵׁי הָאָב, וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ כָּאן סָפֵק מִי הַמְּחֻזָּק, וְלָכֵן חוֹלְקִים: **מִשְׁנָה ט מֵתוּ הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְאֵין יָדוּעַ מִי רִאשׁוֹן: נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ**, וָמֵתוּ, וְלֹא יָדוּעַ מִי מֵת קֹדֶם. **יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל** - אֲבִיו, אֶחָיו אוֹ בָּנָיו מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת **אוֹמְרִים**, שֶׁמָּא **הָאִשָּׁה מֵתָה רִאשׁוֹנָה** וְיָרְשָׁהּ בַּעְלָהּ **וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבַּעַל**, וְאָנוּ יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ וְאֵין לְיוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה כְּלוּם בְּכָל נְכָסָיהָ. **וְיוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה** מִמִּשְׁפַּחַת אֲבִיהָ אוֹ בָּנֶיהָ מֵאִישׁ אַחֵר **אוֹמְרִים**, שֶׁמָּא **הַבַּעַל מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵתָה הָאִשָּׁה**, וּבְמוֹתָהּ הוֹרִישָׁה לְנוּ אֶת כָּל נְכָסֶיהָ, וּבִכְלַל זֶה: א. נִכְסֵי 'צאן בַּרְזֶל' [נְדוּנְיָהּ שֶׁמִּכְנִיסָה מִבֵּית אֲבִיהָ, וְשֶׁמִּים אוֹתָהּ וְכוֹתֵב בַּעְלָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁכְּשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ יַחֲזִיר לָהּ אֶת שָׁוְיָם], ב. חִיּוּב כְּתֻבָּה מָנֶה אוֹ מָאתַיִם וְתוֹסֶפֶת, ג. 'נִכְסֵי מְלוֹג' [נְכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ וְלֹא שָׂמָה אוֹתָם בִּכְתֻבָּה, שֶׁהֵם שֶׁלָּהּ וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת]. בְּאֹפֶן זֶה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, הֲרֵי הַמָּמוֹן מֻטָּל בְּסָפֵק וְיַחֲלֹקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה בִּנְכָסֵי צאן בַּרְזֶל וּבִנְכָסֵי מְלוֹג, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, **נְכָסִים** - נִכְסֵי צאן בַּרְזֶל יַעֲמְדוּ **בְּחֶזְקָתָן** [וְכֵיוָן שֶׁלֹּא פֵּרְשׁוּ בֵּית הִלֵּל אִם בְּחֶזְקָתָם שֶׁל יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ הַנְּכָסִים שֶׁלָּהּ אוֹ בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל שֶׁאַחֲרָיוּתָם עָלָיו, שֶׁאִם אָבְדוּ עַדַיִן חַיָּב לְשַׁלֵּם לָהּ אֶת שָׁוְיָם כְּשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ, לְפִיכָךְ חוֹלְקִים בָּהֶם יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל וְיוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה], **כְּתֻבָּה** הֲרֵי הִיא **בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל**, שֶׁהוּא חוֹב עַל נִכְסֵי הַבַּעַל שֶׁהֵיוֹרְשִׁים מֻחְזָקִים מִמּוֹן מְסֻפָּק, **וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ** - נִכְסֵי מְלוֹג, הֵם **בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב**, כְּלוֹמַר יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית אֲבִיהָ: **מִשְׁנָה י מֵתוּ הוּא וְאִמּוֹ וְאֵין יָדוּעַ מִי רִאשׁוֹן: נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִמּוֹ** שֶׁיֵּשׁ לָהּ נְכָסִים מְבֹעָלָהּ שֶׁמֵּת קֹדֶם לָכֵן, וְאֵין יָדוּעַ מִי מֵת קֹדֶם. יוֹרְשֵׁי הָאָם, כְּגוֹן אַחָיהָ, אוֹמְרִים, שֶׁמָּא הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן, וּכְשֶׁמֵּתָה לְאַחַר מִכֵּן אָנוּ אֶת נְכָסֶיהָ, וְיוֹרְשֵׁי הַבֵּן, כְּגוֹן אֶחָיו מִן הָאָב וְלֹא מִן הָאֵם, אוֹמְרִים, שֶׁמָּא הָאֵם מֵתָה תְּחִלָּה וְיָרַשׁ זֶה אֶת כָּל נְכָסֶיהָ, וּכְשֶׁמֵּת הוּא אֶת יְרֻשָּׁתּוֹ אֲנִי שָׁאֲנִי אָחִיו, **אִלּוּ וָאִלּוּ** - בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל **מוֹדִים שֶׁיַּחֲלֹקוּ** יוֹרְשֵׁי הָאֵם עִם יוֹרְשֵׁי הַבֵּן, שֶׁשְּׁנֵיהֶם בָּאִים לִירֹשׁ הַכֹּל מִכֹּחַ טַעֲנַת יֶרֶשֶׁת הָאִשָּׁה [וְכָאן כָּל הַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָהּ וְלֹא כְּמוֹ הַמִּקְרֶה הַקּוֹדֵם שֶׁיֵּשׁ נְכָסִים בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל]. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא מוֹדָה אֲנִי** שֶׁלִּדְבָרֵי בֵּית הִלֵּל, הַסּוֹבְרִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן, גַּם **בָּזֶה** דַּיְקָם **שֶׁהַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן**, כְּלוֹמַר בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָם, כֵּיוָן שֶׁאַף בְּחַיֶּיהָ הֵם מֻחְזָקִים כְּיוֹרְשֶׁיהָ, וְאֵינָם מוֹדִים לְבֵית שַׁמַּאי שֶׁיְּחַלְקוּ. **אָמַר לוֹ בֶּן עַזַּאי עַל הַחֲלוּקִין** - עַל הַמַּחֲלֹקֶת הַקּוֹדֶמֶת שֶׁל בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **אָנוּ מִצְטַעֲרִין** שָׁנָּחְלְקוּ, **אֶלָּא שֶׁבָּאתָ לַחְלֹק עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁוִין**, שֶׁבָּאתָ לַחְלֹק עַל תַּנָּא קַמָּא הַסּוֹבֵר שֶׁבְּדָבָר זֶה הֵם שָׁוִים וּמוֹדִים, וְאַתָּה סוֹבֵר שֶׁאַף בָּזֶה נָחְלְקוּ:

פֶּרֶק י מִשְׁנָה א גֵּט פָּשׁוּט וּמְקֻשָּׁר: גֵּט אִשָּׁה רָגִיל, שֶׁאֵינוֹ כָּפוּל וְקָשׁוּר, **עֵדָיו** חוֹתְמִים **מִתּוֹכוֹ** תַּחַת נַסַּח הַשְּׁטָר, **וְגֵט מְקֻשָּׁר** שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיְּגָרְשׁוּ בּוֹ הַכֹּהֲנִים, שֶׁהֵם קַפְדָּנִים וַעֲלוּלִים לְגָרֵשׁ אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם בִּפְזִיזוּת וְלֹא יוּכְלוּ לְהַחֲזִירָן שֶׁהֲרֵי גְּרוּשָׁה אֲסוּרָה לְכֹהֵן, וְתִקְּנוּ לָהֶם גֵּט זֶה שֶׁהַכָּנָתוֹ אֲרֻכָּה וְקָשֶׁה וְשָׂמָּא בְּתוֹךְ כָּךְ יַחְזְרוּ בָּהֶם. וְאַפְּן עֲשִׂיָּתוֹ, שֶׁכּוֹתֵב בּוֹ שׁוּרָה אוֹ שְׁתַּיִם וְכוֹפְלוֹ וְתוֹפְרוֹ, וְכוֹתֵב שׁוּרָה אוֹ שְׁתַּיִם נוֹסָפוֹת וְשׁוּב כּוֹפְלוֹ וְתוֹפְרוֹ וְכֵן הָלְאָה, וְגֵט זֶה **עֵדָיו** חוֹתְמִים **מֵאֲחוֹרָיו**, שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁכּוֹפְלוֹ וְתוֹפְרוֹ חוֹתֵם עֵד עַל אֲחוֹרֵי הַשְּׁטָר [וְלֹא חִלְקוּ חֲכָמִים בֵּין

פֶּרֶק י א גֵּט פָּשׁוּט, עֵדָיו מִתּוֹכוֹ. וּמְקֻשָּׁר, עֵדָיו מֵאֲחוֹרָיו.

משניות

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק י

המבוארות

הַשְּׁטָרוֹת, וְלָכֵן אַף שְׁאָר שְׁטָרוֹת הַכֹּהֲנִים הָיוּ מְקֻשָּׁרִים]. גֵּט **פָּשׁוּט, שֶׁכָּתְבוּ** - שֶׁחָתְמוּ בּוֹ **עֵדָיו מֵאֲחוֹרָיו, וּמְקֻשָּׁר, שֶׁכָּתְבוּ** בּוֹ **עֵדָיו מִתּוֹכוֹ, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים**, שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ כְּתִקּוּן חֲכָמִים, וּבְגֵט אִשָּׁה אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת וּבְשֹׁטֵר חוֹב אֵין הַמַּלְוֶה גּוֹבֶה מֵהַלָּקוֹחוֹת. **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁטָר מְקֻשָּׁר שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו מִתּוֹכוֹ, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל** לִפְתֹּחַ אֶת תְּפָרָיו וּכְפָלָיו **וְלַעֲשׂוֹתוֹ** שְׁטָר **פָּשׁוּט**, שֶׁעֵדָיו חֲתוּמִים בְּתוֹכוֹ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר** אִם הוּא מָקוֹם שֶׁרְגִילִים לִכְתֹּב גַּם גֵּט פָּשׁוּט וְגַם מְקֻשָּׁר, וְאָמַר אֶחָד לִשְׁלִיחוֹ עֲשֵׂה לִי גֵּט מְקֻשָּׁר וְעָשָׂה לוֹ פָּשׁוּט אוֹ לְהֶפֶךְ, **הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה**, וְכֵיוָן שֶׁמִּנְהָגָם הֵן בְּפָשׁוּט וְהֵן בְּמְקֻשָּׁר, אֵינוֹ מַקְפִּיד עַל מַה שֶּׁאָמַר וְהַגֵּט כָּשֵׁר. וְתַנָּא קַמָּא סוֹבֵר שֶׁהוּא מַקְפִּיד עַל מַה שֶּׁאָמַר וְלָכֵן הַגֵּט פָּסוּל: **מִשְׁנָה ב חֲלוּק נוֹסָף בֵּין פָּשׁוּט לִמְקֻשָּׁר: גֵּט פָּשׁוּט עֵדָיו** לְכָל הַפָּחוֹת **בִּשְׁנַיִם, וּמְקֻשָּׁר** תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיַּעֲשׂוּהוּ לְכָל הַפָּחוֹת **בִּשְׁלֹשָׁה** עֵדִים, וְאִם יִרְצֶה יָכוֹל לְהוֹסִיף עֵדִים נוֹסָפִים. וְגֵט **פָּשׁוּט שֶׁכָּתְבוּ בּוֹ עַד אֶחָד, וּמְקֻשָּׁר שֶׁכָּתְבוּ בּוֹ שְׁנֵי עֵדִים, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים** [שֶׁכֵּשֵׁם שֶׁגֵּט פָּשׁוּט פָּסוּל מִדְּאוֹרַיְיתָא, כָּךְ תִּקְנוּ חֲכָמִים גַּם עַל מְקֻשָּׁר שֶׁנִּכְתַּב בִּשְׁנֵי עֵדִים שֶׁיִּהְיֶה פָּסוּל כְּחֹמֶר פָּסוּל דְּאוֹרַיְיתָא]. **סְתִירָה בִּסְכוּם הַחִיּוּב אוֹ שֶׁנִּמְחַק:** שְׁטָר שֶׁנִּכְתַּב בּוֹ 'פְּלוֹנִי לָוָה מִפְּלוֹנִי **זוּזִין מֵאָה, דְּאִנּוּן סְלָעִין עֶשְׂרִין**', כְּלוֹמַר, מֵאָה זוּז שֶׁהֵם עֶשְׂרִים סְלָעִים, אַף שֶׁלְּפִי הָאֱמֶת מֵאָה זוּזִים הֵם עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה סְלָעִים, מִכָּל מָקוֹם אֵין לוֹ זְכוּת לִגְבּוֹת בִּשְׁטָר זֶה אֶלָּא **עֶשְׂרִין** סְלָעִים, שֶׁלְּשׁוֹן הַשְּׁטָר מִתְפָּרֶשֶׁת שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ מֵאָה זוּזִים גְּרוּעִים שֶׁאֵינָם שָׁווִים אֶלָּא עֶשְׂרִים סְלָעִים. וְאִם כָּתַב בַּשְּׁטָר 'זוּזִין **מֵאָה, דְּאִנּוּן תְּלָתִין סְלָעִין**', כְּלוֹמַר, מֵאָה זוּז שֶׁהֵם שְׁלֹשִׁים סְלָעִים, **אֵין לוֹ אֶלָּא מְנָה** - מֵאָה זוּז בִּלְבַד, שֶׁאָנוּ מְפָרְשִׁים אֶת לְשׁוֹן הַשְּׁטָר שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ מֵאָה זוּז שֶׁהֵם שָׁווִים כִּשְׁלֹשִׁים סְלָעִים גְּרוּעִים. שֶׁבְּכָל פַּעַם אָנוּ מְפָרְשִׁים אֶת לְשׁוֹן הַשְּׁטָר לְהָקֵל עַל הַחַיָּב, לְפִי שֶׁיֵּד בַּעַל הַשְּׁטָר עַל הַתַּחְתּוֹנָה', לְפִי שֶׁהַבָּא לְהוֹצִיא מִמּוֹן מְהַמְּחֻזָק עָלָיו הָרְאָיָה. אִם כָּתַב בּוֹ **'כֶּסֶף זוּזִין, דְּאִנּוּן'** [-זוּזֵי כֶּסֶף, שֶׁהֵם], **וְנִמְחַק** הַסְּכוּם, וְלֹא יָדוּעַ כַּמָּה הִתְחַיֵּב לוֹ, **אֵין** בְּמַשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן 'זוּזִין' וְ'אִנּוּן' **פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם** - שְׁנֵי זוּזֵי כֶּסֶף, שֶׁמַּעֲוּת רַבִּים שְׁנַיִם וְאֵין רְאָיָה לְיוֹתֵר מִכָּךְ, וְיֵד בַּעַל הַשְּׁטָר עַל הַתַּחְתּוֹנָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִגְבּוֹת יוֹתֵר מִשְּׁתַּיִם. וְכֵן אִם נִכְתַּב בַּשְּׁטָר **'כֶּסֶף סְלָעִין, דְּאִנּוּן'** [-סְלָעֵי כֶּסֶף, שֶׁהֵם] **וְנִמְחַק** הַהֶמְשֵׁךְ, **אֵין** מַשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן **פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם** - שְׁנֵי סְלָעִים. וְכֵן אִם נִכְתַּב **'דְּרְכּוֹנוֹת, דְּאִנּוּן', וְנִמְחַק** הַהֶמְשֵׁךְ, **אֵין** מַשְׁמָעוּת לָשׁוֹן זוֹ **פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם** - שְׁנֵי דַּרְכּוֹנוֹת. אִם **כָּתוּב בּוֹ מִלְמַעְלָה** - בְּתְחִלַּת הַשְּׁטָר, שֶׁחַיָּב **מָנֶה** - מֵאָה זוּז, **וּמִלְמַטָּה** - בְּסִיּוּם הַשְּׁטָר, הִזְכִּיר שׁוּב אֶת סְכוּם הַחִיּוּב לְעִנְיַן חִיּוּב הָאֲחָרָיוּת, וְשָׁם כָּתַב שֶׁחַיָּב לוֹ **מָאתַיִם** זוּז, אוֹ שֶׁכָּתוּב **מִלְמַעְלָה מָאתַיִם, וּמִלְמַטָּה מָנֶה, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן** - אַחֲרֵי הַכָּתוּב בְּסִיּוּם הַשְּׁטָר, שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שֶׁטָּעָה בִּכְתִיבָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וְחָזַר וְתִקֵּן אֶת הַסְּכוּם בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה [וּבְתַנָּאי שֶׁלֹּא נִכְתַּב כֵּן בַּשּׁוּרָה הָאַחֲרוֹנָה, שֶׁיֵּשׁ לַחוּשׁ שֶׁהָעֵדִים חָתְמוּ רָחוֹק מִסּוֹף הַשְּׁטָר, וְהוּא הוֹסִיף שׁוּרָה זֹאת לְאַחַר מִכֵּן]. **אִם כֵּן, לָמָּה כּוֹתְבִין** כְּלָל **אֶת הָעֶלְיוֹן**, הֲרֵי עֲתִידִים לְשׁוּב וְלִכְתֹּב לְמַטָּה אֶת סְכוּם הַחִיּוּב וְהוּא הָעִקָּר. כְּדֵי **שֶׁאִם** לֹא תִּהְיֶה סְתִירָה בֵּינֵיהֶם, אֶלָּא רַק **תִּמָּחֵק אוֹת אַחַת מִן הַתַּחְתּוֹן**, וְיִהְיֶה סָפֵק מַה נִּכְתַּב שָׁם, **יִלְמַד** הַתַּחְתּוֹן **מִן הָעֶלְיוֹן: מִשְׁנָה ג הַסְּפֵקוֹת הַמִּתְחַיֵּב בִּכְתִיבַת גֵּט וְשׁוֹבֵר: כּוֹתְבִין** וְחוֹתְמִים גֵּט וּמוֹסְרִים אוֹתוֹ **לְאִישׁ** - לַבַּעַל, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ בְּעַל כָּרְחָהּ, אֵינוֹ צָרִיךְ לִכְתֹּב אֶת הַגֵּט מִדַּעְתָּהּ, וְיִגָּרְשֶׁנָּה מָתַי שֶׁיִּרְצֶה. וְכֵן כּוֹתְבִים אֶת **הַשּׁוֹבֵר** - שְׁטָר שֶׁהָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת בּוֹ שֶׁקִּבְּלָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ, **לְאִשָּׁה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּעָלָהּ עִמָּהּ**, שֶׁשְּׁטָר זֶה הוּא זְכוּת לַבַּעַל, וְזָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. **וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה** הַסּוֹפֵר [וְכֵן הָעֵדִים] **מַכִּירָן** - מַכִּיר אֶת שְׁמוֹת הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה, שֶׁאִם לֹא כֵן יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ לְרַמָּאוּת שֶׁיִּתֵּן הַבַּעַל גֵּט זֶה לְאִשָּׁה אַחֶרֶת כְּדֵי לְהוֹצִיא מִבַּעְלָהּ כְּתֻבָּה, אוֹ שֶׁהָאִשָּׁה תִּתֵּן אֶת הַשּׁוֹבֵר לְאָדָם אַחֵר שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, כְּדֵי לְהוֹכִיחַ שֶׁפָּרַע לָהּ אֶת הַכְּתֻבָּה. **וְהַבַּעַל נוֹתֵן** אֶת **שָׂכָר** הַסּוֹפֵר, הֵן עַל כְּתִיבַת הַגֵּט וְהֵן עַל כְּתִיבַת הַשּׁוֹבֵר, כֵּיוָן שֶׁשְּׂכַר זֶה נִכְתַּב לְטוֹבָתוֹ. **בִּכְתִיבַת שְׁטָרֵי אֵרוּסִין: כּוֹתְבִין** וְחוֹתְמִים וּמוֹסְרִים **שְׂטָר** הַלְוָאָה **לַלָּוֶה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין** הַמַּלְוֶה **עִמּוֹ**, שֶׁאֵין לַמַּלְוֶה הֶפְסֵד בְּכָךְ, וְיִתְּנֶנּוּ לוֹ הַלָּוֶה כְּשֶׁיִּרְצֶה מִמְּנוּ אֶת הַמָּעוֹת. **וְאֵין כּוֹתְבִין** שְׁטַר חוֹב **לַמַּלְוֶה, עַד שֶׁיְּהֵא** הַלָּוֶה **עִמּוֹ**, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְבֶּה בְּשֹׁטֶר זֶה בְּלֹא הַלְוָאָה שֶׁלֹּא כַּדִּין. **וְהַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן** אֶת **שָׂכָר** הַסּוֹפֵר, כֵּיוָן שֶׁשְּׂעִקַּר הַהֶנְאָה שֶׁלּוֹ: **מִשְׁנָה ד בִּכְתִיבַת שְׁטָרֵי קִדּוּשִׁין וְנִשּׂוּאִין: אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי אֵרוּסִין**, שֶׁנִּכְתָּב בָּהֶם כַּמָּה הִתְחַיְּבוּ אֲבִי הָאֶחָן וַאֲבִי הַכַּלָּה, וְשִׁטְרֵי **נִשּׂוּאִין** - כְּתֻבָּה, **אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם** - שְׁנֵי הַמִּתְחַיְּבִים, בִּשְׁטַר אֵרוּסִין - אֲבִי הָאֶחָן וַאֲבִי הַכַּלָּה, וּבִשְׁטַר נִשּׂוּאִין - הָאֶחָן וְהַכַּלָּה. **וְהָאֶחָן נוֹתֵן** אֶת **שָׂכָר** הַסּוֹפֵר בִּכְתִיבַת שְׁטָרוֹת אֵלּוּ, שֶׁהוּא נָהֱנֶה בְּקִנְיַן הָאִשָּׁה וּבְקַבָּלַת הַנְּדוּנְיָא. **בִּכְתִיבַת שִׁטְרֵי אֲרִיסוּת וְקַבָּלָנוּת: אֵין כּוֹתְבִין שִׁטְרֵי אֲרִיסוּת וְקַבָּלָנוּת**, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם הִתְחַיְּבוּת הָאָרִיס אוֹ הַקַּבְּלָן וּבַעַל הַשָּׂדֶה זֶה לָזֶה, **אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם**, כֵּיוָן שֶׁשְּׂעִקַּר זֶה מְחַיֵּב אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לַחֲזֹר מֵהִתְחַיְּבוּתָם. **וְהַמְקַבֵּל** - הָאָרִיס אוֹ הַקַּבְּלָן, **נוֹתֵן** אֶת **שָׂכָר** הַסּוֹפֵר, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַהֶנְאָה שֶׁלּוֹ. **בִּכְתִיבַת מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין: אֵין כּוֹתְבִין שִׁטְרֵי בֵּרוּרִין** [שֶׁכָּתוּב בָּהֶם שְׁמוֹת הַדַּיָּנִים שֶׁבֵּרֵר לְעַצְמוֹ כָּל אֶחָד מִבַּעֲלֵי הַדִּין וְאֶת טַעֲנוֹת בַּעֲלֵי הַדִּין] **וְכָל** שְׁאָר הַשְּׁטָרוֹת שֶׁהֵם **מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין, אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם** - שְׁנֵי בַּעֲלֵי הַדִּין, **וּשְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין** אֶת **שָׂכָר** הַסּוֹפֵר. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לִשְׁנֵיהֶם כּוֹתְבִין שְׁנַיִם** - שְׁנֵי שְׁטָרוֹת, **לָזֶה** שְׁטָר **לְעַצְמוֹ וְלָזֶה** שְׁטָר **לְעַצְמוֹ**, שֶׁיִּהְיוּ טַעֲנוֹת כָּל אֶחָד סְדוּרוֹת לוֹ: **מִשְׁנָה ה דִּין אִסְמַכְתָּא: מִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת חוֹבוֹ** שֶׁהָיָה חַיָּב לַחֲבֵרוֹ, **וְהִשְׁלִישׁ אֶת שְׁטָרוֹ** - וּנְתָנוֹ הַמַּלְוֶה לְאָדָם שְׁלִישִׁי שֶׁנֶּאֱמָן עַל שְׁנֵיהֶם [כִּי אִם יִשְׁאַר אֶצֶל הַמַּלְוֶה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּגְבֶּה אֶת כָּל הַחוֹב אַף שֶׁמִּקְצָתוֹ נִפְרַע, וְאִם יִתֵּן לְיַד הַלָּוֶה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּטְעַן שֶׁנִּפְרַע כֻּלּוֹ], **וְאָמַר לוֹ לַשָּׁלִישׁ, אִם לֹא נָתַתִּי לְךָ** - לַמַּלְוֶה אֶת שְׁאָרִית הַחוֹב **מִכָּאן** - מַעֲתָּה **וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי, תֵּן לוֹ** אֶת **שְׁטָרוֹ** הַמֻּשְׁלָשׁ אֶצְלְךָ, וְיוּכַל לִגְבּוֹת אַף אֶת חֵלֶק הַחוֹב שֶׁכְּבָר פָּרַעְתִּי. אִם **הִגִּיעַ** אוֹתוֹ **הַזְּמַן** שֶׁהִתְחַיֵּב לְפָרֵעַ אֶת שְׁאָרִית הַחוֹב עַד אוֹתוֹ יוֹם, **וְלֹא נָתַן** אֶת שְׁאָרִית הַחוֹב, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִתֵּן** הַשְּׁלִישׁ אֶת הַשְּׁטָר לַמַּלְוֶה וְיִגְבֶּה אֶת כָּל הַחוֹב. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא יִתֵּן**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אָדָם הַמִּתְחַיֵּב מָמוֹן בִּתְנַאי שֶׁיַּעֲשֶׂה דָּבָר מְסֻיָּם בָּעֲתִיד, סוֹמֵךְ בְּלִבּוֹ שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹתוֹ וְאֵינוֹ מִתְחַיֵּב, וַהֲרֵי זוֹ 'אִסְמַכְתָּא' שֶׁאֵינָהּ קוֹנָה. וְאִלּוּ **רַבִּי יוֹסֵי** סוֹבֵר שֶׁאִסְמַכְתָּא קוֹנָה, וְחִלָּה הִתְחַיְּבוּתוֹ: **מִשְׁנָה ו נֶאֱמַן הַשָּׁטָר אוֹ שֶׁנִּפְרַע חֶלְקוֹ: מִי שֶׁנֶּאֱמַן שְׁטַר חוֹבוֹ** מֵאַלְיָן, אוֹ שֶׁנִּפְשְׁטָה עַל יְדֵי מֵיתִים, וְאֵי אֶפְשָׁר לְקָרֹא מַה כָּתוּב בּוֹ, **(מֵעִידִין) [מַעֲמִיד] עָלָיו עֵדִים** שֶׁיּוֹדְעִים מָה הָיָה כָּתוּב בּוֹ, **וּבָא לִפְנֵי בֵּית דִּין, וְעוֹשִׂין לוֹ** עֵדִים אֵלּוּ **קִיּוּם** לִשְׁטָרוֹ בִּפְנֵי בֵּית דִּין, וְכוֹתְבִים לוֹ מַה שֶּׁהָיָה כָּתוּב בַּשְּׁטָר, **אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי, נִמְחַק שְׁטָרוֹ** שֶׁזְּמַנּוֹ הָיָה **בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי** הֵם **עֵדָיו** שֶׁהָיוּ חֲתוּמִים בַּשְּׁטָר, וְגוֹבֶה עַל פִּי שְׁטָר זֶה. **מִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת** מֵחוֹבוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יַחֲלִיף** הַמַּלְוֶה אֶת הַשְּׁטָר שֶׁבְּיָדוֹ, כְּלוֹמַר יִקְרָעֶנּוּ וְיִכְתֹּב אַחֵר תַּחְתָּיו עִם סְכוּם הַחוֹב שֶׁנִּשְׁאַר. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, אֵין הַמַּלְוֶה חַיָּב לִקְרֹעַ אֶת הַשְּׁטָר שֶׁבְּיָדוֹ, אֶלָּא **יִכְתֹּב** לַלָּוֶה **שׁוֹבֵר** שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַסְּכוּם שֶׁפָּרַע הַלָּוֶה, וְכָךְ לֹא יוּכַל הַמַּלְוֶה לַחֲזֹר וְלִגְבּוֹת אֶת הַסְּכוּם כֻּלּוֹ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִמְצָא** לְפִי זֶה שֶׁלָּוָה **זֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת שׁוֹמֵר שׁוֹבְרוֹ מִן הָעַכְבָּרִים** שֶׁלֹּא יֹאכְלוּהוּ, כְּלוֹמַר, לְשָׁמְרוֹ תָּמִיד שֶׁלֹּא יֹאבַד, כִּי כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הַמַּלְוֶה נִשְׁאַר הַשְּׁטָר הַמָּלֵא, יוּכַל לִגְבּוֹת אֶת כָּל הַחוֹב. **אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אָכֵן כָּךְ הַדִּין, וְכָךְ יָפֶה** וְרָאוּי **לוֹ** לַמַּלְוֶה, שֶׁיִּהְיֶה הַלָּוֶה צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת שׁוֹבְרוֹ וְעַל יְדֵי זֶה יְמַהֵר לִפְרֹעַ אֶת שְׁאָר הַחוֹב, **וְלֹא יִוָּרַע כֹּחוֹ שֶׁל זֶה** - הַמַּלְוֶה, עַל יְדֵי כְּתִיבַת שְׁטָר חָדָשׁ שֶׁבּוֹ זְמַן מְאֻחָר, וְלֹא יוּכַל לִגְבּוֹת מִנְּכְסֵי הַלָּוֶה שֶׁמְּכָרָם קֹדֶם זְמַן זֶה: **מִשְׁנָה ז הִגִּיחַ לְבָנָיו מֵרְחָץ וּבֵית הַבַּד: שְׁנֵי אַחִין, אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר, וְהִנִּיחַ לָהֶן אֲבִיהֶן מֵרְחָץ וּבֵית הַבַּד** [-מְקוֹם סְחִיטַת הַזֵּיתִים לְשֶׁמֶן], אִם **עָשְׂאָן** אֲבִיהֶם **לְשָׂכָר** - לְהַשְׁכִּירָם לַאֲחֵרִים וּלְהַרְוִיחַ מָמוֹן, אַף הַבָּנִים מַשְׁכִּירִים אוֹתוֹ, **וְהַשָּׂכָר לָאֶמְצַע** - מִתְחַלֵּק בֵּין שְׁנֵי הָאַחִים. וְאִם **עָשְׂאָן** אֲבִיהֶם **לְעַצְמוֹ** - לְשַׁמֵּשׁ בְּנֵי הַבַּיִת, **הֲרֵי הָעָשִׁיר אוֹמֵר לָעָנִי, קַח לְךָ עֲבָדִים וְיָרֵחַצוּ בַּמֶּרְחָץ, קַח לְךָ זֵיתִים וּבוֹא וַעֲשֵׂם בְּבֵית הַבַּד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִמְצָא** מֵחוֹבוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, יַחֲלִיף הַמַּלְוֶה אֶת הַשְּׁטָר שֶׁבְּיָדוֹ, כְּלוֹמַר יִקְרָעֶנּוּ וְיִכְתֹּב אַחֵר תַּחְתָּיו עִם סְכוּם הַחוֹב שֶׁנִּשְׁאַר. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, אֵין הַמַּלְוֶה חַיָּב לִקְרֹעַ אֶת הַשְּׁטָר שֶׁבְּיָדוֹ, אֶלָּא **יִכְתֹּב** לַלָּוֶה **שׁוֹבֵר** שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַסְּכוּם שֶׁפָּרַע הַלָּוֶה, וְכָךְ לֹא יוּכַל הַמַּלְוֶה לַחֲזֹר וְלִגְבּוֹת אֶת הַסְּכוּם כֻּלּוֹ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִמְצָא** לְפִי זֶה שֶׁלָּוָה **זֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת שׁוֹמֵר שׁוֹבְרוֹ מִן הָעַכְבָּרִים** שֶׁלֹּא יֹאכְלוּהוּ, כְּלוֹמַר, לְשָׁמְרוֹ תָּמִיד שֶׁלֹּא יֹאבַד, כִּי כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הַמַּלְוֶה נִשְׁאַר הַשְּׁטָר הַמָּלֵא, יוּכַל לִגְבּוֹת אֶת כָּל הַחוֹב. **אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אָכֵן כָּךְ הַדִּין, וְכָךְ יָפֶה** וְרָאוּי **לוֹ** לַמַּלְוֶה, שֶׁיִּהְיֶה הַלָּוֶה צָרִיךְ לִשְׁמֹר אֶת שׁוֹבְרוֹ וְעַל יְדֵי זֶה יְמַהֵר לִפְרֹעַ אֶת שְׁאָר הַחוֹב, **וְלֹא יִוָּרַע כֹּחוֹ שֶׁל זֶה** - הַמַּלְוֶה, עַל יְדֵי כְּתִיבַת שְׁטָר חָדָשׁ שֶׁבּוֹ זְמַן מְאֻחָר, וְלֹא יוּכַל לִגְבּוֹת מִנְּכְסֵי הַלָּוֶה שֶׁמְּכָרָם קֹדֶם זְמַן זֶה: **מִשְׁנָה ז הִגִּיחַ לְבָנָיו מֵרְחָץ וּבֵית הַבַּד: שְׁנֵי אַחִין, אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר, וְהִנִּיחַ לָהֶן אֲבִיהֶן מֵרְחָץ וּבֵית הַבַּד** [-מְקוֹם סְחִיטַת הַזֵּיתִים לְשֶׁמֶן], אִם **עָשְׂאָן** אֲבִיהֶם **לְשָׂכָר** - לְהַשְׁכִּירָם לַאֲחֵרִים וּלְהַרְוִיחַ מָמוֹן, אַף הַבָּנִים מַשְׁכִּירִים אוֹתוֹ, **וְהַשָּׂכָר לָאֶמְצַע** - מִתְחַלֵּק בֵּין שְׁנֵי הָאַחִים. וְאִם **עָשְׂאָן** אֲבִיהֶם **לְעַצְמוֹ** - לְשַׁמֵּשׁ בְּנֵי הַבַּיִת, **הֲרֵי הָעָשִׁיר אוֹמֵר לָעָנִי, קַח לְךָ עֲבָדִים וְיָרֵחַצוּ בַּמֶּרְחָץ, קַח לְךָ זֵיתִים וּבוֹא וַעֲשֵׂם בְּבֵית הַבַּד**, וְאֵינִי מוּכָן לְהַשְׁכִּירָם, וְהָעָשִׁיר וַעֲבָדָיו רוֹחֲצִים בַּמֶּרְחָץ וְסוֹחֲטִים זֵיתָיו בְּבֵית הַבַּד [וְאַף שֶׁבְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ כְּדֵי חֲלָקָה יָכוֹל לָכֹף אֶת חֲבֵרוֹ לִמְכֹּר לוֹ אֶת חֶלְקוֹ אוֹ לִקְנוֹת אֶת חֶלְקוֹ שֶׁלּוֹ, כָּאן אֵין הָעָנִי יָכוֹל לָכֹף

משניות

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק א

המבוארות

אֶת הָעֲשִׂיר לְכָךְ שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ כֶּסֶף לִקְנוֹת אֶת חֶלְקוֹ].

שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ בְּעִיר אַחַת, שֵׁם הָאֶחָד יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן, וְשֵׁם הָאַחֵר יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן, אֵין הֵם יְכוֹלִין לְהוֹצִיא שְׁטַר חוֹב זֶה עַל זֶה, שֶׁכָּשֶׁאֶחָד יוֹצִיא שְׁטָר שֶׁבּוֹ יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן, יִטְעֲנוּ זֶה שֶׁאַדְרַבָּה הוּא הָיָה הַמַּלְוֶה וְהֶחֱזִיר שְׁטָר זֶה לַלֹּוֶה כְּשֶׁפָּרַע אֶת חוֹבוֹ. **וְלֹא אָדָם אֶחָד יָכוֹל לְהוֹצִיא עַלְיֶהָן** - עַל אֶחָד מֵהֶם **שְׁטַר חוֹב,** כִּי כְּשֶׁיָּבוֹא לְגְבּוֹת מָעוֹת מֵאֶחָד מֵהֶם, יִדְחֶה בְּטַעֲנָה שֶׁחֲבֵרוֹ הוּא הַלֹּוֶה. וְאִם **נִמְצָא לְאֶחָד** שֶׁלָּוָה מִשְּׁנֵיהֶם **בֵּין שְׁטָרוֹתָיו** שׁוֹבֵר שֶׁנִּכְתַּב בּוֹ **'שְׁטָרוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן פָּרוּעַ',** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה מֵהֶם שְׁטָרוֹ פָּרוּעַ, הֲרֵי **שְׁטָרוֹת שְׁנֵיהֶן** נֶחְשָׁבִים כִּפְרוּעִין. **כֵּיצַד יַעֲשׂוּ** כְּדֵי שֶׁיּוֹעִיל הַשְּׁטָר, **יְשַׁלְּשׁוּ** אֶת שְׁמָם, כְּלוֹמַר שֶׁיִּכְתְּבוּ גַּם אֶת שֵׁם הַסָּב, כְּגוֹן שֶׁזֶּה יִכְתֹּב 'יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן בֶּן יַעֲקֹב', וַחֲבֵרוֹ יִכְתֹּב 'יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן בֶּן נַפְתָּלִי'. **וְאִם הָיוּ מְשֻׁלָּשִׁים** - שֶׁגַּם שְׁמוֹת הַסָּבִים שָׁוִים, **יִכְתְּבוּ סִימָן** מְזֻהֶה, כְּגוֹן יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן שֶׁהוּא נָמוּךְ, אוֹ לָבָן בְּיוֹתֵר, **וְאִם הָיוּ מְסֻמָּנִין** - סִימָנֵיהֶם שָׁוִים, **יִכְתְּבוּ כֹּהֵן** עַל אוֹתוֹ אֶחָד מֵהֶם שֶׁהוּא כֹּהֵן, אִם רַק אֶחָד מֵהֶם כֹּהֵן.

שְׁטַר בֵּין שְׁטָרוֹתַי פָּרוּעַ: הָאוֹמֵר לִבְנוֹ לִפְנֵי מוֹתוֹ, **שְׁטַר** אֶחָד הַמֻּנָּח **בֵּין שְׁטָרוֹתַי פָּרוּעַ וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶהוּ,** דִּין **הַשְּׁטָרוֹת כֻּלָּן כִּפְרוּעִין,** וְאֵין הַבֵּן יָכוֹל לִגְבּוֹת מֵהֶם, שֶׁעַל כָּל אֶחָד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הוּא שְׁנִפְרַע. וְאִם **נִמְצָא לְאֶחָד הַלּוֹוִים שָׁם** - בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁל הַמַּלְוֶה **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי שְׁטָרוֹת עַל שְׁמוֹ, כֵּיוָן שֶׁרַק שְׁטַר אֶחָד נִפְרַע, לָכֵן דָּנִים שֶׁהַגָּדוֹל **פָּרוּעַ וְהַקָּטָן אֵינוֹ פָּרוּעַ,** שֶׁכֵּן מַמָּה נַפְשָׁךְ חַיָּב הַלֹּוֶה כִּסְכוּם הַשְּׁטָר הַקָּטָן, אוֹ מֻחְמֶרֶת הַשְּׁטָר עַצְמוֹ אִם אֵינוֹ פָּרוּעַ, וְאִם הוּא פָּרוּעַ הֲרֵי הַשְּׁטָר הַגָּדוֹל אֵינוֹ פָּרוּעַ וְהוּא מְחַיָּב בִּכְסוּם זֶה מֻחְמָתוֹ. **עֵרֶב וְעֵרֶב קִבְּלוּ:** **הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל יְדֵי עֵרֶב** - שֶׁבִּשְׁעַת הַהַלְוָאָה אָמַר לוֹ אָדָם 'תֵּן לוֹ וַאֲנִי עֵרֶב', שֶׁאִם לֹא יִפְרַע אֲנִי אֶפְרַע, **לֹא יִפְרַע הַמַּלְוֶה מִן הָעֵרֵב** בַּתְּחִלָּה, אֶלָּא יִתְבַּע אֶת הַלֹּוֶה לְדִין וְרַק אִם אֵין לוֹ מֵה לְשַׁלֵּם יִתְבַּע אֶת הָעֵרֵב. **וְאִם אָמַר** הַמַּלְוֶה שֶׁמַּלְוֶה לוֹ **'עַל מְנָת שֶׁאֶפָּרַע מִמִּי שֶׁאֶרְצֶה',** וְהִסְכִּים הָעֵרֵב לְכָךְ, **יִפָּרַע מִן הָעֵרֵב** תְּחִלָּה, אֵבָל אִם יֵשׁ נְכָסִים לַלֹּוֶה, יִפָּרַע מֵהֶם. וּבְעֵרֵב קִבְּלָן, שֶׁאָמַר לוֹ בְּשָׁעַת הַהַלְוָאָה 'תֵּן לוֹ וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ', יָכוֹל לִפְרֹעַ מֵהָעֵרֵב אֲפִלּוּ יֶשְׁנָם נְכָסִים לַלֹּוֶה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ נְכָסִים לַלֹּוֶה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין בְּעֵרֵב רָגִיל וּבֵין בִּקִבְּלָן, **לֹא יִפָּרַע מִן הָעֵרֵב** בַּתְּחִלָּה.

וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הָעֵרֵב לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ, לְשַׁלֵּם לָהּ אִם לֹא יְשַׁלֵּם הַבַּעַל, **וְהָיָה בְּעֵלָּהּ מְגָרְשָׁהּ** - עוֹמֵד לְגָרְשָׁהּ וְאֵין לוֹ נְכָסִים לְשַׁלֵּם לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, וְנִמְצָא שֶׁהָעֵרֵב הוּא שֶׁיְּשַׁלֵּם לָהּ אֶת דְּמֵי כְּתֻבָּתָהּ, לֹא יִגָּרְשָׁהּ עַד שֶׁיְּדִירֶנָּה הַבַּעַל הֶעָנֵא שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה לַהֲנוֹת מִמֶּנּוּ, כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ **שֶׁמָּא יַעֲשׂוּ הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה קְנוּנְיָא** - הֶסְכֵּם שֶׁל רַמָּאוּת **עַל הַנְּכָסִים שֶׁל זֶה** - שֶׁל הָעֵרֵב, שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה כְּדֵי שֶׁתִּגְבֶּה מֵהָעֵרֵב אֶת הַכְּתֻבָּה וְאַחַר כָּךְ **יַחְזִיר** הַבַּעַל **אֶת אִשְׁתּוֹ:**

מִשְׁנָה ח שִׁעְבּוּד נְכָסִים: **הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בִּשְׁטָר** עִם עֵדִים, אַף שֶׁלֹּא כָּתַב בַּשְּׁטָר שֶׁיִּגְבֶּה לִפְנֵי מִשֶּׁעְבָּדִים - קַרְקָעוֹת שֶׁנִּקְנוּ מֵהַלֹּוֶה אַחַר הַהַלְוָאָה, שֶׁנִּכְסֵים אֵלּוּ הִשְׁתַּעְבְּדוּ לִפְרָעוֹן הַהַלְוָאָה עוֹד קֹדֶם קְנִיַּת הַלּוֹקֵחַ. וּמֵאַחַר וְלִשְׁטָר כָּל אֶחָד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הוּא שְׁנִפְרַע, לָכֵן **גּוֹבֶה** הַמַּלְוֶה אֶת חוֹבוֹ רַק מִנְּכָסִים **מְשֻׁעְבָּדִים** - קַרְקָעוֹת שֶׁנִּמְכְּרוּ אַחַר הַהַלְוָאָה, שֶׁנִּכְסִים אֵלּוּ הִשְׁתַּעְבְּדוּ לִפְרָעוֹן הַהַלְוָאָה עוֹד קֹדֶם קְנִיַּת הַלּוֹקֵחַ. וְאֵין הַבֵּן יָכוֹל לִגְבּוֹת מֵהֶם, שֶׁעַל כָּל אֶחָד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הוּא שְׁנִפְרַע, שֶׁהֲרֵי הַלּוֹוִים **שָׁם** - בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁל הַמַּלְוֶה **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי שְׁטָרוֹת עַל שְׁמוֹ, כֵּיוָן שֶׁרַק שְׁטַר אֶחָד נִפְרַע, לָכֵן דָּנִים שֶׁהַגָּדוֹל **פָּרוּעַ וְהַקָּטָן אֵינוֹ פָּרוּעַ,** שֶׁכֵּן מַמָּה נַפְשָׁךְ חַיָּב הַלֹּוֶה כִּסְכוּם הַשְּׁטָר הַקָּטָן, אוֹ מֻחְמֶרֶת הַשְּׁטָר עַצְמוֹ אִם אֵינוֹ פָּרוּעַ, וְאִם הוּא פָּרוּעַ הֲרֵי הַשְּׁטָר הַגָּדוֹל אֵינוֹ פָּרוּעַ וְהוּא מְחַיָּב בִּכְסוּם זֶה מֻחְמָתוֹ. **עֵרֶב וְעֵרֶב קִבְּלוּ:** **הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל יְדֵי עֵרֶב** - שֶׁבִּשְׁעַת הַהַלְוָאָה אָמַר לוֹ אָדָם 'תֵּן לוֹ וַאֲנִי עֵרֶב', שֶׁאִם לֹא יִפְרַע אֲנִי אֶפְרַע, **לֹא יִפְרַע הַמַּלְוֶה מִן הָעֵרֵב** בַּתְּחִלָּה, אֶלָּא יִתְבַּע אֶת הַלֹּוֶה לְדִין וְרַק אִם אֵין לוֹ מֵה לְשַׁלֵּם יִתְבַּע אֶת הָעֵרֵב. **וְאִם אָמַר** הַמַּלְוֶה שֶׁמַּלְוֶה לוֹ **'עַל מְנָת שֶׁאֶפָּרַע מִמִּי שֶׁאֶרְצֶה',** וְהִסְכִּים הָעֵרֵב לְכָךְ, **יִפָּרַע מִן הָעֵרֵב** תְּחִלָּה, אֵבָל אִם יֵשׁ נְכָסִים לַלֹּוֶה, יִפָּרַע מֵהֶם. וּבְעֵרֵב קִבְּלָן, שֶׁאָמַר לוֹ בְּשָׁעַת הַהַלְוָאָה 'תֵּן לוֹ וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ', יָכוֹל לִפְרֹעַ מֵהָעֵרֵב אֲפִלּוּ יֶשְׁנָם נְכָסִים לַלֹּוֶה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ נְכָסִים לַלֹּוֶה, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין בְּעֵרֵב רָגִיל וּבֵין בִּקִבְּלָן, **לֹא יִפָּרַע מִן הָעֵרֵב** בַּתְּחִלָּה.

וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הָעֵרֵב לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ, לְשַׁלֵּם לָהּ אִם לֹא יְשַׁלֵּם הַבַּעַל, **וְהָיָה בְּעֵלָּהּ מְגָרְשָׁהּ** - עוֹמֵד לְגָרְשָׁהּ וְאֵין לוֹ נְכָסִים לְשַׁלֵּם לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ, וְנִמְצָא שֶׁהָעֵרֵב הוּא שֶׁיְּשַׁלֵּם לָהּ אֶת דְּמֵי כְּתֻבָּתָהּ, לֹא יְגָרְשָׁהּ עַד שֶׁיְּדִירֶנָּה הַבַּעַל הֶעָנֵא שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה לַהֲנוֹת מִמֶּנּוּ, כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ **שֶׁמָּא יַעֲשׂוּ הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה קְנוּנְיָא** - הֶסְכֵּם שֶׁל רַמָּאוּת **עַל הַנְּכָסִים שֶׁל זֶה** - שֶׁל הָעֵרֵב, שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה כְּדֵי שֶׁתִּגְבֶּה מֵהָעֵרֵב אֶת הַכְּתֻבָּה וְאַחַר כָּךְ **יַחְזִיר** הַבַּעַל **אֶת אִשְׁתּוֹ:**

מִשְׁנָה ח שִׁעְבּוּד נְכָסִים: **הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בִּשְׁטָר** עִם עֵדִים, אַף שֶׁלֹּא כָּתַב בַּשְּׁטָר שֶׁיִּגְבֶּה לִפְנֵי מִשֶּׁעְבָּדִים - קַרְקָעוֹת שֶׁנִּקְנוּ מֵהַלֹּוֶה אַחַר הַהַלְוָאָה, שֶׁנִּכְסִים אֵלּוּ הִשְׁתַּעְבְּדוּ לִפְרָעוֹן הַהַלְוָאָה עוֹד קֹדֶם קְנִיַּת הַלּוֹקֵחַ. וּמֵאַחַר וְלִשְׁטָר כָּל אֶחָד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הוּא שְׁנִפְרַע, לָכֵן **גּוֹבֶה** הַמַּלְוֶה אֶת חוֹבוֹ רַק מִנְּכָסִים **מְשֻׁעְבָּדִים,** הֲרֵי זֶה **גּוֹבֶה** הַמַּלְוֶה **מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים** - קַרְקָעוֹת שֶׁנִּמְכְּרוּ אַחַר הַהַלְוָאָה אֲפִלּוּ **בְּיַד אַחֵר** שֶׁקָּנָה מִן הַלּוֹקֵחַ

משניות

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק ב

המבוארות

שֶׁהִשִּׁיאוּהָ לוֹ אִחָיהָ אוֹ אִמָּהּ, נַעֲשִׂים בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה. **מִנַּיִן הַשַּׁמָּאִים בְּדָבָרִים הַטְּעוּנִים שִׁזּוּמָא:** חִלּוּל **נָטַע רְבָעִי וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִין** - כְּגוֹן פֵּרוֹת רְקוּבִים שֶׁאֵין לָהֶם שַׁעַר וְצָרִיךְ לְשׁוּמָם, נִשּׁוֹמִים **בִּשְׁלֹשָׁה** אֲנָשִׁים. שׁוּמַת **הַהֶקְדֵּשׁוֹת** כְּדֵי לְפַדּוֹתָם, **בִּשְׁלֹשָׁה. הָעֲרָכִין הַמּטַלְטְלִין** - אִם אָמַר 'עֶרְכְּךָ פְּלוֹנִי עָלַי' וְרוֹצֶה לְשַׁלֵּם בְּמִטַּלְטְלִין, שָׁמִין אוֹתָם **בִּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וְאֶחָד מֵהֶן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כֹּהֵן,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֶרְכֶּךָ הַכֹּהֵן'. וְהַקַּרְקָעוֹת - אִם בָּא לְשַׁלֵּם הָעֶרְכּוֹ שֶׁהִתְחִיל בְּקַרְקַע, שָׁמִים אוֹתָהּ בַּעֲשָׂרָה שֶׁמָּאִים, **תִּשְׁעָה** סְתָם אֲנָשִׁים **וְכֹהֵן, וְאָדָם** - וְאִם אָמַר 'דְּמֵי פְּלוֹנִי עָלַי' שֶׁצָּרִיךְ לָשׁוּם כַּמָּה הוּא שָׁוֶה לְהַמָּכֵר בַּשּׁוּק, נִשּׁוֹם **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** - כְּקַרְקָעוֹת, בַּעֲשָׂרָה וְאֶחָד מֵהֶם כֹּהֵן: **מִשְׁנָה ד מִנַּיִן הַדַּיָּנִים בִּדִינֵי נְפָשׁוֹת וְשׁוֹר הַנִּסְקָל: דִּינֵי נְפָשׁוֹת** - הַחַיָּבִים מִיתָה בִּידֵי בֵּית דִּין, נִדּוֹנִים **בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה** דַּיָּנִים. שׁוֹר **הָרוֹבֵעַ** אִשָּׁה, **וְהַנִּרְבָּע** - בְּהֵמָה שֶׁבָּא עָלֶיהָ אִישׁ, נִדּוֹנִים לְמִיתָה **בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה,** שֶׁנֶּאֱמַר בַּבְּהֵמָה הָרוֹבַעַת (ויקרא כ טז) 'וְהָרַגְתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה', וְאוֹמֵר גַּם בִּבְהֵמָה נִרְבַּעַת (שם פסוק טו) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת **וְאֶת הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ**', וְהִקִּישׁ הַכָּתוּב אֶת הַבְּהֵמָה לְאָדָם, שֶׁאַף הִיא נֶהֱרֶגֶת כְּאָדָם בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. **שׁוֹר הַנִּסְקָל** עַל שֶׁהָרַג אָדָם בִּנְגִיחָתוֹ, נִדּוֹן **בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כט) **'הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת'**, וְדָרְשׁוּ: **כְּמִיתַת הַבְּעָלִים** אִלּוּ הָיָה חַיָּב מִיתָה, שֶׁהִיא בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, **כָּךְ מִיתַת הַשּׁוֹר. הַזֹּאב וְהָאֲרִי, וְהַדֹּב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס** [-צָבוֹעַ] **וְהַנָּחָשׁ** שֶׁהָרְגוּ אָדָם, **מִיתָתָן** - נִדּוֹנִים לְמִיתָה **בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל הַקּוֹדֵם לְהָרְגָן זָכָה** וְאֵין צָרִיךְ לַהֲבִיאָם לְבֵית דִּין. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִיתָתָן** שֶׁל כָּל אֵלּוּ מִלְבַד נָחָשׁ **בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה,** אֲבָל נָחָשׁ, הַקּוֹדֵם לְהָרְגוֹ זָכָה: **מִשְׁנָה ה דִּינֵי הַדּוֹרְשִׁים בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד: אֵין דָּנִין** אוֹתוֹ **הַשֵּׁבֶט** מִשֵּׁנִים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁעָבְדוּ רֹב בְּנֵי הַשֵּׁבֶט עֲבוֹדָה זָרָה בְּמֵזִיד, **וְלֹא אֶת נְבִיא הַשֶּׁקֶר, וְלֹא אֶת כֹּהֵן גָּדוֹל** שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, **אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד** דַּיָּנִים, שֶׁהִיא סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה. שֵׁבֶט, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז ה) 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא אֶל שְׁעָרֶיךָ', אִישׁ וְאִשָּׁה אַתָּה מוֹצִיא אֶל שְׁעָרֶיךָ, אֶל בֵּית דִּין שֶׁבְּעִירְךָ, **אֲבָל** אֶת כָּל הַשֵּׁבֶט אַתָּה דָּן בְּסַנְהֶדְרִין. נְבִיא שֶׁקֶר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח כ) 'אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר', וְדוֹרְשִׁים 'דָּבָר - דָּבָר' מְזֻקָּן מַמְרֶא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם יז ח) 'כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר', וּבְזָקֵן מַמְרֶא נֶאֱמַר (שם) 'וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ' הַיינוּ לְבֵית הַדִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. וְכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יח כב) 'וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ' וְדוֹרְשִׁים שֶׁאֶת דְּבָרָיו שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל יָבִיאוּ אֶל מֹשֶׁה, וּמֹשֶׁה הוּא כְּסַנְהֶדְרִין. **וְאֵין מוֹצִיאִין** אֶת הַצָּבָא **לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת** [כָּל מִלְחָמָה מִלְּבַד שְׁבָעָה אֲמוֹת וַעֲמָלֵק], **אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד,** שֶׁבְּמִלְחֶמוֹת בֵּית דָּוִד נֶאֱמַר (דה"י א' כז לד) 'וְאַחֲרֵי אֲחִיתֹפֶל בְּנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע', שֶׁאַחֲרֵי שֶׁהִתְיַעֲצוּ עִם אֲחִיתֹפֶל הָלְכוּ לִשְׁאל אֵצֶל הַסַּנְהֶדְרִין [שֶׁבְּנֵיהוּ הָיָה הָעַקְרִי שֶׁבָּהֶם]. **אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר** יְרוּשָׁלַיִם **וְעַל הָעֲזָרוֹת** שֶׁבְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לְקַדֵּשׁ חֲלָקִים נוֹסָפִים בִּקְדֻשָּׁתָן **אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד** דַּיָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן (שמות כה ט) 'כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ וְגוֹ' וְכֵן תַּעֲשׂוּ', וְדָרְשׁוּ שֶׁכָּשֵׁם שֶׁהַמִּשְׁכָּן הִתְקַדֵּשׁ עַל פִּי מֹשֶׁה שֶׁהוּא בִּמְקוֹם סַנְהֶדְרִין, כֵּן תַּעֲשׂוּ לְדוֹרוֹת לְהוֹסִיף קְדֻשָּׁה עַל פִּי סַנְהֶדְרִין. **אֵין עוֹשִׂין סַנְהֶדְרִיּוֹת** קְטַנּוֹת (להלן מ"ו) **לַשְּׁבָטִים** - לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט, **אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד,** כְּשֵׁם שֶׁמָּצִינוּ שֶׁמֹּשֶׁה הוֹשִׁיב סַנְהֶדְרָאוֹת, וְהוּא כְּשִׁבְעִים וְאֶחָד. **אֵין עוֹשִׂין עִיר הַנִּדַּחַת אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד,** מֵאוֹתוֹ הַסַּעַם שֶׁשֵּׁבֶט שָׁלֵם נִדּוֹן בְּסַנְהֶדְרִין, **וְאֵין עוֹשִׂין עִיר הַנִּדַּחַת בְּסֶפֶר** - בְּעִיר הַנִּמְצֵאת בַּגְּבוּל, לַעֲשׂוֹתָהּ תֵּל עוֹלָם שֶׁלֹּא תִּבָּנֶה, אֶלָּא רַק הוֹרְגִים אֶת אֲנָשֶׁיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג יד) 'יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ', 'מִקִּרְבֶּךָ' וְלֹא מִן הַסֵּפֶר, וְטַעַם הַפָּסוּק שֶׁמָּא יִשְׁמְעוּ נָכְרִים שֶׁהָעִיר חָרְבָה וְיִכָּנְסוּ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְלֹא** עוֹשִׂין עִיר הַנִּדַּחַת **בְּשִׁלֹּשׁ** עֲיָרוֹת הַקְּרוֹבוֹת זוֹ לָזוֹ, **אֲבָל עוֹשִׂין** אַחַת **אוֹ שְׁתַּיִם,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'בְּעָרֶיךָ', וּמְעוּט רַבִּים שְׁנַיִם: **מִשְׁנָה ו סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה:**

סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה הָיְתָה שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד דַּיָּנִים, וְסַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה **שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וּמִנַּיִן לַגְּדוֹלָה שֶׁהִיא שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר יא טז) **'אֶסְפָה לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל',** וּמֹשֶׁה עַל גַּבֵּיהֶן - מִצְטָרֵף אִתָּם, **הֲרֵי שִׁבְעִים וְאֶחָד,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יז) 'וְנָשָׂאוּ אִתְּךָ' שֶׁאַף מֹשֶׁה יָשַׁב עִמָּם בַּדִּין. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁבְעִים** דַּיָּנִים, שֶׁמֹּשֶׁה לֹא יָשַׁב עִמָּם בַּדִּין, וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'אִתְּךָ' פָּרוּשׁוֹ שֶׁיִּהְיוּ דּוֹמִים לְךָ. **וּמִנַּיִן לְסַנְהֶדְרִין קְטַנָּה שֶׁהִיא שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. שֶׁנֶּאֱמַר** (שם לה כד-כה) **'וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה' 'וְהִצִּילוּ הָעֵדָה' עֵדָה שׁוֹפֶטֶת** - מְחַיֶּבֶת, **וְעֵדָה מַצֶּלֶת** - מְזַכָּה, וְכֵיוָן שֶׁכָּל עֵדָה הִיא עֶשְׂרָה, **הֲרֵי כָּאן עֶשְׂרִים. וּמִנַּיִן לְעֵדָה שֶׁהִיא עֲשָׂרָה, שֶׁנֶּאֱמַר** עַל הַמְרַגְּלִים שֶׁהָיוּ שְׁנֵים עָשָׂר (שם יד כז) **'עַד מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת', יָצְאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב** שֶׁאֵינָן בִּכְלַל 'הָרָעָה' וְנוֹתְרוּ עֲשָׂרָה, וְנִקְרָאִים 'עֵדָה'. **וּמִנַּיִן לְהָבִיא** - לְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ **עוֹד שְׁלֹשָׁה** דַּיָּנִים מִלְּבַד הָעֶשְׂרִים. שֶׁכֵּן **מִמִּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כג ב) **'לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעֹת'** - אַל תֵּלֵךְ אַחֲרֵי הָרֹב לְחַיֵּב, **שׁוֹמֵעַ אֲנִי** - מִוְּבָן מִכָּךְ שֶׁאֶהְיֶה **עִמָּהֶם** עִם הָרֹב **לְטוֹבָה** - לְזַכּוֹת, **וְאִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר** גַּם **'אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת',** אֶלָּא וַדַּאי שֶׁאַף לְרָעָה הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב, **וְכַוָּנַת הַכָּתוּב 'לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת'** הֵיא **שֶׁלֹּא כְּהַטָּיָתְךָ לְטוֹבָה תִּהְיֶה הַטָּיָתְךָ לְרָעָה,** שֶׁיֵּשׁ רֹב שֶׁאֵין לְלֶכֶת אַחֲרָיו לְרָעָה בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אֶלָּא רַק לְטוֹבָה, **שֶׁהַטָּיָתְךָ לְטוֹבָה** הִיא אַפִּלּוּ **עַל פִּי** רֹב שֶׁל דַּיָּן **אֶחָד, אֲבָל הַטָּיָתְךָ לְרָעָה** רַק **עַל פִּי** רֹב שֶׁל **שְׁנַיִם. וְכֵיוָן** שֶׁיֵּשׁ עֵדָה מְזֻכָּה, אִי אֶפְשָׁר לְהַכְרִיעַ אֶת הַדִּין לְחִיּוּב אֶלָּא בִּשְׁנַיִם עָשָׂר מְחַיְּבִים, הֲרֵי כָּאן עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם דַּיָּנִים, **וְאֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל** - אֵין עוֹשִׂים בֵּית דִּין עִם מִסְפַּר דַּיָּנִים זוּגִי, כְּדֵי שֶׁבְּכָל אֹפֶן יוּכַל לִהְיוֹת הֶכְרֵעַ עַל פִּי אֶחָד לְטוֹבָה, וְלָכֵן **מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד** דַּיָּן **אֶחָד, וְהֲרֵי כָּאן עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְכַמָּה אֲנָשִׁים יְהֵא - יְהֵא בְּעִיר וְתֵהֵא רְאוּיָה לְהוֹשִׁיב בָּהּ סַנְהֶדְרִין קְטַנָּה, מֵאָה וְעֶשְׂרִים** [וְהֵם: עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים, וְעוֹד שָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה הַיּוֹשְׁבִים לִפְנֵיהֶם (להלן פ"ד מ"ד), וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים שֶׁבְּטֵלִים מִכָּל מְלָאכָה וְיוֹשְׁבִים תָּמִיד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וּשְׁנֵי סוֹפְרִים לִכְתִּיבַת דִּבְרֵי הַמְזַכִּים וְהַמְחַיְּבִים, וּשְׁנֵי שַׁמָּשִׁים לְהַזְמִין אֶת בַּעֲלֵי הַדִּין לְדִין וּלְהַלְקוֹת אֶת הַחַיָּב מַלְקוֹת. וּשְׁנֵי בַּעֲלֵי דִּין, וּשְׁנֵי עֵדִים, וּשְׁנֵי עֵדִים זוֹמְמִים, וּשְׁנֵי עֵדִים הַמְזִמִּים אֶת הַמְזִמִּים, וּשְׁנֵי גַּבָּאִים לָאֶסֹף צְדָקָה, וּשְׁלִישֵׁי לְהַצְטָרֵף אֲלֵיהֶם בַּחֲלָקָתָהּ, וְרוֹפֵא, וּמַקִּיז דָּם, וְסוֹפֵר, וּמְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת]. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר,** צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ בָּהּ **מֵאתַיִם וּשְׁלֹשִׁים, כְּנֶגֶד שְׁרֵי עֲשָׂרוֹת,** כְּדֵי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהַדַּיָּנִים יִהְיֶה מְמֻנֶּה לְכָל הַפָּחוֹת עַל עֲשָׂרָה תּוֹשָׁבִים, שֶׁלֹּא מְצִינוּ שְׁרָרָה פְּחוּתָה מִשָּׂרֵי עֲשָׂרוֹת:

פֶּרֶק ב

דִּינֵי כֹּהֵן גָּדוֹל וּמֶלֶךְ: **מִשְׁנָה א דִּינֵי כֹּהֵן גָּדוֹל:**

כֹּהֵן גָּדוֹל דָּן - יָכוֹל לְשַׁמֵּשׁ כְּדַיָּן, **וְדָנִין אוֹתוֹ** בְּבֵית דִּין עַל עֲבֵרָה שֶׁעָבַר אוֹ מָמוֹן שֶׁהִתְחַיֵּב, וְכֵן **מֵעִיד** לַאֲחֵרִים, **וּמְעִידִין אוֹתוֹ** [-עָלָיו], בְּכָל אָדָם. וְכֵן הוּא **חוֹלֵץ** לְאֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת בְּלֹא בָנִים, **וְאָחִיו חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ וּמְיַבְּמִין** [-אוֹ מְיַבְּמִין] **אֶת אִשְׁתּוֹ** אִם מֵת בְּלֹא בָנִים, **אֲבָל הוּא אֵינוֹ מְיַבֵּם** אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא אָסוּר בְּאַלְמָנָה. מֵת לוֹ מֵת** מִשִּׁבְעָה קְרוֹבָיו, וְאָסוּר לְהִטָּמֵא לוֹ, **אַף אֵינוֹ יוֹצֵא אַחַר הַמִּטָּה** לְלַוּוֹתוֹ, שֶׁמָּא יִגַּע בְּמֵת **וְיִטָּמֵא,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יב) **'וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא** יֵצֵא', וְדוֹרְשִׁים **'וּמִקִּדְשָׁתוֹ לֹא** יֵצֵא', שֶׁיִּזָּהֵר שֶׁלֹּא יֵצֵא, **אֶלָּא** הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ הֶכֵּר בַּדָּבָר הַבָּאִים לְנַחֲמוֹ עַל שֶׁמֵּת לוֹ מֵת, **כָּל הָעָם אוֹמְרִין לוֹ 'אָנוּ כַפָּרָתֶךָ'** - בָּנוּ תִּתְכַּפֵּר, **וְנִהְיֶה תַּחְתֶּיךָ** לְכָל הָרָאוּי לְבוֹא עָלֶיךָ, **וְהוּא אוֹמֵר לָהֶן 'תִּתְבָּרְכוּ מִן הַשָּׁמַיִם'. וּכְשֶׁמַּכְרִין אוֹתוֹ** - כְּשֶׁמַּאֲכִילִים אוֹתוֹ סְעוּדַת הַבְּרָאָה [הַסְּעוּדָה הָרִאשׁוֹנָה אַחַר הַקְּבוּרָה, שֶׁאָסוּר לְאָבֵל לֶאֱכל מִשֶּׁלּוֹ], **כָּל הָעָם** מְסֻבִּין **עַל הָאָרֶץ** כַּאֲבֵלִים הַמִּצְטַעֲרִים בְּצַעֲרוֹ, **וְהוּא** מֵסֵב בְּכָבוֹד **עַל הַסַּפְסָל** [-כִּסֵּא קָטָן]:

בִּשְׁלֹשָׁה. נָטַע רְבָעִי וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִין, בִּשְׁלֹשָׁה. הַהֶקְדֵּשׁוֹת, בִּשְׁלֹשָׁה. הָעֲרָכִין הַמּטַלְטְלִין, בִּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֶחָד מֵהֶן כֹּהֵן. וְהַקַּרְקָעוֹת, תִּשְׁעָה וְכֹהֵן. וְאָדָם, כַּיּוֹצֵא בָּהֶן: ד דִּינֵי נְפָשׁוֹת, בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. הָרוֹבֵעַ וְהַנִּרְבָּע, בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ טז) **'וְהָרַגְתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה', וְאוֹמֵר** (שם פסוק טו) **'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ', וְהִקִּישׁ הַכָּתוּב אֶת הַבְּהֵמָה לְאָדָם,** שֶׁאַף הִיא נֶהֱרֶגֶת כְּאָדָם **בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. שׁוֹר הַנִּסְקָל,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כט) **'הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת',** וְדָרְשׁוּ: **כְּמִיתַת הַבְּעָלִים** אִלּוּ הָיָה חַיָּב מִיתָה, שֶׁהִיא בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, **כָּךְ מִיתַת הַשּׁוֹר. הַזֹּאב וְהָאֲרִי, וְהַדֹּב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס** [-צָבוֹעַ] **וְהַנָּחָשׁ** שֶׁהָרְגוּ אָדָם, **מִיתָתָן** - נִדּוֹנִים לְמִיתָה **בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל הַקּוֹדֵם לְהָרְגָן זָכָה** וְאֵין צָרִיךְ לַהֲבִיאָם לְבֵית דִּין. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִיתָתָן** שֶׁל כָּל אֵלּוּ מִלְבַד נָחָשׁ **בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה,** אֲבָל נָחָשׁ, הַקּוֹדֵם לְהָרְגוֹ זָכָה: **מִשְׁנָה ה דִּינֵי הַדּוֹרְשִׁים בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד: אֵין דָּנִין אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט** מִשֵּׁנִים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁעָבְדוּ רֹב בְּנֵי הַשֵּׁבֶט עֲבוֹדָה זָרָה בְּמֵזִיד, **וְלֹא אֶת נְבִיא הַשֶּׁקֶר, וְלֹא אֶת כֹּהֵן גָּדוֹל** שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, **אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד** דַּיָּנִים, שֶׁהִיא סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה. שֵׁבֶט, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז ה) 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא אֶל שְׁעָרֶיךָ', אִישׁ וְאִשָּׁה אַתָּה מוֹצִיא אֶל שְׁעָרֶיךָ, אֶל בֵּית דִּין שֶׁבְּעִירְךָ, **אֲבָל** אֶת כָּל הַשֵּׁבֶט אַתָּה דָּן בְּסַנְהֶדְרִין. נְבִיא שֶׁקֶר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח כ) 'אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר', וְדוֹרְשִׁים 'דָּבָר - דָּבָר' מְזֻקָּן מַמְרֶא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם יז ח) 'כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר', וּבְזָקֵן מַמְרֶא נֶאֱמַר (שם) 'וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ' הַיינוּ לְבֵית הַדִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. וְכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יח כב) 'וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ' וְדוֹרְשִׁים שֶׁאֶת דִּבְרָיו שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל יָבִיאוּ אֶל מֹשֶׁה, וּמֹשֶׁה הוּא כְּסַנְהֶדְרִין. **וְאֵין מוֹצִיאִין** אֶת הַצָּבָא **לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת** [כָּל מִלְחָמָה מִלְּבַד שְׁבָעָה אֲמוֹת וַעֲמָלֵק], **אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד,** שֶׁבְּמִלְחֶמוֹת בֵּית דָּוִד נֶאֱמַר (דה"י א' כז לד) **'וְאַחֲרֵי אֲחִיתֹפֶל בְּנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע',** שֶׁאַחֲרֵי שֶׁהִתְיַעֲצוּ עִם אֲחִיתֹפֶל הָלְכוּ לִשְׁאל אֵצֶל הַסַּנְהֶדְרִין [שֶׁבְּנֵיהוּ הָיָה הָעַקְרִי שֶׁבָּהֶם]. **אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר** יְרוּשָׁלַיִם **וְעַל הָעֲזָרוֹת** שֶׁבְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, לְקַדֵּשׁ חֲלָקִים נוֹסָפִים בִּקְדֻשָּׁתָן **אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד** דַּיָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן (שמות כה ט) **'כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ וְגוֹ' וְכֵן תַּעֲשׂוּ',** וְדָרְשׁוּ שֶׁכָּשֵׁם שֶׁהַמִּשְׁכָּן הִתְקַדֵּשׁ עַל פִּי מֹשֶׁה שֶׁהוּא בִּמְקוֹם סַנְהֶדְרִין, כֵּן תַּעֲשׂוּ לְדוֹרוֹת לְהוֹסִיף קְדֻשָּׁה עַל פִּי סַנְהֶדְרִין. **אֵין עוֹשִׂין סַנְהֶדְרִיּוֹת** קְטַנּוֹת (להלן מ"ו) **לַשְּׁבָטִים** - לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט, **אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד,** כְּשֵׁם שֶׁמָּצִינוּ שֶׁמֹּשֶׁה הוֹשִׁיב סַנְהֶדְרָאוֹת, וְהוּא כְּשִׁבְעִים וְאֶחָד. **אֵין עוֹשִׂין עִיר הַנִּדַּחַת אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד,** מֵאוֹתוֹ הַסַּעַם שֶׁשֵּׁבֶט שָׁלֵם נִדּוֹן בְּסַנְהֶדְרִין, **וְאֵין עוֹשִׂין עִיר הַנִּדַּחַת בְּסֶפֶר** - בְּעִיר הַנִּמְצֵאת בַּגְּבוּל, לַעֲשׂוֹתָהּ תֵּל עוֹלָם שֶׁלֹּא תִּבָּנֶה, אֶלָּא רַק הוֹרְגִים אֶת אֲנָשֶׁיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג יד) 'יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ', 'מִקִּרְבֶּךָ' וְלֹא מִן הַסֵּפֶר, וְטַעַם הַפָּסוּק שֶׁמָּא יִשְׁמְעוּ נָכְרִים שֶׁהָעִיר חָרְבָה וְיִכָּנְסוּ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְלֹא** עוֹשִׂין עִיר הַנִּדַּחַת **בְּשִׁלֹּשׁ** עֲיָרוֹת הַקְּרוֹבוֹת זוֹ לָזוֹ, **אֲבָל עוֹשִׂין** אַחַת **אוֹ שְׁתַּיִם,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'בְּעָרֶיךָ', וּמְעוּט רַבִּים שְׁנַיִם: **מִשְׁנָה ו סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה:**

סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה הָיְתָה שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד דַּיָּנִים, וְסַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה **שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וּמִנַּיִן לַגְּדוֹלָה שֶׁהִיא שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר יא טז) **'אֶסְפָה לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל'**

מִשְׁנָה ב דַּיְנֵי מָלֶךְ: הַמֶּלֶךְ מִמַּלְכֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינָם נִשְׁמָעִים לַחֲכָמִים, לֹא דָן בְּבֵית דִּין כְּדַיָּן, וְלֹא דָנִין אוֹתוֹ, וְלֹא מֵעִיד לַאֲחֵרִים, וַאֲחֵרִים לֹא מְעִידִין אוֹתוֹ [-עָלָיו]. [אֲבָל מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד הַנִּשְׁמָע לַחֲכָמִים, דָּן וְדָנִים וּמְעִידִים אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כא יב) 'בֵּית דָּוִד וְגוֹ' דִּינוּ לַבֹּקֶר מִשְׁפָּט']. וְלֹא חוֹלֵץ לְאֵשֶׁת אָחִיו, שֶׁגְּנַאי הוּא שֶׁתָּרַק לְפָנָיו, וְלֹא חוֹלְצִין לְאֵשְׁתּוֹ לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא, לְפִי שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר, כָּאָמוּר בְּהָמְשָׁךְ הַמִּשְׁנָה. וְלֹא מְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, שֶׁכָּל שֶׁאֵינָהּ בַּחֲלִיצָה אֵינָהּ בְּיִבּוּם, וְלֹא מְיַבְּמִין אָחִיו לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁאֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה הַמֶּלֶךְ לַחֲלֹץ אוֹ לְיַבֵּם, זָכוּר לְטוֹב, שֶׁיָּכוֹל לְמַחל עַל כְּבוֹדוֹ. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אַף אִם רָצָה אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל. וְאֵין נוֹשְׂאִין אַלְמְנָתוֹ, מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נוֹשֵׂא הַמֶּלֶךְ אַלְמְנָתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ אַחֵר, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד שֶׁנָּשָׂא אַלְמְנָתוֹ שֶׁל שָׁאוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב' יב ח) 'וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחֵיקֶךָ':

מִשְׁנָה ג דִּינֵי מַמּוֹנוֹת, בִּשְׁלֹשָׁה. זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד, וּשְׁנֵיהֶן בּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד אֶחָד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שְׁנֵי הַדַּיָּנִים בּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד אֶחָד, שֶׁמֵּבִיא עֲלֵיהֶן רְאָיָה שֶׁהֵן קְרוֹבִים אוֹ פְסוּלִים. אֲבָל אִם הָיוּ כְּשֵׁרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְפָסְלָן: **ב** אָמַר לוֹ מֵת, אֵינוֹ יוֹצֵא מִפֶּתַח פַּלְטֵרִין שֶׁלּוֹ. מֵת לוֹ מֵת, אֵינוֹ יוֹצֵא מִפֶּתַח פַּלְטֵרִין שֶׁלּוֹ. נֶאֱמָנִין עָלַי שְׁלֹשָׁה רוֹעֵי בָקָר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. הָיָה חַיָּב לַחֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה וְאָמַר לוֹ דֹּר לִי בְּחַיֵּי רֹאשְׁךָ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ: **ג** וְאֵלּוּ הֵן הַפְּסוּלִין, הַמְשַׁחֵק בְּקֻבְיָא, וְהַמַּלְוֶה בְּרִבִּית, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בַּתְּחִלָּה הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית, שְׁבִיעִית, 'אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית', כְּלוֹמַר, שֶׁאַף אֶת הָאוֹסְפִים פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לְעַצְמָם יוֹתֵר אֵין רוֹכְבִין עַל סוּסוֹ, וְאֵין יוֹשְׁבִין עַל כִּסְאוֹ, וְאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּשַׁרְבִיטוֹ, וְאֵין רוֹאִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא מִסְתַּפֵּר, וְלֹא כְּשֶׁהוּא עָרֹם, וְלֹא בְּבֵית הַמֶּרְחָץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ', וְדָרְשׁוּ: שֶׁתְּהֵא אֵימָתוֹ עָלֶיךָ, וּדְבָרִים אֵלּוּ מְקֻלָּלִים בִּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ:

פֶּרֶק ג פְּרָטֵי הַדִּין: בְּחִירַת הַדַּיָּנִים, הַפְסוּלִים לָדוּן וּלְהָעִיד, קַבָּלַת עֵדוּת, פְּסַק הַדִּין, וּסְתִירָתוֹ בְּעֵדִים אוֹ רְאָיָה: **מִשְׁנָה א** אֵפָּן בְּרִירַת דַּיְנֵי מָמוֹנוֹת: הִתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"א מ"א) שֶׁדָּנִים דִּינֵי מָמוֹנוֹת בִּשְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים. וְאֵפָן בְּחִירָתָם הוּא, שָׁזֶּה - בַּעַל דִּין אֶחָד בּוֹרֵר [-בּוֹחֵר] לוֹ דַּיָּן אֶחָד, וְזֶה - הַבַּעַל דִּין הַשֵּׁנִי, בּוֹרֵר לוֹ דַּיָּן אֶחָד [שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ יֵצֵא הַדִּין לַאֱמִתּוֹ וְיִצְיְתוּ בַּעֲלֵי הַדִּין לְפִסַק הַדִּין, כִּי יֹאמַר כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ שֶׁוַּדַּאי הָיָה הַדַּיָּן שֶׁבֵּרר מְהֻפָּךְ בְּזִכּוּתוֹ לוּ הָיָה אֶפְשָׁר], וּשְׁנֵיהֶן - שְׁנֵי בַּעֲלֵי הַדִּין יַחַד, בּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד דַּיָּן אֶחָד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַדַּיָּן זֶה מְהֻפָּךְ בְּזִכּוּת שְׁנֵיהֶם, כֵּיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִנּוּ אוֹתוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שְׁנֵי הַדַּיָּנִים שֶׁבֵּרְרוּ בַּעֲלֵי הַדִּין, הֵם בּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד דַּיָּן אֶחָד, בְּלִי יְדִיעַת הַבַּעֲלֵי דִּינִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְבּוֹ שֶׁל הַשְּׁלִישִׁי נוֹטֶה לְאֶחָד מִשְּׁנֵי בַּעֲלֵי הַדִּין. זֶה - בַּעַל דִּין אֶחָד, פּוֹסֵל דַּיָּנוֹ שֶׁל זֶה - שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְאוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָדוּן לְפָנָיו, וְזֶה - הַבַּעַל דִּין הַשֵּׁנִי, פּוֹסֵל דַּיָּנוֹ שֶׁל זֶה - הַבַּעַל דִּין שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵימָתַי יָכוֹל לִפְסֹל, בִּזְמַן שֶׁמַּבִּיא עֲלֵיהֶן [-עַל הַדַּיָּנִים] רְאָיָה שֶׁהֵן קְרוֹבִין לְאֶחָד מִבַּעֲלֵי הַדִּין, אוֹ שֶׁהֵם פְּסוּלִין לָדוּן מֵחֲמַת עֲבֵרָה שֶׁעָשׂוּ, אֲבָל אִם הָיוּ הַדַּיָּנִים כְּשֵׁרִים, אֲזַי אֲפִלּוּ אִם הֵם הֶדְיוֹטוֹת, הֲרֵי הֵם כְּדַיָּנִים מֻמְחִים וְאֵינוֹ יָכוֹל לְפָסְלָן. וְזֶה פּוֹסֵל אֶת עֵדָיו שֶׁל זֶה, וְזֶה פּוֹסֵל אֶת עֵדָיו שֶׁל זֶה, בְּאֹפֶן שֶׁבַּעַל דִּין אָמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי כִּתּוֹת עֵדִים לְהָעִיד כְּדָבָרָיו, יָכוֹל הַבַּעַל דִּין שֶׁכְּנֶגְדּוֹ לְהָעִיד עִם עוֹד עַד אֶחָד לִפְסֹל אֶת הָעֵדִים, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב נוֹגֵעַ בָּעֵדוּת כֵּיוָן שֶׁגַּם לוּלֵי כַּת זוֹ יִתְחַיֵּב מִצַּד הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה שֶׁיְּבִיא חֲבֵרוֹ, וְאִם אַחַר כָּךְ לֹא תָּבוֹא הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה, יִפְסֹד. קַבָּלַת עֵדוּת, הַפְסוּלִים לָדוּן וּלְהָעִיד, כָּאָמוּר בְּהָמְשָׁךְ הַמִּשְׁנָה. וְלֹא מְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, שֶׁכָּל שֶׁאֵינָהּ בַּחֲלִיצָה אֵינָהּ בְּיִבּוּם, וְלֹא מְיַבְּמִין אָחִיו לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁאֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה הַמֶּלֶךְ לַחֲלֹץ אוֹ לְיַבֵּם, זָכוּר לְטוֹב, שֶׁיָּכוֹל לְמַחל עַל כְּבוֹדוֹ. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אַף אִם רָצָה אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל. וְאֵין נוֹשְׂאִין אַלְמְנָתוֹ, מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נוֹשֵׂא הַמֶּלֶךְ אַלְמְנָתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ אַחֵר, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד שֶׁנָּשָׂא אַלְמְנָתוֹ שֶׁל שָׁאוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב' יב ח) 'וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחֵיקֶךָ': **מִשְׁנָה ג** דִּינֵי מָמוֹנוֹת, בִּשְׁלֹשָׁה. זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד, וּשְׁנֵיהֶן בּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד אֶחָד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שְׁנֵי הַדַּיָּנִים בּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד אֶחָד, שֶׁמֵּבִיא עֲלֵיהֶן רְאָיָה שֶׁהֵן קְרוֹבִים אוֹ פְסוּלִים. אֲבָל אִם הָיוּ כְּשֵׁרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְפָסְלָן. זֶה פּוֹסֵל עֵדָיו שֶׁל זֶה, וְזֶה פּוֹסֵל עֵדָיו שֶׁל זֶה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁמֵּבִיא עֲלֵיהֶן רְאָיָה שֶׁהֵן קְרוֹבִין אוֹ פְסוּלִים. אֲבָל אִם הָיוּ כְּשֵׁרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְפָסְלָן: **ב** אָמַר לוֹ מֵת, אֵינוֹ יוֹצֵא מִפֶּתַח פַּלְטֵרִין שֶׁלּוֹ. מֵת לוֹ מֵת, אֵינוֹ יוֹצֵא מִפֶּתַח פַּלְטֵרִין שֶׁלּוֹ. נֶאֱמָנִין עָלַי שְׁלֹשָׁה רוֹעֵי בָקָר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. הָיָה חַיָּב לַחֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה וְאָמַר לוֹ דֹּר לִי בְּחַיֵּי רֹאשְׁךָ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ: **ג** וְאֵלּוּ הֵן הַפְּסוּלִין, הַמְשַׁחֵק בְּקֻבְיָא, וְהַמַּלְוֶה בְּרִבִּית, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בַּתְּחִלָּה הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית, שְׁבִיעִית, 'אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית', כְּלוֹמַר, שֶׁאַף אֶת הָאוֹסְפִים פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לְעַצְמָם יוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהֶם עוֹד הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית, שֶׁכָּל הַמַּכְנִיס פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לְתוֹךְ בֵּיתוֹ כְּאִלּוּ מַכְנִיס אֶת הַבְּהֵמָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, מָה הַבְּהֵמָה מְיֻחֶדֶת לָאֲכִילָה, אַף פֵּרוֹת שְׁבִיעִית מְיֻחָדוֹת לָאֲכִילָה. **מִשְׁנָה ד** אֵלּוּ הֵן הַפְּסוּלִין לָדוּן וּלְהָעִיד, הַמְשַׁחֵק בְּקֻבְיָא, וְהוּא שֶׁיְּהֵא לוֹ חֵלֶק בַּדָּבָר, וְהַמַּלְוֶה בְּרִבִּית, וְהוּא שֶׁיְּהֵא לוֹ חֵלֶק בַּדָּבָר, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית, וְעוֹבְרֵי עַל מַה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה (ויקרא כה ו) 'וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה' וְלֹא לְסַחוֹרָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בַּתְּחִלָּה, הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן לְפָסוּלִים מֻחֲמַת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, 'אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית', כְּלוֹמַר, שֶׁאַף אֶת הָאוֹסְפִים פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לְעַצְמָם יוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהֶם עוֹד הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית, שֶׁכָּל הַמַּכְנִיס פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לְתוֹךְ בֵּיתוֹ כְּאִלּוּ מַכְנִיס אֶת הַבְּהֵמָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, מָה הַבְּהֵמָה מְיֻחֶדֶת לָאֲכִילָה, אַף פֵּרוֹת שְׁבִיעִית מְיֻחָדוֹת לָאֲכִילָה: **מִשְׁנָה ד** אֵלּוּ הֵן הַפְּסוּלִין לָדוּן וּלְהָעִיד: הַמְשַׁחֵק בְּקֻבְיָא - מִשְׂחָק שֶׁהַמַּפְסִיד בּוֹ מְשַׁלֵּם לַמְנַצֵּחַ סְכוּם כֶּסֶף, וּפְסוּל לְפִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בְּיִשּׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם וְאֵין בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, **וְהַמַּלְוֶה** אוֹ לוֶה **בְּרִבִּית**, שֶׁעוֹבֵר עַל אִסּוּר לָאו, **וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים** - שֶׁיֵּשׁ לָהֶם יוֹנִים שֶׁמְּאַמְּנוֹת לְהַכְרִיחַ יוֹנִים אֲחֵרוֹת לָבוֹא לְבֵית בַּעֲלֵיהֶן, וְיֵשׁ בְּכָךְ גֶּזֶל מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם דַּרְכֵי שָׁלוֹם [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, שֶׁהוּא שְׁחוֹק שֶׁמַּפְרִיחִים יוֹנִים וּמַתְנִים שֶׁמִּי שֶׁתַּקְדִּים יוֹנָתוֹ אֶת יוֹנַת חֲבֵרוֹ, יְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ סְכוּם כֶּסֶף, וְטַעַם פְּסוּלָם כְּמִשַּׁחֵק בְּקֻבְיָא] **וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית** - סוֹחֲרִים בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית, וְעוֹבְרִים עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה (ויקרא כה ו) 'וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה' וְלֹא לִסְחוֹרָה. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן**, בַּתְּחִלָּה, הָיוּ **קוֹרִין אוֹתָן** לִפְסוּלִים מֵחֲמַת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית, 'אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית', כְּלוֹמַר, שֶׁאַף אֶת הָאוֹסְפִים פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לְעַצְמָם יוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהֶם עוֹד הָיוּ קוֹרִין אוֹתָן אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית, שֶׁכָּל הַמַּכְנִיס פֵּרוֹת שְׁבִיעִית לְתוֹךְ בֵּיתוֹ כְּאִלּוּ מַכְנִיס אֶת הַבְּהֵמָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, מָה הַבְּהֵמָה מְיֻחֶדֶת לָאֲכִילָה, אַף פֵּרוֹת שְׁבִיעִית מְיֻחָדוֹת לָאֲכִילָה: **מִשְׁנָה ה** כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ:

משניות

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק ד

המבוארות

מִצָּרְכָם לַאֲכִילָה פָּסְלוּ לְעֵדוּת, אֲבָל מִשָּׁרַבּוּ הָאֲנָסִין הַתּוֹבְעִים פֵּרוֹת מִבְּנֵי אָדָם לְצָרְכָּן הַמָּלְךְ וְהָיוּ חַיָּבִים לֶאֱסֹף פֵּרוֹת לְכָךְ, חָזְרוּ לְקָרוֹתָן 'סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית', כְּלוֹמַר, שֶׁרַק הַסּוֹחֲרִים בָּהֶם פְּסוּלִים, וְלֹא מִי שֶׁאוֹסֵף אוֹתָם לְעַצְמוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי נִפְסָלִים הַמְשַׁחֲקִים בְּקוּבְיָא, בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם אֻמָּנוּת אֶלָּא הִיא, אֲבָל אִם יֵשׁ לָהֶן אֻמָּנוּת שֶׁלֹּא הִיא - מִלְבַד הַמִּשְׁחָק, כְּשֵׁרִין, שֶׁהֲרֵי כָּל טַעַם פְּסוּלָם לְפִי שֶׁאֵינָם עוֹסְקִים בְּיִשּׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם. [נִמְצָא שֶׁהַפְּסוּלִים לְעֵדוּת הֵם מִי שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה שֶׁחַיָּב עָלֶיהָ מִיתָה, שֶׁנִּקְרָא רָשָׁע כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לה לא) 'אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת', אוֹ שֶׁחַיָּב עָלֶיהָ מַלְקוֹת, שֶׁאַף הוּא נִקְרָא רָשָׁע, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ב) 'וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע', וְרָשָׁע פָּסוּל לְעֵדוּת שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג א) 'אַל תָּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס'. וְכֵן הַלּוֹקֵחַ מָמוֹן שֶׁלֹּא כַּדִּין אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה אוֹ מַלְקוֹת, וַאֲפִלּוּ בְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן, אֶלָּא שֶׁהַפְּסוּל מִדְּרַבָּנָן אֵינוֹ פָּסוּל אֶלָּא אֲחֵרֵי שֶׁהֻכְרִיזוּ וּפֵרְסְמוּ שֶׁהוּא פָּסוּל לְעֵדוּת]:

מִשְׁנָה ד **פָּסוּל קָרוֹב**: וְאֵלּוּ הֵן הַקְּרוֹבִין הַפְּסוּלִים לָדוּן וּלְהָעִיד לְקָרוֹבָם: **אָבִיו** וְאָחִיו, **וְאָחִי אָבִיו** וַאֲחִי **אִמּוֹ, וּבַעַל אֲחוֹתוֹ** - שֶׁבַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ, **וּבַעַל אֲחוֹת אָבִיו** שֶׁהוּא כַּאֲחוֹת אָבִיו, **וּבַעַל אֲחוֹת אִמּוֹ** שֶׁהוּא כְּאִמּוֹ, **וְחָמִיו** - אֲבִי אִשְׁתּוֹ, **וְגִיסוֹ** - בַּעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ. כָּל אֵלּוּ, פְּסוּלִים הֵן עַצְמָם, **וּבְנֵיהֶן וְחַתְנֵיהֶן**. [אֲבָל מִי שֶׁפָּסוּל מֵחֲמַת אִשְׁתּוֹ, אֵין בָּנָיו וַחֲתָנָיו פְּסוּלִים אִם הֵם מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת]. **וְחוֹרְגוֹ** - בֶּן אִשְׁתּוֹ מֵאִישׁ אַחֵר, הוּא **לְבַדּוֹ** פָּסוּל לְהָעִיד לוֹ [וְכֵן אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא כְּגוּפוֹ] וְלֹא בָּנוֹ וַחֲתָנוֹ. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זוֹ מִשְׁנַת רַבִּי עֲקִיבָא, אֲבָל לְפִי מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה** שֶׁקָּדְמָה לְרַבִּי עֲקִיבָא, רַק **דּוֹדוֹ וּבֶן דּוֹדוֹ** וְשׁוֹאֵר קְרוֹבָיו מִצַּד אָבִיו הֵם הַפְּסוּלִים לְהָעִיד [וְלֹא קְרוֹבֵי הָאֵם, וְלֹא קְרוֹבִים מֵחֲמַת אִישׁוּת כְּמוֹ בַּעַל אֲחוֹתוֹ וְכַדּוֹמֶה]. וּלְרַבִּי עֲקִיבָא, **כָּל הָרְאוּי לְיָרְשׁוֹ** פָּסוּל לְהָעִיד לוֹ, כְּגוֹן אֲחִי אִמּוֹ שֶׁכָּשֵׁר לְהָעִיד לְאַחְיָנוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִירֹשׁ אֶת אַחְיָנוֹ, אַף אַחְיָנוֹ פָּסוּל לְהָעִיד לוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי לִירֹשׁ אוֹתוֹ. וְכָל **הַקָּרוֹב לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה** שֶׁל רְאִיַּת הָעֵדוּת, כְּגוֹן שֶׁהָיָה חֲתָנוֹ וְהָיָה רָאוּי לִירֹשׁ אוֹתוֹ [אִם יָמוּת וְתִירָשֶׁנּוּ בְּתוֹ שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ], פָּסוּל לְעֵדוּת מְשׁוּם קָרוֹב, אֲבָל אִם **הָיָה קָרוֹב וְנִתְרַחֵק**, קֹדֶם רְאִיַּת הָעֵדוּת, כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה הַבַּת, **הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִלּוּ מֵתָה בִּתּוֹ וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים מִמֶּנָּה, הֲרֵי זֶה** [-הֶחָתָן] **קָרוֹב** וּפָסוּל לְעֵדוּת: **מִשְׁנָה ה אוֹהֵב וְשׂוֹנֵא**: **הָאוֹהֵב וְהַשּׂוֹנֵא** פְּסוּלִים לְעֵדוּת, שֶׁמָּא יִשָּׁקֵר בְּעֵדוּתּוֹ מֵחֲמַת אַהֲבָתוֹ אוֹ שִׂנְאָתוֹ, **אוֹהֵב, זֶה שׁוֹנְאוֹ** - אָדָם הַמְטַפֵּל בְּצָרְכֵי חֻפָּתוֹ וּבְזוּזוֹ [וּפָסוּל לוֹ בִּימֵי חֻפָּתוֹ]. **שׂוֹנֵא, זֶהוּ כָּל שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּאֵיבָה** - מֻחְמֶּרֶת שִׂנְאָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ** - לְהָעִיד בְּשֶׁקֶר מֻחְמֶּרֶת אַהֲבָה וְשִׂנְאָה, אֶלָּא הָאוֹהֵב וְהַשּׂוֹנֵא כְּשֵׁרִים לְהָעִיד [אֲבָל לָדוּן פְּסוּלִים, שֶׁהָאוֹהֵב לֹא יִרְאֶה לוֹ חוֹבָה, וְהַשּׂוֹנֵא לֹא יוּכַל לְהַפֵּךְ בִּזְכוּתוֹ]: **מִשְׁנָה ו בְּדִיקַת הָעֵדִים**: **כֵּיצַד בּוֹדְקִים אֶת הָעֵדִים, הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן** לְמוֹשַׁב הַדַּיָּנִים, **וּמְאַיְמִין עֲלֵיהֶן** - מַפְחִידִים אוֹתָם, שֶׁאוֹמְרִים לָהֶם שֶׁעֵדֵי שֶׁקֶר מְבַזִּים אַף בְּעֵינֵי מִי שֶׁשְּׁכָרָם [כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁכְּשֶׁיּוֹעֲצֵי אַחְאָב יָעֲצוּ לוֹ לִשְׁכֹּר עֵדֵי שֶׁקֶר, אָמְרוּ לוֹ (מלכים א' כא י) 'וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ', הֲרֵי שֶׁאַף הֵם קְרָאוּם 'בְּנֵי בְלִיַּעַל'], **וּמוֹצִיאִין אֶת כָּל הָאָדָם לַחוּץ, וּמְשַׁיְּרִין אֶת הַגָּדוֹל** שֶׁבָּהֶן - שֶׁבָּעֵדִים, **וְאוֹמְרִים לוֹ, אֱמֹר הֵיאַךְ** - מִנַּיִן **אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה חַיָּב לָזֶה. אִם אָמַר הוּא אָמַר לִי שֶׁאֲנִי חַיָּב לוֹ, אִישׁ פְּלוֹנִי אָמַר לִי שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ, לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיֹּאמַר בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ מָאתַיִם זוּז. וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁנִי וּבוֹדְקִים אוֹתוֹ. אִם נִמְצְאוּ דִּבְרֵיהֶם מְכֻוָּנִים, נוֹשְׁאִים וְנוֹתְנִין בַּדָּבָר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים חַיָּב וְאֶחָד אוֹמֵר זַכַּאי. שְׁנַיִם אוֹמְרִים חַיָּב וְאֶחָד אוֹמֵר זַכַּאי. אֶחָד אוֹמֵר חַיָּב, זַכַּאי. שְׁנַיִם אוֹמְרִים חַיָּב וְאֶחָד אוֹמֵר זַכַּאי, חַיָּב. אֶחָד אוֹמֵר זַכַּאי וְאֶחָד אוֹמֵר חַיָּב, וְאַפִּלּוּ שְׁנַיִם מִזַּכִּין אוֹ שְׁנַיִם מְחַיְּבִין וְאֶחָד אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדֵעַ', אַף שָׁאלוּ הָיָה חוֹלֵק הָיוּ הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב, אַךְ כֵּיוָן שֶׁאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁאֵינוֹ שָׁם, וְאֵין כָּאן אֶלָּא שְׁנֵי דַּיָּנִים וְלָכֵן יוֹסִיפוּ **הַדַּיָּנִים** לַדִּין עוֹד שְׁנֵי דַּיָּנִים:

מִשְׁנָה ז הַכְרָזַת פִּסְקֵי הַדִּין: **גָּמְרוּ** הַדַּיָּנִים **אֶת הַדָּבָר**, וְהִכְרִיעוּ אֶת הַדִּין, **הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן** - אֶת בַּעֲלֵי הַדִּין. **הַגָּדוֹל שֶׁבַּדַּיָּנִים אוֹמֵר, 'אִישׁ פְּלוֹנִי, אַתָּה זַכַּאי', אוֹ 'אִישׁ פְּלוֹנִי, אַתָּה חַיָּב'. וּמִנַּיִן שֶׁלִּכְשֶׁיֵּצֵא אֶחָד מִן הַדַּיָּנִים מִבֵּית הַדִּין, לֹא יֹאמַר לַחַיָּב בַּדִּין, 'אֲנִי מְזַכֶּה אוֹתָךְ, וַחֲבֵרַי מְחַיְּבִין אוֹתָךְ, אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה שֶׁחֲבֵרַי רַבּוּ עָלַי וְהֶכְרַע הַדִּין עַל פִּי רַב', עַל זֶה נֶאֱמַר** [ויקרא יט טז] **'לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ', וְאוֹמַר** [משלי יא יג] **'הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד':**

חֹ כָּל זְמַן שֶׁמֵּבִיא רְאָיָה, סוֹתֵר אֶת הַדִּין. אָמְרוּ לוֹ, **כָּל רְאָיוֹת שֶׁיֵּשׁ לְךָ הָבֵא מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, מָצָא בְתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, סוֹתֵר. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵינוֹ סוֹתֵר. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַה יַּעֲשֶׂה מָצָא בְתוֹךְ שְׁלֹשִׁים וּמָצָא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים. אָמְרוּ לוֹ הָבֵא עֵדִים וְאָמַר אֵין לִי עֵדִים, אָמְרוּ הָבֵא רְאָיָה וְאָמַר אֵין לִי רְאָיָה, וּלְאַחַר זְמַן הֵבִיא רְאָיָה וּמָצָא עֵדִים, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ כְּלוּם. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַה יַּעֲשֶׂה בַּעַל דִּין זֶה, שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים, וּמָצָא עֵדִים, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְאָיָה, וּמָצָא רְאָיָה, אֶלָּא מְקַבְּלִים אֶת שְׁטָרוֹ אוֹ עֵדָיו. אֲבָל גַּם לְדַעַת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אִם אָמְרוּ לוֹ, הָבֵא עֵדִים, וְהוּא אָמַר, אֵין לִי עֵדִים, אוֹ שֶׁאָמְרוּ לוֹ, הָבֵא רְאָיָה, וְאָמַר, אֵין לִי רְאָיָה, וְאַחַר כָּךְ רָאָה שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בַּדִּין, **וְאָמַר 'קִרְבוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהַעִידוּנִי' לִזְכוּתִי, אוֹ שֶׁהוֹצִיא** שְׁטַר **רְאָיָה מִתּוֹךְ אֲפֻנְדְּתּוֹ** - חֲגוֹרָתוֹ, **הֲרֵי זֶה אֵינוֹ כְּלוּם**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵדִים וּשְׁטָר וְאָמַר 'אֵין לִי', וַדַּאי שֶׁהַשְּׁטָר מְזֻיָּף וְהָעֵדִים שְׁקָרָנִים:

פֶּרֶק ד חִלּוּקֵי הַדִּין בֵּין דִּינֵי מָמוֹנוֹת לְדִינֵי נְפָשׁוֹת.

וְאֵפּוֹ מוֹשֵׁב הַסַּנְהֶדְרִין, וּכְתִיבַת טַעֲנוֹת בַּעֲלֵי הַדִּין, וְהָאֵיזֹם עַל הָעֵדִים בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת:

מִשְׁנָה א חִלּוּקֵי הַדִּין שֶׁבֵּין דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְדִינֵי נְפָשׁוֹת: אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת דִּינָם שָׁוֶה **בִּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה** שֶׁל הָעֵדִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת (דברים יג טו) 'וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב', וְדִין דִּינֵי מָמוֹנוֹת שֶׁוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד כב) **'מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם'** [וְאֹפֶן הַדְּרִישָׁה וְהַחֲקִירָה יְבֹאַר לְהַלָּן (פ"ה)]. **מַה הַחִלּוּקִים שֶׁבֵּין דִּינֵי מָמוֹנוֹת לְדִינֵי נְפָשׁוֹת.**

א. **דִּינֵי מָמוֹנוֹת נִדּוֹנִים בְּשִׁלְשָׁה** (שם מ"ד). ב. **דִּינֵי מָמוֹנוֹת פּוֹתְחִין** הַדַּיָּנִים אֶת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן בַּדִּין, **בֵּין** בִּדְבָרִים שֶׁהֵם **לִזְכוּת** הַנִּתְבָּע, **וּבֵין** שֶׁהֵם **לְחוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת פּוֹתְחִין לִזְכוּת, אֲבָל לֹא לְחוֹבָה**, כְּגוֹן שֶׁאוֹמְרִים לוֹ 'אִם לֹא עָשִׂיתָ דָּבָר זֶה, אַל תִּירָא', **וְאֵין פּוֹתְחִין לְחוֹבָה**, כְּשֵׁם שֶׁמָּצִינוּ בְּסוֹטָה שֶׁאוֹמֵר לָהּ הַכֹּהֵן תִּחָלֶה (במדבר ה יט) 'אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ וְאִם לֹא שָׂטִית' וְגוֹ'. ג. **דִּינֵי מָמוֹנוֹת, מַטִּין** - מַכְרִיעִים אֶת הַדִּין **עַל פִּי** רֹב שֶׁל דַּיָּן אֶחָד, **בֵּין לִזְכוּת וּבֵין לְחוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת מַטִּין עַל פִּי** רֹב שֶׁל אֶחָד **לִזְכוּת, וְעַל פִּי** רֹב שֶׁל **שְׁנַיִם לְחוֹבָה**, אַךְ אֵין מַכְרִיעִים עַל פִּי רֹב שֶׁל אֶחָד לְחוֹבָה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"א מ"ו). ד. **דִּינֵי מָמוֹנוֹת**, אִם אַחַר פְּסַק הַדִּין נוֹדַע לָהֶם שֶׁטָּעוּ, **מַחֲזִירִין** וּמְבַטְּלִים אֶת הַפְּסָק, **בֵּין** שֶׁהִכְרִיעוּ לְחוֹבַת הַנִּתְבָּע וּצְרִיכִים

מִשָּׁרַבּוּ הָאֲנָסִין, חָזְרוּ לְקָרוֹתָן סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין לָהֶם אֻמָּנוּת אֶלָּא הִיא, אֲבָל יֵשׁ לָהֶן אֻמָּנוּת שֶׁלֹּא הִיא, כְּשֵׁרִין: ד וְאֵלּוּ הֵן הַקְּרוֹבִין, אָבִיו וְאָחִיו וַאֲחִי אָבִיו וַאֲחִי אִמּוֹ וּבַעַל אֲחוֹת אִמּוֹ וּבַעַל אֲחוֹת אָבִיו וּבַעַל אִמּוֹ וְחָמִיו וְגִיסוֹ, הֵן הַקְּרוֹבִין, וּבְנֵיהֶן וְחַתְנֵיהֶן, וְחוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זוֹ מִשְׁנַת רַבִּי עֲקִיבָא. אֲבָל מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, דּוֹדוֹ וּבֶן דּוֹדוֹ, וְכָל הָרָאוּי לְיָרְשׁוֹ, וְכָל הַקָּרוֹב לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. הָיָה קָרוֹב וְנִתְרַחֵק, הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִלּוּ מֵתָה בִּתּוֹ וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים מִמֶּנָּה, הֲרֵי זֶה [-הֶחָתָן] קָרוֹב וּפָסוּל לְעֵדוּת: מִשְׁנָה ה אוֹהֵב וְשׂוֹנֵא: הָאוֹהֵב וְהַשּׂוֹנֵא פְּסוּלִים לְעֵדוּת, שֶׁמָּא יְשַׁקֵּר בְּעֵדוּתּוֹ מֵחֲמַת אַהֲבָתוֹ אוֹ שִׂנְאָתוֹ, אוֹהֵב, זֶה שׂוֹנְאוֹ - אָדָם הַמְטַפֵּל בְּצָרְכֵי חֻפָּתוֹ וּבְזוּזוֹ [וּפָסוּל לוֹ בִּימֵי חֻפָּתוֹ]. שׂוֹנֵא, זֶהוּ כָּל שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּאֵיבָה - מֻחְמֶּרֶת שִׂנְאָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ - לְהָעִיד בְּשֶׁקֶר מֻחְמֶּרֶת אַהֲבָה וְשִׂנְאָה, אֶלָּא הָאוֹהֵב וְהַשּׂוֹנֵא כְּשֵׁרִים לְהָעִיד [אֲבָל לָדוּן פְּסוּלִים, שֶׁהָאוֹהֵב לֹא יִרְאֶה לוֹ חוֹבָה, וְהַשּׂוֹנֵא לֹא יוּכַל לְהַפֵּךְ בִּזְכוּתוֹ]: מִשְׁנָה ו בְּדִיקַת הָעֵדִים: כֵּיצַד בּוֹדְקִים אֶת הָעֵדִים, הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן לְמוֹשַׁב הַדַּיָּנִים, וּמְאַיְמִין עֲלֵיהֶן - מַפְחִידִים אוֹתָם, שֶׁאוֹמְרִים לָהֶם שֶׁעֵדֵי שֶׁקֶר מְבַזִּים אַף בְּעֵינֵי מִי שֶׁשְּׂכָרָם [כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁכְּשֶׁיּוֹעֲצֵי אַחְאָב יָעֲצוּ לוֹ לִשְׂכֹּר עֵדֵי שֶׁקֶר, אָמְרוּ לוֹ (מלכים א' כא י) 'וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ', הֲרֵי שֶׁאַף הֵם קְרָאוּם 'בְּנֵי בְלִיַּעַל'], וּמוֹצִיאִין אֶת כָּל הָאָדָם לַחוּץ, וּמְשַׁיְּרִין אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן - שֶׁבָּעֵדִים, וְאוֹמְרִים לוֹ, אֱמֹר הֵיאַךְ - מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה חַיָּב לָזֶה. אִם אָמַר הוּא אָמַר לִי שֶׁאֲנִי חַיָּב לוֹ', אֵין זוֹ עֵדוּת, שֶׁכֵּן [שֶׁלֹּא בְּפָנַי הַתּוֹבֵעַ] **שֶׁאֲנִי חַיָּב לוֹ', אֵין זוֹ עֵדוּת, שֶׁכֵּן אָדָם עָשׂוּי לוֹמַר 'אֲנִי חַיָּב כֶּסֶף לְפְלוֹנִי' אַף שֶׁאֵין זוֹ אֱמֶת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁבוּהוּ לְעָשִׁיר, וְכֵן אִם אָמַר הָעֵד **'אִישׁ פְּלוֹנִי אָמַר לִי שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ'**, אַף בְּזֹאת **לֹא אָמַר** הָעֵד **כְּלוּם**, שֶׁהֵיא עֵדוּת עֵד מִפִּי עֵד, וְאֵין עֵדוּתוֹ מִתְקַבֶּלֶת **עַד שֶׁיֹּאמַר 'בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ הַנִּתְבָּע שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ מָאתַיִם זוּז'**, וְעָשָׂה זאת בְּפָנֵינוּ כְּדֵי שֶׁנִּהְיֶה עֵדִים עַל הוֹדָאתוֹ וְלָכֵן וַדַּאי הוֹדָאתוֹ אֱמֶת. **וְאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁנִי, וּבוֹדְקִים אוֹתוֹ** בְּאוֹתוֹ אֹפֶן, **אִם נִמְצְאוּ דִּבְרֵיהֶם מְכֻוָּנִים** - שֶׁעֵדוּתָם שָׁוָה, מוֹצִיאִים אוֹתָם לַחוּץ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ מִי מְחַיֵּב

פרק ד א אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת בְּדִרִישָׁה וּבַחֲקִירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד כב) **'מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם'. מַה בֵּין דִּינֵי מָמוֹנוֹת לְדִינֵי נְפָשׁוֹת, דִּינֵי מָמוֹנוֹת בִּשְׁלשָׁה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלשָׁה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת פּוֹתְחִין בֵּין לְזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת פּוֹתְחִין לְזְכוּת וְאֵין פּוֹתְחִין לְחוֹבָה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת מַטִּין עַל פִּי אֶחָד בֵּין לְזְכוּת בֵּין לְחוֹבָה, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת מַטִּין עַל פִּי אֶחָד לִזְכוּת וְעַל פִּי שְׁנַיִם לְחוֹבָה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת מַחֲזִירִין בֵּין**

משניות מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק ד המבוארות

לְהַחֲזִיר לִזְכוּת, וּבֵין כְּשֶׁהִכְרִיעוּ לִזְכוּת וּצְרִיכִים לְהַחֲזִיר לְחוֹבָה. וְאִלּוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת, מְחַזִּירִין אֶת הַדִּין אִם הִתְבָּרֵר שֶׁטָּעוּ, רַק לִזְכוּת הַנִּדּוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג ז) 'וְנָקִי וְצַדִּיק אַל תַּהֲרֹג', וּמַשְׁמַע שֶׁאִם הוּא 'נָקִי' מֵהֶעְבֵּרָה, אֲפִלּוּ אִם נִפְסַק הַדִּין עָלָיו לְחוֹבָה - 'אַל תַּהֲרֹג' אֶלָּא הַחֵזֵר אֶת הַדִּין, וְאֵין מַחֲזִירִין לְחוֹבָה, שֶׁצַּדִּיק' מַשְׁמַע שֶׁאֲפִלּוּ אִם הוּא רָשָׁע אַךְ הִצְטַדֵּק בַּדִּין וְיָצָא זַכַּאי 'אַל תַּהֲרֹג' וְאַל תַּחֲזִיר אֶת הַדִּין. ה. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, הַכֹּל - כָּל הַיּוֹשְׁבִים בְּבֵית הַדִּין וְאַף הַתַּלְמִידִים הַיּוֹשְׁבִים לִפְנֵי הַדַּיָּנִים, מְלַמְּדִין זְכוּת וְחוֹבָה [-אוֹ חוֹבָה] עַל הַנִּתְבָּע. וְדִינֵי נְפָשׁוֹת, הַכֹּל מְלַמְּדִין זְכוּת, וְאֵין הַכֹּל מְלַמְּדִין חוֹבָה, וְאִם אָמַר אֶחָד הַתַּלְמִידִים 'יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה' מַשְׁתִּיקִים אוֹתוֹ וְאֵין שׁוֹמְעִים לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לה ל) 'וְעֵד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת', וְדָרְשׁוּ: בֵּין עֵד אֶחָד וּבֵין תַּלְמִיד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה דָּבָר הַגּוֹרֵם מִיתָה לְנֶפֶשׁ. ו. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, הַכֹּל - יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ וְלִטְעֹן לִזְכוּתוֹ, וְכֵן דַּיָּן הַמְלַמֵּד זְכוּת חוֹזֵר בּוֹ וּמְלַמֵּד חוֹבָה, אֲבָל דִּינֵי נְפָשׁוֹת, הַמְלַמֵּד חוֹבָה מְלַמֵּד זְכוּת אִם רוֹצֶה לַחֲזֹר בּוֹ, אֲבָל הַמְלַמֵּד זְכוּת אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ וּלְלַמֵּד חוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת הָרֹצֵחַ', שֶׁעַל בֵּית דִּין לְחַזֵּר לְהַצִּיל אֶת הָרוֹצֵחַ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ הוּא מְחַזֵּר אַחַר רְאָיוֹת לְהַעֲמִיד אֶת דְּבָרָיו [אֲבָל בִּגְמַר הַדִּין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ וּלְחַיֵּב]. ז. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, דָּנִין בַּיּוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא טז) 'וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת בָּנָיו', וּגְמָרִין אֶת הַדִּין בַּלַּיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָסוּק אַחֵר (שמות יח כב) 'וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת', וְעַל כָּרְחָךְ שֶׁפָּסוּק זֶה עוֹסֵק בִּגְמַר הַדִּין שֶׁכָּשֵׁר גַּם בַּלַּיְלָה. וְאִלּוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת, דָּנִין בַּיּוֹם וְאַף גּוֹמְרִין בַּיּוֹם דָּוְקָא, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה ד) 'וְהוֹקַע אוֹתָם לַה' נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ', כְּלוֹמַר בַּיּוֹם, הֲרֵי שֶׁאַף גְּמַר הַדִּין נַעֲשָׂה בַּיּוֹם, שֶׁהָעִנְיָן נַעֲשָׂה בְּסָמוּךְ לְגְמַר הַדִּין. ח. דִּינֵי מָמוֹנוֹת, גּוֹמְרִין אֶת הַדִּין בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁהִתְחִילוּ בּוֹ, בֵּין לִזְכוּת וּבֵין לְחוֹבָה, אֲבָל דִּינֵי נְפָשׁוֹת, גּוֹמְרִין בּוֹ בַּיּוֹם כְּשֶׁהַכְרָעָתָם לִזְכוּת, וּבַיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו גּוֹמְרִים אֶת הַדִּין אִם הַכְרָעָתָם לְחוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א כא) 'מָלְאָתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק יָלִין בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְּחִים', שֶׁכְּשֶׁהָיוּ שׁוֹפְטִים בְּצֶדֶק הָיוּ מְלִינִים אֶת הַמִּשְׁפָּט, וְעַתָּה אֵינָם מְמַתִּינִים לְמָחָר וַהֲרֵי הֵם כִּמְרַצְּחִים. לְפִיכָךְ, אֵין דָּנִין דִּינֵי נְפָשׁוֹת לֹא בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, שֶׁמָּא תִּהְיֶה הַכְרָעָתָם לְחוֹבָה, וְלֹא יוּכְלוּ לִגְמֹר אֶת דִּינוֹ אֶלָּא לַמָּחָרָת, וּבְשַׁבָּת אָסוּר לְהֲמִיתוֹ שֶׁאֵין מִיתַת בֵּית דִּין דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת [שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לה ג) 'לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת', לְלַמֵּד שֶׁאֵין מְחַיְּבֵי שְׂרֵפָה נִשְׂרָפִים בְּשַׁבָּת, וְהוּא הַדִּין שְׁאָר חַיָּבֵי מִיתוֹת], וְיֵצְטָרְכוּ לְעִנּוֹת אֶת הַדִּין וּלְהַשְׁהוֹתוֹ עַד אַחֲרֵי שַׁבָּת: **מִשְׁנָה ב** ט. דִּינֵי הַטָּמְאוֹת וְהַטְּהָרוֹת - אִם בָּא לִשְׁאל עַל עִנְיְנֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה [וְכֵן עַל עִנְיְנֵי אִסּוּר וְהֶתֵּר], מַתְחִילִין לִשְׁמַע מִן הַגָּדוֹל שֶׁבַּדַּיָּנִים, מַה דַּעְתּוֹ, וְאַחַר כָּךְ אוֹמְרִים הַקְּטַנִּים מִפְּנֵי אֶת דַּעְתָּם, אֲבָל דִּינֵי נְפָשׁוֹת, מַתְחִילִין לִשְׁאל מַה דַּעַת הַקָּטָן הַיּוֹשֵׁב מִן הַצַּד, שֶׁאִם יִשְׁאֲלוּ אֶת הַגָּדוֹל תְּחִלָּה, לֹא יַחְלְקוּ עָלָיו הָאֲחֵרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כג ב) 'לֹא תַעֲנֶה עַל רִב' וְכָתוּב 'עַל רַב' שֶׁאֵין לַדַּיָּן לִנְטוֹת מִדִּבְרֵי הַגָּדוֹל יוֹתֵר, וְשֶׁמָּא הַגָּדוֹל יְחַיְּבוֹ בַּדִּין, וְאָנוּ מְצֻוִּים לְחַזֵּר אַחַר הַצָּלַת הַנִּדּוֹן כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לה כה) 'וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת הָרֹצֵחַ'. י. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת וַאֲפִלּוּ מַמְזֵר אוֹ גֵּר שֶׁרַק אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, וְאֵין הַכֹּל כְּשֵׁרִין לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, אֶלָּא כֹּהֲנִים אוֹ לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים [-אוֹ יִשְׂרְאֵלִים] מְיֻחָסִים הַמֻּשְׁיָּאִין - הָרְאוּיִים לְהַשִּׂיא בְּנוֹתֵיהֶם לַכְּהֻנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה עַל הַסַּנְהֶדְרִין (שמות יח כב) 'וְהָקֵל מֵעָלֶיךָ וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ', וְדָרְשׁוּ 'אִתָּךְ' בְּדוֹמִים לָךְ, שֶׁיִּהְיוּ מְיֻחָסִים כְּמשֶׁה: **מִשְׁנָה ג** אֵפּוֹ יִשִּׁיבַת הַסַּנְהֶדְרִין וּכְתִיבַת הַטְּעָנוֹת: סַנְהֶדְרִין הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת כַּחֲצִי גֹּרֶן [-עֲרֵמַת תְּבוּאָה] עֲגֻלָּה, כְּלוֹמַר בַּחֲצִי עִגּוּל, וְלֹא יָשְׁבוּ בְּשׁוּרָה אַחַת כְּדֵי שֶׁיְּהוּ כָּל הַדַּיָּנִים רוֹאִין זֶה אֶת זֶה, וְיִשְׁמְעוּ זֶה אֶת דִּבְרֵיהֶם שֶׁל זֶה [וּבְעִגּוּל שָׁלֵם לֹא יָכְלוּ לָשֶׁבֶת, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ כֻּלָּם אֶת פְּנֵי בַּעֲלֵי הַדִּין וְהָעֵדִים הַבָּאִים לִפְנֵיהֶם], שֶׁנֶּאֱמַר (שיה"ש ז ג) 'שָׁרָרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר', וּפֵרוּשׁוֹ 'שָׁרָרֵךְ אַגַּן' - סַנְהֶדְרִין הַיּוֹשֶׁבֶת בְּמֶרְכַּז הָעוֹלָם וּמְגִנָּה עַל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, 'הַסַּהַר' - דּוֹמֶה לְיָרֵחַ, שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בַּחֲצִי עִגּוּל כַּיָּרֵחַ. וּשְׁנֵי סוֹפְרֵי הַדַּיָּנִין עוֹמְדִין לִפְנֵיהֶם [-לִפְנֵי הַדַּיָּנִים], אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל, וְכוֹתְבִין אֶת דִּבְרֵי הַמְזַכִּין הַמְזַכִּין וְאֶת דִּבְרֵי הַמְחַיְּבִין, כְּדֵי שֶׁתְּהֶיָה עֵדוּת שֶׁל שְׁנַיִם עַל כָּל הַטָּעָנוֹת, שֶׁעַל דִּבְרֵי הַמְזַכִּים יָעִידוּ הָרִאשׁוֹן וְהַשְּׁלִישִׁי, וְעַל דִּבְרֵי הַמְחַיְּבִים יָעִידוּ הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי: **מִשְׁנָה ד** יְשִׁיבַת הַתַּלְמִידִים לִפְנֵי הַדַּיָּנִים: וְשָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹשְׁבִין לִפְנֵיהֶם [-לִפְנֵי הַדַּיָּנִים], כְּדֵי שֶׁבִּשְׁעַת הַצְּרָךְ יוּכְלוּ לְהוֹסִיף מֵהֶם דַּיָּנִים עַד שֶׁיִּהְיוּ שִׁבְעִים וְאֶחָד [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן (פ"ה מ"ה)]. [וְאַף שֶׁדֵּי בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תַּלְמִידִים, לֹא עָשׂוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה תַּלְמִידִים, שֶׁאֵין זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁתְּהֶיָה שׁוּרַת הַתַּלְמִידִים גְּדוֹלָה מִשֶּׁל הַדַּיָּנִים. וְכֵן אֵין רָאוּי שֶׁתְּהֶיָה שׁוּרָה אַחַת קְצָרָה, וְלָכֵן עָשׂוּ שָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה]. וְהָיוּ מוֹשִׁיבִים אוֹתָם לְפִי מַעֲלָתָם, וְלָכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה מַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, שֶׁיָּדַע לֶאֱסֹף לְפִי סֵדֶר גְּדֻלּוֹתָם. וְאִם הָיוּ צְרִיכִין לִסְמךְ דַּיָּן אַחֵר, כְּגוֹן שֶׁמֵּת אֶחָד מֵהַדַּיָּנִים, סוֹמְכִין תַּחְתָּיו מִן הַתַּלְמִיד הָרִאשׁוֹנָה, אֶת הַיּוֹשֵׁב בְּרֹאשׁ הַשּׁוּרָה, שֶׁהוּא גָּדוֹל מִכֻּלָּם, וְכָל הַיּוֹשְׁבִים בָּהּ מִתְקַדְּמִים מָקוֹם אֶחָד, וְאֶחָד מִן הַשּׁוּרָה הַשְּׁנִיָּה [הַיּוֹשֵׁב בְּרֹאשׁ הַשּׁוּרָה], בָּא לוֹ לָרִאשׁוֹנָה וְיוֹשֵׁב בַּמָּקוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁבַּשּׁוּרָה. וְאֶחָד מִן הַשּׁוּרָה הַשְּׁלִישִׁית [הַיּוֹשֵׁב בְּרֹאשׁ הַשּׁוּרָה], בָּא לוֹ לַשֵּׁנִיָּה. וּבוֹרְרִין לָהֶן הַסַּנְהֶדְרִין עוֹד אָדָם אֶחָד מִן הַקָּהָל שֶׁהוּא הַגָּדוֹל שֶׁבַּקָּהָל, וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בַּשְּׁלִישִׁית בְּסוֹפָהּ. וְלֹא הָיָה יוֹשֵׁב אוֹתוֹ אָדָם שֶׁנִּבְחַר מֵהַקָּהָל בִּמְקוֹמוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּסְמַךְ כְּדַיָּן, אֶלָּא יוֹשֵׁב בִּמְקוֹם הָרִאוּי לוֹ, וּכְפִי שֶׁהִתְבָּאֵר שֶׁכָּל הַיּוֹשְׁבִים מִתְקַדְּמִים כָּל אֶחָד בְּמָקוֹם אֶחָד, וְהוּא יוֹשֵׁב בְּסוֹף הַשּׁוּרָה הַשְּׁלִישִׁית, לְפִי שֶׁהַקָּטָן שֶׁבַּתַּלְמִידִים הַיּוֹשְׁבִים שָׁם הָיָה גָּדוֹל יוֹתֵר מֵהַגָּדוֹל שֶׁבַּקָּהָל: **מִשְׁנָה ה** הָאֵיפוֹ עַל עֵדֵי נְפָשׁוֹת: כֵּיצַד מְאַיְּמִין אֶת הָעֵדִים - כֵּיצַד מַטִּילִים בֵּית דִּין אֵימָה עַל עֵדֵי נְפָשׁוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁקְרוּ, הָיוּ מַכְנִיסִין אוֹתָן לְמוֹשַׁב בֵּית הַדִּין וּמְאַיְּמִין עֲלֵיהֶן וְאוֹמְרִים לָהֶם, שֶׁמָּא תֹּאמְרוּ עֵדוּתְכֶם מַאֲמָד - שֶׁהַדַּעַת נוֹטָה שֶׁכָּךְ הָיָה, וּמִשְׁמוּעָה - אוֹ שֶׁשְּׁמַעְתֶּם שְׁמוּעָה שֶׁכָּךְ הָיָה, אוֹ שֶׁאַתֶּם מְעִידִים עַד מִפִּי עֵד - שֶׁשְּׁמַעְתֶּם כָּךְ מֵעֵדִים אֲחֵרִים שֶׁהֵעִידוּ עַל כָּךְ בְּבֵית דִּין אַחֵר, וּמִפִּי אָדָם נֶאֱמָן שְׁמַעְנוּ - אוֹ שֶׁשְּׁמַעְתֶּם כָּךְ מִפִּי אָדָם נֶאֱמָן, שֶׁבְּכָל אֲפָנִים אִלּוּ אֵינְכֶם יְכוֹלִים לְהָעִיד. אוֹ שֶׁמָּא אַתֶּם רוֹצִים לְשַׁקֵּר וְאִי [-וְאִין] אַתֶּם יוֹדְעִין שֶׁסּוֹפֵנוּ לִבְדֹּק אֶתְכֶם בִּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה [כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר לְהַלָּן (פ"ה)]. הֲוֵי יוֹדְעִין שֶׁלֹּא כְּדִינֵי מָמוֹנוֹת דִּינֵי נְפָשׁוֹת לְעִנְיַן עֵדוּת שֶׁקֶר, שֶׁבְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, אָדָם שֶׁהֵעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר וְהִפְסִיד אֶת חֲבֵרוֹ וְרוֹצֶה לַחֲזֹר בּוֹ, נוֹתֵן לוֹ מָמוֹן שֶׁהִפְסִידוֹ וּמִתְכַּפֵּר לוֹ חֶטְאוֹ, אֲבָל בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אִם הֵעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר וְנֶהֱרַג חֲבֵרוֹ, דָּמוֹ וְדַם זַרְעִיּוֹתָיו שֶׁהָיוּ בָּאִים לְעוֹלָם אִלּוּ לֹא הָיָה הוֹרְגוֹ תְּלוּיִין בּוֹ, וּבִכְלַל זֶה זַרְעוֹ שֶׁהָיָה בָּא עַד סוֹף הָעוֹלָם - עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁכָּךְ מָצִינוּ בְּקַיִן שֶׁהָרַג אֶת אָחִיו, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ד י) 'דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים', אֵינוֹ אוֹמֵר דַּם אָחִיךָ אֶלָּא 'דְּמֵי אָחִיךָ', דָּמוֹ וְדַם זַרְעִיּוֹתָיו. דָּבָר אַחֵר, 'דְּמֵי אָחִיךָ', שֶׁהָיָה דָּמוֹ מְשֻׁלָּךְ עַל הָעֵצִים וְעַל הָאֲבָנִים. לְפִיכָךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי, לְלַמֶּדְךָ, שֶׁכָּל הַמְאַבֵּד נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ אִבֵּד עוֹלָם מָלֵא. וְכָל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא. וּמוֹסִיף הַתַּנָּא [וְאֵינוֹ בִּכְלַל הָאֵיפוֹ]: וּטְעָמִים נוֹסָפִים יֵשׁ בִּבְרִיאָתוֹ יְחִידִי, מִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ אַבָּא שֶׁלִּי גָּדוֹל מֵאָבִיךָ. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ הַמִּינִין [-הַכּוֹפְרִים] אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ הִרְבֵּה רָשֻׁיּוֹת [-אֱלֹהוֹת] בַּשָּׁמַיִם, וּבְרָא כָּל אֶחָד אֶת הָאָדָם שֶׁלּוֹ. וּלְהַגִּיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ צוּרוֹת כַּמֶּה מַטְבְּעוֹת בְּחוֹתָם אֶחָד וְכֻלָּן דּוֹמִין זֶה לָזֶה, וּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא טָבַע כָּל אָדָם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְאֵין אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. וְכֻלָּם מָלֵא. וּמוֹסִיף הַתַּנָּא [וְאֵינוֹ בִּכְלַל הָאֵיפוֹ]: וּטְעָמִים נוֹסָפִים יֵשׁ בִּבְרִיאָתוֹ יְחִידִי, מִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ אַבָּא שֶׁלִּי גָּדוֹל מֵאָבִיךָ. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ הַמִּינִין [-הַכּוֹפְרִים] אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ הִרְבֵּה רָשֻׁיּוֹת [-אֱלֹהוֹת] בַּשָּׁמַיִם, וּבְרָא כָּל אֶחָד אֶת הָאָדָם שֶׁלּוֹ. וּלְהַגִּיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ צוּרוֹת כַּמֶּה מַטְבְּעוֹת בְּחוֹתָם אֶחָד וְכֻלָּן דּוֹמִין זֶה לָזֶה, וּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁטָּבַע כָּל אָדָם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְאֵין אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. וְכֻלָּם מָלֵא. וּמוֹסִיף הַתַּנָּא [וְאֵינוֹ בִּכְלַל הָאֵיפוֹ]: וּטְעָמִים נוֹסָפִים יֵשׁ בִּבְרִיאָתוֹ יְחִידִי, מִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ אַבָּא שֶׁלִּי גָּדוֹל מֵאָבִיךָ. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ הַמִּינִין [-הַכּוֹפְרִים] אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ הִרְבֵּה רָשֻׁיּוֹת [-אֱלֹהוֹת] בַּשָּׁמַיִם, וּבְרָא כָּל אֶחָד אֶת הָאָדָם שֶׁלּוֹ. וּלְהַגִּיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ צוּרוֹת כַּמֶּה מַטְבְּעוֹת בְּחוֹתָם אֶחָד וְכֻלָּן דּוֹמִין זֶה לָזֶה, וּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁטָּבַע כָּל אָדָם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְאֵין אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. וְכֻלָּן שֶׁכָּל נֶפֶשׁ הִיא כְּעוֹלָם מָלֵא. וּמוֹסִיף הַתַּנָּא [וְאֵינוֹ בִּכְלַל הָאֵיפוֹ]: וּטְעָמִים נוֹסָפִים יֵשׁ בִּבְרִיאָתוֹ יְחִידִי, מִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ אַבָּא שֶׁלִּי גָּדוֹל מֵאָבִיךָ. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ הַמִּינִין [-הַכּוֹפְרִים] אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ הִרְבֵּה רָשֻׁיּוֹת [-אֱלֹהוֹת] בַּשָּׁמַיִם, וּבְרָא כָּל אֶחָד אֶת הָאָדָם שֶׁלּוֹ. וּלְהַגִּיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ צוּרוֹת כַּמֶּה מַטְבְּעוֹת בְּחוֹתָם אֶחָד וְכֻלָּן דּוֹמִין זֶה לָזֶה, וּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁטָּבַע כָּל אָדָם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְאֵין אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. וְכֻלָּ

מָלְא, לְפִיכָךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיָּב לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם וְחָשׁוּב אֲנִי כְּעוֹלָם מָלְא, וְלֹא אֲאַבֵּד אֶת עַצְמִי וְאֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּשְׁבִיל עֲבֵרָה אַחַת. וְעוֹד אוֹמְרִים לָהֶם הַדַּיָּנִים: **וְשֶׁמָּא תֹּאמְרוּ**, מֵאַחַר שֶׁעֲדוּת זוֹ חֲמוּרָה הִיא, **מַה לָּנוּ וְלָצָרָה הַזֹּאת**, וְשֶׁמָּא נִטְעֶה בְּדָבָרֵינוּ, וְעָדִיף לָנוּ לֹא לְהָעִיד אַף עַל הָאֱמֶת. **וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר** (ויקרא ה א) **'וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע, אִם לוֹא יַגִּיד** [וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ'] **וגו'**, וְאַתֶּם חַיָּבִים לְהָעִיד לוֹ, וְלָכֵן אֵין לָכֶם לוֹמַר כֵּן. **וְשֶׁמָּא תֹּאמְרוּ** עַדִיף לָנוּ לַעֲבֹר עַל 'אִם לוֹא יַגִּיד', מִלַּהֲרֹג נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוּא עָוֹן חָמוּר יוֹתֵר, **וּמַה לָּנוּ לָחוּב בְּדָמוֹ** [-לְהִתְחַיֵּב בְּמִיתָתוֹ] **שֶׁל זֶה. וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר** (משלי יא י) **'וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה'**, וְאִם אָכֵן הוּא רָשָׁע, אֵין בְּמִיתָתוֹ עָוֹן, וְלָכֵן אֵין לָכֶם לוֹמַר כֵּן:

פֶּרֶק ה חֲקִירַת וּבְדִיקַת הָעֵדִים, וְהַכְרָעַת הַדִּין

עַל פִּי רֹב: **מִשְׁנָה א חֲקִירַת וּבְדִיקַת הָעֵדִים:** לְאַחַר שֶׁאִימּוּ עַל הָעֵדִים, **הָיוּ בּוֹדְקִין אוֹתָן בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת,** כְּנֶגֶד שֶׁבַע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה שֶׁנִּזְכְּרוּ בַּפְּסוּקִים ['וְדָרַשְׁתָּ, וְחָקַרְתָּ, וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב' (דברים יג טו), 'וְדָרַשׁוּ הַשֹּׁפְטִים, הֵיטֵב' (שם יט יח)], וְאִלּוּ הֵן: א. **בְּאֵיזֶה שָׁבוּעַ** - שֶׁבַע שָׁנוֹת שְׁמִטָּה, מִתּוֹךְ שֶׁבַע הַשָּׁבוּעוֹת שֶׁבַּיּוֹבֵל. ב. **בְּאֵיזוֹ שָׁנָה** בַּשְּׁמִטָּה. ג. **בְּאֵיזֶה חֹדֶשׁ**. ד. **בְּכַמָּה בַּחֹדֶשׁ** - בְּאֵיזֶה יוֹם בַּחֹדֶשׁ. ה. **בְּאֵיזֶה יוֹם** - מִימֵי הַשָּׁבוּעַ. ו. **בְּאֵיזוֹ שָׁעָה**. ז. **בְּאֵיזֶה מָקוֹם** אַרְצָא הַמַּעֲשֶׂה. שֶׁעַל יְדֵי חֲקִירוֹת אֵלּוּ, יוּכְלוּ לְהַזְמִם עֵדִים אֲחֵרִים שֶׁיֹּאמְרוּ 'עִמָּנוּ הָיִיתֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּמָקוֹם אַחֵר'. [וְאִפְלּוּ אִם אָמְרוּ 'אָתְמוֹל הָרַג', חוֹקְרִים אוֹתָם בַּחֲקִירוֹת אֵלּוּ, שֶׁמָּא תִּטָּרֵף דַּעְתָּם וְיוֹדוּ אִם שִׁקְרָנִים הֵם].

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר דַּי בְּשֶׁלֹשׁ חֲקִירוֹת: א. **בְּאֵיזֶה יוֹם.** ב. **בְּאֵיזוֹ שָׁעָה.** ג. **בְּאֵיזֶה מָקוֹם.** וּמִלְּבַד חֲקִירוֹת אֵלּוּ בּוֹדְקִים אוֹתָם בִּשְׁאֵלוֹת נוֹסָפוֹת, שֶׁמָּא יַכְחִישׁוּ הָאֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי וְלֹא יַהֲרְגוּ אֶת הַנִּדּוֹן [וּלְמַדִּים בְּדִיקוֹת אֵלּוּ מִתֹּבֶת 'וְשָׁאַלְתָּ' בְּפָסוּק (שם יג טו) 'וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב']: הַאִם **מַכִּירִין אֹתָם אוֹתוֹ** - אֶת הָהָרוּג [שֶׁמָּא גּוֹי הוּא], הַאִם **הִתְרֵיתֶם בּוֹ** - בְּעוֹשֵׂה הָעֲבֵרָה. וְאִם מְעִידִים עַל **הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה**, שׁוֹאֲלִים אוֹתָם: **אֶת מִי עָבַד,** אֶת פְּעוֹר אוֹ מַרְקוּלִיס, **וּבְמָה עָבַד,** בִּשְׁחִיטָה אוֹ בְּהַשְׁתַּחֲוָיָה: **מִשְׁנָה ב הַחֲלּוּק בֵּין בְּדִיקוֹת לַחֲקִירוֹת:** כָּל דִּין **הַמְּרֻבֶּה בִּבְדִיקוֹת** - שְׁאֵלוֹת שֶׁאֵינָן קְשׁוּרוֹת לְעִקַּר הַמַּעֲשֶׂה, **הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. וּמַעֲשֶׂה** בְּעֵדִים שֶׁהֵעִידוּ עַל אָדָם שֶׁהָרַג תַּחַת עֵץ תְּאֵנָה, **וּבְדַק** רַבִּי יוֹחָנָן **בֶּן זַכַּאי** [שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה תַּלְמִיד הַדָּן לִפְנֵי רַבּוֹ] **בְּעֻקְצֵי תְּאֵנִים,** שֶׁשָּׁאֲלָם עַל מְקוֹם חִבּוּר הַתְּאֵנִים לָאִילָן, אִם הָיָה עֻבֶּה אוֹ דַק, כְּדֵי שֶׁאִם יְמַצְאוּ דְּבָרֵיהֶם סוֹתְרִים תִּתְבַּטֵּל הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת הַנִּדּוֹן. **וּמַה** חִלּוּק הַדִּין **בֵּין חֲקִירוֹת לִבְדִיקוֹת.** שֶׁחֲקִירוֹת, אִם **אָמַר** מֵהָעֵדִים **אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדֵעַ', עֵדוּתָן בְּטֵלָה,** כֵּיוָן שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַזִּם אֶת הָעֵדוּת, שֶׁכְּדֵי לְהַזִּם אֶת הָעֵדוּת צָרִיךְ לְהַזִּם אֶת כָּל הָעֵדִים, וְעֵד זֶה אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר לוֹ 'עִמָּנוּ הָיִיתָ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה' כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מֵעִיד עַל מָקוֹם וּזְמַן מְדֻיָּק, וְעֵדוּת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַזִּמָּהּ אֵינָהּ עֵדוּת. אֲבָל בִּבְדִיקוֹת אִם אֶחָד מֵהָעֵדִים **אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדֵעַ' וַאֲפִלּוּ שְׁנַיִם** [-שְׁנֵי הָעֵדִים] **אוֹמְרִים 'אֵין אָנוּ יוֹדְעִין', עֵדוּתָן קַיֶּמֶת.** אֲבָל אֶחָד **חֲקִירוֹת** וְאֶחָד **בְּדִיקוֹת** דֵּינָן שָׁוֶה, שֶׁבְּזְמַן **שֶׁמַּכְחִישִׁין** הָעֵדִים בִּתְשׁוּבוֹתֵיהֶם **זֶה אֶת זֶה, עֵדוּתָן בְּטֵלָה:** **מִשְׁנָה ג סְתִירָה בִּדְבָרֵי הָעֵדִים:** עַד **אֶחָד אוֹמֵר** שֶׁהַמַּעֲשֶׂה אֵרַע **בְּשֶׁנַיִם בַּחֹדֶשׁ,** וְעַד **אֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשָׁה בַּחֹדֶשׁ, עֵדוּתָן קַיֶּמֶת** וְאֵין דִּבְרֵיהֶם סוֹתְרִים, שֶׁהֵם מְעִידִים עַל אוֹתוֹ יוֹם, אֶלָּא **שֶׁזֶּה יוֹדֵעַ בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ** - שֶׁהַחֹדֶשׁ הַקּוֹדֵם הָיָה בֶּן שְׁלֹשִׁים יוֹם, **וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ,** וְסָבוּר שֶׁהַחֹדֶשׁ הַזֶּה הִתְחִיל יוֹם קֹדֶם, וְלָכֵן קוֹרֵא לַיּוֹם הַשֵּׁנִי בַּחֹדֶשׁ, יוֹם שְׁלִישִׁי. אֲבָל אִם **אָמַר אוֹמֵר בִּשְׁלֹשָׁה בַּחֹדֶשׁ, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּחָמִשָּׁה** בַּחֹדֶשׁ, **עֵדוּתָן בְּטֵלָה,** שֶׁאֵין בְּמָה לְתָלוֹת אֶת הַסְּתִירָה בְּדִבְרֵיהֶם. [וְאִם מְעִידִים עַל הַיָּמִים שֶׁמַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּחֹדֶשׁ וְאֵילָךְ, עֵדוּתָם בְּטֵלָה אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין בֵּינֵיהֶם אֶלָּא הֶפְרֵשׁ יוֹם אֶחָד, כִּי אַחֲרֵי חֲצִי חֹדֶשׁ כֻּלָּם יוֹדְעִים אִם הָיָה הַחֹדֶשׁ הַקּוֹדֵם מְעֻבָּר]. **אֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת** - בְּשָׁעָה שְׁנַיִם בַּיּוֹם אֵרַע הַמַּעֲשֶׂה, **וְאֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ שָׁעוֹת** - בְּשָׁעָה שְׁלִישִׁית בַּיּוֹם, **עֵדוּתָן קַיֶּמֶת,** שֶׁכַּוָּנָתָם לְאוֹתָהּ שָׁעָה, וְטָעוּת זוֹ מִטְּוִיָּה. אֲבָל אִם **אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּחָמֵשׁ, עֵדוּתָן בְּטֵלָה,** שֶׁלֹּא מָצוּי שֶׁאָדָם יִטְעֶה כָּל כָּךְ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** עֵדוּתָם **קַיֶּמֶת,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ גַּם בְּכָךְ מָצוּי טוֹעֶה. אֲבָל גַּם לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, אִם **אֶחָד אוֹמֵר בְּחָמֵשׁ, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁבַע, עֵדוּתָן בְּטֵלָה,** מִשּׁוּם **שֶׁבְּחָמֵשׁ** הַחַמָּה נִמְצֵאת **בַּמִּזְרָח** - בַּחֵלֶק שֶׁמֵּאֶמְצַע הָרָקִיעַ לְצַד מִזְרָח, **וּבְשֶׁבַע** שֶׁכְּבָר עָבַר חֲצוֹת הַחַמָּה נִמְצֵאת **בַּמַּעֲרָב** - בַּחֵלֶק שֶׁמֵּאֶמְצַע הָרָקִיעַ לְצַד מַעֲרָב, וְלֹא מָצוּי שֶׁאָדָם יִטְעֶה בְּכָךְ: **מִשְׁנָה ד הֶמְשֵׁךְ הַדִּין:** וְאַחַר כָּךְ **מַכְנִיסִין** אֶת הָעֵד **הַשֵּׁנִי וּבוֹדְקִין** גַּם **אוֹתוֹ. אִם נִמְצְאוּ דִּבְרֵיהֶם מְכֻוָּנִין** - שֶׁאֵין סְתִירָה בְּדִבְרֵיהֶם, **פּוֹתְחִין בִּזְכוּת** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ד מ"א). **אִם אָמַר** אֶחָד **מִן הָעֵדִים** שֶׁהֵעִידוּ לְחוֹבָתוֹ, **יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת,** וְכָל שֶׁכֵּן **אִם אָמַר** 'יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה', וְכָל שֶׁכֵּן אִם אָמַר 'יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת **וְחוֹבָה**' (במדבר לה ל) 'וְעֵד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה' בֵּין לִזְכוּת וּבֵין לְחוֹבָה. **אוֹ אִם אָמַר אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים** הַיּוֹשְׁבִים לִפְנֵי הַדַּיָּנִים, **יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה, מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ,** שֶׁדָּרְשׁוּ מִפָּסוּק זֶה גַּם שֶׁאֶחָד שֶׁאֵינוֹ מִן הַבֵּית דִּין 'לֹא יַעֲנֶה בְנַפְשׁ לָמוּת', אֲבָל לְלַמֵּד זְכוּת יָכוֹל. וְאִם **אָמַר אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים יֶשׁ לִי לְלַמֵּד [עָלָיו] זְכוּת,** הָיוּ **מַעֲלִין אוֹתוֹ** מִבֵּין הַתַּלְמִידִים **וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בֵּינֵיהֶן, וְלֹא הָיָה יוֹרֵד מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ. אִם יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו, שׁוֹמְעִין לוֹ. וּבִלְבַד שֶׁיֵּשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו:** **מִשְׁנָה ה הַכְרָעַת הַדִּין:** **אִם מָצְאוּ לוֹ זְכוּת** וְהִסְפִּימוּ הַדַּיָּנִים שֶׁהוּא זַכַּאי, **פְּטָרוּהוּ** מִיָּד. **וְאִם לָאו,** שֶׁלֹּא מָצְאוּ לוֹ זְכוּת, הָיוּ **מַעֲבִירִין** - דּוֹחִים אֶת **דִּינוֹ לְמָחָר,** וּבְבֵיתָם **הָיוּ** הַדַּיָּנִים **מְזַדְּוְגִין זוּגוֹת זוּגוֹת,** וְכָל זוּג הָיָה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּדָּבָר, **וּמְמַעֲטִין בְּמַאֲכָל וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִין יַיִן כָּל** אוֹתוֹ **הַיּוֹם** שֶׁמַּכְרִיעִים אֶת דִּינוֹ לְמִיתָה, **וְנוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין כָּל הַלַּיְלָה,** כָּל דִּין לְעַצְמוֹ. **וְלַמָּחֳרָת מַשְׁכִּימִין וּבָאִין לְבֵית דִּין,** הַדַּיָּן **הַמְזַכֶּה אוֹמֵר, אֲנִי הָיִיתִי מְזַכֶּה** אֶתְמוֹל, **וּמְזַכֶּה אֲנִי בְּמִקּוֹמִי** - וַעֲדַיִן עוֹמֵד אֲנִי בְּדַעְתִּי [שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן], **וְהַמְחַיֵּב אוֹמֵר, אֲנִי הָיִיתִי מְחַיֵּב** אֶתְמוֹל, **וּמְחַיֵּב אֲנִי בְּמִקּוֹמִי** - וַעֲדַיִן עוֹמֵד אֲנִי בְּדַעְתִּי לְחַיְּבוֹ [אֲם לֹא מָצָא לוֹ זְכוּת בַּלַּיְלָה]. וְדִין הוּא שֶׁהַמְלַמֵּד **חוֹבָה** אֶתְמוֹל יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ וְלִהְיוֹת **מְלַמֵּד זְכוּת, אֲבָל הַמְלַמֵּד זְכוּת** אֶתְמוֹל, **אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר** בּוֹ **וּלְלַמֵּד חוֹבָה** בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן [אֲבָל בִּגְמַר הַדִּין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, אִם מַסְכִּים עִם הַמְחַיְּבִים]. **טָעוּ בַּדָּבָר** - דַּיָּנִים שֶׁאֵינָם זוֹכְרִים אֶת טַעֲמָם שֶׁאָמְרוּ אֶתְמוֹל, וְיֵשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁשָּׁנִיתֶם אֶחָד אָמַר טַעַם אֶחָד וְעוֹלִים בְּמִנְיַן הַדַּיָּנִים כְּאֶחָד, **שְׁנֵי סוֹפְרֵי הַדַּיָּנִין** שֶׁכָּתְבוּ אֶת דִּבְרֵי הַמְזַכִּים וְהַמְחַיְּבִים, **מַזְכִּירִין אוֹתָן** מָה אָמְרוּ אֶתְמוֹל. **אִם מָצְאוּ לוֹ זְכוּת,** שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם הַמְחַיְּבִים וְהִסְפִּימוּ שֶׁהוּא זַכַּאי, **פְּטָרוּהוּ. וְאִם לָאו** שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ דַּיָּנִים הַמְחַיְּבִים, **עוֹמְדִים לְמִנְיָן,** לְמִנּוֹת כַּמָּה מְחַיְּבִים וְכַמָּה מְזַכִּים, אִם נִמְצָא שֶׁשְּׁנֵים **עָשָׂר מְזַכִּין** וְאַחַד **עָשָׂר מְחַיְּבִין,** הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב וְהוּא **זַכַּאי.** אֲבָל אִם הָיוּ **שְׁנַיִם עָשָׂר מְחַיְּבִין וְאֶחָד עָשָׂר מְזַכִּין,** אַף שֶׁרֻבּוּ הַמְחַיְּבִים, אֵין מַכְרִיעִים לְחוֹבָה עַל פִּי רֹב שֶׁל אֶחָד, **וַאֲפִלּוּ אֶחָד עָשָׂר מְזַכִּין וְאֶחָד עָשָׂר מְחַיְּבִין וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וַאֲפִלּוּ עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם מְזַכִּין אוֹ מְחַיְּבִין וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ,** כֵּיוָן שֶׁהָאוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, חָשׁוּב כְּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹשֵׁב בַּדִּין, נִמְצָא שֶׁאֵין כָּאן עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים, וְלָכֵן בָּאֲפָנִים אֵלּוּ **יוֹסִיפוּ** הַדַּיָּנִין עוֹד דַּיָּנִים אֲחֵרִים, וְיַעֲמְדוּ שׁוּב לְמִנְיָן. **וְעַד כַּמָּה** דַּיָּנִים הֵם **מוֹסִיפִין. שְׁנַיִם שְׁנַיִם** - מוֹסִיפִים שְׁנַיִם, וְאִם לֹא מָכְרָע הַדִּין מוֹסִיפִים עוֹד שְׁנַיִם, וְכֵן הָלְאָה **עַד שִׁבְעִים וְאֶחָד** דַּיָּנִים, וַאֲזַי אִם עָמְדוּ לְמִנְיָן וְנִמְצָא **שִׁשִּׁלְּשִׁים וְשִׁשָּׁה מְזַכִּין**

וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְחַיְּבִין, זַכַּאי, שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מְחַיְּבִין וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְזַכִּין, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְרִיעַ לְחוֹבָה עַל פִּי אֶחָד, אֵין מוֹסִיפִים עוֹד דַּיָּנִים, אֶלָּא דָּנִין אֵלּוּ כְּנֶגֶד אֵלּוּ - מַמְשִׁיכִים לָשֵׁאת וְלָתֵת בַּדָּבָר עַד שֶׁיִּרְאֶה אֶחָד מִן הַמְחַיְּבִין דִּבְרֵי הַמְזַכִּין, שֶׁיִּרְאוּ דִּבְרֵיהֶם בְּעֵינָיו וְיִזְכֶּה אַף הוּא, וְיַכְרַע הַדִּין לְזִכּוּת [וְהוּא הַדִּין לְהֶפֶךְ], וְאִם נִשְׁאֲרוּ כֻּלָּם בְּדַעְתָּם, פּוֹטְרִים אוֹתוֹ:

פֶּרֶק ו דִּין הַנִּסְקָל: **מִשְׁנָה א יְצִיאָה לְבֵית הַסְּקִילָה:** אִם נִגְמַר הַדִּין וְהִתְחַיֵּב הַנִּדּוֹן בְּסְקִילָה, הָיוּ **מוֹצִיאִין אוֹתוֹ** לְבֵית הַסְּקִילָה **לְסָקְלוֹ. בֵּית הַסְּקִילָה הָיָה חוּץ לְבֵית דִּין** - רָחוֹק מִבֵּית דִּין, שֶׁמָּא בְּדַרְכּוֹ לְשָׁם יִמְצְאוּ לוֹ זְכוּת, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כד יד) **'הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל** וְגוֹ' וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה'. וּבְשָׁעָה שֶׁיּוֹצֵא לְהִסָּקֵל, הָיָה אָדָם אֶחָד **עוֹמֵד עַל פֶּתַח בֵּית דִּין, וְהַסּוּדָרִין** [-וּבֶגֶד] **בְּיָדוֹ, (וְאָדָם אֶחָד הָיָה רוֹכֵב** עַל סוּס), **וְהַסּוּס רָחוֹק מִמֶּנּוּ** - מֵהָעוֹמֵד בְּפֶתַח בֵּית הַדִּין, כְּדֵי **שֶׁיִּרְאֶה רוֹאֵהוּ** - בַּמֶּרְחָק הַנָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁעֲדַיִן יָכוֹל לִרְאוֹתוֹ. וְזֹאת כְּדֵי שֶׁאִם **אוֹמֵר אֶחָד** מֵהַיּוֹשְׁבִים בְּבֵית דִּין **יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת,** הָיָה הָעוֹמֵד בְּפֶתַח, **מַנִּיף בְּסוּדָּרִין** כְּדֵי לְרַמֵּז לָרוֹכֵב הַסּוּס שֶׁהֶחֱזֵר הַדִּין, **וְהַסּוּס רָץ** אֶל הַנִּדּוֹן **וּמַעֲמִידוֹ** - מִעֵבְרוֹ מִלְּהַמְשִׁיךְ לְבֵית הַסְּקִילָה עַד שֶׁיַּחְקְרוּ הַבַּיִת דִּין אִם יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו שֶׁל הַמְלַמֵּד זְכוּת. וַאֲפִלּוּ **הוּא** - הַנִּדּוֹן בְּעַצְמוֹ, **אוֹמֵר יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עַצְמִי זְכוּת,** הָיוּ **מַחֲזִירִין אוֹתוֹ** לְבֵית דִּין לִשְׁמֹעַ דְּבָרָיו וּלְעַיֵּן בְּדִבְרֵנוֹ, **וַאֲפִלּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים, וּבִלְבַד שֶׁיֵּשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו** - שֶׁדְּבָרָיו מִסְתַּבְּרִים [וְהָיוּ הוֹלְכִים אִתּוֹ שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁיְּעַיְּנוּ אִם יֵשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו, וְאַף אִם אֵין מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו הָיוּ מַחֲזִירִים אוֹתוֹ עַד שְׁתֵּי פְּעָמִים, שֶׁמָּא מֵחֲמַת הַפַּחַד נִסְתַּתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו, וּבַחֲזָרָתוֹ יִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ]. וְאִם **מָצְאוּ לוֹ זְכוּת, פְּטָרוּהוּ, וְאִם לָאו,** שֶׁהַבְּרֵר שֶׁאֵין לוֹ זְכוּת, הָיָה **יוֹצֵא** שׁוּב **לִסָּקֵל. וְכָרוֹז יוֹצֵא לְפָנָיו** בַּהֲלִיכָתוֹ לְבֵית הַסְּקִילָה, וּמַכְרִיז, **אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לְסָקֵל, עַל שֶׁעָבַר עֲבֵרָה פְּלוֹנִית,** בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְשָׁעָה פְּלוֹנִית וּבְמָקוֹם פְּלוֹנִי, **וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי** הֵם **עֵדָיו** עַל מַעֲשֶׂה זֶה, **כָּל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹ זְכוּת יָבוֹא וִילַמֵּד עָלָיו** [וְהַכְרִיזוּ אֶת כָּל אֵלּוּ הַפְּרָטִים, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַזְמִם אִם הָיוּ עִם מִישֶׁהוּ אַחֵר בְּמָקוֹם אַחֵר בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן]:

מִשְׁנָה ב וְדוּגִי לִפְנֵי הַסְּקִילָה: כְּשֶׁהָיָה הַנִּסְקָל **רָחוֹק מִבֵּית הַסְּקִילָה כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת** [וְלֹא קָרוֹב מִכָּךְ שֶׁמָּא מֵחֲמַת הַפַּחַד יִשְׁתַּתֵּק וְלֹא יוּכַל לְהִתְוַדּוֹת], **אוֹמְרִים לוֹ: הִתְוַדֵּה** עַל חֶטְא זֶה וּשְׁאָר חֲטָאֶיךָ, **שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַמּוּמָתִין** עַל יְדֵי בֵּית דִּין **שֶׁהֵם מִתְוַדִּין, שֶׁכָּל הַמִּתְוַדֶּה יֶשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּעָכָן שֶׁאָמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ** (יהושע ז יט-כ) **'בְּנִי שִׂים נָא כָבוֹד לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תּוֹדָה** [-הִתְוַדֵּה עַל מַה שֶׁחָטָאתָ] וְגוֹ', **וַיַּעַן עָכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר, אָמְנָה** [-אֱמֶת] **אָנֹכִי חָטָאתִי [לַיְ־ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל] וְכָזֹאת' וְגוֹ', וּמַגִּיד שֶׁכָּפַּר לוֹ וְדוּיוֹ וְהָיָה לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק כה) **'וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ ה' בַּיּוֹם הַזֶּה',** וְנִדְרַשׁ: **'הַיּוֹם הַזֶּה' אַתָּה עָכוּר, וְאִי אַתָּה עָכוּר לָעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהִתְוַדּוֹת,** שֶׁאֵינוֹ זוֹכֵר אֶת עֲוֹנוֹתָיו, **אוֹמְרִים לוֹ, אֱמֹר סְתָם 'תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְזֻמָּם,** אוֹמֵר תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי חוּץ מֵעֵדוּת זוֹמְמִים שֶׁעֵדָיו עֵדִים זוֹמְמִים הַמְּעִידִים עֵדוּת שָׁקֶר, **אוֹמֵר 'תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי חוּץ מֵעָוֹן זֶה', כֵּיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא חָטָא בּוֹ. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אִם רַשַּׁאי לוֹמַר כֵּן, יְהוּ כָּל אָדָם אוֹמְרִים כָּךְ, כְּדֵי לְנַקּוֹת אֶת עַצְמָן** - לְפָרְסֵם כְּאִלּוּ לֹא חָטְאוּ, וְיוֹצִיאוּ לַעַז עַל הָעֵדִים וְעַל הַדַּיָּנִים כְּאִלּוּ דָּנוּ דִּין שֶׁקֶר, אֶלָּא אֵין מַנִּיחִים אוֹתוֹ לוֹמַר כֵּן:

מִשְׁנָה ג הַמַּשְׁתֶּה הַנִּסְקָל: כְּשֶׁהָיָה רָחוֹק **מִבֵּית הַסְּקִילָה אַרְבַּע אַמּוֹת,** הָיוּ **מַפְשִׁיטִין אוֹתוֹ אֶת בְּגָדָיו,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד יד) 'וְרָגְמוּ אתו', וְ'אתו' מַשְׁמַע בְּלֹא כְּסוּתוֹ. **וְהָאִישׁ מְכַסִּין אוֹתוֹ** מִשּׁוּם צְנִיעוּת **בַּחֲתִיכַת בֶּגֶד מִלְּפָנָיו** כְּנֶגֶד עֶרְוָתוֹ, **וְהָאִשָּׁה** מִעַט **מִלְּפָנָיהָ** וּמֵעַט **מֵאַחֲרֶיהָ,** דִּבְרֵי **רַבִּי**

וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְחַיְּבִין, זַכַּאי. שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מְחַיְּבִין וּשְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מְזַכִּין, דָּנִין אֵלּוּ כְּנֶגֶד אֵלּוּ עַד שֶׁיִּרְאֶה אֶחָד מִן הַמְחַיְּבִין דִּבְרֵי הַמְזַכִּין:

פרק ו א נִגְמַר הַדִּין, מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְסָקְלוֹ. בֵּית הַסְּקִילָה הָיָה חוּץ לְבֵית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד יד) 'הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל'. אֶחָד עוֹמֵד עַל פֶּתַח בֵּית דִּין וְהַסּוּדָרִין בְּיָדוֹ, (וְאָדָם אֶחָד רוֹכֵב) הַסּוּס רָחוֹק מִמֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיִּהֶא רוֹאֵהוּ. אוֹמֵר אֶחָד יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת, הַלָּה מֵנִיף בַּסּוּדָרִין, וְהַסּוּס רָץ וּמַעֲמִידוֹ. וַאֲפִלּוּ הוּא אוֹמֵר יֶשׁ לִי לְלַמֵּד עַל עַצְמִי זְכוּת, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ אֲרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים, וּבִלְבַד שֶׁיֵּשׁ מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו. מָצְאוּ לוֹ זְכוּת, פְּטָרוּהוּ. וְאִם לָאו, יוֹצֵא לִסָּקֵל. וְכָרוֹז יוֹצֵא לְפָנָיו, אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לִסָּקֵל, עַל שֶׁעָבַר עֲבֵרָה פְּלוֹנִית, בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְשָׁעָה פְּלוֹנִית וּבְמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי הֵם עֵדָיו עַל מַעֲשֶׂה זֶה, כָּל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹ זְכוּת יָבוֹא וִילַמֵּד עָלָיו [וְהַכְרִיזוּ אֶת כָּל אֵלּוּ הַפְּרָטִים, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַזְמִם אִם הָיוּ עִם מִישֶׁהוּ אַחֵר בְּמָקוֹם אַחֵר בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן]:

מִשְׁנָה ד וְדוּגִי לִפְנֵי הַסְּקִילָה: כְּשֶׁהָיָה הַנִּסְקָל **רָחוֹק מִבֵּית הַסְּקִילָה כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת** [וְלֹא קָרוֹב מִכָּךְ שֶׁמָּא מֵחֲמַת הַפַּחַד יִשְׁתַּתֵּק וְלֹא יוּכַל לְהִתְוַדּוֹת], **אוֹמְרִים לוֹ: הִתְוַדֵּה** עַל חֶטְא זֶה וּשְׁאָר חֲטָאֶיךָ, **שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַמּוּמָתִין** עַל יְדֵי בֵּית דִּין **שֶׁהֵם מִתְוַדִּין, שֶׁכָּל הַמִּתְוַדֶּה יֶשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּעָכָן שֶׁאָמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ** (יהושע ז יט-כ) **'בְּנִי שִׂים נָא כָבוֹד לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תּוֹדָה** [-הִתְוַדֵּה עַל מַה שֶׁחָטָאתָ] וְגוֹ', **וַיַּעַן עָכָן אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר, אָמְנָה** [-אֱמֶת] **אָנֹכִי חָטָאתִי [לַיְ־ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל] וְכָזֹאת' וְגוֹ', וּמַגִּיד שֶׁכָּפַּר לוֹ וְדוּיוֹ וְהָיָה לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק כה) **'וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ ה' בַּיּוֹם הַזֶּה',** וְנִדְרַשׁ: **'הַיּוֹם הַזֶּה' אַתָּה עָכוּר, וְאִי אַתָּה עָכוּר לָעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהִתְוַדּוֹת,** שֶׁאֵינוֹ זוֹכֵר אֶת עֲוֹנוֹתָיו, **אוֹמְרִים לוֹ, אֱמֹר סְתָם 'תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְזֻמָּם,** אוֹמֵר תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי חוּץ מֵעֵדוּת זוֹמְמִים שֶׁעֵדָיו עֵדִים זוֹמְמִים הַמְּעִידִים עֵדוּת שָׁקֶר, **אוֹמֵר 'תְּהֵא מִיתָתִי כַּפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי חוּץ מֵעָוֹן זֶה', כֵּיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא חָטָא בּוֹ. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אִם רַשַּׁאי לוֹמַר כֵּן, יְהוּ כָּל אָדָם אוֹמְרִים כָּךְ, כְּדֵי לְנַקּוֹת אֶת עַצְמָן** - לְפָרְסֵם כְּאִלּוּ לֹא חָטְאוּ, וְיוֹצִיאוּ לַעַז עַל הָעֵדִים וְעַל הַדַּיָּנִים כְּאִלּוּ דָּנוּ דִּין שֶׁקֶר, אֶלָּא אֵין מַנִּיחִים אוֹתוֹ לוֹמַר כֵּן:

מִשְׁנָה ה צַעַר הַשְׁכִּינָה עַל מִיתַת יְהוּדִי: אָמַר **רַבִּי מֵאִיר,** מַה שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי' פֵּרוּשׁוֹ, **שֶׁבִּזְמַן שֶׁאָדָם** מִיִּשְׂרָאֵל **מִצְטַעֵר** כְּשֶׁמְּקַבֵּל עִנְּשׁ עַל עֲוֹנוֹ, **שְׁכִינָה מָה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת** - בְּאֵיזֶה לָשׁוֹן קוֹבָלֶת וּמִתְאוֹנֶנֶת **כְּבְיָכוֹל** [-כְּאִלּוּ הָיָה אָדָם שֶׁיָּכוֹל לְהֵאָמֵר בּוֹ דָּבָר זֶה], **'קַלַּנִי** [-קַל אֵינִי] **מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי',** שֶׁרֹאשִׁי וּזְרוֹעִי כְּבֵדִים עָלַי [קִלְלַת' כְּמוֹ 'קַל לַיִת', שֶׁרֹאשִׁי אֵינוֹ קַל], **וְאִם כֵּן** - כָּךְ **הַמָּקוֹם מִצְטַעֵר עַל דָּמָם שֶׁל רְשָׁעִים שֶׁנִּשְׁפָּךְ, קַל וָחֹמֶר** שֶׁמִּצְטַעֵר **עַל דָּמָם שֶׁל צַדִּיקִים** שֶׁנִּשְׁפָּךְ. **אִסּוּר הֲלָנַת הַמֵּת: וְלֹא זוֹ** - הַנִּתְלֶה **בִּלְבַד** אָמְרוּ שֶׁבַּהֲלָנָתוֹ עוֹבְרִים בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, **אֶלָּא כָּל הַמֵּלִין אֶת מֵתוֹ** וְאֵינוֹ נִתְלֶה אֶלָּא הַמְגַדֵּף [-'מְבָרֵךְ' אֶת ה'] שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כג) 'כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי', וְכֵן **הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה,** שֶׁאַף הוּא קָרוּי מְגַדֵּף בַּפָּסוּק (במדבר טו ל) 'וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה וְגוֹ' אֶת ה' הוּא מְגַדֵּף'. **הָאִישׁ תּוֹלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁפָּנָיו כְּלַפֵּי הָעָם,** כְּדֵי לְיָרְאָם, **וְהָאִשָּׁה** תּוֹלִין אוֹתָהּ כְּשֶׁפָּנֶיהָ כְּלַפֵּי הָעֵץ, שֶׁלֹּא לְבַזּוֹתָהּ, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הָאִישׁ נִתְלֶה וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כא כב) 'וְכִי יִהְיֶה בְאִישׁ' וְלֹא בְּאִשָּׁה. **אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַהֲלֹא שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח תָּלָה נָשִׁים בְּאַשְׁקְלוֹן. אָמְרוּ לוֹ,** אֵין רְאָיָה מִשָּׁם, שֶׁהֲרֵי **שִׁמּוֹנִים נָשִׁים** מִכְּשֻׁפּוֹת **תָּלָה** בְּיוֹם אֶחָד, **וְאֵין** בֵּית דִּין **דָּנִין** לַהֲרִיגָה אַף לֹא **שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד,** שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהַפֵּךְ כָּרָאוּי בְּזִכּוּת כָּל אֶחָד מֵהֶם, אֶלָּא וַדַּאי עֲשָׂה כֵּן בְּהוֹרָאַת שָׁעָה לְפִי שֶׁהָיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּכִשָּׁפִים וְהָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת סְיָג לַדָּבָר, וְאֵין לְמֵד מֵהוֹרָאַת שָׁעָה זוֹ. **וְכֵיצַד תּוֹלִין אוֹתוֹ,** מְשַׁקְּעִין - נוֹעֲצִים **אֶת הַקּוֹרָה בָּאָרֶץ, וְהָעֵץ** - כְּמִין יָתֵד **יוֹצֵא מִמֶּנָּה** - מֵראשָׁהּ, **וּמַקִּיף** - מְקָרֵב אֶת **שְׁתֵּי יָדָיו זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְתוֹלֶה אוֹתוֹ** בְּיָדָיו. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַקּוֹרָה** אֵינָהּ נְעוּצָה בְּקַרְקַע אֶלָּא **מֻטָּה** - נִשְׁעֶנֶת בְּרֹאשָׁהּ **עַל הַכֹּתֶל** בְּצַדָּהּ הָאֶחָד, וְצַדָּהּ הַשֵּׁנִי עַל הַקַּרְקַע, **וְתוֹלֶה אוֹתוֹ** בְּאֶמְצַע שִׁפּוּעַ הַקּוֹרָה **כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטַּבָּחִין עוֹשִׂין** בְּהַפְשָׁטַת הַבְּהֵמָה, לְפִי שֶׁקּוֹבְרִים אוֹתוֹ עִם הָעֵץ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כג) 'כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ', וּמַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ מַחְסֵר אֶלָּא קְבוּרָה, וְאִם הָיוּ נוֹעֲצִים אוֹתוֹ בַּקַּרְקַע הָרֵי הָיָה מַחְסֵר גַּם תְּלִישָׁה. [וְאִלּוּ חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁהַקְּפֵדַת הַתּוֹרָה אֵינָהּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְחֻבָּר, אֲבָל מֻחְמֶרֶת נְעִיצָתוֹ בַּקַּרְקַע אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִ'מְחַסֵּר תְּלִישָׁה']. **וּמַתִּירִין** וּמוֹרִידִים **אוֹתוֹ מִיָּד** אַחַר תְּלִיָּתוֹ, **וְאִם לָן** - וְאִם הִשְׁאִירוֹ תָּלוּי כָּל הַלַּיְלָה, **עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא, כִּי קִלְלַת** [-בִּזְיוֹן] **אֱלֹהִים** [מַה שֶּׁהַנִּדּוֹן] **תָּלוּי'** וְגוֹ', **כְּלוֹמַר, מִפְּנֵי מָה זֶה תָּלוּי,** שֶׁעַל שְׁאֵלַת הָרוֹאִים 'מִפְּנֵי מָה זֶה תָּלוּי', מְשִׁיבִים לָהֶם 'מִפְּנֵי שֶׁבֵּרַךְ [-שִׁקְלֵל] אֶת הַשֵּׁם', **וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל:**

מִשְׁנָה ו צַעַר הַשְׁכִּינָה עַל מִיתַת יְהוּדִי: אָמַר **רַבִּי מֵאִיר,** מַה שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי' פֵּרוּשׁוֹ, **שֶׁבִּזְמַן שֶׁאָדָם** מִיִּשְׂרָאֵל **מִצְטַעֵר** כְּשֶׁמְּקַבֵּל עִנְּשׁ עַל עֲוֹנוֹ, **שְׁכִינָה מָה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת** - בְּאֵיזֶה לָשׁוֹן קוֹבָלֶת וּמִתְאוֹנֶנֶת **כְּבְיָכוֹל** [-כְּאִלּוּ הָיָה אָדָם שֶׁיָּכוֹל לְהֵאָמֵר בּוֹ דָּבָר זֶה], **'קַלַּנִי** [-קַל אֵינִי] **מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי',** שֶׁרֹאשִׁי וּזְרוֹעִי כְּבֵדִים עָלַי [קִלְלַת' כְּמוֹ 'קַל לַיִת', שֶׁרֹאשִׁי אֵינוֹ קַל], **וְאִם כֵּן** - כָּךְ **הַמָּקוֹם מִצְטַעֵר עַל דָּמָם שֶׁל רְשָׁעִים שֶׁנִּשְׁפָּךְ, קַל וָחֹמֶר** שֶׁמִּצְטַעֵר **עַל דָּמָם שֶׁל צַדִּיקִים** שֶׁנִּשְׁפָּךְ. **אִסּוּר הֲלָנַת הַמֵּת: וְלֹא זוֹ** - הַנִּתְלֶה **בִּלְבַד** אָמְרוּ שֶׁבַּהֲלָנָתוֹ עוֹבְרִים בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, **אֶלָּא כָּל הַמֵּלִין אֶת מֵתוֹ** וְאֵינוֹ נִתְלֶה אֶלָּא הַמְגַדֵּף [-'מְבָרֵךְ' אֶת ה'] שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כג) 'כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי', וְכֵן **הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה,** שֶׁאַף הוּא קָרוּי מְגַדֵּף בַּפָּסוּק (במדבר טו ל) 'וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה וְגוֹ' אֶת ה' הוּא מְגַדֵּף'. **הָאִישׁ תּוֹלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁפָּנָיו כְּלַפֵּי הָעָם,** כְּדֵי לְיָרְאָם, **וְהָאִשָּׁה** תּוֹלִין אוֹתָהּ כְּשֶׁפָּנֶיהָ כְּלַפֵּי הָעֵץ, שֶׁלֹּא לְבַזּוֹתָהּ, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הָאִישׁ נִתְלֶה וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית. אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַהֲלֹא שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח תָּלָה נָשִׁים בְּאַשְׁקְלוֹן. אָמְרוּ לוֹ,** שִׁמּוֹנִים נָשִׁים תָּלָה וְאֵין דָּנִין שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהַפֵּךְ כָּרָאוּי בְּזִכּוּת כָּל אֶחָד מֵהֶם, אֶלָּא וַדַּאי עָשָׂה כֵּן בְּהוֹרָאַת שָׁעָה לְפִי שֶׁהָיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּכִשָּׁפִים וְהָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת סְיָג לַדָּבָר, וְאֵין לְמֵד מֵהוֹרָאַת שָׁעָה זוֹ. **וְכֵיצַד תּוֹלִין אוֹתוֹ,** מְשַׁקְּעִין - נוֹעֲצִים **אֶת הַקּוֹרָה בָּאָרֶץ, וְהָעֵץ** - כְּמִין יָתֵד **יוֹצֵא מִמֶּנָּה** - מֵראשָׁהּ, **וּמַקִּיף** - מְקָרֵב אֶת **שְׁתֵּי יָדָיו זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְתוֹלֶה אוֹתוֹ** בְּיָדָיו. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַקּוֹרָה** אֵינָהּ נְעוּצָה בְּקַרְקַע אֶלָּא **מֻטָּה** - נִשְׁעֶנֶת בְּרֹאשָׁהּ **עַל הַכֹּתֶל** בְּצַדָּהּ הָאֶחָד, וְצַדָּהּ הַשֵּׁנִי עַל הַקַּרְקַע, **וְתוֹלֶה אוֹתוֹ** בְּאֶמְצַע שִׁפּוּעַ הַקּוֹרָה **כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטַּבָּחִין עוֹשִׂין** בְּהַפְשָׁטַת הַבְּהֵמָה, לְפִי שֶׁקּוֹבְרִים אוֹתוֹ עִם הָעֵץ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כג) 'כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ', וּמַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ מַחְסֵר אֶלָּא קְבוּרָה, וְאִם הָיוּ נוֹעֲצִים אוֹתוֹ בַּקַּרְקַע הָרֵי הָיָה מַחְסֵר גַּם תְּלִישָׁה. [וְאִלּוּ חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁהַקְּפֵדַת הַתּוֹרָה אֵינָהּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְחֻבָּר, אֲבָל מֻחְמֶרֶת נְעִיצָתוֹ בַּקַּרְקַע אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִ'מְחַסֵּר תְּלִישָׁה']. **וּמַתִּירִין** וּמוֹרִידִים **אוֹתוֹ מִיָּד** אַחַר תְּלִיָּתוֹ, **וְאִם לָן** - וְאִם הִשְׁאִירוֹ תָּלוּי כָּל הַלַּיְלָה, **עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ, כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא, כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי' וְגוֹ', כְּלוֹמַר, מִפְּנֵי מָה זֶה תָּלוּי, מִפְּנֵי שֶׁבֵּרַךְ אֶת הַשֵּׁם, וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל:**

מִשְׁנָה ז אֵלּוּ הַנִּסְקָלִין וְאֵלּוּ הַנִּשְׂרָפִין: **ה** אָמַר רַבִּי מֵאִיר, בִּזְמַן שֶׁאָדָם מִצְטַעֵר, שְׁכִינָה מָה הַלָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת, כְּבְיָכוֹל, קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי, קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי. אִם כֵּן הַמָּקוֹם מִצְטַעֵר עַל דָּמָם שֶׁל רְשָׁעִים שֶׁנִּשְׁפָּךְ, קַל וָחֹמֶר עַל דָּמָם שֶׁל צַדִּיקִים. וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל הַמֵּלִין אֶת מֵתוֹ,

קוֹבְרוֹ עַד הַבֹּקֶר, **עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה** זֶה, אַךְ אִם הֶלִינוֹ לִכְבוֹדוֹ שֶׁל מֵת, כְּגוֹן כְּדֵי לְהָבִיא **לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִים, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו** בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. **קְבוּרַת הֶרוּגֵי בֵּית דִּין: וְלֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ** - אֶת הַנֶּהֱרָג בְּבֵית דִּין, **בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו**, שֶׁאֵין קוֹבְרִים רָשָׁע אֵצֶל צַדִּיק, אֶלָּא **שְׁנֵי בָתֵּי קְבָרוֹת הָיוּ מְתֻקָּנִין לְבֵית דִּין, אֶחָד לַנֶּהֱרָגִין** בְּסֵיף **וְלַנִּשְׂרָפִין** שֶׁמִּיתָתָם חֲמוּרָה, שֶׁאֵין קוֹבְרִים רָשָׁע חָמוּר אֵצֶל רָשָׁע קַל [וְהֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁיַּעֲשׂוּ שְׁנֵי בָתֵּי קְבָרוֹת וְלֹא אַרְבָּעָה]: **מִשְׁנָה ו הַהֶנְהָגוֹת אַחַר קְבוּרָתוֹ:** לְאַחַר שֶׁנִּתְעַכֵּל **הַבָּשָׂר**, כְּבָר הִתְכַּפֵּר בְּמִיתָתוֹ וּבְזִיּוֹנוֹ, וְלָכֵן מְלַקְּטִין **אֶת הָעֲצָמוֹת, וְקוֹבְרִין אוֹתָן בְּמְקוֹמָן** בְּקִבְרֵי אֲבוֹתָיו. **וְהַקְּרוֹבִים** שֶׁל הַנֶּהֱרָג **בָּאִים וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹם הַדַּיָּנִין וּבִשְׁלוֹם הָעֵדִים, כְּלוֹמַר** - כְּאִלּוּ אוֹמְרִים, **שֶׁאֵין בִּלְבָּנוּ** תַּרְעֹמֶת **עֲלֵיכֶם כְּלוּם, שֶׁדִּין אֱמֶת דַּנְתֶּם. וְלֹא הָיוּ** קְרוֹבָיו **מִתְאַבְּלִין** עָלָיו, וּבְבִזָּיוֹנוֹ תִּהְיֶה לוֹ כַּפָּרָה, **אֲבָל אוֹנְנִין** - מִצְטַעֲרִים עַל מוֹתוֹ, **שֶׁאֵין אֲנִינוּת אֶלָּא בַּלֵּב,** וְאֵין בָּזֶה כְּבוֹד לַמֵּת, וְלֹא נִמְנַעַת כַּפָּרָתוֹ בָּכָךְ:

פֶּרֶק ז דִּין שֶׁאֵר מִיתוֹת בֵּית דִּין, וּפָרָטֵי עֲבֵרוֹת שׁוֹנוֹת וְהַמִּיתָה שֶׁחַיָּב עֲלֵיהֶן: **מִשְׁנָה א אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין:** אַרְבַּע **מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין,** וְאֵלּוּ הֵן כְּפִי סֵדֶר חֲמָרָתָן: **סְקִילָה, שְׂרֵפָה,** הֶרֶג בְּסַיִף, **וְחֶנֶק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** כָּךְ סֵדֶר חֲמָרָתָן: **שְׂרֵפָה, סְקִילָה, חֶנֶק, וְהֶרֶג. וְזוֹ שֶׁנִּתְבָּאֲרָה** בַּפֶּרֶק הַקּוֹדֵם, הִיא **מִצְוַת הַנִּסְקָלִין: מִשְׁנָה ב אַף מִיתַת 'שְׂרֵפָה':** מִצְוַת **הַנִּשְׂרָפִין** כֵּיצַד, **הָיוּ מַשְׁקִעִין אוֹתוֹ** [-אֶת הַנִּדּוֹן], **בְּזֶבֶל עַד אַרְכֻּבוֹתָיו** [-בִּרְכָיו], כְּדֵי שֶׁלֹּא יָזוּז [וְתִפֹּל הָעוֹפֶרֶת הָרוֹתַחַת עַל בְּשָׂרוֹ מִבַּחוּץ], **וְנוֹתְנִין סוּדָר** [-בֶּגֶד] **קָשֶׁה לְתוֹךְ הָרֹקָּה** - עוֹטְפִים סוּדָר קָשֶׁה בְּסוּדָר רַךְ [קָשֶׁה מִבִּפְנִים - כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְחָנְקוֹ, וְרַךְ מִבַּחוּץ - שֶׁלֹּא יִפְצַע אֶת צַוָּארוֹ וְיִתְנַוֵּל], **וְכוֹרֵךְ** אֶחָד מִן הָעֵדִים אֶת הַסּוּדָר **עַל צַוָּארוֹ,** וְעוֹמְדִים שְׁנֵי הָעֵדִים מִשְּׁנֵי צְדָדָיו, **זֶה מוֹשֵׁךְ אֵצְלוֹ** אֶת קְצֵה הַסּוּדָר הָאֶחָד, **וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֵצְלוֹ** אֶת קְצֵהוּ הַשֵּׁנִי, **עַד שֶׁפּוֹתְחַ אֶת פִּיו** מֵחֲמַת הַחֲנִיקָה, **וּמַדְלִיק** - וּמַתִּיךְ בָּאֵשׁ [אֶחָד מִן הָעֵדִים] **אֶת הַפִּתִּילָה** מֵעוֹפֶרֶת **וְזוֹרְקָהּ** כְּשֶׁהִיא רַכָּה **לְתוֹךְ פִּיו, וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת** [-מְכַוֶּצֶת] **אֶת בְּנֵי מֵעָיו** וְהוּא מֵת. [וְאַף זוֹ חֻשְּׁבָה שְׂרֵפָה, שֶׁלְּמֵדִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה מִמִּיתַת בְּנֵי אַהֲרֹן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ויקרא י ו) 'וְאֲחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה', אַף שֶׁלֹּא נִשְׂרַף גּוּפָם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם בְּכֻתָּנְתָּם'. וְכֵיוָן שֶׁאַף שְׂרֵפַת נְשָׁמָה וְגוּף קָיָם חֻשְּׁבָה שְׂרֵפָה, הִיא עֲדִיפָה עַל שְׂרֵפָה מַמָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט יח) 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' - בְּרֹר לוֹ מִיתָה יָפָה]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם חוֹנְקִים אוֹתוֹ בְּסוּדָר, **אַף הוּא** - הַנִּדּוֹן **אִם מֵת בְּיָדָם** מֵחֲמַת הַחֲנִיקָה **לֹא הָיוּ מְקַיְּמִין בּוֹ מִצְוַת שְׂרֵפָה, אֶלָּא** בְּמָקוֹם סוּדָר **פּוֹתְחִין אֶת פִּיו בְּצִבַּת שֶׁלֹּא בְּטוֹבָתוֹ** - שֶׁלֹּא בִּרְצוֹנוֹ **וּמַדְלִיק אֶת הַפִּתִּילָה וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו, וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מֵעָיו. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן צָדוֹק,** שְׂרֵפָה כְּשׁוּטָה **מַעֲשֶׂה בְּבַת כֹּהֵן אַחַת שֶׁזִּנְּתָה בְּשִׂרְפָתָהּ, וְהִקִּיפוּהָ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וּשְׂרָפוּהָ. אָמְרוּ לוֹ,** מִפְּנֵי **שֶׁלֹּא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בָּקִי: מִשְׁנָה ג אַף מִיתַת 'הֶרֶג':** מִצְוַת **הַנֶּהֱרָגִים** כֵּיצַד, **הָיוּ מְשַׁקְּעִין אוֹתוֹ** [-אֶת הַנִּדּוֹן], **בְּזֶבֶל עַד אַרְכֻּבוֹתָיו** [-בִּרְכָיו], כְּדֵי שֶׁלֹּא יָזוּז [וְתִפֹּל הָעוֹפֶרֶת הָרוֹתַחַת עַל בְּשָׂרוֹ מִבַּחוּץ], **וְנוֹתְנִין סוּדָר** [-בֶּגֶד] **קָשֶׁה לְתוֹךְ הָרֹקָּה** - עוֹטְפִים סוּדָר קָשֶׁה בְּסוּדָר רַךְ [קָשֶׁה מִבִּפְנִים - כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְחָנְקוֹ, וְרַךְ מִבַּחוּץ - שֶׁלֹּא יִפְצַע אֶת צַוָּארוֹ וְיִתְנַוֵּל], **וְכוֹרֵךְ** אֶחָד מִן הָעֵדִים אֶת הַסּוּדָר **עַל צַוָּארוֹ,** וְעוֹמְדִים שְׁנֵי הָעֵדִים מִשְּׁנֵי צְדָדָיו, **זֶה מוֹשֵׁךְ אֵצְלוֹ** אֶת קְצֵה הַסּוּדָר הָאֶחָד, **וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֵצְלוֹ** אֶת קְצֵהוּ הַשֵּׁנִי, **עַד שֶׁפּוֹתְחַ אֶת פִּיו** מֵחֲמַת הַחֲנִיקָה, **וּמַדְלִיק** - וּמַתִּיךְ בָּאֵשׁ [אֶחָד מִן הָעֵדִים] **אֶת הַפִּתִּילָה** מֵעוֹפֶרֶת **וְזוֹרְקָהּ** כְּשֶׁהִיא רַכָּה **לְתוֹךְ פִּיו, וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת** [-מְכַוֶּצֶת] **אֶת בְּנֵי מֵעָיו** וְהוּא מֵת. [וְאַף זוֹ חֻשְּׁבָה שְׂרֵפָה, שֶׁלְּמֵדִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה מִמִּיתַת בְּנֵי אַהֲרֹן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ויקרא י ו) 'וַאֲחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה', אַף שֶׁלֹּא נִשְׂרַף גּוּפָם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם בְּכֻתָּנְתָּם'. וְכֵיוָן שֶׁאַף שְׂרֵפַת נְשָׁמָה וְגוּף קָיָם חֻשְּׁבָה שְׂרֵפָה, הִיא עֲדִיפָה עַל שְׂרֵפָה מַמָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט יח) 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' - בְּרֹר לוֹ מִיתָה יָפָה]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם חוֹנְקִים אוֹתוֹ בְּסוּדָר, **אַף הוּא** - הַנִּדּוֹן **אִם מֵת בְּיָדָם** מֵחֲמַת הַחֲנִיקָה **לֹא הָיוּ מְקַיְּמִין בּוֹ מִצְוַת שְׂרֵפָה, אֶלָּא** בְּמָקוֹם סוּדָר **פּוֹתְחִין אֶת פִּיו בְּצִבַּת שֶׁלֹּא בְּטוֹבָתוֹ** - שֶׁלֹּא בִּרְצוֹנוֹ **וּמַדְלִיק אֶת הַפִּתִּילָה וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו, וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מֵעָיו. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן צָדוֹק,** שְׂרֵפָה כְּשׁוּטָה **מַעֲשֶׂה בְּבַת כֹּהֵן אַחַת שֶׁזִּנְּתָה בְּשִׂרְפָתָהּ, וְהִקִּיפוּהָ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וּשְׂרָפוּהָ. אָמְרוּ לוֹ,** מִפְּנֵי **שֶׁלֹּא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בָּקִי: מִשְׁנָה ד הַנִּסְקָלִים:** אֵלּוּ הֵן **הַנִּסְקָלִין:** הַבָּא **עַל הָאֵם,** וְעַל **אֵשֶׁת הָאָב** שֶׁאֵינָהּ אִמּוֹ, **וְעַל הַכַּלָּה** - אֵשֶׁת בְּנוֹ, **וְעַל הַזָּכוּר** - מִשְׁכַּב זָכָר, **וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה** עָלֶיהָ, **וְהַמְגַדֵּף** - הַ'מְבָרֵךְ' אֶת הַשֵּׁם, **וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ** לְהַעֲבִיר אֶת בְּנוֹ בֵּין שְׁתֵּי מְדוּרוֹת, וְהוּא חֹק הָאֻמּוֹת [וּלְדַעַת תַּנָּא זֶה אֵין זוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁהֲרֵי שָׁנָה בְּנִפְרָד 'עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה'], **וּבַעַל אוֹב וְיִדְּעוֹנִי** [שֶׁיִּתְבָּאֵר עִנְיָנָם בְּהֶמְשֵׁךְ הַפֶּרֶק] **וְהַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְהַבָּא עַל נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה, וְהַמֵּסִית** אֶת הַיָּחִיד **וְהַמַּדִּיחַ** אֶת הָעִיר כֻּלָּהּ לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה [-עִיר הַנִּדַּחַת], **וְהַמְכַשֵּׁף, וּבֶן סוֹרֵר וּמוֹרֶה.** וְכָל אִסּוּרִים אֵלּוּ, אוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם סְקִילָה בִּמְפֹרָשׁ, אוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם 'דְּמֵיהֶם בָּם' אוֹ 'דָּמָיו בּוֹ' וְלוֹמְדִים שֶׁהוּא בִּסְקִילָה בִּגְזֵרָה שָׁוָה מֵהַנֶּאֱמָר בְּאוֹב וְיִדְּעוֹנִי (שם כ כז) 'דָּמָיו בָּם', אוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא יח ז) 'עֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא', וּשְׁנֵיָה **מְשׁוּם אֵשֶׁת אָב,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם פסוק ח) 'עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא** חַטָּאת אַחַת **מְשׁוּם הַבָּא עַל הָאֵם בִּלְבָד,** שֶׁנֶּאֱמַר 'אִמְּךָ הִוא', שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מְשׁוּם שֶׁהִיא אִמּוֹ. **הַבָּא עַל אֵשֶׁת אָב שֶׁאֵינָהּ אִמּוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ** שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, **מְשׁוּם אֵשֶׁת אָב וּמְשׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ.** וּמְשׁוּם אֵשֶׁת אָב עוֹבֵר **בֵּין בְּחַיֵּי אָבִיו בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו, וּבֵין מִן הָאֵרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין,** שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ **מִן הָאֵרוּסִין, וּבֵין מִן הַנִּשּׂוּאִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ה) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה', הֲרֵי שֶׁהִיא קְרוּיָה 'אִשָּׁה' מִיָּד כְּשֶׁלְּקָחָהּ בְּקִדּוּשִׁין [וּבְגְזֵרָה שָׁוָה מִשָּׂדֶה עֶפְרוֹן לְמַדְנוּ שֶׁקִּיּוּחָהּ זוֹ הִיא קִדּוּשֶׁי כֶּסֶף]. **הַבָּא עַל כַּלָּתוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ** שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, **מְשׁוּם כַּלָּתוֹ, וּמְשׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ,** וּמְשׁוּם כַּלָּתוֹ חַיָּב **בֵּין בְּחַיֵּי בְּנוֹ בֵּין לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ, וּבֵין שֶׁהִיא אֵשֶׁת בְּנוֹ מִן הָאֵרוּסִין וּבֵין מִן הַנִּשּׂוּאִין. הַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה** עָלֶיהָ, אַף הַבְּהֵמָה נִסְקֶלֶת, וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְטַעֵן **אִם אָדָם חָטָא בְּהֵמָה מֶה חָטְאָת, אֶלָּא שֶׁלְּפִי שֶׁבָּאת לְאָדָם תַּקָּלָה עַל יָדָהּ** שֶׁנִּכְשֶׁלֶת בַּעֲבֵרָה מֵחֲמָתָהּ, **לְפִיכָךְ אָמַר הַכָּתוּב** (ויקרא כ טו) **תִּסָּקֵל. דָּבָר אַחֵר** - סְבָּה נוֹסֶפֶת, כְּדֵי **שֶׁלֹּא תְּהֵא הַבְּהֵמָה עוֹבֶרֶת בַּשּׁוּק וְיֹאמְרוּ זוֹ הִיא שֶׁנִּסְקַל פְּלוֹנִי עַל יָדָהּ,** וְהַתּוֹרָה חָסָה עַל הַחוֹטֵא שֶׁלֹּא יִתְפָּרְסֵם קְלוֹנוֹ בָּרַבִּים: **מִשְׁנָה ה דִּין הַמְגַדֵּף:** הַ'מְבָרֵךְ' אֶת הַשֵּׁם, **אֵינוֹ חַיָּב** סְקִילָה **עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ** - שֶׁיְּזַכִּיר בְּפֵרוּשׁ **אֶת הַשֵּׁם** כְּשֶׁמְגַדֵּף, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כד טז) 'וְנֹקֵב שֵׁם ה' וְגוֹ' בְּנָקְבוֹ שֵׁם יִומָת', שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּבָרֵךְ' אֶת ה' בְּשֵׁם. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, בְּכָל יוֹם** כְּשֶׁדַּיָּנִים בְּדִינוֹ שֶׁל הַמַּגְדֵּף, הָיוּ בֵּית דִּין **דָּנִין אֶת הָעֵדִים** בְּשִׁמְיעַת הָעֵדוּת וְהַקְּרִירָתָהּ **בִּכְנוּי** - שֶׁמַּזְכִּירִים שֵׁם אַחֵר בִּמְקוֹם שֵׁם ה', כְּגוֹן שֶׁמְּעִידִים **'יָכָה יוֹסֵי אֶת יוֹסֵי'** [שֶׁהוּא 'מְבָרֵךְ' אֶת ה' בְּשֵׁם, וּבִמְקוֹם שֵׁם הַוָּי"ה הִזְכִּירוּ שֵׁם 'יוֹסֵי' שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת וְעוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּה אֱלֹקִים]. אֲבָל כְּשֶׁנִּגְמַר הַדִּין וְרוֹצִים לִפְסֹק דִּינוֹ לְמִיתָה, **לֹא הוֹרְגִין** עַל סְמַךְ קַבָּלַת הָעֵדוּת **בִּכְנוּי,** שֶׁהֲרֵי לֹא שָׁמְעוּ מֵהָעֵדִים שֶׁקִּלֵּל בַּשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ, **אֶלָּא מוֹצִיאִים אֶת כָּל הָאָדָם לַחוּץ,** שֶׁגְּנַאי הוּא שֶׁיִּשְׁמְעוּ הָרַבִּים בְּרָכַת ה', **וְשׁוֹאֲלִים** הַדַּיָּנִים **אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן** - שֶׁבָּעֵדִים, **וְאוֹמְרִים לוֹ, אֱמֹר מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ** מֵהַמְקַלֵּל **בְּפֵרוּשׁ, וְהוּא אוֹמֵר** אֶת הַקְּלָלָה בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם, **וְהַדַּיָּנִים עוֹמְדִין עַל רַגְלֵיהֶן, וְקוֹרְעִין** אֶת בִּגְדֵיהֶם **וְלֹא מְאַחִין** אֶת הַקֶּרַע לְעוֹלָם עַל יְדֵי תְּפִירָה אֱלָכְסַנְדְּרִית שֶׁאֵין נִכָּר בָּהּ הַקֶּרַע [אֲבָל תְּפִירָה אַחֶרֶת, שֶׁנִּכָּר בָּהּ הַקֶּרַע, מֻתָּר], **וְהָעֵד הַשֵּׁנִי אוֹמֵר, אַף אֲנִי** שָׁמַעְתִּי מֵהַמְקַלֵּל **כָּמוֹהוּ** - כְּמוֹ הָרִאשׁוֹן, **וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵר, אַף אֲנִי כָּמוֹהוּ, וְאֵינָם** חוֹזְרִים עַל הַקְּלָלָה [וְדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁעֵדוּת שְׁלִשָּׁה הָעֵדִים הִיא עֵדוּת אַחַת, וְלָכֵן גַּם הַשְּׁלִישִׁי צָרִיךְ לוֹמַר כֵּן]:

עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. הֶלִינוֹ לִכְבוֹדוֹ לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִים, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. וְלֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו, אֶלָּא שְׁנֵי בָתֵּי קְבָרוֹת הָיוּ מְתֻקָּנִין לְבֵית דִּין, אֶחָד לַנֶּהֱרָגִין וְלַנֶּחֱנָקִין וְאֶחָד לַנִּסְקָלִין וְלַנִּשְׂרָפִין: **ו** נִתְעַכֵּל הַבָּשָׂר, מְלַקְּטִין אֶת הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתָן בִּמְקוֹמָן. וְהַקְּרוֹבִים בָּאִים וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹם הַדַּיָּנִין וּבִשְׁלוֹם הָעֵדִים, כְּלוֹמַר שֶׁאֵין בִּלְבָּנוּ עֲלֵיכֶם כְּלוּם, שֶׁדִּין אֱמֶת דַּנְתֶּם. וְלֹא הָיוּ מִתְאַבְּלִין, אֲבָל אוֹנְנִין, שֶׁאֵין אֲנִינוּת אֶלָּא בַּלֵּב:

פרק ז א אַרְבַּע מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין, סְקִילָה, שְׂרֵפָה, הֶרֶג, וְחֶנֶק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׂרֵפָה, סְקִילָה, חֶנֶק, וְהֶרֶג. זוֹ מִצְוַת הַנִּסְקָלִין: **ב** מִצְוַת הַנִּשְׂרָפִין, הָיוּ מְשַׁקְּעִין אוֹתוֹ בְּזֶבֶל עַד אַרְכֻּבוֹתָיו, וְנוֹתְנִין סוּדָר קָשֶׁה לְתוֹךְ הָרַכָּה וְכוֹרֵךְ עַל צַוָּארוֹ, זֶה מוֹשֵׁךְ אֵצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֵצְלוֹ עַד שֶׁפּוֹתֵחַ אֶת פִּיו. וּמַדְלִיק אֶת הַפִּתִּילָה וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו, וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מֵעָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַנִּדּוֹן בּוֹ מֵת בְּיָדָם לֹא הָיוּ מְקַיְּמִין בּוֹ מִצְוַת שְׂרֵפָה, אֶלָּא פּוֹתְחִין אֶת פִּיו בְּצִבַּת שֶׁלֹּא בְּטוֹבָתוֹ, וּמַדְלִיק אֶת הַפִּתִּילָה וְזוֹרְקָהּ לְתוֹךְ פִּיו, וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מֵעָיו וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מֵעָיו. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן צָדוֹק, מַעֲשֶׂה בְּבַת כֹּהֵן אַחַת שֶׁזִּנְּתָה, וְהִקִּיפוּהָ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וּשְׂרָפוּהָ. אָמְרוּ לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בָּקִי: **ג** מִצְוַת הַנֶּהֱרָגִים, הָיוּ מַתִּיזִין אֶת רֹאשׁוֹ בְּסַיִף כְּדַרְכָּהּ שֶׁהַמַּלְכוּת עוֹשָׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נוּגֵחַ הוּא זֶה, אֶלָּא מַנִּיחִין אֶת רֹאשׁוֹ עַל הַסַּדָּן וְקוֹצֵץ בְּקוֹפִיץ. אָמְרוּ לוֹ, אֵין מִיתָה מְנֻוָּלֶת מִזּוֹ. מִצְוַת הַנֶּחֱנָקִין, הָיוּ מְשַׁקְּעִין אוֹתוֹ בְּזֶבֶל עַד אַרְכֻּבוֹתָיו, וְנוֹתְנִין סוּדָר קָשֶׁה לְתוֹךְ הָרַכָּה וְכוֹרֵךְ עַל צַוָּארוֹ, זֶה מוֹשֵׁךְ אֵצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֵצְלוֹ עַד שֶׁנַּפְשׁוֹ יוֹצְאָה: **ד** אֵלּוּ הֵן הַנִּסְקָלִין, הַבָּא עַל הָאֵם, וְעַל אֵשֶׁת הָאָב, וְעַל הַכַּלָּה, וְעַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה, וְהַמְגַדֵּף, וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ, וּבַעַל אוֹב וְיִדְּעוֹנִי, וְהַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְהַבָּא עַל נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה, וְהַמֵּסִית, וְהַמַּדִּיחַ, וְהַמְכַשֵּׁף, וּבֶן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. הַבָּא עַל הָאֵם, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵם וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם הָאֵם בִּלְבָד. הַבָּא עַל אֵשֶׁת אָב, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי אֲבִיו בֵּין לְאַחַר מִיתַת אֲבִיו, בֵּין מִן הָאֵרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין. הַבָּא עַל כַּלָּתוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כַּלָּתוֹ וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי בְּנוֹ בֵּין לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ, בֵּין מִן הָאֵרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין. הַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה. אִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה מֶה חָטְאָה, אֶלָּא שֶׁלְּפִי שֶׁבָּאת לְאָדָם תַּקָּלָה עַל יָדָהּ, הַכָּתוּב מִצְוָה עַל הָאָדָם לַחוּץ וְשׁוֹאֲלִים אֶת כָּל הָאָדָם לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ בֵּין בְּחַיֵּי אֵישׁ, בֵּין מִן הָאֵרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין. הַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה. אִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה מֶה חָטְאָה, אֶלָּא שֶׁלְּפִי שֶׁבָּאת לְאָדָם תַּקָּלָה עַל יָדָהּ, הַכָּתוּב מִצְוָה עַל הָאָדָם לַחוּץ וְשׁוֹאֲלִים אֶת כָּל הָאָדָם לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ בֵּין בְּחַיֵּי אֵישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי אִשָּׁה, בֵּין מִן הָאֵרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין. הַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה. אִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה מֶה חָטְאָה, אֶלָּא שֶׁלְּפִי שֶׁבָּאת לְאָדָם תַּקָּלָה עַל יָדָהּ, הַכָּתוּב מִצְוָה עַל הָאָדָם לַחוּץ וְשׁוֹאֲלִים אֶת כָּל הָאָדָם לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ בֵּין בְּחַיֵּי אִישׁ, בֵּין בְּחַיֵּי אִשָּׁה, בֵּין מִן הָאֵרוּסִין בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין. הַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה מֵת

משניות מסכת סנהדרין פרק ח המבוארות

מִשְׁנָה ו דִּין הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה: הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁחַיָּב סְקִילָה, הַיְינוּ אֶחָד [-בֵּין] **הָעוֹבֵד** אוֹתוֹ בָּעֲבוֹדָה הַמְיֻחֶדֶת לוֹ, וְאֶחָד [-וּבֵין] **הַזּוֹבֵחַ** לוֹ קָרְבָּן, וְאֶחָד **הַמְקַטֵּר** לוֹ קְטֹרֶת אוֹ בָּשָׂר, **וְאֶחָד הַמְנַסֵּךְ** לוֹ יַיִן אוֹ דָּם, **וְאֶחָד הַמִּשְׁתַּחֲוֶה** לוֹ, **וְאֶחָד הַמְקַבְּלוֹ עָלָיו לֶאֱלוֹהַּ** אַף שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, וְכָל שֶׁכֵּן **הָאוֹמֵר לוֹ בְּפָנָיו אֵלִי אַתָּה** [וְנָקַט הַתַּנָּא בְּפָנָיו לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁ'הַמְקַבְּלוֹ עָלָיו לֶאֱלוֹהַּ' הוּא אֶפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו], וַעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ חַיָּב עֲלֵיהֶם אַף בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאֵין זוֹ דֶּרֶךָ עֲבוֹדָתָהּ. **אֲבָל הַמְגַפֵּף** [-מְחַבֵּק] לוֹ **וְהַמְנַשֵּׁק** אוֹתוֹ, **וְהַמְכַבֵּד** - מְטַאטֵא לְפָנָיו, **וְהַמְרַבֵּץ** - מַתִּיז מַיִם לְפָנָיו לְהוֹרִיד אֶת הָאָבָק לָאָרֶץ, **וְהַמְרַחְיץ** אוֹתוֹ, **וְהַסָּךְ** אוֹתוֹ, **וְהַמַּלְבִּישׁ** אוֹתוֹ בִּבְגָדִים, **וְהַמַּנְעִיל** לוֹ נְעָלַיִם, וְאֵין זוֹ דֶּרֶךְ עֲבוֹדָתוֹ, **עוֹבֵר** רַק **בְּלֹא תַעֲשֶׂה**, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג כד) 'לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם'. וְכֵן **הַנּוֹדֵר** - הָאוֹסֵר עַל עַצְמוֹ דָּבָר בְּנֶדֶר **בִּשְׁמוֹ** - בְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה פְּלוֹנִית, **וְהַמְקַיֵּם** [-וְהַנִּשְׁבָּע] **בִּשְׁמוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ'. **הַפּוֹעֵר** - הַמְגַלֶּה **עַצְמוֹ לְבַעַל פְּעוֹר** [-שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה], וּמוֹצִיא לְפָנָיו רְעִי, אַף אִם הִתְכַּוֵּן לְבַזּוֹתוֹ, חַיָּב מִיתָה לְפִי שֶׁזּוֹ **הִיא** דֶּרֶךְ **עֲבוֹדָתוֹ**. וְכֵן **הַזּוֹרֵק** אֶבֶן **לְמַרְקוּלִיס** [-שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה], אַף שֶׁמִּתְכַּוֵּן לְבַזּוֹתָהּ, חַיָּב מִיתָה לְפִי שֶׁזּוֹ **הִיא** דֶּרֶךְ **עֲבוֹדָתוֹ**:

מִשְׁנָה ז דִּין הַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ: **הַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ**, **אֵינוֹ חַיָּב** סְקִילָה **עַד שֶׁיִּמְסֹר** אֶת בְּנוֹ **לַמֹּלֶךְ** - לַכְּמָרִים, וְגַם **יַעֲבִיר** אוֹתוֹ **בָּאֵשׁ** לִכְבוֹד הַמֹּלֶךְ אֲחֵרֵי שֶׁהַכְּמָרִים מַחֲזִירִים לוֹ אוֹתוֹ. אֲבָל אִם רַק **מָסַר לַמֹּלֶךְ** - לַכְּמָרִים **וְלֹא הֶעֱבִיר** אוֹתוֹ **בָּאֵשׁ, אוֹ הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ וְלֹא מָסַר** תְּחִלָּה **לַמֹּלֶךְ, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּמְסֹר לַמֹּלֶךְ וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ.** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח כא) 'לֹא תִתֵּן [-לַכְּמָרִים] לְהַעֲבִיר', וְעוֹד נֶאֱמַר (דברים יח י) 'לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ', וּלְמִדִּים גְּזֵרָה שָׁוָה 'הַעֲבָרָה - הַעֲבָרָה' שָׁנוּתָן תְּחִלָּה אֶת בְּנוֹ לַכְּמָרִים וְאַחַר כָּךְ מַעֲבִירוֹ בָּאֵשׁ (תפא"י). **דִּין אוֹב וְיִדְּעוֹנִי:** **'בַּעַל אוֹב', זֶה** מְכַשֵּׁף שֶׁמִּשְׁמוֹ **פִּיתוֹם** שֶׁלּוֹקֵחַ גֻּלְגֹּלֶת שֶׁל מֵת שֶׁהִתְעַכֵּל הַבָּשָׂר מֵעָלֶיהָ וּמַקְטִיר לָהּ וְשׁוֹאֵל מִמֶּנָּה עֲתִידוֹת וְהִיא מְשִׁיבָה, **וְהַמְדַבֵּר מִשֶּׁחְיוֹ** - אוֹ שֶׁשּׁוֹאֵל מִן הַמֵּת וּמֵשִׁיב לוֹ דֶּרֶךְ בֵּית הַשָּׁחִי. **וְ'יִדְּעוֹנִי', זֶה הַמְדַבֵּר בְּפִיו** עַל יְדֵי שֶׁלּוֹקֵחַ עֶצֶם שֶׁל חַיָּה שֶׁשְּׁמָהּ 'יִדּוּעַ' [שֶׁצּוּרָתָהּ כְּצוּרַת אָדָם וּמְחֻבֶּרֶת בְּטַבּוּרָהּ לָאָרֶץ, וְצָדִים אוֹתָהּ בִּירֵית חֵץ עַל הַטַּבּוּר וְנִתְּקוֹ מֵהָאָרֶץ], וּמַנִּיחָהּ בְּפִיו וְהִיא מְדַבֶּרֶת מֵאֵלֶיהָ. **הֲרֵי אֵלּוּ בִּסְקִילָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אוֹב אוֹ יִדְּעֹנִי מוֹת יוּמָתוּ בָּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם' וְגוֹ', **וְהַנִּשְׁאָל בָּהֶם** - וּמִי שֶׁפּוֹנֶה לְמְכַשְּׁפִים אֵלּוּ שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ עֲתִידוֹת, עוֹבֵר **בְּאַזְהָרָה** - בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט לא) 'אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֹבֹת וְאֶל הַיִּדְּעֹנִים':

מִשְׁנָה ח דִּין הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת: **הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת** חַיָּב סְקִילָה, כְּשֶׁחִלְּלָהּ **בִּדְבָר** - בְּמֶלְאכָה **שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנוֹ** - עֲשִׂיָּתוֹ בְּמֵזִיד בְּלִי הַתְרָאָה, **בְּרֹת, וְעַל שִׁגְגָתוֹ** - עֲשִׂיָּתוֹ בְּשׁוֹגֵג, **חַטָּאת** [וְלֹא מְלֶאכֶת הַבָּעָרָה לְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא לָאו, אוֹ אִסּוּר תְּחוּמִין לְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁהִיא מִדְּאוֹרַיְיתָא (תוי"ט)]. **דִּין הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ:** **הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ אֵינוֹ חַיָּב** סְקִילָה **עַד שֶׁיְּקַלְּלֵם בְּשֵׁם** מֵהַשֵּׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִים, וְאִם **קִלְּלָם בְּכִנּוּי,** כְּגוֹן חַנּוּן וְרַחוּם, **רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב** מִיתָה **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין** מִדְּרָשַׁת הַפְּסוּקִים (ראה תוי"ט). [וְלָכֵן עִנְיַן הַמְקַלֵּל חָמוּר מֵהַמַּכֶּה שֶׁהוּא בְּחָנָק, לְפִי שֶׁבְּקִלְלָתוֹ יֵשׁ בִּזּוּי גַּם לְהוֹרָיו וְגַם לַה' בְּהוֹצָאַת שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטָּלָה]: **מִשְׁנָה ט דִּין נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה: הַבָּא עַל נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה אֵינוֹ חַיָּב** סְקִילָה, **עַד שֶׁתְּהֵא נַעֲרָה** - בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְשֶׁהֵבִיאָה שְׂעָרוֹת, וְעַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלֶיהָ שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים כְּנַעֲרָה. וְשֶׁתְּהֵיֶה **בְּתוּלָה** וְלֹא בְּעוּלָה כְּדַרְכָּהּ [אֲבָל בְּעוּלָה שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, עֲדַיִן בְּתוּלָה הִיא], וְשֶׁתְּהֵיֶה **מְאֹרָסָה וְהִיא** עֲדַיִן **בְּבֵית אָבִיהָ,** וְלֹא שֶׁמְּסָרָהּ אָבִיהָ לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל לִנְשׂוֹאִין. **בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם** כְּדַרְכָּהּ, **הָרִאשׁוֹן בִּסְקִילָה,** שֶׁבָּא עַל בְּתוּלָה, **וְהַשֵּׁנִי בְּחֶנֶק** שֶׁהִיא בְּעוּלָה: **מִשְׁנָה י דִּין הַמַּסִּית וְהַמַּדִּיחַ: הַמַּסִּית** שֶׁחַיָּב סְקִילָה, **זֶה הֶדְיוֹט** - אָדָם פָּשׁוּט **שֶׁהִסִּית** לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה [אֲבָל נָבִיא הַמַּסִּית מִיתָתוֹ בְּחֶנֶק]. **וְהַמַּסִּית אֶת הַהֶדְיוֹט** דַּוְקָא נִדּוֹן בִּסְקִילָה, וְלֹא כְּשֶׁהִסִּית אֶת הָרַבִּים, כְּגוֹן אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת [שֶׁלְּדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ מִיתָתוֹ בְּחֶנֶק]. **אֵפֶן הַהֶסָּתָה: אָמַר לוֹ** הַמַּסִּית, **יֵשׁ יִרְאָה** - קַיֶּמֶת עֲבוֹדָה זָרָה **בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, כָּךְ** הִיא **אוֹכֶלֶת** וְכָךְ הִיא **שׁוֹתָה, כָּךְ** הִיא **מִטִּיבָה** לָעוֹבְדִים אוֹתָהּ וְכָךְ הִיא **מְרֵעָה** לְמִי שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵד אוֹתָהּ. **הַכָּמֵנַת עֵדִים: כָּל חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, אֵין מַכְמִינִין עֲלֵיהֶם** - אֵין מַטְמִינִים לָהֶם עֵדִים בְּמַאֲרָב, שֶׁהֲרֵי צָרִיךְ לְהַתְרוֹת בָּהֶם, **חוּץ מִזּוֹ** - מִמַּסִּית שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ הַתְרָאָה, וְאֶפְשָׁר לְהַטְמִין לוֹ עֵדִים, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר. אִם **אָמַר לִשְׁנַיִם** לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, **וְהֵן** כְּשֵׁרִים לִהְיוֹת **עֵדִיו**, הֵם עַצְמָם **מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ**. אוּלָם אִם **אָמַר** רַק **לְאֶחָד** לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, **הוּא** - הַנֶּפֶשׁ **אוֹמֵר** לַמַּסִּית בְּעַרְמָה, **יֵשׁ לִי חֲבֵרִים** שֶׁגַּם הֵם **רוֹצִים בְּכָךְ, כְּדֵי** שֶׁיֹּאמַר בִּפְנֵיהֶם וְיִהְיוּ עֵדִים עַל הַסָּתָתוֹ. **וְאִם הָיָה** הַמַּסִּית **עָרוּם** - עַרְמוּמִי, **וְאוֹמֵר** שֶׁאֵינוֹ **יָכוֹל לְדַבֵּר בִּפְנֵיהֶם** כֵּיוָן שֶׁחוֹשֵׁשׁ מִבֵּית דִּין, **מַכְמִינִין לוֹ עֵדִים** בְּמַאֲרָב **מֵאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, וְהוּא** - הַנֶּפֶשׁ **אוֹמֵר לוֹ** לַמַּסִּית **אֱמֹר שׁוּב מֵה שֶׁאָמַרְתָּ לִי בְּיִחוּד** - כְּשֶׁאָנוּ לְבַדֵּנוּ וְאֵין מִי שֶׁיָּעִיד עָלֶיךָ. **וְהַלָּה** חוֹזֵר **וְאוֹמֵר לוֹ, וְהוּא** - הַנֶּפֶשׁ **אוֹמֵר לוֹ, הֵיאַךְ נַנִּיחַ אֶת אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְנֵלֵךְ וְנַעֲבֹד עֵצִים וַאֲבָנִים. אִם הַמַּסִּית חוֹזֵר בּוֹ, הֲרֵי זֶה מוּטָב, וְאִם אָמַר, כָּךְ הִיא חוֹבָתֵנוּ, וְכָךְ יָפֶה לָנוּ, הָעֵדִים שֶׁעוֹמְדִין מֵאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ אֶעֱבֹד עֲבוֹדָה זָרָה וַאֲתָּה אַחֲרַי, אוֹ אֵלֵךְ וְאֶעֱבֹד וְאַתָּה אַחֲרַי, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ נֵלֵךְ וְנַעֲבֹד. וְכֵן הָאוֹמֵר אֲזַבֵּחַ, אוֹ אֵלֵךְ וַאֲזַבֵּחַ אוֹ נֵלֵךְ וּנְזַבֵּחַ. וְכֵן הָאוֹמֵר אֶקְטִיר, אוֹ אֵלֵךְ וְאַקְטִיר אוֹ נֵלֵךְ וְנַקְטִיר. וְכֵן הָאוֹמֵר אֲנַסֵּךְ, אוֹ אֵלֵךְ וַאֲנַסֵּךְ אוֹ נֵלֵךְ וּנְנַסֵּךְ. וְכֵן הָאוֹמֵר אֶשְׁתַּחֲוֶה, אוֹ אֵלֵךְ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה אוֹ נֵלֵךְ וְנִשְׁתַּחֲוֶה, הֲרֵי זֶה מְסִית הַחַיָּב סְקִילָה. אֲבָל **הַמַּדִּיחַ** הַחַיָּב סְקִילָה, **זֶה הָאוֹמֵר** בִּלְשׁוֹן רַבִּים דַּוְקָא נֵלֵךְ **וְנַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה:**

מִשְׁנָה יא דִּין הַמְכַשֵּׁף: הַמְכַשֵּׁף הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה מַמָּשׁ בְּכִשּׁוּף **חַיָּב** סְקִילָה, **וְלֹא הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם.** רַבִּי עֲקִיבָא **אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שְׁנַיִם** - שְׁנֵי מְכַשְּׁפִים **לוֹקְטִין קְשׁוּאִין, אֶחָד לוֹקֵט וּפְטוּר** מִפִּקְולָה **וְאֶחָד לוֹקֵט וְחַיָּב** סְקִילָה. כֵּיצַד, **הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה** מַמָּשׁ וּמְלַקֵּט בְּכִשּׁוּפוֹ אֶת הַקִּשּׁוּאִים, **חַיָּב** סְקִילָה, וְאִלּוּ **הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם,** וּמַרְאֶה כְּאִלּוּ נָאֶסְפוּ הַקִּשּׁוּאִים לְמָקוֹם אֶחָד, **פָּטוּר:**

פֶּרֶק ח

פרק ח א בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מֵאֵימָתַי נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מִשֶּׁיָּבִיא שְׂתֵּי שְׂעָרוֹת וְעַד שֶׁיַּקִּיף זָקָן. הַתַּחְתּוֹן וְלֹא הָעֶלְיוֹן, אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בְּלָשׁוֹן נְקִיָּה. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא יח) **'כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן', 'בֵּן' וְלֹא 'בַּת', 'בֵּן' וְלֹא אִישׁ. הַקָּטָן פָּטוּר, שֶׁלֹּא בָּא לִכְלַל מִצְוֹת:**

יא הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, אֶחָד הָעוֹבֵד, וְאֶחָד הַזּוֹבֵחַ, וְאֶחָד הַמְקַטֵּר, וְאֶחָד הַמְנַסֵּךְ, וְאֶחָד הַמִּשְׁתַּחֲוֶה, וְאֶחָד הַמְקַבְּלוֹ עָלָיו לֶאֱלוֹהַּ, וְהָאוֹמֵר לוֹ אֵלִי אַתָּה. אֲבָל הַמְגַפֵּף וְהַמְנַשֵּׁק, וְהַמְכַבֵּד וְהַמְרַבֵּץ, וְהַמַּרְחִיץ וְהַסָּךְ, וְהַמַּלְבִּישׁ וְהַמְנַעֵיל, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַזּוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִיס, זוֹ הִיא עֲבוֹדָתוֹ: יב הַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּמְסֹר לַמֹּלֶךְ וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ. מָסַר לַמֹּלֶךְ וְלֹא הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ, הֶעֱבִיר בָּאֵשׁ וְלֹא מָסַר לַמֹּלֶךְ, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּמְסֹר לַמֹּלֶךְ וְיַעֲבִיר בָּאֵשׁ. הַמַּסִּית, זֶה הֶדְיוֹט שֶׁהִסִּית, וְהַמַּסִּית אֶת הַהֶדְיוֹט אָמַר לוֹ יֵשׁ יִרְאָה בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי, כָּךְ אוֹכֶלֶת, כָּךְ שׁוֹתָה, כָּךְ מִטִּיבָה, כָּךְ מְרֵעָה. כָּל חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין מַכְמִינִין עֲלֵיהֶם, חוּץ מִזּוֹ. אָמַר לְאֶחָד, הוּא אוֹמֵר יֵשׁ לִי חֲבֵרִים רוֹצִים בְּכָךְ. אִם הָיָה עָרוּם וְאֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר בִּפְנֵיהֶם, מַכְמִינִין לוֹ עֵדִים אֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, וְהוּא אוֹמֵר לוֹ, אֱמֹר מַה שֶּׁאָמַרְתָּ לִי בְּיִחוּד, וְהַלָּה אוֹמֵר לוֹ. וְהוּא אוֹמֵר לוֹ, הֵיאַךְ נַנִּיחַ אֶת אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְנֵלֵךְ וְנַעֲבֹד עֵצִים וַאֲבָנִים. אִם חוֹזֵר בּוֹ, הֲרֵי זֶה מוּטָב. וְאִם אָמַר כָּךְ הִיא חוֹבָתֵנוּ וְכָךְ יָפֶה לָנוּ, הָעוֹמְדִין מֵאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. הָאוֹמֵר אֶעֱבֹד, אֵלֵךְ וְאֶעֱבֹד, נֵלֵךְ וְנַעֲבֹד. אֲזַבֵּחַ, אֵלֵךְ וְאֲזַבֵּחַ, נֵלֵךְ וְנִזְבַּח. אַקְטִיר, אֵלֵךְ וְאַקְטִיר, נֵלֵךְ וְנַקְטִיר. אֲנַסֵּךְ, אֵלֵךְ וַאֲנַסֵּךְ, נֵלֵךְ וּנְנַסֵּךְ. אֶשְׁתַּחֲוֶה, אֵלֵךְ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה, נֵלֵךְ וְנִשְׁתַּחֲוֶה. הַמַּדִּיחַ, זֶה הָאוֹמֵר בִּלְשׁוֹן רַבִּים נֵלֵךְ וְנַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה: יג הַמְכַשֵּׁף, הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה חַיָּב, וְלֹא הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שְׁנַיִם לוֹקְטִין קְשׁוּאִין, אֶחָד לוֹקֵט פָּטוּר וְאֶחָד לוֹקֵט חַיָּב, הָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה חַיָּב, הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינַיִם פָּטוּר:

פרק ח א בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מֵאֵימָתַי נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מִשֶּׁיָּבִיא שְׂתֵּי שְׂעָרוֹת וְעַד שֶׁיַּקִּיף זָקָן. הַתַּחְתּוֹן וְלֹא הָעֶלְיוֹן, אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בְּלָשׁוֹן נְקִיָּה. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא יח) **'כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן', 'בֵּן' וְלֹא 'בַּת', 'בֵּן' וְלֹא אִישׁ. הַקָּטָן פָּטוּר, שֶׁלֹּא בָּא לִכְלַל מִצְוֹת:**

גמ' גילו: **בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה** שֶׁנִּסְקָל (לעיל פ"ז מ"ד), **מֵאֵימָתַי נַעֲשָׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, מִשֶּׁיָּבִיא** - מִשֶּׁיְּצַמְּחוּ לוֹ **שְׂתֵּי שְׂעָרוֹת** בִּמְקוֹם הָעֶרְוָה, וְיָכוֹל לִהְיוֹת בֶּן סוֹרֵר **עַד שֶׁיַּקִּיף** הַזָּקָן **הַתַּחְתּוֹן** שֶׁבִּמְקוֹם הָעֶרְוָה שִׂעַר סְבִיבוֹת הַגִּיד, **וְלֹא** הַזָּקָן **הָעֶלְיוֹן** שֶׁבְּפָנָיו, **אֶלָּא שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בְּלָשׁוֹן נְקִיָּה** [וְרַק כְּשֶׁהוּא בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, אַךְ קֹדֶם לָכֵן הַשְּׂעָרוֹת אֵינָן סִימָן אֶלָּא שׁוּמָא]. אַךְ לְאַחַר מִכֵּן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כא יח) **'כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר** וּמוֹרֶה', וְדָרְשׁוּ **'בֵּן' וְלֹא בַּת.** וְעוֹד דָּרְשׁוּ **'בֵּן' וְלֹא אִישׁ,** וּכְשֶׁהִקִּיף זָקָן הוּא כְּבָר אִישׁ. וְרַק מִשֶּׁהֵבִיא שְׂתֵּי שְׂעָרוֹת, אַף שֶׁגַּם קֹדֶם לָכֵן נִקְרָא 'בֵּן', מִפְּנֵי שֶׁהַקָּטָן שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׂתֵּי שְׂעָרוֹת, **פָּטוּר** מִדִּינֵי בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן' נִדְרַשׁ עַל 'בֵּן' הַסָּמוּךְ לִגְבוּרָתוֹ שֶׁל אִישׁ' בִּתְחִלַּת אִישׁוּתוֹ עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה אִישׁ גָּמוּר:

משנה ב **אכילתו ושתיתו:** מאימתי בן סורר חייב סקילה, משיגנב ויאכל **טרטימר** [-משקל חצי מנה] **בשר** המבושל לממחצה, **ויש**תה **חצי** יין האיטלקי, שהוא משבח ומשוותהו נמשך, ושוותהו כשהוא מזוג לממחצה. **רבי יוסי אומר,** משיאכל **מנה בשר ויש**תה **לג** יין. וכיון שאינו חייב אלא כשאכילתו מושכתו ומרגילתו בכך, לכן אם **אכל בחברת מצוה** - בסעודת מצוה, או **אכל בעבור החדש** - בסעודה שעושים כשמעברים את החדש [ואף שהדרך ליעשותה בפת וקטנית והוא אכל **ושתה** בשר ויין] שכיון שעוסק במצוה אינו נמשך. וכן אם **אכל מעשר שני בירושלים,** כיין שדרך מצותו בבשר ויין שנאמר (שם יד כו) 'ובבקר ובצאן ובייין ובשכר', אינו נמשך אחריו. וכן אם **אכל נבלות וטרפות ושקצים ורמשים** אינו חייב, שנאמר (שם כא כ) 'אינך שומע בקולנו', למעט זה שאינו שומע אף בקול ה'. **(אכל טבל** שלא הפרשו ממנו תרומות ומעשרות. **ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו** - תרומת מעשר. **ומעשר שני והקדש שלא נפדו).** ואף אם **אכל דבר שהוא מצוה** מדרבנן [כגון סעודת נחום אבלים, ולא רק אכילת פסח או קדשים], וכן אם אכל **דבר שהוא עברה** מדרבנן [כגון בתענית צבור דרבנן] אינו חייב. **אכל כל** סוג **מאכל ולא אכל בשר,** או **ששתה כל** סוג **משקה ולא שתה יין,** אינו **נעשה בן סורר ומורה, עד שיאכל בשר וישתה יין, שנאמר** (שם) **'וזלל וסבא'. ואף על פי שאין ראיה לדבר** שכנונת התורה לזלילת בשר ושתית יין, **זכר לדבר** - קצת ראיה יש לדבר, מפני **שנאמר** (משלי כג לא) **'אל תהי בסבאי יין בזללי בשר למו',** הרי שנקט לשון 'וזלל' על אכילת בשר, ו'סבא' על שתית יין: **משנה ג גבית הבשר והיין: גנב משל אביו ואכל ברשות אביו,** או **שגנב משל אחרים ואכל ברשות אחרים,** או **שגנב משל אחרים ואכל ברשות אביו,** אין חשש שיפשוך אחרי אכילתו וירגיל בה, שגנבה משל אחרים אינה מצויה לו בכל עת, ובאכילה ברשות אביו הוא מפחד מאביו שיירא[נו], ולכן **אינו נעשה בן סורר ומורה, עד שיגנב משל אביו** שהוא דבר המצוי לו **ויאכל ברשות אחרים** שאינו מפחד מאביו, ואז יש לחשש שימשיך בכך. **רבי יוסי בר רבי יהודה אומר,** אינו נעשה בן סורר **עד שיגנב מנכסים של אביו,** וגם מנכסים **של אמו** שאין לאביו רשות בהם [כגון שנתן לה אחר על מנת שאין לבעלה רשות בהם]: **משנה ד פרטים המעכבים בדיינו: היה אביו רוצה שיסקל ואמו אינה רוצה,** או **שאביו** אינו **רוצה ואמו רוצה, אינו נעשה בן סורר ומורה, עד שיהיו שניהם רוצים** שנאמר (דברים כא יט) **'ותפשו בו אביו ואמו' וגו'. רבי יהודה אומר, אם לא היתה אמו ראויה לאביו** - שאינה הומה לו בקול במראה ובקומה, **אינו נעשה בן סורר ומורה** שנאמר (שם פסוק כ) **'אינך שומע בקולנו'** ולא נאמר 'בקולותינו' ומשמע שיש להם קול אחד, וכיון שקולם צריך להיות שווה הוא הדין למראה וקומה. **היה אחד מהם גדם** שיידו קטוע, **או חגר** שרגלו קטועה, **או אלם, או סומא** [-עוור], **או חרש** שאינו שומע, **אינו נעשה בן סורר ומורה, שנאמר 'ותפשו בו אביו ואמו', ולא גדמין** שאינם יכולים לתפוש בו. ונאמר עוד **'והוציאו אתו', ולא חגרין** שאינם יכולים להלך ולהוציאו. ועוד נאמר (שם פסוק כ) **'ואמרו** אל זקני עירו', **ולא אלמין** שאינם יכולים לדבר. ואומרים לבית דין **'בננו זה',** ומשמע שמראים אותו לבית דין, **ולא סומין** שאינם רואים אותו. ועוד אומרים **'אינך שומע בקולנו',** ומשמע שבשעה שהם מדברים עמו אינו שומע בקולם, כגון שאומר להם 'איני מקבל מכם', **ולא חרשין** שאינם יכולים לשמע

ב מֵאֵימָתַי חַיָּב, מִשֶּׁיֹּאכַל טַרְטֵימַר בָּשָׂר וְיִשְׁתֶּה חֲצִי לֹג יַיִן הָאִיטַלְקִי. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מָנֶה בָּשָׂר וְלֹג יַיִן. אָכַל בַּחֲבוּרַת מִצְוָה, אָכַל בְּעִבּוּר הַחֹדֶשׁ, אָכַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, אָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, (אָכַל טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ), אָכַל דָּבָר שֶׁהוּא מִצְוָה וְדָבָר שֶׁהוּא עֲבֵרָה, אָכַל כָּל מַאֲכָל וְלֹא אָכַל בָּשָׂר, שָׁתָה כָּל מַשְׁקֶה וְלֹא שָׁתָה יַיִן, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, עַד שֶׁיִּגְנֹּב מִשֶּׁל אָבִיו וְיֹאכַל בִּרְשׁוּת אֲחֵרִים. רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּגְנֹּב מִשֶּׁל אָבִיו וּמִשֶּׁל אִמּוֹ: **ד** הָיָה אָבִיו רוֹצֶה וְאִמּוֹ אֵינָהּ רוֹצָה, אָבִיו אֵינוֹ רוֹצֶה וְאִמּוֹ רוֹצָה, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם רוֹצִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם לֹא הָיְתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. הָיָה אֶחָד מֵהֶם גִּדֵּם אוֹ חִגֵּר אוֹ אִלֵּם אוֹ סוּמָא אוֹ חֵרֵשׁ, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא יט) 'וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ', וְלֹא גִדְמִין. 'וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ', וְלֹא חִגְּרִין. 'וְאָמְרוּ' (שם פסוק כ), וְלֹא אִלְּמִין. 'בְּנֵנוּ זֶה', וְלֹא סוּמִין. 'אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקֹלֵנוּ', וְלֹא חֵרְשִׁין. מַתְרִין בּוֹ בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה וּמַלְקִין אוֹתוֹ. חָזַר וְקִלְקֵל, נִדּוֹן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְאֵינוֹ נִסְקָל עַד שֶׁיִּהוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּנֵנוּ זֶה', זֶהוּ שֶׁלָּקָה בִּפְנֵיכֶם. בָּרַח עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ וְאַחַר כָּךְ הִקִּיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן, פָּטוּר. וְאִם מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ בָּרַח וְאַחַר כָּךְ הִקִּיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן, חַיָּב: **ה** בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה נִדּוֹן עַל שֵׁם סוֹפוֹ, יָמוּת זַכַּאי וְאַל יָמוּת חַיָּב, שֶׁמִּיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים הֲנָאָה לָהֶן וַהֲנָאָה לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים רַע לָהֶן וְרַע לָעוֹלָם. יַיִן וְשֵׁנָה הֲנָאָה לָהֶן וַהֲנָאָה לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים רַע לָהֶן וְרַע לָעוֹלָם. וְלַצַּדִּיקִים הֲנָאָה לָהֶן וַהֲנָאָה לָעוֹלָם, וְלָרְשָׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לָעוֹלָם. פִּזּוּר לָרְשָׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים רַע לָהֶן וְרַע לָעוֹלָם. כִּנּוּס לָרְשָׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים הֲנָאָה לָהֶן וַהֲנָאָה לָעוֹלָם. שֶׁקֶט לָרְשָׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לָעוֹלָם, וְלַצַּדִּיקִים הֲנָאָה לָהֶן וַהֲנָאָה לָעוֹלָם: **ו** הַבָּא בַּמַּחְתֶּרֶת נִדּוֹן עַל שֵׁם סוֹפוֹ. הָיָה בָּא בַּמַּחְתֶּרֶת וְשָׁבַר אֶת הַחָבִית, אִם יֵשׁ לוֹ דָּמִים, חַיָּב. אִם אֵין לוֹ דָּמִים, פָּטוּר:

זאת. **הלקאתו והדיינים שגזרו בו בפניהם:** מתרין בו בפני שני עדים שלא ימשיך בדבר, אם המשיך מביאים אותו **בפני שלשה** דיינים **ומלקין אותו,** שנאמר (שם פסוק יח) 'ויסרו אתו', ולומדים בגזרה שוה 'בן סורר ומורה' (שם) מ'והיה אם בן הכות הרשע' (שם כה ב) שהוא במלקות, ודיני מלקות בשלשה דיינים (לעיל פ"א מ"ב). **ואם חזר וקלקל** וזולל וסובא כבתחלה, **נדון** לסקילה **בעשרים ושלשה** דיינים כדיני נפשות (שם מ"ד), **ואינו נסקל עד שיהיו שם** - בין עשרים ושלשה הדיינים **שלשה הדיינים הראשונים** שחיבוהו מלקות, **שנאמר** (דברים כא כ) 'ואמרו אל זקני עירו **בננו זה** סורר ומורה', וזה' משמעו **זהו שלקה בפניכם** [ומכך שלא נכתב 'בננו הוא', ממעטים אם היה אחד מהם סומא, כמבאר לעיל]. **ברח ועבר זמנו:** אם **ברח עד שלא** [-בטרם] **נגמר דינו, ואחר כך הקיף זקן התחתון, פטור** מסקילה, שתשתבש דינו' שהרי בגיל זה אלו היה זולל וסובא לא היה בו דין סורר ומורה, ואין דנים אותו על מה שנעשה בן סורר קודם הקפת זקן. **ואם משנגמר** [-לאחר שנגמר] **דינו ברח, ואחר כך הקיף זקן התחתון, חייב** סקילה, כיון שכבר נגמר דינו וכאלו כבר נהרג: **משנה ה טעם סקילתו: בן סורר ומורה** אף שלא חטא בחטאים חמורים, **נדון על שם סופו,** שעתיד לכלות ממון אביו וכשיבקש הרגלו ולא ימצא ישב בפרשת דרכים וילסטם ויהרוג את הבריות, ועל כן אמרה התורה, מוטב **שימות** בעודו **זכאי, ואל ימות** כשהוא **חייב** מחמת חטאים חמורים מאלו, **שמיתתן** המקדמת **של רשעים הנאה** היא להן, שאינם מוסיפים לחטא, **והנאה** היא **לעולם,** שאינם מזיקים לבני אדם. ואלו מיתה **לצדיקים רע להן** שהיו יכולים להוסיף זכיות, **ורע לעולם** שהגנו על הדור והוכיחו את הדור. **ענינים נוספים המתהפכים בין רשעים וצדיקים:** שתית יין **ושנה** הבאה מחמתו, **לרשעים, הנאה להן והנאה לעולם,** שבשנתם אינם חוטאים ולא מזיקים לשאר בני אדם, **ולצדיקים, רע להן,** שאינם עוסקים בתורה, **ורע לעולם,** שכשהם בטלים מלמודם באה פרענות לעולם. **פזור לרשעים** שאינם נמצאים יחד ואינם יכולים להתיעץ ולהסתייע זה מזה, **הנאה להן והנאה לעולם** שאינם מוסיפים להרשיע ולהרע לבריות מכח זה, **ולצדיקים, רע להן ורע לעולם,** שיכלו להוסיף על זכיותיהם ולהגן על הדור. וכן להפך **כנוס לרשעים, רע להן ורע לעולם, ולצדיקים, הנאה להן והנאה לעולם. שקט** - ישיבה בשלוה ללא טרדות, **לרשעים, רע להן ורע לעולם,** שהם פנויים להחטא ולהרע לבריות, **ולצדיקים, הנאה להן והנאה לעולם,** שהם פנויים ללמוד התורה, ומגנים בכך על הדור: **משנה ו הבא במחתרת:** ואף **הבא במחתרת** שחתר לבית חבירו כדי לגנבו, התירה תורה להרגו משום שהוא **נדון על שם סופו,** שעתיד להרג את בעל הבית אם יעמוד כנגדו להצילו את ממונו, והרי הוא 'רודף' שמתר להרגו. אבל אם הא בא במחתרת לבית בנו, אסור לבן להרג את אביו, כיון שרחמי האב על הבן ודאי לא יהרגנו אף אם יעמוד כנגדו. ולכן אם **היה בא במחתרת, ושברו** בדרכו **את החבית,** אזי **אם יש לו דמים** - אם התורה לא התירה את דמו של גנב זה, אלא חייבים מיתה על הריגתו, דהיינו באפן שהאב בא לגנוב אצל בנו, **חייב** הגנב בתשלומי החבית, כדין מזיק ממון חברו. אבל **אם אין לו דמים,** כלומר, שאר גנב שהתורה התירה את דמו, כי ודאי יהרג את בעל הבית אם יעמוד כנגדו, **פטור** הגנב על החבית מדין 'קם ליה בדרבה מיניה', שהתר הדמים הוא כאלו חייב מיתה, והחייב מיתה וממון 'מת ואינו משלם':

מִשְׁנָה ז הֵרִיגַת אָדָם כְּדֵי לְהַצִּילוֹ מֵחֲטֵא: וְאֵלּוּ הֵן שֶׁמַּצִּילִין אוֹתָן מִן הַחֵטְא **בְּנַפְשָׁן** - אַף עַל יְדֵי הֲרִיגָתָם עַל יְדֵי כָּל אָדָם, **הָרוֹדֵף אַחַר חֲבֵרוֹ לְהָרְגוֹ**, אוֹ **אַחַר הַזָּכוּר** לְאָנְסוֹ בְּמִשְׁכָּב זָכוּר, **וְאַחַר הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָסָה** לְאָנְסָהּ, וְכֵן הָרוֹדֵף אַחַר כָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁעָנְשָׁן כָּרֵת אוֹ מִיתַת בֵּית דִּין. שֶׁנֶּאֱמַר בְּנַעֲרָה הַמְאֹרָסָה (דברים כב כז) 'וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ', וּמַשְׁמַע שֶׁאִם יֵשׁ לָהּ מוֹשִׁיעַ הָיָה לוֹ לְהַצִּילָהּ בְּכָל דָּבָר וַאֲפִלּוּ בְּנַפְשׁוֹ שֶׁל הָרוֹדֵף, וְנֶאֱמַר בָּהּ (שם פסוק כו) 'וְלַנַּעֲרָה' בִּכְתִיב חָסֵר 'וְלַנַּעֲרָ' לְרַבּוֹת אֶת הָרוֹדֵף אַחַר הַזָּכוּר, וְעוֹד נֶאֱמַר בָּהּ (שם) 'חֵטְא מָוֶת', חֵטְא - לְרַבּוֹת חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת, מָוֶת - לְרַבּוֹת חַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין. וְעוֹד נֶאֱמַר בָּהּ (שם) 'כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ', לְהַשְׁווֹת אֵלֶיהָ דִּין רוֹדֵף אַחַר אָדָם לְהָרְגוֹ. אֲבָל הָרוֹדֵף אַחַר הַבְּהֵמָה לְרָבְעָהּ, אַף שֶׁהוּא דּוֹמֶה לַעֲרָיוֹת, **וְהַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת** - הָרוֹצֶה לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, **וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה** - הָרוֹצֶה לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, אַף שֶׁהֵם כּוֹפְרִים בָּעִקָּר, **אֵין מַצִּילִין אוֹתָן בְּנַפְשָׁן**, וְכָל שֶׁכֵּן בִּשְׁאָר הָעֲבֵרוֹת:

פֶּרֶק ט הַנִּשְׂרָפִים וְהַנֶּהֱרָגִים בְּסִיף, דִּינֵי רוֹצֵחַ, דִּין חַיָּבֵי מִיתָה שֶׁהִתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים, וְדִינֵי חַיָּבֵי מִיתָה שֶׁאֵינָם מְסוּרִים לְבֵית דִּין:

מִשְׁנָה א **הַחַיָּבִים שְׂרֵפָה**: וְאֵלּוּ הֵן **הַנִּשְׂרָפִין**: **הַבָּא עַל אִשָּׁה וּבְכַר נָשָׂא תְּחִלָּה בִּתָּהּ**, כְּלוֹמַר שֶׁבָּא עַל חֲמוֹתוֹ, **וּבַת כֹּהֵן** נִשּׂוֹאָה שֶׁזִּנְּתָה. **וְיֵשׁ בִּכְלַל** חִיּוּב שְׂרֵפָה הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה **עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ יד) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ וְגוֹ' בָּאֵשׁ יִשָּׂרְפוּ', חִיּוּב שְׂרֵפָה גַּם עַל נָשִׁים אֵלּוּ: **בִּתּוֹ** שֶׁנּוֹלְדָה לוֹ מֵאִשָּׁה שֶׁאָנַס, **וּבַת בִּתּוֹ וּבַת בְּנוֹ** מֵאֲנוּסָתוֹ, **וּבַת** שֶׁל **אִשְׁתּוֹ** מֵאִישׁ אַחֵר, **וּבַת בִּתָּהּ וּבַת בְּנָהּ** שֶׁל אִשְׁתּוֹ מֵאִישׁ אַחֵר, וְכֵן **חֲמוֹתוֹ וְאֵם חֲמוֹתוֹ וְאֵם חָמִיו** [וַחֲמוֹתוֹ הִיא הָאֹפֶן הָאָמוּר בַּפָּסוּק, וְנִשְׁנֵית כָּאן שׁוּב אַגַּב 'אִם חֲמוֹתוֹ' וְ'אִם חָמִיו']. **הַחַיָּבִים סִיף**: **וְאֵלּוּ הֵן הַנֶּהֱרָגִים** בְּסִיף, **הָרוֹצֵחַ, וְאַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת** - עִיר שֶׁרֹב אֲנָשֶׁיהָ הֶדְּחוּ לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה. **חִיּוּב רוֹצֵחַ בְּסִיף**: **רוֹצֵחַ שֶׁהִכָּה אֶת רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוֹ בְּבַרְזֶל, וְכָבַשׁ** [-אוֹ שֶׁכָּבַשׁ] **עָלָיו לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ הָאוּר**, שֶׁהֶחֱזִיקוֹ שָׁם **וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם** מֵחֲמַת הַחֶזְקָתוֹ, **וָמַת, חַיָּב**. אֲבָל אִם **דְּחָפוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם אוֹ לְתוֹךְ הָאוּר, וְיָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם**, אֶלָּא שֶׁמֻּחֲזָקוֹת דָּבָר אַחֵר לֹא עָלָה אָדָם זֶה **וָמַת, פָּטוּר** הַדּוֹחֵף, שֶׁלֹּא הָיָה בִּדְחִיפָתוֹ כְּדֵי לְהָמִית. **שְׁכָמוֹ** [-גַּרְה] **בּוֹ אֶת הַכֶּלֶב** אוֹ **שְׁכָמוֹ בּוֹ אֶת הַנָּחָשׁ** וּנְשָׁכוֹ **וָמַת, פָּטוּר**, שֶׁהֲרֵגוֹ רַק בְּגַרְמָא. אֲבָל אִם **הִשִּׁיךְ בּוֹ אֶת הַנָּחָשׁ** - אָחַז אֶת רֹאשׁ הַנָּחָשׁ וְקֵרְבוֹ לַחֲבֵרוֹ עַד שֶׁנָּגְעוּ בּוֹ שִׁנָּיו וּנְשָׁכוֹ הַנָּחָשׁ וָמַת, **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אָרֹס הַנָּחָשׁ בְּשִׁנָּיו עוֹמֵד וַהֲרָגוֹ בְּיָדַיִם. **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים**, שֶׁלְּדַעְתָּם הַנָּחָשׁ מַקִּיא אֶת הָאָרֹס מֵעַצְמוֹ וְאֵינוֹ בֵּין שִׁנָּיו, וַהֲרָגוֹ בְּגַרְמָא. **הַמַּכֶּה אֶת חֲבֵרוֹ, בֵּין בָּאֶבֶן בֵּין בָּאֶגְרוֹף** וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם, **וַאֲמָדוּהוּ** תְּחִלָּה **לְמִיתָה** - שָׁעָתִיד לָמוּת מֵחֲמַת הַמַּכָּה, **וְהוּקַל מַצָּבוֹ מִמַּה שֶּׁהָיָה** תְּחִלָּה וְחָזְרוּ וַאֲמָדוּהוּ שֶׁיִּחְיֶה, **וּלְאַחַר מִכָּאן הִכְבִּיד** שׁוּב מִיתָה, שֶׁהֲרֵי מִתְּחִלָּה **חָלְיוֹ וָמַת**, הָרוֹצֵחַ **חַיָּב** מִיתָה, שֶׁהֲרֵי מִתְּחִלָּה אֲמָדוּהוּ לְמִיתָה וּמֵחֲמַת הַמַּכָּה מֵת. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר**, הָרוֹצֵחַ **פָּטוּר**, מִשּׁוּם **שְׁרַגְלַיִם לַדָּבָר** - הַדְּבָרִים מוֹכִיחִים שֶׁלֹּא מֵת מֵחֲמַת מַכָּה זוֹ, שֶׁהֲרֵי הוּקַל חָלְיוֹ בֵּינָתַיִם [וְאַף חֲכָמִים מוֹדִים בְּאֹפֶן שֶׁאֲמָדוּהוּ תְּחִלָּה לְחַיִּים וּלְבַסּוֹף הִכְבִּיד חָלְיוֹ וָמַת]: **מִשְׁנָה ב** **הָרַג בְּדֶרֶךְ שׁוֹנָה מִכַּוָּנָתוֹ**: **נִתְכַּוֵּן לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם** שֶׁעָמַד עַל יָדָהּ, אוֹ נִתְכַּוֵּן **לַנָּכְרִי וְהָרַג** אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁעָמַד עַל יָדוֹ, אוֹ נִתְכַּוֵּן **לִנְפָלִים** - וְלָדוֹת שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִחְיוֹת וְהַהוֹרְגָם פָּטוּר לְפִי שֶׁהֵם כַּהֲרוּגִים **וְהָרַג בֶּן קַיָּמָא** - אָדָם בָּרִיא שֶׁעָמַד עַל יָדָם, הֲרֵי הוּא **פָּטוּר**, שֶׁהִתְכַּוֵּן לַהֲרֹג מִי שֶׁאֵין חַיָּבִים עַל הֲרִיגָתוֹ. וְכֵן אִם זָרַק אֶבֶן עַל אָדָם **וְנִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹתוֹ עַל מָתְנָיו, וְלֹא הָיָה בָּהּ** בְּגָדְלָהּ **כְּדֵי לְהָמִית** בְּהַכָּאָה **עַל מָתְנָיו, וְהָלְכָה לָהּ** הָאֶבֶן שֶׁלֹּא כְּכַוָּנָתוֹ וְהִכְתָּה **עַל לִבּוֹ, וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית** בְּהַכָּאָה **עַל לִבּוֹ, וָמַת**, הֲרֵי זֶה **פָּטוּר**, שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְמַכָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית. **נִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹתוֹ עַל לִבּוֹ, וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית עַל לִבּוֹ, וְהָלְכָה לָהּ עַל מָתְנָיו, וְלֹא הָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית עַל מָתְנָיו, וָמַת, פָּטוּר**, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִכָּהוּ בְּפֹעַל בְּמַכָּה הָרְאוּיָה לְהָמִית, אַף שֶׁלְּבַסּוֹף מֵת. **נִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹת אֶת הַגָּדוֹל** - אָדָם גָּדוֹל, **וְלֹא הָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַגָּדוֹל, וָמַת, פָּטוּר**, שֶׁהַכָּהוּ בְּמַכָּה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהָמִית. **אֲבָל** אִם **נִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹת עַל מָתְנָיו, וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית** אֲפִלּוּ בְּהַכָּאָה **עַל מָתְנָיו, וְהָלְכָה לָהּ עַל לִבּוֹ, וָמַת, חַיָּב**, וְכֵן אִם **נִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹת אֶת הַגָּדוֹל, וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית** אֲפִלּוּ **אֶת הַגָּדוֹל, וְהָלְכָה לָהּ עַל הַקָּטָן, וָמַת**, שְׁגָגָנִים אֵלּוּ הִתְכַּוֵּן לְמַכָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית, וּלְבַסּוֹף מֵת מִמַּכָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית. וּמִמַּה שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁהַמִּתְכַּוֵּן לַהֲרֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם פָּטוּר, מְבֹאָר שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא אִם הִתְכַּוֵּן לַהֲרֹג אָדָם זֶה וְהָרַג אָדָם אַחֵר חַיָּב, אֲבָל **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם **נִתְכַּוֵּן לַהֲרֹג אֶת זֶה** - אֶת רְאוּבֵן, **וְהָרַג אֶת זֶה** - אֶת שִׁמְעוֹן, הֲרֵי הוּא **פָּטוּר**:

מִשְׁנָה ג **חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים**: **רוֹצֵחַ שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים**, כְּגוֹן שֶׁיָּצָא חֵץ מִבֵּין שְׁנֵי אֲנָשִׁים **וְהָרַג** אָדָם **וְלֹא יָדוּעַ מִי הָרוֹצֵחַ, כֻּלָּן פְּטוּרִין** [וַאֲפִלּוּ אִם אֶחָד מֵהֶם מֻחְזָק בַּחֲסִידוּת, אֵין דֵּי בְּכָךְ כְּדֵי לַהֲרֹג אֶת הַשֵּׁנִי]. אֲבָל שׁוֹר הַנִּסְקָל שֶׁהִתְעָרֵב בִּשְׁוָרִים אֲחֵרִים, הֲרֵי כֻּלָּם אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה מִסָּפֵק, וְלָכֵן סוֹקְלִים אֶת כֻּלָּם כְּדֵי לְקַיֵּם דִּין סְקִילָה בַּשּׁוֹר הַמְחֻיָּב בְּכָךְ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אֵין צְרִיכִים לִסְקֹל אֶת כֻּלָּם, אֶלָּא **כּוֹנְסִין אוֹתָן** - אֶת כָּל הַשְּׁוָרִים **לַכַּפָּה** [-חֲדַר צַר] וְהֵם מַתִּים בָּרָעָב. **כָּל חַיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה** וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מִיתָה חַיָּב כָּל אֶחָד, **נִדּוֹנִין** - נֶהֱרָגִים כֻּלָּם **בְּקַלָּה** שֶׁבֵּין הַמִּיתוֹת הַמְסֻפָּקוֹת [שֶׁאַף הַמְחֻיָּבִים בַּמִּיתָה הַחֲמוּרָה יוֹתֵר מְחֻיָּבִים בַּקַּלָּה יוֹתֵר שֶׁהִיא בִּכְלַל הַחֲמוּרָה]. וְלָכֵן, אִם נִתְעָרְבוּ **הַנִּסְקָלִין בַּנִּשְׂרָפִין, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, נִדּוֹנִין** כֻּלָּם **בִּסְקִילָה** מִשּׁוּם **שֶׁהַשְּׂרֵפָה חֲמוּרָה** מִסְּקִילָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, נִדּוֹנִין בִּשְׂרֵפָה** מִשּׁוּם **שֶׁהַסְּקִילָה חֲמוּרָה** יוֹתֵר לְשִׁיטָתָם (לעיל פ"ז מ"א). **אָמַר לָהֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִלּוּ לֹא הָיְתָה שְׂרֵפָה חֲמוּרָה** מִסְּקִילָה **לֹא נִתְּנָה לְבַת כֹּהֵן שֶׁזִּנְּתָה** בְּמָקוֹם דִּין סְקִילָה שֶׁל בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁזִּנְּתָה, שֶׁהֲרֵי הִשְׁתַּנָּה דִּינָהּ שֶׁל בַּת כֹּהֵן כִּי עֲוֹנָהּ חָמוּר יוֹתֵר שֶׁהִיא מְחַלֶּלֶת אֶת אָבִיהָ. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **אִלּוּ לֹא הָיְתָה סְקִילָה חֲמוּרָה** מִכָּל הַמִּיתוֹת, **לֹא נִתְּנָה לְמִגַּדְּפֵי** - 'מְבָרֵךְ' אֶת הַשֵּׁם **וְלָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה**, שֶׁהֵם פּוֹשְׁטִים יָד בָּעָקָר וּרְאוּיִים לַמִּיתָה הַחֲמוּרָה בְּיוֹתֵר. וְאִם נִתְעָרְבוּ **הַנֶּהֱרָגִין** בְּסִיף **בַּנֶּחֱנָקִין, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר** נֶהֱרָגִים כֻּלָּם **בְּסִיף**, שֶׁחֶנֶק חָמוּר יוֹתֵר, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** נֶהֱרָגִים כֻּלָּם **בְּחֶנֶק**, שֶׁחֶנֶק קַל יוֹתֵר, כְּשִׁיטָתָם לְעֵיל (שם):

משניות

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק י

המבוארות

מִשְׁנָה ד **הַמְחַיֵּב בִּשְׁתֵּי מִיתוֹת:** מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב בִּשְׁתֵּי מִיתוֹת בֵּית דִּין עַל שְׁתֵּי עֲבֵרוֹת שׁוֹנוֹת, וּמִיתָה אַחַת קַלָּה מֵהֶן הָרְתָה, אֲפִלּוּ אִם נִגְמַר דִּינוֹ תְּחִלָּה עַל הַמִּיתָה הַקַּלָּה יוֹתֵר, **נִדּוֹן בַּחֲמוּרָה.** וְכֵן מִי שֶׁעָבַר עֲבֵרָה אַחַת **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁתֵּי מִיתוֹת,** כְּגוֹן הַבָּא עַל חֲמוֹתוֹ [שֶׁעִנְּשָׁהּ שְׂרֵפָה] שֶׁהִיא אֵשֶׁת אִישׁ [שֶׁעִנְּשָׁהּ חֶנֶק], **נִדּוֹן בַּחֲמוּרָה** יוֹתֵר. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ נִדּוֹן אֶלָּא בַּזְּקָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבָּאָה עָלָיו** - בְּעִנְּשׁ הָאִסּוּר שֶׁהֶחְזִקּוּ תְּחִלָּה לְהַזְהֵר בּוֹ, שֶׁאִם הָיְתָה נְשׂוּאָה וְנָשָׂא אַחֵר כָּךְ אֶת בִּתָּהּ וְנַעֲשֵׂית חֲמוֹתוֹ, נָעֲנָשׁ עַל אִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁהוּא קוֹדֵם לְהְיוֹתָהּ חֲמוֹתוֹ, וְאִם חֲמוֹתוֹ הָיְתָה אַלְמָנָה וְנִשֵּׂאת אַחֵר כָּךְ לְאִישׁ, נֶעֱנָשׁ עַל אִסּוּר חֲמוֹתוֹ שֶׁהוּא קוֹדֵם לְהְיוֹתָהּ אֵשֶׁת אִישׁ: **מִשְׁנָה ה** **הַכְּנָסָה לְכַפָּה:** **מִי שֶׁלָּקָה** עַל עֲבֵרָה **וְשָׁנָה** - וְעָבַר עָלֶיהָ שׁוּב וְלָקָה, כְּשֶׁעוֹבֵר פַּעַם שְׁלִישִׁית **בֵּית דִּין מַכְנִיסִים אוֹתוֹ לַכַּפָּה** - חֲדָר צַר בְּגָבְהוֹ שֶׁל אָדָם, **וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ** לֶחֶם צַר וּמַיִם בְּצִמְצוּם עַד שֶׁיִּתְקַטְּנוּ בְּנֵי מֵעָיו, וְאַחַר כָּךְ מַאֲכִילִין אוֹתוֹ **שְׁעוֹרִין** הַמִּתְנַפְּחוֹת בְּמֵעָיו **עַד שֶׁכָּרְסוֹ מִתְבַּקַּעַת** וָמֵת. וְכֵן **הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים** הַמְחַיְּבִים מִיתָה, כְּגוֹן שֶׁהֶחֱשׁוּ בַּבְּדִיקוֹת אוֹ שֶׁלֹּא הָיְתָה שָׁם הַתְרָאָה מְסֻפֶּקֶת, אַךְ יָדוּעַ לְבֵית דִּין שֶׁהוּא הָרָגוֹ בְּמַזִּיד, בֵּית דִּין **מַכְנִיסִין אוֹתוֹ לַכַּפָּה וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ לֶחֶם צַר וּמַיִם לַחַץ,** כְּלוֹמַר, בְּצִמְצוּם, וְאַחַר כָּךְ מַאֲכִילִין אוֹתוֹ שְׁעוֹרִים עַד שֶׁכָּרְסוֹ נִבְקַעַת: **מִשְׁנָה ו** **מִיתוֹת שֶׁלֹּא עַל יְדֵי בֵּית דִּין:** **הַגּוֹנֵב אֶת הַקְּסָוָה** [-שֶׁם מֻשְׁאָל לִכְלִי שָׁרֵת], **וְהַמְקַלֵּל** אֶת ה' **בַּקּוֹסֵם** - בְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, **וְהַבּוֹעֵל אֲרַמִּית** - גּוֹיָה בַּת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, בְּפִנֵּי עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל, **קַנָּאִין** הַמְקַנְּאִים קְנָאתוֹ שֶׁל מָקוֹם **פּוֹגְעִין בּוֹ** - הוֹרְגִים אוֹתוֹ בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה. וְכֵן **כֹּהֵן שֶׁשִּׁמֵּשׁ** - שֶׁעָבַד בַּמִּקְדָּשׁ **בְּטֻמְאָה, אֵין אֶחָיו הַכֹּהֲנִים מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין אֶלָּא פִּרְחֵי כְהֻנָּה** - בַּחוּרִים שֶׁהַתְחִיל זְקָנָם לִפְרֹחַ **מוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לָעֲזָרָה** כְּדֵי לֹא לְטַמֹּאוֹת אֶת הַמִּקְדָּשׁ בְּטֻמְאַת מֵת, **וּמַפְצִיעִין** [-פּוֹצְעִים] **אֶת מֹחוֹ בְּגִזְרֵיהֶן** - בְּגִזְרֵי עֵצִים. **דִּין נוֹסָף מֵעָנְשֵׁי בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ: זָר** - אָדָם שֶׁאֵינוֹ מִזֶּרַע אַהֲרֹן **שֶׁשִּׁמֵּשׁ בַּמִּקְדָּשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר יח ז) 'וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת', **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר** נִדּוֹן **בְּחֶנֶק,** וְנִלְמָד בְּגִזֵּרָה שָׁוָה מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג ד) 'וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת' שֶׁמִּיתָתוֹ בְּחֶנֶק, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יוּמַת בִּידֵי שָׁמַיִם,** וְנִלְמָד בְּגִזֵּרָה שָׁוָה מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יז כח) 'כֹּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל מִשְׁכַּן ה' יָמוּת', שֶׁפֵּרוּשׁוֹ מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם:

פֶּרֶק י דִּינֵי עִיר הַנִּדַּחַת, וְאַנְשֵׁי הָעִיר שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאַגַּב זֶה כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ אוֹ אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא: **מִשְׁנָה א** **הַמְקַבְּלִים חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא:** **כָּל** בְּנֵי **יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא** - לָעוֹלָם הַנִּצְחִי שֶׁאַחֲרֵי תְּחִיַּת הַמֵּתִים, שֶׁאֵין בּוֹ אָכִילָה וּשְׁתִיָּה אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים בְּגוּפָם וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנֶהֱנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה ס כא) 'וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים, לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ' [-אֶרֶץ הַחַיִּים, הָעוֹלָם הַבָּא. וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁהֵם] 'נֵצֶר מַטָּעַי' [-עָנָף שֶׁנָּטַעְתִּי], 'מַעֲשֵׂה יָדַי' [שֶׁיֵּשׁ] 'לְהִתְפָּאֵר' [בָּהֶם]. אֶלָּא שֶׁאֵין חֵלֶק כֻּלָּם שָׁוֶה, וּמְקֻבָּלִים חֶלְקָם לְפִי גְּדֻלּוּתָם. וְאֵלּוּ הֵם שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא: דְּיָנֵי עִיר הַנִּדַּחַת, וְאַנְשֵׁי הָעִיר שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא: הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּת הַמֵּתִים נִלְמֶדֶת מִן הַתּוֹרָה, וְכֵיוָן שֶׁכָּפַר בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים לֹא יִהְיֶה בָּעוֹלָם הַבָּא שֶׁאַחֲרֵי תְּחִיַּת הַמֵּתִים, וְהָאוֹמֵר שֶׁאֵין הַתּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, **וְאֶפִּיקוֹרוֹס** - מְבַזֶּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְכָל שֶׁכֵּן הַמְבַזֶּה אֶת הַתּוֹרָה עַצְמָהּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף הַקּוֹרֵא בַּסְּפָרִים הַחִיצוֹנִים** - סִפְרֵי מִינִים [כְּגוֹן סִפְרֵי אֲרִיסְטוֹ] וּסְפָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם חָכְמָה אוֹ תּוֹעֶלֶת אֶלָּא רַק אִבּוּד זְמַן, **וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה** שֶׁרּוֹקֵק עָלֶיהָ **וְאוֹמֵר** (שמות טו כו) 'כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רֹפְאֶךָ', וּגְנַאי הוּא לְהַזְכִּיר שֵׁם שָׁמַיִם עַל הָרֹקִיקָה. **אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, אַף הַהוֹגֶה בְּפִיו אֶת הַשֵּׁם** [-שֵׁם הַוָּיָ"ה] **בְּאוֹתִיּוֹתָיו** - כִּפְי שֶׁהוּא נִכְתָּב: **מִשְׁנָה ב** **אֲנָשִׁים יְדוּעִים שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא:** **שְׁלֹשָׁה** מְלָכִים, **וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת** - אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, אַף שֶׁגְּדוֹלִים וַחֲכָמִים הָיוּ, מִכָּל מָקוֹם **אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה אֱמוּנָתָם שְׁלֵמָה. **שְׁלֹשָׁה הַמְּלָכִים** הֵם: **יָרָבְעָם** [שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א' יג לד) 'וַיְהִי בַּדָּבָר הַזֶּה לְחַטַּאת בֵּית יָרָבְעָם וּלְהַכְחִיד וּלְהַשְׁמִיד מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה', 'לְהַכְחִיד' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, 'וּלְהַשְׁמִיד' - לָעוֹלָם הַבָּא], **אַחְאָב** [שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא כא) 'וְהִכְרַתִּי לְאַחְאָב מַשְׁתִּין בְּקִיר וְעָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל', 'עָצוּר' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, 'וְעָזוּב' - לָעוֹלָם הַבָּא] **וּמְנַשֶּׁה** [שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב' כא ג) 'וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁדִּינוֹ כְּאַחְאָב שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְנַשֶּׁה יֶשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (דה"י ב' לג יג) **'וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ',** הֲרֵי שֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה וְקִבֵּל ה' תְּשׁוּבָתוֹ, **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **לְמַלְכוּתוֹ הֱשִׁיבוֹ וְלֹא לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא הֱשִׁיבוֹ.** **וְאַרְבָּעָה הַהֶדְיוֹטוֹת** הֵם: **בִּלְעָם** [שֶׁאֵינוֹ מֵחֲסִידֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא], **וְדוֹאֵג** הָאֲדוֹמִי, **וַאֲחִיתֹפֶל,** וְגֵחֲזִי מְשָׁרְתוֹ שֶׁל אֱלִישָׁע הַנָּבִיא: **מִשְׁנָה ג** **דּוֹרוֹת שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא:** **דּוֹר הַמַּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא,** וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין לְהֵעָנֵשׁ עַל חַטָּאֵיהֶם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (בראשית ו ג) **'לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם',** לֹא דִּין **וְלֹא רוּחַ** לְחִיּוֹת עִם הַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא. **דּוֹר הַפַּלָּגָה** שֶׁבָּנוּ אֶת מִגְדַּל בָּבֶל, **אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם יא ח) **'וַיָּפֶץ ה' אֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ',** 'וַיָּפֶץ ה' אֹתָם' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, **'וּמִשָּׁם הֱפִיצָם ה''** (שם פסוק ט) - לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בּוֹ. **אַנְשֵׁי סְדוֹם, אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם יג יג) **'וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד',** 'רָעִים' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, 'וְחַטָּאִים' - לָעוֹלָם הַבָּא, **אֲבָל עוֹמְדִין בַּדִּין** לְהֵעָנֵשׁ עַל מַעֲשֵׂיהֶם. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, אֵלּוּ וְאֵלּוּ** - בֵּין אַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּבֵין אַנְשֵׁי סְדוֹם, **אֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים א ה) **'עַל כֵּן לֹא יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים',** וְנִדְרַשׁ: **'עַל כֵּן לֹא יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט'** - זֶה דּוֹר הַמַּבּוּל, **'וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים'** - אֵלּוּ אַנְשֵׁי סְדוֹם, שֶׁאַף הֵם אֵינָם עוֹמְדִים בַּדִּין. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, אַדְרַבָּה מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָסוּק **'וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים',** יֵשׁ לִדְרֹשׁ שֶׁאַנְשֵׁי סְדוֹם **אֵינָם עוֹמְדִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים, אֲבָל עוֹמְדִין בַּעֲדַת רְשָׁעִים** לְהֵעָנֵשׁ עַל מַעֲשֵׂיהֶם. **מְרַגְּלִים** שֶׁהוֹצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה,

וּמַיִם לַחַץ: הַגּוֹנֵב אֶת הַקְּסָוָה **וְהַמְקַלֵּל בַּקּוֹסֵם וְהַבּוֹעֵל אֲרַמִּית,** קַנָּאִין פּוֹגְעִין בּוֹ. כֹּהֵן שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּטֻמְאָה, אֵין אֶחָיו הַכֹּהֲנִים מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין, אֶלָּא פִּרְחֵי כְהֻנָּה מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לָעֲזָרָה וּמַפְצִיעִין אֶת מֹחוֹ בְּגִזְרִין. זָר שֶׁשִּׁמֵּשׁ בַּמִּקְדָּשׁ, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר בְּחֶנֶק,** וַחֲכָמִים אוֹמְרִים בִּידֵי שָׁמָיִם:

פרק י א כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעה ס כא) 'וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר'. וְאֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֶפִּיקוֹרוֹס. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף הַקּוֹרֵא בַּסְּפָרִים הַחִיצוֹנִים, וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה וְאוֹמֵר 'כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ' (שמות טו כו). אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, אַף הַהוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתִיּוֹתָיו: **ה** מִי שֶׁלָּקָה וְשָׁנָה, בֵּית דִּין מַכְנִיסִים אוֹתוֹ לַכַּפָּה וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ שְׂעוֹרִין עַד שֶׁכָּרְסוֹ מִתְבַּקַּעַת. הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים, מַכְנִיסִין אוֹתוֹ לַכַּפָּה וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ לֶחֶם צַר וּמַיִם לַחַץ: **ו** הַגּוֹנֵב אֶת הַקְּסָוָה וְהַמְקַלֵּל בַּקּוֹסֵם וְהַבּוֹעֵל אֲרַמִּית, קַנָּאִין פּוֹגְעִין בּוֹ. כֹּהֵן שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּטֻמְאָה, אֵין אֶחָיו הַכֹּהֲנִים מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין, אֶלָּא פִּרְחֵי כְהֻנָּה מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לָעֲזָרָה וּמַפְצִיעִין אֶת מֹחוֹ בְּגִזְרִין. זָר שֶׁשִּׁמֵּשׁ בַּמִּקְדָּשׁ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, נִדּוֹן בְּחֶנֶק, וְנִלְמָד בְּגִזֵּרָה שָׁוָה מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג ד) 'וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת' שֶׁמִּיתָתוֹ בְּחֶנֶק, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יוּמַת בִּידֵי שָׁמַיִם,** וְנִלְמָד בְּגִזֵּרָה שָׁוָה מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יז כח) 'כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל מִשְׁכַּן ה' יָמוּת', שֶׁפֵּרוּשׁוֹ מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:

ג דּוֹר הַמַּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ו ג) 'לֹא יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם', לֹא דִּין וְלֹא רוּחַ. דּוֹר הַפַּלָּגָה אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא ח) 'וַיָּפֶץ יְיָ אֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ'. 'וַיָּפֶץ יְיָ אֹתָם', בָּעוֹלָם הַזֶּה. 'וּמִשָּׁם הֱפִיצָם יְיָ', לָעוֹלָם הַבָּא. אַנְשֵׁי סְדֹם אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג יג) 'וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיְיָ מְאֹד'. 'רָעִים', בָּעוֹלָם הַזֶּה. 'וְחַטָּאִים', לָעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל עוֹמְדִין בַּדִּין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, אֵלּוּ וְאֵלּוּ אֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים א ה) 'עַל כֵּן לֹא יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים'. 'עַל כֵּן לֹא יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט, וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים', זֶה דּוֹר הַמַּבּוּל. 'וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים', אֵלּוּ אַנְשֵׁי סְדֹם. אָמְרוּ לוֹ, אֵינָם עוֹמְדִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים, אֲבָל עוֹמְדִין בַּעֲדַת רְשָׁעִים. מְרַגְּלִים

אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יד לז) 'וַיָּמֻתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי ה'', 'וַיָּמֻתוּ' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, 'בַּמַּגֵּפָה' - בָּעוֹלָם הַבָּא. דּוֹר הַמִּדְבָּר שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם וּמֵתוּ בַּמִּדְבָּר, אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לה) 'בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ' [-בָּעוֹלָם הַזֶּה] 'וְשָׁם יָמֻתוּ' [-לָעוֹלָם הַבָּא], דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (תהלים נ ה) 'אִסְפוּ לִי חֲסִידָי כֹּרְתֵי בְרִיתִי עָלֵי זָבַח', אֵלּוּ דּוֹר הַמִּדְבָּר, שֶׁכָּרְתוּ בְּרִית עִם ה' בְּעוֹלוֹת וּזְבָחִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד ה, ח) 'וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַה' פָּרִים וְגוֹ' וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה', וּמִלְשׁוֹן 'אִסְפוּ' מַשְׁמַע שֶׁמִּיתָתָם כַּאֲסִיפָה זְמַנִּית וְיַעֲמְדוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. עֲדַת קָרַח, אֵינָהּ עֲתִידָה לַעֲלוֹת מִמְּקוֹם בְּלִיעָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טז לג) 'וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ' - וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל', 'וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, 'וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל' - לָעוֹלָם הַבָּא, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (שמואל א' ב ו) 'ה' מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל', וַאֲפִלּוּ הֵם עֲתִידִים לַעֲלוֹת. עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים שֶׁהָגְלָה סַנְחֵרִיב, אֵינָן עֲתִידִין לַחֲזֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כט כז) 'וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה', מָה הַיּוֹם' הַזֶּה הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ חוֹזֵר, אַף הֵם הוֹלְכִים וְאֵינָם חוֹזְרִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא [אֲבָל יִרְמְיָה הֶחֱזִיר מִקְצָתָם, וּמָלַךְ עֲלֵיהֶם יאשִׁיָּהוּ בֶּן אָמוֹן]. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כְּדֵי יֵשׁ לִדְרֹשׁ אֶת הַפָּסוּק: 'כַּיּוֹם הַזֶּה', מָה הַיּוֹם מַאֲפִיל [-אֵינוֹ מֵאִיר כָּל כָּךְ] בַּבֹּקֶר, וּבַצָּהֳרַיִם מֵאִיר, אַף עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים שֶׁאָפַל לָהֶן עַתָּה, כָּךְ עָתִיד לְהָאִיר לָהֶן, וְיַחְזְרוּ מִגָּלוּתָם: **מִשְׁנָה ד** דִּיְנֵי עִיר הַנִּדַּחַת: אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת - שֶׁהֶדִּיחוּ רֹב הָעִיר לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, אֵין לָהֶן חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג יד) 'יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם', וּ'בְלִיַּעַל' מַשְׁמָעוֹ שֶׁאֵינָם קָמִים בְּתִחִיַּת הַמֵּתִים [וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר כֵּן עַל הַמַּדִּיחִים, דִּין הַנִּדָּחִים כַּמַּדִּיחִים]. וְאֵינָן נֶהֱרָגִים אַנְשֵׁי הָעִיר בְּסַיִף כְּדִין אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת, עַד שֶׁיִּהְיוּ מַדִּיחֶיהָ - הָאֲנָשִׁים שֶׁהֶדִּיחוּ אֶת יוֹשְׁבֵי הָעִיר לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, מֵאוֹתָהּ הָעִיר, שֶׁנֶּאֱמַר 'יֹשְׁבֵי עִירָם', וּמֵאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט שֶׁל הַמַּדָּחִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'מִקִּרְבֶּךָ', וְעַד שֶׁיַּדִּיחוּ רֻבָּהּ שֶׁל הָעִיר, שֶׁיִּשְׁבֵי עִירָם' מַשְׁמַע 'יְשׁוּבָהּ שֶׁל עִיר' דְּהַיְינוּ רֻבָּהּ, וְעַד שֶׁיַּדִּיחוּם אֲנָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר 'יָצְאוּ אֲנָשִׁים' וְלֹא נָשִׁים אוֹ קְטַנִּים. אֲבָל אִם הִדִּיחוּהָ נָשִׁים וּקְטַנִּים, אוֹ שֶׁהֶדִּיחַ רַק מִעוּטָהּ שֶׁל הָעִיר, אוֹ שֶׁהָיוּ מַדִּיחֶיהָ דָּרִים מְחוּצָה לָהּ - חוּץ לָעִיר, הֲרֵי אֵלּוּ הַמַּדָּחִים כַּיְחִידִים הָעוֹבְדִים עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁמִּיתָתָם בְּסֵקִילָה וּמְמוֹנָם מֻתָּר בַּהֲנָאָה. וּצְרִיכִין שְׁנֵי עֵדִים וְהַתְרָאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַל כָּךְ שֶׁעֲבַד עֲבוֹדָה זָרָה, וְאִם נִמְצָא שֶׁהֵם רֹב הָעִיר, מַעֲלִין עוֹלָה כְּאִלּוּ אַתֶּם מַעֲלִין עוֹלָה כְּלִיל לְפָנַי. 'וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד', לֹא תֵּעָשֶׂה אֲפִלּוּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, 'לֹא תִבָּנֶה עוֹד', לְכְמוֹ שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִבְנֵית, אֲבָל נַעֲשֵׂית הִיא גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים. 'וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם' (שם פסוק יח), שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם, חֲרוֹן אַף בָּעוֹלָם. אָבְדוּ רְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, נִסְתַּלֵּק חֲרוֹן אַף מִן הָעוֹלָם:

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק י

אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יד לז) 'וַיָּמֻתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי יְיָ'. 'וַיָּמֻתוּ', בָּעוֹלָם הַזֶּה. 'בַּמַּגֵּפָה', בָּעוֹלָם הַבָּא. דּוֹר הַמִּדְבָּר אֵין לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא וְאֵין עוֹמְדִין בַּדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לה) 'בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמֻתוּ', דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (תהלים נ ה) 'אִסְפוּ לִי חֲסִידָי, כֹּרְתֵי בְרִיתִי עָלַי זָבַח'. 'וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ', בָּעוֹלָם הַזֶּה. 'וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל', לָעוֹלָם הַבָּא. דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֲלֵיהֶם הוּא אוֹמֵר (שמואל א' ב ו) 'יְיָ מֵמִית וּמְחַיֶּה, מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל'. עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים אֵינָן עֲתִידִין לַחֲזֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כט כז) 'וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה', מָה הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ חוֹזֵר, אַף הֵם הוֹלְכִים וְאֵינָם חוֹזְרִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, 'כַּיּוֹם הַזֶּה', מָה הַיּוֹם מַאֲפִיל וּמֵאִיר, אַף עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים שֶׁאָפַל לָהֶן עַכְשָׁיו, כָּךְ עָתִיד לְהָאִיר לָהֶן: **ד** אַנְשֵׁי עִיר הַנִּדַּחַת אֵין לָהֶן חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג יד) 'יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם'. וְאֵינָן נֶהֱרָגִים עַד שֶׁיְּהוּ מַדִּיחֶיהָ מֵאוֹתָהּ הָעִיר וּמֵאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט, וְעַד שֶׁיַּדִּיחַ רֻבָּהּ, וְעַד שֶׁיַּדִּיחוּהָ אֲנָשִׁים. הִדִּיחוּהָ נָשִׁים וּקְטַנִּים, אוֹ שֶׁהֶדִּיחַ מִעוּטָהּ, אוֹ שֶׁהָיוּ מַדִּיחֶיהָ חוּצָה לָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ כַּיְחִידִים. וּצְרִיכִין שְׁנֵי עֵדִים וְהַתְרָאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. זֶה חֹמֶר בַּיְחִידִים מִבַּמְרֻבִּים, שֶׁהַיְחִידִים בִּסְקִילָה, לְפִיכָךְ מְמוֹנָם פָּלֵט. וְהַמְרֻבִּים בְּסַיִף, לְפִיכָךְ מְמוֹנָם אָבֵד: **ה** 'הַכֵּה תַכֶּה אֶת יֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִיא לְפִי חָרֶב' (שם פסוק טז). הַחַמֶּרֶת וְהַגַּמָּלָת הָעוֹבֶרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, הֲרֵי אֵלּוּ מַצִּילִין אוֹתָהּ. הַחֵרֶם אֹתָהּ וְאֶת בְּהֶמְתָּהּ לְפִי חָרֶב, מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים, שֶׁנִּכְסֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא עָבְדוּ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁבְּתוֹכָהּ [-הַנִּכָּסִים שֶׁבְּתוֹךְ הָעִיר] אוֹבְדִין - נִשְׂרָפִים בְּכְלַל נִכְסֵי שְׁאָר אַנְשֵׁי הָעִיר, אֲבָל נִכְסֵיהֶם שֶׁבְּחוּצָה לָהּ פְּלֵטִין - נִצָּלִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'הַחֵרֶם אֹתָהּ' שֶׁאֵין לִשְׂרֹף אֶלָּא מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, וְהַנִּכָּסִים שֶׁל הָרְשָׁעִים שֶׁעָבְדוּ עֲבוֹדָה זָרָה, בֵּין אֵלּוּ שֶׁבְּתוֹכָהּ וּבֵין אֵלּוּ שֶׁבְּחוּצָה לָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ אוֹבְדִין, שֶׁכֵּן יֵשׁ לְרַבּוֹתָם מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יז) 'וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ': **מִשְׁנָה ו** דְּרִשׁוֹת פִּסּוּקֵי פָּרָשַׁת עִיר הַנִּדַּחַת: מִמַּה (שֶׁנֶּאֱמַר) (שם) 'וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל תּוֹךְ רְחֹבָהּ' וְגוֹ', לְמַדְנוּ שֶׁשּׁוֹרְפִים אֶת מָמוֹן אַנְשֵׁי הָעִיר בְּרְחוֹב דְּוְקָא, וְהוּא מָקוֹם רָחָב שֶׁמַּתְכְּנְסִים בּוֹ בְּנֵי הָעִיר, וְלָכֵן אִם אֵין לָהּ רְחוֹב, עוֹשִׂין לָהּ רְחוֹב. וְכֵן אִם הָיָה רְחוֹבָהּ חוּצָה לָהּ - אִם מְקוֹם כִּנּוּס בְּנֵי הָעִיר הוּא מִחוּץ לָעִיר, כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְתוֹכָהּ - עוֹשִׂים לָהּ רְחוֹב אַחַר בְּתוֹכָהּ, כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ אֶת דִּין הַפָּסוּק. וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ' לְמַדְנוּ שֶׁדְּוְקָא שְׁלָלָהּ שֶׁל הָעִיר עוֹמֵד לִשְׂרָפָה, וְלֹא שְׁלַל שָׁמַיִם - רְכוּשׁ הֶקְדֵּשׁ. מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים, הַהֶקְדֵּשׁוֹת שֶׁבָּהּ - רְכוּשׁ הֶקְדֵּשׁ שֶׁבְּעִיר הַנִּדַּחַת, לֹא יִשָּׂרְפוּ אֶלָּא יִפָּדוּ כְּכָל הֶקְדֵּשׁ, וּתְרוּמוֹת שֶׁבָּהּ שֶׁכְּבָר נִתְּנוּ לַכֹּהֲנִים, הֲרֵי הֵן כְּמָמוֹן כֹּהֲנִים וְאַף הֵן בִּכְלַל אִסּוּר עִיר הַנִּדַּחַת, אֶלָּא שֶׁאֵין לְשָׂרְפָן דֶּרֶךְ בִּזָּיוֹן וְלָכֵן יִרְקְבוּ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁבָּהּ יִגָּנְזוּ, וְאַף שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן יִשְׂרָאֵל הוּא שֶׁנֶּאֱכָל לְזָר, מִכָּל מָקוֹם יִגָּנֵז כֵּיוָן שֶׁנִּקְרָא 'קֹדֶשׁ'. 'כָּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ' (שם), אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אִם אַתֶּם עוֹשִׂים דִּין בְּעִיר הַנִּדַּחַת, מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאִלּוּ אַתֶּם מַעֲלִין קָרְבַּן עוֹלָה הַנִּשְׂרָף כָּלִיל לְפָנָי. 'וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם (לֹא תִבָּנֶה עוֹד)' (שם), שֶׁתִּשָּׁאֵר הָעִיר חֳרָבָה לְעוֹלָם, וְלֹא תֵּעָשֶׂה (אַפִלּוּ) גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים - אֵין לִנְטֹעַ בָּהּ מִינֵי פֵּרִי וְיָרָק, כְּפִי שֶׁמַּשְׁמַע מִתֵּבַת 'עוֹד', דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַדְרַבָּה מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לֹא תִבָּנֶה עוֹד' מַשְׁמַע, שֶׁדַּוְקָא לִכְמוֹ שֶׁהָיְתָה אֵינָהּ נִבְנֵית, דְּהַיְינוּ שֶׁאָסוּר לִבְנוֹת בָּהּ בָּתִּים, אֲבָל נַעֲשֵׂית הִיא גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים. 'וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם' (שם פסוק יח), שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם, חֲרוֹן אַף בָּעוֹלָם. אָבְדוּ רְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, נִסְתַּלֵּק חֲרוֹן אַף מִן הָעוֹלָם:

משניות

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין פֶּרֶק יא

המבוארות

פֶּרֶק יא הַחַיָּבִים חֶנֶק: **מִשְׁנָה א** אֵלּוּ הֵן הַנֶּחֱנָקִין: הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ, וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל וּמְכָרוֹ, וְזָקֵן מַמְרֵא - דַּיָּן מֻמְחֶה הַמְסָרֵב לִנְהֹג עַל פִּי פְּסַק בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, וְנִבְיא הַשֶּׁקֶר, וְהַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְזוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן - עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ עַל בַּת כֹּהֵן נְשׂוּאָה שֶׁזִּנְּתָה, וּבָאוּ עֵדִים אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לָהֶם 'עִמָּנוּ הֱיִיתֶם' בְּמָקוֹם אַחֵר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁעָלְיָה אִתָּם מְעִידִים, וּבוֹעֲלָהּ - הַבּוֹעֵל בַּת כֹּהֵן נְשׂוּאָה. מַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ: הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ, אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהֶן חַבּוּרָה, וְדִין זֶה מֻבְיָא לְחֹמֶר [-חֻמְרָא] שֶׁיֵּשׁ בְּמַקֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ יוֹתֵר מִבְּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ, שֶׁהַמְקַלֵּל אֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה חַיָּב [כַּנִּדְרָשׁ מִיִּתּוּר הַפָּסוּק (שם כ ט) 'אָבִיו וְאִמּוֹ קִלֵּל'], וְאִלּוּ הַמַּכֶּה לְאַחַר מִיתָה פָּטוּר, כֵּיוָן שֶׁאַחַר הַמִּיתָה אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת חַבּוּרָה וְאֵינוֹ חַיָּב מִיתָה עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהֶם חַבּוּרָה: גּוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל: הַגּוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה עַד שֶׁיְּכַנִּיסֶנּוּ לִרְשׁוּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא טז) 'וְנִמְצָא בְיָדוֹ' [וְיָדוֹ' הִיא רְשׁוּתוֹ, כַּכָּתוּב (במדבר כא כו) 'וַיִּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ']. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּכַנִּיסֶנּוּ לִרְשׁוּתוֹ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ שִׁמּוּשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ז) 'וְהִתְעַמֵּר בּוֹ וּמְכָרוֹ', וְהִתְעַמֵּר הוּא לְשׁוֹן שִׁמּוּשׁ [וְלַדַּעַת חֲכָמִים דַּי בְּשִׁמּוּשׁ פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה]. הַגּוֹנֵב אֶת בְּנוֹ, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה מְחַיֵּב אֶת הָאָב מִיתָה, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין, שֶׁמְּאַחַר וּכְבָר נֶאֱמַר (שם) 'כִּי יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו' וְגוֹ' לְמַדִּים מִיִּתּוּר הַכָּתוּב 'וְנִמְצָא בְיָדוֹ' לְמַעֵט אֶת בְּנוֹ שֶׁהוּא מָצוּי בְּיָדוֹ. גָּנַב אֶת מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב מִיתָה, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'מְאָחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל' מַאֲחָיו לְמַעֵט עֲבָדִים, 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' לְמַעֵט אַף מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד, וְכֵיוָן שֶׁנֶּאֱמַר גַּם 'מִבְּנֵי' שֶׁמִּשְּׁמָעוֹ מִעוּט נוֹסָף, אֵין מִעוּט אַחַר מִעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין, שֶׁלְּדַעְתָּם 'מֵאֲחָיו' אֵינוֹ מְמַעֵט עֲבָדִים שֶׁהֵם אֲחָיו בְּמִצְוֹת, אֶלָּא עֲבָדִים הִתְמַעֲטוּ מִ'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וּ'מִבְּנֵי' מְמַעֵט אַף מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד: **מִשְׁנָה ב** זָקֵן מַמְרֵא: זָקֵן מַמְרֵא עַל פִּי בֵּית דִּין - שְׁמוֹרָה הוֹרָאָה כְּנֶגֶד פְּסַק בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, הוּא כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז ח) 'כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ' וְגוֹ', שֶׁאוֹתוֹ זָקֵן שֶׁנֶּחֱלַק עִם הַבֵּית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ, עוֹלֶה עִמָּהֶם לִירוּשָׁלַיִם, וּשְׁלֹשָׁה בָּתֵּי דִינִין הָיוּ שָׁם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בֵּית דִּין אֶחָד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת בַּשַּׁעַר הַמִּזְרָחִי שֶׁל עֶזְרַת נָשִׁים, וְאֶחָד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הָעֲזָרָה - עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, בְּסוֹף עֶזְרַת נָשִׁים, וְאֶחָד יוֹשֵׁב בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁהָיְתָה חֲצִיָּהּ בָּאִים וְחֲצִיָּהּ בַּחֹל. וּתְחִלָּה בָּאִים הַזָּקֵן וּבֵית הַדִּין שֶׁבְּעִירוֹ לָזֶה שֶׁעַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאוֹמֵר הַזָּקֵן לִפְנֵיהֶם, כָּךְ דָּרַשְׁתִּי בַּהֲלָכָה זוֹ שָׁאנוּ נֶחְלָקִים בָּהּ, וְכָךְ דָּרְשׁוּ חֲבֵרַי, כָּךְ לִמַּדְתִּי, וְכָךְ לִמְּדוּ חֲבֵרַי. אִם שָׁמְעוּ בֵּית דִּין מֵרַבּוֹתֵיהֶם מָה הַדִּין בְּנִדּוֹן זֶה אוֹמְרִים לָהֶם, וְאִם לָאו, שֶׁאֵין בְּיָדָם קַבָּלָה בְּדִין זֶה אוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קַבָּלָה וְהַזָּקֵן אֵינוֹ מְקַבֵּל דַּיְתָּם, בָּאִין לָהֶן כֻּלָּם לְאוֹתָן הַדַּיָּנִים שֶׁעַל פֶּתַח הָעֲזָרָה, וְאוֹמֵר שׁוּב הַזָּקֵן, כָּךְ דָּרַשְׁתִּי וְכָךְ דָּרְשׁוּ חֲבֵרַי, כָּךְ לִמַּדְתִּי וְכָךְ לִמְּדוּ חֲבֵרַי, אִם שָׁמְעוּ בֵּית הַדִּין מֵרַבּוֹתֵיהֶם מָה הַפְּסָק בְּעִנְיָן זֶה אוֹמְרִים לָהֶם, וְאִם לָאו, שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ אוֹ שֶׁאֵין הַזָּקֵן מְקַבֵּל דִּבְרֵיהֶם, אִלּוּ וְאִלּוּ - הַזָּקֵן וּבֵית הַדִּין שֶׁבְּעִירוֹ וּבָתֵּי הַדִּין הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, בָּאִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת זָקֵן מַמְרֵא (שם פסוק י) 'וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכל אֲשֶׁר יורוּךָ'. אִם הוֹרוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁלֹּא כְּדַעְתּוֹ וְחָזַר הַזָּקֵן לְעִירוֹ וְשָׁנָה וְלִמֵּד לַאֲחֵרִים כְּדָרְכּוֹ שֶׁהָיָה לָמֵד קֹדֶם לָכֵן, וְלֹא קִבֵּל אֶת דִּבְרֵי בֵּית הַדִּין, אַף לֹא הוֹרָה לִנְהֹג כָּךְ לְמַעֲשֶׂה, פָּטוּר. וְאִם הוֹרָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה כְּדַעְתּוֹ, נָדָּד דַּעַת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, חַיָּב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ וגו', וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל', וּמַשְׁמַע מֵהַמִּלָּה 'יַעֲשֶׂה' שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיּוֹרֶה לַעֲשׂוֹת. וְדִין זָקֵן מַמְרֵא הוּא דַּוְקָא בְּזָקֵן שֶׁהִגִּיעַ לִכְלַל הוֹרָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'כִּי יִפָּלֵא', בְּמַפְלֶא שֶׁבְּבֵית דִּין, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לִסְמֹךְ עַל הוֹרָאתוֹ, אֲבָל תַּלְמִיד שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהוֹרָאָה, שֶׁהוֹרָה לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי עַצְמוֹ נָדָּד דַּעַת הַסַּנְהֶדְרִין, פָּטוּר, וְנִמְצָא חֲמוֹרוֹ בְּמַה שֶׁמִּלְבֵּד הַמְּרָאַת פִּי הַבֵּית דִּין אַף הוֹרָה קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ לְהוֹרָאָה, קַלּוֹ - שֶׁמְּחֻמַּת חֲמוֹרָא זוֹ אֵינוֹ נַעֲשֶׂה זָקֵן מַמְרֵא: **מִשְׁנָה ג הַדַּיָּנִים שֶׁנַּעֲשָׂה בָּהֶם זָקֵן מַמְרֵא:** חֻמְרָא - חֲמוֹרָא יֵשׁ לְעִנְיַן זָקֵן מַמְרֵא, בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים - דַּיָּנִים שֶׁנִּלְמְדִים בְּדָרְשַׁת חֲכָמִים, יוֹתֵר מִדִּבְרֵי תּוֹרָה הַמְפֹרָשִׁים, שֶׁזָּקֵן הָאוֹמֵר שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהָנִיחַ תְּפִלִּין, כְּדֵי לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה, כְּלוֹמַר, שֶׁאֵינוֹ מַכְחִישׁ שֶׁיֵּשׁ כָּזוֹ מִצְוָה אֶלָּא שֶׁעַל אַף שֶׁיֶּשְׁנָהּ אֵין צָרִיךְ לְהָנִיחָם (תפא"י), פָּטוּר מִמַּיִתָה, שֶׁאֵין זוֹ הוֹרָאָה כְּיָוֹן שֶׁהוּא צְוּוִי מִפֹּרָשׁ. אֲבָל אִם הוֹרָה לַעֲשׂוֹת בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ חֻמַּשׁ טוֹטָפוֹת [-בָּתִּים], וּלְהוֹסִיף בְּכָךְ עַל דִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁדָּרְשׁוּ שֶׁיֵּשׁ בִּתְפִלִּין אַרְבַּע טוֹטָפוֹת [מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'לְטוֹטָפֹת', 'לְטוֹטָפֹת' (בכתיב חסר) וּ'לְטוֹטָפוֹת' (בכתיב מלא), הֲרֵי אַרְבַּע], הֲרֵי הוּא חַיָּב מִיתָה כְּדִין זָקֵן מַמְרֵא: **מִשְׁנָה ד מָקוֹם וּזְמַן מִיתַת זָקֵן מַמְרֵא:** זָקֵן מַמְרֵא שֶׁהִתְחַיֵּב מִיתָה, אֵין מְמִיתִין אוֹתוֹ לֹא בְּבֵית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ, וְלֹא בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּיבְנֶה אַחַר שֶׁגָּלוּ מִלִּשְׁכַּת הַגָּזִית [וּבְאֹפֶן שֶׁשָּׁאַל אֶת פִּי הַסַּנְהֶדְרִין בְּעוֹדָם בִּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וְאַחַר כָּךְ גָּלְתָה מִירוּשָׁלַיִם, וְהוֹרָה שֶׁלֹּא כִּדְבָרֵיהֶם], וַאֲפִלּוּ אִם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַסַּנְהֶדְרִין בִּמְקוֹמָם בִּלִשְׁכַּת הַגָּזִית אֵינוֹ מֵת. אֶלָּא מַעֲלִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם [בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא גָּלוּ], וּמְשַׁמְּרִין אוֹתוֹ עַד הָרֶגֶל הַקָּרוֹב, פֶּסַח, שָׁבוּעוֹת אוֹ סֻכּוֹת, וּמְמִיתִין אוֹתוֹ בָּרֶגֶל כְּשֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם, כְּדֵי לְקַיֵּם מַה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא יְזִידוּן עוֹד', דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְעַנִּין אֶת דִּינוֹ שֶׁל זֶה, אֶלָּא מְמִיתִין אוֹתוֹ מִיָּד, וְכוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין שְׁלוּחִים בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת, אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי נִתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין: **ה נְבִיא שֶׁקֶר:** נְבִיא הַשֶּׁקֶר שֶׁמִּיתָתוֹ בְּחֶנֶק, הוּא הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם ה' עַל מַה שֶׁלֹּא שָׁמַע נָבִיא מֵעוֹלָם מֵה', שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח כ) 'אַךְ הַנָּבִיא אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בִּשְׁמִי', וְהַמִּתְנַבֵּא מַה שֶׁלֹּא נֶאֱמַר לוֹ אֶלָּא נֶאֱמַר לַחֲבֵרוֹ, וְאוֹמֵר שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִיו' אֶלָּא צִוִּיתִי לַחֲבֵרוֹ, בִּשְׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ מִיתָתוֹ בִּידֵי אָדָם בְּחֶנֶק, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וּמֵת הַנָּבִיא הַהוּא', וּסְתָם 'מִיתָה' הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה הִיא חֶנֶק.

פרק יא אֵלּוּ הֵן הַנֶּחֱנָקִין, הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ, וְגוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, וְזָקֵן מַמְרֵא עַל פִּי בֵּית דִּין, וּנְבִיא הַשֶּׁקֶר, וְהַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, וְזוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ. הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהֶן חַבּוּרָה. זֶה חֹמֶר בַּמְּקַלֵּל מִבַּמַּכֶּה, שֶׁהַמְקַלֵּל לְאַחַר מִיתָה חַיָּב, וְהַמַּכֶּה לְאַחַר מִיתָה פָּטוּר. הַגּוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּכְנִיסֶנּוּ לִרְשׁוּתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּכְנִיסֶנּוּ לִרְשׁוּתוֹ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד ז) 'וְהִתְעַמֵּר בּוֹ וּמְכָרוֹ'. הַגּוֹנֵב אֶת בְּנוֹ, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. **ב** זָקֵן מַמְרֵא עַל פִּי בֵּית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז ח) 'כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר לַמִּשְׁפָּט' וְגוֹ'. שְׁלֹשָׁה בָּתֵּי דִינִין הָיוּ שָׁם, אֶחָד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאֶחָד יוֹשֵׁב עַל פֶּתַח הָעֲזָרָה, וְאֶחָד יוֹשֵׁב בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית. בָּאִים לָזֶה שֶׁעַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאוֹמֵר, כָּךְ דָּרַשְׁתִּי וְכָךְ דָּרְשׁוּ חֲבֵרַי, כָּךְ לִמַּדְתִּי וְכָךְ לִמְּדוּ חֲבֵרַי. אִם שָׁמְעוּ, אוֹמְרִים לָהֶם. וְאִם לָאו, בָּאִין לָזֶה שֶׁעַל פֶּתַח הָעֲזָרָה, וְאוֹמֵר, כָּךְ דָּרַשְׁתִּי וְכָךְ דָּרְשׁוּ חֲבֵרַי, כָּךְ לִמַּדְתִּי וְכָךְ לִמְּדוּ חֲבֵרַי. אִם שָׁמְעוּ, אוֹמְרִים לָהֶם. וְאִם לָאו, אִלּוּ וְאִלּוּ בָּאִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק י) 'מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ'. חָזַר לְעִירוֹ וְשָׁנָה וְלִמֵּד כְּדָרְכּוֹ שֶׁהָיָה לָמֵד, פָּטוּר. וְאִם הוֹרָה לַעֲשׂוֹת, חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן', אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיּוֹרֶה לַעֲשׂוֹת. תַּלְמִיד שֶׁהוֹרָה לַעֲשׂוֹת, פָּטוּר, נִמְצָא חֲמוֹרוֹ קַלּוֹ: **ג** חֹמֶר בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים מִדִּבְרֵי תּוֹרָה, הָאוֹמֵר אֵין תְּפִלִּין, כְּדֵי לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה, פָּטוּר. חֻמַּשׁ טוֹטָפוֹת, לְהוֹסִיף עַל דִּבְרֵי סוֹפְרִים, חַיָּב: **ד** אֵין מְמִיתִין אוֹתוֹ לֹא בְּבֵית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ וְלֹא בְּבֵית דִּין שֶׁבִּיבְנֶה, אֶלָּא מַעֲלִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, וּמְשַׁמְּרִין אוֹתוֹ עַד הָרֶגֶל וּמְמִיתִין אוֹתוֹ בָּרֶגֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא יְזִידוּן עוֹד', דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְעַנִּין אֶת דִּינוֹ שֶׁל זֶה, אֶלָּא מְמִיתִין אוֹתוֹ מִיָּד, וְכוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין שְׁלוּחִים בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת, אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי נִתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין: **ה** נְבִיא הַשֶּׁקֶר, הַמִּתְנַבֵּא עַל מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע וּמַה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר לוֹ, מִיתָתוֹ בִּידֵי אָדָם.

משניות

מַסֶּכֶת מַפּוֹת פֶּרֶק א

אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוּאָתוֹ שֶׁנֶּאֱמְרָה לוֹ וְאֵינוֹ אוֹמְרָהּ, וְהַמְוַתֵּר עַל דִּבְרֵי הַנָּבִיא - שֶׁמֵּקֵל וּמְמָאֵן לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה עַל פִּי נָבִיא, **וְנָבִיא שֶׁעָבַר עַל דִּבְרֵי עַצְמוֹ** שֶׁקִּבֵּל בִּנְבוּאָה, **מִיתָתָן בִּידֵי שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק יט) 'וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע אֶל דְּבָרַי אֲשֶׁר יְדַבֵּר בִּשְׁמִי, **אָנכִי** [וְלֹא בֵּית דִּין] **אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ**', וּבִכְלַל 'לֹא יִשְׁמַע' כָּלוּל מִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל הַנָּבִיא, וְכֵן נָבִיא שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לְדִבְרֵי עַצְמוֹ, וְכֵן קוֹרְאִים תְּבוֹת אֵלּוּ כְּאֵלּוּ נֶאֱמַר 'לֹא יַשְׁמִיעַ אֶל דְּבָרַי' לְרַבּוֹת הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוּאָתוֹ: **מִשְׁנָה ו הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים: הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, וְאוֹמֵר, כָּךְ אָמְרָה עֲבוֹדָה זָרָה, אֲפִלּוּ** אִם כִּוֵּן בִּדְבָרָיו **אֶת הַהֲלָכָה**, שֶׁאָמַר בְּשִׁמָּהּ **לְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא** עַל פִּי הַתּוֹרָה, **וּלְטַהֵר אֶת הַטָּהוֹר** עַל פִּי הַתּוֹרָה, מִכָּל מָקוֹם נֶהֱרָג בְּחֶנֶק. **הַבָּא עַל אֶשֶׁת אִישׁ: הַבָּא עַל אֶשֶׁת אִישׁ, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל לַנְּשׂוֹאִין**, כְּגוֹן שֶׁמְּסָרָהּ אֲבִיהָ לְשִׁלּוּחֵי הַבַּעַל לְשֵׁם נִשּׂוּאִין, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה**, אֵינָהּ בִּכְלַל 'נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה' [כַּמְבאָר לְעֵיל (פ"ז מ"י)], **וְהַבָּא עָלֶיהָ הֲרֵי זֶה בְּחֶנֶק. זוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ: וְזוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן, וּבוֹעֲלָהּ** - וְהַבּוֹעֵל בַּת כֹּהֵן נְשׂוֹאָה, נִדּוֹנִים בְּחֶנֶק. זוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן, לְפִי **שֶׁכָּל הָעֵדִים הַזּוֹמְמִין, מַקְדִּימִין** - עוֹמְדִים וּמַצַּפִּים **לְאוֹתָהּ מִיתָה** שֶׁרָצוּ לְחַיֵּב אֶת הַנִּדּוֹן, **חוּץ מִזּוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן,** שֶׁאַף שֶׁנִּזְמְמוּ לְשָׁרְפָהּ, נֶהֱרָגִים בְּחֶנֶק כְּדִין בּוֹעֲלָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט יט) 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' [וְלֹא לַאֲחוֹתוֹ], **וּבוֹעֲלָהּ** שֶׁל בַּת כֹּהֵן אַף הוּא נֶהֱרָג בְּחֶנֶק, וְלֹא כִּשְׁאָר בְּעִילוֹת אִסּוּר שֶׁהַבּוֹעֵל נֶהֱרָג בְּמִיתַת הַנִּבְעָלֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא ט) 'הִיא בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', וְלֹא בּוֹעֲלָהּ: **סְלִיק מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין**

מַסֶּכֶת מַכּוֹת

בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֵר דִּין 'עֵדִים זוֹמְמִים' שֶׁנֶּאֱמְרָה בָּהֶם תּוֹרָה 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' (דברים יט יט), וְדִין רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה שֶׁגּוֹלֶה לְעִיר מִקְלָט עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְדִין מַלְקוֹת שֶׁמַּלְקִים בֵּית דִּין אֶת הָעוֹבֵר עַל כָּל לָאו שֶׁבַּתּוֹרָה.

פֶּרֶק א בְּפֶרֶק זֶה יִתְבָּאֵר דִּין 'עֵדִים זוֹמְמִים', וְהֵם עֵדִים שֶׁזָּמְמוּ וְהֵעִידוּ שֶׁקֶר עַל אָדָם שֶׁחַיָּב מִיתָה אוֹ מַלְקוּת אוֹ מָמוֹן, וּלְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּין עַל פִּי עֵדוּתָם לִפְנֵי שֶׁבִּצְעוּ בֵּית דִּין אֶת פְּסַק דִּינָם בָּאוּ עֵדִים אֲחֵרִים לְבֵית דִּין וְאָמְרוּ לָהֶם לָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים 'כֵּיצַד מְעִידִים אַתֶּם עַל אָדָם זֶה, וְהֲרֵי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה עָלָיָה אַתֶּם מְעִידִים הֱיִיתֶם עִמָּנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר', שֶׁנַּעֲשִׂים הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים 'עֵדִים זוֹמְמִים' שֶׁעֲלֵיהֶם צִוְּתָה הַתּוֹרָה 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' (שם) - שֶׁיֵּשׁ לְהַעֲנִישָׁם בְּאוֹתוֹ הָעֹנֶשׁ שֶׁרָצוּ לְהַעֲנִישׁ אֶת מִי שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו בְּשֶׁקֶר: **מִשְׁנָה א דִּין הֶזֵּמָה בְּעֵדִים זוֹמְמִים שֶׁלֹּא נִתְּנוּ לְקַיֵּם בָּהֶם 'כַּאֲשֶׁר זָמַם' בְּאוֹתוֹ עֹנֶשׁ שֶׁזָּמְמוּ לַעֲשׂוֹת: כֵּיצַד** הוּא דִּין **הָעֵדִים** שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין וְלֹא נִתָּן לְקַיֵּם בָּהֶם 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' (שם) בְּאוֹתוֹ עֹנֶשׁ שֶׁזָּמְמוּ לַעֲשׂוֹת, הֵיאַךְ הֵם **נַעֲשִׂים זוֹמְמִין,** הַמִּשְׁנָה מוֹנָה מִסְפַּר אֲפָנִים שֶׁל עֵדִים זוֹמְמִים כָּאֵלּוּ וְאֶת דִּינָם: עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי כֹּהֵן שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה** - שֶׁאִמּוֹ נִתְגָּרְשָׁה בִּפְנֵיהֶם לִפְנֵי שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָבִיו וְיָלְדָתּוּ, **אוֹ** שֶׁאָמְרוּ שֶׁהוּא **בֶּן חֲלוּצָה** - שֶׁאִמּוֹ קִבְּלָה חֲלִיצָה בִּפְנֵיהֶם מֵאָחִי בַּעְלָהּ שֶׁמֵּת, לִפְנֵי שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָבִיו וְיָלְדָתּוּ, וְעַל כֵּן הוּא חָלָל [-הַנּוֹלָד מִפְּסוּלֵי כְּהֻנָּה] הַפָּסוּל לְכְהֻנָּה, וּבָאוּ עֵדִים אֲחֵרִים לְבֵית דִּין וְהֵזִמּוּם וְאָמְרוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָלָיָה מְעִידִים אַתֶּם שֶׁרְאִיתֶם שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה בָּהּ אִמּוֹ אוֹ שֶׁקִּבְּלָה בָּהּ חֲלִיצָה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, הֱיִיתֶם עִמָּנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר, אֲפִלּוּ אִם הָעֵד זוֹמֵם כֹּהֵן הוּא **אֵין אוֹמְרִים יֵעָשֶׂה זֶה הָעֵד בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה** - חָלָל, **תַּחְתָּיו** - בְּמָקוֹם הַנִּדּוֹן, **כַּאֲשֶׁר זָמַם** לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו, וְנֶאֱמַר (שם) 'וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ', שֶׁאֵין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לְהַעֲנִישׁ אֶת מִי שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו בְּשֶׁקֶר: **מִשְׁנָה א דִּין הֶזֵּמָה בְּעֵדִים זוֹמְמִים שֶׁלֹּא נִתְּנוּ לְקַיֵּם בָּהֶם 'כַּאֲשֶׁר זָמַם' בְּאוֹתוֹ עֹנֶשׁ שֶׁזָּמְמוּ לַעֲשׂוֹת: כֵּיצַד** הוּא דִּין **הָעֵדִים** שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין וְלֹא נִתָּן לְקַיֵּם בָּהֶם 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' (שם) - שֶׁיֵּשׁ לְהַעֲנִישָׁם בְּאוֹתוֹ הָעֹנֶשׁ שֶׁרָצוּ לְהַעֲנִישׁ אֶת מִי שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו בְּשֶׁקֶר: **מִשְׁנָה א דִּין הֶזֵּמָה בְּעֵדִים זוֹמְמִים שֶׁלֹּא נִתְּנוּ לְקַיֵּם בָּהֶם 'כַּאֲשֶׁר זָמַם' בְּאוֹתוֹ עֹנֶשׁ שֶׁזָּמְמוּ לַעֲשׂוֹת: כֵּיצַד** הוּא דִּין **הָעֵדִים** שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין וְלֹא נִתָּן לְקַיֵּם בָּהֶם 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' (שם) בְּאוֹתוֹ עֹנֶשׁ שֶׁזָּמְמוּ לַעֲשׂוֹת, הֵיאַךְ הֵם **נַעֲשִׂים זוֹמְמִין,** הַמִּשְׁנָה מוֹנָה מִסְפַּר אֲפָנִים שֶׁל עֵדִים זוֹמְמִים כָּאֵלּוּ וְאֶת דִּינָם: עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי כֹּהֵן שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה** - שֶׁאִמּוֹ נִתְגָּרְשָׁה בִּפְנֵיהֶם לִפְנֵי שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָבִיו וְיָלְדָתּוּ, **אוֹ** שֶׁאָמְרוּ שֶׁהוּא **בֶּן חֲלוּצָה** - שֶׁאִמּוֹ קִבְּלָה חֲלִיצָה בִּפְנֵיהֶם מֵאָחִי בַּעְלָהּ שֶׁמֵּת, לִפְנֵי שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָבִיו וְיָלְדָתּוּ, וְעַל כֵּן הוּא חָלָל [-הַנּוֹלָד מִפְּסוּלֵי כְּהֻנָּה] הַפָּסוּל לְכְהֻנָּה, וּבָאוּ עֵדִים אֲחֵרִים לְבֵית דִּין וְהֵזִמּוּם וְאָמְרוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָלָיָה מְעִידִים אַתֶּם שֶׁרְאִיתֶם שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה בָּהּ אִמּוֹ אוֹ שֶׁקִּבְּלָה בָּהּ חֲלִיצָה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, הֱיִיתֶם עִמָּנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר, אֲפִלּוּ אִם הָעֵד זוֹמֵם כֹּהֵן הוּא **אֵין אוֹמְרִים יֵעָשֶׂה זֶה הָעֵד בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה תַּחְתָּיו** - חָלָל, **תַּחְתָּיו** - בְּמָקוֹם הַנִּדּוֹן, **כַּאֲשֶׁר זָמַם** לַעֲשׂוֹת לוֹ, לְפִי שֶׁחֲלָלוּת הִיא פְּסוּל הַפּוֹסֵל אֶת זַרְעוֹ, וְנֶאֱמַר (שם) 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו', וְדָרְשׁוּ 'לוֹ' וְלֹא לְזַרְעוֹ, **אֶלָּא** הוּא **לוֹקֶה אַרְבָּעִים** מַלְקוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה א-ב) 'וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע', שֶׁפְּרוּשׁוֹ הוּא: עֵדִים שֶׁהִרְשִׁיעוּ אֶת הַצַּדִּיק, וּבָאוּ עֵדִים אֲחֵרִים וְהֵזִמּוּם וּבְכָךְ הִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָעֵדִים הָרְשָׁעִים, הָעֵדִים הָרְשָׁעִים מִתְחַיְּבִים מַלְקוּת. עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי כֹּהֵן שֶׁהוּא חַיָּב לִגְלוֹת** לְעִיר מִקְלָט, לְפִי שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּשׁוֹגֵג, וּבָאוּ עֵדִים אֲחֵרִים וְהֵזִמּוּם, **אֵין אוֹמְרִים יִגָּלֶה זֶה הָעֵד** זוֹמֵם לְעִיר מִקְלָט **תַּחְתָּיו** - בְּמָקוֹם הַנִּדּוֹן, כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת רוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג (שם יט ה) 'הוּא יָנוּס' וְדָרְשׁוּ 'הוּא' - הָרוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג, יָנוּס לְעִיר מִקְלָט וְלֹא עֵדִים זוֹמְמִים שֶׁזָּמְמוּ עַל אֶחָד שֶׁרָצַח בִּשׁוֹגֵג, **אֶלָּא** הוּא **לוֹקֶה אַרְבָּעִים** מַלְקוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה א-ב) 'וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע' כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּפָנֵינוּ** בְּיוֹם פְּלוֹנִי **וְלֹא נָתַן לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ**, וְהוּא אוֹמֵר לֹא גֵּרַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי וְעַל כֵּן אֵינִי חַיָּב לִתֵּן לָהּ דְּמֵי כְּתֻבָּתָהּ, וְהוּזְמוּ הָעֵדִים, שֶׁיֵּשׁ לָדוּן בְּדִינָם הֵיאַךְ יִתְקַיְּמוּ בָּהֶם דִּין 'כַּאֲשֶׁר זָמַם', וְכִי נֹאמַר שֶׁיְּשַׁלְּמוּ לוֹ אֶת דְּמֵי הַכְּתֻבָּה כֻּלָּהּ, **וַהֲלֹא** אַף בְּלֹא זְמָמָם **בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר** - לְכְשֶׁיְּמוּת אוֹ יִגָּרְשֶׁהָ, **סוֹפוֹ לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ** וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הָיָה בָּא לוֹ הֶפְסֵד עַל יְדֵי זְמָמָם אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מַתָּה לְפָנָיו, לְפִיכָךְ **אוֹמְדִין** [-מַעֲרִיכִים] **כַּמָּה** מִן הַשּׁוּק הָיָה **רוֹצֶה לִתֵּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁל** אִשָּׁה זוֹ - לְשַׁלֵּם לְאִשָּׁה זוֹ עַל כְּתֻבָּתָהּ בִּתְמוּרָה לְהֶסְכֵּם עִמָּהּ **שֶׁאִם נִתְאַלְמְנָה** הִיא **אוֹ נִתְגָּרְשָׁה** הוּא יִטֹּל אֶת דְּמֵי הַכְּתֻבָּה מֵהַבַּעַל בִּמְקוֹמָהּ, **וְאִם מֵתָה** הִיא כֵּיוָן שֶׁיֵּרָשֻׁנָּהּ **בַּעְלָהּ** הוּא לֹא יִטֹּל מְאוּמָה, וְכִסּוּם זֶה יִשַּׁלְּמוּ הָעֵדִים לַבַּעַל. עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ אֶלֶף זוּז,** וְהִתְחַיֵּב לוֹ **עַל מְנָת לִתְּנָן לוֹ מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהוּא** - אִישׁ זֶה שֶׁהֵם מְעִידִים עָלָיו, **אוֹמֵר** שֶׁלֹּא הִתְחַיֵּב לוֹ אֶלָּא עַל מְנָת לִתְּנָן לוֹ **מִכָּאן וְעַד שָׁנִים,** וְהוּזְמוּ הָעֵדִים, אֵין לְחַיֵּבָם מִדִּין 'כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת' שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת רוֹצְחִים בִּשׁוֹגֵג, שֶׁהָרֵי אַף בְּלֹא זְמָמָם הָיָה צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ אֶלֶף זוּז לְאַחַר עֶשֶׂר שָׁנִים, לְפִיכָךְ בֵּית דִּין **אוֹמְדִין** [-מַעֲרִיכִים] **כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן וְיִהְיוּ בְיָדוֹ אֶלֶף זוּז, בֵּין נוֹתְנָן מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, בֵּין נוֹתְנָן מִכָּאן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים** - כַּמָּה אָדָם חָפֵץ לְשַׁלֵּם בִּכְדֵי שֶׁיַּאֲרִיכוּ לוֹ אֶת זְמַן הַפָּרָעוֹן לְהַלְוָאָה שֶׁל אֶלֶף זוּז מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם לְעֶשֶׂר שָׁנִים, וְכִסּוּם זֶה יְשַׁלְּמוּ לוֹ הָעֵדִים, שֶׁהָרֵי זֶהוּ הַכְּסוּם שֶׁזָּמְמוּ לְהַפְסִידוֹ: **מִשְׁנָה ב דִּין עֵדִים שֶׁזָּמְמוּ לְחַיֵּב מָמוֹן וְהוּזְמוּ שֶׁחַיָּבִים לְשַׁלֵּם מִדִּין 'כַּאֲשֶׁר זָמַם' אִם אַף לוֹקִים:** עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין,** וּלְוֹ מָאתַיִם זוּז **לוֹקִין אַרְבָּעִים** מַלְקוֹת, **וּמְשַׁלְּמִין** לוֹ מָאתַיִם זוּז כְּמוֹ שֶׁזָּמְמוּ לְהַפְסִידוֹ, וְאַף שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה אֵין אָדָם מִתְחַיֵּב שְׁנֵי חִיּוּבִים עַל מַעֲשֶׂה אֶחָד, כָּאן שׁוֹנָה הַדָּבָר לְפִי **שֶׁלֹּא הַשֵּׁם** - צִוּוּי הַתּוֹרָה, **הַמְּבִיאוֹ לִידֵי מַכּוֹת,** הוּא הַשֵּׁם **הַמְּבִיאוֹ לִידֵי תַּשְׁלוּמִין,** אֶלָּא חִיּוּבָם מַלְקוּת הוּא מְשׁוּם שֶׁנֶּעְבְּרוּ עַל 'לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר' (שמות כ יב), וְאִלּוּ חִיּוּבָם תַּשְׁלוּמִים הוּא מְשׁוּם 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' (דברים יט יט), **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל** אָדָם **הַמְשַׁלֵּם** עַל מַעֲשֶׂה עֲבֵרָה שָׁעָבַר, שׁוּב **אֵינוֹ לוֹקֶה** עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה ב) 'כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ' וְדָרְשׁוּ עַל רִשְׁעָה אַחַת אַתָּה מְחַיְּבוֹ וְאֵין אַתָּה מְחַיְּבוֹ עַל שְׁתֵּי רִשְׁעָיוֹת, וְאַף עֵדִים זוֹמְמִים בִּכְלַל דִּין זֶה, עַל כֵּן מְשַׁלְּמִים לוֹ מָאתַיִם זוּז וְאֵינָם לוֹקִים: **מִשְׁנָה ג מִסְפַּר הַמַּלְקוֹת שֶׁמְּקַבְּלִים עֵדִים שֶׁזָּמְמוּ לְחַיֵּב מַלְקוּת וְהוּזְמוּ, וְחֻלְּקַת עֹנֶשׁ מָמוֹן וְעֹנֶשׁ מַלְקוּת בֵּין הָעֵדִים הַזּוֹמְמִים:** עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב** לִלְקוֹת **מַלְקוּת אַרְבָּעִים,** לְפִי שֶׁעָבַר עַל לֹא תַעֲשֶׂה מִן הַתּוֹרָה, **וְנִמְצְאוּ** שֶׁהֵם עֵדִים

המבוארות

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק א

אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוּאָתוֹ, וְהַמְוַתֵּר עַל דִּבְרֵי הַנָּבִיא, וְנָבִיא שֶׁעָבַר עַל דִּבְרֵי עַצְמוֹ, מִיתָתָן בִּידֵי שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח יט) **'אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ': ו הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְאוֹמֵר כָּךְ אָמְרָה עֲבוֹדָה זָרָה, אֲפִלּוּ כִּוֵּן אֶת הַהֲלָכָה לְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא וּלְטַהֵר אֶת הַטָּהוֹר. הַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל נִבְעֲלָה, הַבָּא עָלֶיהָ הֲרֵי זֶה בְּחֶנֶק. וְזוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ, חוּץ מִזּוֹמְמֵי בַּת כֹּהֵן וּבוֹעֲלָהּ:**

סְלִיק מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין

מַסֶּכֶת מַכּוֹת

פרק א כֵּיצַד הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין, מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה, אֵין אוֹמְרִים יֵעָשֶׂה זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה תַּחְתָּיו, אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לִגְלוֹת, אֵין אוֹמְרִים יִגָּלֶה זֶה תַּחְתָּיו, אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, וַהֲלֹא בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר סוֹפוֹ לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁל זוֹ, שֶׁאִם נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְאִם מֵתָה יִירָשֶׁנָּה בַּעְלָהּ. מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ אֶלֶף זוּז עַל מְנָת לִתְּנָן לוֹ מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהוּא אוֹמֵר מִכָּאן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים, אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן וְיִהְיוּ בְיָדוֹ אֶלֶף זוּז, בֵּין נוֹתְנָן מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, בֵּין נוֹתְנָן מִכָּאן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים: **ב** מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁחַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין, לוֹקִין וּמְשַׁלְּמִין, שֶׁלֹּא הַשֵּׁם הַמְּבִיאוֹ לִידֵי מַכּוֹת, מְבִיאוֹ לִידֵי תַּשְׁלוּמִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל הַמְשַׁלֵּם אֵינוֹ לוֹקֶה: **ג** מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב מַלְקוּת אַרְבָּעִים, וְנִמְצְאוּ

'וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע', שֶׁפְּרוּשׁוֹ הוּא: עֵדִים שֶׁהִרְשִׁיעוּ אֶת הַצַּדִּיק, וּבָאוּ עֵדִים אֲחֵרִים וְהֵזִמּוּם וּבְכָךְ הִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָעֵדִים הָרְשָׁעִים, הָעֵדִים הָרְשָׁעִים מִתְחַיְּבִים מַלְקוּת. עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי כֹּהֵן שֶׁהוּא חַיָּב לִגְלוֹת** לְעִיר מִקְלָט, לְפִי שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּשׁוֹגֵג, וּבָאוּ עֵדִים אֲחֵרִים וְהֵזִמּוּם, **אֵין אוֹמְרִים יִגָּלֶה זֶה הָעֵד** זוֹמֵם לְעִיר מִקְלָט **תַּחְתָּיו** - בְּמָקוֹם הַנִּדּוֹן, כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת רוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג (שם יט ה) 'הוּא יָנוּס' וְדָרְשׁוּ 'הוּא' - הָרוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג, יָנוּס לְעִיר מִקְלָט וְלֹא עֵדִים זוֹמְמִים שֶׁזָּמְמוּ עַל אֶחָד שֶׁרָצַח בִּשׁוֹגֵג, **אֶלָּא** הוּא **לוֹקֶה אַרְבָּעִים** מַלְקוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה א-ב) 'וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע' כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּפָנֵינוּ** בְּיוֹם פְּלוֹנִי **וְלֹא נָתַן לָהּ אֶת כְּתֻבָּתָהּ**, וְהוּא אוֹמֵר לֹא גֵּרַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי וְעַל כֵּן אֵינִי חַיָּב לִתֵּן לָהּ דְּמֵי כְּתֻבָּתָהּ, וְהוּזְמוּ הָעֵדִים, שֶׁיֵּשׁ לָדוּן בְּדִינָם הֵיאַךְ יִתְקַיְּמוּ בָּהֶם דִּין 'כַּאֲשֶׁר זָמַם', וְכִי נֹאמַר שֶׁיְּשַׁלְּמוּ לוֹ אֶת דְּמֵי הַכְּתֻבָּה כֻּלָּהּ, **וַהֲלֹא** אַף בְּלֹא זְמָמָם **בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר** - לְכְשֶׁיְּמוּת אוֹ יִגָּרְשֶׁהָ, **סוֹפוֹ לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ** וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הָיָה בָּא לוֹ הֶפְסֵד עַל יְדֵי זְמָמָם אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה אִשְׁתּוֹ מַתָּה לְפָנָיו, לְפִיכָךְ **אוֹמְדִין** [-מַעֲרִיכִים] **כַּמָּה** מִן הַשּׁוּק הָיָה **רוֹצֶה לִתֵּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁל** אִשָּׁה זוֹ - לְשַׁלֵּם לְאִשָּׁה זוֹ עַל כְּתֻבָּתָהּ בִּתְמוּרָה לְהֶסְכֵּם עִמָּהּ **שֶׁאִם נִתְאַלְמְנָה** הִיא **אוֹ נִתְגָּרְשָׁה** הוּא יִטֹּל אֶת דְּמֵי הַכְּתֻבָּה מֵהַבַּעַל בִּמְקוֹמָהּ, **וְאִם מֵתָה** הִיא כֵּיוָן שֶׁיֵּרָשֻׁנָּהּ **בַּעְלָהּ** הוּא לֹא יִטֹּל מְאוּמָה, וְכִסּוּם זֶה יְשַׁלְּמוּ הָעֵדִים לַבַּעַל. עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ, **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ אֶלֶף זוּז,** וְהִתְחַיֵּב לוֹ **עַל מְנָת לִתְּנָן לוֹ מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהוּא** - אִישׁ זֶה שֶׁהֵם מְעִידִים עָלָיו, **אוֹמֵר** שֶׁלֹּא הִתְחַיֵּב לוֹ אֶלָּא עַל מְנָת לִתְּנָן לוֹ **מִכָּאן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים,** וְהוּזְמוּ הָעֵדִים, אֵין לְחַיֵּבָם מִדִּין 'כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת' שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת רוֹצְחִים בִּשׁוֹגֵג, שֶׁהָרֵי אַף בְּלֹא זְמָמָם הָיָה צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ אֶלֶף זוּז לְאַחַר עֶשֶׂר שָׁנִים, לְפִיכָךְ בֵּית דִּין **אוֹמְדִין** [-מַעֲרִיכִים] **כַּמָּה אָדָם רוֹצ

משניות

זוֹמְמִין, לוֹקִין שְׁמוֹנִים, מַלְקוֹת, אַרְבָּעִים מִשּׁוּם שֶׁעָבְרוּ עַל 'לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר' (שמות כ יג), וְאַרְבָּעִים נוֹסָפוֹת מִשּׁוּם 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם' (דברים יט יט), דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין זוֹמְמִין אֶלּוּ לוֹקִין אֶלָּא אַרְבָּעִים מַלְקוֹת בִּלְבַד מִשּׁוּם 'כַּאֲשֶׁר זָמַם', אַךְ אֵינָם לוֹקִים מִשּׁוּם 'לֹא תַעֲנֶה' כַּמִּבואָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. עֵדִים שֶׁהוּזַמּוּ שֶׁדַּיָּנִים 'כַּאֲשֶׁר זָמַם', מְשַׁלְּשִׁין בְּמָמוֹן - מְחַלְּקִים בֵּינֵיהֶם חוֹב מָמוֹן שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בּוֹ לַנִּדּוֹן מֵחֲמַת זְמָמָם, וְאֵין מְשַׁלְּשִׁין בְּמַכּוֹת - וְאֵין מְחַלְּקִים בֵּינֵיהֶם חִיּוּב מַלְקוֹת שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בָּהֶן מֵחֲמַת זְמָמָם, כֵּיצַד, הֶעִידוּהוּ - הֵעִידוּ עָלָיו שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין, מְשַׁלְּשִׁין - מְחַלְּקִים אֶת חוֹב הַמָּמוֹן שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בּוֹ מֵחֲמַת זְמָמָם בֵּינֵיהֶם לְפִי שְׁבָטָיו שֶׁל נִדּוֹן: מַשְׁנָה ד אַף עֵשִׂית הָעֵדִים לְעֵדִים זוֹמְמִים: אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין עַד שֶׁיְּזַמּוּ הַמְּזִמִּים אֶת הָעֵדִים עַצְמָן וְלֹא רַק אֶת עֵדוּתָן, כֵּיצַד, עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְאָמְרוּ מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּיוֹם פְּלוֹנִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְגָמְרוּ בֵּית דִּין אֶת דִּינוֹ לְמִיתָה עַל פִּי עֵדוּתָם, וּבָאוּ שְׁנֵי עֵדִים אֲחֵרִים וְהֶזֵּמוּם וְאָמְרוּ לָהֶן: 'הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין שֶׁכָּךְ רְאִיתֶם, וַהֲלֹא אֵין הַדָּבָר יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהָרַג זֶה - לְדִבְרֵיכֶם, אוֹ הַהוֹרֵג הַזֶּה לְדִבְרֵיכֶם, הָיָה עִמָּנוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָלָיו אַתֶּם מְעִידִים בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי - בְּמָקוֹם אַחֵר, אֵין עֵדִים אֵלּוּ נַעֲשִׂים זוֹמְמִין, לְפִי שֶׁלֹּא הוּזַמּוּ הֵם עַצְמָם אֶלָּא רַק עֵדוּתָן הִיא שֶׁהוּזַמָּה, וְנֶאֱמַר (שם פסוק יח) 'וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הָעֵד', וְדָרְשׁוּ עַד שֶׁיִּהְיֶה הַשֶּׁקֶר בְּגוּפָם שֶׁל הָעֵדִים עַצְמָם, אֲבָל אִם אָמְרוּ לָהֶם הָעֵדִים הַשְּׁנִיִּים לָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים: 'הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין כֵּן, שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁאַתֶּם מְעִידִים עָלָיו בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי - בְּמָקוֹם אַחֵר, כָּךְ שֶׁאִפְּלוּ אִם בָּאֱמֶת אֶרֶץ הַדָּבָר לֹא יִתָּכֵן שֶׁאַתֶּם רְאִיתֶם אוֹתוֹ, הֲרֵי עֵדִים אֵלּוּ נַעֲשִׂים זוֹמְמִין, וְנֶהֱרָגִין עַל פִּיהֶם - עַל פִּי הַזְּמָמָם: מַשְׁנָה ה דִּין עֵדִים הַמְּזִמִּים כְּתוֹת רַבּוֹת שֶׁל עֵדִים הַמְעִידוֹת אֶת אוֹתָהּ עֵדוּת: עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ בְּבֵית דִּין וְגָמְרוּ אֶת הַדִּין לְחַיֵּב מִיתָה עַל פִּיהֶם, וּבָאוּ שְׁנֵי עֵדִים וְהֶזֵּמוּם, וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים אֲחֵרִים שֶׁהֵעִידוּ אַף הֵם כְּעֵדוּת הָרִאשׁוֹנִים לְחַיֵּב אֶת הַנִּדּוֹן מִיתָה, וְחָזְרוּ הָעֵדִים שֶׁהֻזַּמּוּ אֶת הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים וְהֶזֵּמוּם - וְהֶזְּמוּם אַף אוֹתָם, עֵדִים אֲחֵרִים עוֹד בָּאוּ עֵדִים אֲחֵרִים שֶׁהֵעִידוּ אַף הֵם כְּעֵדוּת הָרִאשׁוֹנִים וְהֶזֵּמוּם, וְחָזְרוּ הָעֵדִים הַמְּזִמִּים אֶת עֵדוּת הָרִאשׁוֹנִים וְהֶזֵּמוּם - וְהֶזְּמוּם אַף אוֹתָם, אֲפִלּוּ מֵאָה כָּךְ מֵאָה מְזִמִּין אֶת הַשְּׁנַיִם, וְאֵין מְשַׁלְּשִׁין בְּמַכּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִסְטָסִית הִיא זוֹ - דּוֹבֶרֶת שְׁקָרִים הִיא כַּת עֵדִים זוֹ וְלָבֶטַח נָטְלוּ עֵצָה בֵּינֵיהֶם לְהָזִם אֶת כָּל הָעֵדִים שֶׁיָּעִידוּ בְּעֵדוּת זוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ אֵינָהּ נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּזַמָּה בִּלְבַד, טַעַם נוֹסָף שֶׁאֵין נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה בִּלְבַד לְפִי שֶׁסּוֹבֵר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁלְּאַחַר שֶׁהוּזְּמוּ הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים שׁוּב אֵין מְקַבְּלִים עֵדוּת אַחֶרֶת עַל נִדּוֹן זֶה, וְעַל כֵּן מִמֵּילָא אֵין לְכַתּוֹת הָעֵדִים הַנּוֹסָפוֹת דִּין עֵדִים זוֹמְמִים: מַשְׁנָה ו דִּין עֵדִים שֶׁהוּזְּמוּ קֹדֶם גְּמַר דִּין וּלְאַחַר גְּמַר דִּין: אֵין הָעֵדִים זוֹמְמִין נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין שֶׁל הַנִּדּוֹן עַל פִּי עֵדוּתָם לְפָנֵי שֶׁיּוּזְּמוּ, וְיוּזְּמוּ לְפָנֵי שֶׁיֵּהָרֵג בֵּית דִּין, שֶׁהָרֵי הָצֻדּוֹקִין הָיוּ אוֹמְרִים אֵין הָעֵדִים הַזּוֹמְמִים נֶהֱרָגִים עַד שֶׁיֵּהָרֵג הַנִּדּוֹן עַל פִּיהֶם תְּחִלָּה וְרַק לְאַחַר מִכֵּן יוּזְּמוּ, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר גַּבֵּי עָנְשָׁם שֶׁל עֵדִים זוֹמְמִים 'נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ' שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ שֶׁתְּטִילַת נַפְשָׁם שֶׁל הָעֵדִים זוֹמְמִים הִיא תַּחַת נַפְשׁוֹ שֶׁל הַנִּדּוֹן שֶׁכְּבָר נֶהֱרַג [פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת מִשְׁפָּטִים (שמות כא כג), אַךְ דֶּגְמָתוֹ נֶאֱמַר בְּעֵדִים זוֹמְמִים (דברים יט כא) 'נֶפֶשׁ בְּנַפְשׁ'], אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (שם פסוק יט) 'וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו', שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ שֶׁרַק זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו הַנִּדּוֹן וַהֲרֵי אָחִיו קַיָּם עַדַיִן וְלֹא נֶהֱרַג, וְאִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר 'נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ', לְפִי שֶׁיָּכוֹל הָיִיתָ לְהָבִין מִן הַפָּסוּק 'כַּאֲשֶׁר זָמַם' שֶׁכְּבָר מִשָּׁעָה שֶׁקִּבְּלוּ בֵּית דִּין אֶת עֵדוּתָן שֶׁל הָעֵדִים עַל הַנִּדּוֹן אַף שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמַר דִּינוֹ עַל פִּיהֶם אִם הוּזְּמוּ יֵהָרְגוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ', הָא לָמַדְתָּ שֶׁאֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיּוּגְּמַר הַדִּין שֶׁל הַנִּדּוֹן וְיִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ עַל פִּיהֶם: מַשְׁנָה ז דִּין כַּת שֶׁל עֵדִים מְרֻבִּים שֶׁהוּזְּמָה: בְּפָסוּק 'עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת' (שם יז ו) יֵשׁ לִתְמֹהַּ, אִם מִתְקַיֶּמֶת הָעֵדוּת בִּשְׁנַיִם - בִּשְׁנֵי עֵדִים, לָמָּה פָּרַט הַכָּתוּב שֶׁעֵדוּת מִתְקַיֶּמֶת אַף בִּשְׁלֹשָׁה עֵדִים, אֶלָּא לְכָךְ פָּרַט הַכָּתוּב כְּדֵי לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה עֵדִים לִשְׁנַיִם - לִשְׁנֵי עֵדִים, וּלְמַה מַה שְׁלֹשָׁה עֵדִים מְזִמִּין - יְכוֹלִים לְהָזֵם אֶת הַשְּׁנַיִם, אַף הַשְּׁנַיִם - שְׁנֵי עֵדִים, יָזְמוּ - יְכוֹלִים לְהָזֵם, אֶת הַשְּׁלֹשָׁה - שְׁלֹשָׁה עֵדִים, וּמִנַּיִן שֶׁשְּׁנֵי עֵדִים יְכוֹלִים לְהָזֵם אֲפִלּוּ מֵאָה עֵדִים הַמְּעִידִים יַחַד, תַּלְמוּד לוֹמַר 'עֵדִים', שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ אֲפִלּוּ עֵדִים רַבִּים וְלָאו דַּוְקָא שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לְכָךְ הֻקְּשׁוּ שְׁנֵי עֵדִים לִשְׁלֹשָׁה עֵדִים, לוֹמַר לְךָ מַה שְׁנַיִם - שְׁנֵי עֵדִים אֵינָן נֶהֱרָגִין כְּשֶׁהוּזַּמּוּ עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶם זוֹמְמִין, אֲבָל אִם רַק אֶחָד מֵהֶם הוּזַם אֵינוֹ נֶהֱרָג שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט יח) 'וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הָעֵד', וְ'עֵד' סְתָם הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה פֵּרוּשׁוֹ שְׁנֵי עֵדִים, אַף שְׁלֹשָׁה עֵדִים הַמְּעִידִים כָּל אֶחָד בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר שֶׁל סִיּוּם עֵדוּת חֲבֵרוֹ, אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁלֹשְׁתָּן זוֹמְמִין, אַךְ אִם רַק שְׁנַיִם מִתּוֹכָם הוּזְּמוּ אֵינָם נֶהֱרָגִים, וּמִנַּיִן שֶׁהַדִּין כֵּן אֲפִלּוּ בְּמֵאָה עֵדִים הַמְּעִידִים יַחַד, שֶׁאֵינָם נֶהֱרָגִים עַד שֶׁיּוּזְּמוּ כֻּלָּם, תַּלְמוּד לוֹמַר 'עֵדִים' שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ אֲפִלּוּ עֵדוּת שֶׁל עֵדִים רַבִּים וְלֹא רַק שֶׁל שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא בָא הַשְּׁלִישִׁי - לֹא פָּרַט הַכָּתוּב שְׁלֹשָׁה, אֶלָּא כְּדֵי לְהַחְמִיר עָלָיו - עַל הָעֵד הַשְּׁלִישִׁי, וְלַעֲשׂוֹת אֶת דִּינוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם' כַּיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ - כְּמוֹ שְׁנֵי הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים, וְאֵין אוֹמְרִים הוֹאִיל וְאַף בְּלָעֲדָיו הָיְתָה עֵדוּתָם מִתְקַיֶּמֶת לֹא יַעֲשׂוּ לוֹ 'כַּאֲשֶׁר זָמַם', אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִצְטָרְפוּ אֲלֵיהֶם לְהָעִיד אַף הוּא נֶעֱנָשׁ עִמָּהֶם. וּמִדִּין זֶה יֵשׁ לִלְמֹד שֶׁאִם כֵּן עָנַשׁ הַכָּתוּב לַנִּטְפָּל [-לַמִּצְטָרֵף] לְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה כְּמוֹ שֶׁעָנַשׁ לְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה עַצְמָם, עַל כֻּלָּם, תַּלְמוּד לוֹמַר 'עֵדִים' שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ אֲפִלּוּ עֵדוּת שֶׁל עֵדִים רַבִּים וְלֹא רַק שֶׁל שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא בָא הַשְּׁלִישִׁי - לֹא פָּרַט הַכָּתוּב שְׁלֹשָׁה, אֶלָּא כְּדֵי לְהַחְמִיר עָלָיו - עַל הָעֵד הַשְּׁלִישִׁי, וְלַעֲשׂוֹת אֶת דִּינוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם' כַּיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ - כְּמוֹ שְׁנֵי הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים, וְאֵין אוֹמְרִים הוֹאִיל וְאַף בְּלָעֲדָיו הָיְתָה עֵדוּתָם מִתְקַיֶּמֶת לֹא יַעֲשׂוּ לוֹ 'כַּאֲשֶׁר זָמַם', אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִצְטָרְפוּ אֲלֵיהֶם לְהָעִיד אַף הוּא נֶעֱנָשׁ עִמָּהֶם. וּמִדִּין זֶה יֵשׁ לִלְמֹד שֶׁאִם כֵּן עָנַשׁ הַכָּתוּב לַנִּטְפָּל [-לַמִּצְטָרֵף] לְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה כְּמוֹ שֶׁעָנַשׁ לְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה עַצְמָם, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיְּשַׁלֵּם ה' שָׂכָר לַנִּטְפָּל לְעוֹשֵׂי מִצְוָה עַצְמָם, שֶׁהֲרֵי מְרֻבָּה מִדָּה טוֹבָה מִמִּדַּת פֻּרְעָנוּת:

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק א

המבוארות

מִשְׁנָה ח דִּין הַת שֶׁל עֵדִים רַבִּים שֶׁאֶחָד מֵהֶם נִפְסַל לְעֵדוּת: עוֹד יֵשׁ לִלְמֹד מֵהֶקֵּשׁ שְׁנַיִם עֵדִים לִשְׁלֹשָׁה עֵדִים, לוֹמַר **מַה שְׁנַיִם** - שְׁנֵי עֵדִים, אִם **נִמְצָא** אֶחָד מֵהֶן שֶׁהוּא **קָרוֹב** לַנִּדּוֹן, **אוֹ** שֶׁהוּא **פָּסוּל** לְעֵדוּת, כָּל **עֵדוּתָן בְּטֵלָה**, **אַף** לְפִי שֶׁלֹּא נוֹתְרוּ לְעֵדוּת זוֹ שְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים, **אַף שְׁלֹשָׁה** עֵדִים אִם **נִמְצָא** אֶחָד מֵהֶן **קָרוֹב אוֹ פָּסוּל**, **עֵדוּתָן בְּטֵלָה**, וְאֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת בִּשְׁנֵי הָעֵדִים הַכְּשֵׁרִים הַנּוֹתָרִים. **וּמִנַּיִן שֶׁאֲפִלּוּ מֵאָה** עֵדִים שֶׁנִּמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוֹב אוֹ פָּסוּל עֵדוּתָן בְּטֵלָה, **תַּלְמוּד לוֹמַר 'עֵדִים'** (שם יז ו) שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ אֲפִלּוּ עֵדוּת שֶׁל עֵדִים רַבִּים וְלֹא רַק שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאִם נִמְצָא אֶחָד מִן הָעֵדִים קָרוֹב אוֹ פָּסוּל בְּטֵלָה עֵדוּת כֻּלָּם, **בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר לה כה) 'וְהִצִּילוּ הָעֵדָה' לְלַמֵּד שֶׁבֵּית דִּין מְצֻוִּים לְחַזֵּר אַחַר הַצָּלָתוֹ שֶׁל הַנִּדּוֹן כְּדֵי לְזַכּוֹתוֹ, **אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת** אֵין עֵדוּת כֻּלָּם בְּטֵלָה, **תִּתְקַיֵּם הָעֵדוּת בְּשִׁאָר** הָעֵדִים שֶׁאֵינָם קְרוֹבִים אוֹ פְּסוּלִים. **רַבִּי אוֹמֵר, אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת** כָּל שֶׁנִּמְצָא אֶחָד מִן הָעֵדִים קָרוֹב אוֹ פָּסוּל עֵדוּתָן בְּטֵלָה. וְעוֹד אָמַר רַבִּי אִימֶּתַי אִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוֹב אוֹ פָּסוּל עֵדוּתָן בְּטֵלָה בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, **בִּזְמַן שֶׁהִתְרוּ בָהֶן** - בַּנִּדּוֹנִים עוֹבְרֵי הָעֲבֵרָה, כָּל הָעֵדִים וְאַף אִלּוּ שֶׁנִּמְצְאוּ לְאַחַר מִכֵּן קְרוֹבִים אוֹ פְּסוּלִים, שֶׁבְּכָךְ כִּוְּנוּ בְּרִאשָׁתָם לִהְיוֹת עֵדִים בְּעֵדוּת זוֹ עִם שְׁאָר הָעֵדִים, **אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהֶן** אֲלוּ שֶׁנִּמְצְאוּ לְאַחַר מִכֵּן קְרוֹבִים אוֹ פְּסוּלִים, וְלֹא כִּוְּנוּ לִהְיוֹת עֵדִים בְּעֵדוּת זוֹ עִם שְׁאָר הָעֵדִים, אֵין עֵדוּת הַכְּשֵׁרִים בְּטֵלָה, שֶׁאִם לֹא כֵן **מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין** וְאָדָם אַחֵר עִמָּהֶם **שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ**, אֶלָּא בְּהֶכֵּרֵחַ שֶׁאִם אֵין כַּוָּנָתוֹ מִתְּחִלָּה לְהָעִיד עִמָּהֶם, אֵין עֵדוּתָם בְּטֵלָה מֵחֲמַת פְּסוּלוֹ לְעֵדוּת, אוּלָם רַבִּי יוֹסֵי סוֹבֵר שֶׁאֲפִלּוּ בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְרוּ הָעֵדִים שֶׁנִּמְצְאוּ לְאַחַר מִכֵּן קְרוֹבִים אוֹ פְּסוּלִים בַּנִּדּוֹן עִם שְׁאָר הָעֵדִים, בְּטֵלָה עֵדוּת כֻּלָּם: **מִשְׁנָה ט דִּין שְׁתֵּי כִּתּוֹת עֵדִים שֶׁרָאוּ מַעֲשֶׂה אֶחָד, אִם מִצְטָרְפוֹת הֵן לְעֵדוּת אַחַת: הָיוּ שְׁנַיִם** - שְׁנֵי עֵדִים, **רוֹאִין אוֹתוֹ** - אֶת עוֹבֵר הָעֲבֵרָה שֶׁעָלָיו הֵם מְעִידִים, **מַחֲלוֹן זֶה** - מַחֲלוֹן אֶחָד בַּבַּיִת, **וּשְׁנַיִם** - וּשְׁנֵי עֵדִים אֲחֵרִים, **רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחֲלוֹן זֶה** - מַחֲלוֹן אַחֵר בַּבַּיִת, וְעֵד אֶחָד עוֹמֵד **וּמַתְרֶה בּוֹ** - בְּעוֹבֵר עֲבֵרָה, **בָּאֶמְצַע** - בֵּין שְׁתֵּי כִּתּוֹת הָעֵדִים, **בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן** שֶׁל הָעֵדִים **רוֹאִין אֶת אֵלּוּ**, כְּגוֹן שֶׁהָעֵד הַמַּתְרֶה רוֹאֶה אֶת הָעֵדִים שֶׁבִּשְׁנֵי הַחַלּוֹנוֹת וְהֵם רוֹאִים אוֹתוֹ, וַאֲפִלּוּ אֵין הָעֵדִים שֶׁבְּחַלּוֹן הָאֶחָד רוֹאִים אֶת הָעֵדִים שֶׁבְּחַלּוֹן הַשֵּׁנִי, **הֲרֵי אֵלּוּ - כָּל הָעֵדִים, עֵדוּת אַחַת** הֵם, וְעַל כֵּן אִם יִזְּמוּ חֶלְקָם תִּתְבַּטֵּל כָּל הָעֵדוּת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ח), **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינָם רוֹאִים אֶת הַמַּתְרֶה, אוֹ שֶׁאֵין הַמַּתְרֶה רוֹאֶה אוֹתָם, **הֲרֵי אֵלּוּ** - שְׁתֵּי כִּתּוֹת הָעֵדִים נִדּוֹנוֹת כִּשְׁתֵּי **עֵדֵיוֹת** נִפְרָדוֹת, **לְפִיכָךְ אִם נִמְצֵאת** כַּת **אַחַת מֵהֶן זוֹמֶמֶת, הוּא** - הַנִּדּוֹן נֶהֱרָג עַל פִּי כַּת הָעֵדִים שֶׁלֹּא הוּזְּמָה, **וְהֵן** - כַּת הָעֵדִים שֶׁהוּזַּמוּ, **נֶהֱרָגִין** כֵּיוָן שֶׁהוּזַּמוּ, וְכַת הָעֵדִים **הַשְּׁנִיָּה** שֶׁלֹּא הוּזַּמָה **פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לְעוֹלָם אֵין** הַנִּדּוֹנִים **נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיְּהוּ פִּי שְׁנֵי עֵדָיו** שֶׁל הָעוֹבֵר עֲבֵרָה **מְתֻרִין בּוֹ**, וְלֹא אָדָם אֶחָד, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יז ו) **'עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים** וְגוֹ' יוּמַת הַמֵּת', שֶׁמַּשְׁמָעוֹ בֵּין הָעֵדוּת וּבֵין הַהַתְרָאָה. **דָּבָר אַחֵר** יֵשׁ לִלְמֹד מִמְּקָרָא זֶה **'עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים' - שֶׁלֹּא תְּהֵא הַסַּנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת** אֶת עֵדוּתָם שֶׁל הָעֵדִים **מִפִּי הַתֻּרְגְּמָן**, אֶלָּא צְרִיכִים הַדַּיָּנִים לְהָבִין אֶת שִׂפָתָם שֶׁל הָעֵדִים כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ אֶת הָעֵדוּת מִפִּיהֶם: **מִשְׁנָה י דִּין אָדָם שֶׁנֶּהֱרַג לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ לְמִיתָה בְּבֵית דִּין, וְדִינֵי סַנְהֶדְרִין נוֹסָפִים: מִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ** בְּבֵית דִּין לְמִיתָה, **וּבָרַח**, וְלְאַחַר מִכֵּן שָׁב **וּבָא לִפְנֵי אוֹתוֹ בֵּית דִּין** שֶׁנִּתְחַיֵּב בּוֹ, אֵין הַדַּיָּנִים **סוֹתְרִים אֶת דִּינוֹ** וְחוֹזְרִים לִשָּׁא וְלִתֵּן בְּדִינוֹ שֶׁמָּא יֵצֵא זַכַּאי, אֶלָּא הוֹרְגִים אוֹתוֹ עַל פִּי מַה שֶּׁפָּסְקוּ עָלָיו קֹדֶם שֶׁבָּרַח. כְּמוֹ כֵן **כָּל מָקוֹם שֶׁיַּעֲמְדוּ שְׁנַיִם** וְיֵעִידוּ בְּבֵית דִּין **וְיֹאמְרוּ: 'מִעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁכָּבָר נִגְמַר דִּינוֹ** לְמִיתָה **בְּבֵית דִּינוֹ** שֶׁל פְּלוֹנִי, **וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי** הֵם עֵדָיו שֶׁעָבַר עֲבֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חִיּוּב מִיתָה', **הֲרֵי זֶה יֵהָרֵג** עַל פִּי עֵדוּת זוֹ, וְאֵין בֵּית דִּין צְרִיכִים לְשׁוּב וּלְדוּנוֹ מִתְּחִלָּה. **סַנְהֶדְרִין** קְטַנָּה שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים, שֶׁנִּסְמְכוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **נוֹהֶגֶת** - רַשָּׁאִית לָדוּן דִּינֵי קְנָסוֹת וְדִינֵי נְפָשׁוֹת, בֵּין **בָּאָרֶץ** - בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבֵין **בְּחוּצָה לָאָרֶץ**, כָּל זְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם וְסַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד דַּיָּנִים יוֹשֶׁבֶת בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ אֶל הַכֹּהֵן הָעֹמֵד לְשָׁרֵת וְגוֹ' אוֹ אֶל הַשֹּׁפֵט', וְדָרְשׁוּ בִּזְמַן שֶׁכֹּהֵן מַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ שׁוֹפֵט דָּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת. **סַנְהֶדְרִין הַהוֹרֶגֶת** אָדָם פַּעַם אֶחָד **בְּשִׁבּוּעַ** [-בְּשָׁבוּעַ שָׁנִים], **נִקְרֵאת חַבְּלָנִית** לְפִי שֶׁצְּרִיכִים הַדַּיָּנִים לִהְיוֹת מְתוּנִים בַּדִּין, וְלַחֲזֹר בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת לְמִצֹא זְכוּת לַנִּדּוֹן, **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עַזַּרְיָה אוֹמֵר**, אֲפִלּוּ אֵינָהּ הוֹרֶגֶת אֶלָּא אָדָם אֶחָד **לִשְׁבָּעִים שָׁנָה** נִקְרֵאת חַבְּלָנִית, **רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים, אִלּוּ הָיִינוּ** דַּיָּנִים **בַּסַּנְהֶדְרִין לֹא** הָיָה **נֶהֱרָג** עַל יָדֵינוּ **אָדָם מֵעוֹלָם**, לְפִי שֶׁהָיִינוּ בּוֹדְקִים וְשׁוֹאֲלִים אֶת הָעֵדִים בִּדְבָרִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לְהָשִׁיב עֲלֵיהֶן, וְהָיְתָה עֵדוּתָם מִתְבַּטֶּלֶת. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הֵן** - רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא, אִם הָיוּ נוֹהֲגִים כֵּן, הֲרֵי הֵם **מַרְבִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים בְּיִשְׂרָאֵל**, לְפִי שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁאֵינָם דָּנִים אֶת הָרוֹצְחִים לְמִיתָה וְאֵינָם מְכַלִּים אֶת הָרְשָׁעִים הֵם מַרְבִּים לִשְׁפֹּךְ דָּם:

פֶּרֶק ב בְּפֶרֶק זֶה יִתְבָּאֲרוּ דִּינֵי הָרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה, שֶׁדִּינוֹ לִגְלוֹת לְעִיר מִקְלָט וְלָשֶׁבֶת בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, בְּאֵלּוּ אֳפָנִים בְּאֵלּוּ מְקוֹמוֹת וּבְאֵלּוּ אֲנָשִׁים שֶׁרָצְחוּ וְשֶׁנִּרְצְחוּ בִּשְׁגָגָה נוֹהֵג דִּין גְּלוּת, עוֹד יְבֹאֲרוּ בּוֹ דִּינֵי עָרֵי מִקְלָט, דִּין יְשִׁיבַת הָרוֹצֵחַ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְדִין גּוֹאֵל הַדָּם:

מִשְׁנָה א שְׁאֵין גּוֹלֶה אֶלָּא בִּשְׁעָסַק בִּדְבָר שֶׁהָרַג בִּדֵּרֶךְ יְרִידָה: אִלּוּ הֵן הַגּוֹלִין לְעִיר מִקְלָט, אָדָם **הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה**. כֵּיצַד, **הָיָה** עוֹמֵד בַּגֶּגֶ**וּמַעֲגִיל בְּמַעֲגִילָה** - מְגַלְגֵּל אֶבֶן חֶלְקָה עֲגֻלָּה עַל גַּבֵּי הַסִּיד אוֹ הַטִּיט שֶׁבָּעֲלִיָּה כְּדֵי לְהַשְׁווֹת אֶת הַסְּדָקִים, וְנִשְׁמְטָה הַמַּעֲגִילָה מִיָּדוֹ **וְנָפְלָה עָלָיו** - עַל הַנִּרְצָח, **וַהֲרָגַתּוּ, אוֹ שֶׁהָיָה מְשַׁלְשֵׁל בְּחָבִית** - מוֹרִיד חָבִית קְשׁוּרָה בְּחֶבֶל מִן הַגָּגֶ לְמַטָּה, וְנָתַתַּךְ הַחֶבֶל, **וְנָפְלָה** הֶחָבִית **עָלָיו** - עַל הַנִּרְצָח, **וַהֲרָגַתּוּ, אוֹ שֶׁהָיָה יוֹרֵד בְּסֻלָּם וְנָפַל מִמֶּנּוּ עָלָיו** - עַל אָדָם שֶׁעָבַר שָׁם, **וַהֲרָגוֹ, הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, לְפִי שֶׁהָרַג בִּדֵּרֶךְ יְרִידָה, **אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בְּמַעֲגִילָה** מִתַּחְתִּית שִׁפּוּעַ הַגָּג כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְנִשְׁמְטָה מִיָּדוֹ **וְנָפְלָה עָלָיו** - עַל הַנִּרְצָח, **וַהֲרָגַתּוּ, אוֹ שֶׁהָיָה דּוֹלֶה בְּחָבִית** - מַעֲלֶה חָבִית קְשׁוּרָה בְּחֶבֶל מִלְמַטָּה לַגָּג, **וְנִפְסַק** [-נֶחְתַּךְ] **הַחֶבֶל וְנָפְלָה** הֶחָבִית **עָלָיו** - עַל הַנִּרְצָח, **וַהֲרָגַתּוּ, אוֹ שֶׁהָיָה עוֹלֶה בְּסֻלָּם וְנָפַל מִמֶּנּוּ עָלָיו** - עַל הַנִּרְצָח, **וַהֲרָגוֹ, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה**, כָּל **שֶׁבְּדֶרֶךְ** יְרִידָתוֹ, **גּוֹלֶה. וְשֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ** יְרִידָתוֹ, אֵינוֹ **גּוֹלֶה. נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל מִקַּתּוֹ וְהָרַג, רַבִּי אוֹמֵר אֵינוֹ גּוֹלֶה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים גּוֹלֶה. מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ,** שֶׁאֵינוֹ גּוֹלֶה עַד שֶׁיְּהֵרֹג בְּדֶרֶךְ נְפִילָה וִירִידָה, [וְדֶרֶךְ יְרִידָה שֶׁהִיא לְצֹרֶךְ עֲלִיָּה כְּדֶרֶךְ יְרִידָה הִיא וְגוֹלֶה]. הַמַּנִּיחַ גַּרְזֶן לִכְרֹת עֵץ **וְנִשְׁמַט הַבַּרְזֶל** שֶׁל הַגַּרְזֶן **מִקַּתּוֹ** - מִן הַבַּיִת יָד שֶׁלּוֹ הָעֲשׂוּיָ מֵעֵץ שֶׁבּוֹ הוּא תָּקוּעַ, **וְהָרַג** אָדָם בְּשׁוֹגֵג, **רַבִּי אוֹמֵר אֵינוֹ גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, וְהַכּוֹרֵת עֵץ עִם גַּרְזֶן וְנִתְּזָה חֲתִיכָה **מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ,** וְהָרְגָה אָדָם בְּשׁוֹגֵג,

רַבִּי אוֹמֵר גּוֹלֶה לְעִיר מִקְלָט, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ גּוֹלֶה לְעִיר מִקְלָט, לְפִי שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּבֵאוּר הַמִּילָה 'וְנָשַׁל' בְּפָסוּק 'וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ וּמָצָא אֶת רֵעֵהוּ וָמֵת' (דברים יט ה), שֶׁלְּדַעַת רַבִּי בָּאוּרָהּ שֶׁהַבַּרְזֶל נִשַּׁל - שָׁמַט חֲתִיכָה מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ וְעֵץ זֶה מָצָא אֶת רֵעֵהוּ וַהֲרָגוֹ, וּלְדַעַת חֲכָמִים בֵּאוּרָהּ שֶׁהַבַּרְזֶל נָשַׁל - נִשְׁמַט מִקַּתּוֹ הָעֲשׂוּיָה מֵעֵץ וְהוּא מָצָא אֶת רֵעֵהוּ וַהֲרָגוֹ, וּלְדַעְתָּם כְּשֶׁנִּשַּׁל הַבַּרְזֶל חֲתִיכַת עֵץ וְהִיא הָרְגָה הוּא פָּטוּר לְפִי שֶׁאֵין זֶה מִכֹּחוֹ אֶלָּא מִכֹּחַ כֹּחוֹ - מִכֹּחַ הַבַּרְזֶל שֶׁהוּא מִכֹּחוֹ: **מִשְׁנָה ב** **דִּין רוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג כְּשֶׁזָּרַק אֲבָנִים לְרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ לִרְשׁוּת עַצְמוֹ, דִּין גֵּרְצָח שֶׁהֻמְצִיא עַצְמוֹ לְאַחַר זְרִיקַת הָאֲבָנִים, וְדִין רוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג מִתּוֹךְ עִסּוּקוֹ בִּדְבַר מִצְוָה: הַזּוֹרֵק אֶבֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים** בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַשְׁפָּה שָׁדָרְךְ בְּנֵי אָדָם לְהִתְפַּנּוֹת שָׁם בַּלַּיְלָה, וּלְעִתִּים רְחוֹקוֹת גַּם בַּיּוֹם, **וְהָרַג** אָדָם, שֶׁאֵינוֹ כְּזוֹרֵק אֶבֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים סְתָם הַנַּחְשָׁב רוֹצֵחַ בְּמֵזִיד, אַךְ גַּם אֵינוֹ אָנוּס, **הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אִם מִכְּשֶׁיְּצָאתָה** - רַק לְאַחַר שֶׁיְּצָאָה **הָאֶבֶן מִיָּדוֹ** שֶׁל הַזּוֹרֵק **הוֹצִיא הַלָּז** - הָהָרוּג, **אֶת רֹאשׁוֹ** לְמָקוֹם זֶה **וְקִבְּלָהּ** - אֶת הָאֶבֶן בְּרֹאשׁוֹ וְנֶהֱרַג, **הֲרֵי זֶה פָּטוּר** מִגָּלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וּמָצָא אֶת רֵעֵהוּ' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁהַדָּבָר הַהוֹרֵג מָצָא אֶת הַהֲרוּג שֶׁכְּבָר הָיָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְלֹא שֶׁהֲרוּג הִמְצִיא אֶת עַצְמוֹ לַדָּבָר הַהוֹרֵג שֶׁכְּבָר נִזְרַק לְאוֹתוֹ מָקוֹם לִפְנֵי כֵן. **זָרַק אֶת הָאֶבֶן לַחֲצֵרוֹ וְהָרַג** אָדָם שֶׁהָיָה בָּהּ, **אִם יֵשׁ רְשׁוּת לַנִּזָּק** - לָהָרוּג, **לִכְנֹס לְשָׁם** - שֶׁנָּתַן לוֹ הָרוֹצֵחַ רְשׁוּת לְהִכָּנֵס לַחֲצֵרוֹ, **גּוֹלֶה** הָרוֹצֵחַ לְעִיר מִקְלָט, **וְאִם לָאו** - שֶׁלֹּא נָתַן הָרוֹצֵחַ לָהָרוּג רְשׁוּת לְהִכָּנֵס לַחֲצֵרוֹ, **אֵינוֹ גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּפָרָשַׁת רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה (שם) **'וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַיַּעַר'**, וְדָרְשׁוּ **מָה הַיַּעַר** יֵשׁ **רְשׁוּת לַנִּזָּק וְלִמַּזִּיק לִכְנֹס לְשָׁם**, אַף כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לָרוֹצֵחַ וְלַנִּרְצָח לְהִכָּנֵס אֵלָיו הַהוֹרֵג בּוֹ בִּשְׁגָגָה גּוֹלֶה, **יָצָא** מִכְּלַל זֶה **חֲצַר בַּעַל הַבַּיִת** - חֲצֵרוֹ שֶׁל הָרוֹצֵחַ, **שֶׁאֵין רְשׁוּת לַנִּזָּק וְלַמַּזִּיק לִכְנֹס לְשָׁם**, וְעַל כֵּן אֵין בַּעַל הַבַּיִת גּוֹלֶה כְּשֶׁרָצַח בָּהּ אָדָם בִּשׁוֹגֵג. **אֲבָל שֶׁאוֹל אוֹמֵר**, מִן הַנֶּאֱמָר בְּהֶמְשֵׁךְ פָּסוּק זֶה (שם) 'לַחְטֹב עֵצִים', יֵשׁ לִדְרֹשׁ **מַה חֲצַר עֵצִים רְשׁוּת** הִיא וְאֵינָהּ מְצָוָה, אַף כָּל הָרוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג מִתּוֹךְ עִסּוּקוֹ בִּדְבַר הָרְשׁוּת גּוֹלֶה, **יָצָא** מִכְּלַל זֶה **הָאָב הַמַּכֶּה אֶת בְּנוֹ** כְּדֵי לְחַנְּכוֹ, **וְהָרַב הָרוֹדֶה** [-הַמְיַסֵּר] **אֶת תַּלְמִידוֹ** כְּדֵי לְלַמְּדוֹ, **וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין הַמַּכֶּה** אֶת הַחַיָּב מַלְקוֹת, וּבְתוֹךְ כָּךְ הָרְגוֹ בִּשׁוֹגֵג, שֶׁאֵינָם גּוֹלִים לְפִי שֶׁהָרְגוּ בִּשׁוֹגֵג מִתּוֹךְ עִסּוּקָם בִּדְבַר מִצְוָה: **מִשְׁנָה ג** **הַחַיָּבִים גָּלוּת שֶׁהָרְגוּ בִּשׁוֹגֵג וְהַנֶּהֱרָגִים בִּשׁוֹגֵג שֶׁחַיָּבִים עַל הֲרִיגָתָם גָּלוּת, וְדִין סוּמָא וְשׁוֹנֵא שֶׁהָרְגוּ: הָאָב גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט **עַל יְדֵי** - עַל הֲרִיגַת **הַבֵּן** בִּשׁוֹגֵג, כְּשֶׁלֹּא הָכָּהוּ כְּדֵי לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה אוֹ מוּסָר אוֹ אֻמָּנוּת, **וְהַבֵּן גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט **עַל יְדֵי** - עַל הֲרִיגַת **הָאָב** בִּשׁוֹגֵג, **הַכֹּל** - וַאֲפִלּוּ עֶבֶד אוֹ כּוּתִי, **גּוֹלִין עַל יְדֵי** - עַל הֲרִיגַת מִקְלָט **עַל יְדֵי** עַל **יִשְׂרָאֵל** בְּשׁוֹגֵג, **וְיִשְׂרָאֵל גּוֹלִין** לְעִיר מִקְלָט **עַל יְדֵיהֶן** - עַל הֲרִיגָתָם בְּשׁוֹגֵג, **חוּץ מֵעַל יְדֵי** - חוּץ מִגֵּר **תּוֹשָׁב** [-גּוֹי שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לְקַיֵּם שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ] שֶׁרַק הַהוֹרְגוֹ בְּשׁוֹגֵג גּוֹלֶה לְעִיר מִקְלָט, אַךְ הוּא שֶׁהָרַג יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹגֵג אֵינוֹ גּוֹלֶה אֶלָּא **עַל יְדֵי** - עַל הֲרִיגַת **גֵּר תּוֹשָׁב** בְּשׁוֹגֵג. **הַסּוּמָא** [-עִוֵּר] שֶׁהָרַג בְּשׁוֹגֵג, **אֵינוֹ גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה 'בְּלֹא רְאוֹת' (במדבר לה כג), וְדָרְשׁוּ פָּרָט לְסוּמָא שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה לְעוֹלָם, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה גַּם 'בִּבְלִי דָעַת' (דברים יט ד), שֶׁאַף מַמְנֵּנוּ יֵשׁ לִדְרֹשׁ פָּרָט לְסוּמָא שֶׁלְּעוֹלָם הַכָּאָתוֹ הֵיא בִּבְלִי דַּעַת, וְאֵין מְעוּט אַחַר מְעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת אֶת הַסּוּמָא. **הַשּׁוֹנֵא** אֶת חֲבֵרוֹ וּמֵחֲמַת כָּךְ לֹא דִּבֵּר עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וַהֲרָגוֹ בִּשְׁגָגָה, **אֵינוֹ גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לה כב) 'בְּלֹא אֵיבָה', וְזֶה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהֲרָגוֹ בְּמֵזִיד, **רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר, הַשּׁוֹנֵא** שֶׁהָרַג בְּשׁוֹגֵג אַף **נֶהֱרָג** עַל כָּךְ כְּדִין רוֹצֵחַ בְּמֵזִיד **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוּעָד** לְהָרְגוֹ, וְיֵשׁ לְתָלוֹת שֶׁבְּוַדַּאי הֲרָגוֹ, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יֵשׁ שׁוֹנֵא** שֶׁהָרַג בְּשִׁגְגָה שֶׁהוּא **גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, **וְיֵשׁ שׁוֹנֵא** שֶׁהָרַג בְּשִׁגְגָה שֶׁהוּא **אֵינוֹ גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט: **זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁהוּא** - הָרוֹאֶה אֶת הֲרִיגַת הַשּׁוֹנֵא, **יָכוֹל לוֹמַר** - לְהַעֲלוֹת בְּדַעְתּוֹ, שֶׁלְּדַעַת הוּא הָרַג אוֹתוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה מְשַׁלְשֵׁל חָבִית מִן הַגָּג לְמַטָּה וְנִשְׁמַט הַחֶבֶל מִיָּדוֹ וְנָפְלָה הַחָבִית עַל שׁוֹנְאוֹ, **אֵינוֹ גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט, לְפִי שֶׁחָשׁוּד הוּא שֶׁהֲרָגוֹ לְדַעַת. וְכָל שֶׁבְּוַדַּאי שֶׁלֹּא לְדַעַת הוּא הָרַג אוֹתוֹ, כְּגוֹן שֶׁנָּתַן הַחֶבֶל וְנָפְלָה הַחָבִית עַל שׁוֹנְאוֹ, **הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה** לְעִיר מִקְלָט: **מִשְׁנָה ד** **דִּין עָרֵי מִקְלָט, וְהַהֶבְדֵּל בֵּין שֵׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט לִשְׁאָר אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עָרֵי הַלְוִיִּם שֶׁהָיוּ קוֹלְטוֹת: לְהֵיכָן גּוֹלִין** הָרוֹצְחִים בִּשׁוֹגֵג, לְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה **עָרֵי מִקְלָט**, אֲלָא שֶׁלְּשָׁלֹשׁ הֶעָרִים **שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וּלְשָׁלֹשׁ** הֶעָרִים **שֶׁבְּאֶרֶץ כְּנַעַן** הַמְפֹרָשׁוֹת בַּתּוֹרָה, אַף אִם נִכְנָס הָרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה שֶׁלֹּא לְדַעַת שֶׁיִּקְלְטוּהוּ, הֲרֵי הֵן קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ וְאָסוּר לִגּוֹאֵל הַדָּם לְהָרְגוֹ בָּהֶן, וּלְאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עָרֵי הַלְוִיִּם אִם נִכְנָס שֶׁלֹּא לְדַעַת שֶׁיִּקְלְטוּהוּ אֵינָן קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ וְאִם הֲרָגוֹ גּוֹאֵל הַדָּם בָּהֶן פָּטוּר, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק יד) **'אֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן** עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה' וְגוֹ', וּבְפָסוּק אַחֵר נֶאֱמַר (שם פסוק ו) 'וַעֲלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר', הֲרֵי שֶׁהִבְדִּיל הַכָּתוּב בֵּין עָרֵי הַמִּקְלָט. **עַד שֶׁלֹּא נִבְחֲרוּ שָׁלֹשׁ** עָרֵי הַמִּקְלָט **שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** עַל יְדֵי יְהוֹשֻׁעַ לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנוֹת כִּבּוּשׁ וַחֲלֻקַּת הָאָרֶץ, **לֹא הָיוּ** אַף **שָׁלֹשׁ** עָרֵי הַמִּקְלָט **שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן קוֹלְטוֹת** אֶת הַהוֹרֵג בִּשְׁגָגָה אַף שֶׁאוֹתָן כְּבָר הִפְרִישׁ מֹשֶׁה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק יג) **'שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה'**, הִקִּישׁ הַכָּתוּב כָּל עָרֵי הַמִּקְלָט זוֹ לָזוֹ, לְלַמֵּד שֶׁאֵין אַחַת מֵהֶן מַתְחִילָה לִקְלֹט **עַד שֶׁיִּהְיוּ** כָּל **שִׁשְׁתָּן** - שֵׁשׁ הֶעָרִים **קוֹלְטוֹת כְּאֶחָד** - מַתְחִילוֹת לִקְלֹט יַחַד: **מִשְׁנָה ה** **דִּין הַדֶּרֶךְ לְעָרֵי מִקְלָט: וּמְכֻוָּנוֹת לָהֶן דְּרָכִים** - וְהֵיוּ מְתֻקָּנִים דְּרָכִים מְכֻוָּנוֹת וּמְיֻשָּׁרוֹת אֶל עָרֵי הַמִּקְלָט, **מִזּוֹ לָזוֹ** - מִכָּל עָרֵי הָאָרֶץ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעֶה הָרוֹצֵחַ בַּדֶּרֶךְ, וְכוֹתְבִים עַל כָּל פָּרָשַׁת דְּרָכִים אֶת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה לְעִיר הַמִּקְלָט הַקְּרוֹבָה כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר הָרוֹצֵחַ וְיִפָּנֶה אֵלֶיהָ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יט ג) **'תָּכִין לְךָ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ' וְגוֹ', וּמוֹסְרִין לָהֶן** - בֵּית דִּין לָרוֹצְחִים בִּשְׁגָגָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יט ו) **'תָּכִין לְךָ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ' וְגוֹ'**, וּמוֹסְרִין לָהֶן שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁיִּלְוּוּם בַּדֶּרֶךְ לְעִיר הַמִּקְלָט, **שֶׁמָּא** יִפְגַּע בּוֹ גּוֹאֵל הַדָּם כְּשֶׁהוּא לְבַדּוֹ וְיַהַרְגֶנּוּ **בַּדֶּרֶךְ**, וְעַתָּה שֶׁהֵם עִמּוֹ **יִדְבְּרוּ אֵלָיו** - אֶל לִבּוֹ שֶׁל גּוֹאֵל הַדָּם שֶׁלֹּא יִנְהַג כְּמִנְהַג הָרוֹצְחִים וְיַהַרְגֶנּוּ, הָיוּ וּבְשִׁגְגָה הוּא הָרַג אֶת קְרוֹבוֹ. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, (אַף)** אֵין תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים צְרִיכִים לְדַבֵּר בַּעֲדוֹ, אֶלָּא **הוּא** - הָרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה **מְדַבֵּר עַל יְדֵי עַצְמוֹ** - מְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁל גּוֹאֵל הַדָּם בְּעַצְמוֹ וּמְשַׁכְנְעוֹ שֶׁלֹּא יַהַרְגֶנּוּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק ד) **'וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ': מִשְׁנָה ו** **הַעֲמָדַת רוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג לְדִין, וַחֲזָרַת רוֹצֵחַ בִּשׁוֹגֵג מֵעִיר מִקְלָטוֹ בְּמִיתַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּתְּחִלָּה** - מִיָּד עִם רְצִיחָתוֹ שֶׁל אָדָם, **אֶחָד** הָרוֹצֵחַ **בִּשׁוֹגֵג וְאֶחָד** הָרוֹצֵחַ **בְּמֵזִיד מַקְדִּימִין לְבָרֵחַ לְעָרֵי מִקְלָט, וּבֵית דִּין שׁוֹלְחִין וּמְבִיאִין אוֹתוֹ** - אֶת הָרוֹצֵחַ **מִשָּׁם**, וּמְבָרְרִים עַל יְדֵי עֵדִים הַיְאַךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה, **מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין** עַל שֶׁהָרַג בְּמֵזִיד וּבְהַתְרָאָה, **הֲרָגוּהוּ, וּמִי שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב מִיתָה,** אֶלָּא יָצָא זַכַּאי בְּדִינוֹ, **פְּטָרוּהוּ** - שְׁלִחוּהוּ לְשָׁלוֹם, **מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב גָּלוּת** עַל שֶׁהָרַג בִּשְׁגָגָה, **מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ** - לְעִיר הַמִּקְלָט, וּמְנַיִן שֶׁתִּתְחַלָּה נָס כָּל רוֹצֵחַ לְעִיר מִקְלָט, **שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר לה כה) **'וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ' וְגוֹ'**, שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁכְּבָר הָיָה שָׁם בַּתְּחִלָּה.

משניות מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק ג המבוארות

אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל הַמָּשׁוּחַ **בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה** כְּדִינוֹ, כְּפִי שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים בְּבֵית רִאשׁוֹן עַד תְּקוּפַת הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ שֶׁבְּיָמָיו נִגְנְזָה הַצְּלוֹחִית שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, **וְאֶחָד** כֹּהֵן גָּדוֹל **הַמְרֻבֶּה בִּבְגָדִים** - שֶׁלֹּא נִמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה אֶלָּא רַק מְשֻׁמַּשׁ בְּכֹהֲנָה כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ בִּשְׁמוֹנַת בִּגְדֵי כֹהֵן גָּדוֹל, כְּפִי שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים מִתְּקוּפַת יֹאשִׁיָּהוּ וְאֵילָךְ. **וְאֶחָד** כֹּהֵן גָּדוֹל **שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחָתוֹ** מֻחֲמַת שֶׁרָאָה קֶרִי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וּמִנּוּ כֹּהֵן אַחֵר לְשַׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו, **מַחֲזִירִין** בְּמִיתַת אֶחָד מֵהֶם **אֶת הָרוֹצֵחַ** מֵעִיר מִקְלָטוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה (שם פסוקים כה, כח) שָׁלֹשׁ פָּעָמִים 'כֹּהֵן גָּדֹל' לְרַבּוֹת אֶת שְׁלֹשָׁה סוּגֵי כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים אֵלּוּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף** כֹּהֵן **מְשׁוּחַ מִלְחָמָה** - שֶׁמְּשָׁחוּהוּ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִנּוּהוּ לְהַכְרִיז עַל כָּל עִנְיְנֵי הַמִּלְחָמָה, **מַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ** מֵעִיר מִקְלָטוֹ, לְפִי שֶׁחוּץ מִשְּׁלֹשׁ פָּעָמִים אֵלּוּ נֶאֱמַר גַּם (שם פסוק לב) 'לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן', שֶׁמִּמֶּנּוּ יֵשׁ לְרַבּוֹת אַף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה, וַחֲכָמִים אֵינָם מְרַבִּים עוֹד כֹּהֵן מִפְּסוּק זֶה לְפִי שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ 'הַכֹּהֵן הַגָּדֹל', **לְפִיכָךְ** - לְפִי שֶׁיְּצִיאָתָם שֶׁל הָרוֹצְחִים בִּשְׁגָגָה מֵעִיר מִקְלָט תְּלוּיָה בְּמִיתָתָם שֶׁל כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים אֵלּוּ, הָיוּ **אִמּוֹתֵיהֶן שֶׁל כֹּהֲנִים** גְּדוֹלִים **מְסַפְּקוֹת לָהֶן** - לַגּוֹלִים לְעִיר מִקְלָט **מִחְיָה** - מָזוֹן, **וּכְסוּת** - מַלְבּוּשִׁים, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ** הָרוֹצְחִים בִּשְׁגָגָה **עַל בְּנֵיהֶם שֶׁיָּמוּתוּ,** וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁתִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתָם לְפִי שֶׁהָיָה לָהֶם לְכֹהֲנִים הַגְּדוֹלִים לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל דּוֹרָם שֶׁלֹּא תֵּאָרַע בּוֹ תַּקָּלָה וּפָשְׁעוּ וְלֹא בִּקְּשׁוּ. רוֹצֵחַ בְּשׁוֹגֵג שֶׁמֵּת כֹּהֵן גָּדוֹל קֹדֶם שֶׁגָּלָה, אִם **מְשֻׁנְּמְרוּ** - מְשֻׁנְּפְסַק דִּינוֹ לְגָלוֹת לְעִיר מִקְלָט **מֵת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה,** שֶׁכָּל שֶׁנְּפְסַק דִּינוֹ לְגָלוֹת הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ כְּבָר גָּלָה, וְעִתָּה בְּמִיתַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הוּא חוֹזֵר מִגָּלוּתוֹ, אֲבָל **אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר** - נִפְסַק דִּינוֹ לְגָלוֹת לְעִיר מִקְלָט, **מֵת** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, **וּמִנּוּ** כֹּהֵן גָּדוֹל **אַחֵר תַּחְתָּיו,** וְרַק **לְאַחַר מִכֵּן נִגְמַר דִּינוֹ** שֶׁל רוֹצֵחַ זֶה לְגָלוֹת לְעִיר מִקְלָט, הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה, וְחוֹזֵר מִגָּלוּתוֹ רַק **בְּמִיתָתוֹ שֶׁל** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הַשֵּׁנִי, שֶׁהָיָה בִּשְׁעַת גְּמַר הַדִּין:

מִשְׁנָה ז רוֹצְחִים בְּשׁוֹגֵג שֶׁאֵינָם יוֹצְאִים מֵעִיר מִקְלָטָן לְעוֹלָם, וְהַמְשַׁמֵּשׁ דִּין גְּלוּת וְדִין גּוֹאֵל הַדָּם וְדִין תְּחוּם עִיר מִקְלָט וְדִין אִילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בִּגְבוּלָהּ: רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה, שֶׁנִּגְמַר **דִּינוֹ** בְּבֵית דִּין לְגָלוֹת לְעִיר מִקְלָט בִּזְמַן שֶׁהוּא **בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל** בָּעוֹלָם - שֶׁמֵּת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְעַדַיִן לֹא מִנּוּ כֹּהֵן גָּדוֹל אַחַר תְּחִלָּתוֹ, **וְהַהוֹרֵג** אֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בִּשְׁוֹגֵג, **וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהָרַג** בִּשְׁגָגָה, גּוֹלֶה לְעִיר מִקְלָט **וְאֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם,** הוֹאִיל וּבִשְׁעַת חִיּוּבָם גָּלוּת אֵין בָּעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמִּיתָתוֹ תְּקַצֵּב אֶת אֲרִכָּתָהּ, עַל כֵּן הֵם מִתְחַיְּבִים בְּגָלוּת לְעוֹלָם. **וְאֵינוֹ יוֹצֵא** - הָרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה מֵעִיר הַמִּקְלָט, **לֹא לִצְרָךְ עֵדוּת מִצְוָה** - כְּגוֹן עֵדוּת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, **וְלֹא לְצֹרֶךְ עֵדוּת** בְּדִינֵי **מָמוֹן, וְלֹא לְצֹרֶךְ עֵדוּת** בְּדִינֵי **נְפָשׁוֹת, וְאֶפִלּוּ** כָּל **יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לוֹ** - לָרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה, שֶׁיֵּצֵא מֵעִיר הַמִּקְלָט, **וְאֶפִלּוּ** הוּא **שַׂר צָבָא יִשְׂרָאֵל כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה** שַׂר צָבָא דָּוִד, **אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם** אֶלָּא בְּמִיתַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'אֶל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר **נָס שָׁמָּה** וְיָשַׁב בָּהּ עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל', וְדָרְשׁוּ 'שָׁמָּה' - **שָׁם תְּהֵא דִּירָתוֹ, שָׁם תְּהֵא מִיתָתוֹ,** וְאַף **שָׁם תְּהֵא קְבוּרָתוֹ** - אִם מֵת קֹדֶם מִיתַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. **כְּשֵׁם שֶׁהָעִיר** מִקְלָט **קוֹלֶטֶת** אֶת הָרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה הַנִּכְנָס אֲלֶיהָ, שֶׁאֵין גּוֹאֵל הַדָּם רַשַּׁאי לְהָרְגוֹ, **כָּךְ תְּחוּמָהּ** [-אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁסָּבִיב לָעִיר] **קוֹלֵט,** וְעַל כֵּן מִשָּׁעָה שֶׁנִּכְנָס לִתְחוּמָהּ שֶׁל עִיר הַמִּקְלָט שׁוּב אֵין גּוֹאֵל הַדָּם רַשַּׁאי לְהָרְגוֹ. **רוֹצֵחַ שֶׁיָּצָא** בְּמֵזִיד **מִחוּץ לַתְּחוּם** שֶׁל עִיר הַמִּקְלָט, **וּמְצָאוֹ** שָׁם **גּוֹאֵל הַדָּם** אוֹ אָדָם אַחֵר, **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, מִצְוָה בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם** לְהָרְגוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כז) 'וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת הָרֹצֵחַ', **וּרְשׁוּת** יֵשׁ **בְּיַד כָּל אָדָם** אַחֵר לְהָרְגוֹ, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, רְשׁוּת** הִיא **בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם** לְהָרְגוֹ כְּשֶׁהוּא לְבַדּוֹ, **וְכָל** שְׁאָר בְּנֵי אָדָם אֵינָם רַשָּׁאִים לְהָרְגוֹ אוּלָם אִם הֲרָגוּהוּ **אֵין חַיָּבִין עָלָיו,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אֵין לוֹ דָּם'. וְאִם יָצָא מֵעִיר הַמִּקְלָט בְּשׁוֹגֵג, בֵּין גּוֹאֵל וּבֵין שְׁאָר כָּל אָדָם אֲסוּרִים לְהָרְגוֹ, וְאִם הֲרָגוּהוּ בְּמֵזִיד הֵם נֶהֱרָגִים כְּדִין כָּל רוֹצֵחַ בְּמֵזִיד. **אֵילָן שֶׁהוּא** - גִּזְעוֹ, **עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם** שֶׁל עִיר הַמִּקְלָט, **וְנוֹפוֹ** [-עֲנָפָיו] **נוֹטֶה** אֶל מִחוּץ **לַתְּחוּם, אוֹ** אֵילָן שֶׁהוּא **עוֹמֵד** מִחוּץ **לַתְּחוּם** שֶׁל עִיר הַמִּקְלָט, **וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לְתוֹךְ הַתְּחוּם, הַכֹּל** - כָּל הָאִילָן, **הוֹלֵךְ** לְעִנְיַן דִּין זֶה אַחַר תּוֹךְ הַתְּחוּם, אִם נִכְנַס הָרוֹצֵחַ בְּשִׁגְגָה תַּחַת נוֹפוֹ שֶׁמִּחוּץ לַתְּחוּם הוֹלְכִים אַחַר עִקָּרוֹ שֶׁל אִילָן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתְּחוּם, וְאִם עָלָה הָרוֹצֵחַ בְּשִׁגְגָה עַל עִקָּרוֹ שֶׁמִּחוּץ לַתְּחוּם הוֹלְכִים **אַחַר הַנּוֹף** שֶׁל הָאִילָן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתְּחוּם, וְעַל כֵּן בִּשְׁנֵי הָאֻפָנִים אָסוּר לְגוֹאֵל הַדָּם לְהָרְגוֹ. רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָט וְחָזַר וְהָרַג אָדָם בִּשְׁגָגָה **בְּאוֹתָהּ הָעִיר,** נִתְחַיֵּב שׁוּב גָּלוּת, אַף מִכֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לָצֵאת מֵעִיר הַמִּקְלָט, **גּוֹלָה** הוּא **מִשְּׁכוּנָה** שֶׁהָיָה בָּהּ **לְשִׁכוּנָה** אַחֶרֶת בְּאוֹתָהּ הָעִיר, **וּבֶן לֵוִי** הַדָּר בְּעָרֵי הַלְוִיִּם שֶׁהֵן עָרֵי מִקְלָט, אִם הָרַג בִּשְׁגָגָה **גּוֹלֶה מֵעִיר** מִקְלָט זוֹ שֶׁדָּר בָּהּ, **לְעִיר** מִקְלָט אַחֶרֶת, לְפִי שֶׁמָּתָר הוּא לָצֵאת מֵעִירוֹ לְפִי שֶׁלֹּא גָּלָה אֲלֵיהָ אֶלָּא הִיא עִירוֹ: **מִשְׁנָה ח הֵמִשָּׁה דִּין הַגָּלוּת, וְדִין רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה לְאַחַר שֶׁיָּצָא מֵעִיר מִקְלָטוֹ:** **כֵּיוֹצֵא בּוֹ** - בְּדִינֵי רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה הַגּוֹלֶה לְעִיר מִקְלָטוֹ: **רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָטוֹ, וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר** מִקְלָט **לְכַבְּדוֹ, יֹאמַר לָהֶם** אַל תְּכַבְּדוּנִי לְפִי **שֶׁרוֹצֵחַ אֲנִי,** וְרַק אִם **אָמְרוּ לוֹ** אַנְשֵׁי הָעִיר, **אַף עַל פִּי כֵן** רוֹצִים אָנוּ לְכַבְּדֶךָ, **יְקַבֵּל מֵהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יט ד) 'וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ', שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁעַל הָרוֹצֵחַ לְדַבֵּר וְלוֹמַר שֶׁרוֹצֵחַ הוּא. **מַעֲלִים הָיוּ** הָרוֹצְחִים שֶׁגָּלוּ לְאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עָרֵי הַלְוִיִּם **שָׂכָר לַלְוִיִּם** בָּעֲלֵי הַבָּתִּים שֶׁהֵם דָּרִים בָּהֶם בִּזְמַן גָּלוּתָם, וְרַק בְּשֵׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט אֵין צְרִיכִים לְשַׁלֵּם לְפִי שֶׁרַק בָּהֶן נֶאֱמַר (במדבר לה יב) 'וְהָיוּ לָכֶם הֶעָרִים לְמִקְלָט', **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** אַף בְּאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עָרֵי הַלְוִיִּם **לֹא הָיוּ מַעֲלִים לָהֶן שָׂכָר,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'אֵת שֵׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט וְגוֹ' וַעֲלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר', הֻקְּשׁוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עָרֵי הַלְוִיִּם לְשֵׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט שֶׁאַף בָּהֶן אֵינָם מַעֲלִים שָׂכָר לַלְוִיִּם בָּעֲלֵי הַבָּתִּים. **וְחוֹזֵר** הָרוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה אַחַר יְצִיאָתוֹ מֵעִיר הַמִּקְלָט בְּמִיתַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **לַשְּׁרָרָה שֶׁהָיָה בָּהּ** קֹדֶם שֶׁגָּלָה, כְּגוֹן אִם הָיָה נָשִׂיא אוֹ רֹאשׁ בֵּית אָב חוֹזֵר לְשָׁרָרָתוֹ, לְפִי שֶׁנִּלְמָד בִּגְזֵרָה שָׁוָה מִתֹּבֶת 'יָשׁוּב' הָאֲמוּרָה בּוֹ (במדבר לה כח) **וּבָעֲבָד עִבְרִי** (ויקרא כה מא) שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְאֶל אֻחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב' וְדָרְשׁוּ שֶׁחוֹזֵר הָעֶבֶד עִבְרִי לַשְּׁרָרָה שֶׁהָחֱזִיקוּ בָּהּ אֲבוֹתָיו, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה** רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה **חוֹזֵר לַשְּׁרָרָה שֶׁהָיָה בָּהּ** קֹדֶם שֶׁגָּלָה, לְפִי שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ אַף עֶבֶד עִבְרִי אֵינוֹ חוֹזֵר לַשְּׁרָרָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ אֲבוֹתָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ', וְדָרְשׁוּ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ הוּא חוֹזֵר וְאֵינוֹ חוֹזֵר לְמָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ אֲבוֹתָיו:

אֶחָד מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶחָד הַמְרֻבֶּה בִּבְגָדִים וְאֶחָד שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחָתוֹ מַחֲזִירִין אֶת הָרוֹצֵחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה מַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ. לְפִיכָךְ אִמּוֹתֵיהֶן שֶׁל כֹּהֲנִים מְסַפְּקוֹת לָהֶן מִחְיָה וּכְסוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ עַל בְּנֵיהֶם שֶׁיָּמוּתוּ. מְשֻׁנְּמְרוּ דִּינוֹ מֵת כֹּהֵן גָּדוֹל, הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ מֵת כֹּהֵן גָּדוֹל וּמִנּוּ אַחֵר תַּחְתָּיו, וּלְאַחַר מִכֵּן נִגְמַר דִּינוֹ בִּלֹּא כֹהֵן גָּדוֹל, הַהוֹרֵג כֹּהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהָרַג, אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ יוֹצֵא לֹא לְעֵדוּת מִצְוָה וְלֹא לְעֵדוּת נְפָשׁוֹת. וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לוֹ, וַאֲפִלּוּ שַׂר צָבָא יִשְׂרָאֵל כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה, אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לה כה) 'אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה', שָׁם תְּהֵא דִּירָתוֹ, שָׁם תְּהֵא מִיתָתוֹ, שָׁם תְּהֵא קְבוּרָתוֹ. כְּשֵׁם שֶׁהָעִיר קוֹלֶטֶת, כָּךְ תְּחוּמָהּ קוֹלֵט. רוֹצֵחַ שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם וּמְצָאוֹ גּוֹאֵל הַדָּם, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, מִצְוָה בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, וּרְשׁוּת בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, וְכָל אָדָם אֵין חַיָּבִין עָלָיו. אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה חוּץ לַתְּחוּם, אוֹ עוֹמֵד חוּץ לַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה לְתוֹךְ הַתְּחוּם, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף. הָרַג בְּאוֹתָהּ הָעִיר, גּוֹלֶה מִשְּׁכוּנָה לִשְׁכוּנָה. וּבֶן לֵוִי, גּוֹלֶה מֵעִיר לְעִיר: ח כֵּיוֹצֵא בּוֹ, רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָטוֹ וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ, יֹאמַר לָהֶם רוֹצֵחַ אֲנִי. אָמְרוּ לוֹ אַף עַל פִּי כֵן, יְקַבֵּל מֵהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יט ד) **'וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ'. מַעֲלִים הָיוּ שָׂכָר לַלְוִיִּם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, לֹא הָיוּ מַעֲלִים לָהֶן שָׂכָר. וְחוֹזֵר לַשְּׁרָרָה שֶׁהָיָה בָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה חוֹזֵר לַשְּׁרָרָה שֶׁהָיָה בָּהּ:**

פֶּרֶק ג א וְאִלּוּ הֵן הַלּוֹקִין, הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל אֵשֶׁת אָחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּדָּה, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרְאֵל, בַּת

פֶּרֶק ג חִיּוּב מַלְקוּת: הָאסּוּרִים הַמְחַיְּבִים מַלְקוּת, סֵדֶר הַהַלְקָאָה בְּבֵית דִּין, וּפְטוּר הַלּוֹקֶה מִכָּרֵת: **מִשְׁנָה א אִסּוּרֵי בִיאָה שֶׁהָעוֹבֵר עֲלֵיהֶם בִּפְנֵי עֵדִים הַמַּתְרִים בּוֹ חַיָּב מַלְקוּת:** וְאִלּוּ הֵן הַלּוֹקִין שֶׁיֵּשׁ חִדּוּשׁ בְּחִיּוּבָם מַלְקוּת: **הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְהַבָּא עַל אֲחוֹת אָבִיו, וְהַבָּא עַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְהַבָּא עַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְהַבָּא עַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו** מִן הָאָב, **וְהַבָּא עַל הַנִּדָּה,** שֶׁאַף שֶׁחַיָּבֵי כָּרֵת הֵם אִם הִתְרוּ בָּהֶם לְמַלְקוּת הֲרֵי הֵם לוֹקִים. **אַלְמָנָה** הַנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן גָּדוֹל, וּגְרוּשָׁה וַחֲלוּצָה** הַנִּשֵּׂאת **לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, וּמַמְזֶרֶת** [-הַנּוֹלָדַת מִבִּיאָה הָאֲסוּרָה בְּכָרֵת], **וּנְתִינָה** [-מִן הַגִּבְעוֹנִים שֶׁהִתְגַּיְּרוּ בִּימֵי מֹשֶׁה, וְאַסּוּרִים לְיִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם 'וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם' (דברים ז ג) כִּשְׁאָר שִׁבְעָה עַמְמִין שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ], הַנִּשְּׂאוֹת **לְיִשְׂרְאֵל, וּבַת**

משניות

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק ג

יִשְׂרָאֵל הַנִּבְעָלֶת לְנָתִין וּלְמַמְזֵר. אַלְמָנָה וְהִיא גְּרוּשָׁה - שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר וְגֵרְשָׁהּ, הַנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן גָּדוֹל חַיָּבִין עָלֶיהָ שְׁנֵי חִיּוּבֵי מַלְקוּת, לְפִי שֶׁאֲסוּרָה הִיא **מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת** - שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת, אַזְהָרַת כֹּהֵן גָּדוֹל לְאַלְמָנָה, וְאַזְהָרַת כֹּהֵן לִגְרוּשָׁה. אוּלָם כֹּהֵן הַנּוֹשֵׂא **גְּרוּשָׁה** וְהִיא **חֲלוּצָה** - שֶׁאַחַר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה נִשֵּׂאת לְאַחֵר וְהוּא מֵת בְּלֹא בָּנִים, וְחָלַץ לָהּ אֶחָד מֵאֲחֵי אָבִיהָ, **אֵינוֹ חַיָּב** מַלְקוּת **אֶלָּא מִשּׁוּם שֵׁם אֶחָד** - אַזְהָרָה אַחַת **בִּלְבַד**, שֶׁל אִסּוּר גְּרוּשָׁה לְכֹהֵן, לְפִי שֶׁאִסּוּר חֲלוּצָה אֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה אֶלָּא נִלְמָד מִדְּרָשַׁת הַפָּסוּק (ויקרא כא ז) 'וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה', וּלְפִיכָךְ אֵין לוֹקִין עָלָיו:

מִשְׁנָה ב **אִסּוּרִים נוֹסָפִים שֶׁעָנְשָׁם מַלְקוּת:** **הַטָּמֵא** שֶׁאָכַל **אֶת הַקֹּדֶשׁ** - בְּשֵׁר קָדָשִׁים, **וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ** כְּשֶׁהוּא **טָמֵא, וְהָאוֹכֵל חֵלֶב** בְּהֵמָה טְהוֹרָה, **וְדָם** שֶׁל בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף, **וְנוֹתָר** [-הַנִּשְׁאָר מִן הַקָּרְבָּן לְאַחַר סוֹף זְמַן אֲכִילָתוֹ], **וּפִגּוּל** [-קָרְבָּן שֶׁחָשְׁבוּ עָלָיו בִּשְׁעַת עֲבוֹדָתוֹ לְהַקְרִיבוֹ אוֹ לְאָכְלוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ], **וְטֻמְאַ** - קָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ, **הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה** - אוֹ מַקְרִיב, קָדָשִׁים **בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **וְהָאוֹכֵל חָמֵץ בַּפֶּסַח, וְהָאוֹכֵל** בְּיוֹם **הַכִּפּוּרִים, וְהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהַמְמַצֶּה אֶת הַשָּׁמֶן** - הַמְכִין שֶׁמֶן כְּדֶגְמַת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, **וְהַמְמַצֶּה אֶת הַקְּטֹרֶת** - הַמְכִין קְטֹרֶת כְּדֶגְמַת הַקְּטֹרֶת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, **וְהַסָּךְ** גּוּפוֹ **בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה** שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, **וְהָאוֹכֵל** בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף **נְבֵלוֹת** - שֶׁמֵּתוּ בְּלֹא שְׁחִיטָה, **וּטְרֵפוֹת** [-שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מוּם הַמַּחְשִׁיבָם לִטְרֵפָה], וְהָאוֹכֵל **שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. אָכַל טָבֵל** [-פֵּרוֹת שֶׁלֹּא הֻפְרְשׁוּ מֵהֶם תְּרוּמוֹת אוֹ מַעֲשְׂרוֹת] הָאָסוּר בַּאֲכִילָה מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם כב טו) 'וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ' שֶׁדָּרְשׁוּהוּ עַל פֵּרוֹת טָבֵל שֶׁהַתְּרוּמָה מְעֹרֶבֶת בּוֹ וַעֲתִידִים לְהָרִימָהּ מִמֶּנּוּ, **וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה** מִמֶּנּוּ **תְּרוּמָתוֹ** - תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁנּוֹתֵן הַלֵּוִי לַכֹּהֵן, שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה כְּטָבֵל שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר (במדבר יח כז) 'וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן הַגֹּרֶן' וְגוֹ' **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** שֶׁנִּטְמָא שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה בְּלֹא פִּדְיוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (שם כו יד) 'לֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאִי', וְנִפְדֶּה אַף בִּירוּשָׁלַיִם [בְּשׁוֹנֶה מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי טָהוֹר שֶׁאָסוּר לִפְדּוֹתוֹ בִּירוּשָׁלַיִם] שֶׁנֶּאֱמַר (שם יד כד) 'כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ' - לְאָכְלוֹ, **וְהַקֹּדֶשׁ** - אוֹ הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּלְמָד בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'חֵטְא חֵטְא' מִתְּרוּמָה שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה בְּלֹא פִּדְיוֹן, **שֶׁלֹּא נִפְדּוּ** עַל מָעוֹת. **כַּמָּה יֹאכַל מִן הַטָּבֵל וְיִהְיֶה חַיָּב** מַלְקוּת, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כְּזַיִת. אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵין אַתֶּם מוֹדִים לִי בְּאוֹכֵל נְמָלָה שֶׁהוּא חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּבְרְיָתָהּ. אָמַר לָהֶן, אַף חִטָּה אַחַת כִּבְרְיָתָהּ:** **ג** **הָאוֹכֵל בִּכּוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא עֲלֵיהֶן, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים חוּץ לַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לַחוֹמָה, הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח הַטָּהוֹר, חַיָּבִין עָלֶיהָ. אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם שֵׁם אֶחָד בִּלְבַד:** **ב** **הַטָּמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַמִּקְדָּשׁ, וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא, וְהָאוֹכֵל חֵלֶב חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם אֶחָד בִּלְבַד:** **ב** **הַטָּמֵא שֶׁאָכַל מִן הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא, וְהָאוֹכֵל חֵלֶב דָּם, וְנוֹתָר וּפִגּוּל וְטָמֵא, הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַּחוּץ, וְהָאוֹכֵל חָמֵץ בַּפֶּסַח, וְהָאוֹכֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהַמְמַצֶּה אֶת הַשָּׁמֶן, וְהַמְמַצֶּה אֶת הַקְּטֹרֶת, וְהַסָּךְ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְהָאוֹכֵל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. אָכַל טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא, הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח הַטָּהוֹר, חַיָּבִין עָלֶיהָ. אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם שֵׁם אֶחָד בִּלְבַד:** **ב** **הַטָּמֵא שֶׁאָכַל מִן הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא, וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ כְּשֶׁהוּא

מִשְׁנָה ו אִשּׁוּר כְּתֹבֶת קַעֲקַע וְחִיּוּב הָעוֹבֵר עָלָיו בְּמַלְקוּת: הַכּוֹתֵב כְּתֹבֶת קַעֲקַע - כְּתִיבָה בִּבְשָׂרוֹ, אִם **כָּתַב** עַל בְּשָׂרוֹ **וְלֹא קַעֲקַע** - לֹא קָרַע בִּבְשָׂרוֹ בְּמָקוֹם הַכְּתִיבָה, אוֹ **שֶׁקַּעֲקַע** - קָרַע בִּבְשָׂרוֹ **וְלֹא כָתַב** - לֹא מִלֵּא הַקָּרַע בְּדְיוֹ וְכַדּוֹמֶה, **אֵינוֹ חַיָּב** מַלְקוּת, **עַד שֶׁיִּכְתֹּב וְיַקַּעֲקַע** - יִכְתֹּב בְּתוֹךְ קִעְקוּעַ שֶׁקַּעֲקַע תְּחִלָּה. כְּתֹבֶת קַעֲקַע שֶׁאָסְרָה תּוֹרָה הִיא בֵּין שֶׁכּוֹתְבָהּ **בְּדְיוֹ**, וּבֵין שֶׁכּוֹתְבָהּ **בְּכֹחל**, וּבֵין שֶׁכּוֹתְבָהּ **בְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב** מַלְקוּת **עַד שֶׁיִּכְתֹּב שָׁם** - עַל בְּשָׂרוֹ בְּתוֹךְ קִעְקוּעַ, אֶת **הַשֵּׁם** שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** **'וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי ה'**, וּפֵרוּשׁוֹ לֹא תִּתְּנוּ בָּכֶם שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה לְשַׁתֵּף אֲחֵרִים עִמִּי כִּי אֲנִי הַשֵּׁם: **מִשְׁנָה ז חִיּוּב כַּמָּה מַלְקִיּוֹת עַל לָאו אֶחָד, בְּנָזִיר הַשּׁוֹתֶה יַיִן:** נָזִיר שֶׁהָיָה **שׁוֹתֶה בְּיַיִן** - שׁוֹתֶה יַיִן **כָּל הַיּוֹם**, וְהִתְרוּ בּוֹ בִּתְחִלַּת שְׁתִיָּתוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה, **אֵינוֹ חַיָּב** אֶלָּא **מַלְקוּת אַחַת** עַל הָרְבִיעִית שֶׁשָּׁתָה בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אַחַר שֶׁהִתְרוּ בּוֹ, אַךְ אִם הִתְרוּ בּוֹ בִּתְחִלַּת שְׁתִיָּתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ אַל תִּשְׁתֶּה כְּלִי זֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כָּךְ וְכָךְ רְבִיעִיּוֹת יַיִן חַיָּב מַלְקוּת עַל כָּל רְבִיעִית וּרְבִיעִית, וְכֵן אִם **אָמְרוּ לוֹ** תּוֹךְ כְּדֵי שְׁתִיָּתוֹ מִסְפָּר פְּעָמִים **'אַל תִּשְׁתֶּה'**, **'אַל תִּשְׁתֶּה'** וְהוּא מַמְשִׁיךְ **וְשׁוֹתֶה, חַיָּב** מַלְקוּת נוֹסָפוֹת **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מִשְּׁתִיּוֹתָיו רְבִיעִית יַיִן שֶׁקְּדָמָה לָהּ הַתְרָאָה: **מִשְׁנָה ח חִיּוּב כַּמָּה מַלְקִיּוֹת עַל לָאו אֶחָד, בְּנָזִיר הַנִּטְמָא לְמֵת אוֹ מְגַלֵּחַ שְׁעָרוֹ וּבִלְבִישַׁת כִּלְאַיִם:** הָיָה הַנָּזִיר מִטַּמֵּא **לְמֵתִים כָּל הַיּוֹם**, וְהִתְרוּ בּוֹ בִּתְחִלַּת הִטַּמְּאוֹ שֶׁלֹּא יִטַּמֵּא, **אֵינוֹ חַיָּב** אֶלָּא מַלְקוּת **אַחַת**, אַךְ אִם **אָמְרוּ לוֹ** תּוֹךְ כְּדֵי הִטַּמְּאוֹ מִסְפָּר פְּעָמִים **'אַל תִּטַּמָּא' 'אַל תִּטַּמָּא', וְהָיָה** מַמְשִׁיךְ **וּמִטַּמֵּא חַיָּב** מַלְקוּת נוֹסָפוֹת **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מִן הַפְּעָמִים שֶׁהִמְשִׁיךְ לְהִטַּמֵּא לְמֵרוֹת שֶׁחָזְרוּ וְהִתְרוּ בּוֹ. הָיָה הַנָּזִיר **מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם**, וְהִתְרוּ בּוֹ בִּתְחִלַּת גִּלּוּחוֹ שֶׁלֹּא יְגַלַּח, **אֵינוֹ חַיָּב** אֶלָּא מַלְקוּת **אַחַת**, אַךְ אִם **אָמְרוּ לוֹ** תּוֹךְ כְּדֵי גִּלּוּחוֹ מִסְפָּר פְּעָמִים **'אַל תְּגַלַּח' 'אַל תְּגַלַּח', וְהוּא** מַמְשִׁיךְ **וּמְגַלֵּחַ חַיָּב** מַלְקוֹת נוֹסָפוֹת **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מִן הַפְּעָמִים שֶׁהִמְשִׁיךְ לְגַלֵּחַ לְמֵרוֹת שֶׁחָזְרוּ וְהִתְרוּ בּוֹ. הָיָה אָדָם **לָבוּשׁ בִּכְלְאַיִם כָּל הַיּוֹם**, וְהִתְרוּ בּוֹ בִּתְחִלַּת לְבִישָׁתוֹ שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ כִּלְאַיִם, **אֵינוֹ חַיָּב** אֶלָּא מַלְקוּת **אַחַת**, אַךְ אִם **אָמְרוּ לוֹ** כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ מִסְפָּר פְּעָמִים **'אַל תִּלְבַּשׁ'**, **'אַל תִּלְבַּשׁ', וְהוּא פּוֹשֵׁט** אֶת הַכִּלְאַיִם **וְלוֹבֵשׁ** אוֹתָם - אוֹ אֲפִלּוּ רַק מוֹצִיא אֶת רֹאשׁוֹ וּמַחֲזִירוֹ, **חַיָּב** מַלְקוּת **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מִן הַפְּעָמִים שֶׁפָּשַׁט וְלָבַשׁ לַמְרוֹת שֶׁחָזְרוּ וְהִתְרוּ בּוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁהָה בֵּין הַהַתְרָאָה לְהַתְרָאָה דֵּי זְמַן כְּדֵי לִפְשֹׁט וּלְלְבֹּשׁ, הֲרֵי הוּא כְּפוֹשֵׁט וְחוֹזֵר וּלוֹבֵשׁ, שֶׁחַיָּב עַל כָּל הַתְרָאָה וְהַתְרָאָה: **מִשְׁנָה ט מַעֲשֶׂה אֶחָד הַמְחַיֵּב כַּמָּה מַלְקִיּוֹת מֵחֲמַת שֶׁעוֹבֵר בּוֹ עַל כַּמָּה לָאוִין:** יֵשׁ **חוֹרֵשׁ תֶּלֶם אֶחָד** - שׁוּרָה אַחַת שֶׁל שָׂדֶה, **וְחַיָּב עָלָיו** - עַל מַעֲשֶׂה זֶה, שְׁמוֹנָה מַלְקִיּוֹת **מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין** שׁוֹנִים, אִם הִתְרוּ בּוֹ קֹדֶם הַמַּעֲשֶׂה מִשּׁוּם כֶּלְאַיִם, כֵּיצַד, **הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר**, וְעוֹבֵר מִשּׁוּם 'לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבְחֲמֹר יַחְדָּו' (דברים כב י), **וְהֵן** - הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר **מְקֻדָּשִׁים** - בְּכוֹרִים, וְעוֹבֵר גַּם מִשּׁוּם 'לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ' (שם טו יט) עַל עוֹד שְׁנֵי לָאוִין, אֶחָד עַל הַשּׁוֹר וְאֶחָד עַל הַחֲמוֹר, וַחֲרִישָׁתוֹ **בִּכְלְאַיִם בַּכֶּרֶם** - שֶׁמִּחַפָּה עַל יָדֵהּ חִטָּה שְׂעוֹרָה וְחַרְצָן שֶׁל גֶּפֶן הַמַּנְחִים יַחְדָּו בַּקַּרְקַע, וְעוֹבֵר גַּם מִשּׁוּם 'שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם' (ויקרא יט יט), **וּבַשְּׁבִיעִית** - בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, וְעוֹבֵר גַּם מִשּׁוּם 'שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע' (שם כה ד), **וְיוֹם טוֹב** - וּבְיוֹם טוֹב, וְעוֹבֵר גַּם מִשּׁוּם 'כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ' (שם כג ז), **וְהוּא כֹּהֵן וְנָזִיר** וַחֲרִישָׁתוֹ **בְּבֵית הַטְּמְאָה** - בֵּית קְבָרוֹת, וְעוֹבֵר גַּם מִשּׁוּם 'לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו' (שם כא א) הָאָמוּר בְּכֹהֲנִים, וּמִשּׁוּם 'עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא' (במדבר ו ו) הָאָמוּר בְּנָזִיר, הֲרֵי שְׁמוֹנָה לָאוִין שֶׁעוֹבֵר בַּחֲרִישָׁה אַחַת. **חֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר,** יָשְׁנוֹ אַפֵּן שֶׁעוֹבֵר **אַף** בְּלָאו נוֹסָף, וְהוּא **הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם** בְּעֵת שֶׁחוֹרֵשׁ, שֶׁעוֹבֵר גַּם מִשּׁוּם 'וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעֲטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ' (ויקרא יט יט), **וַהֲרֵי הוּא עוֹבֵר** בְּתִשְׁעָה לָאוִין בַּחֲרִישָׁה אַחַת, **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, אֵינוֹ הַשֵּׁם** - אֵין לְחַשֵּׁב לָאו זֶה שֶׁל כִּלְאַיִם בְּמִנְיַן הַלָּאוִין שֶׁבְּמַעֲשֶׂהוּ, לְפִי שֶׁחִיּוּבוֹ עַל לְבִישַׁת הַכִּלְאַיִם אֵינוֹ מֻחְמָת הַחֲרִישָׁה. **אָמַר לָהֶם חֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי לַחֲכָמִים,** אִם כֵּן הֲלֹא **אַף לֹא** טֻמְאַת **הַנָּזִיר** וְלֹא טֻמְאַת הַכֹּהֵן עַל יְדֵי הַחֲרִישָׁה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת **הוּא הַשֵּׁם** - וְאֵין לְחַשְּׁבָם בְּמִנְיַן הַלָּאוִין שֶׁבְּמַעֲשֵׂהוּ, לְפִי שֶׁאַף הֵם אֵינָם מֻחְמָת הַחֲרִישָׁה, וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין הַשְּׁוָרִים יְכוֹלִים לַחֲרֹשׁ לְבַד בְּלִי שֶׁיִּכָּנֵס עִמָּהֶם לְבֵית הַקְּבָרוֹת נֶחְשָׁבִים לָאוִין אֵלּוּ מֻחְמָת הַחֲרִישָׁה: **מִשְׁנָה י מִנְיַן הַמַּלְקוֹת שֶׁמַּלְקִים אֶת הַמְחַיֵּב מַלְקוּת: כַּמָּה מַלְקִין אוֹתוֹ** - אֶת הַחַיָּב מַלְקוּת, **אַרְבָּעִים** מַלְקוֹת **חָסֵר** - פְּחוּת **אַחַת** שֶׁהֵם שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה מַלְקוֹת, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כה ב-ג) **'וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר אַרְבָּעִים** יַכֶּנּוּ' וְגוֹ', וְלֹא נֶאֱמַר 'אַרְבָּעִים בְּמִסְפָּר' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ מִנְיָן שֶׁל אַרְבָּעִים מַלְקוֹת, דָּרְשׁוּ **'בְּמִסְפָּר אַרְבָּעִים'** - מִנְיָן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים וְגוֹרֵם שֶׁיֹּאמְרוּ אַחֲרָיו אַרְבָּעִים, וְהֵיינוּ שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַרְבָּעִים שְׁלֵמוֹת הוּא לוֹקֶה, וְכֵיוָן** שֶׁמְּשַׁלְּשִׁים אֶת הַמַּלְקוֹת שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו וּשְׁנֵי שְׁלִישׁ מִלְּאַחֲרָיו - שְׁלִישׁ עַל כָּתֵף אַחַת וּשְׁלִישׁ עַל הַכָּתֵף הַשְּׁנִיָּה, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מי"ג), **הֵיכָן הוּא לוֹקֶה אֶת הַיְתֵרָה** - אֶת הַמַּכָּה הָאַרְבָּעִים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְחַלְּקָהּ בֵּין שְׁלָשְׁתָּם, **בֵּין כְּתֵפָיו: מִשְׁנָה יא לְעוֹלָם אֵין לוֹקִין אֶלָּא מִסְפַּר מַלְקוֹת הָרָאוּי לְהִתְחַלֵּק לְשָׁלֹשׁ: אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ** - אֶת כֹּחוֹ שֶׁל הַחַיָּב מַלְקוּת בְּכַמָּה מַלְקוֹת מִסְגֹּל הוּא לַעֲמֹד בְּלֹא שְׁיָמוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְחַיְּבוֹ בְּיוֹתֵר מֵהֶם, **אֶלָּא** בְּמִנְיַן **מַכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ** - לְהִתְחַלֵּק לְשָׁלֹשׁ, וּכְגוֹן אִם אָמְדוּ אוֹתוֹ שֶׁיָּכוֹל לְקַבֵּל עֶשְׂרִים מַכּוֹת, אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה מַכּוֹת שֶׁהֵן מִנְיַן הָרָאוּי לְהִשְׁתַּלֵּשׁ, לְפִי שֶׁשָּׁנִינוּ לְהַלָּן (מי"ג) שֶׁמַּלְקִים אוֹתוֹ שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו וּשְׁנֵי שְׁלִישׁ מִלְּאַחֲרָיו. **אָמְדוּהוּ** שֶׁמְּסֻגָּל **לְקַבֵּל אַרְבָּעִים** מַלְקוֹת פְּחוֹת אַחַת - שֶׁהֵם שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה מַלְקוֹת, **וְלָקָה מִקְצָת** מֵהֶן, **וְאָמְרוּ** שׁוּב **שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל** אֶת כָּל **אַרְבָּעִים** הַמַּלְקוֹת כְּפִי שֶׁאָמְדוּ אוֹתוֹ בַּתְּחִלָּה, אֶלָּא פְּחוֹת מִכֵּךְ, **פָּטוּר** מִלְּקַבֵּל אַף אֶת שְׁאָר הַמַּלְקוֹת שֶׁכֵּן יָכוֹל לִסְבֹּל, וְכֵן אִם **אָמְדוּהוּ** שֶׁיָּכוֹל **לְקַבֵּל** רַק **שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה** מַלְקוֹת, **וּמִשֶּׁלָּקָה** אוֹתָן חָזְרוּ **וְאָמְרוּ שֶׁיָּכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים** מַלְקוֹת **פָּטוּר** הוּא מִלְּקוֹת עוֹד, לְפִי שֶׁכְּבָר לָקָה בְּבֵית דִּין. **עָבַר עֲבֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ** מִשּׁוּם **שְׁנֵי לָאוִין** וְחַיָּב שְׁתֵּי מַלְקִיּוֹת, כְּגוֹן שֶׁחָרַשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר בְּכִלְאַיִם בַּכֶּרֶם, אִם **אָמְדוּהוּ אֹמֶד** אֶחָד לִשְׁנֵי חִיּוּבֵי הַמַּלְקוֹת, וּמָצְאוּ שֶׁיָּכוֹל לְלְקוֹת לְפָחוֹת שָׁלֹשׁ מַלְקוֹת יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה, הֲרֵי זֶה **לוֹקֶה** כְּפִי שֶׁאָמְדוּהוּ, **וּפָטוּר** מִלְּקוֹת עוֹד עַל לָאוִין אֵלּוּ, לְפִי שֶׁלָּקָה שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה מַלְקוֹת עַל לָאוִין אֵלּוּ, וְעַל הַלָּאוִין הַשֵּׁנִי אֶת שְׁאָר הַמַּלְקוֹת שֶׁאָמְדוּהוּ שֶׁיָּכוֹל לְלְקוֹת עָלָיו, **וְאִם לָאוִין** - שֶׁלֹּא אָמְדוּהוּ אֶלָּא עַל חִיּוּב מַלְקוּת אֶחָד מֵהֶם, וּמָצְאוּ שֶׁיָּכוֹל לִלְקוֹת שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה וְעַל חִיּוּב הַמַּלְקוּת הַנּוֹסָף לֹא אָמְדוּהוּ, הֲרֵי זֶה **לוֹקֶה** אוֹתָם עֲבוּר הַלָּאוִין שֶׁאָמְדוּהוּ עָלָיו, **וּמִתְרַפֵּא** מֵהַמַּלְקוֹת, **וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה** שׁוּב עֲבוּר הַלָּאוִין הַשֵּׁנִי כְּפִי שֶׁיֹּאמְדוּ אוֹתוֹ לְאַחַר שֶׁיִּתְרַפֵּא: **מִשְׁנָה יב** סָדַר **וְאֵפוֹ הַלָּקָאַת הַמַּלְקוֹת בְּבֵית דִּין: כֵּיצַד מַלְקִין אוֹתוֹ** - אֶת הַחַיָּב מַלְקוּת בְּבֵית דִּין: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין **כּוֹפֵת** - קוֹשֵׁר, אֶת **שְׁתֵּי יָדָיו עַל הַעַמּוּד** הַנָּעוּץ בַּקַּרְקַע, שֶׁהוּא זָקוּף וְגָבוֹהַּ כְּדֵי לְהַשְּׁעִין עָלָיו, **הֵילָךְ וְהֵילָךְ** - מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָעַמּוּד, **וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת** - שַׁמָּשׁ, שֶׁהוּא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין **אוֹחֵז בִּבְגָדָיו** בְּפֹתַח הַצַּוָּאר, וּמוֹשְׁכָם בְּחָזְקָה, **אִם נִקְרְעוּ** שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם הַתֶּפֶר, **נִקְרְעוּ, אוֹתוֹ, כּוֹפֵת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעַמּוּד הֵילָךְ וְהֵילָךְ, וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּבְגָדָיו, אִם נִקְרְעוּ נִקְרְעוּ,** אָמְרוּ לוֹ אַל תִּשְׁתֶּה אַל תִּשְׁתֶּה וְהוּא שׁוֹתֶה, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. **ז** הַכּוֹתֵב כְּתֹבֶת קַעֲקַע. כָּתַב וְלֹא קִעְקַע, קִעְקַע וְלֹא כָתַב, אֵינוֹ חַיָּב, עַד שֶׁיִּכְתֹּב וְיַקַּעֲקַע בְּדְיוֹ וּבְכֹחל וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּכְתֹּב שָׁם הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כח) **'וּכְתֹבֶת** קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְיָ': **ח** נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בְּיַיִן כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּשְׁתֶּה וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּלְבַּשׁ וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **ט** יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֶּלֶם אֶחָד וְחַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין, הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר, וְהֵן מֻקְדָּשִׁים, בִּכְלְאַיִם בַּכֶּרֶם, וּבַשְּׁבִיעִית, וְיוֹם טוֹב, וְכֹהֵן וְנָזִיר בְּבֵית הַטְּמְאָה. חֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר, אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם. אָמְרוּ לוֹ, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לָהֶם, אַף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם. אָמַר לָהֶם, אַף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם: **י** כַּמָּה מַלְקִין אוֹתוֹ, אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ב-ג) **'בְּמִסְפָּר אַרְבָּעִים', מִנְיָן** שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַרְבָּעִים שְׁלֵמוֹת הוּא לוֹקֶה. וְהֵיכָן הוּא לוֹקֶה אֶת הַיְתֵרָה, בֵּין כְּתֵפָיו: **יא** אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּמַכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ. אָמְדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, לָקָה מִקְצָת וְאָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, פָּטוּר. אָמְדוּהוּ לְקַבֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, מִשֶּׁלָּקָה אָמְרוּ שֶׁיָּכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, פָּטוּר. עָבַר עֲבֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁנֵי לָאוִין, אָמְדוּהוּ אֹמֶד אֶחָד, לוֹקֶה וּפָטוּר. וְאִם לָאוִין, לוֹקֶה וּמִתְרַפֵּא וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה: **יב** כֵּיצַד מַלְקִין אוֹתוֹ, כּוֹפֵת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעַמּוּד הֵילָךְ וְהֵילָךְ, וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּבְגָדָיו, אִם נִקְרְעוּ נִקְרְעוּ, כְּגוֹן שֶׁחָרַשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר בְּכִלְאַיִם בַּכֶּרֶם, אִם **אָמְדוּהוּ אֹמֶד** אֶחָד לִשְׁנֵי חִיּוּבֵי הַמַּלְקוֹת, וּמָצְאוּ שֶׁיָּכוֹל לְלְקוֹת לְפָחוֹת שָׁלֹשׁ מַלְקוֹת יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה, הֲרֵי זֶה **לוֹקֶה** כְּפִי שֶׁאָמְדוּהוּ, **וּפָטוּר** מִלְּקוֹת עוֹד עַל לָאוִין אֵלּוּ, לְפִי שֶׁלָּקָה שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה מַלְקוֹת עַל לָאוִין אֵלּוּ, וְעַל הַלָּאוִין הַשֵּׁנִי אֶת שְׁאָר הַמַּלְקוֹת שֶׁאָמְדוּהוּ שֶׁיָּכוֹל לְלְקוֹת עָלָיו, **וְאִם לָאוִין** - שֶׁלֹּא אָמְדוּהוּ אֶלָּא עַל חִיּוּב מַלְקוּת אֶחָד מֵהֶם, וּמָצְאוּ שֶׁיָּכוֹל לִלְקוֹת שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה וְעַל חִיּוּב הַמַּלְקוּת הַנּוֹסָף לֹא אָמְדוּהוּ, הֲרֵי זֶה **לוֹקֶה** אוֹתָם עֲבוּר הַלָּאוִין שֶׁאָמְדוּהוּ עָלָיו, **וּמִתְרַפֵּא** מֵהַמַּלְקוֹת, **וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה** שׁוּב עֲבוּר הַלָּאוִין הַשֵּׁנִי כְּפִי שֶׁיֹּאמְדוּ אוֹתוֹ לְאַחַר שֶׁיִּתְרַפֵּא: **מִשְׁנָה יב** סָדַר **וְאֵפוֹ הַלָּקָאַת הַמַּלְקוֹת בְּבֵית דִּין: כֵּיצַד מַלְקִין אוֹתוֹ** - אֶת הַחַיָּב מַלְקוּת בְּבֵית דִּין: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין **כּוֹפֵת** - קוֹשֵׁר, אֶת **שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעַמּוּד** הַנָּעוּץ בַּקַּרְקַע, שֶׁהוּא זָקוּף וְגָבוֹהַּ כְּדֵי לְהַשְּׁעִין עָלָיו, **הֵילָךְ וְהֵילָךְ** - מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָעַמּוּד, **וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת** - שַׁמָּשׁ, שֶׁהוּא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין **אוֹחֵז בִּבְגָדָיו** בְּפֹתַח הַצַּוָּאר, וּמוֹשְׁכָם בְּחָזְקָה, **אִם נִקְרְעוּ** שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם הַתֶּפֶר, **נִקְרְעוּ,**

משניות

מַסֶּכֶת מַכּוֹת פֶּרֶק ג

וְאִם נִפְרְמוּ בִּמְקוֹם הַתָּפָר, נִפְרְמוּ, וּמַמְשִׁיךְ לְמָשְׁכָם וּלְקָרְעָם עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבּוֹ, לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַכּוֹתוֹ עַל בְּשָׂרוֹ וְלֹא עַל בִּגְדוֹ. וְהָאֶבֶן נְתוּנָה מֵאַחֲרָיו שֶׁל הַלּוֹקֶה, וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ, וּרְצוּעָה מְעוֹר שֶׁל עֵגֶל בְּיָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ג) 'אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ' בְּסָמוּךְ לְמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ', שֶׁהִיא **כְּפוּלָה** כֻּפֶל אֶחָד **לִשְׁנַיִם** - לִשְׁתֵּי שְׁכָבוֹת, **וּשְׁנַיִם** - שְׁתֵּי שְׁכָבוֹת אֵלּוּ כְּפוּלוֹת כֻּפֶל נוֹסָף **לְאַרְבָּעָה** שְׁכָבוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, **וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת** דַּקּוֹת מֵעוֹר שֶׁל חֲמוֹר **עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת בָּהּ** - מְחֻבָּרוֹת לִרְצוּעַת עוֹר הָעֶגֶל בְּרֹאשָׁהּ וּבְסוֹפָהּ, לִרְמֹז עַל הַפָּסוּק (ישעיה א ג) 'יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו', שֶׁאוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: 'יָבֹא מִי שֶׁמַּכִּיר אֵבוּס בְּעָלָיו וְיִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר אֵבוּס בְּעָלָיו':

מִשְׁנָה יג יָדָהּ - הַיְּדִית שֶׁאֵלֶיהָ מְחֻבֶּרֶת הָרְצוּעָה, אָרְכָּהּ טֶפַח, וּבָהּ נָקַב שֶׁבּוֹ קְשׁוּרָה הָרְצוּעָה וְנִתָּן לְהַאֲרִיכָהּ וּלְקַצְּרָהּ, **וְרָחְבָּהּ** שֶׁל הָרְצוּעָה **טֶפַח**, **וְרֹאשָׁהּ** שֶׁל הָרְצוּעָה צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא **מַגַּעַת** בְּשִׁעַת הַמַּלְקוֹת **עַל פִּי כָּרְסוֹ** - עַד טַבּוּרוֹ, וְעַל פִּי שִׁעוּר זֶה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ וּלְקַצֵּר אוֹתָהּ לְכָל לוֹקֶה, **וּמַכֶּה אוֹתוֹ** חַזַּן הַכְּנֶסֶת **שְׁלִישׁ** מַלְקוֹת **מִלְפָנָיו** - עַל בִּטְנוֹ, **וּשְׁתֵּי יָדוֹת** - שְׁנֵי שְׁלִישׁ מַלְקוֹת, **מִלְאֲחָרָיו** - עַל גַּבּוֹ, שְׁלִישׁ עַל כָּתֵף זוֹ וּשְׁלִישׁ עַל כָּתֵף זוֹ, **וְאֵינוֹ מַכֶּה אוֹתוֹ לֹא כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד וְלֹא כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא מֻטֶּה** - כָּפוּף עַל הָעַמּוּד, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ב) 'וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט', **וְהַמַּכֶּה** - חַזַּן הַכְּנֶסֶת, מַגְבִּיהַּ אֶת הָרְצוּעָה בִּשְׁתֵּי יָדָיו **וּמַכֶּה כְּשֶׁהִיא בְּיָדוֹ אַחַת, וּמַכֶּהוּ בְּכָל כֹּחוֹ** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'מַכָּה רַבָּה': **מִשְׁנָה יד** וְהַקּוֹרֵא - גָּדוֹל שֶׁבַּדַּיָּנִים, **קוֹרֵא** בִּזְמַן הַמַּלְקוֹת אֶת הַפְּסוּקִים (שם כח נח-נט) **'אִם לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת** אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְגוֹ', **וְהַפְלָא ה' אֶת מַכֹּתְךָ וְאֶת מַכּוֹת** זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלֹת וְנֶאֱמָנוֹת' וְגוֹ', **(וְחוֹזֵר לְתְחִלַּת הַמִּקְרָא)** וְאֶת הַפָּסוּק (שם כט ח) **'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת** וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן' וְגוֹ', **וְהוֹאִיל** - וּמְסַיֵּם בְּפָסוּק (תהלים עח לח) **'וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן** וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ' וְגוֹ', וְדַיָּן שֶׁהָעוֹמֵד בְּסָמוּךְ לוֹ מוֹנֶה אֶת הַמַּלְקוֹת, וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵר לוֹ עַל כָּל הַכָּאָה וְהַכָּאָה: 'הַכֵּהוּ', וְצָרִיךְ הַקּוֹרֵא לְכַוֵּן לְהַשְּׁלִים אֶת קְרִיאַת הַפְּסוּקִים עִם סִיּוּם הַמַּלְקוֹת, וְאִם סִיֵּם אֶת קְרִיאַת הַפְּסוּקִים לִפְנֵי שֶׁנִּסְתַּיְּמוּ הַמַּלְקוֹת **חוֹזֵר לְתְחִלַּת הַמִּקְרָא** וְקוֹרֵא פַּעַם שֵׁנִיָּה, וּמְמַהֵר לְהַשְׁלִים וּלְסַיְּמָם עִם סִיּוּם הַמַּלְקוֹת. **וְאִם מֵת** הַלּוֹקֶה **תַּחַת יָדוֹ** שֶׁל הַמַּלְקֶה מַחֲמַת הַמַּלְקוֹת, **פָּטוּר** הַמַּלְקֶה מִגָּלוּת, לְפִי שֶׁהַכֵּהוּ כַּדִּין, אַךְ אִם **הוֹסִיף לוֹ** בְּשׁוֹגֵג **עוֹד** מַכַּת **רְצוּעָה אַחַת** יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁאָמְדוּהוּ שֶׁיְּכוֹל לְקַבֵּל, **וָמֵת** מֵחֲמַת מַכָּה נוֹסֶפֶת זוֹ, **הֲרֵי זֶה** הַמַּלְקֶה **גּוֹלֶה עַל יָדוֹ** - בִּשְׁבִיל הַכָּאָה זוֹ, כְּדִין רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה. **נִתְקַלְקֵל** הַלּוֹקֶה תּוֹךְ כְּדֵי קְבָלַת הַמַּלְקוֹת **בֵּין בְּרֵעִי** - שֶׁיָּצָא מִמָּנּוּ רְעִי, **בֵּין בְּמַיִם** - שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ מֵי רַגְלַיִם, **פָּטוּר** מִשְּׁאָר הַמַּלְקוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ג) 'וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ', וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נִקְלָה וְהִתְבַּזָּה אֵינוֹ מַמְשִׁיךְ לְלְקוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאִישׁ** רַק אִם **הִתְקַלְקֵל בִּרְעִי** נִפְטָר מֵהֶמְשֵׁךְ קַבָּלַת הַמַּלְקוֹת, **וְהָאִשָּׁה** גַּם אִם הִתְקַלְקְלָה **בְּמַיִם** פְּטוּרָה מֵהֶמְשֵׁךְ הַמַּלְקוֹת: **מִשְׁנָה טו** **שְׁחָיְבֵי כְּרֻיּוֹת שֶׁלָּקוּ נִפְטְרוּ מֵחִיּוּב כָּרֵת שֶׁלָּהֶם, וְגָדֵל שְׂכַר הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת וְהַפּוֹרֵשׁ מֵעֲבֵרָה: כָּל חַיָּבֵי כְּרֻיּוֹת** - הָעוֹבְרִים עַל לָאו שֶׁנִּשְׁנוּ כָּרֵת וְהִתְרוּ בָּהֶם שֶׁיֵּעָנְשׁוּ בְּמַלְקוּת, **שֶׁלָּקוּ** בְּבֵית דִּין, וְעָשׂוּ תְּשׁוּבָה **נִפְטְרוּ יְדֵי** - מִידֵי, **כְּרִיתָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ'**, מְלַמֵּד שֶׁכְּשֶׁלָּקָה הֲרֵי הוּא כְּאָחִיךָ, וְשׁוּב אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת, דִּבְרֵי **רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל.**

אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל, קַל וָחֹמֶר הוּא **וּמָה אִם הָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת** שֶׁעָנְשָׁהּ כָּרֵת **נוֹטֵל נַפְשׁוֹ עָלֶיהָ, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת** - שֶׁקִּבֵּל עָלָיו אֶת הַדִּין וְלָקָה עַל חֶטְאוֹ, **עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁתִּנָּתֵן לוֹ נַפְשׁוֹ** וְיִפָּטֵר מִן הַכָּרֵת, לְפִי שֶׁמְּרֻבֶּה מִדָּה טוֹבָה מִמִּדַּת פֻּרְעָנוּת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵין צָרִיךְ לְקַל וָחֹמֶר זֶה, אֶלָּא **מִמְּקוֹמוֹ** - מִן הַפָּרָשָׁה הַמְלַמֶּדֶת שֶׁהָעוֹשֶׂה עֲבֵרָה נוֹטֵל אֶת נַפְשׁוֹ, **הוּא לָמֵד** - נִתָּן לִלְמֹד, שֶׁהָעוֹשֶׂה מִצְוָה זוֹכֶה לְחַיִּים, **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּפָרָשַׁת עֲרָיוֹת (ויקרא יח כט) **'וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת'** וְגוֹ', כְּלוֹמַר שֶׁהַנִּכְשָׁל בַּעֲבֵרָה נוֹטֵל נַפְשׁוֹ, **וְאוֹמֵר** הַפָּסוּק בִּתְחִלַּת הַפָּרָשָׁה (שם פסוק ה) **'וּשְׁמַרְתֶּם** אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי **אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם'**, וְנוֹקֵט לְשׁוֹן **'אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה'** עַל הַפּוֹרֵשׁ מֵעֲבֵרָה, **הָא** - הֲרֵי שֶׁבָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכָּל **הַיּוֹשֵׁב** וּבָא דִּבֵּר עֲבֵרָה לְיָדוֹ כְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק **וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה, נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה,** וְעָלָיו אָמְרָה תּוֹרָה 'וְחַי בָּהֶם' - שֶׁזּוֹכֶה לְחַיִּים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי אוֹמֵר,** מָקוֹר נוֹסָף לְשָׂכָר הַנִּמְנָע מֵעֲבֵרָה, וְשֶׁזּוֹכֶה אַף לְזַרְעוֹ, **הֲרֵי הוּא אוֹמֵר** בַּתּוֹרָה (דברים יב כג) **'רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם, כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ'** וְגוֹ', **וּמָה אִם הַדָּם, שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה** [-מוֹאֶסֶת] מִלֶּאֱכֹל **מִמֶּנּוּ** אַף בְּלֹא צִוּוּי הַתּוֹרָה, **הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ** וְאֵינוֹ אוֹכְלוֹ **מְקֻבָּל שָׂכָר** הוּא וְזַרְעוֹ, כָּאָמוּר (שם פסוק כה) 'לֹא תֹאכְלֻנּוּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ', **גָּזַל וַעֲרָיוֹת שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶן וּמְחַמַּדְתָּן, הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן מִפְּנֵי צִוּוּי הַתּוֹרָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיִּזָּכֶה** לוֹ, **וּלְדוֹרוֹתָיו, וּלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו, עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת:**

מִשְׁנָה טז **רַבּוּי הַתּוֹרָה וְהַמִּצוֹת לְיִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ זְכֻיּוֹתֵיהֶם: רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, בִּשְׁכָר הַרְבֵּה, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת,** וְצִוָּה אוֹתָם אַף עַל דְּבָרִים שֶׁאָדָם פּוֹרֵשׁ מֵהֶם מַעֲצָמוֹ כְּגוֹן שְׂקָצִים וּרְמָשִׂים, כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבְּלוּ שָׂכָר עַל פְּרִישָׁתָם מֵהֶם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה מב כא) **'ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר'** - כֵּיוָן שֶׁרָצָה ה' לְהַצְדִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְזַכּוֹתָם בְּשָׂכָר, עַל כֵּן הִגְדִּיל תּוֹרָתוֹ וְהִרְבָּה מִצְוֹתָיו:

סְלִיק מַסֶּכֶת מַכּוֹת

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת

בְּמַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת יִתְבָּאֲרוּ דִּינֵי הַשְּׁבוּעוֹת הַשּׁוֹנוֹת, מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמִדְּרַבָּנָן: שְׁבוּעַת בִּטּוּי וּשְׁבוּעַת שָׁוְא (פ"ג), שְׁבוּעַת הָעֵדוּת (פ"ד), שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן (פ"ה), שְׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת (פ"ו), שְׁבוּעוֹת הַמִּשְׁנָה (פ"ז), וּשְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים (פ"ח). שְׁבוּעַת בִּטּוּי, כְּשֶׁנִּשְׁבָּע לַעֲשׂוֹת אוֹ לֹא לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר, אוֹ שֶׁנִּשְׁבָּע לְשֶׁעָבַר שֶׁכְּבָר הָיָה אוֹ לֹא הָיָה. שְׁבוּעַת שָׁוְא, כְּשֶׁנִּשְׁבָּע עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ, כְּגוֹן עַל עַמּוּד אֶבֶן שֶׁהוּא שֶׁל זָהָב, אוֹ שֶׁלֹּא יִישַׁן שְׁלֹשָׁה יָמִים, אוֹ שֶׁנִּשְׁבָּע לְבַטֵּל מִצְוָה. שְׁבוּעַת הָעֵדוּת, כְּשֶׁנִּשְׁבָּע לַחֲבֵרוֹ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָעִיד לוֹ עֵדוּת מָמוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) 'וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ'. שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, כְּשֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, וְחַיָּב לַבְּעָלִים מָמוֹן בְּיָדוֹ, וְהוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, וְחַיָּב לַבְּעָלִים קֶרֶן וְחֻמָּשׁ וְאָשָׁם. וְאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא כְּשֶׁהוֹדָה בְּעַצְמוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ז) 'וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם' וְגוֹ'. שְׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת, הַמַּטָּלֶת עַל נִתְבָּע הַמּוֹדֶה בְּמִקְצָת מִטַּעֲנַת הַתּוֹבֵעַ וְכוֹפֵר בְּמִקְצָתָהּ. וּבְאֹפֶן שֶׁכּוֹפֵר אֵינוֹ חַיָּב שְׁבוּעָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, וַחֲכָמִים תִּקְּנוּ שֶׁיִּשָּׁבַע 'שְׁבוּעַת הֶסֵת'. שְׁבוּעוֹת הַמִּשְׁנָה, שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים בָּאֻפָנִים שׁוֹנִים שֶׁיּוּכַל הַתּוֹבֵעַ לְהִשָּׁבַע וְלִטֹּל אֶת דְּמֵי תְּבִיעָתוֹ. שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים, שֶׁנִּשְׁבָּע שׁוֹמֵר כְּדֵי לְהִפָּטֵר מִתְּשְׁלוּם עַל אָבְדַן הַפִּקָּדוֹן. וְאִם נִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר וְנִפְטַר וְאַחַר כָּךְ הוֹדָה חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. הַפְּרָקִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל הַמַּסֶּכֶת (א-ב) עוֹסְקִים בְּדִין טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, שֶׁעִנְיָנָהּ, אָדָם שֶׁשָּׁגַג וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדָשִׁים

המבוארות

וְאִם נִפְרְמוּ בִּמְקוֹם הַתָּפָר, נִפְרְמוּ, וּמַמְשִׁיךְ לְמָשְׁכָם וּלְקָרְעָם עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבּוֹ, לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַכּוֹתוֹ עַל בְּשָׂרוֹ וְלֹא עַל בִּגְדוֹ. וְהָאֶבֶן נְתוּנָה מֵאַחֲרָיו שֶׁל הַלּוֹקֶה, וְחַזַּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ, וּרְצוּעָה מֵעוֹר שֶׁל עֵגֶל בְּיָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ג) 'אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ' בְּסָמוּךְ לְמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ', שֶׁהִיא **כְּפוּלָה** כֻּפֶל אֶחָד **לִשְׁנַיִם** - לִשְׁתֵּי שְׁכָבוֹת, **וּשְׁנַיִם** - שְׁתֵּי שְׁכָבוֹת אֵלּוּ כְּפוּלוֹת כֻּפֶל נוֹסָף **לְאַרְבָּעָה** שְׁכָבוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, **וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת** דַּקּוֹת מֵעוֹר שֶׁל חֲמוֹר **עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת בָּהּ** - מְחֻבָּרוֹת לִרְצוּעַת עוֹר הָעֶגֶל בְּרֹאשָׁהּ וּבְסוֹפָהּ, לִרְמֹז עַל הַפָּסוּק (ישעיה א ג) 'יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו', שֶׁאוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: 'יָבֹא מִי שֶׁמַּכִּיר אֵבוּס בְּעָלָיו וְיִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר אֵבוּס בְּעָלָיו':

מִשְׁנָה יג יָדָהּ - הַיְּדִית שֶׁאֵלֶיהָ מְחֻבֶּרֶת הָרְצוּעָה, אָרְכָּהּ טֶפַח, וּבָהּ נָקַב שֶׁבּוֹ קְשׁוּרָה הָרְצוּעָה וְנִתָּן לְהַאֲרִיכָהּ וּלְקַצְּרָהּ, **וְרָחְבָּהּ** שֶׁל הָרְצוּעָה **טֶפַח, וְרֹאשָׁהּ** שֶׁל הָרְצוּעָה צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא **מַגַּעַת** בְּשִׁעַת הַמַּלְקוֹת **עַל פִּי כָּרְסוֹ** - עַד טַבּוּרוֹ, וְעַל פִּי שִׁעוּר זֶה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ וּלְקַצֵּר אוֹתָהּ לְכָל לוֹקֶה, **וּמַכֶּה אוֹתוֹ** חַזַּן הַכְּנֶסֶת **שְׁלִישׁ** מַלְקוֹת **מִלְפָנָיו** - עַל בִּטְנוֹ, **וּשְׁתֵּי יָדוֹת** - שְׁנֵי שְׁלִישׁ מַלְקוֹת, **מִלְאֲחָרָיו** - עַל גַּבּוֹ, שְׁלִישׁ עַל כָּתֵף זוֹ וּשְׁלִישׁ עַל כָּתֵף זוֹ, **וְאֵינוֹ מַכֶּה אוֹתוֹ לֹא כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד וְלֹא כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא מֻטֶּה** - כָּפוּף עַל הָעַמּוּד, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ב) **'וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט', וְהַמַּכֶּה** - חַזַּן הַכְּנֶסֶת, מַגְבִּיהַּ אֶת הָרְצוּעָה בִּשְׁתֵּי יָדָיו **וּמַכֶּה כְּשֶׁהִיא בְּיָדוֹ אַחַת, וּמַכֶּהוּ בְּכָל כֹּחוֹ** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'מַכָּה רַבָּה': **מִשְׁנָה יד** וְהַקּוֹרֵא - גָּדוֹל שֶׁבַּדַּיָּנִים, **קוֹרֵא** בִּזְמַן הַמַּלְקוֹת אֶת הַפְּסוּקִים (שם כח נח-נט) **'אִם לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת** אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְגוֹ', **וְהַפְלָא ה' אֶת מַכֹּתְךָ וְאֶת מַכּוֹת** זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלֹת וְנֶאֱמָנוֹת' וְגוֹ', **(וְחוֹזֵר לְתְחִלַּת הַמִּקְרָא)** וְאֶת הַפָּסוּק (שם כט ח) **'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת** וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן' וְגוֹ', **וְהוֹאִיל** - וּמְסַיֵּם בְּפָסוּק (תהלים עח לח) **'וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן** וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ' וְגוֹ', וְדַיָּן שֶׁהָעוֹמֵד בְּסָמוּךְ לוֹ מוֹנֶה אֶת הַמַּלְקוֹת, וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵר לוֹ עַל כָּל הַכָּאָה וְהַכָּאָה: 'הַכֵּהוּ', וְצָרִיךְ הַקּוֹרֵא לְכַוֵּן לְהַשְׁלִים אֶת קְרִיאַת הַפְּסוּקִים עִם סִיּוּם הַמַּלְקוֹת, וְאִם סִיֵּם אֶת קְרִיאַת הַפְּסוּקִים לִפְנֵי שֶׁנִּסְתַּיְּמוּ הַמַּלְקוֹת **חוֹזֵר לְתְחִלַּת הַמִּקְרָא** וְקוֹרֵא פַּעַם שֵׁנִיָּה, וּמְמַהֵר לְהַשְׁלִים וּלְסַיְּמָם עִם סִיּוּם הַמַּלְקוֹת. **וְאִם מֵת** הַלּוֹקֶה **תַּחַת יָדוֹ** שֶׁל הַמַּלְקֶה מַחֲמַת הַמַּלְקוֹת, **פָּטוּר** הַמַּלְקֶה מִגָּלוּת, לְפִי שֶׁהַכֵּהוּ כַּדִּין, אַךְ אִם **הוֹסִיף לוֹ** בְּשׁוֹגֵג **עוֹד** מַכַּת **רְצוּעָה אַחַת** יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁאָמְדוּהוּ שֶׁיְּכוֹל לְקַבֵּל, **וָמֵת** מֵחֲמַת מַכָּה נוֹסֶפֶת זוֹ, **הֲרֵי זֶה** הַמַּלְקֶה **גּוֹלֶה עַל יָדוֹ** - בִּשְׁבִיל הַכָּאָה זוֹ, כְּדִין רוֹצֵחַ בִּשְׁגָגָה. **נִתְקַלְקֵל** הַלּוֹקֶה תּוֹךְ כְּדֵי קְבָלַת הַמַּלְקוֹת **בֵּין בְּרֵעִי** - שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ רְעִי, **בֵּין בְּמַיִם** - שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ מֵי רַגְלַיִם, **פָּטוּר** מִשְּׁאָר הַמַּלְקוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ג) 'וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ', וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נִקְלָה וְהִתְבַּזָּה אֵינוֹ מַמְשִׁיךְ לְלְקוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאִישׁ** רַק אִם **הִתְקַלְקֵל בִּרְעִי** נִפְטָר מֵהֶמְשֵׁךְ קַבָּלַת הַמַּלְקוֹת, **וְהָאִשָּׁה** גַּם אִם הִתְקַלְקְלָה **בְּמַיִם** פְּטוּרָה מֵהֶמְשֵׁךְ הַמַּלְקוֹת:

מִשְׁנָה טו **שְׁחָיְבֵי כְּרֻיּוֹת שֶׁלָּקוּ נִפְטְרוּ מֵחִיּוּב כָּרֵת שֶׁלָּהֶם, וְגָדֵל שְׂכַר הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת וְהַפּוֹרֵשׁ מֵעֲבֵרָה: כָּל חַיָּבֵי כְּרֻיּוֹת** - הָעוֹבְרִים עַל לָאו שֶׁנִּשְׁנוּ כָּרֵת וְהִתְרוּ בָּהֶם שֶׁיֵּעָנְשׁוּ בְּמַלְקוּת, **שֶׁלָּקוּ** בְּבֵית דִּין, וְעָשׂוּ תְּשׁוּבָה **נִפְטְרוּ יְדֵי** - מִידֵי, **כְּרִיתָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ'**, מְלַמֵּד שֶׁכְּשֶׁלָּקָה הֲרֵי הוּא כְּאָחִיךָ, וְשׁוּב אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת, דִּבְרֵי **רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל.**

אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל, קַל וָחֹמֶר הוּא **וּמָה אִם הָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת** שֶׁעָנְשָׁהּ כָּרֵת **נוֹטֵל נַפְשׁוֹ עָלֶיהָ, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת** - שֶׁקִּבֵּל עָלָיו אֶת הַדִּין וְלָקָה עַל חֶטְאוֹ, **עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁתִּנָּתֵן לוֹ נַפְשׁוֹ** וְיִפָּטֵר מִן הַכָּרֵת, לְפִי שֶׁמְּרֻבֶּה מִדָּה טוֹבָה מִמִּדַּת פֻּרְעָנוּת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵין צָרִיךְ לְקַל וָחֹמֶר זֶה, אֶלָּא **מִמְּקוֹמוֹ** - מִן הַפָּרָשָׁה הַמְלַמֶּדֶת שֶׁהָעוֹשֶׂה עֲבֵרָה נוֹטֵל אֶת נַפְשׁוֹ, **הוּא לָמֵד** - נִתָּן לִלְמֹד, שֶׁהָעוֹשֶׂה מִצְוָה זוֹכֶה לְחַיִּים, **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּפָרָשַׁת עֲרָיוֹת (ויקרא יח כט) **'וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת'** וְגוֹ', כְּלוֹמַר שֶׁהַנִּכְשָׁל בַּעֲבֵרָה נוֹטֵל נַפְשׁוֹ, **וְאוֹמֵר** הַפָּסוּק בִּתְחִלַּת הַפָּרָשָׁה (שם פסוק ה) **'וּשְׁמַרְתֶּם** אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי **אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם'**, וְנוֹקֵט לְשׁוֹן **'אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה'** עַל הַפּוֹרֵשׁ מֵעֲבֵרָה, **הָא** - הֲרֵי שֶׁבָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכָּל **הַיּוֹשֵׁב** וּבָא דִּבֵּר עֲבֵרָה לְיָדוֹ כְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק **וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה, נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה,** וְעָלָיו אָמְרָה תּוֹרָה 'וְחַי בָּהֶם'. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי אוֹמֵר,** מָקוֹר נוֹסָף לְשָׂכָר הַנִּמְנָע מֵעֲבֵרָה, וְשֶׁזּוֹכֶה אַף לְזַרְעוֹ, **הֲרֵי הוּא אוֹמֵר** בַּתּוֹרָה (דברים יב כג) **'רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם, כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ'** וְגוֹ', **וּמָה אִם הַדָּם, שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה** [-מוֹאֶסֶת] מִלֶּאֱכֹל **מִמֶּנּוּ** אַף בְּלֹא צִוּוּי הַתּוֹרָה, **הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ** וְאֵינוֹ אוֹכְלוֹ **מְקֻבָּל שָׂכָר** הוּא וְזַרְעוֹ, כָּאָמוּר (שם פסוק כה) 'לֹא תֹאכְלֻנּוּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ', **גָּזַל וַעֲרָיוֹת שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶן וּמְחַמַּדְתָּן, הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן מִפְּנֵי צִוּוּי הַתּוֹרָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיִּזָּכֶה** לוֹ, **וּלְדוֹרוֹתָיו, וּלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו, עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת:**

מִשְׁנָה טז **רַבּוּי הַתּוֹרָה וְהַמִּצוֹת לְיִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיִּרְבּוּ זְכֻיּוֹתֵיהֶם: רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת,** וְצִוָּה אוֹתָם אַף עַל דְּבָרִים שֶׁאָדָם פּוֹרֵשׁ מֵהֶם מַעֲצָמוֹ כְּגוֹן שְׂקָצִים וּרְמָשִׂים, כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבְּלוּ שָׂכָר עַל פְּרִישָׁתָם מֵהֶם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה מב כא) **'ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר'** - כֵּיוָן שֶׁרָצָה ה' לְהַצְדִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְזַכּוֹ

בְּעוֹדוֹ טָמֵא [מַחֲמַת שֶׁשָּׁכַח שֶׁהוּא טָמֵא אוֹ שֶׁשָּׁכַח שֶׁזֶּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אוֹ בְּשַׁר קֹדֶשׁ].
וְחִיּוּבוֹ - בְּאֹפֶן שֶׁיָּדַע מֵהַטֻּמְאָה בַּתְּחִלָּה וּבַסּוֹף - קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד:

פֶּרֶק א כַּפָּרַת אָדָם עַל אִסּוּר טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדָשִׁים כְּשֶׁהוּא טָמֵא:

מִשְׁנָה א **דִּינִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שְׁנֵי פָּרָטִים הַכְּתוּבִים בָּתּוֹרָה וּשְׁנַיִם הַנִּלְמָדִים מִדְּרָשָׁה:** **שְׁבוּעוֹת** - שְׁבוּעַת בְּטוּי, **שְׁתַּיִם** - שְׁנֵי אֲפָנִים בָּהּ נִכְתְּבוּ בְּמִפְרָשׁ בַּתּוֹרָה, **שֶׁהֵן אַרְבַּע** אֲפָנִים עִם שְׁנֵי אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁנִּלְמָדִים מִדְּרָשָׁה. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ד) 'אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב', וּמַשְׁמַע שֶׁנִּשְׁבָּע לְהַבָּא, 'שֶׁלֹּא אֹכַל' [-לְהָרַע לְגוּפוֹ] אוֹ 'שֶׁאֹכַל' [-לְהֵיטִיב לְגוּפוֹ]. וּמִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה', הִתְרַבּוּ שְׁנֵי אֲפָנֵי שְׁבוּעָה לְשֶׁעָבַר, 'שֶׁאָכַלְתִּי' וְ'שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי'. וְיִתְבָּאֲרוּ דִּינֵיהֶ לְהַלָּן (פ"ג). **יְדִיעוֹת** הַטֻּמְאָה - אָדָם טָמֵא שֶׁנִּגַּע וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדָשִׁים וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לוֹ שֶׁחָטָא, **שְׁתַּיִם** - שְׁנֵי אֲפָנִים נִכְתְּבוּ בְּמִפְרָשׁ בַּתּוֹרָה, **שֶׁהֵן אַרְבַּע** אֲפָנִים עִם שְׁנֵי אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁנִּלְמָדִים מִדְּרָשָׁה. שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא', וּמַשְׁמַע שֶׁהַטֻּמְאָה נֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדָשִׁים. וְחָכָמִים לָמְדוּ מִדְּרָשָׁה שְׁנֵי אֲפָנִים נוֹסָפִים, כְּשֶׁזָּכַר שֶׁהוּא טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ הַמִּקְדָּשׁ אוֹ הַקֹּדֶשׁ. שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא מְקוֹם חל אוֹ בְּשַׂר חֻלִּין. וְיִתְבָּאֲרוּ דִּינֵיהֶ לְהַלָּן (מ"ב). **יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת** - הוֹצָאוֹת מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת הָאֲסוּרוֹת בְּשַׁבָּת, **שְׁתַּיִם** - שְׁנֵי אֲפָנִים נִלְמְדִים מִפְּסוּק, **שֶׁהֵן אַרְבַּע** אֲפָנִים עִם שְׁנֵי אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁלָּמְדוּ חֲכָמִים מִסְּבָרָא. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לו ו) 'וַיְצַו מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא', וּפַרְשׁוּ בּוֹ שֶׁהַתּוֹרָה לָהֶם מֹשֶׁה שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא דְּבָרִים מִבֵּיתָם שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, לְמַחֲנֵה לְוִיָּה שֶׁהוּא רְשׁוּת הָרַבִּים. וּבְכְלַל זֶה שְׁנֵי אֲפָנֵי הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, לְאָדָם הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּמוֹצִיא, וּלְאָדָם הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְנוֹטֵל דָּבָר מִתּוֹךְ רְשׁוּת הַיָּחִיד וּמוֹצִיא. וּמִסְּבָרָא הוֹסִיפוּ חֲכָמִים שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהַקִּפּוּדָה תּוֹרָה עַל הוֹצָאָה כָּךְ הִקְפִּידָה עַל הַכְנָסָה, וְהִתְרַבּוּ שְׁנֵי אֲפָנִים נוֹסָפִים, לְאָדָם הָעוֹמֵד בַּחוּץ וּמַכְנִיס לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּלְאָדָם הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְנוֹטֵל דָּבָר מֵרְשׁוּת הָרַבִּים וּמַכְנִיס. וְדִינֵיהֶ הִתְבָּאֲרוּ בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת. **מַרְאוֹת נְגָעִים** שֶׁאָדָם שָׁנִּגְרְאוּ מַרְאוֹת אֵלּוּ בִּבְשָׂרוֹ הֲרֵי הוּא מְצֹרָע, **שְׁנַיִם** שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּמִפְרָשׁ בַּתּוֹרָה, **שֶׁהֵם אַרְבָּעָה** מַרְאוֹת עִם שְׁנֵי מַרְאוֹת נוֹסָפִים שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמִים. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ב) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת'. וּשְׂאֵת' וּבַהֶרֶת' הֵם שְׁנֵי מַרְאוֹת, וְ'סַפַּחַת' מְרֻבֶּה שְׁנֵי מַרְאוֹת נוֹסָפִים שֶׁהֵם תּוֹלָדוֹת שֶׁל שְׂאֵת וּבַהֶרֶת. וְדִינֵיהֶם יִתְבָּאֲרוּ בְּמַסֶּכֶת נְגָעִים:

מִשְׁנָה ב **עוֹלָה וְיוֹרֵד בִּידִיעָה תְּחִלָּה וְסוֹף:** כָּל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה** - שֶׁיָּדַע בַּתְּחִלָּה שֶׁהוּא טָמֵא, **וִידִיעָה בַּסּוֹף** - וְאַחַר שֶׁנִּכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדָשִׁים נוֹדַע לוֹ שֶׁחָטָא, **וְהָעֹלֶם בִּנְתַיִם** - שֶׁבֵּין הַיְדִיעוֹת שֶׁכַּח אֶת הַטֻּמְאָה אוֹ אֶת הַמִּקְדָּשׁ וְהַקֹּדֶשׁ, **הֲרֵי זֶה** חַיָּב **בְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד** [-קָרְבָּן הַמִּשְׁתַּנֶּה לְפִי עֲשִׁירוּתוֹ שֶׁל הַחוֹטֵא, עָנִי מֵבִיא בְּהֵמָה, עָנִי מֵבִיא עוֹף, וְדַל שֶׁבְּדַלִּים מֵבִיא מִנְחָה], שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה ב) 'וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא' וּמַשְׁמַע שֶׁחָיַב קָרְבָּן רַק כְּשֶׁיָּדַע תְּחִלָּה עַל טֻמְאָתוֹ וְנֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ. **כַּפָּרַת שְׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּפְּנִים:** וְאִם **יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה,** קֹדֶם שֶׁנִּכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדָשִׁים, **וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף** - שֶׁאַחַר שֶׁנִּכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדָשִׁים לֹא נִזְכַּר שֶׁחָטָא, **שְׂעִיר** שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים **הַנַּעֲשֶׂה בְּפָנִים** [שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַה' חַטָּאת] מִמַּה שֶׁחִסַּר בִּטְהָרַת הַקֹּדֶשׁ וְכֵלָיו, וּמִמַּה שֶׁחִסַּר בְּכַפָּרַת הַמִּקְדָּשׁ וְהַקֹּדֶשׁ, וּמִמַּה שֶׁחִסַּר בְּכַפָּרַת הָאֲכִילָה, וּמִמַּה שֶׁחִסַּר בְּכַפָּרַת הַטֻּמְאָה.

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת

פרק א **א** שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. יְדִיעוֹת הַטֻּמְאָה שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה: **ב** כֹּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וִידִיעָה בַּסּוֹף וְהָעֹלֶם בֵּינְתַיִם, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים וְיוֹם הַכִּפּוּרִים תּוֹלֶה, עַד שֶׁיִּוָּדַע לוֹ וְיָבִיא בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד: **ג** אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כט יא) 'מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים', עַל מָה שֶׁזֶּה מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר. מָה הַפְּנִימִי אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יְדִיעָה, אַף חִיצוֹן אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יְדִיעָה: **ד** וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, שְׂעִירֵי הָרְגָלִים וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׂעִירֵי הָרְגָלִים מְכַפְּרִין, אֲבָל לֹא שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. וְעַל מָה שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין, עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הַשְּׂעִירִים כַּפָּרָתָן שָׁוָה עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְשֶׁל רְגָלִים מְכַפֵּר עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, וְשֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים תּוֹלֶה עַד שֶׁיִּוָּדַע לוֹ וְיָבִיא בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. אָמְרוּ לוֹ, מַהוּ שֶׁיִּקְרְבוּ זֶה בָּזֶה. אָמַר לָהֶם, יִקְרְבוּ. אָמְרוּ לוֹ, הוֹאִיל וְאֵין כַּפָּרָתָן שָׁוָה, הֵיאַךְ קְרֵבִין זֶה בָּזֶה. אָמַר לָהֶן, כֶּלֶן בְּאֵין לְכַפֵּר עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו: **ה** רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ, שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא. מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁל רְגָלִים, שֶׁמְּכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁמְּכַפֵּר עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים עַצְמוֹ, **תּוֹלֶה** לְהָגֵן עָלָיו מִן הַיִּסּוּרִים, **עַד שֶׁיִּוָּדַע לוֹ שֶׁחָטָא וְיָבִיא בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד,** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם טז טז) 'וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' לְכָל חַטֹּאתָם', לְכָל אוֹתָם שֶׁיִּתְבּוֹאוּ לִכְלַל חַטָּאת כְּשֶׁיִּוָּדַע לָהֶם חָטְאָם, וְהוּא בְּאֹפֶן שֶׁהָיָה בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף: **מִשְׁנָה ג** **כַּפָּרַת שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ:** וְאִם **אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה,** כְּגוֹן שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁנִּגַּע בְּשֶׁרֶץ, **אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף,** שֶׁאַחֲרֵי שֶׁנִּכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדֶשׁ נוֹדַע לוֹ שֶׁנִּגַּע בְּשֶׁרֶץ, **שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים **בַּחוּץ** - בַּמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, לְמוּסָפִין, **וְיוֹם הַכִּפּוּרִים** עַצְמוֹ, **מְכַפֵּר** לוֹ כַּפָּרָה גְּמוּרָה [וּלְעוֹלָם לֹא יָבִיא קָרְבָּן, שֶׁאֵין לוֹ יְדִיעָה תְּחִלָּה וְסוֹף], **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּמוּסָפִין (במדבר כט יא) 'שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת, **מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים**' [הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים], וּמִכָּךְ שֶׁהִקְשׁוּ שְׂעִירֵי הַשְּׂעִירִים זֶה לָזֶה, לְמַדִּים **שֶׁעַל מַה שֶּׁזֶּה** [-שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים] **מְכַפֵּר, זֶה** [-שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ] **מְכַפֵּר, מָה הַשָּׂעִיר הַפְּנִימִי אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יְדִיעָה** [כְּמבואר במ"ב], **אַף הַשָּׂעִיר הַחִיצוֹן אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יְדִיעָה** [בַּסּוֹף]: **מִשְׁנָה ד** **כַּפָּרַת שְׂעִירֵי הָרְגָלִים וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים:** **וְעַל** טֻמְאָה שֶׁאֵין בָּהּ **יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף,** שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ כְּלָל שֶׁנִּטְמָא, **שְׂעִירֵי** חַטַּאת מוּסַף **שְׁלֹשֶׁת הָרְגָלִים וּשְׂעִירֵי** חַטַּאת מוּסַף **רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִים,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּמוּסַף רֹאשׁ חֹדֶשׁ (שם כח טו) 'לְחַטָּאת לַה"' לְחַטָּא שֶׁאֵין מַכִּיר בּוֹ אֶלָּא ה', שֶׁאֵין בּוֹ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, וּמוֹסְפֵי הָרְגָלִים נֶאֱמַר בָּהֶם (שם כט) 'וּשְׂעִיר' לְלַמֵּד שֶׁאַף הֵם מְכַפְּרִים עַל דָּבָר זֶה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׂעִירֵי הָרְגָלִים מְכַפְּרִין,** אֲבָל **לֹא שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. וְעַל מָה שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין,** עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הַשְּׂעִירִים כַּפָּרָתָן שָׁוָה עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְשֶׁל רְגָלִים מְכַפֵּר עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, שֶׁמְּכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁמְּכַפֵּר עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ שֶׁהֵן מְכַפְּרִין גַּם עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְגַם עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, מוֹסִיף עֲלֵיהֶם שֶׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ שֶׁהֵן מְכַפְּרִין גַּם עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְגַם עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בְּסֵכוֹת. אָמַר לָהֶם, יִקְרְבוּ. אָמְרוּ לוֹ [-רַבִּי מֵאִיר, הַסּוֹבֵר שֶׁכָּל הַמּוּסָפִים מְכַפְּרִים עַל אוֹתָן הַחֲטָאִים], הוֹאִיל וּלְשִׁיטָתְךָ אֵין כַּפָּרָתָן שָׁוָה, שֶׁכָּל שָׂעִיר מְכַפֵּר עַל אֶפֶן אַחֵר שֶׁל טֻמְאָה, הֵיאַךְ קְרֵבִין זֶה בְּיוֹם שֶׁל זֶה, הֲלֹא בָּא לְכַפֵּר עַל חֵטְא אַחֵר. אָמַר לָהֶן, מִכָּל מָקוֹם כֶּלֶן בְּאֵין לְכַפֵּר עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וְאַף שֶׁאָפְנֵי הַחֵטְא שׁוֹנִים יָכוֹל שָׂעִיר שֶׁהִפְרִישׁ לְכַפֵּר עַל אֶפֶן מְסֻיָּם, לִהְיוֹת קָרֵב לְצָרְךָ כַּפָּרַת אֶפֶן אַחֵר: **מִשְׁנָה ה** **דֵּעָה נוֹסֶפֶת בִּדְעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן:** **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ** שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, **שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, **מוֹסִיף עֲלֵיהֶם** שְׂעִירִים **שֶׁל רְגָלִים שֶׁמְּכַפְּרִין** גַּם **עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא** וְגַם **עַל** טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו **שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, מוֹסִיף עֲלֵיהֶם** שָׂעִיר **שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים** הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ **שֶׁהֵן מְכַפְּרִין** גַּם **עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא,** וְגַם **עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה**

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק ב

המבוארות

**לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, וְגַם עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אֲבָל יֶשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף. אָמְרוּ לוֹ, מַהוּ שֶׁיִּקְרְבוּ זֶה בְּזֶה אִם אָבַד אֶחָד מֵהֶם וְנִמְצָא אַחֵר זְמַנּוֹ. אָמַר לָהֶם, הֵן - כֵּן, אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ בִּזְמַן אַחֵר. אָמְרוּ לוֹ, אִם כֵּן, מוּבָן שֶׁיִּהְיוּ שְׁעִירִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים הַנַּעֲשִׂים בִּפְנִים קְרֵבִין בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים, שֶׁהֲרֵי שָׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר גַּם עַל טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, שֶׁהוּא הַחֵטְא הַמִּתְכַּפֵּר בְּשָׂעִיר שֶׁל ראשׁ חֹדֶשׁ. אֲבָל הֵיאַךְ - אֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁשְּׂעִירִים שֶׁל רָאשֵׁי חֳדָשִׁים יִהְיוּ קְרֵבִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַפֵּר כַּפָּרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלָּהּ, שֶׁשָּׂעִיר שֶׁל ראשׁ חֹדֶשׁ הֲפָרָה רַק לְכַפֵּר עַל טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְאִלּוּ שָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר גַּם עַל יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אוֹ יְדִיעָה בַּסּוֹף. אָמַר לָהֶן, כֻּלָּן בְּאֵין לְכַפֵּר עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וְלָכֵן יָכוֹל לְכַפֵּר אַף עַל אָפְנֵי חַטָּא נוֹסָפִים: מִשְׁנָה ו כַּפָּרַת מִטַּמֵּא מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו בְּמֵזִיד וּשְׁאָר עֲבֵרוֹת: וְעַל זְדוֹן - חֵטְא בְּמֵזִיד שֶׁל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, שָׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁעָלָה בְּגוֹרָל לַה' הַנַּעֲשָׂה בִּפְנִים - שֶׁדָּמוֹ מֻזֶּה בִּפְנִים, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים עַצְמוֹ, מְכַפֵּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז טז) 'וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם' וְגוֹ', וּפָשַׁע הַיֵּינוּ מֵזִיד. וְעַל שְׁאָר עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, הַקַּלּוֹת וְהַחֲמוּרוֹת [שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ בַּהֶמְשֵׁךְ], הַזְּדוֹנוֹת - אִם עָבַר עֲלֵיהֶן בְּמֵזִיד, וְהַשְׁגָּגוֹת - אִם סָפֵק עָבַר עֲלֵיהֶן בְּשׁוֹגֵג וְחַיָּב אָשָׁם תָּלוּי, וְאוֹתָן הַשְׁגָגוֹת בֵּין אִם הוֹדַע - נוֹדַע לוֹ שֶׁסָּפֵק חָטָא קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר, וְלֹא הוֹדַע - וּבֵין אִם לֹא נוֹדַע לוֹ קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר שֶׁסָּפֵק חָטָא. וְאִלּוּ הֵן הַקַּלּוֹת: מִצְוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. וְאִלּוּ הֵן הַחֲמוּרוֹת: עֲבֵרוֹת שֶׁנִּעְנְשׁוּ כָּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, עַל כָּל אֵלּוּ שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לַעֲזָאזֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, וְאִם הָיָה חַיָּב אָשָׁם תָּלוּי נִפְטָר מִמֶּנּוּ [אֲבָל בְּוַדַּאי שָׁגַג, חַיָּב חַטָּאת אַף אַחַר יוֹם כִּפּוּר]: מִשְׁנָה ז כַּפָּרַת הַכֹּהֲנִים: אֶחָד יִשְׂרְאֵלִים וְאֶחָד כֹּהֲנִים וְאֶחָד כֹּהֵן מָשׁוּחַ - כֹּהֵן גָּדוֹל [שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה] מִתְכַּפְּרִים בְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ עַל שְׁאָר עֲבֵרוֹת, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וּמַה הַחִלּוּק שֶׁיֵּשׁ בֵּין יִשְׂרְאֵלִים לְכֹהֲנִים וּלְכֹהֵן מָשׁוּחַ, אֶלָּא שֶׁדַּם הַפָּר שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל הַקָּרֵב בְּיוֹם כִּפּוּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל אָפְנֵי טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו שֶׁכְּפוּרוּ הַשְּׂעִירִים לְיִשְׂרָאֵל [כָּשֶׁאֵין יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אוֹ בַּסּוֹף, וְעַל זְדוֹן מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו]. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁדַּם הַנַּעֲשָׂה בִּפְנִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל אַף בְּלֹא וִדּוּי, שֶׁהֲרֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מִתְוַדֶּה רַק עַל הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, כָּךְ דַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל כָּל מָה מְכַפֵּר וִדּוּי הַפָּר, אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁוִּדּוּיוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן גָּדוֹל עַל הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל כָּךְ וִדּוּיוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן גָּדוֹל עַל הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים וְאִלּוּ הֵן הַדְּבָרִים בְּלֹא הִתְוַדּוּ, וְאִם נִפְטָר מִמֶּנּוּ [אֲבָל בְּוַדַּאי שָׁגַג, חַיָּב חַטָּאת אַף אַחַר יוֹם כִּפּוּר]: מִשְׁנָה ח כַּפָּרַת מִטַּמֵּא מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו בְּמֵזִיד וּשְׁאָר עֲבֵרוֹת: וְעַל זְדוֹן - חֵטְא בְּמֵזִיד שֶׁל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, שָׂעִיר יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁעָלָה בְּגוֹרָל לַה' הַנַּעֲשָׂה בִּפְנִים - שֶׁדָּמוֹ מֻזֶּה בִּפְנִים, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים עַצְמוֹ, מְכַפֵּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז טז) 'וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם' וְגוֹ', וּפָשַׁע הַיֵּינוּ מֵזִיד. וְעַל שְׁאָר עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, הַקַּלּוֹת וְהַחֲמוּרוֹת [שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ בַּהֶמְשֵׁךְ], הַזְּדוֹנוֹת - אִם עָבַר עֲלֵיהֶן בְּמֵזִיד, וְהַשְׁגָּגוֹת - אִם סָפֵק עָבַר עֲלֵיהֶן בְּשׁוֹגֵג וְחַיָּב אָשָׁם תָּלוּי, וְאוֹתָן הַשְׁגָגוֹת בֵּין אִם הוֹדַע - נוֹדַע לוֹ שֶׁסָּפֵק חָטָא קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר, וְלֹא הוֹדַע - וּבֵין אִם לֹא נוֹדַע לוֹ קֹדֶם יוֹם כִּפּוּר שֶׁסָּפֵק חָטָא. וְאִלּוּ הֵן הַקַּלּוֹת: מִצְוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. וְאִלּוּ הֵן הַחֲמוּרוֹת: עֲבֵרוֹת שֶׁנִּעְנְשׁוּ כָּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, עַל כָּל אֵלּוּ שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לַעֲזָאזֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, וְאִם הָיָה חַיָּב אָשָׁם תָּלוּי נִפְטָר מִמֶּנּוּ [אֲבָל בְּוַדַּאי שָׁגַג, חַיָּב חַטָּאת אַף אַחַר יוֹם כִּפּוּר]: מִשְׁנָה ט כַּפָּרַת הַכֹּהֲנִים: אֶחָד יִשְׂרְאֵלִים וְאֶחָד כֹּהֲנִים וְאֶחָד כֹּהֵן מָשׁוּחַ - כֹּהֵן גָּדוֹל [שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה] מִתְכַּפְּרִים בְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ עַל שְׁאָר עֲבֵרוֹת, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וּמַה הַחִלּוּק שֶׁיֵּשׁ בֵּין יִשְׂרְאֵלִים לְכֹהֲנִים וּלְכֹהֵן מָשׁוּחַ, אֶלָּא שֶׁדַּם הַפָּר שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל הַקָּרֵב בְּיוֹם כִּפּוּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל אָפְנֵי טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו שֶׁכְּפוּרוּ הַשְּׂעִירִים לְיִשְׂרָאֵל [כָּשֶׁאֵין יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אוֹ בַּסּוֹף, וְעַל זְדוֹן מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו]. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁדַּם הַנַּעֲשָׂה בִּפְנִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל אַף בְּלֹא וִדּוּי, שֶׁהֲרֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מִתְוַדֶּה רַק עַל הַשָּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, כָּךְ דַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים. כְּשֵׁם שֶׁוִּדּוּיוֹ שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ וִדּוּיוֹ שֶׁל פָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים:

לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אֲבָל יֶשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף. אָמְרוּ לוֹ, מַהוּ שֶׁיִּקְרְבוּ זֶה בְּזֶה. אָמַר לָהֶם, הֵן. אָמְרוּ לוֹ, אִם כֵּן, יִהְיוּ שְׁעִירִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים קְרֵבִין בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים, אֲבָל הֵיאַךְ שֶׁל רָאשֵׁי חֳדָשִׁים קְרֵבִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַפֵּר כַּפָּרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלָּהּ. אָמַר לָהֶן, כֻּלָּן בְּאֵין לְכַפֵּר עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו: ז וְעַל זְדוֹן טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפְּרִין. וְעַל שְׁאָר עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, הַזְּדוֹנוֹת וְהַחֲמוּרוֹת, הַזְּדוֹנוֹת וְהַשְׁגָגוֹת, הוֹדַע וְלֹא הוֹדַע, עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, כְּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, וְלֹא הוֹדַע, שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר: ח אֶחָד יִשְׂרְאֵלִים, וְאֶחָד כֹּהֲנִים, וְאֶחָד כֹּהֵן מָשׁוּחַ. מַה בֵּין יִשְׂרְאֵלִים לְכֹהֲנִים וּלְכֹהֵן מָשׁוּחַ, אֶלָּא שֶׁדַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים וְלֹא עַל יִשְׂרְאֵלִים, שֶׁהֲרֵי שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ וִדּוּיוֹ שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים:

פֶּרֶק ב א יְדִיעוֹת הַטֻּמְאָה שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. נִטְמָא וְיָדַע, וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ הַטֻּמְאָה וְזָכוּר אֶת הַקֹּדֶשׁ, נֶעְלַם מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה, וְאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ וְלֹא יָדַע, וּמְשֻׁאָכָל יָדַע, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד. נִטְמָא וְיָדַע, וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ, נֶעְלַם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוּר אֶת הַטֻּמְאָה, נֶעֱלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע, וּמְשֻׁיָּצָא יָדַע, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד: ב אֶחָד הַנִּכְנָס לָעֲזָרָה וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסֶפֶת הָעֲזָרָה, שֶׁאֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת אֶלָּא בְּמֶלֶךְ וְנָבִיא וְאוּרִים וְתֻמִּים וּבְסַנְהֶדְרִין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד וּבְשִׁתֵּי תוֹדוֹת וּבְשִׁיר. וּבֵית דִּין מְהַלְכִין בְּיוֹתֵר, בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ חַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. אֲבָל אִם יָצָא מִיָּד בַּדֶּרֶךְ הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר, פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי הוּא אָנוּס. וְזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁאֵין בֵּית דִּין חַיָּבִין עָלֶיהָ פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, אִם הוֹרוּ בִּשְׁגָגָה שֶׁיָּכוֹל לָצֵאת בַּדֶּרֶךְ הָאֲרֻכָּה וְנֶהֱגוּ הַצִּבּוּר עַל פִּיהֶם, כַּמְבֹאָר בְּהוֹרָיוֹת (פ"ד מ"ב):**

נִטְמָא וְיָדַע, וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא אֶת הַטֻּמְאָה, נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוּר אֶת הַטֻּמְאָה, נֶעֱלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע, וּמְשֻׁאָכָל יָדַע, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד. נִטְמָא וְיָדַע, וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ, נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוּר אֶת הַטֻּמְאָה, נֶעֱלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע, וּמְשֻׁיָּצָא יָדַע, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד: ב אֶחָד הַנִּכְנָס לָעֲזָרָה וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסֶפֶת הָעֲזָרָה, שֶׁאֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת אֶלָּא בְּמֶלֶךְ וְנָבִיא וְאוּרִים וְתֻמִּים וּבְסַנְהֶדְרִין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד וּבְשִׁתֵּי תוֹדוֹת וּבְשִׁיר. וּבֵית דִּין מְהַלְכִין בְּיוֹתֵר, בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ חַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. אֲבָל אִם יָצָא מִיָּד בַּדֶּרֶךְ הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר, פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי הוּא אָנוּס. וְזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁאֵין בֵּית דִּין חַיָּבִין עָלֶיהָ פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, אִם הוֹרוּ בִּשְׁגָגָה שֶׁיָּכוֹל לָצֵאת בַּדֶּרֶךְ הָאֲרֻכָּה וְנֶהֱגוּ הַצִּבּוּר עַל פִּיהֶם, כַּמְבֹאָר בְּהוֹרָיוֹת (פ"ד מ"ב):

נִטְמָא וְיָדַע, וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא אֶת הַטֻּמְאָה, נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוּר אֶת הַטֻּמְאָה, נֶעֱלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע, וּמְשֻׁאָכָל יָדַע, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד. נִטְמָא וְיָדַע, וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ, נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוּר אֶת הַטֻּמְאָה, נֶעֱלְמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע, וּמְשֻׁיָּצָא יָדַע, הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד: ב אֶחָד הַנִּכְנָס לָעֲזָרָה וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסֶפֶת הָעֲזָרָה, שֶׁאֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת אֶלָּא בְּמֶלֶךְ וְנָבִיא וְאוּרִים וְתֻמִּים וּבְסַנְהֶדְרִין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד וּבְשִׁתֵּי תוֹדוֹת וּבְשִׁיר. וּבֵית דִּין מְהַלְכִין בְּיוֹתֵר, בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ חַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. אֲבָל אִם יָצָא מִיָּד בַּדֶּרֶךְ הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר, פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי הוּא אָנוּס. וְזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁאֵין בֵּית דִּין חַיָּבִין עָלֶיהָ פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, אִם הוֹרוּ בִּשְׁגָגָה שֶׁיָּכוֹל לָצֵאת בַּדֶּרֶךְ הָאֲרֻכָּה וְנֶהֱגוּ הַצִּבּוּר עַל פִּיהֶם, כַּמְבֹאָר בְּהוֹרָיוֹת (פ"ד מ"ב):

פֶּרֶק ב אָפְנֵי הַשְׁגָגוֹת בְּטֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וְדִין הַנִּטְמָא בָּעֲזָרָה:

מִשְׁנָה א אַרְבַּע שְׁגָגוֹת בְּטֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו: יְדִיעוֹת הַטֻּמְאָה - הָאֲפָנִים שֶׁבָּהֶם מִתְחַיֵּב אָדָם קָרְבָּן עַל שֶׁעָבַר בִּשּׁוֹגֵג עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו (ראה לעיל פ"א מ"א), **שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע** הֵם. כֵּיצַד, **נִטְמָא, וְיָדַע** שֶׁנִּטְמָא, וּבְשָׁעַת אֲכִילָתוֹ **נֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ הַטֻּמְאָה**, שֶׁשָּׁכַח שֶׁהוּא טָמֵא, **וְזָכוּר אֶת הַקֹּדֶשׁ** - וְיָדַע שֶׁאוֹכֵל בְּשַׂר קֹדֶשׁ. אוֹ **שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ הַקֹּדֶשׁ**, שֶׁשָּׁכַח שֶׁהוּא בְּשַׂר קֹדֶשׁ [וְיָדַע תְּחִלָּה שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, שֶׁאִם לֹא הָיָה יָדוּעַ בְּתְחִלָּה] **וְזָכוּר אֶת הַטֻּמְאָה** - וְזָכַר שֶׁהוּא טָמֵא [אֲלּוּ מִמְּנִין יְדִיעוֹת הַטֻּמְאוֹת, הֶעְלֵם

מִשְׁנָה ד פַּר הֶעְלֵם דָּבָר עַל הוֹרָאַת הֶהֵר בִּנְדָּה: וְאֵיזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּנִּדָּה שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ אִם הוֹרוּ בָהּ בִּשְׁגָגָה לְהָתֵר, אַף שֶׁהִיא דּוֹמָה לְמִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּכְנַס בְּהֶתֵּר וְנִטְמָא, אָדָם שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׁ עִם הַטְּהוֹרָה, וְאָמְרָה לוֹ נִטְמֵאתִי עַכְשָׁו בְּטֻמְאַת נִדָּה, וּפֵרַשׁ מִמֶּנָּה מִיָּד וְלֹא הִמְתִּין שֶׁיְּפַסֵּק קִשּׁוּי הָאָבָר, חַיָּב. מִפְּנֵי שֶׁיְּצִיאָתוֹ הֲנָאָה לוֹ כְּבִיאָתוֹ, וַהֲרֵי זֶה כְּבָא עַל הַנִּדָּה. אֲבָל יַמְתִּין עַד שֶׁיָּמוּת הָאָבָר וְאָז יִפְרֹשׁ, וְאִם הוֹרוּ בֵּית דִּין הֶהֵתֵר לְפָרֹשׁ בְּקִשּׁוּי, מְבִיאִים פַּר הָעְלֵם דָּבָר: **מִשְׁנָה ה** הֶעְלֵם טֻמְאָה וּמִקְדָּשׁ: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַשֶּׁרֶץ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ, עַל הֶעְלֵם שֶׁרֶץ חַיָּב, שֶׁאִם יָדַע תְּחִלָּה מִמַּה נִּטְמָא אִם מִשֶּׁרֶץ אוֹ נְבֵלָה, וְשָׁכַח שֶׁנִּטְמָא וְאָכַל קֹדֶשׁ חַיָּב קָרְבָּן, אֲבָל אִם יָדַע תְּחִלָּה רַק שֶׁנִּגַּע בְּטֻמְאָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּמָה, אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ב) 'אוֹ נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע וְגוֹ' בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא, וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ', וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר (שם) 'אוֹ נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא' וּבְכָלַל זֶה גַּם שֶׁרֶץ, לְמַדִּים מֵיתּוּר הַפָּסוּק שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֵּדַע תְּחִלָּה מִמַּה נִּטְמָא, **וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ** אִם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ רַק שֶׁזֶּה הַמִּקְדָּשׁ [אוֹ בְּשֵׂר קֹדֶשׁ], שֶׁבַּפָּסוּק לֹא נִתְפָּרֵשׁ אֶלָּא הֶעְלֵם הַטֻּמְאָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, כֵּיוָן שֶׁנִּסְמַךְ **'וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ'** לְ**'וְהוּא טָמֵא'** לְמַדְנוּ שֶׁעַל הֶעְלֵם טֻמְאָה חַיָּב אַף כְּשֶׁלֹּא יָדַע תְּחִלָּה מִמַּה נִּטְמָא, **וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ** שֶׁהַפָּסוּק מְחַיֵּב רַק בְּהֶעְלֵם טֻמְאָה. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר**, לְמַדְנוּ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ב-ג) **'וְנֶעְלַם' 'וְנֶעְלַם' שְׁתֵּי פְּעָמִים**, **לְחַיֵּב** בֵּין **עַל הֶעְלֵם טֻמְאָה** וּבֵין **עַל הֶעְלֵם** קֹדֶשׁ **וּמִקְדָּשׁ**, וּכְדַעַת תַּנָּא קַמָּא לְעֵיל (מ"א):

פֶּרֶק ג דִּינֵי שְׁבוּעַת בִּטּוּי וּשְׁבוּעַת שָׁוְא: **מִשְׁנָה א** **אֶפְנֵי הַחִיּוּב בִּשְׁבוּעַת בִּטּוּי**: אֶפְנֵי **שְׁבוּעוֹת** בִּטּוּי, הֵם **שְׁתַּיִם** הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה בְּפָרוּשׁ, **שֶׁהֵן אַרְבַּע** אֶפְנַיִם עִם שְׁנֵי אֶפְנַיִם שֶׁהִתְרַבּוּ מִדְּרָשָׁה. הַשְּׁבוּעוֹת הַמְפֹרָשׁוֹת בַּתּוֹרָה, הֵן לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְהַבָּא, **שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל** וּשְׁבוּעָה **שֶׁלֹּא אֹכַל**. וְהַשְּׁבוּעוֹת מִדְּרָשָׁה הֵן לְשָׁעָבַר, שְׁבוּעָה **שֶׁאָכַלְתִּי** וּשְׁבוּעָה **שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי**, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"א מ"א). וְאִם עָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ [בַּשְּׁבוּעָה לְהַבָּא, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'שֶׁלֹּא אֹכַל' וְאָכַל. וּבִשְׁבוּעָה לְשָׁעָבַר, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'שֶׁאָכַלְתִּי' וּבְאֻמָּת לֹא אָכַל] בְּמֵזִיד חַיָּב מַלְקוּת, וּבְשׁוֹגֵג חַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. וְאִם אָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל, וְאָכַל** אַחַר כָּךְ **כָּל שֶׁהוּא, חַיָּב** שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא, הֵיכָן מָצִינוּ בְּאוֹכֵל כָּל שֶׁהוּא** מִדָּבָר אִסּוּר שֶׁהוּא **חַיָּב**, שֶׁמִּכָּךְ נִלְמַד **שֶׁגַּם זֶה חַיָּב** עַל אֲכִילַת כָּל שֶׁהוּא, וְכֵיוָן שֶׁבְּכָל בָּמָה, אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ב) 'אוֹ נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא וְגוֹ' בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא, וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ', וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר (שם) 'אוֹ נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא' וּבְכָלַל זֶה גַּם שֶׁרֶץ, לְמַדִּים מֵיתּוּר הַפָּסוּק שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֵּדַע תְּחִלָּה מִמַּה נִּטְמָא, **וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ** אִם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ רַק שֶׁזֶּה הַמִּקְדָּשׁ [אוֹ בְּשֵׂר קֹדֶשׁ], שֶׁבַּפָּסוּק לֹא נִתְפָּרֵשׁ אֶלָּא הֶעְלֵם הַטֻּמְאָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, כֵּיוָן שֶׁנִּסְמַךְ **'וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ'** לְ**'וְהוּא טָמֵא'** לְמַדְנוּ שֶׁעַל הֶעְלֵם טֻמְאָה חַיָּב אַף כְּשֶׁלֹּא יָדַע תְּחִלָּה מִמַּה נִּטְמָא, **וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ** שֶׁהַפָּסוּק מְחַיֵּב רַק בְּהֶעְלֵם טֻמְאָה. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר**, לְמַדְנוּ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ב-ג) **'וְנֶעְלַם' 'וְנֶעְלַם' שְׁתֵּי פְּעָמִים**, **לְחַיֵּב** בֵּין **עַל הֶעְלֵם טֻמְאָה** וּבֵין **עַל הֶעְלֵם** קֹדֶשׁ **וּמִקְדָּשׁ**, וּכְדַעַת תַּנָּא קַמָּא לְעֵיל (מ"א):

פֶּרֶק ג דִּינֵי שְׁבוּעַת בִּטּוּי וּשְׁבוּעַת שָׁוְא: **מִשְׁנָה א** **אֶפְנֵי הַחִיּוּב בִּשְׁבוּעַת בִּטּוּי**: אֶפְנֵי **שְׁבוּעוֹת** בִּטּוּי, הֵם **שְׁתַּיִם** הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה בְּפָרוּשׁ, **שֶׁהֵן אַרְבַּע** אֶפְנַיִם עִם שְׁנֵי אֶפְנַיִם שֶׁהִתְרַבּוּ מִדְּרָשָׁה. הַשְּׁבוּעוֹת הַמְפֹרָשׁוֹת בַּתּוֹרָה, הֵן לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְהַבָּא, **שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל** וּשְׁבוּעָה **שֶׁלֹּא אֹכַל**. וְהַשְּׁבוּעוֹת מִדְּרָשָׁה הֵן לְשָׁעָבַר, שְׁבוּעָה **שֶׁאָכַלְתִּי** וּשְׁבוּעָה **שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי**, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"א מ"א). וְאִם עָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ [בַּשְּׁבוּעָה לְהַבָּא, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'שֶׁלֹּא אֹכַל' וְאָכַל. וּבִשְׁבוּעָה לְשָׁעָבַר, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'שֶׁאָכַלְתִּי' וּבְאֻמָּת לֹא אָכַל] בְּמֵזִיד חַיָּב מַלְקוּת, וּבְשׁוֹגֵג חַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. וְאִם אָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל, וְאָכַל** אַחַר כָּךְ **כָּל שֶׁהוּא, חַיָּב** שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא, הֵיכָן מָצִינוּ בְּאוֹכֵל כָּל שֶׁהוּא** מִדָּבָר אִסּוּר שֶׁהוּא **חַיָּב**, שֶׁמִּכָּךְ נִלְמַד **שֶׁגַּם זֶה חַיָּב** עַל אֲכִילַת כָּל שֶׁהוּא, וְכֵיוָן שֶׁבְּכָל בָּמָה, אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ב) 'אוֹ נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא וְגוֹ' בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא, וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ', וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר (שם) 'אוֹ נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא' וּבְכָלַל זֶה גַּם שֶׁרֶץ, לְמַדִּים מֵיתּוּר הַפָּסוּק שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֵּדַע תְּחִלָּה מִמַּה נִּטְמָא, **וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ** אִם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ רַק שֶׁזֶּה הַמִּקְדָּשׁ [אוֹ בְּשֵׂר קֹדֶשׁ], שֶׁבַּפָּסוּק לֹא נִתְפָּרֵשׁ אֶלָּא הֶעְלֵם הַטֻּמְאָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, כֵּיוָן שֶׁנִּסְמַךְ **'וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ'** לְ**'וְהוּא טָמֵא'** לְמַדְנוּ שֶׁעַל הֶעְלֵם טֻמְאָה חַיָּב אַף כְּשֶׁלֹּא יָדַע תְּחִלָּה מִמַּה נִּטְמָא, **וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ** שֶׁהַפָּסוּק מְחַיֵּב רַק בְּהֶעְלֵם טֻמְאָה. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר**, לְמַדְנוּ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ב-ג) **'וְנֶעְלַם' 'וְנֶעְלַם' שְׁתֵּי פְּעָמִים**, **לְחַיֵּב** בֵּין **עַל הֶעְלֵם טֻמְאָה** וּבֵין **עַל הֶעְלֵם** קֹדֶשׁ **וּמִקְדָּשׁ**, וּכְדַעַת תַּנָּא קַמָּא לְעֵיל (מ"א):

ד וְאֵיזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁבַּנִּדָּה שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ, הָיָה מְשַׁמֵּשׁ עִם הַטְּהוֹרָה וְאָמְרָה לוֹ נִטְמֵאתִי וּפֵרַשׁ מִיָּד, חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁיְּצִיאָתוֹ הֲנָאָה לוֹ כְּבִיאָתוֹ: **ה** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַשֶּׁרֶץ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ, עַל הֶעְלֵם שֶׁרֶץ חַיָּב, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא, עַל הֶעְלֵם טֻמְאָה חַיָּב, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ. דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא, הֵיכָן מָצִינוּ בְּאוֹכֵל כָּל שֶׁהוּא שֶׁזֶּה חַיָּב, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא, וְכִי הֵיכָן מָצִינוּ בִּמְדַבֵּר וּמֵבִיא קָרְבָּן, שֶׁזֶּה מְדַבֵּר וּמֵבִיא קָרְבָּן. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל, וְאָכַל כָּל שֶׁהוּא חַיָּב, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְשֶׁלֹּא אֹכַל, וְאָכַל כָּל שֶׁהוּא חַיָּב, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה, וְאָכַל וְשָׁתָה, חַיָּב שְׁתַּיִם: **ב** שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל, וְאָכַל פַּת חִטִּין וּפַת שְׂעוֹרִין וּפַת כֻּסְמִין, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל פַּת חִטִּין וּפַת שְׂעוֹרִין וּפַת כֻּסְמִין, וְאָכַל, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: **ג** שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה, וְשָׁתָה מַשְׁקִין הַרְבֵּה, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ, וְשָׁתָה, מַיָּד, חַיָּב, עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: **ד** שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל, וְאָכַל אֳכָלִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְאָכִילָה, פָּטוּר. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְאָכַל אֳכָלִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְשִׁתְיָה, פָּטוּר. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְשָׁתָה מַשְׁקִין הַרְאוּיִין לְאָכִילָה, חַיָּב. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְשָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְשִׁתְיָה, פָּטוּר. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְאָכַל דְּבָרִים הָרְאוּיִים לָאָכִילָה. וְאִם כָּלַל בִּשְׁבוּעָתוֹ דְּבָרִים כְּשֵׁרִים עִם דְּבָרִים אֲסוּרִים, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כִּשְׁרוֹת וּנְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים', וְאָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, חַיָּב, כִּי אַף שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע כְּבָר מֵהַר סִינַי שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, חָלָה שְׁבוּעָתוֹ עֲלֵיהֶם מִתּוֹךְ שֶׁאָסַר בִּשְׁבוּעָתוֹ גַּם דְּבָרִים כְּשֵׁרִים, וְאִסּוּר חָל עַל אִסּוּר בְּאִסּוּר כּוֹלֵל [-שֶׁאִם כּוֹלֵל בָּאִסּוּר גַּם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אִסּוּר [הַכְּשֵׁרוֹת], חָל הָאִסּוּר גַּם עַל הַדָּבָר שֶׁכְּבָר הָיָה אִסּוּר [הַנְּבֵלוֹת]]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר**, שֶׁאֵין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר אַף בְּאִסּוּר כּוֹלֵל וּכְבָר מֻשְׁבָּע מֵהַר סִינַי שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל נְבֵלוֹת וְכַדּוֹמֶה וְלֹא חָלָה שְׁבוּעָתוֹ. וּמֵאַחַר וְזֶה טָעְמוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁנִּבְלוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן הֵם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה, לָכֵן אִם אָמַר **'קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי אִם אָכַלְתִּי הַיּוֹם'**, שֶׁאָסַר אִשְׁתּוֹ עָלָיו בְּנֶדֶר אִם אָכַל, **וְהוּא אָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, הֲרֵי אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה** עָלָיו בַּהֲנָאָה, שֶׁהֲרֵי אָכַל וְהִתְקִיּם תְּנָאוֹ: **מִשְׁנָה ה** **הָאֻפָנִים בָּהֶם נוֹהֶגֶת שְׁבוּעַת בִּטּוּי**: שְׁבוּעַת בִּטּוּי נוֹהֶגֶת אֶחָד [-בֵּין] בִּדְבָרִים - בְּעִנְיָנִים **שֶׁל עַצְמוֹ**, כְּגוֹן שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל אוֹ שֶׁלֹּא אֹכַל, וְאֶחָד [-וּבֵין] בִּדְבָרִים **שֶׁל אֲחֵרִים** כְּפִי שֶׁתִּבָּאֵר הַמִּשְׁנָה. וְאֶחָד בִּדְבָרִים **שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מַמָּשׁ**, כְּגוֹן שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל, **וְאֶחָד בִּדְבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ**, כְּגוֹן שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל **פְּלוֹנִי וְשָׁתָה מַיִם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת**, שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ אַחַת כַּמָּה פְּעָמִים בְּהֶעְלֵם אֶחָד. אֲבָל אִם הָיָה חֲבֵרוֹ מַפְצִיר בּוֹ לִשְׁתּוֹת עִמּוֹ יַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ, וְאָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ' וְשָׁתָה**, כֵּיוָן שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה עִמְּךָ' וְהָיָה מוּבָן שֶׁכְּוָנָתוֹ לַמַּיִנִים שֶׁמַּפְצִיר בּוֹ, וְלֹא עָשָׂה כֵּן אֶלָּא הִזְכִּיר הַמִּינִים, עַל כָּרְחֲךָ כַּוָּנָתוֹ לְחַלֵּק אֶת הַשְּׁבוּעוֹת, **וְחַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת**: **מִשְׁנָה ד** **אֻכֶלֶת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה אוֹ דָּבָר אָסוּר**: אָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל'** וְנֶאֱסַר בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, **וְאָכַל אֳכָלִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה, וְשָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה, פָּטוּר**, שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לֶאֱסֹר אֶלָּא דְּבָרִים הָרְאוּיִים לַאֲכִילָה. וְאִם כָּלַל בִּשְׁבוּעָתוֹ דְּבָרִים כְּשֵׁרִים עִם דְּבָרִים אֲסוּרִים, כְּגוֹן שֶׁאָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כִּשְׁרוֹת וּנְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים'**, וְאָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, **חַיָּב**, כִּי אַף שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע כְּבָר מֵהַר סִינַי שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, חָלָה שְׁבוּעָתוֹ עֲלֵיהֶם מִתּוֹךְ שֶׁאָסַר בִּשְׁבוּעָתוֹ גַּם דְּבָרִים כְּשֵׁרִים, וְאִסּוּר חָל עַל אִסּוּר בְּאִסּוּר כּוֹלֵל [-שֶׁאִם כּוֹלֵל בָּאִסּוּר גַּם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אִסּוּר [הַכְּשֵׁרוֹת], חָל הָאִסּוּר גַּם עַל הַדָּבָר שֶׁכְּבָר הָיָה אִסּוּר [הַנְּבֵלוֹת]]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר**, שֶׁאֵין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר אַף בְּאִסּוּר כּוֹלֵל וּכְבָר מֻשְׁבָּע מֵהַר סִינַי שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל נְבֵלוֹת וְכַדּוֹמֶה וְלֹא חָלָה שְׁבוּעָתוֹ. וּמֵאַחַר וְזֶה טָעְמוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁנִּבְלוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן הֵם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה, לָכֵן אִם **אָמַר 'קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי אִם אָכַלְתִּי הַיּוֹם'**, שֶׁאָסַר אִשְׁתּוֹ עָלָיו בְּנֶדֶר אִם אָכַל, **וְהוּא אָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, הֲרֵי אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה** עָלָיו בַּהֲנָאָה, שֶׁהֲרֵי אָכַל וְהִתְקִיּם תְּנָאוֹ: **מִשְׁנָה ה** **הָאֻפָנִים בָּהֶם נוֹהֶגֶת שְׁבוּעַת בִּטּוּי**: שְׁבוּעַת בִּטּוּי נוֹהֶגֶת אֶחָד [-בֵּין] בִּדְבָרִים - בְּעִנְיָנִים **שֶׁל עַצְמוֹ**, כְּגוֹן שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל אוֹ שֶׁלֹּא אֹכַל, וְאֶחָד [-וּבֵין] בִּדְבָרִים **שֶׁל אֲחֵרִים** כְּפִי שֶׁתִּבָּאֵר הַמִּשְׁנָה. וְאֶחָד בִּדְבָרִים **שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מַמָּשׁ**, כְּגוֹן שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל, **וְאֶחָד בִּדְבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ**. כֵּיצַד, אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאָתֵן לְאִישׁ פְּלוֹנִי וְשֶׁלֹּא נָתַתִּי, שֶׁנָּתַתִּי וְשֶׁלֹּא נָתַתִּי, שֶׁאֵישַׁן וְשֶׁלֹּא אִישַׁן, שֶׁיָּשַׁנְתִּי וְשֶׁלֹּא יָשַׁנְתִּי, שֶׁאֶזְרֹק צְרוֹר לַיָּם וְשֶׁלֹּא אֶזְרֹק, שֶׁזָּרַקְתִּי וְשֶׁלֹּא זָרַקְתִּי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל הֶעָתִיד לָבוֹא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ד) **'לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב'**. בּוֹ מַמָּשׁוּת כְּמוֹ שֵׁנָה, כְּגוֹן **'שְׁבוּעָה שֶׁאִישַׁן' וְשֶׁלֹּא אִישַׁן'**, וְכֵן לְשָׁעָבַר, **'שְׁבוּעָה שֶׁיָּשַׁנְתִּי' וְשֶׁלֹּא יָשַׁנְתִּי'**, וּבֵין בְּאֹפֶן שֶׁנִּשְׁבָּע עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ הֲנָאָה, כְּגוֹן שֶׁאָמַר **'שְׁבוּעָה שֶׁאָזְרֹק צְרוֹר לַיָּם' וְשֶׁלֹּא אֶזְרֹק'**, וּלְשָׁעָבַר, **'שֶׁזָּרַקְתִּי' וְשֶׁלֹּא זָרַקְתִּי'**, בְּכָל אֹפְנֵי שְׁבוּעָה אֵלּוּ אִם עָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ, חַיָּב. **שְׁבוּעַת בִּטּוּי לְשָׁעָבַר: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב** מִדִּין שְׁבוּעַת בִּטּוּי **אֶלָּא** כְּשֶׁנִּשְׁבָּע **עַל הָעָתִיד לָבוֹא**, כְּגוֹן **'שֶׁאֹכַל' וְשֶׁלֹּא אֹכַל'**, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) 'אוֹ נָפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִּשְׂפָתַיִם **לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב'**.

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק ג

המבוארות

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן, אֵין לִי אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן הֶרְעָה וַהֲטָבָה, כְּגוֹן שָׁמַרְתָּ לִגּוּפוֹ (שֶׁלֹּא אֹכַל) וְשָׁמַיְטִיב לְגוּפוֹ (שֶׁאֹכַל), אֲבָל דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן הֶרְעָה וַהֲטָבָה, כְּגוֹן 'שָׁאֲזַרְק צְרוֹר לַיָּם', מְנַיִן שֶׁחַיָּב עֲלֵיהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, לָמַדְנוּ זֹאת מֵרִבּוּי הַכָּתוּב, שֶׁנֶּאֱמַר תְּחִלָּה 'אוֹ נָפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע', וְאַחַר כָּךְ נֶאֱמַר 'לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב', וְאַחַר כָּךְ נֶאֱמַר 'לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא', וְיֵשׁ לִדְרֹשׁ אֶת הַפְּסוּקִים בְּ'כְלָל וּפְרָט וּכְלָל', וּלְרִבּוֹת אַף דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ הֶרְעָה וַהֲטָבָה כָּל שֶׁהוּא כְּעֵין הַפָּרָט שֶׁהוּא לְהַבָּא. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם רִבָּה הַכָּתוּב לְכָךְ - לִדְבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן הֶרְעָה וַהֲטָבָה, הוּא מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לִדְרֹשׁ אֶת הַפְּסוּקִים בְּ'רִבּוּי מִעוּט וְרִבּוּי', שֶׁדַּיְנוֹ שֶׁמְּרַבֶּה הַכֹּל וּמְמַעֵט רַק דָּבָר אֶחָד, וְלָכֵן רִבָּה הַכָּתוּב גַּם לְכָךְ - לְשָׁבוּעָה לְשָׁעָבַר [וּמִעֵט רַק שְׁבוּעָה לְבַטֵּל אֶת הַמְּצָוָה שֶׁאֵינָהּ בְּכָלַל שְׁבוּעַת בִּטּוּי, כְּמבאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה]: **מִשְׁנָה ו נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אוֹ לְקַיֵּם מִצְוָה:** נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה, וְלֹא בִּטֵּל, פָּטוּר מִקָּרְבָּן שְׁבוּעַת בִּטּוּי, שֶׁלֹּא חָלָה שְׁבוּעָתוֹ נֶגֶד חִיּוּב הַמִּצְוָה, אֲבָל חַיָּב מַלְקוּת מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. נִשְׁבַּע לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה, וְלֹא קִיֵּם, פָּטוּר מִקָּרְבַּן שְׁבוּעַת בִּטּוּי, שֶׁלֹּא חָלָה שְׁבוּעָתוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹת וְאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה. [וְאַף אֵינוֹ חַיָּב מַלְקוּת מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא, שֶׁמִּצְוָה לְהִשָּׁבַע כְּדֵי לְזָרֵז עַצְמוֹ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה]. וְחִדּוּשׁ יֵשׁ בַּדָּבָר שֶׁהַנִּשְׁבָּע לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה פָּטוּר, לְפִי שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לִלְמֹד בַּדִּין - בְּקַל וָחֹמֶר שֶׁיִּהֵא חַיָּב, וּכְדִבְרֵי **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא** שֶׁאָכֵן מְחַיְּבוֹ בְּקָרְבָּן, שֶׁכְּךְ **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא**, לִלְמֹד דִּין זֶה מִקַּל וָחֹמֶר, **מָה אִם** דָּבָר **הָרְשׁוּת שֶׁאֵינוֹ מֻשְׁבָּע עָלָיהָ מֵהַר סִינַי** לְקַיְּמוֹ, אַף עַל פִּי כֵן, אִם נִשְׁבַּע לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא עָשָׂה **הֲרֵי הוּא חַיָּב עָלָיהָ, מִצְוָה שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע עָלָיהָ מֵהַר סִינַי** לְקַיְּמָהּ, **אֵינוֹ** דִּין - הַאִם לֹא רָאוּי לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁיִּהֵא חַיָּב עָלָיהָ** אִם נִשְׁבַּע לְקַיְּמָהּ וְעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ. וְלָכֵן הַבָּיְאָה הַמִּשְׁנָה אֶת דַּעַת חֲכָמִים שֶׁהוּא פָּטוּר מִקָּרְבָּן, וְכָךְ **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לִדְחוֹת אֶת הַקַּל וָחֹמֶר: **לֹא** כִּדְבָרֶיךָ, שֶׁכֵּן **אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁבוּעַת הָרְשׁוּת** שֶׁחַיָּב קָרְבָּן אִם עָבַר עָלֶיהָ, **שֶׁכֵּן עָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהֵן** - שֶׁיָּכוֹל לְהִשָּׁבַע עַל דָּבָר הָרְשׁוּת הֵן לְחִיּוּב וְהֵן לִשְׁלִילָה, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב', הַאִם **תֹּאמַר** כֵּן גַּם **בִּשְׁבוּעַת מִצְוָה, שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהֵן**, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנָּה, **שֶׁאִם נִשְׁבַּע לְבַטֵּל** מִצְוָה **וְלֹא בִּטֵּל, פָּטוּר**, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא מִתְקַיֵּם בָּהּ 'לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב', אַף כְּשֶׁנִּשְׁבַּע לְקַיְּמָהּ אֵין שְׁבוּעָתוֹ חָלָה: **מִשְׁנָה ז אֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה:** אָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כִּכָּר זוֹ**, וְחָזַר וְאָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה**, כֵּיוָן שֶׁאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת**, עַל שְׁבוּעָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה. [אֲבָל אִם יִשָּׁאֵל לְחָכָם עַל הָרִאשׁוֹנָה, תֵּעָקֵר הַשְּׁבוּעָה לְמַפְרֵעַ וְתָחוּל הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִיָּה, וְאִם יִשָּׁאֵל עָלֶיהָ, תֵּעָקֵר אַף הִיא וְתָחוּל הַשְּׁלִישִׁית. וְאִם אָמַר תְּחִלָּה 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה' וְאַחַר כָּךְ 'שֶׁלֹּא אֹכַל' חָלוּ שְׁתֵּי הַשְּׁבוּעוֹת, שֶׁעַל הָרִאשׁוֹנָה אֵינוֹ עוֹבֵר אֶלָּא כְּשֶׁאָכַל אֶת כָּל הַכִּכָּר, וְעַל הַשְּׁנִיָּה עֲבוּר אַף כְּשֶׁאָכַל כַּזַּיִת, וְאִם אָכַל אֶת כָּל הַכִּכָּר חַיָּב שְׁתַּיִם]. **שְׁבוּעַת בִּטּוּי וּשְׁבוּעַת שָׁוְא:** אֲפִלּוּ הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּזְכְּרוּ מִתְּחִלַּת הַפֶּרֶק, **זוֹ הִיא שְׁבוּעַת בִּטּוּי, שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ** - אִם עָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ בְּמֵזִיד, **מַכּוֹת** [-מַלְקוּת], **וְעַל שִׁגְגָתָהּ** - וְאִם עָבַר עָלֶיהָ בְּשׁוֹגֵג, חַיָּב **קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד** [-קָרְבַּן חַטָּאת הַתָּלוּי בַּעֲשִׁירוּתוֹ שֶׁל הַחוֹטֵא, אִם מֵבִיא בְּהֵמָה, עוֹף אוֹ מִנְחָה]. וְאִלּוּ **שְׁבוּעַת שָׁוְא** [שֶׁתִּבאַר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה] **חַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר** לְגַמְרֵי: **מִשְׁנָה ח שְׁבוּעַת שָׁוְא:** וְאֵיזוֹ **הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא**, שֶׁלּוֹקֶה עַל זְדוֹנָהּ וּפָטוּר עַל שִׁגְגָתָהּ, אִם **נִשְׁבַּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיָּדוּעַ לָאָדָם**. כְּגוֹן שֶׁאָמַר **עַל הָעַמּוּד שֶׁל אֶבֶן** נִשְׁבָּע אֲנִי שֶׁהוּא עַמּוּד **שֶׁל זָהָב, וְעַל הָאִישׁ** נִשְׁבָּע **שֶׁהוּא אִשָּׁה, וְעַל הָאִשָּׁה** נִשְׁבָּע **שֶׁהִיא אִישׁ**. וְכֵן אִם **נִשְׁבַּע עַל דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר** לוֹ לִהְיוֹת, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע לֶאֱסֹר כָּל פֵּרוֹת הָעוֹלָם עָלָיו 'אִם לֹא רָאִיתִי גָּמָל שֶׁפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר', וְ'אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ מְנֻמָּר קְקוֹרֶת בֵּית הַבַּד - הַנְּתוּנָה עַל הַזֵּיתִים כְּדֵי לִסְחֹט מֵהֶם שֶׁמֶן', וְכֵיוָן שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁלֹּא יִתָּכְנוּ, שְׁבוּעָתוֹ שְׁבוּעַת שָׁוְא. [וְאִם אָכַן לֹא רָאָה וּרְצוֹנוֹ רַק לֶאֱסֹר אֶת הַפֵּרוֹת, לֹא הָיָה לוֹ לְהַזְכִּיר תְּנַאי כְּלָל, כֵּיוָן שְׁדַּאי שֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי (תוי"ט)]. וְכֵן אִם נִשְׁבַּע לְבַטֵּל דָּבָר מִצְוָה, כְּגוֹן שֶׁאָמַר אָדָם לָעֵדִים בּוֹאוּ **וְהַעִידוּנִי** - וְהָעִידוּ עֲבוּרִי בְּבֵית דִּין, וְעָנוּ לוֹ: **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידֶךָ**, אַף שֶׁחַיָּבִים לְהָעִיד לוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) 'אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ', אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע **לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה**, כְּגוֹן שֶׁלֹּא **לַעֲשׂוֹת סֻכָּה וְשֶׁלֹּא לִטֹּל לוּלָב וְשֶׁלֹּא לְהָנִיחַ תְּפִלִּין**, שֶׁהוּא מִצְוָה וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי לְקַיְּמָם. וְאִם נִשְׁבַּע בְּאֶחָד מֵהָאֲפָנִים הַנִּזְכָּרִים, **זוֹ הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא, שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר:** **מִשְׁנָה ט שְׁבוּעוֹת הַסּוֹתְרוֹת זוֹ לָזוֹ:** אָמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כִּכָּר זוֹ', וְחָזַר וְאָמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה', הַשְּׁבוּעָה **הָרִאשׁוֹנָה** הִיא **שְׁבוּעַת בִּטּוּי** וְחַיָּב לֶאֱכֹל אֶת הַכִּכָּר, וְהַשְּׁבוּעָה **הַשְּׁנִיָּה** הִיא **שְׁבוּעַת שָׁוְא**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מְחַיָּב לֶאֱכֹל אֶת הַכִּכָּר מֵחֲמַת הַשְּׁבוּעָה הָרִאשׁוֹנָה, נִמְצָא שֶׁהַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִיָּה הִיא שְׁבוּעָה לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא חָלָה. וְלָכֵן, אִם **אָכָלָה, עָבַר** רַק **עַל** אִסּוּר **שְׁבוּעַת שָׁוְא** כְּשֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא לְאָכְלָהּ אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נִשְׁבַּע לְאָכְלָהּ, וְחַיָּב מַלְקוּת. וְאִם **לֹא אֲכָלָהּ, עָבַר** אַף **עַל שְׁבוּעַת בִּטּוּי**, שֶׁהֲרֵי נִשְׁבַּע לְאָכְלָהּ וְלֹא אֲכָלָהּ: **מִשְׁנָה י הָאֲפָנִים בָּהֶם חָלָה שְׁבוּעַת בִּטּוּי וְעָנְשָׁהּ:** שְׁבוּעַת בִּטּוּי, **נוֹהֶגֶת** בֵּין **בָּאֲנָשִׁים** שֶׁנִּשְׁבְּעוּ וּבֵין **בְּנָשִׁים** שֶׁנִּשְׁבְּעוּ [דִּין זֶה פָּשׁוּט, וְנִשְׁנֶה כָּאן אַגַּב 'שְׁבוּעַת הָעֵדוּת' הַנִּשְׁנֵית בַּפֶּרֶק הַבָּא וְנוֹהֶגֶת רַק בָּאֲנָשִׁים], בֵּין **בָּרְחוֹקִים** - שֶׁנִּשְׁבַּע לַעֲשׂוֹת דָּבָר לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ קְרוֹבוֹ וּבֵין **בִּקְרוֹבִים**, בֵּין **בִּכְשֵׁרִים** לְעֵדוּת וּבֵין **בִּפְסוּלִין**, בֵּין כְּשֶׁנִּשְׁבַּע **בִּפְנֵי בֵּית דִּין** וּבֵין **שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין**, וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁנִּשְׁבַּע **מִפִּי עַצְמוֹ** - שֶׁהוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו [אֲבָל אִם אָמַר לוֹ אַחֵר 'מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי שֶׁלֹּא אֹכַלְתָּ' וְאָמַר 'לֹא אָכַלְתִּי', וְאָכַל, אֵינוֹ חַיָּב]. וְחַיָּבִין **עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָתָהּ קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד:** **מִשְׁנָה יא הָאֲפָנִים בָּהֶם חָלָה שְׁבוּעַת שָׁוְא וְעָנְשָׁהּ:** **שְׁבוּעַת שָׁוְא, נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים, בְּרְחוֹקִים וּבִקְרוֹבִים** - כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע עַל אִישׁ רָחוֹק אוֹ קָרוֹב לוֹ שֶׁהוּא אִשָּׁה, **בִּכְשֵׁרִים** לְעֵדוּת **וּבִפְסוּלִים**, כְּשֶׁנִּשְׁבַּע **בִּפְנֵי בֵּית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין, וּמִפִּי עַצְמוֹ** - שֶׁמּוֹצִיא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה מִפִּיו, **וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּרִין**. **אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ** - בֵּין שְׁבוּעַת בִּטּוּי וּבֵין שְׁבוּעַת שָׁוְא, אַף **הַמֻּשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים** שֶׁלֹּא הוֹצִיא אֶת לְשׁוֹן הַשְּׁבוּעָה מִפִּיו, יִתָּכֵן שֶׁיִּהְיֶה **חַיָּב** כְּאִלּוּ נִשְׁבַּע בְּעַצְמוֹ. **כֵּיצַד**, אִם **אָמַר** לַחֲבֵרוֹ **לֹא אָכַלְתִּי הַיּוֹם** וְכֵן אִם אָמַר לוֹ **לֹא הֲנַחְתִּי תְּפִלִּין הַיּוֹם**, וְאָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁכֵּן הוּא כְּדָבָרְיךָ, **וְאָמַר אָמֵן**, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הוֹצִיא הַשְּׁבוּעָה מִפִּיו, וְאִם שִׁקֵּר בִּדְבָרָיו, **חַיָּב**. [אֲבָל בְּלֹא עֲנִיַּת אָמֵן, אֵינוֹ חַיָּב עַל הַשְּׁבָעָתוֹ]:

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן, אֵין לִי אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן הֶרְעָה וַהֲטָבָה, דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן הֶרְעָה וַהֲטָבָה מִנַּיִן. אָמַר לוֹ, מֵרִבּוּי הַכָּתוּב. אָמַר לוֹ, אִם רִבָּה הַכָּתוּב לְכָךְ, רִבָּה הַכָּתוּב לְכָךְ: נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא בִּטֵּל, פָּטוּר. לְקַיֵּם וְלֹא קִיֵּם, פָּטוּר. שֶׁהָיָה בַּדִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב כִּדְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, מָה אִם הָרְשׁוּת, שֶׁאֵינוֹ מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי, אִם נִשְׁבַּע לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא עָשָׂה, חַיָּב, מִצְוָה שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי לְקַיְּמָהּ, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב עָלֶיהָ אִם נִשְׁבַּע לְקַיְּמָהּ וְעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ. וְלָכֵן הֻצְרַךְ הַכָּתוּב לְהַשְׁוֹתָהּ לְדָבָר שֶׁאֵין בָּהֶן הֶרְעָה וַהֲטָבָה: נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אוֹ לְקַיֵּם מִצְוָה: וְלֹא בִּטֵּל, פָּטוּר. לְקַיֵּם וְלֹא קִיֵּם, פָּטוּר. שֶׁהָיָה בַּדִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב כִּדְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, מָה אִם הָרְשׁוּת, שֶׁאֵינוֹ מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי, אִם נִשְׁבַּע לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא עָשָׂה, חַיָּב, מִצְוָה שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי לְקַיְּמָהּ, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב עָלֶיהָ אִם נִשְׁבַּע לְקַיְּמָהּ וְעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ. וְלָכֵן הֻצְרַךְ הַכָּתוּב לְהַשְׁוֹתָהּ לְדָבָר שֶׁאֵין בָּהֶן הֶרְעָה וַהֲטָבָה: **מִשְׁנָה ו נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אוֹ לְקַיֵּם מִצְוָה: נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה, וְלֹא בִּטֵּל, פָּטוּר מִקָּרְבַּן שְׁבוּעַת בִּטּוּי, שֶׁלֹּא חָלָה שְׁבוּעָתוֹ נֶגֶד חִיּוּב הַמִּצְוָה, אֲבָל חַיָּב מַלְקוּת מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא. נִשְׁבַּע לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה, וְלֹא קִיֵּם, פָּטוּר מִקָּרְבַּן שְׁבוּעַת בִּטּוּי, שֶׁלֹּא חָלָה שְׁבוּעָתוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹת וְאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה. [וְאַף אֵינוֹ חַיָּב מַלְקוּת מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא, שֶׁמִּצְוָה לְהִשָּׁבַע כְּדֵי לְזָרֵז עַצְמוֹ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה]. וְחִדּוּשׁ יֵשׁ בַּדָּבָר שֶׁהַנִּשְׁבָּע לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה פָּטוּר, לְפִי שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לִלְמֹד בַּדִּין - בְּקַל וָחֹמֶר שֶׁיִּהֵא חַיָּב, וּכְדִבְרֵי **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא** שֶׁאָכֵן מְחַיְּבוֹ בְּקָרְבָּן, שֶׁכְּךְ **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא**, לִלְמֹד דִּין זֶה מִקַּל וָחֹמֶר, **מָה אִם הָרְשׁוּת שֶׁאֵינוֹ מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי** לְקַיְּמוֹ, אַף עַל פִּי כֵן, אִם נִשְׁבַּע לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא עָשָׂה **הֲרֵי הוּא חַיָּב עָלֶיהָ, מִצְוָה שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי** לְקַיְּמָהּ, **אֵינוֹ דִּין** - הַאִם לֹא רָאוּי לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁיִּהֵא חַיָּב עָלֶיהָ** אִם נִשְׁבַּע לְקַיְּמָהּ וְעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ. וְלָכֵן הַבָּיְאָה הַמִּשְׁנָה אֶת דַּעַת חֲכָמִים שֶׁהוּא פָּטוּר מִקָּרְבָּן, וְכָךְ **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לִדְחוֹת אֶת הַקַּל וָחֹמֶר: **לֹא** כִּדְבָרֶיךָ, שֶׁכֵּן **אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁבוּעַת הָרְשׁוּת** שֶׁחַיָּב קָרְבָּן אִם עָבַר עָלֶיהָ, **שֶׁכֵּן עָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהֵן** - שֶׁיָּכוֹל לְהִשָּׁבַע עַל דָּבָר הָרְשׁוּת הֵן לְחִיּוּב וְהֵן לִשְׁלִילָה, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב', הַאִם **תֹּאמַר** כֵּן גַּם **בִּשְׁבוּעַת מִצְוָה, שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאו כְּהֵן**, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנָּה, **שֶׁאִם נִשְׁבַּע לְבַטֵּל** מִצְוָה **וְלֹא בִּטֵּל, פָּטוּר**, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא מִתְקַיֵּם בָּהּ 'לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב', אַף כְּשֶׁנִּשְׁבַּע לְקַיְּמָהּ אֵין שְׁבוּעָתוֹ חָלָה: **מִשְׁנָה ז אֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה:** אָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כִּכָּר זוֹ**, וְחָזַר וְאָמַר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה**, כֵּיוָן שֶׁאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת**, עַל שְׁבוּעָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה. [אֲבָל אִם יִשָּׁאֵל לְחָכָם עַל הָרִאשׁוֹנָה, תֵּעָקֵר הַשְּׁבוּעָה לְמַפְרֵעַ וְתָחוּל הַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִיָּה, וְאִם יִשָּׁאֵל עָלֶיהָ, תֵּעָקֵר אַף הִיא וְתָחוּל הַשְּׁלִישִׁית. וְאִם אָמַר תְּחִלָּה 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה' וְאַחַר כָּךְ 'שֶׁלֹּא אֹכַל' חָלוּ שְׁתֵּי הַשְּׁבוּעוֹת, שֶׁעַל הָרִאשׁוֹנָה אֵינוֹ עוֹבֵר אֶלָּא כְּשֶׁאָכַל אֶת כָּל הַכִּכָּר, וְעַל הַשְּׁנִיָּה עֲבוּר אַף כְּשֶׁאָכַל כַּזַּיִת, וְאִם אָכַל אֶת כָּל הַכִּכָּר חַיָּב שְׁתַּיִם]. **שְׁבוּעַת בִּטּוּי וּשְׁבוּעַת שָׁוְא:** אֲפִלּוּ הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּזְכְּרוּ מִתְּחִלַּת הַפֶּרֶק, **זוֹ הִיא שְׁבוּעַת בִּטּוּי, שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ** - אִם עָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ בְּמֵזִיד, **מַכּוֹת** [-מַלְקוּת], **וְעַל שִׁגְגָתָהּ** - וְאִם עָבַר עָלֶיהָ בְּשׁוֹגֵג, חַיָּב **קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד** [-קָרְבַּן חַטָּאת הַתָּלוּי בַּעֲשִׁירוּתוֹ שֶׁל הַחוֹטֵא, אִם מֵבִיא בְּהֵמָה, עוֹף אוֹ מִנְחָה]. וְאִלּוּ **שְׁבוּעַת שָׁוְא** [שֶׁתִּבאַר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה] **חַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר** לְגַמְרֵי: **מִשְׁנָה ח שְׁבוּעַת שָׁוְא:** וְאֵיזוֹ **הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא**, שֶׁלּוֹקֶה עַל זְדוֹנָהּ וּפָטוּר עַל שִׁגְגָתָהּ, אִם **נִשְׁבַּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיָּדוּעַ לָאָדָם**. כְּגוֹן שֶׁאָמַר **עַל הָעַמּוּד שֶׁל אֶבֶן** נִשְׁבָּע אֲנִי שֶׁהוּא עַמּוּד **שֶׁל זָהָב, וְעַל הָאִישׁ** נִשְׁבַּע **שֶׁהוּא אִשָּׁה, וְעַל הָאִשָּׁה** נִשְׁבַּע **שֶׁהִיא אִישׁ**. וְכֵן אִם **נִשְׁבַּע עַל דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר** לוֹ לִהְיוֹת, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע לֶאֱסֹר כָּל פֵּרוֹת הָעוֹלָם עָלָיו 'אִם לֹא רָאִיתִי גָּמָל שֶׁפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר', וְ'אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ מְנֻמָּר קְקוֹרֶת בֵּית הַבַּד - הַנְּתוּנָה עַל הַזֵּיתִים כְּדֵי לִסְחֹט מֵהֶם שֶׁמֶן', וְכֵיוָן שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁלֹּא יִתָּכְנוּ, שְׁבוּעָתוֹ שְׁבוּעַת שָׁוְא. [וְאִם אָכַן לֹא רָאָה וּרְצוֹנוֹ רַק לֶאֱסֹר אֶת הַפֵּרוֹת, לֹא הָיָה לוֹ לְהַזְכִּיר תְּנַאי כְּלָל, כֵּיוָן שְׁדַּאי שֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי (תוי"ט)]. וְכֵן אִם נִשְׁבַּע לְבַטֵּל דָּבָר מִצְוָה, כְּגוֹן שֶׁאָמַר אָדָם לָעֵדִים בּוֹאוּ **וְהַעִידוּנִי** - וְהָעִידוּ עֲבוּרִי בְּבֵית דִּין, וְעָנוּ לוֹ: **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידֶךָ**, אַף שֶׁחַיָּבִים לְהָעִיד לוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) 'אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ', אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע **לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה**, כְּגוֹן שֶׁלֹּא **לַעֲשׂוֹת סֻכָּה וְשֶׁלֹּא לִטֹּל לוּלָב וְשֶׁלֹּא לְהָנִיחַ תְּפִלִּין**, שֶׁהוּא מִצְוָה וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי לְקַיְּמָם. וְאִם נִשְׁבַּע בְּאֶחָד מֵהָאֲפָנִים הַנִּזְכָּרִים, **זוֹ הִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא, שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר:** **מִשְׁנָה ט שְׁבוּעוֹת הַסּוֹתְרוֹת זוֹ לָזוֹ:** אָמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כִּכָּר זוֹ', וְחָזַר וְאָמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה', הַשְּׁבוּעָה **הָרִאשׁוֹנָה** הִיא **שְׁבוּעַת בִּטּוּי** וְחַיָּב לֶאֱכֹל אֶת הַכִּכָּר, וְהַשְּׁבוּעָה **הַשְּׁנִיָּה** הִיא **שְׁבוּעַת שָׁוְא**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מְחַיָּב לֶאֱכֹל אֶת הַכִּכָּר מֵחֲמַת הַשְּׁבוּעָה הָרִאשׁוֹנָה, נִמְצָא שֶׁהַשְּׁבוּעָה הַשְּׁנִיָּה הִיא שְׁבוּעָה לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא חָלָה. וְלָכֵן, אִם **אָכָלָה, עָבַר** רַק **עַל** אִסּוּר **שְׁבוּעַת שָׁוְא** כְּשֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא לְאָכְלָהּ אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נִשְׁבַּע לְאָכְלָהּ, וְחַיָּב מַלְקוּת. וְאִם **לֹא אֲכָלָהּ, עָבַר** אַף **עַל שְׁבוּעַת בִּטּוּי**, שֶׁהֲרֵי נִשְׁבַּע לְאָכְלָהּ וְלֹא אֲכָלָהּ: **מִשְׁנָה י הָאֲפָנִים בָּהֶם חָלָה שְׁבוּעַת בִּטּוּי וְעָנְשָׁהּ:** שְׁבוּעַת בִּטּוּי, **נוֹהֶגֶת** בֵּין **בָּאֲנָשִׁים** שֶׁנִּשְׁבְּעוּ וּבֵין **בְּנָשִׁים** שֶׁנִּשְׁבְּעוּ [דִּין זֶה פָּשׁוּט, וְנִשְׁנֶה כָּאן אַגַּב 'שְׁבוּעַת הָעֵדוּת' הַנִּשְׁנֵית בַּפֶּרֶק הַבָּא וְנוֹהֶגֶת רַק בָּאֲנָשִׁים], בֵּין **בָּרְחוֹקִים** - שֶׁנִּשְׁבַּע לַעֲשׂוֹת דָּבָר לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ קְרוֹבוֹ וּבֵין **בִּקְרוֹבִים**, בֵּין **בִּכְשֵׁרִים** לְעֵדוּת וּבֵין **בִּפְסוּלִין**, בֵּין כְּשֶׁנִּשְׁבַּע **בִּפְנֵי בֵּית דִּין** וּבֵין **שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין**, וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁנִּשְׁבַּע **מִפִּי עַצְמוֹ** - שֶׁהוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו [אֲבָל אִם אָמַר לוֹ אַחֵר 'מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי שֶׁלֹּא אָכַלְתָּ' וְאָמַר 'לֹא אָכַלְתִּי', וְאָכַל, אֵינוֹ חַיָּב]. וְחַיָּבִין **עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָ

פֶּרֶק ד דִּין שְׁבוּעַת הָעֵדוּת: **מִשְׁנָה א הַחַיָּבִים בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת: שְׁבוּעַת הָעֵדוּת** - שֶׁנִּשְׁבָּע לַחֲבֵרוֹ בְּשֶׁקֶר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָעִיד לוֹ עֵדוּת מָמוֹן, נֶאֱמַר בָּהּ (שם) 'וְנָפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ', 'וְהוּא עֵד' מַשְׁמַע שָׁרָאוּי לְהָעִיד, וְלָכֵן **נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים** - אִשָּׁה הַנִּשְׁבַּעַת שְׁבוּעָה זוֹ, פְּטוּרָה מִקָּרְבָּן, כֵּיוָן שֶׁהִיא פְּסוּלָה לְעֵדוּת [שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יט יז) 'וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים' וְלֹא נָשִׁים, וּלְמַדִּים שֶׁהַפָּסוּק עוֹסֵק בְּעֵדִים, בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'שְׁנֵי - שְׁנַיִם' מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם יז ו) 'עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים'], וְנוֹהֶגֶת **בָּרְחוֹקִין** - כְּשֶׁנִּשְׁבָּע לְמִי שֶׁאֵינוֹ קְרוֹבוֹ, **וְלֹא בִּקְרוֹבִין**, שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְהָעִיד [שֶׁנֶּאֱמַר (שם כד טז) 'לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים', וְדָרְשׁוּ: בְּעֵדוּת בָּנִים, וְהוּא הַדִּין שְׁאָר קְרוֹבִים]. וְנוֹהֶגֶת **בִּכְשֵׁרִים** לְעֵדוּת **וְלֹא בִּפְסוּלִין**, כְּגוֹן חַיָּבֵי מִיתוֹת וְחַיָּבֵי מַלְקִיּוֹת וְגַזְלָן שֶׁפְּסוּלִים לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה. **וְאֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּרְאוּיִין לְהָעִיד**, וְלֹא בְּמֻלָּךְ שֶׁאֵינוֹ מֵעִיד, וְכֵן לֹא בִּפְסוּלִים לְעֵדוּת מִדְּרַבָּנָן, כְּגוֹן מְשֻׁחָק בְּקוּבְיָא וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים (סנהדרין פ"ג מ"ג). **אַף הַחַיּוֹב בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת**: וְנוֹהֶגֶת בֵּין אִם כָּפַר וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לוֹ שְׁבוּעָה **בִּפְנֵי בֵּית דִּין** וּבֵין אִם אָמַר כֵּן **שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין**, אִם נִשְׁבַּע עַל כָּךְ **מִפְּי עַצְמוֹ** וְאָמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ לְךָ עֵדוּת'. **וּמִפְּי אֲחֵרִים** - אֲבָל אִם הַבַּעַל דִּין הוּא הִשְׁבִּיעָם וְאָמַר 'מַשְׁבִּיעֲכֶם אֲנִי שֶׁתָּבוֹאוּ לְהָעִיד' וְאָמְרוּ לוֹ 'אֵין אָנוּ יוֹדְעִים לְךָ עֵדוּת' וְלֹא הוֹצִיאוּ שְׁבוּעָה מִפִּיהֶם, **אֵין חַיָּבִין** הָעֵדִים קָרְבָּן **עַד שֶׁיְּכַפְּרוּ בָּהֶן** - עַד שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת **בְּבֵית דִּין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** שֶׁשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת נֶאֱמַר בָּהּ (ויקרא ה א) 'וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה' דְּהַיְינוּ מֻשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים, וְנֶאֱמַר בָּהּ גַּם 'אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ' וּמַשְׁמַע בְּבֵית דִּין, שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁאָלוּ הָיָה מַגִּיד הָיָה מוֹעִיל, וְלָכֵן מֻשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּבֵית דִּין, וְאִלּוּ מֻשְׁבָּע מִפִּי עַצְמוֹ נִלְמַד מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהִיא אַף מִחוּץ לְבֵית דִּין (להלן פ"ה מ"א). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ, וּבֵין מִפִּי אֲחֵרִים, אֵינָן חַיָּבִין עַד שֶׁיְּכַפְּרוּ בָּהֶן בְּבֵית דִּין**, שֶׁלְּדִעָתָם אַחַר שֶׁלָּמְדָנוּ חִיּוּב מֻשְׁבָּע מִפִּי עַצְמוֹ מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, נִלְמְדִים דִּינָיו מִפָּרָשַׁת שְׁבוּעַת הָעֵדוּת עַצְמָהּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין הַדּוֹקֵא: **מִשְׁנָה ב חִיּוּב שְׁבוּעַת הָעֵדוּת בְּמֵזִיד וְשׁוֹגֵג: וְחַיָּבִין קָרְבָּן עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה** - אִם יָדְעוּ שֶׁחַיָּבִים קָרְבָּן עַל שְׁבוּעָה זוֹ, וְהִזִּידוּ וְנִשְׁבְּעוּ, וְכֵן **עַל שִׁגְגָתָהּ עִם זְדוֹן הָעֵדוּת** - שֶׁלֹּא יָדְעוּ שֶׁחַיָּבִים עַל שְׁבוּעָה זוֹ קָרְבָּן אֲבָל הֵזִידוּ בְּאָמְרָם שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת. **וְאֵינָן חַיָּבִין** קָרְבָּן **עַל שִׁגְגָתָהּ** שֶׁל הָעֵדוּת, כְּלוֹמַר שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, שֶׁהֲרֵי הֵם אֲנוּסִים וְאֵין לְהַחְשִׁיבָם כְּנִשְׁבָּעִים לַשֶּׁקֶר. **וּמָה הֵן חַיָּבִין עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה** אוֹ הָעֵדוּת, קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: **מִשְׁנָה ג אַף הַחַיּוֹב בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת: שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כֵּיצַד, אָמַר לִשְׁנַיִם בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי וְהָעִידוּנִי** - וְהָעִידוּ עֲבוּרִי. אָמְרוּ לוֹ, **'שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת'. אוֹ שֶׁאָמְרוּ לוֹ, 'אֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת'** בְּלֹא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה, וְהוּא אָמַר לָהֶם, **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם** שֶׁאֲכַן אֵינְכֶם יוֹדְעִים לִי עֵדוּת, **וְאָמְרוּ** הָעֵדִים **'אָמֵן' וּבְכָךְ** קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַשְּׁבוּעָה, וְנִמְצָא שֶׁשִּׁקְּרוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין** קָרְבַּן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. **כְּפִירָה עַל פִּי עַצְמָהּ שְׁבוּעוֹת: הִשְׁבִּיעַ הַבַּעַל דִּין עֲלֵיהֶן** - אֶת הָעֵדִים עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בָּזֶה אַחַר זֶה, וּבָאוּ אַחֵר זֶה לְבֵית דִּין, וְהוֹדוּ** שֶׁאָכֵן יוֹדְעִים לוֹ **עֵדוּת, פְּטוּרִים.** שֶׁאֵין כְּפִירָה אֶלָּא בְּבֵית דִּין (לעיל מ"א). וְאִם **כָּפְרוּ** בְּבֵית דִּין וְרַק אַחַר כָּךְ הוֹדוּ, הֲכְפִירָה מִתְיַחֶסֶת לְכָל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה, וְהֵם **חַיָּבִים** קָרְבָּן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְהָיָה כִּי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה'

פרק ד א שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים, בְּרְחוֹקִין וְלֹא בִּקְרוֹבִין, בִּכְשֵׁרִים וְלֹא בִּפְסוּלִין. וְאֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּרְאוּיִין לְהָעִיד. בִּפְנֵי בֵּית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ. וּמִפִּי אֲחֵרִים, אֵין חַיָּבִין עַד שֶׁיְּכַפְּרוּ בָּהֶן בְּבֵית דִּין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין חַיָּבִין עַד שֶׁיְּכַפְּרוּ בָּהֶן בְּבֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ. וּמִפִּי אֲחֵרִים, אֵינָן חַיָּבִין עַד שֶׁיְּכַפְּרוּ בָּהֶן בְּבֵית דִּין: ב וְחַיָּבִין עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, וְעַל שִׁגְגָתָהּ עִם זְדוֹן הָעֵדוּת, וְאֵינָן חַיָּבִין עַל שִׁגְגָתָהּ. וּמָה הֵן חַיָּבִין עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: ג שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כֵּיצַד. אָמַר לִשְׁנַיִם בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת, אוֹ וְהַעִידוּנִי שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת, מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ אָמֵן, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. הִשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶן חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חוּץ לְבֵית דִּין וּבָאוּ לְבֵית דִּין וְהוֹדוּ, פְּטוּרִים. כָּפְרוּ, חַיָּבִים עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הִשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶן חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בְּפְנֵי בֵּית דִּין וְכָפְרוּ, אֵינָן חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה טַּעַם, הוֹאִיל וְאֵינָם יְכוֹלִין לַחֲזוֹר וּלְהוֹדוֹת: ד כָּפְרוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין. בְּזֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן חַיָּב וְהַשֵּׁנִי פָּטוּר. כָּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד, הַכּוֹפֵר חַיָּב. הָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים, כָּפְרָה הָרִאשׁוֹנָה שְׁתֵּיהֶן חַיָּבוֹת, מִפְּנֵי מַה טַּעַם, הוֹאִיל וְאֵינָם יְכוֹלִין לַחֲזוֹר וּלְהוֹדוֹת: ה מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת, אֵין חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת בְּפִקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה, חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה, וְעַל שִׁגְגָתָהּ עִם זְדוֹן הָעֵדוּת, וְאֵינָן חַיָּבִין עַל שִׁגְגָתָהּ. וּמָה הֵן חַיָּבִין עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: ו שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כֵּיצַד. אָמַר לִשְׁנַיִם בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת, מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ אָמֵן, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. הִשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶן חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חוּץ לְבֵית דִּין וּבָאוּ לְבֵית דִּין וְהוֹדוּ, פְּטוּרִים. כָּפְרוּ, חַיָּבִים עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הִשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶן חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בְּפְנֵי בֵּית דִּין וְכָפְרוּ, אֵינָן חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה טַּעַם, הוֹאִיל וְאֵינָם יְכוֹלִין לַחֲזוֹר וּלְהוֹדוֹת: ז כָּפְרוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין. בְּזֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן חַיָּב וְהַשֵּׁנִי פָּטוּר. כָּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד, הַכּוֹפֵר חַיָּב. הָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים, כָּפְרָה הָרִאשׁוֹנָה שְׁתֵּיהֶן חַיָּבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהָעֵדוּת יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם בִּשְׁתֵּיהֶן: ח מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת, אֵין חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת בְּפִקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה, חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה, וְעַל שִׁגְגָתָהּ עִם זְדוֹן הָעֵדוּת, וְאֵינָן חַיָּבִין עַל שִׁגְגָתָהּ. וּמָה הֵן חַיָּבִין עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: ט שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כֵּיצַד. אָמַר לִשְׁנַיִם בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי וְהָעִידוּנִי - וְהָעִידוּ עֲבוּרִי. אָמְרוּ לוֹ, 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת'. אוֹ שֶׁאָמְרוּ לוֹ, 'אֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת' בְּלֹא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה, וְהוּא אָמַר לָהֶם, מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שֶׁאָכֵן אֵינְכֶם יוֹדְעִים לִי עֵדוּת, וְאָמְרוּ הָעֵדִים 'אָמֵן' וּבְכָךְ קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַשְּׁבוּעָה, וְנִמְצָא שֶׁשִּׁקְּרוּ, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין קָרְבַּן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. **כְּפִירָה עַל פִּי עַצְמָהּ שְׁבוּעוֹת: הִשְׁבִּיעַ הַבַּעַל דִּין עֲלֵיהֶן - אֶת הָעֵדִים עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בָּזֶה אַחַר זֶה, וּבָאוּ אַחַר כָּךְ לְבֵית דִּין, וְהוֹדוּ** שֶׁאָכֵן יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **פְּטוּרִים,** שֶׁאֵין כְּפִירָה אֶלָּא בְּבֵית דִּין (לעיל מ"א). וְאִם **כָּפְרוּ** בְּבֵית דִּין וְרַק אַחַר כָּךְ הוֹדוּ, הַכְּפִירָה מִתְיַחֶסֶת לְכָל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה, וְהֵם **חַיָּבִים** קָרְבָּן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְהָיָה כִּי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה' וְנִמְצָא שֶׁשִּׁקְּרוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין** קָרְבַּן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. **כְּפִירָה עַל פִּי עַצְמָהּ שְׁבוּעוֹת: הִשְׁבִּיעַ הַבַּעַל דִּין עֲלֵיהֶן** - אֶת הָעֵדִים עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בָּזֶה אַחַר זֶה, וּבָאוּ אַחַר כָּךְ לְבֵית דִּין, וְהוֹדוּ** שֶׁאָכֵן יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **פְּטוּרִים,** שֶׁאֵין כְּפִירָה אֶלָּא בְּבֵית דִּין (לעיל מ"א). וְאִם **כָּפְרוּ** בְּבֵית דִּין וְרַק אַחַר כָּךְ הוֹדוּ, הַכְּפִירָה מִתְיַחֶסֶת לְכָל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה, וְהֵם **חַיָּבִים** קָרְבָּן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְהָיָה כִּי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה' וְנִמְצָא שֶׁשִּׁקְּרוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין** קָרְבַּן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. **כְּפִירָה עַל פִּי עַצְמָהּ שְׁבוּעוֹת: הִשְׁבִּיעַ הַבַּעַל דִּין עֲלֵיהֶן** - אֶת הָעֵדִים עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בָּזֶה אַחַר זֶה, וּבָאוּ אַחַר כָּךְ לְבֵית דִּין, וְהוֹדוּ** שֶׁאָכֵן יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **פְּטוּרִים,** שֶׁאֵין כְּפִירָה אֶלָּא בְּבֵית דִּין (לעיל מ"א). וְאִם **כָּפְרוּ** בְּבֵית דִּין וְרַק אַחַר כָּךְ הוֹדוּ, הַכְּפִירָה מִתְיַחֶסֶת לְכָל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה, וְהֵם **חַיָּבִים** קָרְבָּן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְהָיָה כִּי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה' וְנִמְצָא שֶׁשִּׁקְּרוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין** קָרְבַּן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. **כְּפִירָה עַל פִּי עַצְמָהּ שְׁבוּעוֹת: הִשְׁבִּיעַ הַבַּעַל דִּין עֲלֵיהֶן** - אֶת הָעֵדִים עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בָּזֶה אַחַר זֶה, וּבָאוּ אַחַר כָּךְ לְבֵית דִּין, וְהוֹדוּ** שֶׁאָכֵן יוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת, **פְּטוּרִים,** שֶׁאֵין כְּפִירָה אֶלָּא בְּבֵית דִּין (לעיל מ"א). וְאִם **כָּפְרוּ** בְּבֵית דִּין וְרַק אַחַר כָּךְ הוֹדוּ, הַכְּפִירָה מִתְיַחֶסֶת לְכָל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה, וְהֵם **חַיָּבִים** קָרְבָּן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְהָיָה כִּי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה'

מִשְׁנָה ד כְּפִירַת שְׁנֵי עֵדִים בְּבַת אַחַת וּבְזֶה אַחַר זֶה: כָּפְרוּ **שְׁנֵיהֶן** - שְׁנֵי הָעֵדִים כְּאַחַת - בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, וְאָמְרוּ שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים לוֹ שְׁבוּעָה, **שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין,** אֲבָל אִם כָּפְרוּ **בָּזֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן** שֶׁכָּפַר **חַיָּב** שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ רְאוּיִים לְהָעִיד, **וְהַשֵּׁנִי פָּטוּר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּבָר כָּפַר הָרִאשׁוֹן, שׁוּב לֹא הָיָה הַשֵּׁנִי יָכוֹל לְחַיֵּב מָמוֹן בְּעֵדוּתוֹ וְאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּאִלּוּ שֶׁאָלוּ הָיָה מֵעִיד הָיְתָה עֵדוּתוֹ מוֹעִילָה. וְכֵן אִם **כָּפַר אֶחָד** וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עֵדוּת **וְהוֹדָה אֶחָד** שֶׁיּוֹדֵעַ עֵדוּת, **הַכּוֹפֵר** בְּלִבַּד **חַיָּב. הָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים** יוֹדְעוֹת לוֹ עֵדוּת, **כָּפְרָה הָרִאשׁוֹנָה,** וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא יָכְלוּ עֵדֵי הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה לְהָעִיד, לְפִי שֶׁהָיוּ נִשּׂוֹאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, **וְאַחַר כָּךְ** מֵתוּ הַנָּשִׁים וְהֶכְשֵׁרָה הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה לְהָעִיד **וְכָפְרָה** גַּם הַכַּת **הַשֵּׁנִיָּה, שְׁתֵּיהֶם חַיָּבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהָעֵדוּת יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם בִּשְׁתֵּיהֶן** - בְּכָל אַחַת לְחוּד. וּבְכָל אַחַת תְּלוּיָה כָּל הָעֵדוּת, שֶׁבִּשְׁעַת עֵדוּת הַכַּת הָרִאשׁוֹנָה לֹא יָכְלוּ עֵדֵי הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה לְהָעִיד [שֶׁהֲרֵי הָיוּ קְרוֹבִים מֻחְמֶּרֶת נְשׂוֹתֵיהֶם, וְאַף אִם הָיוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה גּוֹסְסוֹת], וְאִלּוּ כְּשֶׁהַכַּת הַשֵּׁנִיָּה יְכוֹלָה לְהָעִיד כְּבָר כָּפְרוּ הָרִאשׁוֹנִים: **מִשְׁנָה ה מַשְׁבִּיעַ אֲנִי בְּכַמָּה תְּבִיעוֹת אוֹ מִינִים:** אָמַר לָהֶם **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי** חִטִּים, חֶלְקָם **בְּפִקָּדוֹן** שֶׁהִפְקַדְתִּי אֶצְלוֹ, **וְחֶלְקָם בִּתְשׁוּמֶת יָד** - מָמוֹן שֶׁשָּׁמַתִּי בְּיָדוֹ, כְּלוֹמַר בְּהַלְוָאָה, **וְחֶלְקָם בְּגָזֵל** - שֶׁגָּזָלָם מִמֶּנִּי, **וְחֶלְקָם בַּאֲבֵדָה** - שֶׁמָּצָא אֲבֵדָתִי. וְאָמְרוּ לוֹ הָעֵדִים, **שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת,** וְנִמְצְאוּ כְּפָרָנִים, **אֵין חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת.** אֲבָל אִם פֵּרְטוּ וְאָמְרוּ, **שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּיַד פְּלוֹנִי, פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה,** כֵּיוָן שֶׁפֵּרְטוּ אֶת כָּל הַתְּבִיעוֹת, אַף שֶׁהֵן מִמִּין אֶחָד, **חַיָּבִין** קָרְבָּן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** - עַל כָּל תְּבִיעָה וּתְבִיעָה. וְכֵן אִם אָמַר לָהֶם, **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן** שֶׁל חִטִּין **וּשְׂעוֹרִין וְכֻסְּמִין.** וְאָמְרוּ לוֹ, **שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת, אֵין חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת.** אֲבָל אִם פֵּרְטוּ וְאָמְרוּ, **שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת בְּפִקָּדוֹן שֶׁל חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכֻסְּמִין,** אַף שֶׁכָּפְרוּ עַל תְּבִיעָה אַחַת, כֵּיוָן שֶׁכָּפְרוּ בְּכַמָּה מִינִים, **חַיָּבִין** קָרְבָּן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** - עַל תְּבִיעַת כָּל מִין וָמִין: **מִשְׁנָה ו תְּבִיעוֹת נוֹסָפוֹת הַמְחַיְּבוֹת בְּקָרְבַּן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת:** אָמַר לָעֵדִים, **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי,** דְּמֵי **נֶזֶק** שֶׁהִזִּיקַנִי. **וְחֲצִי נֶזֶק** - וּדְמֵי חֲצִי נֶזֶק שֶׁחַיָּב לִי עַל הֶזֵּק צְרוֹרוֹת [אַךְ לֹא עַל הֶזֵּק קֶרֶן תָּם, שֶׁהוּא קְנָס וְאֵין בּוֹ חִיּוּב שְׁבוּעַת הָעֵדוּת (להלן פ"ה מ"ה)]. אוֹ **תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל** עַל גְּנֵבָה, אוֹ **תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה** עַל טְבִיחָה אוֹ מְכִירָה שֶׁל שׁוֹר אוֹ שֶׂה שֶׁגָּנַב, שֶׁיֵּשׁ בְּכָלָם גַּם חִיּוּב קֶרֶן שֶׁהוּא חִיּוּב מָמוֹן. **וְשָׁאַנַס** [-אוֹ שֶׁגָּנַס] **אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת בִּתִּי, וּפִתָּה** [-אוֹ שֶׁפִּתָּה] **אֶת בִּתִּי,** שֶׁיֵּשׁ בְּכָלָם חִיּוּב בֹּשֶׁת

שפה משניות מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק ה המבוארות

וּפְגָם שֶׁהֵם חִיּוּבֵי מָמוֹן. וְשֶׁהִכַּנִי [-אוֹ שֶׁהִכַּנִי] **בְּנִי** הַכָּאָה שֶׁאֵין בָּהּ חַבּוּרָה, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב מִיתָה אֶלָּא מָמוֹן. **וְשֶׁחָבַל** [-אוֹ שֶׁחָבַל] **בִּי חֲבֵרִי** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, **וְשֶׁהִדְלִיק** [-אוֹ שֶׁהִדְלִיק] **אֶת גְּדִישִׁי בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים,** שֶׁאַף שֶׁחַיָּב כָּרֵת אֵינוֹ נִפְטָר מֵחִיּוּב הַמָּמוֹן [שֶׁלְּדַעַת מִשְׁנָתֵנוּ דִּין 'קָם לֵהּ בִּדְרַבָּה מִנֵּהּ', נֶאֱמַר רַק בְּמִיתוֹת בֵּית דִּין], וְכָפְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ וְנִמְצְאוּ שַׁקְרָנִים, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין:** **מִשְׁנָה ז תְּבִיעוֹת שֶׁאֵינָן מֵחִיּבוֹת בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת:** אָמַר לָהֶם **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁאֲנִי כֹּהֵן,** אוֹ **שֶׁאֲנִי לֵוִי,** אוֹ שֶׁהוּא יָדוּעַ כְּכֹהֵן וְהִשְׁבִּיעָם לְהָעִיד **שֶׁאֵינִי בֶּן גְּרוּשָׁה,** אוֹ **שֶׁאֵינִי בֶּן חֲלוּצָה,** וַאֲנִי כָּשֵׁר לְכַהֲנָה, אוֹ **שֶׁאֵישׁ פְּלוֹנִי כֹּהֵן,** אוֹ **שֶׁאִישׁ פְּלוֹנִי לֵוִי.** אוֹ **שֶׁפְּלוֹנִי הַכֹּהֵן אֵינוֹ בֶּן גְּרוּשָׁה,** אוֹ **שֶׁאֵינוֹ בֶּן חֲלוּצָה,** אֵין בְּכָךְ שְׁבוּעַת הָעֵדוּת, שֶׁלֹּא כָּפְרוּ בְּתְבִיעַת מָמוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת (שם פסוק א) 'וְנָפְשׁ כִּי תֶחֱטָא' וּלְמַדִּים גְּזֵרָה שָׁוָה 'תֶּחֱטָא' - 'תֶּחֱטָא' מִשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא עַל תְּבִיעַת מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל חֲבֵרוֹ. וְכֵן אִם אָמַר לָהֶם, **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם** אִם לֹא **תְּעִידוּנִי שֶׁאָמַר אִישׁ פְּלוֹנִי** [-רְאוּבֵן] **אֶת בִּתּוֹ** שֶׁל פְּלוֹנִי [-שִׁמְעוֹן], **וּפִתָּה** [-אוֹ שֶׁפִּתָּה] **אֶת בִּתּוֹ** שֶׁל אוֹתוֹ פְּלוֹנִי, וְכָפְרוּ, פְּטוּרִים מִקָּרְבָּן. שֶׁאֵין חִיּוּב שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֶלָּא כְּשֶׁכּוֹפְרִים בַּתּוֹבֵעַ עַצְמוֹ [וַאֲפִלּוּ שֶׁהִרְשָׁה הַתּוֹבֵעַ אֶת אָדָם זֶה, אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְבַעַל דִּין כֵּיוָן שֶׁמְּמוֹן זֶה לֹא בָּא לְיָדוֹ מֵעוֹלָם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִכְתֹּב עָלָיו הַרְשָׁאָה]. וְכֵן אִם הִשְׁבִּיעָם שֶׁיְּעִידוּהוּ עַל **שֶׁהָלַךְ בִּי בְנִי** וְעָשָׂה חַבּוּרָה, **וְשֶׁחָבַל** [-אוֹ שֶׁחָבַל] **בִּי חֲבֵרִי וְשֶׁהִדְלִיק** [-אוֹ שֶׁהִדְלִיק] אֶת **גְּדִישִׁי בְּשַׁבָּת, הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין,** שֶׁבְּאֶפָּנִים אֵלּוּ לֹא הִפְסִידוּ מָמוֹן לַתּוֹבֵעַ, שֶׁהַנִּתְבָּע מְחֻיָּב מִיתָה וּפָטוּר מִתַּשְׁלוּמִין: **מִשְׁנָה ח עֵדוּת שֶׁאֵין בָּהּ תְּבִיעַת מָמוֹן מְחֻיֶּבֶת:** אָמַר לָהֶם **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁאָמַר אִישׁ פְּלוֹנִי לִתֵּן** [-שֶׁיִּתֵּן] **לִי מָאתַיִם זוּז וְלֹא נָתַן לִי, הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִים** מִקָּרְבָּן, לְפִי שֶׁאֵין חַיָּבִין אֶלָּא כְּשֶׁהָעֵדוּת שֶׁכּוֹפְרִים בָּהּ הִיא **עַל תְּבִיעַת מָמוֹן** הַמְחֻיֶּבֶת אֶת הַנִּתְבָּע כַּפִּקָּדוֹן, שֶׁמְּשָׁם לְמַדִּים בִּגְזֵרָה שָׁוָה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הָעֵדוּת עַל תְּבִיעַת מָמוֹן. וְאִלּוּ עֵדוּת זוֹ אֵין בָּהּ תְּבִיעַת מָמוֹן, כִּי אֶפְלּוּ אִם אָכֵן אָמַר לוֹ שֶׁיִּתֵּן לוֹ מָאתַיִם זוּז אֵינוֹ מְחֻיָּב בְּכָךְ: **מִשְׁנָה ט קָדְמָה שְׁבוּעָה לְעֵדוּת:** אָמַר לָעֵדִים, **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, שֶׁפְּשָׁתְּדָעוּן לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי,** וְנוֹדְעָה לָהֶם אַחַר כָּךְ עֵדוּת עֲבוּרוֹ וְלֹא הֵעִידוּ לוֹ, **הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמָה הַשְּׁבוּעָה שֶׁהִשְׁבִּיעָן לָעֵדוּת,** וּבִשְׁבוּעַת הָעֵדוּת נֶאֱמַר (שם) 'וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד', שֶׁהָיָה עֵד קֹדֶם הַשְּׁבוּעָה: **מִשְׁנָה י לֹא יְחֵד דִּבְרֵיהוּ לָעֵדִים:** עָמַד הַבַּעַל דִּין **בְּבֵית הַכְּנֶסֶת,** וְאָמַר בְּפְנֵי כָּל הַקָּהָל, **מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שֶׁאִם אַתֶּם יוֹדְעִים לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי,** וְכָפְרוּ עֵדִים שֶׁהָיוּ בַּקָּהָל, **הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין,** שֶׁאֵין חִיּוּב קָרְבָּן מְמוּנִי **עַד שֶׁיְּהֵיֶה** הָעֵדוּת **מְפֹרֶשֶׁת** (שם פסוק ה) 'וְהָיָה כִּי יֶאְשַׁם' - 'וְהָיָה' מִשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב עַד שֶׁיּוֹדֶה בְּפִיו, **וְהִתְוַדָּה** (שם) 'וְהִתְוַדָּה' - מִשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַוִּדּוּי בְּפֵרוּשׁ, **עַל אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ** (שם) 'עָלֶיהָ' - עַל הַחֲטָאָה שֶׁחָטָא בָּהּ, **וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ** (שם) 'וְהֵבִיא' - מִשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַבִּיאָה בְּפֵרוּשׁ, **וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ** (שם) 'וְכִפֶּר עָלָיו' - מִשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַכַּפָּרָה בְּפֵרוּשׁ, **וְנִסְלַח לוֹ** (שם) 'וְנִסְלַח לוֹ' - מִשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַסְּלִיחָה בְּפֵרוּשׁ, **וְלֹא יָדַע אִם יֵשׁ לוֹ עֵדוּת אִם אֵין לוֹ עֵדוּת, עֵד מִפִּי עֵד** - שֶׁלֹּא רָאוּ אֶת הַמַּעֲשֶׂה, אֶלָּא כָּל אֶחָד שָׁמַע אֶת הַדָּבָר מִפִּי עֵד אַחֵר, **אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן** - מֵהָעֵדִים **קָרוֹב** לַתּוֹבֵעַ אוֹ **פָּסוּל** לְעֵדוּת, **הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין** מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת, שֶׁאַף אִם הָיוּ מְעִידִים לוֹ לֹא הָיְתָה עֵדוּתָם מוֹעִילָה, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הִפְסִידוּהוּ בִּכְפִירָתָם: **מִשְׁנָה יב כְּפִירָה לְתוֹבֵעַ דְּוָקָא:** שֹׁלַח הַתּוֹבֵעַ **בְּיַד עַבְדּוֹ** שֶׁיַּשְׁבִּיעַ אֶת הָעֵדִים, **אוֹ שֶׁאָמַר לָהֶן** [-עֵדִים] **הַנִּתְבָּע, מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שֶׁאִם אַתֶּם יוֹדְעִין לוֹ** - לַתּוֹבֵעַ עֵדוּת, **שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּהוּ, הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין** מִקָּרְבָּן, שֶׁאֵין חִיּוּב קָרְבַּן שְׁבוּעַת הָעֵדוּת **עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ** הָעֵדִים **מִפִּי הַתּוֹבֵעַ** עַצְמוֹ שֶׁיָּבוֹאוּ וְיֵעִידוּהוּ. שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אִם לוֹא יַגִּיד' בְּכְתִיב מָלֵא, וְדוֹרְשִׁים כְּאִלּוּ נִכְתַּב 'אִם לוֹ לֹא יַגִּיד', דָּוְקָא לוֹ וְלֹא לְאַחֵר: **מִשְׁנָה יג לְשׁוֹן הַשְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה בְּשֵׁם ה':** אָמַר לָעֵדִים לְשׁוֹן 'מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם', אוֹ 'מְצַוֶּה אֲנִי עֲלֵיכֶם בִּשְׁבוּעָה' אוֹ 'אוֹסָרְכֶם אֲנִי בִּשְׁבוּעָה' וְסַיֵּם בְּכֻלָּם 'שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי', **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין.** וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה', לְמַדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁבִּיעָם בְּשֵׁם ה', אֲבָל אִם הִשְׁבִּיעָם **בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין,** וְאִם הִשְׁבִּיעָם **בְּאֶלֶ"ף דָּלֶ"ת** - שֵׁם אֲדנָ"י, אוֹ **בְּיוּ"ד הֵ"א** - שֵׁם הַוָיֶ"ה, אוֹ **בְּשַׁדַּי** אוֹ **בְּצְבָאוֹת,** אוֹ בְּכִנּוּיִים, כְּגוֹן **בְּחַנּוּן וְרַחוּם, בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם, וְרַב חֶסֶד, וּבְכָל** שְׁאָר הַכִּנּוּיִין, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין** קָרְבָּן. **קְלָלָה בְּהַזְכָּרַת ה':** **הַמְקַלֵּל** אֶת ה' **בְּכֻלָּן** - בְּשֵׁמוֹת אוֹ בְּכִנּוּיִים, שֶׁמְּקַלֵּל שֵׁם בְּשֵׁם, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'יַכֶּה פְּלוֹנִי אֶת פְּלוֹנִי' [וּמְזַכִּיר שֵׁם אוֹ כִּנּוּי בִּמְקוֹם 'פְּלוֹנִי'], **חַיָּב** סְקִילָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין** אִם לֹא קִלֵּל בַּשֵּׁם הַמְיֻחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כד טז) 'וְנֹקֵב שֵׁם יוּמָת', אֲבָל עוֹבֵר בְּלָאו מִשּׁוּם 'אֱלֹקִים לֹא תְקַלֵּל' (שמות כב כז). **הַמְקַלֵּל** אֶת **אָבִיו וְאִמּוֹ בְּכֻלָּן** - בְּשֵׁמוֹת אוֹ בְּכִנּוּיִים, **חַיָּב** סְקִילָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין,** וְלוֹמְדִים מִדְּרָשַׁת הַפְּסוּקִים שֶׁחַיָּב רַק עַל קְלָלָה בַּשֵּׁם הַמְיֻחָד. **הַמְקַלֵּל** אֶת **עַצְמוֹ וַחֲבֵרוֹ** [-אוֹ אֶת חֲבֵרוֹ] **בְּכֻלָּן** - בְּשֵׁמוֹת אוֹ בְּכִנּוּיִים, **עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה,** בִּקְלָלַת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד ט) 'רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד', 'וְהִשָּׁמֶר' הוּא לָאו. וּבִקְלָלַת חֲבֵרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יד) 'לֹא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ', וּפֵרוּשׁוֹ אֲפִלּוּ חֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל קְלָלָתוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאָר אָדָם. **הָ'אָלָה' בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת:** אָמַר לָעֵד מֵהַקְּלָלוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה, כְּגוֹן **'יַכְּכָה אֱלֹהִים** (דברים כח כב) אִם לֹא תָּעִיד לִי', אוֹ שֶׁשָּׁמַע אָדָם קוֹרֵא מִלִּים אֵלּוּ בַּתּוֹרָה, וְאָמַר לָעֵד **'וְכֵן יַכְּכָה אֱלֹהִים** אִם לֹא תָּעִיד לִי', **זוֹ הִיא אָלָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה** בְּפָרָשַׁת שְׁבוּעַת הָעֵדוּת 'וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה', וְאִם הִשְׁבִּיעָם **בַּאֲלָ"ף דָּלֶ"ת** - שֵׁם אֲדנָ"י, אוֹ **בְּיוּ"ד הֵ"א** - שֵׁם הַוָיֶ"ה, אוֹ **בְּשַׁדַּי** אוֹ **בְּצְבָאוֹת,** אוֹ בְּכִנּוּיִים, כְּגוֹן **בְּחַנּוּן וְרַחוּם, בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם, וְרַב חֶסֶד, וּבְכָל** שְׁאָר הַכִּנּוּיִין, **הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין.** **הַמְקַלֵּל בְּכֻלָּן,** חַיָּב, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** וַחֲכָמִים **פּוֹטְרִין.** **הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ בְּכֻלָּן,** חַיָּב, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** וַחֲכָמִים **פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל עַצְמוֹ וַחֲבֵרוֹ בְּכֻלָּן, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. יַכְּכָה אֱלֹהִים, וְכֵן יַכְּכָה אֱלֹהִים, זוֹ הִיא אָלָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. אַל יַכְּךָ, וִיבָרֶכְךָ, וַיִּיטֵב לְךָ, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין:**

פֶּרֶק ה א שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים, בִּרְחוֹקִים וּבִקְרוֹבִים, בִּכְשֵׁרִים וּבִפְסוּלִים, בִּפְנֵי בֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ. וּמִפִּי אֲחֵרִים, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּכְפֹּר בּוֹ בְּבֵית דִּין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

דִּינֵי שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: **מִשְׁנָה א הַמְחֻיָּבִים בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן:** שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן - חִיּוּב הֲבָאַת אָשָׁם וְחֹמֶשׁ בְּכוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר וְהוֹדָה, **נוֹהֶגֶת** בַּאֲנָשִׁים **וּבְנָשִׁים,** שֶׁאַף אִשָּׁה הַכּוֹפֶרֶת חַיֶּבֶת קָרְבָּן. **בִּרְחוֹקִים וּבִקְרוֹבִים** - בְּנִפְקָד וּמַפְקִיד הָרְחוֹקִים אוֹ קְרוֹבִים זֶה לָזֶה. **בִּכְשֵׁרִים וּבִפְסוּלִים** לִשְׁבוּעָה, שֶׁאַף אִם הַנִּפְקָד חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, חַיָּב קָרְבָּן אִם נִשְׁבַּע. **אֲפִלּוּ הַשְּׁבוּעָה הַמְחֻיֶּבֶת:** וְחַיָּב עַל שְׁבוּעָתוֹ לַשֶּׁקֶר, כְּשֶׁנִּשְׁבָּע **בִּפְנֵי בֵית דִּין, וּשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין,** אִם נִשְׁבַּע **מִפִּי עַצְמוֹ** - שֶׁהוֹצִיא שְׁבוּעָה בְּפִיו. **וּבְמֻשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים,** שֶׁאָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ 'מַשְׁבִּיעֲנִי עָלֶיךָ שֶׁתַּחֲזִיר לִי פִּקְדוֹנִי', וְלֹא עָנָה 'אָמֵן' אֶלָּא אָמַר לוֹ 'אֵין לְךָ פִּקָּדוֹן בְּיָדִי', **אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּכְפֹּר בּוֹ בְּבֵית דִּין** דַּוְקָא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** שֶׁבְּמֻשְׁבָּע מִפִּי עַצְמוֹ נֶאֱמַר (ויקרא ה כא) 'וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ', בְּכָל הַכְּחָשָׁה שֶׁהִיא אַף מִחוּץ לְבֵית דִּין, וְאִלּוּ שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן בְּמֻשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים נִלְמֶדֶת מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת וְשָׁם נִזְקָר בֵּית דִּין (לעיל פ"ד מ"א).

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק ו

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ, וּבֵין מִפִּי אֲחֵרִים, כֵּיוָן שֶׁכָּפַר בּוֹ חַיָּב, וַאֲפִלּוּ נִשְׁבַּע חוּץ לְבֵית דִּין, שֶׁאַחַר שֶׁלָּמְדָנוּ חִיּוּב שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן אַף בְּמֻשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים, נִלְמַד דִּינָיו מִפָּרָשַׁת שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהִיא אַף מִחוּץ לְבֵית דִּין. **חִיּוּב שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן בְּשׁוֹגֵג וּבְמֵזִיד:** וְחַיָּב קָרְבָּן **עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה** - אִם יָדַע שֶׁעַל שְׁבוּעָה זוֹ חַיָּבִים קָרְבָּן, וְכֵן חַיָּב קָרְבָּן **עַל שְׁגֻגָתָהּ עִם זְדוֹן הַפִּקָּדוֹן** - אִם לֹא יָדַע שֶׁיִּתְחַיֵּב קָרְבָּן עַל שְׁבוּעָה זוֹ אֲבָל הָיָה מֵזִיד בִּכְפִירַת הַפִּקָּדוֹן. **וְאֵינוֹ חַיָּב** קָרְבָּן **עַל שְׁגֻגָתָהּ** שֶׁל הַשְּׁבוּעָה וְהַפִּקָּדוֹן, שֶׁאִם שָׁכַח שֶׁמְּמוֹן חֲבֵרוֹ אֶצְלוֹ, הוּא אָנוּס וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב 'נִשְׁבָּע לַשֶּׁקֶר'. **וּמַה חַיָּב עַל זְדוֹנָהּ** שֶׁל הַשְּׁבוּעָה אוֹ הַפִּקָּדוֹן, קָרְבַּן **אָשָׁם** הַקָּנוּי **בְּכֶסֶף שְׁקָלִים** - בִּשְׁנֵי סְלָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים': **מִשְׁנָה ב אַף הַשְּׁבוּעָה: שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן כֵּיצַד. אָמַר לוֹ הַמַּפְקִיד, תֵּן לִי פִּקְדוֹנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ,** וְהֵשִׁיבוֹ הַנִּפְקָד, **שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הַנִּפְקָד אֵין לְךָ בְּיָדִי,** וְלֹא הִזְכִּיר לְשׁוֹן שְׁבוּעָה, וְאָמַר הַתּוֹבֵעַ **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁאֵין בְּיָדְךָ מִשֶּׁלִּי כְּלוּם, וְאָמַר הַנִּפְקָד 'אָמֵן', וְקִבֵּל הַשְּׁבוּעָה עַל עַצְמוֹ, וְהוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, **הֲרֵי זֶה חַיָּב** קָרְבָּן עַל שְׁבוּעָתוֹ. **כְּפִירָה בְּכַמָּה שְׁבוּעוֹת: הִשְׁבִּיעַ עָלָיו** הַתּוֹבֵעַ **חֲמִשָּׁה** פְּעָמִים שֶׁאֵין הַפִּקָּדוֹן בְּיָדוֹ, **בֵּין** אִם הִשְׁבִּיעוֹ **בִּפְנֵי בֵית דִּין וּבֵין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין, וְכָפַר** הַנִּפְקָד בְּכָל הַשְּׁבוּעוֹת, **חַיָּב** קָרְבָּן **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מֵהַשְּׁבוּעוֹת. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה טַּעַם** חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, **מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל** הָיָה הַנִּפְקָד אַחֲרֵי כָּל שְׁבוּעָה **לַחֲזֹר וּלְהוֹדוֹת** שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, וְהָיָה חַיָּב לְשַׁלֵּם, וְנִמְצָא שְׁכַר כָּל שְׁבוּעָה כֶּסֶף מָמוֹן: **מִשְׁנָה ג הַנִּשְׁבָּע עַל כַּמָּה בְנֵי אָדָם: הָיוּ חֲמִשָּׁה** בְּנֵי אָדָם **תּוֹבְעִין אוֹתוֹ,** כָּל אֶחָד אֶת פִּקְדוֹנוֹ, **אָמְרוּ לוֹ** 'תֵּן **לָנוּ פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּיָדֶךָ',** וְהֵשִׁיבָם הַנִּפְקָד 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בְּיָדִי', אַף שֶׁכָּפַר בַּחֲמִשָּׁה פִּקְדוֹנוֹת, כֵּיוָן שֶׁכְּלָלָם בִּשְׁבוּעָה אַחַת **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אֶחָת.** וְאִם אָמַר לָהֶם 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ **בְּיָדִי, וְלֹא לְךָ, וְלֹא לְךָ' וְכֵן הָלְאָה,** נֶחְשָׁב בְּכָךְ כְּנִשְׁבָּע לְכָל אֶחָד **וְחַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מִן הַשְּׁבוּעוֹת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אֵינוֹ חַיָּב בְּאֹפֶן זֶה כְּמָה קָרְבָּנוֹת **עַד שֶׁיֹּאמַר** לְשׁוֹן **שְׁבוּעָה בָּאַחֲרוֹנָה** - בְּסוֹף דְּבָרָיו, שֶׁיֹּאמַר 'אֵין לְךָ בְּיָדִי, וְלֹא לְךָ, וְלֹא לְךָ, שְׁבוּעָה', וּבְאֹפֶן זֶה חָל הַ'שְּׁבוּעָה' עַל כָּל אַחַת מֵהַהִתְבִּיעוֹת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵינוֹ חַיָּב יוֹתֵר מִקָּרְבָּן אֶחָד **עַד שֶׁיֹּאמַר** לְשׁוֹן **שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד,** שֶׁיֹּאמַר 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי, וּשְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי' וְכֵן הָלְאָה. **הַנִּשְׁבָּע עַל כַּמָּה תְּבִיעוֹת אוֹ מִינִים:** אָמַר לוֹ 'תֵּן לִי פִּקָּדוֹן, **וּתְשׁוּמֶת יָד** [-הַלְוָאָה], **וְגָזֵל שֶׁגָּזַל מִמֶּנִּי, וַאֲבֵדָה** שֶׁאָבְדָה לִי, **שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ** אֶת כָּל אֵלּוּ', וְהֵשִׁיבוֹ הַנִּפְקָד 'שְׁבוּעָה **שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם',** אַף שֶׁנִּשְׁבַּע עַל כַּמָּה תְּבִיעוֹת, אֵינוֹ **חַיָּב אֶלָּא אַחַת.** וְאִם פֵּרֵט וְאָמַר לוֹ 'שְׁבוּעָה **שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכֻסְּמִין' חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מִן הַתְּבִיעוֹת, וְנֶחְשָׁב כְּנִשְׁבָּע עַל כָּל מִין. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם **אָמַר** לוֹ בְּלָשׁוֹן יָחִיד 'תֵּן לִי **חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכֻסֶּמֶת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ,** כַּוָּנָתוֹ לְמִינִים אֵלּוּ וְלֹא לְחִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכֻסֶּמֶת בּוֹדְדִים, **וְחַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מִכְּפִירוֹתָיו.

המבוארות

וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים בְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ חַיָּב, כִּי כַּוָּנָתוֹ לְתָבְעוֹ גְּרִגִּיר אֶחָד מִכָּל מִין, וְאֵין חִיּוּב קָרְבָּן בִּכְפִירָה עַל פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה: **מִשְׁנָה ד תְּבִיעַת אוֹנֵס וּמַפָּתֶהָ:** אָמַר לוֹ [-אוֹ פִּתְיֶתְךָ] **אֶת בִּתִּי, וְהוּא** - הַנִּתְבָּע אוֹמֵר **לֹא אָנַסְתִּי וְלֹא פִּתִּיתִי,** אָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁלֹּא אָנַסְתָּ אוֹ פִּתִּיתָ, וְאָמַר הַנִּתְבָּע אָמֵן, **חַיָּב** קָרְבָּן. **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר** מִקָּרְבָּן, כֵּיוָן **שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס עַל פִּי** הוֹדָאַת **עַצְמוֹ,** וְעַל קְנָס אֵין שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן (להלן מ"ה). **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם** אֶת הַקְּנָס שֶׁל חֲמִשִּׁים כֶּסֶף **עַל פִּי** הוֹדָאַת **עַצְמוֹ,** מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי הוּא **מְשַׁלֵּם** תַּשְׁלוּמֵי **בֹּשֶׁת וּפָגָם עַל פִּי** הוֹדָאַת **עַצְמוֹ,** וְאֵין אָדָם מֵנִיחַ מִלְּתְבֹּעַ דָּבָר שֶׁהַנִּתְבָּע יִתְחַיֵּב בּוֹ אִם יוֹדֶה כְּדֵי לְתְבֹּעַ דָּבָר שֶׁיִּפְטַר מִמֶּנּוּ אִם יוֹדֶה, וְוַדַּאי כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְתְבֹּעַ אֶת הַבֹּשֶׁת וְהַפָּגָם שֶׁהֵם מְמוֹן וְלֹא אֶת תַּשְׁלוּם חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים שֶׁהוּא קְנָס, וְעַל כְּפִירַת מָמוֹן חַיָּב קָרְבַּן שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן אֵין אָדָם מֵנִיחַ מִלְּתְבֹּעַ דָּבָר שֶׁדַּמָּיו יְקֻצּוּבִים, יְקֻצּוּבִים כְּדֵי לְתְבֹּעַ דָּבָר שֶׁאֵין דַּמָּיו יְקֻצּוּבִים, וְוַדַּאי תָּבַע אֶת הַקֶּנֶס הַקָּצוּב וְאֵין בּוֹ חִיּוּב קָרְבָּן: **מִשְׁנָה ה כְּפִירַת מָמוֹן וּקְנָס:** אָמַר לוֹ 'גָּנַבְתָּ **אֶת שׁוֹרִי' וְחַיָּב** אַתָּה תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, **וְהוּא** - הַנִּתְבָּע **אוֹמֵר, לֹא גָנַבְתִּי.** אָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ, **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁלֹּא גָּנַבְתָּ, **וְאָמַר אָמֵן, חַיָּב** קָרְבָּן, שֶׁהֲרֵי כְּפַר גַּם בַּקֶּרֶן שֶׁהוּא תַּשְׁלוּם מָמוֹן. וְאִם אָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ שֶׁגַּם טָבַח אוֹ מָכַר אֶת שׁוֹרוֹ וְחַיָּב תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְאָמַר הַנִּתְבָּע, אָכֵן **גָּנַבְתִּי** אֶת שׁוֹרְךָ **אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי,** וְאָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי,** וְאָמַר **אָמֵן, פָּטוּר** מִקָּרְבָּן, שֶׁהֲרֵי כָּפַר רַק בְּתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה שֶׁהֵם קְנָס, נִמְצָא שֶׁאֵין כְּפִירָתוֹ כְּפִירַת מָמוֹן, כִּי גַּם אִלּוּ הוֹדָה לֹא הָיָה חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁהֲרֵי מוֹדֶה בְּקֶנֶס פָּטוּר. אָמַר לוֹ **הֵמִית שׁוֹרְךָ** הַמּוּעָד **אֶת שׁוֹרִי,** שַׁלֵּם לִי דָּמָיו, **וְהוּא אוֹמֵר, לֹא הֵמִית** שׁוֹרִי אֶת שׁוֹרְךָ, אָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי,** וְאָמַר **אָמֵן, חַיָּב** קָרְבָּן, שֶׁכָּפַר בְּחִיּוּב מָמוֹן. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ, **הֵמִית שׁוֹרְךָ אֶת עַבְדִּי** הַכְנַעֲנִי, וְחַיָּב אַתָּה לְשַׁלֵּם לִי קֶנֶס שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים, כַּנֶּאֱמָר (שמות כא לב) 'כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו', **וְהוּא אוֹמֵר לֹא הֵמִית** שׁוֹרִי אֶת עַבְדְּךָ, וְאָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר** מִקָּרְבָּן, שֶׁכָּפַר בְּחִיּוּב קְנָס. **אָמַר לוֹ, חָבַלְתָּ בִּי וְעָשִׂיתָ בִּי חַבּוּרָה,** שַׁלֵּם לִי נָזָק, צַעַר, רִפּוּי, שֶׁבֶת וּבֹשֶׁת, **וְהוּא אוֹמֵר לֹא חָבַלְתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי בְּךָ חַבּוּרָה,** אָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן, חַיָּב,** כֵּיוָן שֶׁכָּפַר **בְּתִבְיעַת מָמוֹן. אָמַר לוֹ עַבְדּוֹ** הַכְנַעֲנִי, **הִפַּלְתָּ** [-אוֹ סִמִּיתָ] **אֶת עֵינִי,** וַהֲרֵינִי יוֹצֵא לְחֵרוּת, **וְהוּא** - רַבּוֹ **אוֹמֵר, לֹא הִפַּלְתִּי** אֶת שִׁנָּךְ **וְלֹא סִמִּיתִי** אֶת עֵינְךָ וְאֵינְךָ יוֹצֵא, אָמַר הָעֶבֶד **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי, וְאָמַר** רַבּוֹ **אָמֵן, פָּטוּר,** שֶׁיִּצְיאַת הָעֶבֶד בְּשֵׁן וְעַיִן הִיא 'קְנָס'. **זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְשַׁלֵּם עַל פִּי** הוֹדָאַת **עַצְמוֹ,** וְהַיְינוּ תְּבִיעַת קְנָס, אִם כָּפַר וְנִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר **פָּטוּר:**

פֶּרֶק ו דִּינֵי שְׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת: **מִשְׁנָה א הַתְּנָאִים הַמְחַיְּבִים שְׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת: שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין,** שֶׁמַּשְׁבִּיעִים אֶת הַמּוֹדֶה בְּמִקְצָת, הִיא רַק בְּאֹפֶן שֶׁהַכְּפִירָה שֶׁל הַנִּתְבָּע עַל **הַתַּעֲנָה** הִיא לְכָל הַפָּחוֹת עַל שְׁוִי **שְׁתֵּי** מְעוֹת **כֶּסֶף, וְהַהוֹדָאָה** שֶׁלּוֹ הִיא לְפָחוֹת **בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה,** אֲבָל אִם כּוֹפֵר בְּפָחוֹת מִשְּׁתֵּי כֶסֶף אוֹ מוֹדֶה עַל

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ בֵּין מִפִּי אֲחֵרִים, כֵּיוָן שֶׁכָּפַר בּוֹ חַיָּב. וְחַיָּב **עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, וְעַל שְׁגֻגָתָהּ עִם זְדוֹן הַפִּקָּדוֹן, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל שְׁגֻגָתָהּ. וּמַה חַיָּב עַל זְדוֹנָהּ, אָשָׁם בְּכֶסֶף שְׁקָלִים: ב שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן כֵּיצַד. אָמַר לוֹ תֵּן לִי פִּקְדוֹנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ תֵּן לִי פִּקְדוֹנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי, וְלֹא לְךָ, וְלֹא לְךָ, שְׁבוּעָה, וְאָמַר הַתּוֹבֵעַ מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם, וְאָמַר הַנִּפְקָד 'אָמֵן', וְקִבֵּל הַשְּׁבוּעָה עַל עַצְמוֹ, וְהוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, הֲרֵי זֶה חַיָּב קָרְבָּן עַל שְׁבוּעָתוֹ. כְּפִירָה בְּכַמָּה שְׁבוּעוֹת: הִשְׁבִּיעַ עָלָיו חֲמִשָּׁה פְּעָמִים, בֵּין בִּפְנֵי בֵית דִּין וּבֵין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין, וְכָפַר, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה טַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לַחֲזֹר וּלְהוֹדוֹת: ג הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוֹתוֹ, אָמְרוּ לוֹ תֵּן לָנוּ פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּיָדֶךָ, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בְּיָדִי, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי וְלֹא לְךָ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה בָּאַחֲרוֹנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. תֵּן לִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי וְלֹא לְךָ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. תֵּן לִי חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכֻסְּמִין שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכֻסְּמִין, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אָמַר חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכֻסֶּמֶת, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: ד אָנַסְתָּ וּפִתִּיתָ אֶת בִּתִּי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא אָנַסְתִּי וְלֹא פִתִּיתִי. מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, חַיָּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס עַל פִּי עַצְמוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס עַל פִּי עַצְמוֹ: ה גָּנַבְתָּ אֶת שׁוֹרִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא גָנַבְתִּי, מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, חַיָּב. גָּנַבְתִּי אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי, מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן, חַיָּב. הֵמִית שׁוֹרְךָ אֶת עַבְדִּי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא הֵמִית שׁוֹרִי אֶת שׁוֹרְךָ. הֵמִית שׁוֹרְךָ אֶת עַבְדִּי, מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר. אָמַר לוֹ חָבַלְתָּ בִּי וְעָשִׂיתָ בִּי חַבּוּרָה, וְהוּא אוֹמֵר לֹא חָבַלְתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי בְּךָ חַבּוּרָה, מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, חַיָּב. אָמַר לוֹ אַתָּה הִפַּלְתָּ אֶת עֵינִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא הִפַּלְתִּי וְלֹא סִמִּיתִי אֶת עֵינְךָ, מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, חַיָּב. וְשֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל כָּל הַמְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, חַיָּב. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, פָּטוּר.**

פרק ו א שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין, הַתַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶסֶף, וְהַהוֹדָאָה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה.

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק ו

פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה אֵינוֹ חַיָּב שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְיתָא [אֲבָל נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הָסֵת מִדְּרַבָּנָן, שֶׁאֵינוֹ אוֹחֵז בָּהּ סֵפֶר תּוֹרָה אוֹ תְּפִלִּין בִּשְׁעַת הַשְׁבוּעָה]. **וְאִם אֵין הַהוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה**, כְּגוֹן שֶׁתָּבָעוֹ מִין מִסְיָם וְהוֹדָה לוֹ עַל מִין אַחֵר, **פָּטוּר** מִשְּׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת. **כֵּיצַד**, אָמַר לוֹ כֶּסֶף בְּמִשְׁקַל **שְׁתֵּי** מָעוֹת **כֶּסֶף** יֵשׁ **לִי בְּיָדְךָ**, וְהַנִּתְבָּע מַשִּׁיב **אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְרוּטָה** שֶׁל נְחשֶׁת, **פָּטוּר** מִשְּׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי תְּבָעוֹ כֶּסֶף וְהוֹדָה לוֹ נְחשֶׁת שֶׁאֵינָהּ מִמִּין הַטַּעֲנָה [אֲבָל אִם תְּבָעוֹ **שְׁתֵּי** מַטְבְּעוֹת כֶּסֶף, הֲרֵי זֶה מִמִּין הַטַּעֲנָה, שֶׁאַף הוּא הוֹדָה לוֹ בְּמַטְבֵּעַ]. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ **שְׁתֵּי** מָעוֹת **כֶּסֶף וּפְרוּטָה** שֶׁל נְחשֶׁת יֵשׁ **לִי בְּיָדְךָ**, וְהַנִּתְבָּע מַשִּׁיב **אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְרוּטָה**, **חַיָּב** שְׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי מוֹדֶה לוֹ מִמִּין הַטַּעֲנָה, שֶׁתָּבַע מִמֶּנּוּ גַּם פְּרוּטָה [וְדַעַת הַתָּנָא בְּמַשְׁנָתֵנוּ שֶׁאִם טָעָנוּ שְׁנֵי מִינִים וְהוֹדָה לוֹ עַל אֶחָד מֵהֶם, נִשְׁבָּע]. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ **מָנֶה** [-מֵאָה דִּינָר] יֵשׁ **לִי בְּיָדְךָ**, וְהַנִּתְבָּע מְשִׁיבוֹ **אֵין לְךָ בְּיָדִי** כְּלוּם, הֲרֵי זֶה כּוֹפֵר הַכֹּל **וּפָטוּר** מִשְּׁבוּעָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ **מָנֶה לִי בְּיָדְךָ**, הוֹדָה וְהֵשִׁיבוֹ **אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר**, בִּמְקֹצֶת וְחַיָּב לְהִשָּׁבַע. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, שֶׁמָּא יֵשׁ **מָנֶה לְאָבָא** [-לְאָבִי] **בְּיָדְךָ**, וְהֵשִׁיב הַנִּתְבָּע **אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר**, שֶׁחֲמִשִּׁים דִּינָר כְּבָר פָּרַעְתִּי לוֹ, **פָּטוּר** מִשְּׁבוּעָה אַף שֶׁהוּא מוֹדֶה בְּמִקְצָת, **מִפְּנֵי** שֶׁהָיָה יָכוֹל לִכְפֹּר וְלוֹמַר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ כְּלוּם, וְלָכֵן הֲרֵי **הוּא** פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה **כְּמִשִּׁיב אֲבֵדָה**' - כְּאָדָם הַמַּחֲזִיר אֲבֵדָה, שֶׁאַף הוּא פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה אִם טוֹעֵן הַמְאַבֵּד שֶׁאִבֵּד יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהֶחֱזִיר הַמּוֹצֵא [אֶלָּא שֶׁשָּׁם פָּטוּר רַק מִתַּקָּנַת חֲכָמִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהָשִׁיב אֲבֵדוֹת]. אֲבָל אִם הַבַּן טוֹעֵן בְּתוֹרַת וַדַּאי שֶׁאָדָם זֶה חַיָּב מָנֶה לְאָבִיו, וְהוּא מוֹדֶה שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ חֲמִשִּׁים, הֲרֵי זֶה חַיָּב מִדְּאוֹרַיְיתָא בִּשְׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת: **מִשְׁנָה ב אֲפִנִּים שׁוֹנִים שֶׁל כּוֹפֵר הַכֹּל**: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ **מָנֶה לִי בְּיָדְךָ**, וְאָמַר לוֹ הַנִּתְבָּע **בִּפְנֵי עֵדִים**, **הֵן** - כֵּן הַדָּבָר, שֶׁאֲנִי חַיָּב לְךָ מָנֶה [וְאָמַר לָהֶם 'אַתֶּם עֵדַי', וְלָכֵן אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר 'מְשֻׁטֶּה הָיִיתִי בְּךָ']. **וּלְמָחָר אָמַר לוֹ** הַתּוֹבֵעַ **תְּנֵהוּ לִי** - שַׁלֵּם לִי אֶת הַמָּנֶה שֶׁהוֹדֵית שֶׁאַתָּה חַיָּב לִי, וְהֵשִׁיב לוֹ הַנִּתְבָּע **נְתַתִּיו לְךָ** אֲחֵרֵי הַהוֹדָאָה אֶתְמוֹל, הֲרֵי זֶה כּוֹפֵר הַכֹּל **וּפָטוּר**. אֲבָל אִם כְּשֶׁתָּבְעוֹ לַמָּחֳרָת הֵשִׁיב לוֹ הַנִּתְבָּע **אֵין לְךָ בְּיָדִי** - מֵעוֹלָם לֹא הָיָה לְךָ דָּבָר בְּיָדִי, **חַיָּב** לְשַׁלֵּם, שֶׁאֶתְמוֹל כְּבָר הוֹדָה שֶׁחַיָּב, וְהוֹדָאַת בַּעַל דִּין כְּמָאָה עֵדִים, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ חַיָּב. וְאִם כְּשֶׁאָמַר לוֹ **מָנֶה לִי בְּיָדְךָ, אָמַר לוֹ הֵן** - כֵּן הַדָּבָר, שֶׁאֲנִי חַיָּב לְךָ מָנֶה. וְאָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ, **אַל תִּתְּנֵהוּ לִי אֶלָּא בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים. וּלְמָחָר** כְּשֶׁאָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ **תְּנֵהוּ לִי**, הֵשִׁיב הַנִּתְבָּע כְּבָר **נְתַתִּיו לְךָ**, **חַיָּב** לְשַׁלֵּם, **מִפְּנֵי** שֶׁהָיָה **צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים**, כְּפִי שֶׁהִתְּנָה עִמּוֹ: **מִשְׁנָה ג הוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה**: אָמַר לַחֲבֵרוֹ לִטְרָא [-מִשְׁקָל שֶׁהָיָה נָהוּג בִּזְמַנָּם] **זָהָב יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ**, וְהַנִּתְבָּע מַשִּׁיב **אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא לִטְרָא כֶּסֶף**, **פָּטוּר** מִשְּׁבוּעָה, שֶׁאֵין הַהוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ **דִּינַר זָהָב** [שֻׁשָּׁוִיוֹ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינְרֵי כֶּסֶף] **יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ**, וְהַנִּתְבָּע מְשִׁיבוֹ **אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דִּינַר כֶּסֶף**, **וּטְרִיסִית** [-אוֹ מָעָה קְטַנָּה], **וּפוֹנְדְיוֹן**, **וּפְרוּטָה**, **חַיָּב** שְׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי זוֹ הוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה, שֶׁתָּבַע מִמֶּנּוּ בְּשׁוִי גָּדוֹל וְהוֹדָה לוֹ בְּמַטְבֵּעַ בְּשׁוִי קָטָן. וְאִם אָמַר לוֹ **כּוֹר תְּבוּאָה יֶשׁ לִי בְּיָדְךָ**, וְהֵשִׁיבוֹ **אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא לֶתֶךְ קְטַנִּית** [-חֲצִי כּוֹר] **קְטַנִּית פָּטוּר** מִשְּׁבוּעָה, שֶׁקְּטַנִּית אֵינָהּ מִמִּין הַתְּבוּאָה, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ **כּוֹר פֵּרוֹת יֶשׁ לִי בְּיָדְךָ**, וְהֵשִׁיבוֹ **אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא לֶתֶךְ קְטַנִּית**, **חַיָּב** שְׁבוּעָה, לְפִי **שֶׁהַקְּטַנִּית בִּכְלַל פֵּרוֹת**, וְהוֹדָאָתוֹ מִמִּין הַטַּעֲנָה. **טָעָנוֹ** - תָּבַע מִמֶּנּוּ **חִטִּין**, **וְהוֹדָה לוֹ** הַנִּתְבָּע **בִּשְׁעוֹרִים**, **פָּטוּר**, שֶׁאֵין הַהוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה. **וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּב**, שֶׁלְּדִעָתּוֹ **חַיָּב** אַף כְּשֶׁאֵין הַהוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה. **הַטּוֹעֵן לַחֲבֵרוֹ בְּכַדֵּי שֶׁמָּן** - כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ עֲשָׂרָה כַּדֵּי שֶׁמֶן יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, **וְהוֹדָה לוֹ בְּקַנְקַנִּים** - בְּכַדִּים רֵיקִים. **אַדְמוֹן אוֹמֵר**,

המבוארות

תְּבִיעָתוֹ הָיְתָה הֵן עַל הַשֶּׁמֶן וְהֵן עַל הַקַּנְקַנִּים, **וְהוֹאִיל וְהוֹדָה לוֹ מִקְצָת (מִמִּין) הַטַּעֲנָה, יִשָּׁבַע**, שֶׁלְּדַעַת אַדְמוֹן טָעָנוֹ חִטִּים וּשְׁעוֹרִים וְהוֹדָה לוֹ בְּחִטִּים חַיָּב שְׁבוּעָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, אֵין בְּכָלַל תְּבִיעָתוֹ אֶלָּא שֶׁמֶן וְלֹא קַנְקַנִּים, **וְאֵין הַהוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן** - נִרְאִים בְּעֵינַי דִּבְרֵי אַדְמוֹן. **אֵין נִשְׁבָּעִים עַל הַקַּרְקָעוֹת**: **טָעָנוֹ כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, וְהוֹדָה בַּכֵּלִים וְכָפַר בַּקַּרְקָעוֹת**, אוֹ שֶׁהוֹדָה **בַּקַּרְקָעוֹת וְכָפַר בַּכֵּלִים**, **פָּטוּר** מִשְּׁבוּעָה, וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁטָּעָנוֹ בִּשְׁנֵי מִינִים וְהוֹדָה לוֹ רַק בְּאֶחָד מֵהֶם, אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם **הוֹדָה בְּמִקְצָת הַקַּרְקָעוֹת פָּטוּר** מִשְּׁבוּעָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין נִשְׁבָּעִים עַל הַקַּרְקָעוֹת אִם הַפְּירָה בָּהֶם, וְכֵן הוֹדָאַת הַקַּרְקָעוֹת לֹא יְכוֹלָה לַהֲבִיאוֹ לִידֵי שְׁבוּעָה עַל הַכֵּלִים. אֲבָל אִם הוֹדָה **בְּמִקְצָת הַכֵּלִים** וְכָפַר בִּשְׁאָר הַכֵּלִים וּבַקַּרְקָעוֹת, **חַיָּב** שְׁבוּעָה עַל מִקְצָת הַכֵּלִים, וְאַגַּב זֶה מְגַלְגְּלִים עָלָיו שְׁבוּעָה גַּם עַל הַקַּרְקָעוֹת, מִשּׁוּם **שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת** [-מִטַּלְטְלִים] **זוֹקְקִין** [-גּוֹרְרִים אַחֲרֵיהֶם] **אֶת הַנְּכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת** [-קַרְקָעוֹת] **לִשְׁבֻעַ עֲלֵיהֶן** בְּגִלְגּוּל שְׁבוּעָה: **מִשְׁנָה ד מִי שֶׁאֵין תְּבִיעָתוֹ מְחַיֶּבֶת שְׁבוּעָה: אֵין נִשְׁבָּעִין עַל טַעֲנַת** [-תְּבִיעַת] **חֵרֵשׁ** - שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, וּכְגוֹן שֶׁתּוֹבְעוֹ בִּרְמִיָּזָה, וְכֵן עַל טַעֲנַת **שׁוֹטֶה וְקָטָן**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב ו) 'כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ' לְמַעֵט קָטָן, וְדִין חֵרֵשׁ וְשׁוֹטֶה כְּקָטָן [אֲבָל חַיָּב לְהִשָּׁבַע לָהֶם שְׁבוּעַת הָסֵת]. **וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אֶת הַקָּטָן** כָּל שְׁבוּעָה שֶׁהִיא, **אֲבָל נִשְׁבָּעִים לַקָּטָן** - אִם בָּא לְהִפָּרַע מִנְּכְסֵי יָתוֹם קָטָן, יִשָּׁבַע שֶׁלֹּא נִפְרַע חוֹב זֶה מֵאֲבִיו. וְכֵן **לַהֶקְדֵּשׁ**, שֶׁהַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְיָצָא עֲלֵיו שְׁטַר חוֹב, הַבַּעַל חוֹב נִפְרָע מֵהַנְּכָסִים שֶׁהִקְדִּישׁ רַק בִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נִפְרַע כְּבָר חוֹב זֶה: **מִשְׁנָה ה עֲבָדִים שְׁטָרוֹת קַרְקָעוֹת וְהֶקְדֵּשׁ בִּשְׁבוּעָה וּשְׁאָר דְּבָרִים: וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶם** אִם הוֹדָה בְּמִקְצָת, הָעֲבָדִים הַכְּנַעֲנִים, **וְהַשְּׁטָרוֹת**, **וְהַקַּרְקָעוֹת**, שֶׁאִם תּוֹבְעוֹ שֶׁחַיָּב לוֹ שְׁנֵי עֲבָדִים אוֹ שְׁטָרוֹת אוֹ קַרְקָעוֹת וְהוֹדָה עַל אֶחָד, אֵינוֹ חַיָּב שְׁבוּעָה. וְכֵן **הַהֶקְדֵּשׁוֹת** אֵינוֹ חַיָּב עַל כְּפִירָתָם שְׁבוּעָה, אִם תּוֹבֵעַ מֵחֲבֵרוֹ קָרְבָּנוֹת שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ וְהוּא כּוֹפֵר בְּמִקְצָת. וְנִלְמַד זֹאת מִ'כֹּל וּפָרַט וּכְלָל', שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע' - כְּלָל, 'עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה' - פָּרָט, 'עַל כָּל אֲבֵדָה' - כְּלָל, וְאֵין אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפָּרָט, שֶׁהוּא דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל [וְלֹא קַרְקַע אוֹ עֶבֶד שֶׁהֵקֵשׁ לְקַרְקַע] וּגוּפוֹ מָמוֹן [וְלֹא שְׁטָר שֶׁאֵינוֹ מָמוֹן בְּעַצְמוֹ], שֶׁבָּהֶם אֵין שְׁבוּעָה. וְהֶקְדֵּשׁ הִתְמַעֵט מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ' לְמַעֵט הֶקְדֵּשׁ. **וְאֵין בָּהֶן** - בָּעֲבָדִים, שְׁטָרוֹת, קַרְקָעוֹת **וְהֶקְדֵּשׁוֹת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל** אִם נִגְנְבוּ, שֶׁכֵּן בְּאוֹתָהּ פָּרָשָׁה נֶאֱמַר (שם פסוק ג) 'שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם', וְהֵם אֵינָם כְּלוּלִים בַּפָּרָשָׁה כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר, וּמִמֵּילָא אַף **לֹא** חַיָּבִים עֲלֵיהֶם **תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה** - אִם גָּנַב שׁוֹר אוֹ שֶׂה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ, שֶׁלֹּא חִיְּבָה תּוֹרָה אֶלָּא תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְאִם אֵינוֹ חַיָּב כֶּפֶל הֲרֵי הוּא חַיָּב שִׁלְשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה. וְאִם הֶפְקִדוּ אֵצֶל **שׁוֹמֵר חִנָּם** וְנִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ, **אֵינוֹ נִשְׁבָּע** - אֵינוֹ צָרִיךְ לְשַׁבֵּעַ עַל שְׁנִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ, שֶׁאַף בְּפָרָשַׁת שׁוֹמֵר חִנָּם יֵשׁ 'כֹּל וּפָרַט וּכְלָל' ['כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ', 'כֶּסֶף אוֹ כֵלִים', 'לִשְׁמֹר' (שם פסוק ו), וְכֵן נֶאֱמַר בּוֹ 'רֵעֵהוּ' לְמַעֵט הֶקְדֵּשׁ]. וְאִם הֶפְקִדוּ אֵצֶל **נוֹשֶׂא שָׂכָר** [-שׁוֹמֵר שָׂכָר], **אֵינוֹ מְשַׁלֵּם** עֲלֵיהֶם אִם נִגְנְבוּ אוֹ נֶאֱבְדוּ, שֶׁאַף בְּפָרָשַׁת שׁוֹמֵר שָׂכָר יֵשׁ 'כֹּל וּפָרַט וּכְלָל' ['כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ', 'חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה', 'לִשְׁמֹר' (שם פסוק ט), וְנֶאֱמַר בּוֹ גַּם 'רֵעֵהוּ' לְמַעֵט הֶקְדֵּשׁ]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָדָשִׁים שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן. וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן, אֵין נִשְׁבָּעִים עֲלֵיהֶם**: שֶׁהַתְּבִיעָה עַל הַשְּׁלוּחִין הִיא עַל הַשּׁוֹלֵחַ, שֶׁהֲרֵי הַשְּׁלוּחִין אֵינָם חַיָּבִים לְשַׁלֵּם, וְאִם אֵינוֹ חַיָּב כֶּפֶל הֲרֵי הוּא חַיָּב שִׁלְשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה. וְאִם הֶפְקִדוּ אֵצֶל **שׁוֹמֵר חִנָּם** וְנִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ, **אֵינוֹ נִשְׁבָּע** - אֵינוֹ צָרִיךְ לְשַׁבֵּעַ עַל שְׁנִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ, שֶׁאַף בְּפָרָשַׁת שׁוֹמֵר חִנָּם יֵשׁ 'כֹּל וּפָרַט וּכְלָל' ['כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ', 'כֶּסֶף אוֹ כֵלִים', 'לִשְׁמֹר' (שם פסוק ו), וְכֵן נֶאֱמַר בּוֹ 'רֵעֵהוּ' לְמַעֵט הֶקְדֵּשׁ]. וְאִם הֶפְקִדוּ אֵצֶל **נוֹשֶׂא שָׂכָר** [-שׁוֹמֵר שָׂכָר], **אֵינוֹ מְשַׁלֵּם** עֲלֵיהֶם אִם נִגְנְבוּ אוֹ נֶאֱבְדוּ, שֶׁאַף בְּפָרָשַׁת שׁוֹמֵר שָׂכָר יֵשׁ 'כֹּל וּפָרַט וּכְלָל' ['כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ', 'חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה', 'לִשְׁמֹר' (שם פסוק ט), וְנֶאֱמַר בּוֹ גַּם 'רֵעֵהוּ' לְמַעֵט הֶקְדֵּשׁ]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָדָשִׁים שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן** הַבָּעֲלִים **בְּאַחֲרָיוּתָן** - שֶׁחַיָּב לְהָבִיא אַחֵר אִם אָבְדוּ [שֶׁאָמַר 'הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן'] הֲרֵי הֵם כְּשֶׁלּוֹ **וְנִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן, וְקָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן** אִם אָבְדוּ [שֶׁאָמַר 'הֲרֵי זוֹ לְקָרְבָּנִי'], אֵינָם כְּשֶׁלּוֹ, **וְאֵין נִשְׁבָּעִים עֲלֵיהֶם**, שֶׁאֵין נִשְׁבָּעִים עַל הַהֶקְדֵּשׁ:

משניות מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק ז המבוארות

מִשְׁנָה ו מְחֻבָּר לַכַּרְקַע: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כַּכַּרְקַע - שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לַכַּרְקַע, **וְאֵינָן כַּכַּרְקַע** לַדִּינִים הַמְבֹאָרִים לְעֵיל, **וְאֵין חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ. כֵּיצַד,** הַטּוֹעֵן לַחֲבֵרוֹ **עֶשֶׂר גְּפָנִים** [-עֲצֵי גֶּפֶן] **טְעוּנוֹת** עֲנָבִים שֶׁהִתְבַּשְּׁלוּ **מָסַרְתִּי לְךָ** לִשְׁמֹר בְּכַרְקַעַי, **וְהַלָּה אוֹמֵר** הַגְּפָנִים שֶׁמָּסַרְתָּ לִי **אֵינָן** אֶלָּא חָמֵשׁ, **רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב שְׁבוּעָה** כְּדִין מוֹדֶה בְּמִקְצָת, וְאֵין זֶה טַעֲנָה וְהוֹדָאָה בְּקַרְקָעוֹת, כִּי עֲנָבִים אֵלּוּ עוֹמְדִים לְהִבָּצֵר וַהֲרֵי הֵם כִּבְצוּרִים כְּבָר, וְהֵם מִטַּלְטְלִים, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל הַמְחֻבָּר לַכַּרְקַע הֲרֵי הוּא כַּכַּרְקַע,** וְאֵינָם נִדּוֹנִים כִּבְצוּרִים, וְאֵין נִשְׁבָּעִים עַל הַקַּרְקָעוֹת. **מַקָּצַת הַטַּעֲנָה רַק בְּדָבָר מִסָּיְם: אֵין נִשְׁבָּעִין** אֶלָּא **עַל** תְּבִיעַת וְהוֹדָאַת **דָּבָר שֶׁבְּמִדָּה וְשֶׁבְּמִשְׁקָל וְשֶׁבְּמִנְיָן** - שֶׁהַתּוֹבֵעַ תָּבַע שִׁעוּר מְסֻיָּם לְפִי מִדָּה, מִשְׁקָל אוֹ מִנְיָן, וְהַנִּתְבָּע הוֹדָה לוֹ בְּמִקְצַת אוֹתוֹ שִׁעוּר, **כֵּיצַד,** אָמַר לוֹ **בַּיִת מָלֵא פֵּרוֹת מָסַרְתִּי לְךָ,** וְכֵן אִם אָמַר לוֹ **כִּיס** - אַרְנָק **מָלֵא** מָעוֹת **מָסַרְתִּי לְךָ, וְהַלָּה** [-הַנִּתְבָּע] **אוֹמֵר, אֵינִי יוֹדֵעַ** כַּמָּה פֵּרוֹת אוֹ מָעוֹת הָיוּ, **אֶלָּא מַה שֶּׁהִנַּחְתָּ לְפָנַי אַתָּה נוֹטֵל,** וַהֲרֵי הַבַּיִת אוֹ הַכִּיס לְפָנֶיךָ, **פָּטוּר** מִשְּׁבוּעָה, שֶׁהַתְּבִיעָה וְהַהוֹדָאָה לֹא הָיוּ עַל מִדָּה, מִשְׁקָל אוֹ מִנְיָן מְסֻיָּם. אֲבָל אִם **זֶה** [-הַתּוֹבֵעַ] **אוֹמֵר,** בַּיִת מָלֵא פֵּרוֹת **עַד הַזִּיז** [-קוֹרַת הָעֲלִיָּה הַבּוֹלֶטֶת לְתוֹךְ הַבַּיִת] מָסַרְתִּי לְךָ, **וְזֶה** [-הַנִּתְבָּע] **אוֹמֵר,** לֹא הָיָה הַבַּיִת מָלֵא אֶלָּא **עַד הַחַלּוֹן, חַיָּב** בִּשְׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי הָיוּ הַתְּבִיעָה וְהַהוֹדָאָה בְּמִדָּה: **מִשְׁנָה ז מְלֵאָה חֲבֵרוֹ עַל הַמִּשְׁכּוֹן וְאָבַד: הַמְלֵאָה** מִשְׁכּוֹן - שֶׁנָּטַל הַמְלֵאָה מַשְׁכּוֹן מֵהַלָּוֶה, בִּשְׁעַת הַהַלְוָאָה אוֹ לְאַחַר מִכָּן, **וְאָבַד הַמִּשְׁכּוֹן.** אִם **אָמַר לוֹ** הַמַּלְוֶה **סֶלַע** [-אַרְבָּעָה דִינָרִים] **הִלְוִיתִיךָ עֲלָיו** - כְּנֶגֶד הַמִּשְׁכּוֹן, **וְשֶׁקֶל** [-שְׁנֵי דִינָרִים] **הָיָה שָׁוֶה,** וְנִמְצָא שֶׁעֲדַיִן אַתָּה חַיָּב לִי שְׁנֵי דִינָרִים, **וְהַלָּה** [-הַלְוֶה] **אוֹמֵר, לֹא כִּי** - לֹא כָּךְ הָיָה, **אֶלָּא** אָכֵן **סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו,** וְאָמְנָם **סֶלַע הָיָה שָׁוֶה,** וְאֵינִי חַיָּב לְךָ דָּבָר, **פָּטוּר** הַלְוֶה מִשְּׁבוּעָה שֶׁהֲרֵי כֶּסֶף בְּכֶפֶר בְּכֹל. וְאִם אָמַר לוֹ הַמַּלְוֶה **סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, וְשֶׁקֶל הָיָה שָׁוֶה,** וְאַתָּה חַיָּב לִי שְׁנֵי דִינָרִים, **וְהַלָּה** [-הַלְוֶה] **אוֹמֵר, לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו, וּשְׁלֹשָׁה דִינָרִים הָיָה שָׁוֶה** הַמַּשְׁכּוֹן וַאֲנִי חַיָּב רַק דִּינָר אֶחָד, **חַיָּב** הַלְוֶה בִּשְׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי כּוֹפֵר בְּדִינָר וּמוֹדֶה בִּדְינָר. וְאִם תְּבַע הַלְוֶה אֶת הַמְלֵאָה עַל אָבְדַן הַמַּשְׁכּוֹן, וְאָמַר לוֹ **סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו, וּשְׁתֵּים** - שְׁתֵּי סְלָעִים **הָיָה** הַמַּשְׁכּוֹן **שָׁוֶה,** וְאַתָּה חַיָּב לִי אֶת הַסֶּלַע שֶׁהַמַּשְׁכּוֹן הָיָה יוֹתֵר מֵהַחוֹב, **וְהַלָּה** [-הַמַּלְוֶה] **אוֹמֵר, לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, וְסֶלַע הָיָה שָׁוֶה,** הֲרֵי זֶה כּוֹפֵר הַכֹּל **וּפָטוּר.** וְאִם אָמַר לוֹ הַלְוֶה **סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו, וּשְׁתַּיִם** הָיָה שָׁוֶה אֲבָל לֹא שָׁלוֹשׁ, וְאַתָּה חַיָּב לִי סֶלַע, **וְהַלָּה** [-הַמַּלְוֶה] **אוֹמֵר לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, וְחֲמִשָּׁה דִינָרִים הָיָה שָׁוֶה** הַמַּשְׁכּוֹן וַאֲנִי חַיָּב רַק דִּינָר אֶחָד, חַיָּב הַלְוֶה בִּשְׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי כּוֹפֵר בְּדִינָר וּמוֹדֶה בִּדְינָר. וְאִם תְּבַע הַלְוֶה אֶת הַמְלֵאָה עַל אָבְדַן הַמַּשְׁכּוֹן, וְאָמַר לוֹ **סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו, וּשְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי סְלָעִים **הָיָה** הַמַּשְׁכּוֹן **שָׁוֶה,** וְאַתָּה חַיָּב לִי אֶת הַסֶּלַע שֶׁהַמַּשְׁכּוֹן הָיָה יוֹתֵר מֵהַחוֹב, **וְהַלָּה** [-הַמַּלְוֶה] **אוֹמֵר, לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, וְסֶלַע הָיָה שָׁוֶה,** הֲרֵי זֶה כּוֹפֵר הַכֹּל **וּפָטוּר.** וְאִם אָמַר לוֹ הַלְוֶה **סֶלַע הִלְוִיתַנִי עָלָיו, וּשְׁתַּיִם הָיָה שָׁוֶה,** וְאַתָּה חַיָּב לִי סֶלַע, **וְהַלָּה** [-הַמַּלְוֶה] **אוֹמֵר לֹא כִּי, אֶלָּא סֶלַע הִלְוִיתִיךָ עָלָיו, וַחֲמִשָּׁה דִינָרִים הָיָה שָׁוֶה** הַמַּשְׁכּוֹן וַאֲנִי חַיָּב רַק דִּינָר אֶחָד, הֲרֵי זֶה מוֹדֶה בְּמִקְצָת **וְחַיָּב** שְׁבוּעָה, שֶׁאֵין הַמַּשְׁכּוֹן בִּרְשׁוּתוֹ, וְאַף שֶׁמְּנַכֶּה אֶת דָּמָיו מֵהַחוֹב, חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא לֹא נֶאֱבַד הַמַּשְׁכּוֹן וְהַמַּלְוֶה חָפֵץ לְקַנּוֹתוֹ. **וּמִי נִשְׁבָּע** רִאשׁוֹן, **מִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן** - הַמַּשְׁכּוֹן **אֶצְלוֹ,** כְּלוֹמַר הַמַּלְוֶה, כִּי אִם יִשָּׁבַע הַלְוֶה תִּתְחַלָּה, יֵשׁ לָחוּשׁ **שֶׁמָּא יִשָּׁבַע זֶה** - הַלְוֶה, כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה הַמַּשְׁכּוֹן, **וּלְאַחַר מִכָּן יוֹצִיא הַלָּה** - הַמַּלְוֶה, **אֶת הַפִּקָּדוֹן,** וְיִתְגַּלֶּה שֶׁלֹּא דִּקְדֵּק בְּשׁוּמָתוֹ, וְיִפְסֹל בְּכָךְ אֶת הַלְוֶה לְעֵדוּת וְלִשְׁבוּעָה, וְלָכֵן מַזְקִיקִים תְּחִלָּה אֶת הַמַּלְוֶה לְהִשָּׁבַע שֶׁאֵין הַמַּשְׁכּוֹן בִּרְשׁוּתוֹ:

פֶּרֶק ז דִּיגֵי 'שְׁבוּעוֹת הַמִּשְׁנָה', שֶׁהֵן שְׁבוּעוֹת שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמֵי הַמִּשְׁנָה: **מִשְׁנָה א הַנִּשְׁבָּעִים וְנוֹטְלִין:** כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה - כָּל הַמְחֻיָּבִים שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה, **נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין,** שֶׁלֹּא תִּקְּנָה תּוֹרָה שְׁבוּעָה לַתּוֹבֵעַ לְהִשָּׁבַע וְלִטֹּל, אֶלָּא לַנִּתְבָּע לְהִפָּטֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק י) 'שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם וְגוֹ' וְלָקַח בְּעָלָיו [-אֶת הַשְּׁבוּעָה] וְלֹא יְשַׁלֵּם', וּמִיתּוּר הַתֵּבוֹת 'וְלֹא יְשַׁלֵּם' לָמְדָנוּ לְכָל מָקוֹם שֶׁהַשְּׁבוּעָה פּוֹטֶרֶת אֶת הַנִּתְבָּע מִלְּשַׁלֵּם. **וְאֵלּוּ** הֵם הַתּוֹבְעִים שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיְּהֵיוּ **נִשְׁבָּעִים וְנוֹטְלִין: הַשּׁוֹכִיר, וְהַנִּגְזָל, וְהַנִּפְחָבָל, וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, וְהַחֲנָוָנִי עַל פִּנְקָסוֹ,** כְּפִי שֶׁיִּבְאַר. **הַשּׁוֹכִיר:** 'הַשּׁוֹכִיר' **כֵּיצַד,** בְּאֵיזֶה אֹפֶן תִּקְּנוּ שֶׁיִּשָּׁבַע וְיִטֹּל, **אָמַר לוֹ** הַשּׁוֹכִיר לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁשָּׁכַר וְנִתְקַלְקֵל, **תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ** עֲבוּר הַמְּלָאכָה שֶׁעָשִׂיתִי, **וְהוּא** - בַּעַל הַבַּיִת **אוֹמֵר, נָתַתִּי** לְךָ כְּבָר אֶת שְׂכָרְךָ, **וְהַלָּה אוֹמֵר** עֲדַיִן **לֹא נָטַלְתִּי** אֶת שְׂכָרִי, **הוּא** - הַשּׁוֹכִיר **נִשְׁבָּע** שֶׁלֹּא קִבֵּל אֶת שְׂכָרוֹ, **וְנוֹטֵל** מִבַּעַל הַבַּיִת. וְתִקְּנוּ כֵּן חֲכָמִים, כִּי בַּעַל הַבַּיִת טָרוּד בִּפּוֹעֲלָיו וְאֵינוֹ זוֹכֵר אִם נָתַן [וְדָוְקָא כְּשֶׁתּוֹבְעוֹ בִּזְמַנּוֹ, בָּעוֹנָה שֶׁאַחֲרֵי גְּמַר הַשּׁוֹכִירוּת, שְׂכִיר יוֹם - כָּל הַלַּיְלָה שֶׁאַחֲרָיו, וּשְׂכִיר לַיְלָה - כָּל הַיּוֹם שֶׁאַחֲרָיו. אֲבָל אַחַר זְמַנּוֹ שֶׁעוֹבֵר עַל הֶלֶנֶת שָׂכָר, זוֹכֵר בַּעַל הַבַּיִת וְהוּא נִשְׁבָּע וְנִפְטָר. וְאִם שְׂכָרוֹ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים, נֶאֱמָן בַּעַל הַבַּיִת מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל הָיָה לוֹמַר לוֹ לֹא שְׂכַרְתִּיךָ מֵעוֹלָם]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין הַשּׁוֹכִיר נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל **עַד שֶׁתְּהֵא שָׁם** בְּדִבְרֵי בַּעַל הַבַּיִת **מִקְצַת הוֹדָאָה,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הָיָה חַיָּב בַּעַל הַבַּיִת שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מוֹדֶה בְּמִקְצָת, וְהֶפְקֵר חֲכָמִים אֶת הַשְּׁבוּעָה עַל הַשּׁוֹכִיר. כֵּיצַד, **אָמַר לוֹ** הַשּׁוֹכִיר, **תֵּן לִי שְׂכָרִי חֲמִשִּׁים דִּינָר** כֶּסֶף **שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ, וְהוּא אוֹמֵר** לוֹ **הִתְקַבַּלְתָּ** - כְּבָר קִבַּלְתָּ **דִּינָר זָהָב** [שֶׁהוּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינְרֵי כֶּסֶף], וְאֵינִי חַיָּב לְךָ אֶלָּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינְרֵי כֶּסֶף, דָּוְקָא בְּאֹפֶן זֶה נִשְׁבָּע הַשּׁוֹכִיר וְנוֹטֵל: **מִשְׁנָה ב הַנִּגְזָל:** 'הַנִּגְזָל' **כֵּיצַד** כְּלוֹמַר בְּאֵיזֶה אֹפֶן תִּקְּנוּ שֶׁיִּשָּׁבַע וְיִטֹּל. אָדָם הַנּוֹשֶׂה בַּחֲבֵרוֹ מָמוֹן, **וְהָיוּ** עֵדִים **מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁרָאוּהוּ נִכְנַס לְבֵיתוֹ** שֶׁל הַלְוֶה כְּדֵי **לְמַשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת** הַבְּעָלִים אוֹ בֵּית דִּין, וַהֲרֵי הוּא גַּזְלָן [וְכָל שֶׁכֵּן אִם נִכְנַס סְתָם לְבֵיתוֹ לִגְזֹלוֹ], וְרָאוּהוּ שֶׁנִּכְנַס בְּיָדַיִם רֵיקוֹת וְיוֹצֵא כְּשֶׁכַּפֶּיהָ תְּחוּבִים תַּחַת בִּגְדֵיהוּ, **וְהוּא** - הַלְוֶה **אוֹמֵר כֵּלַי נָטַלְתָּ,** וְהוּא - וְהַמַּלְוֶה **אוֹמֵר לֹא נָטַלְתִּי, הֲרֵי זֶה** - הַלְוֶה הַנִּגְזָל **נִשְׁבָּע** מַה נָּטַל זֶה מִבֵּיתוֹ, **וְנוֹטֵל** מִמֶּנּוּ, שֶׁהֲרֵי הָעֵדִים מְעִידִים שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ דְּבָרִים בְּלֹא רְשׁוּת [וְקָנְסוּ אֶת הַגַּזְלָן שֶׁנֶּאֱמִין לַנִּגְזָל בִּשְׁבוּעָה עַל כָּל מַה שֶׁיִּטְעַן שֶׁהַגַּזְלָן נָטַל, וְרַק בִּדְבָרִים הָרְאוּיִים לוֹ לְפִי עָשְׁרוֹ, אַךְ אִם אֵינוֹ אָמִיד וְטוֹעֵן שֶׁלָּקַח לוֹ כּוֹס כֶּסֶף, יִשָּׁבַע הַגַּזְלָן וְיִפָּטֵר]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין הַגַּזְלָן נִשְׁבָּע **עַד שֶׁתְּהֵא שָׁם** מִקְצַת הוֹדָאָה שֶׁל הַגַּזְלָן, **כֵּיצַד, אָמַר לוֹ, שְׁנֵי כֵלִים נָטַלְתָּ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא נָטַלְתִּי אֶלָּא אֶחָד,** שֶׁרַק בְּאֹפֶן זֶה שֶׁהָיָה הַמַּלְוֶה צָרִיךְ לְהִשָּׁבַע שְׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת, הֻפְקְדוּ חֲכָמִים אֶת הַשְּׁבוּעָה עַל הַלְוֶה: **מִשְׁנָה ג הַנִּפְחָבָל:** 'הַנִּפְחָבָל' **כֵּיצַד,** הָיוּ **מְעִידִים אוֹתוֹ** - אֶת הַחוֹבֵל **שֶׁנִּכְנַס** הַנִּפְחָבָל **תַּחַת יָדוֹ** - לִרְשׁוּתוֹ כְּשֶׁהוּא **שָׁלֵם, וְיָצָא** כְּשֶׁהוּא **חָבוּל, וְאָמַר לוֹ** הַנִּפְחָבָל, אַתָּה **חָבַלְתָּ בִּי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא חָבַלְתִּי, הֲרֵי זֶה** - הַנִּפְחָבָל **נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל** תַּשְׁלוּם חַבָּלָתוֹ, שֶׁהַדְּבָרִים מוֹכִיחִים שֶׁהוּא חָבַל בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין אָדָם חוֹבֵל בְּעַצְמוֹ [וְאִם הַחֲבָלָה בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחְבֹּל בְּעַצְמוֹ, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ נְשִׁיכָה בְּגַבּוֹ, נוֹטֵל מֵהַחוֹבֵל דְּמֵי חַבָּלָתוֹ לְלֹא שְׁבוּעָה]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵינוֹ חַיָּב שְׁבוּעָה **עַד שֶׁתְּהֵא שָׁם מִקְצָת הוֹדָאָה, כֵּיצַד, אָמַר לוֹ חָבַלְתָּ בִּי שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי חַבָּלוֹת, **וְהַלָּה אוֹמֵר לֹא חָבַלְתִּי בְּךָ אֶלָּא אַחַת,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הָפְכוּ אֶת הַשְּׁבוּעָה מֵהַחוֹבֵל לַנִּפְחָבָל:

משניות

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק ז

מִשְׁנָה ד וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה: 'וְשֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה', כְּלוֹמַר, בְּאֶפֶן שֶׁאָדָם תּוֹבֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ, וְהַנִּתְבָּע אֵינוֹ נֶאֱמָן בִּשְׁבוּעָה, הָפְכוּ חֲכָמִים אֶת הַשְּׁבוּעָה עַל הַתּוֹבֵעַ וְהוּא נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל, **כֵּיצַד** נַעֲשָׂה 'חָשׁוּד' לְהִשָּׁבַע לַשָּׁקָר, כָּל שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעָה, **אַחַת שְׁבוּעַת הָעֵדוּת** - בֵּין אִם נִשְׁבַּע לַחֲבֵרוֹ לַשָּׁקָר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת, **וְאַחַת שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן** - וּבֵין אִם נִשְׁבַּע לַשָּׁקָר לַמַּפְקִיד שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ פִּקָּדוֹן וְטָעַן שֶׁלֹּא הִפְקִידוֹ בְּיָדוֹ, וּבִשְׁבוּעוֹת אֵלּוּ הֲרֵי הוּא רַע לַשָּׁמַיִם וְגַם לַבְּרִיּוֹת שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּמָמוֹן **וַאֲפִלּוּ אִם נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת שָׁוְא** - לְבַטָּלָה, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע עַל עַמּוּד שֶׁל אֶבֶן שֶׁהוּא שֶׁל זָהָב, אַף שֶׁנִּשְׁבָּע זוֹ אֵינוֹ רַע כְּלַפֵּי הַבְּרִיּוֹת אֶלָּא כְּלַפֵּי שָׁמַיִם, מִכָּל מָקוֹם חָשׁוּד הוּא לְהִשָּׁבַע לַשָּׁקָר גַּם כְּדֵי לְהַפְסִיד מָמוֹן לַאֲחֵרִים [וְכֵן אִם נִשְׁבַּע לַשָּׁקָר 'שְׁבוּעַת בְּטוּי' לְשֶׁעָבַר, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'אָכַלְתִּי' כְּשֶׁיָּדַע שֶׁלֹּא אָכַל. אֲבָל אִם נִשְׁבַּע לָעָתִיד 'שֶׁאֹכַל' וְלֹא אָכַל, אֵינוֹ נִפְסָל בְּכָךְ, שֶׁמָּא כְּשֶׁנִּשְׁבַּע רָצָה לְקַיֵּם וְאַחַר כָּךְ הִתְגַּבֵּר עָלָיו יִצְרוֹ], וְכָל אֵלּוּ פְּסוּלִים מֵהַתּוֹרָה. וְכֵן הָיָה אֶחָד מֵהֶן - מֵהַחֲיָבִים שְׁבוּעָה **מִשֻּׁחָק בְּקֻבְיָא** - מִשְׂחָק שֶׁהַמַּפְסִיד בּוֹ מְשַׁלֵּם לַמְנַצֵּחַ סְכוּם כֶּסֶף, **וּמַלְוֶה בְּרִבִּית, וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים** וְהַיּוֹנִים מְלַמְּדוֹת לְהַכְרִיחַ יוֹנִים אֲחֵרוֹת לָבוֹא לְבַעֲלֵיהֶן, **וְסוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית** - הַסּוֹחֲרִים בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (ויקרא כה ו) 'לְאָכְלָה' וְלֹא לִסְחוֹרָה, שֶׁכָּל אֵלּוּ פְּסוּלִים לִשְׁבוּעָה מִדְּרַבָּנָן כְּדֶרֶךְ שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְעֵדוּת (ראה סנהדרין פ"ג מ"ג). וּבְאֹפֶן שֶׁהַנִּתְבָּע 'חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה', **שֶׁכְּנֶגְדּוֹ** - הַתּוֹבֵעַ, **נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן** - שְׁנֵי בַּעֲלֵי הַדִּין **חֲשׁוּדִין** עַל הַשְּׁבוּעָה, **חָזְרָה הַשְּׁבוּעָה לִמְקוֹמָהּ** הָרִאשׁוֹן, לַנִּתְבָּע, וּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע [שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ נֶאֱמָן] חַיָּב לְשַׁלֵּם, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר יַחֲלוֹקוּ** בֵּינֵיהֶם:

מִשְׁנָה ה הַחֲנָוָנִי עַל פִּנְקָסוֹ: 'וְהַחֲנָוָנִי **עַל פִּנְקָסוֹ'** שֶׁנִּשְׁבָּע וְנוֹטֵל **כֵּיצַד, לֹא** - אֵין הַכַּוָּנָה **שֶׁיֹּאמַר לוֹ** הַחֲנָוָנִי לְבַעַל הַבַּיִת **כָּתוּב עַל פִּנְקָסִי שֶׁאַתָּה חַיָּב לִי מָאתַיִם זוּז,** וְיִשָּׁבַע הַחֲנָוָנִי וְיִטֹּל, שֶׁאֵין רְאָיָה לִדְבָרָיו וְלֹא הֶאֱמִינוּהוּ לָזֶה, **אֶלָּא** נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל בְּאֹפֶן שֶׁאָמַר **לוֹ** בַּעַל הַבַּיִת **תֵּן לִבְנֵי סָאתַיִם חִטִּין** עֲבוּרִי וַאֲשַׁלֵּם לְךָ לְאַחַר זְמַן, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ **תֵּן לְפוֹעֲלַי בְּסֶלַע מָעוֹת,** כְּלוֹמַר, תֵּן לְפוֹעֲלַי מָעוֹת בְּשׁוּי סֶלַע שֶׁאֲשַׁלֵּם לְךָ אַחַר כָּךְ. וְעַתָּה, **הוּא** - הַחֲנָוָנִי **אוֹמֵר** עַל פִּי הָרְשׁוּם בְּפִנְקָסוֹ, **נָתַתִּי** לָהֶם אֶת מַה שֶּׁאָמַרְתָּ וְעָלֶיךָ לְשַׁלֵּם, **וְהֵן** - הַפּוֹעֲלִים **אוֹמְרִים לֹא נָטָלְנוּ.** בְּאֹפֶן זֶה, **הוּא** - הַחֲנָוָנִי **נִשְׁבָּע** שֶׁנָּתַן **וְנוֹטֵל** מִבַּעַל הַבַּיִת שְׁכָרוֹ, **וְהֵן** - הַפּוֹעֲלִים **נִשְׁבָּעִין** שֶׁלֹּא קִבְּלוּ מֵהַחֲנָוָנִי **וְנוֹטְלִין** גַּם כֵּן אֶת שְׂכָרָם מִבַּעַל הַבַּיִת. שֶׁהַחֲנָוָנִי אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין לְפוֹעֲלֵי בַּעַל הַבַּיִת, וְהַפּוֹעֲלִים אוֹמְרִים שֶׁאֵינָם מַאֲמִינִים לַחֲנָוָנִי, וּבַעַל הַבַּיִת שֶׁהֶאֱמִין לַחֲנָוָנִי וְלַפּוֹעֲלִים צָרִיךְ לְשַׁלֵּם פַּעֲמַיִם. וּמַשְׁבִּיעִים אוֹתָם זֶה בִּפְנֵי זֶה, כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּיֵּשׁ הַשִּׁקְרָן וְיוֹדֶה. **אָמַר בֶּן נַנָּס, כֵּיצַד** נַעֲשֶׂה כָּךְ, וַהֲרֵי בְּאֹפֶן זֶה אוֹ שֶׁאֵלּוּ **בָּאִין לִידֵי שְׁבוּעַת שָׁוְא** וְאֵלּוּ - אוֹ שֶׁאֵלּוּ **בָּאִין לִידֵי שְׁבוּעַת שָׁוְא,** וְכֵיוָן שֶׁזּוֹדֵאי אֶחָד נִשְׁבָּע לַשָּׁקָר יֵשׁ בְּכָךְ חִלּוּל שֵׁם שָׁמַיִם, **אֶלָּא הוּא** - הַחֲנָוָנִי **נוֹטֵל** שְׂכָרוֹ מִבַּעַל הַבַּיִת **שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה, וְהֵן** - הַפּוֹעֲלִים **נוֹטְלִין** שְׂכָרָן מִבַּעַל הַבַּיִת **שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה:**

מִשְׁנָה ו אֵפֶן נוֹסָף שֶׁל 'נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל' בְּחֶנְוָנִי וּבַעַל הַבַּיִת: **אָמַר** בַּעַל הַבַּיִת **לַחֲנָוָנִי, תֵּן לִי בְּדִינָר** שֶׁאָבִיא לְךָ, **פֵּרוֹת** בְּשָׁוְיוֹ, **וְנָתַן לוֹ** הַחֲנָוָנִי אֶת הַפֵּרוֹת, וְהֵם מְנָחִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְאַחַר כָּךְ **אָמַר לוֹ** לְבַעַל הַבַּיִת, **תֵּן לִי הַדִּינָר** שֶׁהִתְחַיַּבְתָּ לִתֵּן לִי תְּמוּרַת הַפֵּרוֹת, **אָמַר לוֹ** בַּעַל הַבַּיִת, כְּבָר **נָתַתִּיו לְךָ, וּנְתַתּוֹ בְּאַנְפִּלִי** [-אַרְנָק] **יִשְׁבַּע בַּעַל הַבַּיִת** שֶׁנָּתַן אֶת הַדִּינָר, וְיִפָּטֵר. כֵּיוָן שֶׁהַשַּׁלְחָנִי מוֹדֶה שֶׁפָּרַט אֶת הַמָּעוֹת, וְהֵן אֵינָן בִּרְשׁוּתוֹ. וְאִם **נָתַן לוֹ** בַּעַל הַבַּיִת **אֶת הַדִּינָר, וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי אֶת הַמָּעוֹת, וְאָמַר לוֹ** הַשַּׁלְחָנִי, **נְתַתִּים לְךָ וְהִשְׁלַכְתָּם לְתוֹךְ כִּיסְךָ,** וְהַמָּעוֹת הַמֻּנָּחוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים הֵן עֵרוּת אֲחֵרִים שֶׁלִּי שֶׁמֻּנָּחִים כָּאן כְּדֵי לְמָכְרָם. מֵאַחַר שֶׁמּוֹדֶה הַלּוֹקֵחַ שֶׁפֵּרוֹת אֵלּוּ הָיוּ שֶׁל הַחֲנָוָנִי רַק שֶׁטּוֹעֵן שֶׁשִּׁלֵּם דִּינָר עֲבוּרָם, וְאֵלּוּ הַחֲנָוָנִי כּוֹפֵר וְטוֹעֵן שֶׁהַפֵּרוֹת הַלָּלוּ אֵינָן שַׁיָּכִים לְבַעַל הַבַּיִת, לָכֵן **יִשָּׁבַע** הַחֲנָוָנִי שֶׁנָּתַן אֶת הַפֵּרוֹת, וְיִטֹּל אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁלָּקָנָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** מִיָּד כְּשֶׁהוֹצִיא הַחֲנָוָנִי אֶת הַפֵּרוֹת מֵרְשׁוּתוֹ, הֲרֵי הֵם כִּבְרְשׁוּתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, **וְכָל שֶׁהַפֵּרוֹת בְּיָדוֹ, יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה,** וְלָכֵן אַף בַּדִּין הַשֵּׁנִי בַּעַל הַבַּיִת נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל אֶת הַפֵּרוֹת. **מַחֲלֹקֶת דּוֹמָה בְּשֶׁלֻּחָנִי:** אָמַר בַּעַל הַבַּיִת **לַשֻּׁלְחָנִי** [-חַלְפָן], **תֵּן לִי בְּדִינָר** שֶׁאָבִיא לְךָ, **מָעוֹת** - פְּרוּטוֹת נְחשֶׁת בְּשָׁוְיוֹ, **וְנָתַן לוֹ** הַשֻּׁלְחָנִי אֶת הַמָּעוֹת, וְהֵן מֻנָּחוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְאָמַר לוֹ** לְבַעַל הַבַּיִת, **תֵּן לִי אֶת הַדִּינָר, אָמַר לוֹ** בַּעַל הַבַּיִת, כְּבָר **נְתַתִּיו לְךָ, וּנְתַתּוֹ בְּאַנְפִּלִי** [-אַרְנָק], **יִשָּׁבַ

מִשְׁנָה ח אֲפָנִים שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לְהִשָּׁבַע בְּטַעֲנַת סָפֵק: וְאֵלּוּ **נִשְׁבָּעִים** שֶׁלֹּא **בְּטַעֲנַת סָפֵק** וַדַּאִית אֲבָל בְּטַעֲנַת סָפֵק, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם מוֹרִים הֶתֵּר לָקַחַת מֵהַנְּכָסִים שֶׁטָּרְחוּ בָהֶם, חִיְּבוּם מִסָּפֵק לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא נָטְלוּ מֵהַנְּכָסִים: **הַשֻּׁתָּפִין, וְהָאֲרִיסִין** הַפּוֹעֲלִים בְּאַדְמַת בַּעַל הַבַּיִת וְנוֹטְלִים מֵהַיְבוּל מֻחֲצָה שְׁלִישׁ אוֹ רְבִיעַ, **וְהָאַפּוֹטְרוֹפִּין** שֶׁמִּנָּה בַּעַל הַבַּיִת לְשֵׁאת וְלָתֵת בְּמָמוֹנוֹ [אֲבָל דִּין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל יְתוֹמִים שׁוֹנֶה (ראה גיטין פ"ה מ"ד)]. **וְהָאִשָּׁה הַנּוֹשֵׂאת וְהַנּוֹתֶנֶת בְּתוֹךְ הַבַּיִת** - שֶׁמִּנָּה אוֹתָהּ בַּעְלָהּ לִמְכֹּר בַּחֲנוּת אוֹ לַעֲסֹק בִּנְכָסָיו. **וּבֶן הַבַּיִת** - אֶחָד הָאֲחִים הַמִּתְעַסֵּק בִּנְכְסֵי הָאָב שֶׁמֵּת עַד הַחֲלָקָה. וְכָךְ מְחַיְּבוֹ בְּשְׁבוּעָה: **אָמַר לוֹ** הַשֻּׁתָּף [אוֹ שְׁאָר הַנִּתְבָּעִים הַמְּנוּיִים לְעֵיל], **מָה אַתָּה טוֹעֲנֵנִי** - תּוֹבֵעַ מִמֶּנִּי, וּמַשִּׁיב לוֹ הַתּוֹבֵעַ, **רְצוֹנִי שֶׁתִּשָּׁבַע לִי** שֶׁלֹּא נָטַלְתָּ מֵהַנְּכָסִים הַמְשֻׁתָּפִים, **חַיָּב** לְהִשָּׁבַע. **חָלְקוּ הַשֻּׁתָּפִין וְהָאֲרִיסִין**, וְלֹא הִשְׁבִּיעוֹ בִּשְׁעַת חֲלֻקָּה, **אֵין יָכוֹל** לְהַשְׁבִּיעוֹ לְאַחַר זְמַן בְּטַעֲנַת סָפֵק. אֲבָל אִם **נִתְגַּלְגְּלָה לוֹ שְׁבוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר** - אִם הִתְחַיֵּב לוֹ שְׁבוּעָה מֵחֲמַת עֵסֶק אַחֵר שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם, **מִגַּלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל** - מַשְׁבִּיעוֹ בְּגִלְגּוּל שְׁבוּעָה גַּם שֶׁלֹּא לָקַח מֵהַשֻּׁתָּפוּת אוֹ הָאֲרִיסוּת, אַף שֶׁכְּבָר חָלְקוּ. **דִּין נוֹסָף בְּעִנְיְנֵי שְׁבוּעָה: וְהַשְׁבִּיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַשְּׁבוּעָה** שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם מֵחֲמַת הַלְוָאָה, כְּגוֹן מוֹדֶה בְּמִקְצָת שֶׁחַיָּב לְהִשָּׁבַע, אִם עָבְרָה שְׁבִיעִית נִפְטָר מֵהַשְּׁבוּעָה [אֲבָל שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין וְכַיּוֹצֵא בָּהּ אֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת]:

פֶּרֶק ח דִּינֵי שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים: **מִשְׁנָה א חִיּוּבֵי אַרְבַּעַת הַשּׁוֹמְרִים: אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין הֵן** הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, **שׁוֹמֵר חִנָּם** - שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר. **וְהַשּׁוֹאֵל** דָּבָר לְשִׁמּוּשׁ לְלֹא תַּשְׁלוּם. **נוֹשֵׂא שָׂכָר** - הַמְקַבֵּל שָׂכָר בְּעַד שְׁמִירָתוֹ. **וְהַשּׁוֹכֵר** דָּבָר לְשִׁמּוּשׁ בְּתַשְׁלוּם, וְדִינָם חָלוּק זֶה מִזֶּה. **שׁוֹמֵר חִנָּם, נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל** - עַל כָּל מַה שֶּׁאֵרַע לַבְּהֵמָה [מֵהַדְּבָרִים הַמְּזַכְּרִים לְהַלָּן בְּמַשְׁנָה, אַךְ לֹא בְּמֻתָּה מֵחֲמַת מְלָאכָה, שֶׁהֲרֵי שְׁאָלָהּ כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ] נִשְׁבָּע שֶׁלֹּא פָּשַׁע בִּשְׁמִירָתָהּ, וְנִפְטָר. **וְהַשּׁוֹאֵל, מְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים אֶת הַכֹּל** - עַל כָּל מַה שֶּׁאֵרַע לָהּ וַאֲפִלּוּ אִם אֵרַע כֵּן בְּאֹנֶס חַיָּב לְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים אֶת דָּמֶיהָ [חוּץ מִמֻּתָּה מֵחֲמַת הַמְּלָאכָה]. **וְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר, נִשְׁבָּעִין** שֶׁלֹּא פָּשְׁעוּ בִּשְׁמִירָה **עַל הַשְּׁבוּרָה** - אִם נִפְגְּעָה הַבְּהֵמָה בְּאֹנֶס, **וְעַל הַשְּׁבוּיָה** - אִם נִשְׁבְּתָה בִּידֵי לִיסְטִים, **וְעַל הַמֻּתָּה** - אִם מֵתָה בְּאֹנֶס, וַהֲרֵי הֵם פְּטוּרִים. **וּמְשַׁלְּמִים** לַבְּעָלִים **אֶת הָאֲבֵדָה וְאֶת הַגְּנֵבָה** - אִם אָבְדָה אוֹ נִגְנְבָה: **מִשְׁנָה ב אֵפָנִים בָּהֶם פָּטוּר שׁוֹמֵר שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֹּׁקֵר מִקְּרְבַּן שְׁבוּעָה:** אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר, **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר לוֹ** הַשּׁוֹמֵר, **מֵת** כְּדַרְכּוֹ, **וְהוּא** [-וְהָאֵמֶת] **שֶׁנִּשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד**, אוֹ **נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד, וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁלֹּא קִבַּלְתָּ אֶת שׁוֹרִי לִשְׁמִירָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, פָּטוּר** מִקָּרְבַּן שְׁבוּעָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא כָּפַר מָמוֹן בִּשְׁבוּעָתוֹ, שֶׁאַף אִלּוּ הוֹדָה בְּמַה שֶּׁאֵרַע לַשּׁוֹר הָיָה נִפְטָר. **אֵפָנִים שֶׁחַיָּב קָרְבַּן שְׁבוּעָה:** אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר, **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר לוֹ** הַשּׁוֹמֵר, **אָבַד, וְאָמַר** לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁכִּדְבָרֶיךָ כֵּן הָיָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ** שֶׁאָכְלוֹ, **מְשַׁלֵּם** הַשּׁוֹמֵר לַבְּעָלִים **קֶרֶן וְחֹמֶשׁ** - וּמוֹסִיף לוֹ דְּמֵי חֲמִישִׁית הַשּׁוֹר, וּמֵבִיא **אָשָׁם**, כְּדִין שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. וְאִם אָמַר לוֹ, **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר** לוֹ הַשּׁוֹמֵר, **נִגְנַב, אָמַר** לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁכִּדְבָרֶיךָ כֵּן הָיָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ, מְשַׁלֵּם** הַשּׁוֹמֵר **תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, כְּדִין טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ז) 'אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב' וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁלֹּא יִמָּצֵא כְּפִי שֶׁאָמַר שֶׁנִּגְנַב אֶלָּא הוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ 'יְשֻׁלַּם שְׁנָיִם' (שם פסוק ח). וְאִם **הוֹדָה** הַשּׁוֹמֵר **מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן** [וְלֹא כָּפֶל, שֶׁהֲרֵי הוּא מוֹדֶה בְּקִנְסָם] **וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם** מִדִּין שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: **מִשְׁנָה ד דִּין גָּנֵב שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר: אָמַר לְאֶחָד בַּשּׁוּק, הֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁגָּנַבְתָּ, וְהוּא אוֹמֵר, לֹא גָנַבְתִּי, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגָּנַבוֹ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל** [אַף שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא גָּנַב, שֶׁדַּוְקָא שׁוֹמֵר מְשַׁלֵּם כָּפֶל רַק בִּשְׁבוּעָה]. וְאִם אַחַר שֶׁגָּנַב שׁוֹר אוֹ שֶׂה **טָבַח וּמָכַר** - טְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ, **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה** עַל הַשֶּׂה **וַחֲמִשָּׁה** עַל הַשּׁוֹר. וְאִם הוֹדָה מֵעַצְמוֹ, וַאֲפִלּוּ רָאָה עֵדִים שֶׁמִּמְשְׁמְשִׁין - שֶׁמִּתְקָרְבִים **וּבָאִין** לְבֵית דִּין כְּדֵי לְהָעִיד עָלָיו, וּמִפַּחְדָם מִהֵר **וְאָמַר גְּנַבְתִּי, אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מְכַרְתִּי**, וּבָאוּ עֵדִים שֶׁגָּנַב וְטָבַח אוֹ מָכַר, **אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן**, וּפָטוּר מִתַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל כְּדִין מוֹדֶה בִּקְנָס, וּפָטוּר אַף מֵאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אַף שֶׁלֹּא הוֹדָה בָּהֶם, כִּי מֵאַחַר וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם כָּפֶל אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא שִׁלְשָׁה וְאַרְבָּעָה, וְלֹא חִיְּבָה תּוֹרָה אֶלָּא תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה: **מִשְׁנָה ה אֵפָנִים שֶׁאֵין הַשּׁוֹאֵל מִתְחַיֵּב קָרְבַּן שְׁבוּעָה: אָמַר** בַּעַל הַשּׁוֹר **לַשּׁוֹאֵל, הֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁהִשְׁאַלְתִּי לְךָ, וְאָמַר לוֹ** הַשּׁוֹאֵל, הַשּׁוֹר **מֵת** כְּדַרְכּוֹ, שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמְּלָאכָה, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת] - וְהָאֱמֶת הִיא שֶׁלֹּא מֵת הַשּׁוֹר, אֶלָּא **שֶׁנִּשְׁבַּר, אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** וְכֵן אִם אָמַר לוֹ **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר** לוֹ הַשּׁוֹאֵל, **נִשְׁבַּר, וְהוּא** - וְהָאֱמֶת הִיא **שֶׁמֵּת**, אוֹ שֶׁהַשּׁוֹר **נִשְׁבַּר, וְהוּא** - וְהָאֱמֶת הִיא **שֶׁנִּשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** וְכֵן אִם אָמַר לוֹ **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר** לוֹ הַשּׁוֹאֵל, **נִשְׁבָּה, וְהוּא** - וְהָאֱמֶת הִיא **שֶׁמֵּת**, אוֹ **נִשְׁבַּר אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** וְכֵן אִם אָמַר לוֹ **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר** לוֹ הַשּׁוֹאֵל, **נִגְנַב, אָמַר** לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁכִּדְבָרֶיךָ כֵּן הָיָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ, מְשַׁלֵּם** הַשּׁוֹאֵל **תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, כְּדִין טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ז) 'אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב' וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁלֹּא יִמָּצֵא כְּפִי שֶׁאָמַר שֶׁנִּגְנַב אֶלָּא הוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ 'יְשֻׁלַּם שְׁנָיִם' (שם פסוק ח). וְאִם **הוֹדָה** הַשּׁוֹאֵל **מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן** [וְלֹא כָּפֶל, שֶׁהֲרֵי הוּא מוֹדֶה בְּקִנְסָם] **וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם** מִדִּין שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: **מִשְׁנָה ו הָאֲפָנִים שֶׁחַיָּב קָרְבַּן שְׁבוּעָה:** אָמַר בַּעַל הַשּׁוֹר לַשּׁוֹאֵל, **הֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר** לוֹ הַשּׁוֹאֵל, **אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח**, וְהוּא שֶׁנִּשְׁבַּר אוֹ **נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִשְׁבַּר, וְהוּא שֶׁמֵּת, אוֹ נִשְׁבָּה, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִגְנַב, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִשְׁבָּה, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִגְנַב, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ אָבַד. אָבַד, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב. מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר: **ג הֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח**, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר. **הֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח**, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאָכְלוֹ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם. **הֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ נִגְנַב. מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁגָּנַבוֹ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם: **ד** אָמַר לְאֶחָד בַּשּׁוּק הֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁגָּנַבְתָּ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא גָנַבְתִּי, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגָּנַבוֹ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל. טָבַח וּמָכַר, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רָאָה עֵדִים שֶׁמִּמְשְׁמְשִׁין וּבָאִין, אָמַר גָּנַבְתִּי אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מְכַרְתִּי, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן: **ה** אָמַר לַשּׁוֹאֵל הֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ מֵת, וְהוּא שֶׁנִּשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִשְׁבַּר, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִשְׁבָּה, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. נִגְנַב, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ אָבַד. אָבַד, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב. מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן, פָּטוּר: **ו הֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח**, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד. **בָּהֶם חַיָּב שׁוֹאֵל בְּקָרְבַּן שְׁבוּעָה:** אָמַר בַּעַל הַשּׁוֹר לַשּׁוֹאֵל, **הֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ** [-מְדַבֵּר], שֶׁלֹּא שְׁאֲלָתְנִי מִמְּךָ, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת] שֶׁשְּׁאָלוֹ אֶלָּא **שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר לוֹ** הַשּׁוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ **מָה אַתָּה סָח** [-מְדַבֵּר], שֶׁלֹּא שְׁאַלְתִּיו מִמְּךָ, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת] שֶׁשְּׁאָלוֹ אֶלָּא **שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר לוֹ** הַשּׁוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ **מָה אַתָּה סָח** [-מְדַבֵּר], שֶׁלֹּא שְׁאַלְתִּיו מִמְּךָ, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת] שֶׁשְּׁאָלוֹ אֶלָּא **שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁכִּדְבָרֶיךָ כֵּן הָיָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ, מְשַׁלֵּם** הַשּׁוֹאֵל **תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, כְּדִין טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ז) 'אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב' וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁלֹּא יִמָּצֵא כְּפִי שֶׁאָמַר שֶׁנִּגְנַב אֶלָּא הוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ 'יְשֻׁלַּם שְׁנָיִם' (שם פסוק ח). וְאִם **הוֹדָה** הַשּׁוֹאֵל **מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן** [וְלֹא כָּפֶל, שֶׁהֲרֵי הוּא מוֹדֶה בְּקִנְסָם] **וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם** מִדִּין שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: **מִשְׁנָה ז אֵפָנִים שֶׁחַיָּב קָרְבַּן שְׁבוּעָה:** אָמַר בַּעַל הַשּׁוֹר לַשּׁוֹאֵל, **הֵיכָן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ** [-מְדַבֵּר], שֶׁלֹּא שְׁאַלְתִּיו מִמְּךָ, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת] שֶׁשְּׁאָלוֹ אֶלָּא **שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר לוֹ** הַשּׁוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ **מָה אַתָּה סָח** [-מְדַבֵּר], שֶׁלֹּא שְׁאַלְתִּיו מִמְּךָ, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת] שֶׁשְּׁאָלוֹ אֶלָּא **שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁכִּדְבָרֶיךָ כֵּן הָיָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ, מְשַׁלֵּם** הַשּׁוֹאֵל **תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, כְּדִין טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ז) 'אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב' וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁלֹּא יִמָּצֵא כְּפִי שֶׁאָמַר שֶׁנִּגְנַב אֶלָּא הוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ 'יְשֻׁלַּם שְׁנָיִם' (שם פסוק ח). וְאִם **הוֹדָה** הַשּׁוֹאֵל **מֵעַצְמוֹ, מְשַׁלֵּם קֶרֶן** [וְלֹא כָּפֶל, שֶׁהֲרֵי הוּא מוֹדֶה בְּקִנְסָם] **וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם** מִדִּין שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: **מִשְׁנָה ח אֵפָנִים שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים לְהִשָּׁבַע בְּטַעֲנַת סָפֵק:** וְאֵלּוּ **נִשְׁבָּעִים** שֶׁלֹּא **בְּטַעֲנַת סָפֵק** וַדַּאִית אֲבָל בְּטַעֲנַת סָפֵק, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם מוֹרִים הֶתֵּר לָקַחַת מֵהַנְּכָסִים שֶׁטָּרְחוּ בָהֶם, חִיְּבוּם מִסָּפֵק לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא נָטְלוּ מֵהַנְּכָסִים: **הַשֻּׁתָּפִין, וְהָאֲרִיסִין** הַפּוֹעֲלִים בְּאַדְמַת בַּעַל הַבַּיִת וְנוֹטְלִים מֵהַיְבוּל מֻחֲצָה שְׁלִישׁ אוֹ רְבִיעַ, **וְהָאַפּוֹטְרוֹפִּין** שֶׁמִּנָּה בַּעַל הַבַּיִת לָשֵׁאת וְלָתֵת בְּמָמוֹנוֹ [אֲבָל דִּין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל יְתוֹמִים שׁוֹנֶה (ראה גיטין פ"ה מ"ד)]. **וְהָאִשָּׁה הַנּוֹשֵׂאת וְהַנּוֹתֶנֶת בְּתוֹךְ הַבַּיִת** - שֶׁמִּנָּה אוֹתָהּ בַּעְלָהּ לִמְכֹּר בַּחֲנוּת אוֹ לַעֲסֹק בִּנְכָסָיו. **וּבֶן הַבַּיִת** - אֶחָד הָאֲחִים הַמִּתְעַסֵּק בִּנְכְסֵי הָאָב שֶׁמֵּת עַד הַחֲלָקָה. וְכָךְ מְחַיְּבוֹ בְּשְׁבוּעָה: **אָמַר לוֹ** הַשֻּׁתָּף [אוֹ שְׁאָר הַנִּתְבָּעִים הַמְּנוּיִים לְעֵיל], **מָה אַתָּה טוֹעֲנֵנִי** - תּוֹבֵעַ מִמֶּנִּי, וּמַשִּׁיב לוֹ הַתּוֹבֵעַ, **רְצוֹנִי שֶׁתִּשָּׁבַע לִי** שֶׁלֹּא נָטַלְתָּ מֵהַנְּכָסִים הַמְשֻׁתָּפִים, **חַיָּב** לְהִשָּׁבַע. **חָלְקוּ הַשֻּׁתָּפִין וְהָאֲרִיסִין**, וְלֹא הִשְׁבִּיעוֹ בִּשְׁעַת חֲלֻקָּה, **אֵין יָכוֹל** לְהַשְׁבִּיעוֹ לְאַחַר זְמַן בְּטַעֲנַת סָפֵק. אֲבָל אִם **נִתְגַּלְגְּלָה לוֹ שְׁבוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר** - אִם הִתְחַיֵּב לוֹ שְׁבוּעָה מֵחֲמַת עֵסֶק אַחֵר שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם, **מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל** - מַשְׁבִּיעוֹ בְּגִלְגּוּל שְׁבוּעָה גַּם שֶׁלֹּא לָקַח מֵהַשֻּׁתָּפוּת אוֹ הָאֲרִיסוּת, אַף שֶׁכְּבָר חָלְקוּ. **דִּין נוֹסָף בְּעִנְיְנֵי שְׁבוּעָה: וְהַשְׁבִּיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַשְּׁבוּעָה** שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם מֵחֲמַת הַלְוָאָה, כְּגוֹן מוֹדֶה בְּמִקְצָת שֶׁחַיָּב לְהִשָּׁבַע, אִם עָבְרָה שְׁבִיעִית נִפְטָר מֵהַשְּׁבוּעָה [אֲבָל שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין וְכַיּוֹצֵא בָּהּ אֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת]:

פֶּרֶק ח דִּינֵי שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים: **מִשְׁנָה א חִיּוּבֵי אַרְבַּעַת הַשּׁוֹמְרִים: אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין הֵן** הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, **שׁוֹמֵר חִנָּם** - שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר. **וְהַשּׁוֹאֵל** דָּבָר לְשִׁמּוּשׁ לְלֹא תַּשְׁלוּם. **נוֹשֵׂא שָׂכָר** - הַמְקַבֵּל שָׂכָר בְּעַד שְׁמִירָתוֹ. **וְהַשּׁוֹכֵר** דָּבָר לְשִׁמּוּשׁ בְּתַשְׁלוּם, וְדִינָם חָלוּק זֶה מִזֶּה. **שׁוֹמֵר חִנָּם, נִשְׁבָּע עַל הַכֹּל** - עַל כָּל מַה שֶּׁאֵרַע לַבְּהֵמָה [מֵהַדְּבָרִים הַמְּזַכְּרִים לְהַלָּן בְּמַשְׁנָה, אַךְ לֹא בְּמֻתָּה מֵחֲמַת מְלָאכָה, שֶׁהֲרֵי שְׁאָלָהּ כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ] נִשְׁבָּע שֶׁלֹּא פָּשַׁע בִּשְׁמִירָתָהּ, וְנִפְטָר. **וְהַשּׁוֹאֵל, מְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים אֶת הַכֹּל** - עַל כָּל מַה שֶּׁאֵרַע לָהּ וַאֲפִלּוּ אִם אֵרַע כֵּן בְּאֹנֶס חַיָּב לְשַׁלֵּם לַבְּעָלִים אֶת דָּמֶיהָ [חוּץ מִמֻּתָּה מֵחֲמַת הַמְּלָאכָה]. **וְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר, נִשְׁבָּעִין** שֶׁלֹּא פָּשְׁעוּ בִּשְׁמִירָה **עַל הַשְּׁבוּרָה** - אִם נִפְגְּעָה הַבְּהֵמָה בְּאֹנֶס, **וְעַל הַשְּׁבוּיָה** - אִם נִשְׁבְּתָה בִּידֵי לִיסְטִים, **וְעַל הַמֻּתָּה** - אִם מֵתָה בְּאֹנֶס, וַהֲרֵי הֵם פְּטוּרִים. **וּמְשַׁלְּמִים** לַבְּעָלִים **אֶת הָאֲבֵדָה וְאֶת הַגְּנֵבָה** - אִם אָבְדָה אוֹ נִגְנְבָה: **מִשְׁנָה ב אֵפָנִים בָּהֶם פָּטוּר שׁוֹמֵר שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֹּׁקֵר מִקְּרְבַּן שְׁבוּעָה:** אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר, **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר לוֹ** הַשּׁוֹמֵר, **מֵת** כְּדַרְכּוֹ, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת] **שֶׁנִּשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.** אוֹ **נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד, וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁלֹּא קִבַּלְתָּ אֶת שׁוֹרִי לִשְׁמִירָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, פָּטוּר** מִקָּרְבַּן שְׁבוּעָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא כָּפַר מָמוֹן בִּשְׁבוּעָתוֹ, שֶׁאַף אִלּוּ הוֹדָה בְּמַה שֶּׁאֵרַע לַשּׁוֹר הָיָה נִפְטָר. **אֵפָנִים שֶׁחַיָּב קָרְבַּן שְׁבוּעָה:** אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר, **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר לוֹ** הַשּׁוֹמֵר, **אָבַד, וְאָמַר** לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁכִּדְבָרֶיךָ כֵּן הָיָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ** שֶׁאָכְלוֹ, **מְשַׁלֵּם** הַשּׁוֹמֵר לַבְּעָלִים **קֶרֶן וְחֹמֶשׁ** - וּמוֹסִיף לוֹ דְּמֵי חֲמִישִׁית הַשּׁוֹר, וּמֵבִיא **אָשָׁם**, כְּדִין שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. וְאִם אָמַר לוֹ, **הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר** לוֹ הַשּׁוֹמֵר, **נִגְנַב, אָמַר** לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** שֶׁכִּדְבָרֶיךָ כֵּן הָיָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן, וְהָעֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא

משניות

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק א

מַשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי שֶׁלֹּא שָׁאַלְתְּ אֶת שׁוֹרִי, וְאָמַר הַשּׁוֹאֵל אָמֵן. וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, חַיָּב קָרְבַּן שְׁבוּעָה, שֶׁכָּפֵר מָמוֹן בִּשְׁבוּעָתוֹ. **הָאֶפְנִים שֶׁהֵם שׁוֹמֵר שָׂכָר וְשׁוֹכֵר חִנָּם אוֹ פְּטוּרִים מִקָּרְבָּן:** אָמַר בַּעַל הַשּׁוֹר לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר [-אוֹ לַשּׁוֹכֵר], הֵיכָן שׁוֹרִי, וְאָמַר לוֹ, מֵת, וְהוּא [-וְהָאֱמֶת] **שָׁנִּשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה.** אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ שָׁהַשּׁוֹר **נִשְׁבַּר, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבָּה.** אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ שָׁהַשּׁוֹר **נִשְׁבָּה, וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבַּר.** אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ שָׁהַשּׁוֹר **נִגְנַב, וְהוּא שֶׁאָבַד.** אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ שָׁהַשּׁוֹר **אָבַד, וְהוּא שֶׁנִּגְנַב.** וְאָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי** שֶׁכְּדִבָּרֶיךָ כֵּן הָיָה, **וְאָמַר** הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן.** וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, **פָּטוּר** מִקָּרְבָּן, שֶׁלֹּא כָּפַר מָמוֹן בִּשְׁבוּעָתוֹ, אֶלָּא בֵּין לְפִי שְׁבוּעָתוֹ וּבֵין לְפִי הָאֱמֶת, אוֹ שֶׁפָּטוּר מִתַּשְׁלוּמִים אוֹ שֶׁחַיָּב. אֲבָל אִם אָמַר הַשּׁוֹמֵר שֶׁהַשּׁוֹר **מֵת, אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה,** וַהֲרֵינִי פָּטוּר בְּאֹנֶס, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת] **שֶׁנִּגְנַב אוֹ אָבַד,** וְהוּא חַיָּב. וְאָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי,** וְאָמַר הַשּׁוֹמֵר **אָמֵן.** וְהוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, **חַיָּב** קָרְבַּן, שֶׁהֲרֵי בִּשְׁבוּעָתוֹ כָּפַר מָמוֹן. וְאִם אָמַר הַשּׁוֹמֵר שָׁהַשּׁוֹר **אָבַד אוֹ נִגְנַב,** וַהֲרֵינִי חַיָּב, **וְהוּא** [-וְהָאֱמֶת הִיא] **שֶׁמֵּת, אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה,** וְהוּא פָּטוּר. וְאָמַר לוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר **מַשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן.** וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, **פָּטוּר** מִקָּרְבָּן. כִּי לֹא כָּפַר מָמוֹן בִּשְׁבוּעָתוֹ אֶלָּא אִדְּרַבָּה חִיֵּב אֶת עַצְמוֹ. **זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְשַׁנֶּה** בִּשְׁבוּעָתוֹ **מֵחוֹבָה** - שֶׁלִּפְנֵי הָאֱמֶת הָיָה חַיָּב **לְחוֹבָה** - שֶׁלִּפְנֵי שְׁבוּעָתוֹ עוֹדְנוּ חַיָּב, **וּמִפְּטוּר לְפָטוּר, וּמִפְּטוּר לְחוֹבָה,** וְהוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, **פָּטוּר** מִקָּרְבָּן שְׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי לֹא כָּפַר בְּמָמוֹן. אֲבָל הַמְשַׁנֶּה **מֵחוֹבָה לְפָטוּר,** שֶׁלִּפְנֵי שְׁבוּעָתוֹ נִפְטָר מִמּוֹן שֶׁבָּאֱמֶת חַיָּב בּוֹ, וְהוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, **חַיָּב** קָרְבַּן שְׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי כָּפַר בְּמָמוֹן. **זֶה הַכְּלָל, כָּל הַנִּשְׁבָּע לְהָקֵל עַל עַצְמוֹ** - שֶׁעַל יְדֵי שְׁבוּעָתוֹ נִפְטָר מִמַּה שֶׁהָיָה חַיָּב בּוֹ לִפְנֵי הָאֱמֶת, **חַיָּב** קָרְבַּן שְׁבוּעָה. אֲבָל הַנִּשְׁבָּע **לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ** - שֶׁמְּחַיֵּב אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָתוֹ בְּמָמוֹן שֶׁהָיָה פָּטוּר מִמֶּנּוּ, **פָּטוּר** מִקָּרְבַּן שְׁבוּעָה:

סְלִיק מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת, כְּשְׁמָהּ, כּוֹלֶלֶת הוֹרָאוֹת שֶׁנִּקְבְּעוּ לַהֲלָכָה בְּנוֹשְׂאִים שׁוֹנִים, וּבְכָלָלָן הַכְרָעַת הַדִּין בְּמַחְלוֹקוֹת שֶׁבֵּין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל:

פֶּרֶק א מַחְלוֹקוֹת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁבָּהֶן לֹא נִפְסְקָה הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל, מִכֹּחַ עֵדוּת חֲכָמִים אוֹ שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם בֵּית הִלֵּל: **מִשְׁנָה א אֵשָׁה שֶׁנִּמְצְאָה נִדָּה מִמֹּתֵי חוֹשְׁשִׁים לְטָמְאָתָהּ: שַׁמַּאי אוֹמֵר, כָּל הַנָּשִׁים** הָרוֹאוֹת דָּם טָמֵא, **דַּיָּן שֶׁעָתָן** - דֵּי שֶׁנִּטַּמֵּא אֶת הַטָּהֳרוֹת שֶׁיִּגְעוּ בָּהֶם מִשְּׁעַת רְאִיָּתָן וְאֵילָךְ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא כְּבָר קֹדֶם לָכֵן זָב דָּמָהּ וְנִשְׁאַר בֵּין כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם, וְהַקְּלוּ בַּדָּבָר כְּדֵי שֶׁלֹּא יְמָנַע מִתַּשְׁמִישׁ מֵחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא הִיא טְמֵאָה, וְיִתְבַּטֵּל מִפְּרָיָה וּרְבִיָּה. **וְהִלֵּל אוֹמֵר,** סָיָג עָשׂוּ חֲכָמִים לַחֲשֹׁשׁ **מִפְּקִידָה לְפְקִידָה** - מִבְּדִיקָה לִבְדִיקָה, וּמְטַמְּאִים אֶת הַטָּהֳרוֹת שֶׁנִּגְּעוּ בָּהֶם מֵהַפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה שֶׁבָּדְקָה אֶת עַצְמָהּ וְנִמְצֵאת טְהוֹרָה, **אֲפִלּוּ לְיָמִים הַרְבֵּה** - אֲפִלּוּ אִם עָבְרוּ מֵאוֹתָהּ בְּדִיקָה יָמִים רַבִּים, חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מִיָּד אַחֲרֵי הַבְּדִיקָה זָב דָּמָהּ וְהֶעֱמִידוּהוּ כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם. וְאֵין לַחְשֹׁשׁ לְבִטּוּל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, כֵּיוָן שֶׁמְּטַמְּאִים רַק אֶת הַטָּהֳרוֹת, אַךְ הִיא מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ [וּבֵית שַׁמַּאי סוֹבְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁמְּטַמְּאִים אֶת הַטָּהֳרוֹת, יַחְשֹׁשׁ בַּעְלָהּ וְיִתְבַּטֵּל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כְּדִבְרֵי זֶה** - שַׁמַּאי שֶׁמְּקֵל מִדַּי וְלֹא עוֹשֶׂה סָיָג, **וְלֹא כְּדִבְרֵי זֶה** - הִלֵּל שֶׁמַּחְמִיר מִדַּי, שֶׁוַּדַּאי לֹא יִשְׁהֶה הַדָּם זְמַן רַב כָּל כָּךְ בְּלֹא לָזוּב, **אֶלָּא** מְטַמֵּאת טְהָרוֹת שָׁעָסְקָה בָּהֶן מֵהַזְּמַן הַמְאֻחָר שֶׁבֵּין שְׁנֵי הַזְּמַנִּים הַבָּאִים: מֵעֵת לְעֵת [-בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שֶׁקֹּדֶם הָרְאִיָּה], וּפְקִידָה [-מִזְּמַן הַבְּדִיקָה הָאַחֲרוֹנָה], **מֵעֵת לְעֵת מִמַּעֲטָת** אֶת זְמַן הַטֻּמְאָה **עַל יַד** - אַחַר **מִפְּקִידָה לִפְקִידָה,** כְּלוֹמַר, אִם הַבְּדִיקָה הָאַחֲרוֹנָה הָיְתָה לִפְנֵי יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, חֲשַׁשׁ הַטֻּמְאָה הוּא רַק מֵעֵת לְעֵת, **וּמִפְּקִידָה לִפְקִידָה מִמַּעֲטָת עַל יַד** - אַחַר **מֵעֵת לְעֵת,** וְאִם בָּדְקָה בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שֶׁקֹּדֶם הָרְאִיָּה, מְטַמֵּאת רַק מִזְּמַן הַבְּדִיקָה. **וְכָל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֶת** - זְמַן קָבוּעַ לִרְאִיַּת דָּם, שֶׁהֶחְזְקָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים שֶׁרוֹאָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וּבָדָקָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וּמָצְאָה שֶׁהִיא טְמֵאָה, לְדַעַת כֻּלָּם **דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ** וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁמָּא רָאֲתָה קֹדֶם לָכֵן, שֶׁהֶחְזְקָה שֶׁרָאֲתָה אֶת הַדָּם בִּזְמַנּוֹ. **הַבְּדִיקָה הַנֶּחְשֶׁבֶת לִפְקִידָה: הַמְשַׁמֶּשֶׁת** מִטָּתָהּ **בְּעֵדִים** - שֶׁבּוֹדֶקֶת עַצְמָהּ בְּ'עֵד' [-בַּד בָּדוּק] לִפְנֵי וְאַחֲרֵי הַתַּשְׁמִישׁ, כְּדֵי לִרְאוֹת אִם נִטְמְאָה [שֶׁכָּךְ הָיָה הַדִּין בִּזְמַנָּם שֶׁהָיוּ עֲסוּקִים בְּטָהֳרוֹת (תפא"י)], **הֲרֵי זוֹ** הַבְּדִיקָה שֶׁאַחַר הַתַּשְׁמִישׁ נֶחְשֶׁבֶת **כִּפְקִידָה** - כִּבְדִיקָה, **וּמְמַעֶטֶת עַל יַד** - אַחַר **מֵעֵת לְעֵת וְעַל יַד** - וְאַחַר **מִפְּקִידָה לִפְקִידָה,** שֶׁאִם בְּדִיקָה זוֹ נַעֲשְׂתָה אַחֲרֵיהֶם, אֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶלָּא מִמָּּנָּה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא רָאֲתָה טִפַּת דָּם וְהִתְכַּסְּתָה בְּשִׂכְבַת זֶרַע. [אֲבָל הַבְּדִיקָה שֶׁלִּפְנֵי הַתַּשְׁמִישׁ אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כִּפְקִידָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא בְּהוֹלָה לְשַׁמֵּשׁ וְאֵינָהּ מַכְנֶסֶת אֶת הָעֵד לַחוֹרִים וּסְדָקִים]: **מִשְׁנָה ב הַשָּׁעוּר הַמְחַיֵּב בְּהַפְרָשַׁת חַלָּה: שַׁמַּאי אוֹמֵר,** עִסָּה הָעֲשׂוּיָה **מִקַּב** קֶמַח אוֹ יוֹתֵר, **לַחַלָּה** - חַיָּבִים לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה, **וְהִלֵּל אוֹמֵר,** רַק חַלָּה הָעֲשׂוּיָה **מִקַּבַּיִם** - מִשְּׁנֵי קַבִּים וָמַעְלָה חַיֶּבֶת בְּחַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו כ) 'רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם [-עִסּוֹתֵיכֶם] חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה'. וּלְדַעַת שְׁנֵיהֶם 'עֲרִסֹתֵיכֶם' פְּרוּשׁוֹ עִסּוֹתֵיכֶם, כְּלוֹמַר הָעִסָּה שֶׁהָיוּ מְכִינִים מֵהַמָּן בַּמִּדְבָּר. וְשִׁעוּר הַמָּן הַנִּלְקָט הָיָה 'עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת' שֶׁשָּׁעוּרוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז לו) 'וְהָעֹמֶר עֲשִׂרִית הָאֵיפָה הוּא', וְאֵיפָה הִיא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֹן קַבִּין [שֶׁבְּאֵיפָה שָׁלֹשׁ סְאִין וּבִסְאָה שִׁשָּׁה קַבִּין], וּלְדַעַת שְׁנֵיהֶם שִׁעוּר 'עֲשִׂרִית הָאֵיפָה' נִמְדָּד מִלְּבַר [-מִבַּחוּץ], כְּלוֹמַר, שֶׁמְּחַלְּקִים אֶת הָאֵיפָה לְתִשְׁעָה חֲלָקִים וְהַחֵלֶק הָעֲשִׂירִי הוּא 'עֲשִׂרִית הָאֵיפָה', וְנִמְצָא שֶׁעִסַּת מִדְבָּר הָיְתָה עֲשׂוּיָה מִשְּׁנֵי קַבִּין כִּדַעַת הִלֵּל, וּלְדַעַת שַׁמַּאי בִּכְלַל 'עֲרִסֹתֵיכֶם' שְׁתֵּי חַלּוֹת, אַחַת לַבֹּקֶר וְאַחַת לָעֶרֶב, וְכָל אַחַת הָיְתָה עֲשׂוּיָה מִקַּב. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כְּדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְּדִבְרֵי זֶה, אֶלָּא קַב וּמֶחֱצָה חַיָּבִים בַּחַלָּה,** שֶׁלְּדַעְתָּם שִׁעוּר 'עֲשִׂרִית הָאֵיפָה' הוּא מִלְּגוֹ [-מִבִּפְנִים], כְּלוֹמַר, שֶׁמְּחַלְּקִים אֶת הָאֵיפָה לַעֲשָׂרָה חֲלָקִים, וְחֵלֶק אֶחָד הוּא 'עֲשִׂרִית הָאֵיפָה', וְכֵיוָן שֶׁהָאֵיפָה הִיא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֹן קַבִּין, וְכָל קַב הוּא אַרְבָּעָה לֻגִּין, וְכָל לֹג הוּא שֵׁשׁ בֵּיצִים, נִמְצָא שֶׁעֲשִׂירִית הָאֵיפָה הִיא שִׁבְעָה לֻגִּין וְעוֹד בֵּיצָה וְחֻמָּשׁ בֵּיצָה. אֲמָנָם כְּשֶׁבָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם הִגְדִּילוּ אֶת הַמִּדּוֹת בִּשְׁתּוּת מִלְּבַר, וְשִׁשָּׁה לֻגִּין הֵם שִׁעוּר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה [כִּי שִׁשָּׁה לֻגִּין מִדְּבָרִיִּים נִכְנָסִים בַּחֲמִשָּׁה לֻגִּין יְרוּשָׁלְמִיִּים, וְהַלֹּג הַנּוֹסָף שֶׁהוּא שֵׁשׁ בֵּיצִים נִכְנָס בְּחֻמֶּשׁ בֵּיצִים יְרוּשָׁלְמִיּוֹת, וְהַבֵּיצָה וְחֻמֶּשׁ הַנּוֹסָפִים נִכְנָסִים בְּבֵיצָה יְרוּשָׁלְמִית, הֲרֵי לָנוּ חֲמִשָּׁה לֻגִּין וְעוֹד חֲמֵשׁ בֵּיצִים וְעוֹד בֵּיצָה, סַךְ הַכֹּל שִׁשָּׁה לֻגִּין], וְכֵיוָן שֶׁכָּל קַב הוּא אַרְבָּעָה לֻגִּין, הֲרֵי שֶׁשִּׁעוּר שִׁשָּׁה לֻגִּין הוּא 'קַב וּמֶחֱצָה'. **וּמִשֶּׁבָּאוּ** לְצִפּוֹרִי **וְהִגְדִּילוּ הַמִּדּוֹת** פַּעַם נוֹסֶפֶת בִּשְׁתּוּת, **אָמְרוּ** חֲכָמִים, **חֲמִשָּׁה רְבָעִים** שֶׁל קַב [-חֲמִשָּׁה לֻגִּין שֶׁהֵם קַב וָרֶבַע] **חַיָּבִין** בְּחַלָּה, שֶׁלְּדַעְתָּם הוֹסִיפוּ בְּצִפּוֹרִי שְׁתּוּת מִלְּבַר, נִמְצָא שֶׁשִּׁשָּׁה לֻגִּין הַיְרוּשַׁלְמִיִּים נִכְנָסוּ בְּחֲמֵשׁ צִפּוֹרִיִּים, וַחֲמִשָּׁה לֹג הֵם קַב וָרֶבַע. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה** רְבָעֵי הַקַּב **פְּטוּרִין** מֵחַלָּה, וְרַק **חֲמִשָּׁה** רְבָעִים **וְעוֹד** מַשֶּׁהוּ **חַיָּבִין** בְּחַלָּה. שֶׁלְּדַעְתּוֹ בַּמִּדּוֹת הַמְדֻבָּרִיּוֹת הָיוּ הַבֵּיצִים גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר מִשֶּׁלָּנוּ, וְלָכֵן שִׁעוּר הָעִסָּה הַחַיֶּבֶת גָּדוֹל יוֹתֵר: **מִשְׁנָה ג פְּסוּל מַיִם שְׁאוּבִים בְּמִקְוֶה: הִלֵּל אוֹמֵר, שִׁעוּר מִלֹּא כְּלִי מִדָּה שֶׁשָּׁמוֹ 'הֵין' מַיִם שְׁאוּבִין, פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה,** אִם נָפְלוּ לַמִּקְוֶה קֹדֶם שֶׁהֻשְׁלַם שִׁעוּרוֹ [אַרְבָּעִים סְאָה], וְשִׁעוּר 'הֵין' הוּא י"ב לֻגִּין שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה קַבִּין, וְהֵין הוּא לְשׁוֹן תּוֹרָה, וְהָיָה רָאוּי שֶׁיֵּאָמֵר הִלֵּל שֶׁשְּׁלֹשָׁה קַבִּין מַיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, **אֶלָּא שֶׁאָדָם חַיָּב לוֹמַר בִּלְשׁוֹן רַבּוֹ,** וּבִלְשׁוֹן 'הֵין' לָמַד מִשְּׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן רַבּוֹתָיו. **וְשַׁמַּאי אוֹמֵר, תִּשְׁעָה קַבִּין** מַיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה.

המבוארות

משניות מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק א המבוארות

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כְּדִבְרֵי זֶה וְלֹא כְּדִבְרֵי זֶה אֶלָּא תִּחְלָה נָחְלְקוּ בַּדָּבָר הַלֵּל וְשַׁמַּאי **עַד שֶׁבָּאוּ שְׁנֵי גַּרְדִּיִּים** - אוֹרְגִים **מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְהֵעִידוּ מִשּׁוּם** [-בְּשֵׁם] **שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, שֶׁשְּׁלֹשֶׁת לָגִּין מַיִם שֶׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה, וְקִיְּמוּ חֲכָמִים אֶת דִּבְרֵיהֶם** - קִבְּלוּ אֶת עֵדוּתָם, וְהִכְרִיעוּ כָּךְ אֶת הַהֲלָכָה: **מִשְׁנָה ד הַזְּקָרַת דַּעַת שַׁמַּאי וְהַלֵּל כְּשֶׁנִּדְרְחוּ לַהֲלָכָה: וְלָמָּה מַזְכִּירִין אֶת דִּבְרֵי שַׁמַּאי וְהִלֵּל לְבַטָּלָה,** כֵּיוָן שֶׁהִכְרִיעוּ שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵיהֶם, אֶלָּא כְּדֵי **לְלַמֵּד לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים, שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו** - מִתְעַקֵּשׁ לְקַיֵּם אֶת דְּבָרָיו וַדְּעִתּוֹ, **שֶׁהֲרֵי אֲבוֹת הָעוֹלָם** הִלֵּל וְשַׁמַּאי, **לֹא עָמְדוּ** חֲכָמִים **עַל דִּבְרֵיהֶם** וְהִכְרִיעוּ אֶת הַהֲלָכָה שֶׁלֹּא כְּדַעְתָּם: **מִשְׁנָה ה הַזְּקָרַת דִּבְרֵי הַיָּחִיד אַף שֶׁהֲלָכָה כְּדַעַת הָרַב: וְלָמָּה מַזְכִּירִין** אֶת דִּבְרֵי הַיָּחִיד **בֵּין** דִּבְרֵי **הַמְרֻבִּין,** כְּשֶׁנֶּחֱלָק **וְאֵין הֲלָכָה אֶלָּא כְּדִבְרֵי הַמְרֻבִּין,** וְהָיָה רָאוּי לְהָבִיא רַק אֶת דִּבְרֵיהֶם. אֶלָּא, **שֶׁאִם יִרְאֶה בֵּית דִּין** שֶׁיְּקוּם אַחֵרֵיהֶם **אֶת דִּבְרֵי הַיָּחִיד,** כְּלוֹמַר יִסְתַּבְּרוּ דִּבְרֵי הַיָּחִיד בְּעֵינֵיהֶם, **וְיִסְמֹךְ עָלָיו** לַהֲלָכָה, אֲזַי בֵּית דִּין שֶׁקָּם אַחֲרֵיהֶם לֹא יוּכַל לְבַטֵּל אֶת דִּבְרֵיהֶם, **לְפִי שֶׁאֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין חֲבֵרוֹ, עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה** - בְּחָכְמַת רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁל הַבַּיִת דִּין, **וּבְמִנְיָן** הַתַּלְמִידִים בַּיְשִׁיבָה, וְאִם **הָיָה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה אֲבָל לֹא בְּמִנְיָן,** אוֹ שֶׁהָיָה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ **בְּמִנְיָן אֲבָל לֹא בְּחָכְמָה, אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרָיו, עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן.** אֲבָל אִלּוּ לֹא הָזְקְּרָה דַּעַת הַיָּחִיד, הָיָה יָכוֹל בֵּית הַדִּין הָאַחֲרוֹן לְבַטֵּל אֶת דִּבְרֵי הַבַּיִת דִּין הַקּוֹדֵם לוֹ, כֵּיוָן שֶׁפָּסַק נֶגֶד הָרַבִּים וְלֹא הֻזְקְּרָה כָּלָל דֵּעָה חוֹלֶקֶת: **מִשְׁנָה ו הַזְּקָרַת דַּעַת הַיָּחִיד כְּשֶׁאֵין בֵּית דִּין שֶׁפָּסַק כְּמוֹתוֹ: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן,** שֶׁהֻזְקְּרוּ דִּבְרֵי הַיָּחִיד בְּאֹפֶן שֶׁעָשָׂה בֵּית דִּין כְּדַעְתּוֹ, **לָמָּה** גַּם בְּאֹפֶן שֶׁנִּדְאֵי לֹא יֵעָשֶׂה שׁוּם בֵּית דִּין כְּדַעְתּוֹ **מַזְכִּירִין** אֶת **דִּבְרֵי הַיָּחִיד בֵּין** דִּבְרֵי **הַמְרֻבִּים לְבַטָּלָה.** אֶלָּא **שֶׁאִם יֹאמַר** בְּנִדּוֹן זֶה **הָאָדָם** - אַחַד הַחֲכָמִים בָּעֲתִיד, **כָּךְ אֲנִי מְקֻבָּל** כְּדַעַת הַיָּחִיד, וְיִהְיֶה סָבוּר שָׁרַבּוֹתָיו קִבְּלוּ כָּךְ מִפִּי הָרַבִּים וְיִרְצֶה לְפַסֵּק כָּךְ אֶת הַהֲלָכָה, **יֹאמְרוּ לוֹ** שְׁאָר הַחֲכָמִים, מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מֵרַבּוֹתֶיךָ, **כְּדִבְרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי** - אוֹתוֹ יָחִיד הַמֻּזְכָּר בַּמִּשְׁנָה **שָׁמַעְתָּ,** וּכְבָר חָלְקוּ עָלָיו הָרַבִּים וְנִדְחוּ דִּבְרָיו: **מִשְׁנָה ז טֻמְאַת אֹהֶל בְּרֹבַע קַב עֲצָמוֹת: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שִׁעוּר **רֹבַע** קַב **עֲצָמוֹת** הַמְטַמֵּא בְּאֹהֶל, הוּא אַף כְּשֶׁנִּבָּא **מִן הָעֲצָמִים** [-מִן הָעֲצָמוֹת] שֶׁל כַּמָּה מֵתִים, **בֵּין מִשְּׁנַיִם וּבֵין מִשְּׁלֹשָׁה** אוֹ יוֹתֵר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, רֹבַע** קַב **עֲצָמוֹת** מִטַּמֵּא בְּאֹהֶל, כְּשֶׁנִּבָּא **מִן הַגּוּיָּה** - מִמֵּת אֶחָד, וְשֶׁיִּהְיוּ **בָּרֹבַע מִרֹב הַבִּנְיָן** שֶׁל הָאָדָם, כְּלוֹמַר מֵעַצְמוֹת הַשּׁוֹקַיִם, הַיְרֵכַיִם, הַצְּלָעוֹת וְהַשִּׁדְרָה, **אוֹ מִרֹב הַמִּנְיָן** שֶׁל עַצְמוֹת הָאָדָם, כְּלוֹמַר מִמֵּאָה עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה עֲצָמוֹת אוֹ יוֹתֵר. **שַׁמַּאי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** רֹבַע קַב **מֵעָצָם אֶחָד** גְּדוֹלָה, מִטַּמֵּא בְּאֹהֶל [וּפָחוֹת מֵרֹבַע הַקַּב, מִטַּמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וְלֹא בְּאֹהֶל]: **מִשְׁנָה ח שְׁמִירַת תְּרוּמָה בְּנֶאֱכָל עַל יְדֵי הַדְּחָק: כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה** - מִין קִטְנִית שֶׁנֶּאֱכָל לָאָדָם בְּשָׁעַת הַדְּחָק בְּשָׁנוֹת רָעָבוֹן וְלָכֵן מַפְרִישִׁים מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה, אַף כֵּיוָן שֶׁעִקָּרוֹ עוֹמֵד לְמַאֲכַל גְּמַלִּים לָכֵן אֵינָהּ קְדוֹשָׁה כִּתְרוּמָה מִמָּשׁ וְאֵין חִיּוּב לִשְׁמְרָהּ בְּטָהֳרָה, וּמִכָּל מָקוֹם גָּזְרוּ חֲכָמִים בָּאֳפָנִים מְסֻיָּמִים לִשְׁמֹר עַל טָהֳרָתָהּ. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שׁוֹרִין** אוֹתָם **בְּמַיִם וְשָׁפִין בְּטָהֳרָה** - מְשַׁפְשְׁפִים בָּהֶם אֶת הַבָּשָׂר **בְּטָהֳרָה** [-בְּנִטִילַת יָדַיִם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ 'סְתָם יָדַיִם' אֶת הַתְּרוּמָה], כֵּיוָן שֶׁלֹּא נָכַר שֶׁאֵינוֹ מַאֲכַל אָדָם, וְלָכֵן אָסְרוּ לְטַמְּאוֹתָהּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. **וּמַאֲכִילִין** אוֹתָם לִבְהֵמָה **בְּטֻמְאָה,** כִּי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִכָּר שֶׁהֵם מַאֲכַל בְּהֵמָה. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, שׁוֹרִין** אוֹתָם **בְּטָהֳרָה, וְשָׁפִין וּמַאֲכִילִין** לִבְהֵמָה **בְּטֻמְאָה** אַף שֶׁבְּשָׁעַת הַשִּׁיפָּה לֹא נִכָּר שֶׁהֵם מַאֲכַל בְּהֵמָה, שֶׁכְּבָר שָׁיְּהֵיָה הֶכֵר שֶׁהֵם שֶׁל תְּרוּמָה אָסְרוּ רַק לִשְׁרוֹתָם בְּטֻמְאָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה מַיָּד עִם הַכְשָׁרָתָם לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **(בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים) [שַׁמַּאי אוֹמֵר] יַאְכִּלוּ צָרִיד** - יְבֵשִׁים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נָכָר בִּשְׁעַת הָאֲכִילָה שֶׁהֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל מַעֲשֵׂיהֶם** נַעֲשִׂים **בְּטֻמְאָה** וַאֲפִלּוּ שְׁרָיָתָם, וְלֹא גָּזְרוּ בָּהֶם כְּלָל: **מִשְׁנָה ט פְּרִיטַת כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמָּעוֹת** - פְּרוּטוֹת נְחֹשֶׁת שֶׁל **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי,** כְּדֵי לְהָקֵל עָלָיו שֶׁיַּעֲלֶה לִירוּשָׁלַיִם רַק סֶלַע וְלֹא הַרְבֵּה פְּרוּטוֹת, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** יִתֵּן **בְּכָל** שְׁוִי **הַסֶּלַע מָעוֹת** אַף שֶׁלֹּא יִשָּׁאֲרוּ בְּיָדָיו מָעוֹת, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּשֶׁקֶל** - חֲצִי **הַסֶּלַע,** יִפְרֹט אֶת הַפְּרוּטוֹת לְמַטְבֵּעַ **כֶּסֶף, וּבְשֶׁקֶל** - וּבְשִׁוְי חֲצִי סֶלַע, יַשְׁאִיר בִּרְשׁוּתוֹ **מָעוֹת** נְחֹשֶׁת, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹא לִירוּשָׁלַיִם יוּכַל לִקְנוֹת בָּהֶם דָּבָר מַאֲכָל וְלֹא יִצְטָרֵךְ מַיָּד לִפְרֹט אֶת הַסֶּלַע. כִּי אִם יִצְטָרְכוּ כֻּלָּם לִפְרֹט סְלָעִים, יַעֲלֶה מְחִיר הַפְּרוּטוֹת וַיִּפְסִיד הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי. **חֲלוּל פְּרוֹת וּמַטְבֵּעַ: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף** בִּשְׁוִי חֲצִי דִּינָר **וּפְרוֹת** בִּשְׁוִי חֲצִי דִּינָר, יַחַד **עַל הַכֶּסֶף** - עַל דִּינָר. **וַחֲכָמִים מַתִּירִין,** כִּי מֵאַחַר וְאֵין לוֹ פְּרוֹת בִּשְׁוִי דִּינָר, אֵינוֹ יָכוֹל לְחַלְּלָם בִּפְנֵי עַצְמָם. [אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ פְּרוֹת בִּשְׁוִי דִּינָר, וְדִינָר כֶּסֶף, אַף לַחֲכָמִים אֵינוֹ יָכוֹל לְחַלְּלָם יַחַד עַל שֶׁקֶל שֶׁשָּׁוְיוֹ שְׁנֵי דִּינָרִים]: **מִשְׁנָה י פְּרִיטַת כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם: הַפּוֹרֵט סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם** לְמָעוֹת [-פְּרוּטוֹת נְחֹשֶׁת], כְּדֵי לִקְנוֹת בָּהֶם דְּבַר מַאֲכָל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יָכוֹל** לְקַחַת **בְּכָל הַסֶּלַע מָעוֹת** נְחֹשֶׁת, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּשֶׁקֶל** - חֲצִי סֶלַע, יִטֹּל מַטְבֵּעַ **כֶּסֶף, וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת** נְחֹשֶׁת, כִּי אִם יִפְרֹט אֶת כָּל הַסֶּלַע, שָׁמָּא לֹא יִצְטָרֵךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלּוֹ, וּכְשֶׁיִּרְצֶה לְהַפְקִיד אֶת הַפְּרוּטוֹת בִּירוּשָׁלַיִם עַד הֶרֶגֶל הַבָּא, יִצְטָרֵךְ לָשׁוּב וּלְפָטְרָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַפְּשׁוּ, וְנִמְצָא הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי מַפְסִיד שָׂכָר כְּפוּל שֶׁל שַׁלְחָנֵי. שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא וְחָנָן הַמִּצְרִי **הַדָּנִים לִפְנֵי חֲכָמִים אוֹמְרִים, בִּשְׁלֹשָׁה דִּינָרִים** [מִתּוֹךְ אַרְבַּעַת הַדִּינָרִים שֶׁבְּסֶלַע] יִטֹּל מַטְבֵּעוֹת **כֶּסֶף, וּבְדִינָר** אֶחָד יִטֹּל **מָעוֹת** נְחֹשֶׁת. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בִּשְׁלֹשָׁה דִּינָרִים** יִטֹּל **כֶּסֶף, וּבְרִבְיעִית** - בְּדִינָר הָרְבִיעִי, יִטֹּל שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים **כֶּסֶף, וּבְרִבְיעִית** הַדִּינָר יִטֹּל **מָעוֹת** נְחֹשֶׁת, נִמְצָא שְׁנוֹטֵל מָעוֹת בְּחֵלֶק אֶחָד מִתּוֹךְ שִׁשָּׁה עָשָׂר. **וְרַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** בִּשְׁלֹשָׁה דִּינָרִים יִטֹּל כֶּסֶף, וְאַף בְּדִינָר הָאַחֲרוֹן יִטֹּל **אַרְבָּעָה אַסְפְּרֵי כֶּסֶף** מִתּוֹךְ חֲמִשָּׁה אַסְפְּרִים שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וְרַק אַסְפָּר אֶחָד יִפְרֹט לִפְרוּטוֹת, וְנִמְצָא שְׁנוֹטֵל מָעוֹת בְּחֵלֶק אֶחָד מֵעֶשְׂרִים בְּסֶלַע. **שַׁמַּאי אוֹמֵר,** לֹא יִפְרֹט כָּלָל אֶת הַסֶּלַע, שָׁמָּא יִשְׁכַּח וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בַּפְּרוּטוֹת לְחֻלִּין, אֶלָּא **יַנִּיחֶנָּה בַּחֲנוּת** אֲצֶל הַחֲנָנִי, **וְיֹאכַל** כְּנֶגְדָּהּ מַאֲכָלִים בִּשְׁוִי סֶלַע: **מִשְׁנָה יא פְּרָטֵי דִּין בְּטֻמְאַת מִדְרָס בְּכִסֵּא: כִּסֵּא שֶׁל כַּלָּה, שֶׁנִּטְּלוּ חִפּוּיָיו** - פִּתּוּחֵי עֵצִים אוֹ אֲבָנִים שֶׁמְּדַבָּקִים עָלָיו לְקִשּׁוּט, **בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין** בְּטֻמְאַת מִדְרָס אִם יָשַׁב עָלָיו זָב וְכַדּוֹמֶה, כֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי לִישִׁיבָה, **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי עוֹד לַכַּלָּה, וַהֲרֵי הוּא כְּכִסֵּא שֶׁנִּשְׁבַּר. **שַׁמַּאי אוֹמֵר, אַף מַלְבֵּן שֶׁל כִּסֵּא** - חֵלֶק מֵרִבּוּעַ הַמֻּנָּח עַל הַכִּסֵּא וְיוֹשְׁבִים עָלָיו, **טָמֵא** מִדְרָס, אַף כְּשֶׁהוּא בְּלִי הַכִּסֵּא אוֹ חִפּוּיוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהַכִּסֵּא עַצְמוֹ בְּלִי חִפּוּי יְטַמֵּא מִדְרָס. **כִּסֵּא** רָגִיל **שֶׁקִּבָּעוֹ** - חִבְּרוֹ **בָּעֲרָבָה** - כְּלִי גָּדוֹל שֶׁלָּשִׁים בּוֹ בָּצֵק, וְאֵינוֹ מְיֻעָד

משניות

שצו

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק ב

המבוארות

עוֹד לִישִׁיבָה אֶלָּא לְהַנִּיחַ עָלָיו דְּבָרִים, **בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין,** שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין הַכְּלִי בָּטֵל לְגַבֵּי הָעַרְבָה, **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִים** מִטֻּמְאַת מִדְרָס, שֶׁהוּא בָּטֵל לְגַבֵּי הָעַרְבָה וְאֵינוֹ עוֹמֵד לִישִׁיבָה. **שַׁמַּאי אוֹמֵר, אַף כִּסֵּא הָעֲשׂוּי בָּהּ** - מִגּוּף הָעַרְבָה, וְלֹא כִּסֵּא מִמָּקוֹם אַחֵר שֶׁקִּבְּעוּ בָּעַרְבָה, אַף הוּא טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי לִישִׁיבָה, אַף שֶׁלֹּא יֵחַד לְכָךְ מֵעוֹלָם:

מִשְׁנָה יב **נֶאֱמָנוּת אִשָּׁה לוֹמַר מֵת בַּעְלִי: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי** אַחֲרֵי שֶׁנֶּחְלְקוּ בָּהֶם תְּחִלָּה: א. **הָאִשָּׁה** הַמַּחְזֶקֶת כְּאֵשֶׁת אִישׁ, **שָׁבָאָה מִמְּדִינַת הַיָּם, וְאָמְרָה 'מֵת בַּעְלִי',** נֶאֱמֶנֶת, **וְתִנָּשֵׂא** לְאַחֵר. וְאִם אֵין לוֹ בָּנִים וְאָמְרָה **מֵת בַּעְלִי, תְּתַיַּבֵּם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁנֶּאֱמֶנֶת אִשָּׁה עַל מִיתַת בַּעְלָהּ אֶלָּא בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר בִּלְבָד,** שֶׁכָּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָלְכוּ בְּנֵי אָדָם לִקְצֹר חִטִּין וְנָשַׁךְ נָחָשׁ אֶת אֶחָד מֵהֶם וָמֵת, וּבְאָה אִשְׁתּוֹ וְהֵעִידָה עַל כָּךְ בְּבֵית דִּין וְשָׁלְחוּ וּמָצְאוּ כִּדְבָרֶיהָ. וְהִתִּירוּ רַק דִּגְמַת אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, אַחַת הַבָּאָה מִן הַקָּצִיר, וְאַחַת הַבָּאָה מִן מְסִיקַת הַזֵּיתִים,** וְאַחַת הַבָּאָה **מִמְּדִינַת הַיָּם** נֶאֱמֶנֶת, **וְלֹא דִּבְּרוּ** וְהִזְכִּירוּ הֲלָכָה זוֹ **בַּקָּצִיר** דַּוְקָא, **אֶלָּא** לְפִי שֶׁעָסְקוּ **בַּהוָה** - בְּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, אֲבָל אֵין חִלּוּק בֵּין הַמִּקְרִים. **וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּבֵית שַׁמַּאי. גְּטִילַּת כְּתֻבָּה כְּשֶׁמְּעִידָה עַל מוֹת בַּעְלָהּ:** ב. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אִשָּׁה הָאוֹמֶרֶת מֵת בַּעְלִי, **תִּנָּשֵׂא, וְתִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ** מִנְּכְסֵי בַּעְלָהּ, כְּדִין אַלְמָנָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, תִּנָּשֵׂא וְלֹא תִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ,** שֶׁהַקְלוּ לְהַאֲמִינָהּ רַק לְעִנְיַן נִשּׂוּאֶיהָ שֶׁלֹּא תִּשָּׁאֵר בַּעֲגִינוּתָהּ, אֲבָל לְהוֹצִיא מָמוֹן מֵהַיּוֹרְשִׁים צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, הַתִּירָתָם** בְּעֵדוּתָהּ **אֶת הָעֲרָוָה הַחֲמוּרָה** - אִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ, **וְכִי לֹא תַּתִּירוּ** בְּעֵדוּתָהּ אֶת **הַמָּמוֹן הַקַּל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל,** הֲלֹא **מָצִינוּ** דִּין כְּעֵין זֶה, **שֶׁאֵין הָאַחִים** שֶׁל בַּעְלָהּ **נִכְנָסִין לְנַחֲלָה** לִירֹשׁ אוֹתוֹ **עַל פִּיהָ** - מִכֹּחַ עֵדוּתָהּ, וּמוּכָח שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּהָ אֶלָּא לְהַתֵּר נְשׂוּאִין. הוֹסִיפוּ **וְאָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, וַהֲלֹא** אַף לְדִבְרֵיכֶם **מִשֶּׁפָּר כְּתֻבָּתָהּ נִלְמַד** שֶׁיֵּשׁ לָהּ לִגְבּוֹת כְּתֻבָּה, **שֶׁהוּא כּוֹתֵב לָהּ** בְּכְתֻבָּה **'שֶׁאִם תִּנָּשְׂאִי לְאַחֵר, תִּטְלִי מַה שֶּׁכָּתוּב לָיִךְ** [-לָךְ], וְכֵיוָן שֶׁהִתִּירוּהָ לְהִנָּשֵׂא יֵשׁ לָהּ לִגְבּוֹת כְּתֻבָּה, **וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי:**

מִשְׁנָה יג **חֲצִיוֹ עֶבֶד וְחֲצִיוֹ בֶּן חוֹרִין:** ג. **מִי שֶׁחֲצִיוֹ עֶבֶד וְחֲצִיוֹ בֶּן חוֹרִין,** כְּגוֹן שֶׁהָיָה שׁוּתָּף לְשֻׁתָּפִים וְשִׁחְרְרוֹ אֶחָד מֵהֶם, **עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד, וְאֶת עַצְמוֹ** - וַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁיֶּכֶת לוֹ **יוֹם אֶחָד,** וְהוֹרָאָה זוֹ הִיא **כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, תִּקְנָתָם אֶת רַבּוֹ,** שֶׁמִּשְׁתַּעְבֵּד בּוֹ כְּפִי חֶלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹ, **וְאִלּוּ אֶת עַצְמוֹ לֹא תִּקְנָתָם,** שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָשֵׂאת אִשָּׁה, כִּי **לִשְׁפָחָה אֵינוֹ יָכוֹל** שֶׁחֶצְיוֹ **בֶּן חוֹרִין,** וְלִשְׁא**בַּת חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל** שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד כְּנַעֲנִי. וְאִם נֹאמַר לוֹ **לְבַטֵּל** - לְהִתְבַּטֵּל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה וְלֹא לִשָּׂא שׁוּם אִשָּׁה, **וַהֲלֹא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפִרְיָה וּרְבִיָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מה יח) **'לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ', אֶלָּא מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין. וְכוֹתֵב** לוֹ הָעֶבֶד **שְׁטָר** חוֹב **עַל חֲצִי דָּמָיו** [-שְׁוִי הָעֶבֶד שֶׁשִּׁחְרֵר], וּכְשֶׁיִּהְיוּ לוֹ מָעוֹת יִפָּרַע לְרַבּוֹ, **וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּבֵית שַׁמַּאי:**

מִשְׁנָה יד **חֲצִיצַת כְּלִי חֶרֶס בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה:** ד. **כְּלִי חֶרֶס** טָהוֹר הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל וּמֻנָּח בְּאֹהֶל הַמֵּת, **מַצִּיל עַל הַכֹּל** - עַל כָּל הַדְּבָרִים הַנִּמְצָאִים בְּתוֹכוֹ, שֶׁלֹּא יִטָּמְאוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טו) 'וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא', וּמֻדָּיָק שֶׁאִם צָמִיד פָּתִיל עָלָיו אֵינוֹ מְטַמֵּא, **כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ מַצִּיל אֶלָּא עַל הָאֳכָלִין וְעַל הַמַּשְׁקִין וְעַל כְּלֵי חֶרֶס,** אֲבָל לֹא עַל שְׁאָר כֵּלִים. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל, מִפְּנֵי מָה** יִהְיֶה הַדִּין כֵּן. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא טָמֵא עַל גַּב עַם הָאָרֶץ** - לְפִי שֶׁכְּלִי חֶרֶס הַנִּמְצָא בְּיַד עַם הָאָרֶץ הוּא בְּחֶזְקַת טֻמְאָה [בַּגְּזֵרַת חֲכָמִים, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם בְּקִיאִים בְּהִלְכוֹת טֻמְאָה וְטָהֳרָה] **וְאֵין כְּלִי טָמֵא חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל, וַהֲלֹא** אַף אַתֶּם **טְהֲרָתָם אֳכָלִים וּמַשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכוֹ,** וְאִם כְּלִי טָמֵא הוּא אֵינוֹ מַצִּיל אַף אֳכָלִים וּמַשְׁקִים. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי,** אִי אֶפְשָׁר לִגְזֹר שֶׁכְּלִי חֶרֶס שֶׁל עַם הָאָרֶץ לֹא יֵצִיל בְּצָמִיד פָּתִיל, כֵּיוָן שֶׁעַמֵּי הָאָרֶץ לֹא יִקַּבְּלוּ דִּין זֶה, לְפִי שֶׁהֵם סְבוּרִים שֶׁהֵם בְּקִיאִים וּכְלֵיהֶם טְהוֹרִים. וְלָכֵן גָּזְרוּ רַק בְּאֶפְנִים מְסֻיָּמִים שֶׁלֹּא יֵצִיל כְּלִי חֶרֶס שֶׁל עַם הָאָרֶץ בְּצָמִיד פָּתִיל, וְהֵם הָאֶפְנִים שֶׁבָּהֶם יֵשׁ חֲשַׁשׁ תַּקָּלָה, שֶׁאַף חָבֵר יָבוֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּדָּבָר הַמֻּצָּל. וְלָכֵן, **כְּשֶׁטְּהָרָנוּ אֳכָלִים וּמַשְׁקִים** וּכְלֵי חֶרֶס שֶׁבְּתוֹכוֹ, הֲרֵי רַק **לְעַצְמוֹ** - לְעַם הָאָרֶץ **טְהָרָנוּ,** שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ אֵין לָהֶם טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, וְכֵיוָן שֶׁהֵם בְּחֶזְקַת טְמֵאִים אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁחָבֵר יִקָּחֵם מֵעַם הָאָרֶץ. **אֲבָל כְּשֶׁטְּהַרְתָּ אֶת הַכֵּלִי** שֶׁאֵינוֹ מֵחֶרֶס, **טְהַרְתָּ לְךָ וְלוֹ,** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁגַּם חָבֵר יִקָּחֶנּוּ מֵעַם הָאָרֶץ וְיִטְבִּילֶנּוּ בְּמִקְוֶה וְלֹא יַזֶּה עָלָיו, וְלֹא יֵדַע שֶׁהוּא טָמֵא בְּטֻמְאַת מֵת שֶׁהָרֵי הָיָה בְּתוֹךְ כְּלִי טָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת. וְלָכֵן גָּזְרוּ שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין הַכֵּלִי מַצִּילוֹ. וְלֹא חִלְקוּ בֵּין עַם הָאָרֶץ לְחָבֵר, וְלָכֵן כָּל צָמִיד פָּתִיל - אַף שֶׁל חָבֵר - דַּיְנוֹ כֵּן,

וְחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי:

'עֵדֻיּוֹת' בַּהֲלָכוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁנִּלְמָדוֹת מִמַּעֲשִׂים שֶׁאֵרְעוּ:

פֶּרֶק ב

מִשְׁנָה א **זְהִירוּת בְּקָדָשִׁים וּתְרוּמָה טְמֵאִים מִטֻּמְאָה חֲמוּרָה יוֹתֵר:** **רַבִּי חַנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים הֵעִיד אַרְבָּעָה דְּבָרִים:** א. **מִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים, לֹא נִמְנְעוּ מִלְּשָׁרֵף אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא** בִּנְגִיעָה **בְּוֶלֶד** וְלֶד **הַטֻּמְאָה** [-שֵׁנִי לַטֻּמְאָה, וָלָד שֶׁל רִאשׁוֹן שֶׁהוּא וָלָד שֶׁל אַב הַטֻּמְאָה] וְנַעֲשָׂה שְׁלִישִׁי לַטֻּמְאָה, יַחַד **עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה** וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן, **אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין טֻמְאָה עַל טֻמְאָתוֹ** בִּשְׁרֵפָה זוֹ, שֶׁמִּתְחִלָּה הָיָה שְׁלִישִׁי לַטֻּמְאָה וּבִנְגִיעָתוֹ בְּרִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה נַעֲשָׂה שֵׁנִי [מִדְּרַבָּנָן, שֶׁהָרֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין אֹכֶל מְטַמֵּא אֹכֶל], וְלֹא חָשְׁשׁוּ לְכָךְ, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר יֵשׁ עָלָיו שָׁם טֻמְאָה וְעוֹמֵד לִשְׂרֵפָה וְלֹא הֻזְהֲרוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא לְטַמֵּא בָּשָׂר טָהוֹר. **הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא** וְאָמַר, שֶׁמִּטַּעַם זֶה מָתַר אַף לְהוֹסִיף טֻמְאָה עַל שְׁלִישִׁי וְלַעֲשׂוֹתוֹ רִאשׁוֹן, וְלָכֵן **מִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהַדְלִיק אֶת הַשֶּׁמֶן** שֶׁל תְּרוּמָה **שֶׁנִּפְסַל בִּנְגִיעַת 'טְבוּל יוֹם'** [-אָדָם טָמֵא שֶׁטָּבַל בְּאוֹתוֹ יוֹם וַעֲדַיִן לֹא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ] וְנַעֲשָׂה שְׁלִישִׁי לַטֻּמְאָה, **בְּנֵר** [-כְּלִי שֶׁמַּנִּיחִים בּוֹ שֶׁמֶן וּפְתִילָה] מַתָּכַת, **שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת** שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה וְנַעֲשָׂה בְּעַצְמוֹ אַב הַטֻּמְאָה (ראה פסחים פ"א מ"ו), **אַף עַל פִּי שֶׁבְּכָךְ מוֹסִיפִין לוֹ עַל טֻמְאָתוֹ,** שֶׁהַשֶּׁמֶן שֶׁהָיָה שְׁלִישִׁי נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן מִמַּגָּע הַנֵּר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה. שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַשֶּׁמֶן כְּבָר טָמֵא, אֵין אִסּוּר לְהוֹסִיף בּוֹ טֻמְאָה:

פרק ב א רַבִּי חַנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים הֵעִיד אַרְבָּעָה דְּבָרִים. מִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּשָׁרֵף אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין טֻמְאָה עַל טֻמְאָתוֹ. הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא, מִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהַדְלִיק אֶת הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּפְסַל בִּטְבוּל יוֹם בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בִּטְמֵא מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין טֻמְאָה עַל טֻמְאָתוֹ:

מִשְׁנָה ב שְׁרֻפָּה בְּעוֹר קָדָשִׁים פְּסוּלִים: ב. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים, מִימַי לֹא רָאִיתִי בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ **עוֹר** שֶׁל קָרְבָּן שֶׁנִּמְצָא טְרֻפָה אֲחַר שֶׁהִפְשִׁיטוּהוּ, שֶׁיּוֹצֵא **לְבֵית הַשְּׂרֻפָה**, אֶלָּא רַק הַקָּרְבָּן נִשְׂרָף וְהָעוֹר נִתָּן לַכֹּהֲנִים, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִכַּר פְּסוּלוֹ עַד אַחַר הַהֶפְשֵׁט. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מִדְּבָרָיו לָמַדְנוּ** עוֹד, **שֶׁהַמַּפְשִׁיט אֶת** עוֹר **הַבְּכוֹר** שֶׁהוּא בַּעַל מוּם וּמֻתָּר לְשָׁחֳטוֹ וּלְאָכְלוֹ אֲבָל אִם מֵת אָסוּר בֶּהֱנָאָה, אִם שְׁחָטוֹ וְהִפְשִׁיטוֹ **וְנִמְצָא טְרֵפָה** וְהֶבְרֵר שֶׁשְּׁחִיטָה זוֹ כְּלָל לֹא הוֹעִילָה בּוֹ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהַפְּסוּל נִמְצָא רַק אַחַר הַהֶפְשֵׁט, הוֹעִילָה שְׁחִיטָתוֹ **שֶׁיֵּאוֹתוּ** - שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ **הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ**, כְּשֵׁם שֶׁשְּׁחִיטַת הַקָּרְבָּן הַפָּסוּל הוֹעִילָה לְעוֹרוֹ שֶׁהֶפְשֵׁט קוֹדֶם שֶׁנּוֹדַע הַפְּסוּל. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, 'לֹא רָאִינוּ אֵינוֹ רְאָיָה,** שֶׁהֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁבִּזְמַנּוֹ לֹא נִמְצָא קָרְבָּן טְרֵפָה אַחַר הֶפְשֵׁט, אוֹ שֶׁאֵרַע וְאָכַן שָׁרְפוּ אֶת הָעוֹר וְהוּא לֹא רָאָה, אֶלָּא אַף הָעוֹר יוֹצֵא **לְבֵית הַשְּׂרֻפָה:** **מִשְׁנָה ג** הַכּוֹתֵב בְּגֵט אִשָּׁה וּשְׁטָר מָמוֹן: ג. **אַף הוּא הֵעִיד עַל כְּפָר קָטָן שֶׁהָיָה בְּצַד** - לְיַד יְרוּשָׁלַיִם, **וְהָיָה בּוֹ זָקֵן אֶחָד, וְהָיָה מַלְוֶה לְכָל בְּנֵי הַכְּפָר, וְכוֹתֵב** אֶת שִׁטְרֵי הַחוֹב **בְּכָתַב יָדוֹ, וַאֲחֵרִים** - עֵדִים כְּשֵׁרִים **חוֹתְמִין** עֲלֵיהֶם, **וּבָא מַעֲשֶׂה** זֶה **לִפְנֵי חֲכָמִים, וְהִתִּירוּ** - וְהִכְשִׁירוּ אֶת הַשְּׁטָרוֹת. **וּלְפִי דַרְכְּךָ אַתָּה לָמֵד** מִתּוֹךְ מַעֲשֶׂה זֶה גַּם **שֶׁהָאִשָּׁה כּוֹתֶבֶת** - יְכוֹלָה לִכְתֹּב **אֶת גִּטָּהּ** וּלְהַקְנוֹתוֹ לְבַעְלָהּ **וְיִגָּרְשֶׁנָּה** בּוֹ, **וְהָאִישׁ** - וְכֵן הַבַּעַל **כּוֹתֵב אֶת שׁוֹבָרוֹ** - שְׁטָר שֶׁכָּתוּב בּוֹ שֶׁקִּבְּלָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ, וּמַקְנֶהוּ לָאִשָּׁה וְהִיא תִּתְּנוֹ לוֹ כְּשֶׁיִּפָּרַע כְּתֻבָּתָהּ, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ חֲתוּמִים עָלָיו עֵדִים כְּשֵׁרִים. וְאֵין חֲשָׁשׁ בְּכְתִיבַת הַשְּׁטָר עַל יְדֵי הַנּוֹגֵעַ בְּדָבָר, לְפִי שֶׁאֵין קִיּוּם [-תֹּקֶף] הַגֵּט [-הַשְּׁטָר] אֶלָּא **בְּחוֹתְמָיו** - עַל יְדֵי הָעֵדִים הַחוֹתְמִים בּוֹ. **דִּין מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בִּבְשַׂר קָרְבָּן:** ד. **וְעַל מַחַט** שֶׁיָּדוּעַ לָנוּ שֶׁנִּטְמֵאת בְּמֵת **שֶׁנִּמְצֵאת בַּבָּשָׂר** שֶׁל קָרְבָּן, וְסָפֵק אִם נָגְעוּ בָּהּ הַסַּכִּין וְהָאָדָם, **שֶׁהַסַּכִּין וְהַיָּדַיִם טְהוֹרוֹת,** כֵּיוָן שֶׁסָּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר, וְהָעֲזָרָה כִּרְשׁוּת הָרַבִּים הִיא לְעִנְיַן טֻמְאָה, **וְהַבָּשָׂר טָמֵא** שֶׁכֵּן נָגְעָה בּוֹ הַמַּחַט [וְהַבָּשָׂר מֻכְשָׁר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, בְּאֹפֶן שֶׁסְּמוּךְ לַשְּׁחִיטָה הֶעֱבִירוּ אֶת הַקָּרְבָּן בְּנָהָר וַעֲדַיִן יֵשׁ עָלָיו מַשְׁקֶה, אֲבָל הַמַּיִם שֶׁרוֹחֲצִים אֶת הַקָּרְבָּן בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה אֵינָם מַכְשִׁירִים אוֹתוֹ לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, שֶׁדַּיִן מַשְׁקֶה בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁהוּא טָהוֹר. וְאֵין הַבָּשָׂר מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, כֵּיוָן שֶׁכְּשֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים טֻמְאַת יָדַיִם לֹא גָּזְרוּ בֵּן בְּמִקְדָּשׁ]. **וְאִם נִמְצֵאת** הַמַּחַט **בַּפָּרֶשׁ** - רָפֹשׁ שֶׁבְּמֵעֵי הַבְּהֵמָה, **הַכֹּל טָהוֹר** וְאֵין הַבָּשָׂר שֶׁלֹּא נָגְעָה בּוֹ הַמַּחַט, וְהַפָּרֶשׁ אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁהוּא מַשְׁקֶה סְרוּחַ וְאֵינוֹ חָשׁוּב 'מַשְׁקֶה': **מִשְׁנָה ד** עֵדֻיּוֹת שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: **שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לִפְנֵי חֲכָמִים,** [-כְּשֶׁיָּשְׁבוּ שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת כְּכֶרֶם] **בְּיַבְנֶה:** א. **עַל בֵּיצָה טְרוּפָה** - מְעֹרְבֶּבֶת, חֶלְמוֹן וְחֶלְבּוֹן יַחַד, **שֶׁהִיא נְתוּנָה** בְּקְדָרָה **עַל גַּבֵּי יָרָק שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁהִיא חִבּוּר** - שֶׁהִיא נֶחְשֶׁבֶת כְּמֻחֶבֶּרֶת לַיָּרָק, וְאִם נָגַע טְבוּל יוֹם שֶׁפּוֹסֵל רַק תְּרוּמָה בַּבֵּיצָה הַיָּרָק נִפְסָל כְּאִלּוּ נָגַע בּוֹ. **וְאִם** בְּבִשּׁוּל הִתְנַפְּחָה הַבֵּיצָה **וְהָיְתָה כְּמִין כּוֹבַע** עִם חָלָל תַּחְתָּיו, **אֵינָהּ חִבּוּר,** וְאֵין הַיָּרָק נִפְסָל בִּנְגִיעַת טְבוּל יוֹם בַּבֵּיצָה. ב. **וְעַל שִׁבֹּלֶת שֶׁבַּקָּצִיר** שֶׁשְּׁכֵחָהּ וְלֹא קְצָרָהּ, **וּרְאשָׁהּ** שֶׁל הַשִּׁבֹּלֶת **מְגִעַת לַקָּמָה** - מַגִּיעָה לַשִּׁבֳּלִים שֶׁעֲדַיִן לֹא נִקְצְרוּ, **אִם נִקְצֶרֶת** - אִם אֶפְשָׁר לְקַצֵּר אֶת הַשִּׁבֹּלֶת יַחַד **עִם הַקָּמָה** בְּקִצֵּירָה אַחַת, אֵינָהּ בִּכְלַל (דברים כד יט) 'לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ', שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ שָׁב אֶלָּא קוֹצְרָהּ עִם הַקָּמָה שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ אֵלֶיהָ וְאֵינָהּ שִׁכְחָה, וַהֲרֵי **הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינָהּ נִקְצֶרֶת עִם הַקָּמָה, **הֲרֵי הִיא שֶׁל עֲנִיִּים,** מִשּׁוּם 'שִׁכְחָה'. ג. **וְעַל גִּבְנָה קְטַנָּה** שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת עָרִיס - חָמֵשׁ גְּפָנִים [הַחֲשׁוּבוֹת 'כֶּרֶם'] הַמְּדֻלּוֹת עַל הַגֶּדֶר, **אִם יֵשׁ בָּהּ** בַּגִּבְנָה מָקוֹם **כְּמִלֹּא בּוֹצֵר וְסַלּוֹ מִכָּאן, וּמְלֹא בּוֹצֵר וְסַלּוֹ מִכָּאן** - שֶׁבְּכָל צַד יֵשׁ לָהּ רֹחַב שִׁתֵּי אַמּוֹת כְּשִׁעוּר עֲמִידַת בּוֹצֵר הָעֲנָבִים עִם סַלּוֹ, **תִּזָּרַע** בַּגִּבְנָה תְּבוּאָה וְאֵינָהּ נִרְאֵית כִּמְעֹרֶבֶת בַּכֶּרֶם, וּבִלְבַד שֶׁיַּרְחִיק אֶת הַזֶּרַע שִׁשָּׁה טְפָחִים מֵהַגְּפָנִים כַּשִּׁעוּר הַנִּצְרָךְ לַעֲבוֹדַת הַכֶּרֶם, **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בַּגִּבְנָה מָקוֹם זֶה, **לֹא תִזָּרַע** כְּלָל אֲפִלּוּ אִם יַרְחִיק מֵהַגְּפָנִים שִׁשָּׁה טְפָחִים, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר כִּמְעֹרָב בַּכֶּרֶם: **מִשְׁנָה ה הֲכָרַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן מַתְיָא בִּדְבָרִים שֶׁהִסְתַּפֵּק רַבִּי יִשְׁמָעֵאל:** שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ - שָׁאֲלוּ לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְהִסְתַּפֵּק בָּהֶם וְלֹא אָמַר בָּהֶם **לֹא אִסּוּר** וְלֹא הֶתֵּר, **וּפֵרְשָׁן** - פֵּרַשׁ אֶת הַהֲלָכָה בְּהֶן **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן מַתְיָא:** א. **הַמַּפִּיס מֵרָסָא** - הַפּוֹתֵחַ פָּצַע מָלֵא מֻגְלָה **בְּשַׁבָּת, אִם כְּוָנָתוֹ לַעֲשׂוֹת לֵהּ פֶּה** - פֶּתַח שֶׁיִּהְיֶה קַיָּם גַּם לְמָחָר, כְּדֵי לְהוֹצִיא לֵחָה וּלְהַכְנִיס אֲוִיר, **חַיָּב** מִשּׁוּם 'בּוֹנֶה', **וְאִם כְּוָנָתוֹ** רַק **לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לֵחָה, פָּטוּר,** שֶׁהִיא מְלַאכְתָּהּ שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ, שֶׁהַמְּלַאכְתָּהּ הִיא הַפָּתַח, וְלֹא אִכְפַּת לוֹ שֶׁיִּסָּגֵר מִיָּד, וְכֵיוָן שֶׁאָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן, בְּמָקוֹם צַעַר לֹא גָּזְרוּ וּמֻתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה. ב. **וְעַל הַצַּד נָחָשׁ בְּשַׁבָּת, אִם מִתְעַסֵּק** בּוֹ רַק כְּדֵי **שֶׁלֹּא יִשְׁכְּנֵנוּ,** וְאֵין לוֹ צָרָךְ בְּצִידָתוֹ, וְלוּ יָדַע שֶׁיֵּעָמֵד וְלֹא יִשְׁכְּנֵנוּ לֹא הָיָה צָדוֹ, **פָּטוּר,** שֶׁזּוֹ מְלַאכְתָּהּ שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ, שֶׁבְּמָקוֹם צַעַר לֹא גָּזְרוּ בָּהּ וּמֻתָּר לְכַתְּחִלָּה, **וְאִם** צָדוֹ **לִרְפוּאָה** - כְּדֵי לְהָפִיק מִמֶּנּוּ תְּרוּפָה לָעָתִיד (מלא"ש), **חַיָּב** מִשּׁוּם 'צָד'. ג. **וְעַל לְפָסִין אֵירוֹנִיּוֹת** - כְּלֵי חֶרֶס עֲגֻלִּים כְּכַדּוּר וַחֲלוּלִים בְּתוֹכָם, שֶׁכְּבָשׁוּ אוֹתָם בַּכִּבְשָׁן, וְהַדֶּרֶךְ לְחָתְכָם אַחַר כָּךְ לִשְׁנַיִם וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶם שְׁנֵי כֵּלִים, **שֶׁהֵם טְהוֹרוֹת בְּאֹהֶל הַמֵּת** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חָתָכָם, לְפִי שֶׁכְּלֵי חֶרֶס מְטַמְּא רַק מֵאֲוִירוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טו) 'וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ', וּכְלֵי זֶה סָתוּם וְאֵין לוֹ אֲוִיר, **וּטְמֵאוֹת בְּמַשָּׂא זָב** - אִם נְשָׂאָם וְהֶסִיטָם הַזָּב. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן צָדוֹק אוֹמֵר, אַף בְּמַשָּׂא הַזָּב טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן,** שֶׁהֲרֵי עֲדַיִן לֹא נָחְתְּכוּ, וְאֵין לָהֶם שֵׁם 'כְּלִי'. וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבוּנָם בַּכִּבְשָׁן הוּא גְּמַר מְלַאכְתָּם, וְיֵשׁ לָהֶם שֵׁם כְּלִי אַף קֹדֶם שֶׁנֶּחְתְּכוּ: **מִשְׁנָה ו דְּבָרִים שֶׁנֶּחְלְקוּ בָּהֶם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים** - עַל שְׁלֹשָׁה מִינִים אָמַר **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל** דִּין זֶה, **וְלֹא הוֹדָה לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, הַשּׁוּם, וְהַבֹּסֶר** - עֲנָבִים שֶׁלֹּא הִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, **וְהַמְּלִילוֹת** - שֶׁבֻּלִּים שֶׁלֹּא הִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּן, **שֶׁרִסְּקָן** בְּעֶרֶב שַׁבָּת **מִבְּעוֹד יוֹם** כְּדֵי שֶׁיָּזוּב מֵהֶם מַשְׁקֶה וְיִטְבֹּל בּוֹ מַאֲכָלוֹ, **שֶׁרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר יִגְמֹר** לָזוּב **מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ** - אַחַר שֶׁנִּכְנְסָה שַׁבָּת, וְאַף מַה שֶּׁזָּב בְּשַׁבָּת מֻתָּר וְלֹא גָּזְרוּ בָּזֶה כְּמוֹ שֶׁאָסְרוּ מַשְׁקֶה הַזָּב מִפֵּרוֹת גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט, כֵּיוָן שֶׁכָּאן אֲפִלּוּ אִם יִסְחֹט לֹא יַעֲבֹר עַל אִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא, שֶׁהֲרֵי כְּבָר רִסְּקָן מִבְּעוֹד יוֹם וְהַמַּשְׁקִים זָבִים מֵאֲלֵיהֶם. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אַף בְּאֹפֶן זֶה גָּזְרוּ, **וְלֹא יִגְמֹר** סְחִיטָתָם מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ לְאָכְלָם בְּשַׁבָּת: **מִשְׁנָה ז שְׁלֹשָׁה דִּינִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁנַיִם מִשּׁוּם** [-בְּשֵׁם] **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאֶחָד מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** וְאֵלּוּ הֵם **הַשְּׁנַיִם מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: יוֹצֵאת אִשָּׁה בְּשַׁבָּת בְּ'עִיר שֶׁל זָהָב'** [-עֲטָרַת זָהָב הַמַּנַּחַת עַל רֹאשָׁהּ, וּבָהּ צוּרַת הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם], וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁתּוֹרִידָהּ לְהַרְאוֹתָהּ לְחַבְרוֹתֶיהָ וּתְטַלְטְלֶנָּה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁתַּכְשִׁיט זֶה רַק אִשָּׁה חֲשׁוּבָה לוֹבֶשֶׁת וְהִיא לֹא תּוֹרִידֶנּוּ. **וּמַפְרִיחֵי יוֹנִים** הַמְלַמְּדוֹת לְהַכְרִיחַ יוֹנִים אֲחֵרוֹת לָבוֹא לְבֵית בַּעֲלֵיהֶן, **פְּסוּלִים לַעֲדוּת** שֶׁיֵּשׁ בְּכָךְ גֶּזֶל מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם 'דַּרְכֵי שָׁלוֹם' (ראה סנהדרין פ"ג מ"ג). וְדָבָר אֶחָד שֶׁאָמְרוּ לוֹ **מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** הוּא, **הַשָּׁרָץ** שֶׁהָיָה **בְּפִי חֻלְדָּה,**

משניות

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק ג

המבוארות

וְהַחֲלְדָּה מְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כִּכָּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, סָפֵק נָגַע הַשָּׁרֶץ בַּכִּכָּרוֹת סָפֵק **לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר** אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, כֵּיוָן שֶׁהִיא טְמֵאָה עוֹבֶרֶת וְאֵינָהּ נָחָה בַּמָּקוֹם. [וְהַחֲלְדָּה עַצְמָהּ אֵינָהּ מְטַמֵּאת כְּשֶׁהִיא בַּחַיִּים]: **מִשְׁנָה ח דְּבָרִים שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, עַל שְׁנַיִם הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים, וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ. עַל (כִּסֵּא) סַנְדָּל שֶׁל סַיָּדִים** הָעֲשׂוּי מֵעֵץ, שֶׁלּוֹבְשִׁים כְּדֵי לְהָגֵן עָלָיו מֵהַטִּיד שֶׁלֹּא יִשְׂרֹף אֶת רַגְלָיו, **שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּרָס** אִם נָעָלוֹ הַזָּב, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁאֵין לוֹ שֵׁם 'מִנְעָל' שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי אֶלָּא לְהָגֵן. **וְעַל שְׁיָרֵי תַּנּוּר** חָרֵס טָמֵא שֶׁשִּׁבְּרוּהוּ, שֶׁאִם יֵשׁ בַּשְּׁיָרִים גֹּבַהּ **אַרְבָּעָה** טְפָחִים, עוֹדְנוּ בְּטֻמְאָתוֹ, **שֶׁהָיוּ** חֲכָמִים **אוֹמְרִים** תְּחִלָּה שֶׁשִּׁעוּר הַשְּׁיָרִים הַטְּמֵאִים הוּא **שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים, **וְהוֹדוּ לוֹ** שֶׁשִּׁעוּרָם אַרְבָּעָה, וְכֵן שֶׁסַּנְדַּל הַסַּיָּדִים טָמֵא מִדְּרָס. **וְעַל דָּבָר אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ, עַל כִּסֵּא שֶׁנִּטְלוּ שְׁנַיִם מֵחֲפוּיָיו** - מִלּוּחוֹת מוֹשֵׁב הַכִּסֵּא **זֶה בְּצַד זֶה** וְאִי אֶפְשָׁר לָשֶׁבֶת עָלָיו, **שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא,** כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן אֶפְשָׁר לְקַבֵּל בּוֹ רְמוֹנִים, וְטָמֵא מִשּׁוּם 'כְּלִי קִבּוּל', **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** שֶׁהֲרֵי עִקָּרוֹ עָשׂוּי לִישִׁיבָה, וְכֵיוָן שֶׁבָּטֵל שִׁמּוּשׁוֹ הָעִקָּרִי בָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי אַף שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּשִׁמּוּשׁוֹ הַטָּפֵל:

מִשְׁנָה ט עֵדוּת נוֹסֶפֶת מֵרַבִּי עֲקִיבָא: הוּא הָיָה אוֹמֵר, הָאָב זוֹכֶה - מְזַכֶּה **לַבֵּן** בַּחֲמִשָּׁה עִנְיָנִים, **בְּנוֹי** - יְפִי, **וּבְכֹחַ** - גְּבוּרָה, **וּבְעֹשֶׁר, וּבְחָכְמָה, וּבִשְׁנִים** - אֲרִיכוּת יָמִים. נוֹי, כֹּחַ, חָכְמָה וְשָׁנִים, נִקְבָּעִים לָאָדָם בִּתְחִלַּת יְצִירָתוֹ לְפִי טִבְעוֹ, וְקָרוֹב טֶבַע הַבֵּן לִהְיוֹת כְּטֶבַע הָאָב, נִמְצָא שֶׁהָאָב הוּא הַמְזַכֶּה לוֹ, וְכֵן עֹשֶׁר מְזַכֶּה לוֹ הָאָב בִּירֻשָּׁתוֹ. **וּבְמִסְפַּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו** - וְכֵן מְזַכֶּה לִבְנוֹ בְּכָךְ שֶׁלִּפְעָמִים מַבְטִיחַ ה' טוֹבָה לְדוֹר רְבִיעִי [לְמָשָׁל] וְהָאָב שֶׁהוּא דּוֹר שְׁלִישִׁי מְזַכֶּה לִבְנוֹ לִהְיוֹת דּוֹר רְבִיעִי וְגוֹרֵם בְּכָךְ שֶׁתָּבוֹא הַטּוֹבָה לִבְנוֹ, **וְהוּא הַקֵּץ** שֶׁנָּתַן ה' לְהַבְטָחַת אוֹתָהּ טוֹבָה, שֶׁקּוֹבֵעַ אֶת זְמַנָּהּ לְפִי שָׁנִים וּלְפִי דּוֹר, וּכְמוֹ **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה מא ד) **'קֹרֵא הַדֹּרוֹת** מֵרֹאשׁ', דְּהַיְינוּ שֶׁה' קוֹבֵעַ מֵרֹאשׁ מַה יִּהְיֶה בְּכָל דּוֹר, וּמְגַלֶּה אֶת מִסְפַּר הַדּוֹרוֹת כָּךְ שֶׁהַדּוֹר הָרִאשׁוֹן יִהְיֶה בִּזְמַן הַקֵּץ. וּרְאָיָה לָכָךְ, שֶׁאַף **עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר** (בראשית טו יג) **'וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה',** וְנִקְבְּעָה הַגָּלוּת לְפִי זְמַן, **וְנֶאֱמַר** - הֲרֵי נֶאֱמַר גַּם (שם פסוק טז) **'וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה',** הֲרֵי שֶׁהַקֵּץ תָּלוּי גַּם בְּמִסְפַּר הַדּוֹרוֹת: **מִשְׁנָה י חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁשִּׁעוּרָם שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ: אַף הוּא** - רַבִּי עֲקִיבָא **הָיָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁשִּׁעוּרָם שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ:** א. **מִשְׁפַּט דּוֹר הַמַּבּוּל** הָיָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. ב. **מִשְׁפַּט אִיּוֹב** - צָעֲרוֹ וְיִסּוּרָיו הָיוּ **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.** ג. **מִשְׁפַּט הַמִּצְרִיִּים** בְּקִבְּלַת עֲשָׂרֶת הַמַּכּוֹת הָיָה **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.** ד. **מִשְׁפַּט גּוֹג וּמָגוֹג לֶעָתִיד לָבֹא** יִהְיֶה **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.** ה. **מִשְׁפַּט רְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם** הוּא **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ,** **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה סו כג) **'וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ** וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר ה'' וְגוֹ', שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹא שׁוּב הַחֹדֶשׁ שָׁמֵת בּוֹ לַשָּׁנָה הַבָּאָה, יֵצֵא מֵהַגֵּיהִנֹּם וְיָבוֹא לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנַי. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר,** מִשְׁפַּט **הָרְשָׁעִים** הוּא כְּשִׁעוּר הַזְּמַן **שֶׁמִּן הַפֶּסַח וְעַד הָעֲצֶרֶת,** **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּפָסוּק זֶה **'וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ',** שֶׁאִם יַעֲבֹר עָלָיו מֵעֵת פְּטִירָתוֹ זְמַן כְּמוֹ מִיּוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח הַקָּרוֹב שַׁבָּת [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג טז) 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת'], עַד חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּרוֹב שַׁבָּת [שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת'], יֵצֵא מֵהַגֵּיהִנֹּם וְיִשְׁתַּחֲוֶה לַה':

פֶּרֶק ג מַחֲלוֹקוֹת בֵּין תִּנָּא מְסֵיָּם לִשְׁאָר הַחֲכָמִים, וְכֵן הֲנָהָגוֹת וְדִינִים שׁוֹנִים מֵרַבָּן גַּמְלִיאֵל: **מִשְׁנָה א צְרוּף שְׁנֵי חֲצָאֵי שִׁעוּר לְטֻמְאָה: כָּל הַמְּטַמְּאִין בְּאֹהֶל,**

וּמְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כִּכָּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר: **ח** שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, עַל שְׁנַיִם הוֹדוּ לוֹ וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ. עַל סַנְדַּל שֶׁל סַיָּדִים, שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּרָס. וְעַל שְׁיָרֵי תַּנּוּר אַרְבָּעָה. שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה. וְהוֹדוּ לוֹ. וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ, עַל כִּסֵּא שֶׁנִּטְלוּ שְׁנַיִם מֵחֲפוּיָיו זֶה בְּצַד זֶה, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: **ט** הוּא הָיָה אוֹמֵר, הָאָב זוֹכֶה לַבֵּן בְּנוֹי, וּבְכֹחַ, וּבְעֹשֶׁר, וּבְחָכְמָה, וּבִשְׁנִים, וּבְמִסְפַּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו וְהוּא הַקֵּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מא ד) 'קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ', אַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו יג) 'וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה', וְהוֹדוּ לוֹ. וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ, עַל כִּסֵּא שֶׁנִּטְלוּ שְׁנַיִם מֵחֲפוּיָיו זֶה בְּצַד זֶה, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: **י** אַף הוּא הָיָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט דּוֹר הַמַּבּוּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט אִיּוֹב שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט הַמִּצְרִיִּים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט גּוֹג וּמָגוֹג לֶעָתִיד לָבוֹא שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפַּט רְשָׁעִים בְּגֵיהִנֹּם שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סו כג) 'וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ'. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, מִן הַפֶּסַח וְעַד הָעֲצֶרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ':

פרק ג א כָּל הַמְּטַמְּאִין בְּאֹהֶל שֶׁנֶּחְלְקוּ וְהִכְנִיסָן לְתוֹךְ הַבַּיִת, רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. כֵּיצַד, הַנּוֹגֵעַ בִּכְשֶׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מִן הַנִּבֵלָה אוֹ נוֹשְׂאָן, וּבַמֵּת, הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת וּמַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת, אוֹ נוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת וְכַחֲצִי זַיִת מַאֲהִיל עָלָיו, וּמַאֲהִיל עַל כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, וּמַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת וְכַחֲצִי זַיִת מַאֲהִיל עָלָיו, רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצִי זַיִת וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו וְעַל כַּחֲצִי זַיִת, אוֹ מַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו וְעַל כַּחֲצִי זַיִת, טָהוֹר. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אַף בָּזֶה מְטַמֵּא, חוּץ מִן הַמַּגָּע, רַבִּי דּוֹסָא טָהוֹר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, לְפִי שֶׁטְּמֵאוֹת אֹהֶל וּמַגָּע מִשָּׁם אֶחָד הֵם, שֶׁטְּמֵאַת אֹהֶל עִנְיָנָהּ שֶׁאָנוּ רוֹאִים אֶת הָאֹהֶל כְּלוֹ כְּמִלֵּא טֻמְאָה. וְנִמְצָא, שֶׁהַכֹּל מִצְטָרֵף וְטָמֵא, חוּץ מִן הַמַּגָּע עִם הַמַּשָּׂא, כְּגוֹן שֶׁנָּגַע בַּחֲצִי זַיִת וְהֵסִיט מִמְּקוֹמוֹ חֲצִי זַיִת, וְהַמַּשָּׂא עִם הָאֹהֶל, כְּגוֹן שֶׁהֵסִיט חֲצִי זַיִת, וְהָאֹהֶל עַל חֲצִי זַיִת. **זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם אֶחָד,** כְּגוֹן מַגָּע וּמַגָּע, אֹהֶל וְאֹהֶל, מַשָּׂא וּמַשָּׂא, **טָמֵא,** וְכָל שֶׁהוּא **מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת,** מַגָּע וּמַשָּׂא, אוֹ אֹהֶל וּמַשָּׂא, **טָהוֹר** [וּבְמַגָּע עִם מַשָּׂא, נֶחְלְקוּ תַּנָּא קַמָּא וְרַבִּי מֵאִיר בְּדַעַת חֲכָמִים]: **מִשְׁנָה ב מַחֲלֹקֶת דּוֹמָה בְּצִרּוּף אֹכֶל פָּרוּד:** אֹכֶל פָּרוּד - מֻפְרָד, כְּגוֹן עֲרֵמָה שֶׁל אֱגוֹזִים, וְאֵין שִׁעוּר כַּבֵּיצָה בְּאַף אֶחָד מֵהֶם בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֶלָּא כְּשֶׁהֵם יְחַד, **אֵינוֹ מִצְטָרֵף** - אֵינָם מִצְטָרְפִים לְהַשְׁלִים לְשִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִין שֶׁהוּא כַּבֵּיצָה, **דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מִצְטָרֵף** - מִצְטָרְפִים וּמְקַבְּלִים טֻמְאָה. **חִלּוּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֲסִימוֹן:** מְחַלְּלִין פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל אֲסִימוֹן** - מַטְבֵּעַ שֶׁעֲדַיִן לֹא טָבְעוּ עָלָיו צוּרָה, **דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין מְחַלְּלִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) 'וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ', בְּמַטְבֵּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צוּרָה [וְרַבִּי דּוֹסָא דּוֹרֵשׁ פָּסוּק זֶה לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר הַנִּצְרָר בַּיָּד וְאַף אֲסִימוֹן]. **טָהֲרַת יָדַיִם טֻמְאוֹת לְהַזָּאַת אֵפֶר פָּרָה:** מַטְבִּילִין יָדַיִם שֶׁנִּטְמְאוּ בִּפְנֵי עַצְמָן [כְּגוֹן שֶׁנָּגְעוּ בְּמַשְׁקִים טְמֵאִים שֶׁהֵם מְטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם מִדְּרַבָּנָן] לְהַזָּאַת מֵי **חַטָּאת,** שֶׁאַחַר שֶׁטִּהֵר אֶת יָדָיו יָכוֹל לָגַעַת וּלְהַזּוֹת מֵי פָּרָה לְטַהֵרַת טְמֵא מֵת, **דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** מַעֲלָה עָשׂוּ בְּאֵפֶר חַטָּאת, שֶׁאִם **נִטְמְאוּ יָדָיו, נִטְמָא** כָּל **גּוּפוֹ,** וְצָרִיךְ טְבִילָה לְכָל הַגּוּף:

משניות מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק ג המבוארות

מִשְׁנָה ג **מְעֵי אֲבַטִּיחַ וּקְנִיבַת יָרָק בִּתְרוּמָה:** **מְעֵי אֲבַטִּיחַ** - הַגַּרְעִינִים וְהָרֹטֶב שֶׁבְּתוֹךְ הָאֲבַטִּיחַ, **וּקְנִיבַת יָרָק** - עָלִים מְעֻפָּשִׁים שֶׁמְּסִירִים מֵהַיָּרָק **שֶׁל תְּרוּמָה, רַבִּי דּוֹסָא מַתִּיר לַזָּרִים** לְאָכְלָם, שֶׁאֵין בָּהֶם קְדֻשַּׁת תְּרוּמָה, **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. שִׁעוּר הָרְחֵלוֹת הַמְחֻיָּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז:** **חָמֵשׁ רְחֵלוֹת** - כְּבָשִׂים **גְּזוּזוֹת, מָנֶה מָנֶה וּפְרָס** - שֶׁהַצֶּמֶר שֶׁל כָּל אַחַת מֵהֶם הוּא מָנֶה וָחֵצִי [מַאָה וַחֲמִשִּׁים זוּז, וּבְכָל הַכְּבָשִׂים יַחַד שִׁבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים זוּז], **חַיָּבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז,** שֶׁזּוֹ הַגִּזָּה הַפְּחוּתָה בְּיוֹתֵר, וּפָחוֹת מִכָּךְ אֵינוֹ 'גֵּז', **דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, חָמֵשׁ רְחֵלוֹת כָּל שֶׁהֵן,** כְּלוֹמַר, בְּשִׁעוּר קָטָן בְּהַרְבֵּה, חַיָּבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז [וְהַשִּׁעוּר הוּא שֶׁיִּהְיֶה מִכֻּלָּן יַחַד שִׁשִּׁים סְלָעִים, שֶׁהֵם מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים זוּזִים]: **מִשְׁנָה ד** **טֻמְאַת מִחְצָלֶת בְּטֻמְאַת מֵת וּמִדְרָס:** **כָּל הַחוֹצָלוֹת** - הַמַּחְצָלָאוֹת, הָעֲשׂוּיוֹת מִגְּמִי וְכַדּוֹמֶה וְיֵשׁ לָהֶם שָׂפָה מִסָּבִיב, **טְמֵאוֹת טֻמְאַת מֵת** - מְקַבְּלוֹת טֻמְאַת מֵת, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי הַשָּׂפָה יֵשׁ לָהֶם בַּיִת קִבּוּל, אֲבָל לֹא טֻמְאַת מִדְרָס בִּמְשִׁכָּב וּמוֹשָׁב, לְפִי שֶׁאֵינָן רְאוּיוֹת לִשְׁכִּיבָה וִישִׁיבָה, **דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** מְטַמְּאוֹת אַף **מִדְרָס,** לְפִי שֶׁהֵן רְאוּיוֹת לִשְׁכִּיבָה. **טֻמְאַת בַּד מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת:** **כָּל הַקְּלִיעוֹת** - חוּטִים עֲבִים וְגַסִּים הַקְּלוּעִים זֶה בָּזֶה, **טְהוֹרוֹת** - אֵינָן מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה, שֶׁאֵינָן חֲשׁוּבוֹת 'אָרִיג' וְאֵין לָהֶן שֵׁם בֶּגֶד, **חוּץ מִשֶּׁל גַּלְגְּלוֹן** [-חֲגוֹרָה], שֶׁהוּא חָשׁוּב בֶּגֶד, **דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כֻּלָּם** - כָּל הַקְּלִיעוֹת **טְמֵאוֹת,** שֶׁאַף קְלִיעָתָן חֲשׁוּבָה 'אָרִיג', **חוּץ מִשֶּׁל צַמָּרִים** - מוֹכְרֵי צֶמֶר, שֶׁקּוֹלְעִים קְלִיעָה כָּזוֹ כְּדֵי לִקְשֹׁר בָּהּ אֲגֻדּוֹת שֶׁל צֶמֶר, שֶׁאֵינָהּ בֶּגֶד אֶלָּא חֶבֶל: **מִשְׁנָה ה** **טֻמְאַת קֶלַע:** **הַקֶּלַע** - כְּלִי לִקְלִיעַת אֲבָנִים [בַּיִת קִבּוּל לְאֶבֶן שְׁמֹשְׁנֵי צִדָּיו חוּטִים, בְּקָצֶה הַחוּט שֶׁבְּרֹאשׁוֹ לוּלְאָה בָּהּ מַנִּיחַ אֶת אֶצְבָּעוֹ, וְעִם הַחוּט שֶׁבִּצְדּוֹ הַשֵּׁנִי מְסוֹבֵב אֶת הַקֶּלַע וּמַשְׁלִיךְ אֶת הָאֶבֶן], **שֶׁבַּיִת קִבּוּל שֶׁלָּהּ** - הַמָּקוֹם שֶׁמַּנִּיחִים בּוֹ אֶת הָאֶבֶן, עָשׂוּי מִבֶּגֶד **אָרוּג, טְמֵאָה,** שֶׁהָאֲרִיגָה מַחְשִׁיבָה אוֹתוֹ לִבְגֶד הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאִם בַּיִת הַקִּבּוּל הוּא **שֶׁל עוֹר** וְאֵינוֹ אָרוּג, **רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס טְהוֹר,** שֶׁלִּדְעָתוֹ שִׁמּוּשׁ הַקֶּלַע אֵינוֹ מַחְשִׁיבוֹ לִכְלִי וְאֵינוֹ אֶלָּא כְּמַקֵּל שֶׁמַּכִּים בּוֹ בְּאֶבֶן, **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין,** שֶׁלִּדְעָתָם יֵשׁ לְקֶלַע שֵׁם כְּלִי. אִם **נִפְסַק** - נֶחְתַּךְ **'בֵּית אֶצְבַּע' שֶׁלָּהּ** - לוּלְאָה בְּרֹאשׁ הַקֶּלַע שֶׁמַּנִּיחַ בָּהּ אֶת הָאֶצְבַּע, **טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה עוֹד לְשִׁמּוּשׁ, אֲבָל אִם נֶחְתַּךְ רַק **בֵּית הַפְּקִיעַ שֶׁלָּהּ** - מְקוֹם אֲחִיזָתוֹ בַּחוּט שֶׁעַל יָדוֹ מְסוֹבֵב אֶת הַקֶּלַע בָּאֲוִיר כְּדֵי לְהַשְׁלִיךְ אֶת הָאֶבֶן, **טְמֵאָה,** כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן הִיא רְאוּיָה לִקְלִיעַת אֲבָנִים: **מִשְׁנָה ו** **אֲכִילַת תְּרוּמָה בִּשְׁבוּיָה:** **הַשְּׁבוּיָה** - אִשָּׁה כֹּהֵן אוֹ בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּשְׁבְּתָה עַל יְדֵי נָכְרִים, **אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנִּבְעֲלָה לַשּׁבַאי וְנִפְסְלָה מִן הַכְּהֻנָּה מִדִּין זוֹנָה, **דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יֵשׁ שְׁבוּיָה שֶׁאֵינָהּ אוֹכֶלֶת, כֵּיצַד, הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה 'נִשְׁבֵּיתִי, וְטָהוֹרָה אֲנִי', אוֹכֶלֶת** בִּתְרוּמָה, לְפִי **שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר** - שֶׁלּוּלֵי דִּבָּרֶיהָ לֹא יָדַעְנוּ כְּלָל שֶׁנִּשְׁבְּתָה, וְכֵיוָן שֶׁכָּל טַעַם הַסָּפֵק שֶׁמָּא נָאָסְרָה הוּא מִכֹּחַ דִּבּוּר פִּיהָ, יֵשׁ לָנוּ לְהַאֲמִין גַּם לְמַה שֶּׁאָמְרָה שֶׁטְּהוֹרָה הָיא, שֶׁהֲרֵי יָכְלָה לֹא לוֹמַר דָּבָר וְהָיִינוּ מַחֲזִיקִים אוֹתָהּ כִּטְהוֹרָה. **וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּית,** אַף לִדְבָרֶיהָ יֵשׁ לָנוּ סָפֵק שֶׁמָּא נָאָסְרָה וְאֵין כָּאן 'הַפֶּה שֶׁאָסַר', וְלָכֵן אַף שֶׁהִיא **אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי, אֵינָהּ אוֹכֶלֶת:** **מִשְׁנָה ז** **סְפֵקוֹת שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים:** **אַרְבָּעָה סְפֵקוֹת** הֵן, שֶׁ**רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. כֵּיצַד** הֵם הָאֲפָנִים הַמְסֻפָּקִים: **א. הַטָּמֵא** - מְצֹרָע **עוֹמֵד** תַּחַת אֹהֶל אוֹ אֵילָן שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, **וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר. ב.** אוֹ שֶׁהַטָּהוֹר **עוֹמֵד וְהַטָּמֵא עוֹבֵר. ג.** אוֹ שֶׁהָיְתָה **טְמֵאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד,** כְּגוֹן בַּחֲנוּת הַפְּתוּחָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְטָהֳרָה** - אָדָם טָהוֹר **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** וְסָפֵק אִם נִכְנַס לַחֲנוּת. **ד.** אוֹ **טְהֳרָה** - אָדָם טָהוֹר **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְטֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. סָפֵק נָגַע הַטָּמֵא בַּטָּהוֹר סָפֵק לֹא נָגַע,** אוֹ **סָפֵק הָאָהִיל הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר סָפֵק לֹא הֶאֱהִיל,** אוֹ **סָפֵק הִסִּיט הַטָּמֵא** אֶת הַטָּהוֹר **סָפֵק לֹא הִסִּיט. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא,** לְפִי שֶׁרְּשׁוּת הַיָּחִיד מְשֻׁתֶּפֶת בְּסָפֵק זֶה, וְנִדּוֹן כִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁהוּא טָמֵא. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** לְפִי שֶׁרְּשׁוּת הָרַבִּים מְשֻׁתֶּפֶת בְּסָפֵק זֶה, וְנִדּוֹן כִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוּא טָהוֹר: **מִשְׁנָה ח** **דְּבָרִים שֶׁרַבִּי צָדוֹק מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים:** **שִׁלְשָׁה דְבָרִים רַבִּי צָדוֹק מְטַמֵּא** - סוֹבֵר שֶׁהֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** וְאֵלּוּ הֵן: **מַסְמֵר הַשֻּׁלְחָנִי** [-חַלְפָן], הַמְחֻבָּר לָעֲמוּד שֶׁלְּפָנָיו, וְתוֹלֶה עָלָיו אֶת תְּרִיסֵי הַחֲנוּת כְּשֶׁהִיא פְּתוּחָה, וְאַף כְּשֶׁהִיא סְגוּרָה וְנוֹטֵל אֶת הַתְּרִיסִים הַמְסֻמָּר נִשְׁאָר בִּמְקוֹמוֹ, וּלְדַעַת חֲכָמִים הוּא טָהוֹר כֵּיוָן שֶׁתִּשְׁמִישׁוֹ עִם הַקַּרְקַע, **וְאָרוֹן שֶׁל גְּרוֹסוֹת** - שֶׁל הַגּוֹרְסִים פּוֹלִים בָּרַחֲיִם, שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים הוּא טָהוֹר כֵּיוָן שֶׁהוּא כְּלִי עֵץ הֶעָשׂוּי לְנַחַת [-לְהִשָּׁאֵר בִּמְקוֹמוֹ וְלֹא לְטַלְטְלוֹ], וְאֵלּוּ לְדַעַת רַבִּי צָדוֹק פְּעָמִים מְטַלְטְלִים אוֹתוֹ כְּדֵי לְתַקְּנוֹ, **וּמִסְמֵר שֶׁל אֶבֶן שְׁעוֹת** - הַמּוֹט הַנִּמְצָא בִּשְׁעוֹן שֶׁמֶשׁ, וְעַל יְדֵי הַצֵּל שֶׁעוֹשֶׂה עַל הָאֶבֶן שֶׁעָלָיהָ מְסֻמָּנוֹת הַשָּׁעוֹת נִתָּן לָדַעַת מָה הַשָּׁעָה, וּלְדַעַת חֲכָמִים אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּלִי. בְּכָל אֵלּוּ **רַבִּי צָדוֹק מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין:** **מִשְׁנָה ט** **דְּבָרִים שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים:** **אַרְבָּעָה דְבָרִים רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** וְאֵלּוּ הֵן: **כְּסוּי** כְּלִי שֶׁשְּׁמוֹ **'טָנִי', שֶׁל מַתָּכוֹת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים** - שֶׁבַּעֲלֵי בָתִּים מַנִּיחִים בּוֹ גְּרוּטָאוֹת וְשִׁבְרֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת, וּלְדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַכְּסוּי טָמֵא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בַּיִת קִבּוּל, וּלְדַעַת חֲכָמִים כֵּיוָן שֶׁעֲשׂוּי כְּדֵי לְכַסּוֹת בּוֹ אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי. **וּתְלוּי הַמְּגֻרָרוֹת** - מַסְמְרִים שֶׁעֲלֵיהֶם תּוֹלִים אֶת הַמְּגֻרָדוֹת לְגֵרוּד הָעוֹר בְּבֵית הַמֶּרְחָץ, וְהָרוֹחֲצִים נוֹטְלִים מִשָּׁם אֶת הַמְּגֻרָדוֹת לִשְׁמוּשָׁם, וְנֶחְלְקוּ אִם הֵם חֲשׁוּבִים כְּלִי. **וְגֶלְמֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת** - כְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁצְּרִיכִים תִּקּוּן, כְּגוֹן הוֹסָפַת אֹזֶן, וְלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, וּלְדַעַת חֲכָמִים אֵינָם טְמֵאִים עַד שֶׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּם, וּלְדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הֵם טְמֵאִים כֵּיוָן שֶׁהֵם רְאוּיִים לְשִׁמּוּשׁ. **וְטַבְלָא** - לוּחַ חָרֵס עִם שׁוּלַיִם **שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם,** וּשְׁתֵּי הַחֲתִיכוֹת שָׁוּוֹת בְּגָדְלָן וְלָכֵן לְדַעַת חֲכָמִים שְׁתֵּיהֶן טְהוֹרוֹת, וְאֵלּוּ לְדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם וּוַדַּאי חֵלֶק אֶחָד גָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ וְהוּא טָמֵא, וְכֵיוָן שֶׁאֵינָנוּ יוֹדְעִים מֵיהוּ הַגָּדוֹל יוֹתֵר שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים מִסָּפֵק. **וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּטַבְלָא שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם,** בְּאֹפֶן שֶׁחֵלֶק אֶחָד גָּדוֹל וְחֵלֶק אֶחָד קָטָן, שֶׁהַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן טָהוֹר: **מִשְׁנָה י** **דְּבָרִים שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל מַחְמִיר בְּבֵית שַׁמַּאי:** **שִׁלְשָׁה דְבָרִים רַבָּן גַּמְלִיאֵל** שֶׁהָיָה מְתַלְמִידֵי בֵּית הִלֵּל **מַחְמִיר כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי,** וְאֵלּוּ הֵן: כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְבַשְּׁלִים מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת אִם לֹא עָשָׂה 'עֵרוּב תַּבְשִׁילִין', כָּךְ **אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת** אֶלָּא אִם הִטְמִין חַמִּין בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְכֵן אֵין אוֹפִים אִם לֹא עָשָׂה עֵרוּב בְּפַת [וְאֵלּוּ לְדַעַת בֵּית הִלֵּל, עַל סְמַךְ 'עֵרוּב תַּבְשִׁילִין' גַּם אוֹפִים וְטוֹמְנִים], **וְאֵין זוֹקְפִין** - מַעֲמִידִים **אֶת הַמְּנוֹרָה** הָעֲשׂוּיָה מֵהַרְבֵּה חֲלָקִים עַל יְדֵי חִבּוּרָם **בְּיוֹם טוֹב,** שֶׁנִּרְאֶה כְּבוֹנָה, וּלְדַעְתָּם יֵשׁ בִּנְיָן בְּכֵלִים [וְאֵלּוּ בֵּית הִלֵּל סוֹבְרִים שֶׁאֵין בִּנְיָן בִּכְלִים]. **וְאֵין אוֹפִין** בְּיוֹם טוֹב **פִּתִּין גְּרִיצִין** - כְּכָרוֹת עֲבוֹת, **אֶלָּא רְקִיקִין** - כְּכָרוֹת דַּקּוֹת, שֶׁדֵּי בָּהֶן לְיוֹם טוֹב וְאֵין לְהַרְבּוֹת בְּיוֹם טוֹב [וְאֵלּוּ לְדַעַת בֵּית הִלֵּל מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי רִבּוּי הַפַּת מִשְׁתַּבַּחַת הָאֲפִיָּה כָּלָּהּ]. **אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מִימֵיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ אוֹפִין בְּיוֹם טוֹב פִּתִּין גְּרִיצִין, אֶלָּא רְקִיקִין. אָמְרוּ לוֹ, מַה נַּעֲשָׂה לָהֶם לְבֵית אָבִיךָ, שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין עַל עַצְמָן, וְאֵין זוֹקְפִין אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין אֶלָּא רְקִיקִין. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מִימֵיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין, אֶלָּא רְקִיקִין. אָמְרוּ לוֹ, מַה נַּעֲשָׂה לְבֵית אָבִיךָ, שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין עַל עַצְמָן, גַּמְלִיאֵל מַחְמִיר כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, וְאֵין זוֹקְפִין אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם טוֹב, וְאֵין אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין אֶלָּא רְקִיקִין. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, מִימֵיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ עוֹשִׂין מַחְמִיר כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי: **שִׁלְשָׁה דְבָרִים רַבָּן גַּמְלִיאֵל** שֶׁהָיָה מְתַלְמִידֵי בֵּית הִלֵּל **מַחְמִיר כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי,** וְאֵלּוּ הֵן: כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב בְּעֶרֶב שַׁבָּת, כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְבַשְּׁלִים מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת אִם לֹא עָשָׂה 'עֵרוּב תַּבְשִׁילִין', כָּךְ **אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת** אֶלָּא אִם הִטְמִין חַמִּין בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְכֵן אֵין אוֹפִים אִם לֹא עָשָׂה עֵרוּב בְּפַת [וְאֵלּוּ לְדַעַת בֵּית הִלֵּל, עַל סְמַךְ 'עֵרוּב תַּבְשִׁילִין' גַּם אוֹפִים וְטוֹמְנִים], **וְאֵין**

משניות

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק ד

המבוארות

וּמְקַלְּין עַל יִשְׂרָאֵל, לִהְיוֹת אוֹפִין פִּתִּין גְּרִיצִין, וָחֹרִי - פַּת גְּדוֹלָה הַנֶּאֱפֵית עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים: **מִשְׁנָה יא קָלּוֹת שֶׁהֵקֵל רַבָּן גַּמְלִיאֵל:** אַף הוּא - רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אָמַר גַּם **שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים לְהָקֵל, מְכַבְּדִין** - מֵתָּר לְטַאטֵא בְּיוֹם טוֹב **בֵּין הַמִּטּוֹת** שֶׁיּוֹשְׁבִים עֲלֵיהֶן בַּסְּעוּדָה, וּבְמָקוֹם מוּעָט כָּזֶה אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יַשְׁוֶה גֻּמּוֹת. **וּמַנִּיחִין אֶת הַמֻּגְמָר** - לְבוֹנָה הַמְּנֻחֶת עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, **בְּיוֹם טוֹב** לְבַשֵּׂם אֶת הַבַּיִת, שֶׁהוּא בִּכְלַל 'אֹכֶל נֶפֶשׁ' כֵּיוָן שֶׁהוּא לְצָרֵךְ הֶנֵּאת הַגּוּף. **וְעוֹשִׂים גְּדִי מְקֻלָּס** - כְּגִבּוֹר הַלּוֹבֵשׁ כֵּלָיו, כְּלוֹמַר, שֶׁצּוֹלֶהוּ כֻּלּוֹ וּכְרָעָיו וּבְנֵי מֵעָיו תְּלוּיִים בְּצִדּוֹ, כְּעֵין קָרְבַּן פֶּסַח, **בְּלֵילֵי פְסָחִים. וַחֲכָמִים אוֹסְרִים,** בְּכִבּוּד בֵּין הַמִּטּוֹת - שֶׁמָּא יַשְׁוֶה גֻּמּוֹת, בְּהַנָּחַת מֻגְמָר - שֶׁאֵין זֶה 'אֹכֶל נֶפֶשׁ' אֶלָּא רַק לְמְעַנְּגִים אוֹ לְמִי שֶׁרֵיחוֹ רַע, וּבִגְדֵי מְקֻלָּס - לְפִי שֶׁנִּרְאֶה כְּאוֹכֶל קָרְבַּן פֶּסַח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם: **מִשְׁנָה יב דְּבָרִים שֶׁהִתִּיר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וַחֲכָמִים אֲסָרוּ: שְׁלֹשָׁה דְבָרִים רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מִתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. פָּרְתָּהּ** [פָּרְתָהּ שֶׁל שִׁכְנְתּוֹ הָיְתָה וְכֵיוָן שֶׁלֹּא מִחָה בָּהּ נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ] **יוֹצְאָה בִּרְצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ** לְנוֹי [וְאִלּוּ חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁאֵין זֶה תַּכְשִׁיט לַבְּהֵמָה וַהֲרֵי זֶה מַשָּׂאוֹי וְאָסוּר מִשּׁוּם שְׁבִיתַת בְּהֵמְתּוֹ]. **וּמְקָרְדִין** - מְגָרְדִים **אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב,** עִם מַגְרֶדֶת קְטַנָּה מִבַּרְזֶל בַּעֲלַת שִׁנַּיִם דַּקּוֹת, אַף שֶׁעוֹשֶׂה בְּכָךְ חַבּוּרָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן [וְדַעַת חֲכָמִים תְּבֹאַר לְהַלָּן]. **וְשׁוֹחֲקִין** - טוֹחֲנִים **אֶת הַפִּלְפְּלִין** - מִין תַּבְלִין **בְּרִחַיִם שֶׁלָּהֶן** שֶׁהֵן קְטַנּוֹת וַעֲשׂוּיוֹת לְשָׁם כָּךְ, בְּיוֹם טוֹב [וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים אָסוּר מִשּׁוּם 'עוֹבְדִין דְּחֹל']. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְקָרְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חַבּוּרָה,** וְאַף דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן אָסוּר, **אֲבָל מְקָרְצְפִין** עִם מַגְרֶדֶת עֵץ שֶׁשִּׁנֶּיהָ גַּסּוֹת וְאֵינָן עוֹשׂוֹת חַבּוּרָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין מְקָרְדִין** שֶׁדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן אָסוּר, **וְאַף לֹא מְקָרְצְפִין,** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבוֹא לְקָרֵד:

פֶּרֶק ד מַחֲלוֹקוֹת בָּהֶן הֶחְמִירוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל הַקַּלּוּ: **מִשְׁנָה א בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב:** אֲלוּ הַדְּבָרִים שֶׁהֵם מִקֻּלֵּי - מִן הַדְּבָרִים שֶׁהֵקֵלּוּ **בֵּית שַׁמַּאי וּמַחְמִירֵי בֵּית הִלֵּל,** בְּשׁוֹנֶה מֵרֹב הַמְּקוֹמוֹת שֶׁבָּהֶם בֵּית שַׁמַּאי הַמַּחְמִירִים. **בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב** שָׁחַל אַחַר שַׁבָּת [אוֹ בְּשַׁבָּת שֶׁאַחַר יוֹם טוֹב], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים תֵּאָכֵל** בּוֹ בַּיּוֹם, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים לֹא תֵאָכֵל** עַד מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב, שֶׁכֵּן בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה הַיּוֹם נִגְמְרָה הֲכָנָתָהּ כְּבָר מֵאֶתְמוֹל, וְאַף שֶׁהֲכָנָתָהּ בִּידֵי שָׁמַיִם אַף הִיא חֲשׁוּבָה הֲכָנָה, וְאֵין מְכִינִים מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת [וּלְהֶפֶךְ] שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז ה) 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ', לְלַמֶּדְנוּ שֶׁסְּעוּדַת שַׁבָּת [וְיוֹם טוֹב] דּוֹרֶשֶׁת הֲכָנָה, וְיוֹם חֹל מֻכָּן לְשַׁבָּת וּלְיוֹם טוֹב, אֲבָל יוֹם טוֹב וְשַׁבָּת אֵינָם מְכִינִים זֶה לָזֶה. **שְׁעוּר חָמֵץ וּשְׁאוֹר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שִׁעוּר **שְׁאוֹר** לְעִנְיַן אִסּוּר 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׁאֹר' (שם יג ז) הוּא **כְּבֵזַיִת, וְחָמֵץ** שִׁעוּרוֹ לְעִנְיַן אִסּוּר 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ' (שם) הוּא **כְּכַזַּיִת** [-תָּמָר], וְכֵיוָן שֶׁשִּׁעוּרָם שָׁוֶה לָכֵן נִכְתַּב חִיּוּב בְּעִנְיַן שְׁאוֹר וְלֹא הָיָה בְּכָתִיבַת חִיּוּב בְּעִנְיַן חָמֵץ שֶׁחִמּוּצוֹ קַל וְהָיֵינוּ לוֹמְדִים בְּעִנְיַן שְׁאוֹר בְּקַל וָחֹמֶר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - שְׁאוֹר וְחָמֵץ שִׁעוּרָם **בְּכַזַּיִת,** שֶׁלְּדַעְתָּם לוֹמְדִים אֶת דִּין בְּעוּרָם מֵאִסּוּר אֲכִילָתָם [וְאִסּוּר הָאֲכִילָה לְדַעַת כֻּלָּם הוּא בְּכַזַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יב יט) 'שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת' וְגוֹ' פָּתַח בִּ'שְׁאֹר' וְסִיֵּם בְּ'מַחְמֶצֶת' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁשִּׁעוּרָם שָׁוֶה]: **מִשְׁנָה ב בְּהֵמָה שֶׁנּוֹלְדָה וְאֶפְרוֹחַ שֶׁנִּבְקַע: (בְּהֵמָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב, הַכֹּל** - בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **מוֹדִים שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת** לְשָׁחֳטָהּ וּלְאָכְלָהּ בּוֹ בַּיּוֹם, שֶׁהֲוָלָד מוּכָן כְּבָר כַּמָּה יָמִים קֹדֶם יוֹם טוֹב [וְדַוְקָא שֶׁיָּדוּעַ שֶׁנִּבְעַט עִבּוּרוֹ, כִּי אִם לֹא כֵּן יֵשׁ לְהַמְתִּין שִׁבְעָה יָמִים לִפְנֵי שְׁחִיטָתוֹ]. **וְאֶפְרוֹחַ שֶׁיָּצָא מִן הַבֵּיצָה, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא אָסוּר** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִפְתְּחוּ עֵינָיו, מִשּׁוּם שֶׁרֶץ הָעוֹף). **כְּסוּי הַדָּם בְּיוֹם טוֹב כְּשֶׁאֵין לוֹ עָפָר:** הַשּׁוֹחֵט - הֲרוֹצֶה לִשְׁחֹט חַיָּה **וְעוֹף בְּיוֹם טוֹב** וְאֵין לוֹ עָפָר מוּכָן לְכַסּוֹת בּוֹ אֶת הַדָּם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** מֻתָּר לוֹ לִשְׁחֹט וְיַחְפֹּר **בְּדֶקֶר** - יַעֲקֹר יָתֵד הַנָּעוּץ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב בַּעֲפַר תְּחוּחַ [שֶׁאֵינוֹ מְחֻפָּר כְּתִישָׁה] **וְיִכַּסֶּה** אֶת הַדָּם, וְאַף שֶׁבְּכָךְ עוֹשֶׂה גּוּמָא, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, הִתִּירוּ מִשּׁוּם שִׂמְחַת יוֹם טוֹב. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא יִשְׁחֹט אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ עָפָר מוּכָן** מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. **וּמוֹדִים** בֵּית הִלֵּל, **שֶׁאִם** עָבַר וְשָׁחַט, **שֶׁיַּחְפֹּר בְּדֶקֶר וְיכַסֶּה,** שֶׁלֹּא הֶעֱמִידוּ חֲכָמִים אֶת דִּבְרֵיהֶם בְּמָקוֹם שֶׁכְּבָר חַיָּב בְּמִצְוַת כִּסּוּי. וְדִין אַחֵר אָמְרוּ לְעִנְיַן הֲכָנָה, **שֶׁאִפָּר כִּירָה** מֻהָעֲצִים שֶׁבָּעֲרוּ בָּהּ, **מוּכָן הוּא** - דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם עָלָיו, וּמֻתָּר לְכַסּוֹת בּוֹ. [וְדַוְקָא כְּשֶׁהֶסֵּק מֶעֱרֶב יוֹם טוֹב, שֶׁהָיְתָה דַּעְתּוֹ עָלָיו מֵאָז. אֲבָל אִם הֶסֵּק בְּיוֹם טוֹב אָסוּר, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא עֵדַיִן חַם וְרָאוּי לְצֹרֶךְ בֵּיצָה, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ מֻתָּר לוֹ גַּם לְטַלְטְלוֹ לְצֹרֶךְ כִּסּוּי הַדָּם]: **מִשְׁנָה ג הַפֵּקֵר לַעֲנִיִּים:** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, **הַבֹּקֶר** [-הַפֵּקֵר] שֶׁהַפְקִיר תְּבוּאָה **לָעֲנִיִּים** בְּלָבַד, **הַבֹּקֶר** הוּא, וְהַתְּבוּאָה פְּטוּרָה מִמַּעֲשְׂרוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר בְּלֶקֶט וּפֵאָה (ויקרא יט ט) 'לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם', וְ'תַעֲזֹב' מְרַבֶּה שֶׁיִּשָּׁנֵהּ עֲזִיבָה אַחֶרֶת שֶׁהִיא דּוֹמָה לְלֶקֶט וּפֵאָה, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהֵם פּוֹטְרִים מִמַּעֲשְׂרוֹת אַף שֶׁהֵם לָעֲנִיִּים בְּלָבַד, כָּךְ גַּם אוֹתָהּ עֲזִיבָה, דְּהַיְינוּ הַפֵּקֵר, פּוֹטֶרֶת מִמַּעֲשְׂרוֹת גַּם כְּשֶׁהִיא לָעֲנִיִּים בְּלָבַד. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** הַפֵּקֵר לָעֲנִיִּים **אֵינוֹ הַבֹּקֶר,** וְאֵינוֹ פָּטוּר מִמַּעֲשְׂרוֹת **עַד שֶׁיַּבְקֵר אַף לָעֲשִׁירִים, כַּשְּׁמֻטָּה** שֶׁהִיא הַפֵּקֵר לַכֹּל. שֶׁנֶּאֱמַר בַּשְּׁמִטָּה (שמות כג יא) 'וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ', וְתֵבַת 'וּנְטַשְׁתָּהּ' מְלַמֶּדֶת שֶׁיֵּשׁ נְטִישָׁה אַחֶרֶת, דְּהַיְינוּ הַפֵּקֵר, שֶׁדִּינָהּ כִּשְׁבִיעִית שֶׁאֵינָהּ פּוֹטֶרֶת מִמַּעֲשְׂרוֹת אֶלָּא כְּשֶׁהִיא הַפֵּקֵר לַכֹּל. **שִׁכְחָה בְּעֹמֶר גָּדוֹל:** אִם כָּל עֹמְרֵי הַשָּׂדֶה הֵם שֶׁל קַב קַב, כְּלוֹמַר שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד קַב תְּבוּאָה, וְעֹמֶר אֶחָד הוּא שֶׁל אַרְבָּעָה קַבִּין, **וּשְׁכָחוֹ** לְאוֹתוֹ עֹמֶר, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ שִׁכְחָה** וְהוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁכֵּן בְּאֹפֶן שֶׁעֹמֶר שִׁעוּרוֹ קַב, רוֹאִים עֹמֶר גָּדוֹל שֶׁל אַרְבָּעָה קַבִּין כְּאִלּוּ הוּא אַרְבָּעָה עֳמָרִים, וְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי (פאה פ"ו מ"ה) שֶׁאִם שָׁכַח אַרְבָּעָה עֳמָרִים אֵינָם שִׁכְחָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** שִׁיֵּשׁ לְדוּנוֹ כְּעֹמֶר אֶחָד וַהֲרֵי הוּא **שִׁכְחָה: מִשְׁנָה ד עֹמֶר שֶׁשִּׁכְחוֹ סָמוּךְ לְדָבָר מְסֻיָּם: הָעֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לַגָּפָה** [-גֶּדֶר אֲבָנִים בְּלֹא טִיט בֵּין הָאֲבָנִים], **וְלַגָּדִישׁ** [-אוֹ לַגָּדִישׁ], **וְלַבָּקָר וְלַכֵּלִים** - כְּלֵי הַמַּחֲרֵשָׁה, **וּשְׁכָחוֹ** שָׁם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ שִׁכְחָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִנִּיחוֹ בְּמָקוֹם מְסֻיָּם עָתִיד הוּא לְהִזָּכֵר בּוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה אֵינוֹ שִׁכְחָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, שִׁכְחָה,** וּמַה שֶּׁיִּזָּכֵר בּוֹ אֵינוֹ מַפְקִיעַ דִּין שִׁכְחָה: **מִשְׁנָה ה פָּרָט וְעוֹלְלוֹת בְּכֶרֶם רְבָעִי: כֶּרֶם רְבָעִי** - כֶּרֶם בִּשְׁנָתוֹ הָרְבִיעִית, שֶׁפֵּרוֹתָיו קְדוּשִׁים וְיֵשׁ לְאָכְלָם בִּירוּשָׁלַיִם, וּמִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כד) 'וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים', דְּרָשׁוּ תֵּבַת 'הִלּוּלִים' כְּמוֹ 'חִלּוּלִים', שֶׁיָּכוֹל לְחַלֵּל אֶת הַפֵּרוֹת וְלִפְדּוֹתָם וּלְאָכְלָם, וְאֶת הַדְּמִים יַעֲלֶה לִירוּשָׁלַיִם וְיִקָּנֶה בָּהֶם דָּבָר מַאֲכָל לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם בִּקְדֻשָּׁה. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אַף אִם הַבְּעָלִים פּוֹדֵהוּ **אֵין לוֹ חֹמֶשׁ** - אֵינָם צְרִיכִים לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ עַל פִּדְיוֹנוֹ [בְּשׁוֹנֶה מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאִם הַבְּעָלִים פּוֹדֵהוּ הוּא מוֹסִיף חֹמֶשׁ], **וְאֵין לוֹ בְּעוּר** - אַף שֶׁבַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית וְהַשְּׁבִיעִית לַשְּׁמִטָּה צָרִיךְ לְבַעֵר אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁנּוֹתְרוּ בַּבַּיִת, כַּכָּתוּב (דברים כו יג) 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת', אֶת הָ'רְבָעִי' אֵינוֹ צָרִיךְ לְבַעֵר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ חֹמֶשׁ בְּפִדְיוֹן בְּעָלִים וְיֵשׁ לוֹ** דִּין **בְּעוּר**, שֶׁלְּומְדִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'קֹדֶשׁ' 'קֹדֶשׁ' הָאָמוּר בְּכֶרֶם רְבָעִי מִ'קֹדֶשׁ' הָאָמוּר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְהַשְׁווֹת דִּינָם, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵשׁ דִּין חֹמֶשׁ וְדִין בְּעוּר. וּמַחֲמַת מַחְלֹקֶת זוֹ נֶחְלְקוּ גַּם בְּדִין נוֹסָף, שֶׁ**בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ** - לְכֶרֶם רְבָעִי, דִּין **פֶּרָט** - אִם נָשַׁר עֲנָב אוֹ שְׁנַיִם מִן הָאֶשְׁכּוֹל בְּעֵת בְּצִירָתוֹ הֲרֵי הוּא לָעֲנִיִּים, **וְיֵשׁ לוֹ** דִּין **עוֹלֵלוֹת** - אִם יֵשׁ בּוֹ אֶשְׁכּוֹל עִם מְעַט עֲנָבִים (ראה פאה פ"ז מ"ד) הֲרֵי הוּא לָעֲנִיִּים, **וְהָעֲנִיִּים** נוֹטְלִים אוֹתָם **וּפוֹדִין לְעַצְמָן** אֶת הָעֲנָבִים הַקְּדוּשִׁים בִּקְדֻשַּׁת כֶּרֶם רְבָעִי וּמַעֲלִים אֶת הַדְּמִים לִירוּשָׁלַיִם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כֻּלּוֹ לַגַּת:** הוֹלֵךְ [-מְקוֹם עֲשִׂיַּת הַיַּיִן], וְהַבְּעָלִים יַעֲלוּהוּ לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁאֵין בּוֹ דִּין פֶּרָט וְעוֹלֵלוֹת, לְפִי שֶׁדִּין כֶּרֶם רְבָעִי נִלְמָד מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְדַעַת בֵּית הִלֵּל שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא 'מָמוֹן גָּבוֹהַּ' שֶׁאֵין לָעֲנִיִּים חֵלֶק בּוֹ:

מִשְׁנָה ו **גְּלוּי דַּעַת שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּהֶכְשֵׁר לְטֻמְאָה:** חָבִית שֶׁל זֵיתִים מְגֻלְגָּלִים: - כְּבוּשִׁים בְּמֶלַח לְרַכְּכָם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְנַקֵּב** אֶת הֶחָבִית לְגַלּוֹת שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בַּמֹּהַל הַזֶּה מֵהַזֵּיתִים, וְאַף שֶׁלֹּא נִקֵּב אֵין הַזֵּיתִים מְכְשָׁרִים לְטֻמְאָה מֵחֲמַת הַמֹּהַל כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בּוֹ, וּמִמַּה שֶּׁנִּכְתַּב (ויקרא יא לח) 'וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם', וְהַקְּרִי הוּא 'וְכִי יֻתַּן', דָּרְשׁוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁ'כִּי יִתַּן' הוּא מַדַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם, כָּךְ 'כִּי יֻתַּן' מַשְׁקֶה מֵאֵלָיו אֵינוֹ מַכְשִׁיר אִם אֵינוֹ רוֹצֶה בּוֹ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, צָרִיךְ לְנַקֵּב,** שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֵּעָשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמְגֻלָּה שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ נוֹחָה מִמֹּהַל זֶה. **וּמוֹדִים** בֵּית הִלֵּל, **שֶׁאִם נִקְּבָהּ** וְגָלָה שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בַּמֹּהַל, **וְסָתְמוּהָ שְׁמָרִים** - שִׁמְרֵי הַזֵּיתִים, **שֶׁהִיא טְהוֹרָה** - שֶׁהַזֵּיתִים לֹא הִכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה. **טָמֵא שֶׁטָּבַל כְּשֶׁשָּׁמֵן עַל גּוּפוֹ:** הַסָּךְ גּוּפוֹ בְּשֶׁמֶן הַשָּׁעֲלִים וְנִטְמָא הָאָדָם, וּמִמֵּילָא נִטְמָא הַשֶּׁמֶן שֶׁעָלָיו מִנְּגִיעָתוֹ, וְיָרַד וְטָבַל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִנְטַף** - שֶׁהַשֶּׁמֶן בְּעַיִן וְנוֹטֵף מִגּוּפוֹ לְאַחַר שֶׁטָּבַל, **טָהוֹר** גַּם הַשֶּׁמֶן, וְאַף שֶׁאֵין טְהָרָה לְמַשְׁקִים בְּמִקְוֶה [אֶלָּא לְמַיִם, בְּהַשָּׁקָתָם וְחִבּוּרָם לְמֵי מִקְוֶה] הַשֶּׁמֶן בָּטֵל לְגוּף הָאָדָם וְנִטְהָר אַגַּב טָהֳרָתוֹ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** הַשֶּׁמֶן טָפֵל לְגוּפוֹ עַד כְּדֵי **סֵיכַת אֵבֶר קָטָן** - הַזָּרַת שֶׁבַּיָּד, אֲבָל יוֹתֵר מִכָּךְ הֲרֵי הוּא טָמֵא וּמְטַמֵּא גַּם אֶת הַטְּבוֹל. **וְאִם הָיָה הַשֶּׁמֶן טָמֵא מִתְּחִלָּתוֹ** - בְּטָרֶם סָךְ מֵמְּנּוּ, וְסָךְ אֶת גּוּפוֹ בְּשֶׁמֶן טָמֵא, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** עַד **כְּדֵי סֵיכַת אֵבֶר קָטָן** טָפֵל הַשֶּׁמֶן לַגּוּף וְטָהוֹר, אֲבָל יוֹתֵר מִכָּךְ אֵינוֹ בָּטֵל לַגּוּף וְהַשֶּׁמֶן וְהַטּוֹבֵל טְמֵאִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אִם נִשְׁאַר עַל גּוּפוֹ מֵהַשֶּׁמֶן **מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ** - שֶׁהַנּוֹגֵעַ בּוֹ מַרְגִּישׁ לַחְלוּחִית, הֲרֵי הוּא טָהוֹר, אַךְ יוֹתֵר מִכָּךְ הֲרֵי הוּא טָמֵא. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל,** אַף אִם נִשְׁאַר מִן הַשֶּׁמֶן בִּשְׁעוּר **טוֹפֵחַ וּמְטִפִּיחַ** - שֶׁיֵּשׁ לַחְלוּחִית בְּכַף יָדוֹ שֶׁל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ עַד שֶׁאִם יִגַּע בְּכַף אַחֶרֶת תִּדְבַּק אַף בָּהּ הַלַּחְלוּחִית, אַף בְּאֹפֶן זֶה הוּא טָהוֹר, וְרַק בְּיוֹתֵר מִכָּךְ הוּא טָמֵא: **מִשְׁנָה ז** **שְׁעוּר קְדוּשֵּׁי כֶּסֶף:** **הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת** לְבַעְלָהּ בְּקִדּוּשֵׁי כֶּסֶף, **בְּדִינָר וּבְשָׁוֶה דִּינָר** - כְּשֶׁנּוֹתֵן לָהּ הַבַּעַל לְכָל הַפָּחוֹת דִּינָר כֶּסֶף אוֹ אֶת שָׁוְיוֹ, **כִּדְבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֲפִלּוּ **בִּפְרוּטָה וּבְשָׁוֶה פְּרוּטָה. וְכַמָּה שָׁוֶה הִיא הַפְּרוּטָה,** אֶחָד **מִשְּׁמוֹנָה בָּאִסָּר הָאִיטַלְקִי** - שְׂמִינִית מַטְבֵּעַ אִסָּר הָאִיטַלְקִי, שֶׁשָּׁוְיוֹ שְׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת. **גִּט יָשָׁן: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אִם רוֹצֶה אָדָם **פּוֹטֵר הוּא** [-מְגָרֵשׁ] **אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יָשָׁן, וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִין.** וּכְפִי שֶׁיִּבְאַר. **אֵיזֶהוּ גֵט יָשָׁן, כָּל שֶׁנִּתְיַחֵד הַבַּעַל עִמָּהּ אַחַר שֶׁכָּתְבוֹ לָהּ** וְקֹדֶם שֶׁנָּתְנוֹ לָהּ. שֶׁחוֹשְׁשִׁים בֵּית הִלֵּל שֶׁמָּא יַשְׁהֶה אֶת הַגֵּט אַחַר כְּתִיבָתוֹ זְמַן אָרֹךְ עַד שֶׁנִּתְיַשֵּׁן, וּבֵינְתַיִם יְהִיוּ לוֹ מְמָנָה בָּנִים, וְכֵיוָן שֶׁהַכָּתוּב בְּגֵט הַכָּתוּב לְדָתָם יָבוֹאוּ לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶם לַעַז שֶׁנּוֹלְדוּ בְּהֶיּוֹתָהּ פְּנוּיָה אַחֲרֵי גֵּרוּשֶׁיהָ. וְאִלּוּ לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אֵין לָחוּשׁ לְכָךְ. **הַמִּתְיַחֵד עִם גְּרוּשָׁתוֹ:** הַמְגָרֵשׁ **אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִמּוֹ** אַחַר גֵּרוּשֶׁיהָ **בְּפֶנְדָּקִי** [-בְּאַכְסַנְיָא], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינָהּ צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שֵׁנִי,** אַף שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁהִתְיַחֲדָה עִמּוֹ, כִּי עֲדֵי יִחוּד אֵינָם מְעִידִים עַל בִּיאָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שֵׁנִי,** כֵּיוָן שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֲפִלּוּ עֲדֵי יִחוּד הֲרֵי הֵם כִּמְעִידִים עַל הַבִּיאָה עַצְמָהּ, וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת, וּוַדַּאי הִתְכַּוֵּן לְקִדּוּשָׁהּ בְּבִיאָה. **אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִן הַנִּשּׂוּאִין** - אַחַר שֶׁנָּשָׂא אוֹתָהּ, שֶׁהָיָה רָגִיל בָּהּ, וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ עֵדִים עַל יִחוּד יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאַף בָּא עָלֶיהָ. **אֲבָל אִם נִתְגָּרְשָׁה מִן הָאֵרוּסִין** קֹדֶם שֶׁנִּשְׂאָהּ, מוֹדִים בֵּית הִלֵּל שֶׁאֵינָהּ **צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שֵׁנִי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לִבּוֹ גַּס בָּהּ** - אֵינוֹ רָגִיל עִמָּהּ, וּמֵחֲמַת עֲדֵי יִחוּד בִּלְבַד אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא בָּא עָלֶיהָ: **מִשְׁנָה ח** **צָרַת עֶרְוָה:** אָדָם שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים, וְאַחַת מֵהֶם אֲסוּרָה עָרְוָה עַל אָחִיו בְּאִסּוּר עֶרְוָה [כְּגוֹן שֶׁנָּשָׂא בַּת אָחִיו], וָמֵת, וְנָפְלוּ שְׁתֵּי נָשָׁיו לְיִבּוּם לִפְנֵי אָחִיו, וַהֲרֵי הָעֶרְוָה פְּטוּרָה מִיבּוּם מֵחֲמַת אִסּוּרָהּ. **בֵּית שַׁמַּאי מַתִּירִין אֶת הַצָּרוֹת** שֶׁל הָעֶרְוָיוֹת [אֵשֶׁת הַמֵּת הַשֵּׁנִיָּה] לְהִתְיַבֵּם לָאַחִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִין** גַּם אֶת הַצָּרוֹת (ראה יבמות פ"א מ"א). וְאִם **חָלְצוּ** צָרוֹת הָעֶרְוָה, **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין מִן הַכְּהֻנָּה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלְּדַעְתָּם הָיוּ זְקוּקוֹת לְיִבּוּם אוֹ חֲלִיצָה, הֲרֵי הֵן 'חֲלוּצָה' הַפְּסוּלָה מִדְּרַבָּנָן לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֵן, **וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין** אֶת הַצָּרוֹת לְכְהֻנָּה, שֶׁכֵּן חֲלִיצָתָן אֵינָהּ נִצַּרֶכֶת, וְאֵינָן חֲשׁוּבוֹת 'חֲלוּצָה'. וְאִם **נִתְיַבְּמוּ** צָרוֹת הָעֶרְוָה, וּמֵת הַיָּבָם, **בֵּית שַׁמַּאי מַכְשִׁירִין** אֶת הַצָּרוֹת לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֲנִים, שֶׁהֲרֵי נִתְיַבְּמוּ כַּדִּין, וּכְשֶׁנִּתְאַלְמְנוּ הֲרֵי הֵן מֻתָּרוֹת אַף לְכֹהֵן, **וּבֵית הִלֵּל פּוֹסְלִין,** כִּי מֵאַחַר וּלְדַעְתָּם הָיוּ פְּטוּרוֹת מִיבּוּם, הֲרֵי לֹא הֻתַּר אִסּוּר 'אֵשֶׁת אָח' שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶן לְגַבֵּי הַיָּבָם, וְנִבְעֲלוּ לְאָסוּר לָהֶם וְנַעֲשׂוּ 'זוֹנָה' הָאֲסוּרָה לְכְהֻנָּה. **אַף עַל פִּי שֶׁאֵלּוּ פּוֹסְלִין** לְכְהֻנָּה אֶת הַצָּרוֹת שֶׁחָלְצוּ אוֹ הִתְיַבְּמוּ, **וְאֵלּוּ מַכְשִׁירִין, לֹא נִמְנְעוּ בֵּית שַׁמַּאי מִלְּשָׂא נָשִׁים מִבֵּית הִלֵּל** וְלֹא חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא הִיא צָרַת עֶרְוָה שֶׁלְּדַעַת בֵּית הִלֵּל מֻתֶּרֶת לְעוֹלָם, וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אֲסוּרָה בְּאִסּוּר לָאו שֶׁל 'לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר' וְגוֹ' (דברים כה ה), **וְלֹא נִמְנְעוּ בֵּית הִלֵּל מִלְּשָׂא נָשִׁים מִבֵּית שַׁמַּאי,** וְלֹא חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא אִשָּׁה זוֹ הִיא בַּת צָרַת עֶרְוָה שֶׁנִּתְיַבְּמָה, שֶׁהִיא מַמְזֶרֶת לְדַעְתָּם. כִּי הָיוּ מוֹדִיעִים אֵלּוּ לְאֵלּוּ מִי הֵן הַמַּמְזֵרוֹת אוֹ הָאֲסוּרוֹת בְּאִסּוּר לָאו לְפִי דַּעְתָּם, וְהָיוּ פּוֹרְשִׁין מֵהֶן. וְכֵן **כָּל הַטְּהֳרוֹת וְהַטֻּמְאוֹת** שֶׁנִּחְלְקוּ בָּהֶם בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **שָׁהָיוּ אֵלּוּ מְטַהֲרִין וְאֵלּוּ מְטַמְּאִין. לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהָיוֹת עוֹשִׂין טְהָרוֹת אֵלּוּ** - הַמְטַמְּאִים **עַל גַּב** כֵּלִים שֶׁל **אֵלּוּ** - הַמְטַהֲרִים, לְפִי שֶׁהָיוּ מוֹדִיעִים לָהֶם אִם הָיוּ שׁוֹאֲלִים כְּלִי שֶׁטָּהֳרָתוֹ תְּלוּיָה בְּמַחֲלֹקְתָּם: **מִשְׁנָה ט** **קְדוּשֵּׁי מַאֲמָר:** **שְׁלֹשָׁה אֲחִים שְׁשָׁנִים מֵהֶם נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאֶחָד מֵהֶן** - וְהָאָח הַשְּׁלִישִׁי אֵינוֹ נָשׂוּי. **מֵת אֶחָד מִבַּעֲלֵי אֲחָיוֹת,** אֵשֶׁת הַמֵּת נוֹפֶלֶת רַק לִפְנֵי הָאָח הַמֵּפְנֶה, שֶׁהֲרֵי הִיא עֶרְוָה עַל הָאָח הַשֵּׁנִי הַנָּשׂוּי לַאֲחוֹתָהּ. וְאִם יִבְּמָהּ הַמֵּפְנֶה, וְאַחַר כָּךְ מֵת הָאָח הַשֵּׁנִי, אֵין הַמֵּפְנֶה מְיַבֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ, שֶׁהֲרֵי עַתָּה הִיא 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ'. וְאִם **עָשָׂה בָּהּ** הַמֵּפְנֶה בְּאֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן **מַאֲמָר** [-שֶׁקִּדְּשָׁהּ בְּכֶסֶף אוֹ שְׁטָר הַמּוֹעִילִים בִּיבָמָה מִדְּרַבָּנָן] וְלֹא יִבְּמָהּ, **וְאַחַר כָּךְ מֵת אָחִיו הַשֵּׁנִי,** וְנָפְלָה גַּם אִשְׁתּוֹ לִפְנֵי הָאָח הַמֵּפְנֶה. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מַאֲמָר קוֹנֶה מִן הַתּוֹרָה וַהֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ, וּלְפִיכָךְ, **אִשְׁתּוֹ** שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר תִּשָּׁאֵר **עִמּוֹ, וְהַלָּה** - וַאֲחוֹתָהּ, אֵשֶׁת הַמֵּת הַשֵּׁנִי, **תֵּצֵא** - מֻתֶּרֶת לַשּׁוּק, שֶׁלֹּא נָפְלָה לִפְנֵיהֶן לְיִבּוּם **מְשׁוּם** שֶׁהִיא 'אֲחוֹת אִשָּׁה'. וְלָכֵן אַף אִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת, שֶׁאֵינָהּ 'אֲחוֹת זְקוּקָה' שֶׁהֲרֵי אֲחוֹתָהּ לֹא נָפְלָה לִפְנֵיהֶן לְיִבּוּם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מַאֲמָר אֵינוֹ קוֹנֶה מִן הַתּוֹרָה, וַאֲחוֹתָהּ נָפְלָה לִפְנֵיהֶן לְיִבּוּם וְלֹא נִפְטְרָה מִשּׁוּם 'אֲחוֹת אִשָּׁה', וּמִמֵּילָא אַף אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה עֲלֵיהֶן כֵּיוָן שֶׁהִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ'. וְלָכֵן **מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ** שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, **בְּגֵט** לְהַפְקִיעַ אֶת זִקַּת הַיָּבָמִין [וּתְחִלָּה יִתֵּן גֵּט וְאַחַר כָּךְ יַחֲלֹץ]. **וְאֶת אֵשֶׁת אָחִיו** הַשֵּׁנִי, מוֹצִיא **בַּחֲלִיצָה,** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ, שֶׁאַף הִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ'. **וְזוֹ הִיא** - וְעַל מִקְרֶה זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים: **אִי** [-אוֹי] **לוֹ עַל אִשְׁתּוֹ, וְאִי לוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו,** שֶׁהַפְּסִידָן בְּלֹא פְּשִׁיעָתוֹ: **מִשְׁנָה י** **מַדִּיר אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה:** **הַמִּטָּה,** שֶׁאָמַר קוֹנָם הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי וְחָל נִדְרוֹ [אַךְ אִם אָמַר 'קוֹנָם הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁי עָלַיִךְ' לֹא חָל הַנֵּדֶר, שֶׁהוּא מְשֻׁעְבָּד לָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא י) 'וְעִנָּתָהּ לֹא יִגְרָע'], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אִם הִדִּירָהּ לְמֶשֶׁךְ **שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת** [-שָׁבוּעוֹת], תַּמְתִּין וְאֵינוֹ חַיָּב לְגָרְשָׁהּ [שֶׁמָּצִינוּ מָקוֹם אַחֵר שֶׁהוּא גּוֹרֵם לָהּ לְהַמְתִּין שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, בְּיוֹלֶדֶת נִקְבָה שֶׁהִיא טְמֵאָה שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת], אַךְ אִם הִדִּירָהּ לְמֶשֶׁךְ זְמַן אָרֹךְ יוֹתֵר, מְגָרְשָׁהּ וְנוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אִם הִדִּירָהּ **לְשַׁבָּת** [-שָׁבוּעַ] **אַחַת**

צְרִיכָה לְהַמְתִּין [שֶׁמָּצִינוּ מִקְרָה שֶׁכִּיחַ נוֹסָף שֶׁמַּמְתִּינָה בּוֹ שָׁבוּעַ, כְּשֶׁהִיא טְמֵאָה נִדָּה, אֲבָל יוֹלֶדֶת נֶקֻבָה אֵינוֹ שָׁכִיחַ], אַךְ בְּיוֹתֵר מִכָּךְ לְגָרְשָׁהּ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. **קָרְבַּן יוֹלֶדֶת בְּמַפָּלֶת אוֹר לְשִׁמּוֹנִים וְאֶחָד לְלֵדָה קוֹדֶמֶת: הַמַּפָּלֶת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד** לְלֵדָתָהּ, שֶׁיָּלְדָה בַּת וְחָיְבָת לְהָבִיא קָרְבָּן בְּיוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ו) 'וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ וְגוֹ' תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת' וְגוֹ', וּבְלֵיל יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד לְלֵדָתָהּ, הִפִּילָה, **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין** אוֹתָהּ **מִן הַקָּרְבָּן** - מִלְּהָבִיא קָרְבָּן נוֹסָף עַל נֶפֶל זֶה, כֵּיוָן שֶׁלֵּילָה אֵינוֹ זְמַן הֲרָאוּי לְהָבִיא קָרְבָּן, הֲרֵי הִיא כְּיוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ 'מְלֹאת' [-בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים לְלֵדָתָהּ] שֶׁאֵינָהּ חַיֶּבֶת אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד. **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין** אוֹתָהּ בְּקָרְבָּן, כֵּיוָן שֶׁהַפִּילָה אַחַר מְלֹאת שְׁמוֹנִים יָמִים לְלֵדָתָהּ, כְּדִין הַמַּפָּלֶת בְּיוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד [וּרְאֵה עוֹד כְּרֵתוֹת (פ"א מ"ו)]. **צִיצִית בִּכְנַף פִּשְׁתָּן:** סָדִין - בֶּגֶד פִּשְׁתָּן בְּחִיּוּב **צִיצִית, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין**, שֶׁחוּטֵי הַתְּכֵלֶת הָעֲשׂוּיִים צֶמֶר הֵם כְּלְאַיִם בְּבֶגֶד פִּשְׁתָּן, וְאַף שֶׁעֲשָׂה שֶׁל צִיצִית דּוֹחֶה לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁל כִּלְאַיִם, אַךְ סְתָם סָדִין לוֹבְשִׁים אוֹתוֹ בַּלַּיְלָה וּפָטוּר מִצִּיצִית [שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו לט) 'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ' פָּרַט לִכְסוּת לַיְלָה] וּמִמֵּילָא אָסוּר לְלָבְשׁוֹ מֻחֲמֶת אִסּוּר הַכְּלְאַיִם שֶׁבּוֹ. וְגָזְרוּ אַף כְּשֶׁלּוֹבְשׁוֹ בַּיּוֹם שֶׁמָּא יָבוֹא לְלָבְשׁוֹ בַּלַּיְלָה. **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין** סָדִין בְּצִיצִית בַּיּוֹם, שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין לִגְזֹר כֵּן. **שַׁבָּת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר:** כַּלְכֹּלַת הַשַּׁבָּת - סַל פֵּרוֹת שֶׁיִּחֲדָם לַאֲכִילָה בְּשַׁבָּת, אִם בָּא לֶאֱכֹל מֵהֶם לִפְנֵי שַׁבָּת **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין** מִלְּעַשְּׂרָם, שֶׁאֵין הַשַּׁבָּת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר [וְאוֹסֶרֶת אֲכִילַת עֲרַאי מֵהַפֵּרוֹת בְּלִי מַעֲשֵׂר] אֶלָּא בִּכְנִיסָתָהּ. **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין**, שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁיִּחֲדָם לְשַׁבָּת נִקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה יא נְזִירוּת בְּחוּץ לָאָרֶץ: מִי שֶׁנָּדַר** בִּהְיוֹתוֹ בְּחוּץ לָאָרֶץ וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ **נְזִירוּת מְרֻבָּה** - לִזְמַן אָרֹךְ, **וְהִשְׁלִים** אֶת **נְזִירוּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא לָאָרֶץ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, מֵאַחַר שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה עַל אֶרֶץ הָעַמִּים, קְנָסוּ חֲכָמִים שֶׁהַנּוֹזֵר בְּחוּץ לָאָרֶץ יַעֲלֶה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִנָּהֵג בָּהּ אֶת נְזִירוּתוֹ, אֶלָּא שֶׁדַּי שֶׁיִּהְיֶה **נָזִיר שִׁלְשִׁים יוֹם**, כְּסָתָם נְזִירוּת, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, קְנָסוּהוּ לִהְיוֹת **נָזִיר בַּתְּחִלָּה** - כְּמִנְיַן הַיָּמִים שֶׁנָּדַר בַּתְּחִלָּה. **אָדָם שֶׁנֶּחְלְקוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים כְּמוֹ נְזִירִיּוֹת קִבֵּל: מִי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ** שֶׁבִּזְמַן מְסֻיָּם קִבֵּל עָלָיו נְזִירוּת, אֶלָּא שֶׁאֵלּוּ - עֵדֵי כַּת אַחַת **מְעִידִים שְׁנַּדַּר שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת, **וְאֵלּוּ** - עֵדֵי הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה **מְעִידִים שֶׁנָּדַר חָמֵשׁ** נְזִירִיּוֹת. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, נֶחְלְקָה הָעֵדוּת בְּקִבּוּלָן, כֵּיוָן שֶׁהַפִּילָה אַחַר מְלֹאת שְׁמוֹנִים יָמִים לְלֵדָתָהּ, כְּדִין הַמַּפָּלֶת בְּיוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד [וּרְאֵה עוֹד כְּרֵתוֹת (פ"א מ"ו)]. **צִיצִית בִּכְנַף פִּשְׁתָּן:** סָדִין - בֶּגֶד פִּשְׁתָּן בְּחִיּוּב **צִיצִית, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין**, שֶׁחוּטֵי הַתְּכֵלֶת הָעֲשׂוּיִים צֶמֶר הֵם כְּלְאַיִם בְּבֶגֶד פִּשְׁתָּן, וְאַף שֶׁעֲשָׂה שֶׁל צִיצִית דּוֹחֶה לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁל כִּלְאַיִם, אַךְ סְתָם סָדִין לוֹבְשִׁים אוֹתוֹ בַּלַּיְלָה וּפָטוּר מִצִּיצִית [שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו לט) 'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ' פָּרַט לִכְסוּת לַיְלָה] וּמִמֵּילָא אָסוּר לְלָבְשׁוֹ מֻחֲמֶת אִסּוּר הַכְּלְאַיִם שֶׁבּוֹ. וְגָזְרוּ אַף כְּשֶׁלּוֹבְשׁוֹ בַּיּוֹם שֶׁמָּא יָבוֹא לְלָבְשׁוֹ בַּלַּיְלָה. **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין** סָדִין בְּצִיצִית בַּיּוֹם, שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין לִגְזֹר כֵּן. **שַׁבָּת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר:** כַּלְכֹּלַת הַשַּׁבָּת - סַל פֵּרוֹת שֶׁיִּחֲדָם לַאֲכִילָה בְּשַׁבָּת, אִם בָּא לֶאֱכֹל מֵהֶם לִפְנֵי שַׁבָּת **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין** מִלְּעַשְּׂרָם, שֶׁאֵין הַשַּׁבָּת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר [וְאוֹסֶרֶת אֲכִילַת עֲרַאי מֵהַפֵּרוֹת בְּלִי מַעֲשֵׂר] אֶלָּא בִּכְנִיסָתָהּ. **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין**, שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁיִּחֲדָם לְשַׁבָּת נִקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר: **מִשְׁנָה יא נְזִירוּת בְּחוּץ לָאָרֶץ: מִי שֶׁנָּדַר** בִּהְיוֹתוֹ בְּחוּץ לָאָרֶץ וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ **נְזִירוּת מְרֻבָּה** - לִזְמַן אָרֹךְ, **וְהִשְׁלִים** אֶת **נְזִירוּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ בָּא לָאָרֶץ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, מֵאַחַר שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה עַל אֶרֶץ הָעַמִּים, קְנָסוּ חֲכָמִים שֶׁהַנּוֹזֵר בְּחוּץ לָאָרֶץ יַעֲלֶה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִנָּהֵג בָּהּ אֶת נְזִירוּתוֹ, אֶלָּא שֶׁדַּי שֶׁיִּהְיֶה **נָזִיר שִׁלְשִׁים יוֹם**, כְּסָתָם נְזִירוּת, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, קְנָסוּהוּ לִהְיוֹת **נָזִיר בַּתְּחִלָּה** - כְּמִנְיַן הַיָּמִים שֶׁנָּדַר בַּתְּחִלָּה. **אָדָם שֶׁנֶּחְלְקוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים כְּמוֹ נְזִירִיּוֹת קִבֵּל: מִי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ** שֶׁבִּזְמַן מְסֻיָּם קִבֵּל עָלָיו נְזִירוּת, אֶלָּא שֶׁאֵלּוּ - עֵדֵי כַּת אַחַת **מְעִידִים שְׁנַּדַּר שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת, **וְאֵלּוּ** - עֵדֵי הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה **מְעִידִים שֶׁנָּדַר חָמֵשׁ** נְזִירִיּוֹת. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, נֶחְלְקָה הָעֵדוּת וּבָטְלָה, כֵּיוָן שֶׁהֵם מַכְחִישִׁים אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, **וְאֵין כָּאן נְזִירוּת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, הֲרֵי יֵשׁ **בִּכְלָל חָמֵשׁ שְׁתַּיִם**, וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ כָּאן שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים הַמְּעִידוֹת עַל שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת שֶׁקִּבֵּל עָלָיו, וְלָכֵן הַדִּין הוּא שֶׁיִּהְיֶה נָזִיר שְׁתַּיִם: **מִשְׁנָה יב** חֲלַל גּוּף הָאָדָם לְהַעֲבָרַת טֻמְאָה: גַּג אַכְסַדְרָה [-מָקוֹם מִקְרֶה לִפְנֵי הַבַּיִת] שֶׁנִּסְדַּק, וּמִתַּחְתָּיו טֻמְאָה וְכֵלִים, וְהַסֶּדֶק מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם וּמוֹנֵעַ אֶת הָעֲבָרַת הַטֻּמְאָה לַכֵּלִים. **אָדָם שֶׁהוּא נָתוּן** - מֻנָּח עַל הַקַּרְקַע **תַּחַת הַסֶּדֶק, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** לַכֵּלִים, שֶׁאֵין בֵּינוֹ לְרִצְפָּה חֲלַל טֶפַח, וְגוּפוֹ אֵינוֹ חָלוּל מֵחֲמַת אֵיבָרָיו הַפְּנִימִיִּים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אָדָם חָלוּל הוּא** בְּתוֹכוֹ, וְעַל אַף הָאֵיבָרִים נֶחְשָׁב לַחֲלַל טֶפַח, **וְהַצַּד הָעֶלְיוֹן** שֶׁל גּוּפוֹ - שֶׁיֵּשׁ תַּחְתָּיו חֲלַל טֶפַח - הֲרֵי הוּא כְּאֹהֶל, **וּמֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** מִצַּד הַטֻּמְאָה לְצַד הַכֵּלִים:

פֶּרֶק ה דְּעוֹת תַּנָּאִים הַסּוֹבְרִים שֶׁאַף בְּמַחֲלוֹקוֹת אֲחֵרוֹת דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי לְקֻלָּא וּבֵית הִלֵּל לְחֻמְרָא, וְעוֹד עֲדֵיּוֹת תַּנָּאִים בְּדִינִים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א דַּעַת רַבִּי יְהוּדָה עַל מַחֲלוֹקוֹת שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְקֻלִּים בָּהֶן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁשָּׁה דְבָרִים** נוֹסָפִים, הֵם **מִקְּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחְמִירֵי בֵּית הִלֵּל**, וְאֵלּוּ הֵם: א. **דַּם נְבֵלוֹת, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין** אוֹתוֹ, שֶׁאֵינוֹ כִּנְבֵלָה, **וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין** אוֹתוֹ, כִּנְבֵלָה, אַךְ שְׁעוּרוֹ רְבִיעִית וְלֹא כַּזַּיִת. ב. **בֵּיצַת הַנִּבְלָה** - שֶׁמֵּתָה תַּרְנְגֹלֶת אוֹ שֶׁנִּשְׁחֲטָה שֶׁלֹּא כַּדִּין וְנִמְצְאָה בְּיָצָה בְּמֵעֶיהָ, **אִם יֵשׁ** בֵּיצָה **כַּיּוֹצֵא בָּהּ** [-דּוֹמָה לָהּ] **נִמְכֶּרֶת בַּשּׁוּק, שֶׁקִּלְפָּתָהּ** קָשָׁה, **מֻתֶּרֶת** בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁנִּגְמְרָה לִכְפָנֵי שֶׁמֵּתָה. **וְאִם לָאו**, שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בָּהּ בַּשּׁוּק, שֶׁקִּלְפָּתָהּ רַכָּה וְלֹא נִגְמְרָה לְגַמְרֵי, **אֲסוּרָה, כְּדִבְרֵי** [-כָּךְ הִיא דַּעַת] **בֵּית שַׁמַּאי**, לְפִי שֶׁהִיא כְּחֵלֶק מֵאֵיבְרֵי הַנִּבְלָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִין** מִדְּרַבָּנָן אֲפִלּוּ כְּשֶׁיֵּשׁ כַּיּוֹצֵא בָּהּ בַּשּׁוּק. **וּמוֹדִים** בֵּית שַׁמַּאי **בְּבֵיצַת טְרֵפָה**, שֶׁנִּטְרְפָה תַּרְנְגֹלֶת וְהַטְּרֵפָה בֵּיצָה, **שֶׁהִיא אֲסוּרָה** בַּאֲכִילָה, אַף שֶׁהִיא גְּמוּרָה מִמָּשׁ, **מִפְּנֵי** שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ **שֶׁגְּדֵלָה** הַבֵּיצָה **בְּאִסּוּר**, שֶׁנּוֹצְרָה אוֹ נִגְמְרָה אֲחֵרֵי שֶׁנִּטְרְפָה הַתַּרְנְגֹלֶת, וְדִינָהּ כִּטְרֵפָה. ג-ד. **דַּם** זִיבָה שֶׁל **נְכְרִית**, שֶׁרֵקָה וּמֵימֵי רַגְלֶיהָ טְמֵאִים מִדִּבְרֵי חֲכָמִים כְּזָבָה, וְכֵן **דַּם (טְהוֹרָה) [טְהֵרָה] שֶׁל מְצֹרַעַת** [-שֶׁרָאֲתָה אַחַר לֵדָתָהּ, שְׁבוּעַ אַחַר לֵדַת זָכָר, וּשְׁבוּעַיִם אַחַר לֵדַת נְקֵבָה], **בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין**, דַּם נְכְרִית - לְפִי שֶׁרֻּבָּם חֲכָמִים לַעֲשׂוֹת הֵכֵּר שֶׁאֵין נְכְרִית כְּזָבָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׂרְפוּ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ בָּהּ, וְלָכֵן לֹא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל רֹק וּמֵי רַגְלַיִם שֶׁהֵם מְצוּיִים. וְדַם מְצֹרַעַת - שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין הַדָּם בִּכְלָל 'מַעֲיְנוֹת' הַמְּצֹרָע שֶׁאָסְרָה תּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ 'מִתְעַגֵּל' [-מִתְאַסֵּף בְּתוֹךְ הַגּוּף] וְיוֹצֵא', אֶלָּא יוֹצֵא מִיָּד טִפִּין טִפִּין. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, דְּמִים אֵלּוּ טְמֵאִים כְּשֶׁהֵם לַחִים **כְּרֶקֶּה וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ** שֶׁל הַנְּכְרִית אוֹ הַמְצֹרַעַת, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים אַף עַל דַּם נְכְרִית, וַעֲדַיִן יֵשׁ הֵכֵּר שֶׁמֵּאֲתָהּ מִדְּרַבָּנָן, שֶׁאִלּוּ הָיְתָה טְמֵאָה מִן הַתּוֹרָה הָיָה הַדָּם מְטַמֵּא אַף כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ. וְדַם מְצֹרַעַת אָסוּר מֵהַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ז) 'לִנְקֵבָה' לְרַבּוֹת דַּם טֹהַר שֶׁל מְצֹרַעַת [כִּי שְׁאָר מַעְיְנוֹת הִתְרַבּוּ כְּבָר מִתֵּבַת 'לְזָכָר' (שם)]. ה. **אוֹכְלִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית** מִשּׁוּם חֲבֵרוֹ, בֵּין בְּאֹפֶן שֶׁהוּא מַחֲזִיק וּמַכִּיר **טוֹבָה** לַבְּעָלִים עַל כָּךְ, אַף שֶׁהַפֵּרוֹת מֻפְקָרִים מִן הַתּוֹרָה, וּבֵין **שֶׁלֹּא** בְּאֹפֶן שֶׁמַּכִּיר לוֹ **טוֹבָה, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין אוֹכְלִים** פֵּרוֹת שְׁבִיעִית **(אֶלָּא)** בְּאֹפֶן שֶׁמַּכִּיר **טוֹבָה** לַבְּעָלִים עַל כָּךְ, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה הִפְקִירָתַם. ו. **הַחֻמָּת** [-נוֹד עוֹר בַּעַל נָקֵב בְּצִדּוֹ] שֶׁנִּקְּבָה וְקִשֵּׁר אֶת מְקוֹם הַנָּקֵב, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, חֲשׁוּבָה כִּכְלִי וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה רַק אִם הִיא **צְרוּרָה עוֹמֶדֶת** - שֶׁהִתְקַמֵּט הָעוֹר וְהִתְקַשָּׁה עַל הַמָּקוֹם הַצָּרוּר, וְהוּא עוֹמֵד מֵאֵלָיו, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ צְרוּרָה**, שֶׁלֹּא הִתְקַמֵּט הָעוֹר וְלֹא הִתְקַשָּׁה, כֵּיוָן שֶׁהַקֶּשֶׁר מַחֲזִיק אֶת מַה שֶּׁמְּנִיחַ בְּתוֹכוֹ, הֲרֵי הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ב דַּעַת רַבִּי יוֹסֵי עַל מְקוֹמוֹת נוֹסָפִים בָּהֶם בֵּית שַׁמַּאי לְקֻלָּא: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שִׁשָּׁה דְבָרִים** נוֹסָפִים, הֵם **מִקְּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחְמִירֵי בֵּית הִלֵּל**, וְאֵלּוּ הֵם: א. בְּשַׂר עוֹף **אֵינוֹ עוֹלֶה** עַל הַשֻּׁלְחָן עִם הַגְּבִינָה **וְאֵינוֹ נֶאֱכָל** עִמָּהּ, שֶׁמָּא יַנִּיחַ בְּקְעָרָה רוֹתַחַת בְּשַׂר בְּהֵמָה וּגְבִינָה, וְיַעֲבֹר עַל אִסּוּר בְּשׂוּל בָּשָׂר בְּחָלָב. ב. **תּוֹרְמִין** תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת מִן **הַזֵּיתִים עַל הַשָּׁמֶן** וּמִן **הֶעֲנָבִים עַל הַיַּיִן, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין תּוֹרְמִין** זֵיתִים עַל שָׁמֶן, וַעֲנָבִים עַל יַיִן, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, הֲרֵי יֵשׁ **בִּכְלָל חָמֵשׁ שְׁתַּיִם** וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ כָּאן שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים הַמְּעִידוֹת עַל שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת שֶׁקִּבֵּל עָלָיו, וְלָכֵן הַדִּין הוּא שֶׁיִּהְיֶה נָזִיר שְׁתַּיִם: **מִשְׁנָה יב** חֲלַל גּוּף הָאָדָם לְהַעֲבָרַת טֻמְאָה: גַּג אַכְסַדְרָה [-מָקוֹם מִקְרֶה לִפְנֵי הַבַּיִת] שֶׁנִּסְדַּק, וּמִתַּחְתָּיו טֻמְאָה וְכֵלִים, וְהַסֶּדֶק מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם וּמוֹנֵעַ אֶת הַעֲבָרַת הַטֻּמְאָה לַכֵּלִים. **אָדָם שֶׁהוּא נָתוּן** - מֻנָּח עַל הַקַּרְקַע **תַּחַת הַסֶּדֶק, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** לַכֵּלִים, שֶׁאֵין בֵּינוֹ לְרִצְפָּה חֲלַל טֶפַח, וְגוּפוֹ אֵינוֹ חָלוּל מֵחֲמַת אֵיבָרָיו הַפְּנִימִיִּים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אָדָם חָלוּל הוּא** בְּתוֹכוֹ, וְעַל אַף הָאֵיבָרִים נֶחְשָׁב לַחֲלַל טֶפַח, **וְהַצַּד הָעֶלְיוֹן** שֶׁל גּוּפוֹ - שֶׁיֵּשׁ תַּחְתָּיו חֲלַל טֶפַח - הֲרֵי הוּא כְּאֹהֶל, **וּמֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** מִצַּד הַטֻּמְאָה לְצַד הַכֵּלִים:

פֶּרֶק ה דְּעוֹת תַּנָּאִים הַסּוֹבְרִים שֶׁאַף בְּמַחֲלוֹקוֹת אֲחֵרוֹת דַּעַת בֵּית שַׁמַּאי לְקֻלָּא וּבֵית הִלֵּל לְחֻמְרָא, וְעוֹד עֲדֵיּוֹת תַּנָּאִים בְּדִינִים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א דַּעַת רַבִּי יְהוּדָה עַל מַחֲלוֹקוֹת שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְקֻלִּים בָּהֶן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁשָּׁה דְבָרִים** נוֹסָפִים, הֵם **מִקְּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחְמִירֵי בֵּית הִלֵּל**, וְאֵלּוּ הֵם: א. **דַּם נְבֵלוֹת, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין** אוֹתוֹ, שֶׁאֵינוֹ כִּנְבֵלָה, **וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין** אוֹתוֹ, כִּנְבֵלָה, אַךְ שְׁעוּרוֹ

אֶת הַכֶּרֶם בְּהֶכְרֵחַ אָסְרָה שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. ד. **הַמְּעַטָּה** - קֶמַח שֶׁנִּתָּן לְתוֹךְ מַיִם רוֹתְחִים, וּמִתְבַּשֵּׁל וּמִתְעַבֶּה בָּהֶם, וְאַחַר כָּךְ נֶאֱפָה בַּתַּנּוּר, **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין** אֶת הָעִסָּה מֵחוֹבַת הַפְּרָשַׁת חַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו יט) 'וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַה'', וְאֵין לֶחֶם אֶלָּא הַנֶּאֱפֶה בַּתַּנּוּר וְאֵלּוּ זוֹ הִתְבַּשְּׁלָה קֹדֶם לָכֵן, **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין**, וְסוֹבְרִים שֶׁדַּי בַּאֲפִיָּתָהּ לְבַסּוֹף לָתֵת לָהּ שֵׁם 'לֶחֶם'. ה. **מַטְבִּילִין** טָמֵא **בַּחֲרְדְּלִית** [-'הַרְדְּלִית', זֶרֶם מַיִם הַיּוֹרֵד מֵהָהָר], וְדַי בְּכָךְ שֶׁיֵּשׁ מִתְּחִלָּתוֹ עַד סוֹפוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, אַף שֶׁאֵינָם בְּמָקוֹם אֶחָד, **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין מַטְבִּילִין** בָּהּ עַד שֶׁיִּהְיוּ בָּהּ אַרְבָּעִים סְאָה בְּמָקוֹם אֶחָד, שֶׁאֵין הַחֲרְדְּלִית מְטַהֶרֶת אֶלָּא בְּאַשְׁבּוֹרֶן [-בְּמַיִם הָעוֹמְדִים בְּמָקוֹם אֶחָד] וְלֹא בְּזוֹחֲלִין [-מַיִם זוֹרְמִים]. ו. **גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר עַרְבֵי פְּסָחִים** בְּעֶרֶב פֶּסַח, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב** [-בְּלֵיל פֶּסַח] שֶׁהֲרֵי עַד עַתָּה הָיָה גּוֹי וְלֹא קִבֵּל טֻמְאָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** כָּל גֵּר **הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעֶרְלָה** [-שֶׁנִּמּוֹל], דִּינוֹ **כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר** - כְּאִלּוּ בָּא לְהִטָּהֵר מִטֻּמְאַת מֵת, וְיָכוֹל לֶאֱכֹל אֶת הַפֶּסַח רַק אִם נִתְגַּיֵּר שִׁבְעָה יָמִים קֹדֶם הַפֶּסַח וְנִטְהַר בְּשִׁבְעָה יָמִים אֵלּוּ בְּהַזָּאַת אֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה כְּטָמֵא מֵת. שֶׁכֵּן חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא בַּשָּׁנָה הַבָּאָה יֹאמַר שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבְּשָׁנָה קוֹדֶמֶת רַק טָבַל בְּעֶרֶב פֶּסַח וְאָכַל, כָּךְ יִנְהַג גַּם הַשָּׁנָה, וְלֹא יָשִׁים אֶל לִבּוֹ שֶׁשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה הָיָה נָכְרִי עַד עֶרֶב פֶּסַח וְלֹא נָהֲגָה בּוֹ טֻמְאַת מֵת. וְאִלּוּ לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אֵין לָחוּשׁ לְכָךְ: **מִשְׁנָה ג דַּעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל עַל עוֹד מַחֲלוֹקוֹת שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מִקֹּלִים: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים** נוֹסָפִים, הֵם **מִקֹּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחֲמִרֵי בֵּית הִלֵּל,** וְאִלּוּ הֵם: א. מִגִּלַּת **קֹהֶלֶת אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם** שֶׁנִּגְעוּ בָהּ, וְאֵינָהּ כִּשְׁאָר כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, לְפִי שֶׁחָכְמָתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הִיא וְלֹא נֶאֶמְרָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם,** שֶׁאַף הִיא נֶאֶמְרָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. ב. **מֵי חַטָּאת** הַמְטַמְּאִים אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם אוֹ נוֹשְׂאָם, **שֶׁעָשׂוּ מִצְוָתָן** - שֶׁכְּבָר הֻזּוּ לְטָהֳרַת טְמֵא מֵת, **בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין** אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם אוֹ נוֹשְׂאָם, שֶׁאֵינָם מְטַמְּאִים עוֹד, שֶׁכְּבָר נַעֲשׂוּ מִצְוָתָם, **וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין** וְסוֹבְרִים שֶׁעֲדַיִן הֵם חֲשׁוּבִים 'מֵי נִדָּה'. ג. **הַקָּצַח, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין** אוֹתוֹ מִלְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵינוֹ אֹכֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁרְגִילִים לָתֵת אוֹתוֹ בָּאֳכָלִים חֲשׁוּבִים אֹכֶל. וּכְדִינוֹ לְעִנְיַן טֻמְאָה כֵּן דִּינוֹ **לְמַעֲשְׂרוֹת,** שֶׁכָּל דָּבָר הַמִּטַּמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִין חַיָּבִים לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת: **מִשְׁנָה ד עֵדוּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר עַל מַחֲלוֹקוֹת שֶׁבֵּין בֵּית שַׁמַּאי לְקֻלָּא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** עוֹד **שְׁנֵי דְּבָרִים,** הֵם מִקֹּלֵי **בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחֲמִרֵי בֵּית הִלֵּל,** וְאִלּוּ הֵם: א. **דַּם יוֹלֶדֶת** שֶׁעָבְרוּ יְמֵי טֻמְאָתָהּ וְהִגִּיעוּ יְמֵי טָהֳרָתָהּ, **שֶׁלֹּא טָבְלָה** עֲדַיִן עֲבוּר יְמֵי הַטֻּמְאָה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** דָּם זֶה אֵין בּוֹ אִסּוּר תּוֹרָה, שֶׁהַתּוֹרָה תָּלְתָה אֶת טָהֳרָתָהּ בְּיָמִים וּכְבָר הֵחֵלּוּ יְמֵי טָהֳרָתָהּ, וְאַף שֶׁעֲדַיִן לֹא טָבְלָה אֵין דָּמָהּ אָסוּר מִשּׁוּם 'מַעְיָנוֹת' כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ 'מִתְעַגֵּל וְיוֹצֵא' (ראה לעיל מ"א), אֶלָּא שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיְּטַמֵּא כְּשֶׁהוּא לַח **כְּרֻקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִשְׁרֹף מֵחֲמַת טֻמְאָה זוֹ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים שֶׁנִּגְעוּ בּוֹ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְטַמֵּא** - דָּמָהּ מְטַמֵּא כְּשֶׁהוּא **לַח וְיָבֵשׁ** [-אוֹ יָבֵשׁ], שֶׁהַתּוֹרָה תָּלְתָה טָהֳרָתָהּ בְּיָמִים וּבִטְבִילָה, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא טָבְלָה עֲדַיִן טֻמְאָה מִן הַתּוֹרָה וְטֻמְאַת דָּם הִיא אַף בְּדָם יָבֵשׁ. **וּמוֹדִים** בֵּית שַׁמַּאי **בְּיוֹלֶדֶת בְּזוֹב,** כְּלוֹמַר שֶׁהָיְתָה זָבָה כְּשֶׁיָּלְדָה, שֶׁדִּינָהּ לִסְפּוֹר שִׁבְעָה נְקִיִּים וְלִטְבֹּל כְּדִין זָבָה, וְלֹא סָפְרָה וְהֵחֵלּוּ יְמֵי טָהֳרָתָהּ וְרָאֲתָה דָּם, **שֶׁהוּא מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ,** שֶׁטָּהֳרַת הַזָּבָה תְּלוּיָה בִּסְפִירָה וְהֲרֵי לֹא סָפְרָה [וְאִם סָפְרָה וְלֹא טָבְלָה, דִּינָהּ שָׁוֶה לְיוֹלֶדֶת שֶׁלֹּא טָבְלָה וְעָבְרוּ יְמֵי טֻמְאָתָהּ, שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּדִינָהּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל]: **מִשְׁנָה ה** ב. **אַרְבָּעָה אַחִים, שְׁנַיִם** מֵהֶם **נְשׂוּאִין לִשְׁתֵּי אַחְיוֹת, וּמֵתוּ** הָאַחִים **הַנְּשׂוּאִים לָאֲחָיוֹת** בְּלֹא בָנִים, וְנָפְלוּ שְׁתֵּי הָאַחְיוֹת לְיִבּוּם לִפְנֵי שְׁנֵי הָאַחִים הָאֲחֵרִים, וּמִן הַתּוֹרָה יָכוֹל כָּל יָבָם לְיַבֵּם אֶת אַחַת הָאֲחָיוֹת, אַךְ מִדְּרַבָּנָן הֲרֵי אֵלּוּ **חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת,** שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ' [-יְבָמָה שֶׁזְּקוּקָה לְיִבּוּמוֹ] כְּדֵין 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ', וְכָל אַחַת מֵהֶן הִיא אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ, שֶׁאַף אֲחוֹתָהּ זְקוּקָה לוֹ. **וְאִם קָדְמוּ** הָאַחִים **וְכָנְסוּ** [-יִבְּמוּ] בְּאִסּוּר, כָּל אֶחָד יְבָמָה אַחַת, **יוֹצִיאוּ** אוֹתָן בְּגֵט, וְאַף שֶׁאַחַר הַיִּבּוּם שֶׁל זֶה פָּקְעָה זִקַּת יְבִמְתּוֹ לְאָחִיו וְנִמְצָא שֶׁעַכְשָׁו אֵינָן 'אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ', מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ עַל אִסּוּר, קָנְסוּ לְהוֹצִיאָן. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם** [-בְּשֵׁם] **בֵּית שַׁמַּאי,** אִם קָדְמוּ **וְכָנְסוּ, יְקַיְּמוּ** אֶת נְשׂוֹתֵיהֶם, וְאֵינָם צְרִיכִים לְגָרְשָׁן, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יוֹצִיאוּ** אוֹתָן בְּגֵט מִשּׁוּם קְנָס, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. [וּבְגְּמָרָא בִּיבָמוֹת מְבֹאָר שֶׁיֵּשׁ לַהֲפֹךְ וּלְשַׁנּוֹת מַחֲלֹקֶת זוֹ כִּבְכָל מָקוֹם שֶׁבֵּית שַׁמַּאי הֵם הַמַּחְמִירִים]: **מִשְׁנָה ו עֵדוּת עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל שֶׁלֹּא כְּדַעַת חֲכָמִים: עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל הֵעִיד אַרְבָּעָה דְּבָרִים,** שֶׁלֹּא כְּדַעַת בֵּית דִּין הַגָּדוֹל. **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, עֲקַבְיָא, חֲזֹר בְּךָ בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים** אֵלּוּ **שֶׁהָיִיתָ אוֹמֵר, וְנַעֲשֶׂה אַב בֵּית דִּין לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לָהֶן עֲקַבְיָא, מוּטָב לִי לְהִקָּרֵא שׁוֹטֶה כָּל יָמַי** עַל שֶׁוְּתַרְתִּי עַל מִנּוּי זֶה, **וְלֹא לַעֲשׂוֹת שָׁעָה אַחַת רָשָׁע לִפְנֵי הַמָּקוֹם,** בְּהוֹרָאָה נֶגֶד מַה שֶּׁקִּבַּלְתִּי מֵרַבּוֹתַי. וַאֲפִלּוּ אִם אָכֵן הָיִיתִי חוֹזֵר בִּי, הָיִיתִי מְסָרֵב לְמִנּוּי זֶה, **שֶׁלֹּא יִהְיוּ אֲנָשִׁים אוֹמְרִים בִּשְׁבִיל שְׂרָרָה** זוֹ **חָזַר בּוֹ.** וְאִלּוּ אַרְבַּעַת הַדְּבָרִים שֶׁהוֹרָה בָּהֶם שֶׁלֹּא כְּדַעַת חֲכָמִים: א-ב. **הוּא הָיָה מְטַמֵּא** אֶת **שְׂעַר הַפְּקֻדָּה,** שֶׁאִם הָיְתָה בִּבְשָׂרוֹ בַּהֶרֶת וְהַשֵּׂעָר שֶׁבָּהּ הָפַךְ לְלָבָן, וְאַחַר כָּךְ הִסְתַּלְּקָה הַבַּהֶרֶת וְהַשֵּׂעָר נִשְׁאַר עַל מְקוֹמוֹ, וְשׁוּב חָזְרָה לִמְקוֹמָהּ, שֵׂעָר זֶה טָמֵא כֵּיוָן שֶׁנֶּהְפַּךְ לְלָבָן בְּבַהֶרֶת, אַף שֶׁלֹּא זוֹ הַבַּהֶרֶת שֶׁהָפְכָה אוֹתוֹ לְלָבָן, **וְדֹם הַיָּרֵק** שָׁרָאַתָּה אִשָּׁה, טְמֵאָה נִדָּה, וְנוֹקְטִים שֶׁדָּם זֶה הָיָה בְּצֶבַע שֶׁל 'קֶרֶן כַּרְכֹּם' הַטָּמֵא, וְלָקָה וְלָכֵן הִשְׁתַּנָּה צִבְעוֹ לְיָרֹק. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** בִּשְׂעַר פְּקֻדָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג י) 'וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן', שֶׁצָּרִיךְ שֶׁהִיא תַּהֲפֹךְ אֶת הַשֵּׂעָר לְלָבָן וְלֹא בַּהֶרֶת אַחֶרֶת, וּבְדָם הַיָּרֵק, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מֵאַרְבַּעַת מִינֵי הַדָּם הַטְּמֵאִים. ג. **וְהוּא הָיָה מַתִּיר** בַּהֶנְאָה **שְׂעַר** - צֶמֶר **בְּכוֹר בַּעַל מוּם, שֶׁנִּשַּׁר, וְהִנִּיחוֹ בַּחַלּוֹן** [-חוֹר שֶׁבַּכּוֹתֶל] לְשָׁמְרוֹ, **וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ** וְהַצֶּמֶר בַּהֶנְאָה, וּכְשֵׁם שֶׁמַּתָּר הַצֶּמֶר הַמְחֻבָּר בּוֹ, מֻתָּר גַּם הַצֶּמֶר שֶׁהִנִּיחַ בַּחַלּוֹן. **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין,** מֵחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַשְׁהוֹת אֶת הַבְּכוֹר וְלֹא לְשָׁחֳטוֹ כְּדֵי לְקַבֵּץ אֶת צֶמְרוֹ הַנּוֹשֵׁר מִמֶּנּוּ וּלְהַתִּיר אֶת כֻּלּוֹ בִּשְׁחִיטָתוֹ לְבַסּוֹף, וְשָׁמָּא בִּשְׁהִיָּתוֹ יָבוֹא לַעֲבֹד בּוֹ אוֹ לָגֹז אֶת צַמְרוֹ בְּאִסּוּר. ד. **הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֵין מַשְׁקִין** בְּמֵי סוֹטָה לֹא אֶת הַגֵּרֶת **וְלֹא אֶת הַשִּׁפְחָה הַמְשֻׁחֶרֶת,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לִדְרֹשׁ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (במדבר ה כא) 'לִאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֵּךְ', לְמַעֵט מִי שֶׁאֵינָן בְּתוֹךְ עַמֵּךְ, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מַשְׁקִין** אוֹתָן. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **מַעֲשֶׂה** הָיָה **בְּאִשָּׁה** וּשְׁמָהּ **כַּרְכְּמִית** וְהִיא **שִׁפְחָה מְשֻׁחֶרֶת שֶׁהָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם,** וְקִנֵּא לָהּ בַּעְלָהּ וְנִסְתְּרָה, **וְהִשְׁקוּהָ** בְּהוֹרָאַת **שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. אָמַר לָהֶם** עֲקַבְיָא, אֵין לְהָבִיא רְאָיָה מִשָּׁם, שֶׁמַּאֲחַר וְהָיוּ דַּגְמָא [-דּוֹמִים לָהּ], שֶׁגַּם הֵם בְּנֵי גֵּרִים הָיוּ, עַל כֵּן **הִשְׁקוּהָ. וְנִדּוּהוּ** חֲכָמִים, עַל שֶׁזִּלְזֵל בִּכְבוֹד שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, **וּמֵת בְּנִדּוּיוֹ** לִבְנֵי שֶׁהַתֵּר נִדּוּיוֹ, **וְסָקְלוּ בֵּית דִּין אֶת אֲרוֹנוֹ** - הִנִּיחוּ אָבֶן עַל אֲרוֹנוֹ, לְהַכִּר שֶׁחֲבֵרָיו הָיוּ בְּדַלִּים מִמֶּנּוּ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חַס וְשָׁלוֹם** לוֹמַר **שֶׁעֲקַבְיָא נִתְנַדָּה, שֶׁאֵין** בְּכָל **הָעֲזָרָה** כְּשֶׁהִיא **נִנְעֶלֶת** בִּשְׁחִיטַת הַפֶּסַח בִּשְׁלֹשׁ הַכִּתּוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם, **בִּפְנֵי כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל** - עַל כָּל יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בְּתוֹכָהּ, אָדָם גָּדוֹל **בְּחָכְמָה וּבִירֵאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל,** וְוַדַּאי שֶׁלֹּא נִדּוּהוּ. **וְאֶת מִי נִדּוּ,** אֶת **אֱלִיעֶזֶר בֶּן חָנוֹךְ,** שֶׁפִּקְפֵּק בְּטָהֳרַת יָדַיִם - בְּתַקָּנַת חֲכָמִים לְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם בִּלְבַד כְּשֶׁהֵן נוֹגְעוֹת בִּדְבָרִים מְסַיְּמִים,

דְּגְמָא הִשְׁקוּהָ. וְנִדּוּהוּ, וּמֵת בְּנִדּוּיוֹ, וְסָקְלוּ בֵּית דִּין אֶת אֲרוֹנוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁעֲקַבְיָא נִתְנַדָּה, שֶׁאֵין עֲזָרָה נִנְעֶלֶת בִּפְנֵי כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל. וְאֶת בְּחָכְמָה וּבִירֵאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל. וְאֶת מִי נִדּוּ, אֶלְעָזָר בֶּן חָנוֹךְ, שֶׁפִּקְפֵּק בְּטָהֳרַת יָדַיִם.

מַתְנִי' מַטְבִּילִין כֵּלִים בַּחֲרְדְּלִית, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין. מַטְבִּילִין בְּחַרְדְּלִית, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין מַטְבִּילִין. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר עַרְבֵי פְּסָחִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה, כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר: **ג רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים** מִקֹּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחֲמִרֵי בֵּית הִלֵּל. קֹהֶלֶת אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. מִי חַטָּאת שֶׁעָשׂוּ מִצְוָתָן, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין. הַקָּצַח, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין. וְכֵן לְמַעֲשְׂרוֹת: **ד רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שְׁנֵי דְּבָרִים** מִקֹּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחֲמִרֵי בֵּית הִלֵּל. דַּם יוֹלֶדֶת שֶׁלֹּא טָבְלָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כְּרֻקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ. וּמוֹדִים בְּיוֹלֶדֶת בְּזוֹב שֶׁהוּא מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ: **ה** אַרְבָּעָה אַחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת, מֵתוּ הַנְּשׂוּאִים לָאֲחָיוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְאִם קָדְמוּ וְכָנְסוּ, יוֹצִיאוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשֵּׁם בֵּית שַׁמַּאי, יְקַיְּמוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יוֹצִיאוּ: **ו** עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל הֵעִיד אַרְבָּעָה דְּבָרִים. אָמְרוּ לוֹ, עֲקַבְיָא, חֲזֹר בְּךָ בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁהָיִיתָ אוֹמֵר וְנַעֲשֶׂה אַב בֵּית דִּין לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לָהֶן, מוּטָב לִי לְהִקָּרֵא שׁוֹטֶה כָּל יָמַי, וְלֹא לַעֲשׂוֹת שָׁעָה אַחַת רָשָׁע לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁלֹּא יִהְיוּ אוֹמְרִים, בִּשְׁבִיל שְׂרָרָה חָזַר בּוֹ. הוּא הָיָה מְטַמֵּא שְׂעַר הַפְּקוּדָה וְדַם הַיָּרֵק. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. הוּא הָיָה מַתִּיר שְׂעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנִּשַּׁר וְהִנִּיחוֹ בַּחַלּוֹן וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֵין מַשְׁקִין לֹא אֶת הַגֵּרֶת וְלֹא אֶת שִׁפְחָה הַמְשֻׁחֶרֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מַשְׁקִין. אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשֶׂה בְּכַרְכְּמִית שִׁפְחָה מְשֻׁחֶרֶת שֶׁהָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם וְהִשְׁקוּהָ שִׁמְעָיָה וַאֲבְטַלְיוֹן. אָמַר לָהֶם, דְּגְמָא הִשְׁקוּהָ. וְנִדּוּהוּ, וּמֵת בְּנִדּוּיוֹ, וְסָקְלוּ בֵּית דִּין אֶת אֲרוֹנוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁעֲקַבְיָא נִתְנַדָּה, שֶׁאֵין עֲזָרָה נִנְעֶלֶת בִּפְנֵי כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל. וְאֶת בְּחָכְמָה וּבִירֵאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל. וְאֶת מִי נִדּוּ, אֶלְעָזָר בֶּן חָנוֹךְ, שֶׁפִּקְפֵּק בְּטָהֳרַת יָדַיִם.

משניות

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק ו

המבוארות

וּכְשֶׁמֵּת אֶלִיעֶזֶר בֶּן חָנוֹךְ, שָׁלְחוּ בֵּית דִּין שְׁלִיחִים וְהִנִּיחוּ אֶבֶן עַל אֲרוֹנוֹ, וַהֲרֵי זֶה מְלַמֵּד שֶׁכָּל הַמִּתְנַדֶּה וּמֵת בְּנִדּוּיוֹ הָיוּ סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנוֹ - מַנִּיחִים אֶבֶן עַל אֲרוֹנוֹ: **מִשְׁנָה ז** הוֹרָאַת עֲקַבְיָא לִבְנוֹ שֶׁלֹּא לְהַחֲזִיק בְּדַעְתּוֹ: בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ שֶׁל עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל, אָמַר לִבְנוֹ, בְּנִי, חֲזֹר בְּךָ בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים שֶׁהָיִיתִי אוֹמֵר וְתִנְהַג בָּהֶם כְּדַעַת חֲכָמִים. אָמַר לוֹ בְּנוֹ, וְלָמָּה לֹא חָזַרְתָּ בְּךָ אַתָּה. אָמַר לוֹ עֲקַבְיָא, אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַמְרֻבִּים, וְהֵם - חֲכָמִים שָׁחָלְקוּ עָלַי, גַּם הֵם שָׁמְעוּ מִפִּי הַמְרֻבִּים, וְלָכֵן אֲנִי עָמַדְתִּי בִּשְׁמוּעָתִי - נוֹתַרְתִּי בְּדַעְתִּי כְּפִי שָׁשָׁמַעְתִּי, וְהֵם עָמְדוּ בִּשְׁמוּעָתָן, אֲבָל אַתָּה שָׁמַעְתָּ דַּעְתִּי מִפִּי הַיָּחִיד, וְדַעַת חֲכָמִים מִפִּי הַמְרֻבִּין, וְאַף שֶׁאֲנִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הָרַבִּים, וְאֵינְךָ מְחֻיָּב לָלֶכֶת אַחַר דַּעְתָּם מִדִּין 'אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת' (שמות כג ב), אֲבָל מִכָּל מָקוֹם מוּטָב לְהַנִּיחַ אֶת דִּבְרֵי הַיָּחִיד, וְלֶאֱחֹז בְּדִבְרֵי הַמְרֻבִּין וְלִנְהֹג כְּדַעְתָּם. אָמַר לוֹ בְּנוֹ, אַבָּא, פְּקֹד עָלַי לְחֻבֶּרְיךָ - צַוֵּה עַל חֻבָּרֶיךָ שֶׁיְּקָרְבוּנִי. אָמַר לוֹ עֲקַבְיָא, אֵינִי מְפַקֵּד [-מְצַוֶּה] אוֹתָם עַל כָּךְ. אָמַר לוֹ בְּנוֹ, שָׁמָא עֹלָה [-סְבָה], דְּהַיְינוּ דָּבָר שֶׁל גְּנַאי, מָצָאתָ בִּי וְלָכֵן אֵינְךָ רוֹצֶה לְצַוּוֹתָם. אָמַר לוֹ עֲקַבְיָא, לָאו, אֶלָּא מַעֲשֶׂיךָ יְגָרְמוּ שֶׁיְּקָרְבוּךָ, וּמַעֲשֶׂיךָ יְגָרְמוּ שֶׁיִּרְחֲקוּךָ, שֶׁאִם תִּנְהַג כָּרָאוּי יְקָרְבוּךָ, וְצִוּוּיִי לָהֶם לֹא יַעֲלֶה וְלֹא יוֹרִיד:

פֶּרֶק ו עוֹד מַעֲדֻיּוֹת הַתְּנָאִים בְּדִינִים שׁוֹנִים:

מִשְׁנָה א עֵדֻיּוֹת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא:

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא הָעִיד חֲמִשָּׁה דְבָרִים: א. שֶׁמְּמָאֲנִים אֶת הַקְּטַנּוֹת, בְּאֶפֶן שֶׁנִּשְׂאוּ שְׁנֵי אַחִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, וּמֵת בַּעַל הַגְּדוֹלָה בְּלֹא בָנִים, וְנָפְלָה הַגְּדוֹלָה לִפְנֵי בַּעַל הַקְּטַנָּה לְיִבּוּם, וְעַתָּה אֵינוֹ יָכוֹל לְיַבְּמָהּ שֶׁהִיא 'אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ' מִדְּרַבָּנָן, וְאָסוּר אַף עַל אִשְׁתּוֹ הַקְּטַנָּה שֶׁהִיא 'אֲחוֹת זְקוּקָתּוֹ', וְלָכֵן מְלַמְּדִים אֶת הַקְּטַנָּה לְמָאֵן בְּבַעְלָהּ, וְעַל יְדֵי זֶה נֶעֱקָרִים קִדּוּשֶׁיהָ, וְיָכוֹל בַּעְלָהּ לְיַבֵּם אֶת הַגְּדוֹלָה. ב. וְשֶׁמַּשִּׂיאִין - מַתִּירִים לְנְשׂוֹאִין אֶת הָאִשָּׁה, שֶׁנּוֹדַע לָנוּ שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ עַל פִּי עֵד אֶחָד, וְהַקֻּלּוּ בַּדָּבָר כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְעַגֵּן. ג. וְשֶׁהָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁנִּסְקַל תַּרְנְגוֹל בִּירוּשָׁלַיִם עַל שֶׁהָרַג אֶת הַנָּפֶשׁ, שֶׁנִּקַּר מֹחוֹ שֶׁל תִּינוֹק, וְאַף שֶׁדִּין 'שׁוֹר הַנִּסְקָל' נֶאֱמַר בְּשׁוֹר, לְמֵדִים גְּזֵרָה שָׁוָה 'שׁוֹר - שׁוֹר' מִשַּׁבָּת, שֶׁכָּךְ דִּין כָּל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף. ד. וְעַל הַיַּיִן שֶׁהוּא בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם, שֶׁהָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁנִּתְנַסֵּךְ לְכַתְּחִלָּה עַל גַּב הַמִּזְבֵּחַ, וְלָמְדְנוּ שֶׁמֵּאַרְבָּעִים יוֹם וְאֵילָךְ שׁוּב אֵינוֹ 'יַיִן מִגּוֹתוֹ' אֶלָּא נַעֲשָׂה יַיִן גָּמוּר הַמֻּבְיָא לִידֵי שִׁכְרוּת, וְהוּא בִּכְלַל (במדבר כח ז) 'נֶסֶךְ שֵׁכָר לַה'". ה. וְעַל תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר שֶׁהָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁקָּרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת, כְּלוֹמַר בַּשָּׁעָה הָרְבִיעִית בַּיּוֹם, וְלָמַדְנוּ שֶׁשָּׁעָה זוֹ בִּכְלַל זְמַן הַקְּרֻבַת הַתָּמִיד. [וְהָיָה זֶה כְּשֶׁצָּרָה מַלְכוּת יָוָן עַל הַמִּקְדָּשׁ, וְיוֹם אֶחָד לֹא הָיוּ לָהֶם טְלָאִים לְהַקְרִיב וְנִשְׁתַּהוּ עַד שָׁעָה רְבִיעִית, וְהֵאִיר ה' אֶת עֵינֵיהֶם וּמָצְאוּ טְלָאִים מְבֻקָּרִים בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים]: **מִשְׁנָה ב טֻמְאַת אֵבֶר מִן הַמֵּת:** הָעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן אֲלִינָתָן אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי, עַל אֵבֶר מִן הַמֵּת, שֶׁהוּא טָמֵא וּמְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל כַּמֵּת עַצְמוֹ, אַף אִם אֵין בּוֹ כַּזַּיִת בָּשָׂר אוֹ עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, וְהַצָּרְכוּ לְהָעִיד כֵּן מִפְּנֵי שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שֶׁלֹּא אָמְרוּ שֶׁאֵבֶר כְּשֶׁלְעַצְמוֹ מְטַמֵּא, אֶלָּא עַל אֵבֶר מִן הַחַי, אֲבָל אֵבֶר מִן הַמֵּת מְטַמֵּא אֲפִלּוּ מִשּׁוּם עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה אוֹ מִשּׁוּם כַּזַּיִת בָּשָׂר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַהֲלֹא יֵשׁ לִלְמֹד אֵבֶר מִן הַמֵּת מֵאֵבֶר מִן הַחַי בְּקַל וָחֹמֶר, וּמָה מִן הַחַי שֶׁהוּא טָהוֹר, אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, הַמֵּת שֶׁהוּא טָמֵא, אֵין דִּין שֶׁיִּהְיֶה אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא. אָמַר לָהֶם, לֹא אָמְרוּ שֶׁמְּטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, אֶלָּא עַל אֵבֶר מִן הַחַי, וְלֹא עַל אֵבֶר מִן הַמֵּת. דָּבָר אַחֵר, יֵשׁ לִפְרֹךְ אֶת הַקַּל וָחֹמֶר, שֶׁכֵּן חַי חָמוּר מִן הַמֵּת, שֶׁהֲרֵי מְרֻבָּה וּגְדוֹלָה טֻמְאַת הַחַיִּים מִטֻּמְאַת הַמֵּתִים, שֶׁהַחַי כְּשֶׁהוּא זָב עוֹשֶׂה 'מִשְׁכָּב' וּ'מוֹשָׁב' מִתַּחְתָּיו, שֶׁאִם יָשַׁב אוֹ שָׁכַב עַל מַצָּעוֹת, אֲפִלּוּ הֵם מֵאָה וְנָגַע רַק בָּעֶלְיוֹן, כֻּלָּן נַעֲשִׂים אַב הַטֻּמְאָה לְטַמֵּא אָדָם הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם אוֹ נוֹשְׂאָם, וּלְטַמֵּא אוֹתוֹ אָדָם בְּגָדִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בִּשְׁעַת נְגִיעָתוֹ בְּמִשְׁכָּב אוֹ בְּמוֹשָׁב, וְכֵן מְטַמֵּא הַזָּב אֶת הַכְּסוּיִים שֶׁעַל גַּבָּיו אֲפִלּוּ הֵם מֵאָה זֶה עַל גַּב זֶה, 'מַדָּף' - טֻמְאָה קַלָּה, לְטַמֵּא אֳכָלִים וּמַשְׁקִין שֶׁיִּגְּעוּ בָּהֶם, שֶׁהֵם נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה, מַה שֶּׁאֵין הַמֵּת מְטַמֵּא טֻמְאוֹת אֵלּוּ: **מִשְׁנָה ג כַּזַּיִת בָּשָׂר וְעֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה מֵאֵבֶר מִן הַחַי:** כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ [-שֶׁנֶּחְתַּךְ] מֵאֵבֶר מִן הַחַי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוּנְיָא מְטַהֲרִים לְגַמְרֵי. וְכֵן עֶצֶם שֶׁגְּדָלָהּ כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֲרִין לְגַמְרֵי. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה רָאִיתָ לְטַמֵּא כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, וַהֲלֹא כְּזַיִת בָּשָׂר שֶׁפָּרַשׁ מִן הַחַי עַצְמוֹ אֵינוֹ טָמֵא. אָמַר לָהֶם, מָצִינוּ שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי דִּינוֹ כְּמֵת שָׁלֵם לְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט טז) 'בַּחָלָל חָרֶב אוֹ בְּמֵת', וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵבֶר שֶׁהִבְדִּילַתּוּ הַחֶרֶב מִן הַחַי הֲרֵי הוּא כַּמֵּת, וְלָכֵן יֵשׁ לְדַמּוֹתָם וּלוֹמַר, אִם מָה הַמֵּת כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אַף אֵבֶר מִן הַחַי כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ, לֹא כִּדְבָרֶיךָ, אֶלָּא יֵשׁ לְחַלֵּק וּלוֹמַר, אִם טֻמְאַת כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת, הוּא מִשּׁוּם שֶׁכֵּן יֵשׁ בּוֹ חֲמָרָא אַחֶרֶת שֶׁטֻּמְאַתָּהּ עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ [-מִן הַמֵּת], אֲבָל הָאֵם תְּטַמֵּא כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁכֵּן טְהֹרָתָהּ עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ הֵימֶנּוּ [-מֵאֵבֶר מִן הַחַי], כְּמֵבִאר בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה בְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי נְחוּנְיָא, מָה רָאִיתָ לְטַמֵּא עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, וַהֲלֹא אִם פָּרַשׁ מִן הַחַי עַצְמוֹ אֵין בּוֹ טֻמְאָה כְּלָל. אָמַר לָהֶם, מָצִינוּ שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי דִּינוֹ כְּמֵת שָׁלֵם לְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְלָכֵן יֵשׁ לְדַמּוֹתָם וּלוֹמַר, מָה הַמֵּת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אַף אֵבֶר מִן הַחַי עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ, לֹא כִּדְבָרֶיךָ, אֶלָּא יֵשׁ לְחַלֵּק וּלוֹמַר, אִם טֻמְאַת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת, הוּא מִשּׁוּם שֶׁכֵּן יֵשׁ בּוֹ חֲמָרָא אַחֶרֶת שֶׁטֻּמְאָתָהּ כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ [-מִן הַמֵּת], תְּטַמֵּא גַּם עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קַלָּא שֶׁכֵּן טַהֲרָתָהּ כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ [-מֵאֵבֶר מִן הַחַי], כְּדַעְתּוֹ בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה רָאִיתָ לַחֲלֹק מִדּוֹתֶיךָ - לְחַלֵּק בֵּין הַדְּבָרִים, שֶׁטֻּמְאַת כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי וְטַהֲרַת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, אוֹ טַמֵּא בִּשְׁנֵיהֶם אוֹ טָהֵר בִּשְׁנֵיהֶם. אָמְרוּ לוֹ, אִם טֻמְאַת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת, תְּטַמֵּא עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, אַף אֵבֶר מִן הַחַי כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמַר לָהֶם, מָצִינוּ אֵבֶר מִן הַחַי כְּמֵת שָׁלֵם, מָה הַמֵּת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אַף אֵבֶר מִן הַחַי עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ, לֹא כִּדְבָרֶיךָ, אֶלָּא יֵשׁ לְחַלֵּק וּלוֹמַר, אִם טֻמְאַת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת, תְּטַמֵּא עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁכֵּן טֻמְאָתָהּ עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, תְּטַמֵּא עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁכֵּן טַהֲרָתָהּ כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ [-מֵאֵבֶר מִן הַחַי], כְּדַעְתּוֹ בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה רָאִיתָ לַחֲלֹק מִדּוֹתֶיךָ - לְחַלֵּק בֵּין הַדְּבָרִים, שֶׁטֻּמְאַת כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי וְטַהֲרַת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, אוֹ טַמֵּא בִּשְׁנֵיהֶם אוֹ טָהֵר בִּשְׁנֵיהֶם.

וּכְשֶׁמֵּת, שָׁלְחוּ בֵּית דִּין וְהִנִּיחוּ אֶבֶן עַל אֲרוֹנוֹ. מְלַמֵּד, שֶׁכָּל הַמִּתְנַדֶּה וּמֵת בְּנִדּוּיוֹ, סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנוֹ: **ז** בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר לִבְנוֹ, בְּנִי, חֲזֹר בְּךָ בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים שֶׁהָיִיתִי אוֹמֵר. אָמַר לוֹ, וְלָמָּה לֹא חָזַרְתָּ בְּךָ. אָמַר לוֹ, אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַמְרֻבִּים, וְהֵם שָׁמְעוּ מִפִּי הַמְרֻבִּים, אֲנִי עָמַדְתִּי בִּשְׁמוּעָתִי, וְהֵם עָמְדוּ בִּשְׁמוּעָתָן. אֲבָל אַתָּה שָׁמַעְתָּ מִפִּי הַיָּחִיד וְלֶאֱחֹז בְּדִבְרֵי הַמְרֻבִּין. אָמַר לוֹ, אַבָּא, פְּקֹד עָלַי לַחֲבֶרֶיךָ. אָמַר לוֹ, אֵינִי מְפַקֵּד. אָמַר לוֹ, שָׁמָא עֹלָה מָצְאַתְּ בִּי, וְלָכֵן אֵינְךָ מְצַוֶּה לָהֶם. אָמַר לוֹ, מַעֲשֶׂיךָ יְקָרְבוּךָ וּמַעֲשֶׂיךָ יְרַחֲקוּךָ:

פרק ו א רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא הֵעִיד חֲמִשָּׁה דְבָרִים. שֶׁמְּמָאֲנִים אֶת הַקְּטַנּוֹת, וְשֶׁמַּשִּׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד, וְשֶׁנִּסְקַל תַּרְנְגוֹל בִּירוּשָׁלַיִם עַל שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְעַל הַיַּיִן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁנִּתְנַסֵּךְ עַל גַּב הַמִּזְבֵּחַ, וְעַל תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר שֶׁקָּרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת: **ב** הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן אֲלִינָתָן אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי, עַל אֵבֶר מִן הַמֵּת שֶׁהוּא טָמֵא. אָמְרוּ אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא עַל אֵבֶר מִן הֶחָי. אָמְרוּ לוֹ, וַהֲלֹא קַל וָחֹמֶר, וּמָה מִן הַחַי שֶׁהוּא טָהוֹר, אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, הַמֵּת שֶׁהוּא טָמֵא, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּהְיֶה אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא. אָמַר לָהֶם, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא עַל אֵבֶר מִן הֶחָי. דָּבָר אַחֵר, מְרֻבָּה טֻמְאַת הַחַיִּים מִטֻּמְאַת הַמֵּתִים, שֶׁהַחַי עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִתַּחְתָּיו לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא בְּגָדִים, וְעַל גַּבָּיו מַדָּף לְטַמֵּא אֳכָלִים וּמַשְׁקִין, מַה שֶּׁאֵין הַמֵּת מְטַמֵּא: **ג** כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוּנְיָא מְטַהֲרִים. עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמֵּא, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֲרִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה רָאִיתָ לְטַמֵּא כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הֶחָי. אָמַר לָהֶם, מָצִינוּ אֵבֶר מִן הַחַי כְּמֵת שָׁלֵם, מָה הַמֵּת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אַף אֵבֶר מִן הַחַי כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ, לֹא, אִם טֻמְאַת כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת תְּטַמֵּא עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁכֵּן טַהֲרָתָהּ כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ [-מֵאֵבֶר מִן הַחַי], כְּדַעְתּוֹ בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה רָאִיתָ לַחֲלֹק מִדּוֹתֶיךָ - לְחַלֵּק בֵּין הַדְּבָרִים, שֶׁטֻּמְאַת כְּזַיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי וְטַהֲרַת עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, אוֹ טַמֵּא בִּשְׁנֵיהֶם אוֹ טָהֵר בִּשְׁנֵיהֶם.

משניות מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק ז המבוארות

אָמַר לָהֶם, לְפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁמְּרֻבָּה טֻמְאַת הַבָּשָׂר מִטֻּמְאַת הָעֲצָמוֹת, שֶׁטֻּמְאַת הַבָּשָׂר נוֹהֶגֶת גַּם בִּנְבֵלוֹת וּבִשְׁרָצִים שֶׁבְּשָׂרָם מְטַמֵּא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּעֲצָמוֹת, שֶׁאֵין עַצְמוֹת נְבֵלָה אוֹ שֶׁרֶץ מְטַמְּאוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לו) 'וְנֹגֵעַ בִּנְבֵלָתָם', וְלֹא בַּעֲצָמוֹת, וְלֹא בְּקֶרָנַיִם, וְלֹא בְּטְלָפַיִם. דָּבָר אַחֵר, מְצִינוּ שֶׁמְּרֻבָּה טֻמְאַת הַבָּשָׂר, שֶׁהֲרֵי אֵבֶר מִן הַחַי דַּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, בְּשִׁעוּר שֶׁאִם הָיָה מְחֻבָּר לָאָדָם הָיָה מִתְרַפֵּא, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וַאֲפִלּוּ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טז) 'אוֹ בְעֶצֶם אָדָם', וְלָמַדְנוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאָדָם יֵשׁ בּוֹ בָּשָׂר, גִּידִים וַעֲצָמוֹת, כָּךְ עֶצֶם אֵבֶר מְטַמֵּא רַק בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּשָׂר גִּידִים וַעֲצָמוֹת, מִכָּל מָקוֹם אֲפִלּוּ אִם חָסֵר הַבָּשָׂר, אִם נִשְׁאַר בּוֹ כְּשִׁעוּר זֶה הֲרֵי הוּא טָמֵא, וְאִלּוּ אֵבֶר שֶׁחָסֵר הָעֶצֶם שֶׁלּוֹ אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, טָהוֹר מִטֻּמְאַת אֵבֶר, וְאֵין לְטֻמְאוֹתוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם טֻמְאַת בָּשָׂר, וְנִמְצָא שֶׁמְּרֻבָּה טֻמְאַת בָּשָׂר מִטֻּמְאַת עֶצֶם. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי נְחוּנְיָא, מָה רָאִיתָ לַחֲלֹק מִדּוֹתֶיךָ - לְחַלֵּק בֵּין הַדְּבָרִים, שֶׁטְּמֵאתָ עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי וְטִהַרְתָּ כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, אוֹ טָמֵא בִּשְׁנֵיהֶם אוֹ טָהֵר בִּשְׁנֵיהֶם. אָמַר לָהֶם, לְפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁמְּרֻבָּה טֻמְאַת הָעֲצָמוֹת מִטֻּמְאַת הַבָּשָׂר, שֶׁהַבָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי טָהוֹר וְאֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ וְהוּא כִּבְרִיָּתוֹ - שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּשָׂר, גִּידִים וַעֲצָמוֹת, טָמֵא. דָּבָר אַחֵר, עוֹד מָצִינוּ שֶׁמְּרֻבָּה טֻמְאַת הָעֲצָמוֹת, שֶׁכְּזַיִת בָּשָׂר מִן הַמֵּת מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְכֵן רַב מִנְיָן עֶצֶם הַמֵּת [דְּהַיְינוּ קכ"ה שֶׁהוּא רֹב רְמַ"ח אֵיבָרִים] מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וּמִכָּל מָקוֹם אִם חָסֵר הַבָּשָׂר מִכַּזַּיִת, טָהוֹר לְגַמְרֵי, וְאִלּוּ אִם חָסֵר רֹב עֶצֶם כָּל שֶׁהוּא, אַף עַל פִּי שֶׁטָּהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּאֹהֶל, עֲדַיִן הוּא מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא מִדִּין עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה. דָּבָר אַחֵר, מָצִינוּ עוֹד שֶׁמְּרֻבָּה טֻמְאַת הָעֲצָמוֹת, שֶׁכָּל בְּשַׂר הַמֵּת שֶׁהוּא פְּחוֹת מִכַּזַּיִת טָהוֹר לְגַמְרֵי, וְאִלּוּ עֶצֶם בְּשִׁעוּר רֹב בְּנְיָנוֹ וְרֹב מִנְיָנוֹ שֶׁל מֵת (ראה פ"א מ"ז) אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם (רב) [רַבָּע] הַקֵּב טְמֵאִין וּמְטַמְּאִים אַף בְּאֹהֶל. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מָה רָאִיתָ לְטַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם, בְּכַזַּיִת בָּשָׂר וּבְעֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרְשִׁים מֵאֵבֶר מִן הַחַי, וְלָמָּה לֹא תְּטַמֵּא בִּשְׁנֵיהֶם כַּמֵּת עַצְמוֹ. אָמַר לָהֶם, לֹא, אֵין לִלְמֹד אֵבֶר מִן הַחַי מִמֵּת, שֶׁכֵּן אִם אָמַרְתָּם בְּמֵת שֶׁכַּזַּיִת בָּשָׂר וְעֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ מְטַמְּאִים, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֻמְרָא, שֶׁמְּטַמֵּא בְּמַגָּע, מַשָּׂא וְאֹהֶל, בָּעֲצָמוֹת רַבָּע מִנְיָן אוֹ בְּנְיָן, וּבָעֲצָמוֹת בְּשִׁעוּר רַבָּע הַקֵּב, וְכֵן יֵשׁ בּוֹ טֻמְאָה בְּמִלֹּא תַּרְוָד רָקָב [-מִלֹּא כַּף מִגּוּף הַמֵּת אַחֲרֵי שֶׁכָּלְתָה לַחוּתוֹ וְנַעֲשָׂה כְּעָפָר], וְכִי תֹּאמְרוּ כֵּן גַּם בְּחַי שֶׁהוּא קַל שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאָה בְּרֹב וְרַבָּע וְרָקָב:

פֶּרֶק ז עוֹד עֵדֻיּוֹת תְּנָאִים בְּנוֹשְׂאֵי שׁוֹנִים:

מִשְׁנָה א פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר כְּשֶׁמֵּת הַשֶּׂה: הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי צָדוֹק, עַל שֶׂה שֶׁל פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁמֵּת הַשֶּׂה בְּרְשׁוּת בְּעָלָיו, אַחַר שֶׁפָּדוּ אֶת הַחֲמוֹר וְקֹדֶם שֶׁמְּסָרוּהוּ לַכֹּהֵן, שֶׁאֵין בּוֹ לַכֹּהֵן כְּלוּם - שֶׁאֵין בְּעָלָיו חַיָּב לַחֲזֹר וְלִפְדּוֹת אֶת הַחֲמוֹר בְּשֶׂה. שֶׁנֶּחְלְקוּ בַּדָּבָר תַּנָּאִים, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שֶׂה זֶה חַיָּבִין הַבְּעָלִים בְּאַחֲרָיוּתָן, וְאִם אָבַד פּוֹדֶה אֶת חֲמוֹרוֹ בְּאַחֵר, כְּחָמֵשׁ סְלָעִים שֶׁל פִּדְיוֹן הַבֵּן, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֻבִיאָם לַכֹּהֵן, צָרִיךְ לָתֵת לוֹ אֲחֵרִים. וְטַעְמוֹ, שֶׁהַקֹּשׁ פֶּטֶר חֲמוֹר לִבְכוֹר אָדָם בְּפָסוּק (שמות יג יג) 'וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וגו' וְכל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה'. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתָן, אֶלָּא דִּינָם כְּפִדְיוֹן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאִם אָבְדוּ אֵין הַבְּעָלִים חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּתָן. וְטַעְמָם, שֶׁדּוֹרְשִׁים מֵהַכָּתוּב (במדבר יח טו) 'אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה', שֶׁאֵין הֶקֵּשׁ בֵּינֵיהֶם אֶלָּא לְעִנְיַן הַפִּדְיוֹן וְלֹא לְעִנְיַן הָאַחֲרָיוּת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי צָדוֹק הֵעִידוּ שֶׁהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **מִשְׁנָה ב** צִיר חֲגָבִים טְמֵאִים: הֵעִיד רַבִּי צָדוֹק, עַל צִיר - רֹטֶב הַיּוֹצֵא מֵחֲגָבִים טְמֵאִים [-לֹא כְּשֵׁרִים], שֶׁהוּא טָהוֹר וּמֻתָּר, שֶׁאֵין הַצִּיר אֶלָּא לַחְלוּחִית בִּלְבַד. שֶׁמִּשְּׁנָה רִאשׁוֹנָה - הַקּוֹדֶמֶת לְעֵדוּתוֹ, סוֹבֶרֶת, שֶׁחֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים טְהוֹרִים לֹא פָּסְלוּ צִירָן, אַף שֶׁהִתְעָרֵב בְּצִירָם צִיר חֲגָבִים הַטְּמֵאִים, אַף הוּא כְּשֶׁלְעַצְמוֹ אָסוּר. וְהֵעִיד רַבִּי צָדוֹק שֶׁלֹּא רַק שֶׁאֵין הַצִּיר אוֹסֵר אֶת הַתַּעֲרֹבֶת, אֶלָּא אַף הוּא עַצְמוֹ טָהוֹר: **מִשְׁנָה ג** מֵי מַעְיָן שֶׁהִתְעָרְבוּ עִם מֵי גְּשָׁמִים: הֵעִיד רַבִּי צָדוֹק, עַל זוֹחֲלִין - מַיִם הַנִּגָּרִים עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, כְּמוֹ נְהָרוֹת, שֶׁרַבּוּ עַל הַנּוֹטְפִין [-מֵי גְּשָׁמִים] שֶׁהִתְעָרְבוּ בָּהֶם וְהָיוּ רַבִּים מֵהַנּוֹטְפִים, שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים 'מַיִם חַיִּים' כְּמֵי מַעְיָן וּכְשֵׁרִים לִטְבִילַת זָב וּלְמֵי חַטָּאת, וְכֵן מְטַהֲרִים אַף בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעִים סְאָה וְאַף כְּשֶׁהֵם זוֹרְמִים [מַה שֶּׁאֵין כֵּן מֵי גְּשָׁמִים, שֶׁאֵינָם מַיִם חַיִּים, וּמְטַהֲרִים רַק בְּאַרְבָּעִים סְאָה מְכֻנָּסִים]. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּבִירַת הַפִּלְיָא [-שָׁם מָקוֹם], וּבָא מַעֲשֶׂה שֶׁאֵרַע שָׁם כֵּן [שֶׁהָיָה מָקוֹם שֶׁרַבּוּ בוֹ הַזּוֹחֲלִים עַל הַנּוֹטְפִים] לִפְנֵי חֲכָמִים, וְהִכְשִׁירוּהוּ כְּמֵי מַעְיָן: **מִשְׁנָה ד** מֵי מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוּם בְּקִלַּפַּת אֱגוֹז: הֵעִיד רַבִּי צָדוֹק, עַל מֵי מַעְיָן זוֹחֲלִין, שֶׁקִּלְחָן - שֶׁהֶעֱבִיר זְרִימָתָם בַּעֲלָה - בַּקְלִפָּה הַיְרֻקָּה שֶׁל אֱגוֹז [קְלִפָּתוֹ הַחִיצוֹנִית כְּשֶׁהִיא לַחָה], שֶׁהֵן כְּשֵׁרִים, וְאֵין הַמַּיִם חֲשׁוּבִים כְּשֶׁאוּבִים בִּכְלִי, שֶׁאֵין קְלִפָּה זוֹ חֲשׁוּבָה כְּלִי. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאַהֲלְיָא [-שָׁם מָקוֹם], וּבָא מַעֲשֶׂה שֶׁאֵרַע שָׁם כֵּן [שֶׁהֶעֱבִירוּ זוֹחֲלִין בַּעֲלָה אֱגוֹז] לִפְנֵי סַנְהֶדְרִין הַיּוֹשְׁבִים בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וְהִכְשִׁירוּהוּ לִטְבִילָה: **מִשְׁנָה ה** אֵפֶר פָּרָה שֶׁהֻנַּח בִּכְלִי עַל שֶׂרֶץ טָמֵא: הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יְקִים אִישׁ הֵדֶר [-שָׁם מָקוֹם], עַל קַלָּל - כְּלִי חֶרֶס שֶׁל חַטָּאת - שֶׁמֻּנָּח בּוֹ אֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה, שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי הַשֶּׂרֶץ, וּבְאֹפֶן זֶה לֹא נִטְמָא הַכְּלִי, שֶׁכְּלִי חֶרֶס אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה מִגַּבּוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם הֵעִידוּ שֶׁהוּא - הָאֵפֶר שֶׁבּוֹ טָמֵא - נִפְסָל מִלְּשַׁמֵּשׁ כְּאֵפֶר פָּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט ט) 'וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר' וגו', וְכֵיוָן שֶׁהֻנַּח הַכְּלִי עַל גַּבֵּי שֶׂרֶץ לֹא הֻנַּח 'בְּמָקוֹם טָהוֹר', וְהֻצְרְכוּ לְעֵדוּתָם לְפִי שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וְסוֹבֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁהָאֵפֶר מֻנָּח בִּכְלִי חֶרֶס שֶׁהוּא טָהוֹר, מִתְקַיֵּם בְּכָךְ הַדִּין לְהַנִּיחוֹ 'בְּמָקוֹם טָהוֹר'. **זְמַן הַגְּלוּחַ בְּשִׁתֵּי נְזִירֻיּוֹת רְצוּפוֹת:** הֵעִיד רַבִּי פְּפַיִס, עַל מִי שֶׁנָּזַר - קִבֵּל עַל עַצְמוֹ שְׁתֵּי נְזִירֻיּוֹת, וְכָל אַחַת הָיָא שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּ'סְתָם נְזִירוּת', וְצָרִיךְ לְגַלֵּחַ אֶת הַנְּזִירוּת הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד, אַחֲרֵי גְּמַר שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלֵמִים, וּמִיָּד אַחַר הַגְּלוּחַ מוֹנֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם נוֹסָפִים וּבְיוֹם שִׁשִּׁים וְאֶחָד מְגַלֵּחַ בַּשֵּׁנִית. וְהֵעִיד שֶׁאִם גִּלַּח אֶת שְׂעָרוֹ עַל הַנְּזִירוּת הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, וְיָצָא בְּכָךְ יְדֵי חוֹבָתוֹ שֶׁמִּקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ, הֲרֵי הוּא מַתְחִיל לִמְנוֹת אֶת הַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, שֶׁהוּא יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד לִנְזִירוּתוֹ. וְאִם גִּלַּח יוֹם שִׁשִּׁים וְאֶחָד, יָצָא, שֶׁהוּא יוֹם שְׁלֹשִׁים לִנְזִירוּתוֹ הַשְּׁנִיָּה, וּמִקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ. וְטַעַם דִּינִים אֵלּוּ, מִשּׁוּם שֶׁיּוֹם שְׁלֹשִׁים לִנְזִירוּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן שֶׁל שְׁתֵּי הַנְּזִירֻיּוֹת, וְלָכֵן מְגַלֵּחַ בּוֹ מִדִּין 'מִקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ', וּמַתְחִיל מִיָּד בְּאוֹתוֹ יוֹם לִמְנוֹת אֶת הַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּה, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ו** הַקְּרֻבַת וַלְדוֹת שְׁלֵמִים: הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פְּפַיִס, עַל וֶלֶד שֶׁל בְּהֵמָה שֶׁהֻפְרְשָׁה לְקָרְבַּן שְׁלֵמִים וְיָלְדָה, שֶׁיִּקְרִיב גַּם אֶת הַוָּלָד לִשְׁלָמִים. שֶׁנֶּחְלְקוּ בַּדָּבָר תַּנָּאִים, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שֶׁוֻּלַּד שְׁלֵמִים לֹא יַקְרִיב שְׁלֵמִים, אֶלָּא כּוֹנְסוֹ לְכִפָּה [-מָקוֹם צַר] וְיָמוּת בָּרָעָב, גְּזֵרָה שְׁמָא יַשְׁהֶה אֶת בָּהֵמַת הַשְּׁלָמִים כְּדֵי לְגַדֵּל מִמֶּנָּה וְלָדוֹת לְאָכְלָם כְּשְׁלָמִים, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יִכָּשֵׁל בְּאִסּוּר גִּזָּה בְּהֵמָה שֶׁהֻפְרְשָׁה לְקָרְבַּן שְׁלָמִים וְיָלְדָה, שֶׁיִּקְרִיב גַּם אֶת הַוָּלָד לִשְׁלָמִים. שֶׁנֶּחְלְקוּ בַּדָּבָר תַּנָּאִים, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שֶׁוֻּלַּד שְׁלָמִים לֹא יַקְרִיב שְׁלָמִים, אֶלָּא [-מָקוֹם צַר] וְיָמוּת בָּרָעָב, גְּזֵרָה שְׁמָא יַשְׁהֶה אֶת בָּהֵמַת הַשְּׁלָמִים כְּדֵי לְגַדֵּל מִמֶּנָּה וְלָדוֹת לְאָכְלָם כְּשְׁלָמִים, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יִכָּשֵׁל בְּאִסּוּר גִּזָּה

משניות

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק ח

המבוארות

וַעֲבוֹדָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִקָּרֵב, וְאֵין גּוֹזְרִים. וְעַל כָּךְ אָמַר רַבִּי פַּפְּיָס, אֲנִי מֵעִיד שֶׁהָיְתָה לָנוּ פָּרָה זִבְחֵי שְׁלָמִים וְיָלְדָה, וְהִקְרַבְנוּ אֶת הַפָּרָה לִשְׁלָמִים וַאֲכַלְנוּהָ בַּפֶּסַח, וְהִקְרַבְנוּ וַאֲכָלְנוּ אֶת וְלָדָהּ כְּדִין שְׁלָמִים בָּחָג הַשָּׁבוּעוֹת [אֲבָל לֹא יָכְלוּ לְהַמְתִּין לְחַג הַסֻּכּוֹת, אַף שֶׁאֵין עוֹבְרִים עַל 'בַּל תְּאַחֵר' אֶלָּא אַחֲרֵי שָׁלֹשׁ רְגָלִים, שֶׁכֵּן יֵשׁ מִצְוָה לְהָבִיא אֶת כָּל קָרְבְּנוֹתָיו בָּרֶגֶל הָרִאשׁוֹן שֶׁיָּבוֹא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב ה-ו) 'וּבָאתָ שָּׁמָּה. וַהֲבֵאתֶם שָּׁמָּה']: **מִשְׁנָה ז דִּין כְּלֵי הָעֵץ הַמְשַׁמְּשִׁים לַעֲרֵיכַת הַבְּצֵק:** **הֵם** - רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פַּפְּיָס **הֵעִידוּ, עַל אַרְכּוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים** - לוּחוֹת עֵץ שֶׁהַנַּחְתּוֹמִים עוֹרְכִים עֲלֵיהֶם אֶת הַבָּצֵק לַעֲשׂוֹתוֹ לֶחֶם, **שֶׁהֵן טְמֵאוֹת** - מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה, מִדְּרַבָּנָן, אַף שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל וְהֵם פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, לְפִי שֶׁעֲשׂוּיִים בְּצוּרַת כְּלִי. וְהֻצְרְכוּ לְהָעִיד כֵּן, לְפִי **שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר**, וְסוֹבֵר שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים כִּכְלִי כָּלָל וְהֵם פְּחוּתִים אֲפִלּוּ מִפְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ. **קַבָּלַת טֻמְאָה בְּתַנּוּר שֶׁשִּׁבְּרוֹ וְחִבְּרוֹ מֻחְדָּשׁ: וְהֵם הֵעִידוּ** עוֹד, **עַל תַּנּוּר שֶׁחָתְכוֹ** לְרָחְבּוֹ **וַעֲשָׂאוֹ חֲלִילוֹת** חֲלִילוֹת, וְהִנִּיחַ אֶת הַחֲלִילוֹת עִגּוּל עַל גַּבֵּי עִגּוּל כְּתַנּוּר **וְנָתַן חוֹל בֵּין חֲלִיָּא לְחֲלִיָּא** וּמֵרַח אֶת הַתַּנּוּר כֻּלּוֹ בְּטִיט מִבַּחוּץ, **שֶׁהוּא** חָשׁוּב כְּלִי מֻחְמָת מְרִיחַת הַטִּיט מִבַּחוּץ הַמְחַבֶּרֶת אֶת כֻּלּוֹ לִכְלִי אֶחָד **וְטָמֵא** - וּמְקַבֵּל טֻמְאָה, וְהֻצְרְכוּ לְהָעִיד כֵּן לְפִי **שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר**, וְסוֹבֵר שֶׁמַּחֲמֶת הַחוֹל שֶׁבֵּין הַסְּדָקִים הֲרֵי הוּא כִּכְלִי שָׁבוּר. **סִיּוּם זְמַן עִבּוּר הַשָּׁנָה: וְעוֹד הֵם הֵעִידוּ, שֶׁמְּעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה** וּמוֹדִיעִים עַל הוֹסֶפֶת חֹדֶשׁ נוֹסָף, **בְּכָל** חֹדֶשׁ אֲדָר, עַד יוֹם כ"ט בּוֹ [אֲבָל בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים שֶׁיָּכוֹל הָיָה לִהְיוֹת נִיסָן, אֵין מְעַבְּרִים], וְהֵעִידוּ עַל כָּךְ לְפִי **שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים** בְּתִחְלָה, שֶׁמְּעַבְּרִים רַק **עַד הַפּוּרִים**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִתְחִילוּ לִדְרשׁ בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם לוֹ, לֹא יִשְׁמְעוּ לִשְׁלוּחֵי בֵּית דִּין שֶׁיּוֹדִיעוּ עַל דְּחִיַּת הַפֶּסַח בְּחָדָשׁ, וְיָבוֹאוּ לֶאֱכֹל חָמֵץ בְּפֶסַח הָאֲמִתִּי. **עִבּוּר הַשָּׁנָה עַל תְּנַאי: וְהֵם הֵעִידוּ** עוֹד, **שֶׁמְּעַבְּרִין** בֵּית דִּין **אֶת הַשָּׁנָה עַל תְּנַאי** אִם יִרְצֶה הַנָּשִׂיא בְּעִבּוּרָהּ. **וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָלַךְ לְטַל רְשׁוּת** - לְדַבֵּר עַל עִסְקֵי צִבּוּר **מֵהַגְּמוֹן** - מֵהַשַּׁלִּיט הַיּוֹשֵׁב **בְּסוּרְיָא, וְשָׁהָא** - וְהִתְעַכֵּב מִלָּבָא, **וְעִבְּרוּ** בֵּית דִּין **אֶת הַשָּׁנָה עַל תְּנַאי לִכְשֶׁיִּרְצֶה** - שֶׁאִם יִרְצֶה רַבָּן גַּמְלִיאֵל תִּהְיֶה הַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת, **וּכְשֶׁבָּא** רַבָּן גַּמְלִיאֵל **וְאָמַר רוֹצֶה אֲנִי, וְנִמְצֵאת הַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת: מִשְׁנָה ח טִיט הַמֻּנָּח עַל הַקְּדֵרָה: הֵעִיד מְנַחֵם בֶּן סִגְנַאי, עַל מוֹסַף הַיְּוֹרָה** - תּוֹסֶפֶת טִיט שֶׁהָיוּ מוֹסִיפִים עַל קְדֵרָה הָעֲשׂוּיָה מִמַּתֶּכֶת לְהַגְבִּיהַּ אֶת דָּפְנוֹתֶיהָ, שֶׁכְּשֶׁיַּעֲלוּ הַמַּיִם בְּרִתּוּחָתָם לֹא יִשְׁפְּכוּ מֵחוּץ לַקְּדֵרָה, בְּיוֹרָה שֶׁל שׁוּלְקֵי זֵיתִים שֶׁהוּא טָמֵא כְּחֵלֶק מֵהַקְּדֵרָה, לְפִי שֶׁהֵם מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי טֻמְאַת תַּנּוּר וְכִירַיִם (ויקרא יא לה) 'וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם', דָּרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל חֵלֶק מֵהַכְּלִי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לָכֶם לְצָרְכֵיכֶם הֲרֵי הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה. **וּבְיוֹרָה שֶׁל צַבָּעִים שֶׁהוּא טָהוֹר**, שֶׁאֵין הַצַּבָּעִים מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסֵד הַצֶּבַע. וְהֵעִיד כֵּן מִשּׁוּם **שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים** חֲכָמִים **חִלּוּף הַדְּבָרִים** - שֶׁהַדִּין הוּא לְהֶפֶךְ, לְפִי שֶׁפְּבָרוּ שֶׁהַצַּבָּעִים צְרִיכִים יוֹתֵר אֶת הַתּוֹסֶפֶת שֶׁהֵם מַקְפִּידִים יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִשָּׁפֵךְ הַצֶּבַע, וְלָכֵן מוּסַף הַיְּוֹרָה שֶׁל שׁוּלְקֵי זֵיתִים טָהוֹר וְשֶׁל צַבָּעִים טָמֵא, וְהֵעִיד מְנַחֵם שֶׁהוּא לְהֶפֶךְ, וְקִבְּלוּ אֶת עֵדוּתוֹ: **מִשְׁנָה ט גֵּט חֲרֶשֶׁת שֶׁנִּשֵּׂאת בְּקַטְנוּתָהּ: הֵעִיד רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן גּוּדְגְּדָא, עַל הַחֲרֶשֶׁת שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ בְּעוֹדָהּ קְטַנָּה, שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ מֵהַתּוֹרָה, שֶׁהֵיא יוֹצְאָה בְּגֵט, אַף שֶׁאֵין בָּהּ דַּעַת, כִּי הָאִשָּׁה מִתְגָּרֶשֶׁת בְּעַל כָּרְחָהּ וְאֵין צָרִיךְ אֶת דַּעְתָּהּ. **נִשּׂוּאֵי יְתוֹמָה קְטַנָּה:** וְהֵעִיד עוֹד **עַל קְטַנָּה בַּת יִשְׂרָאֵל** הַיְתוֹמָה מֵאָבִיהָ **שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן** וְקִדּוּשֶׁיהָ רַק מִדְּרַבָּנָן, **שֶׁהֵיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה** דְּרַבָּנָן כְּאֵשֶׁת כֹּהֵן, וְאֵין גּוֹזְרִים שֶׁמָּא תָּבוֹא לֶאֱכֹל תְּרוּמָה דְּאוֹרַיְיתָא. וְכֵן תִּקְנוּ שֶׁאִם **מֵתָה בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ**, אַף שֶׁמִּדְּאוֹרַיְיתָא לֹא חָלוּ קִדּוּשֶׁיהָ וּקְרוֹבֶיהָ הֵם יוֹרְשֶׁיהָ. **תַּקָּנַת מָרִישׁ:** וְהֵעִיד עוֹד **עַל הַמָּרִישׁ** [-קוֹרַת עֵץ שֶׁמַּנִּיחִים עָלֶיהָ רָאשֵׁי קוֹרוֹת הַתִּקְרָה] **הַגָּזוּל, שֶׁבָּנָאוֹ הַגַּזְלָן בְּבֵירָה** - בְּבֵית גְּדוֹל שֶׁל עַצְמוֹ, שֶׁתִּקְּנוּ **שֶׁיִּתֵּן אֶת דָּמָיו** שֶׁל הַמָּרִישׁ לַגַּזְלָן, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְשַׁבֵּר אֶת בֵּיתוֹ וְלַהֲשִׁיבוֹ, אַף שֶׁהוּא בְּעַיִן. מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים, שֶׁלֹּא יִמָּנַע הַגַּזְלָן מִלְּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, מֵחֲשֶׁשׁ שֶׁיְּצְטָרֵךְ לְקַלְקֵל אֶת נְכָסָיו. **כַּפֶּרֶת חַטָּאת גְּזוּלָה:** וְהֵעִיד עוֹד **עַל חַטָּאת הַגְּזוּלָה** - שֶׁגָּזַל בְּהֵמָה וְהִקְרִיבָהּ לְחַטָּאת, **שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לָרַבִּים** שֶׁהִיא גְּזוּלָה, שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים **שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת** עַל הַגַּזְלָן וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא חַטָּאת אַחֶרֶת, **מִפְּנֵי תִּקּוּן הַמִּזְבֵּחַ**, שֶׁלֹּא יְהִיוּ הַכֹּהֲנִים עֲצֵבִים שֶׁאָכְלוּ בְּאִסּוּר חֲלִין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה, וְיִמָּנְעוּ מִלְּהַקְרִיב קָרְבָּן מִכָּאן אֶדֶם שֶׁלֹּא יַכִּירוּהוּ, וְנִמְצָא הַמִּזְבֵּחַ בָּטֵל:

פֶּרֶק ח עֵדֻיּוֹת נוֹסָפוֹת שֶׁל תְּנָאִים עַל דִּינִים שׁוֹנִים:

מִשְׁנָה א טֻמְאַת דַּם נִבְלָה: הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָא עַל דַּם נִבְלוֹת - שֶׁמֻּתּוּ אוֹ נִשְׁחֲטוּ שֶׁלֹּא כַּדִּין, **שֶׁהוּא טָהוֹר** מִלְּטַמֵּא בְּשִׁעוּר כַּזַּיִת, שֶׁאֵינוֹ כִּבְשַׂר הַנִּבֵלָה, אֲבָל מְטַמֵּא בִּרְבִיעִית כְּשִׁעוּר מַשְׁקִים טְמֵאִים. **צְרוּף כֶּלִי: הֵעִיד רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן בְּתֵירָא עַל אֵפֶר חַטָּאת** - אֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה, שֶׁעָשׂוּ בּוֹ [וּבְכָל קֹדֶשׁ] מַעֲלָה בְּטֻמְאָה, **שֶׁאִם נָגַע טָמֵא בְּמִקְצָתוֹ, שֶׁטִּמֵּא אֶת כֻּלּוֹ**, כֵּיוָן שֶׁהַכְּלִי שֶׁכָּל הָאֵפֶר בּוֹ מְצָרְפוֹ וּמַחְשִׁיבוֹ כְּדָבָר אֶחָד. וְהִסְמִיכוּ דִּין זֶה עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (במדבר ז יד) 'כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב' וְגוֹ', עֶשֶׂר כָּל מַה שֶּׁבְּ'כַף' - 'אַחַת', כְּלוֹמַר דָּבָר אֶחָד. **הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא** וְהֵעִיד, **עַל הַסֹּלֶת** שֶׁל מִנְחָה, **וְעַל הַקְּטֹרֶת, וְהַלְּבוֹנָה** הַנְּתוּנָה עַל הַמִּנְחָה, **וְהַגֻּחָלִים** שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁמְּקַטְּרִים עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּטֹרֶת, **שֶׁאִם נָגַע** אֲפִלּוּ **טְבוּל יוֹם** [וְלֹא רַק טָמֵא] **בְּמִקְצָתָן, שֶׁפָּסַל** אֶת כֻּלָּם, שֶׁהַכְּלִי מְצָרְפָם: **מִשְׁנָה ב אֲכִילַת תְּרוּמָה בְּקַטְנוּתָהּ יְתוֹמָה שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן: הֵעִיד רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא וְרַבִּי יְהוּדָה הַכֹּהֵן, עַל יְתוֹמָה קְטַנָּה בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן** וְקִדּוּשֶׁיהָ מִדְּרַבָּנָן, **שֶׁהֵיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה** דְּרַבָּנָן, **כֵּיוָן** - מֵיָד מִשָּׁעָה **שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִבְעֲלָה** [וְהוֹסִיף עַל הָעֵדוּת לְעֵיל (פ"א מ"ט), שֶׁאוֹכֶלֶת אַף קֹדֶם שֶׁנִּשֵּׂאת]. **תִּינֹקֶת שֶׁהִתְמַשְׁכְּנָה: הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן וְרַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב, עַל תִּינֶקֶת** - קְטַנָּה, **שֶׁהֵרְהֲנָה** - שֶׁנִּלְקְחָה כְּמַשְׁכּוֹן עַל חוֹב לְגוֹיִם **בְּאַשְׁקְלוֹן, וְרִחֲקוּהָ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ** מִלְּהַנְשֵׂא לְכֹהֵן שֶׁמָּא נָאֳנָסָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהָעֵדִים שֶׁהֵרְהֲנָה **מְעִידִים אוֹתָהּ** גַּם **שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה עִם הַגּוֹיִם וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים לִבְנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ, אִם מַאֲמִינִים אַתֶּם לִדְבְרֵי הָעֵדִים שֶׁהֵרְהֲנָה, הַאֲמִינוּ גַּם לְעֵדוּתָם שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה, וְאִם אֵין אַתֶּם מַאֲמִינִים לְדִבְרֵיהֶם שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה, אַל תַּאֲמִינוּ שֶׁהֵרְהֲנָה.** [אֲבָל אִם אֵין עֵדִים שֶׁמְּעִידִים שֶׁלֹּא נִטְמְאָה, חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא נִטְמְאָה אֲפִלּוּ שֶׁהִתְמַשְׁכְּנָה בִּשְׁבִיל חוֹב מָמוֹנִי, אִם יַד הַנָּכְרִים תַּקִּיפָה]:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִקָּרֵב. אָמַר רַבִּי פַּפְּיָס, אֲנִי מֵעִיד שֶׁהָיְתָה לָנוּ פָּרָה זִבְחֵי שְׁלָמִים, וַאֲכַלְנוּהָ בַּפֶּסַח, וְאָכַלְנוּ וְלָדָהּ שְׁלָמִים בֶּחָג: **ז** הֵם הֵעִידוּ עַל אַרוּכוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים שֶׁהֵן טְמֵאוֹת. שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. הֵם הֵעִידוּ עַל תַּנּוּר שֶׁחָתָכוֹ חֲלִילוֹת וְנָתַן חוֹל בֵּין חֲלִיָּא לְחֲלִיָּא שֶׁהוּא טָמֵא. שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. הֵם הֵעִידוּ שֶׁמְּעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה עַד הַפּוּרִים. הֵם הֵעִידוּ שֶׁמְּעַבְּרִים אֶת הַשָּׁנָה עַל תְּנַאי. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָלַךְ לְטַל רְשׁוּת מֵהַגְּמוֹן בְּסוּרְיָא וְשָׁהָה לָבוֹא, וְעִבְּרוּ אֶת הַשָּׁנָה עַל תְּנַאי לִכְשֶׁיִּרְצֶה רַבָּן גַּמְלִיאֵל. וּכְשֶׁבָּא אָמַר רוֹצֶה אֲנִי, וְנִמְצֵאת הַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת: **ח** הֵעִיד מְנַחֵם בֶּן סִגְנַאי עַל מוֹסַף הַיְּוֹרָה שֶׁהוּא טָמֵא, וְשֶׁל צַבָּעִים שֶׁהוּא טָהוֹר. זֵיתִים שֶׁהוּא אוֹמְרִים חִלּוּף הַדְּבָרִים: **ט** הֵעִיד רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן גֻּדְגֻּדָא עַל הַחֲרֶשֶׁת שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ שֶׁהִיא יוֹצְאָה בְּגֵט. וְעַל קְטַנָּה בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, וְאִם מֵתָה בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ. וְעַל הַמָּרִישׁ הַגָּזוּל שֶׁבָּנָאוֹ בְּבֵירָה, שֶׁיִּתֵּן אֶת דָּמָיו. וְעַל הַחַטָּאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לָרַבִּים, שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת, מִפְּנֵי תִּקּוּן הַמִּזְבֵּחַ:

פרק ח א הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָא עַל דַּם נִבְלוֹת שֶׁהוּא טָהוֹר. הֵעִיד רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן בְּתֵירָא עַל אֵפֶר חַטָּאת שֶׁנָּגַע טָמֵא בְּמִקְצָתוֹ, שֶׁטִּמֵּא אֶת כֻּלּוֹ. הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא, עַל הַסֹּלֶת וְעַל הַקְּטֹרֶת וְהַלְּבוֹנָה וְהַגֻּחָלִים שֶׁנָּגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן, שֶׁפָּסַל אֶת כֻּלָּם: **ב** הֵעִיד רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא וְרַבִּי יְהוּדָה הַכֹּהֵן עַל קְטַנָּה בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן, שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה. הֵעִיד רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן וְרַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב עַל תִּינוֹקֶת שֶׁהֵרְהֲנָה בְּאַשְׁקְלוֹן וְרִחֲקוּהָ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ, וְעֵדֶיהָ מְעִידִים אוֹתָהּ שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים, אִם מַאֲמִינִים אַתֶּם שֶׁהֵרְהֲנָה, הַאֲמִינוּ שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה. וְאִם אֵין אַתֶּם מַאֲמִינִים שֶׁלֹּא נִסְתְּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה, אַל תַּאֲמִינוּ שֶׁהֵרְהֲנָה:

מִשְׁנָה ג אַלְמָנַת עִסָּה: הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, **עַל אַלְמָנַת עִסָּה** - אַלְמָנַת אָדָם שֶׁהִתְעָרֵב בְּמִשְׁפַּחְתּוֹ חָלָל, **שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה** לְהִנָּשֵׂא **לַכְּהֻנָּה,** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ עֵרוּב סְפֵקוֹת [כְּעִסָּה הַמְעֹרָבֶת], שֶׁמָּא לֹא בַּעְלָהּ הוּא הַסְּפֵק חָלָל, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא סְפֵק חָלָל שֶׁמָּא בָּאֱמֶת אֵינוֹ חָלָל, וּסְפֵק סְפֵיקָא לְהָקֵל. **שֶׁהָעִסָּה** - הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁבָּהּ הִתְעָרֵב סְפֵק חָלָל, **כְּשֵׁרָה** - בְּחֶזְקַת כַּשֵּׁרוּת **לְטַמֵּא וּלְטַהֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב** - כְּלוֹמַר, כְּמוֹ שֶׁשְּׁאָר הַמִּשְׁפָּחוֹת כְּשֶׁבָּאוֹת לְהִנָּשֵׂא עִם מִשְׁפָּחָה אַחֶרֶת בּוֹדְקוֹת אִם הִיא טְמֵאָה וּמְרַחֲקִים אוֹתָהּ אוֹ טְהוֹרָה וּמְקָרְבִים אוֹתָהּ, כָּךְ גַּם מִשְׁפָּחָה זוֹ בְּחֶזְקַת כַּשֵּׁרוּת וְצָרִיכָה לִבְדֹּק. **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, קִבַּלְנוּ עֵדוּתְכֶם** וְנֶאֱמָנִים אַתֶּם בְּעֵינֵינוּ שֶׁכָּךְ קִבַּלְתֶּם, **אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה שֶׁכְּבָר גָּזַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁלֹּא לְהוֹשִׁיב בָּתֵּי דִינִין עַל כָּךְ** - לְהַתִּיר אַלְמָנַת עִסָּה לְכַתְּחִלָּה, **שֶׁהַכֹּהֲנִים שׁוֹמְעִים לָכֶם** רַק אִם תִּפְסְקוּ **לְרַחֵק** אֶת הַנָּשִׁים הַמְסֻפָּקוֹת וּלְאָסְרָן, **אֲבָל לֹא** יִשְׁמְעוּ לָכֶם אִם תִּפְסְקוּ **לְקָרֵב** וּלְהַתִּיר אַלְמָנַת עִסָּה. שֶׁאַף שֶׁהוּא סְפֵק סְפֵיקָא, עָשׂוּ מַעֲלָה בְּיַחֲסִין לֶאֱסֹר אַף בְּאֹפֶן זֶה:

מִשְׁנָה ד עֲדוּת יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר עַל טָהֳרַת כַּמָּה דְּבָרִים: הֵעִיד **רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה** [-שֵׁם מְקוֹמוֹ], **עַל אֵיל קַמְצָא** [-מִין חָגָב], שֶׁהוּא **דָּכָן** - טָהוֹר וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה. **וְעַל מַשְׁקֵי בֵּית מִטְבְּחַיָּא** - עַל הַמַּשְׁקִין הַנִּמְצָאִים בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה, שֶׁהֵם דַּם הַקָּרְבָּנוֹת וְהַמַּיִם לַהֲדָחַת הַקָּרְבָּנוֹת, דְּאִינּוּן דָּכְיָין - שֶׁהֵם טְהוֹרִים [אִם טְמֵאִים מַשְׁקִים דְּרַבָּנָן - לֹא גָּזְרוּ בָּהֶם וְהֵם טְהוֹרִים לְגַמְרֵי, וְאִם טְמֵאִים מַשְׁקִים דְּאוֹרַיְיתָא - נִטְמְאִים בְּעַצְמָם וְהֵם טְהוֹרִים רַק מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים]. וְכֵן הֵעִיד עַל **דִּיקְרַת בְּמִיתָא** - הַקֶּרֶב וְנוֹגֵעַ בְּוַדַּאי בְּמֵת [בִּרְשׁוּת הָרַבִּים], **מִסְתָּאֵב** - נִטְמָא, אֲבָל בִּסְפֵק טָהוֹר, וְכָל שֶׁכֵּן אִם נוֹגֵעַ בִּסְפֵק שֶׁרֶץ [וְאַף שֶׁעִקַּר דִּין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר הוּא דִּין פָּשׁוּט, שֶׁהֲרֵי כָּל מְקוֹר אִסּוּר סְפֵק טֻמְאָה נִלְמָד מִלְּשׁוֹן טֻמְאָה הָאָמוּר בְּסוֹטָה, וְסוֹטָה הִיא סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד דַּוְקָא, מִכָּל מָקוֹם בַּתְּחִלָּה הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁכָּךְ הַהֲלָכָה אַף אֵין מוֹרִים אוֹתָהּ, וְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר הֵעִיד שְׁמוֹרִים כֵּן לְכַתְּחִלָּה]. **וְקָרוּ לֵיהּ** - הָיוּ מְכַנִּים אוֹתוֹ עַל שֶׁהִתִּיר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁנֶּהֱגוּ בָּהֶם אִסּוּר, **'יוֹסֵי שָׁרְיָא'** - יוֹסֵי הַמַּתִּיר [שֶׁכָּל בֵּית דִּין שֶׁהִתִּיר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאֵין הַהֶתֵּר שָׁלֵם, מְכַנִּים אוֹתוֹ 'בֵּי דִינָא שָׁרְיָא']:

מִשְׁנָה ה עֵד אֶחָד בְּעֵדוּת אִשָּׁה: הֵעִיד **רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם נְחֶמְיָה אִישׁ בֵּית דְּלִי** [-שֵׁם מָקוֹם], **שְׁמַשְׁיְאִין** אֶת **הָאִשָּׁה** שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם **עַל פִּי עֵד אֶחָד** הַמַּעִיד שֶׁמֵּת (ראה לעיל פ"ו מ"א). **עֲצָמוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בִּלְשְׁכַּת הָעֲצִים:** הֵעִיד **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל עֲצָמוֹת** אָדָם **שֶׁנִּמְצְאוּ בְּדִיר הָעֲצִים,** לִשְׁכַּת הָעֲצִים - מִזְרָחִית בְּעֶזְרַת נָשִׁים, שָׁם בּוֹדְקִים אֶת עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה מִתּוֹלָעִים, שֶׁאָמְרוּ **חֲכָמִים שֶׁמְּלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם,** וְהַכֹּל - כָּל הַשְּׁאָר **טָהוֹר,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ בָּהֶם אָדָם אוֹ כֵּלִים, כֵּיוָן שֶׁעֶזְרַת נָשִׁים חֲשׁוּבָה רְשׁוּת הָרַבִּים, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. [וְרָצוּ חֲכָמִים לְגָזֹר טֻמְאָה עַל כָּל יְרוּשָׁלַיִם מֵחֲמַת עֲצָמוֹת אֵלּוּ, וְאָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּתְמִיהָה: לֹא בּוּשָׁה וּכְלִמָּה הִיא לָנוּ שֶׁנִּגְזֹר טֻמְאָה עַל עִיר אֲבוֹתֵינוּ]:

מִשְׁנָה ו קְדֻשַּׁת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם בְּחֻרְבָּנָם: **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שָׁמַעְתִּי** מֵרַבּוֹתַי, שֶׁבְּזְמַן שֶׁבָּנוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי, **כְּשֶׁהָיוּ בוֹנִים בַּהֵיכָל,** וְעֲדַיִן לֹא הָיוּ לוֹ כְּתָלִים, הָיוּ **עוֹשִׂין קְלָעִים** - מְחִצּוֹת בַּד מְסָבִיב **לַהֵיכָל,** וְכֵן הָיוּ עוֹשִׂים **קְלָעִים** מְסָבִיב **לָעֲזָרוֹת, אֲלָא שֶׁבַּהֵיכָל** הָיוּ הַקְּלָעִים בַּגָּבוֹהַּ הַפְּנִימִי שֶׁל עֲבִי הַכֹּתֶל, **וּבוֹנִים** אֶת כֹּתֶל הָאֲבָנִים כְּשֶׁהֵם עוֹמְדִים **מִבַּחוּץ** [מִשּׁוּם צְנִיעוּת וְכָבוֹד, שֶׁלֹּא יִזּוֹנוּ עֵינֵי הַבּוֹנִים מִמַּרְאֵה הַהֵיכָל] **וּבוֹנִים מִבִּפְנִים. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּקְרִיבִין** קָרְבָּנוֹת בְּמִקּוֹם הַמִּזְבֵּחַ, **וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּיִת** - שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, **וְכֵן אוֹכְלִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים** בָּעֲזָרָה, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קְלָעִים** - חוֹמָה לָעֲזָרָה, וְכֵן אוֹכְלִים קָדְשִׁים קַלִּים **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** בְּכָל יְרוּשָׁלַיִם, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חוֹמָה** סְבִיבָהּ, לְפִי **שֶׁקְּדֻשָּׁה רִאשׁוֹנָה** שֶׁקִּדְּשׁ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם **קְדֻשָּׁה לִשְׁעָתָהּ** - בִּזְמַן שֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן עַל מְכוֹנוֹ, **וְקִדְּשָׁהּ** גַּם **לֶעָתִיד לָבֹא,** כְּלוֹמַר, נִשְׁאֲרָה קְדֻשָּׁתָהּ לְעוֹלָם:

מִשְׁנָה ז בְּרוּר יְחֻסִין עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא: **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,** מְקֻבָּל **אֲנִי** - קִבַּלְתִּי **מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ,** וְרַבּוֹ שָׁמַע כֵּן **מֵרַבּוֹ, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁאֵין אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא בָּא לְעָתִיד לָבוֹא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב** - לִפְסֹל בְּנֵי אָדָם הַמְּחֻזָּקִים כְּכְשֵׁרִים, וּלְהַכְשִׁיר בְּנֵי אָדָם פְּסוּלִים שֶׁנִּטְמְעוּ בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא מְשַׁפְּחָה שֶׁנִּטְמְעָה, נִטְמְעָה, וְלָעֲתִיד לָבוֹא יַכְשִׁירוּ. **אֶלָּא בָּא לְרַחֵק** אֶת הַפְּסוּלִים שֶׁפְּסוּלָם יָדוּעַ **הַמְקָרְבִין בִּזְרוֹעַ** - בְּכֹחַ, **וּלְקָרֵב** אֶת הַכְּשֵׁרִים שֶׁיְּדוּעָה כַּשְׁרוּתָם **הַמְרַחֲקִין בִּזְרוֹעַ. מִשְׁפַּחַת בֵּית צְרִיפָה הָיְתָה** מִשְׁפָּחָה כְּשֵׁרָה **בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְרִחֲקָהּ בֶּן צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ** שֶׁהָיָה אִישׁ אֵלִים **בִּזְרוֹעַ** וְהִכְרִיז עָלֶיהָ שֶׁהִיא פְּסוּלָה, **וְעוֹד** מִשְׁפָּחָה **אַחֶרֶת הָיְתָה שָׁם** - בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, שֶׁהָיְתָה פְּסוּלָה, **וְקֵרְבָהּ בֶּן צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ** וְהִכְרִיז עָלֶיהָ שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה. מִשְׁפָּחוֹת כְּגוֹן **אֵלּוּ אֵלְיָהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב,** אַךְ לֹא מִשְׁפָּחָה שֶׁכְּבָר נִטְמְעָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵלְיָהוּ בָּא **לְקָרֵב** בְּנֵי אָדָם כְּשֵׁרִים שֶׁהֲרְחָקוּ בִּזְרוֹעַ, **אֲבָל לֹא לְרַחֵק** פְּסוּלִים שֶׁהֻכְשְׁרוּ בִּזְרוֹעַ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵין אֵלְיָהוּ בָּא כְּדֵי לְבָרֵר יֶחֱסִין כָּלָל, אֶלָּא כְּדֵי **לְהַשְׁוּוֹת** אֶת **הַמַּחֲלֹקֶת,** שֶׁבֵּין חַכְמֵי הַדּוֹרוֹת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין אֵלְיָהוּ בָּא **לֹא לְרַחֵק וְלֹא לְקָרֵב, אֶלָּא לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם** - בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. **שֶׁנֶּאֱמַר** (מלאכי ג כג-כד) 'הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ **לָכֶם אֶת אֵלִיָּה הַנָּבִיא וְגוֹ' וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם',** לְדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יְהוּדָה, שֶׁיֹּאמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל אֶחָד מִבְּנֵי בָנָיו שֶׁל מִי הוּא וּבְמָר יְחוּסוֹ. וּלְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, יָשִׁיב לֵב הַבָּנִים הַתַּלְמִידִים אֶל אֲבוֹתָם הַחֲכָמִים, שֶׁיִּהְיֶה לֵב כֻּלָּם שָׁוֶה לְלֹא מַחֲלֹקֶת. [וּלְדַעַת חֲכָמִים, יַשְׁוֶה בֵּין הָאָבוֹת - הַמּוֹשְׁלִים וְרוֹדִים בְּחַבְרֵיהֶם, לַבָּנִים - הַנִּרְדִּים תַּחְתָּם (תפא"י)]: **סְלִיק מַסֶּכֶת עֲדֻיּוֹת**

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה

אַחַר שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין (פ"י מ"ד) אֶת דִּינֵי הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, נִשְׁנֵית מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה לְלַמְּדֵנוּ מָה הֵם אִסּוּרֵי הָעֲבוֹדָה זָרָה עַצְמָהּ, וְהַנִּלְוֶה לָהּ, וְקָדְמוּ לָהּ מַסֶּכְתּוֹת שְׁבוּעוֹת וּמַכּוֹת שֶׁאַף דִּינֵיהֶן הִתְבָּאֲרוּ בְּסַנְהֶדְרִין (תוס' ב. ד"ה לפנינו). בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ אִסּוּרֵי מַשָּׂא וּמַתָּן עִם הַנָּכְרִים בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים, אִסּוּרִים הֶחָלִים עַל חֶפְצֵי הַגּוֹיִם וּמְזוֹנָם, דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם זְהִירוּת מִן הַגּוֹיִים לְפִי שֶׁחֲשׁוּדִים עַל דְּבָרִים אֵלּוּ, גּוּפֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהַצָּלְמִים אֵימָתַי נֶאֱסְרוּ, דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה וּמִשְׁתַּמְּשֵׁיהָ, וְאִסּוּר יַיִן נָסָךְ וּסְתָם יֵינָם שֶׁל נָכְרִים:

פֶּרֶק א אִסּוּר הִתְעַסְּקוּת עִם גּוֹיִם בְּעִנְיָנִים שׁוֹנִים, מֵהֶם דְּבָרִים הָאֲסוּרִים רַק בִּתְקוּפַת אֵידֵיהֶם, וּמֵהֶם דְּבָרִים הָאֲסוּרִים לְעוֹלָם מִטַּעֲמִים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א אִסּוּר הִתְעַסְּקוּת עִם הַגּוֹיִם בִּתְקוּפַת יְמֵי אֵידֵיהֶם:** **לִפְנֵי אֵידֵיהֶן** [-כִּנּוּי גְּנַאי לְחַגֵּיהֶם], **שֶׁל הַגּוֹיִם** בְּמֶשֶׁךְ **שְׁלֹשָׁה יָמִים אָסוּר לָשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶן** - לִמְכֹּר לָהֶם וְלִקְנוֹת מֵהֶם, וְכֵן **לְהַשְׁאִילָן וְלִשְׁאל מֵהֶן חֲפָצִים,** וְכֵן **לְהַלְוֹותָן וְלִלְוֹות מֵהֶן** מָעוֹת, וְכֵן **לְפָרְעָן** חוֹב שֶׁחַיָּב לָהֶם, **וְלִפְרַע מֵהֶן** חוֹב שֶׁהֵם חַיָּבִים לוֹ בִּשְׁטָר, לְפִי שֶׁהֵם מוֹדִים לָעֲבוֹדָה זָרָה בְּיוֹם חַגָּם עַל עִסְקֵיהֶם שֶׁעָשׂוּ לָאַחֲרוֹנָה, אוּלָם מַלְוָה בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ אִסּוּרֵי מַשָּׂא וּמַתָּן עִם הַנָּכְרִים בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים, אִסּוּרִים הֶחָלִים עַל חֶפְצֵי הַגּוֹיִם וּמְזוֹנָם, דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם זְהִירוּת מִן הַגּוֹיִים לְפִי שֶׁחֲשׁוּדִים עַל דְּבָרִים אֵלּוּ, גּוּפֵי עֲבוֹדָה זָרָה וְהַצָּלְמִים אֵימָתַי נֶאֱסְרוּ, דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה וּמִשְׁתַּמְּשֵׁיהָ, וְאִסּוּר יַיִן נָסָךְ וּסְתָם יֵינָם שֶׁל נָכְרִים:

פֶּרֶק א אִסּוּר הִתְעַסְּקוּת עִם גּוֹיִם בְּעִנְיָנִים שׁוֹנִים, מֵהֶם דְּבָרִים הָאֲסוּרִים רַק בִּתְקוּפַת אֵידֵיהֶם, וּמֵהֶם דְּבָרִים הָאֲסוּרִים לְעוֹלָם מִטַּעֲמִים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א אִסּוּר הִתְעַסְּקוּת עִם הַגּוֹיִם בִּתְקוּפַת יְמֵי אֵידֵיהֶם:** **לִפְנֵי אֵידֵיהֶן** [-כִּנּוּי גְּנַאי לְחַגֵּיהֶם], **שֶׁל הַגּוֹיִם** בְּמֶשֶׁךְ **שְׁלֹשָׁה יָמִים אָסוּר לָשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶן** - לִמְכֹּר לָהֶם וְלִקְנוֹת מֵהֶם, וְכֵן **לְהַשְׁאִילָן וְלִשְׁאל מֵהֶן חֲפָצִים,** וְכֵן **לְהַלְוֹותָן וְלִלְוֹות מֵהֶן** מָעוֹת, וְכֵן **לְפָרְעָן** חוֹב שֶׁחַיָּב לָהֶם, **וְלִפְרַע מֵהֶן** חוֹב שֶׁהֵם חַיָּבִים לוֹ בִּשְׁטָר, לְפִי שֶׁהֵם מוֹדִים לָעֲבוֹדָה זָרָה בְּיוֹם חַגָּם עַל עִסְקֵיהֶם שֶׁעָשׂוּ לָאַחֲרוֹנָה, אוּלָם מַלְוָה

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה

פרק א לִבְנֵי אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים אָסוּר
לָשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶן, לְהַשְׁאִילָן וְלִשְׁאל
מֵהֶן, לְהַלְוֹותָן וְלִלְוֹות מֵהֶן, לְפָרְעָן וְלִפָּרַע מֵהֶן.

משניות

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק א

המבוארות

עַל פֶּה מֻתָּר לְהַפְרַע מֵהֶם כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת מָמוֹנוֹ שֶׁלֹּא יַכְחִישׁוּ אֶת חוֹבָם לְאַחַר זְמַן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נִפְרָעִין מֵהֶן** חוֹב שֶׁחַיָּבִים לוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֹצֵר לוֹ** - לַגּוֹי, כְּשֶׁתּוֹבֵעַ מִמֶּנּוּ אֶת חוֹבוֹ וְאֵין לְחוּשׁ שֶׁיּוֹדֶה עַל כָּךְ לָעֲבוֹדָה זָרָה, **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים אַף עַל פִּי שֶׁמֹּצֵר הוּא עִכְּשָׁו** בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְרָע מִמֶּנּוּ, **שָׁמֵחַ הוּא לְאַחַר זְמַן** - בְּיוֹם אֵידוֹ, שֶׁנִּפְרַע חוֹבוֹ, וּמוֹדֶה עַל כָּךְ לָעֲבוֹדָה זָרָה: **מִשְׁנָה ב דִּין הִתְעַסְּקוּת עִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּשִׁלְשָׁה יָמִים שֶׁלְּאַחַר אֵידֵיהֶם:** **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵיהֶם** - לִפְנֵי יְמֵי אֵידֵיהֶן שֶׁל הַגּוֹיִם, **וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לְאַחֲרֵיהֶם, אָסוּר** לָשֵׂאת וְלָתֵת עִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לָשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶם בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁלִּפְנֵיהֶם, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** שְׁלֹשָׁה יָמִים **לִפְנֵי אֵידֵיהֶן** בִּלְבַד **אָסוּר** לָשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶם, אַךְ בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁלְּאַחַר אֵידֵיהֶן **מֻתָּר: מִשְׁנָה ג יְמֵי אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם:** א. **וְאֵלּוּ** הֵם אֵידֵיהֶן **שֶׁל גּוֹיִם: קָלֶנְדָּא,** בִּשְׁמוֹנַת הַיָּמִים שֶׁלְּאַחַר תְּקוּפַת טֵבֵת [-הַיּוֹם הַקָּצָר בְּיוֹתֵר בַּשָּׁנָה, שֶׁחָל בְּחֹדֶשׁ טֵבֵת], ב. **וּסְטַרְנוּרָא,** בִּשְׁמוֹנַת הַיָּמִים שֶׁקֹּדֶם תְּקוּפַת טֵבֵת, [שְׁנֵי חַגִּים אֵלּוּ קָבָעם אָדָם הָרִאשׁוֹן לְשֵׁם שָׁמַיִם, כְּשֶׁרָאָה לָרִאשׁוֹנָה שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ וּמִתְקַצֵּר בְּחֹרֶף, וְאָמַר 'אוֹי לִי, שֶׁמָּא בִּשְׁבִיל שֶׁפָּרַחְתִּי חוֹזֵר הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ', וְעָמַד וְיָשַׁב שְׁמוֹנָה יָמִים בְּתַעֲנִית וּבִתְפִלָּה, כֵּיוָן שֶׁחָלְפָה תְּקוּפַת טֵבֵת וְרָאָה שֶׁהַיּוֹם חוֹזֵר וּמִתְאָרֵךְ אָמַר 'מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא', עָמַד וְעָשָׂה שְׁמוֹנָה יָמִים טוֹבִים, וּבַשָּׁנָה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ קָבַע שְׁמוֹנָה יָמִים אֵלּוּ וְכֵן שְׁמוֹנַת הַיָּמִים שֶׁלִּפְנֵי הַתְּקוּפָה לְיָמִים טוֹבִים, וּבָאוּ הַגּוֹיִם וְקָבָעוּם חַג לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים], ג. **וּקְרָטֵסִים** - שֶׁחוֹגְגִים הָרוֹמָאִים, בְּיוֹם שֶׁתְּפָסָה מַלְכוּתָם בְּכָל הָעוֹלָם, ד. **וְיוֹם גְּנוּסְיָא** - יוֹם הִכָּתְרָתָם **שֶׁל הַמְּלָכִים** בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, ה. **וְיוֹם הַלֵּדָה** - יוֹם הֻלַּדְתָּ הַמֶּלֶךְ, ו. **וְיוֹם הַמִּיתָה** - יוֹם מִיתַת הַמֶּלֶךְ, וְכֵן בְּתַאֲרִיךְ זֶה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כָּל חַיֵּי בְּנוֹ הַמּוֹלֵךְ תַּחְתָּיו, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** לֹא כָּל מִיתַת מֶלֶךְ קוֹבְעִים הֵם יוֹמָהּ לְחַג, אֶלָּא רַק **כָּל מִיתָה** שֶׁל מֶלֶךְ חָשׁוּב **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂרֵפָה** - שֶׁשָּׂרְפוּ אֶת כְּלֵי תַּשְׁמִישׁוֹ לִכְבוֹדוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶם אֲחֵרִים, **יֵשׁ בָּהּ** - בְּיוֹמָהּ, חַג **לָעֲבוֹדָה זָרָה, וּמִיתַת** מֶלֶךְ **שֶׁאֵין בָּהּ שְׂרֵפָה, אֵין בָּהּ** - בְּיוֹמָהּ, חַג **לָעֲבוֹדָה זָרָה,** בְּשִׁשַּׁת אֵידֵיהֶם שֶׁל גּוֹיִם אֵלּוּ אָסוּר לָשֶׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶם שְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵיהֶם כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א ומ"ב). ז. **יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ** שֶׁל הַגּוֹי, שֶׁרְגִילִים הֵם לַעֲשׂוֹתוֹ יוֹם חַג, וְיוֹם תִּגְלַחַת **בְּלוֹרִיתוֹ** [-שֵׂעָר מְגֻדָּל מֵאֲחוֹרֵי הָרֹאשׁ] שֶׁל הַגּוֹי, שֶׁמְּנַהֲגָם לְהַנִּיחָהּ כָּל הַשָּׁנָה, וּלְגַלְּחָהּ בְּיוֹם זֶה מִשָּׁנָה לְשָׁנָה, וְעוֹשִׂים אוֹתוֹ אֲפִלּוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם יוֹם אֵידָם, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א ומ"ב): **מִשְׁנָה ה דְּבָרִים שֶׁאָסוּר לִמְכֹּר לַגּוֹיִם כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה: אֵלּוּ** **דְּבָרִים אֲסוּרִים לִמְכֹּר לַגּוֹיִם** כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה: **אִצְטְרֻבָּלִין** [-פַּרוֹת עֵץ הָאָרֶז], **וּבְנוֹת שׁוּחַ וּפִטּוֹטְרוֹתֵיהֶן** - מִין תְּאֵנִים לְבָנוֹת גְּדוֹלוֹת, כָּל זְמַן שֶׁהֵן מְחֻבָּרוֹת לָעֵקֶץ שָׁלֵהֶן, לְפִי שֶׁדַּרְכָּם לְתָלוֹתָן בָּהֶם סָבִיב לָעֲבוֹדָה זָרָה לְתִקְרֻבָתָ, **וּלְבוֹנָה** - מִין בְּשָׂמִים שֶׁדַּרְכָּם לְהַקְטִיר לָעֲבוֹדָה זָרָה, **וְתַרְנְגוֹל הַלָּבָן** שֶׁדַּרְכָּם לְהַקְרִיבוֹ לָעֲבוֹדָה זָרָה, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מֻתָּר לִמְכֹּר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין** - בְּיַחַד עִם עוֹד תַּרְנְגוֹלִים שֶׁאֵינָם לְבָנִים, לְפִי שֶׁמּוּכָח שֶׁאֵינוֹ קוֹנֶה אוֹתָם לְהַקְרָבָה, **וּבִזְמַן שֶׁהוּא** - הַגּוֹי, רוֹצֶה לִקְנוֹת תַּרְנְגוֹל לָבָן **בִּפְנֵי עַצְמוֹ, קוֹטֵעַ** הַיִּשְׂרְאֵל **אֶת אֶצְבָּעוֹ** שֶׁל הַתַּרְנְגוֹל **וּמוֹכְרוֹ לוֹ, לְפִי שֶׁאֵין** הַגּוֹיִם **מַקְרִיבִין** תַּרְנְגוֹל שֶׁחָסֵר לוֹ אֵבֶר **לָעֲבוֹדָה זָרָה. וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים** שֶׁאֵינָם מְיֻחָדִים לָעֲבוֹדָה זָרָה: **סְתָמָן** - אִם הַגּוֹי אֵינוֹ מְפָרֵשׁ לְצָרְכּוֹ מָה קוֹנֶה אוֹתָם, **מֻתָּר** לִמְכֹּר לוֹ, **וּפְרוּשָׁן** - אִם הַגּוֹי מְפָרֵשׁ שֶׁקּוֹנֶה אוֹתָם לְצָרְכּוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, **אָסוּר** לִמְכֹּר לוֹ, וְאַף אִם מְשַׂעֵר שֶׁבָּאֱמֶת הוּא לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְלֹא אָמַר זֹאת אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאָבוּר שֶׁאַף הַמּוֹכֵר מַחְשִׁיב אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה וּמִשּׁוּם כָּךְ הוּא יִתְרַצֶּה לִמְכֹּר לוֹ. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף פֵּרוֹת דֶּקֶל טָב** - מִשֻּׁבָּח, **וְחֶצֶב** - קְנֵי סֵכָר, **וְנִקְלִיבָם** - מִין עֵשֶׂב מְשֻׁבָּח מְאֹד, **אָסוּר לִמְכֹּר לַגּוֹיִם** כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, לְפִי שֶׁרְגִילִים הֵם לְהַקְרִיבָם לָעֲבוֹדָה זָרָה: **מִשְׁנָה ו דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁאָסוּר לִמְכֹּר לַגּוֹיִם כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה מִטַּעֲמִים אֲחֵרִים: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכֹּר בְּהֵמָה דַּקָּה** [-עֵז וְשֶׂה וְכַדּוֹמָה] **לַגּוֹיִם, מוֹכְרִין לָהֶם,** אוּלָם **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכֹּר בְּהֵמָה דַּקָּה לַגּוֹיִם,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִמְכֹּר לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה, **אֵין מוֹכְרִין,** שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם לְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה אֶלָּא לִשְׁחִיטָה לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאִם מָכַר לָהֶם הֲרֵי זֶה מְסַיֵּעַ לְיֵצֶר הָרָע שֶׁלָּהֶם: **מִשְׁנָה ז** **יְהוּדָה מַתִּיר בִּשְׁבוּרָה. וּבֶן בְּתֵירָא מַתִּיר בְּסוּס:** **יְהוּדָה מַתִּיר בִּשְׁבוּרָה.** בְּהֵמָה גַּסָּה, עֲגָלִים וּסְיָחִים, שְׁלֵמִים וּשְׁבוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נִפְרָעִין מֵהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֹצֵר לוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁמֹּצֵר הוּא עַכְשָׁיו, שָׂמֵחַ הוּא לְאַחַר זְמַן: **ב** רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵיהֶם וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לְאַחֲרֵיהֶם אָסוּר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לִפְנֵי אֵידֵיהֶן אָסוּר, לְאַחַר אֵידֵיהֶן מֻתָּר: **ג** וְאֵלּוּ אֵידֵיהֶן שֶׁל גּוֹיִם, קָלֶנְדָּא, וּסְטַרְנוּרָא, וּקְרָטֵסִים, וְיוֹם גְּנוּסְיָא שֶׁל מְלָכִים, וְיוֹם הַלֵּדָה, וְיוֹם הַמִּיתָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל מִיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂרֵפָה, יֵשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה, וְשֶׁאֵין בָּהּ שְׂרֵפָה, אֵין בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה. יוֹם תִּגְלַחַת זְקָנוֹ וּבְלוֹרִיתוֹ, יוֹם שֶׁעָלָה בּוֹ מִן הַיָּם, וְיוֹם שֶׁיָּצָא בּוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְגוֹי שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ בִּלְבָד: **ד** עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה, חוּצָה לָהּ מֻתָּר. הָיָה חוּצָה לָהּ עֲבוֹדָה זָרָה, תּוֹכָהּ מֻתָּר. מַהוּ לֵילֵךְ לְשָׁם, בִּזְמַן שֶׁהַדֶּרֶךְ מְיֻחֶדֶת לְאוֹתוֹ מָקוֹם, אָסוּר. וְאִם הָיָה יָכוֹל לְהַלֵּךְ בָּהּ לִמְקוֹם אַחֵר, מֻתָּר. עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה וְהָיוּ בָהּ חֲנֻיּוֹת מְעֹטָרוֹת וְשֶׁאֵינָן מְעֹטָרוֹת, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן, וְאָמְרוּ חֲכָמִים, הַמְעֹטָרוֹת אֲסוּרוֹת, וְשֶׁאֵינָן מְעֹטָרוֹת מֻתָּרוֹת: **ה** אֵלּוּ דְּבָרִים אֲסוּרִים לִמְכֹּר לַגּוֹיִם, אִצְטְרֻבָּלִין, וּבְנוֹת שׁוּחַ וּפִטּוֹטְרוֹתֵיהֶן, וּלְבוֹנָה, וְתַרְנְגוֹל הַלָּבָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מֻתָּר לִמְכֹּר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין. וּבִזְמַן שֶׁהוּא בִּפְנֵי עַצְמוֹ, קוֹטֵעַ אֶת אֶצְבָּעוֹ וּמוֹכְרוֹ לוֹ, לְפִי שֶׁאֵין מַקְרִיבִין חֶסֶר לָעֲבוֹדָה זָרָה. וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים, סְתָמָן מֻתָּר, וּפֵרוּשָׁן אָסוּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף דֶּקֶל טָב וְחֶצֶב וְנִקְלִיבָם אָסוּר לִמְכֹּר לַגּוֹיִם: **ו** מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכֹּר בְּהֵמָה דַּקָּה לַגּוֹיִם, מוֹכְרִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכּוֹר, אֵין מוֹכְרִין. וּבְכָל מָקוֹם אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה, עֲגָלִים וּסְיָחִים, שְׁלֵמִים וּשְׁבוּרִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין מוֹכְרִין לָהֶם אֲפִלּוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם יוֹם אֵידָם, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א ומ"ב): **מִשְׁנָה ח** **יוֹם שֶׁעָלָה בּוֹ מִן הַיָּם** יוֹם חַג, ח. **יוֹם שֶׁעָלָה בּוֹ מִן הַיָּם** שֶׁעוֹשֵׂהוּ יוֹם חַג וּמַקְרִיב זְבָחִים לָעֲבוֹדָה זָרָה עַל שֶׁנִּצּוֹל מִן הַסַּכָּנָה, ט. **וְיוֹם שֶׁיָּצָא בּוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים** שֶׁעוֹשֵׂהוּ יוֹם חַג, י. **וְגוֹי שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה לִנְשׁוֹאֵי בְּנוֹ** שֶׁמִּתּוֹךְ שִׂמְחָתוֹ הוּא מוֹדֶה לָעֲבוֹדָה זָרָה, כָּל אֵלּוּ יְמֵי חַג שֶׁל גּוֹי פָּרָטִי הֵם וְעַל כֵּן **אֵינוֹ אָסוּר** בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן **אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם** בִּלְבַד, וְרַק עִם **אוֹתוֹ הָאִישׁ** שֶׁחַג הֵם בִּשְׁבִילוֹ **בִּלְבָד: מִשְׁנָה ד דִּין יוֹם אֵיד שֶׁל עִיר מִסְיֶמֶת, וְאָסוּר קְנִיָּה בַּחֲנוּת הַנּוֹתֶנֶת מַס לָעֲבוֹדָה זָרָה: עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ** יוֹם אֵיד מְיֻחָד לִבְנֵי עִיר זוֹ **לָעֲבוֹדָה זָרָה** שֶׁבְּתוֹכָהּ, אֵין אָסוּר לָשֵׂאת וְלָתֵת אֶלָּא עִם הַגּוֹיִם הַיּוֹשְׁבִים בְּתוֹכָהּ, אַךְ עִם הַיּוֹשְׁבִים **חוּצָה לָהּ** וַאֲפִלּוּ סָמוּךְ לָעִיר מְאֹד **מֻתָּר** לָשֵׂאת וְלָתֵת, לְפִי שֶׁאֵינָם נִמְשָׁכִים אַחַר אוֹתָהּ עֲבוֹדָה זָרָה וְאֵינָם מוֹדִים לָהּ, **וְאִם הָיָה חוּצָה לָהּ** - לָעִיר, אֲפִלּוּ סָמוּךְ מְאֹד **עֲבוֹדָה זָרָה** שֶׁהַגּוֹיִם שָׁמְחִים לָעִיר עוֹשִׂים לָהּ יוֹם אֵיד, אֵין אָסוּר לָשֵׂאת וְלָתֵת אֶלָּא עִם הַגּוֹיִם שֶׁמְּחוּץ לָעִיר, אֲבָל עִם הַגּוֹיִם הַיּוֹשְׁבִים **בְּתוֹכָהּ מֻתָּר** לָשֵׂאת וְלָתֵת, שֶׁכֵּן דַּרְכָּם שֶׁל הַגּוֹיִם שֶׁלְּכָל מָקוֹם יֵשׁ יוֹם הָאֵיד שֶׁלּוֹ. **מַהוּ לֵילֵךְ לְשָׁם** - לְעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הוֹלֵךְ לְפִי מִנְהַג הַמָּקוֹם, **וּבְכָל מָקוֹם, אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה** [-שְׁוָרִים סוּסִים וַחֲמוֹרִים] שֶׁהֲרֵי לְמַלְאכָה, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבוֹא אַף לְהַשְׁכִּיר וּלְהַשְׁאִיל לַגּוֹי בְּהֵמָה גַּסָּה, וּכְשֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהּ הַגּוֹי מְלָאכָה בְּשַׁבָּת יַעֲבֹר הַיִּשְׂרְאֵל עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ, וְאַף לֹא עֲגָלִים וּסְיָחִים [-שְׁוָרִים וַחֲמוֹרִים צְעִירִים] בֵּין שֶׁהֵם שְׁלֵמִים בְּגוּפָם וּרְאוּיִים לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מְלָאכָה קַלָּה, וּבֵין שֶׁעַצְמוֹתֵיהֶם **שְׁבוּרִין,** לְפִי שֶׁהֵם רְאוּיִים לְטָחוֹן עִמָּם בָּרֶחַיִם. **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בִּבְהֵמָה שְׁבוּרָה,** לְפִי שֶׁאֵין רְגִילִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לִמְלָאכָה, וּבְדַרְכָּהּ כְּלָל קוֹנִים אוֹתָהּ לִשְׁחִיטָה, **וּבֶן בְּתֵירָא מַתִּיר בְּסוּס,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא לִרְכִיבָה, שֶׁהִיא אֵינָהּ מְלָאכָה הָאֲסוּרָה בְּשַׁבָּת, לְפִי שֶׁהָרוֹכֵב הוּא 'חַי הַנּוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ', וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁרַק אָדָם חַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ וְעַל כֵּן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהַגּוֹי יִרְכַּב עַל הַסּוּס לְצַיֵּד וְיַרְכִּיב עַל הַסּוּס עוֹפוֹת שֶׁצָּד שֶׁהֵם אֵינָם נוֹשְׂאִים אֶת עַצְמָם, וְיַעֲבֹר הַיִּשְׂרְאֵל עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ:

מִשְׁנָה ז שֶׁאָסוּר לִמְכֹּר לַגּוֹיִם דְּבָרִים הָעֲלוּלִים לְהָבִיא נֶזֶק לָרַבִּים, אוֹ לִבְנוֹת לָהֶם מִבְנִים הָעֲשׂוּיִים לַהֵמָתַת בְּנֵי אָדָם אוֹ לִצְרָךְ עֲבוֹדָה זָרָה: אֵין מוֹכְרִין לָהֶם - לַגּוֹיִם, דָּבִין וַאֲרָיוֹת וְכֵן כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶזֶק לָרַבִּים כְּגוֹן כְּלֵי מִלְחָמָה, חֲרָבוֹת רְמָחִים וְכַדּוֹמֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ בָּהֶם אֶת הָרַבִּים. וְאֵין בּוֹנִין עִמָּהֶם בָּסִילְקִי [-טִירָה גְּבוֹהָה שֶׁיּוֹשְׁבִים בָּהּ לָדוּן בְּנֵי אָדָם, וּמַפִּילִים מִמֶּנָּה אֶת מִי שֶׁחִיְּבוּהוּ מִיתָה], וְגַרְדּוֹם [-בִּנְיָן הֶעָשׂוּי לָדוּן בּוֹ דִּינֵי נְפָשׁוֹת], וְאִיצְטַדְיָא [-מְקוֹם שְׁחוֹק שֶׁמְּבִיאִים אֵלָיו שְׁוָרִים לְהִלָּחֵם עִם מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה בְּדִינָם], וּבִימָה [-מִגְדָּל צַר וְגָבוֹהַּ שֶׁמַּפִּילִים מִמֶּנּוּ אֶת הַנִּדּוֹן לָמָוֶת], לְפִי שֶׁהֵם עוֹשִׂים אוֹתָם כְּדֵי לְהָמִית בְּנֵי אָדָם. אֲבָל בּוֹנִים עִמָּהֶם בִּימוֹסְיָאוֹת [-מִבְנִים הָעֲשׂוּיִים לְשַׁעֲשׁוּעַ], וּבֵית מֶרְחָצָאוֹת, אוּלָם כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ בְּבִנְיַת בֵּית הַמֶּרְחָץ לַכִּפָּה - כְּמִין חַלּוֹן עָמֹק בַּכִּפַּת שֶׁרֹאשׁוֹ עָשׂוּי כְּמִין קֶשֶׁת וְהוּא סְתוּם מֵאֲחוֹרָיו, שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהּ הַגּוֹיִם עֲבוֹדָה זָרָה, אָסוּר לִבְנוֹת אוֹתָהּ עִמָּהֶם, לְפִי שֶׁאָסוּר לִבְנוֹת בָּסִיס לַעֲבוֹדָה זָרָה: **מִשְׁנָה ח** אָסוּר מִכִּירַת **וְהַשָּׂכָרַת קַרְקַע וּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע לַגּוֹיִם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל**: (וְאֵין עוֹשִׂין תַּכְשִׁיטִין לַעֲבוֹדָה זָרָה, כְּגוֹן קַטְלָאוֹת [-שַׁרְשְׁרָאוֹת], וּנְזָמִים וְטַבָּעוֹת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא לַעֲשׂוֹת לָהֶם בְּחֵנָּם, אוּלָם לַעֲשׂוֹת לָהֶם **בְּשָׂכָר** מֻתָּר, לְפִי שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ אֵינָם עִקַּר עֲבוֹדָה זָרָה). [הַתּוֹסָפוֹת (יט: ד"ה הגיע) כָּתְבוּ שֶׁלֹּא גּוֹרְסִים קָטַע זֶה בַּמִּשְׁנָה, לְפִי שֶׁלֹּא מִסְתַּבֵּר שֶׁיֵּשׁ תִּנָּא הַמַּתִּיר לַעֲשׂוֹת תַּכְשִׁיטִים לִכְבוֹד הָעֲבוֹדָה זָרָה]. **אֵין מוֹכְרִין לָהֶם** - לַגּוֹיִם, גְּדוּלֵי קַרְקַע כְּשֶׁהֵם **בְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע** בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁכָּל הַמְּחֻבָּר לַקַּרְקַע דִּינוֹ כְּקַרְקַע, וַהֲרֵי זֶה כִּנְתִינַת קַרְקַע לַגּוֹיִם הָאֲסוּרָה מִשּׁוּם 'לֹא תְחָנֵּם' (דברים ז ב) - לֹא תִתֵּן לָהֶם חֲנִיָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **אֲבָל מוֹכֵר הוּא** לַגּוֹיִם גְּדוּלֵי קַרְקַע **מְשֻׁיָּקָצַץ** - לְאַחַר קְצִיצָתָם, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מוֹכֵר הוּא לוֹ** - לַגּוֹי, אֲפִלּוּ מְחֻבָּר **עַל מְנָת לָקוֹץ** - עַל מְנָת שֶׁיִּקְצֹץ אוֹתָם הַגּוֹי מִיָּד. **אֵין מַשְׁכִּירִין לָהֶם בָּתִּים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִמְכְּרוּ לָהֶם וְיַעַבְרוּ עַל 'לֹא תְחָנֵּם', **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר** שֶׁאֵין מַשְׁכִּירִים לָהֶם **שָׂדוֹת** לְפִי שֶׁבָּהֶן יֵשׁ טַעַם נוֹסָף לָאֱסֹר וְהוּא שֶׁבְּהַשְׂכָּרָתָן לְגוֹי הוּא מַפְקִיעָן מִמַּעֲשְׂרוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין מוֹכְרִים לָהֶם שָׂדוֹת מִשּׁוּם שְׁנֵי טְעָמִים אֵלּוּ, **וּבְסוּרְיָא** [-אֲרַם צוֹבָא, שֶׁכְּבָשָׁהּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ בִּכְבוּשׁ יָחִיד] שֶׁאֵינָהּ קְדוֹשָׁה כְּגוּפָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **מַשְׁכִּירִין לָהֶם בָּתִּים**, לְפִי שֶׁאֲפִלּוּ מְכִירָה בָּהּ אֵינָהּ אִסּוּר תּוֹרָה אֶלָּא גְּזֵרָה דְּרַבָּנָן שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לִמְכֹּר לָהֶם אַף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן לֹא גָּזְרוּ בָּהּ בִּשְׂכִירוּת, **אֲבָל לֹא שָׂדוֹת** לְפִי שֶׁבְּהַשְׂכָּרָתָן לְגוֹי הוּא מַפְקִיעָן מִמַּעֲשְׂרוֹת, **וּבְחוּצָה לָאָרֶץ** שֶׁהִיא רְחוֹקָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **מוֹכְרִין אֲלוּ וְאֲלוּ** - בֵּין בָּתִּים וּבֵין שָׂדוֹת, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁיָּבוֹאוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן אַף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **מִשְׁנָה ט** אִסּוּר הַשְׂכָּרַת **בֵּית לְגוֹי אַף בַּמְּקוֹמוֹת הַמֻּתָּרִים כְּשֶׁשּׁוֹכְרָם לְצָרְכָּךְ מִגּוּרִים**: אַף **בְּמָקוֹם** שֶׁמֻּתָּר **לְהַשְׂכִּיר** בֵּית לְגוֹי, וְהַיְינוּ לְרַבִּי מֵאִיר בְּסוּרְיָא, וּלְרַבִּי יוֹסֵי אֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר

מִשְׁנָה ז אֵין מוֹכְרִין לָהֶם דְּבִין וַאֲרָיוֹת וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶזֶק לָרַבִּים. אֵין בּוֹנִין עִמָּהֶם בָּסִילְקִי, גַּרְדּוֹם, וְאִיצְטַדְיָא, וּבִימָה. אֲבָל בּוֹנִים עִמָּהֶם בִּימוֹסְיָאוֹת וּבֵית מֶרְחָצָאוֹת. הִגִּיעוּ לַכִּפָּה שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה, אָסוּר לִבְנוֹת: **ח** (וְאֵין עוֹשִׂין תַּכְשִׁיטִין לַעֲבוֹדָה זָרָה, קַטְלָאוֹת וּנְזָמִים וְטַבָּעוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מוֹכֵר הוּא לוֹ עַל מְנָת לָקוֹץ, אֵין מַשְׁכִּירִין לָהֶם בָּתִּים וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שָׂדוֹת. וּבְסוּרְיָא מַשְׁכִּירִין לָהֶם בָּתִּים, אֲבָל לֹא שָׂדוֹת. וּבְחוּץ לָאָרֶץ מוֹכְרִין לָהֶם בָּתִּים וּבְסוּרְיָא מוֹכְרִין בָּתִּים וּמַשְׁכִּירִין שָׂדוֹת. וּבְחוּצָה לָאָרֶץ מוֹכְרִין אֵלּוּ וְאֵלּוּ: **ט** אַף בִּמְקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׂכִּיר, לֹא לְבֵית דִּירָה אָמְרוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַכְנִיס לְתוֹכוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ז כו) 'וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ'. וּבְכָל מָקוֹם לֹא יַשְׂכִּיר לוֹ אֶת הַמֶּרְחָץ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ:

פֶּרֶק ב דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם זְהִירוּת מִן הַגּוֹיִם שֶׁחֲשׁוּדִים עֲלֵיהֶם, וְדִין מַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁל גּוֹיִם: **מִשְׁנָה א** דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם **זְהִירוּת מִן הַגּוֹיִם הַחֲשׁוּדִים עַל רְבִיעַת בְּהֵמָה, גְּזֵרוֹת עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְשֶׁאָסוּר לְיַלֵּד אֶת הַנָּכְרִית**: אֵין מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בְּפֶנְדְּקָאוֹת [-אַכְסַנְיוֹת שֶׁל עוֹבְרֵי דְּרָכִים] **שֶׁל גּוֹיִם, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין הֵם עַל הָרְבִיעָה** [-בְּעִילַת בְּהֵמָה], הָאֲסוּרָה גַּם לְבָנָן נָחִ, וְיִשְׂרָאֵל הַמַּעֲמִידָן עוֹבֵר עַל 'וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל' (ויקרא יט יד). **וְלֹא תִתְיַחֵד אִשָּׁה לְבַדָּהּ עִמָּהֶן** - עִם הַגּוֹיִם, אֲפִלּוּ בָּאֳנָסִים הַמַּתָּרִים לְהִתְיַחֵד עִם אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל כְּגוֹן כְּשֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל הָאִישׁ עִמּוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין** הֵם בְּיוֹתֵר **עַל הָעֲרָיוֹת** וְאַף אִשְׁתּוֹ שֶׁל נָכְרִי אֵינָהּ מְשֻׁמֶּרֶתּוֹ. **וְלֹא יִתְיַחֵד אָדָם** - אֲפִלּוּ אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל, **עִמָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תְיַלֵּד אֶת הַנָּכְרִית** - לֹא תִסַּיַּע לְנָכְרִית בְּלִדָתָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁמְּיַלֶּדֶת** הִיא בְּכָךְ **בֶּן לַעֲבוֹדָה זָרָה**, אוּלָם בְּשָׂכָר מֻתָּר מִשּׁוּם אֵיבָה, **אֲבָל** אִשָּׁה **נָכְרִית מְיַלֶּדֶת בַּת יִשְׂרָאֵל** בְּזְמַן שֶׁיִּשְׂרְאֵלִיּוֹת אֲחֵרוֹת עוֹמְדוֹת עַל גַּבָּהּ, שֶׁאַף שֶׁחֲשׁוּדָה הִיא עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים אֵין לָחוּשׁ שֶׁתְּהַרְגֵנָּה אֶת הַיָּלְד בִּפְנֵיהֶן. **בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תָּנִיק בְּנָהּ שֶׁל נָכְרִית** מִפְּנֵי שֶׁמְּגַדֶּלֶת הִיא בְּכָךְ בֶּן לַעֲבוֹדָה זָרָה, **אֲבָל נָכְרִית מְנִיקָה בְּנָהּ שֶׁל יִשְׂרְאֵלִית, בִּרְשׁוּתָהּ** - בְּבֵיתָהּ שֶׁל הַיִּשְׂרְאֵלִית, שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁתַּהַרְגֶנּוּ שָׁם: **מִשְׁנָה ב** דְּבָרִים **נוֹסָפִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם זְהִירוּת מִן הַגּוֹיִם הַחֲשׁוּדִים עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים**: מִתְרַפְּאִין מֵהֶן - אֲצֶל רוֹפְאִים גּוֹיִם, **רִפּוּי** בְּהֶמְתּוֹ שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא חֲשַׁשׁ **מָמוֹן** אִם תָּמוּת בְּהֶמְתּוֹ, **אֲבָל לֹא רִפּוּי** גּוּפוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשַׁשׁ **נְפָשׁוֹת** שֶׁמָּא יַהַרְגֶנּוּ, אוּלָם אִם אָמַר לוֹ הָרוֹפֵא הַגּוֹי שֶׁתְּרוּפָה פְּלוֹנִית מְרַפֵּאת אֶת מַחֲלָתוֹ מֻתָּר לִשְׁמֹעַ לַעֲצָתוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לָחוּשׁ שֶׁמִּטְעֶהוּ לְפִי שֶׁהוּא דָּבָר הָעָשׂוּי לְהִתְבָּרֵר, וְיֵרָא הַגּוֹי שֶׁיֵּצֵא לוֹ שֵׁם רַע שֶׁאֵינוֹ רוֹפֵא מֻמְחֶה. וְאֵין מִסְתַּפְּרִין מֵהֶן - אֲצֶל סַפָּרִים גּוֹיִם, **בְּכָל מָקוֹם** - אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שָׁם אֲנָשִׁים תָּמִיד, לְפִי שֶׁחֲשׁוּדִים בְּיוֹתֵר עַל הָרְצִיחָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מֻתָּר** לְהִסְתַּפֵּר מֵהֶם, לְפִי שֶׁאֵין שָׁעָתָהּ שֶׁל הָרְצִיחָה מְצוּיָה בְּמָקוֹם שֶׁעוֹבְרִים שָׁם אֲנָשִׁים תָּמִיד, לְפִי שֶׁחֲשׁוּדִים עַל הַשְּׁפִיכוּת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְצוּיִים בּוֹ אֲנָשִׁים, אוּלָם אִם הוּא מִסְתַּכֵּל בַּמַּרְאָה הָעוֹמֶדֶת לְפָנָיו מֻתָּר לְפִי שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁמִּדַּקְדֵּק בְּיָפְיוֹ חוֹשֵׁב הַסַּפָּר הַגּוֹי שֶׁהוּא אָדָם חָשׁוּב וְיֵרָא מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ג** דְּבָרִים **שֶׁל גּוֹיִם הָאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה מִשּׁוּם תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם אֲסוּרִין, וְאִסּוּרָן** חָמוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּם **אִסּוּר הֲנָאָה** מִלְּבַד אִסּוּר אֲכִילָה: א. **הַיַּיִן** - סְתָם יֵין שֶׁל גּוֹיִם, שֶׁאֲסָרוּהוּ מֵחֲשָׁשׁ שֶׁנִּסְּכוּהוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, ב. **וְהַחֹמֶץ** [-יַיִן שֶׁהֶחְמִיץ] **שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּתוֹ** בְּעוֹדוֹ **יַיִן** בְּיַד הַגּוֹי, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִסְּכוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה קֹדֶם שֶׁהֶחְמִיץ, אֲבָל אִם קָנָה אוֹתוֹ הַגּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל לְאַחַר שֶׁהֶחְמִיץ אֵינוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה לְפִי שֶׁאֵין הַגּוֹיִם מְנַסְּכִים חֹמֶץ לַעֲבוֹדָה זָרָה, ג. **וְחָרֵס הַדְּרִינִי** - כְּלִי הֶעָשׂוּי מִטִּיט מְגֻבָּל בְּיַיִן שֶׁאֵין שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בַּכִּבְשָׁן, [וְנִקְרָא עַל שֵׁם הַקֵּיסָר 'אַדְרְיָאנוּס' שֶׁהָיָה מַכִּין כֵּלִים אֵלּוּ לְחֵילָיו שֶׁהָיוּ בַּמִּלְחָמָה, שֶׁכְּשֶׁיִּרְצוּ לִשְׁתּוֹת יָשִׁימוּ שָׁבְרֵי חֲרָסִים מִכֵּלִים אֵלּוּ בְּמַיִם, וּכְשֶׁיִּמּוֹחוּ יִשְׁקַע הַטִּיט לְמַטָּה וְהַיַּיִן יִשָּׁאֵר מָזוּג], וְאִסּוּר בַּהֲנָאָה לְפִי שֶׁבָּלוּעַ בּוֹ יַיִן שֶׁל גּוֹיִם, ד. **וְעוֹרוֹת לְבוּבִין** אֲבָל לֹא בֵּינוֹ לְבֵינוֹ: **ג** אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם: אֲסוּרִין וְאִסּוּרָן הֲנָאָה, הַיַּיִן, וְהַחֹמֶץ שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּתוֹ יַיִן, וְחָרֵס הַדְּרִינִי, וְעוֹרוֹת לְבוּבִין.

לְעֵיל (מ"ח) לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּשֶׁשּׁוֹכְרָם לְהַכְנִיס בָּהֶם תֶּבֶן וְעֵצִים וְכַדּוֹמֶה, אַךְ **לֹא כְּשֶׁשּׁוֹכְרָם לְבֵית דִּירָה** - לְצָרְכָּהּ מְגוּרִים, **אָמְרוּ כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא** - הַגּוֹי, **מַכְנִיס לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁשּׁוֹכֵר, **עֲבוֹדָה זָרָה**, וּבַעַל הַבַּיִת הַיִּשְׂרְאֵל יַעֲבֹר בְּכָךְ עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כו) 'וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ'. **וּבְכָל מָקוֹם לֹא יַשְׂכִּיר לוֹ** - לַגּוֹי, **אֶת בֵּית הַמֶּרְחָץ** שֶׁלּוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ** שֶׁל בְּעָלֶיהָ הַיִּשְׂרְאֵל, וְכֵיוָן שֶׁאֵין רְגִילוּת לְהַשְׂכִּירָהּ [בְּשׁוֹנָה מִשָּׁדֶה] כְּשֶׁיִּחֲמֹם אוֹתָהּ הַגּוֹי בְּשַׁבָּת יֹאמְרוּ מֶרְחָץ שֶׁל פְּלוֹנִי הַיִּשְׂרְאֵל רוֹחֲצִים בָּהּ בְּשַׁבָּת, וְגוֹי זֶה הַמַּפְעִילָהּ אֵינוֹ אֶלָּא פּוֹעֵל שֶׁלּוֹ, וְיֵשׁ בְּכָךְ מִשּׁוּם חִלּוּל הַשֵּׁם:

פֶּרֶק ב דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם זְהִירוּת מִן הַגּוֹיִם שֶׁחֲשׁוּדִים עֲלֵיהֶם, וְדִין מַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁל גּוֹיִם: **מִשְׁנָה א** דְּבָרִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם זְהִירוּת מִן הַגּוֹיִם הַחֲשׁוּדִים עַל רְבִיעַת בְּהֵמָה, וְשֶׁאָסוּר לְיַלֵּד אֶת הַנָּכְרִית: אֵין מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בְּפֶנְדְּקָאוֹת [-אַכְסַנְיוֹת שֶׁל עוֹבְרֵי דְּרָכִים] **שֶׁל גּוֹיִם, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין הֵם עַל הָרְבִיעָה** [-בְּעִילַת בְּהֵמָה], הָאֲסוּרָה גַּם לְבָנָן נָחִ, וְיִשְׂרָאֵל הַמַּעֲמִידָן עוֹבֵר עַל 'וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל' (ויקרא יט יד). **וְלֹא תִתְיַחֵד אִשָּׁה לְבַדָּהּ עִמָּהֶן** - עִם הַגּוֹיִם, אֲפִלּוּ בָּאֳנָסִים הַמַּתָּרִים לְהִתְיַחֵד עִם אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל כְּגוֹן כְּשֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל הָאִישׁ עִמּוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין** הֵם בְּיוֹתֵר **עַל הָעֲרָיוֹת** וְאַף אִשְׁתּוֹ שֶׁל נָכְרִי אֵינָהּ מְשֻׁמֶּרֶתּוֹ. **וְלֹא יִתְיַחֵד אָדָם** - אֲפִלּוּ אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל, **עִמָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּדִין עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים. בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תְיַלֵּד אֶת הַנָּכְרִית** - לֹא תִסַּיַּע לְנָכְרִית בְּלִדָתָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁמְּיַלֶּדֶת** הִיא בְּכָךְ **בֶּן לַעֲבוֹדָה זָרָה**, אוּלָם בְּשָׂכָר מֻתָּר מִשּׁוּם אֵיבָה, **אֲבָל** אִשָּׁה **נָכְרִית מְיַלֶּדֶת בַּת יִשְׂרָאֵל** בְּזְמַן שֶׁיִּשְׂרְאֵלִיּוֹת אֲחֵרוֹת עוֹמְדוֹת עַל גַּבָּהּ, שֶׁאַף שֶׁחֲשׁוּדָה הִיא עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים אֵין לָחוּשׁ שֶׁתַּהַרְגֵנָּה אֶת הַיָּלְד בִּפְנֵיהֶן. **בַּת יִשְׂרָאֵל לֹא תָּנִיק בְּנָהּ שֶׁל נָכְרִית** מִפְּנֵי שֶׁמְּגַדֶּלֶת הִיא בְּכָךְ בֶּן לַעֲבוֹדָה זָרָה, **אֲבָל נָכְרִית מְנִיקָה בְּנָהּ שֶׁל יִשְׂרְאֵלִית, בִּרְשׁוּתָהּ** - בְּבֵיתָהּ שֶׁל הַיִּשְׂרְאֵלִית, שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁתַּהַרְגֶנּוּ שָׁם: **מִשְׁנָה ב** דְּבָרִים **נוֹסָפִים הָאֲסוּרִים מִשּׁוּם זְהִירוּת מִן הַגּוֹיִם הַחֲשׁוּדִים עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים**: מִתְרַפְּאִין מֵהֶן - אֲצֶל רוֹפְאִים גּוֹיִם, **רִפּוּי** בְּהֶמְתּוֹ שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא חֲשַׁשׁ **מָמוֹן** אִם תָּמוּת בְּהֶמְתּוֹ, **אֲבָל לֹא רִפּוּי** גּוּפוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשַׁשׁ **נְפָשׁוֹת** שֶׁמָּא יַהַרְגֶנּוּ, אוּלָם אִם אָמַר לוֹ הָרוֹפֵא הַגּוֹי שֶׁתְּרוּפָה פְּלוֹנִית מְרַפֵּאת אֶת מַחֲלָתוֹ מֻתָּר לִשְׁמֹעַ לַעֲצָתוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לָחוּשׁ שֶׁמִּטְעֶהוּ לְפִי שֶׁהוּא דָּבָר הָעָשׂוּי לְהִתְבָּרֵר, וְיֵרָא הַגּוֹי שֶׁיֵּצֵא לוֹ שֵׁם רַע שֶׁאֵינוֹ רוֹפֵא מֻמְחֶה. וְאֵין מִסְתַּפְּרִין מֵהֶן - אֲצֶל סַפָּרִים גּוֹיִם, **בְּכָל מָקוֹם** - אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שָׁם אֲנָשִׁים תָּמִיד, לְפִי שֶׁחֲשׁוּדִים עַל הָרְצִיחָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מֻתָּר** לְהִסְתַּפֵּר מֵהֶם, לְפִי שֶׁאֵין שָׁעָתָהּ שֶׁל הָרְצִיחָה מְצוּיָה בְּמָקוֹם שֶׁעוֹבְרִים שָׁם אֲנָשִׁים תָּמִיד, לְפִי שֶׁחֲשׁוּדִים עַל הַשְּׁפִיכוּת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְצוּיִים בּוֹ אֲנָשִׁים, אוּלָם אִם הוּא מִסְתַּכֵּל בַּמַּרְאָה הָעוֹמֶדֶת לְפָנָיו מֻתָּר לְפִי שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁמִּדַּקְדֵּק בְּיָפְיוֹ חוֹשֵׁב הַסַּפָּר הַגּוֹי שֶׁהוּא אָדָם חָשׁוּב וְיֵרָא מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ג** דְּבָרִים **שֶׁל גּוֹיִם הָאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה מִשּׁוּם תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם אֲסוּרִין, וְאִסּוּרָן הֲנָאָה** מִלְּבַד אִסּוּר אֲכִילָה: א. **הַיַּיִן** - סְתָם יֵין שֶׁל גּוֹיִם, שֶׁאֲסָרוּהוּ מֵחֲשָׁשׁ שֶׁנִּסְּכוּהוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, ב. **וְהַחֹמֶץ** [-יַיִן שֶׁהֶחְמִיץ] **שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּתוֹ** בְּעוֹדוֹ **יַיִן** בְּיַד הַגּוֹי, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִסְּכוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה קֹדֶם שֶׁהֶחְמִיץ, אֲבָל אִם קָנָה אוֹתוֹ הַגּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל לְאַחַר שֶׁהֶחְמִיץ אֵינוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה לְפִי שֶׁאֵין הַגּוֹיִם מְנַסְּכִים חֹמֶץ לַעֲבוֹדָה זָרָה, ג. **וְחָרֵס הַדְּרִינִי** - כְּלִי הֶעָשׂוּי מִטִּיט מְגֻבָּל בְּיַיִן שֶׁאֵין שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בַּכִּבְשָׁן, [וְנִקְרָא עַל שֵׁם הַקֵּיסָר 'אַדְרְיָאנוּס' שֶׁהָיָה מַכִּין כֵּלִים אֵלּוּ לְחֵילָיו שֶׁהָיוּ בַּמִּלְחָמָה, שֶׁכְּשֶׁיִּרְצוּ לִשְׁתּוֹת יָשִׁימוּ שִׁבְרֵי חֲרָסִים מִכֵּלִים אֵלּוּ בְּמַיִם, וּכְשֶׁיִּמּוֹחוּ יִשְׁקַע הַטִּיט לְמַטָּה וְהַיַּיִן יִשָּׁאֵר מָזוּג], וְאִסּוּר בַּהֲנָאָה לְפִי שֶׁבָּלוּעַ בּוֹ יַיִן שֶׁל גּוֹיִם, ד. **וְעוֹרוֹת לְבוּבִין**

משניות

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק ב

המבוארות

- עוֹר בְּהֵמָה שֶׁנִּקְבוּהוּ גּוֹיִם כְּנֶגֶד לִבָּהּ כְּדֵי לְהוֹצִיאוֹ בְּעוֹדָהּ בְּחַיֶּיהָ וּלְהַקְרִיבוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה כְּמִנְהָגָם, לְפִי שֶׁבְּכָךְ נַעֲשֵׂית כָּל הַבְּהֵמָה כְּתִקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה הָאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁהַקֶּרַע שָׁלוֹ** - בָּעוֹר כְּנֶגֶד לֵב הַבְּהֵמָה **עָגֹל, אָסוּר,** אֲבָל אִם **מָשׁוּךְ** הוּא לָאָרֶךְ, **מֻתָּר,** לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּם לַעֲשׂוֹת לַעֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא נָקֵב עָגֹל, ה. **בָּשָׂר** הַנִּמְצָא בְּיַד גּוֹי **הַנִּכְנָס** - הַבָּא לְהִכָּנֵס, **לַעֲבוֹדָה זָרָה, מֻתָּר** בַּהֲנָאָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִכְנַס, שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת הַגּוֹי לְהַקְרִיבוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה אוֹסַרְתּוֹ, **וְהַנִּמְצָא** בְּיַד גּוֹי **הַיּוֹצֵא** מֵעֲבוֹדָה זָרָה **אָסוּר** בַּהֲנָאָה, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּזִבְחֵי מֵתִים** - לְפִי שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה תִּקְרֹבֶת לַעֲבוֹדָה זָרָה, דִּבְרֵי **רַבִּי עֲקִיבָא. הַהוֹלְכִין** גּוֹיִם **לְתַרְפּוּת** [-מְקוֹם הַטִּנּוֹפֶת, וְהוּא כִּנּוּי גְּנַאי לַעֲבוֹדָה זָרָה] **אָסוּר לָשֵׂאת וְלָתֵת** [-לִסְחֹר] **עִמָּהֶם,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא קוֹנִים הֵם לִצְרָךְ תִּקְרֹבֶת לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְכֵן כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹדוּ לָעֲבוֹדָה זָרָה עַל הַצְּלָחָתָם בְּמַשָּׂא וּמַתָּן (כעין המבואר בפ"א מ"א), **וְהַבָּאִין** - הַגּוֹיִם הַחוֹזְרִים מֵהָעֲבוֹדָה זָרָה, **מֻתָּרִין** לָשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶם: **מִשְׁנָה ד דַּיִּן טַעַם יַיִן שֶׁל גּוֹיִם שֶׁאֵין בּוֹ מִמָּשׁוּת: נוֹדוֹת** [-שִׁקֵּי עוֹר] שֶׁל **הַגּוֹיִם וְקַנְקַנֵּיהֶן** - כַּדֵּי חֶרֶס שֶׁלָּהֶם, שֶׁרוֹקְנוּ מֵהֶם אֶת הַיַּיִן שֶׁמִּלְּאָה בָּהֶם הַגּוֹי, וְעַתָּה **יַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּנוּפִים בָּהֶן, אֲסוּרִין** הַיֵּינוֹת שֶׁבָּהֶם, מֻחֶמֶת תַּעֲרֻבְתָּם עִם טַעַם יֵינָם שֶׁל הַגּוֹיִם שֶׁנִּשְׁאַר בַּכֵּלִים וְעַתָּה נִפְלָט מֵהֶם, **וְאִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה** כְּדִין יַיִן שֶׁל גּוֹיִם, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה** אֶלָּא אִסּוּר שְׁתִיָּה בִּלְבַד, לְפִי שֶׁלֹּא אָסְרוּ בַּהֲנָאָה אֶלָּא מַמָּשׁוּת יַיִן שֶׁל גּוֹיִם וְלֹא טַעְמוֹ בִּלְבַד. וְדֵינָם שֶׁל כְּלֵי הַגּוֹיִם כָּךְ הוּא: אִם חֲדָשִׁים הֵם מֻתָּר לְתֵת לְתוֹכָם יַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִיָּד, וְאִם הָיָה בָּהֶם יַיִן שֶׁל גּוֹי מְמַלֵּא אוֹתָם מַיִם וּמַחֲלִיפָם מִדֵּי יוֹם בְּמֶשֶׁךְ שִׁלְשָׁה יָמִים וּמֻתָּר לָתֵת לְתוֹכָם יַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאִם לֹא הָיָה בָּהֶם יַיִן שֶׁל גּוֹי י"ב חֹדֶשׁ מֻתָּר לָתֵת לְתוֹכָם יַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִיָּד. **הַחֲרָצִנִּים** [-גַּרְעִינֵי הָעֲנָבִים] **וְהַזֶּגִין** [-קְלִפּוֹת הָעֲנָבִים] **שֶׁל גּוֹיִם,** שֶׁנִּשְׁתַּיְּרוּ אַחַר עֲשִׂיַּת הַיַּיִן וּבָלוּעַ בָּהֶם טַעַם יַיִן, **אֲסוּרִין, וְאִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה** כְּמוֹ יַיִן שֶׁל גּוֹיִם עַצְמוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ אַחַר סְחִיטַת הָעֲנָבִים שֶׁהֵם **לַחִין** וְיֵשׁ בָּהֶם לַחְלוּחִית שֶׁל יַיִן **אֲסוּרִין,** אוּלָם מִשֶּׁעָבְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ וּכְבָר **יְבֵשִׁין** הֵם לְגַמְרֵי **מֻתָּרִין** אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה. **הַמְּרִיס** [-שֵׁמֶן שֶׁל דָּגִים], שֶׁיָּשְׁנָם מְעוּט אֲנָשִׁים שֶׁמְּעָרְבִים בּוֹ יַיִן, **וּגְבִינוֹת בֵּית אֲנִיָּקִי** [-שֵׁם כְּפָר], **שֶׁל גּוֹיִם, אֲסוּרִין וְאִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה,** מֻרְיָס לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁעֵרְבוּ בּוֹ יַיִן, וּגְבִינוֹת בֵּית אֲנִיָּקִי לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהֶעֱמִידוּן בְּקֵבַת עֵגֶל מִכְּפָר זֶה שָׁרֵב עֲגָלָיו קְרֵבִים לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאַף שֶׁכְּבָר מִינֵי הַבְּהֵמוֹת בִּכְפָר זֶה אֵין רֻבָּם קְרֵבִים לַעֲבוֹדָה זָרָה, יֵשׁ לָחוּשׁ לְמִעוּט, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה,** לְפִי שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁין לְמִעוּט, אוּלָם בַּאֲכִילָה יֵשׁ לְהַחְמִיר וְלָחוּשׁ אַף לְמִעוּט: **מִשְׁנָה ה טַעַם גְּזֵרַת אִסּוּר גְּבִינוֹת שֶׁל גּוֹיִם בַּאֲכִילָה: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שָׁאַל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּשֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְאָמַר לוֹ, מִפְּנֵי מָה אָסְרוּ גְּבִינוֹת שֶׁל גּוֹיִם** (מ"ד) חֲכָמִים לְעֵיל בַּאֲכִילָה, וַהֲלֹא אֵין לָחוּשׁ שֶׁעָשׂוּ אֶת הַגְּבִינָה מֵחֲלֵב בְּהֵמָה טְמֵאָה, שֶׁהֲרֵי חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵינוֹ מִתְקַשֶּׁה וְנַעֲשֶׂה גְּבִינָה, **אָמַר לוֹ** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָהּ** - אֶת הֶחָלָב עַד שְׁמִתְקַשֶּׁה וְנַעֲשֶׂה גְּבִינָה, **בְּקֵבָה שֶׁל נְבֵלָה,** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּשְׁאַר בָּהּ חֶלֶב שֶׁיָּנֵק הָעֵגֶל בְּחַיָּיו. **אָמַר לוֹ** - שְׁאָלוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, **וַהֲלֹא קֵבַת עוֹלָה חֲמוּרָה מִקֵּבַת נְבֵלָה** שֶׁהָעוֹלָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה וּמוֹעֶלִין בָּהּ, וְאַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ מִן הַחֲכָמִים שֶׁאָמְרוּ, **כֹּהֵן שֶׁדַּעְתּוֹ יָפָה** - שֶׁאֵינוֹ אִיסְטְנִיס וְאֵינוֹ קָץ וּמוֹאֵס בָּהּ, **שׁוֹרְפָהּ** - גּוֹמְעָהּ וּמוֹצֵץ אֶת הֶחָלָב שֶׁבְּתוֹכָהּ כְּשֶׁהִיא **חַיָּה** - קֹדֶם בִּשּׁוּלָהּ, **וְאָמְנָם לֹא הוֹדוּ לוֹ** חֲכָמִים לְאוֹמַר כֵּן, שֶׁמַּתָּר לְגַמְעָהּ חַיָּה לְכַתְּחִלָּה, **אֲבָל** - אֲלָא, **אָמְרוּ,** שֶׁלְּכַתְּחִלָּה **אֵין נֶהֱנִין** מִמֶּנָּה **וְלֹא מוֹעֲלִין** בָּהּ מִשּׁוּם חֲמוּרַת קָדָשִׁים, אַךְ מִכָּל מָקוֹם מוֹדִים הֵם שֶׁאִם מָעַל בָּהּ אֵינוֹ חַיָּב קָרְבַּן מְעִילָה, דְּיָנוּת שֶׁהִיא וּמִן הַתּוֹרָה מֻתָּר אַף לְגַמְעָהּ, כֵּיוָן שֶׁהַכָּנוּס בְּמֵעֵי בְּהֵמָה אֵינוֹ חֵלֶק מִגּוּפָהּ, אֲלָא כִּפְסֹלֶת הַמְּפֹרֶשֶׁת מִמֶּנּוּ, וְאִם כֵּן גְּבִינָה הָעוֹמֶדֶת בְּקֵבַת נְבֵלָה שֶׁהִיא קַלָּה מֵעוֹלָה בְּכָךְ שֶׁמַּתֶּרֶת בַּהֲנָאָה וְאֵין בָּהּ מְעִילָה, יֵשׁ לְהַתִּירָהּ אַף לְכַתְּחִלָּה. **חָזַר** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ **וְאָמַר לוֹ,** אָסְרוּ גְּבִינָה שֶׁל גּוֹיִם **מִפְּנֵי שֶׁהֵם מַעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּקֵבַת עֲגָלֵי עֲבוֹדָה זָרָה,** וַאֲפִלּוּ שֶׁחָלָב הַכָּנוּס בִּמְעֵי הַבְּהֵמָה הוּא כִּפְסֹלֶת הַמְּפֹרֶשֶׁת מִגּוּפָהּ, עֲבוֹדָה זָרָה חֲמוּרָה הִיא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים יג יח) 'וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם', **אָמַר לוֹ** רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, **אִם כֵּן, לָמָּה** אָסְרוּ גְּבִינַת גּוֹיִם רַק בַּאֲכִילָה **וְלֹא אֲסָרוּהָ גַּם בַּהֲנָאָה,** אֶלָּא בְּהֶכְרֵחַ שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים לְהַעֲמָדַת הַגְּבִינָה בְּקֵבַת עֲגָלֵי עֲבוֹדָה זָרָה, לְפִי שֶׁהֵם מִעוּט שֶׁאֵינוֹ מָצוּי. וְהַטַּעַם הָאֲמִתִּי שֶׁמַּחֲמָתוֹ גָּזְרוּ חֲכָמִים עַל גְּבִינוֹת שֶׁל גּוֹיִם הוּא מֵחֲשֶׁשׁ שֶׁמָּא הֶעֱמִידוּ הַגּוֹיִם אֶת הַגְּבִינָה בְּעוֹר קֵבַת נְבֵלָה שֶׁהוּא חֵלֶק מֵהַבְּהֵמָה וְאָסוּר בְּאִסּוּר נְבֵלָה, וְכָל שֶׁהוּא מַעֲמִיד וְעוֹשֶׂה אֶת הֶחָלָב לִגְבִינָה אַף שֶׁטַּעְמוֹ הוּא מִעוּט בִּיחַס לַגְּבִינָה אֵינוֹ בָּטֵל, וַאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם בַּגְּבִינָה כְּלָל הוּא אוֹסְרָהּ לְפִי שֶׁהוּא מַעֲמִידָהּ, אֲלָא שֶׁלֹּא רָצָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְגַלּוֹת זֹאת לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְפִי שֶׁהַגְּזֵרָה עַל גְּבִינוֹת שֶׁל גּוֹיִם הָיְתָה גְּזֵרָה חֲדָשָׁה, וְאֵין מְגַלִּים טַעֲמָהּ שֶׁל גְּזֵרָה קֹדֶם שֶׁעָבְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ מֵעֵת שֶׁנִּגְזְרָה לְפִי שֶׁעֲדַיִן הִיא לֹא הִתְפַּשְּׁטָה וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמִּי שֶׁלֹּא יִסְכִּים עִם טַעַם הַגְּזֵרָה יָבוֹא לְזַלְזֵל בָּהּ. כֵּיוָן שֶׁלֹּא רָצָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לוֹמַר לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל טַעַם גְּזֵרָה זוֹ, **הִשִּׁיאוֹ** [-הִסִּיחַ אֶת דַּעְתּוֹ] לְדָבָר אַחֵר, וְאָמַר לוֹ, **יִשְׁמָעֵאל אָחִי, הֵיאַךְ אַתָּה קוֹרֵא,** אֶת תֵּבֶת 'דּוֹדֶיךָ' בַּפָּסוּק בְּשִׁיר הַשִּׁירִים (א ב), **'כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן'** - בִּלְשׁוֹן זָכָר, אוֹ **'כִּי טוֹבִים דּוֹדֶיךָ'** - בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה, **אָמַר לוֹ** רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, **'כִּי טוֹבִים דּוֹדַיִךְ'** בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה, לְפִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא שֶׁאוֹמֵר כֵּן לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, **אָמַר לוֹ** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **אֵין הַדָּבָר כֵּן,** אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא שֶׁאוֹמֶרֶת כֵּן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עֲרֵבִים עָלַי דִּבְרֵי דוֹדֵיךְ - הַתַּקָּנוֹת שֶׁתִּתְקְנוּ וְגָזְרוּ הַחֲכָמִים, יוֹתֵר מִיֵּינָהּ שֶׁל תּוֹרָה - מֵעִקַּר תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וּרְאָיָה לְכָךְ **שֶׁהֲרֵי חֲבֵרוֹ** - הַפָּסוּק שֶׁלְּאַחֲרָיו, **מְלַמֵּד עָלָיו** שֶׁכָּךְ הוּא פֵּרוּשׁוֹ, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ **'לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים'** (שם פסוק ג) בִּלְשׁוֹן זָכָר: **מִשְׁנָה ו דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמֻתָּרִים בַּהֲנָאָה: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם** נְזָרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁאֲסוּרִין בַּאֲכִילָה **וְאֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה: חֶלֶב שֶׁחָלְבוֹ גּוֹי** מִן הַבְּהֵמָה, **וְאֵין יִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ** בִּשְׁעַת הַחֲלִיבָה, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא חָלְבוֹ הַגּוֹי מִבְּהֵמָה טְמֵאָה, **וְהַפַּת** שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים גּוֹיִם, **וְהַשֶּׁמֶן שֶׁלָּהֶן,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם וּלְהִתְחַתֵּן עִם בְּנוֹתֵיהֶם [וּפַת שֶׁל נַחְתּוֹמִים מֻתֶּרֶת, וְכֵן פַּת שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים לְהוֹלְכֵי דְּרָכִים בִּשְׁעַת הַדְּחָק], אוּלָם כְּשֶׁרָאוּ **רַבִּי דִינוֹ** שֶׁלֹּא הִתְפַּשְּׁטָה תַּקָּנָתָם שֶׁאָסְרוּ שֶׁמֶן שֶׁל גּוֹיִם, **הִתִּירוּ** לְהִשְׁתַּמֵּשׁ **בְּשֶׁמֶן** שֶׁל גּוֹיִם. אֲפִלּוּ בְּכֻלָּיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְפָנָיו, אוּלָם אִם סָיְעוּ **וּשְׁלָקוֹת** - כָּל דָּבָר שֶׁבִּשֵּׁל גּוֹי הַיִּשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ רַק בַּתְּחִלָּה אוֹ בַּסּוֹף, אוֹ שֶׁהָיָה דָּבָר הַנֶּאֱכָל אַף כְּשֶׁהוּא חַי, אוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים לְלַפֵּת בּוֹ אֶת הַפַּת מֻתָּר. **וּכְבָשִׁין** [-דָּגִים אוֹ יְרָקוֹת שֶׁכּוֹבְשִׁים אוֹתָם בְּחֹמֶץ אוֹ בְּמֵי מֶלַח] מִסּוּג **שֶׁדַּרְכָּן** - שֶׁרְגִילִים לִפְעָמִים, **לָתֵת לְתוֹכָן יַיִן וְחֹמֶץ** - אוֹ חֹמֶץ, אַף שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם נָתְנוּ בָּהֶם, אַךְ בַּהֲנָאָה אֵינָם אֲסוּרִים לְפִי שֶׁמִּכָּל מָקוֹם אֵין טַעַם הַיַּיִן נִכָּר בָּהֶם. **וְטָרִית** [-מִין דָּג טָהוֹר] **טְרוּפָה** - חֲתוּכָה לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת דַּק דַּק עַד שֶׁאֵינוֹ נִכָּר, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא כָּתַשׁ עִמּוֹ הַגּוֹי גַּם דָּג טָמֵא. **וְצִיר** שֶׁל דָּגִים שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם הוּא שֶׁל דָּגִים טְהוֹרִים אוֹ שֶׁל דָּגִים טְמֵאִים, לְפִי **שֶׁאֵין בָּהּ** - בְּתוֹכוֹ, **דָּגָה** טְמֵאָה הַנִּקְרֵאת **כִּלְבִּית, שֶׁשּׁוֹטָטָת בּוֹ** - בְּתוֹכוֹ, שֶׁנֻּדַּע עַל פִּיהָ שֶׁצִּיר שֶׁל דָּגִים טְהוֹרִים הוּא לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לִגְדֹּל אֶלָּא בְּצִיר שֶׁל דָּגִים טְהוֹרִים. **וְהַחִילָק** - מִין דָּג טָהוֹר שֶׁבְּקַרְטָנוּתוֹ אֵין לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׁקֶשֶׁת עַד שֶׁגָּדֵל, וּכְשֶׁקּוֹנֵהוּ מֵהַגּוֹי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא עֵרֵב לוֹ עִמּוֹ דָּגִים קְטַנִּים אֲחֵרִים טְמֵאִים. **וְקֶרֶט** [-חֲתִיכָה קְטַנָּה] **שֶׁל חִלְתִּית** [-מִין צָמַח חָרִיף], שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁחָתְכָה הַגּוֹי בְּסַכִּין שֶׁלּוֹ, וְטַעַם שַׁמְנוּנִית הָאָסוּר הַבָּלוּעַ בַּסַּכִּין אָסְרָה אוֹתָהּ, וְאַף שֶׁכְּבָר נִפְגַּם טַעַם הַשַּׁמְנוּנִית הַבָּלוּעַ בַּסַּכִּין הֵיוֹת וַחֲרִיפוּת הַחִלְתִּית מְמַתֶּקֶת וּמַשְׁבִּיחָה אוֹתָהּ הִיא אוֹסֶרֶת אֶת הַחִלְתִּית. **וּמֶלַח סַלְקוֹנְטִית** - מֶלַח גַּס וְלָבָן בְּיוֹתֵר, שֶׁכָּל גְּדוֹלֵי רוֹמִי אוֹכְלִין אוֹתוֹ, וּרְגִילִין לִמְשֹׁחַ אוֹתוֹ בְּחֶלֶב חֲזִיר וּבְשַׁמַּן דָּגִים טְמֵאִים. **הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין** בַּאֲכִילָה **וְאֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה:**

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בִּזְמַן שֶׁהַקֶּרַע שָׁלוֹ עָגֹל, אָסוּר. מָשׁוּךְ, מֻתָּר. בָּשָׂר הַנִּכְנָס לַעֲבוֹדָה זָרָה, מֻתָּר. וְהַיּוֹצֵא, אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּזִבְחֵי מֵתִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. הַהוֹלְכִין לְתַרְפּוּת, אָסוּר לָשֵׂאת וְלָתֵת עִמָּהֶם. וְהַבָּאִין, מֻתָּרִין:

**ד נוֹדוֹת הַגּוֹיִם וְקַנְקַנֵּיהֶן, יַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּנוּפִים בָּהֶן, אֲסוּרִין וְאִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה, בֵּית אֲנִיָּקִי שֶׁל גּוֹיִם, אֲסוּרִין וְאִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה, מֻתָּרִים, לַחִין אֲסוּרִין, יְבֵשִׁין מֻתָּרִין. הַמֻּרְיָס וּגְבִינוֹת בֵּית אֲנִיָּקִי שֶׁל גּוֹיִם, אֲסוּרִין וְאִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה, מֻתָּרִים. וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמֻתָּרִים בַּהֲנָאָה: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל גּוֹיִם נְזָרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁאֲסוּרִין בַּאֲכִילָה וְאֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה: חֶלֶב שֶׁחָלְבוֹ גּוֹי מִן הַבְּהֵמָה, וְאֵין יִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ בִּשְׁעַת הַחֲלִיבָה, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא חָלְבוֹ הַגּוֹי מִבְּהֵמָה טְמֵאָה, וְהַפַּת שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים גּוֹיִם, וְהַשֶּׁמֶן שֶׁלָּהֶן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם וּלְהִתְחַתֵּן עִם בְּנוֹתֵיהֶם [וּפַת שֶׁל נַחְתּוֹמִים מֻתֶּרֶת, וְכֵן פַּת שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים לְהוֹלְכֵי דְּרָכִים בִּשְׁעַת הַדְּחָק], אוּלָם כְּשֶׁרָאוּ רַבִּי דִינוֹ שֶׁלֹּא הִתְפַּשְּׁטָה תַּקָּנָתָם שֶׁאָסְרוּ שֶׁמֶן שֶׁל גּוֹיִם, הִתִּירוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁמֶן שֶׁל גּוֹיִם. וּשְׁלָקוֹת - כָּל דָּבָר שֶׁבִּשֵּׁל גּוֹי אֲפִלּוּ בְּכֻלָּיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְפָנָיו, אוּלָם אִם סִיְּעוּ הַיִּשְׂרָאֵל עוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים לְלַפֵּת בּוֹ אֶת הַפַּת מֻתָּר. וּכְבָשִׁין [-דָּגִים אוֹ יְרָקוֹת שֶׁכּוֹבְשִׁים אוֹתָם בְּחֹמֶץ אוֹ בְּמֵי מֶלַח] מִסּוּג שֶׁדַּרְכָּן - שֶׁרְגִילִים לִפְעָמִים, לָתֵת לְתוֹכָן יַיִן וְחֹמֶץ - אוֹ חֹמֶץ, אַף שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם נָתְנוּ בָּהֶם, אַךְ בַּהֲנָאָה אֵינָם אֲסוּרִים לְפִי שֶׁמִּכָּל מָקוֹם אֵין טַעַם הַיַּיִן נִכָּר בָּהֶם. וְטָרִית [-מִין דָּג טָהוֹר] טְרוּפָה - חֲתוּכָה לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת דַּק דַּק עַד שֶׁאֵינוֹ נִכָּר, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא כָּתַשׁ עִמּוֹ הַגּוֹי גַּם דָּג טָמֵא. וְצִיר שֶׁל דָּגִים שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם הוּא שֶׁל דָּגִים טְהוֹרִים אוֹ שֶׁל דָּגִים טְמֵאִים, לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ - בְּתוֹכוֹ, דָּגָה טְמֵאָה הַנִּקְרֵאת כִּלְבִּית, שֶׁשּׁוֹטָטָת בּוֹ - בְּתוֹכוֹ, שֶׁנֻּדַּע עַל פִּיהָ שֶׁצִּיר שֶׁל דָּגִים טְהוֹרִים הוּא לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לִגְדֹּל אֶלָּא בְּצִיר שֶׁל דָּגִים טְהוֹרִים. וְהַחִילָק - מִין דָּג טָהוֹר שֶׁבְּקַרְטָנוּתוֹ אֵין לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׁקֶשֶׁת עַד שֶׁגָּדֵל, וּכְשֶׁקּוֹנֵהוּ מֵהַגּוֹי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא עֵרֵב לוֹ עִמּוֹ דָּגִים קְטַנִּים אֲחֵרִים טְמֵאִים. וְקֶרֶט [-חֲתִיכָה קְטַנָּה] שֶׁל חִלְתִּית [-מִין צָמַח חָרִיף], שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁחָתְכָה הַגּוֹי בְּסַכִּין שֶׁלּוֹ, וְטַעַם שַׁמְנוּנִית הָאָסוּר הַבָּלוּעַ בַּסַּכִּין אָסְרָה אוֹתָהּ, וְאַף שֶׁכְּבָר נִפְגַּם טַעַם הַשַּׁמְנוּנִית הַבָּלוּעַ בַּסַּכִּין הֵיוֹת וַחֲרִיפוּת הַחִלְתִּית מְמַתֶּקֶת וּמַשְׁבִּיחָה אוֹתָהּ הִיא אוֹסֶרֶת אֶת הַחִלְתִּית. וּמֶלַח סַלְקוֹנְטִית - מֶלַח גַּס וְלָבָן בְּיוֹתֵר, שֶׁכָּל גְּדוֹלֵי רוֹמִי אוֹכְלִין אוֹתוֹ, וּרְגִילִין לִמְשֹׁחַ אוֹתוֹ בְּחֶלֶב חֲזִיר וּבְשַׁמַּן דָּגִים טְמֵאִים. הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין בַּאֲכִילָה וְאֵין אִסּוּרָן אִסּוּר הֲנָאָה:

מִשְׁנָה ז מַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁל גּוֹיִם הַמֻּתָּרִים גַּם בַּאֲכִילָה: אֵלּוּ מַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁל גּוֹיִם מֻתָּרִין אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁמֻּתָּרִים בַּהֲנָאָה: **חָלָב שֶׁחָלְבוּ גּוֹי וְיִשְׂרָאֵל** יוֹשֵׁב עִמּוֹ בְּאֹהֶל שֶׁאִם יַעֲמֹד הַיִּשְׂרָאֵל הוּא **רוֹאֵהוּ** מַאֵיזֶה בְּהֵמָה הוּא חוֹלֵב, וּמֻחֲמֶת כָּךְ יָרֵא הַגּוֹי לַחְלֹב מִבְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁמָּא יַעֲמֹד הַיִּשְׂרָאֵל וְיִרְאֶה אוֹתוֹ. **וְהַדַּבָּשׁ**, לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ חֲשָׁשׁ אִסּוּר, שֶׁהָרֵי אִם מְעָרֵב בּוֹ הַגּוֹי יַיִן הוּא מְקַלְקְלוֹ, וְאַף אִם הוּא מְבֻשָּׁלוֹ אֵינוֹ נֶאֱסָר מִדִּין בִּשּׁוּלֵי עַכּוּ"ם לְפִי שֶׁהַדְּבַשׁ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, וְאַף בְּלִיעַת טַעַם אִסּוּר מְכַלְיוֹ שֶׁל הַגּוֹי אֵינָהּ אוֹסַרְתּוֹ לְפִי שֶׁטַּעַם זֶה פּוֹגֵם הוּא אֶת הַדְּבַשׁ וְלֹא מַשְׁבִּיחוֹ, וְנוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מֵתָר. **וְהַדַּבְּנִיּוֹת** - חַלּוֹת הַדְּבַשׁ שֶׁרוֹדִים מִן הַכַּוָּרֶת, **אַף עַל פִּי שֶׁמְּנַטְּפִין** - שֶׁהֵן נוֹטְפוֹת דְּבַשׁ, לְפִי שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁעֵרֶב בָּהֶן הַגּוֹי יַיִן, **וְאֵין בָּהֶם מִשּׁוּם הֶכְשֵׁר** לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה עַל יְדֵי **מַשְׁקֶה** כְּשֶׁנּוֹפְלוֹת עַל אֳכָלִין, כִּשְׁאָר דְּבַשׁ שֶׁהוּא אֶחָד מִשִּׁבְעַת הַמַּשְׁקִים הַמַּכְשִׁירִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אֵינָן נֶחְשָׁבוֹת מַשְׁקֶה אֶלָּא אֹכֶל. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁל עֲנָבִים הַמְנַטְּפִים, כֵּיוָן שֶׁסְּתָמָן לַאֲכִילָה וְאֵין לוֹ חֶפְץ בְּמַשְׁקֶה הַנּוֹטֵף מֵהֶם, אֵין מַשְׁקֶה זֶה חָשׁוּב יַיִן לְהֶאֱסֵר בְּדִין יַיִן נָסֵךְ, וְאַף אֵינוֹ מַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כְּיַיִן שֶׁהוּא אֶחָד מִשִּׁבְעַת הַמַּשְׁקִים הַמַּכְשִׁירִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה]. **וּכְבָשִׁין** [-דָּגִים אוֹ יְרָקוֹת שֶׁכּוֹבְשִׁים אוֹתָם בְּחֹמֶץ אוֹ בְּמֵי מֶלַח] מִסּוּג **שֶׁאֵין דַּרְכָּן** - שֶׁאֵין רְגִילִים **לָתֵת לְתוֹכָן** יַיִן **וְחֹמֶץ. וְטָרִית** [-מִין דָּג טָהוֹר] **שְׁאֵינָהּ טְרוּפָּה** - שֶׁאֵינָהּ חֲתוּכָה דַּק דַּק, וְנִשְׁאַר רֹאשׁ הַדָּג וְשִׁדְרָתוֹ לְפִי שֶׁנִּפְכָּר שֶׁהוּא רַק דָּג טָהוֹר. **וְצִיר** שֶׁל דָּגִים **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ** - בְּתוֹכוֹ, **דָּגָה** טְמֵאָה הַנִּקְרֵאת כְּלָבִית שֶׁשּׁוֹטֶטֶת בְּתוֹכוֹ, וּבְוַדַּאי צִיר שֶׁל דָּג טָהוֹר הוּא לְפִי שֶׁאֵין דְּרִכָּהּ שֶׁל הַכְּלָבִית לִגְדֹּל אֶלָּא בְּצִיר שֶׁל דָּגִים טְהוֹרִים. **וְעָלָה** שֶׁלֶם **שֶׁל** צְמַח **הַחִלְתִּית** שֶׁבְּוַדַּאי לֹא נָחְתַּךְ בְּסַכִּינוֹ שֶׁל הַגּוֹי. **וְזֵיתִים גְּלֶסְקָאוֹת הַמְגֻלְגָּלִין** - זֵיתִים הַכְּנוּסִים בִּכְלֵי עָגֹל כְּדֵי שֶׁיִּתְחַמְּמוּ [כְּבֵיצָה הַמְגֻלְגֶּלֶת וְכִגְלְסְקָא - עוּגָה] וְיִסָּחֲטוּ מֵאֲלֵיהֶם, שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁעֵרֶב בָּהֶם הַגּוֹי יַיִן, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַשְּׁלוּחִין** - זֵיתִים שֶׁנִּתְרַכְּכוּ כָּל כָּךְ עַד שֶׁכְּשֶׁאוֹחֵז הַזַּיִת בְּיָדוֹ גָּרְעִינוֹ מִשְׁתַּלֵּחַ וְנוֹפֵל מֵאֲלָיו, **אֲסוּרִין**, לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי נִתְרַכְּכוּ עַל יְדֵי שֶׁעֵרֵב בָּהֶם יַיִן. **הַחָגָבִים** מִמִּין טָהוֹר הַמֻּתָּר בַּאֲכִילָה, **הַבָּאִים מִן הַסְּלוּקָה** - שֶׁבָּאוּ מִן הַסַּל שֶׁלְּפָנֵי הַחַנְוָנִי וְעוֹמְדִים לִמְכִירָה, **אֲסוּרִין** בַּאֲכִילָה כֵּיוָן שֶׁהַגּוֹי מְזַלֵּף עֲלֵיהֶם יַיִן לְרַכְּכָם, אוּלָם חֲגָבִים הַבָּאִים **מִן הַהֲפֵקֶת** [-מָקוֹם שֶׁמְּאַחְסְנִים אוֹתָם בּוֹ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה] **מֻתָּרִין**, לְפִי שֶׁאֵין מְזַלְּפִים עֲלֵיהֶם יַיִן עַד שֶׁמּוֹצִיאִים אוֹתָם לִמְכִירָה. **וְכֵן לִתְרוּמָה** - וּבְדוֹמֶה לְחִלּוּק זֶה מָצִינוּ חִלּוּק בְּכֹהֵן הֶחָשׁוּד לִמְכֹּר לְיִשְׂרָאֵל פֵּרוֹת תְּרוּמָה וְלוֹמַר שֶׁהֵם חֻלִּין, שֶׁאָסוּר לְקַנּוֹת מִפֵּרוֹתָיו הָעוֹמְדִים לְפָנָיו כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהֵם פֵּרוֹת תְּרוּמָה, אוּלָם מֻתָּר לִקְנוֹת מִפֵּרוֹתָיו הָעוֹמְדִים בְּאוֹצָר, לְפִי שֶׁעַל כַּמּוּת גְּדוֹלָה יָרֵא הוּא לְשַׁקֵּר, כֵּיוָן שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁיִּשְׁמְעוּ חֲכָמִים וְיַפְקִירוּ אֶת כָּל אוֹצָרוֹ:

פֶּרֶק ג דִּינֵי עֲבוֹדָה זָרָה: דִּין הַצְּלָמִים וְשִׁבְרֵיהֶם, דִּין צוּרוֹת שֶׁהַנְּכָרִים רְגִילִים לְעָבְדָן, אֹפֶן אִבּוּד עֲבוֹדָה זָרָה, דִּין מֶרְחָץ שֶׁשָּׁמוּ בּוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, דִּין קַרְקַע הַנֶּעֱבֶדֶת וְהַמֻּחֱבָר לָהּ וְצִפּוּיָהּ, שֶׁאָסוּר לְהַנּוֹת עֲבוֹדָה זָרָה מִנְּכָסָיו, דִּין טֻמְאַת עֲבוֹדָה זָרָה וּגְדֵרָהּ, דִּינֵי אֲשֵׁרָה, יְשִׁיבָה תַּחַת צֵלָהּ, מַעֲבָר תַּחְתֶּיהָ, וְהַמֶּתֶר וְהָאִסּוּר לְזֶרַע תַּחְתֶּיהָ, אִסּוּר הֲנָאָה מֵעֲצֵי אֲשֵׁרָה, וּמִדָּבָר שֶׁהֻשְׁבַּח עַל יָדָם, פִּדְיוֹן עֲבוֹדָה זָרָה, וּבִטּוּל שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה מֵאֲשֵׁרָה: **מִשְׁנָה א דִּין צְלָמִים: כָּל הַצְּלָמִים** [-צוּרוֹת אָדָם] **אֲסוּרִים** בַּהֲנָאָה, אַף שֶׁיֵּשְׁנָם הַרְבֵּה צְלָמִים שֶׁעֲשׂוּיִים לְנוֹי וְאֵינָם נֶעֱבָדִים לְעוֹלָם, **מִפְּנֵי** מִעוּט הַצְּלָמִים **שֶׁהֵן נֶעֱבָדִין** עַל כָּל פָּנִים **פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה** כְּשֶׁהַשָּׁמֶשׁ נִמְצֵאת בְּאוֹתָהּ זְוִית שֶׁהַצֶּלֶם עָשׂוּי בָּהּ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר** הַחוֹשֵׁשׁ בְּכָל מָקוֹם גַּם לְמִעוּט, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** כָּל שֶׁאֵין יָדוּעַ שֶׁנֶּעֱבָד אֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה אֵין לְאָסְרוֹ מִסָּפֵק מֻחֲמֶת מִעוּט צְלָמִים הַנֶּעֱבָדִים, **וְאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא כָּל צֶלֶם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מַקֵּל אוֹ צְפוֹר אוֹ כַּדּוּר,** אוֹ חֶרֶב אוֹ עֲטָרָה אוֹ טַבַּעַת, שֶׁאֲחִיזַת חֲפָצִים אֵלּוּ בַּיָּד מְסַמֶּלֶת שֶׁלְּטוֹן הַמְּוֹרֶה עַל אֱלֹהוּת, וּבְוַדַּאי שֶׁמּוּ חֲפָצִים אֵלּוּ בְּיָדוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶעֱבָד, וּבַכְּפָרִים שֶׁאֵין עוֹשִׂים צְלָמִים לְנוֹי מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁכָּל הַצְּלָמִים אֲסוּרִים לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי נַעֲשׂוּ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ כָּל דָּבָר** וְלָאוֹ דַּוְקָא חֲפָצִים אֵלּוּ, בְּוַדַּאי הוּא נֶעֱבָד וְאָסוּר: **מִשְׁנָה ב דִּין שִׁבְרֵי צְלָמִים, וְתַבְנִית יָד וְרֶגֶל: הַמּוֹצֵא שִׁבְרֵי צְלָמִים, הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִים** בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁאַף קֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ סָפֵק הוּא אִם נַעֲשׂוּ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְנֶעֱבָדוּ אוֹ שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ אֶלָּא לְנוֹי, וַעֲתָּה שֶׁנּוֹסַף עַל כָּךְ סָפֵק נוֹסָף שֶׁמָּא בִּטְּלָם הַגּוֹי וּמִשּׁוּם כָּךְ שִׁבְרָם, הֲרֵי זֶה סְפֵק סְפֵקָא וּמֻתָּר, אֲבָל אִם **מָצָא תַּבְנִית יָד אוֹ תַּבְנִית רֶגֶל** שֶׁל צֶלֶם, שֶׁלֹּא נִשְׁבְּרָה מִצֶּלֶם שָׁלֵם אֶלָּא כָּךְ נוֹצְרָה מִתְּחִלָּה, **הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִים** בַּהֲנָאָה, **מִפְּנֵי שֶׁכִּיּוֹצֵא בָּהֶן נֶעֱבָד** - מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ נָכְרִים הָעוֹבְדִים לְצוּרַת יָד אוֹ רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל כֵּן יִתָּכֵן שֶׁתַּבְנִית זוֹ נֶעֱשְׂתָה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה: **מִשְׁנָה ג דִּין צוּרוֹת שֶׁדַּרְכָּן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְעָבְדָן, וְאֹפֶן אִבּוּד עֲבוֹדָה זָרָה: הַמּוֹצֵא כֵּלִים וַעֲלֵיהֶם צוּרַת חַמָּה** - צוּרָה שֶׁעוֹבְדֵי הָאֱלִילִים מְיַחֲסִים לְאֱלִילֵי הַשֶּׁמֶשׁ כְּגוֹן צוּרַת מֶלֶךְ יוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה וְכָתֶר בְּרֹאשׁוֹ [וְלֹא כְּמִין עִגּוּל], **צוּרַת לְבָנָה** - צוּרָה שֶׁעוֹבְדֵי הָאֱלִילִים מְיַחֲסִים לֶאֱלֵילֵי הַיָּרֵחַ [וְלֹא כְּמִין קֶשֶׁת], **צוּרַת דְּרָקוֹן** - צוּרָה שֶׁעוֹבְדֵי הָאֱלִילִים מְיַחֲסִים לֶאֱלֵילֵי הַדְּרָקוֹן כְּגוֹן צוּרַת נָחָשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ צִיצִים וְקַשְׂקַשִּׂים כְּדָג, שֶׁהֵן צוּרוֹת שֶׁדַּרְכָּן עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְעָבְדָן, הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת **וְיוֹלִיכֵם לְיָם הַמֶּלַח** לְאַבְּדָן, וְאַפִּלּוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא אָסְרוּ לְעִיל (מ"א) אֶת כָּל הַצְּלָמִים, אוֹסְרִים צוּרוֹת אֵלּוּ שֶׁדַּרְכָּם לְעָבְדָן, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** צוּרוֹת אֵלּוּ **שֶׁעַל** כֵּלִים וּבְגָדִים **הַמְכֻבָּדִין** - שֶׁעֲשׂוּיִים לְנוֹי וּלְכָבוֹד, כְּגוֹן שַׂרְשְׂרָאוֹת נְזָמִים וְטַבָּעוֹת, הֲרֵי הֵם **אֲסוּרִים,** אוּלָם צוּרוֹת אֵלּוּ **שֶׁעַל** כֵּלִים וּבְגָדִים **הַמְבֻזִּין** כְּגוֹן קְעָרוֹת וְקַמְקוּמִים וּמְחַמִּים הֲרֵי הֵם **מֻתָּרִין,** לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי נַעֲשׂוּ לְנוֹי וְלֹא לַעֲבוֹדָה זָרָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** אֲפָנִים נוֹסְפִים בָּהֶם נִתָּן לְאַבְּדָם: **שׁוֹחַק, וְזוֹרֶה לָרוּחַ אוֹ מַטִּיל לַיָּם** - לְאֵיזֶה יָם שֶׁרוֹצֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַהֲנֶה מִמֶּנָּה יִשְׂרָאֵל, **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, אַף כְּשֶׁהוּא זוֹרֶה לָרוּחַ נֶהֱנֶה מִמֶּנָּה יִשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁ**אַף הוּא** - הַצֶּלֶם שֶׁשּׁוֹחֵק וְזוֹרֶה, **נַעֲשָׂה זֶבֶל** לִשְׁדוֹתָיו כְּשֶׁמִּתְפַּזֵּר בָּהֶן וּמַשְׁבִּיחָן וַאֲפִלּוּ מֻחֲמֶת שֶׁבַּח מוּעָט זֶה הֵן נֶאֱסָרוֹת **שֶׁנֶּאֱמַר** לְגַבֵּי עֲבוֹדָה זָרָה (דברים יג יח) 'וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם' וְכָל דָּבָר הַנִּקְרָא חֵרֶם אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְרַבִּי יוֹסֵי אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְכָךְ לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ 'זֶה וָזֶה גּוֹרֵם מֵתָר' וְלָכֵן הַצְּמָחִים שֶׁהִשְׁבִּחוּ גַּם מִזֶּבֶל זֶה אֵינָם נֶאֱסָרִים: **מִשְׁנָה ד דִּין מֶרְחָץ שֶׁל אַפְרוֹדִיטִי: שָׁאַל פְּרוֹקְלוֹס בֶּן פְּלוֹסְפּוֹס** שַׂר צְבָא רוֹמִי **אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּעַכּוֹ,** עַל **שֶׁהֵיכָן רוֹחֵץ בַּמֶּרְחָץ** שֶׁבַּחֲצֵרָהּ **שֶׁל** הָעֲבוֹדָה זָרָה **אַפְרוֹדִיטִי** שֶׁצּוּרָתָהּ כְּצוּרַת כּוֹכַב נֹגַהּ, **אָמַר לוֹ** פְּרוֹקְלוֹס לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, **כָּתוּב בְּתוֹרָתְכֶם** (שם) 'וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם', אִם כֵּן **מִפְּנֵי מָה אַתָּה רוֹחֵץ בַּמֶּרְחָץ שֶׁל אַפְרוֹדִיטִי,** וְנֶהֱנֶה מִן הָעֲבוֹדָה זָרָה, **אָמַר לוֹ** רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **אֵין מְשִׁיבִין** דִּבְרֵי תוֹרָה **בַּמֶּרְחָץ,** לְפִי שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים שָׁם עֲרֻמִּים, **וּכְשֶׁיָּצָא** מִבֵּית הַמֶּרְחָץ, **אָמַר לוֹ** רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **אֲנִי לֹא בָאתִי בִּגְבוּלָהּ** שֶׁל הָעֲבוֹדָה זָרָה, אֶלָּא **הִיא בָּאת בִּגְבוּלִי** - כְּלוֹמַר, אֵין בְּכֹחָהּ שֶׁל הָעֲבוֹדָה זָרָה לֶאֱסֹר אֶת הַמֶּרְחָץ שֶׁנִּבְנָה לִצְרָכָהּ הָרַבִּים לְבָנֶיהָ, וְעוֹד שֶׁהֲרֵי **אֵין אוֹמְרִים** הָעוֹלָם **שֶׁנַּעֲשָׂה מֶרְחָץ** זֶה **לְאַפְרוֹדִיטִי לְנוֹי, אֶלָּא אוֹמְרִים שֶׁנַּעֲשָׂה אַפְרוֹדִיטִי** זֶה **נוֹי לַמֶּרְחָץ,** כִּי בָּרוּר לַכֹּל שֶׁהַמֶּרְחָץ הוּא הָעִקָּר וְהָעֲבוֹדָה זָרָה הִיא הַטָּפֵל, וְעַל כֵּן אֵין בְּכֹחוֹ שֶׁל הַטָּפֵל לֶאֱסֹר אֶת הָעִקָּר. **דָּבָר אַחֵר** - נוֹסָף, יֵשׁ לִי לְהַשִּׁיב עַל שְׁאֵלָתְךָ: הֲרֵי פָּשׁוּט הַדָּבָר שֶׁאַף **אִם** הָיוּ **נוֹתְנִין לְךָ מָמוֹן הַרְבֵּה** בִּתְנַאי שֶׁתִּתְבַּזֶּה אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלְּךָ וְתַשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ, **אִי אַתָּה נִכְנָס** - לֹא הָיִיתָ מַסְכִּים לְהִכָּנֵס **לָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלְּךָ** כְּשֶׁאַתָּה **עָרֹם וּבַעַל קֶרִי וּמַשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ,** וְאִלּוּ אַפְרוֹדִיטִי **זוֹ עוֹמֶדֶת** הִיא **עַל פִּי הַבִּיב** [-חָרִיץ הָעָשׂוּי בַּקַּרְקַע לִיצִיאַת הַשִּׁפְכִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים] **וְכָל הָעָם מַשְׁתִּינִין לְפָנֶיהָ,** אֶלָּא בְּהֶכְרֵחַ שֶׁאֵין זֹאת אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֵינָם מַחְשִׁיבִים אוֹתָהּ לֶאֱלוֹהַּ וּבָטֵל

משניות

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק ג

המבוארות

מִמֶּנָּה שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה גַּבֵּי עֲבוֹדָה זָרָה הָאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה אֶלָּא 'אֱלֹהֵיהֶם' (שם יב ב), לְמִדְנוּ שֶׁדָּוְקָא אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנּוֹהֲגִ בּוֹ כָּבוֹד מִשּׁוּם אֱלוֹהַּ, אֲסוּר לְהָנוֹת מִמֶּנּוּ, וְאִלּוּ אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁאֵינוֹ נוֹהֲגִ בּוֹ מִשּׁוּם אֱלוֹהַּ, מֻתָּר לְהָנוֹת מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ה** דִּין קַרְקַע הַנֶּעֱבֶדֶת וְהַמְחֻבָּר לָהּ, וְצִפּוּיָהּ: הַגּוֹיִם הָעוֹבְדִים אֶת הָהָרִים וְאֶת הַגְּבָעוֹת, הֵן - הָהָרִים וְהַגְּבָעוֹת עַצְמָם, מֻתָּרִים לִזְרֹעַ בָּהֶם וְלַחְצֹב מֵהֶם אֲבָנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים', וְדָרַשׁוּ 'וְלֹא הֶהָרִים אֱלֹהֵיהֶם', **וּמַה שֶּׁעֲלֵיהֶם** כְּגוֹן אִם צִפּוּ אוֹתָם בְּזָהָב וְכָסָף, **אֲסוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם ז כה) **'לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ'**, מְלַמֵּד שֶׁכָּל הַנִּמְצָא עַל גַּבֵּי דָּבָר הַנֶּעֱבָד אָסוּר בַּהֲנָאָה וַאֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁכְּשֶׁהוּא עַצְמוֹ נֶעֱבָד אֵינוֹ נֶאֱסָר, **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר**, כֵּיוָן שֶׁמְּקוֹר הַדִּין שֶׁהָרִים וּגְבָעוֹת הַנֶּעֱבָדִים אֵינָם נֶאֱסָרִים הוּא מִדְּרָשַׁת הַפָּסוּק (שם יב ב) 'אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן', שֶׁנִּדְרָשׁ 'אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים' **וְלֹא הֶהָרִים** עַצְמָם נַעֲשִׂים אֱלֹהֵיהֶם, וְכֵן 'אֱלֹהֵיהֶם וְכוּ' **וְעַל הַגְּבָעוֹת' וְלֹא הַגְּבָעוֹת** עַצְמָן נַעֲשִׂים **אֱלֹהֵיהֶם**, מְדוּעַ אֵיפֹא לֹא נִדְרֹשׁ כֵּן גַּם עַל עֵץ רַעֲנָן הַמְזֻכָּר בְּפָסוּק זֶה - 'וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן' אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא עֵץ רַעֲנָן עַצְמוֹ אֱלֹהֵיהֶם, **וּמִפְּנֵי מָה אֲשֵׁרָה** [-עֵץ הַנֶּעֱבָד] **אֲסוּרָה**, כְּמַפְרֵשׁ בְּפָסוּק (שם פסוק ג) 'וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּשָׂרְפוּן בָּאֵשׁ', בְּהֶכְרֵחַ אֵין זאת אֶלָּא **מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּפִיסַת יָדֵי אָדָם** - שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם חֵלֶק בִּיצִירַת הָאִילָן כַּאֲשֶׁר הוּא נוֹטֵעַ עַל יָדוֹ, בְּשׁוֹנֶה מֵהָרִים וּגְבָעוֹת שֶׁאֵין הָאָדָם שֵׁתָּף בִּיצִירָתָם, **וְכָל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּפִיסַת יָדֵי אָדָם** אֵינוֹ חָשׁוּב כְּמֻחְבָּר גָּמוּר, וְהוּא **אָסוּר** אֲפִלּוּ אִם נְטָעוֹ סְתָם וְרַק לְבַסּוֹף עָבְדוֹ, וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא רַק אִם נְטָעוֹ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה הוּא נֶאֱסָר לְפִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם, אַךְ אִם נְטָעוֹ סְתָם וּלְבַסּוֹף עָבְדוֹ, אֵינוֹ נֶאֱסָר לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת עֲבוֹדָתוֹ הוּא כְּבָר הָיָה מְחֻבָּר וְדֵינוֹ כְּהָרִים וּגְבָעוֹת הַנֶּעֱבָדִים שֶׁאֵינָם נֶאֱסָרִים. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא** לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, כֵּיוָן שֶׁמִּן הַפָּסוּק 'וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּשָׂרְפוּן בָּאֵשׁ' לָמַדְנוּ שֶׁאֵין לִדְרֹשׁ אֶת הַפָּסוּק 'וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן' לְהַתִּיר אֶת הָאֲשֵׁרָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, **אֲנִי אוֹבִין** [-אַפָּרֵשׁ] **וְאָדוּן לְפָנֶיךָ**, מִקְרָא זֶה שֶׁל 'אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן' שֶׁהוּא לֹא נֶאֱמַר לְלַמְּדֵנוּ דִּין, אֶלָּא לְמִסֹּר לָנוּ סִימָנִים שֶׁנֵּדַע כְּשֶׁנִּבְוֹא אֶל הָאָרֶץ וּנְחַפֵּשׂ אֶת הַמְּקוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עֲבוֹדָה זָרָה כְּדֵי לְבַעֲרָם, שֶׁכָּל **מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא הַר גָּבוֹהַּ, וּגְבָעָה נִשָּׂאָה, וְעֵץ רַעֲנָן, דַּע לְךָ שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה:** **מִשְׁנָה ו אֲסוּר הֲנָאַת עֲבוֹדָה זָרָה מִנְּכָסָיו, וְדִין טְמֵאַת עֲבוֹדָה זָרָה וּגְדֵרָהּ: מִי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לְבֵית עֲבוֹדָה זָרָה** הַנֶּעֱבָד בְּעַצְמוֹ, וְכֹתֶל בֵּיתוֹ מְשֻׁתָּף עִם הַבַּיִת עֲבוֹדָה זָרָה, **וְנָפַל** הַכֹּתֶל, **אָסוּר לִבְנוֹתוֹ** מֵחָדָשׁ, לְפִי שֶׁהוּא בּוֹנֶה בֵּית לַעֲבוֹדָה זָרָה, אֶלָּא כְּיַצַּד יַעֲשֶׂה, כּוֹנֵס בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת - מְרַחִיק אֶת בֵּיתוֹ מֵהַגְּבוּל שֶׁבֵּינֵיהֶם כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, **וּבוֹנֶה** שָׁם אֶת כֹּתֶל בֵּיתוֹ, וּבָטֵל שְׁנוּצַר הוּא מִמַּלֵּא קוֹצִים וְעוֹשֶׂה בֵּית הַכִּפֵּא לַתִּינוֹקוֹת, בְּכְדֵי שֶׁלֹּא לְהַנּוֹת אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה בְּהַרְחָבַת גְּבוּלָהּ. מְקוֹם הַכֹּתֶל שֶׁנָּפַל, אִם הָיָה כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ, עוֹלָה כֻּלּוֹ לְחֶשְׁבּוֹן אַרְבַּע אַמּוֹת אֵלּוּ, וְאִם **הָיָה** חֶצְיוֹ **שֶׁלּוֹ** וְחֶצְיוֹ **שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, נִדּוֹן מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה** - עוֹלֶה חֶצְיוֹ לְחֶשְׁבּוֹן אַרְבַּע אַמּוֹת אֵלּוּ, כְּגוֹן אִם הָיָה עֲבִי הַכֹּתֶל שְׁתֵּי אַמּוֹת מוֹנֶה חֲצִי עָבְיוֹ שֶׁהוּא אַמָּה וְכוֹנֵס עוֹד שֶׁלֹּשׁ אַמּוֹת לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וּבוֹנֶה אֶת כֹּתֶל בֵּיתוֹ. **אֲבָנָיו עֵצָיו וַעֲפָרוֹ** שֶׁל הַכֹּתֶל שֶׁנָּפַל, שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם הֵם שֶׁלּוֹ אוֹ שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה לְפִי שֶׁ'אִין בְּרֵרָה', **מְטַמְּאִין** מִדְּרַבָּנָן **כְּשֶׁרֶץ** - שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה הַמְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים אֲכָלִים וּמַשְׁקִים בְּמַגָּע אַךְ לֹא בְּמַשָּׂא בְּלֹא מַגָּע, [אוּלָם אֵינָם מְמַשֵּׁשׁ כְּשֶׁרֶץ שֶׁשִּׁעוּרוֹ לְטַמְּאוֹת בְּכָעֲדָשָׁה, אֶלָּא מְטַמְּאִים הֵם בְּכַזַּיִת כַּמּוּת], וְהִסְמִיכוּ חֲכָמִים דִּין זֶה עַל מַה **שֶּׁנֶּאֱמַר** (דברים ז כו) לְעִנְיַן עֲבוֹדָה זָרָה **'שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ'** - 'שַׁקֵּץ' לְשׁוֹן שֶׁרֶץ, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, חֲמוּרָה טֻמְאַת עֲבוֹדָה זָרָה מִטֻּמְאַת שֶׁרֶץ, שֶׁהִיא מְטַמְּאָה **כְּנִדָּה** - אַף בְּמַשָּׂא בְּלֹא מַגָּע, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה ל כב) 'וְטִמֵּאתֶם אֶת צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֶּךָ וְכוּ' **תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוֶה צֵא תֹּאמַר לוֹ'** - הַשְׁוָה הַכָּתוּב עֲבוֹדָה זָרָה לְדָוָה [-נִדָּה], לְלַמְּדֵנוּ **מַה נִּדָּה מְטַמְּאָה** אַף **בְּמַשָּׂא** בְּלֹא מַגָּע, **אַף עֲבוֹדָה זָרָה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא** בְּלֹא מַגָּע: **מִשְׁנָה ז שְׁלֹשָׁה חִלּוּקֵי דִינִים בְּכָתֵּי עֲבוֹדָה זָרָה, בַּאֲבָנִים שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה וּבְאֵילָנוֹת שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה: שְׁלֹשָׁה** סוּגֵי **בָּתִּים** שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁחֲלוּקִים בְּדִינָם כְּשֶׁבָּא לְבַטְּלָם הֵן: א. **בַּיִת שֶׁבָּנוּי מִתְּחִלָּה לַעֲבוֹדָה זָרָה** - שֶׁיֵּעָבֵד הוּא עַצְמוֹ, **הֲרֵי זֶה אָסוּר** בַּהֲנָאָה, ב. בַּיִת שֶׁנִּבְנָה לְמִגּוּרִים, וּלְאַחַר מִכֵּן **סִידּוֹ** [-לִבְּנוֹ בְּסִיד] **וְכִירּוֹ** [-פִּתַּח בּוֹ פְּתוּחִים וְצִיְּרוּ בּוֹ צִיּוּרִים] הַנִּכְרִי **לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְחִדְּשׁ** - אוֹ שֶׁחִדֵּשׁ, בּוֹ דָּבָר לַעֲבוֹדָה זָרָה, אַךְ עֲדַיִן לֹא עָבְדוֹ, **נוֹטֵל מַה שֶּׁחִדֵּשׁ** וְסִיֵּד וְכִיֵּר בּוֹ הַנִּכְרִי וְדֵיוֹ, לְפִי שֶׁלֹּא נֶאֱסְרָה בְּהֶנְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בַּאֲשֵׁרָה, שְׁנַיִם הַכֹּל מוֹדִים בָּהֶם, וְאֶחָד נָחְלְקוּ בּוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲכָמִים, **וְאֵיזוֹ הִיא הָאֲשֵׁרָה שֶׁנֶּחְלְקוּ בָּהּ**, אִילָן שֶׁנִּטָּעוֹ מִתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא שֶׁהֶעֱמִיד תַּחְתָּיו עֲבוֹדָה זָרָה, לְדַעַת חֲכָמִים **כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ עֲבוֹדָה זָרָה** אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, אַךְ **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ** - עַצְמָהּ, אֲסוּרָה, אַךְ כָּל שֶׁאֵין עוֹבְדִים אוֹתָהּ אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ עֲבוֹדָה זָרָה תַּחְתֶּיהָ אֵינָהּ אֲסוּרָה. **וּמַעֲשֶׂה** שֶׁפָּסַק כֵּן רַבִּי שִׁמְעוֹן **בְּצִידּוֹן בְּאִילָן שֶׁהָיוּ** נָכְרִים **עוֹבְדִין אוֹתוֹ** - מִשְׁתַּחֲוִים תַּחְתָּיו, וְסָבְרוּ שֶׁלָּאִילָן עַצְמוֹ הֵם עוֹבְדִים, **וּמָצְאוּ תַּחְתָּיו גַּל** שֶׁל אֲבָנִים, **אָמַר לָהֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּדִקוּ אֶת הַגַּל הַזֶּה** אִם יֵשׁ דָּבָר תַּחְתָּיו, **וּבָדָקוּהוּ וּמָצְאוּ בּוֹ צוּרָה** שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, **אָמַר לָהֶן** רַבִּי שִׁמְעוֹן, **הוֹאִיל וְלַצּוּרָה הַזּוֹ הֵן עוֹבְדִין** וְלֹא לָאִילָן, **נַתִּיר לָהֶן אֶת הָאִילָן** בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁאָר אִילָן סְתָם שֶׁיֵּשׁ עֲבוֹדָה זָרָה תַּחְתָּיו שֶׁאֵינוֹ נֶאֱסָר: **מִשְׁנָה ח דִּינֵי אֲשֵׁרָה, יְשִׁיבָה תַּחַת צִלָּהּ, מַעֲבָר תַּחְתֶּיהָ, וְהַמֻּתָּר וְהָאָסוּר לִזְרֹעַ תַּחְתֶּיהָ: לֹא יֵשֵׁב בְּצִלָּהּ** שֶׁל אֲשֵׁרָה שֶׁאֵינוֹ מִתַּחְתֶּיהָ, כְּגוֹן סָמוּךְ לִזְרִיחַת הַחַמָּה וּשְׁקִיעָתָהּ שֶׁיֵּשׁ לְכָל דָּבָר צֵל אֹרֶךְ שֶׁחֻלְקוֹ אֵינוֹ תַּחְתָּיו, וְאוּלָם **אִם** עָבַר **וְיָשַׁב** בְּצִלָּהּ **טָהוֹר. וְלֹא יַעֲבֹר תַּחְתֶּיהָ** - תַּחַת נוֹפָהּ, **וְאִם עָבַר** תַּחְתֶּיהָ וְהָאֱהִילָה עָלָיו, **טָמֵא,** אוּלָם כֵּיוָן שֶׁהוּא רַק אִסּוּר מִדְּרַבָּנָן, אִם **הָיְתָה** הָאֲשֵׁרָה **גּוֹזֶלֶת אֶת הָרַבִּים** עַל יְדֵי נוֹפָהּ הַנּוֹטָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **וּמְשׁוּם** כָּךְ **עָבַר תַּחְתֶּיהָ, טָהוֹר** הֵיוֹת וּבְאֹפֶן זֶה לֹא גָּזְרוּ.

משניות

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק ד

וְזוֹרְעִין תַּחְתֶּיהָ יְרָקוֹת **בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים**, לְפִי שֶׁאֵין הָאֲשֵׁרָה מוֹעִילָה לָהֶם אֶלָּא אַדְרַבָּה מַסְתִּירָה אוֹתָם מֵהַשָּׁמֶשׁ הַמּוֹעֶטֶת שֶׁיֵּשׁ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים שֶׁהֵם צְרִיכִים לָהּ, **אֲבָל לֹא** זוֹרְעִים תַּחְתֶּיהָ יְרָקוֹת **בִּימוֹת הַחַמָּה**, לְפִי שֶׁהִיא מְסוֹכֶכֶת עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַמְרֻבָּה שֶׁיֵּשׁ בִּימוֹת הַחַמָּה שֶׁמַּזִּיקָה לָהֶם, **וְהַחֲזָרִין** [-חֲזָרֶת, וְהִיא חַסָּה] אָסוּר לִזְרָעָהּ תַּחַת הָאֲשֵׁרָה **לֹא בִּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים**, לְפִי שֶׁהַצֵּל מוֹעִיל לָהּ תָּמִיד. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, לְשִׁיטָתִי (לעיל מ"ג) שֶׁזֶּה וָזֶה גּוֹרֵם מֵתָּר' זוֹרְעִים תַּחְתֶּיהָ אֶת כָּל מִינֵי הַיְרָקוֹת בֵּין בִּימוֹת הַחַמָּה וּבֵין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים לְפִי שֶׁגִּדּוּלָם הוּא גַּם מֵחֲמַת הַקַּרְקַע, אַךְ לְשִׁיטַת חֲכָמִים (לעיל מ"ג) שֶׁזֶּה וָזֶה גּוֹרֵם אָסוּר' הַשְׁנוּיָה בְּמִשְׁנָה זוֹ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת שֶׁאַף **לֹא** יִזְרַע **יְרָקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהַנִּמְיָה** [-עֲלִים הַנּוֹשְׁרִים מִן הָאִילָן בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים] **נוֹשֶׁרֶת עֲלֵיהֶן, וְהִוָּה** [-וְנַעֲשִׂית] לָהֶן **לְזֶבֶל** הַמְסַיֵּעַ בְּגִדּוּלָן, אוּלָם רַבָּנָן סוֹבְרִים שֶׁהָאֲשֵׁרָה אֵינָהּ מוֹעֶלֶת לַיְרָקוֹת בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים כְּלָל, לְפִי שֶׁהִיא מַזִּיקָה לָהֶם בִּנְשִׁירַת עָלֶיהָ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהִיא מוֹעִילָה לָהֶם עַל יְדֵי צִלָּהּ:

מִשְׁנָה ט אִסּוּר הֲנָאָה מֵעֲצֵי אֲשֵׁרָה, וּמִדְּבָר שֶׁהִשְׁבַּח עַל יָדָם, וְדִין פִּדְיוֹן עֲבוֹדָה זָרָה: נָטַל **מִמֶּנָּה** - מִן הָאֲשֵׁרָה, **עֲצִים** - עֲנָפִים, **אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה**, לְפִיכָךְ אִם עָבַר וְהִסִּיק בָּהֶן אֶת הַתַּנּוּר, **אִם** הוּא תַּנּוּר **חָדָשׁ** שֶׁזֶּהוּ הַסִּקּוֹ הָרִאשׁוֹן יֵתֵץ הַתַּנּוּר, לְפִי שֶׁהַהֶסֵּק הָרִאשׁוֹן מְחַזֵּק וּמְחַשֵּׁם אֶת הַתַּנּוּר וּלְדַעַת חֲכָמִים שֶׁזֶּה וָזֶה גּוֹרֵם אָסוּר' הוּא נֶאֱסָר, **וְאִם** הוּא תַּנּוּר **יָשָׁן**, אֵינוֹ נֶאֱסָר בְּהֶסֵּק זֶה, אוּלָם הוּא תַּנּוּר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם אָסוּר לֶאֱפוֹת בְּהֶסֵּק זֶה, וּלְפִיכָךְ **יוֹצֵן** [-יְצַנֵּן] הַתַּנּוּר, וַיְסִיקוֹ בְּעֵצִים אֲחֵרִים. **אָפָה בּוֹ** - בְּתַנּוּר חָדָשׁ שֶׁלֹּא נִתַּץ אוֹ בְּתַנּוּר יָשָׁן שֶׁלֹּא צִנֵּן, **אֶת הַפַּת, אֲסוּרָה** הַפַּת **בַּהֲנָאָה**, לְפִי שֶׁמְּעֹרֶבֶת בָּהּ הֲנָאָה מֵעֲבוֹדָה זָרָה. **נִתְעָרְבָה** פַּת זוֹ שֶׁנֶּאֶפְתָּה בַּעֲצֵי אֲשֵׁרָה וְנֶאֶסְרָה בַּהֲנָאָה **בַּאֲחֵרוֹת** - בִּכְכָּרוֹת אֲחֵרוֹת הַמֻּתָּרוֹת, **כֻּלָּן אֲסוּרוֹת בַּהֲנָאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, נִתָּן לְהַתִּיר כִּכָּרוֹת אֵלּוּ עַל יְדֵי שֶׁיּוֹלִיךְ **הֲנָאָה** - שֶׁיַּשְׁלִיךְ מָעוֹת כְּעֶרְכָּן כְּפִי זֶה, **לִים הַמֶּלַח, אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, **אֵין פִּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה** (דברים ז כז) 'וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ', וְדָרְשׁוּ שֶׁעֲבוֹדָה זָרָה תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמָיהּ, וְלֹא נִתָּן לִפְדּוֹתָהּ. **נָטַל הַיָּמָּנָּה** - מִן הָאֲשֵׁרָה, חֻתִּיכַת עֵץ וְעָשָׂה מִמֶּנָּה **כַּרְכַּר** [-כְּלִי אֲרִיגָה, כְּמִין מַחַט שֶׁמַּעֲבִירִים הָאוֹרְגִים עַל הַשְּׁתִי כְּשֶׁהוּא מְתוּחַ לִפְנֵיהֶם] **אָסוּר** הַכַּרְכַּר **בַּהֲנָאָה**, עָבַר וְאָרַג בּוֹ - בַּכַּרְכַּר, **אֶת הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד אָסוּר בַּהֲנָאָה, נִתְעָרֵב הַבֶּגֶד בָּאֲחֵרִים, וַאֲחֵרִים** אֲסוּרִים **בַּהֲנָאָה**, אַף הֵם **בַּאֲחֵרִים, כֻּלָּן אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, יָכוֹל הוּא לְהַתִּיר אֶת הַכַּרְכַּר וְאֶת הַבְּגָדִים שֶׁאָרַג בּוֹ וְשֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם עַל יְדֵי שֶׁיּוֹלִיךְ **הֲנָאָה** - שֶׁיַּשְׁלִיךְ מָעוֹת כְּעֶרְכָּם, **לִים הַמֶּלַח. אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, **אֵין פִּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה:** **מִשְׁנָה י בְּטוּל שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה:** **כֵּיצַד מְבַטְּלָהּ** לָאֲשֵׁרָה מִלִּהְיוֹת עֲבוֹדָה זָרָה, כָּל שֶׁנָּכְרִי גָּדוֹל וּבֶן דַּעַת שָׁיוֹדֵעַ בְּטִיב עֲבוֹדָה זָרָה וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ **קִרְסֵם** - נָטַל מִמֶּנָּה קֵיסָם יָבֵשׁ לִשְׂרֹף, **וְזֵרֵד** - אוֹ כָּרַת מִמֶּנָּה עָנָף לַח, אוֹ **שָׁנָטַל מִמֶּנָּה** עֵץ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ **מַקֵּל אוֹ שַׁרְבִיט, אוֹ אִפְּלוּ** נָטַל מִמֶּנָּה **עָלֶה** אֶחָד, **הֲרֵי זוֹ בְּטֵלָה** וּמֻתָּרֶת, **שְׁפָיָה** [-שִׁיפָּה] **לְצָרְכָּהּ** - כְּגוֹן לְיַפּוֹתָהּ, **אֲסוּרָה, שֶׁלֹּא לְצָרְכָּהּ** אֶלָּא לְצָרְכּוֹ, הֲרֵי הִיא **מֻתָּרֶת:**

פֶּרֶק ד

דִּין חֲפָצִים הַנִּמְצָאִים אֵצֶל הָעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁיֵּשׁ לְגַבֵּיהֶם חֲשָׁשׁ תִּקְרֹבֶת אוֹ תַּשְׁמִישֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה, הֲנָאָה מִנִּכְסֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְדִינֵי בְּטוּל עֲבוֹדָה זָרָה. וְכֵן דִּינֵי יַיִן נֶסֶךְ:

מִשְׁנָה א דִּין אֲבָנִים שֶׁנִּמְצְאוּ בְּצַד מֵרְקוּלִיס: **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ אֲבָנִים** הַמְּנֻחוֹת **זוֹ בְּצַד זוֹ** אוֹ שְׁתַּיִם זוֹ בְּצַד זוֹ וּשְׁלִישִׁית עַל גַּבָּן, שֶׁנִּמְצְאוּ **בְּצַד** - בְּסָמוּךְ לְ**מֵרְקוּלִיס** [עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁצּוּרָתָהּ שְׁתֵּי אֲבָנִים זוֹ לְצַד זוֹ וּשְׁלִישִׁית עַל גַּבָּן וְדָרָךְ עֲבוֹדָתָהּ בְּזִרְיקַת אֲבָנִים עָלֶיהָ], בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת מִמֶּנָּה, **אֲסוּרוֹת** בַּהֲנָאָה, וְאַף שֶׁאֲבָנִים הַנִּמְצָאוֹת בְּמֶרְחָק זֶה וַדַּאי לֹא נִזְרְקוּ עַל הַמֵּרְקוּלִיס דָּרְךְ עֲבוֹדָתוֹ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁדָּרְכָּן עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לַעֲשׂוֹת מֵרְקוּלִיס קָטָן נוֹסָף בְּסָמוּךְ לַמֵּרְקוּלִיס הַגָּדוֹל, וּפְעָמִים שֶׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ מֵרְקוּלִיס קָטָן שָׁלֹשׁ אֲבָנִים זוֹ בְּצַד זוֹ וְאֵינָם מַקְפִּידִים שֶׁתְּהֶיָה הָאֶבֶן הַשְּׁלִישִׁית עַל גַּבֵּי הַשְּׁתַּיִם הָאֲחֵרוֹת, יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁאֲבָנִים אֵלּוּ הֵן מֵרְקוּלִיס קָטָן, **וּשְׁתַּיִם** שֶׁנִּמְצְאוּ בְּצַד מֵרְקוּלִיס, **מֻתָּרוֹת** בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁאֵין דָּרְךְ לַעֲשׂוֹת מֵרְקוּלִיס פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ אֲבָנִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, אֵין דָּרְךְ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לַעֲשׂוֹת מֵרְקוּלִיס קָטָן בְּסָמוּךְ לְמֵרְקוּלִיס גָּדוֹל, לְפִיכָךְ אֲבָנִים **שֶׁנִּרְאוֹת עִמּוֹ** - שֶׁסְּמוּכוֹת לְמֵרְקוּלִיס מַמָּשׁ וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּזְרְקוּ עַל הַמֵּרְקוּלִיס וְנָפְלוּ מִמֶּנּוּ **אֲסוּרוֹת** בַּהֲנָאָה, וַאֲבָנִים **שֶׁאֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ** - שֶׁאֵינָן סְמוּכוֹת לְמֵרְקוּלִיס כָּל כָּךְ, וּבְוַדַּאי לֹא נָפְלוּ מִמֶּנּוּ, אֲפִלּוּ שָׁלֹשׁ אֲבָנִים **מֻתָּרוֹת** בַּהֲנָאָה: **מִשְׁנָה ב דִּין דְּבָרִים שׁוֹנִים שֶׁנִּמְצְאוּ בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מֵרְקוּלִיס:** **מָצָא בְּרֹאשׁוֹ** שֶׁל מֵרְקוּלִיס **מָעוֹת** הַמְּנֻחוֹת בְּכִיס שֶׁתָּלוּי בְּצַוָּארוֹ, אוֹ **כְּסוּת** [-בֶּגֶד] מְקֻפָּלֶת, הַמְּנֻחַת עַל כְּתֵפוֹ אוֹ עַל רֹאשׁוֹ, **אוֹ כֵּלִים** מֻנָּחִים עַל רֹאשׁוֹ, **הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין** בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁאֵינָם מֻנָּחִים עָלָיו כְּדֶרֶךְ נוֹי אֶלָּא כְּדֶרֶךְ בִּזָּיוֹן. אוּלָם אִם מָצָא בְּרֹאשׁוֹ **פַּרְכִּילֵי עֲנָבִים** [-אֶשְׁכּוֹלוֹת עֲנָבִים עִם זְמוֹרוֹתֵיהֶם], **וַעֲטָרוֹת שֶׁל שְׁבָלִים** [-קְשׁוּט הֶעָשׂוּי מִשִּׁבֳּלֵי תְּבוּאָה], **וְיֵינוֹת וּשְׁמָנִים וּסְלָתוֹת**, וְכָל דָּבָר שֶׁפְּיוֹצֵא בּוֹ רָאוּי לִהְיוֹת **קָרֵב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אָסוּר** בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הִקְרִיבוּ אוֹתָם לַעֲבוֹדָה זָרָה: **מִשְׁנָה ג דִּין הֲנָאָה מִגִּנְזֵי אוֹ מֵרֶחֶץ שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה:** **עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהָיְתָה לָהּ גִּנְזֵי אוֹ מֶרְחָץ** שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לָהּ, **נֶהֱנִין** - מֻתָּר לֵהָנוֹת **מֵהֶן, שֶׁלֹּא בְּטוּבָהּ** - אִם אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל כָּךְ לִכְמָרֵי הָעֲבוֹדָה זָרָה, **וְאֵין נֶהֱנִין מֵהֶן בְּטוּבָהּ** - וְאָסוּר לֵהָנוֹת מֵהֶן אִם מְשַׁלֵּם עַל כָּךְ לִכְמָרֵי הָעֲבוֹדָה זָרָה, וְאִם **הָיָה** גִּנְזֵי אוֹ מֶרְחָץ אֵלּוּ בִּשְׁתֻפּוּת **שֶׁלָּהּ** - שֶׁל הָעֲבוֹדָה זָרָה, **וְשֶׁל אֲחֵרִים, נֶהֱנִין מֵהֶן בֵּין בְּטוּבָהּ וּבֵין שֶׁלֹּא בְּטוּבָהּ** - בֵּין אִם מְשַׁלֵּם עַל כָּךְ וּבֵין אִם אֵינוֹ מְשַׁלֵּם: **מִשְׁנָה ד אִסּוּר הֲנָאָה בַּעֲבוֹדָה זָרָה מִשָּׁעַת יְצִירָתָהּ אוֹ מִשָּׁעַת עֲבוֹדָתָהּ, וְדִין בְּטוּל עֲבוֹדָה זָרָה:** **עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי אֲסוּרָה** בַּהֲנָאָה **מִיָּד** עִם סִיּוּם יְצִירָתָהּ לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם' וְדָרְשׁוּ מִשֶּׁפָּסְלוֹ נַעֲשָׂה לוֹ לֵאלֹוהַּ, **וַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ אֲסוּרָה** מִשָּׁעַת יְצִירָתָהּ, אֶלָּא מֵתֻּרֶת הִיא **עַד שֶׁתִּתְעַבֵּד. נָכְרִי מְבַטֵּל** - יָכוֹל לְבַטֵּל, **עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ** וַהֲרֵי הִיא מֻתֶּרֶת בַּהֲנָאָה, וְכֵן מְבַטֵּל הוּא **עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ וְשֶׁל חֲבֵרוֹ** הַגּוֹי. **וְיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְבַטֵּל** - אֵינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל, **עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי** אֲפִלּוּ אִם נָתַן לוֹ הַגּוֹי רְשׁוּת לְבַטְּלָהּ, לְפִי שֶׁלֹּא מָצִינוּ מָקוֹר לְבִטּוּל עֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי עַל יְדֵי הַנָּכְרִי. גּוֹי **הַמְבַטֵּל עֲבוֹדָה זָרָה, בְּטֵל** בְּכָךְ גַּם אֶת **מְשַׁמְּשֶׁיהָ**, לְפִי שֶׁנִּגְרָרִים הֵם אַחֲרֶיהָ, אוּלָם אִם **בְּטֵל מְשַׁמְּשֶׁיהָ** לְבַדָּם, **מְשַׁמְּשֶׁיהָ מֻתָּרִין וְהִיא** עַצְמָהּ **אֲסוּרָה** לְפִי שֶׁאֵינָהּ נִגְרֶרֶת אַחֲרֵי מְשַׁמְּשֶׁיהָ: **מִשְׁנָה ה מַעֲשִׂים הַנֶּחְשָׁבִים וְשֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים בְּטוּל עֲבוֹדָה זָרָה:** **כֵּיצַד** הַנָּכְרִי **מְבַטְּלָהּ** לָעֲבוֹדָה זָרָה: **קָטַע** [-חָתַךְ] הַגּוֹי אֶת **רֹאשׁ אָזְנָהּ** [-קְצֵה הָאֹזֶן שֶׁלָּהּ], אוֹ שֶׁקָּטַע אֶת **רֹאשׁ חָטְמָהּ** [-קְצֵה הָאַף שֶׁלָּהּ], אוֹ שֶׁקָּטַע אֶת **רֹאשׁ אֶצְבָּעָהּ**, אוֹ **שָׁפְחָסָהּ** - הִכָּה עַל פָּנֶיהָ בְּקוּרְנָס וּמָעֲכָן עַד שֶׁנִּשְׁאֲרוּ לְלֹא צוּרָה, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִסֵּר** מִמֶּנָּה כְּלוּם אֶלָּא רַק קִלְקֵל אֶת צוּרַת פָּנֶיהָ, **בְּטֵלָהּ** וּמֻתֶּרֶת בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁבְּמַעֲשִׂים אֵלּוּ הוּא מְגַלֶּה שֶׁאֵינוֹ מַחְשִׁיבָהּ וְאֵינוֹ חָפֵץ לְעָבְדָהּ יוֹתֵר, אוּלָם אִם רַק **רִקַּק בְּפָנֶיהָ**, אוֹ **הִשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ**, אוֹ **גֵּרְרָהּ** - סָחַב אוֹתָהּ עַל הָאָרֶץ וְהִשְׁלִיכָהּ בְּתוֹךְ טִיט וְכַדּוֹמֶה דָּרֶךְ בִּזָּיוֹן, **וְזֵרַק** - אוֹ זָרַק, **בָּהּ אֶת הַצּוֹאָה, הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ בְּטֵלָה**, לְפִי שֶׁפְּעָמִים כְּשֶׁרוֹאָה הַגּוֹי שֶׁאֵין הָאֱלִיל עוֹזֵר לוֹ הוּא כּוֹעֵס עָלָיו וּמְבַזֶּה אוֹתוֹ, אַךְ לְאַחַר שָׁעָה חוֹזֵר לְעָבְדוֹ, וְעַל כֵּן אֵין הַנְּהָגָתוֹ עִם הָעֲבוֹדָה זָרָה בְּדֶרֶךְ בִּזָּיוֹן מְגַלֶּה שֶׁמְּבַטֵּל אוֹתָהּ. **מְכָרָהּ** הַגּוֹי - לָעֲבוֹדָה זָרָה, **אוֹ מִשְׁכְּנָהּ** לְצוֹרֵךְ נָכְרִי - שֶׁאִם לֹא יִפְרַע לוֹ חוֹבוֹ יִגְבֶּנָּה בְּחוֹבוֹ, **רַבִּי אוֹמֵר, בְּטֵל** אוֹתָהּ בְּכָךְ וּמֻתֶּרֶת בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁיּוֹדֵעַ הוּא שֶׁעָתִיד הַצּוֹרֵף לְהַתִּיכָהּ,

קָטַע רֹאשׁ אָזְנָהּ, רֹאשׁ חָטְמָהּ, רֹאשׁ אֶצְבָּעָהּ, פְּחָסָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִסְּרָהּ, בְּטֵלָהּ. רִקַּק בְּפָנֶיהָ, הִשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ, גֵּרְרָהּ, וְזָרַק בָּהּ אֶת הַצּוֹאָה, הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ בְּטֵלָה. מְכָרָהּ אוֹ מִשְׁכְּנָהּ, רַבִּי אוֹמֵר, בְּטֵל

משניות

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק ד

המבוארות

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, **לֹא בִּטֵּל** אוֹתָהּ בְּכָךְ, שֶׁהֲרֵי לֹא עָשָׂה כֵּן מֵרְצוֹנוֹ, אֶלָּא הֶכְרֵחַ לְמָכְרָהּ מִשּׁוּם שֶׁנִּזְקַק לְמָמוֹן, וְיִתָּכֵן שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיא שֶׁיַּמְשִׁיכוּ הַקּוֹנֶה אוֹ הַצּוֹרֵךְ הַמַּלְוֶה לַעֲבֹד אוֹתָהּ, אוּלָם אִם מְכָרָהּ לְצוֹרֵךְ יִשְׂרָאֵל וַדַּאי בִּטְלָהּ: **מַתְנִי' ו הֶמְשֵׁךְ דִּין בִּטּוּל עֲבוֹדָה זָרָה: עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהִנִּיחוּהָ עוֹבְדֶיהָ** וְלֹא נִטְלוּהָ עִמָּם כְּשֶׁעָזְבוּ אֶת מְקוֹמָם כְּדֵי לְהִתְיַשֵּׁב בְּמָקוֹם אַחֵר וְאֵין דַּעְתָּם לַחֲזֹר, **בְּשָׁעַת שָׁלוֹם** - שֶׁעֲזִיבָתָם אֵינָהּ בִּמְנוּסָה וּבִבְהִילוּת, **מֻתָּרֶת**, לְפִי שֶׁנִּפְּךָ מֵעֲזִיבָתָם אוֹתָהּ שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה עוֹד בְּעֵינֵיהֶם וּבְטֵלוּהָ, אוּלָם **בְּשָׁעַת מִלְחָמָה** - שֶׁעֲזִיבָתָם מִפַּחַד הָאוֹיְבִים הִיא בִּמְנוּסָה וּבִבְהִילוּת, **אֲסוּרָה** לְפִי שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁשִּׁכְחוּהָ מֵחֲמַת בִּהְילוּתָם, וְאֵין עֲזִיבָתָם אוֹתָהּ הוֹכָחָה שֶׁבִּטְלוּהָ. **בִּימוֹסְיָאוֹת שֶׁל מְלָכִים** - אַבְנֵי גְּזִית שֶׁרִגְילִים לְהַנִּיחָן בְּדֶרֶךְ בָּהּ רָגִיל הַמֶּלֶךְ לַעֲבֹר, וַעֲלֵיהֶן מְעֻמָּדִים עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהַמֶּלֶךְ מִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ כְּשֶׁהוּא עוֹבֵר, **הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרוֹת**, וְאֵין לְאָסְרָן מִשּׁוּם מִשְׁמְשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה, **מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָם בְּשָׁעָה שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִים** רַק בְּדֶרֶךְ זוֹ וְלֹא בְּאֹפֶן קָבוּעַ, וְעַל כֵּן אֵינָן חֲשׁוּבוֹת מִשְׁמְשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה: **מַתְנִי' ז דִּין וּדְבָרִים בֵּין חַכְמֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם לִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרוֹמִי: שְׁאֲלוּ** חַכְמֵי הָאֻמּוֹת **אֶת הַזְּקֵנִים** - חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיוּ **בְּרוֹמִי, אִם אֵין רְצוֹנוֹ** שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא **בַּעֲבוֹדָה זָרָה** - בְּקִיּוּמָהּ שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה בָּעוֹלָם, **לָמָּה אֵינוֹ מְבַטְּלָהּ** - מֵאֲבֵדָהּ מִן הָעוֹלָם, **אָמְרוּ לָהֶן** הַזְּקֵנִים, **אִלּוּ** רַק **לְדָבָר שֶׁאֵין צָרִךְ לָעוֹלָם בּוֹ** כְּגוֹן פְּסִילֵי עֵץ וָאֶבֶן **הָיוּ עוֹבְדִין** הַגּוֹיִם, **הָיָה** הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא **מְבַטְּלָן, אֲבָל הֲרֵי הֵן עוֹבְדִין לַחַמָּה וְלַלְבָנָה וְלַכּוֹכָבִים וְלַמַּזָּלוֹת** הַנִּצְרָכִים לְקִיּוּם הָעוֹלָם, וְכִי **יְאַבֵּד** הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת **עוֹלָמוֹ מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים** שֶׁעוֹבְדִים לָהֶם, **אָמְרוּ לָהֶן** חַכְמֵי הָאֻמּוֹת, **אִם כֵּן, יְאַבֵּד** הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעוֹלָמוֹ רַק **דָּבָר שֶׁאֵין צָרִךְ לָעוֹלָם בּוֹ** כְּגוֹן פְּסִילֵי עֵץ וָאֶבֶן, **וְיַנִּיחַ** - וְיִשְׁאִיר רַק **דָּבָר שֶׁצָּרִךְ הָעוֹלָם בּוֹ** כְּגוֹן הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ, אַף שֶׁהַגּוֹיִם עוֹבְדִים לָהֶם, **אָמְרוּ לָהֶן** הַזְּקֵנִים, אִם הָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה כֵּן, עֲלוּלִים הָיִינוּ **אַף אָנוּ** לְהִיוֹת **מַחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְדֵיהֶם שֶׁל אֵלּוּ** - הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ, וּמוֹדִים לְדִבְרֵיהֶם **שֶׁהֵם** הָיוּ **אוֹמְרִים** לָנוּ **תְּדָעוּ שֶׁהֵן אֱלֹהוּת** וְרָאוּי לְעָבְדָם, **שֶׁהֲרֵי הֵן לֹא בָּטְלוּ** כְּשֶׁאָר הָאֱלִילִים שֶׁאִבְּדָם ה', וְעַל כֵּן אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְאַבֵּד אַף עֲבוֹדָה זָרָה מִן הָעוֹלָם, וְהָרוֹצֶה לָבוֹא וְלִטָּעוֹת סוֹפוֹ שֶׁיִּתֵּן עַל כָּךְ אֶת הַדִּין: **מַתְנִי' ח מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין נַעֲשֶׂה הַיַּיִן יַיִן נֶסֶךְ בְּמַגָּע נָכְרִי עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר: לוֹקְחִין** - מֵחָתָן לְקִנּוֹת, **גַּת** [-מִקּוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים], **בְּעוּטָה** - שֶׁהָעֲנָבִים שָׁבָּהּ דְּרוּכִים וּבְעוּטִים, **מִן הַגּוֹי** שֶׁדְּרָכָם, וְאֵין דְּרִיכָתָם בְּרַגְלֵיהֶן אוֹסֶרֶת אֶת הַיַּיִן, וְלֹא זוֹ בִּלְבַד אֶלָּא אַף **עַל פִּי שֶׁהוּא** - הַגּוֹי, **נוֹטֵל** אֶת הָעֲנָבִים **בְּיָדוֹ** מִתּוֹךְ הַגַּת **וְנוֹתֵן** אוֹתָם **לַתַּפּוּחַ** [-עֲרֵמָה שֶׁבָּהּ צוֹבְרִים אֶת הָעֲנָבִים הַדְּרוּכִים כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא כָּל יֵינָם], אֵין נָאֶסָר הַיַּיִן לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא בַּגַּת עֲדַיִן אֵינוֹ נֶחְשָׁב יַיִן וְאֵין דָּרְכּוֹ לְנַסְּכוֹ עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר, וּכְלָךְ לֹא גָּזְרוּ עָלָיו, **וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה יַיִן נֶסֶךְ** אֲפִלּוּ נוֹגֵעַ בּוֹ הַגּוֹי בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹרֵד בַּצִּנּוֹר הַמּוֹלִיךְ אֶת הַיַּיִן מִן הַגַּת לַבּוֹר, **עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר** עַצְמוֹ. **יָרַד** הַיַּיִן **לַבּוֹר, וְנָגַע** בּוֹ הַגּוֹי **מַה שֶּׁבַּבּוֹר אָסוּר, וְהַשְּׁאָר** - שְׁאָר הַיַּיִן הַנִּמְצָא בַּגַּת וּבַצִּנּוֹר, **מֻתָּר** אֲפִלּוּ אִם נָגַע בּוֹ הַגּוֹי. וּמִשְּׁנָתֵנוּ שֶׁאֵין הַיַּיִן נָאֱסָר עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר מִשְּׁנָה רִאשׁוֹנָה הִיא, אַךְ לַהֲלָכָה כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל הַיַּיִן לְהִמָּשֵׁךְ בְּתוֹךְ הַגַּת לְכִוּוּן הַצִּנּוֹר הַמּוֹלִיכוֹ לַבּוֹר כְּבָר נַעֲשָׂה יַיִן נֶסֶךְ בִּנְגִיעַת הַגּוֹי: **מַתְנִי' ט מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁאָסוּר לְגֹרֶם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַף בְּשֶׁהֵם שֶׁל נָכְרִי וּלְפִיכָךְ אֵין לְסַיֵּעַ לְנָכְרִי בִּבְצִירַת עֲנָבָיו, וְאַגַּב כָּךְ שֶׁאֵין לְסַיֵּעַ לְעַם הָאָרֶץ בִּדְרִיכַת וּבְצִירַת עֲנָבָיו וְלִישַׁת עִסָּתוֹ בְּטֻמְאָה: דּוֹרְכִין עִם הַגּוֹי** אֶת הָעֲנָבִים **בַּגַּת** בְּשָׁכָר, כֵּיוָן שֶׁקָּדַעַת מִשְׁנָה זוֹ [שֶׁהִיא מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה] אֵין הַיַּיִן נָאֱסָר בִּדְרִיכָתוֹ עַד שֶׁיֵּרֵד לַבּוֹר כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ח), וְעַל כֵּן אֵינוֹ נֶחְשָׁב מְשׁוֹתָּכָר בְּיֵינָן נֶסֶךְ, וְאַף שֶׁסּוֹבֵר הַתַּנָּא שֶׁל מִשְׁנָה זוֹ שֶׁאָסוּר לְגֹרֶם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ הֵם שֶׁל נָכְרִי דְּלִדְלַאי, אֵין דְּרִיכָתוֹ עִם הַגּוֹי נֶחְשֶׁבֶת הוֹסֶפֶת טֻמְאָה לְפִי שֶׁמַּשָּׂעָה שֶׁדָּרַךְ בָּהֶם הַגּוֹי מְעַט כְּבָר נִטְמְאוּ, **אֲבָל לֹא בּוֹצְרִין עִמּוֹ** - עִם הַגּוֹי, עֲנָבִים בַּכָּרֶם, לְפִי שֶׁהַגּוֹי מַנִּיחָם בְּגַת טְמֵאָה וְכֵן מְטַמְּאָם בְּמַגָּעוֹ, וְאָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אַף מִשְׁנָה זוֹ שֶׁאָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲפִלּוּ הֵם שֶׁל נָכְרִי מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה הִיא, אַךְ לַהֲלָכָה חֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם שֶׁל נָכְרִי מֻתָּר לִגְרֹם לָהֶם טֻמְאָה. **יִשְׂרָאֵל** עִם הָאָרֶץ **שֶׁהוּא עוֹשֶׂה** עִסְקֵי פֵּרוֹתָיו **בְּטֻמְאָה** וְעוֹבֵר עֲבֵרָה בְּכָךְ שֶׁמְּטַמֵּא אֶת הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁבָּהֶם, **לֹא דוֹרְכִין** עִמּוֹ בַּגַּת **וְלֹא בּוֹצְרִין עִמּוֹ** עֲנָבִים מֵהַכֶּרֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרַגֵּל לַעֲשׂוֹת כֵּן, **אֲבָל מוֹלִיכִין עִמּוֹ חֲבִיּוֹת** רֵיקוֹת **לַגַּת** לְמַלְאוֹתָן בְּיֵינָן, **וּמְבִיאִין עִמּוֹ** חֲבִיּוֹת מְלֵאוֹת **מִן הַגַּת** שֶׁלְּפִי שֶׁכְּבָר נִטְמְאוּ הָעֲנָבִים בְּדִרִיכָתָם, אֵין הוֹלְכִת וְהֲבָאַת הֶחָבִיּוֹת נֶחְשָׁבוֹת סִיּוּעַ לְמַעֲשֵׂה עֲבֵרָה. כֵּיוֹצֵא בָּזֶה **נַחְתּוֹם** [-אוֹפֶה] עִם הָאָרֶץ **שֶׁהוּא עוֹשֶׂה** עִסְתּוֹ **בְּטֻמְאָה** וְעוֹבֵר עֲבֵרָה בְּכָךְ שֶׁמְּטַמֵּא אֶת הַחַלָּה שֶׁבָּהּ, **לֹא לָשִׁין** עִמּוֹ עִסָּה **וְלֹא עוֹרְכִין עִמּוֹ** אֶת הַכְּפֹרוֹת לָאֱפוֹתָן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְרַגֵּל לַעֲשׂוֹת כֵּן, **אֲבָל מוֹלִיכִין עִמּוֹ פַּת** לְאַחַר אֲפִיָּתָהּ **לַפַּלְטֵר** [-הַקּוֹנֶה כִּכָּרוֹת מִן הַנַּחְתּוֹם וּמוֹכְרָן בַּשּׁוּק] שֶׁלְּפִי שֶׁכְּבָר נִטְמְאָה הָעִסָּה אֵין הוֹלְכַת הַפַּת לַפַּלְטֵר נֶחְשֶׁבֶת סִיּוּעַ לְמַעֲשֵׂה עֲבֵרָה: **מַתְנִי' י חֲשַׁשׁ נְגִיעַת גּוֹי בְּיַיִן, וּנְגִיעָה הָאוֹסֶרֶת וְשֶׁאֵינָהּ אוֹסֶרֶת: גּוֹי שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בְּצַד הַבּוֹר שֶׁל יַיִן** שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵין יָדוּעַ אִם נָגַע בַּיַּיִן, **אִם יֵשׁ לוֹ** - לַגּוֹי, **עָלָיו** - עַל הַיַּיִן שֶׁבַּבּוֹר, **מִלְוֶה** - שְׁעִבּוּד, שֶׁשִּׁעְבְּדוּ לוֹ הַיִּשְׂרְאֵל לִגְבּוֹת מִמֶּנּוּ חוֹב שֶׁחַיָּב לוֹ, **אָסוּר** הַיַּיִן בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁמַּחְשִׁיב הַגּוֹי אֶת הַיַּיִן כְּשֶׁלּוֹ, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ, וְאִם **אֵין לוֹ עָלָיו** - עַל הַיַּיִן, **מִלְוֶה** - שְׁעִבּוּד, **מֻתָּר** הַיַּיִן אֲפִלּוּ בִּשְׁתִיָּה. **נָפַל** הַגּוֹי **לַבּוֹר** שֶׁל יַיִן, וּמֵת **וְעָלָה** - וְהֶעֱלוּהוּ מִן הַבּוֹר, וּבִשְׁעַת נְפִילָתוֹ נָגַע בַּיַּיִן שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה, **וּמְדָּדוֹ בְּקָנֶה** - אוֹ שֶׁהָיָה הַגּוֹי מוֹדֵד אֶת הַיַּיִן בְּקָנֶה, אוֹ **שֶׁהִתִּיז** - סָלַק, הַגּוֹי **אֶת הַצַּרְעָה בְּקָנֶה** מֵעַל גַּבֵּי הַיַּיִן, וְלֹא נָגַע בּוֹ בְּיָדוֹ, **אוֹ שֶׁהָיָה מְטַפֵּחַ** בְּיָדָיו **עַל פִּי חָבִית** מְרֻתַּחַת - עַל רְתִיחוֹת הָעוֹלוֹת מֵחֲבִית יַיִן שֶׁהִרְתִּיחוּהָ, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְנַסֵּךְ בְּאֹפֶן זֶה, **בְּכָל אֵלּוּ הָיָה מַעֲשֶׂה, וְאָמְרוּ: יִמְכֹּר** הַיַּיִן לְגוֹיִם, לְפִי שֶׁנְּגִיעָה שֶׁאֵינָהּ בְּכַוָּנָה וּנְגִיעָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר אוֹ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ נִסּוּךְ אֵינָהּ אוֹסֶרֶת אֶת הַיַּיִן אֶלָּא בִּשְׁתִיָּה וְלֹא בַּהֲנָאָה, **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** בְּאֶפָּנִים אֵלּוּ אֶת הַיַּיִן אַף בִּשְׁתִיָּה. אוּלָם גּוֹי שֶׁנָּפַל לַבּוֹר וְעָלָה חַי וְנָגַע בַּיַּיִן בַּעֲלִיָּתוֹ נֶאֱסַר הַיַּיִן אַף שֶׁאֵין נְגִיעָתוֹ בַּיַּיִן בְּכַוָּנָה לְפִי שֶׁהוּא הוֹלֵךְ וּמוֹדֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה עַל הַצָּלָתוֹ. **נָטַל** הַגּוֹי **אֶת הֶחָבִית וּזְרָקָהּ בַּחֲמָתוֹ** [-מֵרֹב כַּעְסוֹ] **לַבּוֹר** שֶׁל יַיִן, **זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה, וְהִכְשִׁירוּ** אֶת הַיַּיִן אֲפִלּוּ בִּשְׁתִיָּה, לְפִי שֶׁזְּרִיקַת חֵפֶץ עַל הַיַּיִן אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כִּנְגִיעָה בּוֹ לְעִנְיַן יַיִן נֶסֶךְ: **מַתְנִי' יא דִּין יַיִן הַנִּמְצָא בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל גּוֹי: הַמְטַהֵר יֵינוֹ שֶׁל נָכְרִי** - הַדּוֹרֵךְ עֲנָבִים שֶׁל הַנָּכְרִי כְּדֵי לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ אֶת הַיַּיִן וּלְמָכְרוֹ לְיִשְׂרְאֵלִים בְּכַשְׁרוּת, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם לוֹ עָלָיו עַד שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ, **וְנוֹתְנוֹ** לַיַּיִן **בִּרְשׁוּתוֹ** שֶׁל הַנָּכְרִי - **בְּבֵית הַפָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים** הַנִּמְצָא **בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹיִם וְיִשְׂרְאֵלִים** אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע הַנָּכְרִי בַּיַּיִן וַאֲסָרוֹ, לְפִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ הוּא שֶׁיִּרְאוּהוּ יִשְׂרְאֵלִים הָעוֹבְרִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְשׁוּב לֹא יִקְנוּ אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן **מֻתָּר** הַיַּיִן בִּשְׁתִיָּה. נִתְּנוֹ לַיַּיִן בְּבֵית הַנָּכְרִי הַנִּמְצָא **בְּעִיר שֶׁכֻּלָּהּ גּוֹיִם**, אוֹ בְּבֵית שֶׁאֵינוֹ פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ הַנָּכְרִי לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה, **אֲסוּר** הַיַּיִן, **עַד שֶׁיְּהֵא שׁוֹמֵר** הָרוֹאֶה שֶׁאֵין הַנָּכְרִי נוֹגֵעַ בַּיַּיִן, **וְאֵין הַשּׁוֹמֵר צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב** כָּל הַזְּמַן אֵצֶל הַיַּיִן **וּמְשַׁמֵּר** אוֹתוֹ, אֶלָּא **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** לִפְעָמִים **יוֹצֵא** וְלִפְעָמִים **נִכְנָס**, הַיַּיִן **מֻתָּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** כְּשֶׁנְּתָנוֹ אֶת הַיַּיִן בְּבֵית הָעֶלְיוֹן הַגּוֹי, אוּלָם אִם נְתָנוֹ בְּבֵית גּוֹי אַחֵר אֵין לָחוּשׁ כְּלָל שֶׁיִּגַּע בַּיַּיִן לְפִי שֶׁאֵינוֹ שָׁלוֹ וְעַל כֵּן כָּשֵׁר הַיַּיִן אַף בְּעִיר שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל דָּרִים בָּהּ, וּבְבֵית שֶׁאֵינוֹ פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, כָּל רְשׁוּת** שֶׁל **גּוֹיִם אַחַת הִיא** - דְּיִנָּהּ שָׁוֶה לְעִנְיָן זֶה, וְאַף כְּשֶׁנְּתָנוֹ אֶת הַיַּיִן בְּבֵית גּוֹי אַחֵר יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּגַּע בּוֹ, וְאֵינוֹ מֻתָּר אֶלָּא בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹיִם וְיִשְׂרְאֵלִים וּכְשֶׁבֵּיתוֹ פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲמָנָם בִּזְמַן שֶׁמַּפְתֵּחַ הַבַּיִת אוֹ חוֹתָם חֲבִית הַיַּיִן נִמְצָא בְּיַד הַיִּשְׂרְאֵל לְעוֹלָם הַיַּיִן כָּשֵׁר:

מִשְׁנָה יב **בַּמֶּה אֲמוּרִים דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה הָקוֹדֶמֶת:** כְּשֶׁהַמְּטַהֵר יֵינוֹ שֶׁל נָכְרִי **וְנוֹתְנוֹ בִּרְשׁוּתוֹ** שֶׁל הַנָּכְרִי, אֵינוֹ חַיָּב לוֹ עַתָּה אֶת דְּמֵי הֶעָנָבִים לְפִי שֶׁסְּפָקוּ שֶׁיִּשָּׁלֵם לוֹ רַק כְּשֶׁיִּקְנוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַיַּיִן, **וְהַלָּה** - הַנָּכְרִי, אַף **כּוֹתֵב לוֹ בִּשְׁטָר הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מָעוֹת** - תַּשְׁלוּם עַל הַיַּיִן, וּלְפִיכָךְ אֵין הַנָּכְרִי מִתְנַהֵג בַּיַּיִן כִּבְשֶׁלּוֹ אוֹ כִּבְמַשְׁכּוֹן הַנִּמְצָא אֶצְלוֹ עַל חוֹבוֹ שֶׁל הַיִּשְׂרְאֵל, וְלָכֵן הַיַּיִן **מֻתָּר** בְּשִׁתְיָה אִם הוּא בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נָכְרִים וְיִשְׂרְאֵלִים וּבֵיתוֹ פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. **אֲבָל אִם יִרְצֶה הַיִּשְׂרְאֵל לְהוֹצִיאוֹ** - אֶת הַיַּיִן, **וְהַגּוֹי אֵינוֹ מַנִּיחוֹ לְהוֹצִיאוֹ עַד שֶׁיִּתֶּן לוֹ אֶת מְעוֹתָיו** - אֶת דְּמֵי הַיַּיִן, לְפִי שֶׁלֹּא כָּתַב לוֹ כֵּן וְאֵינוֹ מַסְכִּים שֶׁיִּשָּׁלֵם לוֹ רַק כְּשֶׁיִּקְנוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַיַּיִן, **זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן, וְאָסְרוּ חֲכָמִים** אֶת הַיַּיִן, לְפִי שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין הַגּוֹי חוֹשֵׁשׁ לְגַעַת בַּיַּיִן אֲפִלּוּ כְּשֶׁרוֹצִים אוֹתוֹ, וְהוּא נוֹהֵג בַּיַּיִן כִּבְשֶׁלּוֹ אוֹ עַל כָּל פָּנִים כְּמַשְׁכּוֹן עַל חוֹבוֹ שֶׁל הַיִּשְׂרְאֵל, וּלְפִיכָךְ אִם הַמְּפִתֵּחַ

יב הַמְּטַהֵר יֵינוֹ שֶׁל נָכְרִי וְנוֹתְנוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְהַלָּה כּוֹתֵב לוֹ הִתְקַבַּלְתִּי מִמְּךָ מָעוֹת, מֻתָּר. אֲבָל אִם יִרְצֶה יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיאוֹ וְאֵינוֹ מַנִּיחוֹ עַד שֶׁיִּתֶּן לוֹ אֶת מְעוֹתָיו, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׁאָן, וְאָסְרוּ חֲכָמִים:

פרק ה

א הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּיֵין נֶסֶךְ, שְׂכָרוֹ אָסוּר. שְׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מְלָאכָה אַחֶרֶת, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ הֲעֵבֵר לִי חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, שְׂכָרוֹ מֻתָּר. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא עָלֶיהָ יֵין נֶסֶךְ, שְׂכָרָהּ אָסוּר. שְׂכָרָהּ לֵישֵׁב עָלֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחַ הַגּוֹי לְגִינּוֹ עָלֶיהָ, שְׂכָרָהּ מֻתָּר: **ב** יֵין נֶסֶךְ שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי עֲנָבִים, יִדְיחֵן וְהֵן מֻתָּרוֹת. וְאִם הָיוּ מְבֻקָּעוֹת, אֲסוּרוֹת. נָפַל עַל גַּבֵּי תְּאֵנִים אוֹ עַל גַּבֵּי תְּמָרִים, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתָן טַעַם, אָסוּר. מַעֲשֶׂה בְּבֵיתוֹס בֶּן זוֹנִין שֶׁהֵבִיא גְּרוֹגָרוֹת בִּסְפִינָה, וְנִשְׁתַּבְּרָה חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ וְנָפַל עַל גַּבֵּיהֶן, וְשָׁאַל לַחֲכָמִים וְהִתִּירוּם. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁבַּהֲנָאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם, אָסוּר. כֹּל שֶׁאֵין בַּהֲנָאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם, מֻתָּר, כְּגוֹן חֹמֶץ שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי גְּרִיסִין: **ג** נָכְרִי שֶׁהָיָה מַעֲבִיר עִם יִשְׂרָאֵל כַּדֵּי יַיִן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אִם הָיָה בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר, מֻתָּר. אִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתֹּם וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִגּוֹב: **ד** הַמַּנִּיחַ יֵינוֹ בְּקָרוֹן אוֹ בִּסְפִינָה וְהָלַךְ לוֹ בְּקַפַּנְדַּרְיָא, נִכְנַס לַמְּדִינָה וְרָחַץ, מֻתָּר. אִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתֹּם וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִגּוֹב: **ה** הַמַּנִּיחַ יֵינוֹ בְּקָרוֹן אוֹ בִּסְפִינָה וְהָלַךְ לוֹ וְחָזַר וּמָצָאוֹ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא מַפְלִיג, אִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתֹּם וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִגּוֹב:

כְּשֶׁיִּרְתִּיחוּם לְאַחַר מִכֵּן וְיִשְׁתַּנֶּה טַעַם הַחֹמֶץ שֶׁבָּהֶם לִפְגָם יִשָּׂאֲרוּ בְּאִסּוּרָם [מִשָּׁפֵק], לְפִי שֶׁאַרְבָּעָה חִלּוּקֵי דִּינִים יֵשׁ בִּנְתִינַת טַעַם: א. טַעַם הַמַּשְׁבִּיחַ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן יַיִן בְּתַבְשִׁיל שֶׁל בָּשָׂר אוֹ שֶׁל דָּגִים, שֶׁהוּא אָסוּר אֲסוּר וַדַּאי. ב. טַעַם הַפּוֹגֵם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן שֶׁמְּנוּנִית הַדָּגִים אוֹ הַבָּשָׂר בִּדְבַשׁ, שֶׁהוּא מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה. ג. טַעַם הַפּוֹגֵם בַּתְּחִלָּה וּמַשְׁבִּיחַ בַּסּוֹף, כְּגוֹן דְּבַשׁ בְּיַיִן, שֶׁבַּתְּחִלָּה מְקַלְקֵל הַדְּבַשׁ אֶת טַעַם הַיַּיִן, אֲבָל לְאַחַר זְמַן מוֹסִיף הוּא רֵיחַ טוֹב וְטַעַם מְשֻׁבָּח לַיַּיִן. ד. טַעַם הַמַּשְׁבִּיחַ בַּתְּחִלָּה וּפוֹגֵם בַּסּוֹף, כְּגוֹן שֶׁמֶן בָּשָׂר עִם חֻמְאָה, וּשְׁנֵי הַדִּינִים הָאֲחֲרוֹנִים אֲסוּרִים הֵם מִסָּפֵק:

מִשְׁנָה ג **חֻשַּׁשׁ מִגַּע נָכְרִי בְּיַיִן כְּשֶׁמַּעֲבִיר עִמּוֹ כַּדֵּי יַיִן:** **נָכְרִי שֶׁהָיָה מַעֲבִיר עִם יִשְׂרָאֵל כַּדֵּי יַיִן** סְתוּמִים בְּמַגּוּפָה **מִמָּקוֹם לְמָקוֹם,** וּפְעָמִים שֶׁהַיִּשְׂרְאֵל עוֹזְבוֹ לִזְמַן מוּעָט, **אִם הָיָה** הַיַּיִן **בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר** - שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ הַיִּשְׂרְאֵל לַגּוֹי שֶׁהוּא הוֹלֵךְ וּלְכַמָּה זְמַן הוּא הוֹלֵךְ וּלְפִיכָךְ יָרֵא הַגּוֹי לְגַעַת בַּיַּיִן שֶׁמָּא הוּא יָשׁוּב פִּתְאוֹם, **מֻתָּר** הַיַּיִן. אוּלָם **אִם הוֹדִיעוֹ** הַיִּשְׂרְאֵל **שֶׁהוּא מַפְלִיג** - מִתְרַחֵק מִמָּקוֹם זֶה, וְהִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּשְׁתֹּם** - שֶׁיָּכוֹל הַגּוֹי לְנַקֵּב חוֹר בְּמִגּוּפַת הַכַּד שֶׁעֲשׂוּיָה מִסִּיד, וּלְנַסֵּךְ מִמֶּנּוּ אֶת הַיַּיִן, **וְיִסְתֹּם** - וְלִסְתֹּם אֶת הַנָּקָב בְּסִיד שֶׁהוּא לָבָן וְאֵין נִכָּר שֶׁהוּא חָדָשׁ, **וְיִגּוֹב** - וְתִתְיַבֵּשׁ הַסְּתִימָה, אָסוּר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אֵין הַיַּיִן נֶאֱסָר אֶלָּא אִם כֵּן הִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לִפְתֹּחַ אֶת כָּל מְגוּפַת הַחָבִית וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְתִתְיַבֵּשׁ הַסְּתִימָה, אָסוּר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן כֵּיוָן שֶׁהוּא יָרֵא שֶׁמָּא יַחְזֹר הַיִּשְׂרְאֵל וּמִתְיָרֵא לָגַעַת בַּיַּיִן, אוּלָם **אִם הוֹדִיעוֹ** הַיִּשְׂרְאֵל לַגּוֹי **שֶׁהוּא מַפְלִיג** - מִתְרַחֵק מִמָּקוֹם זֶה, וְהִשְׁתַּהָה שִׁעוּר זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּשְׁתֹּם וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לְנַקֵּב אֶת מְגוּפַת הַחָבִית וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלִסְתֹּם אֶת הַנָּקָב, וְתִתְיַבֵּשׁ הַסְּתִימָה, אָסוּר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אֵין הַיַּיִן נֶאֱסָר אֶלָּא אִם כֵּן הִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לִפְתֹּחַ אֶת כָּל מְגוּפַת הַחָבִית וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלַעֲשׂוֹת בְּמִקּוֹמָהּ מְגוּפָה חֲדָשָׁה, וְתִתְיַבֵּשׁ הַמְּגוּפָה הַחֲדָשָׁה, אַךְ אֵין לָחוּשׁ לִנְקִיבַת חוֹר בַּמְּגוּפָה לְפִי שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ סְתִימַת הַנָּקָב נִכֶּרֶת. **הַמַּנִּיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּת** יַיִן שֶׁלּוֹ וּמַשְׁאִירוֹ לְבַדּוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** - הַיִּשְׂרְאֵל, אֵינוֹ שׁוֹהֶה בָּהּ כָּל הַזְּמַן אֶלָּא **יוֹצֵא** מֵהַחֲנוּת **וְנִכְנָס** אֵלֶיהָ, הַיַּיִן **מֻתָּר,** וְאֵין לָחוּשׁ שָׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן כֵּיוָן שֶׁהוּא יָרֵא שֶׁמָּא יַחְזֹר הַיִּשְׂרְאֵל בְּכָל רֶגַע, וְאוּלָם **אִם הוֹדִיעוֹ** הַיִּשְׂרְאֵל לַגּוֹי **שֶׁהוּא מַפְלִיג** - מִתְרַחֵק מִן הַחֲנוּת, וְהִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן **כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתֹּם וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לְנַקֵּב אֶת מְגוּפַת אַחַת מִן הֶחָבִיּוֹת וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלִסְתֹּם אֶת הַנָּקָב וְתִתְיַבֵּשׁ הַסְּתִימָה, אָסוּר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אֵין הַיַּיִן נֶאֱסָר אֶלָּא אִם כֵּן הִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לִפְתֹּחַ אֶת כָּל מְגוּפַת הַחָבִית וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלַעֲשׂוֹת בְּמִקּוֹמָהּ מְגוּפָה חֲדָשָׁה, וְתִתְיַבֵּשׁ הַמְּגוּפָה הַחֲדָשָׁה, אַךְ אֵין לָחוּשׁ לִנְקִיבַת חוֹר בַּמְּגוּפָה לְפִי שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ סְתִימַת הַנָּקָב נִכֶּרֶת. **הַמַּנִּיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּת** יַיִן שֶׁלּוֹ וּמַשְׁאִירוֹ לְבַדּוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** - הַיִּשְׂרְאֵל, אֵינוֹ שׁוֹהֶה בָּהּ כָּל הַזְּמַן אֶלָּא **יוֹצֵא** מֵהַחֲנוּת **וְנִכְנָס** אֵלֶיהָ, הַיַּיִן **מֻתָּר,** וְאֵין לָחוּשׁ שָׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן כֵּיוָן שֶׁהוּא יָרֵא שֶׁמָּא יַחְזֹר הַיִּשְׂרְאֵל בְּכָל רֶגַע, וְאוּלָם **אִם הוֹדִיעוֹ** הַיִּשְׂרְאֵל לַגּוֹי **שֶׁהוּא מַפְלִיג** - מִתְרַחֵק מִן הַחֲנוּת, וְהִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן **כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתֹּם וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לְנַקֵּב אֶת מְגוּפַת אַחַת מִן הֶחָבִיּוֹת וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלִסְתֹּם אֶת הַנָּקָב וְתִתְיַבֵּשׁ הַסְּתִימָה, אָסוּר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אֵין הַיַּיִן נֶאֱסָר אֶלָּא אִם כֵּן הִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לִפְתֹּחַ אֶת כָּל מְגוּפַת הַחָבִית וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלַעֲשׂוֹת בְּמִקּוֹמָהּ מְגוּפָה חֲדָשָׁה, וְתִתְיַבֵּשׁ הַמְּגוּפָה הַחֲדָשָׁה, אַךְ אֵין לָחוּשׁ לִנְקִיבַת חוֹר בַּמְּגוּפָה לְפִי שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ סְתִימַת הַנָּקָב נִכֶּרֶת. **הַמַּנִּיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּת** יַיִן שֶׁלּוֹ וּמַשְׁאִירוֹ לְבַדּוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** - הַיִּשְׂרְאֵל, אֵינוֹ שׁוֹהֶה בָּהּ כָּל הַזְּמַן אֶלָּא **יוֹצֵא** מֵהַחֲנוּת **וְנִכְנָס** אֵלֶיהָ, הַיַּיִן **מֻתָּר,** וְאֵין לָחוּשׁ שָׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן כֵּיוָן שֶׁהוּא יָרֵא שֶׁמָּא יַחְזֹר הַיִּשְׂרְאֵל בְּכָל רֶגַע, וְאוּלָם **אִם הוֹדִיעוֹ** הַיִּשְׂרְאֵל לַגּוֹי **שֶׁהוּא מַפְלִיג** - מִתְרַחֵק מִן הַחֲנוּת, וְהִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּשְׁתֹּם וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לְנַקֵּב אֶת מְגוּפַת אַחַת מִן הֶחָבִיּוֹת וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלִסְתֹּם אֶת הַנָּקָב וְתִתְיַבֵּשׁ הַסְּתִימָה, אָסוּר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע הַגּוֹי בַּיַּיִן, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אֵין הַיַּיִן נֶאֱסָר אֶלָּא אִם כֵּן הִשְׁתַּהָה הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן כְּדֵי **שֶׁיִּפְתַּח וְיָגוּף וְתִגּוֹב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לִפְתֹּחַ אֶת כָּל מְגוּפַת הַחָבִית וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלַעֲשׂוֹת בְּמִקּוֹמָהּ מְגוּפָה חֲדָשָׁה, וְתִתְיַבֵּשׁ הַמְּגוּפָה הַחֲדָשָׁה, אַךְ אֵין לָחוּשׁ לִנְקִיבַת חוֹר בַּמְּגוּפָה לְפִי שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ סְתִימַת הַנָּקָב נִכֶּרֶת. הַטַּעַם שֶׁהֵבִיא הַתַּנָּא מַחְלֹקֶת זוֹ בִּשְׁלֹשָׁה אֲפָנִים שׁוֹנִים הוּא לְלַמֵּדֵנוּ שֶׁאַף בְּקָרוֹן וּבִסְפִינָה שֶׁיָּכוֹל הַגּוֹי לְהִתְרַחֵק וּלְהַפְלִיג וְלַעֲשׂוֹת בַּיַּיִן כִּרְצוֹנוֹ, וְאַף בַּחֲנוּת שֶׁיָּכוֹל הַגּוֹי לִסְגֹּר אֶת דֶּלֶת הַחֲנוּת וְלַעֲשׂוֹת בְּתוֹכָהּ כִּרְצוֹנוֹ, אֵין לָחוּשׁ

יֵין נֶסֶךְ וְכֵן סְתָם יֵין שֶׁל גּוֹיִם, **יְדִיחַן** - יִשְׁטְפֵם, בְּמַיִם צוֹנְנִים **וְהֵן מֻתָּרוֹת** בַּאֲכִילָה, **וְאִם הָיוּ** הֶעָנָבִים **מְבֻקָּעוֹת** - שֶׁאֵין קְלִפָּתָם שְׁלֵמָה, **אֲסוּרוֹת** בַּהֲנָאָה לְפִי שֶׁנִּבְלַע בָּהֶם הַיַּיִן הָאָסוּר בַּהֲנָאָה, **נָפַל עַל גַּבֵּי תְּאֵנִים אוֹ עַל גַּבֵּי תְּמָרִים, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם אָסוּר,** בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁנָּתַן הַיַּיִן בָּעֲנָבִים 'טַעַם לִשְׁבָחְ' [-טַעַם הַמַּשְׁבִּיחָם], אַךְ אִם נָתַן בָּהֶם 'טַעַם לִפְגָם' [-טַעַם הַפּוֹגֵם בְּטַעֲמָם] מֻתָּרוֹת, **וּמַעֲשֶׂה בְּבֵיתוֹס בֶּן זוֹנִין שֶׁהֵבִיא גְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת] **בִּסְפִינָה, וְנִשְׁתַּבְּרָה חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ** בַּסְּפִינָה, **וְנָפַל** יֵין נֶסֶךְ **עַל גַּבֵּיהֶן** - עַל גַּבֵּי הַגְּרוֹגָרוֹת, **וְשָׁאַל** בֶּן זוֹנִין **לַחֲכָמִים** מַה דִּין הַגְּרוֹגָרוֹת, **וְהִתִּירוּם** חֲכָמִים בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁהַיַּיִן נוֹתֵן בַּגְּרוֹגָרוֹת טַעַם לִפְגָם וְלֹא לִשְׁבָחְ, **זֶה הַכְּלָל** בְּכָל אִסּוּר הַמִּתְעָרֵב בְּהֶתֵּר, **כָּל** דָּבָר אִסּוּר **שֶׁבַּהֲנָאָתוֹ** הַמִּתְעָרֶבֶת בְּדָבָר הַהֶתֵּר יֵשׁ **בְּנוֹתֵן טַעַם** מִטַּעַם הָאִסּוּר בְּדָבָר הַהֶתֵּר אוֹ שֶׁאֵינוֹ לִשְׁבָחְ אֶלָּא לִפְגָם, **מֻתָּר** - מֻתָּרֶת הַתַּעֲרֹבֶת, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה מִטַּעַם הָאִסּוּר, **כְּגוֹן חֹמֶץ** שֶׁל אִסּוּר **שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי גְּרִיסִין** [-חִטִּים גְּרוּסוֹת] שֶׁל הֶתֵּר, שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן בָּהֶם אֶלָּא טַעַם לִפְגָם, וְעַל כֵּן מֻתָּרִים הֵם, אוּלָם דַּוְקָא כְּשֶׁנָּפַל עֲלֵיהֶם כְּשֶׁהֵם רוֹתְחִים שֶׁאָז הוּא נוֹתֵן בַּגְּרִיסִים טַעַם לִפְגָם, אַךְ אִם נָפַל עֲלֵיהֶם הַחֹמֶץ כְּשֶׁהֵם צוֹנְנִים שֶׁאָז הוּא נוֹתֵן בַּגְּרִיסִים טַעַם לִשְׁבָחְ אֲסוּרִים הֵם, וְאַף

משניות

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק ה

שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן וּמֵתָר הַיַּיִן: **מִשְׁנָה ה** **חֲשַׁשׁ מִגַּע נָכְרִי בְּיַיִן כְּשֶׁהוּא אוֹכֵל עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל:** **הָיָה** הַנָּכְרִי **אוֹכֵל עִמּוֹ** - עִם הַיִּשְׂרְאֵל, **עַל הַשֻּׁלְחָן, וְהִנִּיחַ** יִשְׂרְאֵל **לְגִינָה** [-כַּד יַיִן] אַחַת **עַל הַשֻּׁלְחָן, וּלְגִינָה** אַחַת **עַל הַדֶּלְבְּקִי** [-שֻׁלְחָן שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו כֵּלִים מְלֵאִים בָּאֳכָלִים וּמַשְׁקִים, שֶׁמִּמֶּנּוּ מַגִּישִׁים לְשֻׁלְחַן הַסְּעוּדָה] שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאוֹרֵחַ לִטֹּל מִמֶּנּוּ אֶלָּא רַק מִן הַשֻּׁלְחָן, **וְהִנִּיחוֹ** הַיִּשְׂרְאֵל לַגּוֹי לְבַדּוֹ **וְיָצָא** בְּלֹא לְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוֹלֵךְ, **מַה** - הַיַּיִן **שָּׁעַל הַשֻּׁלְחָן אָסוּר** בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ הַגּוֹי, **וּמַה** - וְהַיַּיִן **שֶׁעַל הַדֶּלְבְּקִי מֻתָּר** אַף בִּשְׁתִיָּה לְפִי שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ הַגּוֹי לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאוֹרֵחַ לִטֹּל מִן הַדֶּלְבְּקִי בְּעַצְמוֹ, וְיָרֵא הַגּוֹי בְּכָל רֶגַע שֶׁמָּא יָשׁוּב הַיִּשְׂרְאֵל וְיִרְאֵהוּ, **וְאִם אָמַר לוֹ** הַיִּשְׂרְאֵל לַגּוֹי: **'הֵוֵי מוֹזֵג לְעַצְמְךָ וְשׁוֹתֶה'** שֶׁבְּכָךְ הוּא מַרְחִיב לַגּוֹי אֶת רְשׁוּתוֹ בְּסְעוּדָה זוֹ אַף לְמָזֵג לְעַצְמוֹ כִּרְצוֹנוֹ, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנָּגַע אַף בַּיַּיִן **שָּׁעַל הַדֶּלְבְּקִי, וְעַל כֵּן** אַף הוּא **אָסוּר. הָיוּ** בַּבַּיִת **חָבִיּוֹת פְּתוּחוֹת,** וְהַשְּׁאִירוֹ הַיִּשְׂרְאֵל לַנָּכְרִי לְבַדּוֹ בְּבֵיתוֹ וְיָצָא בְּלֹא לְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוֹלֵךְ, **אֲסוּרוֹת** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶן הַנָּכְרִי, אוּלָם אִם הָיוּ בַּבַּיִת חָבִיּוֹת **סְתוּמוֹת** הֵן מֻתָּרוֹת, אֲבָל אִם כֵּן הִתְעַכֵּב הַיִּשְׂרְאֵל שִׁעוּר זְמַן **כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח וְיִגּוֹף וְתִגֹּב** - שֶׁיּוּכַל הַגּוֹי לִפְתֹּחַ אֶת כָּל מְגוּפַת הֶחָבִית וּלְנַסֵּךְ אֶת הַיַּיִן, וְלַעֲשׂוֹת בְּמָקוֹמָהּ מְגוּפָה חֲדָשָׁה, וְתִתְיַבֵּשׁ הַמְּגוּפָה הַחֲדָשָׁה, אַךְ אֵין לָחוּשׁ לִנְקִיבַת חוֹר בְּמְגוּפָה לְפִי שֶׁמִּשְׁנָה זוֹ שְׁנוּיָה כְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, שֶׁקְּתִימַת הַנֵּקֶב נִכֶּרֶת: **מִשְׁנָה ו** **חֲשַׁשׁ מִגַּע נָכְרִי בְּיַיִן בְּגַדּוּד חַיָּלִים הַנִּכְנָסִים לָעִיר לִבְלֹשׁ וּלְחַפֵּשׂ דְּבַר מָה בַּבָּתִּים:** **בַּלָּשֶׁת גּוֹיִם** [-גְּדוּד חַיָּלִים הַבּוֹלְשִׁים וּמְחַפְּשִׂים דְּבַר מָה בְּבָתֵּי הָעִיר] **שֶׁנִּכְנְסָה לָעִיר, בְּשִׁעַת שָׁלוֹם** שֶׁיֵּשׁ לָהֶם זְמַן וּפְנַאי לַעֲשׂוֹת בְּבָתֵּי תּוֹשְׁבֵי הָעִיר כְּחָפְצָם, **חָבִיּוֹת** יַיִן **פְּתוּחוֹת** שֶׁבְּבָתֵּי עִיר זוֹ **אֲסוּרוֹת,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נָגְעוּ בָּהֶן הַחַיָּלִים, אוּלָם חָבִיּוֹת יַיִן **סְתוּמוֹת** - שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן מְגוּפָה, הֲרֵי הֵן מֻתָּרוֹת, כֵּיוָן שֶׁהַמְּגוּפָה מוֹכִיחָה שֶׁלֹּא פָּתְחוּ אֶת הֶחָבִית. אוּלָם אִם נִכְנְסוּ הַחַיָּלִים לָעִיר **בְּשִׁעַת מִלְחָמָה** שֶׁטְּרוּדִים הֵם בְּמִלְחַמְתָּם, **אֲבָל וְאֲבָל** - בֵּין חָבִיּוֹת סְתוּמוֹת וּבֵין חָבִיּוֹת פְּתוּחוֹת שֶׁבְּבָתֵּי הָעִיר **מֻתָּרוֹת, לְפִי שֶׁאֵין** לָהֶם לַחַיָּלִים **פְּנַאי** לְגַעַת בַּיַּיִן וּלְנַסֵּךְ אוֹתוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה: **מִשְׁנָה ז** **דְּמֵי יַיִן נֶסֶךְ, וְתֵרֹבֶת יַיִן נֶסֶךְ עַל יְדֵי חֲבוּר, בְּמוֹכֵר יַיִן לְנָכְרִי:** **אֲמָנִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל** - יִשְׂרְאֵלִים, **שֶׁשָּׁלַח לָהֶם נָכְרִי חֲבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ בִּשְׂכָרָן** - בְּשָׂכָר אֲמָנוּת שֶׁעָשׂוּ לוֹ, **מֻתָּרִים** הָאֲמָנִים **לוֹמַר לוֹ** - לַגּוֹי, קֹדֶם שֶׁזָּכוּ בַּיַּיִן, אַל תִּתְּנָהּ לָנוּ אֶלָּא **תֵּן לָנוּ אֶת דָּמֶיהָ** - דְּמֵי שְׁוָוְיָהּ שֶׁל חָבִית זוֹ, וְאֵין דָּמִים אֵלּוּ נֶחְשָׁבִים דְּמֵי יַיִן נֶסֶךְ, לְפִי שֶׁעֲדַיִן לֹא זָכוּ בְּחָבִית הַיַּיִן, וְחִיּוּבוֹ שֶׁל הַגּוֹי לְשַׁלֵּם לָהֶם בְּשָׂכָר מְלַאכְתָּם דְּמִים, וְאוּלָם **אִם** אָמְרוּ לוֹ כֵּן **מִשֶּׁנִּכְנְסָה** חָבִית הַיַּיִן **לִרְשׁוּתָן** וְזָכוּ בָּהּ **אָסוּר** לָהֶם לַהֲשִׁיבָהּ לַנָּכְרִי וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֶת דְּמֵי שְׁוָוְיָהּ, לְפִי שֶׁאַף דְּמֵים אֵלּוּ יֶאְסְרוּ כְּדִין דְּמֵי יַיִן נֶסֶךְ הָאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה. **הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לְנָכְרִי, וּפָסַק** לוֹ אֶת מְחִיר הַיַּיִן **עַד שֶׁלֹּא מָדַד** - לִפְנֵי שֶׁמָּדַד וְנָתַן לוֹ אֶת הַיַּיִן, **דָּמָיו** שֶׁל הַיַּיִן **מֻתָּרִין,** הֵיוֹת וּבִשְׁעַת מְדִידַת הַיַּיִן וּנְתִינָתוֹ הוּא כְּבָר פָּסַק אֶת מְחִירוֹ, מִתְכַּוֵּן הוּא לְהַקְנוֹתוֹ לוֹ בְּשָׁעָה זוֹ קֹדֶם שֶׁנָּגַע הַנָּכְרִי בַּיַּיִן, וּמִמֵּילָא נַעֲשִׂים דְּמֵי הַיַּיִן כִּשְׂאָר הַלְוָאָה שֶׁחַיָּב לוֹ הַנָּכְרִי וְאֵינָם 'דְּמֵי יַיִן נֶסֶךְ', אוּלָם אִם **מָדַד** וְנָתַן לַנָּכְרִי אֶת הַיַּיִן **עַד שֶׁלֹּא פָּסַק** - קֹדֶם שֶׁפָּסַק לוֹ אֶת מְחִירוֹ, **דָּמָיו** שֶׁל הַיַּיִן **אֲסוּרִין,** הֵיוֹת וְאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְהַקְנוֹתוֹ לוֹ עַד שֶׁיִּפְסֹק לוֹ אֶת מְחִירוֹ, וּמִמֵּילָא כְּשֶׁנָּגַע הַנָּכְרִי בַּיַּיִן הוּא נַעֲשָׂה יַיִן נֶסֶךְ בִּרְשׁוּת יִשְׂרָאֵל, וְעַתָּה כְּשֶׁפּוֹסֵק לוֹ אֶת מְחִיר הַיַּיִן וְהַגּוֹי זוֹכֶה בּוֹ הָדָמִים שֶׁמִּתְחַיֵּב עֲבוּרוֹ הֵם 'דְּמֵי יַיִן נֶסֶךְ'. **הַמּוֹכֵר** יֵינוֹ **לְנָכְרִי, וּפָסַק** לוֹ אֶת מְחִיר הַיַּיִן **עַד שֶׁלֹּא מָדַד** - לִפְנֵי שֶׁמָּדַד וְנָתַן לוֹ אֶת הַיַּיִן, **דָּמָיו** שֶׁל הַיַּיִן **מֻתָּרִין,** הֵיוֹת וּבִשְׁעַת מְדִידַת הַיַּיִן וּנְתִינָתוֹ הוּא כְּבָר פָּסַק אֶת מְחִירוֹ, וּמִמֵּילָא נַעֲשִׂים דְּמֵי הַיַּיִן כִּשְׂאָר הַלְוָאָה שֶׁחַיָּב לוֹ הַנָּכְרִי וְאֵינָם 'דְּמֵי יַיִן נֶסֶךְ', כְּגוֹן יַיִן נֶסֶךְ שֶׁהִפְסִיק לִשְׁפֹּךְ מִן הַכְּלִי הָעֶלְיוֹן לִפְנֵי שֶׁהִגִּיעַ הַיַּיִן לַכְּלִי הַתַּחְתּוֹן, אוֹ שֶׁשָּׁפַךְ בְּבַת אַחַת לְלֹא קִלּוּחַ, **אֶת שֶׁעֵרָה מִמֶּנּוּ** - הַיַּיִן הַנִּשְׁאָר בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן שֶׁמִּמֶּנּוּ שָׁפַךְ, **מֻתָּר** לִפְי שֶׁלֹּא הָיָה מְחֻבָּר לְיֵין הַנָּסָךְ, **וְאֶת שֶׁעֵרָה לְתוֹכוֹ** - וְהַיַּיִן שֶׁנִּשְׁפַּךְ מֵהַכְּלִי הָעֶלְיוֹן לַכְּלִי הַתַּחְתּוֹן, מִיָּד כְּשֶׁנָּגַע מִקְצָתוֹ בַּיַּיִן שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן **אָסוּר** אַף חֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן שֶׁטָּרַם נָגַע בַּיַּיִן שֶׁנִּצּוֹק חִבּוּר הוּא כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ח** **דִּין תֵּרֹבֶת לַח בְּלַח שֶׁל יֵין נֶסֶךְ מִין בְּמִינוֹ וּמִין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ:** **יֵין נֶסֶךְ אָסוּר** בַּהֲנָאָה, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"ג), **וְאוֹסֵר** תַּעֲרֻבְתּוֹ **בְּכָל שֶׁהוּא** מִמֶּנּוּ הַמִּתְעָרֵב בְּדָבָר הֶתֵּר, וְהוּא הַדִּין בְּמַיִם שֶׁנִּתְנַסְּכוּ לָעֲבוֹדָה זָרָה, בֵּין כְּשֶׁנָּפַל הַהֶתֵּר לְתוֹךְ הָאִסּוּר וּבֵין כְּשֶׁנָּפַל הָאִסּוּר לְתוֹךְ הַהֶתֵּר כָּל שֶׁנָּפַל שִׁעוּר גָּדוֹל בְּבַת אַחַת שֶׁאֵינוֹ מִתְבַּטֵּל מִיָּד עִם נְפִילָתוֹ כְּגוֹן שֶׁשָּׁפַךְ יֵין נֶסֶךְ מִכְּלִי שֶׁפִּיו רָחָב אוֹסֵר אֶת הַכֹּל, לְפִי שֶׁהַחְמִירוּ חֲכָמִים בַּעֲבוֹדָה זָרָה הַחֲמוּרָה, אוּלָם אִם נִשְׁפַּךְ הַיַּיִן נֶסֶךְ מִכְּלִי שֶׁפִּיו צַר שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא טִפָּה טִפָּה אֲפִלּוּ טִפְטֵף כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ לְתוֹךְ דְּבַר הֶתֵּר לֹא נֶאֱסָר, לְפִי שֶׁכָּל טִפָּה מִמֶּנּוּ בְּטֵלָה מִיָּד עִם נְפִילָתָהּ לְדְבַר הֶתֵּר. בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, כְּשֶׁנִּתְעָרֵב 'מִין בְּמִינוֹ' כְּגוֹן **יַיִן** נֶסֶךְ **בְּיַיִן** שֶׁל הֶתֵּר, **וּמַיִם** - אוֹ מַיִם שֶׁנִּתְנַסְּכוּ לָעֲבוֹדָה זָרָה, **בְּמַיִם** שֶׁל הֶתֵּר, נֶאֱסָרִים הַיַּיִן וְהַמַּיִם שֶׁל הֶתֵּר אַף **בְּכָל שֶׁהוּא** מֵהָאִסּוּר, וְאֵין הָאִסּוּר בָּטֵל בְּשִׁשִּׁים מֵהֶם כְּשְׁאָר אִסּוּרִים, אוּלָם כְּשֶׁנִּתְעָרֵב 'מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ', כְּגוֹן **יַיִן** נֶסֶךְ **בְּמַיִם** שֶׁל הֶתֵּר, **וּמַיִם** - אוֹ מַיִם שֶׁנִּתְנַסְּכוּ לָעֲבוֹדָה זָרָה **בְּיַיִן** שֶׁל הֶתֵּר, אֵינָם נֶאֱסָרִים אֶלָּא **בְּנוֹתֵן טַעַם** - כְּשֶׁהָאִסּוּר נוֹתֵן בָּהֶם טַעַם. **זֶה הַכְּלָל** בְּתַעֲרֹבֶת יַיִן נֶסֶךְ וּמַיִם שֶׁנִּתְנַסְּכוּ לָעֲבוֹדָה זָרָה, **מִין בְּמִינוֹ** - אִסּוּר מֵהֶם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּהֶתֵּר מֵאוֹתוֹ הַמִּין, אוֹסֵר אַף **בְּמַשֶּׁהוּ** כְּלָשׁוֹן מִמֶּנּוּ שֶׁנִּתְעָרֵב, **וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ** - וְאִם נִתְעָרֵב בְּהֶתֵּר מִמִּין אַחֵר, אֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא **בְּנוֹתֵן טַעַם** - כְּשֶׁהָאִסּוּר נוֹתֵן טַעַם בַּהֶתֵּר, וְכֵן הַדִּין בְּטֵבֶל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין: **מִשְׁנָה ט** **דִּין תַּעֲרֹבֶת יֵבֵשׁ בְּיָבֵשׁ בְּחָבִית יֵין נֶסֶךְ וְאִסּוּרִים נוֹסָפִים:** **אֵלּוּ** דְּבָרִים **אֲסוּרִין** בַּהֲנָאָה, **וְאוֹסְרִין** תַּעֲרֻבְתָּם **בְּכָל שֶׁהֵן** הַמִּתְעָרֵב בִּדְבַר הֶתֵּר הַמְרֻבֶּה מֵהֶם וַאֲפִלּוּ פִּי אֶלֶף לְפִי שֶׁחֲשׁוּבִים הֵם וְדַרְכָּם לְהִמָּנוֹת אֶחָד אֶחָד, **יֵין נֶסֶךְ** - חָבִית שֶׁל יֵין נֶסֶךְ שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחָבִיּוֹת שֶׁל יֵין הֶתֵּר, **וַעֲבוֹדָה זָרָה** - צוּרָה [פֶּסֶל] שֶׁנֶּעֶבְדָה וְנִתְעָרְבָה בְּצוּרוֹת שֶׁל הֶתֵּר, **וְעוֹרוֹת לְבוּבִין** - עוֹר שֶׁל בְּהֵמָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶקֶב כְּנֶגֶד הַלֵּב, שֶׁאָסוּר כֻּלּוֹ בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הוּא שֶׁל עוֹבְדֵי אֱלִילִים הַחוֹתְכִים אֶת הָעוֹר שֶׁכְּנֶגֶד לֵב הַבְּהֵמָה לְהוֹצִיאוֹ מִמֶּנָּה בְּעוֹדָהּ בְּחַיֶּיהָ כְּדֵי לְהַקְרִיבוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנִּתְעָרֵב בְּעוֹרוֹת שֶׁל הֶתֵּר, **וְשׂוֹר הַנִּסְקָל** [-שׁוֹר שֶׁהָרַג אָדָם, וְנִגְמַר דִּינוֹ לְהִסָּקֵל] שֶׁנִּתְעָרֵב בְּשׁוֹרִים שֶׁל הֶתֵּר, **וְעֻגְלָה עֲרוּפָה** [-שֶׁעוֹרְפִים בְּנַחַל אֵיתָן כְּשֶׁנִּמְצָא מֵת מֻשְׁלָךְ וְלֹא נוֹדַע מִי הָרָגוֹ], שֶׁנִּתְעָרְבָה בַּעֲגָלוֹת אֲחֵרוֹת, **וְצִפֳּרֵי מִצְרָע** [-שְׁתֵּי צִפֳּרִים שֶׁמְּבִיא הַמְּצֹרָע לְטָהֳרָתוֹ, אֶת הָאַחַת שׁוֹחֵט וְאֶת הַשְּׁנִיָּה טוֹבֵל בְּדַם הָרִאשׁוֹנָה וּמְזֶה עַל הַמְּצֹרָע, וּלְאַחַר מִכֵּן מְשַׁלְּחָהּ] שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּצִפֳּרִים שֶׁל הֶתֵּר, **וּשְׂעַר נְזִיר** [-שֵׂעָר שֶׁמְּגַלְּחַ הַנָּזִיר בִּמְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ, שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יח) 'וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים'] שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲגֻדּוֹת שֶׁל שְׂאָר שְׂעָרוֹת, **וּפֶטֶר חֲמוֹר** [-חֲמוֹר בְּכוֹר לְאִמּוֹ, שֶׁמְּצָוָה לִפְדּוֹתוֹ בְּשֶׂה וְלַהֲבִיאוֹ לַכֹּהֵן], שֶׁלֹּא נִפְדָּה וְאָסוּר בַּהֲנָאָה, שֶׁנִּתְעָרֵב בַּחֲמוֹרִים שֶׁל הֶתֵּר, **וּבְשַׂר בְּחָלָב** - חֲתִיכַת בָּשָׂר שֶׁהִתְבַּשְּׁלָה בְּחָלָב וְנִתְעָרְבָה בַּחֲתִיכוֹת שֶׁל הֶתֵּר, **[וְשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ]** לַעֲזָאזֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁעִירִים אֲחֵרִים, **וְחֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה** וְנִתְעָרְבוּ בְּחֻלִּין אֲחֵרִים, **הֲרֵי אֵלּוּ** - הַמְּנוּיִים בַּמִּשְׁנָה **אֲסוּרִין בְּכָל שֶׁהֵן** - אֲפִלּוּ אֶחָד בְּאֶלֶף, שֶׁחֲשׁוּבִים הֵם וְדַרְכָּם לְהִמָּנוֹת אֶחָד אֶחָד: **מִשְׁנָה י** **דִּין תַּעֲרֹבֶת 'יֵין נֶסֶךְ' 'סְתָם יֵינָם שֶׁל נָכְרִים':** **יֵין נֶסֶךְ שֶׁנָּפַל לַבּוֹר** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יַיִן שֶׁל הֶתֵּר, הַיַּיִן שֶׁבַּבּוֹר **כֻּלּוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה,** כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ח) שֶׁיַּיִן נֶסֶךְ אוֹסֵר אֶת מִינוֹ בְּכָל שֶׁהוּא, אוּלָם 'סְתָם יֵינָם' שֶׁל נָכְרִים אַף שֶׁהוּא אָסוּר מִדְּרַבָּנָן בַּהֲנָאָה אֵינוֹ אוֹסֵר תַּעֲרֻבְתּוֹ בַּהֲנָאָה אֶלָּא בִּשְׁתִיָּה בִּלְבַד, וְעַל כֵּן תַּעֲרֻבְתּוֹ תִּמָּכֵר לְנָכְרִי, וְיִשַּׁלֵּם לוֹ הַנָּכְרִי דְּמֵי כֻּלָּהּ חוּץ מִדְּמֵי אוֹתוֹ 'סְתָם יַיִן' שֶׁנָּפַל לַבּוֹר לְפִי שֶׁהוּא אָסוּר אַף בַּהֲנָאָה, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר** אַף יַיִן נֶסֶךְ אֵינוֹ אוֹסֵר תַּעֲרֻבְתּוֹ בַּהֲנָאָה אֶלָּא בִּשְׁתִיָּה, וְעַל כֵּן **יִמָּכֵר כֻּלּוֹ** - כָּל הַיַּיִן שֶׁבַּבּוֹר **לְנָכְרִי,** וְיִשַּׁלֵּם לוֹ הַנָּכְרִי דְּמֵי כֻּלּוֹ **חוּץ מִדְּמֵי** הַיַּיִן **נֶסֶךְ שֶׁבּוֹ** - שֶׁנִּתְעָרֵב בּוֹ, שֶׁהוּא אָסוּר אַף בַּהֲנָאָה:

המבוארות

משניות

מִשְׁנָה יא הַכְשָׁרַת גַּת שֶׁל אֶבֶן שֶׁל עֵץ וְשֶׁל חֶרֶס שֶׁנָּתַן בָּהּ הַנָּכְרִי יַיִן לְהַעֲבִיר רֵיחַ הַזֶּפֶת שֶׁזְּפָתָהּ: **גַּת** [-הַמָּקוֹם בּוֹ דּוֹרְכִים אֶת הָעֲנָבִים לְהוֹצִיא יֵינָם] **שֶׁל אֶבֶן שֶׁזְּפָתָהּ** - שֶׁמֵּרְחָה **גּוֹי** בְּזֶפֶת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּלַע הַיַּיִן בְּדָפְנוֹתֶיהָ, הֵיוֹת וְדַרְכָּם הָיְתָה לִשְׁפֹּךְ עַל הַגַּת יַיִן לְאַחַר הַזִּפּוּת כְּדֵי לְהָפִיג אֶת רֵיחַ הַזֶּפֶת, אִם רוֹצֶה הַיִּשְׂרְאֵל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, **מְנַגְּבָהּ** - מְדִיחָהּ בְּמַיִם וְאַפָּר, **וְהִיא טְהוֹרָה** - כְּשֶׁרָה, לְפִי שֶׁאֵין הַיַּיִן נִבְלָע בָּאֶבֶן כָּל כָּךְ. **וְגַת שֶׁל עֵץ שֶׁזְּפָתָהּ גּוֹי**, וְרוֹצֶה הַיִּשְׂרְאֵל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, **רַבִּי אוֹמֵר, יְנַגֵּב** - יָדִיחַ אוֹתָהּ בְּמַיִם וְאַפָּר, כְּמוֹ בְּגַת שֶׁל אֶבֶן, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** כֵּיוָן שֶׁגַּת שֶׁל עֵץ צְרִיכָה יוֹתֵר זְפוּת, בּוֹלַעַ הַזֶּפֶת שֶׁלָּהּ יוֹתֵר מִזֶּפֶת שֶׁעַל גַּבֵּי גַּת שֶׁל אֶבֶן, וְאֵין דַּי לָהּ בְּנִגּוּב אֶלָּא **יְקַלַּף אֶת הַזֶּפֶת, וְגַת שֶׁל חֶרֶס שֶׁזְּפָתָהּ גּוֹי**, וְרוֹצֶה יִשְׂרְאֵל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, בֵּין לְרַבִּי וּבֵין לַחֲכָמִים **אַף עַל פִּי שֶׁקִּלַּף אֶת הַזֶּפֶת הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה** לְפִי שֶׁגַּם הַחֶרֶס עַצְמוֹ בּוֹלֵעַ מִן הַיַּיִן וְלֹא רַק הַזֶּפֶת שֶׁעָלָיו:

מִשְׁנָה יב הַכְשָׁרַת כְּלֵי סְעוּדָה שׁוֹנִים עַל יְדֵי טְבִילָה, הַגְעָלָה וְלִבּוּן: הַלּוֹקַח [-הַקּוֹנֶה] כְּלֵי **תַּשְׁמִישׁ** - כְּלֵי סְעוּדָה הָעֲשׂוּיִים מִפַּתֶּכֶת מִזְכּוּכִית אוֹ מֵחֶרֶס מְצֻפֶּה בְּמַתֶּכֶת, **מִן הַגּוֹי** שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וְרוֹצֶה לְהַכְשִׁירָם כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִסְעֻדָּתוֹ, **אֶת שָׁדְרִכּוֹ** לְשַׁמֵּשׁ רַק לְצוֹנֵן וְעַל כֵּן אֵינוֹ צָרִיךְ שׁוּם תִּקּוּן **אֶלָּא לְהַטְבִּיל** אוֹתוֹ בְּכָל כְּלֵי הַנְּקֵבָה מִן הַנָּכְרִי, **יַטְבִּיל** אוֹתוֹ בְּמִקְוֶה הַכָּשֵׁר לִטְבִילַת אִשָּׁה וְדַיּוֹ, וּכְלֵי שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ עַל יְדֵי רוֹתְחִים, כְּגוֹן יוֹרוֹת וּקְדֵרוֹת שֶׁל מַתֶּכֶת, **שָׁדְרִכּוֹ לְהַגְעִיל** - שֶׁצָּרִיךְ הַגָּעָלָה כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת בְּלִיעוֹת הָאִסּוּר שֶׁבּוֹ, **יַגְעִיל** - יַכְנִיסֶם לְתוֹךְ יוֹרָה מְלֵאָה מַיִם רוֹתְחִים וְיִשְׁהֶה אוֹתָם מְעַט בְּתוֹכָהּ, וּלְאַחַר מִכֵּן יַטְבִּילֵם בְּמִקְוֶה הַכָּשֵׁר לִטְבִילַת אִשָּׁה כְּכָל כְּלֵי הַנְּקֵבָה מִן הַנָּכְרִי, וּכְלֵי שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ לִצְלִיָּה בְּתוֹךְ הָאֵשׁ דְּבָרִים יְבֵשִׁים כְּלֵי רֹטֶב, שָׁדְרִכּוֹ **לִלַּבֵּן בָּאוּר** - שֶׁצָּרִיךְ לִבּוּן כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת בְּלִיעוֹת הָאִסּוּר שֶׁבּוֹ, **יִלַּבֵּן בָּאוּר** - יַכְנִיסֶנּוּ לָאֵשׁ עַד שֶׁיִּהְיוּ נִיצוֹצוֹת מִנְּתִזִין מִמֶּנּוּ, וְיַטְבִּילֶנּוּ בְּמִקְוֶה הַכָּשֵׁר לִטְבִילַת אִשָּׁה, כְּכָל כְּלֵי הַנְּקֵבָה מִן הַנָּכְרִי. עַל כֵּן **הַשְּׁפוּדִ** מִמַּתֶּכֶת, **וְהָאַסְכָּלָה** [-רֶשֶׁת מִמַּתֶּכֶת], הַמְשַׁמְּשִׁים לִצְלִיַּת בָּשָׂר עַל הָאֵשׁ, כֵּיוָן שֶׁשִּׁמּוּשָׁם הוּא בְּדָרְךְ לִבּוּן, הָרוֹצֶה לְהַכְשִׁירָם **מִלַּבְּנָן בָּאוּר** כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר. **הַסַּכִּין** שֶׁאֵין בּוֹ גֻּמּוֹת וְשִׁמּוּשׁוֹ בְּצוֹנֵן **שָׁפָהּ** - נוֹעֵץ אֶת הַסַּכִּין עֶשֶׂר פְּעָמִים בְּקַרְקַע קָשֶׁה, **וְהִיא טְהוֹרָה** - כְּשֵׁרָה לְשִׁמּוּשׁ בְּצוֹנֵן, וְאִם רָצָה מַשְׁחִיזָהּ בָּאֶבֶן הַמְּשֻׁחֶזֶת שֶׁלָּהּ וְהִיא כְּשֵׁרָה אַף לְשִׁמּוּשׁ בְּרוֹתְחִים, אוּלָם אִם יֵשׁ בַּסַּכִּין גֻּמּוֹת צָרִיךְ לְלַבְּנוֹ בָּאֵשׁ, וּבְדִיעֲבַד כֵּלִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּאִסּוּר קֹדֶם שֶׁהִטְבִּילָם אוֹ קֹדֶם שֶׁהִגְעִילָם אוֹ שֶׁלִּבְּנָם לֹא נֶאֱסַר הַמַּאֲכָל:

סְלִיק מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה

מַסֶּכֶת אָבוֹת

מַסֶּכֶת 'אָבוֹת' כּוֹלֶלֶת דִּבְרֵי מוּסָר וּמִדּוֹת מֵחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וּמַרְבָּה לַעֲסֹק בְּשֶׁבַח הַתּוֹרָה וְעוֹסְקֶיהָ [בְּפֶרֶט בַּבָּרַיְיתָא הַמּוּבֵאת בְּסוֹפָהּ (פ"ו)]:

פֶּרֶק א מְסֹרֶת הַתּוֹרָה, וְהַדָּרְכוֹת מַנְהִיגֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה וְעַד יְמֵי בֵּית הִלֵּל בְּעִנְיָנֵי מוּסָר וְדֶרֶךְ אֶרֶץ: **מִשְׁנָה א סֵדֶר מְסִירַת הַתּוֹרָה: מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מֵהּ' בְּהַר סִינַי. וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ. וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים** שֶׁהָאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרָיו, וְהֵם מְסָרוּהּ לִזְקֵנִים אֲחֵרִים. **וּזְקֵנִים** הָאַחֲרוֹנִים מְסָרוּהָ **לִנְבִיאִים** הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁהֵם עֵלִי וּשְׁמוּאֵל, וְנִמְסְרָה מִנָּבִיא לְנָבִיא. **וּנְבִיאִים** אַחֲרוֹנִים **מְסָרוּהָ** לְמֵאָה וְעֶשְׂרִים **אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה**, וּבָהֶם חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי, נְחֶמְיָה בֶּן חֲכַלְיָה, זְרֻבָּבֶל, שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יוֹסָדָק, אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה הָיוּ הָרָאשׁוֹנִים שֶׁכָּתְרוּ אֶת הַתּוֹרָה עֲטָרָה לְיָשְׁנָהּ, וְאֵינָהּ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. **יְסוֹדוֹת קִיּוּם הַתּוֹרָה מֵאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה: הֵם** - אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה **אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים** עִקָּרִיִּים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יְסוֹד קִיּוּם הַתּוֹרָה: א. **הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין,** וַאֲפִלּוּ בָּא כְּבָר דִּין זֶה לִפָּנֵיכֶם, אַל תֹּאמְרוּ כְּבָר בָּא דִּין זֶה לְפָנַי, אֶלָּא תִּפְסְקוּ אֶת הַדִּין בְּמִתְינוּת וּבְעִיּוּן מְחֻדָּשׁ. ב. **וְהַעֲמִידוּ תַּלְמִידִים הַרְבֵּה** - וְאַל תִּבְדְּקוּ אַחֲרֵי כָּל תַּלְמִיד אִם תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אִם לָאו [אֶלָּא אִם כֵּן יָדוּעַ שֶׁמַּעֲשָׂיו מְקֻלְקָלִים]. וְכֵן, הוֹסִיפוּ לְהַעֲמִיד עוֹד תַּלְמִידִים

יא גַּת שֶׁל אֶבֶן שֶׁזְּפָתָהּ גּוֹי, מְנַגְּבָהּ וְהִיא טְהוֹרָה. וְשֶׁל עֵץ, רַבִּי אוֹמֵר, יְנַגֵּב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יְקַלַּף אֶת הַזֶּפֶת. וְשֶׁל חֶרֶס, אַף עַל פִּי שֶׁקִּלַּף אֶת הַזֶּפֶת, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה: **יב** הַלּוֹקֵחַ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ מִן הַגּוֹי, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַטְבִּיל, יַטְבִּיל. לְהַגְעִיל, יַגְעִיל. לְלַבֵּן בָּאוּר, יְלַבֵּן בָּאוּר. הַשַּׁפּוּד וְהָאַסְכָּלָה, מְלַבְּנָן בָּאוּר. הַסַּכִּין, שָׁפָהּ וְהִיא טְהוֹרָה:

מַסֶּכֶת אָבוֹת

פרק א א מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים, וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים, וּנְבִיאִים מְסָרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין, וְהַעֲמִידוּ תַּלְמִידִים הַרְבֵּה, וַעֲשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה: **ב** שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשִּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים: **ג** אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ קִבֵּל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אֶלָּא הֱווּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, וִיהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם: **ד** יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קִבְּלוּ מֵהֶם. יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים, וְהֱוֵי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם, וְהֱוֵי שׁוֹתֶה בַּצָּמָא אֶת דִּבְרֵיהֶם: **ה** יוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לִרְוָחָה, וְיִהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתֶךָ, וְאַל תַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה. בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ, קַל וָחֹמֶר בְּאֵשֶׁת חֲבֵרוֹ. מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים, כָּל זְמַן שֶׁאָדָם מַרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה, גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ, וּבוֹטֵל מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וְסוֹפוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם: **ו** יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה וְנִתַּאי הָאַרְבֵּלִי קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר, עֲשֵׂה לְךָ רַב, וּקְנֵה לְךָ חָבֵר, וְהֱוֵי דָּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת:

בְּזִקְנוּתְכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת יא ו) 'בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל תַּנַּח יָדֶךָ'. ג. **וַעֲשׂוּ סְיָג** [-גָּדֵר] **לַתּוֹרָה** שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְהַכָּשֵׁל בְּאִסּוּרֵי תוֹרָה, כְּגוֹן מַה שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים 'שְׁנֵיּוֹת לָעֲרָיוֹת' אוֹ 'שְׁבוּת לְשַׁבָּת'. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח ל) 'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי', וְדָרְשׁוּ: עֲשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמַרְתִּי: **מִשְׁנָה ב שִׁלשָׁה דְּבָרִים שֶׁעֲלֵיהֶם הָעוֹלָם עוֹמֵד: שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק** - שֶׁהָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל אַחֲרֵי עֶזְרָא, **הָיָה מִשִּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה** - מֵהָאַחֲרוֹנִים שֶׁבָּהֶם וּבְיָדוֹ נִשְׁתַּיְּרָה קַבָּלַת הַתּוֹרָה. **הוּא הָיָה אוֹמֵר** [-הָיָה רָגִיל לוֹמַר], **עַל שְׁלשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד** - בַּעֲבוּרָם נִבְרָא הָעוֹלָם: **עַל הַתּוֹרָה,** שֶׁאִלְמָלֵי קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה לֹא נִבְרָאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לג כה) 'אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה [-הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (יהושע א ח) 'וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה'] חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שַׂמְתִּי'. **וְעַל הָעֲבוֹדָה** - עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (תענית כז:) אִלְמָלֵא מַעֲמָדוֹת לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וְכֵן מָצִינוּ שֶׁנִּשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יָבִיא מַבּוּל לָעוֹלָם מֵחֲמַת הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיב נֹחַ. **וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים** - כְּגוֹן שִׁמְחַת חָתָן, נִחוּם אֲבֵלִים, בִּקּוּר חוֹלִים, קְבוּרַת מֵתִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פט ג) 'עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה': **מִשְׁנָה ג עֲבוֹדַת ה' מְאֻהֶבָה וְיִרְאָה שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס: אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ קִבֵּל** אֶת הַתּוֹרָה **מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אַל תִּהְיוּ** בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא **כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל** אֲפִלּוּ **פְּרָס** [הַנְּתָן בְּמַתָּנָה וְלֹא כְּחוֹבָה עַל פִּי דִּין], **אֶלָּא הֱווּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס** אֶלָּא רַק מִתּוֹךְ אַהֲבָה. וְאַף שֶׁעֲבוֹדַתְכֶם מֵאַהֲבָה, עִם זֹאת, **וִיהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם,** וְעִבְדוּהוּ גַּם מִיִּרְאָה, וְנִמְצֵאת עֲבוֹדַתְכֶם שְׁלֵמָה. שֶׁכָּךְ לֹא תִּשְׁנָא, שֶׁהֲרֵי אַתָּה אוֹהֵבוֹ. וְלֹא תִּבְעַט, שֶׁהֲרֵי אַתָּה יָרֵא מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ד הַתְּבַטְּלוּת לְחַכְמֵי הַתּוֹרָה: יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קִבְּלוּ מֵהֶם** - מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וּמֵאַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ [וּמִימֵיהֶם נִפְרְדָה הַנְּהָגַת הָעָם, וְכָל זוּג הִנְמְנָה בְּהֶמְשֵׁךְ הַפֶּרֶק, הָרִאשׁוֹן נָשִׂיא וְהַשֵּׁנִי אַב בֵּית דִּין]. **יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים** - מוּכָן לְהִתְוַעֲדוּת הַחֲכָמִים, שֶׁיִּהְיוּ רַגְלַיִם לוֹמַר 'נִתְקַבֵּץ בְּבֵיתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי', שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יִלְמַד מֵהֶם דְּבַר חָכְמָה. מָשָׁל לִנְכָסָיו לַחֲנוּתוֹ שֶׁל בַּשָּׂם, שֶׁאֲפִלּוּ לֹא קָנָה דָּבָר, נִקְלָט בּוֹ רֵיחַ טוֹב. **וֶהֱוֵי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם** עַל יְדֵי יְשִׁיבָתְךָ לִפְנֵיהֶם כְּתַלְמִיד בִּפְנֵי רַבּוֹ, כְּמִנְהָגָם שֶׁהָיָה הָרַב יוֹשֵׁב עַל הַסַּפְסָל, וְהַתַּלְמִידִים עַל הַקַּרְקַע. **וֶהֱוֵי שׁוֹתֶה בַּצָּמָא אֶת דִּבְרֵיהֶם** - שֶׁתִּשְׁמַע דִּבְרֵיהֶם כְּאָדָם צָמֵא הַשּׁוֹתֶה לְתַאֲבוֹן, וְלֹא כְּאָדָם שָׂבֵעַ שֶׁקָּץ בְּמַאֲכָל וּמוֹאֵס אֲפִלּוּ בְּדָבָרִים עֲרֵבִים: **מִשְׁנָה ה הַכְנָסַת עֲנִיִּים לְבֵיתוֹ וּמְעוּט שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה: יוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר, יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לִרְוָחָה וְנִתַּאי הָאַרְבֵּלִי קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר, עֲשֵׂה לְךָ רַב** אֶחָד לְלַמּוּד גְּרֵסַת הַתּוֹרָה [אֲבָל לִסְבָרָא הַלּוֹמֵד מֵרַב אֶחָד אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה]. **וּקְנֵה לְךָ חָבֵר** -

משניות

מַסֶּכֶת אָבוֹת פֶּרֶק א

המבוארות

וְהֱוֵי דָּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת: **ז** **נִתַּאי הָאַרְבֵּלִי אוֹמֵר, הַרְחֵק מִשָּׁכֵן רָע, וְאַל תִּתְחַבֵּר לָרָשָׁע, וְאַל תִּתְיָאֵשׁ מִן הַפֻּרְעָנוּת:** **ח** יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי אוֹמֵר, אַל תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִין. וּכְשֶׁיִּהְיוּ בַּעֲלֵי דִינִין עוֹמְדִים לְפָנֶיךָ, יִהְיוּ בְעֵינֶיךָ כִּרְשָׁעִים. וּכְשֶׁנִּפְטָרִים מִלְּפָנֶיךָ, יִהְיוּ בְעֵינֶיךָ כְּזַכָּאִין, כְּשֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין: **ט** שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח אוֹמֵר, הֱוֵי מַרְבֶּה לַחְקֹר אֶת הָעֵדִים, וֶהֱוֵי זָהִיר בִּדְבָרֶיךָ, שֶׁמָּא מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר: **י** שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן קִבְּלוּ מֵהֶם. שְׁמַעְיָה אוֹמֵר, אֱהֹב אֶת הַמְּלָאכָה, וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת, וְאַל תִּתְוַדַּע לָרָשׁוּת: **יא** אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר, חֲכָמִים, הִזָּהֲרוּ בִּדְבָרֵיכֶם, שֶׁמָּא תָּחוּבוּ חוֹבַת גָּלוּת וְתִגְלוּ לִמְקוֹם מַיִם הָרָעִים, וְיִשְׁתּוּ הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וְיָמוּתוּ, וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל: **יב** הִלֵּל אוֹמֵר, הֱוֵי מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַהֲרֹן, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה: **יג** הוּא הָיָה אוֹמֵר, נֶגֶד שְׁמָא, אָבַד שְׁמֵהּ. וּדְלָא מוֹסִיף, פָּסֵק. וּדְלָא יָלֵף, קְטָלָא חַיָּב. וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא, חֲלָף: **יד** הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם אֵין אֲנִי לִי, מִי לִי. וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי, מָה אֲנִי. וְאִם לֹא עַכְשָׁו, אֵימָתַי: **טו** שַׁמַּאי אוֹמֵר, עֲשֵׂה תּוֹרָתְךָ קֶבַע. אֱמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה, וֶהֱוֵי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת: **טז** רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עֲשֵׂה לְךָ רַב, וְהִסְתַּלֵּק מִן הַסָּפֵק, וְאַל תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אֲמָדוֹת: **יז** שִׁמְעוֹן בְּנוֹ אוֹמֵר, כָּל יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים, וְלֹא מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב אֶלָּא שְׁתִיקָה. וְלֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר, אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. וְכָל הַמַּרְבֶּה דְּבָרִים, מֵבִיא חֵטְא: **יח** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַדִּין וְעַל הָאֱמֶת וְעַל הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ח טז) 'אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם':

מִתְרַחֵק מִמֶּנִּי', וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה חוֹזֵר לְמוּטָב: **משנה יג** **גְּנוּת הַשְּׂרָרָה וְחִיּוּב לְמוּד תּוֹרָה וְאִסּוּר הִשְׁתַּמְּשׁוּת בִּכְבוֹד הַתּוֹרָה: הוּא** - הִלֵּל הַזָּקֵן, **הָיָה אוֹמֵר** [-הָיָה רָגִיל לוֹמַר]: **נֶגֶד** [-נִמְשָׁךְ] **שְׁמָא** - מִי שֶׁשְּׁמוֹ נִמְשָׁךְ וּמִתְפָּרְסֵם מֻחְמָת שְׂרָרָה, **אָבַד שְׁמֵהּ** - שְׁמוֹ יֹאבַד וְיִמָּחֶה, שֶׁהָרַבָּנוּת מְקַבֶּרֶת אֶת בְּעָלֶיהָ. **וּדְלָא מוֹסִיף** - מִי שֶׁלֹּא מוֹסִיף עַל לִמּוּדוֹ, **יָסֵיף** - יִשְׁכַּח אֶת שֶׁלָּמַד. **וּדְלָא יָלֵיף** - מִי שֶׁכְּלָל לֹא לָמַד, **קְטָלָא חַיָּב** - רָאוּי שֶׁיַּהֲרְגוּהוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (פסחים מט:) עַם הָאָרֶץ מֻתָּר לְקָרְעוֹ כַּדָּג. **וּדְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא** [-כָּתָר] - תַּלְמִיד חָכָם הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁנֶּהֱנֶה מִכְּבוֹד תּוֹרָתוֹ, **חֲלַף** - רָאוּי לֶעֱבֹר מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (נדרים סב.) כָּל הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכִתְרָהּ שֶׁל תּוֹרָה נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם: **משנה יד** **הִשְׁתַּדְּלוּת אָדָם בְּעֶצֶמוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם: הוּא הָיָה אוֹמֵר** עוֹד, עַל הָאָדָם לוֹמַר, **אִם אֵין אֲנִי זוֹכֶה לִי** בְּעַצְמִי, בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ, **מִי לִי** - מִי יַעֲשֶׂה זֹאת עֲבוּרִי. **וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי** - וְאַף כְּשֶׁאֲנִי עַצְמִי מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת, **מָה אֲנִי** - מָה עֲבוֹדָתִי חֲשׁוּבָה כְּנֶגֶד מַה שֶּׁאֲנִי מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת. **וְאִם לֹא עַכְשָׁו** אֶקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת **עַכְשָׁו** - בָּעוֹלָם הַזֶּה, **אֵימָתַי** אֶקַיֵּמֵן, שֶׁהֲרֵי אַחַר הַמָּוֶת אִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמָן: **משנה טו** **אַזְהָרוֹת שֶׁמַּאי לְחָכָם לְעָשִׁיר וּלְגִבּוֹר: שַׁמַּאי אוֹמֵר,** שְׁלֹשׁ אַזְהָרוֹת כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ הַמַּעֲלוֹת שֶׁהִזְכִּיר יִרְמְיָה (ט כב) חָכָם, גִּבּוֹר וְעָשִׁיר. כְּנֶגֶד הֶחָכָם אָמַר: **עֲשֵׂה** אֶת **תּוֹרָתְךָ קֶבַע** וְאֶת מְלַאכְתְּךָ אַרַעִי, שֶׁעִקַּר עִסְקְךָ יִהְיֶה בַּתּוֹרָה, וְרַק כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה יָגֵעַ מֵהַלִּמּוּד תַּעֲסֹק מְעַט בִּמְלַאכְתְּךָ לְפַרְנָסָתְךָ. כְּנֶגֶד הֶעָשִׁיר אָמַר: כְּשֶׁאַתָּה מַבְטִיחַ לַעֲשׂוֹת דְּבַר חֶסֶד לַחֲבֵרְךָ, **אֱמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה,** כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁאָמַר לַמַּלְאָכִים 'וְאֶקְחָה פַת לָחֶם' (בראשית יח ה), וּלְבַסּוֹף לָקַח עֶבְרִים 'בֶּן בָּקָר רַךְ וָטוֹב' (שם פסוק ז). וּכְנֶגֶד הַגִּבּוֹר אָמַר: **וֶהֱוֵי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם** - אוֹרֵחַ הַבָּא לְבֵיתְךָ, **בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת.** שֶׁאִם מְקַבְּלוֹ וּפָנָיו כְּבוּשׁוֹת בַּקַּרְקַע, אֲפִלּוּ נוֹתֵן לוֹ כָּל מַתָּנוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כְּאִלּוּ לֹא נָתַן לוֹ כְּלוּם. וְזוֹהִי גְּבוּרָה, שֶׁכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ. **משנה טז** **הִסְתַּלְּקוּת מִסֶּפֶק בְּדִינֵי הַתּוֹרָה: רַבָּן גַּמְלִיאֵל** [-נָכְדּוֹ שֶׁל הִלֵּל] **אוֹמֵר,** אִם בָּא לְפָנֶיךָ דִּין תּוֹרָה וְהִנָּךְ מְסֻפָּק בְּהַכָּרָעָתוֹ, **עֲשֵׂה לְךָ רַב** לְהִתְיַעֵץ עִמּוֹ, **וְהִסְתַּלֵּק מִן הַסָּפֵק** - וְאַל תִּפְסֹק בּוֹ לְבַדְּךָ. כְּפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁרָבָא לֹא הָיָה מַכְרִיעַ בְּהִלְכוֹת טְרֵפוֹת עַד שֶׁכִּנֵּס אֶת כָּל טַבָּחֵי מָתָא מְחַסְיָא, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם אַחֲרָאִים לַפֶּסֶק. **וְאַל תִּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אוֹמְדוֹת** [-מֵאֶמֶת, בְּהַשְׁעָרָה], שֶׁבְּכָךְ בָּא לִידֵי קִלְקוּל, שֶׁאִם פּוֹחֶתֶת מִשְּׁעוּר הַמַּעֲשְׂרוֹת הֲרֵי לֹא תִּקֵּן אֶת כָּל פְּרוֹתָיו, וְאִם מוֹסִיף עַל שִׁעוּרָם נִמְצָא קִלְקוּל בְּחֶלֶק מֵהַמַּעֲשְׂרוֹת: **משנה יז** **שָׁבַח הַשְׁתִּיקָה וּמְעוּט הַדִּבּוּר: שִׁמְעוֹן בְּנוֹ** שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, **כָּל יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים,** וְהִתְבּוֹנַנְתִּי בְּדַרְכֵיהֶם, **וְלֹא מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב** מִכָּל הַמִּדּוֹת **אֶלָּא הַשְׁתִּיקָה** - שֶׁשּׁוֹמֵעַ חֶרְפָּתוֹ וְשׁוֹתֵק. וּרְאָיָה לְכָךְ שֶׁהַשְׁתִּיקָה טוֹבָה, שֶׁהֲרֵי אֲפִלּוּ לְגַבֵּי לִמּוּד תּוֹרָה שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מִמֶּנָּה, מִכָּל מָקוֹם **לֹא הַמִּדְרָשׁ** - הַלִּמּוּד **הוּא הָעִקָּר** לְקִבָּלַת הַשָּׂכָר, **אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה** - קִיּוּם הַמִּצְוֹת, וְאִם לוֹמֵד וְאֵינוֹ מְקַיֵּם טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּשְׁתֹּק. **וְכָל הַמַּרְבֶּה דְּבָרִים, מֵבִיא חֵטְא** כְּפִי שֶׁמָּצָאנוּ אֶצֶל חַוָּה, שֶׁהוֹסִיפָה עַל צִוּוּי ה' 'וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ', וְאָמְרָה (שם ג ג) 'לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ', וְעַל יְדֵי זֶה בָּאָה לִידֵי חֵטְא, שֶׁדְּחָפָהּ נָחָשׁ עַד שֶׁנָּגְעָה בּוֹ, וְאָמַר לָהּ, כְּשֵׁם שֶׁאֵין מִיתָה בְּנִגִּיעָה כָּךְ אֵין מִיתָה בַּאֲכִילָה, וְאָכְלָה מִן הַפֵּרִי: **משנה יח** **קִיּוּם הָעוֹלָם בְּדִין אֱמֶת וְשָׁלוֹם: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל** [-נָכְדּוֹ שֶׁל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל] **אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בֵּין בְּנֵי אָדָם, הָעוֹלָם עוֹמֵד** - מִתְקַיֵּם יְשׁוּבָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם: **א. עַל הַדִּין** שֶׁל אֱמֶת, שֶׁמְּזַכֶּה אֶת הַזַּכַּאי וּמְחַיֵּב אֶת הַחַיָּב. **ב. וְעַל הָאֱמֶת** - כְּשֶׁאֵין מְשַׁקְּרִים אִישׁ בְּאָחִיו. **ג. וְעַל הַשָּׁלוֹם** הַשּׁוֹכֵן בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּבֵין הַמַּלְכֻיּוֹת הַשּׁוֹלְטוֹת בָּעוֹלָם. וְנִרְמְזוּ בְּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר (זכריה ח טז) שֶׁאַחַר חֻרְבַּן הַבַּיִת וּבְטוּל הָעֲבוֹדָה יִתְקַיֵּם הָעוֹלָם עַל יְדֵי שֶׁ'אֱמֶת וּמִשְׁפַּט [-דִּין] **שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם**':

לַתַּלְמִידִים: אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר, חֲכָמִים, הִזָּהֲרוּ בְּדִבְרֵיכֶם, שֶׁלֹּא תַּנִּיחוּ מָקוֹם לְטָעוֹת בְּדִבְרֵיכֶם, וַאֲפִלּוּ אִם אֵין בְּמִקּוֹמְכֶם מִינִים, עֲלֵיכֶם לָחוּשׁ **שֶׁמָּא** יִגְרֹם לָכֶם חֵטְא **שְׁתָּחוּבוּ חוֹבַת גָּלוּת, וְתִגְלוּ לִמְקוֹם מַיִם הָרָעִים** - מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶפִּיקוֹרְסִים, וְיָבִינוּ מִדִּבְרֵיכֶם דִּבְרֵי מִינוּת, **וְיִשְׁתּוּ הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם** דִּבְרִים אֵלּוּ, **וְיָמוּתוּ** בַּעֲוֹנָם. **וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל** עַל יְדֵכֶם, כְּשֶׁדֵּעוֹתֵיהֶם הַמֻּטְעוֹת יִשָּׁאֲרוּ בָּעוֹלָם. כְּפִי שֶׁאֵרַע לְאַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ, שֶׁשָּׁנָה לְתַלְמִידָיו צָדוֹק וּבַיְתוֹס (לעיל מ"ג) 'אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס', וְכָפְרוּ לְפִי הֲבָנָתָם בְּשָׂכָר וָעֹנֶשׁ, וְנִשְׁאֲרָה דַּעְתָּם לְדוֹרוֹת אֲצֶל תַּלְמִידֵיהֶם הַנִּקְרָאִים צְדוֹקִים וּבַיְתוֹסִים: **משנה יט** **הַבְחָנַת הַתּוֹרָה וְקִרּוּבָהּ לַתּוֹרָה: הִלֵּל וְשַׁמַּאי קִבְּלוּ מֵהֶם. הִלֵּל אוֹמֵר, הֱוֵי מִתַּלְמִידָיו** [-לְמַד מִדְּרָכָיו] **שֶׁל אַהֲרֹן** שֶׁהָיָה **אוֹהֵב שָׁלוֹם, וְרוֹדֵף** אַחַר **הַשָּׁלוֹם** - שֶׁכְּשֶׁהָיוּ שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם רָבִים זֶה עִם זֶה, הָלַךְ לְכָל אֶחָד וְסִפֵּר לוֹ כִּי חֲבֵרוֹ מִצְטַעֵר עַל רִיבָם וּשְׁלָחוֹ לְבַקֵּשׁ מְמֶנּוּ מְחִילָה, וּכְשֶׁהָיוּ פּוֹגְעִים זֶה בָּזֶה הָיוּ מִתְפַּיְּסִים וּמְנַשְּׁקִים זֶה אֶת זֶה. וְכֵן הָיָה **אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת, וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה** עַל יְדֵי זֶה. שֶׁכְּשֶׁהָיָה יוֹדֵעַ עַל אָדָם שֶׁעָבַר עֲבֵרָה, הָיָה מִתְחַבֵּר עִמּוֹ וּמַרְאֶה לוֹ שֶׁהוּא אוֹהֲבוֹ, וְהָיָה אוֹתוֹ אָדָם מִתְבַּיֵּשׁ וְאוֹמֵר 'אִלּוּ יָדַע צַדִּיק זֶה מַעֲשַׂי הָרָעִים כַּמָּה הָיָה

פֶּרֶק ב מֵימְרוֹתֵיהֶם שֶׁל נְשִׂיאֵי בֵּית הִלֵּל, וְשֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְתַלְמִידָיו, בַּהַנְהָגָה הָרְאוּיָה בְּתִקּוּן הַמִּדּוֹת, עֶסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, וְיִרְאַת חֵטְא. וְכֵן שִׁבְחֵי תַּלְמִידָיו שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי:

משנה א **דָּרֵךְ הָאֱמֶצַע בְּמִדּוֹת, חֶשְׁבּוֹן שָׂכָר הַמִּצְוֹת, וְהִתְבּוֹנְנוּת שֶׁאֵין דָּבָר נֶעְלָם:** רַבִּי אוֹמֵר, אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיִּבֹּר [-שֶׁיִּבְרֹר] לוֹ הָאָדָם לְהִתְנַהֵג בָּהּ בִּימֵי חַיָּיו, **כָּל שֶׁהִיא תִּפְאֶרֶת לְעוֹשֶׂהָ** - שֶׁהִיא נוֹחָה לָאָדָם הָעוֹשֶׂה אוֹתָהּ, **וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן הָאָדָם** - וְאַף בְּנֵי הָאָדָם מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ עָלֶיהָ. וְהִיא הַדֶּרֶךְ הַמְמֻצַּעַת שֶׁבְּכָל מִדָּה. לְמָשָׁל, אִם יִהְיֶה קַמְצָן, נוֹחַ הוּא לוֹ שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא מָמוֹן, אֲבָל אֵינוֹ נוֹחַ לִבְנֵי אָדָם. וְאִם יִהְיֶה פַּזְרָן, הֲרֵי הוּא נוֹחַ לִבְנֵי אָדָם שֶׁיְּקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ, אַךְ אֵין דַּרְכּוֹ זוֹ נוֹחָה לוֹ, שֶׁיָּבוֹא לִידֵי עֲנִיּוּת. וּלְכָךְ יִדְבַּק בַּדֶּרֶךְ הַמְמֻצַּעַת, שֶׁהִיא הַנְּדִיבוּת, שֶׁנּוֹתֵן כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לִתֵּן אַךְ אֵינוֹ מְפַזֵּר יוֹתֵר מֵהָרָאוּי, וְכֵן יִנְהַג בִּשְׁאָר הַמִּדּוֹת. **וְהֱוֵי זָהִיר בְּקִיּוּם מִצְוָה קַלָּה כְּבַחֲמוּרָה,** לְפִי **שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת,** שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְפָּרֵשׁ שְׂכַר הַמִּקְצָיִם מִצְוֹת עֲשֵׂה אוֹ עֹנֶשׁ הַמְבַטְּלָן, וְיִתְכֵּן שֶׁמִּצְוָה הַקַּלָּה בְּעֵינֶיךָ יֵשׁ עָלֶיהָ שָׂכָר רַב. [מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנִּתְפָּרֵשׁ עָנְשָׁן בְּמִיתָה אוֹ מַלְקוּת, לְפִי חֻמְרַ הָעֲבֵרָה]. **וְהֱוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מָמוֹן הַנִּגְרָם לְךָ** בָּעוֹלָם הַזֶּה בַּעֲבוּר קִיּוּם **מִצְוָה, כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ** שֶׁתִּקַּבֵּל עֲבוּרָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, וּמִמֵּילָא תְּקַיֵּמֶנָּה. וְכֵן חַשֵּׁב **שְׂכַר עֲבֵרָה** - הֲנָאָה שֶׁאַתָּה נֶהֱנֶה מִקִּיּוּמָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, **כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ** שֶׁעָתִיד לָבוֹא לְךָ בְּעִקְבוֹתֶיהָ, וְכָךְ תִּמְנַע מֵעֲשׂוֹתָהּ. **וְהִסְתַּכֵּל** [-הִתְבּוֹנֵן] **בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים,** וְעַל יְדֵי הִתְבּוֹנְנוּת בָּהֶם **אִי אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבֵרָה,** **דַּע מַה** [-מִי] **לְמַעְלָה מִמְּךָ** - ה׳ הָרוֹאֶה וְיוֹדֵעַ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, עַל יְדֵי: א. **עַיִן רוֹאָה,** לְעִמָּק לִבָּבְךָ עַל מַחְשֶׁבֶת הַחֵטְא. ב. **וְאָזְנַיִם שׁוֹמְעוֹת,** דִּבְרֵי חֵטְא שֶׁתְּדַבֵּר. ג. **וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִין** לְפָנָיו:

משנה ב **תַּלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ:** **רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר,** יָפֶה שִׂיחַת אָדָם בְּתַלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ - מִלָּאכָה אוֹ סְחוֹרָה, לְפִי **שִׂיגִיעַת** הָאָדָם **בִּשְׁנֵיהֶם** [-בַּתּוֹרָה וּבְמִלָּאכָה], **מְשַׁכַּחַת עָוֹן** - מְבַטֶּלֶת אֶת כֹּחוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁהַתּוֹרָה מַתֶּשֶׁת כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם, וְהַמְּלָאכָה מְפָרֶכֶת וּמְשַׁבֶּרֶת אֶת הַגּוּף. וְאֵין לוֹמַר שֶׁיַּעֲמֹל תָּמִיד בַּתּוֹרָה וְדֵי בִּיגִיעָתָהּ לְבַטֵּל אֶת כֹּחַ הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁכֵּן **כָּל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה, סוֹפָהּ בְּטֵלָה,** כְּשֶׁיַּחְסְרוּ לוֹ מְזוֹנוֹת, **וְגוֹרֶרֶת עָוֹן,** שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא הֵרְגֵּל בִּמְלָאכָה יְלַסְטֵם אֶת הַבְּרִיּוֹת וְאַף יִשְׁפֹּךְ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁכְּבָר לָמַד. **הַדְּרָכָה לְעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר: וְכָל הָעֲמֵלִים עִם הַצִּבּוּר** - כָּל הָעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי הַצִּבּוּר, **יִהְיוּ עֲמֵלִים עִמָּהֶם** כְּשֶׁכַּוָּנָתָם **לְשֵׁם שָׁמַיִם,** וְלֹא כְּדֵי לְהִתְכַּבֵּד בְּמַה שֶּׁעָשׂוּ בִּשְׁבִיל הַצִּבּוּר. **שִׂזְכוּת אֲבוֹתָם מְסַיַּעְתָּן, וְצִדְקָתָם** שֶׁל הָאָבוֹת **הָעוֹמֶדֶת לָעַד** הִיא הַמְסַיַּעַת לָהֶם בַּעֲשׂיָתָם וְלֹא טוּב הִשְׁתַּדְּלוּתָם. **וְאַתֶּם** - הָעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר לְשֵׁם שָׁמַיִם, אַף שֶׁמִּכֹּחַ הָאָבוֹת עֲשִׂיתֶם זֹאת, מִכָּל מָקוֹם **מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם שָׂכָר הַרְבֵּה כְּאִלּוּ עֲשִׂיתֶם** כֵּן בְּעַצְמְכֶם:

משנה ג **זְהִירוּת מֵאַנְשֵׁי הַשִּׁלְטוֹן:** אַתֶּם הָעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר וּצְרִיכִים לְהִתְוַדַּע לַשִּׁלְטוֹן כְּדֵי לְטַפֵּל בְּעִנְיָנָם, **הֱוּ זְהִירִין בָּרְשׁוּת** - מֵאַנְשֵׁי הַשִּׁלְטוֹן. לְפִי **שֶׁאֵין הֵם מְקָרְבִין לוֹ לָאָדָם אֶלָּא לְצָרְכָּן עַצְמָן,** וְהֵם **נִרְאִין כְּאוֹהֲבִין** לוֹ רַק **בְּשָׁעָה הַנָּאָתָן** מִמֶּנּוּ. **וְאֵין הֵם עוֹמְדִין לוֹ לָאָדָם** לְצִדּוֹ לְסַיְּעוֹ **בְּשָׁעַת דָּחְקוֹ** כְּשֶׁאֵין לוֹ מָמוֹן וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה:

משנה ד **דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְהִלֵּל בַּהֲנְהָגָה הָרְאוּיָה לָאָדָם:** **הוּא הָיָה אוֹמֵר, עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ** שֶׁל ה׳ **כִּרְצוֹנְךָ** - פְּזַר מָמוֹנְךָ עַל חָפְצֵי שָׁמַיִם כְּאִלּוּ עוֹשֶׂה אַתָּה אֶת חֶפְצֶיךָ. **כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה** ה׳ **רְצוֹנְךָ כִּרְצוֹנוֹ** - וְיִתֵּן לְךָ טוֹבָה בְּעֵין יָפָה, כִּרְצוֹנוֹ לְהֵטִיב עִם הַבְּרִיּוֹת. **בַּטֵּל רְצוֹנְךָ** - מַאֲוַיֶּיךָ, **מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ** - עַל מְנָת לְקַיֵּם אֶת רְצוֹן ה׳, אִם חָמַדְתָּ לַעֲשׂוֹת דְּבַר חֵטְא, **כְּדֵי שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים** הַחוֹשְׁבִים לְהָרַע לְךָ, **מִפְּנֵי**

פרק ב א רַבִּי אוֹמֵר, אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיִּבֹּר לוֹ הָאָדָם, כֹּל שֶׁהִיא תִּפְאֶרֶת לְעוֹשֶׂיהָ וְתִפְאֶרֶת לוֹ מִן הָאָדָם. וֶהֱוֵי זָהִיר בְּמִצְוָה קַלָּה כְּבַחֲמוּרָה, שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת. וֶהֱוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ, וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ. וְהִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאִי אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה, דַּע מַה לְמַעְלָה מִמְּךָ, עַיִן רוֹאָה וְאָזֶן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִין:

ב רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר, יָפֶה תַּלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מְשַׁכַּחַת עָוֹן. וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה, סוֹפָהּ בְּטֵלָה וְגוֹרֶרֶת עָוֹן. וְכָל הָעֲמֵלִים עִם הַצִּבּוּר, יִהְיוּ עֲמֵלִים עִמָּהֶם לְשֵׁם שָׁמָיִם, שֶׁזְּכוּת אֲבוֹתָם מְסַיַּעְתָּן, וְצִדְקָתָם עוֹמֶדֶת לָעַד. וְאַתֶּם, מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם שָׂכָר הַרְבֵּה כְּאִלּוּ עֲשִׂיתֶם:

ג הֱווּ זְהִירִין בָּרְשׁוּת, שֶׁאֵין מְקָרְבִין לוֹ לָאָדָם אֶלָּא לְצָרְכָּן עַצְמָן. נִרְאִין כְּאוֹהֲבִין בִּשְׁעַת הֶנָּאָתָן, וְאֵין עוֹמְדִין לוֹ לָאָדָם בִּשְׁעַת דָּחְקוֹ:

ד הוּא הָיָה אוֹמֵר, עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כִּרְצוֹנֶךָ, כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנְךָ כִּרְצוֹנוֹ. בַּטֵּל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנֶךָ. הִלֵּל אוֹמֵר, אַל תִּפְרֹשׁ מִן הַצִּבּוּר. וְאַל תַּאֲמִן בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ. וְאַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ. וְאַל תֹּאמַר דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹעַ שֶׁסּוֹפוֹ לְהִשָּׁמַע. וְאַל תֹּאמַר לִכְשֶׁאֶפָּנֶה אֶשְׁנֶה, שֶׁמָּא לֹא תִּפָּנֶה:

ה הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֵין בּוּר יָרֵא חֵטְא, וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד, וְלֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד, וְלֹא הַקַּפְדָּן מְלַמֵּד, וְלֹא כָּל הַמַּרְבֶּה בִּסְחוֹרָה מַחְכִּים. וּבִמְקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים, הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ:

ו רָאָה גֻּלְגֹּלֶת אַחַת שֶׁצָּפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, אָמַר לָהּ, עַל דַּאֲטֵפְתְּ - עַל שֶׁהָרַגְתְּ, וְהַצָּפָתְךְ אֲחֵרִים בַּמַּיִם, אַטְפוּךְ - הֲרָגוּךְ וְהַצִּיפוּ רֹאשׁךְ בַּמַּיִם. שִׁכְחִי הִיא מִדַּת הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמְּעֲנִישׁ אֶת הָרַשָּׁע מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. **וְסוֹף מְטִיפַיִךְ יְטוּפוּן** - שֶׁהָיָה לְבֵית דִּין לְהָרְגָךְ, וְגִלְגְּלוּ מַהַשָּׁמַיִם שֶׁתִּהָרֵג עַל יְדֵי אוֹתוֹ אָדָם, לְפִי שֶׁמְּגַלְגְּלִים חוֹבָה עַל יְדֵי חַיָּב, וְעַל כֵּן יִתְבָּעוּ מִמֶּנּוּ אֶת מִיתָתְךְ:

ז **כָּל רִבּוּי קֶשֶׁה לָאָדָם מִלִּבַּד רִבּוּי בְּרִיוֹחֲנִיּוּת: הוּא הָיָה אוֹמֵר, מַרְבֶּה בָּשָׂר** - שְׁנַעֲשֶׂה בַּעַל בָּשָׂר עַל יְדֵי רִבּוּי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, **מַרְבֶּה רִמָּה** כְּשֶׁנֶּהֱפָךְ בְּשָׂרוֹ לִרְמָה בַּקֶּבֶר, וְקָשֶׁה רִמָּה לַמֵּת כְּמַחַט בִּבְשַׂר הַחַי. **מַרְבֶּה נְכָסִים, מַרְבֶּה דְאָגָה, מַרְבֶּה עֲשִׁירוּת, מַרְבֶּה דְאָגָה. מַרְבֶּה נָשִׁים, מַרְבֶּה כְּשָׁפִים. מַרְבֶּה שְׁפָחוֹת, מַרְבֶּה זִמָּה. מַרְבֶּה עֲבָדִים, מַרְבֶּה גָּזֵל. מַרְבֶּה תּוֹרָה, מַרְבֶּה חַיִּים. מַרְבֶּה יְשִׁיבָה, מַרְבֶּה חָכְמָה. מַרְבֶּה עֵצָה, מַרְבֶּה תְּבוּנָה. מַרְבֶּה צְדָקָה, מַרְבֶּה שָׁלוֹם. קָנָה שֵׁם טוֹב, קָנָה לְעַצְמוֹ. קָנָה לוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:**

רְצוֹנְךָ לְהִנָּצֵל מֵהֶם. **הִלֵּל אוֹמֵר, אַל תִּפְרֹשׁ מִן הַצִּבּוּר** בְּעֵת צָרָתָם, אֶלָּא הִשְׁתַּתֵּף עִמָּם בְּצָרָתָם. וְאִם אֵינוֹ מִשְׁתַּתֵּף עִמָּם אֵינוֹ רוֹאֶה בְּנֶחָמַת צִבּוּר. **וְאַל תַּאֲמִן** וְתִבְטַח **בְּעַצְמְךָ** שֶׁהִתְגַּבַּרְתָּ עַל יִצְרְךָ הָרָע, **עַד יוֹם מוֹתְךָ,** וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ (ברכות כט.) עַל יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁשִּׁמֵּשׁ בִּכְהֻנָּה גְּדוֹלָה שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וּלְבַסּוֹף נַעֲשָׂה צְדוֹקִי. **וְאַל תָּדִין** לְכַף חוֹבָה **אֶת חֲבֵרְךָ** שֶׁרָאִיתָ שֶׁנִּכְשַׁל בְּנִסָּיוֹן, **עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ** - לִידֵי נִסָּיוֹן כְּמוֹתוֹ וְתִתְגַּבֵּר עַל יִצְרְךָ. **וְאַל תֹּאמַר דָּבָר** שֶׁאֵינוֹ בָּרוּר **עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹעַ** - לַהֲבִינוֹ בְּעִיּוּן רְאשׁוֹנִי, **וְתִסְמֹךְ** עַל כָּךְ **שֶׁסּוֹפוֹ לְהִשָּׁמַע** אִם יִתְעַמֵּק בּוֹ הַשּׁוֹמֵעַ, שֶׁמָּא יִטְעֶה בַּהֲבָנַת הַדָּבָר וְיֵצֵא לְמִינוּת עַל יָדָךְ. **וְאַל תֹּאמַר לִכְשֶׁאֶפָּנֶה מֵעֲסָקַי, אֶשְׁנֶה** - אֶעֱסֹק בַּתּוֹרָה, **שֶׁמָּא לֹא תִּפָּנֶה,** שֶׁלְּעוֹלָם תִּטָּרֵד בְּעִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה: **מַשְׁנָה ה** **הַנִּצְרָכוֹת לָאָדָם כְּדֵי לִקְנוֹת יִרְאַת שָׁמַיִם, חֲסִידוּת וְתוֹרָה: הוּא** - הַלֵּל **הָיָה אוֹמֵר, אֵין בּוּר** [-אָדָם רֵיק מִכֹּל, שֶׁאֲפִלּוּ בְּטִיב מַשָּׂא וּמַתָּן אֵינוֹ יוֹדֵעַ] יָכוֹל לִהְיוֹת יָרֵא חֵטְא, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהִשָּׁמֵר מִן הָעֲבֵרוֹת. **וְלֹא עַם הָאָרֶץ** [-אָדָם שֶׁלֹּא לָמַד תּוֹרָה וְלֹא רָאָה מַעֲשֵׂי וְהַנָּהָגוֹת הַחֲכָמִים] יָכוֹל לִהְיוֹת **חָסִיד** הַנּוֹהֵג לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין [אַךְ יָכוֹל לִהְיוֹת יָרֵא חֵטְא, כַּיָּוֹן שֶׁהוּא בָּקִיא בְּטִיב מַשָּׂא וּמַתָּן]. **וְלֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד,** לְפִי שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ לִשְׁאֹל אֶת רַבּוֹ עַל הַדְּבָרִים שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּהֶם שֶׁמָּא יִלָּעֵגוּ לוֹ וְנִשְׁאָר בִּסְפֵקוֹתָיו. **וְלֹא הַקַּפְדָּן** - הַמַּקְפִּיד עַל תַּלְמִידָיו הַשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ, **מְלַמֵּד** כָּרָאוּי, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיַּסְבִּיר פָּנִים לְתַלְמִידָיו, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁאָלוּהוּ וְיִפְשֹׁט סְפֵקוֹתֵיהֶם. **וְלֹא כָּל הַמַּרְבֶּה** לַעֲסֹק **בְּחָכְמָה מַחְכִּים,** שֶׁמִּמֵּרֹב טִרְדוֹתָיו אֵין לִבּוֹ פָּנוּי לִלְמוּדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ל יג) 'וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִיא', שֶׁאֵין הַתּוֹרָה מְצוּיָה בְּאוֹתָם הַהוֹלְכִים מֵעֵבֶר לַיָּם לְסַחוֹרָה. **וּבִמְקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים** הָרְאוּיִים לָשֶׂבֶת בְּרֹאשׁ וּלְהוֹרוֹת הוֹרָאוֹת, **הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ** וּמַנְהִיג לַקָּהָל, וְאַל תֹּאמַר אֵינִי רָאוּי לְכָךְ:

משנה ו **הַנֶּהֱנֶה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה: אַף הוּא רָאָה גֻּלְגֹּלֶת אַחַת שֶׁצָּפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם,** שֶׁל אָדָם שֶׁהוּמְתַת, **אָמַר לָהּ, עַל דַּאֲטֵפְתְּ** - עַל שֶׁהָרַגְתְּ, וְהַצָּפָתְךְ אֲחֵרִים בַּמַּיִם, **אַטְפוּךְ** - הֲרָגוּךְ וְהַצִּיפוּ רֹאשֵׁךְ בַּמַּיִם. שִׁכְחִי הִיא מִדַּת הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמְּעֲנִישׁ אֶת הָרַשָּׁע מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. **וְסוֹף מְטִיפַיִךְ יְטוּפוּן** - שֶׁהָיָה לְבֵית דִּין לְהָרְגָךְ, וְגִלְגְּלוּ מַהַשָּׁמַיִם שֶׁתִּהָרֵג עַל יְדֵי אוֹתוֹ אָדָם, לְפִי שֶׁמְּגַלְגְּלִים חוֹבָה עַל יְדֵי חַיָּב, וְעַל כֵּן יִתְבָּעוּ מִמֶּנּוּ אֶת מִיתָתְךְ:

משנה ז **כָּל רִבּוּי קֶשֶׁה לָאָדָם מִלִּבַּד רִבּוּי בְּרִיוֹחֲנִיּוּת: הוּא הָיָה אוֹמֵר, מַרְבֶּה בָּשָׂר** - שֶׁנַּעֲשֶׂה בַּעַל בָּשָׂר עַל יְדֵי רִבּוּי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, **מַרְבֶּה רִמָּה** כְּשֶׁנֶּהֱפָךְ בְּשָׂרוֹ לִרְמָה בַּקֶּבֶר, וְקָשֶׁה רִמָּה לַמֵּת כְּמַחַט בִּבְשַׂר הַחַי. **מַרְבֶּה נְכָסִים, מַרְבֶּה דְאָגָה, מַרְבֶּה עֲשִׁירוּת, מַרְבֶּה דְאָגָה. מַרְבֶּה נָשִׁים, מַרְבֶּה כְּשָׁפִים. מַרְבֶּה שְׁפָחוֹת, מַרְבֶּה זִמָּה. מַרְבֶּה עֲבָדִים, מַרְבֶּה גָּזֵל. מַרְבֶּה תּוֹרָה, מַרְבֶּה חַיִּים. מַרְבֶּה יְשִׁיבָה, מַרְבֶּה חָכְמָה. מַרְבֶּה עֵצָה, מַרְבֶּה תְּבוּנָה. מַרְבֶּה צְדָקָה, מַרְבֶּה שָׁלוֹם. קָנָה שֵׁם טוֹב** עַל יְדֵי קִנְיָנִים טוֹבִים אֵלּוּ, **קָנָה לְעַצְמוֹ** וְאֵינוֹ מַנִּיחוֹ לַאֲחֵרִים וְאִי אֶפְשָׁר לְחָטְפוֹ מִמֶּנּוּ, וְאֵינוֹ כְּקִנְיָנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנִּמְנוּ בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה, שֶׁאֶפְשָׁר לִגְזֹל מִמֶּנּוּ וְעוֹזְבָם לְבַסּוֹף לַאֲחֵרִים. **קָנָה לוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:**

מִשְׁנָה ח לֹא יִתְגָּאֶה בְּרִבּוּי תּוֹרָה שֶׁלָּמַד: רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי קִבֵּל מֵהִלֵּל וּמִשַּׁמַּאי. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה, אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ לְהִתְגָּאוֹת וְלוֹמַר 'הַרְבֵּה תּוֹרָה לָמַדְתִּי', **כִּי לְכָךְ נוֹצָרְתָּ** - שֶׁזּוֹ עִקַּר מַטָּרַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְחוֹב גָּדוֹל מֻטָּל עָלָיו לַעֲשׂוֹת כֵּן וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה כֵּן בְּתוֹרַת טוֹבָה וּנְדָבָה [וְאָמַר כֵּן, לְפִי שֶׁהוּא עַצְמוֹ לֹא הִנִּיחַ מִקְרָא, מִשְׁנָה, הֲלָכָה וְאַגָּדָה שֶׁלֹּא לְמָדָהּ (סוכה כח.)]. **שִׁבְחֵי תַּלְמִידֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: חֲמִשָּׁה תַּלְמִידִים** [-הַגְּדוֹלִים שֶׁבְּתַלְמִידָיו] **הָיוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְאֵלּוּ הֵן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, וְרַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ. הוּא** [-רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי] **הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָן** - הַמִּדָּה הַמְשֻׁבַּחַת שֶׁהָיָה כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּהּ בְּיוֹתֵר: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס, בּוֹר סוּד** - בּוֹר מַיִם מְסֻיָּד שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה, שֶׁהַסִּיד מוֹנֵעַ אֶת בְּלִיעַת הַמַּיִם בְּדָפְנוֹתָיו, כָּךְ הוּא אֵינוֹ שׁוֹכֵחַ דָּבָר מִתַּלְמוּדוֹ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ** - מְעֻלֶּה בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת, עַד שֶׁכָּל הָעוֹלָם אוֹמְרִים עָלָיו אַשְׁרֵי מִי שֶׁיָּלְדָתּוּ. **רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן, חָסִיד** - שֶׁעוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, יָרֵא חֵטְא** - שֶׁעוֹשֶׂה לְעַצְמוֹ גְּדָרִים מִתּוֹךְ יִרְאָתוֹ שֶׁמָּא יָחֶטְא. **וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, מַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר** - לִבּוֹ רָחָב וּמוֹסִיף פִּלְפּוּל וּסְבָרוֹת מִדַּעְתּוֹ, כְּמַעְיָן שֶׁגּוֹבֵעַ מֵעַצְמוֹ. **הוּא** [-רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי] **הָיָה אוֹמֵר** בְּשֶׁבַח רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס: **אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה, מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם,** לְעִנְיַן הַבְּקִיאוּת וְהַזְּכָרוֹן. **אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ** שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, **אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס אַף עִמָּהֶם, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ בְּכַף שְׁנִיָּה, מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם,** לְעִנְיַן הַחֲרִיפוּת וְהַפִּלְפּוּל: **מִשְׁנָה ט הַדֶּרֶךְ שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם: אָמַר לָהֶם** רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְתַלְמִידָיו, **צְאוּ וּרְאוּ** [-הִתְבּוֹנְנוּ] **אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ יְשָׁרָה** - הַנְהָגָה טוֹבָה **שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם** לָאַחֲז בָּהּ בְּשֶׁלְמוּת, **וְדַרְכָּהּ יַשִּׂיג** אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת כֻּלָּן (תוי"ט). **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַיִן טוֹבָה** - הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וּמִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְאֵינוֹ מְקַנֵּא כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ לַחֲבֵרוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, חָבֵר טוֹב,** שֶׁיּוֹכִיחוֹ כְּשֶׁעוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ הָגוּן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שָׁכֵן טוֹב,** שֶׁנִּמְצָא לְיָדוֹ תָּמִיד, בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן חָבֵר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד,** צוֹפֶה בְּמַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת, וּמִתּוֹךְ כָּךְ מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֵב טוֹב** שֶׁיְּעוֹרְרוֹ לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהַלֵּב מְעוֹרֵר וּמֵנִיעַ לְכָל פְּעֻלּוֹת הָאָדָם. **אָמַר לָהֶם, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם** - דְּבָרָיו נִבְחָרִים בְּעֵינַי יוֹתֵר מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו נִכְלָלִים בְּתוֹךְ הַמִּדּוֹת מְקוֹרָן וְשָׁרְשָׁן בַּלֵּב. **הַדֶּרֶךְ שֶׁיִּדְבַּק מִמֶּנָּה הָאָדָם: אָמַר לָהֶם, צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַיִן רָעָה** - שֶׁאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, חָבֵר רָע,** שֶׁמַּשְׁפִּיעַ עָלָיו לְרָעָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שָׁכֵן רָע,** שֶׁהַשְׁפָּעָתוֹ גְּדוֹלָה יוֹתֵר, כֵּיוָן שֶׁהוּא לְיָדוֹ בְּכָל עֵת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַלֹּוֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם,** שֶׁכְּשֶׁאֵינוֹ מִתְבּוֹנֵן לִרְאוֹת אֶת הַנּוֹלָד, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַתָּה, לֹא יִמְצָא מִי שֶׁיַּלְוֵהוּ וְיִהְיֶה מֻטָּל בָּרָעָב. **אֶחָד הַלֹּוֶה מִן הָאָדָם**

ח רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי קִבֵּל מֵהִלֵּל וּמִשַּׁמַּאי. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה, אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ, כִּי לְכָךְ נוֹצָרְתָּ. חֲמִשָּׁה תַּלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְאֵלּוּ הֵן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקְנוֹס, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, וְרַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ. הוּא הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקְנוֹס, בּוֹר סוּד שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן, חָסִיד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, יְרֵא חֵטְא. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, מַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקְנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה, מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוּרְקְנוֹס אַף עִמָּהֶם, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ בְּכַף שְׁנִיָּה, מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם. **ט** אָמַר לָהֶם, צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַיִן טוֹבָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, חָבֵר טוֹב. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שָׁכֵן טוֹב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁבְּכְלָל דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם. אָמַר לָהֶם, צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַיִן רָעָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, חָבֵר רָע. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שָׁכֵן רָע. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַלֹּוֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם. אֶחָד הַלֹּוֶה מִן הָאָדָם כְּלוֹמַר מִן הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לז כא) 'לוֶֹה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם, וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן'. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֵב רָע. אָמַר לָהֶם, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁבְּכְלָל דִּבְרֵיכֶם: **י** הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְהִי כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ, וְאַל תְּהִי נוֹחַ לִכְעֹס. וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתֶךָ. וֶהֱוֵי מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוּרָן שֶׁל חֲכָמִים - הִתְקָרֵב לַחֲכָמִים בְּמִדָּה שֶׁתּוּכַל לִהְיוֹת מֻשְׁפָּע מֵחָכְמָתָם וְצִדְקָתָם, וְאַף שֶׁתַּרְגִּיל לִהְיוֹת עִמָּהֶם, **הֱוֵי זָהִיר בְּנַחֲלָתָן שֶׁלֹּא תִּכָּוֶה** - שֶׁלֹּא תֵּעָנֵשׁ עַל יָדָם, **שֶׁנְּשִׁיכָתָן כִּנְשִׁיכַת שׁוּעָל שֶׁשְּׁנָיו** חַדּוֹת וַעֲקִמּוּת וְהָרוֹפֵא צָרִיךְ לַחְתּוֹךְ אֶת הַבָּשָׂר בְּאִזְמֵל וּלְהַרְחִיב אֶת מְקוֹם הַנְּשִׁיכָה, **וַעֲקִיצָתָן כַּעֲקִיצַת עַקְרָב** שֶׁעֲקִיצָתוֹ קָשָׁה יוֹתֵר מִנְּשִׁיכַת נָחָשׁ, **וּלְחִישָׁתָן** [-דִּבּוּרָם] **לְחִישַׁת שָׂרָף** - כְּהַכָּשַׁת נָחָשׁ אַרְסִי מְאֹד הַמַּשְׁלִיךְ לַהַב מִפִּיו (רש"י ישעיה ל ו) **וְכָל דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ: מִשְׁנָה יא מוֹסְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:** א. **עַיִן הָרָע** - שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ [כְּמוֹ 'עַיִן רָעָה'], אוֹ שֶׁמְּקַנֵּא בַּחֲבֵרוֹ וּמַכְנִיס עַיִן הָרָע בְּמָמוֹנוֹ אוֹ בְּבָנָיו וּמַזִּיק לוֹ. ב. **וְיֵצֶר הָרָע** הַמִּתְגַּבֵּר עָלָיו וּמוֹנְעוֹ מֵעֲבוֹדַת ה'. ג. **וְשִׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת** חִנָּם. שִׁלְשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ **מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם,** שֶׁהֵם גּוֹרְמִים לוֹ לַחֲלוֹת וְלָמוּת בְּטֶרֶם עֵת: **מִשְׁנָה יב מוֹסְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר:** א. **יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ.** ב. **וְהִתְקֵן** - הָכֵן אֶת **עַצְמְךָ לִלְמֹד תּוֹרָה** וְחַזֵּר אַחֲרֶיהָ, **וְאַל תֹּאמַר** הוֹאִיל **וְאָבִי חָכָם וַאֲבִי אָבִי חָכָם, תּוֹרָה מְחַזֶּרֶת** אַחַר אַכְסַנְיָא שֶׁלָּהּ, **שֶׁאֵינָהּ יְרֻשָּׁה לְךָ** לִזְכוֹת בָּהּ בְּלִי יְגִיעָה כְּמָמוֹן שֶׁיּוֹרֵשׁ אָדָם מֵאָבִיו. ג. **וְכָל מַעֲשֶׂיךָ** אַף בְּדִבְרֵי הָרְשׁוּת, כְּעִנְיְנֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, **יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם,** שֶׁתִּהְיֶה בָּרִיא לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנְךָ: **מִשְׁנָה יג מוֹסְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** א. **הֱוֵי זָהִיר בִּקְרִיאַת שְׁמַע** לִקְרוֹתָהּ בִּזְמַנָּהּ, **וּבִתְפִלָּה** לְהִתְפַּלֵּל כָּל תְּפִלָּה בְּעוֹנָתָהּ. ב. **וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל, אַל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קֶבַע** - כְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹב קָבוּעַ, וְרוֹצֶה לְהִפָּטֵר מִמֶּנּוּ, **אֶלָּא תְּהִי תְּפִלָּתְךָ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא,** שֶׁנֶּאֱמַר (יואל ב יג) 'כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה', **וְאֵל תְּהִי רָשָׁע בְּפְנֵי עַצְמְךָ: יד מוֹסְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ: רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,** א. **הֱוֵי שָׁקוּד לִלְמֹד תּוֹרָה,** וְדַע מִתּוֹךְ לְמוּדְךָ **מַה שֶּׁתְּשִׁיב לְאֶפִּיקוֹרוֹס** [-מִלְּשׁוֹן 'הֶפְקֵר', שֶׁמְּבַזֶּה אֶת הַתּוֹרָה וּמַחְשִׁיבָהּ כְּהֶפְקֵר]. ב. **וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל** בַּתּוֹרָה, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, וְכָךְ לֹא יְפַתְּךָ לִבְּךָ בְּדַבָּרְךָ עִם הָאֶפִּיקוֹרוֹס לִנְטוֹת לְדַעְתּוֹ. ג. **וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֵּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ:**

וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, כְּלוֹמַר מִן הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לז כא) 'לוֶֹה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם, וְצַדִּיק' [-פּוֹרֵעַ לַמַּלְוֶה], וְנִמְצָא הַלּוֶֹה חַיָּב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּאִלּוּ לָוָה מִמֶּנּוּ. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֵב רָע** - שֶׁזּוֹ עִקַּר מַטָּרַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְחוֹב גָּדוֹל מֻטָּל עָלָיו לַעֲשׂוֹת כֵּן וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה כֵּן בְּתוֹרַת טוֹבָה וּנְדָבָה [וְאָמַר כֵּן, לְפִי שֶׁהוּא עַצְמוֹ לֹא הִנִּיחַ מִקְרָא, מִשְׁנָה, הֲלָכָה וְאַגָּדָה שֶׁלֹּא לְמָדָהּ (סוכה כח.)]. **שִׁבְחֵי תַּלְמִידֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: חֲמִשָּׁה תַּלְמִידִים** [-הַגְּדוֹלִים שֶׁבְּתַלְמִידָיו] **הָיוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְאֵלּוּ הֵן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, וְרַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ. הוּא** [-רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי] **הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָן** - הַמִּדָּה הַמְשֻׁבַּחַת שֶׁהָיָה כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּהּ בְּיוֹתֵר: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס, בּוֹר סוּד** - בּוֹר מַיִם מְסֻיָּד שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה, שֶׁהַסִּיד מוֹנֵעַ אֶת בְּלִיעַת הַמַּיִם בְּדָפְנוֹתָיו, כָּךְ הוּא אֵינוֹ שׁוֹכֵחַ דָּבָר מִתַּלְמוּדוֹ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ** - מְעֻלֶּה בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת, עַד שֶׁכָּל הָעוֹלָם אוֹמְרִים עָלָיו אַשְׁרֵי מִי שֶׁיָּלְדָתּוּ. **רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן, חָסִיד** - שֶׁעוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, יְרֵא חֵטְא** - שֶׁעוֹשֶׂה לְעַצְמוֹ גְּדָרִים מִתּוֹךְ יִרְאָתוֹ שֶׁמָּא יָחֶטְא. **וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, מַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר** - לִבּוֹ רָחָב וּמוֹסִיף פִּלְפּוּל וּסְבָרוֹת מִדַּעְתּוֹ, כְּמַעְיָן שֶׁגּוֹבֵעַ מֵעַצְמוֹ. **הוּא** [-רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי] **הָיָה אוֹמֵר** בְּשֶׁבַח רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס: **אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה, מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם,** לְעִנְיַן הַבְּקִיאוּת וְהַזְּכָרוֹן. **אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ** שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, **אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֹאזְנַיִם, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס אַף עִמָּהֶם, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ בְּכַף שְׁנִיָּה, מַכְרִיעַ אֶת כֻּלָּם,** לְעִנְיַן הַחֲרִיפוּת וְהַפִּלְפּוּל: **מִשְׁנָה ט הַדֶּרֶךְ שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם: אָמַר לָהֶם** רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְתַלְמִידָיו, **צְאוּ וּרְאוּ** [-הִתְבּוֹנְנוּ] **אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ יְשָׁרָה** - הַנְהָגָה טוֹבָה **שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם** לָאַחֲז בָּהּ בְּשֶׁלְמוּת, **וְדַרְכָּהּ יַשִּׂיג** אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת כֻּלָּן (תוי"ט). **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַיִן טוֹבָה** - הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וּמִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, וְאֵינוֹ מְקַנֵּא כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ לַחֲבֵרוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, חָבֵר טוֹב,** שֶׁיּוֹכִיחוֹ כְּשֶׁעוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ הָגוּן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שָׁכֵן טוֹב,** שֶׁנִּמְצָא לְיָדוֹ תָּמִיד, בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן חָבֵר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד,** צוֹפֶה בְּמַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת, וּמִתּוֹךְ כָּךְ מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֵב טוֹב** שֶׁיְּעוֹרְרוֹ לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהַלֵּב מְעוֹרֵר וּמֵנִיעַ לְכָל פְּעֻלּוֹת הָאָדָם. **אָמַר לָהֶם, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם** - דְּבָרָיו נִבְחָרִים בְּעֵינַי יוֹתֵר מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו נִכְלָלִים בְּתוֹךְ הַמִּדּוֹת מְקוֹרָן וְשָׁרְשָׁן בַּלֵּב. **הַדֶּרֶךְ שֶׁיִּדְבַּק מִמֶּנָּה הָאָדָם: אָמַר לָהֶם, צְאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עַיִן רָעָה** - שֶׁאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, חָבֵר רָע,** שֶׁמַּשְׁפִּיעַ עָלָיו לְרָעָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שָׁכֵן רָע,** שֶׁהַשְׁפָּעָתוֹ גְּדוֹלָה יוֹתֵר, כֵּיוָן שֶׁהוּא לְיָדוֹ בְּכָל עֵת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַלֹּוֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם** - שֶׁאֵינוֹ מִתְבּוֹנֵן לִרְאוֹת אֶת הַנּוֹלָד, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַתָּה, לֹא יִמְצָא מִי שֶׁיַּלְוֵהוּ וְיִהְיֶה מֻטָּל בָּרָעָב. **אֶחָד הַלֹּוֶה מִן הָאָדָם** כְּלוֹמַר מִן הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לז כא) 'לוֶֹה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם, וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן'. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֵב רָע. אָמַר לָהֶם, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם, שֶׁבְּכְלָל דִּבְרֵיכֶם: **י** הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְהִי כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ, וְאַל תְּהִי נוֹחַ לִכְעֹס. וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתֶךָ. וֶהֱוֵי מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוּרָן שֶׁל חֲכָמִים, וְהֱוֵי זָהִיר בְּגַחֲלָתָן שֶׁלֹּא תִּכָּוֶה, שֶׁנְּשִׁיכָתָן נְשִׁיכַת שׁוּעָל, וַעֲקִיצָתָן עֲקִיצַת עַקְרָב, וּלְחִישָׁתָן לְחִישַׁת שָׂרָף, וְכָל דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ: **יא** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, עַיִן הָרָע, וְיֵצֶר הָרָע, וְשִׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת, מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: **יב** רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ. וְהִתְקֵן עַצְמְךָ לִלְמֹד תּוֹרָה, שֶׁאֵינָהּ יְרֻשָּׁה לָךְ. וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם: **יג** רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הֱוֵי זָהִיר בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה. וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל, אַל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קֶבַע, אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יואל ב יג) 'כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה'. וְאַל תְּהִי רָשָׁע בְּפְנֵי עַצְמְךָ: **יד** רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הֱוֵי שָׁקוּד לִלְמֹד תּוֹרָה, וְדַע מַה שֶּׁתְּשִׁיב לְאֶפִּיקוֹרוֹס. וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל. וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֵּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ:

מִשְׁנָה טו הַשְׁקִידָה וְהַזְרִיזוּת בַּתּוֹרָה: **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, הַיּוֹם קָצָר** - חַיֵּי הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה קְצָרִים. **וְהַמְּלָאכָה** [-הַתּוֹרָה] **מְרֻבָּה. וְהַפּוֹעֲלִים עֲצֵלִים. וְהַשָּׂכָר הַרְבֵּה. וּבַעַל הַבַּיִת** [-הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא] **דּוֹחֵק וּמְצַוֶּה** אֶת הָאָדָם **לִלְמֹד** בְּכָל עֵת, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע א ח) 'וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה': **מִשְׁנָה טז זְרוּז לְעֶסֶק הַתּוֹרָה אַף שֶׁאֵינוֹ מַשִּׂיגָהּ בִּשְׁלֵמוּת:** **הוּא הָיָה אוֹמֵר, לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמֹר** - לֹא שְׁכָרְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִגְמֹר אֶת כָּל הַמְּלָאכָה, וּתְקַבֵּל שָׂכָר אַף אִם לֹא תִּגְמְרֶנָּה. **וְלֹא אַתָּה בֶּן חוֹרִין לְבָטֵל מִמֶּנָּה,** וְאֵינְךָ יָכוֹל לוֹמַר 'אֵינִי לוֹמֵד וְאֵינִי נוֹטֵל שָׂכָר', אֶלָּא עַל כָּרְחֲךָ מֻטָּל עָלֶיךָ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כְּפִי כֹּחֶךָ. **אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה נוֹתְנִים לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה. וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֵּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ.** וְאַף עַל פִּי כֵן תִּסְבֹּל צַעַר וְדַחַק, **דַּע** שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָן שֶׁל **צַדִּיקִים** הוּא **לֶעָתִיד לָבוֹא** [-בָּעוֹלָם הַבָּא] (תפא"י):

פֶּרֶק ג מִשְׁנָה א הִתְבּוֹנְנוּת בְּדִבְרִים הַמַּרְחִיקִים מֵעֲבֵרָה: **עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר, הִסְתַּכֵּל** [-הִתְבּוֹנֵן] **בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים** אֵלּוּ, וּבָזֶה יִכָּנַע יִצְרְךָ הָרָע, **וְאֵין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבֵרָה. א. דַּע מֵאַיִן בָּאתָ. ב. וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ. ג. וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. מֵאַיִן בָּאתָ, מִטִּפָּה סְרוּחָה** שֶׁל שִׁכְבַת זֶרַע [הַמַּסְרִיחָה מִיָּד כְּשֶׁהִיא מְחוּץ לִמְעֵי אִשָּׁה], וּכְשֶׁתִּתְבּוֹנֵן בְּכָךְ תִּתְרַחֵק מִן הַגַּאֲוָה. **וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ** בְּאַחֲרִית יָמֶיךָ, **לִמְקוֹם** - לְקֶבֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **עָפָר וְרִמָּה וְתוֹלָעָה** מִסְּרִחוֹן הַגּוּף, וּכְשֶׁתִּתְבּוֹנֵן בְּכָךְ תִּנָּצֵל מֵהַתַּאֲוָה וְתֶחְמְדַת הַמָּמוֹן. **וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן** עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ, **לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,** וְעַל יְדֵי הִתְבּוֹנְנוּת זוֹ תִּפְרֹשׁ מֵהַחֵטְא:

מִשְׁנָה ב כְּבוֹד הַשִּׁלְטוֹן וּמוֹרָאוֹ, וְחוֹבַת הַיּוֹשְׁבִים יַחַד לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה: **רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, הֱוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת** - בְּשָׁלוֹם הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו וְיוֹעֲצָיו הַמְּנַהִיגִים מַלְכוּתוֹ (תוי"ט), **וַאֲפִלּוּ** הֵם מַאֲמוֹת הָעוֹלָם, **שֶׁאִלְמָלָא** - שֶׁאִם לֹא **מוֹרָאָהּ** שֶׁל הַמַּלְכוּת הַמֵּטִיל עַל הָעָם, **אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בָּלָעוּ** - הָיוּ בּוֹלְעִים זֶה אֶת זֶה בַּחַיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר (חבקוק א יד) 'וַתַּעֲשֶׂה אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם', מַה דָּגִים שֶׁבַּיָּם כָּל הַגָּדוֹל מְחֲבֵרוֹ בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ, אַף בְּנֵי אָדָם אִלְמָלָא מוֹרָאָהּ שֶׁל מַלְכוּת כָּל הַגָּדוֹל מְחֲבֵרוֹ בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ. **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר, שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְאֵין בֵּינֵיהֶן דִּבְרֵי תוֹרָה, הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים** - שֶׁכֵּיוָן שֶׁבְּטֵלִים מֵהַתּוֹרָה בְּלִי הָכְרֵחַ הֲרֵי הֵם כְּמִתְלוֹצְצִים עָלֶיהָ (תפא"י), שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים א א-ב) 'וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב וְגוֹ', כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֶפְצוֹ', וּמִי שֶׁאֵין חֶפְצוֹ בְּתוֹרַת ה' הוּא כְּיוֹשֵׁב בְּמוֹשַׁב לֵצִים. **אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה, שְׁכִינָה בֵּינֵיהֶם,** שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג טז) 'אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיַּקְשֵׁב ה' וַיִּשְׁמָע, וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו, לְיִרְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ'. **אֵין לִי אֶלָּא שְׁנַיִם שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה, מִנַּיִן שֶׁאֲפִלּוּ אֶחָד שֶׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹבֵעַ וְנוֹתֵן לוֹ שָׂכָר, שֶׁנֶּאֱמַר** (איכה ג כח) **'יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם'** [-הַיּוֹשֵׁב יְחִידִי וְדוֹמֵם, שֶׁלּוֹמֵד בְּלַחַשׁ כְּדֶרֶךְ הַלּוֹמֵד בִּיחִידוּת] **'כִּי נָטַל עָלָיו'** [-כְּאִלּוּ נִתְּינַת כָּל הַתּוֹרָה הָיְתָה רַק בַּעֲבוּרוֹ, וּמִמֵּילָא מְקַבֵּל שְׂכָרוֹ]: **מִשְׁנָה ג עֵסֶק הַתּוֹרָה בְּעֵת הַסָּעוּדָה:** **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה,** הֲרֵי הֵם כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִתִּקְרֻבָּת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנִּקְרֵאת **זִבְחֵי מֵתִים** [בְּפָסוּק (תהלים קו כח) 'וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים'], **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה כח ח) **'כִּי כָל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם'**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ בִּסְעוּדָתָם אֶת הַ'מָּקוֹם' בָּרוּךְ הוּא, נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ שֻׁלְחָנָם מָלֵא עֲבוֹדָה זָרָה הַמְּאוּסָה כְּצוֹאָה. **אֲבָל שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְאָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה,** הֲרֵי הֵם כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל **מָקוֹם בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (יחזקאל מא כב) **'וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'**, וּמַשְׁמַע שְׁמִיד לְאַחַר שֶׁדִּבֵּר בְּדִבְרֵי תוֹרָה ('וַיְדַבֵּר אֵלַי') כְּבָר נֶחְשָׁב לְשֻׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה': **מִשְׁנָה ד חֲמִרַת הַשּׁוֹתֵק מִדִּבְרֵי תוֹרָה:** **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר, הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה** בִּזְמַן שְׁלִיטַת הַמַּזִּיקִים, **וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי** וּמִסְתַּכֵּן מִפְּנֵי הַלִּסְטִים וּשְׁאָר פְּגָעִים רָעִים. **וְהִמְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה** וְאֵינוֹ חוֹשֵׁב בְּעֲבוֹדַת ה' וְתוֹרָתוֹ, **הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ.** שֶׁאִלּוּ הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה הָיְתָה מְשַׁמַּרְתּוֹ מִמַּזִּיקִים וְלִסְטִים וּשְׁאָר דְּבָרִים רָעִים: **מִשְׁנָה ה קַבָּלַת עֹל תּוֹרָה:** **רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה אוֹמֵר, כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו עֹל תּוֹרָה** - לִשְׁקֹד בְּתוֹרָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת תּוֹרָתוֹ קֶבַע וּמְלַאכְתּוֹ עֲרַאי, **מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עֹל מַלְכוּת** - מְסִים וַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים, **וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ** - עֲמַל וְטִרְחַ הַפַּרְנָסָה, לְפִי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ מִתְבָּרֶכֶת. **וְכָל הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עֹל תּוֹרָה,** וְאוֹמֵר קָשֶׁה עָלַי עֹל זֶה וְאֵינִי יָכוֹל לִסְבֹּלוֹ, **נוֹתְנִין עָלָיו עֹל מַלְכוּת, וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ,** וְאַף כְּשֶׁיִּרְצֶה לִלְמֹד לֹא יִהְיֶה לוֹ פְּנַאי (תפא"י): **מִשְׁנָה ו הַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה בֵּין לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה:** **רַבִּי חֲלַפְתָּא אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָה אוֹמֵר, עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים פב א) **'אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל'**, וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (עמוס ט ו) **'וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ'**, כְּלוֹמַר הַשְׁכִּינָה שֶׁהִיא בַּשָּׁמַיִם, שׁוֹרָה בַּאֲגֻדָּה שֶׁבָּאָרֶץ. וַאֲגֻדָּה הֵם חֲמִשָּׁה, כְּאָדָם הָאוֹגֵד בְּיָדוֹ הָאַחַת שִׁשָּׁה בְּהֹ חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת. **וּמִנַּיִן שֶׁאֲפִלּוּ שְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים שם) **'בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט'**, וְ'אֱלֹהִים' הֵם שְׁלֹשֶׁת הַדַּיָּנִים, שֶׁאַף ה' שׁוֹפֵט עִמָּהֶם [וְאַף עֲרֵיכַת דִּין צָדָק הִיא בְּכָלַל לִמּוּד תּוֹרָה]. **וּמִנַּיִן שְׁנַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר** (מלאכי ג טז) **'אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב ה' וַיִּשְׁמָע' וגו'**, הֲרֵי שָׁה' סָמוּךְ וּמַקְשִׁיב לְדִבְרֵיהֶם. **וּמִנַּיִן שֶׁאֲפִלּוּ אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כ כא) **'בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי** [-שֶׁאָתָּן דַּעַת בְּלִבְּךָ לְהַזְכִּיר אֶת שְׁמִי] **אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ'.** [גְּרֵסַת הרע"ב: **שֶׁנֶּאֱמַר** (איכה ג כח) **'יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם'** [-יְלַמֵּד יְחִידִי, שֶׁדַּרְכּוֹ לִלְמֹד בְּדָמָה] **'כִּי נָטַל עָלָיו'** [-הַשְׁכִּינָה מְסוֹכֶכֶת עָלָיו, שֶׁ'וְתַטֵּל' הוּא תַּרְגּוּם שֶׁל 'וְסַכְתָּ']:

מִשְׁנָה ז הַתְמָדַת הַלִּמּוּד: **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר, הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִקְּטַנּוּתוֹ** - מִיַּלְדוּתוֹ, **וּמִזְּקוּנָיו** - בְּעֵת זִקְנָתוֹ, **נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר. וְהַמְזַקֵּן בְּתוֹרָה, שֶׁלֹּא זָז מִמֶּנָּה מִקְּטַנּוּתוֹ וְעַד זִקְנָתוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כג טז) **'וְתַעְלֹזְנָה כִלְיוֹתַי בְּדַבֵּר מֵישָׁרִים שְׂפָתֶיךָ'**, וְאֵין מֵישָׁרִים אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיט קמג) **'כָּל דְּבָרֶיךָ אֱמֶת'**, וְאֵין אֱמֶת אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ח יב) **'וְתַשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה'**, וְאֵין אַרְצָה אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח כב) **'כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת אֲדֹנָי ה' צְבָאוֹת עַל כָּל הָאָרֶץ'**: **מִשְׁנָה ח הַתְמָדַת הַלִּמּוּד:** **רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר, אֵין בְּיָדֵינוּ** לֹא מִשַּׁלְוַת הָרְשָׁעִים, **וְאֵין בְּיָדֵינוּ** לֹא מִיִּסּוּרֵי הַצַּדִּיקִים: **מִשְׁנָה ט הַתְמָדַת הַלִּמּוּד:** **רַבִּי מַתְיָה בֶּן חָרָשׁ אוֹמֵר, הֱוֵי פּוֹתֵחַ בְּקָרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה. וְכַאֲשֶׁר אַתָּה מִתְפַּלֵּל, אַל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קֶבַע** - שֶׁלֹּא תִּהְיֶה תְּפִלָּתְךָ בְּקֹשִׁי עוֹרֶף, **אֶלָּא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא,** שֶׁנֶּאֱמַר (יואל ב יג) **'כִּי חַנּוּן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה'**, וְאַל תְּהִי רָשָׁע בְּעַצְמְךָ: **מִשְׁנָה י הַתְמָדַת הַלִּמּוּד:** **רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ בִּרְתּוֹתָא אוֹמֵר, הֱוֵי שָׁקוּד לָדַעַת מַה שֶּׁתָּשִׁיב לְאֶפִּיקוֹרוֹס,** וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָמָל וְלִפְנֵי מִי אַתָּה יָגֵעַ, וְלִפְנֵי מִי אַתָּה מְצַפֶּה שֶׁיִּתֵּן לְךָ שָׂכָר עַל עֲבוֹדָתֶךָ, וּמַה הוּא שָׂכָר שֶׁיִּתֵּן לְךָ עַל עֲבוֹדָתֶךָ: **מִשְׁנָה יא הַתְמָדַת הַלִּמּוּד:** **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, הַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה, וְהַפּוֹעֲלִים עֲצֵלִים, וְהַשָּׂכָר הַרְבֵּה, וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק: טז הוּא הָיָה אוֹמֵר, לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמֹר, וְלֹא אַתָּה בֶּן חוֹרִין לְבָטֵל מִמֶּנָּה. אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה, נוֹתְנִים לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה. וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֵּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ. וְדַע מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא:**

פרק ג א עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר, הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים וְאֵין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבֵרָה. דַּע מֵאַיִן בָּאתָ, וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן. מֵאַיִן בָּאתָ, מִטִּפָּה סְרוּחָה. וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ, לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה. וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: **ב** רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, הֱוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת, שֶׁאִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ, אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בָּלָעוּ. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר, שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְאֵין בֵּינֵיהֶן דִּבְרֵי תוֹרָה, הֲרֵי זֶה מוֹשַׁב לֵצִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים א א) 'וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב'. אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁיּוֹשְׁבִין וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה, שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג טז) 'אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע, וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ'. אֵין לִי אֶלָּא שְׁנַיִם, מִנַּיִן שֶׁאֲפִלּוּ אֶחָד שֶׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹבֵעַ לוֹ שָׂכָר, שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ג כח) 'יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם' [-הַיּוֹשֵׁב יְחִידִי וְדוֹמֵם, שֶׁלּוֹמֵד בְּלַחַשׁ כְּדֶרֶךְ הַלּוֹמֵד בִּיחִידוּת] 'כִּי נָטַל עָלָיו' [-כְּאִלּוּ נִתְּינַת כָּל הַתּוֹרָה הָיְתָה רַק בַּעֲבוּרוֹ, וּמִמֵּילָא מְקַבֵּל שְׂכָרוֹ]: **ג** רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח ח) 'כִּי כָל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם'. אֲבָל שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְאָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל מָקוֹם בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מא כב) 'וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ': **ד** רַבִּי חֲנִינָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר, הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי וְהַמְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה, הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ: **ה** רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה אוֹמֵר, כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו עֹל תּוֹרָה, מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ. וְכָל הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עֹל תּוֹרָה, נוֹתְנִין עָלָיו עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ: **ו** רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן דּוֹסָא אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָה אוֹמֵר, עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פב א) 'אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל'. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ט ו) 'וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ'. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ שְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פב א) 'בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט'. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ שְׁנַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג טז) 'אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע' וגו'. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ כא) 'בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ':

משניות

מַסֶּכֶת אָבוֹת פֶּרֶק ג

המבוארות

מִשְׁנָה ז **נְתִינָה לְצָרְכֵי גָּבוֹהַּ שֶׁהַכֹּל מִשֶּׁלּוֹ:** רַבִּי אֶלְעָזָר אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר, תֵּן לוֹ לַה׳ בְּעָסְקָךְ בִּצְרְכֵי שָׁמַיִם **מִשֶּׁלּוֹ** מִמַּה שֶּׁנָּתַן לְךָ, בְּגוּפְךָ אוֹ בְּמָמוֹנְךָ, וְאַל תְּהֵא עֵינְךָ צָרָה בְּכָךְ. **שֶׁהֲרֵי אַתָּה וְשֶׁלְּךָ שֶׁלּוֹ. וְכֵן בְּדָוִד הוּא אוֹמֵר** (דה״י א׳ כט יד) שֶׁאַחַר שֶׁסִּיֵּם לְקַבֵּץ כֶּסֶף וְזָהָב לִבְנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אָמַר ׳**כִּי מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ** [-וּמַה שֶּׁקִּבַּלְנוּ מִיָּדְךָ חָזַרְנוּ וְ]**נָתַנּוּ לָךְ**׳. **אִסּוּר הֶפְסֵק**

מִלְּמוּדוֹ: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, וְשׁוֹנֶה בַּתּוֹרָה, וּמַפְסִיק מִמִּשְׁנָתוֹ וְאוֹמֵר, מַה נָּאֶה אִילָן זֶה, וּמַה נָּאֶה נִיר [-חֲרִישָׁה] **זֶה** [וַאֲפִלּוּ שֶׁבָּאתָן זֶה מְבָרֵךְ ׳בָּרוּךְ שֶׁכָּכָה לוֹ בְּעוֹלָמוֹ׳], וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמַּפְסִיק לִשְׁאָר שִׂיחָה בְּטֵלָה, **מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ** - כְּאִלּוּ חַיָּב מִיתָה: **מִשְׁנָה ח** **אִסּוּר שִׁכְחַת**

הַתּוֹרָה: רַבִּי דּוֹסְתַּאי בְּרַבִּי יַנַּאי מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הַשּׁוֹכֵחַ דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנָתוֹ מְפִּנֵי שֶׁלֹּא חָזַר עַל תַּלְמוּדוֹ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, שֶׁמִּתּוֹךְ שִׁכְחָתוֹ יָבוֹא לְהַתִּיר אֶת הָאָסוּר וְתָבֹא תַּקָּלָה עַל יָדוֹ, וְ׳שִׁגְגַת תַּלְמוּד עוֹלָה זָדוֹן׳ (לקמן פ״ד מי״ג), **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים ד ט) ׳**רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ**׳, שֶׁאִי שִׁכְחַת הַתּוֹרָה הִיא שְׁמִירַת הַנָּפֶשׁ. **יָכוֹל אֲפִלּוּ תָּקְפָה עָלָיו מִשְׁנָתוֹ** - שֶׁהָיְתָה מִשְׁנָתוֹ קָשָׁה עָלָיו, וּמִתּוֹךְ הַקֹּשִׁי שְׁכָחָהּ, וְכִי גַּם בְּכָךְ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, **תַּלְמוּד לוֹמַר** (שם) ׳**וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ**׳, **הָא** [-הַנָּה] מִלְּשׁוֹן ׳יְסוּרוּ׳ נִלְמַד שֶׁאֵינוֹ **מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ עַד שֶׁיֵּשֵׁב וְיסִירֵם מִלִּבּוֹ,** בְּכָךְ שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר עַל תַּלְמוּדוֹ: **מִשְׁנָה ט** **לִמּוּד עַל מְנָת לְקַיֵּם: רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא אוֹמֵר, כָּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ** [-לְלִמּוּדוֹ], שֶׁלּוֹמֵד עַל מְנָת לִהְיוֹת יְרֵא שָׁמַיִם וּלְהִזָּהֵר מִמִּצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, וּמַקְדִּים אֶת מַחֲשֶׁבֶת הַיִּרְאָה לִלְמוּדוֹ, **חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת** - מְבִיאָתוֹ לְמַה שֶּׁלְּבוֹ חָפֵץ, לְיִרְאַת שָׁמַיִם, וְהוּא נֶהֱנֶה מִלִּמּוּדוֹ. **וְכָל שֶׁחָכְמָתוֹ קוֹדֶמֶת לְיִרְאַת חֶטְאוֹ** שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד תּוֹרָה עַל מְנָת לְקַיֵּם, **אֵין חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַתּוֹרָה מוֹנַעְתּוֹ מִלְּלָכֶת אַחֲרֵי שְׁרִירוּת לִבּוֹ, מִתּוֹךְ כָּךְ הוּא מוֹאֵס בָּהּ וְעוֹזְבָהּ. **הוּא הָיָה אוֹמֵר, כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ** - שֶׁלּוֹמֵד כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה, **חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת,** וּמְבִיאָתוֹ לְמַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ. **וְכָל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו** שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד עַל מְנָת לְקַיֵּם, **אֵין חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת:** **מִשְׁנָה י** **תְּלִיַּת אַהֲבַת הַמָּקוֹם וְאַהֲבַת הַבְּרִיּוֹת זוֹ בְּזוֹ: הוּא הָיָה אוֹמֵר, כָּל מִי שֶׁרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ** - שֶׁהוּא אָהוּב עַל הַבְּרִיּוֹת, נִתָּן לָדַעַת מִכָּךְ שֶׁאַף **רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ. וְכָל מִי שֶׁאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ,** בְּיָדוּעַ שֶׁאַף **אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ. דְּבָרִים הַמּוֹצִיאִים אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס אוֹמֵר, שֵׁנָה שֶׁל שַׁחֲרִית** - הַמַּאֲרִיךְ בִּשְׁנָתוֹ בַּבֹּקֶר עַד שֶׁעוֹבֵר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, **וְיֵין שֶׁל צָהֳרַיִם** הַמּוֹשֵׁךְ אֶת הָאָדָם וּמְבִיאוֹ לִידֵי שְׁכְרוּת, **וְשִׂיחַת הַיְלָדִים** הַמְבַטֶּלִים אֶת אֲבוֹתֵיהֶם מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ בַּתּוֹרָה, **וְיֹשֶׁבֶת בְּתֵי כְנֵסִיּוֹת שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ,** שֶׁמִּתְכַּנְּסִים וּמְדַבְּרִים דְּבָרִים בְּטֵלִים, דְּבָרִים אֵלּוּ **מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם,** שֶׁמְּבַטְּלִים אֶת זְמַנּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה: **מִשְׁנָה יא** **דְּבָרִים הַגּוֹרְמִים לָאָדָם לְהַפְסִיד אֶת חֶלְקוֹ בָּעוֹלָם הַבָּא: רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר, הַמְחַלֵּל אֶת הַקָּדָשִׁים,** שֶׁמְּבִיאָם לִידֵי פְּגוּל, נוֹתָר אוֹ טֻמְאָה, אוֹ שֶׁמּוֹעֵל בַּקָּדָשִׁים, **וְהַמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת** - יְמֵי חֹל הַמּוֹעֵד, בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה, אוֹ שֶׁאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה בָּהֶן כִּימוֹת הַחֹל הָרְגִילִים, **וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים** [שֶׁכְּשֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא כֵּיצַד לְהָסִיר אֶת הַבּוּשָׁת מִמֶּנּוּ, נַפְשׁוֹ מִתְכַּנָּסֶת כְּלַפֵּי פְּנִים וּפָנָיו מַלְבִּינוֹת], **וְהַמֵּפֵר בְּרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם** שֶׁאֵינוֹ מָל, אוֹ שֶׁמּוֹשֵׁךְ עָרְלָתוֹ כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מָהוּל,

וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה - שֶׁמְּפָרֵשׁ פָּרוּשִׁים מַטְעִים בַּתּוֹרָה, **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא,** וְאַף אִם מֵת מִתּוֹךְ יִסּוּרִים, אֵין הַיִּסּוּרִים וְהַמִּיתָה מְכַפְּרִים לוֹ. [אֲבָל אִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה, אֵין לְךָ דָּבָר הָעוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה]: **מִשְׁנָה יב** **הַהַנְהָגָה הָרְאוּיָה בֵּין בְּנֵי אָדָם:** רַבִּי **יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הֱוֵי קַל לַעֲבד וּלְשַׁמֵּשׁ לְרֹאשׁ** - לִפְנֵי אָדָם גָּדוֹל זָקֵן וְרֹאשׁ יְשִׁיבָה. **וְהֱוֵי נוֹחַ לְתִשְׁחֹרֶת** - לִפְנֵי אָדָם צָעִיר [שֶׁשַּׁעֲרוֹתָיו שְׁחֹרוֹת] אֵינְךָ צָרִיךְ לְהַקֵּל בִּכְבוֹדְךָ כָּל כָּךְ, אֶלָּא רַךְ תִּנְהַג עִמּוֹ בְּנַחַת. **וֱהֵוי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם** וַאֲפִלּוּ קָטָן **בְּשִׂמְחָה:** **מִשְׁנָה יג** **סִיָּג בְּעָסְקוֹ עִם נָשִׁים וְסִיָּגִים נוֹסָפִים: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׂחוֹק** - לֵיצָנוּת **וְקַלּוּת רֹאשׁ, מַרְגִּילִין** - מוֹשְׁכִים אֶת הָאָדָם **לְעֶרְוָה. מָסֹרֶת** - נַסַּח הַתּוֹרָה הַנִּמְסָר מִדּוֹר לְדוֹר, בַּחֲסֵרוֹת וִיתֵרוֹת, הוּא **סְיָג** - גָּדֵר וְחִזּוּק **לַתּוֹרָה** שֶׁבִּכְתָב, שֶׁהַמָּסֹרֶת מְלַמֶּדְתֵּנוּ פְּרָטֵי דִּינִים שֶׁאֵינָם מְפֹרָשִׁים [כְּמוֹ דִּינֵי הַמִּחְצוֹת בְּסֵפֶה הַנִּלְמָדִים מִתֵּבוֹת ׳בַּסֵּכֶת׳ ׳בַּסֹּכֹת׳ ׳בַּסְּכוֹת׳]. **מַעֲשְׂרוֹת** הֵם **סְיָג לְעֹשֶׁר,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כב) ׳עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר׳, וְדָרְשׁוּ: עַשֵּׂר בִּשְׁבִיל שֶׁתִּתְעַשֵּׁר. **נְדָרִים** הֵם **סְיָג לַפְּרִישׁוּת,** שֶׁאָדָם שֶׁהַחֵל לִנְהֹג בִּפְרִישׁוּת, וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁלֹּא יַעֲמֹד כְּנֶגֶד יְצָרוֹ, כּוֹפֵהוּ עַל יְדֵי שֶׁמְּקַבֵּל הַדָּבָר עָלָיו בְּנֶדֶר. **סְיָג לַחָכְמָה,** הִיא **שְׁתִיקָה** מִדִּבְרֵי הָרְשׁוּת, שֶׁרָאוּי לְמַעֵט אֶת הַדִּבּוּר בָּהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יז כח) ׳גַּם אֱוִיל מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב׳ [אֲבָל בְּדִבְרֵי תּוֹרָה מִצְוָה לְדַבֵּר, וּבְדִבְרֵי אִסּוּר כְּמוֹ רְכִילוּת וְלָשׁוֹן הָרַע, אָסוּר לְדַבֵּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וְלֹא בָּהֶם עוֹסֵק הַתַּנָּא]: **מִשְׁנָה יד** **חֲבִיבוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְשֶׁל כָּל אָדָם: הוּא הָיָה אוֹמֵר, חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם** אֱלוֹקִים, **וְחִבָּה יְתֵרָה** הֻרְאָה ה׳ לָאָדָם בְּכָךְ שֶׁנּוֹדַעַת **לוֹ** - שֶׁהוֹדִיעַ לוֹ **שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם, שֶׁנֶּאֱמַר** (בראשית ט ו) ׳**כִּי בְצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם**׳. **חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לַמָּקוֹם** - לַה׳, **וְחִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם, שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יד א) ׳**בָּנִים אַתֶּם לַה׳ אֱלֹהֵיכֶם**׳. **חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה, חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם, שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה שֶׁבּוֹ** - שֶׁבִּשְׁבִילוֹ **נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי ד ב) ׳**כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ**׳, כְּלוֹמַר, שֶׁמַּעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית א) ׳וַיַּרְא אֱלֹקים כִּי טוֹב׳, **נִבְרָא** בִּשְׁבִיל **הַתּוֹרָה** שֶׁנִּקְרֵאת לֶקַח [דברים לב ב) ׳יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי׳]: **מִשְׁנָה טו** **יְדִיעָה וּבְחִירָה, וְדִין בְּמִדַּת הָרַחֲמִים: הַכֹּל** - כָּל מַה שֶּׁאָדָם עוֹשֶׂה, וַאֲפִלּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים, **צָפוּי** - גָּלוּי לִפְנֵי ה׳, **וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה** בְּיַד כָּל אָדָם לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנוֹ, טוֹב אוֹ רַע, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל טו-יט) ׳רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע וְגוֹ׳, **וּבָהֶרְתָּ בַּחַיִּים**׳. **וּבְטוֹב** - בְּמִדַּת הָרַחֲמִים, **הָעוֹלָם נָדוֹן. וְאֵין כֻּלָּם שָׁוִים בְּמִדָּה זוֹ, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה** שֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם, שֶׁמִּמִּי שֶׁמַּרְבֶּה בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים נוֹתְנִים לוֹ רַחֲמִים מְרֻבִּים:

חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה. חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי חֶמְדָּה שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד ב) ׳כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ׳: **טו** הַכֹּל צָפוּי, וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה, וּבְטוֹב הָעוֹלָם נָדוֹן. וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה:

מִשְׁנָה טז עֵסֶק הַחֲנוָנִי בְּמָשָׁל לְחַיֵּי הָעוֹלָם: הוּא הָיָה אוֹמֵר, הַכֹּל נָתוּן בְּעֵרָבוֹן - כָּל אֲבֵרֵי הָאָדָם עֵרִבִים לְהָבִיא אֶת הָאָדָם לַמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ [כְּגוֹן רַגְלָיו שֶׁל אָדָם הַמּוֹלִיכוֹת אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁשָּׁם נִגְזַר עָלָיו לָמוּת]. **וּמְצוּדָה פְּרוּסָה עַל כָּל הַחַיִּים** - אֵלּוּ הַמִּיתָה וְהַיִּסּוּרִין שֶׁאֵין אָדָם יָכוֹל לְהִמָּלֵט מֵהֶם, כִּמְצוּדָה הַצְּדָה בַּעֲלֵי חַיִּים. **הַחֲנוּת פְּתוּחָה** לְכָל הֶחָפֵץ לִקְנוֹת סְחוֹרָה, וְכָךְ הָאָדָם יָכוֹל לִטֹּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. **וְהַחֲנְוָנִי מַקִּיף** - מוֹכֵר בְּהַקָּפָה, וְכָךְ ה' נוֹתֵן לָאָדָם לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנוֹ, וּמַמְתִּין לוֹ עַד בּוֹא יוֹמוֹ. **וְהַפִּנְקָס פָּתוּחַ** לִרְשֹׁם אֶת חוֹבוֹת הַקּוֹנִים. **וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת** בַּפִּנְקָס [יוֹתֵר מִבַּפִּנְקָסוֹ שֶׁל הַחֲנְוָנִי שֶׁלִּפְעָמִים הוּא טָרוּד וְשׁוֹכֵחַ לִכְתֹּב]. **וְכָל הָרוֹצֶה לִלְווֹת יָבוֹא וְיִלְוֶה,** וְכָל מַעֲשָׂיו בָּעוֹלָם הַזֶּה הֵם בִּבְחִירָתוֹ בְּלֹא הֶכְרֵחַ, לְטוֹב אוֹ לְרָע. **וְהַגַּבָּאִים** - שְׁלוּחֵי הַחֲנְוָנִי **מַחֲזִירִים תָּדִיר בְּכָל יוֹם** לְהַפְרַע מֵהַלָּוֹה, וְכָךְ גַּם הַיִּסּוּרִים וְהַפֻּגָעִים הָרָעִים נִפְרָעִים מֵהָאָדָם. **וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם** בֵּין **מִדַּעְתּוֹ** - שֶׁזּוֹכֵר אֶת מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְאוֹמֵר 'פֶּה דָּנָתֶם אוֹתִי', **וּבֵין שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ** - שֶׁשָּׁכַח אֶת חֶטְאָיו וּמִתְרָעֵם עַל דִּין זֶה. **וְיֵשׁ לָהֶם - לַגַּבָּאִים עַל מָה שֶּׁיִּסְמְכוּ,** עַל הָרְשׁוּם בַּפִּנְקָס, וְכָךְ הַיִּסּוּרִים סוֹמְכִים עַל מַעֲשֵׂי הָאָדָם הַנִּזְכָּרִים לִפְנֵי ה'. **וְהַדִּין דִּין אֱמֶת** - וְגוֹבֶה מֵהָאָדָם רַק אֶת מַה שֶּׁמַּגִּיעַ לוֹ. **וְהַכֹּל מְתֻקָּן לִסְעוּדָה** - בֵּין צַדִּיקִים וּבֵין רְשָׁעִים יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, אַחַר שֶׁגּוֹבִים מֵהֶם אֶת חוֹבָם:

טז הוּא הָיָה אוֹמֵר, הַכֹּל נָתוּן בְּעֵרָבוֹן, וּמְצוּדָה פְּרוּסָה עַל כָּל הַחַיִּים. הַחֲנוּת פְּתוּחָה, וְהַחֲנְוָנִי מַקִּיף, וְהַפִּנְקָס פָּתוּחַ, וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, וְכָל הָרוֹצֶה לִלְווֹת יָבוֹא וְיִלְוֶה, וְהַגַּבָּאִים מַחֲזִירִים תָּדִיר בְּכָל יוֹם, וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, וְיֵשׁ לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסְמְכוּ, וְהַדִּין דִּין אֱמֶת, וְהַכֹּל מְתֻקָּן לַסְּעוּדָה:

יז רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ. אִם אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין חָכְמָה, אֵין יִרְאָה. אִם אֵין יִרְאָה, אֵין חָכְמָה. אִם אֵין בִּינָה, אֵין דַּעַת. אִם אֵין דַּעַת, אֵין בִּינָה. אִם אֵין קֶמַח, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין קֶמַח. הוּא הָיָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו, לְמָה הוּא דּוֹמֶה, לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרֻבִּין וְשָׁרָשָׁיו מֻעָטִין, וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקַרְתּוֹ וְהוֹפַכְתּוֹ עַל פָּנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז ו) 'וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבוֹא טוֹב, וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר, אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב'. אֲבָל כֹּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ, לְמָה הוּא דּוֹמֶה, לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מֻעָטִין וְשָׁרָשָׁיו מְרֻבִּין, וְכָל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם, וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן, וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג, וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי':

יח רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן חִסְמָא אוֹמֵר, קִנִּין - דִּינֵי הַקִּנִּים שֶׁמְּבִיאִים יוֹלֶדֶת וּמְצָרָע וְזָב וְזָבָה, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הֲלָכוֹת חֲמוּרוֹת בְּאֹפֶן שֶׁהִתְעָרְבוּ קִנִּים אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת קִנִּים. **וּפִתְחֵי נִדָּה** - הֲלָכוֹת אִשָּׁה נִדָּה שֶׁאִבְּדָה אֶת חֶשְׁבּוֹן יוֹם וְסָתָהּ, וּפְעָמִים צְרִיכָה לִטְבֹּל תִּשְׁעִים וְחָמֵשׁ טְבִילוֹת עַד שֶׁתּוֹצֵרֶת לְחֶשְׁבּוֹנָהּ, **הֵן הֵן גּוּפֵי** - עִקְרֵי הַהֲלָכוֹת שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וַעֲלֵיהֶם עִקַּר קַבָּלַת הַשָּׂכָר. אֲבָל **תִּקּוּפוֹת** - עִנְיַן הִלּוּךְ הַמַּזָּלוֹת, **וְגִימַטְרִיָּאוֹת** - חֶשְׁבּוֹן הָאוֹתִיּוֹת, הֵן רַק **פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה,** כְּמוֹ קִנּוּחַ הַבָּא אַחֲרֵי הַסְּעוּדָה לְתַעֲנוּג. וְכָךְ גַּם חָכְמוֹת אֵלּוּ מְכַבְּדוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶן בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת אַךְ אֵינָן עִקַּר הַתּוֹרָה:

פֶּרֶק ד

עוֹד מִמּוּסְרֵי הַחֲכָמִים עַל לִמּוּד הַתּוֹרָה וְהָעֵסֶק בְּתִשּׁוּבָה וּבְמִצְוֹת:

מִשְׁנָה א הַחָכְמָה הַגְּבוּרָה וְהָעֲשִׁירוּת שָׁרָאוּי לְהִתְהַלֵּל בְּהֶן: בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר, אֵיזֶהוּ חָכָם, הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיט צט) 'מִכָּל מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי'. אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר, הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טז לב) 'טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם' [כַּאֲשֶׁר הוּא בָּא] 'מִגִּבּוֹר' [-מֵאָדָם שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, וְלֹא מִצַּד הֱיוֹתוֹ רַךְ בְּטִבְעוֹ], 'וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ' [אַף הוּא טוֹב כְּשֶׁהוּא בָּא] 'מִלֹּכֵד עִיר' [-מִמֶּלֶךְ שֶׁלָּכַד עִיר וּבָאוּ לְיָדוֹ הַמּוֹרְדִים בּוֹ וְהוּא מוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ וְלֹא הוֹרְגָם]. אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הָרָאוּי לְהִתְהַלֵּל בְּעָשְׁרוֹ, **הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכח ב) 'יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ', 'אַשְׁרֶיךָ' **בָּעוֹלָם הַזֶּה,** 'וְטוֹב לָךְ' **לָעוֹלָם הַבָּא,** וְזוֹ מַעֲלָה רַבָּה שֶׁאֵין אֲפִלּוּ לָעֲשִׁיר הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר. וְאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲלוֹת אֵלּוּ, הֲרֵי הוּא מְכֻבָּד בְּעָצְמוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם אִם רוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה מְכֻבָּד גַּם בְּעֵינֵי אֲחֵרִים, יֵדַע שֶׁאֵיזֶהוּ **מְכֻבָּד, הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת** וְעַל יְדֵי זֶה גַּם הֵם יְכַבְּדוּהוּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמואל א' ב ל) 'כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלּוּ', וְאִם ה' שֶׁהוּא מָלֵךְ הַכָּבוֹד וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם לִכְבוֹדוֹ מְכַבֵּד אֶת מְכַבְּדָיו, קַל וָחֹמֶר שֶׁבְּנֵי אָדָם מְכַבְּדִים אֶת מִי שֶׁמְּכַבְּדָם:

מִשְׁנָה ב יָרוּץ אַחַר הַמִּצְוֹת וְיִבְרַח מִן הָעֲבֵרוֹת: בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, הֱוֵי רָץ לְקַיֵּם מִצְוָה שֶׁנִּרְאֵית בְּעֵינֶיךָ **קַלָּה,** כְּפִי שֶׁאַתָּה נוֹהֵג **בַּחֲמוּרָה.** וֶהֱוֵי בּוֹרֵחַ מִן הָעֲבֵרָה. מִשּׁוּם שֶׁמִּצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה - שֶׁעַל יְדֵי שֶׁעוֹשֶׂה מִצְוָה, וַאֲפִלּוּ קַלָּה, קַל לוֹ לְקַיֵּם אַחֵר כָּךְ גַּם מִצְוֹת חֲמוּרוֹת. **וַעֲבֵרָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵרָה** - שֶׁהַמַּתְחִיל לַחֲטֹא קָשֶׁה לוֹ לִפְרֹשׁ מִדְּבַר עֲבֵרָה. וְעוֹד, **שְׂשֹׂכַר מִצְוָה** הוּא שֶׁמְּזַמְּנִים לוֹ לַעֲשׂוֹת עוֹד מִצְוָה וְעַל יְדֵי זֶה מְקַבֵּל שָׂכָר עַל שְׁתֵּיהֶן. **וּשְׂכַר עֲבֵרָה** הוּא שֶׁמְּזַמְּנִים לוֹ לַעֲשׂוֹת עוֹד עֲבֵרָה וְנֶעֱנָשׁ עַל שְׁתֵּיהֶן:

מִשְׁנָה ג לָחוּשׁ לְכָל אָדָם וְדָבָר: הוּא הָיָה אוֹמֵר, אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם, וְאַל תְּהִי מַפְלִיג לִי. **וְאַל תְּהִי מַפְלִיג** - מַרְחִיק **לְכָל דָּבָר** - כְּשֶׁתִּשְׁתַּמֵּע אֵיזֶה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ מִמֶּנּוּ, אַל תַּרְחִיקוֹ מִשִּׂכְלְךָ וְתֹאמַר 'זֶה לֹא יִהְיֶה לְעוֹלָם', לְפִי שֶׁאֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה [-מַזָּל] וְשֶׁמָּא אָדָם מְבֻזֶּה זֶה יִתְהַפֵּךְ מַזָּלוֹ וְיוּכַל לְהַזִּיקְךָ, **וְאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם** - שֶׁכָּל דָּבָר עָלוּל לִקְרוֹת: **מִשְׁנָה ד** הִתְרַחֲקוּת מִגַּאֲוָה וְחִלּוּל הַשֵּׁם: רַבִּי לְוִיטַס אִישׁ יַבְנֶה אוֹמֵר, מְאֹד מְאֹד הֱוֵי שְׁפַל רוּחַ וְהִתְרַחֵק מִמִּדַּת הַגַּאֲוָה עַד הַקָּצֶה הָאַחֲרוֹן, בְּשׁוֹנָה מִשְּׁאָר הַמִּדּוֹת שֶׁיֵּשׁ לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ הָאֶמְצָעִית, כֵּיוָן שֶׁהַגַּאֲוָה מְאוּסָה בְּיוֹתֵר וְרֹב בְּנֵי הָאָדָם נִכְשָׁלִים בָּהּ. וְיִזָּכֵר **שֶׁתִּקְוַת אֱנוֹשׁ רִמָּה** - שֶׁסּוֹפוֹ שֶׁל כָּל אָדָם לִהְיוֹת רִמָּה וְתוֹלֵעָה אַחַר מוֹתוֹ. **רַבִּי** מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, וְאַף אָדָם זֶה תּוֹרָתוֹ תִּתְקַיֵּם בְּיָדוֹ לְעוֹלָם: [-הַמַּעֲשִׂים שֶׁהֵם הָעִקָּר], וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקַרְתּוֹ **וְהוֹפַכְתּוֹ עַל פָּנָיו,** כִּי אֵין שָׁרָשָׁיו הַמּוּעָטִים יְכוֹלִים לְהַחֲזִיק עֲנָפִים רַבִּים, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ירמיה יז ו) **'וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבוֹא טוֹב, וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב',** כְּאִילָן בּוֹדֵד הַגָּדֵל בַּמִּדְבָּר, שֶׁאֵין סְבִיבוֹ עֲצִים אוֹ הָרִים שֶׁיָּגֵנּוּ עָלָיו מֵהָרוּחַ, וְהָרוּחַ עוֹקַרְתּוֹ. **אֲבָל כָּל** מִי **שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ,** לְמָה **הוּא דּוֹמֶה, לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מוּעָטִין וְשָׁרָשָׁיו מְרֻבִּין, שֶׁאֲפִלּוּ** אִם **כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת** בּוֹ, **אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו, וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן, וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי', שֶׁהוּא כְּאִילָן הַגָּדֵל עַל שְׂפַת הַנָּהָר וְשָׁרָשָׁיו מִתְפַּשְּׁטִים וּמִתְרַבִּים, וְתָמִיד מוֹצִיא פֵּרוֹת, וְאִילָן חָזָק כָּזֶה כָּל רוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם אֵינָן מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, וְאַף אָדָם זֶה תּוֹרָתוֹ תִּתְקַיֵּם בְּיָדוֹ לְעוֹלָם:

יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, כָּל הַמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר - שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה בַּסֵּתֶר מֵחֲמַת שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּעִקְרֵי הָאֱמוּנָה, **נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בְּגָלוּי** - עַל יְדֵי שֶׁמִּתְפָּרְסֵם חֶטְאוֹ וְנִבְלוּתוֹ, כָּנֶגֶד מַה שֶּׁהִסְתִּיר זֹאת. וְאֶחָד אִם עָבַר עֲבֵרָה בְּשׁוֹגֵג, וְאֶחָד אִם עָבַר עֲבֵרָה **בְּמֵזִיד**, דִּינוֹ שָׁוֶה **בְּחִלּוּל הַשֵּׁם** - שֶׁכֵּיוָן הוּא אֶפִּיקוֹרְס, הֲרֵי אֲפִלּוּ אִם הָיָה יוֹדֵעַ לֹא הָיָה פּוֹרֵשׁ מֵהָעֲבֵרָה, וְלָכֵן דִּין שׁוֹגֵג כְּדִין מֵזִיד (תפא"י): **מִשְׁנָה ה כְּנֶגֶד הַלְּמוּד הָרִצּוּיָה:** רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (בְּנוֹ) אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד **עַל מְנָת לְלַמֵּד** - עַל מְנָת לִהְיוֹת עוֹסֵק בַּתּוֹרָה תָּמִיד וְאֵין בְּדַעְתּוֹ לִגְמֹל חֲסָדִים עִם הַבְּרִיּוֹת, **מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ** מִשָּׁמַיִם לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנוֹ, **לִלְמֹד וּלְלַמֵּד. וְהַלּוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת** גַּם חֲסָדִים, **מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ** לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנוֹ, **לִלְמֹד וּלְלַמֵּד**, וְגַם **לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת. רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אַל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם** - לֹא תִּהְיֶה כַּוָּנָתְךָ בְּלִמּוּדְךָ כְּדֵי שֶׁיִּקָּרְאוּ רַבִּי וְתַשֵּׁב בְּרֹאשׁ, אֶלָּא לְמַד מֵאַהֲבָה וְסוֹף הַכָּבוֹד לָבוֹא. **וְלֹא קַרְדֹּם** [-גַּרְזֶן] **לַחְפֹּר בָּהֶם** - וְאַל תַּעֲשֵׂה אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה כִּכְלִי אֻמָּנוּת, לְהַשִּׂיג מֵהֶם פַּרְנָסָה, שֶׁבְּכָךְ אַתָּה מוֹעֵל בְּקֹדֶשֶׁת הַתּוֹרָה וּכְמוֹעֵל בְּהֶקְדֵּשׁ, וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (דברים ד יד) 'וְאֹתִי לִמְּדָתִי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי ה' אֱלֹהָי', מָה אֲנִי בְּחִנָּם אַף אַתֶּם בְּחִנָּם. **וְכָךְ הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר** (לעיל פ"א מי"ג) **וְדִישְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא** - הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר תּוֹרָה, **חֲלַף** - רָאוּי לַעֲבֹר מִן הָעוֹלָם. **הָא** [-הַנָּה] **לָמַדְתָּ** מִדִּבְרֵי הִלֵּל, **שֶׁכָּל הַנֶּהֱנֶה מִדִּבְרֵי תוֹרָה**, הֲנָאַת כְּבוֹד אוֹ מָמוֹן, **נוֹטֵל חַיָּיו מִן הָעוֹלָם:**

מִשְׁנָה ו מַעֲלַת כְּבוֹד הַתּוֹרָה: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, **כָּל הַמְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה** בְּכִבּוּד סֵפֶר תּוֹרָה וְלוֹמְדֵי תוֹרָה, **גּוּפוֹ מְכֻבָּד עַל הַבְּרִיּוֹת. וְכָל הַמְחַלֵּל אֶת הַתּוֹרָה** שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר בָּהּ, **גּוּפוֹ מְחֻלָּל** וּמְבֻזֶּה **עַל הַבְּרִיּוֹת**, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א' ב ל) 'כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלּוּ': **מִשְׁנָה ז מַעֲלַת הַפְּשָׁרָה:** רַבִּי **יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ אוֹמֵר**, דַּיָּן **הַחוֹשֵׁשׁ עַצְמוֹ מִן הַדִּין** וּמִשְׁתַּדֵּל לְהָבִיא אֶת בַּעֲלֵי הַדִּין לִפְשָׁרָה, **פּוֹרֵק** - מֵסִיר **מִמֶּנּוּ אֵיבָה** שֶׁל בַּעַל הַדִּין שֶׁיֵּצֵא חַיָּב וְיַחְשֹׁב שֶׁהַדַּיָּן לֹא הִפֵּךְ בְּזְכוּתוֹ, **וְגָזֵל**, שֶׁמָּא יִטְעֶה בַּדִּין. **וּשְׁבוּעַת שָׁוְא**, שֶׁמָּא יְחַיֵּב שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא כַּדִּין. **וְהַגֵּס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה** - שֶׁמְּמַהֵר לְהוֹרוֹת אֶת הַדִּין לְלֹא עִיּוּן וּלְלֹא הַמְתָּנָה, הֲרֵי הוּא **שׁוֹטֶה**, שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְאֵיבַת הַמִּתְחַיֵּב, **וְרָשָׁע**, שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְאִסּוּר גָּזֵל וּשְׁבוּעַת שָׁוְא, **וְגַם רוּחַ**, שֶׁבְּטֹחַ בְּגַאֲוָתוֹ שֶׁוַּדַּאי לֹא יִטְעֶה:

מִשְׁנָה ח שֶׁלֹּא לָדוּן יְחִידִי: הוּא הָיָה אוֹמֵר, אַף שֶׁדַּיָּן מֻמְחֶה אַתָּה וְיָכוֹל לָדוּן יְחִידִי, מִמִּדַּת חֲסִידוּת **אַל תְּהִי דַּן יְחִידִי, שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי אֶלָּא אֶחָד** - יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם, ה', וְאִלּוּ הָאָדָם עָלוּל לִטְעוֹת אֲפִלּוּ אִם הוּא מֻמְחֶה. וְכֵיוָן שֶׁקִּבַּלְתָּ עַל עַצְמְךָ לָדוּן בִּשְׁלֹשָׁה, **אַל תֹּאמַר** לִשְׁנֵי הַדַּיָּנִים הַנּוֹסָפִים **קַבְּלוּ דֵעָתִי** שֶׁהֲרֵי יָכֹלְתִּי לָדוּן לְבַדִּי, שֶׁמַּאֲחַר וְצַרַפְתָּ אוֹתָם עִמְּךָ הֲרֵי הֵן רַשָּׁאִין **וְלֹא אַתָּה**, כְּלוֹמַר, רָאוּי שֶׁיִּפְסֹק הַדִּין עַל פִּי הָרַבִּים וְלֹא עַל פִּי דֵּעָתְךָ אַף שֶׁאַתָּה מֻמְחֶה:

מִשְׁנָה ט לְמוּד תּוֹרָה מֵעֲנִי וּבְטוּלָהּ מֵעָשִׁר: רַבִּי **יוֹנָתָן אוֹמֵר, כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹנִי** - מִי שֶׁהוּא עָנִי וְדָחוּק בְּמִזּוֹנוֹת, וּמְבַטֵּל מְמַלַּאכְתּוֹ כְּדֵי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, **סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעָשִׁר**, שֶׁיִּתְעַשֵּׁר וְיִהְיוּ לוֹ שָׁעוֹת רַבּוֹת לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּשַׁלְוָה. **וְכָל הַמְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה מֵעָשִׁר** - שֶׁמְּחֻמַּת רֹב מָמוֹנוֹ וְטִרְדַּת עֶסְקָיו אֵינוֹ פָּנוּי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, **סוֹפוֹ לְבַטְּלָהּ מֵעֹנִי** - יֶעֱנַשׁ וְיִבְוֹא לִידֵי עֹנִי, וְיִצְטָרֵךְ לְבַטְּלָהּ בְּטִרְחָתוֹ אַחַר פַּרְנָסָה:

מִשְׁנָה י קְבִיעַת הַתּוֹרָה בְּעִקָּר עִסְקוֹ, שִׂכָּרָהּ וְעָנְשׁ בְּטוּלָהּ: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, **הֱוֵי מְמַעֵט בְּעֵסֶק - בַּעֲסָקֶיךָ, וַעֲסֹק** בְּעִקַּר **בַּתּוֹרָה. וֶהֱוֵי שְׁפַל רוּחַ בִּפְנֵי כָל אָדָם, לִלְמֹד** תּוֹרָה אַף מִמִּי שֶׁקָּטָן מִמְּךָ. **וְאִם בִּטַּלְתָּ מִן הַתּוֹרָה, יֵשׁ לְךָ בְּטֵלִים הַרְבֵּה** - רְשָׁעִים וְחַיּוֹת רָעוֹת שֶׁהֵם בְּטֵלִים, **כְּנֶגְדֶּךָ** - שֶׁעַל יָדָם תָּבוֹא עָלֶיךָ פֻּרְעָנוּת. **וְאִם עָמַלְתָּ בַּתּוֹרָה**, מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה מְמִדַּת פֻּרְעָנוּת, **וְיֵשׁ לוֹ עַצְמוֹ שָׂכָר הַרְבֵּה לִתֵּן לָךְ** וְלֹא עַל יְדֵי שָׁלִיחַ: **מִשְׁנָה יא מַעֲלַת הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים כְּנֶגֶד מַעֲשֵׂה הָעֲבֵרָה:** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, **הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, קוֹנֶה לוֹ** - בּוֹרֵא לְעַצְמוֹ **פַּרְקְלִיט** - מַלְאָךְ מֵלִיץ יָשָׁר אֶחָד, **וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת, קוֹנֶה לוֹ קָטֵגוֹר** - מַלְאָךְ מֵלִיץ רַע אֶחָד. וְאַף אִם חָטָא, **תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים** הֵם **כְּתָרִיס** [-מָגֵן] **בִּפְנֵי הַפֻּרְעָנוּת** הָעֲתִידָה לָבוֹא עָלָיו מֵהֶטְאוֹ. **הַצָּלָחַת כַּנּוּס רַק כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם:** רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר, **כָּל כְּנֻסִיָּה** - הִתְכַּנְּסוּת, **שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם** אֲפִלּוּ אִם הִיא אַסָּפָה שֶׁל חֹל, **סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם** - שֶׁתִּהְיֶה חֲבֻרָתָם מִתְקַיֶּמֶת וְתִתְקַיֵּם עֲצָתָם. וּכְנֻסִיָּה שֶׁאֵינָהּ **לְשֵׁם שָׁמַיִם** אֶלָּא לְתוֹעֶלֶת הַנֶּאֱסָפִים, אַף אִם אֵינָהּ לִדְבַר עֲבֵרָה, **אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם** וְיִפֹּל בֵּינֵיהֶם פֵּרוּד וְלֹא תִּתְקַיֵּם עֲצָתָם: **מִשְׁנָה יב יַגְדִּיל כְּבוֹד תַּלְמִידוֹ וַחֲבֵרוֹ וּמוֹרָא רַבּוֹ:** רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר, **יְהִי כְּבוֹד תַּלְמִידְךָ חָבִיב עָלֶיךָ** לְהִזָּהֵר בּוֹ כִּכְבוֹדְךָ שֶׁלָּךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ (שמות יז ט) 'בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים', שֶׁהִשְׁוָה תַּלְמִידוֹ לוֹ וְאָמַר 'לָנוּ'. **וּכְבוֹד חֲבֵרְךָ** יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ **כְּמוֹרָא רַבְּךָ**, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב יא) 'וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנִי', שֶׁקָּרָא אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה 'אֲדֹנִי' אַף שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה חֲבֵרוֹ וְקָטָן מִמֶּנּוּ בְּשָׁנִים. **וּמוֹרָא רַבְּךָ** יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ **כְּמוֹרָא שָׁמַיִם**, כְּמוֹ שֶׁאָמַר יְהוֹשֻׁעַ (שם יא כח) 'אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם', וּכְלָאֵם' הוּא מִלְשׁוֹן כִּלּוּי, שֶׁהֶחְשִׁיב אֶת מְרִידָתָם בְּמֹשֶׁה כִּמְרִידָה בַּה' הַמְחַיֶּבֶת כְּלָיָה:

מִשְׁנָה יג הַצָּרַךְ בִּזְהִירוּת בִּלְמוּד הַתּוֹרָה: רַבִּי **יְהוּדָה אוֹמֵר, הֱוֵי זָהִיר בְּתַלְמוּד** לְדַקְדֵּק בִּלְמוּדְךָ, **שֶׁשִּׁגְגַת תַּלְמוּד** - טָעוּת בַּהֲלָכָה מִתּוֹךְ הִתְרַשְּׁלוּת בָּעִיּוּן, **עוֹלָה** - נֶחְשֶׁבֶת לְזָדוֹן. **מַעֲלַת פֶּתַח תּוֹרָה וּכְתָרִים נוֹסָפִים:** רַבִּי **שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שִׁלְשָׁה כְּתָרִים הֵם** שֶׁהִתְפָּרְשׁוּ בַּתּוֹרָה שֶׁחַיָּבִים בִּכְבוֹדָם. **כֶּתֶר תּוֹרָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט לב) 'וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן', וְ'זָקֵן' הוּא מִי שֶׁקָּנָה חָכְמָה. **וְכֶתֶר כְּהֻנָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא ח) 'וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה לָּךְ', שֶׁצָּרִיךְ לְכַבֵּד אֶת הַכֹּהֵן שֶׁיִּהְיֶה רֹאשׁוֹן בְּכָל דָּבָר. **וְכֶתֶר מַלְכוּת**, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז טו) 'שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ', וְדָרְשׁוּ שֶׁתְּהֶיָה אֵימָתוֹ עָלֶיךָ, וּמֶלֶךְ שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מָחוּל. **וְכֶתֶר שֵׁם טוֹב** - כֶּתֶר שֶׁמְּקַבֵּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם טוֹב מִכֹּחַ מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, אַף שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה שֶׁחַיָּבִים בִּכְבוֹדוֹ, אַךְ הוּא **עוֹלֶה עַל גַּבֵּיהֶן** שֶׁל כָּל הַכְּתָרִים, כִּי כֻּלָּם צְרִיכִים לוֹ, שֶׁכֵּן תַּלְמִיד חָכָם שֶׁמַּעֲשָׂיו אֵינָם טוֹבִים מֵתֵּר לִשְׁנֹאותוֹ, וְכֵן אֵין מְכַבְּדִים כֹּהֵן שֶׁאֵין מַעֲשָׂיו כְּמַעֲשֵׂי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, וְאַף מֶלֶךְ שֶׁאֵין מַעֲשָׂיו טוֹבִים מֵתֵּר לְקַלְקְלוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב כז) 'וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר', וְדָרְשׁוּ: בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמְּךָ: **מִשְׁנָה יד גְּלוּת לְמָקוֹם תּוֹרָה:** רַבִּי **נְהוֹרַאי אוֹמֵר**, אֵם אֵין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בִּמְקוֹמְךָ, **הֱוֵי גּוֹלֶה לְמָקוֹם תּוֹרָה, וְאַל תֹּאמַר שֶׁהִיא** - הַתּוֹרָה **תָּבוֹא אַחֲרֶיךָ** - שֶׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים יָבוֹאוּ לִמְקוֹמְךָ. וְעַל יְדֵי שֶׁתִּגְלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה תִּזָּכֶה לְתוֹרָה, **שֶׁחֲבֵרֶיךָ יְקַיְּמוּהָ בְּיָדֶךָ**, **וְאֶל בִּינָתְךָ אַל תִּשָּׁעֵן** לִלְמֹד לְבַדֶּךָ בִּמְקוֹמְךָ, שֶׁאֲפִלּוּ אִם אַתָּה חָרִיף וּמְפֻלְפָּל בְּיוֹתֵר, לֹא תִּתְקַיֵּם הַתּוֹרָה בְּיָדְךָ אֶלָּא בְּדִבּוּק חֲבֵרִים: **מִשְׁנָה טו הַנְהָגַת צַדִּיק וְרַע לוֹ וְרָשָׁע וְטוֹב לוֹ:** רַבִּי **יַנַּאי אוֹמֵר, אֵין בְּיָדֵינוּ** לְהָבִין, **לֹא מַשַּׁלְוַת הָרְשָׁעִים** - מַדּוּעַ לִפְעָמִים הָרְשָׁעִים שְׁלֵוִים וּמַצְלִיחִים, **וְאַף לֹא מִיסּוּרֵי הַצַּדִּיקִים** - מַדּוּעַ יֵשׁ צַדִּיקִים הַמְדֻכָּאִים בְּיִסּוּרִים. **שְׁאֵילַת שָׁלוֹם מִכָּל אָדָם:** רַבִּי **מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ אוֹמֵר, הֱוֵי מַקְדִּים** לִשְׁאֹל **בִּשְׁלוֹם כָּל אָדָם**, וַאֲפִלּוּ נָכְרִי בַּשּׁוּק. וְאַף שֶׁאַתָּה מַקְדִּים שָׁלוֹם לְכָל אָדָם, **הֱוֵי זָנָב לָאֲרָיוֹת** - הִתְדַּבֵּק וְהִסְתּוֹפֵף אֵצֶל גְּדוֹלִים מִמְּךָ, וְכָךְ תּוֹסִיף חָכְמָה, **וְאַל תְּהִי רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים** - לִקְטַנִּים מִמְּךָ, שֶׁבְּכָךְ תַּחְסִיר מֵחָכְמָתְךָ:

מִשְׁנָה טז הָעוֹלָם הַזֶּה כַּהֶכָנָה לָעוֹלָם הַבָּא: רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר, הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר - חֲדַר חִיצוֹנִי לִפְנֵי הֵיכַל הַמֶּלֶךְ, **בִּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא** שֶׁהוּא הַטְרַקְלִין, מְקוֹם מוֹשַׁב הַמֶּלֶךְ, **הַתְקֵן עַצְמְךָ** בְּתִשּׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים **בַּפְּרוֹזְדוֹר** - בָּעוֹלָם הַזֶּה, **כְּדֵי שֶׁתִּזְכֶּה וְתִכָּנֵס לַטְּרַקְלִין** - לָעוֹלָם הַבָּא: **מִשְׁנָה יז** **מַעֲלַת שָׁעָה אַחַת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא**: הוּא הָיָה אוֹמֵר, **יָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בָּהּ בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, יוֹתֵר מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא**, שֶׁאָז כְּבָר אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲסֹק בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. **וְיָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרַת רוּחַ** - שִׂמְחָה וַהֲנָאָה לַנֶּפֶשׁ, **בָּעוֹלָם הַבָּא, יוֹתֵר מִכָּל** הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבְּחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה: **מִשְׁנָה יח** **מַעֲשִׂים שֶׁיֵּשׁ לְהַמְתִּין מִלַּעֲשׂוֹתָם**: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, **אַל תְּרַצֶּה** [-תְּפַיֵּס] **אֶת חֲבֵרְךָ בִּשְׁעַת כַּעְסוֹ, אַל תְּנַחֲמֵהוּ** (שם לג יד) **בְּפָנֵי יֵלְכוּ וַהֲנַחְתִּי לְךָ**', הַמְתֵּן עַד שֶׁיִּתְעַבְּרוּ פָּנִים שֶׁל זַעַם וְאָז אָנִיחַ לְךָ. **וְאַל תְּנַחֲמֵנּוּ** מֵאֲבֵלוֹ **בִּשְׁעָה שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו**, וְאֵין לִבּוֹ פָּנוּי לְקַבֵּל תַּנְחוּמִים. כְּמוֹ שֶׁאָמַר ה' לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת כְּשֶׁבָּאוּ לְנַחֵמוֹ בִּשְׁעַת הַחֻרְבָּן, אַל תָּאִיצוּ לְנַחֲמֵנִי. **וְאַל תִּשְׁאַל לוֹ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ** הַאִם כַּוָּנָתוֹ לִנְדֹּר גַּם עַל דַּעַת מִקְרָה מְסֻיָּם, כְּדֵי לְהַתִּיר לוֹ אֶת הַנֶּדֶר בְּפָתַח זֶה שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לִנְדֹּר עַל דַּעַת כֵּן, שֶׁכֵּן בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר יַדַּאי יאמַר שֶׁאַף עַל דַּעַת כֵּן נָדָר, וְאַחַר כָּךְ לֹא יִמְצָא פֶּתַח לְנִדְרוֹ. וְכָךְ מָצָאנוּ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה מִיָּד כְּשֶׁנִּדַּר ה' שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְאֶרֶץ אֶלָּא הִמְתִּין וְרַק אַחַר כָּךְ הִתְפַּלֵּל. **וְאַל תִּשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹתוֹ בִּשְׁעַת קְלָקְלָתוֹ** - בְּשָׁעָה שֶׁהוּא חוֹטֶא, מִשּׁוּם שֶׁאָז הוּא מִתְבַּיֵּשׁ מֵהַבְּרִיּוֹת. וּכְמוֹ שֶׁמָּצָאנוּ שֶׁלֹּא נִגְלָה ה' לְאָדָם הָרִאשׁוֹן אַחַר חֶטְאוֹ אֶלָּא אַחַר שֶׁעָשׂוּ לְעַצְמָם חֲגוֹרוֹת (בראשית ג ז-ח): **מִשְׁנָה יט** **אֵין לְאָדָם לְשַׁמֵּחַ בְּמַפֶּלֶת חֲבֵרוֹ**: **שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אוֹמֵר** - דַּרְכּוֹ הָיְתָה לְהוֹכִיחַ בְּנֵי אָדָם בְּדִבְרֵי הַכָּתוּב (משלי כד יז-יח), **'בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל תִּשְׂמָח, וּבְכָּשְׁלוֹ' [-כַּאֲשֶׁר הוּא נִכְשָׁל] 'אַל יָגֵל לִבֶּךָ. פֶּן יִרְאֶה ה'** [אֶת שִׂמְחָתְךָ] **'וְרַע בְּעֵינָיו'** [-יִהְיֶה רַע בְּעֵינָיו שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כִּשְׁלוּחָךְ לְמַלֹּאת תַּאֲוָתְךָ וּרְצוֹנְךָ שֶׁשׁוֹנְאֶךָ יִפֹּל], **'וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו'** [-מֵעַל אוֹיִבְךָ] אֶת **'אַפּוֹ'** [וְיַשְׁיְמֶנּוּ עָלָיו]: **מִשְׁנָה כ** **לִמּוּד תּוֹרָה כְּיֶלֶד וּכְזָקֵן**: אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה אוֹמֵר, **הַלּוֹמֵד** בְּעוֹדוֹ **יֶלֶד** - צָעִיר, **לְמָה הוּא דּוֹמֶה, לִדְיוֹ כְּתוּבָה עַל נְיָר חָדָשׁ**, שֶׁהַדְּיוֹ נִבְלָע בּוֹ וְאֵינוֹ נִמְחָק לְעוֹלָם, וְכָךְ גַּם גִּרְסַת הַיְנִקוּת אֵינָהּ מִשְׁתַּכַּחַת. **וְהַלּוֹמֵד** כְּשֶׁהוּא **זָקֵן, לְמָה הוּא דּוֹמֶה, לִדְיוֹ כְּתוּבָה עַל נְיָר מָחוּק** - שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ עָלָיו וְנִמְחַק, שֶׁהַכְּתִיבָה הַשְּׁנִיָּה אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת כָּל כָּךְ. **לְמּוּד תּוֹרָה מִיֶּלֶד וּמִזָּקֵן: רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר הַבַּבְלִי אוֹמֵר, הַלּוֹמֵד תּוֹרָה מִן הַקְּטַנִּים לְמָה הוּא דּוֹמֶה, לְאוֹכֵל עֲנָבִים קֵהוֹת** - שֶׁלֹּא הִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, וּמְקַהִים אֶת הַשִּׁנַּיִם, וְאַף חֲמָתָן לֹא נִתְיַשְּׁבָה כָּל צָרְכָּהּ, וְאֵין דְּבָרָיו מִתְיַשְּׁבִים עַל הַלֵּב, **וְשׁוֹתֶה יַיִן חָדָשׁ מִגִּתּוֹ** - מָקוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים, שֶׁהַשְּׁמָרִים מְעָרְבִים בּוֹ, וְאַף חֲמָתוֹ הַקָּטָן יֵשׁ בָּהּ תַּעֲרֹבֶת סְפֵקוֹת. **וְהַלּוֹמֵד מִן הַזְּקֵנִים לְמָה הוּא דּוֹמֶה, לְאוֹכֵל עֲנָבִים בְּשׁוּלוֹת** - שֶׁהִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, **וְשׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן**, שֶׁשְּׁמָרָיו שָׁקְעוּ. **רַבִּי** חוֹלֵק וְאוֹמֵר, **אַל תִּסְתַּכֵּל בַּקַּנְקַן** - אַל תִּתֵּן עֵינֶיךָ בְּמַרְאֵה הָאָדָם, אִם קָטָן הוּא אוֹ זָקֵן, **אֶלָּא הִתְבּוֹנֵן בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ** - בְּיֵינוֹ שֶׁבְּתוֹכוֹ, בְּמַעֲלַת חָכְמָתוֹ, שֶׁכֵּן **יֵשׁ קַנְקַן חָדָשׁ מָלֵא יַיִן יָשָׁן**, וְכֵן יֵשׁ אָדָם צָעִיר שֶׁטִּבְעוֹ כְּטַעַם זְקֵנִים, וְיֵשׁ קַנְקַן **יָשָׁן, שֶׁאֲפִלּוּ יַיִן חָדָשׁ אֵין בּוֹ**, וְכֵן יֵשׁ אָדָם זָקֵן שֶׁחָכְמַת הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ פְּחוּתָה מִשֶּׁל הַיְלָדִים: **מִשְׁנָה כא** **דְּבָרִים הַמּוֹצִיאִים אֶת הָאָדָם מֵהָעוֹלָם**: רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר אוֹמֵר, הַקִּנְאָה וְהַתַּאֲוָה וְהַכָּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: **כב** הוּא הָיָה אוֹמֵר, הַיּוֹלְדִים לָמוּת, וְהַמֵּתִים לְהֶחָיוֹת וְהַחַיִּים לְדוֹן. לְיַדַּע לְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדַע שֶׁהוּא אֵל, הוּא הַיּוֹצֵר, הוּא הַבּוֹרֵא, הוּא הַמֵּבִין, הוּא הַדַּיָּן, הוּא עֵד, הוּא בַּעַל דִּין, וְהוּא עָתִיד לָדוּן. בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵין לְפָנָיו עַוְלָה וְלֹא שִׁכְחָה וְלֹא מַשּׂוֹא פָּנִים וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד - שֶׁאֵינוֹ לוֹקֵחַ שֹׁחַד מִצָּוָה כְּדֵי לְפַטֵּר מֵעָנְשׁ הָעֲבֵרָה, אֶלָּא נוֹתֵן שָׂכָר עַל הַמִּצְוָה וְעֹנֶשׁ עַל הָעֲבֵרָה, כֵּיוָן שֶׁהַכֹּל שֶׁלּוֹ - שֶׁגַּם הַמִּצְוָה אֵין הָאָדָם אֶלָּא פּוֹתֵחַ פֶּתַח, וְהַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ, וְהַמְּלָאכָה נִקְרֵאת עַל שֵׁם גּוֹמְרָהּ, וְכֵיוָן שֶׁהַמִּצְוָה שֶׁלּוֹ לֹא יִקַּח אוֹתָהּ כְּשֹׁחַד. **וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן**, שֶׁעֲבֵרוֹת קְטַנּוֹת מִצְטָרְפוֹת לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. **וְאַל יַבְטִיחֲךָ יִצְרְךָ** וְיֹטֶה אוֹתְךָ **שֶׁהַשְּׁאוֹל** [-הַקֶּבֶר] הוּא **בֵּית מָנוֹס לָךְ**, כְּאִלּוּ אֵין דִּין אַחַר הַמִּיתָה, אֲבָל בֶּאֱמֶת כָּךְ הוּא מַהֲלָכוֹ שֶׁל הָאָדָם בָּעוֹלָם, **שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר** בְּמֵעֵי אִמְּךָ, שֶׁהַמַּלְאָךְ מַכְנִיס אֶת הַנִּשְׁמָה לְשֶׁם בְּעַל כָּרְחָהּ, שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה לַעֲזֹב מְקוֹם טָהֳרָה לִמְקוֹם טֻמְאָה, **וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד** - שֶׁאֵין הַוָּלָד רוֹצֶה לָצֵאת מִמְּעֵי אִמּוֹ וְהַמַּלְאָךְ מַכְרִיחוֹ לָצֵאת, וְאֶפְלּוּ אִם תְּבַקֵּשׁ לָמוּת **עַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי**, כְּגוֹן אָדָם הַמְדֻכָּא בְּיִסּוּרִים שֶׁרוֹצֶה לָמוּת וְאֵינוֹ יָכוֹל, **וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת** גַּם אִם בִּרְצוֹנְךָ לְהַמְשִׁיךְ לִחְיוֹת, **וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד** לְאַחַר מִיתָתְךָ **לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:**

פֶּרֶק ה מְנֻיָּנִים בְּנוֹשְׂאִים שׁוֹנִים וְלִמּוּדִים מוּסָרִיִּים מֵהֶם: **מִשְׁנָה א** **לִמּוּד מַעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם**: **בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם** וְהַבְּרוּאִים שָׁבוּ [תִּשְׁעָה צִוּוּיִים הַמְּזֻכָּרִים בְּלָשׁוֹן 'וַיֹּאמֶר' (בראשית פרקים א-ב), וְאַף מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם א א) 'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם' הוּא מַאֲמָר, כַּפָּתוּב (תהלים לג ו) 'בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ']. **וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר** - וּמַה מִּלַּמְּדֵנוּ דָּבָר זֶה, **וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכֹל** הָיָה הָעוֹלָם **לְהִבָּרְאוֹת, וְעַל כָּרְחֲךָ** שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁאֵין מְקַבְּלִים פְּרָס, וְאֵין מְאַבְּדִין אֲבֵדָה, **וְהוּא עָתִיד לְדוֹן** לָעוֹלָם הַבָּא. **בָּרוּךְ הוּא** ה', **שֶׁאֵין לְפָנָיו** בְּדִינוֹ **לֹא עַוְלָה, וְלֹא שִׁכְחָה, וְלֹא מַשּׂוֹא פָּנִים** שֶׁאֲפִלּוּ צַדִּיק נֶעֱנָשׁ עַל כָּל עֲבֵרָה קַלָּה שֶׁעָשָׂה, **וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד** - שֶׁאֵינוֹ לוֹקֵחַ שֹׁחַד מִצָּוָה כְּדֵי לְפַטֵּר מֵעָנְשׁ הָעֲבֵרָה, אֶלָּא נוֹתֵן שָׂכָר עַל הַמִּצְוָה וְעֹנֶשׁ עַל הָעֲבֵרָה, כֵּיוָן שֶׁהַכֹּל שֶׁלּוֹ - שֶׁגַּם הַמִּצְוָה אֵין הָאָדָם אֶלָּא פּוֹתֵחַ פֶּתַח, וְהַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ, וְהַמְּלָאכָה נִקְרֵאת עַל שֵׁם גּוֹמְרָהּ, וְכֵיוָן שֶׁהַמִּצְוָה שֶׁלּוֹ לֹא יִקַּח אוֹתָהּ כְּשֹׁחַד. **וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן**, שֶׁעֲבֵרוֹת קְטַנּוֹת מִצְטָרְפוֹת לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. **וְאַל יַבְטִיחֲךָ יִצְרְךָ** וְיֹטֶה אוֹתְךָ **שֶׁהַשְּׁאוֹל בֵּית מָנוֹס לָךְ**, שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

פרק ה א בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר, וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרֵאת, אֶלָּא לְהִפָּרַע מִן הָרְשָׁעִים שֶׁמְּאַבְּדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וְלִתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּקַיְּמִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת: **ב** עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, וְהַתַּאֲוָה שֶׁרוֹצָה לְמַלֹּאות תַּאֲוָתוֹ בְּתַעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם, **וְהַכָּבוֹד** - שֶׁרוֹצָה שֶׁיְּכַבְּדוּהוּ בְּנֵי אָדָם, **מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם** הַזֶּה, כִּי בִּגְלָלָם לֹא יִזְכֶּה לֹא לְתוֹרָה וְלֹא לְמִדּוֹת טוֹבוֹת (רמב"ם): **מִשְׁנָה כב** **חַיֵּי הָאָדָם וְהַדִּין וְהַחֶשְׁבּוֹן שֶׁבְּסוֹפָם**: **הוּא הָיָה אוֹמֵר, הַיְלוּדִים** - אֵלּוּ שֶׁנּוֹלְדוּ כְּבָר, **עֲתִידִים לָמוּת, וְהַמֵּתִים** שֶׁכְּבָר מֵתוּ, **עֲתִידִים לְהֶחָיוֹת** בְּיוֹם הַדִּין לָעָתִיד לָבוֹא, **וְהַחַיִּים** - וְהַקָּמִים לִתְחִיָּה קָמוּ כְּדֵי **לָדוּן** - לַעֲמֹד בְּדִין עַל מַעֲשֵׂיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְעַל הָאָדָם **לֵידַע** - מִפִּי אֲחֵרִים, **וּלְהוֹדִיעַ** לַאֲחֵרִים, **וּלְהִוָּדַע** - לְהִתְבּוֹנֵן וּלְהָבִין מַעֲצָמוֹ, שֶׁה' **הוּא אֵל** חָזָק, **וְהוּא הַיּוֹצֵר** - שֶׁכָּל הָעוֹלָם בְּיָדוֹ כְּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר לַעֲשׂוֹת בּוֹ כִּרְצוֹנוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא **הַבּוֹרֵא** שֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם יֵשׁ מֵאַיִן. וְכֵן יֵשׁ לֵידַע שֶׁהוּא **הַמֵּבִין** וְיוֹדֵעַ כָּל מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם, וְלָכֵן **הוּא הַדַּיָּן** שֶׁמְּבִיא אוֹתָם בַּדִּין לְפָנָיו, **וְהוּא עֵד**, **וְהוּא בַּעַל דִּין** לִתְבֹּעַ אֶת הַחוֹטְאִים לְדִין, **וְהוּא עָתִיד לָדוּן** לָעוֹלָם הַבָּא. **בָּרוּךְ הוּא** ה', **שֶׁאֵין לְפָנָיו** בְּדִינוֹ **לֹא עַוְלָה, וְלֹא שִׁכְחָה, וְלֹא מַשּׂוֹא פָּנִים** שֶׁאֲפִלּוּ צַדִּיק נֶעֱנָשׁ עַל כָּל עֲבֵרָה קַלָּה שֶׁעָשָׂה, **וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד** - שֶׁאֵינוֹ לוֹקֵחַ שֹׁחַד מִצָּוָה כְּדֵי לְפַטֵּר מֵעָנְשׁ הָעֲבֵרָה, אֶלָּא נוֹתֵן שָׂכָר עַל הַמִּצְוָה וְעֹנֶשׁ עַל הָעֲבֵרָה, כֵּיוָן שֶׁהַכֹּל שֶׁלּוֹ הוּא - שֶׁגַּם הַמִּצְוָה אֵין הָאָדָם אֶלָּא פּוֹתֵחַ פֶּתַח, וְהַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ, וְהַמְּלָאכָה נִקְרֵאת עַל שֵׁם גּוֹמְרָהּ, וְכֵיוָן שֶׁהַמִּצְוָה שֶׁלּוֹ לֹא יִקַּח אוֹתָהּ כְּשֹׁחַד. **וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן**, שֶׁעֲבֵרוֹת קְטַנּוֹת מִצְטָרְפוֹת לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. **וְאַל יַבְטִיחֲךָ יִצְרְךָ** וְיֹטֶה אוֹתְךָ **שֶׁהַשְּׁאוֹל בֵּית מָנוֹס לָךְ**, שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת, וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

פרק ה א בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר, וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרֵאת, אֶלָּא לְהִפָּרַע מִן הָרְשָׁעִים שֶׁמְּאַבְּדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וְלִתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּקַיְּמִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת: **ב** עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִים וְבָא מַבּוּל וְהֶאֱבִידָם. **וְעֶשְׂרִים** וְשִׁבְעָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מַכְעִיסִים וְבָא עֲלֵיהֶם פְּלֵגֶשׁ בִּגְבָעָה וְנִתְאַבְּדוּ. **עֲשָׂרָה** נִסְיוֹנוֹת נִתְנַסָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ וְעָמַד בְּכֻלָּם, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה חִבָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. **עֲשָׂרָה** נִסִּים וְנִפְלָאוֹת נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם וְעַל הַיָּם. **עֲשָׂרָה** נִסִּים עָשָׂה הַמָּקוֹם לַאֲבוֹתֵינוּ בַּמִּדְבָּר. **עֲשָׂרָה** נִסְיוֹנוֹת נִסּוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הַמָּקוֹם בַּמִּדְבָּר. **עֲשָׂרָה** נִסִּים נַעֲשׂוּ לָהֶם בַּבַּיִת. **עֲשָׂרָה** דְּבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאֵלּוּ הֵן: פִּי הָאָרֶץ, וּפִי הַבְּאֵר, וּפִי הָאָתוֹן, וְהַקֶּשֶׁת, וְהַמָּן, וְהַמַּטֶּה, וְהַשָּׁמִיר, וְהַכְּתָב, וְהַמִּכְתָּב, וְהַלּוּחוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף הַמַּזִּיקִין, וְקֶבֶר מֹשֶׁה, וְאֵילוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַף צֲבָת בְּצֲבָת עֲשׂוּיָה. **שִׁבְעָה** דְּבָרִים בְּגוֹלֶם וְשִׁבְעָה דְּבָרִים בְּחָכָם. חָכָם אֵינוֹ מְקַבֵּל מִשְּׁנַיִם וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ שְׁלֹשָׁה, וְאֵינוֹ נִבָּהָל לְתוֹךְ שִׁבְעָה. וְגוֹלֶם הֵפֶךְ מִזֶּה. **שִׁבְעָה** מִינֵי פֻּרְעָנֻיּוֹת בָּאִין לָעוֹלָם עַל שִׁבְעָה מִינֵי עֲבֵרוֹת שֶׁעוֹשִׂין בָּעוֹלָם

משניות

מַסֶּכֶת אָבוֹת פֶּרֶק ה

המבוארות

שֶׁאֵינוֹ מְמַהֵר לְהַעֲנִישׁ אֶת הָרְשָׁעִים אֶלָּא מַמְתִּין לָהֶם שֶׁמָּא יָשׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה, **שָׁהֲרֵי כָּל הַדּוֹרוֹת הַלָּלוּ הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין וְהִמְתִּין לָהֶם, עַד שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת מֵי הַמַּבּוּל.** וְעַל כֵּן אַל יִתְמַהּ הָאָדָם כְּשֶׁיִּרְאֶה אֶת הָאֻמּוֹת מִשְׁתַּעְבְּדִים בְּיִשְׂרָאֵל וְהֵם בְּשַׁלְוָה, כִּי לְבַסּוֹף יִפָּרַע אַף מֵהֶם. **עֲשָׂרָה דּוֹרוֹת** הָיוּ **מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם** אָבִינוּ, כַּכָּתוּב בְּפָרָשַׁת נֹחַ (שם יא), וְנִכְתְּבוּ בַּתּוֹרָה **לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת מִנֹּחַ** וְעַד **אַבְרָהָם הָיוּ מַכְעִיסִין וּבָאִין, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם** וְנִצְלוּ בְּזִכּוּתוֹ, עַל יְדֵי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו על מִצְוֹת כְּנֶגֶד כֻּלָּם, וְעָשָׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים כְּנֶגֶד מַה שֶּׁהָיָה רָאוּי שֶׁיֵּעָשׂוּ כֻּלָּם, וְלָכֵן קִבֵּל עָלָיו בָּעוֹלָם הַבָּא **שְׂכַר** כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

מִשְׁנָה ג לְמִזּוּד מֵעֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת שֶׁהִתְנַסָּה אַבְרָהָם: עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִתְנַסָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ וְעָמַד בְּכֻלָּם, לְהוֹדִיעַ כַּמָּה חִבָּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם: **ד** עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם. עֶשֶׂר מַכּוֹת הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם וְעֶשֶׂר עַל הַיָּם. עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת נִסּוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הַמָּקוֹם (בָּרוּךְ הוּא) בַּמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יד כב) 'וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי': **ה** עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מֵרֵיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא הִסְרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם, וְלֹא נִרְאָה זְבוּב בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם, וְלֹא אֵרַע קֶרִי לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְלֹא כִבּוּ גְּשָׁמִים אֵשׁ שֶׁל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, וְלֹא נָצְחָה הָרוּחַ אֶת עַמּוּד הֶעָשָׁן, וְלֹא נִמְצָא פְּסוּל בָּעֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלְּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים, עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמִשְׁתַּחֲוִים רְווּחִים, וְלֹא הִזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם, וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלָיִם: **ו** עֲשָׂרָה דְבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאֵלּוּ הֵן, פִּי הָאָרֶץ, וּפִי הַבְּאֵר, וּפִי הָאָתוֹן, וְהַקֶּשֶׁת, וְהַמָּן, וְהַמַּטֶּה, וְהַשָּׁמִיר, וְהַכְּתָב, וְהַמִּכְתָּב, וְהַלּוּחוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אַף הַמַּזִּיקִין, וּקְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְאֵילּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אַף צְבָת בִּצְבָת עֲשׂוּיָה:

(שם טז יט) 'אִישׁ אַל יוֹתֵר מִמָּנּוּ [-מֵהַמָּן] עַד בֹּקֶר', שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כ) 'וַיּוֹתִרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר'. ו. כְּשֶׁיָּצְאוּ לִלְקֹט מָן בְּשַׁבָּת, עַל אַף צִוּוּי מֹשֶׁה (שם פסוק כה) 'הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה', שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כז) 'וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מָצָאוּ'. ז. בְּמִדְבַּר סִין, כְּשֶׁהִתְלוֹנְנוּ שֶׁאֵין לָהֶם לֶחֶם וּבָשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם לָשׂבַע'. ח. כְּשֶׁהִתְלוֹנְנוּ שׁוּב בְּקִבְרוֹת הַתַּאֲוָה עַל חָסְרוֹן הַבָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יא ד) 'וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר'. ט. כְּשֶׁעָשׂוּ אֶת עֵגֶל הַזָּהָב (שמות לב א-ו). י. בְּחֵטְא הַמְרַגְּלִים (במדבר פרק יג): **מִשְׁנָה ה עֲשָׂרָה נִסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ:** עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: א. לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה אֶת עֻבָּרָהּ מֵרֵיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ - הַקְּרֻבָּנוֹת. ב. וְלֹא הִסְרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם. ג. וְלֹא נִרְאָה זְבוּב בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה. ד. וְלֹא אֵרַע קֶרִי לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים [שֶׁאִם הָיָה נִטְמָא בְּטֻמְאָה זוֹ הָיוֹצֵאת מִגּוּפוֹ הָיָה הַדָּבָר מְגֻנֶּה וּמְכֹעָר בְּיוֹתֵר]. ה. וְלֹא כִבּוּ גְּשָׁמִים אֶת הָאֵשׁ שֶׁל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה אַף שֶׁהַמּוְּזֵחַ עָמַד בְּמָקוֹם מְגֻלֶּה. ו. וְלֹא נָצְחָה הָרוּחַ אֶת עַמּוּד הֶעָשָׁן מֵאֵשׁ הַמַּעֲרָכָה, וְהָיָה מִתְמַּר וְעוֹלֶה. ז. וְלֹא נִמְצָא פְּסוּל בָּעֹמֶר הַקָּרֵב לְמָחֳרַת יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, שֶׁדֵּינוֹ לְהִקָּצֵר בַּלַּיְלָה, וְאִם הָיָה נִפְסָל לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַקְרִיבוֹ וְלֹא הָיָה הֶתֵּר לַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה בְּשָׁנָה זוֹ. וְכֵן לֹא נִמְצָא פְּסוּל **בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הַקְּרֵבִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְאֵין אֲפִיָּתָם דּוֹחָה יוֹם טוֹב אֶלָּא הָיוּ נֶאֱפִים מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, וְאִם הָיוּ נִפְסָלִים לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהָבִיא לְחָמִים אֲחֵרִים. וְכֵן לֹא נִמְצָא פְּסוּל **בְּלֶחֶם הַפָּנִים**, שֶׁהָיָה נֶאֱפֶה בְּעֶרֶב שַׁבָּת לְצֹרֶךְ הַנָּחָתוֹ בְּשַׁבָּת, וְאֵין אֲפִיָּתוֹ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְאִם הָיָה נִפְסָל לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהָכִין לֶחֶם אַחֵר. ח. כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹלִים לָרֶגֶל וּמִתְכַּנְּסִים בָּעֲזָרָה, הָיוּ **עוֹמְדִים צְפוּפִים** - דְּחוּקִים עַד שֶׁהָיוּ רַגְלֵיהֶם מְנַגָּתְקוֹת מֵהָאָרֶץ, כְּאִלּוּ צְפָּיִם זֶה עַל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁהִשְׁתַּחֲוּוּ הָיוּ **מִשְׁתַּחֲוִים רְוָחִים**, עַד שֶׁהָיָה בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמַע אָדָם אֶת חֲבֵרוֹ מִתְוַדֶּה וּמַזְכִּיר עֲוֹנוֹתָיו. ט. **וְלֹא הִזִּיק נָחָשׁ וְעַקְרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם.** י. **וְלֹא אָמַר אָדָם** מִתּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם **לַחֲבֵרוֹ, צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלַיִם** - מְזֻנּוֹתַי דְּחוּקִים, וְאֵינִי יָכוֹל לָגוּר בִּירוּשָׁלַיִם אֶלָּא עַלַי לָצֵאת לְמָקוֹם אַחֵר לְהִתְפָּרְנֵס שָׁם, אֶלָּא ה' הַזְּמִין לָהֶם פַּרְנָסָתָם בִּירוּשָׁלַיִם: **מִשְׁנָה ו עֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת:** עֲשָׂרָה דְבָרִים נִבְרְאוּ בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם בְּעֶרֶב שַׁבָּת **בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת**, קֹדֶם שֶׁנִּשְׁלְמָה הַבְּרִיאָה. **וְאֵלּוּ הֵן:** א. **פִּי הָאָרֶץ** שֶׁבָּלְעָה אֶת קֹרַח וַעֲדָתוֹ. ב. **וּפִי הַבְּאֵר** שֶׁל מִרְיָם, שֶׁהוּא סֶלַע שֶׁלִּוָּה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסָּעוֹתֵיהֶם בַּמִּדְבָּר וּמִמֶּנּוּ שָׁתוּ מַיִם. ג. **וּפִי הָאָתוֹן** שֶׁדִּבְּרָה אֶל בִּלְעָם, נִגְזַר עָלֶיהָ שֶׁתְּדַבֵּר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. ד. **וְהַקֶּשֶׁת** שֶׁנִּתַּן ה' לְאוֹת בְּרִית שֶׁלֹּא יָבִיא עוֹד מַבּוּל. ה. **וְהַמָּן** שֶׁאָכְלוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר. ו. **וְהַמַּטֶּה** הָעָשׂוּי מִסַּנְפִּרִינוּן, שֶׁבּוֹ עָשָׂה מֹשֶׁה אֶת הָאוֹתוֹת. ז. **וְהַשָּׁמִיר** - כְּמִין תּוֹלַעַת בְּגֹדֶל שְׂעוֹרָה, שֶׁנִּמְבַּקַּעַת אֲבָנִים לְפִי רִשּׁוּם הַדְּיוֹ שֶׁעֲלֵיהֶן, וְעַל יָדָהּ חָרְטוּ עַל אַבְנֵי הָאֵפוֹד וְהַחֹשֶׁן. ח. **וְהַכְּתָב** - צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. ט. **וְהַמִּכְתָּב** - פְּנִימִיּוּת הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהָאוֹתִיּוֹת הָיוּ נִקְרָאוֹת מִכָּל אַרְבַּעַת הַצְּדָדִים. י. **וְהַלּוּחוֹת** שֶׁמָּסַר ה' לְמֹשֶׁה בְּהַר סִינַי. **וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אַף הַמַּזִּיקִין** - הַשֵּׁדִים, שֶׁנִּבְרְאוּ רוּחוֹתֵיהֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְכֵיוָן שֶׁנִּכְנְסָה שַׁבָּת לֹא נִבְרְאוּ גּוּפוֹתֵיהֶם. **וּמְקוֹם קְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְאֵילּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ** שֶׁנֶּאֱחַז בַּסְּבַךְ בִּשְׁעַת הָעֲקֵדָה, נִגְזַר עָלָיו בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁיִּהְיֶה נָאֱחָז בַּסְּבַךְ בִּשְׁעַת הָעֲקֵדָה. **וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אַף** הַצְּבָת נִבְרְאָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁהֲרֵי **צְבַת בִּצְבָת** אַחֶרֶת הִיא **עֲשׂוּיָה**, וְכֵיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת צְבָת אֶלָּא עַל יְדֵי צְבָת אַחֶרֶת, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהַצְּבָת הָרִאשׁוֹנָה נִבְרְאָה כְּמוֹת שֶׁהִיא [וְהַגְּמָרָא דּוֹחָה, שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהַצְּבָת הָרִאשׁוֹנָה נַעֲשְׂתָה מִיצִיקַת בַּרְזֶל לְתוֹךְ תַּבְנִית בְּצוּרָתָהּ]:

מִשְׁנָה ז מַעֲלוֹת הֶחָכָם וְחֶסְרוֹנוֹת הַגֹּלֶם: **שִׁבְעָה** דְּבָרִים יֶשְׁנָם בְּגֹלֶם - אָדָם שֶׁאֵינוֹ שָׁלֵם וְגָמוּר בְּדַעְתּוֹ, לֹא בְּחָכְמָה וְלֹא בְּמִדּוֹת. **וְשִׁבְעָה** מַעֲלוֹת כְּנֶגְדָּם יֵשׁ **בְּחָכָם** הַשָּׁלֵם. א. **חָכָם, אֵינוֹ מְדַבֵּר בִּפְנֵי מִי שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה**, כְּמוֹ שֶׁלֹּא הֵשִׁיבוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר לִפְנֵי אַהֲרֹן, כְּשֶׁקָּצַף עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה (ויקרא י יט). ב. **וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ דִּבְרֵי חֲבֵרוֹ**, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְעַרְבֵּב אֶת דְּבָרָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמַר ה' (במדבר יב ו) 'שִׁמְעוּ נָא דְּבָרָי', וְקַל וָחֹמֶר שָׁכָךְ צָרִיךְ לִנְהֹג עִם הֲדִיוֹט. ג. **וְאֵינוֹ נִבְהָל** [-מִמַּהֵר] **לְהָשִׁיב**, וְכָךְ תִּשּׁוּבָתוֹ כַּהֲלָכָה. ד. **שׁוֹאֵל כָּעִנְיָן** - בָּעִנְיָן שֶׁבּוֹ עוֹסֵק רַבּוֹ הַנִּשְׁאָל, **וּמֵשִׁיב** לוֹ רַבּוֹ תְּשׁוּבָה **כַּהֲלָכָה** [וְלוּ הָיָה שׁוֹאֵל בְּעִנְיָן אַחֵר, עָלוּל הָיָה רַבּוֹ לְהָשִׁיב לוֹ שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה]. ה. **וְאוֹמֵר** - וּמֵשִׁיב **עַל** הַדָּבָר שֶׁנִּשְׁאַל **רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל** שֶׁנִּשְׁאַל **אַחֲרוֹן** מֵשִׁיב אַחֲרוֹן, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁכָּשֶׁאַל מֹשֶׁה אֶת ה' 'מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה' וְהוֹסִיף 'וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (שמות ג יא), הֵשִׁיב לוֹ ה' תְּחִלָּה 'כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ' (שם פסוק יב) עַל שֶׁאָלָתוֹ 'מִי אָנֹכִי', וְאַחַר כָּךְ הֵשִׁיב לוֹ עַל הַשְּׁנִיָּה 'בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הָהָר הַזֶּה' (שם). ו. **וְעַל מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע** מֵרַבּוֹתָיו אֶלָּא אוֹמְרוֹ מִסְּבָרָא, **אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי**, וְלֹא יֹאמַר שֶׁשָּׁמַע כֵּן מֵרַבּוֹתָיו. ז. **וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת** אִם הֻכִּיר בְּטָעוּתוֹ, וְאֵינוֹ מְצַדִּיק אֶת דְּבָרָיו עַל יְדֵי טְעָנוֹת שׁוֹנוֹת. כְּפִי שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן 'שָׁמַעְתִּי' (ראה ויקרא י כ). **וְחִלּוּפֵיהֶן** שֶׁל שִׁבְעָה דְּבָרִים אֵלּוּ **בְּגֹלֶם**: **מִשְׁנָה ח** **שִׁבְעָה פְּרָעֲנִיּוֹת הַבָּאוֹת עַל חֲטָאִים מְסֻיָּמִים: שִׁבְעָה מִינֵי פְּרָעֲנִיּוֹת בָּאִין לָעוֹלָם**, כְּעֹנֶשׁ **עַל שִׁבְעָה גּוּפֵי עֲבֵרָה**: א. אִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל **מְקֻצָּתָן מְעַשְּׂרִין**, **וּמְקֻצָּתָן אֵינָן מְעַשְּׂרִין**, **רָעָב שֶׁל בַּצֹּרֶת בָּאָה**, שֶׁאֵין הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִים דֵּי הַצָּרְךָ, וְהַיְבוּל מוּעָט, וּדְמֵי הַפֵּרוֹת מִתְיַקְּרִים, וְעַל יְדֵי **זֶה מְקֻצָּתָן רְעֵבִים וּמְקֻצָּתָן שְׂבֵעִים**. ב. אִם **גָּמְרוּ** כֻּלָּם בְּדַעְתָּם **שֶׁלֹּא לְעַשֵּׂר, רָעָב שֶׁל מְהוּמָה וְשֶׁל בַּצֹּרֶת בָּאָה** - שֶׁהָאוֹיֵב בָּא לַמְּלְחָמָה, וְלֹא יְכוֹלִים לֶאֱסֹף אֶת הַתְּבוּאָה מִן הַשָּׂדוֹת, וְכֻלָּם שְׁרוּיִים בְּרָעָב. ג. וְאִם **גָּמְרוּ** אַף **שֶׁלֹּא לִטֹּל אֶת הַחַלָּה** מִן הָעִסָּה וְלִתְּנָהּ לַכֹּהֵן, **רָעָב שֶׁל כְּלִיָּה** [-הַגּוֹרֶם לְמָוֶת] **בָּאָה** לָעוֹלָם, שֶׁהַשָּׁמַיִם כְּבַרְזֶל וְאֵין יוֹרֵד גֶּשֶׁם כְּלָל, וְהָאֲדָמָה מַזְיָעָה כִּנְחשֶׁת וְהַפֵּרוֹת שְׂבֵהּ מַרְקִיבִים. ד. **דֶּבֶר** [-מַגֵּפָה הַמְּמִיתָה אֲנָשִׁים רַבִּים וַאֲפִלּוּ הָיוּ בְּרִיאִים] **בָּא לָעוֹלָם**, כְּעֹנֶשׁ **עַל מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין** - שֶׁלֹּא הֶעֱנִישׁוּם בֵּית דִּין, **וְעַל** שֶׁפָּחַר בְּ**פֵרוֹת שְׁבִיעִית**, אוֹ לֹא נָהֲגוּ בָּהֶם בְּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית. ה. **חֶרֶב** שֶׁל מִלְחָמָה **בָּאָה לָעוֹלָם**, כְּעֹנֶשׁ **עַל עִנּוּי הַדִּין** - שֶׁמְּעַנִּים בֵּית דִּין דִּינוֹ שֶׁל אָדָם, וְאֵינָם פּוֹסְקִים אֶת הַדִּין אַף שֶׁיּוֹדְעִים לְהֵיכָן נוֹטָה. **וְעַל עִוּוּת הַדִּין** - שֶׁמְּחַיְּבִים אֶת הַזַּכַּאי וּמְזַכִּים אֶת הַחַיָּב. **וְעַל** מוֹרֵי הוֹרָאָה **הַמּוֹרִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה**, וּמַתִּירִים אֶת הָאָסוּר וְאוֹסְרִים אֶת הַמֻּתָּר: **מִשְׁנָה ט** ו. **חַיָּה רָעָה בָּאָה לָעוֹלָם, עַל שִׁבּוּעַת שָׁוְא** - שְׁבוּעָה לְחִנָּם, כְּגוֹן הַנִּשְׁבָּע עַל עֲמוּד שֶׁל שַׁיִשׁ שֶׁהוּא שֶׁל שַׁיִשׁ. **וְעַל חִלּוּל הַשֵּׁם**, שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה בְּפַרְהֶסְיָא, אוֹ שֶׁרוֹאִים אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם וּלְמֵדִים מִמֶּנּוּ. ז. **גָּלוּת** מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל **בָּאָה לָעוֹלָם, עַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל** אִי **הַשְׁמָטַת הָאָרֶץ**, שֶׁחוֹרְשִׁים וְזוֹרְעִים בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וְלֹא מַשְׁמִיטִים וּמַפְקִירִים שְׂדוֹתֵיהֶם. **בְּאַרְבָּעָה פָּרָקִים הַדֶּבֶר מִתְרַבֶּה** - שֶׁאִם יֵשׁ בְּזַמַּנִּים אֵלּוּ דֶּבֶר [עַל מִיתוֹת שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת] מִתְרַבֶּה הַדֶּבֶר מֵחֲמַת גֹּדֶל

ז שִׁבְעָה דְבָרִים בְּגֹלֶם וְשִׁבְעָה בְּחָכָם. חָכָם אֵינוֹ מְדַבֵּר בִּפְנֵי מִי שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה [וּבְמִנְיָן], וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ דִּבְרֵי חֲבֵרוֹ, וְאֵינוֹ נִבְהָל לְהָשִׁיב, שׁוֹאֵל כָּעִנְיָן וּמֵשִׁיב כַּהֲלָכָה, וְאוֹמֵר עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן, וְעַל מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַע אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי, וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת. וְחִלּוּפֵיהֶן בְּגֹלֶם: **ח** שִׁבְעָה מִינֵי פְּרָעֲנִיּוֹת בָּאִין לָעוֹלָם עַל שִׁבְעָה גּוּפֵי עֲבֵרָה. מְקֻצָּתָן מְעַשְּׂרִין וּמְקֻצָּתָן אֵינָן מְעַשְּׂרִין, רָעָב שֶׁל בַּצֹּרֶת בָּאָה, מְקֻצָּתָן רְעֵבִים וּמְקֻצָּתָן שְׂבֵעִים. גָּמְרוּ שֶׁלֹּא לְעַשֵּׂר, רָעָב שֶׁל מְהוּמָה וְשֶׁל בַּצֹּרֶת בָּאָה. וְשֶׁלֹּא לִטֹּל אֶת הַחַלָּה, רָעָב שֶׁל כְּלִיָּה בָּאָה. דֶּבֶר בָּא לָעוֹלָם עַל מִיתוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין, וְעַל הַמּוֹרִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה: **ט** חַיָּה רָעָה בָּאָה לָעוֹלָם עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא, וְעַל חִלּוּל הַשֵּׁם. גָּלוּת בָּאָה לָעוֹלָם עַל עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל הַשְׁמָטַת הָאָרֶץ. בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הַדֶּבֶר מִתְרַבֶּה. בָּרְבִיעִית, וּבַשְּׁבִיעִית, וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג וְשָׁנָה. בָּרְבִיעִית, מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁית. בַּשְּׁבִיעִית, מִפְּנֵי מַעְשַׂר עָנִי שֶׁבַּשִּׁשִּׁית. וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, מִפְּנֵי גֵּזֶל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים: **י** אַרְבַּע מִדּוֹת בָּאָדָם. הָאוֹמֵר שֶׁלִּי שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ שֶׁלְּךָ, זוֹ מִדָּה בֵּינונִית. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, זוֹ מִדַּת סְדוֹם. שֶׁלִּי שֶׁלְּךָ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי, עַם הָאָרֶץ. שֶׁלִּי שֶׁלְּךָ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי, חָסִיד. שֶׁלִּי שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי, רָשָׁע: **יא** אַרְבַּע מִדּוֹת בְּדֵעוֹת. נוֹחַ לִכְעֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת, יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. קָשֶׁה לִכְעֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת, יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. קָשֶׁה לִכְעֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת, יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. נוֹחַ לִכְעֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת, יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. חָסִיד. לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים, רָשָׁע: **יב** אַרְבַּע מִדּוֹת בְּתַלְמִידִים. מַהֵר לִשְׁמֹעַ וּמַהֵר לְאַבֵּד, יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. קָשֶׁה לִשְׁמֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד, יָצָא הֶפְסֵדוֹ בִּשְׂכָרוֹ. מַהֵר לִשְׁמֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד, חָכָם. קָשֶׁה לִשְׁמֹעַ וּמַהֵר לְאַבֵּד, זֶה חֵלֶק רָע. חָסִיד. לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים, רָשָׁע: **יג** אַרְבַּע דְּרָגוֹת בְּנוֹתְנֵי צְדָקָה. הָרוֹצֶה שֶׁיִּתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים, עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁל אֲחֵרִים. יִתְּנוּ אֲחֵרִים וְהוּא לֹא יִתֵּן, עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁלּוֹ. יִתֵּן וְיִתְּנוּ אֲחֵרִים, חָסִיד. לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים, רָשָׁע: **יד** אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלְכֵי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, שְׂכַר הֲלִיכָה בְּיָדוֹ. עוֹשֶׂה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ, שְׂכַר מַעֲשֶׂה

מַתְּנוֹת עֲנִיִּים: בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית לִשְׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה, **וּבַשְּׁבִיעִית, וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג** [-סֻכּוֹת] **שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. בָּרְבִיעִית מִפְּנֵי** אִי נְתִינַת **מַעְשַׂר עָנִי שֶׁנּוֹהֵג בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית, בַּשְּׁבִיעִית, מִפְּנֵי** אִי נְתִינַת **מַעְשַׂר עָנִי שֶׁנּוֹהֵג בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית, וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, מִפְּנֵי** אִי הַפָּקָרַת **פֵּרוֹת שְׁבִיעִית. וּבְמוֹצָאֵי הֶחָג שֶׁבְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, מִפְּנֵי גֵּזֶל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים** הַנּוֹהֲגוֹת בְּעֵת קְצִירַת וְאִסּוּף הַתְּבוּאָה, וְהֵן: לֶקֶט, שִׁכְחָה, פֵּאָה, פֶּרֶט וְעוֹלְלוֹת: **מִשְׁנָה י אַרְבַּע דְּרָגוֹת בְּהַנְהָגַת הָאָדָם**: **אַרְבַּע מִדּוֹת** - אֲפָנֵי הַנְהָגָה יֵשׁ **בָּאָדָם**: א. **הָאוֹמֵר** לְכָל אָדָם, מַה שֶּׁשֶּׁלִּי שֶׁלִּי וְלֹא תַּהֲנֶה מִנְּכָסַי, וּמַה שֶּׁשֶּׁלְּךָ שֶׁלְּךָ, וְלֹא אֶהֱנֶה מִמְּךָ, **זוֹ מִדָּה בֵּינוֹנִית**, שֶׁהַנּוֹהֵג בָּהּ אֵינוֹ חָסִיד וְאֵינוֹ רָשָׁע. **וְיֵשׁ אוֹמְרִים, זוֹ מִדַּת סְדוֹם** - שֶׁיָּכוֹל לָבוֹא עַל יָדָהּ לִהְיוֹת כְּאַנְשֵׁי סְדוֹם, שֶׁכָּיְון שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַחַת מֵחֲבֵרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טו כז) 'וְשׂוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה'. ג. **שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ, וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ, חָסִיד**, הַמִּתְנַהֵג לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. ד. **שֶׁלִּי שֶׁלִּי, וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי, רָשָׁע**: **מִשְׁנָה יא אַרְבַּע דְּרָגוֹת בְּכַעַס וְרָצוּי: אַרְבַּע מִדּוֹת בְּדֵעוֹת** - בִּנְטִיַּת הַנֶּפֶשׁ בְּעִנְיַן כַּעַס וְרָצוּי: א. **נוֹחַ לִכְעֹס** - כּוֹעֵס בְּנָקֵל **וְנוֹחַ לִרְצוֹת** - וּמִתְפַּיֵּס בְּנָקֵל, **יָצָא שְׂכָרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ** - הַשָּׂכָר עַל מָה שֶׁקָּשֵׁל לִרְצוֹת, מוּעָט מֵהֶפְסֵדוֹ עַל מְהִירוּת כַּעֲסוֹ, שֶׁרֹב מַעֲשָׂיו מְקֻלְקָלִים כֵּיוָן שֶׁבְּכָל שָׁעָה הוּא כּוֹעֵס. ב. **קָשֶׁה לִכְעֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת, יָצָא הֶפְסֵדוֹ** עַל מָה שֶׁקָּשֶׁה לְהִתְרַצּוֹת **בִּשְׂכָרוֹ** שֶׁאֵינוֹ כּוֹעֵס בְּנָקֵל, שֶׁמִּרְוִיחַ יוֹתֵר מִמִּדָּה זוֹ, שֶׁרֹב מַעֲשָׂיו מְתֻקָּנִים, אַף שֶׁבִּמְעַט הַמִּקְרִים שֶׁכּוֹעֵס אֵינוֹ מִתְרַצֶּה בִּמְהֵרָה. ג. **קָשֶׁה לִכְעֹס וְנוֹחַ לִרְצוֹת, חָסִיד**. ד. **נוֹחַ לִכְעֹס וְקָשֶׁה לִרְצוֹת, רָשָׁע**: **מִשְׁנָה יב אַרְבַּע דְּרָגוֹת בְּתַלְמִיד: אַרְבַּע מִדּוֹת** - דְּרָגוֹת **בְּתַלְמִידִים**, בַּהֲבָנָה וְזִכָּרוֹן: א. **מַהֵר לִשְׁמֹעַ** וּלְהָבִין, **וּמַהֵר לְאַבֵּד** וְלִשְׁכֹּחַ, **יָצָא שְׂכָרוֹ** שֶׁמִּרְוִיחַ בְּמַה שֶּׁמְּמַהֵר לְהָבִין, **בְּהֶפְסֵדוֹ** שֶׁשּׁוֹכֵחַ אֶת לִמּוּדוֹ מַהֵר, שֶׁהֶפְסֵדוֹ גָּדוֹל יוֹתֵר, כִּי כֵּיוָן שֶׁשּׁוֹכֵחַ בְּמִהֵירוּת מָה רָוַח יֵשׁ לוֹ בְּכָךְ שֶׁמְּבִין מַהֵר. ב. **קָשֶׁה לִשְׁמֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד, יָצָא הֶפְסֵדוֹ** שֶׁעוֹלֶה לוֹ לִמּוּדוֹ בְּקֹשִׁי, **בִּשְׂכָרוֹ** שֶׁאֵינוֹ שׁוֹכֵחַ לִמּוּדוֹ בִּמְהֵרָה [וְאִם יֵשׁ לָאָדָם לְסַפֵּק מְזוֹן רַק לְתַלְמִיד אֶחָד, יְקַדִּים תַּלְמִיד זֶה שֶׁאַף שֶׁקָּשֶׁה לִשְׁמֹעַ אַךְ זוֹכֵר אֶת מַה שֶּׁלּוֹמַד]. ג. **מַהֵר לִשְׁמֹעַ וְקָשֶׁה לְאַבֵּד, חָכָם**. ד. **קָשֶׁה לִשְׁמֹעַ וּמַהֵר לְאַבֵּד, זֶה חֵלֶק רָע** [חִסָּרוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵעִקַּר בְּרִיָּתוֹ]: **מִשְׁנָה יג אַרְבַּע דְּרָגוֹת בְּנוֹתְנֵי צְדָקָה**: **אַרְבַּע מִדּוֹת בְּנוֹתְנֵי צְדָקָה** - בְּהַנְהָגַת בְּנֵי אָדָם בְּנִתְינַת צְדָקָה: א. **הָרוֹצֶה שֶׁיִּתֵּן** הוּא צְדָקָה לָעֲנִיִּים, **וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים**, אָדָם זֶה **עֵינוֹ רָעָה** [-צָרָה] **בְּשֶׁל אֲחֵרִים**, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּתְעַשְּׁרוּ בְּשִׂכַּר נְתִינַת הַצְּדָקָה. ב. הָרוֹצֶה שֶׁיִּתְּנוּ אֲחֵרִים, **וְהוּא לֹא יִתֵּן, עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁלּוֹ** - צַר עַיִן וְקַמְּצָן. ג. הָרוֹצֶה שֶׁיִּתֵּן וְיִתְּנוּ גַּם אֲחֵרִים, **חָסִיד**. ד. הָרוֹצֶה שֶׁלֹּא יִתֵּן **וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים, רָשָׁע**: **מִשְׁנָה יד אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלְכִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ**: **אַרְבַּע מִדּוֹת** - הַנְהָגוֹת בְּהוֹלְכֵי **לְבֵית הַמִּדְרָשׁ** - בְּעִנְיַן הַהֲלִיכָה לְבֵית הַמִּדְרָשׁ: א. **הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה** - אֵינוֹ לוֹמֵד, אֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר עַל לִמּוּדוֹ שֶׁהֲרֵי לֹא לָמַד, אֲבָל **שְׂכַר הֲלִיכָה** לְבֵית הַמִּדְרָשׁ **בְּיָדוֹ**. ב. **עוֹשֶׂה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ**, שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּבֵיתוֹ, **שְׂכַר מַעֲשֶׂה** שֶׁל לִמּוּד הַתּוֹרָה

בְּיָדוֹ, אַךְ לֹא שִׁכַּר הֲלִיכָה. ג. **הוֹלֵךְ** לְבֵית הַמִּדְרָשׁ **וְעוֹשֶׂה** - וְלוֹמֵד שָׁם, **חָסִיד**. ד. **לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא עוֹשֶׂה, רָשָׁע: מִשְׁנָה טו אַרְבַּע מִדּוֹת בְּסִבְרַת הַתַּלְמִידִים:** **אַרְבַּע מִדּוֹת** יֵשׁ בְּתַלְמִידִים **הַיּוֹשְׁבִים לִפְנֵי הַחֲכָמִים**, בְּעִנְיַן הַסְּבָרָא הַיְשָׁרָה וְהַיְכֹלֶת לִבְרֹר אֶת הַדָּבָר הָאֲמִתִּי מֵהַשָּׁקֶר, וְהֵרֵי הֵם דּוֹמִים לְאַרְבָּעָה כֵּלִים, **לִסְפּוֹג וּמַשְׁפֵּךְ, מְשַׁמֶּרֶת וְנָפָה:** א. תַּלְמִיד שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב רָחָב לְקַבֵּל כָּל מַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ, אַךְ אֵין לוֹ כֹּחַ לִבְרֹר בֵּין אֱמֶת לְשֶׁקֶר, דּוֹמֶה **לִסְפּוֹג שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת הַכֹּל**, בֵּין מַיִם צְלוּלִים וּבֵין עֲכוּרִים. ב. תַּלְמִיד שֶׁמְּקַבֵּל כָּל דָּבָר שֶׁשּׁוֹמֵעַ וּמוֹצִיא וְשׁוֹכֵחַ הַכֹּל, דּוֹמֶה **לְמַשְׁפֵּךְ** שֶׁמַּנִּיחִים עַל פִּי הַכֶּלִי כְּשֶׁרוֹצִים לְמַלֹּאות בּוֹ מַשְׁקֶה, **שֶׁמְּכַנִּיס** מַשְׁקֶה **בָּזוֹ** - בְּפִיו הָעֶלְיוֹן **וּמוֹצִיא בָּזוֹ** - בְּפִיו הַתַּחְתּוֹן. ג. תַּלְמִיד שֶׁשּׁוֹכֵחַ אֶת כָּל מַה שֶּׁלָּמַד וְקוֹלֵט רַק דִּבְרֵי בַּטָּלָה שֶׁשָּׁמַע, נִמְשָׁל לְ**מְשַׁמֶּרֶת** [-מְסַנֶּנֶת] **שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַיַּיִן** דֶּרֶךְ נְקָבֶיהָ **וְקוֹלֶטֶת** בְּתוֹכָהּ **אֶת הַשְּׁמָרִים**. ד. **וְתַלְמִיד** שֶׁמְּבָרֵר אֶת שְׁמוּעוֹתָיו וְקוֹלֵט אֶת הָאֱמֶת מֵהַשָּׁקֶר, נִמְשָׁל לְ**נָפָה** בַּעֲלַת חוֹרִים דַּקִּים **שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַקֶּמַח** הַדַּק שֶׁהוּא כְּאָבָק וְאֵינוֹ חָשׁוּב, **וְקוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת** הַגַּסָּה וְהַמְשֻׁבַּחַת: **מִשְׁנָה טז אַהֲבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר: כָּל אַהֲבָה** שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, **שֶׁהִיא תְּלוּיָה בְּדָבָר** בָּטֵל, כְּגוֹן מְחֻמֶּת הֲנָאָה חְמָרִית, כֵּיוָן שֶׁ**בָּטֵל** הַדָּבָר שֶׁבִּשְׁבִילוֹ אוֹהֲבוֹ, מִמֵּילָא **בָּטְלָה** גַּם **הָאַהֲבָה**. וְאַהֲבָה **שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר** בָּטֵל אֶלָּא בְּדָבָר קַיָּם, כְּמוֹ אַהֲבַת הַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים, כֵּיוָן שֶׁ**הָאַהֲבָה** אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם, גַּם **הָאַהֲבָה אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם. אֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן וְתָמָר** בְּנֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁ**אַהֲבָה** אַמְנוֹן מִפְּנֵי יָפְיָהּ, וְאַחַר שֶׁשִּׁקְּטָה תַּאֲוָתוֹ בְּטֵלָה הָאַהֲבָה. וְאַהֲבָה **שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אַהֲבַת דָּוִד וְיהוֹנָתָן** בֶּן שָׁאוּל, שֶׁהָיְתָה כְּדֵי לְהַשְׁלִים רְצוֹן קוֹנָם [וְיהוֹנָתָן אַף אָמַר לְדָוִד, אַתָּה תִּהְיֶה לְמֶלֶךְ וַאֲנִי אֶהְיֶה לְךָ לְמִשְׁנֶה], וְלָכֵן נִתְקַיְּמָה אַהֲבָתָם לָעַד: **מִשְׁנָה יז מְחֻלֶּקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם וְשֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם: כָּל מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם** - שֶׁתַּכְלִיתָהּ לְבֵרוּר הָאֱמֶת, **סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם** - שֶׁתִּשֹּׂג תַּכְלִיתָהּ. **וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם** אֶלָּא תַּכְלִיתָהּ בַּקָּשַׁת הַשָּׂרָה וְאַהֲבַת הַנִּצּוּחַ, **אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם** - אֵין תַּכְלִיתָהּ מֻשָּׂגֶת. **אֵיזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי**, שֶׁהֲבְרָרָה הָאֱמֶת מִתּוֹךְ מַחֲלֹקֶת, שֶׁהֲכְרָעָה הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל. **וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלֹקֶת קֹרַח וְכָל עֲדָתוֹ**, שֶׁכַּוָּנָתָם הָיְתָה לִטֹּל שְׂרָרָה לְעַצְמָם, וְלֹא הַשִּׂיגוּהָ: **מִשְׁנָה יח הַמְזַכֶּה וְהַמַּחֲטִיא אֶת הָרַבִּים: כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים**, שֶׁגּוֹרֵם לָהֶם לִקְיֹם מִצְוֹת, **אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ** - ה' מְסַיְּעוֹ שֶׁלֹּא יֶחֱטָא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵעָנֵשׁ בַּגֵּיהִנֹּם עַל חֶטְאָיו, בְּשָׁעָה **שֶׁתַּלְמִידָיו** [-מְסַנֶּנֶת] **שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַיַּיִן** דֶּרֶךְ נְקָבֶיהָ **וְקוֹלֶטֶת** בְּתוֹכָהּ **אֶת הַשְּׁמָרִים**. ד. **וְתַלְמִיד** שֶׁמְּבָרֵר אֶת שְׁמוּעוֹתָיו וְקוֹלֵט אֶת הָאֱמֶת מֵהַשָּׁקֶר, נִמְשָׁל לְ**נָפָה** בַּעֲלַת חוֹרִים דַּקִּים **שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַקֶּמַח** הַדַּק שֶׁהוּא כְּאָבָק וְאֵינוֹ חָשׁוּב, **וְקוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת** הַגַּסָּה וְהַמְשֻׁבַּחַת: **מִשְׁנָה טז אַהֲבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר: כָּל אַהֲבָה** שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, **שֶׁהִיא תְּלוּיָה בְּדָבָר** בָּטֵל, כְּגוֹן מְחֻמֶּת הֲנָאָה חְמָרִית, כֵּיוָן שֶׁ**בָּטֵל** הַדָּבָר שֶׁבִּשְׁבִילוֹ אוֹהֲבוֹ, מִמֵּילָא **בָּטְלָה** גַּם **הָאַהֲבָה**. וְאַהֲבָה **שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר** בָּטֵל אֶלָּא בְּדָבָר קַיָּם, כְּמוֹ אַהֲבַת הַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים, כֵּיוָן שֶׁ**הָאַהֲבָה** אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם, גַּם **הָאַהֲבָה אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם. אֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן וְתָמָר** בְּנֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁ**אַהֲבָה** אַמְנוֹן מִפְּנֵי יָפְיָהּ, וְאַחַר שֶׁשִּׁקְּטָה תַּאֲוָתוֹ בְּטֵלָה הָאַהֲבָה. וְאַהֲבָה **שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אַהֲבַת דָּוִד וְיהוֹנָתָן** בֶּן שָׁאוּל, שֶׁהָיְתָה כְּדֵי לְהַשְׁלִים רְצוֹן קוֹנָם [וְיהוֹנָתָן אַף אָמַר לְדָוִד, אַתָּה תִּהְיֶה לְמֶלֶךְ וַאֲנִי אֶהְיֶה לְךָ לְמִשְׁנֶה], וְלָכֵן נִתְקַיְּמָה אַהֲבָתָם לָעַד: **מִשְׁנָה יז מְחֻלֶּקֶת לְשֵׁם שָׁמַיִם וְשֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם: כָּל מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם** - שֶׁתַּכְלִיתָהּ לְבֵרוּר הָאֱמֶת, **סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם** - שֶׁתִּשֹּׂג תַּכְלִיתָהּ. **וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם** אֶלָּא תַּכְלִיתָהּ בַּקָּשַׁת הַשָּׂרָה וְאַהֲבַת הַנִּצּוּחַ, **אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם** - אֵין תַּכְלִיתָהּ מֻשָּׂגֶת. **אֵיזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי**, שֶׁהֲבְרָרָה הָאֱמֶת מִתּוֹךְ מַחֲלֹקֶת, שֶׁהֲכְרָעָה הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל. **וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלֹקֶת קֹרַח וְכָל עֲדָתוֹ**, שֶׁכַּוָּנָתָם הָיְתָה לִטֹּל שְׂרָרָה לְעַצְמָם, וְלֹא הַשִּׂיגוּהָ: **מִשְׁנָה יח הַמְזַכֶּה וְהַמַּחֲטִיא אֶת הָרַבִּים: כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים**, שֶׁגּוֹרֵם לָהֶם לִקְיֹם מִצְוֹת, **אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ** - ה' מְסַיְּעוֹ שֶׁלֹּא יֶחֱטָא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵעָנֵשׁ בַּגֵּיהִנֹּם עַל חֶטְאָיו, בְּשָׁעָה **שֶׁתַּלְמִידָיו** יִהְיוּ בְּגַיְהִנֹּם בְּגָלְלוֹ. **מֹשֶׁה רַבֵּנוּ זָכָה** וְקִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי **וְזִכָּה אֶת הָרַבִּים** וְלִמְּדָם אֶת הַתּוֹרָה, **זְכוּת הָרַבִּים** הַלּוֹמְדִים תּוֹרָה וּמְקַיְּמִים מִצְוֹת **תָּלוּי בּוֹ**, וְנָחְשָׁב כְּאִלּוּ הוּא לוֹמֵד וּמְקַיֵּם, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים לג כא) **'צִדְקַת ה' עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל'**, שֶׁ'מִּשְׁפָּטָיו' שֶׁ'עִם יִשְׂרָאֵל' חֲשׁוּבִים כְּאִלּוּ הוּא 'עָשָׂה'. **יָרְבְעָם** בֶּן נְבָט **חָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת הָרַבִּים** כְּשֶׁהֶעֱמִיד עֶגְלִים לַעֲבוֹדָה זָרָה, וּלְפִיכָךְ **חֵטְא הָרַבִּים תָּלוּי**

בּוֹ, וְנֶחְשָׁב שֶׁהוּא הֶחֱטִיא, **שֶׁנֶּאֱמַר** (מלכים א' טו ל) **'עַל חַטֹּאות יָרְבָעָם (בֶּן נְבָט) אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל'**, וְלֹא נֶאֱמַר 'עַל חַטֹּאות יָרְבָעָם וְיִשְׂרָאֵל', כִּי אַף חַטֹּאות יִשְׂרָאֵל מְיֻחָסוֹת לוֹ: **מִשְׁנָה יט תַּלְמִידֵי אַבְרָהָם אֲבִינוּ לְעֻמַּת תַּלְמִידֵי בִּלְעָם הָרָשָׁע: כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים** [-מִדּוֹת] **הַלָּלוּ, הֲרֵי הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, מַאֲחַר שֶׁלָּמַד מִמֶּנּוּ וְהוֹלֵךְ בְּדַרְכָּיו. וּמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֲחֵרִים, הֲרֵי הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכָּיו. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַיִן טוֹבָה** - שֶׁשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וּמִסְתַּפֵּק בּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹמֵד מָמוֹן אֲחֵרִים, **וְרוּחַ נְמוּכָה** - עֲנָוָה יְתֵרָה, **וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה** - וּפוֹרֵשׁ מִן הַתַּאֲוֹת, הֲרֵי הוּא **מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁמָּצִינוּ** בּוֹ מִדּוֹת אֵלּוּ: שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, כְּשֶׁאָמַר לְמַלְאֲכֵי סְדוֹם 'אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי אַל נָא תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ' (בראשית יח ג), עֲנָוָה יְתֵרָה, כְּשֶׁאָמַר (שם יח כז) 'וָאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר', וּפְרִישָׁה מֵהַתַּאֲוֹת, כְּשֶׁאָמַר לְשָׂרָה (שם יב יא) 'הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הִסְתַּכֵּל בָּהּ. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ **עַיִן רָעָה**, שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְחוֹמֵד מָמוֹן אֲחֵרִים, **וְרוּחַ גְּבוֹהָה** - בַּעַל גַּאֲוָה, **וְנֶפֶשׁ רְחָבָה** - בַּעַל תַּאֲוָה, הֲרֵי הוּא **מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, שֶׁמָּצִינוּ** בּוֹ מִדּוֹת אֵלּוּ: חוֹמֵד מָמוֹן, שֶׁאַף שְׂטָן שָׂרַע בְּעֵינֵי ה' שֶׁיֵּלֵךְ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, הָלַךְ כְּדֵי לְהַרְוִיחַ מָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (במדבר כב יח) 'אִם יִתֶּן לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב'. רוּחַ גְּבוֹהָה, שֶׁאָמַר (שם כד טז) 'נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי אֵל וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן'. וּבַעַל תַּאֲוָה, שֶׁהָיָה בּוֹעֵל אֲתוֹנוֹ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ גַּם יָצָץ לְבָלָק לְהַכְשִׁיל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּזְנוּת. **מַה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע** בְּעִנְיַן הַשֵּׂכָר וְהָעֹנֶשׁ. **תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, אוֹכְלִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנוֹחֲלִין** אֶת הַקֶּרֶן **בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי ח כא) **'לְהַנְחִיל אֹהֲבַי** [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מא ח) 'זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי'] **יֵשׁ** [בָּעוֹלָם הַבָּא] **וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא'** [בָּעוֹלָם הַזֶּה]. **אֲבָל תַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, יוֹרְשִׁין גֵּיהִנֹּם** [בָּעוֹלָם הַזֶּה] **וְיוֹרְדִין לִבְאֵר שַׁחַת** [בָּעוֹלָם הַבָּא], **שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים נה כד) **'וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים** [-בִּלְעָם שֶׁהִפִּיל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָף מִיִּשְׂרָאֵל] **וּמִרְמָה** [-שֶׁעָשָׂה תַּחְבּוּלוֹת לְהָרַע לְיִשְׂרָאֵל] **לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ':**

מִשְׁנָה כ הַשְׁתַּמְּשׁוּת בְּמִדּוֹת בַּעֲלֵי חַיִּים לַעֲשִׂיַּת רְצוֹן הַבּוֹרֵא: יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר, הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר [שֶׁאַף שֶׁאֵינוֹ גִּבּוֹר, הוּא עַז לְפִי שֶׁהוּא מְמַהֵר, שֶׁבָּא מֵחֲזִיר הַבָּא עַל הַלְּבִיאָה], **וְקַל כַּנֶּשֶׁר, וְרָץ כַּצְּבִי, וְגִבּוֹר כָּאַרְי, וְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדּוֹת**

שֶׁהִיא תְּלוּיָה בְּדָבָר, בָּטֵל דָּבָר בְּטֵלָה אַהֲבָה. וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר, אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם. אֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן וְתָמָר. וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אַהֲבַת דָּוִיד וִיהוֹנָתָן: יז כָּל מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. אֵיזוֹ הִיא מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי. וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, זוֹ מַחֲלֹקֶת קֹרַח וְכָל עֲדָתוֹ: יח כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים, אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ. וְכָל הַמַּחֲטִיא אֶת הָרַבִּים, אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. מֹשֶׁה זָכָה וְזִכָּה אֶת הָרַבִּים, זְכוּת הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג כא) **'צִדְקַת ה' עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל'. יָרָבְעָם חָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת הָרַבִּים, חֵטְא הָרַבִּים תָּלוּי בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר** (מלכים א' טו ל) **'עַל חַטֹּאות יָרָבְעָם (בֶּן נְבָט) אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל': יט כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ, מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֲחֵרִים, מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע. עַיִן טוֹבָה, וְרוּחַ נְמוּכָה, וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה, מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. עַיִן רָעָה, וְרוּחַ גְּבוֹהָה, וְנֶפֶשׁ רְחָבָה, מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע. מָה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע. תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ אוֹכְלִין בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחֲלִין בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי ח כא) **'לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ, וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא'. אֲבָל תַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע יוֹרְשִׁין גֵּיהִנֹּם וְיוֹרְדִין לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים נה כד) **'וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ': כ יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר, הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר, וְקַל כַּנֶּשֶׁר, וְרָץ כַּצְּבִי, וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַז פָּנִים לְגֵיהִנֹּם, וּבוֹשֶׁת פָּנִים לְגַן עֵדֶן. עֲשֵׂה תַּכְלִיתָךְ בְּתוֹרָתֶךָ:**

בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א' טו ל) **'עַל חַטֹּאות יָרָבְעָם (בֶּן נְבָט) אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל'**, וְלֹא נֶאֱמַר 'עַל חַטֹּאות יָרָבְעָם וְיִשְׂרָאֵל', כִּי אַף חַטֹּאות יִשְׂרָאֵל מְיֻחָסוֹת לוֹ: **מִשְׁנָה יט תַּלְמִידֵי אַבְרָהָם אָבִינוּ לְעֻמַּת תַּלְמִידֵי בִּלְעָם הָרָשָׁע: כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים** [-מִדּוֹת] **הַלָּלוּ, הֲרֵי הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, מַאֲחַר שֶׁלָּמַד מִמֶּנּוּ וְהוֹלֵךְ בְּדַרְכָּיו. וּמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֲחֵרִים, הֲרֵי הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכָּיו. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַיִן טוֹבָה** - שֶׁשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וּמִסְתַּפֵּק בּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹמֵד מָמוֹן אֲחֵרִים, **וְרוּחַ נְמוּכָה** - עֲנָוָה יְתֵרָה, **וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה** - וּפוֹרֵשׁ מִן הַתַּאֲוֹת, הֲרֵי הוּא **מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁמָּצִינוּ** בּוֹ מִדּוֹת אֵלּוּ: שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, כְּשֶׁאָמַר לְמַלְאֲכֵי סְדוֹם 'אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי אַל נָא תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ' (בראשית יח ג), עֲנָוָה יְתֵרָה, כְּשֶׁאָמַר (שם יח כז) 'וָאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר', וּפְרִישָׁה מֵהַתַּאֲוֹת, כְּשֶׁאָמַר לְשָׂרָה (שם יב יא) 'הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הִסְתַּכֵּל בָּהּ. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ **עַיִן רָעָה**, שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְחוֹמֵד מָמוֹן אֲחֵרִים, **וְרוּחַ גְּבוֹהָה** - בַּעַל גַּאֲוָה, **וְנֶפֶשׁ רְחָבָה** - בַּעַל תַּאֲוָה, הֲרֵי הוּא **מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, שֶׁמָּצִינוּ** בּוֹ מִדּוֹת אֵלּוּ: חוֹמֵד מָמוֹן, שֶׁאַף שְׂטָן שָׂרַע בְּעֵינֵי ה' שֶׁיֵּלֵךְ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, הָלַךְ כְּדֵי לְהַרְוִיחַ מָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁאָמַר** (במדבר כב יח) **'אִם יִתֶּן לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב'. רוּחַ גְּבוֹהָה, שֶׁאָמַר** (שם כד טז) **'נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי אֵל וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן'. וּבַעַל תַּאֲוָה, שֶׁהָיָה בּוֹעֵל אֲתוֹנוֹ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ גַּם יָצָץ לְבָלָק לְהַכְשִׁיל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּזְנוּת. מַה בֵּין תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע** בְּעִנְיַן הַשֵּׂכָר וְהָעֹנֶשׁ. **תַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, אוֹכְלִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְנוֹחֲלִין** אֶת הַקֶּרֶן **בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי ח כא) **'לְהַנְחִיל אֹהֲבַי** [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מא ח) 'זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי'] **יֵשׁ** [בָּעוֹלָם הַבָּא] **וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא'** [בָּעוֹלָם הַזֶּה]. **אֲבָל תַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, יוֹרְשִׁין גֵּיהִנֹּם** [בָּעוֹלָם הַזֶּה] **וְיוֹרְדִין לִבְאֵר שַׁחַת** [בָּעוֹלָם הַבָּא], **שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים נה כד) **'וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ':**

כ יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר, הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר, וְקַל כַּנֶּשֶׁר, וְרָץ כַּצְּבִי, וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַז פָּנִים לְגֵיהִנֹּם, וּבוֹשֶׁת פָּנִים לְגַן עֵדֶן. עֲשֵׂה תַּכְלִיתָךְ בְּתוֹרָתֶךָ:

בּוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֲחֵרִים, הֲרֵי הוּא מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכָּיו. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַיִן טוֹבָה - שֶׁשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ וּמִסְתַּפֵּק בּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹמֵד מָמוֹן אֲחֵרִים, **וְרוּחַ נְמוּכָה** - עֲנָוָה יְתֵרָה, **וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה** - וּפוֹרֵשׁ מִן הַתַּאֲוֹת, הֲרֵי הוּא **מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁמָּצִינוּ** בּוֹ מִדּוֹת אֵלּוּ: שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, כְּשֶׁאָמַר לְמַלְאֲכֵי סְדוֹם 'אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי אַל נָא תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ' (בראשית יח ג), עֲנָוָה יְתֵרָה, כְּשֶׁאָמַר (שם יח כז) 'וָאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר', וּפְרִישָׁה מֵהַתַּאֲוֹת, כְּשֶׁאָמַר לְשָׂרָה (שם יב יא) 'הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הִסְתַּכֵּל בָּהּ. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ **עַיִן רָעָה**, שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְחוֹמֵד מָמוֹן אֲחֵרִים, **וְרוּחַ גְּבוֹהָה** - בַּעַל גַּאֲוָה, **וְנֶפֶשׁ רְחָבָה** - בַּעַל תַּאֲוָה, הֲרֵי הוּא **מִתַּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע, שֶׁמָּצִינוּ** בּוֹ מִדּוֹת אֵלּוּ: שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, כְּשֶׁאָמַר לְמַלְאֲכֵי סְדוֹם 'אִם מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי אַל נָא תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ' (בראשית יח ג), עֲנָוָה יְתֵרָה, כְּשֶׁאָמַר (שם יח כז) 'וָאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר', וּפְרִישָׁה מֵהַתַּאֲוֹת, כְּשֶׁאָמַר לְשָׂרָה (שם יב יא) 'הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הִסְתַּכֵּל בָּהּ. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ **עַיִן רָעָה**, שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּש

מִשְׁנָה כא סֵדֶר חַיֵּי הָאָדָם מִיְּנִקוּתוֹ וְעַד מוֹתוֹ: **הוּא** - שְׁמוּאֵל הַקָּטָן (תוי"ט), **הָיָה אוֹמֵר, בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא,** וְדָרְשׁוּ כֵּן מֵהַכָּתוּב (ויקרא יט כג-כה) 'שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל' - שָׁלֹשׁ שְׁנוֹתָיו הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְדַבֵּר, 'וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה'' - שֶׁמְּלַמְּדוֹ אָבִיו אוֹתִיּוֹת וְנִקּוּד, 'וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת פִּרְיוֹ לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ' - יוֹסִיף וְיַרְבֶּה לְלַמְּדוֹ וְיַתְחִיל בְּלִמּוּד הַמִּקְרָא. **בֶּן עֶשֶׂר לַמִּשְׁנָה,** אַחֲרֵי שֶׁלָּמַד חָמֵשׁ שָׁנִים מִקְרָא, כְּפִי שֶׁהַלְּווִיִּם הֵחֵלּוּ לַעֲבֹד בְּגִיל שְׁלֹשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ד כג) 'מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְגוֹ' כָּל הַבָּא לִצְבֹא צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד', וְהִתְחִילוּ לִלְמֹד חָמֵשׁ שָׁנִים קֹדֶם לָכֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ח כד) 'מִבֶּן חָמֵשׁ וְעָשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה יָבוֹא לִצְבֹא צָבָא'. **בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לַמִּצְוֹת,** שֶׁמִּגִּיל זֶה נַעֲשֶׂה אִישׁ [כְּפִי שֶׁפָּצְאנוּ בְּלֵוִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהָרַג לְאַנְשֵׁי שְׁכֶם הָיָה בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, וּקְרָאוּ הַכָּתוּב אִישׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לד כה) 'וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ'] וְהוּא חַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ו) 'אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם'. **בֶּן חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה לַתַּלְמוּד,** אַחַר שֶׁעָסַק בְּמִשְׁנָה חָמֵשׁ שָׁנִים. **בֶּן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לַחֻפָּה** - לָשֵׂאת אִשָּׁה. וְדָרְשׁוּ כֵּן מִכָּתוּב שֶׁמִּקְלַבֵּד הַפָּסוּק (בראשית א כו) 'נַעֲשֶׂה אָדָם' בְּתְחִלַּת בְּרִיאַת אָדָם, נִכְתְּבָה תֵּבַת 'אָדָם' עוֹד שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה פְּעָמִים עַד הַפָּסוּק (שם ב כג) 'כִּי מֵאִישׁ לֻקֳחָה זֹּאת' הָעוֹסֵק בִּבְרִיאַת חַוָּה. **בֶּן עֶשְׂרִים לִרְדֹּף** אַחַר הַמְּזוֹנוֹת, אַחֲרֵי שֶׁלָּמַד וְנָשָׂא אִשָּׁה וְהוֹלִיד בָּנִים. **בֶּן שְׁלֹשִׁים לַכֹּחַ** - כְּפִי שֶׁהַלְּווִיִּם בְּהַגִּיעָם לְגִיל שְׁלֹשִׁים הֵחֵלּוּ בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, לָשֵׂאת בַּכָּתֵף וְלִפְרֹק וְלִטְעֹן אֶת הָעֲגָלוֹת. **בֶּן אַרְבָּעִים לַבִּינָה** - לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כְּמוֹ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר, 'וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה' (דברים כט ג). **בֶּן חֲמִשִּׁים לָעֵצָה** - לְיָעֵץ לַאֲחֵרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּלְּווִיִּם (במדבר ח כה-כו) 'וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד. וְשֵׁרֵת אֶת אָחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד', וְשֵׁרוּת זֶה הָיָה שֶׁהָיוּ מְיָעֲצִים לַאֲחֵיהֶם הַלְּווִיִּם. **בֶּן שִׁשִּׁים לַזִּקְנָה,** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ה כו) 'תָּבוֹא בְכֹלַח אֱלִי קָבֶר', וּ'בְכָלַח' בְּגִימַטְרִיָּא שִׁשִּׁים. **בֶּן שִׁבְעִים לַשֵּׂיבָה,** כִּדְוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁחָי שִׁבְעִים שָׁנָה וְנֶאֱמַר בּוֹ (דה"א כט כח) 'וַיָּמָת בְּשֵׂיבָה טוֹבָה'. **בֶּן שְׁמוֹנִים לַגְּבוּרָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צ י) 'וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה'. **בֶּן תִּשְׁעִים לְשׁוּחַ** - הוֹלֵךְ שָׁחוּחַ וְכָפוּף. **בֶּן מֵאָה כְּאִלּוּ מֵת וְעָבַר וּבָטֵל מִן הָעוֹלָם** - חָשׁוּב כַּמֵּת, שֶׁכָּהוּ עֵינָיו, נָם לַחוֹ, נִשְׁתַּנּוּ פָּנָיו, מַעְיַן הַחָכְמָה פָּסַק מִמֶּנּוּ, וְהוּא מִשְׁתַּטֶּה וְהוֹלֵךְ: **מִשְׁנָה כב יִדְבַּק לְעוֹלָם בְּתוֹרָה:** **בֶּן בַּג בַּג אוֹמֵר, הֲפֹךְ בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהּ** - בַּתּוֹרָה, לַחֲזֹר עָלֶיהָ שׁוּב וְשׁוּב, **דְּכֻלָּא בָּהּ** - שֶׁהַכֹּל [תְּמְצָא] בָּהּ. **וּבָהּ תֶּחֱזֵי** - וּבָהּ תִּרְאֶה אֶת הָאֱמֶת. **וְסִיב וּבְלֵה בָהּ** - אַף בְּהַגִּיעֲךָ לְזִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל תַּעַזְבֶנָּה. **וּמִנַּהּ לָא תָזוּעַ** - וּמִמֶּנָּה לֹא תָּזוּז לְעוֹלָם, וְאַל תִּפְּנֶה לַעֲסֹק בְּחָכְמוֹת אֲחֵרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע א ח) 'וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה'. **שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה הֵימֶנָּה** - שֶׁכָּל הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת כְּלוּלוֹת בָּהּ: **מִשְׁנָה כג גָּדֵל הַשָּׂכָר לְפִי הַצַּעַר: בֶּן הֵא הֵא אוֹמֵר, לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא** - לְפִי מִדַּת הַצַּעַר שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בַּלִּמּוּד וּבַעֲשִׂיַּת הַמִּצְוֹת, כָּךְ יִגְדַּל שְׂכָרוֹ לֶעָתִיד לָבֹא:

סְלִיק מַסֶּכֶת אָבוֹת

פרק קנין תורה פרק ו

מְלֻקָּטִים מִתֵּשַׁע מַסֶּכְתּוֹת, בְּמַעֲלַת לִמּוּד הַתּוֹרָה: **שָׁנוּ חֲכָמִים בָּרַיְיתָא** זוֹ **בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה** שֶׁהִיא לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ [וְלֹא אֲרַמִּית כִּלְשׁוֹן הַגְּמָרָא], וְכֵיוָן שֶׁהִזְכִּיר אֶת הַחֲכָמִים, מְהַלֵּל הַתַּנָּא וְאוֹמֵר: **בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם:** **בָּרַיְיתָא א מַעֲלוֹת הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשֵׁמָהּ: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ** - לְשֵׁם הַתּוֹרָה, לְהוֹסִיף לָקַח וּפִלְפּוּל, **זוֹכֶה לְדָבָרִים** - לְמַעֲלוֹת **הַרְבֵּה,** כְּפִי שֶׁיִּבְאַר לְהַלָּן. **וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַאי הוּא לְהִבָּרֵא לוֹ** [-עֲבוּרוֹ], כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת יב יג) 'כִּי זֶה כָּל הָאָדָם', שֶׁכָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. וְאֵלּוּ הַמַּעֲלוֹת שֶׁזּוֹכֶה לָהֶן: **נִקְרָא רֵעַ** לַשָּׁכִינָה, כַּכָּתוּב (תהלים קכב ח) 'לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי', **וְאָהוּב** לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח יז) 'אֲנִי אֹהֲבַי אֵאָהֵב', וְאַף אָהוּב עַל הַבְּרִיּוֹת, **אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם** - ה', וּלְפִיכָךְ עוֹסֵק בְּתוֹרָתוֹ וּמְקַיֵּם מִצְוֹתָיו, **וְאוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת** וּמְקָרְבָן לַעֲבוֹדַת ה'. וּבְכָךְ שֶׁמְּקָרֵב אֲחֵרִים לַעֲבוֹדָתוֹ הֲרֵי הוּא **מְשַׂמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם וּמְשַׂמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת** שֶׁזּוֹכִים לְהִתְקָרֵב עַל יָדוֹ. **וּמַלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה וְיִרְאָה** - הַתּוֹרָה מְסַיַּעַת לוֹ לִהְיוֹת עָנָו וְיָרֵא, וְהוּא דָּבֵק בָּהֶם וְנַעֲשִׂים כְּמַלְבּוּשׁוֹ. **וּמַכְשַׁרְתּוֹ** - מְכִינָה אוֹתוֹ **לִהְיוֹת צַדִּיק** הַנּוֹהֵג בְּמִדַּת הַצְּדָקָה, **וְחָסִיד** הָעוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, **וְיָשָׁר** - בַּעַל דֵּעוֹת וְהַשְׁקָפוֹת יְשָׁרוֹת, **וְנֶאֱמָן** - אֲמִתִּי, שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר כָּזָב, וּמַסְתִּיר סוֹד שֶׁל אֲחֵרִים. **וּמְרַחֲקָתּוֹ** - מְסַיַּעַת לוֹ לְהִתְרַחֵק מִן הַחֵטְא, **וּמְקָרַבְתּוֹ לִידֵי זְכוּת** - מְסַיַּעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. **וְנֶהֱנִין מִמֶּנּוּ** בְּנֵי אָדָם בְּאַרְבָּעָה עִנְיָנִים: **עֵצָה** שֶׁמְּיָעֵץ לָהֶם בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם, שֵׂיכֶל לוֹ שֵׂכֶל רָחָב בְּכָל עִנְיָן, **וְתוּשִׁיָּה** - הִיא הַתּוֹרָה, שֶׁמְּלַמְּדָה לַאֲחֵרִים, **וּבִינָה** - שֶׁמְּלַמְּדָם הֲבָנַת הָעִנְיָן עַל בֵּרְיוֹ, **וּגְבוּרָה** - שֶׁמְּלַמְּדָם כֵּיצַד לִכְבֹּשׁ אֶת הַיֵּצֶר, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (פ"ד מ"א) 'אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ', **שֶׁנֶּאֱמַר** עַל הַתּוֹרָה (משלי ח יד) **'לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה'. וְנוֹתֶנֶת לוֹ מַלְכוּת וּמֶמְשָׁלָה** - שֶׁהַכֹּל חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וְקָצִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'בִּי [-בַּתּוֹרָה] מְלָכִים יִמְלֹכוּ', וְהֵם הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים. **וְחִקּוּר דִּין** - יְדִיעָה כֵּיצַד לַחְקֹר הַיֵּטֵב אֶת הָעֵדִים וּבַעֲלֵי הַדִּינֵי מָמוֹנוֹת עַד שֶׁיּוֹדוּ עַל הָאֱמֶת. **וּמַגְלִין לוֹ רָזֵי** - סִתְרֵי **תּוֹרָה**, כְּגוֹן מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית וּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה וְסֵפֶר יְצִירָה, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאָר הַתּוֹרָה. **וְנַעֲשֶׂה כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר** וּמִתְחַדֵּשׁ, וְזוֹכֶה בְּכָל יוֹם לְטַעֲמֵי תּוֹרָה חֲדָשִׁים, **וּכְנָהָר שֶׁאֵינוֹ פוֹסֵק** - שֶׁכֵּיוָן שֶׁזָּכָה לְהַחְכִּים שׁוּב אֵין חָכְמָתוֹ פוֹסֶקֶת. **וְהֱוֵי צָנוּעַ** וְאַל תִּגְעַר בְּמִי שֶׁאֵינוֹ חָכָם וּמְהִיר לְהָבִין כָּמוֹךָ, **וְאֶרֶךְ רוּחַ** לְהַעֲבִיר עַל מִדּוֹתֶיךָ אִם פָּגַע בְּךָ אָדָם וְלֹא לְהָשִׁיב לוֹ, וּלְאַחַר שֶׁיַּעֲבֹר כַּעַסְךָ, הֱוֵה **מוֹחֵל עַל עֶלְבּוֹנוֹ. וּמְגַדֶּלְתּוֹ** לָעוֹלָם הַבָּא, **וּמְרוֹמַמְתּוֹ** לְתוֹחֶלֶת הַמַּתִּים וְיוֹם הַדִּין שֶׁלֶּעָתִיד לָבֹא, **עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים** - בְּשִׂכַּר מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים: **בָּרַיְיתָא ב שָׂכָר וְעֹנֶשׁ אוֹדוֹת עֶסֶק הַתּוֹרָה: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל** [-כְּמִין הֵד], **יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב** - הַר סִינַי, **וּמַכְרֶזֶת, וְאוֹמֶרֶת, אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵהֶעְלְבּוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה. שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, נִקְרָא נָזוּף,** שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יא כב) 'נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר, אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם'. **וְאוֹמֵר** (שמות לב טז) 'וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵם וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת', אַל תִּקְרָא 'חָרוּת' אֶלָּא 'חֵרוּת' - שֶׁאֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתַּלְמוּד תּוֹרָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הֲרֵי זֶה מִתְעַלֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא יט) 'וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל, וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת': **גּ הַלּוֹמֵד** מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד, אוֹ הֲלָכָה אַחַת, אוֹ פָּסוּק אֶחָד, אוֹ דִּבּוּר אֶחָד, אוֹ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת, צָרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְּבָרִים בִּלְבַד, קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נה יד) 'וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי', וְאֵלּוּ הַמַּעֲלוֹת שֶׁזּוֹכֶה לָהֶן: **נִקְרָא רֵעַ** לַשָּׁכִינָה, כַּכָּתוּב (תהלים קכב ח) 'לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי', **וְאָהוּב** לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח יז) 'אֲנִי אֹהֲבַי אֵאָהֵב', וְאַף אָהוּב עַל הַבְּרִיּוֹת, **אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם** - ה', וּלְפִיכָךְ עוֹסֵק בְּתוֹרָתוֹ וּמְקַיֵּם מִצְוֹתָיו, **וְאוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת** וּמְקָרְבָן לַעֲבוֹדַת ה'. וּבְכָךְ שֶׁמְּקָרֵב אֲחֵרִים לַעֲבוֹדָתוֹ הֲרֵי הוּא **מְשַׂמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם וּמְשַׂמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת** שֶׁזּוֹכִים לְהִתְקָרֵב עַל יָדוֹ. **וּמַלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה וְיִרְאָה** - הַתּוֹרָה מְסַיַּעַת לוֹ לִהְיוֹת עָנָו וְיָרֵא, וְהוּא דָּבֵק בָּהֶם וְנַעֲשִׂים כְּמַלְבּוּשׁוֹ. **וּמַכְשַׁרְתּוֹ** - מְכִינָה אוֹתוֹ **לִהְיוֹת צַדִּיק** הַנּוֹהֵג בְּמִדַּת הַצְּדָקָה, **וְחָסִיד** הָעוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, **וְיָשָׁר** - בַּעַל דֵּעוֹת וְהַשְׁקָפוֹת יְשָׁרוֹת, **וְנֶאֱמָן** - אֲמִתִּי, שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר כָּזָב, וּמַסְתִּיר סוֹד שֶׁל אֲחֵרִים. **וּמְרַחֲקָתּוֹ** - מְסַיַּעַת לוֹ לְהִתְרַחֵק מִן הַחֵטְא, **וּמְקָרַבְתּוֹ לִידֵי זְכוּת** - מְסַיַּעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. **וְנֶהֱנִין מִמֶּנּוּ** בְּנֵי אָדָם בְּאַרְבָּעָה עִנְיָנִים: **עֵצָה** שֶׁמְּיָעֵץ לָהֶם בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם, שֵׂיכֶל לוֹ שֵׂכֶל רָחָב בְּכָל עִנְיָן, **וְתוּשִׁיָּה** - הִיא הַתּוֹרָה, שֶׁמְּלַמְּדָה לַאֲחֵרִים, **וּבִינָה** - שֶׁמְּלַמְּדָם הֲבָנַת הָעִנְיָן עַל בֵּרְיוֹ, **וּגְבוּרָה** - שֶׁמְּלַמְּדָם כֵּיצַד לִכְבֹּשׁ אֶת הַיֵּצֶר, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (פ"ד מ"א) 'אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ', **שֶׁנֶּאֱמַר** עַל הַתּוֹרָה (משלי ח יד) **'לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה'. וְנוֹתֶנֶת לוֹ מַלְכוּת וּמֶמְשָׁלָה** - שֶׁהַכֹּל חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וְקָצִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'בִּי [-בַּתּוֹרָה] מְלָכִים יִמְלֹכוּ', וְהֵם הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים. **וְחִקּוּר דִּין** - יְדִיעָה כֵּיצַד לַחְקֹר הַיֵּטֵב אֶת הָעֵדִים וּבַעֲלֵי הַדִּינֵי מָמוֹנוֹת עַד שֶׁיּוֹדוּ עַל הָאֱמֶת. **וּמַגְלִין לוֹ רָזֵי** - סִתְרֵי **תּוֹרָה**, כְּגוֹן מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית וּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה וְסֵפֶר יְצִירָה, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁאָר הַתּוֹרָה. **וְנַעֲשֶׂה כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר** וּמִתְחַדֵּשׁ, וְזוֹכֶה בְּכָל יוֹם לְטַעֲמֵי תּוֹרָה חֲדָשִׁים, **וּכְנָהָר שֶׁאֵינוֹ פוֹסֵק** - שֶׁכֵּיוָן שֶׁזָּכָה לְהַחְכִּים שׁוּב אֵין חָכְמָתוֹ פוֹסֶקֶת. **וְהֱוֵי צָנוּעַ** וְאַל תִּגְעַר בְּמִי שֶׁאֵינוֹ חָכָם וּמְהִיר לְהָבִין כָּמוֹךָ, **וְאֶרֶךְ רוּחַ** לְהַעֲבִיר עַל מִדּוֹתֶיךָ אִם פָּגַע בְּךָ אָדָם וְלֹא לְהָשִׁיב לוֹ, וּלְאַחַר שֶׁיַּעֲבֹר כַּעַסְךָ, הֱוֵה **מוֹחֵל עַל עֶלְבּוֹנוֹ. וּמְגַדֶּלְתּוֹ** לָעוֹלָם הַבָּא, **וּמְרוֹמַמְתּוֹ** לְתוֹחֶלֶת הַמַּתִּים וְיוֹם הַדִּין שֶׁלֶּעָתִיד לָבֹא, **עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים** - בְּשִׂכַּר מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים: **בָּרַיְיתָא ב שָׂכָר וְעֹנֶשׁ אוֹדוֹת עֶסֶק הַתּוֹרָה: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל** [-כְּמִין הֵד], **יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב** - הַר סִינַי, **וּמַכְרֶזֶת, וְאוֹמֶרֶת, אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵהֶעְלְבּוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה. שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, נִקְרָא נָזוּף,** שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יא כב) 'נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר, אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם'. **וְאוֹמֵר** (שמות לב טז) 'וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵם וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת', אַל תִּקְרָא 'חָרוּת' אֶלָּא 'חֵרוּת' - מִלְּשׁוֹן בֶּן חוֹרִין, שֶׁאֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד **תּוֹרָה,** שֶׁבְּנֵי אָדָם מְכַבְּדִים אוֹתוֹ וּמְשַׁמְּשִׁים לְפָנָיו. **וְכָל מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה תְּדִיר** [-בְּתַמִּידוּת] **הֲרֵי זֶה מִתְעַלֶּה** - עוֹלֶה לְגָדְלָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר כא יח-יט) 'וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה' [שֶׁהָעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּמִדְבָּר שֶׁהוּא הֶפְקֵר, נִתָּנֶת לוֹ הַתּוֹרָה בְּמַתָּנָה], **'וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל'** [שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בְּמַתָּנָה, נִחָלוֹ אֵ-ל], **'וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת'** [וְכֵיוָן שֶׁנִּחָלוֹ אֵ-ל עוֹלֶה לִגְדֻלָּה]: **בָּרַיְיתָא ג חִיּוּב כְּבוֹד רַבּוֹ אַף שֶׁלְּמִדּוֹ דָּבָר מוּעָט: הַלּוֹמֵד** מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד, אוֹ רַק הֲלָכָה אַחַת בְּאוֹתוֹ הַפֶּרֶק, **אוֹ פָּסוּק אֶחָד** מִן הַמִּקְרָא, **אוֹ דִּבּוּר** אֶחָד [-מִלָּה אַחַת], **אוֹ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת,** כְּגוֹן שֶׁלְּמִדּוֹ שֶׁתֵּבָה זוֹ נִכְתֶּבֶת בְּכָתִיב מָלֵא וְלֹא חָסֵר, **צָרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד** [אִם כִּי לֹא כְּחִיּוּבוֹ לְרַבּוֹ הַמֻּבְהָק]. **שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְּבָרִים בִּלְבַד, וַעֲבוּר זֶה קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ** [שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בְּמַתָּנָה, נִחָלוֹ אֵ-ל], **'וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת'** [וְכֵיוָן שֶׁנִּחָלוֹ אֵ-ל עוֹלֶה לִגְדֻלָּה]: **בָּרַיְיתָא ג חִיּוּב כְּבוֹד רַבּוֹ אַף שֶׁלְּמִדּוֹ דָּבָר מוּעָט: הַלּוֹמֵד** מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד, אוֹ רַק הֲלָכָה אַחַת בְּאוֹתוֹ הַפֶּרֶק, **אוֹ פָּסוּק אֶחָד** מִן הַמִּקְרָא, **אוֹ דִּבּוּר** אֶחָד [-מִלָּה אַחַת], **אוֹ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת,** כְּגוֹן שֶׁלְּמִדּוֹ שֶׁתֵּבָה זוֹ נִכְתֶּבֶת בְּכָתִיב מָלֵא וְלֹא חָסֵר, **צָרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד** [אִם כִּי לֹא כְּחִיּוּבוֹ לְרַבּוֹ הַמֻּבְהָק]. **שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְּבָרִים בִּלְבַד, וַעֲבוּר זֶה קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ**

וּמְיֻדָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נה יד) **'וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעָרְכִּי'** [-אָדָם הֶחָשׁוּב כְּמוֹתִי, וְאַף עַל פִּי כֵן אַתָּה] **'אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי'** [-רַבִּי הַמְאַלְּפֵנִי חָכְמָה]. **וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל** וְרֹאשׁ הַסַּנְהֶדְרִין, **שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתֹפֶל** הָרָשָׁע **אֶלָּא שְׁנֵי דְּבָרִים בִּלְבַד, וּקְרָאוֹ** מְשׁוּם כָּךְ **רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ,** כָּל אָדָם פָּשׁוּט הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ שֶׁאֵינוֹ רָשָׁע **פֶּרֶק אֶחָד, אוֹ הֲלָכָה אַחַת, אוֹ פָּסוּק אֶחָד, אוֹ דִּבּוּר אֶחָד, אוֹ אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד. וְאֵין רָאוּי לְכָבוֹד אֶלָּא עַל שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי ג לה) **'כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ'** (שם כח י), **וְאֵלּוּ חֲכָמִים** רְאוּיִים לְכָבוֹד, **'וּתְמִימִים יְנְחֲלוּ טוֹב'** - הַתְּמִימִים הַנּוֹחֲלִים טוֹב, **וְאֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם ד ב) **'כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ',** וְלָכֵן אֵינוֹ חַיָּב לִנְהֹג כָּבוֹד בְּרַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ אֱמֶנוּת: **בְּרַייְתָא ד הַהַנְהָגָה הָרְאוּיָה עַל פִּי הַתּוֹרָה:** כָּךְ **הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה.** אַף אִם עָנִי אַתָּה, וּפַת **בַּמֶּלַח תֹּאכַל** לְלֹא לִפְתָּן וּפֵרוֹת, **וּמַיִם בַּמִּשׂוּרָה** - בִּמְדָּה מְצֻמְצֶמֶת **תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישַׁן** לְלֹא כָּרִים וּכְסָתוֹת, **וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה** בְּשָׂאר עִנְיָנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל מָקוֹם **וּבַתּוֹרָה אַתָּה עָמֵל** - אַל תִּמָּנַע מִלַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה. **וְאִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵּן, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ.** 'אַשְׁרֶיךָ' - **בָּעוֹלָם הַזֶּה** כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (פ"ד מ"ט) 'כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹנִי סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעֹשֶׁר', **'וְטוֹב לָךְ'** - **לָעוֹלָם הַבָּא** שֶׁתִּתְקַבֵּל שָׂכָר. **אַל תְּבַקֵּשׁ גְּדֻלָּה לְעַצְמְךָ** - אַל תִּרְדֹּף אַחַר הַכָּבוֹד וְהַשְּׂרָרָה, **וְאַל תַּחְמֹד כָּבוֹד** אַף בְּלִבְּךָ **כָּבוֹד** - לְהִתְפַּבֵּד בְּתוֹרָתְךָ, כִּי עַל יְדֵי זֶה תָּבוֹא לִרְדֹּף אַחַר הַכָּבוֹד. **יוֹתֵר מִלִּמּוּדְךָ עֲשֵׂה** מִצְוֹת, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (פ"ג מ"ט) 'כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ, חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת'. **וְאַל תִּתְאַוֶּה לְתַעֲנוּגִים שֶׁעַל שֻׁלְחָנָם שֶׁל מְלָכִים,** אִם יְפַתּוּךָ מְלָכִים לְהִתְחַבֵּר אֲלֵיהֶם וְלַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂיהֶם וּלְהִתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגֵיהֶם, מֵאַחַר **שֻׁלְחָנְךָ** לָעוֹלָם **הַבָּא גָּדוֹל מִשֶּׁלָּהֶם** בָּעוֹלָם הַזֶּה, **וְכִתְרְךָ** - גְּדֻלָּתְךָ וּכְבוֹדְךָ בָּעוֹלָם הַבָּא, **גָּדוֹל מִכִּתְרָם** - מִכִּבּוּדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה. **וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ** - ה', **שֶׁיְּשַׁלֵּם לְךָ** אֶת **שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ,** וּוַדַּאי תְּקַבֵּל אֶת שְׂכָרְךָ לָעוֹלָם הַבָּא: **בְּרַייְתָא ה מַעֲלַת הַתּוֹרָה עַל פְּנֵי הַכְּהֻנָּה וְהַמַּלְכוּת:** גְּדוֹלָה מַעֲלַת **הַתּוֹרָה יוֹתֵר מִן הַכְּהֻנָּה וּמִן הַמַּלְכוּת,** שֶׁהֲרֵי **הַמַּלְכוּת נִקְנֵית בִּשְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת, וְהַכְּהֻנָּה נִקְנֵית בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע** מַעֲלוֹת, **וְאִלּוּ הַתּוֹרָה נִקְנֵית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה דְּבָרִים,** וְאִלּוּ הֵן: א. **בְּתַלְמוּד** מִפִּי רַב, וְכָךְ לֹא יִטְעֶה בְּשֶׁעִיּוֹת הַמְצוּיוֹת בַּסְּפָרִים, וְאַף יוֹכֵל לְבָרֵר אָצְלוֹ אֶת סְפֵקוֹתָיו. ב. **בִּשְׁמִיעַת הָאֹזֶן** - בְּדִקְדּוּק לְשׁוֹן רַבּוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה בִּדְבָרָיו. ג. **בַּעֲרִיכַת שְׂפָתַיִם** - שֶׁיִּשְׁנֶה תַּלְמוּדוֹ בְּקוֹל וּבְחִתּוּךְ הַלָּשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כב) 'כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם', אַל תִּקְרֵי 'לְמֹצְאֵיהֶם', אֶלָּא 'לְמוֹצִיאֵיהֶם' בַּפֶּה. ד. **בְּבִינַת הַלֵּב** - לְעַיֵּן בַּדָּבָר בְּעֵינֵי שִׂכְלוֹ, לְתָרְצוֹ וּלְהַעֲמִידוֹ עַל בֵּרְיוֹ, אַךְ בַּעֲרֵיכַת הַשְּׂפָתַיִם בְּלֹבֶד, יִשְׁתַּכְּחוּ מִפִּיו בְּמֵהֵרָה. ו. **בְּאֵימָה** מֵרַבּוֹ, שֶׁאִם לֹא כֵן יִתְבַּטֵּל וְלֹא יַצְלִיחַ בְּלִמּוּדוֹ. ז. **בְּיִרְאָה,** כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (פ"ג מ"ט) 'כָּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת', שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיא י) 'רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה''. ח. **בַּעֲנָוָה** - שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׁ לִשְׁאֹל מֵרַבּוֹ מַה שֶּׁלֹּא הֵבִין, וְלִלְמֹד אַף מֵאָדָם הַפָּחוּת מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד (שם קיט צט) 'מִכָּל מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי'. ט. **בְּשִׂמְחָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט ט) 'פִּקּוּדֵי ה' יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב'. אֲבָל אִם הוּא עָצֵב בְּלִמּוּדוֹ, אֵינוֹ לוֹמֵד כָּרָאוּי וְסוֹפוֹ לִפְרֹשׁ מִן הַלִּמּוּד. י. **בְּשִׁמּוּשׁ חֲכָמִים** - שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ אֶת רַבּוֹתָיו וּמְתוֹךְ כָּךְ יִלְמַד אֶת דַּרְכֵיהֶם וְהַנָּהָגוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (ברכות ז:) 'גְּדוֹלָה שִׁמּוּשָׁהּ שֶׁל תּוֹרָה יוֹתֵר מִלִּמּוּדָהּ'. יא. **בְּדִקְדּוּק חֲבֵרִים** - שֶׁיְּלַמֵּד בַּחֲבוּרָה וְיִדַּקְדֵּק בְּלִמּוּדָם, וְכָךְ יִתְלַבְּנוּ הַדְּבָרִים הֵיטֵב. יב. **וּבִפְלִפּוּל הַתַּלְמִידִים** - שֶׁיְּפַלְפְּלוּ לְפָנָיו וַיַּחְכִּימוּהוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (תענית ז.) 'הַרְבֵּה תּוֹרָה לָמַדְתִּי מֵרַבּוֹתַי וְכוּ' וּמִתַּלְמִידַי יוֹתֵר מִכֻּלָּן'. יג. **בְּיִשּׁוּב** - בִּשְׁקִידָה בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (פ"ב מ"ז) מַרְבֶּה בְּתוֹרָה מַרְבֶּה חָכְמָה. יד-טו. **בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה** - יְהֵיֶה בָּקִיא בָּהֶן, שֶׁהֵן מְקוֹר וְשֹׁרֶשׁ הַדִּינִים כֻּלָּם, וְהַיְסוֹד לְכָל לִמּוּד הַתּוֹרָה. טז. **בְּמִעוּט שֵׂנָה** - שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כ יג) 'אַל תָּאֱהַב שֵׁנָה פֶּן תִּוָּרֵשׁ פְּקַח עֵינֶיךָ שְׂבַע לָחֶם', שֶׁעַל יְדֵי שֶׁיְּמַעֵט מִשְּׁנָתוֹ יִשְׂבַּע מִלַּחְמָהּ שֶׁל תּוֹרָה. יז. **בְּמִעוּט שִׂיחָה** בְּטֵלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו ז) 'וְדִבַּרְתָּ בָּם' וְלֹא בְּדָבָרִים אֲחֵרִים. יח. **בְּמִעוּט תַּעֲנוּג** מִתַּעֲנוּגֵי עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח יג) 'וְלֹא תִמָּצֵא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים', וְדָרְשׁוּ: לֹא תִּמָּצֵא תּוֹרָה בְּמִי שֶׁמַּחֲיֶה עַצְמוֹ עָלֶיהָ. יט. **בְּמִעוּט שְׂחוֹק,** כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (פ"ג מי"ג) 'שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ מַרְגִּילִין לְעֶרְוָה', אַךְ מְעוּטוֹ מוֹעִיל, כְּמוֹ שֶׁהֵיוּ הַחֲכָמִים אוֹמְרִים מִלְּתָא דְּבִדִיחוּתָא קַמְּהַדְרִי לְמִלְּתָא דְּאוֹרָיְתָא. כ. **בְּמִעוּט דֶּרֶךְ אֶרֶץ** - שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְצוּי עִם בְּנֵי אָדָם בַּשּׁוּק. כא. **בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם** - שֶׁלֹּא יִכְעַס עַל תַּלְמִידָיו, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (פ"ב מ"ה) 'וְלֹא הַקַּפְדָּן מִלַּמֵּד'. כב. **בְּלֵב טוֹב** - שֶׁאַף בְּלִבּוֹ לֹא יַקְפִּיד וְיִכְעַס עַל שׁוּם אָדָם. כג. **בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים,** שֶׁיַּאֲמִין שֶׁכָּל דִּבְרֵיהֶם נִתְּנוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. כד. **וּבְקִבְּלַת הַיִּסּוּרִין** הַבָּאִים עָלָיו בְּאַהֲבָה: **בְּרַייְתָא ו** כה. **הַמַּכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ** - מַדְרֵגָתוֹ, וְלֹא יִתְגָּאֶה בִּבְנֵי גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ אֶלָּא יִלְמַד מֵהֶם כְּפִי יְכָלְתּוֹ. כו. **וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ** שֶׁהִזְמִין לוֹ ה', וּמִתּוֹךְ שֶׁאֵין לִבּוֹ טָרוּד בִּרְצוֹנוֹתָיו תּוֹרָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת בְּיָדוֹ. כז. **וְהָעוֹשֶׂה סְיָג לִדְבָרָיו** - שֶׁיַּעֲשֶׂה גָּדֵר וְהַרְחָקָה שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל אִסּוּרֵי תּוֹרָה. כח. **וְאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ** - אֵינוֹ מִתְפָּאֵר בְּלִבּוֹ עַל מַה שֶּׁלָּמַד, וּמִתּוֹךְ כָּךְ מַמְשִׁיךְ לִלְמֹד. כט. **אָהוּב** - שֶׁתְּהֵא דַּעְתּוֹ מְעֹרֶבֶת עִם הַבְּרִיּוֹת, וְכָךְ יִרְצוּ לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה וּלְלָמְדָהּ מִפִּיו. ל. **אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם** - ה', וְלוֹמֵד תּוֹרָה מֵאַהֲבָתוֹ. לא. **אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת,** וְעַל יְדֵי זֶה הַתּוֹרָה מִתְכַּבֶּדֶת בְּעֵינֵי שְׁאָר הַבְּרִיּוֹת, וְהֵם חֲפֵצִים לֵעָסֵק בָּהּ וּלְהֶחֱזִיק בּוֹ. לב. **אוֹהֵב אֶת הַצְּדָקוֹת,** וְחָפֵץ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה בְּעִצְמוֹ אוֹ שֶׁיַּעֲשׂוּ אֲחֵרִים. לג. **אוֹהֵב אֶת הַתּוֹכָחוֹת** - לְהוֹכִיחַ אֲחֵרִים וְשֶׁיּוֹכִיחוּהוּ הֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יז) 'הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתֶךָ', וְנֶאֱמַר (משלי ט ח) 'הוֹכַח לְחָכָם וְיֶאֱהָבֶךָ'. לד. **אוֹהֵב אֶת הַמֵּישָׁרִים** - אֶת הַיֹּשֶׁר, וְאֵינוֹ מַחֲנִיף לְשׁוּם אָדָם. לה. **וּמִתְרַחֵק** - וּבוֹרֵחַ **מִן הַכָּבוֹד.** לו. **וְלֹא מֵגִס לִבּוֹ** - מִתְגָּאֶה **בְּתַלְמוּדוֹ** - אַף אִם לָמַד תּוֹרָה הַרְבֵּה. לז. **וְאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּהוֹרָאָה,** שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִכָּשֵׁל בְּהוֹרָאָתוֹ. לח. **נוֹשֵׂא בְּעֹל עִם חֲבֵרוֹ,** וְאֵינוֹ פּוֹרֵשׁ מִצָּרוֹת הַכְּלָל, וְאַף בְּצַעַר הַיָּחִיד מִצְטַעֵר וּמִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ וּמִשְׁתַּדֵּל לָעָזְרוֹ. לט. **מַכְרִיעוֹ לַחֲבֵרוֹ לְכַף זְכוּת,** אִם עָשָׂה מַעֲשֶׂה שֶׁאֶפְשָׁר לְפָרְשׁוֹ לְזִכּוּת אוֹ לְחוֹבָה. מ. **מַעֲמִידוֹ עַל הָאֱמֶת, וּמַעֲמִידוֹ עַל הַשָּׁלוֹם,** שֶׁרוֹדֵף אַחַר הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם. מא. **מִתְיַשֵּׁב לִבּוֹ** - מֵעַיֵּן הֵיטֵב **בְּתַלְמוּדוֹ,** וְאֵינוֹ מְמַהֵר לְהַסִּיק שֶׁהֵבִין אֶת כָּל הָעִנְיָן. מב. **שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב,** מְעוֹרֵר שְׁאֵלוֹת בְּתַלְמוּדוֹ וּמְבַקֵּשׁ לְיַשְּׁבָן, וּמִתּוֹךְ כָּךְ מִתְבָּאֵר הָעִנְיָן. מג. **שׁוֹמֵעַ** מֵרַבּוֹ **וּמוֹסִיף** נָפָךְ מִשֶּׁלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א ה) 'יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח' [וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִסְתֹּר דִּבְרֵי רַבּוֹ]. מד. **הַלּוֹמֵד עַל מְנָת לְלַמֵּד** לַאֲחֵרִים. מה. **וְהַלּוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת** אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה. מו. **הַמַּחְכִּים אֶת רַבּוֹ** עַל יְדֵי שֶׁמַּקְשֶׁה לוֹ קֻשְׁיוֹת, וְאַף הַתַּלְמִיד זוֹכֶה בְּכָךְ לְתוֹרָה. מז. **וְהַמְכַוֵּן אֶת שְׁמוּעָתוֹ** - שֶׁמּוֹרֶה לַאֲחֵרִים דְּבַר תּוֹרָה בְּשֵׁם רַבּוֹ רַק כְּשֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ עִנְיָן שֶׁאָמַר לוֹ, וְאֵינוֹ מוֹסִיף אוֹ גּוֹרֵעַ מַדַּעְתּוֹ. מח. **וְהָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ,** וְלֹא מִתְהַדֵּר בְּטַלִּית שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ. הָא [-הִנֵּה] **לָמַדְתָּ** כְּבָר בְּמָקוֹם אַחֵר, **שֶׁכָּל הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, אַפֵּלּוּ בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם, מֵבִיא גְּאֻלָּה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר** (אסתר ב כב) **'וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדְּכָי',** עַל רְצוֹן בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ לַהֲמִיתוֹ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ נִסְבְּבָה גְּאֻלַּת עַם יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁרָצָה הַמֶּלֶךְ לְהָשִׁיב לְמָרְדְּכַי טוֹבָה, וַיֵּרֶד הָמָן מִגְּדֻלָּתוֹ:

בָּרַייְתָא ז שִׁכַּר לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה אַף בָּעוֹלָם הַזֶּה: גְּדוֹלָה מַעֲלַת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לְעוֹשֶׂיהָ - לוֹמְדֶיהָ וּמְקַיְּמֵי מִצְוֹתֶיהָ, בַּאֲכִילַת הַפֵּרוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבַאֲכִילַת הַקֶּרֶן בָּעוֹלָם הַבָּא. בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד כב) 'כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם [וְחַיִּים אֵלּוּ הֵם בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁמַּמְשִׁיךְ הַפָּסוּק] וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא', (שם ג ח) 'רְפָאוּת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ', וּמִכָּאן שֶׁאָדָם בְּהִיוֹת עַצְמוֹתָיו בַּקֶּבֶר מַשְׁקָה הַתּוֹרָה אֶת עַצְמוֹתָיו, וְאוֹמֵר (שם פסוק יח) 'עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר', וּמִכָּאן שֶׁזּוֹכֶה אַף בְּחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְאוֹמֵר (שם א ט) 'כִּי לְוְיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ', וּמִכָּאן שֶׁהַתּוֹרָה נוֹתֶנֶת לָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה גַּם עֹשֶׁר, שֶׁגּוֹרֶמֶת שֶׁיִּמָּצֵא חֵן, וְאֵין לְךָ דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמְצִיאַת חֵן כְּרִבּוּי מָמוֹן. וְאוֹמֵר (שם ד ט) 'תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת חֵן, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָ', וּמִכָּאן שֶׁהוּא עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. וְאוֹמֵר (שם ג טז) 'אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד'. וְאוֹמֵר (שם פסוק ב) 'כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ': **ח** רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, הַנּוֹי, וְהַכֹּחַ, וְהָעֹשֶׁר, וְהַכָּבוֹד, וְהַחָכְמָה, וְהַזִּקְנָה, וְהַשֵּׂיבָה, וְהַבָּנִים, נָאֶה לַצַּדִּיקִים וְנָאֶה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי טז לא) 'עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה, בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא'. וְאוֹמֵר (שם יד כד) 'עֲטֶרֶת חֲכָמִים עָשְׁרָם'. וְאוֹמֵר (שם יז ו) 'עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם'. וְאוֹמֵר (שם כ כט) 'תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם וַהֲדַר זְקֵנִים שֵׂיבָה'. וְאוֹמֵר (ישעיה כד כג) 'וְחָפְרָה הַלְבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד'. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר, אִלּוּ שָׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לַצַּדִּיקִים, כֻּלָּם נִתְקַיְּמוּ בְּרַבִּי וּבְבָנָיו: **ט** אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד, וְנָתַן לִי שָׁלוֹם. אָמַר לִי, רַבִּי, מֵאֵיזֶה מָקוֹם אַתָּה. אָמַרְתִּי לוֹ, מֵעִיר גְּדוֹלָה שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל סוֹפְרִים אֲנִי. אָמַר לִי, רַבִּי, רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר מֵעִמָּנוּ בִּמְקוֹמֵנוּ, וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ תְּמוּרַת אֶלֶף אֲלָפִים שֶׁל דִּינְרֵי זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. אָמַרְתִּי לוֹ, בְּנִי, גַּם אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי כָּל כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֵינִי דָּר אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה, לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ו כב) 'בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ': 'בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה [-תַּנְהִיג] אֹתָךְ' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, 'בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ' - בַּקֶּבֶר. 'וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ' - תְּדַבֵּר בְּשִׁבְילְךָ וּתְלַמֵּד עָלֶיךָ זְכוּת' - לָעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל יְדֵי דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (קיט עב), 'טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף'. וְאוֹמֵר (חגי ב ח), 'לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה' צְבָאוֹת', וְאִם חָפֵץ ה' שֶׁיִּהְיֶה לִי עֹשֶׁר, בְּיָדוֹ לְהַעֲשִׁירֵנִי בְּמְקוֹמִי, שֶׁהָרֵי הַכֹּל שֶׁלּוֹ: **בָּרַייְתָא י** חֲמִשָּׁה קִנְיָנֵי ה' שֶׁעָבוּרָם נִבְרָא הָעוֹלָם: חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים קָנָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, וּדְבָרִים אֵלּוּ הֵם עַמּוּדֵי הָעוֹלָם וּבַעֲבוּרָם נִבְרָא, וְאֵלּוּ הֵן: תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד, שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד, אַבְרָהָם אָבִינוּ קִנְיָן אֶחָד, עַם יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד. תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד, דִּכְתִיב (משלי ח כב) 'ה' קָנָנִי [-מִלְּשׁוֹן קִנְיָן] רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ, קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז', שֶׁהַתּוֹרָה קָדְמָה לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, וּכְשֶׁעָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם אָמַר שֶׁיִּתְקַיֵּם בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה. שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, שֶׁכֵּן הַקֹּשׁוּ הַשָּׁמַיִם לָאָרֶץ דִּכְתִיב (ישעיה סו א) 'כֹּה אָמַר ה', הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי, אֵי זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵי זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי', וְאוֹמֵר (תהלים קד כד) 'מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה', כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ', הֲרֵי שֶׁהָאָרֶץ קִנְיָנוֹ שֶׁל ה', וְהוּא הַדִּין לַשָּׁמַיִם שֶׁהֻקְּשׁוּ לָאָרֶץ. אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (בראשית יד יט) 'וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר, בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן' [מֵאֵחַר וְאַבְרָהָם הוּא] 'קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ' [שֶׁבִּזְכוּתוֹ מִתְקַיְּמִים הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, כְּשֶׁהִכְנִיס אֶת הַבְּרִיּוֹת תַּחַת מַלְוִין לוֹ לְאָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד. שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַתּוֹרָה (משלי ו כב) 'בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ': 'בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, 'בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ' - בַּקֶּבֶר. 'וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ' - תְּדַבֵּר בְּשִׁבְילְךָ וּתְלַמֵּד עָלֶיךָ זְכוּת' - לָעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל יְדֵי דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (קיט עב), 'טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף'. וְאוֹמֵר (חגי ב ח), 'לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה' צְבָאוֹת', וְאִם חָפֵץ ה' שֶׁיִּהְיֶה לִי עֹשֶׁר, בְּיָדוֹ לְהַעֲשִׁירֵנִי בְּמְקוֹמִי, שֶׁהָרֵי הַכֹּל שֶׁלּוֹ: **בָּרַייְתָא יא** עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרְאוּ בָּהּ לְהַקִּישׁ לְעֶשֶׂר מַאֲמָרוֹת שֶׁנִּבְרָא בָּהּ עוֹלָמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכִי מָה הָיָה לוֹ לְהַקְדִּים, אֶלָּא לְקַבֵּל שָׂכָר לְצַדִּיקִים שֶׁעָתִידִין לִירֵד וְלִיטֹּל שָׂכָר עַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, שֶׁנִּמְצָא מַקְדִּים שָׂכָר לְפֻרְעָנוּת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ישעיה נא טז) 'וָאָשִׂים דְּבָרַי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹּד אָרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אָתָּה'. וְכִי מָה עִנְיַן שָׁמַיִם וְאָרֶץ לְעַם, אֶלָּא לְקַבֵּל שָׂכָר לְצַדִּיקִים שֶׁעָתִידִין לִירֵד וְלִיטֹּל שָׂכָר עַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, שֶׁנִּמְצָא מַקְדִּים שָׂכָר לְפֻרְעָנוּת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ישעיה סה יז) 'כִּי הִנְנִי בוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְאֶרֶץ חֲדָשָׁה וְלֹא תִזָּכַרְנָה הָרִאשֹׁנוֹת וְלֹא תַעֲלֶינָה עַל לֵב'. וְכִי מָה עִנְיַן שָׁמַיִם וְאָרֶץ לְעַם, אֶלָּא לְקַבֵּל שָׂכָר לְצַדִּיקִים שֶׁעָתִידִין לִירֵד וְלִיטֹּל שָׂכָר עַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, שֶׁנִּמְצָא מַקְדִּים שָׂכָר לְפֻרְעָנוּת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ישעיה כד כג) 'וְחָפְרָה הַלְבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד'. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר, אִלּוּ שָׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לַצַּדִּיקִים, כֻּלָּם נִתְקַיְּמוּ בְּרַבִּי וּבְבָנָיו: **ט** אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד, וְנָתַן לִי שָׁלוֹם. אָמַר לִי, רַבִּי, מֵאֵיזֶה מָקוֹם אַתָּה. אָמַרְתִּי לוֹ, מֵעִיר גְּדוֹלָה שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל סוֹפְרִים אֲנִי. אָמַר לִי, רַבִּי, רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר מֵעִמָּנוּ בִּמְקוֹמֵנוּ, וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶלֶף אֲלָפִים דִּינְרֵי זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. אָמַרְתִּי לוֹ, בְּנִי, גַּם אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי כָּל כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֵינִי דָּר אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה, לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד. שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַתּוֹרָה (משלי ו כב) 'בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ': 'בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ' - בָּעוֹלָם הַזֶּה, 'בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ' - בַּקֶּבֶר. 'וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ' - תְּדַבֵּר בְּשִׁבְילְךָ וּתְלַמֵּד עָלֶיךָ זְכוּת' - לָעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים (קיט עב) עַל יְדֵי דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, 'טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף'. וְאוֹמֵר (חגי ב ח) 'לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת': **י** חֲמִשָּׁה קִנְיָנִים קָנָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, וְאֵלּוּ הֵן, תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד, שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד, אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד, יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד. תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (משלי ח כב) 'יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ, קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז'. שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (ישעיה סו א) 'כֹּה אָמַר יְיָ, הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי, אֵי זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵי זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי'. וְאוֹמֵר (תהלים קד כד) 'מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ'. אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (בראשית יד יט) 'וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר, בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ'. יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (שמות טו טז) 'עַד יַעֲבֹר עַמְּךָ ה' עַד יַעֲבֹר עַם זוּ קָנִיתָ'. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (שמות טו יז) 'מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה', מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ'. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דברים לב ו) 'הֲלוֹא הוּא אָבִיךָ קָנָךָ', וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תהלים עח נד) 'וַיְבִיאֵם אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ'. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (משלי ד ז) 'רֵאשִׁית חָכְמָה קְנֵה חָכְמָה וּבְכָל קִנְיָנְךָ בִּינָה'. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (משלי ח כב) 'יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ, קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז'. שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (ישעיה סו א) 'כֹּה אָמַר יְיָ, הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי, אֵי זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵי זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי'. וְאוֹמֵר (תהלים קד כד) 'מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ'. אַבְרָהָם קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (בראשית יד יט) 'וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר, בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ'. יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (שמות טו טז) 'עַד יַעֲבֹר עַמְּךָ ה' עַד יַעֲבֹר עַם זוּ קָנִיתָ'. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (שמות טו יז) 'מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ ה', מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ'. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דברים לב ו) 'הֲלוֹא הוּא אָבִיךָ קָנָךָ', וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תהלים עח נד) 'וַיְבִיאֵם אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ'. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (משלי ד ז) 'רֵאשִׁית חָכְמָה קְנֵה חָכְמָה וּבְכָל קִנְיָנְךָ בִּינָה'.

משניות

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת פֶּרֶק א

המבוארות

דִּכְתִיב (שמות טו טז) 'עַד יַעֲבֹר עַמְּךָ ה' עַד יַעֲבֹר עַם זוּ קָנִיתָ', הֵרֵי שָׁעַם יִשְׂרָאֵל הֵם קִנְיָנוֹ שֶׁל מָקוֹם, וְאוֹמֵר (תהלים טז ג) 'לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם', וְ'אַדִּירֵי' לְשׁוֹן דִּירָה, שֶׁיִּשְׂרָאֵל הֵם דִּיָּרֵי הָאָרֶץ הָעִקָּרִיִּים, וּבַעֲבוּרָם הִיא עוֹמֶדֶת. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד מִנַּיִן, דִּכְתִיב (שמות טו יז) 'מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ', אֶלָּא שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ בְּפָסוּק זֶה שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ, וְאוֹמֵר (תהלים עח נד) 'וַיְבִיאֵם אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ, הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ', וּכְשֵׁם שֶׁ'גְּבוּל קָדְשׁוֹ' הוּא קִנְיָן אַף הַ'מִּקְדָּשׁ' [שֶׁנִּכְתַּב בִּלְשׁוֹן 'קֹדֶשׁ'] הוּא קִנְיָנוֹ שֶׁל ה': **בָּרִייתָא יא כָּל מַעֲשֵׂי הַבְּרִיאָה נִבְרְאוּ לְכְבוֹד שָׁמַיִם: כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא בָּרָא אֶלָּא לִכְבוֹדוֹ** - לְשִׁבְחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מג ז) 'כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, יְצַרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו'. וְאַף שֶׁעַתָּה נִרְאֶה הָעוֹלָם הַזֶּה כְּסוֹתֵר לִכְבוֹד שָׁמַיִם, וְאוֹמֵר (שמות טו יח) 'ה' יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד', וְאָז יִתְכַּבֵּד שְׁמוֹ אַף בָּעוֹלָם הַזֶּה:

רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּרְבֶּה שִׁכְרָם, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מב כא) 'ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר':

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי חַטַּאת פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר (ויקרא ד יג-יד) הַקְּרוּי גַּם פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת, וּבְדִינֵי חַטַּאת כֹּהֵן גָּדוֹל (שם פסוק ג). חַטָּאוֹת אֵלּוּ בָּאוֹת עַל הוֹרָאַת הֶתֵּר שֶׁל הַסַּנְהֶדְרִין אוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל [וּמִכָּאן שֵׁם הַמַּסֶּכֶת 'הוֹרָיוֹת'], כְּשֶׁהַקָּהָל נָהֲגוּ הֶתֵּר בְּעִקְבוֹת הוֹרָאַת הַסַּנְהֶדְרִין, וְהַכֹּהֵן גָּדוֹל נָהַג הֶתֵּר בְּעִקְבוֹת הוֹרָאַת עַצְמוֹ, בְּדָבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. חִיּוּבָם, פַּר לְחַטָּאת, הַטָּעוּן הַזָּאָה עַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב וְדִינוֹ לְהִשָּׂרֵף. דִּינֵי חַטַּאת הַצִּבּוּר יִתְבָּאֲרוּ בְּפֶרֶק א', וְדִינֵי חַטַּאת כֹּהֵן גָּדוֹל בִּפְרָקִים ב' וְג'. כְּמוֹ כֵן יִתְבָּאֲרוּ (פרקים ב-ג) דִּינֵי חַטַּאת נָשִׂיא (שם פסוקים כב-כג), הַמֵּבִיא עַל חַטָּאתוֹ קָרְבָּן שׁוֹנֶה מֵחַטַּאת יָחִיד שֶׁמֵּבִיא כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל. וְכֵן יִתְבָּאֲרוּ חִלּוּקֵי הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁבֵּין יָחִיד, כֹּהֵן מָשִׁיחַ וְנָשִׂיא שֶׁחָטְאוּ:

פֶּרֶק א דִּינֵי פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר:

מִשְׁנָה א פִּטּוּר הַיָּחִיד כְּשֶׁעוֹשֶׂה מֵחֲמַת בֵּית דִּין: הוֹרוּ בֵּית דִּין - סַנְהֶדְרִין, **הֶתֵּר לַעֲבֹר עַל אַחַת מִכָּל הַמִּצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה,** שֶׁחַיָּבִים עֲלֵיהֶן כָּרֵת בְּמֵזִיד, וְחַטָּאת בְּשׁוֹגֵג, **וְהָלַךְ הַיָּחִיד וְעָשָׂה** כֵּן **בְּשׁוֹגֵג עַל פִּיהֶם** - מֵחֲמַת הוֹרָאָתָם, **בֵּין שֶׁעָשׂוּ** הַבֵּית דִּין עַצְמָם אֶת מַעֲשֶׂה הָאִסּוּר **וְהוּא עָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֵרִים לְהוֹרָאָה, וְהָלַךְ** אַחֲרֵיהֶם **וְעָשָׂה** הָאִסּוּר, **חַיָּב** חַטָּאת, **הֲרֵי זֶה** - הַיָּחִיד **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָּלָה** אֶת מַעֲשֵׂהוּ **בְּבֵית דִּין,** שֶׁהֲרֵי יָדַע שֶׁאָסוּר. [וּמִכָּל מָקוֹם חַיָּב חַטָּאת וְאֵינוֹ מֵזִיד, כֵּיוָן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁמִּצְוָה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל בֵּית דִּין אַף כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהֵם טוֹעִים]. **זֶה הַכְּלָל, יָחִיד הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ** - שֶׁעוֹבֵר מֵחֲמַת שֶׁסָּבוּר שֶׁדָּבָר זֶה מֻתָּר, **חַיָּב** חַטָּאת, **וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין** - שֶׁעוֹבֵר מֵחֲמַת הוֹרָאַת בֵּית דִּין, **פָּטוּר,** לְפִי שֶׁדַּעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁדַּי בְּיָחִיד שֶׁעָשָׂה בְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין, אֲבָל דַּעַת חֲכָמִים שֶׁיָּחִיד אֵינוֹ נִפְטָר מִקָּרְבָּן אֶלָּא אִם שָׁעָשׂוּ רֹב יִשְׂרָאֵל עַל פִּי הוֹרָאַת בֵּית דִּין, שֶׁאָז נִפְטָרִים הַיְחִידִים וּבֵית דִּין חַיָּבִים פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר]. **הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן** - מֵהַדַּיָּנִים, **שָׁטָעוּ, אוֹ שֶׁיָּדַע** זֹאת **תַּלְמִיד וְהוּא רָאוּי לְהוֹרָאָה, וְהָלַךְ וְעָשָׂה** אִסּוּר **עַל פִּיהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ** בֵּית דִּין **וְעָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ** בֵּית דִּין **תְּחִלָּה וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ** בֵּית דִּין **וְעָשָׂה** הוּא, **הֲרֵי זֶה** - הַיָּחִיד **חַיָּב** חַטָּאת, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָּלָה** אֶת מַעֲשֵׂהוּ **בְּבֵית דִּין,** שֶׁהֲרֵי יָדַע שֶׁאָסוּר. [וּמִכָּל מָקוֹם חַיָּב חַטָּאת וְאֵינוֹ מֵזִיד, כֵּיוָן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁמִּצְוָה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל בֵּית דִּין אַף כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהֵם טוֹעִים]. **זֶה הַכְּלָל, יָחִיד הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ** - שֶׁעוֹבֵר מֵחֲמַת שֶׁסָּבוּר שֶׁדָּבָר זֶה מֻתָּר, **חַיָּב** חַטָּאת, **וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין** - שֶׁעוֹבֵר מֵחֲמַת הוֹרָאַת בֵּית דִּין, **פָּטוּר,** לְפִי שֶׁדַּעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁדַּי בְּיָחִיד שֶׁעָשָׂה בְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין, אֲבָל דַּעַת חֲכָמִים שֶׁיָּחִיד אֵינוֹ נִפְטָר מִקָּרְבָּן אֶלָּא אִם שָׁעָשׂוּ רֹב יִשְׂרָאֵל עַל פִּי הוֹרָאַת בֵּית דִּין, שֶׁאָז נִפְטָרִים הַיְחִידִים וּבֵית דִּין חַיָּבִים פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר].

הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן - מֵהַדַּיָּנִים, שָׁטָעוּ, אוֹ שֶׁיָּדַע זֹאת **תַּלְמִיד וְהוּא רָאוּי לְהוֹרָאָה, וְהָלַךְ וְעָשָׂה** אִסּוּר **עַל פִּיהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ** בֵּית דִּין **וְעָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ** בֵּית דִּין **וְעָשָׂה** הוּא, **הֲרֵי זֶה** - הַיָּחִיד **חַיָּב** חַטָּאת, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָּלָה** אֶת מַעֲשֵׂהוּ **בְּבֵית דִּין,** שֶׁהֲרֵי יָדַע שֶׁאָסוּר. [וּמִכָּל מָקוֹם חַיָּב חַטָּאת וְאֵינוֹ מֵזִיד, כֵּיוָן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁמִּצְוָה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל בֵּית דִּין אַף כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהֵם טוֹעִים]. **זֶה הַכְּלָל, יָחִיד הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ** - שֶׁעוֹבֵר מֵחֲמַת שֶׁסָּבוּר שֶׁדָּבָר זֶה מֻתָּר, **חַיָּב** חַטָּאת, **וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין** - שֶׁעוֹבֵר מֵחֲמַת הוֹרָאַת בֵּית דִּין, **פָּטוּר,** לְפִי שֶׁדַּעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁדַּי בְּיָחִיד שֶׁעָשָׂה בְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין, אֲבָל דַּעַת חֲכָמִים שֶׁיָּחִיד אֵינוֹ נִפְטָר מִקָּרְבָּן אֶלָּא אִם שָׁעָשׂוּ רֹב יִשְׂרָאֵל עַל פִּי הוֹרָאַת בֵּית דִּין, שֶׁאָז נִפְטָרִים הַיְחִידִים וּבֵית דִּין חַיָּבִים פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר].

רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מב כא) 'ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר':

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת

פרק א הוֹרוּ בֵּית דִּין לַעֲבֹר עַל אַחַת מִכָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, וְהָלַךְ הַיָּחִיד וְעָשָׂה שׁוֹגֵג עַל פִּיהֶם, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ וְעָשָׂה, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁתָּלָה בְּבֵית דִּין. הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן עִמָּהֶן, אוֹ תַּלְמִיד וְהוּא רָאוּי לְהוֹרָאָה, וְהָלַךְ וְעָשָׂה עַל פִּיהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ וְעָשָׂה, הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָּלָה בְּבֵית דִּין. זֶה הַכְּלָל, הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ, חַיָּב. וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין, פָּטוּר: **ב** הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְיָדְעוּ שֶׁטָּעוּ וְחָזְרוּ בָּהֶן, בֵּין שֶׁהֶבִיאוּ כַּפָּרָתָן וּבֵין שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ כַּפָּרָתָן, הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָּלָה בְּבֵית דִּין. זֶה הַכְּלָל, הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ, חַיָּב. וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין, פָּטוּר: **ג** הוֹרוּ בֵּית דִּין לְבַטֵּל מִקְצָת מִצְוָה, וְלִקַּיֵּם מִקְצָת, הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. כֵּיצַד, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָּלָה בְּבֵית דִּין. זֶה הַכְּלָל, הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ, חַיָּב. וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין, פָּטוּר: **ד** הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁהַמּוֹרֶה אֶת הָעֵדִים זוֹמְמִין, וְהֵעִידוּ עֵדִים אֲחֵרִים שֶׁהֵן זוֹמְמִין, וְחָזְרוּ בָּהֶן, בֵּין שֶׁהֶבִיאוּ כַּפָּרָתָן וּבֵין שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ כַּפָּרָתָן, חַיָּבִין. כֵּיצַד, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָּלָה בְּבֵית דִּין. זֶה הַכְּלָל, הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ, חַיָּב. וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין, פָּטוּר: **ה** הוֹרוּ בֵּית דִּין לַעֲבֹר עַל אַחַת מִכָּל הַמִּצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, וְהָלַךְ הַיָּחִיד וְעָשָׂה שׁוֹגֵג עַל פִּיהֶם, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה עִמָּהֶן, בֵּין שֶׁעָשׂוּ וְעָשָׂה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁלֹּא עָשׂוּ וְעָשָׂה, הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תָּלָה בְּבֵית דִּין. זֶה הַכְּלָל, הַתּוֹלֶה בְּעַצְמוֹ, חַיָּב. וְהַתּוֹלֶה בְּבֵית דִּין, פָּטוּר. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מוֹדֶה אֲנִי בְּזֶה שֶׁהוּא קָרוֹב לִפְטוּר מִן הַחוֹבָה. אָמַר לוֹ בֶּן עַזַּאי, מַה שָּׁנָה זֶה מִן הַיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ, שֶׁהַיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ אֶפְשָׁר הָיָה לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁיִּשְׁמַע: **ו** הוֹרוּ בֵּית דִּין לַעֲקֹר אֶת כָּל הַגּוּף, אָמְרוּ אֵין נִדָּה בַּתּוֹרָה, הֲרֵי זֶה אֵין אִסּוּר לְבוּעָה, אֵין אִסּוּר עֲבוֹדָה זָרָה בַּתּוֹרָה, אֵין אִסּוּר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בַּתּוֹרָה, אֵין אִסּוּר שִׁפְחָה חֲרוּפָה

מִשְׁנָה ד אֲפָנִים שֶׁאֵין הוֹרָאַת בֵּית דִּין נֶחְשֶׁבֶת הוֹרָאָה: **הוֹרוּ בֵּית דִּין** לְהַתִּיר הָאָסוּר, **וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן** - מֵהַדַּיָּנִים **שֶׁטָּעוּ, וְאָמַר לָהֶן 'טוֹעִין אַתֶּם'**, וְנֶאֱמַר (שם) 'וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ', שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם מַסְכִּימִים בַּשְּׁגָגָה. **אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה הַמְּפָלָא שֶׁל בֵּית דִּין** - הַגָּדוֹל שָׁבָּהֶם, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, **שָׁם** בְּשָׁעַת הַהוֹרָאָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין הוֹרָאָתָם בִּשְׁגָגָה אֶלָּא קְרוֹבָה לְמֵזִיד, שֶׁהָיָה לָהֶם לִלְמֹד וְלֹא לָמְדוּ (תוי"ט). **אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן** [-מֵהַדַּיָּנִים] **גֵּר אוֹ מַמְזֵר אוֹ נָתִין** [מַהַגִּבְעוֹנִים שֶׁהִתְגַּיְּרוּ בְּעַרְמָה בִּזְמַן יְהוֹשֻׁעַ], שֶׁהֵם פְּסוּלִים לָדוּן בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל, שֶׁעַל מִנּוּי הַסַּנְהֶדְרִין נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה (במדבר יא טז) 'וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ', וְדָרְשׁוּ שֶׁיִּהְיוּ דּוֹמִים לְךָ בְּיִחוּסָם. **אוֹ שֶׁהָיָה** אֶחָד מֵהֶם **זָקֵן שֶׁלֹּא רָאָה** - שֶׁלֹּא נוֹלְדוּ **לוֹ בָּנִים**, וְהוּא אַכְזָרִי וּפָסוּל לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, **שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם** (שם לה כה) 'וְהִצִּילוּ הָעֵדָה'. בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין** מִפֵּר הָעֹלָם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וְהָעוֹשִׂים עַל פִּיהֶם חַיָּבִים חַטָּאת יָחִיד, מֵהַטְּעָמִים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ. וּבְאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דַּיָּן פָּסוּל נִלְמָד פְּטוּרָם מִגְּזֵרָה שָׁוָה, **שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן** (ויקרא ד טו) 'וְסָמְכוּ זְקֵנֵי הָעֵדָה', **וְנֶאֱמַר לְהַלָּן** בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת (במדבר לה כד) 'וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה', **מָה 'עֵדָה' הָאֲמוּרָה לְהַלָּן** אֵינָהּ דָּנָה **עַד שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם רְאוּיִים לְהוֹרָאָה,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁצְּרִיכִים שֶׁיִּהְיוּ דּוֹמִים לְמֹשֶׁה, **אַף 'עֵדָה' הָאֲמוּרָה כָּאן** אֵין הוֹרָאָתָם נֶחְשֶׁבֶת לְהוֹרָאַת בֵּית דִּין, **עַד שֶׁיִּהְיוּ** כֻּלָּם **רְאוּיִים לְהוֹרָאָה. הוֹרָאָה וּמַעֲשֶׂה בְּשׁוֹגֵג: הוֹרוּ בֵּית דִּין** לְהַתִּיר אָסוּר, וְהָיוּ הַדַּיָּנִים **שׁוֹגְגִין** בְּהוֹרָאָתָם **וְעָשׂוּ כָּל הַקָּהָל** בְּהוֹרָאָתָם כְּשֶׁהֵם **שׁוֹגְגִין** בַּדָּבָר, **מְבִיאִין** הַבֵּית דִּין **פַּר** לְחַטָּאת, לְפִי שֶׁתָּלוּ הַמַּעֲשֶׂה בְּבֵית דִּין. אֲבָל אִם יָדְעוּ שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר בַּדָּבָר וְהוֹרוּ לְהֶתֵּר כְּשֶׁהֵם **מְזִידִין, וְעָשׂוּ** הַקָּהָל כְּשֶׁהֵם **שׁוֹגְגִין**, אֵין בֵּית דִּין מְבִיאִים קָרְבָּן, שֶׁמְּזִיד אֵינוֹ רָאוּי לְהָבִיא קָרְבָּן, וְלָכֵן אַף הַקָּהָל **מְבִיאִין** כָּל אֶחָד **כִּשְׂבָּה וּשְׂעִירָה** [-אוֹ שְׂעִירָה] כְּדִין חַטַּאת יָחִיד. וְאִם הָיוּ בֵּית דִּין **שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ** הַקָּהָל כְּשֶׁהֵם **מְזִידִין, הֲרֵי אֵלּוּ** - הַקָּהָל וְהַדַּיָּנִים **פְּטוּרִין** מִקָּרְבָּן, הַקָּהָל לְפִי שֶׁהֵם מְזִידִים וְאֵין מֵזִיד מֵבִיא קָרְבָּן, וְהַבֵּית דִּין לְפִי שֶׁהַקָּהָל לֹא חָטָא מַחֲמַת הוֹרָאָתָם:

מִשְׁנָה ה הַמְּבִיאִים פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר: הוֹרוּ בֵּית דִּין וְעָשׂוּ כָּל הַקָּהָל אוֹ רֻבָּן עַל פִּיהֶם, מְבִיאִין הַבֵּית דִּין **פַּר** לְחַטָּאת, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ד יד) 'וְהִקְרִיבוּ הַקָּהָל פַּר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת', וְ'הַקָּהָל' הֵם בֵּית דִּין, וְאִם הוֹרָאָתָם הָיְתָה **בַּעֲבוֹדָה זָרָה** שֶׁמֵּחֲמַת לְעָבְדָהּ, **מְבִיאִין פַּר** לְעוֹלָה **וְשָׂעִיר** לְחַטָּאת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו כד) 'וְעָשׂוּ כָּל הָעֵדָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה וְכוּ' וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּת', וְ'הָעֵדָה' הֵם בֵּית דִּין [וּפָסוּק זֶה עוֹסֵק בְּהוֹרָאַת הֶתֵּר בַּעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כב) 'וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה', מִצָּוָה שֶׁהִיא שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת וְהִיא עֲבוֹדָה זָרָה], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, 'הַקָּהָל' וְ'הָעֵדָה' הֵם הָעוֹשִׂים בְּהוֹרַאת בֵּית דִּין, וְלָכֵן **שְׁנַיִם עָשָׂר הַשְּׁבָטִים מְבִיאִין שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים,** פַּר לְכָל שֵׁבֶט [שֶׁכָּל שֵׁבֶט נִקְרָא 'קָהָל', כַּכָּתוּב (דה"י ב' כ ה) 'וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה'], וּבְאֹפֶן שֶׁהָיְתָה הַהוֹרָאָה **בַּעֲבוֹדָה זָרָה מְבִיאִין שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים וּשְׁנֵים עָשָׂר שְׂעִירִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, הֵן קְהַל הָעוֹשִׂים וְהֵן קְהַל הַמּוֹרִים דְּהַיְינוּ בֵּית דִּין הֲרֵי הֵם בִּכְלַל 'הַקָּהָל', וְלָכֵן בְּכָל הוֹרָאָה מְבִיאִים **שִׁלְשָׁה עָשָׂר פָּרִים,** וּבְהוֹרָאָה **בַּעֲבוֹדָה זָרָה** מְבִיאִים **שִׁלְשָׁה עָשָׂר פָּרִים וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׂעִירִים**, **פַּר וְשָׂעִיר לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט, וּפַר וְשָׂעִיר לְבֵית דִּין. הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְעָשׂוּ שִׁבְעָה שִׁבְטִים** שֶׁהֵם רֹב הַשְּׁבָטִים אַף אִם הָיוּ מְעוּטִּ מִנְיַן יִשְׂרָאֵל, **אוֹ** שֶׁעָשׂוּ **רֻבָּן** שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַף שֶׁהָיוּ בְּנֵי שֵׁבֶט [וַאֲפִלּוּ הָיוּ בְּנֵי שֵׁבֶט אֶחָד] **עַל פִּיהֶם** - עַל פִּי הוֹרַאת בֵּית דִּין, בֵּית דִּין **מְבִיאִים פַּר** לְחַטָּאת, **וּבַעֲבוֹדָה זָרָה** שֶׁמֵּחֲמַת לְעָבְדָהּ, **מְבִיאִין פַּר** לְעוֹלָה **וְשָׂעִיר** לְחַטָּאת, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** כְּדַעְתּוֹ לְעֵיל שֶׁרַק הַבֵּית דִּין מְבִיאִים, וּמְבִיאִים כְּשֶׁעָשׂוּ רֹב יִשְׂרָאֵל עַל פִּיהֶם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁבְעָה הַשְּׁבָטִים שֶׁחָטְאוּ מְבִיאִים שִׁבְעָה פָּרִים,** פַּר לְכָל שֵׁבֶט, כְּדַעְתּוֹ לְעֵיל שֶׁכָּל שֵׁבֶט שֶׁחָטָא מֵבִיא פַּר, וְאַף **שְׁאָר הַשְּׁבָטִים שֶׁלֹּא חָטְאוּ מְבִיאִין עַל יְדֵיהֶן** [-מֵחֲמָתָם] **פַּר** לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט (תפא"י), **שְׁאַף אֵלּוּ שֶׁלֹּא חָטְאוּ מְבִיאִין פַּר עַל יְדֵי** [-מֵחֲמַת] **הַחוֹטְאִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, מְבִיאִים **שְׁמוֹנָה פָּרִים,** פַּר לְכָל שֵׁבֶט שֶׁחָטָא וּפַר אֶחָד לְבֵית דִּין, כְּדַעְתּוֹ לְעֵיל שֶׁמִּלְבַד קָרְבַּן הַשְּׁבָטִים מְבִיאִים בֵּית דִּין פַּר נוֹסָף, אֲבָל הַשְּׁבָטִים שֶׁלֹּא חָטְאוּ אֵינָם מְבִיאִים, וּבְהוֹרָאָה **בַּעֲבוֹדָה זָרָה** מְבִיאִים **שְׁמוֹנָה פָּרִים וּשְׁמוֹנָה שְׂעִירִים**, **פַּר וְשָׂעִיר לְכָל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט** שֶׁחָטָא, **וּפַר וְשָׂעִיר לְבֵית דִּין. הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁל אֶחָד מִן הַשְּׁבָטִים** הֶתֵּר, **וְעָשָׂה אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט** אוֹ **רֻבּוֹ עַל פִּיהֶם, אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט הוּא חַיָּב** פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, **וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים פְּטוּרִים,** שֶׁאֵין מְעוּטּ יִשְׂרָאֵל מְחַיֵּב אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל בְּפַר, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט אֵינוֹ מֵבִיא פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר שֶׁאֵין **חַיָּבִים** אֶלָּא **עַל הוֹרָיַת** [-הוֹרָאַת] **בֵּית דִּין הַגָּדוֹל בִּלְבָד,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד יג) **'וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ',** בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, **וְלֹא עֲדַת אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט** בִּלְבַד:

פֶּרֶק ב דִּינֵי פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ וְדִין חַטַּאת יָחִיד בְּכֹהֵן מָשִׁיחַ וְנָשִׂיא: **מִשְׁנָה א פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ בְּשָׁגְגָה:** אִם **הוֹרָה כֹּהֵן מָשִׁיחַ** [-שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה], **לְעַצְמוֹ** הֶתֵּר בְּדָבָר שֶׁחַיָּבִים עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חַטַּאת, בְּשׁוֹגֵג, שֶׁשָּׁבַר שֶׁהַדָּבָר מֻתָּר, **וְעָשָׂה** מַעֲשֶׂה עַל פִּי הוֹרָאָתוֹ **בְּשׁוֹגֵג, מֵבִיא פַּר,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים לַה' לְחַטָּאת'. אֲבָל אִם הוֹרָה **בְּשׁוֹגֵג וְעָשָׂה** אֶת הַמַּעֲשֶׂה **בְּמֵזִיד,** לְפִי שֶׁשָּׁכַח שֶׁהוֹרָה בְּאֹפֶן זֶה לְהֶתֵּר, אוֹ שֶׁהוֹרָה **בְּמֵזִיד, וְעָשָׂה בְּשׁוֹגֵג** [כְּגוֹן שֶׁהִתִּיר בְּמֵזִיד חֵלֶב, וּבִשְׁעַת מַעֲשֶׂה הָיָה סָבוּר שֶׁהוּא שֵׁמָן], **פָּטוּר** מִקָּרְבָּן, **שֶׁהוֹרָאַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ לְעַצְמוֹ** הַמְחַיֶּבֶת פַּר, הִיא **כְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין לַצִּבּוּר** הַמְחַיֶּבֶת פַּר הֶעְלֵם דָּבָר רַק כְּשֶׁהוֹרוּ בִּשְׁגָגָה וְעָשׂוּ הַקָּהָל מַעֲשֶׂה בִּשְׁגָגָה (ראה להלן מ"ג), שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'לְאַשְׁמַת הָעָם' מְלַמֵּד שֶׁהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ דִּינוֹ כָּעָם: **מִשְׁנָה ב דִּין כֹּהֵן מָשִׁיחַ בִּכְלַל פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר: הוֹרָה** כֹּהֵן מָשִׁיחַ **בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעָשָׂה בִּפְנֵי עַצְמוֹ** - עַל פִּי הוֹרַאת עַצְמוֹ, **מִתְכַּפֵּר לוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ** בַּהֲבָאַת פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ [וַאֲפִלּוּ בְּאֹפֶן שֶׁאַף בֵּית דִּין הוֹרוּ הֶתֵּר בְּאִסּוּר אַחַר וְעָשׂוּ הַקָּהָל עַל פִּיהֶם, אֵינוֹ יוֹצֵא בְּפַר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁהֵם מְבִיאִים עַל הוֹרָאָתָם (תוי"ט)]. אֲבָל אִם **הוֹרָה עִם הַצִּבּוּר** - שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהַסַּנְהֶדְרִין שֶׁהוֹרוּ הֶתֵּר, **וְעָשָׂה עִם הַצִּבּוּר** כְּהוֹרָאַת הַבֵּית דִּין, **מִתְכַּפֵּר לוֹ עִם הַצִּבּוּר,** בְּפַר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא' וְגוֹ', לְמַדְנוּ שֶׁאֵין חִיּוּב פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ אֶלָּא בְּחַטָּא הַמְיֻחָד לוֹ, וְלֹא שֶׁחָטָא עִם כָּל יִשְׂרָאֵל [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְכַפֶּרֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁמַּבִיא פַּר לְחַטָּאת מִלְּבַד הַפָּר שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל]. וְטַעַם יֵשׁ בְּכָךְ שֶׁיִּתְכַּפֵּר עִם הַצִּבּוּר, שֶׁהֲרֵי דִּינוֹ וְדִינָם שָׁוֶה, **שֶׁאֵין בֵּית דִּין חַיָּבִים** פַּר הֶעְלֵם דָּבָר **עַד שֶׁיּוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת** הָאִסּוּר **וּלְקַיֵּם מִקְצָת** הָאִסּוּר, כִּפְי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"א מ"ג), **וְכֵן** הַדִּין בְּהוֹרָאַת כֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ, וְכֵיוָן שֶׁהֵשָׁוּוּ לְכָל דִּינֵיהֶם, דִּין הוּא שֶׁיִּתְכַּפֵּר בְּקָרְבָּנָם. וְכֵן **לֹא** חַיָּבִים קָרְבַּן פַּר הֶעְלֵם דָּבָר עַל הוֹרָאַת הֶתֵּר **בַּעֲבוֹדָה זָרָה, עַד שֶׁיּוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת** מֵאִסּוּר עֲבוֹדָה זָרָה **וּלְקַיֵּם מִקְצָת** מִמֶּנּוּ, שֶׁלְּמֵדִים לְדִין פַּר עֲבוֹדָה זָרָה מִדִּין פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, בְּגִזֵּרָה שָׁוָה 'מֵעֵינֵי הָעֵדָה' (במדבר טו כד) - 'מֵעֵינֵי הַקָּהָל' (ויקרא ד יג), שֶׁאֵינָם חַיָּבִים אֶלָּא בְּהוֹרַאת הֶתֵּר בְּמִקְצָת הָאִסּוּר:

פרק ב א הוֹרָה כֹּהֵן מָשִׁיחַ לְעַצְמוֹ, שׁוֹגֵג, מֵבִיא פָּר. שׁוֹגֵג וְעָשָׂה מֵזִיד, מֵזִיד וְעָשָׂה שׁוֹגֵג, פָּטוּר. שֶׁהוֹרָאַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ לְעַצְמוֹ, כְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין לַצִּבּוּר: **ב** הוֹרָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, מִתְכַּפֵּר לוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ. הוֹרָה עִם הַצִּבּוּר וְעָשָׂה עִם הַצִּבּוּר, מִתְכַּפֵּר לוֹ עִם הַצִּבּוּר. שֶׁאֵין בֵּית דִּין חַיָּבִים עַד שֶׁיּוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּם מִקְצָת, וְכֵן הַמָּשִׁיחַ. וְלֹא בַּעֲבוֹדָה זָרָה, עַד שֶׁיּוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּם מִקְצָת:

מִשְׁנָה ג הֶעְלֵם דָּבָר וְשִׁגְגַת מַעֲשֶׂה: אֵין בֵּית דִּין חַיָּבִין לְהָבִיא פַּר אֶלָּא עַל **הֶעְלֵם דָּבָר** - שֶׁשָּׁגְגוּ בְּהוֹרָאָתָם, **עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה** - שֶׁהַקָּהָל עָשָׂה אַף הוּא בִּשְׁגָגָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ' [-יַעֲשׂוּ בִּשְׁגָגָה] 'וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל' [-שֶׁהוֹרָאַת הַבֵּית דִּין עֵינֵי הַקָּהָל הָיְתָה בִּשְׁגָגָה בְּהֶעְלֵם דָּבָר]. **וְכֵן** הַכֹּהֵן **הַמָּשִׁיחַ** אֵינוֹ חַיָּב קָרְבָּן אֶלָּא כְּשֶׁהוֹרָה וְעָשָׂה בִּשְׁגָגָה, שֶׁהַשְׁוָה דִּינוֹ לָעָם (לעיל מ"א) [וּמִכָּל מָקוֹם חָלוּק מֵהֶם, שֶׁהַצִּבּוּר מְבִיאִים בִּשְׁגָגַת מַעֲשֶׂה בְּלִי הֶעְלֵם דָּבָר חַטַּאת יָחִיד, וְאִלּוּ כֹּהֵן גָּדוֹל פָּטוּר לְגַמְרֵי]. **וְלֹא בַּעֲבוֹדָה זָרָה** - וְכֵן בְּהוֹרָאַת הֶתֵּר בַּעֲבוֹדָה זָרָה, **אֵין חַיָּבִין** בֵּית דִּין קָרְבָּן אֶלָּא **עַל** הוֹרָאָה בְּהֶעְלֵם **דָּבָר עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה** שֶׁל הַקָּהָל, וְנִלְמָד בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'מֵעֵינֵי' 'מֵעֵינֵי' מִפֶּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל שְׁאָר הַמִּצְוֹת (ראה לעיל מ"ב). **חִיּוּב הַפָּרִים רַק בְּאִסּוּר שִׁבְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת:** אֵין בֵּית דִּין חַיָּבִין פַּר הֶעְלֵם דָּבָר, **עַד שֶׁיּוֹרוּ בְּדָבָר שִׁבְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת** - שֶׁהָעוֹבֵר עָלָיו בְּמֵזִיד חַיָּב כָּרֵת, וּבִשּׁוֹגֵג חַיָּב חַטָּאת [וּבְכָךְ הִתְמַעֲטוּ חָמֵשׁ כְּרֵתוֹת שֶׁאֵין חַיָּבִים עַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת: פֶּסַח, מִילָה, מְגַדֵּף, וְטֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו], **וְכֵן** הַכֹּהֵן **הַמָּשִׁיחַ** אֵינוֹ חַיָּב פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, אֶלָּא רַק כְּשֶׁהוֹרָה בְּאִסּוּר כָּזֶה. וְכֵן **לֹא** חַיָּבִים עַל הוֹרָאַת הֶתֵּר **בַּעֲבוֹדָה זָרָה עַד שֶׁיּוֹרוּ עַל דָּבָר שֶׁבְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת,** כְּגוֹן הֶתֵּר לְעָבְדָהּ כְּדַרְכָּהּ עֲבוֹדָתָהּ. [וְנִלְמָדִים כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּפַר עֲבוֹדָה זָרָה מִפֶּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּדִּין הָרִאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה]: **מִשְׁנָה ד הוֹרָאָה בְּאִסּוּר טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְאִסּוּר נְדָּה: אֵין חַיָּבִין** פַּר הֶעְלֵם דָּבָר, אִם הוֹרוּ **עַל** מִצְוֹת **עֲשֵׂה וְעַל** מִצְוֹת **לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבְּאִסּוּר טֻמְאָה בְּמִקְדָּשׁ** שֶׁנִּטְמְאוּ בָּקָרַת, עַל עֲשֵׂה - שֶׁהוֹרוּ לְאָדָם שֶׁנִּטְמָא בְּמִקְדָּשׁ לָצֵאת בְּדֶרֶךְ הָאֲרֻכָּה, שֶׁעַל כָּךְ יֵשׁ מִצְוַת עֲשֵׂה לָצֵאת בְּדֶרֶךְ הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ב) 'וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ'. וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה - שֶׁהוֹרוּ לְטַמֵּא לְהַכְנֵס לַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעַל כָּךְ יֵשׁ אִסּוּר לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם'. וְאַף שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁבְּדוֹנוֹ בְּכָרַת, פְּטוּרִים, כֵּיוָן שֶׁהַשִּׁגּוּג בְּטֻמְאָה אֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת אֶלָּא קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד [קָרְבַּן הַתָּלוּי בַּעֲשִׂירוּתוֹ שֶׁל הַמֵּבִיא, אִם יָבִיא בְּהֵמָה, עוֹף אוֹ מִנְחָה]. וּמֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא חַטָּאת בִּשְׁגָגָה, **אֵין מְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי** כְּשֶׁמְּסַפֵּק אִם עָבַר **עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה** בְּטֻמְאָה **שֶׁבְּמִקְדָּשׁ,** שֶׁאֵין אָשָׁם תָּלוּי בָּא אֶלָּא עַל עֲבֵרָה שֶׁזְּדוֹנָהּ כָּרֵת **וְשִׁגְגָתָהּ חַטָּאת,** כְּגוֹן הֶתֵּר לְעָבְדָהּ כְּדַרְכָּהּ עֲבוֹדָתָהּ. [וְנִלְמָדִים כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּפַר עֲבוֹדָה זָרָה מִפֶּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּדִּין הָרִאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה]: **מִשְׁנָה ד הוֹרָאָה בְּאִסּוּר טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְאִסּוּר נִדָּה: אֵין חַיָּבִין** פַּר הֶעְלֵם דָּבָר, אִם הוֹרוּ **עַל** מִצְוֹת **עֲשֵׂה וְעַל** מִצְוֹת **לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבְּאִסּוּר טֻמְאַת מִקְדָּשׁ** בְּמַעֲשֶׂה - שֶׁהוֹרוּ לְאָדָם שֶׁנִּטְמָא בְּמִקְדָּשׁ לָצֵאת בְּדֶרֶךְ הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ב) 'וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ'. וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה - שֶׁהוֹרוּ לְטַמֵּא לְהַכְנֵס לַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעַל כָּךְ יֵשׁ אִסּוּר לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם'. וְאַף שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁבְּדוֹנוֹ בְּכָרַת, פְּטוּרִים, כֵּיוָן שֶׁהַשִּׁגּוּג בְּטֻמְאָה אֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת אֶלָּא קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד [קָרְבַּן הַתָּלוּי בַּעֲשִׂירוּתוֹ שֶׁל הַמֵּבִיא, אִם יָבִיא בְּהֵמָה, עוֹף אוֹ מִנְחָה]. וּמֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא חַטָּאת בִּשְׁגָגָה, **אֵין מְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי** כְּשֶׁמְּסַפֵּק אִם עָבַר **עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבְּמִקְדָּשׁ,** שֶׁאֵין אָשָׁם תָּלוּי בָּא אֶלָּא עַל עֲבֵרָה שֶׁזְּדוֹנָהּ כָּרֵת **וְשִׁגְגָתָהּ חַטָּאת,** כְּגוֹן הֶתֵּר לְעָבְדָהּ כְּדַרְכָּהּ עֲבוֹדָתָהּ. [וְנִלְמָדִים כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּפַר עֲבוֹדָה זָרָה מִפֶּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּדִּין הָרִאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה]: **מִשְׁנָה ה הוֹרָאַת בֵּית דִּין בְּאִסּוּר שֶׁחִיּוּבוֹ קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: אֵין חַיָּבִין** בֵּית דִּין אוֹ הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ לְהָבִיא פַּר לְחַטָּאת אִם הוֹרוּ **עַל שִׁמְיעַת הַקּוֹל** - שֶׁשָּׁמַע בֵּית דִּין עֵדוּת [וּמְכֻחָּשָׁה כָּךְ עַל שֵׁם הַכָּתוּב (ויקרא ה א) 'וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ'], **וְעַל בְּטוּי שְׂפָתַיִם** - שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'לֹא אֹכַל' וְאָכַל, אוֹ שֶׁאָמַר 'אֹכַל' וְלֹא אָכַל, וְכֵן לְשֶׁעָבַר אִם אָמַר 'אָכַלְתִּי' וְלֹא אָכַל, אוֹ אָמַר 'לֹא אָכַלְתִּי' וְאָכַל, **וְעַל** אִסּוּר **טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו** - שֶׁנִּכְנַס בְּטֻמְאָה לַמִּקְדָּשׁ, אוֹ שֶׁאָכַל קָדָשִׁים בְּטֻמְאָה. וְהַטַּעַם שֶׁאֵין עַל אִסּוּרִים אֵלּוּ פַּר הֶעְלֵם דָּבָר, לְפִי שֶׁקָּרְבָּנָם אֵינוֹ חַטָּאת קְבוּעָה אֶלָּא קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד (לעיל מ"ג). **וְהַנָּשִׂיא** - מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבַר עַל אִסּוּרִים אֵלּוּ בִּשְׁגָגָה [וְכֵן כֹּהֵן גָּדוֹל], דִּינוֹ **כַּיּוֹצֵא בָּהֶם** - כְּדִין בֵּית דִּין, וּפָטוּר מִלְּהָבִיא קָרְבָּן, שֶׁבְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד נֶאֱמַר (שם פסוקים ז, יא) 'וְאִם לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ' 'וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ', וְיָצְאוּ מִכְּלַל הַפָּרָשָׁה מֶלֶךְ וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהֵם עֲשִׁירִים וְלֹא בָּאִים לִידֵי עֲנִיּוּת, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי** [אֲבָל לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, מֶלֶךְ אוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁעָשׂוּ אִסּוּרִים אֵלּוּ בִּשְׁגָגָה, חַיָּבִים קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד]. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַנָּשִׂיא חַיָּב** קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד [וְכֵן לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא, כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁעָשָׂה אִסּוּר בִּשְׁגָגָה חַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד]. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַנָּשִׂיא חַיָּב** קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד (שם ד כו) - בְּכָל אִסּוּרִים אֵלּוּ, שֶׁבִּפָּרָשַׁת נָשִׂיא שֶׁחָטָא **וּבְפָרָשַׁת** קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד (שם ה י) נֶאֱמַר הַלָּשׁוֹן 'וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ', לְלַמֵּדְנוּ שֶׁנָּשִׂיא חַיָּב בְּקָרְבָּן זֶה, **חוּץ מִשְּׁמִיעַת הַקּוֹל** שֶׁאֵין הַמֶּלֶךְ חַיָּב עַל כָּךְ שֶׁלֹּא הֵעִיד לוֹ, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ (סנהדרין פ"ב מ"ב) **שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא דָן** - אֵינוֹ נַעֲשֶׂה דַּיָּן, **וְלֹא דָנִין אוֹתוֹ**, וְכֵן **לֹא מֵעִיד** עֵדוּת בְּבֵית דִּין, **וְלֹא** אֲחֵרִים **מְעִידִין אוֹתוֹ** [-עָלָיו], וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹרַת עֵדוּת, אֵין מַשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ בְּבֵית דִּין שֶׁיָּעִיד לַחֲבֵרוֹ, וְאֵינוֹ שַׁיָּךְ בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת. [וְאַף לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא כֹּהֵן גָּדוֹל פָּטוּר מִקָּרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִנְחַת חֲבִתִּין 'זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו' (שם ו יג), לְמַעֵט שֶׁרַק מִנְחָה זוֹ בָּאָה חוֹבָה עַל יָדוֹ, וְלֹא מִנְחַת עָנִי בְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּכְלַל מִנְחַת הָעָנִי בְּקָרְבָּן זֶה, אַף אֵינוֹ בְּמִנְחַת עֶשִׂיר אוֹ דָל, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה (שם ה יג) 'וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה', וּמַשְׁמַע שֶׁרַק מִי שֶׁיָּכוֹל לְהִתְכַּפֵּר בְּכָל אָפְנֵי הַקָּרְבָּן - בְּהֵמָה, עוֹף אוֹ מִנְחָה - מִתְכַּפֵּר, אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּפֵּר בְּמִנְחָה אֵינוֹ מִתְכַּפֵּר אַף בִּשְׁאָר אָפְנֵי הַקָּרְבָּן]: **מִשְׁנָה ו חִיּוּבֵי קָרְבָּן בְּמִצְוֹת שֶׁזְּדוֹנָן כָּרֵת וְשִׁגְגָתָן חַטָּאת: כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁפְּתוּרָה שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָן כָּרֵת, וְעַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת, הַיָּחִיד מֵבִיא** לְחַטָּאתוֹ **כִּשְׁבָּה** [-כִּבְשָׂה] **וּשְׂעִירָה** [-אוֹ עֵז נְקֵבָה], שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד כז-כח, לב) 'וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא וְגוֹ' וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה וְגוֹ' וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ'. **וְהַנָּשִׂיא** [-הַמֶּלֶךְ] שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן בְּשׁוֹגֵג מֵבִיא לְחַטָּאתוֹ **שָׂעִיר** [-עֵז זָכָר], שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים כב-כג) 'אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְגוֹ', וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים'. **וּמָשִׁיחַ** - וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהוֹרָה בָּהֶן הֶתֵּר וְעָשָׂה עַל פִּי הוֹרָאָתוֹ, **וּבֵית דִּין** שֶׁהוֹרוּ הֶתֵּר וְעָשׂוּ הַצִּבּוּר עַל פִּיהֶם, **מְבִיאִין פַּר**, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ה, פ"ב מ"א). **וּבְאִסּוּר עֲבוֹדָה זָרָה, הַיָּחִיד וְהַנָּשִׂיא** שֶׁעָבְרוּ בְּשׁוֹגֵג, **וְהַמָּשִׁיחַ** כְּשֶׁעָשָׂה עַל פִּי הוֹרָאַת עַצְמוֹ לְהֶתֵּר, **מְבִיאִין שְׂעִירָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו כז) 'וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֵז בַּת שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת', וְנֶאֱמַר בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה (שם פסוק כט) 'תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה', לְהַשְׁווֹת אֶת כֻּלָּם לְדִין זֶה. **וּבֵית דִּין** שֶׁהוֹרוּ וְעָשׂוּ הַצִּבּוּר עַל פִּיהֶם, מְבִיאִים **פַּר** וְשָׂעִיר, **פַּר לְעוֹלָה וְשָׂעִיר לְחַטָּאת,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ה): **מִשְׁנָה ז דִּינָם שֶׁל אֵלּוּ בְּאָשָׁם וְקָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד: אָשָׁם תָּלוּי** הַבָּא עַל סְפֵק אִסּוּר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, כְּגוֹן כְּזַיִת חֵלֶב וְכַזַּיִת שֶׁמֶן לְפָנָיו וְאָכַל אֶחָד וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה אָכַל, **הַיָּחִיד** וְהַנָּשִׂיא, **חַיָּבִין** בּוֹ, **וּמְשִׁיחַ וּבֵית דִּין** כְּשֶׁמְּסַפְּקִים אִם חָטְאוּ בּוֹ בְּהוֹרָאָה, **פְּטוּרִים** מִלְּהָבִיאוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפַר הֶעְלֵם דָּבָר **עַל מִצְוֹת** כָּרֵת וְשִׁגְגָתָם חַטָּאת. וְאֵיזוֹ **הִיא מִצְוָה עֲשֵׂה שֶׁבִּמְקָדָשׁ,** לְפִי שֶׁזְּדוֹנָם כָּרֵת וְשִׁגְגָתָם חַטָּאת, אָדָם שֶׁאָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ שֶׁהִיא נִדָּה, שֶׁמְּצַוָּה עָלָיו הַתּוֹרָה **פְּרֹשׁ מִן הַנִּדָּה** [וְיִמְתִּין עַד שֶׁיָּמוּת הָאֵבֶר, כִּי אִם לֹא כֵן יֵשׁ בִּיצִיאָתוֹ הֲנָאָה כְּבִיאָתוֹ]. **וּמִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה** שֶׁבִּמְקָדָשׁ, הֵיא מַה שֶּׁצִּוְּתָה לוֹ הַתּוֹרָה **לֹא תָבוֹא אֶל הַנִּדָּה:** **מִשְׁנָה ח הוֹרָאַת בֵּית דִּין בְּאִסּוּר שֶׁחִיּוּבוֹ קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: אֵין חַיָּבִין** בֵּית דִּין אוֹ הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ לְהָבִיא פַּר לְחַטָּאת אִם הוֹרוּ **עַל שִׁמְיעַת הַקּוֹל** - שֶׁשָּׁמַע בֵּית דִּין עֵדוּת [וּמְכֻחָּשָׁה כָּךְ עַל שֵׁם הַכָּתוּב (ויקרא ה א) 'וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ'], **וְעַל בְּטוּי שְׂפָתַיִם** - שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'לֹא אֹכַל' וְאָכַל, אוֹ שֶׁאָמַר 'אֹכַל' וְלֹא אָכַל, וְכֵן לְשֶׁעָבַר אִם אָמַר 'אָכַלְתִּי' וְלֹא אָכַל, אוֹ אָמַר 'לֹא אָכַלְתִּי' וְאָכַל, **וְעַל** אִסּוּר **טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו** - שֶׁנִּכְנַס בְּטֻמְאָה לַמִּקְדָּשׁ, אוֹ שֶׁאָכַל קָדָשִׁים בְּטֻמְאָה. וְהַטַּעַם שֶׁאֵין עַל אִסּוּרִים אֵלּוּ פַּר הֶעְלֵם דָּבָר, לְפִי שֶׁקָּרְבָּנָם אֵינוֹ חַטָּאת קְבוּעָה אֶלָּא קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד (לעיל מ"ג). **וְהַנָּשִׂיא** - מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבַר עַל אִסּוּרִים אֵלּוּ בִּשְׁגָגָה [וְכֵן כֹּהֵן גָּדוֹל], דִּינוֹ **כַּיּוֹצֵא בָּהֶם** - כְּדִין בֵּית דִּין, וּפָטוּר מִלְּהָבִיא קָרְבָּן, שֶׁבְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד נֶאֱמַר (שם פסוקים ז, יא) 'וְאִם לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ' 'וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ', וְיָצְאוּ מִכְּלַל הַפָּרָשָׁה מֶלֶךְ וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהֵם עֲשִׁירִים וְלֹא בָּאִים לִידֵי עֲנִיּוּת, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי** [אֲבָל לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, מֶלֶךְ אוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁעָשׂוּ אִסּוּרִים אֵלּוּ בִּשְׁגָגָה, חַיָּבִים קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד]. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַנָּשִׂיא חַיָּב** קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד (שם ד כו) - בְּכָל אִסּוּרִים אֵלּוּ, שֶׁבִּפָּרָשַׁת נָשִׂיא שֶׁחָטָא **וּבְפָרָשַׁת** קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד (שם ה י) נֶאֱמַר הַלָּשׁוֹן 'וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ', לְלַמֵּדְנוּ שֶׁנָּשִׂיא חַיָּב בְּקָרְבָּן זֶה, **חוּץ מִשְּׁמִיעַת הַקּוֹל** שֶׁאֵין הַמֶּלֶךְ חַיָּב עַל כָּךְ שֶׁלֹּא הֵעִיד לוֹ, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ (סנהדרין פ"ב מ"ב) **שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא דָן** - אֵינוֹ נַעֲשֶׂה דַּיָּן, **וְלֹא דָנִין אוֹתוֹ**, וְכֵן **לֹא מֵעִיד** עֵדוּת בְּבֵית דִּין, **וְלֹא** אֲחֵרִים **מְעִידִין אוֹתוֹ** [-עָלָיו], וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹרַת עֵדוּת, אֵין מַשְׁבִּיעִים אוֹתוֹ בְּבֵית דִּין שֶׁיָּעִיד לַחֲבֵרוֹ, וְאֵינוֹ שַׁיָּךְ בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת. [וְאַף לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא כֹּהֵן גָּדוֹל פָּטוּר מִקָּרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִנְחַת חֲבִתִּין 'זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו' (שם ו יג), לְמַעֵט שֶׁרַק מִנְחָה זוֹ בָּאָה חוֹבָה עַל יָדוֹ, וְלֹא מִנְחַת עָנִי בְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּכְלַל מִנְחַת הָעָנִי בְּקָרְבָּן זֶה, אַף אֵינוֹ בְּמִנְחַת עֶשִׂיר אוֹ דָל, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה (שם ה יג) 'וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה', וּמַשְׁמַע שֶׁרַק מִי שֶׁיָּכוֹל לְהִתְכַּפֵּר בְּכָל אָפְנֵי הַקָּרְבָּן - בְּהֵמָה, עוֹף אוֹ מִנְחָה - מִתְכַּפֵּר, אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּפֵּר בְּמִנְחָה אֵינוֹ מִתְכַּפֵּר אַף בִּשְׁאָר אָפְנֵי הַקָּרְבָּן]: **מִשְׁנָה ו חִיּוּבֵי קָרְבָּן בְּמִצְוֹת שֶׁזְּדוֹנָן כָּרֵת וְשִׁגְגָתָן חַטָּאת: כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁפְּתוּרָה שֶׁחַיָּבִין עַל זְדוֹנָן כָּרֵת, וְעַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת, הַיָּחִיד מֵבִיא** לְחַטָּאתוֹ **כִּשְׁבָּה** [-כִּבְשָׂה] **וּשְׂעִירָה** [-אוֹ עֵז נְקֵבָה], שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד כז-כח, לב) 'וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא וְגוֹ' וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה וְגוֹ' וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ'. **וְהַנָּשִׂיא** [-הַמֶּלֶךְ] שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן בְּשׁוֹגֵג מֵבִיא לְחַטָּאתוֹ **שָׂעִיר** [-עֵז זָכָר], שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים כב-כג) 'אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְגוֹ', וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים'. **וּמָשִׁיחַ** - וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהוֹרָה בָּהֶן הֶתֵּר וְעָשָׂה עַל פִּי הוֹרָאָתוֹ, **וּבֵית דִּין** שֶׁהוֹרוּ הֶתֵּר וְעָשׂוּ הַצִּבּוּר עַל פִּיהֶם, **מְבִיאִין פַּר**, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ה, פ"ב מ"א). **וּבְאִסּוּר עֲבוֹדָה זָרָה, הַיָּחִיד וְהַנָּשִׂיא** שֶׁעָבְרוּ בְּשׁוֹגֵג, **וְהַמָּשִׁיחַ** כְּשֶׁעָשָׂה עַל פִּי הוֹרָאַת עַצְמוֹ לְהֶתֵּר, **מְבִיאִין שְׂעִירָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו כז) 'וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֵז בַּת שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת', וְנֶאֱמַר בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה (שם פסוק כט) 'תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה', לְהַשְׁווֹת אֶת כֻּלָּם לְדִין זֶה. **וּבֵית דִּין** שֶׁהוֹרוּ וְעָשׂוּ הַצִּבּוּר עַל פִּיהֶם, מְבִיאִים **פַּר** וְשָׂעִיר, **פַּר לְעוֹלָה וְשָׂעִיר לְחַטָּאת,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ה): **מִשְׁנָה ז דִּינָם שֶׁל אֵלּוּ בְּאָשָׁם וְקָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד: אָשָׁם תָּלוּי** הַבָּא עַל סְפֵק אִסּוּר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, כְּגוֹן כְּזַיִת חֵלֶב וְכַזַּיִת שֶׁמֶן לְפָנָיו וְאָכַל אֶחָד וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה אָכַל, **הַיָּחִיד** וְהַנָּשִׂיא, **חַיָּבִין** בּוֹ, **וּמְשִׁיחַ וּבֵית דִּין** כְּשֶׁמְּסַפְּקִים אִם חָטְאוּ בּוֹ בְּהוֹרָאָה, **פְּטוּרִים** מִלְּהָבִיאוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפַר הֶעְלֵם דָּבָר **עַל מִצְוֹת** כָּרֵת וְשִׁגְגָתָם חַטָּאת. וְאֵיזוֹ **הִיא מִצְוָה עֲשֵׂה שֶׁבִּמְקָדָשׁ,** לְפִי שֶׁזְּדוֹנָם כָּרֵת וְשִׁגְגָתָם חַטָּאת, אָדָם שֶׁאָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ שֶׁהִיא נִדָּה, שֶׁמְּצַוָּה עָלָיו הַתּוֹרָה **פְּרֹשׁ מִן הַנִּדָּה** [וְיִמְתִּין עַד שֶׁיָּמוּת הָאֵבֶר, כִּי אִם לֹא כֵן יֵשׁ בִּיצִיאָתוֹ הֲנָאָה כְּבִיאָתוֹ]. **וּמִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה** שֶׁבִּמְקָדָשׁ, הֵיא מַה שֶּׁצִּוְּתָה לוֹ הַתּוֹרָה **לֹא תָבוֹא אֶל הַנִּדָּה:** **מִשְׁנָה ח הוֹרָאַת בֵּית דִּין בְּאִסּוּר שֶׁחִיּוּבוֹ קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: אֵין חַיָּבִין** בֵּית דִּין אוֹ הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ לְהָבִיא פַּר לְחַטָּאת אִם הוֹרוּ **עַל שִׁמְיעַת הַקּוֹל** - שֶׁשָּׁמַע בֵּית דִּין עֵדוּת [וּמְכֻחָּשָׁה כָּךְ עַל שֵׁם הַכָּתוּב (ויקרא ה א) 'וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ'], **וְעַל בְּטוּי שְׂפָתַיִם** - שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'לֹא אֹכַל' וְאָכַל, אוֹ שֶׁאָמַר 'אֹכַל' וְלֹא אָכַל, וְכֵן לְשֶׁעָבַר אִם אָמַר 'אָכַלְתִּי' וְלֹא אָכַל, אוֹ אָמַר 'לֹא אָכַלְתִּי' וְאָכַל, **וְעַל** אִסּוּר **טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו** - שֶׁנִּכְנַס בְּטֻמְאָה לַמִּקְדָּשׁ, אוֹ שֶׁאָכַל קָדָשִׁים בְּטֻמְאָה. וְהַטַּעַם שֶׁאֵין עַל אִסּוּרִים אֵלּוּ פַּר הֶעְלֵם דָּבָר, לְפִי שֶׁקָּרְבָּנָם אֵינוֹ חַטָּאת קְבוּעָה אֶלָּא קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד (לעיל מ"ג). **וְהַנָּשִׂיא** - מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבַר עַל אִסּוּרִים אֵלּוּ בִּשְׁגָגָה [וְכֵן כֹּהֵן גָּדוֹל], דִּינוֹ **כַּיּוֹצֵא בָּ

פֶּרֶק ג דִּינֵי הַנָּשִׂיא וְהַמָּשִׁיחַ אֵימָתַי מְבִיאִים פַּר וְשָׂעִיר וְאֵימָתַי דִּינָם כְּהֶדְיוֹט, וּשְׁאָר דִּינֵי כֹּהֵן גָּדוֹל, וְהַחִלּוּקִים שֶׁבֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל לְכֹהֵן הֶדְיוֹט בְּעִנְיַן הַקְּרְבָּנוֹת וּשְׁאָר דִּינִים. וְכֵן דִּינֵי קְדִימָה בְּקָרְבָּנוֹת וּמִצְוֹת וּבֵין אִישׁ לְאִשָּׁה: **מִשְׁנָה א כֹּהֵן גָּדוֹל וּמֶלֶךְ שֶׁעָבְרוּ מִגְּדֻלָּתָם קֹדֶם הַבָּאַת הַקָּרְבָּן:** כֹּהֵן מָשִׁיחַ שֶׁחָטָא בְּאֹפֶן שֶׁדִּינוֹ לְהָבִיא פַּר (פ"ב מ"ו), **וְאַחַר כָּךְ** קֹדֶם שֶׁהֵבִיא קָרְבָּן **עָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ** וְאֵינוֹ עוֹד כֹּהֵן גָּדוֹל, **וְכֵן נָשִׂיא** [-מָלְךָ] **שֶׁחָטָא** וְצָרִיךְ לְהָבִיא שָׂעִיר (שם), **וְאַחַר כָּךְ** קֹדֶם שֶׁהֵבִיא קָרְבָּן **עָבַר מִגְּדֻלָּתוֹ** וְיָרַד מִמַּלְכוּתוֹ, **כֹּהֵן מָשִׁיחַ** עוֹדֶנּוּ **מֵבִיא פַּר** [וְאַף אִם חָטָא אַחֲרֵי שֶׁעָבַר מֵבִיא פַּר, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"ב)] **וְהַנָּשִׂיא** עוֹדֶנּוּ **מֵבִיא שָׂעִיר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד כג) 'עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא', לְלַמֵּדֵנוּ שֶׁמִּין הַקָּרְבָּן נִקְבָּע לְפִי שְׁעַת הַחֵטְא: **מִשְׁנָה ב דִּינָם כְּשֶׁחָטְאוּ אַחַר שֶׁעָבְרוּ מִגְּדֻלָּתָם:** כֹּהֵן מָשִׁיחַ שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ, וְכֵן הַנָּשִׂיא שֶׁעָבַר מִגְּדֻלָּתוֹ, הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מֵבִיא פַּר כְּדִין כֹּהֵן גָּדוֹל מְשֻׁרַּת, שֶׁעוֹדֶנּוּ בִּקְדֻשָּׁתוֹ, **וְהַנָּשִׂיא** מֵבִיא קָרְבָּן **כַּהֶדְיוֹט,** כְּבִשָּׁה אוֹ שְׂעִירָה, שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁעָבַר מִמַּלְכוּתוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כִּשְׁאָר כָּל אָדָם: **מִשְׁנָה ג דִּינָם כְּשֶׁחָטְאוּ קֹדֶם שֶׁהִתְמַנּוּ:** כֹּהֵן גָּדוֹל וּמֶלֶךְ שֶׁחָטְאוּ **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **נִתְמַנּוּ** לְכְהֻנָּה גְּדוֹלָה אוֹ לְמַלְכוּת, **וְאַחַר כָּךְ נִתְמַנּוּ** וַעֲדַיִן לֹא הֵבִיאוּ קָרְבָּנָם, **הֲרֵי אֵלּוּ** מְבִיאִים קָרְבַּן **כַּהֶדְיוֹט,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּמֶלֶךְ (שם פסוק כב) 'אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא', שֶׁחָטָא כְּשֶׁהוּא נָשִׂיא, וּבְכֹהֵן גָּדוֹל נֶאֱמַר (שם פסוק ג) 'אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא', שֶׁחָטָא כְּשֶׁהוּא כֹּהֵן מָשִׁיחַ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם נוֹדַע לָהֶם שֶׁחָטְאוּ עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **נִתְמַנּוּ חַיָּבִין** בְּקָרְבַּן הֶדְיוֹט, **וּמְשֻׁנִּתְמַנּוּ** - וְאִם נוֹדַע לָהֶם חֶטְאָם רַק לְאַחַר שֶׁהִתְמַנּוּ, **פְּטוּרִין** לְגַמְרֵי מִקָּרְבָּן, שֶׁלְּדַעְתּוֹ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַחֵטְא וִידִיעָתוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְכֵיוָן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנּוֹדַע לָהֶם, כְּבָר חִיּוּבָם עַל חֵטְא זֶה שׁוֹנֶה, הֲרֵי הֵם פְּטוּרִים לְגַמְרֵי. **מֵיהוּ הַנָּשִׂיא:** **וְאֵיזֶהוּ הַנָּשִׂיא** הַמֵּבִיא שָׂעִיר, **זֶה הַמֶּלֶךְ,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת קָרְבַּן הַנָּשִׂיא (שם פסוק כב) **'וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֱלֹהָיו (נָשִׂיא) שֶׁאֵין עַל גַּבָּיו** שְׁלִיט אֶלָּא ה' אֱלֹהָיו: **מִשְׁנָה ד כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּמֶרֶבֶּה בְּגָדִים:** **וְאֵיזֶהוּ הַמָּשִׁיחַ** הַמֵּבִיא פַּר כְּשֶׁחָטָא עַל פִּי הוֹרָאַת עַצְמוֹ, זֶה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְלֹא** הַכֹּהֵן גָּדוֹל **הַמֶּרֶבֶּה בִּבְגָדִים,** דְּהַיְינוּ, שֶׁהִתְחַנֵּךְ בַּעֲבוֹדַת הַכְּהֻנָּה רַק בִּלְבִישַׁת הַבְּגָדִים [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא י) 'וּמִלֵּא אֶת יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת הַבְּגָדִים', וְכָךְ הִתְכַּהֲנוּ כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים אַחַר שֶׁנָּנְזוּ יאשִׁיָּהוּ הַמֶּלֶךְ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה]. **אֵין** חִלּוּק דִּין **בֵּין כֹּהֵן הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לְמֶרֶבֶּה בְּגָדִים, אֶלָּא לְעִנְיַן פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצוֹת,** שֶׁרַק כֹּהֵן מָשׁוּחַ מְבִיאוֹ, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְאֵין** חִלּוּק דִּין **בֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל הַמְשַׁמֵּשׁ** עַתָּה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **לְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁעָבַר** מִלְּשַׁמֵּשׁ בִּכְהֻנָּה גְּדוֹלָה, **אֶלָּא לְעִנְיַן פַּר הַמָּשִׁיחַ קוֹדֵם לְפַר הָעֵדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו** - בְּכָל מַעֲשֵׂי הַקְּרָבָתוֹ. שֶׁכֵּיוָן שֶׁכֹּהֵן הוּא הַמְכַפֵּר וְהָעֵדָה הִיא הַמִּתְכַּפֶּרֶת, הַדִּין נוֹתֵן שֶׁיִּקְדֹּם הַמְכַפֵּר לַמִּתְכַּפֵּר, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּקָרְבְּנוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז יז) 'וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ [וְאַחַר כָּךְ] וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל': **מִשְׁנָה ז דִּין קְדִימָה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה:** הָאִישׁ קוֹדֵם לְאִשָּׁה לְהַחֲיוֹת - בְּהַצָּלַת נְפָשׁוֹת מַצִּיל קֹדֶם אֶת הָאִישׁ, **וּלְהָשִׁיב** אֲבֵדָה - שֶׁמַּחֲזִיר קֹדֶם אֶת אֲבֵדָתוֹ, לְפִי שֶׁהָאִישׁ מְקֻדָּשׁ יוֹתֵר, שֶׁהוּא חַיָּב בְּכָל הַמִּצוֹת וְלֹא רַק בְּמִצוֹת עֲשֵׂה שֶׁאֵין הַזְּמַן גְּרָמָן. **וְהָאִשָּׁה קוֹדֶמֶת לָאִישׁ לְכִסּוּת,** לְפִי שֶׁבָּשְׁתָּהּ מְרֻבָּה מִשֶּׁל הָאִישׁ. **וּלְהוֹצִיאָהּ מִבֵּית הַשֹּׁבִי** כְּדֵי שֶׁלֹּא יַאֲנִסוּהָ. אֲבָל **בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶם עוֹמְדִים לְקַלְקָלָה,** שֶׁאַף הַזָּכָר עוֹמֵד בִּפְנֵי מִשְׁכַּב זָכוּר, אֲזַי **הָאִישׁ קוֹדֵם לָאִשָּׁה** לְהַפְּדוֹת, מִפְּנֵי שֶׁבָּשְׁתּוֹ מְרֻבָּה, שֶׁהָאִשָּׁה דַּרְכָּהּ בְּבֵיאָה: **מִשְׁנָה ח דִּינֵי קְדִימָה בְּמִקְדָּשׁ וּמִיחַס יוֹתֵר:** כֹּהֵן קוֹדֵם לְלֵוִי, שֶׁהוּא קָדוֹשׁ יוֹתֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דה"י א' כג יג) 'בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים', דְּהַיְינוּ מִשְּׁאָר שֵׁבֶט לֵוִי. **לֵוִי** קוֹדֵם **לְיִשְׂרְאֵל,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י ח) 'בָּעֵת הַהִוא הִבְדִּיל ה' אֶת שֵׁבֶט הַלֵּוִי'. **יִשְׂרְאֵל** כָּשֵׁר קוֹדֵם **לְמַמְזֵר,** שֶׁהַכָּשֵׁר מְיֻחָס. **וּמַמְזֵר** קוֹדֵם **לְנָתִין** [-מַהַגִּבְעוֹנִים שֶׁהִתְגַּיְּרוּ בָּעֲרָמָה בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ], לְפִי שֶׁהַמַּמְזֵר בָּא מִטִּפָּה כְּשֵׁרָה שֶׁאָבִיו יְהוּדִי, וְהַנָּתִין בָּא מִטִּפָּה פְּסוּלָה. **וְנָתִין** קוֹדֵם **לְגֵר,** מִפְּנֵי שֶׁהַנָּתִין גָּדַל עִמָּנוּ בִּקְדֻשָּׁה, וְהַגֵּר גָּדַל בֵּין הָאֻמּוֹת. **וְגֵר** קוֹדֵם **לְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר,** מִפְּנֵי שֶׁהָעֶבֶד הָיָה בִּכְלַל אָרוּר בְּקִלְלַת נֹחַ לִכְנַעַן. **אֵימָתַי** נָאֶמְרוּ דִּינֵי קְדִימָה אֵלּוּ, **בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּן שָׁוִין** בַּתּוֹרָה, **אֲבָל אִם הָיָה מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם וְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ, מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם קוֹדֵם לְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ,** שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַתּוֹרָה (משלי ג טו) 'יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים', יוֹתֵר מֵהַנְּכָסִים לִפְנֵי וּלְפָנִים, כְּלוֹמַר מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנִּכְנַס לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: **הֲדָרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת וְכֻלְּהוּ מַסֶּכְיְיתֵי דְּסֵדֶר נְזִיקִין**

פרק ג א כֹּהֵן מָשִׁיחַ שֶׁחָטָא וְאַחַר כָּךְ עָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ, וְכֵן נָשִׂיא שֶׁחָטָא וְאַחַר כָּךְ עָבַר מִגְּדֻלָּתוֹ, כֹּהֵן מָשִׁיחַ מֵבִיא פַּר, וְהַנָּשִׂיא מֵבִיא שָׂעִיר: **ב** כֹּהֵן מָשִׁיחַ שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחוּתוֹ וְאַחַר כָּךְ חָטָא, וְכֵן הַנָּשִׂיא שֶׁעָבַר מִגְּדֻלָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ חָטָא, כֹּהֵן מָשִׁיחַ מֵבִיא פַּר, וְהַנָּשִׂיא שְׂעִיר: **ג** חָטְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִתְמַנּוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְמַנּוּ, הֲרֵי אֵלּוּ כַּהֶדְיוֹט: **ד** וְאֵיזֶהוּ הַמָּשִׁיחַ, הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, לֹא הַמְרֻבֶּה בִּבְגָדִים. אֵין בֵּין כֹּהֵן הַמָּשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לְמֻרְבֶּה בְּגָדִים, אֶלָּא פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וַעֲשִׁירִית הָאֵיפָה. זֶה וְזֶה שָׁוִין בַּעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים, וּמְצֻוִּין עַל הַבְּתוּלָה, וַאֲסוּרִין עַל הָאַלְמָנָה, וְאֵינָן מְטַמְּאִין בִּקְרוֹבֵיהֶן, וְלֹא פוֹרְעִין, וְלֹא פוֹרְמִין, וּמַחֲזִירִין אֶת הָרוֹצֵחַ: **ה** כֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵם מִלְמַעְלָה. כֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב אוֹנֵן וְלֹא אוֹכֵל, וְהַהֶדְיוֹט לֹא מַקְרִיב וְלֹא אוֹכֵל: **ו** כָּל הַתְּדִיר מֻחֲבָרוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. וְכָל הַמֻּקְדָּשׁ מֻחֲבָרוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. פַּר הַמָּשִׁיחַ קוֹדֵם לְפַר הָעֵדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו: **ז** הָאִישׁ קוֹדֵם לָאִשָּׁה לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב אֲבֵדָה, וְהָאִשָּׁה קוֹדֶמֶת לָאִישׁ לְכִסּוּת וּלְהוֹצִיאָהּ מִבֵּית הַשֹּׁבִי. בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶם עוֹמְדִים לְקַלְקָלָה, הָאִישׁ קוֹדֵם לָאִשָּׁה: **ח** כֹּהֵן קוֹדֵם לְלֵוִי, לֵוִי לְיִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר, וּמַמְזֵר לְנָתִין, וְנָתִין לְגֵר, וְגֵר לְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּן שָׁוִין. אֲבָל אִם הָיָה מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם וְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ, מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם קוֹדֵם לְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ:

הֲדָרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת וְכֻלְּהוּ מַסֶּכְיְיתֵי דְּסֵדֶר נְזִיקִין

אחר סיום סדר נזיקין יאמר זה:

הַדְרָן עָלָךְ סֵדֶר נְזִיקִין וְהַדְרָךְ עָלָן. דַּעְתָּן עָלָךְ סֵדֶר נְזִיקִין וְדַעְתָּךְ עָלָן. לָא נִתְנְשִׁי מִנָּךְ סֵדֶר נְזִיקִין וְלָא תִתְנְשִׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי ג״פ:

ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אָמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עָמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא, חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ. וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ: מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן, אָמֵן, אָמֵן, סֶלָה וָעֶד:

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אֲנִי מַשְׁכִּים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אֲנִי עָמֵל וְהֵם עֲמֵלִים. אֲנִי עָמֵל וּמְקַבֵּל שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר, וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם סֵדֶר נְזִיקִין. כָּךְ תַּעֲזֹרֵנִי לְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם. לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, מִתּוֹךְ הַרְחָבָה. לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים (וְהָאֲמוֹרָאִים) וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים בְּסֵדֶר נְזִיקִין וּבְכָל הַסְּפָרִים שֶׁלָּמַדְתִּי. תַּעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי וּלְזֶרַע זַרְעִי, שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיֵקָיִם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא (לְחַדָּתָא). וּלְאַחָיָאָה מֵתַיָּא. וּלְאַסָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא. וּלְמִבְנֵי קִרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם. וּלְשַׁכְלָלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוֵּהּ. וּלְמֶעְקַר פֻּלְחָנָא נֻכְרָאָה מִן אַרְעָא. וּלַאֲתָבָא פֻּלְחָנָא דִּי שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ. וְיִמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיִקָּרֵהּ. [וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וְיִקָּרֵב מְשִׁיחֵהּ]: בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

נוסח ספרד / אשכנז

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: לְעֵלָּא מִן כָּל (לעש״ת לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה. לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ. וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן:

נוסח ע״ט

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר, וְיִתְעַלֶּה, וְיִתְהַלַּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא, שִׁירָתָא, תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּשְׁתָּא, דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן וּלְכוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי, מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא, חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וָרֶוַח וְהַצָּלָה, לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

בספרים הקדושים הביאו לומר פסוקים אלו אחר לימוד המשנה, ויש בהם סוד גדול:

לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ: בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָמַל עָלָי: שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּייָ תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעְטֵנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: שִׂמְחוּ בַייָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב: נֵר לְרַגְלִי דְּבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:

ואחד כך יאמר זה:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּים הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים, גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, הָרִנִּינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט. בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבוֹא לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

משניות

מַסֶּכֶת זְבָחִים

מַסֶּכֶת זְבָחִים עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי הַקָּרְבָּנוֹת הַבָּאִים מִן הַחַי, קָרְבְּנוֹת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף. יִתְבָּאֲרוּ בַּמַּסֶּכֶת אֶפְנֵי עֲבוֹדָתָם, הַקְרָבָתָם וַאֲכִילָתָם שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת הַשּׁוֹנִים, וְהַכְּשֵׁרִים וְהַפְּסוּלִים לֶעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ. כְּמוֹ כֵן יִתְבָּאֲרוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת הַנִּצְרָכוֹת בְּעֵת עֲבוֹדָתָם, וְהַמַּחֲשָׁבוֹת הַפּוֹסְלוֹת וְהַמְפַגְּלוֹת אוֹתָם:

פֶּרֶק א עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת לִשְׁמָהּ:

מִשְׁנָה א זְבָחִים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָם: כָּל הַזְּבָחִים - קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד שֶׁנִּזְבְּחוּ [-שֶׁנִּשְׁחֲטוּ] **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן** אֶלָּא לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר, כְּגוֹן עוֹלָה לְשֵׁם שְׁלָמִים, הֲרֵי אֵלּוּ **כְּשֵׁרִים** וְיִשָּׁלֵים עֲבוֹדָתָם לְשֵׁם קָדָשָׁתָם הָרִאשׁוֹנָה, **אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם הַחוֹבָה** שֶׁלִּשְׁמָהּ הֲבִיאוּם, וְחַיָּב לְהָבִיא קָרְבָּן אַחֵר לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג כד) 'אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה' אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה', פָּתַח בְּנֶדֶר וְסִיֵּם בִּנְדָבָה, שֶׁאִם נִשְׁחַט לִשְׁמוֹ עָלָה לוֹ לְנִדְרוֹ, וְאִם שְׁחָטוֹ לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר הֲרֵי הוּא כְּקָרְבָּן נְדָבָה, שֶׁהַקָּרְבָּן כָּשֵׁר אַךְ לֹא עָלָה לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. [וְאִם שְׁחָטָם סְתָם, עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה]. **חוּץ מִן הַפֶּסַח** שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז א) 'וְעָשִׂיתָ פֶּסַח', וְעוֹד נֶאֱמַר (שמות יב כז) 'וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא', שֶׁיִּהְיוּ עֲשׂוּיָתוֹ לְשֵׁם פֶּסַח, וְהִתְמַעֲטוּ מִפְּסוּקִים אֵלּוּ אִם נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא לְשֵׁם פֶּסַח אוֹ שֶׁלֹּא לְשֵׁם בְּעָלָיו, וְחוּץ **מִן הַחַטָּאת,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא ד לג) 'וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת', שֶׁתִּשָּׁחֵט לְשֵׁם חַטָּאת דַּוְקָא, וְעוֹד נֶאֱמַר (שם פסוק לד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת', לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁאַף עֲבוֹדוֹת הַדָּם יִהְיוּ לִשְׁמָהּ, וְעוֹד נֶאֱמַר (שם פסוק לה) 'וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא', לְלַמֵּד שֶׁתְּהֵיֶה הַכַּפָּרָה 'עָלָיו' וְלֹא עַל חֲבֵרוֹ, וְעַל 'חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא' דַּוְקָא שֶׁיִּקְרַב לְשֵׁם הַחַטָּא שֶׁחָטָא בּוֹ. **הַפֶּסַח** פָּסוּל אִם קָרַב שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ **בִּזְמַנּוֹ** - בְּזְמַן הֶרְאוּי לְהַקְרָבָתוֹ [כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"ג)] אֲבָל בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה דִּינוֹ כִּשְׁלָמִים הַכְּשֵׁרִים אִם נִשְׁחֲטוּ לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר, **וְהַחַטָּאת** פְּסוּלָה **בְּכָל זְמַן** שֶׁנִּשְׁחֲטָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ. [וְאֵין חַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פְּסוּלָה אֶלָּא כְּשֶׁהִקְרִיבָהּ לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר, אֲבָל אִם שְׁחָטָהּ לְשֵׁם חֵלִין אֵינָהּ פְּסוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב טו) 'וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁקָּדָשִׁים מְחַלְּלִים קָדָשִׁים וְאֵין חֵלִין מְחַלְּלִים קָדָשִׁים]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם** שֶׁנִּשְׁחַט שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ פָּסוּל, **הַפֶּסַח** שֶׁנִּשְׁחַט **בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת** שֶׁנִּזְבְּחָה **בְּכָל זְמַן** בַּשָּׁנָה. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** מָקוֹר לִדְבָרָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז ז) 'כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁדִּין הָאָשָׁם וְהַחַטָּאת שָׁוִים, **הַחַטָּאת בָּאָה לְכַפֵּר עַל חַטָּא וְהָאָשָׁם בָּא לְכַפֵּר עַל חַטָּא, מַה חַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אַף הָאָשָׁם פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.** וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שָׁרַק חַטָּאת פְּסוּלָה, שֶׁרַק בָּהּ נֶאֱמַר מִעוּט לִפְסוּל זֶה [וְאַף שֶׁגַּם בָּאָשָׁם נֶאֱמַר (שם ה יט) 'אָשָׁם הוּא', נֶאֱמַר כֵּן לְאַחַר הַקְטָרַת הָאֲמוּרִים וְאִלּוּ בָּא הַכָּתוּב לְמַעֵט עֲשׂוּיַת אָשָׁם שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, הָיָה לוֹ לְהִכָּתֵב קֹדֶם הַקְטָרָה]. וְקָרְבְּנוֹת צִבּוּר אֲפִלּוּ נִשְׁחֲטוּ לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר, שְׁחִיטָתָם מוֹשַׁכְתָּם לְמַה שֶׁהֵם רְאוּיִים לוֹ, וְעָלוּ לַצִּבּוּר לְשֵׁם חוֹבָה: **מִשְׁנָה ב דֵּעוֹת נוֹסָפוֹת בִּשְׁחִיטַת זְבָחִים שֶׁלֹּא לִשְׁמָם: יוֹסֵי בֶּן חוֹנִי אוֹמֵר,** אַף שְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת **הַנִּשְׁחָטִים לְשֵׁם פֶּסַח** בַּזְּמַן הָרָאוּי לְהַקְרָבָתוֹ, **וּלְשֵׁם חַטָּאת** בְּכָל זְמַן, **פְּסוּלִים,** כִּדְין פֶּסַח וְחַטָּאת הַפְּסוּלִים כְּשֶׁהֵם קְרֵבִים שֶׁלֹּא לִשְׁמָם. **שִׁמְעוֹן אָחִי עֲזַרְיָה אוֹמֵר,** אַף שְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁנִּשְׁחֲטוּ לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר, אִם **שְׁחָטָן לְשֵׁם** קָרְבָּן **הַגָּבוֹהַּ מֵהֶן** בְּקְדֻשָּׁתוֹ, **כְּשֵׁרִין,** וְאִם שְׁחָטָן **לְשֵׁם** קָרְבָּן **הַנָּמוּךְ מֵהֶם בְּקְדֻשָּׁתוֹ, פְּסוּלִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוּם פִּסַּח אוֹ עִוֵּר כָּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַה' אֱלֹהֶיךָ', וְנֶאֱמַר (שם כב כ) 'כָּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ כִּי לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם'. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר** בַּחֹדֶשׁ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁזְּמַנּוֹ הוּא 'בֵּין הָעַרְבָּיִם' (שמות יב ו), נִמְצָא שֶׁשְּׁחִיטָתוֹ בַּבֹּקֶר הֲרֵי הִיא 'שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ' וְדִינוֹ כִּשְׁלָמִים הַכְּשֵׁרִים כְּשֶׁנִּשְׁחֲטוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָם. וּבֶן בְּתֵירָא **פּוֹסֵל כְּאִלּוּ נִשְׁחַט** פֶּסַח זֶה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בֵּין הָעַרְבָּיִם, וְחָשׁוּב כְּנִשְׁחַט בִּזְמַנּוֹ, כֵּיוָן שֶׁיּוֹם זֶה הוּא יוֹם הַקְרָבַת הַפֶּסַח. **דַּיָּן עוֹלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ: אָמַר שִׁמְעוֹן בֶּן עֲזַאי, מְקֻבָּל אֲנִי** - קַבָּלָה בְּיָדַי **מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים** [-זְקֵנִים, וְנִכְתַּב בִּלְשׁוֹן יָחִיד לְהוֹרוֹת שֶׁכֻּלָּם הִסְכִּימוּ בְּדָבָר כְּאִישׁ אֶחָד] **בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ** אֶת **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה** בַּיְשִׁיבָה כְּנָשִׂיא בְּמָקוֹם רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **שֶׁכָּל הַזְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִים** לַכֹּהֲנִים אוֹ לַבְּעָלִים, **שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים מִשּׁוּם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת** שֶׁפְּסוּלִים אִם נִשְׁחֲטוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָם, אֲבָל קָרְבָּן שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל, וְנִשְׁחַט שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, פָּסוּל. **וְלֹא הוֹסִיף בֶּן עֲזַאי** בְּעֵדוּתוֹ זוֹ עַל דִּין הַמִּשְׁנָה לְעֵיל (מ"א) **אֶלָּא** אֶת **הָעוֹלָה,** שֶׁהוּא הַקָּרְבָּן הַיָּחִיד שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל. **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים** אֶלָּא הִכְרִיעוּ שֶׁאַף עוֹלָה דִּינָהּ כִּשְׁאָר הַזְּבָחִים: **מִשְׁנָה ד 'שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ' בִּשְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת: הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן,** אוֹ שֶׁקִּבֵּל דָּמָם בִּכְלִי שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, **וְהִלֵּךְ** - אוֹ שֶׁהוֹלִיכוֹ דָּמָם לְמִזְבֵּחַ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, **וְזָרַק** - אוֹ שֶׁזָּרְקוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ** אֲפִלּוּ בְּאוֹתָהּ עֲבוֹדָה אִם חָשַׁב תְּחִלָּה **לִשְׁמָן** וְאַחַר כָּךְ **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ** שֶׁחָשַׁב תְּחִלָּה **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן** וְאַחַר כָּךְ **לִשְׁמָן,** בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ הֲרֵי הֵם **פְּסוּלִים** [וְהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת, לֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה]. **כֵּיצַד** הִיא מַחֲשֶׁבֶת **לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן** בְּאוֹתָהּ עֲבוֹדָה, כְּגוֹן שֶׁעָשָׂאָהּ **לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם שְׁלָמִים.** וּמַחֲשֶׁבֶת **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן** הִיא בְּאֹפֶן שֶׁעָשָׂה אֶת תְּחִלַּת הָעֲבוֹדָה **לְשֵׁם שְׁלָמִים** וְהִמְשִׁיכָהּ **לְשֵׁם הַפֶּסַח.** שֶׁהַזֶּבַח נִפְסָל בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים [-עֲבוֹדוֹת], **בַּשְּׁחִיטָה, וּבְקִבּוּל** הַדָּם, **וּבְהִלּוּךְ** הַדָּם לַמִּזְבֵּחַ, **וּבַזְּרִיקָה** שֶׁל הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר בְּהִלּוּךְ** הַדָּם שֶׁלֹּא לְשֵׁם הַקָּרְבָּן, **שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר** לְקָרְבָּן **שֶׁלֹּא בִּשְׁחִיטָה וְשֶׁלֹּא בְקַבָּלָה וְשֶׁלֹּא בִּזְרִיקָה,** וְכֵיוָן שֶׁעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ מַכְרָחוֹת, מַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פּוֹסֶלֶת בָּהֶם, **אֲבָל אֶפְשָׁר** לְקָרְבָּן **שֶׁלֹּא בְּהִלּוּךְ** דָּמוֹ לַמִּזְבֵּחַ, בְּאֹפֶן **שֶׁשּׁוֹחֵט בְּצַד** [-סָמוּךְ אֶל] **הַמִּזְבֵּחַ,** וּמְקַבֵּל **וְזוֹרֵק** מִיָּד אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּלִי הוֹלָכָה, וְלָכֵן אֵין הַהוֹלָכָה חֲשׁוּבָה לְפָסוֹל כְּשֶׁנַּעֲשְׂתָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ. וְאִלּוּ חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁמִּכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהִיא עֲבוֹדָה, וּפְסוּלָה בְּזָר, לְפִיכָךְ מַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פּוֹסֶלֶת בָּהּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמְּהַלֵּךְ** עִם הַדָּם **בְּמָקוֹם שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַלֵּךְ,** כֵּיוָן שֶׁשָּׁחַט בְּרחוּק מֵהַמִּזְבֵּחַ וּבְהִלּוּכוֹ מְקָרְבוֹ לַמִּזְבֵּחַ, **הַמַּחֲשָׁבָה** שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ **פּוֹסֶלֶת** בָּהּ, **וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַלֵּךְ,** כֵּיוָן שֶׁשָּׁחַט סָמוּךְ לַמִּזְבֵּחַ וְהוֹלָכָתוֹ מַרְחִיקָה אֶת הַדָּם מֵהַמִּזְבֵּחַ, **אֵין הַמַּחֲשָׁבָה** שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ **פּוֹסֶלֶת** בָּהּ:

מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק א

פרק א כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְחַטָּאת בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם בְּכָל זְמַן. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַחַטָּאת בָּאָה עַל חֵטְא, מַה חַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אַף הָאָשָׁם פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ: **ב** יוֹסֵי בֶּן חוֹנִי אוֹמֵר, הַנִּשְׁחָטִים לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם חַטָּאת, פְּסוּלִים. שִׁמְעוֹן אָחִי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, שְׁחָטָן לְשֵׁם גָּבוֹהַּ מֵהֶן, כְּשֵׁרִין. לְשֵׁם נָמוּךְ מֵהֶן, פְּסוּלִים. כֵּיצַד, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדָשִׁים קַלִּים, פְּסוּלִין. קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדָשִׁים, כְּשֵׁרִין. הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם שְׁלָמִים, כְּשֵׁרִין. וּשְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם בְּכוֹר, לְשֵׁם מַעֲשֵׂר, פְּסוּלִין: **ג** הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בְּשַׁחֲרִית בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר. בֶּן בְּתֵירָא פּוֹסֵל כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בֵּין הָעַרְבָּיִם. אָמַר שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מְקֻבָּל אֲנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּיְשִׁיבָה, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. וְלֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי אֶלָּא הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ד** הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, פְּסוּלִים. כֵּיצַד לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם שְׁלָמִים. שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, לְשֵׁם שְׁלָמִים וּלְשֵׁם הַפֶּסַח. שֶׁהַזֶּבַח נִפְסָל בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים, בַּשְּׁחִיטָה וּבְקִבּוּל וּבְהִלּוּךְ וּבַזְּרִיקָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר בַּהִלּוּךְ, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בִּשְׁחִיטָה בְּקַבָּלָה וְשֶׁלֹּא בִּזְרִיקָה, אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בְּהִלּוּךְ, שׁוֹחֵט בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ וְזוֹרֵק. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמְּהַלֵּךְ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַלֵּךְ, הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַלֵּךְ, אֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת:

המבוארות

מֵהֶם' אֵינָם מְחַלְּלִים. כֵּיצַד, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדָשִׁים קַלִּים, פְּסוּלִין, שֶׁנִּשְׁחֲטוּ לְשֵׁם קָרְבָּן הַנָּמוּךְ מִקְּדֻשָּׁתָם, וְקָדָשִׁים קַלִּים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם קָדָשִׁים, כְּשֵׁרִין, שֶׁנִּשְׁחֲטוּ לְשֵׁם קָרְבָּן הַמּוּרָם מֵהֶם בִּקְדֻשָּׁתוֹ. וְכֵן **הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם שְׁלָמִים, כְּשֵׁרִין, וּשְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם בְּכוֹר** אוֹ **לְשֵׁם מַעֲשֵׂר, פְּסוּלִין,** אַף שֶׁשִּׁלְשְׁתָּם קָדָשִׁים קַלִּים, לְפִי שֶׁשְּׁלָמִים חֲמוּרִים מִבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, שֶׁשְּׁלָמִים טְעוּנִים סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק וְדָמָם טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְאִלּוּ בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר אֵינָם טְעוּנִים כָּל אֵלּוּ וְדָמָם נִזְרָק עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּמַתָּנָה אַחַת: **מִשְׁנָה ג זְמַן הַפֶּסַח שֶׁפָּסוּל בּוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ: הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בְּשַׁחֲרִית בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר** בְּנִיסָן, **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ** אֶלָּא לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר, **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר כְּאִלּוּ נִשְׁחַט** פֶּסַח זֶה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בֵּין הָעַרְבָּיִם, וְחָשׁוּב כְּנִשְׁחַט בִּזְמַנּוֹ, כֵּיוָן שֶׁיּוֹם זֶה הוּא יוֹם הַקְרָבַת הַפֶּסַח. **דַּיָּן עוֹלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ: אָמַר שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מְקֻבָּל אֲנִי** - קַבָּלָה בְּיָדַי **מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵנִים** [-זְקֵנִים, וְנִכְתַּב בִּלְשׁוֹן יָחִיד לְהוֹרוֹת שֶׁכֻּלָּם הִסְכִּימוּ בְּדָבָר כְּאִישׁ אֶחָד] **בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ** אֶת **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה** בַּיְשִׁיבָה כְּנָשִׂיא בְּמָקוֹם רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **שֶׁכָּל הַזְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִים** לַכֹּהֲנִים אוֹ לַבְּעָלִים, **שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים מִשּׁוּם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת** שֶׁפְּסוּלִים אִם נִשְׁחֲטוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָם, אֲבָל קָרְבָּן שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל, וְנִשְׁחַט שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, פָּסוּל. **וְלֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי** בְּעֵדוּתוֹ זוֹ עַל דִּין הַמִּשְׁנָה לְעֵיל (מ"א) **אֶלָּא** אֶת **הָעוֹלָה,** שֶׁהוּא הַקָּרְבָּן הַיָּחִיד שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל. **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים** אֶלָּא הִכְרִיעוּ שֶׁאַף עוֹלָה דִּינָהּ כִּשְׁאָר הַזְּבָחִים: **מִשְׁנָה ד 'שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ' בִּשְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת: הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן,** אוֹ שֶׁקִּבֵּל דָּמָם בִּכְלִי שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, **וְהִלֵּךְ** - אוֹ שֶׁהוֹלִיכוֹ דָּמָם לְמִזְבֵּחַ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, **וְזָרַק** - אוֹ שֶׁזָּרְקוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ** אֲפִלּוּ בְּאוֹתָהּ עֲבוֹדָה אִם חָשַׁב תְּחִלָּה **לִשְׁמָן** וְאַחַר כָּךְ **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ** שֶׁחָשַׁב תְּחִלָּה **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן** וְאַחַר כָּךְ **לִשְׁמָן,** בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ הֲרֵי הֵם **פְּסוּלִים** [וְהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת, לֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה]. **כֵּיצַד** הִיא מַחֲשֶׁבֶת **לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן** בְּאוֹתָהּ עֲבוֹדָה, כְּגוֹן שֶׁעָשָׂאָהּ **לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם שְׁלָמִים.** וּמַחֲשֶׁבֶת **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן** הִיא בְּאֹפֶן שֶׁעָשָׂה אֶת תְּחִלַּת הָעֲבוֹדָה **לְשֵׁם שְׁלָמִים** וְהִמְשִׁיכָהּ **לְשֵׁם הַפֶּסַח.** שֶׁהַזֶּבַח נִפְסָל בְּאַרְבָּעָה דְבָרִים [-עֲבוֹדוֹת], **בַּשְּׁחִיטָה, וּבְקִבּוּל** הַדָּם, **וּבְהִלּוּךְ** הַדָּם לַמִּזְבֵּחַ, **וּבַזְּרִיקָה** שֶׁל הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר בְּהִלּוּךְ** הַדָּם שֶׁלֹּא לְשֵׁם הַקָּרְבָּן, **שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר** לְקָרְבָּן **שֶׁלֹּא בִּשְׁחִיטָה וְשֶׁלֹּא בְקַבָּלָה וְשֶׁלֹּא בִּזְרִיקָה,** וְכֵיוָן שֶׁעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ מַכְרָחוֹת, מַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פּוֹסֶלֶת בָּהֶם, **אֲבָל אֶפְשָׁר** לְקָרְבָּן **שֶׁלֹּא בְּהִלּוּךְ** דָּמוֹ לַמִּזְבֵּחַ, בְּאֹפֶן **שֶׁשּׁוֹחֵט בְּצַד** [-סָמוּךְ אֶל] **הַמִּזְבֵּחַ,** וּמְקַבֵּל **וְזוֹרֵק** מִיָּד אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּלִי הוֹלָכָה, וְלָכֵן אֵין הַהוֹלָכָה חֲשׁוּבָה לְפָסוֹל כְּשֶׁנַּעֲשְׂתָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ. וְאִלּוּ חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁמִּכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהִיא עֲבוֹדָה, וּפְסוּלָה בְּזָר, לְפִיכָךְ מַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פּוֹסֶלֶת בָּהּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַמְּהַלֵּךְ** עִם הַדָּם **בְּמָקוֹם שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַלֵּךְ,** כֵּיוָן שֶׁשָּׁחַט בְּרחוּק מֵהַמִּזְבֵּחַ וּבְהִלּוּכוֹ מְקָרְבוֹ לַמִּזְבֵּחַ, **הַמַּחֲשָׁבָה** שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ **פּוֹסֶלֶת** בָּהּ, **וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַלֵּךְ,** כֵּיוָן שֶׁשָּׁחַט סָמוּךְ לַמִּזְבֵּחַ וְהוֹלָכָתוֹ מַרְחִיקָה אֶת הַדָּם מֵהַמִּזְבֵּחַ, **אֵין הַמַּחֲשָׁבָה** שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ **פּוֹסֶלֶת** בָּהּ:

פֶּרֶק ב פְּסוּלִים בַּעֲבוֹדוֹת הַקָּרְבָּן, וְדִינֵי פִּגּוּל:

בָּעוֹבֵד: 'וְינָזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְלוּ' לִמֵּד עַל הַזָּר שֶׁעָבַד שֶׁחִלֵּל אֶת הַקֳּדָשִׁים. וְכֵן נִפְסְלוּ אִם קִבְּלָם כֹּהֵן הַפָּסוּל לָעֲבוֹדָה, כְּגוֹן כֹּהֵן הֶדְיוֹט **אוֹנֵן** [-בְּיוֹם מִיתַת אָחָד מִשִּׁבְעַת קְרוֹבָיו], אוֹ כֹּהֵן **טָבוּל יוֹם** שֶׁטָּבַל אַחַר טֻמְאָתוֹ וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין לְהַעֲרֶב שָׁמֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים', אוֹ שֶׁקִּבֵּל אֶת הַדָּם כְּשֶׁהוּא **מְחֻסַּר בְּגָדִים,** דְּהַיְינוּ כֹּהֵן הֶדְיוֹט לְלֹא אַרְבַּעַת בְּגָדָיו, וְכֹהֵן גָּדוֹל לְלֹא שְׁמוֹנַת בְּגָדָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כט ט) 'וְהָיְתָה לָהֶם כְּהֻנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם', לְלַמֵּד שֶׁכְּהֻנָּתָם עֲלֵיהֶם רַק בִּזְמַן שֶׁבִּגְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם, אוֹ כֹּהֵן שֶׁנִּטְהַר מִטֻּמְאָתוֹ אַךְ עֲדַיִן **מְחֻסַּר כְּפוּרִים** - לֹא הֵבִיא אֶת קָרְבְּנוֹתָיו, כְּגוֹן שֶׁהוּא זָב אוֹ מְצֹרָע [שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹלְדָת (ויקרא יב ח) 'וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה', וְלָמַדְנוּ מִכָּאן לְכָל מְחֻסְּרֵי כַּפָּרָה שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ אֶת הַכַּפָּרָה אֵינָם 'טְהוֹרִים' לְעִנְיַן קָדָשִׁים], אוֹ כֹּהֵן **שֶׁלֹּא רָחַץ** [-רָחַץ] **יָדָיִם וְרַגְלַיִם** מִן הַכִּיּוֹר קֹדֶם עֲבוֹדָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם 'חָק עוֹלָם' (שמות ל כא) וְנִלְמַד בִּגְזֵרָה שָׁוָה מִבִּגְדֵי כְהֻנָּה, אוֹ כֹּהֵן **עָרֵל,** שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מד ט) 'כָּל בֶּן נֵכָר עֲרַל לֵב וְעֲרַל בָּשָׂר', הִקִּישׁ הַכָּתוּב עָרֵל לְנָכְרִי שֶׁפְּשׁוּט מִפְּרָא שֶׁאִם עָבַד פָּסַל, אוֹ כֹּהֵן **טָמֵא** בְּטֻמְאַת שֶׁרֶץ. **פְּסוּלִים מֵחֲמַת חִסָּרוֹן בְּעֲבוֹדָה:** וְכֵן כֹּהֵן שֶׁקִּבֵּל דָּם כְּשֶׁהוּא **יוֹשֵׁב,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ה) 'לַעֲמֹד לְשָׁרֵת', אוֹ שֶׁהָיְתָה חֲצִיצָה בֵּינוֹ לִרְצִפַּת הָעֲזָרָה, שֶׁהָיָה **עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵלִים**, וַאֲפִלּוּ אִם עָמַד **עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה** שֶׁהִיא מִין בָּשָׂר, וַאֲפִלּוּ אִם עָמַד **עַל גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבֵרוֹ** שֶׁהוּא אָדָם כְּמוֹתוֹ, מִכָּל מָקוֹם **פָּסַל**, שֶׁרִצְפַּת הָעֲזָרָה מְקֻדֶּשֶׁת כְּשֵׁם שְׁכֵלִי שָׁרֵת מְקַדֵּשׁ אֶת הַדָּבָר הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, וּכְשֵׁם שְׁכֵלִי שָׁרֵת פָּסוּל בַּחֲצִיצָה כָּךְ צָרִיךְ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה חֲצִיצָה בֵּין הַכֹּהֵן הָעוֹבֵד לָרִצְפָּה. וְכֵן אִם **קִבֵּל** אֶת הַדָּם **בִּשְׂמֹאל** [-בִּיַד שְׂמֹאל], **פָּסַל,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד כה) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה', וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶצְבַּע' הוּא יָמִין [כְּנֶאֱמַר בְּמִצְרָע (שם יד טז) 'וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשֶּׁמֶן'], וּלְדַעַת חֲכָמִים יֵשׁ לִדְרֹשׁ אֶת תֵּבֵת 'אֶצְבָּעוֹ' הֵן עַל קַבָּלַת הַדָּם הַמְּזֻכֶּרֶת קֹדֶם בַּמִּלִּים 'וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת', וְהֵן עַל זְרִיקָתוֹ הַמְּזֻכֶּרֶת בַּהֶמְשֵׁךְ בַּמִּלִּים 'וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה', שֶׁשְּׁתֵּיהֶן יֵעָשׂוּ בְּיָמִין. וְ**רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ מִקְרָא נִדְרָשׁ רַק לְמָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו, וְתֵבַת 'אֶצְבָּעוֹ' מוֹסֶבֶת עַל זְרִיקַת הַדָּם בִּלְבַד וְלֹא עַל קַבָּלָתוֹ. **נִשְׁפַּךְ הַדָּם עַל הָרִצְפָּה** קֹדֶם שֶׁהִתְקַבֵּל בִּכְלִי, **וַאֲסָפוֹ** הַכֹּהֵן בִּכְלִי, **פָּסוּל,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז יד) 'וְלָקַח מִדַּם הַפָּר', וְגוֹרְעִים אֶת הָאוֹת מ' מִתֵּבַת 'מִדַּם' וּמוֹסִיפִים אוֹתָהּ לְתֵבַת 'הַפָּר', וּכְאִלּוּ נֶאֱמַר 'וְלָקַח דָּם מַהֲפָר' דָּוְקָא וְלֹא מֵהָרִצְפָּה [וְאֵין לְפָרֵשׁ שֶׁכַּוָּנַת הַפָּסוּק שֶׁיְּקַבֵּל הַכֹּהֵן רַק חֶלֶק מַהַדָּם, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר (שם ד ז) 'וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ']. **נִתְּינַת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ:** אִם **נְתָנוֹ** לַדָּם **עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ** שֶׁאֵינוֹ מְקוֹם מַתַּן דָּמִים, אוֹ שֶׁזָּרְקוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ **שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַיְסוֹד** - בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בְּתַחְתִּיתוֹ יְסוֹד [שֶׁהַיְסוֹד לֹא הִקִּיף אֶת כָּל הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא רַק אֶת צִדּוֹ הַצְּפוֹנִי וְהַמַּעֲרָבִי, וְעוֹד אַמָּה בַּמִּזְרָח וְאַמָּה בַּמַּעֲרָב], וּבִשְׁיָרֵי דַּם הַחַטָּאת נֶאֱמַר (שם פסוק ל) 'וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ', וְיֵשׁ לִלְמֹד בְּכָל שֶׁכֵּן שֶׁמַּתַּן הַדָּם עַצְמוֹ יִהְיֶה בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ יְסוֹד, אוֹ שֶׁנָּתַן **אֶת** דַּם הַקָּרְבָּנוֹת **הַנִּתָּנִין לְמַטָּן** - לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא [חוּט בְּצֶבַע אָדָם הַמַּקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶמְצַע גָּבְהוֹ], **לְמַעְלָן** - לְמַעְלָה מִחוּט הַסִּקְרָא, **וְאֶת** - אוֹ שֶׁנָּתַן אֶת דַּם **הַנִּתָּנִין לְמַעְלָן** [חַטַּאת בְּהֵמָה וְעוֹלַת הָעוֹף] **לְמַטָּן,** אוֹ שֶׁנָּתַן **אֶת הַנִּתָּנִים בִּפְנִים** - הַטְּעוּנִים לְהִנָּתֵן עַל גַּבֵּי מִזְבַּח הַזָּהָב בְּהֵיכָל [כַּפָּר וְשָׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וּפָרִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים (להלן פ"ה מ"ב)], עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבָּעֲזָרָה **בַּחוּץ,** וְ**אֶת הַנִּתָּנִין** - אוֹ שֶׁנָּתַן אֶת הַנִּתָּנִים **בַּחוּץ,** עַל גַּבֵּי מִזְבַּח הַזָּהָב **שֶׁבִּפְנִים.** בְּכָל אֵלּוּ, **פָּסוּל** הַקָּרְבָּן, וְהַבָּשָׂר אָסוּר בַּאֲכִילָה, **וְאֵין בּוֹ** [-בַּאֲכִילָתוֹ] חִיּוּב **כָּרֵת.** וְאִם שְׁחָטוֹ עַל מְנָת **לִזְרֹק דָּמוֹ לְמָחָר** שֶׁהוּא אַחַר הַזְּמַן הָרָאוּי לִזְרִיקָתוֹ [מַחֲשֶׁבֶת 'חוּץ לִזְמַנּוֹ'], **אוֹ** אֲפִלּוּ **לִזְרֹק** רַק **מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר,** אוֹ עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** אֶת **אֵמוּרָיו לְמָחָר,** **אוֹ** אֲפִלּוּ רַק אֶת **אֵמוּרָיו לְמָחָר.** אוֹ עַל מְנָת **לֶאֱכֹל** אֶת **בְּשָׂרוֹ לְמָחָר** שֶׁהוּא לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתוֹ [בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁזְּמַן אֲכִילָתָם יוֹם וָלַיְלָה, כְּתוֹדָה וְחַטָּאת, וְאִלּוּ שְׁלָמִים יִפָּסְלוּ בְּמַחֲשָׁבָה לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרָם אַחַר שְׁנֵי יָמִים], **אוֹ** אֲפִלּוּ רַק לֶאֱכֹל **כְּזַיִת מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר. אוֹ** אֲפִלּוּ **שֶׁחָשַׁב לֶאֱכֹל כְּזַיִת מֵעוֹר הָאַלְיָה לְמָחָר,** בְּכָל אֵלּוּ חָל עַל אוֹתוֹ קָרְבָּן שֵׁם **'פִּגּוּל',** וְהוּא פָּסוּל **וְחַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילַת כְּזַיִת מִבְּשָׂרוֹ **כָּרֵת,** גַּם אִם לְבַסּוֹף אֲכָלוֹ בִּזְמַנּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז יח) 'וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה, הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ, פִּגּוּל יִהְיֶה, וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא', דְּהַיְינוּ מַחֲשֶׁבֶת 'חוּץ לִזְמַנּוֹ' [שֶׁאֵין לְפָרְשׁוֹ בַּאֲכִילָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁאֵין סְבָרָא לוֹמַר שֶׁקָּרְבָּן שֶׁקָּרַב הַקָּרֵב בְּהֶכְשֵׁר יֵחָזֵר וְיִפָּסֵל, וְעוֹד שֶׁלְּשׁוֹן 'לֹא יֵחָשֵׁב' מוֹרֶה שֶׁהַפָּסוּק עוֹסֵק בִּפְסוּל מַחֲשָׁבָה], וְתֵבוֹת 'פִּגּוּל יִהְיֶה', מְרַבּוֹת גַּם מַחֲשֶׁבֶת 'חוּץ לִמְקוֹמוֹ'. וּמִכְּפִילוּת הַלָּשׁוֹן 'הָאֹכֵל יֹאכַל', לָמְדְנוּ שֶׁדִּין זֶה הוּא הֵן בְּחוֹשֵׁב עַל 'אֲכִילַת אָדָם' אוֹ עַל 'אֲכִילַת מִזְבֵּחַ', דְּהַיְינוּ עַל אֲכִילַת הַבָּשָׂר אוֹ הַקְּטֹרֶת הָאֲמוּרִים. וְאִסּוּר כָּרֵת נִלְמַד בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'עָוֹן' - עָוֹן (שם יט ח), וְכֵיוָן שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא', בְּלָשׁוֹן יָחִיד, מִשְׁמַע שֶׁרַק בְּמַחֲשָׁבָה אַחַת חַיָּב כָּרֵת, וְהִיא מַחֲשֶׁבֶת 'חוּץ לִזְמַנּוֹ' הַדּוֹמָה לְאִסּוּר נוֹתָר שֶׁהוּא פִּסּוּל הַבָּא מֵחֲמַת הַזְּמַן:

משנה ג פְּרָטִים בְּדִין פִּגּוּל: **זֶה הַכְּלָל** בְּמַחֲשֶׁבֶת 'חוּץ לִזְמַנּוֹ' וְ'חוּץ לִמְקוֹמוֹ', **כָּל הַשּׁוֹחֵט,** וְ**הַמְקַבֵּל** - אוֹ מְקַבֵּל אֶת הַדָּם, **וְהַמְהַלֵּךְ** - אוֹ הַמּוֹלִיכוֹ לְמִזְבֵּחַ, **וְהַזּוֹרֵק** - אוֹ הַזּוֹרְקוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְהָיְתָה דַּעְתּוֹ **לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל** מֵאוֹתוֹ קָרְבָּן, דְּהַיְינוּ בְּשָׂרוֹ, אוֹ **לְהַקְטִיר** מִמֶּנּוּ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ **לְהַקְטִיר,** דְּהַיְינוּ אֲמוּרָיו, **חוּץ לִמְקוֹמוֹ,** **פָּסוּל** הַקָּרְבָּן, **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת** לָאוֹכְלוֹ. וְאִם חָשַׁב לַעֲשׂוֹת כֵּן **חוּץ לִזְמַנּוֹ,** הֲרֵי זֶה **פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילַת בְּשָׂרוֹ **כָּרֵת.** [אֲבָל אִם חָשַׁב לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל אוֹ לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, כְּשֵׁר, כְּדַעַת חֲכָמִים לְהַלָּן (פ"ג מ"ג)]. **וּבִלְבַד שֶׁיְּקָרֵב הַמּוֹתִיר** - וְאֵין חָל שֵׁם 'פִּגּוּל' אֶלָּא אִם נַעֲשׂוּ עֲבוֹדוֹת הַדָּם שֶׁהוּא הַ'מּוֹתִיר' **כְּמִצְוָתוֹ,** אֲבָל אִם חָשַׁב עִם מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ גַּם מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ שֶׁנִּשְׁפַּךְ הַדָּם, לֹא חָל עָלָיו שֵׁם פִּגּוּל, וְהָאוֹכֵל מִבְּשָׂרוֹ אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת. שֶׁנֶּאֱמַר בְּפִגּוּל 'לֹא יֵרָצֶה' כְּלָשׁוֹן הַכְּתוּבָה גַּם בְּקָרְבָּן כָּשֵׁר, לוֹמַר שֶׁ'כְּהֶרְצָאַת כָּשֵׁר כָּךְ הֶרְצָאַת פִּגּוּל', כְּשֵׁם שֶׁאֵין קָרְבָּן כָּשֵׁר מֻרְצֶה אֶלָּא בִּזְרִיקָה שֶׁהִיא סוֹף הָעֲבוֹדוֹת הַמּוֹתִירוֹת, כָּךְ שֵׁם פִּגּוּל תָּלוּי וְעוֹמֵד וְאֵינוֹ נִקְבָּע אֶלָּא בִּזְרִיקַת הַדָּם:

משנה ד קֶרֶב הַמּוֹתִיר כְּמִצְוָתוֹ: **כֵּיצַד** הָאָפָן שֶׁבּוֹ **קָרַב הַמּוֹתִיר כְּמִצְוָתוֹ** וְחָל שֵׁם פִּגּוּל עַל הַקָּרְבָּן, כְּגוֹן **שֶׁשָּׁחַט בִּשְׁתֵּיקָה** - לְלֹא מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת, **וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ עָשָׂה בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ** הַמְפַגֶּלֶת. **אוֹ שֶׁשָּׁחַט** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק בִּשְׁתֵּיקָה** - לְלֹא מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת. **אוֹ שֶׁשָּׁחַט וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ, זֶה הוּא שֶׁקָּרַב הַמּוֹתִיר כְּמִצְוָתוֹ** - שֶׁלֹּא אֵרַע פְּסוּל אַחַר בַּקָּרְבָּן מִלְּבַד פְּסוּל מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה נִקְבָּע בְּשֵׁם 'פִּגּוּל'. **כֵּיצַד לֹא קָרַב הַמּוֹתִיר כְּמִצְוָתוֹ,** וּבְאֹפֶן זֶה אֵינוֹ נִקְבָּע כְּ'פִּגּוּל' וְאֵין חַיָּבִים כָּרֵת עַל אֲכִילָתוֹ, כְּגוֹן **שֶׁשָּׁחַט** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ עָשָׂה בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ עָשָׂה בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִמְקוֹמוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁחַט וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ עָשָׂה בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ: הַשּׁוֹחֵט אֶת**

משניות

מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק ג

המבוארות

- שֶׁעָשָׂה אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִמְקוֹמוֹ**, אַף שֶׁאֵת שְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת עָשָׂה בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ, בְּכָל אֶפָּנִים אֵלּוּ אֵינוֹ פִּגּוּל, כֵּיוָן שֶׁמִּלְבַּד מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ נוֹסֵף פִּסּוּל שֶׁל מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ. וְכֵן **הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן**, וְנִפְסְלוּ בְּמַחֲשָׁבָה זוֹ (לעיל פ"א מ"א), **וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ**. **אוֹ שֶׁשְּׁחָטוֹ בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק בְּמַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוֹ, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק** - שֶׁעָשָׂה אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ בְּמַחֲשֶׁבֶת **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן** וּשְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת עָשָׂה בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ, **זֶהוּ שֶׁלֹּא קָרַב הַמְּתִיר כְּמִצְוָתוֹ**, שֶׁלִּבַּד מַחֲשֶׁבֶת הַפִּגּוּל הָיָה בַּקְּרָבָן גַּם פִּסּוּל 'שֶׁלֹּא לִשְׁמָן', וְלָכֵן אֵינוֹ פִּגּוּל [אֲבָל בִּשְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָן פּוֹסֶלֶת בָּהֶם, נִמְצָא שֶׁקָּרֵב הַמְּתִיר כְּהִלְכָתוֹ וַהֲרֵי הוּא פִּגּוּל]:

מִשְׁנָה ה מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ בְּעֲבוֹדָה אַחַת: חָשַׁב הַכֹּהֵן בְּאַחַת מֵהֶעֲבוֹדוֹת עַל מְנָת לֶאֱכֹל כְּזַיִת בַּחוּץ, וּבְהֶמְשֵׁךְ אוֹתָהּ הָעֲבוֹדָה חָשַׁב עַל מְנָת לֶאֱכֹל כְּזַיִת לְמָחָר, אוֹ שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל לֶאֱכֹל כְּזַיִת לְמָחָר וּכְזַיִת בַּחוּץ, אוֹ לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר. אוֹ לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, וְכַחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, **פָּסוּל** הַקָּרְבָּן, **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת** עַל אֲכִילָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֲרַע בּוֹ גַּם פִּסּוּל 'חוּץ לִמְקוֹמוֹ'. **קְדִימַת מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל לְמַחֲשֶׁבֶת פָּסוּל**: וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא מַחֲשֶׁבֶת שְׁאָר פְּסוּלִים מַפְקִיעָה דִּין 'פִּגּוּל', אַף כְּשֶׁחָשַׁב תְּחִלָּה מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** [גִּרְסַת הרע"ב: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**], **זֶה הַכְּלָל, אִם מַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן** - חוּץ לִזְמַנּוֹ שֶׁהִיא מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל **קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם** - חוּץ לִמְקוֹמוֹ שֶׁהִיא מַחֲשֶׁבֶת פָּסוּל, **הֲרֵי הוּא פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְאִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן**, בְּאֹפֶן זֶה דַּוְקָא הַקָּרְבָּן רַק **פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** [וְזוֹ דֵּעַת תַּנָּא קַמָּא שָׁנִּשְׁנְתָה שׁוּב כְּדֵי לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁכָּךְ הַהֲלָכָה (רע"א)], **זֶה וָזֶה** - בֵּין אִם קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת הַפִּגּוּל וּבֵין אִם קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת הַפָּסוּל, **פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. צְרוּף מַחֲשֶׁבֶת אֲכִילָה וְהַקְטָרָה**: אִם חָשַׁב לֶאֱכֹל **כַּחֲצִי זַיִת** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ חוּץ לִמְקוֹמוֹ, **וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ מִקּוֹמוֹ, **כָּשֵׁר** הַקָּרְבָּן לְגַמְרֵי, **שֶׁאֵין** מַחֲשֶׁבֶת **אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין** לְעִנְיָן זֶה:

פֶּרֶק ג אֶפְנֵי הַכָּשֵׁר בְּפִסּוּלִים שֶׁשְּׁחָטוּ אוֹ עָבְדוּ, וְהִגְבָּלוֹת בְּפִסּוּל פִּגּוּל:

מִשְׁנָה א מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל בְּפִסּוּל לַעֲבוֹדָה: **כָּל הַפְּסוּלִין** לַעֲבוֹדוֹת הַקָּרְבָּן **שֶׁשְּׁחָטוּ** אֶת הַקָּרְבָּן, **שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה**, לְפִי **שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָרִים, וּבְנָשִׁים, וּבַעֲבָדִים, וּבְטֻמְאִים**, וַאֲפִלּוּ **בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א ה) 'וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם', לְלַמֵּד שֶׁרַק מִקַּבֶּלֶת הַדָּם וְאֵילָךְ צָרִיךְ כֹּהֵן, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ טְמֵאִים נוֹגְעִים בַּבָּשָׂר** בִּזְמַן הַשְּׁחִיטָה, בְּכָל אֹפֶן יִטַּמְּאוּהוּ [וּשְׁחִיטָה בִּטְמֵאִים תִּתָּכֵן רַק כְּשֶׁעוֹמְדִים מִחוּץ לָעֲזָרָה וְשׁוֹחֲטִים בְּסַכִּין אֲרֻכָּה, שֶׁהֲרֵי טָמֵא אָסוּר לְהִכָּנֵס לָעֲזָרָה, וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַסַּכִּין, כְּגוֹן טָמֵא שֶׁרֶץ, אוֹ טָמֵא מֵת בְּסַכִּין הָעֲשׂוּיָה מִקָּנֶה. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה לֹא יִשְׁחֹט גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִגַּע בַּבָּשָׂר, וְלָכֵן נָקֵט הַתַּנָּא לְשׁוֹן 'שֶׁשְּׁחָטוּ' בְּדִיעֲבַד, אֲבָל שְׁאָר הַפְּסוּלִים שׁוֹחֲטִים אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה]. וּמֵאַחַר שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים לִשְׁחִיטַת הַקָּרְבָּן, **לְפִיכָךְ הֵם פּוֹסְלִים** [-יֵשׁ בְּכֹחָם לִפְסֹל] אֶת הַקָּרְבָּן **בְּמַחֲשָׁבָה** אִם יִשְׁחֹט עַל מְנָת לֶאֱכֹל אוֹ לְהַקְטִיר אֶת הַקָּרְבָּן חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לִמְקוֹמוֹ. **וְכֻלָּן** - אֲבָל כָּל הַפְּסוּלִים הַלָּלוּ **שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַדָּם** אוֹ הוֹלִיכוּ אוֹ זָרְקוּ **בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ**, אֵין מַחֲשַׁבְתָּם פּוֹסֶלֶת אֶת הַקָּרְבָּן, כֵּיוָן שֶׁהֵם פְּסוּלִים לַעֲבוֹדָה זוֹ, וּבְפִגּוּל נֶאֱמַר (שם ז יח) 'הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב', לְלַמֵּד שֶׁרַק מַחֲשֶׁבֶת אָדָם הָרָאוּי לְהַקְרִיב פּוֹסֶלֶת אֶת הַקָּרְבָּן, וְלֹא אָדָם הַפָּסוּל לַעֲבוֹדָה. וּמֵאַחַר וְאֵין עֲבוֹדָתָם עָדוֹד מִדַּם **הַנֶּפֶשׁ** [-דַּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצֵאת בּוֹ, כְּשֶׁהַדָּם מְקַלֵּחַ וְלֹא שׁוֹתֵת] שֶׁהוּא הָרָאוּי לִזְרִיקָה עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **יַחְזֹר הַכָּשֵׁר וְיִקַּבֵּל**, וְיַשְׁלִים אֶת עֲבוֹדוֹת הַדָּם, וְהַקָּרְבָּן כָּשֵׁר: **מִשְׁנָה ב עֲבוֹדוֹת פְּסוּלוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן תַּקָּנָה**: **קִבֵּל הַכָּשֵׁר** אֶת הַדָּם, **וְנָתַן לַפָּסוּל**, לֹא נִפְסַל הַדָּם בְּכָךְ, שֶׁהֲרֵי הַפָּסוּל לֹא עָשָׂה בַּדָּם כָּל עֲבוֹדָה, **וַיַּחֲזִיר** אֶת הַדָּם **לַכָּשֵׁר** וְיַשְׁלִים אֶת עֲבוֹדוֹת הַדָּם. וְלֹא רַק בְּתִנְיָנָה לְפָסוּל מֻחֲמֶרֶת טֻמְאָה, שֶׁמְּצָאנוּ שֶׁהֶחְתִּירָה בּוֹ הָעֲבוֹדָה כְּשֵׁרָה בְּתִנְיָנָה לְפָסוּל מֻחֲמֶרֶת טֻמְאָה, אֲבָל אַף אִם **קִבֵּל** הַכֹּהֵן **בִּימִינוֹ, וְנָתַן לִשְׂמֹאלוֹ** שֶׁאִם יוֹלִיךְ אֶת הַדָּם בִּשְׂמֹאל יִפָּסֵל הַדָּם, מִכָּל מָקוֹם בְּעָצְמָהּ הַנְּתִינָה לִשְׂמֹאל לֹא פָּסַל אֶת הַדָּם, **וַיַּחֲזִיר** אֶת הַדָּם **לִימִינוֹ** וַיַּשְׁלִים אֶת הָעֲבוֹדוֹת. וְיֵשׁ תַּקָּנָה לֹא רַק לִנְתִינָה לִשְׂמֹאל שֶׁמְּצָאנוּ בַּעֲבוֹדַת כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם כִּפּוּר שֶׁדִּינוֹ לְטֹל אֶת הַקְּטֹרֶת בִּשְׂמֹאל, אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם **קִבֵּל בִּכְלִי קֹדֶשׁ וְנָתַן** מִמֶּנּוּ אֶת הַדָּם **בִּכְלִי חֹל** מִכָּל מָקוֹם לֹא נִפְסַל הַדָּם, **וַיַּחֲזִיר** אוֹתוֹ **לִכְלִי קֹדֶשׁ** וַיַּשְׁלִים אֶת עֲבוֹדָתוֹ. [וְלֹא הָיָה דִּי לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶפֶן זֶה, שֶׁכֵּן יֵשׁ לוֹמַר שֶׁכְּלִי חֹל עַל כָּל פָּנִים אָפְשָׁר לְהַקְדִּישׁוֹ, אֲבָל שְׁאָר פְּסוּלִים אָפְשָׁר שֶׁעָצָם הַנְּתִינָה תִּפְסֹל אֶת הַדָּם, וְלָכֵן הֲצָרַךְ הַתַּנָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁאַף בִּשְׂאָר הָאֶפָנִים יֵשׁ תַּקָּנָה בְּהַחְזָרַת הַדָּם]. וְכֵן אִם הִתְקַבֵּל הַדָּם בִּכְלִי שֶׁרֶת, **וְנִשְׁפַּךְ מִן הַכְּלִי עַל הָרִצְפָּה, וַאֲסָפוֹ, כָּשֵׁר**, כֵּיוָן שֶׁהִתְקַבֵּל תְּחִלָּה בִּכְלִי, [בְּשׁוֹנָה מֵהַמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"א) שֶׁאִם נִשְׁפַּךְ הַדָּם עַל הָרִצְפָּה מִצַּוַּאר הַבְּהֵמָה, שֶׁאֵין לוֹ תַּקָּנָה]. וְכֵן אִם אֶחָד מִן הַפְּסוּלִים **נָתְנוֹ** לַדָּם **עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ**, אוֹ עַל כִּתֵּף הַמִּזְבֵּחַ **שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַיְסוֹד** (ראה לעיל פ"ב מ"א), אוֹ **שֶׁנָּתַן אֶת** הַדָּמִים **הַנִּתָּנִין** - שֶׁמִּצְוָתָן לְהִנָּתֵן **לְמַטָּה** מֵחוּט הַסִּקְרָא, **לְמַעְלָה** מֵחוּט הַסִּקְרָא, **וְאֶת הַנִּתָּנִים לְמַעְלָה**, נָתַן **לְמַטָּה**, אוֹ שֶׁנָּתַן **אֶת** הַדָּמִים **הַנִּתָּנִים** עַל מִזְבַּח **הַזָּהָב שֶׁבִּפְנִים** הַהֵיכָל, עַל **הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַּעֲזָרָה בַּחוּץ, וְאֶת** - אוֹ שֶׁנָּתַן אֶת הַדָּמִים **הַנִּתָּנִין** עַל הַמִּזְבֵּחַ **בַּחוּץ**, עַל גַּבֵּי מִזְבַּח הַזָּהָב **שֶׁבִּפְנִים** הַהֵיכָל, בְּכָל אֶפָנִים אֵלּוּ כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשְׂתָה הָעֲבוֹדָה עַל יְדֵי פָּסוּל, אֵין כָּאן עֲבוֹדָה כְּלָל, **וְאִם יֵשׁ** עוֹד **דַּם הַנֶּפֶשׁ** בְּצַוַּאר הַבְּהֵמָה, **יַחֲזֹר הַכָּשֵׁר וְיִקַּבֵּל** וְיִזְרֹק אֶת הַדָּם כְּדִינוֹ, וְהַקָּרְבָּן כָּשֵׁר וּבְשָׁרוֹ מֻתָּר: **מִשְׁנָה ג מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל שֶׁאֵינָהּ מְפַגֶּלֶת**: **הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזָּבַח** [אוֹ עוֹשֶׂה אַחַת מֵעֲבוֹדוֹתָיו] בְּמַחֲשָׁבָה **לֶאֱכֹל** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לִמְקוֹמוֹ **דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל**, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה אוֹ שֶׁעוֹמֵד לְהַקְטָרָה, **וּלְהַקְטִיר** - אוֹ בְּמַחֲשָׁבָה לְהַקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לִמְקוֹמוֹ, **דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר**, דְּהַיְינוּ בְּשַׂר הַקָּרְבָּן, **כָּשֵׁר**, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל (שם) 'וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל', אֲכִילַת אָדָם וַאֲכִילַת מִזְבֵּחַ, וּשְׁנֵיהֶם כְּדַרְכָּם בְּדָבָר הָרָאוּי לָהֶם. **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לִלְמֹד מִמַּה שֶׁכָּלְלָה הַתּוֹרָה 'הַקְטָרָה' בְּשֵׁם 'אֲכִילָה', שֶׁגַּם אִם חָשַׁב לְהַקְטִיר דָּבָר הָעוֹמֵד לַאֲכִילָה, הֲרֵי זֶה פִּגּוּל. [וּלְדַעַת חֲכָמִים בָּאָה הַתּוֹרָה לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת אֶלָּא בְּשִׁעוּר אֲכִילָה, דְּהַיְינוּ כְּזַיִת, וְכִמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה]. וְכֵן אִם חָשַׁב **לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לִמְקוֹמוֹ, אַף הָיְתָה מַחֲשַׁבְתּוֹ עַל **פַּחוֹת מִכְּזַיִת**, הַקָּרְבָּן **כָּשֵׁר**, שֶׁנִּקְּטוּ הַכָּתוּב לְשׁוֹן 'אֲכִילָה' לְהוֹרוֹת שֶׁשִּׁעוּרוֹ כְּזַיִת כְּשִׁעוּר אֲכִילָה בְּכָל מָקוֹם. וְכֵן אִם חָשַׁב **לֶאֱכֹל** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לִמְקוֹמוֹ **כַּחֲצִי זַיִת, וּלְהַקְטִיר** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לִמְקוֹמוֹ **כַּחֲצִי זַיִת**, הַקָּרְבָּן **כָּשֵׁר**, לְפִי **שֶׁאֵין** מַחֲשֶׁבֶת **אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין**, וּכְפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"ב מ"ה): **מִשְׁנָה ד** דִּין **הַחֲלָקִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה בְּקָרְבָּן**: **הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזָּבַח** בְּמַחֲשָׁבָה **לֶאֱכֹל כְּזַיִת מִן הָעוֹר** שֶׁלּוֹ, אוֹ **מִן הָרֹטֶב** - הַמָּרָק שֶׁבֵּשֵׁל בּוֹ הַקָּרְבָּן, אוֹ **מִן הַקֵּיפָּה** - תַּבְלִינִים שֶׁבִּשּׁוּלֵי הַקְּדֵרָה הַמְעֹרָבִים בַּחֲתִיכוֹת דְּקוֹת שֶׁל הַבָּשָׂר, **מִן הָאָלָל** - חֲתִיכוֹת בָּשָׂר הַנִּשְׁאָרוֹת דְּבוּקוֹת לָעוֹר אַחַר הַהֶפְשֵׁט, **מִן הָעֲצָמוֹת, מִן הַגִּידִים, וְכֵן מִן הַטְּלָפַיִם** [-פְּרָסוֹת] אוֹ **מִן הַקְּרָנַיִם**, וַאֲפִלּוּ מֵהַחֵלֶק הָרָאוּי לְבָשָׂר, שֶׁכְּשֶׁחוֹתְכִים אוֹתוֹ מְבַצְּבֵץ דָּם מִגּוּף הַבְּהֵמָה, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ חָשׁוּב בְּשַׂר הַזֶּבַח, וְאִם חָשַׁב בִּשְׁחִיטָתוֹ לֶאֱכֹל כְּזַיִת מֵהֶם **חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ חוּץ לִמְקוֹמוֹ**, הַקָּרְבָּן **כָּשֵׁר**, שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ אֵין לָהֶם שֵׁם שֶׁל 'בְּשַׂר הַקָּרְבָּן', וּבְמַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל (שם) 'וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו'. וְכֵן **אֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם** - עַל אֲכִילָתָם כָּרֵת **מִשּׁוּם פִּגּוּל** - אִם הִתְפַּגְּלָה הַבְּהֵמָה עַל גַּבֵּי מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל בַּבָּשָׂר עַצְמוֹ, **וְנוֹתָר** - אִם נוֹתְרוּ אַחַר זְמַן אֲכִילַת הַקָּרְבָּן, **וְטָמֵא** - אִם אָכַל מֵהֶם כְּשֶׁהוּא טָמֵא, לְפִי שֶׁאֵינָם בִּכְלַל בְּשַׂר הַקָּרְבָּן:

מִשְׁנָה ה מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל בִּדְבָרִים שֶׁאֵינָם בִּכְלַל הַזֶּבַח: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַמֻּקְדָּשִׁין - בַּהֲמוֹת קָדָשִׁים, בְּמַחֲשָׁבָה לֶאֱכֹל שְׁלִיל - עֵבֶר שֶׁבְּמֵעֵיהֶן, אוֹ שְׁלִיָא - כֵּיס שֶׁהָעֻבָּר בְּתוֹכוֹ, בַּחוּץ - בְּמַחֲשָׁבַת חוּץ לִמְקוֹמוֹ, לֹא פְסָלָהּ, וְאִם חָשַׁב לֶאֱכָלָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, **לֹא פִגֵּל** בְּמַחֲשָׁבָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם חֵלֶק מֵהַזֶּבַח. וְכֵן הַמּוֹלֵק תּוֹרִין בִּפְנִים הָעֲזָרָה [מְלִיקָה בְּעוֹפוֹת הֲרֵי הִיא כִּשְׁחִיטָה בִּבְהֵמָה], בְּמַחֲשָׁבָה לֶאֱכֹל אֶת בֵּיצֵיהֶם שֶׁבְּמֵעֵיהֶם בַּחוּץ לִמְקוֹמָם, לֹא פָסַל, וְאִם חָשַׁב לֶאֱכָלָם חוּץ לִזְמַנָּם, **לֹא פִגֵּל**, שֶׁהַבֵּיצִים אֵינָם חֵלֶק מֵהַקָּרְבָּן. וְכֵן חָלָב הַנִּמְצָא בְּדַדֵּי בֶּהֱמַת הַמֻּקְדָּשִׁין לְאַחַר שֶׁנִּשְׁחֲטָה, **וּבֵיצֵי תּוֹרִין** שֶׁנִּמְצְאוּ בְּמֵעֵיהֶם לְאַחַר שֶׁנִּמְלְקוּ, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם כָּרֵת מִשּׁוּם פִּגּוּל, וְנוֹתָר וְטָמֵא, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם חֵלֶק מִגּוּף הַזֶּבַח: **מִשְׁנָה ו** אֲפִלּוּ הַפְסוּל שֶׁהַמְּחַשֵּׁב לַעֲשׂוֹתָם מְפַגֵּל: שְׁחָטוֹ עַל מְנָת לְהַנִּיחַ אֶת דָּמוֹ אוֹ אֶת אֵמוּרָיו לְמָחָר וְלֹא לְהַקְטִירָם, אוֹ עַל מְנָת לְהוֹצִיאָן לַחוּץ וְלֹא לְהַקְטִירָם, רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, שֶׁמַּאֲחַר וְאִם הָיָה עוֹשֶׂה כֵּן בְּפֹעַל הָיָה נִפְסָל הַקָּרְבָּן, נִפְסָל אַף בְּמַחֲשָׁבָה עַל עֲשׂוֹתָם. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין, שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין פִּסּוּל אֶלָּא בְּמַחֲשֶׁבֶת הַקְטָרָה וַאֲכִילָה. וְאַף רַבִּי יְהוּדָה מוֹדֶה שֶׁאִם שְׁחָטוֹ עַל מְנָת לִתְּנוֹ [-לִזְרֹק אֶת דָּמוֹ], עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ, אוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַיְסוֹד, אוֹ עַל מְנָת לִתֵּן אֶת הַדָּמִים הַנִּתָּנִין לְמַעְלָה מִחוּט הַסִּקְרָא, לְמַעְלָה, וְאֶת הַנִּתָּנִין לְמַעְלָה, לְמַטָּה, אוֹ אֶת הַדָּמִים הַנִּתָּנִין עַל מִזְבַּח הַזָּהָב שֶׁבְּהֵיכָל בִּפְנִים, עַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבָּעֲזָרָה בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתָּנִין בַּחוּץ, בִּפְנִים, אוֹ עַל מְנָת שֶׁיֹּאכְלוּהוּ טְמֵאִים הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, אוֹ שֶׁיַּקְרִיבוּהוּ טְמֵאִים הָאֲסוּרִים בָּעֲבוֹדָה, אוֹ שֶׁיֹּאכְלוּהוּ עֲרֵלִים, אוֹ שֶׁיַּקְרִיבוּהוּ עֲרֵלִים, וְכֵן אִם שָׁחַט קָרְבַּן פֶּסַח עַל מְנָת לִשְׁבֹּר אֶת עַצְמוֹת הַפֶּסַח בְּאִסּוּר (ראה שמות יב מו), וְלֶאֱכֹל הֵימֶנּוּ נָא [-שֶׁלֹּא הִתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ] בְּאִסּוּר (ראה שם פסוק ט), אוֹ שֶׁחָשַׁב לְעָרֵב אֶת דָּמוֹ שֶׁל הַקָּרְבָּן בְּדַם קְרְבָּנוֹת פְּסוּלִין, בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ הַקָּרְבָּן כָּשֵׁר וְאֵינוֹ נִפְסָל בְּמַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ, שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת אֶלָּא בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְהַפֶּסַח וְהַחַטָּאת נִפְסָלִים אַף בְּמַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָן (ראה פ"א מ"א), וְלֹא שְׁאָר הַמַּחֲשָׁבוֹת. [וְאַף לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שְׁדִין הַמַּחֲשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה, דְּבָרִים אֵלּוּ אַף אִם יֵעָשׂוּ בְּפֹעַל לֹא יִפְסְלוּ אֶת הַקָּרְבָּן, אַחַר שֶׁנִּכְבָּר נִזְרַק דָּמוֹ בְּהֶכְשֵׁר. וְלֹא פָּסַל רַבִּי יְהוּדָה בְּחוֹשֵׁב לִזְרֹק אֶת הַדָּם בְּמָקוֹם אַחֵר בַּמִּזְבֵּחַ, כְּגוֹן הַנִּתָּנִים לְמַטָּה לְמַעְלָה, לְפִי שֶׁלְּדַעְתּוֹ הֶחוֹשֵׁב לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ, הֲרֵי הוּא כְּחוֹשֵׁב לִזְרֹק בִּמְקוֹמוֹ]:

פֶּרֶק ד דִּין פִּגּוּל בִּדָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִים, מַתַּן הַדָּמִים הַמַּתִּיר וְהֵיוֹצֵא מִכָּךְ לְעִנְיַן פְּסוּל פִּגּוּל, וְהַכְּנוּנוֹת הַנִּצְרָכוֹת בַּעֲבוֹדַת הַקָּרְבָּן:

מִשְׁנָה א פִּגּוּל בְּמַתַּן הַדָּמִים הַמְעַכֵּב: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כָּל הַנִּתָּנִין עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, שֶׁיֵּשׁ מֵהֶם שֶׁדַּיָּנָם לְכַתְחִלָּה בְּאַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת, וְיֵשׁ שֶׁדַּיָּנָם שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, שֶׁזּוֹרֵק דָּם עַל שְׁתֵּי קְרָנוֹת מַקְבִּילוֹת וּבְכָל נִתְינָה יֵשׁ מַתָּן דָּם עַל שְׁנֵי צְדָדֵי הַקֶּרֶן, וְיֵשׁ שֶׁדַּיָּנָם מַתָּנָה אַחַת, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (פ"ה), שֶׁבְּדִיעֲבַד אִם נְתָנָן בְּמַתָּנָה אַחַת, כְּפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב כז) 'וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ' וְגוֹ', וּמַשְׁמַע אַף בְּשִׁפֵּיכָה אַחַת, **וּבְחַטָּאת** הַטְּעוּנָה לְכַתְּחִלָּה אַרְבַּע מַתָּנוֹת, בְּדִיעֲבַד כִּפֵּר אַף אִם נָתַן **שְׁתֵּי מַתָּנוֹת** בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ דִּין מַתַּן דָּמִים עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים (ויקרא ד כה-לד), אֶלָּא שֶׁפַּעַם אַחַת נִכְתַּב 'קַרְנוֹת' מָלֵא וּפַעֲמַיִם 'קַרְנֹת' חָסֵר, וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי 'יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא' וְכֵיוָן שֶׁהַקְּרִיאָה הִיא כִּכְתִיב מָלֵא, הֲרֵי כָּאן שֵׁשׁ קְרָנוֹת, לְלַמֵּד שֶׁדַּיָּנָהּ בְּאַרְבַּע מַתָּנוֹת, וּבְדִיעֲבַד דַּי בִּשְׁתֵּי קְרָנוֹת, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף חַטָּאת שֶׁנִּתְּנָהּ מַתָּנָה אַחַת, כִּפֵּר**, שֶׁלְּדַעְתָּם 'יֵשׁ אֵם לַמִּסֹרֶת' וְכֵיוָן שֶׁכְּתִיב חָסֵר, לָכֵן הַקְּרִי מֹרֶבֶּה אֶחָד וְהַכְּתִיב מְחַשֵּׁר אֶחָד, וּכְאִלּוּ נִכְתְּבוּ חָמֵשׁ קְרָנוֹת, אַרְבַּע לְכַתְּחִלָּה וְאַחַת מְעֻכֶּבֶת. מֵאַחַר וְכָךְ הַדִּין שֶׁמַּתָּנָה אַחַת מְכַפֶּרֶת [בְּכָל הַזְּבָחִים מִלְּבַד חַטָּאת בֵּית שַׁמַּאי] **לְפִיכָךְ, אִם נָתַן אֶת** הַמַּתָּנָה **הָרִאשׁוֹנָה כְּתִקְנָהּ** - בְּלֹא מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל אוֹ פִּגּוּל, **וְאֶת הַשְּׁנִיָּה** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנָּהּ, כִּפֵּר. נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּה כְּתִקְנָהּ, כִּפֵּר. נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּה חוּץ לִזְמַנָּהּ, כִּפֵּר. נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה כְּתִקְנָהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּה חוּץ לִזְמַנָּהּ, לֹא כִּפֵּר. לְפִיכָךְ, אִם נָתַן כֻּלָּן כְּתִקְנָן וְאַחַת שֶׁלֹּא כְּתִקְנָהּ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת: **ג** וְאִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל. הַקֹּמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, וְהַקְטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, [וּמִנְחַת נְסָכִים], וְהַדָּם, וְהַנְּסָכִים הַבָּאִים בִּפְנֵי עַצְמָן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף הַבָּאִים עִם הַבְּהֵמָה. לֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצֹרָע, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל, שֶׁדַּם הָאָשָׁם מַתִּירוֹ. וְכֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ, חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל: **ד** הָעוֹלָה, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ וְעוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים. עוֹלַת הָעוֹף, דָּמָהּ בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמָנָהּ, כִּפֵּר כְּבָר בַּנִּתִּינָה הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין כָּאן פִּגּוּל. אֲבָל אִם נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמָנָהּ, כִּפֵּר כְּבָר בַּנִּתִּינָה הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין כָּאן פִּגּוּל. אֲבָל אִם נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמָנָהּ, וְאֶת הַשְּׁנִיָּה בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִמְקוֹמָהּ, כִּיָּון שֶׁדַּי שְׁתֵּי מַתָּנוֹת הָרִאשׁוֹנָה, נִמְצָא שֶׁכְּבָר קָרְבוּ כָּל מַתִּירָיו, וְנִקְבָּע הַקָּרְבָּן כְּפִגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו - עַל אֲכִילָתוֹ כָּרֵת: **מִשְׁנָה ב** מַתַּן הַדָּמִים הַמְעַכֵּב בְּדָם הַנִּתָּן בִּפְנִים: כָּל הַדָּמִים הַנִּתָּנִין עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, שֶׁאִם חִסַּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת בָּהֶם, לֹא כִּפֵּר הַקָּרְבָּן [שֶׁנֶּאֱמַר בְּפֶר הָעֲלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר (שם פסוק כ) 'וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לּוֹ', וְאַף שָׁכְּבָר כָּתְבָה הַתּוֹרָה כָּל עֲבוֹדוֹתָיו, אֶלָּא שֶׁכָּפַל אֶת הַזְּאַת הַדָּם לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהִיא מְעַכֶּבֶת וְאִם חִסֵּר אַחַת מִמַּתָּנוֹת הַדָּם לֹא כִּפֵּר, וּמִמֶּנּוּ לְמֵדִים לִשְׁאָר פָּרִים וּשְׂעִירִים שֶׁדָּמָם נִזְרָק בִּפְנִים]. לְפִיכָךְ אַף **אִם נָתַן כֻּלָּן** - אֶת כָּל הַמַּתָּנוֹת כְּתִקְנָן, **וְאַחַת נָתַן שֶׁלֹּא כְּתִקְנָהּ** בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמָנוֹ, הַקָּרְבָּן **פָּסוּל**, לְפִי שֶׁלֹּא נִתְּנוּ כָּל מַתָּנוֹתָיו בְּהֶכְשֵׁר, וְאוּלָם **אֵין בּוֹ** [-בַּאֲכִילָתוֹ] **כָּרֵת**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּל הַמַּתָּנוֹת מְכַפְּרוֹת, נִמְצָא שֶׁאֵין כָּאן מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל אֶלָּא בַּ'חֲצִי מַתִּיר', וְאֵין דִּין פִּגּוּל בַּחֲצִי מַתִּיר: **מִשְׁנָה ג** דִּין פִּגּוּל רַק בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין: **וְאִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת מִשּׁוּם פִּגּוּל**, שְׁדִּין פִּגּוּל נֶאֱמַר בְּשַׁלְמִים, וּשְׁלָמִים יֵשׁ בָּהֶם דָּבָר הַמַּתִּיר לַאֲכִילַת מִזְבֵּחַ [הַדָּם הַמַּתִּיר אֶת הָאֵמוּרִים לְהַקְטָרָה] וְדָבָר הַמַּתִּיר לַאֲכִילַת אָדָם [הָאֵמוּרִים הַמַּתִּירִים אֶת הַבָּשָׂר לַאֲכִילָה], וְלָכֵן אֵין דִּין פִּגּוּל אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, וְאִלּוּ דְּבָרִים אֵלּוּ הֵם עַצְמָם מַתִּירִים דָּבָר אַחֵר וְאֵין לָהֶם מַתִּירִין: א. **הַקֹּמֶץ** שֶׁקְּמַץ הַכֹּהֵן מֵהַמִּנְחָה עַל מְנָת לֶאֱכֹל אֶת הַשִּׁירַיִם חוּץ לִזְמַנּוֹ, אַף שֶׁשְּׁאָר הַמִּנְחָה הִתְפַּגְּלָה. אַךְ הָאוֹכֵל מֵהַקֹּמֶץ עַצְמוֹ אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת, כֵּיוָן שֶׁאֵין דָּבָר אַחֵר הַמַּתִּירוֹ לְהַקָּרֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ. ב. **וְהַלְּבוֹנָה** שֶׁעַל הַמִּנְחָה, הַמֻּקְטֶרֶת עִם הַקֹּמֶץ, שֶׁאַף הִיא מַתִּירָה אֶת הַמִּנְחָה וְאֵין לָהּ מַתִּירִים. ג. **וְהַקְּטֹרֶת**. ד. **וּמִנְחַת כֹּהֲנִים** - וּמִנְחָה שֶׁהַכֹּהֲנִים מִתְנַדְּבִים, שֶׁמֻּקְטֶרֶת כֻּלָּהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ וּמִמֶּילָא אֵין לָהּ מַתִּירִים [בְּשׁוֹנָה מִמִּנְחַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקֹּמֶץ מַתִּיר אֶת שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה]. ה. **וּמִנְחַת** חֲבִתִּין שֶׁל **כֹּהֵן מָשִׁיחַ** [-כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנִּמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה] שֶׁמַּבִּיא בְּכָל יוֹם וּמֻקְטֶרֶת כֻּלָּהּ. **[וּמִנְחַת נְסָכִים]**. ו. **וְהַדָּם** שֶׁל הַקָּרְבָּן שֶׁהוּא מַתִּיר אֶת שְׁאָר הַקָּרְבָּן וְאֵין לוֹ מַתִּיר. וְכֵן **הַנְּסָכִים** [-נִסְכֵּי יַיִן וְסֹלֶת הַמֻּקְטָרִים וּמִתְנַסְּכִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ] **הַבָּאִים בִּפְנֵי עַצְמָן** וְלֹא עִם קָרְבָּן [כְּגוֹן שֶׁנָּדַב מִנְחָה, אוֹ שֶׁהִקְרִיב זָבָח בְּיוֹם אֶחָד וְהֵבִיא מִנְחָתוֹ בְּיוֹם אַחֵר], אֵין לָהֶם מַתִּירִים, אֲבָל נְסָכִים שֶׁמֵּבִיא עִם הַקָּרְבָּן, הַקָּרְבָּן הוּא הַמַּתִּיר שֶׁל הַנְּסָכִים שֶׁהֲרֵי הֵם בָּאִים מֵחֲמָתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים **אוֹמְרִים, אַף** הַנְּסָכִים **הַבָּאִים עִם** קָרְבַּן **הַבְּהֵמָה** בְּאוֹתוֹ יוֹם, אֵין לָהֶם פִּגּוּל, שֶׁאֵין הַקָּרְבָּן נֶחְשָׁב לְמַתִּירָם, שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לְעַכֵּב אֶת הַנְּסָכִים וְלַהֲבִיאָם בְּיוֹם אַחֵר. וְכֵן **לֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצֹרָע**, שֶׁהֻבִיאוֹ בְּטָהֳרָתוֹ יַחַד עִם קָרְבַּן הָאָשָׁם, וְנִתְפַּגֵּל הָאָשָׁם, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵין חַיָּבִין** כָּרֵת **עָלָיו** [-עַל אֲכִילַת הַשֶּׁמֶן] **מִשּׁוּם פִּגּוּל**, שֶׁאַף שֶׁאֵין נִתִּינַת שֶׁמֶן אֶלָּא אַחַר מַתַּן דַּם הָאָשָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יד יז) 'עַל דַּם הָאָשָׁם', אַךְ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְעַכֵּב אֶת הֲבָאַת הַשֶּׁמֶן וְלֹא לַהֲבִיאוֹ עִם הָאָשָׁם, אֵין הָאָשָׁם נֶחְשָׁב לְמַתִּירוֹ, וַהֲרֵי הוּא דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין שֶׁאֵין בּוֹ פִּגּוּל. **וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר**, אִם הֻבִיאוֹ עִם הָאָשָׁם, **חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל, שֶׁדַּם הָאָשָׁם** שֶׁצָּרִיךְ לִתְּנוֹ תְּחִלָּה הוּא **מַתִּירוֹ** שֶׁל הַשֶּׁמֶן, **וְכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, בֵּין** לָאָדָם, **בֵּין** לַמִּזְבֵּחַ לְהַקְרָבָה, **חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל**: **מִשְׁנָה ד** הֻתַּר הַדָּם בַּקְּרְבָּנוֹת הַשּׁוֹנִים: **הָעוֹלָה, דָּמָהּ מַתִּיר** בִּזְרִיקָתוֹ **אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ** לְהַקָּרְבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א ה, ח) 'וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם' וְגוֹ' וְאַחַר כָּךְ נֶאֱמַר 'וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים וְגוֹ' עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ', וּמַתִּיר אֶת **עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז ח) 'עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה', וַ'אֲשֶׁר הִקְרִיב', מִשְׁמַע שֶׁרַק אַחַר הַהַקְרָבָה זוֹכֶה בָּעוֹר. **עוֹלַת הָעוֹף, מִצְוִי דָּמָהּ** עַל

משניות

מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק ה

המבוארות

מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ. חַטַּאת הָעוֹף, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַכֹּהֲנִים. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, דָּמָן מַתִּיר אֶת אֵמוּרֵיהֶן לְקָרֵב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵינוֹ עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן כְּשֶׁלָּמִים, אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל: ה קָדְשֵׁי נְכָרִים, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל, חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם נוֹתָר, מִשּׁוּם טֻמְאַת מִן הַדָּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בְּדָבָר שֶׁדַּרְכָּן לְהֵאָכֵל, אֲבָל כְּגוֹן הָעֵצִים וְהַלְּבוֹנָה וְהַקְּטֹרֶת, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם טֻמְאָה: ו לְשֵׁם שְׁתֵּי דְבָרִים הַזָּבַח נִזְבָּח, לְשֵׁם זָבַח, לְשֵׁם זוֹבֵחַ, לְשֵׁם הַשֵּׁם, לְשֵׁם אִשִּׁים, לְשֵׁם רֵיחַ, לְשֵׁם נִיחוֹחַ. וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם, לְשֵׁם חֵטְא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אַף מִי שֶׁלֹּא הָיָה בִּלְבּוֹ לְשֵׁם אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ, כָּשֵׁר, שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין, שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד:

פרק ה א אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן. פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. אִם לֹא נָתַן, לֹא עִכֵּב: ב פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. אִם לֹא נָתַן, לֹא עִכֵּב. אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִשְׂרְפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן:**

מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ. חַטַּאת הָעוֹף, דָּמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַכֹּהֲנִים. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, דָּמָן מַתִּיר אֶת אֵמוּרֵיהֶן לְקָרֵב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵינוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן כְּשֶׁלָּמִים, אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל: ה קָדְשֵׁי נְכָרִים, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל, חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם נוֹתָר, מִשּׁוּם טֻמְאַת מִן הַדָּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בְּדָבָר שֶׁדַּרְכָּן לְהֵאָכֵל, אֲבָל כְּגוֹן הָעֵצִים וְהַלְּבוֹנָה וְהַקְּטֹרֶת, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם טֻמְאָה: ו לְשֵׁם שְׁתֵּי דְבָרִים הַזָּבַח נִזְבָּח, לְשֵׁם זָבַח, לְשֵׁם זוֹבֵחַ, לְשֵׁם הַשֵּׁם, לְשֵׁם אִשִּׁים, לְשֵׁם רֵיחַ, לְשֵׁם נִיחוֹחַ. וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם, לְשֵׁם חֵטְא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אַף מִי שֶׁלֹּא הָיָה בִּלְבּוֹ לְשֵׁם אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ, כָּשֵׁר, שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין, שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אֶלָּא אַחַר הָעוֹבֵד:

פרק ה א אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן. פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. אִם לֹא נָתַן, לֹא עִכֵּב: ב פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכֶּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. אִם לֹא נָתַן, לֹא עִכֵּב. אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִשְׂרְפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן:

מתיר את בשרה למזבח. The blood of the bird offering is sprinkled on the outer altar, and the meat is then eaten by the kohanim. **חטאת העוף, דמה מתיר את בשרה לכהנים.** The blood of the bird offering of a sin offering is sprinkled on the outer altar, and the meat is then eaten by the kohanim. **פרים הנשרפים, דמן מתיר את אמוריהן לקרב.** The blood of the bull offering of the High Priest and the bull offering for the entire congregation is sprinkled on the inner altar, and the fats that are burned on the altar are then burned. **רבי שמעון אומר, כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים, אין חייבין עליו משום פיגול:** Rabbi Shimon says: Any offering that is not brought on the outer altar, like the peace offering, one is not liable for the prohibition of piggul with regard to it. **ה קדשי נכרים, אין חייבין עליהם משום פיגול, חייבין עליהם משום נותר, משום טומאת מן הדם.** Five: With regard to the offerings of gentiles, one is not liable for the prohibition of piggul with regard to them, but one is liable for the prohibition of notar with regard to them, and for the prohibition of ritual impurity of the blood. **רבי שמעון אומר, בדבר שדרכן להאכל, אבל כגון העצים והלבונה והקטורת, אין חייבין עליהם משום טומאה:** Rabbi Shimon says: With regard to anything whose manner is to be eaten, like meat, one is liable for the prohibition of ritual impurity with regard to it, but with regard to that which is not, like wood, frankincense, and ketoret, one is not liable for the prohibition of ritual impurity with regard to it. **ו לשם שתי דברים הזבח נזבח, לשם זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח. והחטאת והאשם, לשם חטא.** Six: With regard to the animal offering, it is valid only if it is slaughtered with the intention that it is for the sake of two things, i.e., for the sake of the offering, for the sake of the One to Whom it is offered, for the sake of the Name, for the sake of fire offerings, for the sake of a pleasing aroma, for the sake of a satisfying offering. And with regard to the sin offering and the guilt offering, it is valid only if it is slaughtered with the intention that it is for the sake of a sin offering. **אמר רבי יוסי, אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו, כשר, שהוא תנאי בית דין, שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד:** Rabbi Yosei says: Even one who did not have in his heart any of these intentions, the offering is valid, as this is a condition that the court has established, as intention is effective only with regard to the one who performs the act.

פרק ה א **איזהו מקומן של זבחים. קדשי קדשים שחיטתן בצפון.** Chapter five: Mishna one: Where is the location of the slaughter of the animal offerings? The sacrificial rite of the most sacred offerings is slaughtered in the north. **פר ושעיר של יום הכפורים שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרכת ועל מזבח הזהב.** The bull and the goat of Yom Kippur are slaughtered in the north, and the collection of their blood is in a sacrificial vessel in the north, and their blood requires sprinkling between the staves of the Ark and on the curtain and on the golden altar. **מתנה אחת מהן מעכבת.** One sprinkling of the blood is sufficient to effect the atonement. **שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון.** The remainder of the blood is poured on the western base of the outer altar. **אם לא נתן, לא עיכב.** If one did not pour the blood, he has not invalidated the offering. **ב פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן טעון הזיה על הפרכת ועל מזבח הזהב. מתנה אחת מהן מעכבת. שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. אם לא נתן, לא עיכב. אלו ואלו נשרפין בבית הדשן:** The bulls and goats that are burned are slaughtered in the north, and the collection of their blood is in a sacrificial vessel in the north, and their blood requires sprinkling on the curtain and on the golden altar. One sprinkling of the blood is sufficient to effect the atonement. The remainder of the blood is poured on the western base of the outer altar. If one did not pour the blood, he has not invalidated the offering. These and those are burned in the ash heap.

מתיר את בשרה למזבח. The blood of the bird offering is sprinkled on the outer altar, and the meat is then eaten by the kohanim. **חטאת העוף, דמה מתיר את בשרה לכהנים.** The blood of the bird offering of a sin offering is sprinkled on the outer altar, and the meat is then eaten by the kohanim. **פרים הנשרפים, דמן מתיר את אמוריהן לקרב.** The blood of the bull offering of the High Priest and the bull offering for the entire congregation is sprinkled on the inner altar, and the fats that are burned on the altar are then burned. **רבי שמעון אומר, כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים, אין חייבין עליו משום פיגול:** Rabbi Shimon says: Any offering that is not brought on the outer altar, like the peace offering, one is not liable for the prohibition of piggul with regard to it. **ה קדשי נכרים, אין חייבין עליהם משום פיגול, חייבין עליהם משום נותר, משום טומאת מן הדם. רבי שמעון אומר, בדבר שדרכן להאכל, אבל כגון העצים והלבונה והקטורת, אין חייבין עליהם משום טומאה. ו לשם שתי דברים הזבח נזבח, לשם זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח. והחטאת והאשם, לשם חטא. אמר רבי יוסי, אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו, כשר, שהוא תנאי בית דין, שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד:** Five: With regard to the offerings of gentiles, one is not liable for the prohibition of piggul with regard to them, but one is liable for the prohibition of notar with regard to them, and for the prohibition of ritual impurity of the blood. Rabbi Shimon says: With regard to anything whose manner is to be eaten, like meat, one is liable for the prohibition of ritual impurity with regard to it, but with regard to that which is not, like wood, frankincense, and ketoret, one is not liable for the prohibition of ritual impurity with regard to it. Six: With regard to the animal offering, it is valid only if it is slaughtered with the intention that it is for the sake of two things, i.e., for the sake of the offering, for the sake of the One to Whom it is offered, for the sake of the Name, for the sake of fire offerings, for the sake of a pleasing aroma, for the sake of a satisfying offering. And with regard to the sin offering and the guilt offering, it is valid only if it is slaughtered with the intention that it is for the sake of a sin offering. Rabbi Yosei says: Even one who did not have in his heart any of these intentions, the offering is valid, as this is a condition that the court has established, as intention is effective only with regard to the one who performs the act.

פרק ה א **איזהו מקומן של זבחים. קדשי קדשים שחיטתן בצפון.** Chapter five: Mishna one: Where is the location of the slaughter of the animal offerings? The sacrificial rite of the most sacred offerings is slaughtered in the north. **פר ושעיר של יום הכפורים שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרכת ועל מזבח הזהב. מתנה אחת מהן מעכבת. שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. אם לא נתן, לא עיכב. אלו ואלו נשרפין בבית הדשן:** The bull and the goat of Yom Kippur are slaughtered in the north, and the collection of their blood is in a sacrificial vessel in the north, and their blood requires sprinkling on the curtain and on the golden altar. One sprinkling of the blood is sufficient to effect the atonement. The remainder of the blood is poured on the western base of the outer altar. If one did not pour the blood, he has not invalidated the offering. These and those are burned in the ash heap.

ב פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן טעון הזיה על הפרכת ועל מזבח הזהב. מתנה אחת מהן מעכבת. שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. אם לא נתן, לא עיכב. אלו ואלו נשרפין בבית הדשן: The bulls and goats that are burned are slaughtered in the north, and the collection of their blood is in a sacrificial vessel in the north, and their blood requires sprinkling on the curtain and on the golden altar. One sprinkling of the blood is sufficient to effect the atonement. The remainder of the blood is poured on the western base of the outer altar. If one did not pour the blood, he has not invalidated the offering. These and those are burned in the ash heap.

בצפון וקבול דמן צריך שייעשה בכלי שרת, as it is stated: "And he shall take from the blood of the bull and put it on the horns of the altar with his finger, and all the rest of the blood he shall pour out at the base of the outer altar" (Leviticus 4:7). **ויקח משה חצי הדם ויישם באגנת, ומשם למדנו לכל הקרבנות, ויקבל את הדם בצפון,** as it is stated: "And he slaughtered it, and Moses took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:15). **ויעשה את דמו כאשר עשה לדם הפר' וגו', ועל הפרכת שבין ההיכל לקדש הקדשים,** as it is stated: "And he did with the blood of the ram as he did with the blood of the bull, and he took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:24). **וכן יעשה לאהל מועד, ועל מזבח הזהב,** as it is stated: "And he slaughtered it, and Moses took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:15). **ועל מזבח העולה ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטיהרו. ומתנה אחת מהן - ממותנות אלו מעכבת** the sprinkling of the blood, as it is stated: "And he shall take from the blood of the bull and put it on the horns of the altar with his finger" (Exodus 29:12). **את הכפרה כמבאר לעיל (פ"ד מ"ב). ואת שיירי הדם שנותרו בכלי היה שופך על היסוד שבצד המערבי של המזבח החיצון,** as it is stated: "And all the rest of the blood he shall pour out at the base of the outer altar" (Leviticus 4:7). **שנאמר בפר כהן משיח (שם ד ז) 'ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והפתח אהל מועד', ומפתח אהל מועד הוא למערב המזבח, ומפתח למדים לשאר החטאות הפנימיות. ואם לא נתן את השיירים על היסוד לא עכב את הכפרה, שכן למדנו לאחר מתן דמי חטאות יום הכפורים בפנים** as it is stated: "And he shall pour out all the blood of the bull of the sin offering at the base of the outer altar" (Leviticus 4:18). **ומשמע שמבמתן הדם השלם מעשה הכפרה אלא שמצוה לשפוך את השיירים על היסוד. [הקדים התנא לשנות דין חטאת אף שדין 'צפון' נאמר בעולה, שהדבר הנלמד מדרשה חביב לו יותר, ופתח בדין חטאות הפנימיות שהן חביבות לפניו כיין שנזכרו דמן לפני ולפנים]:** **משנה ב דין פרים ושעירים הנשרפים: פרים הנשרפים - פר העלם דבר של צבור [שמביאים סנהדרין שהורו בשגגה בדבר שזדונו כרת, ועשו רב הצבור על פיהם] ופר כהן משיח [שמביא כהן גדול שהורה לעצמו ועשה כהוראתו בדבר שזדונו כרת], שאינם נאכלים אלא נשרפים מחוץ לירושלים, ושעירים הנשרפים - ושעירים הבאים על שגגת הוראת בית דין או כהן גדול בשאר עבודה זרה, שבשרם נשרף מחוץ לירושלים, שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת, וזרק כל חטאת, כדין חטאת שנאמר בצפון וקבול דמן צריך שייעשה בכלי שרת,** as it is stated: "And he shall take from the blood of the bull and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 4:7). **ויקח משה חצי הדם וישם באגנת, ומשם למדנו לכל הקרבנות, ויקבל את הדם בצפון,** as it is stated: "And he slaughtered it, and Moses took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:15). **ויעשה את דמו כאשר עשה לדם הפר' וגו', ועל הפרכת שבין ההיכל לקדש הקדשים,** as it is stated: "And he did with the blood of the ram as he did with the blood of the bull, and he took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:24). **וכן יעשה לאהל מועד, ועל מזבח הזהב,** as it is stated: "And he slaughtered it, and Moses took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:15). **ועל מזבח העולה ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטיהרו. ומתנה אחת מהן - ממותנות אלו מעכבת** the sprinkling of the blood, as it is stated: "And he shall take from the blood of the bull and put it on the horns of the altar with his finger" (Exodus 29:12). **את הכפרה כמבאר לעיל (פ"ד מ"ב). ואת שיירי הדם שנותרו בכפי היה שופך על היסוד שבצד המערבי של המזבח החיצון,** as it is stated: "And all the rest of the blood he shall pour out at the base of the outer altar" (Leviticus 4:18). **שנאמר בפר כהן משיח (שם ד ז) 'ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והפתח אהל מועד', ומפתח אהל מועד הוא למערב המזבח, ומפתח למדים לשאר החטאות הפנימיות. ואם לא נתן את השיירים על היסוד לא עכב את הכפרה, שכן למדנו לאחר מתן דמי חטאות יום הכפורים בפנים** as it is stated: "And he shall pour out all the blood of the bull of the sin offering at the base of the outer altar" (Leviticus 4:18). **ומשמע שמבמתן הדם השלם מעשה הכפרה אלא שמצוה לשפוך את השיירים על היסוד. [הקדים התנא לשנות דין חטאת אף שדין 'צפון' נאמר בעולה, שהדבר הנלמד מדרשה חביב לו יותר, ופתח בדין חטאות הפנימיות שהן חביבות לפניו כיין שנזכרו דמן לפני ולפנים]:** **משנה ב דין פרים ושעירים הנשרפים: פרים הנשרפים** - The bull offered for the entire congregation when the Sanhedrin issued a ruling that led the congregation to perform a transgression unwittingly, which carries the punishment of karet if done willfully, **ושעירים הנשרפים** - the goat offered when the High Priest performed a transgression unwittingly, which carries the punishment of karet if done willfully, **שאינם נאכלים אלא נשרפים מחוץ לירושלים, ושעירים הנשרפים** - **ושעירים הבאים על שגגת הוראת בית דין או כהן גדול בשאר עבודה זרה, שבשרם נשרף מחוץ לירושלים, שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת, וזרק כל חטאת, כדין חטאת שנאמר בצפון וקבול דמן צריך שייעשה בכלי שרת,** as it is stated: "And he shall take from the blood of the bull and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 4:7). **ויקח משה חצי הדם וישם באגנת, ומשם למדנו לכל הקרבנות, ויקבל את הדם בצפון,** as it is stated: "And he slaughtered it, and Moses took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:15). **ויעשה את דמו כאשר עשה לדם הפר' וגו', ועל הפרכת שבין ההיכל לקדש הקדשים,** as it is stated: "And he did with the blood of the ram as he did with the blood of the bull, and he took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:24). **וכן יעשה לאהל מועד, ועל מזבח הזהב,** as it is stated: "And he slaughtered it, and Moses took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:15). **ועל מזבח העולה ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטיהרו. ומתנה אחת מהן - ממותנות אלו מעכבת** the sprinkling of the blood, as it is stated: "And he shall take from the blood of the bull and put it on the horns of the altar with his finger" (Exodus 29:12). **את הכפרה כמבאר לעיל (פ"ד מ"ב). ואת שיירי הדם שנותרו בכפי היה שופך על היסוד שבצד המערבי של המזבח החיצון,** as it is stated: "And all the rest of the blood he shall pour out at the base of the outer altar" (Leviticus 4:18). **שנאמר בפר כהן משיח (שם ד ז) 'ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והפתח אהל מועד', ומפתח אהל מועד הוא למערב המזבח, ומפתח למדים לשאר החטאות הפנימיות. ואם לא נתן את השיירים על היסוד לא עכב את הכפרה, שכן למדנו לאחר מתן דמי חטאות יום הכפורים בפנים** as it is stated: "And he shall pour out all the blood of the bull of the sin offering at the base of the outer altar" (Leviticus 4:18). **ומשמע שמבמתן הדם השלם מעשה הכפרה אלא שמצוה לשפוך את השיירים על היסוד. [הקדים התנא לשנות דין חטאת אף שדין 'צפון' נאמר בעולה, שהדבר הנלמד מדרשה חביב לו יותר, ופתח בדין חטאות הפנימיות שהן חביבות לפניו כיין שנזכרו דמן לפני ולפנים]:** **משנה ב דין פרים ושעירים הנשרפים: פרים הנשרפים** - **ושעירים הנשרפים: פרים הנשרפים** - פר העלם דבר של צבור [שמביאים סנהדרין שהורו בשגגה בדבר שזדונו כרת, ועשו רב הצבור על פיהם] ופר כהן משיח [שמביא כהן גדול שהורה לעצמו ועשה כהוראתו בדבר שזדונו כרת], שאינם נאכלים אלא נשרפים מחוץ לירושלים, **ושעירים הנשרפים** - ושעירים הבאים על שגגת הוראת בית דין או כהן גדול בשאר עבודה זרה, **שבשרם נשרף מחוץ לירושלים, שחיטתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת, וזרק כל חטאת, כדין חטאת שנאמר בצפון וקבול דמן צריך שייעשה בכלי שרת,** as it is stated: "And he shall take from the blood of the bull and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 4:7). **ויקח משה חצי הדם וישם באגנת, ומשם למדנו לכל הקרבנות, ויקבל את הדם בצפון,** as it is stated: "And he slaughtered it, and Moses took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:15). **ויעשה את דמו כאשר עשה לדם הפר' וגו', ועל הפרכת שבין ההיכל לקדש הקדשים,** as it is stated: "And he did with the blood of the ram as he did with the blood of the bull, and he took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:24). **וכן יעשה לאהל מועד, ועל מזבח הזהב,** as it is stated: "And he slaughtered it, and Moses took the blood and put it on the horns of the altar with his finger" (Leviticus 8:15). **ועל מזבח העולה ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטיהרו. ומתנה אחת מהן - ממותנות אלו מעכבת** the sprinkling of the blood, as it is stated: "And he shall take from the blood of the bull and put it on the horns of the altar with his finger" (Exodus 29:12). **את הכפרה כמבאר לעיל (פ"ד מ"ב). ואת שיירי הדם שנותרו בכפי היה שופך על היסוד שבצד המערבי של המזבח החיצון,** as it is stated: "And all the rest of the blood he shall pour out at the base of the outer altar" (Leviticus 4:18). **שנאמר בפר כהן משיח (שם ד ז) 'ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והפתח אהל מועד', ומפתח אהל מועד הוא למערב המזבח, ומפתח למדים לשאר החטאות הפנימיות. ואם לא נתן את השיירים על היסוד לא עכב את הכפרה, שכן למדנו לאחר מתן דמי חטאות יום הכפורים בפנים** as it is stated: "And he shall pour out all the blood of the bull of the sin offering at the base of the outer altar" (Leviticus 4:18). **ומשמע שמבמתן הדם השלם מעשה הכפרה אלא שמצוה לשפוך את השיירים על היסוד. [הקדים התנא לשנות דין חטאת אף שדין 'צפון' נאמר בעולה, שהדבר הנלמד מדרשה חביב לו יותר, ופתח בדין חטאות הפנימיות שהן חביבות לפניו כיין שנזכרו דמן לפני ולפנים]:** **משנה ב דין פרים

מִשְׁנָה ג **דִּין חַטָּאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת:** חַטּאוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד [שֶׁחָטָא בְּשׁוֹגֵג בַּעֲבֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חִיּוּב כָּרֵת בְּמֵזִיד, אוֹ מִצָּרָע וְנָזִיר שֶׁנִּשְׁלְמָה טָהֳרָתָם], וְאֵלּוּ הֵן **חַטּאוֹת הַצִּבּוּר** שֶׁלֹּא נִשְׁנוּ לְעֵיל, לְפִי שֶׁדָּמָם נִתָּן עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁבָּעֲזָרָה: **שְׁעִירֵי** מוּסָף שֶׁל **רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת** - יָמִים טוֹבִים, **שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת** שֶׁבַּמִּזְבֵּחַ [שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד כה) 'קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה']. **כֵּיצַד** סֵדֶר נְתִינַת הַמַּתָּנוֹת: **עָלָה בַּכֶּבֶשׁ** שֶׁהוּא לִדְרוֹם הַמִּזְבֵּחַ, **וּפָנָה** לְכֶבֶשׁ קָטָן שֶׁהָיָה יוֹצֵא מֵהַכֶּבֶשׁ הַגָּדוֹל וּמַגִּיעַ **לַסּוֹבֵב** - הֶקֵּף סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶמְצַע גָּבְהוֹ בְּמָקוֹם שֶׁבּוֹ הַמִּזְבֵּחַ נַעֲשֶׂה צַר מֵחֶלְקוֹ הַתַּחְתּוֹן בְּאַמָּה מִכָּל צַד, וְהָלַךְ עָלָיו לְצָרְךָ מַתַּן דָּם בְּאֶצְבַּע עַל הַקְּרָנוֹת, וּפוֹנֶה לִימִינוֹ, שֶׁכֵּן 'כָּל פִּנּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יִהְיוּ אֶלָּא לְיָמִין', **וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית**, וְאַחֲרֶיהָ לְקֶרֶן **מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית**, וּבְכָל קֶרֶן נוֹתֵן מַתָּנָה אַחַת בְּאֶצְבָּעוֹ, וְיוֹרֵד. **שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי**, שֶׁכְּשֶׁם שֶׁבַּחַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת שׁוֹפֵךְ אֶת הַדָּם בַּיְסוֹד הַקָּרוֹב אֲלֵיהֶן בִּיצִיאָתוֹ מֵאֹהֶל מוֹעֵד, כָּךְ בַּחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת שׁוֹפֵךְ אֶת הַדָּם בַּיְסוֹד הַקָּרוֹב אֲלֵיהֶן בִּירִידָתוֹ מֵהַמִּזְבֵּחַ דֶּרֶךְ הַכֶּבֶשׁ שֶׁבְּצַד דָּרוֹם. **וְנֶאֱכָלִין** - וּבְשַׂר הַחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת נֶאֱכָל **לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים** שֶׁסְּבִיב חֲצַר הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו יט) 'בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד' [וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ חוֹמַת הָעֲזָרָה הִיא בִּמְקוֹם הַקְּלָעִים], **לְזִכְרֵי כְהֻנָּה** וְלֹא לִנְקֵבוֹת אוֹ יִשְׂרְאֵלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כב) 'כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ', וְנֶאֱכָלֶת **בְּכָל** צוּרַת **מַאֲכָל** [בְּשׁוֹנָה מִפֶּסַח שֶׁנֶּאֱכָל רַק צָלִי (להלן מ"ח)], וְנִמְשָׁךְ זְמַן אֲכִילָתָהּ **לְיוֹם** הַהַקְרָבָה **וְלַיְלָה** שֶׁאַחֲרָיו **עַד חֲצוֹת**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז ט) 'וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר', וּמִתֶּבֶת 'זֶבַח' נִלְמָדִים חַטָּאת וְאָשָׁם. [וְדִין 'עַד חֲצוֹת' הוּא מִדְּרָבָּנָן, שֶׁמָּא יֹאכַל מֵהַקְרָבָן אַחַר שֶׁיַּעֲלֶה הַשַּׁחַר, אֲבָל מִדְּאוֹרַיְיתָא נֶאֱכָל כָּל הַלַּיְלָה]: **מִשְׁנָה ד** **דִּין עוֹלָה:** הָעוֹלָה אַף שֶׁלֹּא נִכְתַּב בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁמְּקוֹם שְׁחִיטָתָהּ וְקִבּוּלַת דָּמָהּ בַּצָּפוֹן כְּחַטָּאת וְאָשָׁם, אַף הִיא **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים**, וְנִפְסֶלֶת אִם יָצְאָה מֵחוּץ לָעֲזָרָה אוֹ אִם נָגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם אוֹ מְחֻסַּר כִּפּוּרִים, וְכֵן יֵשׁ בָּהּ דִּין מְעִילָה בְּעוֹדָהּ בַּחַיִּים. **וּשְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת** עַל קְרָנוֹת מִקְבִּילוֹת שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, **שֶׁהֵן אַרְבַּע** - שֶׁכָּל מַתָּנָה מִתְפַּשֶּׁטֶת עַל שְׁנֵי צְדָדִים וְנִמְצָא שֶׁהַזָּה עַל אַרְבַּע רוּחוֹת הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א ה) 'וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב', וְסָבִיב מַשְׁמַע שֶׁיַּקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקִּיפוֹ בְּאֶצְבַּע שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר 'וְזָרְקוּ', וְעַל כָּרְחֲךָ כְּנֶגֶד כַּתּוֹב שֶׁיְּזָרֵק בְּאֶפֶן שֶׁיַּקִּיף אֶת כָּל צְדָדֵי הַמִּזְבֵּחַ, בִּנְתִינַת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. וּמַתְחִיל בְּקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, לְפִי שֶׁבְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית לֹא הָיָה יְסוֹד, וְזוֹרֵק שׁוּב בַּקֶּרֶן שֶׁכְּנֶגְדָּהּ בַּאֲלַכְסוֹן, קֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, וְדָמָהּ נִתָּן מִתַּחַת לְחוּט הַסִּקְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד ז) 'אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה', תָּלָה אֶת הַיְסוֹד בָּעוֹלָה, שֶׁהָעוֹלָה נַעֲשֵׂית בְּחָצְיוֹ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ. **וּטְעוּנָה** הָעוֹלָה **הֶפְשֵׁט** הָעוֹר **וְנִתּוּחַ** הָאֵבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א ו) 'וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ', **וְכָלִיל לָאִשִּׁים** - וְנִשְׂרָפֶת כֻּלָּהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה': **מִשְׁנָה ה** **דִּין זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וְאֵשָׁם:** **זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר** - הַכְּבָשִׂים הַקְּרֵבִים בָּעֲצֶרֶת, **וְאֵשָׁמוֹת**, הֲרֵי הֵם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. **וְאֵלּוּ הֵן** מִינֵי הָאֲשָׁמוֹת: א. **אֲשַׁם גְּזֵלוֹת**, שֶׁמֵּבִיא מִי שֶׁכָּפַר בְּמָמוֹן וְנִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר וְאַחַר כָּךְ הוֹדָה. ב. **אֲשַׁם מְעִילוֹת**, שֶׁמֵּבִיא מִי שֶׁנֶּהֱנָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ בְּשׁוֹגֵג. ג. **אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה**, שֶׁמֵּבִיא אָדָם שֶׁבָּא עַל שִׁפְחָה שֶׁחָצְיָהּ בַּת חוֹרִין הַמְיֻחֶדֶת לְעֶבֶד עִבְרִי. ד. **אֲשַׁם נָזִיר**, שֶׁמֵּבִיא נָזִיר שֶׁנִּטְמָא. ה. **אֲשַׁם מְצֹרָע**, שֶׁמֵּבִיא מִצָּרַע בְּסֵדֶר טָהֳרָתוֹ. ו. **אָשָׁם תָּלוּי**, שֶׁמֵּבִיא אָדָם הַמְסֻפָּק אִם עָבַר בִּשְׁגָגָה עַל עֲבֵרָה שֶׁזְּדוֹנָהּ כָּרֵת. **וּשְׁחִיטָתָן** שֶׁל כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת וְאָשָׁם נַעֲשֵׂית **בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז ב) 'וְשָׁחַט אֶת אָשָׁמוֹ בְּאֶרֶץ הַצָּפוֹן לִפְנֵי יְיָ', וְנֶאֱכָלִין

ג חַטּאוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד. אֵלּוּ הֵן חַטּאוֹת הַצִּבּוּר, שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת. כֵּיצַד, עָלָה בַּכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב, וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. שִׁירֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי. וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, לִזְכְרֵי כְהֻנָּה, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת: **ד** הָעוֹלָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ, וְכָלִיל לָאִשִּׁים: **ה** זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת. אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת, אֲשַׁם גְּזֵלוֹת, אֲשַׁם מְעִילוֹת, אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה, אֲשַׁם נָזִיר, אֲשַׁם מְצֹרָע, אָשָׁם תָּלוּי, שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן, וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, לִזְכְרֵי כְהֻנָּה, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת: **ו** הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר, לְכָל אָדָם, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת. הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וְלִעַבְדֵיהֶם: **ז** שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר, לְכָל אָדָם, בְּכָל מַאֲכָל, לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וְלִעַבְדֵיהֶם: **ח** הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים, שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת, וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד.

לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, לִזְכְרֵי כְהֻנָּה בִּלְבַד, וְלֹא לִנְקֵבוֹת אוֹ לְיִשְׂרְאֵלִים, אֶשֶׁם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם פסוק ו) 'כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֶנּוּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ יֵאָכֵל', וְשַׁלְמֵי צִבּוּר שֶׁהֻקְּשׁוּ לְחַטָּאת (שם כג יט) 'וַעֲשִׂיתָם שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁדִּין אֲכִילָתָם כְּחַטָּאת, וְנֶאֱכָלִים **בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם** הַהַקְרָבָה **וְלַיְלָה** שֶׁאַחֲרָיו **עַד חֲצוֹת: מִשְׁנָה ו** **דִּין תּוֹדָה וְשַׁלְמֵי נָזִיר:** **הַתּוֹדָה, וְאֵיל נָזִיר** שֶׁמֵּבִיא בִּגְמַר נְזִירוּתוֹ, הֲרֵי הֵם **קָדָשִׁים קַלִּים** וְאֵין בָּהֶם אִסּוּר מְעִילָה אֶלָּא בָּאֵמוּרִים אַחַר זְרִיקַת הַדָּם, וְדִינָם כִּשְׁלָמִים וְלָכֵן **שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה** וְלֹא רַק בַּצָּפוֹן, **וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר** יְרוּשָׁלַיִם לִפְנִים מִן הַחוֹמָה, כְּדִין שְׁלָמִים (להלן מ"ז). **וְנֶאֱכָלִים לְכָל אָדָם** וַאֲפִלּוּ לְזָרִים וּנְקֵבוֹת, **בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת**, שֶׁנֶּאֱמַר בְּתוֹדָה (שם ז ט) 'וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר', וְ'תּוֹדַת שְׁלָמָיו' לְרַבּוֹת שַׁלְמֵי נָזִיר. **הַמּוּרָם מֵהֶם** - הַמִּתְנוֹת כְּהֻנָּה שֶׁמְּרִימִים וְנוֹתְנִים לַכֹּהֲנִים מִקָּרְבָּנוֹת אֵלּוּ [בְּתוֹדָה - חָזֶה וְשׁוֹק, שֶׁהֻקְּשָׁה לִשְׁלָמִים בַּפָּתוּב (שם פסוקים יא-יב) 'וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְגוֹ' אִם עַל תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ', וּבִשְׁלָמִים נֶאֱמַר (שם פסוקים לא-לב) 'וְהָיָה הֶחָזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם', וְכֵן לְחָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יד) 'וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַה', לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה'. וּבְאֵיל נָזִיר - מוֹסִיף עַל הֶחָזֶה וְשׁוֹק גַּם זְרוֹעַ בְּשֵׁלָה, חַלַּת מַצָּה אַחַת וְרָקִיק אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יט-כ) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת מִן הַסַּל וּרְקִיק מַצָּה אֶחָד וְגוֹ' קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן, עַל חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה'] דִּינָם **כַּיּוֹצֵא בָּהֶם** - כְּמוֹ הַקְּרְבָּנוֹת עַצְמָם, שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר לְיוֹם וָלַיְלָה, **אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים** דַּוְקָא, **וְלִנְשֵׁיהֶם, וְלִבְנֵיהֶם, וּלְעַבְדֵיהֶם** הַכְּנַעֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁלָמִים (ויקרא י יד) 'וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר, אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבִתֶּךָ אִתָּךְ', וְתוֹדָה הֻקְּשָׁה לִשְׁלָמִים, וּכְדִינָהּ דִּין שַׁלְמֵי נָזִיר: **מִשְׁנָה ז** **דִּין שְׁאָר הַשְּׁלָמִים:** **שְׁלָמִים** הֲרֵי הֵם **קָדָשִׁים קַלִּים** וְאֵין בָּהֶם מְעִילָה [אֶלָּא בָּאֵמוּרִים אַחַר זְרִיקַת הַדָּם], **וּשְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה**, שֶׁבִּשְׁלָמִים מִבָּקָר נֶאֱמַר (שם ג ב) 'וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', וּבַבָּאִים מִן הַצֹּאן נֶאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד', וּבַבָּאִים מִן הָעִזִּים נֶאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד', וּשְׁנֵי הַפְּסוּקִים הַמַּכְשִׁירִים שְׁחִיטָה 'לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד' מַכְשִׁירִים לָה', לְכֹהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה'. וּבְאֵיל נָזִיר - מוֹסִיף עַל הֶחָזֶה וְשׁוֹק גַּם זְרוֹעַ בְּשֵׁלָה, חַלַּת מַצָּה אַחַת וְרָקִיק אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יט-כ) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת מִן הַסַּל וּרְקִיק מַצָּה אֶחָד וְגוֹ' קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן, עַל חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה'] דִּינָם **כַּיּוֹצֵא בָּהֶם** - כְּמוֹ הַקְּרְבָּנוֹת עַצְמָם, שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר לְיוֹם וָלַיְלָה, **אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים** דַּוְקָא, **וְלִנְשֵׁיהֶם, וְלִבְנֵיהֶם, וּלְעַבְדֵיהֶם** הַכְּנַעֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁלָמִים (ויקרא י יד) 'וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר, אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבִתֶּךָ אִתָּךְ', וְתוֹדָה הֻקְּשָׁה לִשְׁלָמִים, וּכְדִינָהּ דִּין שַׁלְמֵי נָזִיר: **מִשְׁנָה ז** **דִּין שְׁאָר הַשְּׁלָמִים:** **שְׁלָמִים** הֲרֵי הֵם **קָדָשִׁים קַלִּים** וְאֵין בָּהֶם מְעִילָה [אֶלָּא בָּאֵמוּרִים אַחַר זְרִיקַת הַדָּם], **וּשְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה**, שֶׁבִּשְׁלָמִים מִבָּקָר נֶאֱמַר (שם ג ב) 'וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', וּבַבָּאִים מִן הַצֹּאן נֶאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד', וּבַבָּאִים מִן הָעִזִּים נֶאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד', וּשְׁנֵי הַפְּסוּקִים הַמַּכְשִׁירִים שְׁחִיטָה 'לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד' מַכְשִׁירִים לָה', לְכֹהֵן הַזֹּרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה'. וּבְאֵיל נָזִיר - מוֹסִיף עַל הֶחָזֶה וְשׁוֹק גַּם זְרוֹעַ בְּשֵׁלָה, חַלַּת מַצָּה אַחַת וְרָקִיק אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יט-כ) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת מִן הַסַּל וּרְקִיק מַצָּה אֶחָד וְגוֹ' קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן, עַל חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה'] דִּינָם **כַּיּוֹצֵא בָּהֶם** - כְּמוֹ הַקְּרְבָּנוֹת עַצְמָם, שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר לְיוֹם וָלַיְלָה, **אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים** דַּוְקָא, **וְלִנְשֵׁיהֶם, וְלִבְנֵיהֶם, וּלְעַבְדֵיהֶם**: **מִשְׁנָה ח** **דִּין שְׁאָר קָדָשִׁים קַלִּים:** **הַבְּכוֹר** - פֶּטֶר רֶחֶם זָכָר שֶׁל בְּהֵמָה טְהוֹרָה, **וְהַמַּעֲשֵׂר** בְּהֵמָה - הַבְּהֵמָה הָעֲשִׂירִית שֶׁעָבְרָה תַּחַת הַשֵּׁבֶט, **וְהַפֶּסַח** הַקָּרֵב בְּי"ד נִיסָן, הֲרֵי הֵם **קָדָשִׁים קַלִּים** וְאֵין בָּהֶם אִסּוּר מְעִילָה אֶלָּא בָּאֵמוּרִים אַחַר זְרִיקַת הַדָּם, **וּשְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת** שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר (במדבר יח יז) 'אַךְ בְּכוֹר וְגוֹ' אֶת דַּם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ', זְרִיקָה אַחַת, וְ'דָמָם' נִדְרָשׁ לְרַבּוֹת אַף פֶּסַח וּמַעֲשֵׂר, **וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן** אֶת אוֹתָהּ זְרִיקָה **כְּנֶגֶד הַיְסוֹד** - בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תַּחְתָּיו יְסוֹד, וְלֹא בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית שֶׁלֹּא הָיָה בָּהּ יְסוֹד, שֶׁלְּמַדְתִּים בְּכוֹר בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'זְרִיקָה' - 'זְרִיקָה' מֵעוֹלָה שֶׁדָּמָהּ טָעוּן יְסוֹד, וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח דִּינָם כִּבְכוֹר. וְאַף שֶׁשָּׁוִים קָרְבָּנוֹת אֵלּוּ

משניות

מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק ו

המבוארות

שְׁנָּה בַּאֲכִילָתָן, הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל אָדָם. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר, (לְכָל אָדָם), בְּכָל מַאֲכָל, לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָיו, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

פרק ו א קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן בִּרְאֹשׁ הַמִּזְבֵּחַ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּאִלּוּ נִשְׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר, מֵחֲצִי הַמִּזְבֵּחַ וְלַצָּפוֹן, מֵחֲצִי הַמִּזְבֵּחַ וְלַדָּרוֹם. הַמְנָחוֹת הָיוּ נִקְמָצוֹת בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, לִזְכְרֵי כְהֻנָּה, בְּכָל מַאֲכָל, לְיוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת: **ב** חַטַּאת הָעוֹף הָיְתָה נַעֲשֵׂית עַל קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית. בְּכָל מָקוֹם הָיְתָה כְּשֵׁרָה, אֶלָּא זֶה הָיָה מְקוֹמָהּ. וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָיְתָה מְלַמֶּטָּה, וּשְׁלֹשָׁה מִלְמָעְלָה. מִלְמַטָּה, חַטַּאת הָעוֹף וְהַמַּגָּשׁוֹת וּשְׁיָרֵי הַדָּם. מִלְמַעְלָה, נִסּוּךְ הַמַּיִם וְהַיַּיִן וְעוֹלַת הָעוֹף כְּשֶׁהִיא רַבָּה בַּמִּזְרָח: **ג** כָּל הָעוֹלִים לַמִּזְבֵּחַ, עוֹלִין דֶּרֶךְ יָמִין, וּמַקִּיפִין וְיוֹרְדִין דֶּרֶךְ שְׂמאל, חוּץ מִן הָעוֹלֶה לִשְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ, שֶׁהָיוּ עוֹלִים וְחוֹזְרִים לֶעָקֵב: **ד** חַטַּאת הָעוֹף כֵּיצַד הָיְתָה נַעֲשֵׂית. הָיָה מוֹלֵק אֶת רֹאשָׁהּ מִמּוּל עָרְפָּהּ וּמַבְדִּיל, וּמַזֶּה מִדָּמָהּ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ. שִׁירֵי הַדָּם הָיָה מִתְמַצֶּה עַל הַיְסוֹד. אֵין לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא דָמָהּ, וְכֻלָּהּ לַכֹּהֲנִים: **ה** עוֹלַת הָעוֹף כֵּיצַד הָיְתָה נַעֲשֵׂית. עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב, בָּא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, הָיָה מוֹלֵק אֶת רֹאשָׁהּ מִמּוּל עָרְפָּהּ וּמַבְדִּיל, וּמְמַצֶּה אֶת דָּמָהּ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ. נָטַל אֶת הָרֹאשׁ, וְהִקִּיף בֵּית מְלִיקָתוֹ לַמִּזְבֵּחַ, וְסָפְגוֹ בְּמֶלַח, וּזְרָקוֹ עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים. בָּא לוֹ לַגּוּף, וְהֵסִיר אֶת הַמֹּרָאָה וְאֶת הַנּוֹצָה וְאֶת בְּנֵי מֵעַיִם הַיּוֹצְאִים עִמָּהּ, וְהִשְׁלִיכָן לְבֵית הַדָּשֶׁן. וְאִם הִבְדִּיל. שִׁסַּע וְלֹא הִבְדִּיל. וְאִם הִבְדִּיל כָּשֵׁר. וּסְפָגוֹ בְּמֶלַח, וּזְרָקוֹ עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים:

לְעִנְיַן הַקְרָבָתָם, מִכָּל מָקוֹם **שְׁנָּה בַּאֲכִילָתָן** - דְּיֵנִי אֲכִילָתָם שׁוֹנִים, שֶׁהַבְּכוֹר נֶאֱכָל **לַכֹּהֲנִים** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יח) 'וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה', **וְהַמַּעֲשֵׂר** נֶאֱכָל **לְכָל אָדָם** וְאַף לְזָרִים, שֶׁלֹּא מָצִאנוּ בַּתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ לַכֹּהֵן חֵלֶק בּוֹ, **וְנֶאֱכָלִין** הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר **בְּכָל הָעִיר** יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב ה) 'וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְגוֹ' וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וגו' וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם', וּמַעְשְׂרֹתֵיכֶם' כּוֹלֵל מַעֲשֵׂר דָּגָן וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא קָבַע הַכָּתוּב מָקוֹם מִסְּתָם לַאֲכִילָתָם מִשְׁמַע שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר, וְנֶאֱכָלִים **בְּכָל מַאֲכָל**, וּזְמַן אֲכִילָתָם **לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד** שֶׁבֵּינַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר 'וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה', שֶׁדִּין בְּשַׂר הַבְּכוֹר כְּחֲזֵה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים שֶׁנֶּאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וְדִין מַעֲשֵׂר כִּבְכוֹר. וְאִלּוּ **הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה** - בְּלֵיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר נִיסָן שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב יח) 'וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה', **וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת** הַלַּיְלָה, **וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָיו** שֶׁנִּמְנוּ עָלָיו קֹדֶם שְׁחִיטָתוֹ לְהַקְרִיבוֹ וּלְאָכְלוֹ יַחַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ [-תִּמְנוּ] עַל הַשֶּׂה', **וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ח-ט) 'וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר וְגוֹ' צְלִי אֵשׁ' וְגוֹ':

פֶּרֶק ו מְקוֹם שְׁחִיטַת שְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת, שְׁחִיטָה עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, מְקוֹם עֲבוֹדַת הַמְּנָחוֹת, וְדִינֵי הַקְרָבַת עוֹלַת וְחַטַּאת הָעוֹף: **מִשְׁנָה א** **שְׁחִיטָה בִּרְאֹשׁ הַמִּזְבֵּחַ**: קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן בִּרְאֹשׁ הַמִּזְבֵּחַ, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, כְּשֵׁרִים כְּאִלּוּ **נִשְׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן** - צְפוֹן הָעֲזָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כ כא) 'מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ', הֲרֵי שֶׁהַמִּזְבֵּחַ עַצְמוֹ כָּשֵׁר לִשְׁחִיטַת הָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמִים. **רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר**, מַשְׁמָעוּת הַפָּסוּק שֶׁחָצְיוֹ רָאוּי לְעוֹלָה וְחָצְיוֹ לִשְׁלָמִים, דְּהַיְינוּ, **מֵחֲצִי** - מֵאֶמְצַע **הַמִּזְבֵּחַ וְלַצָּפוֹן**, דֵּינוֹ **בְּצָפוֹן** וְכָשֵׁר לִשְׁחִיטַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאִלּוּ **מֵחֲצִי הַמִּזְבֵּחַ וְלַדָּרוֹם**, דֵּינוֹ **בְּדָרוֹם**, וּפָסוּל לִשְׁחִיטַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. [שֶׁכֵּן אִלּוּ בָּא הַכָּתוּב לְהַכְשִׁיר אֶת הַמִּזְבֵּחַ כֻּלּוֹ בְּצָפוֹן, מַדּוּעַ נִכְתְּבוּ 'שְׁלָמֶיךָ', אִם לְעוֹלָה כָּשֵׁר כָּל שֶׁכֵּן לִשְׁלָמִים. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁלּוּלֵי שֶׁהִכְשִׁיר הַכָּתוּב אֶת רֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ גַּם לִשְׁלָמִים, הָיָה מָקוֹם לוֹמַר שֶׁלֹּא הִכְשִׁירוֹ אֶלָּא לְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, שֶׁפְּעָמִים שֶׁיֵּשׁ רִבּוּי עוֹלוֹת וְלֹא דֵּי בְּמָקוֹם שְׁחִיטָתָם בִּצְפוֹן הָעֲזָרָה, אֲבָל לֹא לִשְׁלָמִים שֶׁקְּרֵבִים בְּכָל הָעֲזָרָה]. **דִּין הַמְּנָחוֹת**: **הַמְּנָחוֹת הָיוּ נִקְמָצוֹת בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה**, שֶׁלֹּא מָצִאנוּ שֶׁקָּבְעָה הַתּוֹרָה מָקוֹם מְיֻחָד לְקֻמִיצָה, **וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, לִזְכְרֵי כְהֻנָּה**, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח ט-י) 'כָּל קָרְבָּנָם לְכָל מִנְחָתָם וְגוֹ', בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ'. וְנֶאֱכָלוֹת **בְּכָל** צוּרַת **מַאֲכָל**, **לְיוֹם** הַקְרָבָה **וְלַיְלָה** שֶׁלְּאַחֲרָיו **עַד חֲצוֹת**, שֶׁכָּל הַמְּנָחוֹת נִלְמָדוֹת מִמִּנְחַת 'לֶחֶמֵי תּוֹדָה' הַנֶּאֱכָלִים לְיוֹם וָלַיְלָה: **מִשְׁנָה ב** **דִּין חַטַּאת הָעוֹף וְהַדְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית**: חַטַּאת הָעוֹף, הַזָּאַת דָּמָהּ **הָיְתָה נַעֲשֵׂית עַל קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית** שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, וּמִלִּיקָתָהּ **בְּכָל מָקוֹם** בָּעֲזָרָה **הָיְתָה כְּשֵׁרָה**, אֶלָּא שֶׁזֶּה **הָיָה מְקוֹמָהּ** לְהַזָּאַת הַדָּם. שֶׁאַחַר שֶׁמָּצָאנוּ שֶׁדַּל שֶׁבַּדָּלִים הַחַיָּב חַטָּאת עוֹלָה וְיוֹרֵד מַבִּיא מִנְחָה, וּמִנְחָתוֹ קְרוּיָה 'חַטָּאת' (ויקרא ה יא), לְמֵדִים דִּין חַטָּאת מִדִּין מִנְחָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם ו ז) 'הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי ה' אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ', וְ'לִפְנֵי ה'' הוּא צַד מַעֲרָב שֶׁלִּפְנֵי הַהֵיכָל, וּ'פְנֵי הַמִּזְבֵּחַ' הוּא צַד דָּרוֹם שָׁבּוֹ עוֹלִים לַמִּזְבֵּחַ, וְלָכֵן מַגִּישָׁהּ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית. **וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָיְתָה אוֹתָהּ הַקֶּרֶן מְשַׁמֶּשֶׁת מִלְמַטָּה** מִחוּט הַסִּקְרָא, **וּשְׁלֹשָׁה** דְּבָרִים **מִלְמַעְלָה** לְחוּט הַסִּקְרָא. הַדְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים **מִלְמַטָּה** הֵם: א. הַזָּאַת דַּם **חַטַּאת הָעוֹף**. ב. **וְהַמַּגָּשׁוֹת** - הַגָּשַׁת הַמְּנָחוֹת לִפְנֵי הַקְּמִיצָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב ח) 'וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ', וּכְדִין מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁמַּגָּשַׁת לְקֶרֶן זָוִית. ג. **וּשְׁיָרֵי הַדָּם** עַל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ה מ"ג). וְהַדְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים **מִלְמַעְלָה** הֵם: א. **נִסּוּךְ הַמַּיִם** בְּסֻכּוֹת. ב. וְנִסּוּךְ **הַיַּיִן** בְּכָל יוֹם בְּהַקְרָבַת עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים, שֶׁבַּקְרְקַע מִתְּחַת לְקֶרֶן זָוִית הָיוּ הַשִּׁיתִין שֶׁאֲלֵיהֶם יָרְדוּ הַנְּסָכִים. ג. וְעוֹלַת הָעוֹף כְּשֶׁהִיא רַבָּה בַּמִּזְרָח, בְּסָמוּךְ לְ'מִקוֹם הַדֶּשֶׁן' שֶׁלְּמִזְרָח הַכֶּבֶשׁ, כְּדֵי לִזְרֹק לְשָׁם אֶת מֻרְאָתָהּ וְנוֹצָתָהּ שֶׁל עוֹלַת הָעוֹף. וְכֵיוָן שֶׁעוֹלַת הָעוֹף נַעֲשֵׂית לְמַעְלָה מִחוּט הַסִּקְרָא, מְקוֹם עֲשִׂיָּתָהּ עַל הַסּוֹבֵב, וּכְשֶׁרָבּוּ הַכֹּהֲנִים הָעוֹסְקִים בְּעוֹלוֹת הָעוֹף וְלֹא נוֹתַר מָקוֹם לַעֲמֹד שָׁם, הָיוּ עוֹשִׂים אֶת עֲבוֹדָתָהּ בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, שֶׁהִיא קְרוֹבָה יוֹתֵר לְ'בֵּית הַדֶּשֶׁן' מֵהַקְּרָנוֹת שֶׁבִּצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ: **מִשְׁנָה ג** **אֵפֶו הָעֲלִיָּה וְהַהֹלוּךְ עַל הַמִּזְבֵּחַ**: כָּל **הָעוֹלִים לַמִּזְבֵּחַ** לָעֲבוֹדוֹת הַנַּעֲשׂוֹת עָלָיו [מַתַּן דַּם חַטָּאת, סִדּוּר הַמַּעֲרָכָה אוֹ הַפּוּךְ אֵיבְרֵי הַקָּרְבָּנוֹת], **עוֹלִין דֶּרֶךְ יְמִין** הָעוֹלֶה, שֶׁפּוֹנִים מֵהַכֶּבֶשׁ לְצַד יָמִין, לְמִזְרַח הַמִּזְבֵּחַ, **וּמַקִּיפִין** אֶת הַמִּזְבֵּחַ **וְיוֹרְדִין דֶּרֶךְ שְׂמאל** הָעוֹלֶה, דְּהַיְינוּ בְּצַד מַעֲרָב. **חוּץ מִן הָעוֹלֶה לִשְׁלֹשָׁה דְבָרִים** אֵלּוּ, נִסּוּךְ הַמַּיִם וְהַיַּיִן וְעוֹלַת הָעוֹף כְּשֶׁהִיא רַבָּה בַּמִּזְרָח, **שֶׁהָיוּ עוֹלִים** וּפוֹנִים מִיָּד לִשְׂמאלָם, לְמַעֲרָב הַמִּזְבֵּחַ, וּבְגְמַר עֲבוֹדָתָם **חוֹזְרִים לָעֲקֵב** - עַל עִקְבוֹתֵיהֶם וְיוֹרְדִים מִצַּד מַעֲרָב, וְלֹא הִקִּיפוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ. בְּנִסּוּךְ הַמַּיִם וְהַיַּיִן, שֶׁמָּא מֵחֲמַת עִקּוּף הַמִּזְבֵּחַ יִתְעַשְּׁנוּ וְיָפִיגוּ טַעְמָם וְרִיחָם, וְנֶאֱמַר (במדבר כח לא) 'תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם', שֶׁאַף הַנְּסָכִים צְרִיכִים לִהְיוֹת תְּמִימִים. וּבְעוֹלַת הָעוֹף לֹא הִקִּיפוּ שֶׁמָּא תְּמוּת מֵחֲמַת הָעָשָׁן: **מִשְׁנָה ד** **דִּין חַטַּאת הָעוֹף**: **חַטַּאת הָעוֹף כֵּיצַד הָיְתָה נַעֲשֵׂית, הָיָה** אוֹחֵז אֶת גּוּפָהּ בֵּין הַזֶּרֶת לַקְּמִיצָה בְּיָדוֹ הַשְּׂמְאלִית, כְּשֶׁפָּנֵי הָעוֹף לְכִוּוּן יָדוֹ וְעֹרֶף הָעוֹף כְּלַפֵּי מַעְלָה, וּמוֹתֵחַ אֶת צַוָּארוֹ עַל רֹחַב הָאֶצְבַּע וְהָאֻמָּה, וּבְצִפָּרֶן בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית **מוֹלֵק** - חוֹתֵךְ **אֶת רֹאשָׁהּ** שֶׁל הַחַטָּאת **מִמּוּל עָרְפָּהּ**, בַּצַּוָּאר שֶׁכְּנֶגֶד צִדּוֹ הָאֲחוֹרִי שֶׁל הָרֹאשׁ הַמְכֻנֶּה 'עֹרֶף'. וְחוֹתֵךְ אֶת הַבָּשָׂר עִם הַמַּפָּרֶקֶת וְחוֹתֵךְ אֶת הַקָּנָה אוֹ הַוֵּשֶׁט, **וְאֵינוֹ מַבְדִּיל** - וְאֵינוֹ קוֹצֵץ אֶת שְׁנֵי הַסִּימָנִים, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִבָּדֵל רֹאשׁ הַחַטָּאת מֵהַגּוּף, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ח) 'וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל'. וְאוֹחֵז בָּעוֹף עַצְמוֹ **וּמַזֶּה** - וּמַתִּיז **מִדָּמָהּ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ** מִתַּחַת לְחוּט הַסִּקְרָא. שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'וְהַזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ', **וּשְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה מִתְמַצֶּה** [-נִסְחָט] **עַל הַיְסוֹד**, שֶׁמִּקָּרֵב אֶת הָעוֹף וְדוֹחֵק אֶת מְקוֹם מְלִיקָתוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ כְּדֵי לִסְחֹט מִמֶּנּוּ אֶת הַדָּם, וְיוֹרֵד הַדָּם לִיסוֹד הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ'. **וְאֵין לַמִּזְבֵּחַ** מֵחַטַּאת הָעוֹף אֶלָּא דָמָהּ, **וְכֻלָּהּ** - וְכָל בְּשָׂרָהּ נֶאֱכָל **לַכֹּהֲנִים**: **מִשְׁנָה ה** **דִּין עוֹלַת הָעוֹף**: **עוֹלַת הָעוֹף כֵּיצַד הָיְתָה נַעֲשֵׂית, עָלָה בַּכֶּבֶשׁ, וּפָנָה לַסּוֹבֵב** [כְּדֵי לַעֲשׂוֹתָהּ כְּדִינָהּ מֵעַל חוּט הַסִּקְרָא], **בָּא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית**, הַכְּרוֹבָה לְמִקוֹם הַדֶּשֶׁן לְהִשָּׁלֵכֶת הַמֹּרָאָה וְהַנּוֹצָה, וְשָׁם **הָיָה מוֹלֵק אֶת רֹאשָׁהּ מִמּוּל עָרְפָּהּ**, כַּנִּדְרָשׁ בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'וּמָלַק' - 'וּמָלַק' מֵחַטַּאת הָעוֹף, **וּמַבְדִּיל** - וְחוֹתֵךְ אֶת שְׁנֵי הַסִּימָנִים וּבְכָךְ נִבְדָּל רֹאשָׁהּ מִגּוּפָהּ, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר 'לֹא יַבְדִּיל' אֶלָּא בְּחַטָּאת, לְלַמֵּד שֶׁבְּעוֹלָה מַבְדִּיל. וְדוֹחֵק אֶת גּוּף הָעוֹלָה **וּמְמַצֶּה אֶת דָּמָהּ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ** וְיוֹרֵד הַדָּם לַיְסוֹד, וְאֵינָהּ צְרִיכָה הַזָּאָה. וְכֵן **נָטַל אֶת הָרֹאשׁ** שֶׁהִבְדִּיל מֵהַגּוּף, **וְהִקִּיף** - וְקֵרֵב אֶת **בֵּית מְלִיקָתוֹ לַמִּזְבֵּחַ** וּמִצָּה אֶת דָּמוֹ, **וּסְפָגוֹ בְּמֶלַח** - נָתַן עָלָיו מֶלַח כְּדֵי שֶׁיִּסְפֹּג הָרֹאשׁ אֶת הַמֶּלַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב יג) 'וְכָל קָרְבָּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח', **וּזְרָקוֹ עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים** לְהַקְטָרָה עַל אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה. **בָּא לוֹ לַגּוּף** - שָׁאַר בְּשַׂר הָעוֹלָה, חָתַךְ בְּסַכִּין **וְהֵסִיר** מִמֶּנָּה **אֶת הַמֹּרָאָה** [-הַזָּפָק, מְקוֹם הַמָּזוֹן לִפְנֵי עִכּוּלוֹ] **וְאֶת הַנּוֹצָה** - עִם הַנּוֹצוֹת וְהָעוֹר שֶׁכְּנֶגֶד הַזָּפָק, **וְאֶת בְּנֵי הַמֵּעַיִם** שֶׁל הָעוֹף **הַיּוֹצְאִים עִמָּהּ** - עִם הַמֹּרָאָה בְּמִשִּׁיכָתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א טז) 'וְהֵסִיר אֶת מֹרַאתוֹ בְּנֹצָתָהּ'. **וְהִשְׁלִיכָן לְבֵית הַדֶּשֶׁן** שֶׁבְּמִזְרַח הַכֶּבֶשׁ, שֶׁשָּׁם נוֹתְנִים אֶת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן. וּלְאַחַר מִכָּן **שִׁסַּע** - הִפְרִיד בְּיָדָיו אֶת גּוּף הָעוֹף לִשְׁנַיִם בְּאֶמְצָעוֹ, **וְלֹא הִבְדִּיל** - אַךְ לֹא קָרְעוֹ לְגַמְרֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יז) 'וְשִׁסַּע אֹתוֹ בִכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל', **וְאִם הִבְדִּיל כָּשֵׁר. וּסְפָגוֹ בַּמֶּלַח וּזְרָקוֹ עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים** לְהַקְטָרָה:

משניות

מִשְׁנָה ו הַשּׁוֹנֶה הַפּוֹסֵל בְּעוֹף קֹדֶם מַתַּן דָּמִים: בְּדִיעֲבַד אִם לֹא הֵסִיר לֹא אֶת הַמֹּרְאָה וְלֹא אֶת הַנּוֹצָה וְלֹא אֶת בְּנֵי מֵעַיִם הַיּוֹצְאִין עִמָּהּ, וְלֹא סְפָגוֹ בְּמֶלַח, מִכָּל מָקוֹם כָּל שֶׁשִּׁנָּה בָּהּ מֵאַחַר [-אַחֲרֵי] שֶׁמִּצָּה אֶת דָּמָהּ כְּדִינָהּ, כְּשֵׁרָה, שֶׁרַק שִׁנּוּי שֶׁלְּפָנֵי עֲבוֹדַת הַדָּם פּוֹסֵל. אֲבָל אִם הִבְדִּיל בַּחַטָּאת וּמָלַק אֶת שְׁנֵי הַסְּיָמָנִים, אוֹ שֶׁשִּׁנָּה **וְלֹא הִבְדִּיל בָּעוֹלָה** אֶלָּא מָלַק רַק אֶת אֶחָד מֵהַסְּיָמָנִים, **פְּסוּלָה**, שֶׁזֶּהוּ שִׁנּוּי שֶׁלְּפָנֵי עֲבוֹדַת הַדָּם. וְכֵן **מִצָּה דָּם הָרֹאשׁ וְלֹא מִצָּה דָּם הַגּוּף, פְּסוּלָה**, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַדָּם נִמְצָא בַּגּוּף, וַהֲרֵי זֶה שִׁנּוּי שֶׁקֹּדֶם גְּמַר עֲבוֹדַת הַדָּם, אֲבָל אִם **מִצָּה דָּם הַגּוּף וְלֹא מִצָּה דָּם הָרֹאשׁ כְּשֵׁרָה**, כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשְׂתָה עֲבוֹדַת הַדָּם בַּגּוּף שֶׁבּוֹ עִקַּר הַדָּם:

מִשְׁנָה ז **מַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְחוּץ לִזְמַנּוֹ וְלִמְקוֹמוֹ בְּעוֹף:** חַטַּאת הָעוֹף, **שֶׁמְּלָקָהּ לִשְׁמָהּ**, אֶלָּא לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר [וּמְלִיקָה בְּעוֹף כִּשְׁחִיטָה בִּבְהֵמָה], **אוֹ שֶׁמִּצָּה דָּמָהּ כְּזָרִיקָתוֹ בִּבְהֵמָה], אוֹ שֶׁמָּלַק אוֹ מִצָּה לִשְׁמָהּ וְאַחַר כָּךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְחָזַר וְחָשַׁב לִשְׁמָהּ, פְּסוּלָה**, שֶׁחַטַּאת פְּסוּלָה כְּשֶׁנַּעֲשֵׂית שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ (לעיל פ"א מ"א), **אֲבָל עוֹלַת הָעוֹף** שֶׁחָשַׁב בָּהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, **כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד** - אֶלָּא **שֶׁלֹּא עָלְתָה לַבְּעָלִים** לְשֵׁם חוֹבָתָם וּצְרִיכִים לְהָבִיא קָרְבָּן אַחֵר, כְּמִבֹּאָר לְעֵיל (שם). **וְאֶחָד חַטַּאת הָעוֹף וְאֶחָד עוֹלַת הָעוֹף** אִם בְּשָׁעָה **שֶׁמְּלָקָן וְשֶׁמִּצָּה** - אוֹ שֶׁמִּצָּה אֶת **דָּמָן** חָשַׁב עַל מִנַּת **לֶאֱכֹל** אוֹתוֹ, כְּלוֹמַר חַטַּאת הָעוֹף, אוֹ עַל מְנָת **לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר**, כְּלוֹמַר עוֹלַת הָעוֹף, **חוּץ לִמְקוֹמוֹ** הָרָאוּי לַאֲכִילָתוֹ אוֹ לְהַקְטָרָתוֹ, **פָּסוּל** בְּמַחֲשֶׁבֶת זוֹ, **וְאֵין בּוֹ** - בַּאֲכִילָתוֹ חִיּוּב **כָּרֵת**, כְּדִין קָרְבַּן בְּהֵמָה (לעיל פ"ב מ"ב). וְאִם חָשַׁב בַּמְּלִיקָה אוֹ בַּמִּצּוּי מֵחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ**, הֲרֵי הַקָּרְבָּן **פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וּבִלְבַד שֶׁיִּקָּרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ** - שֶׁיֵּעָשׂוּ עֲבוֹדוֹת הַדָּם שֶׁהוּא הַ'מַּתִּיר' **כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ**, אִם **מָלַק בִּשְׁתִּיקָה** - לְלֹא מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל, **וּמִצָּה הַדָּם** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ** - שֶׁהִיא מַחֲשֶׁבָה הַמְפַגֶּלֶת, **אוֹ שֶׁמָּלַק** בְּמַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל שֶׁל **חוּץ לִזְמַנּוֹ, וּמִצָּה הַדָּם בִּשְׁתִיקָה** לְלֹא מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל אַחֶרֶת, **אוֹ שֶׁמָּלַק וּמִצָּה הַדָּם** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ** לְלֹא מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל נוֹסֶפֶת, **זֶה שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ**, שֶׁאֵין כָּאן פְּסוּל מִלִּבַּד מַחֲשֶׁבֶת הַפִּגּוּל, וְחָל עָלָיו שֵׁם 'פִּגּוּל' וְחַיָּבִים כָּרֵת עַל אֲכִילָתוֹ. **וְכֵיצַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ**, כְּגוֹן שֶׁמָּלַק בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִמְקוֹמוֹ** הַפּוֹסֶלֶת וְלֹא מְפַגֶּלֶת, **וּמִצָּה הַדָּם** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִזְמַנּוֹ, וּמִצָּה הַדָּם** בְּמַחֲשֶׁבֶת **חוּץ לִמְקוֹמוֹ, (אוֹ שֶׁמָּלַק וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לִמְקוֹמוֹ), חַטַּאת הָעוֹף שֶׁמְּלָקָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וּמִצָּה דָּמָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, אוֹ שֶׁמְּלָקָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ וּמִצָּה דָּמָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ שֶׁמְּלָקָהּ וּמִצָּה דָּמָהּ חוּץ לִזְמַנּוֹ וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לִמְקוֹמוֹ, זֶה הוּא שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. לֶאֱכֹל כְּזַיִת בַּחוּץ וּכְזַיִת לְמָחָר, כְּזַיִת לְמָחָר וּכְזַיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר וְכַחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, אֲפִלּוּ כֻּלָּן בְּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁאֵינָן מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה, זֶה הַכְּלָל, אִם מַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם, אַף שֶׁהוֹסִיף אַחַר כָּךְ מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל אַחֶרֶת, כְּבָר חָל עַל הַקָּרְבָּן שֵׁם **פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְרַק אִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן**, אֲזַי **פְּסוּל** הַקָּרְבָּן **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - בֵּין אִם קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת הַפִּגּוּל וּבֵין אִם קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת הַפְּסוּל, **פְּסוּל** הַקָּרְבָּן **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת**, כֵּיוָן שֶׁלֹּא קָרַב הַמִּזְבֵּחָה כְּמִצְוָתוֹ. וְאִם חָשַׁב **לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמְקוֹמוֹ, **וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ מִקּוֹמוֹ, **כָּשֵׁר** הַקָּרְבָּן לְגַמְרֵי, שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין לְעִנְיָן זֶה:

פֶּרֶק ז דִּין קָרְבְּנוֹת הָעוֹף שֶׁלֹּא קָרְבוּ כְּדִינָם:

מִשְׁנָה א **שִׁנּוּי בְּחַטַּאת הָעוֹף:** חַטַּאת הָעוֹף **שֶׁנַּעֲשְׂאָהּ לְמַטָּה** מִחוּט הַסִּקְרָא, כְּדִינָהּ, **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת** שֶׁזֶּהוּ מִדָּמָהּ וְאַחַר כָּךְ מִצָּה אֶת דָּמָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְעָשָׂה כָּל מַעֲשֶׂיהָ **לְשֵׁם חַטָּאת**, אֶלָּא שֶׁבְּעֵת הַמְּלִיקָה הִבְדִּיל אֶת רֹאשׁ הָעוֹף, **כְּשֵׁרָה**, וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר בַּחַטָּאת (ויקרא ה ח) 'וְלֹא יַבְדִּיל', פֵּרוּשׁוֹ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְהַבְדִּיל [כְּפִי שֶׁחַיָּב לִנְהֹג בְּעוֹלַת הָעוֹף]. אֲבָל אִם עָשָׂה מַעֲשֶׂיהָ **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת**, אַף שֶׁנָּתַן בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ **לְשֵׁם עוֹלָה**, אוֹ שֶׁשִּׁנָּה בַּעֲשִׂיָּתָהּ **כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה**, כְּגוֹן שֶׁלֹּא הִזָּה מִדָּמָהּ אֶלָּא רַק מִצָּה, אַף שֶׁחָשַׁב **לְשֵׁם חַטָּאת**, וְכֵן אִם שִׁנָּה בְּמַעֲשֶׂיהָ **כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה** שֶׁרַק מִצָּה מִדָּמָהּ, וְגַם חָשַׁב **לְשֵׁם עוֹלָה**, בְּכָל אֵפָנִים אֵלּוּ **פְּסוּלָה** [כְּדִין חַטָּאת שֶׁפְּסוּלָה אַף בְּכַוָּנַת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ (לעיל פ"א מ"א)]. וְכֵן אִם **עֲשָׂאָהּ** שֶׁלֹּא כְּדִינָהּ **לְמַעְלָה** מִחוּט הַסִּקְרָא, **כְּמַעֲשֵׂה כֻּלָּם**, כְּלוֹמַר, בְּאֶחָד מֵהָאֵפָנִים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ בַּמִּשְׁנָה, כְּגוֹן שֶׁשִּׁנָּה בְּמַעֲשֶׂה אוֹ בְּמַחֲשָׁבָה לְשֵׁם עוֹלָה, וְאַף אִם עָשָׂה כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, **פְּסוּלָה**, כֵּיוָן שֶׁמְּקוֹם עֲשִׂיָּתָהּ מְעַכֵּב:

מִשְׁנָה ב **שִׁנּוּי בְּעוֹלַת הָעוֹף:** **עוֹלַת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ** כְּדִינָהּ **לְמַעְלָה** מִחוּט הַסִּקְרָא, **כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה** וְלֹא שִׁנָּה בְּמַעֲשֶׂיהָ, וּבְמַחֲשָׁבָה **לְשֵׁם עוֹלָה**, אַף שֶׁלֹּא הִבְדִּיל אֶת רֹאשׁ הָעוֹף בְּחִתּוּךְ שְׁנֵי סִימָנִים כְּדִינָהּ (לעיל פ"ו מ"ה), **כְּשֵׁרָה**, שֶׁאֵין דִּין הַבְדָּלַת הָרֹאשׁ בְּעוֹלַת הָעוֹף מְעַכֵּב. וְכֵן אִם עֲשָׂאָהּ **כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה** אַךְ שִׁנָּה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ **לְשֵׁם חַטָּאת, כְּשֵׁרָה**, שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת אֲכִילָה **פּוֹסֶלֶת** בְּקָרְבַּן עוֹלָה (פ"א מ"א), **וּבִלְבַד** - אֶלָּא **שֶׁלֹּא עָלְתָה לַבְּעָלִים** כְּקִיּוּם חוֹבָתָם, וּצְרִיכִים לְהָבִיא קָרְבָּן אַחֵר. וְאִם שִׁנָּה וַעֲשָׂאָהּ **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת**, כְּגוֹן שֶׁזֶּהוּ אֶת דָּמָהּ, אַף שֶׁחָשַׁב **לְשֵׁם עוֹלָה**, אוֹ שֶׁשִּׁנָּה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת**, וְגַם שִׁנָּה בְּמַחֲשָׁבָה **לְשֵׁם חַטָּאת, פְּסוּלָה**. וְאִם **עֲשָׂאָהּ** שֶׁלֹּא כְּדִינָהּ **לְמַטָּה** מִחוּט הַסִּקְרָא, **כְּמַעֲשֵׂה כֻּלָּם**, כְּלוֹמַר, בְּאֶחָד מֵהָאֵפָנִים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ בַּמִּשְׁנָה, כְּגוֹן שֶׁשִּׁנָּה בְּמַעֲשֶׂה אוֹ בְּמַחֲשָׁבָה לְשֵׁם חַטָּאת, אוֹ אֲפִלּוּ אִם עָשָׂה כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה, **פְּסוּלָה**, לְפִי שֶׁמְּקוֹם עֲשִׂיָּתָהּ מְעַכֵּב:

מִשְׁנָה ג **נִבְלַת עוֹף טָהוֹר וּמְעִילָה בְּעוֹפוֹת פְּסוּלִים:** וְכֵלָּן - כָּל הָעוֹפוֹת הַפְּסוּלִים שֶׁנִּשְׁנוּ בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, אַף שֶׁנִּפְסְלוּ **אֵינָן מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה** כְּדִין נִבְלַת עוֹף טָהוֹר [שֶׁכְּזַיִת מִמֶּנּוּ הַנִּמְצָא בִּגְרוֹנוֹ שֶׁל הָאוֹכֵל מְטַמֵּא אוֹתוֹ וְאֶת בִּגְדָיו שֶׁעָלָיו, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא נָגַע בָּעוֹף אֶלָּא חֲבֵרוֹ תְּחָבוֹ לוֹ לְבֵית הַבְּלִיעָה], לְפִי שֶׁהַמְּלִיקָה שֶׁנַּעֲשְׂתָה בָּהֶם כְּקָדָשִׁים מַכְשִׁירָתָם עַל אַף שֶׁהַקָּרְבָּן נִפְסַל, וְאֵינָם כְּעוֹף חֻלִּין שֶׁנִּמְלַק שֶׁהוּא נִבְלָה. **וּמוֹעֲלִין בָּהֶן** - וְהַנֶּהֱנֶה מִבְּשָׂרָם עוֹבֵר עַל אִסּוּר מְעִילָה וְחַיָּב אָשָׁם, כִּי מֵאַחַר וְנִפְסְלוּ לֹא הָיְתָה לָהֶם שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים וַעֲדַיִן הֵם בִּכְלַל אִסּוּר מְעִילָה שָׁהָיָה בָּהֶם בַּחַיִּים, **חוּץ מֵחַטַּאת הָעוֹף שֶׁנַּעֲשְׂאָהּ** כְּדִינָהּ **לְמַטָּה** מִחוּט הַסִּקְרָא, **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת** בְּהַזָּאָה וּמִצּוּי,

מסכת זבחים פרק ז

ו לֹא הֵסִיר לֹא אֶת הַמֹּרְאָה וְלֹא אֶת הַנּוֹצָה וְלֹא אֶת בְּנֵי מֵעַיִם הַיּוֹצְאִין עִמָּהּ, וְלֹא סְפָגוֹ בְּמֶלַח, כֹּל שֶׁשִּׁנָּה בָּהּ מֵאַחַר שֶׁמִּצָּה אֶת דָּמָהּ, כְּשֵׁרָה. הִבְדִּיל בְּחַטָּאת וְלֹא הִבְדִּיל בְּעוֹלָה, פְּסוּלָה. מִצָּה דַּם הָרֹאשׁ וְלֹא מִצָּה דַּם הַגּוּף, פְּסוּלָה. מִצָּה דַּם הַגּוּף וְלֹא מִצָּה דַּם הָרֹאשׁ, כְּשֵׁרָה: **ז** חַטַּאת הָעוֹף שֶׁמְּלָקָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, מִצָּה דָּמָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ לִשְׁמָהּ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא עָלְתָה לַבְּעָלִים. כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא עָלְתָה לַבְּעָלִים. אֶחָד חַטַּאת הָעוֹף וְאֶחָד עוֹלַת הָעוֹף שֶׁמְּלָקָן וְשֶׁמִּצָּה דָּמָן לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּגּוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וּבִלְבַד שֶׁיִּקָּרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. מָלַק בִּשְׁתִיקָה וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁמָּלַק חוּץ לִזְמַנּוֹ וּמִצָּה הַדָּם בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁמָּלַק וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ, זֶה שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. מָלַק חוּץ לִמְקוֹמוֹ וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁמָּלַק חוּץ לִזְמַנּוֹ וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לִמְקוֹמוֹ, (אוֹ שֶׁמָּלַק וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לִמְקוֹמוֹ), חַטַּאת הָעוֹף שֶׁמְּלָקָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וּמִצָּה דָּמָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, אוֹ שֶׁמְּלָקָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ וּמִצָּה דָּמָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ שֶׁמְּלָקָהּ וּמִצָּה דָּמָהּ חוּץ לִזְמַנּוֹ וּמִצָּה הַדָּם חוּץ לִמְקוֹמוֹ, זֶה הוּא שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. לֶאֱכֹל כְּזַיִת בַּחוּץ וּכְזַיִת לְמָחָר, כְּזַיִת לְמָחָר וּכְזַיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר וְכַחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, אֲפִלּוּ כֻּלָּן בְּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁאֵינָן מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה, זֶה הַכְּלָל, אִם מַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְאִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן, פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין:

פרק ז **א** חַטַּאת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ לְמַטָּה מִכְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, כְּשֵׁרָה. כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם עוֹלָה, כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם חַטָּאת, כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה, פְּסוּלָה. עֲשָׂאָהּ לְמַעְלָה כְּמַעֲשֵׂה כֻּלָּם, פְּסוּלָה: **ב** עוֹלַת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ לְמַעְלָה, כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה, כְּשֵׁרָה. כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם חַטָּאת, כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא עָלְתָה לַבְּעָלִים. כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם עוֹלָה, כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, פְּסוּלָה. עֲשָׂאָהּ לְמַטָּה כְּמַעֲשֵׂה כֻּלָּם, פְּסוּלָה: **ג** וְכֵלָּן אֵינָן מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן, חוּץ מֵחַטַּאת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ לְמַטָּה כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת

כֵּיוָן שֶׁהָיְתָה מְעֹרֶבֶת כָּאן מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל נוֹסֶפֶת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה הַכְּלָל, אִם **מַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם**, אַף שֶׁהוֹסִיף אַחַר כָּךְ מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל אַחֶרֶת, כְּבָר חָל עַל הַקָּרְבָּן שֵׁם **פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְרַק אִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן**, אֲזַי **פְּסוּל** הַקָּרְבָּן **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - בֵּין אִם קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת הַפִּגּוּל וּבֵין אִם קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת הַפְּסוּל, **פְּסוּל** הַקָּרְבָּן **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת**, כֵּיוָן שֶׁלֹּא קָרַב הַמִּזְבֵּחָה כְּמִצְוָתוֹ. וְאִם חָשַׁב **לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמְקוֹמוֹ, **וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ מִקּוֹמוֹ, **כָּשֵׁר** הַקָּרְבָּן לְגַמְרֵי, שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין לְעִנְיָן זֶה:

פֶּרֶק ז דִּין קָרְבְּנוֹת הָעוֹף שֶׁלֹּא קָרְבוּ כְּדִינָם:

מִשְׁנָה א **שִׁנּוּי בְּחַטַּאת הָעוֹף:** חַטַּאת הָעוֹף **שֶׁנַּעֲשְׂאָהּ לְמַטָּה** מִחוּט הַסִּקְרָא, כְּדִינָהּ, **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת** שֶׁזֶּהוּ מִדָּמָהּ וְאַחַר כָּךְ מִצָּה אֶת דָּמָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְעָשָׂה כָּל מַעֲשֶׂיהָ **לְשֵׁם חַטָּאת**, אֶלָּא שֶׁבְּעֵת הַמְּלִיקָה הִבְדִּיל אֶת רֹאשׁ הָעוֹף, **כְּשֵׁרָה**, וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר בַּחַטָּאת (ויקרא ה ח) 'וְלֹא יַבְדִּיל', פֵּרוּשׁוֹ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לְהַבְדִּיל [כְּפִי שֶׁחַיָּב לִנְהֹג בְּעוֹלַת הָעוֹף]. אֲבָל אִם עָשָׂה מַעֲשֶׂיהָ **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת**, אַף שֶׁנָּתַן בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ **לְשֵׁם עוֹלָה**, אוֹ שֶׁשִּׁנָּה בַּעֲשִׂיָּתָהּ **כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה**, כְּגוֹן שֶׁלֹּא הִזָּה מִדָּמָהּ אֶלָּא רַק מִצָּה, אַף שֶׁחָשַׁב **לְשֵׁם חַטָּאת**, וְכֵן אִם שִׁנָּה בְּמַעֲשֶׂיהָ **כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה** שֶׁרַק מִצָּה מִדָּמָהּ, וְגַם חָשַׁב **לְשֵׁם עוֹלָה**, בְּכָל אֵפָנִים אֵלּוּ **פְּסוּלָה** [כְּדִין חַטָּאת שֶׁפְּסוּלָה אַף בְּכַוָּנַת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ (לעיל פ"א מ"א)]. וְכֵן אִם **עֲשָׂאָהּ** שֶׁלֹּא כְּדִינָהּ **לְמַעְלָה** מִחוּט הַסִּקְרָא, **כְּמַעֲשֵׂה כֻּלָּם**, כְּלוֹמַר, בְּאֶחָד מֵהָאֵפָנִים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ בַּמִּשְׁנָה, כְּגוֹן שֶׁשִּׁנָּה בְּמַעֲשֶׂה אוֹ בְּמַחֲשָׁבָה לְשֵׁם חַטָּאת, אוֹ אֲפִלּוּ אִם עָשָׂה כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה, **פְּסוּלָה**, לְפִי שֶׁמְּקוֹם עֲשִׂיָּתָהּ מְעַכֵּב:

מִשְׁנָה ג **נִבְלַת עוֹף טָהוֹר וּמְעִילָה בְּעוֹפוֹת פְּסוּלִים:** וְכֵלָּן - כָּל הָעוֹפוֹת הַפְּסוּלִים שֶׁנִּשְׁנוּ בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, אַף שֶׁנִּפְסְלוּ **אֵינָן מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה** כְּדִין נִבְלַת עוֹף טָהוֹר [שֶׁכְּזַיִת מִמֶּנּוּ הַנִּמְצָא בִּגְרוֹנוֹ שֶׁל הָאוֹכֵל מְטַמֵּא אוֹתוֹ וְאֶת בִּגְדָיו שֶׁעָלָיו, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא נָגַע בָּעוֹף אֶלָּא חֲבֵרוֹ תְּחָבוֹ לוֹ לְבֵית הַבְּלִיעָה], לְפִי שֶׁהַמְּלִיקָה שֶׁנַּעֲשְׂתָה בָּהֶם כְּקָדָשִׁים מַכְשִׁירָתָם עַל אַף שֶׁהַקָּרְבָּן נִפְסַל, וְאֵינָם כְּעוֹף חֻלִּין שֶׁנִּמְלַק שֶׁהוּא נִבְלָה. **וּמוֹעֲלִין בָּהֶן** - וְהַנֶּהֱנֶה מִבְּשָׂרָם עוֹבֵר עַל אִסּוּר מְעִילָה וְחַיָּב אָשָׁם, כִּי מֵאַחַר וְנִפְסְלוּ לֹא הָיְתָה לָהֶם שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים וַעֲדַיִן הֵם בִּכְלַל אִסּוּר מְעִילָה שָׁהָיָה בָּהֶם בַּחַיִּים, **חוּץ מֵחַטַּאת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ** כְּדִינָהּ **לְמַטָּה** מִחוּט הַסִּקְרָא, **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת** בְּהַזָּאָה וּמִצּוּי,

לְשֵׁם חַטָּאת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה, בְּשָׁרָהּ מֻתָּר לַכֹּהֲנִים, וְאֵינָהּ עוֹד 'קָדְשֵׁי ה'' וְאֵין בָּהּ דִּין מְעִילָה [אֲבָל עוֹלַת הָעוֹף אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא כְּשֵׁרָה אֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, שֶׁהֲרֵי הִיא עוֹלָה כָּלִיל, וּבְכָל הָאֲנָפִים יֵשׁ בָּהּ מְעִילָה]: **מִשְׁנָה ד מְעִילָה בְּעוֹלַת הָעוֹף שֶׁעָשָׂאהּ לְמַטָּה כְּחַטָּאת:** **עוֹלַת הָעוֹף שֶׁעָשָׂאהּ לְמַטָּה** מִחוּט הַסִּקְרָא, כְּדִין חַטָּאת, וְעָשָׂה כָּל עֲבוֹדָתָהּ **כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת,** וְאַף בְּמַחֲשָׁבָה **לְשֵׁם חַטָּאת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מוֹעֶלִין בָּהּ** וְהַנַּהֲנֶה חַיָּב אָשָׁם, שֶׁכֵּן עוֹלַת הָעוֹף אֵינָהּ יוֹצֵאת מִידֵי מְעִילָה לְעוֹלָם. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** כֵּיוָן שֶׁעֲשָׂאהּ כְּכָל פָּרְטֵי חַטָּאת, נַעֲשֵׂית חַטָּאת, **וְאֵין מוֹעֶלִין בָּהּ** כְּדִין חַטָּאת שֶׁאֵין בָּהּ מְעִילָה מִשֶּׁעָה שֶׁהַתֵּר בְּשָׁרָהּ לַכֹּהֲנִים. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** יֵשׁ לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **מָה אִם חַטָּאת שֶׁאֵין מוֹעֶלִין בָּהּ** אִם נַעֲשֵׂית **לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁשִּׁנָּה** וַעֲשָׂאהּ לְשֵׁם עוֹלָה אוֹ **כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה, מוֹעֲלִין בָּהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, **עוֹלָה שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, אֲזַי אַף **כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** וַעֲשָׂאהּ כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, **אֵינוֹ דִּין** - הַאִם אֵין לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא** כְּדָבְרֶיךָ, שֶׁכֵּן יֵשׁ לִפְרֹךְ וְלוֹמַר **אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְעִילָה, שֶׁכֵּן **מָה אִם חַטָּאת שֶׁאֵין מוֹעֲלִין בָּהּ** אִם נַעֲשֵׂית **לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** לְעוֹלָה שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** מְעִילָה, **תֹּאמַר** כָּךְ גַּם **בָּעוֹלָה שֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְחַטָּאת** שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ, וְהֲלֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ מְעִילָה **שֶׁכֵּן שִׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** לְחַטָּאת שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ** מְעִילָה **מִשֶּׁעָה** שֶׁהֻתַּר בְּשָׂרָהּ לַכֹּהֲנִים, **כֵּיוָן שֶׁאֵין מוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, **אֲזַי אַף כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** וַעֲשָׂאהּ כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, **אֵינוֹ דִּין** - הַאִם אֵין לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא** כְּדָבְרֶיךָ, שֶׁכֵּן יֵשׁ לִפְרֹךְ וְלוֹמַר **אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְעִילָה כְּשֶׁשִּׁנָּה **לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְשֵׁם עוֹלָה, שֶׁכֵּן שִׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְעוֹלָה** שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** מְעִילָה **תֹּאמַר** כָּךְ גַּם **בָּעוֹלָה שֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְחַטָּאת** שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ, וְהֲלֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ מְעִילָה **שֶׁכֵּן שִׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** לְחַטָּאת שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ** מְעִילָה **מִשֶּׁעָה** שֶׁהֻתַּר בְּשָׂרָהּ לַכֹּהֲנִים, **כֵּיוָן שֶׁאֵין מוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, **עוֹלָה שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, אֲזַי אַף **כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** וַעֲשָׂאהּ כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, **אֵינוֹ דִּין** - הַאִם אֵין לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא** כְּדָבְרֶיךָ, שֶׁכֵּן יֵשׁ לִפְרֹךְ וְלוֹמַר **אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְעִילָה כְּשֶׁשִּׁנָּה **לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְשֵׁם עוֹלָה, שֶׁכֵּן שִׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְעוֹלָה** שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** מְעִילָה **תֹּאמַר** כָּךְ גַּם **בָּעוֹלָה שֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְחַטָּאת** שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ, וְהֲלֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ מְעִילָה **שֶׁכֵּן שִׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** לְחַטָּאת שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ** מְעִילָה **מִשֶּׁעָה** שֶׁהֻתַּר בְּשָׂרָהּ לַכֹּהֲנִים, **כֵּיוָן שֶׁאֵין מוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, **עוֹלָה שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים. **עוֹלָה שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, אֲזַי אַף **כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** וַעֲשָׂאהּ כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, **אֵינוֹ דִּין** - הַאִם אֵין לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא** כְּדָבְרֶיךָ, שֶׁכֵּן יֵשׁ לִפְרֹךְ וְלוֹמַר **אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְעִילָה כְּשֶׁשִּׁנָּה **לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְשֵׁם עוֹלָה, שֶׁכֵּן שִׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְעוֹלָה** שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** מְעִילָה **תֹּאמַר** כָּךְ גַּם **בָּעוֹלָה שֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְחַטָּאת** שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ, וְהֲלֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ מְעִילָה **שֶׁכֵּן שִׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** לְחַטָּאת שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ** מְעִילָה **מִשֶּׁעָה** שֶׁהֻתַּר בְּשָׂרָהּ לַכֹּהֲנִים, **כֵּיוָן שֶׁאֵין מוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, **עוֹלָה שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים. **עוֹלָה שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ לִשְׁמָהּ,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקְטֶרֶת וְאֵין בָּהּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, אֲזַי אַף **כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ** וַעֲשָׂאהּ כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת, **אֵינוֹ דִּין** - הַאִם אֵין לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁיִּמָּעֲלוּ בָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא** כְּדָבְרֶיךָ, שֶׁכֵּן יֵשׁ לִפְרֹךְ וְלוֹמַר **אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְעִילָה כְּשֶׁשִּׁנָּה **לִשְׁמָהּ, כְּשֶׁשִּׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְשֵׁם עוֹלָה, שֶׁכֵּן שִׁנָּה אֶת שְׁמָהּ לְעוֹלָה** שֶׁהִיא **דָּבָר שֶׁאֵין

משניות מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק ח המבוארות

פֶּרֶק ח דִּינֵי תַּעֲרוֹבוֹת קָדָשִׁים: **מִשְׁנָה א זְבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת** - שֶׁהִתְעָרְבָה בָּהֶם חַטָּאת מֵחַטָּאוֹת שֶׁאֲסוּרוֹת בַּהֲנָאָה וְדֵינָם לָמוּת בְּהֶכְנֶסְתָּם לְחָדֵר צַר בְּלֹא מַיִם וּמְזוֹן [שֶׁהֶם: וְלַד חַטָּאת, תְּמוּרַת חַטָּאת, חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ, חַטָּאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ, חַטָּאת שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ], **אוֹ** שֶׁנִּתְעָרְבוּ **בְּשׁוֹר הַנִּסְקָל** - שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו עֵדִים שֶׁהָרַג אָדָם וְנִגְמַר דִּינוֹ לְהִסָּקֵל, שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה, **אֶפִלּוּ** חַטָּאת אוֹ שׁוֹר נִסְקָל **אֶחָד שֶׁהִתְעָרֵב בְּרִבּוֹא** [-עֶשֶׂרֶת אֲלָפִים] זְבָחִים כְּשֵׁרִים, אֵינוֹ בָּטֵל, שֶׁבַּעֲלֵי חַיִּים חֲשׁוּבִים הֵם וְאֵינָם בְּטֵלִים בְּרֹב. וְאַף אֵין תַּקָּנָה לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּפֹּל מוּם בְּכָל הַבְּהֵמוֹת, כְּדֵי לְפַדּוֹתָן, שֶׁהֲרֵי בְּהֵמָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה וְאֵין לָהּ פִּדְיוֹן, וּלְפִיכָךְ **יָמוּתוּ כֻּלָּם**. וְאִם **נִתְעָרְבוּ** זְבָחִים כְּשֵׁרִים **בְּשׁוֹר שֶׁנִּעְבָּדָה** [-שֶׁנַּעֲשְׂתָה] **בּוֹ עֲבֵרָה** שֶׁנִּפְסַל עַל יְדֵהּ לְהַקְרָבָה אַף מִתְּר לְהֶדְיוֹט, **אוֹ** [-בֵּין] **שֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד** - שֶׁעֵד אֶחָד מֵעִיד שֶׁשּׁוֹר זֶה הָרַג אָדָם, וְאֵינוֹ חַיָּב סְקִילָה [שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כט) 'וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת', לְלַמֵּד שֶׁאֵין הַשּׁוֹר חַיָּב סְקִילָה אֶלָּא בְּעֵדוּת שֶׁאִלּוּ הָיוּ מְעִידִים כֵּן עַל בְּעָלָיו הָיָה חַיָּב מִיתָה], **אוֹ** שֶׁנּוֹדַע שֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם **עַל פִּי הַבְּעָלִים** שֶׁלּוֹ שֶׁהוֹדוּ שֶׁהֵמִית, וְאֵינוֹ חַיָּב סְקִילָה שֶׁהַמּוֹדֶה בְּקְנָס פָּטוּר. וְכֵן אִם הִתְעָרְבוּ **בָּרוֹבֵעַ** - עִם שׁוֹר שֶׁרָבַע אָדָם, **וּבַנִּרְבָּע** - אוֹ עִם שׁוֹר שֶׁנִּרְבַּע עַל יְדֵי אָדָם, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב סְקִילָה, עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, **וּבַמְּקֻצֶּה** - אוֹ עִם שׁוֹר שֶׁיְּחַדּוּהוּ הַבְּעָלִים לְהַקְרִיבוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, **וּבַנֶּעֱבָד** - אוֹ עִם שׁוֹר שֶׁעָבְדוּהוּ בְּעָלָיו כַּעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁבְּהֵמוֹת אֵלּוּ מֻתָּרוֹת לְהֶדְיוֹט, אַף אֲסוּרוֹת לְהַקְרָבָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א ב) 'אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים, 'מִן הַבְּהֵמָה' [שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ בִּהֵמוֹת שֶׁאֵינָן כְּשֵׁרוֹת לְהַקְרָבָה] לְמֵעֵט רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, 'מִן הַבָּקָר' לְמֵעֵט נֶעֱבָד, 'מִן הַצֹּאן' לְמֵעֵט מֻקְצֶה, 'וּמִן הַצֹּאן' לְמֵעֵט נוֹגֵחַ. וְכֵן אִם הִתְעָרְבוּ **בְּאֶתְנַן** - עִם בְּהֵמָה שֶׁנִּתְּנָה לְזוֹנָה בִּשְׂכָרָהּ, **וּבַמְּחִיר** - אוֹ עִם בְּהֵמָה שֶׁהֻחֲלִיפוּהָ תְּמוּרַת כֶּלֶב, שֶׁפְּסוּלִים לְהַקְרָבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג יט) 'לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ', **וּבַכִּלְאַיִם** - אוֹ שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם בְּהֵמָה שֶׁנּוֹלְדָה מִשְּׁנֵי מִינִים, כְּגוֹן מִתְּיַשׁ וְרָחֵל, שֶׁהִיא פְּסוּלָה לְהַקְרָבָה, כַּנִּדְרָשׁ מִתֵּבַת 'אוֹ' בְּפָסוּק (ויקרא כב כז) 'שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְגוֹ' יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַה'', **וּבַטְּרֵפָה** - אוֹ עִם בְּהֵמָה טְרֵפָה שֶׁנִּפְסְלָה לְהַקְרָבָה מִדְּרָשַׁת הַכָּתוּב (שם א ג) 'מִן הַבָּקָר', **וּבִיוֹצֵא דֹּפֶן** - אוֹ שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּוָלָד שֶׁיָּצָא מִמְּעֵי אִמּוֹ דֶּרֶךְ דֹּפֶן הַבֶּטֶן, שֶׁהוּא פָּסוּל לְהַקְרָבָה, מִדְּרָשַׁת הַכָּתוּב 'שׁוֹר וְגוֹ' כִּי יִוָּלֵד וְגוֹ' יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַה'', לְלַמֵּד שֶׁבְּהֵמָה כְּשֵׁרָה לְקָרְבָּן רַק כְּשֶׁיָּצְאָה דֶּרֶךְ לֵידָה. וּמֵאַחַר שֶׁבְּהֵמוֹת אֵלּוּ פְּסוּלוֹת לְקָרְבָּן, אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיב אֶת הַתַּעֲרֻבֶת, אֲבָל לְפִי שֶׁהֵן כְּשֵׁרוֹת עָתִיד **יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ** [-שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם], **וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן** - כִּדְמֵי הַבְּהֵמָה שֶׁעֲרְכָהּ הָרֵב בְּיוֹתֵר, וְיַחֲלֹל אֶת קְדֻשַּׁת הַזֶּבַח עַל דָּמִים אֵלּוּ, וְיִקְנֶה בָּהֶם קָרְבָּן **מֵאוֹתוֹ הַמִּין** - סוּג קָרְבָּן שֶׁנִּתְעָרֵב, וְיַקְרִיבֻנּוּ. וְאִם **נִתְעָרֵב** הַזֶּבַח **בְּחֻלִּין תְּמִימִים** הָרְאוּיִים לְהַקְרָבָה, **יִמָּכְרוּ** בַּהֲמוֹת **הַחֻלִּין** שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת **לְצָרְכֵי אוֹתוֹ הַמִּין** - לָאֻנָּשִׁים הַצְּרִיכִים לְהַקְרִיב קָרְבָּן מֵאוֹתוֹ הַמִּין שֶׁנִּתְעָרֵב, וְיַקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת כָּל הַבְּהֵמוֹת, וְיֹאמַר עַל כָּל אַחַת שֶׁמַּקְרִיבָהּ לְשֵׁם בְּעָלֶיהָ: **מִשְׁנָה ב תַּעֲרֻבֶת קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים: קָדָשִׁים שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּקָדָשִׁים שֶׁל אָדָם אַחַר, מִין בְּמִינוֹ**, כְּגוֹן עוֹלָה בְּעוֹלָה אוֹ חַטָּאת בְּחַטָּאת, יִקְרְבוּ שְׁנֵיהֶם, **זֶה יִקְרַב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא** בְּעָלָיו, **וְזֶה יִקְרַב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא** בְּעָלָיו, וְלֹא יַזְכִּיר הַכֹּהֵן שֵׁם אָדָם [וְדִין זֶה הוּא דָּוְקָא בְּקָרְבְּנוֹת נָשִׁים שֶׁאֵין בָּהֶם סְמִיכָה, אֲבָל קָרְבְּנוֹת אֲנָשִׁים שֶׁטְּעוּנִים סְמִיכָה, אֵין אָדָם יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל קָרְבָּן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ שֶׁהַסְּמִיכָה הַנַּעֲשֵׂית בְּכָל כֹּחוֹ הִיא מְעִילָה, וּבְאֹפֶן זֶה יְמָכְרוּ וְיָבִיא כָּל אֶחָד קָרְבָּן אַחֵר בְּשׁוּי הַבְּהֵמָה הַיָּפָה שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם, שֶׁמָּא הִיא הָיְתָה קָרְבָּנוֹ]. וּבְתַעֲרֻבֶת **קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ**, כְּגוֹן עוֹלָה בְּחַטָּאת, שֶׁדִּינָם שׁוֹנֶה בְּמַתַּן הַדָּמִים וְהַקְטָרַת הָאֵמוּרִים אוֹ אֲכִילַת הַבָּשָׂר, **עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ** - סוּג פְּסוּל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם - שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם, **וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מֵאוֹתוֹ הַמִּין**: **ג אָשָׁם שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁלָמִים** (יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ). רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, **שְׁנֵיהֶם יִשָּׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן**, וְיֹאכְלוּ כֶּחָמוּר שֶׁבָּהֶן. אָמְרוּ לוֹ, אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. **נִתְעָרְבוּ חֲתִיכוֹת בַּחֲתִיכוֹת, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים קַלִּים, הָאֻכָּלִין לְיוֹם אֶחָד בַּאֻכָּלִים לִשְׁנֵי יָמִים, יֵאָכְלוּ כֶּחָמוּר שֶׁבָּהֶן: ד אֵבְרֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּאֵבְרֵי עוֹלָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִתֵּן לַמַּעְלָן, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת בְּשַׂר הַחַטָּאת מִלְמַעְלָן כְּאִלּוּ הוּא עֹצִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, תְּעֻבַּר צוּרָתָן וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה: ה אֵבְרִין בְּאֵבְרֵי בַּעֲלֵי מוּמִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם קָרַב רֹאשׁ אֶחָד מֵהֶן, יִקְרְבוּ כָּל הָרָאשִׁין. עַל מָעוֹת אֵלּוּ וְיָבִיא בָּהֶם קָרְבָּן **מִמִּין זֶה** - מִמִּין הָעוֹלָה, וְעַל מָעוֹת אֲחֵרִים בִּדְמֵי **הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן** יְחַלֵּל אֶת קְדֻשַּׁת הַחַטָּאת, וְיָבִיא בָּהֶם קָרְבָּן **מִמִּין זֶה** - מִמִּין הַחַטָּאת. וְכֵיוָן שֶׁאַחַת הַבְּהֵמוֹת שָׁוָה פָּחוֹת, וְהוּא מַפְרִישׁ הֵן אֶת הָעוֹלָה וְהֵן אֶת הַחַטָּאת כְּשָׁוְיָהּ שֶׁל הַבְּהֵמָה הַיְקָרָה יוֹתֵר, **יַפְסִיד** הַבְּעָלִים אֶת **הַמּוֹתָר** שֶׁהוֹסִיף עַל שׁוִי הַקָּרְבָּנוֹת **מִבֵּיתוֹ**. **נִתְעָרְבוּ** שְׁאָר זְבָחִים **בִּבְכוֹר וּבְמַעֲשֵׂר** בְּהֵמָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָם עַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהֲרֵי דִּינָם שׁוֹנֶה בְּמַתָּן הַדָּמִים וּבְהַקְטָרַת הָאֵמוּרִים אוֹ בַּאֲכִילָה, וּלְפִיכָךְ **יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ**, וְיִחַלֵּל אֶת הַקֹּדֶשׁ שֶׁהִתְעָרֵב עַל מָעוֹת מִבֵּיתוֹ, וְיָבִיא קָרְבָּן אַחֵר. וּבַהֲמוֹת הַתַּעֲרֻבֶת שֶׁלָּפָנֵינוּ שֶׁהֵם בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר אוֹ חֻלִּין, **יֵאָכְלוּ כִּבְכוֹר וּכְמַעֲשֵׂר**, וְהַיְינוּ, שֶׁלֹּא יִשְׁחָטוּם וְלֹא יְמָכְרוּם בְּאָטְלִיז וְלֹא יִשְׁקְלוּם בְּמִשְׁקָל כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂים בִּבְהֵמוֹת חֻלִּין, אֶלָּא **יִמָּכְרוּ** בְּאֶמְדַּן הַדַּעַת. אַךְ לֹא מְהַנֵּי לְפַדּוֹת אֶת כָּל הַתַּעֲרֻבֶת, שֶׁהַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן אַף אִם נוֹפֵל בָּהֶם מוּם. **וְהַכֹּל** [-כָּל מִינֵי הַקָּרְבָּנוֹת] **יְכוֹלִין לְהִתְעָרֵב, חוּץ מִן הַחַטָּאת וּמִן** [-עִם] **הָאָשָׁם**, שֶׁאֵינָהּ מִתְעָרֶבֶת בּוֹ כֵּיוָן שֶׁהֵם בָּאִים מִשְּׁנֵי מִינִים, שֶׁהַחַטָּאת אֵינָהּ אַיִל וְהִיא נְקֵבָה, וְאִלּוּ סְתָם אָשָׁם הוּא אַיִל, וְאַף אָשָׁם נָזִיר וּמְצֹרָע שֶׁבָּא כֶּבֶשׂ אַף בָּא זָכָר וְלֹא נְקֵבָה: **מִשְׁנָה ג תַּעֲרֻבֶת אָשָׁם וּשְׁלָמִים וַחֲתִיכוֹת בַּחֲתִיכוֹת: אָשָׁם שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁלָמִים, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ**, וְיִקַּח בְּהֵמָה אַחֶרֶת לְכָל קָרְבָּן כִּדְמֵי הַבְּהֵמָה הַיָּפָה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן כְּדֵין קָדָשִׁים שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּקָדָשִׁים מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם יִשָּׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן** כְּדִין הָאָשָׁם, שֶׁהֲרֵי הַשְּׁלָמִים נִשְׁחָטִים בְּכָל הָעֲזָרָה, וּנְתִינַת הַדָּם בְּאָשָׁם וּשְׁלָמִים שָׁוָה, וְלֹא יֹאמַר הַכֹּהֵן לְשֵׁם אֵיזֶה קָרְבָּן עוֹבֵד אֶלָּא יַעֲבֹד בּוֹ לְשֵׁם אֵיזֶה קָרְבָּן שֶׁהוּא, **וְיֹאכְלוּ** שְׁנֵיהֶם כְּקָרְבַּן הָאָשָׁם **הֶחָמוּר שֶׁבָּהֶן**, דְּהַיְינוּ בָּעֲזָרָה וּלְזִכְרֵי כְּהֻנָּה לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת, שֶׁאַף הַשְּׁלָמִים מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה בְּאֹפֶן זֶה. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, בְּאֹפֶן זֶה גּוֹרֵם אַתָּה לְמֵעוּט אוֹכְלֵי בְּשַׂר הַשְּׁלָמִים, שֶׁהַשְּׁלָמִים נֶאֱכָלִים לְכָל אָדָם, בְּכָל יְרוּשָׁלַיִם, לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וּבְמֵעוּט הָאוֹכְלִים יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּבוֹא הַקָּרְבָּן לִידֵי נוֹתָר, **וְאֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל**, וְלָכֵן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִקַּח קָרְבְּנוֹת אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְאַף חֲכָמִים מוֹדִים שֶׁאִם **נִתְעָרְבוּ חֲתִיכוֹת** בְּשַׂר קָרְבָּן אֶחָד **בַּחֲתִיכוֹת** בְּשַׂר קָרְבָּן אַחֵר, אַחַר הַשְּׁחִיטָה, כְּגוֹן שֶׁהִתְעָרְבוּ **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים קַלִּים**, אוֹ קָדָשִׁים קַלִּים **הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם** וְלַיְלָה **אֶחָד** [שַׁלְמֵי תּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר] שֶׁנִּתְעָרְבוּ **בְּנֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים** וָלַיְלָה [שְׁאָר שְׁלָמִים], שֶׁמַּאַחַר וּכְבָר נִשְׁחָטוּ וְאֵין תַּקָּנָה אַחֶרֶת, **יֵאָכְלוּ כֻּלָּן כֶּחָמוּר שֶׁבָּהֶן** - כְּדִין הַחֲתִיכוֹת הַחֲמוּרוֹת, וּמִמֵּה נַפְשָׁךְ יֵאָכְלוּ כְּדִינָם: **מִשְׁנָה ד תַּעֲרֻבֶת אֵיבְרֵי חַטָּאת וְעוֹלָה: אֵבְרֵי חַטָּאת** שֶׁבְּשָׂרָהּ נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים **שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּאֵבְרֵי עוֹלָה** שֶׁבְּשָׂרָהּ מֻקְטָר, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִתֵּן** אֶת כָּל הָאֵיבָרִים **לְמַעְלָן** - לְהַקְטָרָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְיִכָּוֵן שֶׁאֶת אֵיבְרֵי הַחַטָּאת שֶׁבֵּיניֵהֶם מַעֲלָה לְשֵׁם שְׂרֵפָה בְּעַלְמָא, **וְרוֹאֶה** [-וּמַחְשִׁיב] **אֲנִי אֶת בְּשַׂר הַחַטָּאת מִלְמַעְלָן** [-שֶׁעָלָה לְמַעְלָה] **כְּאִלּוּ הוּא עֵצִים** וְלֹא כְּקָרְבָּן. שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב יא) 'לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַה'', שֶׁלֹּא תַקְטִירוּ' דָּבָר שֶׁמִּמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַה'', דְּהַיְינוּ דָּבָר שֶׁחֻלַּק מִמֶּנּוּ כְּבָר הַקְרֵב לַה', כְּלוֹמַר שֶׁשְּׁיָרֵי קָרְבָּן אֲסוּרִים בְּהַקְרָבָה, וְלָכֵן אֵיבְרֵי הַחַטָּאת אֲסוּרִים בְּהַקְרָבָה לְשֵׁם קָרְבָּן, אֲבָל מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ', דּוֹרְשִׁים שֶׁאִסּוּר הַעֲלָאַת שְׁיָרֵי קָרְבָּן אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁמַּעֲלָה אוֹתָם לְרֵיחַ נִיחוֹחַ, אַךְ מֻתָּר לְהַעֲלוֹתָם לְשֵׁם עֵצִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** שָׁאַף לְשֵׁם עֵצִים אָסוּר לְהַעֲלוֹת שְׁיָרֵי קָרְבָּן עַל הַמִּזְבֵּחַ [וְהַתֹּר הַהַעֲלָאָה שֶׁלֹּא לְרֵיחַ נִיחוֹחַ הוּא בְּאֹפֶן הַקְטָרַת שְׁאוֹר וּדְבַשׁ הַמֻּזְכָּר שָׁם בַּפָּסוּק], וְלָכֵן לֹא יַקְטִיר אֶת כָּל הָאֵיבָרִים עַד לְמָחָר וּבְכָךְ **תֵּעָבֵר** [-תִּשְׁתַּנֶּה] כְּלוֹמַר, יִפָּסְלוּ לְהַקְרָבָה מִדִּין נוֹתָר, **וְיֵצֵא** הַתַּעֲרֻבֶת כֻּלָּהּ **לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** שָׁשָׁם שׂוֹרְפִים אֶת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים: **מִשְׁנָה ה תַּעֲרֻבֶת אֵיבְרֵי תְּמִימִים עִם אֵיבַר בַּעַל מוּם: אֵבְרִין** שֶׁל עוֹלוֹת תְּמִימוֹת שֶׁהִתְעָרְבוּ **בְּאֵבְרֵי בַּעֲלֵי מוּמִין** - עוֹלָה בַּעֲלַת מוּם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם** בְּדִיעֲבַד **קָרַב רֹאשׁ אֶחָד מֵהֶן** [-מֵעוֹלוֹת שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת] עַל יְדֵי כֹּהֵן שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בַּעֲלַת מוּם, תּוֹלִים שֶׁהָרֹאשׁ הַפָּסוּל הוּא שֶׁקָּרַב, **וְיִקְרְבוּ** לְכַתְּחִלָּה **כָּל** שְׁאָר **הָרָאשִׁין** שֶׁבַּתַּעֲרֻבֶת [אַךְ מִכָּל מָקוֹם יַקְטִירֵם שְׁנַיִם שְׁנַיִם, כְּדֵי שֶׁבְּכָל הַקְטָרָה יִהְיֶה עַל כָּל

פָּנִים רֹאשׁ אֶחָד שֶׁוַּדַּאי כָּשֵׁר לְהַקְטָרָה]. וְכֵן אִם הִקְרִיב בְּדִיעֲבַד **כַּרְעוֹ שֶׁל אֶחָד** מֵהֶן, **יִקְרְבוּ כָּל** שְׁאָר **הַכְּרָעַיִם** [שְׁנַיִם שְׁנַיִם]. **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵפִלּוּ קָרְבוּ** כָּל הָרֹאשִׁים וְהַכְּרָעַיִם **כֻּלָּם חוּץ מִזּוּג אֶחָד מֵהֶן**, אַף שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם רַב לִתְלוֹת שֶׁהָרֹאשׁ כִּבֵּר קָרֵב, מִכָּל מָקוֹם אָסוּר לְהַקְרִיב אֶת הַזּוּג הַנּוֹתָר, **וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** לְהִשָּׂרֵף [וְאִם נִשְׁאַר רַק רֹאשׁ אוֹ כֶּרַע אֶחָד, מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁלֹּא יִקְרַב, שֶׁאֵין בְּהַקְטָרָה זוֹ דָּבָר שֶׁוַּדַּאי כָּשֵׁר לְהַקְרָבָה]: **מִשְׁנָה ו דָּם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּדָמִים אוֹ בְּמַשְׁקִים קִדֵּם זְרִיקָתוֹ: דָּם** הָעוֹמֵד לִזְרִיקָה **שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמַיִם** שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹכוֹ, **אִם יֵשׁ בּוֹ** עֲדַיִן **מַרְאֵה דָּם**, אַף שֶׁהַמַּיִם רַבִּים מֵהַדָּם אֵינוֹ בָּטֵל וְהוּא **כָּשֵׁר** לִזְרִיקָה [אֲבָל אִם נָפַל הַדָּם לְתוֹךְ מַיִם, אוֹמְרִים 'קַמָּא קַמָּא בָּטֵל', שֶׁכָּל טִפָּה שֶׁנָּפְלָה הִתְבַּטְּלָה בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְאַף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַרְאֵה דָּם פָּסוּל לִזְרִיקָה]. וְאִם **נִתְעָרֵב** הַדָּם **בְּיַיִן** אָדֹם, וְאִי אֶפְשָׁר לִרְאוֹת **בְּתַעֲרֹבֶת דָּם** אֶת **רוֹאִין אוֹתוֹ** [-אֶת הַיַּיִן] **כְּאִלּוּ הוּא מַיִם**, וְאִם בְּמַיִם בְּשִׁעוּר זֶה הָיָה מַרְאֵה הַדָּם נִכָּר, הַדָּם כָּשֵׁר לִזְרִיקָה. וְכֵן אִם **נִתְעָרֵב** הַדָּם **בְּדָם בְּהֵמָה אוֹ בְּדָם חַיָּה** שֶׁל חֻלִּין, וְאִי אֶפְשָׁר לִרְאוֹת אֶת מַרְאִית הַדָּם הַכָּשֵׁר, **רוֹאִין אוֹתוֹ** [-אֶת דַּם הַחֻלִּין] **כְּאִלּוּ הוּא מַיִם**, וּמְשַׁעֲרִים אִם בְּשִׁעוּר כָּזֶה הָיָה נִכָּר הַדָּם הַכָּשֵׁר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין דַּם הַחֻלִּין** אוֹ הַחַיָּה **מְבַטֵּל** אֶת **דַּם** הַקָּרְבָּן, וּמִתָּר לְזָרְקוֹ אַף אִם אֵלּוּ הָיוּ רוֹאִים אוֹתוֹ כְּמַיִם לֹא הָיָה נִכָּר בּוֹ הַדָּם הַכָּשֵׁר, שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ מִין בְּמִינוֹ לְעוֹלָם אֵינוֹ בָּטֵל: **מִשְׁנָה ז תַּעֲרֹבֶת דָּם קָרְבָּן הַכָּשֵׁר לִזְרִיקָה עִם דָּם פָּסוּל: נִתְעָרֵב** דַּם קָרְבָּן כָּשֵׁר **בְּדָם פְּסוּלִין**, כְּגוֹן דַּם קָרְבָּן שֶׁנִּשְׁחַט חוּץ לִזְמַנּוֹ, אַף אִם אֵלּוּ הָיָה נִדּוֹן הַדָּם הַפָּסוּל כְּמַיִם הָיָה נִכָּר בּוֹ מַרְאִית הַדָּם הַכָּשֵׁר, מִכָּל מָקוֹם **יִשָּׁפֵךְ** כָּל הַדָּם **לָאֲמָּה** שֶׁל הַמַּיִם הָעוֹבֶרֶת בָּעֲזָרָה וְיוֹצֵאת לְנַחַל קִדְרוֹן, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַכְשִׁיר דָּם פָּסוּל כְּשֶׁהוּא בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְכֵן אִם הִתְעָרֵב דָּם כָּשֵׁר שֶׁהוּא דָּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצֵאת בּוֹ [הַדָּם הַיּוֹצֵא בְּקִלּוּחַ] **בְּדָם תַּמְצִית** [שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא בְּקִלּוּחַ אֶלָּא מִתְמַצֶּה] הַפָּסוּל לִזְרִיקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז יא) 'כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַדָּם הַמְכַפֵּר הוּא רַק דָּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ, אַף בְּאֹפֶן זֶה **יִשָּׁפֵךְ** כָּל הַדָּם **לָאֲמָּה**, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לִזְרֹק דַּם תַּמְצִית בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר** לִזְרֹק תַּעֲרֹבֶת דָּם כָּשֵׁר עִם דַּם הַתַּמְצִית, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ גְּזֵרָה זוֹ [וְאַף שֶׁגָּזְרוּ בְּתַעֲרֹבֶת דָּם כָּשֵׁר וּפָסוּל, הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁשָּׁכִיחַ שֶׁיִּרְבֶּה הַדָּם הַפָּסוּל עַל הַדָּם הַכָּשֵׁר, אֲבָל דַּם הַתַּמְצִית לֹא שָׁכִיחַ שֶׁיִּרְבֶּה עַל דַּם הַנֶּפֶשׁ, וְלֹא גָּזְרוּ בּוֹ]. וְאַף לְדַעַת חֲכָמִים שֶׁתַּעֲרֹבֶת זוֹ אֲסוּרָה בִּזְרִיקָה, **אִם לֹא נִמְלַךְ** [-שֶׁאַל] הַכֹּהֵן בְּבֵית דִּין מַה דִּינוֹ, **וְנָתַן** מִדָּם זֶה עַל הַמִּזְבֵּחַ, הַקָּרְבָּן **כָּשֵׁר**, שֶׁאַף חֲכָמִים לֹא פָּסְלוּהוּ בְּדִיעֲבַד: **מִשְׁנָה ח אֲפָנִים נוֹסָפִים בְּדָמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ: דַּם** קָרְבָּנוֹת **תְּמִימִים** שֶׁהִתְעָרֵב **בְּדַם** קָרְבָּנוֹת **בַּעֲלֵי מוּמִין**, **יִשָּׁפֵךְ לָאֲמָּה**, שֶׁמָּא יָבִיאוּ מִדַּם בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבֵר בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב כ) 'כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ'.

וְאִם נִתְעָרְבָה **כּוֹס** דַּם בַּעֲלֵי מוּמִים, **בְּכוֹסוֹת** דַּם תְּמִימִים, וְאֵין יָדוּעַ מַהִי הַכּוֹס שֶׁנִּפְּגְמָה דַּם בַּעֲלֵי מוּמִים, דִּינָם כַּחֲתִיכוֹת תְּמִימִים וּבַעֲלֵי מוּמִים שֶׁהִתְעָרְבוּ, שֶׁ**רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, שֶׁ**[אִם] קָרַב כּוֹס אֶחָד** עַל יְדֵי כֹּהֵן שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהִתְעָרְבוּ, תּוֹלִים שֶׁדַּם בַּעֲלֵי מוּמִים הוּא שֶׁנִּזְרַק, **וְיִקְרְבוּ כָּל הַכּוֹסוֹת** [וְדַוְקָא כְּשֶׁזּוֹרֵק שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵפִלּוּ קָרְבוּ** הַכּוֹסוֹת **כֻּלָּם, חוּץ מִזּוּג אֶחָד מֵהֶן**, מִכָּל מָקוֹם **יִשָּׁפֵךְ** הַכֹּל **לָאֲמָּה**. [וְנָחְלְקוּ בְּאֵיבָרִים לוֹמַר שֶׁאַף שֶׁעִקַּר הַכַּפָּרָה בּוֹ נֶעֱשְׂתָה בִּזְרִיקַת הַדָּם, מִכָּל מָקוֹם אוֹסְרִים חֲכָמִים לְהַקְרִיבָם. וְנָחְלְקוּ בְּדָם לוֹמַר שֶׁאַף עִקַּר הַכַּפָּרָה כְּדֵינָהּ, מִכָּל מָקוֹם מְתִיר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת זְרִיקָתוֹ]: **מִשְׁנָה ט תַּעֲרֹבֶת דָּמִים הַנִּפְגָּמִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה: דָּמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּנִּתָּנִין לְמַטָּה** מִחוּט הַשְּׁקָרָא, כְּגוֹן דַּם עוֹלָה וְאָשָׁם וּשְׁלָמִים, **שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּנִּתָּנִין לְמַעְלָה** מִחוּט הַשְּׁקָרָא, דְּהַיְינוּ חַטַּאת בְּהֵמָה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִתֵּן** תְּחִלָּה מֵהַדָּם בְּאֻצְבָּעוֹ **לְמַעְלָה** כְּמִתְּנַת חַטָּאת, שֶׁמִּצְוָה לָתֵת דַּם חַטָּאת קֹדֶם לְדַם עוֹלָה, **וְרוֹאֶה** [-מַחְשִׁיב] **אֲנִי אֶת הַתַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה** - דַּם הָעוֹלָה שֶׁצָּרִיךְ לְהַנָּתַן לְמַטָּה וְנִתַּן עַתָּה בַּתַּעֲרֹבֶת לְמַעְלָה, **כְּאִלּוּ הֵן מַיִם**, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן אֶלָּא לִזְרִיקַת דַּם הַחַטָּאת, **וְיַחֲזֹר וְיִתֵּן** אֶת שְׁאָר הַתַּעֲרֹבֶת **לְמַטָּה**, וּבְכָךְ יְקַיֵּם דִּין שִׁפְיכַת שְׁיָרֵי הַחַטָּאת לַיְסוֹד, וְאֶת עִקַּר דִּין הַזְּרִיקָה שֶׁל דַּם הָעוֹלָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִשָּׁפְכוּ** כָּל הַדָּמִים **לָאֲמָּה**, שֶׁלְּדַעְתָּם אָסוּר לְשַׁנּוֹת מְקוֹם זְרִיקַת הַדָּם, וְאֵין אוֹמְרִים 'רוֹאִים כְּאִלּוּ הוּא מַיִם'. **וְאַף לְדַעַת חֲכָמִים אִם לֹא נִמְלַךְ** הַכֹּהֵן, **וְנָתַן** לְמַעְלָה, **כָּשֵׁר** קָרְבַּן הַחַטָּאת, כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף נִתַּן מִדָּמוֹ לְמַעְלָה וְאֵין שִׁנּוּי מְקוֹם נִתִּינַת דְּמֵי הָעוֹלָה פּוֹסֵל. וְיִתֵּן אֶת שְׁיָרֵי הַדָּם לְמַטָּה מִחוּט הַשְּׁקָרָא, וּבְכָךְ יַכְשִׁיר אַף אֶת הָעוֹלָה וְיקַיֵּם אֶת דִּין שִׁפְיכַת שְׁיָרֵי הַחַטָּאת לַיְסוֹד: **מִשְׁנָה י תַּעֲרֹבֶת דָּמִים הַחֲלוּקִים בְּמַסְפַּר מַתְּנוֹתֵיהֶם: דָּמִים הַנִּתָּנִין בְּמַתָּנָה אַחַת, שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּנִּתָּנִין בְּמַתָּנָה אַחַת**, כְּגוֹן כּוֹס דַּם בְּכוֹר וְכוֹס דַּם מַעְשַׂר בְּהֵמָה, **יִנָּתְנוּ** מִכָּל כּוֹס **מַתָּנָה אֶחָת**. דָּמִים הַנִּתָּנִים **בְּמַתָּן אַרְבַּע**, שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּנִתָּנִים **בְּמַתָּן אַרְבַּע**, כְּגוֹן דַּם עוֹלָה וּשְׁלָמִים, וְנִתָּנִים כֻּלָּם מִתַּחַת לְחוּט הַשְּׁקָרָא, **יִנָּתְנוּ בְּמַתָּן אַרְבַּע**. דָּמִים הַנִּתָּנִים **בְּמַתָּן אַרְבַּע**, כְּגוֹן דַּם עוֹלָה, שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּנִתָּנִים **בְּמַתָּנָה אַחַת**, כְּגוֹן בְּכוֹר, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ בְּמַתָּן אַרְבַּע**, וְרוֹאִים אֶת הַמַּתָּנוֹת הַיְתֵרוֹת בְּדַם הַבְּכוֹר כְּאִלּוּ הֵם מַיִם וְאֵינוֹ עוֹבֵר עַל 'בַּל תּוֹסִיף'. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, יִנָּתְנוּ בְּמַתָּנָה אֶחָת** וְאַף הָעוֹלָה כְּשֶׁרָה בְּדִיעֲבַד בְּמַתָּנָה אַחַת (לעיל פ"ד מ"א), אַךְ אִם יִנָּתְנוּ בְּמַתָּן אַרְבַּע עוֹבֵר בְּבַל תּוֹסִיף וְאֵין אוֹמְרִים 'רוֹאִים אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם מַיִם'. **אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַהֲרֵי** אִם נוֹתַן רַק מַתָּנָה אַחַת **הוּא עוֹבֵר עַל בַּל תִּגְרַע**, שֶׁמִּגְרַע מֵעִקַּר הַמִּצְוָה לִתֵּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, אַף שֶׁבְּדִיעֲבַד מְכַפֵּר גַּם בְּמַתָּנָה אַחַת. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וַהֲרֵי** אִם יִתֵּן מַתָּן אַרְבַּע **הוּא עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף** עַל דַּם הַבְּכוֹר שֶׁדֵּינוֹ בְּמַתָּנָה אַחַת. **אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לֹא נֶאֱמַר** אִסּוּר **בַּל תּוֹסִיף אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ** - כְּשֶׁהַדָּם שֶׁדֵּינוֹ מַתָּנָה אַחַת בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְנוֹתֵן מִמֶּנּוּ מַתָּן אַרְבַּע, אַךְ כָּאן שֶׁנִּתַּן מַתָּן אַרְבַּע מִפְּנֵי דָּם הַנִּתָּן בְּמַתָּן אַרְבַּע שֶׁבְּתוֹךְ הַתַּעֲרֹבֶת, אֵינוֹ עוֹבֵר. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ**, אַף **לֹא נֶאֱמַר בַּל תִּגְרַע אֶלָּא כְּשֶׁהוּא** - כְּשֶׁהַדָּם שֶׁדֵּינוֹ מַתָּן אַרְבַּע **בְּעַצְמוֹ**, וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינוֹ נוֹתֵן מִמֶּנּוּ אֶלָּא מַתָּנָה אַחַת, אֲבָל כְּשֶׁהוּא מְעֹרָב בְּדָם שֶׁדֵּינוֹ בְּמַתָּנָה אַחֶרֶת וְלָכֵן נוֹתֵן מִמֶּנּוּ רַק מַתָּנָה אַחַת, אֵינוֹ עוֹבֵר עַל בַּל תִּגְרַע. **וְעוֹד** טַעַם לִדְבָרָיו **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ**, שֶׁאַף אִם עוֹבֵר בָּאֱפָנִים אֵלּוּ עַל בַּל תִּגְרַע וּבַל תּוֹסִיף, מִכָּל מָקוֹם **כְּשֶׁנִּתַּתָּ** בְּמַתָּן אַרְבַּע דָּם הַנִּתָּן בְּמַתָּנָה אַחַת, **עָבַרְתָּ עַל בַּל תּוֹסִיף, וְעָשִׂיתָ** אֶת **מַעֲשֶׂה** הָאָסוּר **בְּיָדֶךָ, וּכְשֶׁלֹּא נָתַתָּ** מִדָּם הַנִּתָּן בְּמַתָּן אַרְבַּע אֶלָּא מַתָּנָה אַחַת, **עָבַרְתָּ עַל בַּל תִּגְרַע**, וְאוּלָם **לֹא עָשִׂיתָ מַעֲשֶׂה** אָסוּר **בְּיָדֶךָ**, וְהָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אָסוּר בְּיָדִים חָמוּר יוֹתֵר: **מִשְׁנָה יא תַּעֲרֹבֶת דָּמִים הַנִּתָּנִים בִּכְפָנִים וּבְחוּץ: דְּמֵי** חַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת **הַנִּתָּנִין בִּכְפָנִים** עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי, **שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם** דְּמֵי שְׁאָר קָרְבְּנוֹת **הַנִּתָּנִין בַּחוּץ** עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, **יִשָּׁפְכוּ לָאֲמָּה**. [וְאַף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַסּוֹבֵר (לעיל מ"ט) שֶׁבְּתַעֲרֹבֶת דָּמִים הַנִּתָּנִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, זוֹרֵק תְּחִלָּה לְמַעְלָה וְרוֹאִים אֶת דַּם הַתַּחְתּוֹנִים כְּאִלּוּ הוּא מַיִם, מוֹדֶה בָּאֱפָנִים מְסֻיָּמִים לְדִין מִשְׁנָתֵנוּ, כְּשֶׁהַקָּרְבָּנוֹת הַחִיצוֹנִיִּים הֵם חַטָּאת וְאָשָׁם הַנִּפְסָלִים אִם דָּמָם נִזְרָק בִּכְפָנִים, וּבְאֹפֶן זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְזָרְקָם תְּחִלָּה בִּכְפָנִים שֶׁאֵין לִפְסֹל אֶת הַחִיצוֹנִיִּים כְּדֵי לְהַכְשִׁיר אֶת הַפְּנִימִיִּים, וְאַף אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּים וּלְזָרְקָם בַּחוּץ כֵּיוָן שֶׁמִּצְוָה לְהַקְדִּים אֶת הַפְּנִימִי, וְלָכֵן יַמְתִּין לָעֲרֹב עַד שֶׁיִּפָּסְלוּ וְיִשָּׁפֵךְ דָּמָם לָאֲמָּה]. **דַּם קָרְבָּנוֹת חִיצוֹנִיִּים שֶׁנִּתְּנוּ בִּכְפָנִים:** וְאִם לֹא נִמְלַךְ הַכֹּהֵן **וְנָתַן** מִדַּם הַתַּעֲרֹבֶת **בַּחוּץ, וְחָזַר וְנָתַן בִּכְפָנִים, כָּשֵׁר**, שֶׁסּוֹף סוֹף קַיֵּם אֶת דִּין הַדָּם. וְאִם תְּחִלָּה נָתַן **בִּכְפָנִים, וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹסֵל** אֶת הַחִיצוֹנִיִּים שֶׁנִּתַּן מִדָּמָם לִכְפָנִים, **וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִים** בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת מִלְּבַד חַטָּאת חִיצוֹנָה. **שֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל הַדְּמִים** שֶׁדִּינָם לְהִזָּרֵק בַּחוּץ, **שֶׁנִּכְנְסוּ לְכַפֵּר** - לְהִזָּרֵק **בַּהֵיכָל, פָּסוּל**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו כג) 'וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', וְתֵבַת 'וְכָל' מְרַבָּה אַף שְׁאָר קָרְבָּנוֹת, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, שֶׁרַק **חַטָּאת** הַחִיצוֹנָה **בִּלְבַד** נִפְסֶלֶת בִּכְנִיסַת דָּמָהּ, וְתֵבַת 'וְכָל' מְרַבָּה אֶת כָּל מִינֵי הַחַטָּאוֹת, כְּגוֹן חַטַּאת צִבּוּר וְלֹא אֶת שְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם** נִפְסָל בִּכְנִיסַת דָּמוֹ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם ז ז) **'כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם שֶׁנִּכְנַס דָּמָהּ לִפְנִים נִפְסָלָה, כָּךְ גַּם אָשָׁם:**

אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז ז) **'כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם':** שֶׁחֲרֵי בִּזְרִיקַת דַּם בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבֵר בְּלָאו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב כ) 'כֹּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא תַקְרִיבוּ'.

מִשְׁנָה יב **דַּם חַטָּאת שֶׁיָּצָא אוֹ נִכְנַס מִקְצָתוֹ:** חַטֹּאת שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, וְיָצָא אֶחָד מֵהֶן מִן הָעֲזָרָה לַחוּץ וְנִפְסַל בִּפְסוּל 'יוֹצֵא', הַדָּם שֶׁבַּכּוֹס **הַפְּנִימִי כָּשֵׁר** לְזָרִיקָה. וְאִם **נִכְנַס** כּוֹס **אֶחָד מֵהֶן לִפְנִים** הַהֵיכָל, **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מַכְשִׁיר** אֶת הַדָּם שֶׁנִּשְׁאַר **בַּכּוֹס הַחִיצוֹן** לְזָרִיקָה, **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו כג) 'וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ' בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', וּמִדָּמָהּ' מַשְׁמַע שֶׁאֲפִלּוּ בִּכְנִיסַת מִקְצָת מִהַדָּם נִפְסָל כָּל הַדָּם. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי,** יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אֶת דַּם הַכּוֹס שֶׁנִּשְׁאַר בָּעֲזָרָה מִקַּל וָחֹמֶר, **וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת** דְּהַיְינוּ **בַּחוּץ** - שֶׁמַּחֲשָׁבַת כֹּהֵן פּוֹסֶלֶת אִם חָשַׁב בַּעֲבוֹדַת הַקָּרְבָּן עַל מְנָת לִזְרֹק אֶת דָּמוֹ מִחוּץ לָעֲזָרָה, מִכָּל מָקוֹם **לֹא עָשָׂה** הַכָּתוּב **אֶת** הַדָּם **הַמִּשְׁאָר** [-הַנִּשְׁאָר בָּעֲזָרָה] **כַּיּוֹצֵא** [-כְּדָם שֶׁיָּצָא לַחוּץ], אֶלָּא הַדָּם שֶׁנִּשְׁאַר בָּעֲזָרָה לְהַכְשִׁירָם בְּהַקָּרְבָּה: שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּדִין הָרִאשׁוֹן בְּמַשְׁנָה, **מָקוֹם שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת** דְּהַיְינוּ **בִּפְנִים** - שֶׁאִם חָשַׁב בִּשְׁעַת עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּן לִזְרֹק דָּמוֹ בִּפְנִים לֹא נִפְסָל, **אֵינוֹ דִּין** - הָאֵם לֹא נִלְמַד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה אֶת הַדָּם הַמִּשְׁאָר** [-שֶׁנִּשְׁאַר בָּעֲזָרָה] **כַּנִּכְנָס** [-כְּדָם שֶׁנִּכְנַס לַהֵיכָל], אֶלָּא שְׁאֵרִית הַדָּם תִּהְיֶה כִּשְׁרָה לִזְרִיקָה. **דַּם חַטָּאת שֶׁנִּכְנַס וְלֹא הֻזָּה:** דַּם חַטָּאת חִיצוֹנָה שֶׁנִּכְנַס כְּדֵי לְכַפֵּר בּוֹ [-לְהַזּוֹת מִמֶּנּוּ] עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִּפֵּר** בּוֹ לְבַסּוֹף, הֲרֵי הוּא **פָּסוּל.** כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף הוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵינוֹ נִפְסָל בִּכְנִיסָתוֹ לַהֵיכָל **עַד שֶׁיְּכַפֵּר** - שֶׁיַּזֶּה מִמֶּנּוּ בְּפַעַל עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הִכְנִיס** אֶת הַדָּם לַהֵיכָל **בְּשׁוֹגֵג** וְלֹא כִּפֵּר, הֲרֵי הוּא **כָּשֵׁר,** אַךְ אִם הִכְנִיסוֹ בְּמֵזִיד פָּסוּל אַף אִם לֹא כִּפֵּר בְּפַעַל. וְנֶחְלְקוּ בְּפֵרוּשׁ הַפָּסוּק (שם) 'וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ', מַהוּ 'לְכַפֵּר', אִם צָרִיךְ שֶׁיְּכַפֵּר מַמָּשׁ [כְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן], אוֹ שֶׁדַּי בְּכָךְ שֶׁהִכְנִיסָהּ בְּמֵזִיד בְּכַוָּנָה לְכַפֵּר [כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה], אוֹ שֶׁכֹּל שֶׁהִכְנִיסָהּ לְשֵׁם הַזָּאַת דָּמָהּ בִּפְנִים אַף אִם בְּשׁוֹגֵג הֲרֵי הוּא בִּכְלַל 'לְכַפֵּר' [כְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר]. **רְצוּי צִיץ בִּפְסוּל דָּמִים: כָּל הַדָּמִים הַפְּסוּלִין שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ,** אַף שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ' מִכָּל מָקוֹם אֵינָם מְרַצִּים, **וְלֹא הִרְצָה** [-רִצָּה] עֲלֵיהֶם **הַצִּיץ** וְלֹא הִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים, שֶׁאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה אֶלָּא **עַל** הַדָּם [אוֹ אֲמוּרִים] **הַטָּמֵא** שֶׁעָלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, **שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא וְאֵינוֹ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא** [-דָּם אוֹ אֲמוּרִים שֶׁנִּפְסְלוּ מֵחֲמַת שֶׁיָּצְאוּ אֶל מִחוּץ לָעֲזָרָה], שֶׁנֶּאֱמַר רְצוּי צִיץ (שמות כח לח) 'וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים', וְנֶאֱמַר בְּעִנְיַן הַקְרָבָה בְּטֻמְאָה (שם כב ג) 'כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זַרְעֲכֶם אֶל הַקֳּדָשִׁים' וְגוֹ', וְדוֹרְשִׁים בְּגִזֵּרָה שָׁוָה 'קָדְשִׁים - קָדְשִׁים', שֶׁעֲוֹן הַקֳּדָשִׁים שֶׁמְּרַצֶּה הַצִּיץ הֵיינוּ טֻמְאָה:

פֶּרֶק ט קְדוּשׁ הַמִּזְבֵּחַ לְקָרְבָּנוֹת פְּסוּלִים שֶׁהֶעֱלוּ עֲלָיו, לְהַכְשִׁירָם בְּהַקְרָבָה:

מִשְׁנָה א **אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ:** הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ אֶת הַקְּרָבָה אַף בְּקָדָשִׁים פְּסוּלִים **אֶת הָרְאוּי לוֹ,** שֶׁאִם עָלָה נַעֲשָׂה 'לַחְמוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ' וְלֹא יֵרֵד, וּבִכְלַל 'דָּבָר הָרָאוּי לוֹ': **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר כָּל הָרְאוּי לָאִשִּׁים** - לְהַקְטָרָה עַל גַּבֵּי הָאֵשׁ, הוּא הָרָאוּי לַמִּזְבֵּחַ **וְאִם עָלָה לֹא יֵרֵד. שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ו ב) 'זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ', מִכָּאן שֶׁאֲפִלּוּ בְּאַחַר שְׁחִיטָתוֹ, **וְהַיּוֹצֵא** מִחוּץ לָעֲזָרָה, **וְהַנִּשְׁחָט** בְּמַחֲשָׁבָה לְאָכְלוֹ אוֹ לְהַקְטִירוֹ **חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְשֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִים** לְהַקְרָבָה [כְּגוֹן זָר אוֹ כֹּהֵן בַּעַל מוּם] אֶת דָּמוֹ **וְזָרְקוּ אֶת דָּמוֹ,** כָּל אֵלּוּ אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּהֵמָה **שֶׁנִּשְׁחֲטָה בַּלַּיְלָה, וְשֶׁנִּשְׁפַּךְ דָּמָהּ** עַל הָרִצְפָּה לְלֹא קַבָּלַת כְּלִי שָׁרֵת, **וְשָׁיָּצָא דָּמָהּ חוּץ לַקְלָעִים** בַּמִּשְׁכָּן [וּבִמְקֻדָּשׁ, מִחוּץ לָעֲזָרָה], בִּפְסוּלִים אֵלּוּ **אִם עָלְתָה, תֵּרֵד,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ב) 'זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִיא הָעֹלָה' וְגוֹ', הֲרֵי כָּאן שְׁלֹשָׁה מְעוּטִים 'זֹאת' 'הִיא' 'הָעֹלָה', לְלַמֵּד עַל שְׁלֹשָׁה פְּסוּלִים אֵלּוּ שֶׁאֵין הַמִּזְבֵּחַ מְקַדְּשָׁם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר** אַף בִּפְסוּלִים אֵלּוּ **לֹא תֵרֵד, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל** קָרְבָּן **שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ,** כְּלוֹמַר שֶׁאַרַע הַפְּסוּל בָּעֲזָרָה, **הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ** - הַמִּזְבֵּחַ מְקַבְּלוֹ וּמְקַדְּשׁוֹ וְאִם עָלָה לַמִּזְבֵּחַ לֹא יֵרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר 'זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה' תּוֹרָה אַחַת לְכָל הָעוֹלִים שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, וְכָל שֶׁלֹּא **הָיָה פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ** דְּוָקָא, אֶלָּא נִפְסַל בִּפְסוּל הַשַּׁיָּךְ גַּם מִחוּץ לָעֲזָרָה, **אֵין הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ,** וְאִם עָלָה יֵרֵד: **מִשְׁנָה ג** **הַפְּסוּלִים שֶׁאִם עָלוּ יֵרְדוּ:** אֵלּוּ הַפְּסוּלִים שֶׁלֹּא **הָיָה פְּסוּלָן בַּקֹּדֶשׁ** וְאַף אִם עָלוּ יֵרְדוּ [וְנִתְבָּאֵר עִנְיָנָם לְעֵיל (פ"ח מ"א)], **הָרוֹבֵעַ, וְהַנִּרְבָּע, וְהַמְּקֻצֶּה, וְהַנֶּעֱבָד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְּחִיר, וְהַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵפָה, וְהַיּוֹצֵא, וּבַעֲלֵי מוּמִין. רַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר בִּבַעֲלֵי מוּמִין** שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, כֵּיוָן שֶׁעוֹף דַּגְמָתָם הָיָה כָּשֵׁר לְהַקְרָבָה, שֶׁהֲרֵי אֵין מוּם פּוֹסֵל בְּעוֹף [אֲבָל בִּמְחֻסַּר אֵבָר מוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁיֵּרֵד, שֶׁאַף עוֹף מְחֻסַּר אֵבָר

יב חַטָּאת שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, יָצָא אֶחָד מֵהֶן לַחוּץ, הַפְּנִימִי כָּשֵׁר. נִכְנַס אֶחָד מֵהֶן לִפְנִים, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מַכְשִׁיר בַּחִיצוֹן, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, מָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת, בַּחוּץ, לֹא עָשָׂה אֶת הַמִּשְׁאָר כַּיּוֹצֵא, מָקוֹם שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת, בִּפְנִים, אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה אֶת הַמִּשְׁאָר כַּנִּכְנָס. נִכְנַס לְכַפֵּר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִּפֵּר, פָּסוּל, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיְּכַפֵּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הִכְנִיס שׁוֹגֵג, כָּשֵׁר. כָּל הַדָּמִים הַפְּסוּלִין שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, לֹא עָשָׂה אֶת הַמִּשְׁאָר כַּיּוֹצֵא, אֶלָּא עַל הַטָּמֵא, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא, וְאֵינוֹ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא:

פרק ט א הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ אֶת הָרָאוּי לוֹ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כָּל הָרָאוּי לָאִשִּׁים, אִם עָלָה לֹא יֵרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ב) 'הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ', מָה עוֹלָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לָאִשִּׁים אִם עָלְתָה לֹא תֵרֵד, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לָאִשִּׁים אִם עָלָה לֹא יֵרֵד. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כָּל הָרָאוּי לַמִּזְבֵּחַ, אִם עָלָה לֹא יֵרֵד. אֵין בֵּין דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶלָּא הַדָּם וְהַנְּסָכִים - נִסְכֵּי הַיַּיִן, שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ אֵינָם מֻקְטָרִים עַל אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה אֲבָל נִתָּנִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר** אִם עָלוּ בִּפְסוּל **לֹא יֵרְדוּ** שֶׁהֲרֵי הֵם רְאוּיִים לַמִּזְבֵּחַ, **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר יֵרֵדוּ,** שֶׁאֵין דִּין אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ אֶלָּא בִּרְאוּי לְאִשִּׁים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** נְסָכִים שֶׁבָּאִים מֵחֲמַת זֶבַח [וְלֹא שֶׁהִקְדִּישָׁם לְהַקְרָבָה בִּפְנֵי עַצְמָם], בֵּין אִם **הִזָּבַח כָּשֵׁר וְהַנְּסָכִים פְּסוּלִים** כְּגוֹן שֶׁיָּצְאוּ מִחוּץ לָעֲזָרָה, וּבֵין אִם **הַנְּסָכִים כְּשֵׁרִין וְהִזָּבַח פָּסוּל,** כְּלוֹמַר שֶׁאֵינָם פְּסוּלִים מֵחֲמַת עַצְמָם אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁהַקָּרְבָּן שֶׁבָּאוּ מֵחֲמָתוֹ נִפְסַל לְהַקְרָבָה וּמִשּׁוּם כָּךְ נִפְסְלוּ אַף הֵם, **וְאֵפְלוּ זֶה וְזֶה פְּסוּלִין** - שֶׁאַרַע פְּסוּל גַּם בַּזֶּבַח וְגַם בַּנְּסָכִים, בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָּנִים אִם עָלוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **הַזֶּבַח לֹא יֵרֵד** כֵּיוָן שֶׁקִּדְּשׁוֹ הַמִּזְבֵּחַ, **וְהַנְּסָכִים יֵרְדוּ** שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהֶם דִּין זֶה שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרֵדוּ, שֶׁהוּא דּוֹרֵשׁ דִּין זֶה מֵהַפְסוּק (שמות כט לז-מב) 'כָּל הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ', 'וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם וְגוֹ' עֹלַת תָּמִיד', לְלַמֵּדְנוּ שֶׁאֵין הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ אֶלָּא דָּבָר הַדּוֹמֶה לְעוֹלָה, הַבָּאָה מֵחֲמַת עַצְמָהּ, אֲבָל נְסָכִים הַבָּאִים מֵחֲמַת זֶבַח אֵין הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ: **מִשְׁנָה ב** **פְּסוּלִים שׁוֹנִים שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ:** וְאֵלּוּ הַפְּסוּלִים שֶׁאִם עָלוּ לַמִּזְבֵּחַ **לֹא יֵרְדוּ. הַלָּן** - דָּם אוֹ אֵמוּרִים שֶׁלָּנוּ לַיְלָה חוּץ לַמִּזְבֵּחַ, **וְהַטָּמֵא** - קָרְבָּן שֶׁנִּטְמָא דָּמוֹ אוֹ בְּשָׂרוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָתוֹ, **וְהַיּוֹצֵא** מִחוּץ לָעֲזָרָה, **וְהַנִּשְׁחָט** בְּמַחֲשָׁבָה לְאָכְלוֹ אוֹ לְהַקְטִירוֹ **חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְשֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִים** לְהַקְרָבָה [כְּגוֹן זָר אוֹ כֹּהֵן בַּעַל מוּם] אֶת דָּמוֹ **וְזָרְקוּ אֶת דָּמוֹ,** כָּל אֵלּוּ אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּהֵמָה **שֶׁנִּשְׁחֲטָה בַּלַּיְלָה, וְשֶׁנִּשְׁפַּךְ דָּמָהּ** עַל הָרִצְפָּה לְלֹא קַבָּלַת כְּלִי שָׁרֵת, **וְשָׁיָּצָא דָּמָהּ חוּץ לַקְלָעִים** בַּמִּשְׁכָּן [וּבִמְקֻדָּשׁ, מִחוּץ לָעֲזָרָה], בִּפְסוּלִים אֵלּוּ **אִם עָלְתָה, תֵּרֵד,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ב) 'זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִיא הָעֹלָה' וְגוֹ', הֲרֵי כָּאן שְׁלֹשָׁה מְעוּטִים 'זֹאת' 'הִיא' 'הָעֹלָה', לְלַמֵּד עַל שְׁלֹשָׁה פְּסוּלִים אֵלּוּ שֶׁאֵין הַמִּזְבֵּחַ מְקַדְּשָׁם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר** אַף בִּפְסוּלִים אֵלּוּ **לֹא תֵרֵד, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל** קָרְבָּן **שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ,** כְּלוֹמַר שֶׁאַרַע הַפְּסוּל בָּעֲזָרָה, **הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ** - הַמִּזְבֵּחַ מְקַבְּלוֹ וּמְקַדְּשׁוֹ וְאִם עָלָה לַמִּזְבֵּחַ לֹא יֵרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר 'זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה' תּוֹרָה אַחַת לְכָל הָעוֹלִים שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, וְכָל שֶׁלֹּא **הָיָה פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ** דְּוָקָא, אֶלָּא נִפְסַל בִּפְסוּל הַשַּׁיָּךְ גַּם מִחוּץ לָעֲזָרָה, **אֵין הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ,** וְאִם עָלָה יֵרֵד: **מִשְׁנָה ג** **הַפְּסוּלִים שֶׁאִם עָלוּ יֵרְדוּ:** אֵלּוּ הַפְּסוּלִים שֶׁלֹּא **הָיָה פְּסוּלָן בַּקֹּדֶשׁ** וְאַף אִם עָלוּ יֵרְדוּ [וְנִתְבָּאֵר עִנְיָנָם לְעֵיל (פ"ח מ"א)], **הָרוֹבֵעַ, וְהַנִּרְבָּע, וְהַמְּקֻצֶּה, וְהַנֶּעֱבָד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְּחִיר, וְהַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵפָה, וְהַיּוֹצֵא, וּבַעֲלֵי מוּמִין. רַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר בִּבַעֲלֵי מוּמִין** שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, כֵּיוָן שֶׁעוֹף דַּגְמָתָם הָיָה כָּשֵׁר לְהַקְרָבָה, שֶׁהֲרֵי אֵין מוּם פּוֹסֵל בְּעוֹף [אֲבָל בִּמְחֻסַּר אֵבָר מוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁיֵּרֵד, שֶׁאַף עוֹף מְחֻסַּר אֵבָר פָּסוּל]. **רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, דּוֹחֶה הָיָה אַבָּא** [-אָבִי] **אֶת בְּשַׂר בַּעֲלֵי מוּמִין מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** כְּלְאַחַר יָד, וְלֹא הָיָה מוֹרִידָם בְּפַרְהֶסְיָא דֶּרֶךְ בִּזָּיוֹן [וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, מוֹרִידָם בְּפַרְהֶסְיָא]: **מִשְׁנָה ד** **פְּסוּלִים שֶׁיֵּרְדוּ אַחַר שֶׁעָלוּ:** כְּשֵׁם שֶׁאִם עָלוּ פְּסוּלִים אֵלּוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ **לֹא יֵרֵדוּ, כָּךְ אִם יָרְדוּ מֵהַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ** שׁוּב.

משניות

תנ

קָרְבָּנוֹת שֶׁעָלוּ חַיִּים לַמִּזְבֵּחַ: וְאַף לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁקָּדְשִׁים בַּעֲלֵי מוּם שֶׁעָלוּ לֹא יֵרְדוּ, **כֻּלָּן שֶׁעָלוּ** כְּשֵׁהֵם **חַיִּים לִרְאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, יֵרְדוּ,** וְאֵין הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ בַּעֲלֵי מוּם חַיִּים. **עוֹלָה** תְּמִימָה הַכְּשֵׁרָה לְהַקְרָבָה, **שֶׁעָלְתָה חַיָּה לִרְאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, תֵּרֵד** וְתִשָּׁחֵט בָּעֲזָרָה כְּדִינָהּ. וְאִם עָבַר **וּשְׁחָטָהּ בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, יַפְשִׁיט** אֶת עוֹרָהּ **וינתח** אֶת אֵבָרֶיהָ **בְּמִקוֹמָהּ** - עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ:

מִשְׁנָה ה קָדָשִׁים שֶׁאֵינָם שַׁיָּכִים לַמִּזְבֵּחַ שֶׁעָלוּ לַמִּזְבֵּחַ: וְאֵלּוּ - הַקָּדָשִׁים הַכְּשֵׁרִים שֶׁאִם **עָלוּ יֵרְדוּ,** כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהֶם שַׁיָּכוּת לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא נֶאֱכָלִים לַבָּעָלִים אוֹ לַכֹּהֲנִים, **בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּבְשַׂר קָדָשִׁים קַלִּים, וּמוֹתַר הָעֹמֶר** - שְׁיָרֵי מִנְחַת הָעֹמֶר אַחַר שֶׁהֻקְטַר מִמֶּנָּה הַקֹּמֶץ, **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הַבָּאִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, **וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי רֹב הַמִּנְחוֹת** שֶׁמִּקְטָר מֵהֶם קֹמֶץ, **וְהַקְטֹרֶת** שֶׁמִּקְטֶרֶת עַל מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֵינָהּ שַׁיֶּכֶת לַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. **דִּין חֶלְקֵי הַבְּהֵמָה שֶׁאֵינָם בְּשָׂרָהּ אוֹ אִמּוּרֶיהָ:** **הַצֶּמֶר שֶׁבְּרֹאשֵׁי כְּבָשִׂים** שֶׁל עוֹלָה שֶׁקְּרֵבִים כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּלֹא הֶפְשֵׁט, **וְהַשֹּׁעָר שֶׁבִּזְקַן תְּיָשִׁים** שֶׁל עוֹלָה, **וְהָעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִים, וְהַקְּרָנַיִם, וְהַטְּלָפַיִם** [-פַּרְסוֹת], כָּל אֵלּוּ **בִּזְמַן שֶׁהֵן מְחֻבָּרִין** לַבְּהֵמָה **יַעֲלוּ** וְיִקָּרְבוּ עִמָּהּ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא א ט) **'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה'**, אֲבָל אִם **פָּרְשׁוּ** חֻלְקִים אֵלּוּ מֵהַקָּרְבָּן, **לֹא יַעֲלוּ** עִמּוֹ לְהַקְרָבָה **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יב כז) **'וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם'**, וּסְתִירַת הַפְּסוּקִים מְכֻרַּחַת שֶׁבְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים לַבְּהֵמָה קְרֵבִים עִמָּהּ, וְאִם פָּרְשׁוּ לֹא יַעֲלוּ:

מִשְׁנָה ו דְּבָרִים שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ: וְכֻלָּם - כָּל הַפְּסוּלִים שֶׁעָלוּ לַמִּזְבֵּחַ וְדִינָם שֶׁלֹּא יֵרְדוּ, וְכֵן הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין וְכַיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ שֶׁעָלוּ לַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לַבָּשָׂר, **שֶׁפָּקְעוּ** - נִתְּזוּ מֵהֶמַּת רְתִיחַת הָאֵשׁ **מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** - אֶל רִצְפַּת הָעֲזָרָה, **לֹא יַחֲזִיר** - אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִירָם לַמַּעֲרָכָה. **וְכֵן גֶּחָלֶת** מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה **שֶׁפָּקְעָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** אֵין חַיָּב לְהַחֲזִירָהּ. **אֲבָרִים** שֶׁל קָרְבָּנוֹת כְּשֵׁרִים **שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ,** אִם בְּשָׂרָם נִכָּר יַחֲזִירֵם כָּל הַלַּיְלָה, וְאִם נִשְׂרְפוּ וְנַעֲשׂוּ גֶּחָלֶת אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִירָם כְּלָל, וְאִם הִתְקַשּׁוּ מֵהֶמַּת הָאֵשׁ וְנַעֲשׂוּ כְּעֵצִים יְבֵשִׁים אַף לֹא נַעֲשׂוּ פֶּחָם, אֲזַי אִם פָּקְעוּ **קֹדֶם לַחֲצוֹת** הַלַּיְלָה, **יַחֲזִיר** אוֹתָם לַמַּעֲרָכָה, **וּמוֹלִין בָּהֶן** כֵּיוָן שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ מִצְוָתָם, וְאִם פָּקְעוּ **לְאַחַר חֲצוֹת** כְּבָר נִגְמְרָה מִצְוָתָן **וְלֹא יַחֲזִיר וְאֵין מוֹלִין בָּהֶן,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ב) 'הִיא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר', וּמִיתּוּר תֹּבוֹת 'עַד הַבֹּקֶר' לְמַדְנוּ שֶׁיֵּשׁ דִּין בֹּקֶר נוֹסָף מִלֵּבֶד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְהֵיינוּ חֲצוֹת הַלַּיְלָה, שֶׁאִם פָּקְעוּ אֲחֲרָיו אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַחֲזִירָם:

מִשְׁנָה ז חֶלְקֵי הַמִּזְבֵּחַ וּכְלֵי שָׁרֵת הַמֻּקְדָּשִׁים: כְּשֵׁם שֶׁהַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ **אֶת הָרָאוּי לוֹ,** כָּךְ הַכֶּבֶשׁ מְקַדֵּשׁ אֶת הָרָאוּי לָהֶן, כָּךְ **הַכֵּלִים** - כְּלֵי שָׁרֵת **מְקַדְּשִׁים** אֶת הָרָאוּי לָהֶם אִם נִתַּן בָּהֶם, **כְּלֵי הַלַּח** כְּגוֹן קְעָרוֹת וּמִזְרָקוֹת שֶׁמְּיָעֲדִים לְקַבָּלַת דָּם, יַיִן וְשֶׁמֶן, **מְקַדְּשִׁין אֶת הַלַּח, וּמִדּוֹת הַיָּבֵשׁ** - כְּלֵי מִדָּה הַמְיָעָדִים לְמְדִידַת דְּבָרִים יְבֵשִׁים **מְקַדְּשׁוֹת אֶת הַיָּבֵשׁ. אֵין כְּלֵי הַלַּח מְקַדְּשִׁין אֶת הַיָּבֵשׁ, וְלֹא מִדּוֹת הַיָּבֵשׁ מְקַדְּשׁוֹת אֶת הַלַּח,** שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא הֻקְדְּשׁוּ כֵּלִים אֵלּוּ אֶלָּא לִמְדִידַת הַדָּבָר שֶׁאֵלָיו הֵם מְיֻעָדִים, לַח אוֹ יָבֵשׁ. **כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּקְבוּ** - שֶׁנַּעֲשָׂה בָּהֶם נֶקֶב, **אִם עוֹשִׂים הֵם מֵעֵין מְלַאכְתָּן שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין וְהֵם** [-כְּשֶׁהָיוּ] **שְׁלֵמִים, מְקַדְּשִׁין. וְאִם לָאו,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מְלָאכָה מֵעֵין זוֹ, בְּטֵלָה קְדֻשָּׁתָם **וְאֵין מְקַדְּשִׁים** אֶת הַנִּתָּן בָּהֶם. **וְכֻלָּן** - כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת **אֵין מְקַדְּשִׁים אֶלָּא בַּקֹּדֶשׁ** - בָּעֲזָרָה וְלֹא מִחוּצָה לָהּ:

מסכת זבחים פרק י

פרק י

סִדְרֵי הַקְּדִימָה בְּהַקְרָבַת וַאֲכִילַת הַקָּרְבָּנוֹת הַשּׁוֹנִים:

כָּל קָרְבָּן **הַתָּדִיר** וּמָצוּי יוֹתֵר **מֵחֲבֵרוֹ, קוֹדֵם** אֶת **חֲבֵרוֹ** לְהַקְרָבָה, וְלָכֵן **הַתְּמִידִים** הַקְּרֵבִים בְּכָל יוֹם בַּבֹּקֶר וּבֵין הָעַרְבַּיִם **קוֹדְמִים לַמּוּסָפִין** הַקְּרֵבִים בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, שֶׁהַתָּמִיד תָּדִיר יוֹתֵר. וְכֵן **מוּסְפֵי שַׁבָּת קוֹדְמִין לְמוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ** בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל בְּשַׁבָּת. וְכֵן **מוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ קוֹדְמִין לְמוּסְפֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** שֶׁהֵם תְּדִירִים יוֹתֵר. וְהַמָּקוֹר לְכָךְ שֶׁתָּדִיר קוֹדֵם, הוּא מַה **שֶּׁנֶּאֱמַר** לְגַבֵּי הַקְרָבַת הַמּוּסָפִין (במדבר כח כג) **'מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה'**, וּמַמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר' כְּבָר יוֹדְעִים אָנוּ שֶׁתָּמִיד שֶׁל שַׁחַר קָרֵב קֹדֶם הַמּוּסָף, וּמַה שֶּׁהוֹסִיפָה הַתּוֹרָה 'אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד' אַף שֶׁיּוֹדְעִים אָנוּ שֶׁעוֹלַת הַבֹּקֶר הִיא עוֹלַת הַתָּמִיד, הוּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶת טַעַם קְדִימַת עוֹלַת הַבֹּקֶר, שֶׁהִיא 'עֹלַת הַתָּמִיד' וְהַתָּדִיר יוֹתֵר קוֹדֵם:

מִשְׁנָה ב מְקֻדָּשׁ קוֹדֵם: וְכָל קָרְבַּן הַמְקֻדָּשׁ יוֹתֵר **מֵחֲבֵרוֹ, קוֹדֵם** אֶת **חֲבֵרוֹ** לְהַקְרָבָה, וְלָכֵן **דַּם חַטֹּאת קוֹדֵם לְדַם עוֹלָה** לִנְתִינָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, לְפִי שֶׁדַּם הַחַטָּאת מְקֻדָּשׁ יוֹתֵר **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַצֶּה** וּמְכַפֵּר עַל עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן חִיּוּב כָּרֵת. וְאִלּוּ **אִבְרֵי עוֹלָה קוֹדְמִין לְאִמּוּרֵי חַטָּאת** לְהַקְטָרָתָם, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן כָּלִיל לָאִשִּׁים,** וּלְעִנְיָן זֶה נֶחְשֶׁבֶת הָעוֹלָה מְקֻדֶּשֶׁת יוֹתֵר. **חַטָּאת קוֹדֶמֶת לְאָשָׁם, מִפְּנֵי שֶׁדָּמָהּ נִתָּן עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת** וּשְׁיָרֶיהָ נִשְׂפָּכִים **עַל הַיְסוֹד,** וְאִלּוּ דַּם אָשָׁם נִתָּן בִּשְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְלֹא נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁפֹּךְ אֶת שְׁיָרָיו עַל הַיְסוֹד. **אָשָׁם קוֹדֵם לְתוֹדָה וּלְאֵיל נָזִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָדְשֵׁי קָדָשִׁים** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ה מ"ה). **הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קוֹדְמִין לִשְׁלָמִים,** שֶׁהֵם מְקֻדָּשִׁים יוֹתֵר **מִפְּנֵי שֶׁהֵן נֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וּטְעוּנִים** הֲבָאַת **לֶחֶם** לְמִנְחָה עִמָּהֶם, וְאִלּוּ **שְׁלָמִים** נֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד וְאֵין מְבִיאִים עִמָּהֶם לֶחֶם. **שְׁלָמִים קוֹדְמִין לִבְכוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵם טְעוּנִין מַתָּן אַרְבַּע** - דָּמָם נִתָּן עַל הַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, **וּסְמִיכָה** עַל רֹאשׁ הַקָּרְבָּן עַל יְדֵי הַבְּעָלִים, **וּמִנְחַת נְסָכִים** הַבָּאָה עִם הַקָּרְבָּן, **וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק** עַל יְדֵי הַכֹּהֵן וְהַבְּעָלִים לִבְנֵי הַקְטָרַת הָאֵמּוּרִים, וְאִלּוּ דַּם הַבְּכוֹר נִתָּן בְּמַתָּנָה אַחַת וְאֵין בּוֹ סְמִיכָה, נְסָכִים וּתְנוּפָה:

מִשְׁנָה ג קְדִימָה בִּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר וְעוֹפוֹת: הַבְּכוֹר **קוֹדֵם לַמַּעֲשֵׂר** בְּהֵמָה, **מִפְּנֵי שְׁקְדֻשָּׁתוֹ** שֶׁל הַבְּכוֹר **מֵרֶחֶם** אִמּוֹ **וְנֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים,** וְאִלּוּ הַמַּעֲשֵׂר מֻקְדָּשׁ **וְנֶאֱכָל** עַל יְדֵי בְּעָלָיו. **הַמַּעֲשֵׂר קוֹדֵם לָעוֹפוֹת** - לְהַקְרֶבֶת חַטַּאת וְעוֹלַת הָעוֹף, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא זָבַח** - נִשְׁחָט בְּסַכִּין וְאִלּוּ עוֹפוֹת נִמְלָקִים, וּשְׁחִיטָה בְּסַכִּין חֲשׁוּבָה יוֹתֵר, וְעוֹד מַעֲלָה **יֵשׁ** בַּמַּעֲשֵׂר, שֶׁיֵּשׁ **בּוֹ** חֲלָקִים שֶׁהֵם **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים,** דְּהַיְינוּ **דָּמוֹ וְאִמּוּרָיו** הַמֻּקְטָרִים לְגָבוֹהַּ, וְאִלּוּ חַטַּאת הָעוֹף רַק דָּמָהּ מֻקְטָר [וְאַף שֶׁבָּעוֹלַת הָעוֹף מֻקְטָר גַּם הַבָּשָׂר, אַךְ מֵאַחַר שֶׁמַּעֲשַׂר קוֹדֵם לְחַטַּאת הָעוֹף, וְחַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁמַּעֲשַׂר קוֹדֵם לְעוֹלַת הָעוֹף]:

מִשְׁנָה ד קְדִימָה בְּקָרְבָּנוֹת וּמִנְחוֹת: **הָעוֹפוֹת קוֹדְמִין לַמְּנָחוֹת** לְהַקְרָבָה, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינֵי דָמִים** - שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹף מַתַּן דָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְכַפָּרָתָם שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דָּמִים מְרֻבָּה יוֹתֵר. **מִנְחַת חוֹטֵא** שֶׁמֵּבִיא דַּל שֶׁבַּדַּלִּים בְּקָרְבָּן 'עוֹלָה וְיוֹרֵד', **קוֹדֶמֶת לְמִנְחַת נְדָבָה** שֶׁנָּדַב אָדָם, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא בָּאָה עַל חַטָּא** וְהִיא מְקֻדֶּשֶׁת יוֹתֵר. **קְדִימָה בְּקָרְבְּנוֹת הָעוֹף: חַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ח) 'וְהִקְרִיב אֵת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה', וּמִכָּאן דָּרְשׁוּ שֶׁבְּכָל מָקוֹם הַחַטָּאוֹת קוֹדְמוֹת לְעוֹלָה וְאַף בְּעוֹפוֹת. **וְכֵן בְּהֶקְדֵּשָׁהּ** - אִם הִפְרִישׁ קֵן לְחוֹבָתוֹ, וּבוֹ עוֹף לְעוֹלָה וְעוֹף לְחַטָּאת, קוֹרֵא תְּחִלָּה שֵׁם לַחַטָּאת:

המבוארות

פֶּרֶק י סִדְרֵי הַקְּדִימָה בְּהַקְרָבַת וַאֲכִילַת הַקָּרְבָּנוֹת הַשּׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א תָּדִיר קוֹדֵם:**

כָּל קָרְבָּן **הַתָּדִיר** וּמָצוּי יוֹתֵר **מֵחֲבֵרוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ** לְהַקְרָבָה, וְלָכֵן **הַתְּמִידִים** הַקְּרֵבִים בְּכָל יוֹם בַּבֹּקֶר וּבֵין הָעַרְבַּיִם **קוֹדְמִים לַמּוּסָפִין** הַקְּרֵבִים בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, שֶׁהַתָּמִיד תָּדִיר יוֹתֵר. וְכֵן **מוּסְפֵי שַׁבָּת קוֹדְמִין לְמוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ** בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל בְּשַׁבָּת. וְכֵן **מוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ קוֹדְמִין לְמוּסְפֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה,** שֶׁהֵם תְּדִירִים יוֹתֵר. וְהַמָּקוֹר לְכָךְ שֶׁתָּדִיר קוֹדֵם, הוּא מַה **שֶּׁנֶּאֱמַר** לְגַבֵּי הַקְרָבַת הַמּוּסָפִין (במדבר כח כג) **'מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה'**, וּמַמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר' כְּבָר יוֹדְעִים אָנוּ שֶׁתָּמִיד שֶׁל שַׁחַר קָרֵב קֹדֶם הַמּוּסָף, וּמַה שֶּׁהוֹסִיפָה הַתּוֹרָה 'אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד' אַף שֶׁיּוֹדְעִים אָנוּ שֶׁעוֹלַת הַבֹּקֶר הִיא עוֹלַת הַתָּמִיד, הוּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶת טַעַם קְדִימַת עוֹלַת הַבֹּקֶר, שֶׁהִיא 'עֹלַת הַתָּמִיד' וְהַתָּדִיר יוֹתֵר קוֹדֵם:

מִשְׁנָה ב מְקֻדָּשׁ קוֹדֵם: וְכָל קָרְבַּן הַמְקֻדָּשׁ יוֹתֵר **מֵחֲבֵרוֹ, קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ** לְהַקְרָבָה, וְלָכֵן **דַּם חַטֹּאת קוֹדֵם לְדַם עוֹלָה** לִנְתִינָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, לְפִי שֶׁדַּם הַחַטָּאת מְקֻדָּשׁ יוֹתֵר **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַצֶּה** וּמְכַפֵּר עַל עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן חִיּוּב כָּרֵת. וְאִלּוּ **אִבְרֵי עוֹלָה קוֹדְמִין לְאִמּוּרֵי חַטָּאת** לְהַקְטָרָתָם, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן כָּלִיל לָאִשִּׁים,** וּלְעִנְיָן זֶה נֶחְשֶׁבֶת הָעוֹלָה מְקֻדֶּשֶׁת יוֹתֵר. **חַטָּאת קוֹדֶמֶת לְאָשָׁם, מִפְּנֵי שֶׁדָּמָהּ נִתָּן עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת** וּשְׁיָרֶיהָ נִשְׂפָּכִים **עַל הַיְסוֹד,** וְאִלּוּ דַּם אָשָׁם נִתָּן בִּשְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְלֹא נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁפֹּךְ אֶת שְׁיָרָיו עַל הַיְסוֹד. **אָשָׁם קוֹדֵם לְתוֹדָה וּלְאֵיל נָזִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָדְשֵׁי קָדָשִׁים** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ה מ"ה). **הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קוֹדְמִין לִשְׁלָמִים,** שֶׁהֵם מְקֻדָּשִׁים יוֹתֵר **מִפְּנֵי שֶׁהֵן נֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וּטְעוּנִים** הֲבָאַת **לֶחֶם** לְמִנְחָה עִמָּהֶם, וְאִלּוּ **שְׁלָמִים** נֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד וְאֵין מְבִיאִים עִמָּהֶם לֶחֶם. **שְׁלָמִים קוֹדְמִין לִבְכוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵם טְעוּנִין מַתַּן אַרְבַּע** - דָּמָם נִתָּן עַל הַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, **וּסְמִיכָה** עַל רֹאשׁ הַקָּרְבָּן עַל יְדֵי הַבְּעָלִים, **וּמִנְחַת נְסָכִים** הַבָּאָה עִם הַקָּרְבָּן, **וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק** עַל יְדֵי הַכֹּהֵן וְהַבְּעָלִים לִבְנֵי הַקְטָרַת הָאֵמּוּרִים, וְאִלּוּ דַּם הַבְּכוֹר נִתָּן בְּמַתָּנָה אַחַת וְאֵין בּוֹ סְמִיכָה, נְסָכִים וּתְנוּפָה:

מִשְׁנָה ג קְדִימָה בִּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר וְעוֹפוֹת: הַבְּכוֹר **קוֹדֵם לַמַּעֲשֵׂר** בְּהֵמָה, **מִפְּנֵי שְׁקְדֻשָּׁתוֹ** שֶׁל הַבְּכוֹר **מֵרֶחֶם** אִמּוֹ **וְנֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים,** וְאִלּוּ הַמַּעֲשֵׂר מֻקְדָּשׁ **וְנֶאֱכָל** עַל יְדֵי בְּעָלָיו. **הַמַּעֲשֵׂר קוֹדֵם לָעוֹפוֹת** - לְהַקְרֶבֶת חַטַּאת וְעוֹלַת הָעוֹף, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא זָבַח** - נִשְׁחָט בְּסַכִּין וְאִלּוּ עוֹפוֹת נִמְלָקִים, וּשְׁחִיטָה בְּסַכִּין חֲשׁוּבָה יוֹתֵר, וְעוֹד מַעֲלָה **יֵשׁ** בַּמַּעֲשֵׂר, שֶׁיֵּשׁ **בּוֹ** חֲלָקִים שֶׁהֵם **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים,** דְּהַיְינוּ **דָּמוֹ וְאִמּוּרָיו** הַמֻּקְטָרִים לְגָבוֹהַּ, וְאִלּוּ חַטַּאת הָעוֹף רַק דָּמָהּ מֻקְטָר [וְאַף שֶׁבָּעוֹלַת הָעוֹף מֻקְטָר גַּם הַבָּשָׂר, אַךְ מֵאַחַר שֶׁמַּעֲשַׂר קוֹדֵם לְחַטַּאת הָעוֹף, וְחַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁמַּעֲשַׂר קוֹדֵם לְעוֹלַת הָעוֹף]:

מִשְׁנָה ד קְדִימָה בְּקָרְבָּנוֹת וּמִנְחוֹת: **הָעוֹפוֹת קוֹדְמִין לַמְּנָחוֹת** לְהַקְרָבָה, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינֵי דָמִים** - שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹף מַתַּן דָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְכַפָּרָתָם שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דָּמִים מְרֻבֶּה יוֹתֵר. **מִנְחַת חוֹטֵא** שֶׁמֵּבִיא דַּל שֶׁבַּדַּלִּים בְּקָרְבָּן 'עוֹלָה וְיוֹרֵד', **קוֹדֶמֶת לְמִנְחַת נְדָבָה** שֶׁנָּדַב אָדָם, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא בָּאָה עַל חַטָּא** וְהִיא מְקֻדֶּשֶׁת יוֹתֵר. **קְדִימָה בְּקָרְבְּנוֹת הָעוֹף: חַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ח) 'וְהִקְרִיב אֵת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה', וּמִכָּאן דָּרְשׁוּ שֶׁבְּכָל מָקוֹם הַחַטָּאוֹת קוֹדְמוֹת לְעוֹלָה וְאַף בְּעוֹפוֹת. **וְכֵן בְּהֶקְדֵּשָׁהּ** - אִם הִפְרִישׁ קֵן לְחוֹבָתוֹ, וּבוֹ עוֹף לְעוֹלָה וְעוֹף לְחַטָּאת, קוֹרֵא תְּחִלָּה שֵׁם לַחַטָּאת:

מִשְׁנָה ה דִּין קְדִימָה בְּחַטָּאת וּבְאָשָׁם: כָּל הַחַטָּאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה קוֹדְמוֹת לָאֲשָׁמוֹת, כַּמְבאָר בַּמִּשְׁנָה לְעֵיל שֶׁהַחַטָּאת מְקֻדֶּשֶׁת יוֹתֵר, חוּץ מֵאֲשָׁם מְצֹרָע שֶׁמֵּבִיא בְּסִיּוּם טָהֳרָתוֹ שֶׁהוּא קוֹדֵם לְחַטָּאת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּא עַל יְדֵי הַכְשֵׁר [גְּרִסַת הרע"ב: לְהַכְשִׁיר] אֶת הַמְּצֹרָע לַאֲכִילַת קָדָשִׁים וּכְנִיסָה לַמִּקְדָּשׁ, וְכֵיוָן שֶׁטָּהֳרָתוֹ תְּלוּיָה בּוֹ הוּא חָשׁוּב וּמְקֻדָּשׁ יוֹתֵר. כָּל הָאֲשָׁמוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה בָּאִין בְּנֵי שְׁתַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם 'אַיִל' שֶׁהוּא כָּבֶשׂ בְּשָׁנָתוֹ הַשְּׁנִיָּה, וּבָאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים - וּצְרִיכִים לִהְיוֹת שָׁוִים לְפָחוֹת שְׁנֵי שְׁקָלִים, שֶׁנֶּאֱמַר בַּאֲשָׁם מְעִילוֹת (ויקרא ה טו) 'בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים' [וּשְׁאָר אֲשָׁמוֹת נִלְמָדִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה, אָשָׁם תָּלוּי וַאֲשָׁם גְּזֵלוֹת 'בְּעֶרְכְּךָ - בְּעֶרְכְּךָ', וַאֲשָׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה 'אַיִל - אַיִל'], חוּץ מֵאֲשָׁם נָזִיר וַאֲשָׁם מְצֹרָע, שֶׁהֵן בָּאִין בְּנֵי שְׁנָתָן - בִּשְׁנָתָם הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יד) 'כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ', וְאֵינָן בָּאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים, שֶׁהֲרֵי אִם אַיִל שֶׁהוּא כֶּבֶשׂ בִּשְׁנָתוֹ הַשְּׁנִיָּה שָׁוֶה שְׁנֵי שְׁקָלִים, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁכֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ שָׁוֶה פָּחוֹת: **מִשְׁנָה ו** קְדִימָה בַּאֲכִילַת הַקְּרָבָנוֹת: כְּשֵׁם שֶׁהַן קוֹדְמִים בְּהַקְרָבָתָן כְּסִדְרֵי הַקְּדִימָה שֶׁהִתְבָּארוּ בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, כָּךְ הֵן קוֹדְמִים בַּאֲכִילָתָן, שֶׁהַקָּרְבָּן הַמְקֻדָּשׁ יוֹתֵר יֵאָכֵל תְּחִלָּה. שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ - שֶׁקָּרַב בְּיוֹם אֶתְמוֹל וּשְׁלָמִים שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁל אֶמֶשׁ קוֹדְמִין, שֶׁאֵינָם נֶאֱכָלִים אֶלָּא הַיּוֹם, וְאִלּוּ שְׁלָמִים שֶׁל הַיּוֹם נֶאֱכָלִים גַּם לְמָחָר. שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ, וְחַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁל הַיּוֹם, שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ קוֹדְמִין לַאֲכִילָתָם, שֶׁהֲרֵי מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה רַק עַד הַלַּיְלָה וְאִלּוּ הַחַטָּאת נֶאֱכָלִים גַּם בַּלַּיְלָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַחַטָּאת [וְכֵן הָאָשָׁם] קוֹדֶמֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא קָדְשֵׁי קָדָשִׁים: **מִשְׁנָה ז** אֲפִלּוּ אֲכִילַת הַקְּרְבָּנוֹת: וּבְכֻלָּם - בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת הַנֶּאֱכָלִים, הַכֹּהֲנִים רַשָּׁאִין לְשַׁנּוֹת בַּאֲכִילָתָן לְאָכְלָן בְּכָל אֹפֶן שֶׁיִּרְצוּ, צְלוּיִים אוֹ שְׁלוּקִים - מְבֻשָּׁלִים יוֹתֵר מִצָּרְכָּם, וּמְבֻשָּׁלִים - אוֹ מְבֻשָּׁלִים בַּמַּיִם כְּדֵי צָרְכָּם, וְכֵן רַשָּׁאִין לָתֵת לְתוֹכָן תִּבְלֵי - תַּבְלִינֵי חֵלִין וְתִבְלֵי תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַתְּנוֹת כְּהֻנָּה (במדבר יח ח) 'לְךָ נְתַתִּים לְמִשְׁחָה', שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁנְּתָנָנוּ לַאֲכִילָה בְּגֶדֶל כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמְּלָכִים אוֹכְלִים, כְּצֵלִי, שָׁלוּק, מְבֻשָּׁל אוֹ מְתֻבָּל, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, לֹא יִתֵּן לְתוֹכָן תִּבְלֵי תְּרוּמָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה לִידֵי פְּסוּל אִם יַעֲבֹר זְמַן אֲכִילָתָם וְיֵעָשׂוּ 'נוֹתָר', וּבְאֹפֶן זֶה יֵאָסֵר גַּם הַתִּבְלִין שֶׁבָּלַע מִטַּעַם הַבָּשָׂר: **מִשְׁנָה ח** שְׁמֵן: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִם רָאִיתָ שֶׁמֶן שֶׁהוּא מִתְחַלֵּק לַאֲכִילַת כֹּהֲנִים בָּעֲזָרָה, אֵין אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁאֹל מַה הוּא שֶׁמֶן זֶה, שֶׁכֵּן וַדַּאי אֵינוֹ אֶלָּא מוֹתַר - הַשֶּׁמֶן הַנִּשְׁאָר מֵרְקִיקֵי מִנְחוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּנְחַת מַאֲפֶה תְּנוּר מַגִּיעָה חַלּוֹת אוֹ רְקִיקִין, וְאִם מִבִּיאָן רְקִיקִין מוֹשְׁחָן בְּשֶׁמֶן כְּמִין כ"ף יְוָנִית וּמוֹתַר הַשֶּׁמֶן מִתְחַלֵּק לַכֹּהֲנִים, וּמוֹתַר לֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצֹרָע שֶׁאַחַר מַתַּן תְּנוּפָה וּבְהוֹנוֹת מִתְחַלֵּק לַכֹּהֲנִים. וְכֵן אִם רָאִיתָ שֶׁמֶן שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי הָאֵשִׁים שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ, אֵין אַתָּה צָרִיךְ לִשְׁאֹל מַה הוּא - אֶלָּא מוֹתַר רְקִיקֵי מִנְחוֹת כֹּהֲנִים, שֶׁדִּין מִנְחַת כֹּהֵן שֶׁעוֹלָה כָּלִיל, וְהַשֶּׁמֶן שֶׁצָּף עַל גַּבָּהּ וְלֹא נִבְלַע בָּהּ, מֻקְטָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּמוֹתַר שֶׁמֶן מִנְחַת כֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ - מִנְחַת חֲבִתִּין, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּאֱפֵית תְּחִלָּה אֵין הַשֶּׁמֶן נִבְלָע בְּתַּפְתִּיתָהּ, וּמֻקְטָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, לְפִי שֶׁאֵין מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן [לְכָל הַפָּחוֹת לג] וְהוּא מֻקְטָר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ בִּפְנֵי עַצְמוֹ:

פֶּרֶק יא דִּין כִּבּוּשׁ בֶּגֶד שֶׁנִּתַּז עָלָיו מִדַּם הַחַטָּאת, שְׁבִירַת כְּלִי שֶׁבִּשַּׁל בּוֹ בְּשַׂר הַחַטָּאת: **מִשְׁנָה א** כִּבּוּשׁ הַבֶּגֶד מִדַּם חַטָּאת שֶׁנִּתַּז עַל הַבֶּגֶד, הֲרֵי זֶה טָעוּן כִּבּוּשׁ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בַּאֲכָלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו יט) 'בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ תֵּאָכֵל', אֶחָד הַאֲכָלָה וְאֶחָד הַפְנֵימִית טְעוּנוֹת כִּבּוּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יח) 'תּוֹרַת הַחַטָּאת', תּוֹרָה אַחַת לְכָל הַחַטָּאוֹת: **ב** חַטָּאת פְּסוּלָה אֵין דָּמָהּ טָעוּן כִּבּוּשׁ, בֵּין שֶׁהָיָה לָהּ שְׁעַת הַכְשֵׁר, בֵּין שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעַת הַכְשֵׁר. אֵיזוֹ הִיא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעַת הַכְשֵׁר, שֶׁנִּשְׁחֲטָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְשֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִין וְזָרְקוּ אֶת דָּמָהּ - שֶׁאֶחָד מֵהַפְּסוּלִים לַעֲבוֹדָתָהּ [כְּגוֹן זָר אוֹ בַּעַל מוּם] קִבֵּל אֶת דָּמָהּ, וּמֵעוֹלָם לֹא הָיָה רָאוּי לִזְרִיקָה. [וְאֵין לִגְרֹס תֵּבַת 'וְזָרְקוּ', כִּי אֲפִלּוּ דַּם חַטָּאת כְּשֵׁרָה אִם כְּבָר נִזְרַק אֵין בּוֹ דִּין כִּבּוּשׁ כַּמְבאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה]: **מִשְׁנָה ג** דָּם הָרָאוּי לְהַזָּאָה: דָּם שֶׁנִּתַּז מִן הַצִּפּוֹר עַל הַבֶּגֶד, אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ' שָׁרָאוּי לְהַזָּאָה, וְאִלּוּ דָּם זֶה שֶׁלֹּא הִתְקַדֵּשׁ בִּכְלִי שָׁרַת אֵינוֹ רָאוּי לְהַזָּאָה. וְכֵן אִם נִתַּז מִן הַקֶּרֶן שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ אַחַר שֶׁהֻזָּה, וּמִן הַיְסוֹד - וּמֵהַשָּׁיָרִים הָרְאוּיִים לְהִשָּׁפֵךְ עַל הַיְסוֹד, אַף שֶׁלֹּא נִשְׁפְּכוּ עֲדַיִן, אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר 'אֲשֶׁר יִזֶּה' וְלֹא שֶׁכְּבָר הֻזֶּה. נִשְׁפַּךְ הַדָּם מִצַּוַּאר הַבְּהֵמָה עַל הָרִצְפָּה, וַאֲסָפוֹ בִּכְלִי שָׁרַת וְנִתַּז עַל בֶּגֶד, אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ, שֶׁדָּם זֶה פָּסוּל לְהַזָּאָה כַּמְבאָר לְעֵיל (פ"ב מ"א) וְאֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ אֶלָּא הַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּל בִּכְלִי שָׁרַת מִצַּוַּאר הַבְּהֵמָה וְרָאוּי לְהַזָּיָה עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. [וְהוֹסִיף הַתַּנָּא שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַדָּם 'רָאוּי לְהַזָּיָה', לְמַעֵט שֶׁאִם קִבֵּל אֶת הַדָּם בִּשְׁנֵי כֵלִים, בְּכָל כְּלִי פְּחוֹת מִשִּׁעוּר הַזָּאָה וְעֵרְבָם יַחַד, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַזָּאָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ אִם נִתַּז עַל בֶּגֶד]. הַבֶּגֶד הַטָּעוּן כִּבּוּשׁ: נִתַּז הַדָּם עַל הָעוֹר שֶׁל בְּהֵמָה, עַד שֶׁלֹּא הֻפְשַׁט מֵהַבְּהֵמָה אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר 'עַל הַבֶּגֶד' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ אֶלָּא בְּדוֹמֶה לְבֶגֶד שֶׁרָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאִלּוּ עוֹר שֶׁלֹּא הֻפְשַׁט אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאִם נִתַּז עָלָיו מִשֶּׁהֻפְשַׁט מֵהַבְּהֵמָה, טָעוּן כִּבּוּשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן שֶׁיְּקַבֵּל טֻמְאָה אִם יַחְשֹׁב לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא, כְּגוֹן לְכִסּוּי מִטָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף מִשֶּׁהֻפְשַׁט אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ, כֵּיוָן שֶׁהוּא מְחֻסָּר מַחֲשָׁבָה זוֹ שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְבֶגֶד שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה וְאֵינוֹ מְחֻסָּר אַף מַחֲשָׁבָה. אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּשׁ אֶלָּא מָקוֹם שֶׁנִּתַּז עָלָיו הַדָּם וְלֹא כָּל הַבֶּגֶד. וְרַק דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה, אַף שֶׁמְּחֻסָּר מַחֲשָׁבָה, דְּהַיְינוּ עוֹר אַחַר שֶׁהֻפְשַׁט [כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה]. וְרַק דָּבָר הָרָאוּי לְכִבּוּשׁ, לְמַעֵט כְּלֵי עֵץ שֶׁאַף שֶׁמְּקַבְּלִים טֻמְאָה, אֵפֶן נְקוּבִים הוּא עַל יְדֵי גְּרִידָה וְלֹא עַל יְדֵי כִּבּוּשׁ: **מִשְׁנָה ד** דִּין כִּבּוּשׁ וּדְבָרִים נוֹסָפִים בָּעֲזָרָה: אֶחָד הַבֶּגֶד, וְאֶחָד הַשַּׂק - בַּד הָעָשׂוּי מִנּוֹצַת עִזִּים, וְאֶחָד הָעוֹר, שֶׁנִּתַּז עֲלֵיהֶם מִדַּם הַחַטָּאת, טְעוּנִין כִּבּוּשׁ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ - בָּעֲזָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ'. וּשְׁבִירַת כְּלִי

תנב משניות מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק יב המבוארות

חֻלִּין, בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. וּמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה בִּכְלִי נְחשֶׁת, בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. זֶה חִמֵּר בַּחַטָּאת מִקְּדָשֵׁי קָדָשִׁים: **ה** בֶּגֶד שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, קוֹרְעוֹ, וְנִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. כְּלִי חֶרֶס שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, נוֹקְבוֹ, וְנִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **ו** כְּלִי נְחשֶׁת שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, פּוֹחֲתוֹ, וְנִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **ז** אֶחָד שֶׁנִּבְשַּׁל בּוֹ וְאֶחָד שֶׁעָרָה לְתוֹכוֹ רוֹתֵחַ, אֶחָד קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֶחָד קָדָשִׁים קַלִּים, טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָדָשִׁים קַלִּים אֵינָן טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אִם בִּשֵּׁל בּוֹ מִתְּחִלַּת הָרֶגֶל, יְבַשֵּׁל בּוֹ אֶת כָּל הָרֶגֶל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד זְמַן אֲכִילָה מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. מְרִיקָה כִּמְרִיקַת הַכּוֹס, וּשְׁטִיפָה כִּשְׁטִיפַת הַכּוֹס. מְרִיקָה בְּחַמִּין, וּשְׁטִיפָה בְּצוֹנֵן. וְהַשַּׁפּוּד וְהָאַסְכָּלָא מַגְעִילָן בְּחַמִּין: **ח** בִּשֵּׁל בּוֹ קָדָשִׁים וְחֻלִּין, אוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְקָדָשִׁים קַלִּים, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם, שֶׁאֵין בִּבְשַׁר הַחַיִּין אוֹ הַקָּדָשִׁים כְּנֶגֶד חֵלֶק הַקָּדָשֵׁי קָדָשִׁים, הֲרֵי הַקַּלִּים נֶאֱכָלִין כַּחֲמוּרִין, בָּעַזָּרָה לְיוֹם וְלַיְלָה, וְהַכְּלֵי טָעוּן מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה, וְאִם נִפְסַל הַבָּשָׂר הַקַּל מֵחֲמַת שֶׁהָיָה הַבָּשָׂר הֶחָמוּר פָּסוּל, וְנָגַע הַבָּשָׂר הַקַּל בְּבָשָׂר אַחֵר וְנִבְלַע מִמֶּנּוּ טַעְמוֹ, נֶאֱסַר אַף בָּשָׂר זֶה כְּאִלּוּ נָגַע וּבָלַע מֵהַבָּשָׂר הֶחָמוּר הַפָּסוּל. אֲבָל אִם אֵין בָּהֶם בְּנוֹתֵן טַעַם, אֵינָם נֶאֱכָלִים כְּחֹמֶר הַחֲמוּרִים, וְהַכֵּלִים **אֵינָן טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה** [כְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁכְּלִי שֶׁבִּשַּׁל בּוֹ קָדָשִׁים קַלִּים אֵינוֹ טָעוּן מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה], **וְאֵינָם פּוֹסְלִין בְּמַגָּע** בָּשָׂר אַחֵר שֶׁנִּגְּעוּ בּוֹ. **רָקִיק** [-לֶחֶם מִנְחָה] פָּסוּל **שֶׁנִּגַּע בְּרָקִיק** כָּשֵׁר, **וַחֲתִיכָה** מִבְּשַׂר קָדָשִׁים פְּסוּלִים שֶׁנִּגְּעָה **בַּחֲתִיכָה** כְּשֵׁרָה, בְּאֹפֶן שֶׁשְּׁתֵּיהֶן חֲמוֹת וּבוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ, **לֹא כָּל הָרְקִיקִין וְלֹא כָּל הַחֲתִיכוֹת אֲסוּרִין**, שְׁאֵין טַעַם הָאסוּר מִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הָרְקִיק אוֹ הַחֲתִיכָה, וְאֵינוֹ **אָסוּר אֶלָּא מָקוֹם שֶׁבָּלַע** - מָקוֹם הַנִּגִּיעָה וְיַחְתּוֹךְ אוֹתוֹ וְהַשְּׁאָר מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְבַּשְּׁלוּ בִּכְלִי אֶחָד:

פֶּרֶק יב הַכֹּהֲנִים הַזָּפְאִים בְּקִבְּלַת חֵלֶק בַּקָּדָשִׁים, וְדִינֵי שְׂרֵפַת פָּרִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים:

מִשְׁנָה א הַכֹּהֲנִים הַמְקַבְּלִים חֵלֶק בִּבְשַׂר קָדָשִׁים: כֹּהֵן **טְבוּל יוֹם** - שֶׁנִּטְמָא וְטָבַל וְלֹא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, **וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים** - אוֹ שֶׁטָּבַל וְהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ וְלֹא הֵבִיא קָרְבָּן לְטָהֳרָתוֹ [בְּטֻמְאוֹת הַמַּחֲיְבוֹת קָרְבָּן, כְּגוֹן זָב וּמְצֹרָע], שֶׁהֵם אֲסוּרִים בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, **אֵינָן חוֹלְקִין בַּקָּדָשִׁים** - בַּקָּרְבָּנוֹת שֶׁקָּרְבוּ בְּיוֹם זֶה, אֲפִלּוּ עַל מְנָת **לֶאֱכֹל לָעֶרֶב** אַחַר שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ אוֹ לְמָחָרַת אַחַר שֶׁיָּבִיא כַּפָּרָתוֹ. וְכֵן **אוֹנֵן** - שֶׁמֵּת לוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אֶחָד מִשִּׁבְעַת קְרוֹבָיו, **נוֹגֵעַ** בַּקָּדָשִׁים וְאֵינוֹ פּוֹסְלָם בְּמַגָּעוֹ [בְּשׁוֹנֶה מִטְּבוּל יוֹם וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים, וּבִלְבַד שֶׁטָּבַל וְלֹא הִסִּיחַ דַּעַת מֵהַטְּבִילָה, אֲבָל אִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ פּוֹסֵל בִּנְגִיעָה], **וְאֵינוֹ מַקְרִיב** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"א), וְכֵן אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, **וְאֵינוֹ חוֹלֵק** בַּקָּדָשִׁים עַל מְנָת **לֶאֱכֹל לָעֶרֶב** אַחַר גְּמַר הָאֲנִינוּת. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו יט) 'הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁרַק כֹּהֵן שֶׁהָיָה רָאוּי לֶאֱכֹל אֶת הַקָּרְבָּן בִּשְׁעַת חִטּוּיוֹ, כְּלוֹמַר בִּשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ, נוֹטֵל בּוֹ חֵלֶק. [וְכֵנָּת הַפָּסוּק לְחֻלַּקַּת הַקָּדָשִׁים וְלֹא לֶאֱסֹר אֲכִילָה בְּכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה, שֶׁהֲרֵי קָטָן אֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה וְאוֹכֵל, וְכֵן בַּעַל מוּם אֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה וְאוֹכֵל כַּמְבֹאָר לְהַלָּן]. כֹּהֲנִים **בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין** שֶׁאֵינָם עוֹבְרִים, **בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין, חוֹלְקִין** בַּקָּדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יא) 'כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה', 'כָּל' לְרַבּוֹת בַּעֲלֵי מוּם לַחֲלֻקָּה [שֶׁלְּעִנְיַן אֲכִילָה יֵשׁ פָּסוּק אַחֵר כַּמְבֹאָר בְּקְמוּץ], **וְאוֹכְלִין** בַּקָּדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא כב) 'וּמִן הַקֳּדָשִׁים יֹאכַל', **אֲבָל לֹא מַקְרִיבִין** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק י) 'אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו'. **וְכָל** כֹּהֵן **שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר** [מִלְּבַד בַּעַל מוּם שֶׁהִתְרַבָּה לְעֵיל שֶׁחוֹלֵק בַּקָּדָשִׁים]. **וְכָל** כֹּהֵן שֶׁאֵין **לוֹ** חֵלֶק **בַּבָּשָׂר**, כַּמְבֹאָר לְעֵיל, **אֵין לוֹ** חֵלֶק גַּם **בָּעוֹרוֹת**. וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ שֶׁכָּל אֵינוֹ חוֹלֵק בַּקָּדָשִׁים, **אֲפִלּוּ** אִם הָיָה **טָמֵא בִּשְׁעַת זְרִיקַת דָּמִים** בְּיוֹם הַקְרָבָה, **וְטָהוֹר** לְאַחַר שֶׁהֶעֱרִיב הַיּוֹם **בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים** הַכָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה, מִכָּל מָקוֹם **אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם ז לג) **'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה'** וּמַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר אֶלָּא אִם הוּא טָהוֹר וְרָאוּי לְהַקְרִיב מִשְּׁעַת זְרִיקַת דָּם וְעַד שְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים: **מִשְׁנָה ב זְכוּת הַכֹּהֲנִים בְּעוֹר הָעוֹלָה:** **כָּל שֶׁלֹּא זָכָה הַמְּזַבֵּחַ בִּבְשָׂרָהּ שֶׁל הָעוֹלָה**, כְּגוֹן שֶׁנִּפְסְלָה קֹדֶם זְרִיקַת הַדָּם וְהָפְשַׁט הָעוֹר, **לֹא זָכוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ז ח) **'וְהַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה'**, וּמֵהַתֵּבוֹת **'עֹלַת אִישׁ'** מַשְׁמַע שֶׁדַּוְקָא **עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְאִישׁ.** הַיּוֹם **בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים** הַכָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה, מִכָּל מָקוֹם **אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם ז לג) **'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה'** וּמַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר אֶלָּא אִם הוּא טָהוֹר וְרָאוּי לְהַקְרִיב מִשְּׁעַת זְרִיקַת דָּם וְעַד שְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים: **מִשְׁנָה ב זְכוּת הַכֹּהֲנִים בְּעוֹר הָעוֹלָה:** **כָּל שֶׁלֹּא זָכָה הַמְּזַבֵּחַ בִּבְשָׂרָהּ שֶׁל הָעוֹלָה**, כְּגוֹן שֶׁנִּפְסְלָה קֹדֶם זְרִיקַת הַדָּם וְהָפְשַׁט הָעוֹר, **לֹא זָכוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ז ח) **'וְהַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה'**, וּמֵהַתֵּבוֹת **'עֹלַת אִישׁ'** מַשְׁמַע שֶׁדַּוְקָא **עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְאִישׁ** לְרַצּוֹן זוֹכִים בְּעוֹרָהּ וְלֹא עוֹלָה שֶׁנִּפְסְלָה.

חֻלִּין, בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. וּמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה בִּכְלִי נְחשֶׁת, בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. זֶה חִמֵּר בַּחַטָּאת מִקְּדָשֵׁי קָדָשִׁים: **ה** בֶּגֶד שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, קוֹרְעוֹ, וְנִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. כְּלִי חֶרֶס שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, נוֹקְבוֹ, וְנִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **ו** כְּלִי נְחשֶׁת שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, פּוֹחֲתוֹ, וְנִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **ז** אֶחָד שֶׁנִּבְשַּׁל בּוֹ וְאֶחָד שֶׁעָרָה לְתוֹכוֹ רוֹתֵחַ, אֶחָד קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֶחָד קָדָשִׁים קַלִּים, טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָדָשִׁים קַלִּים אֵינָן טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, אִם בִּשֵּׁל בּוֹ מִתְּחִלַּת הָרֶגֶל, יְבַשֵּׁל בּוֹ אֶת כָּל הָרֶגֶל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד זְמַן אֲכִילָה מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. מְרִיקָה כִּמְרִיקַת הַכּוֹס, וּשְׁטִיפָה כִּשְׁטִיפַת הַכּוֹס. מְרִיקָה בְּחַמִּין, וּשְׁטִיפָה בְּצוֹנֵן. וְהַשַּׁפּוּד וְהָאַסְכָּלָא מַגְעִילָן בְּחַמִּין: **ח** בִּשֵּׁל בּוֹ קָדָשִׁים וְחֻלִּין, אוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְקָדָשִׁים קַלִּים, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי הַקַּלִּים נֶאֱכָלִין כַּחֲמוּרִין, וְאֵינָן טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה, וְאֵינָם פּוֹסְלִין בְּמַגָּע. רָקִיק שֶׁנִּגַּע בְּרָקִיק, וַחֲתִיכָה בַּחֲתִיכָה, לֹא כָּל הָרְקִיקִין וְלֹא כָּל הַחֲתִיכוֹת אֲסוּרִין. אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מָקוֹם שֶׁבָּלָע:

פֶּרֶק יב א טְבוּל יוֹם וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים אֵינָן חוֹלְקִין בַּקָּדָשִׁים לֶאֱכֹל לָעֶרֶב. אוֹנֵן, נוֹגֵעַ וְאֵינוֹ מַקְרִיב, וְאֵינוֹ חוֹלֵק לֶאֱכֹל לָעֶרֶב. בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין, חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין, אֲבָל לֹא מַקְרִיבִין. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָעֲבוֹדָה, אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר. כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָעֲבוֹדָה, אֵין לוֹ בָּעוֹרוֹת. אֲפִלּוּ טָמֵא בִּשְׁעַת זְרִיקַת דָּמִים וְטָהוֹר בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים, אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר, 'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה' (ויקרא ז לג) 'עוֹלַת אִישׁ', עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְאִישׁ.

משנה א הַכֹּהֲנִים הַמְקַבְּלִים חֵלֶק בִּבְשַׂר קָדָשִׁים: כֹּהֵן **טְבוּל יוֹם** - שֶׁנִּטְמָא וְטָבַל וְלֹא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, **וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים** - אוֹ שֶׁטָּבַל וְהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ וְלֹא הֵבִיא קָרְבָּן לְטָהֳרָתוֹ [בְּטֻמְאוֹת הַמַּחֲיְבוֹת קָרְבָּן, כְּגוֹן זָב וּמְצֹרָע], שֶׁהֵם אֲסוּרִים בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, **אֵינָן חוֹלְקִין בַּקָּדָשִׁים** - בַּקָּרְבָּנוֹת שֶׁקָּרְבוּ בְּיוֹם זֶה, אֲפִלּוּ עַל מְנָת **לֶאֱכֹל לָעֶרֶב** אַחַר שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ אוֹ לְמָחָרַת אַחַר שֶׁיָּבִיא כַּפָּרָתוֹ. וְכֵן **אוֹנֵן** - שֶׁמֵּת לוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אֶחָד מִשִּׁבְעַת קְרוֹבָיו, **נוֹגֵעַ** בַּקָּדָשִׁים וְאֵינוֹ פּוֹסְלָם בְּמַגָּעוֹ [בְּשׁוֹנֶה מִטְּבוּל יוֹם וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים, וּבִלְבַד שֶׁטָּבַל וְלֹא הִסִּיחַ דַּעַת מֵהַטְּבִילָה, אֲבָל אִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ פּוֹסֵל בִּנְגִיעָה], **וְאֵינוֹ מַקְרִיב** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"א), וְכֵן אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, **וְאֵינוֹ חוֹלֵק** בַּקָּדָשִׁים עַל מְנָת **לֶאֱכֹל לָעֶרֶב** אַחַר גְּמַר הָאֲנִינוּת. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו יט) 'הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁרַק כֹּהֵן שֶׁהָיָה רָאוּי לֶאֱכֹל אֶת הַקָּרְבָּן בִּשְׁעַת חִטּוּיוֹ, כְּלוֹמַר בִּשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ, נוֹטֵל בּוֹ חֵלֶק. [וְכֵנָּת הַפָּסוּק לְחֻלַּקַּת הַקָּדָשִׁים וְלֹא לֶאֱסֹר אֲכִילָה בְּכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה, שֶׁהֲרֵי קָטָן אֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה וְאוֹכֵל, וְכֵן בַּעַל מוּם אֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה וְאוֹכֵל כַּמְבֹאָר לְהַלָּן]. כֹּהֲנִים **בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין** שֶׁאֵינָם עוֹבְרִים, **בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין, חוֹלְקִין** בַּקָּדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יא) 'כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה', 'כָּל' לְרַבּוֹת בַּעֲלֵי מוּם לַחֲלֻקָּה [שֶׁלְּעִנְיַן אֲכִילָה יֵשׁ פָּסוּק אַחֵר כַּמְבֹאָר בְּקְמוּץ], **וְאוֹכְלִין** בַּקָּדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא כב) 'וּמִן הַקֳּדָשִׁים יֹאכַל', **אֲבָל לֹא מַקְרִיבִין** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק י) 'אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו'. **וְכָל** כֹּהֵן **שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר** [מִלְּבַד בַּעַל מוּם שֶׁהִתְרַבָּה לְעֵיל שֶׁחוֹלֵק בַּקָּדָשִׁים]. **וְכָל** כֹּהֵן שֶׁאֵין **לוֹ** חֵלֶק **בַּבָּשָׂר**, כַּמְבֹאָר לְעֵיל, **אֵין לוֹ** חֵלֶק גַּם **בָּעוֹרוֹת**. וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ שֶׁכָּל אֵינוֹ חוֹלֵק בַּקָּדָשִׁים, **אֲפִלּוּ** אִם הָיָה **טָמֵא בִּשְׁעַת זְרִיקַת דָּמִים** בְּיוֹם הַקְרָבָה, **וְטָהוֹר** לְאַחַר שֶׁהֶעֱרִיב הַיּוֹם **בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים** הַכָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה, מִכָּל מָקוֹם **אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם ז לג) **'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה'** וּמַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר אֶלָּא אִם הוּא טָהוֹר וְרָאוּי לְהַקְרִיב מִשְּׁעַת זְרִיקַת דָּם וְעַד שְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים: **משנה ב זְכוּת הַכֹּהֲנִים בְּעוֹר הָעוֹלָה:** **כָּל שֶׁלֹּא זָכָה הַמְּזַבֵּחַ בִּבְשָׂרָהּ שֶׁל הָעוֹלָה**, כְּגוֹן שֶׁנִּפְסְלָה קֹדֶם זְרִיקַת הַדָּם וְהָפְשַׁט הָעוֹר, **לֹא זָכוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ז ח) **'וְהַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה'**, וּמֵהַתֵּבוֹת **'עֹלַת אִישׁ'** מַשְׁמַע שֶׁדַּוְקָא **עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְאִישׁ** לְרַצּוֹן זוֹכִים בְּעוֹרָהּ וְלֹא עוֹלָה שֶׁנִּפְסְלָה.

משניות

חֵרֶס, בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. וּמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה בִּכְלִי נְחשֶׁת, בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. זֶה חִמֵּר בַּחַטָּאת מִקְּדָשֵׁי קָדָשִׁים: **ה** בֶּגֶד שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, קוֹרְעוֹ, וְנִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. כְּלִי חֶרֶס שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, נוֹקְבוֹ, וְנִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **ו** כְּלִי נְחשֶׁת שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, פּוֹחֲתוֹ, וְנִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **ז** אֶחָד שֶׁנִּבְשַּׁל בּוֹ וְאֶחָד שֶׁעָרָה לְתוֹכוֹ רוֹתֵחַ, אֶחָד קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֶחָד קָדָשִׁים קַלִּים, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם, נִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. כְּלִי חֶרֶס שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים, נוֹקְבוֹ, וְנִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **ח** בִּשֵּׁל בּוֹ קָדָשִׁים וְחֻלִּין, אוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְקָדָשִׁים קַלִּים, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי הַקַּלִּים נֶאֱכָלִין כַּחֲמוּרִין, וְאֵינָן טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה, וְאֵינָם פּוֹסְלִין בְּמַגָּע. רָקִיק שֶׁנִּגַּע בְּרָקִיק, וַחֲתִיכָה בַּחֲתִיכָה, לֹא כָּל הָרְקִיקִין וְלֹא כָּל הַחֲתִיכוֹת אֲסוּרִין. אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מָקוֹם שֶׁבָּלָע:

פרק יב א טְבוּל יוֹם וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים אֵינָן חוֹלְקִין בַּקָּדָשִׁים לֶאֱכֹל לָעֶרֶב. אוֹנֵן, נוֹגֵעַ וְאֵינוֹ מַקְרִיב, וְאֵינוֹ חוֹלֵק לֶאֱכֹל לָעֶרֶב. בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין, חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין, אֲבָל לֹא מַקְרִיבִין. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָעֲבוֹדָה, אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר. כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָעֲבוֹדָה אֵין לוֹ בָּעוֹרוֹת. אֲפִלּוּ טָמֵא בִּשְׁעַת זְרִיקַת דָּמִים וְטָהוֹר בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֲלָבִים, אֵינוֹ חוֹלֵק בַּבָּשָׂר, 'הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה' (ויקרא ז לג) 'עוֹלַת אִישׁ', עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְאִישׁ.

משנה א הַכֹּהֲנִים הַמְקַבְּלִים חֵלֶק בִּבְשַׂר קָדָשִׁים: כֹּהֵן **טְבוּל יוֹם** - שֶׁנִּטְמָא וְטָבַל וְלֹא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, **וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים** - אוֹ שֶׁטָּבַל וְהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ וְלֹא הֵבִיא קָרְבָּן לְטָהֳרָתוֹ [בְּטֻמְאוֹת הַמַּחֲיְבוֹת קָרְבָּן, כְּגוֹן זָב וּמְצֹרָע], שֶׁהֵם אֲסוּרִים בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, **אֵינָן חוֹלְקִין בַּקָּדָשִׁים** - בַּקָּרְבָּנוֹת שֶׁקָּרְבוּ בְּיוֹם זֶה, אֲפִלּוּ עַל מְנָת **לֶאֱכֹל לָעֶרֶב** אַחַר שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ אוֹ לְמָחָרַת אַחַר שֶׁיָּבִיא כַּפָּרָתוֹ. וְכֵן **אוֹנֵן** - שֶׁמֵּת לוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אֶחָד מִשִּׁבְעַת קְרוֹבָיו, **נוֹגֵעַ** בַּקָּדָשִׁים וְאֵינוֹ פּוֹסְלָם בְּמַגָּעוֹ [בְּשׁוֹנֶה מִטְּבוּל יוֹם וּמְחַסַּר כִּפּוּרִים, וּבִלְבַד שֶׁטָּבַל וְלֹא הִסִּיחַ דַּעַת מֵהַטְּבִילָה, אֲבָל אִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ פּוֹסֵל בִּנְגִיעָה], **וְאֵינוֹ מַקְרִיב** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"א), וְכֵן אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, **וְאֵינוֹ חוֹלֵק** בַּקָּדָשִׁים עַל מְנָת **לֶאֱכֹל לָעֶרֶב** אַחַר גְּמַר הָאֲנִינוּת. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו יט) 'הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁרַק כֹּהֵן שֶׁהָיָה רָאוּי לֶאֱכֹל אֶת הַקָּרְבָּן בִּשְׁעַת חִטּוּיוֹ, כְּלוֹמַר בִּשְׁעַת הַקְרָבָתוֹ, נוֹטֵל בּוֹ חֵלֶק. [וְכֵנָּת הַפָּסוּק לְחֻלַּקַּת הַקָּדָשִׁים וְלֹא לֶאֱסֹר אֲכִילָה בְּכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה, שֶׁהֲרֵי קָטָן אֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה וְאוֹכֵל, וְכֵן בַּעַל מוּם אֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה וְאוֹכֵל כַּמְבֹאָר לְהַלָּן]. כֹּהֲנִים **בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין** שֶׁאֵינָם עוֹבְרִים, **בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין, חוֹלְקִין** בַּקָּדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יא) 'כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה', 'כָּל' לְרַבּוֹת בַּעֲלֵי מוּם לַחֲלֻקָּה [שֶׁלְּעִנְיַן אֲכִילָה יֵשׁ פָּסוּק אַחֵר כַּמְבֹאָר בְּקְמוּץ

משניות מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק יג המבוארות

אֲבָל **עוֹלָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ** אֶלָּא לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר אוֹ בָּעָלִים אֲחֵרִים, כֵּיוָן שֶׁהָעוֹלָה כְּשֵׁרָה **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָלְתָה לַבְּעָלִים** לְשֵׁם חוֹבָתָם וַעֲלֵיהֶם לְהָבִיא עוֹלָה אַחֶרֶת (לעיל פ"א מ"א), **עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים**, שֶׁאַף שֶׁלֹּא עָלְתָה לְרָצוֹן אַף עָלְתָה לַמִּזְבֵּחַ. **אֶחָד עוֹלַת הָאִישׁ, וְאֶחָד עוֹלַת הָאִשָּׁה, עוֹרוֹתֵיהֶן לַכֹּהֲנִים**, שֶׁאַף שֶׁנֶּאֱמַר 'עֹלַת אִישׁ' הִתְרַבּוּ עוֹלוֹת נָשִׁים וַעֲבָדִים מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'עוֹר הָעֹלָה' [וְ'עֹלַת אִישׁ' בָּא לְמַעֵט אָדָם שֶׁהִתְפִּיס עוֹלָתוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת שֶׁעוֹרָהּ קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ לַכֹּהֲנִים]: **מִשְׁנָה ג עוֹרוֹת שֶׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת: עוֹרוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים קַלִּים לַבְּעָלִים, וְעוֹרוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים לַכֹּהֲנִים**, שֶׁנֶּאֱמַר 'עוֹר הָעֹלָה', מָה עוֹלָה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים אַף כָּל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים עוֹרָם לַכֹּהֲנִים וְלֹא קָדָשִׁים קַלִּים. וּזְכִיַּת הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים יֵשׁ לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר, וּמָה **אִם עוֹלָה שֶׁלֹּא זָכוּ הַכֹּהֲנִים בִּבְשָׂרָהּ** אֲבָל עוֹלָה כֻּלָּיל, **זָכוּ בְּעוֹרָהּ**, שְׁאָר **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁזָּכוּ הַכֹּהֲנִים בִּבְשָׂרָהּ, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּזְכּוּ בְּעוֹרָהּ.** וְאֵין לוֹמַר **מִזְבֵּחַ יוֹכִיחַ**, שֶׁזּוֹכֶה בִּבְשַׂר הָעוֹלָה וְאֵינוֹ זוֹכֶה בְּעוֹרָהּ, וְאַף הַכֹּהֲנִים יִזְכּוּ בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים אַךְ לֹא בְּעוֹרָם, כֵּיוָן שֶׁמִּזְבֵּחַ שׁוֹנֶה בְּכָךְ **שֶׁאֵין לוֹ עוֹר מִכָּל מָקוֹם** - שֶׁבְּשׁוּם מָקוֹם לֹא זְכָתָה הַתּוֹרָה עוֹר לַמִּזְבֵּחַ, אֲבָל כֹּהֲנִים שֶׁזָּכוּ בְּעוֹר הָעוֹלָה יֵשׁ לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר שֶׁיִּזְכּוּ אַף בְּעוֹרוֹת שְׁאָר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים: **מִשְׁנָה ד פִּסּוּל אַחַר הַפֶּשֶׁט הָעוֹר: כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁאֲרַע בָּהֶם פִּסּוּל קֹדֶם לְהֶפְשֵׁטָן** - לִפְנֵי הַפְשָׁטַת הָעוֹר, **אֵין עוֹרוֹתֵיהֶם לַכֹּהֲנִים** אֶלָּא נִשְׂרָפִים עִם הַבָּשָׂר, וְאִם אֲרַע הַפִּסּוּל **לְאַחַר הֶפְשֵׁטָן** [אֶפִלּוּ קֹדֶם זְרִיקַת הַדָּם] **עוֹרוֹתֵיהֶם לַכֹּהֲנִים.** אָמַר **רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים, מִימַי לֹא רָאִיתִי עוֹר** שֶׁהֶפְשֵׁט כְּבָר וְנִמְצָא בְּבַהֲמָה פְּסוּל לְאַחַר הַהֶפְשָׁטָה, שֶׁהוּא **יוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** לְהִשָּׂרֵף. וַאֲפִלּוּ אִם נִמְצְאָה הַבְּהֵמָה טְרֵפָה וְנִמְצָא שֶׁכְּבָר קֹדֶם הַהֶפְשֵׁט הָיְתָה פְּסוּלָה לְהַקְרָבָה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעַת הַהֶפְשֵׁט לֹא נוֹדַע פְּסוּלָהּ הוֹעִיל הַהֶפְשֵׁט לְהַתִּיר אֶת הָעוֹר לַכֹּהֲנִים. אָמַר **רַבִּי עֲקִיבָא, מִדְּבָרָיו** שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא **לָמַדְנוּ שֶׁאֲפִלּוּ הַמְפַשִּׁיט אֶת הַבְּכוֹר** בַּעַל מוּם, שֶׁנִּשְׁחַט מְחוּץ לַמִּקְדָּשׁ וְנֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, **וְנִמְצָא טְרֵפָה** וְהִתְבָּרֵר שֶׁלֹּא הֵתַּר בִּשְׁחִיטָתוֹ [וּבְכוֹר שֶׁמֵּת וְלֹא נִשְׁחַט עוֹרוֹ אָסוּר וְטָעוּן קְבוּרָה], שֶׁמִּכָּל מָקוֹם **יֵאוֹתוּ** [-יֵהָנוּ] **הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרוֹ** כְּאִלּוּ שְׁחִיטָתוֹ וְהֶפְשֵׁטוֹ הִתִּירוּהוּ, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נוֹדְעָה הַטְּרֵפָה אֶלָּא לְאַחַר הַהֶפְשֵׁט. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין 'לֹא רָאִינוּ' רְאָיָה**, שֶׁהֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁמִּקְרֶה כָּזֶה לֹא אֲרַע בְּיָמָיו אוֹ שֶׁאֲרַע וְשָׁרְפוּ אֶת הָעוֹר שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, **אֶלָּא** הַדִּין הוּא שֶׁאִם נִמְצֵאת טְרֵפָה, הִתְבָּרֵר שֶׁבְּהֵמָה זוֹ הָיְתָה פְּסוּלָה, וְאַף הָעוֹר **יוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה: מִשְׁנָה ה מָקוֹם שֶׂרַפַת פָּרִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים בְּגָדִים:** פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, **וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים** (לעיל פ"ה מ"ב), שֶׁדָּמָם נִכְנָס לְהֵזֶּרֶק בַּהֵיכָל. **בִּזְמַן שֶׁהֵם נִשְׂרָפִין כְּמִצְוָתָן,** שֶׁלֹּא אֲרַע בָּהֶם פְּסוּל, **נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן** שֶׁהָיָה מִחוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד יב) 'וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה', **וּמְטַמְּאִין בְּגָדִים** שֶׁל הַמִּתְעַסְּקִים בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז כח) 'וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו' [וּבְכָלל 'בְּגָדָיו' כָּל בֶּגֶד שֶׁנּוֹגֵעַ בּוֹ בְּעֵת נְגִיעָתוֹ בַּקָּרְבָּן]. **וְאִם אֵינָן נִשְׂרָפִין כְּמִצְוָתָן** לְפִי שֶׁאֲרַע בָּהֶם פְּסוּל, וְהֵם יוֹצְאִים לְהִשָּׂרֵף כִּשְׁאָר קָרְבְּנוֹת שֶׁנִּפְסְלוּ, הֲרֵי הֵם **נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַבְּיָרָה** - בְּבֵית הַדֶּשֶׁן שֶׁבְּתוֹךְ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַקָּרוּי בִּירָה [אִם אֲרַע הַפְּסוּל קֹדֶם יְצִיאָתָם מִן הָעֲזָרָה, נִשְׂרָפִים בְּבֵית הַדֶּשֶׁן שֶׁהָיָה בָּעֲזָרָה, וְאִם אֲרַע בָּהֶם הַפְּסוּל אַחַר הֲיָצִיאָה מֵהָעֲזָרָה, נִשְׂרָפִים בְּבֵית הַדֶּשֶׁן שֶׁהָיָה בְּהַר הַבַּיִת], **וְאֵינָן מְטַמְּאִין** הָעוֹסְקִים בָּהֶם **בְּגָדִים**, שֶׁלֹּא נִתְפָּרְשָׁה טֻמְאָה זוֹ אֶלָּא בִּשְׂרֵפַת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין: **מִשְׁנָה ו הַמְטַמְּאִים בְּגָדִים בְּפָרִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים: הָיוּ סוֹבְלִין** - נוֹשְׂאִים **אוֹתָן בְּמוֹטוֹת** - עַל גַּבֵּי מוֹטוֹת לִמְקוֹם שְׂרֵפָתָם, **יָצְאוּ הָרִאשׁוֹנִים** הָאוֹחֲזִים בְּרֹאשׁ הַמּוֹטוֹת אֶל **חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה, וְהָאַחֲרוֹנִים** הָאוֹחֲזִים בְּסוֹף הַמּוֹטוֹת עֲדַיִן **לֹא יָצְאוּ, הָרִאשׁוֹנִים מְטַמְּאִין בְּגָדִים,** שֶׁכְּבָר יָצְאוּ, **וְהָאַחֲרוֹנִים אֵינָן מְטַמְּאִים בְּגָדִים עַד שֶׁיֵּצְאוּ,** וְאִם **יָצְאוּ אֵלּוּ וְאָלוּ, הֲרֵי אֵלּוּ וְאֵלּוּ מְטַמְּאִין בְּגָדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵין נִטְמָאִים אֶלָּא הַכֹּהֲנִים הָעוֹסְקִים בַּשְּׂרֵפָה עַצְמָהּ, וְלָכֵן **אֵלּוּ וְאֵלּוּ אֵינָן מְטַמְּאִין בְּגָדִים, עַד שֶׁיֵּצֵאת הָאוּר בְּרֻבָּן,** וַאֲזַי כָּל הָעוֹסֵק בִּשְׂרֵפָתָם אַף שֶׁמְּסַיֵּעַ בְּהַפּוּךְ בַּבָּשָׂר וּבַחֲתִיָּה בַּפָּחִים, טָמֵא, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם' לְרַבּוֹת כָּל הַמְסַיֵּעַ בִּשְׁעַת שְׂרֵפָה. אֲבָל אִם כְּבָר **נִתַּךְ** - נִשְׂרַף **הַבָּשָׂר** וְנִגְמְרָה שְׂרֵפָתָם, **אֵין הַשּׁוֹרֵף** הַמְסַיֵּעַ אַחַר גְּמַר שְׂרֵפָתָם **מְטַמֵּא בְּגָדִים** [לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאִם כְּבָר נַעֲשׂוּ אֵפֶר, אַף לְדַעַת חֲכָמִים אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם' וְלֹא כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ אֵפֶר (תורי"ט)]:

פֶּרֶק יג

דִּינֵי הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה קָרְבָּן מִחוּץ לָעֲזָרָה: **מִשְׁנָה א חַטָּאת בְּשׁוֹחֵט וּמַקְרִיב מִחוּץ לָעֲזָרָה: הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה** [-מַקְרִיב] קָרְבָּן **בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, בְּשׁוֹגֵג, **חַיָּב** חַטָּאת **עַל הַשְּׁחִיטָה וְחַיָּב** חַטָּאת נוֹסֶפֶת **עַל הָעֲלִיָּה**, אַף כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶעֱלֵם אֶחָד, שֶׁהֵם שְׁנֵי אִסּוּרִים, שֶׁעַל הַשְּׁחִיטָה נֶאֱמַר (ויקרא יז ג-ד) 'אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַה' לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה' דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵקֶרֶב עַמּוֹ', וְעַל הָעֲלָאָה נֶאֱמַר (שם פסוקים ח-ט) 'אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה' וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו'. **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, שָׁחַט** קָרְבָּן **בְּפָנִים** - בָּעֲזָרָה, **וְהֶעֱלָה** אוֹתוֹ **בַּחוּץ, חַיָּב** חַטָּאת עַל הָעֲלָאָה, אֲבָל אִם **שָׁחַט בַּחוּץ וְהֶעֱלָה בַּחוּץ** חַיָּב רַק עַל הַשְּׁחִיטָה **וּפָטוּר** עַל הָעֲלָאָה, מִפְּנֵי **שֶׁלֹּא הֶעֱלָה בַּחוּץ אֶלָּא דָּבָר פָּסוּל,** שֶׁכֵּן נִפְסָל הַקָּרְבָּן בִּשְׁחִיטָתוֹ בַּחוּץ, וְאֵין רָאוּי לְהֶעָלוֹתוֹ בְּפָנִים, וְאֵין חַיָּבִים עַל הַעֲלָאַת קָרְבָּן מִחוּץ לָעֲזָרָה אֶלָּא בְּקָרְבָּן שֶׁכְּשֵׁר לְהַקְטִירוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, וַהֲרֵי **אַף הַשּׁוֹחֵט** קָרְבָּן **בְּפָנִים וּמַעֲלֶה** אוֹתוֹ **בַּחוּץ,** כֵּיוָן **שֶׁהוֹצִיאוֹ** מִן הָעֲזָרָה, **פְּסָלוֹ,** כְּדִין 'יוֹצֵא', וְלִדְבָרֶיךָ כֵּיצַד יִתְחַיֵּב עַל הַהַעֲלָאָה. וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין קָרְבָּן שֶׁנִּשְׁחַט בְּפָנִים שֶׁהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר שֶׁהָיָה רָאוּי לַעֲלוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ, וּבֵין שׁוֹחֵט בַּחוּץ שֶׁלֹּא הָיָה קָרְבָּן זֶה רָאוּי כְּלָל לְהַקְרִיבָה: **מִשְׁנָה ב מְחַלְּקֹת דּוֹמֶה לְעִנְיַן אֲכִילַת קָדָשִׁים בְּטֻמְאָה:** אָדָם **טָמֵא שֶׁאָכַל** בְּשַׂר קָדָשִׁים, **בֵּין שֶׁאָכַל קֹדֶשׁ טָהוֹר, חַיָּב** עַל אֲכִילָתוֹ כָּרֵת בְּמֵזִיד וְחַטָּאת בְּשׁוֹגֵג. **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, טָמֵא שֶׁאָכַל** בְּשַׂר קֹדֶשׁ **טָהוֹר, חַיָּב, וְטָמֵא שֶׁאָכַל** בְּשַׂר קֹדֶשׁ **טָמֵא, פָּטוּר,** מִפְּנֵי **שֶׁלֹּא אָכַל אֶלָּא דָּבָר טָמֵא,** וְלֹא נֶאֱמַר חִיּוּב אֶלָּא בְּטָמֵא שֶׁאָכַל קֹדֶשׁ טָהוֹר. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, וַהֲרֵי **אַף טָמֵא שֶׁאָכַל** קֹדֶשׁ **טָהוֹר,** כֵּיוָן **שֶׁנֶּגַע בּוֹ** לְאָכְלוֹ, **טִמְּאָהוּ,** וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁחַיָּב אַף עַל אֲכִילַת קֹדֶשׁ טָמֵא. [וְאִם נִטְמָא הָאָדָם תְּחִלָּה, מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי שֶׁהוּא טָמֵא, וּמַחֲלֹקְתָּם כְּשֶׁנִּטְמָא אַחַר כָּךְ גּוּפוֹ תְּחִלָּה, שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים כְּשֶׁנִּטְמָא אַחַר כָּךְ גּוּפוֹ חָל אִסּוּר עַל אִסּוּר בְּאִסּוּר כּוֹלֵל, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱסַר בְּכָל בְּשַׂר קֹדֶשׁ וַאֲפִלּוּ טָהוֹר, נֶאֱסַר גַּם בַּבָּשָׂר הַטָּמֵא. וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אֵין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר אַף בְּאִסּוּר כּוֹלֵל, וְאֵין כָּאן אֶלָּא אִסּוּר טֻמְאַת קֹדֶשׁ שֶׁאֵין חַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת כַּמְבֹאָר לְהַלָּן]. וְאָדָם **טָהוֹר שֶׁאָכַל קֹדֶשׁ טָמֵא, פָּטוּר** מִכָּרֵת וּמֵחַטָּאת, לְפִי **שֶׁאֵינוֹ חַיָּב** כָּרֵת אוֹ חַטָּאת **אֶלָּא עַל** אֲכִילַת קָדָשִׁים בְּטֻמְאַת **הַגּוּף** - כְּשֶׁהָאָדָם טָמֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז כ) 'וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה' וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמֶּיהָ'. אֲבָל כְּשֶׁהוּא טָהוֹר וְהַבָּשָׂר טָמֵא אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מַלְקוּת מִשּׁוּם (שם פסוק יט) 'וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל':

משניות

מִשְׁנָה ג חִלּוּקֵי הַדִּין בֵּין שׁוֹחֵט לְמַעֲלֶה בַּחוּץ: **חֹמֶר בַּשְּׁחִיטָה** בַּחוּץ **מִבָּעֲלִיָּה** בַּחוּץ, וְחֹמֶר **בָּעֲלִיָּה** בַּחוּץ **מִבַּשְּׁחִיטָה** בַּחוּץ. **חֹמֶר בַּשְּׁחִיטָה, שֶׁהַשּׁוֹחֵט** בַּחוּץ **לְצָרְכָּהּ** אֲכִילַת **הָדְיוֹט, חַיָּב** כָּרֵת וְחַטָּאת, שֶׁנֶּאֱמַר 'דָּם יַחְשֹׁב לָאִישׁ' אֲפִלּוּ שָׁחַט לְאִישׁ, וְאִלּוּ **הַמַּעֲלֶה** בַּחוּץ **לְצָרְכָּהּ הָדְיוֹט** לַעֲשׂוֹת לוֹ נַחַת רוּחַ, **פָּטוּר** מִכָּרֵת וּמַחֲטָאת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה'' וְלֹא לְהֶדְיוֹט. **חֹמֶר בָּעֲלִיָּה, שֶׁשְּׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ בַּסַּכִּין** וְשָׁחֲטוּ בַּחוּץ, **פְּטוּרִים**, שֶׁנֶּאֱמַר 'דָּם יַחְשֹׁב לָאִישׁ הַהוּא' וְלֹא לִשְׁנַיִם, וְאִלּוּ שְׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ **בְּאֵבֶר וְהֶעֱלוּהוּ** בַּחוּץ, **חַיָּבִין**, שֶׁנֶּאֱמַר 'אִישׁ אִישׁ' לְרַבּוֹת שְׁנַיִם. **חִיּוּב בְּכַמָּה הֶעָלָאוֹת מִבְּהֵמָה אַחַת: הֶעָלָה וְחָזַר וְהֶעֱלָה וְחָזַר וְהֶעֱלָה** אֵבָרִים בְּשׁוֹגֵג מֵאוֹתָהּ בְּהֵמָה, וְנוֹדַע לוֹ חֶטְאוֹ בֵּין כָּל הַעֲלָאָה וְהַעֲלָאָה **חַיָּב** חַטָּאת **עַל כָּל עֲלִיָּה וַעֲלִיָּה**, דִּבְרֵי **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. מְקוֹם הַהַעֲלָאָה הַמְחַיֶּבֶת:** וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, **אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּעֲלֶה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ** שֶׁבָּנָה בַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ח כ) 'וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַה'', הֲרֵי שֶׁאַף בְּמִת יָחִיד בַּחוּץ אֵינָהּ אֶלָּא בְּמִזְבֵּחַ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הָאֵבֶן, חַיָּב,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת הַמַּעֲלָה בַּחוּץ (ויקרא יז ו) 'וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֵין 'מִזְבֵּחַ' בְּמִת יָחִיד: **מִשְׁנָה ד אִסּוּר הַמַּעֲלֶה רַק בְּדָבָר שֶׁמִּתְקַבֵּל בִּפְנִים: אֶחָד קָדָשִׁים הַפְּשׁוּטִין** לְהַקְרָבָה, **וְאֶחָד קָדָשִׁים הַפְּסוּלִין** עַתָּה לְהַקְרָבָה אֲבָל **שֶׁהָיָה פְּסוּלָן בַּקֹּדֶשׁ** אַחַר שֶׁבָּאוּ לָעֲזָרָה, שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, **וְהִקְרִיבָן בַּחוּץ, חַיָּב,** שֶׁנֶּאֱמַר 'לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה'', שֶׁאֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם הַמַּעֲלָה אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁמִּתְקַבֵּל בִּפְנִים, שֶׁרָאוּי לַעֲשׂוֹתוֹ לַה', וְדִי בְּכָךְ שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ לְהַחְשִׁיבָם 'מִתְקַבֵּל בִּפְנִים'. **הַמַּעֲלֶה כְּזַיִת מִן** בְּשַׂר **הָעוֹלָה וּמִן הָאֲמוּרִין** שֶׁל הָעוֹלָה יַחְדָּו, **בַּחוּץ, חַיָּב,** שֶׁהֲרֵי אַף בְּשָׂרָהּ עוֹלָה כָּלִיל וְרָאוּי לְהַקְטָרָה עַל הַמִּזְבֵּחַ. **הַקֶּמַץ** מִן הַמִּנְחָה **וְהַלְּבוֹנָה** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה, **וְהַקְטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים** הַקְּרֵבָה כָּלִיל, **וּמִנְחַת כֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ** - מִנְחַת חֲבִתִּין, **וּמִנְחַת נְסָכִין** הַבָּאָה עִם הַקָּרְבָּן, **שֶׁהִקְרִיב מֶאָחַד מֵהֶן כְּזַיִת בַּחוּץ, חַיָּב,** שֶׁכְּזַיִת הוּא שִׁעוּר הַקְטָרָה. **וְרַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר, עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כֻּלּוֹ** - אֶת כָּל הַקֹּמֶץ אוֹ הַלְּבוֹנָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם, שֶׁלְּדַעְתּוֹ כָּל דָּבָר שֶׁהוּא 'מִתְיר' אֵין הַבְּעָלִים יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבָה אֶלָּא כְּשֶׁקָּרַב כֻּלּוֹ, וְלָכֵן רַק בְּשִׁעוּר זֶה שֶׁהֵם רְאוּיִים בִּפְנִים, חַיָּבִים עָלָיו בַּחוּץ. וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים דַּי בְּהַקְטֶרֶת כְּזַיִת מֵהֶם. **וְכֻלָּם** - כָּל אִלּוּ הַמְּזַכְּרִים לְעֵיל, **שֶׁהִקְרִיבָן בִּפְנִים** כְּדִינָם, **וְשִׁיֵּר בָּהֶן כְּזַיִת בַּחוּץ, חַיָּב,** אַף לְדַעַת רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר, כֵּיוָן שֶׁבִּכְזַיִת זוֹ נִגְמְרָה הַקְטָרָתָם וְהָיוּ רְאוּיִים בָּהּ בִּפְנִים. **וְכֵן שָׁחַט** בִּפְנִים, **וְלֹא הִקְרִיב** אֶת הַדָּם, **וְכֵן הִקְרִיב** אֶת הַדָּם, **וְלֹא זָרַק** אֶת הַדָּם, **וְכֵן זָרַק** אֶת הַדָּם, **וְלֹא הִקְטִיר** אֶת הָאֵמוּרִין, **וְכֵן הִקְטִיר** אֶת הָאֵמוּרִין, **וְלֹא הוֹתִיר** מִן הָאֵמוּרִין כְּזַיִת, **וְכֵן הוֹתִיר** כְּזַיִת מִן הָאֵמוּרִין, **וְלֹא הִקְטִיר** אֶת הָאֵמוּרִין, **וְכֵן הִקְטִיר** אֶת הָאֵמוּרִין, **וְלֹא נָתַן** אֶת הָאֵמוּרִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ יָצָא, וְהֲרֵי זֶה דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל בִּפְנִים: **מִשְׁנָה ה אֶפְנִים שׁוֹנִים בְּדִין 'דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל בִּפְנִים': הַמַּקְרִיב** בְּשַׂר **קָדָשִׁים וְאֵמוּרֵיהֶם** כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים יַחַד **בַּחוּץ, חַיָּב** עַל הַקְטָרַת הָאֵמוּרִים, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהַבָּשָׂר חוֹצֵץ בֵּין הָאֵמוּרִים לָאֵשׁ וּבְאֹפֶן זֶה אֵינוֹ מִתְקַבֵּל בִּפְנִים [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א יב) 'עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ' בְּלֹא חֲצִיצָה] וְלֹא יִהְיֶה חַיָּב כָּרֵת, לְפִי שֶׁמִּין בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ. **מִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה** - שֶׁלֹּא הֵרִים הַכֹּהֵן מִמֶּנָּה אֶת הַקֹּמֶץ, **וְהִקְרִיבָהּ לְכָל הַמִּנְחָה בַּחוּץ, פָּטוּר,** שֶׁאֵינָהּ דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל בִּפְנִים. וְאִם **קָמְצָהּ וְחָזַר קֶמְצָהּ לְתוֹכָהּ** וְהִתְעָרֵב בִּשְׁיָרֵי הַמִּנְחָה, **וְהִקְרִיבָהּ** לְכָל הַמִּנְחָה **בַּחוּץ, חַיָּב,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אִם הִקְטִיר בְּדִיעֲבַד עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ יָצָא, וְהֲרֵי זֶה דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל בִּפְנִים: **מִשְׁנָה ו הַעֲלָאַת חֵלֶק מִמִּתִּירֵי הַקָּרְבָּן: הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה, שֶׁשְּׁנֵיהֶם מַתִּירִים אֶת שִׁיָּרֵי הַמִּנְחָה

מסכת זבחים פרק יג

ג חֹמֶר בִּשְׁחִיטָה מִבַּעֲלִיָּה, וּבַעֲלִיָּה מִבִּשְׁחִיטָה. חֹמֶר בִּשְׁחִיטָה, שֶׁהַשּׁוֹחֵט לְהֶדְיוֹט חַיָּב, וְהַמַּעֲלֶה לְהֶדְיוֹט פָּטוּר. חֹמֶר בַּעֲלִיָּה, שְׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ בְּסַכִּין וְשָׁחֲטוּ בַּחוּץ, פְּטוּרִים, וְאֵבֶר וְהֶעֱלוּהוּ חַיָּבִין. הֶעֱלָה וְחָזַר וְהֶעֱלָה וְחָזַר וְהֶעֱלָה, חַיָּב עַל כָּל עֲלִיָּה וַעֲלִיָּה, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אֶחָת. וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּעֲלֶה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֲפִלּוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הָאֵבֶן, חַיָּב: **ד** אֶחָד קָדָשִׁים כְּשֵׁרִין וְאֶחָד קָדָשִׁים פְּסוּלִין שֶׁהָיָה פְּסוּלָן בַּקֹּדֶשׁ וְהִקְרִיבָן בַּחוּץ, חַיָּב. הַמַּעֲלֶה כְּזַיִת מִן הָעוֹלָה וּמִן הָאֲמוּרִין בַּחוּץ, חַיָּב. הַקֶּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה וְהַקְטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת נְסָכִין, שֶׁהִקְרִיב מֵאֶחָד מֵהֶן כְּזַיִת בַּחוּץ, חַיָּב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כֻּלּוֹ. וְכֻלָּם שֶׁהִקְרִיבָן בִּפְנִים - שֶׁזָּרָקָן בַּחוּץ, חַיָּב, שֶׁלְּדַעְתּוֹ שְׁפִיכַת שִׁיָּרֵי הַדָּם בָּהֶם מְעַכֶּבֶת אֶת הַכַּפָּרָה [אֲבָל בִּשְׁיָרֵי הַדָּם הַנִּזָּרָק עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, מוֹדֶה רַבִּי נְחֶמְיָה שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִים וְהַזּוֹרְקָם בַּחוּץ פָּטוּר]: **מִשְׁנָה ז הַעֲלָאַת קָרְבַּן הָעוֹף בַּחוּץ: הַמּוֹלֵק אֶת הָעוֹף בִּפְנִים,** וְהֶעֱלָה אוֹתוֹ **בַּחוּץ, חַיָּב** כְּדִין מַעֲלָה קָדָשִׁים בַּחוּץ. אֲבָל אִם מָלַק אוֹתוֹ **בַּחוּץ וְהֶעֱלָה** אוֹתוֹ **בַּחוּץ, פָּטוּר** עַל הַהַעֲלָאָה, שֶׁמְּלִיקָה בַּחוּץ עוֹשָׂה אֶת הָעוֹף לִנְבֵלָה וְאֵינוֹ מִתְקַבֵּל בִּפְנִים [וְאַף שֶׁבְּכָל שְׁחִיטָה בַּחוּץ נִפְסָל הַקָּרְבָּן, בְּאֹפֶן זֶה חַיָּבָה הַתּוֹרָה, אֲבָל לֹא בִּפְסוּל אַחֵר כְּגוֹן בִּנְבֵלָה מֻחֱמֶרֶת מִלִּיקָה]. **הַשּׁוֹחֵט אֶת הָעוֹף בִּפְנִים וְהֶעֱלָה בַּחוּץ, פָּטוּר,** שֶׁאֵינוֹ מִתְקַבֵּל בִּפְנִים, כֵּיוָן שֶׁנִּפְסַל בִּשְׁחִיטָה לְפִי שֶׁדִּינוֹ בִּמְלִיקָה. אֲבָל אִם **שָׁחַט עוֹף בַּחוּץ וְהֶעֱלָה** אוֹתוֹ **בַּחוּץ, חַיָּב** שְׁתַּיִם, עַל הַשְּׁחִיטָה וְעַל הַהַעֲלָאָה, עַל שְׁחִיטָתוֹ לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר 'אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט' לְרַבּוֹת שְׁחִיטַת עוֹף, וְכָל שֶׁחַיָּב עַל שְׁחִיטָתוֹ בַּחוּץ חַיָּב אַף עַל הַעֲלָאָתוֹ. **נִמְצָא, שֶׁדֶּרֶךְ הַכְשֵׁרוֹ** [-חִיּוּבוֹ] **מִבִּפְנִים** - כְּלוֹמַר, בְּאֹפֶן שֶׁחַיָּב עַל הַעֲלָאָתוֹ אִם עָשָׂה אֶת הָעֲבוֹדָה הָרִאשׁוֹנָה בִּפְנִים, דְּהַיְינוּ אִם מָלַק בִּפְנִים וְהֶעֱלָה בַּחוּץ, **פְּטוּרוֹ בַּחוּץ** - כְּלוֹמַר, אִם עָשָׂה אֶת הָעֲבוֹדָה הָרִאשׁוֹנָה בִּפְנִים, דְּהַיְינוּ אִם שָׁחַט בִּפְנִים וְהֶעֱלָה בַּחוּץ, פָּטוּר. וְכֵן אִם שָׁחַט בִּפְנִים וְלֹא הִקְרִיב אֶת הַדָּם, וְכֵן אִם הִקְרִיב תְּחִלָּה **אֶחָד בִּפְנִים,** וְאַחַר כָּךְ **אֶחָד בַּחוּץ,** חַיָּב, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַכֹּל תְּלוּי בָּאֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר וְהוּא מִתְקַבֵּל בִּפְנִים. וְכֵן **שְׁנֵי בָּזִיכֵי לְבוֹנָה** הַמַּתִּירִים אֶת לֶחֶם הַפָּנִים לַאֲכִילָה, **שֶׁהִקְרִיב** רַק **אֶת אֶחָד מֵהֶן בַּחוּץ, חַיָּב,** וְרַבִּי **אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב** גַּם **אֶת הַשֵּׁנִי** שֶׁשְּׁנֵיהֶם מַתִּירִים יַחַד. וְאַף לְשִׁיטָתוֹ אִם הִקְרִיב **אֶחָד בִּפְנִים** תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ **אֶחָד בַּחוּץ, חַיָּב,** שֶׁבְּהַקְטָרָתוֹ נִגְמְרָה הָעֲבוֹדָה. **הַזּוֹרֵק מִקְצַת דְּמֵי בַּחוּץ,** כְּגוֹן שֶׁנָּתַן מִתְּנֵת דָּם אַחַת בַּחוּץ מֵהַמַּתָּנוֹת הַמְעַכְּבוֹת בַּקָּרְבָּן, **חַיָּב** אַף לְרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר, כֵּיוָן שֶׁבִּדְיֵעֲבַד דַּי בְּמַתָּנָה אַחַת וַהֲרֵי זֶה כְּמַקְרִיב בַּחוּץ אֶת כָּל הַמִּתִּיר. [וַאֲפִלּוּ חַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁכָּל מַתְּנוֹתֵיהֶן מְעַכְּבוֹת, אֲבָל אִם נִשְׁפַּךְ הַדָּם אַחַר שֶׁנָּתַן מִמֶּנּוּ מַתָּנָה אַחַת, מֵבִיא פַּר אַחֵר וְאֵינוֹ חוֹזֵר לְהַזּוֹת אֶת מַה שֶּׁכִּבֶּר הִזָּה]. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אַף הַמְנַסֵּךְ מֵי חָג** [-מַיִם שֶׁהִתְמַלְּאוּ לְשֵׁם נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג הַסֻּכּוֹת] **בָּחַג בַּחוּץ, חַיָּב,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ נִסּוּךְ הַמַּיִם הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, וְלָכֵן הָעוֹשֶׂה כֵּן בַּחוּץ חַיָּב מִשּׁוּם מַעֲלֶה בַּחוּץ. וּלְדַעַת חֲכָמִים נִסּוּךְ הַמַּיִם מִדְּרַבָּנָן. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, שִׁירֵי הַדָּם** שֶׁל חַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁדִּינָם לְהִשָּׁפֵךְ לְיסוֹד הַמִּזְבֵּחַ **שֶׁהִקְרִיבָן** - שֶׁזָּרָקָן **בַּחוּץ, חַיָּב,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ שְׁפִיכַת שִׁיָּרֵי הַדָּם בָּהֶם מְעַכֶּבֶת אֶת הַכַּפָּרָה [אֲבָל בִּשְׁיָרֵי הַדָּם הַנִּזָּרָק עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, מוֹדֶה רַבִּי נְחֶמְיָה שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִים וְהַזּוֹרְקָם בַּחוּץ פָּטוּר]: **מִשְׁנָה ז הַעֲלָאַת קָרְבַּן הָעוֹף בַּחוּץ: הַמּוֹלֵק אֶת הָעוֹף בִּפְנִים,** וְהֶעֱלָה אוֹתוֹ **בַּחוּץ, חַיָּב** כְּדִין מַעֲלֶ

משניות מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק יד המבוארות

מִשְׁנָה ח אֵפֶר הַחִיּוּב בִּזְרִיקַת דַּם בַּחוּץ: הַחַטָּאת הַפְּנִימִית שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בְּכוֹס אֶחָד, וְנָתַן [-זָרַק] מִן הַדָּם **בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **וְחָזַר וְנָתַן בְּפָנִים** - בַּהֵיכָל, וַאֲפִלּוּ אִם תְּחִלָּה נָתַן **בְּפָנִים וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, חַיָּב**, מִשּׁוּם **שֶׁכָּלוֹ** - שֶׁכָּל הַדָּם הַנִּמְצָא בַּכּוֹס **רָאוּי לָבוֹא בְּפָנִים**, כְּדַעַת רַבִּי נְחֶמְיָה (מ"ו) שֶׁאַף אַחַר שֶׁנָּתַן בְּפָנִים שְׁיָרֵי הַדָּם מְעַכְּבִים, וְהֵם 'דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל בְּפָנִים'. וְאִם **קִבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, וְנָתַן שְׁנֵיהֶן בְּפָנִים פָּטוּר** [דִּין זֶה פָּשׁוּט וְנִכְתָּב אַגַּב הֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה]. נָתַן שְׁנֵיהֶן **בַּחוּץ חַיָּב** [וְאִם נוֹדַע לוֹ בֵּין הַזְּרִיקוֹת מַהַחִטָּא, חַיָּב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת]. וְאִם נָתַן כּוֹס **אֶחָד בְּפָנִים** וְאַחַר כָּךְ נָתַן כּוֹס **אֶחָד בַּחוּץ**, מֵיָּד אַחַר זְרִיקַת הָרִאשׁוֹן נַעֲשָׂה הַדָּם שֶׁבַּכּוֹס הַשֵּׁנִיָּה דָּחוּי מִלְּהִזָּרֵק וְאֵינוֹ רָאוּי לְהִתְקַבֵּל בְּפָנִים [אֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּרִים לְדַעַת רַבִּי נְחֶמְיָה], וְהוּא **פָּטוּר**. וְאִם נָתַן כּוֹס **אֶחָד בַּחוּץ** וְאַחַר כָּךְ כּוֹס **אֶחָד בְּפָנִים, חַיָּב עַל הַחִיצוֹן** - עַל הַכּוֹס שֶׁזָּרַק בַּחוּץ, שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה הַדָּם רָאוּי לְהִתְקַבֵּל בְּפָנִים, וּמִכָּל מָקוֹם אֵין זְרִיקָה זוֹ דּוֹחָה אֶת הַכּוֹס הַשֵּׁנִיָּה, **וְהַפְּנִימִי** - וְהַדָּם שֶׁזָּרַק בְּפָנִים **מְכַפֵּר** וּמַכְשִׁיר אֶת הַקָּרְבָּן. **אֲבָדָה חַטָּאתוֹ וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת וְנִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה: לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמַפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וְהֵרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת** לְפָנָיו. **שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בְּפָנִים פָּטוּר**, לְפִי שֶׁרַשַּׁאי לְהַקְרִיב אֵיזוֹ שֶׁיִּרְצֶה, **שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בַּחוּץ חַיָּב**, לְפִי שֶׁבְּשָׁעַת שְׁחִיטַת כָּל אַחַת מֵהֶן הָיְתָה רְאוּיָה לְהַקְרָבָה בְּפָנִים. שָׁחַט **אַחַת בְּפָנִים** וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט **אַחַת בַּחוּץ פָּטוּר**, שֶׁבְּשְׁחִיטַת הָאַחַת בְּפָנִים נַעֲשְׂתָה הַשֵּׁנִיָּה חַטָּאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת שֶׁדִּינָהּ לְמִיתָה וּפְסוּלָה לְהַקְרָבָה, וְשׁוּב אֵינָהּ מִתְקַבֶּלֶת בְּפָנִים. שָׁחַט **אַחַת בַּחוּץ** וְאַחַר כָּךְ **אַחַת בְּפָנִים, חַיָּב עַל הַחִיצוֹנָה** שֶׁבְּשְׁעַת שְׁחִיטָתָהּ הָיְתָה רְאוּיָה לְהִתְקַבֵּל בְּפָנִים, וּשְׁחִיטָתָהּ אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַשֵּׁנִיָּה, וְלָכֵן **הַפְּנִימִית** - הַחַטָּאת הַנִּשְׁחֶטֶת בְּפָנִים **מְכַפֶּרֶת** לִבְעָלֶיהָ. וְאִם שָׁחַט אֶת שְׁתֵּיהֶן בְּפָנִים, וְנָתַן אֶת דְּמֵי אַחַת מֵהֶן עַל הַמִּזְבֵּחַ, **כְּשֵׁם שֶׁדָּמָהּ פּוֹטֵר אֶת בְּשָׂרָהּ** מִדִּין מְעִילָה, שֶׁזְּרִיקַת דָּם מַתִּירָה אֶת הַבָּשָׂר לַכֹּהֲנִים, **כָּךְ הוּא פּוֹטֵר אֶת בְּשַׂר חֲבֶרְתָּהּ**, שֶׁעַל יְדֵי זְרִיקַת הָאַחַת, נַעֲשֵׂית הַשֵּׁנִיָּה 'חַטָּאת שֶׁהִתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת' שֶׁדִּינָהּ לְמִיתָה, וְשׁוּב אֵין בָּהּ דִּין מְעִילָה כְּדִין חַטָּאוֹת הַמֻּתּוֹת שֶׁאָסוּר לֵהָנוֹת מֵהֶן אַךְ הַנָּהֱנֶה לֹא מָעַל:

פֶּרֶק יד שְׁחִיטַת קָדָשִׁים מִחוּץ לִמְקוֹמָם הָרְאוּי, וַעֲבוֹדוֹת הַנֶּהוּגוֹת בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁנַּעֲשׂוּ חוּצָה לוֹ, וְדִינֵי הַהַקְרָבָה קֹדֶם בִּנְיַת הַמִּשְׁכָּן, בַּמִּשְׁכָּן [בַּמִּדְבָּר, בַּגִּלְגָּל, בְּשִׁילֹה וּבְנֹב וְגִבְעוֹן], וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ: **מִשְׁנָה א קָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַל שְׁחִיטָתָם בַּחוּץ**: **פָּרַת חַטָּאת** - פָּרָה אֲדֻמָּה **שֶׁשָּׁרְפָה חוּץ מִגִּבְעַת** - מִחוּץ לְמַעֲרֶכֶת הָעֵצִים [שֶׁהָיְתָה בְּהַר הַזֵּיתִים מִסֵּדֶרֶת כְּמִין 'גַּת' שֶׁדּוֹרְכִים בָּהּ עֲנָבִים], **וְכֵן שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ** לַעֲזָאזֵל, **שֶׁהִקְרִיבוֹ בַּחוּץ** וְלֹא הִשְׁלִיכוֹ מֵרֹאשׁ הַצּוּק כְּדִינוֹ, **פָּטוּר** עֲלֵיהֶם מִכָּרֵת שֶׁל שְׁחוּטֵי חוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא יז ד) 'וְאֶל **פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ**', וּמַשְׁמַע שֶׁהַקְפָּדַת הַתּוֹרָה הִיא עַל כָּךְ שֶׁלֹּא הֱבִיאוֹ לְאֹהֶל מוֹעֵד, וְלָכֵן **כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי** - עָתִיד **לָבוֹא אֶל פֶּתַח** אֹהֶל מוֹעֵד, כְּגוֹן פָּרָה אֲדֻמָּה וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, **אֵין חַיָּבִין עָלָיו**: **מִשְׁנָה ב קָדָשִׁים פְּסוּלִים שֶׁשְּׁחָטָם בַּחוּץ**: **הָרוֹבֵעַ, וְהַנִּרְבָּע, וְהַמֻּקְצֶה, וְהַנֶּעְבָּד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְּחִיר, וְהַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דֹּפֶן**, שֶׁעִנְיָנָם הִתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"ח מ"א), **שֶׁהַקִּדּוּשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְהַקְרִיבָן בַּחוּץ, פָּטוּר** מִכָּרֵת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַה' לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה'", כָּל **שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָבוֹא** לְהַקְרָבָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה', **אֵין חַיָּבִין עָלָיו**, וּפְסוּלִים אֵלּוּ אֵינָם רְאוּיִים לְהַקְרָבָה. **נִרְאֶה לְאֹהֶל מוֹעֵד לְאַחַר זְמַן: בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִים - שֶׁאֵינָם עוֹבְרִים וּבֵין בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִים, שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ פָּטוּר**, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהַקְרָבָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַל בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִים פָּטוּר**, שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהַקְרָבָה. וְעַל **בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין**, פְּטוּרִים עַל הַקְרָבָתָם מִכָּרֵת, אַךְ **עוֹבְרִין בְּלֹא תַּעֲשֶׂה**, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב ח) 'לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם', וְאָסַר הַכָּתוּב הַקְרָבַת קָרְבָּנוֹת בַּגִּלְגָּל עַד שֶׁיִּבָּנֶה מִשְׁכָּן שִׁילֹה, אַף שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהַקְרָבָה אֶלָּא לְאַחַר זְמַן (תוי"ט), וְהוּא הַדִּין בַּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין שֶׁיֵּכָּשְׁרוּ לְאַחַר זְמַן. וְכֵן **תּוֹרִים שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּן** לְהַקְרָבָה [שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים רַק בְּעוֹדָם גְּדוֹלִים], **וּבְנֵי יוֹנָה שֶׁעָבַר זְמַנָּן** [שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים רַק בְּעוֹדָם קְטַנִּים], **שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ, פָּטוּר** מִכָּרֵת, שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהַקְרָבָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בְּנֵי יוֹנָה שֶׁעָבַר זְמַנָּן פָּטוּר** כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, **וְתוֹרִים שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּן** פָּטוּר מִכָּרֵת אַךְ עוֹבֵר **בְּלֹא תַּעֲשֶׂה**, שֶׁהֲרֵי יִהְיוּ רְאוּיִים לְהַקְרָבָה כְּשֶׁיִּגְדְּלוּ. וְכֵן **אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ** - קָרְבָּן שֶׁנִּשְׁחַט בַּחוּץ בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּשְׁחַט אֶת אִמּוֹ אוֹ בְּנוֹ [וְהָיָה אָסוּר בִּשְׁחִיטָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב כח) 'וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד'], **וּמְחֻסַּר זְמַן** - בֶּהֱמַת קָדָשִׁים שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְהִקָּרֵב [כְּפִי שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן (מ"ג)] שֶׁשְּׁחָטָהּ בַּחוּץ, **פָּטוּר** מִכָּרֵת, שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הָיוּ רְאוּיִים לְהַקְרָבָה בְּפָנִים, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה** פָּטוּר מִכָּרֵת וְעוֹבֵר **בְּלֹא תַּעֲשֶׂה** לְפִי שֶׁרְאוּיִים לְהַקְרָבָה לְאַחַר זְמַן. **שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא רָאוּי לָבוֹא** לְאֹהֶל מוֹעֵד לְאַחַר זְמַן אַף שֶׁאֵינוֹ רָאוּי עַתָּה, וּשְׁחָטוֹ בַּחוּץ, **הֲרֵי זֶה** עוֹבֵר **בְּלֹא תַּעֲשֶׂה וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת אֵין בּוֹ בְּלֹא תַּעֲשֶׂה**, אַף שֶׁהוּא רָאוּי לָבֹא לְאַחַר זְמַן. [וְנֶחְלְקוּ בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ לְפִי שֶׁבְּכֻלָּם יֵשׁ חִדּוּשׁ, בְּבַעֲלֵי מוּם - שֶׁאַף שֶׁנִּרְאוּ תְּחִלָּה וְנִדְחוּ, לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן עוֹבֵר בְּלָאו. בְּתוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה - שֶׁאַף שֶׁאֵינָם מְאוּסִים, אֵינוֹ עוֹבֵר עֲלֵיהֶם לַחֲכָמִים. בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ - שֶׁאַף שֶׁאֵינוֹ פְּסוּל הַגּוּף, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו לַחֲכָמִים]: **מִשְׁנָה ג הָאֹפֶן שֶׁנַּעֲשָׂה מְחֻסַּר זְמַן: מְחֻסַּר זְמַן** [שֶׁנִּזְכַּר לְעֵיל (מ"ב)], הוּא **בֵּין כְּשֶׁהַחְסָרוֹן בְּגוּפוֹ**, כְּגוֹן מוּם עוֹבֵר וְתוֹרִים שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּם, **וּבֵין כְּשֶׁהַחְסָרוֹן בִּבְעָלָיו, וְאֵיזֶה הוּא מְחֻסַּר זְמַן מְחֻמֶּצֶת חִטָּרוֹן בִּבְעָלָיו, הַזָּב וְהַזָּבָה וְיוֹלֶדֶת וּמְצֹרָע** וְנָזִיר, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהָבִיא קָרְבָּנָם בְּתוֹךְ זְמַנָּם [זָב וְזָבָה עַד שֶׁיִּסְפְּרוּ שִׁבְעָה נְקִיִּים, וְיוֹלֶדֶת עַד שֶׁיַּעַבְרוּ יְמֵי מִלאת, מְצֹרָע עַד שֶׁיִּטְהַר, וְנָזִיר עַד גְּמַר נְזִירוּתוֹ]. **שֶׁהִקְרִיבוּ** אֶת **חַטָּאתָם וַאֲשָׁמָם** [אָשָׁם שֶׁיָּבֹא בִּמְצֹרָע] **בַּחוּץ** קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם, **פְּטוּרִין**, שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֵינָם רְאוּיִים לָבוֹא בְּפָנִים [וַאֲפִלּוּ כְּנִגְדָּהּ אֵינָם רְאוּיִים, שֶׁהֲרֵי אֵין חַטָּאת וְאָשָׁם בָּאִים בְּנִגְדָּהּ]. אֲבָל אִם **אוֹמְרִים, כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת, אֵין בּוֹ בְּלֹא תַּעֲשֶׂה**: **גִּ מְחֻסַּר זְמַן, בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בִּבְעָלָיו. אֵיזֶה הוּא מְחֻסַּר זְמַן בִּבְעָלָיו, הַזָּב וְהַזָּבָה וְיוֹלֶדֶת וּמְצֹרָע וְנָזִיר, שֶׁהִקְרִיבוּ חַטָּאתָם וַאֲשָׁמָם בַּחוּץ, פְּטוּרִין. עוֹלוֹתֵיהֶן וְשַׁלְמֵיהֶן בַּחוּץ, חַיָּבִין. הַמַּעֲלֶה מִבְשַׂר חַטָּאת, מִבְשַׂר אָשָׁם, מִבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, מִבְשַׂר קָדְשֵׁי קָלִים, וּמוֹתַר הָעֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מִנְחוֹת, הַיּוֹצֵק, הַבּוֹלֵל, הַפּוֹתֵת, הַמּוֹלֵחַ, הַמֵּנִיף, הַמַּגִּישׁ, הַמְסַדֵּר אֶת הַשֻּׁלְחָן, וְהַמֵּטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וְהַקּוֹמֵץ, וְהַמַּקְבֵּל דָּמִים** אוֹתָהּ לִפְתִיתִים, וְהַמּוֹלֵחַ אֶת הַקֹּמֶץ אוֹ אֶת בְּשַׂר הַקָּרְבָּן, וְהַמַּגִּישׁ אֶת הַמִּנְחָה לַמִּזְבֵּחַ, וְהַמְסַדֵּר - הָעוֹרֵךְ **אֶת** לֶחֶם הַפָּנִים עַל הַשֻּׁלְחָן, **וְהַמֵּטִיב אֶת הַנֵּרוֹת** שֶׁל הַמְנוֹרָה, **וְהַקּוֹמֵץ** אֶת הַמִּנְחָה, **וְהַמְקַבֵּל דָּמִים** שֶׁל קָרְבָּן,

חַ הַחַטָּאת שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בְּכוֹס אֶחָד, נָתַן בַּחוּץ וְחָזַר וְנָתַן בְּפָנִים, בְּפָנִים וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, חַיָּב, שֶׁכֻּלּוֹ רָאוּי לָבוֹא בְּפָנִים. קִבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, נָתַן שְׁנֵיהֶן בְּפָנִים, פָּטוּר. שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בַּחוּץ, חַיָּב. אֶחָד בְּפָנִים וְאֶחָד בַּחוּץ, פָּטוּר. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בְּפָנִים, חַיָּב עַל הַחִיצוֹן, וְהַפְּנִימִי מְכַפֵּר. לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמַפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וְהֵרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת לְפָנָיו. שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בְּפָנִים פָּטוּר, שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בַּחוּץ חַיָּב, לְפִי שֶׁבְּשָׁעַת שְׁחִיטַת כָּל אַחַת מֵהֶן הָיְתָה רְאוּיָה לְהַקְרִיב אֵיזוֹ שֶׁיִּרְצֶה. שָׁחַט אַחַת בְּפָנִים וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אַחַת בַּחוּץ פָּטוּר, שֶׁבְּשְׁחִיטַת הָאַחַת בְּפָנִים נַעֲשְׂתָה הַשֵּׁנִיָּה חַטָּאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת שֶׁדִּינָהּ לְמִיתָה וּפְסוּלָה לְהַקְרָבָה, וְשׁוּב אֵינָהּ מִתְקַבֶּלֶת בְּפָנִים. שָׁחַט אַחַת בַּחוּץ וְאַחַר כָּךְ אַחַת בְּפָנִים, חַיָּב עַל הַחִיצוֹנָה שֶׁבְּשְׁעַת שְׁחִיטָתָהּ הָיְתָה רְאוּיָה לְהִתְקַבֵּל בְּפָנִים, וּשְׁחִיטָתָהּ אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַשֵּׁנִיָּה, וְלָכֵן הַפְּנִימִית - הַחַטָּאת הַנִּשְׁחֶטֶת בְּפָנִים מְכַפֶּרֶת לִבְעָלֶיהָ. וְאִם שָׁחַט אֶת שְׁתֵּיהֶן בְּפָנִים, וְנָתַן אֶת דְּמֵי אַחַת מֵהֶן עַל הַמִּזְבֵּחַ, כְּשֵׁם שֶׁדָּמָהּ פּוֹטֵר אֶת בְּשָׂרָהּ מִדִּין מְעִילָה, שֶׁזְּרִיקַת דָּם מַתִּירָה אֶת הַבָּשָׂר לַכֹּהֲנִים, כָּךְ הוּא פּוֹטֵר אֶת בְּשַׂר חֲבֶרְתָּהּ, שֶׁעַל יְדֵי זְרִיקַת הָאַחַת, נַעֲשֵׂית הַשֵּׁנִיָּה 'חַטָּאת שֶׁהִתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת' שֶׁדִּינָהּ לְמִיתָה, וְשׁוּב אֵין בָּהּ דִּין מְעִילָה כְּדִין חַטָּאוֹת הַמֻּתּוֹת שֶׁאָסוּר לֵהָנוֹת מֵהֶן אַךְ הַנָּהֱנֶה לֹא מָעַל:

פֶּרֶק יד שְׁחִיטַת קָדָשִׁים מִחוּץ לִמְקוֹמָם הָרְאוּי, וַעֲבוֹדוֹת הַנֶּהוּגוֹת בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁנַּעֲשׂוּ חוּצָה לוֹ, וְדִינֵי הַהַקְרָבָה קֹדֶם בִּנְיַת הַמִּשְׁכָּן, בַּמִּשְׁכָּן [בַּמִּדְבָּר, בַּגִּלְגָּל, בְּשִׁילֹה וּבְנֹב וְגִבְעוֹן], וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ: **מִשְׁנָה א קָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַל שְׁחִיטָתָם בַּחוּץ**: **פָּרַת חַטָּאת** - פָּרָה אֲדֻמָּה **שֶׁשָּׁרְפָה חוּץ מִגִּבְעַת** - מִחוּץ לְמַעֲרֶכֶת הָעֵצִים [שֶׁהָיְתָה בְּהַר הַזֵּיתִים מִסֵּדֶרֶת כְּמִין 'גַּת' שֶׁדּוֹרְכִים בָּהּ עֲנָבִים], **וְכֵן שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ** לַעֲזָאזֵל, **שֶׁהִקְרִיבוֹ בַּחוּץ** וְלֹא הִשְׁלִיכוֹ מֵרֹאשׁ הַצּוּק כְּדִינוֹ, **פָּטוּר** עֲלֵיהֶם מִכָּרֵת שֶׁל שְׁחוּטֵי חוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא יז ד) 'וְאֶל **פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ**', וּמַשְׁמַע שֶׁהַקְפָּדַת הַתּוֹרָה הִיא עַל כָּךְ שֶׁלֹּא הֱבִיאוֹ לְאֹהֶל מוֹעֵד, וְלָכֵן **כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי** - עָתִיד **לָבוֹא אֶל פֶּתַח** אֹהֶל מוֹעֵד, כְּגוֹן פָּרָה אֲדֻמָּה וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, **אֵין חַיָּבִין עָלָיו**: **מִשְׁנָה ב קָדָשִׁים פְּסוּלִים שֶׁשְּׁחָטָם בַּחוּץ**: **הָרוֹבֵעַ, וְהַנִּרְבָּע, וְהַמֻּקְצֶה, וְהַנֶּעְבָּד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְּחִיר, וְהַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דֹּפֶן**, שֶׁעִנְיָנָם הִתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"ח מ"א), **שֶׁהַקִּדּוּשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְהַקְרִיבָן בַּחוּץ, פָּטוּר** מִכָּרֵת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַה' לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה'", כָּל **שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָבוֹא** לְהַקְרָבָה **לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה', אֵין חַיָּבִין עָלָיו**, וּפְסוּלִים אֵלּוּ אֵינָם רְאוּיִים לְהַקְרָבָה. **נִרְאֶה לְאֹהֶל מוֹעֵד לְאַחַר זְמַן: בַּעֲלֵי מוּמִין, בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין**

מִשְׁנָה ח אֵפֶר הַחִיּוּב בִּזְרִיקַת דַּם בַּחוּץ: הַחַטָּאת הַפְּנִימִית שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בְּכוֹס אֶחָד, וְנָתַן [-זָרַק] מִן הַדָּם **בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **וְחָזַר וְנָתַן בְּפָנִים** - בַּהֵיכָל, וַאֲפִלּוּ אִם תְּחִלָּה נָתַן **בְּפָנִים וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, חַיָּב**, מִשּׁוּם **שֶׁכָּלוֹ** - שֶׁכָּל הַדָּם הַנִּמְצָא בַּכּוֹס **רָאוּי לָבוֹא בְּפָנִים**, כְּדַעַת רַבִּי נְחֶמְיָה (מ"ו) שֶׁאַף אַחַר שֶׁנָּתַן בְּפָנִים שְׁיָרֵי הַדָּם מְעַכְּבִים, וְהֵם 'דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל בְּפָנִים'. וְאִם **קִבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, וְנָתַן שְׁנֵיהֶן בְּפָנִים פָּטוּר** [דִּין זֶה פָּשׁוּט וְנִכְתָּב אַגַּב הֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה]. נָתַן שְׁנֵיהֶן **בַּחוּץ חַיָּב** [וְאִם נוֹדַע לוֹ בֵּין הַזְּרִיקוֹת מַהַחִטָּא, חַיָּב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת]. וְאִם נָתַן כּוֹס **אֶחָד בְּפָנִים** וְאַחַר כָּךְ נָתַן כּוֹס **אֶחָד בַּחוּץ**, מֵיָּד אַחַר זְרִיקַת הָרִאשׁוֹן נַעֲשָׂה הַדָּם שֶׁבַּכּוֹס הַשֵּׁנִיָּה דָּחוּי מִלְּהִזָּרֵק וְאֵינוֹ רָאוּי לְהִתְקַבֵּל בְּפָנִים [אֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּרִים לְדַעַת רַבִּי נְחֶמְיָה], וְהוּא **פָּטוּר**. וְאִם נָתַן כּוֹס **אֶחָד בַּחוּץ** וְאַחַר כָּךְ כּוֹס **אֶחָד בְּפָנִים, חַיָּב עַל הַחִיצוֹן** - עַל הַכּוֹס שֶׁזָּרַק בַּחוּץ, שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה הַדָּם רָאוּי לְהִתְקַבֵּל בְּפָנִים, וּמִכָּל מָקוֹם אֵין זְרִיקָה זוֹ דּוֹחָה אֶת הַכּוֹס הַשֵּׁנִיָּה, **וְהַפְּנִימִי** - וְהַדָּם שֶׁזָּרַק בְּפָנִים **מְכַפֵּר** וּמַכְשִׁיר אֶת הַקָּרְבָּן. **אֲבָדָה חַטָּאתוֹ וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת וְנִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה: לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמַפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וְהֵרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת** לְפָנָיו. **שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בְּפָנִים פָּטוּר**, לְפִי שֶׁרַשַּׁאי לְהַקְרִיב אֵיזוֹ שֶׁיִּרְצֶה, **שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בַּחוּץ חַיָּב**, לְפִי שֶׁבְּשָׁעַת שְׁחִיטַת כָּל אַחַת מֵהֶן הָיְתָה רְאוּיָה לְהַקְרִיב אֵיזוֹ שֶׁיִּרְצֶה. שָׁחַט **אַחַת בְּפָנִים** וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט **אַחַת בַּחוּץ פָּטוּר**, שֶׁבְּשְׁחִיטַת הָאַחַת בְּפָנִים נַעֲשְׂתָה הַשֵּׁנִיָּה חַטָּאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת שֶׁדִּינָהּ לְמִיתָה וּפְסוּלָה לְהַקְרָבָה, וְשׁוּב אֵינָהּ מִתְקַבֶּלֶת בְּפָנִים. שָׁחַט **אַחַת בַּחוּץ** וְאַחַר כָּךְ **אַחַת בְּפָנִים, חַיָּב עַל הַחִיצוֹנָה** שֶׁבְּשְׁעַת שְׁחִיטָתָהּ הָיְתָה רְאוּיָה לְהִתְקַבֵּל בְּפָנִים, וּשְׁחִיטָתָהּ אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַשֵּׁנִיָּה, וְלָכֵן **הַפְּנִימִית** - הַחַטָּאת הַנִּשְׁחֶטֶת בְּפָנִים **מְכַפֶּרֶת** לִבְעָלֶיהָ. וְאִם שָׁחַט אֶת שְׁתֵּיהֶן בְּפָנִים, וְנָתַן אֶת דְּמֵי אַחַת מֵהֶן עַל הַמִּזְבֵּחַ, **כְּשֵׁם שֶׁדָּמָהּ פּוֹטֵר אֶת בְּשָׂרָהּ** מִדִּין מְעִילָה, שֶׁזְּרִיקַת דָּם מַתִּירָה אֶת הַבָּשָׂר לַכֹּהֲנִים, **כָּךְ הוּא פּוֹטֵר אֶת בְּשַׂר חֲבֶרְתָּהּ**, שֶׁעַל יְדֵי זְרִיקַת הָאַחַת, נַעֲשֵׂית הַשֵּׁנִיָּה 'חַטָּאת שֶׁהִתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת' שֶׁדִּינָהּ לְמִיתָה, וְשׁוּב אֵין בָּהּ דִּין מְעִילָה כְּדִין חַטָּאוֹת הַמֻּתּוֹת שֶׁאָסוּר לֵהָנוֹת מֵהֶן אַךְ הַנָּהֱנֶה לֹא מָעַל:

פֶּרֶק יד שְׁחִיטַת קָדָשִׁים מִחוּץ לִמְקוֹמָם הָרְאוּי, וַעֲבוֹדוֹת הַנֶּהוּגוֹת בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁנַּעֲשׂוּ חוּצָה לוֹ, וְדִינֵי הַהַקְרָבָה קֹדֶם בִּנְיַת הַמִּשְׁכָּן, בַּמִּשְׁכָּן [בַּמִּדְבָּר, בַּגִּלְגָּל, בְּשִׁילֹה וּבְנֹב וְגִבְעוֹן], וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ: **מִשְׁנָה א קָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַל שְׁחִיטָתָם בַּחוּץ**: **פָּרַת חַטָּאת** - פָּרָה אֲדֻמָּה **שֶׁשָּׁרְפָה חוּץ מִגִּבְעַת** - מִחוּץ לְמַעֲרֶכֶת הָעֵצִים [שֶׁהָיְתָה בְּהַר הַזֵּיתִים מִסֵּדֶרֶת כְּמִין 'גַּת' שֶׁדּוֹרְכִים בָּהּ עֲנָבִים], **וְכֵן שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ** לַעֲזָאזֵל, **שֶׁהִקְרִיבוֹ בַּחוּץ** וְלֹא הִשְׁלִיכוֹ מֵרֹאשׁ הַצּוּק כְּדִינוֹ, **פָּטוּר** עֲלֵיהֶם מִכָּרֵת שֶׁל שְׁחוּטֵי חוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא יז ד) 'וְאֶל **פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ**', וּמַשְׁמַע שֶׁהַקְפָּדַת הַתּוֹרָה הִיא עַל כָּךְ שֶׁלֹּא הֱבִיאוֹ לְאֹהֶל מוֹעֵד, וְלָכֵן **כָּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי** - עָתִיד **לָבוֹא אֶל פֶּתַח** אֹהֶל מוֹעֵד, כְּגוֹן פָּרָה אֲדֻמָּה וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, **אֵין חַיָּבִין עָלָיו**: **מִשְׁנָה ב קָדָשִׁים פְּסוּלִים שֶׁשְּׁחָטָם בַּחוּץ**: **הָרוֹבֵעַ, וְהַנִּרְבָּע, וְהַמֻּקְצֶה, וְהַנֶּעְבָּד, וְה

י"ז אייר

תנו משניות מַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק יד המבוארות

וְעָשָׂה כֵּן **בַּחוּץ, פָּטוּר**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח', לְלַמֵּד שֶׁחַיָּב רַק עַל הַמַּעֲשֶׂה הָאֲחָרוֹן בְּכָל עֲבוֹדָה [כְּגוֹן הַעֲלָאַת הַקְּרְבָּן לַמִּזְבֵּחַ שֶׁאֵין אַחֲרָיָה עֲבוֹדָה. וְאִלּוּ מַלְאֲכוֹת הַמְּנָחָה יֵשׁ אַחֲרֵיהֶן הַקְטָרַת הַקֹּמֶץ, וְאַחַר סִדּוּר לֶחֶם הַפָּנִים יֵשׁ סִלּוּק הַבָּזִיכִין וְהַקְטָרָתָן, וְאַחַר הֶטְבַּת הַנֵּרוֹת יֵשׁ הַדָּלָקָתָן, וְאַחַר קַבָּלַת דָּם יֵשׁ זְרִיקָתוֹ]. וְעַל כָּל מַעֲשֶׂה מְמַעֲשִׂים אֵלּוּ אַף **אֵין חַיָּבִין עָלָיו, לֹא מִשּׁוּם זָרוּת, וְלֹא מִשּׁוּם טֻמְאָה, וְלֹא מִשּׁוּם מְחַסַּר בְּגָדִים, וְלֹא מִשּׁוּם רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם**, שֶׁאִם עָשָׂה כֵּן זָר אוֹ כֹּהֵן טָמֵא אוֹ מְחֻסַּר בְּגָדִים אוֹ שֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו, אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה, אַף שֶׁנִּפְסָלָה הָעֲבוֹדָה: **מִשְׁנָה ד דִּינֵי הַהַקְרָבָה קֹדֶם וְאַחַר שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן:** עַד שֶׁלֹּא הוּקַם **הַמִּשְׁכָּן, הָיוּ הַבָּמוֹת** [-מִזְבְּחוֹת] **מֻתָּרוֹת** לְהַקְרִיב עֲלֵיהֶן קָרְבָּן, **וַעֲבוֹדָה** בְּקָרְבָּנוֹת נֶעְשֹׂתָה **בַּבְּכוֹרוֹת**, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד ה) 'וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים', וּנְעָרִים אֵלּוּ הֵם הַבְּכוֹרוֹת. **וּמִשֶּׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת** מִלְּהַקְרִיב עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יז ד) 'וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ וְגוֹ' דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ', הֲרֵי שֶׁהֶתִּיר הַהַקְרָבָה תָּלוּי בַּמִּשְׁכָּן, **וַעֲבוֹדָה** בַּקָּרְבָּנוֹת נַעֲשֹׂתָה **בַּכֹּהֲנִים**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט ז) 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קְרַב אֶל הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת חַטָּאתְךָ' וְגוֹ'. **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים**, הָיוּ **נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים** שֶׁל חֲצַר הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם ו ט) 'בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד'. **וְקָדָשִׁים קַלִּים** הָיוּ נֶאֱכָלִים **בְּכָל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל**, שֶׁנֶּאֱמַר בְּקָדָשִׁים קַלִּים (שם י יד) 'תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר' וְגוֹ', דְּהַיְינוּ מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא טָהוֹר מִכְּנִיסַת מְצֹרָעִים: **מִשְׁנָה ה דִּין הַהַקְרָבָה בְּגִלְגָּל:** בְּאוּ **לְגִלְגָּל** אַחַר שֶׁעָבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן וְנִכְנְסוּ לָאָרֶץ [וְהָיָה שָׁם הַמִּשְׁכָּן כְּצוּרָתוֹ בַּמִּדְבָּר], **וְהֻתְּרוּ הַבָּמוֹת** לְהַקְרָבָה. **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים** הַקְּרֵבִים רַק בְּבָמַת צִבּוּר, הָיוּ קְרֵבִים שָׁם **וְנֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים** שֶׁל הַמִּשְׁכָּן. **וְקָדָשִׁים קַלִּים** קְרֵבִים בְּבָמַת **יָחִיד שֶׁבְּכָל מָקוֹם**, לְפִי שֶׁהִתְפַּזְּרוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָאָרֶץ וּבְטֵלָה 'מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל', וּבְאִסּוּר שְׁחוּטֵי חוּץ נֶאֱמַר (ויקרא יז ג-ד) 'אֲשֶׁר יִשְׁחַט בַּמַּחֲנֶה וְכוּ' וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ', לְמַעֵט אֶת זְמַן הַגִּלְגָּל שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם מַחֲנֶה, וְלָכֵן אַף נֶאֱכָלִים בְּכָל מָקוֹם וְלֹא רַק בְּמַחֲנֶה: **מִשְׁנָה ו דִּין הַהַקְרָבָה בְּשִׁילֹה:** בְּאוּ **לְשִׁילֹה** לְאַחַר גְּמַר כִּבּוּשׁ וַחֲלֻקַּת הָאָרֶץ, **נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת** לְהַקְרִיב, **וְלֹא הָיָה שָׁם תִּקְרָה** מְנֻסָּרִים, **אֶלָּא בֵּית שֶׁל אֲבָנִים** מִלְמַטָּן, כְּלוֹמַר אַרְבָּעָה כְּתָלִים, **וִירִיעוֹת** הַמִּשְׁכָּן שֶׁבַּמִּדְבָּר **מִלְמַעְלָן. וְהִיא הָיְתָה מְנוּחָה**, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (דברים יב ח-ט) 'לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו [דְּהַיְינוּ הַקְרָבָה בַּבָּמוֹת], כִּי לֹא בָאתֶם עַד עָתָּה אֶל הַמְּנוּחָה' וְאֶל הַנַּחֲלָה', שֶׁמִּאוֹתָהּ שָׁעָה נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים הָיוּ נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים** [בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה], **וְקָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי** הָיוּ נֶאֱכָלִים **לִפְנִים מִן הַחוֹמָה** שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם: **מִשְׁנָה ט שְׁחוּטֵי חוּץ בִּזְמַנֵּי הֶתֵּר וְאִסּוּר הַבָּמוֹת:** כָּל **הַקָּדָשִׁים שֶׁהוּקְדְּישׁוּ בִּשְׁעַת אִסּוּר הַבָּמוֹת, וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת אִסּוּר הַבָּמוֹת, בַּחוּץ, הֲרֵי אִלּוּ בַּעֲשׂוּיִין**, כְּלוֹמַר בְּטֵל מִצְוַת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יז ה) 'לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וֶהֱבִיאָם לַה' אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַה' אוֹתָם'. וְכֵן רַק עֲבוֹדָה בְּבָמַת צִבּוּר טְעוּנָה **כְּהוּן** - כֹּהֵן דַּוְקָא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', שֶׁרַק מִזְבֵּחַ צָרִיךְ כֹּהֵן וְלֹא בָּמָה, **וּבִגְדֵי שָׂרֵת**, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שמות כט ל) 'יִלְבָּשָׁם הַכֹּהֵן' וְאִם אֵין צָרִיךְ כֹּהֵן אֵין מָקוֹם לִבְגָדֵי שָׂרֵת. **וּכְלֵי שָׁרֵת**, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ד יב) 'וְלָקְחוּ אֶת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָם בַּקֹּדֶשׁ' וְגוֹ', בַּקֹּדֶשׁ דְּהַיְינוּ בַּמִּשְׁכָּן וְלֹא בַּבָּמָה. **וְרִיחַ נִיחוֹחַ** - שֶׁאֵין לִצְלוֹת אֶת הַבָּשָׂר לִפְנֵי שֶׁמְּעַלֶּהוּ לְהַקְטָרָה, אַף בַּבָּמָה מֵתָּר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א ט) 'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'', שָׁרַק 'מִזְבֵּחַ' צָרִיךְ 'רֵיחַ נִיחוֹחַ'. **וּמְחִצָּה בַּדָּמִים** - חוּט הַסִּקְרָא לְהַבְדִּיל בֵּין הַדָּמִים הַנִּתָּנִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כז ה) 'וְהָיְתָה הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ', וְלֹא הַבָּמָה. **וּרְחוּץ** - רְחִיצַת **יָדַיִם וְרַגְלַיִם** קֹדֶם הָעֲבוֹדָה, שֶׁרַק בְּבָמַת צִבּוּר מְחֻיָּבִים בָּהּ הַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם מ לב) 'בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל הַמִּזְבֵּחַ יִרְחָצוּ' וְגוֹ' וְלֹא אֶל הַבָּמָה. **אֲבָל הַזְּמַן** - פִּגּוּל שֶׁחָשַׁב בִּשְׁעַת הָעֲבוֹדָה לֶאֱכֹל אוֹ לְהַקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, **וְהַנּוֹתָר** - דִּין בָּשָׂר שֶׁלֹּא נֶאֱכַל בַּזְּמַן הַמִּיעָד לוֹ, **וְהַטֻּמְאָה** שֶׁאִסּוּר בְּהַקְרָבַת קָרְבָּן, **שָׁוִין** דִּינֵיהֶם **בָּזֶה** - בְּבָמַת צִבּוּר **וּבָזֶה** - וּבְבָמַת יָחִיד: **סְלִיק מַסֶּכֶת זְבָחִים**

**בַּחוּץ, פָּטוּר. אֵין חַיָּבִין עָלָיו לֹא מִשּׁוּם זָרוּת, וְלֹא מִשּׁוּם טֻמְאָה, וְלֹא מִשּׁוּם מְחֻסַּר בְּגָדִים, וְלֹא מִשּׁוּם רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם: ד עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן הָיוּ הַבָּמוֹת מֻתָּרוֹת, וַעֲבוֹדָה בַּבְּכוֹרוֹת. מִשֶּׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת, וַעֲבוֹדָה בַּכֹּהֲנִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים בְּכָל מָקוֹם: ו בָּאוּ לְשִׁילֹה נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת. לֹא הָיָה שָׁם תִּקְרָה, אֶלָּא בֵּית שֶׁל אֲבָנִים מִלְמַטָּן וִירִיעוֹת מִלְמַעְלָן, וְהִיא הָיְתָה מְנוּחָה. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִפְנִים מִן הַחוֹמָה: ז בָּאוּ לְנֹב וּלְגִבְעוֹן הֻתְּרוּ הַבָּמוֹת. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִפְנִים מִן הַחוֹמָה: ח בָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת, וְלֹא הָיָה לָהֶם עוֹד הֶתֵּר, וְהִיא הָיְתָה נַחֲלָה. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִים לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִפְנִים מִן הַחוֹמָה: ט כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁהוּקְדְּישׁוּ בִּשְׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת בַּחוּץ, הֲרֵי אִלּוּ בַּעֲשׂוּיִין, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן כָּרֵת. הִקְדִּישׁוּן בִּשְׁעַת הֶתֵּר בָּמוֹת, וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת, וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת, הֲרֵי אִלּוּ בַּעֲשׂוּיִין, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן כָּרֵת. הִקְדִּישׁוּן בִּשְׁעַת אִסּוּר בָּמוֹת וְהִקְרִיבָן בִּשְׁעַת הֶתֵּר בָּמוֹת, הֲרֵי אִלּוּ בַּעֲשׂוּיִין, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: י אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. פָּטוּר. וְאִם הִקְרִיבָן בַּמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן, וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: יא אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: יב אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: יג אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: יד אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: טו אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: טז אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: יז אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: יח אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: יט אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: כ אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: כא אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: כב אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: כג אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: כד אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: כה אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: כו אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה: כז אִלּוּ קָדָשִׁים קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, קָדָשִׁים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּשְׁכָּן. קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר קְרֵבִין בַּמִּשְׁכָּן, וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד בְּבָמָה. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. לַמִּשְׁכָּן, יִקָּרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. וְאִם הִקְרִיבָן בְּבָמָה, פָּטוּר. מַה בֵּין בָּמַת יָחִיד לְבָמַת צִבּוּר. סְמִיכָה, וּשְׁחִיטַת צָפוֹן, וּמַתַּן סָבִיב, וּתְנוּפָה, וְהַגָּשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין מְנוּחָה בְּבָמָה. וְכֹהֲנִי, וּבִגְדֵי שָׂרֵת, וּכְלֵי שָׁרֵת, וּמַתָּנָה, וְאֵין בָּהֶם תַּעֲשֶׂה:

משניות

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת, כְּשָׁמָהּ, עוֹסֶקֶת בְּעִקָּר בְּדִינֵי הַמְּנָחוֹת הַשּׁוֹנוֹת, כְּשֶׁבְּכְלָל זֶה כָּל הַקָּרְבָּנוֹת הַבָּאִים מִן הַצּוֹמֵחַ: מִנְחוֹת הַנְּדָבָה - מִנְחַת סֹלֶת, מִנְחַת מַחֲבַת, מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת וּמִנְחַת מַאֲפֵה תַּנּוּר הַבָּאָה כְּחַלּוֹת אוֹ כְּרָקִיקִין, וְכֵן לַחְמֵי תּוֹדָה. וּמִנְחוֹת הַחוֹבָה - מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁמֵּבִיא דַּל שֶׁבַּדַּלִּים הַחַיָּב בְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, מִנְחַת סוֹטָה, מִנְחַת הָעֹמֶר, שְׁתֵּי הַלְּחֶם, לֶחֶם הַפָּנִים, וְלַחְמֵי נָזִיר:

פֶּרֶק א דִּינֵי קְמִיצַת הַמְּנָחוֹת, וּמַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וּפִגּוּל בְּמִנְחוֹת:

מִשְׁנָה א מַחֲשֶׁבֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בְּמִנְחוֹת: כָּל **הַמְּנָחוֹת** [מִנְחַת סֹלֶת, מַחֲבַת, מַרְחֶשֶׁת, וּמַאֲפֵה תַּנּוּר] **שֶׁנִּקְמְצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן**, כְּגוֹן שֶׁהִתְנַדֵּב מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת וְהַכֹּהֵן קָמְצָהּ לְשֵׁם מִנְחַת מַחֲבַת, **כְּשֵׁרוֹת**, וְיָכוֹל לְהַקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ וּשְׁיָרֶיהָן נֶאֱכָלִים, וְהֵן מִנְחוֹת כְּשֵׁרוֹת לְכָל עִנְיָן [וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת בָּהֶם שִׁנּוּי נוֹסָף, כְּגוֹן לְהַנִּיחַ אֶת הַקֹּמֶץ בִּכְלִי שָׁרֵת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ] **אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים מִשּׁוּם חוֹבָה**, וַעֲלֵיהֶם לְהָבִיא אֶת הַמְּנָחָה שֶׁנָּדְבוּ, כְּדִין קָרְבְּנוֹת בְּהֵמָה שֶׁקָּרְבוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָם שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים וְלֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה (זבחים פ"א מ"א). **חוּץ מִמִּנְחַת חוֹטֵא** - מִנְחָה שֶׁמֵּבִיא דַּל שֶׁבַּדַּלִּים שֶׁהִתְחַיֵּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, **וּמִנְחַת קְנָאוֹת** - מִנְחַת סוֹטָה, שֶׁקְּנָא לָהּ בַּעְלָהּ שֶׁלֹּא תִּסָּתֵר עִם פִּלּוֹנִי וְנִסְתְּרָה, שֶׁדֵּינָם כְּחַטָּאת שֶׁהִקְרִיבָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ שֶׁפְּסָלָה (שם), שֶׁמִּנְחַת חוֹטֵא קְרוּיָה 'חַטָּאת', וּמִנְחַת קְנָאוֹת הָחְשִׁיבוּהָ חֲכָמִים כְּחַטָּאת, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר ה טו) 'מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן'. וְלָכֵן **מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁנִּקְמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן** [כְּגוֹן שֶׁקָּמַץ לְשֵׁם נְדָבָה], אוֹ **שֶׁנִּתַּן** קֹמֶץ **בִּכְלִי וְהֻלַּךְ** - אוֹ שֶׁהוֹלִיכוֹ לְמִזְבֵּחַ, **וְהִקְטִיר** - אוֹ הִקְטִירוֹ **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן**, **אוֹ** שֶׁחָשַׁב בְּאַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ מַחֲשֶׁבֶת **לִשְׁמָן** וְאַחַר כָּךְ **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן**, אוֹ **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן** וְאַחַר כָּךְ **לִשְׁמָן**, הֲרֵי הֵן **פְּסוּלוֹת**. **כֵּיצַד** הִיא מַחֲשֶׁבֶת **לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן**, כְּגוֹן בְּמִנְחַת חוֹטֵא אִם חָשַׁב **לְשֵׁם מִנְחַת חוֹטֵא** וּלְבַסּוֹף חָשַׁב **לְשֵׁם מִנְחַת נְדָבָה. אוֹ** שֶׁחָשַׁב **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן**, שֶׁבְּתִחִלָּה חָשַׁב **לְשֵׁם מִנְחַת נְדָבָה**, וּלְבַסּוֹף חָשַׁב **לְשֵׁם מִנְחַת חוֹטֵא**. [הַתְּנָא עוֹסֵק בְּמִנְחוֹת שֶׁאֵין לָהֶם זְמַן קָבוּעַ, אֲבָל מִנְחַת הָעֹמֶר שֶׁבָּאָה כְּדֵי לְהַתִּיר בְּהַקְטָרָתָהּ אֶת הֶחָדָשׁ, אִם קָמְצָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פְּסָלָהּ וְאֵינָהּ מַקְטֶרֶת וְאֵין שְׁיָרֶיהָ נֶאֱכָלִים]:

מִשְׁנָה ב הַדְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בְּקֹמֶץ: אַחַת [-בַּיִן] **מִנְחַת חוֹטֵא וְאַחַת** [-וּבֵין] **כָּל הַמְּנָחוֹת, שֶׁקָּמְצָן** פָּסוּל לַעֲבוֹדָה, דִּהֵיינוּ **זָר**, אוֹ כֹּהֵן **אוֹנֵן** - שֶׁמֵּת אֶחָד מִשִּׁבְעַת קְרוֹבָיו בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, אוֹ **טְבוּל יוֹם** - טָמֵא שֶׁטָּבַל לְטָמְאָתוֹ וַעֲדַיִן לֹא הָעֶרִיב שִׁמְשׁוֹ, אוֹ **מְחֻסַּר בְּגָדִים** - כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁחָסַר אֶחָד מִמְּשׁוֹנָה בְּגָדִים, אוֹ כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁחָסַר אֶחָד מֵאַרְבָּעָה בְּגָדִים, אוֹ **מְחֻסַּר כַּפּוֹרִים** - שֶׁמְּחֻיָּב בַּהֲבָאַת קָרְבָּן, כְּגוֹן זָב שֶׁטָּבַל וְהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ וַעֲדַיִן לֹא הֵבִיא קָרְבָּנוֹ, אוֹ כֹּהֵן **שֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו** מִן הַכִּיּוֹר קֹדֶם עֲבוֹדָתוֹ, אוֹ **עָרֵל** - לֹא מָהוּל [שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה, וְאָסוּר לְמוּלוֹ], אוֹ **טָמֵא**, אוֹ שֶׁקָּמַץ הַכֹּהֵן בְּאֹפֶן שֶׁהָעֲבוֹדָה פְּסוּלָה, כְּגוֹן כְּשֶׁהוּא **יוֹשֵׁב**, אוֹ כְּשֶׁהוּא **עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵלִים**, אוֹ **עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה**, אוֹ **עַל גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבֵרוֹ** וְלֹא עַל רִצְפַּת הָעֲזָרָה, **פָּסוּל** - כָּל מְנָחוֹת אֵלּוּ פְּסוּלוֹת [שֶׁבְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָנִים הָעֲבוֹדָה פְּסוּלָה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמַסֶּכֶת זְבָחִים (פ"ב מ"א)]. וְכֵן אִם **קָמַץ בְּיַד שְׂמֹאל, פָּסוּל** - הַמְּנָחָה פְּסוּלָה, שֶׁאֵין עֲבוֹדָה כְּשֵׁרָה אֶלָּא בְּיַד יָמִין. **בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, יַחֲזִיר** אֶת הַקֹּמֶץ לְתוֹךְ הַמְּנָחָה **וְיַקְמִץ בְּיַד יָמִין**. וְכֵן בְּשְׁאָר הַפְּסוּלִים שֶׁנִּזְכְּרוּ, יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת הַקֹּמֶץ, וְיִקְמֹץ

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק א

פרק א כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁנִּקְמְצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים מִשּׁוּם חוֹבָה, חוּץ מִמִּנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, נָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, פְּסוּלוֹת. כֵּיצַד לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לְשֵׁם מִנְחַת נְדָבָה, אוֹ לְשֵׁם מִנְחַת חוֹטֵא וּלְשֵׁם מִנְחַת נְדָבָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן, לְשֵׁם מִנְחַת נְדָבָה וּלְשֵׁם מִנְחַת חוֹטֵא: **ב** אַחַת מִנְחַת חוֹטֵא וְאַחַת כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁקָּמְצָן זָר, אוֹנֵן, טְבוּל יוֹם, מְחֻסַּר בְּגָדִים, מְחֻסַּר כַּפּוֹרִים, שֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיִם וְרַגְלַיִם, עָרֵל, טָמֵא, יוֹשֵׁב, עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵלִים, עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, עַל גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבֵרוֹ, פְּסוּלָה. בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, יַחֲזִיר וְיִקְמֹץ בְּיָמִין. קָמַץ וְעָלָה בְּיָדוֹ צְרוֹר אוֹ גַּרְגִּיר מֶלַח אוֹ קֹרֶט שֶׁל לְבוֹנָה, פְּסוּל. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, הַקֹּמֶץ הַיְתֵר וְהֶחָסֵר, פְּסוּל. אֵיזֶהוּ הַיְתֵר, שֶׁקָּמְצוֹ מִבַּרְץ. וְחָסֵר, שֶׁקָּמְצוֹ בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, פּוֹשֵׁט אֶת אֶצְבְּעוֹתָיו עַל פִּיס יָדוֹ: **ג** רַבָּה שַׁמְנָהּ, וְחִסַּר שַׁמְנָהּ, חִסַּר לְבוֹנָתָהּ, פְּסוּלָה. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכֹל שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, אוֹ כְּזַיִת מִשְּׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ כְּזַיִת מִקֻּמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ בַּחוּץ, פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל שְׁיָרֶיהָ לְמָחָר, אוֹ כְּזַיִת מִשְּׁיָרֶיהָ לְמָחָר, אוֹ לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ כְּזַיִת מִקֻּמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְכֵן הַכֹּל, כָּל הַקּוֹמֵץ, וְהַנּוֹתֵן בִּכְלִי וְהַמְהַלֵּךְ וְהַמַּקְטִיר, לֶאֱכֹל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, לְהַקְטִיר, חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיִּקְרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. קָמַץ בִּשְׁתִיקָה וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, זֶה הוּא שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ: **ד** כֵּיצַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. קָמַץ שׁוּב כֹּהֵן כָּשֵׁר כַּדִּין. **חִסַּר וְיָתֵר בִּקְמִיצָה:** אִם קָמַץ **וְעָלָה בְּיָדוֹ** יַחַד עִם הַקֹּמֶץ **צְרוֹר** [-אֶבֶן], **אוֹ גַּרְגִּיר** שֶׁל מֶלַח, **אוֹ קֹרֶט** - מְעַט גַּרְגִּירִים **שֶׁל לְבוֹנָה** הַנְּתוּנָה עַל הַמִּנְחָה, **פָּסוּל**, **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ הַקֹּמֶץ הַיְתֵר** - שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יוֹתֵר מִשֶּׁיִּשְׁעוּר קְמִיצָה **וְהֶחָסֵר** - שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פָּחוֹת מִשִּׁעוּר קְמִיצָה, **פָּסוּל** לְהַקְטָרָה, וְאַף כְּשֶׁהִתְעָרֵב דָּבָר נוֹסָף מִלְּבַד קֶמַח, הֲרֵי הַקֹּמֶץ חָסֵר כְּשִׁעוּר דָּבָר זֶה, וְאֶת הַלְּבוֹנָה צָרִיךְ לְסַלֵּק לְצַד הַמִּנְחָה לִפְנֵי הַקְּמִיצָה. **וְאֵיזֶהוּ הַקֹּמֶץ הַיְתֵר** שֶׁאָמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא פָּסוּל, **שֶׁקָּמְצוֹ מִבַּרְץ** - מָלֵא וְגָדוּשׁ, **וְהַקֹּמֶץ הֶחָסֵר** הוּא זֶה **שֶׁקָּמְצוֹ בְּרֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו** בִּלְבַד, שֶׁקִּפֵּל אֶת אֶצְבְּעוֹתָיו בְּמִקּוֹמָן, וְלֹא פָּשַׁט אֶת הָאֶצְבָּעוֹת בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעוּ קְצוֹת אֶצְבְּעוֹתָיו לְסוֹף כַּף הַיָּד. **וְכֵיצַד הוּא עוֹשֶׂה** אֶת הַקְּמִיצָה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה חָסֵר אוֹ יָתֵר, מַכְנִיס צַדֵּי אֶצְבְּעוֹתָיו בַּקֶּמַח וְדוֹחֵק בַּקֶּמַח **וְנִכְנָס** לְתוֹךְ יָדוֹ **וּפוֹשֵׁט אֶת** שְׁלֹשׁ **אֶצְבְּעוֹתָיו** הָאֶמְצָעִיּוֹת [קְמִיצָה, אֲמָה וְאֶצְבַּע] **עַל פִּס יָדוֹ**, וְעִם הָאֻגּוּדָל וְהַזֶּרֶת מַסִּיר אֶת הַקֶּמַח הַמִּבְצָבֵץ מֵהָאֶצְבַּע וְהַקְּמִיצָה: **מִשְׁנָה ג שְׁנָה מֵהַשְּׁעוּר הַקָּצוּב לַשֵּׁמֶן וְלַלְּבוֹנָה:** אִם **רִבָּה שַׁמְנָהּ**, יוֹתֵר מִלֹּג שֶׁמֶן לְכָל עִשָּׂרוֹן סֹלֶת, **וְחִסֵּר** - אוֹ חִסֵּר **שַׁמְנָהּ**, וְנָתַן בָּהּ פָּחוֹת מִלֹּג, אוֹ **חִסֵּר לְבוֹנָתָהּ**, שֶׁנָּתַן בָּהּ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי קָרְטִין, וְנֶאֱמַר (ויקרא ו ח) 'אֵת כָּל הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה' וְ'כָל' הוּא כְּלָשׁוֹן דְּהַיְינוּ קֹרֶט אֶחָד וְ'אֵת' מְרַבֶּה קֹרֶט נוֹסָף, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ הַמִּנְחָה **פְּסוּלָה** [אֲבָל אִם הוֹסִיף עַל שְׁנֵי קָרְטִין לְבוֹנָה אֵינוֹ פָּסוּל, עַד שֶׁיִּתֵּן בָּהּ שְׁנֵי קְמָצִים שֶׁל לְבוֹנָה]. **מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל בַּמִּנְחוֹת:** עֲבוֹדוֹת הַמִּנְחָה הֵן כְּנֶגֶד עֲבוֹדוֹת קָרְבַּן בְּהֵמָה; קְמִיצָה כְּנֶגֶד שְׁחִיטָה, נְתִינָה בִּכְלִי שָׁרֵת כְּנֶגֶד קַבָּלָה, הוֹלָכָה כְּהוֹלָכָה, וְהַקְטָרַת קֹמֶץ וּלְבוֹנָה כְּנֶגֶד זְרִיקַת הַדָּם וְהַקְטָרַת הָאֵמוּרִים, וּכְשֵׁם שֶׁאִם חָשַׁב בַּעֲבוֹדוֹת קָרְבַּן בְּהֵמָה מַחֲשָׁבַת פִּגּוּל פָּסַל אֶת הַקָּרְבָּן (כמבואר בזבחים פ"ב), כָּךְ בְּמִנְחָה פָּסַל אֶת הַמִּנְחָה. וְלָכֵן **הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה** עַל מְנָת **לֶאֱכֹל** אֶת **שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **אוֹ** לֶאֱכֹל **כְּזַיִת מִשְּׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, אוֹ** עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** אֶת **קֻמְצָהּ בַּחוּץ אוֹ כְּזַיִת מִקֻּמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ** עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** אֶת **לְבוֹנָתָהּ בַּחוּץ, פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת** עַל אֲכִילַת הַשִּׁירַיִם, כְּדִין מַחֲשָׁבַת חוּץ לִמְקוֹמוֹ. וְאִם קָמַץ אֶת הַמִּנְחָה עַל מְנָת לֶאֱכֹל **שְׁיָרֶיהָ לְמָחָר**, לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתָהּ, **אוֹ כְּזַיִת מִשְּׁיָרֶיהָ לְמָחָר**, אוֹ עַל מְנָת **לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ לְמָחָר אוֹ כְּזַיִת מִקֻּמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר**, הֲרֵי זוֹ **פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילַת הַשִּׁירַיִם **כָּרֵת**, כְּדִין מַחֲשָׁבַת חוּץ לִזְמַנּוֹ (זבחים שם). **זֶה הַכְּלָל, כָּל הַקּוֹמֵץ, וְהַנּוֹתֵן** - אוֹ הַנּוֹתֵן אֶת הַקֹּמֶץ **בַּכְּלִי שָׁרֵת, וְהַמְהַלֵּךְ** - אוֹ הַמּוֹלִיכוֹ לַמִּזְבֵּחַ **וְהַמַּקְטִיר** - אוֹ הַמַּקְטִירוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ, אִם חָשַׁב בְּשָׁעַת הָעֲבוֹדָה **לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל**, כְּגוֹן שִׁירַיִם, **וּלְהַקְטִיר** - אוֹ לְהַקְטִיר **דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר**, כְּגוֹן קֹמֶץ, **חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת**, וְאִם חָשַׁב לֶאֱכֹל אוֹ לְהַקְטִיר **חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיִּקְרַב הַמַּתִּיר** [הַיְינוּ הַקֹּמֶץ] **כְּמִצְוָתוֹ** - כְּאִלּוּ הָיָה כָּשֵׁר, שֶׁבְּכָל עֲבוֹדוֹתָיו לֹא הָיָה פָּסוּל נוֹסָף מִלְּבַד מַחֲשָׁבַת חוּץ לִזְמַנּוֹ. **וְכֵיצַד** הוּא אֹפֶן זֶה **שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ**, כְּגוֹן **שֶׁקָּמַץ בִּשְׁתִיקָה** - בְּלֹא מַחֲשָׁבַת פָּסוּל, **וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר** וּבְאַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ חָשַׁב **חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ** בְּמַחֲשָׁבַת **חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, זֶה הוּא שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ: מִשְׁנָה ד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ:** כֵּיצַד **לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ**, וְלֹא יָחוּל שֵׁם פִּגּוּל עַל הַמִּנְחָה, כְּגוֹן שֶׁקָּמַץ בְּמַחֲשָׁבַת

משניות מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק ב המבוארות

תנח

חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ בְּמַחֲשָׁבָת חוּץ **לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ** בְּמַחֲשָׁבָת חוּץ **לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ עָשָׂה בְּמַחֲשָׁבָת **חוּץ לִמְקוֹמוֹ. אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ עָשָׂה בְּמַחֲשָׁבָת **חוּץ לִמְקוֹמוֹ** וּשְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת עָשָׂה בְּמַחֲשָׁבָת חוּץ לִזְמַנּוֹ. וְכֵן **מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת** שֶׁנִּפְסָלוֹת גַּם בְּמַחֲשָׁבָה 'שֶׁלֹּא לִשְׁמָן' (לעיל מ"א), **שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ עָשָׂה בְּמַחֲשָׁבָת **חוּץ לִזְמַנָּן, אוֹ שֶׁקָּמַץ** בְּמַחֲשָׁבָת **חוּץ לִזְמַנָּן וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ עָשָׂה בְּמַחֲשָׁבָת **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן. אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר** - אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ בְּמַחֲשָׁבָת **שֶׁלֹּא לִשְׁמָן**, וְאֶת שְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת עָשָׂה בְּמַחֲשָׁבָת חוּץ לִזְמַנָּן, **זֶה הוּא שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ**, שֶׁהֲרֵי מִלְבַד מַחֲשָׁבַת חוּץ לִזְמַנּוֹ הַמְפַגֶּלֶת חֹשֶׁב שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ בְּאוֹתָהּ הָעֲבוֹדָה, כְּגוֹן שֶׁחָשַׁב בְּתְחִלַּת אַחַת הָעֲבוֹדוֹת **לֶאֱכֹל כְּזַיִת** מֵהַשִּׁירִים **בַּחוּץ**, וּבְהֶמְשֵׁךְ הָעֲבוֹדָה חָשַׁב לֶאֱכֹל **כְּזַיִת** מֵהַשִּׁירִים **לְמָחָר**, אוֹ שֶׁקֹּדֶם חִשֵּׁב לֶאֱכֹל **כְּזַיִת לְמָחָר** וְאַחַר כָּךְ חִשֵּׁב לֶאֱכֹל **כְּזַיִת בַּחוּץ**, אוֹ **כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר**, אוֹ **כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר וְכַחֲצִי זַיִת בַּחוּץ**, בְּכָל אֵלֶּה **פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה**, לֹא כִּדְבָרֵי חֲכָמִים שֶׁמַּחֲשָׁבָת פְּסוּל מוֹצִיאָה מִידֵי פְּגוּל אַף אִם מַחֲשָׁבַת חוּץ לִזְמַנּוֹ הָיְתָה בַּתְּחִלָּה, אֶלָּא **זֶה הַכְּלָל, אִם מַחֲשָׁבַת הַזְּמַן** [-חוּץ לִזְמַנּוֹ] **קָדְמָה לְמַחֲשָׁבַת הַמָּקוֹם** [-חוּץ לִמְקוֹמוֹ] הֲרֵי **זֶה פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְאִם מַחֲשָׁבַת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשָׁבַת הַזְּמַן, פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת** [וְחוֹלֵק אַף כְּשֶׁחָשַׁב שְׁתֵּיהֶן בַּעֲבוֹדָה אַחַת], **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - בֵּין קָדְמָה מַחֲשָׁבַת חוּץ לִמְקוֹמוֹ וּבֵין קָדְמָה מַחֲשָׁבַת חוּץ לִזְמַנּוֹ, **פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת**, וּכְפִי שֶׁהִתְבָּאֵר. וְאִם חָשַׁב בְּאַחַת הָעֲבוֹדוֹת **לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת** מִשִּׁירֶיהָ לְמָחָר **וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת** מִקֻּמְצָהּ לְמָחָר, **כָּשֵׁר**, לְפִי שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל **אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין** לְהַשְׁלִים לִשְׁעוּר פְּגוּל בְּכָזַיִת:

פֶּרֶק ב דִּינֵי מַחֲשָׁבַת פְּגוּל בְּחֵלֶק מֵהַקְרָבָן וּבְחֵצִי מַתִּיר: **מִשְׁנָה א אִם מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר: הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה** עַל מְנָת **לֶאֱכֹל כְּזַיִת מִשִּׁירֶיהָ לְמָחָר, אוֹ** עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** אֶת **קֻמְצָהּ לְמָחָר, מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי** [שֶׁחוֹלֵק בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה] **בָּזֶה, שֶׁהוּא פְּגוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.** אֲבָל הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** אֶת **לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פְּסוּל** מִדְּרַבָּנָן, **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה שְׁנֵיהֶם מַתִּירִים, אֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, וְאֵין קְמִיצַת הַמִּנְחָה עַל מְנָת לְהַקְטִיר אֶת הַלְּבוֹנָה פּוֹסֶלֶת [וּכְדֵי שֶׁלֹּא נֹאמַר שֶׁטַּעֲמוֹ מִשּׁוּם שֶׁהַלְּבוֹנָה הִיא 'חֲצִי מַתִּיר', הַקְּדִים הַתַּנָּא שֶׁבְּמַחֲשֶׁבֶת פְּגוּל בְּקֹמֶץ מוֹדֶה רַב יוֹסֵי אַף שֶׁהוּא חֲצִי מַתִּיר]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, **וּפְגוּל** הוּא **וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, מַה שָּׁנָה זוֹ** - בַּמָּה שׁוֹנָה דִּין הַמִּנְחָה **מִן הַזֶּבַח**, שֶׁאִם חָשַׁב מַחֲשֶׁבֶת **הַזְּמַן** [-חוּץ לִזְמַנּוֹ] **קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם** [-חוּץ לִמְקוֹמוֹ] הֲרֵי **זֶה פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְאִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן, פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת** [וְחוֹלֵק אַף כְּשֶׁחָשַׁב שְׁתֵּיהֶן בַּעֲבוֹדָה אַחַת], **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - בֵּין קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ וּבֵין קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ, **פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת**, וּכְפִי שֶׁהִתְבָּאֵר. וְאִם חָשַׁב בְּאַחַת הָעֲבוֹדוֹת **לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת** מִשִּׁירֶיהָ לְמָחָר **וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת** מִקֻּמְצָהּ לְמָחָר, **כָּשֵׁר**, לְפִי שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל **אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין** לְהַשְׁלִים לִשְׁעוּר פְּגוּל בְּכָזַיִת:

פֶּרֶק ב דִּינֵי מַחֲשֶׁבֶת פְּגוּל בְּחֵלֶק מֵהַקְרָבָן וּבְחֵצִי מַתִּיר: **מִשְׁנָה א אִם מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר: הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה** עַל מְנָת **לֶאֱכֹל כְּזַיִת מִשִּׁירֶיהָ לְמָחָר, אוֹ** עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** אֶת **קֻמְצָהּ לְמָחָר, מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי** [שֶׁחוֹלֵק בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה] **בָּזֶה, שֶׁהוּא פְּגוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.** אֲבָל הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** אֶת **לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פְּסוּל** מִדְּרַבָּנָן, **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה שְׁנֵיהֶם מַתִּירִים, אֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, וְאֵין קְמִיצַת הַמִּנְחָה עַל מְנָת לְהַקְטִיר אֶת הַלְּבוֹנָה פּוֹסֶלֶת [וּכְדֵי שֶׁלֹּא נֹאמַר שֶׁטַּעֲמוֹ מִשּׁוּם שֶׁהַלְּבוֹנָה הִיא 'חֲצִי מַתִּיר', הַקְּדִים הַתַּנָּא שֶׁבְּמַחֲשֶׁבֶת פְּגוּל בְּקֹמֶץ מוֹדֶה רַב יוֹסֵי אַף שֶׁהוּא חֲצִי מַתִּיר]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, **וּפְגוּל** הוּא **וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה**, לֹא כִּדְבָרֵי חֲכָמִים שֶׁמַּחֲשֶׁבֶת פְּגוּל מוֹצִיאָה מִידֵי פְּגוּל אַף אִם מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ הָיְתָה בַּתְּחִלָּה, אֶלָּא **זֶה הַכְּלָל, אִם מַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן** [-חוּץ לִזְמַנּוֹ] **קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם** [-חוּץ לִמְקוֹמוֹ] הֲרֵי **זֶה פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְאִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן, פְּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת** [וְחוֹלֵק אַף כְּשֶׁחָשַׁב שְׁתֵּיהֶן בַּעֲבוֹדָה אַחַת], **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - בֵּין קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ וּבֵין קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ, **פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת**, וּכְפִי שֶׁהִתְבָּאֵר. וְאִם חָשַׁב בְּאַחַת הָעֲבוֹדוֹת **לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת** מִשִּׁירֶיהָ לְמָחָר **וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת** מִקֻּמְצָהּ לְמָחָר, **כָּשֵׁר**, לְפִי שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל **אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין** לְהַשְׁלִים לִשְׁעוּר פְּגוּל בְּכָזַיִת:

חוּץ לִמְקוֹמוֹ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמָנָן, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמָנָן וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין:

פרק ב א הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכֹל שְׁיָרֶיהָ אוֹ לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ לְמָחָר, מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי בָּזֶה שֶׁהוּא פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לֶאֱכֹל אוֹ לְהַקְטִיר לְמָחָר, מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בָּזֶה שֶׁהוּא פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. אָמַר לָהֶם, שֶׁהַזֶּבַח מִן הַבְּהֵמָה וְהַלֶּחֶם מִן הָעוֹף וּבְשָׂרוֹ וְאֻמּוּרָיו אֶחָד, וּלְבוֹנָה אֵינָהּ מִן הַמִּנְחָה: **ב** שְׁחַט שְׁנֵי כְּבָשִׂים לֶאֱכֹל אַחַת מִן הַחַלּוֹת לֶאֱכֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר, הִקְטִיר שְׁנֵי בָּזִיכִין לֶאֱכֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אוֹתָהּ הַחַלָּה וְאוֹתוֹ הַסֵּדֶר לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁנִי פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְאִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין:

חֲבֵרוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ, שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלִּדְעָתָם דִּין זֶה הוּא רַק בְּאֹפֶן שֶׁהַמַּתִּירִים לֹא הִתְקַדְּשׁוּ בִּכְלִי אֶחָד, בְּשׁוֹנָה מִקְמָץ וּלְבוֹנָה]: **מִשְׁנָה ב פִּגֵּל בְּחֵלֶק מִלֶּחֶם הַפָּנִים: שְׁחַט שְׁנֵי כְבָשִׂים** שֶׁל עֲצֶרֶת [הַמַּתִּירִים אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם לַכֹּהֲנִים] בְּמַחֲשָׁבָה **לֶאֱכֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים** - מִשְּׁתֵּי הַמַּעֲרָכוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים [שֶׁבְּכָל מַעֲרֶכֶת שֵׁשׁ לְחָמִים], **לְמָחָר**, לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתוֹ שֶׁהוּא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּבַלַּיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו, **הֵיא וְהַלֶּחֶם מְפֻגָּלִין**. אֲבָל אִם שָׁחַט אֶת הַתּוֹדָה עַל מְנָת **לֶאֱכֹל מִן הַלֶּחֶם לְמָחָר**, רַק **הַלֶּחֶם מְפֻגָּל וְהַתּוֹדָה אֵינָהּ מְפֻגֶּלֶת. הַכְּבָשִׂים** - שְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת, שֶׁנַּעֲשׂוּ פִּגּוּל, **מְפֻגָּלִין** אַף **אֶת** שְׁתֵּי **הַלֶּחֶם** הַבָּאִים עִמָּם, שֶׁהֵם טְפֵלִים לַכְּבָשִׂים, **וְהַלֶּחֶם** שֶׁנַּעֲשָׂה פִּגּוּל, **אֵינוֹ מְפַגֵּל אֶת הַכְּבָשִׂים**, שֶׁהֵם הָעִקָּר [וְאַף שֶׁמְּנִיפִים אֶת הַכְּבָשִׂים עִם הַלְּחָמִים כָּאָמוּר (ויקרא כג כ) 'וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם' וְגוֹ']. **כֵּיצַד, הַשּׁוֹחֵט אֶת הַכְּבָשִׂים** עַל מְנָת **לֶאֱכֹל מֵהֶן לְמָחָר**, לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתָם, **הֵם וְהַלֶּחֶם מְפֻגָּלִין**. אֲבָל אִם שְׁחָטָם עַל מְנָת **לֶאֱכֹל** מִן הַלֶּחֶם **לְמָחָר**, רַק הַלֶּחֶם מְפֻגָּל וְהַכְּבָשִׂים אֵינָן מְפֻגָּלִין: **מִשְׁנָה ד פִּגּוּל בְּנִסָּכִים: הַזָּבַח** - הַקָּרְבָּן שֶׁנַּעֲשָׂה פִּגּוּל, **מְפַגֵּל** אַף **אֶת הַנְּסָכִין** הַבָּאִים עִמּוֹ, שֶׁהֵם טְפֵלִים לוֹ, **מְשֻׁקָּדְשׁוּ בַּכְּלִי** - אִם בִּשְׁעַת פִּגּוּל הַזֶּבַח כְּבָר נִתְּנוּ הַנְּסָכִים בִּכְלִי שָׁרֵת וְהִתְקַדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף שֶׁאֵין לָהּ פִּדְיוֹן, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ פִּגּוּל בִּנְסָכִים כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַתִּיר, הַיְינוּ דַּם הַזֶּבַח שֶׁבִּזְרִיקָתוֹ מַתִּירָם לַמִּזְבֵּחַ. **וְהַנְּסָכִין** שֶׁנַּעֲשׂוּ פִּגּוּל, **אֵינָן מְפַגְּלִין אֶת הַזֶּבַח**, שֶׁהוּא הָעִקָּר. **כֵּיצַד, הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח**, עַל מְנָת **לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ לְמָחָר**, לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתוֹ, הוּא **וּנְסָכָיו מְפֻגָּלִין**, אֲבָל שְׁחָטוֹ עַל מְנָת **לְהַקְרִיב מִן הַנְּסָכִין לְמָחָר**, רַק **הַנְּסָכִין מְפֻגָּלִין וְהַזֶּבַח אֵינוֹ מְפֻגָּל**. וְדַעַת חֲכָמִים שֶׁהַנְּסָכִים אֵין לָהֶם מַתִּיר וְאֵין פִּגּוּל בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּיר (זבחים פ"ד מ"ג):

חוּץ לִמְקוֹמוֹ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמָנָן, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמָנָן וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בִּכְלִי וְהִלֵּךְ וְהִקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין:

פרק ב א הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכֹל שְׁיָרֶיהָ אוֹ לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ לְמָחָר, מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בָּזֶה שֶׁהוּא פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לֶאֱכֹל אוֹ לְהַקְטִיר לְמָחָר, מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בָּזֶה שֶׁהוּא פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. אָמַר לָהֶם, שֶׁהַזֶּבַח מִן הַבְּהֵמָה וְהַלֶּחֶם מִן הָעוֹף וּבְשָׂרוֹ וְאֻמּוּרָיו אֶחָד, וּלְבוֹנָה אֵינָהּ מִן הַמִּנְחָה: **ב** שְׁחַט שְׁנֵי כְבָשִׂים לֶאֱכֹל אַחַת מִן הַחַלּוֹת לֶאֱכֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר, הִקְטִיר שְׁנֵי בָּזִיכִין לֶאֱכֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אוֹתָהּ הַחַלָּה וְאוֹתוֹ הַסֵּדֶר לְמָחָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁנִי פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. זֶה וָזֶה פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. נִטְמֵאת אַחַת מִן הַחַלּוֹת אוֹ אֶחָד מִן הַסְּדָרִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה, שֶׁאֵין קָרְבַּן צִבּוּר חָלוּק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַטְּמֵא בְּטֻמְאָתוֹ, וְהַטָּהוֹר יֵאָכֵל: **ג** הַתּוֹדָה מְפַגֶּלֶת אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם אֵינוֹ מְפַגֵּל אֶת הַתּוֹדָה. כֵּיצַד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה לְמָחָר, הִיא וְהַלֶּחֶם מְפֻגָּלִין. לֶאֱכֹל מִן הַלֶּחֶם לְמָחָר, הַלֶּחֶם מְפֻגָּל, וְהַתּוֹדָה אֵינָהּ מְפֻגֶּלֶת. הַכְּבָשִׂים מְפַגְּלִין אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם אֵינוֹ מְפַגֵּל אֶת הַכְּבָשִׂים. כֵּיצַד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַכְּבָשִׂים לֶאֱכֹל מִן הַלֶּחֶם לְמָחָר, הֵם וְהַלֶּחֶם מְפֻגָּלִין. לֶאֱכֹל מִן הַלֶּחֶם לְמָחָר, הַלֶּחֶם מְפֻגָּל, וְהַכְּבָשִׂים אֵינָן מְפֻגָּלִין: **ד** הַזֶּבַח מְפַגֵּל אֶת הַנְּסָכִין מִשֶּׁקֻּדְּשׁוּ בִּכְלִי, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְהַנְּסָכִין אֵינָן מְפַגְּלִין אֶת הַזֶּבַח. כֵּיצַד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ לְמָחָר, הוּא וּנְסָכָיו מְפֻגָּלִין. לְהַקְרִיב מִן הַנְּסָכִין לְמָחָר, הַנְּסָכִין מְפֻגָּלִין, וְהַזֶּבַח אֵינוֹ מְפֻגָּל:

משניות מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק ג המבוארות

מִשְׁנָה ה **פִּגּוּל בַּחֲצִי מַתִּיר:** פִּגֵּל בַּקֹּמֶץ וְחִשֵּׁב בְּהַקְטָרָתוֹ לֶאֱכֹל אֶת הַשִּׁירַיִם חוּץ לִזְמַנָּם **וְלֹא** בְּהַקְטָרַת הַלְּבוֹנָה, אוֹ שֶׁפִּגֵּל **בַּלְּבוֹנָה וְלֹא בַּקֹּמֶץ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילַת הַשִּׁירַיִם **כָּרֵת,** שֶׁאַף פִּגּוּל בַּחֲצִי מַתִּיר הוּא פִּגּוּל. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין בּוֹ כָּרֵת עַד שֶׁיְּפַגֵּל אֶת כָּל הַמַּתִּיר. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר בְּמִנְחַת חוֹטֵא** שֶׁמַּבִיא דַּל שֶׁבַּדַּלִּים הַחַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, **וּבְמִנְחַת קְנָאוֹת** - מִנְחַת סוֹטָה, **שֶׁאִם פִּגֵּל** רַק **בַּקֹּמֶץ, שֶׁהוּא פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת,** שֶׁבִּמְנָחוֹת אֵלּוּ **הַקֹּמֶץ** לְבַדּוֹ **הוּא הַמַּתִּיר,** שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהֶן לְבוֹנָה. וְכֵן אִם **שִׁחֵט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים** שֶׁבַּעֲצֶרֶת, עַל מְנָת **לֶאֱכֹל** אֶת **שְׁתֵּי** הַחַלּוֹת [-שְׁתֵּי הַלֶּחֶם] **לְמָחָר,** אוֹ **הִקְטִיר אֶחָד מִן הַבְּזִיכִים** שֶׁל הַלְּבוֹנָה עַל מְנָת **לֶאֱכֹל** אֶת **שְׁנֵי הַסְּדָרִים** - שְׁתֵּי מַעַרְכוֹת הַלֶּחֶם שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים **לְמָחָר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת,** שֶׁאֵין צָרִיךְ לְפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין פִּגּוּל עַד שֶׁיְּפַגֵּל אֶת כָּל הַמַּתִּיר,** וְאֵין שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מַתִּירִים עַד הַקְרָבַת שְׁנֵי הַכְּבָשִׂים, וְאֵין לֶחֶם הַפָּנִים מַתִּיר עַד הַקְטָרַת שְׁנֵי הַבְּזִיכִים. **שָׁחַט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים** שֶׁבַּעֲצֶרֶת עַל מְנָת **לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ לְמָחָר, הוּא פִּגּוּל וַחֲבֵרוֹ** - הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי **כָּשֵׁר,** שֶׁאֵין מַחֲשָׁבַת פִּגּוּל בְּמַתִּיר זֶה מְפַגֶּלֶת מַתִּיר אַחֵר, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א). וְאִם שָׁחָטוֹ עַל מְנָת **לֶאֱכֹל מֵחֲבֵרוֹ לְמָחָר, שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים,** שֶׁאֵין מַחֲשָׁבַת פִּגּוּל חָלָה עַל מַתִּיר אֶחָד בִּזְמַן עֲבוֹדַת הַמַּתִּיר הַשֵּׁנִי:

פֶּרֶק ג

מִשְׁנָה א **מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְכָךְ:** **הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה** עַל מְנָת **לֶאֱכֹל** מִמֶּנָּה חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמִקּוֹמוֹ **דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל,** כְּגוֹן קֹמֶץ וּלְבוֹנָה שֶׁיֵּשׁ לְהַקְטִירָם. אוֹ עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** מִמֶּנָּה חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמִקּוֹמוֹ **דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר,** כְּגוֹן שִׁירֵי הַמִּנְחָה שֶׁעוֹמְדִים לְאָכְלָה אָדָם, **כָּשֵׁר** - הַמִּנְחָה כְּשֵׁרָה, לְפִי שֶׁבְּטֵלָה דַּעְתּוֹ לְדַעַת כָּל אָדָם וְאֵין מַחֲשַׁבְתּוֹ מַחֲשָׁבָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל** [מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לְמִקּוֹמוֹ, וְאִם חָשַׁב מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ הֲרֵי זֶה פִּגּוּל], שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יח) 'וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו' וְכָפַל לְשׁוֹן אֲכִילָה מוֹרֶה שֶׁעַל שְׁתֵּי אֲכִילוֹת, אֲכִילַת אָדָם וַאֲכִילַת מִזְבֵּחַ, וְכִנָּה הַכָּתוּב אַף אֶת הַהַקְטָרָה בִּלְשׁוֹן 'אֲכִילָה' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁיָּכוֹל לְפַגֵּל בְּמַחֲשֶׁבֶת אֲכִילָה עַל דָּבָר מֵקְטָר, אוֹ בְּמַחֲשֶׁבֶת הַקְטָרָה עַל דָּבָר נֶאֱכָל. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁנָּקַט הַכָּתוּב לְשׁוֹן אֲכִילָה לְלַמְּדֵנוּ שֶׁשִּׁעוּר מַחֲשֶׁבֶת הַהַקְטָרָה מִכְּזַיִת שֶׁהוּא שִׁעוּר מַחֲשֶׁבֶת הָאֲכִילָה שֶׁאֵינָהּ פְּחוֹת מִכְּזַיִת שֶׁהוּא שִׁעוּר אֲכִילָה, וְלָכֵן אִם קָמַץ אֶת הַמִּנְחָה עַל מְנָת **לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל** אוֹ עַל מְנָת **לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר,** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמִקּוֹמוֹ, אַךְ חָשַׁב כָּךְ עַל **פְּחוֹת מִכְּזַיִת, כָּשֵׁר.** וְאַף אִם חָשַׁב **לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת כָּשֵׁר,** אַף שֶׁחָשַׁב מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל חָלָה עַל מַתִּיר אֶחָד בִּזְמַן עֲבוֹדַת הַמַּתִּיר הַשֵּׁנִי:

פֶּרֶק ג

מִשְׁנָה א **מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְכָךְ:** **הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה** עַל מְנָת **לֶאֱכֹל** מִמֶּנָּה חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמִקּוֹמוֹ **דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל,** כְּגוֹן קֹמֶץ וּלְבוֹנָה שֶׁיֵּשׁ לְהַקְטִירָם. אוֹ עַל מְנָת **לְהַקְטִיר** מִמֶּנָּה חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמִקּוֹמוֹ **דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר,** כְּגוֹן שִׁירֵי הַמִּנְחָה שֶׁעוֹמְדִים לֶאֱכִילַת אָדָם, **כָּשֵׁר** - הַמִּנְחָה כְּשֵׁרָה, לְפִי שֶׁבְּטֵלָה דַּעְתּוֹ לְדַעַת כָּל אָדָם וְאֵין מַחֲשַׁבְתּוֹ מַחֲשָׁבָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל** [מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמִקּוֹמוֹ, וְאִם חָשַׁב מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ הֲרֵי זֶה פִּגּוּל], שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יח) 'וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו' וְכָפַל לְשׁוֹן אֲכִילָה מוֹרֶה שֶׁעַל שְׁתֵּי אֲכִילוֹת, אֲכִילַת אָדָם וַאֲכִילַת מִזְבֵּחַ, וְכִנָּה הַכָּתוּב אַף אֶת הַהַקְטָרָה בִּלְשׁוֹן 'אֲכִילָה' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁיָּכוֹל לְפַגֵּל בְּמַחֲשֶׁבֶת אֲכִילָה עַל דָּבָר מֵקְטָר, אוֹ בְּמַחֲשֶׁבֶת הַקְטָרָה עַל דָּבָר נֶאֱכָל. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁנָּקַט הַכָּתוּב לְשׁוֹן אֲכִילָה לְלַמְּדֵנוּ שֶׁשִּׁעוּר מַחֲשֶׁבֶת הַהַקְטָרָה בִּכְזַיִת שֶׁהוּא שִׁעוּר מַחֲשֶׁבֶת הָאֲכִילָה שֶׁאֵינָהּ פְּחוֹת מִכְּזַיִת שֶׁהוּא שִׁעוּר אֲכִילָה, וְלָכֵן אִם קָמַץ אֶת הַמִּנְחָה עַל מְנָת **לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל** אוֹ עַל מְנָת **לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר,** חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ לְמִקּוֹמוֹ, אַךְ חָשַׁב כָּךְ עַל **פְּחוֹת מִכְּזַיִת, כָּשֵׁר.** וְאַף אִם חָשַׁב **לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת כָּשֵׁר,** אַף שֶׁחָשַׁב מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל בְּכְזַיִת שָׁלֵם, לְפִי שֶׁאֵין אֲכִילָה **וְהַקְטָרָה** מִצְטָרְפִין:

מִשְׁנָה ב **עֲבוֹדוֹת הַמִּנְחוֹת שֶׁאֵינָן מִצְטָרְפוֹת:** הַקְדָּמָה: כָּךְ הָיָה סֵדֶר מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה, תְּחִלָּה נוֹתֵן שֶׁמֶן בִּכְלִי, וְעָלֶיהָ יוֹצֵק שׁוּב שֶׁמֶן וּבוֹלֵל [וּבְמִנְחוֹת שָׁהֶיוּ נֶאֱפוֹת, מִנְחַת מַחֲבַת, מַרְחֶשֶׁת אוֹ מַאֲפֶה, הָיָה אוֹפֶה אֶת הַמִּנְחָה וּפוֹתְתָהּ], וְיוֹצֵק שֶׁמֶן בַּשְּׁלִישִׁית. לְאַחַר מִכֵּן נוֹתֵן לְבוֹנָה עַל הַמִּנְחָה, מַגִּישָׁהּ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, קוֹמֵץ וּמַנִּיחַ אֶת הַקֹּמֶץ בִּכְלִי שָׁרֵת עִם הַלְּבוֹנָה, מוֹלֵחַ וּמַקְטִיר: אִם **לֹא יָצָק** כֹּהֵן אֶת הַשֶּׁמֶן עַל הַסֹּלֶת אֶלָּא זָר, אוֹ **שֶׁלֹּא בָלַל** כְּלָל, אוֹ **שֶׁלֹּא פָתַת** אֶת כָּל הַמִּנְחָה אֶלָּא רַק כְּדֵי קְמִיצָה, אוֹ **שֶׁלֹּא מָלַח** אֶלָּא אֶת הַקֹּמֶץ, אוֹ **שֶׁלֹּא הֵנִיף** אֶת הַמְּנָחוֹת הַטָּעוּנוֹת תְּנוּפָה [מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת סוֹטָה], אוֹ **שֶׁלֹּא הִגִּישׁ** אֶת הַמִּנְחָה לַמִּזְבֵּחַ, **אוֹ שֶׁפִּתָּתָן פִּתִּים מְרֻבּוֹת** - לַחֲתִיכוֹת גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר מִכְּפִי מִצְוָתָן [וְאַף שֶׁהַמִּנְחָה כְּשֵׁרָה אֲפִלּוּ אִם לֹא פָּתַת כְּלָל, הֶצְרֵךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁהַמִּנְחָה כְּשֵׁרָה אֲפִלּוּ בְּאֹפֶן זֶה שֶׁאֵינוֹ לֹא חַלּוֹת וְלֹא פְּתִיתִים], **וְלֹא מְשָׁחָן** - אוֹ שֶׁלֹּא מָשַׁח אֶת רְקִיקֵי מִנְחַת מַאֲפֶה תַּנּוּר הַטְּעוּנִים לְאַחַר הָאֲפִיָּה מְשִׁיחָה אַחַר מְשִׁיחָה בְּשֶׁמֶן עַד שֶׁיִּכְלֶה הַשֶּׁמֶן. אַף אִם חִסַּר עֲבוֹדוֹת אֵלּוּ, הַמִּנְחוֹת **כְּשֵׁרוֹת,** שֶׁאֵין עֲבוֹדוֹת אֵלּוּ מְעַכְּבוֹת. [אֲבָל אִם אָפָלוּ זָר לֹא יָצַק שֶׁמֶן, אוֹ שֶׁלֹּא פָּתַת כְּדֵי קְמִיצָה, אוֹ שֶׁלֹּא מָלַח אֶת הַקֹּמֶץ, הַמִּנְחָה פְּסוּלָה, שֶׁעֲבוֹדוֹת אֵלּוּ מְעַכְּבוֹת]. **קֹמֶץ מִנְחָה שֶׁהִתְעָרֵב בְּמִנְחוֹת אֲחֵרוֹת:** **נִתְעָרֵב קֻמְצָהּ** שֶׁל מִנְחָה שֶׁהֻבִיא יִשְׂרְאֵל בִּנְדָבָה **בְּקֹמֶץ חֲבֶרְתָּהּ** - מִנְחָה אַחֶרֶת, אוֹ **בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים** - מִנְחָה שֶׁבְּעָלֶיהָ כֹּהֵן, אוֹ **בְּמִנְחַת כֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ** - מִנְחַת חֲבִתִּין שֶׁמַּבִיא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם, אוֹ **בְּמִנְחַת נְסָכִין** - מִנְחָה הַבָּאָה עִם הַקָּרְבָּנוֹת, **כְּשֵׁרָה** הַמִּנְחָה, שֶׁיָּכוֹל לְהַקְטִיר אֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, שֶׁהֵן הַקֹּמְצִים וְהֵן מִנְחַת כֹּהֲנִים מֻקְטָרִים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר** אִם נִתְעָרֵב הַקֹּמֶץ **בְּמִנְחַת כֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ וּבְמִנְחַת** - אוֹ בְּמִנְחַת **נְסָכִין, פְּסוּלָה** - הַקֹּמֶץ פָּסוּל לְהַקְטָרָה [וְכֵיוָן שֶׁלֹּא קָרַב הַקֹּמֶץ, נִפְסְלָה הַמִּנְחָה], לְפִי **שָׁזוּ** - מִנְחַת נְדָבָה **בְּלֵילָתָהּ עֻבָּה,** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לג שְׁמָנִים לְכָל עִשָּׂרוֹן סֹלֶת, **וְזוּ** - מִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ וּמִנְחַת נְסָכִים **בְּלֵילָתָהּ רַכָּה** - שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן שְׁלֹשָׁה לָגִין לְכָל עִשָּׂרוֹן, **וּבְתַעֲרֹבֶת הֵן בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ** - הַקֹּמֶץ בּוֹלֵעַ מִשְּׁמָנָן הַמִּנְחוֹת וּבָטֵל בְּרִבּוּי הַשֶּׁמֶן. אֲבָל הַמִּנְחוֹת כְּשֵׁרוֹת, שֶׁאַף שֶׁהִתְרַבָּה שִׁמְנָן יוֹתֵר מֵהַנִּצְרָךְ, כֵּיוָן שֶׁהִתְעָרֵב שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ בָּטֵל הַשֶּׁמֶן לְגַבֵּי הַמִּנְחָה וְנֶחְשָׁב כְּמִי שֶׁאֵינוֹ: **מִשְׁנָה ג** **דִּינֵי מִנְחוֹת שֶׁהִתְעָרְבוּ:** **שְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ לֹא נִקְמְצוּ, וְנִתְעָרְבוּ זוֹ בָּזוֹ, אִם יָכוֹל לְקַמֵּץ מִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּמִזּוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ** - כְּגוֹן שֶׁנָּפְלוּ שְׁנֵיהֶם לְכְלִי אֶחָד, וְהִתְחַבְּרוּ בָּאֲמְצַע, אַךְ יָכוֹל לְקַמֵּץ מִשְּׁנֵי צְדָדֵי הַכְּלִי מִכָּל מִנְחָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, קוֹמֵץ וּמַקְטִיר וּשְׁתֵּיהֶן **כְּשֵׁרוֹת. וְאִם לָאו** - אִם הִתְעָרְבוּ לְגַמְרֵי וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקַמֵּץ מִכָּל מִנְחָה, שְׁתֵּיהֶן **פְּסוּלוֹת,** שֶׁבְּכָל קֹמֶץ מְעֹרָב גַּם מִשְׁפָּלְתָּהּ שֶׁל הַמִּנְחָה הַשְּׁנִיָּה, וְנֶאֱמַר (ויקרא ב ב) 'וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ', וְדָרְשׁוּ: מִסָּלְתָּהּ וְלֹא מִסֹּלֶת חֲבֶרְתָּהּ. **הַקֹּמֶץ שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה, לֹא יַקְטִיר** אֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, שֶׁהֲרֵי אֵין מִצְוֹת הַקְטָרָה אֶלָּא אַחַר קְמִיצָה, וּמִנְחָה זוֹ עֲדַיִן לֹא נִקְמְצָה. וְאַף לְקֹמֶץ שְׁנֵי קְמָצִים אֵינוֹ יָכוֹל, שֶׁבְּכָל קֹמֶץ יֵשׁ גַּם סֹלֶת מֵהַקֹּמֶץ שֶׁהִתְעָרֵב, וְאֵין כָּאן קֹמֶץ שָׁלֵם מִסֹּלֶת מִנְחָה זוֹ. וּבְדִיעֲבַד **אִם הִקְטִיר** אֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת, זוֹ **שֶׁנִּקְמְצָה** כְּבָר וְהִתְעָרֵב קֻמְצָהּ, **עָלְתָה לַבְּעָלִים** לְשֵׁם חוֹבָה, שֶׁהֲרֵי נִקְטַר קֻמְצָהּ, **וְזוֹ שֶׁלֹּא נִקְמְצָה** שֶׁבָּהּ הִתְעָרֵב הַקֹּמֶץ, **לֹא עָלְתָה לַבְּעָלִים** לְשֵׁם חוֹבָה, שֶׁאַף שֶׁהַקְטָרָה כֻּלָּהּ, אֵין מִנְחַת נְדָבָה מֻתֶּרֶת אֶלָּא בְּקֹמֶץ וְזוֹ לֹא נִקְמְצָה. **נִתְעָרֵב קֻמְצָהּ** שֶׁל הַמִּנְחָה **בִּשְׁיָרֶיהָ** - בַּשִּׁירַיִם שֶׁל אוֹתָהּ מִנְחָה, **אוֹ בִּשְׁיָרַיִם שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ** - מִנְחָה אַחֶרֶת שֶׁנִּקְמְצָה כְּבָר, **לֹא יַקְטִיר** אֶת הַתַּעֲרֹבֶת, שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יא) 'לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַה'' דָּרְשׁוּ שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר הַקְטָרָה עַל כָּל דָּבָר שֶׁהַקְטָר מִמֶּנּוּ עַל אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וְאַף שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה אֲסוּרִים בְּהַקְטָרָה כֵּיוָן שֶׁהַקְטָר מִמֶּנָּה הַקֹּמֶץ. **וְאִם** עָבַר **וְהִקְטִיר,** **עָלְתָה** הַמִּנְחָה **לַבְּעָלִים** לְשֵׁם חוֹבָה, כֵּיוָן שֶׁהַקְטָר קֻמְצָהּ. **רִצּוּי צִיץ: נִטְמָא הַקֹּמֶץ** וְעָבַר **וְהִקְרִיבוֹ, הַצִּיץ** שֶׁעַל מֵצַח הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **מְרַצֶּה** וּמְכַפֵּר, וְהַמִּנְחָה כְּשֵׁרָה. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כח לח) 'וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים' וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶלָּא עָוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צַד קַל, וְזֶהוּ פְּסוּל טֻמְאָה שֶׁבָּאֲפָנִים מְסֻיָּמִים מֻתֶּרֶת הַהַקְרָבָה בְּטֻמְאָה [כְּגוֹן בְּקָרְבָּן תָּמִיד שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר כח ב) 'בְּמוֹעֲדוֹ', אֲפִלּוּ בְּטֻמְאָה]. וְאִם **יָצָא** הַקֹּמֶץ מֵהָעַזָּרָה וְנִפְסַל מִדִּין 'יוֹצֵא', וְעָבַר **וְהִקְרִיבוֹ, אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה,** וְהַמִּנְחָה פְּסוּלָה, לְפִי **שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה רַק עַל הַטָּמֵא, וְאֵינוֹ מְרַצֶּה עַל הַיּוֹצֵא,** וְאַף שֶׁגַּם פְּסוּל יוֹצֵא יֵשׁ בּוֹ צַד קַל, שֶׁהֲרֵי בְּנוֹב וְגִבְעוֹן שֶׁלֹּא הָיוּ קְלָעִים לֹא הָיָה אִסּוּר 'יוֹצֵא', מִכָּל מָקוֹם מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות כח לח) 'לִרְצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'' דִּוֹרְשִׁים שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה רַק עַל עָוֹן שֶׁהוּא 'לִפְנֵי ה'' וְלֹא עַל פְּסוּל יוֹצֵא:

מִשְׁנָה ד הַקְּטֹרֶת קֻמְצָהּ בִּכְלִי שִׁירַיִם: נִטְמְאוּ שִׁיָּרֶיהָ, נִשְׂרְפוּ שִׁיָּרֶיהָ, אוֹ אָבְדוּ שִׁיָּרֶיהָ, וְעַדַיִן לֹא הִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ, **כְּמִדַּת** - לְשִׁיטַת **רַבִּי** אֱלִיעֶזֶר בִּפְסָחִים (עז.) הַסּוֹבֵר בְּקָרְבַּן בְּהֵמָה שֶׁזּוֹרְקִים אֶת הַדָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר, אַף כָּאן יַקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ אַף שֶׁאֵין שִׁירַיִם וְהַמִּנְחָה **כְּשֵׁרָה. וּכְמִדַּת** - וּלְשִׁיטַת **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** (שם) הַסּוֹבֵר בְּקָרְבַּן בְּהֵמָה שֶׁ'אִם אֵין בָּשָׂר אֵין דָּם', אַף מִנְחָה זוֹ **פְּסוּלָה** וְלֹא יַקְרִיב אֶת הַקֹּמֶץ. **קֹמֶץ שֶׁלֹּא קִדְּשׁוֹ אוֹ שֶׁהִקְטִירוֹ לַחֻצָּאִין:** מִנְחָה שֶׁלֹּא הִנִּיחַ אֶת קֻמְצָהּ **בִּכְלִי שָׁרֵת** לְקַדְּשׁוֹ, **פְּסוּלָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו י) 'קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִיא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם', וְכִיוָן שֶׁהַקְּשָׁה הַמִּנְחָה לְחַטָּאת, לָמַדְנוּ שֶׁאִם רוֹצֶה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּמֶץ בַּיָּד בְּלִי כְּלִי שָׁרֵת כְּמוֹ שֶׁדַּם הַחַטָּאת נוֹתְנוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעוֹ. [וְאַף לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן צָרִיךְ לְהַנִּיחַ אֶת הַמִּנְחָה בִּכְלִי בַּתְּחִלָּה, וּמִלְּקַחְתָּם רַק בְּהַנָּחַת הַקֹּמֶץ בִּכְלִי לְאַחַר הַקְּמִיצָה]. **הִקְטִיר קֻמְצָהּ בְּפַעֲמַיִם,** חֲצִי בְּכָל פַּעַם, כֵּיוָן שֶׁאֵין קֹמֶץ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי כַּזֵּיתִים, נִמְצָא שֶׁהִקְטִיר כָּל פַּעַם כְּזַיִת, וְהַמִּנְחָה **כְּשֵׁרָה.** אֲבָל אִם חִלְּקוּ לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים אוֹ יוֹתֵר וּבְכָל חֵלֶק יֵשׁ פָּחוֹת מִכְּזַיִת, אֵין הַקְטָרָה פָּחוֹת מִכְּזַיִת וְהַמִּנְחָה פְּסוּלָה: **מִשְׁנָה ה הַדְּבָרִים הַמְעַכְּבִים בְּמִנְחוֹת:** **הַקֹּמֶץ מְעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ,** וְאִם חִסֵּר בְּקֹמֶץ הַקֹּמֶץ אֲפִלּוּ כָּל־שֶׁהוּ, הַקֹּמֶץ פָּסוּל. **הָעִשָּׁרוֹן** סֹלֶת לַמִּנְחָה, **מְעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ,** שֶׁעִשָּׂרוֹן הוּא הַשִּׁעוּר הַקָּטָן בְּיוֹתֵר שֶׁל מִנְחָה, וְאִם הֵבִיא מִנְחָה פָּחוֹת מֵעִשָּׂרוֹן, הַמִּנְחָה פְּסוּלָה. **הַיַּיִן** לְנִסְכֵּי הַקָּרְבָּן, **מְעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ,** וְאִם חִסֵּר מִשִּׁעוּר הַיַּיִן [חֲצִי הִהִין לַפָּר וּשְׁלִישִׁית הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִית הַהִין לַכֶּבֶשׂ] הַנְּסָכִים פְּסוּלִים. **הַשֶּׁמֶן** שֶׁבַּמִּנְחָה, **מְעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ,** וְאִם חִסֵּר מִשִּׁעוּר הַשֶּׁמֶן [בְּמִנְחַת נְסָכִים כְּשִׁעוּר הַיַּיִן, וּבְמִנְחַת נְדָבָה לוֹג שֶׁמֶן], הַמִּנְחָה פְּסוּלָה. **הַסֹּלֶת וְהַשֶּׁמֶן** שֶׁבַּמִּנְחָה **מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה,** וְצָרִיךְ לָתֵת אֶת שְׁנֵיהֶם בַּמִּנְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב טז) 'מִגָּרְשָׁהּ וּמִשַּׁמְנָהּ'. **הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה,** וְצָרִיךְ לְהַקְטִיר אֶת שְׁנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר' וְגוֹ', וְעוֹד נֶאֱמַר (שם ו ח) 'וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֻמְצוֹ וְגוֹ' וְאֶת כָּל הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָ': **מִשְׁנָה ו דְּבָרִים הַמְעַכְּבִים זֶה אֶת זֶה:** **שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים,** שֶׁהָאֶחָד קָרֵב כְּחַטָּאת וְהַשֵּׁנִי נִשְׁלָח לַעֲזָאזֵל, **מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה** וְאִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא אֶחָד מֵהֶם בְּלִי חֲבֵרוֹ. **שְׁנֵי כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת** [-שְׁבוּעוֹת] הַבָּאִים לִשְׁלָמִים עִם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, **מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁתֵּי חַלּוֹת** - שְׁתֵּי הַלֶּחֶם **מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. שְׁנֵי סְדָרִין** - מַעֲרֻכוֹת לֶחֶם הַפָּנִים, שֵׁשׁ חַלּוֹת בְּכָל מַעֲרֶכֶת, **מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁנֵי בְּזִיכִין** [-כַּפּוֹת] שֶׁל לְבוֹנָה הַנְּתוּנוֹת עַל שְׁתֵּי הַמַּעֲרֻכוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים, **מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. הַסְּדָרִים וְהַבְּזִיכִין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁנֵי מִינִים שֶׁבַּנָּזִיר, שְׁלֹשָׁה שֶׁבַּפָּרָה, אַרְבָּעָה שֶׁבַּתּוֹדָה, אַרְבָּעָה שֶׁבַּלּוּלָב, אַרְבָּעָה שֶׁבַּמִּצְרָע, מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שֶׁבַע הַזָּיוֹת שֶׁבַּפָּרָה מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. שֶׁבַע הַזָּיוֹת שֶׁל בֵּין הַבַּדִּים, וְשֶׁעַל הַפָּרֹכֶת, וְשֶׁעַל מִזְבַּח הַזָּהָב, מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ: **ז שְׁבָעָה** קְנֵי מְנוֹרָה מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. **שְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבַּמְּזוּזָה מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ,** וְאִם חִסְּרָה אַחַת מִן הַפָּרָשִׁיּוֹת, הַמְּזוּזָה פְּסוּלָה. **וַאֲפִלּוּ כְּתָב אֶחָד** - אוֹת אַחַת שֶׁהִיא דְּבוּקָה לְאוֹת אַחֶרֶת וְאֵינָהּ מֻקֶּפֶת קְלָף מִכָּל צְדָדֶיהָ, **מְעַכֶּבֶת** - מְעַכֶּבֶת, וְהַמְּזוּזָה פְּסוּלָה. **אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבִּתְפִלִּין,** 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל', 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ', 'קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר' (שמות יג א-י), 'וְהָיָה כִּי יְבִאֲךָ' (שם פסוקים יא-טז), **מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ,** וְאִם חִסְּרָה אַחַת מֵהֶן הַתְּפִלִּין פְּסוּלוֹת, בֵּין בִּתְפִלִּין שֶׁל יָד שֶׁהֵן כְּתוּבוֹת בְּקֻלְף אֶחָד וּבֵין בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁכְּתוּבוֹת בְּקֻלָּפִים נִפְרָדִים. **וַאֲפִלּוּ כְּתָב אֶחָד** - אוֹת אַחַת דְּבוּקָה לַחֲבָרְתָּהּ **מְעַכֶּבֶת** - מְעַכֶּבֶת, וְהַתְּפִלִּין פְּסוּלוֹת. **אַרְבַּע צִיצִיּוֹת** שֶׁעַל בֶּגֶד בַּעַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת **מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ,** מִפְּנֵי **שֶׁאַרְבָּעְתָּן מִצְוָה אֶחָת,** וְאִם חִסְּרָה אַחַת מֵהֶן בְּטֵל הַלּוֹבְשׁוֹ מִצְוֹת צִיצִית. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אַרְבַּעְתָּן** - אַרְבַּע הַצִּיצִיּוֹת הֵן **אַרְבַּע מִצְוֹת,** וְלָכֵן אֵינָן מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ:

פֶּרֶק ד מִצְוֹת שֶׁאֵין חֶלְקֵיהֶן מְעַכְּבִים זֶה אֶת זֶה, וְדִין מִנְחַת חֲבִתִּין: **מִשְׁנָה א מִצְוֹת שֶׁאֵין חֶלְקֵיהֶן מְעַכְּבִים זֶה אֶת זֶה: הַתְּכֵלֶת** שֶׁבַּצִּיצִית **אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת אֶת הַלָּבָן,** וְאִם הִטִּיל אַרְבָּעָה חוּטֵי לָבָן יָצָא יְדֵי חוֹבָה. **וְהַלָּבָן אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַתְּכֵלֶת,** וְאִם הִטִּיל אַרְבָּעָה חוּטֵי תְּכֵלֶת יָצָא. אַף שֶׁלְּכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַטִּיל שְׁנֵי חוּטֵי לָבָן וּשְׁנֵי חוּטֵי תְּכֵלֶת [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: שְׁלֹשָׁה חוּטֵי לָבָן וְחוּט אֶחָד תְּכֵלֶת]. וְכֵן בִּתְפִלִּין, **תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ,** וְאִם הֵנִיחַ רַק תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ קַיִּם עַל כָּל פָּנִים מִצְוַת תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, **וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל יָד,** וְאִם הֵנִיחָהּ קַיִּם מִצְוַת תְּפִלִּין שֶׁל יָד. **הַסֹּלֶת וְהַשֶּׁמֶן** שֶׁל מִנְחַת נְסָכִים שֶׁמֵּבִיא עִם קָרְבָּנוֹ **אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַיַּיִן** שֶׁל הַנְּסָכִים, וְאִם הֵבִיא רַק נְסָכִים, יְנַסְּכֵם. **וְלֹא הַיַּיִן מְעַכְּבָן** - לַסֹּלֶת וְלַשֶּׁמֶן, וְאִם לֹא הֵבִיא נְסָכִים, יַקְטִיר עַל כָּל פָּנִים אֶת הַמִּנְחָה. **הַמַּתָּנוֹת** שֶׁל דַּם הַקָּרְבָּנוֹת, **שְׁנֻתְּנוֹת עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, אֵינָן מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ,** וּבְדֵיעֲבַד אִם נָתַן רַק מַתָּנָה אַחַת, כְּפֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב כז) 'וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ', אֲפִלּוּ בִּשְׁפִיכָה אַחַת: **מִשְׁנָה ב קָרְבָּנוֹת חַג הַשָּׁבוּעוֹת אִם מְעַכְּבִים זֶה אֶת זֶה: הַפָּרִים וְהָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים** שֶׁהֵיוּ בָּאִים בְּשָׁבוּעוֹת עִם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּלְקָרְבַּן מוּסָף [עִם הַלֶּחֶם: פַּר אֶחָד, שְׁנֵי אֵילִים וְשִׁבְעָה כְּבָשִׂים. וְלַמּוֹסָפִים: שְׁנֵי פָּרִים, אַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְּבָשִׂים], **אֵינָן מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה,** וְאֵין הַפָּר הַבָּא עִם הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים וְהָאֵילִים הַבָּאִים לְמוּסָפִים אוֹ לְהֶפֶךְ, וְכֵן בְּאֵילִים וּבִכְבָשִׂים. **פַּר וְנִסְכּוֹ עָדִיף מִפָּרִים בְּלִי נְסָכִים: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם הָיוּ לָהֶם** - לַגִּזְבָּרִים, דָּמִים לְקִנְנִית **פָּרִים מְרֻבִּים,** דְּהַיְינוּ כָּל הַפָּרִים הַנִּצְרָכִים לְהַקְרָבָה, **וְלֹא הָיוּ לָהֶם** דָּמִים לְקִנּוֹת אֶת **הַנְּסָכִים** הַבָּאִים עִמָּהֶם, מוּטָב שֶׁיְּבִיאוּ רַק **פַּר אֶחָד וְנִסְכָּיו** עִמּוֹ, **וְלֹא יְקָרְבוּ כֻּלָּן** - כָּל הַפָּרִים **בְּלֹא נְסָכִין.** שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מו ז) 'אֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלַכְּבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁעָדִיף לְהָבִיא פַּר וְאַיִל אֶחָד עִם אֵיפָתוֹ, דְּהַיְינוּ עִם מִדַּת הַנְּסָכִים הָרְאוּיָה לוֹ, מִלְּהָבִיא פָּרִים רַבִּים בְּלִי נְסָכִים: **מִשְׁנָה ג שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְהַקָּרְבָּנוֹת שֶׁעִמּוֹ: הַפָּר וּשְׁנֵי הָאֵילִים** וְשִׁבְעַת **הַכְּבָשִׂים** הַבָּאִים לְעוֹלָה, **וְהַשָּׂעִיר** הַבָּא לְחַטָּאת, הַבָּאִים בְּגִלְגַּל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, **אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת** שְׁתֵּי **הַלֶּחֶם,** וְאַף אִם אֵין לָהֶם קָרְבָּנוֹת יְבִיאוּ אֶת הַלֶּחֶם, **וְלֹא** שְׁתֵּי **הַלֶּחֶם מְעַכְּבָן,** וְאִם אֵין לֶחֶם לֹא יְבִיאוּ אֶת הַקָּרְבָּנוֹת. וּמִלְּבַדָּם הֵבִיאוּ וְהֻנִּיפוּ עִם הַלֶּחֶם עוֹד שְׁנֵי כְּבָשִׂים לִשְׁלָמִים, **וְהַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים,** וְאִם אֵין כְּבָשִׂים לֹא יָבִיאוּ לֶחֶם, **וְהַכְּבָשִׂים אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם,** וְאִם אֵין כְּבָשִׂים יָבִיאוּ אֶת הַלֶּחֶם, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.**

ד נִטְמְאוּ שִׁיָּרֶיהָ, נִשְׂרְפוּ שִׁיָּרֶיהָ, אָבְדוּ שִׁיָּרֶיהָ, כְּמִדַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּשֵׁרָה, וּכְמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּסוּלָה. שֶׁלֹּא בִּכְלִי שָׁרֵת, פְּסוּלָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. הִקְטִיר קֻמְצָהּ פַּעֲמַיִם, כְּשֵׁרָה: ה הַקֹּמֶץ, מְעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ. הָעִשָּׂרוֹן, מְעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ. הַיַּיִן, מְעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ. הַשֶּׁמֶן, מְעוּטוֹ מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ. הַסֹּלֶת וְהַשֶּׁמֶן מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וַאֲפִלּוּ כְּתָב אֶחָד מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אַרְבַּע צִיצִיּוֹת מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ, שֶׁאַרְבַּעְתָּן מִצְוָה אֶחָת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אַרְבַּעְתָּן אַרְבַּע מִצְוֹת:

פרק ד א הַתְּכֵלֶת אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת אֶת הַלָּבָן, וְהַלָּבָן אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַתְּכֵלֶת. תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל יָד. הַסֹּלֶת וְהַשֶּׁמֶן אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַיַּיִן, וְלֹא הַיַּיִן מְעַכְּבָן. הַמַּתָּנוֹת שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן אֵינָן מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ: **ב** הַפָּרִים וְהָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים אֵינָן מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם הָיוּ לָהֶם פָּרִים מְרֻבִּים וְלֹא הָיוּ לָהֶם נְסָכִים, יָבִיאוּ פַּר אֶחָד וּנְסָכָיו, וְלֹא יְקָרְבוּ כֻּלָּן כְּלוּם: **ג** הַפַּר וְהָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים וְהַשָּׂעִיר אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, וְלֹא הַלֶּחֶם מְעַכְּבָן. הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים, וְהַכְּבָשִׂים אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.

משניות

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק ה

אָמַר שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס, **לֹא כִּי** - לֹא כֵן הַדִּין, אֶלָּא **הַכְּבָשִׂים מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם**, וְאֵין לֶחֶם בָּא אִם אֵין כְּבָשִׂים, **וְהַלֶּחֶם אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים**, וְאַף אִם אֵין לָהֶם לֶחֶם יָבִיאוּ כְּבָשִׂים, וּרְאָיָה לַדָּבָר, **שֶׁכֵּן מָצִינוּ כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, קָרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם**, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה לָהֶם בַּמִּדְבָּר לֶחֶם אֶלָּא מָן, וְלָכֵן **אַף כָּאן** אַחֲרֵי שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ, אִם אֵין לָהֶם לֶחֶם **יִקְרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם**. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֶן נַנָּס**, אֶבָל **אֵין הַטַּעַם כִּדְבָרָיו**, שֶׁאֵין רְאָיָה מִדָּבָר הַמִּדְבָּר, מִשּׁוּם **שֶׁכָּל הָאָמוּר בְּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים** [-חֲמֵשׁ] בְּמִדְבַּר] כְּגוֹן קָרְבְּנוֹת הַמּוּסָפִים, **קָרֵב בַּמִּדְבָּר, וְכָל הָאָמוּר בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים** [-חֲמֵשׁ וַיִּקְרָא] כְּגוֹן הַקָּרְבָּנוֹת הַבָּאִים עַל הַלֶּחֶם, **לֹא קָרֵב בַּמִּדְבָּר**, וְאִלּוּ **מִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ קָרְבוּ אִלּוּ וְאִלּוּ** - הַקָּרְבָּנוֹת הָאֲמוּרִים בְּוַיִּקְרָא וּבְבָמִדְבַּר, וְנִמְצָא שֶׁמִּעוֹלָם לֹא קָרְבוּ רַק הַקָּרְבָּנוֹת בְּלִי הַלֶּחֶם. **וּמִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר** שֶׁהֲלָכָה כְּבֶן נַנָּס שֶׁיִּקְרְבוּ **הַכְּבָשִׂים בְּלֹא הַלֶּחֶם**, מִפְּנֵי **שֶׁהַכְּבָשִׂים מַתִּירִין אֶת עַצְמָן** בַּאֲכִילָה לְכֹהֲנִים לְאַחַר הַקְטָרַת הָאֲמוּרִים **בְּלֹא** הַלֶּחֶם, אֲבָל לֹא יִקְרַב הַלֶּחֶם **בְּלֹא הַכְּבָשִׂים**, שֶׁאִלּוּ יְבִיאֻנּוּ **אֵין לִי מִי שֶׁיַּתִּירֻנּוּ** בַּאֲכִילָה, שֶׁאֵינוֹ נִתָּר אֶלָּא בְּהַקְרַבַת הַכְּבָשִׂים: **מִשְׁנָה ד קָרְבְּנוֹת הַתָּמִיד וְהַמּוּסָפִין: הַתְּמִידִין** הַקְּרֵבִים, אֶחָד בַּשַּׁחַר וְאֶחָד בֵּין הָעַרְבַּיִם, **אֵינָן מְעַכְּבִין** מִלְּהַקְרִיב קֹדֶם **אֶת** קָרְבְּנוֹת **הַמּוּסָפִים**, שֶׁמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ה) 'וְעֹרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה' וּמַשְׁמַע שֶׁעוֹלֶת הַתָּמִיד תִּקָּרֵב בָּרִאשׁוֹנָה, אֵינוֹ אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה. **וְלֹא הַמּוּסָפִים מְעַכְּבִין** מִלְּהַקְרִיב קֹדֶם **אֶת הַתְּמִידִין**, וַאֲפִלּוּ אִם הִקְדִּים תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם לַמּוּסָפִים. **וְלֹא הַמּוּסָפִים מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה** בְּסֵדֶר הַקְרָבָתָם, בְּיָמִים שֶׁבָּהֶם מְבִיאִים כַּמָּה מוּסָפִים, כְּגוֹן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל בְּשַׁבָּת. **תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר וּבֵין הָעַרְבַּיִם: לֹא הִקְרִיבוּ כָּבְשׁ** שֶׁל תָּמִיד **בַּבֹּקֶר**, מִכָּל מָקוֹם **יַקְרִיבוּ** תָּמִיד שֶׁל **בֵּין הָעַרְבַּיִם**, שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִים זֶה אֶת זֶה. וְאִם עֲדַיִן לֹא הִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא קָרַב עָלָיו קָרְבָּן מֵעוֹלָם, לֹא יַקְרִיבוּ תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אֶלָּא אִם כֵּן הִקְרִיבוּ תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כט לט) 'אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר [וְאֶז] וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם' [וּפָרָשָׁה זוֹ עוֹסֶקֶת בְּחִנּוּךְ הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם (שם פסוק לח) 'וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ'], אֲבָל אִם הִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ אֵין הַתְּמִידִים מְעַכְּבִים זֶה אֶת זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח ח) 'וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם' וְלֹא כָּתוּב שָׁם 'אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר'. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵימָתַי** אוֹתָם הַכֹּהֲנִים שֶׁלֹּא הִקְרִיבוּ בַּבֹּקֶר יְכוֹלִים לְהַקְרִיב בֵּין הָעַרְבַּיִם, רַק **בִּזְמַן שֶׁהָיוּ אֲנוּסִין** וְלֹא יָכְלוּ לְהַקְרִיבוֹ, **אוֹ** שֶׁהָיוּ שׁוֹגְגִין וְטָבְרוּ שֶׁכְּבָר הֶקְרִיבוּ. **אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִין וְלָכֵן לֹא הִקְרִיבוּ כָּבְשׁ בַּבֹּקֶר**, קְנָסוֹם חֲכָמִים שֶׁהֵם **לֹא יַקְרִיבוּ** אֶת הַתָּמִיד שֶׁל **בֵּין הָעַרְבַּיִם**, אֶלָּא כֹּהֲנִים אֲחֵרִים. **קְטֹרֶת שֶׁל שַׁחַר וּבֵין הָעַרְבַּיִם: לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר**, אֲפִלּוּ בְּמֵזִיד, מִכָּל מָקוֹם **יַקְטִירוּ** קְטֹרֶת שֶׁל **בֵּין הָעַרְבַּיִם**, שֶׁאֵין הַקְּטֹרוֹת מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ, וְאַף לֹא קָנְסוּ אֶת מִי שֶׁהֵזִיד וְלֹא הִקְטִיר, כֵּיוָן שֶׁהַקְּטֹרֶת מַעֲשֶׂרֶת וְאֵין כֹּהֵן אֶחָד מַקְטִיר כַּמָּה פְּעָמִים, וְכֵיוָן שֶׁהִיא חֲבִיבָה לָהֶם לֹא יִפְשְׁעוּ בָהּ וְאֵינוֹ מְצוּי שֶׁיָּזִידוּ וְלֹא יַקְטִירוּ. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכֻלָּהּ** - כָּל מִשְׁקַל הַקְּטֹרֶת שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, בְּשִׁעוּר מָנֶה, **הָיְתָה קְרֵבָה בֵּין הָעַרְבַּיִם** אִם לֹא הִקְטִירוּ בַּשַּׁחַר. [אֲבָל לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, הָיוּ מַקְטִירִים רַק חֲצִי מָנֶה, כְּשִׁעוּר קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם]. וְטַעַם הַחִלּוּק שֶׁמַּקְטִיר קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אַף שֶׁלֹּא הִקְטִיר בַּבֹּקֶר, וְאֵין מַקְרִיב תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אִם לֹא הִקְרִיב תָּמִיד בַּבֹּקֶר, מִפְּנֵי **שֶׁאֵין מְחַנְּכִין** [-חוֹנְכִים] **אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב** בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, אֶלָּא בִּקְטֹרֶת **הַסַּמִּים** שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם [שֶׁנֶּאֱמַר בְּחִנּוּךְ הַמְּנוֹרָה (שמות ל ז) 'בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה' וְכֵיוָן שֶׁמֵּטִיב וּמְדַשֵּׁן אֶת הַנֵּרוֹת בַּבֹּקֶר עַל כָּרְחֵךְ שֶׁהִדְלִיקָם בָּעֶרֶב, וּכְשֵׁם שֶׁחִנּוּךְ הַמְּנוֹרָה בָּעֶרֶב כָּךְ חִנּוּךְ הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה'], וְלָכֵן אַף שֶׁלֹּא הִקְטִיר בַּשַּׁחַר יַקְטִיר בֵּין הָעַרְבַּיִם, כְּבִשְׁעַת חִנּוּכוֹ. **וְלֹא מְחַנְּכִים** אֶת **מִזְבַּח הָעוֹלָה, אֶלָּא בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר**, וְלָכֵן בְּמִזְבֵּחַ שֶׁלֹּא הִתְחַנֵּךְ לֹא יַקְרִיבוּ תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אֶלָּא אִם הִקְרִיבוּ תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְלֹא מְחַנְּכִים אֶת הַשֻּׁלְחָן** שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים **אֶלָּא** בְּסִדּוּר לֶחֶם הַפָּנִים **בְּשַׁבָּת**, כְּמִצְוָתוֹ, וְלֹא בְּיוֹם חֹל. **וְלֹא מְחַנְּכִים אֶת הַמְּנוֹרָה, אֶלָּא** בְּהַדְלָקַת **שִׁבְעָה נֵרוֹתֶיהָ בֵּין הָעַרְבַּיִם: מִשְׁנָה ה דִּין מִנְחַת חֲבִתִּין: חֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל** - מִנְחַת חֲבִתִּין [הַמְכֻנָּה כָּךְ לְפִי שֶׁנַּעֲשֵׂית בְּמַחֲבַת] שֶׁמְּבִיא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם, **לֹא הָיוּ בָּאוֹת חֲצָיִים** - לֹא הָיָה מֵבִיא מִבֵּיתוֹ חֲצִי עִשָּׂרוֹן בַּבֹּקֶר וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן בָּעֶרֶב, **אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ** לִשְׁנַיִם, **וּמַקְרִיב מֶחֱצָה בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו יג) 'עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד, מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב', וּ'מַחֲצִיתָהּ' מַשְׁמַע מֶחֱצָה מִתּוֹךְ שָׁלֵם (תו"ט). **וְכֹהֵן שֶׁהִקְרִיב מֶחֱצָה בַּשַּׁחֲרִית, וָמֵת, וּמִנּוּ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, לֹא יָבִיא** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הֶחָדָשׁ לְמִנְחַת הָעֶרֶב **חֲצִי עִשָּׂרוֹן מִבֵּיתוֹ**, וְאַף **לֹא יָבִיא** אֶת **חֲצִי עִשָּׂרוֹנוֹ שֶׁל** הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **הָרִאשׁוֹן** שֶׁנִּשְׁאַר מִמִּנְחָתוֹ, **אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם** מִבֵּיתוֹ **וְחוֹצֵהוּ, וּמַקְרִיב מֶחֱצָה, וּמֶחֱצָה** הַנּוֹתָר, **אָבַד** - מְנִיחִים אוֹתוֹ שֶׁיִּפָּסֵל בְּלִינָה וְנִשְׂרָף. **נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֲצָיִים קְרֵבִין**, הַמֶּחֱצָה שֶׁהִקְרִיב הָרִאשׁוֹן בַּשַּׁחַר וְהַמֶּחֱצָה שֶׁהִקְרִיב הַשֵּׁנִי בָּעֶרֶב, **וּשְׁנֵי הַחֲצָיִים** הַנּוֹתָרִים, **אוֹבְדִין**. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא **מִנּוּ כֹהֵן** גָּדוֹל אַחֵר, **מִשֶּׁל מִי הָיְתָה קְרֵבָה** מִנְחַת חֲבִתִּין, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשֶּׁל צִבּוּר**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'חָק עוֹלָם' וְדָרַשׁוּ: 'חָק' זֶה יִהְיֶה מִשֶּׁל 'עוֹלָם' כְּלוֹמַר מִשֶּׁל הַצִּבּוּר, מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֶּׁל יוֹרְשִׁים**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ [שֶׁמִּת] תַּחְתָּיו [-בִּמְקוֹמוֹ, אֶחָד] מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ'. וּבְאֶפֶן זֶה **שְׁלֵמָה הָיְתָה קְרֵבָה** - עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם בַּבֹּקֶר וְעִשָּׂרוֹן שָׁלֵם בָּעֶרֶב. לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק 'כְּלִיל תְּקֻטָּר', שֶׁבְּאֶפֶן זֶה מֻקְטֶרֶת כֻּלָּהּ יַחַד וְלֹא לַחֲצָאִים. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'יַעֲשֶׂה אֹתָהּ' וְלֹא חֲצָיָהּ:

פֶּרֶק ה חִמּוּץ הַמְּנָחוֹת, נְתִינַת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, וְדִינֵי תְּנוּפָה וְהַגָּשָׁה, וְאֵגֶב זֶה דִּינֵי תְּנוּפָה וּסְמִיכָה בְּקָרְבָּנוֹת נוֹסָפִים. וְכֵן דִּינֵי מִנְחַת מַחֲבַת, מַרְחֶשֶׁת וּמַאֲפֵה תַּנּוּר: **מִשְׁנָה א הַמְּנָחוֹת הַבָּאוֹת חָמֵץ וְאֵפֶו הַחֲמָצָתָן: כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מַצָּה** [שֶׁאֵינָהּ מֵחֲמֶצֶת], **חוּץ** מֵעֻשָּׂרֶת לַחְמֵי **חָמֵץ שֶׁבַּתּוֹדָה** [מִתּוֹךְ אַרְבָּעִים הַלְּחָמִים שֶׁמְּבִיא], **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הַבָּאִים בַּעֲצֶרֶת, **שֶׁהֵן בָּאוֹת חָמֵץ**, שֶׁנֶּאֱמַר בְּתוֹדָה (ויקרא ז יג) 'עַל חַלַּת לֶחֶם חָמֵץ', וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱמַר (שם כג יז) 'חָמֵץ תֵּאָפֶינָה'. וְאֵפֶו הַחֲמָצָתָן, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר שְׁאוֹר** - בָּצֵק מְחֻמָּץ מֵאֵד, **בּוֹדֶה** [-מוֹצִיא] **לָהֶן מִתּוֹכָן** - מִתּוֹךְ הַמְּנָחוֹת עַצְמָן, שֶׁמּוֹצִיא מִעֵט סֹלֶת וְלָשׁ אוֹתָהּ וְטוֹמְנָהּ בְּסֹלֶת עַד שֶׁתַּחְמִיץ, **וּמְחַמְּצָן** - וּמְחַמֵּץ עַל יְדֵי שְׁאוֹר זֶה אֶת שְׁאָר הַסֹּלֶת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף הִיא** - הַמַּנְחָה הַמֻּחְמֶצֶת בְּאֹפֶן זֶה **אֵינָהּ מִן הַמֻּבְחָר** שֶׁשְּׁאוֹר זֶה שֶׁעָתָה חִמְּצוֹ אֵינוֹ מַחְמִץ מַסְפִּיק כְּדֵי לְהַחְמִיץ אֶת הַמְּנָחָה כֻּלָּהּ. **אֶלָּא מֵבִיא אֶת הַשְּׁאוֹר** הַמַּחְמִץ זֶה זְמַן רַב בְּבֵיתוֹ, **וְנוֹתֵן** אוֹתוֹ **לְתוֹךְ הַמִּדָּה** שֶׁל עִשָּׂרוֹן, וּמוֹסִיף עַל גַּבָּיו סֹלֶת **וּמְמַלֵּא אֶת הַמִּדָּה**, וְנִמְצָא שֶׁבְּיָדוֹ מְנָחָה מַחְמֶצֶת בְּשִׁעוּר עִשָּׂרוֹן. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **אַף הִיא** - מְנָחָה הַמֻּחְמֶצֶת בְּאֹפֶן זֶה **הָיְתָה חֲסֵרָה אוֹ יְתֵרָה** מִשִּׁעוּר עִשָּׂרוֹן, כִּי לִישַׁת הַסֹּלֶת עִם

המבוארות

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק ה

אָמַר שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס, לֹא כִּי, אֶלָּא הַכְּבָשִׂים מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים, שֶׁכֵּן מָצִינוּ, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, קָרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם, אַף כָּאן יִקְרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֶן נַנָּס, אֲבָל אֵין הַטַּעַם כִּדְבָרָיו, שֶׁכָּל הָאָמוּר בְּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים קָרֵב בַּמִּדְבָּר, וְכָל הָאָמוּר בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים לֹא קָרֵב בַּמִּדְבָּר, מִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ קָרְבוּ אִלּוּ וְאִלּוּ. וּמִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר שֶׁיִּקְרְבוּ הַכְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם, מִפְּנֵי שֶׁהַכְּבָשִׂים מַתִּירִין אֶת עַצְמָן בְּלֹא לֶחֶם, לֶחֶם בְּלֹא כְּבָשִׂים אֵין לִי מִי יַתִּירֶנּוּ:

ד הַתְּמִידִין אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַמּוּסָפִים, וְלֹא הַמּוּסָפִים מְעַכְּבִין אֶת הַתְּמִידִין, וְלֹא הִקְרִיבוּ כֶּבֶשׂ בַּבֹּקֶר, יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהָיוּ אֲנוּסִין אוֹ שׁוֹגְגִין. אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִין וְלֹא הִקְרִיבוּ כֶּבֶשׂ בַּבֹּקֶר, לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר, יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכֻלָּהּ הָיְתָה קְרֵבָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. שֶׁאֵין מְחַנְּכִין אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב אֶלָּא בִּקְטֹרֶת הַסַּמִּים (שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם), וְלֹא מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה אֶלָּא בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְלֹא אֶת הַשֻּׁלְחָן אֶלָּא בְּשַׁבָּת הַפָּנִים בְּשַׁבָּת, וְלֹא אֶת הַמְּנוֹרָה אֶלָּא בְּשִׁבְעָה נֵרוֹתֶיהָ בֵּין הָעַרְבַּיִם: ה חֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל לֹא הָיוּ בָּאוֹת חֲצָיִים, אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ, וּמַקְרִיב מֶחֱצָה בַּבֹּקֶר, וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְכֹהֵן שֶׁהִקְרִיב מֶחֱצָה בַּשַּׁחֲרִית וָמֵת וּמִנּוּ כֹהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, לֹא יָבִיא מֵחֲצִי עִשָּׂרוֹנוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן, אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ, וּמַקְרִיב מֶחֱצָה, וּמֶחֱצָה אָבֵד. נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֲצָיִים קְרֵבִין, וּשְׁנֵי חֲצָיִים אוֹבְדִין. לֹא מִנּוּ כֹהֵן אַחֵר, מִשֶּׁל מִי הָיְתָה קְרֵבָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִשֶּׁל צִבּוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁל יוֹרְשִׁים. וּשְׁלֵמָה הָיְתָה קְרֵבָה:

פרק ה א כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מַצָּה, חוּץ מֵחֲמֵץ שַׁבַּתּוֹדָה וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁהֵן בָּאוֹת חָמֵץ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, שְׂאוֹר בּוֹדֶה לָהֶן מִתּוֹכָן וּמְחַמְּצָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הִיא אֵינָהּ מִן הַמֻּבְחָר, אֶלָּא מֵבִיא אֶת הַשְּׂאוֹר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמִּדָּה, וּמְמַלֵּא אֶת הַמִּדָּה. אָמְרוּ לוֹ, אַף הִיא הָיְתָה חֲסֵרָה אוֹ יְתֵרָה:

משניות

מְעַט מַיִם גּוֹרֶמֶת לַקֶּמַח לְהִצְטַמֵּק, וּכְשֶׁמְּמַלֵּא אֶת הַמִּדָּה בְּקֶמַח יֵשׁ בָּהּ יוֹתֵר מֵעִשָּׂרוֹן סֹלֶת. וְכֵן לְהֶפֶךְ, לִישָׁתָהּ עִם הַרְבֵּה מַיִם גּוֹרֶמֶת לַקֶּמַח לְהִתְנַפֵּחַ, וּבָאֶמֶת יֵשׁ בַּמִּדָּה פָּחוֹת מֵעִשָּׂרוֹן סֹלֶת: **מִשְׁנָה ב אִסּוּר חָמוּץ הַמִּנְחָה:** כָּל **הַמְּנָחוֹת נִלּוֹשׁוֹת** בְּמַיִם **פּוֹשְׁרִין**, וּמֵאַחַר וּמַיִם פּוֹשְׁרִים מַחְמִיצִים לָכֵן **מְשַׁמְּרָן שֶׁלֹּא יַחְמִיצוּ. וְאִם הֶחְמִיצוּ**, וַאֲפִלּוּ רַק **שְׁיָרֶיהָ** לְאַחַר הַקְּמִיצָה, **עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה.** קֹדֶם הַקְּמִיצָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ב יא) **'כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַה' לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ'**, וְאַחַר הַקְּמִיצָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו י) 'לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם', וְדָרְשׁוּ: שֶׁאֲפִלּוּ הַשִּׁירַיִם שֶׁהֵם חֵלֶק הַכֹּהֲנִים, לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ. וּמֵאַחַר שֶׁהָאֲפִיָּה הָיְתָה בִּכְלַל 'לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ', לֹא יָצְאָה וְנִכְתְּבָה בְּפֵרוּשׁ אֶלָּא לְלַמֵּדֵנוּ שֶׁכָּל דָּבָר הַדּוֹמֶה לָהּ, שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה הַנַּעֲשֶׂה בָּעִסָּה, חַיָּבִים עָלָיו מַלְקוּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְלָכֵן **חַיָּבִים עַל לִישָׁתָהּ** - עֵרוּב הַקֶּמַח וְהַמַּיִם, **וְעַל עֲרִיכָתָהּ** - קִטּוּף הָעִסָּה וְהַחְלָקָתָהּ בְּמַיִם לְצוּרַת לֶחֶם [וְאַף שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה כָּל כָּךְ כְּמַעֲשֶׂה], **וְעַל אֲפִיָּתָהּ**, עַל כָּל מַעֲשֶׂה בִּפְנֵי עַצְמוֹ: **מִשְׁנָה ג נְתִינַת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה:** יֵשׁ מִנְחוֹת הַטְּעוּנוֹת **שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה**, יֵשׁ הַטְּעוּנוֹת **לְבוֹנָה וְלֹא שֶׁמֶן**, וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן טְעוּנוֹת **לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. וְאֵלּוּ הַטְּעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, מִנְחַת הַסֹּלֶת** - אָדָם שֶׁהִתְנַדֵּב מִנְחָה סְתָם, מֵבִיא עִשָּׂרוֹן סֹלֶת וְשֶׁמֶן וּבוֹלְלָם וְקוֹמֵץ מֵהֶם בְּלִי אֲפִיָּה וְצָרִיךְ לִתֵּן עָלֶיהָ לְבוֹנָה. **וְהַמִּנְחָה הַנַּעֲשֵׂית בְּמַחֲבַת וְהַמִּנְחָה הַנַּעֲשֵׂית בְּמַרְחֶשֶׁת** [שֶׁעִנְיָנָן יִתְבָּאֵר לְהַלָּן (מ"ח)], **וְהַחַלּוֹת וְהָרְקִיקִין** - וּמִנְחַת מַאֲפֵה תַּנּוּר, שֶׁיְּכוֹל לְהָבִיאָהּ כְּחַלּוֹת בְּלוּלוֹת בַּשֶּׁמֶן אוֹ כִּרְקִיקִין מְשׁוּחִים בַּשֶּׁמֶן. **וּמִנְחַת כֹּהֲנִים** - כֹּהֵן שֶׁהִתְנַדֵּב אַחַת מֵחֲמֵשׁ הַמְּנָחוֹת הַלָּלוּ, **וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ** - מִנְחַת חֲבִתִּין, **וּמִנְחַת גּוֹיִם** - גּוֹי שֶׁהִתְנַדֵּב מִנְחָה, **וּמִנְחַת נָשִׁים** - אִשָּׁה שֶׁהִתְנַדְּבָה מִנְחָה, **וּמִנְחַת הָעֹמֶר** הַקְּרֵבָה בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן. אֲבָל **מִנְחַת נְסָכִין** הַבָּאָה עִם קָרְבַּן בְּהֵמָה **טְעוּנָה שֶׁמֶן וְאֵין טְעוּנָה לְבוֹנָה**, שֶׁלֹּא נִזְכַּר בָּהּ אֶלָּא שֶׁמֶן. **וְלֶחֶם הַפָּנִים טָעוּן לְבוֹנָה וְאֵין טָעוּן שֶׁמֶן,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד ז) 'וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה' וְלֹא כָּתוּב שָׁם שֶׁמֶן. **שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וּמִנְחַת חוֹטֵא** - קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד בְּדַל שֶׁבַּדְּלִים שֶׁמְּבִיא מִנְחָה, **וּמִנְחַת קְנָאוֹת** שֶׁל סוֹטָה, אֵין טְעוּנִין **לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה** [בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם לֹא הֻזְכְּרוּ שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, וּבְמִנְחַת חוֹטֵא וּקְנָאוֹת נֶאֱמַר (שם ה יא) 'לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה']: **מִשְׁנָה ד נְתִינַת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה בְּמִנְחַת חוֹטֵא וּקְנָאוֹת:** וְאִם עָבַר וְנָתַן שֶׁמֶן אוֹ לְבוֹנָה בְּמִנְחַת חוֹטֵא אוֹ קְנָאוֹת, **חַיָּב** מַלְקוּת **עַל הַשֶּׁמֶן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל הַלְּבוֹנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ.** וְאִם **נָתַן עָלֶיהָ** [-עַל מִנְחַת חוֹטֵא אוֹ קְנָאוֹת] **שֶׁמֶן, פְּסָלָהּ** וְאֵין לָהּ תַּקָּנָה, אֲבָל אִם נָתַן עָלֶיהָ **לְבוֹנָה**, יִלְקֶטֶנָּה וְהִיא כְּשֵׁרָה. **נָתַן שֶׁמֶן עַל שְׁיָרֶיהָ** לְאַחַר הַקְּמִיצָה, **אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. נָתַן כְּלִי** עִם שֶׁמֶן **עַל גַּבֵּי** הַכְּלִי שֶׁבְּתוֹכוֹ הַמִּנְחָה **לֹא פְסָלָהּ,** שֶׁלֹּא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא לָתֵת שֶׁמֶן לְתוֹכָהּ: **מִשְׁנָה ה תְּנוּפָה וְהַגָּשָׁה:** יֵשׁ מִנְחוֹת הַטְּעוּנוֹת **הַגָּשָׁה** לְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב ח) 'וְהֵבֵאתָ אֶת הַמִּנְחָה וְגוֹ' וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ' **וְאֵינָן טְעוּנוֹת תְּנוּפָה** עַל יְדֵי הַכֹּהֵן וְהַבְּעָלִים, וְיֵשׁ הַטְּעוּנוֹת **תְּנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה,** וְיֵשׁ הַטְּעוּנוֹת **הַגָּשָׁה וּתְנוּפָה,** וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן טְעוּנוֹת **לֹא תְּנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה. אֵלּוּ טְעוּנוֹת הַגָּשָׁה וְאֵינָן טְעוּנוֹת תְּנוּפָה, מִנְחַת הַסֹּלֶת וְהַמַּחֲבַת וְהַמִּרְחֶשֶׁת וְהַחַלּוֹת וְהָרְקִיקִין,**

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק ה

ב כָּל הַמְּנָחוֹת נִלּוֹשׁוֹת בְּפוֹשְׁרִין, וּמְשַׁמְּרָן שֶׁלֹּא יַחְמִיצוּ. וְאִם הֶחֱמִיצוּ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב יא) 'כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַה' לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ'. וְחַיָּבִים עַל לִישָׁתָהּ, וְעַל עֲרִיכָתָהּ, וְעַל אֲפִיָּתָהּ: **ג** יֵשׁ טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה, לְבוֹנָה וְלֹא שֶׁמֶן, לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה. וְאֵלּוּ טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה. מִנְחַת הַסֹּלֶת, וְהַמַּחֲבַת, וְהַמִּרְחֶשֶׁת, וְהַחַלּוֹת, וְהָרְקִיקִין, מִנְחַת כֹּהֲנִים, מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, מִנְחַת גּוֹיִם, מִנְחַת נָשִׁים, וּמִנְחַת הָעֹמֶר. מִנְחַת נְסָכִין טְעוּנָה שֶׁמֶן, וְאֵין טְעוּנָה לְבוֹנָה. לֶחֶם הַפָּנִים טָעוּן לְבוֹנָה, וְאֵין טָעוּן שֶׁמֶן. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, מִנְחַת חוֹטֵא, מִנְחַת קְנָאוֹת, לֹא שֶׁמֶן וְלֹא לְבוֹנָה: **ד** וְחַיָּב עַל הַשֶּׁמֶן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל הַלְּבוֹנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. נָתַן עָלֶיהָ שֶׁמֶן, פְּסָלָהּ. לְבוֹנָה, יִלְקְטֶנָּה. נָתַן שֶׁמֶן עַל שְׁיָרֶיהָ, אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. נָתַן כְּלִי עַל גַּבֵּי כְּלִי, לֹא פְסָלָהּ: **ה** יֵשׁ טְעוּנוֹת הַגָּשָׁה וְאֵינָן טְעוּנוֹת תְּנוּפָה, תְּנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה, הַגָּשָׁה וּתְנוּפָה, לֹא תְנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה. אֵלּוּ טְעוּנוֹת הַגָּשָׁה וְאֵינָן טְעוּנוֹת תְּנוּפָה. מִנְחַת הַסֹּלֶת, וְהַמַּחֲבַת, וְהַמִּרְחֶשֶׁת, וְהַחַלּוֹת, וְהָרְקִיקִין, מִנְחַת כֹּהֲנִים, מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, מִנְחַת גּוֹיִם, מִנְחַת נָשִׁים, מִנְחַת חוֹטֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ אֵין בָּהֶן הַגָּשָׁה מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶן קְמִיצָה אֶלָּא נִקְטָרוֹת כָּלִיל עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְכָל שֶׁאֵין בָּהֶן קְמִיצָה לְהַתִּיר הַשִּׁירַיִם לַכֹּהֲנִים אֵין בָּהֶן הַגָּשָׁה: **ו** אֵלּוּ טְעוּנִין תְּנוּפָה וְאֵין טְעוּנִין הַגָּשָׁה, לג שֶׁמֶן שֶׁל מִצְרָע וַאֲשָׁמוֹ שֶׁמֵּבִיא בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד יב) 'וְהֵנִיף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי ה" וְלִדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הַסּוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם תְּנוּפָה, וְאֵמּוּרֵי שַׁלְמֵי יָחִיד, וְחָזֶה וְשׁוֹק שָׁלָהֶן [-שֶׁל שַׁלְמֵי יָחִיד], שֶׁנֶּאֱמַר (שם י טו) 'שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְחָזֵה הַתְּנוּפָה עַל אִשֵּׁי הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לְהָנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי ה". אֶחָד שַׁלְמֵי אֲנָשִׁים וְאֶחָד שַׁלְמֵי נָשִׁים קָרְבָּנָם טָעוּן תְּנוּפָה, אֲבָל נַעֲשֵׂית בְּיִשְׂרָאֵל דָּוְקָא אֲבָל לֹא בַּאֲחֵרִים - לֹא בִּידֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אוֹ נָשִׁים, וְאֶת קָרְבָּנָם מֵניף רַק הַכֹּהֵן [וְלֹא כְּשַׁלְמֵי זִכְרֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהַבְּעָלִים מֵניף עִם הַכֹּהֵן]. **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּשְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת** הַבָּאִים עִם הַלֶּחֶם, אַף הֵם טְעוּנִים תְּנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כג כ) 'וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים'. **כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, נוֹתֵן** אֶת **שְׁתֵּי הַלֶּחֶם עַל גַּבֵּי** [-בְּסָמוּךְ] **לִשְׁנֵי הַכְּבָשִׂים** לִפְנֵי שְׁחִיטָתָן, **וּמֵנִיחַ שְׁתֵּי יָדָיו מִלְמַטָּן, וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא** לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, **וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד**, וְזֶה סֵדֶר כָּל הַתְּנוּפוֹת, **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּפָרָשַׁת הַמְּלוּאִים (שמות כט כז) **'אֲשֶׁר הוּנַף'** [-מוֹלִיךְ וּמֵבִיא] **'וַאֲשֶׁר הוּרַם'** [-מַעֲלֶה וּמוֹרִיד], וְכָל הַתְּנוּפוֹת נִלְמַד סִדְרָן מִתְּנוּפָה זוֹ. **תְּנוּפָה הָיְתָה נַעֲשֵׂית** אֶבְּלוּ **בַּמִּזְרָח** הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא רַק בְּמַעֲרָבוֹ הַקָּרוֹב יוֹתֵר לַהֵיכָל, וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא יד יב) 'לִפְנֵי ה", **וְהַגָּשָׁה** הָיְתָה נַעֲשֵׂית **בְּמַעֲרָב** הַמִּזְבֵּחַ. **וּבְמִנְחוֹת** הַטְּעוּנוֹת תְּנוּפָה וְהַגָּשָׁה, **תְּנוּפוֹת קוֹדְמוֹת לְהַגָּשׁוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִנְחַת קְנָאוֹת (במדבר ה כה) 'וְהֵנִיף אֶת הַמִּנְחָה לִפְנֵי ה" וְאַחַר כָּךְ 'וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ'. **מִנְחַת הָעֹמֶר וּמִנְחַת קְנָאוֹת טְעוּנוֹת תְּנוּפָה וְהַגָּשָׁה. לֶחֶם הַפָּנִים וּמִנְחַת נְסָכִים** אֵינָן טְעוּנוֹת **לֹא תְנוּפָה וְלֹא הַגָּשָׁה:** **מִשְׁנָה ז סְמִיכָה וּתְנוּפָה:** **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** יֵשׁ **שְׁלֹשָׁה מִינִים** שֶׁל קָרְבָּנוֹת שֶׁטְּעוּנִים בֵּין שִׁלְשְׁתָּן **שְׁלֹשׁ מִצְוֹת** דְּהַיְינוּ סְמִיכָה, תְּנוּפָה בַּחַיִּים, וּתְנוּפָה לְאַחַר שְׁחִיטָה, **שְׁתַּיִם** מֵהַמִּצְוֹת נוֹהֲגוֹת **בְּכָל אַחַת וְאַחַת** מֵהֶן, וְהַמִּצְוָה **הַשְּׁלִישִׁית אֵין בָּהֶן** - אֵין בְּאַף אֶחָד מֵהַקָּרְבָּנוֹת אֶת כָּל שְׁלֹשׁ הַמִּצְוֹת. **וְאֵלּוּ הֵן** הַקָּרְבָּנוֹת, **זִבְחֵי שַׁלְמֵי יָחִיד** - שְׁלָמִים שֶׁמְּבִיא יָחִיד **וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר** - שְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת, **וְאָשָׁם** שֶׁמְּבִיא הַמְּצֹרָע בְּטָהֳרָתוֹ. **זִבְחֵי שַׁלְמֵי יָחִיד טְעוּנִים סְמִיכָה חַיִּים** - שֶׁבַּעַל הַקָּרְבָּן סוֹמֵךְ אֶת יָדָיו עַל רֹאשׁ הַקָּרְבָּן קֹדֶם שְׁחִיטָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ג ב) 'וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וּשְׁחָטוֹ' וְגוֹ', **וּתְנוּפָה שְׁחוּטִים** - לְאַחַר הַשְּׁחִיטָה, בְּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק כַּכָּתוּב (שם ז ל) 'לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי ה", **וְאֵין בָּהֶם תְּנוּפָה מֵחַיִּים. זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר טְעוּנִים תְּנוּפָה חַיִּים וּשְׁחוּטִים** - בֵּין מֵחַיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כג כ) 'וְהֵנִיף אֹתָם', וּבֵין לְאַחַר שְׁנִּשְׁחֲטוּ בִּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק כְּדִין שַׁלְמֵי יָחִיד, **וְאֵין בָּהֶן סְמִיכָה,** שֶׁהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאֵין סְמִיכָה בְּקָרְבְּנוֹת צִבּוּר [לְמַעֵט בְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ וּבְפַר הָעֻלַּם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר]. **וְאֵשֶׁם מְצֹרָע טָעוּן סְמִיכָה** כְּכָל שְׁאָר קָרְבְּנוֹת יָחִיד, **וּתְנוּפָה כְּשֶׁהוּא חַי,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם יד יב) 'וְהֵנִיף אֹתָם תְּנוּפָה', **וְאֵין בּוֹ תְּנוּפָה שָׁחוּט,** שֶׁנֶּאֱמַר בִּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק בִּשְׁלָמִים (שם ז ל) 'אֵת הֶחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ', אוֹתוֹ וְלֹא אֵשֶׁם מְצֹרָע:

מִשְׁנָה ח מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת וּמִנְחַת מַחֲבַת: הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא מִנְחָה הַנַּעֲשֵׂית **בַּמַּחֲבַת, לֹא יָבִיא בַּמַּרְחֶשֶׁת**, וְהָאוֹמֵר שָׁיָּבִיא מִנְחָה הַנַּעֲשֵׂית **בַּמַּרְחֶשֶׁת, לֹא יָבִיא בַּמַּחֲבַת**, כֵּיוָן שֶׁהֵם שְׁנֵי מִינֵי מִנְחוֹת. **וּמַה הַחִלּוּק בֵּין מַחֲבַת לְמַרְחֶשֶׁת, אֶלָּא שֶׁהַמַּרְחֶשֶׁת יֶשׁ לָהּ כִּסּוּי וְהַמַּחֲבַת אֵין לָהּ כִּסּוּי, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַמַּרְחֶשֶׁת עֲמֻקָּה**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז ט) 'וְכָל נַעֲשָׂה בַּמַּרְחֶשֶׁת', וּמַשְׁמַע בְּתוֹכָהּ דְּהַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ לָהּ תּוֹךְ וְעוֹמֶק, וּמִתּוֹךְ עֲמֻקָּה **מַעֲשֶׂיהָ רוֹחֲשִׁים** - הַשָּׁמֶן שָׁבָּהּ רַב וְנָע וָנָד בְּתוֹכָהּ, **וּמַחֲבַת צָפָה** - אֵינָהּ עֲמֻקָּה וְשׁוּלֶיהָ נִרְאִים כִּצְפָּפִים אֶל שִׁפָּתָהּ, וּמֵאַחַר וְאֵין לָהּ עוֹמֶק **מַעֲשֶׂיהָ קְשׁוּשִׁים** - עִסָּתָהּ עָבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשָּׁפֵךְ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲבַת: **מִשְׁנָה ט מִנְחַת מַאֲפֵה תַנּוּר:** הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי** לְהָבִיא מִנְחָה הַנַּעֲשֵׂית **בַּתַּנּוּר, לֹא יָבִיא מַאֲפֵה** שֶׁנַּאֲפָה **בְּכוֹפָח** - תַּנּוּר מְרֻבָּע שֶׁמַּנִּיחִים עַל גַּבָּיו קְדֵרָה אַחַת וְאֶפְשָׁר לְהַסִּיקוֹ וְלֶאֱפוֹת בְּתוֹכוֹ עִסָּה, וְלֹא **מַאֲפֵה** הַנַּאֲפֶה עַל יְדֵי הַנָּחְתוֹ עַל **רְעָפִים** שֶׁל חֶרֶס שֶׁחִמְּמוּ אוֹתָם בְּכִבְשָׁן, וְלֹא **מַאֲפֵה** שֶׁנַּאֲפָה בְּ**יוֹרוֹת** שֶׁל **הָעַרְבִיִּים** - גּוּמָא בַּקַּרְקַע שֶׁטָּחִים אוֹתָהּ בְּטִיט וּמַסִּיקִין אֵשׁ בְּתוֹכָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה, יָבִיא מַאֲפֵה** הַנַּעֲשָׂה **בְּכוֹפָח**, שֶׁאַף כּוֹפָח מִין תַּנּוּר הוּא. הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא מִנְחַת מַאֲפֶה**, הַבָּאָה כַּעֲשָׂרָה לְחָמִים, **לֹא יָבִיא מֻחֱצָה חַלּוֹת וּמֻחֱצָה רְקִיקִין**, אֶלָּא יָבִיא אֶת כֻּלָּם חַלּוֹת אוֹ רְקִיקִין. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר** לְהָבִיא מֻחֱצָה חַלּוֹת וּמֻחֱצָה רְקִיקִין, **מִפְּנֵי שֶׁמִּנְחַת מַאֲפֶה תַּנּוּר הוּא קָרְבָּן** אֶחָד שֶׁנִּכְתְּבוּ בּוֹ חַלּוֹת וּרְקִיקִים, וְלָכֵן יָכוֹל לְהָבִיא מֻחֱצָה מִזֶּה וּמֻחֱצָה מִזֶּה:

פֶּרֶק ו אֵפֶן עֲשִׂיַּת הַמְּנָחוֹת וְדִין קְמִיצָתָן וְהַקְטָרָתָן: **מִשְׁנָה א הַמְּנָחוֹת הַנִּקְמָצוֹת וְדִין הַשְּׁיָרִים:** אֵלּוּ **מְנָחוֹת נִקְמָצוֹת** בִּידֵי הַכֹּהֵן, וְהַקֹּמֶץ מֻקְטָר **וּשְׁיָרֵיהֶן** - הַנּוֹתָר מֵהֶן לְאַחַר הַקְמִיצָה נֶאֱכָלִים **לַכֹּהֲנִים, מִנְחַת סֹלֶת** נִקְמֶצֶת בְּעוֹדָהּ סֹלֶת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ קְמִיצָה (ויקרא ב ב), **וְהַמִּנְחָה** הַנַּעֲשֵׂית **בְּמַרְחֶשֶׁת, וְהַחַלּוֹת וְהָרְקִיקִין** שֶׁל מִנְחַת מַאֲפֵה תַּנּוּר, שֶׁאַחַר אֲפִיָּתָן פּוֹתְתָן וְקוֹמְצָן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (שם פסוק ט) 'אַזְכָּרָה' שֶׁהִיא הַקֹּמֶץ, שֶׁכָּל אֵלּוּ הֵם מִינֵי מִנְחַת נְדָבָה, וְכֵן **מִנְחַת** נְדָבָה שֶׁהִתְנַדְּבוּ **גּוֹיִם** וּ**מִנְחַת** נְדָבָה שֶׁהִתְנַדְּבוּ **נָשִׁים**, וּ**מִנְחַת הָעֹמֶר** שֶׁקְּרֵבָה בְּט"ז נִיסָן וְנֶאֱמַר בָּהּ (שם פסוק טז) 'אַזְכָּרָה', **וּמִנְחַת חוֹטֵא** שֶׁמַּקְרִיב דַּל שֶׁבַּדַּלִּים הַחַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד **וּמִנְחַת קְנָאוֹת** - מִנְחַת סוֹטָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (שם ה יב, במדבר ה כו) 'קְמִיצָה'. אֲבָל מִנְחַת נְדָבָה אוֹ מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁשְּׁעוֹלָה כָּלִיל (ויקרא ו טז) 'וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל' וְאֵין שְׁיָרֶיהָ נֶאֱכָלִים, לָכֵן אֵינָהּ נִקְמֶצֶת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֲנִים נִקְמֶצֶת** אַף שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת, **וְהַקֹּמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ** - בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְהַשִּׁירַיִם קְרֵבִין לְעַצְמָן** - בִּפְנֵי עַצְמָן: **מִשְׁנָה ב חֵלֶק הַמִּזְבֵּחַ וְהַכֹּהֲנִים בַּמְּנָחוֹת: מִנְחַת כֹּהֲנִים** - מִנְחָה שֶׁמַּבִּיא כֹּהֵן, **וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ** - וּמִנְחַת חֲבִתֵּי שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, **וּמִנְחַת נְסָכִים** הַבָּאָה עִם הַקָּרְבָּן, עוֹלוֹת כָּלִיל **לַמִּזְבֵּחַ, וְאֵין בָּהֶם לַכֹּהֲנִים. וּבָזֶה יָפֶה כֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ מִכֹּחַ הַכֹּהֲנִים.** שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים, לַכֹּהֲנִים, **וְאֵין בָּהֶם לַמִּזְבֵּחַ. וּבָזֶה יָפֶה כֹּחַ הַכֹּהֲנִים מִכֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ: ג כָּל הַמְּנָחוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בִּכְלִי טְעוּנוֹת שְׁלֹשׁ מַתָּנוֹת שֶׁמֶן, יְצִיקָה וּבְלִילָה וּמַתַּן שֶׁמֶן בְּכְלִי קֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָן. וְהַחַלּוֹת בּוֹלְלָן, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, סֹלֶת. הַחַלּוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָה, וְהָרְקִיקִים מְשׁוּחִין.** כֵּיצַד מוֹשְׁחָן, כְּמִין כִּי. **וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן** נֶאֱכָל **לַכֹּהֲנִים: ד כָּל הַמְּנָחוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בִּכְלִי טְעוּנוֹת פִּתִּיתָה. מִנְחַת יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֵל אֶחָד לִשְׁנַיִם, וּמַבְדִּיל לְאַרְבָּעָה, וְאֵינוֹ מַבְדִּיל. מִנְחַת כֹּהֵן, כּוֹפֵל אֶחָד לִשְׁנַיִם, וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וְאֵינוֹ מַבְדִּיל. מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, לֹא הָיָה מְכַפְּלָהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ אֵין בָּהֶם פִּתִּיתָה. וְכֹל שֶׁאֵין בָּהֶם קְמִיצָה, אֵין בָּהֶן פִּתִּיתָה. וְכֻלָּן כְּזֵיתִים: ה כָּל הַמְּנָחוֹת טְעוּנוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁיפָה וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּעִיטָה. וְהַשִּׁיפָה וְהַבְּעִיטָה בַּחֲטִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף בַּבָּצֵק. כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר, חוּץ מִלֶּחֶם הַפָּנִים וַחֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁהֵם בָּאוֹת שְׁתִּים עֶשְׂרֵה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כֻּלָּן בָּאוֹת שְׁתִּים עֶשְׂרֵה, חוּץ מֵחַלּוֹת תּוֹדָה וְהַנְּזִירוּת, שֶׁהֵן בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר: ו הָעֹמֶר הָיָה בָּא עִשָּׂרוֹן** מִחַלּוֹת הַבָּאוֹת עִם קָרְבַּן **תּוֹדָה**, **וְהַנְּזִירוּת** - וְהַחַלּוֹת הַבָּאוֹת עִם שְׁלָמֵי נָזִיר, **שֶׁהֵן בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר** חַלּוֹת, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בַּפֶּרֶק הַבָּא: **מִשְׁנָה ו כַּמּוּת הַהִתְבּוֹאָה הַנִּבְרֶרֶת לְהוֹצָאַת סֹלֶת נִקְיָּה לְמִנְחָה:** מִנְחַת הָעֹמֶר הָיָה בָּא מֵעִשָּׂרוֹן אֶחָד נָקִי

מִשְׁנָה ג אֹפֶן עֲשִׂיַּת הַמְּנָחוֹת: כָּל הַמְּנָחוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בַּכְּלִי, כְּגוֹן, מִנְחַת מַחֲבַת וּמַרְחֶשֶׁת, **טְעוּנוֹת שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת שֶׁמֶן**, וְאֵלּוּ הֵן: **יְצִיקָה** - אַחַר הַפִּתִּיתָה, **וּבְלִילָה** - אַחַר נְתִינַת הַסֹּלֶת בַּכְּלִי נוֹתֵן עָלֶיהָ שֶׁמֶן וּבוֹלְלָהּ, **וּמַתַּן שֶׁמֶן בְּכְלִי קֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָן** - קֹדֶם הַנָּחַת הַסֹּלֶת בַּכְּלִי. שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִנְחַת מַרְחֶשֶׁת (ויקרא ב ז) 'סֹלֶת תֵּעָשֶׂה', דְּהַיְינוּ תִּתְּנֶנּוּ שֶׁיִּהְיֶה שֶׁמֶן בַּכְּלִי קֹדֶם נְתִינַת הַסֹּלֶת, וּבְמִנְחַת מַחֲבַת מֻזְכֶּרֶת בְּלֵילָה וְיִצִיקָה (שם פסוקים ה-ו), וּלְמַדִּים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'קָרְבָּנְךָ' - 'קָרְבָּנְךָ' לְהַצְרִיךְ בְּכָל הַמְּנָחוֹת מַתָּנוֹת אֵלּוּ [מִלְּבַד בְּמִנְחַת מַאֲפֵה תַּנּוּר שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה יְצִיקָה]. וּמִנְחַת מַאֲפֵה תַּנּוּר הַבָּאָה כְּחַלּוֹת אוֹ כִּרְקִיקִין, **הַחַלּוֹת בּוֹלְלָן** אַחַר הָאֲפִיָּה וְנוֹתֵן עֲלֵיהֶן שֶׁמֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'סֹלֶת חַלּוֹת מְצֻתֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן', הֲרֵי שֶׁהַחַלּוֹת יִהְיוּ בְּלוּלוֹת, **דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** בְּעוֹדָן **סֹלֶת** בּוֹלְלָן קֹדֶם הָאֲפִיָּה, שֶׁיִּהְיוּ בְּלוּלוֹת בְּעוֹדָן סֹלֶת. **הַחַלּוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָה, וְהָרְקִיקִים מְשׁוּחִין** בְּשֶׁמֶן לְאַחַר אֲפִיָּתָם, שֶׁנֶּאֱמַר 'חַלּוֹת מְצֻת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן' [וְלֹא רְקִיקִים], 'וּרְקִיקֵי מְצוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן' [וְלֹא חַלּוֹת]. **וְכֵיצַד מוֹשְׁחָן, כְּמִין כִּי** - כ' בִּכְתָב יָוָנִי, שֶׁצּוּרָתָהּ U. **וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן** שֶׁנּוֹתֵר בַּכְּלִי נֶאֱכָל **לַכֹּהֲנִים: מִשְׁנָה ד דִּין הַפִּתִּיתָה: כָּל הַמְּנָחוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בִּכְלִי,** לְמַעֵט שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים, **טְעוּנוֹת פִּתִּיתָה** - פֵּרוּר הַמְּנָחוֹת לְאַחַר אֲפִיָּתָן לְפִתִּיתִים בְּגֹדֶל כְּזַיִת. **מִנְחַת יִשְׂרָאֵל** - מִנְחָה שֶׁמַּבִּיא יִשְׂרָאֵל [שֶׁצָּרִיךְ לְקַיֵּם בָּהּ קְמִיצָה], **כּוֹפֵל** - מְקַפֵּל כָּל פָּתִית שֶׁבָּהּ **אֶחָד לִשְׁנַיִם,** וְחוֹזֵר וּמְקַפֵּל פַּעַם נוֹסֶפֶת **שְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וּמַבְדִּיל** - מַפְרִיד וּמְחַלֵּק אוֹתָם זֶה מִזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב ו) 'פָּתוֹת אֹתָהּ פִּתִּים' וּ'פָתוֹת' הֵיינוּ לִשְׁנַיִם וּ'פִּתִּים' מְרֻבֶּה עוֹד שְׁנַיִם [אַךְ לֹא יֵעָשֶׂה פֵּרוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'אֹתָהּ פִּתִּים' וְלֹא אֶת פִּתִּיתֶיהָ לְפִתִּיתִים]. **מִנְחַת כֹּהֲנִים** - מִנְחָה שֶׁמַּבִּיא כֹּהֵן [שֶׁעוֹלָה כָּלִיל לַמִּזְבֵּחַ וְאֵינָהּ נִקְמֶצֶת], **כּוֹפֵל אֶחָד לִשְׁנַיִם, וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וְאֵינוֹ מַבְדִּיל** - וְאֵינוֹ מַפְרִיד אֶת הַחֲלָקִים, שֶׁאֵין בָּהּ דִּין קְמִיצָה אֶלָּא רַק דִּין פִּתִּיתָה. **מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ** - מִנְחַת חֲבִתִּין, **לֹא הָיָה מְכַפְּלָהּ** לְאַרְבָּעָה אֶלָּא לִשְׁנַיִם, שֶׁלֹּא נִזְכַּר בָּהּ 'פָּתוֹת' אֶלָּא רַק 'מִנְחַת פִּתִּים' (שם ו יד). **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, אֵין בָּהֶם פִּתִּיתָה** כְּלָל, **מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם קְמִיצָה, וְכָל שֶׁאֵין בָּהֶם קְמִיצָה אֵין בָּהֶם פִּתִּיתָה,** שֶׁאֵינָהּ נַעֲשֵׂית אֶלָּא לְצֹרֶךְ הַקְּמִיצָה. וְאַף לְדַעַת חֲכָמִים כֻּלָּן **כְּזֵיתִים** - פּוֹתֵת תְּחִלָּה אֶת הַמְּנָחָה לִפְתִיתִים בְּגֹדֶל כְּזַיִת, וְאוֹתָם כּוֹפֵל בְּכָל מְנָחָה לְפִי דִּינָהּ: **מִשְׁנָה ה דִּין שִׁיפָה וּבְעִיטָה: כָּל הַמְּנָחוֹת טְעוּנוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁיפָה** - שִׁפְשׁוּף גַּרְעִינֵי הַחִטָּה בְּיָדוֹ עַל הַכְּלִי, **וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּעִיטָה** - הַכָּאָה בְּאֶגְרוֹף [אוֹ בְּכַף יָדוֹ] עַל הַחִטִּים. וְאֶת **הַשִּׁיפָה וְהַבְּעִיטָה** עוֹשֶׂה **בַּחִטִּים**, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה קַל לְהָסִיר קְלִפָּתָן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר (אַף)** שָׁף וּבוֹעֵט **בַּבָּצֵק** כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּל יָפָה וְלֹא בַּחִטִּים. **מִנַּיִן הַחַלּוֹת שֶׁבַּמִּנְחָה: כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת** - נַעֲשׂוֹת **עֶשֶׂר עֶשֶׂר** חַלּוֹת [וַאֲפִלּוּ מִנְחַת סֹלֶת שֶׁנִּקְמָצַת כְּשֶׁהִיא סֹלֶת, נֶחֱלֶקֶת אַחַר כָּךְ לְעֶשֶׂר חַלּוֹת], **חוּץ מִלֶּחֶם הַפָּנִים, וַחֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁהֵם בָּאוֹת שְׁתִּים עֶשְׂרֵה** חַלּוֹת [כַּמְפֹרָשׁ בַּפָּסוּק לְגַבֵּי לֶחֶם הַפָּנִים (ויקרא כד ה), וְנִדְרָשׁ בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'חָק עוֹלָם' (שם פסוק ט) - 'חָק עוֹלָם' (שם ו טו) לְמִנְחַת חֲבִתִּין], **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כֻּלָּן** - כָּל הַמְּנָחוֹת **בָּאוֹת שְׁתִּים עֶשְׂרֵה** חַלּוֹת, **חוּץ מֵחַלּוֹת הַבָּאוֹת עִם קָרְבַּן תּוֹדָה, וְהַנְּזִירוּת** - וְהַחַלּוֹת הַבָּאוֹת עִם שְׁלָמֵי נָזִיר, **שֶׁהֵן בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר** חַלּוֹת, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בַּפֶּרֶק הַבָּא: **מִשְׁנָה ו כַּמּוּת הַהִתְבּוֹאָה הַנִּבְרֶרֶת לְהוֹצָאַת סֹלֶת נִקְיָּה לְמִנְחָה:** מִנְחַת הָעֹמֶר הָיָה בָּא מֵעִשָּׂרוֹן אֶחָד נָקִי

ח הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי בְּמַחֲבַת, לֹא יָבִיא בְּמַרְחֶשֶׁת. בְּמַרְחֶשֶׁת, לֹא יָבִיא בְּמַחֲבַת. וּמַה בֵּין מַחֲבַת לְמַרְחֶשֶׁת, אֶלָּא שֶׁהַמַּרְחֶשֶׁת יֶשׁ לָהּ כִּסּוּי, וְהַמַּחֲבַת אֵין לָהּ כִּסּוּי, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מַרְחֶשֶׁת עֲמֻקָּה וּמַעֲשֶׂיהָ רוֹחֲשִׁים, וּמַחֲבַת צָפָה וּמַעֲשֶׂיהָ קְשׁוּשִׁים: **ט** הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי בְּתַנּוּר, לֹא יָבִיא מַאֲפֵה כְּפָח. הֲרֵי עָלַי מִנְחַת מַאֲפֵה, לֹא יָבִיא מֻחֱצָה חַלּוֹת וּמֻחֱצָה רְקִיקִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה, יָבִיא מַאֲפֵה כְּפָח. הֲרֵי עָלַי מִנְחַת מַאֲפֵה, לֹא יָבִיא מֻחֱצָה חַלּוֹת וּמֻחֱצָה רְקִיקִין, אֶלָּא יָבִיא אֶת כֻּלָּם חַלּוֹת אוֹ רְקִיקִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר, מִפְּנֵי שֶׁמִּנְחַת מַאֲפֶה תַּנּוּר הוּא קָרְבָּן אֶחָד שֶׁנִּכְתְּבוּ בּוֹ חַלּוֹת וּרְקִיקִים, וְלָכֵן יָכוֹל לְהָבִיא מֻחֱצָה מִזֶּה וּמֻחֱצָה מִזֶּה:

פֶּרֶק ו אֹפֶן עֲשִׂיַּת הַמְּנָחוֹת וְדִין קְמִיצָתָן וְהַקְטָרָתָן: **מִשְׁנָה א הַמְּנָחוֹת הַנִּקְמָצוֹת וְדִין הַשְּׁיָרִים:** אֵלּוּ **מְנָחוֹת נִקְמָצוֹת** בִּידֵי הַכֹּהֵן, וְהַקֹּמֶץ מֻקְטָר **וּשְׁיָרֵיהֶן** - הַנּוֹתָר מֵהֶן לְאַחַר הַקְמִיצָה נֶאֱכָלִים **לַכֹּהֲנִים, מִנְחַת סֹלֶת** נִקְמֶצֶת בְּעוֹדָהּ סֹלֶת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ קְמִיצָה (ויקרא ב ב), **וְהַמִּנְחָה** הַנַּעֲשֵׂית **בְּמַרְחֶשֶׁת, וְהַחַלּוֹת וְהָרְקִיקִין** שֶׁל מִנְחַת מַאֲפֵה תַּנּוּר, שֶׁאַחַר אֲפִיָּתָן פּוֹתְתָן וְקוֹמְצָן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (שם פסוק ט) 'אַזְכָּרָה' שֶׁהִיא הַקֹּמֶץ, שֶׁכָּל אֵלּוּ הֵם מִינֵי מִנְחַת נְדָבָה, וְכֵן **מִנְחַת** נְדָבָה שֶׁהִתְנַדְּבוּ **גּוֹיִם** וּ**מִנְחַת** נְדָבָה שֶׁהִתְנַדְּבוּ **נָשִׁים**, וּ**מִנְחַת הָעֹמֶר** שֶׁקְּרֵבָה בְּט"ז נִיסָן וְנֶאֱמַר בָּהּ (שם פסוק טז) 'אַזְכָּרָה', **וּמִנְחַת חוֹטֵא** שֶׁמַּקְרִיב דַּל שֶׁבַּדַּלִּים הַחַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד **וּמִנְחַת קְנָאוֹת** - מִנְחַת סוֹטָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (שם ה יב, במדבר ה כו) 'קְמִיצָה'. אֲבָל מִנְחַת נְדָבָה אוֹ מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁשְּׁעוֹלָה כָּלִיל (ויקרא ו טז) 'וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל' וְאֵין שְׁיָרֶיהָ נֶאֱכָלִים, לָכֵן אֵינָהּ נִקְמֶצֶת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֲנִים נִקְמֶצֶת** אַף שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת, **וְהַקֹּמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ** - בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְהַשִּׁירַיִם קְרֵבִין לְעַצְמָן** - בִּפְנֵי עַצְמָן: **מִשְׁנָה ב חֵלֶק הַמִּזְבֵּחַ וְהַכֹּהֲנִים בַּמְּנָחוֹת: מִנְחַת כֹּהֲנִים** - מִנְחָה שֶׁמַּבִּיא כֹּהֵן, **וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ** - וּמִנְחַת חֲבִתֵּי שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, **וּמִנְחַת נְסָכִים** הַבָּאָה עִם הַקָּרְבָּן, עוֹלוֹת כָּלִיל **לַמִּזְבֵּחַ, וְאֵין בָּהֶם לַכֹּהֲנִים. וּבָזֶה יָפֶה כֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ מִכֹּחַ הַכֹּהֲנִים** [וּבָא הַתַּנָּא לְרַבּוֹת מִנְחַת סוֹטָה שֶׁאַף אִם הִתְנַדֵּב יַיִן לְנִסּוּךְ, לֹא יְזַלְּפֶנּוּ עַל גַּבֵּי הָאִשׁ אֶלָּא יְנַסְּכֶנּוּ כְּדֶרֶךְ נִסּוּךְ הַיַּיִן, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה כֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ יָפֶה]. **שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים, נֶאֱכָלִים לַכֹּהֲנִים וְאֵין בָּהֶם** חֵלֶק **לַמִּזְבֵּחַ, וּבָזֶה יָפֶה** [-חָשׁוּב] **כֹּחַ הַכֹּהֲנִים מִכֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ** [וּבָא הַתַּנָּא לְרַבּוֹת אִם הִבִּיא אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּלִי הַכְּבָשִׂים הַבָּאִים עִמּוֹ, יָפֶה כֹּחַ הַכֹּהֲנִים, שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה נֶאֱכָל הַלֶּחֶם וְלֹא נִשְׂרָף]:

משניות

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק ז

שֶׁיָּצָא **מִנְּפוּי** שֶׁל **שָׁלֹשׁ סְאִין** שְׂעוֹרִים [כֵּיוָן שֶׁבָּאָה מִתְּבוּאָה חֲדָשָׁה וּמִשְּׁעוֹרִים, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יֵשׁ בָּהּ הִרְבֵּה סֹבִין]. **שְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הָיוּ נָאֶפִים **מִשְּׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים** נְקִיִּים שֶׁיָּצְאוּ **מִנְּפוּי** שֶׁל **שָׁלֹשׁ סְאִין**, כְּלוֹמַר עִשָּׂרוֹן מִכָּל סְאָה וְחֵצִי [שֶׁבָּאוּ מִתְּבוּאָה חֲדָשָׁה אַךְ מִתְּבוּאַת חִטִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פָּחוֹת סֹבִין]. **לֶחֶם הַפָּנִים** הָיָה נָאֶפֶה **מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה עֶשְׂרוֹנִים** [כָּל לֶחֶם מִשְּׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד ה) 'שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחַלָּה הָאֶחָת'] שֶׁיָּצְאוּ **מִנְּפוּי** שֶׁל **עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע סְאִין**, כְּלוֹמַר עִשָּׂרוֹן מִכָּל סְאָה [כֵּיוָן שֶׁבָּאוּ מִתְּבוּאַת חִטִּים יְשָׁנָה שֶׁלֹּא הָיָה בָּהּ הַרְבֵּה סֹבִין]. וּבְדִיעֲבַד אַף אִם הֵבִיאָם מִפָּחוֹת סְאִים אוֹ יוֹתֵר, כְּשֵׁרִים: **מִשְׁנָה ז אִם נִּפּוּי הַסֹּלֶת**: הָעֹמֶר הָיָה מִנְּפָה **בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה** הַמְּנֻפָּחוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הָיוּ נִבְרָרוֹת **בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה** נָפוֹת, וְהַסֹּלֶת שֶׁל **לֶחֶם הַפָּנִים** הָיְתָה נִבְרֶרֶת **בְּאַחַת עֶשְׂרֵה** נָפוֹת, וּבְדִיעֲבַד אַף אִם נִפָּה בְּפָחוֹת נָפוֹת, כָּשֵׁר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן** אוֹמֵר **לֹא הָיָה לָהּ קִצְבָה** - שִׁעוּר לְמִנְיַן הַנָּפוֹת, **אֶלָּא סֹלֶת מִנְּפָה כָּל צָרְכָּהּ הָיָה מֵבִיא, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כד ה) **'וְלָקַחְתָּ סֹלֶת וְאָפִיתָ אֹתָהּ'**, שֶׁצָּרִיךְ לִנְפּוֹתָהּ **עַד שֶׁתְּהֵא** סֹלֶת **מִנְּפָה כָּל צָרְכָּהּ**, וְאֵין לְהַקְפִּיד עַל מִנְיַן הַנָּפוֹת:

פֶּרֶק ז דִּינֵי לַחְמֵי תּוֹדָה: **מִשְׁנָה א שִׁעוּר אַרְבָּעִים לַחְמֵי תּוֹדָה: הַתּוֹדָה הָיְתָה בָּאָה** - לַחְמֵי הַתּוֹדָה הַבָּאִים עִם הַתּוֹדָה הָיוּ נָאֶפִים **מֵחֲמֵשׁ סְאִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת** - לְפִי שִׁעוּר סְאָה שֶׁהָיָה נוֹהֵג בִּירוּשָׁלַיִם, **שֶׁהֵן** בְּשִׁעוּר **שֵׁשׁ** סְאִין **מִדְּבָרְיוֹת** - לְפִי שִׁעוּר סְאָה שֶׁנָּהֲגוּ בַּמִּדְבָּר בִּזְמַן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ [לְפִי שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הוֹסִיפוּ שְׁתוּת מִלְּבַר עַל הַסְּאָה הַמִּדְבָּרִית, דְּהַיְינוּ שֶׁמְּחַלְּקִים אֶת הַסְּאָה לְחָמֵשׁ וּמוֹסִיפִים עָלֶיהָ חֶלֶק שִׁשִּׁי], וְשֵׁשׁ סְאִים הֵם **שְׁתֵּי אֵיפוֹת**, שֶׁהָאֵיפָה שִׁעוּרָהּ **שָׁלֹשׁ סְאִין**. וּבִשְׁתֵּי אֵיפוֹת יֵשׁ **עֶשְׂרִים עִשָּׂרוֹן** [-עֶשְׂרִים עֲשִׂירִיּוֹת הָאֵיפָה], הַמִּתְחַלְּקִים **עֲשָׂרָה** עֶשְׂרוֹנִים לְלַחְמֵי הָחֵמֶץ **וַעֲשָׂרָה** עֶשְׂרוֹנִים לְלַחְמֵי **מַצָּה. עֲשָׂרָה** עֶשְׂרוֹנִים לְעֶשֶׂר חַלּוֹת הֶחָמֵץ, הֵיינוּ **עִשָּׂרוֹן** לְכָל **חַלָּה, וַעֲשָׂרָה** עֶשְׂרוֹנִים לְכָל חַלּוֹת **הַמַּצָּה, וּבַחַלּוֹת מַצָּה**, יָשְׁנָם **שְׁלֹשָׁה מִינִין** - סוּגֵי חַלּוֹת: **חַלּוֹת, וּרְקִיקִין, וּרְבוּכָה** - חֲלוּטָה בְּמַיִם רוֹתְחִים, וּמֵאַחַר וְיֶשְׁנָם עֲשָׂרָה עֶשְׂרוֹנִים לְשָׁלֹשׁ מִינִים, **נִמְצְאוּ, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁלִישׁ**, **לְכָל מִין**, וּמֵאַחַר וּמִכָּל מִין יֵשׁ עֶשֶׂר חַלּוֹת, נִמְצְאוּ **שָׁלֹשׁ חַלּוֹת לְעִשָּׂרוֹן**, שֶׁכָּל חַלָּה עֶשׂוּיָה מִשְּׁלִישׁ עִשָּׂרוֹן. **בְּמִדָּה יְרוּשַׁלְמִית** שֶׁלֹּא הִתְחַלְּקָה לְעֶשְׂרוֹנוֹת כִּי אִם לְקַבִּים, **הָיוּ** הַלְּחָמִים נַעֲשִׂים **מִשְּׁלֹשִׁים קַב**, שֶׁהֲרֵי בָּאוּ מֵחֲמֵשׁ סְאִין וּבְכָל סְאָה שִׁשָּׁה קַבִּין. וּשְׁלֹשִׁים קַב אֵלּוּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר מֵהֶם לְלַחְמֵי חָמֵץ, **וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַמַּצָּה. חֲמִשָּׁה עָשָׂר** קַבִּין **לָחֶמֵץ**, דְּהַיְינוּ **קַב וָחֵצִי** לְכָל **חַלָּה. וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר** קַבִּין **לַמַּצָּה**, וּמֵאַחַר וּבְחַלּוֹת **הַמַּצָּה** יָשְׁנָם **שְׁלֹשָׁה מִינִין, חַלּוֹת וּרְקִיקִים וּרְבוּכָה. נִמְצְאוּ, חֲמִשִּׁים קַבִּים לְכָל מִין**, דְּהַיְינוּ **שְׁתֵּי חַלּוֹת לְקַב**, שֶׁכָּל חַלָּה עֲשׂוּיָה מֵחֲצִי קַב:

מִשְׁנָה ב שִׁעוּר חַלּוֹת הַמְּלוּאִים וְחַלּוֹת נָזִיר: לַחְמֵי אֵיל **הַמְּלוּאִים** שֶׁבָּאוּ בְּשִׁבְעַת יְמֵי חֲנֻכַּת הַמִּשְׁכָּן בִּימֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, **הָיוּ בָּאִים** שְׁלֹשָׁה מִינִים כְּחַלּוֹת **מַצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה**, וְהָיְינוּ **חַלּוֹת, וּרְקִיקִים, וּרְבוּכָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ח כו) 'וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' לָקַח חַלַּת מַצָּה אַחַת' [-חַלּוֹת], 'וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת' [-רְבוּכָה], 'וְרָקִיק אֶחָד' [-רְקִיקִים]. **הַנְּזִירוּת** - הַחַלּוֹת שֶׁמֵּבִיא הַנָּזִיר בְּטָהֳרָתוֹ (ראה במדבר ו יד-טו), **הָיְתָה בָּאָה שְׁתֵּי יָדוֹת** [-שְׁנֵי חֲלָקִים] **בְּמַצָּה שֶׁבַּתּוֹדָה**, דְּהַיְינוּ **חַלּוֹת וּרְקִיקִים, וְאֵין בָּהּ רְבוּכָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְסַל מַצּוֹת סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִין בַּשָּׁמֶן'. **נִמְצְאוּ** חַלּוֹת הַנָּזִיר שִׁשִּׁעוּרָן **עֲשָׂרָה קַבִּים יְרוּשַׁלְמִיּוֹת**, שֶׁהֲרֵי חַלּוֹת מַצָּה שֶׁל תּוֹדָה שִׁעוּרָן חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר קַבִּים, וּשְׁנֵי שְׁלִישׁ מֵהֶם הֵם עֲשָׂרָה קַבִּים, **שֶׁהֵן** בְּמִדָּה מִדְבָּרִית **שִׁשָּׁה עֶשְׂרוֹנוֹת** [-עֲשִׂירִיּוֹת הָאֵיפָה], **וַעֲדוּיָן** - וְעוֹד שְׁנֵי שְׁלִישׁ עִשָּׂרוֹן [שֶׁהֲרֵי כָּל מִין הוּא שָׁלֹשׁ עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁלִישׁ, וּבְחַלּוֹת נָזִיר שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מִינִים שִׁעוּרָן שִׁשָּׁה עֶשְׂרוֹנוֹת וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים]. **שִׁעוּר הַתְּרוּמָה מִלֶּחֶמֵי הַתּוֹדָה: וּמִכֻּלָּן** - מִכָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים שֶׁל לַחְמֵי הַתּוֹדָה [חָמֵץ, חַלּוֹת, רְקִיקִין וּרְבוּכָה], **הָיָה נוֹטֵל** הַכֹּהֵן לֶחֶם **אֶחָד מֵעֲשָׂרָה תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם ז יד) **'וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן תְּרוּמָה לַה'**, לַכֹּהֵן הַזּוֹרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה'. וְיֵשׁ לִדְרֹשׁ אֶת הַפָּסוּק: **'אֶחָד'**, מַשְׁמַע שָׁלֵם, **שָׁלֹא יִטֹּל** לֶחֶם **פָּרוּס** [-שָׁבוּר וְחָתוּךְ]. **'מִכָּל קָרְבָּן'**, מְלַמֵּד **שֶׁיְּהוּ כָּל הַקָּרְבָּנוֹת** - מִינֵי הַלְּחָמִים שָׁוִין, בְּכָל אֶחָד עֶשֶׂר חַלּוֹת, וְזֹאת כְּדֵי **שֶׁלֹּא יִטֹּל** תְּרוּמָה **מִקָּרְבָּן לַחֲבֵרוֹ**, שֶׁאִם יַעֲשֶׂה מִמִּין אֶחָד חֲמֵשׁ חַלּוֹת וּמִמִּין אֶחָד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה, נִמְצָא שֶׁנּוֹטֵל תְּרוּמָה מִמִּין אֶחָד עַל הַשֵּׁנִי, **'לַכֹּהֵן הַזּוֹרֵק אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה'** חַלּוֹת הַתְּרוּמָה, **וְהַשְּׁאָר** - שְׁאָר הַלְּחָמִים, **נֶאֱכָל לַבְּעָלִים**: **מִשְׁנָה ג קִדּוּשׁ הַלֶּחֶם בִּשְׁחִיטַת הַזֶּבַח**: מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יג) 'עַל חַלּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו', לָמַדְנוּ שֶׁשְּׁחִיטַת הַתּוֹדָה הִיא הַמְקַדֶּשֶׁת אֶת הַלְּחָמִים. וְלָכֵן **הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה בִּפְנִים** הָעַזָּרָה, **וְלַחְמָהּ** - לַחְמֵי הַתּוֹדָה הָיוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מְחוּץ **לַחוֹמָה** שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, **לֹא קִדַּשׁ הַלֶּחֶם** בִּשְׁחִיטַת הַקָּרְבָּן [אֲבָל אִם הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, מִתְקַיְּמִים בְּכָךְ 'עַל חַלַּת וְגוֹ' יַקְרִיב' אַף שֶׁאֵינָם בְּתוֹךְ הָעַזָּרָה בְּסָמוּךְ לַזָּבַח]. וְכֵן אִם **שְׁחָטָהּ** לְתוֹדָה **עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ** [-הָעֲלוּ קְרוּם] פְּנֵי הַחַלּוֹת **בַּתַּנּוּר**, **וַאֲפִלּוּ קָרְמוּ כֻּלָּן** - כָּל הַחַלּוֹת, **חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן, לֹא קִדַּשׁ הַלֶּחֶם**, שֶׁקֻּדֶּם קְרִימָתוֹ אֵינוֹ קְרוּי לֶחֶם אֶלָּא עִסָּה. וְאִם **שְׁחָטָהּ** לְתוֹדָה עַל מְנָת לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרָהּ אוֹ לְהַקְטִיר אֵמוּרֶיהָ **חוּץ לִזְמַנָּהּ** - לְאַחַר זְמַנָּהּ [שֶׁהַקָּרְבָּן הִתְפַּגֵּל], **וְחוּץ לִמְקוֹמָהּ** - אוֹ מִחוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם [שֶׁהַקָּרְבָּן נִפְסָל], **קִדַּשׁ הַלֶּחֶם** בִּשְׁחִיטַת הַקָּרְבָּן, שֶׁכָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ [-רַק לְאַחַר שֶׁהִתְקַדֵּשׁ] הִקְדִּישׁ מִקַּבְּלוֹ. אֲבָל אִם **שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵפָה, לֹא קִדַּשׁ הַלֶּחֶם**, שֶׁהֲרֵי הִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁהָיְתָה פְּסוּלָה קֹדֶם הַשְּׁחִיטָה, וְאֵין בִּכֹחַ שְׁחִיטָתָהּ לְקַדֵּשׁ אֶת הַלֶּחֶם. וְאִם **שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם** שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה [כְּגוֹן בְּדֵקִין שֶׁבָּעַיִן], **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קִדַּשׁ** הַלֶּחֶם, שֶׁלְּדַעְתּוֹ בְּאֹפֶן זֶה אִם עָלָה הַקָּרְבָּן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ אֵין צָרִיךְ לְהוֹרִידוֹ, וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קְדֻשָּׁה לְעִנְיָן זֶה, הִתְקַדֵּשׁ הַלֶּחֶם בִּשְׁחִיטָתוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא קִדַּשׁ** הַלֶּחֶם, שֶׁלְּדַעְתָּם אַף אִם עָלָה לַמִּזְבֵּחַ יָרֵד. וְאִם **שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ** - שֶׁלֹּא לְשֵׁם תּוֹדָה, **וְכֵן אֵיל הַמְּלוּאִים** אוֹ אֵיל נָזִיר הַמְקֻדָּשִׁים בִּשְׁחִיטָתָם אֶת הַלֶּחֶם שֶׁעִמָּם, **וְכֵן שְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת** שֶׁשְּׁחִיטָתָן מְקַדֶּשֶׁת אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאִים עִמָּם, **שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לֹא קִדַּשׁ הַלֶּחֶם**, שֶׁבְּלַחֲמֵי תּוֹדָה נֶאֱמַר (שם) 'עַל זֶבַח [שֶׁנִּזְבָּח לְשֵׁם] תּוֹדַת שְׁלָמָיו', וְאֵיל הַמְּלוּאִים וְכִבְשֵׂי עֲצֶרֶת נִלְמְדִים מִתּוֹדָה: **מִשְׁנָה ד נְסָכִים שֶׁנִּמְצָא זִבְחָם פָּסוּל: נְסָכִים** - סֹלֶת וְיַיִן הַבָּאִים עִם הַקָּרְבָּנוֹת, **שֶׁקֻּדְּשׁוּ בִּכְלִי** שָׁרֵת, וְנִשְׁחַט הַזֶּבַח כְּדִינוֹ וְהִתְקַדְּשׁוּ בִּשְׁחִיטָתוֹ, **וְנִמְצָא שֶׁהַזֶּבַח פָּסוּל**, כְּגוֹן שֶׁנִּפְסַל בִּזְרִיקָה, **אִם יֵשׁ שָׁם** בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְסַל הַזֶּבַח, **זֶבַח אַחֵר** הַחַיָּב בִּנְסָכִים וְאֵין עִמּוֹ נְסָכִים וּכְבָר נִשְׁחַט זֶבַח זֶה, **יִקָּרְבוּ** נְסָכִים אֵלּוּ **עִמּוֹ, וְאִם לָאו** - אִם לֹא הָיָה הַקָּרְבָּן הָאַחֵר שְׁחוּט בְּעֵת פְּסִילַת קָרְבָּן זֶה, **יִפָּסְלוּ בְּלִינָה** - הֲרֵי נְסָכִים אֵלּוּ נִפְסָלוּ בְּלִינָה וְהֵם פְּסוּלִים לְהַקָּרְבָּה. [וְדִין הַמִּשְׁנָה הוּא דְּוָקָא בְּקָרְבְּנוֹת צִבּוּר, מִפְּנֵי שֶׁלֵּב בֵּית דִּין מַתְנָה שֶׁאִם לֹא יִצְטָרְכוּ הַנְּסָכִים לְקָרְבָּן זֶה יִהְיוּ לְקָרְבָּן אַחֵר, אֲבָל בְּקָרְבְּנוֹת יָחִיד אֵין הַנְּסָכִים כְּשֵׁרִים לְקָרְבָּן אַחֵר].

המבוארות

משניות

לַחְמֵי תּוֹדָה בְּוָלָד, תְּמוּרַת וְחַלּוּפֵי תּוֹדָה: **וְלַד תּוֹדָה** - הִפְרִישׁ תּוֹדָה מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה, **וּתְמוּרָתָהּ** - אוֹ שֶׁאָמַר עַל בֶּהֱמַת חֻלִּין שֶׁתְּהֵא תְּמוּרַת הַתּוֹדָה, **וְהַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ,** וְהִקְרִיב אֶת הַשְּׁנִיָּה וְהָרִאשׁוֹנָה נִמְצְאָה, אוֹ שֶׁנִּמְצְאָה הָרִאשׁוֹנָה וְהִקְרִיבָהּ, וְעַתָּה הַשְּׁנִיָּה לְפָנָיו, כָּל אֵלּוּ קְרֵבוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ **וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יב) **'וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה** חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן' וְגוֹ', וּמַשְׁמַע שֶׁרַק **הַתּוֹדָה** עַצְמָהּ **טְעוּנָה לֶחֶם, וְלֹא וְלָדָהּ וְלֹא חֲלִיפָתָהּ** [-שֶׁהַפְרִשָׁה תַּחְתֶּיהָ כְּשֶׁאָבְדָה] **וְלֹא תְּמוּרָתָהּ טְעוּנִין לֶחֶם:** **מִשְׁנָה ה הֲבָאַת תּוֹדָה וְלַחְמָהּ מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:** **הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה,** וַהֲרֵי הוּא מְחֻיָּב לְהָבִיא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ, **יָבִיא הֵיא** [-הַתּוֹדָה] **וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין** וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין (להלן מ"ו). וְאַפִלּוּ אָמַר הֲרֵי עָלַי **תּוֹדָה מִן הַחֻלִּין, וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, יָבִיא הֵיא וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין,** שֶׁאַחַר שֶׁהִתְחַיֵּב לְהָבִיא תּוֹדָה הִתְחַיֵּב גַּם בַּלֶּחֶם הַנִּגְרָר אַחַר הַקָּרְבָּן, וּמַה שֶּׁהוֹסִיף שֶׁיְּבִיאֶנּוּ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ כְּלוּם. אֲבָל אִם אָמַר הֲרֵי עָלַי **תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין,** אִם רָצָה **יָבִיא** כְּפִי שֶׁנָּדַר. וְכֵן אִם אָמַר **הַתּוֹדָה הֵיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר,** אִם רָצָה **יָבִיא** כִּדְבָרָיו. וּכְשֶׁמְּבִיא לַחְמֵי תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, **לֹא יָבִיא** אוֹתָם **מֵחֲטֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֶלָּא מִמָּעוֹת** שֶׁנִּפְדּוּ עֲלֵיהֶן פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי,** שֶׁכְּשֵׁם שֶׁקּוֹנִים שְׁלָמִים מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף אֵין הַשְּׁלָמִים עַצְמָם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי [שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא רַק בִּפְרוֹת], כֵּן הַלֶּחֶם בָּא מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְלֹא שֶׁהַחִטִּים עַצְמָם יִהְיוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִשְׁנָה ו דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין:** **וּמִנַּיִן לְאָדָם הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה, שֶׁלֹּא יָבִיא** אֶת תּוֹדָתוֹ, **אֶלָּא מִן הַחֻלִּין** וְלֹא מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים טז ב) **'וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר',** וְהֲלֹא אֵין קָרְבַּן **פֶּסַח בָּא אֶלָּא מִן הַבְּקָרִים וּמִן הָעִזִּים** (שמות יב ה) **'מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים תִּקָּחוּ', אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר 'צֹאן וּבָקָר',** הֲלֹא אֵין קָרְבַּן פֶּסַח בָּא מִבָּקָר, **אֶלָּא** בָּא הַכָּתוּב **לְהַקִּישׁ כָּל** קָרְבָּן **הַבָּא מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן** [כְּגוֹן תּוֹדָה וּשְׁלָמִים הַבָּאִים מִן הַצֹּאן וּמִן הַבָּקָר] **לְקָרְבַּן פֶּסַח,** לְעִנְיָן זֶה, **מָה הַפֶּסַח שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹבָה** - שֶׁחַיָּב אָדָם לְהָבִיאוֹ, **אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין** [שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג ה) 'וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה' לְלַמֵּד שֶׁכָּל עֲבוֹדַת חֹדֶשׁ נִיסָן תִּהְיֶה כְּפֶסַח מִצְרַיִם, וּפֶסַח מִצְרַיִם בָּא עַל כָּרְחָךְ מֵחֻלִּין, שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא בְּבִיאָתָם לָאָרֶץ], **אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹבָה, לֹא יָבוֹא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. לְפִיכָךְ, הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה** אוֹ **הֲרֵי עָלַי שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵם בָּאִים חוֹבָה - שֶׁהִתְחַיֵּב לַהֲבִיאָם בִּנְדָרוֹ, לֹא יָבוֹאוּ אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. וְהַנִּסָּכִים** הַבָּאִים עִם קָרְבַּן בְּהֵמָה, **בְּכָל מָקוֹם** - בְּכָל עִנְיָן, אֲפִלּוּ אִם אָמַר שֶׁיְּבִיאֵם מִן הַמַּעֲשֵׂר, מִכָּל מָקוֹם **לֹא יָבוֹאוּ אֶלָּא מִן הַחֻלִּין,** שֶׁלֹּא הִתִּירָה הַתּוֹרָה לְהָבִיא מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר אֶלָּא קָרְבְּנוֹת שֶׁעִקָּרָם לַאֲכִילָה, וְלֹא נְסָכִים הָעוֹלִים כָּלִיל לַמִּזְבֵּחַ:

פֶּרֶק ח דִּינֵי הַתְּבוּאָה הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן לִמְנָחוֹת:
מִשְׁנָה א הַתְּבוּאָה לִמְנָחוֹת: **כָּל קָרְבְּנוֹת** - הַמְּנָחוֹת שֶׁל **הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד, בָּאִים** - תְּבוּאָתָם בָּאָה בֵּין **מִן הָאָרֶץ** [-אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל] וּבֵין **מֵחוּצָה לָאָרֶץ,** בֵּין **מִן הֶחָדָשׁ** - מֵהַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה שֶׁצָּמְחָה אַחַר שִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן, וּבֵין **מִן הַיָּשָׁן** - מֵהַתְּבוּאָה הַיְשָׁנָה, **חוּץ מִן** מִנְחַת **הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם,** שֶׁאֵינָן **בָּאִים אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג י) 'וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם', וּבְשִׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱמַר (שמות לד כב) 'בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים', וְכֵן בָּאִים רַק **מִן הָאָרֶץ,** שֶׁבְּעֹמֶר נֶאֱמַר (ויקרא כג י) 'כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ', וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱמַר (שם פסוק יז) 'מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ'. **וְכֻלָּן** - כָּל הַמְּנָחוֹת, **אֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִן הַמֻּבְחָר** - מִן הַתְּבוּאָה הַמֻּבְחֶרֶת בְּיוֹתֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יא) 'וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַה'". **וְאֵיזֶהוּ הַמֻּבְחָר,** הַסֹּלֶת **הַבָּאָה מִמִּכְמָס וּמִזּוֹנִיחָה** שֶׁהִיא **אִלְפָּא** [-א' יְוָנִית] **לַסֹּלֶת** - הָרִאשׁוֹנָה לְכָל הַסְּלָתוֹת, כָּאוֹת א' שֶׁהִיא רִאשׁוֹנָה לָאוֹתִיּוֹת, **שְׁנִיָּה לָהֶם** בְּמַעֲלָתָהּ הַתְּבוּאָה הַבָּאָה מֵהָפְרָיִים שֶׁבְּבִקְעָה [אַךְ לֹא מֵהֶפְרָיִים שֶׁהָיְתָה בָּהָר]. וְאָמְנָם **כָּל הָאֲרָצוֹת** - כָּל חֶלְקֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **הָיוּ כְּשֵׁרוֹת** לַעֲשׂוֹת הַמִּנְחוֹת, **אֶלָּא שֶׁמִּכָּאן** - מִן הַמְּקוֹמוֹת הָאֲמוּרִים **הָיוּ מְבִיאִין,** שֶׁלְּכַתְּחִלָּה יֵשׁ לָקַחַת מֵהַתְּבוּאָה הַמֻּבְחֶרֶת בְּיוֹתֵר:
מִשְׁנָה ב הֲבָאַת מִנְחַת הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִן הַמֻּבְחָר: אֵין **מְבִיאִין** מִנְחַת הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, **לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים** - מִשָּׁדֶה שֶׁצָּרִיךְ לְזַבְּלָהּ, שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא לֹא זִבְּלוּהָ כָּרָאוּי וּפָרוֹתֶיהָ כְּחוּשִׁים, **וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִים** - מִשָּׁדֶה יְבֵשָׁה שֶׁצָּרִיכָה תּוֹסֶפֶת הַשָּׁקָאָה מִלְּבַד הַגְּשָׁמִים, וְהַתְּבוּאָה בָּהּ כְּחוּשָׁה, **וְלֹא מִבֵּית הָאִילָן** - מִתְּבוּאָה הַגְּדֵלָה בֵּין הָאִילָנוֹת, שֶׁהָאִילָנוֹת יוֹנְקִים אֶת הַקַּרְקַע וּמַכְחִישִׁים אֶת הַזְּרָעִים. וּבְדִיֵּעֲבַד **אִם הֵבִיא** מִתְּבוּאָה הַגְּדֵלָה בְּשָׂדוֹת אֵלּוּ, **כָּשֵׁר. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה** לְשָׂדֶה שֶׁתְּהֵא תְּבוּאָתָהּ מְשֻׁבַּחַת, **נָרֵהּ** [-חוֹרְשָׁהּ] **שָׁנָה רִאשׁוֹנָה,** וְזוֹרֵעַ חָצְיָהּ וּמַנִּיחַ חָצְיָהּ חֲרוּשָׁה, **וּבַשְּׁנִיָּה** חוֹרְשָׁהּ **וְזוֹרְעָהּ** בַּחֵלֶק שֶׁלֹּא זָרַע אִשְׁתָּקַד, וְאֶת הַחֲצִי שֶׁזָּרַע מַנִּיחַ עַתָּה חָרוּשׁ, וּזְמַן זְרִיעָתָהּ **קֹדֶם לַפֶּסַח שִׁבְעִים יוֹם,** דְּהַיְינוּ בַּחֲמִשָּׁה בִּשְׁבָט, שֶׁאָז הַחַמָּה זוֹרַחַת עַל הַתְּבוּאָה בְּיוֹתֵר וְהַתְּבוּאָה מִשְׁתַּבַּחַת, **וְהִיא עוֹשֶׂה סֹלֶת מֻרְבָּה. כֵּיצַד הוּא בּוֹדֵק** אֶת הַסֹּלֶת אִם הִיא מְנֻפָּה כָּרָאוּי, **הַגּוֹזֵר מַכְנִיס אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ,** וְאִם **עָלָה בָּהּ** [-בְּיָדוֹ] **אָבָק** שֶׁהוּא קֶמַח דַּק וְגָרוּעַ, הַסֹּלֶת **פְּסוּלָה עַד שֶׁיְּנִיפֶנָּה** - שֶׁיְּנַפֶּנָּה בְּנָפָה מִן הָאָבָק, **וְאִם הִתְלִיעָה** בְּרֻבָּהּ **פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח לא) 'תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאַף הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים יִהְיוּ תְּמִימִים וְלֹא מְתֻלָּעִים:
מִשְׁנָה ג הֲבָאַת הַשֶּׁמֶן לִמְנָחוֹת: הַשֶּׁמֶן הַבָּא מֵהָעִיר **תִּקְּוָעָה, אַלְפָּא** - הָרִאשׁוֹן **וְהַמֻּבְחָר לַשֶּׁמֶן** - מִכָּל הַשְּׁמָנִים. **אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, שְׁנִיָּה לָהּ** בְּמַעֲלָה לְעִנְיַן שֶׁמְּנָהּ הִיא הָעִיר **רֶגֶב** שֶׁבְּעֶבֶר **הַיַּרְדֵּן. וְכָל הָאֲרָצוֹת** שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **הָיוּ כְּשֵׁרוֹת** לְהָבֵאת הַשֶּׁמֶן, **אֶלָּא שֶׁמִּכָּאן** - שֶׁמִּמְּקוֹמוֹת אֵלּוּ **הָיוּ מְבִיאִין** אוֹתוֹ, כְּיָון שֶׁשָּׁמְנָם הַמֻּבְחָר בְּיוֹתֵר. **אֵין מְבִיאִין** שֶׁמֶן **לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִים, וְלֹא מִמַּה שֶּׁנִּזְרַע בֵּינֵיהֶם** - מֵעֲצֵי זֵית שֶׁנִּזְרְעוּ זְרָעִים אֲחֵרִים בֵּינֵיהֶם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַזֵּיתִים כְּחוּשִׁים [מֻחֲמַת חֶסְרוֹן הַזִּבּוּל אוֹ הַמַּיִם, אוֹ מֻחֲמַת יְנִיקַת הַזְּרָעִים]. וּבְדִיֵּעֲבַד **אִם הֵבִיא** מִכָּל אֵלּוּ, כָּשֵׁר. **אֵין מְבִיאִין** שֶׁמֶן **אֲנַפְקְנוֹן,** שֶׁנַּעֲשָׂה מִזֵּיתִים שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לִשְׁלִישׁ גְּדוּלָם וְהוּא מַר מְאֹד, וְאַף בְּדִיֵּעֲבַד **אִם הֵבִיא** אוֹתוֹ, **פָּסוּל. אֵין מְבִיאִין** שֶׁמֶן **מִן הַגַּרְגְּרִים** [-זֵיתִים] **שֶׁנִּשְׁרוּ בַּמַּיִם,** שֶׁהַמַּיִם מְקַלְקְלִים אֶת הַשֶּׁמֶן, **וְלֹא מִן הַזֵּיתִים הַכְּבוּשִׁים** בְּחֹמֶץ אוֹ בְּמֶלַח, **וְלֹא מִן הַשִּׁלּוּקִין** וּמְבֻשָּׁלִים בַּמַּיִם, שֶׁשֶּׁמְנָם גָּרוּעַ, וְאַף בְּדִיֵּעֲבַד **אִם הֵבִיא** מִכָּל אֵלּוּ, הַשֶּׁמֶן **פָּסוּל:** **מִשְׁנָה ד הוֹצָאַת הַשֶּׁמֶן מֵהַזֵּיתִים לַמְּנוֹרָה וְלִמְנָחוֹת:** **שְׁלֹשָׁה** זְמַנֵּי לְקִיטַת **זֵיתִים** יֵשׁ, לְפִי שֶׁאֵין הַזֵּיתִים כֻּלָּם מִתְבַּשְּׁלִים בְּפַעַם אַחַת, **וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים** - וּבְכָל פַּעַם יֶשְׁנָם שְׁלֹשָׁה מִינֵי שְׁמָנִים, כְּפִי שֶׁיִּתְבַּאֵר. **הַזַּיִת הָרִאשׁוֹן,** כְּלוֹמַר הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁמְּלַקֵּט זֵיתִים מֵעֵץ הַזַּיִת, **מְגָרְגְּרוֹ** - מְלַקֵּט אֶת הַגַּרְגְּרִים שֶׁבְּרֹאשׁ עֵץ **הַזַּיִת,** שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת עֲלֵיהֶם וּמְבַשַּׁלְתָּם בָּרִאשׁוֹנָה, וְנוֹטְלָם **וְכוֹתֵשׁ** אוֹתָם **אִם הֵבִיא** מִכָּל אֵלּוּ, כָּשֵׁר. **אֵין מְבִיאִין** שֶׁמֶן **אֲנַפְקְנוֹן,** שֶׁנַּעֲשָׂה מִזֵּיתִים שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לִשְׁלִישׁ גְּדוּלָם וְהוּא מַר מְאֹד, וְאַף בְּדִיֵּעֲבַד **אִם הֵבִיא** אוֹתוֹ, **פָּסוּל. אֵין מְבִיאִין** שֶׁמֶן **מִן הַגַּרְגְּרִים** [-זֵיתִים] **שֶׁנִּשְׁרוּ בַּמַּיִם,** שֶׁהַמַּיִם מְקַלְקְלִים אֶת הַשֶּׁמֶן, **וְלֹא מִן הַזֵּיתִים הַכְּבוּשִׁים** בְּחֹמֶץ אוֹ בְּמֶלַח, **וְלֹא מִן הַשִּׁלּוּקִין** וּמְבֻשָּׁלִים בַּמַּיִם, שֶׁשֶּׁמְנָם גָּרוּעַ, וְאַף בְּדִיֵּעֲבַד **אִם הֵבִיא** מִכָּל אֵלּוּ, הַשֶּׁמֶן **פָּסוּל:** **מִשְׁנָה ד הוֹצָאַת הַשֶּׁמֶן מֵהַזֵּיתִים לַמְּנוֹרָה וְלִמְנָחוֹת:** **שְׁלֹשָׁה** זְמַנֵּי לְקִיטַת **זֵיתִים** כְּלָם מִתְבַּשְּׁלִים בְּפַעַם אַחַת, **וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים** - וּבְכָל פַּעַם יֶשְׁנָם שְׁלֹשָׁה מִינֵי שְׁמָנִים, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר. **הַזַּיִת הָרִאשׁוֹן,** כְּלוֹמַר הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁמְּלַקֵּט זֵיתִים מֵעֵץ הַזַּיִת, **מְגָרְגְּרוֹ** - מְלַקֵּט אֶת הַגַּרְגְּרִים שֶׁבְּרֹאשׁ עֵץ **הַזַּיִת,** שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת עֲלֵיהֶם וּמְבַשַּׁלְתָּם בָּרִאשׁוֹנָה, וְנוֹטְלָם **וְכוֹתֵשׁ** אוֹתָם

מסכת מנחות פרק ח

וְלַד תּוֹדָה וּתְמוּרָתָהּ, וְהַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, אֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יב) **'וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה', הַתּוֹדָה טְעוּנָה לֶחֶם, וְלֹא וְלָדָהּ וְלֹא חֲלִיפָתָהּ וְלֹא תְּמוּרָתָהּ טְעוּנִין לֶחֶם:** **ה הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה, יָבִיא הֵיא וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין. תּוֹדָה מִן הַחֻלִּין וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר, יָבִיא הֵיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר. הַתּוֹדָה הֵיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר, יָבִיא. וְלֹא יָבִיא מֵחֲטֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֶלָּא מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:** **ו** מִנַּיִן לָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה, שֶׁלֹּא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ב) **'וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר',** וַהֲלֹא אֵין **פֶּסַח בָּא אֶלָּא מִן הַבְּקָר וּמִן הָעִזִּים, אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר 'צֹאן וּבָקָר',** לְהַקִּישׁ כָּל קָרְבַּן פֶּסַח בָּא מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן לְקָרְבַּן פֶּסַח, מָה הַפֶּסַח שֶׁהוּא בָּא **בְּחוֹבָה** אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹבָה, לֹא יָבוֹא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. לְפִיכָךְ, הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה, הֲרֵי עָלַי שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵם בָּאִים חוֹבָה, לֹא יָבוֹאוּ אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. וְהַנִּסָּכִים בְּכָל מָקוֹם לֹא יָבוֹאוּ אֶלָּא מִן הַחֻלִּין:

פרק ח א כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד בָּאִים מִן הָאָרֶץ וּמִחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, חוּץ מִן הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. וְכֻלָּן אֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִן הַמֻּבְחָר. וְאֵיזֶהוּ מֻבְחָר, מִכְמָס וּמְזוֹנִיחָה אַלְפָּא לְסֹלֶת. שְׁנִיָּה לָהֶם, חֲפָרִים בַּבִּקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא מִכָּאן הָיוּ מְבִיאִים: **ב** אֵין מְבִיאִין לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִים, וְלֹא מִבֵּית הָאִילָן. וְאִם הֵבִיא, כָּשֵׁר. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה, נָרֵהּ שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּבַשְּׁנִיָּה זוֹרְעָהּ קֹדֶם לַפֶּסַח שִׁבְעִים יוֹם, וְהִיא עוֹשָׂה סֹלֶת מֻרְבָּה. כֵּיצַד הוּא בּוֹדֵק, הַגּוֹזֵר מַכְנִיס אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ. עָלָה בָּהּ אָבָק, פְּסוּלָה, עַד שֶׁיְּנַפֶּנָּה. וְאִם הִתְלִיעָה, פְּסוּלָה: **ג** תִּקְוָעָה אַלְפָּא לְשֶׁמֶן. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, שְׁנִיָּה לָהּ, רֶגֶב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא מִכָּאן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִים, וְלֹא מִמַּה שֶּׁנִּזְרַע בֵּינֵיהֶם. וְאִם הֵבִיא, פָּסוּל. אֵין מְבִיאִין מִן הַגַּרְגְּרִים שֶׁנִּשְׁרוּ בְּמַיִם, וְלֹא מִן הַכְּבוּשִׁים, וְלֹא מִן הַשִּׁלּוּקִין. וְאִם הֵבִיא, פָּסוּל: **ד** שְׁלֹשָׁה זֵיתִים, וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים. הַזַּיִת הָרִאשׁוֹן מְגָרְגְּרוֹ בְּרֹאשׁ הַזַּיִת, וְכוֹתֵשׁ

המבוארות

לַחְמֵי תּוֹדָה בְּוָלָד, תְּמוּרַת וְחַלּוּפֵי תּוֹדָה: **וְלַד תּוֹדָה** - הִפְרִישׁ תּוֹדָה מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה, **וּתְמוּרָתָהּ** - אוֹ שֶׁאָמַר עַל בֶּהֱמַת חֻלִּין שֶׁתְּהֵא תְּמוּרַת הַתּוֹדָה, **וְהַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ,** וְהִקְרִיב אֶת הַשְּׁנִיָּה וְהָרִאשׁוֹנָה נִמְצְאָה, אוֹ שֶׁנִּמְצְאָה הָרִאשׁוֹנָה וְהִקְרִיבָהּ, וְעַתָּה הַשְּׁנִיָּה לְפָנָיו, כָּל אֵלּוּ קְרֵבוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ **וְאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יב) **'וְהִקְרִיב עַל זֶבַח** חַלּוֹת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן' וְגוֹ', וּמַשְׁמַע שֶׁרַק **הַתּוֹדָה** עַצְמָהּ **טְעוּנָה לֶחֶם, וְלֹא וְלָדָהּ וְלֹא חֲלִיפָתָהּ** [-שֶׁהַפְרִשָׁה תַּחְתֶּיהָ כְּשֶׁאָבְדָה] **וְלֹא תְּמוּרָתָהּ טְעוּנִין לֶחֶם:** **מִשְׁנָה ה הֲבָאַת תּוֹדָה וְלַחְמָהּ מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:** **הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה,** וַהֲרֵי הוּא מְחֻיָּב לְהָבִיא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ, **יָבִיא הֵיא** [-הַתּוֹדָה] **וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין** וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין (להלן מ"ו). וְאַפִלּוּ אָמַר הֲרֵי עָלַי **תּוֹדָה מִן הַחֻלִּין, וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי, יָבִיא הֵיא וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין,** שֶׁאַחַר שֶׁהִתְחַיֵּב לְהָבִיא תּוֹדָה הִתְחַיֵּב גַּם בַּלֶּחֶם הַנִּגְרָר אַחַר הַקָּרְבָּן, וּמַה שֶּׁהוֹסִיף שֶׁיְּבִיאֶנּוּ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ כְּלוּם. אֲבָל אִם אָמַר הֲרֵי עָלַי **תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְלַחְמָהּ מִן הַחֻלִּין,** אִם רָצָה **יָבִיא** כִּדְבָרָיו. וּכְשֶׁמְּבִיא לַחְמֵי תּוֹדָה מִן הַמַּעֲשֵׂר, **לֹא יָבִיא** אוֹתָם **מֵחֲטֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֶלָּא מִמָּעוֹת** שֶׁנִּפְדּוּ עֲלֵיהֶן פֵּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי,** שֶׁכְּשֵׁם שֶׁקּוֹנִים שְׁלָמִים מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף אֵין הַשְּׁלָמִים עַצְמָם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי [שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא רַק בִּפְרוֹת], כֵּן הַלֶּחֶם בָּא מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְלֹא שֶׁהַחִטִּים עַצְמָם יִהְיוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִשְׁנָה ו דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין:** **וּמִנַּיִן לְאָדָם הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה, שֶׁלֹּא יָבִיא** אֶת תּוֹדָתוֹ, **אֶלָּא מִן הַחֻלִּין** וְלֹא מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים טז ב) **'וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר',** וַהֲלֹא אֵין קָרְבַּן **פֶּסַח בָּא אֶלָּא מִן הַבְּקָרִים וּמִן הָעִזִּים** (שמות יב ה) **'מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים תִּקָּחוּ', אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר 'צֹאן וּבָקָר',** הֲלֹא אֵין קָרְבַּן פֶּסַח בָּא מִבָּקָר, **אֶלָּא** בָּא הַכָּתוּב **לְהַקִּישׁ כָּל** קָרְבָּן **הַבָּא מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן** [כְּגוֹן תּוֹדָה וּשְׁלָמִים הַבָּאִים מִן הַצֹּאן וּמִן הַבָּקָר] **לְקָרְבַּן פֶּסַח,** לְעִנְיָן זֶה, **מָה הַפֶּסַח שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹבָה** - שֶׁחַיָּב אָדָם לְהָבִיאוֹ, **אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין** [שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג ה) 'וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה' לְלַמֵּד שֶׁכָּל עֲבוֹדַת חֹדֶשׁ נִיסָן תִּהְיֶה כְּפֶסַח מִצְרַיִם, וּפֶסַח מִצְרַיִם בָּא עַל כָּרְחָךְ מֵחֻלִּין, שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא בְּבִיאָתָם לָאָרֶץ], **אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹבָה, לֹא יָבוֹא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. לְפִיכָךְ, הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה** אוֹ **הֲרֵי עָלַי שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵם בָּאִים חוֹבָה** - שֶׁהִתְחַיֵּב לַהֲבִיאָם בִּנְדָרוֹ, **לֹא יָבוֹאוּ אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. וְהַנִּסָּכִים** הַבָּאִים עִם קָרְבַּן בְּהֵמָה, **בְּכָל מָקוֹם** - בְּכָל עִנְיָן, אֲפִלּוּ אִם אָמַר שֶׁיְּבִיאֵם מִן הַמַּעֲשֵׂר, מִכָּל מָקוֹם **לֹא יָבוֹאוּ אֶלָּא מִן הַחֻלִּין,** שֶׁלֹּא הִתִּירָה הַתּוֹרָה לְהָבִיא מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר אֶלָּא קָרְבְּנוֹת שֶׁעִקָּרָם לַאֲכִילָה, וְלֹא נְסָכִים הָעוֹלִים כָּלִיל לַמִּזְבֵּחַ:

פֶּרֶק ח דִּינֵי הַתְּבוּאָה הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן לִמְנָחוֹת:
מִשְׁנָה א הַתְּבוּאָה לִמְנָחוֹת: **כָּל קָרְבְּנוֹת** - הַמְּנָחוֹת שֶׁל **הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד, בָּאִים** - תְּבוּאָתָם בָּאָה בֵּין **מִן הָאָרֶץ** [-אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל] וּ

משניות

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק ח

בְּמַכְתֶּשֶׁת וְנוֹתֵן אוֹתָם לְתוֹךְ הַסַּל בְּתַחְתִּיתוֹ, וּמַנִּיחַ תַּחַת הַסַּל כְּלִי וְהַשֶּׁמֶן זָב מִן הַזֵּיתִים וּמִסְתַּנֵּן דֶּרֶךְ תַּחְתִּית הַסַּל אֶל הַכְּלִי שֶׁתַּחְתָּיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, לֹא הָיָה מַנִּיחַ אֶת הַזֵּיתִים בְּתַחְתִּית הַסַּל, אֶלָּא **סְבִיבוֹת הַסַּל**, דְּהַיְינוּ עַל דָּפְנוֹתָיו מִתּוֹכוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה נִדְבָּקִים הַשְּׁמָרִים בְּדָפְנוֹת הַסַּל, וְהַשֶּׁמֶן הַיּוֹצֵא לַכְּלִי שֶׁתַּחְתָּיו מְזֻקָּק יוֹתֵר. וְשֶׁמֶן **זֶה** הַזָּב לְבַדּוֹ מֵהַסַּל הוּא הַשֶּׁמֶן **הָרִאשׁוֹן** שֶׁבַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה. לְאַחַר מִכֵּן **טָעַן בַּקּוֹרָה** - הִנִּיחַ עַל הַזֵּיתִים שֶׁבַּסַּל אֶת קוֹרַת בֵּית הַבַּד לְסָחֶטָם וּלְהוֹצִיא שַׁמְנָם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אֵינוֹ סוֹחֵט בְּקוֹרָה, שֶׁמֵּחֲמַת כָּבְדָהּ מוֹצִיאָה מֵהַזֵּית גַּם שְׁמָרִים, אֶלָּא סוֹחֲטָם **בָּאֲבָנִים** שֶׁהֵן כְּבֵדוֹת פָּחוֹת. וְשֶׁמֶן **זֶה** הַיּוֹצֵא מִכֹּחַ הַטְעִינָה הוּא הַשֶּׁמֶן **הַשֵּׁנִי** שֶׁבַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה. וּלְאַחַר מִכֵּן **חָזַר וְטָחַן** בְּרֵחַיִם אֶת הַזֵּיתִים, **וְטָעַן** אוֹתָם שׁוּב בַּקּוֹרָה לְסָחֶטָם, וְשֶׁמֶן **זֶה** שֶׁיָּצָא מֵהֶם הַסְּחִיטָה הוּא הַשֶּׁמֶן **הַשְּׁלִישִׁי** שֶׁבַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה. הַשֶּׁמֶן **הָרִאשׁוֹן** כָּשֵׁר **לְהַדְלָקַת הַמְּנוֹרָה**, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שמות כז כ) 'וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד', וְשֶׁמֶן **זֶה** שָׁזָב לְבַדּוֹ הוּא 'זָךְ'. **וְהַשְּׁאָר** - הַשֶּׁמֶן הַשֵּׁנִי **וְהַשְּׁלִישִׁי**, כְּשֵׁרִים **לַמְּנָחוֹת**, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר כח ה) 'בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית' וְלֹא נֶאֱמַר בָּהּ 'זָךְ'. **הַזַּיִת הַשֵּׁנִי** - בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה שֶׁמְּלַקֵּט מֵעֵץ הַזַּיִת, **מְגָרְגְּרוֹ** - מְלַקֵּט אֶת הַגַּרְגְּרִים שֶׁבְּאֻמְצַע הָאִילָן, כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד **בְּרֹאשׁ הַגַּג** שֶׁבְּסָמוּךְ לוֹ גָּדֵל הָעֵץ, שֶׁזֵּיתִים אֵלּוּ מִתְבַּשְּׁלִים מֵהַחַמָּה מְאֻחָר יוֹתֵר, **וְכוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל** בְּתַחְתִּיתוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, הָיָה נוֹתְנָם **סְבִיבוֹת הַסַּל**, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, וְהַשֶּׁמֶן הַזָּב **זֶה** הַשֶּׁמֶן **הָרִאשׁוֹן**. **טָעַן בַּקּוֹרָה**, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, טָעַן **בָּאֲבָנִים**, וְיָצָא שֶׁמֶן נוֹסָף, וְזֶה הַשֶּׁמֶן **הַשֵּׁנִי**. **וְחָזַר וְטָחַן וְטָעַן**, לְהוֹצִיא שֶׁמֶן נוֹסָף, **זֶה** הַשֶּׁמֶן **הַשְּׁלִישִׁי**. **הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר לַמְּנוֹרָה**, **וְהַשְּׁאָר** - הַשֶּׁמֶן הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי כָּשֵׁר **לַמְּנָחוֹת**. **הַזַּיִת הַשְּׁלִישִׁי** - בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית שֶׁמְּלַקֵּט מֵעֵץ הַזַּיִת, מְלַקֵּט אֶת הַגַּרְגְּרִים הַנְּמוּכִים וְהַמִּסְתָּרִים מֵהַחַמָּה שֶׁאֵינָם בְּשַׁלִּים לְעוֹלָם כָּל צָרְכָּם, וְלָכֵן תְּחִלָּה **עוֹטְנוֹ** - מַנִּיחַ אֶת הַזֵּיתִים בְּגֶמָא הַמְכֻנֶּה 'מַעֲטָן' **בְּתוֹךְ הַבַּיִת**, שָׁם שׁוֹהֶה הַזַּיִת **עַד שֶׁיִּלָּקֶה** - עַד שֶׁמִּתְעַפֵּשׁ וּמִתְרַכֵּךְ, וְכֵיוָן שֶׁיּוֹצֵא מֵהֶם מְהַל שֶׁאֵינוֹ יָפֶה לְמְנָחוֹת לָכֵן **מַעֲלֵהוּ וּמְנַגְּבוֹ בְּרֹאשׁ הַגַּג** שֶׁיִּתְיַבֵּשׁ מְעַט מֵהַל זֶה, וְאַחַר כָּךְ **כּוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל** בְּתַחְתִּיתוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, הָיָה נוֹתְנָם **סְבִיבוֹת הַסַּל**, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְהַשֶּׁמֶן הַזָּב **זֶה** הַשֶּׁמֶן **הָרִאשׁוֹן**. **וְטָעַן בַּקּוֹרָה**, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, **בָּאֲבָנִים**, לְהוֹצִיא שֶׁמֶן נוֹסָף, וְזֶה הַשֶּׁמֶן **הַשֵּׁנִי**. וְחָזַר **וְטָחַן וְטָעַן** לְהוֹצִיא שֶׁמֶן נוֹסָף, וְזֶה הַשֶּׁמֶן **הַשְּׁלִישִׁי**. הַשֶּׁמֶן **הָרִאשׁוֹן** כָּשֵׁר **לַמְּנוֹרָה**, **וְהַשְּׁאָר** - הַשֶּׁמֶן הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי, כָּשֵׁר **לַמְּנָחוֹת**:

מִשְׁנָה ה דַּרְגַּת **מַעֲלַת הַשְּׁמָנִים הַשּׁוֹנִים:** הָרִאשׁוֹן **שֶׁבָּרִאשׁוֹן** - הַשֶּׁמֶן הָרִאשׁוֹן הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים שֶׁנִּלְקְטוּ בַּלְּקִיטָה הָרִאשׁוֹנָה, **אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ** בְּמַעֲלָתוֹ, **הַשֵּׁנִי שֶׁבָּרִאשׁוֹן** - הַשֶּׁמֶן הַשֵּׁנִי הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים שֶׁנִּלְקְטוּ בַּלְּקִיטָה הָרִאשׁוֹנָה **וְהָרִאשׁוֹן שֶׁבַּשֵּׁנִי** - הַשֶּׁמֶן הָרִאשׁוֹן הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים שֶׁנִּלְקְטוּ בַּלְּקִיטָה הָרִאשׁוֹנָה **שָׁוִין**. **הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבָּרִאשׁוֹן שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי**, **שָׁוִין** בְּמַעֲלָתָם. **הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּשֵּׁנִי**, **וְהַשֵּׁנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי**, **שָׁוִין** בְּמַעֲלָתָם. **הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי**, **אֵין לְמַטָּה מִמֶּנּוּ** וְכָל הַשְּׁמָנִים הָאֲחֵרִים עֲדִיפִים עָלָיו. וְאִם יֵשׁ לוֹ מִנְחָה לְהָבִיא, יָבִיא מֵהַשֶּׁמֶן הַמֻּבְחָר בְּיוֹתֵר שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יא) 'וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם'. **וְאַף** כָּל **הַמְּנָחוֹת הָיוּ בַּדִּין** - הָיָה נִתָּן לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר מִמְּנוֹרָה **שֶׁיִּטְעֲנוּ** - שֶׁיִּצְטָרְכוּ דָּוְקָא **שֶׁמֶן זַיִת זָךְ** כַּמְּנוֹרָה, שֶׁכֵּן **מָה אִם** הַדְּלָקַת **הַמְּנוֹרָה** שֶׁהִיא קַלָּה בְּכָךְ **שֶׁאֵינָהּ לַאֲכִילָה**, אַף עַל פִּי כֵן **טָעוּנָה 'שֶׁמֶן זַיִת זָךְ'** (שמות כז כ), **הַמְּנָחוֹת** שֶׁהֵן חֲמוּרוֹת בְּכָךְ **שֶׁהֵן לַאֲכִילָה**, כְּלוֹמַר לַאֲכִילַת הַמִּזְבֵּחַ, **אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּטְעֲנוּ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ**, **תַּלְמוּד לוֹמַר** - לָכֵן מְלַמְּדֵנוּ הַכָּתוּב לְגַבֵּי הַדְּלָקַת הַמְּנוֹרָה (שם) 'שֶׁמֶן זַיִת זָךְ **כָּתִית** [נִצְרָךְ דָּוְקָא] **לַמָּאוֹר' וְלֹא** נִצְרָךְ **זָךְ כָּתִית לַמְּנָחוֹת:** **מַשְׁנָה ו הַבָּאִים לִנְסָכִים:** וּמִנַּיִן הָיוּ **מְבִיאִין** אֶת הַיַּיִן לִנְסָכִים, מֵהַמְּקוֹמוֹת **קְרוּתִים** וְהַטּוֹלִים שֶׁיֵּינָם **אַלְפָּא** - רִאשׁוֹן בְּמַעֲלָה **לַיַּיִן** - לְכָל הַיֵּינוֹת. **שְׁנִיָּה לָהֶן** בְּמַעֲלָה, **בֵּית רִמָּה, וּבֵית לָבָן שְׁבָהָר, וּכְפַר סִגְנָה שֶׁבַּבִּקְעָה**. וְכָל הָאֲרָצוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **הָיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא שֶׁמִּכָּאן** - מִמְּקוֹמוֹת אֵלּוּ **הָיוּ מְבִיאִין** אוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה, שֶׁיֵּינָם הַמֻּבְחָר בְּיוֹתֵר. **אֵין מְבִיאִין** יַיִן **לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשַּׁלְחִין, וְלֹא מִמַּה** - מִגְּפָנִים **שֶׁנִּזְרַע בֵּינֵיהֶן**, שֶׁבָּאֶפְנִים אֵלּוּ הָעֲנָבִים כְּחוּשִׁים [מַחֲמַת חָסְרוֹן הַזִּבּוּל וְהַהַשְׁקָאָה, אוֹ יְנִיקַת כֹּחַ הַקַּרְקַע עַל יְדֵי הַזְּרָעִים], **וּבְדִיעֲבַד אִם הֵבִיא** מִכָּל אֵלּוּ, הַיַּיִן **כָּשֵׁר**. וְכֵן **אֵין מְבִיאִין** יַיִן **אֲלִיפְסְטוֹן** שֶׁהִתְמַתֵּק מֵחֲמַת תְּלִיַּת הָעֲנָבִים כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, וְאֵינוֹ מַבְחָר כָּל כָּךְ, **וּבְדִיעֲבַד אִם הֵבִיא** אוֹתוֹ, **כָּשֵׁר**. **אֵין מְבִיאִין** יַיִן **יָשָׁן** מֵעֲנָבִים שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ, **דִּבְרֵי רַבִּי**, שֶׁאַחַר שָׁנָה עוֹבֶרֶת אַדְמִימוּת הַיַּיִן, וְנֶאֱמַר (משלי כג לא) 'אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם' הֲרֵי שֶׁבְּעֵת אַדְמִימוּתוֹ הוּא מֻבְחָר יוֹתֵר. **וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין** לְהָבִיאוֹ לְכַתְּחִלָּה. **אֵין מְבִיאִין, לֹא** יַיִן שֶׁהוּא **מָתוֹק** מֻחֶמֶת עַצְמוֹ, **וְלֹא** יַיִן **מְעֻשָּׁן** - הַבָּא מֵעֲנָבִים מָרִים שֶׁעָשְׁנוּ אוֹתָם כְּדֵי שֶׁיִּתְמַתְּקוּ, **וְלֹא** יַיִן **מְבֻשָּׁל**, **וְאִם הֵבִיא** מֵאֵלּוּ, **פָּסוּל. אֵין מְבִיאִין** יַיִן **מִן הַדְּלִיּוֹת** - גְּפָנִים הַמְּדֻלּוֹת עַל גַּבֵּי קָנִים, שֶׁאֵין יֵינָם מֻבְחָר, **אֶלָּא מִן הָרוֹגְלִיּוֹת** - גְּפָנִים הַשּׁוֹכְבוֹת עַל הַקַּרְקַע לְרַגְלֵי אָדָם, **וּמִן הַכְּרָמִים הָעֲבוּדִים** - שֶׁעוֹבְדִים בָּהֶם פַּעֲמַיִם בְּשָׁנָה, בַּהֲפִיכַת הַקַּרְקַע שְׁסָבִיב הַגְּפָנִים וַהֲכָנַת גֻּמּוֹת הַשָּׁקָאָה סְבִיבָם, שֶׁהַיַּיִן הַיּוֹצֵא מֵהֶם מֻבְחָר: **מַשְׁנָה ז הַנֶּאֱחָז הַיַּיִן אַחַר סְחִיטָתוֹ: לֹא הָיוּ כּוֹנְסִין אוֹתוֹ** [-אֶת הַיַּיִן הַמִּיָּעֵד לִנְסָכִים] לְאַחַר סְחִיטָתוֹ **בַּחֲצָבִים** [-כַּדִּים] **גְּדוֹלִים**, שֶׁבְּכָךְ נִפְגָּם טַעַם הַיַּיִן, **אֶלָּא בְּחָבִיּוֹת קְטַנּוֹת. וְאֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הֶחָבִיּוֹת עַד פִּיהֶם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רֵיחוֹ** שֶׁל הַיַּיִן **נוֹדֵף** [-עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ] עַל יְדֵי שֶׁמִּתְכַּנֵּס בְּחֶלֶל שֶׁבֵּין הַיַּיִן לְפִי הֶחָבִית וְלֹא יֵצֵא לַחוּץ. וּכְשֶׁנּוֹטֵל מִן הֶחָבִית יַיִן לְנִסּוּךְ, **אֵינוֹ מֵבִיא לֹא מִן** הַיַּיִן **שֶׁבְּפִיהָ, מִפְּנֵי הַקִּמְחִין** - גְּרָגִרִים לְבָנִים דַּקִּים שֶׁצָּפִים עַל הַיַּיִן וְנִרְאִים כְּקֶמַח, **וְלֹא מֵהַיַּיִן שֶׁבְּשׁוּלֶיהָ** [-שֶׁבְּתַחְתִּית הֶחָבִית], **מִפְּנֵי הַשְּׁמָרִים** הַשּׁוֹקְעִים שָׁם, **אֶלָּא מֵבִיא מִשְּׁלִישָׁהּ וּמֵאֶמְצָעָהּ**, כְּלוֹמַר מֵאֶמְצַע הַשְּׁלִישׁ הָאֶמְצָעִי שֶׁל הַיַּיִן, וְזֹאת עַל יְדֵי שֶׁעוֹשֶׂה בְּאֶמְצָעָהּ בֶּרֶז וְדַרְכּוֹ מוֹצִיא אֶת הַיַּיִן. **כֵּיצַד הוּא בּוֹדֵק** שֶׁלֹּא יִתְנַסֵּךְ אֶלָּא יַיִן רָאוּי. **הַגִּזְבָּר יוֹשֵׁב** [הַמְשַׁמֵּשׁ כְּאַמַּת מִדָּה] **בְּיָדוֹ**, וְהַמּוֹצִיא אֶת הַיַּיִן מוֹצִיאוֹ דֶּרֶךְ הַנָּקָב שֶׁבֶּחָבִית, וְכַאֲשֶׁר הַיַּיִן **זָרַק אֶת הַגִּיד** - כְּשֶׁהִתְחִיל לָצֵאת כְּמִין גִּיד שֶׁל שְׁמָרִים עִם הַיַּיִן, רָאָה זֹאת הַגִּזְבָּר **וְהִקִּישׁ בַּקָּנֶה**, וְכָךְ רָמַז לְמוֹצִיא הַיַּיִן לִסְגֹּר אֶת הַבֶּרֶז. [וְלֹא אָמַר לוֹ לְהַפְסִיק, כִּי הַדִּבּוּר מַזִּיק לַיַּיִן]. **רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יַיִן שֶׁעָלָה בּוֹ קְמָחִין** - לָבָן הַצָּף עַל הַיַּיִן, **פָּסוּל** לְנְסָכִים, **שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר כח יט-כ) 'תְּמִימִם **יִהְיוּ לָכֶם וּמִנְחָתָם**', וְנִדְרַשׁ שֶׁאַף הַמִּנְחוֹת יִהְיוּ תְּמִימוֹת, וְנֶאֱמַר עוֹד (שם פסוק לא) 'תְּמִימִם **יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם**', וְנִדְרַשׁ שֶׁאַף הַנְּסָכִים יִהְיוּ תְּמִימִים, וְיַיִן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קְמָחִים הֲרֵי הוּא כְּבַעַל מוּם:

המבוארות

וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סְבִיבוֹת הַסַּל. זֶה רִאשׁוֹן. טָעַן בַּקּוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בָּאֲבָנִים. זֶה שֵׁנִי. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה, וְהַשְּׁאָר לַמְּנָחוֹת. הַזַּיִת הַשְּׁלִישִׁי, עוֹטְנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת עַד שֶׁיִּלָּקֶה, וּמַעֲלֵהוּ וּמְנַגְּבוֹ בְּרֹאשׁ הַגַּג, וְכוֹתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסַּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סְבִיבוֹת הַסַּל. זֶה רִאשׁוֹן. טָעַן בַּקּוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בָּאֲבָנִים. זֶה שֵׁנִי. חָזַר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה, וְהַשְּׁאָר לַמְּנָחוֹת: ה הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּרִאשׁוֹן, אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ. הַשֵּׁנִי שֶׁבָּרִאשׁוֹן וְהָרִאשׁוֹן שֶׁבַּשֵּׁנִי, שָׁוִין. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבָּרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבַּשֵּׁנִי וְהָרִאשׁוֹן שֶׁבַּשְּׁלִישִׁי, שָׁוִין. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּשֵּׁנִי, אֵין לְמַטָּה מִמֶּנּוּ. אַף הַמְּנָחוֹת הָיוּ בְּדִין שֶׁיִּטְעֲנוּ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ, מָה אִם הַמְּנוֹרָה שֶׁאֵינָהּ לַאֲכִילָה טְעוּנָה שֶׁמֶן זַיִת זָךְ, הַמְּנָחוֹת שֶׁהֵן לַאֲכִילָה אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּטְעֲנוּ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ. תַּלְמוּד לוֹמַר (שמות כז כ) 'זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר', וְלֹא זָךְ כָּתִית לַמְּנָחוֹת: ו וּמִנַּיִן הָיוּ מְבִיאִין אֶת הַיַּיִן, קְרוּתַיִם וְהַטּוֹלִים אַלְפָּא לְיַיִן. שְׁנִיָּה לָהֶן, בֵּית רִמָּה וּבֵית לָבָן בָּהָר, וּכְפַר סִגְנָה בַּבִּקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְּשֵׁרוֹת, אֶלָּא מִכָּאן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשַּׁלְחִין, וְלֹא מִמַּה שֶּׁנִּזְרַע בֵּינֵיהֶן. וְאֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הֶחָבִיּוֹת עַד פִּיהֶם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רֵיחוֹ נוֹדֵף. אֵינוֹ מֵבִיא לֹא מִבֵּית הַזְּבָלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשַּׁלְחִין, וְלֹא מִמַּה שֶּׁנִּזְרַע בֵּינֵיהֶן, אֶלָּא מֵבִיא מִשְּׁלִישָׁהּ וּמֵאֶמְצָעָהּ. אֵין מְבִיאִין יַיִן

פֶּרֶק ט הַשִּׁמּוּשׁ בְּמִדּוֹת הַיָּבֵשׁ וְהַלַּח בַּמִּקְדָּשׁ, דִּין עֵרוּב נְסָכִים בִּנְסָכִים וּמְנָחוֹת בִּמְנָחוֹת, בֵּרוּצֵי הַמְּנָחוֹת, וּסְמִיכָה עַל הַקָּרְבָּנוֹת: **מִשְׁנָה א מִדּוֹת הַיָּבֵשׁ:** **שְׁתֵּי מִדּוֹת שֶׁל יָבֵשׁ** - כְּלֵי מְדִידָה לִדְבָרִים יְבֵשִׁים, **הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ**, לִמְדִידַת סֹלֶת הַמְּנָחוֹת, הָאֶחָד מְחֻזִּיק **עִשָּׂרוֹן** - עֲשִׂירִית הָאֵיפָה. וְהַשֵּׁנִי מְחֻזִּיק חֲצִי **עִשָּׂרוֹן**. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר**, שְׁלֹשָׁה כֵּלֵי מִדּוֹת הָיוּ, הָאֶחָד מְחֻזִּיק **עִשָּׂרוֹן** כְּשֶׁהוּא מָחוּק [בְּלִי לִגְדֹּשׁ עַל גַּבֵּי הַכְּלִי, וּבוֹ מָדְדוּ עִשָּׂרוֹן לַחֲבֵרְתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל], וְהַשֵּׁנִי קָטָן יוֹתֵר וּמְחֻזִּיק **עִשָּׂרוֹן** כְּשֶׁהַכֵּלִי גָּדוּשׁ [וּבוֹ מָדְדוּ לְכָל הַמְּנָחוֹת] וְהַשְּׁלִישִׁי מְחֻזִּיק **חֲצִי עִשָּׂרוֹן**. וְטָעְמוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר שֶׁנֶּאֱמַר (במבר כח כט) 'וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד' הֲרֵי שֶׁהָיוּ שָׁם שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת, וְעַל כָּרְחֵךְ שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם חִלּוּק שֶׁזֶּה גָּדוּשׁ וְזֶה מָחוּק, כִּי אִם לֹא כֵּן הֲרֵי הִיא אוֹתָהּ מִדָּה. וּלְדַעַת חֲכָמִים הָיָה שָׁם כְּלִי אֶחָד שֶׁל עִשָּׂרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כט ד) 'וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד', וְאוֹתוֹ עִשָּׂרוֹן הָיָה מָחוּק. כְּלֵי הַמְּחֻזִּיק **עִשָּׂרוֹן** [לְדַעַת חֲכָמִים כְּשֶׁהוּא מָחוּק, וּלְדַעַת רַבִּי מֵאִיר כְּשֶׁהוּא גָּדוּשׁ] **מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ. שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד** סֹלֶת **לְכָל הַמְּנָחוֹת. וְלֹא הָיָה מוֹדֵד, לֹא בְּשֶׁל** מִדָּה אַחַת הַמַּחֲזֶקֶת **שְׁלֹשָׁה** עֶשְׂרוֹנִים, **לְנִסְכֵּי פָּר** (ראה שם כח יב), **וְלֹא בְּשֶׁל שְׁנַיִם** - בְּמִדָּה הַמַּחֲזֶקֶת שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים **לְנִסְכֵּי אַיִל** (שם), **אֶלָּא מוֹדְדָן עֶשְׂרוֹנוֹת** - כַּמָּה פְּעָמִים בִּכְלִי שֶׁל עִשָּׂרוֹן, לְפַר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וּלְאַיִל שְׁנֵי פְּעָמִים. וּכְלֵי הַמְּחֻזִּיק **חֲצִי עִשָּׂרוֹן מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ. שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד חֲבֵרְתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל** - מְנָחַת חֲבֵרְתֵּי שֶׁהֲבִיא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם, וְהֲבִיא מִבֵּיתוֹ עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם, וְחוֹצֵהוּ [וּלְצָרְךְ מְדִידָה זוֹ הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדַּת 'חֲצִי עִשָּׂרוֹן'], וּמַכִּין מִכָּל חֲצִי עִשָּׂרוֹן שֵׁשׁ חַלּוֹת, וְאוֹפֶה אוֹתָם, וְאַחַר כָּךְ חוֹצֶה אֶת כָּל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הַחַלּוֹת וּמַקְרִיב **מֶחֱצָה בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבָּיִם:** **מִשְׁנָה ב מִדּוֹת הַלַּח:** **שֶׁבַע** כֵּלֵי **מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ**, לִמְדִידַת דְּבָרִים לַחִים כְּשֶׁמֶן וְיַיִן, וְאֵלּוּ הֵן: **הִין** [-שְׁנַיִם עָשָׂר לֹג], **וַחֲצִי הַהִין** לְנִסְכֵּי פַּר, **וּשְׁלִישִׁית הַהִין** לְנִסְכֵּי אַיִל, **וּרְבִיעִית הַהִין** לְנִסְכֵּי כֶּבֶשׂ, **וְלֹג** לְכָל הַמְּנָחוֹת הַטְּעוּנוֹת לֹג שֶׁמֶן, **וַחֲצִי לֹג וּרְבִיעִית לֹג** שֶׁשְּׁמוּשָׁם יִבְאַר לְהַלָּן (מ"ג). **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר**, לֹא הָיוּ שָׁם כֵּלִים מְיֻחָדִים לַחֲצִי הַהִין, שְׁלִישִׁית הַהִין וּרְבִיעִית הַהִין, אֶלָּא **שְׁנָתוֹת** - סִימָנִים [עַל יְדֵי פְּגִימוֹת אוֹ מַסְמָרִים] **הָיוּ** בַּכְּלִי שֶׁשִּׁעוּרוֹ הִין, וְסִימָנִים אֵלּוּ הוֹרוּ שֶׁעַד כָּאן הַמִּדָּה לְנִסְכֵּי **פַּר** [חֲצִי הַהִין] **וְעַד כָּאן לָאַיִל** [שְׁלִישִׁית הַהִין], **וְעַד כָּאן לַכֶּבֶשׂ** [רְבִיעִית הַהִין]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא הָיָה שָׁם** מִדָּה שֶׁל **הִין, וְכִי** - שֶׁכֵּן **מָה הָיָה הַהִין מְשַׁמֵּשׁ**, הֲלֹא הַפַּעַם הַיְחִידָה שֶׁהֶחֱזִקוּ לוֹ הָיְתָה בִּימֵי מֹשֶׁה, לְהַכְנַת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, כַּנֶּאֱמַר (שמות ל כד) 'וְשֶׁמֶן זַיִת הִין', וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה נִשְׁאַר קַיָּם אַף בְּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. **אֶלָּא מִדָּה יְתֵרָה** - נוֹסֶפֶת עַל הַמִּדּוֹת שֶׁנִּזְכְּרוּ, וְהִיא הַמִּדָּה הַשְּׁבִיעִית שֶׁהָיְתָה שָׁם בִּמְקוֹם הִין, **שֶׁל לֹג וּמֻחֶצָה הָיְתָה, שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד** מִנְחַת הַמַּחֲזִיק **חֲצִי עִשָּׂרוֹן** בְּכָל יוֹם, שֶׁהָיְתָה טְעוּנָה **לֹג וּמֶחֱצָה** שֶׁמֶן **בַּבֹּקֶר, וְלֹג וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבָּיִם:** **מִשְׁנָה ג שְׁמוּשָׁן שֶׁל מִדּוֹת הַלַּח:** מִדַּת **רְבִיעִית** הַלֹּג **מָה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת, לְמִדְיַדַת רְבִיעִית מַיִם לַמִּצְרָע** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא יד ה) 'וְשָׁחַט אֶת הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלִי חֶרֶשׂ עַל מַיִם חַיִּים', שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם בְּשִׁעוּר שֶׁדַּם הַצִּפּוֹר נִכָּר בָּהֶם, וְשִׁעֲרוּ חֲכָמִים שֶׁהוּא בְּרְבִיעִית. וְלִמְדִידַת **רְבִיעִית שָׁמֶן לְלַחְמֵי נְזִיר**, שֶׁכָּךְ הִתְקַבֵּל שִׁעוּרָם הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. [אָמְנָם מֻחֶמֶת שְׁמוּשִׁים אֵלּוּ לֹא קָדַשׁ הַכְּלִי, שֶׁהֲרֵי מַזִּים עַל הַמִּצְרָע מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ, וְלֶחֶם הַנָּזִיר אֵינוֹ קָדוֹשׁ עַד שְׁחִיטַת הַזֶּבַח. וְקְדֻשָּׁה מִדָּה זוֹ מֻחֶמֶת שֶׁבָּהּ הִשְׁתַּמְּשׁוּ גַּם לְמִדְיַדַת הַשֶּׁמֶן שֶׁל חַלּוֹת מִנְחַת הַחֲבִתִּין, שֶׁהָיוּ בָּהּ שְׁלֹשָׁה לֹגִּין שֶׁמֶן לְשִׁשָּׁה עֶשְׂרֵה חַלּוֹת, רְבִיעִית הַלֹּג לְכָל חַלָּה]. **חֲצִי לֹג מָה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ**, לְמִדְיַדַת **חֲצִי לֹג מַיִם לְהַשְׁקָאַת הַסּוֹטָה**, וְלִמְדִיַדַת **חֲצִי לֹג שֶׁמֶן לַלְּחָמִים הַבָּאִים עִם הַתּוֹדָה** [לְמִינֵי הַמַּצָּה, שֶׁהֵם: חַלּוֹת, רְקִיקִין וּרְבוּכָה], שֶׁשִּׁעוּרָם הִתְקַבֵּל הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. [וְהִתְקַדֵּשׁ לִכְלֵי שָׁרֵת מֵחֲמַת שְׁמוּשׁ נוֹסָף שֶׁהָיָה בּוֹ, לַחֲלֹק חֲצִי לֹג שֶׁמֶן לִנְרוֹת הַמְּנוֹרָה]. **וּבְלֹג הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת, לֹג שֶׁמֶן כְּנֶגֶד כָּל עִשָּׂרוֹן סֹלֶת. וַאֲפִלּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, אִם נָדַב מִנְחָה שָׁכָזוֹ, נוֹתֵן לָהּ שִׁשִּׁים לֹג שֶׁמֶן. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אֲפִלּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן אֵין לָהּ אֶלָּא לֻגָּהּ** - לֹג אֶחָד בִּלְבַד, **שֶׁנֶּאֱמַר** בְּקָרְבַּן מְצֹרָע עָנִי (שם פסוק כא) 'וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם וְגוֹ' וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשָּׁמֶן **לְמִנְחָה**' [-כָּל מִנְחָה שֶׁהִיא, אֵין בָּהּ אֶלָּא] **'וְלֹג שָׁמֶן'** [אֶחָד]. מִדַּת **שִׁשָּׁה** לֻגִּים [חֲצִי הַהִין], שִׁמְּשָׁה לִנְסְכֵּי שֶׁמֶן וְיַיִן שֶׁל **פָּר** (במדבר טו ט), וּמִדַּת **אַרְבָּעָה** לֻגִּים [שְׁלִישִׁית הַהִין] לִנְסְכֵּי **אַיִל** (שם פסוק ו), **וּשְׁלֹשָׁה** לֻגִּים [רְבִיעִית הַהִין] לִנְסְכֵּי **כֶּבֶשׂ** (שם פסוקים ד-ה). **שְׁלֹשָׁה** לֻגִּין **וּמֶחֱצָה** שֶׁמֶן הָיוּ נִצְרָכִים לְהַדְלָקַת **הַמְּנוֹרָה**, שֶׁהִיא מִדָּה הַמְּרֻכֶּבֶת **מֵחֲצִי לֹג לְכָל נֵר** מִשִּׁבְעַת הַנֵּרוֹת, שֶׁשִּׁעֲרוּ חֲכָמִים שֶׁבִּשְׁעוּר זֶה יִדְלֹק הַנֵּר כָּל הַלַּיְלָה אַף בְּלֵילוֹת טֵבֵת הָאֲרֻכִּים. [מִדָּה זוֹ לֹא הָיָה לָהּ כְּלִי מְיֻחָד, וְנִשְׁנְתָה כָּאן אַגַּב שְׁאָר הַמִּדּוֹת הַמְּזֻכָּרוֹת (ר"ג)]: **מִשְׁנָה ד נְסָכִים שֶׁהִתְעָרְבוּ בִּנְסָכִים, וּמְנָחוֹת שֶׁהִתְעָרְבוּ בִּמְנָחוֹת:** **מְעָרְבִין** - מֵאַתָּר לְעָרֵב **נִסְכֵּי אֵילִים בִּנְסְכֵּי פָּרִים** שֶׁאַף שֶׁשִּׁעוּר מִנְחָתָם שׁוֹנֶה [חֲצִי הַהִין לְפַר וּרְבִיעִית הַהִין לְאַיִל], אַךְ בְּלֵילַת הַמְּנָחוֹת שָׁוֶה, שְׁנֵי לֻגִּין שֶׁמֶן לְכָל עִשָּׂרוֹן סֹלֶת [בְּפַר שִׁשָּׁה לֻגִּין שֶׁמֶן לִשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת, וּבְאַיִל אַרְבָּעָה לֻגִּין שֶׁמֶן לִשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת], וּמַקְרִיב אֶת הַתַּעֲרֻבֶת לְשֵׁם הַפָּר וְהָאַיִל. וְכֵן מְעָרְבִים **נִסְכֵּי כְּבָשִׂים בִּנְסְכֵּי כְּבָשִׂים**, שֶׁשִּׁעוּר בְּלֵילָתָם שָׁוֶה, שְׁלֹשָׁה לֻגִּין לְכָל עִשָּׂרוֹן. וּנְסָכִים שֶׁל קָרְבַּן **יָחִיד בִּנְסָכִים שֶׁל** קָרְבַּן **צִבּוּר**, שֶׁבְּלֵילָתָם שָׁוֶה. וְכֵן נִסְכֵּי קָרְבַּן שֶׁל **הַיּוֹם בִּנְסָכִים שֶׁל** קָרְבַּן שֶׁהִקְרִיבוּ **אֶמֶשׁ** - אֶתְמוֹל, אִם שְׁנֵי הַזְּבָחִים שָׁוִים, פַּר וּפַר אוֹ פַּר וְאַיִל שֶׁבְּלֵילָתָם שָׁוֶה [וְרֹאשֵׁי אָדָם לְהָבִיא אֶת זִבְחוֹ הַיּוֹם וְאֶת נִסְכָּיו לְאַחַר כַּמָּה יָמִים]. **אֲבָל אֵין מְעָרְבִין נִסְכֵּי כְּבָשִׂים בִּנְסְכֵּי פָּרִים וְאֵילִים**, שֶׁאֵין בְּלֵילָתָם שָׁוֶה, וְנִמְצָא שֶׁמִּנְחַת הַפָּר אוֹ הָאַיִל בּוֹלַעַת שֶׁמֶן מִמִּנְחַת הַכְּבָשִׂים שֶׁבִּבְלֵילָתָהּ יֵשׁ יוֹתֵר שֶׁמֶן, וְנִמְצֵאת מִנְחַת הַכֶּבֶשׂ חֲסֵרָה שֶׁמֶן וּמִנְחַת הַפָּר אוֹ הָאַיִל מְרֻבָּה בְּשֶׁמֶן. וְאִם הִתְעָרְבוּ, אֲזַי **אִם** בַּתְּחִלָּה **בְּלָלָן לְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן** כְּדִינָן, וְאַחַר הַבְּלִילָה **נִתְעָרְבוּ, כְּשֵׁרִין** לְהַקְטָרָה, שֶׁבַּבְּלִילָה כְּבָר הִתְקַיְּמָה מְצוּת הַשֶּׁמֶן כְּדִינָהּ. אֲבָל **אִם** הִתְעָרְבוּ **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **בָּלַל** כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **פָּסוּל** לְהַקְטִירוֹ, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁמִּנְחַת הַכְּבָשִׂים חֲסֵרָה שֶׁמֶן וּמִנְחַת הַפָּר וְהָאַיִל יְתֵרָה. **נִסְכֵּי הַכֶּבֶשׂ הַבָּא עִם מִנְחַת הָעֹמֶר:** **הַכֶּבֶשׂ הַבָּא עִם** מִנְחַת **הָעֹמֶר** בְּשִׁשָּׁה עֶשָׂר בְּנִיסָן (ראה ויקרא כג יב), **אַף עַל פִּי שֶׁמִּנְחָתוֹ כְּפוּלָה** מִמִּנְחַת כָּבֶשׂ, שֶׁמְּבִיא עִמּוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים (שם פסוק יג), **לֹא הָיוּ נְסָכָיו כְּפוּלִין**, אֶלָּא מֵבִיא שְׁלֹשָׁה לֻגִּים יַיִן וְשֶׁמֶן, כִּנְסָכֵי שְׁאָר כְּבָשִׂים: **מִשְׁנָה ה דִּין הַגֹּדֶשׁ בְּמִדּוֹת הַלַּח וְהַיָּבֵשׁ:** **כָּל הַמִּדּוֹת** - כְּלֵי הַמִּדָּה **שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ נִגְדָּשׁוֹת** - הֻכְשְׁרוּ אֶת מִדָּתָם רַק כְּשֶׁהַכֵּלִי גָּדוּשׁ וְעוֹלֶה עַל גְּדוֹתָיו [כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר לְעֵיל (מ"א)], **חוּץ מִמִּדַּת הָעִשָּׂרוֹן שֶׁל חֲבֵרְתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהָיָה גּוֹדְשָׁהּ לְתוֹכָהּ** - בְּתוֹכָהּ, כְּלוֹמַר שֶׁהֻכְשְׁרָה עִשָּׂרוֹן בְּתוֹכָהּ כְּשֶׁהִיא מְחוּקָה, כְּמִדַּת הָעִשָּׂרוֹן הַשְּׁנִיָּה כְּשֶׁהִיא גְּדוּשָׁה. כְּלֵי **מִדּוֹת הַלַּח**, **בֵּרוּצֵיהֶן** - הַגֹּדֶשׁ שֶׁבָּהֶם [שֶׁיֵּשׁ קְצָת גֹּדֶשׁ גַּם בְּדָבָר לַח] **קָדֹשׁ**, שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא מִדּוֹת הַלַּח נִמְשְׁחוּ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ וְלָכֵן אַף הַגֹּדֶשׁ בַּחוּץ קָדוֹשׁ, וּכְלֵי **מִדּוֹת הַיָּבֵשׁ בֵּרוּצֵיהֶן חֹל**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ כֵּלִים אֵלּוּ נִמְשְׁחוּ רַק מִבִּפְנִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִדּוֹת הַלַּח קָדֹשׁ**, לְפִי שֶׁנִּמְשְׁחוּ מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ, **לְפִיכָךְ בֵּרוּצֵיהֶן קָדֹשׁ**, **וּמִדּוֹת הַיָּבֵשׁ** הֵן עַצְמָן **חֹל**, שֶׁלֹּא נִמְשְׁחוּ כְּלָל בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, **וּלְפִיכָךְ בֵּרוּצֵיהֶן חֹל**, וּמִכָּל מָקוֹם מַה שֶּׁבְּתוֹכָם קָדוֹשׁ כַּיָּוֹן שֶׁהַמּוֹדֵד בָּהֶם מְקֻדָּשׁ בַּפֶּה אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכָם, אֶלָּא שֶׁהוּא מְקַדֵּשׁ רַק אֶת מַה שֶּׁצָּרִיךְ וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ אֶת הַבֵּרוּצִים שֶׁאֵינָם נִצְרָכִים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא מִשּׁוּם זֶה**

משניות

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק י

המבוארות

יֵשׁ חִלּוּק בֵּין בֵּרוּצֵי מִדּוֹת הַלַּח וְהַיָּבֵשׁ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ שְׁתֵּי הַמִּדּוֹת נִמְשָׁחוּ רַק מִבִּפְנִים וְלֹא מִבַּחוּץ, אֶלָּא **שֶׁהַלַּח נָעְכָּר** - מִתְעָרֵב וְנִבְלָל וְאַף הַבֵּרוּצִים קָדְשׁוּ בְּתוֹךְ הַכְּלִי וְאַחַר כָּךְ עָלוּ, **וְהַיָּבֵשׁ אֵינוֹ נָעְכָּר** וְהַבֵּרוּצִים לֹא הָיוּ מֻעוֹלָם בְּתוֹךְ הַכְּלִי וְלֹא קָדְשׁוּ: **מִשְׁנָה ו הַקְּרְבָּנוֹת הַטְּעוּנִים נְסָכִים**: כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד טְעוּנִין - צְרִיכִים שֶׁיְּבִיאוּ עִמָּם **נְסָכִים**, הַיְינוּ מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְהַקְרָבָה וְיַיִן לְנִסּוּךְ, **חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר** - מַעְשַׂר בְּהֵמָה **וְהַפֶּסַח, וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם** שֶׁאֵינָם טְעוּנִין נְסָכִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת נְסָכִים (במדבר טו ג) 'לְפַלֵּא נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה', לְהוֹרוֹת שֶׁאֵין טָעוּן נְסָכִים אֶלָּא קָרְבַּן הַבָּא בְּנֶדֶר אוֹ נְדָבָה, וְלֹא קָרְבְּנוֹת אֵלּוּ הַבָּאִים בְּחוֹבָה. **אֶלָּא שֶׁחַטָּאתוֹ שֶׁל מְצֹרָע וַאֲשָׁמוֹ** שֶׁמֵּבִיא בְּעֵת טָהֳרָתוֹ **טְעוּנִין נְסָכִים**, כַּמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה (ויקרא יד י), לְפִי שֶׁקָּרְבְּנוֹת אֵלּוּ לֹא בָּאִים עַל חֵטְא כִּשְׁאָר חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת. וְחַטַּאת נָזִיר אֵינָהּ טְעוּנָה נְסָכִים, כִּי בָּאָה עַל חֵטְא, שֶׁהַנָּזִיר חוֹטֵא הוּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יא) 'וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ'. **מִשְׁנָה ז סְמִיכָה עַל הַקְּרְבָּנוֹת**: כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שְׁמֵבִיאִים הַצִּבּוּר, **אֵין בָּהֶם** מִצְוַת **סְמִיכָה** - שֶׁסּוֹמְכִים הַבְּעָלִים אֶת יְדֵיהֶם בְּכָל כֹּחָם עַל רֹאשׁ הַקָּרְבָּן, **חוּץ מִן הַפָּר הַבָּא עַל** אַחַת **מִכָּל הַמִּצְוֹת** שֶׁזִּדּוֹנָן כָּרֵת וְשִׁגְגָתָן חַטָּאת שֶׁהוֹרוּ בָּהּ בֵּית דִּין הַחֵתֶר, וְעָשׂוּ הַקָּהָל עַל פִּי הוֹרָאָתָם, שֶׁעַל פַּר זֶה סוֹמְכִים שְׁלֹשָׁה מִזְּקֵנֵי בֵּית דִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד טו) 'וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר', **וְשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ** לַעֲזָאזֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם טז כא) 'וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי'. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף שְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה** שְׁמֵבִיאִים כְּשֶׁבֵּית דִּין הוֹרוּ הֶחָתֵר בְּאַסּוּר עֲבוֹדָה זָרָה. **כָּל קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד טְעוּנִים סְמִיכָה** עַל יְדֵי הַבְּעָלִים, כְּפִי שֶׁמָּצִינוּ בְּקָרְבַּן יָחִיד שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם ג ב) 'וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ', **חוּץ מִן הַבְּכוֹר, וְהַמַּעֲשֵׂר, וְהַפֶּסַח**, שֶׁאֵינָם טְעוּנִים סְמִיכָה. **וְהַיּוֹרֵשׁ** שֶׁיָּרַשׁ קָרְבַּן עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים שֶׁהִתְנַדֵּב אָבִיו וָמֵת, **סוֹמֵךְ** עָלָיו **וּמֵבִיא** עִמּוֹ **נְסָכִים, וּמֵמִיר** - אִם אָמַר עַל בְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁתִּהְיֶה תְּמוּרַת קָרְבָּן זֶה, נִתְפָּסֶת גַּם בְּהֵמַת חֻלִּין בִּקְדֻשַּׁת הַקָּרְבָּן, כְּאִלּוּ אָבִיו הֵמִיר: **מִשְׁנָה ח הַמְּחֻיָּבִים בִּסְמִיכָה וּשְׁאָר דִּינֵי סְמִיכָה: הַכֹּל** - כָּל הַמְּבִיאִים קָרְבָּן **סוֹמְכִין** יְדֵיהֶם עַל קָרְבָּנָם, **חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן**, לְפִי שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת, **וְסוּמָא** - עִוֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפַר הָעֹלָם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר (ויקרא ד טו) 'וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה' וּבַסַּנְהֶדְרִין לֹא הָיָה סוּמָא, וּמִשָּׁם לְמֵדִים לְכָל הַסְּמִיכוֹת שֶׁאֵין סוּמָא סוֹמֵךְ, **וְנָכְרִי** אֵינוֹ סוֹמֵךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּעִנְיַן הַסְּמִיכָה (שם א ב) 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' לְמַעֵט נָכְרִים, **וְהָעֶבֶד** אֵינוֹ סוֹמֵךְ עַל קָרְבַּן רַבּוֹ **וְהַשְּׁלִיחַ** אֵינוֹ סוֹמֵךְ עַל קָרְבַּן מְשַׁלְּחוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'וְסָמַךְ יָדוֹ', וְדָרְשׁוּ: 'יָדוֹ' וְלֹא יַד עַבְדּוֹ וּשְׁלוּחוֹ, **וְהָאִשָּׁה** אֵינָהּ סוֹמֶכֶת, שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. וּמִצְוַת **סְמִיכָה** הִיא **שִׁירֵי מִצְוָה**, וְאֵינָהּ עִכּוּב לְהַקְרָבָה. אֶלָּא שֶׁאִם לֹא סָמַךְ מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ לֹא כִּפֵּר. וְהַסְּמִיכָה הִיא **עַל הָרֹאשׁ** שֶׁל הַקָּרְבָּן **בִּשְׁתֵּי יָדִים**, שֶׁנֶּאֱמַר בְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ (שם טז כא) 'וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי', וּלְמֵדִים מִשָּׁם לְכָל הַסְּמִיכוֹת. **וּבְמָקוֹם שֶׁסּוֹמְכִין** עַל הַקָּרְבָּן **שׁוֹחֲטִין** אוֹתוֹ, וְלָכֵן אִם סָמַךְ מִחוּץ לָעֲזָרָה צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִסְמֹךְ בָּעֲזָרָה. **וְתָכָף** - וְסָמוּךְ **לַסְּמִיכָה הַשְּׁחִיטָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד כד) 'וְסָמַךְ וְגוֹ' וְשָׁחַט': **מִשְׁנָה ט חֲמֵרוֹת בִּסְמִיכָה וּתְנוּפָה: חֹמֶר** [-חֲמָרָא] יֵשׁ בִּמְצוֹת **סְמִיכָה** יוֹתֵר **מִבַּתְּנוּפָה**, וְחֹמֶר אַחֶרֶת יֵשׁ **בַּתְּנוּפָה** יוֹתֵר **מִבַּסְּמִיכָה**. חֹמֶר בַּסְּמִיכָה, **שֶׁאִם** הִתְנַדְּבוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים קָרְבָּן אֶחָד בְּשֻׁתָּפוּת, **אֶחָד מֵניף לְכָל הַחֲבֵרִים** - הַשֵּׁתָּפִים, **וְאֵין אֶחָד סוֹמֵךְ לְכָל הַחֲבֵרִים**, אֶלָּא כֻּלָּם סוֹמְכִים זֶה אַחַר זֶה. **וְחֹמֶר בַּתְּנוּפָה, שֶׁהַתְּנוּפָה נוֹהֶגֶת בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד**, כְּגוֹן חָזֶה וְשׁוֹק בִּשְׁלָמִים, **וּבְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר**, כְּגוֹן כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת, **בַּחַיִּים וּבַשְּׁחוּטִין** - כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת שֶׁטְּעוּנִים תְּנוּפָה כְּשֶׁהֵם חַיִּים וּכְשֶׁהֵם שְׁחוּטִים (לעיל פ"ה מ"ז), **וּבְדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים** כְּגוֹן קָרְבַּן בְּהֵמָה, **וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים** כְּגוֹן מִנְחַת הָעֹמֶר וּמִנְחַת סוֹטָה וְלֶחֶמֵי תּוֹדָה וְנָזִיר, **מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּסְּמִיכָה** שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת בִּשְׁחוּטִים, וְאֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם רוּחַ חַיִּים:

פֶּרֶק י דִּיגֵי קָרְבַּן הָעֹמֶר: **מִשְׁנָה א הֶבְאַת הָעֹמֶר בְּשַׁבָּת וּבְחֹל: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל** אוֹמֵר, קָרְבַּן **הָעֹמֶר הָיָה בָּא** כְּשֶׁחָל ט"ז נִיסָן **בַּשַּׁבָּת, מִקְּצִיר שֶׁל שֶׁלֹּשׁ סְאִין** שְׁעוֹרִים שֶׁנִּפְּוּם בְּנָפָה זְמַן רַב עַד שֶׁיָּצָא מֵהֶם עִשָּׂרוֹן קָמַח מֻבְחָר שֶׁאוֹתוֹ הָיוּ מַקְרִיבִים. וּכְשֶׁחָל **בַּחֹל הָיָה** בָּא מִקְּצִיר שֶׁל חֲמֵשׁ סְאִים, שֶׁנִּפְּוּי כַּל יוֹתֵר יָצָא מֵהֶם עִשָּׂרוֹן קָמַח. שֶׁלְּדַעְתּוֹ עָדִיף לְהַרְבּוֹת בְּמִלָּאכָה אַחַת בִּנְפּוּי הַקָּמַח, מִלְּהַרְבּוֹת בְּמִלָּאכוֹת הַרְבֵּה, בְּקִצִּירָה, בְּרִירָה, טְחִינָה וְהַרְקָדָה שֶׁל עוֹד שְׁנֵי סְאִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶחָד** - בֵּין שֶׁחָל **בַּשַּׁבָּת וְאֶחָד** - וּבֵין שֶׁחָל **בַּחֹל, מִשָּׁלֹשׁ** סְאִים **הָיָה בָּא. רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר**, כְּשֶׁחָל **בַּשַּׁבָּת הָיוּ** מְמַעֲטִים בְּעֵסֶק קְצִירַת הָעֹמֶר, **וְהָיָה נִקְצָר בְּיָחִיד** - עַל יְדֵי אָדָם יָחִיד, **וּבְמַגָּל** [-כְּלִי קְצִירָה] **אַחַת, וּבְקֻפָּה אַחַת** שֶׁבָּהּ הַנִּחוּ הַשְּׁעוֹרִים. וּכְשֶׁחָל **בַּחֹל**, הָיָה נִקְצָר **בִּשְׁלֹשָׁה** בְּנֵי אָדָם, **וְהָנַח בִּשְׁלֹשׁ קֻפּוֹת, וְנִקְצַר בִּשְׁלֹשׁ מַגָּלוֹת**, וְזֹאת כְּדֵי לְפָרְסֵם שֶׁנִּקְצַר הָעֹמֶר בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב וְלֹא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת כְּדַעַת הַצְּדוֹקִים (ראה להלן מ"ג). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶחָד בַּשַּׁבָּת וְאֶחָד בַּחֹל**, הָיָה נִקְצָר **בִּשְׁלֹשָׁה וּבִשְׁלֹשׁ קֻפּוֹת וּבִשְׁלֹשׁ מַגָּלוֹת**: **מִשְׁנָה ב מְקוֹם הַבָּאַת הַשְּׁעוֹרִים: מִצְוַת הָעֹמֶר** לְכַתְּחִלָּה, **לָבוֹא מִן** הַתְּבוּאָה הַגְּדֵלָה **קְרוֹב** לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁאֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצוֹת וּכְשֶׁיּוֹצֵא מִירוּשָׁלַיִם מֵבִיא מֵהַתְּבוּאָה הָרְאשׁוֹנָה שֶׁמּוֹצֵא. וְאִם **לֹא בִּכֵּר** - לֹא הִבְשִׁיל כָּל צָרְכּוֹ **הַקָּרוֹב לִירוּשָׁלַיִם, מְבִיאִים אוֹתוֹ מִכָּל מָקוֹם** בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. **מַעֲשֶׂה** הָיָה שֶׁהֶחֱרִיבוּ הַגְּיָסוֹת אֶת הַתְּבוּאָה שֶׁסְּבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם, **וּבָא** הָעֹמֶר **מִגַּגּוֹת צְרִיפִין, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם** בָּאוּ **מִבִּקְעַת עֵין סָכָר**, שֶׁהֵם מְקוֹמוֹת רְחוֹקִים מְאֹד מִירוּשָׁלַיִם: **מִשְׁנָה ג אֹפֶן קְצִירַת הָעֹמֶר: כֵּיצַד הָיוּ עוֹשִׂים** בִּקְצִירַת הָעֹמֶר, **שְׁלוּחֵי בֵית דִּין יוֹצְאִים מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב** שֶׁל פֶּסַח לְשָׁדֶה שֶׁמְּמֻנֶּה יִקְצְרוּ אֶת הָעֹמֶר, **וְעוֹשִׂין אוֹתוֹ כְּרֵיכוֹת בַּמְּחֻבָּר לַקַּרְקַע** - וְאוֹגְדִים אֶת רָאשֵׁי הַשִּׁבֳּלִים בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, **כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נוֹחַ לִקְצֹר** אוֹתָן בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב. **וְכָל הָעֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת לָשֶׁם** - לִמְקוֹם קְצִירַת הָעֹמֶר, **מִתְכַּנְּסוֹת לָשֶׁם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא** הָעֹמֶר **נִקְצָר בְּעֶסֶק גָּדוֹל**, לְהוֹצִיא מִדַּעַת הַצְּדוֹקִים הַסּוֹבְרִים שֶׁהָעֹמֶר לֹא נִקְצַר בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב, כְּמַבְאָר לְהַלָּן. **כֵּיוָן שֶׁחָשְׁכָה** וְיָצָא יוֹם טוֹב, **אוֹמֵר לָהֶם** הַקּוֹצֵר לִבְנֵי הָעֲיָרוֹת שֶׁנִּתְאַסְּפוּ, הַאִם **בָּא הַשֶּׁמֶשׁ** וְהִגִּיעַ זְמַן הַקְּצִירָה, וְהֵם **אוֹמְרִים** לוֹ, **הֵן** - אָכֵן. וְשׁוֹאֲלָם שׁוּב, הַאִם **בָּא הַשֶּׁמֶשׁ**, וְהֵם **אוֹמְרִים** לוֹ, **הֵן**. וּמַמְשִׁיךְ הַקּוֹצֵר וְשׁוֹאֵל, הַאִם אָקְצֹר **בְּמַגָּל זוּ**, **וְאוֹמְרִים** לוֹ, **הֵן**. וְשׁוּב שׁוֹאֵל, הַאִם אָקְצֹר **בְּמַגָּל זוּ**, **וְאוֹמְרִים** לוֹ, **הֵן**. וּמַמְשִׁיךְ וְשׁוֹאֵל, הַאִם אַנִּיחַ אֶת הַתְּבוּאָה **בְּקֻפָּה זוּ**, **וְאוֹמְרִים** לוֹ, **הֵן**. וְשָׁב וְשׁוֹאֵל, **בְּקֻפָּה זוּ**, וְהֵם **אוֹמְרִים** לוֹ, **הֵן**. וְאִם חָל ט"ז בְּנִיסָן **בַּשַּׁבָּת, אוֹמֵר לָהֶם**, הַאֶקְצֹר **בְּשַׁבָּת זוּ** וַאֲחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהֵם **אוֹמְרִים** לוֹ, **הֵן**. וְשׁוֹאֵל שׁוּב, **שַׁבָּת זוּ, וְאוֹמְרִים** לוֹ, **הֵן**. וְאַף בְּחֹל מוֹסִיף וְשׁוֹאֵל, הַאִם אָקְצֹר, **וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ, קְצֹר**. וְחוֹזֵר וְשׁוֹאֵל, **אֶקְצֹר, וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ קְצֹר**. וְהַקּוֹצֵר הָיָה שׁוֹאֵל **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר** מֵהַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלּוּ, **וְהֵם אוֹמְרִים** - מְשִׁיבִים לוֹ **הֵן, הֵן, הֵן**. **וְכָל כָּךְ לָמָּה** הִצְרִיכוּ שָׁיְּשָׁאֵל שְׁאֵלוֹת אֵלּוּ. **מִפְּנֵי** הַצְּדוֹקִים **וְהַבַּיְתוֹסִים, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים אֵין קְצִירַת הָעֹמֶר בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב** אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג טו) 'מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת', וּכְדֵי לְהוֹצִיא מִדַּעְתָּם עָשׂוּ כֵּן בְּפַרְסוּם גָּדוֹל

משניות מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק י המבוארות

בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב, שֶׁהַשַּׁבָּת מַזְכֶּרֶת בַּפָּסוּק הִיא יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ה יא) 'וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת וְקָלוּי' הֲרֵי שֶׁהֶתֵּר הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה הוּא מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח: **מִשְׁנָה ד הַמִּשֹּׁךְ עֲבוֹדַת מִנְחַת הָעֹמֶר עַד הַקְּטָרָתָהּ:** קְצָרוּהוּ וּנְתָנוּהוּ בַּקֻּפּוֹת, הֱבִיאוּהוּ לָעֲזָרָה, וּבְעוֹדוֹ בְּשִׁבֳּלִים הָיוּ מְהַבְהֲבִין [-חוֹרְכִים] אוֹתוֹ בָּאוּר [-בָּאֵשׁ] לְקְלוֹתוֹ, כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת קָלִי, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא ב יד) 'קָלוּי בָּאֵשׁ', דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, קֹדֶם קְלִיָּתוֹ, בְּקָנִים לַחִים וּבִקְלִיחוֹת [-קִלְחֵי כְּרוּב] הָיוּ חוֹבְטִים אוֹתוֹ לְהַפְרִיד אֶת הַגַּרְעִינִים מֵהַמּוֹץ, אַךְ לֹא חָבְטוּ אוֹתוֹ בְּמַקָּלוֹת כְּדֶרֶךְ שְׁאָר שִׁבֳּלִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְמַעֵךְ, שֶׁהָעֹמֶר לַח עַדַיִן וְאֵינוֹ כִּשְׁאָר תְּבוּאָה שֶׁכְּבָר הִתְיַבְּשָׁה. וְלֹא הֵבִיאוּהוּ בָּאוּר אֶלָּא נְתָנוּהוּ לְאַבּוּב - כְּלִי שֶׁל נְחֹשֶׁת לְקְלְיָה, וְאַבּוּב זֶה הָיָה מְנֻקָּב, כְּדֵי שֶׁיִּהֵא הָאוּר [-הָאֵשׁ] שׁוֹלֵט בְּכֻלּוֹ, וּלְאַחַר קְלִיָּתוֹ שְׁטָחוּהוּ בָּעֲזָרָה, וְהָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בּוֹ, כְּדֵי לְיַבֵּשׁ אֶת הַזֵּעָה שֶׁדָּבְקָה בּוֹ בְּעֵת קְלִיָּתוֹ. וּלְאַחַר מִכֵּן נְתָנוּהוּ בְּרֹחַיִם שֶׁל גָּרוֹסוֹת - לִטְחִינַת פּוֹלִים, שֶׁהֵם טוֹחֲנוֹת בְּטְחִינָה גַּסָּה, וְכָךְ לֹא יִתְעָרְבוּ קְלִפּוֹת הַגַּרְעִינִים עִם הַגַּרְעִינִים, וּבְכָךְ הִתְקַיֵּם הַדִּין לַהֲבִיאוֹ (שם) 'גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל'. **וְהוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ עִשָּׂרוֹן, שֶׁהוּא מְנָפָּה מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נְפָה** - עַל יְדֵי נִפּוּי בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפוֹת. **וְהַשְּׁאָר** - וְהַנּוֹתָר מִן הַקֶּמַח, **נִפְדֶּה** בְּדָמִים וְדָמָיו לְהֶקְדֵּשׁ, **וְנֶאֱכָל לְכָל אָדָם, וְאִם עָשׂוּ מִמֶּנּוּ עִסָּה חַיָּב בְּחַלָּה,** שֶׁחוֹבָתָהּ חָלָה בְּעֵת גִּלְגּוּל [-לִישַׁת] הָעִסָּה, וְנִלּוֹשָׁה בִּרְשׁוּת הֶדְיוֹט, **וּפְטוּר מִן** הַפָּרָשַׁת **הַתְּרוּמוֹת וְהַמַּעֲשְׂרוֹת,** שֶׁכֵּן הַמְּרוּחַ שֶׁהוּא שִׁעֻרַת הַחִיּוּב בָּהֶן נַעֲשָׂה בִּרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ הַפְּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר. **רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב בַּחַלָּה וּבַמַּעֲשְׂרוֹת,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ מִתְּחִלָּה לֹא הִתְקַדֵּשׁ אֶלָּא מַה שֶּׁהוּא צָרִךְ הַהֶקְדֵּשׁ, דְּהַיְינוּ כְּדֵי עִשָּׂרוֹן, וְאִלּוּ הַשְּׁאָר כְּלָל אֵינוֹ קָדוֹשׁ. **בָּא לוֹ** הַכֹּהֵן **לְעַשְּׂרוֹן** לַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ, **וְנָתַן** תְּחִלָּה **שָׁמְנוֹ וּלְבוֹנָתוֹ** בִּכְלִי, וְאַחַר כָּךְ הִנִּיחַ אֶת הָעִשָּׂרוֹן, **וְיָצַק** שֶׁמֶן עַל הָעִשָּׂרוֹן, **וּבָלַל** אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן. **הֵנִיף** אֶת הַמִּנְחָה, **וְהִגִּישׁ** אוֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ, **וְקָמַץ וְהִקְטִיר, וְהַשְּׁאָר** שֶׁלֹּא נִקְמַץ **נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים** כְּדִין שְׁיָרֵי מְנָחוֹת:

מִשְׁנָה ה זְמַן הֶתֵּר אֲכִילָת וּקְצִירַת הֶחָדָשׁ: **מִשֶּׁקָּרַב** [-מֵעֵת שֶׁקָּרַב] **הָעֹמֶר** הָיוּ **יוֹצְאִין וּמוֹצְאִין שׁוּק יְרוּשָׁלַיִם כְּשֶׁהוּא מָלֵא כְּבָר קָמַח וְקָלִי** [-תְּבוּאָה שֶׁנִּטְחֲנָה אַחַר שֶׁנִּתְיַבְּשָׁה בַּתַּנּוּר] מֵהַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה, וְהָיָה זֶה **שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים,** שֶׁאִם מִיָּד אַחַר הַהַקְרָבָה כְּבָר הָיָה קָמַח, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁקִּצְרוּ אֶת הַתְּבוּאָה קֹדֶם הַקְרָבַת הָעֹמֶר, דָּבָר שֶׁנֶּאֱסַר מִתַּקָּנַת חֲכָמִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה בְּאִסּוּר קֹדֶם הָעֹמֶר שֶׁהוּא מַתִּיר אֶת אֲכִילַת הֶחָדָשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, **בִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂים,** שֶׁלֹּא חָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא יָבוֹא לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה בְּאִסּוּר. **מִשֶּׁקָּרַב הָעֹמֶר** - הַתְּבוּאָה **הֶתֵּר הֶחָדָשׁ** - הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה **מִיָּד** בַּאֲכִילָה. **וְהָרְחוֹקִים** מִירוּשָׁלַיִם, וְאֵינָם יוֹדְעִים מָתַי קָרַב הָעֹמֶר, **מֻתָּרִים** בַּאֲכִילַת הֶחָדָשׁ **מֵחֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן** - וְאֵילָךְ, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר. **מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא יוֹם** - יוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן שֶׁבּוֹ מְנִיפִים אֶת הָעֹמֶר, **כְּלוֹ אָסוּר** בַּאֲכִילַת חָדָשׁ. **אָמַר** לוֹ **רַבִּי יְהוּדָה** לַתַּנָּא שֶׁשָּׁנָה אֶת דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה, וְכִי תַּקָּנַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָיא, **וַהֲלֹא מִן הַתּוֹרָה הוּא אָסוּר, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כג יד) 'וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ **עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה**', וְ'עַד' וְעַד בִּכְלָל', וּמַשְׁמַע שֶׁחָדָשׁ אָסוּר כָּל יוֹם ט"ז נִיסָן, וּבְהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק נֶאֱמַר 'עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹקֵיכֶם', וּמַשְׁמַע שֶׁמִּיָּד אַחַר הַקְרָבַת הָעֹמֶר מֻתָּר הֶחָדָשׁ, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁבִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם הֶתֵּר הֶחָדָשׁ מִיָּד אַחַר הַקְרָבַת הָעֹמֶר, וּכְשֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם מֻתָּר הֶחָדָשׁ רַק לַמְּחֻרָת. אָמְנָם רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי סָבַר שֶׁ'עַד וְלֹא עַד בִּכְלָל', וְאִם כֵּן כְּשֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם מֻתָּר הֶחָדָשׁ מִיָּד בְּט"ז נִיסָן בַּבֹּקֶר, אֶלָּא שֶׁחָשַׁשׁ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁמָּא יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיָבוֹאוּ הָאֲנָשִׁים לֶאֱכֹל חָדָשׁ מִיָּד בְּבֹקֶר יוֹם ט"ז כְּפִי שֶׁנָּהֲגוּ בְּזְמַן חֻרְבָּנוֹ, וְלֹא יֵדְעוּ שֶׁעַתָּה שֶׁנִּבְנָה הַמִּקְדָּשׁ אֲסוּרָה אֲכִילָתוֹ עַד הַקְרָבַת הָעֹמֶר. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מוֹדֶה שֶׁהָאִסּוּר הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ שֶׁהוּא 'הִתְקִין' הַיְינוּ שֶׁהוּא לִמֵּד לִדְרֹשׁ כָּךְ אֶת הַפְּסוּקִים]. **וּמִפְּנֵי מָה הָרְחוֹקִים** מִירוּשָׁלַיִם מֻתָּרִים לֶאֱכֹל מִן הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה מֵחֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן יוֹדְעִין שֶׁאֵין בֵּית דִּין מִתְעַצְּלִין בּוֹ** - בְּהַקְרָבַת הָעֹמֶר, וּוַדַּאי לֹא אֲחֵרוּהוּ אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם: **מִשְׁנָה ו הֶתֵּר הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם:** **הָעֹמֶר** הַקָּרֵב בַּמִּקְדָּשׁ הָיָה **מַתִּיר** אֶת אֲכִילַת הַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה **בַּמְּדִינָה** - בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הַבָּאִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הָיוּ מַתִּירִים הֶבְאַת מִנְחוֹת מֵהַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה **בַּמִּקְדָּשׁ**, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר כח כו) 'מִנְחָה חֲדָשָׁה', שֶׁהֵם מִנְחָה חֲדָשָׁה לְכָל הַמִּנְחוֹת. **אֵין מְבִיאִין מִנְחוֹת, וּבִכּוּרִים, וּמִנְחַת נְסָכִים** שֶׁל קָרְבַּן **בְּהֵמָה,** מִן הֶחָדָשׁ, **קֹדֶם לְמִנְחַת הָעֹמֶר, וְאִם הֵבִיא, פָּסוּל** אַף בְּדִיעֲבַד, כֵּיוָן שֶׁבִּזְמַן זֶה לֹא הֵתֵר הֶחָדָשׁ אֶפִלּוּ אֵצֶל הַהֶדְיוֹט. וְאַף **קֹדֶם לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם לֹא יָבִיא** דְּבָרִים אֵלּוּ מִן הֶחָדָשׁ לְכִתְּחִלָּה, וּבְדִיעֲבַד **אִם הֵבִיא, כָּשֵׁר**, כֵּיוָן שֶׁבִּזְמַן זֶה כְּבָר יֵשׁ הֶתֵּר לֶחָדָשׁ עַל כָּל פָּנִים אֵצֶל הַהֶדְיוֹט: **מִשְׁנָה ז דִּין חֲמֵשֶׁת מִינֵי דָגָן בִּכְלָלָה וְחָדָשׁ:** **הַחִטִּים וְהַשְּׁעוֹרִים וְהַכֻּסְּמִין וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְהַשִּׁיפוֹן, חַיָּבִין** בְּהַפְרָשַׁת **חַלָּה** מִן הָעִסָּה הַנַּעֲשִׂית מֵהֶם, **וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לַשִּׁעוּר הַנִּדְרָשׁ לְחִיּוּב הַפְרָשַׁת חַלָּה, אִם נִלּוֹשׁוּ יַחַד. [וְאִם לֹא נִלּוֹשׁוּ יַחַד, אֶלָּא רַק אַחַר שֶׁנַּעֲשׂוּ עִסָּה מִכָּל מִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ הִדְבִּיק אֶת הָעִסּוֹת זוֹ בָּזוֹ, אֵינָם מִצְטָרְפִים אֶלָּא מִין בְּמִינוֹ, דְּהַיְינוּ חִטִּים עִם כֻּסְּמִין, וּשְׂעוֹרִים עִם כֻּסְּמִין, שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל אוֹ שִׁיפוֹן]. **וְאַסּוּרִים בַּאֲכִילַת חָדָשׁ מִלִּפְנֵי** הַקְרֵבַת הָעֹמֶר בְּחַג **הַפֶּסַח,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג יד) 'וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה' וְגוֹ', וּלְמַדִּים גְּזֵרָה שָׁוָה 'לֶחֶם - לֶחֶם' מִמַּצָּה (דברים טז ג) הַכָּשֵׁרָה מִכָּל חֲמֵשֶׁת מִינֵי דָגָן. וְאַסּוּרִים **מִלִּקְצֹר מִלִּפְנֵי הָעֹמֶר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג י) 'רֵאשִׁית קְצִירְכֶם', וּלְמַדִּים גְּזֵרָה שָׁוָה 'רֵאשִׁית - רֵאשִׁית' מֵחַלָּה (במדבר טו כ) שֶׁכָּל חֲמֵשֶׁת הַמִּינִים חַיָּבִים בָּהּ. [וּמַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ה) שֶׁאִסּוּר הַקְּצִירָה הוּא מִדְּרַבָּנָן, הוּא בָּאֳפָנִים שֶׁאֵין אִסּוּר קְצִירָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת]. **וְאִם הִשְׁרִישׁוּ** מִינִים אֵלּוּ בַּקַּרְקַע **קֹדֶם לָעֹמֶר, הָעֹמֶר מַתִּירָן** בַּאֲכִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות כג טז) 'אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה' שֶׁהוּא מַתִּיר כָּל תְּבוּאָה שֶׁנִּזְרְעָה וְנִשְׁתָּרְשָׁה בַּקַּרְקַע, **וְאִם לָאו** - אִם לֹא הִשְׁרִישׁוּ קֹדֶם לָעֹמֶר, **אֲסוּרִים עַד שֶׁיָּבוֹא הָעֹמֶר הַבָּא** בַּשָּׁנָה הַבָּאָה: **מִשְׁנָה ח הֶתֵּר קְצִירָה קֹדֶם הָעֹמֶר:** מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג י) 'רֵאשִׁית קְצִירְכֶם' וּמִשְׁמַע שֶׁאָסוּר לִקְצֹר קֹדֶם הָעֹמֶר, וּבִתְחִלַּת הַפָּסוּק נֶאֱמַר 'וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר' וְגוֹ' וּמַשְׁמַע שֶׁמֻּתָּר לִקְצֹר קֹדֶם הָעֹמֶר, לָמְדוּ שֶׁתְּבוּאָה שֶׁאָפְשָׁר לְהָבִיא מִמֶּנָּה אֶת מִנְחַת הָעֹמֶר אֲסוּרָה בִּקְצִירָה קֹדֶם לָעֹמֶר, וְאִלּוּ תְּבוּאָה גְּרוּעָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָעֹמֶר מֻתָּר לִקְצָרָהּ קֹדֶם הָעֹמֶר. וְלָכֵן **קוֹצְרִים** אֶת תְּבוּאַת **בֵּית הַשְּׁלָחִים** - שָׂדֶה שֶׁצְּרִיכָה הַשְׁקָאָה בִּידֵי אָדָם, **שֶׁנִּמְצֵאת בָּעֲמָקִים** - בָּעֵמֶק, שֶׁתְּבוּאָתָהּ רָעָה וְאֵינָהּ רְאוּיָה לָעֹמֶר. **אֲבָל לֹא גּוֹדְשִׁין** - אֵין עוֹשִׂים מֵהַתְּבוּאָה גָּדִישׁ [-כְּרִי] קֹדֶם הָעֹמֶר, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְשַׁנּוֹת כְּכָל הָאֶפְשָׁר מִקְצִיר רָגִיל. **אַנְשֵׁי** הָעִיר **יְרִיחוֹ** הָיוּ **קוֹצְרִין** קֹדֶם לָעֹמֶר **בִּרְצוֹן** - בְּהַסְכָּמַת **חֲכָמִים,** שֶׁהָיוּ שְׂדוֹת בֵּית הַשְּׁלָחִין בָּעֵמֶק, **וְגוֹדְשִׁין** הָיוּ אֶת תְּבוּאָתָם **שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים,** שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לְשַׁנּוֹת וְלֹא לִגְדֹּשׁ, וּמִכָּל מָקוֹם **לֹא מִחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים. קוֹצֵר** אָדָם תְּבוּאָה **לַשַּׁחַת** - קֹדֶם שֶׁהִבְשִׁילָה, **וּמַאֲכִיל לַבְּהֵמָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף יִקְצֹר וְיַאֲכִיל אַף מִשֶּׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ:** לְהָבִיא מִמֶּנָּה אֶת מִנְחַת הָעֹמֶר אֲסוּרָה בִּקְצִירָה קֹדֶם לָעֹמֶר, וְאִלּוּ תְּבוּאָה גְּרוּעָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָעֹמֶר מֻתָּר לִקְצָרָהּ קֹדֶם הָעֹמֶר. וְלָכֵן **קוֹצְרִים** אֶת תְּבוּאַת **בֵּית הַשְּׁלָחִים** - שָׂדֶה שֶׁצְּרִיכָה הַשְׁקָאָה בִּידֵי אָדָם, **שֶׁנִּמְצֵאת בָּעֲמָקִים** - בָּעֵמֶק, שֶׁתְּבוּאָתָהּ רָעָה וְאֵינָהּ רְאוּיָה לָעֹמֶר. **אֲבָל לֹא גּוֹדְשִׁין** - אֵין עוֹשִׂים מֵהַתְּבוּאָה גָּדִישׁ [-כְּרִי] קֹדֶם הָעֹמֶר, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְשַׁנּוֹת כְּכָל הָאֶפְשָׁר מִקְצִיר רָגִיל. **אַנְשֵׁי** הָעִיר **יְרִיחוֹ** הָיוּ **קוֹצְרִין** קֹדֶם לָעֹמֶר **בִּרְצוֹן** - בְּהַסְכָּמַת **חֲכָמִים,** שֶׁהָיוּ שְׂדוֹת בֵּית הַשְּׁלָחִין בָּעֵמֶק, **וְגוֹדְשִׁין** הָיוּ אֶת תְּבוּאָתָם **שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים,** שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לְשַׁנּוֹת וְלֹא לִגְדֹּשׁ, וּמִכָּל מָקוֹם **לֹא מִחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים. קוֹצֵר** אָדָם תְּבוּאָה **לַשַּׁחַת** - קֹדֶם שֶׁהִבְשִׁילָה, **וּמַאֲכִיל לַבְּהֵמָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ** - בְּטֶרֶם גָּדְלָה הַתְּבוּאָה כְּדֵי שְׁלִישׁ גִּדּוּלָהּ, וְאִם הִתְחִיל אָז יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ לִקְצֹר אַף כְּשֶׁצָּמְחָה יוֹתֵר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף יִקְצֹר וְיַאֲכִיל לִבְהֶמְתּוֹ אַף מִשֶּׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ,** כְּלוֹמַר,

משניות

רַשַּׁאי לְהַתְחִיל לִקְצֹר שַׁחַת לִבְהֶמְתּוֹ אַף אַחַר הֶבָאַת שְׁלִישׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵין קְצִירָה לְשַׁחַת חֲשׁוּבָה 'קְצִיר' הָאָסוּר קֹדֶם הָעֹמֶר: **מִשְׁנָה ט** **הֶחֵר קָצִיר שֶׁל מִצְוָה: קוֹצְרִין** תְּבוּאָה קֹדֶם הָעֹמֶר **מִפְּנֵי הַנְּטִיעוֹת** שֶׁעָלוּ בַּמָּקוֹם שֶׁזָּרַע תְּבוּאָה, וְצָרִיךְ לְקָצְרָהּ מִשּׁוּם אִסּוּר כִּלְאַיִם, אוֹ **מִפְּנֵי בֵּית הָאֵבֶל**, אִם אֵין מָקוֹם פָּנוּי לָשֶׁבֶת וּלְבָרֵךְ בּוֹ בְּרִכַּת אֵבֶלִים, אוֹ **מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ**, אִם אֵין מָקוֹם לְהוֹשִׁבַת הַתַּלְמִידִים, שֶׁקְּצִירוֹת אֵלּוּ הֵם קְצִיר מִצְוָה, וְלֹא נֶאֱמַר אֶלָּא 'רֵאשִׁית קְצִירְכֶם' וְלֹא קְצִיר שֶׁל מִצְוָה. וּמִכָּל מָקוֹם אַף כְּשֶׁקּוֹצֵר לְצֹרֶךְ מִצְוָה **לֹא יַעֲשֶׂה אוֹתָן כְּרִיכוֹת** - אֲגֻדּוֹת קְשׁוּרוֹת, **אֲבָל** - אֶלָּא **מַנִּיחָן צְבָתִים** - אֲגֻדּוֹת לֹא קְשׁוּרוֹת. **כַּמָּה מִדִּינֵי מִנְחַת הָעֹמֶר: מִצְוַת הָעֹמֶר** לִכְתִּחִלָּה **לָבוֹא מִן הַקָּמָה**, דִּהַיְינוּ, לִקְצֹר אֶת הַשִּׁבֳּלִים הַמְחֻבָּרִים לְשֵׁם הָעֹמֶר, וְאִם **לֹא מָצָא** מְחֻבָּר, שֶׁכְּבָר נִקְצְרָה כָּל הַתְּבוּאָה, **יָבִיא מִן הָעֲמָרִים** הַתְּלוּשִׁים. וְכֵן **מִצְוָתוֹ לָבוֹא מִן הַלַּח** - מִתְּבוּאָה לַחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג יד) 'כַּרְמֶל' שֶׁפֵּרוּשׁוֹ רַךְ וּמְלֵא, אֲבָל אִם **לֹא מָצָא** תְּבוּאָה לַחָה **יָבִיא מִן הַיָּבֵשׁ. וּמִצְוָתוֹ** לִכְתִּחִלָּה **לִקְצֹר בַּלַּיְלָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ט) 'מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר', וּבִסְפִירַת הָעֹמֶר נֶאֱמַר (ויקרא כג טו) 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם וגו' שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה', וּתְמִימוֹת הַיְינוּ עַל יְדֵי שֶׁסּוֹפֵר מֵהַלַּיְלָה, וּמִמֵּילָא אַף הַקְּצִירָה הַתְּלוּיָה בָּהּ נַעֲשֵׂית בַּלַּיְלָה, וְאִם **נִקְצַר בַּיּוֹם, כָּשֵׁר**, וְאַף **דִּוֹחֶה** בְּאֹפֶן זֶה שֶׁנִּקְצַר בַּיּוֹם אֶת **הַשַּׁבָּת** בְּהַקְרָבָתוֹ:

פֶּרֶק יא דִּינֵי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים: **מִשְׁנָה א** **לִישָׁתָם וַאֲפִיָּתָם: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, נִלּוֹשׁוֹת אַחַת אַחַת** בִּנְפָרָד, **וְנֶאֱפוֹת אַחַת אַחַת**, שֶׁאוֹפֶה אַחַת וּמוֹצִיאָהּ מֵהַתַּנּוּר וְאָז אוֹפֶה אֶת חֲבֶרְתָּהּ. וְאֵלּוּ **לֶחֶם הַפָּנִים, נִלּוֹשׁ אֶחָד אֶחָד**, שֶׁנֶּאֱמַר בְּלֶחֶם הַפָּנִים (ויקרא כד ה) 'שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחַלָּה הָאֶחָת', וְדָרְשׁוּ תֵּבַת 'הָאֶחָת' לְהוֹרוֹת שֶׁלֹּשׁ כָּל חַלָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, **וְנֶאֱפֶה שְׁנַיִם שְׁנַיִם**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'וְשַׂמְתָּ אוֹתָם' לְהוֹרוֹת שֶׁשִּׁימָתָם הָרְאשׁוֹנָה דִּהַיְינוּ הַכְנָסָתָם לַתַּנּוּר תִּהְיֶה בְּלֹשׁוֹן 'אוֹתָם' דִּהַיְינוּ שְׁנַיִם שְׁנַיִם. וּמִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשַׂמְתָּ אוֹתָם' וְלֹא 'וְשַׂמְתָּם' דּוֹרְשִׁים שֶׁדַּוְקָא הֵם נֶאֱפִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם וְאֵלּוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱפוֹת אַחַת אַחַת. **וּבִטְפוּס** - וּבְתַבְנִית בְּצוּרַת לֶחֶם הַפָּנִים [תַּחְתִּית רְחָבָה עִם שְׁתֵּי דְּפָנוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ] **הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתָן** - אֶת לֶחֶם הַפָּנִים, דְּפוּס אֶחָד כְּשֶׁהוּא בָּצֵק, דְּפוּס אֶחָד בְּעֵת הָאֲפִיָּה, **וּכְשֶׁהוּא רָדָן** - מוֹצִיאָם מֵהַתַּנּוּר, **נוֹתְנָן בַּטְּפוּס** שְׁלִישִׁי, וְהֵצָרָךְ לְהַשְׁאִירָם בַּדְּפוּס **כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַלְקְלוּ** - יִשָּׁבְרוּ: **מִשְׁנָה ב** **מְקוֹם לִישָׁתָם עֲרֵיכָתָם וַאֲפִיָּתָם:** אֶחָד [-בֵּין] **שְׁתֵּי הַלֶּחֶם**, וְאֶחָד [-וּבֵין] **לֶחֶם הַפָּנִים, לִישָׁתָן וַעֲרֵיכָתָן** [-הַכָּנַת עִסָּתָם בְּצוּרַת לֶחֶם] נַעֲשֵׂית אֲפִלּוּ **בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **וַאֲפִיָּתָן** נַעֲשֵׂית **בְּפָנִים** הָעֲזָרָה דַּוְקָא. **וְאֵינָן דּוֹחוֹת** בַּאֲפִיָּתָן **אֶת הַשַּׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל** מַעֲשֵׂיהֶם, וּבִכְלַל זֶה לִישָׁתָן וַעֲרֵיכָתָן, נַעֲשִׂים **בְּפָנִים** הָעֲזָרָה דַּוְקָא. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לְעוֹלָם** הֱוֵי [-תְּהֵא] **רָגִיל לוֹמַר, כָּל** מַעֲשֶׂה **שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים** וּבִכְלַל זֶה אֲפִלּוּ אֲפִיָּתָן, **כְּשֵׁרוֹת בָּעֲזָרָה, וּכְשֵׁרוֹת** אַף **בְּבֵית פַּאגִי**, שֶׁהוּא מָקוֹם מִחוּץ לְהַר הַבַּיִת שֶׁשָּׁם אָפוּ אֶת הַמִּנְחוֹת: **מִשְׁנָה ג** **לִישַׁת וַאֲפִיַּת מִנְחַת חֲבִתִּין: חֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל**, כֵּיוָן שֶׁחוֹלֵק אֶת הַסֹּלֶת שֶׁלָּהֶם בְּמִדַּת חֲצִי עִשָּׂרוֹן שֶׁהִיא כְּלִי שָׁרֵת (פ"ט מ"א), הֲרֵי הֵם מִתְקַדְּשִׁים בָּהּ, וְלָכֵן **לִישָׁתָן** וַעֲרִיכָתָן **וַאֲפִיָּתָן** נַעֲשֵׂית דַּוְקָא **בְּפָנִים** הָעֲזָרָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסְלוּ בְּיוֹצֵא, **וְדוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת**, שֶׁאִי אֶפְשָׁר

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק יא

ט קוֹצְרִין מִפְּנֵי הַנְּטִיעוֹת, מִפְּנֵי בֵּית הָאֵבֶל, מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. לֹא יַעֲשֶׂה אוֹתָן כְּרִיכוֹת, אֲבָל מַנִּיחָן צְבָתִים. מִצְוַת הָעֹמֶר לָבוֹא מִן הַקָּמָה. לֹא מָצָא, יָבִיא מִן הָעֲמָרִים. מִצְוָתוֹ לָבוֹא מִן הַלַּח. לֹא מָצָא, יָבִיא מִן הַיָּבֵשׁ. מִצְוָתוֹ לִקְצֹר בַּלַּיְלָה. נִקְצַר בַּיּוֹם, כָּשֵׁר. וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת:

פרק יא **א** שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נִלּוֹשׁוֹת אַחַת אַחַת, וְנֶאֱפוֹת אַחַת אַחַת. לֶחֶם הַפָּנִים נִלּוֹשׁ אֶחָד אֶחָד, וְנֶאֱפֶה שְׁנַיִם שְׁנַיִם. וּבִטְפוּס הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתָן. וּכְשֶׁהוּא רָדָן, נוֹתְנָן בְּטִפּוּס, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַלְקְלוּ: **ב** אֶחָד שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְאֶחָד לֶחֶם הַפָּנִים, לִישָׁתָן וַעֲרִיכָתָן בַּחוּץ, וַאֲפִיָּתָן בְּפָנִים, וְאֵינָן דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּפָנִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לְעוֹלָם הֱוֵי רָגִיל לוֹמַר, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים כְּשֵׁרוֹת בָּעֲזָרָה, וּכְשֵׁרוֹת בְּבֵית פַּאגִי: **ג** חֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, לִישָׁתָן וַעֲרִיכָתָן וַאֲפִיָּתָן בְּפָנִים, וְדוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. טְחוּנָן וְהֶרְקֵדָן אֵינָן דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לָהּ לֵעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְשֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לֵעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת: **ד** כָּל הַמִּנְחוֹת יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֶׂה כְּלִי בִּפְנִים, וְאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂה כְּלִי בַּחוּץ. (כֵּיצַד), שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵרְבָּן שִׁבְעָה, וְרִחְבָּן אַרְבָּעָה, וְקַרְנוֹתֵיהֶן אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת. לֶחֶם הַפָּנִים אֵרְבָּן עֲשָׂרָה, וְרִחְבָּן חֲמִשָּׁה, וְקַרְנוֹתֶיהָ שִׁבַּע אֶצְבָּעוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁלֹּא תִּטְעֶה, זְדַ"ד יְהַ"ז. בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר, וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד, שֶׁיְּהֵא לוֹ פָּנִים: **ה** הַשֻּׁלְחָן אֵרְכּוֹ עֲשָׂרָה וְרִחְבּוֹ חֲמִשָּׁה, לֶחֶם הַפָּנִים אֵרְכָּן עֲשָׂרָה וְרִחְבָּן חֲמִשָּׁה. נוֹתֵן אֵרְכּוֹ כְּנֶגֶד רָחְבּוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן, וְכוֹפֵל טִפְחַיִם מִכָּאן וְטִפְחַיִם מִכָּאן, וְטִפְחַיִם רֶוַח בְּאֶמְצַע, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא הָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בֵּינֵיהֶן. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, שָׁם הָיוּ נוֹתְנִין שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. אָמְרוּ לוֹ, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (ויקרא כד ז) 'וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה'. אָמַר לָהֶן, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (במדבר ב כ) 'וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה':

המבוארות

לַעֲשׂוֹתָם בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסְלוּ בְּלִינָה'. אֲבָל **טְחוּנָן וְהֶרְקֵדָן** [-נִפּוּיָם] שֶׁל הַסֹּלֶת שֶׁלָּהֶם, **אֵינָן דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת**, שֶׁהֲרֵי עֲדַיִן לֹא הִתְקַדְּשׁוּ וְיָכוֹל לַעֲשׂוֹתָם מֵעֶרֶב שַׁבָּת. **כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לָהּ לֵעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְשֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לֵעָשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת, דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת:**

מִשְׁנָה ד **לִישַׁת וַעֲרִיכַת הַמִּנְחוֹת בִּכְלִי שָׁרֵת: כָּל הַמִּנְחוֹת יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֶׂה כְּלִי, בִּפְנִים**, כְּלוֹמַר, כָּל מְלָאכָה שֶׁנַּעֲשֵׂית בָּהֶם בִּפְנִים הָעֲזָרָה דַּוְקָא, צְרִיכָה לְהֵעָשׂוֹת בִּכְלִי. **וְאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂה כְּלִי, בַּחוּץ** - וּמְלָאכָה שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בַּחוּץ, כְּגוֹן לִישַׁת לֶחֶם הַפָּנִים, אֵינָהּ טְעוּנָה כְּלִי וְיָכוֹל לַעֲשׂוֹתָהּ עַל גַּבֵּי טַבְלָא יְשָׁרָה. **מִדּוֹת שִׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים: כֵּיצַד שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, אֵרְכָּן שִׁבְעָה טְפָחִים, וְרִחְבָּן אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְקַרְנוֹתֵיהֶן** - בָּצֵק שֶׁהִדְבִּיק בְּכָל פִּנָּה שֶׁל שְׁנֵי כָּתְלֵי הַלֶּחֶם לְכִוּוּן הַכֹּתֶל הַשֵּׁנִי, כָּל קֶרֶן בּוֹלֶטֶת בְּאֹרֶךְ **אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת. לֶחֶם הַפָּנִים, אֵרְכָּן עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְרִחְבָּן חֲמִשָּׁה טְפָחִים, וְאֹרֶךְ קַרְנוֹתֶיהָ שִׁבַּע אֶצְבָּעוֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר** סִימָן שֶׁלֹּא **תִּטְעֶה** בְּמִדּוֹתֵיהֶם, שִׁתֵּי הַלֶּחֶם שִׁעוּרָם **זד"ד** - ז' טְפָחִים אֹרֶךְ, ד' טְפָחִים רֹחַב וְד' אֶצְבָּעוֹת קַרְנַיִם, וְלֶחֶם הַפָּנִים שִׁעוּרוֹ **יה"ז** - י' אֹרֶךְ, ה' רֹחַב וְז' קַרְנוֹת. **בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר** מָקוֹר לְדָפְנוֹת וְקַרְנוֹת לֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כה ל) **'וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד'**, וְדוֹרְשִׁים 'לֶחֶם פָּנִים', **שֶׁיְּהֵא לוֹ פָּנִים** [-דְּפָנוֹת] וּפָנִים [-קַרְנוֹת]: **מִשְׁנָה ה** **מִדּוֹת הַשֻּׁלְחָן וְאֹפֶן הַנָּחַת לֶחֶם הַפָּנִים: הַשֻּׁלְחָן** שֶׁעָלָיו הֻנַּח לֶחֶם הַפָּנִים, **אֵרְכּוֹ עֲשָׂרָה** טְפָחִים **וְרִחְבּוֹ חֲמִשָּׁה** טְפָחִים. **וְלֶחֶם הַפָּנִים, אֵרְכָּן עֲשָׂרָה וְרִחְבָּן חֲמִשָּׁה. נוֹתֵן אֵרְכּוֹ** שֶׁל הַלֶּחֶם [עֲשָׂרָה טְפָחִים] **כְּנֶגֶד רָחְבּוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן** [חֲמִשָּׁה טְפָחִים], **וְכוֹפֵל** - וּמְקַפֵּל וְזוֹקֵף אֶת הַלֶּחֶם בְּעוּדוֹ בָּצֵק **טְפָחַיִם** [-שְׁנֵי טְפָחִים] **וּמֶחְצָה מִכָּאן וּטְפָחַיִם וּמֶחְצָה מִכָּאן**, וְהֵם הַדְּפָנוֹת, וַעֲתָּה אֹרֶךְ הַלֶּחֶם הוּא רַק חֲמִשָּׁה טְפָחִים, **וְנִמְצָא אֹרְכּוֹ** שֶׁל הַלֶּחֶם, **מְמַלֵּא** אֶת **כָּל רָחְבּוֹ שֶׁל הַשֻּׁלְחָן**, וְכֵיוָן שֶׁרֹּחַב הַלֶּחֶם הוּא חֲמִשָּׁה טְפָחִים, כְּשֶׁמַּנִּיחַ אֶת שְׁנֵי הַלְּחָמִים שְׁבִשְׁתֵּי הַמַּעֲרָכוֹת זֶה לְצַד זֶה, מְמַלְּאִים אֶת כָּל אֹרֶךְ הַשֻּׁלְחָן שֶׁהוּא עֲשָׂרָה טְפָחִים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.** שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה הַשֻּׁלְחָן (שמות כה כג) 'אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ' וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אַמַּת כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ הִיא אַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה טְפָחִים, וְנִמְצָא שֶׁאֹרֶךְ הַשֻּׁלְחָן עֲשָׂרָה וְרָחְבּוֹ חֲמִשָּׁה. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר**, אַמַּת כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ הָיְתָה אַמָּה שֵׁשׁ שֵׁשָׁה טְפָחִים, וְנִמְצָא שֻׁהַשֻּׁלְחָן **אָרְכּוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר** טְפָחִים **וְרִחְבּוֹ שִׁשָּׁה** טְפָחִים. **וְלֶחֶם הַפָּנִים, אָרְכּוֹ עֲשָׂרָה וְרִחְבּוֹ חֲמִשָּׁה. נוֹתֵן אָרְכּוֹ** שֶׁל הַלֶּחֶם **כְּנֶגֶד רָחְבּוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן, וְכוֹפֵל** [-מְקַפֵּל] לַדְּפָנוֹת, **טְפָחַיִם מִכָּאן, וּטְפָחַיִם מִכָּאן**, וְעַתָּה אֹרֶךְ הַלֶּחֶם שִׁשָּׁה טְפָחִים כְּרֹחַב הַשֻּׁלְחָן, וּכְשֶׁמַּנִּיחַ אֶת שְׁנֵי הַלְּחָמִים זֶה לְצַד זֶה, תּוֹפְסִים יַחַד עֲשָׂרָה טְפָחִים, **וּטְפָחַיִם רֶוַח** נוֹתְרוּ בֵּין הַמַּעֲרָכוֹת **בָּאֶמְצַע** אֹרֶךְ הַשֻּׁלְחָן, **כְּדֵי שֶׁתְּהֵא הָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בֵּינֵיהֶן** - בֵּין הַלְּחָמִים, שֶׁלֹּא יִתְעַפְּשׁוּ. **מְקוֹם הַנָּחַת הַבָּזִיכִים: אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, שָׁם** - בָּחָלָל שֶׁנּוֹתַר בֵּין הַמַּעֲרָכוֹת, **הָיוּ נוֹתְנִין** אֶת **שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר** (ויקרא כד ז) **'וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה'** וּמַשְׁמַע שֶׁהַלְּבוֹנָה מֻנַּחַת עַל הַמַּעֲרֶכֶת מַמָּשׁ. **אָמַר לָהֶן, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר** (במדבר ב יח, כ) **'דֶּגֶל מַחֲנֵה** אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם וְכוּ' **וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה'** וְעַל כָּרְחֵךְ שֶׁ'עָלָיו' מִתְפָּרֵשׁ 'בְּסָמוּךְ', וְאַף כָּאן נִתְּנִים הַבְּזִיכִים בְּסָמוּךְ לַמַּעֲרָכוֹת:

משניות מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק יא המבוארות

מִשְׁנָה ו הַסְּנִיפִים וְהַקָּנִים: אַרְבָּעָה סְנִיפִין [-עַמּוּדִים רְחָבִים כְּרֹחַב הַלֶּחֶם וּגְבוֹהִים מֵהָרִצְפָּה וְעַד סוֹף גֹּבַהּ הַמַּעֲרֶכֶת] **שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם, מֻפְצָלִין מֵרֹאשֵׁיהֶן** - מְנֻקָּבִים בַּחֵלֶק שֶׁכְּנֶגֶד הַמַּעֲרֶכֶת בִּצְדָדִים הַפְּנִימִי בְּגֹמֶות, כְּשֶׁכָּל גֹּמֶה כָּעֵבי קָנֶה, **שֶׁהָיוּ סוֹמְכִים בָּהֶן** - בַּסְּנִיפִים, אֶת הַלְּחָמִים כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן, **שְׁנַיִם** מֵהַסְּנִיפִים שִׁמְּשׁוּ **לְסֵדֶר** [-לַמַּעֲרָכָה] **זֶה** מִשְּׁנֵי צְדָדֵי הַשֻּׁלְחָן, **וּשְׁנַיִם לְסֵדֶר זֶה.** וּבֵין הַלְּחָמִים הָיוּ **עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה קָנִים**, וְצוּרָתָם **כַּחֲצִי קָנֶה חָלוּל** כְּדֵי שֶׁתִּנָּשֵׁב בָּהֶם הָרוּחַ וְלֹא יִתְעַפְּשׁוּ הַלְּחָמִים הַמֻּנָּחִים עֲלֵיהֶם, **אַרְבָּעָה עָשָׂר** קָנִים **לְסֵדֶר זֶה** [שֶׁלֹּשׁ קָנִים בֵּין כָּל לֶחֶם לְלֶחֶם, מִלְּבַד מִתַּחַת הַלֶּחֶם הָעֶלְיוֹן שֶׁהָיוּ שָׁם רַק שְׁנֵי קָנִים כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה עָלָיו מַשָּׂאוֹי שֶׁל לֶחֶם נוֹסָף, וּמִלְּבַד הַלֶּחֶם הַתַּחְתּוֹן שֶׁהָיָה מֻנָּח עַל הַשֻּׁלְחָן] **וְאַרְבָּעָה עָשָׂר לְסֵדֶר זֶה**, וְרָאשֵׁי הַקָּנִים הָיוּ נְתוּנִים בַּגֹּמוֹת שֶׁבַּסְּנִיפִים, וַעֲלֵיהֶם הָיוּ מֻנָּחִים הַלְּחָמִים. **לֹא סִדּוּר** הַקָּנִים בֵּין לַחְמֵי הַמַּעֲרֶכֶת הַחֲדָשָׁה, **וְלֹא נְטִילָתָן** מִן הַמַּעֲרָכָה הַמִּסְתַּלֶּקֶת, **דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אֶלָּא נִכְנָס מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וְשׁוֹמְטָן** לַקָּנִים, **וְנוֹתְנָן** עַל רְצִפַּת הַהֵיכָל, אֲרֹכָן שֶׁל קָנִים לְצַד **אֲרֹכוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן**, דְּהַיְינוּ מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב. וּבְשַׁבָּת סִדְּרוּ אֶת הַמַּעֲרָכָה לְלֹא הַקָּנִים, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת נָתְנוּ אֶת הַקָּנִים בֵּין הַלְּחָמִים. **כָּל הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ**, הָיָה **אֲרֹכָן לְאֹרְכּוֹ שֶׁל בַּיִת**, דְּהַיְינוּ בֵּין מִזְרָח לְמַעֲרָב [מִלְּבַד הָאָרוֹן שֶׁהָיָה מֻנָּח מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם]: **מִשְׁנָה ז סֵדֶר הַנָּחַת וְסִלּוּק לֶחֶם הַפָּנִים:** שְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת הָיוּ בָּאוּלָם מִבִּפְנִים - בְּתוֹךְ הָאוּלָם, **עַל** יַד **פֶּתַח הַבַּיִת** - הַהֵיכָל. **אֶחָד שֶׁל שַׁיִשׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שַׁיִשׁ** הָיוּ **נוֹתְנִים** אֶת **לֶחֶם הַפָּנִים** הֶחָדָשׁ **בְּכְנִיסָתוֹ** לַהֵיכָל, **וְעַל שֶׁל זָהָב** הָיוּ נוֹתְנִים אֶת לֶחֶם הַפָּנִים הַיָּשָׁן **בִּיצִיאָתוֹ** עַד שֶׁיְּקַטְּרוּ אֶת הַלְּבוֹנָה שֶׁבַּבִּזִּיכִים. וְאַף שְׁמֵיד אַחֲרֵי הַנָּחָתוֹ עַל שֻׁלְחַן הַשַּׁיִשׁ לְקָחוּהוּ מִשָּׁם וְהִנִּיחוּהוּ עַל שֻׁלְחַן הַזָּהָב שֶׁבַּהֵיכָל, עָשׂוּ כֵּן כְּדֵי לְהַרְאוֹת **שֶׁמְּעֻלִּין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין**, וְלָכֵן בִּכְנִיסָתוֹ הָיָה מֻנָּח עַל שֻׁלְחַן שַׁיִשׁ, וּמִשָּׁם עָבַר לְשֻׁלְחַן שֶׁל זָהָב בַּהֵיכָל, וְכֵיוָן שֶׁהָיָה עַל שֻׁלְחַן שֶׁל זָהָב לָכֵן בִּיצִיאָתוֹ הַנַּח עַל שֻׁלְחַן שֶׁל זָהָב וְלֹא שֶׁל שַׁיִשׁ. וְשֻׁלְחָן אֶחָד נוֹסָף **שֶׁל זָהָב** הָיָה **מִבִּפְנִים** - בְּתוֹךְ הַהֵיכָל, שֶׁהוּא הַשֻּׁלְחָן שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, **שֶׁעָלָיו** מֻנָּח **לֶחֶם הַפָּנִים תָּמִיד. אַרְבָּעָה כֹּהֲנִים נִכְנְסִין, שְׁנַיִם שֶׁבְּיָדָם שְׁנֵי סְדָרִים** [-מַעֲרֻכוֹת] שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים, **וּשְׁנַיִם שֶׁבְּיָדָם שְׁנֵי בָזִיכִין** עִם לְבוֹנָה. **וְאַרְבָּעָה** כֹּהֲנִים **מַקְדִּימִין** לְהִכָּנֵס **לִפְנֵיהֶם, שְׁנַיִם** כְּדֵי **לִטֹּל שְׁנֵי סְדָרִים** שֶׁל הַלֶּחֶם הַיָּשָׁן, **וּשְׁנַיִם** כְּדֵי **לִטֹּל שְׁנֵי בָזִיכִים** הַיְשָׁנִים. **הַמַּכְנִיסִים עוֹמְדִים בַּצָּפוֹן** - צְפוֹנִית מֵהַשֻּׁלְחָן **וּפְנֵיהֶם לַדָּרוֹם** לְכִוּוּן הַשֻּׁלְחָן [שֶׁהַצַּד הַצְּפוֹנִי מְקֻדָּשׁ יוֹתֵר, וְרָאוּי שֶׁשָּׁם יַעַמְדוּ מְסַדְּרֵי הַלֶּחֶם הֶחָדָשׁ], **וְהַמּוֹצִיאִין עוֹמְדִים בַּדָּרוֹם** - דְּרוֹמִית לַשֻּׁלְחָן **וּפְנֵיהֶם לַצָּפוֹן.** אֵלּוּ **מוֹשְׁכִין** אֶת הַלֶּחֶם הַיָּשָׁן, וְעוֹד טֶרֶם הִגְבִּיהוּ אֶת הַלֶּחֶם מֵהַשֻּׁלְחָן **אֵלּוּ מַנִּיחִין** אֶת הֶחָדָשׁ. **וְטִפְחוֹ** [-יָדוֹ] **שֶׁל זֶה כְּנֶגֶד טִפְחוֹ שֶׁל זֶה**, שֶׁלֹּא יְהֵא רֶגַע אֶחָד שֶׁאֵין לֶחֶם הַפָּנִים עַל הַשֻּׁלְחָן, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כה ל) **'וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד'. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אִם אֵלּוּ נוֹטְלִין** אֶת הַיָּשָׁן, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן **אֵלּוּ מַנִּיחִין** אֶת הֶחָדָשׁ, **אַף זוֹ הָיְתָה תָּמִיד** - גַּם בָּזֶה מִתְקַיֵּם הַדִּין שֶׁיִּהְיֶה עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם 'תָּמִיד', כָּל זְמַן שֶׁלֹּא לָן הַשֻּׁלְחָן בַּלַּיְלָה בְּלִי לֶחֶם. **חֲלָקֹת לֶחֶם הַפָּנִים:** **יָצְאוּ וְנָתְנוּ** אֶת הַחַלּוֹת הַיְשָׁנוֹת, **עַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁל זָהָב שֶׁהָיָה בָּאוּלָם. וְהִקְטִירוּ** אֶת **הַבִּזִּיכִין, וְהַחַלּוֹת מִתְחַלְּקוֹת לַכֹּהֲנִים** בְּשָׁוֶה **לְכֹהֲנֵי** הַמִּשְׁמָר שֶׁל הַנִּכְנָס וְהַיּוֹצֵא. וּכְשֶׁחָל **יוֹם הַכִּפּוּרִים לִהְיוֹת** בְּעֶרֶב **שַׁבָּת, שָׁעִיר** מוּסָף **שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים** שֶׁהוּא נֶאֱכָל לְיוֹם וְלַיְלָה כִּדְיִן חַטָּאת, **נֶאֱכָל לָעֶרֶב** - בְּמוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּר, אַךְ מֵאַחַר וְהוּא לֵיל שַׁבָּת וְאֵי אֶפְשָׁר לְבַשְּׁלוֹ וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁהוֹתוֹ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁהֲרֵי יַעֲבֹר זְמַנּוֹ, לָכֵן **הַבִּבְלִיִּים** - כֹּהֲנִים מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּה שֶׁבְּמִצְרַיִם [שֶׁחֲכְמֵי יִשְׂרָאֵל שָׁנְאוּ אֶת הַבַּבְלִיִּים וְקָרְאוּ לַמִּצְרִיִּים שֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה רַעֲבָתָנוּת עַל שְׁמָם] הָיוּ **אוֹכְלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי** - לֹא מְבֻשָּׁל, **מִפְּנֵי שֶׁדַּבְעָתָן יָפָה** - שֶׁאֵינָם קָצִים בְּבָשָׂר שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל: **מִשְׁנָה ח הַלֶּחֶם וְהַבְּזִיכִים שֶׁהִקְרִיבָם שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָם:** סִדֵּר **אֶת הַלֶּחֶם** עַל הַשֻּׁלְחָן **בַּשַּׁבָּת** כְּמִצְוָתוֹ, **וְאֶת הַבְּזִיכִים** סִדֵּר **לְאַחַר שַׁבָּת** שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָם, שֶׁהֲרֵי צָרִיךְ לְסַדְּרָם בְּשַׁבָּת עִם הַלֶּחֶם, **וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִים בְּשַׁבָּת** הַבָּאָה, **פְּסוּלָה** - הַקְטָרַת הַבְּזִיכִים פְּסוּלָה מִדִּין 'מְחֻסַּר זְמַן' שֶׁלֹּא הָיוּ עַל הַשֻּׁלְחָן שְׁבָעָה יָמִים, וּמְמֵילָא לֹא הִתִּירוּ אֶת הַלֶּחֶם וְהוּא אָסוּר בַּאֲכִילָה. וְכֵן **אֵין חַיָּבִין** כָּרֵת **עֲלֵיהֶן** - עַל אֲכִילַת הַלְּחָמִים, לֹא **מִשּׁוּם פִּגּוּל** אִם הִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִים עַל מְנָת לֶאֱכֹל מֵהַלֶּחֶם לְאַחַר זְמַנּוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ שֶׁהִקְטִירָם קֹדֶם זְמַנָּם. וְלֹא מִשּׁוּם **נוֹתָר**, שֶׁאֵין דִּין נוֹתָר חָל עַל הַלֶּחֶם שֶׁלֹּא הֻתַּר מֵעוֹלָם בַּאֲכִילָה, וְלֹא מִשּׁוּם **טֻמְאָה**, אִם אָכְלוּ בְּטֻמְאַת הַגּוּף, שֶׁאֵין חַיָּבִים מִשּׁוּם טֻמְאָה אֶלָּא עַל דָּבָר הַמֻּתָּר בַּאֲכִילָה לִטְהוֹרִים, וּלְחָמִים אֵלּוּ אֲסוּרִים בַּאֲכִילָה אַף לִטְהוֹרִים. וְכֵן אִם **סִדֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבְּזִיכִין בְּשַׁבָּת**, **וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין לְאַחַר שַׁבָּת** זוֹ קֹדֶם זְמַן הַקְטָרָתָם בְּשַׁבָּת הַבָּאָה, **פְּסוּל** הַלֶּחֶם, **וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטֻמְאָה**, מֻהַטְעַמִּים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ. וְאִם **סִדֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבְּזִיכִין לְאַחַר שַׁבָּת** שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָם, **וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין בְּשַׁבָּת, פְּסוּל** מִדִּין מֻחְסַר זְמַן, שֶׁלֹּא הָיוּ הַלֶּחֶם וְהַבְּזִיכִין עַל הַשֻּׁלְחָן שִׁבְעָה יָמִים. **וְכֵיצַד יַעֲשֶׂה** שֶׁלֹּא יִפָּסֵל הַלֶּחֶם בְּאָפָן זֶה שֶׁהִנִּיחוֹ אַחַר הַשַּׁבָּת. לֹא יַקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִים בְּשַׁבָּת הַקְרוֹבָה, אֶלָּא **יַנִּיחֶנָּה** לְמַעֲרֶכֶת הַלֶּחֶם עַל הַשֻּׁלְחָן עַד **לְשַׁבָּת הַבָּאָה**, וּבְשַׁבָּת הַשְּׁנִיָּה יַקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין, **שֶׁאָפְלוּ הֵיא עַל הַשֻּׁלְחָן יָמִים רַבִּים לִפְנֵי שַׁבָּת, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם**, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּאָה שַׁבָּת לֹא הִתְקַדֵּשׁ הַלֶּחֶם וְלֹא נִפְסַל בְּלִינָה, וּמֵהַשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבָּאָה מַתְחִילִים לִמְנוֹת שִׁבְעָה יָמִים, וּבְשַׁבָּת שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן יַקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִים וְהַלֶּחֶם כְּשֵׁר: **מִשְׁנָה ט כַּמָּה יָמִים אַחַר אֲפִיָּתָם נֶאֱכָלִים: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱכָלוֹת, אֵין פָּחוֹת** - לֹא פָּחוֹת **מִשְּׁנַיִם** - מִשְּׁנֵי יָמִים אַחַר אֲפִיָּתָן, **וְלֹא יֶתֶר עַל שִׁלְשָׁה** יָמִים. **כֵּיצַד, נֶאֶפוֹת מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב**, שֶׁאֵין אֲפִיָּתָן דּוֹחָה אֶת יוֹם טוֹב [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן], **וְנֶאֱכָלוֹת בְּיוֹם טוֹב לִשְׁנַיִם** - לִשְׁנֵי יָמִים מֵאֲפִיָּתָן. וְאִם **חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת** לְיוֹם וְלַיְלָה, וְלַמָּחֳרָת כְּבָר יִפָּסְלוּ בְּלִינָה. וְכֵן כְּשֶׁחָל יוֹם הַכִּפּוּרִים **לִהְיוֹת** בְּעֶרֶב **שַׁבָּת, שָׁעִיר** מוּסָף **שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים** שֶׁהוּא נֶאֱכָל לְיוֹם וְלַיְלָה כִּדְיִן חַטָּאת, **נֶאֱכָל לָעֶרֶב** - בְּמוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּר, אַךְ מֵאַחַר וְהוּא לֵיל שַׁבָּת וְאֵי אֶפְשָׁר לְבַשְּׁלוֹ וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁהוֹתוֹ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁהֲרֵי יַעֲבֹר זְמַנּוֹ, לָכֵן **הַבִּבְלִיִּים** - כֹּהֲנִים מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּה שֶׁבְּמִצְרַיִם [שֶׁחֲכְמֵי יִשְׂרָאֵל שָׁנְאוּ אֶת הַבַּבְלִיִּים וְקָרְאוּ לַמִּצְרִיִּים שֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה רַעֲבָתָנוּת עַל שְׁמָם] הָיוּ **אוֹכְלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי** - לֹא מְבֻשָּׁל, **מִפְּנֵי שֶׁדַּבְעָתָן יָפָה** - שֶׁאֵינָם קָצִים בְּבָשָׂר שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל: **מִשְׁנָה ח הַלֶּחֶם וְהַבְּזִיכִים שֶׁהִקְרִיבָם שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָם:** סִדֵּר **אֶת הַלֶּחֶם** עַל הַשֻּׁלְחָן **בַּשַּׁבָּת** כְּמִצְוָתוֹ, **וְאֶת הַבְּזִיכִים** סִדֵּר **לְאַחַר שַׁבָּת** שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָם, שֶׁהֲרֵי צָרִיךְ לְסַדְּרָם בְּשַׁבָּת עִם הַלֶּחֶם, **וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִים בְּשַׁבָּת** הַבָּאָה, **פְּסוּלָה** - הַקְטָרַת הַבְּזִיכִים פְּסוּלָה מִדִּין 'מְחֻסַּר זְמַן' שֶׁלֹּא הָיוּ עַל הַשֻּׁלְחָן שִׁבְעָה יָמִים, וּמְמֵילָא לֹא הִתִּירוּ אֶת הַלֶּחֶם וְהוּא אָסוּר בַּאֲכִילָה. וְכֵן **אֵין חַיָּבִין** כָּרֵת **עֲלֵיהֶן** - עַל אֲכִילַת הַלְּחָמִים, לֹא **מִשּׁוּם פִּגּוּל** אִם הִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִים עַל מְנָת לֶאֱכֹל מֵהַלֶּחֶם לְאַחַר זְמַנּוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ שֶׁהִקְטִירָם קֹדֶם זְמַנָּם. וְלֹא מִשּׁוּם **נוֹתָר**, שֶׁאֵין דִּין נוֹתָר חָל עַל הַלֶּחֶם שֶׁלֹּא הֻתַּר מֵעוֹלָם בַּאֲכִילָה, וְלֹא מִשּׁוּם **טֻמְאָה**, אִם אָכְלוּ בְּטֻמְאַת הַגּוּף, שֶׁאֵין חַיָּבִים מִשּׁוּם טֻמְאָה אֶלָּא עַל דָּבָר הַמֻּתָּר בַּאֲכִילָה לִטְהוֹרִים, וּלְחָמִים אֵלּוּ אֲסוּרִים בַּאֲכִילָה אַף לִטְהוֹרִים. וְכֵן אִם **סִדֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבְּזִיכִין בְּשַׁבָּת**, **וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין לְאַחַר שַׁבָּת** זוֹ קֹדֶם זְמַן הַקְטָרָתָם בְּשַׁבָּת הַבָּאָה, **פְּסוּל** הַלֶּחֶם, **וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטֻמְאָה**, מֻהַטְעַמִּים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ. וְאִם **סִדֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבְּזִיכִין לְאַחַר שַׁבָּת** שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָם, **וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין בַּשַּׁבָּת, פְּסוּל** מִדִּין מֻחְסַר זְמַן, שֶׁלֹּא הָיוּ הַלֶּחֶם וְהַבְּזִיכִין עַל הַשֻּׁלְחָן שִׁבְעָה יָמִים. **וְכֵיצַד יַעֲשֶׂה** שֶׁלֹּא יִפָּסֵל הַלֶּחֶם בְּאָפָן זֶה שֶׁהִנִּיחוֹ אַחַר הַשַּׁבָּת. לֹא יַקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִים בַּשַּׁבָּת הַקְרוֹבָה, אֶלָּא **יַנִּיחֶנָּה** לְמַעֲרֶכֶת הַלֶּחֶם עַל הַשֻּׁלְחָן עַד **לַשַּׁבָּת הַבָּאָה**, וּבַשַּׁבָּת הַשְּׁנִיָּה יַקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין, **שֶׁאָפְלוּ הֵיא עַל הַשֻּׁלְחָן יָמִים רַבִּים לִפְנֵי שַׁבָּת, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם**, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּאָה שַׁבָּת לֹא הִתְקַדֵּשׁ הַלֶּחֶם וְלֹא נִפְסַל בְּלִינָה, וּמֵהַשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבָּאָה מַתְחִילִים לִמְנוֹת שִׁבְעָה יָמִים, וּבַשַּׁבָּת שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן יַקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִים וְהַלֶּחֶם כְּשֵׁר: **מִשְׁנָה ט כַּמָּה יָמִים אַחַר אֲפִיָּתָם נֶאֱכָלִים: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱכָלוֹת, אֵין פָּחוֹת** - לֹא פָּחוֹת **מִשְּׁנַיִם** - מִשְּׁנֵי יָמִים אַחַר אֲפִיָּתָן, **וְלֹא יֶתֶר עַל שִׁלְשָׁה** יָמִים. **כֵּיצַד, נֶאֶפוֹת מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב**, שֶׁאֵין אֲפִיָּתָן דּוֹחָה אֶת יוֹם טוֹב [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן], **וְנֶאֱכָלוֹת בְּיוֹם טוֹב לִשְׁנַיִם** - לִשְׁנֵי יָמִים מֵאֲפִיָּתָן. וְאִם **חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת** לְיוֹם וְלַיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם וְזֶהוּ הַיּוֹם הָאֶחָד עָשָׂר בְּנִיסָן **וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב,** שֶׁלֹּא הֻתְּרָה לֶאֱפוֹת בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא לְצָרְךְ אֲכִילָה בְּיוֹם טוֹב עַצְמוֹ. וְעוֹד,

משניות

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק יב

המבוארות

בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא מְלֶאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ לְהֶדְיוֹט וְלֹא לְצָרְךְ גְּבוֹהַּ [וּמִטַּעַם זֶה אַף אֲפִיַּית שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵינָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב]. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְגָּן, לֶחֶם הַפָּנִים דּוֹחֶה בַּאֲפִיָּתוֹ אֶת יוֹם טוֹב** [וְכֵן שְׁתֵּי הַלֶּחֶם], **וְאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת יוֹם צוֹם** - יוֹם הַכִּפּוּרִים כְּשֶׁחָל בְּעֶרֶב שַׁבָּת:

פֶּרֶק יב דִּינֵי הַקְרָבַת הַמְּנָחוֹת, וּלְשׁוֹנוֹת וָאֲפָנִים שׁוֹנִים בְּנוֹדָּר לְהָבִיא מִנְחָה:

מַשְׁנָה א פְּדֵיַּת מְנָחוֹת וּשְׁאָר קָדָשִׁים: הַמְּנָחוֹת **וְהַנְּסָכִים שֶׁנִּטְמְאוּ עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **קִדְּשׁוּ** קְדֻשַּׁת הַגּוּף **בִּכְלִי** - בְּהַנָּחָתָם בִּכְלִי שָׁרֵת אֶלָּא רַק קָדְשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת פֶּה, אֵינָם קְדוֹשִׁים אֶלָּא קְדֻשַּׁת דָּמִים וְיֵשׁ לָהֶן פְּדְיוֹן, אֲבָל אִם נִטְמְאוּ **מִשֶּׁקִּדְּשׁוּ** כְּבָר **בִּכְלִי, אֵין לָהֶם פְּדְיוֹן**, וְכֵן **הָעוֹפוֹת** שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לְקָרְבָּן, **וְהָעֲצִים וְהַלְּבוֹנָה** שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לַמִּזְבֵּחַ, **וּכְלֵי שָׁרֵת, אֵין לָהֶם פְּדְיוֹן, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר** בַּתּוֹרָה דִּין פְּדְיוֹן מִקְדֻּשַּׁת הַגּוּף **אֶלָּא בַּבְּהֵמָה** בַּעֲלַת מוּם: **מַשְׁנָה ב הַמְּבִיא מִנְחָה אֲחֶרֶת מִמַּה שֶּׁהִתְנַדֵּב:** **הָאוֹמֵר** הֲרֵי **עָלַי** לְהָבִיא מִנְחָה הַנַּעֲשֵׂית **בַּמַּחֲבַת, וְהֵבִיא בַּמַּרְחֶשֶׁת**, אוֹ שֶׁאָמַר שֶׁיָּבִיא **בַּמַּרְחֶשֶׁת, וְהֵבִיא בַּמַּחֲבַת, מַה שֶּׁהֵבִיא הֵבִיא**, וְאָנוּ נוֹקְטִים שֶׁזּוֹ מִנְחָה נוֹסֶפֶת שֶׁמְּבִיאָהּ בִּנְדָבָה, **וְיָדֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא** וְעָלָיו לְהָבִיא מִנְחָה נוֹסֶפֶת כְּפִי שֶׁנָּדַר. אֲבָל אִם אָמַר עַל סֹלֶת הַמְּנֻפֶּחֶת לְפָנָיו, הֲרֵי זוֹ **לְהָבִיא בַּמַּחֲבַת, וְהֵבִיא בַּמַּרְחֶשֶׁת**, אוֹ שֶׁאָמַר הֲרֵי זוֹ לְהָבִיא **בַּמַּרְחֶשֶׁת, וְהֵבִיא בַּמַּחֲבַת, הֲרֵי זוֹ פְּסוּלָה**, שֶׁהֲרֵי קְבָעָהּ לְסֹלֶת זוֹ שֶׁיְּבִיאֶנָּה בִּכְלִי מְסֻיָּם וְהֵבִיאָהּ בִּכְלִי אַחֵר. הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים** שֶׁל סֹלֶת **לְהָבִיא** לְמִנְחָה **בִּכְלִי אֶחָד, וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים**, אוֹ שֶׁאָמַר שֶׁיְּבִיאֵם **בִּשְׁנֵי כֵלִים, וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד, מַה שֶּׁהֵבִיא הֵבִיא וְיָדֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא**, שֶׁאָנוּ נוֹקְטִים שֶׁזּוֹ מִנְחָה אַחֶרֶת וְלֹא הַמִּנְחָה שֶׁנָּדַר. אֲבָל אִם אָמַר עַל שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים הַמֻּנָּחִים לְפָנָיו, הֲרֵי עָלַי **אִלּוּ לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד, וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים**, אוֹ שֶׁאָמַר הֲרֵי עָלַי **לְהָבִיא** בִּשְׁנֵי כֵלִים **וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד, הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין**, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֵבִיאָם כְּפִי נִדְרוֹ, וַהֲרֵי הוּא מְחַסֵּר אוֹ מְרַבֶּה בְּסֹלֶת וּבְקֻמְצִים. וְאִם אָמַר **הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד, וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים**, וְאָמְרוּ **לוֹ** הֲלֹא **בִּכְלִי אֶחָד נָדַרְתָּ**, אִם חָזַר בּוֹ **וְהִקְרִיבָן בִּכְלִי אֶחָד כְּשֵׁרִים.** אֲבָל אִם לֹא שָׁמַע לָהֶם **וְהִקְרִיבָן בִּשְׁנֵי כֵלִים, פְּסוּלִין**, וְאַף שֶׁלֹּא נָדַר עַל סֹלֶת מְסֻיֶּמֶת, שֶׁהֲרֵי בְּהָכְרַחַ כַּוָּנָתוֹ לְהַפְרִישׁ מִנְחָה זוֹ לִנְדָרוֹ, שֶׁאִם לֹא כֵן הָיָה לוֹ לוֹמַר לָהֶם שֶׁזּוֹ מִנְחָה אַחֶרֶת. וְכֵן הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְהָבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים, וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד, וְאָמְרוּ לוֹ בִּשְׁנֵי כֵלִים נָדַרְתָּ**, אִם חָזַר בּוֹ **וְהִקְרִיבָן בִּשְׁנֵי כֵלִים, כְּשֵׁרִין.** וְאִם לֹא שָׁמַע לָהֶם **וּנְתָנוֹ בִּכְלִי אֶחָד**, הֲרֵי הוּא **כִּשְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ**, שֶׁאִם יָכוֹל לְקַמֵּץ מִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּמִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, כְּגוֹן שֶׁמְּנָחוֹת בִּשְׁנֵי צִדֵּי הַכְּלִי וּמְחֻבָּרוֹת רַק בָּאֶמְצַע, כְּשֵׁרוֹת, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְקַמֵּץ מִכָּל אַחַת, פְּסוּלוֹת, שֶׁבְּהָכְרַחַ כַּוָּנָתוֹ לָצֵאת יְדֵי נִדְרוֹ, שֶׁאִם לֹא כֵן הָיָה לוֹ לוֹמַר שֶׁזּוֹ מִנְחָה אַחֶרֶת: **מַשְׁנָה ג הַמְּתַחֵיב מִנְחָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהַקְרִיבָהּ:** אָמַר הֲרֵי **עָלַי** לְהָבִיא **מִנְחָה מִן הַשְּׂעוֹרִין**, וּכְשֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁאֵין מִנְחַת נְדָבָה בָּאָה אֶלָּא מִן הַחִטִּים, אָמַר שֶׁלּוּ יָדַע מִכָּךְ הָיָה נוֹדֵר לְהָבִיא מִן הַחִטִּים, **יָבִיא מִן הַחִטִּים** [אֲבָל אִם אָמַר שֶׁלּוּ יָדַע מִכָּךְ לֹא הָיָה נוֹדֵר כְּלוּם, אֵינוֹ חַיָּב כְּלוּם]. וְכֵן אִם נָדַר לְהָבִיא מִנְחָה מִקֶּמַח, **יָבִיא** מִן הַסֹּלֶת כְּדִין מִנְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב א) 'סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ'. וְכֵן אִם נָדַר לְהָבִיא מִנְחָה **בְּלֹא שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, יָבִיא עִמָּהּ שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה**, כְּדִין מִנְחַת נְדָבָה. וְכֵן אִם אָמַר נָדַר לְמִנְחַת **חֲצִי עִשָּׂרוֹן** סֹלֶת, **יָבִיא עִשָּׂרוֹן** שָׁלֵם כְּדִין מִנְחָה, וְאִם אָמַר שֶׁיָּבִיא **עִשָּׂרוֹן וּמֶחֱצָה, יָבִיא שְׁנַיִם** שְׁלֵמִים, כִּי אֵין מִנְחָה בָּאָה בַּחֲצָאֵי עֶשְׂרוֹנוֹת. וּבְכָל הַמִּקְרִים הָאֵלּוּ **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר** מִקְדֻּשַּׁת הַגּוּף **אֶלָּא בַּבְּהֵמָה** בַּעֲלַת מוּם: **מַשְׁנָה ד הַמְּבִיא מִנְחָה אַחֶרֶת מִמַּה שֶּׁהִתְנַדֵּב:** **הָאוֹמֵר** הֲרֵי **עָלַי** לְהָבִיא מִנְחָה הַנַּעֲשֵׂית **בַּמַּחֲבַת, וְהֵבִיא בַּמַּרְחֶשֶׁת**, אוֹ שֶׁאָמַר שֶׁיָּבִיא **בַּמַּרְחֶשֶׁת, וְהֵבִיא בַּמַּחֲבַת, מַה שֶּׁהֵבִיא הֵבִיא**, וְאָנוּ נוֹקְטִים שֶׁזּוֹ מִנְחָה נוֹסֶפֶת שֶׁמְּבִיאָהּ בִּנְדָבָה, **וְיָדֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא** וְעָלָיו לְהָבִיא מִנְחָה נוֹסֶפֶת כְּפִי שֶׁנָּדַר. אֲבָל אִם אָמַר עַל סֹלֶת הַמֻּנָּחַת לְפָנָיו, הֲרֵי זוֹ **לְהָבִיא בַּמַּחֲבַת, וְהֵבִיא בַּמַּרְחֶשֶׁת**, אוֹ שֶׁאָמַר הֲרֵי זוֹ לְהָבִיא **בַּמַּרְחֶשֶׁת, וְהֵבִיא בַּמַּחֲבַת, הֲרֵי זוֹ פְּסוּלָה**, שֶׁהֲרֵי קְבָעָהּ לְסֹלֶת זוֹ שֶׁיְּבִיאֶנָּה בִּכְלִי מְסֻיָּם וְהֵבִיאָהּ בִּכְלִי אַחֵר. הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים** שֶׁל סֹלֶת **לְהָבִיא** לְמִנְחָה **בִּכְלִי אֶחָד, וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים**, אוֹ שֶׁאָמַר שֶׁיְּבִיאֵם **בִּשְׁנֵי כֵלִים, וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד, מַה שֶּׁהֵבִיא הֵבִיא וְיָדֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא**, שֶׁאָנוּ נוֹקְטִים שֶׁזּוֹ מִנְחָה אַחֶרֶת וְלֹא הַמִּנְחָה שֶׁנָּדַר. אֲבָל אִם אָמַר עַל שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים הַמֻּנָּחִים לְפָנָיו, הֲרֵי עָלַי **אִלּוּ לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד, וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים**, אוֹ שֶׁאָמַר הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא **בִּשְׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד, הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין**, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֵבִיאָם כְּפִי נִדְרוֹ, וַהֲרֵי הוּא מְחַסֵּר אוֹ מְרַבֶּה בְּסֹלֶת וּבְקֻמְצִים. וְאִם אָמַר **הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד, וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים**, וְאָמְרוּ **לוֹ** הֲלֹא **בִּכְלִי אֶחָד נָדַרְתָּ**, אִם חָזַר בּוֹ **וְהִקְרִיבָן בִּכְלִי אֶחָד כְּשֵׁרִים.** אֲבָל אִם לֹא שָׁמַע לָהֶם **וְהִקְרִיבָן בִּשְׁנֵי כֵלִים, פְּסוּלִין**, וְאַף שֶׁלֹּא נָדַר עַל סֹלֶת מְסֻיֶּמֶת, שֶׁהֲרֵי בְּהָכְרַחַ כַּוָּנָתוֹ לְהַפְרִישׁ מִנְחָה זוֹ לִנְדָרוֹ, שֶׁאִם לֹא כֵן הָיָה לוֹ לוֹמַר לָהֶם שֶׁזּוֹ מִנְחָה אַחֶרֶת. וְכֵן הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְהָבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים, וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד, וְאָמְרוּ לוֹ בִּשְׁנֵי כֵלִים נָדַרְתָּ**, אִם חָזַר בּוֹ **וְהִקְרִיבָן בִּשְׁנֵי כֵלִים, כְּשֵׁרִין.** וְאִם לֹא שָׁמַע לָהֶם **וּנְתָנוֹ בִּכְלִי אֶחָד**, הֲרֵי הוּא **כִּשְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ**, שֶׁאִם יָכוֹל לְקַמֵּץ מִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּמִזֶּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, כְּגוֹן שֶׁמְּנָחוֹת בִּשְׁנֵי צִדֵּי הַכְּלִי וּמְחֻבָּרוֹת רַק בָּאֶמְצַע, כְּשֵׁרוֹת, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְקַמֵּץ מִכָּל אַחַת, פְּסוּלוֹת, שֶׁבְּהָכְרַחַ כַּוָּנָתוֹ לָצֵאת יְדֵי נִדְרוֹ, שֶׁאִם לֹא כֵן הָיָה לוֹ לוֹמַר שֶׁזּוֹ מִנְחָה אַחֶרֶת: **מַשְׁנָה ג הַמְּתַחֵיב מִנְחָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהַקְרִיבָהּ:** אָמַר הֲרֵי **עָלַי** לְהָבִיא **מִנְחָה מִן הַשְּׂעוֹרִין**, וּכְשֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁאֵין מִנְחַת נְדָבָה בָּאָה אֶלָּא מִן הַחִטִּים, אָמַר שֶׁלּוּ יָדַע מִכָּךְ הָיָה נוֹדֵר לְהָבִיא מִן הַחִטִּים, **יָבִיא מִן הַחִטִּים** [אֲבָל אִם אָמַר שֶׁלּוּ יָדַע מִכָּךְ לֹא הָיָה נוֹדֵר כְּלוּם, אֵינוֹ חַיָּב כְּלוּם]. וְכֵן אִם נָדַר לְהָבִיא מִנְחָה מִקֶּמַח, **יָבִיא** מִן הַסֹּלֶת כְּדִין מִנְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב א) 'סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ'. וְכֵן אִם נָדַר לְהָבִיא מִנְחָה **בְּלֹא שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, יָבִיא עִמָּהּ שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה**, כְּדִין מִנְחַת נְדָבָה. וְכֵן אִם אָמַר נָדַר לְמִנְחַת **חֲצִי עִשָּׂרוֹן** סֹלֶת, **יָבִיא עִשָּׂרוֹן** שָׁלֵם כְּדִין מִנְחָה, וְאִם אָמַר שֶׁיָּבִיא **עִשָּׂרוֹן וּמֶחֱצָה, יָבִיא שְׁנַיִם** שְׁלֵמִים, כִּי אֵין מִנְחָה בָּאָה בַּחֲצָאֵי עֶשְׂרוֹנוֹת. וּבְכָל הַמִּקְרִים הָאֵלּוּ **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר**

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְגָּן, דּוֹחֶה אֶת יוֹם טוֹב, וְאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת יוֹם צוֹם:

פרק יב א הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים שֶׁנִּטְמְאוּ עַד שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ בִּכְלִי, יֵשׁ לָהֶן פְּדְיוֹן. מִשֶּׁקִּדְּשׁוּ בִּכְלִי, אֵין לָהֶם פְּדְיוֹן. הָעוֹפוֹת וְהָעֲצִים וְהַלְּבוֹנָה וּכְלֵי שָׁרֵת, אֵין לָהֶם פְּדְיוֹן, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר אֶלָּא בִּבְהֵמָה: **ב** הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא בְּמַחֲבַת וְהֵבִיא בְּמַרְחֶשֶׁת, בְּמַרְחֶשֶׁת וְהֵבִיא בְּמַחֲבַת, מַה שֶּׁהֵבִיא הֵבִיא, וְיָדֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא. זוֹ לְהָבִיא בְּמַחֲבַת וְהֵבִיא בְּמַרְחֶשֶׁת, בְּמַרְחֶשֶׁת וְהֵבִיא בְּמַחֲבַת, הֲרֵי זוֹ פְּסוּלָה. הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד, מַה שֶּׁהֵבִיא הֵבִיא, וְיָדֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא. אִלּוּ לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים, בִּשְׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד, הֲרֵי אִלּוּ פְּסוּלִין. הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְהָבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד נָדָרְתָּ, הִקְרִיבָן בִּכְלִי אֶחָד, כְּשֵׁרִים. בִּשְׁנֵי כֵלִים, פְּסוּלִין. הֲרֵי עָלַי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְהָבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד נָדָרְתָּ, הִקְרִיבָן בִּשְׁנֵי כֵלִים, כְּשֵׁרִין. נִתָּנוּ בִּכְלִי אֶחָד, כִּשְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ: **ג** הֲרֵי עָלַי מִנְחָה מִן הַשְּׂעוֹרִין, יָבִיא מִן הַחִטִּים. קֶמַח, יָבִיא סֹלֶת. בְּלֹא שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, יָבִיא עִמָּהּ שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה. חֲצִי עִשָּׂרוֹן, יָבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם. עִשָּׂרוֹן וּמֶחֱצָה, יָבִיא שְׁנַיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִים: **ד** מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, וּמֵבִיא שִׁשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד. אִם אָמַר הֲרֵי עָלַי שִׁשִּׁים וְאֶחָד, מֵבִיא שִׁשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד, וְאֶחָד בִּכְלִי אֶחָד. שֶׁכֵּן צִבּוּר מֵבִיא בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג [-סֻכּוֹת] שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁהָיוּ בָהּ שִׁשִּׁים וְאֶחָד עֶשְׂרוֹנִים [שֶׁקָּרְבוּ שָׁם שִׁלְשָׁה עֶשֶׂר פָּרִים וְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים וּשְׁנֵי אֵילִים וּשְׁנֵי כְבָשִׂים תָּמִיד וּשְׁנֵי כְבָשִׂים מוּסַף שַׁבָּת. וּמֵאַחַר וּמִנְחַת פַּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, מִנְחַת אַיִל שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים וּמִנְחַת כֶּבֶשׂ עִשָּׂרוֹן אֶחָד, נִמְצָא שָׁהָיוּ שָׁם שִׁשִּׁים וְאֶחָד עֶשְׂרוֹנִים], וְלָכֵן יָחִיד מֵבִיא עַד שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן בִּכְלִי אֶחָד, שֶׁכֵּן דַּיּוֹ לְיָחִיד שֶׁיְּהֵא **שִׁשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד, וְעוֹד אֶחָד בִּכְלִי אֶחָד** בְּנִפְרָד, שֶׁכֵּן מָצָאנוּ בְּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁהַצִּבּוּר מֵבִיא **בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג** [-סֻכּוֹת] **שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת**, שֶׁהָיוּ בָהּ **שִׁשִּׁים וְאֶחָד** עֶשְׂרוֹנִים [שֶׁקָּרְבוּ שָׁם שִׁלְשָׁה עָשָׂר פָּרִים וְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים וּשְׁנֵי אֵילִים וּשְׁנֵי כְבָשִׂים תָּמִיד וּשְׁנֵי כְבָשִׂים מוּסַף שַׁבָּת. וּמֵאַחַר וּמִנְחַת פַּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, מִנְחַת אַיִל שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים וּמִנְחַת כֶּבֶשׂ עִשָּׂרוֹן אֶחָד, נִמְצָא שָׁהָיוּ שָׁם שִׁשִּׁים וְאֶחָד עֶשְׂרוֹנִים], וְלָכֵן יָחִיד מֵבִיא עַד שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן בִּכְלִי אֶחָד, שֶׁכֵּן דַּיּוֹ לְיָחִיד שֶׁיְּהֵא **פְּחוֹת מִן הַצִּבּוּר אֶחָד** - דַּי לוֹ לְיָחִיד שֶׁיָּבִיא מִנְחָה עִם עִשָּׂרוֹן אֶחָד פָּחוֹת מֵהַשִּׁעוּר שֶׁמָּצָאנוּ שֶׁהַצִּבּוּר יְכוֹלִים לְהָבִיא. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן**, וְכִי כֵּיצַד נִלְמַד מִשָּׁם לִשְׁעוּר מִנְחָה הָרְאוּיָה לְבוֹא בִּכְלִי אֶחָד, **וְהֲלֹא אִלּוּ** - שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה עֶשְׂרוֹנִים הָיוּ קְרֵבִים לְמִנְחַת **הַפָּרִים, וְאִלּוּ** - שְׁמוֹנָה עָשָׂר עֶשְׂרוֹנִים הָיוּ קְרֵבִים לְמִנְחַת **הַכְּבָשִׂים, וְאֵינָם נִבְלָלִים זֶה עִם זֶה** כֵּיוָן שֶׁמִּנְחַת הַפָּרִים בְּלִילָתָם עֲבָה יוֹתֵר מִמִּנְחַת הַכְּבָשִׂים, וְאִם יְעָרְבֵם יַחַד יֶחְסַר מֵהַשָּׁמֶן שֶׁל מִנְחַת הַכְּבָשִׂים כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"ט מ"ד), וּבְהָכְרַחַ שֶׁלֹּא בָּאוּ בִּכְלִי אֶחָד. **אֶלָּא** הַטַּעַם שֶׁאֵין מְבִיאִים מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים וְאֶחָד עֶשְׂרוֹנוֹת בִּכְלִי אֶחָד, הוּא מִשּׁוּם **שֶׁעַד שִׁשִּׁים יְכוֹלִים לְהָבִיא** בְּלֹג אֶחָד שֶׁמֶן, אַךְ לְיוֹתֵר מִכָּךְ לֹא דַּי בְּלֹג אֶחָד [וּלְדַעְתּוֹ כָּל מִנְחָה אֵין בָּהּ אֶלָּא לֹג שֶׁמֶן אֶחָד, כְּדִעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְעֵיל (שם)]. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, וְכִי **שִׁשִּׁים** עִשָּׂרוֹן **נִבְלָלִים** הֵיטֵב בִּכְלִי אֶחָד, וּבְדִיּוּק **שִׁשִּׁים וְאֶחָד אֵין נִבְלָלִים. אָמַר לָהֶם, כָּל מִדּוֹת חֲכָמִים כֵּן** - נֶאֶמְרוּ בְּצִמְצוּם, כְּגוֹן לְגַבֵּי שִׁעוּר מִקְוֶה שֶׁבְּאַרְבָּעִים סְאָה מַיִם **הוּא טוֹבֵל**, שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַמַּיִם שֶׁכָּל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִטְבֹּל בָּהֶם, **וּבְאַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר קַרְטוֹב** [-אֶחָד חֲלָקִי שִׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה מִלֹּג], **אֵינוֹ יָכוֹל לִטְבֹּל בָּהֶן. שִׁעוּר הַיַּיִן הָרָאוּי לִנְדָבָה: אֵין מִתְנַדְּבִים** לְנִסְכֵּי יַיִן בְּשִׁעוּר **לֹג** יַיִן אֶחָד אוֹ **שְׁנַיִם, וַחֲמִשָּׁה** - אוֹ חֲמִשָּׁה לֻגִּים, שֶׁלֹּא מָצָאנוּ מִנְחַת נְסָכִים בְּשִׁעוּר זֶה, **אֲבָל מִתְנַדְּבִים שְׁלֹשָׁה** כְּשִׁעוּר נִסְכֵּי כֶּבֶשׂ, **וְאַרְבָּעָה** כְּשִׁעוּר נִסְכֵּי אַיִל, **וְשִׁשָּׁה** כְּשִׁעוּר נִסְכֵּי פַּר, **וּמִשְּׁשָׁה וּלְמַעְלָה** מִתְנַדֵּב, שֶׁהֵם רְאוּיִים לְכַמָּה נְסָכִים בְּצֵרוּף, כְּגוֹן תִּשְׁעָה לֻגִּים רְאוּיִים לְנִסְכֵּי פַּר וְכָבֶשׂ: **מַשְׁנָה ה נִדְבַת יַיִן וְשֶׁמֶן:** מִתְנַדְּבִים יַיִן בִּפְנֵי עַצְמוֹ בִּלְי שֶׁמֶן וְסֹלֶת, וּמְנַסְּכוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **וְאֵין מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן** בִּלְא יַיִן וְסֹלֶת, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר** אַף **מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן** בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְקוֹמְצוֹ וּמַקְטִירוֹ, וּשְׁיָרָיו נֶאֱכָלִים. **אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן מַה מָּצִינוּ בַּיַּיִן שֶׁבָּא חוֹבָה בְּנִסְכֵּי קָרְבָּן וּבָא נְדָבָה** אִם הִתְנַדֵּב יַיִן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **אַף הַשֶּׁמֶן בָּא חוֹבָה** בְּמִנְחַת נְסָכִים **וּבָא נְדָבָה** אִם נוֹדְבוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא** - אֵין לִלְמֹד שֶׁמֶן מִיַּיִן, **אִם אָמַרְתָּ בַּיַּיִן** שֶׁרָאוּי לָבוֹא כְּנִדְבָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ **שֶׁכֵּן הוּא קָרֵב** גַּם **בְּחוֹבָתוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ**, שֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַמִּנְחָה וּמְנַסְּכוֹ לַסַּפָּל בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **תֹּאמַר בַּשֶּׁמֶן** שֶׁאֵינוֹ **קָרֵב בְּחוֹבָתוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֶלָּא** בָּא רַק כְּשֶׁהוּא בְּלוּל בְּסֹלֶת, וְלָכֵן אַף בִּנְדָבָה לֹא יָבוֹא בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **הֲבָאַת קָרְבָּן בְּשִׁתָּפוּת: אֵין שְׁנַיִם מִתְנַדְּבִים עִשָּׂרוֹן אֶחָד** לְמִנְחָה בְּשִׁתָּפוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב א) 'נֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה' וְנֶפֶשׁ מַשְׁמַע יָחִיד וְלֹא בְּשִׁתָּפוּת, **אֲבָל מִתְנַדְּבִים עוֹלָה וּשְׁלָמִים** בְּשִׁתָּפוּת, וְכֵן **בָּעוֹף** יְכוֹלִים לְהִתְנַדֵּב בְּשִׁתָּפוּת, **אֲפִלּוּ** בַּהֲבָאַת **פְּרִידָה** אַחַת [-גּוֹזָל אֶחָד] כְּעוֹלַת הָעוֹף בְּשִׁתָּפוּת:

משניות מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק יג המבוארות

פֶּרֶק יג סְפֵקוֹת בְּנִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ: **מִשְׁנָה א** **הַנּוֹדֵר מִנְחָה וְאֵין יָדוּעַ מִנְיַן הָעֶשְׂרוֹנִים אוֹ סוּג הַמְּנָחָה:** מִי שֶׁאָמַר הֲרֵי עָלַי עִשָּׂרוֹן סֹלֶת לַמִּנְחָה, **יָבִיא** עִשָּׂרוֹן אֶחָד, שֶׁנָּדַר בְּלָשׁוֹן יָחִיד. וְאִם אָמַר הֲרֵי עָלַי **עֶשְׂרוֹנִים, יָבִיא שְׁנַיִם** - שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, שֶׁמִּעוּט רַבִּים שְׁנַיִם. וְאִם אָמַר, **פֵּרַשְׁתִּי** בִּשְׁעַת נִדְרִי מִנְיַן הָעֶשְׂרוֹנִים, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ** [-זוֹכֵר] **מַה** [-כַּמָּה] **פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא** מִסָּפֵק **שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן,** שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁל מִנְחָה אַחַת, וַיִתָּנָה שֶׁאִם נָדַר פָּחוֹת מִזֶּה, הַיָּתָר יִהְיֶה לִנְדָבָה. מִי שֶׁאָמַר **הֲרֵי עָלַי מִנְחָה** סְתָם, וְלֹא פֵּרַשׁ אֵיזוֹ מִין מִנְחָה נָדַר, **יָבִיא** אֵיזוֹ **שֶׁיִּרְצֶה** מֵחֲמֵשֶׁת מִנְחוֹת הַנְּדָבָה, שֶׁהֵן: סֹלֶת, מַחֲבַת, מַרְחֶשֶׁת, וּמִנְחַת מַאֲפֶה הַבָּאָה חַלּוֹת אוֹ רְקִיקִין. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יָבִיא** דַּוְקָא **מִנְחַת הַסֹּלֶת, שֶׁהִיא הַמְיֻחֶדֶת שֶׁבַּמְּנָחוֹת** - שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם לְוָי אֶלָּא מְכֻנָּה 'מִנְחָה' סְתָם: **מִשְׁנָה ב** אָמַר הֲרֵי עָלַי **מִנְחָה, אוֹ הֲרֵי עָלַי מִנְחוֹת, יָבִיא אַחַת** מֵחֲמֵשׁ הַמִּנְחוֹת. אָמַר הֲרֵי עָלַי **מִנְחוֹת, אוֹ מִין הַמִּנְחוֹת, יָבִיא שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי מִנְחוֹת מִמִּין אֶחָד מֵחֲמֵשׁ מִינֵי הַמִּנְחוֹת. וְאִם אָמַר **פֵּרַשְׁתִּי** בִּשְׁעַת נִדְרִי אֶת מִין הַמִּנְחָה, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא חֲמִשְׁתָּן** - אֶת כָּל חֲמֵשֶׁת מִינֵי הַמִּנְחוֹת, וַיִתָּנֶה שֶׁאוֹתָן שֶׁלֹּא נָדַב יִהְיוּ לִנְדָבָה. וְאִם אָמַר אַחַר נִדְרוֹ, **פֵּרַשְׁתִּי** בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַרְתִּי, שֶׁאָבִיא **מִנְחָה שֶׁל עֶשְׂרוֹנִים** בִּכְלִי אֶחָד, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ** [-זוֹכֵר] **מַה** - כַּמָּה עֶשְׂרוֹנִים **פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן,** שֶׁזֶּהוּ הַשִּׁעוּר הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁל מִנְחָה הַבָּאָה בִּכְלִי אֶחָד, וַיִתָּנֶה שֶׁאִם נָדַר פָּחוֹת יִהְיֶה הַשְּׁאָר לִנְדָבָה. **רַבִּי אוֹמֵר** אֵין דַּי בְּכָךְ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁקָּבַע שֶׁיָּבִיא מִנְחָה בִּכְלִי, אִם יָבִיא יוֹתֵר עֶשְׂרוֹנוֹת מִמַּה שֶׁנָּדַר נִמְצֵאת מִנְחָתוֹ יְתֵרָה, וְלָכֵן **יָבִיא** שִׁשִּׁים **מִנְחוֹת שֶׁל עֶשְׂרוֹנִים,** מַעֲשָׂרוֹן **אֶחָד וְעַד שִׁשִּׁים** עִשָּׂרוֹן, כְּלוֹמַר, מִנְחָה אַחַת שֶׁל עִשָּׂרוֹן אֶחָד, וּמִנְחָה שֶׁל שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, וּמִנְחָה שֶׁל שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, וְכֵן הָלְאָה עַד שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, סַךְ הַכֹּל אֶלֶף שְׁמוֹנָה מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים עֶשְׂרוֹנוֹת [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְדִין הַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁשָּׁם רַק פָּרַשׁ כַּמָּה עֶשְׂרוֹנוֹת יָבִיא, אַךְ לֹא קָבַע שֶׁיָּבִיאֵם בִּכְלִי אֶחָד, וְלָכֵן אַף לְדַעַת רַבִּי דֵּי בְּכָךְ שֶׁיָּבִיא מִסָּפֵק שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן]: **מִשְׁנָה ג** **נוֹדֵר סְתָם עֵצִים וּלְבוֹנָה:** הָאוֹמֵר הֲרֵי **עָלַי** לְהָבִיא **עֵצִים** לַמִּזְבֵּחַ, **לֹא יִפְחֹת מִשְּׁנֵי גִזְרִין** - חֲתִיכוֹת עֵצִים גְּדוֹלוֹת, שֶׁמִּעוּט רַבִּים שְׁנַיִם. הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא **לְבוֹנָה** בִּפְנֵי עַצְמָהּ, **לֹא יִפְחֹת מִקֶּמֶץ** אֶחָד שֶׁל לְבוֹנָה. **חֲמִשָּׁה עֶנְיָנִים שֶׁשְּׁעוּרָם קֹמֶץ:** חֲמִשָּׁה **קְמָצִים** הֵן, א. **הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי** לְהָבִיא **לְבוֹנָה, לֹא יִפְחֹת** מִלְּהָבִיא **קֹמֶץ.** ב. **הַמִּתְנַדֵּב מִנְחָה, יָבִיא עִסָּרוֹן קֹמֶץ לְבוֹנָה.** ג. **הַמַּעֲלָה** - הַמַּקְרִיב **אֶת הַקֹּמֶץ בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **חַיָּב** כָּרֵת מִשּׁוּם 'מַעֲלָה בַּחוּץ' [וְכֵן אִם הִקְטִירוֹ בִּכְלִים, קְיָם מִצְוַת הַקְטָרָה]. ד-ה. **וּשְׁנֵי בָזִיכִין** [-כַּפּוֹת] עַל שֻׁלְחַן לֶחֶם הַפָּנִים **טְעוּנִין שְׁנֵי קְמָצִים** שֶׁל לְבוֹנָה: **מִשְׁנָה ד** **נָדַר סְתָם זָהָב אוֹ נְחֹשֶׁת:** הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי** לְהָבִיא מַטְבֵּעַ **זָהָב** לְבֶדֶק הַבַּיִת וְלֹא פֵּרַט כַּמָּה, **לֹא יִפְחֹת מִדִּינַר זָהָב,** אֲבָל אִם אָמַר הֲרֵי עָלַי זָהָב, שָׁמָּא כַּוָּנָתוֹ לַחֲתִיכַת זָהָב כָּלְשֶׁהִי. הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא **כֶּסֶף** לְבֶדֶק הַבַּיִת, **לֹא יִפְחֹת מִדִּינַר כֶּסֶף.** הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי **נְחֹשֶׁת** לְבֶדֶק הַבַּיִת, **לֹא יִפְחֹת מִנְּחֹשֶׁת בִּשְׁוִי מָעָה כֶּסֶף.** וְאִם אָמַר **פֵּרַשְׁתִּי** בִּשְׁעַת נִדְרִי כַּמָּה זָהָב, כֶּסֶף אוֹ נְחֹשֶׁת אָבִיא, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ** [-זוֹכֵר] **מַה** [-כַּמָּה] **פֵּרַשְׁתִּי, הוּא** מוֹסִיף **וּמֵבִיא** עוֹד וָעוֹד **עַד** שִׁעוּר כָּזֶה **שֶׁיֹּאמַר** וַדַּאי **שֶׁלֹּא לְכָךְ נִתְכַּוַּנְתִּי:** **מִשְׁנָה ה** **נָדַר סְתָם יַיִן אוֹ שֶׁמֶן:** הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי** לְהָבִיא יַיִן לִנְסָכִים, **לֹא יִפְחֹת מִשְּׁלֹשָׁה לֻגִּין** כְּשִׁעוּר נִסְכֵּי כֶּבֶשׂ שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר הַפָּחוֹת שֶׁבְּמִנְחַת נְסָכִים, בְּמִנְחַת נִסְכֵּי כֶּבֶשׂ. וְאִם אָמַר **פֵּרַשְׁתִּי** כַּמָּה יַיִן אוֹ שֶׁמֶן אָבִיא, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא** יַיִן וְשֶׁמֶן **כְּשִׁעוּר הַנְּסָכִים שֶׁמְּבִיאִים בַּיּוֹם הַמְרֻבֶּה** בְּיוֹתֵר בְּקָרְבָּנוֹת, שֶׁהוּא יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת שֶׁחָל בְּשַׁבָּת, שֶׁמְּבִיאִים בּוֹ מֵאָה וְאַרְבָּעִים לֹג נְסָכִים (ראה פי"ב מ"ד): **מִשְׁנָה ו** **נָדַר עוֹלָה וְאֵין יָדוּעַ מֵאֵיזֶה מִין:** הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי עוֹלָה, יָבִיא כֶּבֶשׂ** שֶׁהוּא הַפָּחוֹת שֶׁבְּעוֹלוֹת בְּהֵמָה. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר** דַּי שֶׁיָּבִיא **אוֹ תּוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה,** כֵּיוָן שֶׁבְּעִירוֹ הָיוּ רְגִילִים לְקְרוֹת גַּם לְעוֹלַת הָעוֹף 'עוֹלָה' סְתָם, אַךְ בִּמְקוֹמָם שֶׁל חֲכָמִים לֹא קָרְאוּ 'עוֹלָה' אֶלָּא לְעוֹלַת בְּהֵמָה. וְאִם אָמַר **פֵּרַשְׁתִּי** בְּנִדְרִי לַהֲבִיאָהּ **מִן הַבָּקָר, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה** - אֵיזֶה מִין בַּבָּקָר **פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא פַּר** בֶּן שְׁנָתַיִם אוֹ שָׁלֹשׁ, **וְעֶגֶל** זָכָר בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ [וּמִשְּׁנָה זוֹ כְּדַעַת רַבִּי (מ"ח) שֶׁהַנּוֹדֵר קָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל לֹא יָצָא, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים שֶׁיָּצָא בְּגָדוֹל, אַף כָּאן דֵּי שֶׁיָּבִיא פַּר. וְאֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא זְכָרִים שֶׁכֵּן עוֹלָה אֵינָהּ קְרֵבָה אֶלָּא זָכָר]. וְאִם אָמַר שֶׁפֵּרַשׁ בִּנְדָרוֹ לַהֲבִיאָהּ **מִן הַבְּהֵמָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה** הַמִּין שֶׁפֵּרַשְׁתִּי, **יָבִיא פַּר וְעֶגֶל, אַיִל** [-כֶּבֶשׂ בִּשְׁנָתוֹ הַשְּׁנִיָּה] וְשָׂעִיר [-עֵז בִּשְׁנָתוֹ הַשְּׁנִיָּה] **גְּדִי** [-עֵז בִּשְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה] **וְטָלֶה** [-כֶּבֶשׂ בִּשְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה]. וְאִם אָמַר **פֵּרַשְׁתִּי** נִדְרִי **וְאֵינִי יוֹדֵעַ** כְּלָל **מַה פֵּרַשְׁתִּי** שֶׁאַף אֵינִי יוֹדֵעַ אִם מִין בְּהֵמָה אוֹ מִין עוֹף, הֲרֵי זֶה **מוֹסִיף עֲלֵיהֶם** - עַל מִינֵי הַבְּהֵמָה שֶׁצָּרִיךְ לְהָבִיא בָּאָפָן הַקּוֹדֵם, גַּם **תּוֹר וּבֶן יוֹנָה:** **מִשְׁנָה ז** **נָדַר תּוֹדָה וּשְׁלָמִים:** הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה וּשְׁלָמִים** - אוֹ שְׁלָמִים, **יָבִיא כֶּבֶשׂ,** שֶׁהוּא הַפָּחוֹת שֶׁבְּקָרְבְּנוֹת תּוֹדָה וּשְׁלָמִים. וְאִם אָמַר **פֵּרַשְׁתִּי** שֶׁאָבִיא כֵּן **מִן הַבָּקָר, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה** הַמִּין שֶׁפֵּרַשְׁתִּי, **יָבִיא פַּר וּפָרָה, עֵגֶל וְעֶגְלָה, אַיִל וְרָחֵל** [כֶּבֶשׂ וְכִבְשָׂה בְּנֵי שְׁנָתַיִם], **גְּדִי וּגְדָיָה** [עֵז וְעִזָּה בִּשְׁנָתָם הָרִאשׁוֹנָה], **שָׂעִיר וּשְׂעִירָה** [עֵז וְעִזָּה בְּנֵי שְׁנָתַיִם], **טָלֶה וְטַלְיָה** [כֶּבֶשׂ וְכִבְשָׂה בִּשְׁנָתָם הָרִאשׁוֹנָה], אֲבָל עוֹף אֵינוֹ מֵבִיא שֶׁאֵין תּוֹדָה וּשְׁלָמִים בָּאִים מִן הָעוֹפוֹת: **מִשְׁנָה ח** **שְׁוֵי הַקָּרְבָּנוֹת וְהַנְּסָכִים שֶׁצָּרִיךְ לְהָבִיא:** הָאוֹמֵר **הֲרֵי עָלַי שׁוֹר,** קִבְּלוּ חֲכָמִים בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה שֶׁיָּבִיא **הוּא וּנְסָכָיו בְּמָנֶה** - שְׁיִקְנָה שׁוֹר עִם נְכָסִים יַחַד בְּמָנֶה [-מֵאָה דִּינָרִים שֶׁהֵם עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ סְלָעִים]. וְאִם הִתְחַיֵּב **עֵגֶל, יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּחָמֵשׁ** סְלָעִים. וְאִם הִתְחַיֵּב **אַיִל, יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בִּשְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי סְלָעִים. וְאִם הִתְחַיֵּב **כֶּבֶשׂ, יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּסֶלַע.** וְאִם פֵּרַשׁ שֶׁיָּבִיא **שׁוֹר בְּמָנֶה, יָבִיא** אֶת הַשּׁוֹר **בְּמָנֶה חוּץ מִנְּסָכָיו,** שֶׁהֲרֵי פֵּרַשׁ שֶׁהַשּׁוֹר יִהְיֶה שָׁוֶה מָנֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְכֵן אִם נָדַר **עֵגֶל בְּחָמֵשׁ** סְלָעִים, **יָבִיא בְּשִׁתַּיִם** - בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, **יָבִיא בְּשִׁתַּיִם חוּץ מִנְּסָכָיו.** וְאִם נָדַר **אַיִל בִּשְׁתַּיִם** סְלָעִים, **יָבִיא בְּסֶלַע חוּץ מִנְּסָכָיו.** **הַמִּשְׁנֶה מִמַּה שֶּׁנָּדַר:** אִם נָדַר **שׁוֹר בְּמָנֶה, וְהֵבִיא שְׁנַיִם** - שְׁנֵי שְׁוָרִים **בְּמָנֶה, לֹא יָצָא** יְדֵי נִדְרוֹ, **וַאֲפִלּוּ זֶה בְּמָנֶה חָסֵר דִּינָר וְזֶה בְּמָנֶה חָסֵר דִּינָר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין אֶחָד מֵהֶם שָׁוֶה מָנֶה לֹא קִיֵּם אֶת נִדְרוֹ. וְכֵן אִם נָדַר **שׁוֹר שָׁחֹר, וְהֵבִיא** שׁוֹר **לָבָן,** אוֹ שֶׁנָּדַר **לָבָן וְהֵבִיא שָׁחֹר,** אוֹ שֶׁנָּדַר שׁוֹר **גָּדוֹל וְהֵבִיא קָטָן, לֹא יָצָא** יְדֵי נִדְרוֹ. אֲבָל אִם נָדַר שׁוֹר **קָטָן, וְהֵבִיא גָּדוֹל, יָצָא,** שֶׁיֵּשׁ בִּכְלַל הַמֻּרְבֶּה אֶת הַמּוּעָט. **רַבִּי אוֹמֵר,** אַף אִם הֵבִיא גָּדוֹל **לֹא יָצָא,** וְחַיָּב לְהָבִיא מַה שֶּׁנָּדַר [וְהֵבִיא הַתַּנָּא מַחֲלֹקֶת זוֹ בְּסוֹף דְּבָרָיו, לְהוֹרוֹת שֶׁכָּל מַה שֶּׁגִּמְגְּמוּ בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת שֶׁלֹּא דַּי בַּהֲבָאַת הַקֶּרְקַע הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, הוּא כְּדַעַת רַבִּי וְלֹא כְּדַעַת רַבָּנָן, כְּפִי שֶׁבֵּאַרְנוּ לְעֵיל (מ"ו)]:

משניות

מִשְׁנָה ט הֶבְאַת מִין אַחֵר מִדְּמֵי קָרְבָּן שֶׁנִּפְסַל: הָאוֹמֵר שׁוֹר זֶה עוֹלָה, וְנִסְתָּאֵב - וְנָפַל בּוֹ מוּם, **אִם רָצָה** יְפַדֶּה**וּ וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁנַיִם** - שְׁנֵי שְׁוָרִים. וְאֵין זֶה דּוֹמֶה לַדִּין בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאִם נָדַר אֶחָד וְהֵבִיא שְׁנַיִם לֹא יָצָא, שֶׁהֲרֵי שָׁם לֹא קִיֵּם אֶת נִדְרוֹ, וְאִלּוּ כָּאן שֶׁנָּפַל מוּם בַּשּׁוֹר כְּבָר בָּטַל נִדְרוֹ לְהַקְרִיב שׁוֹר זֶה. וְכֵן אִם אָמַר **שְׁנֵי שְׁוָרִים אֵלּוּ עוֹלָה, וְנִסְתָּאֲבוּ, אִם רָצָה** יְפַדֶּם **וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶם** שׁוֹר **אֶחָד. רַבִּי אוֹסֵר** לְכַתְּחִלָּה בִּשְׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ, אַךְ בְּדִיעֲבַד מוֹדֶה רַבִּי שֶׁיָּצָא. וְכֵן אִם אָמַר אַיִל זֶה עוֹלָה, **וְנִסְתָּאֵב, אִם רָצָה יְפַדֶּנּוּ וְיָבִיא בְּדָמָיו כֶּבֶשׂ. אוֹ** אִם אָמַר **כֶּבֶשׂ זֶה עוֹלָה, וְנִסְתָּאֵב, אִם רָצָה** יְפַדֶּנּוּ **וְיָבִיא בְּדָמָיו** אַיִל. **וְרַבִּי אוֹסֵר** לְכַתְּחִלָּה. **הַמַּקְדִּישׁ אַחַת מִבְּהֵמוֹתָיו וְלֹא פֵּרֵשׁ אֵיזוֹ: הָאוֹמֵר אֶחָד מִכִּבְשַׂי הֶקְדֵּשׁ**, וְכֵן אִם אָמַר אֶחָד מִשְּׁוָרַי הֶקְדֵּשׁ, **וְהָיוּ לוֹ שְׁנַיִם** - שְׁנֵי כְּבָשִׂים אוֹ שְׁנֵי שְׁוָרִים, **הַגְּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ**, שֶׁפִּתֵּם מַקְדִּישׁ מַקְדִּישׁ בְּעַיִן יָפָה, שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לְהָבִיא מִן הַמֻּבְחָר כַּכָּתוּב (דברים יב יא) 'מִבְחַר נִדְרֵיכֶם'. אֲבָל אִם הָיוּ לוֹ **שְׁלֹשָׁה**, אַף **הַבֵּינוֹנִי שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ**, שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם כַּוָּנָתוֹ לְגָדוֹל מִכֻּלָּם, אוֹ שֶׁמַּקְדִּישׁ רַק אֶת הַבֵּינוֹנִי שֶׁאַף בּוֹ יֵשׁ 'עַיִן יָפָה' לְגַבֵּי הַקָּטָן. וְלָכֵן יַמְתִּין עַד שֶׁיִּפֹּל מוּם בַּבֵּינוֹנִי וְיִפְדֶּנּוּ עַל הַגָּדוֹל, וּמַמָּה נַפְשָׁךְ קָרֵב הָרִאשׁוֹן אוֹ מֻחְמָת נִדְרוֹ הָרִאשׁוֹן אִם הִתְכַּוֵּן לַגָּדוֹל, אוֹ מֻחְמָת פִּדְיוֹן הַבֵּינוֹנִי אִם הִתְכַּוֵּן בַּפָּדֶר הָרִאשׁוֹן לַבֵּינוֹנִי. וְאִם אָמַר **פֵּרַשְׁתִּי**: מִי יְהֵיהּ קָדוֹשׁ, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ** - זוֹכֵר **מַה פֵּרַשְׁתִּי. אוֹ שֶׁאָמַר, אָמַר לִי אַבָּא** לִפְנֵי מוֹתוֹ שֶׁהִקְדִּישׁ אֶחָד מִכְּבָשָׂיו אוֹ מִשְּׁוָרָיו, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה** אָמַר, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ **הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ** וְלֹא הַבֵּינוֹנִי, כִּי כֵּיוָן שֶׁפֵּרֵשׁ מִסְתָּמָא פֵּרֵשׁ אֶת הַמֻּבְחָר שֶׁבְּכֻלָּם: **מִשְׁנָה י דִּין בֵּית חוֹנְיוֹ וְהַכֹּהֲנִים שֶׁעָבְדוּ בּוֹ:** הַקְדָּמָה: כְּשֵׁמֹת שְׁמְעוֹן הַצַּדִּיק אָמַר לָהֶם, חוֹנְיוֹ בְּנִי יְשַׁמֵּשׁ תַּחְתַּי, לְפִי שֶׁהָיָה בָּקִי גָּדוֹל וְרָגִיל בָּעֲבוֹדָה. וְלֹא קִבֵּל עָלָיו חוֹנְיוֹ לְכַהֵן כֵּיוָן שֶׁהָיָה אָחִיו שִׁמְעִי גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְהִתְכַּהֵן שִׁמְעִי. לְיָמִים נִתְקַנֵּא בּוֹ חוֹנְיוֹ, וְאָמַר לוֹ, בֹּא וַאֲלַמֶּדְךָ סֵדֶר עֲבוֹדָה, וְהִלְבִּישׁוֹ כְּתֹנֶת בַּד דַּקָּה כְּשֶׁל נָשִׁים וְאֵזוֹר צַר וְהֶעֱמִידוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ, וְאָמַר לְאָחָיו הַכֹּהֲנִים רְאוּ מַה נָּדַר זֶה וְקִיֵּם לַאֲהוּבָתוֹ שֶׁיִּלְבַּשׁ בְּגָדֶיהָ בְּיוֹם שֶׁיִּתְמַנֶּה לְכֹהֵן גָּדוֹל, וּבְקֹשׁוּ לַהֲרֹג אֶת שִׁמְעִי. וּכְשֶׁשָּׁפַר לָהֶם מָה עָשָׂה לוֹ חוֹנְיוֹ, רָצוּ לְהָרְגוֹ, וּבָרַח לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּה שֶׁבְּמִצְרַיִם וּבָנָה שָׁם מִקְדָּשׁ וּמִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב בּוֹ קָרְבָּנוֹת לְשֵׁם ה', וְזֶהוּ 'מִקְדָּשׁ חוֹנְיוֹ', וְהַקָּרְבָּנוֹת הַקְּרֵבִים שָׁם אֵינָם קָרְבָּנוֹת: הָאוֹמֵר 'הֲרֵי **עָלַי עוֹלָה', יַקְרִיבֶנָּה בַּמִּקְדָּשׁ** שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, **וְאִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ, לֹא יָצָא**, שֶׁאֵין מַקְרִיבִים בַּבָּמָה בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם. וְאִם בִּשְׁעַת נִדְרוֹ נָדַר **שֶׁאַקְרִיבֶנָּה בְּבֵית חוֹנְיוֹ**, אַף בְּאֹפֶן זֶה **יַקְרִיבֶנָּה בַּמִּקְדָּשׁ** שֶׁהֲרֵי הִתְחַיֵּב עוֹלָה, **וְאִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ, יָצָא** יְדֵי חוֹבַת נִדְרוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנָּדַר שֶׁיַּקְרִיבֶנָּה שָׁם הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁנָּדַר עוֹלָה וְנָדַר שֶׁיַּהֲרְגֶנָּה, שֶׁאִם הִפְרִישָׁהּ וְהָרְגָה יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ [אַךְ חַיָּב כָּרֵת מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, בְּאֹפֶן שֶׁנָּדַר לְהַקְרִיבָהּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ, אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּלָל כְּמִי שֶׁנָּדַר לְהָבִיא עוֹלָה, **וְאֵין זוֹ עוֹלָה** אֶלָּא חֻלִּין. הָאוֹמֵר 'הֲרֵינִי **נָזִיר**', **יִגַּלַּח** שְׂעָרוֹ **בְּמִקְדָּשׁ. וְאִם גִּלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ, לֹא יָצָא** וְיֵחָזֵר וְיִגַּלַּח בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְאִם אָמַר 'הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת **שֶׁאֲגַלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ**', אִם הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בַּמִּקְדָּשׁ, נִמְצָא שֶׁנְּזִירוּתוֹ הָיְתָה נְזִירוּת גְּמוּרָה וְאַף **יִגַּלַּח בְּמִקְדָּשׁ** כְּדִין נָזִיר (תוס' נזיר יא.), **וְאִם** הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו וְ**גִלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ, יָצָא** יְדֵי חוֹבַת נִדְרוֹ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה מִתְפָּרְשִׁים דְּבָרָיו שֶׁכְּלָל לֹא קִבֵּל עָלָיו נְזִירוּת אֶלָּא רַק רָצָה לְצַעֵר אֶת עַצְמוֹ וְלָכֵן נָדַר שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְלֹא רָצָה לִנְזֹר כֵּיוָן שֶׁגָּזַר בְּקִרְבַת מָקוֹם לְבֵית חוֹנְיוֹ וְלֹא רָצָה לִטְרֹחַ עַד יְרוּשָׁלַיִם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין זֶה נָזִיר** כְּלָל, שֶׁהֲרֵי לֹא קִבֵּל עָלָיו נְזִירוּת כְּהִלְכָתָהּ, וְיָכוֹל לִשְׁתּוֹת יַיִן מִיָּד. **הַכֹּהֲנִים שֶׁשִּׁמְּשׁוּ** [-שֶׁשֵּׁרְתוּ] **בְּבֵית חוֹנְיוֹ**, אַף שֶׁהִקְרִיבוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, **לֹא יִשְׁמְשׁוּ בַּמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר**

מסכת חלין פרק א

ט שׁוֹר זֶה עוֹלָה, וְנִסְתָּאֵב, אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמָיו שְׁנַיִם. שְׁנֵי שְׁוָרִים אֵלּוּ עוֹלָה, וְנִסְתָּאֲבוּ, אִם רָצָה יָבִיא בִּדְמֵיהֶם אֶחָד. רַבִּי אוֹסֵר. אַיִל זֶה עוֹלָה, וְנִסְתָּאֵב, אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמָיו כֶּבֶשׂ. כֶּבֶשׂ זֶה עוֹלָה, וְנִסְתָּאֵב, אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמָיו אַיִל. רַבִּי אוֹסֵר. הָאוֹמֵר אֶחָד מִכְּבָשַׂי הֶקְדֵּשׁ, וְאֶחָד מִשְּׁוָרַי הֶקְדֵּשׁ, הָיוּ לוֹ שְׁנַיִם, הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ. שְׁלֹשָׁה, הַבֵּינוֹנִי שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ. פֵּרַשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה פֵּרַשְׁתִּי, אוֹ שֶׁאָמַר, אָמַר לִי אַבָּא וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה, הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ: **י** הֲרֵי עָלַי עוֹלָה, יַקְרִיבֶנָּה בַּמִּקְדָּשׁ. וְאִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ, לֹא יָצָא. שֶׁאַקְרִיבֶנָּה בְּבֵית חוֹנְיוֹ, יַקְרִיבֶנָּה בַּמִּקְדָּשׁ. וְאִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ, יָצָא. רַבִּי אוֹסֵר, אֵין זֶה נָזִיר. הַכֹּהֲנִים שֶׁשִּׁמְּשׁוּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ, לֹא יְשַׁמְּשׁוּ בַּמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְדָבָר אַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב' כג ט) 'אַךְ לֹא יַעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבָּמוֹת אֶל מִזְבַּח יְיָ בִּירוּשָׁלָיִם, כִּי אִם אָכְלוּ מַצּוֹת בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם', הֲרֵי הֵם כְּבַעֲלֵי מוּמִין, חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין, אֲבָל לֹא מַקְרִיבִין: **יא** נֶאֱמַר בְּעוֹלַת הַבְּהֵמָה (ויקרא א ט) 'אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ', וּבְעוֹלַת הָעוֹף נֶאֱמַר (שם פסוק יז) 'אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'', וּבְמִנְחָה נֶאֱמַר גַּם כֵּן (שם ב ב) 'אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'', לְלַמֵּד, שֶׁאֶחָד הַמַּרְבֶּה וּמֵבִיא קָרְבָּן שֶׁדָּמָיו מְרֻבִּים, וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וּמֵבִיא קָרְבָּן שֶׁדָּמָיו מוּעָטִים לְפִי שֶׁהוּא עָנִי, כֻּלָּם עוֹלִים לְרָצוֹן לִפְנֵי ה' וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוְּנוּ אָדָם אֶת דַּעְתּוֹ לַשָּׁמַיִם: סְלִיק מַסֶּכֶת מְנָחוֹת

מַסֶּכֶת חֻלִּין

מַסֶּכֶת חֻלִּין עוֹסֶקֶת בְּדִינִים הַנּוֹגְעִים לְבַעֲלֵי הַחַיִּים שֶׁאֵינָם קָרְבָּנוֹת, וּבִכְלַל זֶה: הִלְכוֹת שְׁחִיטָה (פרקים א-ב), מִינֵי הַטְּרֵפוֹת וְסִימָנֵי טָהֳרָה בְּבַעֲלֵי הַחַיִּים הַשּׁוֹנִים (פרק ג), דִּינֵי עֲבָר הַנִּמְצָא בְּמֵעֵי אִמּוֹ (פרק ד), אִסּוּר 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' (פרק ה), מִצְוַת כִּסּוּי הַדָּם (פרק ו), אִסּוּר אֲכִילַת גִּיד הַנָּשֶׁה (פרק ז), אִסּוּר בָּשָׂר בְּחָלָב (פרק ח), מַתָּנַת זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה (פרק י), מִצְוַת רֹאשִׁית הַגֵּז (פרק יא) וּמִצְוַת שִׁלּוּחַ הַקֵּן (פרק יב):

פֶּרֶק א הִלְכוֹת שְׁחִיטָה; מִי שׁוֹחֵט, בְּמֶה שׁוֹחֵט וְכֵיצַד שׁוֹחֵט: **מִשְׁנָה א הַשּׁוֹחֲטִים וְאֶפְנֵי הַשְּׁחִיטָה הַכְּשֵׁרִים:** הַכֹּל - כָּל הַמֻּמְחִים הַיּוֹדְעִים הִלְכוֹת שְׁחִיטָה **שׁוֹחֲטִין** לְכַתְּחִלָּה, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא שָׁחֲטוּ לְפָנֵינוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְאֵינָם מֻחְזָקִים בְּכָךְ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחַ וְלֹא יִתְעַלְּפוּ וְיִשְׁהוּ בְּאֶמְצַע הַשְּׁחִיטָה. וּבְאֹפֶן שֶׁאֵין יוֹדְעִים בָּהֶם שֶׁיּוֹדְעִים הִלְכוֹת שְׁחִיטָה, וְשָׁחֲטוּ וְאַחַר כָּךְ בָּדְקוּ וְרָאוּ שֶׁיּוֹדְעִים הִלְכוֹת שְׁחִיטָה **שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה בְּדִיעֲבַד, חוּץ מֵחֵרֵשׁ** - שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, **שׁוֹטֶה וְקָטָן**, שֶׁאַף אִם יוֹדְעִים הִלְכוֹת שְׁחִיטָה שְׁחִיטָתָן פְּסוּלָה אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, **שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ בִּשְׁחִיטָתָן**, שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת וּמֻחְזָקִים תָּמִיד לְקַלְקֵל. **וְכֵן** - חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן אוֹ מִי שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ לָנוּ שֶׁיּוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וְאֵינוֹ לְפָנֵינוּ כְּדֵי לְבָדְקוֹ, **שְׁשָׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים** - גְּדוֹלִים וּבְנֵי דַּעַת הַיּוֹדְעִים הִלְכוֹת שְׁחִיטָה **רוֹאִין אוֹתָן** וּמְעִידִים שֶׁשָּׁחֲטוּ כַּהֲלָכָה, **שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה** בְּדִיעֲבַד. **שְׁחִיטַת נָכְרִי** אֵינָהּ חֲשׁוּבָה שְׁחִיטָה אַף אִם שָׁחַט כַּהֲלָכָה, וַהֲרֵי הִיא **נְבֵלָה** כִּבְהֵמָה שֶׁמֵּתָה, **וּמְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא** כְּדִין נְבֵלָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא יא מ) 'וְהַנּשֵׂא אֶת נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב'. [וְדַוְקָא נָכְרִי הַנּוֹהֵג בִּמְנָהֲגֵי עֲבוֹדָה זָרָה כֵּיוָן שֶׁמִּנְהָג אֲבוֹתָיו בְּיָדָיו', אֲבָל עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁשָּׁחַט נֶאֱסָרֶת הַבְּהֵמָה בַּהֲנָאָה, כִּי מִסְתָּמָא שָׁחַט לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, וּמְטַמְּאָה בְּאֹהֶל כְּדִין תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה]. **הַשּׁוֹחֵט בַּלַּיְלָה וְכֵן הַסּוּמָא** בְּכֹהֲנִים שֶׁשִּׁמְּשׁוּ לְדָבָר אַחֵר - לַעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁאֲסוּרִים לְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב' כג ט) 'אַךְ לֹא יַעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבָּמוֹת אֶל מִזְבַּח ה' בִּירוּשָׁלָם, כִּי אִם אָכְלוּ מַצּוֹת בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם', דְּהַיְינוּ שֶׁאֲסוּרִים בַּעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ, וַהֲרֵי הֵם כְּכֹהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִין, שֶׁחוֹלְקִין וְאוֹכְלִין בַּקָּדָשִׁים עִם שְׁאָר הַכֹּהֲנִים, אֲבָל לֹא מַקְרִיבִין:

מִשְׁנָה יא קַבָּלַת הַקָּרְבָּן לְרָצוֹן לְפִי כַּוָּנַת הַלֵּב: נֶאֱמַר בְּעוֹלַת הַבְּהֵמָה (ויקרא א ט) 'אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'', (וּבְעוֹלַת הָעוֹף נֶאֱמַר (שם פסוק יז) 'אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה''), וּבְמִנְחָה נֶאֱמַר גַּם כֵּן (שם ב ב) 'אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'', לְלַמֵּד, שֶׁאֶחָד הַמַּרְבֶּה וּמֵבִיא קָרְבָּן שֶׁדָּמָיו מְרֻבִּים, וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וּמֵבִיא קָרְבָּן שֶׁדָּמָיו מוּעָטִים לְפִי שֶׁהוּא עָנִי, כֻּלָּם עוֹלִים לְרָצוֹן לִפְנֵי ה' וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוְּנוּ אָדָם אֶת דַּעְתּוֹ לַשָּׁמַיִם:

סְלִיק מַסֶּכֶת מְנָחוֹת

מַסֶּכֶת חֻלִּין

פֶּרֶק א הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ בִּשְׁחִיטָתָן. וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן, שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה. שְׁחִיטַת נָכְרִי, נְבֵלָה וּמְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא. הַשּׁוֹחֵט בַּלַּיְלָה, וְכֵן הַסּוּמָא שֶׁשָּׁחַט בְּמַגַּל יָד, בְּצֹר וּבְקָנֶה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. **ב** הַשּׁוֹחֵט בְּמַגַּל יָד, בְּצֹר וּבְקָנֶה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. חַיָּב סְקִילָה וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים חַיָּב כָּרֵת, מִכָּל מָקוֹם **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה.** וְדִין שַׁבָּת כְּדִין יוֹם כִּפּוּר שֶׁמַּתָּר לֶאֱכֹל אֶת הַבָּשָׂר רַק בְּמוֹצָאֵי הַיּוֹם [בְּיוֹם כִּפּוּר מֻחֶמֶת הַתַּעֲנִית, וּבְשַׁבָּת מִשּׁוּם 'מַעֲשֶׂה שַׁבָּת']: **מִשְׁנָה ב בְּמֶה שׁוֹחֲטִין: הַשּׁוֹחֵט בְּמַגַּל יָד** - סַכִּין שֶׁיֵּשׁ לָהּ צַד חָלָק וְצַד עִם פְּגִימוֹת וְשׁוֹחֵט בְּצַדָּהּ הֶחָלָק, אוֹ **בְּצֹר** - סָלַע מְחֻדָּד **וּבְקָנֶה** בְּאֹפֶן שֶׁהָיוּ הַצּוֹר וְהַקָּנֶה תְּלוּשִׁים וְחִבְּרָם וְשָׁחַט בָּהֶם כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים, **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** בְּדִיעֲבַד, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא יִשְׁחֹט בָּהֶם, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁחֹט בָּהֶם בְּאֹפֶן הָאָסוּר, בְּמַגַּל יָד בַּצַּד הַפָּגוּם, וּבְצוֹר וְקָנֶה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא תְּלוּשִׁים מֵעוֹלָם [וּבְצוֹר וּבְקָנֶה תְּלוּשִׁים מֻתָּר לִשְׁחֹט לְכַתְּחִלָּה]. **הַשּׁוֹחֵט בְּמַה שׁוֹחֲטִין:** בְּמַגַּל יָד, בְּצֹר וּבְקָנֶה. וְדַוְקָא כְּשֶׁשָּׁחַט בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַשְּׁחִיטָה כְּמוֹ סוּמָא, אֲבָל אִם יֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ אֲבוּקָה הַמְאִירָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה לְכַתְּחִלָּה. **הַשּׁוֹחֵט בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים** בְּשׁוֹגֵג, **אַף עַל פִּי** שֶׁאִלּוּ שָׁחַט בְּמֵזִיד הָיָה **מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ** עַל שְׁחִיטָה זוֹ, שֶׁבְּשַׁבָּת **שְׁשָׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** בְּדִיעֲבַד. וְדַוְקָא כְּשֶׁשָּׁחַט בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַשְּׁחִיטָה כְּמוֹ סוּמָא, אֲבָל אִם יֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ אֲבוּקָה הַמְאִירָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה לְכַתְּחִלָּה. **הַשּׁוֹחֵט בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים:** **אַף עַל פִּי** שֶׁאִלּוּ שָׁחַט בְּמֵזִיד הָיָה **מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ** עַל שְׁחִיטָה זוֹ, שֶׁבְּשַׁבָּת **שְׁשָׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** בְּדִיעֲבַד. וְדַוְקָא כְּשֶׁשָּׁחַט בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַשְּׁחִיטָה כְּמוֹ סוּמָא, אֲבָל אִם יֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ אֲבוּקָה הַמְאִירָה, **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** לְכַתְּחִלָּה. **הַשּׁוֹחֵט בְּמַה שׁוֹחֲטִין:** **בְּמַה שׁוֹחֲטִין: הַשּׁוֹחֵט בְּמַגַּל יָד** - סַכִּין שֶׁיֵּשׁ לָהּ צַד חָלָק וְצַד עִם פְּגִימוֹת וְשׁוֹחֵט בְּצַדָּהּ הֶחָלָק, אוֹ **בְּצֹר** - סָלַע מְחֻדָּד **וּבְקָנֶה** בְּאֹפֶן שֶׁהָיוּ הַצּוֹר וְהַקָּנֶה תְּלוּשִׁים וְחִבְּרָם וְשָׁחַט בָּהֶם כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים, **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** בְּדִיעֲבַד, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לֹא יִשְׁחֹט בָּהֶם, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁחֹט בָּהֶם בְּאֹפֶן הָאָסוּר, בְּמַגַּל יָד בַּצַּד הַפָּגוּם, וּבְצוֹר וְקָנֶה בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא תְּלוּשִׁים מֵעוֹלָם [וּבְצוֹר וּבְקָנֶה תְּלוּשִׁים מֻתָּר לִשְׁחֹט לְכַתְּחִלָּה].

המבוארות

משניות

הַכֹּל **שׁוֹחֲטִין** וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל מוּמָר לְכַמָּה מִצְווֹת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה מוּמָר לַעֲבוֹדָה זָרָה אוֹ לְחַלּוֹל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא [וְיִשְׂרָאֵל כָּשֵׁר צָרִיךְ לִבְדֹּק לוֹ אֶת הַסַּכִּין לִפְנֵי וְאַחֲרֵי הַשְּׁחִיטָה, לְפִי שֶׁהַמּוּמָר אֵינוֹ טוֹרֵחַ לְבָדְקָהּ]. **וּלְעוֹלָם שׁוֹחֲטִין,** וְאַף בַּלַּיְלָה לְאוֹר הָאֲבוּקָה, אוֹ בְּרֹאשׁ הַגַּג אוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה וְהַדָּם נִשְׁפָּךְ אֶל מְחוּץ לַסְּפִינָה (ראה להלן פ"ב מ"ט). **וּבַכֹּל שׁוֹחֲטִין,** בֵּין בְּצוֹר, וּבֵין בִּקְרוּמִית שֶׁל קָנֶה, וּבֵין בִּזְכוּכִית, **חוּץ מִמַּגַּל קָצִיר** - מַגָּל שֶׁקּוֹצְרִים בּוֹ אֶת הַתְּבוּאָה שֶׁפְּגִימוֹתֶיהָ נוֹטוֹת לְצַד אֶחָד, **וְהַמְּגֵרָה** - סַכִּין מָלֵא פְּגִימוֹת שֶׁלְּכָל פְּגִימָה יֵשׁ שִׁפּוּעַ מִשֶּׁנֵּי הַצְּדָדִים, **וְהַשִּׁנַּיִם** הַתְּחוּבִים בַּלֶּחִי שֶׁל בְּהֵמָה, **וְהַצִּפָּרֶן** כְּשֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת, שֶׁהַצִּפָּרֶן פְּסוּלָה כֵּיוָן שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת, וּשְׁאָר הַדְּבָרִים פְּסוּלִים **מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹנְקִין** - קוֹרְעִים אֶת הַסִּימָנִים מֵחֲמַת הַפְּגִימוֹת וְלֹא חוֹתְכִים אוֹתָם. **הַשּׁוֹחֵט בְּמַגַּל קָצִיר בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ** - שֶׁהוֹלִיךְ אֶת הַסַּכִּין לְצַד אֶחָד וְלֹא הֵבִיאוֹ חֲזָרָה, וְכֵיוָן שֶׁפְּגִימוֹתֶיהָ כְּפוּפוֹת מְאַד וְאֵינָן אֶלָּא לְצַד אֶחָד, נִמְצָא שֶׁבְּהוֹלָכָה לֹא נִתְקַל בַּפְּגִימוֹת, וּמִכָּל מָקוֹם אֲסוּרָה הַבְּהֵמָה בְּאֲכִילָה גְּזֵרָה שְׁמָא יוֹלִיךְ וְיִפְסֹל אֶת הַשְּׁחִיטָה. וּלְעִנְיַן טֻמְאַת נְבֵלָה בְּמַשָּׁא, **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין** וּמְטַמְּאִין אֶת הַבָּשָׂר גְּזֵרָה שְׁמָא יוֹלִיךְ, **וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין** וּמְטַהֲרִין, שֶׁלְּדַעְתָּם מֻחֶמֶת גְּזֵרָה זוֹ אֵין לְהַרְבּוֹת טֻמְאָה. **וְאִם הֶחֱלִיקוּ שִׁנָּיהָ** וְנַעֲשְׂתָה חֲלָקָה כְּלֹא פְּגִימוֹת, **הֲרֵי הִיא כְּסַכִּין** וְשׁוֹחֲטִים בָּהּ לְכַתְּחִלָּה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּבוֹא לִשְׁחֹט בָּהּ בְּלִי הַחְלָקַת שִׁנָּיהָ (תפא"י): **מִשְׁנָה ג דִּין 'הַגַּרְמָה':** אֶחָד מִפְּסוּלֵי הַשְּׁחִיטָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הוּא 'הַגָּרְמָה', דְּהַיְינוּ שֶׁשּׁוֹחֵט מִחוּץ לְמָקוֹם הַשְּׁחִיטָה בַּצַּוָּאר, לְמַעְלָה מֵהַטַּבַּעַת הָעֶלְיוֹנָה שֶׁבַּטַּבָּעוֹת שֶׁסְּבִיב הַקָּנֶה. **וְהַשּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַטַּבַּעַת וְשִׁיֵּר בָּהּ מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי כֻּלָּהּ** - שֶׁבִּשְׁחִיטַת כָּל הַקָּנֶה לֹא יָצָא מֵהַטַּבַּעַת הָעֶלְיוֹנָה לְכִוּוּן הָרֹאשׁ, אֶלָּא שִׁיֵּר בָּהּ לְכָל הַפָּחוֹת מְלֹא הַחוּט, **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה,** אֲבָל אִם קֹדֶם גְּמַר כָּל הַשְּׁחִיטָה הִגְרִים וְיָצָא מֵהַטַּבַּעַת, הַשְּׁחִיטָה פְּסוּלָה. **רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** דַּי אִם שִׁיֵּר **מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי רֻבָּהּ** - שֶׁרֹב שְׁחִיטַת הַקָּנֶה הָיְתָה בְּתוֹךְ הַטַּבַּעַת, אַף אִם אַחַר כָּךְ הִגְרִים וְיָצָא מִחוּץ לַטַּבַּעַת, כֵּיוָן שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּתוֹךְ רֹב הַקָּנֶה, וְהֶמְשֵׁךְ הַשְּׁחִיטָה אֵינָהּ אֶלָּא כְּתוֹךְ בָּשָׂר בְּעָלְמָא:

מִשְׁנָה ד מְקוֹם הַשְּׁחִיטָה וְהַמְּלִיקָה: **הַשּׁוֹחֵט מִן הַצַּדְדִין** - מִצַּדֵּי הַצַּוָּאר, **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה. אֲבָל **הַמּוֹלֵק** חֲטָאת וְעוֹלַת הָעוֹף **מִן הַצַּדְדִין, מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא ה ח) 'מִמּוּל עָרְפּוֹ', דְּהַיְינוּ מֵאֲחוֹרָיו דָּוְקָא. **הַשּׁוֹחֵט מִן הָעֹרֶף** - מִמּוּל הָעֹרֶף [עֹרֶף הוּא צַדּוֹ הָאֲחוֹרִי שֶׁל הַפְּרִצוּף, וּמִמּוּל הָעֹרֶף הוּא אֲחוֹרֵי הַצַּוָּאר], **שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה,** כִּי בְּאֹפֶן זֶה נִטְרָפֶת בִּשְׁבִירַת הַמִּפְרָקֶת קֹדֶם שְׁחִיטַת הַסִּימָנִים [אֲבָל אִם הֶחֱזִיר אֶת הַסִּימָנִים לַאֲחוֹרֶיהָ וּשְׁחָטָם קֹדֶם שִׁבִּירַת הַמִּפְרָקֶת, כְּשֵׁרָה]. אֲבָל **הַמּוֹלֵק מִן הָעֹרֶף, מְלִיקָתוֹ כְּשֵׁרָה** [וּכְשֵׁם שֶׁאֵין הַשְּׁחִיטָה פְּסוּלָה בְּכָךְ שֶׁנַּעֲשֵׂית טְרֵפָה בְּתִחַלַּת הַשְּׁחִיטָה כְּשֶׁשָּׁחַט רַק חֵלֶק מֵהַוֵּשֶׁט, שֶׁהֲרֵי כָּל הַחִתּוּךְ הוּא חֵלֶק מִמַּעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה]. **הַשּׁוֹחֵט מִן הַצַּוָּאר** תַּחַת הַגָּרוֹן, כְּדַרְכּוֹ רֹב הַשְּׁחִיטוֹת, **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** לְכַתְּחִלָּה. אֲבָל **הַמּוֹלֵק מִן הַצַּוָּאר, מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה.** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'מִמּוּל עָרְפּוֹ', דְּהַיְינוּ מֵאֲחוֹרָיו, **שֶׁכָּל הָעֹרֶף כָּשֵׁר לִמְלִיקָה, וְכָל הַצַּוָּאר כָּשֵׁר לִשְׁחִיטָה. נִמְצָא** הַמָּקוֹם שֶׁכָּשֵׁר **בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל בִּמְלִיקָה,** וְהַמָּקוֹם שֶׁכָּשֵׁר **בִּמְלִיקָה פָּסוּל בִּשְׁחִיטָה:**

מִשְׁנָה ה חִלּוּקֵי דִּינִים נוֹסָפִים בְּעִנְיְנֵי קָרְבָּנוֹת הַכְּשֵׁרִים בָּזֶה וּפְסוּלִים בָּזֶה: הַגִּיל הַכָּשֵׁר **בְּתוֹרִין,** דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהֵם גְּדוֹלִים, **פָּסוּל בִּבְנֵי יוֹנָה,** הַכְּשֵׁרִים רַק כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים [אֲבָל אִם הֵם קְטַנִּים כָּל כָּךְ שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁתּוֹלֵשׁ מֵהֶם כָּנָף לֹא יוֹצֵא דָּם, אַף בְּנֵי יוֹנָה פְּסוּלִים מֻחֶמֶת קְטָנָם]. וְהַכָּשֵׁר **בִּבְנֵי יוֹנָה,** דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים, **פָּסוּל בִּתּוֹרִין,** הַכְּשֵׁרִים דַּוְקָא כְּשֶׁהֵם גְּדוֹלִים. שֶׁבְּכָל מָקוֹם כָּתְבָה הַתּוֹרָה 'תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה' וְלֹא 'תּוֹרִים וְיוֹנִים' אוֹ 'בְּנֵי תּוֹר וּבְנֵי יוֹנָה', וּמִשְׁמַע שֶׁדָּבָר זֶה מְעַכֵּב שֶׁיִּהְיֶה הַתּוֹר גָּדוֹל וּבֶן הַיּוֹנָה קָטָן. **תְּחִלַּת הַצִּהוּב** - כְּשֶׁהֵם מַתְחִילִים לְהָבִיא נוֹצָה צְהֻבָּה סָבִיב לְצַוָּארָם, **בָּזֶה וּבָזֶה** - בֵּין בְּתוֹרִים וּבֵין בִּבְנֵי יוֹנָה, **פָּסוּל** לְקָרְבָּן, שֶׁבִּזְמַן זֶה יָצְאוּ מִכְּלַל קְטַנִּים וַעֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ לִכְלַל גְּדוֹלִים: **מִשְׁנָה ו דִּינִים נוֹסָפִים**

מַסֶּכֶת חֻלִּין פֶּרֶק א

הַכְּשֵׁרִים בְּאֶחָד וּפְסוּלִים בַּשֵּׁנִי: הָאֹפֶן הַכָּשֵׁר **בַּפָּרָה** אֲדֻמָּה, דְּהַיְינוּ שְׁחִיטָה, **פָּסוּל בָּעֶגְלָה** עֲרוּפָה, שֶׁדִּינָהּ בַּעֲרִיפָה. וְהָאֹפֶן **הַכָּשֵׁר בָּעֶגְלָה** עֲרוּפָה, דְּהַיְינוּ עֲרִיפָה, **פָּסוּל בַּפָּרָה,** שֶׁדִּינָהּ לְהִשָּׁחֵט. **הַכָּשֵׁר בַּכֹּהֲנִים,** דְּהַיְינוּ גִּיל הַכֹּהֲנִים אוֹ שִׁנּוּי בְּקוֹלָם שֶׁאֵינָם פּוֹסְלִים בַּכֹּהֲנִים, **פָּסוּל בַּלְּוִיִּם,** שֶׁשָּׁנִים פּוֹסְלוֹת בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ח כה) 'וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה'. וּבְמִשְׁכַּן שִׁילֹה וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ אַף שֶׁאֵינָם פְּסוּלִים בְּשָׁנִים [כֵּיוָן שָׁאֵין שָׁם מַשָּׂא בְּכָתֵף] אֲבָל נִפְסָלִים כְּשֶׁמִּתְקַלְקֵל קוֹלָם מֵרֹב זִקְנָה. וְאִלּוּ הַכָּשֵׁר **בַּלְּוִיִּם,** דְּהַיְינוּ בַּעַל מוּם שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל בַּלְּוִיִּם, **פָּסוּל בַּכֹּהֲנִים,** שֶׁמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יז) 'אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם, לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו'. **הַטָּהוֹר בִּכְלֵי חֶרֶשׂ,** כְּגוֹן שֶׁנִּגְּעָה טֻמְאָה בְּגַב הַכְּלִי, שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא בְּכָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לג) 'אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ', **טָמֵא בִּכְלֵי הַכֵּלִים,** שֶׁמִּקַּבְּלִים טֻמְאָה מִמַּגָּעָם. וְהַטָּהוֹר **בִּכְלֵי הַכֵּלִים,** כְּגוֹן שֶׁנִּכְנְסָה טֻמְאָה לַאֲוִיר הַכְּלִי וְלֹא נָגְעָה בְּגוּף הַכְּלִי, **טָמֵא בִּכְלֵי חֶרֶשׂ,** שֶׁאִם נָפַל 'אֶל תּוֹכוֹ' טֻמְאָה הֲרֵי הוּא טָמֵא מֵאֲוִירוֹ אַף שֶׁלֹּא נָגְעָה בּוֹ הַטֻּמְאָה. **הַטָּהוֹר בִּכְלֵי עֵץ,** דְּהַיְינוּ פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, שֶׁהֻקְּשׁוּ לְשֵׁק בְּפָסוּק (שם פסוק לב) 'מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק' לְהוֹרוֹת שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם בַּיִת קִבּוּל, **טָמֵא בִּכְלֵי מַתְּכוֹת,** שֶׁאַף פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתְּכוֹת טְמֵאִים, שֶׁהֵם לֹא הֻקְּשׁוּ לְשֵׁק. וְהַטָּהוֹר **בִּכְלֵי מַתְּכוֹת,** דְּהַיְינוּ כְּלֵי מַתְּכוֹת שֶׁרְאוּיִים לְשִׁמּוּשָׁם אֲבָל לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, וּטְהוֹרִים כֵּיוָן שֶׁכְּלֵי מַתְּכוֹת עֲשׂוּיִים לְכָבוֹד וְאֵין רְגִילוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם קֹדֶם גְּמַר מְלַאכְתָּן, **טָמֵא בִּכְלֵי עֵץ,** שֶׁגְּלְמֵי כְּלֵי עֵץ טְמֵאִים אִם רְאוּיִים לְתַשְׁמִישָׁם אַף אִם לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. **הַחַיָּב** בְּמַעֲשֵׂר **בַּשְּׁקֵדִים הַמָּרִים,** דְּהַיְינוּ, בְּעוֹדָם קְטַנִּים, שֶׁהֲרְגִילוּת לְאָכְלָם אָז קֹדֶם שֶׁיֵּעָשׂוּ מָרִים, **פָּטוּר בַּשְּׁקֵדִים הַמְּתוּקִים,** שֶׁכְּשֶׁהֵם קְטַנִּים אֵין דֶּרֶךְ לְאָכְלָם. וְהַחַיָּב בְּמַעֲשֵׂר **בַּמְּתוּקִים,** דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהֵם גְּדוֹלִים שֶׁנִּגְמַר פִּרְיָם, **פָּטוּר בַּמָּרִים,** שֶׁלְּאַחַר שֶׁגָּדְלוּ הֵם מָרִים וְאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה: **מִשְׁנָה ז דָּבָר אֶחָד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּינִים הַפּוּכִים בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים:** **הַתָּמֵד** - מַיִם שֶׁנִּתְּנוּ עַל חַרְצַנִּים אוֹ עַל שְׁמָרִים כְּדֵי שֶׁיְּקַבְּלוּ טַעַם יַיִן בְּהַחְמָצָתוֹ וּתְסִיסָתוֹ, **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **הֶחְמִיץ** הֲרֵי הוּא כְּמַיִם, וְלָכֵן **אֵינוֹ נִקָּח** - אִי אֶפְשָׁר לִקְנוֹתוֹ **בְּכֶסֶף** שֶׁחִלְּלוּ עָלָיו **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, שֶׁלְּמֵדִים בְּכָל וּפָרָט וּכְלָל מֵהַפָּסוּק (דברים יד כו) 'וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ' וְגוֹ', שֶׁיָּכוֹל לִקְנוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי רַק דָּבָר שֶׁהוּא פְּרִי מִפְּרִי [כְּגוֹן פְּרִי שֶׁיּוֹצֵא מִפְּרִיעַת פְּרִי] וְגִדּוּלֵי קַרְקַע, וְלֹא מַיִם. **וּפוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה** מִדִּין מַיִם שְׁאוּבִים, אִם נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין שֶׁל תְּמַד זֶה לְתוֹךְ מִקְוֶה שֶׁעֲדַיִן לֹא מִלְּאוּהוּ בְּאַרְבָּעִים סְאָה מֵי גְּשָׁמִים. אוּלָם **מִשֶּׁהֶחְמִיץ** הַתְּמֵד וְנַעֲשָׂה יַיִן, הֲרֵי הוּא **נִקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר** כְּדִין יַיִן, **וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה** כְּמַיִם שְׁאוּבִים אֶלָּא כְּיַיִן שֶׁנָּפַל לַמִּקְוֶה שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶלָּא כְּשֶׁהִשְׁתַּנָּה מַרְאֵה הַמַּיִם. **הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין** בִּירֻשָּׁה שֶׁנָּפְלָה לָהֶם מֵאֲבִיהֶם, **כְּשֶׁחָלְקוּ בְּקַרְקָעוֹת,** דְּהַיְינוּ בְּאֹפֶן שֶׁחִלְּקוּ אֶת הַיְרֻשָּׁה בֵּינֵיהֶם וְאַחַר כָּךְ חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ בָּהּ, שֶׁדִּינָם כְּשֻׁתָּפִים רְגִילִים, וְאִם נוֹתְנִים שֶׁקֶל שָׁלֵם מְשֻׁתָּפוּתָם עֲבוּר מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לִשְׁנֵיהֶם, דִּינָם שֶׁצְּרִיכִים לְהוֹסִיף עֲבוּר כָּל אֶחָד מֵהֶם 'קַרְקָעוֹת', שֶׁהוּא תּוֹסֶפֶת מַטְבֵּעַ קָטָן שֶׁנּוֹתְנִים עִם מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּמַסֶּכֶת שְׁקָלִים (פ"א מ"ז), וּבְשֻׁתָּפוּת שֶׁכָּזוֹ **פְּטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה** עַל הַבְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג יב) 'יִהְיֶה לְךָ' וְלֹא בְּשֻׁתָּפוּת. אֲבָל **כְּשֶׁחָלְקוּ בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה,** דְּהַיְינוּ כְּשֶׁמַּאֲבִיהֶם וְלֹא חִלְקוּ אֶת הַיְרֻשָּׁה, וְהַנִּכְסִים הֵם בְּ'תְּפוּסַת הַבַּיִת', בְּמַצָּב זֶה נֶחְשָׁבִים הַנִּכְסִים עֲדַיִן כְּנִכְסֵי הָאָב וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ מִתֹּךְ 'יִהְיֶה' (שם), וּבְאֹפֶן שֶׁתֻּפוּת זֶה **פְּטוּרִים מִן הַקַּלְבּוֹן,** שֶׁהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אֲבִיהֶם קַיָּם וְשׁוֹלֵם עֲלֵיהֶם מִנְכָּסָיו שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף קַלְבּוֹן עֲבוּרָם (שקלים פ"א מ"ז). **דְּבָרִים שֶׁבִּזְמַן שֶׁנּוֹהֵג זֶה לֹא נוֹהֵג זֶה: כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ** לָאָב זְכוּת **מָכָר** בִּבְתּוֹ, דְּהַיְינוּ שֶׁהִיא קְטַנָּה וְיָכוֹל לְמָכְרָהּ לְאָמָה, **אֵין** הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה אֶת בִּתּוֹ מְשַׁלְּמִים **קְנָס,** שֶׁלֹּא חִיְּבָה תּוֹרָה אֶלָּא בְּאוֹנֵס וּמְפַתֶּה 'נַעֲרָה'. **וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנָס** עַל אוֹנֵס אוֹ פִּתּוּי, דְּהַיְינוּ בְּנַעֲרָה, **אֵין** לָאָב זְכוּת **מָכָר** בִּבְתּוֹ, שֶׁאֵין הָאָב יָכוֹל לִמְכֹּר אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה. [וּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר,

המבוארות

הַכֹּל שׁוֹחֲטִין, וּלְעוֹלָם שׁוֹחֲטִין, וּבַכֹּל שׁוֹחֲטִין, חוּץ מִמַּגַּל קָצִיר, וְהַמְּגֵרָה, וְהַשִּׁנַּיִם, וְהַצִּפָּרֶן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹנְקִין. הַשּׁוֹחֵט בְּמַגַּל קָצִיר בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. וְאִם הֶחֱלִיקוּ שִׁנָּיהָ, הֲרֵי הִיא כְּסַכִּין: ג הַשּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַטַּבַּעַת וְשִׁיֵּר בָּהּ מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי כֻּלָּהּ, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְלֹא הַחוּט עַל פְּנֵי רֻבָּהּ: ד הַשּׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִין, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. הַמּוֹלֵק מִן הָעֹרֶף, מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה. הַשּׁוֹחֵט מִן הָעֹרֶף, מְלִיקָתוֹ כְּשֵׁרָה. הַשּׁוֹחֵט מִן הַצַּוָּאר, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. הַמּוֹלֵק מִן הַצַּוָּאר, מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה. שֶׁכָּל הָעֹרֶף כָּשֵׁר לִמְלִיקָה, וְכָל הַצַּוָּאר כָּשֵׁר לִשְׁחִיטָה. נִמְצָא, כָּשֵׁר בִּשְׁחִיטָה, פָּסוּל בִּמְלִיקָה. כָּשֵׁר בִּמְלִיקָה, פָּסוּל בִּשְׁחִיטָה: ה כָּשֵׁר בְּתוֹרִין, פָּסוּל בִּבְנֵי יוֹנָה. כָּשֵׁר בִּבְנֵי יוֹנָה, פָּסוּל בְּתוֹרִין. תְּחִלַּת הַצִּהוּב בָּזֶה וּבָזֶה, פָּסוּל: ו כָּשֵׁר בַּכֹּהֲנִים, פָּסוּל בָּעֶגְלָה. כָּשֵׁר בָּעֶגְלָה, פָּסוּל בַּפָּרָה. כָּשֵׁר בַּכֹּהֲנִים, פָּסוּל בַּלְּוִיִּם. כָּשֵׁר בַּלְּוִיִּם, פָּסוּל בַּכֹּהֲנִים. טָהוֹר בִּכְלֵי חֶרֶשׂ, טָמֵא בִּכְלֵי הַכֵּלִים. טָהוֹר בִּכְלֵי הַכֵּלִים, טָמֵא בִּכְלֵי חֶרֶשׂ. טָהוֹר בִּכְלֵי עֵץ, טָמֵא בִּכְלֵי מַתָּכוֹת. טָהוֹר בִּכְלֵי מַתָּכוֹת, טָמֵא בִּכְלֵי עֵץ. הַחַיָּב בְּכָל הַכֵּלִים, טָמֵא בִּכְלֵי חֶרֶשׂ, פָּטוּר בַּמִּתּוּקִים. הַחַיָּב בַּמִּתּוּקִים, פָּטוּר בַּמָּרִים: ז הַתָּמֵד, עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ, אֵינוֹ נִקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וּפוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. מִשֶּׁהֶחְמִיץ, נִקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה. הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין, כְּשֶׁחָלְקוּ בְּקַרְקָעוֹת, פְּטוּרִין מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה. כְּשֶׁחָלְקוּ בִּמְעוֹת, חַיָּבִין בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה, פְּטוּרִים מִן הַקַּלְבּוֹן. כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֶכֶר, אֵין קְנָס. וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנָס, אֵין מֶכֶר.

הַכְּשֵׁרִים בְּאֶחָד וּפְסוּלִים בַּשֵּׁנִי: הָאֹפֶן הַכָּשֵׁר **בַּפָּרָה** אֲדֻמָּה, דְּהַיְינוּ שְׁחִיטָה, **פָּסוּל בָּעֶגְלָה** עֲרוּפָה, שֶׁדִּינָהּ בַּעֲרִיפָה. וְהָאֹפֶן **הַכָּשֵׁר בָּעֶגְלָה** עֲרוּפָה, דְּהַיְינוּ עֲרִיפָה, **פָּסוּל בַּפָּרָה,** שֶׁדִּינָהּ לְהִשָּׁחֵט. **הַכָּשֵׁר בַּכֹּהֲנִים,** דְּהַיְינוּ גִּיל הַכֹּהֲנִים אוֹ שִׁנּוּי בְּקוֹלָם שֶׁאֵינָם פּוֹסְלִים בַּכֹּהֲנִים, **פָּסוּל בַּלְּוִיִּם,** שֶׁשָּׁנִים פּוֹסְלוֹת בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ח כה) 'וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה'. וּבְמִשְׁכַּן שִׁילֹה וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ אַף שֶׁאֵינָם פְּסוּלִים בְּשָׁנִים [כֵּיוָן שָׁאֵין שָׁם מַשָּׂא בְּכָתֵף] אֲבָל נִפְסָלִים כְּשֶׁמִּתְקַלְקֵל קוֹלָם מֵרֹב זִקְנָה. וְאִלּוּ הַכָּשֵׁר **בַּלְּוִיִּם,** דְּהַיְינוּ בַּעַל מוּם שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל בַּלְּוִיִּם, **פָּסוּל בַּכֹּהֲנִים,** שֶׁמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יז) 'אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם, לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו'. **הַטָּהוֹר בִּכְלֵי חֶרֶשׂ,** כְּגוֹן שֶׁנִּגְּעָה טֻמְאָה בְּגַב הַכְּלִי, שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא בְּכָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לג) 'אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ', **טָמֵא בִּכְלֵי הַכֵּלִים,** שֶׁמִּקַּבְּלִים טֻמְאָה מִמַּגָּעָם. וְהַטָּהוֹר **בִּכְלֵי הַכֵּלִים,** כְּגוֹן שֶׁנִּכְנְסָה טֻמְאָה לַאֲוִיר הַכְּלִי וְלֹא נָגְעָה בְּגוּף הַכְּלִי, **טָמֵא בִּכְלֵי חֶרֶשׂ,** שֶׁאִם נָפַל 'אֶל תּוֹכוֹ' טֻמְאָה הֲרֵי הוּא טָמֵא מֵאֲוִירוֹ אַף שֶׁלֹּא נָגְעָה בּוֹ הַטֻּמְאָה. **הַטָּהוֹר בִּכְלֵי עֵץ,** דְּהַיְינוּ פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, שֶׁהֻקְּשׁוּ לְשֵׁק בְּפָסוּק (שם פסוק לב) 'מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק' לְהוֹרוֹת שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם בַּיִת קִבּוּל, **טָמֵא בִּכְלֵי מַתָּכוֹת,** שֶׁאַף פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת טְמֵאִים, שֶׁהֵם לֹא הֻקְּשׁוּ לְשֵׁק. וְהַטָּהוֹר **בִּכְלֵי מַתָּכוֹת,** דְּהַיְינוּ כְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁרְאוּיִים לְשִׁמּוּשָׁם אֲבָל לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם, וּטְהוֹרִים כֵּיוָן שֶׁכְּלֵי מַתָּכוֹת עֲשׂוּיִים לְכָבוֹד וְאֵין רְגִילוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם קֹדֶם גְּמַר מְלַאכְתָּן, **טָמֵא בִּכְלֵי עֵץ,** שֶׁגְּלְמֵי כְּלֵי עֵץ טְמֵאִים אִם רְאוּיִים לְתַשְׁמִישָׁם אַף אִם לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. **הַחַיָּב** בְּמַעֲשֵׂר **בַּשְּׁקֵדִים הַמָּרִים,** דְּהַיְינוּ, בְּעוֹדָם קְטַנִּים, שֶׁהֲרְגִילוּת לְאָכְלָם אָז קֹדֶם שֶׁיֵּעָשׂוּ מָרִים, **פָּטוּר בַּשְּׁקֵדִים הַמְּתוּקִים,** שֶׁכְּשֶׁהֵם קְטַנִּים אֵין דֶּרֶךְ לְאָכְלָם. וְהַחַיָּב בְּמַעֲשֵׂר **בַּמְּתוּקִים,** דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהֵם גְּדוֹלִים שֶׁנִּגְמַר פִּרְיָם, **פָּטוּר בַּמָּרִים,** שֶׁלְּאַחַר שֶׁגָּדְלוּ הֵם מָרִים וְאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילָה: **מִשְׁנָה ז דָּבָר אֶחָד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּינִים הַפּוּכִים בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים:** **הַתָּמֵד** - מַיִם שֶׁנִּתְּנוּ עַל חַרְצַנִּים אוֹ עַל שְׁמָרִים כְּדֵי שֶׁיְּקַבְּלוּ טַעַם יַיִן בְּהַחְמָצָתוֹ וּתְסִיסָתוֹ, **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **הֶחְמִיץ** הֲרֵי הוּא כְּמַיִם, וְלָכֵן **אֵינוֹ נִקָּח** - אִי אֶפְשָׁר לִקְנוֹתוֹ **בְּכֶסֶף** שֶׁחִלְּלוּ עָלָיו **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, שֶׁלְּמֵדִים בְּכָל וּפָרָט וּכְלָל מֵהַפָּסוּק (דברים יד כו) 'וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ' וְגוֹ', שֶׁיָּכוֹל לִקְנוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי רַק דָּבָר שֶׁהוּא פְּרִי מִפְּרִי [כְּגוֹן פְּרִי שֶׁיּוֹצֵא מִפְּרִיעַת פְּרִי] וְגִדּוּלֵי קַרְקַע, וְלֹא מַיִם. **וּפוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה** מִדִּין מַיִם שְׁאוּבִים, אִם נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין שֶׁל תְּמַד זֶה לְתוֹךְ מִקְוֶה שֶׁעֲדַיִן לֹא מִלְּאוּהוּ בְּאַרְבָּעִים סְאָה מֵי גְּשָׁמִים. אוּלָם **מִשֶּׁהֶחְמִיץ** הַתְּמֵד וְנַעֲשָׂה יַיִן, הֲרֵי הוּא **נִקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר** כְּדִין יַיִן, **וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה** כְּמַיִם שְׁאוּבִים אֶלָּא כְּיַיִן

משניות

מַסֶּכֶת חֻלִּין פֶּרֶק ב

המבוארות

אֲבָל לְדַעַת חֲכָמִים אַף בְּקַטְנוּתָהּ יֵשׁ לָהּ קְנָס מִשָּׁעָה שֶׁרְאוּיָה לְבִיאָה]. וְאַחַר שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים מִהְיוֹתָהּ נַעֲרָה הֲרֵי הִיא בּוֹגֶרֶת וּלְדַעַת כֻּלָּם אֵין לוֹ לֹא קְנָס וְלֹא מָכָר. **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֵאוּן** - אִשָּׁה בְּגִיל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מֵאוּן, דְּהַיְינוּ שֶׁהִיא קְטַנָּה, שֶׁאִם מֵת אָבִיהָ תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיְּכוֹלִים אִמָּהּ וְאַחֶיהָ לְהַשִּׂיאָהּ בִּרְצוֹנָהּ וְיכוֹלָה לְמָאֵן וְלָצֵאת מִבַּעְלָהּ, **אֵין חֲלִיצָה** - אִם נָפְלָה לִפְנֵי אֲחֵי בַּעְלָהּ לְיִבּוּם אֵינָהּ יְכוֹלָה לַחֲלֹץ, שֶׁבְּפָרָשַׁת חֲלִיצָה נֶאֱמַר (דברים כה ט) 'אִישׁ' וְהַקִּשָּׁה אִשָּׁה לְאִישׁ. **וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲלִיצָה**, שֶׁנֶּעֱשֵׂית נַעֲרָה, **אֵין** לָהּ עוֹד זְכוּת **מֵאוּן**, שֶׁאֵין מֵאוּן אֶלָּא לִקְטַנָּה. **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תְּקִיעָה**, דְּהַיְינוּ בְּעֶרֶב יוֹם הָאָסוּר בְּמְלָאכָה שֶׁתּוֹקְעִים שָׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת שֶׁיִּבָּטְלוּ הָעָם מִמְּלָאכָה וּתְקִיעָה וּתְרוּעָה וּתְקִיעָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת קֹדֶם כְּנִיסַת הַיּוֹם, כְּגוֹן בְּעֶרֶב שַׁבָּת, **אֵין הַבְדָּלָה** בְּבִרְכַּת 'אַתָּה חוֹנַנְתָּ' בַּתְּפִלָּה אוֹ עַל הַכּוֹס, שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ אֶלָּא בִּיצִיאַת קֹדֶשׁ וּכְנִיסַת חֹל. **וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ הַבְדָּלָה** דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהַיּוֹם הַנִּכְנָס קַל יוֹתֵר מֵהַיּוֹם הַיּוֹצֵא, כְּגוֹן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, שֶׁתִּקְּנוּ הַבְדָּלָה בַּתְּפִלָּה וְעַל הַכּוֹס, **אֵין תְּקִיעָה** - אֵין תּוֹקְעִין בָּהֶם, שֶׁהַתְּקִיעָה הִיא סִימָן לְקֹדֶשׁ שֶׁנִּכְנָס. וְלָכֵן בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת **בְּעֶרֶב שַׁבָּת, תּוֹקְעִין** סָמוּךְ לִכְנִיסַת הַשַּׁבָּת, כְּדֵי לְהוֹרוֹת עַל הַפְסָקַת מְלָאכוֹת אֹכֶל נֶפֶשׁ שֶׁהָיוּ מֻתָּרוֹת בְּיוֹם טוֹב, **וְלֹא מִבְּדִילִין** בְּלֵיל שַׁבָּת, שֶׁהֲרֵי הַיּוֹם הַנִּכְנָס (שַׁבָּת) חָמוּר יוֹתֵר מֵהַיּוֹם הַיּוֹצֵא (יוֹם טוֹב). וְאִם חָל יוֹם טוֹב **בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, מִבְּדִילִין** בְּלֵיל יוֹם טוֹב מִשּׁוּם שֶׁהַיּוֹם טוֹב קַל יוֹתֵר מִשַּׁבָּת, **וְלֹא תּוֹקְעִין** לִפְנֵי כְּנִיסַת יוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁהַיּוֹם הַיּוֹצֵא חָמוּר יוֹתֵר, וְאֵין מְלָאכָה שֶׁהָיְתָה מֻתֶּרֶת בּוֹ וְנֶאֱסֶרֶת בְּיוֹם טוֹב הַנִּכְנָס. וּבְאֹפֶן זֶה שֶׁחָל יוֹם טוֹב בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת **כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה נֶסַח **מַבְדִּילִין**, אוֹמֵר 'בָּרוּךְ **הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ**'. **רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר**, אוֹמֵר 'בֵּין **קֹדֶשׁ חָמוּר לְקֹדֶשׁ הַקַּל**'. וְאִלּוּ לְדַעַת תְּנָא קַמָּא אֵין לְזַלְזֵל בְּיוֹם טוֹב לְקְרוֹתוֹ 'קֹדֶשׁ הַקַּל':

פֶּרֶק ב הִלְכוֹת שְׁחִיטָה שֶׁנִּמְסְרוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, כְּשְׁחִיטַת רֹב סִימָנִים וּפְסוּלֵי שְׁהֶיָה דְּרָסָה הַגָּרְמָה וְעִקּוּר. שְׁחִיטַת בְּהֵמָה מְסֻכֶּנֶת, וּשְׁחִיטָה שֶׁלֹּא לְשֵׁם דָּבָר כָּשֵׁר: **מִשְׁנָה א שְׁחִיטַת הַסִּימָנִים בִּבְהֵמָה וְעוֹף: הַשּׁוֹחֵט** סִימָן **אֶחָד בְּעוֹף**, מִשְּׁנֵי הַסִּימָנִים, הַקָּנָה וְהַוֵּשֶׁט, שֶׁבְּצַוָּארוֹ, וְכֵן הַשּׁוֹחֵט **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי סִימָנִים **בִּבְהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** [וְכָךְ דִּינוֹ לְכַתְּחִלָּה, וְנִשְׁנָה בְּלִשּׁוֹן דִּיעֲבַד בְּגִלֵּל דִּין שְׁחִיטַת אֶחָד בְּעוֹף אוֹ בְּגִלֵּל דִּין 'רֻבּוֹ כְּמוֹהוּ' שֶׁנִּשְׁנֶה לְהַלָּן, שֶׁהֵם בְּדִיעֲבַד]. **וְרֻבּוֹ שֶׁל** כָּל **אֶחָד** מֵהַסִּימָנִים **כְּמוֹהוּ** כְּכֻלּוֹ, וְדֵי בְּדִיעֲבַד בִּשְׁחִיטַת רֹב סִימָן אֶחָד בְּעוֹף, אוֹ רֹב שְׁנֵי סִימָנִים בִּבְהֵמָה. וּמִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב כא) 'וְזָבַחְתָּ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ' לָמְדוּ חֲכָמִים שֶׁנִּמְסְרוּ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה לְמֹשֶׁה בְּעַל פֶּה, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וּבְכָלַל זֶה דִּין שְׁנֵי סִימָנִים בִּבְהֵמָה, וְדִין רֻבּוֹ כְּמוֹהוּ. וְסִימָן אֶחָד בְּעוֹף נִלְמָד מִמַּה שֶּׁהַקֵּשׁ עוֹף לִבְהֵמָה וּלְדָגִים בְּפָסוּק (ויקרא יא מו) **'זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף** וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׁת בַּמָּיִם', וְלָכֵן אֵינוֹ צָרִיךְ שְׁנֵי סִימָנִים כִּבְהֵמָה וְלֹא דֵּי בְּלֹא שְׁחִיטָה כְּעוֹף, אֶלָּא צָרִיךְ סִימָן אֶחָד. וְעוֹד נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי חֲמִשָּׁה פְּסוּלִים בִּשְׁחִיטָה, וְהֵם: שְׁהֶיָּה, דְּרָסָה, חֲלָדָה, הַגְרָמָה וְעִקּוּר, וְדִין הַגְרָמָה הִתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"א מ"ג), וּשְׁאָר הַפְּסוּלִים יִתְבָּאֲרוּ לְהַלָּן (מ"ג-ד). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, עוֹף שֶׁצּוֹלְלוּהוּ כְּאֶחָד וְאִם יִקְרַשׁ הַדָּם לֹא יֵצֵא עוֹד אֶפְלוּ עַל יְדֵי מְלִיחָה, לֹא דֵּי בּוֹ בִּשְׁחִיטַת הַסִּימָן לְבַדּוֹ **עַד שֶׁיִּשְׁחֹט** גַּם **אֶת** שְׁנֵי **הַוְּרִידִין** שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַקָּנָה [וְהוּא הַדִּין אִם מְנָקְבָם בִּשְׁעַת הַשְׁחִיטָה וְאֵינוֹ שׁוֹחֵטָם]. וְאִם שָׁחַט **חֲצִי** סִימָן **אֶחָד בְּעוֹף, וְאֶחָד וַחֲצִי** סִימָנִים **בַּבְּהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה**. אֲבָל אִם שָׁחַט **רֹב** סִימָן **אֶחָד בְּעוֹף, וְרֹב שְׁנַיִם** מֵהַסִּימָנִים **בִּבְהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה** [וְדִין זֶה כְּבָר נִשְׁנֶה בְּתוֹךְ הַמִּשְׁנָה, וְחָזַר הַתַּנָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכֵּן הַדִּין בֵּין בְּחֻלִּין וּבֵין בְּקָדָשִׁים, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר שֶׁבְּקָדָשִׁים שֶׁצָּרִיךְ לַדָּם כְּדֵי לְזָרְקוֹ לֹא יְהֶיה דַּי בִּשְׁחִיטַת רֹב הַסִּימָנִים]: **מִשְׁנָה ב שְׁחִיטַת שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת וְדִין שְׁנֵי שׁוֹחֲטִים: הַשּׁוֹחֵט שְׁנֵי רָאשִׁין** שֶׁל שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת קָדָשִׁים **כְּאֶחָד**, **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה**, אַף שֶׁלְּכַתְּחִלָּה אֵין לִשְׁחֹט שְׁנֵי זְבָחִים כְּאֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט ה) 'תִּזְבָּחֻהוּ', וּמַשְׁמַע שֶׁתִּזְבְּחוּ אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא לְבַדּוֹ (רש"י). **שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּסַכִּין וְשׁוֹחֲטִין** יַחַד בְּהֵמָה אַחַת שֶׁל חֻלִּין, **וַאֲפִלּוּ** אִם **אֶחָד** אוֹחֵז **לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה** - בְּשְׁנֵי צִדֵּי הַסַּכִּין, וְאַף אִם עָשׂוּ כֵּן בְּבֶהֱמַת קָדָשִׁים **שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה** בְּדִיעֲבַד, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה אֵין שְׁנַיִם שׁוֹחֲטִים זֶבַח אֶחָד, שֶׁ'תִּזְבָּחֻהוּ' כָּתוּב בִּכְתִיב חָסֵר, וּמַשְׁמַע שֶׁיִּשְׁחֹט לְבַדּוֹ (רש"י): **מִשְׁנָה ג פְּסוּל 'הִתִּיז': הִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ בְּבַת אַחַת**, בִּדְחִיקַת הַסַּכִּין בְּכֹחַ וְלֹא בְּדֶרֶךְ הוֹלָכָה וַהֲבָאָה, שְׁחִיטָתוֹ **פְּסוּלָה**, וְהוּא פְּסוּל 'דְּרָסָה', שֶׁהוּא אֶחָד מֵחֲמֵשֶׁת הַפְּסוּלִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. **הָיָה שׁוֹחֵט** בְּמִשִּׁיכַת הַסַּכִּין כְּהֹלָכָתָהּ וְלֹא בְּדֶרֶךְ, **וְהִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ בְּבַת אַחַת** - שֶׁבַּהֲבָאַת הַסַּכִּין לְבַד כְּבָר הִתִּז הָרֹאשׁ בִּלֹּא שֶׁהוֹלִיכָהּ חֲזָרָה, **אִם** מִלְּבַד אֹרֶךְ צַוָּאר הַבְּהֵמָה הַנִּשְׁחֶטֶת **יֵשׁ בַּסַּכִּין** אֹרֶךְ נוֹסָף שֶׁל **מְלֹא צַוָּאר** כְּצַוָּארָהּ, שְׁחִיטָתוֹ **כְּשֵׁרָה**, אֲבָל אִם אֵין בַּסַּכִּין אֹרֶךְ שֶׁל שְׁנֵי צַוָּארִים, שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה, כִּי בְּוַדַּאי לֹא נָחְתְּכוּ רֹב הַסִּימָנִים בְּתְּנוּעָה אַחַת שֶׁל הֲבָאָה, וְיֵשׁ כָּאן פְּסוּל 'דְּרָסָה'. **הָיָה שׁוֹחֵט** שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת יַחַד, **וְהִתִּיז** אֶת **שְׁנֵי הָרָאשִׁים בְּבַת אַחַת**, בַּהֲבָאָה אַחַת בִּלֹּא הוֹלָכָה, **אִם יֵשׁ בַּסַּכִּין** אֹרֶךְ שֶׁל עוֹד **מְלֹא צַוָּאר אֶחָד** מִלְּבַד שְׁנֵי צַוָּארֵי הַבְּהֵמוֹת הַנִּשְׁחָטוֹת, כְּלוֹמַר שֶׁאָרְכּוֹ כִּשְׁלֹשָׁה צַוָּארִים, שְׁחִיטָתוֹ **כְּשֵׁרָה**, שֶׁבְּשַׁעְתּוֹ זֶה יִתָּכֵן שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שְׁנֵיהֶם בִּלֹּא דְּרָסָה. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים**, שֶׁבְּפָחוֹת מִשֶּׁעוּרִים אֵלּוּ שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה, **בִּזְמַן שֶׁרַק הוֹלִיךְ וְלֹא הֵבִיא** אֶת הַסַּכִּין, **אוֹ שֶׁהֵבִיא וְלֹא הוֹלִיךְ**. **אֲבָל אִם הוֹלִיךְ וְהֵבִיא, אֶפְלוּ** אִם הַסַּכִּין הִיא בְּאָרְכָּהּ **כָּל שֶׁהוּא, וַאֲפִלּוּ** אִם שָׁחַט **בְּאִזְמֵל** שֶׁהוּא תַּעַר דַּק וְקַטָּן מְאֹד, שְׁחִיטָתוֹ **כְּשֵׁרָה**, שֶׁבְּהוֹלָכָה וַהֲבָאָה יָכוֹל לִשְׁחֹט אֶת הַסִּימָנִים בְּכַמָּה בְּהֵמוֹת בִּלֹּא דְּרָסָה. [וּבְאִזְמֵל לֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָבוֹא לִשְׁחֹט בְּאִזְמֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְנַיִם לְנוֹי, שֶׁבָּהֶם אָסוּר לִשְׁחֹט שֶׁמָּא יַעֲקְרוּ הַקַּרְנַיִם אֶת הַסִּימָנִים]. **שְׁחִיטָה שֶׁלֹּא מִכֹּחַ אָדָם: נָפְלָה סַכִּין** מֵאֲלֶיהָ **וְשָׁחֲטָה, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁחֲטָה כְּדַרְכָּהּ** כְּכָל הִלְכוֹת שְׁחִיטָה, **פְּסוּלָה. שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יב כא) **'וְזָבַחְתָּ** מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן ה' לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ **וְאָכַלְתָּ'**. וּמִכָּאן דָּרְשׁוּ שַׁדַּוְקָא **מַה שֶּׁאַתָּה זוֹבֵחַ אַתָּה אוֹכֵל**, וְלֹא זְבִיחָה שֶׁנַּעֲשְׂתָה מֵאֲלֵיהָ וְלֹא אַתָּה הוּא שֶׁזָּבַחְתָּ. **פְּסוּל 'שְׁהֵיָה': נָפְלָה הַסַּכִּין** מִיָּדוֹ בְּאֶמְצַע הַשְׁחִיטָה **וְהִגְבִּיהָהּ** וְהִמְשִׁיךְ בִּשְׁחִיטָתוֹ, אוֹ **שֶׁנָּפְלוּ כֻּלָּיו** בְּאֶמְצַע הַשְׁחִיטָה **וְהִגְבִּיהָן** וְהִמְשִׁיךְ בִּשְׁחִיטָתוֹ, אוֹ **שֶׁהִשְׁחִיז אֶת הַסַּכִּין** לִפְנֵי הַשְׁחִיטָה, **וָעָף** - וְהִתְעִיף בְּאֶמְצַע הַשְׁחִיטָה מֵחֲמַת הַהַשְׁחָזָה **וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁחַט** - וְגָמַר אֶת הַשְׁחִיטָה, בְּכָל אֵלּוּ הָאֹפָנִים **אִם שָׁהָה** זְמַן כְּדֵי **שְׁחִיטָה** שְׁלֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ **פְּסוּלָה**, וְזֶהוּ אִסּוּר 'שְׁהֵיָה' מֵחֲמֵשֶׁת הַפְּסוּלִים שֶׁנִּמְסְרוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם שָׁהָה** זְמַן **כְּדֵי בְּקִיעַ** [-בְּדֵיקַת] הַסַּכִּין, שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה מִדִּין שְׁהֵיָה: **מִשְׁנָה ד פְּסוּל 'עִקּוּר' וַ'חֲלָדָה': שָׁחַט אֶת הַגַּרְגֶּרֶת** [-וְנִתַּק] **וּפָסַק** [-הַקָּנָה] מִמְּקוֹם חִבּוּרוֹ בָּרֹאשׁ, וְזֶהוּ פְּסוּל 'עִקּוּר' שֶׁנִּמְסַר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, **אוֹ שָׁחַט אֶת הַגַּרְגֶּרֶת וּפָסַק אֶת הַוֵּשֶׁט, אוֹ שֶׁשָּׁחַט** אֶת **אֶחָד מֵהֶן וְהִמְתִּין לָהּ עַד שֶׁמֵּתָה** בְּלִי לִשְׁחֹט כְּלָל אֶת הַסִּימָן הַשֵּׁנִי, **אוֹ שֶׁשָּׁחַט** סִימָן אֶחָד כְּהֹלָכָתוֹ **וְהֶחֱלִיד** [-תָּחַב וְכָשָׁה] **אֶת הַסַּכִּין תַּחַת** הַסִּימָן **הַשֵּׁנִי וּפְסָקוֹ** מִלְמַטָּה לְמַעְלָה שֶׁלֹּא כַּדִּין, וְזֶהוּ פְּסוּל 'חֲלָדָה' שֶׁנִּמְסַר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, בְּכָל אֵלּוּ הָאֹפָנִים **רַבִּי יְשֵׁבָב אוֹמֵר**, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטוּ סִימָנָיהָ כַּדִּין הֲרֵי הִיא **נְבֵלָה** וּמִטַּמְּאָה בְּמַשָּׂא. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁחַט סִימָן אֶחָד כְּהִלְכָתוֹ יָצְאָה מִידֵי נְבֵלָה וַהֲרֵי הִיא **טְרֵפָה** מֵחֲמַת הֱיוֹתָהּ נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט וּפְסוּקֵת הַגַּרְגֶּרֶת (להלן פ"ג מ"א), וְאֵינָהּ מִטַּמְּאָה בְּמַשָּׂא. **כְּלָל אָמַר רַבִּי יְשֵׁבָב מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כֹּל שֶׁנִּפְסְלָה בִּשְׁחִיטָתָהּ** הֲרֵי הִיא **נְבֵלָה. וְכֹל שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ כָּרְאוּי, וְדָבָר אַחֵר גָּרַם לָהּ לִפָּסֵל, טְרֵפָה. וְהוֹדָה לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא** וְחָזַר לְהוֹרוֹת כִּדְבָרָיו:

כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֵאוּן, אֵין חֲלִיצָה. וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲלִיצָה, אֵין מֵאוּן. כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תְּקִיעָה, אֵין הַבְדָּלָה. וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ הַבְדָּלָה, אֵין תְּקִיעָה. יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, תּוֹקְעִין וְלֹא מַבְדִּילִין. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, מַבְדִּילִין וְלֹא תּוֹקְעִין. כֵּיצַד מַבְדִּילִין, הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ. רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר, בֵּין קֹדֶשׁ חָמוּר לְקֹדֶשׁ הַקַּל:

פֶּרֶק ב א הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בְּעוֹף, וּשְׁנַיִם בִּבְהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. וְרֻבּוֹ שֶׁל אֶחָד, כְּמוֹהוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּשְׁחֹט אֶת הַוְּרִידִין. חֲצִי אֶחָד בְּעוֹף, וְאֶחָד וַחֲצִי בִּבְהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. רֹב אֶחָד בְּעוֹף וְרֹב שְׁנַיִם בִּבְהֵמָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה: **ב** הַשּׁוֹחֵט שְׁנֵי רָאשִׁין כְּאֶחָד, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּסַכִּין וְשׁוֹחֲטִין, אֲפִלּוּ אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה: **ג** הִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ בְּבַת אַחַת, פְּסוּלָה. הָיָה שׁוֹחֵט וְהִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ בְּבַת אַחַת, אִם יֵשׁ בַּסַּכִּין מְלֹא צַוָּאר, כְּשֵׁרָה. הָיָה שׁוֹחֵט וְהִתִּיז שְׁנֵי רָאשִׁים בְּבַת אַחַת, אִם יֵשׁ בַּסַּכִּין מְלֹא צַוָּארֵי שְׁתֵּיהֶן כְּשֵׁרָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁהוֹלִיךְ וְלֹא הֵבִיא, אוֹ הֵבִיא וְלֹא הוֹלִיךְ, אֲבָל אִם הוֹלִיךְ וְהֵבִיא, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, בַּמֶּה דְּבָרִים מְלֹא צַוָּאר אֶחָד, כְּשֵׁרָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁהוֹלִיךְ וְלֹא הֵבִיא, אוֹ הֵבִיא וְלֹא הוֹלִיךְ, אֲבָל אִם הוֹלִיךְ וְהֵבִיא, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, נָפְלָה סַכִּין וְשָׁחֲטָה, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁחֲטָה כְּדַרְכָּהּ, פְּסוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כז ז) 'וְזָבַחְתָּ וְאָכַלְתָּ', מַה שֶּׁאַתָּה זוֹבֵחַ אַתָּה אוֹכֵל. נָפְלָה סַכִּין וְהִגְבִּיהָהּ, נָפְלוּ כֵּלָיו וְהִגְבִּיהָן, הִשְׁחִיז אֶת הַסַּכִּין וְעָף וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁחַט, אִם שָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה, פְּסוּלָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם שָׁהָה כְּדֵי בְּקִיעַ: **ד** שָׁחַט אֶת הַוֵּשֶׁט וּפָסַק אֶת הַגַּרְגֶּרֶת, אוֹ שָׁחַט אֶת הַגַּרְגֶּרֶת וּפָסַק אֶת הַוֵּשֶׁט, אוֹ שֶׁשָּׁחַט אֶחָד מֵהֶן וְהִמְתִּין לָהּ עַד שֶׁמֵּתָה, אוֹ שֶׁהֶחֱלִיד אֶת הַסַּכִּין תַּחַת הַשֵּׁנִי וּפְסָקוֹ, רַבִּי יְשֵׁבָב אוֹמֵר, נְבֵלָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, טְרֵפָה. כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כֹּל שֶׁנִּפְסְלָה בִּשְׁחִיטָתָהּ, נְבֵלָה. כֹּל שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ כָּרְאוּי, וְדָבָר אַחֵר גָּרַם לָהּ לִפָּסֵל, טְרֵפָה. וְהוֹדָה לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא

מִשְׁנָה ה הַכְּשֵׁר טְמֵאָה בִּשְׁחִיטָה: הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף וְלֹא יָצָא מֵהֶן דָּם, הֲרֵי הֵם **כְּשֵׁרִים**, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָיוּ מֵתִים כְּבָר לִפְנֵי הַשְּׁחִיטָה (תוי"ט). **וְנֶאֱכָלִים** אֲפִלּוּ **בְּיָדַיִם מְסָאֲבוֹת** - שֶׁאֵינָן נְטוּלוֹת, אַף אִם הֵם חֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ [-שֶׁל אָדָם שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לֶאֱכֹל חֻלִּין עִם הַקְּפָדַת הַטָּהֳרָה הַנִּדְרֶשֶׁת מִקָּדָשִׁים] שֶׁנּוֹהֲגִים בָּהֶם דִּינֵי טֻמְאָה כִּבְקֹדֶשׁ, שֶׁאַף שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים עַל הַיָּדַיִם שֶׁיִּהְיוּ כִּשְׁנִיּוֹת לְטֻמְאָה וְשֵׁנִי שֶׁנִּגַּע בְּקֹדֶשׁ נַעֲשָׂה הַקֹּדֶשׁ שְׁלִישִׁי, אֵין הֵן מְטַמְּאוֹת בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף אֲלוּ, **לְפִי שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ** לְקַבֵּל טֻמְאָה **בְּדָם** שֶׁהֲרֵי לֹא יָצָא מֵהֶם דָּם, וְאֵין אֹכֶל מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיִּפֹּל עָלָיו אֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, אַף שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ בִּנְפִילַת מַשְׁקֶה **הֻכְשְׁרוּ** לְקַבֵּל טֻמְאָה **בַּשְּׁחִיטָה** עַצְמָהּ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהַשְּׁחִיטָה מַתִּירָה אֶת הַבָּשָׂר מֵאִסּוּר אֵבֶר מִן הַחַי, הִיא מַחְשִׁיבָה אוֹתוֹ אֹכֶל גַּם לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ו שְׁחִיטַת בְּהֵמָה מְסֻכֶּנֶת:** הַשּׁוֹחֵט **אֶת הַמְסֻכֶּנֶת** - בְּהֵמָה חוֹלָה וְנוֹטָה לָמוּת שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד עַל רַגְלֶיהָ מֻחֶמֶת חֻלְיָהּ, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר**, אֵין שְׁחִיטָתָהּ כְּשֵׁרָה **עַד שֶׁתְּפַרְכֵּס** - שֶׁתְּנַעֲנֵעַ גּוּפָהּ אַחַר שְׁחִיטָה גַּם **בְּיָד** וְגַם **בָּרֶגֶל**, אֲבָל בְּלִי פִּרְכּוּס יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיָּצְאָה נִשְׁמָתָהּ קֹדֶם גְּמַר הַשְּׁחִיטָה מֻחֶמֶת חֻלְיָהּ וְהִיא נְבֵלָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר**, **דַּיָּהּ** - מַסְפִּיק **אִם זִנְקָה** - שֶׁנָּפְחָה בִּגְרוֹנָהּ אַחַר הַשְּׁחִיטָה וּבְכָךְ גָּרְמָה לְקִלּוּחַ הַדָּם בְּכֹחַ מִגְּרוֹנָהּ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה וַדַּאי חָיְתָה עַד גְּמַר הַשְּׁחִיטָה. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן**, **אַף הַשּׁוֹחֵט** בְּהֵמָה מְסֻכֶּנֶת **בַּלַּיְלָה**, וּמֻחֶמֶת הַחֲשֵׁכָה לֹא רָאָה אִם זִנְקָה, **וּלְמָחָר בַּבֹּקֶר הִשְׁכִּים וּמָצָא** אֶת **הַכְּתָלִים** שֶׁל בֵּית הַשְּׁחִיטָה בְּצִוְּארָהּ שֶׁהֵם **מְלֵאִים דָּם**, הֲרֵי הִיא **כְּשֵׁרָה**, שֶׁבְּהֶכְרֵחַ **שֶׁזִּנְקָה** וְקִלַּח מִמֶּנָּה הַדָּם בְּכֹחַ, וְלָכֵן הִתְלַכְלְכוּ הַכְּתָלִים בְּדָם. וְדֵינוֹ **כְּמִדָּת** - כְּדַעַת **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** שֶׁדַּי בְּזִנְקָה וְלֹא פִּרְכּוּסָהּ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** אֵינָהּ כְּשֵׁרָה **עַד שֶׁתְּפַרְכֵּס אוֹ בְּיָד אוֹ בָּרֶגֶל** [וְחוֹלְקִים אַף עַל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁמַּצְרִיךְ פִּרְכּוּס בְּיָד וּבָרֶגֶל], **אוֹ עַד שֶׁתִּכְשְׁכֵּשׁ** - שֶׁתְּנַעֲנֵעַ **בִּזְנָבָהּ** לְכָאן וּלְכָאן. וְדֵינֵי הַפִּרְכּוּס נֶאֱמְרוּ **אֶחָד** - בֵּין **בִּבְהֵמָה דַּקָּה**, **וְאֶחָד** - וּבֵין **בִּבְהֵמָה גַּסָּה**. **וּבִבְהֵמָה דַּקָּה** - שֶׁיִּשְׁרָה אֶת **יָדָהּ** בִּגְמַר הַשְּׁחִיטָה **וְלֹא הֶחֱזִירָה** וְכָפְפָה אוֹתָהּ לְצַד הַגּוּף, **פְּסוּלָה**, שֶׁאֵין זֶה פִּרְכּוּס, **שֶׁפִּשְׁפּוּשֵׁי הַיָּד לְבַדָּהּ אֵינָהּ אֶלָּא** פְּעֻלָּה שֶׁעוֹשָׂה הַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת **הוֹצָאַת נֶפֶשׁ בִּלְבַד**. אֲבָל בִּבְהֵמָה גַּסָּה אֵין דַּרְכָּהּ לַעֲשׂוֹת כֵּן בִּשְׁעַת יְצִיאַת נֶפֶשׁ, וְאִם פָּשְׁטָה יָדָהּ וְלֹא הֶחֱזִירָה הֲרֵי זֶה פִּרְכּוּס וּכְשֵׁרָה. **בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁהַבְּהֵמָה כְּשֵׁרָה רַק בָּאֳפָנִים אֵלּוּ, בִּבְהֵמָה שֶׁהָיְתָה **בְּחֶזְקַת מְסֻכֶּנֶת**, **אֲבָל אִם הָיְתָה בְּחֶזְקַת בְּרִיאָה**, **אֲפִלּוּ אֵין בָּהּ אֶחָד מִכָּל הַסִּימָנִים הַלָּלוּ** [פִּרְכּוּס אוֹ זִנּוּק], **כְּשֵׁרָה**: **מִשְׁנָה ז שְׁחִיטַת בְּהֵמַת עוֹבֵד כּוֹכָבִים:** יִשְׂרָאֵל **הַשּׁוֹחֵט לְנָכְרִי**, אֶת בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל הַנָּכְרִי, **שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה**, וְיִתֵּרָה מִזֹּאת **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל**. וְיִתֵּרָה מִזֹּאת **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר**, שֶׁאֲפִלּוּ **שְׁחָטָהּ** הַיִּשְׂרָאֵל לְבֶהֱמַת עַצְמוֹ עַל מְנָת **שֶׁיֹּאכַל הַנָּכְרִי** רַק **מֵחֲצַר כָּבֵד** - מִיּוֹתֶרֶת הַכָּבֵד **שֶׁלָּהּ**, וּשְׁאָר הַבְּהֵמָה תִּשָּׁאֵר בִּרְשׁוּת הַיִּשְׂרָאֵל, מִכָּל מָקוֹם הִיא **פְּסוּלָה**, כֵּיוָן **שֶׁסְּתָם מַחֲשֶׁבֶת נָכְרִי לַעֲבוֹדָה זָרָה**, וּמַחֲשַׁבְתּוֹ פּוֹסֶלֶת אֶת שְׁחִיטַת הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁנֶּעֱשְׂתָה גַּם עֲבוּר הַנָּכְרִי. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי**, מִדֵּין **קַל וָחֹמֶר** יֵשׁ לָדוּן אֶת **הַדְּבָרִים** וְלִלְמֹד שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת הַנָּכְרִי פּוֹסֶלֶת אֶת שְׁחִיטַת הַיִּשְׂרָאֵל, **וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה** - מַחֲשֶׁבֶת פִּגּוּל חוּץ לִזְמַנּוֹ **פּוֹסֶלֶת** בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת, שְׁחִיטָה, קַבָּלָה, הוֹלָכָה, וּזְרִיקָה, דְּהַיְינוּ **בְּמֻקְדָּשִׁין** - בְּקָדָשִׁים, אַף עַל פִּי כֵן **אֵין הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶלָּא אַחַר** מַחֲשֶׁבֶת **הָעוֹבֵד** - הַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב, אֲבָל מַחֲשֶׁבֶת בַּעַל הַקָּרְבָּן אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יח) 'הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב' הַמַּקְרִיב וְלֹא הַבְּעָלִים], **מָקוֹם שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת** בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת אֶלָּא רַק בִּשְׁחִיטָה, בִּשְׁחִיטָה וּזְרִיקָה, דְּהַיְינוּ **בְּחֻלִּין** שֶׁשְּׁחָטָם לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה [שָׁרַק עֲבוֹדוֹת אֵלּוּ הִתְפָּרְשׁוּ בַּפְּתוּבִים, 'זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם' (שמות כב יט), 'בַּל אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם' (תהלים טז ד)], **אֵינוֹ דִּין** - וְכִי אֵין רָאוּי לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר **שֶׁלֹּא יְהֵא הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶלָּא אַחַר הַשּׁוֹחֵט** הַיִּשְׂרָאֵל, וְלֹא אַחַר הַבְּעָלִים הַנָּכְרִי: **מִשְׁנָה ח שְׁחִיטָה לְשֵׁם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִהֵעָשׂוֹת עֲבוֹדָה זָרָה:** **הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם הָרִים**, אוֹ **לְשֵׁם גְּבָעוֹת**, אוֹ **לְשֵׁם יַמִּים**, אוֹ **לְשֵׁם נְהָרוֹת**, אוֹ **לְשֵׁם מִדְבָּרוֹת**, וְכָנָתוֹ לְעַבְּדָם בְּכָךְ, **שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה** כֵּיוָן שֶׁהִיא דּוֹמָה לִשְׁחִיטָה לַעֲבוֹדָה זָרָה, אַף הַבָּשָׂר נֶאֱסָר בַּהֲנָאָה מִדִּין תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה, כֵּיוָן שֶׁבֶּאֱמֶת דְּבָרִים אֵלּוּ אֵינָם יְכוֹלִים לִהְיוֹת עֲבוֹדָה זָרָה כֵּיוָן שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב ב) 'אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים', וּמְמַעֲטִים: וְלֹא הֶהָרִים אֱלֹהֵיהֶם. וַאֲפִלּוּ **שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּסַכִּין וְשׁוֹחֲטִין** יַחַד, וְאֶחָד מֵהֶם שׁוֹחֵט **לְשֵׁם אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ** [הָרִים אוֹ גְּבָעוֹת וְכַדּוֹמָה] וְאֶחָד שׁוֹחֵט **לְשֵׁם דָּבָר כָּשֵׁר**, דְּהַיְינוּ שְׁחִיטָה סְתָם, **שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה** מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם: **מִשְׁנָה ט שְׁחִיטָה הָאֲסוּרָה מִשּׁוּם מַרְאִית עַיִן:** **אֵין שׁוֹחֲטִין, לֹא** בְּאֹפֶן שֶׁיִּשְׁפֹּךְ הַדָּם **לְתוֹךְ יַמִּים** - הַיָּם, **וְלֹא לְתוֹךְ נְהָרוֹת**, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁשּׁוֹחֵט לְשֵׁרּוֹ שֶׁל הַיָּם אוֹ הַנָּהָר, **וְלֹא לְתוֹךְ כֵּלִים**, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הַדָּם בִּכְלִי כְּדֵי לְזָרְקוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, **אֲבָל שׁוֹחֵט הוּא לְתוֹךְ עוּגָא** [-גוּמָא] **שֶׁל מַיִם** עֲכוּרִים [אֲבָל מַיִם צְלוּלִים יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיֹּאמְרוּ שֶׁשּׁוֹחֵט לְבֵבוּאַת עַצְמוֹ הַנִּרְאֵית בַּמַּיִם], **וּבִסְפִינָה** יָכוֹל לִשְׁחֹט **עַל גַּבֵּי כֵּלִים** שֶׁמֵּהֶם יֵרֵד הַדָּם לְתוֹךְ הַיָּם, שֶׁנִּכָּר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא לְלַכְלֵךְ אֶת הַסְּפִינָה וְלֹא לְשָׁרּוֹ שֶׁל יָם. **אֵין שׁוֹחֲטִין לְתוֹךְ גֻּמָּא** - חֲפִירָה בַּקַּרְקַע **כָּל עִקָּר**, שֶׁכָּךְ הִיא דַּרְכָּם שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, **אֲבָל עוֹשֶׂה גֻּמָּא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ** וְשׁוֹחֵט מִחוּצָה לָהּ **בִּשְׁבִיל שֶׁיִּכָּנֵס הַדָּם לְתוֹכָהּ**, שֶׁנִּכָּר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן מֻחֶמֶת טִנּוּף הַדָּם, **וּבַשּׁוּק** שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְנַקְּיוֹנוֹ **לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן, שֶׁלֹּא יְחַקֶּה** - יַחֲזִיק **אֶת יְדֵי הַמִּינִין** בְּכָךְ שֶׁנּוֹהֵג כְּמִנְהָגָם: **מִשְׁנָה י הַשּׁוֹחֵט חֻלִּין לְשֵׁם קָרְבָּן:** **הַשּׁוֹחֵט** חֻלִּין מְחוּץ לָעֲזָרָה **לְשֵׁם עוֹלָה**, אוֹ **לְשֵׁם זְבָחִים** [-שְׁלָמִים], אוֹ **לְשֵׁם אָשָׁם תָּלוּי**, אוֹ **לְשֵׁם פֶּסַח**, אוֹ **לְשֵׁם תּוֹדָה**, אַף שֶׁלֹּא הִקְדִּישׁ לְקָרְבָּן זֶה וְאֵין בִּדְבָרָיו מַמָּשׁ, מִכָּל מָקוֹם **שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה** מִדְּרַבָּנָן, מִשּׁוּם שֶׁאָפְשָׁר לִנְדֹּר אוֹ לִנְדֹּב קָרְבָּנוֹת אֵלּוּ וְהָרוֹאֶה סָבוּר שֶׁעָכְשָׁו הִקְדִּישׁ וְשׁוֹחֵטָם בַּחוּץ, וְיִסְבֹּר שֶׁשְּׁחוּטֵי חוּץ מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר**, וְסוֹבֵר שֶׁאֵין לַחֹשֶׁשׁ לְמַרְאִית עַיִן. וְכֵן **שְׁנַיִם** שֶׁאוֹחֲזִין **בְּסַכִּין וְשׁוֹחֲטִין** יַחַד, **אֶחָד לְשֵׁם אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ** [עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים וְכַדּוֹמָה], וְאֶחָד **לְשֵׁם דָּבָר כָּשֵׁר**, דְּהַיְינוּ שְׁחִיטָה סְתָם, **שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה**. אֲבָל **הַשּׁוֹחֵט** חֻלִּין **לְשֵׁם חַטָּאת**, אוֹ **לְשֵׁם אָשָׁם וַדַּאי**, אוֹ **לְשֵׁם בְּכוֹר**, אוֹ **לְשֵׁם מַעֲשֵׂר** בְּהֵמָה, אוֹ **לְשֵׁם תְּמוּרָה** [כְּשֶׁאֵין לוֹ בְּהֵמַת קָדָשִׁים אַחֶרֶת שֶׁיָּכוֹל לְהָמִיר בָּהּ], דְּהַיְינוּ שְׁחִיטָה **כְּשֵׁרָה**, שֶׁהָרוֹאֶה לֹא יִטְעֶה שֶׁהוּא מַקְרִישִׁים עַתָּה, שֶׁאֵין קָרְבָּנוֹת אֵלּוּ בָּאִים בְּנֶדֶר וּנְדָבָה, וּמִבִּין שֶׁדְּבָרָיו שֶׁקֶר. וְאַף לֹא יַחֲשֹׁב שֶׁאֵלּוּ בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁהָיוּ לוֹ בְּבֵיתוֹ, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם פִּרְסוּם, וְאִלּוּ הָיוּ לוֹ בְּבֵיתוֹ הָיָה יוֹדֵעַ מִכָּךְ הָרוֹאֶה. וְכֵן אִלּוּ הָיָה חַיָּב בְּחַטָּאת הָיָה הַדָּבָר מְפֻרְסָם (רש"י). **זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁנִּדָּר וְנִדָּב** - כָּל קָרְבָּן שֶׁבָּא בְּנֶדֶר אוֹ בִּנְדָבָה, **הַשּׁוֹחֵט** חֻלִּין **לִשְׁמוֹ, אָסוּר** בַּאֲכִילָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ שֶׁמַּתָּר לֶאֱכֹל שְׁחוּטֵי חוּץ [וּבָא הַתַּנָּא לְרַבּוֹת אֶת הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם עוֹלַת נָזִיר, שֶׁהָרוֹאֶה סוֹבֵר שֶׁהוּא דּוֹבֵר אֱמֶת וְנָזַר בְּצִנְעָא נְזִירוּת שֶׁל שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלָכֵן לֹא הִתְפָּרְסֵם הַדָּבָר וְלֹא יָדַע עַל כָּךְ], וְדָבָר **שֶׁאֵינוֹ נִדָּר וְנִדָּב, הַשּׁוֹחֵט לִשְׁמוֹ כָּשֵׁר**, כִּי הָרוֹאֶה יוֹדֵעַ שֶׁדִּבְרֵי שֶׁקֶר הֵם וְאֵינוֹ טוֹעֶה לַחֹשֶׁב שֶׁהֵם שְׁחוּטֵי חוּץ [וּבָא הַתַּנָּא לְרַבּוֹת אֶת הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם עוֹלַת יוֹלֶדֶת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא לְחוֹבָה יוֹדֵעַ הָרוֹאֶה שֶׁדְּבָרֶיהָ דִּבְרֵי שֶׁקֶר, וְאֵינוֹ טוֹעֶה לַחֹשֶׁב שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְקָרְבַּן נְדָבָה, אוֹ שֶׁאִשָּׁה זוֹ הִפִּילָה בַּסֵּתֶר וּבָאֱמֶת הִיא חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן]: **שְׁלָמִים אוֹחֲזִין בְּסַכִּין וְשׁוֹחֲטִין, אֶחָד לְשֵׁם דָּבָר כָּשֵׁר, שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם חַטָּאת, לְשֵׁם אָשָׁם וַדַּאי, לְשֵׁם בְּכוֹר, לְשֵׁם מַעֲשֵׂר, לְשֵׁם תְּמוּרָה, שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁנִּדָּר וְנִדָּב, הַשּׁוֹחֵט לִשְׁמוֹ אָסוּר. וְשֶׁאֵינוֹ נִדָּר וְנִדָּב, הַשּׁוֹחֵט לִשְׁמוֹ כָּשֵׁר:**

מסכת חלין פרק ג

משניות

פרק ג מיני הטרפות, וסימני טהרה בבעלי החיים השונים: **משנה א מיני הטרפות שנאמרו למשה מסיני:** אלו הם שמונה עשר מיני הטרפות ששיכות **בבהמה. נקובת הושט** - שנקבו שני עורות הושט, החיצון והפנימי, אפילו זה שלא כנגד זה. **ופסוקת הגרגרת** - שנחתך רבו של חלל קנה הנשימה לרוחבו. **נקב קרום של מח** - הקרום הסמוך למוח, הפנימי מבין שני הקרומים שבין המוח לגלגלת. **נקב הלב** עד **לבית חללו** - אחד משני חדרי הלב. **נשברה השדרה** - החליות שלארך גב הבהמה, **ונפסק החוט שלה** - וניקרע רב הקרום המקיף את החוט הלבן העובר בין חליות השדרה [ואפילו אם החליות קיימות, אלא שבדרך כלל לא נפסק החוט אם לא נשברה השדרה]. **נטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום,** כלומר, לא נשתייר ממנו שני כזיתים, האחד במקום המרה והשני במקום חבור הכבד מתחת הכליות. **הראה שנקבה** בשני הקרומים שיש לה וכשנופחים בה יוצא הרוח מהנקב, **או שחסרה** - שנפחתכה אחת מחמשת האונות שלה. **רבי שמעון אומר,** אף אם נקבה הראה אינה טרפה **עד שתנקב לבית הסמפונות** [מהקנה המגיע לראה מסתעפים שני סמפונות (בעין צנורות) מרכזיים, ומהם מתפשטים סמפונות רבים ברחבי הראה, ו'בית הסמפונות' הוא הסמפון הגדול שבה]. **נקבה הקבה** - בה מתעכל המאכל אחרי המסס [ראה לקמן]. **נקבה המרה** - הכיס המחובר לכבד. **נקבו הדקין** - המעים. **הפרס הפנימית** - הקבה הגדולה שאליה נכנס המאכל מהושט **שנקבה, או שנקרע רב הפרס החיצונה** - קרום עבה שמכסה את כל חלל הבהמה מהחזה ועד היורכים, ואם נקרע רב הקרום שבתוך הפרס הפנימית הרי היא טרפה. **רבי יהודה אומר,** הבהמה **הגדולה** נעשית טרפה אם נקרעה הפרס החיצונה **טפח** אפילו שאין זה רבה, והבהמה **הקטנה** נטרפת בנקרע **רבה** של הפרס אפילו אם הקרע פחות מטפח. **המסס ובית הכוסות** שבהם עובר המאכל מהפרס לקבה [תחילה מהפרס לבית הכוסות ומשם להמסס ומשם לקבה] **שנקבו** ונראה הנקב **לחוץ** [שלא נקבו בדפון שבה דבוקים הם זה לזה]. **נפלה מן הגג** ושחטה מיד, וחושבים שמא התרסקו אברים והיא טרפה [אבל אם עמדה והלכה מלא קומתה, כשרה. ואם עמדה ולא הלכה, או ששהתה מעט לעת אפילו לא עמדה, כשרה, אלא שצריך לבדוק את חלל הגוף לראות שלא נתרסקו אברים]. **נשתברו רב צלעותיה** שיש בהם מח, בחצים הקרוב לשדרה שהוא עקר חיותה. **ודרוסת הזאב** - בהמה שהכה בה זאב בצפרניו והטיל בה ארס, **רבי יהודה אומר** בבאור דעת תנא קמא, **דרוסת הזאב בבהמה דקה** דוקא, אבל לא בבהמה גסה שאין כח בארס להזאב לקרוס אזני לבה, **ודרוסת אריי,** אפילו בבהמה הגסה, [ובודק במקום הדריסה, ואם האדים הבשר הרי היא טרפה. ואם ספק אם נדרסה או שלא נכר מקום הדריסה מבחוץ, בודקים את בשרה בגבה וברסה וצדיה שכנגד בני המעים, ואם האדים שם הבשר הרי היא טרפה]. וידין כעין זה יש לענין טרפות העוף, **שדרוסת הנץ** - עוף שהכה על ידי נץ שהוא עוף קטן, אינה טרפה אלא **בעוף הדק** כצפור או יונה, אבל בעוף הגס כאוז ותרנגול, אין בכח הארס של נץ לשרפם, וכשרים. **ודרוסת הגס** - עוף דורס גדול, הרי היא טרפה אפילו **בעוף הגס. זה הכלל, כל** בהמה שלקתה במכה **שאין** בהמה הלקויה **כמוה חיה** - ראויה לחיות, הרי היא **טרפה,** ובכלל זה עוד מיני טרפות שלא נשנו במשנתנו: א. קוצלית הירך שיצאה מפקומה בעצם האליה. ב. לקתה אחת מכליותיה. ג. נקב הטחול. ד. קנה ושט שהתדלדלו ומחברים בחבור מועט לבהמה. ה. צלע שנעקרה מפקום חבורה עם חצי מחלית השדרה שמחבברת בה. ו. גלגלת שהכתה ונתרסקה מפכות אף שלא נחסרה או נקבה. ז. בהמה שנחתכו רגליה מהברך ולמעלה. ח. חסרון חליא אחת בשדרה. ט. שמחמת חלי או מלאכה נפשט עורה כרחב סלע על פני כל השדרה. י. שהראה שלה הצטמקה מחמת אחד מהם או חיה: **משנה ב לקיות שאינן טרפות: ואלו** לקיות שכשרות **בבהמה** ואינה נעשית בהם טרפה, **נקבה הגרגרת** - הקנה, **או שנסדקה** לארך צואר הבהמה, ונשתייר בתחלתה וסופה מחשהו שלא נסדק. **ועד כמה תחסר** הגרגרת בנקיבתה ותהא כשרה, **רבן שמעון בן גמליאל אומר, עד** שיהא הנקב גדול **כאסר האיטלקי** [-מטבע היוצא באיטליה, ומשקלו ארבע שעורות כסף]. **נפחתה** - נחסר מעט מעצם **הגלגלת,** ורואים שלא **נקב קרום של מח** שבין הגלגלת למוח. **נקב הלב ולא** הגיע **לבית חללו. נשברה השדרה ולא נפסק החוט** הלבן שלה. **נטלה הכבד וינשתייר הימנה כזית** בבקום מרה וכזית בבקום חבורה תחת הכליות. **המסס ובית הכוסות שנקבו זה לתוך זה,** שנקבו בדפנות שבבקום חבורם. **נטל הטחול. נטלו הכליות. נטל לחי התחתון** שמעל הבשר שאליו מחברים השיניים, ויכולה לחיות על ידי הלעטה, שישפכו את המאכל לתוך פיה. **נטלה האם** - הרחם **שלה. וחרותה** - ראה שהצטמקה והתקשתה [-ענפי דקל] מחמת פחד הנעשה **בידי שמים,** כגון מקול רעמים, שבאפן זה עתידה הראה לחזר לקדמותה, בכל אלו האפנים הבהמה כשרה. בהמה **הגלודה** - שנקלף עורה מחמת שחין או מלאכה ונשתייר כרחב סלע על פני כל השדרה, **רבי מאיר מכשיר, וחכמים פוסלין** - מטריפים: **משנה ג טרפות בעוף: ואלו טרפות בעוף: נקובת הושט. פסוקת הגרגרת. הכתה** - נשכה חלדה בשניה **על ראשה** של העוף **במקום שעושה אותה טרפה,** דהיינו במקום ששים חששים שנקב קרום של מח [ובודקה על ידי שמכניס ידו לתוך פיה ודוחק אצבעו למעלה, ואם מבצבץ המח ויוצא בהכרחן שנקב הקרום]. **נקב** בשר הקרקבן והכיס שבתוכו זה כנגד זה. **נקבו הדקין** - המעים. **נפלה** העוף **לאור** - לאש, **ונחמרו** - התכוצו והשתנה במשהו מראה **בני מעיה,** כגון אזוים ותרנגולים וכיוצא בהם שהלב והכבד שבהם אדמים, **אם** נעשו **ירקים, פסולין, ואם** לא השתנו ועודם **אדמים, כשרים** [ובעוף שהלב והכבד שבו ירק, נטרף אם נפל לאור והשתנה ונעשה אדם]. **דרסה** אדם ברגליו, **וטרפה** - או שהכה בה **בכתל, או שרצצתה בהמה** על ידי שדחפה והפילה אותה, והעוף עדין **מפרכסת,** בשלשה מקרים אלו יש לחוש שמא התרסקו איבריה, והרי זו טרפה מספק. **ואם שהתה מעת לעת ושחטה, כשרה,** וצריך לבדקה בכפי שנתבאר בבהמה (מ"א). [וכל הטרפות ששנו בבהמות ישנן גם בעוף, ונוסיף עליהן הטרפות שנשנו במשנתנו]:

פרק ג א אלו טרפות בבהמה, נקובת הושט, ופסוקת הגרגרת, נקב קרום של מוח, נקב הלב לבית חללו, נשברה השדרה ונפסק החוט שלה, נטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום, הראה שנקבה או שחסרה. רבי שמעון אומר, עד שתנקב לבית הסמפונות. נקבה הקבה, נקבה המרה, נקבו הדקין, הפרס הפנימית שנקבה, או שנקרע רב החיצונה. המסס ובית הכוסות שנקבו זה לתוך זה, נטל הטחול, נטלו הכליות, נטל לחי התחתון, נטלה האם שלה, רבי מאיר מכשיר, וחכמים פוסלין: **ג** ואלו טרפות בעוף, נקובת הושט, פסוקת הגרגרת, הכתה חלדה על ראשה במקום שעושה אותה טרפה, נקב הקרקבן, נקבו הדקין. נפלה לאור ונחמרו בני מעיה, כשרים. דרסה, וטרפה בכתל, או שרצצתה בהמה, ומפרכסת, ושהתה מעת לעת ושחטה, כשרה: **ד** ואלו כשרות בעוף, נקבה הגרגרת או שנסדקה, הכתה חלדה על ראשה במקום שאינו עושה אותה טרפה, נקב הלב ולא לבית חללו, נשברה השדרה ולא נפסק החוט, נטלו הכליות, נטל לחי התחתון, נטלה האם שלה, רבי מאיר מכשיר, וחכמים פוסלין. **ה** אחוזת הדם, פסולה: והמעשנת, והמצננת, ושאכלה הרדופני, ושאכלה צואת תרנגולים, או ששתתה מים הרעים, כשרה.

מסורת המשנה

נפשט עורה כרחב סלע על פני כל השדרה. י. שהראה שלה הצטמקה מחמת פחד אדם או חיה: **משנה ב לקיות שאינן טרפות: ואלו** לקיות ששכשרות **בבהמה** ואינה נעשית בהם טרפה - הקנה, **נקבה הגרגרת** - הקנה, **או שנסדקה** לארך צואר הבהמה, ונשתייר בתחלתה וסופה מחשהו שלא נסדק. **ועד כמה תחסר** הגרגרת בנקיבתה ותהא כשרה, **רבן שמעון בן גמליאל אומר, עד** שיהא הנקב גדול **כאסר האיטלקי** [-מטבע היוצא באיטליה, ומשקלו ארבע שעורות כסף]. **נפחתה** - נחסר מעט מעצם **הגלגלת,** ורואים **שלא נקב קרום של מח** שבין הגלגלת למוח. **נקב הלב ולא** הגיע **לבית חללו. נשברה השדרה ולא נפסק החוט** הלבן שלה. **נטלה הכבד וינשתייר הימנה כזית** בבקום מרה וכזית בבקום חבורה תחת הכליות. **המסס ובית הכוסות שנקבו זה לתוך זה, נטל הטחול. נטלו הכליות. נטל לחי התחתון** שמעל הבשר שאליו מחברים השיניים, ויכולה לחיות על ידי הלעטה, שישפכו את המאכל לתוך פיה. **נטלה האם** - הרחם **שלה. וחרותה** - ראה שהצטמקה והתקשתה [-ענפי דקל] מחמת פחד הנעשה **בידי שמים,** כגון מקול רעמים, שבאפן זה עתידה הראה לחזר לקדמותה, בכל אלו האפנים הבהמה כשרה. בהמה **הגלודה** - שנקלף עורה מחמת שחין או מלאכה ונשתייר כרחב סלע על פני כל השדרה, **רבי מאיר מכשיר, וחכמים פוסלין** - מטריפים: **משנה ג טרפות בעוף: ואלו טרפות בעוף: נקובת הושט. פסוקת הגרגרת. הכתה** - נשכה חלדה בשניה **על ראשה** של העוף **במקום שעושה אותה טרפה,** דהיינו במקום ששים חששים שנקב קרום של מח [ובודקה על ידי שמכניס ידו לתוך פיה ודוחק אצבעו למעלה, ואם מבצבץ המח ויוצא בהכרחן שנקב הקרום]. **נקב** בשר הקרקבן והכיס שבתוכו זה כנגד זה. **נקבו הדקין** - המעים. **נפלה** העוף **לאור** - לאש, **ונחמרו** - התכוצו והשתנה במשהו מראה **בני מעיה,** כגון אזוים ותרנגולים וכיוצא בהם שהלב והכבד שבהם אדמים, **אם** נעשו **ירקים, פסולין, ואם** לא השתנו ועודם **אדמים, כשרים** [ובעוף שהלב והכבד שבו ירק, נטרף אם נפל לאור והשתנה ונעשה אדם]. **דרסה** אדם ברגליו, **וטרפה** - או שהכה בה **בכתל, או שרצצתה בהמה** על ידי שדחפה והפילה אותה, והעוף עדין **מפרכסת,** בשלשה מקרים אלו יש לחוש שמא התרסקו איבריה, והרי זו טרפה מספק. **ואם שהתה מעת לעת ושחטה, כשרה,** וצריך לבדקה בכפי שנתבאר בבהמה (מ"א). [וכל הטרפות ששנו בבהמות ישנן גם בעוף, ונוסיף עליהן הטרפות שנשנו במשנתנו]: **משנה ד הכשרות בעוף: ואלו כשרות בעוף: נקבה הגרגרת** - הקנה או **שנסדקה** לארך ולא נפסק רוב רחבה. **הכתה** - נשכה **חלדה** בשניה **על ראשה** מקום **שעושה אותה טרפה,** דהיינו מקום ששים חששים שנקב קרום של מח [ובודקה על ידי שמכניס ידו לתוך פיה ודוחק אצבעו למעלה, ואם מבצבץ המח ויוצא בהכרחן שנקב הקרום]. **נקב הלב ולא** הגיע **לבית חללו. נשברה השדרה ולא נפסק החוט** הלבן שלה. **נטלה הכבד וינשתייר הימנה כזית** בבקום מרה וכזית בבקום חבורה תחת הכליות. **המסס ובית הכוסות שנקבו זה לתוך זה, נטל הטחול. נטלו הכליות. נטל לחי התחתון** שמעל הבשר שאליו מחברים השיניים, ויכולה לחיות על ידי הלעטה, שישפכו את המאכל לתוך פיה. **נטלה האם** - הרחם **שלה. וחרותה** - ראה שהצטמקה והתקשתה [-ענפי דקל] מחמת פחד הנעשה **בידי שמים,** כגון מקול רעמים, שבאפן זה עתידה הראה לחזר לקדמותה, בכל אלו האפנים הבהמה כשרה. בהמה **הגלודה** - שנקלף עורה מחמת שחין או מלאכה ונשתייר כרחב סלע על פני כל השדרה, **רבי מאיר מכשיר, וחכמים פוסלין** - מטריפים: **משנה ג טרפות בעוף: ואלו טרפות בעוף: נקובת הושט. פסוקת הגרגרת. הכתה** - נשכה חלדה בשניה **על ראשה** של העוף **במקום שעושה אותה טרפה,** דהיינו במקום ששים חששים שנקב קרום של מח [ובודקה על ידי שמכניס ידו לתוך פיה ודוחק אצבעו למעלה, ואם מבצבץ המח ויוצא בהכרחן שנקב הקרום]. **נקב** בשר הקרקבן והכיס שבתוכו זה כנגד זה. **נקבו הדקין** - המעים. **נפלה** העוף **לאור** - לאש, **ונחמרו** - התכוצו והשתנה במשהו מראה **בני מעיה,** כגון אזוים ותרנגולים וכיוצא בהם שהלב והכבד שבהם אדמים, **אם** נעשו **ירקים, פסולין, ואם** לא השתנו ועודם **אדמים, כשרים** [ובעוף שהלב והכבד שבו ירק, נטרף אם נפל לאור והשתנה ונעשה אדם]. **דרסה** אדם ברגליו, **וטרפה** - או שהכה בה **בכתל, או שרצצתה בהמה** על ידי שדחפה והפילה אותה, והעוף עדין **מפרכסת,** בשלשה מקרים אלו יש לחוש שמא התרסקו איבריה, והרי זו טרפה מספק. **ואם שהתה מעת לעת ושחטה, כשרה,** וצריך לבדקה בכפי שנתבאר בבהמה (מ"א). [וכל הטרפות ששנו בבהמות ישנן גם בעוף, ונוסיף עליהן הטרפות שנשנו במשנתנו]: **משנה ד הכשרות בעוף: ואלו כשרות בעוף: נקבה הגרגרת** - הקנה או **שנסדקה** לארך ולא נפסק רוב רחבה. **הכתה** - נשכה **חלדה** בשניה **על ראשה** מקום **שעושה אותה טרפה,** דהיינו מקום ששים חששים שנקב קרום של מח [ובודקה על ידי שמכניס ידו לתוך פיה ודוחק אצבעו למעלה, ואם מבצבץ המח ויוצא בהכרחן שנקב הקרום]. **נקב הלב** - כיס שבו מתקבץ האכל מהושט ומשם עובר לקרקבן [בחלק שאינו נמשך עם הושט כשהעוף מושך את צוארו, אבל החלק הנמשך עם הושט דהיינו כושט, ואם נקב הרי זו טרפה]. **רבי אומר נטל** הבן **ונשתייר** בו טרפה]. **נפחתה** - נחסר מעצמות הכנפים. **נשתברו בני מעיה, ולא נקבו. נשתברו גפיה** - עצמות הכנפים. **נמרטו כנפיה** - הנוצות הגדולות שפורחת בהן. **רבי יהודה אומר אם נטלה הנוצה** הדקה שעל גופה, הרי היא כבהמה שנקלף עורה **ופסולה: משנה ה חלי הגוף כלו שאינו עושה טרפה: אחוזת הדם** - שהתרבה דמה פתאם וחלתה, **והמעשנת** - שנכנס עשן בגופה, **והמצננת** - שחלתה מחמת הקר, **ושאכלה הרדופני** - עשב שהוא סם המות לבהמה, **ושאכלה צואת תרנגולים, או ששתתה מים הרעים** - מים מגלים שיש חשש שנחש הטיל בהם ארס, **כשרה** ואינה נטרפת בכך.

משניות

אֲבָל אִם אָכְלָה סַם הַמָּוֶת לָאָדָם, אוֹ שֶׁהִכִּישָׁהּ נָחָשׁ, מֻתֶּרֶת מִשּׁוּם טְרֵפָה, וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם סַכָּנַת נְפָשׁוֹת, שְׁהֵרֵי מְעֹרָב בָּהּ סַם הַמָּוֶת אוֹ אֶרֶס נָחָשׁ: **מִשְׁנָה ו סִימָנֵי טָהֳרָה וְטֻמְאָה בִּבְהֵמָה חַיָּה וָעוֹף: סִימָנֵי בְּהֵמָה וְחַיָּה הַטְּהוֹרִים נֶאֱמְרוּ מִן הַתּוֹרָה**, וְהֵם: מַעֲלַת גֵּרָה, מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשׁוֹסַעַת שֶׁסַע פַּרְסוֹת. **וְסִימָנֵי הָעוֹף לֹא נֶאֱמְרוּ** בַּתּוֹרָה, וְרַק מָנְתָה הַתּוֹרָה אֶת שְׁמוֹת הָעוֹפוֹת הַטְּמֵאִים, **אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים** בְּקַבָּלָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, **שֶׁכָּל עוֹף הַדּוֹרֵס** - הָאוֹחֵז אֶת מַאֲכָלוֹ בְּצִפָּרְנָיו וּמַגְבִּיהוֹ מִן הַקַּרְקַע, הֲרֵי הוּא **טָמֵא. וְכָל** עוֹף שֶׁאֵינוֹ דּוֹרֵס **שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶצְבַּע יְתֵרָה**, הָאֲצְבַּע הַנּוֹסֶפֶת שֶׁמֵּאֲחוֹרֵי הָאֲצָבְּעוֹת, **וְזָפָק** - אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּעֵין כִּיס בְּסוֹף הַוֵּשֶׁט שֶׁבּוֹ מִתְקַבֵּץ הַמַּאֲכָל. **וְקֵרְקְבָנוֹ נִקְלָף** - אוֹ שֶׁהַכִּיס שֶׁבְּתוֹךְ הַקֵּרְקְבָן נִקְלָף מִבְּשַׂר הַקֵּרְקְבָן שֶׁסְּבִיבוֹ, **הֲרֵי הוּא טָהוֹר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, כָּל עוֹף הַחוֹלֵק אֶת רַגְלָיו** - שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁעוֹמֵד עַל חוּט מָתוּחַ בָּאֲוִיר, מְחַלֵּק אֶצְבְּעוֹתָיו וּמַנִּיחַ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת בְּכָל צַד, **הֲרֵי זֶה** עוֹף דּוֹרֵס **וְטָמֵא: מִשְׁנָה ז סִימָנֵי טָהֳרָה בַּחֲגָבִים וּבְדָגִים: וּבַחֲגָבִים** סִימָנֵי הַטָּהֳרָה הֵם: **כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם, וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם, וְקַרְסֻלַּיִם** - עוֹד שְׁתֵּי רַגְלַיִם אֲרֻכּוֹת סָמוּךְ לְצַוָּארוֹ שֶׁבְּעֶזְרָתָן מְנַתֵּר עַל הָאָרֶץ, **וּכְנָפָיו חוֹפִין** - מְכַסִּים **אֶת רֻבּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** וּמִלְּבַד סִימָנִים אֵלּוּ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה יָדוּעַ **שֶׁשְּׁמוֹ חָגָב. וּבְדָגִים** סִימָנֵי הַטָּהֳרָה הֵם: **כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת**, אֲפִלּוּ אֶחָד מִכָּל מִין. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ **שְׁנֵי קַשְׂקְשִׂין וּסְנַפִּיר אֶחָד. וְאֵלּוּ הֵן קַשְׂקְשִׂין, הַקְּבוּעִין בּוֹ** בְּעוֹר הַדָּג וְאֵינָם מִתְנוֹעֲעִים כְּשֶׁשָּׂט בַּמַּיִם. וְאֵלּוּ הֵן **סְנַפִּירִין**, הַמְחֻבָּרִים בְּצִדֵּי הַדָּג וְהוּא **פּוֹרֵחַ** - שָׂט בָּהֶן.

פֶּרֶק ד דִּינֵי עֶבֶר בִּמְעֵי אִמּוֹ בִּבְהֵמָה וּבְאִשָּׁה, וּמִקְצָת דִּינֵי טְרֵפָה: **מִשְׁנָה א עֶבֶר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ וְחָזַר: בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה לֵילֵד וְהוֹצִיא הָעֻבָּר אֶת יָדוֹ** חוּץ לָרֶחֶם **וְהֶחֱזִירָהּ, וְאַחַר כָּךְ נִשְׁחֲטָה הַבְּהֵמָה, מֻתָּר בַּאֲכִילָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד ו) 'וְכָל בְּהֵמָה וְגוֹ' בִּבְהֵמָה תֹּאכְלוּ', לְלַמֵּד שֶׁבְּהֵמָה שֶׁנִּמְצֵאת בִּמְעֵי בְּהֵמָה מֻתֶּרֶת, וְהוֹצָאַת הַיָּד אֵינָהּ חֲשׁוּבָה לֵידָה. [אֲבָל הַיָּד שֶׁיָּצְאָה אֲסוּרָה אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ל) 'וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ' וּמִתְּבַת 'בַּשָּׂדֶה' לְמַדִּים שֶׁכָּל בָּשָׂר שֶׁיָּצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ אָסוּר, וּבִכְלָל זֶה הַיָּד שֶׁיָּצְאָה מִחוּץ לְמֵעֵי הָאֵם. וְנִקְטַ הַתַּנָּא שֶׁהֶחֱזִירָהּ כְּדֵי לְהַתִּיר אֶת מְקוֹם הַחֲתָךְ, דְּהַיְינוּ קְצֵה חֵלֶק הַיָּד הַנּוֹתָר לְאַחַר שֶׁנֶּחְתַּךְ אֶת הַחֵלֶק שֶׁיָּצָא, שֶׁחֵלֶק זֶה לֹא יָצָא הַחוּצָה וְאֵינוֹ בִּכְלַל 'בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה', אַךְ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁעוֹמֵד בְּפֶתַח הָרֶחֶם אַף אֵינוֹ בִּכְלַל 'בְּבְהֵמָה בַּבְּהֵמָה' אֶלָּא אִם כֵּן הֶחֱזִירָהּ קֹדֶם הַשְּׁחִיטָה]. אֲבָל אִם **הוֹצִיא** הָעֻבָּר **אֶת רֹאשׁוֹ**, אַף **עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירוֹ** וְאַחַר כָּךְ נִשְׁחֲטָה אִמּוֹ, **הֲרֵי זֶה כָּיְלוּד** מִשְּׁעַת הוֹצָאַת הָרֹאשׁ, וְאֵינוֹ מֻתָּר בִּשְׁחִיטַת אִמּוֹ, שֶׁאֵינוֹ 'בְּהֵמָה'. [וְנִקְט עוֹף דּוֹרֵס וְטָמֵא: **מִשְׁנָה ז סִימָנֵי טָהֳרָה בַּחֲגָבִים וּבְדָגִים: וּבַחֲגָבִים** סִימָנֵי הַטָּהֳרָה הֵם: **כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם, וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם, וְקַרְסֻלַּיִם** - עוֹד שְׁתֵּי רַגְלַיִם אֲרֻכּוֹת סָמוּךְ לְצַוָּארוֹ שֶׁבְּעֶזְרָתָן מְנַתֵּר עַל הָאָרֶץ, **וּכְנָפָיו חוֹפִין** - מְכַסִּים **אֶת רֻבּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** וּמִלְּבַד סִימָנִים אֵלּוּ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה יָדוּעַ **שֶׁשְּׁמוֹ חָגָב. וּבְדָגִים** סִימָנֵי הַטָּהֳרָה הֵם: **כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת**, אֲפִלּוּ אֶחָד מִכָּל מִין. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ **שְׁנֵי קַשְׂקְשִׂין וּסְנַפִּיר אֶחָד. וְאֵלּוּ הֵן קַשְׂקְשִׂין, הַקְּבוּעִין בּוֹ** בְּעוֹר הַדָּג וְאֵינָם מִתְנוֹעֲעִים כְּשֶׁשָּׂט בַּמַּיִם. וְאֵלּוּ הֵן **סְנַפִּירִין**, הַמְחֻבָּרִים בְּצִדֵּי הַדָּג וְהוּא **פּוֹרֵחַ** - שָׂט בָּהֶן.

פֶּרֶק ד דִּינֵי עֶבֶר בִּמְעֵי אִמּוֹ בִּבְהֵמָה וּבְאִשָּׁה, וּמִקְצָת דִּינֵי טְרֵפָה: **מִשְׁנָה א עֶבֶר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ וְחָזַר: בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה לֵילֵד וְהוֹצִיא הָעֻבָּר אֶת יָדוֹ** חוּץ לָרֶחֶם **וְהֶחֱזִירָהּ, וְאַחַר כָּךְ נִשְׁחֲטָה הַבְּהֵמָה, מֻתָּר בַּאֲכִילָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד ו) 'וְכָל בְּהֵמָה וְגוֹ' בִּבְהֵמָה תֹּאכְלוּ', לְלַמֵּד שֶׁבְּהֵמָה שֶׁנִּמְצֵאת בִּמְעֵי בְּהֵמָה מֻתֶּרֶת, וְהוֹצָאַת הַיָּד אֵינָהּ חֲשׁוּבָה לֵידָה. [אֲבָל הַיָּד שֶׁיָּצְאָה אֲסוּרָה אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב ל) 'וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ' וּמִתְּבַת 'בַּשָּׂדֶה' לְמַדִּים שֶׁכָּל בָּשָׂר שֶׁיָּצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ אָסוּר, וּבִכְלָל זֶה הַיָּד שֶׁיָּצְאָה מִחוּץ לְמֵעֵי הָאֵם. וְנִקְט הַתַּנָּא שֶׁהֶחֱזִירָהּ כְּדֵי לְהַתִּיר אֶת מְקוֹם הַחֲתָךְ, דְּהַיְינוּ קְצֵה חֵלֶק הַיָּד הַנּוֹתָר לְאַחַר שֶׁנֶּחְתַּךְ אֶת חֵלֶק שֶׁיָּצָא, שֶׁחֵלֶק זֶה לֹא יָצָא הַחוּצָה וְאֵינוֹ בִּכְלַל 'בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה', אַךְ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁעוֹמֵד בְּפֶתַח הָרֶחֶם אַף אֵינוֹ בִּכְלַל 'בְּבְהֵמָה בַּבְּהֵמָה' אֶלָּא אִם כֵּן הֶחֱזִירָהּ קֹדֶם הַשְּׁחִיטָה]. אֲבָל אִם **הוֹצִיא** הָעֻבָּר **אֶת רֹאשׁוֹ**, אַף **עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירוֹ** וְאַחַר כָּךְ נִשְׁחֲטָה אִמּוֹ, **הֲרֵי זֶה כָּיְלוּד** מִשְּׁעַת הוֹצָאַת הָרֹאשׁ, וְאֵינוֹ מֻתָּר בִּשְׁחִיטַת אִמּוֹ, שֶׁאֵינוֹ 'בְּהֵמָה'. [וְנִקְט עוֹף דּוֹרֵס וְטָמֵא: **מִשְׁנָה ז סִימָנֵי טָהֳרָה בַּחֲגָבִים וּבְדָגִים: וּבַחֲגָבִים** סִימָנֵי הַטָּהֳרָה הֵם: **כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם, וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם, וְקַרְסֻלַּיִם** - עוֹד שְׁתֵּי רַגְלַיִם אֲרֻכּוֹת סָמוּךְ לְצַוָּארוֹ שֶׁבְּעֶזְרָתָן מְנַתֵּר עַל הָאָרֶץ, **וּכְנָפָיו חוֹפִין** - מְכַסִּים **אֶת רֻבּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר** וּמִלְּבַד סִימָנִים אֵלּוּ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה יָדוּעַ **שֶׁשְּׁמוֹ חָגָב. וּבְדָגִים** סִימָנֵי הַטָּהֳרָה הֵם: **כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת**, אֲפִלּוּ אֶחָד מִכָּל מִין. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ **שְׁנֵי קַשְׂקְשִׂין וּסְנַפִּיר אֶחָד. וְאֵלּוּ הֵן קַשְׂקְשִׂין, הַקְּבוּעִין בּוֹ** בְּעוֹר הַדָּג וְאֵינָם מִתְנוֹעֲעִים כְּשֶׁשָּׂט בַּמַּיִם. וְאֵלּוּ הֵן **סְנַפִּירִין**, הַמְחֻבָּרִים בְּצִדֵּי הַדָּג וְהוּא **פּוֹרֵחַ** - שָׂט בָּהֶן.

המבוארות

- מֵאַיִן לַחוֹתֵךְ אֶת הָעֻבָּר **אֵבֶר** אַחַר **אֵבֶר** הַיּוֹצֵא מֵהָרֶחֶם, **וּמַשְׁלִיךְ לַכְּלָבִים**, שֶׁאֵין בּוֹ קְדֻשַּׁת בְּכוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו יט) 'אֲשֶׁר יִוָּלֵד', וְכָל שֶׁלֹּא יָצָא רֻבּוֹ אֵינוֹ חָשׁוּב יִלּוּד. וְאִם **יָצָא רֻבּוֹ** בְּבֵת אַחַת וַחֲתָכוֹ, נֶחְשָׁב יִלּוּד וְחָלָה עָלָיו קְדֻשַּׁת בְּכוֹר, **וַהֲרֵי זֶה יִקָּבֵר** כֵּיוָן שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה. וְאַף אִם חִתְּכוֹ אֵבֶר אֵבֶר **נִפְטָרָה** הָאֵם מִן **הַבְּכוֹרָה**, וְהַוָּלָד הַשֵּׁנִי שֶׁתִּלֵּד אֵינוֹ בְּכוֹר, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ פֶּטֶר רֶחֶם: **מִשְׁנָה ג טֻמְאָה בְּעֶבֶר שֶׁמֵּת בִּמְעֵי אִמּוֹ: בְּהֵמָה שֶׁמֵּת עֻבָּרָהּ בְּתוֹךְ מֵעֶיהָ, וְהוֹשִׁיט הָרוֹעֶה אֶת יָדוֹ** לְתוֹךְ מֵעֶיהָ **וְנָגַע בּוֹ** [-בָּעֻבָּר], **בֵּין בִּבְהֵמָה טְמֵאָה וּבֵין בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה**, הָרוֹעֶה **טָהוֹר**. בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, טָהוֹר הָעֻבָּר בְּכָל וָחֹמֶר מִמַּה שֶּׁאִמּוֹ מוֹעִילָה לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה בִּשְׁחִיטָתָהּ, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאִמּוֹ חַיָּה שֶׁתּוֹעִיל לְטַהֲרוֹ מִטֻּמְאָה. וּבִבְהֵמָה טְמֵאָה, לְפִי שֶׁהַקְּשָׁה לִבְהֵמָה טְהוֹרָה בְּפָסוּק (ויקרא יא לט) 'וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה' [הַטְּמֵאָה] 'אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה' [הַטְּהוֹרָה]. **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, בִּטְמֵאָה טָמֵא, וּבִטְהוֹרָה טָהוֹר**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה ב) 'אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא וְגוֹ' אוֹ בִּנְבֶלֶת בְּהֵמָה טְמֵאָה', וְכֵיוָן שֶׁאַף נִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה מְטַמֵּאת בְּהֶכְרֵחַ, שֶׁהַפָּסוּק עוֹסֵק בְּאֹפֶן זֶה שֶׁל עֶבֶר מֵת בִּמְעֵי אִמּוֹ, שֶׁהוּא טָמֵא בִּמְעֵי בְּהֵמָה טְמֵאָה, וְאֵין לְלָמְדָהּ בְּהָקֵשׁ מִבְּהֵמָה טְהוֹרָה. **הָאִשָּׁה שֶׁמֵּת וְלָדָהּ בְּתוֹךְ מֵעֶיהָ, וּפָשְׁטָה חַיָּה** - מְיֻלֶּדֶת **אֶת יָדָהּ** לְתוֹךְ מֵעֵי הָאִשָּׁה, **וְנָגְעָה בּוֹ** - בָּעֻבָּר, **הַחַיָּה טְמֵאָה** מִדִּרְבָּנָן **טְמֵאַת שִׁבְעָה** כְּדִין הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת, שֶׁגְּזְרוּ שֶׁמָּא לֹא תַּרְגִּישׁ שֶׁיָּצָא לַפְּרוֹזְדוֹר וַהֲרֵי הוּא כְּיִלּוּד וּמְטַמֵּא, **וְהָאִשָּׁה** עַצְמָהּ **טְהוֹרָה עַד שֶׁיֵּצֵא הַוָּלָד**, כֵּיוָן שֶׁהִיא מַרְגִּישָׁה בִּשְׁעַת יְצִיאָתוֹ לַפְּרוֹזְדוֹר וְאֵין טַעַם לִגְזֹר בָּהּ טֻמְאָה בְּעוֹדוֹ בְּמֵעֶיהָ: **מִשְׁנָה ד יְחוּס הַשְּׁחִיטָה לָאֵבֶר שֶׁנֶּחְתַּךְ תְּחִלָּה: בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה לֵילֵד, וְהוֹצִיא הָעֻבָּר אֶת יָדוֹ, וְחָתַךְ** - וְחָתַךְ אֶת הַיָּד וַהֲרֵי הִיא כְּאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁמְּטַמֵּא כְּנִבְלָה, **וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת אִמּוֹ**, בְּאֹפֶן זֶה, אֲפִלּוּ אִם נִמְצָא הָעֻבָּר כְּשֶׁהוּא מֵת, **הַבָּשָׂר** שֶׁל הָעֻבָּר **טָהוֹר**, כֵּיוָן שֶׁבְּעוֹדוֹ בְּמֵעֵי אִמּוֹ הֲרֵי הוּא כְּחַי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה מִמַּגַּע הַיָּד שֶׁיָּצְאָה. אֲבָל אִם **שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְאַחַר כָּךְ חָתַךְ** [-אֶת הַיָּד], **הַבָּשָׂר** שֶׁל הָעֻבָּר הַמֵּת נִטְמָא **בְּמַגַּע נְבֵלָה**, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הוֹעִילָה שְׁחִיטַת הָאֵם לַיָּד שֶׁיָּצְאָה, וְהִיא מְטַמֵּאת אֶת בְּשַׂר הָעֻבָּר כִּנְבֵלָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, בְּשַׂר הָעֻבָּר נִטְמָא רַק **בְּמַגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה**, כְּלוֹמַר הַשְּׁחִיטָה הוֹעִילָה גַּם לַיָּד שֶׁיָּצְאָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה דִּינָהּ כִּנְבֵלָה אֶלָּא כִּטְרֵפָה שֶׁאֵין בָּהּ טֻמְאָה אֶלָּא בְּקָדָשִׁים מִדִּרְבָּנָן, וְהַטַּעַם לְדִמּוּת יָד זוֹ לִטְרֵפָה, שֶׁכֵּן **מַה מְּצִינוּ בִּטְרֵפָה, שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ** מִטֻּמְאַת נְבֵלָה אַף שֶׁאֵינָהּ מַתִּירָתָהּ בַּאֲכִילָה, **אַף שְׁחִיטַת בְּהֵמָה תְּטַהֵר אֶת הָאֵבֶר** - אֶת הַיָּד מִטֻּמְאַת נְבֵלָה אַף שֶׁאֵינוֹ נִתָּר בַּאֲכִילָה. **אָמַר לָהֶם רַבִּי מֵאִיר, לֹא**, אֵין לִלְמֹד דִּין אֵבֶר מִשְּׁחִיטַת טְרֵפָה, **שֶׁאִם טְהֲרָה שְׁחִיטַת טְרֵפָה אוֹתָהּ** מִטֻּמְאַת נְבֵלָה מִשּׁוּם שֶׁהִיא דָּבָר שֶׁגּוּפָהּ, וְכִי מֵחֲמַת זֶה **תְּטַהֵר** בִּשְׁחִיטַת הָאֵם גַּם **אֶת הָאֵבֶר** שֶׁל הָעֻבָּר, שֶׁהוּא דָּבָר **שֶׁאֵינוֹ גּוּפָהּ** אֶלָּא מִגּוּף הָעֻבָּר. **וּמִנַּיִן לִטְרֵפָה שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ**, שֶׁהֲרֵי הָיָה מָקוֹם לִלְמֹד בְּמַה מְּצִינוּ שֶׁבְּהֵמָה טְמֵאָה **אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה וְאַף טְרֵפָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה**, וְכָךְ יֵשׁ לוֹמַר אַף לְעִנְיַן טֻמְאָה, **מַה בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ** מִטֻּמְאָתָהּ, כְּפִי שֶׁלָּמְדוּ מִיִּתּוּר הַפָּסוּק (ויקרא יא כו) 'טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִטְמָא', **אַף טְרֵפָה נֹאמַר** שֶׁלֹּא **תְּטַהֲרֶנָּה שְׁחִיטָתָהּ** מִלְּטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלוֹת. מִתְּרָצַת הַמִּשְׁנָה, **לֹא**, אֵין לְהוֹכִיחַ מִבְּהֵמָה טְמֵאָה, שֶׁכֵּן **אִם אָמַרְתָּ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה** שֶׁאֵינָהּ נִטְהֶרֶת בִּשְׁחִיטָתָהּ מִשּׁוּם **שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר** - שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא הָיָה רְאוּיָה לְהִטָּהֵר עַל יְדֵי שְׁחִיטָה, וְכִי **תֹּאמַר** כֵּן גַּם **בִּטְרֵפָה שֶׁהָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר**, שֶׁאִלּוּ נִשְׁחֲטָה קֹדֶם שֶׁנִּטְרְפָה הָיְתָה מַתֶּרֶת בַּאֲכִילָה, וְלָכֵן אַף **

משניות

מַסֶּכֶת חֻלִּין פֶּרֶק ה

המבוארות

שֶׁנִּטְרְפָה הֲרֵי הִיא בִּכְלַל 'וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנֶךָ' (דברים יב כא) וְלֹא פָּקְעָה מִמֶּנָּה תּוֹרַת שְׁחִיטָה. וְדוֹחָה הַמִּשְׁנָה: **טַל לְךָ מַה שֶּׁהֵבֵאתָ** - אֶת הַסְּבָרָא שֶׁהֵבֵאתָ, שֶׁאֵינָהּ נְכוֹנָה, **שֶׁהֲרֵי** אַף כְּשֶׁנּוֹלְדָה **טְרֵפָה** מִיָּד כְּשֶׁיָּצְאָה **מִן הַבֶּטֶן** שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ, **וּמִנַּיִן** לָנוּ דִּין זֶה, הֲלֹא לֹא הָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר, וּבְהָכְרַחַ שֶׁאֵינוֹ תָּלוּי בִּשְׁעַת הַכֹּשֶׁר. אֶלָּא, **לֹא** - אֵין לְדַמּוֹת טְרֵפָה לִבְהֵמָה טְמֵאָה, שֶׁאַף **אִם אָמַרְתָּ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה** שֶׁאֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ, **שֶׁכֵּן אֵין בִּמִינָהּ שְׁחִיטָה** כְּלָל, **תֹּאמַר בִּטְרֵפָה שֶׁיֵּשׁ בִּמִינָהּ שְׁחִיטָה**, בִּבְהֵמוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁאֵינָן טְרֵפוֹת, וְהִיא בִּכְלַל 'בָּקָר וְצֹאן' שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם שְׁחִיטָה, וְלָכֵן שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ. וּמִטַּעַם זֶה עֵבֶר **בֶּן שְׁמוֹנָה** חֳדָשִׁי עִבּוּר [שֶׁלֹּא כָּלוּ חֳדָשָׁיו] **חַי** - שְׁנוֹלַד, דִּינוֹ כִּנְבֵלָה, וְאִם שְׁחָטוֹ **אֵין שְׁחִיטָתוֹ מְטַהַרְתּוֹ, לְפִי שֶׁאֵין בִּמִינוֹ שְׁחִיטָה**, שֶׁכָּל בְּנֵי שְׁמוֹנָה חֳדָשִׁים כִּנְבֵלִים וְאֵין מוֹעִילָה בָּהֶם שְׁחִיטָה: **מַתְנִי' מִשְׁנָה ה הָעֹבֵר הַנּוֹתֵר בִּשְׁחִיטַת אִמּוֹ**: **הַשּׁוֹחֵט** אֶת **הַבְּהֵמָה**, **וּמָצָא בָּהּ** עֻבָּר **בֶּן שְׁמוֹנָה** חֳדָשִׁים **מֵת**, **אוֹ מֵת**, **אוֹ בֶּן תִּשְׁעָה** חֳדָשִׁים **מֵת**, הָעֻבָּר נִתָּר בִּשְׁחִיטַת אִמּוֹ, אֲבָל **קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ** הָאָסוּר בַּאֲכִילָה כְּדַם אֵבְרֵי הַבְּהֵמָה [אֲבָל חֶלְבּוֹ מֻתָּר בַּאֲכִילָה]. אֲבָל אִם **מָצָא** בְּמֵעֶיהָ **בֶּן תִּשְׁעָה חַי** אֵינוֹ נִתָּר בִּשְׁחִיטָתָהּ **וְטָעוּן שְׁחִיטָה** בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כֵּיוָן שֶׁכָּלוּ חֳדָשָׁיו וְהוּא בְּהֵמָה גְּמוּרָה וְאֵינוֹ בִּכְלַל 'בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה תֹּאכֵלוּ', **וְחַיָּב בְּאִתּוֹ וְאֶת בְּנוֹ**, דְּהַיְינוּ שֶׁאִסּוּר לִשְׁחֹט אֶת הָעֵבֶר בְּיוֹם שֶׁנִּשְׁחֲטָה אִמּוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, אַף בֶּן תִּשְׁעָה חַי **שְׁחִיטַת אִמּוֹ מְטַהַרְתּוֹ** וּמַתִּירָתוֹ, שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב בְּהֵמָה גְּמוּרָה אֶלָּא אַחַר לֵידָה. אֲבָל אִם לְאַחַר שֶׁיָּצָא הָלַךְ עַל גַּבֵּי קַרְקַע, טָעוּן שְׁחִיטָה מִדְּרַבָּנָן שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַחֲלִיפוֹ בִּבְהֵמָה אַחֶרֶת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁזּוּרִי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** אִם עַתָּה הוּא **בֶּן שְׁמוֹנָה שָׁנִים וְחוֹרֵשׁ בַּשָּׂדֶה, שְׁחִיטַת אִמּוֹ מְטַהַרְתּוֹ** וּמַתִּירָתוֹ, וְלֹא גָּזְרוּ בּוֹ כְּלָל. וְכָל מַחֲלֹקֶתְם בְּאֹפֶן שֶׁנִּשְׁחֲטָה אִמּוֹ, אֲבָל אִם קָרְעָה לָאֵם **וּמָצָא בָּהּ בֶּן תִּשְׁעָה חַי**, לְדַעַת כֻּלָּם **טָעוּן שְׁחִיטָה לְפִי שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטָה אִמּוֹ**: **מִשְׁנָה ו טְרֵפוֹת בְּרֶגֶל**: הִקְדָּמָה: שָׁלֹשׁ עֶצְמוֹת יֶשְׁנָן בְּרֶגֶל הַבְּהֵמָה. הָעֶלְיוֹנָה הִיא עֶצֶם הַיָּרֵךְ הַקְּרוּיָה 'קוּלִית', וּמְחֻבֶּרֶת בְּרֹאשָׁהּ לְעֶצֶם הָאַלְיָה, וּבְסוֹפָהּ לְעֶצֶם הַשּׁוֹק. הָאֶמְצָעִית הִיא עֶצֶם הַשּׁוֹק הַמִּתְחַבֶּרֶת בְּסוֹפָהּ לְעֶצֶם הָרֶגֶל שֶׁהִיא הָעֶצֶם הַשְּׁלִישִׁית הַמְחֻבֶּרֶת לַפָּרְסוֹת. בְּחֶלְקָהּ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הָעֶצֶם הָאֶמְצָעִית נִמְצָא צֹמֶת הַגִּידִים, שֶׁהֵם גִּידִים עֲבִים שֶׁמִּתְפַּצְּלִים בְּמַעֲלֵה הָרֶגֶל לְגִידִים דַּקִּים רַבִּים. הַחִבּוּר שֶׁבֵּין הָעֶצְמוֹת נִקְרָא 'אַרְכֻּבָּה': **בְּהֵמָה שֶׁנִּחְתְּכוּ רַגְלֶיהָ מִן הָאַרְכֻּבָּה** - הַתַּחְתּוֹנָה - הַפָּרֶק שֶׁבֵּין הַשּׁוֹק לָרֶגֶל **וּלְמַטָּה** לְכִוּוּן הַפָּרְסוֹת, **כְּשֵׁרָה**. וְאִם נֶחְתְּכוּ **מִן הָאַרְכֻּבָּה** הָעֶלְיוֹנָה - הַסָּמוּךְ לַקּוּלִית **וּלְמַעְלָה**, **פְּסוּלָה** וּטְרֵפָה. וְכֵן בְּעֶצֶם הַשּׁוֹק הָאֶמְצָעִית פָּסוּל בְּאֹפֶן **שֶׁנִּטַּל צֹמֶת הַגִּידִין** - כְּלוֹמַר, אִם נֶחְתְּכָה בְּחֶלְקָהּ הַתַּחְתּוֹן, אֲבָל אִם נֶחְתְּכָה בְּחֶלְקָהּ הָעֶלְיוֹן אֵינָהּ טְרֵפָה. וְאִם **נִשְׁבַּר הָעֶצֶם** בְּמָקוֹם שֶׁאֵינָהּ נַעֲשֵׂית טְרֵפָה, אֲזַי **אִם רַב הַבָּשָׂר** וְהָעוֹר שֶׁסְּבִיב מְקוֹם הַשֶּׁבֶר **קָיְמִים**, וּמְכַסֶּה אֶת רֹב עֻבְיוֹ וְהֶקֵּף הָעֶצֶם, **שְׁחִיטָתוֹ** שֶׁל הַבְּהֵמָה **מְטַהַרְתּוֹ** לֶאֱכָל וְהוּא כְּחֵלֶק מֵהַבְּהֵמָה הַמֻּתָּר בִּשְׁחִיטָתָהּ. **וְאִם לָאו**, שֶׁאֵינָם מְכַסִּים אֶת רֹב הָעֶצֶם, הֲרֵי זֶה 'אֵבֶר הַמֻּדְלְדָּל' שֶׁנֶּאֱסַר מִדִּין 'וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה' (שמות כב ל) **וְאֵין שְׁחִיטָתוֹ מְטַהַרְתּוֹ**: **מִשְׁנָה ז דִּין שִׁלְיָא שֶׁבְּמֵעֵי הָאֵם**: **הַשּׁוֹחֵט** אֶת **הַבְּהֵמָה וּמָצָא בָּהּ שִׁלְיָא** - כֵּיס שֶׁהָעֻבָּר מֻנָּח בְּתוֹכוֹ, **נֶפֶשׁ הַיָּפָה** - אָדָם שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ קָצָה בּוֹ מַחֲמַת מְאוּס **תֹּאכְלָנָּה**, שֶׁאֵינָהּ אֵבֶר מִן הַחַי אֶלָּא מֻתֶּרֶת בַּשְּׁחִיטָה כְּאֶחָד מֵאֵבְרֵי הַבְּהֵמָה. וּמֵאַחַר וְאֵינָהּ מַאֲכָל לְרֹב בְּנֵי הָאָדָם, **אֵינָהּ מְטַמְּאָה לֹא טֻמְאַת אֳכָלִין** שֶׁאֵין עָלֶיהָ שֵׁם אֹכֶל, **וְלֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת** [בְּאֹפֶן שֶׁהַבְּהֵמָה מֻתָּה וְלֹא נִשְׁחֲטָה] שֶׁאֵין עָלֶיהָ שֵׁם בָּשָׂר. וְאִם **חֹשֶׁב עָלֶיהָ** לַאֲכִילָה, הֲרֵי הִיא חֲשׁוּבָה אֹכֶל **וּמְטַמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִין, אֲבָל לֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת**, שֶׁאֵין מַחֲשַׁבְתּוֹ מוֹעִילָה לְתֵת לָהּ שֵׁם בָּשָׂר. **שִׁלְיָא שֶׁיָּצְתָה מִקְצָתָהּ** מֵרֶחֶם הָאֵם בְּעוֹדָהּ בַּחַיִּים, **אֲסוּרָה** כַּלָּה **בַּאֲכִילָה** אַחַר שְׁחִיטַת הָאֵם, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמִּמְקְצָת הַשִּׁלְיָא שֶׁיָּצְאָה יָצָא רֹאשׁ הַוָּלָד וַהֲרֵי הוּא כְּנוֹלָד, וְאֵין צַד שֶׁאֵין כָּאן כְּלָל וָלָד, לְפִי שֶׁהַשִּׁלְיָא הִיא **סִימָן לְוָלָד בִּבְהֵמָה**, שֶׁאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד. בְּהֵמָה **הַמְבֻכֶּרֶת** - יוֹלֶדֶת בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה **שֶׁהַפִּילָה שִׁלְיָא, יַשְׁלִיכֶנָּה לַכְּלָבִים** וְאֵין כָּאן חֲשַׁשׁ קְדֻשָּׁה, שֶׁאַף שֶׁאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד, הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר, כִּי שָׁמָּא הוּא נְקֵבָה, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא זָכָר שָׁמָּא אֵין לוֹ צוּרַת וָלָד הַמְחַיֶּבֶת בִּבְכוֹרָה. **וּבְמֻקְדָּשִׁין** - וּבְבֶהֱמַת הֶקְדֵּשׁ כְּגוֹן שְׁלָמִים שֶׁהִפִּילָה שִׁלְיָא, הַוָּלָד קָדוֹשׁ בֵּין אִם הוּא זָכָר וּבֵין אִם הוּא נְקֵבָה, וְתִקָּבֵר הַשִּׁלְיָא. וְאֵין **קוֹבְרִין אוֹתָהּ בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים** וְאֵין **תּוֹלִין אוֹתָהּ בְּאִילָן, מִפְּנֵי** שֶׁכֵּן **דַּרְכֵי הָאֱמֹרִי** לַעֲשׂוֹת כְּנִחוּשׁ כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּפִּיל עוֹד, וְנֶאֱמַר (שמות כג כד) 'וְלֹא תַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיהֶם':

פֶּרֶק ה פְּרָטֵי אִסּוּר 'וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד' (ויקרא כב כח):

מִשְׁנָה א הָאֲפָנִים שֶׁבָּהֶם נוֹהֵג אִסּוּר זֶה: אִסּוּר 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' נוֹהֵג **בֵּין בָּאָרֶץ** - בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וּבֵין בְּחוּצָה לָאָרֶץ**, שֶׁהוּא חוֹבַת הָאָדָם [חוֹבַת גַּבְרָא] וְאֵינוֹ תָּלוּי בָּאָרֶץ. **בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, **וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת** - וּבֵין בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אַף שֶׁהַפָּסוּק נֶאֱמַר בְּפָרָשָׁה הָעוֹסֶקֶת בְּקָדָשִׁים. וְנוֹהֵג **בְּחֻלִּין וּבְמֻקְדָּשִׁין** - וּבְקָדָשִׁים, בֵּין כְּשִׁשְׁנֵיהֶם חֻלִּין אוֹ שְׁנֵיהֶם קְדָשִׁים אוֹ אֶחָד מֵהֶם חֻלִּין וְאֶחָד קָדָשִׁים, שֶׁאִסּוּר זֶה נִכְתַּב אַחַר הַפָּסוּק הָעוֹסֵק בְּקָדָשִׁים 'שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְגוֹ' יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה' (שם פסוק כז). **אֵפֶן הָאִסּוּר בִּבְהֵמַת חֻלִּין וְקָדָשִׁים**: **כֵּיצַד** שַׁיָּךְ אִסּוּר זֶה בִּבְהֵמוֹת חֻלִּין וְקָדָשִׁים. **הַשּׁוֹחֵט אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ** [אֶת הָאֵם עִם בְּנָהּ אוֹ בְּתָהּ, אֲבָל הָאָב עִם הַבֵּן אוֹ הַבַּת מֻתָּר, שֶׁ'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' מַשְׁמַע שֶׁבְּנוֹ כָּרוּךְ אַחֲרָיו, וְאֵין בְּהֵמָה כְּרוּכָה אַחַר הָאָב] כְּשֶׁהֵם חֻלִּין, **בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים** - מֻתָּרִים בַּאֲכִילָה [דִּין זֶה פָּשׁוּט וְנִשְׁנֶה אֲגַב הַדִּין בַּהֲמְשֵׁךְ שֶׁשְּׁנֵיהֶם פְּסוּלִים'], וְהַשּׁוֹחֵט אֶת **הַשֵּׁנִי** [אֲפִלּוּ אִם לֹא שָׁחַט אֶת הָרִאשׁוֹן] **סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** - לוֹקֶה מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' [וְאֵין חִלּוּק אִם שָׁחַט בַּסּוֹף אֶת הַבֵּן אוֹ אֶת הָאֵם]. וְאִם נִשְׁחֲטוּ **קָדָשִׁים בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן חַיָּב כָּרֵת** עַל שְׁחוּטֵי חוּץ [אֲבָל הַשֵּׁנִי פְּטוּר מִכָּרֵת, שֶׁהֲרֵי אַחַר שֶׁנִּשְׁחַט הָרִאשׁוֹן נֶאֱסַר הַשֵּׁנִי בִּשְׁחִיטָה מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' וְאֵינוֹ רָאוּי לְהִקָּרֵב בִּפְנִים בְּאוֹתוֹ יוֹם, וְאֵין חִיּוּב כָּרֵת אֶלָּא כְּשֶׁשּׁוֹחֵט בְּחוּץ דָּבָר הָרָאוּי לְהִקָּרֵב בִּפְנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז ד) 'וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ']. **וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין** מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּחוּץ, **וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל: ב חֻלִּין וְקָדָשִׁים בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל. קָדָשִׁים וְחֻלִּין בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן חַיָּב כָּרֵת וּפָסוּל, וְהַשֵּׁנִי כָּשֵׁר, וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים.** שְׁחִיטַת חוּץ [אֲבָל הַשֵּׁנִי פָּטוּר מִכָּרֵת, שֶׁהֲרֵי אַחַר שֶׁנִּשְׁחַט הָרִאשׁוֹן נֶאֱסַר הַשֵּׁנִי בִּשְׁחִיטָה מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' וְאֵינוֹ רָאוּי לְהִקָּרֵב בִּפְנִים בְּאוֹתוֹ יוֹם, וְאֵין חִיּוּב כָּרֵת אֶלָּא כְּשֶׁשּׁוֹחֵט בְּחוּץ דָּבָר הָרָאוּי לְהִקָּרֵב בִּפְנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז ד) 'וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ']. **וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין** מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּחוּץ, **וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים**, הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, וְהַשֵּׁנִי מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ'. וְאִם נִשְׁחֲטוּ **חֻלִּין בִּפְנִים** - בָּעֲזָרָה, **שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים**, מִדִּין חֻלִּין בָּעֲזָרָה. **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ'. אֲבָל הַשּׁוֹחֵט הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ לוֹקֶה עַל אִסּוּר חֻלִּין בָּעֲזָרָה, שֶׁכֵּן הוּא לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה [הַנִּלְמָד מֵהַפָּסוּק (דברים יב כא) 'כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם וְזָבַחְתָּ' בְּרִחוּק מָקוֹם אַתָּה זוֹבֵחַ וְלֹא בְּקֵרוּב מָקוֹם] שֶׁאֵין לוֹקִים עָלָיו. וְאִם נִשְׁחֲטוּ **קָדָשִׁים בִּפְנִים, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר, וּפָטוּר** עַל שְׁחִיטָתוֹ, שֶׁנִּשְׁחַט כַּהֲלָכָה. **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ', **וּפָסוּל**, מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁחַט כְּשֶׁהוּא מְחֻסַּר זְמַן, שֶׁהֲרֵי אָסוּר בִּשְׁחִיטָה בְּאוֹתוֹ יוֹם מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ': **מִשְׁנָה ב** וְאִם הָרִאשׁוֹן **חֻלִּין** וְהַשֵּׁנִי **קָדָשִׁים** וְנִשְׁחֲטוּ **בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר, וּפָטוּר** עַל שְׁחִיטָתוֹ, שֶׁנִּשְׁחַט כַּהֲלָכָה. **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ', אֲבָל לֹא מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ רָאוּי לְהִקָּרֵב בִּפְנִים, **וּפָסוּל** מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁחַט בַּחוּץ. הָיָה הָרִאשׁוֹן **קָדָשִׁים** וְהַשֵּׁנִי **חֻלִּין** וְנִשְׁחֲטוּ **בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן חַיָּב כָּרֵת וּפָסוּל** מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ. **וְהַשֵּׁנִי כָּשֵׁר** שֶׁהוּא חֻלִּין, **וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים**, הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, וְהַשֵּׁנִי מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ'.

משניות

מַסֶּכֶת חֻלִּין פֶּרֶק ה

וְאִם נִשְׁחֲטוּ **חֻלִּין וְקָדָשִׁים בִּפְנִים, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים,** הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם חֻלִּין בָּעֲזָרָה, וְהַשֵּׁנִי מִשּׁוּם מְחֻסַּר זְמַן. **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים,** מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ'. וְאִם נִשְׁחֲטוּ **קָדָשִׁים וְחֻלִּין בִּפְנִים, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפְטוּר,** שֶׁנִּשְׁחַט קָדָשִׁים בִּפְנִים כָּרָאוּי. **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ', **וּפָסוּל,** מִשּׁוּם חֻלִּין בָּעֲזָרָה.

וְאִם נִשְׁחֲטוּ כְּשֵׁהֵם **חֻלִּין, הָרִאשׁוֹן בַּחוּץ וְהַשֵּׁנִי בִּפְנִים, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר,** שֶׁנִּשְׁחַט כַּהֲלָכָה. **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ', **וּפָסוּל** מִשּׁוּם חֻלִּין בָּעֲזָרָה. וְאִם הָיוּ **קָדָשִׁים** וְנִשְׁחַט אֶת הָרִאשׁוֹן **בַּחוּץ** וְאֶת הַשֵּׁנִי **בִּפְנִים, הָרִאשׁוֹן חַיָּב כָּרֵת,** מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, **וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין,** הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, וְהַשֵּׁנִי מִשּׁוּם מְחֻסַּר זְמַן. **וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים,** הָרִאשׁוֹן מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, וְהַשֵּׁנִי מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ'. וְאִם שְׁחָטָם **חֻלִּין בִּפְנִים** וּבַחוּץ, הָרִאשׁוֹן **פָּסוּל,** מִשּׁוּם חֻלִּין בָּעֲזָרָה, **וּפָטוּר** שֶׁאֵין לוֹקִים עַל לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה. **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים,** מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ', **וְכָשֵׁר,** שֶׁנִּשְׁחַט בַּחוּץ. וְאִם שְׁחָטָם **קָדָשִׁים בִּפְנִים וּבַחוּץ, הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר,** שֶׁשְּׁחָטָם בִּפְנִים כְּהִלְכָתָם. **וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים,** מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ', **וּפָסוּל** מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ. אַךְ אֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִקָּרֵב בִּפְנִים לְפִי שֶׁהוּא מְחֻסַּר זְמַן: **משנה ג שְׁחִיטָה שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם שְׁחִיטָה: הַשּׁוֹחֵט** אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ בְּיוֹם אֶחָד, **וְנִמְצָא** אֶחָד מֵהֶם **טְרֵפָה** וְלֹא הֵתַּר בִּשְׁחִיטָתוֹ. וְכֵן **הַשּׁוֹחֵט** אֶחָד מֵהֶם לְשֵׁם **עֲבוֹדָה זָרָה** וְנֶאֱמְרָה הַבְּהֵמָה בַּהֲנָאָה בִּשְׁחִיטָתוֹ, **וְהַשּׁוֹחֵט פָּרַת חַטָּאת** - פָּרָה אֲדֻמָּה, שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לַאֲכִילָה אֶלָּא נִשְׂרֶפֶת כֻּלָּהּ. וְהַשּׁוֹחֵט **שׁוֹר הַנִּסְקָל** - כְּגוֹן שֶׁהָרג אָדָם וְנִגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּין לְהִסָּקֵל, וְאִסּוּר בַּהֲנָאָה אֲפִלּוּ אִם לִבְסוֹף נִשְׁחַט. וְהַשּׁוֹחֵט **עֶגְלָה עֲרוּפָה** שֶׁכְּבָר הוֹרִידוּהָ לְנַחַל אֵיתָן לַעֲרִיפָה וְנֶאֱסְרָה בַּהֲנָאָה, **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר** בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַאֲכִילָה אֵינָהּ שְׁחִיטָה, וְאֵינָהּ בִּכְלַל אִסּוּר הַתּוֹרָה לִשְׁחֹט אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ בְּיוֹם אֶחָד. **וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין,** שֶׁלְּדַעְתָּם אַף שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה [וּמַסְקְנַת הַגְּמָרָא שֶׁפָּרָה אֲדֻמָּה וְשׁוֹר הַנִּסְקָל שְׁחִיטָתָם שְׁחִיטָה רְאוּיָה וְאַף **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב** בָּהֶם. וְשׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה כְּשֶׁהָרִאשׁוֹן שָׁחַט לַעֲבוֹדָה זָרָה, אוֹ שֶׁהַשֵּׁנִי שָׁחַט לַעֲבוֹדָה זָרָה אַךְ הִתְרוּ בּוֹ רַק מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' וְלֹא מִשּׁוּם 'עֲבוֹדָה זָרָה', כִּי אִם הַשֵּׁנִי שָׁחַט וְהִתְרוּ בּוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, דְּאֵינוֹ מִיתָּה וְקַל לֵיהּ בִּדְרָבָּה מִינַּיהּ' וְאֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' אַף לְדַעַת חֲכָמִים]. אָמְנָם אַף לְדַעַת חֲכָמִים **הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ** שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, וְכֵן אִם נִבְּלָהּ מִדַּעַת כְּגוֹן **הַנּוֹחֵר** - הַקּוֹרֵעַ בְּהֵמָה מִנַּחִירֶיהָ עַד צַוָּארָהּ. **וְהַמְעַקֵּר** אֶת הַסְּיָמָנִים, **פָּטוּר מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ,** שֶׁאֵין זֶה מַעֲשֵׂה שְׁחִיטָה כְּלָל, וּמַחֲלֹקְתָּם הִיא בְּאֹפֶן שֶׁהַשְּׁחִיטָה נַעֲשְׂתָה כָּרָאוּי וְהַפָּסוּל נִגְרַם מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר. **קְדִימַת הַשְּׁחִיטָה בִּשְׁנַיִם שֶׁקָּנוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: שְׁנַיִם** שֶׁלָּקְחוּ - שֶׁקָּנוּ בְּיוֹם אֶחָד מִמּוֹכֵר אֶחָד **פָּרָה וּבְנָהּ, אֵיזֶה** מֵהֶם **שֶׁלָּקַח רִאשׁוֹן,** הוּא **יִשְׁחַט רִאשׁוֹן,** וְהַשֵּׁנִי אָסוּר לִשְׁחֹט עַד מָחָר. **וְאִם קָדַם הַשֵּׁנִי** וְשָׁחַט, **זָכָה** - הָרְוִיחַ שֶׁיָּכוֹל לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרָהּ הַיּוֹם בְּלִי לַעֲבֹר עַל אִסּוּר 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ', וְעַל הָרִאשׁוֹן לְהַמְתִּין מִלִּשְׁחֹט עַד לְמָחָר. **אֲפָנִים שֶׁעוֹבֵר בַּמַּעֲשֶׂה אֶחָד: שָׁחַט** הַפָּרָה, **וְאַחַר כָּךְ** אֶת **שְׁנֵי בָּנֶיהָ.** הֵרֵי זֶה **סוֹפֵג** [-לוֹקֶה] **שְׁמוֹנִים** מַלְקוֹת, שֶׁבִּשְׁחִיטַת כָּל בֵּן עָבַר עַל 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ'. אֲבָל **שָׁחַט** תְּחִלָּה אֶת **שְׁנֵי בָּנֶיהָ, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטָהּ** לַפָּרָה, **סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים,** שֶׁיֵּשׁ כָּאן רַק שְׁחִיטַת אִסּוּר אַחַת, אַף שֶׁאָסוּר בִּשְׁחִיטָתָהּ מִצַּד שְׁנֵי בָּנֶיהָ. וְכֵן אִם **שְׁחָטָהּ** לָאֵם, **וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת בַּת בִּתָּהּ, וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת בַּת בִּתָּהּ:** נִמְצָא שֶׁבִּשְׁתֵּי הַשְּׁחִיטוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת עָבַר עַל הָאִסּוּר **וְסוֹפֵג שְׁמוֹנִים.** אֲבָל

המבוארות

אִם בַּתְּחִלָּה **שְׁחָטָהּ** לָאֵם, **וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט אֶת בַּת בִּתָּהּ, וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט** אֶת **בִּתָּהּ** שֶׁל הָאֵם שֶׁהִיא אִמָּהּ שֶׁל הַ'בַּת בִּתָּהּ', **סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים,** שֶׁיֵּשׁ כָּאן שְׁחִיטַת אִסּוּר אַחַת שָׁם וְשָׁם אִסּוּר אֶחָד, אַף שֶׁאָסוּר בִּשְׁחִיטָתָהּ הֵן מֵחֲמַת שְׁחִיטַת אִמָּהּ וְהֵן מֵחֲמַת שְׁחִיטַת בִּתָּהּ. **סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם** [-בְּשֵׁם] **רַבִּי מֵאִיר,** בְּאֹפֶן זֶה וְכֵן בְּרֵישָׁא כְּשֶׁשְּׁחָטָהּ אַחַר שֶׁשָּׁחַט אֶת שְׁנֵי בָּנֶיהָ, **סוֹפֵג שְׁמוֹנִים,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ כְּשֶׁעוֹבֵר פַּעֲמַיִם עַל לָאו אֶחָד בְּמַעֲשֶׂה אֶחָד וְהַתְרָאָה אַחַת, לוֹקֶה פַּעֲמַיִם: **אַזְהָרַת מוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ עַל אִסּוּר 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ':** בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים - זְמַנִּים בַּשָּׁנָה, **הַמּוֹכֵר** בְּהֵמָה **לַחֲבֵרוֹ** אִם כְּבָר מָכַר אֶת אִמָּהּ אוֹ בִּתָּהּ **צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ** לַלּוֹקֵחַ 'אִמָּהּ **מָכַרְתִּי לִשְׁחֹט',** אוֹ 'בִּתָּהּ **מָכַרְתִּי לִשְׁחֹט',** כִּי הַדֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה בְּיָמִים אֵלּוּ, וּמִן הַסְּתָם לוֹקֵחַ זֶה רוֹצֶה לִשְׁחֹט אֶת הַבְּהֵמָה בְּאוֹתוֹ יוֹם, וְעָלָיו לְהַזְהִירוֹ שֶׁיִּתְכַּן וְאִמָּהּ אוֹ בִּתָּהּ נִשְׁחֲטוּ כְּבָר בְּיוֹם זֶה, וְאִם לֹא הוֹדִיעוֹ הֲרֵי זֶה מִקַּח טָעוּת. **וְאֵלּוּ הֵן** אַרְבַּעַת הַזְּמַנִּים: **עֶרֶב יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג** [-סֻכּוֹת] שֶׁהוּא רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְחָבִיב עֲלֵיהֶם, **וְעֶרֶב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְעֶרֶב עֲצֶרֶת** [-שָׁבוּעוֹת], **וְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה** [אֲבָל בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל סֻכּוֹת לֹא הִרְבּוּ בִּשְׁחִיטָה לְפִי שֶׁהָיוּ טְרוּדִים בְּמִצְוַת לוּלָב וְסֻכָּה, וּבְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח לֹא הִרְבּוּ בִּשְׁחִיטָה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ], **וּכְדִבְרֵי** - וּלְפִי דַּעַת **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אַף עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בַּגָּלִיל,** שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְהַרְבּוֹת שָׁם בִּשְׁחִיטָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לֶאֱכֹל בְּיוֹם זֶה, אֲבָל בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת הָיוּ אוֹכְלִים עוֹפוֹת וְדָגִים. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** בְּפֵרוּשׁ דַּעַת תַּנָּא קַמָּא, **אֵימָתַי צָרִיךְ** לְהוֹדִיעַ לַלּוֹקֵחַ, **בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ רֶוַח** - הֶפְסֵק בֵּין הַמְּכִירוֹת, שֶׁמָּכַר אֶת שְׁנֵיהֶם בְּיוֹם אֶחָד, **אֲבָל יֶשׁ לוֹ רֶוַח** בֵּין הַמְּכִירוֹת, שֶׁמָּכַר אֶת הָאֵם אוֹ הַבַּת אֶתְמוֹל, **אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ** לַלּוֹקֵחַ הַבָּא לִקְנוֹת הַיּוֹם, כִּי תּוֹלִים שֶׁהַקּוֹנֶה הָרִאשׁוֹן כְּבָר שְׁחָטָהּ אֶתְמוֹל. **וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּאֹפֶן שֶׁמּוֹכֵר אֶת הָאֵם לְחָתָן וְאֶת הַבַּת לַכַּלָּה** לְצֹרֶךְ סְעוּדַת הַנִּשּׂוּאִין [וְהַדֶּרֶךְ הִיא שֶׁעִקַּר הַסְּעוּדָה נַעֲשֵׂית בְּבֵית הֶחָתָן, וְלָכֵן נָקַט הַתַּנָּא שֶׁאֶת הָאֵם הַגְּדוֹלָה מָכַר לְחָתָן], **שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹדִיעַ** לַשֵּׁנִי אַף כְּשֶׁלֹּא מָכַר אוֹתָם בְּאוֹתוֹ יוֹם, שֶׁהֲרֵי **בְּיָדוּעַ שֶׁשְּׁנֵיהֶם שׁוֹחֲטִין בְּיוֹם אֶחָד** לְצֹרֶךְ אוֹתָהּ הַסְּעוּדָה: **משנה ד דִּין נוֹסָף בִּזְמַנִּים אֵלּוּ: בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ** תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁחִיטִין **אֶת הַטַּבָּח** - מְחַיְּבִים אֶת הַטַּבָּח לִשְׁחֹט **בְּעַל כָּרְחוֹ,** אִם מָכַר חֵלֶק מֵהַבְּהֵמָה וְקִבֵּל כְּבָר מָעוֹת, **וַאֲפִלּוּ שֶׁהַשּׁוֹר** כֻּלּוֹ **שָׁוֶה אֶלֶף דִּינָרִים וְאֵין לוֹ לִלּוֹקֵחַ בּוֹ אֶלָּא** בְּשָׂר בְּשׁוֹי **דִּינָר, כּוֹפִין אוֹתוֹ לִשְׁחֹט** בִּשְׁבִיל בְּשַׂר הַלּוֹקֵחַ, כֵּיוָן שֶׁמִּן הַתּוֹרָה מְטַלְטְלִים נִקְנִים בִּכְסָף וְרַק מִדְּרַבָּנָן תִּקְּנוּ שֶׁמָּעוֹת לֹא קוֹנוֹת אֶלָּא מְשִׁיכָה (ראה ב"מ פ"ד מ"א), וּבִזְמַנִּים אֵלּוּ הֶעֱמִידוּ אֶת הַדִּין עַל דִּין תּוֹרָה וּבִנְתִינַת הַמָּעוֹת זָכָה הַלּוֹקֵחַ בַּבְּשָׂר, וְלָכֵן חַיָּב הַטַּבָּח לִשְׁחֹט אֶת הַשּׁוֹר. וְכֵיוָן שֶׁהַבָּשָׂר שֶׁל הַלּוֹקֵחַ, **לְפִיכָךְ אִם מֵת** הַשּׁוֹר קֹדֶם הַשְּׁחִיטָה, **מֵת לַלּוֹקֵחַ** וְהִפְסִיד אֶת הַדִּינָר. **אֲבָל בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה** הַדִּין **אֵינוֹ כֵּן,** וְלֹא מְחַיְּבִים אֶת הַמּוֹכֵר לִשְׁחֹט אֶת הַבְּהֵמָה, כֵּיוָן שֶׁכָּסָף בְּלֹא מְשִׁיכָה אֵינוֹ קוֹנֶה וְהַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ שֶׁל הַמּוֹכֵר, **וּלְפִיכָךְ אִם מֵת** הַשּׁוֹר קֹדֶם הַשְּׁחִיטָה, **מֵת לְמוֹכֵר,** וּמַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַלּוֹקֵחַ: **מִשְׁנָה ה 'יוֹם' לְעִנְיַן אִסּוּר 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ':** 'יוֹם אֶחָד' הָאָמוּר בְּאִסּוּר **אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב כח) 'וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד', **הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה,** וְאִם שָׁחַט אֶת הָאֵם בַּלַּיְלָה אִסּוּר לִשְׁחֹט אֶת בְּנָהּ עַד סוֹף הַיּוֹם שֶׁלְּמָחֳרָת. וְאַף שֶׁנִּסְתָּמָה דִּין 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ' לְדִין קָדָשִׁים [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א)] וּבְקָדָשִׁים הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם [שָׁנֶּאֱמַר (שם ז טו) 'בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר', וּמִבֹּאָר שֶׁגַּם הַלַּיְלָה קְרוּי 'יוֹם קָרְבָּנוֹ' עַד הַבֹּקֶר], מִכָּל מָקוֹם **אֶת זוֹ דָּרַשׁ שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא,**

משניות

נֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית 'וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד' (בראשית א ה), וְנֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ 'יוֹם אֶחָד', כְּדֵי לִלְמֹד זָה מִזֶּה, מַה יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה, שֶׁ'וַיְהִי עֶרֶב' קוֹדֵם לְ'וַיְהִי בֹקֶר', אַף יוֹם אֶחָד הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה:

פֶּרֶק ו דִּינֵי כִּסּוּי הַדָּם: **מִשְׁנָה א הַיָּכָן וּבַמֶּה נוֹהֶגֶת מִצְוַת כִּסּוּי הַדָּם: כִּסּוּי הַדָּם** נוֹהֵג דִּינוֹ, **בָּאָרֶץ** - בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל **וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם **וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין** - בִּשְׁחִיטַת חַיָּה אוֹ עוֹף שֶׁל חֻלִּין **אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁים**, שֶׁאֵין צָרִיךְ לְכַסּוֹת דַּם חַטָּאת אוֹ עוֹלַת הָעוֹף, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יז יג) 'וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צַיִד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר', וְכִשֵּׁם שֶׁחַיָּה אֵינָהּ בַּקָּדָשִׁים [שֶׁהֲרֵי אֵין קְרִבָּן הַבָּא מִן הַחַיָּה] אַף כִּסּוּי הַדָּם בְּעוֹף אֵינוֹ אֶלָּא בְּחֻלִּין. **וְנוֹהֵג בְּחַיָּה וּבְעוֹף** וְלֹא בַּבְּהֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר עַל דַּם הַבְּכוֹר (דברים יב טז) 'עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁדָּם בְּהֵמָה כַּמַּיִם שֶׁאֵינָם טְעוּנִים כִּסּוּי, **וְנוֹהֵג בִּזְמַן** לָאָדָם, כְּגוֹן עוֹף הַגָּדֵל בַּבַּיִת, **וּבְשֶׁאֵינוֹ מִזְמָן** אֶלָּא צָרִיךְ לְצוּדוֹ בַּשָּׂדֶה. **וְנוֹהֵג בְּכוֹי** - מִן בַּעַל חַי, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק** הַאִם הוּא מִן חַיָּה אוֹ מִן בְּהֵמָה וּמִסָּפֵק צָרִיךְ לְכַסּוֹת אֶת דָּמוֹ. **וְאֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ** - אֶת הַכּוֹי **בְּיוֹם טוֹב**, שֶׁמָּא אֵינוֹ צָרִיךְ כִּסּוּי וְאָסוּר לְחַלֵּל יוֹם טוֹב כְּדֵי לְכַסּוֹתוֹ. **וְאִם שְׁחָטוֹ** בְּיוֹם טוֹב, **אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ** אֲפִלּוּ בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָפָר מוּכָן וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְחַלֵּל יוֹם טוֹב בִּכְרִיָּתוֹ, שֶׁמָּא הָרוֹאֶה יִסְבֹּר שֶׁחִלֵּל יוֹם טוֹב כְּדֵי לְכַסּוֹתוֹ, וְיִלְמַד מִכָּךְ שֶׁהַכִּסּוּי הוּא מִן חַיָּה הַצָּרִיךְ כִּסּוּי הַדָּם, וְיָבוֹא לְהַתִּיר אֶת חֶלְבּוֹ בַּאֲכִילָה כְּחֶלֶב חַיָּה: **מִשְׁנָה ב כִּסּוּי הַדָּם בִּשְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ מַתִּירָה בַּאֲכִילָה: הַשּׁוֹחֵט** חַיָּה אוֹ עוֹף **וְנִמְצָא טְרֵפָה, וְהַשּׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְהַשּׁוֹחֵט חֻלִּין בְּפִנִּים, וְקָדָשִׁים בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, אוֹ **חַיָּה וְעוֹף הַנִּסְקָלִים** - שֶׁנִּגְמַר דִּינָם לִסָּקֵל, עַל שֶׁהָרְגוּ אָדָם אוֹ שֶׁנִּרְבְּעוּ, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֲסוּרִים עַל אַף הַשְּׁחִיטָה, **רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב** בְּכִסּוּי הַדָּם, שֶׁלְּדַעְתּוֹ שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה. **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין**, שֶׁלְּדַעְתָּם שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה אֵינָהּ שְׁחִיטָה. **הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ** - וְנַעֲשֵׂית נְבֵלָה בִּשְׁחִיטָתוֹ בְּלִי כַּוָּנָה, אוֹ שֶׁהִתְכַּוֵּן לְכָךְ, כְּגוֹן **הַנּוֹחֵר** - קוֹרֵעַ אֶת הַחַיָּה מִנְּחִירֶיהָ עַד לִבָּהּ, אוֹ חוֹנֵק אֶת הָעוֹף, **וְהַמְעַקֵּר** אֶת הַסִּימָנִים מִמְּקוֹם חִבּוּרָם בְּלֹא שְׁחִיטָה, **פְּטוּר מִלְּכַסּוֹת** אַף לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר, כֵּיוָן שֶׁבָּאֳפָנִים אֵלּוּ כְּלָל לֹא שָׁחַט: **מִשְׁנָה ג שְׁחִיטַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן: חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן** שֶׁשָּׁחֲטוּ, **וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן** שֶׁהֵם כְּרָאוּי, וּבְאֹפֶן זֶה שְׁחִיטָתָם כְּשֵׁרָה, וְלָכֵן **חַיָּב הָרוֹאֶה לְכַסּוֹת**, כְּדִין שָׁחַט וְלֹא כִּסָּה וְרָאָהוּ אַחֵר שֶׁחַיָּב לְכַסּוֹת (להלן מ"ד). **וְאִם** שָׁחֲטוּ **הַחֵרֵשׁ** שׁוֹטֶה וְקָטָן **בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן**, וְלֹא רָאוּ אֲחֵרִים, שְׁחִיטָתָם נְבֵלָה וְהָרוֹאֶה **פְּטוּר מִלְּכַסּוֹת. וְכֵן לְעִנְיַן 'אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ'**, חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן **שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן**, שְׁחִיטָתָם שְׁחִיטָה גְּמוּרָה **וְאָסוּר לִשְׁחֹט אַחֲרֵיהֶם** אֶת הַוָּלָד אוֹ הָאֵם שֶׁל זֶה שֶׁנִּשְׁחַט. אֲבָל אִם שָׁחֲטוּ הַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן **בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן, רַבִּי מֵאִיר מַתִּיר לִשְׁחֹט אַחֲרֵיהֶן**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ שְׁחִיטָתָם דַּאי נְבֵלָה, **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים** לִשְׁחֹט אֶת הַוָּלָד אוֹ הָאֵם, שֶׁכָּךְ לְדַעְתָּם שְׁחִיטָתָם הֵיא רַק סְפֵק נְבֵלָה, וְאָסוּר מִסָּפֵק לִשְׁחֹט אֶת הַבֵּן אוֹ אִמּוֹ. וְכֵן

מַסֶּכֶת חֻלִּין פֶּרֶק ו

נֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יוֹם אֶחָד (בראשית א ה), וְנֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ 'יוֹם אֶחָד' (ויקרא כב כח), מַה 'יוֹם אֶחָד' הָאָמוּר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה, אַף 'יוֹם אֶחָד' הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה:

פרק ו א כִּסּוּי הַדָּם נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁים. וְנוֹהֵג בְּחַיָּה וּבְעוֹף, בִּזְמַנּוֹ וּבְשֶׁאֵינוֹ מְזֻמָּן. וְנוֹהֵג בְּכוֹי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק. וְאֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב. וְאִם שְׁחָטוֹ, אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ: **ב** הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה, וְהַשּׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְהַשּׁוֹחֵט חֻלִּין בִּפְנִים, וְקָדָשִׁים בַּחוּץ, חַיָּה וְעוֹף הַנִּסְקָלִים, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ, הַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר, פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת: **ג** חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן, חַיָּב לְכַסּוֹת. בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן, פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת. וְכֵן לְעִנְיַן אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן, אָסוּר לִשְׁחֹט אַחֲרֵיהֶם. בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן, רַבִּי מֵאִיר מַתִּיר לִשְׁחֹט אַחֲרֵיהֶן, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. וּמוֹדִים שֶׁאִם שָׁחַט, שֶׁאֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים: **ד** שָׁחַט מֵאָה חַיּוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד, כִּסּוּי אֶחָד לְכֻלָּן. מֵאָה עוֹפוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד, כִּסּוּי אֶחָד לְכֻלָּן. חַיָּה וְעוֹף בְּמָקוֹם אֶחָד, כִּסּוּי אֶחָד לְכֻלָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שָׁחַט חַיָּה, יְכַסֶּנָּה - יְכַסֶּה אֶת דָּמָהּ, וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחֹט אֶת הָעוֹף וִיכַסֶּה אֶת דָּמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'חַיָּה אוֹ עוֹף' וְתֶבֶת 'אוֹ' בָּאָה לְהַצְרִיךְ כִּסּוּי לְדַם הַחַיָּה לְחוּד וּלְדַם הָעוֹף לְחוּד. וּלְדַעַת חֲכָמִים תֵּבֶת 'אוֹ' בָּאָה לְחַלֵּק, שֶׁלֹּא נֹאמַר שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בִּכְסּוּי הַדָּם אֶלָּא כְּשֶׁשָּׁחַט גַּם חַיָּה וְגַם עוֹף: **מוֹצֵא דָּם לֹא מְכַסֶּה אוֹ שֶׁתְּגֵלָּה אַחַר הַכִּסּוּי: שָׁחַט וְלֹא כִּסָּה, וְרָאָהוּ אָדָם אַחֵר לְדַם הַשְּׁחִיטָה מְגֻלֶּה, חַיָּב הָרוֹאֶה לְכַסּוֹת**, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת כִּסּוּי הַדָּם (ויקרא יז יד) 'וְאָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל', לְלַמֵּד שֶׁחִיּוּב הַכִּסּוּי מֻטָּל עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. אֲבָל אִם כִּסָּהוּ **וְנִתְגַּלָּה פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת** שׁוּב אֶת הַדָּם, וְאִם כִּסָּהוּ הָרוּחַ בָּעָפָר, וְהִתְגַּלָּה, חַיָּב לְכַסּוֹת שֵׁנִית אֶת הַדָּם: **מִשְׁנָה ה דַּם חַיָּה וְעוֹף שֶׁהִתְעָרֵב בְּדָבָר אַחֵר: דָּם** הַטָּעוּן כִּסּוּי **שֶׁנִּתְעָרֵב בְּמַיִם, אִם יֶשׁ בּוֹ מַרְאִית דָּם חַיָּב לְכַסּוֹת. וְאִם נִתְעָרֵב** הַדָּם **בְּיַיִן** אָדֹם, וְאֵין מַרְאֵהוּ נִכָּר, **רוֹאִין** [-מַחְשִׁיבִין] אֶת **אוֹתוֹ הַיַּיִן כְּאִלּוּ הוּא מַיִם**, וְאִם בְּמַיִם בְּשִׁעוּר זֶה הָיָה נִכָּר הַדָּם, חַיָּב לְכַסּוֹתוֹ. **נִתְעָרֵב** דַּם חַיָּה הַטָּעוּן כִּסּוּי **בְּדָם** שְׁחִיטַת **הַבְּהֵמָה, אוֹ בְּדָם** הַקָּזַת **הַחַיָּה**, שֶׁאֵינָם טְעוּנִים כִּסּוּי, **רוֹאִין אוֹתוֹ** - אֶת הַדָּם הַפָּטוּר מִכִּסּוּי, **כְּאִלּוּ הוּא מַיִם**, וְאִם בְּמַיִם בְּשִׁעוּר זֶה הָיָה נִכָּר הַדָּם, חַיָּב לְכַסּוֹתוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, כֵּיוָן שֶׁהִתְעָרֵב דָּם בְּדָם, **אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם**, וְחַיָּב לְכַסּוֹתוֹ. שֶׁלְּדַעְתּוֹ מִן בְּמִינוֹ אֵינוֹ בָּטֵל: **מִשְׁנָה ו דָּם שֶׁעַל הַכֹּתֶל וְהַסַּכִּין: דָּם הַנִּתָּז** עַל הַכֹּתֶל **וְשֶׁעַל הַסַּכִּין, חַיָּב לְכַסּוֹת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** בְּבֵאוּר דַּעַת תַּנָּא קַמָּא, **אִימְתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵין שָׁם דָּם** אַחֵר אֶלָּא **הוּא, אֲבָל** אִם **יֵשׁ שָׁם** מִשְּׁחִיטָה זוֹ **דָּם** אַחֵר שֶׁלֹּא **הוּא** - מִלְּבַד הַדָּם הַנִּתָּז וְשֶׁעַל הַסַּכִּין, יְכַסֶּה דָּם זֶה **וּפָטוּר מִלְּכַסּוֹת** אֶת הַדָּם שֶׁעַל הַכֹּתֶל וְהַסַּכִּין: **מִשְׁנָה ז בַּמֶּה מְכַסִּים אֶת הַדָּם: בַּמֶּה מְכַסִּין וּבַמֶּה אֵין מְכַסִּין, מְכַסִּין בְּזֶבֶל הַדַּק, וּבְחוֹל הַדַּק** שֶׁאֵינוֹ טָעוּן עוֹד כְּתִישָׁה, **בְּסִיד, וּבְחַרְסִית** - חֲרָסִים שְׁחוּקִים, **וּבִלְבֵנָה וּבִמְגוּפָה** [-כִּסּוּי חָבִית מֵחֶרֶס] **שֶׁכְּתָשָׁן**. אֲבָל **אֵין מְכַסִּין לֹא בְּזֶבֶל הַגֵּס, וְלֹא בְּחוֹל הַגֵּס, וְלֹא בִּלְבֵנָה וּמְגוּפָה שֶׁלֹּא כְּתָשָׁן. וְלֹא יִכְפֶּה עָלָיו** - עַל הַדָּם **אֶת הַכֶּלִי**, שֶׁאֵין זֶה כִּסּוּי. **כְּלָל אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דָּבָר שֶׁמִּגַּדֵּל בּוֹ צְמָחִין מְכַסִּין בּוֹ** [וַאֲפִלּוּ אִם רַק בִּתְחִלַּת בְּרִיָּתוֹ הָיָה מִגַּדֵּל צְמָחִים, וְאַחַר שֶׁנַּעֲשֵׂית בּוֹ מְלָאכָה כְּבָר אֵינוֹ מִגַּדֵּל, כְּגוֹן סִיד, חַרְסִית וּלְבֵנָה וּמְגוּפָה שֶׁכְּתָשָׁן], **וְשֶׁאֵינוֹ מִגַּדֵּל צְמָחִין אֵין מְכַסִּין בּוֹ**, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר', וּמִתִּבַת 'וְכִסָּהוּ' מְרַבִּים כָּל דָּבָר הַדּוֹמֶה לֶעָפָר. [וּכְלָל זֶה לָאוּ דַּוְקָא הוּא, שֶׁכֵּן מְכַסִּים אַף בִּנְסָרַת דַּקָּה וּבִנְעָרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן, אַף שֶׁאֵינָם מְגַדְּלִים צְמָחִים. וְכֵן מְכַסִּים בְּאֵפֶר שְׂרֵפָה הַקָּרוּי עָפָר בְּפָסוּק (במדבר יט יז) 'מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת', וּבְשֶׁחִיקַת זָהָב שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח ו) 'וְעַפְרֹת זָהָב לוֹ']:

המבוארות

פֶּרֶק ז אִסּוּר גִּיד הַנָּשֶׁה, נִקּוּר הַגִּידִים וְהַחֲלָבִים, דִּין בָּשָׂר שֶׁהִתְבַּשֵּׁל עִם הַגִּיד וְעוֹד מִדִּינֵי אִסּוּרֵי הַתַּעֲרוֹבוֹת:

מִשְׁנָה א פְּרָטֵי אִסּוּר גִּיד הַנָּשֶׁה: אִסּוּר **גִּיד הַנָּשֶׁה** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית לב לג) 'עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה', **נוֹהֵג** בֵּין **בָּאָרֶץ** וּבֵין **בְּחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם **וְשָׁלֹא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין וּבְמֻקְדָּשִׁים**, וַאֲפִלּוּ עוֹלָה הָעוֹלָה כָּלִיל עַל הַמִּזְבֵּחַ מְנַקֵּר מִמֶּנָּה אֶת הַגִּיד וּמַשְׁלִיכוֹ לַתַּפּוּחַ וְאֵינוֹ מַקְטִירוֹ. **וְנוֹהֵג** בֵּין **בִּבְהֵמָה** וּבֵין **בְּחַיָּה**, בֵּין **בִּיָּרֵךְ שֶׁל יָמִין** וּבֵין **בִּיָּרֵךְ שֶׁל שְׂמֹאל, וְאֵינוֹ נוֹהֵג בְּעוֹף, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ כַּף** - שֶׁהַבָּשָׂר שֶׁעַל עָצָם הַקּוּלִית שֶׁלּוֹ אֵינוֹ מֻנָּח בְּעִגּוּל סְבִיב הָעֶצֶם כְּמוֹ בְּאָדָם וּבְהֵמָה וְחַיָּה, אֶלָּא בְּרֹחַב הָעֶצֶם. **וְנוֹהֵג בְּשֹׁלִיל** - וָלָד בֶּן תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים הַנִּמְצָא חַי בְּמֵעֵי אִמּוֹ שֶׁנִּשְׁחֲטָה, שֶׁהוּא נֶחְשָׁב לִבְהֵמָה גְּמוּרָה, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ נוֹהֵג בְּשֹׁלִיל**, שֶׁלִּדְעָתוֹ אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִבְהֵמָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. **וְחֶלְבּוֹ** - וְהַשָּׁמְנוּנִית שֶׁל גִּיד הַנָּשֶׁה מֻתָּר, אֶלָּא שֶׁיִּשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם וְנוֹהֲגִים בּוֹ אִסּוּר. **וְאֵין הַטַּבָּחִין** [-הַשּׁוֹחֲטִים] **נֶאֱמָנִין עַל גִּיד הַנָּשֶׁה** אוֹ עַל הַחֵלֶב לוֹמַר שֶׁנִּקְּרוּם וְהוֹצִיאוּם מֵהַבְּהֵמָה, לְפִי שֶׁהוּא טֹרַח עֲבוּרָם, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, נֶאֱמָנִין עָלָיו** - עַל גִּיד הַנָּשֶׁה **וְעַל הַחֵלֶב** לוֹמַר שֶׁנִּקְּרוּם וְהוֹצִיאוּם:

מִשְׁנָה ב שְׁלִיחַ יָרֵךְ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּלִי נִקּוּר: שׁוֹלֵחַ אָדָם - מֻתָּר לְאָדָם לִשְׁלֹחַ יָרֵךְ שֶׁל בְּהֵמָה לְנָכְרִי כְּשֶׁגִּיד הַנָּשֶׁה **בְּתוֹכָהּ**, כֵּיוָן שֶׁגִּיד הַנָּשֶׁה מֻתָּר בַּהֲנָאָה. וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁיִּשְׂרָאֵל אַחֵר יִרְאֶה שֶׁיִּשְׂרָאֵל שִׁלְּחָהּ וְיִקְנֶה אוֹתָהּ מֵהַנָּכְרִי, וְיִסְבֹּר שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל הָרִאשׁוֹן נִקְּרָהּ וְיָבָא לְאֻכְל גִּיד הַנָּשֶׁה, **מִפְּנֵי** שֶׁאִלּוּ הָיָה מְנַקְּרוֹ **הָיָה מְקוֹמוֹ נִקָּר**, וְעַתָּה שֶׁרוֹאֶה הַיִּשְׂרָאֵל הַשֵּׁנִי שֶׁהִיא שְׁלֵמָה, מֵבִין שֶׁלֹּא נִטְּלָהּ הַיִּשְׂרָאֵל הָרִאשׁוֹן וְיִטְּלָנָּה בְּעַצְמוֹ. **שִׁעוּר הַנִּקּוּר: הַנִּטֹּל גִּיד הַנָּשֶׁה** מִיָּרֵךְ הַבְּהֵמָה, **צָרִיךְ שֶׁיִּטֹּל אֶת כֻּלּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, דַּי שֶׁיְּחַתֵּךְ **כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת נְטִילָה**, דְּהַיְינוּ שֶׁיְּקַלְּפֶנּוּ מִלְּמַעְלָה כְּשִׁעוּר עֲבִי אָצְבַּע:

מִשְׁנָה ג שִׁעוּר הָאִסּוּר וְדִין יָרֵךְ שְׂמֹאל: **הָאוֹכֵל מִגִּיד הַנָּשֶׁה כְּזַיִת, סוֹפֵג** [-לוֹקֶה] **אַרְבָּעִים**, שֶׁנֶּאֱמַר 'עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה' וְגוֹ', וּסְתָם אֲכִילָה בִּכְזַיִת. וְכֵן אִם **אָכְלוֹ** לְכָל הַגִּיד **וְאֵין בּוֹ כְּזַיִת** בְּכֻלּוֹ, **חַיָּב** מַלְקוּת, שֶׁעַל אֲכִילַת בְּרִיָּה [כְּגוֹן נְמָלָה שְׁלֵמָה] לוֹקִים אֲפִלּוּ כְּשֶׁשִּׁעוּרָהּ כָּלְשֶׁהוּ, וְאַף הַגִּיד נֶחְשָׁב לִבְרִיָּה. **אָכַל מִזֶּה** - מֵהַגִּיד שֶׁבַּיָּרֵךְ הַיְמָנִית **כְּזַיִת, וּמִזֶּה** - וּמֵהַגִּיד שֶׁבַּיָּרֵךְ הַשְּׂמָאלִית **כְּזַיִת, סוֹפֵג שְׁמוֹנִים**, שֶׁגִּיד הַנָּשֶׁה אִסּוּר בִּשְׁתֵּי הָרַגְלַיִם, וְעֹבֶר פַּעֲמַיִם עַל הָאִסּוּר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אֵינוֹ **סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים**, שֶׁלִּדְעָתוֹ אֵין אִסּוּר אֶלָּא בְּיָרֵךְ יָמִין, שֶׁ'הַיָּרֵךְ' מַשְׁמָעוֹ הַיָּרֵךְ הַחֲשׁוּבָה דַּוְקָא:

מִשְׁנָה ד יָרֵךְ שֶׁהִתְבַּשֵּׁל הַגִּיד עִמָּהּ: יָרֵךְ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהּ גִּיד הַנָּשֶׁה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתֶן טַעַם - אִם הָיָה בַּגִּיד שִׁעוּר נְתִינַת טַעַם בַּיָּרֵךְ, **הֲרֵי יָרֵךְ זוֹ אֲסוּרָה** בַּאֲכִילָה. **כֵּיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ**, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי לְשַׁעֲרָהּ **כְּבָשָׂר בְּלָפֶת** - בּוֹדְקִים אִם בָּשָׂר בְּשִׁעוּר גִּיד זֶה שֶׁהָיָה מִתְבַּשֵּׁל בְּלָפֶת בְּשִׁעוּר יָרֵךְ זוֹ הָיָה נוֹתֵן טַעַם בַּלָּפֶת. [וְלֹהֲלָכָה, אֵין בַּגִּידִים בְּנוֹתְנֵי טַעַם, וּבְכָל אֶפְנֵי הַבִּשּׁוּל מַשְׁלִיךְ אֶת הַגִּיד וְהַתַּבְשִׁיל מֻתָּר. אֲבָל שֵׁמֶן הַגִּיד שֶׁהֶחְמִירוּ יִשְׂרָאֵל לְאָסְרוֹ (לעיל מ"א) אוֹסֵר בְּנוֹתֵן טַעַם]:

מִשְׁנָה ה אִסּוּרֵי תַּעֲרוֹבוֹת בַּגִּיד וּבְשִׁאָר אִסּוּרִים: גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם הַגִּידִין הַמְּתָרִים בַּאֲכִילָה, **בִּזְמַן שֶׁמַּכִּירוֹ** אֵיזֶה מֵהֶם הוּא גִּיד הַנָּשֶׁה, מַשְׁלִיכוֹ, וְאֶת שְׁאָר הַתַּבְשִׁיל מְשַׁעֵר **בְּנוֹתֵן טַעַם**, וְאִם אֵין בְּגִיד הַנָּשֶׁה כְּדֵי לִתֵּן טַעַם בַּהֶתֵּר, כֻּלָּם מֻתָּרִים. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינוֹ מַכִּיר אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה, **כֻּלָּן** [-כָּל הַגִּידִים] **אֲסוּרִים**, שֶׁעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הִיא הַחֲתִיכָה הָאֲסוּרָה, וְכֵיוָן שֶׁחֲתִיכַת בָּשָׂר חֲשׁוּבָה לְהַגִּישָׁהּ בִּפְנֵי הָאוֹרְחִים, הֲרֵי הִיא 'חֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד' שֶׁאֵינָהּ בְּטֵלָה בְּרֹב. וְאֶת **הָרִטָּב** מְשַׁעֵר **בְּנוֹתֵן טַעַם**, וְאִם אֵין בַּחֲתִיכָה הָאֲסוּרָה כְּדֵי לָתֵת טַעַם בַּחֲתִיכוֹת הַמֻּתָּרוֹת וּבָרִטָּב, הָרִטָּב מֻתָּר:

מִשְׁנָה ו גִּיד הַנָּשֶׁה בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה וּטְמֵאָה: אִסּוּר גִּיד הַנָּשֶׁה **נוֹהֵג** רַק **בִּבְהֵמָה** אוֹ חַיָּה **טְהוֹרָה** הַמֻּתֶּרֶת בַּאֲכִילָה, **וְאֵינוֹ נוֹהֵג בִּטְמֵאָה**, שֶׁנֶּאֱמַר 'עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה', וּמִשְׁמַע שֶׁהַפְּסוּק עוֹסֵק בִּבְהֵמָה וְחַיָּה טְהוֹרוֹת שֶׁרַק הַגִּיד אָסוּר בַּאֲכִילָה וְלֹא שְׁאָר הַבָּשָׂר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אִסּוּר זֶה נוֹהֵג **אַף בִּטְמֵאָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** לַחֲכָמִים רְאָיָה לִדְבָרָיו, **וַהֲלֹא מִזְּמַן בְּנֵי יַעֲקֹב** כְּבָר **נֶאֱסַר גִּיד הַנָּשֶׁה, וּבְזַמָּנָם עֲדַיִן הָיְתָה בְּהֵמָה טְמֵאָה מֻתֶּרֶת לָהֶן** בַּאֲכִילָה עַד מַתַּן תּוֹרָה, וְאִם כֵּן הַפְּסוּק הָאוֹסֵר אֶת אֲכִילַת גִּיד הַנָּשֶׁה עוֹסֵק גַּם בִּבְהֵמָה טְמֵאָה. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, אִסּוּר גִּיד הַנָּשֶׁה **בְּסִינַי נֶאֱמַר** וְאֵינוֹ עוֹסֵק אֶלָּא בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, **אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בְּמְקוֹמוֹ** - אֶלָּא שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ כָּתְבוֹ אֵצֶל יַעֲקֹב כְּשֶׁנֶּאֱבַק עִם הַמַּלְאָךְ כְּדֵי לְבָאֵר אֶת טַעַם הָאִסּוּר:

פֶּרֶק ח דִּינֵי בָּשָׂר בְּחָלָב, וְדִינֵי חֵלֶב וְדָם וְהַחֲלוּקִים בֵּינֵיהֶם:

מִשְׁנָה א מִין הַבָּשָׂר הָאָסוּר בְּחֶלֶב וְדִין הַעֲלָאָתוֹ עִם גְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן: **כָּל** מִינֵי **הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל** וְלֶאֱכֹל **בְּחָלָב**, יֵשׁ מֵהֶם שֶׁאֲסוּרִים מֵהַתּוֹרָה וְיֵשׁ מִדְּרַבָּנָן כְּמִבְאָר לְהַלָּן (מ"ד), **חוּץ מִבָּשָׂר דָּגִים וַחֲגָבִים** שֶׁאַף מִדְּרַבָּנָן אֵין בּוֹ אִסּוּר כְּלָל. וְכֵן **אָסוּר** מִדְּרַבָּנָן **לְהַעֲלוֹתוֹ** - לַבָּשָׂר לְכָל סוּגָיו **עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן**, שֶׁמָּא יִנַּיַּח בְּקִדָּרָה רוֹתַחַת גְּבִינָה וּבָשָׂר בְּהֵמָה וְיִגְּעוּ זֶה בָּזֶה וְיַעֲבֹר עַל אִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא שֶׁל 'בַּשֵּׁל בָּשָׂר בְּחָלָב', **חוּץ מִבָּשָׂר דָּגִים וַחֲגָבִים** שֶׁמֻּתָּר לְהַעֲלוֹתוֹ עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן. **הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר** - הָאוֹסֵר עַל עַצְמוֹ בָּשָׂר בִּנְדֶר, אָסַר עַל עַצְמוֹ אֶת כָּל מִינֵי הַבָּשָׂר, אֲבָל **מֻתָּר בִּבְשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים**, שֶׁבִּנְדָרִים הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְאֵלּוּ אֵינָם נִקְרָאִים בָּשָׂר בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. וְאִסּוּר זֶה לְהַעֲלוֹת בָּשָׂר עִם גְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן, נֶחְלְקוּ בּוֹ תַּנָּאִים. שֶׁיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָעוֹף **עוֹלֶה עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן** וְרַק **אֵינוֹ נֶאֱכָל** יַחַד עִמּוֹ מִדְּרַבָּנָן, וְזֶה דִּבְרֵי **בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא עוֹלֶה** עִם הַגְּבִינָה **וְלֹא נֶאֱכָל** עִמָּהּ, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְהַתַּנָּא שֶׁלִּמְּדָנוּ מַחֲלֹקֶת זוֹ הוּא רַבִּי יוֹסֵי, שֶׁכֵּן **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי**, מַחֲלֹקֶת זוֹ הִיא **מִקֹּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחֻמְרֵי בֵּית הִלֵּל** - אַחַת מֵהַמַּחֲלוֹקוֹת שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְקִלִּים בָּהֶן וּבֵית הִלֵּל מַחְמִירִים [בְּשׁוֹנָה מֵרֹב מַחֲלוֹקוֹתֵיהֶם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי הֵם הַמַּחְמִירִים]. **וּבְאֵיזֶה שֻּׁלְחָן אָמְרוּ** שֶׁאָסוּר לְהַעֲלוֹת עָלָיו בָּשָׂר עִם גְּבִינָה יַחַד, **בְּשֻׁלְחָן שֶׁאוֹכֵל עָלָיו**, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁמְּמַשְׁמֵשׁ בְּיָדוֹ בַּדְּבָרִים הַמֻּנָּחִים עָלָיו יָבוֹא לְהַנִּיחָם יַחַד בְּקִדָּרָה רוֹתַחַת, **אֲבָל בְּשֻׁלְחָן** שֶׁרַק **סוֹדֵר** [-מַסְדֵּר] **עָלָיו אֶת הַתַּבְשִׁיל** וּמְכִינוֹ לַאֲכִילָה, **נוֹתֵן** אֶת הַבָּשָׂר וְהַגְּבִינָה **זֶה בְּצַד זֶה** בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִגְּעוּ זֶה בָּזֶה, **וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ** שֶׁמָּא יַנִּיחֵם יַחַד בַּקְּדָרָה:

מִשְׁנָה ב אֶפְנֵי הֶחֵתֵר בְּהַעֲלָאַת בָּשָׂר וּגְבִינָה יַחַד: צוֹרֵר אָדָם - מֻתָּר לְאָדָם לִקְשֹׁר **בָּשָׂר וּגְבִינָה בִּתּוֹךְ מִטְפַּחַת אַחַת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ נוֹגְעִין זֶה בָּזֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁנֵי אַכְסָנָאִין אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחָן אֶחָד זֶה בָּשָׂר וְזֶה גְּבִינָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין** שֶׁאֵינָם מַכִּירִים זֶה אֶת זֶה. אֲבָל אִם מַכִּירִים זֶה אֶת זֶה, אֲסוּרִים לֶאֱכֹל עַל שֻׁלְחָן

פרק ז א גִּיד הַנָּשֶׁה נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין וּבְמֻקְדָּשִׁים. וְנוֹהֵג בִּבְהֵמָה וּבְחַיָּה, בִּיָּרֵךְ שֶׁל יָמִין וּבִיָּרֵךְ שֶׁל שְׂמֹאל. וְאֵינוֹ נוֹהֵג בְּעוֹף, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ כָּף. וְנוֹהֵג בִּשְׁלִיל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ נוֹהֵג בִּשְׁלִיל. וְחֶלְבּוֹ מֻתָּר. וְאֵין הַטַּבָּחִין נֶאֱמָנִין עַל גִּיד הַנָּשֶׁה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, נֶאֱמָנִין עָלָיו וְעַל הַחֵלֶב:

ב שׁוֹלֵחַ אָדָם יָרֵךְ לְנָכְרִי שֶׁגִּיד הַנָּשֶׁה בְּתוֹכָהּ, מִפְּנֵי שֶׁמְּקוֹמוֹ נִקָּר. הַנּוֹטֵל גִּיד הַנָּשֶׁה, צָרִיךְ שֶׁיִּטֹּל אֶת כֻּלּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת נְטִילָה:

ג הָאוֹכֵל מִגִּיד הַנָּשֶׁה כְּזַיִת, סוֹפֵג אַרְבָּעִים. אָכַל מִזֶּה כְּזַיִת וּמִזֶּה כְּזַיִת, וְאֵין בּוֹ כְּזַיִת, חַיָּב. אָכַל מִזֶּה כְּזַיִת וּמִזֶּה כְּזַיִת, סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים:

ד יָרֵךְ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בָּהּ גִּיד הַנָּשֶׁה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. כֵּיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ, כְּבָשָׂר בְּלָפֶת:

ה גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל עִם הַגִּידִין, בִּזְמַן שֶׁמַּכִּירוֹ, בְּנוֹתֵן טַעַם. וְאִם לָאו, כֻּלָּן אֲסוּרִים. וְהָרִטָּב, בְּנוֹתֵן טַעַם. וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל נְבֵלָה וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל דָּג טָמֵא שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם הַחֲתִיכוֹת, בִּזְמַן שֶׁמַּכִּירָן, בְּנוֹתֵן טַעַם. וְאִם לָאו, כֻּלָּן [-כָּל הַחֲתִיכוֹת] אֲסוּרוֹת. וְהָרִטָּב, בְּנוֹתֵן טַעַם:

ו נוֹהֵג בְּטְהוֹרָה, וְאֵינוֹ נוֹהֵג בִּטְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף בִּטְמֵאָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲלֹא מִבְּנֵי יַעֲקֹב נֶאֱסַר גִּיד הַנָּשֶׁה, וְעַדַיִן בְּהֵמָה טְמֵאָה מֻתֶּרֶת לָהֶן. אָמְרוּ לוֹ, בְּסִינַי נֶאֱמַר, אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בִּמְקוֹמוֹ:

פרק ח א כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב, חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. וְאָסוּר לְהַעֲלוֹתוֹ עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן, חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר, מֻתָּר בִּבְשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. הָעוֹף עוֹלֶה עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא עוֹלֶה וְלֹא נֶאֱכָל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זוֹ מִקֻּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחֻמְרֵי בֵּית הִלֵּל. בְּאֵיזֶה שֻּׁלְחָן אָמְרוּ, בְּשֻׁלְחָן שֶׁאוֹכֵל עָלָיו. אֲבָל בְּשֻׁלְחָן שֶׁסּוֹדֵר עָלָיו אֶת הַתַּבְשִׁיל, נוֹתֵן זֶה בְּצַד זֶה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

ב צוֹרֵר אָדָם בָּשָׂר וּגְבִינָה בִּמְטַפַּחַת אַחַת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ נוֹגְעִין זֶה בָּזֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁנֵי אַכְסָנָאִין אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, זֶה בָּשָׂר וְזֶה גְּבִינָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין:

משניות

אֶחָד, שֶׁמָּא יֹאכַל הָאֶחָד מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ: **מִשְׁנָה ג דִּין בָּשָׂר וְחָלָב שֶׁהִתְבַּשְּׁלוּ זֶה עִם זֶה: טִפַּת חָלָב שֶׁנָּפְלָה עַל הַחֲתִיכָה** שֶׁל בָּשָׂר הַנִּמְצֵאת בִּקְדֵרָה רוֹתַחַת, וְיֵשׁ בַּקְּדֵרָה חֲתִיכוֹת רַבּוֹת וַחֲתִיכָה זוֹ נִמְצֵאת כֻּלָּהּ מִחוּץ לָרֹטֶב, וְהַקְּדֵרָה אֵינָהּ מְכֻסָּה, בְּאֹפֶן זֶה לֹא נִבְלַע טַעַם הֶחָלָב אֶלָּא בַּחֲתִיכָה, **וְאִם יֶשׁ בָּהּ** [-בַּטִּפָּה] **בְּנוֹתֵן טַעַם** - כְּדֵי לָתֵת טַעַם **בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה**, שֶׁאֵין בָּהּ שִׁשִּׁים כְּנֶגֶד הַטִּפָּה **אָסוּר** לֶאֱכֹל אֶת הַחֲתִיכָה שֶׁנֶּאֱסְרָה מִבְּלִיעַת הֶחָלָב, וְאַחֲרֵי שֶׁנֶּאֱסְרָה הַחֲתִיכָה הִיא עַצְמָהּ נַעֲשֵׂית כְּגוּף הָאִסּוּר וְאוֹסֶרֶת אֶת כָּל הַתַּבְשִׁיל אִם אֵין בְּכָל הַתַּבְשִׁיל שִׁשִּׁים כְּנֶגֶד כָּל הַחֲתִיכָה. אֲבָל אִם קֹדֶם שֶׁנָּתְנָה טִפַּת הֶחָלָב טַעַם בַּחֲתִיכָה, **נִעַר אֶת הַקְּדֵרָה** וְהִתְעָרֵב טַעַם הֶחָלָב בְּכָל הַקְּדֵרָה, אֲזַי **אִם יֶשׁ בָּהּ** [-בַּטִּפָּה] **בְּנוֹתֵן טַעַם בְּכָל אוֹתָהּ קְדֵרָה**, שֶׁאֵין שִׁשִּׁים בַּקְּדֵרָה לְבַטְּלָהּ, **אָסוּר** לֶאֱכֹל אֶת כָּל הַקְּדֵרָה, אֲבָל אִם יֵשׁ שִׁשִּׁים בְּקְדֵרָה כְּנֶגֶד הַטִּפָּה, וְהַתַּבְשִׁיל כֻּלּוֹ מֻתָּר: **חָלָב שֶׁנִּמְצָא בְּדֶד הַבְּהֵמָה אַחַר שְׁחִיטָתָהּ: הַכֹּחַל** - הַדֶּד שֶׁל הַבְּהֵמָה, **קוֹרְעוֹ** וְדוֹחֲקוֹ בַּכֹּתֶל **וּמוֹצִיא** מִמֶּנּוּ **אֶת חֶלְבּוֹ**, וְאַחַר כָּךְ מְבַשְּׁלוֹ עִם בָּשָׂר. וְאִם **לֹא קְרָעוֹ**, וּבִשְּׁלוֹ כְּשֶׁחֶלְבּוֹ בְּתוֹכוֹ, **אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו** מִשּׁוּם אִסּוּר בָּשָׂר בְּחָלָב, וְאַף מֻתָּר לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה [וְנָקַט הַתַּנָּא לְשׁוֹן דִּיעֲבַד בְּגִלַּל דִּין הַסֵּיפָא כְּשֶׁלֹּא קָרַע אֶת הַלֵּב], אַךְ אָסוּר לְבַשְּׁלוֹ עִם בָּשָׂר אַחֵר, וְאִם בִּשְּׁלוֹ מְשַׁעֲרִים אִם יֵשׁ בְּאוֹתוֹ בָּשָׂר שִׁשִּׁים כְּנֶגֶד הַכֹּחַל עִם הֶחָלָב שֶׁבּוֹ, וְאִם יֵשׁ בּוֹ שִׁשִּׁים הַבָּשָׂר מֻתָּר וְהַכֹּחַל עַצְמוֹ אָסוּר. **הַכְשָׁרַת לֵב הַבְּהֵמָה מֵהַדָּם שֶׁבּוֹ: הַלֵּב** שֶׁמִּתְקַבֵּץ בּוֹ דָּם בִּשְׁעַת הַשְּׁחִיטָה וְלֹא דֵּי בִּמְלִיחָה לְהַכְשִׁירוֹ, **קוֹרְעוֹ** קֹדֶם הַמְּלִיחָה **וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ**. וְאִם **לֹא קְרָעוֹ**, וַאֲכָלוֹ, אִם הוּא שֶׁל עוֹף **אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו** מִשּׁוּם אִסּוּר דָּם, שֶׁאֵין בְּלֵב שֶׁל עוֹף כְּזַיִת דָּם [אֲבָל בְּלֵב שֶׁל בְּהֵמָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּזַיִת חַיָּב כָּרֵת]. **אֲכִילַת בְּשַׂר עוֹף וּגְבִינָה: הַמַּעֲלֶה אֶת הָעוֹף עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן**, אַף שֶׁעָבַר עַל אִסּוּר חֲכָמִים (לעיל מ"א), מִכָּל מָקוֹם אַף אִם יִכְּשֵׁל וְיֹאכְלֵם יַחַד, **אֵינוֹ עוֹבֵר בִּלְא תַעֲשֶׂה** שֶׁל 'לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ' (דברים יא כא), שֶׁמִּדְּאוֹרַיְיתָא אֵין אִסּוּר אֶלָּא בִּבְשַׂר בְּהֵמָה, וְאִסּוּר בָּשָׂר עוֹף הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה ד הַבָּשָׂר הָאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמִדְּרַבָּנָן: בָּשָׂר בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בַּחֲלֵב בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, אָסוּר** מִן הַתּוֹרָה **לְבַשֵּׁל** יַחַד, וְאִם הִתְבַּשֵּׁל **אָסוּר** בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה. אֲבָל **בָּשָׂר בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בַּחֲלֵב בִּבְהֵמָה טְמֵאָה** אוֹ **בָּשָׂר בִּבְהֵמָה טְמֵאָה בַּחֲלֵב בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, מֻתָּר לְבַשֵּׁל וּמֻתָּר בַּהֲנָאָה** [וּבַאֲכִילָה אָסוּר מִשּׁוּם בָּשָׂר טָמֵא]. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר** בְּאוּר דַּעַת תַּנָּא קַמָּא, בָּשָׂר **חַיָּה וְעוֹף אֵינָם** אֲסוּרִים **מִן הַתּוֹרָה** אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, **שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ'** (שמות כג יט, לד כו, דברים יד כא), וּמִתֵּבַת 'גְּדִי' מְמַעֲטִים: **פְּרָט לְחַיָּה** שֶׁלְּעִנְיַן בָּשָׂר בְּחָלָב אֵינָהּ בִּכְלַל בְּהֵמָה, **וּלְעוֹף, וְלִבְהֵמָה טְמֵאָה.** וְכֵן נֶאֱמַר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים 'בַּחֲלֵב אִמּוֹ' וְאַחַת מֵהֶם מְמַעֶטֶת חֲלֵב בְּהֵמָה טְמֵאָה. **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר**, אַף חַיָּה אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים שם) **'לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה'**, וּבְאוֹתוֹ פָּסוּק נֶאֱמַר **'לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ'**, לְהַקִּישׁ שְׁנֵי אִסּוּרִים אֵלּוּ וְלוֹמַר שֶׁאֶת שֶׁאָסוּר **מִשּׁוּם נְבֵלָה אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב**, וּבִכְלַל זֶה גַּם חַיָּה. אִם כֵּן **עוֹף שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם נְבֵלָה יָכוֹל יְהֵא** גַּם הוּא **אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב, תַּלְמוּד לוֹמַר** - מְלַמְּדֵנוּ הַכָּתוּב **'בַּחֲלֵב אִמּוֹ', יָצָא עוֹף שֶׁאֵין לוֹ חֲלֵב אֵם** שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל אִסּוּר זֶה [וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אֲפִלּוּ עוֹף מֵת בְּחָלָב אַף מִדְּרַבָּנָן]: **מִשְׁנָה ה חָלָב שֶׁנִּמְצָא אוֹ שֶׁהֶעֱמִידוּהוּ בְּקֵבַת נְבֵלָה: קֵיבַת** - חָלָב קָרוּשׁ שֶׁנִּמְצָא בְּקֵבַת בְּהֵמָה יוֹנֶקֶת, שֶׁנִּשְׂחֲטָה עַל יְדֵי **נָכְרִי** וַהֲרֵי הִיא **שֶׁל נְבֵלָה** מֵאַחַר שֶׁנִּשְׂחֲטָה עַל יְדֵי נָכְרִי, **הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה**, שֶׁהֶחָלָב נֶחְשָׁב כְּחֵלֶק מִגּוּף הַנְּבֵלָה. **הַמַּעֲמִיד** גְּבִינָה עַל יְדֵי שְׁנוֹתֵן חָלָב **בְּעוֹר שֶׁל קֵבָה** שֶׁל בְּהֵמָה **כְּשֵׁרָה** וְהַחֲמִיצוּת שֶׁבַּקֵּבָה מַחְמִיצָה וּמַעֲמִידָה אֶת הַגְּבִינָה, **אִם יֵשׁ** בִּבְשַׂר הַקֵּבָה **בְּנוֹתֵן טַעַם** -

מסכת חלין פרק ט

ג טִפַּת חָלָב שֶׁנָּפְלָה עַל הַחֲתִיכָה, אִם יֶשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה, אָסוּר. נִעַר אֶת הַקְּדֵרָה, אִם יֶשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם בְּאוֹתָהּ קְדֵרָה, אָסוּר. הַכֹּחַל, קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת חֶלְבּוֹ. לֹא קְרָעוֹ, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הַלֵּב, קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ. לֹא קְרָעוֹ, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הַמַּעֲלֶה אֶת הָעוֹף עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן, אֵינוֹ עוֹבֵר בִּלֹא תַעֲשֶׂה:

ד בָּשָׂר בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בַּחֲלֵב בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, אָסוּר לְבַשֵּׁל וְאָסוּר בַּהֲנָאָה. בָּשָׂר בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בַּחֲלֵב בִּבְהֵמָה טְמֵאָה, בָּשָׂר בִּבְהֵמָה טְמֵאָה בַּחֲלֵב בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, מֻתָּר לְבַשֵּׁל וּמֻתָּר בַּהֲנָאָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, חַיָּה וָעוֹף אֵינָם מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ', שָׁלֹשׁ פְּעָמִים (שמות כג יט, לד כו, דברים יד כא), **פָּרַט לְחַיָּה וּלְעוֹף וְלִבְהֵמָה טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, נֶאֱמַר 'לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה'** (דברים שם), **וְנֶאֱמַר 'לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ'. אֶת שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם נְבֵלָה אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב. עוֹף, שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם נְבֵלָה, יָכוֹל יְהֵא אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בַּחֲלֵב אִמּוֹ', יָצָא עוֹף שֶׁאֵין לוֹ חֲלֵב אֵם: ה קֵיבַת נָכְרִי וְשֶׁל נְבֵלָה, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. הַמַּעֲמִיד בְּעוֹר שֶׁל קֵבָה כְּשֵׁרָה, אִם יֵשׁ בְּנוֹתֵן טַעַם, הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. כְּשֵׁרָה שֶׁנִּקְּבָה מִן הַטְּרֵפָה, קִבְתָּהּ אֲסוּרָה. טְרֵפָה שֶׁנִּקְּבָה מִן הַכְּשֵׁרָה, קִבְתָּהּ מֻתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁכָּנוּס בְּמֵעֶיהָ: ו חֹמֶר בְּחֵלֶב מִבְּשָׂר, וְחֹמֶר בְּדָם מִבְּחֵלֶב. חֹמֶר בְּחֵלֶב, שֶׁהַחֵלֶב מוֹעֲלִין בּוֹ, וְחַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּדָם. וְחֹמֶר בְּדָם, שֶׁהַדָּם נוֹהֵג בִּבְהֵמָה וְחַיָּה וָעוֹף, בֵּין בִּבְהֵמוֹת טְמֵאִים וּבֵין טְהוֹרִים, וְחֵלֶב אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בִּלְבַד:**

פרק ט א הָעוֹר וְהָרֹטֶב, וְהַקִּפָּה וְהָאָלָל, וְהָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין, וְהַקְּרָנַיִם וְהַטְּלָפַיִם, מִצְטָרְפִין לְטֻמְאַת נְבֵלוֹת.

המבוארות

כְּדֵי לָתֵת טַעַם בָּהָלָב, הֲרֵי גְּבִינָה זוֹ **אֲסוּרָה** בַּאֲכִילָה, אֲבָל אִם אֵין בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם, אַף שֶׁהוּא מַעֲמִיד אֶת הֶחָלָב, אֵין בְּכָךְ אִסּוּר. [אֲבָל אִם הֶעֱמִיד אֶת הַגְּבִינָה בִּקְבַת נְבֵלָה, אֲסוּרָה שֶׁהֶעֱמִידָהּ בְּדָבָר הָאָסוּר מִצַּד עַצְמוֹ, בְּשׁוֹנָה מִקֵּבַת בְּהֵמָה כְּשֵׁרָה שֶׁאֵין בָּהּ אִסּוּר מִצַּד עַצְמָהּ]. בְּהֵמָה **כְּשֵׁרָה שֶׁנִּקְּבָה חָלָב מִן הַטְּרֵפָה** - מִבְּהֵמָה טְרֵפָה, וְנִשְׁחֲטָה הַכְּשֵׁרָה, **קִבְתָּהּ אֲסוּרָה** - הֶחָלָב שֶׁנִּמְצָא בְּקִבָתָהּ הוּא חֵלֶב טְרֵפָה וְאָסוּר. וּבְהֵמָה **טְרֵפָה שֶׁנִּקְּבָה חָלָב מִן הַכְּשֵׁרָה מֻתֶּרֶת** שֶׁהֶחָלָב שֶׁבָּהּ כָּשֵׁר וְאֶפְשָׁר לְהַעֲמִיד בּוֹ גְּבִינָה. וְהַטַּעַם בִּשְׁנֵי מִקְרִים אֵלּוּ הוּא **מִפְּנֵי שֶׁהֶחָלָב שֶׁנִּקְּבָה כָּנוּס בְּמֵעֶיהָ**: וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב חֵלֶק מִגּוּפָהּ, וְהוֹלְכִים אַחַר הַמִּינְיָקָה אִם הִיא כְּשֵׁרָה אוֹ טְרֵפָה. וּבָזֶה חָזַר בּוֹ הַתַּנָּא מֵהַדִּין הָרִאשׁוֹן שְׁבְּמִשְׁנָה, וְסוֹבֵר שֶׁגַּם חֶלֶב הַנִּמְצָא בִּקְבַת נְבֵלָה כָּשֵׁר אִם יָנְקָה מִבְּהֵמָה כְּשֵׁרָה, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב חֵלֶק מִבְּשַׂר הַנְּבֵלָה: **מִשְׁנָה ו אִסּוּר חֵלֶב וְדָם וְהַחֲלוּקִים שֶׁבֵּינֵיהֶם: חֹמֶר** [-חֻמְרָא] **יֵשׁ בְּחֵלֶב יוֹתֵר מִבְּדָם, וְחֹמֶר יֵשׁ בְּדָם מִבְּחֵלֶב. חֹמֶר בְּחֵלֶב** יוֹתֵר מִדָּם, **שֶׁהַחֵלֶב מוֹעֲלִין בּוֹ,** וַאֲפִלּוּ בְּקָדָשִׁים קַלִּים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ג טז) 'כָּל חֵלֶב לַה'', לְלַמֵּד שֶׁכָּל חֵלֶב אַחֲרֵי זְרִיקַת הַדָּם הֲרֵי הוּא כְּקָדְשֵׁי ה' שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם דִּין מְעִילָה (שם ה טו), **וְחַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילָתוֹ מִלְּבַד מִשּׁוּם אִסּוּר אֲכִילַת חֵלֶב גַּם **מִשּׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא,** אִם אָכַל חֵלֶב מִבְּהֵמָה שֶׁהִתְפַּגְּלָה, אוֹ שֶׁנּוֹתְרָה אַחַר זְמַנָּהּ, אוֹ שֶׁאָכְלָהּ כְּשֶׁהוּא טָמֵא, **מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּדָם,** שֶׁאֵין בּוֹ מְעִילָה שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז יא) 'כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר' לְכַפָּרָה נְתַתִּיו וְלֹא לִמְעִילָה. וְאֵין בּוֹ פִּגּוּל, שֶׁאֵין דִּין פִּגּוּל אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין (זבחים פ"ד מ"ג) וְאִלּוּ הַדָּם הוּא מַתִּיר בְּעַצְמוֹ. וְאֵין חַיָּבִים עָלָיו מִשּׁוּם נוֹתָר וְטָמֵא, כְּפִי שֶׁהִתְמַעֵט מִתֵּבוֹת 'הוּא' וְ'לָכֶם' בְּפָסוּק זֶה. **וְחֹמֶר בְּדָם** יוֹתֵר מִבְּחֵלֶב, **שֶׁהַדָּם, אִסּוּר אֲכִילָתוֹ נוֹהֵג בִּבְהֵמָה וְחַיָּה וָעוֹף, בֵּין בִּבְהֵמוֹת הַטְּמֵאִים** הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה, **וּבֵין בִּטְהוֹרִים,** וְאִסּוּר **חֵלֶב אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בִּלְבַד,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז כה) 'מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה':

פֶּרֶק ט פֶּרֶק זֶה הָעוֹסֵק בְּדִינֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה, נִשְׁנָה אַגַּב הַדִּין הַמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ד מ"ז)

שֶׁשְּׁלִיָּא אֵינָהּ מִטַּמֵּאת טֻמְאַת אֳכָלִים וְטֻמְאַת נְבֵלוֹת, וְיִתְבָּאֵר בּוֹ דִּין הָעוֹר אֵימָתַי נֶחְשָׁב כְּבָשָׂר, כְּ'שׁוֹמֵר' וּכְ'יָד' לַבָּשָׂר, וְדִינוֹ כְּשֶׁמְּחֻבָּר אֵלָיו בָּשָׂר מוּעָט, וְכֵן דִּין הָעֲצָמוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן, דִּין בֵּיצַת הַשַּׁרָץ וְדִין בָּשָׂר וְאֵבֶר הַמְדֻלְדָּלִים: **מִשְׁנָה א טְמֵאָה בְּשׁוֹמֵר אוֹ בְּטָפֵל לַבָּשָׂר: הָעוֹר** שֶׁל הַבְּהֵמָה שֶׁדָּבוּק בּוֹ בָּשָׂר **לְטַמֵּא** מַגָּע וּמַשָּׂא **לְטַמֵּא אֶת הַנִּמְצָא בְּתוֹכוֹ** אֲפִלּוּ הוּא קַמָּא, בְּשַׂר **חַיָּה וָעוֹף אֵינָם** אֲסוּרִים **מִן הַתּוֹרָה** אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, **שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי** (שמות כג יט, לד כו, דברים יד כא), וּמִתֵּבַת 'גְּדִי' מְמַעֲטִים: **פְּרָט לְחַיָּה** שֶׁלְּעִנְיַן בָּשָׂר בְּחָלָב אֵינָהּ בִּכְלַל בְּהֵמָה, **וּלְעוֹף, וְלִבְהֵמָה טְמֵאָה.** וְכֵן נֶאֱמַר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים 'בַּחֲלֵב אִמּוֹ' וְאַחַת מֵהֶם מְמַעֶטֶת חֲלֵב בְּהֵמָה טְמֵאָה. **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר**, אַף חַיָּה אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים שם) **'לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה'**, וּבְאוֹתוֹ פָּסוּק נֶאֱמַר **'לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ'**, לְהַקִּישׁ שְׁנֵי אִסּוּרִים אֵלּוּ וְלוֹמַר שֶׁאֶת שֶׁאָסוּר **מִשּׁוּם נְבֵלָה אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב**, וּבִכְלַל זֶה גַּם חַיָּה. אִם כֵּן **עוֹף שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם נְבֵלָה יָכוֹל יְהֵא** גַּם הוּא **אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב, תַּלְמוּד לוֹמַר** - מְלַמְּדֵנוּ הַכָּתוּב **'בַּחֲלֵב אִמּוֹ', יָצָא עוֹף שֶׁאֵין לוֹ חֲלֵב אֵם** שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל אִסּוּר זֶה [וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אֲפִלּוּ עוֹף מֵת בְּחָלָב אַף מִדְּרַבָּנָן]: **מִשְׁנָה ה חָלָב שֶׁנִּמְצָא אוֹ שֶׁהֶעֱמִידוּהוּ בְּקֵבַת נְבֵלָה: קֵיבַת** - חָלָב קָרוּשׁ שֶׁנִּמְצָא בְּקֵבַת בְּהֵמָה יוֹנֶקֶת, שֶׁנִּשְׂחֲטָה עַל יְדֵי **נָכְרִי** וַהֲרֵי הִיא **שֶׁל נְבֵלָה** מֵאַחַר שֶׁנִּשְׂחֲטָה עַל יְדֵי נָכְרִי, **הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה**, שֶׁהֶחָלָב נֶחְשָׁב כְּחֵלֶק מִגּוּף הַנְּבֵלָה. **הַמַּעֲמִיד** גְּבִינָה עַל יְדֵי שְׁנוֹתֵן חָלָב **בְּעוֹר שֶׁל קֵבָה** שֶׁל בְּהֵמָה **כְּשֵׁרָה** וְהַחֲמִיצוּת שֶׁבַּקֵּבָה מַחְמִיצָה וּמַעֲמִידָה אֶת הַגְּבִינָה, **אִם יֵשׁ** בִּבְשַׂר הַקֵּבָה **בְּנוֹתֵן טַעַם** - פָּחוֹת מִכְּזַיִת, **וְהָרֹטֶב** - וְהַלֵּחָה הַיּוֹצֵאת מִן הַבָּשָׂר וְדָרֵךְ לְאָכְלָהּ רַק עִם הַבָּשָׂר, **וְהַקִּפָּה** - וְהַתַּבְלִין הַנִּתָּן עַל הַבָּשָׂר לְהַשְׁבָּחַת טַעְמוֹ, שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְאָכְלוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְהָאָלָל** - חֲתִיכוֹת בָּשָׂר קְטַנּוֹת שֶׁנִּשְׁאֲרוּ דְּבוּקוֹת לָעוֹר הַמֻּפְשָׁט, וְאֵינוֹ חָשׁוּב אֹכֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְהָעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִין, וְהַקְּרָנַיִם וְהַטְּלָפַיִם** [-הַפְּרָסוֹת] בְּמָקוֹם חִבּוּרָם לַבְּהֵמָה שֶׁהֵם רַכִּים וְיוֹצֵא מֵהֶם דָּם, אַךְ אֵינָם חֲשׁוּבִים אֹכֶל בִּפְנֵי עַצְמָם, כָּל אֵלּוּ אֵינָם מְטַמְּאִים בִּפְנֵי עַצְמָם אֲבָל **מִצְטָרְפִין** עִם הַבָּשָׂר לִשְׁעוּר כְּבֵיצָה **לְטַמֵּא** אֲחֵרִים **בְּטֻמְאַת אֳכָלִין,** שֶׁרַק אֹכֶל טָמֵא בִּשְׁעוּר כְּבֵיצָה מְטַמֵּא דָּבָר הַנּוֹגֵעַ בּוֹ. הָעוֹר, הָעֲצָמוֹת, הַקְּרָנַיִם וְהַטְּלָפַיִם מִצְטָרְפִים מִדִּין 'שׁוֹמֵר' לַבָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לז) 'זֶרַע זֵרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ', לְלַמֵּד שֶׁאִם קִבְּלַת הַטֻּמְאָה בְּזֶרַע הוּא כְּדָרְכּוֹ שֶׁאֲנָשִׁים מוֹצִיאִים לִזְרִיעָה, דְּהַיְינוּ חִטָּה בִּקְלִפָּתָהּ שֶׁהִיא הַ'שׁוֹמֵר' שֶׁל הַגַּרְעִין. וְהָרֹטֶב, הַקִּיפָּה, הָאָלָל וְהַגִּידִין מִצְטָרְפִים, כֵּיוָן שֶׁהֵם נִטְפָּלִים לַבָּשָׂר וַחֲשׁוּבִים אֹכֶל אַגַּב הַבָּשָׂר. **אֲבָל לֹא** מִצְטָרְפִים דְּבָרִים אֵלּוּ לִבְשַׂר הַנִּבֵלָה לְהַשְׁלִים שִׁעוּר כְּזַיִת כְּדֵי לְטַמֵּא אֲחֵרִים **בְּטֻמְאַת נְבֵלוֹת,** שֶׁהַנּוֹגֵעַ בָּהּ נִטְמָא הוּא וְהַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו, וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁאֵין 'שׁוֹמֵר' מִצְטָרֵף לְטֻמְאַת נְבֵלוֹת, וְכֵן הַדְּבָרִים הַנִּטְפָּלִים לַבָּשָׂר אֵינָם חֲשׁוּבִים אֳכָלִין אֶלָּא 'אֹכֶל' בְּעַלְמָא, אֲבָל אֵין הָרֹטֶב וְהַקִּיפָּה חֲשׁוּבִים 'נְבֵלָה' וְאֵין הָאָלָל וְהַגִּידִים חֲשׁוּבִים 'בָּשָׂר'.

משניות מַסֶּכֶת חֻלִּין פֶּרֶק ט המבוארות

כַּיּוֹצֵא בּוֹ - בְּדוֹמֶה לַדִּין הַקּוֹדֵם מָצָאנוּ דָּבָר שֶׁיִּטַּמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִין וְלֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת, בְּיִשְׂרָאֵל **הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה טְמֵאָה** לְצֹרֶךְ **נָכְרִי**, **וְעוֹדָנָּה מְפַרְכֶּסֶת** - מְנַעֲנַעַת אֶת אֵיבָרֶיהָ וְלֹא מֵתָה לְגַמְרֵי, הֲרֵי הִיא **מְטַמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִין**, כֵּיוָן שֶׁבְּהֵמָה טְמֵאָה לְגַבֵּי נָכְרִי חֲשׁוּבָה אֹכֶל, וְאַף שֶׁמְּפַרְכֶּסֶת אֲסוּרָה לְנָכְרִי כֵּיוָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁחָטָהּ, שְׁחִיטָתוֹ מַחְשִׁיבָה אֶת הַבְּהֵמָה לְאֹכֶל עֲבוּרוֹ. [אֲבָל אִם נָכְרִי שָׁחַט, אֵין שְׁחִיטָתוֹ מַחְשִׁיבָה אֶת הַבְּהֵמָה כְּאֹכֶל. וְכֵן אִם יִשְׂרָאֵל שָׁחַט עֲבוּר עַצְמוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּאֹכֶל, שֶׁבָּטְלָה מַחֲשַׁבְתּוֹ כֵּיוָן שֶׁהִיא אֲסוּרָה עָלָיו], **אֲבָל לֹא מְטַמְּאָה טֻמְאַת נְבֵלוֹת עַד שֶׁתָּמוּת** לְגַמְרֵי, **אוֹ עַד שֶׁיַּתְחִיל** [-יַתְחִ֫יל] **אֶת רֹאשָׁהּ** שֶׁאָז הִיא חֲשׁוּבָה כְּמֵתָה אֲפִלּוּ אִם הִיא מְפַרְכֶּסֶת, שֶׁאֵין טֻמְאַת נְבֵלָה עַד שֶׁמֵּתָה לְגַמְרֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לט) 'וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה', וְנִמְצָא שֶׁרְבָּה **הַשּׁוֹחֵט לְטַמֵּא טֻמְאַת טֻמְאַת אֳכָלִין** יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁרְבָּה לְטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלוֹת, שֶׁיֵּשׁ אֳכָלִים שֶׁטְּמֵאִים בִּטְמֵאַת נְבֵלוֹת, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאָלָּל הַמְכֻנָּס** - שֶׁאָסַף אֶת חֲתִיכוֹת הַבָּשָׂר שֶׁנּוֹתְרוּ דְּבוּקוֹת לָעוֹר לִמְקוֹם אֶחָד, וּבָכָךְ הֶחְשִׁיבָם, **אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזַיִת בִּמְקוֹם אֶחָד**, הֲרֵי הוּא נְבֵלָה גְּמוּרָה, וְאִם נָגַע בּוֹ וְנִטְמָא וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אוֹ אָכַל בְּשַׂר קָדָשׁ, חַיָּב עָלָיו כָּרֵת: **מִשְׁנָה ב עוֹר שֶׁדִּינוֹ כִּבְשָׂר גְּמוּר**: **אֵלּוּ שֶׁעוֹרוֹתֵיהֶן** מְטַמְּאִים **כִּבְשָׂרָן**, כֵּיוָן שֶׁהֵם רַכִּים, **עוֹר הָאָדָם, וְעוֹר חֲזִיר שֶׁל יִשּׁוּב** שֶׁאוֹכְלִים אוֹתוֹ מֻחְמָת רַכּוּתוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עוֹר חֲזִיר הַבָּר**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אַף עוֹרוֹ נֶחְשָׁב לְרַךְ. **וְעוֹר חֲטוֹטֶרֶת** [-דַּבֶּשֶׁת] **שֶׁל גָּמָל הָרְכָּה** - בְּעוֹדָהּ רַכָּה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִטְעִינוּ עָלָיו מַשָּׂאוֹת, **וְעוֹר הָרֹאשׁ שֶׁל עֶגֶל הָרָךְ**, כָּל זְמַן שֶׁעֲדַיִן יוֹנֵק מֵאִמּוֹ, **וְעוֹר הַפְּרָסוֹת** - עוֹר שֶׁעַל הָרֶגֶל בְּחֶלְקָהּ הַתַּחְתּוֹן, **וְעוֹר בֵּית הַבֹּשֶׁת** - בֵּית הָרֶחֶם שֶׁל נְקֵבָה, **וְעוֹר הַשִּׁלְיל** - עֲבַר שֶׁנִּמְצָא בְּמֵעֵי אִמּוֹ בְּשָׁחְטָהּ, **וְעוֹר שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה** - עוֹר הַזָּנָב בַּחֵלֶק הַצָּמוּד לַגּוּף שֶׁהוּא לְלֹא שֵׂעָר, **וְעוֹר הָאֲנָקָה** [-קִפּוֹד] **וְהַכֹּחַ** [-מִין עַקְרָב] **וְהַלְּטָאָה וְהַחֹמֶט** [-מִין חֻלְזוֹן]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַלְּטָאָה** דִּינָהּ **כַּחֲלָדָה** שֶׁאֵין עוֹרָהּ נֶחְשָׁב לְבָשָׂר. **וְכֻלָּן** - כָּל הָעוֹרוֹת הַלָּלוּ, **כְּשֶׁעִבְּדָן** כְּעוֹרוֹת, **אוֹ שֶׁהִלְּבִּישָׁן בָּהֶן** - שֶׁשָּׂטָחָם עַל הָאָרֶץ וְהָלַךְ עַל גַּבָּם **כְּדֵי עֲבוֹדָה** - הִלּוּךְ אַרְבָּעָה מִיל שֶׁיֵּשׁ בָּכָךְ עִבּוּד בְּמִקְצָת, יָצְאוּ מִכְּלַל בָּשָׂר וַהֲרֵי הֵם כְּכָל הָעוֹרוֹת וְהֵם **טְהוֹרִין, חוּץ מֵעוֹר הָאָדָם** שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּטַּמֵּא עַל אַף הָעִבּוּד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אָדָם מֵעוֹרוֹת אֲבִיו וְאִמּוֹ שְׁטִיחִים לִישִׁיבָה וּשְׁכִיבָה אֶלָּא יִקְבְּרֵם. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר**, כָּל **הַשְּׁמוֹנָה שְׁרָצִים** [-חֹלֶד, עַכְבָּר, צָב, אֲנָקָה, כֹּחַ, לְטָאָה, חֹמֶט וְתִנְשֶׁמֶת], **יֵשׁ לָהֶן עוֹרוֹת** שֶׁאֵינָם נִדּוֹנִים כְּבָשָׂר [וְחוֹלֵק עַל תִּנָּא קַמָּא שֶׁמְּנָנָה אַרְבָּעָה מֵהֶם כְּבַעֲלֵי עוֹר רַךְ]: **מִשְׁנָה ג שְׁעוּר חִבּוּר לַבָּשָׂר לְטַמֵּא בְּהֵמָה וְחַיָּה** - כַּמָּה יָד יֵשׁ לְהַנִּיחַ עַל הַבָּשָׂר כְּדֵי שֶׁיְּקַבֵּל טֻמְאָה מִן הַבְּהֵמָה וְהַחַיָּה, **כֵּלּוֹ** - כָּל הָעוֹר הוּא יָד **וְחִבּוּר** לַבָּשָׂר לְעִנְיַן **טֻמְאָה**, בֵּין **לְטַמֵּא** מִן הַמַּפְשִׁיט, וּבֵין **לְטַמֵּא** אֶת הַמַּפְשִׁיט. וְהַמַּרְגִּיל וְהַפְּשִׁיט אֶת כָּל הַבְּהֵמָה וְאֶת עוֹר הָחֲזֶה וְהַגִּיעַ **לְעוֹר שֶׁעַל הַצַּוָּאר**, **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר**, **אֵינוֹ חִבּוּר** לַבָּשָׂר כֵּיוָן שֶׁהוּא נִפְרָד בְּקַלּוּת, וְכָל הָעוֹר הַמְּפֻשָּׁט אֵינוֹ חָשׁוּב עוֹד מְחֻבָּר לַבָּשָׂר [וְ'כֻלּוֹ חִבּוּר' פֵּרוּשׁוֹ עַד אֲחַר הַפְּשָׁטַת הֶחָזֶה]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, גַּם עוֹר הַצַּוָּאר הֲרֵי הוּא **חִבּוּר עַד שֶׁיְּפַשְּׁיט אֶת כֻּלּוֹ**: **מִשְׁנָה ד עוֹר שֶׁמְּחֻבָּר בּוֹ בָּשָׂר מוּעָט**: **עוֹר** שֶׁל נְבֵלָה **שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר**, אָדָם **הַנּוֹגֵעַ בְּצִיב** [-רְצוּעַת בָּשָׂר שֶׁאֵין בָּהּ כְּזַיִת] **הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ** מֵהַכְּזַיִת בָּשָׂר הַמְחֻבָּר לָעוֹר, וְכֵן הַנּוֹגֵעַ **בְּשַׂעֲרָה שֶׁבְּנֶגְדּוֹ** - שֶׁבְּצִדּוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הָעוֹר כְּנֶגֶד הַכְּזַיִת בָּשָׂר, **טָמֵא** כְּאִלּוּ נָגַע בִּכְזַיִת בָּשָׂר, כִּי הַצִּיב נֶחְשָׁב לְחֵלֶק מֵהַכְּזַיִת בָּשָׂר, וְהַשַּׂעֲרָה הִיא 'שׁוֹמֵר' שֶׁל הַבָּשָׂר [שֶׁהִיא שִׁכְבָה הַמְּגִנָּה עַל הַבָּשָׂר]. **הָיוּ עָלָיו** - עַל הָעוֹר כִּשְׁנֵי **חֲצָאֵי זֵיתִים** שֶׁל בָּשָׂר מְחֻבָּרִים בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, הָעוֹר **מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא**, שֶׁהֲרֵי הַנּוֹשֵׂא אֶת הָעוֹר נָשָׂא כְּזַיִת, **וְלֹא בְּמַגָּע**, שֶׁבְּכָל נְגִיעָה נוֹגֵעַ רַק בַּחֲצִי זַיִת וְאֵין שְׁתֵּי נְגִיעוֹת מִצְטָרְפוֹת, **דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, בְּאֹפֶן זֶה אֵין הָעוֹר מְטַמֵּא **לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא**, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר. **וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא בִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים** נִפְרָדִים בְּלֹא עוֹר **שֶׁתְּחָבָן בְּקֵיסָם** [-עֵץ דַּק] **וְהֶסִיטָן** - וְנִעֲנַע אוֹתָן, **שֶׁהוּא טָמֵא** בְּמַשָּׂא, **וּמִפְּנֵי מָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַהֵר בְּעוֹר** שֶׁשְּׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מְחֻבָּרִים בּוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹר מְבַטְּלָן**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין עַל הָעוֹר כְּזַיִת בָּשָׂר בְּמָקוֹם אֶחָד, חֲצָאֵי הַזֵּיתִים מִתְבַּטְּלִים לָעוֹר וְהוּא אֵינוֹ מְטַמֵּא: **מִשְׁנָה ה טֻמְאָה בָּעֲצָמוֹת וּבְמוֹ שֶׁבְּתוֹכָן**: **קוּלִית** [-עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ מֹחַ] שֶׁל **הַמֵּת** הַמְטַמֵּא בְּעֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טז) 'אוֹ בְעֶצֶם אָדָם', **וְקוּלִית הַמֻּקְדָּשִׁים** - שֶׁל קָרְבָּן שֶׁהוּא נוֹתָר אוֹ פִּגּוּל, שֶׁכְּשֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁנּוֹתָר וּפִגּוּל יְטַמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם גָּזְרוּ אַף עַל הָעֲצָמוֹת, **הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, בֵּין כְּשֶׁהֵם סְתוּמִים** וְאִי אֶפְשָׁר לָגַעַת בְּמֹחַ שֶׁבְּתוֹכָם, **וּבֵין כְּשֶׁהֵם נְקוּבִים, טָמֵא**, כֵּיוָן שֶׁהָעֶצֶם עַצְמָהּ מְטַמֵּאת בְּאָדָם וּבְקָדָשִׁים. אֲבָל **קוּלִית נְבֵלָה, וְקוּלִית הַשֶּׁרֶץ, הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן כְּשֶׁהֵם סְתוּמִים** הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִים**, כֵּיוָן שֶׁאֵין בְּעַצְמוֹתֵיהֶם טֻמְאָה אֶלָּא בִּבְשָׂרָם [שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְהֵמָה (ויקרא יא לט) 'וּבִנְבֵלָתָהּ' וְלֹא בָּעֲצָמוֹת, וְכֵן בְּשֶׁרֶץ נֶאֱמַר (שם פסוק לו) 'וּבִנְבֵלָתָם' וְלֹא בָּעֲצָמוֹת], וְאַף שֶׁהַמֹּחַ שֶׁבְּתוֹכָם יֵשׁ לוֹ שֵׁם בָּשָׂר הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לָגַעַת בּוֹ [וְאַף 'שׁוֹמֵר' אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁאֶפְשָׁר לָגַעַת גַּם בַּבָּשָׂר עַצְמוֹ]. וְאִם הֵם **נְקוּבִים כָּל שֶׁהוּא** אֲפִלּוּ בְּשַׁעוּר מוּעָט שֶׁאָדָם יָכוֹל לְהַכְנִיס דַּרְכּוֹ שַׂעֲרָה מֵרֹאשׁוֹ אוֹ זְקָנוֹ וְלָגַעַת בְּמֹחַ וּלְהָטְמֵא בְּמַגָּע, בְּאֹפֶן זֶה **מְטַמְּאִים** הָעֲצָמוֹת **בְּמַגָּע** כֵּיוָן שֶׁהֵם 'שׁוֹמְרִים' לַמֹּחַ, וְכֵן מְטַמְּאִים בְּמַשָּׂא, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן שֶׁטֻּמְאַת מַשָּׂא תְּלוּיָה בְּטֻמְאַת מַגָּע. וּמִנַּיִן שֶׁעַצְמוֹת נְבֵלָה סְתוּמוֹת לֹא מְטַמְּאוֹת **אַף בְּמַשָּׂא, תַּלְמוּד לוֹמַר** (שם פסוקים לט-מ) 'הַנּוֹגֵעַ בִּנְבֵלָתָהּ' וְגוֹ', **וְהַנּוֹשֵׂא** אֶת נִבְלָתָהּ' וְגוֹ', וּלְמַדִּים מִסְּמִיכוּת זוֹ שֶׁאֶת **שָׁבָא לְכְלַל** טֻמְאַת **מַגָּע בָּא לְכְלַל** טֻמְאַת **מַשָּׂא**, וְאֶת שֶׁלֹּא **בָּא לְכְלַל** טֻמְאַת **מַגָּע לֹא בָּא לְכְלַל** טֻמְאַת **מַשָּׂא**, וְלָכֵן עֶצֶם סְתוּמָה שֶׁאֵינָהּ בָּאָה לְטֻמְאַת מַגָּע אֵינָהּ מְטַמֵּאת אַף בְּמַשָּׂא: **מִשְׁנָה ו בֵּיצַת הַשֶּׁרֶץ וְשֶׁרֶץ שֶׁלֹּא נִגְמְרָה יְצִירָתוֹ**: **בֵּיצַת הַשֶּׁרֶץ** מֵהַשָּׁרָצִים הַמְּטִילִים בֵּיצִים, כְּגוֹן צָב וּלְטָאָה, **הַמֻּרֶקֶמֶת** - שֶׁנּוֹצַר בָּהּ אֶפְרוֹחַ, **טְהוֹרָה** מִלְּטַמֵּא אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהּ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לָגַעַת בְּשֶׁרֶץ שֶׁבְּתוֹכָהּ, אֲבָל אִם **נִקְּבָה** אֲפִלּוּ נָקַב **כָּל שֶׁהוּא, טְמֵאָה**, כֵּיוָן שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁיָּכוֹל לְהִטָּמֵא בְּמַגָּע עַל יְדֵי הַכְנָסַת שְׁעָרוֹ בַּנָּקָב, מְטַמֵּאת כָּל הַקִּלְפָּה מִדִּין 'שׁוֹמֵר', כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **עֻכְבָּר** הַנּוֹצָר מֵהָאֲדָמָה כְּדַרְכּוֹ שֶׁתּוֹלְעִים נוֹצָרוֹת בָּאַשְׁפָּה, **שֶׁלֹּא** נִגְמְרָה יְצִירָתוֹ אֶלָּא **חָצְיוֹ** נַעֲשָׂה **בָּשָׂר וְחָצְיוֹ** עֲדַיִן **אֲדָמָה**, הָאָדָם **הַנּוֹגֵעַ בַּבָּשָׂר, טָמֵא**, אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בַּחֵלֶק שֶׁעֲתִיד לִהְיוֹת בָּשָׂר, **טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַנּוֹגֵעַ בָּאֲדָמָה שֶׁכְּנֶגֶד הַבָּשָׂר, טָמֵא**:

זְבָחִים פרק ה

מִשְׁנָה ז - **הַמְּפַשֵּׁיט בִּבְהֵמָה וּבְחַיָּה, בִּטְהוֹרָה וּבְטֻמְאָה, בְּדַקָּה וּבְגַסָּה, לְשֶׁטְּיחַ, כְּדֵי אֲחִיזָה. הַמַּרְגִּיל, כֻּלּוֹ חִבּוּר לְטֻמְאָה, לְטַמֵּא וּלְטַמֵּא. עוֹר שֶׁעַל הַצַּוָּאר, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֵינוֹ חִבּוּר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, חִבּוּר, עַד שֶׁיְּפַשֵּׁיט אֶת כֻּלּוֹ: ד עוֹר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר, הַנּוֹגֵעַ בְּצִיב הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, וּבְשַׂעֲרָה שֶׁבְּנֶגְדּוֹ, טָמֵא. הָיוּ עָלָיו כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא וְלֹא בְּמַגָּע, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא. וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא בִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים שֶׁתְּחָבָן בְּקֵיסָם וְהֶסִיטָן, שֶׁהוּא טָמֵא. וּמִפְּנֵי מָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַהֵר בְּעוֹר שֶׁשְּׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מְחֻבָּרִים בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹר מְבַטְּלָן. ה קוּלִית הַמֵּת וְקוּלִית הַמֻּקְדָּשִׁים, הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, בֵּין סְתוּמִים בֵּין נְקוּבִים, טָמֵא. קוּלִית נְבֵלָה וְקוּלִית הַשֶּׁרֶץ, הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן סְתוּמִים, טְהוֹרִים. נְקוּבִים כָּל שֶׁהוּא, מְטַמְּאִים בְּמַגָּע. מִנַּיִן שֶׁאַף בְּמַשָּׂא, תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא יא כז-כח) 'הַנּוֹגֵעַ וְהַנּוֹשֵׂא'. אֶת שֶׁבָּא לִכְלַל מַגָּע, בָּא לִכְלַל מַשָּׂא, לֹא בָּא לִכְלַל מַגָּע, לֹא בָּא לִכְלַל מַשָּׂא: ו בֵּיצַת הַשֶּׁרֶץ הַמְּרֻקֶּמֶת, טְהוֹרָה. נִקְּבָה כָּל שֶׁהוּא, טְמֵאָה. עֻכְבָּר הַנּוֹגֵעַ בָּאֲדָמָה שֶׁכְּנֶגֶד הַבָּשָׂר, טָמֵא. עַכְבָּר שֶׁחָצְיוֹ בָּשָׂר וְחֶצְיוֹ אֲדָמָה, הַנּוֹגֵעַ בַּבָּשָׂר, טָמֵא. בָּאֲדָמָה, טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַנּוֹגֵעַ בָּאֲדָמָה שֶׁכְּנֶגֶד הַבָּשָׂר, טָמֵא:

משניות

מַסֶּכֶת חֻלִּין פֶּרֶק י

המבוארות

מִשְׁנָה ז **אֵבֶר וּבָשָׂר הַמְדֻלְדָּלִים בַּבְּהֵמָה:** הָאֵבֶר - אֵבֶר שָׁלֵם, דְּהַיְינוּ הָעָצֶם וְהַבָּשָׂר וְהַגִּידִים שֶׁעָלָיו, **וְהַבָּשָׂר** בִּכְּנֵי עַצְמוֹ, **הַמְדֻלְדָּלִין בִּבְהֵמָה** - שֶׁנִּתְלַשׁוּ בְּרֻבָּם וּמְחֻבָּרִים בְּמִקְצָת, אִם חָשַׁב לְהַאֲכִילָם לְגוֹי הֲרֵי הֵם חֲשׁוּבִים אֹכֶל, וְאִם נָגַע בָּהֶם שֶׁרֶץ וְכַדּוֹמֶה הֵם **מְטַמְּאִין טֻמְאַת אֳכָלִין** בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים **בִּמְקוֹמָן, וּצְרִיכִין הֶכְשֵׁר** לְקַבָּלַת טֻמְאָה בִּנְתִינַת מַשְׁקֶה עֲלֵיהֶם כְּשְׁאָר אֳכָלִים. אֲבָל אֵין הָאֵבֶר מְטַמֵּא כְּ'אֵבֶר מִן הַחַי', כֵּיוָן שֶׁעוֹדָם מְחֻבָּרִים. וְאִם לֹא נָתַן עֲלֵיהֶם מַשְׁקֶה **וְנִשְׁחֲטָה הַבְּהֵמָה** בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים בָּהּ, **הֶכְשְׁרוּ** לְקַבָּלַת טֻמְאָה **בְּדָמֶיהָ** - בְּדַם הַשְּׁחִיטָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לֹא הֶכְשְׁרוּ** בְּדַם הַשְּׁחִיטָה, שֶׁלְּדִעָתוֹ לֹא דַּם הַשְּׁחִיטָה מַכְשִׁיר אֶלָּא הַמַּחְשִׁיבָה אֶת הַבָּשָׂר כְּאֹכֶל, וְאִלּוּ אֵבֶר וּבָשָׂר מְדֻלְדָּלִים אֵינָם נִתָּרִים לַאֲכִילָה בְּשְׁחִיטָה, וְלָכֵן אֵין הַשְּׁחִיטָה מַחְשִׁיבָתָם לְאֹכֶל וְאֵינָהּ מַכְשִׁירָה אוֹתָם לְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאֵין הַבָּשָׂר וְהָאֵבֶר מְטַמְּאִים מִדִּין 'נִבֵּלָה', לְפִי שֶׁ'אֵין שְׁחִיטָה עוֹשָׂה נְפוּל', כְּלוֹמַר אִם נִשְׁחֲטָה הַבְּהֵמָה אָנוּ מַחְשִׁיבִים אֶת הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר כְּמִי שֶׁלֹּא נָפְלוּ מֵהַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת הַשְּׁחִיטָה, וְהַשְּׁחִיטָה מוֹעִילָה בָּהֶם שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בָּהֶם טֻמְאַת נְבֵלָה, וּמִכָּל מָקוֹם הֵם אֲסוּרִים מִדִּין אֵבֶר מִן הַחַי. וְאִם **מֵתָה הַבְּהֵמָה** וְלֹא נִשְׁחֲטָה, 'מִיתָה עוֹשָׂה נְפוּל' וּמַחְשִׁיבִים אֶת הַבָּשָׂר וְהָאֵבֶר כְּמִי שֶׁהִתְנַתְּקוּ מֵהַבְּהֵמָה קֹדֶם מִיתָה וְאֵין בָּהֶם טֻמְאַת נְבֵלָה, וְלָכֵן **הַבָּשָׂר** אֵינוֹ מְטַמֵּא, אֶלָּא אִם כֵּן חָשַׁב עָלָיו לַאֲכִילָה שֶׁאָז **צָרִיךְ הֶכְשֵׁר** טֻמְאָה בִּנְתִינַת מַשְׁקֶה וּמְקַבֵּל טֻמְאָה מִשָּׁרֶץ וְכַדּוֹמֶה. **וְהָאֵבֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לט) 'וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה [כְּלוֹמַר מִקְצָת מִן הַבְּהֵמָה כְּגוֹן אֵבֶר] וְגוֹ' הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא', לְלַמֵּד שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי מְטַמֵּא כְּנִבֵּלָה, **וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר** שֶׁל **נְבֵלָה** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁנֶּחְשָׁב שֶׁהָאֵבֶר נָפַל עוֹד קֹדֶם הַמִּיתָה. וְחִלּוּק יֵשׁ בֵּין אֵבֶר מִן הַחַי לְאֵבֶר שֶׁל נְבֵלָה אַף שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְטַמְּאִים, בְּאֹפֶן שֶׁיִּפְרֹשׁ מֵאֵבֶר זֶה בָּשָׂר, שֶׁבָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי אֵינוֹ טָמֵא וְאִלּוּ בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי עַצְמוֹ אֵינוֹ טָמֵא כְּמוֹ שֶׁבָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי עַצְמוֹ אֵינוֹ טָמֵא, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** [אֲבָל הַבָּשָׂר אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם 'בָּשָׂר מִן הַחַי' שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכִי יָמוּת' לְלַמֵּד שֶׁאֵין טֻמְאָה בְּנוֹפֵל מִן הַחַי אֶלָּא בְּכָעֵין מִיתָה, שֶׁנּוֹפֵל מִמֶּנָּה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר, דְּהַיְינוּ אֵבֶר שָׁלֵם וְלֹא בָּשָׂר]. וּבִתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה הִתְבָּאֵר שֶׁאִם חָשַׁב עַל הָאֵבֶר אוֹ הַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִים לְהַאֲכִילָם לְנָכְרִי, שֶׁהֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה אַף בְּעוֹדָם בַּחַיִּים, **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** בְּאֹפֶן זֶה, וְסוֹבֵר שֶׁכָּעִיקָּר הֵם אֲסוּרִים מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי, אֵינָם מְטַמְּאִים טֻמְאַת אֳכָלִין: **מִשְׁנָה ח** **אֵבֶר וּבָשָׂר הַמְדֻלְדָּלִים בָּאָדָם** בְּעוֹדוֹ חַי, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִין**, שֶׁאֵין אָדָם מְטַמֵּא אֶלָּא **וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִין בְּאָדָם** בְּמִיתָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יד) 'אָדָם כִּי יָמוּת'. וְאִם **מֵת הָאָדָם**, מִיתָה עוֹשָׂה נְפוּל וְהַבָּשָׂר וְהָאֵבֶר חֲשׁוּבִים כְּמִי שֶׁנָּפְלוּ מִמֶּנּוּ מֵחַיִּים, וְלָכֵן **הַבָּשָׂר טָהוֹר** כְּדִין בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי, **וְהָאֵבֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַמֵּת**, וְלָכֵן אִם יִפְרֹשׁ מֵאֵבֶר זֶה כְּזַיִת בָּשָׂר אוֹ עֶצֶם כַּשְּׁעוֹרָה הֲרֵי הֵם טְמֵאִים, וְאִלּוּ הָיָה מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַמֵּת הָיוּ הַבָּשָׂר אוֹ הָעֶצֶם הַפּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ טְהוֹרִים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** אַף בְּבָשָׂר וְעֶצֶם הַפּוֹרְשִׁים מֵאֵבֶר מִן הַמֵּת:

פֶּרֶק י דִּינֵי מַתָּנוֹת זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה: **מִשְׁנָה א** **אֵימָתַי נוֹהֵג דִּין הַמַּתָּנוֹת:** **הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים יח ג) 'וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה', **נוֹהֲגִין בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בְּעוֹד שֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם **וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמַקְדָּשִׁין. שֶׁהָיָה בַּדִּין** - שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לְחַיְּבָם בְּקַל וָחֹמֶר, **וּמָה אִם הַחֻלִּין שֶׁאֵינָן חַיָּבִין בְּחָזֶה וְשׁוֹק, פּוֹטְרִין אֶת כֻּלָּן, עִם כָּל זֶה חַיָּבִין בַּמַּתָּנוֹת** - בִּזְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה, **קָדָשִׁים שֶׁחַיָּבִין בְּחָזֶה וְשׁוֹק אֵינוֹ דִּין שֶׁחַיָּבִין בַּמַּתָּנוֹת,** שֶׁכָּיוָן שֶׁאַף הֵם אֲסוּרִים מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי, אֵינָם קְרוּיִים אֹכֶל וְאֵינָם מְטַמְּאִים טֻמְאַת אֳכָלִין: **מִשְׁנָה ח** **הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִים בָּאָדָם:** **הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִין בְּאָדָם** בְּעוֹדוֹ חַי, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִין**, שֶׁאֵין אָדָם מְטַמֵּא אֶלָּא בְּמִיתָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יד) 'אָדָם כִּי יָמוּת'. וְאִם **מֵת הָאָדָם**, מִיתָה עוֹשָׂה נְפוּל וְהַבָּשָׂר וְהָאֵבֶר חֲשׁוּבִים כְּמִי שֶׁנָּפְלוּ מִמֶּנּוּ מֵחַיִּים, וְלָכֵן **הַבָּשָׂר טָהוֹר** כְּדִין בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי, **וְהָאֵבֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַמֵּת**, וְלָכֵן אִם יִפְרֹשׁ מֵאֵבֶר זֶה כְּזַיִת בָּשָׂר אוֹ עֶצֶם כַּשְּׁעוֹרָה הֲרֵי הֵם טְמֵאִים, וְאִלּוּ הָיָה מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַמֵּת הָיוּ הַבָּשָׂר אוֹ הָעֶצֶם הַפּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ טְהוֹרִים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** אַף בְּבָשָׂר וְעֶצֶם הַפּוֹרְשִׁים מֵאֵבֶר מִן הַחַי:

פֶּרֶק י דִּינֵי מַתָּנוֹת זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה: **מִשְׁנָה א** **אֵימָתַי נוֹהֵג דִּין הַמַּתָּנוֹת:** **הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים יח ג) 'וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה', **נוֹהֲגִין בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בְּעוֹד שֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם **וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמַקְדָּשִׁין. שֶׁהָיָה בַּדִּין** - שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לְחַיְּבָם בְּקַל וָחֹמֶר, **וּמָה אִם הַחֻלִּין שֶׁאֵינָן חַיָּבִין בְּחָזֶה וְשׁוֹק, פּוֹטְרִין אֶת כֻּלָּן, עִם כָּל זֶה חַיָּבִין בַּמַּתָּנוֹת** - בִּזְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה, **קָדָשִׁים שֶׁחַיָּבִין בְּחָזֶה וְשׁוֹק אֵינוֹ דִּין שֶׁחַיָּבִין בַּמַּתָּנוֹת,**

תַּלְמוּד לוֹמַר - לְכָךְ נֶאֱמַר (ויקרא ז לד) 'כִּי אֶת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה לָקַחְתִּי מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם **וָאֶתֵּן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחָק עוֹלָם', אֵין לוֹ לַכֹּהֵן אֶלָּא מַה שֶּׁאָמוּר בָּעִנְיָן,** דְּהַיְינוּ חָזֶה וְשׁוֹק וְלֹא שְׁאָר דְּבָרִים: **מִשְׁנָה ב** **חִיּוּב מַתָּנוֹת וּשְׁאָר דִּינִים בִּבְעֲלֵי מוּם שֶׁנִּפְגְּמוּ:** כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוּם קָבוּעַ **לְהֶקְדֵּשָׁן** - שֶׁהִקְדִּישָׁם כְּשֶׁכְּבָר הָיוּ בַּעֲלֵי מוּם שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵר, וְיֵשׁ עֲלֵיהֶם רַק קְדֻשַּׁת דָּמִים, **וְנִפְגְּמוּ,** הֲרֵי הֵם חֻלִּין גְּמוּרִים וְאִם יָלְדוּ **חַיָּבִין בְּבִכּוֹרָה וּבְמַתָּנוֹת** זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה [אֲבָל קֹדֶם פִּדְיוֹן, פְּטוּרִים מִבְּכוֹרָה שֶׁאֵין קְדֻשַּׁת בְּכוֹר חָלָה עַל קְדֻשַּׁת קָרְבָּן, לְפִי שֶׁאֵין קְדֻשָּׁה חָלָה עַל קְדֻשָּׁה, וּפְטוּרִים מִמַּתָּנוֹת שֶׁאֵינָן נוֹהֲגוֹת בְּקָדָשִׁים כְּמִבְּאָר בְּמִשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת], **וְיוֹצְאִין** בְּפִדְיוֹנָם **לְחֻלִּין לְהִגָּזֵז וּלְהֵעָבֵד** וְאֵין בָּהֶם אִסּוּר גְּזֵזָה וַעֲבוֹדָה, **וּוְלָדָן וַחֲלָבָן מִתְּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן,** וְאַף קֹדֶם שֶׁנִּפְגְּמוּ, **הַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ** - מְחוּץ לָעֲזָרָה **פָּטוּר** לְפִי שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְאָהֳל מוֹעֵד וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְאָהֳל מוֹעֵד אֵין חַיָּבִים עַל שְׁחִיטָתוֹ בַּחוּץ, **וְאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה** - אִם אָמַר עַל בֶּהֱמַת חֻלִּין שֶׁתִּהְיֶה תְּמוּרַת בֶּהֱמַת קָדָשִׁים זוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם, **וְאִם מֵתוּ, יִפָּדוּ** לְאַחַר מִיתָתָן, כְּדַרְכָּהּ שְׁפוּדָה עֵצִים שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. וְקָדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁם אֵינָם קְדוּשִׁים קְדֻשַּׁת הַגּוּף, **חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר** - מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, שֶׁחָלָה עֲלֵיהֶם קְדֻשַּׁת הַגּוּף אַף כְּשֶׁהֵם בַּעֲלֵי מוּם. בְּכוֹר, לְפִי שֶׁקְּדֻשָּׁתוֹ תְּלוּיָה בְּפֶטֶר רֶחֶם, בֵּין אִם הוּא תָּם וּבֵין אִם הוּא בַּעַל מוּם. וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לב-לג) 'הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה', לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב' [-תָּם] 'לְרַע' [-בַּעַל מוּם]. **וְכָל הַקָּדָשִׁים שֶׁקָּדַם הֶקְדֵּשָׁן אֶת מוּמָן** - שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּעֲלֵי מוּם אַחַר שֶׁקְּדָשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף, **אוֹ** שֶׁקָּדַם **מוּם עוֹבֵר לְהֶקְדֵּשָׁן,** וְכֵיוָן שֶׁמּוּם זֶה עָתִיד לַעֲבֹר הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁהִקְדִּישׁ קָרְבָּן תְּמִים וְחָלָה בּוֹ קְדֻשַּׁת הַגּוּף, **וּלְאַחַר מִכָּאן נוֹלַד לָהֶם מוּם קָבוּעַ, וְנִפְגְּמוּ,** דִּינָם דִּין פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים שֶׁנִּפְגְּמוּ, שֶׁפְּטוּרִין **מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דברים יב טו) 'כַּצְבִי וְכָאַיָּל', וּכְשֵׁם שֶׁאֵין בְּחַיָּה דִּין בְּכוֹר וּמַתָּנוֹת כָּךְ גַּם בִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים, **וְאֵינָן יוֹצְאִין** בְּפִדְיוֹנָם **לְחֻלִּין** לְעִנְיַן **לְהִגָּזֵז וּלְהֵעָבֵד, וּוְלָדָן וַחֲלָבָן אָסוּר** אַף **לְאַחַר פִּדְיוֹנָן,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר', אֵין לְךָ בָּהֶם אֶלָּא הֲנָאוֹת. וְקֹדֶם פִּדְיוֹנָם **הַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ חַיָּב** כָּרֵת [בְּאֹפֶן שֶׁמּוּמָם אֵינוֹ נִכָּר, כְּגוֹן בְּדָקִין שֶׁבָּעַיִן, שֶׁלְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא בְּאֹפֶן זֶה אִם עָלוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ יִקָּרְבוּ וְלֹא יֵרֵדוּ, וְלָכֵן הֵם רְאוּיִים לְאָהֳל מוֹעֵד], **וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה** - וְאִם אָמַר עַל בֶּהֱמַת חֻלִּין שֶׁתִּהְיֶה תְּמוּרַת בֶּהֱמַת זוֹ, נִתְפָּסָת קְדֻשָּׁתָהּ אַף בְּבֶהֱמַת חֻלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'טוֹב' [-תְּמִים] 'בְּרַע' [-בַּעַל מוּם] 'אוֹ רַע בְּטוֹב' [וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מֵמִיר אֶלָּא בְּקָרְבָּן שֶׁהָיָה טוֹב מֵעִקָּרוֹ וְנַעֲשָׂה רַע, אֲבָל כְּשֶׁקָּדַם מוּמָן אֶת הֶקְדֵּשָׁן - דְּהַיְינוּ רַע מֵעִקָּרוֹ - אֵינוֹ מֵמִיר כַּמְבֹאָר לְעֵיל], **וְאִם מֵתוּ** קֹדֶם פִּדְיוֹנָם **יִקָּבְרוּ,** שֶׁאֵין פּוֹדִין אֶת הַקָּדָשִׁים לְהַאֲכִילָם לַכְּלָבִים. [וְחִלּוּק הַמִּשְׁנָה לְגַבֵּי וְלַד הַקָּרְבָּן, הוּא בְּאֹפֶן שֶׁהִתְעַבְּרָה קֹדֶם הַפִּדְיוֹן וְיָלְדָה אַחַר הַפִּדְיוֹן, אֲבָל אִם יָלְדָה קֹדֶם הַפִּדְיוֹן הַוָּלָד מֻתָּר אָסוּר אַף בְּקֹדֶם מוּמָן לְהֶקְדֵּשָׁן, וְאִם הִתְעַבְּרָה אַחַר הַפִּדְיוֹן הַוָּלָד מֻתָּר אַף בְּקֹדֶם הֶקְדֵּשָׁן לְמוּמָן]: **מִשְׁנָה ג** **תַּעֲרֹבֶת בְּכוֹר בִּבְהֵמוֹת אֲחֵרוֹת:** **בְּכוֹר** בְּהֵמָה [הַפָּטוּר מִמַּתָּנוֹת זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה'] **שֶׁנִּתְעָרַב בִּמְאָה** בְּהֵמוֹת אֲחֵרוֹת, **בִּזְמַן שֶׁמְּאָה אֲנָשִׁים שׁוֹחֲטִין אֶת כֻּלָּן,** שֶׁהַבְּהֵמוֹת שַׁיָּכוֹת לָאֲנָשִׁים שׁוֹנִים, **פּוֹטְרִין אֶת כֻּלָּן** מִזְּרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה, שֶׁכָּל אֶחָד דּוֹחֶה אֶת הַכֹּהֵן וְאוֹמֵר לוֹ שֶׁמָּא בְּהֵמָה זוֹ הִיא בְּכוֹר הַפָּטוּר מִמַּתָּנוֹת, וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. [וַדַּוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁבְּכוֹר זֶה נִתַּן כְּבָר לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן מָכָרוֹ לְיִשְׂרָאֵל זֶה, אֲבָל אִם עֲדַיִן לֹא הִפְרִישׁוֹ הַיִּשְׂרָאֵל, יוֹכַל הַכֹּהֵן לְקַבֵּל אֶת הַמַּתָּנוֹת בְּטַעֲנַת מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אוֹ שֶׁכָּל הַבְּהֵמָה הִיא בְּכוֹר הַנִּתָּן לַכֹּהֵן אוֹ שֶׁאֵינָהּ בְּכוֹר וּמִמֵּילָא יֵשׁ בָּהּ דִּין זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה]. וְאִם אָדָם **אֶחָד שׁוֹחֵט אֶת כֻּלָּן,** שֶׁכֻּלָּם שֶׁלּוֹ, **פּוֹטְרִין לוֹ** רַק **אֶחָד,** שֶׁרַק בְּהֵמָה אַחַת מִבַּהֲמוֹתָיו הִיא בְּכוֹר הַפָּטוּר מִמַּתָּנוֹת.

משניות

פְּטוּר כֹּהֵן וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים מִן הַמַּתָּנוֹת: הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה לְכֹהֵן וּלְנָכְרִי וְהַבְּהֵמָה שֶׁלָּהֶם, **פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ג) 'וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם' וְגוֹ', וְדוֹרְשִׁים: 'מֵאֵת הָעָם' וְלֹא מֵאֵת הַכֹּהֲנִים, וְכָל שֶׁכֵּן נָכְרִי שֶׁאֵינוֹ בִּכְלַל הָעָם. וְיִשְׂרָאֵל **הַמִּשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶן** - הַנַּעֲשֶׂה שֻׁתָּף בִּבְהֵמָה עִם כֹּהֵן אוֹ עוֹבֵד כּוֹכָבִים, פָּטוּר מִמַּתָּנוֹת כְּהֵנָּה וְצָרִיךְ **שֶׁיִּרְשֹׁם** - שֶׁיַּעֲשֶׂה בַּבְּהֵמָה סִימָן, שֶׁיְּבִינוּ הָרוֹאִים שֶׁאֵינָהּ שֶׁיֶּכֶת רַק לְיִשְׂרָאֵל וְלָכֵן אֵינוֹ מַפְרִישׁ מַתָּנוֹת. **וְאִם** מָכַר כֹּהֵן בְּהֵמָה לְיִשְׂרָאֵל **וְאָמַר** שֶׁמּוֹכְרָהּ לוֹ **חוּץ מִן הַמַּתָּנוֹת** שֶׁבָּהּ, **פָּטוּר** הַקּוֹנֶה **מִן הַמַּתָּנוֹת,** שֶׁהֲרֵי הֵן שֶׁל הַכֹּהֵן: **הַקּוֹנֶה חֵלֶק בִּבְהֵמָה עִם מַתָּנוֹתֶיהָ: אָמַר** יִשְׂרָאֵל לַחֲבֵרוֹ, **מְכֹר לִי בְּנֵי מֵעֶיהָ שֶׁל פָּרָה, וְהָיוּ בָּהֶן מַתָּנוֹת,** דְּהַיְינוּ הַקִּבָּה' שֶׁהִיא אַחַת הַמַּתָּנוֹת, **נוֹתְנָן** הַלּוֹקֵחַ **לַכֹּהֵן, וְהַמּוֹכֵר אֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים** - אֵינוֹ מוֹרִיד לוֹ בְּמֻחֲרָם, שֶׁהֲרֵי יָדַע הַלּוֹקֵחַ שֶׁהַקִּבָּה הִיא מַתְּנַת כְּהֻנָּה, וְהַתַּשְׁלוּם הָיָה עַל בְּנֵי הַמַּעַיִם מִלְּבַדָּהּ. אֲבָל אִם **לָקַח הֵימֶנּוּ** - קָנָה מִמֶּנּוּ בָּשָׂר **בַּמִּשְׁקָל,** וְשָׁקַל לוֹ בָּשָׂר וּבְתוֹכוֹ הַקִּבָּה, **נוֹתְנָן** הַלּוֹקֵחַ **לַכֹּהֵן** שֶׁהֲרֵי יֵשׁ בְּיָדוֹ מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה, **וּמְנַכֶּה לוֹ** הַמּוֹכֵר **מִן הַדָּמִים,** שֶׁהֲרֵי מָכַר לוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ:

מַשְׁנָה ד חִיּוּב מַתָּנוֹת בְּגַּו: **גַּו שֶׁנִּתְגַּיֵּר, וְהָיְתָה לוֹ פָּרָה,** אִם הִיא **נִשְׁחֲטָה עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרָם] **נִתְגַּיֵּר, פָּטוּר** מִן הַמַּתָּנוֹת, שֶׁחִיּוּב נִתְינָתָן הוּא בַּשְּׁחִיטָה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה גּוֹי. וְאִם נִשְׁחֲטָה **מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר, חַיָּב** לִתְּתָן לַכֹּהֵן. וְאִם יֵשׁ **סָפֵק** מָתַי נִשְׁחֲטָה, **פָּטוּר, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו** מֻטָּלֶת הַחוֹבָה לְהָבִיא אֶת **הָרְאָיָה,** וְאַף כָּאן הַכֹּהֵן מוֹצִיא אֶת הַמַּתָּנוֹת מֵהַגַּו הַמֻּחְזָק בָּהֶן. **מֻהֳם הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם: אֵיזֶהוּ הַזְּרוֹעַ** שֶׁנִּתָּן לַכֹּהֵן, רֶגֶל הַבְּהֵמָה הַיְמָנִית הַקִּדְמִית [שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ג) 'וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ' הַזְּרוֹעַ הַחֲשׁוּבָה שֶׁהִיא הַיְמָנִית] בַּחֵלֶק **שְׁמֹן הַפֶּרֶק שֶׁל** הָאַרְכֻּבָּה הַתַּחְתּוֹנָה, וּלְמַעְלָה מִמֶּנּוּ **עַד** הָעֶצֶם הַנִּקְרֵאת **כַּף שֶׁל יָד,** שֶׁהִיא עֶצֶם רְחָבָה שֶׁל הַכָּתֵף. שֶׁהָרֶגֶל מֻרְכֶּבֶת מִשָּׁלֹשׁ עֲצָמוֹת (ראה לעיל פ"ד מ"ו) וּבְכֻלָּל הַזְּרוֹעַ שְׁתֵּי הָעֲצָמוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת עִם הַבָּשָׂר שֶׁעֲלֵיהֶן. וְחֵלֶק זֶה **הוּא** גַּם הַזְּרוֹעַ **שֶׁל** שַׁלְמֵי **נָזִיר** הַנִּתָּנִת לַכֹּהֵן (במדבר ו יט). **וּכְנֶגְדּוֹ** - וְחֵלֶק זֶה **בָּרֶגֶל** הָאֲחוֹרִית הַיְמָנִית הוּא **הַשּׁוֹק** הַנִּתָּן לַכֹּהֵן מִקָּרְבַּן שְׁלָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז לב) 'וְאֶת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הַשּׁוֹק הוּא **מִן הַפֶּרֶק שֶׁל** הָאַרְכֻּבָּה הַתַּחְתּוֹנָה וּלְמַעְלָה מִמֶּנּוּ **עַד סֶנֶד שֶׁל רֶגֶל** - עַד הַפֶּרֶק שֶׁבֵּין הָעֶצֶם הָאֶמְצָעִית לַקּוּלִית [-הָעֶצֶם הָעֶלְיוֹנָה]. דְּהַיְינוּ שֶׁהַשּׁוֹק הוּא רַק הָעֶצֶם הָאֶמְצָעִית מִשָּׁלֹשׁ עֲצָמוֹת הָרֶגֶל. **אֵיזֶהוּ לְחִי** הַנִּתָּן לַכֹּהֵן. **מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לְחִי** - מִמְּקוֹם חִבּוּר הַלְּחִי בִּצְדֵי הַבְּהֵמָה, וּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ **עַד** סוֹף **גַּרְגֶּרֶת** - עַד הַמָּקוֹם הַנִּקְרָא 'כּוֹבַע' הַנִּמְצָא מֵעַל פֶּתַח הַקָּנָה, דְּהַיְינוּ כָּל הַלְּחָיַיִם הַתַּחְתּוֹנוֹת עִם הַלָּשׁוֹן:

פֶּרֶק יא דִּינֵי רֵאשִׁית הַגֵּז: **מַשְׁנָה א אֵימָתַי נוֹהֶגֶת מִצְוַת רֵאשִׁית הַגֵּז:** מִצְוַת 'רֵאשִׁית הַגֵּז', לִתֵּן לַכֹּהֵן בְּכָל פַּעַם שֶׁגּוֹזֵז אֶת צֹאנוֹ מַתָּנָה מִן הַגִּזָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ד) 'וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ', **נוֹהֵג** חִיּוּבָהּ **בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה** לָאָרֶץ [וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בָּאָרֶץ, שֶׁלְּמֵדִים גְּזֵרָה שָׁוָה 'נְתִינָה' - 'נְתִינָה' מִתְּרוּמָה שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ], **בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם **וְשָׁלֹא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בִּבְהֵמוֹת חֻלִּין, אֲבָל לֹא בִּמְקֻדָּשִׁין** - בִּבְהֵמוֹת הֶקְדֵּשׁ וַאֲפִלּוּ קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר 'גֵּז צֹאנְךָ' וְלֹא שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. **חִלּוּקֵי דִינִים בֵּין רֵאשִׁית הַגֵּז לִזְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה: חָמַר** [-חֲמָרָא] יֵשׁ **בַּזְּרוֹעַ וּבַלְּחָיַיִם וּבַקֵּבָה** יוֹתֵר **מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, שֶׁהַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה נוֹהֲגִים בְּבָקָר וּבְצֹאן,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'אִם שׁוֹר אִם שֶׂה', וְנוֹהֲגִים בֵּין **בִּמְרֻבֶּה** - בֵּין אִם שָׁחַט בְּהֵמוֹת רַבּוֹת, וּבֵין **בְּמוּעָט** - וּבֵין אִם שָׁחַט בְּהֵמָה אַחַת. **וְרֵאשִׁית הַגֵּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בִּרְחֵלוֹת** - כְּבָשִׂים, הַנִּלְמָדִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'גֵּז צֹאנְךָ' - 'וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמָּם' (איוב לא כ), **וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּגֵז מְרֻבֶּה** כַּמִּבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה: **מַשְׁנָה ב שִׁעוּר רֵאשִׁית הַגֵּז:** וְכַמָּה **הוּא** שִׁעוּר 'מְרֻבֶּה' שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁבּוֹ נוֹהֶגֶת מִצְוַת רֵאשִׁית הַגֵּז. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** גִּזַּת **שְׁתֵּי רְחֵלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה ז כא) 'יְחַיֶּה אִישׁ **עֶגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן**' הֲרֵי שֶׁאַף שְׁתַּיִם קְרוּיִים 'צֹאן' וְאַף 'גֵּז צֹאנְךָ' הֵם שְׁתֵּי רְחֵלוֹת. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, חָמֵשׁ** רְחֵלוֹת, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמואל א' כה יח) **'חֲמֵשׁ צֹאן עֲשׂוּיוֹת'** וּפָרוּשׁוֹ שֶׁחָמֵשׁ צֹאן הֵם מְעֻשּׂוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶם [מִלְּשׁוֹן 'עֲשִׂיָּה'] שֶׁהֵם אוֹמְרוֹת לְבַעֲלֵיהֶם קוּם וַעֲשֵׂה מִצְוָה חֲדָשָׁה שֶׁלֹּא הָיִיתָ מְצֻוֶּה בָּהּ עַד עַתָּה, וְזֹאת מִצְוַת רֵאשִׁית הַגֵּז שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'צֹאן' [וְלֹא מִצְוַת בְּכוֹר שֶׁכָּתוּב בּוֹ 'שׁוֹר', אוֹ זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה שֶׁכָּתוּב בָּהֶם 'אִם שׁוֹר אִם שֶׂה', שֶׁמַּשְׁמַע שֶׁמִּצְוֹת אֵלּוּ נוֹהֲגוֹת אַף בְּשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֶחָד]. וְשִׁעוּר הַגִּזָּה הַמְחַיֵּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, **רַבִּי דוֹסָא בֶן הַרְכִּינָס אוֹמֵר, חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת מָנֶה מָנֶה וּפְרָס** - שְׁגוֹזֵז מִכָּל אַחַת מֵהֶן גִּזָּה בְּמִשְׁקָל מָנֶה וְחֵצִי, **חַיָּבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז,** אֲבָל גִּזָּה פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה אֵין בָּהּ דִּין רֵאשִׁית הַגֵּז. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת כָּל שֶׁהֵן,** כְּלוֹמַר, אֵין צָרִיךְ בְּשִׁעוּר גָּדוֹל כָּל כָּךְ, אֶלָּא דַּי שֶׁכָּל רָחֵל תַּעֲשֶׂה לְכָל הַפָּחוֹת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה סְלָעִים, כָּךְ שֶׁמִּכָּלָּן יֵחַד תִּהְיֶה גִּזָּה שֶׁל שִׁשִּׁים סְלָעִים. **וְכַמָּה** גֵּז [-צֶמֶר גִּזּוּז] צָרִיךְ לָתֵת לְכָל כֹּהֵן, אִם יֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה רֵאשִׁית הַגֵּז וְרוֹצֶה לְחַלְּקָהּ לְכַמָּה כֹּהֲנִים, **נוֹתְנִין לוֹ** לְכָל כֹּהֵן גֵּז בְּמִשְׁקַל **חֲמֵשׁ סְלָעִים** כְּמִשְׁקָלָם **בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן** שָׁוִים לְעֶשֶׂר **סְלָעִים** כְּמִשְׁקָלָם **בַּגָּלִיל,** שֶׁסְּלָעִים בַּגָּלִיל הָיוּ שׁוֹקְלִים מַחֲצִית מֵהַסְּלָעִים בִּיהוּדָה. וְאַף שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ צֶמֶר כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּלִי לְלַבְּנוֹ, מִכָּל מָקוֹם יִתֵּן לוֹ צֶמֶר כְּמוֹת מַלְכְלָךְ בְּשִׁעוּר כָּזֶה שֶׁאַחֲרֵי הַלִּבּוּן יִהְיֶה בְּיַד הַכֹּהֵן מִשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁל צֶמֶר **מְלֻבָּן** - נָקִי **וְלֹא צוֹאִי** - מְלֻכְלָךְ, **כְּדֵי** שֶׁיּוּכַל **לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ בֶּגֶד קָטָן** לַעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא אָבְנֵט, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים יח ד) 'וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ **תִּתֶּן לוֹ**' וְהֵיינוּ שֶׁצָּרִיךְ **שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי מַתָּנָה** חֲשׁוּבָה, וְהֵיא עֲשִׂיַּת בֶּגֶד קָטָן לְכָהֳנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָסוּק הַבָּא 'כִּי בוֹ בָּחַר ה' אֱלֹקֶיךָ מִכָּל שְׁבָטֶיךָ לַעֲמֹד לְשָׁרֵת', וּמִתְפָּרֵשׁ פָּסוּק זֶה, שֶׁתִּתֵּן לוֹ רֵאשִׁית הַגֵּז כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ בֶּגֶד לַעֲמֹד לְשָׁרֵת. [וְשִׁעוּר הַפָּרָשַׁת רֵאשִׁית הַגֵּז מִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין לוֹ שִׁעוּר, וַחֲכָמִים תִּקְּנוּ שֶׁלֹּא יִפָּחֵת מֵחֵלֶק אֶחָד מִשִּׁשִּׁים מֵהַגֵּז]. **שִׁנּוּי הַפּוֹטֵר מֵרֵאשִׁית הַגֵּז: לֹא הִסְפִּיק** הַבְּעָלִים **לִתֵּן לוֹ** - לְכֹהֵן **עַד שֶׁצָּבְעוּ** לַצֶּמֶר, **פָּטוּר,** כֵּיוָן שֶׁהִשְׁתַּנָּה הַצֶּמֶר וּנְקָאוֹ בַּשִּׁנּוּי, וְאֵינוֹ אֶלָּא כְּמַזִּיק אוֹ אוֹכֵל מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה שֶׁפָּטוּר. אֲבָל אִם רַק **לִבְּנוֹ וְלֹא צְבָעוֹ, חַיָּב,** שֶׁאֵין הַלִּבּוּן נֶחְשָׁב לְשִׁנּוּי וַעֲדַיִן יֵשׁ בְּיָדוֹ גִּזָּה הַמְחֻיֶּבֶת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז שֶׁתִּנָּתֵן לַכֹּהֵן. **רֵאשִׁית הַגֵּז בְּקוֹנֶה צֶמֶר:** הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאנוֹ שֶׁל נָכְרִי, פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ גֵּז צֹאנוֹ שֶׁל נָכְרִי, פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. וְאִם אָמַר חוּץ מִן הַמַּתָּנוֹת, פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. אָמַר מְכֹר לִי בְּנֵי מֵעֶיהָ שֶׁל פָּרָה, וְהָיוּ בָּהֶן מַתָּנוֹת, נוֹתְנָן לַכֹּהֵן וְאֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים. לָקַח הֵימֶנּוּ בְּמִשְׁקָל, נוֹתְנָן לַכֹּהֵן וּמְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים: **ד גַּו** שֶׁנִּתְגַּיֵּר וְהָיְתָה לוֹ פָּרָה, נִשְׁחֲטָה עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר, פָּטוּר. מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר, חַיָּב. סָפֵק, פָּטוּר, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אֵיזֶהוּ הַזְּרוֹעַ, מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אַרְכֻּבָּה עַד כַּף שֶׁל יָד. וְהוּא שֶׁל נָזִיר. וּכְנֶגְדּוֹ בָּרֶגֶל, שׁוֹק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שׁוֹק, מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אַרְכֻּבָּה עַד סֶנֶד שֶׁל רֶגֶל. אֵיזֶהוּ לְחִי, מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לְחִי עַד פִּקָּה שֶׁל גַּרְגֶּרֶת:

פרק יא א רֵאשִׁית הַגֵּז נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין. חֹמֶר בַּזְּרוֹעַ וּבַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, שֶׁהַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה נוֹהֲגִים בְּבָקָר וּבְצֹאן, בִּמְרֻבֶּה וּבִמְעָט. וְרֵאשִׁית הַגֵּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בִּרְחֵלוֹת, וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בִּמְרֻבֶּה: **ב** וְכַמָּה הוּא מְרֻבֶּה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁתֵּי רְחֵלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ז כא) 'יְחַיֶּה אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן'. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, חָמֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א' כה יח) 'חָמֵשׁ צֹאן עֲשׂוּיוֹת'. רַבִּי דוֹסָא בֶן הַרְכִּינָס אוֹמֵר, חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת מָנֶה מָנֶה וּפְרָס, חַיָּבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת כָּל שֶׁהֵן. וְכַמָּה נוֹתְנִין לוֹ, מִשְׁקַל חָמֵשׁ סְלָעִים בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל, מְלֻבָּן וְלֹא צוֹאִי, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ בֶּגֶד קָטָן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ד) 'תִּתֶּן לוֹ', שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי מַתָּנָה. לֹא הִסְפִּיק לִתֵּן לוֹ עַד שֶׁצָּבְעוֹ, פָּטוּר. לִבְּנוֹ וְלֹא צְבָעוֹ, חַיָּב. הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאנוֹ שֶׁל נָכְרִי, פָּטוּר מֵרֵאשִׁית הַגֵּז. הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאנוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אִם שִׁייֵר הַמּוֹכֵר חַיָּב. לֹא שִׁייֵר, הַלּוֹקֵחַ חַיָּב. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי מִינִין, שְׁחוּפוֹת וּלְבָנוֹת, מָכַר לוֹ שְׁחוּפוֹת אֲבָל לֹא לְבָנוֹת, זְכָרִים אֲבָל לֹא נְקֵבוֹת, זֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ וְזֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ:

פרק יב דין שלוח הקן: **משנה א** **אימתי נוהג שלוח הקן: שלוח הקן נוהג בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית** - בזמן שבית המקדש קיים **ושלא בפני הבית, בעופות של חלין, אבל לא במקדשין** [באפן שהקדישם וברחו, אף אם לא ברחו, אף אלו היו חלין לא היה בהם שלוח הקן, כיון שהם 'מזמנים', כמבאר להלן].

וחמר [-חמרא] יש במצות כסוי הדם יותר מבמצות שלוח הקן, שכסוי הדם נוהג בחיה ובעוף, במזמן לו [כגון בהמה הגדלה בחצרו] ובשאינו מזמן, ושלוח הקן אינו נוהג אלא בעוף, ואינו נוהג אלא בשאינו מזמן, שנאמר (דברים כב ו) 'כי יקרא קן צפור לפניך', דרך מקרה ולא במזמן. ואיזהו עוף שאינו מזמן. כגון אווזין ותרנגולים שגדלו מבית וקננו [-בנו קן] בפרדס, ושוב אינם חוזרים לבית ואף מהפרדס יכולים להסתלק לכשירצו. אבל אם קננו בבית, וכן יוני הרדסיאות, שדרכן לחיות עם בני אדם, פטור משלוח הקן, כיון שהוא 'מזמן': **משנה ב** **היו עוף טמא ועוף הקורא:** המוצא קן של עוף טמא, פטור מלשלח את האם, ואפלו אם מצא עוף טמא שרובץ על ביצי עוף טהור, שנאמר 'כי יקרא קן צפור' וצפור משמע טהור דוקא. וכן המוצא עוף טהור שרובץ על ביצי עוף טמא, פטור מלשלח, שנאמר 'ואת הבנים תקח לך', ולא לכלבך, ורק ביצי עוף טהור מתרות לך. המוצא קורא זכר - עוף זכר של מין הנקרא 'קורא', שדרכו לרבץ על הביצים כדרך הנקבה בשאר המינים, רבי אלעזר מחייב בשלוח, וחכמים פוטרין. ובשאר עופות מודה רבי אלעזר שאין שלוח הקן אלא באם, כמפרש בפסוק, ולא נחלק אלא בקורא' שדגירת האב היא דרך הדגירה בו: **משנה ג** **פרטי דין בשלוח הקן בדרשת הפסוקים:** היתה האם מעופפת - פורחת באויר על גבי הקן, **בזמן שכנפיה נוגעות בקן, פטור מלשלח**, ובזמן שאין כנפיה נוגעות (דברים כב ו) 'והאם רבצת על האפרוחים' ומכך שלא נאמר 'יושבת' ולא נאמר 'מעופפת' למדנו שדי שיהיו כנפיה נוגעות בקן לחיוב שלוח הקן. **אין שם** בקן **אלא** רק **אפרוח אחד או ביצה אחת, חייב לשלח את האם,** שנאמר (שם) 'קן קן צפור', קן מכל מקום - בכל קן חייב לשלח. היו שם אפרוחין מפריחין - גדולים שיכולים לפרח מעצמם, **או ביצים מוזרות** - שאין אפרוח נוצר מהן, **פטור מלשלח את האם,** שנאמר 'והאם רבצת על האפרחים או על הביצים', ומשמע שיש להשוות את הביצים והאפרוחים זה לזה, **מה אפרוחין בני קימא,** שהם כבר חיים, **אף ביצים** חייב לשלח את האם רק כשהם **בני קימא,** שיכולים לצאת מהם אפרוחים, **יצאו** מכלל זה ביצים **מוזרות. ומה הביצים צריכין לאמן** שתדגר עליהן, **אף האפרוחין** חייב לשלח את האם רק בזמן **צריכין לאמן** שתדגר עליהם, יצאו מכלל זה **המזונותיהם,** שאינם צריכים לאמם. **שלחה** לאם **וחזרה, אפלו ארבעה וחמשה פעמים,** חייב לשלח שוב, שנאמר (שם פסוק ז) 'שלח תשלח את האם', ו'שלח' משמע לעולם. **אמר** רבי **נוטל את האם לעצמי, ומשלח את הבנים,** חייב **לשלח את האם,** שנאמר **'שלח תשלח את האם',** והאיסור אינו רק באפן שלוקח את האם עם הבנים. שלח את האם ונטל את **הבנים והחזירן לקן, ואחר כך חזרה האם** לשבת עליהם, **פטור מלשלח,** שעתה הקן כבר מזמן ולא דרך מקרה (לעיל מ"א): **משנה ד** **האם 'לא תקח' הוא לאו הנותק לעשה: הנוטל אם על הבנים** [-עם הבנים או מעל הבנים הנשארים בקן], **רבי יהודה אומר, לוקה,** שנעבר על 'לא תקח האם על הבנים', **ואינו משלח** - אינו מחייב לשלח את האם, שאף שנאמרה תורה 'שלח תשלח את האם', פרושו שכשבא לקן בתחלה לא יקח את האם על הבנים אלא ישלח תחלה את האם, אך אין בכך תקון לאלו אם עבר עליו, אלא הלוקח אם על הבנים עובר בלאו של 'לא תקח' ובעשה של 'שלח תשלח'. **וחכמים אומרים,** מצות 'שלח תשלח' נאמרה כתקון לאלו של 'לא תקח' שאם לקח את האם באסור, **משלח** את האם ומתקן את הלאו, ולכן **אינו לוקה,** כדין לאו הנתק לעשה. **זה הכלל, כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה** - שנאמר מצות עשה לתקן את האסור, **אין לוקין עליה,** לפי שכיכול לתקן את הלאו. אבל אם אינו יכול עוד לתקנו, כגון שלקח את האם על הבנים ושחטה, לוקה אף לדעת חכמים: **משנה ה** **דחית שלוח הקן לצרך צפרי מצרע: לא יטל אדם אם על בנים, אפלו כשצריך** את האם לטהר בה **את המצרע,** שמביא ביום השמיני לטהרתו שתי צפרים. שאף שהתירה התורה למחות שם השם במי סוטה כדי לטהר אשה לבעלה, אין אומרים שתתיר לטל אם על הבנים כדי לטהר את המצרע ולהתירו על אשתו, שנאמר 'שלח תשלח', בכל אפן שהוא. **גדל שכר המצות: ומה אם** על מצות שלוח הקן שהיא **מצוה קלה** שאין בקיומה חסרון כיס, שאף באפן שמחמתה יצטרך לקנות צפור אחרת לטהרת המצרע, **היא** מחסרת ממנו רק כאסר [-מטבע כסף קטן] (תפא"י), **אמרה התורה** בשכרה (דברים כב ז) **'למען ייטב לך והארכת ימים', קל וחמר** שיזכו לשכר רב **על** קיום **מצות חמורות שבתורה:**

סליק מסכת חלין

מסכת בכורות

במסכת זו יתבארו דיני פדיון פטר חמור, דיני בכור בהמה טהורה, דיני פדיון בכור אדם - פדיון הבן, דין נטילת הבכור כפל ביראשת אביו, ודיני מעשר בהמה:

פרק א דיני פדיון פטר חמור: **משנה א** **אפנים שונים של בעלות ושתפות גוי בפטר חמור: הלוקח** - הקונה **עובר** בכור של **חמורו** המעוברת **של נכרי** בעודו במעי אמו, **והמוכר לו** - לנכרי עובר בכור של חמורו המעוברת בעודו במעי אמו, **אף על פי שאינו רשאי** למכרו לו לפי שאסרו חכמים למכר לנכרי בהמה גסה [או עובדה] כיון שהוא יעשה בה מלאכה בשבת, **והמשתתף לו** - הקונה עם הנכרי חמור בשתפות וילדה בכור, **והמקבל ממנו** - מנכרי, את חמורו לגדלה ולטפל בה, על מנת שיתחלק עמו בולדותיה, והחמור עצמה תשאר לגוי, **והנותן לו** - לנכרי, את חמורו **בקבלה** - לגדלה ולטפל בה, על מנת שיתחלק עמו בולדותיה, והחמור עצמה תשאר לישראל, בכל אפנים אלו **פטור** הולד הבכור **מן הבכורה** - ואין צריך לקדותו בשה ולתתו לכהן, **שנאמר** (במדבר ג יג) 'הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה', ודרשו שאין חייב בבכורה אלא בכור הנולד ברשות ישראל לבדו, **אבל לא באחרים** - בבכור הנולד גם ברשות גוים. **דין כהנים ולוים בפדיון פטר חמור: כהנים ולוים פטורין** מפדיון פטר חמור, **מקל וחמר: אם פטרו** הכהנים והלוים את בכורתם **של** בכורי **ישראל** במדבר שנאמר (שם פסוק מא) 'ולקחת את הלוים לי אני ה' תחת כל בכר בבני ישראל', **דין הוא** - קל וחמר **שיפטרו** בכורי הלוים את בכורתם **של עצמן** מפדיון, וכן יפטרו מפדיון פטר חמור לפי שהקדש פדיון בכור אדם לפדות שנאמר (במדבר ג יג) 'הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה', ודרשו שאין חייב בבכורה אלא בכור הנולד ברשות ישראל לבדו, **אבל לא באחרים** - בבכור הנולד גם ברשות גוים. **דין כהנים ולוים בפדיון פטר חמור: כהנים ולוים פטורין** מפדיון פטר חמור, **מקל וחמר: אם פטרו** הכהנים והלוים את בכורתם **של** בכורי **ישראל במדבר** שנאמר (שם פסוק מא) 'ולקחת את הלוים לי אני ה' תחת כל בכר בבני ישראל', **דין הוא** - קל וחמר **שיפטרו** בכורי הלוים את בכורתם **של עצמן** מפדיון, וכן יפטרו מפדיון פטר חמור לפי שהקדש פדיון בכור אדם לפדות שנאמר (במדבר ג יג) 'הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה', ודרשו שאין חייב בבכורה אלא בכור הנולד ברשות ישראל לבדו, **אבל לא באחרים** - בבכור הנולד גם ברשות גוים. **דין כהנים ולוים בפדיון פטר חמור:**

משניות מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק א המבוארות

מִשְׁנָה ב דִּין פֶּטֶר חֲמוֹר כְּשֶׁהַחֲמוֹר אוֹ אִמּוֹ אֵינָם חֲמוֹר אוֹ אֵינָם נִרְאִים כַּחֲמוֹר, וְדִין הַיּוֹצֵא מִן הַטָּהוֹר וּמִן הַטָּמֵא: **פָּרָה שֶׁיָּלְדָה** בְּכוֹר הַנִּרְאֶה **כְּמִין חֲמוֹר, וַחֲמוֹר שֶׁיָּלְדָה** בְּכוֹר הַנִּרְאֶה **כְּמִין סוּס, פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה** - מִפְּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות יג יג) **'פֶּטֶר חֲמֹר', 'פֶּטֶר חֲמוֹר'** (שם לד כ), **שְׁנֵי פְּעָמִים**, מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר **עַד שֶׁיִּוָּהֵא** גַּם **הַיּוֹלֵד** - אִם הַבְּכוֹר, **חֲמוֹר, וְגַם הַנּוֹלָד** - הַבְּכוֹר עַצְמוֹ, נִרְאֶה כְּמִין **חֲמוֹר. וּמָה הֵם** - מַה דִּינָם שֶׁל וְלָדוֹת שֶׁאֵינָם דּוֹמִים לְאִמָּם, לְעִנְיַן הֶתֵּרָם **בַּאֲכִילָה, בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁיָּלְדָה כְּמִין בְּהֵמָה טְמֵאָה, וְלָדָהּ מֻתָּר בַּאֲכִילָה, וּבְהֵמָה טְמֵאָה שֶׁיָּלְדָה כְּמִין בְּהֵמָה טְהוֹרָה, וְלָדָהּ אָסוּר בַּאֲכִילָה, כְּשֵׁם שֶׁהַיּוֹצֵא מֵהַטְּמֵא כְּגוֹן חֲלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה, טָמֵא וְאָסוּר בַּאֲכִילָה, וְהַיּוֹצֵא מִן הַטָּהוֹר כְּגוֹן חֲלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה, טָהוֹר** וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה. אוּלָם דָּג **טָמֵא שֶׁבַּלַּע דָּג טָהוֹר**, וְכֵן דָּג טָמֵא שֶׁנִּמְצָא בְּמֵעֵיו דָּג טָהוֹר שֶׁבְּוַדַּאי בְּלָעוֹ לְפִי שֶׁרֹב הַדָּגִים אֵינָם מַשְׁרִיצִים שֶׁלֹּא מִמִּינָם, **מֻתָּר בַּאֲכִילָה, וְדָג טָהוֹר שֶׁבָּלַע דָּג טָמֵא**, וְכֵן דָּג טָהוֹר שֶׁנִּמְצָא בְּמֵעָיו דָּג טָמֵא שֶׁבְּוַדַּאי בְּלָעוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, **אָסוּר בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ גִּדּוּלָיו** - שֶׁהוּא לֹא גָּדַל בְּתוֹכוֹ אֶלָּא רַק נִכְנַס אֵלָיו מִבַּחוּץ, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב 'יוֹצֵא' מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ג דִּין פִּדְיוֹן סֶפֶק פֶּטֶר חֲמוֹר: חֲמוֹר שֶׁלֹּא בְּכָרָה** [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה], **וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים** יַחַד וְאֵין יָדוּעַ מִי מֵהֶם הַבְּכוֹר, **נוֹתֵן** בַּעַל הַחֲמוֹר **טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן** וּפוֹדֶה בּוֹ אֶת הַבְּכוֹר שֶׁבָּהֶם, לְפִי שֶׁאֶחָד מֵהֶם בְּוַדַּאי בְּכוֹר הוּא. יָלְדָה חֲמוֹרוֹ **זָכָר וּנְקֵבָה**, וְאֵין יָדוּעַ אִם הַזָּכָר נוֹלַד רִאשׁוֹן וְהוּא בְּכוֹר הַמְחֻיָּב פִּדְיוֹן, **מַפְרִישׁ טָלֶה אֶחָד** וּפוֹדֶה בּוֹ מִסָּפֵק אֶת הַזָּכָר שֶׁמָּא פֶּטֶר חֲמוֹר הוּא וְאָסוּר בַּהֲנָאָה בִּלְא פִּדְיוֹן, אוּלָם מַשְׁאִירוֹ **לְעַצְמוֹ** וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִתְּנוֹ לַכֹּהֵן הָבֵא רְאָיָה שֶׁיֵּשׁ כָּאן פֶּטֶר חֲמוֹר וְטֵל טָלֶה זֶה, כֵּיוָן שֶׁ'הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְנִפְדֶּה פֶּטֶר חֲמוֹר בְּטָלֶה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות לד כ) **'וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה'**, שֶׁמַּשְׁמָעוֹ כָּל שֶׁהוּא 'שֶׂה', בֵּין מִן **הַכְּבָשִׂים** וּבֵין **מִן הָעִזִּים**, בֵּין **זָכָר** וּבֵין **נְקֵבָה**, בֵּין **גָּדוֹל** וּבֵין **קָטָן**, בֵּין שֶׁהוּא **תָּמִים** וּבֵין שֶׁהוּא **בַּעַל מוּם. וּפוֹדֶה בּוֹ** בְּטָלֶה אֶחָד **פְּעָמִים הַרְבֵּה** - פְּטָרֵי חֲמוֹרִים רַבִּים, אִם יַחֲזִירֶנּוּ לוֹ הַכֹּהֵן לְאַחַר כָּל פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר. וְכָל טָלֶה שֶׁפּוֹדֶה בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר מְסֻפָּק שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִתְּנוֹ לַכֹּהֵן אֶלָּא מַשְׁאִירוֹ אֶצְלוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ לְגַמְרֵי, וְעַל כֵּן **נִכְנָס** הוּא **לַדִּיר** וְנִמְנָה עִם שְׁאָר כִּבְשָׂיו **לְהִתְעַשֵּׂר. וְאִם** פָּדָה פֶּטֶר חֲמוֹר בְּשֶׂה וְקִדֵּם שֶׁנִּתְּנוֹ לַכֹּהֵן **מֵת** הַשֶּׂה, נוֹתְנוֹ לַכֹּהֲנִים לְאַחַר מִיתָתוֹ וְהֵם נֶהֱנִים **בּוֹ**, לְפִי שֶׁכָּל שֶׁהַפְרָשׁ לְפִדְיוֹן הֲרֵי הוּא כְּבָר בִּרְשׁוּת הַכֹּהֲנִים, וּלְהַלָּן (מ"ו) יִתְבָּאֵר אִם חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ לְהַפְרִישׁ שֶׂה נוֹסָף לְפִדְיוֹנוֹ: **מִשְׁנָה ה בְּמֶה אֵין פּוֹדִים פֶּטֶר חֲמוֹר, וְדִין פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁנִּתְּנוּ בְּעַצְמוֹ לַכֹּהֵן: אֵין פּוֹדִים** פֶּטֶר חֲמוֹר, **לֹא בְּעֻגָּל וְלֹא בְּחַיָּה** - כְּגוֹן צְבִי וְאַיָּל, **וְלֹא בִּבְהֵמָה שְׁחוּטָה, וְלֹא בִּטְרֵפָה** [-שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוּם שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִחְיוֹת מַחֲמָתוֹ], **וְלֹא בִּכְלָאַיִם** כְּגוֹן הַנּוֹלָד מִתַּיִשׁ וּכְבָשָׂה, **וְלֹא בִּכּוּי** - סָפֵק חַיָּה סָפֵק בְּהֵמָה, **רַבִּי אֶלְעָזָר מַתִּיר** לִפְדּוֹת **בִּכְלָאַיִם מִפְּנֵי** שֶׁהוּא בִּכְלַל 'שֶׂה' הֵיוֹת וּבֵין אָבִיו הַתַּיִשׁ וּבֵין אִמּוֹ הַכִּבְשָׂה הֵם בִּכְלַל 'שֶׂה', **וְאוֹסֵר** - וּמוֹדָה שֶׁאָסוּר לִפְדּוֹת **בִּכּוּי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק** חַיָּה, וְאֵין פּוֹדִים בְּחַיָּה. **נָתְנוּ** אֶת הַפֶּטֶר חֲמוֹר עַצְמוֹ **לַכֹּהֵן, אֵין הַכֹּהֵן רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ** - לְהַשְׁהוֹתוֹ אֶצְלוֹ, **עַד שֶׁיַּפְרִישׁ שֶׂה תַּחְתָּיו** לִפְדּוֹתוֹ, אוּלָם אֵינוֹ צָרִיךְ לִתְּנוֹ לוֹ: **מִשְׁנָה ו דִּין שֶׂה אוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁמֵּתוּ קֹדֶם שֶׁנִּתְּנוּ אֶת הַשֶּׂה לַכֹּהֵן: הַמַּפְרִישׁ** שֶׂה לְפִדְיוֹן **פֶּטֶר חֲמוֹר, וְמֵת** הַשֶּׂה לִפְנֵי שֶׁנִּתְּנוֹ לַכֹּהֵן, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַבְּעָלִים חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ,** וּצְרִיכִים לָתֵת שֶׂה נוֹסָף לַכֹּהֵן, לְפִי שֶׁפִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר הוּא כְּחֻמַּשׁ **סְלָעִים שֶׁל** פִּדְיוֹן **בֵּן** בְּכוֹר שֶׁאִם אָבְדוּ לְאַחַר שֶׁהִפְרִישָׁם לִפְנֵי שֶׁנִּתְּנָם לַכֹּהֵן, חַיָּב לָתֵת לַכֹּהֵן אֲחֵרִים בִּמְקוֹמָם, הֵיוֹת וְהַקְּשׁוּ זֶה לָזֶה בְּפִסּוּק (שם) 'וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְגוֹ' כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה', **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ,** לִפְנֵי שֶׁפִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר הוּא כִּמְעוֹת **פִּדְיוֹן** פְּרוֹת **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי** שֶׁצָּרִיךְ לְהַעֲלוֹתָם לִירוּשָׁלַיִם וְלִקְנוֹת בָּהֶם שָׁם דְּבַר מַאֲכָל וּלְאָכְלוֹ בְּטָהֳרָה], שֶׁאִם אָבְדוּ אֵין צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם מְעוֹת אֲחֵרוֹת תַּחְתֵּיהֶן, הֵיוֹת וְלֹא הֻקְּשׁוּ פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר וּפִדְיוֹן הַבֵּן אֶלָּא לְעִנְיַן חִיּוּב פִּדְיָה וְלֹא לְעִנְיַן חִיּוּב אַחֲרָיוּת, **שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר יח טו) 'אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה'. **הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי צָדוֹק עַל** שֶׁה שֶׁהַפְרַשׁ **לְפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, שֶׁמֵּת** לִפְנֵי שֶׁנִּתְּנוֹ הַבְּעָלִים לַכֹּהֵן, **שֶׁאֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם** - שֶׂה אַחַר חַי תַּחְתָּיו, לְפִי שֶׁאֵין הַבְּעָלִים חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּתוֹ כְּדַעַת חֲכָמִים. **מֵת פֶּטֶר חֲמוֹר** עַצְמוֹ, לְאַחַר שֶׁהִפְרִישׁ שֶׂה לְפִדְיוֹנוֹ לִפְנֵי שֶׁנִּתְּנוֹ לַכֹּהֵן, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִקָּבֵר** הַפֶּטֶר חֲמוֹר, לְפִי שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַבְּעָלִים חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּת הַשֶּׂה, וְאִם כֵּן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתַּן הַשֶּׂה לַכֹּהֵן הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ לֹא הִפְרִישׁוֹ כְּלָל, וְעַל כֵּן אָסוּר הַפֶּטֶר חֲמוֹר בַּהֲנָאָה, **וּמֻתָּר** הַבְּעָלִים **בַּהֲנָאתוֹ שֶׁל טָלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ** הַפֶּטֶר חֲמוֹר **לְהִקָּבֵר** וּמֻתָּרִים נִבְלָתוֹ וְעוֹרוֹ בַּהֲנָאָה, לְפִי שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין הַבְּעָלִים חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּת הַשֶּׂה, וְאִם כֵּן מִיָּד כְּשֶׁהִפְרִישׁוּהוּ הֵתֵּר הַפֶּטֶר חֲמוֹר בַּהֲנָאָה, וְהַטָּלֶה זָכוּ בּוֹ שֵׁבֶט הַכְּהֻנָּה, וְעַל כֵּן הוּא יִנָּתֵן **לַכֹּהֵן: מִשְׁנָה ז עֲדֵיפוּת מִצְוַת פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר עַל מִצְוַת עֲרֵיפָתוֹ, וְסֵדֶר הָעֲדֵיפוּת בְּמִצְוֹת שׁוֹנוֹת: לֹא רָצָה לִפְדּוֹתוֹ** - אֶת הַפֶּטֶר חֲמוֹר, **עוֹרְפוֹ בְּקוֹפִיץ** [-סַכִּין גְּדוֹל, כְּמִין גַּרְזֶן קָטָן שֶׁקַּצָּבִים חוֹתְכִים בּוֹ בָּשָׂר] **מֵאַחֲרָיו,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג יג) 'וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ', **וְקוֹבְרוֹ,** לְפִי שֶׁאָסוּר הוּא בַּהֲנָאָה. **מִצְוַת פִּדְיָה** שֶׁל פֶּטֶר חֲמוֹר, **קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת עֲרֵיפָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **פִּדְיָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת עֲרֵיפָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות יג יג) **וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהִקָּבֵר, וְהַטָּלֶה לַכֹּהֵן: זֹ לֹא רָצָה לִפְדּוֹתוֹ, עוֹרְפוֹ בְּקוֹפִיץ מֵאַחֲרָיו וְקוֹבְרוֹ. מִצְוַת פִּדְיָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת עֲרֵיפָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות יג יג)

משניות

'וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְנֶעֶרְפָּתוֹ'. כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, **מִצְוַת יְעִידָה** בְּאָמָה עִבְרִיָּה - שֶׁהָאָדוֹן מְיַעֲדָהּ לוֹ אוֹ לִבְנוֹ לָשֵׂאת אוֹתָהּ לְאִשָּׁה בְּכֶסֶף קְנִינָהּ, **קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת פְּדָיָה** שֶׁלָּהּ - בְּתַשְׁלוּם עֶרֶךְ הַשָּׁנִים שֶׁעֲדַיִן עָלֶיהָ לַעֲבֹד אֵצֶל הָאָדוֹן, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם כא ח) 'אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ **וְהֶפְדָּהּ'. מִצְוַת יִבּוּם** [-לָשֵׂאת אֶת אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת בְּלֹא בָּנִים], **קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת חֲלִיצָה** [-חֲלִיצַת נַעֲלוֹ עַל יָדָהּ הַמַּתִּירָה אוֹתָהּ לְהִנָּשֵׂא לְכָל אָדָם], אוּלָם רַק **בְּרֵאשׁוֹנָה** - בָּעֲבָר כְּשֶׁהָיוּ הַיְבָמִים **מִתְכַּוְּנִין** לְיַבֵּם **לְשֵׁם מִצְוָה** לְפִי שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים 'הַמְיַבֵּם לְשֵׁם נוֹי וּלְשֵׁם מָמוֹן הֲרֵי הוּא פּוֹגֵעַ בְּאֵסּוּר אֵשֶׁת אָח שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מִצְוָה', וְאוּלָם **עַכְשָׁיו** שֶׁאֵין הַיְבָמִים **מִתְכַּוְּנִין** לְיַבֵּם **לְשֵׁם מִצְוָה,** לְפִי שֶׁלַּהֲלָכָה אַף הַמְיַבֵּם לְשֵׁם נוֹי וּלְשֵׁם מָמוֹן קָיֵם מִצְוָתוֹ הוֹאִיל וּפָקַע מִמֶּנּוּ אֵסּוּר אֵשֶׁת אָח וְהֶתֵּרָה לוֹ לִגְמְרֵי חֲכָמִים, **מִצְוַת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת יִבּוּם. מִצְוַת גְּאֻלָּה** - פְּדִיַּת בְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁהֻקְדְּשָׁה לְבֶדֶק הַבַּיִת, **בָּאָדוֹן** - עַל יְדֵי בְּעָלֶיהָ שֶׁהִקְדִּישָׁהּ, **הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם** אַחֵר, לְפִי שֶׁהוּא מוֹסִיף עָלֶיהָ חֹמֶשׁ בִּפְדִיָּתוֹ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כז כז) 'וְאִם [יַקְדִּישׁ אָדָם] בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה [לְבֶדֶק הַבַּיִת], וּפָדָה בְעֶרְכֶּךָ [כְּפִי שֶׁיַּעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן], וְיָסַף חֲמִשְׁתּוֹ עָלָיו, **וְאִם לֹא יִגְאַל** [עַל יְדֵי הַבְּעָלִים שֶׁהִקְדִּישׁוּ] **וְנִמְכַּר** [לְפוֹדֶה אַחֵר] **בְּעֶרְכֶּךָ'** [בְּלֹא תּוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ]:

פֶּרֶק ב דִּינֵי בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, הַנּוֹתָן לַכֹּהֵן בֵּין כְּשֶׁהוּא תָּמִים לְהַקְרִיבוֹ לְקָרְבָּן וּבֵין כְּשֶׁהוּא בַּעַל מוּם לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרוֹ בְּכָל מָקוֹם:

מִשְׁנָה א פִּטּוּר בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה מִן הַבְּכוֹרָה מֵחֲמַת בַּעֲלוּת גּוֹי, וְדִין בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁל כֹּהֵן וְלֵוִי: הַלּוֹקֵחַ - הַקּוֹנֶה **עֻבָּר** בְּכוֹר שֶׁל **פָּרָתוֹ שֶׁל נָכְרִי** בְּעוֹדוֹ בְּמֵעֵי אִמּוֹ, **וְהַמּוֹכֵר לוֹ** - לְנָכְרִי עֻבָּר בְּכוֹר שֶׁל פָּרָתוֹ בְּעוֹדוֹ בְּמֵעֵי אִמּוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי** לְמָכְרוֹ לוֹ לְפִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לִמְכֹּר לְנָכְרִי בְּהֵמָה גַּסָּה [אוֹ עֻבָּרָהּ] כֵּיוָן שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, **וְהַמִּשְׁתַּתֵּף לוֹ** - הַקּוֹנֶה עִם הַנָּכְרִי פָּרָה בְּשֻׁתָּפוּת וְיָלְדָה בְּכוֹר, **וְהַמַּקְבֵּל מִמֶּנּוּ** - מֵהַנָּכְרִי, אֶת פָּרָתוֹ לְגַדְּלָהּ וּלְטַפֵּל בָּהּ עַל מְנָת שֶׁיִּתְחַלֵּק עִמּוֹ בְּוֻלְדוֹתֶיהָ, וְהַפָּרָה עַצְמָהּ תִּשָּׁאֵר לַנָּכְרִי, **וְהִנּוֹתָן לוֹ** - לַנָּכְרִי, אֶת פָּרָתוֹ **בְּקַבָּלָה** - לְגַדְּלָהּ וּלְטַפֵּל בָּהּ, עַל מְנָת שֶׁיִּתְחַלֵּק עִמּוֹ בְּוֻלְדוֹתֶיהָ, וְהַפָּרָה עַצְמָהּ תִּשָּׁאֵר לְיִשְׂרָאֵל, בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ **פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר ג יג) 'הַקְדַּשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר **בְּיִשְׂרָאֵל** מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה', וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵין חַיָּב בְּבְכוֹרָה אֶלָּא בְּכוֹר הַנּוֹלָד בְּרִשׁוּת יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ, **אֲבָל לֹא בַּאֲחֵרִים** - בְּבְכוֹר הַנּוֹלָד גַּם בִּרְשׁוּת גּוֹיִם. **כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם** שֶׁיָּלְדָה פָּרָתָם בְּכוֹר חַיָּבִין לְהַקְרִיבוֹ כְּשְׁאָר כָּל יִשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁלֹּא נִפְטְרוּ **מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, וְלֹא נִפְטְרוּ אֶלָּא מִפִּדְיוֹן הַבֵּן וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר:**

מִשְׁנָה ב דִּין קָדָשִׁים שֶׁהָיָה בָּהֶם מוּם קֹדֶם שֶׁהֻקְדְּשׁוּ וְדִינָם לְעִנְיַן בְּכוֹרָה: כָּל בַּהֲמוֹת **הַקָּדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁן** - שֶׁהָיָה בָּהֶם מוּם קָבוּעַ לִפְנֵי שֶׁהֻקְדְּשׁוּ, וְעַל כֵּן לֹא חָלָה עֲלֵיהֶם קְדֻשַּׁת הַגּוּף אֶלָּא קְדֻשַּׁת דָּמִים בִּלְבַד כְּמוֹ עֵצִים וַאֲבָנִים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לִדְמֵיהֶן, **וְנִפְדּוּ** כְּדִינָם לְהָבִיא בִּדְמֵיהֶן קָרְבָּן לַמִּזְבֵּחַ, נִתְחַלְּלוּ לְגַמְרֵי, וְעַל כֵּן אִם יָלְדוּ זָכָר פֶּטֶר רֶחֶם לְאַחַר שֶׁנִּפְדּוּ **חַיָּבִים** הֵם **בַּבְּכוֹרָה** - וְלָדָן קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת בְּכוֹרָה, [בָּשׂוֹנָה מֵאִם יָלְדוּ אוֹתוֹ קֹדֶם שֶׁנִּפְדּוּ שֶׁהֵם פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה לְפִי שֶׁאֵין קְדֻשָּׁה חָלָה עַל קְדֻשָּׁה וַאֲפִלּוּ עַל קְדֻשַּׁת דָּמִים], **וּבַמַּתָּנוֹת** - זְרוֹעַ לְחָיַיִם וְקֵבָה שֶׁלָּהֶם, חַיָּב לְתִתָּם לַכֹּהֵן כְּכָל שׁוֹחֵט בֶּהֱמַת חֻלִּין, **וְיוֹצְאִין לְחֻלִּין** וּמֻתָּרִים אַף **לְגָזֵז** - לַעֲשׂוֹת בָּהֶן עֲבוֹדָה, **וּלְהֶעָבֵד** - לַעֲשׂוֹת בָּהֶן עֲבוֹדָה, **וּוְלָדָן וַחֲלָבָן מֻתָּר לְאַחַר פְּדִיוֹנָן, וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ פָּטוּר, וְאֵין עוֹשִׂים תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ יִפָּדוּ, חַיָּבִים בַּבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת, וְיוֹצְאִין לְחֻלִּין וּלְגָזֵז וּלְהֶעָבֵד, וּוְלָדָן וַחֲלָבָן מֻתָּר לְאַחַר פְּדִיוֹנָן, וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ פָּטוּר, וְאֵין עוֹשִׂים תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ יִפָּדוּ, חַיָּבִים בַּבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת, אָמְרוּ מִצְוַת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת יִבּוּם. מִצְוַת גְּאֻלָּה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת יְעִידָה וְהֶפְדָּהּ'. מִצְוַת יִבּוּם קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת חֲלִיצָה. בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁהָיוּ מִתְכַּוְּנִין לְשֵׁם מִצְוָה. וְעַכְשָׁיו שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין לְשֵׁם מִצְוָה

מִשְׁנָה ו דִּין בְּהֵמָה הַמְבֻכֶּרֶת שֶׁיָּלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, אוֹ זָכָר וּנְקֵבָה כְּאַחַת, מַה דִּינָם **לְעִנְיַן נְתִינָתָם לַכֹּהֵן:** **רָחֵל שֶׁלֹּא בְכָרָה** [-שֶׁלֹּא יָלְדָה עַד עַתָּה], **וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, וְיָצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד** - שְׁנוֹלְדוּ בְּבַת אַחַת, **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר שְׁנֵיהֶן** בְּכוֹרִים **וְיִנָּתְנוּ לַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות יג יב) 'וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ **הַזְּכָרִים לַה'** - בִּלְשׁוֹן רַבִּים, לְלַמֵּד עַל שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ כְּאֶחָד שֶׁשְּׁנֵיהֶם בְּכוֹרִים, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אִי אֶפְשָׁר** לְצַמְצֵם שֶׁיָּצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶם כְּאֶחָד, אֶלָּא וַדַּאי אֶחָד מֵהֶם יָצָא תְּחִלָּה וְרַק הוּא הַבְּכוֹר, וְעַל כֵּן אַף שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי הוּא לֹא יִנָּתְנוּ שְׁנֵיהֶם לַכֹּהֵן, אֶלָּא **אֶחָד לוֹ** - לַבְּעָלִים, **וְאֶחָד לַכֹּהֵן.** וְאֵיזֶה מֵהֶם נוֹתֵן לַכֹּהֵן, **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה** וְהַבְּרִיא, לְפִי שֶׁמִּן הַסְּתָם הֶחָזָק וְהַבְּרִיא נוֹלַד רִאשׁוֹן, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מְשַׁמְּנִים בֵּינֵיהֶן** - שֶׁמָּן זֶה שֶׁאֶחָד מֵהֶם שָׁוֶה מֵחֲמָתוֹ יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ הֲרֵי מֻטָּל הוּא בְּסָפֵק שֶׁמָּא הַבְּעָלִים וְהַכֹּהֵן, וְעַל כֵּן אֵין מַכְרִיעִין, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אִי אֶפְשָׁר** לְצַמְצֵם שֶׁיָּצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶם כְּאֶחָד, אֶלָּא וַדַּאי אֶחָד מֵהֶם יָצָא תְּחִלָּה וְרַק הוּא הַבְּכוֹר, וְעַל כֵּן אַף שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי הוּא לֹא יִנָּתְנוּ שְׁנֵיהֶם לַכֹּהֵן, אֶלָּא **אֶחָד לוֹ** - לַבְּעָלִים, **וְאֶחָד לַכֹּהֵן.** וְאֵיזֶה מֵהֶם נוֹתֵן לַכֹּהֵן, **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה.

פֶּרֶק ג הֶמְשֵׁךְ דִּינֵי בִּכּוּר בְּהֵמָה טְהוֹרָה: **מִשְׁנָה א** **סְפֵק בְּכוֹר מֻחְמַת שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם כְּבָר בְּכָרָה אִמּוֹ: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַנָּכְרִי וְיָלְדָה, וְאֵין יָדוּעַ אִם כְּבָר בְּכָרָה** [-יָלְדָה בָּעֲבָר] וְוָלָד זֶה אֵינוֹ בְּכוֹר, **וְאִם** - אוֹ שֶׁעֲדַיִן **לֹא בְּכָרָה** [-לֹא יָלְדָה עַד עַתָּה] וְוָלָד זֶה בְּכוֹר הוּא, לְפִי שֶׁאֵין הַנָּכְרִי נֶאֱמָן לוֹמַר זֹאת, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר** אִם הֵיא **עֵז בַּת שְׁנָתָהּ** - בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, **וַדַּאי** וְלָדָהּ בְּכוֹר הוּא וְיִנָּתֵן **לַכֹּהֵן**, לְפִי שֶׁאֵין עֵז יוֹלֶדֶת פַּעֲמַיִם בִּשְׁנָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, אוּלַם **מִכָּאן** וְאֵילָךְ - לְאַחַר שְׁנָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁזּוֹ כְּבָר לָדָתָהּ הַשְּׁנִיָּה, הֲרֵי וְלָדָהּ **סָפֵק** בְּכוֹר הוּא, וְיִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיֵאָכֵל לִבְעָלָיו. וְאִם הִיא **פָּרָה, וַחֲמוֹר** - אוֹ אָתוֹן, **בְּנוֹת שָׁלֹשׁ** - בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ שְׁנוֹתֶיהָן הָרִאשׁוֹנוֹת, **וַדַּאי** הַוָּלָד בְּכוֹר הוּא וְיִנָּתֵן וְלַד הַפָּרָה אוֹ הַשֶּׁה שֶׁיִּפָּדֶה עָלָיו אֶת **לַכֹּהֵן**, לְפִי שֶׁאֵין פָּרָה וְאָתוֹן יוֹלְדוֹת בְּשָׁלֹשׁ שְׁנוֹתֵיהֶן הָרִאשׁוֹנוֹת, אוּלַם **מִכָּאן** וְאֵילָךְ - לְאַחַר שָׁלֹשׁ שְׁנוֹתֵיהֶן הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁזּוֹ כְּבָר לָדָתָן הַשְּׁנִיָּה, הֲרֵי וְלָדָן **סָפֵק** בְּכוֹר הוּא, וְיִרְעֶה וְלַד הַפָּרָה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיֵאָכֵל לִבְעָלָיו, וּוְלַד הַחֲמוֹר יִפָּדֶה בְּשֶׂה וְיִשָּׁאֵיר הַשֶּׂה לְעַצְמוֹ לְפִי שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא** לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, **אִלּוּ** הָיָה הַדִּין שֶׁבְּוָלָד הַפּוֹטֵר אֶת רַחְמָהּ **בִּלְבַד הַבְּהֵמָה נִפְטֶרֶת** מִן הַבְּכוֹרָה - וְהַנּוֹלָדִים לָהּ לְאַחַר מִכֵּן אֵינָם בְּכוֹרִים, אֲכָל **הָיָה** הַדִּין **כְּדִבְרֶיךָ**, שֶׁכָּל שֶׁלֹּא יִתָּכֵן שֶׁיָּלְדָה פַּעֲמַיִם, וָלָד זֶה וַדַּאי בְּכוֹר הוּא, אוּלָם כֵּיוָן שֶׁאֵין הַדִּין כֵּן **אֶלָּא אָמְרוּ** חֲכָמִים **סִימָן הַוָּלָד** - סִימָן הַמּוֹכִיחַ שֶׁהִתְחִיל לְהָוָצֵר וָלָד וְהוּא נִמּוֹחַ וְיָצָא, פּוֹטֵר אֶת הַנּוֹלָדִים אַחֲרָיו מִן הַבְּכוֹרָה, וְאֵיזֶהוּ סִימָן זֶה: **בִּבְהֵמָה דַּקָּה** - כְּגוֹן עֵז אוֹ כֶּבֶשׂ, **טִנּוּף** - יְצִיאַת דָּם מִן הָרֶחֶם, **וּבִגַּסָּה** - כְּגוֹן פָּרָה אוֹ אָתוֹן, **שִׁלְיָא** - יְצִיאַת הַכֵּיס שֶׁבּוֹ מֻנַּח הַוָּלָד, **וּבְאִשָּׁה, שְׁפִיר** - יְצִיאַת עוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צוּרַת וָלָד וְשִׁלְיָא - אוֹ יְצִיאַת הַשִּׁלְיָא, אִם כֵּן אַף וָלָד עֵז בַּת שְׁנָתָהּ וְרָחֵל בַּת שְׁתֵּים וּפָרָה וַחֲמוֹר בְּנוֹת שָׁלֹשׁ יִתָּכֵן שֶׁקָּדַם לוֹ סִימָן וָלָד בְּעוֹדוֹ בְּרִשׁוּת הַנָּכְרִי וְעַל כֵּן אַף הוּא סְפֵק בְּכוֹר. **זֶה הַכְּלָל, כָּל** וָלָד **שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאִמּוֹ בִּכְּרָה** [-יָלְדָה בָּעָבָר] לִפְנֵי לָדָתוֹ, בֵּין עַל יְדֵי וָלָד אַחֵר וּבֵין עַל יְדֵי סִימָן וָלָד שֶׁקָּדְמוּ לוֹ, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, וְכָל** וָלָד **שֶׁיָּדוּעַ שֶׁלֹּא בִּכְּרָה** [-שֶׁעֲדַיִן עַתָּה לֹא יָלְדָה] אִמּוֹ, וְאַף סִימָן וָלָד לֹא הָיָה, הֲרֵי זֶה **לַכֹּהֵן**, וְאִם סָפֵק הוּא אִם כְּבָר אִמּוֹ אוֹ לֹא, הֲרֵי וָלָד זֶה סָפֵק בְּכוֹר הוּא, וְיִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיֵאָכֵל **בִּמּוּמוֹ לִבְעָלִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר בְּהֵמָה גַּסָּה** שֶׁלֹּא בִּכְּרָה **שֶׁשָּׁפְעָה חֲרָרַת דָּם** - שֶׁהִפִּילָה חֲתִיכַת דָּם, שֶׁהוּא סִימָן לְוָלָד שֶׁהָיָה בְּרַחְמָהּ וְנִמּוֹחַ, **הֲרֵי חֲרָרָה זוֹ תִּקָּבֵר** אַף שֶׁאֵין בָּהּ שׁוּם קְרֻשָּׁה, כְּדֵי לְפַרְסֵם שֶׁבְּהֵמָה זוֹ הִפִּילָה **וְנִפְטֶרֶת מִן הַבְּכוֹרָה** - שֶׁאִם תֵּלֵד לְאַחַר מִכֵּן זָכָר אֵינוֹ קָדוֹשׁ: **מִשְׁנָה ב** **דִּין בְּהֵמָה שֶׁיָּלְדָה וְאֵין יָדוּעַ אִם כְּבָר בִּכְּרָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַנָּכְרִי, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֶצֶל זוֹ, אוֹ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֶצֶל זוֹ:** **ג** **רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשֻׁלָּם אוֹמֵר, הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר, עוֹשֶׂה מָקוֹם בְּקוֹפִּיץ מִכָּאן וּמִכָּאן וְתוֹלֵשׁ הַשֵּׂעָר, וּבְלִבַד שֶׁלֹּא יְזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ. וְכֵן הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר לִרְאוֹת מָקוֹם הַמּוּם:** **ד** **שֵׂעָר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בְּחַלּוֹן וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ, עַרְלָיו וְאַחַר כָּךְ מָת, הֲרֵי זֶה לַכֹּהֵן. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים אוֹסְרִין, הַלּוֹקֵחַ מִן הַנָּכְרִי, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֶצֶל זוֹ:** **ה** **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִנִּיקָה מִן הַנָּכְרִי, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת הָיָה. נִכְנַס לְתוֹךְ עֶדְרוֹ וְרָאָה אֶת הַמַּבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת וְאֶת שֶׁאֵינָן מַבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֶצֶל זוֹ, אוֹ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֶצֶל זוֹ:** **ו** **רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשֻׁלָּם אוֹמֵר, הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר, עוֹשֶׂה מָקוֹם בְּקוֹפִּיץ מִכָּאן וּמִכָּאן וְתוֹלֵשׁ הַשֵּׂעָר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ. וְכֵן הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר לִרְאוֹת מָקוֹם הַמּוּם:** **ז** **שֵׂעָר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בְּחַלּוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת, בְּזֶה עֲקִבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא בָזֶה הִתִּיר עֲקִבְיָא, אֶלָּא בְּשֵׂעָר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בְּחַלּוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת, בָּזֶה הִתִּיר עֲקִבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא בָזֶה הִתִּיר עֲקִבְיָא, אֶלָּא בְּשֵׂעָר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בְּחַלּוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת, בָּזֶה עֲקִבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. הַצֶּמֶר הַמְדֻבְּלָל בִּבְכוֹר, אֶת שֶׁהוּא נִרְאֶה מִן הַגִּזָּה מֻתָּר, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה מִן הַגִּזָּה אָסוּר:

פרק ג א הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַנָּכְרִי וְאֵין יָדוּעַ אִם בִּכְּרָה וְאִם לֹא בִּכְּרָה, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, עֵז בַּת שְׁנָתָהּ וַדַּאי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וְאֵילָךְ סָפֵק. רָחֵל בַּת שְׁתַּיִם וַדַּאי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וְאֵילָךְ סָפֵק. פָּרָה וַחֲמוֹר בְּנוֹת שָׁלֹשׁ וַדַּאי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וְאֵילָךְ סָפֵק. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִלּוּ בְּוָלָד בְּהֵמָה נִפְטֶרֶת, הָיָה כִּדְבָרֶיךָ, אֶלָּא בְּוָלָד הַבְּהֵמָה נִפְטֶרֶת, הָיָה כִּדְבָרֶיךָ, אֶלָּא אָמְרוּ, סִימָן הַוָּלָד בִּבְהֵמָה דַּקָּה, טִנּוּף. וּבִגַּסָּה, שִׁלְיָא. וּבְאִשָּׁה, שָׁפִיר וְשִׁלְיָא. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁיָּדוּעַ שֶׁבִּכְּרָה, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. וְכֹל שֶׁלֹּא בִּכְּרָה, הֲרֵי זֶה לַכֹּהֵן. אִם סָפֵק, יֵאָכֵל בְּמוּמוֹ לַבְּעָלִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁשָּׁפְעָה חֲרָרַת דָּם, הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר, וְנִפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה: **ב** רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִנִּיקָה מִן הַנָּכְרִי, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת הָיָה. נִכְנַס לְתוֹךְ עֶדְרוֹ וְרָאָה אֶת הַמַּבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֶצֶל זוֹ, אוֹ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֶצֶל זוֹ: **ג** רַבִּי יוֹסֵי בֶּן מְשֻׁלָּם אוֹמֵר, הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר, עוֹשֶׂה מָקוֹם בְּקוֹפִּיץ מִכָּאן וּמִכָּאן וְתוֹלֵשׁ הַשֵּׂעָר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ. וְכֵן הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר לִרְאוֹת מָקוֹם הַמּוּם: **ד** שֵׂעָר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בְּחַלּוֹן וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ, עַרְלָיו וְאַחַר כָּךְ מֵת, בָּזֶה עֲקִבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. הַצֶּמֶר הַמְדֻבְּלָל בִּבְכוֹר, אֶת שֶׁהוּא נִרְאֶה מִן הַגִּזָּה מֻתָּר, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה מִן הַגִּזָּה אָסוּר:

פרק ד א עַד כַּמָּה יִשְׂרָאֵל חַיָּבִים לְהָטַפֵּל בִּבְכוֹר. בִּבְהֵמָה דַּקָּה עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבִגַּסָּה חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בִּדַּקָּה שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים.

פֶּרֶק ד הֶמְשֵׁךְ דִּינֵי בִּכּוּר בְּהֵמָה טְהוֹרָה: **מִשְׁנָה א** **חִיּוּב הַבְּעָלִים לְטַפֵּל בַּבְּכוֹר תְּחִלָּה כְּדֵי לְתִתּוֹ לַכֹּהֵן בִּבְכוּרָה חֲשׁוּבָה, וְדִין אֲכִילַת הַבְּכוֹר בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה: עַד כַּמָּה זְמַן יִשְׂרָאֵל חַיָּבִים לְהָטַפֵּל בִּבְכוֹר** וְלִטְרֹחַ בְּגִדּוּלוֹ תְּחִלָּה כְּדֵי לִתְּנוֹ לַכֹּהֵן בְּצוּרָה חֲשׁוּבָה כְּדָרָךְ שֶׁנּוֹתְנִים מַתָּנָה לַאֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים, **בִּבְהֵמָה דַּקָּה, עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבִבְהֵמָה גַּסָּה,** עַד **חֲמִשִּׁים יוֹם,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב כח) 'מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי' וּבְסָמוּךְ לוֹ נֶאֱמַר (שם פסוק כט) 'כֵּן תַּעֲשֶׂה לִשְׁרֹךְ לְצֹאנֶךָ', וְדָרְשׁוּ שָׁדַיִן בְּכוֹר בְּהֵמָה גַּסָּה [שׁוֹר] הַנֶּאֱמָר רִאשׁוֹן בִּפְסוּקוֹ כְּדַיִן הַבְּכוּרִים [מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ] שֶׁנֶּאֱמְרוּ רִאשׁוֹנִים בִּפְסוּקָם, מַה בְּכוּרִים אַף שֶׁכְּבָר נִתְבַּשְּׁלָה הַתְּבוּאָה בְּפִסָּח אֵינָם בָּאִים אֶלָּא לְאַחַר חֲמִשִּׁים יוֹם אַף בְּכוֹר בְּהֵמָה גַּסָּה אֵינוֹ נִתָּן לַכֹּהֵן עַד שֶׁיִּטַּפֵּל בּוֹ חֲמִשִּׁים יוֹם, וְדִין בְּכוֹר בְּהֵמָה דַּקָּה [צֹאנֶךָ] הַנֶּאֱמָר שְׁנֵי בִּפְסוּקוֹ כְּדִין פִּדְיוֹן הַבֵּן [בְּכוֹר בָּנֶיךָ] הַנֶּאֱמָר שְׁנֵי בִּפְסוּקוֹ, מַה בְּכוֹר אָדָם אֵינוֹ נִפְדֶּה עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח טז) 'וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה' אַף בְּכוֹר בְּהֵמָה דַּקָּה אֵינוֹ נִתָּן לַכֹּהֵן עַד שֶׁיִּטַּפֵּל בּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בִּדַּקָּה עַד שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים** לְפִי שֶׁטִּפּוּלָהּ מְרֻבֶּה כִּי אֵינָהּ יְכוֹלָה לֶאֱכֹל עֵשֶׂב הֱיוֹת וְשִׁנָּיהּ דַּקּוֹת, וְאִם לֹא תִּהְיֶה עִם אִמָּהּ הִיא תָּמוּת.

אָמַר לוֹ הַכֹּהֵן בְּתוֹךְ זְמַן זֶה שֶׁהוּא מְחֻיָּב לִטְרֹחַ בְּגִדּוּלוֹ, **'תְּנֵהוּ לִי'** לִבְכּוֹר תְּמִים בַּזְּמַן הַזֶּה **הֲרֵי זֶה לֹא יִתְּנוֹ לוֹ,** לְפִי שֶׁבַּזְּמַן הַזֶּה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיבוֹ, וְכֵן לְאָכְלוֹ אֵינוֹ יָכוֹל עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, וְעַל כֵּן נִרְאֶה הַדָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ אֶת טִרְחַת הַטִּפּוּל בַּבְּכוֹר כְּדֵי שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ וְלֹא לְכֹהֵן אַחֵר, **וַהֲרֵי זֶה כְּכֹהֵן הַמְסַיֵּעַ בְּבֵית הַגָּרְנוֹת** לָדוּשׁ וְלִזְרוֹת אֶת הַתְּבוּאָה כְּדֵי שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ אֶת הַתְּרוּמוֹת, שֶׁאֵין נוֹתְנִים לוֹ. אוּלָם **אִם הָיָה** בְּכוֹר **בַּעַל מוּם** שֶׁמֻּתָּר לְשָׁחֳטוֹ וּלְאָכְלוֹ מִיָּד בְּלֹא לִטְרֹחַ בְּטִפּוּלוֹ, **אִם אָמַר לוֹ** הַכֹּהֵן לַיִּשְׂרְאֵל **תֵּן לִי** כְּדֵי **שֶׁאוֹכְלֶנּוּ מֻתָּר** לִתְּנוֹ לוֹ, **וּבִשְׁעַת הַמִּקְדָּשׁ,** אַף **אִם הָיָה תָּמִים** הוֹאִיל וְאָפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ מִיָּד בְּלֹא לִטְרֹחַ בְּטִפּוּלוֹ, **אִם אָמַר לוֹ** הַכֹּהֵן לַיִּשְׂרָאֵל **תֵּן לִי** כְּדֵי **שֶׁאַקְרִיבֶנּוּ מֻתָּר** לִתְּנוֹ לוֹ. **הַבְּכוֹר** מִצְוָתוֹ לְכַתְּחִלָּה שֶׁיִּהְיֶה **נֶאֱכָל שָׁנָה בְּשָׁנָה** - בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, **בֵּין** בִּכּוֹר **בַּעַל מוּם** - שֶׁנִּתַּן לַכֹּהֵן הַזֶּה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים טו כ) **'לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה':** **מִשְׁנָה ב** **הַמַּשִּׁךְ דִּין אֲכִילַת הַבְּכוֹר בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה: נוֹלַד לוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ** הָרִאשׁוֹנָה, **מֻתָּר לְקַיְּמוֹ** וְלֹא לְאָכְלוֹ רַק כָּל שְׁנֵים **עָשָׂר חֹדֶשׁ** מִלֵּדָתוֹ, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאַף בַּעַל מוּם נֶאֱכָל שָׁנָה בְּשָׁנָה, וּבַזְּמַן הַזֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְקַיְּמוֹ אֶת הַבְּכוֹר עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, אִם נָפַל בּוֹ מוּם **לְאַחַר שְׁנָתוֹ** הָרִאשׁוֹנָה, **אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ** וְלֹא לְאָכְלוֹ **אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם** מִשֶּׁנָּפַל בּוֹ הַמּוּם: **מִשְׁנָה ג** **דִּין בְּכוֹר שֶׁמֻּמְחֶה הַכְרִיעַ עָלָיו שֶׁהוּא בַּעַל מוּם רַק לְאַחַר שְׁחִיטָתוֹ: הַשּׁוֹחֵט** אֶת **הַבְּכוֹר** בַּזְּמַן הַזֶּה לְאַחַר שֶׁנָּפַל בּוֹ מוּם, **וּמֵרָאֶה אֶת מוּמוֹ** לְמֻמְחֶה רַק לְאַחַר שְׁחִיטָתוֹ לְבָדְקוֹ אִם מוּם קָבוּעַ הוּא וְהָיָה מֻתָּר לְשָׁחֳטוֹ אוֹ שֶׁמּוּם עוֹבֵר הוּא וַהֲרֵי הוּא בְּכוֹר תָּמִים שֶׁהָיָה אָסוּר לְשָׁחֳטוֹ, וְהִכְרִיעַ הַמֻּמְחֶה שֶׁהוּא מוּם קָבוּעַ, **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר** לֶאֱכֹל, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁהִשְׁתַּנּוּ מוּמִים שֶׁבְּגוּפוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָתוֹ, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הוֹאִיל וְהוּא נִשְׁחַט שֶׁלֹּא עַל פִּי מֻמְחֶה, אָסוּר** לֶאֱכֹל, לְפִי שֶׁמֵּאַחַר וּמוּמִים שֶׁבָּעֲיָן עֲשׂוּיִים לְהִשְׁתַּנּוֹת לְאַחַר מִיתָה, גָּזְרוּ אַף עַל שֶׁאָר מוּמִים שֶׁלֹּא לְהַתִּיר אֶת הַבְּכוֹר בַּאֲכִילָה עַל פִּי הַכְרָעַת מֻמְחֶה עֲלֵיהֶם לְאַחַר שְׁחִיטָה: **מִשְׁנָה ד** **דִּין בְּכוֹר שֶׁנִּשְׁחַט עַל פִּי הַכְרֵעַת מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה שֶׁהוּא בַּעַל מוּם, וְדִין דִּינָיו שֶׁטָּעָה: מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה** - שֶׁלֹּא קִבֵּל רְשׁוּת מִן הַנָּשִׂיא אוֹ מִבֵּית דִּין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת מוּמֵי בְּכוֹרוֹת, **וְרָאָה אֶת** מוּמֵי **הַבְּכוֹר** וְהִתִּירוֹ מֵחֲמָתָם, **וְנִשְׁחַט עַל פִּיו, הֲרֵי זֶה** כִּבְכוֹר שֶׁלֹּא רָאָהוּ מֻמְחֶה לִפְנֵי שֶׁנִּשְׁחַט שֶׁלֹּא מוֹעִילָה רְאִיַּת מֻמְחֶה לְאַחַר שְׁחִיטָתוֹ וְאָסוּר בַּאֲכִילָה כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וְעַל כֵּן יִקָּבֵר, **וְיִשָּׁלֵם** זֶה שֶׁהִתִּירוֹ אַף שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה, מֵחֲצִית דְּמֵי בְּכוֹר זֶה לַכֹּהֵן **מִבֵּיתוֹ** - מִמָּמוֹנוֹ, אִם הוּא בְּהֵמָה גַּסָּה, לְפִי שֶׁסָּפֵק הוּא אִם הִפְסִיד אֶת הַכֹּהֵן בִּרְאִיַּת הַבְּכוֹר שֶׁלֹּא כַּדִּין, הֲיוֹת וְיִתְּכֵן שֶׁגַּם מֻמְחֶה שֶׁהָיָה רוֹאֵהוּ הָיָה מַתִּירוֹ, וְאִם הוּא בְּהֵמָה דַּקָּה לֹא יְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעַ לְפִי שֶׁיֵּשׁ טוֹרֵחַ גְּדוֹל בְּגִדּוּלָהּ וְאִם הָיָה מֻמְחֶה רוֹאֵהוּ וְלֹא מַתִּירוֹ הָיָה צָרִיךְ לְגַדְּלוֹ עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, וְעַתָּה שֶׁהִתִּירוֹ חִסַּךְ לַכֹּהֵן טוֹרַח זֶה. דִּין שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה, שֶׁדִּין **אֶת הַדִּין** - בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת, וּבְטָעוּת **זָבָה אֶת הַחַיָּב וְחַיֵּב אֶת הַזַּכַּאי, וְכֵן חָכָם שֶׁשָּׁגָה** וּבְטָעוּת **טִמֵּא אֶת הַטָּהוֹר, וְטִהֵר** - אוֹ טִהֵר **אֶת הַטָּמֵא,** וְגָרַם הֶפְסֵד מָמוֹן לַשּׁוֹאֵל, **אִם מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי** - אִם אִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן אֶת הַנָּזָק שֶׁנִּגְרַם מִפְּסָקוֹ, הֲרֵי זֶה חַיָּב לְדַעַת הַמְחַיֵּב אֶת הַמַּזִּיק בְּגָרְמִי [-נָזָק שֶׁאֵינוֹ יָשִׁיר אַךְ בְּרוּר שֶׁיִּגָּרֵם מֵחֲמַת הַמַּעֲשֶׂה], וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַפּוֹטֵר בְּגָרְמִי בְּמִקְרֶה שֶׁבְּצַע אֶת פְּסַק דִּינוֹ בְּיָדָיו כְּגוֹן שֶׁפָּטַר אֶת הַלּוֹוֶה וְנָטַל בְּיָדָיו אֶת הַמַּשְׁכּוֹן מִיַּד הַמַּלְוֶה וְהֶחֱזִירוֹ לוֹ, וְכֵן חָכָם שֶׁאַחַר שֶׁטִּמֵּא אֶת הַטְּהָרוֹת הִנִּיחַ עֲלֵיהֶן שֶׁרֶץ כְּדֵי לְחַזֵּק אֶת דְּבָרָיו שֶׁלֹּא יִסְתַּפְּקוּ בָּהֶן עוֹד, **וְיִשָּׁלֵם** לַנִּזָּק מִפְּסַק דִּינוֹ **מִבֵּיתוֹ** - מִמָּמוֹנוֹ. **וְאִם הָיָה** דַּיָּן **מֵ[בֵּית דִּין] לְבֵית דִּין** [-שֶׁנָּטַל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין לָדוּן] וְטָעָה, **פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם,** לְפִי שֶׁעָשָׂה כַּהֹגֶן וְאֵין הַנִּזָּק יָכוֹל לִטְעֹן לוֹ מַדּוּעַ דַּנְתַּנִי בְּלֹא שֶׁבָּקִי אַתָּה בְּדִינִים. **מַעֲשֶׂה בְּפָרָה שֶׁנִּטְּלָה הָאֵם** [-הָרֶחֶם] **שֶׁלָּהּ,** וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי טַרְפוֹן אִם טְרֵפָה הִיא מִשּׁוּם כָּךְ, **וְהֶאֱכִילָהּ רַבִּי טַרְפוֹן לַכֹּלְבִים** לְפִי שֶׁסָּבַר שֶׁטְּרֵפָה הִיא וְאֵינָהּ מַתֶּרֶת אֶלָּא בַּהֲנָאָה לְהַאֲכִילָהּ לַכֹּלְבִים, **וּבָא הַמַּעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּהָ, אָמַר תּוֹדוֹס הָרוֹפֵא, אֵין פָּרָה וַחֲזִירָה יוֹצְאָה מֵאֶלֶּכְסַנְדְּרִיָּא** לְהִמָּכֵר לְאֶרֶץ אַחֶרֶת **עַד שֶׁהֵם** - הַמִּצְרִים, **חוֹתְכִין אֶת הָאֵם שֶׁלָּהּ, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֵּלֵד** בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת פָּרוֹת וַחֲזִירוֹת טוֹבוֹת כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּמִצְרַיִם, וְיִצְטָרְכוּ כֻּלָּם לְהַמְשִׁיךְ לִקְנוֹתָם רַק מֵהֶם בְּיֹקֶר רַב, הֲרֵי שֶׁאֵין הַבְּהֵמָה נַעֲשֵׂית טְרֵפָה עַל יְדֵי נְטִילַת רַחְמָהּ, **אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן** עַל עַצְמוֹ, **הָלְכָה חֲמוֹרְךָ טַרְפוֹן** - הִפְסַדְתָּ אֶת חֲמוֹרְךָ, לְפִי שֶׁעָלֶיךָ לְמָכְרוֹ עַתָּה כְּדֵי לְשַׁלֵּם אֶת דְּמֵי הַפָּרָה שֶׁהִטְרַפְתָּ שֶׁלֹּא כַּדִּין, **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי טַרְפוֹן, פָּטוּר אַתָּה,** לְפִי שֶׁאַתָּה מֻמְחֶה לְבֵית דִּין, **וְכָל הַמֻּמְחֶה לְבֵית דִּין פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם** נָזָק הַנִּגְרָם מֵחֲמַת טָעוּתוֹ בַּדִּין, כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ה** **אָסוּר רְאִיַּת מוּמֵי בְּכוֹר בְּתַשְׁלוּמִים:** מֻמְחֶה **הַנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ לְהְיוֹת רוֹאֶה** מוּמֵי **בְּכוֹרוֹת** לְבָדְקָם אִם קְבוּעִים הֵם וּמֻתָּר לִשְׁחֹט אֶת הַבְּכוֹר, **אֵין שׁוֹחֲטִין עַל פִּיו** אֲפִלּוּ כְּשֶׁאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ בִּבְכוֹר מוּם קָבוּעַ, לְפִי שֶׁחֲשׁוּד הוּא לְהַתִּיר אֶת הַבְּכוֹר אַף כְּשֶׁאֵין בּוֹ מוּם קָבוּעַ מֻחֲמַת שְׂכָרוֹ, **אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מֻמְחֶה כְּאֶלָּא** - חָכָם וְחָסִיד שֶׁגָּבַר **בִּיבָנָה** וְלֹא נָחְשַׁד לְהַתִּיר אֶת הַבְּכוֹר מֻחֲמַת שְׂכָרוֹ, **שֶׁהִתִּירוּ** לוֹ **חֲכָמִים לִהְיוֹת נוֹטֵל אַרְבָּעָה אִסָּרוֹת בִּבְדִיקַת** מוּמֵי **בְּהֵמָה דַּקָּה** - שֶׁבְּדִיקָתָהּ קַלָּה, **וְשִׁשָּׁה** אִסָּרוֹת **בְּגַסָּה** - שֶׁבְּדִיקָתָהּ יוֹתֵר קָשָׁה, בְּתַנַּאי שֶׁיְּקַבֵּל אֶת שְׂכָרוֹ **בֵּין** אִם יִמָּצֵא הַבְּכוֹר **תָּמִים** וּבֵין אִם יִמָּצֵא הַבְּכוֹר **בַּעַל מוּם:** **מִשְׁנָה ו** **אִסּוּר נְטִילַת שָׂכָר עֲבוּר מְצוֹת נוֹסָפוֹת:** דַּיָּן **הַנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ** מִבַּעֲלֵי הַדִּינִים **לָדוּן** דִּינָם, **דִּינָיו בְּטֵלִים,** וְהַנּוֹטֵל שָׂכָר מֵחֲבֵרוֹ **לְהָעִיד** לוֹ עֵדוּת, **עֵדוּתָיו בְּטֵלִין,** וְכֵן הַנּוֹטֵל שָׂכָר **לְהַזּוֹת** מֵי פָּרָה אֲדֻמָּה עַל טָמֵא בְּטֻמְאַת מֵת לְטַהֲרוֹ, **וּלְקַדֵּשׁ** - אוֹ לְעָרֵב אֲפָר פָּרָה אֲדֻמָּה בְּמַיִם חַיִּים בְּתוֹךְ כְּלִי לְצָרְכָּהּ טְהֵרַת טְמֵא מֵת, הֲרֵי **מֵימָיו כְּמֵי מְעָרָה** - מַיִם סְתָם, **וְאֶפְרוֹ כְּאֶפֶר מִקְלֶה** - אֵפֶר כִּירָה, שֶׁאֵינָם מְטַהֲרִים אֶת הַטָּמֵא. אוּלָם **אִם הָיָה** אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ **כֹּהֵן,** וּכְדֵי לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים אֵלּוּ הֶעֱבִירוֹ הַזָּקוּק לוֹ בְּדַרְכּוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ טֻמְאָה, **וְטִמְּאָהוּ** מִלְּאֶכֶל **תְּרוּמָתוֹ** שֶׁהִיא זוֹלָה לְפִי שֶׁאֵינָהּ נִמְכֶּרֶת אֶלָּא לַכֹּהֲנִים וְהִצְרִיכוֹ לֶאֱכֹל חֻלִּין, **מַאֲכִילוֹ וּמַשְׁקוֹ וְסָכוֹ** מַחֲלִין שֶׁלּוֹ וְאֵין נֶחְשָׁב הַכֹּהֵן כְּנוֹטֵל שָׂכָר עַל מַעֲשָׂיו, וְכֵן **אִם הָיָה** אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ **זָקֵן, מַרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר,** וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב כְּנִטְילַת שָׂכָר עַל מַעֲשָׂיו, וְלֹא זוֹ בִּלְבַד אֶלָּא **אֲפִלּוּ נוֹתֵן לוֹ** - רַשַּׁאי לְתֵת לוֹ, לְכָל אֶחָד מֵאֵלּוּ **שֶׁכְּרוֹ** שֶׁהָיָה מְקַבֵּל **כְּפוֹעֵל** בְּמַלְאָכָה בָּהּ הוּא רָגִיל אִם לֹא הָיָה נִזְקָק לְדָבָרִים אֵלּוּ, בְּנִכּוּי מַה שֶּׁהָיָה מוּכָן לְהַפְסִיד מִשְׂכָּרוֹ כְּדֵי לְהַחֲלִיף אֶת מְלַאכְתּוֹ בִּפְעֻלּוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵן קַלּוֹת:

מִשְׁנָה ז **הַדְּבָרִים הַמֻּתָּרִים וְהָאֲסוּרִים לְקִנּוֹת מִן הֶחָשׁוּד עַל הַבְּכוֹרוֹת:** הֶחָשׁוּד **עַל הַבְּכוֹרוֹת** - לַעֲבֹר בָּהֶם אִסּוּר כְּגוֹן לְהַטִּיל בָּהֶם מוּם, **אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ בְּשַׂר צְבָאִים,** שֶׁהוּא אָדָם וְדוֹמֶה לִבְשַׂר עֵגֶל לְפִי שֶׁחָשׁוּד הוּא לָתֵת לוֹ בְּשַׂר עֵגֶל בְּכוֹר, **וְלֹא עוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֲבוּדִין** [-מֻעֲבָּדִים] לְפִי שֶׁחָשׁוּד הוּא לָתֵת לוֹ עוֹרוֹת שֶׁל בְּכוֹר, אוּלָם עוֹרוֹת מְעֻבָּדִים שֶׁטִּרְחָתָם מְרֻבָּה אֵינוֹ חָשׁוּד לְהַחֲלִיפָם בְּעוֹרוֹת שֶׁל בְּכוֹר לְפִי שֶׁיֵּרָא הוּא שֶׁמָּא יִתְגַּלֶּה הַדָּבָר וְיֶאְסְרוּ חֲכָמִים אֶת עוֹרוֹתָיו שֶׁטָּרַח בָּהֶם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לוֹקְחִים מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת** שֶׁרוֹאִים שֶׁהֵם **שֶׁל נְקֵבָה** לְפִי שֶׁבָּהֶם אֵין לַחְשֹׁשׁ לִקְדֻשַּׁת בְּכוֹרָה. **וְאֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ צֶמֶר** אֲפִלּוּ הוּא **מְלֻבָּן וְצוֹאִי** [מְצוֹאִי] - מְכֻבָּס וְנָקִי מִצּוֹאָה, לְפִי שֶׁאֵין בְּכִבּוּסוֹ טִרְחָה יְתֵרָה וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנּוֹתֵן לוֹ צֶמֶר שֶׁל בְּכוֹר, **אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָוִי** - צֶמֶר טָווּי, **וּבְגָדִים** - לְבָדִים עֲשׂוּיִים מִצֶּמֶר שֶׁאֵינָם טְווּיִים, וְכָל שֶׁכֵּן בְּגָדִים מְמֻשָּׁ, לְפִי שֶׁטִּרְחָתָם מְרֻבָּה וְאֵינוֹ חָשׁוּד לְהַחֲלִיפָם כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר:

משניות

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק ה

המבוארות

מִשְׁנָה ח הָאָסוּר וְהַמֻּתָּר לְקִנּוֹת מִן הֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית: הֶחָשׁוּד עַל זְרִיעָה אוֹ עַל עֲשִׂיַּת סְחוֹרָה בִּסְפִיחֵי שְׁמִטָּה בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ פִּשְׁתָּן לְפִי שֶׁרָאוּי הוּא לַאֲכִילָה וְקָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, וַאֲפִלּוּ סָרָךְ - פִּשְׁתָּן שֶׁתִּקְנוֹ בְּמַסְרֵק, לְפִי שֶׁאֵין בְּסֵרוּקוֹ טִרְחָה יְתֵרָה וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁזָּרְעוֹ אוֹ עָשָׂה בּוֹ סְחוֹרָה בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָווּי - פִּשְׁתָּן טָווּי, וְאָרִיג - שַׂרְשְׁרָאוֹת שֶׁעוֹשִׂים מִן הַפִּשְׁתָּן לִפְנֵי טְוִיָּתוֹ, שֶׁלְפִי שֶׁטְּרָחָתָם מְרֻבָּה אֵינוֹ חָשׁוּד לְהַחֲלִיפָם כֵּיוָן שֶׁחוֹשֵׁשׁ לְהַפְסִידָם כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר:

מִשְׁנָה ט הַמֻּתָּר וְהָאָסוּר לְקִנּוֹת מִן הֶחָשׁוּד לְמִכֹּר תְּרוּמָה בְּתוֹרַת חֻלִּין: הֶחָשׁוּד לְהְיוֹת מוֹכֵר תְּרוּמָה לְשֵׁם - בְּתוֹר חֻלִּין, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ מַיִם אוֹ מֶלַח, מִשּׁוּם קְנָס, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ זִקַּת [-שִׁיכּוּת לְעִנְיָן] תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת - שֶׁמַּפְרִישִׁים מִמֶּנּוּ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, בְּלִבַּד אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ, לְפִי שֶׁבּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ לוֹ בְּתוֹרַת חֻלִּין אַף שֶׁהוּא תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה י** דִּין הֶחָשׁוּד לַעֲבֹר עַל אִסּוּר אֶחָד אִם חָשׁוּד הוּא לַעֲבֹר גַּם עַל אִסּוּרִים אֲחֵרִים: הֶחָשׁוּד עַל זְרִיעָה אוֹ עֲשִׂיַּת סְחוֹרָה בִּסְפִיחֵי שְׁמִטָּה בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, אֵינוֹ חָשׁוּד עַל מְכִירַת פֵּרוֹת בְּלֹא שֶׁיְּפָרֵישׁ מֵהֶם אֶת הַתְּרוּמוֹת וְאֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת כַּדִּין, וּמֻתָּר לְקָנוֹת מִמֶּנּוּ תְּבוּאָה שֶׁלֹּא בְּשָׁנַת הַשְּׁמִטָּה וּלְעַשְּׂרָהּ בְּתוֹרַת דְּמַאי כְּשֶׁאָר תְּבוּאָה הַנִּקְנֵית אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, וְלֹא בְּתוֹרַת טֶבֶל וַדַּאי, וְכֵן הֶחָשׁוּד עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת אֵינוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית, הֶחָשׁוּד עַל זֶה וְעַל זֶה - עַל הַשְּׁבִיעִית אוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁאִסּוּרָם מִן הַתּוֹרָה, חָשׁוּד הוּא אַף עַל הַטְּהָרוֹת - עַל אֲכִילַת חֻלִּין שֶׁלֹּא בְּטָהֳרָה שֶׁאִסּוּרָה מִדְּרַבָּנָן, וְיֵשׁ שֶׁהוּא חָשׁוּד רַק עַל הַטְּהָרוֹת - עַל אֲכִילַת חֻלִּין שֶׁלֹּא בְּטָהֳרָה הָאֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן, וְאֵינוֹ חָשׁוּד לֹא עַל זֶה וְלֹא עַל זֶה - לֹא עַל הַשְּׁבִיעִית וְלֹא עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁאִסּוּרָם מִן הַתּוֹרָה. זֶה הַכְּלָל, כָּל הֶחָשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוּ - אֵינוֹ יָכוֹל לְהְיוֹת דַּיָּן בָּעִנְיָן שֶׁחָשׁוּד עָלָיו, וְכֵן לֹא מְעִידוֹ - אֵינוֹ יָכוֹל לְהָעִיד בָּעִנְיָן שֶׁחָשׁוּד עָלָיו:

פֶּרֶק ה דִּינֵי בְּכוֹר בַּעַל מוּם: **מִשְׁנָה א** חִלּוּקֵי דִּינִים בֵּין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר לְשֹׁאֵר הַקְּרְבָּנוֹת פְּשִׁנְּפַל בָּהֶם מוּם: כָּל פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין [-קָדְשִׁים שֶׁנִּפַּל בָּהֶם מוּם וְנִפְסְלוּ לְהַקְרָבָה שֶׁנִּפְדּוּ], אַף שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ בָּהֶם קְדֻשָּׁה וַאֲסוּרִים בְּגִזָּה וּבַעֲבוֹדָה, נִמְכָּרִין בְּאִטְלִיז [-שׁוּק הַבָּשָׂר], וְנִשְׁחָטִין בְּאִטְלִיז, וְנִשְׁקָלִין בְּלִטְרָא [-בְּמִשְׁקָל], כְּשְׁאָר בְּשַׂר חֻלִּין שֶׁמּוֹכְרִים הַקַּצָּבִים, וְאֵין לְחוּשׁ לְבִזָּיוֹנָם, לְפִי שֶׁעַל יְדֵי מִכִּירָתָם כְּשְׁאָר הַבָּשָׂר יוֹכֵל הַפּוֹדֶה אוֹתָם לְמָכְרָם יוֹתֵר בְּיִקָּר וְעַל כֵּן פּוֹדֶם מִלְּכַתְּחִלָּה מִן הַהֶקְדֵּשׁ יוֹתֵר בְּיִקָּר וְהַהֶקְדֵּשׁ מַרְוִיחַ, חוּץ מִן הַבְּכוֹר, וּמִן הַמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה, [בְּאֹפֶן שֶׁמֻּתָּר לְמָכְרוֹ כְּגוֹן שֶׁנִּפַּל בּוֹ מוּם וְנִשְׁחַט, בְּלִבַּד אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ, לְפִי שֶׁבּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ לוֹ בְּתוֹרַת חֻלִּין אַף שֶׁהוּא תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה י** דִּין הֶחָשׁוּד לַעֲבֹר עַל אִסּוּר אֶחָד אִם חָשׁוּד הוּא לַעֲבֹר גַּם עַל אִסּוּרִים אֲחֵרִים: הֶחָשׁוּד עַל זְרִיעָה אוֹ עֲשִׂיַּת סְחוֹרָה בִּסְפִיחֵי שְׁמִטָּה בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית, אֵינוֹ חָשׁוּד עַל מְכִירַת פֵּרוֹת בְּלֹא שֶׁיְּפָרֵישׁ מֵהֶם אֶת הַתְּרוּמוֹת וְאֶת הַמַּעֲשְׂרוֹת כַּדִּין, וּמֻתָּר לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ תְּבוּאָה שֶׁלֹּא בְּשָׁנַת הַשְּׁמִטָּה וּלְעַשְּׂרָהּ בְּתוֹרַת דְּמַאי כְּשְׁאָר תְּבוּאָה הַנִּקְנֵית אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, וְלֹא בְּתוֹרַת טֶבֶל וַדַּאי, וְכֵן הֶחָשׁוּד עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת אֵינוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית, הֶחָשׁוּד עַל זֶה וְעַל זֶה - עַל הַשְּׁבִיעִית אוֹ עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁאִסּוּרָם מִן הַתּוֹרָה, חָשׁוּד הוּא אַף עַל הַטְּהָרוֹת - עַל אֲכִילַת חֻלִּין שֶׁלֹּא בְּטָהֳרָה שֶׁאִסּוּרָה מִדְּרַבָּנָן, וְיֵשׁ שֶׁהוּא חָשׁוּד רַק עַל הַטְּהָרוֹת - עַל אֲכִילַת חֻלִּין שֶׁלֹּא בְּטָהֳרָה הָאֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן, וְאֵינוֹ חָשׁוּד לֹא עַל זֶה וְלֹא עַל זֶה - לֹא עַל הַשְּׁבִיעִית וְלֹא עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁאִסּוּרָם מִן הַתּוֹרָה. זֶה הַכְּלָל, כָּל הֶחָשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוּ - אֵינוֹ יָכוֹל לְהְיוֹת דַּיָּן בָּעִנְיָן שֶׁחָשׁוּד עָלָיו, וְכֵן לֹא מְעִידוֹ - אֵינוֹ יָכוֹל לְהָעִיד בָּעִנְיָן שֶׁחָשׁוּד עָלָיו:

פֶּרֶק ה דִּינֵי בְּכוֹר בַּעַל מוּם: **מִשְׁנָה א** חִלּוּקֵי דִּינִים בֵּין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר לִשְׁאָר הַקְּרְבָּנוֹת פְּשִׁנְּפַל בָּהֶם מוּם: כָּל פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין [-קָדְשִׁים שֶׁנִּפַּל בָּהֶם מוּם וְנִפְסְלוּ לְהַקְרָבָה שֶׁנִּפְדּוּ], אַף שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ בָּהֶם קְדֻשָּׁה וַאֲסוּרִים בְּגִזָּה וּבַעֲבוֹדָה, נִמְכָּרִין בְּאִטְלִיז [-שׁוּק הַבָּשָׂר], וְנִשְׁחָטִין בְּאִטְלִיז, וְנִשְׁקָלִין בְּלִטְרָא [-בְּמִשְׁקָל], כְּשְׁאָר בְּשַׂר חֻלִּין שֶׁמּוֹכְרִים הַקַּצָּבִים, וְאֵין לְחוּשׁ לְבִזָּיוֹנָם, לְפִי שֶׁעַל יְדֵי מִכִּירָתָם כְּשְׁאָר הַבָּשָׂר יוֹכֵל הַפּוֹדֶה אוֹתָם לְמָכְרָם יוֹתֵר בְּיִקָּר וְעַל כֵּן פּוֹדֶם מִלְּכַתְּחִלָּה מִן הַהֶקְדֵּשׁ יוֹתֵר בְּיִקָּר וְהַהֶקְדֵּשׁ מַרְוִיחַ, חוּץ מִן הַבְּכוֹר, וּמִן הַמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה, [בְּאֹפֶן שֶׁמֻּתָּר לְמָכְרוֹ כְּגוֹן שֶׁנִּפַּל בּוֹ מוּם וְנִשְׁחַט, בְּלִבַּד אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ, לְפִי שֶׁבּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ לוֹ בְּתוֹרַת חֻלִּין אַף שֶׁהוּא תְּרוּמָה: **מִשְׁנָה יא** דִּין בְּכוֹר בַּעַל מוּם לְמִי הוּא מֻתָּר בְּאֵכִילָה: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, לֹא יִמָּנֶה יִשְׂרָאֵל עִם הַכֹּהֵן עַל הַבְּכוֹר בַּעַל מוּם לֶאֱכֹל עִמּוֹ מִבְּשָׂרוֹ, לְפִי שֶׁלְּעוֹלָם אֵין הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לְזָרִים שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יח) 'וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין' וְדָרְשׁוּ מָה חָזֶה וְשׁוֹק אֵינָם נֶאֱכָלִים אֶלָּא לַכֹּהֲנִים אַף בְּכוֹר בֵּין תָּם וּבֵין בַּעַל מוּם אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לַכֹּהֲנִים, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין אֲכִילַת בְּכוֹר בַּעַל מוּם לְזָרִים, וַאֲפִלּוּ לְנָכְרִי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב טו) 'כַּצְבִי וְכָאַיָּל' וְדָרְשׁוּ מַה צְּבִי וְאַיָּל נֶאֱכָלִים לְנָכְרִי, אַף בְּכוֹר נֶאֱכָל לְנָכְרִי, וְהַפָּסוּק שֶׁדָּרְשׁוּ בֵּית שַׁמַּאי אֵינוֹ עוֹסֵק לְשִׁיטָתָם אֶלָּא בִּבְכוֹר תָּמִים וְלֹא בְּבַעַל מוּם. **בְּכוֹר שֶׁאֻחֲזוֹ** חֹלִי הַמְסַכְּנוֹ מֻחֲמֶת רִבּוּי **דָּם** בְּגוּפוֹ, **אֲפִלּוּ** אִם **הוּא מֵת** - הוֹלֵךְ לָמוּת, **אֵין מַקִּיזִין לוֹ דָּם** אַף מִמָּקוֹם שֶׁאֵין הַהֶקְזָה עוֹשָׂה בּוֹ מוּם, לְפִי שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ, אִם נַתִּיר לוֹ לְהַקִּיז מִמָּקוֹם שֶׁאֵין הַהֶקְזָה עוֹשָׂה בּוֹ מוּם יָבוֹא לְהַקִּיז אַף מִמָּקוֹם שֶׁהַהֶקְזָה עוֹשָׂה בּוֹ מוּם **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַדְרַבָּה, אִם לֹא נַתִּיר לוֹ לְהַקִּיז מִמָּקוֹם שֶׁאֵין הַהֶקְזָה עוֹשָׂה בּוֹ מוּם יָבוֹא לְהַקִּיז מִמָּקוֹם שֶׁהַהֶקְזָה עוֹשָׂה בּוֹ מוּם, לְפִיכָךְ **יַקִּיז, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה** כֵּן מִמָּקוֹם שֶׁהַהֶקְזָה תַּעֲשֶׂה **בּוֹ מוּם** שֶׁאֵינוֹ מִתְרַפֵּא כְּגוֹן סֶדֶק בְּרֹאשׁ אָזְנוֹ אוֹ בְּשִׂפְתּוֹ הָעֶלְיוֹנָה, **וְאִם עָבַר וְעָשָׂה בּוֹ מוּם** בְּהַקָּזָתוֹ, **הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׁחֵט עָלָיו** - אֵין מוּם זֶה מַתִּירוֹ לַבְּכוֹר בִּשְׁחִיטָה, וְאָסוּר לִשְׁחֹטוֹ עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם אַחֵר, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יַקִּיז כְּדַרְכּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בּוֹ מוּם** שֶׁלֹּא בְּמִתְכַּוֵּן, כְּשִׁיטָתוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן מֻתָּר, וּמוּם זֶה אַף מַתִּירוֹ בִּשְׁחִיטָה: **מִשְׁנָה ג קִנֵּס שֶׁקִּנְסוּ אֶת הַמַּטִּיל מוּם בַּבְּכוֹר:** הַצּוֹרֵם - כֹּהֵן הַפּוֹגֵם בְּאֹזֶן הַבְּכוֹר שֶׁקִּבֵּל וְעוֹשֶׂהוּ בַּעַל מוּם כְּדֵי לְהוֹצִיאוֹ לְחֻלִּין, **הֲרֵי זֶה הַבְּכוֹר לֹא יִשָּׁחֵט עוֹלָמִית** - אֲפִלּוּ יִפֹּל בּוֹ מוּם אַחֵר, לְפִי שֶׁקִּנְסוּהוּ עַל שֶׁהִטִּיל מוּם בְּקָדְשִׁים וְעָבַר עַל 'כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ' (ויקרא כב כא) שֶׁדָּרְשׁוּהוּ 'לֹא יִהְיֶה בּוֹ' - לֹא יֵעָשֶׂה בּוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** לֹא קִנְּסוּהוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יִשָּׁחֵט מֵחֲמַת מוּם זֶה שֶׁעָשָׂאוֹ בְּאִסּוּר, אוּלָם **כְּשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ מוּם אַחֵר** שֶׁאֵין סִבָּה לְקָנְסוֹ עָלָיו **יִשָּׁחֵט עָלָיו,** [וְכֵן אִם מֵת הַמַּטִּיל בּוֹ מוּם שׁוֹחֵטוֹ הַיּוֹרֵשׁ אַף מֵחֲמַת מוּם זֶה לְפִי שֶׁאוֹתוֹ לֹא קִנְסוּ], וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר אִם כֵּן אֵין קְנָס זֶה מַרְתִּיעַ אֶת הַמַּטִּיל מוּם בַּבְּכוֹר לְפִי שֶׁאַף אִם יִתְבָּרֵר שֶׁהוּא הִטִּיל בּוֹ מוּם זֶה וְלֹא יִשָּׁחֵט עָלָיו לֹא הִפְסִיד דָּבָר, וְעַל כֵּן יֵשׁ לְקָנְסוֹ שֶׁלֹּא יִשָּׁחֵט עוֹלָמִית אַף מֵחֲמַת מוּם אַחֵר. **מַעֲשֶׂה** שֶׁהָיָה לְאַחַר שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ **בְּבְכוֹר זָכָר שֶׁל רְחֵלִים זָקֵן, וּשְׁעָרוֹ מְדֻלְדָּל** - שֶׁהָיָה שְׁעָרוֹ אָרֹךְ וְתָלוּי סְבִיבוֹ, לְפִי שֶׁלֹּא נִגְזַז מֵעוֹלָם כְּדִין בְּכוֹר הָאָסוּר בִּגִּזָּה, **וְרָאֻהוּ קַסְדּוֹר** [-מְמֻנֶּה מַהֲמֶלֶךְ] נָכְרִי אֶחָד, **אָמַר מַה טִּיבוֹ שֶׁל זֶה** שֶׁהִנִּיחוּהוּ לְהַזְקִין וְלֹא שְׁחָטוּהוּ, **אָמְרוּ לוֹ, בְּכוֹר** תָּמִים **הוּא וְאֵינוֹ נִשְׁחָט אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ מוּם,** כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע כֵּן **נָטַל פִּגְיוֹן** [-סַכִּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִּיּוֹת] **וְצָרַם** [-פָּגַם] **בְּאָזְנוֹ** וַעֲשָׂאוֹ בַּעַל מוּם, **וּבָא מַעֲשֶׂה זֶה לִפְנֵי חֲכָמִים** לִדּוֹנוֹ אִם מֻתָּר לִשְׁחֹטוֹ מֵחֲמַת מוּם זֶה, **וְהִתִּירוּהוּ** כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִטִּיל בּוֹ הַנָּכְרִי מוּם עַל דַּעַת הַיִּשְׂרְאֵל וּכְדֵי לַעֲשׂוֹת לוֹ נַחַת רוּחַ, **רָאָה** הַקַּסְדּוֹר **שֶׁהִתִּירוּ** לִשְׁחֹט בְּכוֹר זֶה מֵחֲמַת מַעֲשָׂיו, **וְהָלַךְ וְצָרַם בְּאָזְנֵי בְּכוֹרוֹת אֲחֵרִים** כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיִשְׂרְאֵל **וּלְהַתִּיר** אַף אוֹתָם בִּשְׁחִיטָה, **וְאָסְרוּ** חֲכָמִים לְשָׁחֳטָם לְפִי שֶׁעָשָׂה כֵּן עֲבוּר יִשְׂרְאֵל וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אָמַר לוֹ יִשְׂרְאֵל שֶׁיַּעֲשֶׂה. **פַּעַם אַחַת הָיוּ תִּינוֹקוֹת** מְחַמְּתִים מַעֲשָׂיו, **וְהָלַךְ וְצָרַם בְּאָזְנֵי בְּכוֹרוֹת אֲחֵרִים** כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיִשְׂרְאֵל **וּלְהַתִּיר** אַף אוֹתָם בִּשְׁחִיטָה, **וְאָסְרוּ** חֲכָמִים לְשָׁחֳטָם לְפִי שֶׁעָשָׂה כֵּן עֲבוּר יִשְׂרְאֵל וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ אָמַר לוֹ יִשְׂרְאֵל שֶׁיַּעֲשֶׂה. **פַּעַם אַחַת הָיוּ תִּינוֹקוֹת** [-נָחְתְּכָה] מֻחֲמֶת כָּךְ **זְנָבוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם** וְנַעֲשָׂה בַּעַל מוּם, **וַהֲרֵי** - וְנִמְצָא **שֶׁהוּא בְּכוֹר, וּבָא מַעֲשֶׂה זֶה לִפְנֵי חֲכָמִים** לִדּוֹנוֹ אִם מֻתָּר לְשָׁחֳטוֹ מֵחֲמַת מוּם זֶה, **וְהִתִּירוּהוּ** לְפִי שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ הַתִּינוֹקוֹת לְהַטִּיל בּוֹ מוּם, **רָאוּ** הַתִּינוֹקוֹת **שֶׁהִתִּירוּ** לִשְׁחֹט בְּכוֹר זֶה מֵחֲמַת מַעֲשֵׂיהֶם, **וְהָלְכוּ וְקָשְׁרוּ זְנָבוֹת בְּכוֹרוֹת אֲחֵרִים** זֶה לָזֶה כְּדֵי שֶׁיִּפָּסֵק זְנָבָם וְיִהְיוּ בַּעֲלֵי מוּם הַמֻּתָּרִים בִּשְׁחִיטָה, **וְאָסְרוּ** חֲכָמִים לְשָׁחֳטָם לְפִי שֶׁעָשׂוּ כֵּן הַתִּינוֹקוֹת בְּכַוָּנָה. **זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁהוּא** מַטִּיל מוּם בִּבְכוֹר **לְדַעְתּוֹ** - בְּכַוָּנָה, כְּדֵי לְהַתִּירוֹ בִּשְׁחִיטָה, וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי גְּרָמָא, כְּגוֹן שֶׁמּוֹלִיךְ אֶת הַבְּכוֹר בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּרָזֶל כְּדֵי שֶׁיִּכָּשֵׁל בּוֹ וְיִפֹּל בּוֹ מוּם, **אָסוּר** לְשָׁחֳטוֹ עַל אוֹתוֹ מוּם, **וְכָל שֶׁהוּא** מַטִּיל מוּם בִּבְכוֹר **שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ** - שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה לְהַתִּירוֹ, וְכֵן נָכְרִי הַמַּטִּיל בּוֹ מוּם בְּכַוָּנָה לְהַתִּירוֹ אַף לֹא מֵחֲמַת צִוּוּי הַיִּשְׂרְאֵל, וּכְגוֹן שֶׁשָּׁמַע אֶת הַיִּשְׂרְאֵל מֵסִיחַ לְפִי תֻּמּוֹ וְאוֹמֵר 'אִם יִפֹּל בִּבְכוֹר זֶה מוּם נֹאכַל אוֹתוֹ' **מֻתָּר** לְשָׁחֳטוֹ עַל אוֹתוֹ מוּם:

מִשְׁנָה ד אֵפֶו שֶׁבּוֹ לֹא קָנְסוּ אֶת הַמְטַיֵּל מוּם בִּבְכוֹר שֶׁלֹּא יְתִירֶנּוּ בִּשְׁחִיטָה: הָיָה **בְּכוֹר רוֹדְפוֹ** לִנְגֹּחַ בּוֹ, **וּבְעָטוֹ** הָאָדָם וְעָשָׂה בּוֹ מוּם, **הֲרֵי זֶה יִשְׁחט עָלָיו, שֶׁלְּפִי** שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְהַטִּיל בּוֹ מוּם אֶלָּא לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ, לֹא קְנָסוּהוּ. **כָּל הַמּוּמִין הָרְאוּיִין לָבוֹא בְּיִדֵי אָדָם** - שֶׁיְּכוֹלִים לְהֵעָשׂוֹת בְּמִתְכַּוֵּן עַל יְדֵי אָדָם, כְּגוֹן סְמוּי הָעַיִן, קְטִיעַת הַיָּד, וּסְדִיקַת אָזְנוֹ, **רוֹעִים יִשְׂרְאֵל** שֶׁל בַּהֲמוֹתָיו שֶׁל כֹּהֵן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בְּכוֹר **נֶאֱמָנִים** לוֹמַר שֶׁמּוּמִין אֵלּוּ נָפְלוּ בַּבְּכוֹר מֵעַצְמָם, וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁהֵם מְשַׁקְּרִים וְהֵם הִטִּילוּם בּוֹ בְּכַוָּנָה כְּדֵי לְהַתִּירוֹ בִּשְׁחִיטָה בְּיָדָעַם שֶׁרַבָּם יִתֵּן לָהֶם לְטָעַם מִבְּשָׂרוֹ, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה עֲבוּר הֲנָאַת טְעִימָה בִּלְבַד, וַאֲפִלּוּ עַד אֶחָד נֶאֱמָן עַל כָּךְ. **וְרוֹעִים כֹּהֲנִים** שֶׁל בַּהֲמוֹתָיו שֶׁל יִשְׂרְאֵל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בְּכוֹר **אֵינָן נֶאֱמָנִים** לוֹמַר שֶׁמּוּמִין אֵלּוּ נָפְלוּ בַּבְּכוֹר מֵעַצְמָם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהֵם מְשַׁקְּרִים וְהֵם הִטִּילוּם בּוֹ בְּכַוָּנָה כְּדֵי לְהַתִּירוֹ בִּשְׁחִיטָה בְּיָדָעַם שֶׁרַבָּם יִתֵּן לָהֶם לְטָעַם מִבְּשָׂרוֹ, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה עֲבוּר הֲנָאַת טְעִימָה בִּלְבַד, וַאֲפִלּוּ עַד אֶחָד נֶאֱמָן עַל כָּךְ. **וְרוֹעִים כֹּהֲנִים** שֶׁל בַּהֲמוֹתָיו שֶׁל יִשְׂרְאֵל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בְּכוֹר **אֵינָן נֶאֱמָנִים** לוֹמַר שֶׁמּוּמִין אֵלּוּ נָפְלוּ בַּבְּכוֹר מֵעַצְמָם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהֵם מְשַׁקְּרִים וְהֵם הִטִּילוּם בּוֹ בְּכַוָּנָה כְּדֵי שֶׁרַבָּם יִתֵּן לָהֶם לְטָעַם מִבְּשָׂרוֹ, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה עֲבוּר הֲנָאַת טְעִימָה בִּלְבַד, וַאֲפִלּוּ עַד אֶחָד נֶאֱמָן עַל כָּךְ. **וְרוֹעִים כֹּהֲנִים** שֶׁל בַּהֲמוֹתָיו שֶׁל יִשְׂרְאֵל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן בְּכוֹר **אֵינָן נֶאֱמָנִים** לוֹמַר שֶׁמּוּמִין אֵלּוּ נָפְלוּ בַּבְּכוֹר מֵעַצְמָם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהֵם מְשַׁקְּרִים וְהֵם הִטִּילוּם בּוֹ בְּכַוָּנָה כְּדֵי לְהַתִּירוֹ בִּשְׁחִיטָה בְּיָדָעַם

משניות

מִשְׁנָה ד **מֵיני מוּמִים קְבוּעִים בְּחֹטֶם וּבְפִי הַבְּכוֹר, וְדִין מוּמִים שֶׁאֵינָם גְּלוּיִים:** **חָטְמוֹ שָׁנִּפְקַב** בְּאַחַת מִמְּחִצּוֹתָיו וְנִרְאֶה הַנָּקָב בַּחוּץ, אוֹ **שֶׁנִּפְגַּם** - שֶׁנָּחְסַר כְּדֵי חֲגִירַת צִפָּרֶן - בְּשִׁעוּר שֶׁאִם יַעֲבִיר צִפָּרֶן עַל חָטְמוֹ הִיא תִּתְעַכֵּב בִּפְגִימָה זוֹ, אוֹ **שֶׁנִּסְדַּק** אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נֶחְסַר. צְדָדֵי הַחִיצּוֹן שֶׁל **שִׁפְתוֹ, שֶׁנִּקְּבָה** אוֹ **שֶׁנִּפְגְּמָה** אוֹ **שֶׁנִּסְדְּקָה,** וְכֵן **חִטְּיו** - שִׁנָּיו **הַחִיצוֹנוֹת** - הָאֲמְצָעִיּוֹת, **שֶׁנִּפְגְּמוּ** - שֶׁנֶּחְסְרוּ, **אוֹ שֶׁנִּגְמְמוּ** - שֶׁנִּמּוֹקוּ עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר בָּהֶן אֶלָּא רֹשֶׁם מוּעָט, וְאֵינָן בּוֹלְטוֹת כְּמוֹ הָרְגִילוֹת, **וְהַפְּנִימִיּוֹת** - שִׁנָּיו הַגְּדוֹלוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַפֶּה, **שֶׁנֶּעֱקְרוּ** לְגַמְרֵי, הֲרֵי אֵלּוּ מוּמִים קְבוּעִים שֶׁשּׁוֹחֲטִים עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּכוֹר. **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, אֵין בּוֹדְקִין מִמּוּם אֶת הַמַּתְאִימוֹת** - הַפְּנִימִיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁנִּרְאוֹת כָּל אַחַת כְּשִׁתֵּי שִׁנַּיִם תְּאוֹמוֹת, **וְלִפְנִים** מֵהֶן, **וְאַף לֹא אֶת הַשְּׁנַיִם הַמַּתְאִימוֹת** עַצְמָן אִם נֶעֱקְרוּ, לְפִי שֶׁמּוּם הַנִּמְצָא שָׁם אֵינוֹ חָשׁוּב מוּם שֶׁבְּגָלוּי וְאֵין שׁוֹחֲטִים עָלָיו אֶת הַבְּכוֹר: **מִשְׁנָה ה** **מֵיני מוּמִים קְבוּעִים בְּעֶרְוַת הַבְּהֵמָה וּזְנָבָהּ:** **נִפְגַּם הַזּוֹבֶן** [-הַנַּרְתִּיק שְׁגִיד הַבְּהֵמָה חָבוּי בּוֹ], **אוֹ שֶׁנִּפְגְּמָה עֶרְיָה שֶׁל נְקֵבָה** - שִׂפַת בֵּית הָעֶרְוָה הַבּוֹלֶטֶת לַחוּץ עַל פְּנֵי שְׁאָר הַגּוּף, **בִּשְׁאָר הַמַּקְדָּשִׁים** הַבָּאִים אַף מִן הַנְּקֵבָה כְּגוֹן שְׁלָמִים, **אוֹ נִפְגַּם הַזָּנָב מִן הָעֶצֶם** - בְּעֶצֶם אַחַת מֵחֲלִיּוֹתָיו שֶׁאֵינוֹ מִתְרַפֵּא לְעוֹלָם, **אֲבָל לֹא** כְּשֶׁנִּפְגַּם **מִן הַפֶּרֶק** - בַּפֶּרֶק שֶׁבֵּין שְׁתֵּים מֵחֲלִיּוֹתָיו, לְפִי שֶׁהוּא חוֹזֵר וּמִתְרַפֵּא, **אוֹ שֶׁהָיָה רֹאשׁ הַזָּנָב** הַתָּלוּי לְמַטָּה **מַפְצִיל** - מְחֻלָּק בְּקָצֵהוּ לִשְׁנֵי זְנָבוֹת, וְיֵשׁ בְּכָל אֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם **עֶצֶם אוֹ שְׁיֵשׁ בָּשָׂר בֵּין חֲלָיְא לְחֲלָיְא מְלֹא אֶצְבַּע** - כְּרֹחַב הָאֶגּוּדָל, לְפִי שֶׁחֲלִיּוֹת הַזָּנָב רְחוֹקוֹת זוֹ מִזּוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּמִים קְבוּעִים שֶׁשּׁוֹחֲטִים עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּכוֹר: **מִשְׁנָה ו** **מֵיני מוּמִים קְבוּעִים בְּאֵיבְרֵי הַזָּרַע שֶׁל הַבְּכוֹר:** **אֵין לוֹ** - לַבְּכוֹר, שְׁתֵּי **בֵּיצִים** בְּשָׁנֵי כִּיסִים אֶלָּא שְׁתֵּי בֵּיצָיו נִמְצָאוֹת בְּכִיס אֶחָד, **אוֹ שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת** וּשְׁנֵי כִּיסִים, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִים** בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּם **שְׁתֵּי בֵּיצִים** וְאֵינוֹ בַּעַל מוּם, אוּלָם מוֹדֶה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁאִם **אֵין לוֹ אֶלָּא כִּיס אֶחָד** הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ **אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת,** וַהֲרֵי הוּא בַּעַל מוּם. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** לֹא כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִים בְּהֶכְרֵחַ יֵשׁ לוֹ גַּם שְׁתֵּי בֵּיצִים, אֶלָּא צָרִיךְ לְבַדְּקוֹ, כֵּיצַד, **מוֹשִׁיבוֹ** לַבְּכוֹר **עַל עֲפוּיוֹ** - אֲחוֹרָיו, **וּמְמַעֲךְ** בְּכִיסָיו וּבוֹצְדָיו, **וְאִם יֵשׁ שָׁם** עוֹד **בֵּיצָה, סוֹפָהּ לָצֵאת,** וְאִם אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִים וּבֵיצָה אַחַת שֶׁהוּא בַּעַל מוּם. **מַעֲשֶׂה** בִּבְכוֹר **שֶׁמְּעֵךְ** אָדָם בְּכִיסוֹ כְּדֵי לְבַדְּקוֹ, **וְלֹא יָצְאַת** בֵּיצָה נוֹסֶפֶת, וּפָסְקוּ עָלָיו שֶׁהוּא בַּעַל מוּם, **וְנִשְׁחַט** עַל פִּי זֶה, **וְנִמְצְאַת** בְּתוֹכוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָתוֹ בֵּיצָה נוֹסֶפֶת דְּבוּקָה בַּכְּסָלִים, **וְהִתִּיר רַבִּי עֲקִיבָא** בְּכוֹר זֶה בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁאַף שֶׁהִתְבָּרֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים, כָּל שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ כְּשֶׁמְּעֵךְ בְּכִיסוֹ בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהֵן אֵינָן בִּמְקוֹמָן וַהֲרֵי זֶה מוּם קָבוּעַ, **וְאָסַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי** לְפִי שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים אֵינוֹ בַּעַל מוּם: **מִשְׁנָה ז** **מֵיני מוּמִים קְבוּעִים בְּרַגְלֵי הַבְּכוֹר:** **בַּעַל חָמֵשׁ רַגְלַיִם** - שְׁתַּיִם מֵאֲחוֹרָיו וְשָׁלֹשׁ מִלְּפָנָיו, **אוֹ שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא שָׁלֹשׁ רַגְלַיִם** - שְׁתַּיִם מֵאֲחוֹרָיו וְאַחַת מִלְּפָנָיו, [אַךְ אִם רַגְלָיו הָאֲחוֹרִיּוֹת יְתֵרוֹת אוֹ חֲסֵרוֹת הֲרֵי הוּא טְרֵפָה וְאָסוּר בַּאֲכִילָה]. וּבְכוֹר **שֶׁרַגְלָיו קְלוּטוֹת** - שֶׁפַּרְסוֹתָיו עֲגֻלּוֹת **כְּשֶׁל חֲמוֹר, וְהַשָּׁחוּל וְהַכָּסוּל** - שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ לְהַלָּן, הֲרֵי אֵלּוּ מוּמִים קְבוּעִים בְּרַגְלֵי הַבְּכוֹר שֶׁנִּשְׁחָט עֲלֵיהֶם. **אֵיזֶהוּ שָׁחוּל, שֶׁנִּשְׁמְטָה** עֶצֶם **יֵרֵכוֹ** וְיָצְאָה מִמְּקוֹמָהּ, **וְכָסוּל,**

מסכת בכורות פרק ו

ד **חָטְמוֹ שֶׁנִּקַּב, שֶׁנִּפְגַּם, שֶׁנִּסְדַּק, שִׁפָּתוֹ שֶׁנִּקְּבָה, שֶׁנִּפְגְּמָה, שֶׁנִּסְדְּקָה, חִטָּיו הַחִיצוֹנוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ אוֹ שֶׁנִּגְמְמוּ, וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁנֶּעֱקְרוּ. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, אֵין בּוֹדְקִין מִן הַמַּתְאִימוֹת וְלִפְנִים, אַף לֹא אֶת הַמַּתְאִימוֹת: **ה** נִפְגַּם הַזּוֹבֶן, אוֹ עֶרְיָה שֶׁל נְקֵבָה בַּמְּקֻדָּשִׁים, נִפְגַּם הַזָּנָב מִן הָעֶצֶם, אֲבָל לֹא מִן הַפֶּרֶק, אוֹ שֶׁהָיָה רֹאשׁ הַזָּנָב מַפְצִיל עֶצֶם, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּשָׂר בֵּין חֲלָיְא לְחֲלָיְא מְלֹא אֶצְבַּע: **ו** אֵין לוֹ בֵּיצִים, אוֹ אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אֶחָת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִין, יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים. אֵין לוֹ אֶלָּא כִּיס אֶחָד, אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אֶחָת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מוֹשִׁיבוֹ עַל עֲפוּיוֹ וּמְמַעֲךְ, אִם יֵשׁ שָׁם בֵּיצָה, סוֹפָהּ לָצֵאת. מַעֲשֶׂה שֶׁמִּעֵךְ וְלֹא יָצְאת, וְנִשְׁחַט וְנִמְצֵאת דְּבוּקָה בַּכְּסָלִים, וְהִתִּיר רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָסַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: **ז** בַּעַל חָמֵשׁ רַגְלַיִם, אוֹ שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא שָׁלֹשׁ, וְשֶׁרַגְלָיו קְלוּטוֹת כְּשֶׁל חֲמוֹר, וְהַשָּׁחוּל, וְהַכָּסוּל. אֵיזֶהוּ שָׁחוּל, שֶׁנִּשְׁמְטָה יֶרֶךְ וְכָסוּל, שֶׁאַחַת מִיַּרְכוֹתָיו גְּבוֹהָה וּמְחֻבֶּרֶת לָאַלְיָה לְמַעְלָה מִן הַכְּסָלִים, וְלֹא כְּדַרְכָּהּ בְּסָמוּךְ לַכְּסָלִים: **מִשְׁנָה ח** **מֵיני מוּמִים קְבוּעִים בְּיַד וְרֶגֶל הַבְּכוֹר:** **נִשְׁבַּר עֶצֶם יָדוֹ** - הַקְּדָמִית, **וְעֶצֶם** - אוֹ עֶצֶם **רַגְלוֹ** - הָאֲחוֹרִית שֶׁל הַבְּכוֹר, **אַף עַל פִּי שֶׁהַשֶּׁבֶר אֵינוֹ נִכָּר** כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד אֶלָּא שֶׁהוּא צוֹלֵעַ בַּהֲלִיכָתוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּמִים קְבוּעִים שֶׁשּׁוֹחֲטִים עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּכוֹר. **מוּמִין אֵלּוּ** שֶׁהַזְּכָרוּ מִתְּחִלַּת הַפֶּרֶק שֶׁשּׁוֹחֲטִים עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּכוֹר, **מָנָה אֵלָּא** שֶׁהָיָה מֻמְחֶה בְּמוּמִים לִפְנֵי הַחֲכָמִים **בֵּיבָנֶה, וְהוֹדוּ לוֹ** - וְהִסְכִּימוּ עִמּוֹ **חֲכָמִים, וְעוֹד שְׁלֹשָׁה** מוּמִים שֶׁלֹּא נִשְׁנוּ עַד עַתָּה **הוֹסִיף** אֵילָא עַל מוּמִים אֵלּוּ **וְאָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים **לֹא שָׁמַעְנוּ אֶת אֵלּוּ,** וְאֵין לִשְׁחֹט עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּכוֹר, וְאֵלּוּ הֵם: **אֶת שֶׁגַּלְגַּל עֵינוֹ** אֵינוֹ מְשׁוּךְ כְּדַרְכּוֹ הַבְּהֵמוֹת אֶלָּא הוּא **עִגּוּל כְּשֶׁל אָדָם,** וּבְכוֹר **שֶׁפִּיו דּוֹמֶה לְשֶׁל חֲזִיר** - שֶׁשִּׂפָתוֹ וְעֶצֶם לִסְתּוֹ הָעֶלְיוֹנִים עוֹדְפִים עַל שִׂפָתוֹ הַתַּחְתּוֹנָה, וּבְכוֹר **שֶׁנִּטַּל רֹב הַמְדַבֵּר שֶׁל לְשׁוֹנוֹ** - רֹב חֵלֶק לְשׁוֹנוֹ שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר לַחֵךְ הַתַּחְתּוֹן, שֶׁבּוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ הָאָדָם לְדַבּוּר. **וּבֵית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ** הֲרֵי אַף **אֵלּוּ** הַשְּׁלֹשָׁה **מוּמִין** קְבוּעִים הֵם וְשׁוֹחֲטִים עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּכוֹר: **מִשְׁנָה ט** **דִּין בְּכוֹר שֶׁלִּסְתּוֹ הַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה, וּמֵיני מוּמִים קְבוּעִים בְּאֹזֶן וּבְזָנָב הַבְּכוֹר:** **מַעֲשֶׂה** בִּבְכוֹר **שֶׁהַלְּחִי הַתַּחְתּוֹן** - הַלֶּסֶת הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁלּוֹ, הָיָה **עוֹדֵף עַל הָעֶלְיוֹן** - עַל הַלֶּסֶת הָעֶלְיוֹנָה שֶׁלּוֹ, **וְשָׁלַח רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לַחֲכָמִים** לִשְׁאֹל מַה דִּינוֹ, **וְאָמְרוּ הֲרֵי זֶה מוּם** קָבוּעַ שֶׁשּׁוֹחֲטִים עָלָיו אֶת הַבְּכוֹר. **אֹזֶן הַגְּדִי שֶׁהָיְתָה כְּפוּלָה** - אֹזֶן בְּתוֹךְ אֹזֶן, וְנִרְאֶה כִּשְׁתֵּי אָזְנַיִם בְּצַד אֶחָד, **אָמְרוּ חֲכָמִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא עֶצֶם אֶחָד** - שֶׁאֵין לָהֶן אֶלָּא תְּנוּךְ אֶחָד, אֶלָּא שֶׁנִּכְפַּל תְּנוּךְ הָעֶלְיוֹן לְתוֹכוֹ וְהִתְחַבֵּר לְמַטָּה, הֲרֵי זֶה **מוּם, וְאִם אֵינָהּ עֶצֶם אֶחָד** - שֶׁהַתְּנוּכִים מֻבְדָּלִים לְמַעְלָה, **אֵינָהּ מוּם,** וְאֵינוֹ כִּבְכוֹר בַּעַל חָמֵשׁ רַגְלַיִם (לעיל מ"ז), לְפִי שֶׁאֹזֶן בְּתוֹךְ אֹזֶן אֵינוֹ נִרְאֶה כָּל כָּךְ. **רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, זָנָב הַגְּדִי שֶׁהִיא** עֲגֻלָּה **וְדוֹמֶה** לְזָנָב שֶׁל **חֲזִיר** אַךְ אֵינָהּ דַּקָּה כְּמוֹתוֹ, **וְשֶׁאֵין בָּהּ** - אוֹ שֶׁאֵין בִּזְנָבוֹ שֶׁל טָלֶה **שָׁלֹשׁ חֲלָיוֹת הֲרֵי זֶה מוּם,** אוּלָם זְנָבוֹ שֶׁל גְּדִי אֲפִלּוּ יֵשׁ בּוֹ שְׁתֵּי חֲלָיוֹת אֵינוֹ מוּם: **מִשְׁנָה י** **מוּמִים קְבוּעִים נוֹסָפִים בְּמִקּוֹמוֹת שׁוֹנִים בַּבְּכוֹר:** **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר,** אַף בְּכוֹרִים אֵלּוּ בַּעֲלֵי מוּם קָבוּעַ הֵם וְנִשְׁחָטִים עָלָיו: **אֶת שֶׁיֵּשׁ יַבֶּלֶת בְּעֵינוֹ** וּבָהּ שֵׂעָר, **וְשֶׁנִּפְגַּם** - שֶׁנֶּחְסְרָה **עֶצֶם יָדוֹ וְעֶצֶם** - אוֹ עֶצֶם **רַגְלוֹ** וְנִכָּר חֶסְרוֹנָם, **וְשֶׁנִּפְסַק עַצְמוֹ שֶׁבְּפִיו** - שֶׁנִּשְׁבַּר עֶצֶם הַלֶּסֶת שֶׁבָּהּ קְבוּעוֹת הַשִּׁנַּיִם בְּמָקוֹם הַנִּכָּר, **וְשֶׁעֵינוֹ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, וְשֶׁאָזְנוֹ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה,** וְנִכָּר הַדָּבָר **בְּמַרְאֶה** הַבְּכוֹר, **אֲבָל לֹא** כְּשֶׁאֵינוֹ נִכָּר אֶלָּא **בְּמִדָּה** - עַל יְדֵי מְדִידָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בִּבְכוֹר שֶׁאַחַת **מֵעֵינָיו, גְּדוֹלָה כִּשְׁתֵּים** בַּחֲבֶרְתָּהּ - פִּי שְׁתַּיִם מַחֲבֶרְתָּהּ, **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים:** **מִשְׁנָה יא** **זָנָב הָעֻגָּל** שֶׁהוּא קָצָר עַד שֶׁאֵינָהּ **מַגַּעַת לָעַרְקוֹב** - יִתְבָּאֵר לְהַלָּן, הֲרֵי זֶה בַּעַל מוּם, לְפִי שֶׁאָמְרוּ **חֲכָמִים כָּל מַרְבִּית הָעֲגָלִים כֵּן** - זְנָבָם מַגִּיעַ לָעַרְקוֹב, **וְכָל זְמַן שֶׁהֵן מַגְדִּילִין הֵם נִמְתָּחוֹת** - זְנָבָם מִתְאָרֵךְ אַף לְמַטָּה מִן הָעַרְקוֹב. **לְאֵיזֶה 'עַרְקוֹב' אָמְרוּ** שֶׁאִם אֵין זָנָב הָעֻגָּל מַגִּיעַ אֵלָיו הֲרֵי זֶה בַּעַל מוּם, **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, לָעַרְקוֹב שֶׁבְּאֶמְצַע הַיָּרֵךְ** - מְקוֹם חִבּוּר הַיָּרֵךְ וְהַשּׁוֹק. **עַל אֵלּוּ מוּמִין** - שֶׁנִּשְׁנוּ מִתְּחִלַּת הַפֶּרֶק, **שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר** לַאֲכִילַת חֻלִּין, **וּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין** הֵם אֵלּוּ שֶׁנִּפְגְּמוּ בָּהֶם אֶחָד מִמּוּמִים אֵלּוּ, וְהֵם **נִפְדִּין עֲלֵיהֶן** - וּמַחֲמָתָם הֵם נִפְדִּים מִקְּדֻשָּׁתָם:

המבוארות

משניות

מִשְׁנָה יב מוּמִים הַפּוֹסְלִים בְּהֵמָה לְהַקְרָבָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, אוּלָם אֵין שׁוֹחֲטִים עֲלֵיהֶם **אֶת הַבְּכוֹר לִפְנֵי שֶׁאֵינָם קְבוּעִים:** אֵלּוּ הֵם הַמּוּמִים שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן אֶת הַבְּכוֹר, **לֹא בַּמִּקְדָּשׁ** לְהַקְרִיבוֹ כְּדִינוֹ, לְפִי שֶׁהֵם פּוֹסְלִים אֶת הַקָּרְבָּן, **וְלֹא בַּמְּדִינָה** לְשֵׁם חֻלִּין, לְפִי שֶׁהֵם מוּמִים עוֹבְרִים שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִים עֲלֵיהֶם אֶת הַבְּכוֹר: חֻוָּרָד - כְּמִין טִפּוֹת לְבָנוֹת בָּעַיִן **וְהַמַּיִם** הַזּוֹלְגִים אֶל הָעַיִן וּמוֹנְעִים אֶת הָרְאִיָּה **שֶׁאֵינָם קְבוּעִין** אֶלָּא עֲשׂוּיִים לְהִתְרַפֵּא. **וְחֻטָּיו** - שִׁנָּיו **הַפְּנִימִיּוֹת** שֶׁבְּדָרָךְ כְּלָל אֵינָן נִרְאוֹת, **שֶׁנִּפְגְּמוּ** - שֶׁנֶּחְסְרוּ, **אֲבָל לֹא שֶׁנֶּעֱקְרוּ** לְפִי שֶׁכְּשֶׁנֶּעֱקְרוּ הֲרֵי זֶה מוּם גָּמוּר כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"ד). **וּבַעַל גָּרָב** - שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁחִין שֶׁהוּא לַח מִבַּחוּץ וּמִבִּפְנִים. **וּבַעַל יַבֶּלֶת** - שֶׁיֵּשׁ לוֹ יַבֶּלֶת בַּחֵלֶק הַלָּבָן שֶׁבָּעַיִן וְאֵין בָּהּ שֵׂעָר. **וּבַעַל חֲזָזִית** - שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁחִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְפוּאָה. **וְזֻקָּן וְחוֹלֶה** הָרוֹתְתִים וְרוֹעֲדִים מֵחֲמַת כָּךְ. **וּמְזֻהָם** - שֶׁרִיחוֹ רַע. **וְשֶׁנִּעֲבְדָה בּוֹ עֲבֹדָה** - שֶׁרָבַע אִשָּׁה. **וְשֶׁהֻמְּתָה אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד** אוֹ **עַל פִּי הַבְּעָלִים,** אוּלָם עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים הֲרֵי הוּא נִסְקָל וְאָסוּר בַּהֲנָאָה. **וְטֻמְטוּם** [-שֶׁמִּינוֹ מְכַסֶּה וְאֵין יָדוּעַ אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה], **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** [-שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּם סִימָנֵי זָכָר וְגַם סִימָנֵי נְקֵבָה], לְפִי שֶׁסָּפֵק הוּא אִם הֵם זְכָרִים וְהֵם קְדוֹשִׁים אוֹ שֶׁהֵם נְקֵבוֹת וְהֵם חֻלִּין, וְעַל כֵּן אֵינָם נִשְׁחָטִים **לֹא בַּמִּקְדָּשׁ** לְקָרְבָּן, **וְלֹא בַּמְּדִינָה** לְשֵׁם חֻלִּין. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר,** אַנְדְּרוֹגִינוֹס נִשְׁחָט לְשֵׁם חֻלִּין וְאָסוּר בִּגְזֵזָה, וְעֻבּוֹדָה, לְפִי שֶׁאַף אִם הוּא זָכָר וּבְכוֹר הוּא מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנֵי נְקֵבוּת אֵין לְךָ **מוּם גָּדוֹל מִזֶּה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** אַנְדְּרוֹגִינוֹס בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הוּא, לֹא זָכָר וְלֹא נְקֵבָה וּלְפִיכָךְ **אֵינוֹ בְּכוֹר,** אֶלָּא אַף **נִגְזָז וְנַעֲבָד** כְּשְׁאָר חֻלִּין:

פֶּרֶק ז שְׁלֹשׁ קְבוּצוֹת שֶׁל מוּמִים הַפּוֹסְלִים אֶת הַכֹּהֵן מִלַּעֲבֹד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְדֵינָם לְעִנְיַן מַלְקוּת וְכִשְׁרוּת הָעֲבוֹדָה: **מִשְׁנָה א מוּמִים הַפּוֹסְלִים כֹּהֵן לַעֲבוֹדָה בַּמִּקְדָּשׁ:** מוּמִין אֵלּוּ שָׁנִּשְׁנוּ בַּפֶּרֶק הַקּוֹדֵם לְעִנְיַן פְּסוּל בִּכּוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, **בֵּין שֶׁהֵם קְבוּעִין** - שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים לְהִתְרַפֵּא, **וּבֵין שֶׁהֵם עוֹבְרִין** - שֶׁעֲשׂוּיִים לְהִתְרַפֵּא. **פּוֹסְלִין בָּאָדָם** - אֶת הַכֹּהֵן מִלַּעֲבֹד בַּמִּקְדָּשׁ, וְאִם עָבַד וְעָבַד הֲרֵי זֶה לוֹקֶה וַעֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. **יוֹתֵר עֲלֵיהֶן** - יֶשְׁנָם מוּמִים נוֹסָפִים עַל אֵלּוּ שֶׁפּוֹסְלִין **בָּאָדָם** - אֶת הַכֹּהֵן מִלַּעֲבֹד בַּמִּקְדָּשׁ וְאִם עָבַד וְעָבַד הֲרֵי זֶה לוֹקֶה, אַךְ אֵין עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה, וְאֵלּוּ הֵם: **הַכִּילוֹן** - שֶׁרֹאשׁוֹ צַר מִלְמַעְלָה וְרָחָב מִלְמַטָּה כְּכִסּוּי הַחָבִית, **וְהַלַּפְתָּן** - שֶׁרֹאשׁוֹ רָחָב מִלְמַעְלָה וְצַר מִלְמַטָּה כְּלֶפֶת, **הַמְקֻצָּן** - שֶׁרֹאשׁוֹ בּוֹלֵט בְּמִצְחוֹ לְפָנָיו וּבְעֹרְפּוֹ לַאֲחוֹרָיו אַךְ לֹא בְּצִדָּיו וְדוֹמֶה הוּא לְמַקֶּבֶת [-פַּטִּישׁ], **וְשֶׁרֹאשׁוֹ (שָׁקוּעַ)** [גִּרְסַת הרע"ב: **שָׁקוּט**] - שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ בּוֹלֵט לְפָנָיו כְּלָל, **וּשְׁקֵיפָס** - שֶׁאֵין לְאֶחָד מֵהֶם רְאִיָּה כְּלָל, אֶלָּא שֶׁכָּל אֵלּוּ מְחֻשָּׁרִים וְנִרְאִים כְּמִי שֶׁנֶּחְתַּךְ מֵרֹאשָׁם חֲתִיכָה. **וּבַעֲלֵי הַחֲטוֹטֶרֶת** - שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּלֵיטָה בַּגַּב שֶׁאֵין בָּהּ עֶצֶם: **רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר,** לְפִי שֶׁאֵינָהּ מוּם אֶלָּא חֲתִיכַת בָּשָׂר בְּעָלְמָא, **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין,** לְפִי שֶׁמְּשֻׁנֶּה הוּא מִשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם, וְנֶאֱמַר (ויקרא כא כא) 'כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן' וְדָרְשׁוּ הַשָּׁוֶה [-הַדּוֹמֶה] לְזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן יַעֲבֹד וְשֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה לְזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן לֹא יַעֲבֹד: **מִשְׁנָה ב דִּין 'קֶרַח' וְ'גִבֵּן':** הַקֶּרַח **פָּסוּל** לַעֲבוֹדָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **אֵיזֶהוּ קֶרַח, כֹּל שֶׁאֵין לוֹ אֲפִלּוּ שְׂעָרָה** - שׂוּרָה אַחַת **שֶׁל שֵׂעָר מַקֶּפֶת** מֵאֲחוֹרֵי רֹאשׁוֹ **מֵאֹזֶן לְאֹזֶן, וְאִם יֶשׁ לוֹ הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר** לַעֲבוֹדָה, אוּלָם אִם יֵשׁ לוֹ שׂוּרַת שֵׂעָר הַמַּקֶּפֶת אֶת רֹאשׁוֹ מִלְּפָנָיו וְגַם מֵאֲחוֹרָיו וְגַם מִלְּפָנָיו וְרַק בָּאֶמְצַע הוּא קֶרַח, הֲרֵי זֶה בַּעַל מוּם. **אֵין לוֹ גְּבִינִים** - גַּבּוֹת מֵעַל עֵינָיו, אוֹ **אֵין לוֹ אֶלָּא גָּבִן אֶחָד** - גַּבָּה אַחַת, **הוּא 'גִּבֵּן' הָאָמוּר בַּתּוֹרָה** (ויקרא כא כ) שֶׁהוּא בַּעַל מוּם וּפְסוּל לַעֲבוֹדָה, **רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר,** גִּבֵּן הָאָמוּר בַּתּוֹרָה הוּא **כָּל** מִי **שֶׁגַּבִּינָיו שׁוֹכְבִין** - שֶׁשַּׁעַר גַּבּוֹתָיו אָרֹךְ עַד שֶׁיּוֹרֵד וְשׁוֹכֵב עַל עֵינָיו, **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס**

משניות

יב אֵלּוּ שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן לֹא בַּמִּקְדָּשׁ וְלֹא בַּמְּדִינָה, חֻוָּרָד וְהַמַּיִם שֶׁאֵינָם קְבוּעִין, וְחֻטָּיו הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ, אֲבָל לֹא שֶׁנֶּעֱקְרוּ, וּבַעַל גָּרָב, וּבַעַל יַבֶּלֶת, וּבַעַל חֲזָזִית, וְזֻקָּן וְחוֹלֶה וּמְזֻהָם, וְשֶׁנֶּעֱבְדָה בּוֹ עֲבֹדָה וְשֶׁהֻמְּתָה אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, וְטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, לֹא בַּמִּקְדָּשׁ וְלֹא בַּמְּדִינָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אֵין מוּם גָּדוֹל מִזֶּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ בְּכוֹר, אֶלָּא נִגְזָז וְנֶעֱבָד:

פרק ז א מוּמִין אֵלּוּ, בֵּין קְבוּעִין בֵּין עוֹבְרִין, פּוֹסְלִין בָּאָדָם. יוֹתֵר עֲלֵיהֶן בָּאָדָם, הַכִּילוֹן, וְהַלַּפְתָּן, הַמְקֻצָּן, וְשֶׁרֹאשׁוֹ שָׁקוּעַ, וּשְׁקֵיפָס. וּבַעֲלֵי הַחֲטוֹטֶרֶת, רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין: **ב** הַקֵּרֵחַ, פָּסוּל. אֵיזֶהוּ קֵרֵחַ, כֹּל שֶׁאֵין לוֹ שִׂיטָה שֶׁל שֵׂעָר מַקֶּפֶת מֵאֹזֶן לְאֹזֶן. וְאִם יֵשׁ לוֹ, הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר. אֵין לוֹ גְּבִינִים, אֵין לוֹ אֶלָּא גָּבִין אֶחָד, הוּא גִּבֵּן הָאָמוּר בַּתּוֹרָה. רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר, כֹּל שֶׁגְּבִינָיו שׁוֹכְבִין. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי גְבִינִים וּשְׁתֵּי שְׂדְרָאוֹת: **ג** הֶחָרוּם, פָּסוּל. אֵיזֶהוּ חָרוּם, הַכּוֹחֵל שְׁתֵּי שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאֶחָת. שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה, וּשְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה, עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה, וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה, רוֹאֶה אֶת הַחָדָר וְאֶת הָעֲלִיָּה כְּאֶחָת, סַכֵּי שָׁמֵשׁ, זוּגְדּוּס, וְהַצִּירָן. וְשֶׁנִּשְׁרוּ רִיסֵי עֵינָיו, פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן: **ד** עֵינָיו גְּדוֹלוֹת כְּשֶׁל עֵגֶל, אוֹ קְטַנּוֹת כְּשֶׁל אַוָּז, גּוּפוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו, חָטְמוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו, הַצְּמֵמִים, וְהַצְּמֵעַ. אֵיזֶהוּ הוּא צְמֵעַ, שֶׁאָזְנָיו כְּאֶחָת, וְהַצְּמֵמִים, שֶׁאָזְנָיו דּוֹמוֹת לְסָפּוֹג: **ה** שִׁפְתּוֹ הָעֶלְיוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה, הֲרֵי זֶה מוּם. וְשֶׁנִּטְלוּ שִׁנָּיו, פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. דַּדָּיו שׁוֹכְבִים כְּשֶׁל שֵׂעָר, שֶׁאָזְנָיו קְטַנּוֹת, אוֹ שֶׁגְּדוֹלוֹת כְּשֶׁל אַוָּז, גּוּפוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו, חָטְמוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו, הַצְּמֵמִים, וְהַצְּמֵעַ. אֵיזֶהוּ הוּא צְמֵעַ, שֶׁאָזְנָיו כְּאֶחָת, וְהַצְּמֵמִים, שֶׁאָזְנָיו דּוֹמוֹת לְסָפּוֹג: **ה** שִׁפְתּוֹ הָעֶלְיוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה, הֲרֵי זֶה מוּם. וְשֶׁנִּטְלוּ שִׁנָּיו, פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. דַּדָּיו שׁוֹכְבִים כְּשֶׁל שֵׂעָר, שֶׁאָזְנָיו קְטַנּוֹת, אוֹ שֶׁגְּדוֹלוֹת כְּשֶׁל אַוָּז, גּוּפוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו, חָטְמוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו, הַצְּמֵמִים, וְהַצְּמֵעַ. אֵיזֶהוּ הוּא צְמֵעַ, שֶׁאָזְנָיו כְּאֶחָת, וְהַצְּמֵמִים, שֶׁאָזְנָיו דּוֹמוֹת לְסָפּוֹג: **ה** שִׁפְתּוֹ הָעֶלְיוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה, הֲרֵי זֶה מוּם. וְשֶׁנִּטְלוּ שִׁנָּיו, פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. דַּדָּיו שׁוֹכְבִים כְּשֶׁל אִשָּׁה, כִּרְסוֹ צָבֶה, טַבּוּרוֹ יוֹצֵא, נִכְפֶּה אֲפִלּוּ שְׁנָיו, פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. **ו** הַמַּקִּישׁ בְּקַרְסֻלָּיו וּבְאַרְכֻּבּוֹתָיו, שֶׁמַּרְאָיו חֲשׁוּכִין: **ז** הַמַּקִּישׁ בְּקַרְסֻלָּיו וּבְאַרְכֻּבּוֹתָיו, אֵין מוּם גָּדוֹל מִזֶּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ בְּכוֹר, אֶלָּא נִגְזָז וְנֶעֱבָד:

המבוארות

אוֹמֵר, גִּבֵּן הָאָמוּר בַּתּוֹרָה הוּא כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי גַבִּים וּשְׁתֵּי שְׂדְרָאוֹת - שֶׁשִּׂדְרָתוֹ עֲקֻמָּה עַד שֶׁנִּרְאֶה כְּאִלּוּ יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי גַבִּים, וּמוֹדִים כָּל תַּנָּאִים אֵלּוּ שֶׁשִּׁלְשְׁתָּם בַּעֲלֵי מוּמִים הֵם, אֶלָּא שֶׁנַּחְלְקוּ מַהוּ 'גִּבֵּן' הָאָמוּר בַּתּוֹרָה: **מִשְׁנָה ג מוּמִים בָּעֵינַיִם הַפּוֹסְלִים בָּאָדָם:** הֶחָרוּם **פָּסוּל** לַעֲבוֹדָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **אֵיזֶהוּ חָרוּם, הַכּוֹחֵל שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאֶחָת** - שֶׁחֵלֶק חָטְמוֹ שֶׁבֵּין עֵינָיו שָׁקוּעַ, עַד שֶׁהוּא יָכוֹל כְּשֶׁהוּא צוֹבֵעַ אֶת עֵינָיו לְמֶשֶׁךְ אֶת הַמִּכְחוֹל מֵעַיִן לְעַיִן בְּלֹא שֶׁחָטְמוֹ יַפְרִיעוֹ. **שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה** - בְּגַבַּהּ הַמֵּצַח, **וּשְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה** - מִמְּקוֹמָן הָרָגִיל בִּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם, אוֹ **עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה,** אוֹ שֶׁעֵינָיו בִּמְקוֹמָן אֶלָּא שֶׁהוּא רוֹאֶה **אֶת הַחָדָר וְאֶת הָעֲלִיָּה** כְּאַחַת, **סַכֵּי שָׁמֵשׁ, זוּגְדּוּס** - שֶׁשְּׁתֵּי עֵינָיו שָׁוֹת בְּצִבְעָן אוֹ בְּכַמּוּת הַשֵּׂעָר שֶׁבָּהֶן, וְכֵן מִי שֶׁשְּׁאָר זוּגוֹת אֵיבָרָיו אֵינָם שָׁוִים. **וְהַצִּירָן** - שֶׁעֵינָיו תָּמִיד זוֹלְגוֹת דְּמָעוֹת, פְּסוּלִים לַעֲבוֹדָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **וְשֶׁנִּשְׁרוּ רִיסֵי עֵינָיו** אַךְ נִשְׁאַר בָּהֶם רֹשֶׁם שֵׂעָר, אַף שֶׁאֵינוֹ בַּעַל מוּם **פָּסוּל** הוּא לַעֲבוֹדָה **מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן** [וְאִם עָבַר וְעָבַד אֵינוֹ לוֹקֶה - שֶׁהוּמְּה הוּא לְמִי שֶׁנִּשְׁרוּ רִיסֵי עֵינָיו לְגַמְרֵי שֶׁהוּא בַּעַל מוּם גָּמוּר הוּא: **מִשְׁנָה ד אֵיבְרֵי הַגּוּף שֶׁגְּדָלָם מְשֻׁנֶּה וְנֶחְשָׁבִים מוּם הַפּוֹסֵל בָּאָדָם: עֵינָיו גְּדוֹלוֹת כְּעֵינָיו שֶׁל עֵגֶל,** אוֹ **שֶׁעֵינָיו קְטַנּוֹת כְּעֵינָיו שֶׁל אַוָּז,** הֲרֵי זֶה בַּעַל מוּם. **גּוּפוֹ גָּדוֹל מֵאֵבָרָיו** - בְּיַחַס לְאֵיבְרֵי כְּגוֹן יָדָיו רַגְלָיו וְשׁוֹקָיו, **אוֹ שֶׁגּוּפוֹ קָטָן מֵאֵבָרָיו** - בְּיַחַס לְאֵיבְרָיו, **חָטְמוֹ גָּדוֹל מֵאֵבָרָיו** - שֶׁגָּדוֹל מִזֶּרֶת, **אוֹ שֶׁחָטְמוֹ קָטָן מֵאֵבָרָיו** - שֶׁקָּטָן מִזֶּרֶת, הֲרֵי זֶה בַּעַל מוּם. **הַצְּמֵמִים וְהַצְּמֵעַ** בַּעֲלֵי מוּם הַפְּסוּלִים לַעֲבוֹדָה הֵם, **אֵיזֶהוּ הוּא צְמֵעַ,** כָּל **שֶׁאָזְנָיו קְטַנּוֹת** בְּמֻיָּחָד, **וְהַצְּמֵמִים,** כָּל שֶׁאָזְנָיו מְכֻוָּצוֹת וּסְתוּמוֹת **וְדוֹמוֹת לְסִפּוֹג: מִשְׁנָה ה מוּמִים נוֹסָפִים הַפּוֹסְלִים בָּאָדָם, וּמוּם 'מְרוֹחַ אֲשֶׁךְ':** שִׁפְתּוֹ **הָעֶלְיוֹנָה** בְּלֹא עָצֶם הַלֶּסֶת **עוֹדֶפֶת עַל** שִׁפְתּוֹ **הַתַּחְתּוֹנָה,** וְכֵן מִי שֶׁשִּׁפְתּוֹ **הַתַּחְתּוֹנָה** בְּלֹא עֶצֶם הַלֶּסֶת **עוֹדֶפֶת עַל** שִׁפְתּוֹ **הָעֶלְיוֹנָה, הֲרֵי זֶה מוּם** בָּאָדָם, **וְשֶׁנִּטְלוּ שִׁנָּיו** הַחִיצוֹנוֹת, **פָּסוּל** לַעֲבוֹדָה אַף שֶׁאֵינוֹ בַּעַל מוּם, **מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן** [וְאִם עָבַר וְעָבַד אֵינוֹ לוֹקֶה] וְאֵין עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה]. **דַּדָּיו** גְּדוֹלִים עַד שֶׁהֵם **שׁוֹכְבִים,** כְּדַדֵּים **שֶׁל אִשָּׁה, כִּרְסוֹ צָבֶה** - בִּטְנוֹ גְּדוֹלָה וּבוֹלֶטֶת, **טַבּוּרוֹ יוֹצֵא** - בּוֹלֵט חוּץ לְגוּפוֹ וְאֵינוֹ שָׁקוּעַ בַּגּוּף, **נִכְפֶּה** - הַחוֹלֶה בְּמַחֲלַת הַנְּפִילָה, **אֲפִלּוּ** אִם אֵינוֹ נוֹפֵל אֶלָּא פַּעַם **אַחַת לְיָמִים** הַרְבֵּה, וּמִי שֶׁרוּחַ **קְצָרִית בָּאָה עָלָיו** - שֶׁרוּחוֹ קְצָרָה מֵחֲמַת מָרָה שְׁחוֹרָה הַגּוֹבֶרֶת עָלָיו לִפְעָמִים עַד שֶׁנִּשְׁאָר בְּלֹא הָרְגֵּשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ מוּמִים בָּאָדָם, **הַמְאֻשְׁכָּן** - שֶׁכִּיס הַבֵּיצִים שֶׁלּוֹ גָּדוֹל וְאָרֹךְ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לִבְרָכָיו, **וּבַעַל גֶּבֶר** - שֶׁהַגִּיד שֶׁלּוֹ אָרֹךְ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לִבְרָכָיו, **וְשֶׁאֵין לוֹ שְׁתֵּי בֵיצִים** בִּשְׁנֵי כִּיסִים, אֶלָּא שְׁתֵּיהֶן בְּכִיס אֶחָד, **אוֹ** שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִים, אַךְ **אֵין לוֹ אֶלָּא בֵיצָה אַחַת, זֶהוּ** בַּעַל מוּם **'מְרוֹחַ אֲשֶׁךְ' הָאָמוּר בַּתּוֹרָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר** 'מְרוֹחַ אֲשֶׁךְ' הָאָמוּר בַּתּוֹרָה הוּא **כֹּל שֶׁגִּבְּרוֹחוּ אֲשָׁכָיו** - שֶׁגִּמּוֹחוּ בֵּיצָיו, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר** 'מְרוֹחַ אֲשֶׁךְ' הָאָמוּר בַּתּוֹרָה הוּא **כֹּל שֶׁרוּחַ בַּאֲשָׁכָיו** - שֶׁבֵּיצָיו נְפוּחוֹת וּמְלֵאוֹת רוּחַ, **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר** 'מְרוֹחַ אֲשֶׁךְ' הָאָמוּר בַּתּוֹרָה אֵינוֹ מוּם בַּבֵּיצִים אֶלָּא הוּא **כֹּל שֶׁגּוּפוֹ** שָׁחֹר עַד שֶׁמַּרְאָיו **חֲשׁוּכִין** - שֶׁמַּרְאֵהוּ חָשׁוּךְ וְאַף אִם אֵינוֹ שָׁחֹר כְּכוּשִׁי, וּמוֹדִים כָּל תַּנָּאִים אֵלּוּ שֶׁשִּׁלְשְׁתָּם בַּעֲלֵי מוּמִים הֵם, אֶלָּא שֶׁנַּחְלְקוּ מַהוּ 'מְרוֹחַ אֲשֶׁךְ' הָאָמוּר בַּתּוֹרָה: **מִשְׁנָה ו מוּמִים הַמְּצוּיִים בְּיָדָיו וְרַגְלָיו שֶׁל אָדָם:** הַמַּקִּישׁ **בְּקַרְסֻלָּיו** - שֶׁבִּרְכָיו עֲקֻמּוֹת כְּלַפֵּי חוּץ וְקַרְסֻלָּיו כְּלַפֵּי פְּנִים עַד שֶׁהֵם נוֹקְשִׁים זֶה עַל זֶה בְּעֵת הֲלִיכָתוֹ, **וְהַמַּקִּישׁ בְּאַרְכֻּבּוֹתָיו** - שֶׁרַגְלָיו עֲקֻמּוֹת כְּלַפֵּי חוּץ וּבִרְכָיו כְּלַפֵּי פְּנִים עַד

משניות

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק ח

המבוארות

שֶׁהֵן נוֹקְשׁוֹת זוֹ עַל זוֹ בְּעֵת הֲלִיכָתוֹ. **וּבַעַל פִּקָּה וְהָעִקֵּל, אֵיזֶהוּ 'עִקֵּל', כֹּל שֶׁמַּקִּיף פַּרְסוֹתָיו** - שֶׁמְּקָרֵב כַּפּוֹת רַגְלָיו זוֹ לָזוֹ כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב, **וְאֵין אַרְכֻּבּוֹתָיו** - בִּרְכָּיו, **נוֹשְׁקוֹת זוֹ לָזוֹ** - נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ, מֻחְמֶּמֶת עַקְמִימוּתָן כְּלַפֵּי חוּץ, וְאֵיזֶהוּ 'בַּעַל פִּיקָה', שֶׁפִּיקָה - חֲתִיכַת בָּשָׂר עֲגֻלָּה, **יוֹצֵאָה מִגּוּדָלוֹ** - בּוֹלֶטֶת וְיוֹצֵאת מֵאֲגוּדָל יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ. **עֵקְבּוֹ** בּוֹלֵט **וְיוֹצֵא לַאֲחוֹרָיו** וְשׁוֹקוֹ מְחֻבָּר בְּאֶמְצַע כַּף רַגְלוֹ, אוֹ **שֶׁפַּרְסָתוֹ** - כַּף רַגְלוֹ, **רְחָבָה כְּשֶׁל אַוָּז** - שֶׁאֵין אֹרֶךְ רַגְלוֹ גָּדוֹל מֵרָחְבָּהּ, אוֹ שֶׁרַגְלוֹ קְלוּשָׁה כְּרֶגֶל הָאַוָּז, הֲרֵי אֵלּוּ בַּעֲלֵי מוּמִים וּפְסוּלִים לַעֲבוֹדָה. **אֶצְבְּעוֹתָיו** - שֶׁל יָדָיו אוֹ שֶׁל רַגְלָיו **מֻרְכָּבוֹת** - עוֹלוֹת זוֹ **עַל** זוֹ, **אוֹ קְלוּטוֹת** - דְּבוּקוֹת זוֹ לָזוֹ מִכַּף הַיָּד אוֹ הָרֶגֶל **עַד הַפֶּרֶק** הָאֶמְצָעִי שֶׁלָּהֶן, אֵינוֹ בַּעַל מוּם וְכָשֵׁר הוּא לַעֲבוֹדָה, וְכֵן אִם הָיוּ אֶצְבְּעוֹתָיו מְחֻבָּרוֹת אַף **לְמַטָּה מִן הַפֶּרֶק** - לְצַד הַצִּפָּרְנַיִם, שֶׁהוּא בַּעַל מוּם, **וְחָתְכָה** - וַחֲתָכָן וְהִפְרִידָן זוֹ מִזּוֹ, נִסְתַּלֵּק מוּמוֹ **וְכָשֵׁר** הוּא לַעֲבוֹדָה. **הָיְתָה בּוֹ** - בְּיָדוֹ אוֹ בְּרַגְלוֹ, אֶצְבַּע **יְתֵרֶת** - מְיֻתֶּרֶת, שֶׁהוּא בַּעַל מוּם מֵחֲמָתָהּ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, **וְחָתָכָהּ, אִם יֶשׁ בָּהּ** - בְּאוֹתָהּ אֶצְבַּע **עֶצֶם**, עֲדַיִן **פָּסוּל** הוּא לַעֲבוֹדָה, לְפִי שֶׁאַף שֶׁכְּבָר אֵינוֹ בַּעַל מוּם מֵחֲמַת אֶצְבָּעוֹ הַמְיֻתֶּרֶת, מִכָּל מָקוֹם בְּחִתּוּךְ הָעֶצֶם שֶׁל אֶצְבַּע זוֹ נַעֲשָׂה מְחַסֵּר אֵבֶר שֶׁפָּסוּל לַעֲבוֹדָה, **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בָּהּ בְּאוֹתָהּ אֶצְבַּע עֶצֶם אֶלָּא בָּשָׂר בִּלְבַד, אִם חֲתָכָהּ הֲרֵי זֶה **כָּשֵׁר** לַעֲבוֹדָה. יֵשׁ לוֹ אֶצְבַּע **יְתֵר** - מְיֻתֶּרֶת **בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו, שֵׁשׁ** בְּכָל יָד **וְשֵׁשׁ** בְּכָל רָגֶל, שֶׁהֵן יַחַד **עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע** אֶצְבָּעוֹת, **רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר**, לְפִי שֶׁאֵינוֹ בַּעַל מוּם הֵיוֹת וּשְׁתֵּי יָדָיו וּשְׁתֵּי רַגְלָיו שָׁווֹת הֵן בְּמִסְפַּר אֶצְבְּעוֹתֵיהֶן, **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים**, לְפִי שֶׁאֵין מִנְיָן אֶצְבְּעוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו כְּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם, וַהֲרֵי הוּא בַּעַל מוּם. **הַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו** - שֶׁכֹּחַ שְׁתֵּי יָדָיו שָׁוֶה, וְאֵינוֹ כְּכָל אָדָם שֶׁיָּדוֹ הַיְמָנִית חֲזָקָה מִיָּדוֹ הַשְּׂמָאלִית, **רַבִּי פּוֹסֵל**, לְפִי שֶׁלָּבָטַח נֶחְלְשָׁה יָדוֹ הַיְמָנִית וַהֲרֵי זֶה בַּעַל מוּם, **וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִים**, לְפִי שֶׁאַדְרַבָּה לָבָטַח נִתְחַזְּקָה יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית, וְאֵין הוּא בַּעַל מוּם. **הַכְּשׁוּי** - שֶׁגּוּפוֹ שָׁחוֹר, **וְהַגִּיחוֹר** - שֶׁגּוּפוֹ אָדֹם, **וְהַלַּבְקָן** - שֶׁגּוּפוֹ לָבָן בְּיוֹתֵר, **וְהַקִּפֹּחַ** - שֶׁהוּא דַּק מִדַּי בְּיַחַס לְאָרְכּוֹ עַד שֶׁהוּא מְכֹעָר וּמְגֻנֶּה, **וְהַנָּנָס** - שֶׁהוּא נָמוּךְ מְאֹד, **וְהַחֵרֵשׁ, וְהַשּׁוֹטֶה, וְהַשִּׁכּוֹר** - מֵרֹב שִׁתַּיַּת חָלָב וּדְבַשׁ, אוֹ אֲכִילַת דְּבֶלָה קְעִילִית, שֶׁמְּבַלְבְּלִים אֶת דַּעְתּוֹ, אוֹלָם שִׁכּוֹר מֵיַּיִן אֵינוֹ כְּשֶׁאָר בַּעֲלֵי הַמּוּמִים הָאֲמוּרִים בְּפֶרֶק זֶה שֶׁאִם עָבְדוּ לוֹקִים אַךְ עֲבוֹדָתָם כְּשֵׁרָה אֶלָּא אַף עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא י י) 'וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל', **וּבַעֲלֵי נְגָעִים טְהוֹרִין** - כְּגוֹן 'בֹּהַק' וְ'כֶהָה' וְ'כַּלּוֹת הַפֶּה', כָּל אֵלּוּ **פְּסוּלִין בָּאָדָם** - לַעֲבוֹדָה, **וּכְשֵׁרִין בַּבְּהֵמָה** - אֵינָם פּוֹסְלִים כֹּהֵן מִן הָעֲבוֹדָה - לְהַקְרָבָה, **אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ** - אָב וּבְנוֹ כֹּהֲנִים עוֹבְדִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּאוֹתוֹ יוֹם, וּלְעֻמַּת זֹאת בְּהֵמָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה פְּסוּלִים בְּנָהּ אוֹ אִמָּהּ לְהַקְרָבָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב כח) 'וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה, אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד', וְעַל כֵּן הֵם נֶחְשָׁבִים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מְחֻסְּרֵי זְמַן. **וּטְרֵפָה** [-שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת לְאָרֵךְ זְמַן מַחֲמָתוֹ] שֶׁמּוּמוֹ בַּסֵּתֶר, כָּשֵׁר הוּא לַעֲבוֹדָה לְפִי שֶׁמּוּם שֶׁבַּסֵּתֶר אֵינוֹ פּוֹסֵל לַעֲבוֹדָה, וּלְעֻמַּת זֹאת בְּהֵמָה טְרֵפָה פְּסוּלָה לְקָרְבָּן. **וְיוֹצֵא דֹּפֶן** [-שֶׁלֹּא נוֹלַד כְּדַרְכּוֹ אֶלָּא הוֹצִיאוּהוּ דָּרְךְ דֹּפֶן בָּטֶן אִמּוֹ] כָּשֵׁר הוּא לַעֲבוֹדָה, וּלְעֻמַּת זֹאת בְּהֵמָה יוֹצֵאת דֹּפֶן פְּסוּלָה לְקָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כז) 'שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד'. **(וְשֶׁנֶּעְבְּדָה בָּהֶן עֲבֵרָה** - כֹּהֵן שֶׁנִּרְבַּע כָּשֵׁר הוּא לַעֲבוֹדָה, וּלְעֻמַּת זֹאת בְּהֵמָה שֶׁנִּרְבְּעָה עַל יְדֵי אָדָם פְּסוּלָה לְקָרְבָּן, וְכֹהֵן **שֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם** אֵינוֹ נִפְסָל מֵחֲמַת כָּךְ לַעֲבוֹדָה, וּלְעֻמַּת זֹאת בְּהֵמָה שֶׁהָרְגָה אָדָם פְּסוּלָה לְקָרְבָּן). כֹּהֵן **הַנּוֹשֵׂא נָשִׁים בַּעֲבֵרָה**, כְּגוֹן גְּרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה אוֹ חֲלָלָה אוֹ זוֹנָה הָאֲסוּרוֹת לַכֹּהֲנִים, **פָּסוּל** לַעֲבוֹדָה עַד שֶׁיַּגְרִשֶׁנָּה אוֹ **עַד שֶׁיְּדִיר** מִמֶּנָּה **הֲנָיָה** וְכֵן הִיא תִּדֹּר מִמֶּנּוּ הֲנָאָה עַל דַּעַת רַבִּים [שֶׁהוּא נָדָר שֶׁאֵין לוֹ הַתָּרָה שֶׁלֹּא לִדְבַר מִצְוָה] עַד שֶׁיַּגְרִשֶׁנָּה. כֹּהֵן **הַמְטַמֵּא לְמֵתִים פָּסוּל** לַעֲבוֹדָה, **עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יְהֵא מְטַמֵּא לְמֵתִים,** וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַדִּיר עַצְמוֹ הֲנָאָה מִדָּבָר הַגּוֹרֵם לוֹ לְהִטַּמֵּא לְמֵתִים, לְפִי שֶׁאֵין יְצִרוֹ תּוֹקְפוֹ כָּל כָּךְ לְהִטַּמֵּא לְמֵתִים כְּמוֹ נוֹשֵׂא אִשָּׁה בַּעֲבֵרָה:

פֶּרֶק ח דִּינֵי פִּדְיוֹן בְּכוֹר אָדָם - 'פִּדְיוֹן הַבֵּן', וְדִינֵי יְרֻשַּׁת הַבְּכוֹר פִּי שְׁנַיִם בִּנְכָסֵי אֲבִיו: **מִשְׁנָה א בְּכוֹר לִנְחָלָה שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר לְפִדְיוֹן, בְּכוֹר לְפִדְיוֹן שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר לִנְחָלָה, בְּכוֹר לִשְׁנֵיהֶם, וְשֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר לִשְׁנֵיהֶם: יֵשׁ** שֶׁהוּא בְּכוֹר לַנַּחֲלָה - לִטֹּל פִּי שְׁנַיִם מֵאָחָיו בִּירֻשַּׁת אָבִיו, **וְאֵינוֹ בְּכוֹר** הַחַיָּב פִּדְיוֹן וּנְתִינַת חֲמִשָּׁה סְלָעִי הַפִּדְיוֹן **לַכֹּהֵן**, **וְיֵשׁ** שֶׁהוּא **בְּכוֹר** הַחַיָּב פִּדְיוֹן וּנְתִינַת חֲמִשָּׁה סְלָעִי הַפִּדְיוֹן **לַכֹּהֵן**, **וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה** אֶלָּא נוֹטֵל כְּשְׁאָר אֶחָיו בִּירֻשַּׁת אָבִיו, **יֵשׁ** שֶׁהוּא **בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן, וְיֵשׁ שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר לֹא לַנַּחֲלָה וְלֹא לַכֹּהֵן. אֵיזֶהוּ בְּכוֹר** רַק **לַנַּחֲלָה** - לִטֹּל פִּי שְׁנַיִם מֵאָחָיו בִּירֻשַּׁת אָבִיו, **וְאֵינוֹ בְּכוֹר** הַחַיָּב פִּדְיוֹן וּנְתִינַת חֲמִשָּׁה סְלָעִי הַפִּדְיוֹן **לַכֹּהֵן**. וְלָד שֶׁמָּלְאוּ לוֹ חֳדָשָׁיו הֲרֵיוֹנוֹ **הַבָּא** - הַנּוֹלָד, **אַחַר הַנְּפָלִים** - אַחַר תְּאוֹמוֹ הַנִּפָּל **שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ** מִן **הָרֶחֶם חַי** קֹדֶם שֶׁמָּלְאוּ לוֹ חֳדָשָׁיו הֲרֵיוֹנוֹ, **וּבֶן תִּשְׁעָה** - אוֹ אַחַר תְּאוֹמוֹ שֶׁמָּלְאוּ חֳדָשָׁיו הֲרֵיוֹנוֹ, **שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ** מִן הָרֶחֶם כְּשֶׁהוּא **מֵת,** הֲרֵי הוּא בְּכוֹר לְנַחֲלָה וְלֹא אָחִיו, אַף שֶׁאָחִיו יָצָא רֹאשׁוֹן לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר לְנַחֲלָה (דברים כא יז) 'רֵאשִׁית אֹנוֹ' וְדָרְשׁוּ מִי שֶׁלֵּב אֲבִיו דָּוֶה [-מִצְטַעֵר] עָלָיו בְּמִיתָתוֹ, יָצָא נֵפֶל שֶׁאֵינוֹ בַּר קַיְמָא וְכֵן הַמֵּת שֶׁאַף שֶׁהוֹצִיא רֹאשׁוֹ וְנֶחְשַׁב כְּנוֹלָד לְכָל דָּבָר כֵּיוָן שֶׁאֵין לֵב אֲבִיו דָּוֶה עָלָיו אֵינוֹ בְּכוֹר לְנַחֲלָה אֶלָּא הַנּוֹלָד אַחֲרָיו, אוּלָם לְפִדְיוֹן אֵין הוּא בְּכוֹר לְפִי שֶׁהַנֶּפֶל וְהַמֵּת הֵם שֶׁפָּטְרוּ אֶת הָרֶחֶם. **וְהַמַּפֶּלֶת** בְּלֵדָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה וָלָד שֶׁצּוּרָתוֹ **כְּמִין** צוּרַת **בְּהֵמָה** אוֹ **חַיָּה וָעוֹף** - אוֹ עוֹף, הַנּוֹלָד אַחֲרָיו בְּכוֹר הוּא לְנַחֲלָה לְפִי שֶׁוָּלָד זֶה אֵין לִבּוֹ שֶׁל אָבִיו דָּוֶה עָלָיו כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, אוּלָם אֵין הַנּוֹלָד אַחֲרָיו בְּכוֹר לִפְדְיוֹן לְפִי שֶׁלֹּא הוּא פָּטַר אֶת הָרֶחֶם, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** לְעוֹלָם אֵינוֹ חָשׁוּב 'פָּטַר רֶחֶם' **עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ מִצּוּרַת הָאָדָם,** וְעַל כֵּן נֵפֶל זֶה שֶׁצּוּרָתוֹ כְּמִין בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף אֵינוֹ חָשׁוּב פָּטַר רֶחֶם, אֶלָּא הַנּוֹלָד אַחֲרָיו הוּא הַ'פָּטַר רֶחֶם' וַהֲרֵי הוּא בְּכוֹר גַּם לְפִדְיוֹן הַבֵּן. **הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל** - חֲתִיכַת בָּשָׂר שֶׁאֵין לָהּ צוּרַת וָלָד אוֹ צוּרַת אֵיבָרִים אֶלָּא צוּרָתָהּ כְּמִין סַנְדָּל [מִלְּשׁוֹן שָׁנוּי וְדַל], **אוֹ שִׁלְיָא** - שֹׁק שֶׁהַוָּלָד מֻנָּח בּוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי הָיָה בּוֹ וָלָד אֶלָּא שֶׁנִּמּוֹחַ וְאֵינוֹ נִכָּר, **וְשָׁפִיר מְרֻקָּם** - אוֹ חֲתִיכַת בָּשָׂר שֶׁמְּרֻקָּם בָּהּ צוּרַת הָעֻבָּר, **וְהַיּוֹצֵא מֵחֶתֶךְ** - אוֹ וָלָד שֶׁחֲתָכוּהוּ וְהוֹצִיאוּ רֹב אֵיבָרָיו, וָלָד **הַבָּא** - הַנּוֹלָד **אַחֲרֵיהֶן** הֲרֵי הוּא **בְּכוֹר לַנַּחֲלָה** - לִטֹּל פִּי שְׁנַיִם מֵאָחָיו בִּירֻשַּׁת אָבִיו, לְפִי שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵין לֵב אֲבִיהֶם דָּוֶה עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שָׁנִּתְבָּאֵר, **וְאֵינוֹ בְּכוֹר** הַחַיָּב פִּדְיוֹן וּנְתִינַת חֲמִשָּׁה סְלָעִי הַפִּדְיוֹן **לַכֹּהֵן**, לְפִי שֶׁאֵינוֹ 'פָּטֶר רֶחֶם' וְאֵינוֹ בְּכוֹר לִנְחָלָה, **מִי שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים, וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה,** אֲפִלּוּ אִם לַדָּתָהּ זוֹ הָיְתָה **בְּעוּדָהּ שִׁפְחָה, וְנִשְׁתַּחְרְרָה,** אוֹ **בְּעוּדָהּ נָכְרִית, וְנִתְגַּיְּרָה, וּמֻשָּׁבַּאת לְכָלַל יִשְׂרָאֵל** - אַחַר שִׁחְרוּרָהּ וְגִיּוּרָהּ, נְשָׂאָהּ **וְיָלְדָה** לוֹ, הֲרֵי וְלָדָהּ **בְּכוֹר לַנַּחֲלָה** לְפִי שֶׁ'רֵאשִׁית אֹנוֹ' שֶׁל אָבִיו הוּא, **וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַכֹּהֵן** - לְפִדְיוֹן הַבֵּן, לְפִי שֶׁאֵינוֹ פֶּטֶר רֶחֶם אִמּוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר,** הֲרֵי הוּא **בְּכוֹר** בֵּין **לַנַּחֲלָה** וּבֵין **לַכֹּהֵן** - לְפִדְיוֹן הַבֵּן, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות יג ב) 'קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר **פֶּטֶר** כָּל **רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל',** שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁאֵין הַבְּכוֹרִים חֲשׁוּבִים 'פֶּטֶר רֶחֶם', **עַד שֶׁיְּפִטְרוּ רֶחֶם** כְּשֶׁאִמָּם **מִיִּשְׂרָאֵל,** וְעַל כֵּן בְּנָהּ הַנּוֹלָד לָהּ רִאשׁוֹן בְּהֵיוֹתָהּ יִשְׂרְאֵלִית 'פֶּטֶר רֶחֶם' הוּא וְחַיָּב בְּפִדְיוֹן הַבֵּן. אֵיזֶהוּ בְּכוֹר לַכֹּהֵן - לְפִדְיוֹן, וְאֵינוֹ בְּכוֹר לְנַחֲלָה:

משניות מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק ח המבוארות

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים, וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁלֹּא יָלְדָה עַד עַתָּה, וְיָלְדָה בֵּן הֲרֵי הוּא בְּכוֹר לְפִדְיוֹן לְפִי שָׁפָטָר רֶחֶם אִמּוֹ הוּא, אַךְ אֵינוֹ בְּכוֹר לְנַחֲלָה לְפִי שֶׁאֵינוֹ 'רֵאשִׁית אוֹנוֹ' שֶׁל אָבִיו. גּוֹי שֶׁנָּשָׂא גּוֹיָה, וְנִתְגַּיְּרָה עִמּוֹ כְּשֶׁהִיא **מְעֻבֶּרֶת,** אוֹ שֶׁנִּשְׁאָה כְּשֶׁהָיְתָה שִׁפְחָה **וְנִשְׁתַּחְרְרָה** כְּשֶׁהִיא **מְעֻבֶּרֶת,** וְיָלְדָה בֵּן הֲרֵי הוּא בְּכוֹר לְפִדְיוֹן לְפִי שָׁפָטָר רֶחֶם בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא, אוּלָם אֵינוֹ בְּכוֹר לְנַחֲלָה לְפִי שֶׁכָּל שֶׁהוֹרְתוֹ שֶׁלֹּא בִּקְדֻשָּׁה אֵין הוּא מִתְיַחֵס אַחַר אָבִיו, וְאֵינוֹ יוֹרְשׁוֹ כְּלָל. **יְלָדָה הִיא** - יִשְׂרְאֵלִית אֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל, **וְכֹהֶנֶת** אֶת בְּנָם הָרִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁיָּלְדָה **הִיא** - יִשְׂרְאֵלִית אֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל, **וּלְוִיָּה** אֶת בְּנָם הָרִאשׁוֹן, וְנִתְעָרְבוּ הַוְּלָדוֹת וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה וָלָד חַיָּב בְּפִדְיוֹן לְפִי שֶׁבֵּן כֹּהֵן וּבֵן לֵוִי פְּטוּרִים מִפִּדְיוֹן, אוֹ שֶׁיָּלְדוּ **הִיא** - יִשְׂרְאֵלִית אֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יָלְדָה עַד עַתָּה, **וְאִשָּׁה שֶׁכְּבָר** יָלְדָה, שֶׁבְּנָהּ זֶה אֵינוֹ בְּכוֹר, וְנִתְעָרְבוּ הַוְּלָדוֹת, חַיָּב הַיִּשְׂרְאֵלִית שֶׁלֹּא יָלְדָה עַד עַתָּה חֲמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן לְפִי שֶׁוַּדַּאי נוֹלַד לוֹ בֵּן בְּכוֹר, אוּלָם אַף אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ יוֹרֵשׁ כְּלָל לֹא אֶת בַּעְלָהּ שֶׁל זוֹ וְלֹא אֶת בַּעְלָהּ שֶׁל זוֹ לְפִי שֶׁאֵין יוֹדֵעַ מִי הוּא אָבִיו, וְיכוֹלִים הַיּוֹרְשִׁים הָאֲחֵרִים לְדָחוֹתוֹ מִסָּפֵק עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁהוּא אָבִיו. **וְכֵן מִי שֶׁלֹּא** יָלְדָה מֵעוֹלָם וּמֵת בַּעְלָהּ אוֹ גֵּרְשָׁהּ **וְלֹא שָׁהָתָה** כְּדֵי **אַחַר** מוֹת **בַּעְלָהּ** אוֹ גִּרוּשֶׁיהָ **שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים,** שֶׁהוּא הַזְּמַן הַנִּדְרָשׁ כְּדֵי לְהַבְחִין אִם נִתְעַבְּרָה מִמָּנּוּ, וְלָדַעַת עַל וָלָדָהּ אִם תֵּלֵד שֶׁהוּא מִמֶּנּוּ, **וְנִשֵּׂאת** לְאַחֵר, **וְיָלְדָה** בֵּן, **וְאֵין יָדוּעַ אִם** הוּא נוֹלַד **בֶּן תִּשְׁעָה** - בְּסִיּוּם תִּשְׁעַת חָדְשֵׁי הֶרְיוֹנוֹ, **וְהוּא לָרִאשׁוֹן** - בְּנוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן, **אוֹ** שֶׁהוּא נוֹלַד **בֶּן שִׁבְעָה** - כְּבָר לְאַחַר שִׁבְעָה חֳדָשִׁים מֵהֶרְיוֹנוֹ, **וְהוּא לָאַחֲרוֹן** - בְּנוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי, הֲרֵי הוּא **בְּכוֹר לַכֹּהֵן** - לְפִדְיוֹן, שֶׁאַף שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי הוּא אָבִיו חַיָּב הוּא לְפַדּוֹת אֶת עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ יוֹרֵשׁ כְּלָל בִּירֻשַּׁת אָבִיו לְפִי שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי אָבִיו, וְאַף הַוָּלָד הַבָּא אַחֲרָיו מֵהַבַּעַל הַשֵּׁנִי **אֵינוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה** אֶלָּא יוֹרֵשׁ חֵלֶק אֶחָד כְּשְׁאָר אֶחָיו לְפִי שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁסָּפֵק זֶה הוּא הַבְּכוֹר וְלֹא הוּא. **אֵיזֶהוּ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן** - וּלְפִדְיוֹן אֲפִלּוּ שֶׁקְּדָמָה לוֹ לֵדָה אַחֶרֶת: **הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר** [-חֲתִיכַת בָּשָׂר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צוּרַת עֻבָּר], שֶׁהוּא **מְלֵא דָם,** אוֹ שֶׁהוּא **מְלֵא מַיִם,** אוֹ שֶׁהוּא **מְלֵא גְנִינִים** - גְּוָנִים רַבִּים אוֹ תוֹלָעִים, **וְהַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִים וַחֲגָבִים** - אוֹ כְּמִין חֲגָבִים, אוֹ כְּמִין **שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים,** שֶׁאֵין יְצִיאָתָם נֶחְשֶׁבֶת לֵדָה כֵּיוָן שֶׁלֹּא נֶאֱמְרָה לְשׁוֹן יְצִירָה בִּבְרִיאָתָם, וְכֵן **הַמַּפֶּלֶת בְּיוֹם אַרְבָּעִים** לְעִבּוּרָהּ, שֶׁאֵין נֶפֶל זֶה נֶחְשָׁב וָלָד אֶלָּא מַיִם בְּעָלְמָא, כֵּיוָן שֶׁיְּצִירַת הַוָּלָד אוֹרֶכֶת אַרְבָּעִים יוֹם, **הַבָּא** - הַנּוֹלָד **אַחֲרֵיהֶן בְּכוֹר** הוּא **לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן** - וּלְפִדְיוֹן, וְהוּא 'רֵאשִׁית אוֹנוֹ' שֶׁל אָבִיו וְהוּא פֶּטֶר רֶחֶם, אֲבָל אֵינוֹ בְּכוֹר לְנַחֲלָה לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר לְאִמּוֹ.

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁלֹּא יָלְדָה, נִתְגַּיְּרָה מְעֻבֶּרֶת, נִשְׁתַּחְרְרָה מְעֻבֶּרֶת, יָלְדָה הִיא וְכֹהֶנֶת, הִיא וּלְוִיָּה, הִיא וְאִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה, וְכֵן מִי שֶׁלֹּא שָׁהֲתָה אַחַר בַּעְלָהּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְנִשֵּׂאת וְיָלְדָה וְאֵין יָדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן אוֹ בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן, בְּכוֹר לַכֹּהֵן וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה. אֵיזֶהוּ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן, הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר מָלֵא דָם, מָלֵא מַיִם, מָלֵא גְנִינִים, הַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִים וַחֲגָבִים שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים, הַבָּא אַחֲרֵיהֶן בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן: ב יוֹצֵא דֹּפֶן וְהַבָּא אַחֲרָיו, שְׁנֵיהֶם אֵינָן בְּכוֹר לֹא לַנַּחֲלָה וְלֹא לַכֹּהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הָרִאשׁוֹן לַנַּחֲלָה, וְהַשֵּׁנִי לְחֻמֵּשׁ סְלָעִים: ג מִי שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, נוֹתֵן חֻמֵּשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן. מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָאָב פָּטוּר. מֵת הָאָב וְהַבָּנִים קַיָּמִים, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם נָתְנוּ עַד שֶׁלֹּא חָלְקוּ, נָתְנוּ. וְאִם לָאו, פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נִתְחַיְּבוּ נְכָסִים. זָכָר וּנְקֵבָה, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם: ד שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁלֹּא בִּכְּרוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, נוֹתֵן עֶשֶׂר סְלָעִים לַכֹּהֵן. מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתַן, יַחֲזִיר לוֹ חֻמֵּשׁ סְלָעִים. אִם לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים נָתַן, אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיָּדָם. זָכָר וּנְקֵבָה אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה, נוֹתֵן חֻמֵּשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן. שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר וּנְקֵבָה, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. אַחַת בְּכָרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בְּכָרָה וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים, אַחַת שֶׁבְּכָרָה זָכָר וּנְקֵבָה וְנִתְעָרְבוּ, אוֹ שֶׁיָּלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה וְנִתְעָרְבוּ, נוֹתֵן הָאָב חֻמֵּשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן, שֶׁכֵּן אֵין כָּאן אֶלָּא זָכָר אֶחָד שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר, כִּי הַזָּכָר הַשֵּׁנִי [בַּמִּקְרָה הַשֵּׁנִי] יִתָּכֵן שֶׁנּוֹלַד שֵׁנִי, אַחֲרֵי הַזָּכָר אוֹ אַחֲרֵי הַנְּקֵבָה, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. יָלְדוּ שְׁתֵּי נְשׁוֹתָיו בְּמַחֲבוֹא שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שֶׁיָּלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְנִתְעָרְבוּ, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, שֶׁכֵּן אֵין כָּאן אֶלָּא זָכָר אֶחָד שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר, כִּי הַזָּכָר הַשֵּׁנִי [בַּמִּקְרָה הַשֵּׁנִי] יִתָּכֵן שֶׁנּוֹלַד שֵׁנִי, אַחֲרֵי הַזָּכָר אוֹ אַחֲרֵי הַנְּקֵבָה, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. יָלְדוּ שְׁתֵּי נְשׁוֹתָיו בְּמַחֲבוֹא שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שֶׁיָּלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְנִתְעָרְבוּ, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, שֶׁכֵּן אֵין כָּאן אֶלָּא זָכָר אֶחָד שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר [בַּמִּקְרָה הַשֵּׁנִי] נוֹלַד שֵׁנִי אַחֲרֵי הַזָּכָר אוֹ אַחֲרֵי הַנְּקֵבָה, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. יָלְדוּ שְׁתֵּי נְשׁוֹתָיו בְּמַחֲבוֹא שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שֶׁיָּלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְנִתְעָרְבוּ, אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, שֶׁכֵּן אֵין כָּאן אֶפִלּוּ זָכָר אֶחָד שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר, כִּי יִתָּכֵן שֶׁשְּׁנֵי הַזְּכָרִים [בַּמִּקְרָה הַשֵּׁנִי] נוֹלְדוּ שְׁנַיִם לְאַחַר הַנְּקֵבוֹת, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, אַחַת שֶׁבְּכָרָה [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה], וְאַחַת שֶׁלֹּא בְּכָרָה [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה], וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים וְנִתְעָרְבוּ, אוֹ שֶׁיָּלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְנִתְעָרְבוּ, נוֹתֵן הָאָב חֻמֵּשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן, שֶׁכֵּן אֵין כָּאן אֶלָּא זָכָר אֶחָד שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר, כִּי הַזָּכָר הַשֵּׁנִי [בַּמִּקְרָה הַשֵּׁנִי] יִתָּכֵן שֶׁנּוֹלַד שֵׁנִי, אַחֲרֵי הַזָּכָר אוֹ אַחֲרֵי הַנְּקֵבָה, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: **מִשְׁנָה ד אֲפִלּוּ נוֹסָפִים שֶׁל סֵפֶק חִיּוּב פִּדְיוֹן **הַבֵּן: שְׁתֵּי נָשִׁים** שֶׁל אָדָם אֶחָד **שֶׁלֹּא בִּכְּרוּ** [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדוּ], **וְיָלְדוּ** בְּמַחֲבוֹא **שְׁנֵי זְכָרִים** וְנִתְעָרְבוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי הוּא בְּנָהּ שֶׁל כָּל אַחַת, **נוֹתֵן** הָאָב **עֶשֶׂר סְלָעִים לַכֹּהֵן,** לְפִי שֶׁשְּׁנֵיהֶם וַדַּאי פֶּטֶר רֶחֶם הֵם לְאִמָּם וְחַיָּב לִפְדּוֹתָם, **מֵת אֶחָד** מֵהֶן **בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתָם, לְאַחַר שֶׁנָּתַן הָאָב עֲשָׂרָה סְלָעִים לִדְמֵי פִּדְיוֹנָם, **אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתַן** אֶת דְּמֵי פִּדְיוֹן שְׁנֵיהֶם **יַחֲזִיר לוֹ** - הַכֹּהֵן לָאָב **חֻמֵּשׁ סְלָעִים,** לְפִי שֶׁנִּתְּנָם לוֹ שֶׁלֹּא כַּדִּין, הֵיוֹת וְאֶת הַנֵּפֶל אֵינוֹ צָרִיךְ לִפְדּוֹת, **וְאִם לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים נָתַן** אֶת דְּמֵי פִּדְיוֹנָם, חֲמִשָּׁה סְלָעִים לְכָל אֶחָד, **אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא** חֻמֵּשׁ סְלָעִים אֵלּוּ **מִיָּדָם** - מִיַּד אַף אֶחָד מֵהֶם, כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל כָּל אֶחָד מֵהֶם לִדְחוֹתוֹ וְלוֹמַר לוֹ הָבֵא רְאָיָה שֶׁחֻמֶּשֶׁת הַסְּלָעִים שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמְּךָ לֹא נָתַתָּם לִי עֲבוּר בִּנְךָ הַחַי וְטֹל אוֹתָם בַּחֲזָרָה, שֶׁהֲרֵי הַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. יָלְדוּ שְׁתֵּי נְשׁוֹתָיו בְּמַחֲבוֹא **זָכָר וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, **אוֹ** שֶׁיָּלְדוּ **שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, **נוֹתֵן** הָאָב **חֻמֵּשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן,** שֶׁכֵּן אֵין כָּאן אֶלָּא זָכָר אֶחָד שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר, כִּי הַזָּכָר הַשֵּׁנִי [בַּמִּקְרָה הַשֵּׁנִי] יִתָּכֵן שֶׁנּוֹלַד שֵׁנִי, אַחֲרֵי הַזָּכָר אוֹ אַחֲרֵי הַנְּקֵבָה, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. יָלְדוּ שְׁתֵּי נְשׁוֹתָיו בְּמַחֲבוֹא **שְׁתֵּי נְקֵבוֹת** וְזָכָר, **אוֹ** שֶׁיָּלְדוּ **שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת** וְנִתְעָרְבוּ, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם,** שֶׁכֵּן אֵין כָּאן אֲפִלּוּ זָכָר אֶחָד שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר, כִּי יִתָּכֵן שֶׁשְּׁנֵי הַזְּכָרִים [בַּמִּקְרָה הַשֵּׁנִי] נוֹלְדוּ שְׁנַיִם לְאַחַר הַנְּקֵבוֹת, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, **אַחַת שֶׁבְּכָרָה** [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה], **וְאַחַת שֶׁלֹּא בְּכָרָה** [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה], **וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים** וְנִתְעָרְבוּ, **נוֹתֵן הָאָב חֻמֵּשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן,** שֶׁכֵּן אֵין כָּאן אֶלָּא זָכָר אֶחָד מֵהֶם שֶׁהוּא בְּכוֹר וַדַּאי, **הָאָב פָּטוּר** מִלְּפַדּוֹתָם, שֶׁכֵּן יִתָּכֵן שֶׁהַנֵּפֶל הוּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ שֶׁלֹּא בְּכָרָה וְאֵין כָּאן בְּכוֹר כְּלָל, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **מֵת הָאָב לִפְנֵי שֶׁפָּדָם וְהַבָּנִים קַיָּמִים, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם נָתְנוּ** הַבָּנִים חֲמִשָּׁה סְלָעִים לַכֹּהֵן **עַד שֶׁלֹּא חָלְקוּ** לְפָנֵי שֶׁהִתְחַלְּקוּ בִּירֻשַּׁת הַיְרֻשָּׁה, **נָתְנוּ,** וְכָךְ חַיָּבִים לַעֲשׂוֹת לְכַתְּחִלָּה, **וְאִם לָאו** - אִם לֹא נָתְנוּ חֲמִשָּׁה סְלָעִים לַכֹּהֵן לִפְנֵי שֶׁחָלְקוּ, לְאַחַר שֶׁחָלְקוּ **פְּטוּרִין,** לְפִי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לוֹמַר לַכֹּהֵן הָבֵא רְאָיָה שֶׁבְּכוֹר אֲנִי וְטֹל, לְפִי שֶׁהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** כְּבָר **נִתְחַיְּבוּ** הַנְּכָסִים קֹדֶם חֲלֻקָּתָם בְּחוֹב הַפְּדְיוֹן, וְעַל כֵּן חַיָּבִים הֵם לָתֵת לַכֹּהֵן אַף לְאַחַר חֲלֻקָּתָם חֲמִשָּׁה סְלָעִים בֵּין שְׁנֵיהֶם, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֲרָה מַחֲלֻקְתָּם בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וְאִם יָלְדוּ שְׁתֵּי נָשָׁיו אֵלּוּ **זָכָר וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם,** שֶׁכֵּן יִתָּכֵן שֶׁהַזָּכָר נוֹלַד לְזוֹ שֶׁכְּבָר בִּכְּרָה, וְאֵין כָּאן בְּכוֹר כְּלָל, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: **מִשְׁנָה ה שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁלֹּא בִּכְּרוּ** [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדוּ], **וְיָלְדוּ** בְּמַחֲבוֹא **שְׁנֵי זְכָרִים** וְנִתְעָרְבוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי הוּא בְּנָהּ שֶׁל כָּל אַחַת

מִשְׁנָה ב דִּין **יוֹצֵא דֹּפֶן וְהַבָּא אַחֲרָיו לְנַחֲלָה וּלְפִדְיוֹן:** וָלָד רִאשׁוֹן לְאִמּוֹ שֶׁהוּא **יוֹצֵא דֹּפֶן** [-שֶׁלֹּא נוֹלַד כְּדַרְכּוֹ אֶלָּא הוֹצִיאוּהוּ דֶּרֶךְ חֻתָּךְ בְּדֹפֶן בֶּטֶן אִמּוֹ], **וְהַבָּא** - הַנּוֹלָד כְּדַרְכּוֹ **אַחֲרָיו** - אַחֲרֵי הַיּוֹצֵא דֹּפֶן, **שְׁנֵיהֶם אֵינָן** חֲשׁוּבִים **בְּכוֹר, לֹא לַנַּחֲלָה** - לִנְטִילַת פִּי שְׁנַיִם מִשְּׁאָר אֶחֵיהֶם בִּירֻשַּׁת אֲבִיהֶם, הַיּוֹצֵא דֹּפֶן לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּדִין פִּי שְׁנַיִם לַבְּכוֹר (דברים כא טו) 'וְיָלְדוּ לוֹ', וְהַבָּא אַחֲרָיו לְפִי שֶׁאֵינוֹ 'רֵאשִׁית אוֹנוֹ' (שם פסוק יז), **וְלֹא לַכֹּהֵן** - לְחֻמֶּשׁ סְלָעִים הַנִּתָּנִים לַכֹּהֵן, הַיּוֹצֵא דֹּפֶן לְפִי שֶׁאֵינוֹ 'פֶּטֶר רֶחֶם', וְהַבָּא אַחֲרָיו לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר הַוָּלָדוֹת - הַיּוֹצֵא דֹּפֶן, בְּכוֹר הוּא **לַנַּחֲלָה** - וְנוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּירֻשַּׁת אָבִיו לְפִי שֶׁאַף הוּא בְּכֶלֶל 'וְיָלְדוּ', **וְהַשֵּׁנִי** - הַבָּא אַחֲרָיו, בְּכוֹר הוּא לְעִנְיַן חִיּוּב פִּדְיוֹנוֹ **בְּחֻמֵּשׁ סְלָעִים** הַנִּתָּנִים לַכֹּהֵן, לְפִי שֶׁלְּשִׁיטָתוֹ בְּכוֹר לָרֶחֶם הוּא בְּכוֹר אַף כְּשֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר הַוָּלָדוֹת: **מִשְׁנָה ג סֵפֶק חִיּוּב פִּדְיוֹן הַבֵּן: מִי שֶׁלֹּא בִּכְּרָה** [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה] **אִשְׁתּוֹ, וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים,** וְאֵין יָדוּעַ מִי מֵהֶם נוֹלַד רִאשׁוֹן, **נוֹתֵן חֻמֵּשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן,** לְפִי שֶׁאֶחָד מֵהֶם וַדַּאי בְּכוֹר הוּא וְחַיָּב לְפַדּוֹתוֹ. **מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתָם, **הָאָב פָּטוּר** מִפִּדְיוֹן הַבֵּן, שֶׁכֵּן יִתָּכֵן שֶׁהַנֵּפֶל הוּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ שֶׁלֹּא בִּכְּרָה וְאֵין כָּאן בְּכוֹר כְּלָל, וְהַמּוֹצִיא מַחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **מֵת הָאָב** לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם מִלֵּדָתָם, וַעֲדַיִן לֹא פָּדָאם, **וְהַבָּנִים קַיָּמִים** - חַיִּים, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם נָתְנוּ** חֲמִשָּׁה סְלָעִים לַכֹּהֵן **עַד שֶׁלֹּא חָלְקוּ** - לִפְנֵי שֶׁהִתְחַלְּקוּ בִּירֻשַּׁת

מֵהֶן, **זֶה** - בַּעְלָהּ שֶׁל הָאַחַת **נוֹתֵן חֲמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן, וְזֶה** - בַּעְלָהּ שֶׁל הַשְּׁנִיָּה **נוֹתֵן חֲמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן,** שֶׁכֵּן שְׁנֵי בְּנֵיהֶם וַדַּאי פָּטֶר רֶחֶם הֵם לְאִמָּם. **מֵת אֶחָד** מֵהֶן - מִן הַזְּכָרִים, **בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֶדֶתָם וּכְבָר נָתְנוּ אֲבוֹתֵיהֶם דְּמֵי פִּדְיוֹנָם, **אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתְנוּ** שְׁנֵיהֶם, יִכְתֹּב כָּל אֶחָד מֵהֶם הַרְשָׁאָה לַשֵּׁנִי עַל הֲחֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁנָּתַן, וְהַכֹּהֵן **יַחֲזִיר לָהֶן** - לִשְׁנֵיהֶם יַחַד, **חֲמֵשׁ סְלָעִים** וְיַחְלְקוּ בֵּינֵיהֶם, [אַךְ בְּלֹא הַרְשָׁאָה יָכוֹל הַכֹּהֵן לִדְחוֹת כָּל אֶחָד מֵהֶם וְלוֹמַר לוֹ הָבֵא רְאָיָה שֶׁבִּנְּךָ הוּא הַנִּפָּל], אֲבָל **אִם לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים נָתְנוּ** אֶת הֲחֲמֵשׁ סְלָעִים, כָּל אָב לְכֹהֵן אַחַר, **אֵינָן יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִיָּדָם** שֶׁל כֹּהֲנִים אֵלּוּ כְּלוּם וַאֲפִלּוּ אִם יִכְתְּבוּ הַרְשָׁאָה זֶה לָזֶה, לְפִי שֶׁיָּכוֹל כָּל אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים לוֹמַר לָהֶם הֲבִיאוּ רְאָיָה שֶׁאֲנִי הוּא שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶת דְּמֵי פִּדְיוֹנוֹ שֶׁל הַנִּפָּל, שֶׁהֲרֵי הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדוּ, וְיָלְדוּ בְּמַחֲבוֹא **זָכָר וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, שֶׁהַזָּכָר הוּא וַדַּאי בְּכוֹר אַךְ אֵין יָדוּעַ מִי הוּא אָבִיו הַחַיָּב בְּפִדְיוֹנוֹ, שְׁנֵי **הָאָבוֹת פְּטוּרִין** מִנְּתִינַת חֲמִשָּׁה סְלָעִים לְכֹהֵן, לְפִי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לוֹמַר לַכֹּהֵן הָבֵא רְאָיָה שֶׁבְּנִי הוּא, **וְהַבֵּן** לְכְשֶׁיִּגְדַּיל **חַיָּב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ** לְפִי שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁלֹּא יָלְדוּ עַד עַתָּה, וְיָלְדוּ בְּמַחֲבוֹא **שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת** וְנִתְעָרְבוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם שְׁנֵי הַזְּכָרִים אוֹ אֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶם נוֹלְדוּ רִאשׁוֹנִים וְיִתָּכֵן אַף שֶׁאֵין כָּאן בְּכוֹר כְּלָל, וְכֵן גַּם אִם יֵשׁ כָּאן בְּכוֹר אֵין יָדוּעַ מִי הוּא אָבִיו, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם** כֵּיוָן שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: **מִשְׁנָה ו** שְׁתֵּי נָשִׁים, **אַחַת שֶׁבִּכְּרָה** [-שֶׁכִּבֵּר יָלְדָה] - [שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה], **וְאַחַת שֶׁלֹּא בִּכְּרָה** [-לֹא יָלְדָה], וּנְשׂוֹתֵיהֶם **שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים** הֵן, **וְיָלְדוּ** בְּמַחֲבוֹא **שְׁנֵי זְכָרִים** וְנִתְעָרְבוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי הוּא בְּנָהּ שֶׁל כָּל אַחַת מֵהֶן, **זֶה שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ, נוֹתֵן חֲמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן,** לְפִי שֶׁאַף שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי הוּא בְּנוֹ מִכָּל מָקוֹם וַדַּאי יָלְדָה אִשְׁתּוֹ בְּכוֹר וְחַיָּב הוּא לִפְדּוֹתוֹ, וְאִם יָלְדוּ **זָכָר וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי מֵהֶן יָלְדָה זָכָר וּמִי מֵהֶן יָלְדָה נְקֵבָה, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם,** שֶׁכֵּן גַּם זֶה שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ אוֹמֵר לַכֹּהֵן הָבֵא רְאָיָה שֶׁאִשְׁתִּי יָלְדָה אֶת הַזָּכָר, וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **מֵת הַבֵּן** הַבְּכוֹר **בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתוֹ, **אַף עַל פִּי** שֶׁכְּבָר **נָתַן** הָאָב **לַכֹּהֵן** חֲמִשָּׁה סְלָעִים עֲבוּר פִּדְיוֹנוֹ, **יַחֲזִיר לוֹ** הַכֹּהֵן אֶת הֶחָמֵשׁ **סְלָעִים,** שֶׁכֵּן נִתְבָּרֵר שֶׁהוּא נֵפֶל וְאֵין צָרִיךְ לִפְדּוֹתוֹ, וְאִם מֵת רַק **לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן** הָאָב אֶת דְּמֵי פִּדְיוֹנוֹ לַכֹּהֵן בְּחַיָּיו, **יִתֵּן** אוֹתָם לְאַחַר מִיתָּתוֹ, לְפִי שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בְּדְמֵי פִּדְיוֹנוֹ. **מֵת** הַבְּכוֹר **בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים** לְלֵדָתוֹ, דִּינוֹ כְּמִי שֶׁמֵּת בַּיּוֹם **שֶׁלְּפָנָיו,** שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר נָתַן הָאָב לַכֹּהֵן חֲמִשָּׁה סְלָעִים עֲבוּר פִּדְיוֹנוֹ יַחֲזִירֵם לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח טז) 'וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה', וְדָרְשׁוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה מֵהַנֶּאֱמָר בַּמִּדְבָּר (שם ג מ) 'פְּקֹד כָּל בְּכֹר זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמָעְלָה' שְׁמַשְׁמָעוֹ מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם** כְּבָר **נָתַן** הָאָב לַכֹּהֵן אֶת דְּמֵי הַפִּדְיוֹן **לֹא יִטֹּל** אוֹתָם בַּחֲזָרָה, וְרַק **אִם** עֲדַיִן **לֹא נָתַן** לַכֹּהֵן, **לֹא יִתֵּן,** לְפִי שֶׁמִּסְתַּפֵּק רַבִּי עֲקִיבָא בְּדָרָשַׁת פְּסוּקִים אֵלּוּ וְעַל כֵּן הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **מֵת הָאָב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדַת הַבֵּן הַבְּכוֹר, הֲרֵי הוּא **בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נִפְדָּה** עַל יְדֵי אָבִיו קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם לְלֵדָתוֹ **עַד שֶׁיָּבִיא** הַבְּכוֹר **רְאָיָה שֶׁנִּפְדָּה,** לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִפְדּוֹת אֶת בְּנָם קֹדֶם זְמַן הַחִיּוּב, וְעַל כֵּן הוּא חַיָּב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ לְכְשֶׁיִּגְדַּיל. מֵת הָאָב **לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדַת בְּנוֹ הַבְּכוֹר, הֲרֵי הוּא **בְּחֶזְקַת שֶׁנִּפְדָּה** עַל יְדֵי אָבִיו, **עַד שֶׁיָּבִיא** הַכֹּהֵן **רְאָיָה שֶׁהוּא לֹא נִפְדָּה,** לְפִי שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. מִי **שֶׁהוּא** בְּכוֹר וְצָרִיךְ **לִפְדּוֹת** לְפִי שֶׁלֹּא פָּדָאוֹ אָבִיו **וּבְנוֹ** הַבְּכוֹר צָרִיךְ גַּם הוּא **לִפְדּוֹת** עַל יָדוֹ, וְאֵין לוֹ אֶלָּא חֲמֵשׁ סְלָעִים מְשֻׁעְבָּדִים וְחֲמֵשׁ סְלָעִים בְּנֵי חוֹרִין, כֵּיוָן שֶׁפִּדְיוֹן הַבֵּן הוּא חוֹב מִן הַתּוֹרָה וְכָל 'מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה לָאו כְּכְתוּבָה בְּשָׁטָר' אֶלָּא כְּמִלְוָה עַל פֶּה שֶׁאֵין גּוֹבִים אוֹתָהּ מִמְּשֻׁעְבָּדִים, וְאִם יִתֵּן אֶת חֲמֵשֶׁת הַסְּלָעִים הַבְּנֵי חוֹרִין לְפִדְיוֹן בְּנוֹ, לֹא יוּכַל הַכֹּהֵן לִגְבּוֹת אֶת חֲמֵשֶׁת הַסְּלָעִים הַמְשֻׁעְבָּדִים לְפִדְיוֹנוֹ, עַל כֵּן **הוּא קוֹדֵם אֶת בְּנוֹ** - מִצָּוָתוֹ שֶׁבִּגּוּפוֹ קוֹדֶמֶת לְמִצְוָתוֹ לְפִדּוֹת אֶת בְּנוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** 'מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר', וְכֵיוָן שֶׁיּוּכַל הַכֹּהֵן לִגְבּוֹת אֶת חֲמֵשׁ הַסְּלָעִים הַמְשֻׁעְבָּדִים מִן הַלָּקוֹחוֹת עֲבוּר פִּדְיוֹן בְּנוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מֵת אֶחָד** מֵהֶם **בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתָם **שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתָם וּכְבָר נָתְנוּ אֲבוֹתֵיהֶם דְּמֵי פִּדְיוֹנָם, **אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתְנוּ** שְׁנֵיהֶם, יִכְתֹּב כָּל אֶחָד מֵהֶם הַרְשָׁאָה לַשֵּׁנִי עַל הֲחֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁנָּתַן, וְהַכֹּהֵן **יַחֲזִיר לָהֶן** - לִשְׁנֵיהֶם יַחַד, **חֲמֵשׁ סְלָעִים** וְיַחְלְקוּ בֵּינֵיהֶם, [אַךְ בְּלֹא הַרְשָׁאָה יָכוֹל הַכֹּהֵן לִדְחוֹת כָּל אֶחָד מֵהֶם וְלוֹמַר לוֹ הָבֵא רְאָיָה שֶׁבִּנְּךָ הוּא הַנִּפָּל], אֲבָל **אִם לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים נָתְנוּ** אֶת הֲחֲמֵשׁ סְלָעִים, כָּל אָב לְכֹהֵן אַחַר, **אֵינָן יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִיָּדָם** שֶׁל כֹּהֲנִים אֵלּוּ כְּלוּם וַאֲפִלּוּ אִם יִכְתְּבוּ הַרְשָׁאָה זֶה לָזֶה, לְפִי שֶׁיָּכוֹל כָּל אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים לוֹמַר לָהֶם הָבִיאוּ רְאָיָה שֶׁאֲנִי הוּא שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶת דְּמֵי פִּדְיוֹנוֹ שֶׁל הַנִּפָּל, שֶׁהֲרֵי הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדוּ, וְיָלְדוּ בְּמַחֲבוֹא **זָכָר וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, שֶׁהַזָּכָר הוּא וַדַּאי בְּכוֹר אַךְ אֵין יָדוּעַ מִי הוּא אָבִיו הַחַיָּב בְּפִדְיוֹנוֹ, שְׁנֵי **הָאָבוֹת פְּטוּרִין** מִנְּתִינַת חֲמִשָּׁה סְלָעִים לְכֹהֵן, לְפִי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לוֹמַר לַכֹּהֵן הָבֵא רְאָיָה שֶׁבְּנִי הוּא, וְהַבֵּן לְכְשֶׁיִּגְדַּיל **חַיָּב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ** לְפִי שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁלֹּא יָלְדוּ עַד עַתָּה, וְיָלְדוּ בְּמַחֲבוֹא **שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת** וְנִתְעָרְבוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם שְׁנֵי הַזְּכָרִים אוֹ אֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶם נוֹלְדוּ רִאשׁוֹנִים וְיִתָּכֵן אַף שֶׁאֵין כָּאן בְּכוֹר כְּלָל, וְכֵן גַּם אִם יֵשׁ כָּאן בְּכוֹר אֵין יָדוּעַ מִי הוּא אָבִיו, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם** כֵּיוָן שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: **מִשְׁנָה ו** שְׁתֵּי נָשִׁים, **אַחַת שֶׁבִּכְּרָה** [-שֶׁכִּבֵּר יָלְדָה], **וְאַחַת שֶׁלֹּא בִּכְּרָה** [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה], וּנְשׂוֹתֵיהֶם **שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים** הֵן, **וְיָלְדוּ** בְּמַחֲבוֹא **שְׁנֵי זְכָרִים** וְנִתְעָרְבוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי הוּא בְּנָהּ שֶׁל כָּל אַחַת מֵהֶן, **זֶה שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ, נוֹתֵן חֲמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן,** לְפִי שֶׁאַף שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי הוּא בְּנוֹ מִכָּל מָקוֹם וַדַּאי יָלְדָה אִשְׁתּוֹ בְּכוֹר וְחַיָּב הוּא לִפְדּוֹתוֹ, וְאִם יָלְדוּ **זָכָר וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי מֵהֶן יָלְדָה זָכָר וּמִי מֵהֶן יָלְדָה נְקֵבָה, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם,** שֶׁכֵּן גַּם זֶה שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ אוֹמֵר לַכֹּהֵן הָבֵא רְאָיָה שֶׁאִשְׁתִּי יָלְדָה אֶת הַזָּכָר, וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **מֵת הַבֵּן** הַבְּכוֹר **בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתוֹ, **אַף עַל פִּי** שֶׁכְּבָר **נָתַן** הָאָב **לַכֹּהֵן** חֲמִשָּׁה סְלָעִים עֲבוּר פִּדְיוֹנוֹ, **יַחֲזִיר לוֹ** הַכֹּהֵן אֶת הֶחָמֵשׁ **סְלָעִים,** שֶׁכֵּן נִתְבָּרֵר שֶׁהוּא נֵפֶל וְאֵין צָרִיךְ לִפְדּוֹתוֹ, וְאִם מֵת רַק **לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן** הָאָב אֶת דְּמֵי פִּדְיוֹנוֹ לַכֹּהֵן בְּחַיָּיו, **יִתֵּן** אוֹתָם לְאַחַר מִיתָּתוֹ, לְפִי שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בְּדְמֵי פִּדְיוֹנוֹ. **מֵת** הַבְּכוֹר **בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים** לְלֵדָתוֹ, דִּינוֹ כְּמִי שֶׁמֵּת בַּיּוֹם **שֶׁלְּפָנָיו,** שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר נָתַן הָאָב לַכֹּהֵן חֲמִשָּׁה סְלָעִים עֲבוּר פִּדְיוֹנוֹ יַחֲזִירֵם לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח טז) 'וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה', וְדָרְשׁוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה מֵהַנֶּאֱמָר בַּמִּדְבָּר (שם ג מ) 'פְּקֹד כָּל בְּכֹר זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמָעְלָה' שְׁמַשְׁמָעוֹ מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם** כְּבָר **נָתַן** הָאָב לַכֹּהֵן אֶת דְּמֵי הַפִּדְיוֹן **לֹא יִטֹּל** אוֹתָם בַּחֲזָרָה, וְרַק **אִם** עֲדַיִן **לֹא נָתַן** לַכֹּהֵן, **לֹא יִתֵּן,** לְפִי שֶׁמִּסְתַּפֵּק רַבִּי עֲקִיבָא בְּדָרָשַׁת פְּסוּקִים אֵלּוּ וְעַל כֵּן הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **מֵת הָאָב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדַת הַבֵּן הַבְּכוֹר, הֲרֵי הוּא **בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נִפְדָּה** עַל יְדֵי אָבִיו קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם לְלֵדָתוֹ **עַד שֶׁיָּבִיא** הַבְּכוֹר **רְאָיָה שֶׁנִּפְדָּה,** לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִפְדּוֹת אֶת בְּנָם קֹדֶם זְמַן הַחִיּוּב, וְעַל כֵּן הוּא חַיָּב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ לְכְשֶׁיִּגְדַּיל. מֵת הָאָב **לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדַת בְּנוֹ הַבְּכוֹר, הֲרֵי הוּא **בְּחֶזְקַת שֶׁנִּפְדָּה** עַל יְדֵי אָבִיו, **עַד שֶׁיָּבִיא** הַכֹּהֵן **רְאָיָה שֶׁהוּא לֹא נִפְדָּה,** לְפִי שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. מִי **שֶׁהוּא** בְּכוֹר וְצָרִיךְ **לִפְדּוֹת** לְפִי שֶׁלֹּא פָּדָאוֹ אָבִיו **וּבְנוֹ** הַבְּכוֹר צָרִיךְ גַּם הוּא **לִפְדּוֹת** עַל יָדוֹ, וְאֵין לוֹ אֶלָּא חֲמֵשׁ סְלָעִים מְשֻׁעְבָּדִים וְחֲמֵשׁ סְלָעִים בְּנֵי חוֹרִין, כֵּיוָן שֶׁפִּדְיוֹן הַבֵּן הוּא חוֹב מִן הַתּוֹרָה וְכָל 'מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה לָאו כְּכְתוּבָה בִּשְׁטָר' אֶלָּא כְּמִלְוָה עַל פֶּה שֶׁאֵין גּוֹבִים אוֹתָהּ מִמְּשֻׁעְבָּדִים, וְאִם יִתֵּן אֶת חֲמֵשֶׁת הַסְּלָעִים הַבְּנֵי חוֹרִין לְפִדְיוֹן בְּנוֹ, לֹא יוּכַל הַכֹּהֵן לִגְבּוֹת אֶת חֲמֵשֶׁת הַסְּלָעִים הַמְשֻׁעְבָּדִים לְפִדְיוֹנוֹ, עַל כֵּן **הוּא קוֹדֵם אֶת בְּנוֹ** - מִצָּוָתוֹ שֶׁבִּגּוּפוֹ קוֹדֶמֶת לְמִצְוָתוֹ לִפְדּוֹת אֶת בְּנוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** 'מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר', וְכֵיוָן שֶׁיּוּכַל הַכֹּהֵן לִגְבּוֹת אֶת חֲמֵשׁ הַסְּלָעִים הַמְשֻׁעְבָּדִים מִן הַלָּקוֹחוֹת עֲבוּר פִּדְיוֹן בְּנוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מֵת אֶחָד** מֵהֶם **בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתָם **שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתָם וּכְבָר נָתְנוּ אֲבוֹתֵיהֶם דְּמֵי פִּדְיוֹנָם, **אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתְנוּ** שְׁנֵיהֶם, יִכְתֹּב כָּל אֶחָד מֵהֶם הַרְשָׁאָה לַשֵּׁנִי עַל הֲחֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁנָּתַן, וְהַכֹּהֵן **יַחֲזִיר לָהֶן** - לִשְׁנֵיהֶם יַחַד, **חֲמֵשׁ סְלָעִים** וְיַחְלְקוּ בֵּינֵיהֶם, [אַךְ בְּלֹא הַרְשָׁאָה יָכוֹל הַכֹּהֵן לִדְחוֹת כָּל אֶחָד מֵהֶם וְלוֹמַר לוֹ הָבֵא רְאָיָה שֶׁבִּנְּךָ הוּא הַנִּפָּל], אֲבָל **אִם לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים נָתְנוּ** אֶת הֲחֲמֵשׁ סְלָעִים, כָּל אָב לְכֹהֵן אַחַר, **אֵינָן יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִיָּדָם** שֶׁל כֹּהֲנִים אֵלּוּ כְּלוּם וַאֲפִלּוּ אִם יִכְתְּבוּ הַרְשָׁאָה זֶה לָזֶה, לְפִי שֶׁיָּכוֹל כָּל אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים לוֹמַר לָהֶם הָבִיאוּ רְאָיָה שֶׁאֲנִי הוּא שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶת דְּמֵי פִּדְיוֹנוֹ שֶׁל הַנִּפָּל, שֶׁהֲרֵי הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדוּ, וְיָלְדוּ בְּמַחֲבוֹא **זָכָר וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, שֶׁהַזָּכָר הוּא וַדַּאי בְּכוֹר אַךְ אֵין יָדוּעַ מִי הוּא אָבִיו הַחַיָּב בְּפִדְיוֹנוֹ, שְׁנֵי **הָאָבוֹת פְּטוּרִין** מִנְּתִינַת חֲמִשָּׁה סְלָעִים לְכֹהֵן, לְפִי שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לוֹמַר לַכֹּהֵן הָבֵא רְאָיָה שֶׁבְּנִי הוּא, וְהַבֵּן לְכְשֶׁיִּגְדַּיל **חַיָּב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ** לְפִי שֶׁהוּא וַדַּאי בְּכוֹר. שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁלֹּא יָלְדוּ עַד עַתָּה, וְיָלְדוּ בְּמַחֲבוֹא **שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת** וְנִתְעָרְבוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ אִם שְׁנֵי הַזְּכָרִים אוֹ אֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶם נוֹלְדוּ רִאשׁוֹנִים וְיִתָּכֵן אַף שֶׁאֵין כָּאן בְּכוֹר כְּלָל, וְכֵן גַּם אִם יֵשׁ כָּאן בְּכוֹר אֵין יָדוּעַ מִי הוּא אָבִיו, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם** כֵּיוָן שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: **מִשְׁנָה ו** שְׁתֵּי נָשִׁים, **אַחַת שֶׁבִּכְּרָה** [-שֶׁכִּבֵּר יָלְדָה], **וְאַחַת שֶׁלֹּא בִּכְּרָה** [-שֶׁעַד עַתָּה לֹא יָלְדָה], וּנְשׂוֹתֵיהֶם **שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים** הֵן, **וְיָלְדוּ** בְּמַחֲבוֹא **שְׁנֵי זְכָרִים** וְנִתְעָרְבוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי הוּא בְּנָהּ שֶׁל כָּל אַחַת מֵהֶן, **זֶה שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ, נוֹתֵן חֲמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן,** לְפִי שֶׁאַף שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי הוּא בְּנוֹ מִכָּל מָקוֹם וַדַּאי יָלְדָה אִשְׁתּוֹ בְּכוֹר וְחַיָּב הוּא לִפְדּוֹתוֹ, וְאִם יָלְדוּ **זָכָר וּנְקֵבָה** וְנִתְעָרְבוּ, וְאֵין יָדוּעַ מִי מֵהֶן יָלְדָה זָכָר וּמִי מֵהֶן יָלְדָה נְקֵבָה, **אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם,** שֶׁכֵּן גַּם זֶה שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ אוֹמֵר לַכֹּהֵן הָבֵא רְאָיָה שֶׁאִשְׁתִּי יָלְדָה אֶת הַזָּכָר, וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **מֵת הַבֵּן** הַבְּכוֹר **בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתוֹ, **אַף עַל פִּי** שֶׁכְּבָר **נָתַן** הָאָב **לַכֹּהֵן** חֲמִשָּׁה סְלָעִים עֲבוּר פִּדְיוֹנוֹ, **יַחֲזִיר לוֹ** הַכֹּהֵן אֶת הֶחָמֵשׁ **סְלָעִים,** שֶׁכֵּן נִתְבָּרֵר שֶׁהוּא נֵפֶל וְאֵין צָרִיךְ לִפְדּוֹתוֹ, וְאִם מֵת רַק **לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדָתוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן** הָאָב אֶת דְּמֵי פִּדְיוֹנוֹ לַכֹּהֵן בְּחַיָּיו, **יִתֵּן** אוֹתָם לְאַחַר מִיתָּתוֹ, לְפִי שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּב בְּדְמֵי פִּדְיוֹנוֹ. **מֵת** הַבְּכוֹר **בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים** לְלֵדָתוֹ, דִּינוֹ כְּמִי שֶׁמֵּת בַּיּוֹם **שֶׁלְּפָנָיו,** שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר נָתַן הָאָב לַכֹּהֵן חֲמִשָּׁה סְלָעִים עֲבוּר פִּדְיוֹנוֹ יַחֲזִירֵם לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח טז) 'וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה', וְדָרְשׁוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה מֵהַנֶּאֱמָר בַּמִּדְבָּר (שם ג מ) 'פְּקֹד כָּל בְּכֹר זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמָעְלָה' שְׁמַשְׁמָעוֹ מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם** כְּבָר **נָתַן** הָאָב לַכֹּהֵן אֶת דְּמֵי הַפִּדְיוֹן **לֹא יִטֹּל** אוֹתָם בַּחֲזָרָה, וְרַק **אִם** עֲדַיִן **לֹא נָתַן** לַכֹּהֵן, **לֹא יִתֵּן,** לְפִי שֶׁמִּסְתַּפֵּק רַבִּי עֲקִיבָא בְּדָרָשַׁת פְּסוּקִים אֵלּוּ וְעַל כֵּן הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. **מֵת הָאָב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדַת הַבֵּן הַבְּכוֹר, הֲרֵי הוּא **בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נִפְדָּה** עַל יְדֵי אָבִיו קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם לְלֵדָתוֹ **עַד שֶׁיָּבִיא** הַבְּכוֹר **רְאָיָה שֶׁנִּפְדָּה,** לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִפְדּוֹת אֶת בְּנָם קֹדֶם זְמַן הַחִיּוּב, וְעַל כֵּן הוּא חַיָּב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ לְכְשֶׁיִּגְדַּיל. מֵת הָאָב **לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם** לְלֵדַת בְּנוֹ הַבְּכוֹר, הֲרֵי הוּא **בְּחֶזְקַת שֶׁנִּפְדָּה** עַל יְדֵי אָבִיו, **עַד שֶׁיָּבִיא** הַכֹּהֵן **רְאָיָה שֶׁהוּא לֹא נִפְדָּה,** לְפִי שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. מִי **שֶׁהוּא** בְּכוֹר וְצָרִיךְ **לִפְדּוֹת** לְפִי שֶׁלֹּא פָּדָאוֹ אָבִיו **וּבְנוֹ** הַבְּכוֹר צָרִיךְ גַּם הוּא **לִפְדּוֹת** עַל יָדוֹ, וְאֵין לוֹ אֶלָּא חֲמֵשׁ סְלָעִים מְשֻׁעְבָּדִים וְחֲמֵשׁ סְלָעִים בְּנֵי חוֹרִין, כֵּיוָן שֶׁפִּדְיוֹן הַבֵּן הוּא חוֹב מִן הַתּוֹרָה וְכָל 'מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה לָאו כְּכְתוּבָה בִּשְׁטָר' אֶלָּא כְּמִלְוָה עַל פֶּה שֶׁאֵין גּוֹבִים אוֹתָהּ מִמְּשֻׁעְבָּדִים, וְאִם יִתֵּן אֶת חֲמֵשֶׁת הַסְּלָעִים הַבְּנֵי חוֹרִין לְפִדְיוֹן בְּנוֹ, לֹא יוּכַל הַכֹּהֵן לִגְבּוֹת אֶת חֲמֵשֶׁת הַסְּלָעִים הַמְשֻׁעְבָּדִים לְפִדְיוֹנוֹ, עַל כֵּן **הוּא קוֹדֵם אֶת בְּנוֹ** - מִצָּוָתוֹ שֶׁבִּגּוּפוֹ קוֹדֶמֶת לְמִצְוָתוֹ לִפְדּוֹת אֶת בְּנוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** 'מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר', וְכֵיוָן שֶׁיּוּכַל הַכֹּהֵן לִגְבּוֹת אֶת חֲמֵשׁ הַסְּלָעִים הַמְשֻׁעְבָּדִים מִן הַלָּקוֹחוֹת עֲבוּר פִּדְיוֹן בְּנוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה א

וּכְמוֹ כֵן **לֹא** גּוֹבָה **הָאִשָּׁה** **בְּפִרְעוֹן כְּתֻבָּתָהּ** מִמָּשְׁבַּח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ הַנְּכָסִים לְאַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ אֶלָּא רַק מִשָּׁוְיָם בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ בְּשׁוֹנָה מִמְּאָר בַּעַל חוֹב שֶׁגּוֹבֶה חוֹבוֹ אַף מִמָּשְׁבַּח הַנְּכָסִים הַמְשֻׁעְבָּדִים לוֹ, וְכֵן אֵינָהּ גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ מִנְּכָסִים שֶׁלֹּא הָיוּ שַׁיָּכִים לְבַעְלָהּ בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ אֶלָּא רַק רְאוּיִים לִפֹּל לוֹ בִּירֻשָּׁה לְאַחַר זְמַן. וּכְמוֹ כֵן **לֹא** גּוֹבוֹת **הַבָּנוֹת** שֶׁמֵּת בַּעַל אִמָּן **בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶן** - שֶׁנִּתְחַיֵּב לְאִמָּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁיִּזּוֹנוּ בְּנוֹתֶיהָ מִנְּכָסָיו עַד שֶׁיִּתְחַתְּנוּ, אֶלָּא מִנְּכָסִים שֶׁהָיוּ בְּיָדוֹ בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ, וְלֹא מִמָּשְׁבַּח שֶׁהֻשְׁבְּחוּ הַנְּכָסִים לְאַחַר מִיתָתוֹ וְלֹא בָּרְאוּי לִפֹּל לוֹ לְאַחַר זְמַן. וּכְמוֹ כֵן **לֹא** נוֹטֵל **הַיָּבָם** [-הַמְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת בְּלֹא בָּנִים] הַיּוֹרֵשׁ בִּירֻשַּׁת אָבִיו גַּם אֶת חֵלֶק אָחִיו שֶׁיִּבְּמוֹ, אֶלָּא מִנְּכָסִים שֶׁהָיוּ בְּיָדֵי הָאָב בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ וְלֹא בַּמָּשְׁבַּח שֶׁהֻשְׁבִּיחוּ לְאַחַר מִכֵּן וְלֹא מִן הָרָאוּי לִפֹּל לוֹ בִּירֻשָּׁה לְאַחַר מִיתָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת יִבּוּם (שם כה ו) 'וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד', הַקַּשׁ יָבָם לִבְכוֹר מַה בְּכוֹר אֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בַּמָּשְׁבַּח וּבָרְאוּי אַף הַיָּבָם אֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בַּמָּשְׁבַּח וּבָרְאוּי. **וְכֵן** - בְּכוֹר הַנּוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּירֻשַּׁת אָבִיו, וְאִשָּׁה הַגּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ, וּבָנוֹת הַגּוֹבוֹת מְזוֹנוֹתֵיהֶן בְּכִתֻבַּת אִמָּן, וְיָבָם הַיּוֹרֵשׁ אֶת חֵלֶק אָחִיו בִּירֻשַּׁת אָבִיו, **אֵין נוֹטְלִין בַּמָּשְׁבַּח** שֶׁהִשְׁבִּיחוּ הַנְּכָסִים לְאַחַר מִיתַת מוֹרִישָׁם אֲפִלּוּ הִשְׁבִּיחוּ מֵאֲלֵיהֶם כְּגוֹן תְּבוּאָה שֶׁהָיְתָה שְׁחֹת וְנַעֲשְׂתָה שִׂבֳּלִים אוֹ תְּמָרִים שֶׁהָיוּ סְמָדַר וְגָדְלוּ, **וְלֹא** נוֹטְלִים **בָּרְאוּי** - בִּנְכָסִים שֶׁאֵינָם שַׁיָּכִים לָאָב בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ אֶלָּא רְאוּיִים לִפֹּל לוֹ בִּירֻשָּׁה לְאַחַר מִיתָתוֹ וְאָז יִירָשׁוּם, **כְּבַמְחֻזָּק** - כְּמוֹ שֶׁהוּא נוֹטֵל בַּנְּכָסִים שֶׁהָאָב מֻחְזָק בָּהֶם בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ, וַאֲפִלּוּ בִּנְכָסֵי אֲבִי אֲבִיהֶם שֶׁמֵּת לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם שֶׁכְּבָר יָדוּעַ שֶׁהֵם וַדַּאי יִירְשׁוּ אוֹתָם בָּעִתִּיד: **מִשְׁנָה י** **קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָן חוֹזְרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן בְּיוֹבֵל**: אֵלּוּ קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין לְבַעֲלֵיהֶם **בְּיוֹבֵל**, בְּשׁוֹנָה מִכָּל קַרְקַע הַנִּמְכֶּרֶת שֶׁחוֹזֶרֶת לְבַעֲלֶיהָ בַּיּוֹבֵל שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה יג) 'בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ': קַרְקַע שֶׁיּוֹרֵשׁ הַבְּכוֹר בְּחֵלֶק **הַבְּכוֹרָה** שֶׁלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא יז) 'פִּי שְׁנַיִם' - הֶקְּשׁוּ חֵלֶק פְּשִׁיטוּתוֹ וְחֵלֶק בְּכוֹרוּתוֹ זֶה לָזֶה, מַה חֵלֶק פְּשִׁיטוּתוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר בַּיּוֹבֵל לְפִי שֶׁיְּרֻשָּׁה הִיא שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טז) 'וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת בָּנָיו', אַף חֵלֶק בְּכוֹרוּתוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר בַּיּוֹבֵל, וּבַעַל **הַיּוֹרֵשׁ אֶת** הַקַּרְקַע מֵאִשְׁתּוֹ שֶׁיְּרֻשָּׁתוֹ מִן הַתּוֹרָה [לְדַעַת תַּנָּא זֶה] שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כז יא) 'לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ', **וְהַמְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו** שֶׁיּוֹרֵשׁ אֶת קַרְקָעוֹתָיו שֶׁל אָחִיו, שֶׁלְּפִי שֶׁקָּרָאוֹ הַכָּתוּב (דברים כה ו) 'הַבְּכוֹר' הִקִּישׁוֹ לִבְכוֹר שֶׁאֵין חֵלֶק בְּכוֹרָתוֹ חוֹזֵר בַּיּוֹבֵל כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, **וְהַמַּתָּנָה** - קַרְקַע שֶׁקִּבֵּל אָדָם בְּמַתָּנָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ מָכָר **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מַתָּנָה** דִּינָהּ כְּמָכָר וְחוֹזֶרֶת לַנּוֹתֵן בַּיּוֹבֵל, **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר**, לֹא רַק הַמַּתָּנָה חוֹזֶרֶת בַּיּוֹבֵל, אֶלָּא כֻּלָּן - חֵלֶק הַבְּכוֹר, וְיֹרֶשֶׁת הַבַּעַל, וְחֵלֶק הַיָּבָם, **חוֹזְרִין בַּיּוֹבֵל, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, הַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ** וְהָיָה לָהּ בַּיִת קְבָרוֹת שֶׁל מִשְׁפָּחָתָהּ, **יַחֲזִיר** אוֹתָהּ בַּיּוֹבֵל **לִבְנֵי** הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל אִשְׁתּוֹ, [וְאַף שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ יֹרֶשֶׁת הַבַּעַל מִן הַתּוֹרָה] לְפִי שֶׁכְּשֶׁחוֹזְרִים בַּיּוֹבֵל כָּל הַשָּׂדוֹת לְבַעֲלֵיהֶן אִם לֹא יַחֲזֹר בַּיִת קְבָרוֹת נִכָּר פֶּגֶם מִשְׁפָּחָתָהּ שֶׁמָּזְרוּ קְבוּרִים בְּשֶׂל אֲחֵרִים, וְאוּלָם הֵם יְשַׁלְּמוּ לוֹ אֶת דְּמֵי בֵּית הַקְּבָרוֹת, **וְיִנָּתֵן לָהֶם מִן הַדָּמִים** שֶׁמְּשַׁלְּמִים לוֹ אֶת דְּמֵי קְבָרָהּ שֶׁקִּבְּרָתָהּ מֵטָּלֹת עָלָיו:

פֶּרֶק ט דִּינֵי מַעְשֵׂר בְּהֵמָה, הַדּוֹמֶה בְּרֹב הִלְכוֹתָיו לִבְכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה אַךְ אֵינוֹ נִתָּן לַכֹּהֵן אֶלָּא בְּעָלָיו מַקְרִיבוֹ וְאוֹכְלוֹ בְּטָהֳרָה בִּירוּשָׁלַיִם כִּשְׁלָמִים: **מִשְׁנָה א** **אֵפְּנֵי הַחִיּוּב בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה, וְדִין מַעְשַׂר בְּהֵמָה מִמִּין עַל מִין אַחֵר: מַעְשַׂר בְּהֵמָה** [-הַמְצָוָה לְהַעֲבִיר כָּל צֹאנוֹ תַּחַת הַשֵּׁבֶט כְּדֵי לְהַפְרִישׁ כָּל עֲשִׂירִי מֵהֶם לְהַקְרִיבוֹ וְלֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ בְּטָהֳרָה בִּירוּשָׁלַיִם] **נוֹהֵג** בֵּין **בָּאָרֶץ** - בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וּבֵין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, בֵּין בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, **וּבֵין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, שֶׁאָסוּר לְאָכְלוֹ עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם. אַף אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא **בְּצֹאן לֹא בִּמֻקְדָּשִׁין** וַאֲפִלּוּ קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁמְּמוֹן בְּעָלִים הֵם, לְפִי שֶׁבְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה נֶאֱמַר (ויקרא כז לב) 'יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וְדָרְשׁוּ וְלֹא שֶׁהוּא כְּבָר קָדוֹשׁ. **וְנוֹהֵג בַּבָּקָר** - בִּבְהֵמָה גַּסָּה, **וּבַצֹּאן** - בִּבְהֵמָה דַּקָּה, וְאוּלָם **אֵינָן מִתְעַשְּׂרִים** **מִזֶּה עַל זֶה** - מִבָּקָר עַל צֹאן אוֹ מִצֹּאן עַל בָּקָר, לְפִי שֶׁמִּינִים שׁוֹנִים הֵם, וְכֵן נוֹהֵג **בַּכְּבָשִׂים וּבָעִזִּים, וּמִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה** - מִכְּבָשִׂים עַל עִזִּים וּמֵעִזִּים עַל כְּבָשִׂים, לְפִי שֶׁמִּין אֶחָד הֵם. וְנוֹהֵג מַעְשַׂר בְּהֵמָה **בֵּין בֶּחָדָשׁ** - בִּבְהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ בְּשָׁנָה זוֹ, [וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה הוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל] **וּבֵין בַּיָּשָׁן** - בִּבְהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ בְּשָׁנָה שֶׁעָבְרָה [לִפְנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל] וְעַדַיִן לֹא עִשְּׂרָם, וְאוּלָם **אֵינָן מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה** - מִן הַנּוֹלָדִים בְּשָׁנָה זוֹ עַל הַנּוֹלָדִים בְּשָׁנָה אַחֶרֶת וּלְהֶפֶךְ, לְפִי שֶׁהֶקֵּשׁוּ מַעְשַׂר דָּגָן וּמַעְשַׂר בְּהֵמָה בְּפָסוּק 'עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר' (דברים יד כב) וְדָרְשׁוּ מַה מַּעְשַׂר דָּגָן אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר מִשָּׁנָה עַל שָׁנָה אַחֶרֶת שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'שָׁנָה שָׁנָה' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ וְלֹא מִשָּׁנָה זוֹ עַל שָׁנָה אַחֶרֶת, אַף מַעְשַׂר בְּהֵמָה אֵינוֹ מִתְעַשֵּׂר מִשָּׁנָה עַל שָׁנָה אַחֶרֶת. וּמִנַּיִן שֶׁהַכְּבָשִׂים וְהָעִזִּים מִתְעַשְּׂרִים זֶה עַל זֶה וַהֲלֹא הָיָה מָקוֹם לוֹמַר **שֶׁהָיָה בַּדִּין** - שֶׁבְּדִין זֶה יֵשׁ לִלְמֹד קַל וָחֹמֶר וְלוֹמַר, **מָה אִם הֶחָדָשׁ** - הַבְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ בְּשָׁנָה זוֹ, **וְהַיָּשָׁן** - וְהַבְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, **שְׁאֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה** - שֶׁמֻּתָּר לְהַרְבִּיעָם אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, כְּיָוֹן שֶׁמִּין אֶחָד הֵם, מִכָּל מָקוֹם **אֵין הֵם מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, הַכְּבָשִׂים וְהָעִזִּים שֶׁהֵם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה** - שֶׁאָסוּר לְהַרְבִּיעָם אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, כְּיָוֹן שֶׁשְּׁנֵי מִינִים הֵם, **אֵינוֹ דִּין** - אֵינוֹ קַל וָחֹמֶר **שֶׁלֹּא יִתְעַשְּׂרוּ מִזֶּה עַל זֶה, תַּלְמוּד לוֹמַר** 'וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר **וְצֹאן [כֹּל]** (ויקרא כז לב), **מַשְׁמַע (כֹּל) צֹאן אֶחָד** - מַשְׁמָעוּת 'צֹאן' כּוֹלֶלֶת כָּל מִינֵי בְּהֵמָה דַּקָּה, וְעַל כֵּן מִתְעַשְּׂרִים הֵם מִזֶּה עַל זֶה: **מִשְׁנָה ב** **שִׁעוּר הַכְּנוּס הַמְצָרֵף מִנִּין בְּהֵמוֹת לְחִיּוּב מַעְשַׂר בְּהֵמָה: מַעְשַׂר בְּהֵמָה מִצְטָרֵף** - מִנְיָן בְּהֵמוֹת מִצְטָרְפוֹת לְהִתְחַיֵּב בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה, כַּאֲשֶׁר הֵן מְכֻנָּסוֹת בְּשָׁטַח שֶׁגָּדְלוֹ עַד **כְּמִלֹא רֶגֶל בְּהֵמָה רוֹעָה** - שֶׁהַבְּהֵמָה יְכוֹלָה לְהַלֵּךְ וּלְהִתְרַחֵק בּוֹ בְּעֵת רְעִיָּתָהּ, וְהָרוֹעֶה עֲדַיִן יְרֵאָה אוֹתָהּ וְיוּכַל לִשְׁמֹרָהּ, **וְכַמָּה הִיא רֶגֶל בְּהֵמָה רוֹעָה** - וְכַמָּה הוּא שִׁעוּר שָׁטַח זֶה, עַד מָרְחָק שֶׁל **שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל**, אֲבָל אִם הַמָּרְחָק בֵּינֵיהֶן גָּדוֹל מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר מִיל, הֵן אֵינָן מִצְטָרְפוֹת, וּבַעֲלֵיהֶן פָּטוּר מִמַּעְשַׂר בְּהֵמָה. הָיוּ בַּהֲמוֹתָיו חֻלְקָן בְּמָקוֹם אֶחָד וְחֻלְקָן בְּמָקוֹם אַחֵר, **וְהָיָה בֵּין אֵלּוּ לְאֵלּוּ שִׁלֹּשִׁים וּשְׁנַיִם מִיל, אֵינָן מִצְטָרְפִין** לְמִנְיָן לְהִתְחַיֵּב בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה, וְאִם **הָיָה לוֹ** בְּהֵמוֹת נוֹסָפוֹת **בָּאֶמְצַע** - בְּמֶרְחָק שֶׁל שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל מִשְּׁתֵּי קְבוּצוֹת הַבְּהֵמוֹת, הָרֵי הֵן מִצְטָרְפוֹת אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁבִּשְׁנֵי הַצְּדָדִים לְמִנְיָן לְהִתְחַיֵּב בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה, וְעַל כֵּן **מֵבִיא** הוּא אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁבִּשְׁנֵי הַצְּדָדִים וּמְצָרְפָן **וּמַעֲשְׂרָן בָּאֶמְצַע** - עִם הַבְּהֵמוֹת שֶׁהָיוּ בָּאֶמְצַע. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר** הָיוּ לוֹ חֲמֵשׁ בְּהֵמוֹת מִצַּד הָאֶחָד שֶׁל הַיִּרְדֵּן וְחָמֵשׁ בְּהֵמוֹת מִצַּד הַשֵּׁנִי, **הַיִּרְדֵּן מַפְסִיק** - מוֹנֵעַ אֶת צְרוּפָן **לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה** אַף שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶן מֶרְחָק שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל, לְפִי שֶׁהַיִּרְדֵּן נִקְרָא בַּתּוֹרָה גְּבוּל: **מִשְׁנָה ג** **דִּין לוֹקֵחַ, מִקַּבֵּל מַתָּנָה וְיוֹרְשִׁים בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה: הַלָּקוּחַ** - טָלָה שֶׁקָּנָאוֹ, **אוֹ טָלָה שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה, פָּטוּר מִמַּעְשַׂר בְּהֵמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר **בְּהֵמָה,** לֹא רַק הַמַּתָּנָה חוֹזֶרֶת בַּיּוֹבֵל, אֶלָּא כֻּלָּן - חֵלֶק הַבְּכוֹר, וְיֹרֶשֶׁת הַבַּעַל, וְחֵלֶק הַיָּבָם, **חוֹזְרִין בַּיּוֹבֵל, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, הַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, יַחֲזִיר לִבְנֵי** הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל אִשְׁתּוֹ, [וְאַף שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ יֹרֶשֶׁת הַבַּעַל מִן הַתּוֹרָה] לְפִי שֶׁכְּשֶׁחוֹזְרִים בַּיּוֹבֵל כָּל הַשָּׂדוֹת לְבַעֲלֵיהֶן אִם לֹא יַחֲזֹר בַּיִת קְבָרוֹת נִכָּר פֶּגֶם מִשְׁפָּחָתָהּ שֶׁמָּזְרוּ קְבוּרִים בְּשֶׂל אֲחֵרִים, וְאוּלָם הֵם יְשַׁלְּמוּ לוֹ אֶת דְּמֵי בֵּית הַקְּבָרוֹת, **וְיִנָּתֵן לָהֶם מִן הַדָּמִים** שֶׁמְּשַׁלְּמִים לוֹ אֶת דְּמֵי קְבָרָהּ שֶׁקִּבְּרָתָהּ מֵטָּלֹת עָלָיו:

פֶּרֶק ט דִּינֵי מַעְשַׂר בְּהֵמָה, הַדּוֹמֶה בְּרֹב הִלְכוֹתָיו לִבְכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה אַךְ אֵינוֹ נִתָּן לַכֹּהֵן אֶלָּא בְּעָלָיו מַקְרִיבוֹ וְאוֹכְלוֹ בְּטָהֳרָה בִּירוּשָׁלַיִם כִּשְׁלָמִים: **מִשְׁנָה א** **אֵפְּנֵי הַחִיּוּב בְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה, וְדִין מַעְשַׂר בְּהֵמָה מִמִּין עַל מִין אַחֵר: מַעְשַׂר בְּהֵמָה** [-הַמְצָוָה לְהַעֲבִיר כָּל צֹאנוֹ תַּחַת הַשֵּׁבֶט כְּדֵי לְהַפְרִישׁ כָּל עֲשִׂירִי מֵהֶם לְהַקְרִיבוֹ וְלֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ בְּטָהֳרָה בִּירוּשָׁלַיִם] **נוֹהֵג** בֵּין **בָּאָרֶץ** - בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וּבֵין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, בֵּין בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, **וּבֵין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת** - בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, שֶׁאָסוּר לְאָכְלוֹ עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם. אַף אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא **בְּצֹאן לֹא בִּמֻקְדָּשִׁין** וַאֲפִלּוּ קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁמְּמוֹן בְּעָלִים הֵם, לְפִי שֶׁבְּמַעְשַׂר בְּהֵמָה נֶאֱמַר (ויקרא כז לב) 'יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וְדָרְשׁוּ וְלֹא שֶׁהוּא כְּבָר קָדוֹשׁ. **וְנוֹהֵג בַּבָּקָר** - בִּבְהֵמָה גַּסָּה, **וּבַצֹּאן** - בִּבְהֵמָה דַּקָּה, וְאוּלָם **אֵינָן מִתְעַשְּׂרִים**

משניות

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק ט

המבוארות

מִשְׁנָה ד **בְּהֵמוֹת חַיָּבוֹת וְהַפְּטוּרוֹת מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה:** הַכֹּל - כָּל שֶׁהוּא מִן הַבְּהֵמוֹת הַטְּהוֹרוֹת אֶפִלּוּ אִם פָּסוּל הוּא לְקָרְבָּן, כְּגוֹן רוֹבֵעַ [-שֶׁרָבַע אָדָם], וְנִרְבָּע [-שֶׁאָדָם רָבְעוֹ], וּמֻקְצֶה [-שֶׁהִפְרִישׁוּהוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה], וְנֶעֱבָד [-שֶׁעֲבָדוּהוּ], וְאֻתְנַן זוֹנָה [-שֶׁשִּׁלְמוּ בּוֹ עֲבוּר מַעֲשֵׂה עֲבֵרָה], וּמְחִיר כֶּלֶב [-שֶׁהֶחֱלִיפוּהוּ תְּמוּרַת כֶּלֶב], וְטֻמְטוּם [-שֶׁמִּינוֹ מְכֻסֶּה וְאֵין יָדוּעַ אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה], וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס [-שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּם זַכְרוּת וְגַם נְקֵבוּת], חַיָּב בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה, וְעַל כֵּן **נִכְנָס** הוּא **לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר,** שֶׁכְּשֵׁם שֶׁלֹּא הִקְפִּידָה תּוֹרָה בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה עַל בַּעַל מוּם שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לג) 'לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע' כָּךְ לֹא הִקְפִּידָה גַּם עַל פְּגָמִים אֵלּוּ, **חוּץ מִן הַכִּלְאַיִם** - כְּגוֹן הַנּוֹלָד מִתַּיִשׁ וְרָחֵל, שֶׁפָּסוּל לְקָרְבָּן שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב כז) 'שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב', **וְהַטְּרֵפָה** [-בְּהֵמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוּם שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִחְיוֹת מֵחֲמָתוֹ] **וְיוֹצֵא דֹפֶן** [-הַנּוֹלָד שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ אֶלָּא הוֹצִיאוּהוּ דֶּרֶךְ חֲתָךְ בְּדֹפֶן בִּטְנָהּ אִמּוֹ], הַפָּסוּל לְקָרְבָּן שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כִּי יִוָּלֵד', **וּמְחֻסַּר זְמַן** - בְּהֵמָה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ שִׁבְעָה יָמִים לְלִדָּתָהּ, שֶׁעֲדַיִן אֵינָהּ רְאוּיָה לְהַקְרִיבָהּ עַד יוֹמָהּ הַשְּׁמִינִי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים', **וְיָתוֹם** - שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסָמוּךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'תַּחַת אִמּוֹ', שֶׁהֵן פְּטוּרוֹת אַף מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה, לְפִי שֶׁמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ 'תַּחַת הַשָּׁבָט' (שם כז לב) נִלְמַד בְּגִזֵרָה שָׁוָה מִקָּדְשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם 'תַּחַת אִמּוֹ' (שם כב כז) לִפְסֹל אֶת אֵלּוּ לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה כְּמוֹ לְקָדְשִׁים, וּטְרֵפָה פְּטוּרָה מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה אַף מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (שם כז לב) 'כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר' פָּרַט לִבְהֵמָה שֶׁנִּחְתְּכוּ רַגְלֶיהָ מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת וְהִיא טְרֵפָה, וּמִמֶּנָּה לוֹמְדִים אֶת שְׁאָר מִינֵי הַטְּרֵפוֹת. **אֵיזֶהוּ יָתוֹם,** הַפָּטוּר מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה, **כֹּל שֶׁמֵּתָה אִמּוֹ אוֹ שֶׁנִּשְׁחֲטָה** בְּשָׁעַת לֵדָתוֹ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֶפִלּוּ נִשְׁחֲטָה אִמּוֹ** אוֹ מֵתָה בְּלֵדָתוֹ, אִם הִכְשִׁיטוּ אֶת עוֹרָהּ, **וְהַשֶּׁלַח קַיָּם** - וְהָעוֹר הַמֻּפְשָׁט קַיָּם, **אֵין זֶה** נֶחְשָׁב **יָתוֹם,** וְחַיָּב בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה, כֵּיוָן שֶׁנִּתַּן לַעֲטֹף בּוֹ אֶת הַוָּלָד וּלְחַמְּמוֹ וְזֶה מוֹעִיל לוֹ כְּמוֹ שֶׁאִמּוֹ חַיָּה:

מִשְׁנָה ה **שְׁלֹשָׁה זְמַנִּים בְּהֶם יֵשׁ לְהַפְרִישׁ מַעֲשַׂר בְּהֵמָה:** שְׁלֹשׁ גְּרָנוֹת לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה - שְׁלֹשָׁה זְמַנִּים בַּשָּׁנָה קְבוּעִ חֲכָמִים שֶׁיֵּשׁ לְעַשֵּׂר בָּהֶם אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁטָּרַם עִשָּׂרָן, וּמִשֶּׁהִגִּיעַ אֶחָד מִזְּמַנִּים אֵלּוּ אָסוּר לְאָכְלָן אוֹ לְמָכְרָן עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר, **בְּפֶרֹס הַפֶּסַח** - בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג הַפֶּסַח, שֶׁהוּא מַחֲצִית שִׁלְשִׁים הַיָּמִים שֶׁבָּהֶם שׁוֹאֲלִים בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח [פְּרוּסָה מִלְּשׁוֹן חֲצִי], **בְּפֶרֹס הָעֲצֶרֶת** - חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת, **בְּפֶרֹס הֶחָג** - חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי חַג הַסֻּכּוֹת שֶׁהוּא הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג שְׁבִיעִי, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא,** וְקִבְּעוּ זְמַנִּים אֵלּוּ בְּסָמוּךְ לָרִגָלִים, לְפִי שֶׁבְּנֵי אָדָם נִמְנָעִים לִמְכֹּר בַּהֲמוֹתֵיהֶם לִפְנֵי שֶׁיְּעַשְּׂרוּן כֵּיוָן שֶׁרוֹצִים הֵם לֶעָשׂוֹת מִצְוַת מַעֲשַׂר בְּמְמוֹנָם, וְאִם לֹא יְעַשְּׂרוּ אֶת הַבְּהֵמוֹת בְּזְמַנִּים אֵלּוּ לֹא יִהְיוּ בְּהֵמוֹת הַנִּמְכָּרוֹת בַּשּׁוּק לְעוֹלֵי הָרְגָלִים לִצְרָךְ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם. **בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר** - כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא, אֶלָּא שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ אֶדֶר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן לְעוֹלָם חָסֵר הוּא, וְעַל כֵּן פֶּרֹס הַפֶּסַח הוּא לְעוֹלָם בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר, **בְּאֶחָד בְּסִיוָן,** לְפִי שֶׁבְּהֵמוֹת מוּעָטוֹת נוֹלָדוֹת בְּתִקוּפָה זוֹ שֶׁבֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת וְאִם יַעֲשְׂרוּן חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לִפְנֵי חַג הַשָּׁבוּעוֹת יֵאָכְלוּ כָּל הַבְּהֵמוֹת וְלֹא יִהְיוּ דַּי בְּהֵמוֹת לְעוֹלֵי הָרְגָלִים בַּעֲצֶרֶת, **בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאָב,** לְפִי שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ הַנּוֹלָדִים בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל מִתְעַשְּׂרִין בִּפְנֵי עַצְמָן, וְלֹא עִם הַנּוֹלָדִים בְּתִשְׁרֵי עַד עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאֱלוּל. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, הָאֱלוּלִיִּין מִתְעַשְּׂרִין בִּפְנֵי עַצְמָן: **ו** כָּל הַנּוֹלָדִים מֵאֶחָד בְּתִשְׁרֵי עַד עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. חֲמִשָּׁה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֵינָן מִצְטָרְפִין. חֲמִשָּׁה לִפְנֵי הַגָּרֶן וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר הַגָּרֶן, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר שְׁלֹשׁ גְּרָנוֹת לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה, שֶׁעַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַגָּרֶן מֵתָר לִמְכֹּר וּלְשָׁחֵט. הִגִּיעַ הַגָּרֶן, לֹא יִשְׁחֹט. וְאִם שָׁחַט, פָּטוּר: **ז** כֵּיצַד מְעַשְּׂרָן, כּוֹנְסָן לַדִּיר וְעוֹשֶׂה לָהֶן פֶּתַח קָטָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ שְׁנַיִם יְכוֹלִין לָצֵאת כְּאֶחָת, וּמוֹנֶה בַּשֵּׁבֶט, אֶחָד, שְׁנַיִם, שְׁלֹשָׁה, אַרְבָּעָה, חֲמִשָּׁה, שִׁשָּׁה, שִׁבְעָה, שְׁמוֹנָה, תִּשְׁעָה, וְהַיּוֹצֵא עֲשִׂירִי סוֹקְרוֹ בְּסִקְרָא וְאוֹמֵר הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. לֹא סִקְרוֹ בְּסִקְרָא, וְלֹא מָנָאם בַּשֵּׁבֶט, אוֹ שֶׁמָּנָאם רִבּוּצִים אוֹ עוֹמְדִים, הֲרֵי אֵלּוּ מְעֻשָּׂרִים. הָיָה לוֹ מֵאָה וְנָטַל עֶשְׂרָה, עֶשְׂרָה וְנָטַל אֶחָד, אֵין זֶה מַעֲשֵׂר. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר. קָפַץ אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין לְתוֹכָן, הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. מִן הַמְעֻשָּׂרִים לְתוֹכָן, כֻּלָּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים:

ח הַכֹּל נִכְנָס לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר, חוּץ מִן הַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דֹּפֶן, וּמְחֻסַּר זְמַן, וְיָתוֹם. אֵיזֶהוּ יָתוֹם, כֹּל שֶׁמֵּתָה אִמּוֹ אוֹ שֶׁנִּשְׁחֲטָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֶפִלּוּ נִשְׁחֲטָה אִמּוֹ וְהַשֶּׁלַח קַיָּם, אֵין זֶה יָתוֹם: **ה** שְׁלֹשׁ גְּרָנוֹת לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה, בְּפֶרֹס הַפֶּסַח, בְּפֶרֹס הָעֲצֶרֶת, בְּפֶרֹס הֶחָג, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּאֶחָד בְּנִיסָן, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. וְלָמָּה אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל וְלֹא אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב, לְפִיכָךְ הִקְדִּימוּהוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, הָאֱלוּלִיִּין מִתְעַשְּׂרִין בִּפְנֵי עַצְמָן: **ו** כָּל הַנּוֹלָדִים מֵאֶחָד בְּתִשְׁרֵי עַד עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. חֲמִשָּׁה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֵינָן מִצְטָרְפִין. חֲמִשָּׁה לִפְנֵי הַגָּרֶן וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר הַגָּרֶן, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר - לְעִנְיָן מָה קָבְעוּ חֲכָמִים **שְׁלֹשׁ גְּרָנוֹת** - זְמַנִּים, **לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה,** לְעִנְיָן **שֶׁעַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ** זְמַן הַגָּרֶן מֻתָּר **לִמְכֹּר וְלִשְׁחֹט** אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁלֹּא עֲשָׂרוּ, וּלְאַחַר שֶׁהִגִּיעַ זְמַן **הַגָּרֶן** גָּזְרוּ שֶׁלֹּא **יִשְׁחֹט** וְלֹא יִמְכֹּר אֶת בְּהֶמְתּוֹ עַד שֶׁיְּעַשְּׂרֶן, **וְאִם שָׁחַט** לִפְנֵי שֶׁעִשְּׂרָן, **פָּטוּר** מִמַּלְקוּת, וְהַבְּהֵמָה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁטָּבַל שֶׁל מַעֲשַׂר בְּהֵמָה אֵינוֹ אֶלָּא מִתַּקָּנַת חֲכָמִים: **מִשְׁנָה ז** **כֵּיצַד מְעַשְּׂרִים מַעֲשַׂר בְּהֵמָה, וְאִם מִנְיַן הַבְּהֵמוֹת מְעֻכָּב בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה:** כֵּיצַד **מְעַשְּׂרָן** - אֶת הַבְּהֵמוֹת, **כּוֹנְסָן לַדִּיר** - מָקוֹם הַמֻּקָּף גָּדֵר, **וְעוֹשֶׂה לָהֶן פֶּתַח קָטָן כְּדֵי** - בְּשִׁעוּר **שֶׁלֹּא יִהְיוּ שְׁנַיִם** מֵהֶם **יְכוֹלִין לָצֵאת כְּאַחַת** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה בְּמִנְיָנָן, **וּמוֹנֶה בַּשֵּׁבֶט** - וְסוֹפְרָן בְּמַקֵּל, **אֶחָד, שְׁנַיִם, שְׁלֹשָׁה, אַרְבָּעָה, חֲמִשָּׁה, שִׁשָּׁה, שִׁבְעָה, שְׁמוֹנָה, תִּשְׁעָה,** וְאֶת **הַיּוֹצֵא עֲשִׂירִי סוֹקְרוֹ בְּסִקְרָא** - צוֹבְעוֹ בְּצֶבַע אָדֹם, לְסִימָן שֶׁהוּא הַמַּעֲשֵׂר, **וְאוֹמֵר: 'הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר'.** מָנָה אֶת הָעֲשִׂירִי, אוּלָם **לֹא סִקְרוֹ** - לֹא צְבָעוֹ **בְּסִקְרָא,** וְכֵן אִם **לֹא מְנָאָם** לַבְּהֵמוֹת בִּיצִיאָתָן מֵהַדִּיר **בַּשֵּׁבֶט** [-בְּמַקֵּל], אוֹ **שֶׁמְּנָאָם** כְּשֶׁהֵם **רִבּוּצִים** [-שׁוֹכְבִים] **אוֹ עוֹמְדִים,** וְלֹא בִּיצִיאָתָם זֶה אַחַר זֶה מִפֶּתַח הַדִּיר, **הֲרֵי אֵלּוּ מְעֻשָּׂרִים. אוּלָם** אִם **הָיָה לוֹ מֵאָה** טְלָאִים, **וְנָטַל** מֵהֶם **עֶשְׂרָה** לְמַעֲשֵׂר, אוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ **עֶשְׂרָה** טְלָאִים **וְנָטַל** מֵהֶם **אֶחָד** לְמַעֲשֵׂר מִבְּלִי שֶׁיְּמָנָה אֶת כָּל בַּהֲמוֹתָיו, **אֵין זֶה מַעֲשֵׂר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לב) 'הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וּבְלֹא שֶׁמְּנָאָם אֶת כֻּלָּן אֵין כָּאן עֲשִׂירִי, **רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר** אַף בְּלֹא מִנְיָן, לְפִי שֶׁהֻקַּשׁ מַעֲשַׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשַׂר דָּגָן, מַה מַּעֲשַׂר דָּגָן מַפְרִישׁוֹ בְּאֹמֶד וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִמְדֹּד בְּדִיּוּק עֲשִׂירִית מֵהַפֵּרוֹת, אַף מַעֲשַׂר בְּהֵמָה אֵין מְנָיָנוֹ מְעַכֵּב. **קָפַץ אֶחָד מִן** הַטְּלָאִים **הַמְּנוּיִין לְתוֹכָן** - שֶׁכְּבָר נִמְנוּ וְעָשְׂרוּ **לְתוֹכָן** - לְתוֹךְ הַטְּלָאִים שֶׁבַּדִּיר שֶׁעֲדַיִן לֹא נִמְנוּ וְעָשְׂרוּ, וְנִתְעָרֵב בָּהֶם, **הֲרֵי אֵלּוּ** - כָּל הַטְּלָאִים שֶׁבַּדִּיר, **פְּטוּרִין** מִן הַמַּעֲשֵׂר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וְדָרְשׁוּ עֲשִׂירִי וַדַּאי וְלֹא עֲשִׂירִי סָפֵק, וְכֵיוָן שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם סָפֵק מְעֻשָּׂר הוּא, לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה הָעֲשִׂירִי וַדַּאי לְפִי שֶׁאוּלַי הוּא כְּבָר עֻשַּׂר, וְאַף אִם לֹא, שָׁמָּא אֶחָד מִן הַתִּשְׁעָה שֶׁנִּמְנוּ לְפָנָיו כְּבָר עֻשַּׂר וְאִם כֵּן אֵין הוּא עֲשִׂירִי. קָפַץ אֶחָד **מִן** הַטְּלָאִים **הַמְעֻשָּׂרִים** - שֶׁנִּמְנוּ כַּעֲשִׂירִי וְקִדְּשָׁם בְּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, **לְתוֹכָן** - לְתוֹךְ הַטְּלָאִים שֶׁבַּדִּיר שֶׁעֲדַיִן לֹא נִמְנוּ וְעָשְׂרוּ, וְנִתְעָרֵב בָּהֶם, **כֻּלָּן** - כָּל הַטְּלָאִים שֶׁבַּדִּיר **יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ** - עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם, **וְאָז יֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים,** לְפִי שֶׁפָּסַק מַעֲשַׂר בְּהֵמָה מֵהֶם, שֶׁאָסוּר לְשָׁחְטוֹ וּלְאָכְלוֹ כְּחֻלִּין אֶלָּא אִם כֵּן נָפַל בּוֹ מוּם:

משניות

מַשְׁנָה ח טָעֲיוֹת שׁוֹנוֹת בְּמִנְיַן הַהֲמוֹת לְמַעֲשֶׂר בְּהֵמָה: יָצְאוּ מִפֶּתַח הַדִּיר בְּתְחִלַּת מִנְיָנוֹ **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי טְלָאִים פְּאֶחָד - בְּבַת אַחַת, וּמָנָה אֶת שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד' **מוֹנֶה אוֹתָן** - אֶת כָּל הַבְּהֵמוֹת, **שְׁנַיִם שְׁנַיִם** - זוּג טְלָאִים נוֹסֵף כְּשְׁנַיִם' וְזוּג נוֹסֵף כְּשְׁלשָׁה' וְכֵן הָלְאָה, וּשְׁנֵי הַטְּלָאִים שֶׁבַּזּוּג הָעֲשִׂירִי הֵם מַעֲשֵׂר, וְאִם לֹא הִמְשִׁיךְ לְהוֹצִיא וְלִמְנוֹת אֶת שְׁאָר הַטְּלָאִים בְּזוּגוֹת אֶלָּא **מָנָן אֶחָד** אֶחָד, 'שֵׁנִי' 'שְׁלִישִׁי' 'רְבִיעִי' וְכֵן הָלְאָה, וְנִמְצְאוּ **תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי מְקֻלְקָלִין**, - סָפֵק מַעֲשֵׂר הֵם סָפֵק אֵינָם מַעֲשֵׂר לְפִי שֶׁמִּצַּד אֶחָד הַתְּשִׁיעִי בְּמִנְיָנוֹ הוּא בָּאֻמָּת הָעֲשִׂירִי, וְהָעֲשִׂירִי בְּמִנְיָנוֹ הוּא בָּאֻמָּת הָאֶחָד עָשָׂר, אַךְ מִצַּד שֵׁנִי כֵּיוָן שֶׁבַּתְּחִלָּה יָצְאוּ שְׁנַיִם שְׁנַיִם יַחַד יִתְכַּן שֶׁהַתְּשִׁיעִי וְהָעֲשִׂירִי בְּמִנְיָנוֹ הֵם אֲכָן נֶחְשָׁבִים הַתְּשִׁיעִי וְהָעֲשִׂירִי, וְעַל כֵּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן. **יָצְאוּ תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי כְּאֶחָת**, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם יָצָא רִאשׁוֹן הֲרֵי **תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי מְקֻלְקָלִין** לְפִי שֶׁסָּפֵק הוּא מִי מֵהֶם הָעֲשִׂירִי, וְעַל כֵּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן. יָצְאוּ זֶה אַחַר זֶה, וְטָעָה וְקָרָא לְטָלֶה שֶׁיָּצָא **תְּשִׁיעִי** 'עֲשִׂירִי', **וְלָעֲשִׂירִי** שֶׁיָּצָא אַחֲרָיו **'תְּשִׁיעִי'**, **וְלְאַחַד עָשָׂר** קָרָא 'עֲשִׂירִי', **עֲשִׂירִי שִׁקְּרָאוֹ** 'תְּשִׁיעִי' הֲרֵי **תְּשִׁיעִי מְקֻלְקָלִין** לְפִי שֶׁסָּפֵק הוּא מִי מֵהֶם הָעֲשִׂירִי, וְעַל כֵּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן. יָצְאוּ זֶה אַחַר זֶה, וְטָעָה וְקָרָא לְטָלֶה שֶׁיָּצָא **תְּשִׁיעִי** 'עֲשִׂירִי', **וְלָעֲשִׂירִי** שֶׁיָּצָא אַחֲרָיו **'תְּשִׁיעִי'**, **וְלְאַחַד עָשָׂר** קָרָא 'עֲשִׂירִי', **עֲשִׂירִי שִׁקְּרָאוֹ** 'תְּשִׁיעִי' הֲרֵי **תְּשִׁיעִי מְקֻלְקָלִין** לְפִי שֶׁשִּׁקְּרָאוֹ הוּא מִי מֵהֶם הָעֲשִׂירִי, וְעַל כֵּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן. **יָצְאוּ תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי כְּאֶחָת**, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם יָצָא רִאשׁוֹן הֲרֵי **תְּשִׁיעִי מְקֻלְקָלִין** לְפִי שֶׁשִּׁקְּרָאוֹ 'עֲשִׂירִי' יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם **וְנֶאֱכָל בְּמוּמוֹ**, לַבְּעָלִים, **וְהָעֲשִׂירִי** שֶׁקְּרָאוֹ 'תְּשִׁיעִי' הֲרֵי הוּא **מַעֲשֵׂר** גְּמוּר לְמֵרוֹת הַטָּעוּת בְּקְרִיאָתוֹ, **וְהָאֶחָד עָשָׂר** שֶׁקְּרָא לוֹ 'עֲשִׂירִי', **קָרֵב** כְּקִרְבָּן **שְׁלָמִים**, וְעַל כֵּן הוּא אַף **עוֹשֶׂה תְּמוּרָה** - אִם הֵמִירוֹ בִּבְהֵמָה אַחֶרֶת מִתְקַדֶּשֶׁת גַּם אוֹתָהּ בִּהֲמָה בְּקֻדֶּשֶׁת שְׁלָמִים, בְּשׁוֹנָה מִמַּעֲשֵׂר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָתוֹ מַעֲשֵׂר, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** הַסּוֹבֵר שֶׁקְּדֻשַּׁת הַטָּלֶה הָאֶחָד עָשָׂר הִיא מִדִּין תְּמוּרָה לְפִי שֶׁקְּרִיאָתוֹ לְטָלֶה הָאֶחָד עָשָׂר 'עֲשִׂירִי' הֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁהָאֶחָד עָשָׂר יְהֵיֶה תְּמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר, הֵיאַךְ הָאֶחָד עָשָׂר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה **וְכִי יֵשׁ תְּמוּרָה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה** - וְכִי בִּבְהֵמָה שֶׁהִתְקַדְּשָׁה עַל יְדֵי שֶׁהֻמְּרוּ בָּהּ קָרְבָּן, אִם יַחֲזֹר וְיָמִיר אוֹתָהּ תְּמוּרַת בְּהֵמָה אַחֶרֶת תִּקְדַּשׁ אַף הַבְּהֵמָה הָאַחֶרֶת, אֶלָּא וַדַּאי אַף שֶׁהוּא קָרֵב שְׁלָמִים אֵין הוּא עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. **אָמְרוּ מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר**, אֵין קְדֻשַּׁת הַטָּלֶה הָאֶחָד עָשָׂר מִדִּין תְּמוּרָה שֶׁהֲרֵי **אִלּוּ הָיָה** קָדוֹשׁ מִדִּין **תְּמוּרָה** שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר, הוּא **לֹא הָיָה קָרֵב** שֶׁהֲרֵי אֵין תְּמוּרַת מַעֲשֵׂר קָרֵבָה, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר (במדבר יח יז) 'לֹא תַקְדִּישׁ קָדֶשׁ הֵם' וְדָרְשׁוּ הֵם קְרֵבִים וְלֹא תְּמוּרָתָם, וְלָמְדוּ מַעֲשֵׂר מִבְּכוֹר. **קָרָא לְתְשִׁיעִי** 'עֲשִׂירִי' **וְאַף לָעֲשִׂירִי** קָרָא 'עֲשִׂירִי', **וְלְאַחַד עָשָׂר** קָרָא גַּם כֵּן 'עֲשִׂירִי', **אֵין הָאֶחָד עָשָׂר מְקֻדָּשׁ** כְּלָל, לְפִי שֶׁקְּרָאוֹ לָעֲשִׂירִי 'עֲשִׂירִי', וְשׁוּב אֵין קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר יְכוֹלָה לָחוּל עַל הָאֶחָד עָשָׂר. **זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁלֹּא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי מִמֶּנּוּ** - מִן הָעֲשִׂירִי, לְפִי שֶׁלֹּא קְרָאוֹ בְּשֵׁם אַחֵר, **אֵין הָאֶחָד עָשָׂר מְקֻדָּשׁ**: סְלִיק מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת

מַסֶּכֶת עֲרָכִין

חֶלְקָהּ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַמַּסֶּכֶת (פרקים א-ה) עוֹסֵק בְּנוֹדֵר 'עֵרֶךְ' שֶׁל אָדָם, שֶׁעָלָיו לְשַׁלֵּם לְהַקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת אֶת הַסְּכוּם הַקָּצוּב בַּתּוֹרָה (ויקרא כז א ואילך) לְאוֹתוֹ אָדָם. מִבֶּן חֹדֶשׁ עַד בֶּן חֲמֵשׁ, לִזְכָר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים, וְלִנְקֵבָה שְׁלִשָּׁה שְׁקָלִים. מִבֶּן חֲמֵשׁ עַד בֶּן עֶשְׂרִים, לִזְכָר עֶשְׂרִים שְׁקָלִים, וְלִנְקֵבָה עֲשָׂרָה שְׁקָלִים. וּמִבֶּן עֶשְׂרִים עַד בֶּן שִׁשִּׁים, לִזְכָר חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים, וְלִנְקֵבָה שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים. וּמִבֶּן שִׁשִּׁים וָמַעְלָה, לִזְכָר חֲמִשָּׁה עָשָׂר שְׁקָלִים, וְלִנְקֵבָה עֲשָׂרָה שְׁקָלִים. בְּהֶמְשֵׁךְ מִתְבָּאֲרִים, אוּלָם חֲלוּקִים הֵם בְּדִינָם, **הַתְּשִׁיעִי** שֶׁקְּרָאוֹ 'עֲשִׂירִי' יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם **וְנֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, לַבְּעָלִים, וְהָעֲשִׂירִי** שֶׁקְּרָאוֹ 'תְּשִׁיעִי' הֲרֵי הוּא **מַעֲשֵׂר** גְּמוּר לְמֵרוֹת הַטָּעוּת בְּקְרִיאָתוֹ, **וְהָאֶחָד עָשָׂר** שֶׁקְּרָא לוֹ 'עֲשִׂירִי', **קָרֵב** כְּקִרְבָּן **שְׁלָמִים**, וְעַל כֵּן הוּא אַף **עוֹשֶׂה תְּמוּרָה** - אִם הֵמִירוֹ בִּבְהֵמָה אַחֶרֶת מִתְקַדֶּשֶׁת גַּם אוֹתָהּ בִּהֲמָה בְּקֻדֶּשֶׁת שְׁלָמִים, בְּשׁוֹנָה מִמַּעֲשֵׂר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָתוֹ מַעֲשֵׂר, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** הַסּוֹבֵר שֶׁקְּדֻשַּׁת הַטָּלֶה הָאֶחָד עָשָׂר הִיא מִדִּין תְּמוּרָה לְפִי שֶׁקְּרִיאָתוֹ לְטָלֶה הָאֶחָד עָשָׂר 'עֲשִׂירִי' הֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁהָאֶחָד עָשָׂר יְהֵיֶה תְּמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר, הֵיאַךְ הָאֶחָד עָשָׂר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה **וְכִי יֵשׁ תְּמוּרָה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה** - וְכִי בִּבְהֵמָה שֶׁהִתְקַדְּשָׁה עַל יְדֵי שֶׁהֻמְּרוּ בָּהּ קָרְבָּן, אִם יַחֲזֹר וְיָמִיר אוֹתָהּ תְּמוּרַת בְּהֵמָה אַחֶרֶת תִּקְדַּשׁ אַף הַבְּהֵמָה הָאַחֶרֶת, אֶלָּא וַדַּאי אַף שֶׁהוּא קָרֵב שְׁלָמִים אֵין הוּא עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. **אָמְרוּ מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר**, אֵין קְדֻשַּׁת הַטָּלֶה הָאֶחָד עָשָׂר מִדִּין תְּמוּרָה שֶׁהֲרֵי **אִלּוּ הָיָה** קָדוֹשׁ מִדִּין **תְּמוּרָה** שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר, הוּא **לֹא הָיָה קָרֵב** שֶׁהֲרֵי אֵין תְּמוּרַת מַעֲשֵׂר קָרֵבָה, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר (במדבר יח יז) 'לֹא תַקְדִּישׁ קָדֶשׁ הֵם' וְדָרְשׁוּ הֵם קְרֵבִים וְלֹא תְּמוּרָתָם, וְלָמְדוּ מַעֲשֵׂר מִבְּכוֹר. **קָרָא לְתְשִׁיעִי** 'עֲשִׂירִי' **וְאַף לָעֲשִׂירִי** קָרָא 'עֲשִׂירִי', **וְלְאַחַד עָשָׂר** קָרָא גַּם כֵּן 'עֲשִׂירִי', **אֵין הָאֶחָד עָשָׂר מְקֻדָּשׁ** כְּלָל, לְפִי שֶׁקְּרָאוֹ לָעֲשִׂירִי 'עֲשִׂירִי', וְשׁוּב אֵין קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר יְכוֹלָה לָחוּל עַל הָאֶחָד עָשָׂר. **זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁלֹּא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי מִמֶּנּוּ** - מִן הָעֲשִׂירִי, לְפִי שֶׁלֹּא קְרָאוֹ בְּשֵׁם אַחֵר, **אֵין הָאֶחָד עָשָׂר מְקֻדָּשׁ**: סְלִיק מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת

מַסֶּכֶת עֲרָכִין

חֶלְקָהּ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַמַּסֶּכֶת (פרקים א-ה) עוֹסֵק בְּנוֹדֵר 'עֵרֶךְ' שֶׁל אָדָם, שֶׁעָלָיו לְשַׁלֵּם לְהַקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת אֶת הַסְּכוּם הַקָּצוּב בַּתּוֹרָה (ויקרא כז א ואילך) לְאוֹתוֹ אָדָם. מִבֶּן חֹדֶשׁ עַד בֶּן חֲמֵשׁ, לִזְכָר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים, וְלִנְקֵבָה שְׁלִשָּׁה שְׁקָלִים. מִבֶּן חֲמֵשׁ עַד בֶּן עֶשְׂרִים, לִזְכָר עֶשְׂרִים שְׁקָלִים, וְלִנְקֵבָה עֲשָׂרָה שְׁקָלִים. וּמִבֶּן עֶשְׂרִים עַד בֶּן שִׁשִּׁים, לִזְכָר חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים, וְלִנְקֵבָה שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים. וּמִבֶּן שִׁשִּׁים וָמַעְלָה, לִזְכָר חֲמִשָּׁה עָשָׂר שְׁקָלִים, וְלִנְקֵבָה עֲשָׂרָה שְׁקָלִים. בְּהֶמְשֵׁךְ מִתְבָּאֲרִים, דִּין מַקְדִּישׁ הַקְּדֵשׁ (פרק ו), דִּין גִּבְיַת הַקְּדֵשׁ (פרק ז) וּמִקְדִּישׁ שָׂדֶה (פרק ח), וְכֵן דִּינֵי חֲרָמֵי כֹּהֲנִים וְחַרְמֵי בֶּדֶק הַבַּיִת (פרק ח), וְדִינֵי מְכִירַת שָׂדוֹת וּבָתִּים בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג (פרק ט):

פֶּרֶק א

הָאֲנָשִׁים שֶׁבִּכְלַל פָּרָשַׁת עֲרָכִין וּנְעֲרָכִים, כְּמַעֲרִיכִים וְנֹעֲרָכִים, נוֹדְרִים וְנִדָּרִים. וְדִינֵי הַיּוֹצֵא לֶהָרֵג: **מִשְׁנָה א הַמַּעֲרִיכִים וְהַנֶּעֱרָכִים: הַכֹּל מַעֲרִיכִין** - אִם אָמַר עַל אֶחָד 'עָרְכוֹ עָלַי', חַיָּב אֶת עֶרְכּוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת, לְפִי עֶרְכּוֹ הַקָּצוּב בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין (שם) [וְ'הַכֹּל' לְרַבּוֹת בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׂעָרוֹת, שֶׁאִם יוֹדֵעַ לְשֵׁם מִי נָדַר וְהִקְדִּישׁ יָכוֹל לְהַעֲרִיךְ], וְהַכֹּל **נֶעֱרָכִין** - אִם אָמַר עָלָיו אָדָם אַחֵר 'עֶרְכּוֹ פְּלוֹנִי עָלַי' אוֹ שֶׁאָמַר עַל עַצְמוֹ 'עֶרְכִּי עָלַי' חַיָּב לְבֶדֶק הַבַּיִת כְּעֶרְכּוֹ [וְ'הַכֹּל' לְרַבּוֹת אַף מְנֻוָּל וּמֻכֶּה שְׁחִין שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּי בַּשּׁוּק, אַךְ יֵשׁ לָהֶם עֶרֶךְ קָצוּב כִּשְׁאָר אָדָם בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין]. וְהַכֹּל **נוֹדְרִים** דְּמִים - אִם אָמַר עַל אֶחָד 'דָּמָיו עָלַי' חַיָּב לְבֶדֶק הַבַּיִת אֶת שָׁוְיוֹ אִלּוּ הָיָה נִמְכָּר כְּעֶבֶד [וְ'הַכֹּל' נִשְׁנֶה עַל 'נוֹדְרִים' אַגַּב 'נִדָּרִים' שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דָּבָר חִדּוּשׁ כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר], וְהַכֹּל **נִדָּרִים** - אִם אָמַר אַחֵר עָלָיו 'דְּמֵי פְלוֹנִי עָלַי' אוֹ שֶׁאָמַר עַל עַצְמוֹ 'דָּמַי עָלַי' חַיָּב לְבֶדֶק הַבַּיִת כְּשָׁוְיוֹ [וְ'הַכֹּל' לְרַבּוֹת תִּינוֹק פָּחוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ שֶׁאֵין עָלָיו 'עֵרֶךְ' קָצוּב בַּתּוֹרָה שֶׁמִּכּוֹת אָפְשָׁר לִנְדֹּר בְּמִי מֵהֶם הָעֲשִׂירִי, וְעַל כֵּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן]. וּבִכְלָל זֶה **כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים** [נִשְׁנוּ כֻּלָּם אַגַּב כֹּהֲנִים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חִדּוּשׁ, שֶׁאַף שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ' וְגוֹ', וְנֶאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ' וְגוֹ', יָכוֹל אֲפִלּוּ הֵם בְּעַצְמָן יַעֲרִיכוּ וְיַקְרִיבוּ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן' שֶׁיַּעֲרִיכֶנּוּ, וְיוֹצֵא לֶהָרֵג - שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כט) 'כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יָחֳרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה', שֶׁמִּי שֶׁרָאוּי לְחָרֵם וְלְהָרֵג אֵינוֹ בִּכְלַל פִּדְיוֹן עֲרָכִין. **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר**, הַיּוֹצֵא לֶהָרֵג **נֶעֱרָךְ מִפְּנֵי שֶׁדָּמָיו קְצוּבִין** בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין, וְאַף שֶׁאֵין לוֹ שׁוּי מֻחְמֶּצֶת שֶׁיּוֹצֵא לֶהָרֵג [וְהַפָּסוּק 'כָּל חֵרֶם' וְגוֹ' נִדְרַשׁ לְשִׁיטָתוֹ לִדְרָשָׁה אַחֶרֶת], **אֲבָל אֵינוֹ נִדָּר** כְּדַעַת תִּנָּא קַמָּא **מִפְּנֵי שֶׁאֵין דָּמָיו קְצוּבִין** בַּתּוֹרָה אֶלָּא נוֹתֵן לְפִי שָׁוְיוֹ, וְאֵין לוֹ שׁוּי בַּשּׁוּק כֵּיוָן שֶׁיּוֹצֵא לֶהָרֵג. [וּמִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ לֶהָרֵג עַל פִּי מָלְךְ, מַעֲרִיךְ וְנֶעֱרָךְ]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, הַגּוֹסֵס וְהַיּוֹצֵא לֶהָרֵג **נוֹדֵר וּמַעֲרִיךְ וּמַקְדִּישׁ** חֲפָצָיו, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ בּוֹ דַּעַת, **וְאִם הִזִּיק חַיָּב בְּתַשְׁלוּמִין** וְיִגְבּוּ אוֹתָם מִיּוֹרְשָׁיו, שֶׁלְּדַעְתּוֹ חִיּוּבֵי נִזְקִין שֶׁהֵם 'מְלֹוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה' נֶחְשָׁבִים כִּמְלוָה בִּשְׂטָר הַנִּגְבֵּית מֵהַיּוֹרְשִׁים, וְעַל דִּין זֶה חוֹלֵק תַּנָּא קַמָּא וְסוֹבֵר שֶׁאִם הִזִּיק פָּטוּר לְשַׁלֵּם, שֶׁלְּדַעְתּוֹ מְלוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה הֲרֵי הִיא כִּמְלוָה עַל פֶּה שֶׁאֵינָהּ נִגְבֵּית מִן הַיּוֹרְשִׁים: **מִשְׁנָה ד אִשָּׁה מְעֻבֶּרֶת הַיּוֹצֵאת לֶהָרֵג: הָאִשָּׁה הַמְעֻבֶּרֶת שֶׁהִיא יוֹצְאָה לֶהָרֵג** עַל פִּי פְּסַק בֵּית דִּין, **אֵין מַמְתִּינִין לָהּ** מִלֶּהָרְגָהּ **עַד שֶׁתֵּלֵד**, אַף שֶׁהַוָּלָד הוּא מְמוֹנוֹ שֶׁל בַּעַל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב כב) 'וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם', 'גַּם' לְרַבּוֹת אֶת הַוָּלָד. אֲבָל אִם **יָשְׁבָה עַל הַמַּשְׁבֵּר** - מְקוֹם מוֹשָׁבָהּ שֶׁל הַיּוֹלֶדֶת, כְּבָר נֶעֱקַר הַוָּלָד מִמְּקוֹמוֹ וְהוּא נֶחְשָׁב לְגוּף נִפְרָד מֵהָאֵם, **וּמַמְתִּינִין לָהּ** מִלֶּהָרְגָהּ **עַד שֶׁתֵּלֵד**. **הָנְאָה מִשָּׁעָר שֶׁבְּרֹאשׁ אִשָּׁה וּשְׂעַר בְּהֵמָה שֶׁנֶּהֱרְגוּ: הָאִשָּׁה שֶׁנֶּהֱרְגָה** וּלְרֹאשָׁהּ שְׂעַר פֵּאָה נָכְרִית, וְאָמְרָה תְּנוּהוּ לְבְעוֹנִית, **נֶהֱנִין בִּשְׂעָרָהּ**, לְפִי שֶׁגִּלְּתָה דַּעְתָּהּ שֶׁאֵינוֹ חֶלֶק מִמֶּנָּה וּכְאִלּוּ נִטַּל בְּחַיֶּיהָ וְלֹא נֶאֱסַר בַּהֲנָאָה כְּשֶׁאָר הַמֵּת. **וּבְהֵמָה שֶׁנֶּהֱרְגָה** עַל פִּי בֵּית דִּין, כְּגוֹן שׁוֹר הַנִּסְקָל, **אֲסוּרָה בַּהֲנָיָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כח) 'וּבְעַל הַשּׁוֹר נָקִי', וְדָרְשׁוּ: כְּאָדָם שֶׁיָּצָא נָקִי מִנְּכָסָיו שֶׁאֵין לוֹ הֲנָאָה מִשּׁוֹרוֹ כָּלָל, וְאֵפִלּוּ מֵעוֹרוֹ וּבְשָׂרוֹ:

פֶּרֶק ב

שְׁעוּר עֲרָכִין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְאַגַּב זֶה דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שְׁעוּר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה: **מִשְׁנָה א דִּין מִי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ כְּדֵי עֶרְכּוֹ: אֵין בָּעֲרָכִין** תַּשְׁלוּם **פָּחוֹת מִסֶּלַע**, וְאַף עָנִי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לְשַׁלֵּם הַדְּמִים שֶׁהֶעֱרִיךְ, וְדִינוֹ לָתֵת כְּפִי שֶׁתַּשִּׂיג יָדוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ח) 'וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ וְגוֹ' עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן', מִכָּל מָקוֹם לֹא יִתֵּן פָּחוֹת מִסֶּלַע, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ' [-סֶלַע], **וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע** - וְאֵין בַּעֲרָכִין תַּשְׁלוּם יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים סְלָעִים, שֶׁזֶּהוּ הַשִּׁעוּר הַגָּדוֹל בַּעֲרָכִין, לְזָכָר מִגִּיל עֶשְׂרִים עַד שִׁשִּׁים. **כֵּיצַד**, עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ אָדָם שֶׁעָרְכוֹ חֲמִשִּׁים סְלָעִים, **וְנָתַן סֶלַע** כְּפִי שֶׁהֶעֱרִיךְ הַכֹּהֵן שֶׁיָּדוֹ מַשֶּׂגֶת **וְהֶעֱשִׁיר** לְאַחַר מִכָּן, **אֵינוֹ נוֹתֵן כְּלוּם**, שֶׁכְּבָר יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ בִּנְתִינַת הַסֶּלַע. אֲבָל אִם נָתַן **פָּחוֹת מִסֶּלַע, וְהֶעֱשִׁיר**, לֹא קִיֵּם אֶת נִדְרוֹ, שֶׁהֲרֵי 'אֵין בַּעֲרָכִין פָּחוֹת מִסֶּלַע' **וְנוֹתֵן** עַתָּה **חֲמִשִּׁים סֶלַע** לְפִי שֶׁעַתָּה יָדוֹ מַשֶּׂגֶת. וְאִם הֶעֱרִיךְ אָדָם שֶׁעַרְכּוֹ חֲמִשִּׁים, **וְהָיוּ בְּיָדָיו** רַק **חֲמֵשׁ סְלָעִים, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא סֶלַע אֶחָת**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אוֹ שֶׁמְּשַׁלֵּם אֶת כָּל הָעֵרֶךְ אוֹ שֶׁנִּפְטָר בִּנְתִינַת סֶלַע כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ'. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, נוֹתֵן אֶת הַכֹּל** - אֶת כָּל הַסְּלָעִים שֶׁבְּיָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר סִימָנֵי זָכָר אוֹ נְקֵבָה] **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** [-שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנֵי זָכָר וּנְקֵבָה], **נוֹדְרִים וְנִדָּרִים** שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהֶם שׁוּי בַּשּׁוּק, **וּמַעֲרִיכִין** - וְיכוֹלִים לְהִתְחַיֵּב עֵרֶךְ אֲחֵרִים, **אֲבָל לֹא נֶעֱרָכִין** - אִי אֶפְשָׁר לָהֶם אוֹ לַאֲחֵרִים לְהִתְחַיֵּב עֵרֶךְ - **שֶׁאֵינוֹ נֶעֱרָךְ אֶלָּא זָכָר וַדַּאי וּנְקֵבָה וַדַּאי**, לְפִי שֶׁבְּפָרָשַׁת עֲרָכִין קָצְבָה הַתּוֹרָה רַק עֵרֶךְ לְזָכָר אוֹ נְקֵבָה וַדַּאִים. **חֵרֵשׁ** שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, **וְשׁוֹטֶה וְקָטָן, נִדְרִין וְנֶעֱרָכִין** אִם אַחֵר נָדַר אֶת דְּמֵיהֶם אוֹ אֶת עֶרְכָּם, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהֶם דָּמִים וְעֵרֶךְ, **אֲבָל לֹא נוֹדְרִין וְלֹא מַעֲרִיכִין** אֲחֵרִים, **מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת** וְאֵין תִּקָּף לְנִדְרֵיהֶם וְעֶרְכֵיהֶם. וְאַף שֶׁקָּטָן נָדַר וְנֶעֱרַךְ, אֲבָל אִם הוּא **פָּחוּתִפָּחוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ, נָדַר** עַל יְדֵי אַחֵר, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ דָּמִים, **אֲבָל לֹא נֶעֱרַךְ** שֶׁאִם אָמַר אָדָם 'עֶרְכּוֹ עָלַי' אֵינוֹ חַיָּב, שֶׁלֹּא קָצְבָה הַתּוֹרָה עֵרֶךְ לְפָחוּת מִבֶּן חֹדֶשׁ: **מִשְׁנָה ב נָכְרִי בַּעֲרָכִין וּנְדָרִים:** הַנָּכְרִי, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, נֶעֱרַךְ** אִם אָמַר 'יִשְׂרָאֵל 'עֵרֶךְ נָכְרִי זֶה עָלַי', **אֲבָל לֹא מַעֲרִיךְ** אֲחֵרִים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַעֲרִיךְ אֲבָל לֹא נֶעֱרַךְ**. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ב) 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ' וְגוֹ', 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' מַשְׁמַע וְלֹא נָכְרִים, וְאִלּוּ 'אִישׁ כִּי יַפְלִא' מַשְׁמַע אֲפִלּוּ נָכְרִי, וּלְכָךְ מְרַבִּים נָכְרִי בְּדִין אֶחָד וּמְמַעֲטִים נָכְרִי בְּדִין אַחֵר, לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר מִתְרַבֶּה לְעִנְיַן נֶעֱרָכִים, שֶׁחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן נֶעֱרָכִים וְלֹא מַעֲרִיכִים, וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה מִתְרַבֶּה לְעִנְיַן מַעֲרִיכִים, שֶׁמָּצִינוּ מַעֲרִיכִים, שֶׁמְּטֻמְטָם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מַעֲרִיכִים וְלֹא נֶעֱרָכִים. **זֶה וָזֶה** - רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה **מוֹדִים שֶׁגּוֹיִם** נוֹדְרִין וְנִדָּרִין: **מִשְׁנָה ג דִּין גּוֹסֵס וְיוֹצֵא לֶהָרֵג: הַגּוֹסֵס, וְהַיּוֹצֵא לֶהָרֵג** לְפִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ לֶהָרֵג בְּבֵית דִּין, **לֹא נָדַר** שֶׁאֵין לוֹ דָּמִים כֵּיוָן שֶׁהוֹלֵךְ לָמוּת. **וְלֹא נֶעֱרָךְ**: גּוֹסֵס - שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ח) 'וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ' וְגוֹ', וְגוֹסֵס אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן שֶׁיַּעֲרִיכֶנּוּ, וְיוֹצֵא לֶהָרֵג - שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כט) 'כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יָחֳרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה', שֶׁמִּי שֶׁרָאוּי לְחָרֵם וְלְהָרֵג אֵינוֹ בִּכְלַל פִּדְיוֹן עֲרָכִין. **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר**, הַיּוֹצֵא לֶהָרֵג **נֶעֱרָךְ מִפְּנֵי שֶׁדָּמָיו קְצוּבִין** בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין, וְאַף שֶׁאֵין לוֹ שׁוּי מ

(שם פסוק כח) 'אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֵּדֶר' וְגוֹ' כְּפִי שֶׁתַּשִּׂיג יָדוֹ [וְהַפָּסוּק 'וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ' וְגוֹ' בָּא לְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא יִפְחֹת מִסֶּלַע]. **אֵין בָּעֲרָכִין פָּחוֹת מִסֶּלַע, וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע** [וְאַף שֶׁכְּבָר נִשְׁנָה דִּין זֶה, נִשְׁנָה שׁוּב לְדַיֵּק מִמֶּנּוּ שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר מִסֶּלַע אַף שֶׁהוּא פָּחוֹת מֵחֲמִשִּׁים, יְבִיאֶנּוּ, לְהוֹרוֹת שֶׁהַלָּכָה כְּדַעַת חֲכָמִים]. **אִשָּׁה הַמְסֻפֶּקֶת אִם רָאֲתָה דַּם נִדָּה אוֹ זִיבָה**: הַקְּדָמָה: אִשָּׁה הָרוֹאָה דָּם, שִׁבְעַת הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים מִתְּחִלַּת רְאִיָּתָהּ הֵם 'יְמֵי נִדָּה', וּבָהֶם אֲפִלּוּ רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּרֶצֶף, סוֹפֶרֶת עוֹד אַרְבָּעָה יָמִים לְהַשְׁלֵמַת שִׁבְעַת הַיָּמִים, וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי מַתְחִילִים אַחַד עָשָׂר יְמֵי זִיבָה, שֶׁאִם רוֹאָה בָּהֶם דָּם דִּינָהּ כְּזָבָה, שֶׁאִם רָאֲתָה יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם, שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם וְטוֹבֶלֶת, וְאִם רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים טְעוּנָה סְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים וַהֲבָאַת קָרְבָּן. וּבְאֹפֶן שֶׁנִּטְמְאַת בְּזִיבָה, אֲפִלּוּ אִם רָאֲתָה בְּרֶצֶף חֹדֶשׁ אוֹ שָׁנָה, אֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְתְחִלַּת נִדָּתָהּ אֶלָּא אַחַר סְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים, שֶׁאֲחֵרֵיהֶם כְּשֶׁרוֹאָה מַתְחִילָה לִסְפֹּר שׁוּב יְמֵי נִדָּה. **אֵין פָּתַח** - תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּה **בְּטוֹעָה** - בְּאִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם בִּימֵי נִדָּה אוֹ בִּימֵי זִיבָה, **פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים, שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁרָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים הַיּוֹם כְּנֶגֶד יוֹם וְטוֹבֶלֶת, וְאִם רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים טְעוּנָה סְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים וַהֲבָאַת קָרְבָּן. וּבְאֹפֶן שֶׁנִּטְמְאַת בְּזִיבָה, אֲפִלּוּ אִם רָאֲתָה בְּרֶצֶף חֹדֶשׁ אוֹ שָׁנָה, אֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְתְחִלַּת נִדָּתָהּ אֶלָּא אַחַר סְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים, שֶׁאֲחֵרֵיהֶם כְּשֶׁרוֹאָה מַתְחִילָה לִסְפֹּר שׁוּב יְמֵי נִדָּה. **אֵין פָּתַח** - תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּה **בְּטוֹעָה** - בְּאִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם בִּימֵי נִדָּה אוֹ בִּימֵי זִיבָה, **פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים**, שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁרָאֲתָה הַיּוֹם כְּנֶגֶד יוֹם וְדַאי שֶׁהוּא תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּתָהּ, שֶׁכֵּן מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִם רְאִיָּה זוֹ הָיְתָה תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּתָהּ, נִמְצָא שֶׁכְּלוּ יְמֵי נִדָּתָהּ כְּעֵבֶר שִׁשָּׁה יָמִים נוֹסָפִים, וְעַד סוֹף שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם עָבְרוּ גַּם אַחַד עָשָׂר יְמֵי הַזִּיבָה, וְעַתָּה הִיא בִּתְחִלַּת יְמֵי נִדָּתָהּ. וְאִם רְאִיָּה זוֹ הָיְתָה בִּתְחִלַּת יְמֵי הַזִּיבָה, עָבְרוּ אַחַד עָשָׂר יוֹם, וְשִׁשָּׁה הַיָּמִים הַנּוֹסָפִים שֶׁעָבְרוּ הֵם כְּאִשָּׁה שֶׁדַּם נִדָּתָהּ הִגִּיעַ רַק אַחַר שִׁשָּׁה יָמִים. וְאִם רָאֲתָה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה יָמִים רְצוּפִים, אֲזַי אֲפִלּוּ אִם נִנְקְטוּ שָׁבְתוֹךְ יָמִים אֵלּוּ כְּלוּלִים שִׁבְעָה יְמֵי נִדָּה, סוֹף סוֹף רָאֲתָה לִפְנֵיהֶם אוֹ אַחֲרֵיהֶם שְׁלֹשָׁה יְמֵי זִיבָה וּבְאֹפֶן זֶה חוֹזֶרֶת לִנְדָּתָהּ אַחַר שִׁבְעָה נְקִיִּים, וְלָכֵן דַּי לָהּ אִם תִּסְפֹּר שִׁבְעָה נְקִיִּים וּכְשֶׁתִּרְאֶה אַחַר כָּךְ יִהְיֶה זֶה 'פָּתַח נִדָּתָהּ'. **מֶשֶׁךְ הֶסְגֵּר נְגָעִים: אֵין בְּנְגָעִים פָּחוֹת מִשִּׁבּוּעַ אֶחָד** שֶׁל הֶסְגֵּר, בְּנִגְעֵי אָדָם, שֶׁמַּסְגִּירוֹ לְשִׁבּוּעַ, וְאַחַר שִׁבּוּעַ אִם לֹא פָּשָׂה מִטְּהֳרוֹ הַכֹּהֵן וְאִם פָּשָׂה מִטַּמְּאוֹ. **וְלֹא יָתֵר עַל שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת** שֶׁל הֶסְגֵּר, בְּנִגְעֵי בָּתִּים, שֶׁאִם לֹא פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן, מַסְגִּירוֹ שָׁבוּעַ שֵׁנִי, וְאִם בְּשָׁבוּעַ שֵׁנִי זֶה לֹא נִרְפָּא אֶלָּא פָּשָׂה אוֹ נִשְׁאַר עַל עָמְדּוֹ, חוֹלְצִים אֶת אַבְנֵי הַבַּיִת הַנְּגוּעוֹת וּמְסִירִים אֶת הֶעָפָר שֶׁסְּבִיבָן וְטָחִים שָׁם טִיחַ חָדָשׁ וּמַסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַבַּיִת שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי, וּבְסוֹף הֶסְגֵּר זֶה אִם חָזַר הַנֶּגַע, מְנַתֵּץ אֶת הַבַּיִת, וְאִם לֹא חָזַר, מְטַהֲרוֹ. וְנִלְמָדִים שְׁלֹשָׁה הֶסְגֵּרִים אֵלּוּ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם יד מד, מח) 'וּבָא הַכֹּהֵן. וְאִם בֹּא יָבֹא' וְגוֹ' שָׁלֹשׁ בִּיאוֹת לִשְׁלֹשָׁה הֶסְגֵּרִים: **מִשְׁנָה ב מִנְיַן הַחֳדָשִׁים הַמְּלֵאִים וְהֶחְסֵרִים**: הַקְּדָמָה: שְׁנַת לְבָנָה מֻרְכֶּבֶת מִשְּׁנַיִם עָשָׂר מַחֲזוֹרִים שֶׁל מוֹלַד הַלְּבָנָה בְּשִׁנָּה פְּשׁוּטָה, כְּשֶׁכָּל מַחֲזוֹר מְכֻנֶּה 'חֹדֶשׁ'. מֶשֶׁךְ הַזְּמַן שֶׁבֵּין מוֹלַד לְמוֹלַד הוּא כ"ט יוֹם וי"ב שָׁעוֹת וְתשצ"ג חֲלָקִים [כְּשֶׁכָּל שָׁעָה שְׁלֻשָּׁה מְחֻלָּקֶת לְתתר"פ חֲלָקִים]. וּמֵאַחַר וְקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ נַעֲשָׂה לְפִי יָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יא כ) 'חֹדֶשׁ יָמִים' וְלֹא שָׁעוֹת, לָכֵן בְּכָל שְׁנֵי מַחֲזוֹרִים שֶׁל כ"ט יוֹם מוֹסִיפִים לְאֶחָד הַחֳדָשִׁים יוֹם נוֹסָף [בְּמִקּוֹם י"ב הַשָּׁעוֹת שֶׁבְּכָל אֶחָד מִשְּׁנֵי הַמַּחֲזוֹרִים] וְהוּא נִקְבָּע כְּחֹדֶשׁ 'מָלֵא' - בֶּן שְׁלשִׁים יוֹם. אֲבָל שֶׁלִּפְנֵי שֶׁבְּכָל מַחֲזוֹר יֵשׁ עוֹד תשצ"ג חֲלָקִים, לָכֵן יֵשׁ לְהוֹסִיף לִפְעָמִים חֳדָשִׁים מְעֻבָּרִים נוֹסָפִים: **אֵין פּוֹחֲתִין מֵאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים הַמְעֻבָּרִים** - בְּנֵי שְׁלשִׁים יוֹם **בְּשָׁנָה, וְלֹא נִרְאֶה** לְבֵית דִּין לַעֲשׂוֹת **יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה** חֳדָשִׁים מְעֻבָּרִים בְּשָׁנָה. **הַזְּמַן שֶׁבֵּין אַפֵּית וַאֲכִילַת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים**: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת **נֶאֱכָלוֹת אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם** [-מֵהַיּוֹם הַשֵּׁנִי] לְאַפֵּיתָן, שֶׁאֵין אַפֵּיתָן דּוֹחָה יוֹם טוֹב, וְנֶאֱפוֹת מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וְנֶאֱכָלוֹת לַמָּחֳרָת בְּיוֹם טוֹב לְאַחַר תְּנוּפָתָן, **וְלֹא נֶאֱכָלוֹת יָתֵר עַל שְׁלֹשָׁה** יָמִים מֵאַפֵּיתָן, בְּאֹפֶן שֶׁשָּׁבוּעוֹת חָל בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שֶׁאַפֵּיתָן אֵינָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְנֶאֱפוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְנֶאֱכָלוֹת בְּיוֹם רִאשׁוֹן. וְכֵן **לֶחֶם הַפָּנִים נֶאֱכָל אֵין פָּחוֹת מִתְּשָׁעָה** יָמִים מֵאֲפִיָּתוֹ, שֶׁאֵין אֲפִיָּתוֹ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְהוּא נֶאֱפֶה בְּעֶרֶב שַׁבָּת זוֹ וְנֶאֱכָל כְּעֵבֶר תִּשְׁעָה יָמִים בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה, **וְלֹא** נֶאֱכָל **יָתֵר עַל אַחַד עָשָׂר** יָמִים מֵאֲפִיָּתוֹ, וְזֹאת בְּאֹפֶן שֶׁחָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיָמִים חֲמִישִׁי וְשִׁשִּׁי, וְלֶחֶם הַפָּנִים נֶאֱפֶה בְּיוֹם רְבִיעִי כֵּיוָן שֶׁאֵין אֲפִיָּתוֹ דּוֹחָה יוֹם טוֹב, וְנֶאֱכָל רַק בְּשַׁבָּת כְּעֵבֶר אַחַד עָשָׂר יוֹם. **זְמַן מִילַּת קְטַנּוֹ: קָטָן נִמּוֹל אֵין פָּחוֹת מִשִּׁמּוֹנָה** יָמִים מִלָּדְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ג) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ', **וְלֹא יָתֵר עַל שְׁנַיִם עָשָׂר** יוֹם מִלָּדְתּוֹ, בְּאֹפֶן שֶׁנּוֹלַד בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאִי אֶפְשָׁר לְמוּלוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁמָּא נוֹלַד בְּשַׁבָּת וְהוּא הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְלִדָּתוֹ, וּבְשַׁבָּת אִי אֶפְשָׁר לְמוּלוֹ שֶׁמָּא נוֹלַד בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְשַׁבָּת הִיא הַיּוֹם הַתְּשִׁיעִי לְלִדָּתוֹ [וְרַק מִילָה בִּזְמַנָּהּ, בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, דּוֹחָה שַׁבָּת], וְאִם חָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיָמִים רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, נִמְצָא שֶׁנִּמּוֹל רַק בְּיוֹם שְׁלִישִׁי שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם אַחַר לִדָּתוֹ [אִם נוֹלַד בְּעֶרֶב שַׁבָּת]: **מִשְׁנָה ג מִנְיַן הַתְּקִיעוֹת וּשְׁאָר דִּינֵי הַגִּנּוּיָה בְּמִקְדָּשׁ: אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת** בַּחֲצוֹצְרוֹת **בְּמִקְדָּשׁ** בְּכָל יוֹם, תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה בְּעֵת פְּתִיחַת שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה, וְעוֹד תֵּשַׁע תְּקִיעוֹת בְּשִׁיר שֶׁל יוֹם שֶׁהָיוּ מַפְסִיקִים בּוֹ הַלְוִיִּם בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים וּבְכָל פֶּרֶק הָיוּ הַכֹּהֲנִים תּוֹקְעִים תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה, וְכָךְ עָשׂוּ בְּתָמִיד שֶׁל שַׁחַר וְשֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, הֲרֵי יַחַד עֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת, **וְלֹא מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה** תְּקִיעוֹת בְּאוֹתוֹ יוֹם, כְּגוֹן בְּיוֹם שֶׁקָּרֵב בּוֹ מוּסָף שֶׁתָּקְעוּ עָלָיו עוֹד תֵּשַׁע תְּקִיעוֹת, וּבְעֶרֶב שַׁבָּת הוֹסִיפוּ עוֹד שֵׁשׁ תְּקִיעוֹת לְהוֹדִיעַ עַל כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת, וּבְחַג הַסָּכוֹת הוֹסִיפוּ שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה תְּקִיעוֹת בְּסֵדֶר נִסּוּךְ הַמַּיִם, כַּמְבֹאָר בְּסֻכָּה (פ"ה מ"ה), וְנִמְצָא שֶׁבְּעֶרֶב שַׁבָּת שֶׁחָל בְּחַג הַסָּכוֹת תָּקְעוּ אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תְּקִיעוֹת [וּבְעֶרֶב פֶּסַח שֶׁחָל בְּשַׁבָּת תָּקְעוּ אַף יוֹתֵר, אֶלָּא שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ שָׁכִיחַ לֹא נִמְנָה בְּמִשְׁנָתֵנוּ]. וּבְעֵת שִׁירַת הַלְוִיִּם בַּבָּיִת עַל הַתְּמִידִים, הָיוּ מְנַגְּנִים גַּם בִּכְלֵי זְמָר, וְאֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵי נְבָלִין [-כִּנּוֹר עִם הַרְבֵּה מֵיתָרִים], **וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שִׁשָּׁה** נְבָלִים, וְלֹא הִתְפָּרֵשׁ הַטַּעַם. וְאֵין **פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵי חֲלִילִין, וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנַיִם עָשָׂר** חֲלִילִים, **וּבִשְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה הֶחָלִיל מַכֶּה** - מְנַגֵּן [הַנִּגּוּן בְּחָלִיל קָרוּי הַכָּאָה בְּגִלַּל הַכַּאַת הַיָּד עַל הַנְּקָבִים שֶׁבֶּחָלִיל] **לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ** [וּכְנָגְדּוֹ לֹא מוֹסִיפִים עַל שְׁנַיִם עָשָׂר חֲלִילִים]. וְאִלּוּ הֵם: **בִּשְׁחִיטַת** קָרְבַּן **פֶּסַח רִאשׁוֹן** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, **וּבִשְׁחִיטַת** קָרְבַּן **פֶּסַח שֵׁנִי** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּאִיָּר, **וּבְיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וּבְיוֹם טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת, וּבִשְׁמוֹנָה יְמֵי הֶחָג** [-סֻכּוֹת], בְּשִׁירַת הַהַלֵּל עַל קָרְבְּנוֹת הַחַגִּים, אֲבָל בִּשְׁאָר הַיָּמִים לֹא נִגְּנוּ בֶּחָלִיל. **וְלֹא הָיָה מַכֶּה** [-מְנַגֵּן] **בְּאַבּוּב** [-חָלִיל] **שֶׁל נְחשֶׁת, אֶלָּא בְּאַבּוּב שֶׁל קָנֶה** - הֶעָשׂוּי מִקָּנֶה סוּף, **מִפְּנֵי שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב** יוֹתֵר. **וְלֹא הָיָה מַחֲלִיק** - מְסַיֵּם הַנִּגּוּן **אֶלָּא בְּאַבּוּב יְחִידִי** שֶׁהָאֲרִיךְ יוֹתֵר מֵהָאֲחֵרִים, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲלִיק** - מְסַיֵּם אֶת הַנִּגּוּן יָפֶה יוֹתֵר מֵאִלּוּ הָיוּ מְסַיְּמִים אוֹתוֹ כַּמָּה חֲלִילִים יַחַד: **מִשְׁנָה ד הַמְנַגְּנִים בִּכְלֵי הַזְּמָר: וְעַבְדֵי הַכֹּהֲנִים** הָיוּ מְנַגְּנִים בִּכְלֵי הַזְּמָר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַנִּמְצָא עַל הַדּוּכָן אֵין מְיַחֲסִים אוֹתוֹ בְּכָךְ כְּלָל לְתַת לוֹ מַעֲשְׂרוֹת אוֹ כְּמְיַחֵם בְּכַשְׁרוּת שֶׁנִּשְׁאוּ בְּנוֹתָיו לְכֹהֲנִים, וְלָכֵן יְכוֹלִים הָיוּ עֲבָדִים לְנַגֵּן. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, הַמְנַגְּנִים הָיוּ **מִמִּשְׁפְּחוֹת בֵּית הַפְּגָרִים וּבֵית צִפְּרָיָא וּמֵאֲמָאוּם** [-שֵׁם עִיר] **הָיוּ**, שֶׁהֵם מִשְּׁפָחוֹת מְיֻחָסוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל מֵעִיר שֶׁגָּרוּ בָּהּ רַק מְיֻחָסִים, **וּמִשִּׁאְיַן לַכְּהֻנָּה** אֶת בְּנוֹתֵיהֶם, שֶׁלְּדַעְתּוֹ מַעֲלִים מִן הַדּוּכָן לְיַחֲסִים, לְהַכְשִׁיר אֶת בְּנוֹת הָעוֹלָה עַל הַדּוּכָן לְהִנָּשֵׂא לְכֹהֲנִים, וְלָכֵן לֹא נִגְּנוּ אֶלָּא בְּנֵי מִשְּׁפָחוֹת מְיֻחָסוֹת. **רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר**, הַמְנַגְּנִים לְוִיִּם מְיֻחָסִים הָיוּ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אַף הֶעָלוּ מִן הַדּוּכָן לְמַעֲשֶׂה, וְלָכֵן רַק לְוִיִּ מְיֻחָס יָכוֹל הָיָה לַעֲלוֹת עַל הַדּוּכָן. [וְהַשִּׁיר בַּפֶּה נַעֲשָׂה רַק עַל יְדֵי הַלְוִיִּם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ז) 'וְשֵׁרֵת בְּשֵׁם ה' אֱלֹקָיו' וְשֵׁרוּת שֶׁהוּא בְּשֵׁם ה' הוּא הַשִּׁירָה]: **מִשְׁנָה ה מִנְיַן הַטְּלָאִים הַמְבֻקָּרִים שֶׁהָיָה בַּמִּקְדָּשׁ: אֵין פּוֹחֲתִין מִשִּׁשָּׁה טְלָאִים הַמְבֻקָּרִין** - כְּבָשִׂים שֶׁנִּבְדְּקוּ מִמּוּם, **בִּלְשִׁכַּת הַטְּלָאִים** לְצֹרֶךְ הַקְרָבַת הַתְּמִידִין. שֶׁכֵּן תָּמִיד צָרִיךְ בִּקּוּר מִמּוּם אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם שֶׁחִיטָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפֶסַח מִצְרַיִם (שם ט ב) 'בְּמוֹעֲדוֹ', וּפֶסַח מִצְרַיִם נִלְקַח בָּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם שְׁחִיטָתוֹ. וְלָכֵן אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם שֶׁנִּפְתְּחוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּקְרוּ שְׁמוֹנָה טְלָאִים מִמּוּם, וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן לָעֲבוֹדָה נָטְלוּ שְׁנַיִם לְתָמִידִים לְהַקְרָבָה, וְקֹדֶם הַלַּיְלָה בִּקְרוּ עוֹד שְׁנֵי טְלָאִים וְהִנִּיחוּם בַּלִּשְׁכָּה, וְכָךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְנִמְצָא שֶׁבְּכָל יוֹם קָרְבוּ שְׁנֵי טְלָאִים שֶׁהֻנְּחוּ בַּלִּשְׁכָּה אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם לִשְׁחִיטָתָם, וּבְכָל יוֹם הָיוּ בַּלִּשְׁכָּה לְכָל הַפָּחוֹת שִׁשָּׁה טְלָאִים. וְיֵסְיָן לְמִסְפַּר יְמֵי הַבִּקּוּר הוּא, **כְּדֵי לְשַׁבֵּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה** - כְּפִי מִסְפַּר הַיָּמִים שֶׁצָּרִיךְ לְהִקְדִּים וּלְבַקֵּר אֶת הַקָּרְבָּן שֶׁל הַיּוֹם שֶׁאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּשֶׁחָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיָמִים רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, שֶׁצָּרִיךְ לְבַקֵּר בְּעֶרֶב שַׁבָּת דְּהַיְינוּ אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם הַשְּׁחִיטָה. וְאִם רוֹצִים **מוֹסִיפִין** טְלָאִים מְבֻקָּרִים בִּלְשִׁכַּת הַטְּלָאִים **עַד לְעוֹלָם** - בְּלֹא שִׁעוּר. **מִנְיַן הַחֲצוֹצְרוֹת וְהַכִּנּוֹרוֹת: אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת** בִּזְמַן הַתְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם י י) 'בַּחֲצֹצְרֹת' וּמִעוּט רַבִּים שְׁנַיִם, **וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם** - כַּמָּה שֶׁיִּרְצוּ, אַךְ לֹא יוֹתֵר מִמֵּאָה וְעֶשְׂרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ד"ה ב' ה יב) 'וְעִמָּהֶם כֹּהֲנִים לְמֵאָה וְעֶשְׂרִים מַחְצְרִים בַּחֲצֹצְרוֹת'. **אֵין פּוֹחֲתִין מִתִּשְׁעָה כִּנּוֹרוֹת**, וְלֹא הִתְפָּרֵשׁ טַעַם הַדָּבָר, **וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם** - בְּלֹא שִׁעוּר. **וְהַצֶּלְצָל** [-מְצִלְתַּיִם] **לְבַד** - לֹא הָיָה אֶלָּא אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (ד"ה א' טז ה) 'וְאָסָף בַּמְצִלְתַּיִם מַשְׁמִיעַ' [וְאַף שֶׁנִּכְתַּב בִּלְשׁוֹן רַבִּים, הֵיינוּ שְׁנֵי חֲלָקֵי הַמְּצִלְתַּיִם הַמַּכִּים זֶה עַל זֶה]: **מִשְׁנָה ו מִנְיַן וּגְיִל הַלְוִיִּם הָעוֹמְדִים עַל הַדּוּכָן: אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנַיִם עָשָׂר לְוִיִּם עוֹמְדִים עַל הַדּוּכָן** [-כְּעֵין אִצְטַבָּא שֶׁהָיְתָה בָּעֲזָרָה], תִּשְׁעָה בְּכִנּוֹרוֹת, שְׁנַיִם בִּנְבָלִים וְאֶחָד בְּצִלְצָל, **וּמוֹסִיפִין** בְּמִנְיָנָם **עַד לְעוֹלָם** - בְּלֹא שִׁעוּר. **אֵין לִוִּי קָטָן** - פָּחוֹת מִגִּיל מִצְוֹת **נִכְנָס לָעֲזָרָה** שׁוּם עֲבוֹדָה, כְּגוֹן לְכַבֵּד אֶת הָעֲזָרָה אוֹ לְהָגִיף דְּלָתוֹת, **אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַלְוִיִּם עוֹמְדִים בַּשִּׁיר**, אָז הָיוּ נִכְנָסִים לְוִיִּם קְטַנִּים לְשׁוֹרֵר עִמָּהֶם, **וְהַקְּטַנִּים לֹא הָיוּ אוֹמְרִים** - שִׁירִים **בְּנֶבֶל וְכִנּוֹר, אֶלָּא בַּפֶּה, כְּדֵי לִתֵּן תֶּבֶל** [-תַּבְלִין] **בַּנְּעִימָה**, שֶׁקּוֹלָם הַדַּק וְהַצָּלוּל מְתַבֵּל אֶת קוֹל הַגְּדוֹלִים. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אֵין עוֹלִין** הַקְּטַנִּים **לַמִּנְיָן** שְׁנַיִם עָשָׂר הַלְוִיִּם שֶׁצְּרִיכִים לַעֲמֹד עַל הַדּוּכָן, **וְאֵין עוֹמְדִים עַל הַדּוּכָן, אֶלָּא בָּאָרֶץ הָיוּ עוֹמְדִין, וְרָאשֵׁיהֶן נִרְאִים מִבֵּין רַגְלֵי הַלְוִיִּם. וְצוֹעֲרֵי הַלְוִיִּם הָיוּ נִקְרָאִין,** שֶׁצּוֹעֲרוּ אֶת הַלְוִיִּם הַגְּדוֹלִים שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהַנְעִים קוֹלָם בְּשִׁירָתָם כְּמוֹתָם:

אֵין בָּעֲרָכִין פָּחוֹת מִסֶּלַע, וְלֹא יָתֵר עַל חֲמִשִּׁים סֶלַע. אֵין פָּתַח בְּטוֹעָה פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר. אֵין בַּנְּגָעִים פָּחוֹת מִשִּׁבּוּעַ אֶחָד, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת: ב אֵין פּוֹחֲתִין מֵאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים הַמְעֻבָּרִים בְּשָׁנָה, וְלֹא נִרְאֶה יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה. שִׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱכָלוֹת אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם, וְלֹא יָתֵר עַל שִׁשָּׁה. לֶחֶם הַפָּנִים נֶאֱכָל אֵין פָּחוֹת מִתִּשְׁעָה, וְלֹא יָתֵר עַל אַחַד עָשָׂר. קָטָן נִמּוֹל אֵין פָּחוֹת מִשְּׁמוֹנָה, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁנֵים עָשָׂר: ג אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ, בְּשִׁחִיטַת פֶּסַח רִאשׁוֹן וּבִשְׁחִיטַת פֶּסַח שֵׁנִי, וּבְיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וּבְיוֹם טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת, וּבִשְׁמוֹנָה יְמֵי הֶחָג. וְלֹא הָיָה מַכֶּה בְּאַבּוּב שֶׁל נְחשֶׁת, אֶלָּא בְּאַבּוּב שֶׁל קָנֶה, מִפְּנֵי שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב. וְלֹא הָיָה מַחֲלִיק אֶלָּא בְּאַבּוּב יְחִידִי, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִשְׁפְּחוֹת בֵּית הַפְּגָרִים וּבֵית צִפְּרַיָּא וּמֵאֲמָאוּם הָיוּ מְשַׁיְּאִין לַכְּהֻנָּה. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, לְוִיִּם הָיוּ: ה אֵין פּוֹחֲתִין מִשִּׁשָּׁה טְלָאִים הַמְבֻקָּרִין בִּלְשִׁכַּת הַטְּלָאִים, כְּדֵי לְשַׁבָּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אֵין פּוֹחֲתִין מִתִּשְׁעָה כִּנּוֹרוֹת, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. וְהַצֶּלְצָל לְבַד: ו אֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁנֵים עָשָׂר לְוִיִּם עוֹמְדִים עַל הַדּוּכָן, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אֵין קָטָן נִכְנָס לָעֲזָרָה לַעֲבוֹדָה אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַלְוִיִּם עוֹמְדִים בַּשִּׁיר. וְלֹא הָיוּ אוֹמְרִים בְּנֶבֶל וְכִנּוֹר אֶלָּא בַּפֶּה, כְּדֵי לִתֵּן תֶּבֶל בַּנְּעִימָה. אֵין קָטָן נִמּוֹל לְמִנְיָן, וְאֵין עוֹלִין לַמִּנְיָן, וְאֵין עוֹמְדִים עַל הַדּוּכָן, אֶלָּא בָּאָרֶץ הָיוּ עוֹמְדִין, וְרָאשֵׁיהֶן מִבֵּין רַגְלֵי הַלְוִיִּם, וְצוֹעֲרֵי הַלְוִיִּם הָיוּ נִקְרָאִין:

פרק ג דינים שונים שבהם נקבע סכום קצוב, כשפעמים הוא חמרא ופעמים קלא:

משנה א **קלא וחמרא בערכין**: יש בסכום שקבעה התורה לערכין להקל על המעריך **ולהחמיר** - או להחמיר עליו. וכן בסכום פדיון שדה אחזה יש להקל **ולהחמיר**, וכן בקנס של שור המועד שהמית את העבד יש להקל ולהחמיר, וכן בקנס אונס **ומפתה, ומוציא שם רע**, יש להקל **ולהחמיר**. וכפי שיבאר. 'יש בערכין להקל ולהחמיר' כיצד, אם אמר על אדם מגיל עשרים ועד ששים 'ערכו עלי', אחד - בין שהעריך את האדם הנאה שבישראל, ובין שהעריך את הכעור שבישראל שפוש רק חמשה סלעים, נותן חמשים סלע להקדש כערך הקצוב בתורה, נמצא שקסכום זה הוא קלא לגבי הנאה וחמרא לגבי הכעור. ואם אמר על אותו אדם 'הרי דמיו עלי', באפן זה נותן להקדש את שוויו של האדם בשוק, אם הוא נאה או כעור, והרי זה 'נדר' ולא 'ערך' ואינו בכלל פרשת ערכין: **משנה ב** **קלא וחמרא בשדה אחזה**: 'שדה אחזה להקל ולהחמיר' (לעיל מ"א) כיצד, המקדיש שדה אחזה לחבירו, אחד - בין המקדיש בחולת המחוז - סביבות העיר, שאינה משבחת כל כך מחמת דרישת רגלי העוברים, ואחד - ובין המקדישׁ בפרדסות סבסטי - פרדסים של מקום ששמו סבסטי, שהם מעלים מאד, נותן להקדש בתמורה לקרקע הראוי לזרע חמר שעורים - לזרעית כור [-שלשים סאה] שעורים, חמשים שקל כסף כמפרש בתורה (ויקרא כז טז) ולא כשעורה האמתי, ונמצא שיש בכך קלא למקדישׁ בפרדסי סבסטי וחמרא למקדישׁ סביבות העיר. [וזה שעור הפדיון כשהקדישׁ ופדה מיד אחר היובל, כנגד ארבעים ותשע השנים שנותרו להקדש עד היובל, אבל אם בעת הפדיון נשארו פחות שנים עד היובל, נותן לפי מספר השנים הנותרות, כפי שיבאר להלן (פ"ז מ"א)]. **ובשדה מקנה** - אם הקדישׁ קרקע שלא ירשה, אלא קנאה או קבלה, **נותן את שוויו** - את שוי הקרקע ממש, שנאמר בה (שם פסוק כג) 'וחשב לו הכהן את מכסת הערכך עד שנת היבל ונתן את הערכך' וגו', ו'מכסת' פרושו מנין דמים, כלומר שוויה האמתי של הקרקע. **רבי אליעזר אומר, אחד** [-בין] **שדה אחזה ואחד** [-ובין] **שדה מקנה** דינם שוה שנפדים בחמשים שקל כסף, שלדעתו למדים דין שדה מקנה משדה אחזה באגזרה שוה 'וחשב' (שם) - 'וחשב' (שם כה כז), ואם כן מה חלוק דין יש בין שדה אחזה לשדה מקנה, ומדועל לא נכללו דיניהם יחד, אלא שבשדה אחזה נותן הבעלים בפדיונו גם חמש כמפרש בתורה, **ובשדה מקנה אינו נותן חמש**, שנאמר בו (שם כז כג) 'מכסת הערכך' להקישו לערכין שאין בהם דין חמש: **משנה ג** **קלא וחמרא בשלשים של עבד**: 'בשור המועד שהמית את העבד להקל ולהחמיר' (לעיל מ"א) **כיצד, אחד** [-בין] **שהמית** השור את הנאה שבעבדים ששוויו רב, ובין שהמית את הכעור שבעבדים ששוויו מועט, **נותן** בעל השור לאדון העבד **שלשים סלע**, כמפרש בתורה (שמות כא לב), נמצא שהקלנו בנאה שנותן פחות משוויו והחמרנו בכעור. אבל אם **המית** השור אדם **בן חורין, נותן** בעל השור כפר ליורשי הנהרג **את שוויו** של הנזק, שנאמר (שם פסוק ל) 'אם כפר יושת עליו ונתן פדין נפשו'. ואם **חבל** השור והזיק אך לא המית, **בזה ובזה** - בין בעבד ובין בבן חורין, **משלם** בעל השור לנזק שלם: **משנה ד** **קלא וחמרא באונס ומפתה**: 'באונס ובמפתה להקל ולהחמיר' (לעיל מ"א) **כיצד, אחד** [-בין] **שאנס ופתה את הגדולה שבכהנה** - נערה מומשפחת כהנים חשובה, **ובין שאנס ופתה את הקטנה שבישראל** - נערה מומשפחה שפלה שבישראל, **נותן חמשים סלע** קנס לאבי הנערה, כמפרש בתורה (שמות כב טו-טז, דברים כב כח-כט). נמצא שהקלנו את הגדולה שבכהנה והחמרנו אצל הקטנה שבישראל. **והבשת** - דמי מה שבישה, **והפגם** - מה שחסר משוויה אם היתה נמכרת לשפחה [שדמי שפחה בתולה גדולים יותר, שאדם רוצה לקחתה להשיאה לעבדו שיש לו קורת רוח ממנו, לעשות לו נחת רוח בהטעימו טעם בתולה], אין להם סכום קצוב אלא **הכל לפי המבייש והמתבייש**, שככל שהמבייש שפל יותר בשותו מרבה, וככל שהמתבייש חשוב יותר בשותו מרבה: **משנה ה** **קלא וחמרא במוציא שם רע**: 'במוציא שם רע להקל ולהחמיר' (לעיל מ"א) **כיצד, אחד** [-בין] **שהוציא שם רע** [שלא מצא לאשתו בתולים לפי שזנתה בהיותה ארוסה] **על גדולה שבכהנה ועל קטנה שבישראל, נותן** לאבי הנערה **מאה סלע** כמפרש בתורה (דברים כב יג-יט). נמצא שהקלנו אצל הגדולה שבכהנה והחמרנו אצל הקטנה שבישראל. **חמר חטא בדבור יותר מבמעשה**: ומשעורי הקנס בזאונס מפתה ומוציא שם רע, נמצא שהאומר דבר רע בפיו גרוע יתר מן העושה מעשה, שהרי קנס של 'מוציא שם רע' בפיו הוא מאה סלע, ואלו קנס של אונס ומפתה במעשה הוא רק חמשים סלע. **שפן מצינו** בדומה לזה **שלא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר** שימותו שם ולא יכנסו לארץ ישראל, **אלא על לשון הרע** שדברו עליה [כפתוב (במדבר יג לב) 'ויציאו דבת הארץ'], **שנאמר** בחטא המרגלים (שם יד כב) **'וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי'**, ומשמע שעל חטא הלשון נחתם גזר הדין [ולא מחמת צרוף כל הפעמים (תוי"ט)]:

פרק ד באור דינים שונים בפרשת ערכין, וחלוקים בין נדרי ערכין לנדרי קרבנות: **משנה א** **קבועת 'השוג יד' לפי הנודר**: דין 'השוג יד' לפיו ענני אינו משלם כערך הקצוב אלא כפי שיודו משגת, נאמר בנודר - במעריך [שקראתו התורה 'נודר' לגבי דין השג יד, בפסוק (ויקרא כז ח) 'על פי אשר תשיג יד הנדר'] המתחייב ערך אדם להקדש, שהוא משלם לפי השג ידו אם הוא ענני, אבל אין חלוק אם הנעריך עשיר או ענני. **והשנים** שעל פיהן נקבע ערך האדם לפי גילו, נאמרו **בנדר** - בנעריך [וכתנהו התנא 'נדר' אגב הדין הקודם], ואין חלוק אם הנודר עצמו צעיר או זקן. **והערכים** של זכר ונקבה, נאמרו **בנעריך** אם זכר או נקבה, אבל אין חלוק אם המעריך זכר או נקבה. ופקבועת **הערך** היא כפי גילו **בזמן** הערך ולא בזמן התשלום, כפי שיתבאר (מ"ד). **'השג יד בנודר' כיצד, ענני שהעריך את העשיר**, שאמר 'ערך פלוני [-העשיר] עלי', **נותן** ערך **ענני** - כפי השג ידו. **ועשיר שהעריך את הענני, נותן** ערך **עשיר** - כפי הדמים הקצובים בתורה, ואין פוחתים לו מחמשים סלע. **שפן מצינו** בעניו: **משנה ב** **השג יד בקרבנות**: **אבל בקרבנות אינו כן, הרי שאמר** הנודר 'קרבנו של מצרע זה עלי', **אם היה** המצרע **ענני, מביא** הנודר **קרבן ענני**, ואם המצרע היה **עשיר, מביא** הנודר **קרבן עשיר**, נמצא שקבועת חיובו כמצרע עניו או עשיר תלוי במצרע שנדר על קרבנו ולא בנודר, וזאת משום שהוא מביא את קרבנותיו תחתיו. **רבי אומר, אומר אני, אף בערכין** הדין **כן** במקרה דומה, **וכי מפני מה ענני שהעריך את העשיר נותן ערך ענני**, ואין דנים כבקרקעות שיתחייב כערך העשיר, אין זאת אלא משום **שאין העשיר** עצמו **חייב כלום. אבל העשיר שאמר** 'ערכי עלי', והתחייב ערך שלם שהרי ידו משגת, **ושמע הענני** את נדרו ואמר, **'מה ששאמר זה, עלי'**, הרי באפן זה לא נאמר דין 'השג יד' והענני חייב בערך שחייב בו העשיר **ונותן ערך עשיר**, בדומה למתחייב קרבן מצרע שנותן את חיובו של המצרע, כעשיר או כעני. **קבועת השג יד בשעת הנדר והתשלום: היה** המעריך **ענני, והעשיר** לפני התשלום, **או שהיה עשיר** בזמן הנדר, **והענני** לפני התשלום, בשני המקרים **נותן ערך עשיר**, שנאמר (שם) 'על פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן', ובאפנים אלו או שמשגת ידו עתה או שעל כל פנים 'תשיג יד הנדר' בשעת הנדר. **רבי יהודה אומר, אפלו אם היה ענני** בשעת הנדר **והעשיר והזר והענני** ואפ עתה אין ידו משגת, מכל מקום **נותן אפלו עני שיר**, שנאמר (ויקרא כז ח) 'ואם מך יושת אשר הנדר' [המתחייב ערך אדם להקדש, שהוא משלם לפי השג ידו אם הוא ענני, אבל אין חלוק אם הנעריך עשיר או ענני. **והשנים** שעל פיהן נקבע ערך האדם לפי גילו, נאמרו **בנדר** - בנעריך [וכתנהו התנא 'נדר' אגב הדין הקודם], ואין חלוק אם הנודר עצמו צעיר או זקן. **והערכים** של זכר ונקבה, נאמרו **בנעריך** אם זכר או נקבה, אבל אין חלוק אם המעריך זכר או נקבה. ופקבועת **הערך** היא כפי גילו **בזמן** הערך ולא בזמן התשלום, כפי שיתבאר (מ"ד). **'השג יד בנודר' כיצד, ענני שהעריך את העשיר**, שאמר 'ערך פלוני [-העשיר] עלי', **נותן** ערך **ענני** - כפי השג ידו. **ועשיר שהעריך את הענני, נותן** ערך **עשיר** - כפי הדמים הקצובים בתורה, ואין פוחתים לו מחמשים סלע. **שפן מצינו** בעניו: **משנה ב** **השג יד בקרבנות**: **אבל בקרבנות אינו כן, הרי שאמר** הנודר 'קרבנו של מצרע זה עלי', **אם היה** המצרע **ענני, מביא** הנודר **קרבן ענני**, ואם המצרע היה **עשיר, מביא** הנודר **קרבן עשיר**, נמצא שקבועת חיובו כמצרע עניו או עשיר תלוי במצרע שנדר על קרבנו ולא בנודר, וזאת משום שהוא מביא את קרבנותיו תחתיו. **רבי אומר, אומר אני, אף בערכין** הדין **כן** במקרה דומה, **וכי מפני מה ענני שהעריך את העשיר נותן ערך ענני**, ואין דנים כבקרקעות שיתחייב כערך העשיר, אין זאת אלא משום **שאין העשיר** עצמו **חייב כלום. אבל העשיר שאמר** 'ערכי עלי', והתחייב ערך שלם שהרי ידו משגת, **ושמע הענני** את נדרו ואמר, **'מה ששאמר זה, עלי'**, הרי באפן זה לא נאמר דין 'השג יד' והענני חייב בערך שחייב בו העשיר **ונותן ערך עשיר**, בדומה למתחייב קרבן מצרע שנותן את חיובו של המצרע, כעשיר או כעני. **קבועת השג יד בשעת הנדר והתשלום: היה** המעריך **ענני, והעשיר** לפני התשלום, **או שהיה עשיר** בזמן הנדר, **והענני** לפני התשלום, בשני המקרים **נותן ערך עשיר**, שנאמר (שם) 'על פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן', ובאפנים אלו או שמשגת ידו עתה או שעל כל פנים 'תשיג יד הנדר' בשעת הנדר. **רבי יהודה אומר, אפלו** אם **היה ענני** בשעת הנדר **והעשיר והזר והענני** ואפ עתה אין ידו משגת, מכל מקום **נותן אפלו עני שיר**, שנאמר (ויקרא כז ח) 'ואם מך יושת אשר הנדר' [המתחייב ערך אדם להקדש, שהוא משלם לפי השג ידו אם הוא ענני, אבל אין חלוק אם הנעריך עשיר או ענני. **והשנים** שעל פיהן נקבע ערך האדם לפי גילו, נאמרו **בנדר** - בנעריך [וכתנהו התנא 'נדר' אגב הדין הקודם], ואין חלוק אם הנודר עצמו צעיר או זקן. **והערכים** של זכר ונקבה, נאמרו **בנעריך** אם זכר או נקבה, אבל אין חלוק אם המעריך זכר או נקבה. ופקבועת **הערך** היא כפי גילו **בזמן** הערך ולא בזמן התשלום, כפי שיתבאר (מ"ד). **'השג יד בנודר' כיצד, ענני שהעריך את העשיר**, שאמר 'ערך פלוני [-העשיר] עלי', **נותן** ערך **ענני** - כפי השג ידו. **ועשיר שהעריך את הענני, נותן** ערך **עשיר** - כפי הדמים הקצובים בתורה, ואין פוחתים לו מחמשים סלע. **שפן מצינו** בעניו: **משנה ב** **השג יד בקרבנות**: **אבל בקרבנות אינו כן, הרי שאמר** הנודר 'קרבנו של מצרע זה עלי', **אם היה** המצרע **ענני, מביא** הנודר **קרבן ענני**, ואם המצרע היה **עשיר, מביא** הנודר **קרבן עשיר**, נמצא שקבועת חיובו כמצרע עניו או עשיר תלוי במצרע שנדר על קרבנו ולא בנודר, וזאת משום שהוא מביא את קרבנותיו תחתיו. **רבי אומר, אומר אני, אף בערכין** הדין **כן** במקרה דומה, **וכי מפני מה ענני שהעריך את העשיר נותן ערך ענני**, ואין דנים כבקרקעות שיתחייב כערך העשיר, אין זאת אלא משום **שאין העשיר** עצמו **חייב כלום. אבל העשיר שאמר** 'ערכי עלי', והתחייב ערך שלם שהרי ידו משגת, **ושמע הענני** את נדרו ואמר, **'מה ששאמר זה, עלי'**, הרי באפן זה לא נאמר דין 'השג יד' והענני חייב בערך שחייב בו העשיר **ונותן ערך עשיר**, בדומה למתחייב קרבן מצרע שנותן את חיובו של המצרע, כעשיר או כעני. **קבועת השג יד בשעת הנדר והתשלום: היה** המעריך **ענני, והעשיר** לפני התשלום, **או שהיה עשיר** בזמן הנדר, **והענני** לפני התשלום, בשני המקרים **נותן ערך עשיר**, שנאמר (שם) 'על פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן', ובאפנים אלו או שמשגת ידו עתה או שעל כל פנים 'תשיג יד הנדר' בשעת הנדר. **רבי יהודה אומר, אפלו** אם **היה ענני** בשעת הנדר **והעשיר והזר והענני** ואפ עתה אין ידו משגת, מכל מקום **נותן ערך עש

משניות

מַסֶּכֶת עֲרָכִין פֶּרֶק ה

המבוארות

לְזָכָר אוֹ לִנְקֵבָה הֵיא לְפִי הֶעֱרֶךְ. 'וְהֶעֱרֶךְ בְּזִמַּן הָעֲרֶךְ' וְלֹא הַמַּעֲרִיךְ. 'וְהֶעֱרֶךְ בְּזִמַּן הָעֲרֶךְ' (שם) **כֵּיצַד, הֶעֱרִיכוֹ כְּשֶׁהָיָה פָּחוֹת מִבֶּן חֲמֵשׁ**, שָׁעֲרְכוֹ חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים, **וְנַעֲשָׂה יוֹתֵר עַל בֶּן חָמֵשׁ** קֹדֶם שֶׁשִּׁלֵּם, וְעָתָּה עֶרְכּוֹ עֶשְׂרִים שְׁקָלִים, אוֹ שֶׁהָיָה **פָּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים**, שֶׁעָרְכוֹ עֶשְׂרִים שְׁקָלִים, **וְנַעֲשָׂה יוֹתֵר עַל בֶּן עֶשְׂרִים**, שֶׁעֶרְכוֹ חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים, **נוֹתֵן כְּעֶרְכּוֹ בִּזְמַן הָעֲרֶךְ** וְלֹא בִּזְמַן הַתַּשְׁלוּם. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז יז) 'כְּעֶרְכְּךָ יָקוּם' כִּשְׁעַת הָעֲרֶךְ. וּבְמַה שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה (שם פסוק ו) 'וְאִם מִבֶּן חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים כָּסֶף' וְגוֹ', **יוֹם שְׁלֹשִׁים** עַצְמוֹ, **כְּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ** - כְּפָחוּת מֵחֹדֶשׁ, וְהַמַּעֲרִיךְ תִּינוֹק בְּיוֹמוֹ הַשְּׁלֹשִׁים פָּטוּר. **שְׁנַת חֲמֵשׁ**, הַיְינוּ יֶלֶד בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְחַיָּיו, קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים חָמֵשׁ שָׁנִים, **וּשְׁנַת עֶשְׂרִים**, הַיְינוּ אָדָם בִּשְׁנַת הָעֶשְׂרִים לְחַיָּיו, קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים שָׁנָה זוֹ, שָׁנִים אֵלּוּ **כְּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ**, וְאֵינוֹ נִדּוֹן כְּבֶן חָמֵשׁ שָׁנִים אוֹ כְּבֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה אֶלָּא אַחַר הַשְּׁלָמָתָן, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק ז) **'וְאִם מִבֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה אִם זָכָר'**, הֲרֵי אָנוּ לְמֵדִים בְּכֻלָּם מִמַּשְׁמָעוּת תְּלוּיָה בּוֹ, **אַף שְׁנַת חָמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים כְּלְמַטָּה מִמֶּנָּה**. הֵן, אִם עָשָׂה שְׁנַת שִׁשִּׁים כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה לְהַחְמִיר, **נַעֲשֶׂה שְׁנַת חָמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים כִּלְמַטָּה מִמֶּנָּה לְהָקֵל, תַּלְמוּד לוֹמַר** (שם) **'כֵּיצַד, הֶעֱרִיכוֹ כְּשֶׁהָיָה פָּחוֹת מִבֶּן חָמֵשׁ קֹדֶם שֶׁשִּׁלֵּם, וְנַעֲשָׂה יוֹתֵר עַל בֶּן חָמֵשׁ וְנַעֲשָׂה יוֹתֵר עַל בֶּן עֶשְׂרִים וְנַעֲשָׂה יוֹתֵר עַל בֶּן חֲמִשִּׁים וְנַעֲשָׂה יוֹתֵר עַל בֶּן שִׁשִּׁים, כְּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ. שְׁנַת חָמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים, כְּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כז ז) **'וְאִם מִבֶּן שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה אִם זָכָר'**, הֲרֵי אָנוּ לְמֵדִים בְּכֻלָּם מִמַּשְׁמָעוּת תְּלוּיָה בּוֹ, **אַף שְׁנַת חָמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים כְּלְמַטָּה מִמֶּנָּה**. הֵן, אִם עָשָׂה שְׁנַת שִׁשִּׁים כְּלְמַטָּה מִמֶּנָּה לְהָקֵל, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם) **'שָׁנָה' 'שָׁנָה'** לִגְזֵרָה שָׁוָה, **מַה 'שָׁנָה' הָאֲמוּרָה בִּשְׁנַת שִׁשִּׁים** שָׁנָה זוֹ נִדּוֹנֶת **כְּלְמַטָּה מִמֶּנָּה, אַף 'שָׁנָה' הָאֲמוּרָה בִּשְׁנַת חָמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים** נִדּוֹנֶת **כְּלְמַטָּה מִמֶּנָּה, בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחְמִיר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר**, שְׁנַת חָמֵשׁ, שְׁנַת עֶשְׂרִים וּשְׁנַת שִׁשִּׁים נִדּוֹנוֹת כְּלְמַטָּה **עַד שֶׁיִּהְיוּ יְתֵרוֹת עַל הַשָּׁנִים חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד**, כְּלוֹמַר, עַד שֶׁתִּשְׁלַם הַשָּׁנָה וְיַעֲבֹר עוֹד חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד מֵהַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁנַת הַשִּׁשִּׁים 'וְנָמַעְלָה' וְנֶאֱמַר בִּבְכוֹר (במדבר יח טז) 'וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה' [אַף שֶׁבַּפְּסוּק לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא 'מִבֶּן חֹדֶשׁ' אַךְ מִכֹּחַ שֶׁלֹּא נֶאֱמַר 'בֶּן חֹדֶשׁ' אֶלָּא 'מִבֶּן חֹדֶשׁ' הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ כָּתוּב 'וָמַעְלָה'], מַה בְּכוֹר אֵינוֹ נִפְדֶּה אֶלָּא מֵחֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, אַף בֶּן שִׁשִּׁים אֵינוֹ אֶלָּא אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּלְּמָה שְׁנַת הַשִּׁשִּׁים וְעוֹד חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, וּשְׁנַת חָמֵשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים לְמֵדִים מִבְּגִזֵרָה שָׁוָה 'שָׁנָה' - 'שָׁנָה' מִשְּׁנַת הַשִּׁשִּׁים:

פֶּרֶק ה חִיּוּבִים שׁוֹנִים לְהֶקְדֵּשׁ בִּנְדָרֵי 'עֲרָכִין' אוֹ 'דָּמִים', וּגְבִיַּת חוֹבוֹת נִדָּרִים לְהֶקְדֵּשׁ:

מִשְׁנָה א הַנּוֹדֵר מִשְׁקַל אָדָם אוֹ אֲבָרִים: הָאוֹמֵר **'מִשְׁקָלִי עָלַי'**, וּמִתְחַיֵּב לָתֵת מִשְׁקָלוֹ לְהֶקְדֵּשׁ, **נוֹתֵן מִשְׁקָלוֹ** מֵהֵמִין שֶׁהִתְחַיֵּב, **אִם** הִתְחַיֵּב מִשְׁקָלוֹ **בְּכֶסֶף**, נוֹתֵן **כֶּסֶף, וְאִם בִּזָּהָב**. נוֹתֵן **זָהָב**. וְאִם סְתָם, נוֹתֵן מַדָּבָר שֶׁרִגְילוּת בְּמִקּוֹמוֹ לְשָׁקְלוֹ אֲפִלּוּ אִם הוּא פָּחוֹת, כְּגוֹן אִם רִגִּילִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם לִמְכֹּר זָפֶת וּבָצָל בְּמִשְׁקָל, מֵבִיא מִשְׁקָלוֹ זֶפֶת אוֹ בָּצָל. אֲבָל אִם הוּא אָדָם חָשׁוּב, אוֹמְדִים אוֹתוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ אֵיזֶה מִין רָאוּי שֶׁיְּבִיא, וְכָךְ הָיָה מַעֲשֶׂה **בְּאִמָּה שֶׁל יְרֵמְטָיָה** [-שָׁם אִשָּׁה], **שֶׁאָמְרָה 'מִשְׁקַל בִּתִּי עָלַי', וְעָלְתָה לַיְרוּשָׁלַיִם** לְשַׁלֵּם אֶת נִדְרָהּ, **וּשְׁקָלוּהָ** לַבַּת, **וְנָתְנָה מִשְׁקָלָהּ זָהָב**, שֶׁאַף שֶׁסָּתְמָה דִּבְרֶיהָ כֵּיוָן שֶׁהָיְתָה עֲשִׁירָה אֲמָדוּהָ לְשַׁלֵּם זָהָב. הָאוֹמֵר **'מִשְׁקַל יָדַי עָלַי'**, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיְּנִיחַ יָדוֹ עַל הַמִּשְׁקָל, לְפִי שֶׁיָּכוֹל לְהַכְבִּידָהּ אוֹ לַהֲקַלָּהּ כִּרְצוֹנוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְמַלֵּא חֲבִית מַיִם** עַד גְּדוֹתֶיהָ, **וּמַכְנִיסָהּ** לְיָדוֹ **עַד מַרְפְּקוֹ** [שֶׁבִּזְמַנָּם לַחֵלֶק שֶׁמִּכָּאן יָדוֹ עַד הַמַּרְפֵּק קָרְאוּ 'יָד', וּבִנְדָרִים הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם], וְיוֹצְאִים מַיִם מֵהֲחָבִית בְּשַׁעוּר נָפַח יָדוֹ, **וְשׁוֹקֵל** - נוֹטֵל **מִבְּשַׂר חֲמוֹר** שְׁמִשְׁקָלוֹ כִּבְשַׂר אָדָם וְעִמּוֹ **גִּידִין וַעֲצָמוֹת** שֶׁל חֲמוֹר כְּשַׁעוּר הַגִּידִים וְהָעֲצָמוֹת שֶׁבְּיַד אָדָם, **וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ** - לְתוֹךְ הֶחָבִית, **עַד שֶׁתִּתְמַלֵּא** כְּפִי שֶׁהָיְתָה, וְנִמְצָא שֶׁהַבָּשָׂר שֶׁבְּתוֹכָהּ הוּא בְּנֶפַח יָדוֹ שֶׁהִכְנִיסָהּ תְּחִלָּה, וּלְאַחַר מִכָּן נוֹטֵל אֶת בְּשַׂר הַחֲמוֹר הַגִּידִים וְהָעֲצָמוֹת שֶׁהִכְנִיס לָחֲבִית, וְשׁוֹקְלָם, וְהוּא מִשְׁקַל יָדוֹ, וְאוֹתוֹ יִתֵּן לְהֶקְדֵּשׁ. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְכִי הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לְכַוֵּן** בְּמַדֵּיק **בָּשָׂר כְּנֶגֶד בָּשָׂר וַעֲצָמוֹת כְּנֶגֶד עֲצָמוֹת**, שֶׁיִּהְיֶה בִּבְשַׂר הַחֲמוֹר גִּידָיו וְעַצְמוֹתָיו בְּדִיּוּק כְּשַׁעוּר הַבָּשָׂר הַגִּידִים וְהָעֲצָמוֹת שֶׁבְּיַד הָאָדָם, **אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַיָּד** בְּאֹמֶד **כַּמָּה הֵיא** רְאוּיָה **לִשְׁקֹל**: **ב דְּמֵי יָדִי עָלַי, שָׁמִין אוֹתוֹ כַּמָּה הוּא שָׁוֶה בְּיָד, וְכַמָּה הוּא שָׁוֶה בְּלֹא יָד. זֶה חוֹמֶר בִּנְדָרִים מִבַּעֲרָכִין. וְחוֹמֶר בַּעֲרָכִין מִבִּנְדָרִים כֵּיצַד, הָאוֹמֵר עֶרְכִּי עָלַי וָמֵת, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, דְּמֵי עָלַי וָמֵת, לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דְּמִים לַמֵּתִים. עֶרְכִּי יָדַי וְעֶרְכִּי רַגְלַי עָלַי, לֹא אָמַר כְּלוּם. עֶרְכִּי רֹאשִׁי וְעֶרְכִּי כְּבֵדַי עָלַי, נוֹתֵן עֶרְכּוֹ כְּלוֹ. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, נוֹתֵן עֶרְכּוֹ כְּלוֹ: **ג חֲצִי עֶרְכִּי עָלַי, נוֹתֵן חֲצִי עֶרְכּוֹ. עֶרְכִּי חֲצִי עֶרְכִּי עָלַי, נוֹתֵן עֶרְכּוֹ כְּלוֹ. חֲצִי דָּמַי עָלַי, נוֹתֵן חֲצִי דָּמָיו. דְּמֵי חֲצִי עָלַי, נוֹתֵן דְּמֵי כֻלּוֹ. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, נוֹתֵן דְּמֵי כֻלּוֹ: ד הָאוֹמֵר עֶרְכּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, מֵת הַנּוֹדֵר, וְהַנָּדָר, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין. דָּמָיו שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, מֵת הַנּוֹדֵר, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין. מֵת הַנָּדָר, לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דָּמִים לַמֵּתִים: ה שׁוֹר זֶה עוֹלָה, בַּיִת זֶה קָרְבָּן, מֵת הַשּׁוֹר וְנָפַל הַבַּיִת, אֵינוֹ (דְּמֵי) בַּיִת זֶה עָלַי קָרְבָּן, אוֹ (דְּמֵי) שׁוֹר זֶה עוֹלָה, דָּבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, נוֹתֵן דְּמֵי כֻלּוֹ. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, נוֹתֵן עֶרְכּוֹ כְּלוֹ: ד הָאוֹמֵר עֶרְכּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, מֵת הַנּוֹדֵר, וְהַנָּדָר, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין. דָּמָיו שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, מֵת הַנּוֹדֵר, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין. מֵת הַנָּדָר, לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דָּמִים לַמֵּתִים: ה שׁוֹר זֶה עוֹלָה, בַּיִת זֶה קָרְבָּן, מֵת הַשּׁוֹר וְנָפַל הַבַּיִת, אֵינוֹ (דְּמֵי) בַּיִת זֶה עָלַי קָרְבָּן, אוֹ (דְּמֵי) שׁוֹר זֶה עוֹלָה, דָּבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, נוֹתֵן דְּמֵי כֻלּוֹ. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, נוֹתֵן עֶרְכּוֹ כְּלוֹ: ו חַיָּבֵי עֲרָכִין, מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן, וַאֲשָׁמוֹת, אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. חַיָּבֵי עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים, אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁיִּתְרַצֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א ג) **'לִרְצוֹנוֹ', כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּגִטֵּי נָשִׁים, כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי:**

מִשְׁנָה ב הַנּוֹדֵר דְּמֵי אֲבָר וְהַמַּעֲרִיכוֹ: הָאוֹמֵר 'דְּמֵי יָדִי עָלַי', שָׁמִין אוֹתוֹ כְּעֶבֶד הַנִּמְכָּר בַּשּׁוּק, כַּמָּה הוּא שָׁוֶה בְּיָד - כְּשֶׁנִּמְכָּר עִם יָדוֹ, **וְכַמָּה הוּא שָׁוֶה בְּלֹא יָד** - כְּשֶׁנִּמְכָּרוֹ אֲדוֹנוֹ וְהִשְׁאִיר יָד אַחַת לְעַצְמוֹ [וְלֹא כַּמָּה שָׁוֶה אִם נִקְטְעָה יָדוֹ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שֶׁהוּא בַּעַל מוּם מְחִירוֹ נָמוּךְ מְאֹד, וְאִלּוּ זֶה שֶׁאָמַר 'דְּמֵי יָדִי עָלַי' לֹא נִקְטְעָה יָדוֹ וְאֵין סִבָּה לְחַיְּבוֹ סְכוּם גָּדוֹל כָּל כָּךְ]. וְדִין **זֶה** שֶׁל הָאוֹמֵר 'דְּמֵי יָדִי עָלַי' הוּא **חֹמֶר בִּנְדָרִים מִבַּעֲרָכִין**, שֶׁהָאוֹמֵר 'עֶרְכִּי יָדִי עָלַי' אֵינוֹ חַיָּב כְּלוּם, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן. וְיֵשׁ **חֹמֶר בַּעֲרָכִין מִבִּנְדָרִים, כֵּיצַד, הָאוֹמֵר 'עֶרְכִּי עָלַי'** וְעָמַד לִפְנֵי הַכֹּהֵן **וָמֵת** קֹדֶם שֶׁשִּׁלֵּם אֶת עֶרְכּוֹ, **יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין** אֶת עֶרְכּוֹ, שֶׁהוּא דָּבָר יָדוּעַ וְקָצוּב וּכְבָר הִתְחַיֵּב לְשַׁלְּמוֹ. אֲבָל אִם אָמַר **'דְּמֵי עָלַי'** וְעָמַד בְּדִין וְחִיְּבוּהוּ לְשַׁלֵּם, **וָמֵת, לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין**, שֶׁעַדַיִן הוּא זָקוּק לְשׁוּמָא לָדַעַת כַּמָּה שָׁוְיוֹ, וְעוֹדָה כְּבָר אֵי אֶפְשָׁר לְשׁוּמוֹ **שֶׁאֵין דָּמִים** [-שׁוֹי] **לַמֵּתִים**, וְהֵם פְּטוּרִים. הָאוֹמֵר **'עֶרְכִּי יָדִי עָלַי' וְעֶרְכִּי רַגְלַי עָלַי', לֹא אָמַר כְּלוּם**, שֶׁאֵין עֶרְכִּי כְּלוּם. וְכֵן הָאוֹמֵר **'חֲצִי דָּמַי עָלַי'** פְּרוּשׁוֹ שֶׁיִּתֵּן חֲצִי מִשְׁוְיוֹ בַּשּׁוּק, **וְנוֹתֵן חֲצִי דָּמָיו**. אֲבָל הָאוֹמֵר **'דְּמֵי חֲצִי עָלַי' נוֹתֵן דְּמֵי כֻלּוֹ**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ב) 'נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשׁוֹת', הַקִּישָׁה הַתּוֹרָה נֶדֶר לְעֶרְךְ, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבַּעֲרָכִין הַמַּעֲרִיךְ אֵבֶר שֶׁהַנֶּפֶשׁ תְּלוּיָה בּוֹ, נֶחְשָׁב כְּמַעֲרִיךְ אָדָם שָׁלֵם, כֵּן הַדִּין בִּנְדָרִים, **זֶה הַכְּלָל**, הַנּוֹדֵר דְּמֵי דָּבָר **שֶׁהַנִּשְׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ נוֹתֵן (עֶרְכּוֹ)** [גִּרְסַת הרע"ב: דְּמָיו] **כֻּלּוֹ**: **מִשְׁנָה ד מֵת הַנּוֹדֵר אוֹ הַנָּדָר**: הָאוֹמֵר **עֶרְכּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, וּמֵת הַנּוֹדֵר וְהַנָּדָר** אֲחֵרַי שֶׁעָמַד בְּדִין וְהִתְחַיֵּב, **יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין** שֶׁל הַנּוֹדֵר אֶת עֶרְכּוֹ שֶׁל הַנָּדָר. וְאִם אָמַר **דְּמֵיהֶם שֶׁל פְּלוֹנִי עָלַי, וּמֵת הַנּוֹדֵר יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין** אֶת שָׁוְיוֹ, שֶׁכְּבָר הִשְׁתַּעְבְּדוּ נִכְסֵי הַנּוֹדֵר בְּשָׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין, וְאַף שֶׁעֲדַיִן צָרִיךְ לֶאֱמֹד אֶת שָׁוְיוֹ אֵין זֶה אֶלָּא גִּלּוּי מִילְתָא אַךְ הַשִּׁעְבּוּד כְּבָר חָל. וְאִם **מֵת** גַּם **הַנָּדָר** קֹדֶם שֶׁשָּׁמוּהוּ, **לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, שֶׁאֵין דָּמִים** - שׁוֹי **לַמֵּתִים** וְאִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם אֶת נִדְרוֹ: **מִשְׁנָה ה חֲלוּק בֵּין הֶקְדֵּשׁ חֵפֶץ לְהֶקְדֵּשׁ דָּמָיו**: הָאוֹמֵר עַל שׁוֹרוֹ **'שׁוֹר זֶה עוֹלָה'**, אוֹ שֶׁאָמַר עַל בֵּיתוֹ **'בַּיִת זֶה קָרְבָּן** - הֶקְדֵּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת' **וּמֵת הַשּׁוֹר, וְנָפַל הַבַּיִת, אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם** לְהֶקְדֵּשׁ אֶת דְּמֵיהֶם, שֶׁהָרֵי הִקְדִּישָׁם בְּעֵצָמָם וְלֹא הִתְחַיֵּב בְּדָמִים. אֲבָל אִם אָמַר **('דְּמֵי) שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה', אוֹ ('דְּמֵי) בַּיִת זֶה עָלַי קָרְבָּן**, וְחִיֵּב עַצְמוֹ בְּשָׁוִים, אִם **מֵת הַשּׁוֹר וְנָפַל הַבַּיִת** קֹדֶם שֶׁהֶחֱזִיק בָּהֶם הַגִּזְבָּר וְנִתְחַיְּבוּ לְשַׁלֵּם **חַיָּב** הַגִּזְבָּר דְּמֵי **הַבַּיִת** לְהֶקְדֵּשׁ אֶת שָׁוִים [וְחִדֵּשׁ הַתַּנָּא שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'אֵין דָּמִים לְמֵתִים' אֶלָּא בִּבְנֵי אָדָם וְלֹא בִּבְהֵמוֹת, שֶׁאֶפְשָׁר לְהַעֲרִיכָן אַף שֶׁמֵּתוּ]: **מִשְׁנָה ו מְשַׁכְּנִין חַיָּבֵי עֲרָכִין וְקָרְבָּנוֹת: חַיָּבֵי עֲרָכִים** שֶׁהִתְחַיְּבוּ בְּעֶרְכָּךְ אָדָם וְלֹא מְשַׁלְּמִים, **מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן** - הַגִּזְבָּר הַמְמַנֶּה עַל בֶּדֶק הַבַּיִת נִכְנָס לְבֵיתָם וְגוֹבֶה מִנְּכָסִיהֶם. **חַיָּבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן**, שֶׁזִּדַּאי יְבִיאוּם הַבָּעָלִים כֵּיוָן שֶׁהֵם חוֹבָה וְעִנְיָנָם כַּפָּרָה עַל חֵטְא [אֲבָל הַחַיָּב בְּחַטַּאת נְזִיר, שֶׁלֹּא בָּאָה לְכַפָּרָה וְאַף לוּלֵי הֶבְאָתָהּ כְּבָר הֻתַּר הַנְּזִיר בְּיֵינוֹ וְטַמְאָה לְמֵת, מְמַשְׁכְּנִים אוֹתוֹ]. **חַיָּבֵי עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן**, אַף שֶׁעוֹלָה בָּאָה לְכַפָּרָה עַל עֲשֵׂה וְלָאו הַנִּפְתָּק לַעֲשֵׂה, אַךְ כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ חוֹבָה יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁיִּתְעַכְּבוּ וְלֹא יָבִיאוּ [אֲבָל עוֹלַת בְּנֵי אָדָם וְלֹא בִּבְהֵמוֹת, שֶׁאֶפְשָׁר לְהַעֲרִיכָן אַף שֶׁמֵּתוּ]: **מִשְׁנָה ז

פֶּרֶק ו גְּבִית חוֹבוֹת מִנְכְסֵי יְתוֹמִים וּמִנְכְסֵי הְקְדֵּשׁ, וִירִידַת גִּזְבָּר לִנְכְסֵי אָדָם שֶׁחָיָב מָמוֹן לְהְקְדֵּשׁ:

מִשְׁנָה א **שׁוּמָא וְהַכְרָזָה עַל נִכְסֵי יְתוֹמִים וְהֶקְדֵּשׁ:** **שׁוּם** - שׁוּמַת נִכְסֵי **הַיְתוֹמִים** עַל יְדֵי בֵּית דִּין, כְּדֵי לְפָרַע מֵהֶם חוֹבוֹת שֶׁל אֲבִיהֶם, נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי שָׁבֵית דִּין שָׁמִים אֶת הַנְּכָסִים, וְאַחַר כָּךְ מַכְרִיזִים עַל מְכִירָתָם **שְׁלֹשִׁים יוֹם** רְצוּפִים, שָׁמָא יָבוֹא קוֹנֶה וְיִרְצֶה לִקְנוֹתָהּ בְּיוֹתֵר מִשּׁוּמַת בֵּית דִּין [וְאֵין יוֹרְדִים לִנְכְסֵי יְתוֹמִים קְטַנִּים בְּחוֹב אֲבִיהֶם אֶלָּא לְפִרְעוֹן חוֹב לְנָכְרֵי עִם רִבִּית, אוֹ לִכְתֻבַּת אִשָּׁה שֶׁעַד שֶׁאֵינָהּ גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ אוֹכֶלֶת מְזוֹנוֹת מִנִּכְסֵי הַיְתוֹמִים, אוֹ לְמִלְוֶה שֶׁגִּזְדאי לֹא פָּרַע הָאָב]. **וְשׁוּם** נִכְסֵי **הֶהְקְדֵּשׁ** לְמִכְירַת שְׂדֵה מִקְנָה [-שֶׁקִּבְּלָהּ אוֹ קָנָאהּ אַךְ לֹא יְרָשָׁהּ] שֶׁהְקְדִּישׁ אָדָם וְנִפְדִּית בְּשָׁוְיָהּ, נַעֲשָׂה עַל יְדֵי שָׁבֵית דִּין שָׁמִים אֶת הַשָּׂדֶה, וְאַחַר כָּךְ מַכְרִיזִים עַל מְכִירָתָהּ **שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּמַכְרִיזִין** בְּשָׁתֵּי שׁוּמוֹת אֵלּוּ, בְּכָל יוֹם **בַּבֹּקֶר** - כְּשֶׁהַפּוֹעֲלִים יוֹצְאִים לָעֲבוֹדָה, **וּבָעֶרֶב** - כְּשֶׁחוֹזְרִים מִמְּנָהּ, וּבַבֹּקֶר כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ זֹאת בַּעַל הַבַּיִת מְבַקֵּשׁ מִפּוֹעֲלָיו לַעֲבֹר דֶּרֶךְ הַשָּׂדֶה לְבָדְקָהּ, וּבָעֶרֶב נִזְכָּר לִשְׁאֹל אוֹתָם מֶה הָעֲלוּ בְּבִדִּיקָתָם. וְכָךְ מַכְרִיזִים: שָׂדֶה פְּלוֹנִית שֶׁכָּךְ וְכָךְ סִימָנֶיהָ וּמְצָרֶיהָ [-גְּבוּלוֹתֶיהָ] כָּךְ וְכָךְ תְּבוּאָה הִיא עוֹשָׂה וּבְסָכוּם זֶה שָׁמוּהָ בֵּית דִּין, כָּל הָרוֹצֶה לִקַּח יָבֹא וְיִקַּח', וְהַמַּרְבֶּה בַּמְּחִיר זוֹכֶה. **תַּקָּנוֹת בִּגְבִית הַכְּתֻבָּה מֵחֲשָׁשׁ לְהַעֲרָמָה:** **הַמַּקְדִּישׁ נִכְסָיו, וְהָיְתָה עָלָיו** הִתְחַיְּבוּת שֶׁל **כְּתֻבַּת אִשָּׁה** לְשַׁלֵּם לְאִשְׁתּוֹ אִם יִגָּרְשֶׁנָּה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כְּשֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּה יַדִּיר** מִמֶּנָּה הֲנָאָה בְּנֶדֶר עַל דַּעַת רַבִּים שֶׁאֵין לוֹ הַתָּרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַחֲזִירָהּ, כִּי בִּלֹּא זֶה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁעוֹשֶׂה עִם אִשְׁתּוֹ 'קוֹנְיָא' [-הֲעָרְמָה] כְּדֵי לְטֹל מֵהַנְּכָסִים שֶׁהְקְדִּישׁ וְלָכֵן מְגָרְשָׁהּ כְּדֵי שֶׁתִּגְבֶּה אֶת כְּתֻבָּתָהּ מֵהֶהְקְדֵּשׁ וּרְצוֹנוֹ לְהַחֲזִירָהּ לְאַחַר מִכֵּן. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ** לְנַדֵּר כָּךְ, שֶׁאֵין כָּאן חֲשָׁשׁ הַעֲרָמָה, כִּי אִם מִתְחָרֵט הוּא מֵהֶהְקְדֵּשׁוֹ דַּי לוֹ שֶׁיִּשְׁאַל עַל הֶהְקְדֵּשׁ אֵצֶל חָכָם וְיַחְזִרוּ אֵלָיו כָּל הַנְּכָסִים. וְאִלּוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְּׁאֵל עַל נִדְרוֹ, כִּי אַף אִם הִקְדִּישׁ בְּטָעוּת, לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ, וְלָכֵן יֵשׁ לַחֹשׁ שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן כְּדֵי לְהַעֲרִים. **כֵּיוֹצֵא בּוֹ** - בְּאֹפֶן דּוֹמֶה, **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אַף הָעֲרֵב לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ** - כְּתֻבַּת אִשָּׁה שֶׁאָדָם נַעֲשָׂה עָרֵב עָלֶיהָ לְשַׁלֵּם לָהּ אִם לֹא יְשַׁלֵּם הַבַּעַל, **וְהָיָה בַּעְלָהּ** שֶׁל אִשָּׁה זוֹ **מְגָרְשָׁהּ** וְאֵין בְּיָדוֹ נְכָסִים וּבָאָה לִגְבוֹת מֵהֶעָרֵב, **יַדִּיר** הַבַּעַל **הֲנָאָה** מִמֶּנָּה שֶׁלֹּא יַחֲזִירֶנָּה, כִּי יֵשׁ לָחוּשׁ **שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה** הַבַּעַל **קְנוּנְיָא עַל נִכְסָיו שֶׁל זֶה** שֶׁתִּגְבֶּה מֵהֶם אֶת כְּתֻבָּתָהּ, וְאַחַר כָּךְ **יַחֲזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ** וְיִזְכֶּה בִּנְכְסֵי הֶעָרֵב:

מִשְׁנָה ב **גְּבִית נִכְסֵי הַבַּעַל מֵהֶהְקְדֵּשׁ לְתַשְׁלוּם כְּתֻבָּה:** **הַמַּקְדִּישׁ נִכְסָיו, וְהָיְתָה עָלָיו** בְּאוֹתָהּ שָׁעָה חוֹב שֶׁל **כְּתֻבַּת אִשָּׁה**, שֶׁכְּבָר גֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ קֹדֶם הֶהְקְדֵּשׁ [וְלָכֵן אֵין לַחֹשׁ לְקְנוּנְיָא]. וְכֵן הָיְתָה עָלָיו תְּבִיעַת **בַּעַל חוֹב** לְתַשְׁלוּם חוֹב, אַף שֶׁמַּעֲקַר הַדִּין לֹא חָל הֶהְקְדֵּשׁ עַל הַנְּכָסִים שֶׁצְּרִיכִים לִגְבוֹת מֵהַבַּעַל, שֶׁהֲרֵי הֵם מְשֻׁעְבָּדִים לְאִשָּׁה וְלַבַּעַל חוֹב, מִכָּל מָקוֹם **אֵין הָאִשָּׁה יְכוֹלָה לִגְבוֹת כְּתֻבָּתָהּ מִן הַהֶקְדֵּשׁ, וְלֹא בַּעַל חוֹב** יָכוֹל לִגְבוֹת **אֶת חוֹבוֹ** בְּלֹא תַּשְׁלוּם כָּלְשֶׁהוּ, **אֶלָּא הַפּוֹדֶה**, דְּהַיְינוּ, הַבַּעַל שֶׁפּוֹדֶה אֶת הַנְּכָסִים כְּדֵי לְפָרַע בָּהֶם אֶת חוֹבוֹתָיו, **פּוֹדֶה** אוֹתָם בְּתַשְׁלוּם מוּעָט שֶׁל דִּינָר, **עַל מְנָת לִתֵּן** מֵהֶם **לְאִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ**, וְתַשְׁלוּם מוּעָט זֶה אֵינוֹ אֶלָּא גְּזֵרָה דִּרַבָּנָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא תַּקָּלָה כְּשֶׁיִּרְאוּ דָּבָר שֶׁנִּרְאֶה כְּהֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּלִי פִּדְיוֹן. וַאֲפִלּוּ אִם נְכָסָיו שֶׁהֶקְדִּישׁ הֵם בְּשָׁוִי **תִּשְׁעִים מָנֶה, וְהָיָה חוֹבוֹ מֵאָה מָנֶה, מוֹסִיף** הַבְּעָלִים וְלוֹמֶה [מִבַּעַל חוֹבוֹ - הַמַּלְוֶה, אוֹ מֵאָדָם אַחֵר] **עוֹד דִּינָר, וּפוֹדֶה בּוֹ אֶת הַנְּכָסִים הַלָּלוּ, עַל מְנָת לִתֵּן לְאִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ.** וְאַף שֶׁהַחוֹב גָּדוֹל מִשְּׁוִי הַנְּכָסִים, אֵין אוֹמְרִים שֶׁוַּדַּאי לֹא הִלְוָהוּ עַל דַּעַת לְגְבוֹת מִנְּכָסִים אֵלּוּ, וְאִם כֵּן לֹא יוּכַל לְהַשְּׁאֵל עַל סְמַךְ קַרְקַע זוֹ עַל אַף שֶׁשָּׁוְיָהּ הָאֲמִתִּי פָּחוֹת מֵהַחוֹב [אֲבָל אִם נִכְסֵי הַלְוֶה שָׁוִים רַק חֲצִי מֵהַחוֹב, בְּאֹפֶן זֶה וַדַּאי לֹא סָמַךְ עֲלֵיהֶם הַמַּלְוֶה אֶלָּא עַל נֶאֱמָנוּת הַנִּתְבָּע, שֶׁאֵין אָדָם עָשׂוּי לְקְנוֹת קַרְקַע בְּיוֹתֵר מִפִּי שְׁנַיִם מִשָּׁוְיָהּ הָאֲמִתִּי, וְאֵינוֹ גּוֹבֶה אֶת הַקַּרְקַע מֵהֶהֶקְדֵּשׁ]: **מִשְׁנָה ג** **דְּבָרִים שֶׁמְּשַׁיְּרִים בְּמַשְׁכּוֹן חַיְּבֵי עֲרָכִין:** **אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ** (פ"ה מ"ו) שֶׁחַיְּבֵי עֲרָכִין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן וְגוֹבֶה הַגִּזְבָּר מִנִּכְסֵיהֶם, מִכָּל מָקוֹם **נוֹתְנִין לוֹ** [-מַשְׁאִירִים בְּיָדוֹ] **מָזוֹן לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, וּכְסוּת** [-בֶּגֶד] **לִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמִטָּה מֻצַּעַת, וְסַנְדָּלִין** [-נַעֲלַיִם לַהֲלִיכָה בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים], **וּתְפִלִּין.** וְאִם אֵין לוֹ, מַשְׁאִירִים בְּיָדוֹ כֶּסֶף לִקְנוֹתָם. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ח) 'וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ' וְדָרַשׁוּ, שֶׁאִם הוּא 'מָךְ' - עָנִי, תַּעֲשֶׂה שֶׁיִּשָּׁאֵר 'הוּא' - שֶׁתְּהֵיֶה לוֹ הֲוָיָה וְחִיּוּת, 'מֵעֶרְכֶּךָ' - מִדְּמֵי הָעֲרָךְ, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא תִּגְבֶּה אֶת כָּל הָעֲרָךְ אֶלָּא תַּשְׁאִיר מִמֶּנּוּ כְּדֵי חַיָּיו. וּמִכָּל מָקוֹם רַק 'הוּא' תִּהְיֶה לוֹ הֲוָיָה, וְלָכֵן מַנִּיחִים כֵּן רַק **לוֹ** [-עֲבוּרוֹ], **אֲבָל לֹא לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא לִבְנָיו.** וְכֵן **אִם הָיָה** הַמַּעֲרִיךְ **אָמֵן** - בַּעַל מְלָאכָה, **נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי כְּלֵי אָמָּנוּת מִכָּל מִין וָמִין** - מִכָּל כְּלֵי הַנִּצְרָךְ לוֹ לִמְלַאכְתּוֹ, כְּדֵי שֶׁאִם יִתְקַלְקֵל אֶחָד יִשְׁתַּמֵּשׁ בַּשֵּׁנִי. כְּגוֹן, **חָרָשׁ** [-נַגָּר], **נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי מַעֲצָדִין** [-גַּרְזְנִים קְטַנִּים לְהַחְלָקַת הַנְּסָרִים], **וּשְׁתֵּי מְגֵרוֹת** [-מַסּוֹרִים]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם הָיָה אִפָּר** [-עוֹבֵד אֲדָמָה] **נוֹתְנִין לוֹ אֶת צִמְדּוֹ** - זוּג בְּהֵמוֹת לַחֲרִישָׁה. וְאִם הָיָה **חַמָּר** [-מוֹלִיךְ מַשָּׂאוֹת עַל חֲמוֹר] **נוֹתְנִין לוֹ אֶת חֲמוֹרוֹ**, שֶׁאַף הֵם כְּלֵי אֻמָּנוּתוֹ. וְאִלּוּ לְדַעַת תְּנָא קַמָּא זֶה אֵינָם חֲשׁוּבִים כְּלֵי אֻמָּנוּת אֶלָּא נְכָסִים רְגִילִים שֶׁמְּמַשְׁכְּנִים אוֹתָם בְּחוֹבוֹ:

מִשְׁנָה ד **אֻמָּן שֶׁהָיָה לוֹ כְּלִי אֶחָד:** אִם מִמִּינֵי הַכֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים לִמְלַאכְתּוֹ **הָיָה** לוֹ עַד עַתָּה **מִין אֶחָד מְרֻבֶּה** יוֹתֵר מִכְּדֵי צָרְכּוֹ, **וּמִין אֶחָד מוּעָט** מִכְּדֵי צָרְכּוֹ, כְּגוֹן נַגָּר שֶׁהָיוּ לוֹ שִׁלְשָׁה מַעֲצָדִין וּמְגֵרָה אַחַת, **אֵין אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיִּכּוֹל הוּא לִמְכֹּר מִן הַמְרֻבֶּה** - אֶת הַמַּעֲצָד הַמְיֻתָּר **וְלִקַּח לוֹ** בְּדָמָיו כְּלִי נוֹסָף **מִן הַמִּין הַמּוּעָט**, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ לוֹ שְׁנֵי כֵּלִים מִכָּל מִין, **אֶלָּא נוֹתְנִין לוֹ** [-מַשְׁאִירִים בְּיָדוֹ] רַק **שְׁנֵי מִינִין** [-כֵּלִים] **מִן הַמִּין הַמְרֻבֶּה**, וְאֶת הַשְּׁלִישִׁי נוֹטְלִים לְהֶקְדֵּשׁ, וּמַפְּיחִים בְּיָדוֹ אֶת **כָּל** מַה **שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִן הַמִּין הַמּוּעָט** וְאֵינוֹ קוֹנֶה אֶחָד נוֹסָף, כְּשֵׁם שֶׁעַד עַתָּה הָיָה דַּי לוֹ בְּכְלִי אֶחָד מִמִּין זֶה. [וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁעַד עַתָּה הָיָה דַּי לוֹ בְּאֶחָד לְפִי שֶׁהָיָה מַשְׁאִיל מֵאֲחֵרִים כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ, וְאִלּוּ הַשְּׁאִילוּ לוֹ כֵּיוָן שֶׁיָּדְעוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּלִי מְיֻתָּר מֵהַמִּין הַשֵּׁנִי, וְאִלּוּ עַתָּה שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא שְׁנֵי כֵּלִים מֵהַמִּין הַמְרֻבֶּה שֶׁמָּא לֹא יַשְׁאִילוּ לוֹ מֵהַמִּין הַמּוּעָט]. **דַּיָּן הַתְּפִלִּין בְּמַקְדִּישׁ נְכָסָיו:** וְהַמַּקְדִּישׁ **אֶת נְכָסָיו**, אַף הַתְּפִלִּין בִּכְלַל נְכָסָיו, וּמַעֲלִין - וְשָׂמִים לוֹ **אֶת תְּפִלָּיו** וְיִלְוֶה מָעוֹת כְּשׁוּם, וְיִפְדֵּם מֵהֶהֶקְדֵּשׁ:

מִשְׁנָה ה **הַדְּבָרִים שֶׁרַשַּׁאי הַגִּזְבָּר לְמַשְׁכֵּן עַל עֲרָכִין וְהֶקְדֵּשׁוֹת:** **אֶחָד הַמַּקְדִּישׁ אֶת נְכָסָיו וְאֶחָד הַמַּעֲרִיךְ אֶת עַצְמוֹ, אֵין לוֹ** לַגִּזְבָּר הַבָּא לִטֹּל מִנְּכָסָיו, **לֹא בִּכְסוּת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא בִּכְסוּת בָּנָיו,** שֶׁבִּשְׁעַת הֶעָרֵךְ וְהַהֶקְדֵּשׁ כְּבָר הָיוּ בִּרְשׁוּתָם וְלֹא בִּרְשׁוּת בַּעַל הַבַּיִת. וְכֵן **לֹא** יִטֹּל **בְּצֶבַע שֶׁצָּבְעָן לִשְׁמָן** - מִבְּגָדִים שֶׁנָּתַן הַבַּעַל לְאֻמָּן לִצְבֹּעַ עֲבוּר אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה קָנוּ אֶת הַשֶּׁבַח אַף שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ הַבֶּגֶד לְיָדָם, וְאֵינָם בִּכְלַל נְכָסָיו. **וְלֹא בְּסַנְדָּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלְּקָחָן לִשְׁמָן** [-לְשֵׁם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו], שֶׁכֵּיוָן שֶׁקְּנָאָם עֲבוּרָם, מִשְּׁעַת הַקְנִיָּה נַעֲשׂוּ שֶׁלָּהֶם אַף שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְיָדָם. **שׁוּמַת נְכָסִים לְהֶקְדֵּשׁ לְפִי מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ:** **אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ** בִּמְכִירַת נִכְסֵי יְתוֹמִים עַל יְדֵי בֵּית דִּין לְצָרֵךְ פִּרְעוֹן חוֹב, שֶׁנַּעֲבָדִים **נִמְכָּרִים** כְּשֶׁהֵם לְבוּשִׁים **בִּכְסוּתָן לִשְׁבָח** - כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ אֶת דְּמֵיהֶם, וְלוֹקְחִים עֲבוּר כְּסוּתָם מִנִּכְסֵי הַיְתוֹמִים שֶׁשָּׁבַח הוּא לָהֶם, **שֶׁאִם תִּלָּקַח לוֹ** - לָעֶבֶד **כְּסוּת בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר, מַשְׁבִּיחַ הוּא** בְּשָׁוְיוֹ בַּשּׁוּק **מָנֶה** [-מֵאָה דִּינָרִים]. **וְכֵן פָּרָה, אִם מְמַתִּינִים** [-מַשְׁהִים] **אוֹתָהּ לָאִיטְלִיס** [-לְיוֹם הַשּׁוּק], **מַשְׁבַּחַת הִיא** בְּשָׁוְיָהּ, **וְכֵן מַרְגָּלִית, אִם מַעֲלִין אוֹתָהּ לַכְּרָךְ** - עִיר גְּדוֹלָה, שֶׁדֶּרֶךְ הַסּוֹחֲרִים לָבוֹא לְשָׁם, **מַשְׁבַּחַת הִיא** בַּמְּחִיר, וְעַל בֵּית דִּין לְהַמְתִּין בְּשָׁבִיל לְהַרְוִיחַ לַיְתוֹמִים. אֲבָל לְגַבֵּי שׁוּמַת נִכְסֵי הַמַּעֲרִיךְ **אֵין לְהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ** [וְלֹא כְּפִי שְׁוִי הַמַּרְגָּלִית בַּכְּרָךְ] **וּשְׁעָתוֹ** [וְלֹא מַמְתִּינִים לִקְנַיַּת כְּסוּת לָעֶבֶד אוֹ לְיוֹם הַשּׁוּק], אֶלָּא גּוֹבִים כְּפִי שָׁוְיִם כָּאן וְעַכְשָׁיו, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז כג) 'וְנָתַן אֶת הָעֶרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַה' כְּגוֹן סְתָם הֶקְדֵּשׁ שֶׁהוּא לְבֶדֶק הַבַּיִת דֵּינוֹ לְהִנָּתֵן מִיָּד בְּאוֹתוֹ יוֹם:

פֶּרֶק ז הֶקְדֵּשׁ שְׂדֵה אֲחֻזָּה וּשְׂדֵה מִקְנָה:

מִשְׁנָה א **דִּין גְּרָעוֹן כֶּסֶף בִּפְדוֹת שְׂדֵה אֲחֻזָּה:** לֹא כְּדַאי לָאָדָם לְהַקְדִּישׁ שְׂדֵה אֲחֻזָּה [שֶׁיֵּרֵשׁ מֵאֲבוֹתָיו מִנַּחֲלָתָם בָּאָרֶץ] **לִפְנֵי הַיּוֹבֵל פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים,** שֶׁשְּׂדֵה אֲחֻזָּה נִפְדֵּית בַּחֲמִשִּׁים שְׁקָלִים לְקַרְקַע שֶׁזּוֹרְעִים בָּהּ כּוֹר שְׂעוֹרִים, וְזֹאת אִם נִפְדֵּית מִיָּד אַחֲרֵי הַיּוֹבֵל, וְאִם עָבְרוּ מִסְפַּר שָׁנִים מֵהַיּוֹבֵל פּוֹדֶה אוֹתָהּ בְּגִרְעוֹן כֶּסֶף, דְּהַיְינוּ שֶׁמְּחַלְּקִים אֶת סְכוּם חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע הַשָּׁנִים שֶׁעַד הַיּוֹבֵל, וּמְשַׁלֵּם רַק עֲבוּר הַשָּׁנִים שֶׁעֲדַיִן לֹא חָלְפוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז יח) 'וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת וְגוֹ' וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ', וּמֵאַחַר שֶׁהַפְּסוּק עוֹסֵק בְּאֹפֶן שֶׁיֶּשְׁנָן 'שָׁנִים נוֹתָרֹת' וּמְעוּט רַבִּים שָׁנִים, הֲרֵי שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁיַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, לֹא יֵאָמֵר בּוֹ דִּין גְּרָעוֹן, וְיִהְיֶה עָלָיו לְפָדּוֹתָהּ בַּחֲמִשִּׁים שְׁקָלִים. **וְלֹא גּוֹאֲלִין** [-פּוֹדִים] שְׂדֵה אֲחֻזָּה **לְאַחַר הַיּוֹבֵל** [כְּלוֹמַר, בַּשָּׁנִים שֶׁבֵּין יוֹבֵל לְיוֹבֵל] **פָּחוֹת מִשָּׁנָה,** כְּלוֹמַר שֶׁאֵין פּוֹחֲתִים בַּגִּרְעוֹן אֶלָּא שָׁנִים שְׁלֵמוֹת, וְכָל שֶׁלֹּא עָבְרָה הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ - אֲפִלּוּ לֹא נוֹתַר אֶלָּא חֹדֶשׁ - מְשַׁלֵּם אֶת דְּמֵי הַפְּדִיּוֹן עַל כָּל הַשָּׁנָה, **שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין חֲדָשִׁים לַהֶקְדֵּשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת', שָׁנִים וְלֹא חֳדָשִׁים. **אֲבָל הַהֶקְדֵּשׁ מְחַשֵּׁב חֲדָשִׁים,** כְּלוֹמַר אִם חִשּׁוּב הַחֲדָשִׁים יִגְרֹם רֶוַח לַהֶקְדֵּשׁ, מְחַשְּׁבִים אֶת הַחֲדָשִׁים, וּכְגוֹן בְּאֹפֶן שֶׁהִקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה שָׁנָה וְחֲצִי לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, אֵין מְחַשְּׁבִים אֶת חֲצִי הַשָּׁנָה לְשָׁנָה שְׁלֵמָה שֶׁאָז יוּכַל לְפָדּוֹתָהּ בְּגִרְעוֹן כֶּיוָן שֶׁיֵּשׁ כָּאן 'שָׁנִים נוֹתָרֹת', אֶלָּא מְחַשְּׁבִים אֶת חֲצִי הַשָּׁנָה כְּמוֹת שֶׁהִיא וּמְמַלֵּא אֵין כָּאן 'שָׁנִים נוֹתָרֹת' וְעָלָיו לְשַׁלֵּם חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּדִּין הָרִאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה. וְהַטַּעַם לְכָךְ הוּא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר 'וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן', שֶׁמִּשְּׁמָעוֹ שֶׁהַכֹּהֵן הַגִּזְבָּר יַחֲשֹׁב בְּכָל אֹפֶן שֶׁבּוֹ יְרוִיחַ הַהֶקְדֵּשׁ.

פִּדְיוֹן שָׂדֶה אֲחֻזָּה: הַמַּקְדִּישׁ אֶת שָׂדֵהוּ - בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל - שְׂדֵה אֲחֻזָּה, בְּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, וּבָא לְפַדּוֹתָהּ בְּשָׁנָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאַחֲרֵי הַיּוֹבֵל, **נוֹתֵן** לַהֶקְדֵּשׁ **בְּזָרֻע חֲמֶר שְׂעוֹרִים** - בַּעֲבוּר קַרְקַע שֶׁנִּפְתָּן לִזְרֹעַ בָּהּ כּוֹר שְׂעוֹרִים [כְּשֶׁהַזְּרִיעָה הִיא בְּהִשְׁלָכַת הַזְּרָעִים בְּיָד, בְּזְרִיעָה בֵּינוֹנִית, לֹא מְקֻבָּץ מִדַּי וְלֹא מְפֻזָּר מִדַּי], חֲמִשִּׁים **שֶׁקֶל כֶּסֶף** [-סְלָעִים]. [אֲבָל אִם אֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג, פּוֹדִים אוֹתָהּ כְּשָׁוְיָהּ, כִּשְׁאָר הֶקְדֵּשׁוֹת]. **שִׁעוּר חֲלָקִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לִזְרִיעָה:** אִם הָיוּ **שָׁם** בַּשָּׂדֶה, **נְקָעִים** [-בְּקָעִים] **עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים** אוֹ יוֹתֵר וּמְלֵאִים בְּמַיִם, **אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים** אוֹ יוֹתֵר, **אֵין נִמְדָּדִים עִמָּהּ** לְהַפְדּוֹת כְּשָׂדֶה אֲחֻזָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טז) 'זֶרַע' וְגוֹ', אֶלָּא נִפְדִּים בְּשָׁוְיָם כְּשְׂאָר הֶקְדֵּשׁ [אֲבָל אִם אֵין בַּנְּקָעִים מַיִם, נִדּוֹנִים בִּפְנֵי עַצְמָם כְּשָׂדֶה אֲחֻזָּה]. וְאִם הָיוּ הַנְּקָעִים וְהַסְּלָעִים **פָּחוֹת מִכָּאן** - מִשֶּׁעוּר עֲשָׂרָה טְפָחִים, **נִמְדָּדִים עִמָּהּ** כְּחֵלֶק מִשָּׂדֶה אֲחֻזָּה, שֶׁאַף שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לִזְרִיעָה מֻחְמֶּמֶת הַמַּיִם שֶׁבָּהֶם, הֲרֵי הֵם נִקְרָאִים עַל שֵׁם הַקַּרְקַע וּבְטֵלִים לָהּ. **גְּרִעוֹן כֶּסֶף: הִקְדִּישָׁהּ** וְרוֹצֶה לִפְדּוֹתָהּ **שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים** אוֹ יוֹתֵר **לִפְנֵי הַיּוֹבֵל**, מְחַלְּקִים אֶת חֲמִשִּׁים הַסְּלָעִים לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שֶׁעַל הַיּוֹבֵל, וּלְפִי חֶשְׁבּוֹן זֶה **נוֹתֵן סֶלַע וּפוֹנְדְיוֹן לַשָּׁנָה** - לְכָל שָׁנָה שֶׁנִּשְׁאֶרֶת מֵעֵת פִּדְיוֹנוֹ וְעַד הַיּוֹבֵל. [וְאִפְּלוּ הַחֶשְׁבּוֹן הוּא שֶׁמְּחַלְּקִים אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע סְלָעִים לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים, וְהַסֶּלַע הָאַחֲרוֹן מִתְחַלֵּק לְפֻנְדְיוֹן לְכָל שָׁנָה. וְאַף שֶׁבַּסֶּלַע יֵשׁ אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פֻּנְדְיוֹנִים וְאִלּוּ לְפִי חֶשְׁבּוֹן זֶה נִמְצָא שֶׁהוּא נוֹתֵן לְהֶקְדֵּשׁ אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע פֻּנְדְיוֹנִים וּבְסַךְ הַכֹּל נוֹתֵן לְהֶקְדֵּשׁ חֲמִשִּׁים סְלָעִים וּפֻנְדְיוֹן, פֻּנְדְיוֹן זֶה הוּא עֲבוּר תִּשְׁלוּם הַהֶקְדֵּשׁ לְשַׁלְחָנֵי הַחֲלָפַת הַפֻּנְדְיוֹנִים לִסְלָעִים]. **אֲפִלּוּ תִּשְׁלוּם דְּמֵי הַפִּדְיוֹן: אִם** אָמַר הַפּוֹדֶה, **הֲרֵינִי נוֹתֵן דְּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה** - כָּל שָׁנָה סֶלַע וּפֻנְדְיוֹן שֶׁהֵם דְּמֵי אוֹתָהּ שָׁנָה, **אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא נוֹתֵן אֶת הַתִּשְׁלוּם כֻּלּוֹ כְּאֶחָד** - בְּבַת אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יח) 'וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת הַכֶּסֶף עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת', וּמִשְׁמַע שֶׁאֶת כָּל הַכֶּסֶף יִתֵּן כְּאֶחָד עֲבוּר הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת: **מִשְׁנָה ב חוֹבַת הַבְּעָלִים לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ:** אֶחָד **הַבְּעָלִים וְאֶחָד כָּל הָאָדָם** פּוֹדִים אֶת הַשָּׂדֶה לְפִי זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף, בֵּין אִם שָׁוְיָהּ הָאֱמִתִּי הוּא אֶלֶף שְׁקָלִים וּבֵין אִם חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים. **וּמַה** הַחִלּוּק **בֵּין הַבְּעָלִים לִבְנֵי כָּל הָאָדָם** בְּפִדְיַת הַשָּׂדֶה, **אֶלָּא שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִים** תּוֹסֶפֶת **חֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵינוֹ נוֹתֵן** תּוֹסֶפֶת **חֹמֶשׁ**, כְּגוֹן אִם פָּדָה הַבְּעָלִים אַרְבַּע שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, נוֹתֵן אַרְבָּעָה סְלָעִים וְאַרְבָּעָה פֻּנְדְיוֹנִים כְּכָל אָדָם, וּמוֹסִיף עוֹד סֶלַע וּפוֹנְדְיוֹן שֶׁהוּא חֹמֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז יט) 'וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אֹתוֹ [-הַבְּעָלִים] וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ': **מִשְׁנָה ג יְצִיאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל:** שָׂדֶה אֲחֻזָּה שֶׁהַקְדִּישָׁהּ וּפָדָאָהּ אָדָם אַחֵר, יוֹצֵאת מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל וּמִתְחַלֶּקֶת לְכֹהֲנֵי הַמִּשְׁמָר הָעוֹבֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּשָׁעַת כְּנִיסַת הַיּוֹבֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז כ-כא) 'וְאִם לֹא יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה וְאִם מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד, וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַה' כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ'. אֲבָל אִם **הִקְדִּישָׁהּ הַבְּעָלִים וּגְאָלָהּ בְּעַצְמוֹ, אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל** לְהִתְחַלֵּק לַכֹּהֲנִים שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יט) 'וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אתו וְגוֹ' וְקָם לוֹ'. וְכֵן אִם **גְּאָלָהּ בְּנוֹ, הַשָּׂדֶה יוֹצְאָה לְאָבִיו בַּיּוֹבֵל** וְאֵינָהּ מִתְחַלֶּקֶת לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כ) 'וְאִם מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר', לְמַדְנוּ שֶׁרַק כְּשֶׁנִּמְכְּרָה לְאִישׁ אַחֵר יוֹצֵאת לַכֹּהֲנִים וְלֹא כְּשֶׁגְּאָלָהּ בְּנוֹ, **וּגְאָלָהּ אַחֵר** מִן הַקְּרוֹבִים וּגְאָלָהּ מִיָּדוֹ, **אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל. גְּאָלָהּ אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים** וַהֲרֵי **הִיא תַּחַת יָדוֹ, לֹא יֹאמַר הוֹאִיל וְהִיא יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל וַהֲרֵי הִיא תַּחַת יָדִי הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי, אֶלָּא יוֹצְאָה לְכָל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים: ד הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאָלָה, הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ, וְנוֹתְנִים אֶת דָּמֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, נִכְנָסִין, אֲבָל לֹא נוֹתְנִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא נִכְנָסִין וְלֹא נוֹתְנִין, אֶלָּא נִקְרֵאת שְׂדֵה רְטוּשִׁין, עַד הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי. הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי וְלֹא נִגְאָלָה, נִקְרֵאת רְטוּשֵׁי רְטוּשִׁין, עַד הַיּוֹבֵל הַשְּׁלִישִׁי. לְעוֹלָם אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, עַד שֶׁיִּגָּאֲלֶנָּה אַחֵר: ה הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאֲבִיו, מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ, הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה. הִקְדִּישָׁהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו, הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה מִקְנָה. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, כִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה, יָצְתָה שְׂדֵה מִקְנָה, וְאִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ, שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחֻזָּה, יָצְתָה זוֹ שֶׁהִיא רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה מִקְנָה אֵינָהּ יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, נוֹתֵן סֶלַע וּפוֹנְדְיוֹן לַשָּׁנָה. אִם אָמַר הֲרֵינִי נוֹתֵן דְּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא נוֹתֵן אֶת כֻּלּוֹ כְּאֶחָד: ב אֶחָד הַבְּעָלִים וְאֶחָד כָּל הָאָדָם. מַה בֵּין הַבְּעָלִים לְבֵין כָּל הָאָדָם, אֶלָּא שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִים חֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵינוֹ נוֹתֵן חֹמֶשׁ: ג הִקְדִּישָׁהּ וּגְאָלָהּ, אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל. גְּאָלָהּ אַחֵר אוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים וּגְאָלָהּ מִיָּדוֹ, אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל. גְּאָלָהּ אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים וַהֲרֵי הִיא תַּחַת יָדוֹ, לֹא יֹאמַר הוֹאִיל וְהִיא יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל וַהֲרֵי הִיא תַּחַת יָדִי הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי, אֶלָּא יוֹצְאָה לְכָל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים: ד הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאָלָה, הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ, וְנוֹתְנִים אֶת דָּמֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, נִכְנָסִין, אֲבָל לֹא נוֹתְנִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא נִכְנָסִין וְלֹא נוֹתְנִין, אֶלָּא נִקְרֵאת שְׂדֵה רְטוּשִׁין, עַד הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי. הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי וְלֹא נִגְאָלָה, נִקְרֵאת רְטוּשֵׁי רְטוּשִׁין, עַד הַיּוֹבֵל הַשְּׁלִישִׁי. לְעוֹלָם אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, עַד שֶׁיִּגָּאֲלֶנָּה אַחֵר: ה הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאֲבִיו, מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ, הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה. הִקְדִּישָׁהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו, הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה מִקְנָה. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, כִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה, יָצְתָה שְׂדֵה מִקְנָה, וְאִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ, שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחֻזָּה, יָצְתָה זוֹ שֶׁהִיא רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה מִקְנָה אֵינָהּ יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל. נוֹתֵן סֶלַע וּפוֹנְדְיוֹן לַשָּׁנָה. אִם אָמַר הֲרֵינִי נוֹתֵן דְּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא נוֹתֵן אֶת כֻּלּוֹ כְּאֶחָד: ב אֶחָד הַבְּעָלִים וְאֶחָד כָּל הָאָדָם. מַה בֵּין הַבְּעָלִים לְבֵין כָּל הָאָדָם, אֶלָּא שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִים חֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵינוֹ נוֹתֵן חֹמֶשׁ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִקְדִּישׁ אֶת שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ, אָמְרוּ לוֹ פִּתַּח אַתָּה רִאשׁוֹן, אָמַר הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּאֹשֶׁר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמַר זֶה אֶלָּא בִּכְבֵיצָה, שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף. אָמַר לוֹ, הִגִּיעָתְךָ. נִמְצָא מַפְסִיד אֹשֶׁר, וְשָׂדֵהוּ לְפָנָיו: פרק ח א הַמַּקְדִּישׁ אֶת שָׂדֵהוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ יוֹבֵל, אוֹמְרִים לוֹ פִּתַּח אַתָּה רִאשׁוֹן, שֶׁהַבְּעָלִים נוֹתְנִים חֹמֶשׁ, וְכָל אָדָם אֵינוֹ נוֹתֵן חֹמֶשׁ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִקְדִּישׁ אֶת שָׂדֵהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ, אָמְרוּ לוֹ פִּתַּח אַתָּה רִאשׁוֹן, אָמַר הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּאֹשֶׁר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמַר זֶה אֶלָּא בִּכְבֵיצָה, שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף. אָמַר לוֹ, הִגִּיעָתְךָ. נִמְצָא מַפְסִיד אֹשֶׁר, וְשָׂדֵהוּ לְפָנָיו:

עֲצֶרֶת שֶׁהֵם קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד מַתָּנוֹת כְּהֻנָּה מִמַּתְּנוֹת כְּהֻנָּה וְלֹא מִמַּתְּנוֹת עָרֵי חוֹמָה שֶׁאֵינָם בָּאִים לַכֹּהֲנִים]. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן זוֹכִים הַכֹּהֲנִים בְּשָׂדֶה אֲחֻזָּה נִגְאֶלֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כז כ-כא) 'וְאִם לֹא יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה וְאִם [-אוֹ אִם] מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה שֶׁלֹּא נִגְאֲלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כז כ-כא) 'וְאִם לֹא יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה וְאִם [-אוֹ אִם] מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר וְגוֹ' [בִּשְׁנֵי אֻפָנִים אֵלּוּ] וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיּוֹבֵל קֹדֶשׁ לַה' כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ'. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא נִכְנָסִין** הַכֹּהֲנִים לְשָׂדֶה שֶׁלֹּא נִגְאֲלָה **וְלֹא נוֹתְנִין** דָּמִים, **אֶלָּא נִקְרֵאת שְׂדֵה רְטוּשִׁין** [-שָׂדֶה עֲזוּבָה], **עַד הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי,** וְאִם בֵּינְתַיִם נִגְאֲלָה עַל יְדֵי אַחֵר, יוֹצֵאת לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל. וְאִם **הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל הַשֵּׁנִי וַעֲדַיִן לֹא נִגְאֲלָה, נִקְרֵאת רְטוּשֵׁי רְטוּשִׁין, עַד שֶׁיִּגִּיעַ הַיּוֹבֵל הַשְּׁלִישִׁי,** וְכֵן הָלְאָה. **וּלְעוֹלָם אֵין הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, עַד שֶׁיִּגָּאֲלֶנָּה אַחֵר,** שֶׁבְּאֶפֶן הַזֶּה לְכְשֶׁיַּגִּיעַ עוֹד יוֹבֵל תֵּצֵא הַשָּׂדֶה לַכֹּהֲנִים. וְהַטַּעַם שֶׁלֹּא יוֹצֵאת הַשָּׂדֶה מֵהֶקְדֵּשׁ לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַּיּוֹבֵל' וְגוֹ', וּפֵרוּשׁ הַכָּתוּב הוּא שֶׁכְּשֶׁהַשָּׂדֶה יוֹצֵאת מִיַּד הַגּוֹאֵל בְּדוֹמֶה לְכָל קַרְקַע שֶׁיּוֹצֵאת מִיַּד הַקּוֹנֶה בַּיּוֹבֵל, לֹא יִהְיֶה דִּינָהּ כְּכָל קַרְקַע הַחוֹזֶרֶת לַבְּעָלִים אֶלָּא תִּתְחַלֵּק לַכֹּהֲנִים. וּמִמֵּילָא אֵין מָקוֹר מִפְּסוּק זֶה שֶׁאַף שָׂדֶה שֶׁבְּיַד הֶקְדֵּשׁ יִפְקַע כֹּחַ הֶהֱקְדֵּשׁ בַּיּוֹבֵל וְתֵצֵא לַכֹּהֲנִים: **מִשְׁנָה ה שָׂדֶה אֲחֻזָּה שֶׁקְּנָאָהּ תִּחְלָה:** הַלּוֹקֵחַ [-הַקּוֹנֶה] **שָׂדֶה מֵאֲבִיו** וַהֲרֵי הִיא שְׂדֵה מִקְנָה, **הֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה,** שֶׁנִּפְתֵּית בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף וְאִם פָּדָאהּ אַחֵר יוֹצֵאת לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל. אֲבָל אִם **הִקְדִּישָׁהּ** בְּעוֹדָהּ שְׂדֵה מִקְנָה וְנַעֲשֵׂית שְׂדֵה אֲחֻזָּה, דָּנִים אוֹתָהּ לְפִי שְׁעַת **הַהֶקְדֵּשׁ וַהֲרֵי הִיא כִּשְׂדֵה מִקְנָה,** שֶׁנִּפְדֵּית בְּשָׁוְיָהּ הָאֱמִתִּי, וְאִם פָּדָאהּ אַחֵר חוֹזֶרֶת לִבְעָלֶיהָ [דְּהַיְינוּ לָאָב אִלּוּ הָיָה חַי, וְלִבֵּן הַיּוֹרֵשׁ אֶת כֹּחַ אָבִיו], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים,** אַף בְּאֹפֶן שֶׁהִקְדִּישָׁהּ כִּ'שְׂדֵה מִקְנָה' וְיָרְשָׁהּ אַחֵר כָּךְ, דִּינָהּ **כִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כז כב) **'וְאִם** אֶת **שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ** יַקְדִּישׁ לַה'', וּמִשְׁמַע שֶׁדִּין שְׂדֵה מִקְנָה נוֹהֵג רַק **בְּשָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחֻזָּה, יָצְתָה שָׂדֶה זוֹ שֶׁהִיא רְאוּיָה לִהְיוֹת שְׂדֵה אֲחֻזָּה** לְכְשֶׁיָּמוּת אָבִיו, וְלָכֵן אַף שֶׁכְּשֶׁהִקְדִּישָׁהּ הָיְתָה 'שְׂדֵה מִקְנָה' לֹא נֶאֱמַר בָּהּ דִּין 'שְׂדֵה מִקְנָה' אֶלָּא הִיא כִּ'שְׂדֵה אֲחֻזָּה'. **שְׂדֵה מִקְנָה: שְׂדֵה מִקְנָה** שֶׁקְּנָהּ אָדָם [וְאֵינָהּ יְרֻשָּׁה מֵאָבוֹתָיו] וְנִפְדֵּית, **אֵינָהּ יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל,** אֶלָּא חוֹזֶרֶת לַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים, וְלָכֵן אַף אִם הִקְדִּישָׁהּ לֹא חָל הֶהֱקְדֵּשׁ אֶלָּא עַד הַיּוֹבֵל, לְפִי **שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ,** וְהִיא חוֹזֶרֶת לִבְעָלֶיהָ בַּיּוֹבֵל. **שְׂדֵה אֲחֻזָּה בְּכֹהֲנִים וּלְוִיִּם: כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם מַקְדִּישִׁים** שְׂדֵה אֲחֻזָּה [מֵהַשָּׂדוֹת שֶׁבְּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים שֶׁנִּתְּנוּ לַלְוִיִּם] **לְעוֹלָם,** וַאֲפִלּוּ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל [אֲבָל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל], וְכֵן אִם הִקְדִּישׁוּ כֹּהֲנִים אוֹ לְוִיִּם שְׂדֵה אֲחֻזָּה **גּוֹאֲלִין לְעוֹלָם, בֵּין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, בֵּין לְאַחַר הַיּוֹבֵל,** [וְאִלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא גָּאַל וּבָא הַיּוֹבֵל, יוֹצֵאת שָׂדֵהוּ לַכֹּהֲנִים], שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה לב) 'גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם':

פֶּרֶק ח פִּדְיוֹן שְׂדֵה אֲחֻזָּה בִּזְמַן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג.

וְדִינֵי חֲרָמִים: **מִשְׁנָה א קְדִימַת הַבְּעָלִים לַפִּדְיוֹן: הַמַּקְדִּישׁ אֶת שָׂדֵהוּ** - שְׂדֵה אֲחֻזָּה **בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ יוֹבֵל** - בִּזְמַן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג, [שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג לְעִנְיַן עֲרָכִין, אֲבָל לְעִנְיַן פִּדְיוֹן הַשָּׂדֶה נוֹהֵג], **אוֹמְרִים לוֹ פְּתַח אַתָּה רִאשׁוֹן** וְאֶמְרוּ בְּכַמָּה תִּפְדֶּה אֶת שָׂדֶה מִקְנָה, וְאִם יִפְדֶּה בְּבֵיצָה לֹא יִהְיֶה בַּחֹמֶשׁ שִׁעוּר פְּרוּטָה, וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בַּחֹמֶשׁ שִׁעוּר פְּרוּטָה. וְאַחַר שֶׁאָמַר **לוֹ** הַמַּקְדִּישׁ **אֵין לִי לִפְדּוֹתָהּ,** אָמְרוּ לוֹ **פְּתַח אַתָּה רִאשׁוֹן,** אָמַר **הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּאֹשֶׁר.** אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמַר זֶה אֶלָּא בִּכְבֵיצָה, שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף. אָמַר לוֹ, הִגִּיעָתְךָ. נִמְצָא מַפְסִיד אֹשֶׁר, וְשָׂדֵהוּ לְפָנָיו: **מִשְׁנָה ד שֶׁלֹּא נִגְאֲלָה עַד הַיּוֹבֵל: הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאֲלָה** הַשָּׂדֶה מֵהֶקְדֵּשׁ, **הַכֹּהֲנִים** שֶׁל הַמִּשְׁמָר הָעוֹבֵד בִּכְנִיסַת הַיּוֹבֵל **נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ** וְזוֹכִים בָּהּ לְעוֹלָם, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נִגְאֲלָה וְלֹא נִתְּנוּ דָּמֶיהָ לְהֶקְדֵּשׁ עַל יְדֵי שׁוּם פּוֹדֶה, **נוֹתְנִים** הַכֹּהֲנִים **אֶת דָּמֶיהָ** לְהֶקְדֵּשׁ, חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף לְזֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.** שֶׁלְּדַעְתּוֹ לְמֵדִים שְׂדֵה אֲחֻזָּה מִבְּתֵּי עָרֵי חוֹמָה בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'קֹדֶשׁ' - 'קֹדֶשׁ' (ויקרא כז יד, כא), שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבֵּית בְּעִיר חוֹמָה שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ אֵינוֹ יוֹצֵא מִיַּד הֶקְדֵּשׁ לְלֹא מַתַּן דָּמִים, כָּךְ שְׂדֵה אֲחֻזָּה לֹא יוֹצֵאת מֵהֶקְדֵּשׁ בְּלִי מַתַּן דָּמִים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** הַכֹּהֲנִים **נִכְנָסִין** וְזוֹכִים בָּהּ **אֲבָל לֹא נוֹתְנִין** דָּמִים לְהֶקְדֵּשׁ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ לְמֵדִים אֶת הַגְּזֵרָה שָׁוָה 'קֹדֶשׁ' - 'קֹדֶשׁ' (ויקרא כז כג), שֶׁהֵם שְׁלֻמִים הַנִּתָּנִים לַכֹּהֵן בְּחִנָּם. [וְרַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מִקָּדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת וְלֹא מִכִּבְשֵׁי

הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁרַק כְּשֶׁנִּמְכְּרָה לְאִישׁ אַחֵר יוֹצֵאת לַכֹּהֲנִים וְלֹא כְּשֶׁגְּאָלָהּ בְּנוֹ [שֶׁאֵינוֹ קָרוּי 'אַחֵר']. וְכֵן אִם **גְּאָלָהּ אָדָם אַחֵר אוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים** שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה שֶׁאֵינוֹ בְּנוֹ, **וּגְאָלָהּ** בַּעַל הַשָּׂדֶה וּקְנָאָהּ **מִיָּדוֹ, שׁוּב אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ** לְהִתְחַלֵּק לַכֹּהֲנִים **בַּיּוֹבֵל. גְּאָלָהּ אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים** מִבְּנֵי הַמִּשְׁמָר הָעוֹבֵד בִּכְנִיסַת הַיּוֹבֵל וַהֲרֵי **הִיא תַּחַת יָדוֹ, לֹא יֹאמַר, הוֹאִיל** וְאִלּוּ גְּאָלָהּ אָדָם אַחֵר הֲרֵי **הִיא יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל** וְאַף לִי יֵשׁ חֵלֶק בָּהּ עִם שְׁאָר כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁמָר, **וַהֲרֵי הִיא כְּבָר תַּחַת יָדִי,** מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָהּ יוֹתֵר מִמֶּנִּי וַהֲרֵי **הִיא כֶּלָּה שֶׁלִּי. אֵין אוֹמְרִים כֵּן, אֶלָּא אוֹמְרִים** לְכָל הַכֹּהֲנִים **שֶׁמִּי שֶׁהוּא כֹהֵן רָאוּי לָהּ יוֹתֵר מִמֶּנִּי וַהֲרֵי הִיא** לְכָל הַכֹּהֲנִים, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק כא) 'לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ' שֶׁרַק 'אֲחֻזָּתוֹ' שֶׁקִּבֵּל מֵאֲבוֹתָיו תִּהְיֶה שֶׁלּוֹ וְלֹא שָׂדֶה זוֹ שֶׁגְּאָלָהּ וְנִמְצֵאת בְּיָדוֹ בַּיּוֹבֵל: **מִשְׁנָה ד שֶׁלֹּא נִגְאֲלָה עַד הַיּוֹבֵל: הִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאֲלָה** הַשָּׂדֶה מֵהֶקְדֵּשׁ, **הַכֹּהֲנִים** שֶׁל הַמִּשְׁמָר הָעוֹבֵד בִּכְנִיסַת הַיּוֹבֵל **נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ** וְזוֹכִים בָּהּ לְעוֹלָם, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא נִגְאֲלָה וְלֹא נִתְּנוּ דָּמֶיהָ לְהֶקְדֵּשׁ עַל יְדֵי שׁוּם פּוֹדֶה, **נוֹתְנִים** הַכֹּהֲנִים **אֶת דָּמֶיהָ** לְהֶקְדֵּשׁ, חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף לְזֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.** שֶׁלְּדַעְתּוֹ לְמֵדִים שְׂדֵה אֲחֻזָּה מִבְּת

מִשְׁנָה ב אֲנָשִׁים שֶׁנִּתְּנוּ הֶצְעֶה לְפִדְיוֹן וְחָזְרוּ בָּהֶם: אִם הִצִּיעַ אָדָם לְפְדּוֹת אֶת הַשָּׂדֶה בְּסָכוּם כָּלְשֶׁהוּ וְחָזַר בּוֹ, וְנִפְדֵּית הַשָּׂדֶה בְּפָחוֹת מִסָּכוּם זֶה, הַגִּזְבָּר גּוֹבֶה מִבֵּיתוֹ שֶׁל הַמַּצִּיעַ אֶת הַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין הֶצְעָתוֹ לְסָכוּם בּוֹ נִפְדֵּית הַשָּׂדֶה בְּפֹעַל. וְלָכֵן אִם **אָמַר** אֶחָד **הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי** - רְצוֹנִי לְפְדּוֹתָהּ **בְּעֶשֶׂר סְלָעִים**, וְאֶחָד **אוֹמֵר** שֶׁיִּפְדֶּנָּה **בִּשְׁלֹשִׁים, וְאֶחָד אוֹמֵר** שֶׁיִּפְדֶּנָּה **בְּאַרְבָּעִים**, וְאֶחָד **אוֹמֵר** שֶׁיִּפְדֶּנָּה **בַּחֲמִשִּׁים**, אִם **חָזַר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים** סְלָעִים מִדְּבָרָיו, וְנִפְדְּתָה הַשָּׂדֶה בְּאַרְבָּעִים סְלָעִים, **מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו** שֶׁל הַמַּצִּיעַ חֲמִשִּׁים **עַד עֶשֶׂר** סְלָעִים, שֶׁזֶּה הַשִּׁעוּר שֶׁנִּחְסַר הַהֶקְדֵּשׁ מֵהַצָּעָתוֹ. וְאִם **חָזַר בּוֹ** אַף הַמַּצִּיעַ אֶת הַהֶצְעָה **שֶׁל אַרְבָּעִים**, הַגִּזְבָּרִים מְמַשְׁכְּנִים מִנְּכָסָיו שֶׁל מַצִּיעַ הַחֲמִשִּׁים עֶשֶׂר, וְגַם **מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו** שֶׁל מַצִּיעַ הָאַרְבָּעִים **עַד עֶשֶׂר** סְלָעִים. וְאִם **חָזַר בּוֹ** אַף **שֶׁל שְׁלֹשִׁים**, **מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר** סְלָעִים נוֹסָפִים. וְאִם **חָזַר בּוֹ** אַף **שֶׁל עֶשְׂרִים**, **מְמַשְׁכְּנִים מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר**. וְאִם **חָזַר בּוֹ** אַף בַּעַל הַהֶצָּעָה שֶׁל עֶשֶׂר סְלָעִים, הַגִּזְבָּרִים **מוֹכְרִים אוֹתָהּ** [-אֶת הַשָּׂדֶה] **בְּשׁוָיָהּ**, כְּלוֹמַר, חוֹזְרִים וּמַכְרִיזִים עַל מְכִירָתָהּ, וְאִם נִפְדְּתָה בְּפָחוֹת מֵעֶשֶׂר סְלָעִים **נִפְרָעִים** הַגִּזְבָּרִים **מִשֶּׁל עֶשֶׂר, אֶת הַמּוֹתָר** [-הַהֶפְרֵשׁ] בֵּין הַצָּעָתוֹ לַסָּכוּם שֶׁבּוֹ נִמְכְּרָה. [וַדַּוְקָא כְּשֶׁחָזְרוּ בָּהֶם בְּזֶה אַחַר זֶה, אֲבָל אִם חָזְרוּ כַּמָּה מַצִּיעִים יַחַד, הֲרֵי הֵם מְחֻיָּבִים בְּשָׁוֶה לְהַשְׁלִים לַהֶקְדֵּשׁ אֶת הַמּוֹתָר, לְמָשָׁל, אִם נִפְדֵּית בְּעֶשֶׂר וְהַחוֹזְרִים בָּהֶם אֶחָד הִצִּיעַ עֶשְׂרִים וְאֶחָד הִצִּיעַ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, מְחֻלָּקִים בֵּינֵיהֶם אֶת הָאַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְלָעִים שֶׁהֶקְדֵּשׁ מַפְסִיד, וְכָל אֶחָד מְשַׁלֵּם שִׁבְעָה סְלָעִים]. **פִּדְיוֹן שְׂדֵה אֶחָזָה כְּשֶׁהַבְּעָלִים וְאֵחֵר רוֹצִים לִפְדּוֹתָהּ:** אִם **הַבְּעָלִים אוֹמְרִים** שֶׁרְצוֹנָם לִפְדּוֹתָהּ **בְּעֶשְׂרִים** סְלָעִים, **וְכָל אָדָם אוֹמְרִים** - וַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים רוֹצִים אַף הֵם לִפְדּוֹתָהּ **בְּעֶשְׂרִים** סְלָעִים, **הַבְּעָלִים קוֹדְמִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ**, וְנִמְצָא שֶׁבִּפְדְיוֹנָם יְקַבֵּל הַהֶקְדֵּשׁ עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ סְלָעִים: **מִשְׁנָה ג** אִם הַבְּעָלִים אוֹמְרִים שִׁרְצוֹנָם לִפְדּוֹתָהּ בְּעֶשְׂרִים סְלָעִים, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהַפְקִיעַ אֶת הַקַּרְקָעוֹת מִרְשׁוּתָם לְעוֹלָם. וּכְשֵׁם שֶׁאֵינָם מַחֲרִימִים שָׂדֶה כָּךְ אֵינָם מַחֲרִימִים מִטַּלְטְלִים, שֶׁהַקְּשׁוּ מִטַּלְטְלִים לְשָׂדֶה בְּפָסוּק (שם כז כח) 'מִכֹּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ', **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמְנָם** חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁלְּכַתְּחִלָּה לֹא יַחֲרִים אֶת כָּל נְכָסָיו, אֲבָל בְּדִיעֲבַד אִם הֶחֱרִים, הֲרֵי הֵם מֻחְרָמִים. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מָה אִם לְגָבוֹהַּ** - חֲרָמֵי הַכֹּהֲנִים **אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהַחֲרִים אֶת כָּל נְכָסָיו**, וְאִם הֶחֱרִים לֹא חָל הַחֵרֶם, **עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיִּהֵא אָדָם חַיָּב לְהְיוֹת חָס עַל נְכָסָיו**, וְלֹא יְבַזְבֵּז אֶת כָּל נְכָסָיו לְצָרְךְ הֶדְיוֹט. [וּלְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּן עֶזְרָיָה אַף אֵין לְבַזְבֵּז נְכָסָיו וְלָתֵת לִצְדָקָה יוֹתֵר מֵחֲמֶשׁ, וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּין צְדָקָה כְּדִין חֲרָמֵי כֹּהֲנִים וְדִי אִם מַשְׁאִיר לְעַצְמוֹ כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ]: **מִשְׁנָה ה דִּבָּרִים שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲרִים:** **הַמַּחֲרִים בְּנוֹ וּבִתּוֹ**, וְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ **הָעִבְרִים**, **וּשְׂדֵה מְקָנָתוֹ** - שֶׁאָמַר עַל אֶחָד מֵהֶם 'הֲרֵי זֶה חֵרֶם', **אֵינָן מֻחְרָמִים**, לְפִי **שֶׁאֵין אָדָם מַחֲרִים דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַה' מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל', וְתֵבֶת 'בְּהֵמָה' מְיֻתֶּרֶת לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁאֵינוֹ מַחֲרִים אֶלָּא דָּבָר הַקָּנוּי לוֹ לְעוֹלָם כִּבְהֵמָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֲפִלּוּ שֶׁאֵינָם קְנוּיִים לוֹ בְּקִנְיָן הַגּוּף לְעוֹלָם [וּבִתּוֹ אַף שֶׁמּוֹכֶרֶת לְאִמָּה אֵינוֹ מוֹכֵרָהּ אֶלָּא כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה, וּשְׂדֵה מְקָנָה חוֹזֶרֶת לְבָעְלֶיהָ בַּיּוֹבֵל]. **חֲרָמִים בְּכֹהֲנִים וּלְוִיִּם:** **כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם אֵינָן מֻחְרָמִין**, כֹּהֲנִים, לְפִי שֶׁהַחֵרֶם נִתָּן לַכֹּהֵן, וְאֵין מַשְׁמָעוּת לְחֵרֶם שֶׁמַּחֲרִים כֹּהֵן כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁאִיר אֶת הַחֵרֶם אֲצְלוֹ. וּלְוִיִּם אֵינָם מַחֲרִימִים קַרְקָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה לד) 'כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם', שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהַפְקִיעַ אֶת הַקַּרְקָעוֹת מִרְשׁוּתָם לְעוֹלָם. וּכְשֵׁם שֶׁאֵינָם מַחֲרִימִים שָׂדֶה כָּךְ אֵינָם מַחֲרִימִים מִטַּלְטְלִים, שֶׁהַקְּשׁוּ מִטַּלְטְלִים לְשָׂדֶה בְּפָסוּק (שם כז כח) 'מִכֹּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ', **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַכֹּהֲנִים אֵינָן מַחֲרִימִין לְפִי שֶׁהַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶם** וְאֵין מַשְׁמָעוּת לַחֵרֶם כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. אֲבָל **הַלְוִיִּם מַחֲרִימִים שֶׁאֵין הַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶן** אֶלָּא צְרִיכִים לִתֵּנָם לַכֹּהֲנִים. **רַבִּי אוֹמֵר**, אַף לְרַבִּי שִׁמְעוֹן **נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּקַרְקָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם'**, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהַפְקִיעַ אֶת הַקַּרְקָעוֹת מֵרְשׁוּתָם לְעוֹלָם, **וְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן** נֶאֱמְרוּ רַק **בְּמִטַּלְטְלִים**, שֶׁהַלְוִיִּם יְכוֹלִים לְהַחֲרִימָם, לְפִי **שֶׁאֵין הַחֲרָמִים שֶׁלָּהֶם**, וּלְדַעְתּוֹ אֵין דּוֹרְשִׁים הֶקֵּשׁ זֶה שֶׁבֵּין מִטַּלְטְלִים לִשְׂדֵה אֲחֻזָּה: **מִשְׁנָה ו פִּדְיוֹן בְּחֵרְמֵי כֹּהֲנִים:** **חֲרְמֵי כֹהֲנִים** - חֲרָמִים שֶׁהֶחֱרִים לַכֹּהֲנִים, **אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן** - אִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז כח) 'לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל', **אֶלָּא הֵם עַצְמָם נִתָּנִים לַכֹּהֲנִים כִּתְרוּמָה. [אֲבָל** הַמַּחֲרִים לְבֶדֶק הַבַּיִת יֵשׁ לוֹ פִּדְיוֹן, שֶׁמִּתְּחִלָּה הָחֲרִמוּ עַל דַּעַת כֵּן, שֶׁהֲרֵי אֵין רָאוּי לְבֶדֶק הַבַּיִת אֶלָּא מָעוֹת]. **סְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת אוֹ לַכֹּהֲנִים: רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, סְתָם חֲרָמִים** - אִם אָמַר בִּסְתָם 'הֲרֵי זֶה חֵרֶם' וְלֹא פֵּרֵשׁ אִם מַחֲרִימוֹ לַכֹּהֲנִים אוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת, הַנְּכָסִים מָחֳרָמִים **לְבֶדֶק הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'כָּל חֵרֶם'** [מִלְּבַד חֵרֶם שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁהוּא לַכֹּהֵן] **'קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה"** [-לְבֶדֶק הַבַּיִת]. וַחֲכָמִים **אוֹמְרִים, סְתָם חֲרָמִים לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק כא) **'כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ'**, שֶׁהוּא לְבֶדֶק הַבַּיִת שֶׁכָּל חֵרֶם שֶׁבַּהֵמָה [מִלְּבַד אִם מְפֹרָשׁ שֶׁהוּא לְבֶדֶק הַבַּיִת]. **אִם בֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר 'כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה"**, כְּדֵי לְלַמֵּד **שֶׁהוּא** - הַחֵרֶם **חָל** גַּם **עַל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים**, וְגַם **עַל קָדָשִׁים קַלִּים** כַּמְבֹאָר לְהַלָּן, וְכָךְ נִדְרָשׁ הַפָּסוּק: 'כָּל חֵרֶם [חָל וַאֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁהוּא] קֹדֶשׁ קָדָשִׁים': **מִשְׁנָה ז הַמַּחֲרִים קָדָשִׁים קַלִּים וְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים:** **מַחֲרִים אָדָם אֶת קָדָשָׁיו** - יָכוֹל אָדָם לְהַחֲרִים לַכֹּהֲנִים בְּהֵמוֹת שֶׁהִקְדִּישׁ לְקָרְבָּן, **בֵּין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּבֵין קָדָשִׁים קַלִּים**. אֶלָּא שֶׁאֵת הַבְּהֵמָה עַצְמָהּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲרִים שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ שֶׁלּוֹ, וְלָכֵן **אִם** הִפְרִישׁ קָרְבָּנוֹ זֶה מֵחֲמַת **נֶדֶר** שֶׁהָיָה מְחַיֵּב בּוֹ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'הֲרֵי עָלַי עוֹלָה' וְהִפְרִישָׁהּ וְהֶחֱרִימָהּ, הֲרֵי אִם תָּמוּת הַבְּהֵמָה חַיָּב לְקָנוֹת בְּהֵמָה אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ לְקִיּוּם נִדְרוֹ, וְנִמְצָא שֶׁשָּׁוְוי הַבְּהֵמָה עֲבוּרוֹ הוּא כָּל דָּמֶיהָ, וְלָכֵן **נוֹתֵן אֶת הַדָּמִים** שֶׁל כָּל שְׁוִי הַבְּהֵמָה לַכֹּהֵן. **וְאִם** הִפְרִישׁ קָרְבָּן זֶה **בִּנְדָבָה**, שֶׁאָמַר עַל הַבְּהֵמָה 'הֲרֵי זוֹ עוֹלָה', וּבְאֹפֶן זֶה אִם מֵתָה אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ, נִמְצָא שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ אֶלָּא טוֹבַת הַהֲנָאָה בְּעֶצֶם הַקְרֵבַת הַקָּרְבָּן, וְלָכֵן אִם אַחַר כָּךְ הֶחֱרִימָהּ **נוֹתֵן אֶת שְׁוִי טוֹבָתוֹ** זוֹ לַכֹּהֲנִים. וְכָךְ אוֹמְדִים אֶת שְׁוִיָּהּ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר **שׁוֹר זֶה עוֹלָה**, וְהֶחֱרִימוֹ, **אוֹמְדִים** [-מְשַׁעֲרִים] **כַּמָּה** מָעוֹת **אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בְּשׁוֹר זֶה** אִם יִמְצָאֵנוּ בְּזוֹל כְּדֵי **לְהַעֲלוֹתוֹ** לְדוֹרוֹן לַה' כְּקָרְבַּן **עוֹלָה**, בְּאֹפֶן **שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי** [-חַיָּב] בְּקָרְבָּן,

מִשְׁנָה ב אָמַר אֶחָד הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּעֶשֶׂר סְלָעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּעֶשְׂרִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשִׁים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּאַרְבָּעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשִּׁים, חָזַר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל שְׁלֹשִׁים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשְׂרִים, מְמַשְׁכְּנִים מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשֶׂר, מוֹכְרִים אוֹתָהּ בְּשָׁוְויָהּ וְנִפְרָעִים מִשֶּׁל עֶשֶׂר אֶת הַמּוֹתָר. **הַבְּעָלִים** אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, וְכָל אָדָם אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, **הַבְּעָלִים קוֹדְמִים**, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ: **מִשְׁנָה ג** אָמַר אֶחָד הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּעֶשֶׂר סְלָעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּעֶשְׂרִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשִׁים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּאַרְבָּעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשִּׁים, חָזַר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל שְׁלֹשִׁים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשְׂרִים, מְמַשְׁכְּנִים מִנְּכָסָיו עַד עֶשֶׂר. חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשֶׂר, מוֹכְרִים אוֹתָהּ בְּשָׁוְויָהּ וְנִפְרָעִים מִשֶּׁל עֶשֶׂר אֶת הַמּוֹתָר. **הַבְּעָלִים** אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, וְכָל אָדָם אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, **הַבְּעָלִים קוֹדְמִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ**: **מִשְׁנָה ד** אָמַר אֶחָד הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים סְלָעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשִׁים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּאַרְבָּעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשִּׁים, חָזַר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשְׂרִים. חָזַר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשְׂרִים. חָזַר בּוֹ שֶׁל שְׁלֹשִׁים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשְׂרִים. חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשְׂרִים, מְמַשְׁכְּנִים מִנְּכָסָיו עַד עֶשְׂרִים. חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשֶׂר, מוֹכְרִים אוֹתָהּ בְּשָׁוְויָהּ וְנִפְרָעִים מִשֶּׁל עֶשְׂרִים. **הַבְּעָלִים** אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, וְכָל אָדָם אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, **הַבְּעָלִים קוֹדְמִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ**: **מִשְׁנָה ה** אָמַר אֶחָד הֲרֵי הִיא שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים סְלָעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשִׁים, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּאַרְבָּעִים, וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשִּׁים, חָזַר בּוֹ שֶׁל חֲמִשִּׁים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשְׂרִים. חָזַר בּוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשְׂרִים. חָזַר בּוֹ שֶׁל שְׁלֹשִׁים, מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עַד עֶשְׂרִים. חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשְׂרִים, מְמַשְׁכְּנִים מִנְּכָסָיו עַד עֶשְׂרִים. חָזַר בּוֹ שֶׁל עֶשֶׂר, מוֹכְרִים אוֹתָהּ בְּשָׁוְויָהּ וְנִפְרָעִים מִשֶּׁל עֶשְׂרִים. **הַבְּעָלִים** אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, וְכָל אָדָם אוֹמְרִים בְּעֶשְׂרִים, **הַבְּעָלִים קוֹדְמִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ**: **מִשְׁנָה ו** חֲרְמֵי כֹהֲנִים אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן, אֶלָּא נִתָּנִים לַכֹּהֲנִים כִּתְרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, סְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז כח) 'כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה"**, כְּדֵי לְלַמֵּד שֶׁהוּא חָל עַל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְעַל קָדָשִׁים קַלִּים: **מִשְׁנָה ז** הַמַּחֲרִים אָדָם אֶת קָדָשָׁיו וּבֵין קָדָשִׁים קַלִּים, בֵּין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים לְקָדָשִׁים קַלִּים. אִם נָדַר, נוֹתֵן אֶת הַדָּמִים. אִם נִדְבָה, נוֹתֵן אֶת טוֹבָתוֹ. שׁוֹר זֶה עוֹלָה, אוֹמְדִים כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בְּשׁוֹר זֶה לְהַעֲלוֹתוֹ עוֹלָה שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי.

וְדָמִים אֵלּוּ הֵם הַטּוֹבָה שֶׁיֵּשׁ לִנּוֹדֵב קָרְבָּן בִּבְהֶמְתּוֹ, וְיִתְּנֵם לַכֹּהֲנִים בְּחָרְמוֹ. **חֲרָמִים בִּבְכוֹר וְאֵלּוּ פִּדְיוֹנוֹ: הַבְּכוֹר** שֶׁל בְּהֵמָה טְהוֹרָה, **בֵּין תְּמִים** - בְּלִי מוּם, שֶׁקָּרֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ וְנֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, **וּבֵין בַּעַל מוּם** הַנִּתָּן לַכֹּהֵן לַעֲשׂוֹת בּוֹ כִּרְצוֹנוֹ, בָּעֲלָיו הַיִּשְׂרְאֵל **מַחֲרִימִין אוֹתוֹ** כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּתָם. אֲבָל שֶׁאֵין הַבְּכוֹר עַצְמוֹ מֻחְרָם שֶׁהֲרֵי הוּא מָמוֹן כֹּהֵן, **וְכֵיצַד פּוֹדִין אוֹתוֹ** - כְּלוֹמַר, כֵּיצַד מַעֲרִיכִין אֶת שָׁוְיוֹ. **הַפּוֹדִין אוֹמְדִים** [-מְשַׁעֲרִים] **כַּמָּה אָדָם** מִיִּשְׂרְאֵל **רוֹצֶה לִתֵּן לַבְּעָלִים בִּבְכוֹר זֶה** כְּדֵי **לִתְּנוֹ לְבֶן בִּתּוֹ אוֹ לְבֶן אֲחוֹתוֹ** הַכֹּהֵן, וְטוֹבַת הֲנָאָה זוֹ הִיא הַזְּכוּת שֶׁיֵּשׁ לַבְּעָלִים בַּבְּכוֹר, וּכְשֶׁהֶחֱרִים אֶת הַבְּכוֹר מִתְחַיֵּב לְהָבִיא שְׁוִי זְכוּת זוֹ לַכֹּהֲנִים. [וְדִוְקָא יִשְׂרְאֵל יָכוֹל לִתֵּן לַבְּעָלִים כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן אֶת הַבְּכוֹר לְנָכְדּוֹ אוֹ אַחְיָנוֹ הַכֹּהֵן, אֲבָל הַכֹּהֵן עַצְמוֹ אָסוּר לִתֵּן לַבְּעָלִים כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת הַבְּכוֹר, שֶׁבְּכָךְ נִרְאֶה שֶׁהַבְּכוֹר נִתָּן לַכֹּהֵן בִּשְׂכַר שֶׁשֹּׁלֶם וְלֹא מֻחְלֶטֶת דִּין בְּכוֹר]. **מְקוֹר נוֹסָף לְחַרְמֵי קָדָשִׁים: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר** - וּבְפָסוּק אֶחָד נֶאֱמַר (ויקרא כז כו) 'אַךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבָּכֵר לַה' בִּבְהֵמָה לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ', דְּהַיְינוּ, **'אַל תַּקְדִּישׁ'**. וְאִם כֵּן **אִי אָפְשָׁר לוֹמַר 'תַּקְדִּישׁ'** דְּהַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ לְהַקְדִּישׁ אֶת הַבְּכוֹר קָלְקָבָן, **שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר 'אַל תַּקְדִּישׁ', וְאִי אָפְשָׁר לוֹמַר 'אַל תַּקְדִּישׁ' שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר 'תַּקְדִּישׁ'. אֱמוֹר מֵעַתָּה** כְּדֵי לְיַשֵּׁב אֶת הַסְּתִירָה, שֶׁ'תַּקְדִּישׁ' מִלְמַדְנוּ שֶׁמַּקְדִּישׁוֹ **אַתָּה הֶקְדֵּשׁ עִלּוּי** - שֶׁנִּתָּן לְהוֹסִיף לוֹ קְדֻשָּׁה כְּדֵי לְהַעֲלוֹתוֹ בְּדָמִים, כְּלוֹמַר שֶׁרַשַּׁאי לְהַחֲרִים אֶת הַבְּכוֹר, וְיִתֵּן אֶת טוֹבַת הַהֲנָאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹ לַכֹּהֲנִים, וְ'אַל תַּקְדִּישׁ' מִלְמַדְנוּ שֶׁאֵין אַתָּה **מַקְדִּישׁוֹ הֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ** עָבוּר קָרְבָּן אַחֵר, כְּגוֹן לְהַקְדִּישׁ אֶת הַבְּכוֹר לְשֵׁם עוֹלָה וְכַדּוֹמֶה. [וְחָכְמִים שֶׁלָּמְדוּ דִּין חֵרֶם בְּקָדָשִׁים מִפָּסוּק אַחֵר (לעיל מ"ו), לְמֵדִים מ'תַּקְדִּישׁ' שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לוֹמַר 'זֶה קָדוֹשׁ לִבְכוֹרָה' אַף שֶׁהוּא קָדוֹשׁ מֵאֲלֵיו, וּמ'לֹא תַקְדִּישׁ' לְמֵדִים שֶׁעוֹבֵר עַל לָאו אִם הִקְדִּישׁוֹ לְזֶבַח אַחֵר, כְּגוֹן לְעוֹלָה]:

פֶּרֶק ט מְכִירַת שְׂדוֹת וּבָתִּים בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג:

מִשְׁנָה א גְּאֻלַּת שָׂדֶה אֲחֻזָּה רַק לְאַחַר שְׁנָתַיִם: **הַמּוֹכֵר אֶת שָׂדֵהוּ בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל** - בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג [אֲבָל בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ אֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר אֶת שָׂדֵהוּ, וְאִם מָכַר, הַמֶּכֶר בָּטֵל וְהַדְּמִים חוֹזְרִים], **אֵינוֹ מֵתְּר לִגְאֹל** - אֵינוֹ רַשַּׁאי לִפְדּוֹתָהּ אִם עָבְרוּ מִזְּמַן הַמְּכִירָה **פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה טו) **'בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ'**, וּמִעוּט 'שְׁנֵי תְבוּאֹת' שְׁנַיִם. וְאִם גְּאָלָהּ עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה זֶה, וְאַף הַלּוֹקֵחַ אִם הֶחְזִירָהּ לְהַחֲזִירָהּ עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'בְּמִסְפַּר שְׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֲמִיתֶךָ', שֶׁתְּהֵא קְנִיָּה לוֹ לְכָל הַפָּחוֹת שְׁתֵּי שָׁנִים. וּמִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'שְׁנֵי תְבוּאֹת' יֵשׁ לִלְמֹד שֶׁשְּׁתֵּי שָׁנִים אֲלוּ צְרִיכוֹת לִהְיוֹת רְאוּיוֹת לִתְבוּאָה. וְלָכֵן אִם **הָיְתָה** אַחַת **מֻהֶם שְׁנַת שִׁדָּפוֹן** - שֶׁרוּחַ רוֹקָנָה אֶת הַזֶּרַע מֵהַתְּבוּאָה, **וְיֶרְקוֹן** - אוֹ שֶׁהִכְסִיפוּ פְּנֵי הַתְּבוּאָה, **אוֹ שֶׁהָיְתָה שְׁנַת שְׁבִיעִית** שֶׁאָסוּר לִזְרֹעַ בָּהּ תְּבוּאָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁנָה זוֹ **אֵינָהּ עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן**, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִפְדּוֹת אֶת הַשָּׂדֶה אֶלָּא כַּעֲבֹר שָׁנָה נוֹסֶפֶת. אֲבָל אִם הָיְתָה רְאוּיָה לִתְבוּאָה, וְרַק הַקּוֹנֶה **נָזַק** - חָסְרָה זְרָעָהּ, **אוֹ הוּבְּרָה** - שֶׁלֹּא חָרְשָׁה כְּלָל, שָׁנָה זוֹ **עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן** שֶׁל שְׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁהַקּוֹנֶה הִפְסִיד לְעַצְמוֹ. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר** [וְאַף תֵּנָא קַמָּא מוֹדֶה לוֹ], **מְכָרָהּ לוֹ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְהִיא** הָיְתָה **מְלֵאָה פֵּרוֹת** - תְּבוּאָה, **הֲרֵי זֶה** - הַקּוֹנֶה **אוֹכֵל מִמֶּנָּה שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת לִשְׁתֵּי שָׁנִים** - שְׁלֹשָׁה יְבוּלֵי תְּבוּאָה בִּשְׁתֵּי שָׁנִים, וּלְאַחַר מִכֵּן יוּכַל לִפְדּוֹת אֶת הַשָּׂדֶה [וְלֹא יְנַכֶּה לוֹ מִדְּמֵי הַקַּרְקַע אֶלָּא שְׁתֵּי שָׁנִים, אַף שֶׁאָכַל תְּבוּאָה נוֹסֶפֶת]: **מִשְׁנָה ב** גְּאֻלַּת הַשָּׂדֶה כְּשֶׁהַלּוֹקֵחַ מֵחֲרִים אוֹתוֹ: **מְכָרָהּ** בַּעַל הַשָּׂדֶה לַקּוֹנֶה **הָרִאשׁוֹן בְּמָנֶה** [-מֵאָה זוּז], **וּמָכַר** הַקּוֹנֶה **הָרִאשׁוֹן** אֶת הַשָּׂדֶה **לַשֵּׁנִי בְּמָאתַיִם** זוּז, כְּשֶׁבָּא הַמּוֹכֵר לִגְאֹל אֶת הַשָּׂדֶה וּלְשַׁלֵּם דְּמֵי הַקְּנָיָן בְּהַפְחָתַת הַשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ, **אֵינוֹ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָרִאשׁוֹן** - לְפִי הַמְּחִיר שֶׁשִּׁלֵּם הַקּוֹנֶה הָרִאשׁוֹן, כְּגוֹן אִם מָכַר אֶת הַשָּׂדֶה עֶשֶׂר שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, וּבָא לִפְדּוֹתָהּ אַחַר חָמֵשׁ שָׁנִים, נוֹתֵן תְּמוּרָתָהּ חֲמִשִּׁים זוּז, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כה כז) 'וְחִשַּׁב אֶת שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ וְהֵשִׁיב אֶת הָעֹדֶף לָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר לוֹ', דְּהַיְינוּ לְפִי תַּשְׁלוּם הַלָּקוֹחַ הָרִאשׁוֹן שֶׁהֲרֵי לוֹ הוּא מָכַר. אֲבָל אִם **מָכְרָהּ לָרִאשׁוֹן בְּמָאתַיִם** זוּז, **וּמָכַר הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי בְּמָנֶה** [-מֵאָה זוּז], בְּאֹפֶן זֶה מְקֻלְּקָלִים גַּם כֵּן עַל הַמּוֹכֵר, **וְאֵינוֹ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָאַחֲרוֹן** - לְפִי הַמְּחִיר שֶׁשִּׁלֵּם הַקּוֹנֶה הַשֵּׁנִי, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'לָאִישׁ'**, וּמִיִּתּוּר תֵּבָה זוֹ יֵשׁ לִדְרֹשׁ **שֶׁמְּשַׁלֵּם לָאִישׁ אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ** עַתָּה. [וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה 'גְּאֻלָּה' - 'גְּאֻלָּה' מַעֲבֵד עִבְרִי לָמַדְנוּ לִדְרֹשׁ אֶת הַפָּסוּק לְהָקֵל, שֶׁאַף עֶבֶד עִבְרִי הַיּוֹצֵא בְּגֵרָעוֹן כֶּסֶף, בְּהַחְזָרַת כֶּסֶף מְקֻנָּתוֹ בְּנִכּוּי שְׂכַר הַשָּׁנִים שֶׁעָבַד, אֵינוֹ מֻחְזָר אֶלָּא לְפִי הַתַּשְׁלוּם הַנָּמוּךְ, שֶׁאִם הִתְיַקֵּר מִשֶּׁלָּם מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ' (שם פסוק נא), וְאִם הוּזַל מִשֶּׁלָּם 'כְּפִי שָׁנָיו' (שם פסוק נב), כְּפִי מַה שֶּׁהוּא שָׁוֶה עַכְשָׁיו]. **אֲפִלּוּ שֶׁהֵם אֵינוֹ רַשַּׁאי לִגְאֹל אֶת שָׂדֵהוּ: לֹא יִמְכֹּר בְּרֶחוֹק** - שָׂדֶה רְחוֹקָה שֶׁהָיְתָה

הַבְּכוֹר, בֵּין תְּמִים בֵּין בַּעַל מוּם, מַחֲרִימִין אוֹתוֹ. כֵּיצַד פּוֹדִין אוֹתוֹ, הַפּוֹדִין אוֹמְדִים כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בִּבְכוֹר זֶה לִתְּנוֹ לְבֶן בִּתּוֹ אוֹ לְבֶן אֲחוֹתוֹ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר 'תַּקְדִּישׁ' (דברים טו יט), **וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר 'אַל תַּקְדִּישׁ'** (ראה ויקרא כז כו). **אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר 'תַּקְדִּישׁ' שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר 'אַל תַּקְדִּישׁ', וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר 'אַל תַּקְדִּישׁ' שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר 'תַּקְדִּישׁ'. אֱמוֹר מֵעַתָּה, מַקְדִּישׁוֹ אַתָּה הֶקְדֵּשׁ עִלּוּי, וְאֵין אַתָּה מַקְדִּישׁוֹ הֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ:**

פרק ט א לִגְאֹל פֵּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה טו) **'בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ'**. הָיְתָה שְׁנַת שִׁדָּפוֹן וְיֶרְקוֹן אוֹ שְׁבִיעִית, אֵינָהּ עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן. נָזְקָה אוֹ הוּבְּרָה, עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְיָן. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, מְכָרָהּ לוֹ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת, הֲרֵי זֶה אוֹכֵל מִמֶּנָּה שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת לִשְׁתֵּי שָׁנִים: **ב** מְכָרָהּ לָרִאשׁוֹן בְּמָנֶה, וּמָכַר הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי בְּמָאתַיִם, אֵינוֹ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָרִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה כז) **'לָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר לוֹ'**. מְכָרָהּ לָרִאשׁוֹן בְּמָנֶה, וּמָכַר הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי בְּמָאתַיִם, אֵינוֹ מְחַשֵּׁב אֶלָּא עִם הָאַחֲרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר **'לָאִישׁ'**, **לָאִישׁ אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ. לֹא יִמְכֹּר בְּרֶחוֹק וְיִגְאַל בְּקָרוֹב, בָּרַע וְיִגְאַל בְּיָפֶה. לֹא יִלְוֶה וְיִגְאַל, וְלֹא יִגְאַל לַחֲצָאִים. וּבַהֶקְדֵּשׁ מֶתֶר בְּכֻלָּן. זֶה חֹמֶר בְּהֶדְיוֹט מִבַּהֶקְדֵּשׁ: ג** הַמּוֹכֵר בַּיִת בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, הֲרֵי זֶה גּוֹאֵל מִיָּד, וְגוֹאֵל כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, הֲרֵי זֶה כְּמִין רְבִית וְאֵינָהּ רְבִית. מֵת הַמּוֹכֵר, יִגְאַל בְּנוֹ. מֵת הַלּוֹקֵחַ, יִגְאַל מִיַּד בְּנוֹ. אֵינוֹ מוֹנֶה לוֹ שָׁנָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁמָּכַר לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ל) **'עַד מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָה'**, וּכְשֶׁהוּא [-הַכָּתוּב] **אוֹמֵר** 'שָׁנָה **תְּמִימָה**', הֲרֵי זֶה **לְהָבִיא** [-לְרַבּוֹת] אֶת **חֹדֶשׁ הָעִבּוּר**, שֶׁאַף הוּא בִּכְלַל הַשָּׁנָה, וְרַשַּׁאי הַמּוֹכֵר לִגְאֹל אֶת הַבַּיִת שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֳדָשִׁים. **רַבִּי אוֹמֵר**, בֵּין בְּשָׁנָה פְּחוּתָה וּבֵין בְּשָׁנָה מְעֻבֶּרֶת אֵין כַּוָּנַת הַכָּתוּב לְרַבּוֹת אֶת חֹדֶשׁ הָעִבּוּר, אֶלָּא **שֶׁיִּתֵּן לוֹ שָׁנָה** - שְׁנַת לְבָנָה שֶׁהִיא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה יוֹם, **וְעִבּוּרָהּ** - אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁשְּׁנַת חַמָּה יְתֵרָה עַל שְׁנַת לְבָנָה, וּבְסַךְ הַכֹּל יָכוֹל לְפִדּוֹתָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יוֹם מִשָּׁעַת הַמְּכִירָה: **מִשְׁנָה ד** בַּיִת שֶׁלֹּא נִגְאַל בְּשָׁנָה הָרִאשׁוֹנָה: הִגִּיעַ יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ וְלֹא נִגְאָלָה** - וְהַמּוֹכֵר לֹא גָּאַל אֶת הַבַּיִת, **הָיְתָה חֲלוּטָה לוֹ** - הַבַּיִת נִקְבָּע בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ בְּאֹפֶן מֻחְלָט לְעוֹלָם. וְאֶחָד [-וּבֵין] **הַלּוֹקֵחַ** בְּתַשְׁלוּם, וְאֶחָד [-וּבֵין] **שֶׁנָּתַן לוֹ** הַבַּיִת **בְּמַתָּנָה**, יְכוֹלִים הַבְּעָלִים הָרִאשׁוֹנִים לִגְאֹל רַק בַּשָּׁנָה

חוֹמָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֹּתֶל הַחִיצוֹן הִיא חוֹמָתוֹ:

לַצְּמִיתוּת [-בְּאֹפֶן מֻחְלָט לְעוֹלָם] לַקּוֹנֶה אוֹתוֹ'. **בָּרִאשׁוֹנָה** - בַּהַתְחָלָה לִפְנֵי הַתַּקָּנָה שֶׁתְּבָאֵר, **הָיָה** הַלּוֹקֵחַ **נִטְמָן** [-מִסְתַּתֵּר] **בַּיּוֹם** שֶׁמַּלְאוּ **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ** לִמְכִירַת הַבַּיִת, כְּדֵי **שֶׁתְּהֵא** הַבַּיִת **חֲלוּטָה** לוֹ, שֶׁלֹּא יִמְצָאוּהוּ הַבְּעָלִים לִגְאֹל אֶת הַשָּׂדֶה. וְלָכֵן **הִתְקִין הַלֵּל הַזָּקֵן, שֶׁיְּהֵא** הַמּוֹכֵר **חוֹלֵשׁ** [-מַטִּיל] **אֶת מְעוֹתָיו בַּלִּשְׁכָּה** שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁבָּעֲזָרָה, **וְיִהְא שׁוֹבֵר** אֶת הַדֶּלֶת - וְרַשַּׁאי לִשְׁבֹּר אֶת הַדֶּלֶת שֶׁל הַבַּיִת שֶׁמָּכַר **וְנִכְנָס** לָדוּר בּוֹ. וְהַמָּעוֹת הָיוּ נִשְׁמָרוֹת בַּלִּשְׁכָּה עַבּוּר הַלּוֹקֵחַ, **וְאִימָתַי שֶׁיִּרְצֶה הַלָּה** [-הַלּוֹקֵחַ], **יָבוֹא** לְלִשְׁכָּה **וְיִטֹּל אֶת מְעוֹתָיו: מִשְׁנָה ה הַנִּכְסִים הַנִּדְּוֹנִים כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה: כֹּל שֶׁהוּא לִפְנִים מִן הַחוֹמָה, הֲרֵי הוּא נִדּוֹן כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה,** וְנִגְאָל רַק בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה וְאֵינוֹ חוֹזֵר בַּיּוֹבֵל. וְלָאו דַּוְקָא בֵּית דִּירָה אֶלָּא אַף בֵּית הַבַּד, מְרְחָץ, אֲרוֹנוֹת גְּדוֹלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע וּבּוֹרוֹת מַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ל) 'אֲשֶׁר בָּעִיר', לְרַבּוֹת כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הָעִיר, **חוּץ מִן הַשָּׂדוֹת** שֶׁבְּתוֹךְ הָעִיר, שֶׁאֵינָן דּוֹמוֹת כְּלָל לְבַיִת וּמִתְמַעֲטוֹת מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) 'הַבַּיִת', וּבְכֹלֶל זֶה אַף שָׂדוֹת שֶׁנּוֹטְלִים מֵהֶן סְלָעִים אוֹ חוֹל לִבְנְיָן. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף הַשָּׂדוֹת** הַמְיֻעָדוֹת לִבְנְיָן, כְּגוֹן מְקוֹם סְלָעִים וּמְצוּלָה [-חוֹל], דִּינָם כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה. **בֵּית הַבְּנוּי בַּחוֹמָה** עַצְמָהּ וְהַחוֹמָה מְשֻׁמֶּשֶׁת כְּכֹתֶל לַבַּיִת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינוֹ כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ב טו) 'כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת', 'בַּחוֹמָה' וְלֹא 'בְּעִיר חוֹמָה'. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֹּתֶל הַחִיצוֹן הִיא חוֹמָתוֹ** וְנִדּוֹן כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה, וּלְדַעְתּוֹ יֵשׁ לְפָרֵשׁ פָּסוּק זֶה כָּךְ: 'בְּ[עִיר] חוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת':

משניות

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה פֶּרֶק א

מִשְׁנָה ו הֶעָרִים הַנִּדּוֹנוֹת כְּעָרֵי חוֹמָה: **עִיר שֶׁגְּגוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ** - שֶׁבָּתֶּיהָ הַחִיצוֹנִים צְמוּדִים וְהֵם מְשַׁמְּשִׁים כְּחוֹמָה לָעִיר, אֵינָהּ כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, שֶׁ'חוֹמָה' מַשְׁמַע חוֹמָה וְלֹא שֶׁגְּגוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ. וְכֵן עִיר **שֶׁאֵינָהּ** מֻקֶּפֶת **חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, אֵינָהּ** נִדּוֹנֶת **כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה.** וּמִמַּה שֶּׁנִּכְתַּב בַּפָּסוּק (ויקרא כה ל) 'אֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה' וְתַבַת 'לוֹ' חוֹמָה' כְּתוּבָה בְּאַפָּן הַכּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ 'לוֹ' וְ'לֹא', לָמַדְנוּ שֶׁאַף בְּאַפָּן שֶׁאֵין לָהּ חוֹמָה עַתָּה אַךְ הָיְתָה לָהּ בִּזְמַן יְהוֹשֻׁעַ, דִּינָהּ כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. **וְאֵלּוּ הֵן בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה,** כָּל עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְכָל הַפָּחוֹת **שָׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי שְׁנֵי בָּתִּים** - שֶׁבְּכָל חָצֵר יֵשׁ שְׁנֵי בָּתִּים, וְהֵן מֻקָּפוֹת **חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן. כְּגוֹן** הָעִיר **קַצְרָה הַיְשָׁנָה שֶׁל צִפּוֹרִים** - הַסְּמוּכָה לָעִיר צִפּוֹרִי, **וְחִקְרָה שֶׁל גּוּשׁ חָלָב** - הַסְּמוּכָה לְגוּשׁ חָלָב, **וְיוֹדְפַת הַיְשָׁנָה, וְגַמְלָא, וְגָדוּד, וְחָדִיד, וְאוֹנוֹ, וִירוּשָׁלַיִם,** שֶׁכָּל אֵלּוּ מֻקָּפוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן. [וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם אֵין דִּין עָרֵי חוֹמָה, צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁזּוֹ עִיר אַחֶרֶת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁשְּׁמָהּ אַף הוּא 'יְרוּשָׁלַיִם' וְאַף הִיא מֻקָּפָת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן]. **וְכֵן** שְׁאָר עָרִים **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהֵן מֻקָּפוֹת חוֹמָה מֵאָז, נוֹהֵג בָּהֶם דִּין בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה:

מִשְׁנָה ז בָּתֵּי הַחֲצֵרִים: **בָּתֵּי** עָרֵי **הַחֲצֵרִים** - עָרִים פְּרוּזוֹת שֶׁאֵינָן מֻקָּפוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, **נוֹתְנִים לָהֶם כֹּחַ הַיָּפֶה** - אֶת הַיִּתְרוֹן **שֶׁבְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, וְכֹחַ הַיָּפֶה** - וְאֶת הַיִּתְרוֹן **שֶׁבְּשָׁדוֹת. נִגְאָלִין מִיָּד וְנִגְאָלִין כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ,** וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין שְׁתֵּי שָׁנִים, וּבְזֶה יָפָה כֹּחָם **כַּבָּתֵּי** שָׁבְּעָרֵי חוֹמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה לא) 'גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ', וּמִשְׁמַע שֶׁנִּגְאָל מִיָּד. **וְיוֹצְאִים בַּיּוֹבֵל** מִיַּד הַקּוֹנֶה וְחוֹזְרִים לַמּוֹכֵר, **וּבְגִרְעוֹן כֶּסֶף** - וְאִם פּוֹדֶה הַבָּעָלִים אֶת הַשָּׂדֶה קֹדֶם הַיּוֹבֵל, מְנַכֶּה אֶת דְּמֵי הַבַּיִת בַּשָּׁנִים שֶׁהָיָה אֵצֶל הַקּוֹנֶה, וּבְזֶה יָפָה כֹּחָם **כַּשָּׂדוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב'. **וְאֵלּוּ הֵן בָּתֵּי חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי שְׁנֵי בָּתִּים** שֶׁיֵּשׁ סְבִיבָם חוֹמָה. אִם הָיוּ **שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי שְׁנֵי בָּתִּים** בְּכָל חָצֵר, **אַף עַל פִּי שֶׁמֻּקָּפִין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, הֲרֵי אֵלּוּ כְּבָתֵּי חֲצֵרִים,** שֶׁאֵין 'עִיר חוֹמָה' פְּחוּתָה מִשְּׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי בָּתִּים, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ו): **מִשְׁנָה ח בָּתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם:** **יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ** בַּיִת בְּעִיר חוֹמָה שֶׁל לְוִיִּם **מֵאֲבִי אִמּוֹ** שֶׁהָיָה לָוִי, וּמְכָרוֹ, **אֵינוֹ גּוֹאֵל** אֶת הַבַּיִת כְּלָוִי שֶׁיָּכוֹל לִגְאֹל לְעוֹלָם, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן, אֶלָּא גּוֹאֵל **כַּשָּׂדֶה הַזֶּה** שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁלְּאַחַר שָׁנָה נָחְלָט הַבַּיִת לְקוֹנֶה. **וְכֵן לְוִי שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ** שֶׁהָיָה **יִשְׂרְאֵלִי,** וְהָיָה לוֹ בַּיִת בְּעִיר חוֹמָה שֶׁל יִשְׂרְאֵלִי, וּמְכָרוֹ, אַף שֶׁהוּא לֵוִי **אֵינוֹ גּוֹאֵל** כְּלֵוִי שֶׁגּוֹאֵל לְעוֹלָם, אֶלָּא גּוֹאֵל **כַּשָּׂדֶה הַזֶּה** הָאָמוּר בְּיִשְׂרָאֵל. **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כה לג) **'כִּי בָּתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם',** וּמִשְׁמַע שֶׁדִּין גְּאֻלַּת לֵוִי תְּלוּיָה בְּ'עָרֵי הַלְוִיִּם', וְנֶאֱמַר עוֹד (שם) 'וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן הַלְוִיִּם' וּמַשְׁמַע שֶׁלֹּא בְּכָל הַלְוִיִּם נֶאֱמַר דִּין זֶה, וּמְמַעֲטִים לֵוִי שֶׁנּוֹלַד מִמְּזֻרֶת אוֹ נְתִינָה שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל לְעוֹלָם, וְאִם כֵּן כָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁיָּרַשׁ מֵאֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרְאֵלִי לֹא יִגְאַל לְעוֹלָם, וּמְפַסּוּקִים אֵלּוּ לָמַדְנוּ שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלֵוִי לְעוֹלָם **עַד שֶׁיִּהְיֶה** הַמּוֹכֵר לֵוִי, **וְהַבַּיִת בְּעָרֵי הַלְוִיִּם, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֶלָּא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם** שֶׁגּוֹאֵל לְעוֹלָם **אֲמוּרִים אֶלָּא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם,** וְדֵי בְּכָךְ, אֲפִלּוּ אִם הַמּוֹכֵר הוּא יִשְׂרְאֵל שֶׁיָּרַשׁ בַּיִת בְּעָרֵי הַלְוִיִּם מֵאֲבִי אִמּוֹ הַלֵּוִי. **שְׁנֵּוּ יִעוּד הַקַּרְקַע בְּעִיר שָׂדֶה וּמִגְרָשׁ:** עוֹד נֶאֱמַר בְּעָרֵי הַלְוִיִּם (שם פסוק לד) 'וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם', דְּהַיְינוּ שֶׁסָּבִיב הָעָרִים הָיָה 'מִגְרָשׁ' אֶלָּף אַמָּה, מָקוֹם פָּנוּי לְנוֹי הָעִיר, שֶׁאֵין זוֹרְעִים בּוֹ וְלֹא בּוֹנִים בּוֹ בָּתִּים. וּסְבִיבוֹ הָיוּ אֶלֶף אַמָּה נוֹסָפוֹת לְשָׂדוֹת. וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לֹא יִמָּכֵר' אֵינוֹ כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר (שם פסוק לב) 'גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם' וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּפָּדוּ שְׂדוֹתֵיהֶם אֶלָּא אִם כֵּן נִמְכְּרוּ, אֶלָּא כַּוָּנַת הַכָּתוּב שֶׁאֵין **עוֹשִׂים שָׂדֶה לְמִגְרָשׁ, וְלֹא עוֹשִׂים מִגְרָשׁ לְשָׂדֶה. וְלֹא עִיר** מְשַׁנִּים **מִגְרָשׁ לְעִיר** [-לִבְנִיַּת בָּתִּים], **וְלֹא עִיר לְמִגְרָשׁ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאָסוּר לְשַׁנּוֹת אֶת יִעוּד הַקַּרְקַע, **בְּעָרֵי הַלְוִיִּם,** כַּנִּדְרָשׁ מֵהַפָּסוּק. **אֲבָל בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל, עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ,** שֶׁהַמִּגְרָשׁ מוֹסִיף נוֹי לָעִיר וִיבַקְּשׁוּ רַבִּים לָדוּר בָּהּ וְתִתְיַשֵּׁב. **וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה,** שֶׁמִּקַּלְקֵל בְּכָךְ אֶת נוֹי הָעִיר. **וּמִגְרָשׁ** הוֹסְכוֹ **לְעִיר,** כְּדֵי לְהוֹסִיף לָעִיר בָּתִּים וּלְיַשְׁבָהּ, **וְלֹא** יְשַׁנֶּה **עִיר לְמִגְרָשׁ** פָּנוּי, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲרִיבוּ אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל.** **דִּין שְׂדֵה אֲחֻזָּה וּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה בְּכֹהֲנִים וּלְוִיִּם: הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מוֹכְרִים** שָׂדוֹת **לְעוֹלָם,** וַאֲפִלּוּ פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים קֹדֶם הַיּוֹבֵל וְתַחֲזֹר הַשָּׂדֶה בַּיּוֹבֵל לְיָדָם [בְּשׁוֹנֶה מִיִּשְׂרְאֵל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם פסוק טו) 'בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְּבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ', שֶׁצְּרִיכָה הַשָּׂדֶה לְהִתְקַיֵּם בְּיַד הַלּוֹקֵחַ לְכָל הַפָּחוֹת שְׁנָתַיִם]. **וְגוֹאֲלִים** בָּתִּים וְשָׂדוֹת **לְעוֹלָם** [שֶׁלֹּא כְּדִין יִשְׂרְאֵל שֶׁבָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה נֶחֱלָטִים בְּסוֹף שָׁנָה, וּשְׂדֵה אֲחֻזָּה אֵינוֹ נִגְאָל אֶלָּא כַּעֲבֹר שְׁתֵּי שָׁנִים], **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק לב) **'גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם'** [וְאַף הַכֹּהֲנִים קְרוּיִים לְוִיִּם, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מד טו) 'וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק']: **סְלִיק מַסֶּכֶת עֲרָכִין**

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה

פרק א **הַכֹּל מְמִירִים,** אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים. **לֹא** שָׁאנְתָה תּוֹרָה **לְהַמִּיר,** אֶלָּא שֶׁאִם הֵמִיר, מוּמָר, **וְסוֹפֵג** אֶת הָאַרְבָּעִים. **הַכֹּהֲנִים מְמִירִים** אֶת שֶׁלָּהֶם, **וְיִשְׂרָאֵל מְמִירִים** אֶת שֶׁלָּהֶם. אֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִים **בְּחַטָּאת וְלֹא בְּאָשָׁם וְלֹא בִּבְכוֹר. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְכִי מִפְּנֵי מָה אֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִים בִּבְכוֹר,** וַהֲלֹא הוּא מָמוֹנָם. **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, חַטָּאת וְאָשָׁם נִתָּנִים בְּמַתָּנָה לַכֹּהֲן, וְהַבְּכוֹר נִתָּן בְּמַתָּנָה לַכֹּהֵן, מָה חַטָּאת וְאָשָׁם אֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִים בּוֹ, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, אַף הַבְּכוֹר לֹא יְמִירֶנּוּ בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, מָה לִּי** - מָה הָרְאָיָה מִכָּךְ שֶׁאֵינוֹ **מֵמִיר בְּחַטָּאת וּבְאָשָׁם, שֶׁכֵּן אֵין זְכִין בְּהֶן בְּחַיֵּיהֶם,** אֶלָּא בְּבַעֲלֵי הַקְּטָרָה, וְרַק הַבְּעָלִים עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, וְכִי **תֹּאמַר** שֶׁכֵּךְ הַדִּין אַף **בִּבְכוֹר שֶׁזְּכִין בּוֹ** הַכֹּהֲנִים בְּחַיָּיו. **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא,** וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר 'וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וְהִקִּישׁ הַפָּסוּק אֶת הַקְּרְבָּן לְתִמּוּרָתוֹ לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהַקְּרְבָּן הֵיכָן הַקְּדֻשָּׁה חָלָה עָלָיו, **בְּבֵית הַבְּעָלִים** הַיִּשְׂרְאֵלִי, **אַף תְּמוּרָה** אִי אֶפְשָׁר לַהַחִילָהּ אֶלָּא **בְּבֵית הַבְּעָלִים** הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁשָּׁם הִתְקַדֵּשׁ, אֲבָל כְּשֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הַכֹּהֵן, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָמִיר:

מִשְׁנָה ב מִן הַבְּהֵמָה הַמּוּמֶרֶת וְשֶׁמְּמִירִים בָּהּ: **מִמִּירִין מִן הַבָּקָר עַל הַצֹּאן,** שֶׁאִם אָמַר עַל צֹאן חֻלִּין שֶׁיִּהְיֶה כִּבְקַר קֹדֶשׁ, חָלָה תְּמוּרָתוֹ אַף שֶׁהַמִּיר עַל מִין שׁוֹנֶה, **וְכֵן מִן הַצֹּאן עַל הַבָּקָר, וּמִן הַכְּבָשִׂים עַל הָעִזִּים, וּמִן הָעִזִּים עַל הַכְּבָשִׂים, וּמִן הַזְּכָרִים עַל הַנְּקֵבוֹת, וּמִן הַנְּקֵבוֹת עַל הַזְּכָרִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה', וּלְשׁוֹן בְּהֵמָה כּוֹלֵל אֶת כָּל אֵלּוּ הַמִּינִים. וְכֵן מְמִירִין **מִן הַתְּמִימִים** - קָרְבָּנוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם מוּם **עַל בַּעֲלֵי מוּמִין** - חֻלִּין שֶׁנִּפְלוּ בָּהֶם מוּמִין, **וּמִקְּרְבָּנוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין עַל חֻלִּין הַתְּמִימִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) **'לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע'** [-חֻלִּין בְּקֹדֶשׁ בַּעַל מוּם] **'אוֹ רַע בְּטוֹב'** [-חֻלִּין בַּעַל מוּם בְּקֹדֶשׁ תָּמִים], וְאִם עָבַר וְהֵמִיר חָלָה תְּמוּרָתוֹ כָּאָמוּר בְּהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק 'וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ'. **וְאֵיזֶהוּ 'טוֹב בְּרָע'** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן יָכוֹל לְהָמִיר בְּבֶהֱמַת קֹדֶשׁ בַּעֲלַת מוּם, **בְּבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁקָּדַם**

המבוארות

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה פֶּרֶק א

ו עִיר שֶׁגַּגּוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ, וְשֶׁאֵינָהּ מֻקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, אֵינָהּ כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה. וְאֵלּוּ הֵן בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה, שָׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי שְׁנֵי בָּתִּים מֻקָּפוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, כְּגוֹן קַצְרָה הַיְשָׁנָה שֶׁל צִפּוֹרִים, וְחִקְרָה שֶׁל גּוּשׁ חָלָב, וְיוֹדְפַת הַיְשָׁנָה, וְגַמְלָא, וְגָדוּד, וְחָדִיד, וְאוֹנוֹ, וִירוּשָׁלַיִם, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּהֶן:

ז בָּתֵּי חֲצֵרִים, שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי שְׁנֵי בָּתִּים, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקֻפִּין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, הֲרֵי אֵלּוּ כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה:

ח יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ לֵוִי, אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּסָּדֶר הַזֶּה. וְכֵן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּסָּדֶר הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה לג) **'כִּי בָּתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם', עַד שֶׁיִּהֶא לֵוִי וּבָעֲרֵי הַלְוִיִּם, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים אֶלָּא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם. אֵין עוֹשִׂים שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, וְלֹא מִגְרָשׁ עִיר וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ, בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּעָרֵי הַלְוִיִּם, אֲבָל בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל, עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְלֹא מִגְרָשׁ שָׂדֶה, מִגְרָשׁ עִיר וְלֹא עִיר מִגְרָשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲרִיבוּ אֶת עָרֵי יִשְׂרָאֵל. הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מוֹכְרִים לְעוֹלָם וְגוֹאֲלִים לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק לב) **'גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם':**

סְלִיק מַסֶּכֶת עֲרָכִין

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה

פרק א מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ', לָמַדְנוּ שֶׁאִם אוֹמֵר אָדָם עַל בְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁתְּחוּל עָלֶיהָ קְדֻשַּׁת בְּהֵמַת קָדָשִׁים הָעוֹמֶדֶת לְפָנָיו, נִתְפָּסֶת גַּם בְּהֵמַת הַחֻלִּין בִּקְדֻשַּׁת בְּהֵמַת הַקָּדָשִׁים, אָמְנָם דָּבָר זֶה אָסוּר בְּאִסּוּר לָאו. מַסֶּכֶת תְּמוּרָה עוֹסֶקֶת בִּפְרָטֵי דִּין זֶה; מִי הַמְּמִירִים וּמַהִי הַבְּהֵמָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהָמִיר בָּהּ, וְכֵן בְּדִינֵי הַקְּדֻשָּׁה הֶחָלָה עַל הַתְּמוּרָה. מִתּוֹךְ עִנְיָנִים אֵלּוּ מִתְבָּאֲרִים בַּמַּסֶּכֶת גַּם דִּינֵי וְלַד קָדָשִׁים, דִּינֵי חַטָּאוֹת הַמֻּתּוֹת, וּפְסוּלֵי קָדָשִׁים נוֹסָפִים,

כְּמוֹ אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב, וְעוֹד:

פֶּרֶק א כְּלָלִים בְּדִין תְּמוּרָה; הַמְּמִירִים, הַבְּהֵמוֹת הַנִּפְתָּנוֹת לַהֲמָרָה, חֻלּוּת הַהֲמָרָה וְעִנְּשׁ הַמֵּמִיר:

מִשְׁנָה א הַמְּמִירִים: **הַכֹּל מְמִירִים** וּמְחִילִים קְדֻשָּׁה עַל בְּהֵמַת חֻלִּין, כְּשֶׁאוֹמְרִים שֶׁזּוֹ תִּהְיֶה תַּחַת בְּהֵמַת קָדָשִׁים הָעוֹמֶדֶת לְפָנֵיהֶם, **אֶחָד** [-בֵּין] **אֲנָשִׁים וְאֶחָד** [-וּבֵין] **נָשִׁים.** [וְרַבָּה הַתְּנָא בְּאָמְרוֹ 'הַכֹּל מְמִירִים' שֶׁאַף יוֹרֵשׁ שֶׁיָּרַשׁ קָרְבָּן שֶׁהִפְרִישׁ אָבִיו, נֶחְשָׁב לִבְעָלִים לְעִנְיַן תְּמוּרָה, וְאִם הֵמִיר בּוֹ חָלָה הַמָּרָתוֹ]. **וְלֹא שֶׁאָדָם רַשַּׁאי לְהָמִיר** - וְאֵין הַבְּהֵמָה שֶׁמַּתָּה לְהָמִיר, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר (שם) 'וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ', **אֶלָּא** הַבְּהֵמָה **שֶׁאִם הֵמִיר מוּמָר** וְחָלָה הַקְּדֻשָּׁה גַּם עַל בְּהֵמַת הַחֻלִּין, וְהַמֵּמִיר **סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** - לוֹקֶה עַל לָאו זֶה אַף שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה. וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ', אֵין לְפָטְרוֹ מִמַּלְקוּת מִשּׁוּם שֶׁלָּאו הַנִּפְתָּק לַעֲשֵׂה, כֵּיוָן שֶׁיְּשָׁנָם אֲפָנִים שֶׁבָּהֶם עוֹבֵר עַל הַלָּאו אַף שֶׁאֵין הַקְּדֻשָּׁה נִתְפֶּסֶת בְּבֶהֱמַת הַחֻלִּין, כְּגוֹן צִבּוּר וְשֻׁתָּפִים שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים תְּמוּרָה (להלן מ"ו) אַף שֶׁהַמֵּמִיר עוֹבֵר עַל הַלָּאו. **הַכֹּהֲנִים מְמִירִים אֶת הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁלָּהֶם** - שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּעַצְמָם, **וְיִשְׂרָאֵל מְמִירִים אֶת הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁלָּהֶם. אוּלָם אֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִים אֶת בְּחַטָּאת וְלֹא בְּאָשָׁם** שֶׁמַּקְרִיבִים עֲבוּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵין אָדָם מַתְפִּיס תְּמוּרָה בְּקָרְבָּן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְאֵין לָהֶם חֵלֶק בְּקָרְבָּנוֹת אֵלּוּ אֶלָּא רַק בַּבָּשָׂר אַחַר הַקְּטָרַת הָאֲמוּרִים, **וְלֹא בִּבְכוֹר** - וָלָד רִאשׁוֹן שֶׁל בְּהֵמָה טְהוֹרָה הַנִּתָּן לַכֹּהֵן, אַף שֶׁהוּא מָמוֹן כֹּהֵן, מַהֲטַעַם שֶׁיְּבֹאַר. **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְכִי מִפְּנֵי מָה אֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִים בִּבְכוֹר,** וַהֲלֹא הוּא מָמוֹנָם. **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, חַטָּאת וְאָשָׁם נִתָּנִים בְּמַתָּנָה לַכֹּהֵן, וְהַבְּכוֹר נִתָּן בְּמַתָּנָה לַכֹּהֵן, מָה חַטָּאת וְאָשָׁם אֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִים בּוֹ, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, אַף הַבְּכוֹר לֹא יְמִירֶנּוּ בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, מָה לִּי** - מָה הָרְאָיָה מִכָּךְ שֶׁאֵינוֹ **מֵמִיר בְּחַטָּאת וּבְאָשָׁם, שֶׁכֵּן אֵין זְכִין בָּהֶן בְּחַיֵּיהֶם,** אֶלָּא בְּבַעֲלֵי הַקְּטָרָה, וְרַק הַבְּעָלִים עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, וְכִי **תֹּאמַר** שֶׁכֵּךְ הַדִּין אַף **בִּבְכוֹר שֶׁזְּכִין בּוֹ** הַכֹּהֲנִים בְּחַיָּיו. **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא,** וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר 'וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וְהִקִּישׁ הַפָּסוּק אֶת הַקְּרְבָּן לְתִמּוּרָתוֹ לְלַמְּדֵנוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהַקְּרְבָּן הֵיכָן הַקְּדֻשָּׁה חָלָה עָלָיו, **בְּבֵית הַבְּעָלִים** הַיִּשְׂרְאֵלִי, **אַף תְּמוּרָה** אִי אֶפְשָׁר לַהַחִילָהּ אֶלָּא **בְּבֵית הַבְּעָלִים** הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁשָּׁם הִתְקַדֵּשׁ, אֲבָל כְּשֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הַכֹּהֵן, אֵינוֹ יָכוֹל לְהָמִיר:

מִשְׁנָה ב מִן הַבְּהֵמָה הַמּוּמֶרֶת וְשֶׁמְּמִירִים בָּהּ: מִמִּירִין מִן הַבָּקָר עַל הַצֹּאן, שֶׁאִם אָמַר עַל צֹאן חֻלִּין שֶׁיִּהְיֶה כִּבְקַר קֹדֶשׁ, חָלָה תְּמוּרָתוֹ אַף שֶׁהֵמִיר עַל מִין שׁוֹנֶה, **וְכֵן מִן הַצֹּאן עַל הַבָּקָר, וּמִן הַכְּבָשִׂים עַל הָעִזִּים, וּמִן הָעִזִּים עַל הַכְּבָשִׂים, וּמִן הַזְּכָרִים עַל הַנְּקֵבוֹת, וּמִן הַנְּקֵבוֹת עַל הַזְּכָרִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה', וּלְשׁוֹן בְּהֵמָה כּוֹלֵל אֶת כָּל אֵלּוּ הַמִּינִים. וְכֵן מְמִירִין **מִן הַתְּמִימִים** - קָרְבָּנוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם מוּם **עַל בַּעֲלֵי מוּמִין** - חֻלִּין שֶׁנִּפְלוּ בָּהֶם מוּמִין, **וּמִקְּרְבָּנוֹת בַּעֲלֵי מוּמִין עַל חֻלִּין הַתְּמִימִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) **'לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע'** [-חֻלִּין בְּקֹדֶשׁ בַּעַל מוּם] **'אוֹ רַע בְּטוֹב'** [-חֻלִּין בַּעַל מוּם בְּקֹדֶשׁ תָּמִים], וְאִם עָבַר וְהֵמִיר חָלָה תְּמוּרָתוֹ כָּאָמוּר בְּהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק 'וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ'. **וְאֵיזֶהוּ 'טוֹב בְּרָע'** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן יָכוֹל לְהָמִיר בְּבֶהֱמַת קֹדֶשׁ בַּעֲלַת מוּם, **בְּבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁקָּדַם**

משניות

הֶקְדֵּשָׁן אֶת מוּמָם - שֶׁרַק אַחַר שֶׁהִקְדִּישָׁם נָפַל בָּהֶם מוּם, אֲבָל אִם הִקְדִּישׁ בַּעַל מוּם אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב', וּמִכְּךְ שֶׁלֹּא נֶאֱמַר 'אוֹ רַע בּוֹ' וְהָיָה פָּרוּשׁוֹ בָּרַע אוֹ בַּטּוֹב שֶׁנִּזְכְּרוּ קֹדֶם לָכֵן בַּפָּסוּק, לְמַדְנוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהָמִיר אֶלָּא בְּקִדֵּשׁ שֶׁהָיָה בִּתְחִלָּתוֹ טוֹב, שֶׁכְּשֶׁהִקְדִּישׁוֹ הָיָה תָּמִים. **מְמִירִים** אֶחָד שֶׁל חֻלִּין **בִּשְׁנַיִם** שֶׁל קֹדֶשׁ [שֶׁאוֹמֵר 'הֵרֵי זוֹ תַּחַת אֵלּוּ'], **וּשְׁנַיִם** שֶׁל חֻלִּין **בְּאֶחָד** שֶׁל קֹדֶשׁ [שֶׁאוֹמֵר 'הֵרֵי אֵלּוּ תַּחַת זוֹ'], וְכֵן אֶחָד שֶׁל חֻלִּין **בְּמֵאָה** שֶׁל קֹדֶשׁ, **וּמֵאָה** שֶׁל חֻלִּין **בְּאֶחָד** שֶׁל קֹדֶשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה', וּ'בְהֵמָה' מַשְׁמַע בֵּין בְּהֵמָה אַחַת וּבֵין בְּהֵמוֹת רַבּוֹת [כַּכָּתוּב (יונה ד יא) 'וּבְהֵמָה רַבָּה' וּמַשְׁמָעוֹ בְּהֵמוֹת הַרְבֵּה] (תוי"ט). **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין מְמִירִים אֶלָּא אֶחָד** שֶׁל חֻלִּין **בְּאֶחָד** שֶׁל קֹדֶשׁ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא כז י) **'וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ'**, וְהַקִּשָּׁה הַתְּמוּרָה לְקָרְבָּן, **מָה הוּא** - הַקָּרְבָּן **מְיֻחָד** - מְסֻיָּם, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר 'הוּא' וּמַשְׁמַע אֶחָד, **אַף תְּמוּרָתוֹ** [-מְסֻיֶּמֶת] אַחַת וְלֹא יוֹתֵר, וְאִם הֵמִיר שְׁנַיִם שֶׁל חֻלִּין אוֹ בִּשְׁנַיִם שֶׁל קֹדֶשׁ לֹא עָשׂוּ תְּמוּרָה: **מִשְׁנָה ג** **תְּמוּרָה בְּאֵיבָרִים וְעֻבָּרִים: אֵין מְמִירִין אֵבָרִים** שֶׁל בְּהֵמַת חֻלִּין **בְּעֻבָּרִים** שֶׁל קֹדֶשׁ, שֶׁאִם אָמַר 'הֲרֵי רֶגֶל בְּהֵמָה זוֹ תַּחַת עֻבָּר קָדֵשׁ שֶׁבְּמֵעֵי בְּהֵמָה זוֹ' לֹא חָלָה קְדֻשָּׁה עַל הָרֶגֶל, **וְלֹא עֻבָּרִים** שֶׁל חֻלִּין **בְּאֵבָרִים** שֶׁל קֹדֶשׁ, **וְלֹא אֵבָרִים וְעֻבָּרִים** [-אוֹ עֻבָּרִים] שֶׁל חֻלִּין **בִּשְׁלֵמִים** - בִּבְהֵמוֹת שְׁלֵמוֹת שֶׁל קֹדֶשׁ, **וְלֹא שְׁלֵמִים** - בְּהֵמוֹת שְׁלֵמוֹת שֶׁל חֻלִּין **בָּהֶן** - בְּאֵיבָרִים אוֹ עֻבָּרִים שֶׁל קֹדֶשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה', לְמַעֵט אֵיבָרִים וְעֻבָּרִים שֶׁאֵינָם בְּהֵמָה'. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְמִירִים אֵבָרִין בִּשְׁלֵמִים** שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, וְחָלָה הַקְּדֻשָּׁה עַל הָאֵבָר וּמְמַנְּעָה מִתְפַּשֶּׁטֶת עַל הַבְּהֵמָה כֻּלָּהּ וְאִפְשָׁר לְהַקְרִיבָהּ, **וְלֹא** - אֲבָל לֹא מְמִירִין **שְׁלֵמִים** שֶׁל חֻלִּין **בְּאֵבָרִין** שֶׁל קֹדֶשׁ, שֶׁאִין כֹּחַ בְּאֵיבָר אֶחָד שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה לְהַתְפִּיס תְּמוּרָה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי** בְּטַעַם דְּבָרָיו, **וַהֲלֹא בְּמֻקְדָּשִׁין** - בְּדִינֵי הַקְּדֻשָּׁה בְּהֵמָה, **הָאוֹמֵר 'רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה'**, חָלָה קְדֻשָּׁה עַל הָרֶגֶל וּמִתְפַּשֶּׁטֶת הַקְּדֻשָּׁה עַל כָּל הַבְּהֵמָה **וְכֻלָּהּ עוֹלָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה'' ['מִמֶּנּוּ' אֲפִלּוּ חֶלְקוֹ] 'יִהְיֶה קֹדֶשׁ' [כַּיָּלוֹן], וְלָכֵן **אַף** בִּתְמוּרָה **כְּשֶׁיֹּאמַר 'רַגְלָהּ שֶׁל** בְּהֵמַת חֻלִּין **זוֹ תַּחַת** בְּהֵמָה **זוֹ** שֶׁל קֹדֶשׁ, תִּקְדֹּשׁ הָרֶגֶל וְתִתְפַּשֵּׁט הַקְּדֻשָּׁה בְּכֻלָּהּ, **וְתֶהֱא כֻּלָּהּ תְּמוּרָה תַּחְתֶּיהָ:**

מִשְׁנָה ד **הַגְבָּלוֹת בְּדִינִים שׁוֹנִים בְּדוֹמֶה לְהַגְבָּלָה בְּדִין תְּמוּרָה הַמּוּבֵאת לְהָלָן: אֵין הַמִּדְמֵע** - פֵּרוֹת תְּרוּמָה שֶׁהִתְעָרְבוּ עִם פֵּרוֹת חֻלִּין, וְאֵין בַּחֻלִּין מֵאָה חֻלָּקִים כְּנֶגֶד פֵּרוֹת הַתְּרוּמָה, וְנֶאֱסְרָה כָּל הַתַּעֲרֹבֶת לִזָּרִים כְּדִין תְּרוּמָה, אִם נָפְלָה תַּעֲרֹבֶת זוֹ לִפְרוֹת חֻלִּין אֲחֵרִים אֵינוֹ **מְדַמֵּעַ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** פֵּרוֹת הַתְּרוּמָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנָּפְלָה, וְדֵי אִם בַּחֻלִּין הַשֵּׁנִיִּים יֵשׁ מֵאָה חֻלָּקִים כְּנֶגֶד חֵלֶק הַתְּרוּמָה שֶׁנָּפַל, וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם מֵאָה חֻלָּקִים כְּנֶגֶד כָּל הַתַּעֲרֹבֶת שֶׁנָּפְלָה. **וְאֵין הַמְּחַמֵּץ** - עִסַּת חֻלִּין שֶׁהִתְחַמְּצָה בְּשֹׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה וְנֶאֱסְרָה לִזָּרִים, אִם נָפַל מִמֶּנָּה לְעִסַּת חֻלִּין אַחֶרֶת אֵינוֹ **מְחַמֵּץ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** הַשְּׂאוֹר שֶׁל הַתְּרוּמָה הַמְעָרֶב בְּעִסַּת הַחֻלִּין הָאֲסוּרָה שֶׁנָּפְלָה לְעִסַּת הַחֻלִּין הַשְּׁנִיָּה, שֶׁרַק אִם יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ אֶת הָעִסָּה הַשְּׁנִיָּה בְּלִי תַּעֲרֹבֶת הָעִסָּה הָאֲסוּרָה, נֶאֱסְרָה הָעִסָּה הַשְּׁנִיָּה. **וְאֵין הַמַּיִם שֶׁאוֹבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמַּקְוֶה אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן** הַכֵּלִים שֶׁמִּמֶּנּוּ נִשְׁפְּכוּ הַמַּיִם לַמִּקְוֶה, שֶׁמִּשְּׁנְתִּנוּ כְּדֶרֶת רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חוֹנִי הַסּוֹבֵר שֶׁשְּׁלֹשָׁה לָגִּים מַיִם שֶׁאוֹבִים הַפּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, הֵם רַק בְּאָפָן שֶׁנָּפְלוּ מִשְּׁלֹשָׁה כֵּלִים, אַךְ אִם נָפְלוּ מֵאֲרָבָעָה כֵּלִים אוֹ יוֹתֵר אֵינָם פּוֹסְלִים: **מִשְׁנָה ה** **הַגְבָּלוֹת בְּדִין מֵי חַטָּאת, בֵּית הַפְּרָס וּתְרוּמָה: אֵין מֵי חַטָּאת נַעֲשִׂין מֵי חַטָּאת אֶלָּא עִם מִתְּנַן אֲפָר** הַפָּרָה לְתוֹכָן, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יז) 'מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי', וּמִשְׁמַע שֶׁתְּחִלָּה יִתֵּן הַמַּיִם לְכֶלִי וּלְתוֹכָן יִתֵּן אֶת הָאֵפֶר, וְאִם נָתַן תְּחִלָּה אֶת הָאֵפֶר, שׁוּב אֵין הַמַּיִם נַעֲשִׂים מֵי חַטָּאת, וְאֵינָם מְטַהֲרִים מִטֻּמְאַת מֵת. וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים', פָּרוּשׁוֹ שֶׁאַחֲרֵי שֶׁנָּתַן אֶת הָאֵפֶר בַּמַּיִם יָעֲרֹב אֶת הַמַּיִם יָפֶה בְּאֶצְבָּעוֹ וְיַעֲלֶה מַעַל הָאֵפֶר. **אֵין בֵּית הַפְּרָס** - שְׁדֶה שֶׁהָיָה בָּהּ קֶבֶר וְנֶחְרְשָׁה, וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הַמַּחֲרֵשָׁה פִּזְּרָה אֶת עַצְמוֹת הַמֵּת בַּשָּׂדֶה וְהַהוֹלֵךְ שָׁם יִסְיט עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה, וְגָזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה מֵאָה אַמָּה [כְּשִׁעוּר מַעֲנַת הַמַּחֲרֵשָׁה] לִשְׁנֵי צִדֵּי הַשָּׂדֶה [בַּכִּיּוּן שֶׁבּוֹ רְצוּפִים בְּנֵי אוֹתָהּ בְּקָעָה לַחֲרֹשׁ שְׂדוֹתֵיהֶן, מִמִּזְרָח לַמַּעֲרָב אוֹ מִצָּפוֹן לְדָרוֹם], וְאִם חָרַשׁ בֵּית הַפְּרָס עִם הַשָּׂדוֹת שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ, אֵינוֹ **עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הַמַּחֲרֵשָׁה גָּזְרָה אֶת הָעֲצָמוֹת שֶׁבְּבֵית הַפְּרָס לְשָׂדוֹת שֶׁלְּצִדָּהּ. **וְלֹא תְּרוּמָה אַחַר תְּרוּמָה** - אִם תָּרַם אֶחָד מִשְּׁנֵי שַׂדְּפִים אֶת הַתְּבוּאָה, וְחָזַר חֲבֵרוֹ וְתָרַם, גְּלָה דַּעְתּוֹ שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ בִּתְרוּמַת הָרִאשׁוֹן וַהֲרֵי זֶה כְּתוֹרֵם שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא חָלָה תְּרוּמָתוֹ וְרַק תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי חָלָה. [זוֹ דַּעַת רַבִּי עֲקִיבָא, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים אִם הָרִאשׁוֹן תָּרַם בְּעַיִן בֵּינוֹנִית [-אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים] חָלָה תְּרוּמָתוֹ וּתְרוּמַת הַשֵּׁנִי אֵינָהּ תְּרוּמָה, וְאִם תָּרַם בְּעַיִן רָעָה [-אֶחָד מִשִּׁשִּׁים], לֹא חָלָה תְּרוּמָתוֹ וּתְרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה]. **תְּמוּרָה בִּתְמוּרָה וּבְוֶלֶד הֶקְדֵּשׁ: וְלֹא תְּמוּרָה** - בְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁהֻמְּרוּ אוֹתָהּ בִּבְהֵמַת הֶקְדֵּשׁ וְהִתְקַדְּשָׁה בְּכָךְ, אֵינָהּ **עוֹשָׂה תְּמוּרָה** אַחֶרֶת אִם חָזַר וְאָמַר עַל בְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁתְּהֵיָה תַּחַת תְּמוּרָה זוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וּמַשְׁמַע תְּמוּרַת תְּמוּרָתוֹ. **וְלֹא הַוָּלָד** שֶׁל בְּהֵמַת קֹדֶשׁים יִהְיֶה קֹדֶשׁ', וּמַשְׁמַע תְּמוּרָתוֹ דַּוְקָא וְלֹא תְּמוּרַת תְּמוּרָתוֹ. **וְלֹא הַוָּלָד** שֶׁל בְּהֵמַת קָדָשִׁים **עוֹשֶׂה תְּמוּרָה**, אִם אָמַר עַל בְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁתְּהֵיָה תַּחַת וְלַד הֶקְדֵּשׁ, לֹא חָלָה תְּמוּרָתוֹ, אַף שֶׁוְּלַד קָדָשִׁים קָדוֹשׁ כְּאִמּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ', 'הוּא' וְלֹא וָלָד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַוָּלָד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה**, וְנִלְמָד מֵרִבּוּי תֵּבַת 'יִהְיֶה'. **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים**, רַק **הֶקְדֵּשׁ** מִבְּאָר בַּפָּסוּק שֶׁעוֹשֶׂה **תְּמוּרָה, וְלֹא הַוָּלָד וְלֹא תְּמוּרָה עוֹשִׂין תְּמוּרָה**, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר מִעוּטָם בַּפָּסוּק. וּמִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר 'יִהְיֶה', יֵשׁ לִלְמֹד דִּין תְּמוּרָה בִּשְׁגָגָה, שֶׁאִם רָצָה לוֹמַר 'שׁוֹר שָׁחוֹר שֶׁיֵּצֵא מִבֵּיתִי רִאשׁוֹן יִהְיֶה תְּמוּרָה תַּחַת זוֹ' וְיָצָא מִפִּיו 'שׁוֹר לָבָן', שֶׁנִּתְפַּס הַשּׁוֹר הַלָּבָן בִּקְדֻשַּׁת תְּמוּרָה: **מִשְׁנָה ו** **מִינֵי קָרְבָּנוֹת שֶׁלֹּא עוֹשִׂים תְּמוּרָה: הָעוֹפוֹת וְהַמִּנְחוֹת אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה**, מִשּׁוּם **שֶׁלֹּא נֶאֱמַר** דִּין תְּמוּרָה **אֶלָּא בִּבְהֵמָה**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה', וְלֹא בְּעוֹפוֹת וּמִנְחוֹת. **הַצִּבּוּר וְהַשֻּׁתָּפִים אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה** בְּקָרְבְּנוֹתֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) **'לֹא יָמִיר אֹתוֹ'**, וּמִשְׁמַע שֶׁקָּרְבַּן יָחִיד **עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, וְלֹא** קָרְבַּן **הַצִּבּוּר וְלֹא** קָרְבַּן **הַשֻּׁתָּפִים עוֹשִׂים תְּמוּרָה. קָרְבְּנוֹת** - בְּהֵמוֹת שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת **וְלֹא** לְהִקָּרֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ, **אֵינָן עוֹשִׂים תְּמוּרָה.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ט-י) 'וְאִם בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַה', לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ **וְלֹא** יָמִיר אֹתוֹ', לְמַעֵט בְּהֵמָה שֶׁהֻקְדְּשָׁה לְבֶדֶק הַבַּיִת שֶׁאֵינָהּ 'קָרְבָּן לַה''. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן**, אַף קְדָשִׁים בְּדֶק הַבַּיִת קְרוּיִים 'קָרְבָּן' שֶׁנֶּאֱמַר בִּמְלֹחֶמֶת מִדְיָן (במדבר לא נ) 'וְנַקְרֵב אֶת קָרְבַּן ה' אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי זָהָב' וְגוֹ' [וּלְדַעַת חֲכָמִים אַף שֶׁקָּדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת קְרוּיִים 'קָרְבַּן ה'', אַךְ אֵינָם קְרוּיִים 'קָרְבָּן לַה'']. וְאֵינָם עוֹשִׂים תְּמוּרָה מִטַּעַם אַחֵר, **הָלֹא - שֶׁהֲרֵי הַמַּעֲשֵׂר** בְּהֵמָה **בִּכְלָל** דִּין תְּמוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל הַמַּעֲשֵׂר **הָיָה, וְלָמָּה יָצָא** מִהַכְּלָל וְנִכְתַּב בּוֹ דִּין תְּמוּרָה בְּפָרָט, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא כז לג) 'לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ', אֶלָּא כְּדֵי **לְהַקִּישׁ אֵלָיו** אֶת שְׁאָר הַמֻּקְדָּשִׁים, **מָה מַעֲשֵׂר קָרְבַּן יָחִיד**, שֶׁאֵין הַשֻּׁתָּפִים חַיָּבִים בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג יב) 'אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ', וּבוֹ נֶאֱמַר דִּין תְּמוּרָה, אַף כָּל בְּקָרְבְּנוֹת יָחִיד, **יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת צִבּוּר. וּמָה מַעֲשֵׂר קָרְבַּן** הַקָּרֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְנֶאֱמַר בּוֹ דִּין תְּמוּרָה, אַף כָּל הַקָּרְבְּנוֹת יֵשׁ בָּהֶם מְעִילָה רַק בְּקָרְבְּנוֹת מִזְבֵּחַ, **יָצְאוּ** קָרְבְּנוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת:

פֶּרֶק ב

א יֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד מָה שֶׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר, וְיֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר מָה שֶׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד. שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַיָּחִיד עוֹשִׂים תְּמוּרָה, וְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר אֵינָם עוֹשִׂים תְּמוּרָה. קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד נוֹהֲגִין בִּזְכָרִים וּבִנְקֵבוֹת, וְקָרְבְּנוֹת צִבּוּר אֵינָן נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּזְכָרִים. קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתָן וּבְאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶן, וְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר אֵין חַיָּבִין לֹא בְּאַחֲרָיוּתָן וְלֹא בְּאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶן מִשֶּׁקָּרַב הַדָּבָר. יֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר מָה שֶׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד, שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד אֵינָן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲנִי הָיִיתִי בְּמֶרְחַץ בְּבֵית נִתְזָה וְהָיָה שָׁם רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר לִי, אַף אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַיָּחִיד דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה. אֶלָּא שֶׁזִּמְּנוּ קְבוּעַ: מַה מַּעֲשֶׂה קָרְבַּן מִזְבֵּחַ, יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת:

פרק ב א יֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד מַה שֶּׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר, וְיֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר מַה שֶּׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד. שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַיָּחִיד עוֹשִׂים תְּמוּרָה, וְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר אֵינָם עוֹשִׂים תְּמוּרָה. קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד נוֹהֲגִין בִּזְכָרִים וּבִנְקֵבוֹת, וְקָרְבְּנוֹת צִבּוּר אֵינָן נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּזְכָרִים. קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתָן וּבְאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶן, וְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר אֵין חַיָּבִין לֹא בְּאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶן מִשֶּׁקָּרַב הַדָּבָר. יֵשׁ בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר מַה שֶּׁאֵין בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד, שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד אֵינָן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, הָיִיתִי בְּמֶרְחַץ בְּבֵית נִתְזָה וְהָיָה שָׁם רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר לִי, אַף אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַיָּחִיד דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה. אֶלָּא שֶׁזִּמְּנוּ קְבוּעַ:

מַה מַּעֲשֶׂה קָרְבַּן מִזְבֵּחַ, יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת:

פֶּרֶק ב הַבְּדָלִים נוֹסָפִים בֵּין קָרְבְּנוֹת צִבּוּר לְקָרְבְּנוֹת יָחִיד. וְהַבְּדָלִים שֶׁבֵּין בְּהֵמַת הֶקְדֵּשׁ לִבְהֵמַת חֻלִּין

משנה א **דִּינִים הַנּוֹהֲגִים בְּקָרְבְּנוֹת יָחִיד דְּוָקָא: יֵשׁ** דִּינִים הַנּוֹהֲגִים **בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד מַה שֶּׁאֵין** כֵּן **בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר, וְיֵשׁ** דִּינִים הַנּוֹהֲגִים **בְּקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר מַה שֶּׁאֵין** כֵּן **בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד. שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַיָּחִיד עוֹשִׂים תְּמוּרָה, וְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר אֵינָם עוֹשִׂים תְּמוּרָה, קָרְבְּנוֹת** - כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ו). **קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד נוֹהֲגִין בִּזְכָרִים וּבִנְקֵבוֹת**, שֶׁשָּׁלְמִים וְחַטָּאת בָּאִים גַּם מִנְּקֵבוֹת, **וְקָרְבְּנוֹת צִבּוּר אֵינָן נוֹהֲגִין אֶלָּא בִּזְכָרִים**, שֶׁרֹב קָרְבְּנוֹתֵיהֶם הֵם עוֹלָה הַבָּאָה מֵהַזָּכָר, וְכֵן כִּבְשֵׂי שַׁלְמֵי עֲצֶרֶת וּשְׂעִירֵי חַטֹּאות הַצִּבּוּר הֲרֵי הֵם זְכָרִים. **קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד** שֶׁקָּבוּעַ לָהֶם זְמַן, כְּגוֹן קָרְבַּן יוֹלֶדֶת [הַבָּא בְּיוֹם הָאַרְבָּעִים וְאֶחָד לְלֵדַת נְקֵבָה], וְקָרְבַּן מְצֹרָע [הַבָּא בְּיוֹם הַשְּׁמוֹנִים וְאֶחָד לְלֵדַת נְקֵבָה], וְקָרְבַּן נָזִיר [הַבָּא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים לְנִזְרוֹ], וְקָרְבַּן חוֹלֶה [הַבָּא בְּיוֹם שִׁבְעָה לְמַחְלָתוֹ], **חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתָן וּבְאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶם**, שֶׁאִם אֵם עָבַר זְמַנָּם צָרִיךְ לְהָבִיאָם, **וְקָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר** - כְּגוֹן תְּמִידִים וּמוּסָפִים, אִם עָבַר זְמַנָּם **אֵין חַיָּבִין לֹא בְּאַחֲרָיוּתָן וְלֹא בְּאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶן**, אֶלָּא עָבַר זְמַנָּם בָּטֵל קָרְבָּנָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג לז) 'לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַה' עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ' דְּוָקָא. **אֲבָל** אַף **בְּקָרְבְּנוֹת צִבּוּר חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּת נִסְכֵּיהֶן** לַהֲבִיאָם אַחַר זְמַנָּם **מִשֶּׁקָּרַב הַדָּבָר** - אִם קָרַב הַזָּבַח בִּזְמַנּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרָשַׁת פִּינְחָס כַּמָּה פְּעָמִים 'וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁקָּרַב בַּיּוֹם יָבִיא נִסְכָּיו בַּלַּיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו וְאַף לְאַחַר כַּמָּה יָמִים. **דִּינִים הַנּוֹהֲגִים בְּקָרְבְּנוֹת צִבּוּר מַה שֶּׁאֵין** כֵּן **בְּקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד, שֶׁקָּרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר דּוֹחִין בְּהַקָּרָבָתָם אֶת הַשַּׁבָּת, וְאֶת הַטֻּמְאָה** - אִם רֹב הַכֹּהֲנִים נִטְמְאוּ בְּטֻמְאַת מֵת, **וְקָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד אֵינָן דּוֹחִים לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטֻּמְאָה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר**, **וַהֲלֹא חֲבֵתֵי כֹהֵן גָּדוֹל** - מִנְחַת חֲבִתִּין שֶׁמַּבִיא בְּכָל יוֹם, **וּפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים** שֶׁמַּבִיא כֹּהֵן גָּדוֹל לְכַפָּרַת בְּנֵי בֵּיתוֹ וּשְׁאָר הַכֹּהֲנִים, הֲרֵי הֵם **קָרְבַּן יָחִיד וְדוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה** [מִנְחַת חֲבִתִּין, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם ו יג) 'סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד' לְלַמֵּד שֶׁדִּינָהּ כְּמִנְחַת הַתָּמִיד שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר כח ב) 'לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ', וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת וּבְטֻמְאָה. וּפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא טז כה) 'יְקַטִּיר הַמִּזְבֵּחָה', 'יְקַטִּיר' 'יְקַטִּיר' וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת וּבְטֻמְאָה], וְעַל כָּרְחֲךָ שְׁדְּחֵית הַשַּׁבָּת וְהַטֻּמְאָה אֵינָהּ מֻחְמֶרֶת הֵיוֹתָם קָרְבְּנוֹת צִבּוּר, **אֶלָּא** מֻחְמֶרֶת **שֶׁזִּמְּנוּ קְבוּעַ**, וְדָבָר שֶׁזִּמְּנוּ קְבוּעַ דּוֹחֶה שַׁבָּת וְטֻמְאָה:

מסכת תמורה פרק ב

המבוארות

משניות

מַשְׁנָה ב חֲטָאוֹת הַמֻּתּוֹת בְּחֲטָאוֹת צִבּוּר: **חַטַּאת הַיָּחִיד שֶׁאָבְדָה וְכִפְּרוּ** [-שֶׁהִתְכַּפְּרוּ] **בָּעָלָיו** בְּחַטַּאת אַחֶרֶת, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאָה, **מֻתּוֹת** - כּוֹנְסִים אֶת הַחַטָּאת לְחָדֵר צַר וּמֵתָה שָׁם בָּרָעָב. **וְחַטָּאוֹת שֶׁל צִבּוּר** שֶׁאָבְדוּ וְהִתְכַּפְּרוּ בַּאֲחֵרוֹת, **אֵינָן מֻתּוֹת,** אֶלָּא יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִמָּכְרוּ, וְיִקְנוּ בִדְמֵיהֶן עוֹלוֹת לְקֵיץ הַמִּזְבֵּחַ. שֶׁכֵּיוָן שֶׁדִּין חַטָּאוֹת הַמֻּתּוֹת נֶאֱמַר הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, לֹא נֶאֱמְרָה הֲלָכָה אֶלָּא בְּיָחִיד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יָמוּתוּ,** שֶׁהֲלָכָה נֶאֱמְרָה אַף בְּצִבּוּר. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן** מָקוֹר לִשִׁיטַת תַּנָּא קַמָּא, שֶׁהֲרֵי חָמַשׁ חַטָּאוֹת הַמֻּתּוֹת נִלְמְדוּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְלַד חַטָּאת, תְּמוּרַת חַטָּאת, חַטָּאת שֶׁמֻּתוּ בְּעָלֶיהָ, חַטָּאת שֶׁאָבְדָה וְנִתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת וְנִמְצְאָה, וְחַטָּאת שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ [שֶׁחַטָּאת קְרֵבָה רַק בִּשְׁנָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה], **מָה מָּצִינוּ בְּוֹלֶד חַטָּאת וּבִתְמוּרַת חַטָּאת וּבְחַטָּאת שֶׁמֻּתוּ בְּעָלֶיהָ שֶׁדִּבְּרָה בְּיָחִיד דִּבְּרִים אֲמוּרִים שֶׁמֻּתוֹת אֲבָל לֹא בַּצִּבּוּר,** שֶׁהֲרֵי אֵינָן שָׁיְכוֹת בְּצִבּוּר [וָלָד - שֶׁאֵין חַטָּאת צִבּוּר נִקְבָּה. תְּמוּרָה - שֶׁאֵין תְּמוּרָה בְּקָרְבָּן צִבּוּר. מֻתּוּ בְּעָלֶיהָ - שֶׁאֵין שַׁיָּךְ שֶׁיְּמוּתוּ הַצִּבּוּר, דְּהַיְינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל], אַף הַחַטָּאוֹת **הַבְּעָלִים וְשֶׁעָבְרָה שְׁנָתָן, בְּיָחִיד דִּבְּרִים אֲמוּרִים** שֶׁמֻּתוֹת **אֲבָל לֹא בַּצִּבּוּר,** שֶׁהֲרֵי אֵינָן שָׁיְכוֹת בְּצִבּוּר [וָלָד - שֶׁאֵין חַטָּאת צִבּוּר נִקְבָּה. תְּמוּרָה - שֶׁאֵין תְּמוּרָה בְּקָרְבָּן צִבּוּר. מֻתּוּ בְּעָלֶיהָ - שֶׁאֵין שַׁיָּךְ שֶׁיְּמוּתוּ הַצִּבּוּר, דְּהַיְינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל], אַף **הַחַטָּאוֹת הַבְּעָלִים וְשֶׁעָבְרָה שְׁנָתָן,** שֶׁמֻּתוֹת **אֲבָל לֹא בַּצִּבּוּר.** [וְהַמְבָאר בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁחַטָּאת שֶׁהִתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת תְּמוּת, הִיא דֵּעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַךְ דֵּעַת חֲכָמִים שֶׁתָּמוּת רַק בְּאֹפֶן שֶׁגַּם אָבְדָה, כְּמַבְאָר לְהַלָּן (פ"ד מ"א)]: **מַשְׁנָה ג חֲמֵרוֹת בְּקָדָשִׁים וּתְמוּרָה זֶה לְעֻמַּת זֶה: חֹמֶר** [-חֲמָרָא] יֵשׁ **בְּקָדָשִׁים** - בִּבְהֵמָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ יוֹתֵר **מִבִּתְמוּרָה** - מִבְּהֵמָה שֶׁהִתְפִּיס בָּהּ קְדֻשָּׁה עַל יְדֵי תְּמוּרָה, וְחֲמֵרוֹת אֲחֵרוֹת יֵשׁ **בִּתְמוּרָה** יוֹתֵר **מִבְּקָדָשִׁים.** הַחֹמֶר שֶׁבַּקָּדָשִׁים **שֶׁהַקָּדָשִׁים עוֹשִׂים תְּמוּרָה** אִם הֵמִיר בָּהֶם בְּהֵמַת חֻלִּין, **וְאֵין תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה** אִם הֵמִיר בָּהּ בְּהֵמַת חֻלִּין (פ"א מ"ה). **וְכֵן, הַצִּבּוּר וְהַשִּׁתָּפִין מְקַדִּישִׁים, אֲבָל לֹא מְמִירִים** (שם מ"ו). **וְכֵן, שְׁמַקְדִּישִׁים אֲבָרִים וְעֻבָּרִים** - שֶׁיָּכוֹל לְהַקְדִּישׁ אֵבֶר שֶׁל בְּהֵמָה אוֹ עֻבָּר, **אֲבָל לֹא מְמִירִים** אֵיבָרִים וְעֻבָּרִים (שם מ"ג). **וְהֶחֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בִּתְמוּרָה** יוֹתֵר מִבְּקָדָשִׁים, **שֶׁהַקְּדֻשָּׁה** שֶׁל תְּמוּרָה **חָלָה** אַף **עַל** בְּהֵמָה **בַּעֲלַת מוּם קָבוּעַ** - שֶׁאֵינוֹ מִתְרַפֵּא, **וְאֵינָהּ יוֹצְאָה לְחֻלִּין וּלְהֶעָבֵד** - כְּשֶׁפּוֹדִים אוֹתָהּ אָסוּר לִגְזֹז אֶת צַמְרָהּ אוֹ לַעֲבֹד בָּהּ, אֶלָּא רַק נֶאֱכֶלֶת לִבְּעָלִים. מַה שֶּׁאֵין כֵּן קָדָשִׁים שֶׁרַק אִם הֶקְדֵּשׁוּ כְּשֶׁהֵם תְּמִימִים וְאַחַר כָּךְ נַעֲשׂוּ בַּעֲלֵי מוּם נֶאֱמַר בָּהֶם דִּין זֶה שֶׁאַף שֶׁהֵם נִפְדִּים אַךְ אָסוּר לַעֲבֹד בָּהֶם אוֹ לִגְזֹז אֶת צַמְרָם, אֲבָל אִם הֶקְדֵּשׁוּ כְּשֶׁהֵם בַּעֲלֵי מוּם נִפְדִּים וּמֻתָּרִים לְגַמְרֵי. וְדִין זֶה שֶׁבְּקָדָשָׁה חָלְתָה בִּתְמוּרָה אֵין חִלּוּק בֵּין בְּעֲלַת מוּם לְתִמִּימָה, נִלְמָד מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב', וּמִשָּׁמַע שֶׁדִּין בַּעַל מוּם ('רַע') וְתָמִים ('טוֹב') שָׁוֶה. **רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** חֹמֶר נוֹסָף יֵשׁ **בַּתְּמוּרָה** מִבַּקָּדָשִׁים, **שֶׁעֲשָׂה** הַכָּתוּב **שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בִּתְמוּרָה,** שֶׁאִם הִתְכַּוֵּן לְהַחִיל קְדֻשַּׁת תְּמוּרָה עַל שׁוֹר שָׁחַר שֶׁיֵּצֵא רִאשׁוֹן מִבֵּיתוֹ וְיָצָא מִפִּיו 'שׁוֹר לָבָן', נִתְפְּסָה הַקְּדֻשָּׁה עַל הַשּׁוֹר הַלָּבָן, וּמֵאֵידָךְ **לֹא עֲשָׂה שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בְּמֻקְדָּשִׁים,** שֶׁאִם רָצָה לְהַקְדִּישׁ 'שׁוֹר שָׁחַר' וְיָצָא 'שׁוֹר לָבָן', הֲרֵי זֶה הֶקְדֵּשׁ טָעוּת וְאֵינוֹ קָדוֹשׁ. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,** אַף שֶׁיֵּשׁ **בִּתְמוּרָה** יוֹתֵר מִבְּקָדָשִׁים, **בְּהֵמָה שֶׁהִקְדֵּשָׁה** שֶׁל תְּמוּרָה **חָלָה** אַף **עַל** בְּהֵמָה **בַּעֲלַת מוּם קָבוּעַ** - שֶׁאֵינוֹ מִתְרַפֵּא, **וְאֵינָהּ יוֹצְאָה לְחֻלִּין וּלְהֶעָבֵד** - כְּשֶׁפּוֹדִים אוֹתָהּ אָסוּר לִגְזֹז אֶת צַמְרָהּ אוֹ לַעֲבֹד בָּהּ, אֶלָּא רַק נֶאֱכֶלֶת לִבְּעָלִים. מַה שֶּׁאֵין כֵּן קָדָשִׁים שֶׁרַק אִם הֶקְדֵּשׁוּ כְּשֶׁהֵם תְּמִימִים וְאַחַר כָּךְ נַעֲשׂוּ בַּעֲלֵי מוּם נֶאֱמַר בָּהֶם דִּין זֶה שֶׁאַף שֶׁהֵם נִפְדִּים אַךְ אָסוּר לַעֲבֹד בָּהֶם אוֹ לִגְזֹז אֶת צַמְרָם, אֲבָל אִם הֶקְדֵּשׁוּ כְּשֶׁהֵם בַּעֲלֵי מוּם נִפְדִּים וּמֻתָּרִים לְגַמְרֵי. וְדִין זֶה שֶׁבְּקָדָשָׁה חָלְתָה בִּתְמוּרָה אֵין חִלּוּק בֵּין בְּעֲלַת מוּם לְתִמִּימָה, נִלְמָד מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב', וּמִשָּׁמַע שֶׁדִּין בַּעַל מוּם ('רַע') וְתָמִים ('טוֹב') שָׁוֶה. **רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** חֹמֶר נוֹסָף יֵשׁ **בַּתְּמוּרָה** מִבַּקָּדָשִׁים, **שֶׁעֲשָׂה** הַכָּתוּב **שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בִּתְמוּרָה,** שֶׁאִם הִתְכַּוֵּן לְהַחִיל קְדֻשַּׁת תְּמוּרָה עַל שׁוֹר שָׁחַר שֶׁיֵּצֵא רִאשׁוֹן מִבֵּיתוֹ וְיָצָא מִפִּיו 'שׁוֹר לָבָן', נִתְפְּסָה הַקְּדֻשָּׁה עַל הַשּׁוֹר הַלָּבָן, וּמֵאֵידָךְ **לֹא עֲשָׂה שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד בְּמֻקְדָּשִׁים,** שֶׁאִם רָצָה לְהַקְדִּישׁ 'שׁוֹר שָׁחַר' וְיָצָא 'שׁוֹר לָבָן', הֲרֵי זֶה הֶקְדֵּשׁ טָעוּת וְאֵינוֹ קָדוֹשׁ. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,** אַף שֶׁיֵּשׁ **בִּתְמוּרָה** יוֹתֵר **מִבְּקָדָשִׁים,** הַחֹמֶר שֶׁבַּקָּדָשִׁים **שֶׁהַקָּדָשִׁים עוֹשִׂים תְּמוּרָה** אִם הֵמִיר בָּהֶם בְּהֵמַת חֻלִּין, **וְאֵין תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה** אִם הֵמִיר בָּהּ בְּהֵמַת חֻלִּין (פ"א מ"ה). **וְכֵן, הַצִּבּוּר וְהַשִּׁתָּפִין מְקַדִּישִׁים, אֲבָל לֹא מְמִירִים** (שם מ"ו). **וְכֵן, שְׁמַקְדִּישִׁים אֲבָרִים וְעֻבָּרִים** - שֶׁיָּכוֹל לְהַקְדִּישׁ אֵבֶר שֶׁל בְּהֵמָה אוֹ עֻבָּר, **אֲבָל לֹא מְמִירִים** אֵיבָרִים וְעֻבָּרִים (שם מ"ג). **וְהֶחֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בִּתְמוּרָה** יוֹתֵר מִבְּקָדָשִׁים, **שֶׁהַקְּדֻשָּ

מַשְׁנָה ד **הַחִלּוּק בֵּין עוֹלַת צִבּוּר לְעוֹלַת יָחִיד:** **וְהָלֹא** אַף **הַנִּדָּבָה** [-עוֹלַת צִבּוּר] **עוֹלָה הִיא, וּמַה** הַחִלּוּק **בֵּין דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר** שֶׁמַּבִיא עוֹלַת יָחִיד, **לְדִבְרֵי חֲכָמִים** שֶׁיִּפְלוּ לִנְדָבָה לְעוֹלוֹת צִבּוּר. **אֶלָּא,** שֶׁבִּזְמַן **שֶׁהִיא בָּאָה חוֹבָה** כְּעוֹלַת יָחִיד, **הוּא** [-בַּעַל הָאָשָׁם] **סוֹמֵךְ עָלֶיהָ, וּמֵבִיא עָלֶיהָ נְסָכִין** - נִסְכֵּי יַיִן וּמִנְחָה נְסָכִים, **וּנְסָכֶיהָ מִשָּׁלּוֹ, וְאִם הָיָה** בַּעַל הָאָשָׁם **כֹּהֵן, עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ שֶׁלּוֹ** אַף שֶׁאֵינוֹ מִבְּנֵי הַמִּשְׁמָר הָעוֹבֵד בְּאוֹתוֹ שָׁבוּעַ בַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יח ו-ז) 'וּבָא בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה'. וְשֵׁרַת בְּשֵׁם ה' אֱלֹהָיו כְּכָל אֶחָיו הַלְוִיִּם'. **וּבִזְמַן שֶׁהִיא בָּאָה נְדָבָה** כְּעוֹלַת צִבּוּר, **אֵינוֹ סוֹמֵךְ עָלֶיהָ נְסָכִין** שֶׁאֵין סְמִיכָה בִּנְדָבַת צִבּוּר, **וְאֵינוֹ** מֵבִיא עָלֶיהָ נְסָכִין מֵעַצְמוֹ, **וּנְסָכֶיהָ מִשֶּׁל צִבּוּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא כֹּהֵן, עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ שֶׁל אַנְשֵׁי מִשְׁמָר** שֶׁל אוֹתוֹ הַשָּׁבוּעַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'לְבַד מְמִכְרָיו עַל הָאָבוֹת' שֶׁאֵין כֹּהֵן רַשַּׁאי לַעֲבֹד אֶלָּא בְּשֶׁבוּעַ שֶׁלּוֹ, שֶׁמְּכִירוּ הָאָבוֹת זֶה לָזֶה 'טל אַתָּה אֶת שַׁבָּתְךָ, וַאֲנִי אֶטֹל אֶת שַׁבָּתִי':

מַשְׁנָה ה **תְּמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר:** **תְּמוּרַת הַבְּכוֹר** [וָלָד] רִאשׁוֹן שֶׁל בְּהֵמָה טְהוֹרָה, שֶׁחַיָּב לִתְּנוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן מַקְרִיבוֹ וְאוֹכְלוֹ, אוֹ אוֹכְלוֹ אִם נָפַל בּוֹ מוּם] **וּתְמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר** [שֶׁמּוֹצִיא אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ לוֹ מִן הַדִּיר וּמִקְדֵּשׁ כָּל בְּהֵמָה עֲשִׂירִית, וּקְרֵבָה לַמִּזְבֵּחַ וְנֶאֱכֶלֶת לַבְּעָלִים] **וּוְלָדָן** - וּוְלַד תְּמוּרָתָם, **וּוְלַד וְלָדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי אֵלּוּ** קְדוֹשִׁים **כִּבְכוֹר וּכְמַעֲשֵׂר** לַדִּינִים שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, **וְיֹאכְלוּ בְּמוּמָם** - אַחַר שֶׁיִּרְעוּ וְיִפֹּל בָּהֶם מוּם **לִבְעָלִים,** הַבְּכוֹר לְכֹהֵן וְהַמַּעֲשֵׂר לִבְעָלִים, אַךְ לֹא יִקָּרְבוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ.

חִלּוּקִים בֵּין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר לִשְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת: **מַה** חִלּוּקֵי הַדִּין **בֵּין הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר לְבֵין כָּל הַקָּדָשִׁים, שֶׁכָּל הַקָּדָשִׁים** שֶׁנָּפַל בָּהֶם מוּם **נִמְכָּרִים בָּאטְלִיס** [-שׁוּק שֶׁמּוֹכְרִים בּוֹ בָּשָׂר], **וְנִשְׁחָטִין בָּאטְלִיס, וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא** - בְּמִשְׁקָל וְלֹא בְּאָמָד, וְאַף שֶׁיֵּשׁ בְּכָךְ זְלִזּוּל בַּקָּדָשִׁים בִּמְכִירָתָם כִּבְשַׂר חֻלִּין, מִכָּל מָקוֹם בְּאוֹפֶן זֶה יִמָּכְרוּ בְּיֹקֶר וְיָרְוִיחַ הַקְּדֹשׁ אֶת הַדָּמִים, **חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר,** שֶׁנִּמְכָּרִים בַּבַּיִת וּבְאָמָד, כֵּיוָן שֶׁאֵין רָוַח לַהֶקְדֵּשׁ בִּמְכִירָתָם, שֶׁדָּמֵיהֶם לַבְּעָלִים, וְאֵין לְזַלְזֵל בַּקָּדָשִׁים לְמָכְרָם כְּבָהֵמַת חֻלִּין. **וְכֵן** שְׁאָר הַקָּדָשִׁים **יֵשׁ לָהֶן פְּדִיּוֹן, וְלִתְמוּרוֹתֵיהֶן פְּדִיּוֹן,** אִם נָפַל בָּהֶם מוּם, **חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר** שֶׁאֵף שֶׁנָּפַל בָּהֶם מוּם אֵינָם נִפְדִּים, בְּכוֹר - שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יז) 'לֹא תִפְדֶּה', וּמַעֲשֵׂר - שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לג) 'לֹא יִגָּאֵל' (תור"ט). **וּכְמוֹ כֵן** שְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת **בָּאִים מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ** לְהַקְרִיבָם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, **חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר,** שֶׁלְּכַתְּחִלָּה לֹא יְבִיאֵם מֵחוּצָה לָאָרֶץ, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְאוּלָם **אִם בָּאוּ** מֵחוּצָה לָאָרֶץ כְּשֶׁהֵם **תְּמִימִים, יִקָּרְבוּ. וְאִם** בָּאוּ כְּשֶׁהֵם **בַּעֲלֵי מוּמִין, יֹאכְלוּ בְּמוּמָן לִבְעָלִים** - הַבְּכוֹר לַכֹּהֵן, וְהַמַּעֲשֵׂר לִבְעָלָיו. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה הַטַּעַם** שֶׁאֵין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר בָּאִים מֵחוּצָה לָאָרֶץ כְּשְׁאָר קָדָשִׁים, **לְפִי שֶׁהַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ לָהֶם פְּרָנְסָה** [-תַּקָּנָה] **בִּמְקוֹמָן,** שֶׁאִם יִפֹּל בָּהֶם מוּם נֶאֱכָלִים בְּמוּמָם לַבְּעָלִים בְּלִי פְּדִיּוֹן, וּלְעֻמַּת זֹאת **שְׁאָר כָּל הַקָּדָשִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד לָהֶם מוּם,** הֲרֵי אֵלּוּ בִּקְדֻשָּׁתָן, וְצָרִיךְ לְפַדּוֹתָם וּלְהָבִיא בִּדְמֵיהֶם קָרְבָּן אַחֵר, וְכֵיוָן שֶׁמִּכָּל מָקוֹם סוֹפָם לְהֵעָלוֹת לִירוּשָׁלַיִם, יֵעָלוּ הֵם עַצְמָם וְיִקָּרְבוּ. [אָמְנָם לְהָלָכָה, בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁבָּאוּ מֵחוּצָה לָאָרֶץ לֹא יִקָּרְבוּ אַף כְּשֶׁהֵם תְּמִימִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) 'וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ', הִקִּישׁ הַכָּתוּב בְּכוֹר לְמַעֲשֵׂר דָּגָן, כְּשֵׁם שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּחוּצָה לָאָרֶץ כָּךְ אֵין מַעֲלִים בְּכוֹר מִחוּצָה לָאָרֶץ. וְכֵן מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה הֻקַּשׁ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי]:

פֶּרֶק ד דִּין חֻמַּשׁ חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת [וּבְכָלָן דִּין וְלַד וּתְמוּרַת חַטָּאת]: **מִשְׁנָה א** **חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת:** **וְלַד חַטָּאת** שֶׁהִתְעַבְּרָה אַחַר שֶׁהֻפְרְשָׁה, **וּתְמוּרַת חַטָּאת** - וּבֶהֱמַת חֻלִּין שֶׁהֶמִירוּ עָלֶיהָ קָרְבַּן חַטָּאת, **וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ,** הֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי שְׁיָמוּתוּ, עַל יְדֵי הַכְנָסָה לְחֶדֶר צַר בְּלֹא מַיִם וּמָזוֹן. וְכֵן חַטָּאת **שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ** הָרִאשׁוֹנָה [שֶׁבָּהּ הִיא רְאוּיָה לְהִקָּרֵב] וּבְנוֹסָף לְכָךְ אָבְדָה, וְנִמְצֵאת. וְכֵן חַטָּאת **שֶׁאָבְדָה וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם,** אֲזַי **אִם** הַנִּדּוֹן עַתָּה הוּא **מְשֻׁפְּרִוּ בַּעֲלַת מוּם** עַל יְדֵי הַבְּהֵמָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁהֻפְרְשׁוּ בְּשָׁעָה שֶׁאָבְדָה, דִּין הַחַטָּאת **שֶׁתָּמוּת,** וְהִיא 'חַטָּאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת' שֶׁהָלְכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי שֶׁתָּמוּת.

ד וְהָלֹא אַף הַנִּדָּבָה עוֹלָה הִיא, מַה בֵּין דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר לְדִבְרֵי חֲכָמִים. אֶלָּא, בִּזְמַן שֶׁהִיא בָּאָה חוֹבָה, הוּא סוֹמֵךְ עָלֶיהָ וּמֵבִיא עָלֶיהָ נְסָכִין וּנְסָכֶיהָ מִשֶּׁלּוֹ. וְאִם הָיָה כֹּהֵן, עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ שֶׁלּוֹ. וּבִזְמַן שֶׁהִיא בָּאָה נְדָבָה, אֵינוֹ סוֹמֵךְ עָלֶיהָ וְאֵינוֹ מֵבִיא עָלֶיהָ נְסָכִין וּנְסָכֶיהָ מִשֶּׁל צִבּוּר. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא כֹּהֵן, עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ שֶׁל אַנְשֵׁי מִשְׁמָר: **ה** תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וּוְלָדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי אֵלּוּ כִּבְכוֹר וּכְמַעֲשֵׂר, וְיֹאכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. מַה בֵּין הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר לְבֵין כָּל הַקָּדָשִׁים, שֶׁכָּל הַקָּדָשִׁים נִמְכָּרִים בָּאטְלִיס, וְנִשְׁחָטִין בָּאטְלִיס, וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. וְיֵשׁ לָהֶן פְּדִיּוֹן, וְלִתְמוּרוֹתֵיהֶן פְּדִיּוֹן, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. וְכֵן הֵן יוֹצְאִין לְחוּצָה לָאָרֶץ, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. אִם בָּאוּ תְּמִימִים, יִקָּרְבוּ. וְאִם בַּעֲלֵי מוּמִין, יֹאכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה הַטַּעַם, שֶׁהַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ לָהֶם פַּרְנָסָה בִּמְקוֹמָן, וּשְׁאָר כָּל הַקָּדָשִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד לָהֶם מוּם, הֲרֵי אֵלּוּ בִּקְדֻשָּׁתָן:

פרק ד א וְלַד חַטָּאת, וּתְמוּרַת חַטָּאת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ, יְמוּתוּ. שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ וְשֶׁאָבְדָה וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם, אִם מְשֻׁפְּרוּ הַבְּעָלִים, תָּמוּת, וְאֵינָהּ עוֹשָׂה תְּמוּרָה, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. אִם עַד שֶׁלֹּא כִּפְּרוּ הַבְּעָלִים, תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ אַחֶרֶת, וְעוֹשָׂה תְּמוּרָה, וּמוֹעֲלִין בָּהּ: **ב** הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִקְרִיב אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנָה, תָּמוּת. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאת וְאָבְדוּ, וְהִקְרִיב חַטָּאת תַּחְתֵּיהֶן וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת, יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח: **ג** הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, לֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן חַטָּאת עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנוֹת, יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה. הַמַּפְרִישׁ חַטָּאת תַּחְתֵּיהֶן וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת, יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח: **ד** הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, וְנִמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנוֹת, יָבִיא מֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר יִפְּלוּ לִנְדָבָה. הַמַּפְרִישׁ חַטָּאת תַּחְתֵּיהֶן וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת, יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח: **ה** תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, וּוְלָדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם, הֲרֵי אֵלּוּ כִּבְכוֹר וּכְמַעֲשֵׂר, וְיֹאכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. מַה בֵּין הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר לְבֵין כָּל הַקָּדָשִׁים, שֶׁכָּל הַקָּדָשִׁים נִמְכָּרִים בָּאטְלִיס, וְנִשְׁחָטִין בָּאטְלִיס, וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. וְיֵשׁ לָהֶן פְּדִיּוֹן, וְלִתְמוּרוֹתֵיהֶן פְּדִיּוֹן, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. וּכְמוֹ כֵן הֵן יוֹצְאִין לְחוּצָה לָאָרֶץ, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר. אִם בָּאוּ תְּמִימִים, יִקָּרְבוּ. וְאִם בַּעֲלֵי מוּמִין, יֹאכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה הַטַּעַם, שֶׁהַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ לָהֶם פַּרְנָסָה בִּמְקוֹמָן, וּשְׁאָר כָּל הַקָּדָשִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד לָהֶם מוּם, הֲרֵי אֵלּוּ בִּקְדֻשָּׁתָן:

וּמֵאַחַר שֶׁחַטָּאת זוֹ מֻתָּה וְאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְהַקְרָבָה, לֹא הָיָא וְלֹא דָּמֶיהָ, פָּקְעָה קְדֻשָּׁתָהּ **וְאֵינָהּ עוֹשָׂה תְּמוּרָה** - אִם הֵמִיר בָּהּ בֶּהֱמַת חֻלִּין, לֹא חָלָה קְדֻשָּׁה עַל אוֹתָהּ הַבְּהֵמָה. וּמִכָּל מָקוֹם מִדְּרַבָּנָן **לֹא נֶהֱנִין** מִמֶּנָּה, **וְלֹא מוֹעֲלִין** בָּהּ, כְּלוֹמַר אִם נֶהֱנָה מִמֶּנָּה בְּשׁוֹגֵג, אֵינוֹ מֵבִיא אָשָׁם מְעִילוֹת, שֶׁהֲרֵי פָּקְעָה קְדֻשָּׁתָהּ. **וְאִם** הַנִּדּוֹן הוּא **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **כִּפְּרוּ הַבְּעָלִים,** כְּלוֹמַר שֶׁהַבְּעָלִים אֵינָם רוֹצִים לְהִתְכַּפֵּר בְּקָרְבָּן אַחֵר, אֲזַי לֹא תָּמוּת, אֶלָּא חַטָּאת שֶׁאָבְדָה וְעָבְרָה שְׁנָתָהּ **תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב** - שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם, **וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ** חַטָּאת **אַחֶרֶת** לְכַפָּרָתוֹ [וְחַטָּאת שֶׁאָבְדָה וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם תִּמָּכֵר מִיָּד וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ אַחֶרֶת]. וּבְאֹפֶן זֶה עוֹדָנָה בִּקְדֻשָּׁתָהּ, כֵּיוָן שֶׁדָּמֶיהָ עוֹמְדִים לְקִנְיַת בְּהֵמָה לְהִקָּרְבָה אַחַר שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם, **וְלָכֵן עוֹשָׂה תְמוּרָה וּמוֹעֲלִין בָּהּ:** **מִשְׁנָה ב** **חַטָּאת שֶׁהִתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת וְנִמְצֵאת אַחַר כַּפָּרָה:** **הַמַּפְרִישׁ** בְּהֵמָה **לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדָה,** וְהִפְרִישׁ **אֲחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת, יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח** לְאַבּוּד, שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁבְּהֵמַת חַטָּאת מֻתָּה דִּין הַמָּעוֹת לְאַבּוּד: **מִשְׁנָה ג** **נִמְצֵאת קֹדֶם כַּפָּרָה:** **הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח** [-לִקְנוֹת] **בָּהֶן חַטָּאת עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמָּעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת,** הֲרֵי זֶה יַעֲרֹב **וְיָבִיא** מֵאֵלּוּ **וּמֵאֵלּוּ חַטָּאת, וְהַשְּׁאָר** - וְהַמָּעוֹת שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ **יִפְּלוּ לִנְדָבָה** - לַקָּפָּה בְּמִקְדַּשׁ הַמְיֻעָדֶת לְקִנְיַת עוֹלוֹת נְדָבָה קֵיץ הַמִּזְבֵּחַ, כְּדִין 'מוֹתַר חַטָּאת' [-מָעוֹת שֶׁנּוֹתְרוּ מִמָּעוֹת שֶׁהָיוּ מְיֻעָדוֹת לִקְנִיַּת חַטָּאת]. שֶׁמֵּאַחַר שֶׁמִּעָרְבָם וּמֵבִיא חַטָּאת מֵהַמָּעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת, נִמְצָא שֶׁלֹּא הִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֶרֶת. **הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ** בְּהֵמָה **לְחַטָּאת וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת, וְהִפְרִישׁ** בְּהֵמָה **אַחֶרֶת תַּחְתֵּיהֶן וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת, יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח** לְאַבּוּד, שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁהַבְּהֵמַת חַטָּאת מֻתָּה דִּין הַמָּעוֹת לְאַבּוּד: **מִשְׁנָה ג** **נִמְצֵאת קֹדֶם כַּפָּרָה:** **הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת בְּהֵמָה אַחֶרֶת תַּחְתֵּיהֶן וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת, יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח:** אֲבָל אִם נִמְצְאוּ הַמָּעוֹת קֹדֶם הַכַּפָּרָה וְהִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים בָּהֶן, אֵין הַמָּעוֹת הַשְּׁנִיּוֹת שֶׁהֻפְרְשׁוּ הוֹלְכוֹת לְיָם הַמֶּלַח:

מִשְׁנָה ד **חֲטָאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ אַחַר שֶׁנִּמְכְּרָה לְאַחֵר:** הַמַּפְרִישׁ בְּהֵמָה לְחַטָּאתוֹ, וַהֲרֵי הִיא **בְּעֵלַת מוּם,** לְפִי שֶׁנִּפַּל בָּהּ מוּם אַחַר שֶׁהֻקְדְּשָׁה, **מוֹכְרָהּ** כְּדִין קָדָשִׁים שֶׁנִּפַּל בָּהֶם מוּם **וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ** חַטָּאת **אַחֶרֶת,** וְהַקּוֹנֶה יָכוֹל לְשָׁחֳטָהּ וּלְאָכְלָהּ, כְּדִין פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים שֶׁנִּפְדּוּ. וְאַף שֶׁהִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֶרֶת, אֵין הַבַּעֲלַת מוּם נֶחְשֶׁבֶת 'חַטָּאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת', שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּמְכְּרָה לְאַחֵר הֲרֵי הִיא כְּמִי שֶׁאֵינָהּ בָּעוֹלָם. **רַבִּי** אֶלְעָזָר **בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם קָרְבָה הַחַטָּאת הַשְּׁנִיָּה עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **נִשְׁחֲטָה הָרִאשׁוֹנָה** עַל יְדֵי הַקּוֹנֶה, **תָּמוּת** בַּעֲלַת הַמּוּם, כֵּיוָן **שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים** בְּקָרְבָּן אַחֵר, וְדִינָהּ כְּ'חַטָּאת שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלֶיהָ בְּאַחֶרֶת' אַף שֶׁנִּמְכְּרָה:

פֶּרֶק ה הַקְדָּשַׁת עֵבֶר, הִלְשׁוֹנוֹת הַמּוֹעִילוֹת בִּתְמוּרָה, וְהַמֵּמִיר שְׁתֵּי קְדֻשׁוֹת עַל בְּהֵמָה אַחַת בְּדִבּוּר אֶחָד: **מִשְׁנָה א** **הַקְדָּשַׁת עֵבֶר הֶעָתִיד לְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשָּׁה אַחֶרֶת בְּלִדָּתוֹ:** כֵּיצַד מַעֲרִימִים [-עוֹשִׂים תַּחְבּוּלָה הַמַּתֶּרֶת עַל פִּי דִּין] **עַל הַבְּכוֹר,** לְהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הַכֹּהֵן. הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה **מְבֻכֶּרֶת** - שֶׁלֹּא יָלְדָה מֵעוֹלָם **שֶׁהָיְתָה מְעֻבֶּרֶת** וַעֲתִידָה לְיַלֵּד, וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁתֵּלֵד זָכָר וְיִהְיֶה בְּכוֹר, **אוֹמֵר,** 'מַה שֶּׁבְּמֵעֶיהָ שֶׁל זוֹ, **אִם** הוּא **זָכָר,** יֶהֱא קָדוֹשׁ מַעְכְשָׁיו בִּקְדֻשַּׁת **עוֹלָה**', וּבְאֹפֶן זֶה אִם אָכֵן יָלְדָה זָכָר, **יִקָּרֵב לְעוֹלָה,** שֶׁבְּזְמַן חֲלוּת קְדֻשַּׁת בְּכוֹר בְּעֵת הַלֵּדָה כְּבָר קָדוֹשׁ הוּא בִּקְדֻשַּׁת עוֹלָה. כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהֵמַת חַטָּאת מְעֻבֶּרֶת, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁוַּלְדָּהּ יָמוּת כְּדִין 'וְלַד חַטָּאת', מַקְדִּים וְאוֹמֵר **'אִם** תֵּלֵד **נְקֵבָה,** תְּהֵא קְדוּשָׁה **לִזְבְחֵי שְׁלָמִים',** וּבְאֹפֶן זֶה אִם אָכֵן **יָלְדָה נְקֵבָה, תִּקָּרֵב לִשְׁלָמִים,** כֵּיוָן שֶׁוַּלַּד קָדָשִׁים קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת אִמּוֹ רַק בַּלֵּדָה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה כְּבָר קְדוֹשׁוֹ בִּקְדֻשַּׁת שְׁלָמִים. וְכֵן אִם אָמַר **'אִם** תֵּלֵד הַחַטָּאת **זָכָר** יֶהֱא **עוֹלָה, וְאִם** תֵּלֵד **נְקֵבָה** תְּהֵא **זִבְחֵי שְׁלָמִים',** וּלְבַסּוֹף **יָלְדָה זָכָר וּנְקֵבָה, הַזָּכָר יִקָּרֵב לְעוֹלָה, וְהַנְּקֵבָה תִּקָּרֵב לִשְׁלָמִים.** [וְהוּא הַדִּין אִם אָמַר שֶׁאַף אִם תֵּלֵד זָכָר יִהְיֶה שְׁלָמִים, שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר הַתִּנָּא בְּאֹפֶן הַמְּצוּי שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת וְאַחַת כְּבָר קְרֵבָה לִשְׁלָמִים, דַּרְכּוֹ לְהַפְרִישׁ אֶת הַשְּׁנִיָּה לְעוֹלָה]: **מִשְׁנָה ב** **הַקְדֵּשַׁת עֵבֶר בְּהֵמַת חֻלִּין:** הָיְתָה לוֹ בְּהֵמַת חֻלִּין מְעֻבֶּרֶת, וְאָמַר 'אִם תֵּלֵד זָכָר יִהְיֶה עוֹלָה', **וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, אֶחָד** מֵהֶן **יִקָּרֵב עוֹלָה** כְּנִדְרוֹ, **וְהַשֵּׁנִי יִמָּכֵר לְחִיֵּבֵי עוֹלָה** - לְאָדָם שֶׁהִתְחַיֵּב עוֹלָה וְהוּא יַקְרִיבוֹ, **וְדָמָיו חֻלִּין,** שֶׁלֹּא נָדַר אֶלָּא לְהַקְרִיב אֶחָד מֵהֶם, אַךְ מִכָּל מָקוֹם קְדֻשַּׁת הָעוֹלָה חָלָה עַל שְׁנֵיהֶם, כֵּיוָן שֶׁאָמַר שֶׁאִם תֵּלֵד זָכָר יִהְיֶה עוֹלָה, וַהֲרֵי שְׁנֵיהֶם זְכָרִים. וְכֵן אִם אָמַר 'אִם תֵּלֵד נְקֵבָה תְּהֵא שְׁלָמִים' **וְיָלְדָה שְׁתֵּי נְקֵבוֹת, אַחַת מֵהֶן תִּקָּרֵב שְׁלָמִים** כְּנִדְרוֹ, **וְהַשְּׁנִיָּה תִּמָּכֵר לְחִיֵּבֵי שְׁלָמִים** - לְאָדָם שֶׁהִתְחַיֵּב שְׁלָמִים, **וְדָמֶיהָ חֻלִּין,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא נָדַר אֶלָּא קָרְבַּן שְׁלָמִים אֶחָד, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְלָד קָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִקָּרֵבָה:** בְּהֵמַת קָדָשִׁים שֶׁוּלְּדָהּ קָדוֹשׁ כְּמוֹתָהּ, **שֶׁיִּלְּדָה טְמֵטוּם** [-שֶׁאֵין נִכָּרִים בּוֹ סִימָנֵי זְכָרוּת אוֹ נְקֵבוּת] **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** - אוֹ אַנְדְּרוֹגִינוֹס [-שֶׁיֵּשׁ לוֹ סִימָנֵי זְכָרוּת וְנְקֵבוּת], **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵין קְדֻשָּׁה חָלָה עֲלֵיהֶן** כְּלָל, שֶׁלְּדַעְתּוֹ קְדֻשָּׁתָן חָלָה רַק בִּשְׁעַת הַלֵּדָה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הֵן כְּבַעֲלֵי מוּם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהִקָּרֵבָה, וְלָכֵן לֹא חָלָה עֲלֵיהֶם כְּלָל קְדֻשַּׁת הַגּוּף. אֲמָנָם חֲכָמִים חוֹלְקִים וְסוֹבְרִים שֶׁגּוּלְדוֹת קָדָשִׁים קְדוֹשִׁים מֵעֵת יְצִירָתָם, וּבְשָׁעָה זוֹ עֲדַיִן אֵינָם בַּעֲלֵי מוּם וְחָלָה עֲלֵיהֶם קְדֻשַּׁת הַגּוּף [וְדִין הַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁגּוּלַּד הַחַטָּאת אִמּוֹ חָלָה עָלָיו בִּקְדֻשַּׁת שְׁלָמִים כֵּיוָן שֶׁאֵין קְדֻשַּׁת אִמּוֹ חָלָה עָלָיו אֶלָּא בְּלִדָּתוֹ, הוּא כְּדַעַת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל]: **מִשְׁנָה ג** **הַמּוּקְדָּשׁ בְּהֵמָה וְעָבְרָה לְשָׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת:** הָאוֹמֵר **'הֲרֵי** עָלַי **עוֹלָה,** [-עֻבָּרָה] שֶׁל זוֹ יִהְיֶה **עוֹלָה, וְהִיא** עַצְמָהּ תִּהְיֶה **שְׁלָמִים', דִּבְרֵיו קַיָּמִים,** וְהַבְּהֵמָה שְׁלָמִים וְהַוָּלָד עוֹלָה. [וְדִין זֶה אֵינוֹ שַׁיָּךְ לַמַּחֲלֹקֶת בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁכָּאן כָּאן בִּשְׁעַת הֶקְדֵּשׁ הָאֵם הָעֻבָּר כְּבָר יֶשְׁנוֹ בָּעוֹלָם וְהוּא מִתְקַדֵּשׁ מִכּחַ עַצְמוֹ]. אֲבָל אִם הִקְדִּים וְאָמַר תְּחִלָּה **'הִיא** [-הָאֵם] תְּהֵא **שְׁלָמִים'** וְרַק אַחַר כָּךְ אָמַר **'וְוַלְדָהּ יִהְיֶה עוֹלָה', הֲרֵי זוֹ** [-הָעֻבָּר] **וְלַד שְׁלָמִים,** שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁאָמַר 'הִיא שְׁלָמִים' הִתְקַדְּשָׁה הָאֵם בִּקְדֻשַּׁת שְׁלָמִים וּוְלָדָהּ וְלַד שְׁלָמִים וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת קְדֻשָּׁתוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ תּוֹפְסִים אֶת הַלָּשׁוֹן הָרִאשׁוֹן לְעִקַּר הַדִּבּוּר. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם לְכֵן** [-לְכָךְ] **נִתְכַּוֵּן מִתְּחִלָּה,** שֶׁכַּוָּנָתוֹ בְּאָמְרוֹ 'הִיא שְׁלָמִים' לֹא הָיְתָה לְוָלָד, וְרַק שֶׁהִקְדִּים וְאָמַר 'הִיא שְׁלָמִים' **הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר לִקְרוֹת שְׁנֵי שֵׁמוֹת** [-שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת] **כְּאַחַת,** שֶׁהֲרֵי לֹא יָכוֹל הָיָה לוֹמַר בְּבַת אַחַת שֶׁהִיא תִּהְיֶה לִשְׁלָמִים וְהָעֻבָּר יִהְיֶה עוֹלָה, בְּאֹפֶן זֶה **דִּבְרֵיו קַיָּמִים** וְהַוָּלָד עוֹלָה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'אַף בִּגְמַר דִּבְרֵיו אָדָם נִתְפָּס'. [לְאַחַר שֶׁאָמַר] **הֲרֵי זוֹ שְׁלָמִים נִמְלַךְ** [-שִׁנָּה דַּעְתּוֹ] **וְאָמַר 'וְלָדָהּ עוֹלָה',** אַךְ בַּתְּחִלָּה לֹא חָשַׁב לְחַלֵּק בֵּין קְדֻשַּׁת הָעֻבָּר וְהָאֵם, **הֲרֵי זוֹ וְלַד שְׁלָמִים** כְּפִי שֶׁחָשַׁב תְּחִלָּה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת קְדֻשַּׁת הָעֻבָּר. **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ תּוֹפְסִים אֶת הַלָּשׁוֹן הָרִאשׁוֹן לְעִקַּר הַדִּבּוּר. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם לְכֵן** [-לְכָךְ] **נִתְכַּוֵּן מִתְּחִלָּה,** שֶׁכַּוָּנָתוֹ בְּאָמְרוֹ 'הִיא שְׁלָמִים' לֹא הָיְתָה לְוָלָד, וְרַק שֶׁהִקְדִּים וְאָמַר 'הִיא שְׁלָמִים' **הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר לִקְרוֹת שְׁנֵי שֵׁמוֹת** [-שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת] **כְּאַחַת,** שֶׁהֲרֵי לֹא יָכוֹל הָיָה לוֹמַר בְּבַת אַחַת שֶׁהִיא תִּהְיֶה לִשְׁלָמִים וְהָעֻבָּר יִהְיֶה עוֹלָה, בְּאֹפֶן זֶה **דִּבְרֵיו קַיָּמִים** וְהַוָּלָד עוֹלָה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'אַף בִּגְמַר דִּבְרֵיו אָדָם נִתְפָּס'. **וְאִם מִשֶּׁאָמַר** [-לְאַחַר שֶׁאָמַר] **'הֲרֵי זוֹ שְׁלָמִים נִמְלַךְ** [-שִׁנָּה דַּעְתּוֹ] **וְאָמַר 'וְלָדָהּ עוֹלָה',** אַךְ בַּתְּחִלָּה לֹא חָשַׁב לְחַלֵּק בֵּין קְדֻשַּׁת הָעֻבָּר וְהָאֵם, **הֲרֵי זוֹ וְלַד שְׁלָמִים** כְּפִי שֶׁחָשַׁב תְּחִלָּה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֶת קְדֻשַּׁת הָעֻבָּר. וְאַף שֶׁחָזַר בּוֹ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, הֶקְדֵּשׁ הוּא אֶחָד מֵהַדְּבָרִים שֶׁאֵין אָדָם יָכוֹל לַחֲזֹר בָּהֶם תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר:

מִשְׁנָה ד **מַחֲלֹקֶת דּוֹמֶה בְּדִין תְּמוּרָה:** הָיוּ לְפָנָיו בְּהֵמַת עוֹלָה וּבְהֵמַת שְׁלָמִים, וְאָמַר עַל בְּהֵמַת חֻלִּין שֶׁלּוֹ 'הֲרֵי זוֹ **תְּמוּרַת הָעוֹלָה וּתְמוּרַת הַשְּׁלָמִים', הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה** - נִתְפָּסֶת בָּהּ קְדֻשַּׁת הָעוֹלָה וְלֹא קְדֻשַּׁת הַשְּׁלָמִים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֲרָה שִׁיטָתוֹ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהָעוֹלָה מִכּחַ עַצְמָהּ קְדוּשָׁה יוֹתֵר מִכּחַ הַשְּׁלָמִים, **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִם לְכֵן** [-לְכָךְ] **נִתְכַּוֵּן מִתְּחִלָּה,** שֶׁהִקְדִּים 'תְּמוּרַת עוֹלָה' וְגַם תְּמוּרַת עוֹלָה וְגַם תְּמוּרַת שְׁלָמִים, וְאָמַר כֵּן בָּזֶה אַחַר זֶה **הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר לִקְרוֹת שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּאַחַת, דִּבְרֵיו קַיָּמִין,** וְתִרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בִּדְמֵי חֻלִּין בְּהֵמַת עוֹלָה וּבִדְמֵי חֻלִּין שְׁלָמִים, כְּדַעְתּוֹ שֶׁ'אַף בִּגְמַר דִּבְרֵיו אָדָם נִתְפָּס' [וּמַה שֶּׁלֹּא אָמַר 'תְּמוּרַת עוֹלָה וּשְׁלָמִים', אֶלָּא הִזְכִּיר 'תְּמוּרָה' עַל כָּל אַחַת, מִשּׁוּם שֶׁטָּעָה לַחְשֹׁב שֶׁעַל יְדֵי הַזְכָּרַת 'תְּמוּרָה' עַל כָּל אַחַת תִּהְיֶה קְדוּשָׁה כְּלָלִית לְעוֹלָה וּלְשְׁלָמִים וְיוּכַל לְהַקְרִיבָהּ לְעוֹלָה אוֹ לִשְׁלָמִים]. **וְאִם מִשֶּׁאָמַר** [-לְאַחַר שֶׁאָמַר] **'תְּמוּרַת עוֹלָה' נִמְלַךְ** [-שִׁנָּה דַּעְתּוֹ] **וְאָמַר 'תְּמוּרַת שְׁלָמִים',** אַךְ כַּוָּנָתוֹ מִתְּחִלָּה הָיְתָה שֶׁתִּהְיֶה תְּמוּרַת עוֹלָה, **הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה** בִּלְבַד: **מִשְׁנָה ה** **הַמּוֹעִילִים בִּתְמוּרָה:** הָיוּ לְפָנָיו בְּהֵמַת חֻלִּין וּבְהֵמַת קָדָשִׁים וְאָמַר 'הֲרֵי זוֹ **תַּחַת** זוֹ', אוֹ שֶׁאָמַר 'הֲרֵי זוֹ **תְּמוּרַת זוֹ',** אוֹ שֶׁאָמַר 'הֲרֵי זוֹ **חֲלִיפַת זוֹ',** **הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה** וְחָלָה קְדֻשָּׁה אַף עַל בְּהֵמַת הַחֻלִּין. אֲבָל אִם אָמַר 'הֲרֵי זוֹ **מְחֻלֶּלֶת עַל זוֹ', אֵינוֹ תְּמוּרָה,** שֶׁלְּשׁוֹן זוֹ מַשְׁמָעָהּ שֶׁמְּחַלֵּל אֶת קְדֻשַּׁת הַקָּרְבָּן, וַהֲרֵי אֵין קָרְבָּן הָרָאוּי לְמִזְבֵּחַ מִתְחַלֵּל. **וְאִם הָיָה** קָרֵב הַהֶקְדֵּשׁ **בַּעַל מוּם,** וְאָמַר 'הֲרֵי זֶה מְחֻלָּל עַל זוֹ', הֲרֵי זֶה **יוֹצֵא לְחֻלִּין,** מִדִּין פְּדִיּוֹן. וְאַף אִם שָׁוֶה בֶּהֱמַת הַחֻלִּין פָּחוֹת, מִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין אוֹנָאָה לְהֶקְדֵּשׁ וְחָל הַפְּדִיּוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה יד) 'אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו', אָחִיו דָּוְקָא וְלֹא הֶקְדֵּשׁ, וּמִכָּל מָקוֹם מִדִּבְרֵיהֶם צָרִיךְ **לַעֲשׂוֹת דָּמִים** - צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אֶת שָׁוֵי הַהֶקְדֵּשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיד הַהֶקְדֵּשׁ: **מִשְׁנָה ו** **הַמְּרָה בִּבְהֵמָה מְסֻיֶּמֶת:** אָמַר עַל בֶּהֱמַת חֻלִּין **'הֲרֵי זוֹ תַּחַת חַטָּאת', וְ'תַחַת** [-אוֹ תַּחַת] **עוֹלָה',** וְלֹא פֵּרֵשׁ בְּהֵמָה מְסֻיֶּמֶת שֶׁבָּהּ מָמִיר, **לֹא אָמַר כְּלוּם,** וְלֹא נִתְפְּסָה בֶּהֱמַת הַחֻלִּין בִּקְדֻשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) 'לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אוֹתוֹ', שֶׁמַּשְׁמַע שֶׁמִּמִּיר הֶקְדֵּשׁ יְדוּעַ וּמְיֻחָד. וְאִם אָמַר 'הֲרֵי זוֹ **תַּחַת חַטָּאת זוֹ**' הָעוֹמֶדֶת לְפָנָיו, **וְ'תַחַת** [-אוֹ תַּחַת] **עוֹלָה זוֹ**' הָעוֹמֶדֶת לְפָנָיו, אוֹ שֶׁאָמַר **'תַּחַת חַטָּאת וְתַחַת** [-אוֹ תַּחַת] **עוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ הַבַּיִת',** וְהָיָה לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ **דִּבְרֵיו קַיָּמִין,** וְנִתְפְּסָה קְדֻשָּׁה אַף בְּחֻלִּין. **הַקְדֵּשׁ בְּהֵמָה טְמֵאָה וּבַעֲלַת מוּם:** **אִם אָמַר עַל בְּהֵמָה טְמֵאָה וְעַל** [-אוֹ עַל] **בַּעֲלַת מוּם** שֶׁאֵינָן רְאוּיוֹת לְהַקְרָבָה, **'הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה', לֹא אָמַר כְּלוּם,** שֶׁמִּמִּשְׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁמְּקוֹדֵישָׁה כְּדֵי שֶׁתִּתְקָרֵב בְּעַצְמָהּ, וַהֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לְכָךְ. אֲבָל אִם אָמַר **'הֲרֵי אֵלּוּ לְעוֹלָה',** כְּוַנָּתוֹ שֶׁיִּקְדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת דָּמִים לִצְרֵךְ עוֹלָה, וְלָכֵן חָלָה הַקְדֻשָּׁה וְיִמָּכְרוּ **וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶם עוֹלָה:**

פֶּרֶק ו הַפְּסוּלִים לְהִקָּרֵבָה עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְדִין וְלָדוֹתֵיהֶם, וְדִין פְּסוּלִים שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּכִשְׁרִים:
מִשְׁנָה א **הַפְּסוּלִים לַמִּזְבֵּחַ וְדִינָם כְּשֶׁהִתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים:** כָּל הָאֲסוּרִין - הַפְּסוּלִים לְהִקָּרֵב **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ,** שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים, **אוֹסְרִים** אֶת כָּל הַתַּעֲרֹבֶת בְּכָל **שֶׁהֵן** - אֲפִלּוּ אִם הִתְעָרְבָה בֶּהֱמַת הָאסוּר בְּאֶלֶף בְּהֵמוֹת מֻתָּרוֹת, שֶׁבַּעֲלֵי חַיִּים חֲשׁוּבִים וְאֵינָם בְּטֵלִים. וְאֵלּוּ הֵם הַפְּסוּלִים: **הָרוֹבֵעַ** - בְּהֵמָה שֶׁרָבְעָה אָדָם, **וְהַמְּקֻצֶּה** - בְּהֵמָה שֶׁהִקְצוּהָ הַבְּעָלִים לְהַקְרִיבָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, **וְהַנֶּעֱבָד** - בְּהֵמָה שֶׁעָשׂוּ אוֹתָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה וַעֲבָדוּהָ. כָּל אֵלּוּ פְּסוּלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב כה) 'כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם לֹא יֵרָצוּ לָכֶם', וּ'מָשְׁחָתָם' הַיְינוּ עֲרָיוֹת וַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם לְשׁוֹן הַשְׁחָתָה [בַּעֲרָיוֹת נֶאֱמַר בְּדוֹר הַמַּבּוּל (בראשית ו יב) 'כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר', וּבַעֲבוֹדָה זָרָה נֶאֱמַר (דברים ד טז) 'פֶּן תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל']. **וְאֶתְנַן** זוֹנָה - בְּהֵמָה שֶׁנִּפְתְּנָה כְּתַשְׁלוּם עַל מַעֲשֵׂה זְנוּת, **וּמְחִיר** כֶּלֶב - בְּהֵמָה תְּמוּרַת כֶּלֶב, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כג יט) 'לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ'. **וְהַכִּלְאַיִם** - בְּהֵמָה שֶׁנּוֹלְדָה מֵהַרְבָּעָה שֶׁל שְׁנֵי מִינִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב כז) 'שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב' פָּרָט לְכִלְאַיִם. **וְהַטְּרֵפָה,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה (שם כז לב) 'כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט', פָּרָט לְטְרֵפָה שֶׁנִּפְתְּחוּ רַגְלֶיהָ מֵעַל הָאַרְכֻּבָּה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת תַּחַת הַשָּׁבֶט [וּמִטְּרֵפָה זוֹ לְמַדִּים לְכָל מִינֵי הַטְּרֵפוֹת], וּמִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה לְמַדִּים לְכָל הַקְּרֻבָּנוֹת. **וְיוֹצֵא דֹּפֶן** - וָלָד שֶׁיּוֹצֵא עַל יְדֵי קְרִיעַת דֹּפֶן הַבְּהֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב כז) 'כִּי יִוָּלֵד' פָּרָט לִיוֹצֵא דֹּפֶן. **דִּין מַקָּצָה וְנֶעֱבָד: אֵיזֶה הוּא מַקָּצָה, הַמַּקָּצָה** וּמֵיָּחֵד לְהַקְרָבָה **לַעֲבוֹדָה זָרָה,** וּבְאֹפֶן שֶׁעָשׂוּ בָּהּ מַעֲשֶׂה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, כְּגוֹן שֶׁעָבְדוּ הַכֹּמָרִים בְּשׁוֹר אוֹ גְּזִזוּ אֶת צַמְרוֹ שֶׁל שֶׂה. וְדִינוֹ שֶׁהוּא **אָסוּר** - הַבְּהֵמָה עַצְמָהּ אֲסוּרָה בְּהַקְרָבָה, **וּמַה שֶּׁעָלָיו מֻתָּר** - הַתַּכְשִׁיטִים שֶׁעָלֶיהָ

תקטז

משניות

אֵינָם נֶאֱסָרִים, שֶׁהֲרֵי לֹא נֶעֱבְדוּ כַּעֲבוֹדָה זָרָה, וּ'מַקְצָה' לֹא נֶאֱסָר אֶלָּא בִּבְהֵמָה. וְאֵיזֶהוּ **נֶעֱבָד**, כָּל **בַּעַל** חַיִּים **שֶׁעוֹבְדִין אוֹתוֹ** כַּעֲבוֹדָה זָרָה. וְדֵינוֹ שֶׁהוּא עַצְמוֹ **וּמַה שֶּׁעָלָיו** - הַתַּכְשִׁיטִים שֶׁעָלָיו **אָסוּר** - אֲסוּרִים לַמִּזְבֵּחַ, שֶׁאַף הַתַּכְשִׁיטִים נֶעֱבְדוּ. **וְזֶה וְזֶה** - וּמֻקְצֶה וְנֶעֱבָד, **מֻתָּרִין בְּאֲכִילָה** וּבַהֲנָאָה לְהֶדְיוֹט, וְאֵין אִסּוּרָם אֶלָּא לַמִּזְבֵּחַ. וְאַף שֶׁנֶּעֱבַד לַעֲבוֹדָה זָרָה נֶאֱסַר, אַךְ בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁאֵין בָּהֶם תִּפְיסַת יְדֵי אָדָם, שֶׁהֵם נוֹצְרוּ מִשָּׁמַיִם וְלֹא בְּיַד אָדָם, אֵינָם נֶאֱסָרִים בַּעֲבוֹדָתָם. [אֲבָל הַתַּכְשִׁיטִים שֶׁעָלָיהָ אֲסוּרִים אַף בַּהֲנָאָה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם תִּפְיסַת יַד אָדָם וְאַף הֵם נֶעֱבְדוּ עִמָּהּ]: **מִשְׁנָה ב דִּיִּן אֶתְנַן זוֹנָה:** אֵיזֶהוּ אֶתְנַן זוֹנָה, **הָאוֹמֵר לְזוֹנָה** נָכְרִית אוֹ יִשְׂרְאֵלִית הָאֲסוּרָה עָלָיו בְּאִסּוּר לָאו אוֹ כָּרֵת וּמִיתַת בֵּית דִּין [אַךְ לֹא יִשְׂרְאֵלִית פְּנוּיָה], **הֵא לִיךְ** - הִנֵּה לָךְ, **טָלֶה זֶה בִּשְׂכָרֵךְ** - בִּשְׂכַר שֶׁאָבוֹא עָלַיִךְ, **אֲפִלּוּ** אִם לְבַסּוֹף הֵבִיא לָהּ **מֵאָה** טְלָאִים, **כֻּלָּן אֲסוּרִין** בְּהַקְרָבָה, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁמִּה שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ הַטָּלֶה שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ הֲרֵי זֶה מַתָּנָה וְלֹא אֶתְנָן. **וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הֵא לְךָ טָלֶה זֶה וְתִלִּין שִׁפְחָתְךָ** הַכְּנַעֲנִית **אֵצֶל עַבְדִּי** הָעִבְרִי, וְאֵין לְעַבְדּ זֶה אִשָּׁה וּבָנִים יִשְׂרְאֵלִים וְהוּא אָסוּר בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית, **רַבִּי אוֹמֵר**, טָלֶה זֶה **אֵינוֹ אֶתְנָן**, שֶׁאַף שֶׁעָבַד זֶה אָסוּר בָּהּ, אַךְ בְּאִפָּן כְּלָלִי יֵשׁ הֶתֵּר לְעָבֵד עִבְרִי בְּשִׁפְחָה, וְאֵינוֹ חָשׁוּב 'אֶתְנַן זוֹנָה'. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, טָלֶה זֶה הוּא אֶתְנָן, כֵּיוָן שֶׁעָבַד זֶה אָסוּר בָּהּ. [וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁדַּעַת רַבִּי שָׁאָכַן עֶבֶד עִבְרִי מֻתָּר בְּשִׁפְחָה גַּם כְּשֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים]: **מִשְׁנָה ג דִּיִּן מְחִיר כֶּלֶב:** אֵיזֶהוּ **מְחִיר כֶּלֶב**, **הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הֵא לְךָ טָלֶה זֶה תַּחַת** [-תְּמוּרַת] **כֶּלֶב זֶה. וְכֵן שְׁנֵי שֶׁתְּפִין** שֶׁהָיוּ בְּשֻׁתָּפוּתָם תִּשְׁעָה עָשָׂר טְלָאִים וְכֶלֶב אֶחָד, **שֶׁחָלְקוּ, וְאֶחָד נָטַל עֲשָׂרָה** טְלָאִים, **וְאֶחָד נָטַל תִּשְׁעָה** טְלָאִים **וְכֶלֶב**, בְּאִפָּן זֶה עָשְׂרַת הַטְּלָאִים **שֶׁנִּגְנַד הַכֶּלֶב, אֲסוּרִים** בְּהַקְרָבָה, וְתִשְׁעַת הַטְּלָאִים שֶׁנָּטַל הָאֶחָד **עִם הַכֶּלֶב מֻתָּרִים** בְּהַקְרָבָה, שֶׁהֲרֵי אֵינָם תְּמוּרָה לַכֶּלֶב. וְהָעֲשָׂרָה שֶׁנִּגְנְדוּ אֲסוּרִים כֻּלָּם, כִּי מִדָּבָר בְּאִפָּן שֶׁחָלַק מְשׁוּיִם הַכֶּלֶב נִמְצָא בְּכָל אֶחָד מֵעֲשָׂרַת הַטְּלָאִים, כְּגוֹן שֶׁכָּל טָלֶה מֵהֶעֱשָׂרָה שָׁוֶה דִּינָר, וְאִלּוּ כָּל אֶחָד מִתִּשְׁעַת הַטְּלָאִים שָׁוֶה רַק דִּינָר פָּחוֹת מָעָה, וְהַכֶּלֶב שָׁוֶה דִּינָר וְתִשַּׁע מָעוֹת, וְאִם כֵּן בְּכָל טָלֶה מֵעֲשָׂרַת הַטְּלָאִים יֵשׁ לְכָל הַפָּחוֹת מָעָה אַחַת כְּנֶגֶד שְׁוִי הַכֶּלֶב, וְנִמְצָא שֶׁכָּל הַטְּלָאִים הֵם תְּמוּרַת הַכֶּלֶב. **אֶתְנַן כֶּלֶב וּמְחִיר זוֹנָה:** **אֶתְנַן כֶּלֶב** - טָלֶה שֶׁנִּתַּן לְאָדָם כְּדֵי שֶׁיָּבוֹא עַל כַּלְבָּה, **וּמְחִיר זוֹנָה** - טָלֶה שֶׁנִּתַּן לְזוֹנָה לְקִנּוּחָהּ לְשִׁפְחָה, **הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִים** לְהַקְרָבָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כג יט) 'לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב וְגוֹ' כִּי תוֹעֲבַת ה' אֱלֹהֶיךָ גַּם שְׁנֵיהֶם' וְתִבַּת 'שְׁנֵיהֶם' נִדְרֶשֶׁת כִּשְׁתֵּי תֵּבוֹת 'שְׁנַיִם' וְ'הֵן', **'שְׁנַיִם'** דָּוְקָא, כְּלוֹמַר אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב, **וְלֹא אַרְבָּעָה** כְּלוֹמַר אֶתְנַן כֶּלֶב וּמְחִיר זוֹנָה. וְ'הֵן' בָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁוּוְלִדּוֹתֵיהֶן שֶׁל אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב **מֻתָּרִים** לְהַקְרָבָה, **שֶׁנֶּאֱמַר** 'הֵן' **וְלֹא וְלַדּוֹתֵיהֶן:** **מִשְׁנָה ד דִּין דְּבָרִים שׁוֹנִים שֶׁהֲבִיא לִזוֹנָה בְּאֶתְנָנָהּ:** **נָתַן לָהּ כְּסָפִים** בְּאֶתְנָנָהּ, **הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין** לִקְנוֹת מֵהֶם קָרְבָּן לְמִזְבֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'לֹא תָבִיא אֶתְנַן' וְלֹא 'בְּאֶתְנַן' (רבינו גרשום). **נָתַן לָהּ יֵינוֹת, אוֹ שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ כַּיּוֹצֵא בּוֹ** [-בְּדוֹמֶה לְדָבָר זֶה] **קָרֵב עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ**, כְּגוֹן עֵצִים, **אָסוּר** בְּהַקְרָבָה, שֶׁאַף הוּא בִּכְלַל 'אֶתְנַן זוֹנָה'. אֲבָל אִם נָתַן לָהּ חִטִּים וְעַשְׂתָּן סֹלֶת וְכַדּוֹמֶה, מֻתָּרִים בְּהַקְרָבָה, שֶׁיֵּשׁ לְמַעֵט מִתֹּרַת 'הֵן', 'הֵן וְלֹא שְׁנֵיהֶם'. **נָתַן לָהּ מֻקְדָּשִׁין** - מִנָּה אוֹתָהּ עַל פִּסְחוֹ, אַף שֶׁאָדָם רַשַּׁאי לְמַנּוֹת אֲחֵרִים עַל פִּסְחוֹ וַהֲרֵי הוּא כְּמִמֹּנוֹ וְחָלָה נְתִינָתוֹ לָהּ, מִכָּל מָקוֹם **הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין** לְהַקְרָבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'לְכָל נֶדֶר', לְמַעֵט דָּבָר שֶׁהוּא כְּבָר נָדוּר. נָתַן לָהּ **עוֹפוֹת** חַיִּין בִּשְׁכָרָהּ, **הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין** לְהַקְרָבָה, **שֶׁאַף הָיְתָה** מָקוֹם לִלְמֹד **בְּדִין** - בְּקַל וָחֹמֶר, **מָה אִם הַמְקֻדָּשִׁין** [-בַּהֲמוֹת הַקְּדֵשׁ] **שֶׁהַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶם, אֵין אֶתְנָן וּמְחִיר** זוֹנָה **וּמְחִיר** כֶּלֶב חָל עֲלֵיהֶן, כְּפִי שֶׁנִּדְרַשׁ מִ'לְכָל נֶדֶר', **עוֹפוֹת שֶׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן** [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב יט) 'תְּמִים זָכָר בַּבָּקָר', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁרַק בִּבְהֵמָה בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה 'תָּמִים'], **אֵינוֹ בְּדִין שֶׁלֹּא יְהֵא** אֶתְנָן **וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן, תַּלְמוּד לוֹמַר** (דברים כג יט) 'לְכָל נֶדֶר', מִתֵּבַת 'כָּל' נִדְרַשׁ לְהָבִיא [-לְרַבּוֹת] **אֶת הָעוֹף** שֶׁאַף הוּא נֶאֱסָר בְּאֶתְנָן: **מִשְׁנָה ה וְלַד הַפְּסוּלִים:** **כָּל הָאֲסוּרִים** לְהִקָּרֵב **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** [שֶׁנִּמְנוּ לְעֵיל (מ"א)], **וְלַדּוֹתֵיהֶן** שֶׁנּוֹלְדוּ מִזֶּכֶר הַכָּשֵׁר לְהִקָּרֵב, **מֻתָּרִים** לְהִקָּרֵב, שֶׁכֵּן 'זֶה וְזֶה גּוֹרֵם מֻתָּר' וְוֶלֶד זֶה נוֹלַד מֵהַנְּקֵבָה הַפְּסוּלָה וְהַזֶּכֶר הַכָּשֵׁר. **וְלַד טְרֵפָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא יִקְרַב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִקְרַב.** לְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁטְּרֵפָה יְכוֹלָה לְהִתְעַבֵּר, נֶחְלְקוּ בְּאֹפֶן שֶׁאַחֲרֵי שֶׁנִּטְרְפָה הִתְעַבְּרָה מִזֶּכֶר הַכָּשֵׁר לְהַקְרָבָה, וְנֶחְלְקוּ אִם 'זֶה וְזֶה גּוֹרֵם' מֻתָּר אוֹ אָסוּר. וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁטְּרֵפָה אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְעַבֵּר, נֶחְלְקוּ בְּאֹפֶן שֶׁהִתְעַבְּרָה וְאַחַר כָּךְ נִטְרְפָה, וּמַחֲלֹקְתָּם הִיא הָאִם 'עֻבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ', דְּהַיְינוּ הָאִם הָעֻבָּר חָשׁוּב כְּחֵלֶק מֵאִבְרֵי הַבְּהֵמָה, וּכְשֶׁנִּטְרְפָה הַבְּהֵמָה נִטְרַף גַּם הָעֻבָּר וְאָסוּר בְּהַקְרָבָה, אוֹ לֹא. [וְאַף לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָסוּר רַק לְגַבּוֹהּ, אַךְ מֻתָּר לְהֶדְיוֹט, לְפִי שֶׁהוּא תְּלוּי בַּחֲלַל הַבְּהֵמָה וְגָדֵל מֵעַצְמוֹ וְאֵינוֹ

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה פֶּרֶק ז

אֵיזֶהוּ **נֶעֱבָד**, כֹּל שֶׁעוֹבְדִין אוֹתוֹ. הוּא וּמַה שֶּׁעָלָיו אָסוּר. זֶה וָזֶה מֻתָּרִין בַּאֲכִילָה: **ב** אֵיזֶהוּ אֶתְנָן. הָאוֹמֵר לְזוֹנָה, הֵא לִיךְ טָלֶה זֶה בִּשְׂכָרֵךְ. אֲפִלּוּ מֵאָה, כֻּלָּן אֲסוּרִין. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הֵא לְךָ טָלֶה זֶה וְתָלִין שִׁפְחָתְךָ אֵצֶל עַבְדִּי, רַבִּי אוֹמֵר, אֵינוֹ אֶתְנָן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶתְנָן. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הֵא לְךָ טָלֶה זֶה תַּחַת כֶּלֶב זֶה. וְכֵן שְׁנֵי שֻׁתָּפִין שֶׁחָלְקוּ, אֶחָד נָטַל עֲשָׂרָה, וְאֶחָד נָטַל תִּשְׁעָה וְכֶלֶב, שֶׁכְּנֶגֶד הַכֶּלֶב אֲסוּרִים, שֶׁעִם הַכֶּלֶב מֻתָּרִים. אֶתְנַן כֶּלֶב וּמְחִיר זוֹנָה, הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִים. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, הֵא לְךָ טָלֶה זֶה בִּשְׂכָרֵךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת: **ב** יֵשׁ בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'הֵן', וְלֹא וְלַדּוֹתֵיהֶן: **ד** נָתַן לָהּ כְּסָפִים, הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. יֵינוֹת, שְׁמָנִים, וְסֹלְתוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁכַּיּוֹצֵא בּוֹ קָרֵב עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, אָסוּר. נָתַן לָהּ מֻקְדָּשִׁין, הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. עוֹפוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. שֶׁהָיָה בִּדִּין, מָה אִם הַמֻּקְדָּשִׁין שֶׁהַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶם, אֵין אֶתְנָן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן, עוֹפוֹת שֶׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן, אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְהֵא אֶתְנָן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן, תַּלְמוּד לוֹמַר (דברים כג יט) 'לְכָל נֶדֶר', לְהָבִיא אֶת הָעוֹף: **ה** כָּל הָאֲסוּרִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וַלְדוֹתֵיהֶן מֻתָּרִים. וְלַד טְרֵפָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא יִקְרַב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִקְרַב. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, כְּשֵׁרָה שֶׁיָּנְקָה מִן הַטְּרֵפָה, פְּסוּלָה מִפְּנֵי גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁנִּגְנְעוּ טְרֵפָה, אֵין פּוֹדִים אוֹתָם, שֶׁאֵין פּוֹדִים אֶת הַקָּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים:

פרק ז א יֵשׁ בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ מַה שֶּׁאֵין בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, וְיֵשׁ בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מַה שֶּׁאֵין בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ. שֶׁקָּדְשֵׁי מִזְבֵּחַ עוֹשִׂים תְּמוּרָה, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה, וְלָדָן וַחֲלָבָן אָסוּר לְאַחַר פְּדִיּוֹנָם, וְהַשּׁוֹחֲטָם בַּחוּץ חַיָּב, וְאֵין נוֹתְנִין מֵהֶם לָאֲמָנִין בִּשְׂכָרָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת: **ב** יֵשׁ בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מַה שֶּׁאֵין בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, שֶׁסְּתָם הֶקְדֵּשׁוֹת לְבֶדֶק הַבַּיִת. הֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת חָל עַל הַכֹּל, וּמוֹעֲלִין בְּגִדּוּלֵיהֶן, וְאֵין בָּהֶם הֲנָאָה לַכֹּהֲנִים: **ג** אֶחָד קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְאֶחָד קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן מִקְּדֻשָּׁה לְקִדֻּשָּׁה, וּמַקְדִּישִׁין אוֹתָן הֶקְדֵּשׁ עִלּוּי, וּמַחֲרִימִין אוֹתָן.

המבוארות

חָשׁוּב מַמָּשׁ כְּגֶדֶל מִמֶּנָּה (ראה תוי"ט)]. **בְּהֵמָה שֶׁנִּזְּונָה מֵחֵלֶב אִסּוּר:** רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, בְּהֵמָה כְּשֵׁרָה שֶׁיָּנְקָה חָלָב מִן הַטְּרֵפָה, פְּסוּלָה בְּהֶקְרֵבָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, בְּתוֹךְ מֵעֵת לְעֵת לְינִיקָתָהּ, שֶׁבְּזְמַן זֶה הִיא מִתְקַיֶּמֶת מֵאוֹתוֹ חָלָב וְאֵינָהּ צְרִיכָה לֶאֱכל עוֹד דָּבָר אַחֵר, אֲבָל לְאַחַר זְמַן זֶה מִתְעַכֵּל הֶחָלָב וְהִיא כְּשֵׁרָה לַמִּזְבֵּחַ. **פְּדִיּוֹן טְרֵפָה:** כָּל הַקָּדָשִׁים **שֶׁנַּעֲשׂוּ טְרֵפָה** וְנִפְסְלוּ לַמִּזְבֵּחַ, **אֵין פּוֹדִים אוֹתָם** כִּבְהֵמָה בַּעֲלַת מוּם, לְפִי **שֶׁאֵין פּוֹדִים אֶת הַקָּדָשִׁים** כְּדֵי **לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים**, וְאִלּוּ בִּבְהֵמָה טְרֵפָה אֵינָהּ רְאוּיָה אֶלָּא לַכְּלָבִים, וּבְבָהֵמַת קָדָשִׁים שֶׁנִּפְדְּתָה נֶאֱמַר (דברים יב טו) 'תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר', וְדוֹרְשִׁים 'וְאָכַלְתָּ' וְלֹא לִכְלָבֶיךָ:

פֶּרֶק ז הֶבְדְּלֵי דִּינִים בֵּין קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ לְקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, וְדִין הַנִּקְבָּרִים וְהַנִּשְׂרָפִים:

מִשְׁנָה א חֲמֵרוֹת בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ שֶׁאֵינָן בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת: יֵשׁ דִּינִים הַנּוֹהָגִים **בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ** - בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לְהַקְרָבָה, **מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת** - בְּהֵמוֹת שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לְצָרְכֵי בֶדֶק הַבַּיִת. **וְיֵשׁ** דִּינִים הַנּוֹהָגִים **בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ. שֶׁקָּדְשֵׁי מִזְבֵּחַ עוֹשִׂים תְּמוּרָה** - אִם אָמַר עַל בְּהֵמַת חֻלִּין 'זוֹ תְּמוּרַת בְּהֵמַת הֶקְדֵּשׁ זוֹ' חָלָה קְדֻשָּׁתָהּ אַף עַל בְּהֵמַת חֻלִּין, אַךְ לֹא בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ו). וְכֵן קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ **חַיָּבִין** כָּרֵת **עֲלֵיהֶם** - עַל אֲכִילָתָם **מְשׁוּם פִּגּוּל** - אִם חָשַׁב הַכֹּהֵן בְּאַחַת מֵעֲבוֹדוֹת הַקָּרְבָּן לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָתוֹ אוֹ לְאָכְלוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וּמְשׁוּם **נוֹתָר** - אִם אָכַל מֵהַבָּשָׂר שֶׁנִּשְׁאַר לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתוֹ. **וּמְשׁוּם טָמֵא** - אִם אָכַל מִבְּשָׂרָם כְּשֶׁהוּא טָמֵא, שֶׁדִּינִים אֵלּוּ מְפֹרָשִׁים בִּשְׁלָמִים, וְכֵיוָן שֶׁשְּׁלָמִים הָיוּ בִּכְלַל הַקָּדָשִׁים, לֹא יָצְאוּ דִּינִים אֵלּוּ אֶלָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֵין עוֹבְרִים עֲלֵיהֶם אֶלָּא בְּדוֹמֶה לִשְׁלָמִים שֶׁהֵם קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְלֹא בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת. וְכֵן קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ **וְלָדָן וַחֲלָבָן אָסוּר לְאַחַר פְּדִיּוֹנָם**, חֶלֶב - שֶׁנֶּאֱמַר בְּקָדָשִׁים שֶׁנִּפְדּוּ (דברים יב טו) 'רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ וְגוֹ' וְלֹא חֶלֶב. וּוְלָדָן - בְּאֹפֶן שֶׁהִתְעַבְּרָה מִמְּנוּ קֹדֶם פִּדְיוֹנָהּ וְנוֹלַד אַחַר הַפִּדְיוֹן, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ כֵּיוָן שֶׁבָּא מִכֹּחַ קָדֶשֶׁת אִמּוֹ שֶׁהִיא 'קָדְשָׁה דְּחוּיָה' שֶׁהָאֵם אֵינָהּ רְאוּיָה לְהַקְרָבָה, וְאַף אִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵין קְדֻשָּׁתוֹ חֲזָקָה דְּיָהּ כְּדֵי לִתְפֹּס אֶת הַפִּדְיוֹן תַּחְתֶּיהָ. וְאִלּוּ קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת קְדוֹשִׁים רַק לְדָמִים וּכְשֶׁנִּפְדִּית הָאֵם אַף וְלָדָהּ וַחֲלָבָהּ מֻתָּרִים. וְכֵן קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ **הַשּׁוֹחֲטָם** כְּשֵׁהֵם תְּמִימִים **בַּחוּץ** - מְחוּץ לָעֲזָרָה בְּמִזִּיד **חַיָּב כָּרֵת**, אֲבָל קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אֵין בָּהֶם חִיּוּב כָּרֵת עַל שְׁחוּטֵי חוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יז ג-ד) 'אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה וְגוֹ' וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁרַק קָדָשִׁים הָרְאוּיִים לָבוֹא לָעֲזָרָה לְהַקְרָבָה חַיָּב עֲלֵיהֶם כָּרֵת אִם שְׁחָטָם בַּחוּץ, וְלֹא קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת. וְכֵן קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ **אֵין נוֹתְנִין מֵהֶם לָאֲמָנִין** הָעוֹבְדִים בְּצָרְכֵי הַמִּקְדָּשׁ **בִּשְׂכָרָן**, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כה ח) 'וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ' וְדָרְשׁוּ: 'לִי' כְּמוֹ 'מִשֶּׁלִּי', וְלָמְדֵנוּ שֶׁיִּקְבְּלוּ שְׂכָרָם מִמְּעוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת שֶׁאֵינָן אֶלָּא לְגָבוֹהַּ וְלֹא מִקְּדְשֵׁי מִזְבֵּחַ שֶׁהַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים מֵהֶם. וְכָל דִּינִים אֵלּוּ נוֹהֲגִים רַק בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר, **מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת:** **מִשְׁנָה ב חֲמֵרוֹת בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת שֶׁאֵינָן בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ:** יֵשׁ חֲמֵרוֹת **בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, שֶׁסְּתָם הֶקְדֵּשׁוֹת** - אִם הִקְדִּישׁ אָדָם דָּבָר בִּסְתָם וְלֹא פֵּרֵשׁ לְמָה מַקְדִּישׁוֹ, הֲרֵי הוּא **לְבֶדֶק הַבַּיִת. וְכֵן הֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת חָל עַל הַכֹּל,** וַאֲפִלּוּ עַל אֲבָנִים וְעֵצִים, וְאִלּוּ קָדָשִׁים מִזְבֵּחַ חָלָה רַק עַל דָּבָר הָרָאוּי לְהַקְרָבָה. וְכֵן קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת **מוֹעֲלִין בִּגִּדּוּלֵיהֶן** - דָּבָר הַיּוֹצֵא מֵהַבְּהֵמָה שֶׁהֻקְדַּשׁ, כְּגוֹן הַנָּאָה מֵהֶם, אוֹ בֵּיצֵי תַּרְנְגֹלֶת, וְאִלּוּ קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ לֹא מוֹעֲלִים בָּהֶם בִּדְבָרִים הַגְּדֵלִים מֵהֶם (כמבואר במעילה פ"ג מ"ה) וְכֵן קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת **אֵין בָּהֶם הֲנָאָה לַכֹּהֲנִים**, מַה שֶּׁאֵין כֵּן קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ שֶׁהַכֹּהֲנִים נֶהֱנִים מִבְּשָׂרָם אוֹ מֵעוֹרָם: **מִשְׁנָה ג דִּינִים הַשָּׁוִים בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וּבֶדֶק הַבַּיִת: אֶחָד** [-בֵּין] **קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְאֶחָד** [-וּבֵין] **קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן מִקְּדֻשָּׁה שְׁלֵהֶם לְקִדֻּשָּׁה** אַחֶרֶת, כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר עַל שְׁלָמִים שֶׁיִּהְיוּ עוֹלָה אוֹ לְהֶפֶךְ, אוֹ שֶׁאוֹמֵר עַל דָּבָר הַקָּדוֹשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת שֶׁיִּהְיֶה קָדוֹשׁ לְבֶדֶק הַמִּזְבֵּחַ. וְקָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ **מַקְדִּישִׁין אוֹתָן הֶקְדֵּשׁ עִלּוּי** - שֶׁאִם הִקְדִּישׁ קָדוֹשׁ לְבֶדֶק הַמִּזְבֵּחַ, 'מַעֲלָה' בְּדָמִים, כְּלוֹמַר שֶׁם אֶת זְכוּת הַדָּמִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהּ וְנוֹתְנָהּ לְהֶקְדֵּשׁ. שֶׁאִם הִפְרִישׁ בְּהֵמָה זוֹ לְתַשְׁלוּם נְדָרוֹ וְאִלּוּ תֹּאבַד הַבְּהֵמָה יִהְיֶה חַיָּב בַּאֲחֲרָיוּתָהּ, נִמְצָא שֶׁהִיא נֶחְשֶׁבֶת כְּשֶׁלּוֹ לְגַמְרֵי וּבְהַקְדָּשָׁתָהּ מִתְחַיֵּב אֶת כָּל שָׁוְיָהּ לְהֶקְדֵּשׁ. וְאִם הִפְרִישׁ בְּהֵמָה זוֹ בִּנְדָבָה וְאִם תֹּאבַד אֵינוֹ חַיָּב לְהַפְרִישׁ אַחֶרֶת, נִמְצָא שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ אֶלָּא דָּבָר מוּעָט שֶׁיְּקַבֵּל מִיְּשָׂרְאֵל כְּדֵי שֶׁיִּתְּנוּ אֶת הַבְּהֵמָה לְהַקְרָבָה לְנָכְדּוֹ הַכֹּהֵן, וְרַק סְכוּם זֶה יִהְיֶה חַיָּב לְהֶקְדֵּשׁ. וְכֵן **מַחֲרִימִין אוֹתָן** - אִם אָמַר עַל קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ שֶׁיִּהְיוּ 'חֲרֶם', חַיָּב אֶת שָׁוְיוֹ לַכֹּהֵן, וְנוֹתְנוֹ כְּפִי חֵלֶק הַבְּעָלִים בְּקָרְבָּנוֹ, בְּנֶדֶר אוֹ נְדָבָה. אֲבָל קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, בֵּין אִם הִקְדִּישָׁם וּבֵין אִם הֶחֱרִימָם לֹא עָשָׂה כְּלוּם, שֶׁאֵינָם שֶׁלּוֹ וְאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ.

משניות

מַסֶּכֶת בְּרֵיתוֹת פֶּרֶק א

וְאִם מֵתוּ קְדֻשֵׁי מִזְבֵּחַ אוֹ קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, אֵי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתָם וְיִקָּבְרוּ, וְאֵפִלּוּ לְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁמֻּתָּר לִפְדּוֹת קָדָשִׁים כְּדֵי לְהַאֲכִילָם לַכְּלָבִים, הַיְינוּ בְּטָרְפָה, אֲבָל מֵתָה שָׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲמִידָהּ וּלְהַעֲרִיכָהּ אֵין בָּהּ כְּלָל דִּין פִּדְיוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר בִּפְדְיוֹן (ויקרא כז יא-יב) 'וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ הַכֹּהֵן אֹתָהּ'. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אִם מֵתוּ יִפָּדוּ,** שֶׁלֹּא נֶאֱמַר דִּין 'הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה' אֶלָּא בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ:

מִשְׁנָה ד אִסּוּרֵי הֶנְאָה שֶׁדִּינָם קְבוּרָה: וְאֵלּוּ הֵן הַנִּקְבָּרִים - הַטְּעוּנִים קְבוּרָה מֻחֶמֶת שֶׁאִסּוּרִים בַּהֲנָאָה, **קָדָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ,** הַנְּפָלִים **יִקָּבְרוּ,** כְּדִין בֶּהֱמַת קָדָשִׁים שֶׁמֻּתָּה. וְכֵן בֶּהֱמַת קָדָשִׁים **שֶׁהִפִּילָה שִׁלְיָא** [-עוֹר דַּק שֶׁהָעֻבָּר בְּתוֹכוֹ] **תִּקָּבֵר** הַשִּׁלְיָא, שֶׁאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד וְדִינָהּ כְּנֶפֶל. **וְשׁוֹר הַנִּסְקָל** עַל שֶׁנָּגַח אָדָם וָמֵת, וְאָסוּר בַּהֲנָאָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא כח) 'סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ'. **וְעֶגְלָה עֲרוּפָּה** שֶׁמְּבִיאִים זִקְנֵי עִיר שֶׁנִּמְצָא חָלָל סָמוּךְ לָהּ וְלֹא נוֹדַע מִי הָרָגוֹ, וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ לְשׁוֹן 'כַּפֵּר' [כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל' (דברים כא ח)] הֲרֵי הִיא כְּקָדָשִׁים הָאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה. **וְצִפֳּרֵי מְצֹרָע** - הַצִּפּוֹר שֶׁשּׁוֹחֲטִים בְּטָהֳרַת הַמְּצֹרָע, וְנִלְמָד אִסּוּרָהּ מֵאֲשֵׁם מְצֹרָע וְעֶגְלָה עֲרוּפָּה, אֲבָל הַצִּפּוֹר הַמִּשְׁתַּלַּחַת מֻתֶּרֶת בַּהֲנָאָה (תפא"י). **וּשְׂעַר נָזִיר** שֶׁנִּטְמָא שֶׁמֻּגְלָחַ שְׂעָרוֹ וּמוֹנֶה יְמֵי נְזִירוּתוֹ מֻחָדָשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר ו ה) 'קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ', שֶׁגִּדּוּל שְׂעָרוֹ יִהְיֶה קָדוֹשׁ, דְּהַיְינוּ אִסּוּר בַּהֲנָאָה. **וּפֶטֶר חֲמוֹר** - חֲמוֹר זָכָר בִּכּוֹר לְאִמּוֹ, שֶׁאִם לֹא נִפְדָּה בְּשֶׂה נֶעֱרָף, וּלְמֻדִּים גְּזֵרָה שָׁוָה מֵעֲרֵיפַת עֶגְלָה שֶׁאִסּוּר בַּהֲנָאָה. **וּבָשָׂר בְּחָלָב,** שֶׁנֶּאֱמַר בַּהֲנָאָה מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר אִסּוּר בָּשָׂר בְּחָלָב בַּתּוֹרָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. **וְחִלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה,** שֶׁנֶּאֱמַר בִּטְרֵפָה (שמות כב ל) 'לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ', וְדָרְשׁוּ: 'אֹתוֹ' אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב וְאֵין אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב חֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה, שֶׁהֵם אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, חֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה** גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיִּשָּׂרְפוּ, שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִטְעוֹת שֶׁכָּשֵׁם שֶׁהֵם נִקְבָּרִים כָּךְ קָדָשִׁים פְּסוּלִים - כְּגוֹן שֶׁאֵרַע בָּהֶם פְּסוּל טֻמְאָה אוֹ נוֹתָר - נִקְבָּרִים, וּבֶאֱמֶת דִּינָם בִּשְׂרֵפָה. **וְכֵן חַיָּה שֶׁנִּשְׁחֲטָה בָּעֲזָרָה** גָּזְרוּ שֶׁתִּשָּׂרֵף [לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן], אַף שֶׁבָּהּ אֵין חֶשְׁשׁ זֶה שֶׁיָּבוֹאוּ מֵחֲמָתָהּ לִקְבֹּר קָדָשִׁים פְּסוּלִים, שֶׁהֲרֵי יָדוּעַ שֶׁאֵינָהּ קְדוּשָּׁה שֶׁאֵין קָרְבָּן הַבָּא מֵחַיָּה:

מִשְׁנָה ה אִסּוּרֵי הֶנְאָה שֶׁדִּינָם שְׂרֵפָה: וְאֵלּוּ הֵן אִסּוּרֵי הֶנְאָה **הַנִּשְׂרָפִים** - שֶׁדִּינָם בִּשְׂרֵפָה, **חֲמֵץ בְּפֶסַח יִשָּׂרֵף,** כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁלְּמֵדִים דִּין חָמֵץ מִנּוֹתָר שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם נֶאֱמַר 'לֹא תוֹתִירוּ' (שמות יב י, ויקרא כב ל), שֶׁפְּשָׁם שָׁנוּתָר דִּינוֹ בִּשְׂרֵפָה כָּךְ דִּין הֶחָמֵץ [אֲבָל חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁחָמֵץ אֵינוֹ טָעוּן שְׂרֵפָה]. **וּתְרוּמָה טְמֵאָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח ח) 'וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי' בְּלִשּׁוֹן רַבִּים לְהוֹרוֹת שֶׁהַפְּסוּק עוֹסֵק בִּתְרוּמָה טְהוֹרָה וּטְמֵאָה, וְעַל שְׁתֵּיהֶן נֶאֱמַר 'נָתַתִּי לְךָ', טְהוֹרָה לְאָכְלָהּ וּטְמֵאָה לְהַסִּיקָהּ תַּחַת תַּבְשִׁילְךָ, דְּהַיְינוּ שְׂרֵפָה. **וְהָעֶרְלָה** - פֵּרוֹת אִילָן בְּשָׁלֹשׁ שָׁנוֹתָיו הָרִאשׁוֹנוֹת, **וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם** - כֶּרֶם שֶׁנִּזְרָעָה בּוֹ תְּבוּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ט) 'לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם', וְ'תִּקְדַּשׁ' נוֹטָרִיקוֹן 'תּוּקַד אֵשׁ' דְּהַיְינוּ שְׂרֵפָה, וְעֶרְלָה נִלְמֶדֶת מִכִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וּבְעֶרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, **אֶת שֶׁדָּרְכּוֹ לִשָּׂרֵף,** כְּלוֹמַר אֲכָלִים שֶׁאֶפְשָׁר לִשָּׂרְפָם, **יִשָּׂרֵף, וְאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִקָּבֵר,** כְּלוֹמַר מַשְׁקִים שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְאַבְּדָם בִּשְׂרֵפָה, **יִקָּבֵר.** וְאַף שֶׁשָּׁנִינוּ שְׁתֵּרוּמָה טְמֵאָה נִשְׂרָפָת כְּחָמֵץ וְעֶרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, אַף אֵינָהּ אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה כְּמוֹתָן, **וּמַדְלִיקִין** אֶת הַתַּנּוּר **בְּפֵת** שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמְאָה, **וּבְשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה** שֶׁנִּטְמָא מַדְלִיקִים אֶת הַנֵּר, כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ מִתֹּרַת 'לְךָ': **מִשְׁנָה ו קָדָשִׁים פְּסוּלִים שֶׁדִּינָם שְׂרֵפָה:** כָּל הַקָּדָשִׁים **שֶׁנִּשְׁחֲטוּ** [אוֹ שֶׁנַּעֲשְׂתָה בָּהֶם אַחַת מִמְּעֲבוֹדוֹת הַדָּם] עַל מְנָת לֶאֱכָלָם אוֹ לְהַקְרִיבָם **חוּץ לִזְמַנָּן** - לְאַחַר הַזְּמַן הַקָּבוּעַ לָהֶם, **וְחוּץ לִמְקוֹמָן** - אוֹ מִחוּץ לַמָּקוֹם הָרָאוּי לְכָךְ, **הֲרֵי אֵלּוּ יִשָּׂרְפוּ,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּחַטָּאת שֶׁנִּפְסְלָה (ויקרא ו כג) 'וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', וּמִתֹּרוֹת 'בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף', **אֲשֶׁם תָּלוּי** שֶׁהֻבְיָא אָדָם שֶׁהָיָה מְסֻפָּק אִם חָטָא תִּשְׁרֵף, כֵּיוָן שֶׁהוּא חַיָּב עַל חֶלְבּוֹ וְעַל דָּמוֹ, **וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ.** כב. **וְהַבָּא לַמִּקְדָּשׁ** כְּשֶׁהוּא טָמֵא. כג. **הָאוֹכֵל חֵלֶב.** כד. וְהָאוֹכֵל דָּם. כה. וְהָאוֹכֵל **נוֹתָר** - בְּשַׂר קֹדֶשׁ אַחֲרֵי שֶׁעָבַר זְמַן אֲכִילָתוֹ. כו. וְהָאוֹכֵל פִּגּוּל - בְּשַׂר קֹדֶשׁ שֶׁבַּעֲבוֹדוֹת הַקְּרָבָתוֹ חָשַׁב הַכֹּהֵן לְאָכְלוֹ לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתוֹ. כז. **הַשּׁוֹחֵט** קָרְבְּנוֹת מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ, אֲפִלּוּ אִם לֹא הִקְטִירָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יז ד) 'וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ דָּם יַחְשֹׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת'. כח. **וְהַמַּעֲלֶה בַּחוּץ** - הַמַּקְטִיר קָרְבָּן בַּחוּץ, וַאֲפִלּוּ אִם נִשְׁחַט בְּמִקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ח-ט) 'אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ'. כט. **הָאוֹכֵל חָמֵץ בְּפֶסַח.** ל-לא. **וְהָאוֹכֵל וְהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** לב. **הַמְפַטֵּם אֶת הַשֶּׁמֶן** בְּמִשְׁקַל הַסְּמָמָנִים וּמִדַּת הַשֶּׁמֶן שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְרַק כְּשֶׁעָשָׂאוֹ כְּדֵי לָסוּךְ בּוֹ וְלֹא כְּדֵי לְהִתְלַמֵּד אוֹ לְמָסְרוֹ לַצַּבּוּר. לג. **וְהַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטֹרֶת,** שֶׁלָּקַח מִכָּל סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת כְּפִי הַמִּשְׁקָל הַקָּצוּב לוֹ וְעֵרְבָם כְּדָרְכָּהּ שֶׁמְּעָרְבִים אֶת הַקְּטֹרֶת הַמֻּקְטֶרֶת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, יַחְפֹּר אָדָם וְיִמְצָאֵם וְיֹאכְלֵם, **וְכָל הַנִּקְבָּרִים** יִקָּבְרוּ דַּוְקָא **וְלֹא יִשָּׂרְפוּ,** שֶׁדִּין הַנִּשְׂרָפִים שֶׁאָפְרָן מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשֵׂית מִצְוָתָן, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאִם יִשָּׂרֵף אֶת הַנִּקְבָּרִים יָבוֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאָפְרָן וּבָאֳמֶת אָפְרָן אָסוּר שֶׁרֵפָה זֶה נֶאֱמַר שֶׁהֲרֵי לֹא נַעֲשֵׂית מִצְוָתוֹ'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ וְלִשְׂרֹף אֶת הַנִּקְבָּרִים, רַשַּׁאי.** אָמְרוּ **לוֹ** חֲכָמִים, **אֵינוֹ מֵתֵר לְשַׁנּוֹת** וְלִשְׂרֹף אֶת הַנִּקְבָּרִים, שֶׁאַף שֶׁהוּא מַחְמִיר בְּכָךְ שֶׁשּׂוֹרְפָם, אַךְ מִכָּךְ יָבוֹא לִידֵי קַלָּא שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאָפְרָן כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר: **סְלִיק מַסֶּכֶת תְּמוּרָה**

המבוארות

מַסֶּכֶת בְּרֵיתוֹת

פֶּרֶק א

וְאִם מֵתוּ, יִקָּבְרוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אִם מֵתוּ, יִפָּדוּ: **ד** וְאֵלּוּ הֵן הַנִּקְבָּרִים, קָדָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ, יִקָּבְרוּ. הִפִּילָה שִׁלְיָא, תִּקָּבֵר. שׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָּה, וְצִפֳּרֵי מְצוֹרָע, וּשְׂעַר נָזִיר, וּפֶטֶר חֲמוֹר, וּבָשָׂר בְּחָלָב, וְחֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, חֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה יִשָּׂרְפוּ, וְכֵן חַיָּה שֶׁנִּשְׁחֲטָה בָּעֲזָרָה: **ה** וְאֵלּוּ הֵן הַנִּשְׂרָפִים, חָמֵץ בְּפֶסַח יִשָּׂרֵף. וּתְרוּמָה טְמֵאָה, וְהָעֶרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, אֵת שֶׁדַּרְכּוֹ לִשָּׂרֵף יִשָּׂרֵף, וְאֵת שֶׁדַּרְכּוֹ לִקָּבֵר יִקָּבֵר. וּמַדְלִיקִין בְּפֵת וּבְשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה: **ו** כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ חוּץ לִזְמַנָּן וְחוּץ לִמְקוֹמָן, הֲרֵי אֵלּוּ יִשָּׂרְפוּ. אָשָׁם תָּלוּי, יִשָּׂרֵף. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל סָפֵק, תִּשָּׂרֵף. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יִטֶּילֶנָּה לָאַמָּה. כָּל הַנִּשְׂרָפִין לֹא יִקָּבְרוּ, וְכָל הַנִּקְבָּרִים לֹא יִשָּׂרְפוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לִשְׂרֹף אֶת הַנִּקְבָּרִים, רַשַּׁאי. אָמְרוּ לוֹ, אֵינוֹ מֵתֵר לְשַׁנּוֹת:

סְלִיק מַסֶּכֶת תְּמוּרָה

פרק א

שִׁשָּׁה וְשִׁשָּׁה כְּרֵיתוֹת בַּתּוֹרָה. הַבָּא עַל הָאֵם, וְעַל אֵשֶׁת הָאָב, וְעַל הַכַּלָּה. הַבָּא עַל הַזָּכוּר, וְעַל הַבְּהֵמָה, וְאִשָּׁה הַמְבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה עָלֶיהָ. הַבָּא עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ, וְעַל אֵשֶׁת אִישׁ. הַבָּא עַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִי אָבִיו, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל הַנִּדָּה. הַמְגַדֵּף, וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַנּוֹתֵן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ, וּבַעַל אוֹב. הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהָאוֹכֵל חֵלֶב וְדָם, וְנוֹתָר, וּפִגּוּל. הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַּחוּץ. הָאוֹכֵל חֵלֶב וְדָם, וְנוֹתָר וּפִגּוּל. הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַּחוּץ. הָאוֹכֵל חָמֵץ בַּפֶּסַח. וְהָאוֹכֵל וְהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. הַמְפַטֵּם אֶת הַשֶּׁמֶן, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטֹרֶת, וְהַסָּךְ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. הַפֶּסַח וְהַמְּילָה בִּמְצוֹת עֲשֵׂה: **ב** עַל אֵלּוּ חַיָּבִים עַל זְדוֹנָם כָּרֵת, וְעַל שִׁגְגָתָם חַטָּאת, וְעַל לֹא הוֹדַע שֶׁלָּהֶן אָשָׁם תָּלוּי, חוּץ מִן הַמְטַמֵּא מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף הַמְגַדֵּף, שֶׁאֵינוֹ מֻזְהָר אֶלָּא עַל הַמְּפֹרָשׁ' (במדבר טו כט) **תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לְעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה', יָצָא מְגַדֵּף, שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה:**

מִשְׁנָה ג: **אֶפְנֵי נֶפֶל שֶׁמְּבִיאִים עָלָיו קָרְבָּן וְנֶאֱכָל: יֵשׁ** נָשִׁים שֶׁמְּבִיאוֹת קָרְבָּן חַטַּאת הָעוֹף אַחַר לֵדַת נֶפֶל וְקָרְבָּנָן נֶאֱכָל, **וְיֵשׁ** שֶׁמְּבִיאוֹת קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, **וְיֵשׁ** שֶׁאֵינָן מְבִיאוֹת קָרְבָּן כְּלָל. **וְאֵלּוּ** הַנָּשִׁים שֶׁמְּבִיאוֹת **קָרְבָּן וְנֶאֱכָל, הַמַּפֶּלֶת** בְּלֵדָתָהּ נֵפֶל שֶׁצּוּרָתוֹ כְּמִין בְּהֵמָה אוֹ **חַיָּה וָעוֹף, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר,** שֶׁכְּפֵי שֶׁנֶּאֱמְרָה לְשׁוֹן יְצִירָה בִּבְרִיאַת הָאָדָם, 'וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם' (בראשית ב ז), נֶאֱמְרָה אַף בִּבְרִיאָתָם, 'וַיִּצֶר ה' אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמָיִם' (שם פסוק יט). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין קָרְבָּנָהּ נֶאֱכָל **עַד שֶׁיִּהֶא בּוֹ** - בַּנֶּפֶל **מִצְוּרַת הָאָדָם.** וְכֵן **הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל** - נֶפֶל שֶׁנִּפְחֲתָה צוּרָתוֹ ['סַנְדָּל' נוֹטָרִיקוֹן 'שָׁנְאוּי וְדַל'], **אוֹ שִׁלְיָא** - נַרְתִּיק הַוָּלָד, וְאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד וּוַדַּאי הָיָה בּוֹ וָלָד וְנִמּוֹק. **וְשֶׁפִיר** - אוֹ שֶׁהַפִּילָה עוֹר בְּצוּרַת שְׁפוֹפֶרֶת, **מְרֻקָּם** - שֶׁבְּתוֹכוֹ הִתְרַקְּמָה צוּרַת אֵיבָרִים קְטַנִּים, וְכֵן נֶפֶל **הֵיוֹצֵא מְחֻתָּךְ** - שֶׁחֲתָכְתּוּ הַמְיַלֶּדֶת לְאֵיבָרִים וְהוֹצִיאַתּוּ, **וְכֵן שֶׁפְּחָה שֶׁהִפִּילָה,** חַיֶּבֶת בְּקָרְבַּן יוֹלֶדֶת [שֶׁעָבְדָה הֲרֵי הִוא כְּאִשָּׁה גַּם בְּמִצְוֹת הַנּוֹהָגוֹת רַק בְּנָשִׁים וְלֹא בַּאֲנָשִׁים], וּבְכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים מְבִיאָה קָרְבָּן וְנֶאֱכָל: **מִשְׁנָה ד קָרְבַּן בִּסְפֵק לָדָה מְחֻיֶּבֶת:** וְאֵלּוּ **מְבִיאוֹת** קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, **הַמַּפֶּלֶת וְאֵין יָדוּעַ מַה הִפִּילָה** אִם צוּרָה הַמְחֻיֶּבֶת קָרְבָּן [כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת] אוֹ צוּרָה פְּטוּרָה [כְּגוֹן צוּרַת דָּגִים וַחֲגָבִים]. **וְכֵן שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ** בְּמַחֲבוֹא, **אַחַת הִפִּילָה מִמִּין פְּטוּר** כְּגוֹן דָּגִים וַחֲגָבִים, **וְאַחַת מִמִּין חוֹבָה** כְּגוֹן הָאֲפָנִים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, בִּשְׁנֵי הָאֲפָנִים הָאֵלּוּ מְבִיאִים קָרְבָּן יוֹלֶדֶת מִסָּפֵק, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, שֶׁקָּרְבַּן יוֹלֶדֶת הוּא כְּאִשָּׁה גַּם בְּמִצְוֹת הַנּוֹהָגוֹת רַק בְּנָשִׁים], וּבְכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים **מְבִיאָה קָרְבָּן וְנֶאֱכָל: מִשְׁנָה ד קָרְבַּן בִּסְפֵק לָדָה מְחֻיֶּבֶת:** וְאֵלּוּ **מְבִיאוֹת** קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, **הַמַּפֶּלֶת וְאֵין יָדוּעַ מַה הִפִּילָה** אִם צוּרָה הַמְחֻיֶּבֶת קָרְבָּן [כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת] אוֹ צוּרָה פְּטוּרָה [כְּגוֹן דָּגִים וַחֲגָבִים]. **וְכֵן שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ** בְּמַחֲבוֹא, **אַחַת מִמִּין חוֹבָה** כְּגוֹן הָאֲפָנִים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **וְאַחַת מִמִּין פְּטוּר** כְּגוֹן דָּגִים וַחֲגָבִים, **שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים, וְכֵן הַמַּפֶּלֶת בְּיוֹם אַרְבָּעִים** לְהֵרָיוֹנָהּ, שֶׁקֹּדֶם שֶׁעָבְרוּ אַרְבָּעִים יוֹם אֵינוֹ אֶלָּא מַיִם בְּעָלְמָא, שֶׁבְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים אֵינוֹ 'וָלָד'. **וְכֵן עֲבָר הֵיוֹצֵא דֶּרֶךְ דֹּפֶן** הָאִשָּׁה, שֶׁקָּרְעוּ אֶת בִּטְנָהּ וְהוֹצִיאוּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ב) 'אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה', שֶׁאֵינָהּ חַיֶּבֶת אֶלָּא כְּשֶׁיֵּלֵד מִמְּקוֹם שֶׁמְּזָרִיעָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב בְּיוֹצֵא דֹּפֶן,** שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד', וְלֹא נֶאֱמַר 'וְאִם נְקֵבָה הִיא' [שֶׁהֲרֵי כְּבָר הֻזְכַּר תְּחִלָּה (שם פסוק ב) 'אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה'] הִתְרַבְּתָה לֵדָה נוֹסֶפֶת לְחִיּוּב קָרְבָּן, וְהִיא לֵדַת יוֹצֵא דֹּפֶן: **מִשְׁנָה ה נָשִׁים שֶׁאֵינָן מְבִיאוֹת קָרְבָּן:** וְאֵלּוּ **שֶׁאֵינָן מְבִיאוֹת** קָרְבָּן כְּלָל, **הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר מָלֵא מַיִם,** אוֹ **מָלֵא דָּם,** אוֹ **מָלֵא גְּנִינִים** [-כְּמִין תּוֹלָעִים], וְכֵן **הַמַּפֶּלֶת** נֶפֶל שֶׁצּוּרָתוֹ **כְּמִין דָּגִים וַחֲגָבִים, שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים,** וְכֵן **הַמַּפֶּלֶת בְּיוֹם אַרְבָּעִים** לְהֵרָיוֹנָהּ, חַיֶּבֶת בְּקָרְבַּן יוֹלֶדֶת [שֶׁעָבְדָה הֲרֵי הִוא כְּאִשָּׁה גַּם בְּמִצְוֹת הַנּוֹהָגוֹת רַק בְּנָשִׁים וְלֹא בַּאֲנָשִׁים], וּבְכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים **מְבִיאָה קָרְבָּן וְנֶאֱכָל: מִשְׁנָה ד קָרְבַּן בִּסְפֵק לָדָה מְחֻיֶּבֶת:** וְאֵלּוּ **מְבִיאוֹת** קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, **הַמַּפֶּלֶת וְאֵין יָדוּעַ מַה הִפִּילָה** אִם צוּרָה הַמְחֻיֶּבֶת קָרְבָּן [כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת] אוֹ צוּרָה פְּטוּרָה [כְּגוֹן דָּגִים וַחֲגָבִים]. **וְכֵן שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ** בְּמַחֲבוֹא, **אַחַת מִמִּין חוֹבָה** כְּגוֹן הָאֲפָנִים שֶׁהִתְבָּאֲרוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **וְאַחַת מִמִּין פְּטוּר** כְּגוֹן דָּגִים וַחֲגָבִים, **שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים, וְכֵן הַמַּפֶּלֶת בְּיוֹם אַרְבָּעִים** לְהֵרָיוֹנָהּ, שֶׁקֹּדֶם שֶׁעָבְרוּ אַרְבָּעִים יוֹם אֵינוֹ אֶלָּא מַיִם בְּעָלְמָא, שֶׁבְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים אֵינוֹ 'וָלָד'. **וְכֵן עֲבָר הֵיוֹצֵא דֶּרֶךְ דֹּפֶן** הָאִשָּׁה, שֶׁקָּרְעוּ אֶת בִּטְנָהּ וְהוֹצִיאוּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ב) 'אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה', שֶׁאֵינָהּ חַיֶּבֶת אֶלָּא כְּשֶׁיֵּלֵד מִמְּקוֹם שֶׁמְּזָרִיעָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב בְּיוֹצֵא דֹּפֶן,** שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד', וְלֹא נֶאֱמַר 'וְאִם נְקֵבָה הִיא' [שֶׁהֲרֵי כְּבָר הֻזְכַּר תְּחִלָּה (שם פסוק ב) 'אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה'] הִתְרַבְּתָה לֵדָה נוֹסֶפֶת לְחִיּוּב קָרְבָּן, וְהִיא לֵדַת יוֹצֵא דֹּפֶן: **מִשְׁנָה ו הַמַּפֶּלֶת בְּלֵיל יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד:** בְּלֵיל הַיּוֹם הַשְׁמוֹנִים וְאֶחָד לְלֵדָתָהּ הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁיָּלְדָה תְּחִלָּה נְקֵבָה שְׁמוֹנִים יוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ, וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָהּ', וְאִם הִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים יָמִים אֵלּוּ אֵינָהּ מְבִיאָה קָרְבָּן נוֹסָף, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁמְּבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד עַל לֵדוֹת הָרַבֵּה, וְהֵיכִנוּ אִם יָלְדָה קֹדֶם 'מִלֹּאת יְמֵי טָהֳרָהּ', וּמִתֶּבֶת 'זֹאת' לָמַדְנוּ שֶׁאִם יָלְדָה אַחֲרֵי 'מִלֹּאת' כְּבָר הִתְחַיְּבָה בְּקָרְבָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ וּגוֹ' תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת' וְגוֹ', וְחַיֶּבֶת קָרְבָּן נוֹסָף עַל לֵדָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵינָהּ נִפְטֶרֶת בְּקָרְבָּן אֶחָד. וְאִם הִפִּילָה בְּלֵיל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁכְּבָר כָּלוּ יְמֵי טָהֳרָתָהּ אַף עֲדַיִן אֵינָהּ מְבִיאָה קָרְבָּן עַד לְמָחָר, חַיֶּבֶת אֶלָּא בְּשֶׁעָה שֶׁיֵּלֵד מִמְּקוֹם שֶׁמְּזָרִיעָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב** (שם פסוק ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד', וְלֹא נֶאֱמַר 'וְאִם נְקֵבָה הִיא' [שֶׁהֲרֵי כְּבָר הֻזְכַּר תְּחִלָּה (שם פסוק ב) 'אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה'] הִתְרַבְּתָה לֵדָה נוֹסֶפֶת לְחִיּוּב קָרְבָּן, וְהִיא לֵדַת יוֹצֵא דֹּפֶן: **מִשְׁנָה ו הַמַּפֶּלֶת בְּלֵיל יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד:** בְּלֵיל הַיּוֹם הַשְׁמוֹנִים וְאֶחָד לְלֵדָתָהּ הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁיָּלְדָה תְּחִלָּה נְקֵבָה שְׁמוֹנִים יוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ, וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָהּ', וְאִם הִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים יָמִים אֵלּוּ אֵינָהּ מְבִיאָה קָרְבָּן נוֹסָף, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁמְּבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד עַל לֵדוֹת הָרַבֵּה, וְהֵיכִנוּ אִם יָלְדָה קֹדֶם 'מִלֹּאת יְמֵי טָהֳרָהּ', וּמִתֶּבֶת 'זֹאת' לָמַדְנוּ שֶׁאִם יָלְדָה אַחֲרֵי 'מִלֹּאת' כְּבָר הִתְחַיְּבָה בְּקָרְבָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ וּגוֹ' תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת' וְגוֹ', וְחַיֶּבֶת קָרְבָּן נוֹסָף עַל לֵדָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵינָהּ נִפְטֶרֶת בְּקָרְבָּן אֶחָד. וְאִם הִפִּילָה בְּלֵיל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁכְּבָר כָּלוּ יְמֵי טָהֳרָתָהּ אַף עֲדַיִן אֵינָהּ מְבִיאָה קָרְבָּן עַד לְמָחָר, חַיֶּבֶת אֶלָּא כְּשֶׁיֵּלֵד מִמְּקוֹם שֶׁמְּזָרִיעָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב** בְּיוֹצֵא דֹּפֶן, שֶׁמִּמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד', וְלֹא נֶאֱמַר 'וְאִם נְקֵבָה הִיא' [שֶׁהֲרֵי כְּבָר הֻזְכַּר תְּחִלָּה (שם פסוק ב) 'אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה'] הִתְרַבְּתָה לֵדָה נוֹסֶפֶת לְחִיּוּב קָרְבָּן, וְהִיא לֵדַת יוֹצֵא דֹּפֶן: **מִשְׁנָה ו הַמַּפֶּלֶת בְּלֵיל יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד:** בְּלֵיל הַיּוֹם הַשְׁמוֹנִים וְאֶחָד לְלֵדָתָהּ הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁיָּלְדָה תְּחִלָּה נְקֵבָה שְׁמוֹנִים יוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ, וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָהּ', וְאִם הִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים יָמִים אֵלּוּ אֵינָהּ מְבִיאָה קָרְבָּן נוֹסָף, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁמְּבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד עַל לֵדוֹת הָרַבֵּה, וְהֵיכִנוּ אִם יָלְדָה קֹדֶם 'מִלֹּאת יְמֵי טָהֳרָהּ', וּמִתֶּבֶת 'זֹאת' לָמַדְנוּ שֶׁאִם יָלְדָה אַחֲרֵי 'מִלֹּאת' כְּבָר הִתְחַיְּבָה בְּקָרְבָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ וּגוֹ' תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת' וְגוֹ', וְחַיֶּבֶת קָרְבָּן נוֹסָף עַל לֵדָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵינָהּ נִפְטֶרֶת בְּקָרְבָּן אֶחָד. וְאִם הִפִּילָה בְּלֵיל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁכְּבָר כָּלוּ יְמֵי טָהֳרָתָהּ אַף עֲדַיִן אֵינָהּ מְבִיאָה קָרְבָּן עַד לְמָחָר,

גּ: יֵשׁ מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל, וְיֵשׁ מְבִיאוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן מְבִיאוֹת. אֵלּוּ מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל, הַמַּפֶּלֶת כְּמִין בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיִּהֶא בּוֹ מִצּוּרַת הָאָדָם. הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל אוֹ שִׁלְיָא וְשֶׁפִיר מְרֻקָּם, וְהַיּוֹצֵא מְחֻתָּךְ, וְכֵן שִׁפְחָה שֶׁהִפִּילָה, מְבִיאָה קָרְבָּן וְנֶאֱכָל: ד אֵלּוּ מְבִיאוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, הַמַּפֶּלֶת וְאֵין יָדוּעַ מַה הִפִּילָה. וְכֵן שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ, אַחַת מִמִּין חַיָּה וְאַחַת מִמִּין בְּהֵמָה חוֹבָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהֶחְלִיטוּ עוֹמְדוֹת כְּאַחַת, אֲבָל אִם הָיוּ שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת כְּאַחַת, אֵין יָדוּעַ מִי מִשְּׁתֵּיהֶן הִפִּילָה. מְבִיאָה קָרְבָּן וְנֶאֱכָל: ה אֵלּוּ שֶׁאֵינָן מְבִיאוֹת, הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר מָלֵא מַיִם, מָלֵא דָּם, מָלֵא גְּנִינִים, הַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִים וַחֲגָבִים, שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים, הַמַּפֶּלֶת יוֹם אַרְבָּעִים, וְיוֹצֵא דֹּפֶן. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב בְּיוֹצֵא דֹּפֶן: ז הַמַּפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד, בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין מִן הַקֶּרְבָּן, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִים. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, מַאי שְׁנָא אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין מִן הַקֶּרְבָּן, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִים. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, מַאי שְׁנָא אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד, אִם שָׁוֶה לוֹ לְטָמְאָה לֹא יִשְׁוֶה לוֹ לְקָרְבָּן. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, לֹא, אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַפֶּלֶת יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד, שֶׁכֵּן יָצְאָה בְּשָׁעָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לְטָמְאָה רְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן, תֹּאמְרוּ לְמַפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת תּוֹכִיחַ, שֶׁלֹּא יָצְאָה בְּשָׁעָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן, שֶׁהֲרֵי אֵין קָרְבָּנָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְאַף עַל פִּי כֵן חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן עַל לֵדָתָהּ הַשְּׁנִיָּה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, לֹא - אֵין לְהוֹכִיחַ כְּדִבְרֵיכֶם, אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַפֶּלֶת יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקָרְבָּן יָחִיד שֶׁאֵינוֹ קָרֵב בְּשַׁבָּת, אַתָּה רָאוּי לְקָרְבָּן צִבּוּר הַקָּרֵב בְּשַׁבָּת, כְּקָרְבַּן תָּמִיד וּמוּסָף, וְכֵן תֹּאמַר לְמַפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן, תֹּאמְרוּ לָהּ בְּמַפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת תּוֹכִיחַ, שֶׁלֹּא יָצְאָה בְּשָׁעָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן, שֶׁהֲרֵי אֵין קָרְבָּנָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְאַף עַל פִּי כֵן חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּנָהּ דּוֹחָה הַשַּׁבָּת. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, לֹא - אֵין לְהוֹכִיחַ כְּדִבְרֵיכֶם, אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַפֶּלֶת יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקָרְבָּן יָחִיד שֶׁאֵינוֹ קָרֵב בְּשַׁבָּת, אַתָּה רָאוּי לְקָרְבָּן צִבּוּר הַקָּרֵב בְּשַׁבָּת, כְּקָרְבַּן תָּמִיד וּמוּסָף, וְכֵן תֹּאמַר לְמַפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת תּוֹכִיחַ, שֶׁלֹּא יָצְאָה בְּשָׁעָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן, שֶׁהֲרֵי אֵין קָרְבָּנָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְאַף עַל פִּי כֵן חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּנָהּ דּוֹחָה הַשַּׁבָּת. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, לֹא - אֵין לְהוֹכִיחַ כְּדִבְרֵיכֶם, אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַפֶּלֶת יוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקָרְבָּן יָחִיד וְלֹא לְקָרְבַּן צִבּוּר. וּמַה שֶּׁהוֹכַחְתֶּם בְּטַעֲנַתְכֶם הַשְּׁנִיָּה, שֶׁאִם תִּרְאֶה דָּם בְּלֵילָה שְׁמוֹנִים וְאֶחָד תִּטְמָא, הַדָּמִים אֵינָן מוֹכִיחִין, מִשּׁוּם שֶׁגַּם אִשָּׁה הַמַּפֶּלֶת בְּתוֹךְ מִלֹּאת - בְּתוֹךְ הַשְּׁמוֹנִים יוֹם עַצְמָם, דָּמֶיהָ שֶׁהֵם דַּם לֵדָה טְמֵאִין [בְּשׁוֹנָה מִדַּם נִדָּה שֶׁלֹּא מִטַּמֵּא בִּימֵי טֹהַר], וְאַף עַל פִּי כֵן פְּטוּרָה מִן הַקָּרְבָּן, הֲרֵי שֶׁאַף שֶׁדָּמְהּ טָמֵא, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן הַקָּרְבָּנוֹת עֲדַיִן הִיא בִּתְוֹךְ 'מִלֹּאת' וְנִפְטֶרֶת בְּקָרְבָּן אֶחָד, וְאַף בְּלֵיל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד יִתְכַּן שֶׁכָּלוּ יְמֵי הַטֹּהַר שֶׁלָּהּ לְעִנְיַן דָּמִים, אַךְ עֲדַיִן תִּפְטֹר בְּקָרְבָּן אֶחָד כִּבְתוֹךְ מִלֹּאת: **מִשְׁנָה ז הַבָּאִת קָרְבָּן אֶחָד עַל חִיּוּבִים רַבִּים: הָאִשָּׁה **שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ לְהָבִיא** חֲמִשָּׁה קִנִּים עַל **סִפֵּק חֲמִשָּׁה זִיבוֹת,** שֶׁחֲמִשָּׁה פְּעָמִים הִסְתַּפְּקָה עַל רְאִיָּתָהּ אִם הִיא דָּם נִדָּה אוֹ זִיבָה [שֶׁרָאֲתָה דָּם שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים, וּמִסְתַּפֶּקֶת אִם רָאֲתָה אוֹתָם בַּיָּמִים שֶׁבֵּהֶם רִגְילָה לִרְאוֹת דַּם נִדָּה, שֶׁהֵם 'יְמֵי וִסְתָּהּ', אוֹ בְּאַחַד עָשָׂר הַיָּמִים שֶׁאַחֲרֵי טָהֳרָתָהּ מִנִּדָּתָהּ שֶׁהֵם 'יְמֵי זִיבָתָהּ']. וּכְמוֹ כֵן יֵשׁ עָלֶיהָ לְהָבִיא חֲמִשָּׁה קִנִּים עַל **סִפֵּק חֲמִשָּׁה לֵדוֹת,** שֶׁחֲמִשָּׁה פְּעָמִים הִפְּילָה נֵפֶל שֶׁהוּא סִפֵּק מִין חִיּוּב, **מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד** לְסִפֵּק זִיבָתָהּ אוֹ לְסִפֵּק לֵדָתָהּ, כְּדִין חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק (לעיל מ"ד), **וְאוֹכֶלֶת בְּזָבְחִים** שֶׁהֲרֵי נִטְהֲרָה בְּקָרְבָּן זֶה, וַהֲרֵי זֶה כְּטָמֵא שֶׁנִּטְמָא חֲמִשָּׁה פְּעָמִים שֶׁטְּבִילָה אַחַת מוֹעִילָה לוֹ, **וְאֵין הַשְּׁאָר** אַרְבַּע הַקִּנִּים הַנּוֹסָפוֹת **עָלֶיהָ חוֹבָה,** שֶׁבְּקֹשִׁי הִתִּירוּ לְהָבִיא חַטַּאת הָעוֹף עַל הַסָּפֵק שֶׁיֵּשׁ בְּכָךְ סָפֵק מְלִיקַת חֲלָיִן בַּמִּקְדָּשׁ, וְהִתִּירוּ כֵּן רַק כְּדֵי לְהַתִּירָהּ בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, וְלָזֶה דֵּי בְּקָרְבָּן אֶחָד. וְאִם חַיֶּבֶת לְהָבִיא חֲמִשָּׁה קִנִּים בְּתוֹרַת וַדַּאי, עַל **חֲמִשָּׁה לֵדוֹת וַדָּאוֹת, מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד** עַל **חֲמִשָּׁה זִיבוֹת וַדָּאוֹת, מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד** עַל **חֲמִשָּׁה זִיבוֹת וַדָּאוֹת, לֹא אָלִין הַלַּיְלָה עַד שֶׁיִּהְיוּ בְּדִינָרִין. נִכְנַס לְבֵית דִּין וְלִמֵּד, הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ חֲמִשָּׁה זִיבוֹת וַדָּאוֹת, חֲמִשָּׁה זִיבוֹת וַדָּאוֹת, מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד וְאוֹכֶלֶת בְּזָבְחִים, וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה. וְעָמְדוּ קִנִּים בּוֹ בַּיּוֹם בְּרִבְעָתַיִם:**

שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז לח) 'בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב' וְלֹא בַּלַּיְלָה, בְּאֹפֶן זֶה **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין מִן הַקָּרְבָּן, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִים. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, מַאי שְׁנָא** [-בַּמָּה שׁוֹנָה] **אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד מִיּוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד, הֲלֹא לְכָל דָּבָר הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה שָׁוִים, וְאִם הִפִּילָה** בַּיּוֹם לְעִנְיַן **טֻמְאָה, אִם הַלַּיְלָה שָׁוֶה לוֹ** - לַיּוֹם לְעִנְיַן **טֻמְאָה, שֶׁאִם תִּרְאֶה** דָּם אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד אַף בֵּית שַׁמַּאי מוֹדִים שֶׁטְּמֵאָה כְּאִלּוּ רָאֲתָה בַּיּוֹם שֶׁהֲרֵי כָּלוּ יְמֵי טָהֳרָתָהּ, מַדּוּעַ **לֹא יִשְׁוֶה לוֹ** גַּם **לְעִנְיַן קָרְבָּן,** לְהַחְשִׁיבָהּ כְּהַפִּילָה 'אַחַר מִלֹּאת' שֶׁחַיֶּבֶת קָרְבָּן נוֹסָף. **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי** כְּדִבְרֵיכֶם, שֶׁכֵּן יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַיּוֹם לַלַּיְלָה, וְכִי **אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַפֶּלֶת בְּיוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד** שֶׁחַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן, **שֶׁכֵּן יָצְאָה** כְּבָר מִימֵי טָהֳרָתָהּ וְהִפִּילָה **בְּשָׁעָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן** עַל לֵדָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, **תֹּאמְרוּ** כָּךְ גַּם **בְּמַפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁלֹּא יָצְאָה בְּשָׁעָה שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהָבִיא בָּהּ קָרְבָּן,** שֶׁחֲמֵשׁ פְּעָמִים הִפִּילָה נֵפֶל שֶׁהוּא סִפֵּק מִין חִיּוּב, **מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד** לְסִפֵּק זִיבָתָהּ אוֹ לְסִפֵּק לֵדָתָהּ, כְּדִין חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק (לעיל מ"ד), **וְאוֹכֶלֶת בְּזָבְחִים** שֶׁהֲרֵי נִטְהֲרָה בְּקָרְבָּן זֶה, וַהֲרֵי זֶה כְּטָמֵא שֶׁנִּטְמָא חֲמ

משניות

פֶּרֶק ב חִיּוּב חַטָּאת בִּמְחַסְּרֵי כַּפָּרָה וּבִמְזִידִים, אֲפָנִים בָּהֶם מֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד עַל חֲטָאוֹת הָרִבּוּי, חִיּוּבֵי אָשָׁם תָּלוּי, וְדִינֵי שִׁפְחָה חֲרוּפָה: **מִשְׁנָה א מְחַסְּרֵי כַּפָּרָה:** אַרְבָּעָה **מְחַסְּרֵי כִּפּוּרִים** - מְבִיאִים כַּפָּרָה כְּדֵי לֶאֱכֹל בַּקָּדָשִׁים וְלֹא עַל חֵטְא. **וְאַרְבָּעָה** חוֹטְאִים **מְבִיאִין** קָרְבָּן **עַל הַזָּדוֹן** - עַל עֲשִׂיַּת הָאִסּוּר בְּמִזִּיד **כִּשְׁגָגָה** - כְּעַל עֲשִׂיָּתוֹ בִּשְׁוֹגֵג. **וְאֵלּוּ הֵן** אַרְבָּעָה **מְחַסְּרֵי כִּפּוּרִים**: א. **הַזָּב.** ב. **וְהַזָּבָה** [שֶׁדִּינָם שׁוֹנֶה, שֶׁהַזָּב מֵבִיא קָרְבָּן אִם רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת שֶׁל דָּם אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד, וְאֵלּוּ הַזָּבָה מְבִיאָה קָרְבָּן רַק אִם רָאֲתָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים]. ג. **וְהַיּוֹלֶדֶת.** ד. **וְהַמְצֹרָע** [אוֹ הַמְצֹרַעַת, שֶׁשִּׁעוּר טֻמְאָתָם שָׁוֶה בְּנֶגַע כִּנָּרִים]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר,** אַף **גֵּר מְחַסֵּר כַּפָּרָה,** שֶׁאַף שֶׁמֻּל וְטָבַל אִסּוּר לֶאֱכֹל בַּקָּדָשִׁים **עַד שֶׁיִּזָּרֵק עָלָיו הַדָּם** אִם הֵבִיא עוֹלַת בְּהֵמָה, וְאִם הֵבִיא עוֹפוֹת נֶחְשָׁב מְחַסֵּר כַּפָּרָה עַד שֶׁיִּתְמַצֶּה דַּם אֶחָד מֵהֶם עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ. וְאֵלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים, אִם מָל וְטָבַל מָתָר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, וְהַקָּרְבָּן רַק מַתִּירוֹ בְּבֵת יִשְׂרָאֵל. **וְנִזִּיר** נֶחְשָׁב אַף הוּא לִמְחַסֵּר כַּפָּרָה, **לְיֵינוֹ** - לְאִסּוּר שְׁתִיַּת יַיִן, **וְתִגְלַחְתּוֹ** - וְאִסּוּר תִּסְפֹּרֶת, **וְטֻמְאָתוֹ** - וְאִסּוּר הַטֻּמְאָה לְמֵתִים, שֶׁמָּתָר בָּהֶם רַק אַחַר הֲבָאַת קָרְבְּנוֹתָיו. וְתַנָּא קַמָּא לֹא הִזְכִּירוֹ, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים וְהַקָּרְבָּן מַתִּירוֹ רַק בִּשְׁתִיַּת יַיִן חִלִּין: **מִשְׁנָה ב חֲטָאִים שֶׁמְּבִיא קָרְבָּן עַל זְדוֹנָם כְּעַל שִׁגְגָתָם:** אֵלּוּ אַרְבַּעַת הַחוֹטְאִים **הַמְּבִיאִין** קָרְבָּן **עַל הַזָּדוֹן כְּעַל הַשִּׁגְגָה:** א. **הַבָּא עַל הַשִּׁפְחָה** חֲרוּפָה, וְנֶחְלְקוּ אִם הִיא שִׁפְחָה הַמְיֻעֶדֶת לְעֶבֶד, אוֹ שֶׁחָצְיָהּ שִׁפְחָה וְחָצְיָהּ בַּת חוֹרִין, וּמֵבִיא אֵיל אָשָׁם אַף בְּמִזִּיד, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כב) 'וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן בְּאֵיל הָאָשָׁם לִפְנֵי ה' עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא, וְנִסְלַח לוֹ מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא', וּמְכַפֵּל הַלָּשׁוֹן מִתְרַבֶּה מִזִּיד. ב. **וְנִזִּיר שִׁנְּטְמָא** לְמֵת, שֶׁמֵּבִיא שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה לְעוֹלָה וְחַטָּאת וְכָבְשׂ לְאָשָׁם אַף בְּמִזִּיד, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ט) 'וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם', וּלְשׁוֹן 'פֶּתַע' מַשְׁמַע בִּשּׁוֹגֵג [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם לה כב) 'וְאִם בְּפֶתַע בְּלֹא אֵיבָה'], וּ'פִּתְאֹם' מַשְׁמַע בְּמִזִּיד [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כב ג) 'וּפְתָיִים עָבְרוּ וְנֶעְנָשׁוּ', וְנֶעְנָשׁ כְּשֶׁחוֹטֵא בְּמִזִּיד]. ג. **וְעַל שְׁבוּעַת הָעֵדוּת,** שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהָעִיד עֵדוּת מָמוֹן לַחֲבֵרוֹ, חַיָּב לְהָבִיא קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד אַף כְּשֶׁנִּשְׁבַּע בְּמִזִּיד, שֶׁבְּכָל הַחֲטָאִים הַמְּנוּיִים בְּפָרָשַׁת קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד נֶאֱמַר לְשׁוֹן 'וְנֶעְלַם' מִלְּבַד בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת. ד. **וְעַל שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן,** שֶׁתָּבַע מִמֶּנּוּ חֲבֵרוֹ מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶצְלוֹ, וְכָפַר לוֹ וְנִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר שֶׁאֵין לוֹ בְּיָדוֹ, וְאִם הוֹדָה אַחַר כָּךְ מֵבִיא אָשָׁם אַף כְּשֶׁעָשָׂה כֵּן בְּמִזִּיד, וּלְמָדוּהוּ בְּגְזֵרָה שָׁוָה 'תָּחֵטָא' (ויקרא ה א) - 'תָּחֵטָא' (שם פסוק כא) מִשְׁבוּעַת הָעֵדוּת: **מִשְׁנָה ג הַמְּבִיאִים קָרְבָּן אֶחָד עַל עֲבֵרוֹת הַרְבֵּה:** - **חֲמִשָּׁה מְבִיאִין קָרְבָּן אֶחָד עַל עֲבֵרוֹת הַרְבֵּה** - שֶׁעָבְרוּ עַל אוֹתָהּ פְּעָמִים רַבּוֹת, **וַחֲמִשָּׁה מְבִיאִים** לְכַפָּרָתָם **קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד** [-קָרְבָּן הַתְּלוּי בַּעֲשִׂירוּת מְבִיאוֹ]. **וְאֵלּוּ מְבִיאִין קָרְבָּן אֶחָד עַל עֲבֵרוֹת הַרְבֵּה:** א. **הַבָּא עַל הַשִּׁפְחָה** חֲרוּפָה, אֲפִלּוּ **בִּיאוֹת הַרְבֵּה** מֵבִיא אַיִל אֶחָד לְאָשָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כב) 'עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא', וְתֵבוֹת 'אֲשֶׁר חָטָא' הַמְיֻתָּרוֹת לְכָאוֹרָה מְרֻבּוֹת הֲבָאַת הָאָשָׁם עַל חֲטָאִים רַבִּים. [וְרַק אִם בָּא עַל אוֹתָהּ שִׁפְחָה, אַךְ בְּשִׁפְחוֹת רַבּוֹת אֲפִלּוּ בְּהֶעְלֵם אֶחָד, שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ בֵּין אַחַת לַחֲבֶרְתָּהּ שֶׁיֵּשׁ אִסּוּר בְּדָבָר, חַיָּב רַק קָרְבָּן אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כ) 'וְהִיא שִׁפְחָה' לְחַיֵּב עַל כָּל שִׁפְחָה וְשִׁפְחָה]. ב. **וְנִזִּיר שֶׁנִּטְמָא טֻמְאוֹת הַרְבֵּה** - שֶׁנִּטְמָא כַּמָּה פְּעָמִים לְמֵת, וְלֹא רַק בְּאֹפֶן שֶׁנִּטְמָא בְּתוֹךְ שִׁבְעַת יְמֵי טָהֳרָתוֹ שֶׁהֲרֵי זוֹ טֻמְאָה אַחַת, אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם חָזַר וְנִטְמָא בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁכְּבָר הִתְחִיל בְּאוֹתוֹ יוֹם [לְדַעַת הַתָּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ] לִמְנוֹת אֶת יְזִירוּתוֹ מֵחָדָשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו יא) 'וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא', מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא אֶת קָרְבְּנוֹ אֶלָּא בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נִמְצָא שֶׁנִּטְמָא בְּשָׁעָה שֶׁעֲדַיִן לֹא הָיְתָה רְאוּיָה לְהֲבָאַת קָרְבָּן וַהֲרֵי זוֹ טֻמְאָה אַחַת, וּמֵבִיא לְטָהֳרָתוֹ קָרְבָּן אֶחָד. ג. **וְהַמִּנְּזֵר עַל יְדֵי אֲנָשִׁים הַרְבֵּה** - אָדָם שֶׁהִתְרוּ בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּתְיַחֵד עִם אָדָם אַחַר, וְהִזְהִירָהּ כָּךְ עַל כַּמָּה אֲנָשִׁים, וְנִסְתְּרָה עִם כָּל אֶחָד מֵהֶם, מַשְׁקֶה אוֹתָהּ מֵי סוֹטָה וּמֵבִיא עָלֶיהָ מִנְחַת סוֹטָה אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה כט) 'זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת', תּוֹרָה אַחַת לְקִנְאוֹת הָרַבֵּה. ד. **וּמְצֹרָע שֶׁנִּתְנַגַּע נְגָעִים הַרְבֵּה,** שֶׁהִתְרַפֵּא מִנֶּגַע וְחָזַר לְהִנָּגַע [שֶׁאֶת אַחַת מֵהֶן שׁוֹחֲטִים לְתוֹךְ הַמַּיִם שֶׁמֵּהֶם מַזֶּה עַל הַמְּצֹרָע, וְאַחַת מְשַׁלְּחִים] **וְנִתְנַגַּע** שׁוּב, וְכָךְ כַּמָּה פְּעָמִים הִתְרַפֵּא וְהִתְנַגַּע שׁוּב, מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו רַק פַּעַם אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד ב) 'זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע', תּוֹרָה אַחַת לְמִצֹרָע הַרְבֵּה פְּעָמִים. וּמַה שֶּׁהוֹסִיף הַתַּנָּא שֶׁ'הֵבִיא צִפֳּרָיו', הוּא לְלַמְּדֵנוּ דִּין אַחֵר, שֶׁצִּפֳּרִים אֵלּוּ שֶׁהֵבִיא **לֹא עָלוּ לוֹ** - אֵינָן קוֹבְעוֹת אוֹתוֹ כְּ'עָשִׁיר' אוֹ 'עָנִי' [לְעִנְיַן הֲבָאַת קָרְבַּן מִצֹרָע עָשִׁיר שֶׁהוּא כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה וְכֶבֶשׂ לְאָשָׁם וְכַבְשָׂה לְחַטָּאת, אוֹ קָרְבַּן מִצֹרָע עָנִי שֶׁהוּא כֶּבֶשׂ לְאָשָׁם וּשְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ בְּנֵי יוֹנָה לְעוֹלָה וְחַטָּאת] (שם פסוק לב) 'זֹאת תּוֹרַת אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ', לְלַמְּדֵנוּ שֶׁזִּמַּן קְבִיעָתוֹ כְּ'מִצֹרָע עָשִׁיר' אוֹ 'עָנִי' הוּא זְמַן טָהֳרָתוֹ', דְּהַיְינוּ זְמַן הַקְרָבַת חַטָּאתוֹ שֶׁהִיא מְכַפֶּרֶת עַל הַחֲטָא שֶׁמִּחֲמָתוֹ קִבֵּל אֶת הַנֶּגַע הַצָּרַעַת, וְנִקְבָּע כְּעָשִׁיר אוֹ עָנִי לְפִי מַה שֶּׁהוּא בְּשָׁעַת הֲבָאַת הַחַטָּאת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין הֲבָאַת הַצִּפֳּרִים קוֹבַעַת אֶת דַּרְגָּתוֹ **עַד שֶׁיְּבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ,** שֶׁהוּא 'טָהֳרָתוֹ', שֶׁמַּכְשִׁירוֹ לָאֲכל בַּקָּדָשִׁים: **מִשְׁנָה ד יוֹלֶדֶת תּוֹךְ מְלֹאת:** ה. **הָאִשָּׁה שֶׁיָּלְדָה וְלָדוֹת הַרְבֵּה** בְּתוֹךְ מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ, מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד עַל כָּל לֵדוֹתֶיהָ (ראה לעיל פ"א מ"ו). כְּגוֹן שֶׁיָּלְדָה נְקֵבָה **וְהַפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים** לְיַלֶּדֶת עוֹד **נְקֵבָה,** וְחָזְרָה **וְהִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים** לְהַפָּלָתָהּ עוֹד **נְקֵבָה,** כֵּיוָן שֶׁכָּל **שְׁמוֹנִים** לְיַלֶּדֶת בְּקָרְבָּן אֶחָד. [וְדִין זֶה יִתָּכֵן רַק בְּלֵדַת נְקֵבָה שֵׁשׁ לָהּ שִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה יְמֵי טֹהַר, וּבְתוֹכָם יְכוֹלָה לְהִתְעַבֵּר וּלְהַפִּיל וָלָד אַחַר אַרְבָּעִים יוֹם לִיצִירָתוֹ כְּשֶׁכְּבָר אֵינוֹ מַיִם, אֲבָל בְּלֵדַת זָכָר שֶׁכָּל יְמֵי טָהֳרָתָהּ שִׁשִּׁים וּשְׁלֹשָׁה, לֹא יִתָּכֵן שֶׁתַּפִּיל וָלָד נוֹסָף בְּתוֹךְ מְלֹאת]. וְכֵן **הַמַּפֶּלֶת תְּאוֹמִים** אֲפִלּוּ זְכָרִים, כְּגוֹן שֶׁהִתְעַבְּרָה ג' וְלָדוֹת יַחַד, וְהִפִּילָה אֶחָד לְאַחַר אַרְבָּעִים יוֹם מִיצִירָתָם, וּבִימֵי טָהֳרָתָהּ הִפִּילָה אֶת הַשֵּׁנִי, וּמוֹנָה שׁוּב יְמֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה, וְהִפִּילָה אֶת הַשְּׁלִישִׁי בִּימֵי טָהֳרָתָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּשֵׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ **מְבִיאָה** קָרְבָּן **עַל הָרִאשׁוֹן וְאֵינָהּ מְבִיאָה עַל הַשֵּׁנִי,** שֶׁנּוֹלַד בְּתוֹךְ 'מְלֹאת' לָרִאשׁוֹן, וְכֵיוָן שֶׁכֵּן הֲרֵי הוּא כְּמֵי שֶׁאֵינוֹ וְאֵין מוֹנִים לוֹ יְמֵי טֹהַר, וְלָכֵן **מְבִיאָה עַל הַשְּׁלִישִׁי,** שֶׁנּוֹלַד אַחֲרֵי מְלֹאת לָרִאשׁוֹן וְאֵלּוּ לַשֵּׁנִי אֵין מוֹנִים יְמֵי טֹהַר, וְאֵינָהּ **מְבִיאָה עַל הָרְבִיעִי** כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד בְּתוֹךְ מְלֹאת לַשְּׁלִישִׁי. וְכֵן לְעִנְיַן תְּאוֹמִים, אֵין מוֹנִים יְמֵי טֹהַר לַשֵּׁנִי אַף שֶׁעִבּוּרָם כְּאַחַת, וְלֹא אוֹמְרִים שֶׁהֲרֵי זוֹ כְּלֵדָה אֲרֻכָּה שֶׁהִסְתַּיְּמָה רַק אַחֲרֵי לֵדַת הַשֵּׁנִי. [וּמִכָּל מָקוֹם גַּם לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, לְעִנְיַן טֻמְאָה נֶחְשֶׁבֶת לֵדַת כֻּלָּם לְלֵדָה, וּמוֹנִים יְמֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה מִכָּל אֶחָד מֵהֶם]. **חֲמִשָּׁה הַמְּבִיאִים קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד:** וְאֵלּוּ **מְבִיאִין קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד** [-קָרְבָּן הַתָּלוּי בַּעֲשִׂירוּת מְבִיאוֹ]: א. **עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל** שֶׁהִיא שִׁבּוּעַת הָעֵדוּת הַמְפֹרֶשֶׁת לְעֵיל (מ"ב) [וּקְרוּיָה כָּךְ עַל שֵׁם הַכָּתוּב (ויקרא ה א) 'וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא עוֹד נְקֵבָה, וְחָזְרָה **וְהִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים** לְיַלֶּדֶת עוֹד **נְקֵבָה,** כֵּיוָן שֶׁכָּל **שְׁמוֹנִים** לְיַלֶּדֶת בְּקָרְבָּן אֶחָד. [וְדִין זֶה יִתָּכֵן רַק בְּלֵדַת נְקֵבָה שֵׁשׁ לָהּ שִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה יְמֵי טֹהַר, וּבְתוֹכָם יְכוֹלָה לְהִתְעַבֵּר וּלְהַפִּיל וָלָד אַחַר אַרְבָּעִים יוֹם לִיצִירָתוֹ כְּשֶׁכְּבָר אֵינוֹ מַיִם, אֲבָל בְּלֵדַת זָכָר שֶׁכָּל יְמֵי טָהֳרָתָהּ שִׁשִּׁים וּשְׁלֹשָׁה, לֹא יִתָּכֵן שֶׁתַּפִּיל וָלָד נוֹסָף בְּתוֹךְ מְלֹאת]. וְכֵן **הַמַּפֶּלֶת תְּאוֹמִים** אֲפִלּוּ זְכָרִים, כְּגוֹן שֶׁהִתְעַבְּרָה ג' וְלָדוֹת יַחַד, וְהִפִּילָה אֶחָד לְאַחַר אַרְבָּעִים יוֹם מִיצִירָתָם, וּבִימֵי טָהֳרָתָהּ הִפִּילָה אֶת הַשֵּׁנִי, וּמוֹנָה שׁוּב יְמֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה, וְהִפִּילָה אֶת הַשְּׁלִישִׁי בִּימֵי טָהֳרָתָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּשֵׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ **מְבִיאָה** קָרְבָּן **עַל הָרִאשׁוֹן וְאֵינָהּ מְבִיאָה עַל הַשֵּׁנִי,** שֶׁנּוֹלַד בְּתוֹךְ 'מְלֹאת' לָרִאשׁוֹן וְכֵיוָן שֶׁכֵּן הֲרֵי הוּא כְּמֵי שֶׁאֵינוֹ וְאֵין מוֹנִים לוֹ יְמֵי טֹהַר, וְלָכֵן **מְבִיאָה עַל הַשְּׁלִישִׁי,** שֶׁנּוֹלַד אַחֲרֵי מְלֹאת לָרִאשׁוֹן וְאֵלּוּ לַשֵּׁנִי אֵין מוֹנִים יְמֵי טֹהַר, וְאֵינָהּ **מְבִיאָה עַל הָרְבִיעִי** כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד בְּתוֹךְ מְלֹאת לַשְּׁלִישִׁי. וְכֵן לְעִנְיַן תְּאוֹמִים, אֵין מוֹנִים יְמֵי טֹהַר לַשֵּׁנִי אַף שֶׁעִבּוּרָם כְּאַחַת, וְלֹא אוֹמְרִים שֶׁהֲרֵי זוֹ כְּלֵדָה אֲרֻכָּה שֶׁהִסְתַּיְּמָה רַק אַחֲרֵי לֵדַת הַשֵּׁנִי. [וּמִכָּל מָקוֹם גַּם לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, לְעִנְיַן טֻמְאָה נֶחְשֶׁבֶת לֵדַת כֻּלָּם לְלֵדָה, וּמוֹנִים יְמֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה מִכָּל אֶחָד מֵהֶם]. **חֲמִשָּׁה הַמְּבִיאִים קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד:** וְאֵלּוּ **מְבִיאִין קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד** [-קָרְבָּן הַתָּלוּי בַּעֲשִׂירוּת מְבִיאוֹ]: א. **עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל** שֶׁהִיא שִׁבּוּעַת הָעֵדוּת הַמְפֹרֶשֶׁת לְעֵיל (מ"ב) [וּקְרוּיָה כָּךְ עַל שֵׁם הַכָּתוּב (ויקרא ה א) 'וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע']. ב. **וְעַל שְׁבוּעַת בִּטּוּי שְׂפָתַיִם,** שֶׁנִּשְׁבַּע לְהָבִיא לַעֲשׂוֹת דָּבָר אוֹ לֹא לַעֲשׂוֹתוֹ וְעָבַר עַל כָּךְ, אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר עַל הֶעָבָר שֶׁעָשָׂה דָּבָר אוֹ שֶׁלֹּא עָשָׂה [וּקְרוּיָה כָּךְ עַל שֵׁם הַכָּתוּב (שם פסוק ד) 'אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב']. ג. **וְעַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו,** שֶׁנִּכְנַס לְמִקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קָדָשִׁים כְּשֶׁהוּא טָמֵא. וּבִשְׁלֹשָׁה אֵלּוּ עָשִׁיר מֵבִיא כִּבְשָׂה אוֹ שְׂעִירָה לְחַטָּאת, עָנִי מֵבִיא שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה לְעוֹלָה וְחַטָּאת, וְדַל שֶׁבַּדַּלִּים מֵבִיא מִנְחָה מֵעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת. ד. **וְהַיּוֹלֶדֶת,** מְבִיאָה בַּעֲשִׂירוּת כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תּוֹר לְחַטָּאת, וּבְדַלּוּת מְבִיאָה שְׁתֵּי תּוֹרִים. ה. **וְהַמְּצֹרָע,** בְּגִמְר טָהֳרָתוֹ מֵבִיא בַּעֲשִׂירוּת שְׁנֵי כְּבָשִׂים לְאָשָׁם וּלְעוֹלָה וְכִבְשָׂה לְחַטָּאת, וּבְדַלּוּת מֵבִיא כֶּבֶשׂ לְאָשָׁם וּשְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה בְּמָקוֹם כִּבְשֵׂי הָעוֹלָה וְהַחַטָּאת. **חִלּוּקֵי דִּין בֵּין שִׁפְחָה חֲרוּפָה לְאִסּוּרֵי עֲרָיוֹת:** **וּמַה** חִלּוּקֵי הַדִּין שֶׁבֵּין בָּא עַל **הַשִּׁפְחָה** חֲרוּפָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט כ) 'וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זֶרַע, וְהוּא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהִפְדֵּה לֹא נִפְדֵּתָה אוֹ חֻפְשָׁה לָהּ, בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמְתוּ כִּי לֹא חֻפָּשָׁה', **לְבֵין** בָּא עַל **כָּל הָעֲרָיוֹת.** א. **שֶׁלֹּא שָׁוּתָה לָהֶן** - שְׁאֵינָהּ דּוֹמָה לָהֶם **לֹא בְּעִנְּשׁ וְלֹא בְּקָרְבָּן,** שֶׁהַבָּא עַל אַחַת מֵהָעֲרָיוֹת עָנְשׁוֹ בְּמִיתַת בֵּית דִּין אוֹ בְּכָרֵת, וְשִׁפְחָה חֲרוּפָה הִיא לוֹקָה וְהוּא מֵבִיא אָשָׁם. ב. **שֶׁכָּל הָעֲרָיוֹת** כַּפָּרָתוֹ בְּשׁוֹגֵג **בְּחַטָּאת, וְהַשִּׁפְחָה** כַּפָּרָתוֹ **בְּאָשָׁם.** ג. **(כָּל הָעֲרָיוֹת** כַּפָּרָתוֹ **בְּקָרְבָּן נְקֵבָה, וְשִׁפְחָה** כַּפָּרָתוֹ **בְּאֵיל זָכָר).** ד. **כָּל הָעֲרָיוֹת אֶחָד** - בֵּין **הָאִישׁ וְאֶחָד** - בֵּין **הָאִשָּׁה שָׁוִין בְּמַכּוֹת** אִם הֵזִידוּ **וּבְקָרְבָּן** אִם שָׁגְגוּ. בְּמִלְקוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ו) 'אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם' הַשָּׁוֶה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עֲנָשִׁים שֶׁבַּתּוֹרָה, וּבְקָרְבָּן, שֶׁהֲרֵי הַחַיָּב כָּרֵת מֵבִיא חַטָּאת בְּשׁוֹגֵג וְאָשָׁם בְּמֵזִיד, וְשִׁפְחָה הַנִּפְשׁוֹת הָעִשׂוֹת', **וּבִשִּׁפְחָה לֹא** **הַשָּׁוָה אֶת הָאִישׁ לָאִשָּׁה בְּמַכּוֹת,** שֶׁרַק הָאִשָּׁה לוֹקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט כ) 'בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה' הִיא וְלֹא הוּא [וּ'בִקֹּרֶת' הִיא מִלְקוּת שֶׁבַּיִת דִּין מְבַקְּרִים וְאוֹמְדִים אוֹתָהּ כַּמָּה מַלְקוֹת יְכוֹלָה לְקַבֵּל], **וְלֹא** הַשָּׁוָה **אֶת הָאִשָּׁה לָאִישׁ בְּקָרְבָּן,** שֶׁרַק הָאִישׁ מֵבִיא אָשָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כא) 'וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ', הוּא וְלֹא הִיא (תוי"ט). ה. **כָּל הָעֲרָיוֹת עָשָׂה בָּהֶן** הַכָּתוּב **אֶת הַמְּעָרָה** - בִּתְחִלַּת בִּיאָה, בִּכְנִיסַת עֻטָרָה, **כַּגּוֹמֵר** - כְּגוֹמֵר אֶת בִּיאָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּנִדָּה (שם כ יח) 'אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה', וְהַקְּשׁוּ כָּל הָעֲרָיוֹת אֵלּוּ לְאֵלּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח כט) 'כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה'. וְכֵן חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַף בְּבִיאָה שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, שֶׁהֻקְּשׁוּ שְׁנֵי אֲפָנֵי הַמִּשְׁכָּב בְּפָסוּק (שם כ יג) 'מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה'. וְאִלּוּ בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה נֶאֱמַר (שם יט כ) 'וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה שִׁכְבַת זֶרַע' בְּבִיאָה הָרְאוּיָה לְהַזְרִיעַ, בְּגִמְר בִּיאָה כְּדַרְכָּהּ. ו. **וּבְכָל הָעֲרָיוֹת חַיָּב עַל כָּל בִּיאָה וּבִיאָה,** וְאִלּוּ בְּשִׁפְחָה חַיָּב קָרְבָּן אֶחָד עַל בִּיאוֹת הַרְבֵּה **כְּעַל בִּיאָה וּבִיאָה** אַחַת **לֹא עָלוּ לוֹ,** שֶׁהֲרֵי הַחַיָּב עַל בִּיאָה וּבִיאָה אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד, **זֶה חָמוּר** שֶׁהֶחְמִיר **בַּשִּׁפְחָה,** שֶׁעָשָׂה בָּהּ **אֶת הַבּוֹעֵל כְּשׁוֹגֵג,** שֶׁאִם הִיא מְזִידָה וְחַיֶּבֶת מַלְקוּת, הַבַּעַל חַיָּב אָשָׁם בֵּין אִם הוּא מְזִיד וּבֵין אִם הוּא שׁוֹגֵג, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים כ-כא) 'בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה' וְגוֹ' 'וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַה'", הֲרֵי שֶׁתָּלָה אֶת חִיּוּב הַבּוֹעֵל בְּאָשָׁם בְּחִיּוּב הָאִשָּׁה בְּמַלְקוּת. [וְלָכֵן אִם הִיא שׁוֹגֶגֶת וְאֵינָהּ לוֹקָה אַף הוּא אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן בֵּין בְּשׁוֹגֵג וּבֵין בְּמֵזִיד]: **מִשְׁנָה ה אֵיזוֹ הִיא שִׁפְחָה חֲרוּפָה,** כָּל **שֶׁחָצְיָהּ שִׁפְחָה וְחָצְיָהּ בַּת חוֹרִין** הַמְאֹרָסֶת לְעֶבֶד עִבְרִי [שֶׁמֻּתָּר בְּבַת חוֹרִין וּבִשִּׁפְחָה כְּנַעֲנִית], **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) 'וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדְּתָה' וּמַשְׁמַע

מַסֶּכֶת כְּרִיתוֹת פֶּרֶק ב

פרק ב א אַרְבָּעָה מְחַסְּרֵי כִּפּוּרִים. וְאַרְבָּעָה מְבִיאִין עַל הַזָּדוֹן כִּשְׁגָגָה. אֵלּוּ הֵן מְחַסְּרֵי כִּפּוּרִים, הַזָּב, וְהַזָּבָה, וְהַיּוֹלֶדֶת, וְהַמְצֹרָע. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, גֵּר מְחַסֵּר כַּפָּרָה, עַד שֶׁיִּזָּרֵק עָלָיו הַדָּם. וְנָזִיר, לְיֵינוֹ וְתִגְלַחְתּוֹ וְטֻמְאָתוֹ: **ב** אֵלּוּ מְבִיאִין עַל הַזָּדוֹן כִּשְׁגָגָה, הַבָּא עַל הַשִּׁפְחָה, וְנָזִיר שֶׁנִּטְמָא, וְעַל שְׁבוּעַת הָעֵדוּת, וְעַל שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן: **ג** חֲמִשָּׁה מְבִיאִים קָרְבָּן אֶחָד עַל עֲבֵרוֹת הָרַבּוֹת, וְחֲמִשָּׁה מְבִיאִים קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. אֵלּוּ מְבִיאִין קָרְבָּן אֶחָד עַל עֲבֵרוֹת הָרַבּוֹת, הַבָּא עַל הַשִּׁפְחָה בִּיאוֹת הַרְבֵּה, וְהַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי אֲנָשִׁים הַרְבֵּה, וּמְצֹרָע שֶׁנִּתְנַגַּע נְגָעִים הַרְבֵּה. הֵבִיא צִפֳּרָיו וְנִתְנַגַּע, לֹא עָלוּ לוֹ, עַד שֶׁיָּבִיא אֶת חַטָּאתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיָּבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ: **ד** הָאִשָּׁה שֶׁיָּלְדָה וְלָדוֹת הַרְבֵּה, הִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים נְקֵבָה וְחָזְרָה וְהִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים נְקֵבָה, וְהַמַּפֶּלֶת תְּאוֹמִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְבִיאָה עַל הָרִאשׁוֹן וְאֵינָהּ מְבִיאָה עַל הַשֵּׁנִי, מְבִיאָה עַל הַשְּׁלִישִׁי וְאֵינָהּ מְבִיאָה עַל הָרְבִיעִי. אֵלּוּ מְבִיאִין קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל,

משניות

מַסֶּכֶת כְּרִיתוֹת פֶּרֶק ג

המבוארות

דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, זוֹ הִיא שִׁפְחָה וְחֻצְיָהּ בַּת חוֹרִין: **ו** כָּל הָעֲרָיוֹת, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַקָּטָן פָּטוּר. אֶחָד עֵר וְאֶחָד יָשֵׁן, הַיָּשֵׁן פָּטוּר. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד, הַשּׁוֹגֵג בְּחַטָּאת וְהַמֵּזִיד בְּהַכָּרֵת:

פרק ג א אָמְרוּ לוֹ אָכַלְתָּ חֵלֶב, מֵבִיא חַטָּאת. עֵד אוֹמֵר אָכַל וְעֵד אוֹמֵר לֹא אָכָל, אִשָּׁה אוֹמֶרֶת אָכַל וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא אָכָל, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. עֵד אוֹמֵר אָכַל וְהוּא אוֹמֵר לֹא אָכַלְתִּי, פָּטוּר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים אָכַל וְהוּא אוֹמֵר לֹא אָכַלְתִּי, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב. אָמְרוּ לוֹ, אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם: הָיְתָה שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ בִּפְיו, חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ, אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם: **ה** יֵשׁ בָּא בִּיאָה אַחַת וְחַיָּב עָלֶיהָ שֵׁשׁ חַטָּאוֹת, הָבָא עַל בִּתּוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בִּתּוֹ, וַאֲחוֹתוֹ, וְאֵשֶׁת אָחִיו, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה. וְהַבָּא עַל בַּת בִּתּוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בַּת בִּתּוֹ, וְכָלָתוֹ, וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם עָבַר הַזָּקֵן וּנְשָׂאָהּ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב.

שֶׁהִיא פְּדוּיָה בְּמִקְצָת, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וּלְכָךְ נֶאֱמַר בָּהּ 'לֹא יוּמְתוּ כִּי לֹא חֻפָּשָׁה', כִּי אִם הָיְתָה מְשֻׁחְרֶרֶת לְגַמְרֵי הָיוּ קִדּוּשֶׁיהָ תּוֹפְסִים לְגַמְרֵי וְהָיוּ חַיָּבִים מִיתָה, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁמִּקְצָתָהּ שִׁפְחָה אֵין קִדּוּשֶׁיהָ תּוֹפְסִים לְגַמְרֵי וְאִם זִנְּתָה הִיא לוֹקָה וּבוֹעֲלָהּ מֵבִיא קָרְבָּן. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, זוֹ** הַשִּׁפְחָה הַחֲרוּפָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה **הִיא שִׁפְחָה וְדַאִית** - גְּמוּרָה, שֶׁלֹּא נִפְדְּתָה כְּלָל הַמְאֹרָסֶת לְעֶבֶד עִבְרִי וְנִזְנְתָה, וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וְהֻפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה', דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר**, אַף אֲנִי מוֹדֶה לְךָ שֶׁבְּכָל מָקוֹם דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וּמִכָּל מָקוֹם מוֹדָה אֲנִי לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁשִּׁפְחָה חֲרוּפָה חֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין, שֶׁהֲרֵי **כָּל הָעֲרָיוֹת מִפְרָשׁוֹת** בַּתּוֹרָה שֶׁהֵן בְּנוֹת חוֹרִין, **וּמַה שִּׁיּוּר** - וּמַדּוּעַ שִׁנְּתָה הַתּוֹרָה וְנָקְטָה לְשׁוֹן זוֹ שֶׁל 'וְהֻפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה', וַהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר בָּהּ 'כִּי לֹא חֻפָּשָׁה', בְּהֶכְרֵחַ אֵין לָנוּ לְהַעֲמִיד דִּין זֶה אֶלָּא בְּאִשָּׁה שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין:

מַשְׁנָה ו חִלּוּקִים נוֹסָפִים בֵּין שִׁפְחָה חֲרוּפָה לְשֹׁאָר עֲרָיוֹת: הַבָּא עַל **כָּל הָעֲרָיוֹת**, אִם הָיוּ הַבּוֹעֵל וְהַנִּבְעָלֶת **אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן**, הַגָּדוֹל חַיָּב **וְהַקָּטָן פָּטוּר**, כְּגוֹן גָּדוֹל שֶׁבָּא עַל קְטַנָּה, וְאִלּוּ בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה אִם הָיְתָה קְטַנָּה לֹא לוֹקָה וּמְמֵילָא אַף הוּא אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן. וְכֵן, בְּכָל הָעֲרָיוֹת אִם הָיָה **אֶחָד עֵר וְאֶחָד יָשֵׁן, הַיָּשֵׁן פָּטוּר** חַיָּב, וְאִלּוּ בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה אִם הָיְתָה יְשֵׁנָה וּפְטוּרָה מִמַּלְקוּת, גַּם הוּא פָּטוּר אַף שֶׁהָיָה עֵר. וְכֵן, בְּכָל הָעֲרָיוֹת אִם הָיָה **אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד, הַשּׁוֹגֵג בְּחַטָּאת וְהַמֵּזִיד** בְּלֹא הַתְרָאָה עָנְשׁוֹ **בְּהַכָּרֵת**, וְאִלּוּ שִׁפְחָה חֲרוּפָה אִם הִיא שׁוֹגֶגֶת אֵינָהּ לוֹקָה וְאַף הוּא אֵינוֹ נֶעֱנָשׁ [וְאִם הִיא מְזִידָה וְהוּא שׁוֹגֵג, הִיא לוֹקָה וְהוּא מֵבִיא אָשָׁם]. וְטַעַם דִּינִים אֵלּוּ, לְפִי שֶׁעָנְשׁוֹ תָּלוּי בְּעָנְשָׁהּ כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר (סוף מ"ד):

פֶּרֶק ג הַיְדִיעָה הַמְחַיֶּבֶת בְּחַטָּאת, צְרוּפִים בַּאֲכִילַת אִסּוּר וּבְדִינִים נוֹסָפִים, וֶאֱפָנִים שׁוֹנִים בָּהֶם חַיָּב קָרְבָּנוֹת רַבִּים עַל מַעֲשֶׂה אֶחָד: **מַשְׁנָה א הַיְדִיעָה הַמְחַיֶּבֶת בְּחַטָּאת:** אָדָם שֶׁאָמְרוּ **לוֹ** - אֲפִלּוּ עֵד אֶחָד, **אָכַלְתָּ חֵלֶב, מֵבִיא חַטָּאת**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁשּׁוֹתֵק וְאֵינוֹ מַכְחִישׁ הֲרֵי הוּא בִּכְלַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד כח) 'אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ' וְגוֹ', וְיִדִּיעָה זוֹ דֵּי בְּעֵד אֶחָד אוֹ אִשָּׁה. וְאִם **עַד** אֶחָד **אוֹמֵר** לוֹ **שֶׁאָכַל** חֵלֶב, **וְעַד** אַחֵר **אוֹמֵר** לוֹ **שֶׁלֹּא אָכָל**, אוֹ **שֶׁאִשָּׁה אוֹמֶרֶת אָכַל, וְאִשָּׁה** אַחֶרֶת **אוֹמֶרֶת לֹא אָכָל**, וְנִמְצָא שֶׁהוּא מְסֻפָּק אִם חָטָא, וְלָכֵן **מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי**, כְּדִין אוֹכֶל סְפֵק חֵלֶב. וְאִם **עַד** אֶחָד **אוֹמֵר אָכַל** חֵלֶב, **וְהוּא** מַכְחִישׁ וְאוֹמֵר **לֹא אָכַלְתִּי, פָּטוּר** מִקָּרְבָּן, כֵּיוָן שֶׁהַיְדִיעָה תְּלוּיָה בּוֹ כַּנֶּאֱמָר 'אוֹ הוֹדַע אֵלָיו' וְלֹא שֶׁיּוֹדִיעוּהוּ אֲחֵרִים וְהוּא אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת דִּבְרֵיהֶם. הָיוּ **שְׁנַיִם** עֵדִים **אוֹמְרִים אָכַל, וְהוּא** מַכְחִישׁ וְאוֹמֵר **לֹא אָכָלְתִּי**, וַאֲפִלּוּ יֵשׁ כְּנֶגְדּוֹ מֵאָה עֵדִים, פָּטוּר מֵאוֹתוֹ הַמַּעַשׂ (תוי"ט). **רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב** בְּאֹפֶן זֶה, כֵּיוָן שֶׁעֵדוּת הָעֵדִים נִתְקַבֶּלֶת לִ'יְדִיעָה'. **אָמַר רַבִּי** מֵאִיר הוֹכָחָה לִדְבָרָיו, **אִם הֵבִיאוּהוּ שְׁנַיִם לְמִיתָה הַחֲמוּרָה**, כְּגוֹן בְּאֹפֶן שֶׁיְּעִידוּ עָלָיו שֶׁהָרַג, **לֹא** כָּל שֶׁכֵּן **שֶׁיְּבִיאוּהוּ לְחִיּוּב קָרְבָּן הַקֵּל. אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, אֵין עֵדוּתָם מוֹעִילָה לְחַיְּבוֹ קָרְבָּן, שֶׁהֲרֵי **מָה** יִהְיֶה הַדִּין **אִם יִרְצֶה לוֹמַר 'מְזִיד הָיִיתִי** בַּאֲכִילַת הַחֵלֶב', הֲלֹא בְּאֹפֶן זֶה עַל אַף עֵדוּתָם לֹא יָבִיא קָרְבָּן, שֶׁאֵינוֹ בָּא אֶלָּא בְּשׁוֹגֵג, וְלָכֵן יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאַף עַתָּה בְּאָמְרוֹ 'לֹא אָכָלְתִּי' לְכָךְ הִתְכַּוֵּן, כְּלוֹמַר לֹא אָכַלְתִּי שׁוֹגֵג אֶלָּא מֵזִיד: **מַשְׁנָה ב צְרוּף בַּאֲכִילַת אִסּוּר:** אָכַל **כְּזַיִת חֵלֶב**, וּלְאַחַר מִכֵּן עוֹד **כְּזַיִת חֵלֶב** [-שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ דְּבַר הָאִסּוּר בֵּין הָאֲכִילוֹת], **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת** עַל שְׁתֵּיהֶן. אֲבָל בִּשְׁנֵי הֶעְלֵמוֹת, חַיָּב עַל כָּל כְּזַיִת קָרְבָּן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כִּי הֶעְלֵמוֹת מְחַלְּקִים אֶת מַעֲשֵׂהוּ לִשְׁנֵי מַעֲשִׂים. **אָכַל חֵלֶב וְדָם וְנוֹתָר** [-בְּשֵׁר קָדָשִׁים לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתָם] **וּפִגּוּל** [-בְּשֵׁר קָדָשִׁים שֶׁנִּפְסַל מֵחֲמַת מַחֲשָׁבָה לֶאֱכֹל אוֹ לְהַקְרִיבוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ], כְּזַיִת מִכָּל אִסּוּר **בְּהֶעְלֵם אֶחָד**, **חַיָּב** חַטָּאת **עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד**, שֶׁאֵין הָאִסּוּרִים מִצְטָרְפִים. דִּין **זֶה** הוּא **חֻמָר** [-חֲמוּרָא] שֶׁיֵּשְׁנָהּ **בְּמִינִין הַרְבֵּה** - בַּאֲכִילַת כַּמָּה אִסּוּרִים שׁוֹנִים יוֹתֵר **מִמִּין** אִסּוּר **אֶחָד, שֶׁאֵינוֹ** חַיָּב אֶלָּא אֶחָד. וְיֵשׁ **חֻמָר בְּמִין אֶחָד** יוֹתֵר **מִמִּינִין הַרְבֵּה, שֶׁאִם אָכַל כַּחֲצִי זַיִת, מִמִּין אֶחָד חַיָּב, מִשְּׁנֵי מִינִין פָּטוּר: ג** וְכַמָּה יִשְׁהֶה הָאוֹכְלָן, כְּאִלּוּ אֲכָלָן קְלָיוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיִּשְׁהֶה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אָכַל אֲכָלִין טְמֵאִין, וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, שָׁתָה רְבִיעִית יַיִן וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, וְשָׁתָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אִם הִפְסִיק בָּהּ אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ מַיִם כָּל שֶׁהוּא, פָּטוּר: **ד** יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְחַיָּב עָלֶיהָ אַרְבַּע חַטָּאוֹת וְאָשָׁם אֶחָד, טָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַחֵלֶב, וְהָיָה נוֹתָר מִן מֻקְדָּשִׁים, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם הָיְתָה שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ בְּפִיו, חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ, אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם: **ה** יֵשׁ בָּא בִּיאָה אַחַת וְחַיָּב עָלֶיהָ שֵׁשׁ חַטָּאוֹת, הַבָּא עַל בִּתּוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בִּתּוֹ, וַאֲחוֹתוֹ, וְאֵשֶׁת אָחִיו, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה. וְהַבָּא עַל בַּת בִּתּוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בַּת בִּתּוֹ, וְכָלָתוֹ, וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם עָבַר הַזָּקֵן וּנְשָׂאָהּ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אִם הֵבִיאוּהוּ שְׁנַיִם לְמִיתָה חֲמוּרָה, לֹא יְבִיאוּהוּ לְקָרְבָּן הַקֵּל. אָמְרוּ לוֹ, מָה אִם יִרְצֶה לוֹמַר מְזִיד הָיִיתִי: **ב** אָכַל חֵלֶב וְחֵלֶב בְּהֶעְלֵם אֶחָד, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. אָכַל חֵלֶב וָדָם וְנוֹתָר וּפִגּוּל בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְחֹמֶר בְּמִינִין הַרְבֵּה מִמִּין אֶחָד. זֶה חֹמֶר בְּמִינִין מִמִּין אֶחָד, שֶׁאִם אָכַל כַּחֲצִי זַיִת מִמִּין אֶחָד חַיָּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וַאֲפִלּוּ הֵבִיא כְּזַיִת מִכָּל אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. וְחֹמֶר בְּמִין אֶחָד מִמִּינִין הַרְבֵּה, שֶׁאִם אָכַל כַּחֲצִי זַיִת וְחָזַר וְאָכַל כַּחֲצִי זַיִת, מִמִּין אֶחָד חַיָּב, מִשְּׁנֵי מִינִין פָּטוּר: **ג** וְכַמָּה יִשְׁהֶה הָאוֹכְלָן, כְּאִלּוּ אֲכָלָן קְלָיוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיִּשְׁהֶה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אָכַל אֲכָלִין טְמֵאִין, וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, שָׁתָה רְבִיעִית יַיִן וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, וְשָׁתָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אִם הִפְסִיק בָּהּ אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ מַיִם כָּל שֶׁהוּא, פָּטוּר: **ד** יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְחַיָּב עָלֶיהָ אַרְבַּע חַטָּאוֹת וְאָשָׁם אֶחָד, טָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַחֵלֶב, וְהָיָה נוֹתָר מִן מֻקְדָּשִׁים, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם הָיְתָה שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ בְּפִיו, חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ, אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם: **ה** יֵשׁ בָּא בִּיאָה אַחַת וְחַיָּב עָלֶיהָ שֵׁשׁ חַטָּאוֹת, הַבָּא עַל בִּתּוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בִּתּוֹ, וַאֲחוֹתוֹ, וְאֵשֶׁת אָחִיו, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה. וְהַבָּא עַל בַּת בִּתּוֹ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בַּת בִּתּוֹ, וְכָלָתוֹ, וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם עָבַר הַזָּקֵן וּנְשָׂאָהּ, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אִם הֵבִיאוּהוּ שְׁנַיִם לְמִיתָה חֲמוּרָה, לֹא יְבִיאוּהוּ לְקָרְבָּן הַקֵּל. אָמְרוּ לוֹ, מָה אִם יִרְצֶה לוֹמַר מְזִיד הָיִיתִי: **ב** אָכַל חֵלֶב בְּהֶעְלֵם אֶחָד, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת. אָכַל חֵלֶב וָדָם וְנוֹתָר וּפִגּוּל בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְחֹמֶר בְּמִינִין הַרְבֵּה מִמִּין אֶחָד. זֶה חֹמֶר בְּמִינִין מִמִּין אֶחָד, שֶׁאִם אָכַל כַּחֲצִי זַיִת מִמִּין אֶחָד חַיָּב, מִשְּׁנֵי מִינִין פָּטוּר: **ג** וְכַמָּה יִשְׁהֶה הָאוֹכְלָן, כְּאִלּוּ אֲכָלָן קְלָיוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיִּשְׁהֶה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אָכַל אֲכָלִין טְמֵאִין, וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, שָׁתָה רְבִיעִית מַשְׁקִין טְמֵאִין [שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נִפְסָל מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל], אוֹ כֹּהֵן שֶׁשָּׁתָה רְבִיעִית יַיִן וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ [שֶׁחַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם], **וְשָׁהָה** בַּאֲכִילָתָן אוֹ שְׁתִיָּתָן כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, מִצְטָרְפָת אֲכִילָתוֹ אוֹ שְׁתִיָּתוֹ לְפָסְלוֹ מִתְּרוּמָה אוֹ לְחַיְּבוֹ מִיתָה. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אִם הִפְסִיק בָּהּ** - בְּשִׁתֵּית רְבִיעִית הַיַּיִן, וְלֹא שְׁתָאָהּ בְּבַת אַחַת, **אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ הַיַּיִן **מַיִם כָּל שֶׁהוּא, פָּטוּר** אִם נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, שֶׁדּוֹרֵשׁ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא י ט) 'יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ', שֶׁרַק שְׁתִיָּה דֶּרֶךְ שִׁכְרוּת אֲסוּרָה, שֶׁהִיא שְׁתִיָּה בְּבַת אַחַת וּלְלֹא תּוֹסָפֶת מַיִם [אֲבָל אִם שָׁתָה יוֹתֵר מֵרְבִיעִית, חַיָּב אַף אִם לֹא שָׁתָה בְּבַת אַחַת]:

מַשְׁנָה ד מַעֲשֶׂה אֶחָד הַמְחַיֵּב כַּמָּה קָרְבָּנוֹת: יֵשׁ אָדָם **הָאוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְחַיָּב עָלֶיהָ אַרְבַּע חַטָּאוֹת וְאָשָׁם אֶחָד, טָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַחֵלֶב, וְהָיָה נוֹתָר מִן הַמֻּקְדָּשִׁים, וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם הָיְתָה שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ בְּפִיו** בַּאֲכִילָתוֹ, **חַיָּב** עוֹד שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, עַל הוֹצָאָה בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם כִּפּוּר [שֶׁחָלוּ יַחַד בְּ'בַת אַחַת']. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, אֵין לְהַחְשִׁיב אִסּוּר זֶה, שֶׁאֵינוֹ **מִן הַשֵּׁם** שֶׁל הָאִסּוּר שֶׁל שְׁאָר הָאִסּוּרִים, שֶׁכֻּלָּם אִסּוּרֵי אֲכִילָה וְאִלּוּ אִסּוּר זֶה הוּא מִשּׁוּם הוֹצָאָה: **מַשְׁנָה ה בִּיאָה אַחַת הַמְחַיֶּבֶת בְּמָה קָרְבָּנוֹת:** יֵשׁ **בָּא בִּיאָה אַחַת וְחַיָּב עָלֶיהָ שֵׁשׁ חַטָּאוֹת,** כְּגוֹן **הַבָּא עַל בִּתּוֹ,** בְּאֹפֶן שֶׁבַּת זוֹ נוֹלְדָה לוֹ כְּשֶׁבָּא עַל אִמּוֹ, וְנִמְצָא שֶׁהִיא גַּם אֲחוֹתוֹ מֵאָם, וּנְשָׂאָהּ אֲחִי אָבִיו וְהִיא אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וּבַעְלָהּ בַּחַיִּים וְהָרֵי הִיא אֵשֶׁת אִישׁ, וּפָרְשָׂה נִדָּה, וּבְאֹפֶן זֶה **חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בִּתּוֹ, וַאֲחוֹתוֹ, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה.** וְאַף שֶׁאֵין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר, חָלוּ אִסּוּר בִּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ בְּ'בַת אַחַת', וְאִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ [שֶׁנֶּאֶסְרָה גַּם עַל שְׁאָר הָאֲחִים] וְכֵן אִסּוּר אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו [שֶׁנֶּאֶסְרָה עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה] וְאֵין אִסּוּר נִבְלָה חָל עַל אִסּוּר אֲכִילַת בְּהֵמָה טְמֵאָה, מִכָּל מָקוֹם בִּשְׁלֹשָׁה אֲפָנִים חָל אִסּוּר עַל אִסּוּר: א. אִסּוּר כּוֹלֵל - שֶׁהָאִסּוּר הַשֵּׁנִי כּוֹלֵל דְּבָרִים נוֹסָפִים הַנֶּאֱסָרִים עַל אָדָם זֶה, וּמִתּוֹךְ שֶׁחָל הָאִסּוּר לְגַבֵּי אוֹתָם הַדְּבָרִים, חָל גַּם לְגַבֵּי הַדָּבָר שֶׁכְּבָר אָסוּר בְּאִסּוּר אַחֵר. ב. אִסּוּר מוֹסִיף - שֶׁהָאִסּוּר הַשֵּׁנִי מוֹסִיף אִסּוּר עַל הַחֲתִיכָה הָאֲסוּרָה וּמִתּוֹךְ כָּךְ חָל אִסּוּר גַּם לְגַבֵּי הָאָדָם שֶׁכְּבָר הָיְתָה אֲסוּרָה עָלָיו [וְהַתּוֹסָפֶת הִיא כְּשֶׁנֶּאֶסְרָת גַּם עַל אֲחֵרִים, אוֹ בְּתוֹסָפֶת אִסּוּר בָּהּ כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה וְנֶאֶסְרָת מַעְתָּה אַף בַּהֲנָאָה]. ג. אִסּוּר בַּת אַחַת - כְּשֶׁשְּׁנֵי הָאִסּוּרִים חָלִים יַחַד. וְכֵן חֲתִיכָה זוֹ הָיְתָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם נוֹתָר, וּכְשֶׁהֻקְדְּשָׁה נֶאֶסְרָה גַּם מִשּׁוּם מְעִילָה [בְּאִסּוּר מוֹסִיף, שֶׁנּוֹסַף בָּהּ אִסּוּר הֲנָאָה], וּכְשֶׁנִּטְמָא נֶאֶסְרָה עָלָיו גַּם מִשּׁוּם אוֹכֶל קֹדֶשׁ בְּטֻמְאָה [בְּאִסּוּר כּוֹלֵל, שֶׁנֶּאֶסְרָה עָלָיו אֲכִילַת כָּל הַקֳּדָשִׁים], וּכְשֶׁעָבַר זְמַנּוֹ נֶאֶסְרָה גַּם מִשּׁוּם נוֹתָר [בְּאִסּוּר מוֹסִיף, שֶׁנֶּאֶסְרָה אַף לְגַבּוֹהַּ], וּכְשֶׁחָל יוֹם כִּפּוּר נֶאֶסְרָה עָלָיו אַף מִשּׁוּם אֲכִילַת יוֹם כִּפּוּר [בְּאִסּוּר כּוֹלֵל, עִם שְׁאָר הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֶסְרוּ עָלָיו בַּאֲכִילָה בְּיוֹם כִּפּוּר]. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם הָיְתָה** אֲכִילָתוֹ בְּיוֹם כִּפּוּר שָׁחָל בְּ**שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ** לַחֵלֶב **בְּפִיו** בַּאֲכִילָתוֹ, **חַיָּב** עוֹד שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, עַל הוֹצָאָה בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם כִּפּוּר [שֶׁחָלוּ יַחַד בְּ'בַת אַחַת']. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, אֵין לְהַחְשִׁיב אִסּוּר זֶה, שֶׁאֵינוֹ **מִן הַשֵּׁם** שֶׁל הָאִסּוּר שֶׁל שְׁאָר הָאִסּוּרִים, שֶׁכֻּלָּם אִסּוּרֵי אֲכִילָה וְאִלּוּ אִסּוּר זֶה הוּא מִשּׁוּם הוֹצָאָה: **מַשְׁנָה ה בִּיאָה אַחַת הַמְחַיֶּבֶת בְּמָה קָרְבָּנוֹת:** יֵשׁ **בָּא בִּיאָה אַחַת וְחַיָּב עָלֶיהָ שֵׁשׁ חַטָּאוֹת,** כְּגוֹן **הַבָּא עַל בִּתּוֹ,** בְּאֹפֶן שֶׁבַּת זוֹ נוֹלְדָה לוֹ כְּשֶׁבָּא עַל אִמּוֹ, וְנִמְצָא שֶׁהִיא גַּם אֲחוֹתוֹ מֵאָם, וּנְשָׂאָהּ אֲחִי אָבִיו וְהִיא אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וּבַעְלָהּ בַּחַיִּים וְהָרֵי הִיא אֵשֶׁת אִישׁ, וּפָרְשָׂה נִדָּה, וּבְאֹפֶן זֶה **חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בִּתּוֹ, וַאֲחוֹתוֹ, וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה.** וְאַף שֶׁאֵין אִסּוּר חָל עַל אִסּוּר, חָלוּ אִסּוּר בִּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ בְּ'בַת אַחַת', וְאִסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ [שֶׁנֶּאֶסְרָה גַּם עַל שְׁאָר הָאֲחִים] וְכֵן אִסּוּר אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו [שֶׁנֶּאֶסְרָה עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה] וְאֵין אִסּוּר נִבְלָה חָל עַל אִסּוּר אֲכִילַת בְּהֵמָה טְמֵאָה, מִכָּל מָקוֹם בִּשְׁלֹשָׁה אֲפָנִים חָל אִסּוּר עַל אִסּוּר: א. אִסּוּר כּוֹלֵל - שֶׁהָאִסּוּר הַשֵּׁנִי כּוֹלֵל דְּבָרִים נוֹסָפִים הַנֶּאֱסָרִים עַל אָדָם זֶה, וּמִתּוֹךְ שֶׁחָל הָאִסּוּר לְגַבֵּי אוֹתָם הַדְּבָרִים, חָל גַּם לְגַבֵּי הַדָּבָר שֶׁכְּבָר אָסוּר בְּאִסּוּר אַחֵר. ב. אִסּוּר מוֹסִיף - שֶׁהָאִסּוּר הַשֵּׁנִי מוֹסִיף אִסּוּר עַל הַחֲתִיכָה הָאֲסוּרָה וּמִתּוֹךְ כָּךְ חָל אִסּוּר גַּם לְגַבֵּי הָאָדָם שֶׁכְּבָר הָיְתָה אֲסוּרָה עָלָיו [וְהַתּוֹסָפֶת הִיא כְּשֶׁנֶּאֶסְרָת גַּם עַל אֲחֵרִים, אוֹ בְּתוֹסָפֶת אִסּוּר בָּהּ כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה וְנֶאֶסְרָת מַעְתָּה אַף בַּהֲנָאָה]. ג. אִסּוּר בַּת אַחַת - כְּשֶׁשְּׁנֵי הָאִסּוּרִים חָלִים יַחַד. וְכֵן חֲתִיכָה זוֹ הָיְתָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם נוֹתָר, וּכְשֶׁהֻקְדְּשָׁה נֶאֶסְרָה גַּם מִשּׁוּם מְעִילָה [בְּאִסּוּר מוֹסִיף, שֶׁנּוֹסַף בָּהּ אִסּוּר הֲנָאָה], וּכְשֶׁנִּטְמָא נֶאֶסְרָה עָלָיו גַּם מִשּׁוּם אוֹכֶל קֹדֶשׁ בְּטֻמְאָה [בְּאִסּוּר כּוֹלֵל, שֶׁנֶּאֶסְרָה עָלָיו אֲכִילַת כָּל הַקֳּדָשִׁים], וּכְשֶׁעָבַר זְמַנּוֹ נֶאֶסְרָה גַּם מִשּׁוּם נוֹתָר [בְּאִסּוּר מוֹסִיף, שֶׁנֶּאֶסְרָה אַף לְגַבּוֹהַּ], וּכְשֶׁחָל יוֹם כִּפּוּר נֶאֶסְרָה עָלָיו אַף מִשּׁוּם אֲכִילַת יוֹם כִּפּוּר [בְּאִסּוּר כּוֹלֵל, עִם שְׁאָר הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֶסְרוּ עָלָיו בַּאֲכִילָה בְּיוֹם כִּפּוּר]. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם הָיְתָה** אֲכִילָתוֹ בְּיוֹם כִּפּוּר שָׁחָל בְּ**שַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ** לַחֵלֶב **בְּפִיו** בַּאֲכִילָתוֹ, **חַיָּב** עוֹד שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, עַל הוֹצָאָה בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם כִּפּוּר [שֶׁחָלוּ יַחַד בְּ'בַת אַחַת']. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, אֵין לְהַחְשִׁיב אִסּוּר זֶה, שֶׁאֵינוֹ **מִן הַשֵּׁם** שֶׁל הָאִסּוּר שֶׁל שְׁאָר הָאִסּוּרִים, שֶׁכֻּלָּם אִסּוּרֵי אֲכ

משניות

מַסֶּכֶת כְּרִיתוֹת פֶּרֶק ג

'אִשָּׁת אָב' לְגַבֵּיהֶם. [וּבְנִשּׂוֹאֵי הַזָּקֵן לֹא הָיָה אִסּוּר 'אִשָּׁת אָח', אַף שֶׁהָיְתָה 'אֵשֶׁת אָחִי אֲבִיו' שֶׁל רְאוּבֵן, כְּלוֹמַר שֶׁהָיְתָה נְשׂוּאָה לְאָחִיו שֶׁל הַזָּקֵן, כִּי מְדַבֵּר שֶׁמֵּת בְּלֹא בָנִים וְנִפְלָה לְיִבּוּם לְפָנֵי הַזָּקֵן. וְאַף לֹא עָבַר עַל אִסּוּר 'כַּלָּתוֹ' אַף שֶׁהָיְתָה נְשׂוּאָה לְאָחִיו שֶׁל רְאוּבֵן, כִּי הָיְתָה נְשׂוּאָה לְאָחִיו מֵהָאֵם]. **וְכֵן הַבָּא עַל בַּת אִשְׁתּוֹ** שֶׁהִיא אֲחוֹתוֹ, כְּגוֹן שֶׁאָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן אָנַס אִשָּׁה, וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת, וְנָשָׂא רְאוּבֵן אֶת אֲנוּסַת אָבִיו [הַמְּאֹרָת לוֹ], וְעָתָה בָּא עַל בַּת אִשְׁתּוֹ שֶׁנּוֹלְדָה לָהּ מֵאָבִיו, וַהֲרֵי הִיא אֲחוֹתוֹ. אַף בָּהּ יִתָּכְנוּ הָאִסּוּרִים הַנִּזְכָּרִים בַּבָּא עַל בִּתּוֹ, בְּאֹפֶן הַנִּזְכָּר שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָחִיו וַאֲחִי אָבִיו וּפְרָסָה נִדָּה. **וְהַבָּא עַל בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ**, דְּיֵנוֹ כְּדִין בָּא עַל בַּת בִּתּוֹ, וְהָאֹפֶן שֶׁבּוֹ בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ תִּהְיֶה אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, הוּא בְּאֹפֶן שֶׁלְּאִשְׁתּוֹ הָיְתָה בַּת מִבַּעַל אַחֵר, וְאָבִיהָ בָּא עַל אוֹתָהּ בַּת [נָכְדָּתוֹ] וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת, וּבַת זוֹ הִיא גַּם אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ מֵאָב [שֶׁהֲרֵי נוֹלְדָה מֵחָמִיו, אֲבִי אִשְׁתּוֹ], וְגַם בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ [שֶׁהֲרֵי חָמִיו הוֹלִידָהּ מִבַּת אִשְׁתּוֹ]. **מִשְׁנָה ו אֲפִלּוּ נוֹסָפִים שֶׁל כַּמָּה חֲתֹאוֹת בְּבִיאָה אַחַת: הַבָּא עַל חֲמוֹתוֹ**, שֶׁהוֹלִידָה אֶת אִשְׁתּוֹ מִבַּעַל [שֶׁל הֶחָמוֹת], וְנִמְצָא שְׁחֲמוֹתוֹ הִיא גַּם אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ מֵאָב, אִם נִשֵּׂאת חֲמוֹתוֹ לְבָנוֹ מֵת, וְנִשֵּׂאת לְאָחִיו מֵת, וְנִשֵּׂאת לַאֲחֵי אֲבִיו, וּפָרְסָה נִדָּה, וּבָא עָלֶיהָ, **חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם חֲמוֹתוֹ, וְכַלָּתוֹ, וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאֵשֶׁת אָחִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ, וְנִדָּה. וְכֵן הַבָּא עַל אֵם חֲמוֹתוֹ**, בְּאֹפֶן שֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל רְאוּבֵן נוֹלְדָה מִשָּׁכַב שֶׁבָּא עַל בַּת בִּתּוֹ, וּבִתּוֹ שֶׁל הַשָּׁכָב הִיא אֵם חֲמוֹתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן וְגַם אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ מֵאָב, וְכֵן הַבָּא **עַל אֵם חֲמִיו**, בְּאֹפֶן שֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל רְאוּבֵן נוֹלְדָה מִנֶּכֶד שֶׁבָּא עַל אֵם אִמּוֹ, וְאִמּוֹ שֶׁל הַנֶּכֶד הִיא אֵם חֲמִיו שֶׁל רְאוּבֵן וְגַם אֲחוֹתָהּ מֵאָמָּא, וְאִם נִשֵּׂאת אֵם חֲמוֹתוֹ אוֹ אֵם חֲמִיו בָּאֲפָנִים הַנִּזְכָּרִים לִבְנוֹ שֶׁל רְאוּבֵן וָמֵת, וְנִשֵּׂאת לְאָחִיו וָמֵת, וְנִשֵּׂאת לַאֲחֵי אָבִיו, וּפָרְסָה נִדָּה, וּבָא עָלֶיהָ רְאוּבֵן, חַיָּב שְׁבַע חֲטָאוֹת. **שְׁלֹשָׁה אִסּוּרִים שֶׁמְּקוֹרָם בְּפָסוּק אֶחָד: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, הַבָּא עַל חֲמוֹתוֹ**, שֶׁמִּלְבַּד אִשְׁתּוֹ הָיוּ לָהּ עוֹד בֵּן וּבַת, וְנָשָׂא רְאוּבֵן אֶת בְּנוֹתֵיהֶם [וְנִמְצָא שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה וְאֶת בַּת אֲחִיָּהּ וְאֶת בַּת אֲחוֹתָהּ], **חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם חֲמוֹתוֹ** [שֶׁהִיא אֵם אִשְׁתּוֹ], **וְאִם חֲמוֹתוֹ** [שֶׁנָּשָׂא גַּם אֶת בַּת בִּתָּהּ], **וְאִם חָמִיו** [שֶׁנָּשָׂא גַּם אֶת בַּת בִּנָּהּ]. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **שִׁלְשָׁתָן שֵׁם אֶחָד הֵן** - שְׁלֹשָׁה אִסּוּרִים כְּלוּלִים בְּאִסּוּר אֶחָד וּמְקוֹרָם בְּפָסוּק אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח יז) 'עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בִּנָּהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח' וְגוֹ', וְחַיָּב רַק חֲטָאת אַחַת: **מִשְׁנָה ז כַּמָּה אִסּוּרֵי אֲחָיוֹת בְּבִיאָה אַחַת: אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאַלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בָּאטְלִיס** - שׁוּק שֶׁמּוֹכְרִים בּוֹ בָּשָׂר, **שֶׁל** הָעִיר אֱמָאוּם, **שֶׁהָלְכוּ** לְשָׁם כְּדֵי **לִקַּח בְּהֵמָה לְמִשְׁתֶּה** הַנְּשׂוּאִין שֶׁל **בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הַבָּא עַל** אִשָּׁה אַחַת וּבָכְךָ בָּא עַל **אֲחוֹתוֹ וְעַל** אֲחוֹת **אָבִיו וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ בְּהֶעְלֵם אֶחָד**, שֶׁכֵּן אוֹתָהּ אִשָּׁה הָיְתָה גַּם אֲחוֹתוֹ וְגַם אֲחוֹת אָבִיו וַאֲחוֹת אִמּוֹ, כְּגוֹן שֶׁבָּא אֶחָד עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה שְׁתֵּי בָּנוֹת, וְשׁוּב בָּא עַל אַחַת מֵהֶן וְנוֹלַד לוֹ בֵּן, אוֹתוֹ בֵּן אָסוּר עַל הַבַּת הַשֵּׁנִיָּה שֶׁנּוֹלְדָה לְאָבִיו בְּאִסּוּר אֲחוֹתוֹ [מֵאָבִיו], וַאֲחוֹת אָבִיו [מֵאֵם], וַאֲחוֹת אִמּוֹ [מֵאָב וְאֵם], מֵהוּ, הֲאִם **חַיָּב חֲטָאת אַחַת עַל כֻּלָּן, אוֹ חֲטָאת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, וְכִדְבְרֵי** הַכֹּל יָבִיא שֵׁשׁ חֲטָאוֹת. **וְאָמְרוּ לוֹ, לֹא שָׁמַעְנוּ מָה הַדִּין בְּאֹפֶן זֶה. אֲבָל שָׁמַעְנוּ שֶׁהַבָּא עַל חֲמִשָּׁה** [-שֶׁלֹּא נוֹדַע אִסּוּרוֹ בֵּין הַבְּיאוֹת], **שֶׁהוּא חַיָּב** חֲטָאת **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְרוֹאִין אָנוּ** לוֹמַר **שֶׁהַדְּבָרִים** קַל **וָחֹמֶר** - שֶׁאִם לְגַבֵּי הַמְּקֻבָּל שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא חֲטָאת אַחַת, כְּשֶׁבָּא עַל חֲמִשָּׁה מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה אִסּוּרִים, עַל אַחַת וְאַחַת חַיָּב חֲמִשָּׁה חֲטָאוֹת, הַבָּא עַל חֲמִשָּׁה אִסּוּרִים שֶׁמְּקוֹרָם בְּפָסוּק אֶחָד, עַל אַחַת וְאַחַת אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב חֲמִשָּׁה חֲטָאוֹת. **וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים** קַל **וָחֹמֶר** - שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד לִשְׁאֵלָתְךָ מִדִּין זֶה בְּקַל וָחֹמֶר, וּמָה אָדָם שֶׁהוּא מְקֻבָּל טֻמְאָה בְּחֲיָיו אֵינוֹ נִטְמָא בְּאֹהֶל הַמְּדַלְדֵּל לְפִי שֶׁאֵין הָאֹהֶל הַמְּדַלְדֵּל מְטַמֵּא, קַל וָחֹמֶר בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה מֵחַיִּים שֶׁאֵין הָאֹהֶל הַמְּדַלְדֵּל בָּהּ מְטַמֵּא: **מִשְׁנָה ט חִיּוּב חֲטָאת בְּשׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים בַּחוּץ: וְעוֹד שְׁאֵלָה שְׁאָלָן רַבִּי עֲקִיבָא, הַשּׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **בְּהֶעְלֵם אֶחָד**, מַהוּ, הֲאִם הוּא **חַיָּב** חֲטָאת **אַחַת עַל כֻּלָּם מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מֵהַבְּהֵמוֹת. אָמְרוּ לוֹ, **לֹא שָׁמַעְנוּ** מָה דִּינוֹ שֶׁל זֶה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **שָׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד** קֹדֶם זְרִיקַת הַדָּם, **בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין** - בַּחֲמִשָּׁה תַּבְשִׁילִים שׁוֹנִים, **בְּהֶעְלֵם אֶחָד**, שֶׁהוּא **חַיָּב** קָרְבָּן **עַל כָּל אֶחָד** וְאֶחָד מֵהַתַּבְשִׁילִים **מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר**, וּמָה זֶבַח אֶחָד שֶׁהוּא גּוּף אֶחָד **חַיָּב** עַל כָּל תַּמְחוּי כִּי 'תַּמְחוּיִין מְחַלְּקִים', כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהַשּׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים יְהֵיהּ **חַיָּב** עַל כָּל זֶבַח, מִשּׁוּם 'גּוּפִין מְחַלְּקִים'. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לֹא כָךְ שְׁאָלָן רַבִּי עֲקִיבָא**, כִּי אִלּוּ זוֹ הָיְתָה שְׁאֵלָתוֹ לֹא הָיָה לָהֶם לְהָבִיא רְאָיָה מִדִּין מְעִילָה כְּשֶׁנֶּהֱנָה בַּאֲכִילָתוֹ לְדִין שׁוֹחֵט חוּץ כְּשֶׁלֹּא נֶהֱנָה, שֶׁאִפְשָׁר שֶׁרַק כְּשֶׁנֶּהֱנָה **חַיָּב** עַל כָּל אַחַת. **אֶלָּא** שְׁאֵלָתוֹ הָיְתָה **בְּאוֹכֵל נוֹתָר מֵחֲמִשָּׁה זְבָחִים בְּהֶעְלֵם אֶחָד, מַהוּ**, הֲאִם **חַיָּב** חֲטָאת **אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאֶחָת. וְעַל שְׁאֵלָה זוֹ אָמְרוּ לוֹ, לֹא שָׁמַעְנוּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּב מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר**, וּמָה **שְׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: טּ וְעוֹד שְׁאֵלָן רַבִּי עֲקִיבָא, הַשּׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים בַּחוּץ בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַהוּ, חַיָּב אַחַת עַל כֻּלָּם, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמְרוּ לוֹ, לֹא שָׁמַעְנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּב מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמָה זֶבַח אֶחָד שֶׁהוּא גּוּף אֶחָד חַיָּב עַל כָּל תַּמְחוּי כִּי 'תַּמְחוּיִין מְחַלְּקִים', כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהַשּׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים יְהֵיהּ חַיָּב עַל כָּל זֶבַח, מִשּׁוּם 'גּוּפִין מְחַלְּקִים'. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לֹא כָךְ שְׁאָלָן רַבִּי עֲקִיבָא**, כִּי אִלּוּ זוֹ הָיְתָה שְׁאֵלָתוֹ לֹא הָיָה לָהֶם לְהָבִיא רְאָיָה מִדִּין מְעִילָה כְּשֶׁנֶּהֱנָה בַּאֲכִילָתוֹ לְדִין שׁוֹחֵט חוּץ כְּשֶׁלֹּא נֶהֱנָה, שֶׁאִפְשָׁר שֶׁרַק כְּשֶׁנֶּהֱנָה **חַיָּב** עַל כָּל אַחַת. **אֶלָּא** שְׁאֵלָתוֹ הָיְתָה **בְּאוֹכֵל נוֹתָר מֵחֲמִשָּׁה זְבָחִים בְּהֶעְלֵם אֶחָד, מַהוּ**, הֲאִם **חַיָּב** חֲטָאת **אַחַת עַל כֻּלָּן, אוֹ חֲטָאת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְעַל שְׁאֵלָה זוֹ אָמְרוּ לוֹ, לֹא שָׁמַעְנוּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּב מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר**, וּמָה **שְׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: י אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לִי, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחֹמֶר: אִם מְלָאכוֹת הַרְבֵּה שֶׁחִיְּבָן בְּסִירָה - בְּקוֹץ הַמְחַבֵּר בַּקַּרְקַע, **וְהוּא נִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ** - מִתְנַתֵּק בְּכֹחַ וּבְטֵבֶת אַחַת, וְכָךְ בְּשָׁעָה שֶׁהָאֹבֶד מִתְנַתֵּק אֵינוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ וְאֵינוֹ נִטְמָא, **וְהַלָּה** - הַמַּכֶּה שְׁחִין **עוֹשֶׂה פִּסְחוֹ, וְהָרוֹפֵא עוֹשֶׂה פִּסְחוֹ**, שֶׁשְּׁנֵיהֶם טְהוֹרִים. **וְרוֹאִין אָנוּ** לוֹמַר **שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר** - שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד לִשְׁאֵלָתְךָ מִדִּין זֶה בְּקַל וָחֹמֶר, וּמָה אָדָם שֶׁהוּא מְקֻבָּל טֻמְאָה בְּחַיָּיו אֵינוֹ נִטְמָא בְּאֹהֶל הַמְּדַלְדֵּל לְפִי שֶׁאֵין הָאֹהֶל הַמְּדַלְדֵּל מְטַמֵּא, קַל וָחֹמֶר בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה מֵחַיִּים שֶׁאֵין הָאֹהֶל הַמְּדַלְדֵּל בָּהּ מְטַמֵּא: **מִשְׁנָה ט חִיּוּב חֲטָאת בְּשׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים בַּחוּץ: וְעוֹד שְׁאֵלָן רַבִּי עֲקִיבָא, הַשּׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים בַּחוּץ** - מִחוּץ לָעֲזָרָה, **בְּהֶעְלֵם אֶחָד**, מַהוּ, הֲאִם הוּא **חַיָּב** חֲטָאת **אַחַת עַל כֻּלָּם מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** מֵהַבְּהֵמוֹת. אָמְרוּ לוֹ, **לֹא שָׁמַעְנוּ**. מָה דִּינוֹ שֶׁל זֶה. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד** קֹדֶם זְרִיקַת הַדָּם, **בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין** - בַּחֲמִשָּׁה תַּבְשִׁילִים שׁוֹנִים, **בְּהֶעְלֵם אֶחָד**, שֶׁהוּא **חַיָּב** קָרְבָּן **עַל כָּל אֶחָד** וְאֶחָד מֵהַתַּבְשִׁילִים **מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר**, וּמָה זֶבַח אֶחָד שֶׁהוּא גּוּף אֶחָד **חַיָּב** עַל כָּל תַּמְחוּי כִּי 'תַּמְחוּיִין מְחַלְּקִים', כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהַשּׁוֹחֵט חֲמִשָּׁה זְבָחִים יְהֵיהּ **חַיָּב** עַל כָּל זֶבַח, מִשּׁוּם 'גּוּפִין מְחַלְּקִים'. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לֹא כָךְ שְׁאָלָן רַבִּי עֲקִיבָא**, כִּי אִלּוּ זוֹ הָיְתָה שְׁאֵלָתוֹ לֹא הָיָה לָהֶם לְהָבִיא רְאָיָה מִדִּין מְעִילָה כְּשֶׁנֶּהֱנָה בַּאֲכִילָתוֹ לְדִין שׁוֹחֵט חוּץ כְּשֶׁלֹּא נֶהֱנָה, שֶׁאִפְשָׁר שֶׁרַק כְּשֶׁנֶּהֱנָה **חַיָּב** עַל כָּל אַחַת. **אֶלָּא** שְׁאֵלָתוֹ הָיְתָה **בְּאוֹכֵל נוֹתָר מֵחֲמִשָּׁה זְבָחִים בְּהֶעְלֵם אֶחָד, מַהוּ**, הֲאִם **חַיָּב** חֲטָאת **אַחַת עַל כֻּלָּן, אוֹ חֲטָאת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְעַל שְׁאֵלָה זוֹ אָמְרוּ לוֹ, לֹא שָׁמַעְנוּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּב מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר**, וּמָה **שְׁמַעְתִּי בְּאוֹכֵל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד, שֶׁהוּא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: י אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לִי, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחֹמֶר: אִם מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב אַחַת עַל כֻּלָּן, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לִי, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב אַחַת עַל כֻּלָּן, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לִי, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם הַנִּדָּה, שֶׁאֵין בּוֹ כִּשְׁעוֹרָה, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, שַׁבָּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲטָאוֹת הַרְבֵּה וְחַטָּאוֹת הַרְבֵּה, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, שַׁבָּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תּוֹצָאוֹת הַרְבֵּה וְחַטָּאוֹת הַרְבֵּה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַרְתִּי לוֹ, לֹא, אִם אָמַרְתָּ שֶׁחִיְּבָן עַל חֲמֵשׁ נְפָשׁוֹת שֶׁבְּהֶעְלֵם אֶחָד [-שֶׁלֹּא נוֹדַע אִסּוּרוֹ בֵּין הַבְּיאוֹת], **שֶׁהוּא חַיָּב** חֲטָאת **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְרוֹאִין אָנוּ** לוֹמַר **שֶׁהַדְּבָרִים** קַל **וָחֹמֶר** - שֶׁאִם לְגַבֵּי הַמְּקֻבָּל בְּקַל וָחֹמֶר, שֶׁאִם חַיָּב מִשּׁוּם חֻלִּין הַמַּתְמִיִּים, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּתְחַיֵּב מִשּׁוּם חֻלִּין הַגּוּפִים. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אִם הָלְכָה** - אִם קִבַּלְתָּ כָּךְ מֵרַבּוֹתֶיךָ **נְקַבֵּל** מִמְּךָ. **וְאִם לְדִין** - וְאִם רְצוֹנְךָ לִלְמֹד כֵּן בְּקַל וָחֹמֶר זֶה, **יֵשׁ תְּשׁוּבָה** - יֵשׁ לְפָרֵךְ אֶת הַקַּל וָחֹמֶר. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָשֵׁב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא** נִתַּן לִלְמֹד כְּדִבְרֶיךָ, שֶׁכֵּן **אִם אָמַרְתָּ** שֶׁחַיָּב עַל כָּל אַחַת **בְּמְעִילָה** הַחֲמוּרָה, **שֶׁעָשָׂה בָּהּ** הַכָּתוּב **אֶת הַמַּאכִיל** אֶת חֲבֵרוֹ בְּהֶקְדֵּשׁ **בָּאוֹכֵל**, וְחַיָּב אֲפִלּוּ אִם לֹא אָכַל בַּעֲצָמוֹ אֶלָּא רַק הֶאֱכִיל, וְכֵן עָשָׂה **אֶת הַמְּהַנֶּה** לַחֲבֵרוֹ בְּהֶקְדֵּשׁ **כַּנֶּהֱנֶה** בְּעַצְמוֹ. וְעוֹד חֲמָרָא נָאֱמְרָה בִּמְעִילָה, שֶׁצַּרָּךְ הַכָּתוּב אֶת **הַמְּעִילָה לִזְמַן מְרֻבֶּה**, שֶׁאִם אִם נֶהֱנָה הַיּוֹם בַּחֲצִי פְּרוּטָה וְאַחַר זְמַן רַב נֶהֱנָה בַּחֲצִי פְּרוּטָה נוֹסֶפֶת, חַיָּב מִשּׁוּם מְעִילָה. וְכִי **תֹּאמַר** כֵּן גַּם **בְּנוֹתָר** הַקֶּל, **שֶׁאֵין בּוֹ אֶחָד מִכָּל** הַדִּינִים הָאֵלּוּ: **מִשְׁנָה י עָשָׂה שְׁתֵּי תּוֹלָדוֹת מֵאָב אֶחָד וְאוֹתָהּ מְלָאכָה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה: אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאַלְתִּי** אֶת **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לִי, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם הַנִּדָּה, שֶׁאֵין בּוֹ כִּשְׁעוֹרָה, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, שַׁבָּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תּוֹצָאוֹת הַרְבֵּה וְחַטָּאוֹת הַרְבֵּה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַרְתִּי לוֹ, לֹא, אִם אָמַרְתָּ** עַל חֻמֶשׁ נְפָשִׁיו כְּשֶׁהֵן נִדּוֹת **בְּהֶעְלֵם אֶחָד** [וּבְמַשְׁנָה שֶׁבַּגְּמָרָא גָּרְסוּ: כְּשֶׁעָרָה], וְלֹא נִתְּקוּ מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב אַחַת עַל כֻּלָּן, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לִי, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחֹמֶר: אִם מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב אַחַת עַל כֻּלָּן, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לִי, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם הַנִּדָּה, שֶׁאֵין בּוֹ כִּשְׁעוֹרָה, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, שַׁבָּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲטָאוֹת הַרְבֵּה וְחַטָּאוֹת הַרְבֵּה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַרְתִּי לוֹ, לֹא, אִם אָמַרְתָּ שֶׁחִיְּבָן עַל חֻמֶשׁ נְפָשִׁיו כְּשֶׁהֵן נִדּוֹת בְּהֶעְלֵם אֶחָד [-שֶׁלֹּא נוֹדַע אִסּוּרוֹ בֵּין הַבְּיאוֹת], **שֶׁהוּא חַיָּב** חֲטָאת **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְרוֹאִין אָנוּ** לוֹמַר **שֶׁהַדְּבָרִים** קַל **וָחֹמֶר** - שֶׁאִם לְגַבֵּי הַמְּקֻבָּל בְּקַל וָחֹמֶר, שֶׁאִם חַיָּב מִשּׁוּם חֻלִּין הַמַּתְמִיִּים, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּתְחַיֵּב מִשּׁוּם חֻלִּין הַגּוּפִים. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אִם הָלְכָה** - אִם קִבַּלְתָּ כָּךְ מֵרַבּוֹתֶיךָ **נְקַבֵּל** מִמְּךָ. **וְאִם לְדִין** - וְאִם רְצוֹנְךָ לִלְמֹד כֵּן בְּקַל וָחֹמֶר זֶה, **יֵשׁ תְּשׁוּבָה** - יֵשׁ לְפָרֵךְ אֶת הַקַּל וָחֹמֶר. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָשֵׁב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא** נִתַּן לִלְמֹד כְּדִבְרֶיךָ, שֶׁכֵּן **אִם אָמַרְתָּ** שֶׁחַיָּב עַל כָּל אַחַת **בְּמְעִילָה** הַחֲמוּרָה, **שֶׁעָשָׂה בָּהּ** הַכָּתוּב **אֶת הַמַּאכִיל** אֶת חֲבֵרוֹ בְּהֶקְדֵּשׁ **בָּאוֹכֵל**, וְחַיָּב אֲפִלּוּ אִם לֹא אָכַל בַּעֲצָמוֹ אֶלָּא רַק הֶאֱכִיל, וְכֵן עָשָׂה **אֶת הַמְּהַנֶּה** לַחֲבֵרוֹ בְּהֶקְדֵּשׁ **כַּנֶּהֱנֶה** בְּעַצְמוֹ. וְעוֹד חֲמָרָא נָאֱמְרָה בִּמְעִילָה, שֶׁצַּרָּךְ הַכָּתוּב אֶת **הַמְּעִילָה לִזְמַן מְרֻבֶּה**, שֶׁאִם אִם נֶהֱנָה הַיּוֹם בַּחֲצִי פְּרוּטָה וְאַחַר זְמַן רַב נֶהֱנָה בַּחֲצִי פְּרוּטָה נוֹסֶפֶת, חַיָּב מִשּׁוּם מְעִילָה. וְכִי **תֹּאמַר** כֵּן גַּם **בְּנוֹתָר** הַקֶּל, **שֶׁאֵין בּוֹ אֶחָד מִכָּל** הַדִּינִים הָאֵלּוּ: **מִשְׁנָה י עָשָׂה שְׁתֵּי תּוֹלָדוֹת מֵאָב אֶחָד וְאוֹתָהּ מְלָאכָה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה: אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאַלְתִּי** אֶת **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לִי, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחֹמֶר: אִם מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּהֶעְלֵם אֶחָד מַה הוּא, חַיָּב אַחַת עַל כֻּלָּן, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַ

בְּנִדָּה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ - בְּכָל בֵּיאָה וּבֵיאָה שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת, שֶׁהוּא מֻזְהָר עַל הַנִּדָּה וְהַנִּדָּה מֻזְהֶרֶת עָלָיו, שֶׁעַל שְׁנֵיהֶם נֶאֱמַר (ויקרא כ יח) 'וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם', וְלָכֵן יֵשׁ בָּהּ רַבּוּי חַטָּאוֹת בְּ'גּוּפִים מְחַלְּקִים'. **תֹּאמַר בְּשַׁבָּת שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא אַזְהָרָה אַחַת** עַל הָאָדָם שֶׁלֹּא יְחַלְּלָנָּה, וְלָכֵן לֹא יִהְיֶה בָּהּ רַבּוּי חַטָּאוֹת. **אָמַר לִי** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, **הַבָּא עַל חֲמֵשׁ הַנִּדּוֹת הַקְּטַנּוֹת יוֹכִיחַ, שֶׁאֵין בָּהֶם אֶלָּא אַזְהָרָה אַחַת** שֶׁהֲרֵי הֵן אֵינָן נֶעֱנָשׁוֹת, וְאַף עַל פִּי כֵן חַיָּב **עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַרְתִּי לוֹ** [רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר], **לֹא** - אֵין לְהוֹכִיחַ מִכָּאן, שֶׁהֲרֵי **אִם אָמַרְתָּ בְּבָא עַל הַנִּדּוֹת הַקְּטַנּוֹת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן עֲשֵׂה שֶׁתְּיֵי אַזְהָרוֹת לָאִישׁ וְלָאִשָּׁה, אַתְּ יֵשׁ גַּם בָּהֶן אַזְהָרָה לְאַחַר זְמַן** - לְכְשֶׁיִּגְדְּלוּ, וְלָכֵן יֵשׁ בָּהּ רַבּוּי חַטָּאוֹת, וְכִי **תֹּאמַר** כֵּן גַּם **בְּשַׁבָּת שֶׁאֵין בָּהּ שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת לֹא עֲכָשָׁיו וְלֹא לְאַחַר זְמַן שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ רַבּוּי חַטָּאוֹת. וְאָמַר לִי** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, **הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה - חָמֵשׁ בְּהֵמוֹת יוֹכִיחַ**, שֶׁאֵין בָּהּ שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת שֶׁהֲרֵי הַבְּהֵמָה לְעוֹלָם אֵינָהּ מֻזְהֶרֶת, וְאַף עַל פִּי כֵן אוֹמְרִים 'גּוּפִים מְחַלְּקִים' וְחַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **אָמַרְתִּי לוֹ** לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אַף **בְּהֵמָה כְּשַׁבָּת**, כְּלוֹמַר, כְּשֵׁם שֶׁאֵנִי מִסְתַּפֵּק לְעִנְיַן שַׁבָּת כָּךְ אֲנִי מִסְתַּפֵּק גַּם לְעִנְיַן בְּהֵמָה:

פֶּרֶק ד חִיּוּב אָשָׁם תְּלוּי, דִּין הָעֲלָמוֹת וְשֵׁמוֹת מְחַלְּקִים, יְדִיעָה בְּחֵטְא שֶׁחָטָא וּפְטוּר מִתְעַסֵּק:

מִשְׁנָה א אֵלּוּ הֵן הַחִיּוּב בְּאָשָׁם תָּלוּי: אָדָם שֶׁסָּפֵק אָכַל חֵלֶב, סָפֵק **לֹא אָכַל** חֵלֶב, כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן, **וַאֲפִלּוּ** אִם אָכַל חֲתִיכָה וְהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא שֶׁל שׁוּמָן וְהִתְבָּרֵר שֶׁאָכַל חֵלֶב, אַךְ **סָפֵק** אִם **יֶשׁ בּוֹ כַּשְּׁעוּר** אִסּוּר, דְּהַיְינוּ כְּזַיִת, **סָפֵק שֶׁאֵין בּוֹ** שִׁעוּר כְּזַיִת. וְסָפֵק אִם אָכַל חֵלֶב יִתְכַּן בְּאֹפֶן שֶׁחֵלֶב **וְשׁוּמָן לְפָנָיו**, וְסָבַר שֶׁשְּׁתֵּי הַחֲתִיכוֹת הַן שׁוּמָן **וְאָכַל אֶת אֶחָד** מֵהֶן, וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לוֹ שֶׁאַחַת הַחֲתִיכוֹת הָיְתָה שֶׁל חֵלֶב, **וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכָל**, אִם אֶת הַחֵלֶב אוֹ אֶת הַשּׁוּמָן. [אֹפֶן זֶה שָׁנוּי בְּאִי הֱיָתָה לְפָנָיו חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב, קָרוּי בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים 'אִיקְּבָע אִיסּוּרָא', וְרַק בּוֹ מְבִיא אָשָׁם תָּלוּי, אֲבָל אִם אָכַל חֲתִיכָה אַחַת וּמְסֻפָּק אִם הָיְתָה שֶׁל חֵלֶב אוֹ שׁוּמָן, אֵינוֹ מְבִיא אָשָׁם תָּלוּי]. וְכֵן אִם **אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ נִמְצָאוֹת עִמּוֹ בַּבַּיִת, וְשָׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן** - בָּא עַל אַחַת מֵהֶן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כָּךְ הִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא בָּא עַל אֲחוֹתוֹ, **וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן שָׁגַג** - אִם אֶכֶן בָּא עַל אֲחוֹתוֹ אוֹ עַל אִשְׁתּוֹ. וְכֵן **שַׁבָּת וְיוֹם חֹל הַסְמוּכִים זֶה לָזֶה, וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן עָשָׂה**, לְפִי שֶׁעֲשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, בְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים **מְבִיא אָשָׁם תָּלוּי**:

מִשְׁנָה ב הָעֲלָמוֹת מְחַלְּקִים: **כֵּיצַד שֵׁם אָכַל בְּשׁוֹגֵג חֵלֶב וְחֵלֶב** בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים, **בְּהֶעְלֵם אֶחָד** - בְּלִי שֶׁנּוֹדַע לוֹ בֵּין הָאֲכִילוֹת שֶׁשָּׁגַג בְּאִסּוּר, **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת**, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ג מ"ב), **כָּךְ עַל 'לֹא הוֹדַע' שֶׁלָּהֶן** - כָּךְ אִם נוֹדַע לְבַסּוֹף שֶׁאָכַל 'סְפֵק חֵלֶב', וְלֹא נוֹדַע כֵּן בֵּין הָאֲכִילוֹת, **אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא אָשָׁם אֶחָד. וְאִם הָיְתָה** לוֹ יְדִיעָה שֶׁאָכַל 'סְפֵק חֵלֶב' **בֵּינְתַיִם** - בֵּין הָאֲכִילוֹת, **אֲזַי כְּשֵׁם שֶׁהוּא מֵבִיא חַטָּאת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** - עַל כָּל אֲכִילָה וַאֲכִילָה, אִם נוֹדַע לוֹ בֵּין הָאֲכִילוֹת שֶׁאָכַל חֵלֶב, **כָּךְ הוּא מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל כָּל אַחַת וְאַחַת**, אִם נוֹדַע לוֹ בֵּין הָאֲכִילוֹת שֶׁאָכַל 'סְפֵק חֵלֶב'. **שְׁמוֹת מְחַלְּקִים**: **כֵּיצַד שֵׁם אָכַל בְּשׁוֹגֵג** אִסּוּרִים מִשְּׁמוֹת שׁוֹנִים, כְּגוֹן **חֵלֶב וָדָם נוֹתָר וּפִגּוּל בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת**, שֶׁשְּׁמוֹת מְחַלְּקִים', וְכִי **תֹּאמַר עַל לֹא הוֹדַע שֶׁלָּהֶן** - אִם מְסֻפָּק אִם אָכַל אִסּוּרִים אֵלּוּ, הֲרֵי הוּא **מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. סָפֵק אָכַל עַל אַחַת מִשְּׁתֵּיהֶן חֵלֶב וְסָפֵק נוֹתָר**: חָמֵשׁ בְּהֵמוֹת **יוֹכִיחַ**, שֶׁאֵין בָּהּ שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת שֶׁהֲרֵי הַבְּהֵמָה לְעוֹלָם אֵינָהּ מֻזְהֶרֶת, וְאַף עַל פִּי כֵן אוֹמְרִים 'גּוּפִים מְחַלְּקִים' וְחַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **אָמַרְתִּי לוֹ** לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אַף **בְּהֵמָה כְּשַׁבָּת**, כְּלוֹמַר, כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי מִסְתַּפֵּק לְעִנְיַן שַׁבָּת כָּךְ אֲנִי מִסְתַּפֵּק גַּם לְעִנְיַן בְּהֵמָה:

פֶּרֶק ד חִיּוּב אָשָׁם תְּלוּי, דִּין הָעֲלָמוֹת וְשֵׁמוֹת מְחַלְּקִים, יְדִיעָה בְּחֵטְא שֶׁחָטָא וּפְטוּר מִתְעַסֵּק:

מִשְׁנָה א אֵלּוּ הֵן הַחִיּוּב בְּאָשָׁם תָּלוּי: אָדָם שֶׁסָּפֵק אָכַל חֵלֶב, סָפֵק **לֹא אָכַל** חֵלֶב, כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן, **וַאֲפִלּוּ** אִם אָכַל חֲתִיכָה וְהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא שֶׁל שׁוּמָן וְהִתְבָּרֵר שֶׁאָכַל חֵלֶב, אַךְ **סָפֵק** אִם **יֶשׁ בּוֹ כַּשְּׁעוּר** אִסּוּר, דְּהַיְינוּ כְּזַיִת. וְסָפֵק אִם אָכַל חֵלֶב יִתְכַּן בְּאֹפֶן שֶׁחֵלֶב **וְשׁוּמָן לְפָנָיו**, וְסָבַר שֶׁשְּׁתֵּי הַחֲתִיכוֹת הַן שׁוּמָן **וְאָכַל אֶת אֶחָד** מֵהֶן, וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לוֹ שֶׁאַחַת הַחֲתִיכוֹת הָיְתָה שֶׁל חֵלֶב, **וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכָל**, אִם אֶת הַחֵלֶב אוֹ אֶת הַשּׁוּמָן. [אֹפֶן זֶה שָׁנוּי בְּאִי הֱיָתָה לְפָנָיו חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב, קָרוּי בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים 'אִיקְּבָע אִיסּוּרָא', וְרַק בּוֹ מְבִיא אָשָׁם תָּלוּי, אֲבָל אִם אָכַל חֲתִיכָה אַחַת וּמְסֻפָּק אִם הָיְתָה שֶׁל חֵלֶב אוֹ שׁוּמָן, אֵינוֹ מְבִיא אָשָׁם תָּלוּי]. וְכֵן אִם **אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ נִמְצָאוֹת עִמּוֹ בַּבַּיִת, וְשָׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן** - בָּא עַל אַחַת מֵהֶן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כָּךְ הִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא בָּא עַל אֲחוֹתוֹ, **וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן שָׁגַג** - אִם אֶכֶן בָּא עַל אֲחוֹתוֹ אוֹ עַל אִשְׁתּוֹ. וְכֵן **שַׁבָּת וְיוֹם חֹל הַסְמוּכִים זֶה לָזֶה, וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן עָשָׂה**, לְפִי שֶׁעֲשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, בְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים **מְבִיא אָשָׁם תָּלוּי**:

מִשְׁנָה ב הָעֲלָמוֹת מְחַלְּקִים: **כֵּיצַד שֵׁם אָכַל בְּשׁוֹגֵג חֵלֶב וְחֵלֶב** בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים, **בְּהֶעְלֵם אֶחָד** - בְּלִי שֶׁנּוֹדַע לוֹ בֵּין הָאֲכִילוֹת שֶׁשָּׁגַג בְּאִסּוּר, **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת**, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ג מ"ב), **כָּךְ עַל 'לֹא הוֹדַע' שֶׁלָּהֶן** - כָּךְ אִם נוֹדַע לְבַסּוֹף שֶׁאָכַל 'סְפֵק חֵלֶב', וְלֹא נוֹדַע כֵּן בֵּין הָאֲכִילוֹת, **אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא אָשָׁם אֶחָד. וְאִם הָיְתָה** לוֹ יְדִיעָה שֶׁאָכַל 'סְפֵק חֵלֶב' **בֵּינְתַיִם** - בֵּין הָאֲכִילוֹת, **אֲזַי כְּשֵׁם שֶׁהוּא מֵבִיא חַטָּאת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת** - עַל כָּל אֲכִילָה וַאֲכִילָה, אִם נוֹדַע לוֹ בֵּין הָאֲכִילוֹת שֶׁאָכַל חֵלֶב, **כָּךְ הוּא מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל כָּל אַחַת וְאַחַת**, אִם נוֹדַע לוֹ בֵּין הָאֲכִילוֹת שֶׁאָכַל 'סְפֵק חֵלֶב'. **שְׁמוֹת מְחַלְּקִים**: **כֵּיצַד שֵׁם אָכַל בְּשׁוֹגֵג** אִסּוּרִים מִשְּׁמוֹת שׁוֹנִים, כְּגוֹן **חֵלֶב וָדָם נוֹתָר וּפִגּוּל בְּהֶעְלֵם אֶחָד, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת**, שֶׁשְּׁמוֹת מְחַלְּקִים', וְכִי **תֹּאמַר עַל לֹא הוֹדַע שֶׁלָּהֶן** - אִם מְסֻפָּק אִם אָכַל אִסּוּרִים אֵלּוּ, הֲרֵי הוּא **מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. סָפֵק אָכַל עַל אַחַת מִשְּׁתֵּיהֶן חֵלֶב וְסָפֵק נוֹתָר**: חָמֵשׁ בְּהֵמוֹת **יוֹכִיחַ**, שֶׁאֵין בָּהּ שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת שֶׁהֲרֵי הַבְּהֵמָה לְעוֹלָם אֵינָהּ מֻזְהֶרֶת, וְאַף עַל פִּי כֵן אוֹמְרִים 'גּוּפִים מְחַלְּקִים' וְחַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. **אָמַרְתִּי לוֹ** לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אַף **בְּהֵמָה כְּשַׁבָּת**, כְּלוֹמַר, כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי מִסְתַּפֵּק לְעִנְיַן שַׁבָּת כָּךְ אֲנִי מִסְתַּפֵּק גַּם לְעִנְיַן בְּהֵמָה:

פֶּרֶק ד א סָפֵק אָכַל חֵלֶב סָפֵק לֹא אָכַל, וַאֲפִלּוּ אָכַל, סָפֵק יֶשׁ בּוֹ כַּשִּׁעוּר סָפֵק שֶׁאֵין בּוֹ, חֵלֶב וְשׁוּמָן לְפָנָיו, אָכַל אֶת אֶחָד מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכָל, אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ עִמּוֹ בַּבַּיִת, שָׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן שָׁגַג, שַׁבָּת וְיוֹם חֹל שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אֵיזוֹ מֵהֶן עָשָׂה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלְּדַעַת שְׁנֵיהֶם הוּא פָּטוּר מִחַטָּאת, לְפִי שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, מִקְצָת מְלָאכָה עָשָׂה מֵהַיּוֹם - בַּיּוֹם הַיּוֹצֵא, וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר - בַּיּוֹם הַנִּכְנָס, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא עָשָׂה מְלָאכָה שְׁלֵמָה לֹא בְּשַׁבָּת וְלֹא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל הָעוֹשֶׂה בְּתוֹךְ הַיּוֹם - בִּזְמַן שֶׁהוּא יוֹם, וְאֵין יָדוּעַ אִם בְּשַׁבָּת עָשָׂה וְאִם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עָשָׂה, אוֹ עַל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּשַׁבָּת וְאֵין יָדוּעַ לוֹ מֵעַיִן אֵיזוֹ מְלָאכָה עָשָׂה - תּוֹלָדָה שֶׁל אֵיזֶה אָב מְלָאכָה עָשָׂה, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, שֶׁכֵּן מִמַּה נַּפְשָׁךְ חָטָא, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּדַע לוֹ בַּמָּה חָטָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פּוֹטְרוֹ הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַף מֵאָשָׁם תָּלוּי, שְׁבְּחִיּוּב אָשָׁם תָּלוּי נֶאֱמַר (שם ה יז) 'נָפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְגוֹ' וְלֹא יֵדָע', פָּרַט לָזֶה שֶׁיֵּדַע שֶׁחָטָא רַק שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בַּמָּה: **מִשְׁנָה ג רַבִּי שִׁמְעוֹן שָׁזוּרִי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דָּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם שֵׁם אֶחָד, כְּגוֹן שֶׁתֵּי יְרִיעוֹת נְדוֹת עִמּוֹ בַּבַּיִת וְשָׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזוֹ מֵהֶן, שֶׁבְּזֹה הוּא חַיָּב, שֶׁהֲרֵי יוֹדֵעַ עַל אֵיזֶה אִסּוּר עָבַר, וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל דָּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת, כְּגוֹן שֶׁמִּסְתַּפֵּק אִם קָצַר בְּשַׁבָּת אוֹ טָחַן, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, כֵּיוָן שֶׁמִּמַּה נַּפְשָׁךְ חָטָא, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בַּמָּה חָטָא. פִּטּוּר מִתְעַסֵּק: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲפִלּוּ נִתְכַּוֵּן לְלַקֵּט תְּחִלָּה תְּאֵנִים וְלִקֵּט וּלְאַחַר מִכֵּן עֲנָבִים, וְלִקֵּט שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה תְּחִלָּה עֲנָבִים וְאַחַר כָּךְ תְּאֵנִים, אוֹ שֶׁהִתְכַּוֵּן לְלַקֵּט תְּחִלָּה עֲנָבִים וְאַחַר כָּךְ תְּאֵנִים, וְלִקֵּט שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה תְּאֵנִים שְׁחוֹרוֹת וְאַחַר כָּךְ לְבָנוֹת וְלִקֵּט קֹדֶם תְּאֵנִים לְבָנוֹת וְאַחַר כָּךְ שְׁחוֹרוֹת, אוֹ שֶׁהִתְכַּוֵּן לְלַקֵּט תְּחִלָּה לְבָנוֹת, וּבְלֹא כַּוָּנָה לִקֵּט תְּחִלָּה שְׁחוֹרוֹת. וּבָאֲפָנִים אֵלּוּ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת**, כֵּיוָן שֶׁהִתְכַּוֵּן לְכָל מַעֲשָׂיו וְלֹא אִכְפַּת לָנוּ שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשָׂיו כְּסִדְרָן, **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר**, הוֹאִיל וְלֹא לִקֵּט בְּסֵדֶר שֶׁרָצָה, הֲרֵי זֶה כְּמִתְעַסֵּק, וּכְשֵׁם שְׁמְמַעֲטִים מֵ'אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ' אִפֵּן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה חָטָא, כָּךְ מְמַעֲטִים אִפֵּן זֶה שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְסֵדֶר מַעֲשֶׂה הַחַטָּאת שֶׁעָשָׂה. אָמַר **רַבִּי יְהוּדָה** [גִּרְסַת הרש"ב: **שִׁמְעוֹן**], **תְּמֹהַּ אֲנִי אִם יִפְטֹר בָּהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** כְּשֶׁרַק טָעָה בְּסֵדֶר הַלְקִיטָה. וּתְמֵהָה הַמִּשְׁנָה עַל דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, **אִם כֵּן** שֶׁלֹּא פָּטַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמִקְרֶה זֶה, קָשֶׁה **לָמָּה נֶאֱמַר** (ויקרא ד כג) **'אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ'**, שֶׁכֵּן מִשְׁמַע שֶׁפָּטוּר זֶה מִמֵּעֵט גַּם אִפֵּן שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְמַעֲשֶׂה הַחֵטְא. וּמִיּשֶׁבֶת הַמִּשְׁנָה, **פָּרַט לְמִתְעַסֵּק**, כְּלוֹמַר, אָדָם שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן כְּלָל לִלְקֹט, אוֹ שֶׁהִתְכַּוֵּן לִלְקֹט תְּאֵנִים וְלִקֵּט עֲנָבִים, אַךְ אִם רַק שִׁנָּה בַּסֵּדֶר אֵינוֹ נֶחְשָׁב מִתְעַסֵּק:

פֶּרֶק ה אִסּוּר אֲכִילַת דָּם, דִּין סְפֵק מְעִילָה, וַהֲבָאַת קָרְבָּן בִּתְנַאי בֵּין אֲנָשִׁים הַמְסֻפָּקִים מִי מֵהֶם עָבַר עַל אִסּוּר:

מִשְׁנָה א אִסּוּר אֲכִילַת דָּם: דַּם הַיּוֹצֵא בִּשְׁעַת **שְׁחִיטָה** בֵּין **בִּבְהֵמָה** בֵּין **בְּחַיָּה** וּבֵין **בְּעוֹפוֹת, בֵּין** מִבַּעֲלֵי חַיִּים **טְמֵאִים** [-הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה] **וּבֵין** מִבַּעֲלֵי חַיִּים **טְהוֹרִים** [-הַמֻּתָּרִים בַּאֲכִילָה], וְכֵן דַּם הַיּוֹצֵא מֵהַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת **נְחִירָה** - כְּשֶׁקּוֹרֵעַ אוֹתָהּ מִנְּחִירֶיהָ וְעַד הֶחָזֶה, **וְדַם** הַיּוֹצֵא מִמְּנָהּ כְּשֶׁמְּתָה עַל יְדֵי **עִקּוּר** - עֲקִירַת הַסִּימָנִים מִמְּקוֹמָם, **וְדַם הַקְּזָזָה**, וּבְדַם הַקְּזָזָה אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּדָם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ, שֶׁתְּחִלָּה הַדָּם שׁוֹתֵת וְאַחַר כָּךְ מְקַלְּחַ בְּחֹזֶק וּלְבַסּוֹף חוֹזֵר וְשׁוֹתֵת, וְדַם הַנֶּפֶשׁ הוּא בְּשַׁעַת הַקִּלּוּחַ. וְכָל דָּם מְדַמִּים אֵלּוּ **חַיָּבִים עָלָיו** כָּרֵת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יז יא) 'כִּי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂר דָּמוֹ הוּא כָּל אֹכְלָיו יִכָּרֵת', וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'כִּי נֶפֶשׁ' לָמַדְנוּ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל דַּם הַנֶּפֶשׁ. אֲבָל הָאוֹכֵל אֶת **דַּם הַטְּחוֹל**, אוֹ **דַּם הַבָּלוּעַ בַּלֵּב** [וְלֹא הַדָּם הַנִּמְצָא בַּחֲלַל הַלֵּב, שֶׁהוּא דָּם שֶׁשָּׁאֲפָה הַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה מֵהַצַּוָּאר וְחַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת], וְכֵן מִדָּם שְׁאָר הָאֵיבָרִים. אוֹ שֶׁאוֹכֵל **דַּם** הַנִּמְצָא **בַּבֵּיצִים** שֶׁל זָכָר, אֵיל אוֹ תַּיִשׁ, וְכֵן **דַּם דָּגִים**, אוֹ **דַּם חֲגָבִים**, וְדַם **הַתְּמְצִית** - שֶׁמִּתְמַצֶּה וְנִסְחָט מֵהַבְּהֵמָה וְשׁוֹתֵת בִּיצִיאָתוֹ, דָּמִים אֵלּוּ **אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן** - עַל אֲכִילָתָם כָּרֵת, אֲבָל עוֹבֵר עַל לָאו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג יז) 'כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ'. מִלְבַד דַּם דָּגִים וַחֲגָבִים טְהוֹרִים שֶׁמֻּתָּר לְכַתְּחִלָּה לְאָכְלוֹ [וּבְדַם דָּגִים יַנִּיחַ בּוֹ כַּשְׁקַשִּׁים שֶׁיִּהְיֶה נִכָּר שֶׁהוּא דַּם דָּגִים]. **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב** כָּרֵת בְּאוֹכֵל **דַּם הַתַּמְצִית**, שֶׁמִּתְרַבָּה מִתּוֹכַת 'כָּל' בְּפָסוּק (שם פסוק י) 'אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל דָּם':

שְׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ, שֶׁתְּחִלָּה הַדָּם שׁוֹתֵת וְאַחַר כָּךְ מְקַלֵּחַ בְּחֹזֶק וְלַבְּסוֹף חוֹזֵר וְשׁוֹתֵת, וְדַם הַנֶּפֶשׁ הוּא בְּשַׁעַת הַקִּלּוּחַ. וְכָל דָּם מְדַמִּים אֵלּוּ **חַיָּבִים עָלָיו** כָּרֵת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יז יא) 'כִּי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂר דָּמוֹ הוּא כָּל אֹכְלָיו יִכָּרֵת', וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'כִּי נֶפֶשׁ' לָמַדְנוּ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל דַּם הַנֶּפֶשׁ. אֲבָל הָאוֹכֵל אֶת **דַּם הַטְּחוֹל**, אוֹ **דַּם הַבָּלוּעַ בַּלֵּב** [וְלֹא הַדָּם הַנִּמְצָא בַּחֲלַל הַלֵּב, שֶׁהוּא דָּם שֶׁשָּׁאֲפָה הַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה מֵהַצַּוָּאר וְחַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת], וְכֵן מִדָּם שְׁאָר הָאֵיבָרִים. אוֹ שֶׁאוֹכֵל **דַּם** הַנִּמְצָא **בַּבֵּיצִים** שֶׁל זָכָר, אֵיל אוֹ תַּיִשׁ, וְכֵן **דַּם דָּגִים**, אוֹ **דַּם חֲגָבִים**, וְדַם **הַתַּמְצִית** - שֶׁמִּתְמַצֶּה וְנִסְחָט מֵהַבְּהֵמָה וְשׁוֹתֵת בִּיצִיאָתוֹ, דָּמִים אֵלּוּ **אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן** - עַל אֲכִילָתָם כָּרֵת, אֲבָל עוֹבֵר עַל לָאו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג יז) 'כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ'. מִלְבַד דַּם דָּגִים וַחֲגָבִים טְהוֹרִים שֶׁמֻּתָּר לְכַתְּחִלָּה לְאָכְלוֹ [וּבְדַם דָּגִים יַנִּיחַ בּוֹ כַּשְׁקַשִּׁים שֶׁיִּהְיֶה נִכָּר שֶׁהוּא דַּם דָּגִים]. **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב** כָּרֵת בְּאוֹכֵל **דַּם הַתַּמְצִית**, שֶׁמִּתְרַבָּה מִתּוֹכַת 'כָּל' בְּפָסוּק (שם פסוק י) 'אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל דָּם':

פרק ה א דַּם שְׁחִיטָה בִּבְהֵמָה בְּחַיָּה וּבְעוֹפוֹת, בֵּין טְמֵאִים וּבֵין טְהוֹרִים, דַּם נְחִירָה וְדַם עִקּוּר, וְדַם הַקְּזָזָה שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ, חַיָּבִים עָלָיו. דַּם הַטְּחוֹל, דַּם הַלֵּב, דַּם בֵּיצִים, דַּם דָּגִים, דַּם חֲגָבִים, דַּם הַתַּמְצִית, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּדַם הַתַּמְצִית:

דַּם שְׁחִיטָה בִּבְהֵמָה בְּחַיָּה וּבְעוֹפוֹת, בֵּין טְמֵאִים וּבֵין טְהוֹרִים, דַּם נְחִירָה וְדַם עִקּוּר, וְדַם הַקְּזָזָה שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ, חַיָּבִים עָלָיו. דַּם הַטְּחוֹל, דַּם הַלֵּב, דַּם בֵּיצִים, דַּם דָּגִים, דַּם חֲגָבִים, דַּם הַתַּמְצִית, אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּדַם הַתַּמְצִית:

**רַבִּי יוֹסֵי, לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלְּדַעַת שְׁנֵיהֶם הוּא פָּטוּר מֵחַטָּאת, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, מִקְצָת מְלָאכָה עָשָׂה מֵהַיּוֹם - בַּיּוֹם הַיּוֹצֵא, וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר - בַּיּוֹם הַנִּכְנָס, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא עָשָׂה מְלָאכָה שְׁלֵמָה לֹא בְּשַׁבָּת וְלֹא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל הָעוֹשֶׂה בְּתוֹךְ הַיּוֹם - בִּזְמַן שֶׁהוּא יוֹם, וְאֵין יָדוּעַ אִם בְּשַׁבָּת עָשָׂה וְאִם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עָשָׂה, אוֹ עַל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּשַׁבָּת וְאֵין יָדוּעַ לוֹ מֵעַיִן אֵיזוֹ מְלָאכָה עָשָׂה - תּוֹלָדָה שֶׁל אֵיזֶה אָב מְלָאכָה עָשָׂה, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, שֶׁכֵּן מִמַּה נַּפְשָׁךְ חָטָא, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁצָּרִיךְ

מִשְׁנָה ב אֶשֶׁם תָּלוּי בִּסְפֵק מְעִילָה: רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב עַל סְפֵק מְעִילוֹת - מְחַיֵּב אָדָם שֶׁסָּפַק אִם מָעַל בְּהֶקְדֵּשׁ 'אֶשֶׁם תָּלוּי', שֶׁפָּרָשַׁת אָשָׁם תָּלוּי פּוֹתַחַת בִּלְשׁוֹן 'וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא' (שם ה יז), וְהָאוֹת ו' מַלַּמֶּדֶת שֶׁדִּין אָשָׁם תָּלוּי שַׁיָּךְ גַּם בְּדִין הַפָּרָשָׁה הַקּוֹדֶמֶת הָעוֹסֶקֶת בִּמְעִילָה. **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים**, שֶׁנֶּאֱמַר בְּחַטָּאת (שם ד ב) 'נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה'', וּבְאָשָׁם תָּלוּי נֶאֱמַר (שם) 'וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה', וְיֵשׁ לִלְמֹד גְּזֵרָה שָׁוָה 'מִצְוֹת - מִצְוֹת', שֶׁאָשָׁם תָּלוּי בָּא רַק עַל אִסּוּר שֶׁחַיָּבִים עַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, וְאִלּוּ מְעִילָה בְּשׁוֹגֵג דִּינָהּ אָשָׁם וְלֹא חַטָּאת. **וּמוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא** כֵּיוָן שֶׁהוּא מְסַפֵּק, **שֶׁאֵין מֵבִיא אֶת מְעִילָתוֹ** - תַּשְׁלוּם הַקֶּרֶן וְהַחֹמֶשׁ עַל הַמְּעִילָה **עַד שֶׁתִּתְוַדַּע לוֹ** - שֶׁיִּוָּדַע שֶׁמָּעַל, וְאָז יְשַׁלֵּם אֶת מְעִילָתוֹ **וְיָבִיא עִמָּהּ אָשָׁם וַדַּאי** - אֲשָׁם מְעִילוֹת, שֶׁהֲרֵי נוֹדַע חָטְאוֹ וְאֵין הָאָשָׁם תָּלוּי שֶׁהֵבִיא מוֹעִיל לוֹ. **אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן, מָה לָזֶה שֶׁמֵּבִיא שְׁתֵּי אֲשָׁמוֹת** - מָה סְבָרָא יֵשׁ לְחַיְּבוֹ בִּשְׁתֵּי אֲשָׁמוֹת, אֶשֶׁם תָּלוּי תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ אָשָׁם וַדַּאי, אֶלָּא יָבִיא מִתְּחִלָּה **מְעִילָה וְחֹמֶשׁ** - קֶרֶן וְחֹמֶשׁ **וְיָבִיא** עִמָּהֶם **אָשָׁם בִּשְׁוֵי שְׁנֵי סְלָעִים**, כַּכָּתוּב בַּאֲשָׁם מְעִילוֹת (שם ה טו) 'בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים', וְיִתְּנֶה **וְיֹאמַר, אִם** יִתְבָּרֵר שֶׁוַּדַּאי **מָעַלְתִּי** וַאֲנִי חַיָּב תַּשְׁלוּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם וַדַּאי, הֲרֵי זוֹ תַּשְׁלוּם **מְעִילָתִי** - הַקֶּרֶן וְהַחֹמֶשׁ, **וְזֶה** הַקָּרְבָּן הוּא עֲבוּר **אֲשָׁמַי** - אֲשָׁם מְעִילוֹת. **וְאִם** לְעוֹלָם יִשָּׁאֵר **בִּסְפֵק** אִם מָעַלְתִּי, וַאֲנִי חַיָּב אָשָׁם תָּלוּי וְלֹא חַיָּב מָמוֹן, הֲרֵי אוֹתָן **הַמָּעוֹת** יִהְיוּ לִנְדָבָה, וְהַקָּרְבָּן יִהְיֶה **אָשָׁם תָּלוּי**. וְלָכֵן יָכוֹל לְהִתְנוֹת, לְפִי **שֶׁמִּמִּין** הַבְּהֵמָה **שֶׁהוּא מֵבִיא עַל הוֹדַּע** - עַל יְדִיעַת הַחֵטְא, דְּהַיְינוּ אָשָׁם וַדַּאי, הוּא **מֵבִיא** גַּם **עַל לֹא הוֹדַּע** - עַל סְפֵק מְעִילָה, דְּהַיְינוּ אָשָׁם תָּלוּי. בְּשׁוֹנֶה מִשְּׁאָר חַטָּאִים שֶׁבְּסָפֵק מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי שֶׁהוּא אַיִל זָכָר, וְאִלּוּ אִם יִוָּדַע שֶׁחָטָא יִהְיֶה חַיָּב חַטָּאת שֶׁהִיא כַּבְשָׂה אוֹ שְׂעִירָה נְקֵבָה:

מִשְׁנָה ג חִלּוּק בֵּין מְעִילָה מְרֻבָּה לְמוּעֶטֶת: **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא** לְרַבִּי טַרְפוֹן, אֲכַן **נִרְאִים דְּבָרֶיךָ** - שִׁיטָתְךָ מוּבֶנֶת **בִּמְעִילָה מְעוּטָה**, שֶׁנּוֹחַ לָאָדָם לְשַׁלֵּם אֶת דְּמֵי הַמְּעִילָה מִסְּפֵק, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְהָבִיא אָשָׁם נוֹסָף אִם יִתְבָּרֵר שֶׁחָטָא, אֲבָל בִּמְעִילָה מְרֻבָּה אֵין נוֹחַ לָאָדָם לְנָהֹג כֵּן, **הֲרֵי שֶׁבָּא עַל יְדוֹ סְפֵק מְעִילָה בְּמֵאָה מָנֶה** - שֶׁמִּסְּפֵק אִם מָעַל בְּהֶקְדֵּשׁ בְּשִׁוְי מֵאָה מָנֶה, הַאִם **לֹא יָפֶה** [-עֲדִיף] **לוֹ שֶׁיָּבִיא** כְּעֵת רַק קָרְבָּן **אָשָׁם** תָּלוּי **בִּשְׁתֵּי סְלָעִים** אַף שֶׁיִּתְּכֵן וְיִצְטָרֵךְ לְבַסּוֹף לְהָבִיא אָשָׁם נוֹסָף בְּתוֹרַת וַדַּאי, **וְאַל יָבִיא** כְּבָר עַתָּה אֶת תַּשְׁלוּם סְפֵק **הַמְּעִילָה בִּשְׁוֵי מֵאָה מָנֶה**. **הָא** - הִנֵּה נִמְצָא שֶׁ**מּוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי טַרְפוֹן** שֶׁיָּכוֹל לְנָהֹג כֵּן **בִּמְעִילָה מוּעֶטֶת**, לְשַׁלֵּם מִיָּד אֶת תַּשְׁלוּם הַמְּעִילָה וּלְהִתְנוֹת עַל אָשָׁם אָחִד. **שִׁנּוּי קָרְבָּנוֹ יוֹלֵדֶת מִסְּפֵק לְוַדַּאי: הָאשָׁה שֶׁהֵבִיאָה חַטַּאת הָעוֹף** בְּתוֹרַת סָפֵק, שֶׁהִפִּילָה נֵפֶל שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם חַיֶּבֶת עָלָיו קָרְבַּן יוֹלֶדֶת, וּלְבַסּוֹף נוֹדַע שֶׁהַוָּלָד הוּא וָלָד הַמְחַיֵּב בְּקָרְבָּן. **אִם עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **נִמְלְקָה** הַחַטָּאת שֶׁהֵבִיאָה **נוֹדַע לָהּ שֶׁיָּלְדָה** וָלָד **וַדַּאי** וְהִיא חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן, **תַּעֲשֶׂנָּה** [-תַּקְרִיב] אֶת הָעוֹף בְּתוֹרַת חַטָּאת **וַדַּאי** וְתֹאכַל לַכֹּהֲנִים, **שֶׁכֵּן מִמִּין שֶׁהִיא מְבִיאָה עַל לֹא הוֹדַּע** - עַל לֵדָה שֶׁאֵינָהּ וַדַּאִית, **מְבִיאָה עַל הוֹדַּע** - עַל לֵדָה וַדַּאִית, **שֶׁשְּׁנֵיהֶם** מְבִיאָה בֶּן יוֹנָה אוֹ תּוֹר [אֶלָּא שֶׁבְּלֵדָה וַדַּאִית מְבִיאָה כְּבֶשׂ לְעוֹלָה, וּבְלֵדַת סָפֵק מְבִיאָה אוֹתוֹ עַל תְּנַאי, שֶׁאִם אֵינָהּ חַיֶּבֶת בּוֹ יִהְיֶה נְדָבָה]: **מִשְׁנָה ד סְפֵק מְעִילוֹת כְּשֶׁאֲכָל חֲתִיכָה מִשְּׁתֵּי חֲתִיכוֹת**: הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת, **חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב** שֶׁל קֹדֶשׁ, **וְאָכַל אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, פָּטוּר**. רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב בְּאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא אָשָׁם וַדַּאי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת אֶחָד אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם מְבִיאִים אָשָׁם אֶחָד: **ה** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב, אָכַל אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם מְבִיאִים חַטָּאת אֶחָת: **ו** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב, אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם מְבִיאִים חַטָּאת אֶחָת: **ז** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב קֹדֶשׁ, אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם וַדַּאי. אָכַל אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם מְבִיאִים חַטָּאת אֶחָת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִים חַטָּאת אֶחָת: **ח** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם מְבִיאִים חַטָּאת אֶחָת: **ט** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם מְבִיאִים חַטָּאת אֶחָת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִים חַטָּאת אֶחָת: **י** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב קֹדֶשׁ, אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם וַדַּאי. אָכַל אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **יא** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **יב** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **יג** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **יד** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **טו** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **טז** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **יז** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **יח** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **יט** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כ** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כא** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כב** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כג** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כד** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כה** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כו** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כז** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כח** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. אָכַל אֶחָד אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבָא אַחֵר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה חַטָּאת, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין אָשָׁם וַדַּאי אֶחָד: **כט** חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם

משניות

מַסֶּכֶת כְּרִיתוֹת פֶּרֶק ו

המבוארות

אֶחָד אֲכָל חֵלֶב וּמְסַפֵּק אִם אָכַל נוֹתָר, וְלָכֵן זֶה **מֵבִיא חַטָּאת** עֲבוּר אֲכִילַת הַחֵלֶב **וְאָשָׁם תָּלוּי** מִשּׁוּם סְפֵק אֲכִילַת נוֹתָר, **וְזֶה מֵבִיא חַטָּאת** עֲבוּר הַחֵלֶב **וְאָשָׁם תָּלוּי** מִשּׁוּם הַנּוֹתָר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, כֵּיוָן שֶׁזֶּדַאי בֵּין שְׁנֵיהֶם נָאֱכַל נוֹתָר, **זֶה** מֵבִיא **חַטָּאת וְזֶה** מֵבִיא **חַטָּאת** עֲבוּר אֲכִילַת חֵלֶב, **וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִים** יַחַד **חַטָּאת אֶחָת** נוֹסֶפֶת עֲבוּר אֲכִילַת נוֹתָר וְיִתְנוּ שְׁתֵּהֶיהָ שֶׁל הַמְחֻיָּב בָּהּ, וַחֲבֵרוֹ מוֹחֵל לוֹ חֶלְקוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל חַטָּאת שֶׁהִיא בָּאָה עַל חַטָּא, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִים אוֹתָהּ**, שֶׁאֵין עוֹשִׂים תְּנַאי בְּקָרְבָּנוֹת [וַדַּוְקָא בְּ'חַטָּאת שֶׁהִיא בָּאָה עַל חַטְא' אֲבָל חַטָּאת שֶׁבָּאָה כְּדֵי לְהַתִּיר לִמְבִיאָהּ לָאֱכל בַּקָּדָשִׁים, כְּמוֹ קָרְבַּן יוֹלֶדֶת, יְכוֹלוֹת שְׁתֵּי נָשִׁים הַמְסֻפָּקוֹת אִם חַיָּבוֹת בְּקָרְבַּן יוֹלֶדֶת לַהֲבִיאָהּ בְּשֻׁתָּפוּת, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"ד). וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא שָׁם אַף בִּמְחֻסְּרֵי כַּפָּרָה כְּיוֹלֶדֶת אֵין עוֹשִׂים תְּנַאי]:

פֶּרֶק ו דִּין הַמַּפְרִישׁ קָרְבָּן וְנוֹדַע שֶׁאִבְּדוֹ חַיָּב בּוֹ, אוֹ שֶׁעָבַר עָלָיו יוֹם הַכִּפּוּרִים, אוֹ שֶׁקִּנָּה בְּדָמִים שֶׁהִפְרִישׁ בְּהֵמָה לְצֹרֶךְ אַחֵר, אוֹ שֶׁרוֹצֶה לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל דָּבָר אַחֵר אוֹ לִשְׁנוֹת אֶת מִין הַקָּרְבָּן:

מַתְנִי' א אָשָׁם תָּלוּי שֶׁנּוֹדַע לְבַעֲלָיו שֶׁלֹּא חָטָא: הַמֵּבִיא **אָשָׁם תָּלוּי, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חָטָא.** אִם נוֹדַע לוֹ כֵּן [-בְּטֶרֶם] **נִשְׁחַט** [-לְאַחַר שְׁחִיטָה], **יֵצֵא** הַקָּרְבָּן וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר, שֶׁהַהַפְרָשָׁה הָיְתָה בְּטָעוּת וְיֵצֵא הַקָּרְבָּן וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר עִם שְׁאָר בְּהֵמוֹת חֲלִין, דִּבְרֵי **רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** כֵּיוָן שֶׁמַּפְרִישׁוֹ מִתּוֹךְ שְׁחוֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא חָטָא, בְּדַעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁוֹ לְגַמְרֵי אַף עַל הַצַּד שֶׁלְּבַסּוֹף לֹא יִצְטָרֵךְ לוֹ כֵּיוָן שֶׁלֹּא חָטָא, וְלָכֵן **יִרְעֶה** הָאַיִל **עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב** - שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, **וְיִמָּכֵר** כְּדִין בַּעַל מוּם, **וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה** - לַקָּפָּה בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁמִּדָּמֶיהָ קוֹנִים עוֹלוֹת נְדָבָה לַמִּזְבֵּחַ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִקָּרֵב** כְּאָשָׁם תָּלוּי, מִשּׁוּם **שֶׁאִם אֵינוֹ בָּא עַל חֵטְא זֶה** שֶׁעָלָיו חָשַׁב לַהֲבִיאוֹ, **הֲרֵי הוּא בָּא עַל חֵטְא אַחֵר** שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ לְבַעֲלָיו, וּכְשִׁיטָתוֹ לְהַלָּן (מ"ג) שֶׁאָדָם יָכוֹל לִבְדּוֹ אָשָׁם תָּלוּי שֶׁמָּא חָטָא בְּאֵיזֶה חֵטְא וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִכָּךְ. **וְאִם** רַק **מְשֻׁנְּשְׁחַט** - לְאַחַר שֶׁנִּשְׁחַט **נוֹדַע לוֹ** שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב בּוֹ, **הַדָּם יִשָּׁפֵךְ** לְאַמַּת הַמַּיִם הָעוֹבֶרֶת בָּעֲזָרָה, **וְהַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** - לִבְיַת הַדֶּשֶׁן שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִים קָרְבָּנוֹת פְּסוּלִים. וְאַף שֶׁחֲלִין שֶׁנִּשְׁחְטוּ בָּעֲזָרָה נִקְבָּרִים, אַךְ בְּאָשָׁם תָּלוּי שֶׁמִּתְחִלָּה בָּא עַל הַסָּפֵק, אֲזַי בְּאֹפֶן שֶׁקָּבַר נִשְׁחַט נִדּוֹן כְּזֶבַח פָּסוּל שֶׁדִּינוֹ בִּשְׂרֵפָה. וְאִם נוֹדַע לוֹ לְאַחַר שֶׁקָּבַר נִזְרַק הַדָּם, הֲרֵי נַעֲשֵׂית עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּן בְּכַשְׁרוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה יח) 'וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ', שֶׁדַּי בְּכָךְ שֶׁבִּשְׁעַת הַקְרָבָה - דְּהַיְינוּ הַזְּרִיקָה - לֹא יָדַע מֵחֶטְאוֹ, **וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל** כְּדִינוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֶפְלוּ** נוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חָטָא בְּעוֹד שֶׁהַדָּם **בַּכּוֹס** לִבְנֵי שְׁנִזְרַק, מִכָּל מָקוֹם הַדָּם **יִזָּרֵק, וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל** כְּדִינוֹ, שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ כְּלִי שָׁרֵת מְקַדֵּשׁ אֶת הַפָּסוּל לְהִקָּרֵב, וּכְשֶׁנִּתַּן הַדָּם בִּכְלִי שָׁרֵת כְּבָר נַעֲשָׂה רָאוּי לִזְרִיקָה, וְ'כָל הָעוֹמֵד לִזָּרֵק כְּזָרוּק דָּמָיו', וְנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ נוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חָטָא רַק לְאַחַר הַזְּרִיקָה, וְנַעֲשָׂה הַקָּרְבָּן בְּכַשְׁרוּת:

מַתְנִי' ב דִּין אָשָׁם וַדַּאי, שׁוֹר הַנִּסְקָל וְעֶגְלָה עֲרוּפָה: מִי שֶׁהֵבִיא **אָשָׁם וַדַּאי** וְנוֹדַע שֶׁאֵינוֹ **חַיָּב כֵּן** - אֵינוֹ כְּדִין אָשָׁם תָּלוּי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. אֶלָּא **אִם** נוֹדַע לוֹ כֵּן **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **נִשְׁחַט, יֵצֵא** הַקָּרְבָּן וְיִרְעֶה **בָּעֵדֶר** כְּבָר נַעֲשָׂה הַהַפְרָשָׁה הָיְתָה בְּטָעוּת וְיֵצֵא הַקָּרְבָּן וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר עִם שְׁאָר בְּהֵמוֹת חֲלִין, דִּבְרֵי **רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** כֵּיוָן שֶׁמַּפְרִישׁוֹ מִתּוֹךְ שְׁחוֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא חָטָא, בְּדַעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁוֹ לְגַמְרֵי אַף עַל הַצַּד שֶׁלְּבַסּוֹף לֹא יִצְטָרֵךְ לוֹ כֵּיוָן שֶׁלֹּא חָטָא, וְלָכֵן **יִרְעֶה** הָאַיִל **עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב** - שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, **וְיִמָּכֵר** כְּדִין בַּעַל מוּם, **וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה** - לַקָּפָּה בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁמִּדָּמֶיהָ קוֹנִים עוֹלוֹת נְדָבָה לַמִּזְבֵּחַ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִקָּרֵב** כְּאָשָׁם תָּלוּי, מִשּׁוּם **שֶׁאִם אֵינוֹ בָּא עַל חֵטְא זֶה** שֶׁעָלָיו חָשַׁב לַהֲבִיאוֹ, **הֲרֵי הוּא בָּא עַל חֵטְא אַחֵר** שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ לְבַעֲלָיו, וּכְשִׁיטָתוֹ לְהַלָּן (מ"ג) שֶׁאָדָם יָכוֹל לִבְדּוֹ אָשָׁם תָּלוּי שֶׁמָּא חָטָא בְּאֵיזֶה חֵטְא וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִכָּךְ. וְאִם רַק **מְשֻׁנְּשְׁחַט** - לְאַחַר שֶׁנִּשְׁחַט **נוֹדַע לוֹ** שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב בּוֹ, **הַדָּם יִשָּׁפֵךְ** לְאַמַּת הַמַּיִם הָעוֹבֶרֶת בָּעֲזָרָה, **וְהַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה** - לִבְיַת הַדֶּשֶׁן שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִים קָרְבָּנוֹת פְּסוּלִים. וְאַף שֶׁחֲלִין שֶׁנִּשְׁחְטוּ בָּעֲזָרָה נִקְבָּרִים, אַךְ בְּאָשָׁם תָּלוּי שֶׁמִּתְחִלָּה בָּא עַל הַסָּפֵק, אֲזַי בְּאֹפֶן שֶׁקָּבַר נִשְׁחַט נִדּוֹן כְּזֶבַח פָּסוּל שֶׁדִּינוֹ בִּשְׂרֵפָה. וְאִם נוֹדַע לוֹ לְאַחַר שֶׁקָּבַר נִזְרַק הַדָּם, הֲרֵי נַעֲשֵׂית עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּן בְּכַשְׁרוּת (ויקרא ה יח) 'וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ', שֶׁדַּי בְּכָךְ שֶׁבִּשְׁעַת הַקְרָבָה - דְּהַיְינוּ הַזְּרִיקָה - לֹא יָדַע מֵחֶטְאוֹ, **וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל** כְּדִינוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֶפְלוּ** נוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חָטָא בְּעוֹד שֶׁהַדָּם **בַּכּוֹס** לִבְנֵי שְׁנִזְרַק, מִכָּל מָקוֹם הַדָּם **יִזָּרֵק, וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל** כְּדִינוֹ. אֶלָּא **אִם** נוֹדַע מִי הֵרַג אֶת הָחָלָל **עַד שֶׁלֹּא נֶעֶרְפָה** הָעֶגְלָה, **תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר** כְּבָר נַעֲשָׂה כַּפָּרָתָהּ חָלִין. וְאִם נוֹדַע כֵּן **מִשֶּׁנֶּעֶרְפָה** - לְאַחַר שֶׁנֶּעֶרְפָה רֹאשָׁהּ בַּנַּחַל, דְּיִנְהּ כְּדִין עֶגְלָה עֲרוּפָה שֶׁאָבְדָה בַּהֲנָאָה **וְתִקְבֹּר בִּמְקוֹמָהּ**, מִשּׁוּם **שֶׁעַל סָפֵק בָּאָה מִתְחִלָּתָהּ** - שֶׁעֶגְלָה עֲרוּפָה בָּאָה לְכַפֵּר עַל הֲרִיגַת אָדָם בְּאֹפֶן שֶׁאֵין יָדוּעַ מִי הֲרוֹצֵחַ, וּבִשְׁעַת עֲרִיפָתָהּ אֵכֶן הָיָה סָפֵק מִי הֲרָגוֹ, וְלָכֵן **כַּפָּרָה סַפֵּקָהּ וְהָלְכָה לָהּ:** **מַתְנִי' ג אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצֶה, וְהִיא הַנִּקְרֵאת אָשָׁם חָסִידִים, שֶׁמְּבִיא אוֹתוֹ מִי שֶׁנּוֹהֵג לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. שֶׁאִלּוּ הָיָה אָשָׁם תָּלוּי קָרְבַּן חוֹבָה מַדּוּעַ כְּשֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁחָטָא חַיָּב לָשׁוּב וּלְהָבִיא קָרְבַּן חַטָּאת הֲלֹא כְּבָר הֵבִיא אָשָׁם בְּחוֹבָתוֹ, אֶלָּא בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהוּא קָרְבַּן נְדָבָה וְלָכֵן אַף יְכוֹלִים לְנַדֵּבוֹ בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצוּ. **אָמְרוּ עָלָיו עַל בָּבָא בֶּן בּוּטִי, שֶׁהָיָה מִתְנַדֵּב אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם, חוּץ מֵאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים יוֹם אֶחָד** - חוּץ מִי"א תִּשְׁרֵי, וּכְפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר הַטַּעַם. **אָמַר** בָּבָא בֶּן בּוּטִי, **הַמָּעוֹן הַזֶּה** - הֲרֵינִי נִשְׁבָּע בַּמִּקְדָּשׁ, **שֶׁאִלּוּ הָיוּ** הַחֲכָמִים **מַנִּיחִים לִי, הָיִיתִי מֵבִיא** אָשָׁם תָּלוּי אַף לְמָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים, **אֶלָּא** שֶׁהַחֲכָמִים **אוֹמְרִים לִי הַמְתֵּן מִלְּהָבִיא עַד שֶׁתִּתְכַּנֵּס לְסָפֵק**, שֶׁרַק אַחַר שֶׁיַּעֲבֹר לְפָחוֹת יוֹם אֶחָד יֵשׁ מָקוֹם לְסָפֵק שֶׁמָּא עָבְרָתָ עַל עֲשֵׂה אוֹ לָאו, אֲבָל מִיָּד אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים הֲלֹא הִתְבַּפֵּר לוֹ כְּבָר בְּיוֹם כִּפּוּר וְעַל מָה מֵבִיא קָרְבָּן. [דַּיָּנָה זוֹ חוֹלֶקֶת עַל דַּעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֶפְשָׁר לְהִתְנַדֵּב אָשָׁם תָּלוּי אַף בְּלֹא חֲשַׁשׁ חַטָּא כְּלָל, וְכָךְ הָיָה נוֹהֵג בָּבָא בֶּן בּוּטִי אֲלוּ הַנִּיחוּהוּ חֲכָמִים (ערוך"נ)].

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין מְבִיאִים אָשָׁם תָּלוּי אֶלָּא כְּשֶׁהוּא מְסֻפָּק שֶׁמָּא עָבַר **עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת**, כְּגוֹן שֶׁמִּסְתַּפֵּקֶת אִם חַיֶּבֶת בְּקָרְבַּן יוֹלֶדֶת, וְנוֹדַע שֶׁאֵינָהּ מְחֻיֶּבֶת בָּהּ, **אִם מִשֶּׁנִּמְלְקָה** - לְאַחַר שֶׁנִּמְלְקָה **נוֹדַע לָהּ** כֵּן, **הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר** כְּכָל אִסּוּרֵי הֲנָאָה, וְאַף שֶׁהֵיא חֲלִין וְאֵין לְאִסְרָהּ בְּהֲנָאָה מִשּׁוּם 'חֲלִין בָּעֲזָרָה' כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִשְׁחְטָה אֶלָּא נִמְלְקָה, מִכָּל מָקוֹם אֲסָרוּהָ חֲכָמִים בַּהֲנָאָה שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר הֲנָאָה בְּכָל חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק, וּבָאֱמֶת הִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה מִסָּפֵק שֶׁמָּא הִיא קָדֶשׁ: **מִשְׁנָה ו קִנִּית אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים:** הַמַּפְרִישׁ **שְׁתֵּי סְלָעִים לְאָשָׁם** - לִקְנִיַּת אָשָׁם שֶׁהוּא מְחֻיָּב בּוֹ, **שֶׁנֶּאֱמַר בַּאֲשֶׁם מְעִילוֹת** (ויקרא ה טו) 'וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַה' אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים [-סְלָעִים] בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם', וְכֵן אֲשָׁם גְּזֵלוֹת וְאָשָׁם תָּלוּי נִלְמָדִים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'בְּעֶרְכְּךָ' מֵאָשָׁם מְעִילוֹת, וַאֲשָׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה שֶׁהוּא אַיִל [אֲבָל אֲשָׁם מְצֹרָע וְנָזִיר שֶׁהֵם בָּאִים כֶּבֶשׂ, אֵינָם נִקְנִים בְּכֶסֶף שְׁקָלִים], **וְלָקַח בָּהֶן שְׁנֵי אֵילִים** לְהַקְרִיבָם **לְאָשָׁם**, וּלְאַחַר מִכֵּן הִשְׁבִּיחוּ הַבְּהֵמוֹת, **אִם בִּשְׁעַת הַקְרָבָה הָיָה אֶחָד מֵהֶן יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, יִקָּרֵב לַאֲשָׁמוֹ**, שֶׁאַף שֶׁכְּשֶׁנִּקְנָה הָיָה שָׁוֶה רַק סֶלַע אֶחָד, הוֹלְכִים אַחַר שְׁעַת הַקְרָבָה וַהֲרֵי הוּא 'בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים'. וְהַקָּרְבָּן **הַשֵּׁנִי** שֶׁנִּקְנָה מִדְּמֵי אָשָׁם, דִּינוֹ כְּמוֹתֵר אָשָׁם וְיִרְעֶה **עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב** - שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, **וְיִמָּכֵר** לְחֻלִּין, **וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה** - לְצֹרֶךְ עוֹלוֹת נְדָבָה, 'קֵיץ הַמִּזְבֵּחַ'. וְאִם **לָקַח בָּהֶן** - בִּשְׁתֵּי הַסְּלָעִים שֶׁהִפְרִישׁ, **שְׁנֵי אֵילִים לְחֻלִּין** - לַאֲכִילָתוֹ, הֲרֵי זֶה מָעַל בִּדְמֵי הָאָשָׁם וְהוֹצִיאָם לְחֻלִּין, וְהִתְחַיֵּב מִלְּבַד הָאָשָׁם שֶׁכְּבָר מְחֻיָּב בּוֹ, גַּם בְּתַשְׁלוּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ עַל מְעִילָתוֹ וּבְקָרְבַּן אָשָׁם מְעִילוֹת. וְאִם הַשְּׁבָחוּ הָאֵילִים **וְאֶחָד** מֵהֶם **יָפֶה** [-שָׁוֶה] **שְׁתֵּי סְלָעִים, וְאֶחָד** מֵהָאֵילִים **יָפֶה** [-שָׁוֶה] **עֲשָׂרָה זוז** שֶׁהֵם שְׁתֵּי סְלָעִים וְחֹמֶשׁ [שֶׁבְּכָל סֶלַע אַרְבָּעָה זוז], אֲזַי הָאַיִל **הַיָּפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים יִקָּרֵב לַאֲשָׁמוֹ** - לְחִיּוּב הָאָשָׁם שֶׁעָבְרוּ הַפְרִישׁ אֶת הַסְּלָעִים, **וְהַשֵּׁנִי** הַשָּׁוֶה עֲשָׂרָה זוז יְבִיאֻנּוּ לַגִּזְבָּר **לִמְעִילָתוֹ** - עֲבוּר תַּשְׁלוּם הַקֶּרֶן [שְׁתֵּי סְלָעִים שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה זוז] וְחֹמֶשׁ [עוֹד שְׁנֵי זוז], וּמִלְּבַד זֹאת יוֹסִיף מִבֵּיתוֹ עוֹד אָשָׁם מְעִילוֹת. וְאִם לָקַח בִּשְׁתֵּי **סְלָעִים: הַמַּפְרִישׁ שְׁתֵּי סְלָעִים לְאָשָׁם** - לִקְנִיַּת אָשָׁם **שֶׁמָּצָא אוֹתוֹ מֵת, אוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ אַחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנִים, יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִמָּכְרוּ וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֵּיוָן שֶׁזֶּדַאי בֵּין שְׁנֵיהֶם נָאֱכַל נוֹתָר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְזֶה מֵבִיא חַטָּאת עֲבוּר אֲכִילַת חֵלֶב, וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִים יַחַד חַטָּאת אַחַת נוֹסֶפֶת עֲבוּר אֲכִילַת נוֹתָר וְיִתְנוּ שְׁתֵּהֶיהָ שֶׁל הַמְחֻיָּב בָּהּ, וַחֲבֵרוֹ מוֹחֵל לוֹ חֶלְקוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל חַטָּאת שֶׁהִיא בָּאָה עַל חַטָּא, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִים אוֹתָהּ**: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, זֶה מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם תָּלוּי. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִים אוֹתָהּ:

פרק ו א הַמֵּבִיא אָשָׁם תָּלוּי, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חָטָא,
אִם עַד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט, יֵצֵא וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר וְיִפְּלוּ דָמָיו לִנְדָבָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִקָּרֵב, שֶׁאִם אֵינוֹ בָּא עַל חֵטְא זֶה, הֲרֵי הוּא בָּא עַל חֵטְא אַחֵר. אִם מִשֶּׁנִּשְׁחַט נוֹדַע לוֹ, הַדָּם יִשָּׁפֵךְ, וְהַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. נִזְרַק הַדָּם, הַבָּשָׂר יֵאָכֵל: ב אָשָׁם וַדַּאי אֵינוֹ כֵּן. אִם עַד שֶׁלֹּא נִשְׁחַט, יֵצֵא וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר. מִשֶּׁנִּשְׁחַט, הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר. נִזְרַק הַדָּם, הַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. שׁוֹר הַנִּסְקָל אֵינוֹ כֵּן, אִם עַד שֶׁלֹּא נִסְקַל, יֵצֵא וְיִרְעֶה בָּעֵדֶר. מִשֶּׁנִּסְקַל, מֻתָּר בַּהֲנָאָה. עֶגְלָה עֲרוּפָה אֵינָהּ כֵּן. אִם עַד שֶׁלֹּא נֶעֶרְפָה, תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר. מִשֶּׁנֶּעֶרְפָה, תִּקָּבֵר בִּמְקוֹמָהּ, שֶׁעַל סָפֵק בָּאָה מִתְּחִלָּתָהּ, כִּפְּרָה סַפֵּקָהּ וְהָלְכָה לָהּ: ג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִתְנַדֵּב אָדָם אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם, חוּץ מֵאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים יוֹם אֶחָד. אָמַר, הַמָּעוֹן הַזֶּה, אִלּוּ הָיוּ מַנִּיחִים לִי, הָיִיתִי מֵבִיא, אֶלָּא אוֹמְרִים לִי הַמְתֵּן עַד שֶׁתִּתְכַּנֵּס לְסָפֵק. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין מְבִיאִים אָשָׁם תָּלוּי אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת: ד חַיָּבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת וַדַּאִין שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים, חַיָּבִין לְהָבִיא לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים. חַיָּבֵי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין, פְּטוּרִים. מִי שֶׁבָּא עַל יְדוֹ סְפֵק עֲבֵרָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֲפִלּוּ עִם חֲשֵׁכָה, פָּטוּר, שֶׁכָּל הַיּוֹם מְכַפֵּר: ה הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ חַטַּאת הָעוֹף סָפֵק, שֶׁעָבַר עָלֶיהָ יוֹם הַכִּפּוּרִים, חַיֶּבֶת לְהָבִיא לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁחַטָּאתָהּ אֵינָהּ לְצֹרֶךְ כַּפָּרָה, אֶלָּא הִיא מַכְשַׁרְתָּהּ לֶאֱכל בִּזְבָחִים, וְעַד שֶׁלֹּא תְּבִיאֶנָּה אֲסוּרָה בַּקָּדָשִׁים, וְאֵין זֶה שַׁיָּךְ לְכַפֶּרֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים. חַטַּאת הָעוֹף שֶׁנּוֹדַע שֶׁהִיא חֻלִּין: חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל סָפֵק, כְּגוֹן שֶׁמִּסְתַּפֶּקֶת אִם חַיֶּבֶת בְּקָרְבַּן יוֹלֶדֶת, וְנוֹדַע שֶׁאֵינָהּ מְחֻיֶּבֶת בָּהּ, אִם מִשֶּׁנִּמְלְקָה - לְאַחַר שֶׁנִּמְלְקָה נוֹדַע לָהּ כֵּן, הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר כְּכָל אִסּוּרֵי הֲנָאָה, וְאַף שֶׁהֵיא חֻלִּין וְאֵין לְאָסְרָהּ בַּהֲנָאָה מִשּׁוּם 'חֻלִּין בָּעֲזָרָה' כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִשְׁחְטָה אֶלָּא נִמְלְקָה, מִכָּל מָקוֹם אֲסָרוּהָ חֲכָמִים בַּהֲנָאָה שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַתִּיר הֲנָאָה בְּכָל חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסָּפֵק, וּבָאֱמֶת הִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה מִסָּפֵק שֶׁמָּא הִיא קָדֶשׁ: **מִשְׁנָה ו קִנִּית אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים: הַמַּפְרִישׁ **שְׁתֵּי סְלָעִים יִקָּרֵב לַאֲשָׁמוֹ** - לְחִיּוּב הָאָשָׁם שֶׁעָבְרוּ הַפְרִישׁ אֶת הַסְּלָעִים, **וְהַשֵּׁנִי** הַשָּׁוֶה עֲשָׂרָה זוז יְבִיאֻנּוּ לַגִּזְבָּר **לִמְעִילָתוֹ** - עֲבוּר תַּשְׁלוּם הַקֶּרֶן [שְׁתֵּי סְלָעִים שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה זוז] וְחֹמֶשׁ [עוֹד שְׁנֵי זוז], וּמִלְּבַד זֹאת יוֹסִיף מִבֵּיתוֹ עוֹד אָשָׁם מְעִילוֹת. וְאִם לָקַח בִּשְׁתֵּי

משניות

מַסֶּכֶת מְעִילָה פֶּרֶק א

הַסְּלָעִים שֶׁהִפְרִישׁ, אַיִל אֶחָד לְאָשָׁם וְאַיִל אֶחָד לְחַלִּין, נִמְצָא שְׁאַיִל אֶחָד נִלְקַח כְּדִינוֹ לְשֵׁם אָשָׁם, וּמָעַל בַּסֶּלַע הַשֵּׁנִי, וְלָכֵן **אִם הָיָה שֶׁל אָשָׁם יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ** - לְחִיּוּב הָאָשָׁם הָרִאשׁוֹן שֶׁלְּשָׁמוֹ נִלְקַח, וְהוֹלְכִים אַחַר שְׁעַת הַהַקְרָבָה וַהֲרֵי הוּא 'בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים', וְהָאַיִל **הַשֵּׁנִי** שָׁנָּעֶת שָׁוֶה אַף הוּא שְׁתֵּי סְלָעִים יַקְרִיבֶנּוּ **לְמַעְלָתוֹ** - לְחִיּוּב אֲשָׁם מְעִילוֹת, **וְיָבִיא עִמּוֹ סֶלַע וְחֻמְשָׁהּ** לְתַשְׁלוּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ עַל מְעִילָתוֹ בַּסֶּלַע: **מִשְׁנָה ז הַפַּרְשַׁת הַחַטָּאת לְשֵׁם הַחַטָּא: הַמַּפְרִישׁ** בְּהֵמָה לְחַטָּאתוֹ, **וָמֵת** לִפְנֵי שֶׁהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ, **לֹא יְבִיאֶנָּה בְּנוֹ** יוֹרְשׁוֹ **אַחֲרָיו** כְּכַפָּרָה עַל חַטָּא אַחֵר שֶׁחָטָא הַבֵּן. **וְכֵן לֹא יְבִיאֶנָּה הַמַּפְרִישׁ עַצְמוֹ מֵחַטָּא עַל חַטָּא** - שֶׁאִם הִפְרִישׁ חַטָּאת עַל חַטָּא מְסֻיָּם אֵינוֹ יָכוֹל לְכַפֵּר עִמָּהּ עַל חַטָּא אַחֵר, כְּגוֹן מֵאִסּוּר חֵלֶב לְאִסּוּר דָּם, **וְאֶפְלוּ** בְּאוֹתוֹ שֵׁם אִסּוּר, כְּגוֹן אִם הִפְרִישָׁהּ **עַל חֵלֶב שֶׁאָכַל אָמֶשׁ** [-אֶתְמוֹל], **לֹא יְבִיאֶנָּה עַל חֵלֶב שֶׁאָכַל הַיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ד כח) 'וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא' וּמִתֵּבוֹת 'קָרְבָּנוֹ' וְ'עַל חַטָּאתוֹ' דָּרְשׁוּ שֶׁיְּהֵא קָרְבָּנוֹ לְשֵׁם חַטָּאתוֹ מִתְּחִלָּה: **מִשְׁנָה ח שִׁנּוּי מִין הַקָּרְבָּן: מְבִיאִין מֵהֶקְדֵּשׁ כִּשְׁבָּה שְׁעִירָה** - אִם הִפְרִישׁ מָעוֹת לִקְנִיַּת כִּשְׁבָּה, יָכוֹל לְהָבִיא מֵהֶן שְׂעִירָה, וְכֵן מְבִיאִים **מֵהֶקְדֵּשׁ שְׂעִירָה כִּשְׁבָּה.** וְכֵן **מֵהֶקְדֵּשׁ כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה** לְקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, יָכוֹל לְהָבִיא **תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה,** אוֹ **מֵהֶקְדֵּשׁ תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה** יָכוֹל לְהָבִיא **עֲשִׂירִית הָאֵיפָה** לַמְּנָחָה. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן שֶׁהָיָה עָשִׁיר שֶׁדִּינוֹ לְהָבִיא לְחַטָּאת עוֹלָה וְיוֹרֵד בְּהֵמָה **וְהִפְרִישׁ** מָעוֹת **לְכִשְׁבָּה אוֹ לִשְׂעִירָה,** וְאַחַר כָּךְ **הֶעֱנִי, יָבִיא** מִמָּעוֹת אֵלּוּ **עוֹף,** שֶׁבְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד מִכִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה נֶאֱמַר (ויקרא ה ו) 'מֵחַטָּאתוֹ' וּמִשְׁמַע שֶׁיִּקַּח מִמְּקֹצֶת מַה שֶּׁהִפְרִישׁ לְחַטָּאתוֹ, דְּהַיְינוּ שֶׁאִם הֶעֱנִי יָבִיא עוֹף. וְאִם **הֶעֱנִי** יוֹתֵר, **יָבִיא** מִמָּעוֹת אֵלּוּ **עֲשִׂירִית הָאֵיפָה** לַמִּנְחָה, כְּדִין עוֹלָה וְיוֹרֵד בְּדָלֵי דַּלּוּת, שֶׁגַּם לְגַבֵּי עוֹף נֶאֱמַר (שם פסוק י) 'מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא' וּמִשְׁמַע שֶׁאִם הֶעֱנִי יָבִיא מִנְחָה מִמְּקֹצֶת דְּמֵי הָעוֹף. וְכֵן לְהֶפֶךְ, אִם הָיָה דַּל שֶׁבְּדַלִּים **וְהִפְרִישׁ** מָעוֹת **לַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה, וְהֶעֱשִׁיר,** יוֹסִיף מָעוֹת מִבֵּיתוֹ **וְיָבִיא עוֹף,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִנְחָה (שם פסוק יג) 'עַל חַטָּאתוֹ' שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁאִם יַעֲשִׂיר יוֹסִיף עַל מִנְחָתוֹ **וְיָבִיא עוֹף.** וְאִם **הֶעֱשִׁיר** יוֹתֵר, יוֹסִיף דָּמִים מִבֵּיתוֹ **וְיָבִיא כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה.** וְאִם **הִפְרִישׁ כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה** עַצְמָהּ וְלֹא דָּמִים, **וְנִסְתָּאֲבוּ** - וְנֶעֱשׂוּ בַּעֲלֵי מוּם, וְצָרִיךְ לְפָדוֹתָן וּלְהָבִיא קָרְבָּן אַחֵר, וְעִתָּה הוּא עָנִי, **אִם רָצָה יָבִיא בִּדְמֵיהֶן עוֹף.** אֲבָל אִם **הִפְרִישׁ עוֹף וְנִסְתָּאֲבוּ** - נֶעֱשָׂה הָעוֹף מְחֻסַּר אֵבֶר וְנִפְסַל לְהַקְרָבָה [אֲבָל סְתָם מוּם אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּעוֹף], אַף אִם הֶעֱנִי **לֹא יָבִיא** - אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא **בִּדְמֵיהֶן עֲשִׂירִית הָאֵיפָה** לַמִּנְחָה, **שֶׁאֵין לְעוֹף פִּדְיוֹן** - לֹא נִתַּן לִפְדּוֹת עוֹף, שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי פִּדְיוֹן (שם כז יא) 'וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן', בְּהֵמָה דַּוְקָא וְלֹא עוֹף: **מִשְׁנָה ט קִדְּמָה בִּקְרְבַּן בְּהֵמָה וְעוֹף: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּבָשִׂים קוֹדְמִין לְעִזִּים בְּכָל מָקוֹם** בַּתּוֹרָה, כְּגוֹן 'מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים תִּקָּחוּ' (שמות יב ה), וְכֵן 'בַּכְּבָשִׂים אוֹ בָעִזִּים' (במדבר טו יא). **וְיָכוֹל** הָיִיתִי לְפָרֵשׁ שֶׁהִקְדִּימָם הַכָּתוּב **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מֻבְחָרִין** מֵהֶן - מֵהָעִזִּים, וְאִם אָמַר 'הֵרֵי עָלַי עוֹלָה' יְהַדֵּר וְיָבִיא כֶּבֶשׂ, **תַּלְמוּד לוֹמַר** - לְכָךְ נֶאֱמַר לְעִנְיַן קָרְבַּן חַטָּאת (ויקרא ד כח) 'וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים', וְרַק לְאַחַר מִכֵּן נֶאֱמַר (שם פסוק לב) **'וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת',** שֶׁמִּזֶּה שֶׁכָּאן הַקְדִּימוּ הָעִזִּים לַכְּבָשִׂים **מִלְּמֵד שֶׁשְּׁנֵיהֶם שְׁקוּלִין,** וְיָבִיא קָרְבָּנוֹ מֵאֵיזֶה מִין שֶׁיִּרְצֶה. וְכֵן **תּוֹרִין קוֹדְמִין לִבְנֵי יוֹנָה בְּכָל מָקוֹם** בַּתּוֹרָה, כְּגוֹן בְּכָתוּב (שם א יד) 'וְהִקְרִיב מִן הַתֹּרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה'. **וְיָכוֹל** הָיִיתִי לְפָרֵשׁ שֶׁהִקְדִּימָם הַכָּתוּב **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מֻבְחָרִים מֵהֶן** - מִבְּנֵי הַיּוֹנָה, **תַּלְמוּד לוֹמַר** לְעִנְיַן יוֹלֶדֶת (שם יב ו) **'וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת',** וּמַה שֶּׁהִקְדִּימָה הַתּוֹרָה פַּעַם אַחַת אֶת בְּנֵי הַיּוֹנָה **מִלְּמֵד שֶׁשְּׁנֵיהֶן שְׁקוּלִין.** **קִדְּימָה בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ וְרַבּוֹ:** וְכֵן הָאָב קוֹדֵם לָאֵם בְּכָל מָקוֹם כְּגוֹן בְּכָתוּב (שמות כ יב) 'כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ', וְכֵן 'וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ' (שם כא טו). **יָכוֹל** הָיִיתִי לְפָרֵשׁ שֶׁהוּא מִשּׁוּם **שֶׁכִּבּוֹד הָאָב עוֹדֵף עַל כִּבּוֹד הָאֵם** וְיֵשׁ לְהַרְבּוֹת בִּכְבוֹדוֹ 'וֹתֵר, **תַּלְמוּד לוֹמַר** (ויקרא יט ג) **'אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ',** וּמַה שֶּׁהִקְדִּימָה הָאֵם בְּפָסוּק **מִלְּמֵד שֶׁשְּׁנֵיהֶם שְׁקוּלִים.** **אֲבָל** מִכָּל מָקוֹם **אָמְרוּ חֲכָמִים,** שֶׁהָאָב **קוֹדֵם לָאֵם בְּכָל מָקוֹם,** וְעָלָיו לְכַבְּדוֹ תְּחִלָּה, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא וְאִמּוֹ חַיָּבִין בִּכְבוֹד אָבִיו** [שֶׁאִשָּׁה חַיֶּבֶת בִּכְבוֹד בַּעְלָהּ]. **וְכֵן בְּתַלְמוּד תּוֹרָה** - בְּנוֹגֵעַ לִכְבוֹד רַבּוֹ שֶׁלְּמִדוֹ תּוֹרָה, שֶׁאִם **זָכָה הַבֵּן** לִלְמֹד

מִשְׁנָה תּוֹרָה

אֶחָד לְאָשָׁם וְאֶחָד לְחֻלִּין, אִם הָיָה שֶׁל אָשָׁם יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי לִמְעִילָתוֹ, וְיָבִיא עִמָּהּ סֶלַע וְחֻמְשָׁהּ: **ז הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וָמֵת, לֹא יְבִיאֶנָּה בְּנוֹ אַחֲרָיו, וְלֹא יְבִיאֶנָּה מֵחֵטְא עַל חֵטְא, אֶפְלוּ עַל חֵלֶב שֶׁאָכַל אָמֶשׁ לֹא יְבִיאֶנָּה עַל חֵלֶב שֶׁאָכַל הַיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ד כח) **'קָרְבָּנוֹ עַל חַטָּאתוֹ', שֶׁיְּהֵא קָרְבָּנוֹ לְשֵׁם חַטָּאתוֹ:** **ח מְבִיאִין מֵהֶקְדֵּשׁ כִּשְׁבָּה שְׂעִירָה, מֵהֶקְדֵּשׁ שְׂעִירָה כִּשְׁבָּה. מֵהֶקְדֵּשׁ כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה, מֵהֶקְדֵּשׁ תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה עֲשִׂירִית הָאֵיפָה. הִפְרִישׁ כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה וְנִסְתָּאֲבוּ, אִם רָצָה יָבִיא בִּדְמֵיהֶן עוֹף. הִפְרִישׁ עוֹף וְנִסְתָּאֲבוּ, לֹא יָבִיא בִּדְמֵיהֶן עוֹף, שֶׁאֵין לְעוֹף פִּדְיוֹן:** **ט** רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּבָשִׂים קוֹדְמִין לְעִזִּים בְּכָל מָקוֹם. יָכוֹל מִפְּנֵי שֶׁהֵן מֻבְחָרִין מֵהֶן, תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא ד לב) 'וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת', מִלַּמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶם שְׁקוּלִין. תּוֹרִין קוֹדְמִין לִבְנֵי יוֹנָה בְּכָל מָקוֹם. יָכוֹל מִפְּנֵי שֶׁהֵן מֻבְחָרִים מֵהֶן, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם יב ו) 'וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת', מִלַּמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶן שְׁקוּלִין. הָאָב קוֹדֵם לָאֵם בְּכָל מָקוֹם. יָכוֹל שֶׁכִּבּוּד הָאָב עוֹדֵף עַל כִּבּוּד הָאֵם, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם יט ג) 'אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ', מִלַּמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶם שְׁקוּלִים. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים, הָאָב קוֹדֵם לָאֵם בְּכָל מָקוֹם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא וְאִמּוֹ חַיָּבִין בִּכְבוֹד הָאָב, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם יב ו) 'וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת', מִלַּמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶן שְׁקוּלִין. וְכֵן בְּתַלְמוּד תּוֹרָה, אִם זָכָה הַבֵּן לִפְנֵי הָרַב, הָרַב קוֹדֵם אֶת רַבּוֹ בִּכְבוֹד תּוֹרָה:

סְלִיק מַסֶּכֶת בְּרֵיתוֹת

המבוארות

מַסֶּכֶת מְעִילָה

פרק א קְדֻשֵּׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן בַּדָּרוֹם, מוֹעֲלִין בָּהֶן. שְׁחָטָן בַּדָּרוֹם וְקִבֵּל דָּמָן בַּצָּפוֹן, בַּצָּפוֹן וְקִבֵּל דָּמָן בַּדָּרוֹם, שְׁחָטָן בַּיּוֹם וְזָרַק בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה וְזָרַק בַּיּוֹם, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנָּן וְחוּץ לִמְקוֹמָן, מוֹעֲלִין בָּהֶן. כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כֹּל שֶׁהָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, אֵין מוֹעֲלִין בָּהּ. אֵיזוֹ הִיא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, מוֹעֲלִין בָּהּ. אֵיזוֹ הִיא שֶׁהָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, שֶׁלָּנָה, וְשֶׁנִּטְמְאָה, וְשֶׁיָּצְאָה. אֵיזוֹ הִיא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, שֶׁנִּשְׁחֲטָה חוּץ לִזְמַנָּהּ, חוּץ לִמְקוֹמָהּ, וְשֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִין וְזָרְקוּ אֶת דָּמָהּ: **ב** בְּשֵׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁיָּצָא לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מוֹעֲלִין בּוֹ, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ, אֲבָל חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא.

סְלִיק מַסֶּכֶת בְּרֵיתוֹת

מַסֶּכֶת מְעִילָה

הַמּוֹעֵל בְּהֶקְדֵּשׁ בְּשׁוֹגֵג חַיָּב קָרָן, חֹמֶשׁ וְאָשָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה טו-טז) 'נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי ה', וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַה' אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן, בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לָאָשָׁם. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם, וְאֶת חֲמִישִׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן, וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ'. בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ כָּל עִנְיְנֵי אִסּוּר מְעִילָה; זְמַן הָאִסּוּר, הַקָּדָשִׁים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אִסּוּר מְעִילָה, אֹפֶן הַמְּעִילָה [בַּהֲנָאָה, פְּגִימָה וְהוֹצָאָה], דִּין שְׁלִיחוּת בְּמְעִילָה, וְעוֹד:

פֶּרֶק א דִּינֵי מְעִילָה בְּקָדָשִׁים קַלִּים וְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּפְסוּלֵי קָדָשִׁים, הֶתֵּר מְעִילָה בְּזָרִיקָה, וְדִין מְעִילָה בְּפְסוּלֵי קָדָשִׁים: **מִשְׁנָה א מְעִילָה בִּפְסוּלֵי קָדָשִׁים:** קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנֶּאֱכַל לַכֹּהֲנִים, כְּגוֹן חַטָּאת וְאָשָׁם, **שֶׁשְּׁחָטָן בַּדָּרוֹם** - בְּדָרוֹם הָעֲזָרָה, וּפְסָלָם בְּכָךְ לְפִי שֶׁדִּינָם לְהִשָּׁחֵט בִּצְפוֹן הָעֲזָרָה, מִכָּל מָקוֹם אֵינָם כְּקָדָשִׁים שֶׁמָּתוּ שֶׁאֵין בָּהֶם מְעִילָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא **מוֹעֲלִין בָּהֶן,** כֵּיוָן שֶׁשְּׁחִיטָה בַּדָּרוֹם מוֹעִילָה עַל כָּל פָּנִים לְקָדָשִׁים קַלִּים. וְלֹא רַק אִם **שְׁחָטָן בַּדָּרוֹם וְקִבֵּל דָּמָן בַּצָּפוֹן,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה עִקַּר עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּן נַעֲשֵׂית כְּדִינָהּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם שְׁחָטָן **בַּצָּפוֹן וְקִבֵּל דָּמָן בַּדָּרוֹם,** שֶׁעִקַּר עֲבוֹדָתָם נַעֲשְׂתָה שֶׁלֹּא כְּדִינָהּ, מִכָּל מָקוֹם מוֹעֲלִים בָּהֶם. וְכֵן אִם נִפְסְלוּ עַל יְדֵי **שֶׁשְּׁחָטָן בַּיּוֹם וְזָרַק דָּמָן בַּלַּיְלָה,** שֶׁאֵין עֲבוֹדוֹת הַקָּרְבָּן כְּשֵׁרוֹת בַּלַּיְלָה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם שְׁחָטָן **בַּלַּיְלָה וְזָרַק בַּיּוֹם,** שֶׁעִקַּר עֲבוֹדוֹת הַקָּרְבָּן נַעֲשׂוּ בַּיּוֹם כְּדִינָן, **אוֹ שֶׁנִּפְסְלוּ** עַל יְדֵי **שֶׁשְּׁחָטָן** בְּמַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל, לֶאֱכֹל מֵהֶם **חוּץ לִזְמַנָּן** - לַזְּמַן הַקָּבוּעַ לַאֲכִילָתָן [שֶׁהוּא פִּגּוּל שֶׁנֶּעֱנְשׁוּ כָּרֵת], **וְחוּץ לִמְקוֹמָן** - אוֹ מִחוּץ לִמְקוֹם אֲכִילָתָן [מִחוּץ לָעֲזָרָה, שֶׁהוּא פָּסוּל בְּלֹא כָּרֵת], בְּכָל אֵלּוּ אַף שֶׁנִּפְסַל הַקָּרְבָּן מִכָּל מָקוֹם **מוֹעֲלִין בָּהֶן. כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** בְּדִין מְעִילָה בִּפְסוּלֵי קָדָשִׁים, **כֹּל שֶׁהָיָה לָהּ** - לְבָהֲמַת הַקֳּדָשִׁים **שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים,** שֶׁנַּעֲשׂוּ כָּל הָעֲבוֹדוֹת כְּדִינָן עַד הַזְּרִיקָה, וְהֶתֵּר הַבָּשָׂר לַכֹּהֲנִים, אַף שֶׁאַחַר הַזְּרִיקָה נִפְסַל הַקָּרְבָּן וְנֶאֱסְרוּ הַכֹּהֲנִים בַּאֲכִילָתוֹ, **אֵין מוֹעֲלִין בָּהּ,** שֶׁאֵין מְעִילָה אֶלָּא בְּקָדְשֵׁי ה', שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי ה'' וְגוֹ', וּכְשֶׁהִתִּירוּ לַכֹּהֲנִים יָצְאוּ מִכְּלַל 'קָדְשֵׁי ה''. **וְשֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר** אֲכִילָה **לַכֹּהֲנִים** קֹדֶם שֶׁנִּפְסְלָה, כִּי נִפְסְלָה בַּזְּרִיקָה אוֹ קֹדֶם לָכֵן, לֹא יָצְאָה מִידֵי מְעִילָה **וּמוֹעֲלִין בָּהּ. אֵיזוֹ הִיא שֶׁהָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים,** זוֹ **שָׁלָנָה** - לָן הַבָּשָׂר עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר בִּגְמַר זְמַן אֲכִילָתוֹ וְנֶאֱסַר מִשּׁוּם 'נוֹתָר', **וְשֶׁנִּטְמְאָה** - אוֹ שֶׁנִּטְמָא הַבָּשָׂר, **וְשֶׁיָּצְאָה** - אוֹ שֶׁיָּצָא הַבָּשָׂר לֶעָזָרָה, כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ פְּסוּלִים אֲלוּ אַחַר זְרִיקַת הַדָּם, כְּבָר הָיָה הַבָּשָׂר רָאוּי לַכֹּהֲנִים בַּזְּרִיקָה, וְיָצָא מִכְּלַל 'קָדְשֵׁי ה''. **וְאֵיזוֹ הִיא שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים,** זוֹ **שֶׁנִּשְׁחֲטָה** בְּמַחֲשֶׁבָה לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרָהּ **חוּץ לִזְמַנָּהּ** אוֹ **חוּץ לִמְקוֹמָהּ,** וְכֵן בְּאֹפֶן **שֶׁקִּבְּלוּ** אֶת דָּמָהּ **פְּסוּלִין** - בַּעֲלֵי מוּם וְכַדּוֹמֶה, אַף שֶׁזָּרְקוּ כְּשֵׁרִים, אוֹ שֶׁקִּבְּלוּ כְּשֵׁרִים **וְזָרְקוּ** פְּסוּלִים **אֶת דָּמָהּ,** בְּכָל אֵלּוּ הַקָּרְבָּן נִפְסַל עוֹד קֹדֶם הַזְּרִיקָה, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים מוֹעֲלִים בּוֹ: **מִשְׁנָה ב זְרִיקַת יוֹצֵא בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים:** בְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁיָּצָא חוּץ לָעֲזָרָה **לִפְנֵי זְרִיקַת הַדָּמִים,** וְנִפְסַל מִשּׁוּם 'יוֹצֵא', וְאַחַר כָּךְ נִזְרַק הַדָּם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** זְרִיקָתוֹ אֵינָהּ מוֹעִילָה לְהוֹצִיא אֶת הַבָּשָׂר מִכְּלַל 'קָדְשֵׁי ה'', וַעֲדַיִן **מוֹעֲלִין בּוֹ** [וַאֲפִלּוּ אִם נִכְנַס לָעֲזָרָה קֹדֶם הַזְּרִיקָה], **וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילָתוֹ כָּרֵת **מִשּׁוּם פִּגּוּל** - אִם עָשָׂה אֶת אַחַת מֵעֲבוֹדוֹתָיו [שְׁחִיטָה, קַבָּלַת הַדָּם, הוֹלָכָתוֹ, וּזְרִיקָתוֹ] עַל דַּעַת לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּא כְּדִין הַקָּרְבָּן [לֶאֱכֹל אֶת הַבָּשָׂר, אוֹ לִזְרֹק אֶת הַדָּם, אוֹ לְהַקְטִיר אֶת הָאֲמוּרִים חוּץ לִזְמַנָּם אוֹ חוּץ לִמְקוֹמָם], אוֹ מִשּׁוּם **נוֹתָר** - אִם אֲכָלוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת, **וּמִשּׁוּם טָמֵא** - אִם אֲכָלוֹ אָדָם טָמֵא אֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת. שֶׁאֵינוֹ חַיָּב כָּרֵת עַל אֲכִילַת בָּשָׂר הָאָסוּר בְּאִסּוּרִים אֵלּוּ, אֶלָּא כְּשֶׁנִּזְרַק הַדָּם כָּרָאוּי, וּזְרִיקַת הַדָּם אֵינָהּ מוֹעִילָה לְבָשָׂר שֶׁיָּצָא. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אִם יָצָא רַק מִקְצָת הַבָּשָׂר, מִתּוֹךְ שֶׁמּוֹעִילָה זְרִיקַת הַדָּם לְבָשָׂר שֶׁלֹּא יָצָא מוֹעִילָה גַּם לְבָשָׂר שֶׁיָּצָא, **וְאֵין מוֹעֲלִין בּוֹ** לְפִי שֶׁבַּזְּרִיקָה יָצָא מִכְּלַל 'קָדְשֵׁי ה'', **אֲבָל** - וּבֶאֱמֶת אַף **חַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילָתוֹ כָּרֵת **מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא,** כֵּיוָן שֶׁזְּרִיקָתוֹ הָיְתָה

משניות

מַסֶּכֶת מְעִילָה פֶּרֶק ב

המבוארות

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וַהֲרֵי הַמַּפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאַת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנֶּאֶבְדָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת לְפָנָיו, וְצָרִיךְ לִשְׁחֹט רַק אַחַת מֵהֶן. וּמִכָּל מָקוֹם אִם שָׁחַט אֶת שְׁתֵּיהֶן בְּבֵית שְׁנֵי כֹהֲנִים], יָכוֹל לִבְחֹר אֶת דָּמָהּ שֶׁל מִי יִזְרֹק וְהַשֵּׁנִיָּה תִּפָּסֵל כְּדִין 'מוֹתַר חַטָּאת', הָאֵם לֹא כָּךְ הַדִּין שֶׁפְּשִׁים שֶׁדָּמָהּ שֶׁל הַבְּהֵמָה שֶׁנִּזְרַק דָּמָהּ **פּוֹטֵר אֶת בְּשָׂרָהּ** מִדִּין מְעִילָה, **כָּךְ הוּא פּוֹטֵר אֶת בְּשַׂר חֲבֶרְתָּהּ** מִדִּין מְעִילָה, אַף שֶׁהִיא פְּסוּלָה, כֵּיוָן שֶׁמִּכָּל מָקוֹם יָכוֹל הָיָה לִזְרֹק אֶת דָּמָהּ שֶׁל זוֹ. **וְאִם פָּטַר** בִּזְרִיקַת **דָּמָהּ** שֶׁל אַחַת **אֶת בְּשַׂר חֲבֶרְתָּהּ מִן הַמְּעִילָה** אַף שֶׁהִיא פְּסוּלָה, **דַּיִן** [-קַל וָחֹמֶר] **הוּא שֶׁיִּפְטֹר** זְרִיקַת דַּם בְּהֵמָה **אֶת בְּשָׂרָהּ** שֶׁלָּהּ אֲפִלּוּ אִם נִפְסַל בְּחֶלְקוֹ מִשּׁוּם 'יוֹצֵא'. **מִשְׁנָה ג: זְרִיקַת 'יוֹצֵא' בְּאֲמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים:** אֲמוּרֵי [-הָאֵיבָרִים הַקְּרֵבִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ] **קָדָשִׁים קַלִּים,** שְׁמוֹעֲלִים בָּהֶם רַק לְאַחַר זְרִיקַת הַדָּם (להלן מ"ד), **שֶׁיָּצְאוּ** מֵחוּץ לָעֲזָרָה **לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים** וְנִפְסְלוּ לְהַקְטָרָה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵין** זְרִיקַת הַדָּם מוֹעִילָה לַאֲמוּרִים שֶׁיָּצְאוּ, וְאֵין **מוֹעֲלִין בָּהֶן, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן כָּרֵת מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאַת,** כְּתַעְתּוֹ בְּמִשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁזְּרִיקָה אֵינָהּ מוֹעִילָה לְיוֹצֵא, וּבְלֹא זְרִיקָה אֵין בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים מְעִילָה וְאֵין חַיָּבִים עַל אֲכִילַת פִּגּוּל, נוֹתָר וְטֻמְאָה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** זְרִיקָה מוֹעִילָה לְיוֹצֵא, כְּשִׁיטָתוֹ בְּמִשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וְלָכֵן **מוֹעֲלִין בָּהֶן,** וְחַיָּבִין **עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה:** **מִשְׁנָה ד: זְרִיקַת הַדָּם בְּקָדָשִׁים קַלִּים וּבְקָדָשִׁים קָדָשִׁים:** מַעֲשֶׂה דָמִים - זְרִיקַת הַדָּמִים **בְּקָדָשֵׁי קָדָשִׁים** פּוֹעֶלֶת **לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר, וּבְקָדָשִׁים קַלִּים כֻּלָּן** - כָּל הַדִּינִים שֶׁפּוֹעֶלֶת הַזְּרִיקָה הֵם **לְהַחְמִיר. כֵּיצַד, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים מוֹעֲלִין בְּאֲמוּרִין וּבַבָּשָׂר,** כִּי כָּל גּוּף הַקָּרְבָּן נֶחְשָׁב מְיֻחָד לַה', **וּלְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים** זָכוּ הַכֹּהֲנִים בַּבָּשָׂר וְלָכֵן **מוֹעֲלִים בְּאֲמוּרִים** שֶׁעֲדַיִן מְיֻעָדִים לְהַקְטָרָה לְגָבוֹהַּ וַהֲרֵי הֵם 'קָדְשֵׁי ה'', **וְאֵין מוֹעֲלִין בַּבָּשָׂר** שֶׁנִּתַּר לַאֲכִילַת כֹּהֲנִים. וְנִמְצָא שְׁזְּרִיקַת הַדָּם פָּעֲלָה קַלָּא בַּבָּשָׂר, וּפוֹעֶלֶת גַּם חֲמָרָא, שֶׁאַחַר זְרִיקַת הַדָּם **עַל זֶה וְעַל זֶה** - עַל הָאֲמוּרִים וְעַל הַבָּשָׂר, **חַיָּבִין** כָּרֵת עַל אֲכִילָתָם **מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. וּבְקָדָשִׁים קַלִּים** כָּל הַדִּינִים שֶׁפּוֹעֶלֶת הַזְּרִיקָה **כֻּלָּן לְהַחְמִיר, כֵּיצַד, קָדָשִׁים קַלִּים לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים אֵין מוֹעֲלִין לֹא בְּאֲמוּרִין וְלֹא בַּבָּשָׂר** שֶׁאֵינָם בִּכְלַל 'קָדְשֵׁי ה'', **וּלְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים מוֹעֲלִין בְּאֲמוּרִין** שֶׁהֵם מְיֻעָדִים לְהַקְטָרָה, וְהֵם בִּכְלַל 'קָדְשֵׁי ה'', **וְאֵין מוֹעֲלִין בַּבָּשָׂר** הַמְיֻעָד לַאֲכִילַת הַבְּעָלִים. **וְעַל זֶה וְעַל זֶה** - עַל הָאֲמוּרִים וְעַל הַבָּשָׂר, **חַיָּבִין** כָּרֵת **מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה,** הֲרֵי שֶׁפָּעֲלָה זְרִיקַת הַדָּם חֲמָרָא בֵּין לְעִנְיַן מְעִילָה וּבֵין לְעִנְיַן פִּגּוּל, נוֹתָר וְטֻמְאָה. **נִמְצָא, מַעֲשֶׂה דָמִים בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר, וּבְקָדָשִׁים קַלִּים כֻּלּוֹ לְהַחְמִיר:**

פֶּרֶק ב

זְמַן הַמְּעִילָה בַּקָּרְבָּנוֹת הַשּׁוֹנִים, וְאַגַּב זֶה זְמַן חִלּוּת שְׁאָר דִּינֵי הַקָּרְבָּנוֹת: **מִשְׁנָה א: זְמַן חִלּוּת דִּינֵי חַטַּאת הָעוֹף:** חַטַּאת הָעוֹף, **מוֹעֶלֶת בְּהּ מִשֶּׁהֻקְדְּשָׁה** - מִשָּׁעָה שֶׁהֻקְדְּשָׁה בַּפֶּה, כְּדִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. וּמִשָּׁעָה שֶׁנִּמְלְקָה מִתְּוֹסֶפֶת בְּהּ קְדֻשָּׁה, **וְהֻכְשְׁרָה** [-וְהוּכְנָה] בְּכָךְ **לְהִפָּסֵל בְּנִגְיעַת טְבוּל יוֹם** - טָמֵא הַמְחֻיָּב קָרְבָּן, וְנִטְהַר וַעֲדַיִן לֹא הֵבִיא קָרְבָּנוֹ. **וְנִפְסֶלֶת בְּלִינָה,** אִם לֹא הָזָּה דָּמָהּ עַד שְׁקִיעַת הַחַמָּה. וּמֵעֵת שֶׁהָזָּה דָּמָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ [בִּזְרִיקָה מֻרְחֶקֶת מִגּוּף הָעוֹף] דִּינָהּ כִּנְזָרַק הַדָּם בִּבְהֵמָה, **וְחַיָּבִין עָלֶיהָ** - עַל אֲכִילָתָהּ כָּרֵת **מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה** (ראה פ"א מ"ב), **שֶׁהַתּוֹרָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עוֹלַת** כֹּהֲנִים: **מִשְׁנָה ב: זְמַן חִלּוּת דִּינֵי עוֹלַת הָעוֹף:** **עוֹלַת הָעוֹף, מוֹעֶלֶת בְּהּ מִשֶּׁהֻקְדְּשָׁה** בַּפֶּה, כְּדִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. וּמִשֶּׁנִּמְלְקָה, הִתּוֹסְפָה בְּהּ קְדֻשָּׁה, **וְהֻכְשְׁרָה בְּכָךְ לְהִפָּסֵל בְּטְבוּל יוֹם וּבְמֻחְסַר כִּפּוּרִים** אִם נָגְעוּ בָּהּ, **וּבְלִינָה,** אִם לֹא מִצָּה דָּמָהּ עַד הַלַּיְלָה. **מִצָּה דָּמָהּ** [בְּדַחִיקַת גּוּף הָעוֹף עַל הַמִּזְבֵּחַ] דִּינָהּ כְּנִזְרַק הַדָּם בִּבְהֵמָה, **וְחַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה, וּמוֹעֲלִין בָּהּ** אַף אַחַר מְצוּי הַדָּם, כֵּיוָן שֶׁהִיא עוֹלָה כָּלִיל וְנִשְׂרָפֶת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **עַד שֶׁיִּרְימוּ** 'תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן' מֵאֻפְרָהּ **וְתֵצֵא** - שֶׁאֹר אֻפְרָהּ **לְבֵית הַדֶּשֶׁן** שֶׁמְּחוּץ לִירוּשָׁלַיִם: **מִשְׁנָה ג: זְמַן חִלּוּת דִּינֵי פָּרִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים:** **פָּרִים הַנִּשְׂרָפִין** [פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים, פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּפַר הָעֲלָם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר] **וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין** [שָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים לַה', וּשְׂעִיר עֲבוֹדָה זָרָה], **מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשֶּׁהֻקְדְּשׁוּ** בַּפֶּה, כְּדִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. **נִשְׁחֲטוּ,** הִתּוֹסְפָה בָּהֶם קְדֻשָּׁה **וְהֻכְשְׁרוּ** בְּכָךְ **לְהִפָּסֵל בְּטְבוּל יוֹם וּבְמֻחְסַר כִּפּוּרִים וּבְלִינָה. הֵזָּה דָּמָן, חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן** גַּם **בְּבֵית הַדֶּשֶׁן** שֶׁאֵין לָהֶם הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, וְהֵם בִּכְלַל 'קָדְשֵׁי ה'' **עַד שֶׁיִּשָּׂרֵף** - שֶׁיִּשָּׂרֵף וְיֵעָשֶׂה פֶּחָמִים **הַבָּשָׂר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּעֶשְׂתָה מִצְוָתוֹ, אֵין מוֹעֲלִים בּוֹ: **מִשְׁנָה ד: זְמַן חִלּוּת דִּינֵי עוֹלַת בְּהֵמָה:** **הָעוֹלָה מוֹעֲלִין בָּהּ מִשֶּׁהֻקְדְּשָׁה** בַּפֶּה, כְּדִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. **נִשְׁחֲטָה,** הִתּוֹסְפָה בָּהּ קְדֻשָּׁה **וְהֻכְשְׁרָה** בְּכָךְ **לְהִפָּסֵל בְּטְבוּל יוֹם וּבְמֻחְסַר כִּפּוּרִים וּבְלִינָה. נִזְרַק דָּמָהּ, וּמוֹעֲלִין בָּהּ מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. וְאֵין מוֹעֲלִין בְּעוֹרָהּ,** כֵּיוָן שֶׁבִּזְרִיקָה הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז ח) 'עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה', **וְיָצָא** מִכְּלַל 'קָדְשֵׁי ה'', **אֲבָל מוֹעֲלִין בַּבָּשָׂר** שֶׁהוּא מֻקְטָר כָּלִיל, וְאַף אַחַר שֶׁנֶּעֶשָׂה אֵפֶר עֲדַיִן מוֹעֲלִים בּוֹ, **עַד שֶׁיֵּצֵא** - עַד אַחַר תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, שֶׁרְאוּי שֶׁאַר הָאֵפֶר לָצֵאת **לְבֵית הַדֶּשֶׁן,** כִּ'הוֹצָאַת הַדֶּשֶׁן' (תוי"ט): **מִשְׁנָה ה: זְמַן חִלּוּת דִּינֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁנִּשְׁרְפוּ נֶאֱכָלִים לַכֹּהֲנִים:** חַטַּאת **וְאָשָׁם וּזְבָחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר** - שְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת הַקְּרֵבִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, **מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשֶּׁהֻקְדְּשׁוּ** בַּפֶּה, כְּדִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. **נִשְׁחֲטוּ,** הִתּוֹסְפָה בָּהֶם קְדֻשָּׁה **וְהֻכְשְׁרוּ** בְּכָךְ **לְהִפָּסֵל בְּטְבוּל יוֹם וּבְמֻחְסַר כִּפּוּרִים וּבְלִינָה. נִזְרַק דָּמָן,** חַיָּבִין **עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. וְאֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה,** שֶׁזְּרִיקַת הַדָּם הִתִּירָה בְּשָׂרָם לַאֲכִילַת כֹּהֲנִים, וְאֵינוֹ בִּכְלַל 'קָדְשֵׁי ה'', **אֲבָל מוֹעֲלִין בָּאֲמוּרִים** הַקְּרֵבִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁהֵם בִּכְלַל 'קָדְשֵׁי ה'', וְאֵינָם יוֹצְאִים מִכְּלַל מְעִילָה **עַד שֶׁיֵּצְאוּ** - שֶׁיִּהְיֶה אֻפָּרָם רָאוּי לָצֵאת **לְבֵית הַדֶּשֶׁן** שֶׁמְּחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, כְּלוֹמַר, עַד אַחַר תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן: **מִשְׁנָה ו: זְמַן חִלּוּת דִּינֵי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם:** **שְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הַבָּאִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, **מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשֶּׁהֻקְדְּשׁוּ** הַחִטִּים בַּפֶּה, כְּדִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. **קָרְמוּ** פְּנֵי הַלְּחָמִים **בַּתַּנּוּר,** וּמַעֲתָּה קְרוּיִים 'לֶחֶם', הִתּוֹסְפָה בָּהֶם קְדֻשָּׁה **וְהֻכְשְׁרוּ** בְּכָךְ **לְהִפָּסֵל בְּטְבוּל יוֹם וּבְמֻחְסַר כִּפּוּרִים** [אֲבָל לֹא נִפְסְלוּ בְּלִינָה, שֶׁכֵּן אֲפִיָּתָם הָיְתָה בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, כִּי אֵין אֲפִיָּתָם דּוֹחָה יוֹם טוֹב, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁאֵינָם נִפְסָלִים בְּלִינָה], **וְהֻכְשְׁרוּ** גַּם **לִשְׁחֹט עֲלֵיהֶם אֶת הַזֶּבַח** - אֶת שְׁנֵי כִּבְשֵׂי הָעֲצֶרֶת הַבָּאִים עִמָּם. וּכְבָשֵׂי עֲצֶרֶת הֵם מַכְשִׁירִים אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּאֲכִילָה, וְלָכֵן כְּשֶׁנִּזְרַק דָּמָן **שֶׁל** שְׁנֵי **הַכְּבָשִׂים, חַיָּבִין** כָּרֵת **עֲלֵיהֶן** - עַל אֲכִילַת הַלְּחָמִים, **מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה, וְאֵין בָּהֶן מְעִילָה,** שֶׁבִּזְרִיקַת דַּם הַכְּבָשִׂים, הֻתְּרוּ הַלְּחָמִים לַאֲכִילַת כֹּהֲנִים: **מִשְׁנָה ז: זְמַן חִלּוּת דִּינֵי לֶחֶם הַפָּנִים:** **לֶחֶם הַפָּנִים מוֹעֲלִין בּוֹ מִשֶּׁהֻקְדַּשׁ** - מֵעֵת שֶׁהֻקְדְּשׁוּ הַחִטִּים בַּפֶּה. **קָרַם הַלֶּחֶם בַּתַּנּוּר** קְרוּי 'לֶחֶם', וְהִתּוֹסְפָה בּוֹ קְדֻשָּׁה, **וְהֻכְשַׁר בְּכָךְ לְהִפָּסֵל בְּטְבוּל יוֹם וּבְמֻחְסַר כִּפּוּרִים** [אַךְ לֹא בְּלִינָה, שֶׁהָרֵי נֶאֱפָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְנֶאֱכָל רַק בְּשַׁבָּת הַבָּאָה], **וְהֻכְשַׁר גַּם לְהַסְדֵּר עַל גַּבֵּי הַשֻּׁלְחָן. קָרְבוּ שְׁנֵי הַבְּזִיכִין** שֶׁל הַלְּבוֹנָה, הַמֻּנָּחִים עַל גַּבֵּי הַשֻּׁלְחָן, וּקְרֵבִים בְּעֶת סִלּוּק הַלֶּחֶם בְּשַׁבָּת הַבָּאָה, שֶׁהֵם מַכְשִׁירֵי הַלֶּחֶם, **חַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילַת הַלֶּחֶם, **מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה, וְאֵין בָּהֶן מְעִילָה,** שֶׁהַקְּטֶרֶת הַבְּזִיכִים הֻתַּר הַלֶּחֶם בַּאֲכִילַת כֹּהֲנִים: **מִשְׁנָה ח: זְמַן חִלּוּת דִּינֵי מִנְחָה שֶׁשִּׁיְּרֵיהָ נֶאֱכָלִים:** **הַמִּנְחוֹת מוֹעֲלִים בָּהֶן מִשֶּׁהֻקְדְּשׁוּ** בַּפֶּה, כְּדִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵין בָּהֶן מִשֶּׁהֻקְדְּשׁוּ אֶלָּא קְדֻשַּׁת דָּמִים. **קָדְשׁוּ** בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף **בִּכְלִי** - שֶׁנִּתְּנוּ בִּכְלִי שָׁרֵת לִבְלִילָתָן, **הֻכְשְׁרוּ** בְּכָךְ **לְהִפָּסֵל בַּטְּבוּל יוֹם וּבְמֻחְסַר כִּפּוּרִים וּבְלִינָה.** וּמֵהַמִּנְחָה קוֹמֵץ הַכֹּהֵן מְלֹא קֻמְצוֹ וּמַקְטִיר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּמִשָּׁעָה שֶׁקָּרַב **הַקֹּמֶץ** [שֶׁהוּא כְּזְרִיקַת הַדָּם בִּבְהֵמָה], **חַיָּבִין עָלָיו** - עַל אֲכִילַת שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה כָּרֵת **מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. וְאֵין מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִם,** שֶׁבִּהַקְטֶרֶת הַקֹּמֶץ הֻתְּרוּ הַשִּׁירַיִם לַכֹּהֲנִים, **אֲבָל מוֹעֲלִים בְּקֹמֶץ** הַמֻּקְטָר לְגָבוֹהַּ, אַף אַחַר שֶׁנֶּעֶשָׂה אֵפֶר **עַד שֶׁיֵּצֵא** - עַד שֶׁיִּהְיֶה אֻפְרוֹ רָאוּי לָצֵאת **לְבֵית הַדֶּשֶׁן,** כְּלוֹמַר עַד אַחַר 'תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן':

משניות

מַסֶּכֶת מְעִילָה פֶּרֶק ג

מִשְׁנָה ט זְמַן חֲלוּת דִּינֵי הָעוֹלִים בָּלָיל: הַקֹּמֶץ שֶׁנּוֹטֵל הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה, וְהַלְּבוֹנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה וּמֻקְטֶרֶת עִם הַקֹּמֶץ, וְהַקְטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים - כָּל מִנְחָה שֶׁבָּעֲלָיָה כֹּהֵן, בֵּין חוֹבָה וּבֵין נְדָבָה, וּמִנְחַת חֲבִתִּין שֶׁמַּבִיא כֹּהֵן מָשִׁיחַ [-כֹּהֵן גָּדוֹל] בְּכָל יוֹם, וּמִנְחַת נְסָכִין מִנְחַת סֹלֶת שֶׁמַּבִיא עִם הַקָּרְבָּן, שֶׁכָּל אֵלּוּ עוֹלִים כָּלִיל וְאֵין לָהֶם דָּבָר אַחֵר שֶׁמַּתִּירִם לַאֲכִילַת אָדָם אוֹ לְהַקְטָרָה לְגָבוֹהַּ, מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשֶּׁהֻקְדְּשׁוּ בְּפֶה, כְּדִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וּקְדוֹשִׁים בְּכָל קְדֻשַּׁת דְּמִים. וּכְשֶׁקְּדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף בִּכְלִי - בְּהַנָּחָתָם בִּכְלִי שָׁרֵת, הֻכְשְׁרוּ בְּכָךְ לְהִפָּסֵל בְּטִבּוּל יוֹם וּבְמִחְסַר כִּפּוּרִים וּבְלִינָה, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן כָּרֵת מְשׁוּם נוֹתָר וּמְשׁוּם טָמֵא מֻשְׁקָּדְשׁוּ בְּכְלִי, כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהֶם מַתִּירִים. וּפִגּוּל אֵין בָּהֶן, שֶׁאֵין שָׁם 'פִּגּוּל' חָל אֶלָּא אַחַר הַקְרֵבַת הַמַּתִּירִים, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר, וְלָהֶם אֵין מַתִּירִים. זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין - דָּבָר אַחֵר קָרֵב בִּשְׁבִילוֹ וּמַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה אוֹ בְּהַקְטָרָה, כְּגוֹן שְׁלָמִים וְחַטָּאת וְאָשָׁם, שֶׁזְּרִיקַת דָּמָם מַתִּירָה אֶת אֲכִילַת בְּשָׂרָם לַאֲכִילָה, אוֹ עוֹלָה שֶׁדָּמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ, אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת מְשׁוּם נוֹתָר וּמְשׁוּם טָמֵא מֻשְׁקָּדְשׁוּ בִּכְלִי, כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהֶם מַתִּירִים. וּפִגּוּל אֵין בָּהֶן, שֶׁאֵין שָׁם 'פִּגּוּל' חָל אֶלָּא אַחַר הַקְרֵבַת הַמַּתִּירִים, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר, וְלָהֶם אֵין מַתִּירִים. זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין - דָּבָר אַחֵר קָרֵב בִּשְׁבִילוֹ וּמַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה אוֹ בְּהַקְטָרָה, כְּגוֹן שְׁלָמִים וְחַטָּאת וְאָשָׁם, שֶׁזְּרִיקַת דָּמָם מַתִּירָה אֶת אֲכִילַת בְּשָׂרָם לַאֲכִילָה, אוֹ עוֹלָה שֶׁדָּמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ, אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת מְשׁוּם נוֹתָר וּמְשׁוּם טָמֵא מֻשְׁקָּדְשׁוּ בִּכְלִי, כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהֶם מַתִּירִין. וּפִגּוּל אֵין בָּהֶן, שֶׁאֵין שָׁם 'פִּגּוּל' חָל אֶלָּא אַחַר הַקְרֵבַת הַמַּתִּירִין, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר

משניות

תקנה

וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלֵּא מַיִם, אוֹ שֶׁהָקְדִּישׁ אִשָּׁה וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלְּאָה זָבָל, אוֹ שֶׁהָקְדִּישׁ שׁוֹבָךְ וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלֵּא יוֹנִים, אוֹ שֶׁהָקְדִּישׁ אֵילָן וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלֵּא פֵּרוֹת, אוֹ שֶׁהָקְדִּישׁ שָׂדֶה וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלְּאָה בַּעֲשָׂבִים, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ מוֹעֲלִין בָּהֶן, וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמַה שֶׁבְּתוֹכָן, שֶׁאֵין מְעִילָה בְּמַה שֶׁהִשְׁבִּיחַ אַחֲרֵי הַהֶקְדֵּשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה וְאֵילָן, מוֹעֲלִין בָּהֶם וּבְגִדּוּלֵיהֶם אַף שֶׁגָּדְלוּ לְאַחַר הַהֶקְדֵּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גִּדּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ, וּלְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן גִּדּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ כְּהֶקְדֵּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁגָּדְלוּ מִקַּרְקַע אוֹ מֵאֵילָן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ [אֲבָל בְּבוֹר וְאַשְׁפָּה וְשׁוֹבָךְ מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאֵין מְעִילָה בְּמַה שֶׁבָּא לְתוֹכָם לְאַחַר הַהֶקְדֵּשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מִגִּדּוּלֵי הַדָּבָר, וְאֵינָם מִתְקַדְּשִׁים בְּהֶיוֹתָם בְּבוֹר וּבְאַשְׁפָּה]. וְלַד מְעֻשָּׂרֶת - וְלָד שֶׁאַחַר לֵדָתוֹ הִתְקַדְּשָׁה אִמּוֹ כְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה', אוֹתוֹ וָלָד לֹא יִינַק מִן הַמְעֻשָּׂרֶת - מַאֲמִין, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים עַל יְנִיקָה זוֹ שֶׁהִיא כְּגִזָּה וַעֲבוֹדָה שֶׁאֲסוּרָה בְּבֶהֱמַת קָדָשִׁים, וְאַחֲרִים מִתְנַדְּבִים כֵּן - וַאֲנָשִׁים מִתְנַדְּבִים לַהֲנִיקוֹ מֵהַבְּהֵמוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁהֵן חֻלִּין. וְכֵן וָלָד בְּהֵמַת הַמֻּקְדָּשִׁין - שֶׁהֻקְדְּשָׁה לְקָרְבָּן אַחַר שֶׁהָיְתָה לָהּ וָלָד, לֹא יִינַק מֵאִמּוֹ שֶׁהִיא מִן הַמְקֻדָּשִׁין, וְאַחֲרִים מִתְנַדְּבִים כֵּן - לְהֲנִיקוֹ מִבַּהֲמוֹתֵיהֶם. אַכִּילַת פּוֹעֲלִים וּבְהֵמָה הָעוֹשִׂים בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ: הַפּוֹעֲלִים הָעוֹשִׂים מְלָאכָה בְּשֶׁדֶה הֶקְדֵּשׁ, לֹא יֹאכְלוּ מִגְּרוֹגָרוֹת [-תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת] שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, שֶׁלֹּא הֵתֵר לְפוֹעֵל לֶאֱכֹל בִּשְׁעַת עֲבוֹדָתוֹ אֶלָּא 'בְּכָרֶם רֵעֵךְ' (דברים כג כה). וְאַף אִם הִתְנוּ הַפּוֹעֲלִים עִם הַהֶקְדֵּשׁ שֶׁיְּקַבְּלוּ מְזוֹנוֹת, יִתֵּן לָהֶם הַגִּזְבָּר מָעוֹת וְיִקְנוּ מִן הַשּׁוּק וְלֹא יֹאכְלוּ מֵעֲבוֹדָתָם. וְכֵן פָּרָה הַדָּשָׁה שְׂדֵה הֶקְדֵּשׁ לֹא תֹאכַל מִכַּרְשִׁינֵי הֶקְדֵּשׁ, אֶלָּא יַחְסֹם אֶת פִּיהָ וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ', דְּרוּשׁ שֶׁאֵין הָאסוּר אֶלָּא 'בְּדִישׁוֹ' בַּדִּישׁ הָרְאוּי לוֹ, וְלֹא בְּדִישׁ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁאָסוּר בְּאֲכִילָתוֹ: **מִשְׁנָה ז דְּבָרִים הַנִּמְצָאִים בִּשְׂדֵה הַדְּיוֹט וְהֶקְדֵּשׁ: שְׁרָשֵׁי אִילָן שֶׁל הַדְּיוֹט הַבָּאִין - מִתְפַּשְּׁטִים בְּקַרְקַע **שֶׁל הֶקְדֵּשׁ**, וּבֵינֵיהֶם מָרְחָק שֶׁלֹּא עוֹלֶה עַל ט"ז אַמָּה, וּבְאֹפֶן זֶה נִגְרָרִים הַשָּׁרָשִׁים אַחַר הָאִילָן. וְכֵן שָׁרְשֵׁי אִילָן שֶׁל **הֶקְדֵּשׁ הַבָּאִין בְּקַרְקַע שֶׁל הַדְּיוֹט**, בְּמָרְחָק שֶׁל יוֹתֵר מִשֵּׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, שֶׁהַשָּׁרָשִׁים נִדּוֹנִים בְּפְנֵי עַצְמָם, וְנִמְצָא שֶׁבִּשְׁנֵי אֳפָנִים אֵלּוּ הַשָּׁרָשִׁים אֵינָם שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְלָכֵן **לֹא נֶהֱנִין** מֵהֶם מִדְּרַבָּנָן, **וְלֹא מוֹעֲלִין** מִדְּאוֹרַיְיתָא. **הַמַּעְיָן** שֶׁנּוֹבֵעַ בִּשְׂדֵה חֻלִּין, **שֶׁהוּא** עוֹבֵר **וְיוֹצֵא מִתּוֹךְ** - דֶּרֶךְ **שְׂדֵה הֶקְדֵּשׁ** לִשְׂדֵה חֻלִּין אַחֵר, **לֹא נֶהֱנִין** מִדְּרַבָּנָן בַּמַּיִם בְּעוֹדָם נִמְצָאִים בִּשְׂדֵה הֶקְדֵּשׁ, כֵּיוָן שֶׁנִּזְרָאָה כְּנֶהֱנֶה מֵהֶקְדֵּשׁ, **וְלֹא מוֹעֲלִין** מִדְּאוֹרַיְיתָא, שֶׁהֲרֵי הוּא נוֹבֵעַ מִשֶּׁל חֻלִּין. וּמֵעֵת שֶׁיָּצָא **חוּץ לִשְׂדֵה** שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, **נֶהֱנִין מִמֶּנּוּ** לְכַתְּחִלָּה, שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה כְּנֶהֱנֶה מִשֶּׁל הֶקְדֵּשׁ. **'לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין' בִּנְסוּךְ הַמַּיִם:** הַמַּיִם הַמְיֻעָדִים לְנִסּוּךְ הַמַּיִם שֶׁנִּתְּנוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת **בְּבַד שֶׁל זָהָב** שֶׁאֵינוֹ מְקֻדָּשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסְלוּ בְּלִינָה, מִכָּל מָקוֹם **לֹא נֶהֱנִין** מֵהֶם מִדְּרַבָּנָן, כֵּיוָן שֶׁמִּלְּאוּ אוֹתָם לִצְרָךְ הֶקְדֵּשׁ, **וְלֹא מוֹעֲלִין** בָּהֶם לְהָבִיא קָרְבָּן, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְקַדֵּשׁ. אֲבָל לַמָּחֳרָת כְּשֶׁנִּתְּנוּ **בְּצִלּוֹחִית** שֶׁהִיא כְּלִי שָׁרֵת לִצְרָךְ נִסּוּכָם, הִתְקַדְּשׁוּ הַמַּיִם, **וּמוֹעֲלִין בָּהֶם. 'לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין' בָּעֲרָבָה:** עֲרָבָה שֶׁקִּטְּפוּהָ לִצְרָךְ זְקִיפָתָהּ לְצַד הַמִּזְבֵּחַ בְּחַג הַסֻּכּוֹת, **לֹא נֶהֱנִין** מִמֶּנָּה מִדְּרַבָּנָן, שֶׁהֻקְצְתָה לְמִצְוָתָהּ, **וְלֹא מוֹעֲלִין** בָּהּ לְהָבִיא קָרְבָּן, שֶׁאֵינָהּ עֲבוֹדַת מִזְבֵּחַ אֶלָּא רַק מִצְוַת חֲכָמִים לַעֲשׂוֹת כֵּן (קר"א). וְאַחַר שֶׁזְּקִפּוּהָ מֻתֶּרֶת, שֶׁנַּעֲשֵׂית מִצְוָתָהּ. **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר**, אַף קֹדֶם שֶׁזְּקִפּוּהָ **נוֹתְנִין הֵיזָהּ מִמֶּנָּה זְקֵנִים בְּלוּלְבֵיהֶם** לְקִיּוּם מִצְוַת עֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב, שֶׁאַף שֶׁאֲסָרוּהָ בַּהֲנָאָה, מִצְוֹת לָאו לְהֲנוֹת נִתְּנוּ, וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב לַהֲנָאָה. **מִשְׁנָה ח 'לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין' בְּקֶן הַנִּמְצָא בְּאִילַן הֶקְדֵּשׁ:** קֵן שֶׁבָּנָה עוֹף בְּרֹאשׁ הָאִילָן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, מַעֲצִים שֶׁהֵבִיא מִמָּקוֹם אַחֵר וְהֵם חֻלִּין, **לֹא נֶהֱנִין** מִמֶּנּוּ מִדְּרַבָּנָן, שֶׁמָּא יָבוֹא לֵהָנוֹת מֵעַנְפֵי הָאִילָן עַצְמוֹ (תוי"ט), **וְלֹא מוֹעֲלִין** מִדְּאוֹרַיְיתָא כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁל חֻלִּין. וְקֵן שֶׁבָּנָה עוֹף בָּאֲשֵׁרָה [-עֵץ שֶׁנֶּעֱבַד לַעֲבוֹדָה זָרָה], **יִתְיז** - יַפִּיל אֶת הַקֵּן **בְּקָנֶה** - מַקֵּל עֵץ, בְּלִי לַעֲלוֹת עַל הָאִילָן, שֶׁהֲרֵי אִם יַעֲלֶה עָלָיו נִמְצָא נֶהֱנֶה מֵאֲשֵׁרָה הָאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה, וְהַקֵּן מֻתָּר שֶׁהוּא מֵעֵצִים אֲחֵרִים [וְכֵיוָן שֶׁאֲשֵׁרָה מְאוּסָה הִתִּירוּ לְהַתִּיז, וְאִלּוּ בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵינוֹ מָאוּס הֶחְמִירוּ לֶאֱסֹר אַף בְּהַתָּזָה (תוי"ט)]. [וְהַבֵּיצִים וְהָאֶפְרוֹחִים שֶׁעוֹדָם צְרִיכִים לְאִמָּם, זְקוּקִים לָאִילָן וְנִדּוֹנִים כָּאִילָן עַצְמוֹ, וַאֲסוּרִים]. **מְעִילָה בְּעֵצִים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ: הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַחָרֵשׁ** [-יַעַר], **מוֹעֲלִין בְּכֻלּוֹ**, בָּעֵצִים, בָּעֲנָפִים וּבֶעָלִים. אֲבָל **הַגִּזְבָּרִים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ - אֶת הָעֵצִים** כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם קוֹרוֹת, אֵין בְּכֹחַ הַהֶקְדֵּשׁ אֶלָּא הַנָּצְרָךְ לַקֹּדֶשׁ, וְלָכֵן **מוֹעֲלִין בָּעֵצִים** וּבְכֻלָּל זֶה חֲתִיכוֹת הָעֵץ שֶׁנֶּחְתְּכוֹת בִּשְׁעַת חִתּוּךְ הַקּוֹרוֹת, **וְאֵין מוֹעֲלִין לֹא בַּשֹּׁפּוּי** - בְּנִסָּרַת הַדַּקָּה הַנּוֹפֶלֶת כְּשֶׁמַּחֲלִיקִים אֶת הַקּוֹרָה, **וְלֹא בַּנְּוִיָּה** [גְּרֵסַת הרע"ב: **בַּנְּמִיָּה**] - בָּעֲלִים, שֶׁאֵין לַהֶקְדֵּשׁ צָרָךְ בָּהֶם:

פֶּרֶק ד הִלְכוֹת צְרוּף אֲסוּרִים שׁוֹנִים שֶׁבַּתּוֹרָה לְשִׁעוּר אֶחָד, אֹגֶד דִּין צְרוּף בִּמְעִילָה: **מִשְׁנָה א צְרוּף קָדָשִׁים שׁוֹנִים לִמְעִילָה וּשְׁאָר אִסּוּרִים: קָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ** - בְּהֵמוֹת

מַסֶּכֶת מְעִילָה פֶּרֶק ד

**וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלֵּא מַיִם, אַשְׁפָּה וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלְּאָה זָבָל, שׁוֹבָךְ וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלֵּא יוֹנִים, אִילָן וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלֵּא פֵּרוֹת, שָׂדֶה וְאַחַר כָּךְ נִתְמַלְּאָה עֲשָׂבִים, מוֹעֲלִין בָּהֶן, וְאֵין מוֹעֲלִין בַּמֶּה שֶּׁבְּתוֹכָן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַמַּקְדִּישׁ אֶת הָאִילָן, מוֹעֲלִין בָּהֶם וּבְגִדּוּלֵיהֶם, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גִּדּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ. וְלַד מְעֻשָּׂרֶת לֹא יִינַק מִן הַמְעֻשָּׂרֶת, וַאֲחֵרִים מִתְנַדְּבִים כֵּן. וְלַד מֻקְדָּשִׁין לֹא יִינַק מִן הַמֻּקְדָּשִׁין, וַאֲחֵרִים מִתְנַדְּבִין כֵּן. הַפּוֹעֲלִים לֹא יֹאכְלוּ מִגְּרוֹגָרוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. וְלֹא יַחְסֹם אִילָן שֶׁל הֶדְיוֹט בָּאִין בִּשֶּׁל הֶדְיוֹט, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. הַמַּעְיָן שֶׁהוּא יוֹצֵא מִתּוֹךְ שְׂדֵה הֶקְדֵּשׁ, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. יָצָא חוּץ לַשָּׂדֶה, נֶהֱנִין מִמֶּנּוּ. הַמַּיִם שֶׁבַּכַּד שֶׁל זָהָב, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. נִתְּנוּ בְּצִלּוֹחִית, מוֹעֲלִין בָּהֶם. עֲרָבָה, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, נוֹתְנִין הֵיזָהּ מִמֶּנָּה זְקֵנִים בְּלוּלְבֵיהֶם: ח קֵן שֶׁבָּרֹאשׁ הָאִילָן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. שֶׁבָּאֲשֵׁרָה, יַתִּיז בְּקָנֶה. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַחָרֵשׁ, מוֹעֲלִין בְּכֻלּוֹ. הַגִּזְבָּרִים שֶׁלָּקְחוּ אֶת הָעֵצִים, מוֹעֲלִין בָּעֵצִים, וְאֵין מוֹעֲלִין לֹא בַּשֹּׁפּוּי וְלֹא בַּנְּוִיָּה:

פרק ד א קָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְמְעִילָה, וּלְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. קָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ וְקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְמְעִילָה: **ב** חֲמִשָּׁה דְּבָרִים בָּעוֹלָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, הַבָּשָׂר, וְהַחֵלֶב, וְהַסֹּלֶת, וְהַיַּיִן, וְהַשֶּׁמֶן, וְשִׁשָּׁה בַּתּוֹדָה, הַבָּשָׂר, וְהַחֵלֶב, וְהַסֹּלֶת, וְהַיַּיִן, וְהַשֶּׁמֶן, וְהַלֶּחֶם. הַתְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי, וַאֲחֵרִים מִתְנַדְּבִים כֵּן. וְלַד מְעֻשָּׂרֶת לֹא יִינַק מִן הַמְעֻשָּׂרֶת, וַאֲחֵרִים מִתְנַדְּבִים כֵּן. הַפּוֹעֲלִים לֹא יֹאכְלוּ מִגְּרוֹגָרוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ: **ג** שָׁרְשֵׁי אִילָן שֶׁל הֶדְיוֹט בָּאִין בִּשֶּׁל הֶדְיוֹט, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. הַמַּעְיָן שֶׁהוּא יוֹצֵא מִתּוֹךְ שְׂדֵה הֶקְדֵּשׁ, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. יָצָא חוּץ לַשָּׂדֶה, נֶהֱנִין מִמֶּנּוּ. הַמַּיִם שֶׁבַּכַּד שֶׁל זָהָב, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. נִתְּנוּ בְּצִלּוֹחִית, מוֹעֲלִין בָּהֶם. עֲרָבָה, לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, נוֹתְנִין הֵיזָהּ מִמֶּנָּה זְקֵנִים בְּלוּלְבֵיהֶם: ד הַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם שְׁנֵי שֵׁמוֹת. הַשֶּׁרֶץ וְהַנִּבֵּלָה, וְכֵן הַנִּבֵּלָה וּבְשַׂר הַמֵּת, אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא אֲפִלּוּ כַּקַּל שֶׁבְּשִׁנֵּיהֶם. הָאֹכֶל שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה וְשֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה, מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא כַּקַּל שֶׁבְּשִׁנֵּיהֶם:

המבוארות

שֶׁהֻקְדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף לְהַקְרָבָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, **מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לִמְעִילָה**, כְּגוֹן שֶׁנִּזֶּהֱנָה שֶׁוֶּה פְּרוּטָה [שֶׁהוּא שִׁעוּר מְעִילָה] מִבְּשַׂר עוֹלָה וּבְשַׂר חַטָּאת יַחַד. **וּלְחַיֵּב עֲלֵיהֶן** - עַל אֲכִילַת כְּזַיִת מִשְּׁנֵי מִינִים יַחַד, כְּגוֹן חֲצִי זַיִת מֵעוֹלָה וַחֲצִי זַיִת מֵחַטָּאת, כָּרֵת **מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא** (ראה פ"א מ"ב). וְכֵן **קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת** - דְּבָרִים שֶׁהֻקְדְּשׁוּ קֹדֶשׁ דָּמִים לְצֹרֶךְ תִּקּוּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, **מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְעִנְיַן מְעִילָה, אִם נֶהֱנָה מִשְּׁנֵי דְּבָרִים יַחַד בְּשִׁעוּר שָׁוֶה פְּרוּטָה, אַךְ לֹא לְעִנְיַן פִּגּוּל, נוֹתָר וְטֻמְאָה שֶׁאֵינָם שַׁיָּכִים בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת. **קָדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ וְקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לִמְעִילָה**, אִם נֶהֱנָה מִשְּׁנֵיהֶם יַחַד כְּשִׁעוּר שָׁוֶה פְּרוּטָה. אַךְ לֹא לְעִנְיַן פִּגּוּל, נוֹתָר וְטֻמְאָה, הַשַּׁיָּכִים רַק בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ: **מִשְׁנָה ב הַדְּבָרִים הַמִּצְטָרְפִים בָּעוֹלָה, תּוֹדָה וּתְרוּמָה: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים בָּעוֹלָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה בְּעוֹלָה וּבְעוֹלָה זוֹ עִם זוֹ** לְשִׁעוּר כְּזַיִת לְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאַף נִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה עִם נִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה [אֲבָל אֵינָן מִצְטָרְפוֹת לְחַיֵּב מִלְקוּת עַל אֲכִילָתָן, שֶׁאֲסוּרִים מִשְּׁנֵי שְׁמוֹת אִסּוּר, הַטְּהוֹרָה מִשּׁוּם 'נְבֵלָה' וְהַטְּמֵאָה מִשּׁוּם 'בְּהֵמָה טְמֵאָה']. **כָּל הַשְּׁרָצִים מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְחַיֵּב מִלְקוּת בַּאֲכִילַת כְּזַיִת, וְכֵן שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים הַמִּפְרָשִׁים בַּתּוֹרָה מִצְטָרְפִים לְשִׁעוּר אֲכִילָה בְּכַעֲדָשָׁה [שֶׁשִּׁעוּר אֲכִילָתָן כְּשִׁעוּר טֻמְאָתָן, וּמְטַמְּאִים בְּכַעֲדָשָׁה]. **דַּם הַשֶּׁרֶץ** מְשַׁמֵּנֶת הַשְּׁרָצִים **וּבְשָׂרוֹ מִצְטָרְפִין** לְטַמֵּא בְּכַעֲדָשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא כט) 'וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ' לְרַבּוֹת אֶת דַּם הַשֶּׁרֶץ שֶׁמְּטַמֵּא כִּבְשָׂרוֹ. **כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּל דָּבָר שֶׁחֹמֶר טֻמְאָתוֹ וְשִׁעוּרוֹ** לְעִנְיַן טֻמְאָה הוּא שִׁעוּר **שָׁוִין**, מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. טֻמְאָתוֹ וְלֹא שִׁעוּרוֹ, שִׁעוּרוֹ וְלֹא טֻמְאָתוֹ, לֹא מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה: **ד הַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר** אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם שְׁנֵי שֵׁמוֹת. הַשֶּׁרֶץ וְהַנִּבֵּלָה, וְכֵן הַנִּבֵּלָה וּבְשַׂר הַמֵּת, אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא אֲפִלּוּ כַּקַּל שֶׁבְּשִׁנֵּיהֶם. הָאֹכֶל שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה וְשֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה, מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא כַּקַּל שֶׁבְּשִׁנֵּיהֶם: כְּגוֹן מֵת וּנְבֵלָה, שֶׁשִּׁעוּרָם בְּכַזַּיִת, אֲבָל מֵת מְטַמֵּא שִׁבְעָה יָמִים, וּנְבֵלָה מְטַמֵּאת עֶרֶב, אוֹ שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא עֶרֶב, וְהַשֶּׁרֶץ מְטַמֵּא שִׁבְעָה וְשִׁעוּרוֹ בְּכַעֲדָשָׁה, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ **אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם שְׁנֵי שֵׁמוֹת** - שְׁנֵי לָאוִין. [וּלְעִנְיַן שִׁעוּר אֲכִילָה בִּכְזַיִת, מִצְטָרְפִים זֶה לָזֶה, וְדִין הַמִּשְׁנָה הוּא לְעִנְיַן צְרוּף כְּזַיִת לְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, וְעִקַּר הַטַּעַם שֶׁאֵינָם מִצְטָרְפִים כֵּיוָן שֶׁכָּל עִקַּר טֻמְאָתָם אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְלֹא גָּזְרוּ גְּזֵרָה לִגְזֵרָה (תוי"ט)]. **צְרוּף בְּדְבָרִים שֶׁאֵינָם שָׁוִים בְּשִׁעוּרָם אוֹ בְּחֻמְרָתָם: הַשֶּׁרֶץ** מִשְׁמוֹנָה שְׁרָצִים הַמְטַמֵּא בְּכַעֲדָשָׁה, **וְהַנְּבֵלָה** הַמְטַמֵּאת בִּכְזַיִת, **וְכֵן** [-אוֹ] **הַנְּבֵלָה** שֶׁמְּטַמֵּאת טֻמְאַת עֶרֶב, **וּבְשַׂר הַמֵּת** שֶׁמְּטַמֵּא שִׁבְעָה יָמִים, **אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְהַשְׁלִים שִׁעוּר **לְטַמֵּא**, שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁרֶץ וְהַנְּבֵלָה אֵין שִׁעוּרָם שָׁוֶה, וְהַנְּבֵלָה וְהַמֵּת אֵין חֻמְרָתָן שָׁוֶה. **וַאֲפִלּוּ כַּשִּׁעוּר הַקַּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם** אֵינָם מִצְטָרְפִים, כְּלוֹמַר, הַשֶּׁרֶץ אֵינוֹ מַשְׁלִים לַנְּבֵלָה אַף לְשִׁעוּר כְּזַיִת, וְכֵן בְּשַׂר הַמֵּת אֵינוֹ מַשְׁלִים לִבְשַׂר הַנְּבֵלָה אַף לְעִנְיַן טֻמְאַת עֶרֶב. **הָאֹכֶל שֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטֻּמְאָה**, כְּגוֹן שֶׁרֶץ, וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה, וְאֹכֶל **שֶׁנִּטְמָא בְּוָלָד הַטֻּמְאָה** - בִּרְאִשׁוֹן לַטֻּמְאָה, וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי, **מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְשִׁעוּר כְּבֵיצָה [שֶׁהוּא שִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִין] **לְטַמֵּא** אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם **כַּקַּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם** כְּאִלּוּ נָגַע בַּשֵּׁנִי, וְנַעֲשָׂה עַל יְדֵי זֶה שְׁלִישִׁי:

משניות

מַסֶּכֶת מְעִילָה פֶּרֶק ה

מִשְׁנָה ה צְרוּף בָּאֳכָלִין וּמַשְׁקִין: כָּל מִינֵי הָאֳכָלִין מִצְטָרְפִין יַחַד, לְפִסֵּל אֶת הַגּוּיָה - אֶת גּוּף הָאָדָם הָאוֹכֵל אֳכָלִים טְמֵאִים בְּשִׁעוּר שֶׁל כַּחֲצִי פְּרָס - רֶבַע כִּכַּר לֶחֶם [פְּרָס' מִלְשׁוֹן פְּרוּסָה הוּא חֲצִי כִּכָּר, וְחָצְיוֹ הוּא רֶבַע כִּכָּר] (ראה עירובין פ"ח מ"ב), שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר מִדְּרַבָּנָן בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל, וְכֵן אִם נָגַע בָּהּ פָּסְלָהּ. וְכֵן מִצְטָרְפִים **בִּמְזוֹן שְׁתֵּי סְעֻדּוֹת** הַנִּצְרָךְ **לְעֵרוּב** תְּחוּמִין, שֶׁבְּהַנָּחָתוֹ קוֹבֵעַ אֶת מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ וְיָכוֹל לְהַרְחִיק מֵאוֹתוֹ מָקוֹם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל צַד. וְכֵן מִצְטָרְפִים **בְּשִׁעוּר כְּבֵיצָה לְטַמֵּא בְּטֻמְאַת אֳכָלִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לד) 'מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל', וּמַשְׁמַע אֹכֶל הָנֶּאֱכָל בְּבַת אַחַת, וְשִׁעוּרוֹ חֲכָמִים שֶׁאֵין בֵּית הַבְּלִיעָה מַחֲזִיק יוֹתֵר מִבֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת. וְכֵן מִצְטָרְפִים **בְּשִׁעוּר כְּגְרוֹגֶרֶת** [-תְּאֵנָה יְבֵשָׁה] לְחַיֵּב עַל **הוֹצָאַת** אֳכָלִים **בְּשַׁבָּת** מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת. וְכֵן מִצְטָרְפִים **בְּשִׁעוּר כְּזֵיתוֹ תֶּמֶר** [-תָּמָר] לְעִנְיַן חִיּוּב עַל אֲכִילָה **בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים**, שֶׁאֵינוֹ תָּלוּי בַּאֲכִילָה אֶלָּא בְּבִטּוּל הָעִנּוּי, וְשִׁעוּרוֹ חֲכָמִים שֶׁבַּאֲכִילַת כְּזֵיתוֹ תֶּמֶר מִתְיַשֶּׁבֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם. **כָּל** מִינֵי **הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין** יַחַד, **לְפַסֵּל אֶת הַגּוּיָה** - אֶת גּוּף הָאָדָם אֲכִילַת שִׁעוּר **רְבִיעִית** הַלֹּג, שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר מִדְּרַבָּנָן בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל, וְאִם נָגַע בָּהּ פְּסָלָהּ. **וּבְשִׁעוּר מְלֹא לֻגְמָיו** לְאִסּוּר שְׁתִיָּה **בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים** [וְשִׁעוּר מְלֹא לֻגְמָיו הוּא, שֶׁכְּשֶׁמְּסַלֵּק הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּפִיו לְצַד אֶחָד, בּוֹלֵט וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ פִּיו מָלֵא]: **מִשְׁנָה ו צְרוּף עֲרֵלָה וְכִלְאַיִם:** **הָעֲרֵלָה** - פֵּרוֹת אִילָן בִּשְׁלֹשׁ שָׁנוֹתָיו הָרִאשׁוֹנוֹת, **וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם** - זְרָעִים שֶׁגִּדְּלוּ בַּכֶּרֶם, שֶׁאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה, **מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְחַיֵּב מַלְקוּת אֶת הָאוֹכֵל מֵהֶם כְּזַיִת, וְכֵן אִם נָפְלוּ לְהֶתֵּר מִצְטָרְפִים לְאָסְרוֹ אִם אֵין בַּהֶתֵּר מָאתַיִם כְּנֶגֶד חֵלֶק הָעֲרֵלָה וְהַכִּלְאַיִם, כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר (ע"ז סו.) שֶׁכָּל אִסּוּרֵי אֲכִילָה נִכְלָלִים בַּלָּאו שֶׁל 'לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה' (דברים יד ג). **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינָן מִצְטָרְפִין,** כֵּיוָן שֶׁהֵם מִשְּׁנֵי שְׁמוֹת אִסּוּר. **צְרוּף מִינֵי בִּגְדִים שׁוֹנִים לְטֻמְאָה:** **הַבֶּגֶד,** שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה מִשְּׁעוּר שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים [טֻמְאַת מִדְרָס, אַךְ שִׁאָר טֻמְאוֹת מְקַבֵּל מִשְּׁעוּר שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת], **וְהַשַּׂק** [-אָרִיג מִשְּׁעַר בְּהֵמָה] שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה מֵאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, שֶׁצָּרְפָם יַחַד. וְכֵן **הַשַּׂק** שֶׁשְּׁעוּרוֹ נִתְבָּאֵר **וְהָעוֹר** שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה מֵחֻמְשָׁה עַל חֻמְשָׁה טְפָחִים, שֶׁצָּרְפָם יַחַד. וְכֵן **הָעוֹר** שֶׁנִּתְבָּאֵר שִׁעוּרוֹ **וְהַמַּפָּץ** [-אָרִיג מִגּוּמִי] שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה מִשִּׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים, שֶׁצָּרְפָם יַחַד, הֲרֵי הֵם **מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְקַבֵּל טֻמְאָה, כַּשִּׁעוּר הַקַּל בֵּינֵיהֶם. כְּגוֹן הַבֶּגֶד וְהַשַּׂק מִצְטָרְפִים בְּשִׁעוּר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר** בְּטַעַם הַדָּבָר שֶׁמִּצְטָרְפִים, אַף שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"ג) שֶׁדְּבָרִים שֶׁאֵין שִׁעוּרָם וְטֻמְאָתָם שָׁוִים אֵין מִצְטָרְפִים, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן** שָׁוִים לְעִנְיַן זֶה שֶׁהֵם **רְאוּיִין לְטַמֵּא** בְּמוֹשָׁב הַזָּב בְּאֹפֶן שֶׁיְּחֻדָּם לִישִׁיבָה אֲפִלּוּ אִם אֵין גְּדָלִם אֶלָּא טְפַח עַל טְפַח, וְלָכֵן הֵם מִצְטָרְפִים לְטֻמְאָה זוֹ:

פֶּרֶק ה דִּינֵי מְעִילַת הֲנָאָה וּמְעִילַת הוֹצָאָה:

מִשְׁנָה א מְעִילָה בַּהֲנָאָה אוֹ עַד שֶׁיִּפְגֹּם: מִדִּינֵי מְעִילָה שֶׁהֲנָּאָה מֵחֻפָּץ שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִפָּגֵם בְּשִׁמּוּשׁוֹ [כְּגוֹן בֶּגֶד עֶלְיוֹן שֶׁל אָדָם שֶׁמִּתְחַכֵּךְ בִּכְתָלִים, אוֹ בְּגִדּוֹ הַתַּחְתּוֹן שֶׁנִּפְגָּם מֵחֲמַת הַזֵּעָה], אֵינוֹ מוֹעֵל וְאֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּתִשְׁלוּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וַאֲשָׁם מְעִילוֹת עַד שֶׁיֵּהָנֶה כְּשִׁעוּר שֶׁתִּפָּגֵם מִמֶּנּוּ וַיַּכְחִית אֶת שָׁוְיוֹ בְּשִׁעוּר שָׁוֶה פְּרוּטָה. **וְהַנֶּהֱנֶה כְּשִׁעוּר שָׁוֶה פְּרוּטָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ** בְּבֶגֶד אָמְצָעִי שֶׁל אָדָם, שֶׁאֵינוֹ מִתְחַכֵּךְ בִּכְתָלִים וְאֵינוֹ נִזּוֹק מַהֲזֵעָה, וְהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נִפְגָּם בְּשִׁמּוּשׁוֹ מִיָּדִי אָלָא רַק לְאַרְךְ זְמַן, הֲרֵי זֶה כְּדָבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִפָּגֵם, **וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָגַם,** אִם נֶהֱנָה מִמֶּנּוּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה **מָעַל, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הֲרֵי זֶה כְּכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פְּגָם, שֶׁהֲרֵי לְאַרְךְ זְמַן נִפְגָּם גַּם בֶּגֶד אֶמְצָעִי שֶׁל אָדָם, **וְלֹא מָעַל עַד שֶׁיִּפְגֹּם.** **וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ פְּגָם** - חֵפֶץ שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִפָּגֵם כְּשֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ, **כֵּיוָן** - מֵעֵת **שֶׁנֶּהֱנָה** מִמֶּנּוּ בְּשִׁעוּר שָׁוֶה פְּרוּטָה **מָעַל.** [שֶׁלְּמִדִּים דִּין מְעִילָה בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'חֵטְא' - 'חֵטְא' מִזֶּר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה ['וְחָטְאָה בְשָׁגְגָה' (ויקרא ה טו) - 'וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא' (שם כב ט)], שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאוֹכֵל תְּרוּמָה נֶהֱנָה מִמֶּנָּה וּפוֹגְמָהּ בַּאֲכִילָתוֹ, כָּךְ גַּם חִיּוּב מְעִילָה הוּא כְּשֶׁנֶּהֱנָה מֵהַחֻפָּץ וְגַם פּוֹגֵם בּוֹ. וּבִגְזֵרָה שָׁוָה מִמְּעִילָה הָאֲמוּרָה בְּסוֹטָה (במדבר ה כז) לְמֵדִים, שֶׁדָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ פְּגִימָה אֵין צָרִיךְ לְפָגְמוֹ, כְּשֵׁם שֶׁבְּסוֹטָה יֵשׁ הֲנָאָה בְּלֹא פְּגִימָה]. **כֵּיצַד, נָתְנָה** אִשָּׁה **קְטָלָא** [-שַׁרְשֶׁרֶת] שֶׁל הֶקְדֵּשׁ **בְּצַוָּארָהּ,** אוֹ **טַבַּעַת** זָהָב **בְּיָדָהּ,** אוֹ **שֶׁנָּתְנָה** לְתוֹךְ **פִּיהָ זָהָב, כֵּיוָן שֶׁנֶּהֱנָת** מֵהֶם בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה **מָעֲלָה,** אַף בְּלֹא פְּגִימָה, כִּי זָהָב הוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נִפְגָּם מֵהַשִּׁמּוּשׁ בּוֹ. [וְאָמְדֵן שָׁוֵי הֲנָאָתָהּ, נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שְׁאוֹמְדִים כַּמָּה הָיְתָה מִשְׁלֶמֶת בִּשְׁבִיל שֶׁיִּשְׁאִילוּהָ תַּכְשִׁיטִים כָּאֵלּוּ לְמֶשֶׁךְ זְמַן זֶה כְּדֵי לְהִתְקַשֵּׁט בָּהֶם בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה]. אֲבָל אִם **לָבַשׁ בְּחָלוּק** [-הַבֶּגֶד הַסָּמוּךְ לַבָּשָׂר], אוֹ **שִׁכְפָּה** עַצְמוֹ **בְּטִלִּית** [-מַלְבּוּשׁ עֶלְיוֹן (תפא"י)], אוֹ **שָׁבַקַע** עַצִּים שֶׁלּוֹ **בְּקַרְדֹּם** שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּם לְהִפָּגֵם בְּכָל שִׁמּוּשׁ, **לֹא מָעַל עַד שֶׁיִּפְגֹּם** בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה וְיֵהָנֶה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה. **תְּלַשׁ** צֶמֶר **מִן הַחֲטָאת**

המבוארות

[וּשְׂאָר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים] **כְּשֶׁהִיא חַיָּה** וְנִפַּל בָּהּ מוּם וְעוֹמֶדֶת לְהִפָּדוֹת, הֲרֵי הִיא כְּדָבָר שֶׁנִּפְגָּם, שֶׁאִם תִּפָּגֵם יִפָּחֲתוּ דְּמֵי פִּדְיוֹנָהּ, וּלְפִיכָךְ **לֹא מָעַל עַד שֶׁיִּפְגֹּם.** [אֲבָל חַטָּאת תְּמִימָה שֶׁעוֹמֶדֶת לְהַקְרִיבָהּ וְאָסוּר לִפְדּוֹתָהּ, אֵינָהּ נִפְגֶּמֶת בְּחֶסְרוֹן צֶמֶר וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, וַהֲרֵי הִיא כְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ נִפְגָּם שֶׁמּוֹעֲלִים בּוֹ בַּהֲנָאָה בִּלְבַד]. וְאִם תָּלַשׁ אֶת הַצֶּמֶר **כְּשֶׁהִיא מֻתָּה** [בֵּין שֶׁהָיְתָה תְּמִימָה וּבֵין שֶׁהָיְתָה בַּעֲלַת מוּם], שׁוּב אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְפִדְיוֹן, שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרָהּ וְגַם אֵין פּוֹדִים אֶת הַקָּדָשִׁים כְּדֵי לְהַאֲכִילָם לַכְּלָבִים, וַהֲרֵי הִיא כְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ פְּגָם, שֶׁכֵּיוָן **שֶׁנֶּהֱנָה** בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה **מָעַל** אַף בְּלֹא פְּגָם: **מִשְׁנָה ב שִׁעוּר הַפְּגִימָה וְהַהֲנָאָה:** מִי שֶׁנֶּהֱנָה **בְּכַחֲצִי פְּרוּטָה וּפָגַם בְּכַחֲצִי פְּרוּטָה,** כְּגוֹן שֶׁלָּבַשׁ בֶּגֶד שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְנֶהֱנָה מִמֶּנּוּ כְּשִׁעוּר חֲצִי פְּרוּטָה, וְאַף קָרְעוֹ וּפָגְמוֹ כְּשִׁעוּר חֲצִי פְּרוּטָה, **אוֹ שֶׁנֶּהֱנָה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה בְּדָבָר אֶחָד שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִפָּגֵם,** אַךְ לֹא פָּגַמוֹ, כְּגוֹן שֶׁלָּבַשׁ בֶּגֶד וְלֹא פָּגַמוֹ, **וּפָגַם בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה בְּדָבָר אַחֵר** שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וּמֵמֶּנּוּ לֹא נֶהֱנָה, כְּגוֹן שֶׁשָּׁפַךְ מִשְׁקֶה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְכֵדוֹמֶה, רְאוּיִים עֲדַיִן לְהִקָּרֵבָה וְלַעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ], אֵינָם יוֹצְאִים לְחֻלִּין עַל יְדֵי מְעִילַת הָרִאשׁוֹן, וְיֵשׁ בָּהֶם מְעִילָה אַחַר מְעִילָה. **כֵּיצַד, רָכַב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה** הַמְּקֻדֶּשֶׁת לְקָרְבָּן, **וּבָא חֲבֵרוֹ וְרָכַב** לְאַחַר מִכֵּן עַל אוֹתָהּ הַבְּהֵמָה, **וּבָא חֲבֵרוֹ** הַשְּׁלִישִׁי **וְרָכַב** אַף הוּא. אוֹ אָדָם **שֶׁשָּׁתָה בְּכוֹס שֶׁל זָהָב** שֶׁהִיא כְּלִי שָׁרֵת, **וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁתָה, וּבָא חֲבֵרוֹ** אַחֵר **וְשָׁתָה.** אוֹ **תָּלַשׁ** צֶמֶר **מִן הַחַטָּאת, וּבָא חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ וּבָא חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ, כֻּלָּן מָעֲלוּ,** שֶׁבְּהֵמָה וּכְלֵי שָׁרֵת אֵינָם יוֹצְאִים לְחֻלִּין בְּמְעִילַת הָרִאשׁוֹנִים. **רַבִּי אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ פִּדְיוֹן** - שֶׁאֵין אֶפְשָׁרוּת לְפָדּוֹתוֹ, **יֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל,** שֶׁכֵּן אֵינוֹ יוֹצֵא לְחֻלִּין בְּמְעִילַת הָרִאשׁוֹן. וְאַף תַּנָּא קַמָּא מוֹדֶה לְכָלָל זֶה, וּמַחֲלֹקְתָּם בְּאֹפֶן שֶׁשָּׁחַט בַּעַל מוּם לִפְנֵי הַפְּדִיָּה, שֶׁנֶּחְלְקוּ הַאִם אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ אוֹ שֶׁיֵּשׁ דִּין 'הַעֲמָדָה' וְהַעֲרָכָה' לִפְנֵי הַפְּדִיָּה, וְכֵיוָן שֶׁשָּׁחַטוֹ אִי אֶפְשָׁר 'לְהַעֲמִידוֹ' וְלָכֵן אִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ. לְדַעַת רַבִּי, צָרִיךְ לְהַעֲמִידוֹ וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֵינוֹ רָאוּי לִפְדִיָּה [אֶלָּא נִקְבָּר] וְיֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל, וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, אֵין צָרִיךְ לְהַעֲמִידוֹ וְהוּא רָאוּי לִפְדִיָּה, וּקְדֻשָּׁתוֹ קְדֻשַּׁת דָּמִים, וּבְמְעִילַת הָרִאשׁוֹן יָצָא לְחֻלִּין וְאֵין בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל: **מִשְׁנָה ג מְעִילָה אַחַר מְעִילָה: אֵין אָדָם מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל** - אַחַר שֶׁכְּבָר מָעַל אָדָם אַחֵר **בְּמַקְדְּשִׁין** - בְּחֵפֶץ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, כֵּיוָן שֶׁבִּמְעִילַת הָרִאשׁוֹן כְּבָר יָצָא אוֹתוֹ דָּבָר לְחֻלִּין, **אֶלָּא בְּהֶמָה** תְּמִימָה שֶׁהֻקְדְּשָׁה לְמִזְבֵּחַ, **וּכְלֵי שָׁרֵת** שֶׁל עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף וְאֵינָם רְאוּיִים לִפְדִיָּה [וַאֲפִלּוּ אִם יִפְגֹּם בָּהֶם עַל יְדֵי תְּלִישַׁת צֶמֶר אוֹ פְּחָת בִּשְׁוִי כּוֹס שֶׁל זָהָב וְכַדּוֹמֶה, רְאוּיִים עֲדַיִן לְהִקָּרֵבָה וְלַעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ], אֵינָם יוֹצְאִים לְחֻלִּין עַל יְדֵי מְעִילַת הָרִאשׁוֹן, וְיֵשׁ בָּהֶם מְעִילָה אַחַר מְעִילָה. **כֵּיצַד, רָכַב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה** הַמְּקֻדֶּשֶׁת לְקָרְבָּן, **וּבָא חֲבֵרוֹ** הַשְּׁלִישִׁי **וְרָכַב** אַף הוּא. אוֹ אָדָם **שֶׁשָּׁתָה בְּכוֹס שֶׁל זָהָב** שֶׁהִיא כְּלִי שָׁרֵת, **וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁתָה, וּבָא חֲבֵרוֹ** אַחֵר **וְשָׁתָה.** אוֹ **תָּלַשׁ** צֶמֶר **מִן הַחַטָּאת, וּבָא חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ וּבָא חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ, כֻּלָּן מָעֲלוּ,** שֶׁבְּהֵמָה וּכְלֵי שָׁרֵת אֵינָם יוֹצְאִים לְחֻלִּין בְּמְעִילַת הָרִאשׁוֹנִים. **רַבִּי אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ פִּדְיוֹן** - שֶׁאֵין אֶפְשָׁרוּת לְפָדּוֹתוֹ, **יֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל,** שֶׁכֵּן אֵינוֹ יוֹצֵא לְחֻלִּין בְּמְעִילַת הָרִאשׁוֹן. וְאַף תַּנָּא קַמָּא מוֹדֶה לְכָלָל זֶה, וּמַחֲלֹקְתָּם בְּאֹפֶן שֶׁשָּׁחַט בַּעַל מוּם לִפְנֵי הַפְּדִיָּה, שֶׁנֶּחְלְקוּ הַאִם אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ אוֹ שֶׁיֵּשׁ דִּין 'הַעֲמָדָה' וְהַעֲרָכָה' לִפְנֵי הַפְּדִיָּה, וְכֵיוָן שֶׁשָּׁחַטוֹ אִי אֶפְשָׁר 'לְהַעֲמִידוֹ' וְלָכֵן אִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ. לְדַעַת רַבִּי, צָרִיךְ לְהַעֲמִידוֹ וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֵינוֹ רָאוּי לִפְדִיָּה [אֶלָּא נִקְבָּר] וְיֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל, וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, אֵין צָרִיךְ לְהַעֲמִידוֹ וְהוּא רָאוּי לִפְדִיָּה, וּקְדֻשָּׁתוֹ קְדֻשַּׁת דָּמִים, וּבְמְעִילַת הָרִאשׁוֹן יָצָא לְחֻלִּין וְאֵין בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל: **מִשְׁנָה ד מְעִילָה בִּגְזֵרָה: נָטַל** גִּזְבַּר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ **אֶבֶן** אוֹ **קוֹרָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ** לִשְׁמּוּשׁ עַצְמוֹ בְּשׁוֹגֵג, **הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל,** שֶׁכֵּן רְשׁוּתוֹ הָיא גַּם רְשׁוּת הַהֶקְדֵּשׁ, וְטָלְטוּלָהּ בְּתוֹךְ רְשׁוּתוֹ אֵינוֹ מוֹצִיאָהּ מֵרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ. אֲבָל אִם **נְתָנָהּ** בְּמַתָּנָה **לַחֲבֵרוֹ, הוּא** - הַגִּזְבָּר **מָעַל,** שֶׁהוֹצִיאָהּ מֵרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ לִרְשׁוּת חֵלִּין, **וַחֲבֵרוֹ לֹא מָעַל** מִפְּנֵי שֶׁכָּבָר יָצְאָה לְחֻלִּין בְּהוֹצָאַת הַגִּזְבָּר. וְאִם **בְּנָאָהּ** הַגִּזְבָּר **בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ,** כְּגוֹן שֶׁנִּתְּנָה עַל פִּי הָאֲרֻבָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ הַגְּשָׁמִים, **הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל** כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא נֶהֱנָה, **עַד שֶׁיֵּהָנֶה** בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה וְיִתְּנָה מֵהֶנָּחָתָהּ **בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה** כְּגוֹן שֶׁהָיָה שָׁוֶה פְּרוּטָה וְנִפְחֲתָה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה בְּדָבָר אֶחָד - כְּלוֹמַר שֶׁמַּעֲשֵׂה הַהֶנָּאָה וְהַפְּגִימָה יִהְיֶה בְּחֵפֶץ אֶחָד, וְשֶׁעַל יְדֵי הַהֶנָּאָה יִפְגֹּם, כְּשֵׁם שֶׁאוֹכֵל תְּרוּמָה פּוֹגֵם בָּהּ עַל יְדֵי הֲנָאָתוֹ בַּאֲכִילָתָהּ (ראה לעיל מ"א): **מִשְׁנָה ג מְעִילָה אַחַר מְעִילָה: אֵין אָדָם מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל** - אַחַר שֶׁכְּבָר מָעַל אָדָם אַחֵר **בְּמַקְדְּשִׁין** - בְּחֵפֶץ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, כֵּיוָן שֶׁבִּמְעִילַת הָרִאשׁוֹן כְּבָר יָצָא אוֹתוֹ דָּבָר לְחֻלִּין, **אֶלָּא בְּהֶמָה** תְּמִימָה שֶׁהֻקְדְּשָׁה לְמִזְבֵּחַ, **וּכְלֵי שָׁרֵת** שֶׁל עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף וְאֵינָם רְאוּיִים לִפְדִיָּה [וַאֲפִלּוּ אִם יִפְגֹּם בָּהֶם עַל יְדֵי תְּלִישַׁת צֶמֶר אוֹ פְּחָת בִּשְׁוִי כּוֹס שֶׁל זָהָב וְכַדּוֹמֶה, רְאוּיִים עֲדַיִן לְהִקָּרֵבָה וְלַעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ], אֵינָם יוֹצְאִים לְחֻלִּין עַל יְדֵי מְעִילַת הָרִאשׁוֹן, וְיֵשׁ בָּהֶם מְעִילָה אַחַר מְעִילָה. **כֵּיצַד, רָכַב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה** הַמְּקֻדֶּשֶׁת לְקָרְבָּן, **וּבָא חֲבֵרוֹ** הַשְּׁלִישִׁי **וְרָכַב** אַף הוּא. אוֹ אָדָם **שֶׁשָּׁתָה בְּכוֹס שֶׁל זָהָב** שֶׁהִיא כְּלִי שָׁרֵת, **וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁתָה, וּבָא חֲבֵרוֹ** אַחֵר **וְשָׁתָה.** אוֹ **תָּלַשׁ** צֶמֶר **מִן הַחַטָּאת, וּבָא חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ וּבָא חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ, כֻּלָּן מָעֲלוּ,** שֶׁבְּהֵמָה וּכְלֵי שָׁרֵת אֵינָם יוֹצְאִים לְחֻלִּין בְּמְעִילַת הָרִאשׁוֹנִים. **רַבִּי אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ פִּדְיוֹן** - שֶׁאֵין אֶפְשָׁרוּת לְפָדּוֹתוֹ, **יֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל,** שֶׁכֵּן אֵינוֹ יוֹצֵא לְחֻלִּין בְּמְעִילַת הָרִאשׁוֹן. וְאַף תַּנָּא קַמָּא מוֹדֶה לְכָלָל זֶה, וּמַחֲלֹקְתָּם בְּאֹפֶן שֶׁשָּׁחַט בַּעַל מוּם לִפְנֵי הַפְּדִיָּה, שֶׁנֶּחְלְקוּ הַאִם אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ אוֹ שֶׁיֵּשׁ דִּין 'הַעֲמָדָה' וְהַעֲרָכָה' לִפְנֵי הַפְּדִיָּה, וְכֵיוָן שֶׁשָּׁחַטוֹ אִי אֶפְשָׁר 'לְהַעֲמִידוֹ' וְלָכֵן אִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ. לְדַעַת רַבִּי, צָרִיךְ לְהַעֲמִידוֹ וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֵינוֹ רָאוּי לִפְדִיָּה [אֶלָּא נִקְבָּר] וְיֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל, וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, אֵין צָרִיךְ לְהַעֲמִידוֹ וְהוּא רָאוּי לִפְדִיָּה, וּקְדֻשָּׁתוֹ קְדֻשַּׁת דָּמִים, וּבְמְעִילַת הָרִאשׁוֹן יָצָא לְחֻלִּין וְאֵין בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל: **מִשְׁנָה ד מְעִילָה בִּגְזֵרָה: נָטַל** גִּזְבַּר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ **אֶבֶן** אוֹ **קוֹרָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ** לִשְׁמּוּשׁ עַצְמוֹ בְּשׁוֹגֵג, **הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל,** שֶׁכֵּן רְשׁוּתוֹ הָיא גַּם רְשׁוּת הַהֶקְדֵּשׁ, וְטָלְטוּלָהּ בְּתוֹךְ רְשׁוּתוֹ אֵינוֹ מוֹצִיאָהּ מֵרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ. אֲבָל אִם **נְתָנָהּ** בְּמַתָּנָה **לַחֲבֵרוֹ, הוּא** - הַגִּזְבָּר **מָעַל,** שֶׁהוֹצִיאָהּ מֵרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ לִרְשׁוּת חֵלִּין, **וַחֲבֵרוֹ לֹא מָעַל** מִפְּנֵי שֶׁכָּבָר יָצְאָה לְחֻלִּין בְּהוֹצָאַת הַגִּזְבָּר. וְאִם **בְּנָאָהּ** הַגִּזְבָּר **בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ,** כְּגוֹן שֶׁנִּתְּנָה עַל פִּי הָאֲרֻבָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ הַגְּשָׁמִים, **הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל** כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא נֶהֱנָה, **עַד שֶׁיֵּהָנֶה** בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה וְיִתְּנָה מֵהֶנָּחָתָהּ **בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה** כְּגוֹן שֶׁהָיָה שָׁוֶה פְּרוּטָה וְנִפְחֲתָה בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה בְּדָבָר אֶחָד - כְּלוֹמַר שֶׁמַּעֲשֵׂה הַהֶנָּאָה וְהַפְּגִימָה יִהְיֶה בְּחֵפֶץ אֶחָד, וְשֶׁעַל יְדֵי הַהֶנָּאָה יִפְגֹּם, כְּשֵׁם שֶׁאוֹכֵל תְּרוּמָה פּוֹגֵם בָּהּ עַל יְדֵי הֲנָאָתוֹ בַּאֲכִילָתָהּ (ראה לעיל מ"א): **מִשְׁנָה ג מְעִילָה אַחַר מְעִילָה: אֵין אָדָם מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל** - אַחַר שֶׁכְּבָר מָעַל אָדָם אַחֵר **בְּמַקְדְּשִׁין** - בְּחֵפֶץ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, כֵּיוָן שֶׁבִּמְעִילַת הָרִאשׁוֹן כְּבָר יָצָא אוֹתוֹ דָּבָר לְחֻלִּין, **אֶלָּא בְּהֶמָה** תְּמִימָה שֶׁהֻקְדְּשָׁה לְמִזְבֵּחַ, **וּכְלֵי שָׁרֵת** שֶׁל עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף וְאֵינָם רְאוּיִים לִפְדִיָּה [וַאֲפִלּוּ אִם יִפְגֹּם בָּהֶם עַל יְדֵי תְּלִישַׁת צֶמֶר אוֹ פְּחָת בִּשְׁוִי כּוֹס שֶׁל זָהָב וְכַדּוֹמֶה, רְאוּיִים עֲדַיִן לְהִקָּרֵבָה וְלַעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ], אֵינָם יוֹצְאִים לְחֻלִּין עַל יְדֵי מְעִילַת הָרִאשׁוֹן, וְיֵשׁ בָּהֶם מְעִילָה אַחַר מְעִילָה. **כֵּיצַד, רָכַב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה** הַמְּקֻדֶּשֶׁת לְקָרְבָּן, **וּבָא חֲבֵרוֹ** הַשְּׁלִישִׁי **וְרָכַב** אַף הוּא. אוֹ אָדָם **שֶׁשָּׁתָה בְּכוֹס שֶׁל זָהָב** שֶׁהִיא כְּלִי שָׁרֵת, **וּבָא חֲבֵרוֹ וְשָׁתָה, וּבָא חֲבֵרוֹ** אַחֵר **וְשָׁתָה.** אוֹ **תָּלַשׁ** צֶמֶר **מִן הַחַטָּאת, וּבָא חֲבֵרוֹ וְתָלַשׁ וּבָ

משניות

מַסֶּכֶת מְעִילָה פֶּרֶק ו

המבוארות

פֶּרֶק ו דִּין שְׁלִיחוּת בִּמְעִילָה, מְעִילָה בְּמָעוֹת שֶׁהֻפְקְדוּ בְּיָדוֹ, וְכִיס מָעוֹת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פְּרוּטָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָבָר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְעָשָׂה שְׁלִיחוּתוֹ, שֶׁאֵין שְׁלִיחוּת לְדָבָר עֲבֵרָה, בִּמְעִילָה יֵשׁ שְׁלִיחוּת, שֶׁנֶּאֱמַר וּמַשְׁמַע מִי שֶׁשָּׁגַג בַּתְּחִלָּה, דְּהַיְינוּ הַמְשַׁלֵּחַ שֶׁעַל יְדֵי צְוּוּיוֹ נֶעֱשְׂתָה הַמְּעִילָה. אֲבָל אִם לֹא עָשָׂה הַשָּׁלִיחַ אֶת שְׁלִיחוּתוֹ אֶלָּא שִׁנָּה מִדִּבְרֵי הַמְשַׁלֵּחַ, הַשָּׁלִיחַ מָעַל, שֶׁאֵינוֹ שְׁלוּחוֹ לְדָבָר זֶה. כֵּיצַד, כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ לַשָּׁלִיחַ תֵּן אֶת הַבָּשָׂר לָאוֹרְחִים, וְהַשָּׁלִיחַ שִׁנָּה וְנָתַן לָהֶם כָּבֵד. אוֹ שֶׁצִּוָּה לָתֵת לָהֶם כָּבֵד וְנָתַן לָהֶם בָּשָׂר, וְהִיא הַבָּשָׂר וְהַכָּבֵד שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, הֲרֵי הַשָּׁלִיחַ מָעַל, שֶׁלֹּא הָיָה שְׁלוּחוֹ לְדָבָר זֶה. וְאִם הוֹסִיף עַל צִוּוּיוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת, תֵּן לָהֶם - לָאוֹרְחִים חֻתִּיכָה חֻתִּיכָה - לְכָל אֶחָד מֵהֶם תֵּתֵּן חֻתִּיכַת בָּשָׂר אַחַת, וְהוּא - הַשָּׁלִיחַ שִׁנָּה וְאָמַר לָהֶם טְלוּ שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם - כָּל אֶחָד יִטֹּל שְׁתֵּי חֻתִּיכוֹת, וְאָמַר לָהֶם שֶׁמִּצָּוָּה לָהֶם טְלוּ שָׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ - שֶׁכָּל אֶחָד נוֹטֵל שָׁלֹשׁ חֻתִּיכוֹת, בְּאֹפֶן זֶה כָּלָן מָעֲלוּ, שֶׁשְּׁלִיחוּת בַּעַל הַבַּיִת עָשְׂתָה בַּחֻתִּיכָה אַחַת, וְהַשְּׁלִיחַ הוֹסִיף מִדַּעַת עַצְמוֹ חֻתִּיכָה שְׁנִיָּה, וְהָאוֹרְחִים הוֹסִיפוּ חֻתִּיכָה שְׁלִישִׁית [אֲבָל אִם אָמַר לָהֶם הַשָּׁלִיחַ שֶׁיִּטְּלוּ שְׁתֵּי חֻתִּיכוֹת מִדַּעַת בַּעַל הַבַּיִת, הַשָּׁלִיחַ פָּטוּר, כִּי לֹא הוֹסִיף מִדַּעְתּוֹ וְלֹא הִתְפַּוֵּן לְעַקֵּר אֶת שְׁלִיחוּת בַּעַל הַבַּיִת]. אָמַר לוֹ לַשָּׁלִיחַ הָבֵא לִי מָעוֹת, מִן הַחֻלִּין [-חָלָל בָּעֲבֵי הַכֹּתֶל] אוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא [-תֵּבָה], וּקְנֵה עֲבוּרִי דָּבָר מָה בַּשּׁוּק (רש"י) וְהָיוּ הַמָּעוֹת מְעוֹת הֶקְדֵּשׁ, וְהַשָּׁלִיחַ הֵבִיא לוֹ אֶת הַמָּעוֹת מֵהַמָּקוֹם שֶׁבִּקֵּשׁ, וּקְנָה עִמָּהֶם בַּשּׁוּק, הַדִּין הוּא שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאָמַר בַּעַל הַבַּיִת, לֹא הָיָה בִּלְבִּי - לֹא הִתְכַּוַּנְתִּי שֶׁיָּבִיא אֶלָּא מִזֶּה - מֵחֻלִּין אוֹ גְּלוֹסְקָמָא אֲחֵרִים, וְהֵבִיא מִזֶּה - מֵחֻלִּין אוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא אֵלּוּ, מִכָּל מָקוֹם בַּעַל הַבַּיִת מָעַל, מִשּׁוּם שֶׁהַשָּׁלִיחַ עָשָׂה כִּדְבָרָיו, וּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ, הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין וְשִׁנָּה הַשָּׁלִיחַ וְהֵבִיא לוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ לְהָבִיא מִן גְּלוֹסְקָמָא וְהֵבִיא לוֹ מִן הַחֻלִּין, הַשָּׁלִיחַ מָעַל שֶׁשִּׁנָּה מִדַּעְתּוֹ: **מִשְׁנָה ב** **שְׁלִיחוּת בְּחֻרְשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן**: שָׁלַח מָעוֹת בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן לִקְנוֹת אֶצֶל הַחֲנָוָנִי, וְסָבַר שֶׁהֵם מְעוֹת חֻלִּין, אִם עָשׂוּ שְׁלִיחוּתוֹ וְלֹא שִׁנּוּ, בַּעַל הַבַּיִת מָעַל, וְאַף שֶׁחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן אֵינָם בְּנֵי שְׁלִיחוּת, כֵּיוָן שֶׁגֶּדֶר הַדָּבָר שֶׁאָדָם מוֹעֵל עַל יְדֵי שְׁלִיחוּת אַף שֶׁאֵין שְׁלִיחוּת לְדָבָר עֲבֵרָה הוּא, שֶׁהַתּוֹרָה חִיְּבָה גַּם כְּשֶׁרַק גָּרַם לִמְעִילָה עַל יְדֵי אַחֵר. וְאִם לֹא עָשׂוּ שְׁלִיחוּתוֹ, לֹא מָעַל הַמְשַׁלֵּחַ שֶׁאֵינָם שְׁלוּחָיו לְדָבָר זֶה, וְגַם הֵם אֵינָם מוֹעֲלִים לְפִי שֶׁאֵינָם בְּתוֹרַת מְעִילָה, וְהַחֲנָוָנִי מָעַל כְּשֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּמָּעוֹת לְצָרְכָּיו וּבְכָךְ יוֹצִיאֵם מֵרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ. שָׁלַח אֶת הַמָּעוֹת בְּיַד פִּקֵּחַ לִקְנוֹת אֶצֶל הַחֲנָוָנִי, וְנִזְכַּר הַמְשַׁלֵּחַ שֶׁמָּעוֹת אֵלּוּ הֵן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ עַד שֶׁלֹּא [-בְּטֶרֶם] הִגִּיעַ הַשָּׁלִיחַ אֶצֶל חֲנָוָנִי, שׁוּב אֵין הַמְשַׁלֵּחַ מוֹעֵל, שֶׁאֵין קָרְבַּן מְעִילָה אֶלָּא בְּשׁוֹגֵג, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה טו) 'נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי ה", וְהַשָּׁלִיחַ נִזְכַּר, וְהָרֵי הוּא מְזִיד וְאֵינוֹ מוֹעֵל, גַּם הַשָּׁלִיחַ נִזְכַּר, וְהָרֵי הוּא מְזִיד וְאֵינוֹ מוֹעֵל, **הַחֲנָוָנִי מָעַל לְכְשֶׁיּוֹצִיא** אֶת הַמָּעוֹת לְצָרְכּוֹ בְּשָׁגְגָה. וְאִם עָרְבָן הַחֲנָוָנִי עִם מְעוֹתָיו וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהֵן מְעוֹת הֶקְדֵּשׁ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָעוֹתָיו, נוֹטֵל פְּרוּטָה אוֹ כְּלִי וְיֹאמַר, הַפְּרוּטָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא נִמְצֵאת, מְחֻלֶּלֶת עַל כְּלִי [אוֹ פְּרוּטָה] זֶה, וּבְכָךְ נִפְדֶּה הַהֶקְדֵּשׁ וְנַעֲשֶׂה חֻלִּין, שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף [-מַטְבְּעוֹת]: **מִשְׁנָה ג** **שְׁנוּי מִדַּעַת בַּעַל הַבַּיִת וּבְחֲצָיָהּ**: נָתַן לוֹ הַמְשַׁלֵּחַ פְּרוּטָה, וְאָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בְּכֻלָּהּ נֵרוֹת אוֹ בְּכֻלָּהּ פְּתִילוֹת, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת, שְׁנֵיהֶם לֹא מָעֲלוּ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ נֵרוֹת מִבֵּית פְּתִילוֹת וּפְתִילוֹת מִבֵּית נֵרוֹת, הַשָּׁלִיחַ מָעַל: **דִּ** נָתַן לוֹ שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, אָמַר לוֹ הָבֵא לִי אֶתְרוֹג, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בִּפְרוּטָה אֶתְרוֹג וּבִפְרוּטָה רִמּוֹן, שְׁנֵיהֶם מָעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּעַל הַבַּיִת לֹא מָעַל, שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ לְשֵׁם אֶתְרוֹג וְזֶה בָּא לוֹ. אָמַר לוֹ הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין וְהֵבִיא לוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין וְהֵבִיא לוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, אוֹ מִן גְּלוֹסְקָמָא וְהֵבִיא לוֹ מִן הַחֻלִּין, הַשָּׁלִיחַ מָעַל: **הִ** נָתַן לוֹ שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, אָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּפְרוּטָה אֶתְרוֹג וּבִפְרוּטָה רִמּוֹן, שְׁנֵיהֶם מָעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּעַל הַבַּיִת לֹא מָעַל, שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ, חֻלִּין וְקָטָן וָרָע. נָתַן לוֹ דִּינָר זָהָב, אָמַר לוֹ הָבֵא לִי חֻלִּין, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בִּשְׁלֹשָׁה טַלִּית, שְׁנֵיהֶם מָעֲלוּ. אָמַר לוֹ הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין אוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, וְהֵבִיא לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין וְהֵבִיא לוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, אוֹ מִן גְּלוֹסְקָמָא וְהֵבִיא לוֹ מִן הַחֻלִּין, הַשָּׁלִיחַ מָעַל: **בִּ** שָׁלַח בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, אִם עָשׂוּ שְׁלִיחוּתוֹ, בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. לֹא עָשׂוּ שְׁלִיחוּתוֹ, הַחֲנָוָנִי מָעַל. אֲבָל אִם בְּיַד פִּקֵּחַ, וְנִזְכַּר עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ אֵצֶל חֲנָוָנִי, הַחֲנָוָנִי מָעַל כְּשֶׁיּוֹצִיא. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, נוֹטֵל פְּרוּטָה אוֹ כְּלִי וְיֹאמַר, פְּרוּטָה אוֹ כְּלִי זוּ שֶׁהָיְתָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא מְחֻלֶּלֶת עַל זֶה. שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף: **גִּ** נָתַן לוֹ פְּרוּטָה, אָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת, הָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בְּכֻלָּהּ נֵרוֹת אוֹ בְּכֻלָּהּ פְּתִילוֹת, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת, שְׁנֵיהֶם לֹא מָעֲלוּ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ נֵרוֹת מִבֵּית פְּתִילוֹת וּפְתִילוֹת מִבֵּית נֵרוֹת, הַשָּׁלִיחַ מָעַל: **דִּ** נָתַן לוֹ שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, אָמַר לוֹ הָבֵא לִי אֶתְרוֹג, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בִּפְרוּטָה אֶתְרוֹג וּבִפְרוּטָה רִמּוֹן, שְׁנֵיהֶם מָעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּעַל הַבַּיִת לֹא מָעַל, שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ, לְשֵׁם אֶתְרוֹג זֶה בָּא לוֹ. אָמַר לוֹ הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין וְהֵבִיא לוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין וְהֵבִיא לוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, אוֹ מִן גְּלוֹסְקָמָא וְהֵבִיא לוֹ מִן הַחֻלִּין, הַשָּׁלִיחַ מָעַל: **בִּ** שָׁלַח בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, אִם עָשׂוּ שְׁלִיחוּתוֹ, בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. לֹא עָשׂוּ שְׁלִיחוּתוֹ, הַחֲנָוָנִי מָעַל. אֲבָל אִם בְּיַד פִּקֵּחַ, וְנִזְכַּר עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ אֵצֶל חֲנָוָנִי, הַחֲנָוָנִי מָעַל כְּשֶׁיּוֹצִיא. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, נוֹטֵל פְּרוּטָה אוֹ כְּלִי וְיֹאמַר, פְּרוּטָה אוֹ כְּלִי זוּ שֶׁהָיְתָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא מְחֻלֶּלֶת עַל זֶה. שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף: **גִּ** נָתַן לוֹ פְּרוּטָה, אָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת, הָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בְּכֻלָּהּ נֵרוֹת אוֹ בְּכֻלָּהּ פְּתִילוֹת, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ נֵרוֹת מִבֵּית פְּתִילוֹת וּפְתִילוֹת מִבֵּית נֵרוֹת, שְׁנֵיהֶם לֹא מָעֲלוּ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ נֵרוֹת מִבֵּית פְּתִילוֹת וּפְתִילוֹת מִבֵּית נֵרוֹת, הַשָּׁלִיחַ מָעַל: **דִּ** נָתַן לוֹ שְׁתֵּי פְרוּטוֹת, אָמַר לוֹ הָבֵא לִי אֶתְרוֹג, וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בִּפְרוּטָה אֶתְרוֹג וּבִפְרוּטָה רִמּוֹן, שְׁנֵיהֶם מָעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בַּעַל הַבַּיִת לֹא מָעַל, שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ, לְשֵׁם אֶתְרוֹג זֶה בָּא לוֹ. אָמַר לוֹ הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין וְהֵבִיא לוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הָבֵא לִי מִן הַחֻלִּין וְהֵבִיא לוֹ מִגְּלוֹסְקָמָא, אוֹ מִן גְּלוֹסְקָמָא וְהֵבִיא לוֹ מִן הַחֻלִּין, הַשָּׁלִיחַ מָעַל: **בִּ** שָׁלַח בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, אִם עָשׂוּ שְׁלִיחוּתוֹ, בַּעַל הַבַּיִת מָעַל. לֹא עָשׂוּ שְׁלִיחוּתוֹ, הַחֲנָוָנִי מָעַל. אֲבָל אִם בְּיַד פִּקֵּחַ, וְנִזְכַּר עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ אֵצֶל חֲנָוָנִי, הַחֲנָוָנִי מָעַל כְּשֶׁיּוֹצִיא. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, נוֹטֵל פְּרוּטָה אוֹ כְּלִי וְיֹאמַר, פְּרוּטָה אוֹ כְּלִי זוּ שֶׁהָיְתָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא מְחֻלֶּלֶת עַל זֶה. שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף: **גִּ** נָתַן לוֹ פְּרוּטָה, אָמַר לוֹ הָבֵא לִי בְּחֲצָיָהּ נֵרוֹת וּבְחֲצָיָהּ פְּתִילוֹת, הָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ בְּכֻלָּהּ נֵרוֹת אוֹ בְּכֻלָּהּ פְּתִילוֹת, אוֹ שֶׁא

משניות

מַסֶּכֶת תָּמִיד

בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד יְבֹאַר אֹפֶן הַקְרֵבַת תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יִתְבָּאֲרוּ עוֹד פְּרָטִים רַבִּים בַּעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ:

פֶּרֶק א שְׁמִירַת הַמִּקְדָּשׁ, בְּלוּשׁ הָעֲזָרָה וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן:

מִשְׁנָה א שְׁמִירַת הַמִּקְדָּשׁ וּבֵית הַמּוּקָד: **בִּשְׁלֹשָׁה** מְקוֹמוֹת הָיוּ **הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ,** דֶּרֶךְ כָּבוֹד, וְרֶמֶז לַדָּבָר מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (במדבר ג לח) 'וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן וְגוֹ' מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', 'שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת' רֶמֶז לִשְׁלֹשָׁה מִשְׁמָרוֹת בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, וְדִין הַמִּקְדָּשׁ כְּדִין הַמִּשְׁכָּן, וְאֵלּוּ הֵם: **בְּבֵית אַבְטִינָס** [-לִשְׁכַּת עוֹשֵׂי הַקְּטֹרֶת], **בְּבֵית הַנִּיצוֹץ, וּבְבֵית הַמּוּקָד. בֵּית אַבְטִינָס וּבֵית הַנִּיצוֹץ הָיוּ עֲלִיּוֹת** - מָקוֹם גָּבוֹהַּ מֵעַל שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה [בֵּית אַבְטִינָס מֵעַל שַׁעַר הַמַּיִם, וּבֵית הַנִּיצוֹץ מֵעַל שַׁעַר הַנִּיצוֹץ (ראה מדות פ"א מ"ד ומ"ה)], **וְהָרוֹבִים** - יְלִדֵי כֹּהֲנִים שֶׁעֲדַיִן אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲבֹד בַּמִּקְדָּשׁ, הָיוּ **שׁוֹמְרִים שָׁם. בֵּית הַמּוּקָד, כִּפָּה** - מִבְנֶה עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע שֶׁגַּגּוֹ עָשׂוּי כְּכִפָּה, **וּבֵית גָּדוֹל** וָרֶחַב הָיָה, **מָקָּף** מִתּוֹכוֹ **רוֹבְדִים** - מַדְרֵגוֹת רְחָבוֹת **שֶׁל אֶבֶן, וְזִקְנֵי בֵית אָב** הָעֲתִידִים לַעֲבֹד בַּמִּקְדָּשׁ **יְשֵׁנִים שָׁם** [שֶׁבְּכָל שָׁבוּעַ שִׁמּוּשָׁה בַּמִּקְדָּשׁ מִשְׁמָר אֶחָד מִתּוֹךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת, וּבְכָל יוֹם עָבַד בֵּית אָב אֶחָד מִתּוֹךְ שִׁבְעָה בָּתֵּי הָאָב שֶׁבַּמִּשְׁמָר], **וּמַפְתְּחוֹת הָעֲזָרָה בְּיָדָם** שֶׁל הַזְּקֵנִים (ראה מדות פ"א מ"ט). **וּפִרְחֵי כְהֻנָּה** - כֹּהֲנִים צְעִירִים שֶׁהִתְחִיל זְקָנָם לִפְרֹחַ, שֶׁהֵם הָיוּ הַשּׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמּוּקָד, הָיוּ יְשֵׁנִים כְּדַרְכּוֹ שׁוֹמְרֵי חֲצֵרוֹת הַמְּלָכִים שֶׁאֵינָם יְשֵׁנִים עַל מִטָּה אֶלָּא **אִישׁ כְּסֵתוֹ** - הַכֶּסֶת שֶׁלּוֹ, הַכַּר הַקָּטָן הַמֻּנָּח תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו, מֻנָּחַת בָּאָרֶץ, וְעָלֶיהָ יָשֵׁן. **לֹא הָיוּ יְשֵׁנִים בְּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ, אֶלָּא פּוֹשְׁטִין וּמַקְפִּלִין** אוֹתָם, **וּמַנִּיחִים אוֹתָן תַּחַת רֹאשֵׁיהֶן** - מוּל רֹאשֵׁיהֶם [וְלֹא מִתַּחַת מַמָּשׁ, שֶׁהֲרֵי הָאבְנֵט יֵשׁ בּוֹ כִּלְאַיִם וְרַק בִּשְׁעַת הָעֲבוֹדָה הֻתַּר לְלָבְשׁוֹ], **וּמִתְכַּסִּין בְּכִסְוּת עַצְמָן** - בְּבִגְדֵי חֹל וּבָהֶם יְשֵׁנִים. **כֹּהֵן שֶׁטָּמֵא בְּקֶרִי:** **אֵרַע קֶרִי לְאֶחָד מֵהֶן** - מֵהַכֹּהֲנִים שֶׁבְּבֵית הַמּוּקָד, **יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ בְּמִסְבָּה** - בְּמִחְלָה **הַהוֹלֶכֶת תַּחַת הַבִּירָה** - בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהַמְּחִלּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ וּמֻתָּר לְטַמֵּא לִהְיוֹת בָּהֶן, **וְהַנְּרוֹת דּוֹלְקִין** בְּמִחְלָה **מִבַּחוּץ וּמִבִּפְנִים, וְהוֹלֵךְ** בָּהּ **עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵית הַטְּבִילָה** שֶׁהָיָה מִתַּחַת לַמִּקְדָּשׁ, **וּמְדוּרָה הָיְתָה שָׁם** כְּדֵי שֶׁיִּתְחַמְּמוּ בָּהּ הַכֹּהֲנִים לְאַחַר שֶׁטָּבְלוּ, **וְכֵן בֵּית הַכִּסֵּא שֶׁל כָּבוֹד הָיָה שָׁם. וְזֶה הָיָה כְּבוֹדוֹ** שֶׁבְּשֶׁל כָּךְ נִקְרָא 'בֵּית הַכִּסֵּא שֶׁל כָּבוֹד', שֶׁלֹּא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם כָּל זְמַן שֶׁחֲבֵרוֹ הָיָה בְּפִנִּים, לְפִי שֶׁהָיְתָה לוֹ דֶּלֶת, וְאִם **מְצָאוֹ** הַבָּא לְהִכָּנֵס כְּשֶׁהוּא **נָעוּל** [-סָגוּר], **יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ שָׁם אָדָם** וְאֵינוֹ נִכְנָס. וְאִם מְצָאוֹ **פָּתוּחַ, יוֹדֵעַ שֶׁאֵין שָׁם אָדָם** וְנִכְנָס. **יָרַד לַמִּקְוֶה וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג** - נִגֵּב אֶת הַמַּיִם מֵעָלָיו, **וְנִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה.** וְחָזַר דֶּרֶךְ הַמְּחִלָּה **וּבָא וְיָשַׁב לוֹ בְּבֵית** הַמּוּקָד **אֵצֶל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים, עַד שֶׁהַשְּׁעָרִים** שֶׁל הָעֲזָרָה **נִפְתָּחִים,** וְאָז **יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ** לְבֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ, שֶׁטָּבוּל יוֹם אָסוּר לְהֵיוֹת בָּעֲזָרָה. [וְכָל זְמַן שֶׁהַדְּלָתוֹת נְעוּלוֹת נִשְׁאַר בְּבֵית הַמּוּקָד אַף שֶׁאָסוּר לְטָבוּל יוֹם לִהְיוֹת בּוֹ מִדְּרַבָּנָן, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ כֵּן כְּשֶׁנִּטְמָא בְּתוֹךְ הַמִּקְדָּשׁ]: **מִשְׁנָה ב הַהֲכָנוֹת לַפִּיס עַל תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן:** כֵּיוָן שֶׁאֲפִלּוּ טָהוֹר אָסוּר לְהַכְנֵס לָעֲזָרָה לַעֲבֹד עֲבוֹדָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל, לָכֵן **מִי** מִבֵּין הַכֹּהֲנִים הַנִּמְצָאִים בְּבֵית הַמּוּקָד **שֶׁהוּא רוֹצֶה לִתְרֹם** אֶת **הַמְּזַבֵּחַ** בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, **מְשֻׁכִּים וְטוֹבֵל עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **יָבוֹא הַמְמֻנֶּה** עַל הַפְּיָסוֹת, וְיַגְרִיל אֶת הַזְּכוּת לִתְרֹם תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן. **וְכִי** יֵשׁ זְמַן קְבוּעַ **בְּאֵיזוֹ שָׁעָה הַמְמֻנֶּה בָּא** שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר שֶׁמֻּשְׁכִּים לְפָנָיו וְיִטְבֹּל, הֲלֹא **לֹא כָּל הָעִתִּים שָׁוּוֹת,** שֶׁפְּעָמִים שֶׁהוּא **בָּא מִקְּרִיאַת הַגֶּבֶר** - בְּזְמַן קְרִיאַת הַתַּרְנְגוֹל, **אוֹ סָמוּךְ לוֹ מִלְּפָנָיו** [-מַקְדֵּם יוֹתֵר] **אוֹ מִלְּאַחֲרָיו** [-מְאֻחָר יוֹתֵר]. אֶלָּא מֵאַחַר וְלֹא כָּל הָעִתִּים שָׁוּוֹת, לָכֵן כָּל אֶחָד הַשְׁכֵּים לִטְבֹּל בְּכָל שֶׁיָּכוֹל, כְּדֵי שֶׁיַּסְפִּיק לִטְבֹּל קֹדֶם בֹּא הַמְמֻנֶּה. **וְהַמְמֻנֶּה בָּא וְדוֹפֵק עֲלֵיהֶם** - לְאוֹתָם שֶׁבְּבֵית הַמּוּקָד, **וְהֵם פּוֹתְחוּ לוֹ** אֶת הַשְּׁעָרִים. **אָמַר לָהֶן, מִי שֶׁטָּבַל יָבוֹא וְיָפִיס** - יִשְׁתַּתֵּף בַּגּוֹרָל. **הָפִיסוּ** [כַּמְבאָר בְּמַסֶּכֶת יוֹמָא (פ"ב)], **וְזָכָה מִי שֶׁזָּכָה** בְּתִרוּמַת הַדֶּשֶׁן שֶׁעֲבוּדָתָהּ תִּבָּאֵר לְהַלָּן (מ"ד):

מִשְׁנָה ג בְּלוּשׁ הָעֲזָרָה: **נָטַל** הַמְמֻנֶּה **אֶת הַמַּפְתֵּחַ, וּפָתַח** בּוֹ **אֶת הַפִּשְׁפָּשׁ** - שַׁעַר קָטָן שֶׁבְּתוֹךְ הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁבִּין בֵּית הַמּוֹקֵד לָעֲזָרָה, **וְנִכְנַס מִבֵּית הַמּוֹקֵד לָעֲזָרָה** בְּצִדָּהּ הַצְּפוֹנִי, **וְנִכְנְסוּ אַחֲרָיו** שְׁאָר הַכֹּהֲנִים שֶׁטָּבְלוּ וְלָבְשׁוּ בִּגְדֵי כְהֻנָּה, **וּשְׁתֵּי אֲבוּקוֹת שֶׁל אוּר** הָיוּ **בְּיָדָם** לְהָאִיר לָהֶם [שֶׁהָיָה זֶה קֹדֶם שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם]. **וְנֶחְלְקוּ** הַכֹּהֲנִים **לִשְׁתֵּי כִתּוֹת** - קְבוּצוֹת, לִבְדֹּק וְלִרְאוֹת שֶׁכְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ מֻנָּחִים בִּמְקוֹמָם, **אֶלּוּ** - כַּת אַחַת **הוֹלְכִים בָּאַכְסַדְרָא** [סָבִיב לְכָל הָעֲזָרָה הָיָה שֶׁטַח מִקְרָע, שֶׁהָיוּ עֲמוּדִים רְחוֹקִים מֵהַכֹּתֶל, וּבֵינֵיהֶם לַכֹּתֶל הָיָה סָכָךְ, וְהָלְכוּ תַּחְתָּיו] **דֶּרֶךְ הַמִּזְרָח** - לִשְׂמאלָם לְכִוּוּן מִזְרָח, **וְאֵלּוּ** - הַכַּת הַשְּׁנִיָּה, **הוֹלְכִים בָּאַכְסַדְרָא דֶּרֶךְ הַמַּעֲרָב** - לִימִינָם, לְכִוּוּן מַעֲרָב. **הָיוּ בוֹדְקִין וְהוֹלְכִין, עַד שֶׁמַּגִּיעִין לְצַד** מִזְרָח, דְּרוֹמִית לְשַׁעַר נִיקָנוֹר, **לְמָקוֹם בֵּית עוֹשֵׂי הַחֲבִתִּים** - לַלִּשְׁכָּה שֶׁבָּהּ הֵכִינוּ אֶת מִנְחַת הַחֲבִתִּין שֶׁהַבִּיא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם. **הִגִּיעוּ** לְשָׁם **אֵלּוּ וְאֵלּוּ, אָמְרוּ** שְׁתֵּי הַקְּבוּצוֹת אַחַת לַחֲבֶרְתָּהּ **'שָׁלוֹם, הַכֹּל שָׁלוֹם'** - מָצָאנוּ אֶת כָּל הַכֵּלִים בְּמְקוֹמָם. וְאָז **הֶעֱמִידוּ** אֶת **עוֹשֵׂי הַחֲבִתִּים,** לְחַמֵּם אֶת הַמַּיִם כְּדֵי **לַעֲשׂוֹת** אֲחֵרֵי הַקְרֵבַת הַתָּמִיד אֶת מִנְחַת **הַחֲבִתִּים:**

מִשְׁנָה ד תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן: **מִי שֶׁזָּכָה לִתְרֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ** לָעֲזָרָה, **הוּא יִתְרֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ** לְבַדּוֹ, **וְהֵם** - רָאשֵׁי בֵּית אָב (תפא"י) **אוֹמְרִים לוֹ, 'הַזָּהֵר שֶׁמָּא תִּגַּע בִּכְלִי** - בְּמַחְתָּה, **עַד שֶׁתִּקַּדֵּשׁ יָדֶיךָ וְרַגְלֶיךָ מִן הַכִּיּוֹר',** וְאָסוּר לְאָדָם לִקְרַב אֶל הַמִּזְבֵּחַ אוֹ לִשְׁאָר עֲבוֹדָה קֹדֶם קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ל יח-כ) 'וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחשֶׁת וְגוֹ' וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם. וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם. בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת' וְגוֹ', וְכֵיוָן שֶׁהָלַךְ יְחִידִי הָיָה חַשָּׁשׁ שֶׁיִּשְׁכַּח. וְעוֹד אָמְרוּ לוֹ: **'הַרֵי הַמַּחְתָּה** שֶׁבָּהּ תִּתְרֹם אֶת הַדֶּשֶׁן **נְתוּנָה בְּמִקְצוֹעַ** - בַּזָּוִית שֶׁבֵּין הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ **בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ',** שֶׁהַכֶּבֶשׁ הָיָה עוֹמֵד בִּדְרוֹם הַמִּזְבֵּחַ, וְהָיָה צַר מֵהַמִּזְבֵּחַ וּבַפִּנָּה שֶׁבִּדְרוֹם הַמִּזְבֵּחַ וּבְמַעֲרַב הַכֶּבֶשׁ הָיְתָה מֻנַּחַת הַמַּחְתָּה. **אֵין אָדָם נִכְנָס עִמּוֹ** לָעֲזָרָה, **וְלֹא נֵר בְּיָדוֹ, אֶלָּא מֵהֲלֵךְ לְאוֹר אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה** שֶׁעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. **לֹא הָיוּ רוֹאִין אוֹתוֹ, וְלֹא שׁוֹמְעִין אֶת קוֹלוֹ, עַד שֶׁשּׁוֹמְעִין אֶת קוֹל הָעֵץ שֶׁעָשָׂה** כֹּהֵן גָּדוֹל **שֶׁשָּׁמוֹ בֶּן קָטִין מִוּכְנִי [כְּעֵין מָנוֹף] לַכִּיּוֹר,** לְהוֹרֶדֶת הַכִּיּוֹר לְתוֹךְ בּוֹר מַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מֵימָיו מְחֻבָּרִים לְמֵי הַבּוֹר וְלֹא יִפָּסְלוּ בְּלִינָה כְּדִין מַיִם שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ בִּכְלֵי שָׁרֵת, וּכְשֶׁהֶעֱלָה הַכֹּהֵן אֶת הַכִּיּוֹר הָיָה נִשְׁמָע קוֹלוֹ, **וְהֵן** - **הַכֹּהֲנִים הָעוֹמְדִים לְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן אוֹמְרִים 'הִגִּיעַ עֵת'** שֶׁנִּקַּדֵּשׁ יָדֵינוּ וְרַגְלֵינוּ אַחֲרֵי שֶׁיִּטְרֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְנוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן (תפא"י). **קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר, נָטַל** אֶת **מַחְתַּת הַכֶּסֶף** מִמְּקוֹמָהּ, **וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפִנָּה** אֶת **הַגֶּחָלִים** שֶׁבַּמַּעֲרָכָה **הֵילָךְ וְהֵילָךְ** - לְכָאן וּלְכָאן, **וְחָתָה** - וְנוֹטֵל עִם הַמַּחְתָּה **מִן הַמַּאֲכָלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת** - אֵיבְרֵי הַקָּרְבָּנוֹת הַנִּמְצָאִים בְּעֹמֶק הַמַּעֲרָכָה וּקְרוֹבִים לְהַעֲשׂוֹת אֵפֶר וְדֶשֶׁן, **וְיָרַד. הִגִּיעַ לְרִצְפָּה,** אֵינוֹ פּוֹנֶה לַמִּזְרָח לְצֵאת מֵהָעֲזָרָה, אֶלָּא **הָפַךְ פָּנָיו לַצָּפוֹן, וְהָלַךְ** לְצַד **מִזְרָחוֹ שֶׁל הַכֶּבֶשׁ** [כְּשֶׁהַכֶּבֶשׁ בִּשְׂמאלוֹ] **כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת,** וְשָׁם **צָבַר אֶת הַגֶּחָלִים** בַּעֲרֵמָה אַחַת **עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה, רָחוֹק מִן הַכֶּבֶשׁ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ג) 'וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁיַּנִּיחַ שָׁם אֶת כָּל הָאֵפֶר שֶׁתָּרַם בַּעֲרֵמָה אַחַת בְּלִי לְפַזְּרוֹ. וּמָקוֹם זֶה, הוּא הַ**מָּקוֹם שֶׁנּוֹתְנִין** בּוֹ גַּם אֶת מֹרְאוֹת [-זָפָק, הַכִּיּוֹר שֶׁהָאכֶל מִתְכַּנֵּס בּוֹ] **הָעוֹף,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּעוֹלַת הָעוֹף (שם א טז) 'וְהִסִיר אֶת מָרְאָתוֹ בְּנוֹצָתָהּ [עִם נוֹצָתָהּ, שֶׁהִיא הַקָּרְקָבָן] וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֵדְמָה אֶל מְקוֹם הַדֶּשֶׁן', וְאֶת **דִּשּׁוּן** הַ**מִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי** וְ**הַמְּנוֹרָה** [-אֲפֵר הַקְּטֹרֶת וְהַפְּתִילוֹת], כְּפִי שֶׁנִּדְרָשׁ מִתֵּבוֹת 'מְקוֹם הַדֶּשֶׁן' (שם):

פֶּרֶק ב דִּשּׁוּן הַמִּזְבֵּחַ וַעֲרִיכַת הַמַּעֲרָכוֹת:

מִשְׁנָה א דִּשּׁוּן הַמִּזְבֵּחַ: **רָאוּהוּ** אֶחָיו שֶׁיָּרַד, **וְהֵם רָצוּ וּבָאוּ, מְהֲרוּ וְקִדְּשׁוּ יְדֵיהֶן וְרַגְלֵיהֶן מִן הַכִּיּוֹר, נָטְלוּ** אֶת **הַמַּגְרֵפוֹת** וְאֶת **הַצִּנּוֹרוֹת** וְעָלוּ לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. הָאֵבְרִין וְהַפְּדָרִין שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב, סוֹנְקִין אוֹתָם לְצִדְדֵי הַמִּזְבֵּחַ.

מַסֶּכֶת תָּמִיד פֶּרֶק א-ב

פרק א בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בְּבֵית אַבְטִינָס, בְּבֵית הַנִּיצוֹץ, וּבְבֵית הַמּוּקֵד. בֵּית אַבְטִינָס וּבֵית הַנִּיצוֹץ הָיוּ עֲלִיּוֹת, וְהָרוֹבִים שׁוֹמְרִים שָׁם. בֵּית הַמּוּקֵד, כִּפָּה, וּבַיִת גָּדוֹל הָיָה, מֻקָּף רוֹבְדִים וּמַקְפִּלִין וּמַנִּיחִים תַּחַת רֹאשֵׁיהֶן, וּמִתְכַּסִּין בִּכְסוּת עַצְמָן. אֵרַע קֶרִי לְאֶחָד מֵהֶן, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ בְּמִסְבָּה הַהוֹלֶכֶת תַּחַת הַבִּירָה, וְהַנְּרוֹת דּוֹלְקִין בְּמִחְלָה מִבַּחוּץ וּמִבִּפְנִים, וְהוֹלֵךְ בָּהּ עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵית הַטְּבִילָה שֶׁהָיָה מִתַּחַת לַמִּקְדָּשׁ, וּמְדוּרָה הָיְתָה שָׁם כְּדֵי שֶׁיִּתְחַמְּמוּ בָּהּ הַכֹּהֲנִים לְאַחַר שֶׁטָּבְלוּ, וְכֵן בֵּית הַכִּסֵּא שֶׁל כָּבוֹד הָיָה שָׁם. וְזֶה הָיָה כְּבוֹדוֹ שֶׁבְּשֶׁל כָּךְ נִקְרָא 'בֵּית הַכִּסֵּא שֶׁל כָּבוֹד', שֶׁלֹּא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם כָּל זְמַן שֶׁחֲבֵרוֹ הָיָה בְּפִנִּים, לְפִי שֶׁהָיְתָה לוֹ דֶּלֶת, וְאִם מְצָאוֹ נָעוּל [-סָגוּר], יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ שָׁם אָדָם וְאֵינוֹ נִכְנָס. וְאִם מְצָאוֹ פָּתוּחַ, יוֹדֵעַ שֶׁאֵין שָׁם אָדָם וְנִכְנָס. יָרַד לַמִּקְוֶה וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפֵּג - נִגֵּב אֶת הַמַּיִם מֵעָלָיו, וְנִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד הַמְּדוּרָה. וְחָזַר דֶּרֶךְ הַמְּחִלָּה וּבָא וְיָשַׁב לוֹ בְּבֵית הַמּוּקֵד אֵצֶל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים, עַד שֶׁהַשְּׁעָרִים שֶׁל הָעֲזָרָה נִפְתָּחִים, וְאָז יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ לְבֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ, שֶׁטָּבוּל יוֹם אָסוּר לִהְיוֹת בָּעֲזָרָה. [וְכָל זְמַן שֶׁהַדְּלָתוֹת נְעוּלוֹת נִשְׁאַר בְּבֵית הַמּוּקֵד אַף שֶׁאָסוּר לְטָבוּל יוֹם לִהְיוֹת בּוֹ מִדְּרַבָּנָן, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ כֵּן כְּשֶׁנִּטְמָא בְּתוֹךְ הַמִּקְדָּשׁ]:

משנה ב **הַהֲכָנוֹת לַפִּיס עַל תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן:** כֵּיוָן שֶׁאֲפִלּוּ טָהוֹר אָסוּר לְהַכְנֵס לָעֲזָרָה לַעֲבֹד עֲבוֹדָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל, לָכֵן **מִי** מִבֵּין הַכֹּהֲנִים הַנִּמְצָאִים בְּבֵית הַמּוּקֵד **שֶׁהוּא רוֹצֶה לִתְרֹם** אֶת **הַמִּזְבֵּחַ** בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, **מְשֻׁכִּים וְטוֹבֵל עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **יָבוֹא הַמְמֻנֶּה** עַל הַפְּיָסוֹת, וְיַגְרִיל אֶת הַזְּכוּת לִתְרֹם תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן. **וְכִי** יֵשׁ זְמַן קְבוּעַ **בְּאֵיזוֹ שָׁעָה הַמְמֻנֶּה בָּא** שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר שֶׁמֻּשְׁכִּים לְפָנָיו וְיִטְבֹּל, הֲלֹא **לֹא כָּל הָעִתִּים שָׁוּוֹת,** שֶׁפְּעָמִים שֶׁהוּא **בָּא מִקְּרִיאַת הַגֶּבֶר** - בְּזְמַן קְרִיאַת הַתַּרְנְגוֹל, **אוֹ סָמוּךְ לוֹ מִלְּפָנָיו** [-מַקְדֵּם יוֹתֵר] **אוֹ מִלְּאַחֲרָיו** [-מְאֻחָר יוֹתֵר]. אֶלָּא מֵאַחַר וְלֹא כָּל הָעִתִּים שָׁוּוֹת, לָכֵן כָּל אֶחָד הַשְׁכֵּים לִטְבֹּל בְּכָל שֶׁיָּכוֹל, כְּדֵי שֶׁיַּסְפִּיק לִטְבֹּל קֹדֶם בֹּא הַמְמֻנֶּה. **וְהַמְמֻנֶּה בָּא וְדוֹפֵק עֲלֵיהֶם** - לְאוֹתָם שֶׁבְּבֵית הַמּוּקֵד, **וְהֵם פָּתְחוּ לוֹ** אֶת הַשְּׁעָרִים. **אָמַר לָהֶן, מִי שֶׁטָּבַל יָבוֹא וְיָפִיס** - יִשְׁתַּתֵּף בַּגּוֹרָל. **הָפִיסוּ** [כַּמְבאָר בְּמַסֶּכֶת יוֹמָא (פ"ב)], **וְזָכָה מִי שֶׁזָּכָה** בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן שֶׁעֲבוּדָתָהּ תִּבָּאֵר לְהַלָּן (מ"ד):

משנה ג **בְּלוּשׁ הָעֲזָרָה:** **נָטַל** הַמְמֻנֶּה **אֶת הַמַּפְתֵּחַ, וּפָתַח** בּוֹ **אֶת הַפִּשְׁפָּשׁ** - שַׁעַר קָטָן שֶׁבְּתוֹךְ הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁבֵּין בֵּית הַמּוֹקֵד לָעֲזָרָה, **וְנִכְנַס מִבֵּית הַמּוּקֵד לָעֲזָרָה,** וְנִכְנְסוּ אַחֲרָיו שְׁתֵּי אֲבוּקוֹת שֶׁל אוּר הָיוּ **בְּיָדָם. וְנֶחְלְקוּ** לִשְׁתֵּי כִתּוֹת, **אֵלּוּ הוֹלְכִים בָּאַכְסַדְרָא דֶּרֶךְ הַמִּזְרָח, וְאֵלּוּ הוֹלְכִים בָּאַכְסַדְרָא דֶּרֶךְ הַמַּעֲרָב. הָיוּ בוֹדְקִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁמַּגִּיעִין לְמָקוֹם בֵּית עוֹשֵׂי חֲבִתִּים. הִגִּיעוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ, אָמְרוּ שָׁלוֹם, הַכֹּל שָׁלוֹם. הֶעֱמִידוּ עוֹשֵׂי חֲבִתִּים לַעֲשׂוֹת חֲבִתִּים:**

משנה ד **תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן:** **מִי שֶׁזָּכָה לִתְרֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ,** הוּא יִתְרֹם אֶת הַמִּזְבֵּחַ, **וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ, הִזָּהֵר שֶׁמָּא תִּגַּע בַּכְּלִי שֶׁתִּתְקַדֵּשׁ יָדֶיךָ וְרַגְלֶיךָ מִן הַכִּיּוֹר, נָטַל מַחְתַּת הַכֶּסֶף וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפִנָּה אֶת הַגֶּחָלִים הֵילָךְ וְהֵילָךְ וְחָתָה מִן הַמַּאֲכָלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת, וְיָרַד. הִגִּיעַ לָרִצְפָּה,** פָּנָיו לַצָּפוֹן, **וְהָלַךְ** לִמְזְרָחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ כְּעֶשֶׂר אַמּוֹת. צָבַר אֶת הַגֶּחָלִים עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה רָחוֹק מִן הַכֶּבֶשׁ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, מָקוֹם שֶׁנּוֹתְנִין מֹרְאוֹת הָעוֹף וְדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה:

פרק ב **רָאוּהוּ** אֶחָיו שֶׁיָּרַד, וְהֵם רָצוּ וּבָאוּ, מִהֲרוּ וְקִדְּשׁוּ יְדֵיהֶן וְרַגְלֵיהֶן מִן הַכִּיּוֹר, נָטְלוּ אֶת הַמַּגְרֵפוֹת וְאֶת הַצִּנּוֹרוֹת וְעָלוּ לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ. הָאֵבְרִין וְהַפְּדָרִין שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב, סוֹנְקִין אוֹתָם לְצִדְדֵי הַמִּזְבֵּחַ.

משניות

מסכת תמיד פרק ג

המבוארות

וְאִם אֵין הַצְּדָדִין מַחֲזִיקִין אֶת כֻּלָּם, הָיוּ **סוֹדְרִין** [-מְסַדְּרִים] **אוֹתָם בַּסּוֹבֵב עַל הַכֶּבֶשׁ**, כְּלוֹמַר עַל הַכֶּבֶשׁ בְּחֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן שֶׁקְּנֶגֶד הַסּוֹבֵב [אַחַר שֵׁשׁ אַמּוֹת מִגֹּבַהּ הַמִּזְבֵּחַ נַעֲשָׂה הַמִּזְבֵּחַ צַר בְּאַמָּה מִכָּל צַד, וְאַמָּה זוֹ קְרוּיָה 'סוֹבֵב' וְעָלָיו עָמְדוּ הַכֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדַת חֵלֶק מֵהַקָּרְבָּנוֹת]: **מִשְׁנָה ב גְּרִיפַת הַדֶּשֶׁן לַתַּפּוּחַ**: לְאַחַר שֶׁשִּׁסְּלְקוּ אֶת הָאֲבָרִים וְהַפְּדָרִים, הֶחֱלוּ הַכֹּהֲנִים מְעַלִּין **בָּאֵפֶר** - גּוֹרְפִים אֶת הָאֵפֶר מֵהַמַּעֲרָכָה בַּמַּגְרֵפוֹת שֶׁבְּיָדָם **עַל גַּבֵּי הַתַּפּוּחַ** - עֶרְמָה גְּדוֹלָה וַעֲגֻלָּה כְּתַפּוּחַ. **וְתַפּוּחַ** זֶה מְקוֹמוֹ **הָיָה בְּאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ, וּפְעָמִים** שֶׁהָיָה **עָלָיו כִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כּוֹר** אֵפֶר [מִסְפָּר זֶה גָּזְמָא הוּא, וְכָנָת הַתַּנָּא שֶׁלִּפְעָמִים הָיָה עָלָיו אֵפֶר רַב מְאֹד], וּמִן הַתַּפּוּחַ הָיוּ מוֹצִיאִים אֶת הָאֵפֶר אֶל מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ד) 'וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר'. **וּבְרְגָלִים לֹא הָיוּ מְדַשְּׁנִין אוֹתוֹ** - לֹא הָיוּ מוֹצִיאִים אֶת הָאֵפֶר מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** - הָאֵפֶר **נוֹי לַמִּזְבֵּחַ**, שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהַקְּרִיבוּ עָלָיו קָרְבָּנוֹת רַבִּים. וְלֹא הָיָה זֶה מֵחֲמַת עֹצֶל הַכֹּהֲנִים, שֶׁכֵּן **מִיָּמָיו** שֶׁל מִזְבֵּחַ **לֹא נִתְעַצֵּל** הַכֹּהֵן שֶׁמִּנָּה לְכָךְ מִלְּהוֹצִיא **אֶת הַדֶּשֶׁן**: **מִשְׁנָה ג עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה**: אַחַר שֶׁגָּרְפוּ אֶת הָאֵפֶר מִמְּקוֹם הַמַּעֲרָכָה **הֶחֱלוּ מַעֲלִין בַּגִּזְרִין** - הֶעֱלוּ לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ שְׁנֵי עֵצִים אֲרֻכִּים וַחֲלָקִים כְּדֵי **לְסַדֵּר** אֶת **אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה** הַגְּדוֹלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ה) 'וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים [מְעִוֹט רַבִּים שְׁנַיִם] בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר'. וְכֵיוָן שֶׁשָּׁנָה סְתָם 'מַעֲלִין בַּגִּזְרִין', מִקְּשָׁה הַתַּנָּא: 'וְכִי כָּל סוּגֵי הָעֵצִים כְּשֵׁרִים **לַמַּעֲרָכָה**', וּמֵשִׁיב: 'הֵיךְ' [-אֵכָן], **כָּל** סוּגֵי **הָעֵצִים כְּשֵׁרִין לַמַּעֲרָכָה, חוּץ** מֵעֵץ **שֶׁל זַיִת וְשֶׁל גֶּפֶן**, שֶׁאָסְרוּ לְהַעֲלוֹתָם מִשּׁוּם 'יִשּׂוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל' שֶׁהֲרֵי הֵם מוֹצִיאִים פֵּרוֹת חֲשׁוּבִים. וְאַף שֶׁכָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִים, **אֲבָל בָּאוּ** הַמִּינִים הָיוּ **רְגִילִין** לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, **בְּמֻרְבִּיּוֹת** [-עֲנָפִים] **שֶׁל** עֵץ **תְּאֵנָה** שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת, **וְשֶׁל** עֵץ **אֱגוֹז וְשֶׁל עֵץ שֶׁמֶן** [-עֵץ הָעוֹשֶׂה שֶׁמֶן אֲפָרְסְמוֹן], שֶׁאַף שֶׁעוֹשִׂים פֵּרוֹת אֲבָל אֵינָם חֲשׁוּבִים כָּל כָּךְ וְאֵין בָּהֶם צֹרֶךְ כְּמוֹ בִּגְפָנִן וּזְיָת: **מִשְׁנָה ד סִדּוּר הַמַּעֲרָכָה הַגְּדוֹלָה**: לְאַחַר הַעֲלָאַת הָעֵצִים **סִדַּר** הַכֹּהֵן שֶׁזָּכָה בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן אֶת **הַמַּעֲרָכָה הַגְּדוֹלָה** שֶׁבָּהּ הִקְרִיבוּ אֶת הַתָּמִיד וּשְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת, **מִזְרָחָה** - בְּצַד הַמִּזְרָחִי שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, **וְחֲזִיתָהּ מִזְרָחָה** - וְהַחִלּוֹן שֶׁבֵּין הָעֵצִים [שֶׁנּוֹעַד לִכְנִיסַת רוּחַ מִזְרָחִית לִלְבּוּי הָאֵשׁ] הָיָה לִכְווּן מִזְרָח. **וְרֹאשֵׁי הַגִּזְרִין** [-חֲתִיכוֹת הָעֵצִים] **הַפְּנִימִים** - שֶׁהָיוּ לִכְווּן פְּנִים הַמִּזְבֵּחַ הָיוּ אֲרֻכִּים כָּל כָּךְ עַד שֶׁהָיוּ **נוֹגְעִים בַּתַּפּוּחַ. וְרוּחַ הָיָה בֵּין הַגִּזְרִים, שֶׁהָיוּ מַצִּיתִים** [-מַדְלִיקִים] **אֶת הָאֱלִיָּתָא** [-קֵיסָמִים דַּקִּים] **מִשָּׁם** בְּרוּחַ זֶה, וְעַל יְדֵי כָּךְ הִדְלִיקוּ אֶת הַמַּעֲרָכָה: **מִשְׁנָה ה מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטֹרֶת**: לְאַחַר סִיּוּם סִדּוּר הַמַּעֲרָכָה הַגְּדוֹלָה, **בָּרְרוּ מִשָּׁם** - מִלִּשְׁכַּת הָעֵצִים **עֲצֵי תְּאֵנָה יָפִין** כְּדֵי **לְסַדֵּר** בָּהֶם אֶת **הַמַּעֲרָכָה הַשְּׁנִיָּה לַקְּטֹרֶת**, שֶׁמִּשָּׁם לָקְחוּ גֶּחָלִים לְהַקְטֹרֶת הַקְּטֹרֶת בְּמִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. וּמְקוֹם הַמַּעֲרָכָה הָיָה **מְכֻנָּגֶד** [-מְמוּל] **קֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית** שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, אַךְ לֹא מַמָּשׁ בְּקֶרֶן אֶלָּא הָיָה **מְשׁוּךְ מִן הַקֶּרֶן כְּלַפֵּי צָפוֹן אַרְבַּע אַמּוֹת**. וְהִנִּיחוּ בַּמַּעֲרָכָה כַּמּוּת עֵצִים שֶׁיִּהְיֶה מֵהֶם אַחַר שֶׁיִּשְׂרְפוּ **בְּעֶמֶד** [-בְּאֶמְצַע] **חֲמֵשׁ סְאִים גֶּחָלִים**, שֶׁמֵּהֶם יִקַּח לְהַקְטֹרֶת הַקְּטֹרֶת. **וּבְשַׁבָּת** הָיוּ נוֹתְנִים עֵצִים **בְּעֶמֶד שְׁמוֹנַת סְאִין גֶּחָלִים**, וְהֻצְרְכוּ לְהוֹסִיף גֶּחָלִים לְכַפֵּי שֶׁשָּׁם - בְּמַעֲרָכָה **הַשְּׁנִיָּה הָיוּ נוֹתְנִין** לְהַקְטֹרֶת מִכְּדֵי **שְׁנֵי בְּזִיכֵי הַלְּבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים**. [מִלְּבַד מַעֲרֻכוֹת אֵלּוּ הָיְתָה מַעֲרָכָה שְׁלִישִׁית שֶׁנּוֹעֲדָה רַק לְשֵׁם קִיּוּם הָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ה) 'וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ']. **הֻמְּשַׁךְ סֵדֶר הָעֲבוֹדָה: הָאֲבָרִים וְהַפְּדָרִים שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב**, וְסִלְּקוּ לְצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְלַכֶּבֶשׁ (לעיל מ"א), אַחַר גְּמַר סִדּוּר הַמַּעֲרָכוֹת הָיוּ **מַחֲזִירִין אוֹתָן לַמַּעֲרָכָה** הַגְּדוֹלָה, וְהָיוּ מַמְשִׁיכִים לְהִשָּׁרֵף בְּצִדֵּי הַמַּעֲרָכָה. לְאַחַר סִדּוּר הַמַּעֲרָכוֹת, **הִצִּיתוּ** אֶת **שְׁתֵּי הַמַּעֲרָכוֹת בְּאֵשׁ**, וְיָרְדוּ הַכֹּהֲנִים מִן הַמִּזְבֵּחַ **וּבָאוּ לָהֶם לִלְשְׁכַּת הַגָּזִית** כְּדֵי לְהִשְׁתַּתֵּף בְּפִיָּסוֹת שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ לְהַלָּן:

פֶּרֶק ג תְּחִלַּת עֲבוֹדַת הַיּוֹם: עֲשִׂיַּת הַפִּיּוּס, הֶכָּנַת הַכֵּלִים וְהַקְרָבָתָן, פְּתִיחַת שַׁעֲרֵי הַהֵיכָל וְדֹשֶׁן הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה: **מִשְׁנָה א הַפִּיּוּס עַל עֲבוֹדוֹת הַיּוֹם**: **אָמַר לָהֶם** - לַכֹּהֲנִים שֶׁהִשְׁכִּימוּ לַעֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ, סְגַן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל **הַמְמֻנֶּה** עַל הַפִּיּוּס, **בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ** - עֲשׂוּ גּוֹרָל, וּבוֹ יִקָּבַע **מִי שׁוֹחַט** אֶת הַתָּמִיד שֶׁל שַׁחַר [אַף שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר, כֵּיוָן שֶׁהָיְתָה תְּחִלַּת עֲבוֹדַת הַתָּמִיד הָיְתָה חֲבִיבָה לָהֶם, וְאִלּוּ לֹא הָיוּ מְפַיְּסִים עָלֶיהָ הָיוּ רָבִים מִי יִזְכֶּה בָּהּ, וּבָאִים לִידֵי מְרִיבָה וְסַכָּנָה], **וּמִי** מִקִּבֵּל **וְזוֹרֵק** אֶת דָּמוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ [וְנָקַט הַתַּנָּא שֶׁהִיא עִקַּר הָעֲבוֹדָה], **וּמִי מְדַשֵּׁן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי** מֵהָאֵפֶר שֶׁעָלָיו וּמַקְטִיר אֶת הַקְּטֹרֶת אִם אֵין הַצְּדָדִין מַחֲזִיקִין, סוֹדְרִין אוֹתָם בַּסּוֹבֵב עַל הַכֶּבֶשׁ: **ב** הֶחֱלוּ מַעֲלִין בָּאֵפֶר עַל גַּבֵּי הַתַּפּוּחַ. וְתַפּוּחַ הָיָה בְּאֶמְצַע הַמִּזְבֵּחַ, פְּעָמִים עָלָיו כִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כּוֹר. וּבְרְגָלִים לֹא הָיוּ מְדַשְּׁנִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹי לַמִּזְבֵּחַ. מִיָּמָיו לֹא נִתְעַצֵּל הַכֹּהֵן מִלְּהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן: **ג** הֶחֱלוּ מַעֲלִין בְּגִזְרִין לְסַדֵּר אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה. וְכִי כָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִים לַמַּעֲרָכָה. הֵין, כָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִין לַמַּעֲרָכָה, חוּץ מִשֶּׁל זַיִת וְשֶׁל גֶּפֶן. אֲבָל בְּאֵלּוּ שְׁגֵי בְּזֵיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. הָאֲבָרִים וְהַפְּדָרִים שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ מִבָּעֶרֶב, מַחֲזִירִין אוֹתָן לַמַּעֲרָכָה. הִצִּיתוּ שְׁתֵּי הַמַּעֲרָכוֹת בְּאֵשׁ, וְיָרְדוּ וּבָאוּ לָהֶם לִלְשְׁכַּת הַגָּזִית:

פרק ג א אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה, בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ, מִי שׁוֹחֵט, מִי זוֹרֵק, מִי מְדַשֵּׁן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, מִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְנוֹרָה, מִי מַעֲלֶה אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ, הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם, הָעֹקֶץ וְהָרֶגֶל, הֶחָזֶה וְהַגְּרָה, וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת, הַקְּרָבַיִם, וְהַסֹּלֶת, וְהַחֲבִתִּים, וְהַיַּיִן. הֵפִיסוּ, זָכָה מִי שֶׁזָּכָה: **ב** אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה, צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה. אִם הִגִּיעַ, הָרוֹאֶה אוֹמֵר, בָּרְקַאי. מַתְיָא בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמֵר, הֵאִיר פְּנֵי כָּל הַמִּזְרָח עַד שֶׁיָּאִיר כָּל הַמִּזְרָח וְלֹא רַק בְּנִקְדָּה אַחַת, וְאוֹמֵר: **הֵאִיר פְּנֵי כָּל הַמִּזְרָח**, וְהָעוֹמְדִים לְמַטָּה שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ: **עַד שֶׁהוּא** נִרְאֶה גַּם **בְּחֶבְרוֹן, וְהוּא אוֹמֵר: הֵין** [-אָכֵן], וְאָמְרוּ כֵּן כְּדֵי לְהַזְכִּיר זְכוּת אָבוֹת הַקְּבוּרִים בְּחֶבְרוֹן: **מִשְׁנָה ג הַבָּאת הַתָּמִיד מִלִּשְׁכַּת הַטְּלָאִים**: לְאַחַר שֶׁהֵפִיסוּ **אָמַר לָהֶם** הַמְמֻנֶּה, **צְאוּ וְהָבִיאוּ טָלֶה מִלִּשְׁכַּת הַטְּלָאִים** הַנִּמְצֵאת בְּבֵית הַמּוֹקֵד, וּבִלְשָׁכָה זוֹ הָיוּ הַטְּלָאִים הַמְיֻעָדִים לְקָרְבַּן הַתָּמִיד. **וַהֲרֵי לִשְׁכַּת הַטְּלָאִים הָיְתָה בְּמִקְצוֹעַ** - בְּזָוִית **צְפוֹנִית מַעֲרָבִית** שֶׁל בֵּית הַמּוֹקֵד [וּבַמִּשְׁנָה בְּמִדּוֹת (פ"א מ"ו) מְבֹאָר שֶׁהָיְתָה בְּזָוִית הַדְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, וּבַגְּמָרָא מְבֹאָר שֶׁהָיְתָה בְּאֶמְצַע צַד מַעֲרָב, וְהַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ מָנָה אֶת סֵדֶר הַלִּשְׁכוֹת לְמִי שֶׁבָּא מֵהַדְּרוֹם, וְלוֹ הָיְתָה נִרְאֵית הַלִּשְׁכָּה כְּנוֹטָה יוֹתֵר לְצַד צָפוֹן, אַף שֶׁבֶּאֱמֶת נְטוּיָה יוֹתֵר לְצַד דָּרוֹם]. **וְאַרְבַּע לִשְׁכוֹת הָיוּ שָׁם** בְּבֵית הַמּוֹקֵד, **אַחַת לִשְׁכַּת הַטְּלָאִים, וְאַחַת לִשְׁכַּת הַחֹתָמוֹת**, שֶׁמִּי שֶׁרוֹצֶה לִקְנוֹת סֹלֶת לְמִנְחָה וְיַיִן לְנִסָּכִים, הָיָה הוֹלֵךְ לְמֻמֶּנֶה הַיּוֹשֵׁב שָׁם וּמְשַׁלֵּם לוֹ וּמְקַבֵּל חוֹתָם אוֹתוֹ הֵבִיא לַמֻּמֶּנֶה עַל הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים וְקִבֵּל תַּחְתָּיו אֶת הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים הַדְּרוּשִׁים לוֹ, כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת שְׁקָלִים (פ"ה מ"ג), **וְאַחַת לִשְׁכַּת בֵּית הַמּוֹקֵד**, שֶׁדָּלְקָה בָּהּ מְדוּרַת אֵשׁ בְּתְמִידוּת, **וְאַחַת לִשְׁכָּה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ** אֶת **לֶחֶם הַפָּנִים**: **מִשְׁנָה ד הַכְּנַת הַכֵּלִים וְהַתָּמִיד**: **נִכְנְסוּ לִלְשְׁכַּת הַכֵּלִים** [שֶׁלֹּא הִתְפָּרֵשׁ מִקּוֹמָהּ], **וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם תִּשְׁעִים וּשְׁלֹשָׁה כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב** לַעֲבוֹדַת הַיּוֹם, כְּנֶגֶד תִּשְׁעִים וְשָׁלֹשׁ אַזְכָּרוֹת שֶׁבִּנְבוּאוֹת חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי. **הִשְׁקוּ אֶת קָרְבַּן הַתָּמִיד** בְּמַיִם סְמוּכִּין לִשְׁחִיטָתוֹ כְּדֵי שֶׁיִּיקַּל לְהִפָּשֵׁט עוֹרוֹ, **בְּכוֹס שֶׁל זָהָב**, שֶׁאֵין הַנְהָגַת עֲנִיּוּת בְּמִקּוֹם עֲשִׁירוּת. **וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְבֻקָּר** מִמּוּם כְּבָר **מִבָּעֶרֶב**, שֶׁטָּעוּן בְּקוּר מִמּוּם אַרְבָּעָה [שֶׁפִּסַּח מִצְרַיִם נִלְקַח בָּעֲשָׂרָה בְּנִיסָן וְנִשְׁחַט בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ, וְתָמִיד נִלְמַד בְּגִזֵרָה שָׁוָה 'בְּמוֹעֲדוֹ' (במדבר ט ב) - 'בְּמוֹעֲדוֹ' (שם כח ב) מִפֶּסַח], הָיוּ **מְבֻקָּרִין אוֹתוֹ שׁוּב לְאוֹר הָאֲבוּקוֹת**, שֶׁמָּא נָפַל בּוֹ מוּם בַּלַּיְלָה: בַּלַּיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט ו) 'בְּיוֹם זִבְחֲכֶם'. **אִם הִגִּיעַ** הַזְּמַן, שֶׁכְּבָר הֵאִיר הַיּוֹם, **הָרוֹאֶה אוֹמֵר, בָּרְקַאי** [-הֵאִיר וְהִבְרִיק הַשַּׁחַר]. **מַתְיָא בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמֵר**, מַמְתִּין עַד שֶׁיָּאִיר פְּנֵי כָּל הַמִּזְרָח וְלֹא רַק בְּנִקְדָּה אַחַת, וְאוֹמֵר: **הֵאִיר פְּנֵי כָּל הַמִּזְרָח**, וְהָעוֹמְדִים לְמַטָּה שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ: **עַד שֶׁהוּא** נִרְאֶה גַּם **בְּחֶבְרוֹן, וְהוּא אוֹמֵר: הֵין** [-אָכֵן], וְאָמְרוּ כֵּן כְּדֵי לְהַזְכִּיר זְכוּת אָבוֹת הַקְּבוּרִים בְּחֶבְרוֹן: **מִשְׁנָה ג הַבָּאת הַתָּמִיד מִלִּשְׁכַּת הַטְּלָאִים**: לְאַחַר שֶׁהֵפִיסוּ **אָמַר לָהֶם** הַמְמֻנֶּה, **צְאוּ וְהָבִיאוּ טָלֶה מִלִּשְׁכַּת הַטְּלָאִים** הַנִּמְצֵאת בְּבֵית הַמּוֹקֵד, וּבִלְשָׁכָה זוֹ הָיוּ הַטְּלָאִים הַמְיֻעָדִים לְקָרְבַּן הַתָּמִיד. **וַהֲרֵי לִשְׁכַּת הַטְּלָאִים הָיְתָה בְּמִקְצוֹעַ** - בְּזָוִית **צְפוֹנִית מַעֲרָבִית** שֶׁל בֵּית הַמּוֹקֵד [וּבַמִּשְׁנָה בְּמִדּוֹת (פ"א מ"ו) מְבֹאָר שֶׁהָיְתָה בְּזָוִית הַדְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, וּבַגְּמָרָא מְבֹאָר שֶׁהָיְתָה בְּאֶמְצַע צַד מַעֲרָב, וְהַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ מָנָה אֶת סֵדֶר הַלִּשְׁכוֹת לְמִי שֶׁבָּא מֵהַדְּרוֹם, וְלוֹ הָיְתָה נִרְאֵית הַלִּשְׁכָּה כְּנוֹטָה יוֹתֵר לְצַד צָפוֹן, אַף שֶׁבֶּאֱמֶת נְטוּיָה יוֹתֵר לְצַד דָּרוֹם]. **וְאַרְבַּע לִשְׁכוֹת הָיוּ שָׁם** בְּבֵית הַמּוֹקֵד, **אַחַת לִשְׁכַּת הַטְּלָאִים, וְאַחַת לִשְׁכַּת הַחֹתָמוֹת**, שֶׁמִּי שֶׁרוֹצֶה לִקְנוֹת סֹלֶת לְמִנְחָה וְיַיִן לְנִסָּכִים, הָיָה הוֹלֵךְ לְמֻמֶּנֶה הַיּוֹשֵׁב שָׁם וּמְשַׁלֵּם לוֹ וּמְקַבֵּל חוֹתָם אוֹתוֹ הֵבִיא לַמֻּמֶּנֶה עַל הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים וְקִבֵּל תַּחְתָּיו אֶת הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים הַדְּרוּשִׁים לוֹ, כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת שְׁקָלִים (פ"ה מ"ג), **וְאַחַת לִשְׁכַּת בֵּית הַמּוֹקֵד**, שֶׁדָּלְקָה בָּהּ מְדוּרַת אֵשׁ בְּתְמִידוּת, **וְאַחַת לִשְׁכָּה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ** אֶת **לֶחֶם הַפָּנִים**: **מִשְׁנָה ד הַכְּנַת הַכֵּלִים וְהַתָּמִיד**: **נִכְנְסוּ לִלְשְׁכַּת הַכֵּלִים** [שֶׁלֹּא הִתְפָּרֵשׁ מִקּוֹמָהּ], **וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם תִּשְׁעִים וּשְׁלֹשָׁה כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב** לַעֲבוֹדַת הַיּוֹם, כְּנֶגֶד תִּשְׁעִים וְשָׁלֹשׁ אַזְכָּרוֹת שֶׁבִּנְבוּאוֹת חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי. **הִשְׁקוּ אֶת קָרְבַּן הַתָּמִיד** בְּמַיִם סְמוּכִּין לִשְׁחִיטָתוֹ כְּדֵי שֶׁיִּיקַּל לְהִפָּשֵׁט עוֹרוֹ, **בְּכוֹס שֶׁל זָהָב**, שֶׁאֵין הַנְהָגַת עֲנִיּוּת בְּמִקּוֹם עֲשִׁירוּת. **וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְבֻקָּר** מִמּוּם כְּבָר **מִבָּעֶרֶב**, שֶׁטָּעוּן בְּקוּר מִמּוּם אַרְבָּעָה [שֶׁפִּסַּח מִצְרַיִם נִלְקַח בָּעֲשָׂרָה בְּנִיסָן וְנִשְׁחַט בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ, וְתָמִיד נִלְמַד בְּגִזֵרָה שָׁוָה 'בְּמוֹעֲדוֹ' (במדבר ט ב) - 'בְּמוֹעֲדוֹ' (שם כח ב) מִפֶּסַח], הָיוּ **מְבֻקָּרִין אוֹתוֹ שׁוּב לְאוֹר הָאֲבוּקוֹת**, שֶׁמָּא נָפַל בּוֹ מוּם בַּלַּיְלָה: **מִשְׁנָה ה לְקִיחָתוֹ לְבֵית הַמִּטְבָּחַיִם**: **מִי שֶׁזָּכָה** בִּשְׁחִיטַת הַתָּמִיד, **מוֹשְׁכוֹ וְהוֹלֵךְ לְבֵית הַמִּטְבָּחַיִם** - מִקּוֹם שְׁחִיטַת הַקָּרְבָּנוֹת, הַפְּשָׁטָתָם וְנִתּוּחָם, **וּמִי שֶׁזָּכוּ בְּהַעֲלָאַת הָאֲבָרִים** לַמִּזְבֵּחַ **הָיוּ הוֹלְכִין אַחֲרָיו**, כְּדֵי לֶאֱחֹז בַּקָּרְבָּן בִּשְׁחִיטָתוֹ (להלן פ"ד מ"א). **בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם הָיָה לִצְפוֹנוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ**, וְלָכֵן נִשְׁחַט בּוֹ הַתָּמִיד שֶׁהוּא קָרֵב עוֹלָה וְדֵינוֹ לְהִשָּׁחֵט בַּצָּפוֹן, **וְעָלָיו** - עַל מְקוֹם בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם, הָיוּ קְבוּעִים **שְׁמוֹנָה עַמּוּדִים** שֶׁל אֶבֶן **נְפָסִין** - נְמוּכִים, **וּרְבִיעִית שֶׁל אֶרֶז עַל גַּבֵּיהֶן** - חֲתִיכָה מְרֻבַּעַת שֶׁל עֵץ אֶרֶז הָיְתָה עַל כָּל עַמּוּד, **וְאוּנְקְלִיּוֹת** [-וָווִים] **שֶׁל בַּרְזֶל הָיוּ קְבוּעִין בָּהֶן** - בָּרְבִיעִיּוֹת, **וּשְׁלֹשָׁה סְדָרִים** שֶׁל אוּנְקְלִיּוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ **הָיָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד** מֵהָרְבִיעִיּוֹת, **שְׁבָּהֶן תּוֹלִין** אֶת הַקָּרְבָּן לִפְנֵי גָּדְלוֹ, הַקָּטָן לְמַטָּה וְהַגָּדוֹל לְמַעְלָה, **וּמַפְשִׁיטִין** אֶת הַקָּרְבָּן הַתָּלוּי **עַל שֻׁלְחָנוֹת שֶׁל שַׁיִשׁ שֶׁבֵּין הָעַמּוּדִים**, וְאַף שֶׁאֵין עֲשִׂירוּת בְּמִקּוֹם עֲנִיּוּת, עָשׂוּ אֶת הַשֻּׁלְחָן שֶׁל שַׁיִשׁ וְלֹא שֶׁל זָהָב, שֶׁהַשַּׁיִשׁ מְקָרֵר וּמְעַכֵּב אֶת סְרִחוֹן הַבָּשָׂר וְאִלּוּ הַזָּהָב מְחַמֵּמוֹ: **מִשְׁנָה ו הַהֲכָנוֹת לְדַשּׁוּן הַמִּזְבֵּחַ וְהַמְּנוֹרָה: מִי שֶׁזָּכָה** בַּפִּיּוּס **בְּדַשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה, הָיוּ מַקְדִּימִין** קֹדֶם שְׁחִיטַת הַתָּמִיד לְפִתּוֹחַ אֶת שַׁעַר הַהֵיכָל, **וְאַרְבָּעָה כֵּלִים** הֶחָזִיקוּ **בְּיָדָם, הַטְּנִי** [-כְּלִי שֶׁדּוֹמֶה לְסַל וּפִיו רָחָב] **וְהַפּוּז** [-קִיתוֹן, קַנְקַן] **וּשְׁנֵי מַפְתְּחוֹת** לִפְתִיחַת שַׁעַר

הַהֵיכָל. **הַטְּנִי דּוֹמֶה לְתַרְקַב** [-כְּלִי הַמְּחַזִּיק שְׁלֹשָׁה קַבִּין, 'תְּרֵי וְקַב'] **גָּדוֹל, וְהַטְּנִי הָיָה שֶׁל זָהָב, אַךְ** לֹא הָיָה **מַחֲזִיק אֶלָּא קַבִּין וָחֵצִי, וְהַכּוּז דּוֹמֶה לְקִיתוֹן גָּדוֹל וְהָיָה שֶׁל זָהָב. וּשְׁנֵי הַמַּפְתְּחוֹת** אִתָּם פָּתַח אֶת **הַפִּשְׁפָּשׁ** (ראה מ"ז), **אֶחָד** פָּתַח עִמּוֹ עַל יְדֵי שֶׁהָיָה **יוֹרֵד לְאַמַּת הַשֵּׁחִי** - מַכְנִיס אֶת יָדוֹ עַד בֵּית הַשֵּׁחִי לְתוֹךְ חוֹר שֶׁמַּבְקִיר וּפוֹתֵחַ אֶת הַפִּשְׁפָּשׁ מִצִּדּוֹ הַפְּנִימִי, **וְאֶחָד** הָיָה **פּוֹתֵחַ** בּוֹ **בַּיָּוֹן** - בְּמְהִירוּת וּלְלֹא טִרָחָה, מִנְעוּל אַחֵר שֶׁהָיָה בַּפִּשְׁפָּשׁ מִבַּחוּץ: **מִשְׁנָה ז פְּתִיחַת שַׁעַר הַהֵיכָל:**

בָּא לוֹ לְפִשְׁפָּשׁ [-פֶּתַח קָטָן] **הַצְּפוֹנִי** לְשַׁעַר הַהֵיכָל. **וּשְׁנֵי פִּשְׁפָּשִׁין הָיוּ לוֹ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל** שֶׁל הַהֵיכָל, **אֶחָד בַּצָּפוֹן** - צְפוֹנִית לְשַׁעַר הַהֵיכָל **וְאֶחָד בַּדָּרוֹם** - דְּרוֹמִית לַשַּׁעַר. הַפִּשְׁפָּשׁ **שֶׁבַּדָּרוֹם לֹא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם, וְעָלָיו הוּא מִפְרָשׁ עַל יְדֵי הַנָּבִיא יְחֶזְקֵאל** (יחזקאל מד ב) **'וַיֹּאמֶר אֵלַי ה', הַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ וְאִישׁ לֹא יָבֹא בּוֹ, כִּי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא בוֹ, וְהָיָה סָגוּר'**, וְאַף שֶׁדִּבֵּר עַל הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי, מִסְתָּמָא כָּךְ הָיָה גַּם בַּבַּיִת הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי. **נָטַל אֶת הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח אֶת הַפִּשְׁפָּשׁ** וְנִכְנַס לָאָתָא שֶׁלְּצַד כֹּתֶל הַהֵיכָל, **וּמִן הָאָתָא יָצָא אֶל הַהֵיכָל, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל** שֶׁל הַהֵיכָל מִבַּפְנִים. **הִגִּיעַ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל, הֶעֱבִיר אֶת הַנָּגָר** [-יָתֵד הַנְּעוּצָה בַּקַּרְקַע וּמוֹנַעַת אֶת פִּתְיחַת הַשַּׁעַר], **וְאֶת הַפּוֹתְחוֹת** [-הַמַּנְעוּלִים] **וּפָתָחוֹ** לְשַׁעַר. **לֹא הָיָה שׁוֹחֵט הַשּׁוֹחֵט** אֶת הַתָּמִיד, **עַד שֶׁשּׁוֹמֵעַ** אֶת **קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁנִּפְתַּח** [וְאַף דִּשּׁוּן הַמִּזְבֵּחַ וְהַמְּנוֹרָה קָדְמוּ לִשְׁחִיטַת הַתָּמִיד, וּמַה שֶּׁהָיָה הַכֹּהֵן עוֹשֶׂה עַל מִי שֶׁזּוֹרֵק וְשׁוֹחֵט, הוּא מְשׁוּם שֶׁשְּׁחִיטַת הַתָּמִיד הִיא עִקַּר הָעֲבוֹדָה]: **מִשְׁנָה ח שְׁמִיעַת קוֹל פְּתִיחַת הַהֵיכָל**

וְשֶׁאֵר עֲבוֹדוֹת לְמִרְחוֹק: מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין אֶת **קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל** שֶׁל הַהֵיכָל בְּשָׁעָה **שֶׁנִּפְתַּח**, בְּמֶרְחַק עֶשֶׂר פַּרְסָאוֹת [שְׁמוֹנִים אֶלֶף אַמּוֹת]. וְכֵן **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין** אֶת **קוֹל הַמַּגָּרָפָה** - כְּלִי נִגּוּן שֶׁהָיָה בַּמִּקְדָּשׁ וּבוֹ עֶשְׂרָה נְקָבִים שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם מוֹצִיא עֶשְׂרָה מִינֵי זְמָר. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הָעֵץ שֶׁעָשָׂה בֶּן קָטִין מוּכְנִי לְכִיּוֹר** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסְלוּ מֵימָיו בְּלִינָה (ראה לעיל פ"א מ"ד), וּכְשֶׁהֶעֱלוּהוּ מֵהַבּוֹר הָיָה קוֹלוֹ נִשְׁמָע. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל גְּבִינִי כָּרוּז** - כֹּהֵן שֶׁמַּשְׁמִיעַ גְּבִינִי שֶׁהָיָה מְכָרִיז בְּכָל בֹּקֶר 'עִמְדוּ כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדַתְכֶם וּלְוִיִּם לְדוּכְנָכֶם וְיִשְׂרְאֵלִים לְמַעֲמָדְכֶם'. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין** אֶת **קוֹל הַחָלִיל. מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין** אֶת **קוֹל הַצִּלְצָל** - מְצִלְתַּיִם, כְּשֶׁהָיוּ מְנַגְּנִים בָּהֶם בַּמִּקְדָּשׁ. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין** אֶת **קוֹל הַשִּׁיר** שֶׁשּׁוֹרְרוּ הַלְוִיִּם בְּפִיהֶם עַל הַדּוּכָן. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִים** אֶת **קוֹל הַשּׁוֹפָר** שֶׁתָּקְעוּ בּוֹ בְּכָל יוֹם בַּמִּקְדָּשׁ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים בִּירִיחוֹ **אַף** אֶת **קוֹלוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן גָּדוֹל בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְזַכִּיר אֶת** שֵׁם הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ **בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. מִירִיחוֹ הָיוּ מְרִיחִים** אֶת **רֵיחַ פְּטוּם הַקְּטֹרֶת. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן דְּגָלַאי, עִזִּים הָיוּ לְבֵית אַבָּא בְּהַר מִכְוָר** [-שֵׁם מָקוֹם רָחוֹק מִירוּשָׁלַיִם], **וְהָיוּ מִתְעַטְּשׁוֹת מֵרֵיחַ פְּטוּם הַקְּטֹרֶת:** **מִשְׁנָה ט דְּשׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי**

וְהַטְּבַעַת חֲמִשָּׁה נֵרוֹת: מִי שֶׁזָּכָה בְּדְשׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, נִכְנַס לַהֵיכָל **וְנָטַל** אֶת **הַטְּנִי וְהִנִּיחוֹ לְפָנָיו** עַל רְצִפַּת הַהֵיכָל, **וְהָיָה חוֹפֵן** בְּיָדָיו מִן הָאֲפַר שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ **וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ הַטְּנִי. **וּבְאַחֲרוֹנָה** - וּבְסוֹף, כְּשֶׁנִּשְׁאַר מְעַט אֲפָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְחָפְנוֹ בְּיָדָיו, **כְּבַד** בְּיָדוֹ **אֶת הַשְּׁאָר** - שְׁאָר הָאֲפָר **לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ הַטְּנִי, **וְהִנִּיחוֹ** לְיַד הַמִּזְבֵּחַ **וְיָצָא.** [וְאֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הַטְּנִי אֶלָּא אַחַר גְּמַר הַטְּבַעַת הַנֵּרוֹת, שֶׁאָז הוֹצִיאוּ אֶת אֲפַר הַמִּזְבֵּחַ וְהַמְּנוֹרָה וְהִנִּיחוּם בְּמָקוֹם הַדָּשֶׁן וְנִבְלְעוּ בַּקַּרְקַע בְּדָרָךְ נֵס]. **מִי שֶׁזָּכָה בְּדְשׁוּן הַמְּנוֹרָה, נִכְנַס** לַהֵיכָל וּבָא לַמְּנוֹרָה הָעוֹמֶדֶת מִמִּזְרָח לַמַּעֲרָב, וְאִם מָצָא שֶׁשִּׁפּוּדֵי הַנֵּרוֹת **הַמִּזְרָחִיּוֹת** לְכִוּוּן הַמִּזְבֵּחַ הַמִּזְבֵּחַ כָּךְ הָיָה גַּם בַּבַּיִת הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי. **נָטַל אֶת הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח אֶת הַפִּשְׁפָּשׁ** וְנִכְנַס לָאָתָא שֶׁלְּצַד כֹּתֶל הַהֵיכָל, **וּמִן הָאָתָא יָצָא אֶל הַהֵיכָל, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל** שֶׁל הַהֵיכָל מִבַּפְנִים. **הִגִּיעַ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל, הֶעֱבִיר אֶת הַנָּגָר** [-יָתֵד הַנְּעוּצָה בַּקַּרְקַע וּמוֹנַעַת אֶת פִּתְיחַת הַשַּׁעַר], **וְאֶת הַפּוֹתְחוֹת** [-הַמַּנְעוּלִים] **וּפָתָחוֹ** לְשַׁעַר. **לֹא הָיָה שׁוֹחֵט הַשּׁוֹחֵט** אֶת הַתָּמִיד, **עַד שֶׁשּׁוֹמֵעַ** אֶת **קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁנִּפְתַּח** [וְאַף דִּשּׁוּן הַמִּזְבֵּחַ וְהַמְּנוֹרָה קָדְמוּ לִשְׁחִיטַת הַתָּמִיד, וּמַה שֶּׁהָיָה הַכֹּהֵן עוֹשֶׂה עַל מִי שֶׁזּוֹרֵק וְשׁוֹחֵט, הוּא מְשׁוּם שֶׁשְּׁחִיטַת הַתָּמִיד הִיא עִקַּר הָעֲבוֹדָה]: **מִשְׁנָה ח שְׁמִיעַת קוֹל פְּתִיחַת הַהֵיכָל**

וְשֶׁאֵר עֲבוֹדוֹת לְמִרְחוֹק: מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין אֶת **קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל** שֶׁל הַהֵיכָל בְּשָׁעָה **שֶׁנִּפְתַּח**, בְּמֶרְחַק עֶשֶׂר פַּרְסָאוֹת [שְׁמוֹנִים אֶלֶף אַמּוֹת]. וְכֵן **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין** אֶת **קוֹל הַמַּגָּרָפָה** - כְּלִי נִגּוּן שֶׁהָיָה בַּמִּקְדָּשׁ וּבוֹ עֶשְׂרָה נְקָבִים שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם מוֹצִיא עֶשְׂרָה מִינֵי זְמָר. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הָעֵץ שֶׁעָשָׂה בֶּן קָטִין מוּכְנִי לְכִיּוֹר** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסְלוּ מֵימָיו בְּלִינָה (ראה לעיל פ"א מ"ד), וּכְשֶׁהֶעֱלוּהוּ מֵהַבּוֹר הָיָה קוֹלוֹ נִשְׁמָע. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל גְּבִינִי כָּרוּז** - כֹּהֵן שֶׁמַּשְׁמִיעַ גְּבִינִי שֶׁהָיָה מְכָרִיז בְּכָל בֹּקֶר 'עִמְדוּ כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדַתְכֶם וּלְוִיִּם לְדוּכְנָכֶם וְיִשְׂרְאֵלִים לְמַעֲמָדְכֶם'. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין** אֶת **קוֹל הַחָלִיל. מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין** אֶת **קוֹל הַצִּלְצָל** - מְצִלְתַּיִם, כְּשֶׁהָיוּ מְנַגְּנִים בָּהֶם בַּמִּקְדָּשׁ. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין** אֶת **קוֹל הַשִּׁיר** שֶׁשּׁוֹרְרוּ הַלְוִיִּם בְּפִיהֶם עַל הַדּוּכָן. **מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִים** אֶת **קוֹל הַשּׁוֹפָר** שֶׁתָּקְעוּ בּוֹ בְּכָל יוֹם בַּמִּקְדָּשׁ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים בִּירִיחוֹ **אַף** אֶת **קוֹלוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן גָּדוֹל בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְזַכִּיר אֶת** שֵׁם הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ **בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. מִירִיחוֹ הָיוּ מְרִיחִים** אֶת **רֵיחַ פְּטוּם הַקְּטֹרֶת. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן דְּגָלַאי, עִזִּים הָיוּ לְבֵית אַבָּא בְּהַר מִכְוָר** [-שֵׁם מָקוֹם רָחוֹק מִירוּשָׁלַיִם], **וְהָיוּ מִתְעַטְּשׁוֹת מֵרֵיחַ פְּטוּם הַקְּטֹרֶת:** **מִשְׁנָה ט דְּשׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי**

וְהַטְּבַעַת חֲמִשָּׁה נֵרוֹת: מִי שֶׁזָּכָה בְּדְשׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, נִכְנַס לַהֵיכָל **וְנָטַל** אֶת **הַטְּנִי וְהִנִּיחוֹ לְפָנָיו** עַל רְצִפַּת הַהֵיכָל, **וְהָיָה חוֹפֵן** בְּיָדָיו מִן הָאֲפַר שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ **וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ הַטְּנִי. **וּבְאַחֲרוֹנָה** - וּבְסוֹף, כְּשֶׁנִּשְׁאַר מְעַט אֲפָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְחָפְנוֹ בְּיָדָיו, **כְּבַד** בְּיָדוֹ **אֶת הַשְּׁאָר** - שְׁאָר הָאֲפָר **לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ הַטְּנִי, **וְהִנִּיחוֹ** לְיַד הַמִּזְבֵּחַ **וְיָצָא.** [וְאֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הַטְּנִי אֶלָּא אַחַר גְּמַר הַטְּבַעַת הַנֵּרוֹת, שֶׁאָז הוֹצִיאוּ אֶת אֲפַר הַמִּזְבֵּחַ וְהַמְּנוֹרָה וְהִנִּיחוּם בְּמָקוֹם הַדָּשֶׁן וְנִבְלְעוּ בַּקַּרְקַע בְּדָרָךְ נֵס]. **מִי שֶׁזָּכָה בְּדְשׁוּן הַמְּנוֹרָה, נִכְנַס** לַהֵיכָל וּבָא לַמְּנוֹרָה הָעוֹמֶדֶת מִמִּזְרָח לַמַּעֲרָב, וְאִם מָצָא שֶׁשִּׁפּוּדֵי **הַנֵּרוֹת

משניות

מַסֶּכֶת תָּמִיד פֶּרֶק ה

המבוארות

נָטַל אֶת הַקְּרָבַיִם וּנְתָנָן לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהֶם לַהֲדִיחָן. וְהַכָּרֵס מְדִיחִין אוֹתָהּ בְּבֵית מִדְיחִין כָּל צָרְכָּהּ. וְהַקְּרָבַיִם מְדִיחִין אוֹתָן שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בְּמַעוּטָהּ, עַל שְׁלְחָנוֹת שֶׁל שַׁיִשׁ שֶׁבֵּין הָעַמּוּדִים: **ג** נָטַל אֶת הַסַּפִּין וְהִפְרִישׁ אֶת הָרֵיאָה מִן הַכָּבֵד, וְאֶצְבַּע הַכָּבֵד מִן הַכָּבֵד, וְלֹא הָיָה מְזִיזָהּ מִמְּקוֹמָהּ. נָקַב אֶת הֶחָזֶה וּנְתָנוֹ לְמִי שֶׁזָּכָה בּוֹ. עָלָה לְדָפֶן הַיְמָנִית, הָיָה חוֹתֵךְ עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לִשְׁתֵּי צְלָעוֹת רַכּוֹת. חֲתָכָהּ וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ, וְהַכָּבֵד בָּהּ. בָּא לוֹ לַגֶּרָה, וְהִיחַ בָּהּ שְׁתֵּי צְלָעוֹת מִכָּאן. וְכָךְ הָיָה מַנִּיחַ בַּחֲבֶרְתָּהּ. נִמְצָא מַנִּיחַ בִּשְׁתֵּיהֶן שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם מִלְמַעְלָן וּשְׁתַּיִם שְׁתַּיִם מִלְמַטָּן. חֲתָכָהּ וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ, וְהַשְּׁדֶרָה עִמָּהּ, וְהַטְּחוֹל תָּלוּי בָּהּ. וְהִיא הָיְתָה גְּדוֹלָה, אֶלָּא שֶׁל יָמִין קוֹרִין גְּדוֹלָה, חוֹתְכוֹ וּנְתָנוֹ לְמִי שֶׁזָּכָה בּוֹ, וְאַלְיָה וְאֶצְבַּע הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי כְּלָיוֹת עִמּוֹ. נָטַל רֶגֶל הַשְּׂמְאלִית וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ. בָּרֹאשׁ וּבָרֶגֶל. הָרֹאשׁ בִּימִינוֹ, וְחָטְמוֹ כְּלַפֵּי זְרוֹעוֹ, וְקַרְנָיו בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וּבֵית שְׁחִיטָתוֹ מִלְמַעְלָן, וְהַפֶּדֶר נָתוּן עָלֶיהָ. וְהָרֶגֶל שֶׁל יָמִין בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרָן לַחוּץ. הַשְּׁלִישִׁי, בָּעֶקֶץ. הַשְּׁנִי, בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרוֹ לַחוּץ. הָעֶקֶץ בִּימִינוֹ, וְהָאַלְיָה מְדֻלְדֶּלֶת בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וְאֶצְבַּע הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת עִמּוֹ. הָרֶגֶל שֶׁל שְׂמֹאל בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרוֹ לַחוּץ. הָרְבִיעִי, בֶּחָזֶה וּבַגָּרָה. הֶחָזֶה בִּימִינוֹ, וְהַגָּרָה בִּשְׂמֹאלוֹ, בֵּית שְׁחִיטָתוֹ מִלְמַעְלָן, וּבֵית עוֹרוֹ לַחוּץ. הַחֲמִישִׁי, בְּצַוָּאר עִם הָצְלָעוֹת וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ, וְהַלֵּב וְהָרֵאָה הָיוּ תְּלוּיִים בָּהּ - בַּצַּוָּאר, הַשְּׁמָאלִית, וְהִנִּיחַ בָּהּ - וְלֹא חָתַךְ עִמָּהּ שְׁתֵּי צְלָעוֹת רַכּוֹת מִלְמַעְלָן - לְצַד הַזָּנָב, וּשְׁתֵּי צְלָעוֹת רַכּוֹת מִלְמַטָּן - לְצַד הַצַּוָּאר, כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר. וְכָךְ הָיָה מַנִּיחַ אַרְבַּע צְלָעוֹת בַּחֲבֶרְתָּהּ - בַּדָּפֶן הַיְמָנִית. וְנִמְצָא מַנִּיחַ בִּשְׁתֵּיהֶן - בִּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם - שְׁתֵּי צְלָעוֹת מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים מִלְמַעְלָן לְצַד הַזָּנָב, וּשְׁתַּיִם שְׁתַּיִם מִלְמַטָּן - לְצַד הַצַּוָּאר. חֲתָכָהּ לְדָפֶן הַשְּׂמְאלִית וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ, וְהַשְּׁדֶרָה עִמָּהּ, וְגַם הַטְּחוֹל תָּלוּי בָּהּ. וְהִיא - הַדָּפֶן הַשְּׂמְאלִית הָיְתָה גְּדוֹלָה - כְּבֵדָה יוֹתֵר מֵהַדָּפֶן הַיְמָנִית, אֶלָּא שֶׁאֵת שֶׁל יָמִין הָיוּ קוֹרִין גְּדוֹלָה, מִשּׁוּם שֶׁהַכָּבֵד תָּלוּיָה בָּהּ. בָּא לוֹ לָעֶקֶץ - הַחֵלֶק הַסָּמוּךְ לַזָּנָב, חוֹתְכוֹ וּנְתָנוֹ לְמִי שֶׁזָּכָה בּוֹ, וְאַלְיָה - הַזָּנָב וְאֶצְבַּע הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת עִמּוֹ - עִם הָעֶקֶץ. נָטַל אֶת הָרֶגֶל הַשְּׂמְאלִית שֶׁנִּשְׁאֲרָה לְבַדָּהּ תְּלוּיָה וּנְתָנָהּ לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ. נִמְצְאוּ כֻּלָּן - כָּל הַכֹּהֲנִים שֶׁזָּכוּ בְּהוֹלֶכֶת הָאֵיבָרִים עוֹמְדִין בַּשּׁוּרָה וְהָאֵבָרִים בִּידֵיהֶם, בְּסֵדֶר זֶה: הָרֹאשׁוֹן, מַחֲזִיק בָּרֹאשׁ וּבָרֶגֶל הַיְמָנִית. כְּשֶׁהָרֹאשׁ בִּימִינוֹ, וְחָטְמוֹ - אַפּוֹ, נוֹטֶה כְּלַפֵּי זְרוֹעוֹ, וְקַרְנָיו בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וּבֵית שְׁחִיטָתוֹ מִלְמַעְלָן - כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְהַפֶּדֶר - הַחֶלֶב שֶׁעַל הַקְּרָבַיִם הָיָה נָתוּן עָלֶיהָ כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְהָרֶגֶל שֶׁל יָמִין מַחֲזִיק בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרוֹ - הַמָּקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ הִתְחִיל בְּהַפְשָׁטַת הָעוֹר סָמוּךְ לְאֶצְבְּעוֹת הָרֶגֶל, שֶׁהוּא נָאֶה יוֹתֵר שֶׁיִּהְיֶה לְצַד חוּץ, וְאִלּוּ מָקוֹם חָתוּךְ יִהְיֶה לְכִוּוּן הַכֹּהֵן וְלֹא יֵרָאֶה כְּלַפֵּי חוּץ. הַשֵּׁנִי, מַחֲזִיק בִּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם. שֶׁל יָמִין בִּימִינוֹ, וְשֶׁל שְׂמֹאל בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרָן לְצַד חוּץ, שֶׁלֹּא יֵרָאֶה מָקוֹם הַחֲתָךְ כְּלַפֵּי חוּץ. הַשְּׁלִישִׁי, מַחֲזִיק בָּעֶקֶץ וּרְגֶל שְׂמֹאל. הָעֶקֶץ בִּימִינוֹ, וְהָאַלְיָה מְדֻלְדֶּלֶת [-תְּלוּיָה] בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, וְאֶצְבַּע הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת עִמּוֹ - עִם הָעֶקֶץ. וְהָרֶגֶל שֶׁל שְׂמֹאל בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרוֹ לַחוּץ. הָרְבִיעִי, אוֹחֵז בִּימִינוֹ, וְהַגָּרָה בִּשְׂמֹאלוֹ, וְצַלְעוֹתֶיהָ - וְאַרְבַּע הַצְּלָעוֹת הַמְחֻבָּרוֹת אֵלֶיהָ בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו, הַחֲמִישִׁי, אוֹחֵז בִּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת. שֶׁל יָמִין בִּימִינוֹ, וְשֶׁל שְׂמֹאל בִּשְׂמֹאלוֹ, וּבֵית עוֹרָן לַחוּץ. הַשִּׁשִּׁי, אוֹחֵז בַּקְּרָבַיִם הִנְּתוּנִין בְּבָזֵךְ - בְּכַף גְּדוֹלָה, וּכְרָעַיִם עַל גַּבֵּיהֶם מִלְמַעְלָה. הַשְּׁבִיעִי, בַּסֹּלֶת לְמִנְחַת הַתָּמִיד. הַשְּׁמִינִי, בְּמִנְחַת חֲבִתִּין שֶׁהַקְּרִיב כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם. הַתְּשִׁיעִי, בַּיַּיִן לִנְסָכִים. הָלְכוּ וּנְתָנוּם אֶת הָאֵיבָרִים עַל הַכֶּבֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א יג) 'וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל', וְהִנִּיחוּם מִחֲצִי גֹבַהּ הַכֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה [וְלֹא בְּחֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִכָּרֶת לְאַחַר מִכֵּן הַהַעֲלָאָה מֵהַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ], בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל הַכֶּבֶשׁ [מִלְּבַד בְּשַׁבָּת שֶׁנִּתְנוּ אֵיבְרֵי הַמּוּסָף בְּמַעֲרַב הַכֶּבֶשׁ, שֶׁאָז נִתְנוּ אֵיבְרֵי הַתָּמִיד בַּמִּזְרָח]. וּמְלָחוּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב יג) 'וְכָל קָרְבָּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח'. וְיָרְדוּ וּבָאוּ לָהֶם לִלְשְׁכַּת הַגָּזִית, לִקְרוֹת אֶת שְׁמַע וּלְהִתְפַּלֵּל, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן:

פֶּרֶק ה סֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁאַחַר הַקְרָבַת הַתָּמִיד; תְּפִלַּת הַכֹּהֲנִים, הַפִּיס עַל הַקְּטֹרֶת וַהֲבָאָתָהּ לַהֵיכָל:

מִשְׁנָה א תְּפִלַּת הַכֹּהֲנִים אַחַר הַתָּמִיד: אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה עַל הַפִּיס, 'בָּרְכוּ בְּרָכָה אַחַת' מִבִּרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, וְהִיא בְּרִכַּת אַהֲבָה רַבָּה, **וְהָן בָּרְכוּ.** [וּבִרְכַּת יוֹצֵר אוֹר בֵּרְכוּ אַחַר שֶׁנִּזְרְחָה הַחַמָּה, שֶׁסְּדָר הַבְּרָכוֹת אֵינוֹ מְעֻכָּב]. וּלְאַחַר מִכֵּן **קָרְאוּ** אֶת **עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים** - עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שֶׁהֵם עִקַּר הַתּוֹרָה [וּבַגְּבוּלִין בְּטֵלוּ אֶת קְרִיאָתָם בִּגְלַל הַמִּינִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁרַק הֵן נִתְּנוּ בְּסִינַי], וְאֶת פָּרָשִׁיּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁהֵן: **'שְׁמַע', 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' וּ'וַיֹּאמֶר', וּבֵרְכוּ אֶת** [-עַם] **הָעָם שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת,** וְהֵן: **אֱמֶת וְיַצִּיב,** וַעֲבוֹדָה - 'רְצֵה', וּפִסְקֵי **בִּרְכַּת כֹּהֲנִים** [בְּלִי נְשִׂיאַת כַּפַּיִם, שֶׁנִּשְׂאוּ כַּפַּיִם רַק אַחַר הַקְטָרַת הַקְּטֹרֶת], וּבֵרְכוּ כֵּן כְּדֵי שֶׁיִּתְקַבֵּל הַתָּמִיד בְּרָצוֹן וְלֹא נִפְטְרוּ בְּכָךְ מִתְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. **וּבְשַׁבָּת** [שֶׁהִיא זְמַן חִלּוּף הַמִּשְׁמָרוֹת] הָיוּ **מוֹסִיפִין בְּרָכָה אַחַת לְמִשְׁמָר הַיּוֹצֵא** שֶׁבֵּרֵךְ אֶת הַמִּשְׁמָר הַנִּכְנָס: 'מִי שֶׁשָּׁכַן שְׁמוֹ בְּבֵית הַזֶּה יָשִׂים בֵּינֵיכֶם אַהֲבָה וְאַחֲוָה וְשָׁלוֹם וְרֵעוּת':

מִשְׁנָה ב הַפִּיס עַל הַקְּטֹרֶת וְהֶעֱלָאַת הָאֵיבָרִים לַמִּזְבֵּחַ: **אָמַר לָהֶם** הַמְמֻנֶּה, 'חֲדָשִׁים **לַקְּטֹרֶת** - כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא הִקְטִירוּ מֵעוֹלָם **בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ** - עִמְדוּ לַעֲשׂוֹת גּוֹרָל מִי יַקְטִיר הַיּוֹם [שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִקְטֹרֶת מְעַשֶּׁרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג י-יא) 'יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְגוֹ' בָּרֵךְ ה' חֵילוֹ', לְכָךְ לֹא הִנִּיחוּ לְמִי שֶׁכְּבָר הִקְטִיר לְהָפִיס שׁוּב, כְּדֵי שֶׁכֻּלָּם יִתְעַשְּׁרוּ וְיִתְבָּרְכוּ בָּהּ], **הָפִיסוּ, וְזָכָה מִי שֶׁזָּכָה.** אַחַר כָּךְ אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה 'חֲדָשִׁים **עִם יְשָׁנִים** - מִי שֶׁכְּבָר זָכָה בְּהַפִּיס זֶה עִם מִי שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ מֵעוֹלָם **בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ, מִי מַעֲלֶה** אֶת **הָאֵבָרִים** שֶׁל הַתָּמִיד **מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ'. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר,** לֹא הָיָה פִּיס נִפְרָד עַל הַעֲלָאַת הָאֵיבָרִים, אֶלָּא הַכֹּהֵן **הַמַּעֲלֶה אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ, הוּא** זֶה שֶׁ**מַּעֲלֶה אוֹתָן** אַחַר כָּךְ **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ:** **מִשְׁנָה ג פְּשִׁיטַת בִּגְדֵי הַכֹּהֲנִים שֶׁלֹּא זָכוּ:** **מְסָרוּם** לַכֹּהֲנִים שֶׁלֹּא זָכוּ בְּגוֹרָל **לַחֲזָנִים** - לְשַׁמָּשִׁים הָעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי הַמִּקְדָּשׁ, **וְהֵיוּ** הַשַּׁמָּשִׁים **מַפְשִׁיטִין אוֹתָם אֶת בִּגְדֵיהֶם** - בִּגְדֵי הַכְּהֻנָּה שֶׁעֲלֵיהֶם, וְהֵיוּ פּוֹשְׁטִים אֶת כָּל בִּגְדֵי הַכְּהֻנָּה **וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִים** - מַשְׁאִירִים **עֲלֵיהֶם אֶלָּא מִכְנָסַיִם** שֶׁל קְדֻשָּׁה **בִּלְבַד,** וְלָבְשׁוּ בִּגְדֵי חֹל, וְאַחַר כָּךְ פָּשְׁטוּ מִתַּחַת בִּגְדֵי הַחֹל אֶת הַמִּכְנָסַיִם. **וְחַלּוֹנוֹת** - שְׁקָעִים בַּקִּיר **הָיוּ שָׁם,** שֶׁהֵם הִנִּיחוּ אֶת בִּגְדֵי הַכְּהֻנָּה, **וְכָתוּב עֲלֵיהֶם** - בְּדֶלֶת כָּל חַלּוֹן אֶת שְׁמוֹת **תַּשְׁמִישֵׁי הַכֵּלִים** שֶׁבְּאוֹתוֹ חַלּוֹן: מִכְנָסַיִם, כֻּתֹּנֶת, מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט: **מִשְׁנָה ד הוֹלֶכֶת הַקְּטֹרֶת בְּבִזֵּךְ שֶׁבְּכַף: מִי שֶׁזָּכָה בַּקְּטֹרֶת** לְהַקְטִירָהּ, **הָיָה נוֹטֵל אֶת הַכַּף. וְהַכַּף דּוֹמָה לְתַרְקַב גָּדוֹל** [-כְּלִי הַמַּכִיל שְׁלֹשָׁה קַבִּין, 'תְּרֵי וְקַב'], וְהָיְתָה הַכַּף **שֶׁל זָהָב,** וְדָמָה לְתַרְקַב בְּכָךְ שֶׁהָיָה **מַחֲזִיק שְׁלֹשֶׁת קַבִּים, וְהַבָּזֵךְ** - כַּף קְטַנָּה **הָיָה בְּתוֹכוֹ מָלֵא וְגָדוּשׁ קְטֹרֶת** [שֶׁדָּרְכָּהּ כָּבוֹד הוּא לְעָרוֹת קְטֹרֶת עַל הַגֻּחָלִים מִכְּלֵי גָּדוּשׁ], וְכִיוָן שֶׁהָיָה בְּתוֹךְ הַכַּף לֹא הָיְתָה הַקְּטֹרֶת הַגְּדוּשָׁה בַּבָּזֵךְ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הָאָרֶץ בַּהֲלִיכַת הַכֹּהֵן. **וְכִשּׁוּי הָיָה לוֹ** לַבָּזֵךְ, **וּכְמִין מִטְּלָלָת** - טַבַּעַת **הָיָה עָלָיו** - עַל הַכִּשּׁוּי **מִלְמַעְלָן** לְהָרַמַת הַכִּשּׁוּי: **מִשְׁנָה ה חֲתִיַּת הַגֻּחָלִים לַקְּטֹרֶת: מִי שֶׁזָּכָה בַּמַּחְתָּה** לְהָבִיא גֶּחָלִים מֵהַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן לַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי לְהַקְטֹרֶת הַקְּטֹרֶת [וְלֹא הָיָה עַל כָּךְ פִּיס מְיֻחָד, אֶלָּא הַכֹּהֵן הַזּוֹכֶה בְּהַקְטֹרֶת הַקְּטֹרֶת אוֹמֵר לָעוֹמֵד עִמּוֹ 'זְכֵה עִמִּי בַּמַּחְתָּה'], **נָטַל מַחְתַּת הַכֶּסֶף** שֶׁמַּחֲזִיקָה אַרְבָּעָה קַבִּין [וְלֹא חָתָה בְּשֶׁל זָהָב, שֶׁלֹּא תִּתְקַלְקֵל, שֶׁהַתּוֹרָה חָסָה עַל מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל], **וְעָלָה לִרְאֹשׁ הַמִּזְבֵּחַ** הַחִיצוֹן, **וּפִנָּה אֶת הַגֶּחָלִים** שֶׁמִּמַּעֲרָכָה **הֵילָךְ וְהֵילָךְ, וְחָתָה** גֶּחָלִים גְּסוֹת וּבוֹעֲרוֹת עִם הַמַּחְתָּה. **וְיָרַד וְעָרַן** - שָׁפַךְ אֶת הַגֶּחָלִים **לְתוֹךְ** מַחְתָּה **שֶׁל זָהָב** הַמַּחֲזִיקָה שְׁלֹשָׁה קַבִּין, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַמַּחְתָּה גְּדוּשָׁה בְּגֶחָלִים וְהוּא יָדַע הַכַּף. וְהַכַּף דּוֹמָה לְתַרְקַב גָּדוֹל שֶׁל זָהָב, מַחֲזִיק שְׁלֹשֶׁת קַבִּים, וְהַבָּזֵךְ הָיָה בְּתוֹכוֹ מָלֵא וְגָדוּשׁ קְטֹרֶת. וְכִשּׁוּי הָיָה לוֹ, וּכְמִין מִטְּלָלָת הָיָה עָלָיו מִלְמַעְלָן: **ה** מִי שֶׁזָּכָה בַּמַּחְתָּה, נָטַל מַחְתַּת הַכֶּסֶף, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפִנָּה אֶת הַגֶּחָלִים הֵילָךְ וְהֵילָךְ וְחָתָה. יָרַד וְעָרַן לְתוֹךְ שֶׁל זָהָב.

משניות מַסֶּכֶת תָּמִיד פֶּרֶק ו-ז המבוארות

כָּבוֹד. וְכֵיוָן שֶׁהָיְתָה קְטַנָּה יוֹתֵר בְּשִׁעוּר קַב **נִתְפַּזֵּר מִמֶּנָּה כְּקַב גְּחָלִים** עַל רִצְפַּת הָעֲזָרָה, **וְהָיָה מְכַבְּדָן** - מְטָאטְאָן **לְאַמָּה** - לְאֹמֶת הַמַּיִם שֶׁבָּעֲזָרָה, כְּדֵי שֶׁיִּכְבּוּ וְלֹא יָבֹוּז מֵהֶן הַכֹּהֲנִים. **וּבְשַׁבָּת** שֶׁאָסוּר לְכַבּוֹתָן, **הָיָה כּוֹפֶה עֲלֵיהֶן פִּסְכְּתֵר. וּפִסְכְּתֵר** זֶה **הָיְתָה כְּלִי גָּדוֹל, מַחֲזֶקֶת** שִׁעוּר **לֶתֶךְ** [-חֲמִשָּׁה עָשָׂר סְאִין, חֲצִי כּוֹר], **וּשְׁתֵּי שַׂרְשְׂרוֹת** - שַׁרְשְׁרָאוֹת **הָיוּ בָהּ** מִשְּׁנֵי צִדָּדֶיהָ, **אַחַת שֶׁהוּא** הַכֹּהֵן **מוֹשֵׁךְ בָּהּ** מִלְּפָנִים **וְיוֹרֵד** בְּמוֹרַד הַכֶּבֶשׁ, כְּשֶׁהוּא מוֹרִיד בַּפִּסְכְּתֵר אֶת דֶּשֶׁן הַמִּזְבֵּחַ [כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהלָן], **וְאַחַת** - הַשַּׂרְשֶׂרֶת הַשְּׁנִיָּה **שֶׁהוּא** - כֹּהֵן אַחֵר **אוֹחֵז בָּהּ מִלְמַעְלָן** - בְּמַעֲלֵה הַכֶּבֶשׁ מִן הַצַּד הַשֵּׁנִי, **בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תִּתְגַּלְגֵּל** הַפִּסְכְּתֵר עִם הַדֶּשֶׁן שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּמוֹרַד הַכֶּבֶשׁ. **וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת** הַפִּסְכְּתֵר, **כּוֹפִין אוֹתָהּ עַל גַּב גְּחָלִים** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאַר, **וְעַל הַשָּׂרָץ** הַמֵּת שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה **בְּשַׁבָּת** שֶׁלֹּא יִטַּמְאוּ בּוֹ הַכֹּהֲנִים [שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ מִשּׁוּם מַקָּצָה, וְנִזְרוּ עַל שְׁבוּת זוֹ גַּם בְּמֻקְדָּשׁ. וְאִם נִמְצָא בַּהֵיכָל אוֹ בְּאוּלָם הוֹצִיאוּהוּ מִיָּד אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת], **וּמוֹרִידִין בָּהּ** אֶת **הַדֶּשֶׁן מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ**: **מִשְׁנָה ו** זְרִיקַת הַמַּגְרֵפָה בְּעֵת הוֹלָכַת הַדֶּשֶׁן: **הַקְּטֹרֶת**: הִגִּיעוּ נוֹשְׂאֵי הַקְּטֹרֶת וְהַגֶּחָלִים לְמָקוֹם שֶׁבֵּין הָאוּלָם **וְלַמִּזְבֵּחַ, נָטַל אֶחָד** מֵהַכֹּהֲנִים **אֶת הַמַּגְרֵפָה** - כְּלִי גָּדוֹל הַנִּרְאֶה כְּמַגְרֵפָה וּמְיֻעָד לְהַשְׁמָעַת קוֹל בְּהַשְׁלָכָתוֹ, **וְזוֹרְקָהּ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ**. וּמַשְׁמִיעָה בְּזָרְקָהּ רַעַשׁ חָזָק, עַד שֶׁאֵין אָדָם שׁוֹמֵעַ **קוֹל** דְּבוּר **חֲבֵרוֹ בֵּירוּשָׁלַיִם מִקּוֹל** הַשְׁלָכַת **הַמַּגְרֵפָה. וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָיְתָה הַמַּגְרֵפָה מְשַׁמֶּשֶׁת** בְּזָרְקָהּ. כֹּהֵן הַנִּמְצָא מֵחוּץ לָעֲזָרָה **שֶׁשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁאָחָיו הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לְהִשְׁתַּחֲווֹת** לְאַחַר הַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת, **וְהוּא רָץ וּבָא** לְהִשְׁתַּחֲווֹת עִמָּם. **וּבֶן לֵוִי שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁאָחָיו הַלְוִיִּם נִכְנָסִים לְדַבֵּר בַּשִּׁיר** - מְכִינִים עַצְמָם לָשִׁיר בְּעֵת נִסּוּךְ הַיַּיִן אַחַר עֲבוֹדוֹת הַבֹּקֶר, **וְהוּא רָץ וּבָא** לְהִשְׁתַּתֵּף עִמָּם. **וְרֹאשׁ הַמַּעֲמָד** - רֹאשׁ בֵּית אָב שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, **הָיָה מַעֲמִיד אֶת** הַכֹּהֲנִים **הַטְּמֵאִים** שֶׁבְּבֵית אָב שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַעֲבֹד, **בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח** שֶׁל הָעֲזָרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּ בָּהֶם שֶׁעָזְבוּ אֶת עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ וְהָלְכוּ לַעֲסֹק בְּמְלַאכְתָּם:

פֶּרֶק ו

מִשְׁנָה א דִּשּׁוּן הַמִּנּוֹרָה וְהוֹצָאַת הַדָּנִי: **וְהַכּוּפִין**: הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאֵי הַקְּטֹרֶת וְהַגֶּחָלִים **עוֹלִים בְּמַעֲלוֹת** [-בַּמַּדְרֵגוֹת] שֶׁלְּפְנֵי הָאוּלָם, **וּמִי שֶׁזָּכוּ בְּדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה הָיוּ מְקַדִּימִין** לַעֲלוֹת וּלְהַכְּנֵס לְאוּלָם **לִפְנֵיהֶם**, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִלַּאכְתָּם. **מִי שֶׁזָּכָה בְּדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי**, וְדִשְּׁנוֹ כַּמְבֹאָר לְעֵיל, **נִכְנַס** לַהֵיכָל **וְנָטַל אֶת הַטְּנִי** שֶׁלָּתוֹכוֹ פִּנָּה אֶת הַדֶּשֶׁן, **וְהִשְׁתַּחֲוָה** בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם [וְהִשְׁתַּחֲוָה רַק עַתָּה שֶׁהוּא גְּמַר מְלַאכְתּוֹ] **וְיָצָא** מֵהֵיכָל. **מִי שֶׁזָּכָה בְּדִשּׁוּן הַמְּנוֹרָה**, וְדִשֵּׁן חֲמִשָּׁה נֵרוֹת כַּמְבֹאָר לְעֵיל, **נִכְנַס וּמָצָא** אֶת **שְׁתֵּי הַנֵּרוֹת הַמַּזְרְחִיִּים דּוֹלְקִין**, הָיָה מְכַבֶּה וּמַדְשֵׁן **אֶת הַנֵּר הַמִּזְרָחִי, וּמַנִּיחַ אֶת הַנֵּר הַמַּעֲרָבִי** שֶׁבֵּינֵיהֶם כְּשֶׁהוּא **דּוֹלֵק, שֶׁמִּמֶּנּוּ הָיָה מַדְלִיק אֶת הַמְּנוֹרָה בֵּין הָעַרְבַּיִם**, וְאַחֲרֵי שֶׁהִדְלִיק בּוֹ אֶת הַנֵּרוֹת בָּעֶרֶב, הָיָה מְכַבֶּה וּמֵיטִיבוֹ וְחוֹזֵר וּמַדְלִיקוֹ. אָמְנָם אִם **מָצָאוֹ** לַנֵּר **הַמַּעֲרָבִי שֶׁכָּבָה** [כְּגוֹן אַחַר שֶׁמֵּעוֹן הַצַּדִּיק וְלֹא דָּלַק בְּנֵס], **הָיָה מְדַשְּׁנוֹ** עִם הַנֵּר הַמִּזְרָחִי, וְחוֹזֵר **וּמַדְלִיקוֹ** מֵאֵשׁ שֶׁהָיָה נוֹטֵל **מִמִּזְבַּח הָעוֹלָה** [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ו) 'אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ', וְדָרְשׁוּ: 'אֵשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'תָּמִיד', דְּהַיְינוּ הַמְּנוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם כד ב) 'לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד', 'תּוּקַד' מֵ'עַל הַמִּזְבֵּחַ' הַחִיצוֹן], וּמִמֶּנּוּ הָיָה מַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת בָּעֶרֶב. לְאַחַר מִכֵּן נָטַל **אֶת הכּוּז** שֶׁבּוֹ נָתַן אֶת דֶּשֶׁן הַמְּנוֹרָה, **מִמַּעֲלָה הַשְּׁנִיָּה** שֶׁבַּמַּדְרֵגוֹת שֶׁלְּפְנֵי הָאוּלָם הוֹצִיאוּהוּ מִיָּד אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת], **וּמוֹרִידִין בָּהּ אֶת הַדֶּשֶׁן מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** בְּשַׁעַת הוֹצָאַת הַדֶּשֶׁן: **מִשְׁנָה ו זְרִיקַת הַמַּגְרֵפָה בְּעֵת הוֹלָכַת הַדֶּשֶׁן**: **הַקְּטֹרֶת**: הִגִּיעוּ נוֹשְׂאֵי הַקְּטֹרֶת וְהַגֶּחָלִים לְמָקוֹם שֶׁבֵּין הָאוּלָם **וְלַמִּזְבֵּחַ, נָטַל אֶחָד** מֵהַכֹּהֲנִים **אֶת הַמַּגְרֵפָה** - כְּלִי גָּדוֹל הַנִּרְאֶה כְּמַגְרֵפָה וּמְיֻעָד לְהַשְׁמָעַת קוֹל בְּהַשְׁלָכָתוֹ, **וְזוֹרְקָהּ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ**. וּמַשְׁמִיעָה בְּזָרְקָהּ רַעַשׁ חָזָק, עַד שֶׁאֵין אָדָם שׁוֹמֵעַ **קוֹל** דְּבוּר **חֲבֵרוֹ בֵּירוּשָׁלַיִם מִקּוֹל** הַשְׁלָכַת **הַמַּגְרֵפָה. וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָיְתָה הַמַּגְרֵפָה מְשַׁמֶּשֶׁת** בְּזָרְקָהּ. כֹּהֵן הַנִּמְצָא מֵחוּץ לָעֲזָרָה **שֶׁשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁאָחָיו הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לְהִשְׁתַּחֲווֹת** לְאַחַר הַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת, **וְהוּא רָץ וּבָא** לְהִשְׁתַּחֲווֹת עִמָּם. **וּבֶן לֵוִי שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁאָחָיו הַלְוִיִּם נִכְנָסִים לְדַבֵּר בַּשִּׁיר** - מְכִינִים עַצְמָם לָשִׁיר בְּעֵת נִסּוּךְ הַיַּיִן אַחַר עֲבוֹדוֹת הַבֹּקֶר, **וְהוּא רָץ וּבָא** לְהִשְׁתַּתֵּף עִמָּם. **וְרֹאשׁ הַמַּעֲמָד** - רֹאשׁ בֵּית אָב שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, **הָיָה מַעֲמִיד אֶת** הַכֹּהֲנִים **הַטְּמֵאִים** שֶׁבְּבֵית אָב שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַעֲבֹד, **בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח** שֶׁל הָעֲזָרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּ בָּהֶם שֶׁעָזְבוּ אֶת עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ וְהָלְכוּ לַעֲסֹק בְּמְלַאכְתָּם:

פֶּרֶק ו

מִשְׁנָה א דִּשּׁוּן הַמְּנוֹרָה וְהַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת: **וְהַכּוּפִין**: הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאֵי הַקְּטֹרֶת וְהַגֶּחָלִים **עוֹלִים בְּמַעֲלוֹת** [-בַּמַּדְרֵגוֹת] שֶׁלְּפְנֵי הָאוּלָם, **וּמִי שֶׁזָּכוּ בְּדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה הָיוּ מְקַדִּימִין** לַעֲלוֹת וּלְהַכְּנֵס לְאוּלָם **לִפְנֵיהֶם**, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִלַּאכְתָּם. **מִי שֶׁזָּכָה בְּדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי**, וְדִשְּׁנוֹ כַּמְבֹאָר לְעֵיל, **נִכְנַס** לַהֵיכָל **וְנָטַל אֶת הַטְּנִי** שֶׁלָּתוֹכוֹ פִּנָּה אֶת הַדֶּשֶׁן, **וְהִשְׁתַּחֲוָה** בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם [וְהִשְׁתַּחֲוָה רַק עַתָּה שֶׁהוּא גְּמַר מְלַאכְתּוֹ] **וְיָצָא** מֵהֵיכָל. **מִי שֶׁזָּכָה בְּדִשּׁוּן הַמְּנוֹרָה**, וְדִשֵּׁן חֲמִשָּׁה נֵרוֹת כַּמְבֹאָר לְעֵיל, **נִכְנַס וּמָצָא** אֶת **שְׁתֵּי הַנֵּרוֹת הַמַּזְרְחִיִּים דּוֹלְקִין**, הָיָה מְכַבֶּה וּמַדְשֵׁן **אֶת הַנֵּר הַמִּזְרָחִי, וּמַנִּיחַ אֶת הַנֵּר הַמַּעֲרָבִי** שֶׁבֵּינֵיהֶם כְּשֶׁהוּא **דּוֹלֵק, שֶׁמִּמֶּנּוּ הָיָה מַדְלִיק אֶת הַמְּנוֹרָה בֵּין הָעַרְבַּיִם**, וְאַחֲרֵי שֶׁהִדְלִיק בּוֹ אֶת הַנֵּרוֹת בָּעֶרֶב, הָיָה מְכַבֶּה וּמֵיטִיבוֹ וְחוֹזֵר וּמַדְלִיקוֹ. אָמְנָם אִם **מָצָאוֹ** לַנֵּר **הַמַּעֲרָבִי שֶׁכָּבָה** [כְּגוֹן אַחַר שֶׁמֵּעוֹן הַצַּדִּיק וְלֹא דָּלַק בְּנֵס], **הָיָה מְדַשְּׁנוֹ** עִם הַנֵּר הַמִּזְרָחִי, וְחוֹזֵר **וּמַדְלִיקוֹ** מֵאֵשׁ שֶׁהָיָה נוֹטֵל **מִמִּזְבַּח הָעוֹלָה** [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו ו) 'אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ', וְדָרְשׁוּ: 'אֵשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'תָּמִיד', דְּהַיְינוּ הַמְּנוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם כד ב) 'לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד', 'תּוּקַד' מֵ'עַל הַמִּזְבֵּחַ' הַחִיצוֹן], וּמִמֶּנּוּ הָיָה מַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת בָּעֶרֶב. לְאַחַר מִכֵּן נָטַל **אֶת הכּוּז** שֶׁבּוֹ נָתַן אֶת דֶּשֶׁן הַמְּנוֹרָה, **מִמַּעֲלָה הַשְּׁנִיָּה** שֶׁבַּמַּדְרֵגוֹת שֶׁלְּפְנֵי הָאוּלָם הוֹצִיאוּהוּ מִיָּד אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת], **וּמוֹרִידִין בָּהּ אֶת הַדֶּשֶׁן מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ** בְּשַׁעַת הוֹצָאַת הַדֶּשֶׁן: **מִשְׁנָה ו זְרִיקַת הַמַּגְרֵפָה בְּעֵת הוֹלָכַת הַדֶּשֶׁן**: **הַקְּטֹרֶת**: הִגִּיעוּ נוֹשְׂאֵי הַקְּטֹרֶת וְהַגֶּחָלִים לְמָקוֹם שֶׁבֵּין הָאוּלָם **וְלַמִּזְבֵּחַ, נָטַל אֶחָד** מֵהַכֹּהֲנִים **אֶת הַמַּגְרֵפָה** - כְּלִי גָּדוֹל הַנִּרְאֶה כְּמַגְרֵפָה וּמְיֻעָד לְהַשְׁמָעַת קוֹל בְּהַשְׁלָכָתוֹ, **וְזוֹרְקָהּ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ**. וּמַשְׁמִיעָה בְּזָרְקָהּ רַעַשׁ חָזָק, עַד שֶׁאֵין אָדָם שׁוֹמֵעַ **קוֹל** דְּבוּר **חֲבֵרוֹ בֵּירוּשָׁלַיִם מִקּוֹל** הַשְׁלָכַת **הַמַּגְרֵפָה. וּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָיְתָה הַמַּגְרֵפָה מְשַׁמֶּשֶׁת** בְּזָרְקָהּ. כֹּהֵן הַנִּמְצָא מֵחוּץ לָעֲזָרָה **שֶׁשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁאָחָיו הַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לְהִשְׁתַּחֲווֹת** לְאַחַר הַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת, **וְהוּא רָץ וּבָא** לְהִשְׁתַּחֲווֹת עִמָּם. **וּבֶן לֵוִי שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁאָחָיו הַלְוִיִּם נִכְנָסִים לְדַבֵּר בַּשִּׁיר** - מְכִינִים עַצְמָם לָשִׁיר בְּעֵת נִסּוּךְ הַיַּיִן אַחַר עֲבוֹדוֹת הַבֹּקֶר, **וְהוּא רָץ וּבָא** לְהִשְׁתַּתֵּף עִמָּם. **וְרֹאשׁ הַמַּעֲמָד** - רֹאשׁ בֵּית אָב שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם, **הָיָה מַעֲמִיד אֶת** הַכֹּהֲנִים **הַטְּמֵאִים** שֶׁבְּבֵית אָב שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לַעֲבֹד, **בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח** שֶׁל הָעֲזָרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּ בָּהֶם שֶׁעָזְבוּ אֶת עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ וְהָלְכוּ לַעֲסֹק בְּמְלַאכְתָּם:

פֶּרֶק ו

**מִשְׁנָה א דִּשּׁוּן הַמְּנוֹרָה וְהוֹצָאַת הַדָּנִי

משניות

מַסֶּכֶת מִדּוֹת פֶּרֶק א

המבוארות

הִגִּיעַ לְמַחֲצִית הַכֶּבֶשׁ, אָחַז הַסְּגָן בִּימִינוֹ וְהֶעֱלָהוּ. הוֹשִׁיט לוֹ הָרִאשׁוֹן הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וְסָמַךְ עֲלֵיהֶן וּזָרָקָן. הוֹשִׁיט הַשֵּׁנִי לְרִאשׁוֹן שְׁתֵּי הַיָּדַיִם, נוֹתְנָן לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְסָמַךְ עֲלֵיהֶן וּזָרָקָן. נִשְׁמַט הַשֵּׁנִי וְהָלַךְ לוֹ. וְכָךְ הָיוּ מוֹשִׁיטִין לוֹ שְׁאָר כָּל הָאֵבָרִין, וְהוּא סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶן וְזוֹרְקָן. וּבִזְמַן שֶׁהוּא רוֹצֶה, הוּא סוֹמֵךְ עַל הָאֵבָרִים וַאֲחֵרִים זוֹרְקִין אוֹתָם לַמַּעֲרָכָה. נִסּוּךְ הַיַּיִן עַל יְדֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: אַחַר הַקְטָרַת הָאֵבָרִים בָּא לוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהַקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ, כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁשָּׁם מְקוֹם הַסָּפָל שֶׁבּוֹ נִסְּכוּ אֶת הַיַּיִן. וּמֵהֵיכָן הוּא מַתְחִיל אֶת הַהַקָּפָה, מִקֶּרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית שֶׁהִיא לְצַד יְמִינוֹ כְּשֶׁבָּא מֵהַכֶּבֶשׁ שֶׁבִּדְרוֹם הַמִּזְבֵּחַ וּפָנָיו כְּלַפֵּי צָפוֹן, כָּל פְּנִיּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יִהְיוּ אֶלָּא לִימִין, וּמִשָּׁם מַמְשִׁיךְ לְהֵלֶךְ לְקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, וּמִשָּׁם לְקֶרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁשָּׁם מְקוֹם הַסָּפָל שֶׁבּוֹ נִסְּכוּ אֶת הַיַּיִן. [וּבְכָל יוֹם הָיָה הַכֹּהֵן פּוֹנֶה לִשְׁמֹאלוֹ וּמַגִּיעַ מִיָּד לְקֶרֶן זוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל הַיַּיִן מֵעֲשֵׂה הַמַּעֲרָכָה. אֲבָל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שֶׁהוּא כֻּבָּן בְּבֵית וְיָכוֹל לְהַלֵּךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא חָפֵץ, וְגַם יָכוֹל בְּעֵת הֲלִיכָתוֹ לְהַפֵּךְ בְּמִזְלֵג בְּאֵיבְרֵי הַתָּמִיד שֶׁעַל הַמַּעֲרָכָה, לֹא פָּנָה לִשְׁמֹאל אֶלָּא פָּנָה לְיָמִין, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל הַיַּיִן לֹא הָיָה לוֹקְחוֹ עִמּוֹ אֶלָּא כֹּהֵן הָיָה מַמְתִּין לוֹ עִם הַיַּיִן בְּמְקוֹם הַנִּסּוּךְ]. וּבְמְקוֹם הַנִּסּוּךְ נָתְנוּ לוֹ יַיִן לְנַסֵּךְ, הַסְּגָן עוֹמֵד לִימִינוֹ עַל הַקֶּרֶן וְהַסּוּדָרִים [-בְּגָדִים] בְּיָדוֹ, כְּדֵי שֶׁבְּשָׁעַת הַנִּסּוּךְ יָנִיף בָּהֶם וְיִדְּעוּ הַלְוִיִּם שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַשִּׁירָה, וּשְׁנֵי כֹּהֲנִים עוֹמְדִים עַל שֻׁלְחַן הַחֲלָבִים [שֻׁלְחָן מְשֻׁיָּשׁ בְּמַעֲרַב הַכֶּבֶשׁ, שֶׁעָלָיו הַנִּחוּ אֶבְרֵי הָעוֹלָה קֹדֶם הַעֲלָאָתָם לַמִּזְבֵּחַ] וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת שֶׁל כֶּסֶף בְּיָדָם, וְתָקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ הַלְוִיִּם וְיִתְקַבְּצוּ לָשִׁיר. וּבְאוּ וְעָמְדוּ אֵצֶל בֶּן אַרְזָא שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה עַל הַמַּצִלְתַּיִם, וְעָמְדוּ אֶחָד מִימִינוֹ וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ. שָׂחָה [-הִתְכּוֹפֵף] הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְנַסֵּךְ, וְהֵנִיף הַסְּגָן בִּסּוּדְרִין לִתֵּן אֶת הָאוֹת לַלְוִיִּם לְהַתְחִיל לָשִׁיר, וְהִקִּישׁ בֶּן אַרְזָא בַּצִּלְצָל [-מְצִלְתַּיִם], וְדִבְּרוּ הַלְוִיִּם בַּשִּׁיר [-שִׁיר שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם] שֶׁהָיָה מְחֻלָּק לִשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים [חֲלָקִים]. וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְפֶרֶק [-סוֹף פֶּרֶק] פָּסְקוּ מִלָּשִׁיר, וְתָקְעוּ הַכֹּהֲנִים שְׁמֹנֶה בֶּן אַרְזָא תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה, וְהִשְׁתַּחֲוּוּ כָּל הָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם. וְכָךְ עַל כָּל פֶּרֶק מֵחֲלְקֵי הַשִּׁיר שֶׁל יוֹם' הָיְתָה תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה, וְעַל כָּל תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה הָיְתָה הִשְׁתַּחֲוָיָה שֶׁל כָּל הָעָם. זֶה הוּא סֵדֶר הַתָּמִיד לַעֲבוֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן: **משנה ד שיר שֶׁל יוֹם:** הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בַּמִּקְדָּשׁ בְּשַׁעַת נִסּוּךְ הַיַּיִן. בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים פֶּרֶק 'לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ, תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ' (תהלים כד), שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הוּא תְּחִלַּת מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. בַּשֵּׁנִי בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים פֶּרֶק 'גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד, בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ' (שם מח), שֶׁבְּיוֹם זֶה נַעֲשָׂה רָקִיעַ בֵּין מַיִם לְמַיִם וְהִתְעַלָּה וְיָשַׁב בַּמֶּרוֹם דֶּגֶמֶת הַשְּׁרָאַת שְׁכִינָתוֹ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים פֶּרֶק 'אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל, בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט' (שם פב), שֶׁבְּיוֹם זֶה נִתְגַּלְּתָה הַיְּבָּשָׁה שֶׁעָלֶיהָ הַדַּיָּנִים עוֹמְדִים לַעֲשׂוֹת דִּין. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים פֶּרֶק 'אֵל נְקָמוֹת ה', אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ' וְגוֹ' (שם צד), שֶׁבְּיוֹם זֶה נִבְרְאוּ הַשָּׁמֶשׁ הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִנָּקֵם מִן הָעוֹבְדִים לָהֶם. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים פֶּרֶק 'הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב' (שם פא), שֶׁבְּיוֹם זֶה נִבְרְאוּ בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁהֵרוֹאֶה אוֹתָם מְרַנֵּן וּמְשַׁבֵּחַ לַבּוֹרֵא. בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים פֶּרֶק 'ה' מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ' וְגוֹ' (שם צג), שֶׁנִּשְׁלְמָה בּוֹ הַבְּרִיאָה וּבוֹ נִבְרָא אָדָם הַמַּכְּיר אֶת מַלְכוּת יוֹצְרוֹ. בְּשַׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים פֶּרֶק 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' (שם צב), וְעִנְיָנוֹ מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבוֹא, לְיוֹם [-יוֹמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה, וְהוּא הָאֶלֶף הַשִּׁבִיעִי] שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת מְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים - לַה' שֶׁמְּחֻיֶּה אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת [כְּדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה שִׁשָּׁת אֲלָפִים שָׁנָה וּבָאֶלֶף הַשִּׁבִיעִי יֶחֱרַב הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ב יא) 'וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא']:

סְלִיק מַסֶּכֶת תָּמִיד

מַסֶּכֶת מִדּוֹת

מַסֶּכֶת מִדּוֹת עוֹסֶקֶת בְּתַבְנִית בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּמִדּוֹתָיו. וּבְכְלַל זֶה, הַר הַבַּיִת, הָעֲזָרוֹת, הָאוּלָם וְהַהֵיכָל, הַמִּזְבֵּחַ, בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם, הַשְּׁעָרִים, הַלִּשְׁכוֹת וְעוֹד:

פֶּרֶק א מִצְוַת שְׁמִירַת הַמִּקְדָּשׁ, שַׁעֲרֵי הַבַּיִת וְהָעֲזָרָה, וּבֵית הַמּוֹקֵד: **משנה א שְׁמִירַת הַמִּקְדָּשׁ:** בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הָיוּ הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בַּלַּיְלוֹת, דֶּרֶךְ כָּבוֹד וְלֹא מִפַּחַד לִסְטִים וְגַנָּבִים [וְרָמַז לָדָבָר שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ג לח) 'וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן וגו' מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', 'שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת' רָמַז לְשָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת בְּשָׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, וְדִין הַמִּקְדָּשׁ כְּדִין הַמִּשְׁכָּן], וְאֵלּוּ הֵם: **בְּבֵית אַבְטִינָס** שֶׁם הָכִינוּ אֶת הַקְּטֹרֶת, **וּבְבֵית הַנִּיצוֹץ** שֶׁהָיְתָה שָׁם מְדוּרָה קְטַנָּה לְהַדְלִיק מִמֶּנָּה אֶת אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה אִם תִּכְבֶּה (תפא"י). **וּבְבֵית הַמּוֹקֵד** שֶׁעָנְיָנוֹ יְבֹאַר לְהַלָּן (מ"ו). **וְהַלְוִיִּם** הָיוּ שׁוֹמְרִים **בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד מָקוֹם,** שֶׁנֶּאֱמַר (דה"י א' כו יז-יח) 'לַמִּזְרָח הַלְוִיִּם שִׁשָּׁה לַצָּפוֹנָה לַיּוֹם אַרְבָּעָה לַנֶּגְבָּה לַיּוֹם אַרְבָּעָה וְלָאֲסַפִּים שְׁנַיִם שְׁנַיִם, לַפַּרְבָּר לַמַּעֲרָב אַרְבָּעָה לַמְסִלָּה שְׁנַיִם לַפַּרְבָּר' סַךְ הַכֹּל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה [וּבְכֻלָּם שִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁשָּׁמְרוּ הַכֹּהֲנִים, שֶׁאַף הֵם קְרוּיִים 'לְוִיִּם' כַּכָּתוּב (יחזקאל מד טו) 'וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם']. **חֲמִשָּׁה** שׁוֹמְרִים **עַל חֲמִשָּׁה שַׁעֲרֵי הַר הַבַּיִת,** וְאַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים **עַל אַרְבַּע פִּנּוֹתָיו מִתּוֹכוֹ** - בְּתוֹךְ הַר הַבַּיִת בִּפְנוֹתָיו. **וַחֲמִשָּׁה** שׁוֹמְרִים **עַל חֲמִשָּׁה שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה** [שֶׁלְּדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ חֲמִשָּׁה שְׁעָרִים הָיוּ לָהּ, וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר (להלן מ"ד) שֶׁהָיוּ לָהּ שִׁבְעָה שְׁעָרִים, מִכָּל מָקוֹם שָׁמְרוּ רַק בַּחֲמִשָּׁה מֵהֶם]. **וְאַרְבָּעָה** שׁוֹמְרִים **עַל אַרְבַּע פִּנּוֹתֶיהָ** שֶׁל הָעֲזָרָה **מִבַּחוּץ,** וְלֹא מִבִּפְנִים כְּבֵהַר הַבַּיִת, לְפִי שֶׁאִסּוּר לְשֶׁבֶת בָּעֲזָרָה וְהַשּׁוֹמְרִים אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲמֹד כָּל הַלַּיְלָה [וְהִסְמִיכוּהוּ לְתִבַּת 'פְּרָבָר' שֶׁמַּשְׁמָעָהּ 'כְּלַפֵּי בַּר', 'כְּלַפֵּי חוּץ']. וְשׁוֹמֵר **אֶחָד בִּלְשְׁכַּת הַקָּרְבָּן** [מִלְּשְׁכוֹת בֵּית הַמּוֹקֵד (להלן מ"ו)], **וְאֶחָד בִּלְשְׁכַּת הַפָּרֶכֶת** [שֶׁפֹּה אָרְגוּ אֶת הַפָּרֹכֶת], **וְאֶחָד לַאֲחוֹרֵי בֵּית הַסְּפָרִים** - מֵאֲחוֹרֵי בֵּית קְדֶשֵׁי קָדָשִׁים: **משנה ב אִישׁ הַר הַבַּיִת: אִישׁ הַר הַבַּיִת** שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה עַל הַשּׁוֹמְרִים, הָיָה **מְחַזֵּר עַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר,** לִרְאוֹת שֶׁאֵינָם יְשֵׁנִים, **וַאֲבוּקוֹת דּוֹלְקִין לְפָנָיו, וְכָל מִשְׁמָר שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד** כְּשֶׁבָּא אֵלָיו אִישׁ הַר הַבַּיִת, **אוֹמֵר לוֹ אִישׁ הַר הַבַּיִת, 'שָׁלוֹם עָלֶיךָ', אִם אֵינוֹ מֵשִׁיב וְנִכָּר שֶׁהוּא יָשֵׁן, הָיָה אִישׁ הַר הַבַּיִת חוֹבְטוֹ בְּמַקְלוֹ, וּרְשׁוּת הָיָה לוֹ לִשְׂרֹף אֶת כְּסוּתוֹ. וְהֵם** - שְׁאָר הַשּׁוֹמְרִים (תפא"י), **אוֹמְרִים, מַה הַקּוֹל הַנִּשְׁמָע בָּעֲזָרָה, קוֹל שֶׁל בֶּן לֵוִי שְׁלוּקֹה וּבְגָדָיו נִשְׂרָפִין,** עַל שֶׁיָּשֵׁן לוֹ **עַל מִשְׁמָרוֹ,** וְעַל יְדֵי זֶה נִזְהָרִים בִּשְׁמִירָתָם (תפא"י). **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, פַּעַם אַחַת מָצְאוּ אֶת אֲחִי אִמָּא כְּשֶׁהוּא יָשֵׁן עַל מִשְׁמָרוֹתָו, וְשָׂרְפוּ אֶת כְּסוּתוֹ: משנה ג שַׁעֲרֵי הַר הַבַּיִת: חֲמִשָּׁה שְׁעָרִים הָיוּ לְהַר הַבַּיִת** בַּחוֹמָה שֶׁקִּבְּיבוֹ. **שְׁנֵי שַׁעֲרֵי חֻלְדָּה** [כָּךְ הָיָה שְׁמָם] **מִן הַדָּרוֹם,** וּשְׁעָרִים אֵלּוּ הָיוּ **מְשַׁמְּשִׁין לִכְנִיסָה** לְהַר הַבַּיִת **וִיצִיאָה** מִמֶּנּוּ. הַשַּׁעַר שֶׁשִּׁמְאוֹ **קִיפּוֹנוֹס** הָיָה **מִן הַמַּעֲרָב,** וְאַף הוּא הָיָה **מְשַׁמֵּשׁ** לִכְנִיסָה **וִיצִיאָה.** הַשַּׁעַר שֶׁשִּׁמְאוֹ **טַדִּי** הָיָה **מִן הַצָּפוֹן, וְלֹא הָיָה מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם.** וְהַשַּׁעַר הַחֲמִישִׁי הוּא הַשַּׁעַר **הַמִּזְרָחִי,** שֶׁעָלָיו **שׁוּשַׁן הַבִּירָה צוּרָה** - הָיְתָה מְצֻיֶּרֶת, שֶׁכְּשֶׁעָלוּ מִפָּרָס לִבְנוֹת אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, צִוּוּ עֲלֵיהֶם מַלְכֵי פָּרָס לְצַיֵּר כֵּן עַל שַׁעֲרֵי הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה עֲלֵיהֶם מוֹרָא הַמַּלְכוּת. **שֶׁבּוֹ** - שֶׁבְּשַׁעַר זֶה **הַכֹּהֵן גָּדוֹל הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה** אֲדֻמָּה [כָּךְ דַּעַת רַבִּי מֵאִיר, אַךְ לַהֲלָכָה אַף כֹּהֵן הֶדְיוֹט יָכוֹל לִשְׂרֹפָהּ], **וּפָרָה וְכָל מְסַעֲדֶיהָ** - הַכֹּהֲנִים הַמְסַיְּעִים לַכֹּהֵן הַשּׁוֹרְפָהּ, **יוֹצְאִים לְהַר הַמִּשְׁחָה** - הַר הַזֵּיתִים, שֶׁשָּׁם הָיוּ שׁוֹרְפִים אֶת הַפָּרָה:

הִגִּיעַ לְמַחֲצִית הַכֶּבֶשׁ, אָחַז הַסְּגָן בִּימִינוֹ וְהֶעֱלָהוּ. הוֹשִׁיט לוֹ הָרִאשׁוֹן הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, וְסָמַךְ עֲלֵיהֶן וּזָרָקָן. הוֹשִׁיט הַשֵּׁנִי לָרִאשׁוֹן שְׁתֵּי הַיָּדַיִם, נוֹתְנָן לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְסָמַךְ עֲלֵיהֶן וּזָרָקָן. נִשְׁמַט הַשֵּׁנִי וְהָלַךְ לוֹ. וְכָךְ הָיוּ מוֹשִׁיטִין לוֹ שְׁאָר כָּל הָאֵבָרִין, וְהוּא סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶן וְזוֹרְקָן. וּבִזְמַן שֶׁהוּא רוֹצֶה, הוּא סוֹמֵךְ עַל הָאֵבָרִים וַאֲחֵרִים זוֹרְקִין אוֹתָם לַמַּעֲרָכָה. בָּא לוֹ לְהַקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ. מֵהֵיכָן הוּא מַתְחִיל, מִקֶּרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. נָתְנוּ לוֹ יַיִן לְנַסֵּךְ, הַסְּגָן עוֹמֵד עַל שֻׁלְחַן הַחֲלָבִים וְהַסּוּדָרִים בְּיָדוֹ, וּשְׁנֵי כֹּהֲנִים עוֹמְדִים עַל שֻׁלְחַן הַחֲלָבִים וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת שֶׁל כֶּסֶף בְּיָדָם, תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. בָּאוּ וְעָמְדוּ אֵצֶל בֶּן אַרְזָא, אֶחָד מִימִינוֹ וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ. הִקִּישׁ בֶּן אַרְזָא בַּצִּלְצָל, וְדִבְּרוּ הַלְוִיִּם בַּשִּׁיר, וְהִגִּיעוּ לְפֶרֶק שָׁתְקוּ. בָּא לוֹ לְהַקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ

משניות

מִשְׁנָה ד **שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה: שִׁבְעָה שְׁעָרִים הָיוּ בָּעֲזָרָה, שְׁלֹשָׁה בַּצָּפוֹן וּשְׁלֹשָׁה בַּדָּרוֹם וְאֶחָד בַּמִּזְרָח. הַשְּׁעָרִים שֶׁבַּדָּרוֹם הֵם: הָרִאשׁוֹן, שַׁעַר הַדָּלֶק, שֶׁדֶּרְכּוֹ מַכְנִיסִים אֶת הָעֵצִים הַדְּוֹלְקִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. הַשֵּׁנִי לוֹ, שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת, שֶׁבּוֹ הִכְנִיסוּ לְהַקְרָבָה אֶת הַבְּכוֹרוֹת שֶׁשְּׁחִיטָתָם בַּדָּרוֹם. הַשְּׁלִישִׁי לוֹ, שַׁעַר הַמַּיִם, וּלְהַלָּן (פ"ב מ"ו) יִבאַר שְׁמוֹ. הַשַּׁעַר שֶׁבַּמִּזְרָח נִקְרָא שַׁעַר נִקָּנוֹר, עַל שֵׁם נוֹדֵב הַשְּׁעָרִים, כַּמְבאָר בְּיוֹמָא (פ"ג מ"ו). **וּשְׁתֵּי לְשָׁכוֹת הָיוּ לוֹ** לְשַׁעַר נִקָּנוֹר, **אַחַת מִימִינוֹ וְאַחַת מִשְּׁמאלוֹ, לִשְׁכָּה אַחַת**, זוֹ שֶׁבִּימִינוֹ, הִיא **לִשְׁכַּת פִּנְחָס הַמַּלְבִּישׁ**, הַמְמֻנֶּה לְהַלְבִּישׁ אֶת הַכֹּהֲנִים בִּבְגְדֵי כְהֻנָּה וּלְהַפְשִׁיטָם בִּגְמַר הָעֲבוֹדָה וְלִשְׁמר אֶת הַבְּגָדִים. וְלִשְׁכָּה אַחַת, זוֹ שֶׁבִּשְׂמאלוֹ, הִיא **לִשְׁכַּת עוֹשֵׂי חֲבִתִּין**, שֶׁבָּהּ עָשׂוּ אֶת מִנְחַת הַחֲבִתִּין [-הַנַּאֲפִית בְּמַחֲבַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו יד) 'עַל מַחֲבַת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה' שֶׁהַקְּרִיב כֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם, מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב: **מִשְׁנָה ה** **הַשְּׁעָרִים שֶׁבַּצָּפוֹן הָעֲזָרָה:** וְהַשְּׁעָרִים שֶׁבַּצָּפוֹן הֵם: הָרִאשׁוֹן, **שַׁעַר הַנִּיצוֹץ. וּכְמִין אַכְסַדְרָה** [-מָקוֹם מִקְרֶה עִם שְׁלֹשָׁה כְּתָלִים] **הָיָה**, שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַשַּׁעַר הָיוּ יוֹצְאִים שְׁנֵי כְּתָלִים לְתוֹךְ שְׁטַח הַר הַבַּיִת, וְעָלֶיהָ הָיוּ בָּנוּיִם - עַל גַּבֵּי שְׁנֵי כְּתָלִים אֵלּוּ - אַכְסַדְרָה, וְהִיא מִתְּקָרַת הַשַּׁעַר וְלִפְנִים מִמֶּנּוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַכֹּהֲנִים הַמְשַׁמְּרִים בְּמַחֲלְקוֹתָם בַּשַּׁעַר נִרְטָבִים בְּגִשְׁמֵי הַחֹרֶף. וְשַׁעַר הַנִּיצוֹץ הָיָה נִקְרָא כָּךְ עַל שֵׁם הַנִּיצוֹץ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מִן הַמִּזְבֵּחַ בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹרִידִין אֶת הָאֵבָרִים וְהַפְּדָרִים לְגַבֵּי הַכֶּבֶשׁ הַדָּרומִי שֶׁל מִזְבֵּחַ, וְהָיָה הַנִּיצוֹץ עוֹלֶה וְנִדְבָּק בְּשַׁעַר הַנִּיצוֹץ וְנִכְבֶּה. **וּכְמִין אַכְסַדְרָה הָיְתָה בִּנְוִיָּה עַל גַּבָּיו** - עַל גַּבֵּי שְׁנֵי הַכְּתָלִים, **שֶׁהַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים מִלְמַעְלָן** בָּעֲלִיָּה הַקְּרוּיָה בֵּית הַנִּיצוֹץ (לעיל מ"א), **וְהַלְוִיִּם שׁוֹמְרִים מִלְמַטָּן, וּפֶתַח הָיָה לוֹ לְשַׁעַר**, בְּאֶחָד מֵהַכְּתָלִים, לְחֵיל [-מָקוֹם מִסְבִּיב הָעֲזָרָה, בֵּין הַסּוֹרֵג לְכתֶל הָעֲזָרָה]. הַשַּׁעַר הַשֵּׁנִי לוֹ, **שַׁעַר הַקָּרְבָּן**, שֶׁבּוֹ הִכְנִיסוּ קָדָשִׁים קָדָשִׁים לִשְׁחִיטָתָם בִּצְפוֹן הָעֲזָרָה. הַשַּׁעַר הַשְּׁלִישִׁי לוֹ, הָיָה פָּתוּחַ **בֵּית הַמּוֹקֵד**, שֶׁבּוֹ הָיוּ מְדוּרוֹת לְחִמּוּם הַכֹּהֲנִים הַהוֹלְכִים יְחֵפִים: **מִשְׁנָה ו** **לִשְׁכוֹת בֵּית הַמּוֹקֵד:** וּבֵית הַמּוֹקֵד בֵּית גָּדוֹל הָיָה, **וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּבֵית הַמּוֹקֵד**, וְהֵיוּ **כְּקִיטוֹנוֹת** [-חֲדָרִים קְטַנִּים] **הַפְּתוּחוֹת לְטַרְקְלִין** [-חֶדֶר גָּדוֹל שֶׁבְּאַרְמוֹן מְלָכִים]. וּבֵית הַמּוֹקֵד בָּנוּי חָצְיוֹ בְּקֹדֶשׁ, בְּשֶׁטַח הָעֲזָרָה, וְחָצְיוֹ בַּחֹל, בְּשֶׁטַח הַר הַבַּיִת. וְהַלְּשָׁכוֹת שֶׁבּוֹ **שְׁתַּיִם** מֵהֶן **בַּקֹּדֶשׁ וּשְׁתַּיִם בְּחֹל, וְרָאשֵׁי פִּסְפָּסִין** - רָאשֵׁי קוֹרוֹת הַיּוֹצְאִים מֵהַכְּתָלִים **מַבְדִּילִין בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל**, כְּדֵי שֶׁיִּזָּהֲרוּ הַכֹּהֲנִים לֶאֱכל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בָּעֲזָרָה. **וּמֶה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת** הַלְּשָׁכוֹת. לִשְׁכָּה **מַעֲרָבִית דְּרומִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת טְלָאֵי קָרְבָּן**, וּבָהּ טְלָאִים מְבֻקָּרִים מִמּוּם לְצָרְכֵי הַתָּמִיד. לִשְׁכָּה **דְּרומִית מִזְרָחִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת עוֹשֵׂי לֶחֶם הַפָּנִים**. לִשְׁכָּה **מִזְרָחִית צְפוֹנִית, בָּהּ גָּנְזוּ בְּנֵי חַשְׁמוֹנַאי אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁשִּׁקְּצוּם מַלְכֵי יָוָן** כְּשֶׁהִקְטִירוּ עֲלֵיהֶם לַעֲבוֹדָה זָרָה [וְנִקְרֵאת גַּם לִשְׁכַּת הַחוֹתְמוֹת (תמיד פ"ג מ"ג)]. לִשְׁכָּה **צְפוֹנִית מַעֲרָבִית**, הִיא לִשְׁכַּת בֵּית הַמּוֹקֵד, וּבָהּ **יוֹרְדִים** הַכֹּהֲנִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּקֶרִי לְמִחְלָה וְהוֹלְכִים **לְבֵית הַטְּבִילָה**, וּבָהּ הָיְתָה מְדוּרָה שֶׁהַכֹּהֵן הַטּוֹבֵל הִתְחַמֵּם בָּהּ אַחַר טְבִילָתוֹ: **מִשְׁנָה ז** **שַׁעֲרֵי בֵּית הַמּוֹקֵד:** **שְׁנַיִם שְׁעָרִים הָיוּ לְבֵית הַמּוֹקֵד**, אֶחָד בְּצָפוֹן שֶׁהָיָה **פָּתוּחַ לַחֵיל**, וְאֶחָד בַּדָּרוֹם שֶׁהָיָה **פָּתוּחַ לָעֲזָרָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה שֶׁהָיָה פָּתוּחַ לָעֲזָרָה, פִּשְׁפֵּשׁ** [-פָּתַח] **קָטָן הָיָה לוֹ** בְּתוֹךְ הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל, **שֶׁבּוֹ נִכְנְסִין** בְּכָל בֹּקֶר **לִבְלֹשׁ אֶת הָעֲזָרָה** - לְחַפֵּשׂ וְלִבְדּוֹק שֶׁכְּלֵי הַשָּׁרֵת בְּמָקוֹמָם, כְּמִבְאָר בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד (פ"א מ"ג):

מִשְׁנָה ח **צוּרַת מִבְנֵה בֵּית הַמּוֹקֵד וְהַשְּׁנָה בּוֹ:** **בֵּית הַמּוֹקֵד** לֹא הָיָה עֲלִיָּה, אֶלָּא כִּפָּה - מִבְנֶה עַל הַקַּרְקַע וְתִקְרָתוֹ כְּמִין חֲצִי עִגּוּל. **וּבֵית גָּדוֹל הָיָה**, וְהָיָה **מֻקָּף** מִתּוֹכוֹ **בְּרוֹבְדִין** - מַדְרֵגוֹת רְחָבוֹת **שֶׁל אֶבֶן, וְזִקְנֵי בֵּית אָב** - עַל גַּבֵּי שְׁנֵי הַכְּתָלִים, **שֶׁהַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים מִלְמַעְלָן** בָּעֲלִיָּה הַקְּרוּיָה בֵּית הַנִּיצוֹץ (לעיל מ"א), **וְהַלְוִיִּם שׁוֹמְרִים מִלְמַטָּן, וּפֶתַח הָיָה לוֹ לְשַׁעַר**, בְּאֶחָד מֵהַכְּתָלִים, לְחֵיל [-מָקוֹם מִסְבִּיב הָעֲזָרָה, בֵּין הַסּוֹרֵג לְכתֶל הָעֲזָרָה]. הַשַּׁעַר **הַשֵּׁנִי לוֹ, שַׁעַר הַקָּרְבָּן**, שֶׁבּוֹ הִכְנִיסוּ קָדָשִׁים קָדָשִׁים לִשְׁחִיטָתָם בִּצְפוֹן הָעֲזָרָה. הַשַּׁעַר **הַשְּׁלִישִׁי לוֹ**, הָיָה פָּתוּחַ **בֵּית הַמּוֹקֵד**, שֶׁבּוֹ הָיוּ מְדוּרוֹת לְחִמּוּם הַכֹּהֲנִים הַהוֹלְכִים יְחֵפִים: **מִשְׁנָה ו** **לִשְׁכוֹת בֵּית הַמּוֹקֵד:** וּבֵית הַמּוֹקֵד בֵּית גָּדוֹל הָיָה, **וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּבֵית הַמּוֹקֵד**, וְהֵיוּ **כְּקִיטוֹנוֹת** [-חֲדָרִים קְטַנִּים] **הַפְּתוּחוֹת לְטַרְקְלִין** [-חֶדֶר גָּדוֹל שֶׁבְּאַרְמוֹן מְלָכִים]. וּבֵית הַמּוֹקֵד בָּנוּי חָצְיוֹ בְּקֹדֶשׁ, בְּשֶׁטַח הָעֲזָרָה, וְחָצְיוֹ בַּחֹל, בְּשֶׁטַח הַר הַבַּיִת. וְהַלְּשָׁכוֹת שֶׁבּוֹ **שְׁתַּיִם** מֵהֶן **בַּקֹּדֶשׁ וּשְׁתַּיִם בְּחֹל, וְרָאשֵׁי פִּסְפָּסִין** - רָאשֵׁי קוֹרוֹת הַיּוֹצְאִים מֵהַכְּתָלִים **מַבְדִּילִין בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל**, כְּדֵי שֶׁיִּזָּהֲרוּ הַכֹּהֲנִים לֶאֱכל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בָּעֲזָרָה. **וּמֶה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת** הַלְּשָׁכוֹת. לִשְׁכָּה **מַעֲרָבִית דְּרומִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת טְלָאֵי קָרְבָּן**, וּבָהּ טְלָאִים מְבֻקָּרִים מִמּוּם לְצָרְכֵי הַתָּמִיד. לִשְׁכָּה **דְּרומִית מִזְרָחִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת עוֹשֵׂי לֶחֶם הַפָּנִים**. לִשְׁכָּה **מִזְרָחִית צְפוֹנִית, בָּהּ גָּנְזוּ בְּנֵי חַשְׁמוֹנַאי אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁשִּׁקְּצוּם מַלְכֵי יָוָן** כְּשֶׁהִקְטִירוּ עֲלֵיהֶם לַעֲבוֹדָה זָרָה [וְנִקְרֵאת גַּם לִשְׁכַּת הַחוֹתְמוֹת (תמיד פ"ג מ"ג)]. לִשְׁכָּה **צְפוֹנִית מַעֲרָבִית**, הִיא לִשְׁכַּת בֵּית הַמּוֹקֵד, וּבָהּ **יוֹרְדִים** הַכֹּהֲנִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּקֶרִי לְמִחְלָה וְהוֹלְכִים **לְבֵית הַטְּבִילָה**, וּבָהּ הָיְתָה מְדוּרָה שֶׁהַכֹּהֵן הַטּוֹבֵל הִתְחַמֵּם בָּהּ אַחַר טְבִילָתוֹ: **מִשְׁנָה ז** **שַׁעֲרֵי בֵּית הַמּוֹקֵד:** **שְׁנַיִם שְׁעָרִים הָיוּ לְבֵית הַמּוֹקֵד**, אֶחָד בְּצָפוֹן שֶׁהָיָה **פָּתוּחַ לַחֵיל**, וְאֶחָד בַּדָּרוֹם שֶׁהָיָה **פָּתוּחַ לָעֲזָרָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה שֶׁהָיָה פָּתוּחַ לָעֲזָרָה, פִּשְׁפֵּשׁ** [-פָּתַח] **קָטָן הָיָה לוֹ** בְּתוֹךְ הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל, **שֶׁבּוֹ נִכְנְסִין** בְּכָל בֹּקֶר **לִבְלֹשׁ אֶת הָעֲזָרָה** - לְחַפֵּשׂ וְלִבְדּוֹק שֶׁכְּלֵי הַשָּׁרֵת בְּמָקוֹמָם, כְּמִבְאָר בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד (פ"א מ"ג):

מִשְׁנָה ח **צוּרַת מִבְנֵה בֵּית הַמּוֹקֵד וְהַשְּׁנָה בּוֹ:** **בֵּית הַמּוֹקֵד** לֹא הָיָה עֲלִיָּה, אֶלָּא כִּפָּה - מִבְנֶה עַל הַקַּרְקַע וְתִקְרָתוֹ כְּמִין חֲצִי עִגּוּל. **וּבֵית גָּדוֹל הָיָה**, וְהָיָה **מֻקָּף** מִתּוֹכוֹ **בְּרוֹבְדִין** - מַדְרֵגוֹת רְחָבוֹת **שֶׁל אֶבֶן, וְזִקְנֵי בֵּית אָב** עַל גַּבֵּי שְׁנֵי הַכְּתָלִים, שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים עֲלֵיהֶם בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֵן הַטּוֹבֵל הִתְחַמֵּם בָּהּ אַחַר טְבִילָתוֹ [שֶׁכָּפַל מִשְׁמָר הָיָה נָחֻלָק לְשִׁבְעָה בָּתֵּי אָב, כְּשֶׁבְּכָל יוֹם עָבַד בֵּית אָב אֶחָד], **יְשֵׁנִים שָׁם** עַל הָרוֹבְדִין, **וּמַפְתְּחוֹת הָעֲזָרָה בִּידָם** - בִּרְשׁוּתָם, כְּפִי שֶׁיִּבאַר. **וּפִרְחֵי כְהֻנָּה** - וְכֹהֲנִים צְעִירִים שֶׁהִתְחִיל זְקָנָם לִפְרֹחַ, שֶׁהֵם הָיוּ הַשּׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמּוֹקֵד, הָיוּ יְשֵׁנִים כְּדַרְכּוֹ שׁוֹמְרֵי חַצְרוֹת הַמְּלָכִים שֶׁאֵינָם יְשֵׁנִים עַל מִטָּה, אֶלָּא **אִישׁ כְּסָתוֹ** - הַכָּסֶת שֶׁלּוֹ, הַכַּר הַקָּטָן שֶׁתַּחַת רֹאשׁוֹ, מֻנָּחַת **בָּאָרֶץ** וְעָלָיהָ יָשֵׁן: **מִשְׁנָה ט** **מְקוֹם מַפְתְּחוֹת הָעֲזָרָה:** **וּמָקוֹם הָיָה שָׁם** בְּקַרְקַע בֵּית הַמּוֹקֵד, שֶׁקַּע בְּגֹדֶל **אַמָּה עַל אַמָּה, וְטַבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ** מֻנַּחַת עָלָיו, **וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ** - בַּטַּבְלָא מִצַּדָּהּ הָעֶלְיוֹן, **וְשַׁלְשֶׁלֶת** [-שַׁרְשֶׁרֶת] קְבוּעָה בָּהּ מִצַּדָּהּ הַפְּנִימִי, **שֶׁהַמַּפְתְּחוֹת** שֶׁל הָעֲזָרָה **הָיוּ תְּלוּיוֹת בָּהּ**. וְכֵאֲשֶׁר הִגִּיעַ **זְמַן הַנְּעִילָה** שֶׁל דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה בָּעֶרֶב, **הִגְבִּיהַּ** הַכֹּהֵן הַשּׁוֹעֵר **אֶת הַטַּבְלָא בְּמַטְבֵּעַת, וְנָטַל אֶת הַמַּפְתְּחוֹת מִן הַשַּׁלְשֶׁלֶת, וְנָעַל הַכֹּהֵן מִבַּפְּנִים** הָעֲזָרָה, וּבֵן לֵוִי הַשּׁוֹמֵר בְּשַׁעַר בֵּית הַמּוֹקֵד **יָשַׁן לוֹ** לְיַד הַשַּׁעַר, **מִבַּחוּץ** - בְּהַר הַבַּיִת [שֶׁהַלְוִיִּם טְפֵלִים לַכֹּהֲנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח ב) 'וְיִלָּווּ עָלֶיךָ וְיִשָּׁרְתוּךָ'. וּבְבֵית הַנִּיצוֹץ וּבֵית אַבְטִינַס שָׁהָיוּ עֲלִיּוֹת, הַכֹּהֲנִים לְמַעְלָה וְהַלְוִיִּם לְמַטָּה, וּבְבֵית הַמּוֹקֵד שֶׁלֹּא הָיְתָה עֲלִיָּה, הַכֹּהֵן בִּפְנִים וְהַלֵּוִי בַּחוּץ]. וְכֵיוָן שֶׁנֶּאֱמַר **מִבַּחוּץ, הֶחֱזִיר אֶת הַמַּפְתְּחוֹת לַשַּׁלְשֶׁלֶת וְאֶת הַטַּבְלָא לִמְקוֹמָהּ, וְנָתַן אֶת כִּסּוּתוֹ עָלֶיהָ** - עַל הַטַּבְלָא, **וְיָשֵׁן לוֹ. הַנֶּהֱנֶה כֹּהֵן שֶׁנִּטְמָא בְּקֶרִי: אִם אֵרַע קְרִי בְּאֶחָד מֵהֶם** - מֵהַכֹּהֲנִים שֶׁיָּשְׁנוּ בְּבֵית הַמּוֹקֵד, **הָיָה יוֹצֵא** דֶּרֶךְ הַלִּשְׁכָּה הַצְּפוֹנִית מַעֲרָבִית (מ"ו), **וְהוֹלֵךְ לוֹ בְּמִסְבָּה** - בְּמַחְלָה **הַהוֹלֶכֶת תַּחַת הַבִּירָה** - בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהַמַּחְלוֹת לֹא הִתְקַדְּשׁוּ **וְהָיָה** מֻתָּר **לְבַעֵל** קְרִי לִהְיוֹת בָּהֶן, **וְהַנְּרוֹת הָיוּ דּוֹלְקִים** בַּמַּחְלָה **מִכָּאן וּמִכָּאן, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵית הַטְּבִילָה**. וּלְאַחַר שֶׁטָּבַל, הָיָה חוֹזֵר לְבֵית הַמּוֹקֵד עַד פְּתִיחַת הַשְּׁעָרִים שֶׁאָז הָלַךְ לְבֵיתוֹ (ראה תמיד פ"א מ"א). **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר** לְאַחַר שֶׁטָּבַל לֹא הָיָה חוֹזֵר לְבֵית הַמּוֹקֵד, כִּי טְבוּל יוֹם אָסוּר לִשְׁהוֹת בְּהַר הַבַּיִת, אֶלָּא **בְּמִסְבָּה הַהוֹלֶכֶת תַּחַת הַחֵיל הָיָה יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ בְּשַׁעַר טָדִי** אֶל מִחוּץ לְהַר הַבַּיִת [וּלְדַעַת חֲכָמִים כֵּיוָן שֶׁנִּטְמָא בְּמִקְדָּשׁ, הַקֻּלּוּ עָלָיו שֶׁיּוּכַל לְהִשָּׁאֵר שָׁם אַף שֶׁהוּא טְבוּל יוֹם]:

מַסֶּכֶת מִדּוֹת פֶּרֶק ב

פֶּרֶק ב **א** הַר הַבַּיִת הָיָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה עַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה, רֻבּוֹ מִן הַדָּרוֹם, שֵׁנִי לוֹ מִן הַמִּזְרָח, שְׁלִישִׁי לוֹ מִן הַצָּפוֹן, מְעוּטוֹ מִן הַמַּעֲרָב. מָקוֹם שֶׁהָיָה רֹב מִדָּתוֹ, שָׁם הָיָה רֹב תַּשְׁמִישׁוֹ: **ב** כָּל הַנִּכְנָסִין לְהַר הַבַּיִת, נִכְנָסִין דֶּרֶךְ יָמִין וּמַקִּיפִין וְיוֹצְאִין דֶּרֶךְ שְׂמאל, כְּגוֹן הַנִּכְנָס דֶּרֶךְ שַׁעֲרֵי חֶלְדָּה שֶׁבַּדָּרוֹם, פּוֹנֶה לִימִינוֹ עַד שַׁעַר טָדִי, וְנִמְצָא שֶׁיּוֹצֵא בְּשַׁעַר שֶׁבִּכְנִיסָתוֹ הָיָה לִשְׂמאלוֹ, **חוּץ מִמִּי שֶׁאֵרְעוֹ דָּבָר, שֶׁהוּא מַקִּיף לִשְׂמאל.** שֶׁאִם הָיָה אָבֵל מַקִּיף לִשְׂמאל, וְשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ הָרוֹאִים: **מַה לְּךָ מַקִּיף לִשְׂמאל,** וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם: **שֶׁאֲנִי אָבֵל,** וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ: **הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יְנַחֲמְךָ.** וְכֵן אִם הָיָה מְנֻדֶּה מַקִּיף לִשְׂמאל, וּכְשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ לְטַעַם הַדָּבָר, אוֹמֵר לָהֶם: **שֶׁאֲנִי מְנֻדֶּה,** וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ: **הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יִתֵּן בְּלִבְּךָ** שֶׁל חֲבֵרֶיךָ הַמְנַדִּים אוֹתְךָ **וְיִקָּרְבוּךָ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי,** בְּלָשׁוֹן זוֹ **עֲשׂוּ לַחֲבֵרָיו כְּאִלּוּ עָבְרוּ עָלָיו אֶת הַדִּין** - כְּאִלּוּ עָשׂוּ שֶׁלֹּא כַּדִּין שֶׁנִּדּוּהוּ. וְלָכֵן מִתְפַּלְּלִים שֶׁיְּקָרְבוּהוּ, **אֶלָּא** אוֹמְרִים לוֹ: **הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יִתֵּן בְּלִבְּךָ וְתִשְׁמַע לְדִבְרֵי חֲבֵרֶיךָ וְיִקָּרְבוּךָ,** וְכָךְ מַשְׁמַע שֶׁהוּא עָשָׂה שֶׁלֹּא כַּדִּין וְצָרִיךְ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה: **מִשְׁנָה ג** **הַסּוֹרֵג וְהַחֵיל:** **לִפְנִים מִמֶּנּוּ** - מֵחוֹמַת הַר הַבַּיִת, קָרוֹב לָעֲזָרָה הָיָה **סוֹרֵג** - מְחִצָּה עֲשׂוּיָה כְּרֶשֶׁת, מֵעֲצִים אֲרֻכִּים וְצָרִים הַמְּנֻחִים זֶה עַל זֶה בַּאֲלַכְסוֹן, וְהָיָה גָּבוֹהַּ **עֲשָׂרָה טְפָחִים. וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה פְּרָצוֹת הָיוּ שָׁם** בַּסּוֹרֵג **שֶׁפְּרָצוּם מַלְכֵי יָוָן.** וּכְשֶׁנִּפְצָחוּם בֵּית חַשְׁמוֹנַאי **חִזְּרוּ וּגְדָרוּם, וְנָזְרוּ כָּנֶגְדָּם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת,** שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ מוּל כָּל פִּרְצָה, מִשְׁתַּחֲוֶה וּמוֹדֶה עַל אֲבַדַן מַלְכוּת יָוָן. **לִפְנִים מִמֶּנּוּ** - מֵהַסּוֹרֵג הָיָה **הַחֵיל,** וְרָחְבּוֹ **עֶשֶׂר אַמּוֹת. וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ שָׁם** בַּחֵיל, מַקִּיפוֹת אֶת הָעֲזָרָה מִכָּל צַדֶּיהָ, וּבָהֶן עָלוּ לְעֻזַּרַת נָשִׁים. **רוּם** - גֹּבַהּ כָּל **הַמַּעֲלָה** הָיָה **חֲצִי אַמָּה, וְשִׁלְחָהּ** - וְרָחְבָּהּ, מְקוֹם מִדְרַס הָרֶגֶל, הָיָה **חֲצִי אַמָּה. מִדּוֹת הַמַּעֲלוֹת וְהַפְּתָחִים שֶׁבְּמִקְדָּשׁ:** כָּל **הַמַּעֲלוֹת שָׁהָיוּ שָׁם** בַּמִּקְדָּשׁ, הָיוּ בְּמִדּוֹת אֵלּוּ, **רוּם מַעֲלָה חֲצִי אַמָּה, וְשִׁלְחָהּ חֲצִי אַמָּה, חוּץ מִמַּעֲלוֹת שֶׁל פֶּתַח הָאוּלָם שֶׁהָיְתָה מִדָּתָן שׁוֹנָה,** כְּמִבְאָר לְהַלָּן (פ"ג מ"ז). **כָּל הַפְּתָחִים (וְהַשְּׁעָרִים) שָׁהָיוּ שָׁם** בַּמִּקְדָּשׁ, הָיָה **גָּבְהָן עֶשְׂרִים אַמָּה, וְרָחְבָּן עֶשֶׂר אַמּוֹת, חוּץ מִשֶּׁל הָאוּלָם,** שֶׁשִּׁעוּרוֹ שׁוֹנֶה (שם מ"ז).

המבוארות

הַר הַבַּיִת - שֶׁטַח הַר הַבַּיִת הָיָה גָּדוֹל מִשֶּׁטַח כָּל הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם בִּזְמַנָּם, וְעַל גַּבֵּי שְׁנֵי הַכְּתָלִים, שֶׁהַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים מִלְמַעְלָן בָּעֲלִיָּה הַקְּרוּיָה בֵּית הַנִּיצוֹץ (לעיל מ"א), וְהַלְוִיִּם שׁוֹמְרִים מִלְמַטָּן, וּפֶתַח הָיָה לוֹ לְשַׁעַר, בְּאֶחָד מֵהַכְּתָלִים, לְחֵיל [-מָקוֹם מִסְבִּיב הָעֲזָרָה, בֵּין הַסּוֹרֵג לְכתֶל הָעֲזָרָה]. הַשַּׁעַר הַשֵּׁנִי לוֹ, שַׁעַר הַקָּרְבָּן, שֶׁבּוֹ הִכְנִיסוּ קָדָשִׁים קָדָשִׁים לִשְׁחִיטָתָם בִּצְפוֹן הָעֲזָרָה. הַשַּׁעַר הַשְּׁלִישִׁי לוֹ, הָיָה פָּתוּחַ בֵּית הַמּוֹקֵד, שֶׁבּוֹ הָיוּ מְדוּרוֹת לְחִמּוּם הַכֹּהֲנִים הַהוֹלְכִים יְחֵפִים. **מִשְׁנָה ו** **לִשְׁכוֹת בֵּית הַמּוֹקֵד:** וּבֵית הַמּוֹקֵד בֵּית גָּדוֹל הָיָה, **וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּבֵית הַמּוֹקֵד**, וְהֵיוּ **כְּקִיטוֹנוֹת** [-חֲדָרִים קְטַנִּים] **הַפְּתוּחוֹת לְטַרְקְלִין** [-חֶדֶר גָּדוֹל שֶׁבְּאַרְמוֹן מְלָכִים]. וּבֵית הַמּוֹקֵד בָּנוּי חָצְיוֹ בְּקֹדֶשׁ, בְּשֶׁטַח הָעֲזָרָה, וְחָצְיוֹ בַּחֹל, בְּשֶׁטַח הַר הַבַּיִת. וְהַלְּשָׁכוֹת שֶׁבּוֹ **שְׁתַּיִם** מֵהֶן **בַּקֹּדֶשׁ וּשְׁתַּיִם בְּחֹל, וְרָאשֵׁי פִּסְפָּסִין** - רָאשֵׁי קוֹרוֹת הַיּוֹצְאִים מֵהַכְּתָלִים **מַבְדִּילִין בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל**, כְּדֵי שֶׁיִּזָּהֲרוּ הַכֹּהֲנִים לֶאֱכל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בָּעֲזָרָה. **וּמֶה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת** הַלְּשָׁכוֹת. לִשְׁכָּה **מַעֲרָבִית דְּרומִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת טְלָאֵי קָרְבָּן**, וּבָהּ טְלָאִים מְבֻקָּרִים מִמּוּם לְצָרְכֵי הַתָּמִיד. לִשְׁכָּה **דְּרומִית מִזְרָחִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת עוֹשֵׂי לֶחֶם הַפָּנִים**. לִשְׁכָּה **מִזְרָחִית צְפוֹנִית, בָּהּ גָּנְזוּ בְּנֵי חַשְׁמוֹנַאי אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ שֶׁשִּׁקְּצוּם מַלְכֵי יָוָן** כְּשֶׁהִקְטִירוּ עֲלֵיהֶם לַעֲבוֹדָה זָרָה [וְנִקְרֵאת גַּם לִשְׁכַּת הַחוֹתְמוֹת (תמיד פ"ג מ"ג)]. לִשְׁכָּה **צְפוֹנִית מַעֲרָבִית**, הִיא לִשְׁכַּת בֵּית הַמּוֹקֵד, וּבָהּ **יוֹרְדִים** הַכֹּהֲנִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּקֶרִי לְמִחְלָה וְהוֹלְכִים **לְבֵית הַטְּבִילָה**, וּבָהּ הָיְתָה מְדוּרָה שֶׁהַכֹּהֵן הַטּוֹבֵל הִתְחַמֵּם בָּהּ אַחַר טְבִילָתוֹ: **מִשְׁנָה ז** **שַׁעֲרֵי בֵּית הַמּוֹקֵד:** **שְׁנַיִם שְׁעָרִים הָיוּ לְבֵית הַמּוֹקֵד**, אֶחָד בְּצָפוֹן שֶׁהָיָה **פָּתוּחַ לַחֵיל**, וְאֶחָד בַּדָּרוֹם שֶׁהָיָה **פָּתוּחַ לָעֲזָרָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה שֶׁהָיָה פָּתוּחַ לָעֲזָרָה, פִּשְׁפֵּשׁ** [-פָּתַח] **קָטָן הָיָה לוֹ** בְּתוֹךְ הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל, **שֶׁבּוֹ נִכְנְסִין** בְּכָל בֹּקֶר **לִבְלֹשׁ אֶת הָעֲזָרָה** - לְחַפֵּשׂ וְלִבְדּוֹק שֶׁכְּלֵי הַשָּׁרֵת בְּמָקוֹמָם, כְּמִבְאָר בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד (פ"א מ"ג): **מִשְׁנָה ח** **צוּרַת מִבְנֵה בֵּית הַמּוֹקֵד וְהַשְּׁנָה בּוֹ:** **בֵּית הַמּוֹקֵד** לֹא הָיָה עֲלִיָּה, אֶלָּא כִּפָּה - מִבְנֶה עַל הַקַּרְקַע וְתִקְרָתוֹ כְּמִין חֲצִי עִגּוּל. **וּבֵית גָּדוֹל הָיָה**, וְהָיָה **מֻקָּף** מִתּוֹכוֹ **בְּרוֹבְדִין** - מַדְרֵגוֹת רְחָבוֹת **שֶׁל אֶבֶן, וְזִקְנֵי בֵּית אָב** עַל גַּבֵּי שְׁנֵי הַכְּתָלִים, שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים עֲלֵיהֶם בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֵן הַטּוֹבֵל הִתְחַמֵּם בָּהּ אַחַר טְבִילָתוֹ [שֶׁכָּפַל מִשְׁמָר הָיָה נָחֻלָק לְשִׁבְעָה בָּתֵּי אָב, כְּשֶׁבְּכָל יוֹם עָבַד בֵּית אָב אֶחָד], **יְשֵׁנִים שָׁם** עַל הָרוֹבְדִין, **וּמַפְתְּחוֹת הָעֲזָרָה בִּידָם** - בִּרְשׁוּתָם, כְּפִי שֶׁיִּבאַר. **וּפִרְחֵי כְהֻנָ

כָּל הַפְּתָחִים שֶׁהָיוּ שָׁם בַּמִּקְדָּשׁ, הָיוּ לָהֶן דְּלָתוֹת, חוּץ מִשֶּׁל הָאוּלָם, שֶׁלֹּא הָיְתָה בּוֹ דֶּלֶת אֶלָּא פָּרֹכֶת. **צוּרַת הַשְּׁעָרִים שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ:** כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם בַּמִּקְדָּשׁ, הָיוּ לָהֶן שְׁקוֹפוֹת - מַשְׁקוֹף אֶבֶן יָשָׁר הַמֻּנָּח עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, חוּץ מִשַּׁעַר טָדִי, שֶׁהָיוּ שָׁם כְּמַשְׁקוֹף שְׁתֵּי אֲבָנִים מֵטוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ - מֻנָּחוֹת זוֹ עַל זוֹ בַּאֲלַכְסוֹן, בְּצוּרַת מִשְׁלָשׁ.

כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם בַּמִּקְדָּשׁ, נִשְׁתַּנּוּ לִהְיוֹת שֶׁל זָהָב כְּשֶׁהִתְעַשְּׁרוּ, חוּץ מִשַּׁעַר נִקָּנוֹר שֶׁהָיָה מִנְּחֹשֶׁת, וְלֹא שִׁנּוּהוּ **מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בָּהֶן נֵס,** שֶׁכְּשֶׁהֻבִיאָם בְּסְפִינָה סָעַר הַיָּם וְהֵטִילוּ אֶחָד מֵהַשְּׁעָרִים לַיָּם, וְהִצְטַעֵר נִקָּנוֹר עַל אָבְדָנוֹ, וּכְשֶׁרָצוּ לְהָטִיל אֶת הַשֵּׁנִיָּה אָמַר 'הֲטִילוּנִי עִמּוֹ', וְנַעֲשָׂה לוֹ נֵס וּכְשֶׁבָּאוּ לַגָּמָל צָף הַשַּׁעַר תַּחַת הַסְּפִינָה. **וְיֵשׁ אוֹמְרִים** שֶׁלֹּא הֲצָרְכוּ לְשַׁנּוֹת אֶת דַּלְתוֹתָיו לְזָהָב **מִפְּנֵי שֶׁנִּחְשְׁתָּן** - שֶׁהַנְּחֹשֶׁת שָׁהָיוּ עֲשׂוּיוֹת מִמֶּנָּה, **מַצְהִיב** - דּוֹמֶה לְזָהָב: **מִשְׁנָה ד** **גֹּבַהּ הַפְּתָלִים שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ:** כָּל הַפְּתָלִים שֶׁהָיוּ שָׁם בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ גְּבוֹהִים הַרְבֵּה, שֶׁהֲרֵי הַפְּתָחִים הָיוּ עֶשְׂרִים אַמָּה, וְהַכֹּתֶל עַצְמוֹ גָּבוֹהַּ הַרְבֵּה מֵעֲלֵיהֶם, **חוּץ מִכֹּתֶל הַמִּזְרָחִי** שֶׁל הַר הַבַּיִת, שֶׁלֹּא הָיָה גָּבוֹהַּ אֶלָּא מִעט, כֵּיוָן **שֶׁהַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַר הַמִּשְׁחָה** - הַר הַזֵּיתִים, מִזְּרָחִית לַמִּקְדָּשׁ, וּפָנָיו כְּלַפֵּי מַעֲרָב, **וּמִתְכַּוֵּן וְרוֹאֶה בְּפִתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל בְּשָׁעַת הַזָּיַת הַדָּם,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ד) 'וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ' וְגוֹ', שֶׁקָּרֵיב שָׁיְרָאָה אֶת פֶּתַח הַהֵיכָל בְּשָׁעַת הַזָּיַת הַדָּם. וְשַׁעֲרֵי עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, הָאוּלָם וְהַהֵיכָל, כֻּלָּם מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, אֶבֶל אִלּוּ הָיָה כֹּתֶל הַמִּזְרָחִי גָּבוֹהַּ לֹא הָיָה יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת פֶּתַח הַהֵיכָל, כִּי אַף שֶׁשַּׁעַר שׁוּשָׁן מְכֻוָּן אַף הוּא כְּנֶגֶד הַשְּׁעָרִים, אַךְ גָּבְהוֹ הָיָה רַק עֶשְׂרִים אַמָּה, וְאִלּוּ רִצְפַּת הַהֵיכָל הָיְתָה גְּבוֹהָה מִקֶּרְקַע שַׁעַר שׁוּשָׁן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה [מֵחֲמַת הַטַּיַּת הַר הַבַּיִת], וְלָכֵן נַעֲשָׂה הַכֹּתֶל הַמִּזְרָחִי גָּבוֹהַּ רַק בְּמִעט מֵעַל הַפֶּתַח, וְקָרֵי רָאָה הַכֹּהֵן אֶת פֶּתַח הַהֵיכָל מֵעַל הַכֹּתֶל הַמִּזְרָחִי וְדֶרֶךְ שַׁעֲרֵי הָעֶזְרָה וְהָאוּלָם: **מִשְׁנָה ה** **עֶזְרַת הַנָּשִׁים וּלְשָׁכוֹתֶיהָ:** עֶזְרַת הַנָּשִׁים שֶׁהָיְתָה לִפְנֵי הָעֶזְרָה בְּצִדָּהּ הַמִּזְרָחִי, **הָיְתָה אָרְךְּ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ עַל רֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ** אַמּוֹת. **וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּאַרְבַּע מִקְצוֹעוֹתֶיהָ** - פִּנּוֹתֶיהָ מִבִּפְנִים, וְכָל לִשְׁכָּה שֶׁל **אַרְבָּעִים אַמָּה** אָרְכָּהּ וְרָחְבָּהּ (תפא"י). **וְלֹא הָיוּ** הַלִּשְׁכוֹת **מִקְרוֹת** - בַּעֲלוֹת תִּקְרָה. **וְכָךְ הֵם עֲתִידִים לִהְיוֹת** בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מו כא-כב) 'וַיּוֹצִיאֵנִי אֶל הֶחָצֵר הַחִיצֹנָה [עֶזְרַת נָשִׁים שֶׁלִּפְנֵי עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל] וַיַּעֲבִירֵנִי אֶל אַרְבַּעַת **מִקְצוֹעֵי הֶחָצֵר, וְהִנֵּה חָצֵר** [-לִשְׁכָּה] **בְּמִקְצַע** [-בְּפִנַּת] **הֶחָצֵר, חָצֵר בְּמִקְצַע הֶחָצֵר, בְּאַרְבַּעַת מִקְצֹעוֹת הֶחָצֵר חֲצֻרוֹת** [-לִשְׁכוֹת] **קְטֻרוֹת'. וְאֵין** 'קְטֻרוֹת' **אֶלָּא שְׁאֵינָן מְקֹרוֹת** וְהֵן 'מַעֲלוֹת קְטֻרוֹת' כְּלוֹמַר שְׁאֵין לָהֶן תִּקְרָה וְעֶשְׂרִים יָכוֹל לַעֲלוֹת מֵהֶן. **וּמָה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת.** לִשְׁכָּה דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, **הָיְתָה לִשְׁכַּת הַנְּזִירִים, שֶׁשָּׁם הַנְּזִירִין הָיוּ מְבַשְּׁלִין אֶת שְׁלָמֵיהֶן, וּמְגַלְּחִין אֶת שְׂעָרָן, וּמְשַׁלְּחִים תַּחַת הַדּוּד.** מִזְרָחִית צְפוֹנִית, **הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הָעֲצִים, שֶׁשָּׁם הַכֹּהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִין מַתְלִיעִין הָעֲצִים.** וְכָל עֵץ שֶׁנִּמְצָא בּוֹ תּוֹלַעַת, פָּסוּל מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. לִשְׁכָּה מִזְרָחִית צְפוֹנִית, **הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הַבָּאִים,** שֶׁבּוֹ מַכְנִיסִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים לִשְׁחִיטָתָם בִּצְפוֹן הָעֶזָּרָה, **שַׁעַר הַנָּשִׁים,** שֶׁדַּרְכּוֹ נִכְנְסוּ הַנָּשִׁים לְסִמְכָּן וְלִזְמֹּר עַל קָרְבָּנָן, **שַׁעַר הַשִּׁיר,** שֶׁדַּרְכּוֹ הַכְּנָסוּ כְּלֵי הַשִּׁיר לָעֶזָּרָה [וְהוּא שַׁעַר בֵּית הַמּוֹקֵד (תפא"י)]. **וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ** שֶׁל הַשַּׁעַר הָרִאשׁוֹן **שַׁעַר יְכָנְיָה,** לְפִי שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָה הַמֶּלֶךְ **בְּגָלוּתוֹ** עַל יְדֵי נְבוּכַדְנֶצַּר, אֲחַר שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְהִשְׁתַּחֲוֹוֹת לִפְנֵי צַאתוֹ לַגּוֹלָה. וְהַשְּׁעָרִים **שֶׁבַּמִּזְרָח** הֵם, **שַׁעַר נִקָּנוֹר. וּשְׁנֵי פִּשְׁפָּשִׁים** - שְׁעָרִים קְטַנִּים שֶׁהָיוּ **לוֹ** בְּתוֹךְ הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל, **אֶחָד מִימִינוֹ וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ. וּשְׁנַיִם** נוֹסָפִים הָיוּ **בַּמַּעֲרָב** - בַּכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי שֶׁל הָעֶזָּרָה, **וְלֹא הָיָה לָהֶם שֵׁם,** וְנַעֲשָׂה בָּהֶם שִׁמּוּשׁ רַק בִּשְׁעַת צָרָךְ גָּדוֹל (תוי"ט):

בָּרְאשׁוֹנָה - בַּהַתְחָלָה, **וְהִקִּיפוּהָ כְּצוֹצְרָה** - גְּוּוְטְרָא, כְּעֵין מִרְפֶּסֶת, **שֶׁבִּזְמַן שֶׁמְּחַת בֵּית הַשּׁוֹאֲבָה הַנָּשִׁים רוֹאוֹת מִלְמַעְלָן, וְהָאֲנָשִׁים מִלְמַטָּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ מְעָרְבִין** וְיָבוֹאוּ לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ. **וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת מִתּוֹכָהּ** - מֵעֶזְרַת נָשִׁים **לְעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה** שִׁיר הַמַּעֲלוֹת **שֶׁבַּתְּהִלִּים** (פרקים קכ-קלד), **שֶׁעֲלֵיהֶן** הָיוּ **הַלְוִיִּם אוֹמְרִים** וְנוֹתְנִים קוֹלָם **בַּשִּׁיר** בְּשִׁמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֲבָה [בְּכָל מַעֲלָה שׁוֹרְרוּ שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַחַר]. וּמַעֲלוֹת אֵלּוּ **לֹא הָיוּ טְרוּטוֹת** - יְשָׁרוֹת בַּעֲלוֹת זָוִית, **אֶלָּא מֻקָּפוֹת** - עֲגֻלּוֹת **כַּחֲצִי גֹּרֶן** [-עֲרֵמַת תְּבוּאָה] **עֲגֻלָּה:**

מִשְׁנָה ו **הָעֲזָרָה וּבִכְלָלָהּ עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וְעֶזְרַת כֹּהֲנִים:** וּשְׁתֵּי **לִשְׁכוֹת הָיוּ** בִּנוּיוֹת **תַּחַת עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, וּפִתּוּחוֹת לְעֶזְרַת הַנָּשִׁים** מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַמַּעֲלוֹת שֶׁמֵּעֶזְרַת נָשִׁים לְעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁרְצָפַת עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל הָיְתָה גְּבוֹהָה שֶׁבַע אַמּוֹת וּמֶחֱצָה מֵרְצָפַת עֶזְרַת נָשִׁים, **שֶׁשָּׁם הַלְוִיִּם נוֹתְנִים כִּנּוֹרוֹת וּנְבָלִים וּמְצִלְתַּיִם וְכָל כְּלֵי שִׁיר. עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל הָיְתָה בְּאֹרֶךְ מֵאָה אַמָּה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ עַל רֹחַב** מֵאָה אַמָּה מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב. **וְכֵן עֶזְרַת כֹּהֲנִים אֹרֶךְ אַחַת עֶשְׂרֵה** אַמָּה מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב. **וְכֵן עֶזְרַת כֹּהֲנִים הָיְתָה אֹרֶךְ** שְׁהִיא אֲחֲרֶיהָ לְכִוּוּן מַעֲרָב, **הָיְתָה אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ** אַמָּה מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, **עַל רֹחַב אַחַת עֶשְׂרֵה** אַמָּה. **וְרָאשֵׁי פִּסְפָּסִין** - קוֹרוֹת יוֹצְאוֹת מִן הַכֹּתֶל **מַבְדִּילִין** - מְסַמְּנִים אֶת מְקוֹם הַמַּעֲבָר **בֵּין עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת הַכֹּהֲנִים,** שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְשָׁם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר,** לֹא הָיוּ שָׁם רָאשֵׁי פִּסְפָּסִין אֶלָּא **מַעֲלָה הָיְתָה שָׁם** בְּסוֹף עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְאֹרֶךְ כָּל הָעֶזָּרָה **וּגְבוֹהָה אַמָּה, וְהַדּוּכָן שֶׁעָלָיו שׁוֹרְרוּ הַלְוִיִּם,** הָיָה **נָתוּן** מֵעָלָיהּ בְּעֶזְרַת כֹּהֲנִים, **וּבָהּ** - בַּדּוּכָן **שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת שֶׁל חֲצִי חֲצִי אַמָּה** - שֶׁכָּל אַחַת מֵהֶן גָּבְהָהּ חֲצִי אַמָּה, וּבָהֶן עָלוּ לְדוּכָן. **נִמְצֵאת עֶזְרַת הַכֹּהֲנִים גְּבוֹהָה** יוֹתֵר **מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֶחֱצָה,** אַמָּה מַעֲלָה, וְאַמָּה וַחֲצִי דּוּכָן. **כָּל הָעֶזָּרָה** מִשַּׁעַר נִקָּנוֹר וְעַד הַכֹּתֶל שֶׁאַחוֹרֵי בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים **הָיְתָה בְּאֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וְשֶׁבַע** אַמּוֹת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, **עַל רֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ** אַמּוֹת מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם. **וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת הָיוּ שָׁם בָּעֶזָּרָה. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן אוֹמֵר,** הִשְׁתַּחֲוָיוֹת אֵלּוּ הָיוּ **כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים** שֶׁהָיוּ בָּעֶזָּרָה [וּלְדַעַת הַסּוֹבֵר שֶׁהָיוּ שִׁבְעָה שְׁעָרִים לָעֶזָּרָה, הָיוּ הַהִשְׁתַּחֲוָיוֹת כְּנֶגֶד שֹׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה הַפְּרָצוֹת שֶׁפָּרְצוּ הַיְוָנִים בְּסוֹרֶג (לעיל מ"ג)]. **הַשְּׁעָרִים הַדְּרוֹמִיִּים** הָיוּ לְאֹרֶךְ הַכֹּתֶל הַדְּרוֹמִי **סְמוּכִים** יוֹתֵר **לַמַּעֲרָב,** וְאֵלּוּ הֵם: **שַׁעַר הָעֶלְיוֹן,** שֶׁהָיָה הַגָּבוֹהַּ בְּיוֹתֵר בְּשִׁפּוּעַ הַר הַבַּיִת, **שַׁעַר הַדֶּלֶק, שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת** [הִתְבָּאֲרוּ לְעֵיל (פ"א מ"ד)], **וְשַׁעַר הַמַּיִם. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר הַמַּיִם,** שֶׁבּוֹ **מַכְנִיסִין צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם** שֶׁל **נִסּוּךְ** הַמַּיִם בֶּחָג [-סֻכּוֹת]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, וּבוֹ** - וּכְשֶׁמַּגִּיעִים לְשַׁעַר זֶה **הַמַּיִם** שֶׁהִתְנַבֵּא יְחִזְקֵאל (מז ב) שֶׁיֵּצְאוּ מִבֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים כְּשֶׁהֵם דַּקִּים כְּקַרְנֵי חֲגָבִים, **מִפְּכִים** - נוֹשְׂאִים כְּמִלֹּא פִּי פַּךְ קָטָן, **וְעַתִּידִין לִהְיוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת** - פֶּתַח הַהֵיכָל וּמִשָּׁם יָבוֹאוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם, וְאַף עַל שֵׁם זֶה קְרוּי 'שַׁעַר הַמַּיִם'. **וּלְעַמָּתָן** - כְּנֶגְדָּם **בַּצָּפוֹן** - בַּכֹּתֶל הַצְּפוֹנִי **סְמוּכִים** יוֹתֵר **לַמַּעֲרָב,** הָיוּ הַשְּׁעָרִים הַבָּאִים: **שַׁעַר יְכָנְיָה,** שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן, **שַׁעַר הַקָּרְבָּן,** שֶׁבּוֹ מַכְנִיסִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים לִשְׁחִיטָתָם בִּצְפוֹן הָעֶזָּרָה, **שַׁעַר הַנָּשִׁים,** שֶׁדַּרְכּוֹ נִכְנְסוּ הַנָּשִׁים לְסִמְכָּן וְלִזְמֹּר עַל קָרְבָּנָן, **שַׁעַר הַשִּׁיר,** שֶׁדַּרְכּוֹ הִכְנִיסוּ כְּלֵי הַשִּׁיר לָעֶזָּרָה [וְהוּא שַׁעַר בֵּית הַמּוֹקֵד (תפא"י)]. **וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ** שֶׁל הַשַּׁעַר הָרִאשׁוֹן **שַׁעַר יְכָנְיָה,** לְפִי שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָה, שֶׁיָּצָא בְּגָלוּתוֹ עַל יְדֵי נְבוּכַדְנֶצַּר, אַחַר שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְהִשְׁתַּחֲוֹוֹת לִפְנֵי צֵאתוֹ לַגּוֹלָה. וְהַשְּׁעָרִים **שֶׁבַּמִּזְרָח** הֵם, **שַׁעַר נִקָּנוֹר. וּשְׁנֵי פִּשְׁפָּשִׁים** - שְׁעָרִים קְטַנִּים שֶׁהָיוּ **לוֹ** בְּתוֹךְ הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל, **אֶחָד מִימִינוֹ וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ. וּשְׁנַיִם** נוֹסָפִים הָיוּ **בַּמַּעֲרָב** - בַּכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי שֶׁל הָעֶזָּרָה, **וְלֹא הָיָה לָהֶם שֵׁם,** וְנַעֲשָׂה בָּהֶם שִׁמּוּשׁ רַק בִּשְׁעַת צָרְךָ גָּדוֹל (תוי"ט):

כָּל הַפְּתָחִים שֶׁהָיוּ שָׁם, הָיוּ לָהֶן דְּלָתוֹת, חוּץ מִשֶּׁל אוּלָם. כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם, הָיוּ לָהֶן שְׁקוֹפוֹת, חוּץ מִשַּׁעַר טָדִי, שֶׁהָיוּ שָׁם שְׁתֵּי אֲבָנִים מֵטוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ. כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם נִשְׁתַּנּוּ לִהְיוֹת שֶׁל זָהָב, חוּץ מִשַּׁעַר נִקָּנוֹר, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בָּהֶן נֵס. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, מִפְּנֵי שֶׁנִּחְשְׁתָּן מַצְהִיב: **ד** כָּל הַכְּתָלִים שֶׁהָיוּ שָׁם הָיוּ גְּבוֹהִים, חוּץ מִכֹּתֶל הַמִּזְרָחִי, שֶׁהַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַר הַמִּשְׁחָה, וּמִתְכַּוֵּן וְרוֹאֶה בְּפִתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל לְהִיוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מו כא-כב) 'וַיּוֹצִיאֵנִי אֶל הֶחָצֵר הַחִיצֹנָה וַיַּעֲבִירֵנִי אֶל אַרְבַּעַת מִקְצוֹעֵי הֶחָצֵר, וְהִנֵּה חָצֵר בְּמִקְצַע הֶחָצֵר, חָצֵר בְּמִקְצַע הֶחָצֵר, בְּאַרְבַּעַת מִקְצֹעוֹת הֶחָצֵר חֲצֵרוֹת קְטֻרוֹת'. וְאֵין קְטֻרוֹת אֶלָּא שֶׁאֵינָן מְקֹרוֹת. וּמֶה הָיוּ מְשַׁמְּשׁוֹת. דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, הָיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הַנְּזִירִים, וּמְגַלְּחִין אֶת שְׂעָרָן, וּמְשַׁלְּחִים תַּחַת הַדּוּד. מִזְרָחִית צְפוֹנִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הָעֲצִים. וְכָל עֵץ שֶׁנִּמְצָא בּוֹ תּוֹלַעַת, פָּסוּל מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. לִשְׁכַּת הַבָּאִים, הָיְתָה לִשְׁכַּת גָּזִית. מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הַמֶּלַח. וְכָל מִנְחָה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ תּוֹלַעַת, פְּסוּל מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן אוֹמֵר, הָיְתָה לִשְׁכַּת גָּזִית, הִיא הָיְתָה לִשְׁכַּת הַמֶּלַח. וְכָל מִנְחָה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ תּוֹלַעַת, פְּסוּל מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, שָׁם הָיוּ נוֹתְנִין יַיִן נְסָכִים, וְהִיא הָיְתָה נִקְרֵאת לִשְׁכַּת בֵּית שְׁמַנְיָה. וְחֶלְקָהּ - לְלֹא מְחִצָּה הָיְתָה עֶזְרַת הַנָּשִׁים שֶׁעַר הַמַּיִם. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר הַמַּיִם, שֶׁבּוֹ מַכְנִיסִין צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם שֶׁל נִסּוּךְ בֶּחָג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, וּבוֹ הַמַּיִם מְפַכִּים, וַעֲתִידִין לִהְיוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבָּיִת. וּלְעֻמָּתָן בַּצָּפוֹן סְמוּכִים לַמַּעֲרָב, שַׁעַר יְכָנְיָה, שַׁעַר הַקָּרְבָּן, שַׁעַר הַנָּשִׁים, שַׁעַר הַשִּׁיר. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שַׁעַר יְכָנְיָה, שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָה בְּגָלוּתוֹ. וּשְׁנֵי פִּשְׁפָּשִׁים הָיוּ לוֹ, אֶחָד מִימִינוֹ וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ. וּשְׁנַיִם בַּמַּעֲרָב, לֹא הָיָה לָהֶם שֵׁם:

משניות

פֶּרֶק ג הַמִּזְבֵּחַ, בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם, בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וְהָאוּלָם: **מִשְׁנָה א מִדּוֹת מִזְבַּח הַחִיצוֹן: הַמִּזְבֵּחַ הָיָה** בְּחִבּוּרוֹ לַקַּרְקַע **שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם** אַמָּה. **עָלָה** הַמִּזְבֵּחַ **אַמָּה** מִקַּרְקַע הָעֲזָרָה, **וְכַנַּס אַמָּה** - וְנִכְנָס אַמָּה, כְּלוֹמַר הִתְקַצֵּר בְּאַמָּה מִכָּל צַד, וּבְלִיטָה זוֹ שֶׁגָּבְהָה וָרָחְבָּה אַמָּה, **זֶה הַיְסוֹד. נִמְצָא עַל שְׁלֹשִׁים אַמָּה.** עָלָה הַמִּזְבֵּחַ עוֹד **חָמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכַנַּס אַמָּה** - וְהִתְקַצֵּר בְּאַמָּה נוֹסָפֶת. וְאַמָּה זוֹ הַבּוֹלֶטֶת סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ, **זֶה הַסּוֹבֵב** [הַמְסוֹבֵב אֶת כָּל הַמִּזְבֵּחַ, בְּשׁוֹנָה מֵהַיְסוֹד שֶׁלֹּא הָיָה סָבִיב לְכָל הַמִּזְבֵּחַ, כַּמְבאָר לְהַלָּן]. **נִמְצָא** שֶׁהַחֵלֶק הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ הָיָה **עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה עַל עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה** אַמָּה. וְעָלָיו **מְקוֹם הַקְּרָנוֹת** שֶׁבְּפִנּוֹת הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַט **אַמָּה מִצַּד זֶה וְאַמָּה מִצַּד זֶה,** שֶׁהַקְּרָנוֹת הָיוּ כָּל אַחַת אַמָּה עַל אַמָּה. **נִמְצָא** הַמָּקוֹם הָרֵיק בְּגֹבַּ הַמִּזְבֵּחַ **עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ עַל עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ** אַמָּה. **וּמְקוֹם הִלּוּךְ רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים** הָיָה מִמַּעַט עוֹד **אַמָּה מִצַּד זֶה וְאַמָּה מִצַּד זֶה,** שֶׁהִשְׁאִירוּהוּ פָּנוּי לְצֹרֶךְ הִלּוּךְ הַכֹּהֲנִים. **נִמְצָא** שֶׁהָיָה בְּגֹבַּ הַמִּזְבֵּחַ **עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע** אַמּוֹת **לְמִקוֹם הַמַּעֲרָכָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִתְּחִלָּה** - בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן, **לֹא הָיָה** הַמִּזְבֵּחַ בִּבְסִיסוֹ אֶלָּא **עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה עַל עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה** אַמּוֹת, וּמִשֶּׁעוּר זֶה הָיָה **כּוֹנֵס וְעוֹלֶה בְּמִדָּה זוֹ** - בַּמִּדּוֹת שֶׁהִתְבָּאֲרוּ לְעֵיל, **עַד שֶׁנִּמְצָא מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה** רַק **עֶשְׂרִים עַל עֶשְׂרִים** אַמָּה. וּלְיַד הַקֶּרֶן הַמַּעֲרָבִית דְּרוֹמִית הָיָה בּוֹר לַנְּסָכִים שֶׁנִּפְסְכוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְיָרְדוּ עַל כֻּתֶּל הַמִּזְבֵּחַ עַד לְקַרְקַע הָעֲזָרָה. **וּכְשֶׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה** בִּימֵי עֶזְרָא וּבָנוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי, רָצוּ שֶׁיִּהְיוּ הַנְּסָכִים יוֹרְדִים בְּתוֹךְ הַמִּזְבֵּחַ עַצְמוֹ עַד לַבּוֹר, וְלָכֵן **הוֹסִיפוּ עָלָיו** וְהִגְדִּילוּ אֶת שִׁטְחוֹ בְּעוֹד **אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַדָּרוֹם וְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמַּעֲרָב, כְּמִין** [-כְּצוּרַת] הָאוֹת הַיְוָנִית **גַּמָּא,** כְּעֵין רי״ש הַפּוּכָה. שֶׁקִּבְּרוּ שִׁשְׁתָּיָה כַּאֲכִילָה, וּכְשֵׁם שֶׁהַקַּרְנוֹת נֶאֱכָלִים עַל הַמִּזְבֵּחַ עַצְמוֹ, אַף הַנְּסָכִים יִבָּלְעוּ בַּמִּזְבֵּחַ עַצְמוֹ. וּתְחִלָּה דְּרָשׁוּ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות כ כא) 'מִזְבַּח אֲדָמָה' שֶׁיִּהְיֶה אָטוּם כָּאֲדָמָה, וּלְבַסּוֹף דְּרָשׁוּ פָּסוּק זֶה שֶׁיִּהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ מְחֻבָּר לָאֲדָמָה וְלֹא יִהְיֶה בָּנוּי עַל גַּבֵּי כַּפִּים וּמְחִלּוֹת. וְעַל מִדּוֹתָיו בְּבֵית שֵׁנִי וּבְבֵית שְׁלִישִׁי הִתְנַבֵּא יְחֶזְקֵאל, כְּמוֹ **שֶׁנֶּאֱמַר** (יחזקאל מג טז) **'וְהָאֲרִיאֵל** [-מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה שֶׁבָּהּ אֵשׁ בִּדְמוּת אֲרִי (תפא״י)] **שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַרְךְ בִּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה רָחָב רָבוּעַ** אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו'. **יָכוֹל** הָיִיתִי לְפָרֵשׁ **שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה עַל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה** אַמָּה בִּלְבַד, אֶבָל כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר בְּהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק **'אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו', מְלַמֵּד** שֶׁבְּכָל רֶבַע מֵהַמִּזְבֵּחַ הָיוּ שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה עַל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַמָּה, וְנִמְצָא **שֵׁמֶן הָאֶמְצַע** שֶׁל מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה **הוּא מוֹדֵד שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ,** וּבְסֶךְ הַכֹּל הָיָה מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת. **וְחוֹט שֶׁל סִקְרָא** - בְּצֶבַע אָדֹם **חוֹגְרוֹ** - מְקִיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ **בָּאֶמְצַע** גֻּבְהוֹ, אַחַר חֲמֵשׁ אַמּוֹת מֵהַקַּרְקַע, כְּדֵי **לְהַבְדִּיל בֵּין** מְקוֹם נְתִינַת **הַדָּמִים הָעֶלְיוֹנִים** - דְּמֵי חַטַּאת בְּהֶמָה וְעוֹלַת הָעוֹף, **לְמְקוֹם** נְתִינַת **הַדָּמִים הַתַּחְתּוֹנִים** - דְּמֵי שְׁאָר הַקְּרְבָּנוֹת. **וְהַיְסוֹד הָיָה מְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי כָּל הַצָּפוֹן וְעַל פְּנֵי כָּל הַמַּעֲרָב, וְאוֹכֵל** וְתוֹפֵס מָקוֹם **בַּדָּרוֹם** רַק **אַמָּה אַחַת** קָרוֹב לְצַד מַעֲרָב, **וְכֵן בַּמִּזְרָח** רַק **אַמָּה אַחַת** קָרוֹב לְצַד צָפוֹן, וְלֹא יוֹתֵר, לְפִי שֶׁהַמָּקוֹם הַסָּמוּךְ לַמִּזְבֵּחַ בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית לֹא הָיָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין אֶלָּא בְּחֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וְאֵין הַמִּזְבֵּחַ נִבְנֶה אֶלָּא בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בִּנְיָמִין, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מט כז) 'בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף', וְתַרְגּוּמוֹ: 'וּבְאַחֲסָנָתֵיהּ יִתְבְּנֵי מַקְדְּשָׁא' [-וּבְנָחֲלָתוֹ יִבָּנֶה הַמִּזְבֵּחַ הַמְקֻדָּשׁ לְדָמִים]: **מִשְׁנָה ב שְׁפִיכַת שְׁיָרֵי הַדָּם: וּבְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית** שֶׁל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ **הָיוּ שְׁנֵי נְקָבִים** עֲשׂוּיִים **כְּמִין שְׁנֵי חֻטְמִין** דַּקִּין - כְּמִין שְׁנֵי נְקָבֵי הַחֻטָּם (תוס׳ סוכה מח:), אֶחָד **בַּיְסוֹד** הַמַּעֲרָבִי וְאֶחָד **בַּיְסוֹד** הַדְּרוֹמִי (רא״ש), **שֶׁשְּׁיָרֵי הַדָּמִים** שֶׁל חַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת **הַנִּתָּנִין עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי, וּשְׁיָרֵי הַדָּמִים** שֶׁל שְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת הַנִּתָּנִין **עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי, יוֹרְדִין בָּהֶן וּמִתְעָרְבִין בָּאַמָּה,** וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן: **ג לְמַטָּה בְּרִצְפָּה** בְּאוֹתוֹ הַקֶּרֶן, **מָקוֹם הָיָה שָׁם אַמָּה עַל אַמָּה,** וְטַבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ, **וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ,** שֶׁבּוֹ **יוֹרְדִין לַשִּׁית וּמְנַקִּין אוֹתוֹ. וְכֶבֶשׁ הָיָה לִדְרוֹמוֹ** שֶׁל מִזְבֵּחַ, שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל רֹחַב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, **וּרְבוּבָה הָיְתָה לוֹ בְּמַעֲרָבוֹ, שֶׁשָּׁם הָיוּ נוֹתְנִים פְּסוּלֵי חַטַּאת הָעוֹף: ד** אֶחָד **אַבְנֵי הַכֶּבֶשׁ וְאֶחָד אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם. וְחוֹפְרִין לְמַטָּה מֵהַבְּתוּלָה,** וּמְבִיאִים מִשָּׁם **אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת, שֶׁלֹּא הוּנַף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל,** לְפִי **שֶׁהַבַּרְזֶל פּוֹסֵל** אֶת **אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ בִּנְגִיעָה** אֲפִלּוּ אִם לֹא פָּגַם אֶת הָאֶבֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כז ה) 'וּבָנִיתָ שָּׁם מִזְבֵּחַ לַה' אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל'. **(וּבִפְגִימָה)** [גִּרְסַת הרע״ב: **וְהַפְּגִימָה]** - וְאִם נִפְגְּמָה הָאֶבֶן, נִפְסֶלֶת **(לְכָל) [בְּכָל] דָּבָר** אַף שֶׁאֵינוֹ מִבַּרְזֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'אַבְנֵים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ'. וְאִם אַחַר שֶׁנִּבְנָה הַמִּזְבֵּחַ, **נִפְגְּמָה אַחַת מֵהֶן** - מֵאַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, **הֵיא פְּסוּלָה וְכֻלָּן** - וּשְׁאָר הָאֲבָנִים **כְּשֵׁרוֹת,** וּמַחֲלִיפִים אוֹתָהּ בְּאַחֶרֶת. **וּמְלַבְּנִים אוֹתָן** - וְסָדִים אֶת הַכֶּבֶשׁ וְהַמִּזְבֵּחַ בְּסִיד, **פְּעָמִים בְּשָׁנָה,** פַּעַם **אַחַת בְּפֶסַח** - לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח וּפַעַם **אַחַת בֶּחָג** - לִפְנֵי חַג הַסֻּכּוֹת. וְאֶת **הַהֵיכָל** סָדִים **פַּעַם אַחַת** בְּשָׁנָה, **בְּפֶסַח** - לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח. **רַבִּי אוֹמֵר,** אַף **כָּל עֶרֶב שַׁבָּת הָיוּ מְלַבְּנִים אוֹתָן** - אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהַכֶּבֶשׁ **בְּמַפָּה** לַחָה, **מִפְּנֵי הַדָּמִים** שֶׁהָיוּ זוֹרְקִים עַל הַמִּזְבֵּחַ. וּכְשֶׁסָּדוּ אוֹתָם בְּסִיד, **לֹא הָיוּ סָדִין אוֹתָן בְּכַפִּיס** [-כְּלִי שֶׁבְּנָאִים סָדִים בּוֹ] **שֶׁל בַּרְזֶל, שֶׁמָּא יִגַּע** הַבַּרְזֶל בָּאֲבָנִים **וְיִפְסֹל** אוֹתָן, אֶלָּא סָדִים בְּכַפִּיס שֶׁל עֵץ. וְהַטַּעַם שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה שֶׁבַּרְזֶל פּוֹסֵל אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ אֲפִלּוּ בְּנִגִיעָה, הוּא מִשּׁוּם **שֶׁהַבַּרְזֶל נִבְרָא לְקֻצַּר יָמָיו שֶׁל אָדָם,** כְּשֶׁעוֹשִׂים עִמּוֹ חָרָב, **וְהַמִּזְבֵּחַ נִבְרָא** כְּדֵי **לְהַאֲרִיךְ יָמָיו שֶׁל אָדָם,** עַל יְדֵי כַּפָּרַת הַקָּרְבָּן הַקָּרֵב עָלָיו, **וְאֵינוֹ בְּדִין שֶׁיּוּנַף** דָּבָר הַמְקֻצָּר **חַיִּים עַל** דָּבָר **הַמַּאֲרִיךְ** חַיִּים: **מִשְׁנָה ה הַטְּבָעוֹת וּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם: וְטַבָּעוֹת הָיוּ** קְבוּעוֹת בִּרְצְפַת הָעֲזָרָה **לִצְפוֹנוֹ שֶׁל** הַמִּזְבֵּחַ, מְקוֹם שְׁחִיטַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע טַבָּעוֹת כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת, **שִׁשָּׁה סְדָרִים** - שׁוּרוֹת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, **שֶׁל אַרְבַּע אַרְבַּע** - שֶׁבְּכָל שׁוּרָה אַרְבַּע טַבָּעוֹת מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם. **וְיֵשׁ אוֹמְרִים** שֶׁהָיוּ שָׁם **אַרְבָּעָה** שׁוּרוֹת טַבָּעוֹת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, **שֶׁל שֵׁשׁ שֵׁשׁ** - שֶׁבְּכָל שׁוּרָה שֵׁשׁ טַבָּעוֹת מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם, **שֶׁעֲלֵיהֶן** שֶׁעַל יְדֵיהֶן **שׁוֹחֲטִין אֶת הַקָּדָשִׁים,** שְׁצָדְדֵי הָאֶחָד שֶׁל הַטַּבַּעַת הָיָה מְחֻבָּר לַקַּרְקַע, וּמִנִּיחַ תַּחְתֶּיהָ אֶת צַוָּאר הַבְּהֵמָה, וְסוֹגֵר אֶת הַטַּבַּעַת וְתוֹחֵב אֶת צַדָּהּ הַשֵּׁנִי בָּאָרֶץ. וְכֵן **בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם הָיָה לִצְפוֹנוֹ שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ,** אַחֲרֵי מְקוֹם הַטַּבָּעוֹת, **וְעָלָיו** - וּבְמָקוֹם זֶה הָיוּ **שְׁמוֹנָה עַמּוּדִים** שֶׁל אֶבֶן **נְסָכִין** - נְמוּכִים, **וּרְבִיעִין** - חֲתִיכוֹת מְרֻבָּעוֹת שֶׁל עֵץ אֶרֶז הָיוּ מֻנָּחִים **עַל גַּבֵּיהֶן, וְאוּנְקְלִיּוֹת** - וָווִים בְּצוּרַת מַזְלֵג **שֶׁל בַּרְזֶל הָיוּ** קְבוּעִים **בָּהֶם** - בַּחֲתִיכוֹת הָעֵץ, **וּשְׁלֹשָׁה סְדָרִים** שֶׁל אוּנְקְלִיּוֹת הָיוּ **לְכָל** אֶחָד **וְאֶחָד,** זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, **שֶׁבָּהֶם תּוֹלִין** אֶת הַקְּרָבָּן לִפְנֵי גְּזֵלוֹ, הַתַּחְתּוֹן לְכֻבָּשׁ, הָאֶמְצָעִי לְאַיִל וְהָעֶלְיוֹן לְכֶבֶשׂ (ר״ש), **וּמַפְשִׁיטִין** אֶת הַקָּרְבָּן הַתָּלוּי **עַל שְׁלֹחָנוֹת שֶׁל שַׁיִשׁ שֶׁבֵּין הָעַמּוּדִים,** וְאַף שֶׁאֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת עֲשָׂאוּם מִשַּׁיִשׁ כְּדֵי שֶׁיִּצְטַנְּנוּ הַבָּשָׂר וְלֹא יַסְרִיחַ: **מִשְׁנָה ו בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ: הַכִּיּוֹר הָיָה בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שמות מ ז) 'וְנָתַתָּ אֶת הַכִּיֹּר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ', **וּמְשׁוּךְ** מְעַט **כְּלַפֵּי הַדָּרוֹם,** כָּךְ שֶׁהָיָה מֻנָּח מִיָּד אַחֲרֵי הַמִּזְבֵּחַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין הַמִּזְבֵּחַ לָאוּלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כט) 'וְאֶת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד'. **בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ** הָיוּ **עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה,** שֶׁבֵּהֶן עָלוּ לָאוּלָם. **רוּם** - גֹּבַהּ **הַמַּעֲלָה** הָרִאשׁוֹנָה **חֲצִי אַמָּה** [וְכָךְ הָיָה גֹּבַהּ כָּל מַעֲלָה וּמַעֲלָה], **וְשִׁלְחָהּ** - וּמְשָׁכָהּ רֹחַב מְקוֹם מִדְרַךְ הָרֶגֶל **אַמָּה.** וְרֹחַב הַמַּעֲלָה הַשְּׁנִיָּה **אַמָּה** וְכֵן רֹחַב הַמַּעֲלָה הַשְּׁלִישִׁית **אַמָּה,** וְרֹחַב הַמַּעֲלָה הָרְבִיעִית הָיְתָה **רוֹבֵד** - שׁוּרָה שֶׁל רִצְפָּה **שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת [וְכֵיוָן

מסכת מדות פרק ג

פרק ג א הַמִּזְבֵּחַ הָיָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם. עָלָה אַמָּה וְכָנַס אַמָּה, זֶה הַיְסוֹד. נִמְצָא שְׁלֹשִׁים עַל שְׁלֹשִׁים. עָלָה חָמֵשׁ וְכָנַס אַמָּה. זֶה הַסּוֹבֵב. נִמְצָא עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה עַל עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. מְקוֹם הַקְּרָנוֹת אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה. נִמְצָא עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ עַל עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ. מְקוֹם הִלּוּךְ רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים, אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה. נִמְצָא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִתְּחִלָּה לֹא הָיָה אֶלָּא עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה עַל עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה, כּוֹנֵס וְעוֹלֶה בְּמִדָּה זוֹ, עַד שֶׁנִּמְצָא מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה עֶשְׂרִים עַל עֶשְׂרִים. וּכְשֶׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה, הוֹסִיפוּ עָלָיו אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַדָּרוֹם וְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמַּעֲרָב, כְּמִין גַּמָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מג טז) 'וְהָאֲרִיאֵל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בִּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה רָחָב רָבוּעַ'. יָכוֹל שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה עַל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו', מִלַּמֵּד שֶׁמִּן הָאֶמְצַע הוּא מוֹדֵד שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ. וְחוֹט שֶׁל סִקְרָא חוֹגְרוֹ בָּאֶמְצַע, לְהַבְדִּיל בֵּין הַדָּמִים הָעֶלְיוֹנִים לַדָּמִים הַתַּחְתּוֹנִים. וְהַיְסוֹד הָיָה מְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי כָּל הַצָּפוֹן וְעַל פְּנֵי כָּל הַמַּעֲרָב, וְאוֹכֵל בַּדָּרוֹם אַמָּה אַחַת וּבְמִזְרָח אַמָּה אַחַת: **ב** וּבְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית הָיוּ שְׁנֵי נְקָבִים, כְּמִין שְׁנֵי חֻטְמִין דַּקִּין, שֶׁהַדָּמִים הַנִּתָּנִין עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי וְעַל יְסוֹד דְּרוֹמִי יוֹרְדִין בָּהֶן וּמִתְעָרְבִין בָּאַמָּה, וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן: **ג** לְמַטָּה בְּרִצְפָּה בְּאוֹתוֹ הַקֶּרֶן, מָקוֹם הָיָה שָׁם אַמָּה עַל אַמָּה, וְטַבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ, וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ, שֶׁבּוֹ יוֹרְדִין לַשִּׁית וּמְנַקִּין אוֹתוֹ. וְכֶבֶשׁ הָיָה לִדְרוֹמוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ, שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל רֹחַב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, וּרְבוּבָה הָיְתָה לוֹ בְּמַעֲרָבוֹ, שֶׁשָּׁם הָיוּ נוֹתְנִים פְּסוּלֵי חַטַּאת הָעוֹף: **ד** אֶחָד אַבְנֵי הַכֶּבֶשׁ וְאֶחָד אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם. וְחוֹפְרִין לְמַטָּה מֵהַבְּתוּלָה, וּמְבִיאִים מִשָּׁם אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת, שֶׁלֹּא הוּנַף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל, שֶׁהַבַּרְזֶל פּוֹסֵל בִּנְגִיעָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִתְּחִלָּה לֹא הָיָה אֶלָּא עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה עַל עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה, כּוֹנֵס וְעוֹלֶה בְּמִדָּה זוֹ, עַד שֶׁנִּמְצָא מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה עֶשְׂרִים עַל עֶשְׂרִים. וּכְשֶׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה, הוֹסִיפוּ עָלָיו אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַדָּרוֹם וְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמַּעֲרָב, כְּמִין גַּמָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מג טז) 'וְהָאֲרִיאֵל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בִּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה רָחָב רָבוּעַ'. יָכוֹל שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה עַל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו', מִלַּמֵּד שֶׁמִּן הָאֶמְצַע הוּא מוֹדֵד שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ. וְחוֹט שֶׁל סִקְרָא חוֹגְרוֹ בָּאֶמְצַע, לְהַבְדִּיל בֵּין הַדָּמִים הָעֶלְיוֹנִים לַדָּמִים הַתַּחְתּוֹנִים. וְהַיְסוֹד הָיָה מְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי כָּל הַצָּפוֹן וְעַל פְּנֵי כָּל הַמַּעֲרָב, וְאוֹכֵל בַּדָּרוֹם אַמָּה אַחַת וּבְמִזְרָח אַמָּה אַחַת וּבְמִזְרָח אַמָּה אַחַת: **ב** וּבְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית הָיוּ שְׁנֵי נְקָבִים, כְּמִין שְׁנֵי חֻטְמִין דַּקִּין, שֶׁהַדָּמִים הַנִּתָּנִין עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי וְעַל יְסוֹד דְּרוֹמִי יוֹרְדִין בָּהֶן וּמִתְעָרְבִין בָּאַמָּה, וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן: **ג** לְמַטָּה בְּרִצְפָּה בְּאוֹתוֹ הַקֶּרֶן, מָקוֹם הָיָה שָׁם אַמָּה עַל אַמָּה, וְטַבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ, וְטַבַּעַת הָיְתָה קְבוּעָה בָּהּ, שֶׁבּוֹ יוֹרְדִין לַשִּׁית וּמְנַקִּין אוֹתוֹ. וְכֶבֶשׁ הָיָה לִדְרוֹמוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ, שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל רֹחַב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, וּרְבוּבָה הָיְתָה לוֹ בְּמַעֲרָבוֹ, שֶׁשָּׁם הָיוּ נוֹתְנִים פְּסוּלֵי חַטַּאת הָעוֹף: **ד** אֶחָד אַבְנֵי הַכֶּבֶשׁ וְאֶחָד אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם. וְחוֹפְרִין לְמַטָּה מֵהַבְּתוּלָה, וּמְבִיאִים מִשָּׁם אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת, שֶׁלֹּא הוּנַף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל, שֶׁהַבַּרְזֶל פּוֹסֵל אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ בִּנְגִיעָה אֲפִלּוּ אִם לֹא פָּגַם אֶת הָאֶבֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כז ה) 'וּבָנִיתָ שָּׁם מִזְבֵּחַ לַה' אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל'. **(וּבִפְגִימָה)** [גִּרְסַת הרע״ב: **וְהַפְּגִימָה]** - וְאִם נִפְגְּמָה הָאֶבֶן, נִפְסֶלֶת **(לְכָל) [בְּכָל] דָּבָר** אַף שֶׁאֵינוֹ מִבַּרְזֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'אַבְנֵים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ'. וְאִם אַחַר שֶׁנִּבְנָה הַמִּזְבֵּחַ, **נִפְגְּמָה אַחַת מֵהֶן** - מֵאַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, **הֵיא פְּסוּלָה וְכֻלָּן** - וּשְׁאָר הָאֲבָנִים **כְּשֵׁרוֹת,** וּמַחֲלִיפִים אוֹתָהּ בְּאַחֶרֶת. **וּמְלַבְּנִים אוֹתָן** - וְסָדִים אֶת הַכֶּבֶשׁ וְהַמִּזְבֵּחַ בְּסִיד, **פְּעָמִים בְּשָׁנָה,** פַּעַם **אַחַת בְּפֶסַח** - לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח וּפַעַם **אַחַת בֶּחָג** - לִפְנֵי חַג הַסֻּכּוֹת. וְאֶת **הַהֵיכָל** סָדִים **פַּעַם אַחַת** בְּשָׁנָה, **בְּפֶסַח** - לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח. **רַבִּי אוֹמֵר,** אַף **כָּל עֶרֶב שַׁבָּת הָיוּ מְלַבְּנִים אוֹתָן** - אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהַכֶּבֶשׁ **בְּמַפָּה** לַחָה, **מִפְּנֵי הַדָּמִים** שֶׁהָיוּ זוֹרְקִים עַל הַמִּזְבֵּחַ. וּכְשֶׁסָּדוּ אוֹתָם בְּסִיד, **לֹא הָיוּ סָדִין אוֹתָן בְּכַפִּיס** [-כְּלִי שֶׁבְּנָאִים סָדִים בּוֹ] **שֶׁל בַּרְזֶל, שֶׁמָּא יִגַּע** הַבַּרְזֶל בָּאֲבָנִים **וְיִפְסֹל** אוֹתָן, אֶלָּא סָדִים בְּכַפִּיס שֶׁל עֵץ. וְהַטַּעַם שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה שֶׁבַּרְזֶל פּוֹסֵל אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ בִּנְגִיעָה, הוּא מִשּׁוּם **שֶׁהַבַּרְזֶל נִבְרָא לְקֻצַּר יָמָיו שֶׁל אָדָם,** כְּשֶׁעוֹשִׂים עִמּוֹ חָרָב, **וְהַמִּזְבֵּחַ נִבְרָא** כְּדֵי **לְהַאֲרִיךְ יָמָיו שֶׁל אָדָם,** עַל יְדֵי כַּפָּרַת הַקָּרְבָּן הַקָּרֵב עָלָיו, **וְאֵינוֹ בְּדִין שֶׁיּוּנַף** דָּבָר הַמְקֻצָּר **חַיִּים עַל** דָּבָר **הַמַּאֲרִיךְ** חַיִּים: **מִשְׁנָה ה הַטְּבָעוֹת וּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם: וְטַבָּעוֹת הָיוּ** קְבוּעוֹת בִּרְצְפַת הָעֲזָרָה **לִצְפוֹנוֹ שֶׁל** הַמִּזְבֵּחַ, מְקוֹם שְׁחִיטַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע טַבָּעוֹת כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת, **שִׁשָּׁה סְדָרִים** - שׁוּרוֹת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, **שֶׁל אַרְבַּע אַרְבַּע** - שֶׁבְּכָל שׁוּרָה אַרְבַּע טַבָּעוֹת מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם. **וְיֵשׁ אוֹמְרִים** שֶׁהָיוּ שָׁם **אַרְבָּעָה** שׁוּרוֹת טַבָּעוֹת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, **שֶׁל שֵׁשׁ שֵׁשׁ** - שֶׁבְּכָל שׁוּרָה שֵׁשׁ טַבָּעוֹת מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם, **שֶׁעֲלֵיהֶן** שֶׁעַל יְדֵיהֶן **שׁוֹחֲטִין אֶת הַקָּדָשִׁים,** שְׁצָדְדֵי הָאֶחָד שֶׁל הַטַּבַּעַת הָיָה מְחֻבָּר לַקַּרְקַע, וּמַנִּיחַ תַּחְתֶּיהָ אֶת צַוָּאר הַבְּהֵמָה, וְסוֹגֵר אֶת הַטַּבַּעַת וְתוֹחֵב אֶת צַדָּהּ הַשֵּׁנִי בָּאָרֶץ. וְכֵן **בֵּ

שֶׁהָיְתָה רְחָבָה כָּל כָּךְ קְרָאָהּ 'רֶבֶד' כְּלוֹמַר רְצָפָה בְּלִי מַדְרֵגוֹת]. וְכֵן הַחֲמִישִׁית רְחָבָהּ **אַמָּה** וְהַשִּׁשִּׁית **אַמָּה** וְהַשְּׁבִיעִית **רוֹבֵד שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת. וְהַמַּעֲלָה **הָעֶלְיוֹנָה** - הַשְּׁתִּים עֶשְׂרֵה, הָיְתָה לְאַחַר עוֹד אַרְבַּע מַעֲלוֹת שָׁרְחָבָן **אַמָּה אַמָּה** - שֶׁכָּל אַחַת מֵהֶן רְחָבָהּ אַמָּה, וְרָחְבָּהּ **רוֹבֵד אַרְבַּע** אַמּוֹת עַד פֶּתַח הָאוּלָם, וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת נוֹסָפוֹת הָיוּ בֵּין הַמִּזְבֵּחַ לִתְחִלַּת הַמַּדְרֵגוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַמַּעֲלָה **הָעֶלְיוֹנָה** הָיְתָה לְאַחַר אַרְבַּע מַעֲלוֹת שָׁרְחָבָן **אַמָּה אַמָּה,** וְרָחְבָּהּ הָיָה **רוֹבֵד חָמֵשׁ** אַמּוֹת עַד פֶּתַח הָאוּלָם, וּלְדַעְתּוֹ הָיוּ רַק שְׁתֵּי אַמּוֹת בֵּין הַמִּזְבֵּחַ לִתְחִלַּת הַמַּדְרֵגוֹת: **מִשְׁנָה ז פֶּתַח הָאוּלָם:** **פִּתְחוֹ שֶׁל אוּלָם** הָיָה **גָּבְהוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה וְרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה. וְחָמֵשׁ מִלְתְּרָאוֹת** - קוֹרוֹת מְצֻיָּרוֹת **שֶׁל מֵילָה** - עֲשׂוּיוֹת מֵעֵץ שֶׁגְּדָלִים בּוֹ עֲפָצִים, **הָיוּ** בְּכֹתֶל **עַל גַּבָּיו** - עַל גַּבֵּי פֶּתַח הָאוּלָם לְנוֹי. הַקּוֹרָה **הַתַּחְתּוֹנָה** הָיְתָה מֻנַּחַת עַל מַשְׂקוֹף הַפֶּתַח, וְהָיְתָה **עוֹדֶפֶת עַל הַפֶּתַח אַמָּה מִצַּד זֶה וְאַמָּה מִצַּד זֶה,** כָּךְ שֶׁאָרְכָּהּ הָיָה עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, **שֶׁלְּמַעְלָה מִמְּנָּה עוֹדֶפֶת עָלֶיהָ אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה,** שֶׁהָיָה אָרְכָּהּ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אַמָּה, וְכָךְ שְׁאָר הַקּוֹרוֹת כָּל אַחַת עוֹדֶפֶת עַל חֲבֶרְתָּהּ אַמָּה מִכָּל צַד, **נִמְצֵאת** הַקּוֹרָה **הָעֶלְיוֹנָה** בְּאָרְכָּהּ **שְׁלֹשִׁים אַמָּה. וּנְדָבָךְ** - וְשׁוּרָה **שֶׁל אֲבָנִים** שֶׁל הַכֹּתֶל הָיָה מַבְדִּיל **בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת** מֵהַקּוֹרוֹת: **מִשְׁנָה ח דְּבָרִים שֶׁהָיוּ בָּאוּלָם לְחִזּוּק וּלְנוֹי:** **וּכְלוֹנָסוֹת** - קוֹרוֹת **שֶׁל** עֵץ **אֶרֶז, הָיוּ קְבוּעִין מִכָּתְלוֹ שֶׁל הֵיכָל לְכָתְלוֹ שֶׁל אוּלָם,** כְּדֵי לִתְמֹךְ בְּכָתְלֵי הָאוּלָם **שֶׁלֹּא יִבְעֹט** - יִנָּטוּ כְּתָלָיו מֵחֲמַת גְּבָהֶם. **וְשַׁרְשְׁרוֹת שֶׁל זָהָב הָיוּ קְבוּעִין בְּתִקְרַת הָאוּלָם, שֶׁבָּהֶן פְּרִחֵי כְהֻנָּה** - כֹּהֲנִים צְעִירִים **עוֹלִין וְרוֹאִין אֶת הָעֲטָרוֹת** - כְּמִין כִּפּוֹת מְזָהָבוֹת שֶׁבְּחַלּוֹנוֹת הַהֵיכָל, **שֶׁנֶּאֱמַר** (זכריה ו יד) **'וְהָעֲטָרֹת תִּהְיֶה לְחֵלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידַעְיָה וּלְחֵן בֶּן צְפַנְיָה לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל ה'**, שֶׁעוֹלֵי בָּבֶל אֵלּוּ הֵם הִתְנַדְּבוּ אֶת אוֹתָן הָעֲטָרוֹת. **גָּפֶן שֶׁל זָהָב הָיְתָה עוֹמֶדֶת מֵעַל פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל** מִבַּחוּץ, **וּמֻדְלָה** כְּנֶגְדָּהּ **אֶמְתִּית עַל גַּבֵּי כְּלוֹנָסוֹת** - עַמּוּדִים שֶׁל אֶרֶז (מפרש). **וְכָל מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב** זָהָב לַהֵיכָל, וְרוֹצֶה שֶׁבְּזָהָב עַצְמוֹ יִשְׁתַּמְּשׁוּ לְצִפּוּי הַהֵיכָל שֶׁהָיָה מִצָּפֶה כֻּלּוֹ זָהָב, הָיָה עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ צוּרַת **עֶלָה אוֹ גֶּרְגִּיר אוֹ אֶשְׁכּוֹל, וּמֵבִיא וְתוֹלֶה בָּהּ,** וּכְשֶׁהָיָה צָרִךְ בִּזְהָב לַהֵיכָל הָיוּ נוֹטְלִים מֵהֶגֶפֶן (תוי"ט). **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק, מַעֲשֶׂה הָיָה וְנִמְנוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים** כְּדֵי לְפַנּוֹתָהּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְרֹב כָּבְדָהּ [וּמִסְפָּר זֶה הוּא גְּזֵמָא, וּבָא לְהוֹרוֹת שֶׁהִתְנַדְּבוּ שָׁם זָהָב רַב]:

פֶּרֶק ד הֵיכָל; פִּתְחוֹ, דַּלְתוֹתָיו, הַתִּאִים וְהַיְצִיעִים שֶׁסְּבִיבוֹ, מִדּוֹתָיו וְהָעֶלְיָה שֶׁעַל גַּבּוֹ:

מִשְׁנָה א פֶּתַח הֵיכָל וְדַלְתוֹתָיו: **פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל** הָיָה **גָּבְהוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה וְרָחְבּוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת.** וְעֵבִי הַכֹּתֶל שֵׁשׁ אַמּוֹת. **וְאַרְבַּע דְּלָתוֹת הָיוּ לוֹ, שְׁתַּיִם בִּפְנִים** - בְּצִדּוֹ הַפְּנִימִי הַקָּרוֹב לַהֵיכָל, אַחַת מִימִין הַפֶּתַח וְאַחַת מִשְּׂמֹאלוֹ, **וּשְׁתַּיִם בַּחוּץ** - בְּצִדּוֹ הַחִיצוֹנִי, **שֶׁנֶּאֱמַר** (יחזקאל מא כג) **'וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַהֵיכָל** [-כְּלַפֵּי חוּץ] **וְלִקְדָשׁ'** [-כְּלַפֵּי פְּנִים]. הַדְּלָתוֹת **הַחִיצוֹנוֹת** הָיוּ קְבוּעוֹת אֲחֹרֵי אַמָּה מִתְּחִלַּת עֵבִי הַקִּיר, וְהָיוּ **נִפְתָּחוֹת** כְּלַפֵּי פְּנִים **לְתוֹךְ** חֲלַל **הַפֶּתַח** כְּדֵי **לְכַסּוֹת** אֶת עָבְיוֹ **שֶׁל הַכֹּתֶל,** שֶׁהָרֵי חֲלַל הַפֶּתַח הָיָה עֶשֶׂר אַמּוֹת, כָּךְ שֶׁכָּל דֶּלֶת הָיְתָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת, וְכֵיוָן שֶׁהָיוּ קְבוּעוֹת אֲחֹרֵי אַמָּה מֵעֵבִי הַקִּיר, הָיוּ מְכַסּוֹת בְּפִתְחָתָן אֶת חֲמֵשׁ הָאַמּוֹת הַנּוֹתָרוֹת מֵעֵבִי הַקִּיר. וְהַדְּלָתוֹת **הַפְּנִימִיּוֹת** הָיוּ **נִפְתָּחוֹת לְתוֹךְ** חֲלַל **הַבַּיִת** - הַהֵיכָל, כְּדֵי **לְכַסּוֹת** אֶת כֹּתֶל הַהֵיכָל **שֶׁאַחַר הַדְּלָתוֹת,** חֲמֵשׁ אַמּוֹת מִכָּל צַד, **שֶׁכָּפֶל כָּתְלֵי הַבַּיִת טוּחַ** - הָיוּ מְצֻפִּים **בְּזָהָב, חוּץ** מֵאַחַר **הַדְּלָתוֹת** שֶׁלֹּא הָיָה מְצֻפֶּה, שֶׁכְּשֶׁהָיוּ הַדְּלָתוֹת הַמְצֻפּוֹת זָהָב פְּתוּחוֹת, הָיוּ הֵן מְכַסּוֹת אֶת הַכֹּתֶל שֶׁמֵּאֲחוֹרֵיהֶן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** כָּל הַדְּלָתוֹת **בְּתוֹךְ** עֵבִי **הַפֶּתַח הָיוּ עוֹמְדוֹת,** חֲצִי אַמָּה אַחֲרֵי תְּחִלַּת עֵבִי הַפֶּתַח, **וּכְמִין אִצְטְרְמִיטָה** - פְּרָקִים **הָיוּ** עֲשׂוּיוֹת, כָּל דֶּלֶת מִשְּׁנֵי חֲלָקִים הַמְחֻבָּרִים בְּחֵלְיוֹת, שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם בְּרֹחַב שְׁתַּיִם וְחֲצִי אַמּוֹת, **וְנִקְפָּלוֹת לַאֲחוֹרֵיהֶן** - וּכְשֶׁנִּפְתְּחוּ הַדְּלָתוֹת, הָיָה מִתְקַפֵּל הַחֲצִי הַפְּנִימִי עַל הַחֲצִי הַקָּרוֹב לַקִּיר, וְיַחַד הָיוּ מְכַסּוֹת חָמֵשׁ אַמּוֹת מֵעֵבִי הַקִּיר **אֲלוּ** - הַחִיצוֹנִיּוֹת הָיוּ מְכַסּוֹת **שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֶחֱצָה, וְאֵלּוּ** - וְהַפְּנִימִיּוֹת הָיוּ מְכַסּוֹת **שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֶחֱצָה,** וְכֵיוָן שֶׁהָיוּ קְבוּעוֹת חֲצִי אַמָּה בְּתוֹךְ עֵבִי הַקִּיר, נוֹתְרוּ עוֹד חֲצִי **אַמָּה מִזּוּזָה** לַשַּׁעַר **מִכָּאן** - מֵהַצַּד הַחִיצוֹנִי, **וַחֲצִי אַמָּה מִזּוּזָה מִכָּאן** - מֵהַצַּד הַפְּנִימִי. וּמָקוֹר לְכָךְ שֶׁהָיָה לַהֵיכָל דַּלְתוֹת שֶׁל פְּרָקִים, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק כד) **'וּשְׁתֵּים דְּלָתוֹת לַדֶּלֶת הָאֶחָת'** [-כָּפֶל דֶּלֶת הָיְתָה מְצֻפָּה בְּאֶמְצָעָהּ], **'שְׁתַּיִם מוּסָבוֹת דְּלָתוֹת'** [-כָּפֶל דֶּלֶת נִכְפֶּלֶת בְּאֶמְצָעָהּ], **'שְׁתַּיִם** [דַּלְתוֹת] **לָדֶלֶת אַחַת וּשְׁתֵּי דְלָתוֹת לָאַחֶרֶת'** [-לַדֶּלֶת הַשֵּׁנִיָּה]: **מִשְׁנָה ב פִּתְיחַת הַדְּלָתוֹת:** **וּשְׁנֵי פִּשְׁפָּשִׁין** - פְּתָחִים קְטַנִּים **הָיוּ לוֹ לְשַׁעַר הַגָּדוֹל** שֶׁל הַהֵיכָל, **אֶחָד בַּצָּפוֹן** - מִצָּפוֹן לַשַּׁעַר **וְאֶחָד בַּדָּרוֹם** - דְּרוֹמִית לַשַּׁעַר, רְחוֹקִים קְצָת מֵהַשַּׁעַר, וְהָיוּ נִפְתָּחִים לַתָּאִים שֶׁסְּבִיב הַהֵיכָל (להלן מ"ג). הַשַּׁעַר **שֶׁבַּדָּרוֹם לֹא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם, וְעָלָיו הוּא מִפְרָשׁ עַל יְדֵי יְחֶזְקֵאל** שֶׁכָּךְ יִהְיֶה בְּבֵית הַשְּׁלִישִׁי [וּמִסְתָּמָא כָּךְ הָיָה גַּם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי], **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם מד ב) **'וַיֹּאמֶר אֵלַי ה', הַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ וְאִישׁ לֹא יָבֹא בּוֹ כִּי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא בּוֹ וְהָיָה סָגוּר'**, וְהָיוּ נִכְנָסִים לַהֵיכָל לִפְתִיחַת שְׁעָרָיו בַּבֹּקֶר דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר הַצָּפוֹנִי. **נָטַל אֶת הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח אֶת הַפִּשְׁפָּשׁ** שֶׁבְּצַד צָפוֹן, **וְנִכְנַס** דֶּרֶךְ חָלָל בַּקִּיר **לְהִתָּא** שֶׁבְּצִפּוֹן הַהֵיכָל [שֶׁהָיָה בְּתוֹךְ כֹּתֶל הַהֵיכָל, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן], **וּמֵהִתָּא הָיָה נִכְנַס דֶּרֶךְ פֶּתַח שֶׁהָיָה שָׁם לַהֵיכָל,** וּפוֹתֵחַ אֶת דַּלְתוֹתָיו הַפְּנִימִיּוֹת, וְאַחַר כָּךְ אֶת הַחִיצוֹנִיּוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** מֵהִתָּא לֹא נִכְנַס לַהֵיכָל אֶלָּא **בְּתוֹךְ עָבְיוֹ** שֶׁל כֹּתֶל הָיָה מְהַלֵּךְ בְּחָלָל שֶׁהָיָה שָׁם, **עַד שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים** שֶׁבַּשַּׁעַר הַהֵיכָל, **וּפָתַח אֶת** הַדְּלָתוֹת **הַחִיצוֹנוֹת** שֶׁל הַהֵיכָל **מִבִּפְנִים, וְאֶת** הַדְּלָתוֹת **הַפְּנִימִיּוֹת מִבַּחוּץ:** **מִשְׁנָה ג הַתָּאִים:** **וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנָה תָּאִים** [-לְשָׁכוֹת] **הָיוּ שָׁם** מְסָבִיב לַהֵיכָל, **חֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּצָּפוֹן, חֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּדָּרוֹם, וּשְׁמוֹנָה בַּמַּעֲרָב.** הַתָּאִים **שֶׁבַּצָּפוֹן וְשֶׁבַּדָּרוֹם הָיוּ חֲמִשָּׁה תָּאִים עַל גַּבֵּי חֲמִשָּׁה,** וַחֲמִשָּׁה תָּאִים, וַחֲמִשָּׁה תָּאִים **עַל גַּבֵּיהֶם,** כְּלוֹמַר, שֶׁלֹּשׁ קוֹמוֹת שֶׁבְּכָל קוֹמָה חֲמִשָּׁה תָּאִים, סַךְ הַכֹּל חֲמִשָּׁה עָשָׂר תָּאִים בְּכָל צַד, וְהַתָּאִים הָיוּ מְצֻפּוֹן לַדָּרוֹם [וְכָל אֶחָד מֵהֶם אָרְכּוֹ כְּמַעֲט לְכָל אָרְכּוֹ שֶׁל הַהֵיכָל], וְאֵלּוּ חֲמֵשֶׁת הַתָּאִים: א' בָּעֲבִי כֹּתֶל הַהֵיכָל, ב' הַתָּא, ג' בָּעֲבִי כֹּתֶל הַתָּא, ד' הַמִּסְבָּה, ה' בָּעֲבִי כֹּתֶל הַמִּסְבָּה, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן. וְהַתָּאִים **שֶׁבַּמַּעֲרָב** הָיוּ **שְׁלֹשָׁה** תָּאִים [בָּעֲבִי כֹּתֶל הַתָּא, הַתָּא וּבָעֲבִי הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי שֶׁל הַתָּא] **עַל גַּבֵּי שְׁלֹשָׁה** תָּאִים, **וּשְׁנַיִם עַל גַּבֵּיהֶם,** שֶׁבַּקּוֹמָה הָעֶלְיוֹנָה הָיוּ רַק שְׁנֵי תָּאִים, וְסַךְ הַכֹּל הָיוּ בַּמַּעֲרָב שְׁמוֹנָה תָּאִים. **וּשְׁלֹשָׁה פְּתָחִים הָיוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַתָּאִים,** פֶּתַח **אֶחָד** פָּתוּחַ **לַתָּא** הַסָּמוּךְ **מִן הַיָּמִין, וְאֶחָד** פָּתוּחַ **לַתָּא** הַסָּמוּךְ **מִן הַשְּׂמֹאל, וְאֶחָד** פָּתוּחַ **לַתָּא שֶׁעַל גַּבָּיו. וּבַתָּא שֶׁהָיָה בְּקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית** שֶׁל הַהֵיכָל **הָיוּ חֲמִשָּׁה פְּתָחִים, אֶחָד לַתָּא מִן הַיָּמִין,** דְּהַיְינוּ הַתָּא שֶׁבְּכֹתֶל הַתָּא, **וְאֶחָד לַתָּא שֶׁעַל גַּבָּיו** בְּקוֹמָה הַשְּׁנִיָּה, **וְאֶחָד לַמִּסְבָּה** שֶׁעוֹלִים בָּהּ לְגַג הַתָּאִים (להלן מ"ה) [פֶּתַח זֶה לֹא הָיָה פָּתוּחַ יָשָׁר לַתָּא אֶלָּא לְכֹתֶל הַתָּא, אַךְ מֵאַחַר וְכֹתֶל הַתָּא נִקְרָא בְּשֵׁם 'כֹּתֶל' וְלֹא 'תָּא', לָכֵן מָנָה הַתַּנָּא גַּם אֶת הַתָּא הַבָּא - דְּהַיְינוּ הַמִּסְבָּה - כְּפָתוּחַ לַתָּא], **וְאֶחָד** בְּצַד שְׁמֹאל פָּתוּחַ לַתָּא שֶׁבְּכֹתֶל הַהֵיכָל שֶׁמִּמֶּנּוּ הָיָה פֶּתַח **לַפִּשְׁפָּשׁ** - לְשַׁעַר הַקָּטָן שֶׁדַּרְכּוֹ נִכְנָסוּ לִפְתֹּחַ אֶת הַהֵיכָל, **וְאֶחָד** - וְדֶרֶךְ אוֹתוֹ תָּא הָיָה פֶּתַח נוֹסָף **לַהֵיכָל** [וְגַם כְּאֵן מָנָה הַתַּנָּא אֶת הַפֶּתַח לַהֵיכָל אַף שֶׁלֹּא הָיָה פֶּתַח זֶה לְתָא אֶלָּא לְכֹתֶל הַהֵיכָל, כֵּיוָן שֶׁהוּא קָרוֹב 'כֹּתֶל' וְלֹא 'תָּא']: **מִשְׁנָה ד הַיְצִיעִים שֶׁסְּבִיב הַהֵיכָל מִבַּחוּץ:** מִסְבִּיב כֹּתֶל הַהֵיכָל מִבַּחוּץ הָיוּ יְצִיעִים [-גְּזוּזְטְרָאוֹת] בְּשָׁלֹשׁ קוֹמוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְהַכֹּתֶל הָיָה עָשׂוּי כְּמִין מַדְרֵגוֹת, כָּךְ שֶׁהַקּוֹרוֹת שֶׁמִּפְּנִים כְּתֻקְּרַת הַיְצִיעִים הָיוּ מֻנָּחוֹת עַל מַדְרֵגָה בָּעֲבִי אַמָּה בַּקִּיר, וְנִמְצָא שֶׁרְצָפַת הַיָּצִיעַ שֶׁמֵּעַל הַתִּקְרָה הָיְתָה רְחָבָה בְּאַמָּה מֵהַיָּצִיעַ שֶׁתַּחְתֶּיהָ. וְלָכֵן הַשִּׁוּרָה **הַתַּחְתּוֹנָה** שֶׁל הַיְצִיעַ, הָיָה רָחְבָּהּ **חָמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְרוֹבֵד** - וְהַתִּקְרָה שֶׁעָלֶיהָ הָיָה רָחְבָּהּ **שֵׁשׁ** אַמּוֹת בְּשֵׁל כְּנִיסַת הַכֹּתֶל, וְקַרְקַע הַשּׁוּרָה **הָאֶמְצָעִית** הָיְתָה בְּרֹחַב **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְרוֹבֵד** - וְהַתִּקְרָה שֶׁלָּהּ בְּרֹחַב **שֶׁבַע** אַמּוֹת, וְהַשּׁוּרָה **הָעֶלְיוֹנָה** רֹחַב רִצְפָּתָהּ הָיָה **שֶׁבַע** אַמּוֹת. **שֶׁנֶּאֱמַר** (מלכים א' ו ו) **'הַיָּצִיעַ הַתַּחְתּוֹנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּה, וְהַתִּיכוֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּה, וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּה, כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה'** [-שֶׁהָיָה מְגָרֵעַ וּמְחַסֵּר בָּעֵבִי הַכֹּתֶל] **'לִבְלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת הַבָּיִת'** [-כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לַעֲשׂוֹת חוֹרִים בַּכֹּתֶל לַאֲחִיזַת הַקּוֹרוֹת]:

וְאַמָּה אַמָּה וְרוֹבֵד שָׁלֹשׁ. וְהָעֶלְיוֹנָה, אַמָּה אַמָּה וְרוֹבֵד אַרְבַּע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָעֶלְיוֹנָה, אַמָּה אַמָּה וְרוֹבֵד חָמֵשׁ: **ז פִּתְחוֹ שֶׁל אוּלָם, גָּבְהוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה וְרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה. וְחָמֵשׁ מִלְתְּרָאוֹת שֶׁל מֵילָה הָיוּ עַל גַּבָּיו, הַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַפֶּתַח אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה, שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנָּה עוֹדֶפֶת עָלֶיהָ אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה, נִמְצֵאת הָעֶלְיוֹנָה שְׁלֹשִׁים אַמָּה. וְנִדְבָּךְ שֶׁל אֲבָנִים הָיָה בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת:** **ח וּכְלוֹנָסוֹת שֶׁל אֶרֶז הָיוּ קְבוּעִין מִכָּתְלוֹ שֶׁל הֵיכָל לְכָתְלוֹ שֶׁל אוּלָם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבְעֹט. כָּל מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב עֵצִים אוֹ אֶשְׁכּוֹל, מֵבִיא וְתוֹלֶה בָּהּ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק, מַעֲשֶׂה הָיָה וְנִמְנוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים:**

פרק ד א פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל, גָּבְהוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה וְרָחְבּוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת. וְאַרְבַּע דְּלָתוֹת הָיוּ לוֹ, שְׁתַּיִם בְּפְנִים וּשְׁתַּיִם בַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מא כג) **'וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַהֵיכָל וְלַקֹּדֶשׁ'. הַחִיצוֹנוֹת נִפְתָּחוֹת לְתוֹךְ הַפֶּתַח לְכַסּוֹת עָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל, וְהַפְּנִימִיּוֹת נִפְתָּחוֹת לְתוֹךְ הַבַּיִת לְכַסּוֹת אַחַר הַדְּלָתוֹת. שֶׁכָּפֶל הַבַּיִת טוּחַ בְּזָהָב, חוּץ מֵאַחַר הַדְּלָתוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּתוֹךְ הַפֶּתַח הָיוּ עוֹמְדוֹת, וּכְמִין אִצְטְרְמִיטָה הָיוּ וְנִקְפָּלוֹת לַאֲחוֹרֵיהֶן, אֵלּוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֶחֱצָה, וְאֵלּוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֶחֱצָה, חֲצִי אַמָּה מִזּוּזָה מִכָּאן, וַחֲצִי אַמָּה מִזּוּזָה מִכָּאן, שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק כד) **'וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַדֶּלֶת הָאֶחָת, שְׁתַּיִם מוּסָבוֹת דְּלָתוֹת, שְׁתַּיִם לְדֶלֶת אַחַת וּשְׁתֵּי דְלָתוֹת לָאַחֶרֶת':** **ב וּשְׁנֵי פִּשְׁפָּשִׁין הָיוּ לוֹ לִשַּׁעַר הַגָּדוֹל, אֶחָד בַּצָּפוֹן וְאֶחָד בַּדָּרוֹם. שֶׁבַּדָּרוֹם לֹא נִכְנַס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם, וְעָלָיו הוּא מִפְרָשׁ עַל יְדֵי יְחֶזְקֵאל, שֶׁנֶּאֱמַר** (יחזקאל מד ב) **'וַיֹּאמֶר אֵלַי יְיָ הַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ וְאִישׁ לֹא יָבֹא בּוֹ כִּי יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא בּוֹ וְהָיָה סָגוּר'. נָטַל אֶת הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח אֶת הַפִּשְׁפָּשׁ, וְנִכְנַס לְהַתָּא, וּמֵהַתָּא לַהֵיכָל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּתוֹךְ עָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל הָיָה מְהַלֵּךְ, עַד שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים, וּפָתַח אֶת הַחִיצוֹנוֹת מִבִּפְנִים וְאֶת הַפְּנִימִיּוֹת מִבַּחוּץ:**

ג וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנָה תָּאִים הָיוּ שָׁם, חֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּדָּרוֹם, וּשְׁמוֹנָה בַּמַּעֲרָב. שֶׁבַּצָּפוֹן וְשֶׁבַּדָּרוֹם, חֲמִשָּׁה עַל גַּבֵּי חֲמִשָּׁה, וַחֲמִשָּׁה עַל גַּבֵּיהֶם. וּשְׁלֹשָׁה פְּתָחִים הָיוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, אֶחָד לַתָּא מִן הַיָּמִין, וְאֶחָד לַתָּא מִן הַשְּׂמֹאל, וְאֶחָד לַתָּא שֶׁעַל גַּבָּיו. וּבְקֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית הָיוּ חֲמִשָּׁה פְּתָחִים, אֶחָד לַמִּסְבָּה, וְאֶחָד לַפִּשְׁפָּשׁ, וְאֶחָד לַתָּא מִן הַיָּמִין, וְאֶחָד לַתָּא שֶׁעַל גַּבָּיו, וְאֶחָד לַתָּא מִן הַיָּמִין, וְאֶחָד לַתָּא שֶׁעַל גַּבָּיו:

ד הַתַּחְתּוֹנָה חָמֵשׁ וְרוֹבֵד שֵׁשׁ, וְהָאֶמְצָעִית שֵׁשׁ וְרוֹבֵד שֶׁבַע, וְהָעֶלְיוֹנָה שֶׁבַע, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א' ו ו) **'הַיָּצִיעַ הַתַּחְתּוֹנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּה, וְהַתִּיכוֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּה, וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע בָּאַמָּה רָחְבָּה, כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת סָבִיב חוּצָה לִבְלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת הַבָּיִת:**

משניות מַסֶּכֶת מִדּוֹת פֶּרֶק ה המבוארות

מִשְׁנָה ה הָעֲלִיָּה: וּמִסְבָּה - מְחִלָּה עֲשׂוּיָה כְּמִין כֻּבְשׁ הָיְתָה עוֹלָה מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית שֶׁל הַהֵיכָל, מֵאֲחוֹרֵי הַתָּאִים, עַד לְקֶרֶן צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, שֶׁבָּהּ הָיוּ עוֹלִים לְגַגּוֹת הַתָּאִים. וּכְדֵי לַעֲלוֹת לְגַג הַהֵיכָל הָיָה עוֹלֶה בַּמִּסְבָּה וּפָנָיו לַמַּעֲרָב, וְכֵן הֹלֵךְ עַל כָּל פְּנֵי הַצָּפוֹן, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַמַּעֲרָב. הִגִּיעַ לַמַּעֲרָב, וְהָפַךְ אֶת פָּנָיו לְמִזְרָח, וְהָיָה מְהַלֵּךְ בְּדָרוֹם, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָדָרוֹם. הִגִּיעַ לָדָרוֹם, הֹלֵךְ כָּל פְּנֵי מַעֲרָב, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָדָרוֹם. הִגִּיעַ לָדָרוֹם, שִׁפּוּתָהּ שֶׁל הָעֲלִיָּה הָיָה פָּתוּחַ לָדָרוֹם [וּבִגְלַל הָעֲלִיָּה הַסְּבוּבִית נִקְרֵאת 'מִסְבָּה']. **וּבִפְתָחָהּ** שֶׁל עֲלִיָּה בְּסָמוּךְ לָהּ הָיוּ שְׁנֵי כְּלוֹנָסוֹת - קוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁל אֶרֶז, וּבֵינֵיהֶם שְׁלִיבוֹת כְּשֵׁל סֻלָּם, שֶׁבָּהֶן הָיוּ עוֹלִים לְגַגָּהּ שֶׁל הָעֲלִיָּה. **וְרֹאשֵׁי פְּסַפְסִין** - קוֹרוֹת עֲצִים הַבּוֹלְטִים מֵהַכֹּתֶל הָיוּ **מַבְדִּילִים בֵּין** עֲלִיַּת **הַקֹּדֶשׁ לְבֵין** עֲלִיַּת **קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. וְלוּלִין** [-פְּתָחִים בַּתִּקְרָה] **הָיוּ פְּתוּחִין** בִּרְצִפַּת הָעֲלִיָּה **לְבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, שֶׁבָּהֶן הָיוּ מְשַׁלְשְׁלִין** אֶת הָאֻמָּנִים שֶׁהֵצִרְכוּ לִבְדֹּק וּלְתַקֵּן דָּבָר בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וּמְשַׁלְשְׁלִים אוֹתָם **בְּתֵבוֹת** בַּעֲלוֹת שְׁלֹשׁ מְחִצּוֹת, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזּוֹנוּ עֵינֵיהֶן** מֵרְאִיַּת **בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים**, אֶלָּא יִרְאוּ רַק כְּנֶגְדָּם בַּמָּקוֹם הַצָּרִיךְ תִּקּוּן: **מִשְׁנָה ו גֹּבַהּ הַהֵיכָל:** **וְהַהֵיכָל** עִם הָאוּלָם וְהַתָּאִים וְהַכְּתָלִים, הָיָה בְּאֹרֶךְ **מֵאָה** אַמָּה **עַל רֹחַב מֵאָה** אַמָּה **עַל רוּם** [-גֹּבַהּ] **מֵאָה** אַמָּה. וְזֶה פֵּרוּשׁ גָּבְהוֹ: **הָאֻטָּם** - בִּנְיָן אָטוּם הַמְשַׁמֵּשׁ יְסוֹד לַבִּנְיָן בְּגֹבַהּ **שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְגָבְהוֹ** שֶׁל חֲלַל **הַהֵיכָל** מִבִּפְנִים **אַרְבָּעִים אַמָּה, אַמָּה כְּיוּר** - קוֹרוֹת מְצֻפּוֹת זָהָב וּמְצֻיָּרוֹת בְּגֹבַהּ אַמָּה [וּרְחָבוֹת מְאֹד]. **וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּהּ** - וּשְׁתֵּי אַמּוֹת גֹּבַהּ שֶׁל קוֹרוֹת חֲזָקוֹת שֶׁעֲלֵיהֶן מְחֻבָּרוֹת קוֹרוֹת הַתִּקְרָה [וְ'דִלְפָּה' הוּא מִלְּשׁוֹן 'חִבּוּר'], וּרְחָבָן טֶפַח וְלֶכְן עַל אַף הֱיוֹתָן בָּעֳבִי שְׁתֵּי אַמּוֹת יָכְלָה הָ'אַמָּה כְּיוּר' לְשַׂאתָן. **וְאַמָּה** עֲבִי קוֹרוֹת **הַתִּקְרָה** הַמְּנֻחוֹת עַל הַקּוֹרוֹת. **וְאַמָּה מַעְזֵיבָה** - סִיד וַאֲבָנִים וְעָפָר שָׁנוּתָנִים עַל הַתִּקְרָה. **וְגֹבַהּ** הֶחְלֵל **שֶׁל הָעֲלִיָּה אַרְבָּעִים אַמָּה, וְאַמָּה כְּיוּר, וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּהּ, וְאַמָּה תִּקְרָה, וְאַמָּה מַעְזֵיבָה, וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת מַעֲקֶה** סָבִיב הַגָּג, **וְאַמָּה כֶּלֶה עוֹרֵב** - מִכְלֹל הָעוֹרְבִים, בַּרְזֶל חַד כְּחֶרֶב לְמִנַּע מֵהָעוֹרְבִים לָנוּחַ עָלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה הַכֶּלֶה עוֹרֵב עוֹלֶה מִן הַמִּדָּה** שֶׁל הַמֵּאָה אַמָּה שֶׁל גֹּבַהּ הַהֵיכָל, **אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת הָיָה** גֹּבַהּ **הַמַּעֲקֶה:** **מִשְׁנָה ז** אֹרֶךְ **וְרֹחַב הַהֵיכָל: מֵהַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב** אֹרֶךְ הַהֵיכָל **מֵאָה אַמָּה**, וְכָךְ חֶלְקָתָן: עֲבִי **כֹּתֶל הָאוּלָם חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, וְחֲלַל **הָאוּלָם אַחַת עֶשְׂרֵה** אַמּוֹת. **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַמִּזְרָחִי **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְתוֹכוֹ** שֶׁל **הַהֵיכָל אַרְבָּעִים אַמָּה**. וּבֵין הַהֵיכָל לִקְדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **אַמָּה טְרַקְסִין** [טִרְקִ' - סוֹגֵר, 'סִין' - סִינִי, שֶׁסּוֹגֵר עַל מְקוֹם הַלּוּחוֹת שֶׁנִּתְּנוּ בְּסִינַי], וּבְבֵית רִאשׁוֹן הָיָה שָׁם כֹּתֶל בְּרֹחַב אַמָּה, וּבְבֵית שֵׁנִי שֶׁהָיָה גָּבוֹהַּ יוֹתֵר עָשׂוּ שָׁם פְּרָכֶת, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא יָדְעוּ אִם אַמָּה זוֹ קְדוּשָׁה בִּקְדֻשַּׁת הַהֵיכָל אוֹ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, עָשׂוּ שְׁתֵּי פָּרוֹכוֹת מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָאַמָּה. **וְעֶשְׂרִים אַמָּה** חָלַל **בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים**, וְעֲבִי **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַמַּעֲרָבִי, דְּהַיְינוּ כֹּתֶל בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא חָמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכֹתֶל הַתָּא חָמֵשׁ** אַמּוֹת. וְרֹחַב הַהֵיכָל **מִן הַצָּפוֹן לַדָּרוֹם** הָיָה **שִׁבְעִים אַמָּה**, וְזֶה חֶלְקָתָן: **כֹּתֶל הַמִּסְבָּה** - הַכֹּתֶל הַצְּפוֹנִי שֶׁבֵּינוֹ לַתָּאִים הָיְתָה הָעֲלִיָּה לְגַג הַהֵיכָל כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ה), הָיָה עָשׂוּי שְׁנֵי כְּתָלִים וּבֵינֵיהֶם תֵּא, וְעָבְיוֹ סַךְ הַכֹּל **חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְהַמִּסְבָּה רְחָבָהּ שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת, וְאַף בְּעֲבִי זֶה הָיָה תֵּא. **כֹּתֶל הַתָּא** הַצְּפוֹנִי עִם הַתֵּא שֶׁבּוֹ **חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא** הַנּוֹסָף שֶׁבֵּין כֹּתֶל הַתָּא לְכֹתֶל הַהֵיכָל **שֵׁשׁ** אַמּוֹת. **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַצְּפוֹנִי עִם הַתָּא שֶׁבּוֹ **שֵׁשׁ** אַמּוֹת [וּבְסַךְ הַכֹּל הָיוּ שָׁם חֲמֵשׁ לְשָׁכוֹת, כֹּתֶל הַמִּסְבָּה, הַמִּסְבָּה, כֹּתֶל הַתָּא, הַתָּא, כֹּתֶל הַהֵיכָל, וְהֵם חֲמֵשֶׁת הַתָּאִים שֶׁנִּזְכְּרוּ לְעֵיל (מ"ג)], **וְתוֹכוֹ** שֶׁל **הַהֵיכָל עֶשְׂרִים אַמָּה, כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַדְּרוֹמִי **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא הַתָּא חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכֹתֶל הַתָּא חֲמֵשׁ** אַמּוֹת. **מִבִּפְנִים** הָיָה **הַהֵיכָל** מְחֻלָּק לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יָזוּזוּ עֵינֵיהֶן** מֵרְאִיַּת **בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים**, אֶלָּא יִרְאוּ רַק כְּנֶגְדָּם בַּמָּקוֹם הַצָּרִיךְ תִּקּוּן: **מִשְׁנָה ח גֹּבַהּ הַהֵיכָל:** **וְהַהֵיכָל** עִם הָאוּלָם וְהַתָּאִים וְהַכְּתָלִים, הָיָה בְּאֹרֶךְ **מֵאָה** אַמָּה **עַל רֹחַב מֵאָה** אַמָּה **עַל רוּם** [-גֹּבַהּ] **מֵאָה** אַמָּה. וְזֶה פֵּרוּשׁ גָּבְהוֹ: **הָאֻטָּם** - בִּנְיָן אָטוּם הַמְשַׁמֵּשׁ יְסוֹד לַבִּנְיָן בְּגֹבַהּ **שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְגָבְהוֹ** שֶׁל חֲלַל **הַהֵיכָל** מִבִּפְנִים **אַרְבָּעִים אַמָּה, אַמָּה כְּיוּר** - קוֹרוֹת מְצֻפּוֹת זָהָב וּמְצֻיָּרוֹת בְּגֹבַהּ אַמָּה [וּרְחָבוֹת מְאֹד]. **וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּה** - וּשְׁתֵּי אַמּוֹת גֹּבַהּ שֶׁל קוֹרוֹת חֲזָקוֹת שֶׁעֲלֵיהֶן מְחֻבָּרוֹת קוֹרוֹת הַתִּקְרָה [וְ'דִלְפָּה' הוּא מִלְּשׁוֹן 'חִבּוּר'], וּרְחָבָן טֶפַח וְלֶכְן עַל אַף הֱיוֹתָן בָּעֳבִי שְׁתֵּי אַמּוֹת יָכְלָה הָ'אַמָּה כְּיוּר' לְשַׂאתָן. **וְאַמָּה** עֲבִי קוֹרוֹת **הַתִּקְרָה** הַמְּנֻחוֹת עַל הַקּוֹרוֹת. **וְאַמָּה מַעְזֵיבָה** - סִיד וַאֲבָנִים וְעָפָר שָׁנוּתָנִים עַל הַתִּקְרָה. **וְגֹבַהּ** הֶחְלֵל **שֶׁל הָעֲלִיָּה אַרְבָּעִים אַמָּה, וְאַמָּה כְּיוּר, וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּה, וְאַמָּה תִּקְרָה, וְאַמָּה מַעְזֵיבָה, וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת מַעֲקֶה** סָבִיב הַגָּג, **וְאַמָּה כֶּלֶה עוֹרֵב** - מִכְלֹל הָעוֹרְבִים, בַּרְזֶל חַד כְּחֶרֶב לְמִנַּע מֵהָעוֹרְבִים לָנוּחַ עָלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה הַכֶּלֶה עוֹרֵב עוֹלֶה מִן הַמִּדָּה** שֶׁל הַמֵּאָה אַמָּה שֶׁל גֹּבַהּ הַהֵיכָל, **אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת הָיָה** גֹּבַהּ **הַמַּעֲקֶה:** **מִשְׁנָה ט** אֹרֶךְ **וְרֹחַב הַהֵיכָל: מֵהַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב** אֹרֶךְ הַהֵיכָל **מֵאָה אַמָּה**, וְכָךְ חֶלְקָתָן: עֲבִי **כֹּתֶל הָאוּלָם חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, וְחֲלַל **הָאוּלָם אַחַת עֶשְׂרֵה** אַמּוֹת. **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַמִּזְרָחִי **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְתוֹכוֹ** שֶׁל **הַהֵיכָל אַרְבָּעִים אַמָּה**. וּבֵין הַהֵיכָל לִקְדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **אַמָּה טְרַקְסִין** [טִרְקִ' - סוֹגֵר, 'סִין' - סִינִי, שֶׁסּוֹגֵר עַל מְקוֹם הַלּוּחוֹת שֶׁנִּתְּנוּ בְּסִינַי], וּבְבֵית רִאשׁוֹן הָיָה שָׁם כֹּתֶל בְּרֹחַב אַמָּה, וּבְבֵית שֵׁנִי שֶׁהָיָה גָּבוֹהַּ יוֹתֵר עָשׂוּ שָׁם פָּרֹכֶת, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא יָדְעוּ אִם אַמָּה זוֹ קְדוּשָׁה בִּקְדֻשַּׁת הַהֵיכָל אוֹ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, עָשׂוּ שְׁתֵּי פָּרוֹכוֹת מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָאַמָּה. **וְעֶשְׂרִים אַמָּה** חָלַל **בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים**, וְעֲבִי **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַמַּעֲרָבִי, דְּהַיְינוּ כֹּתֶל בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא חָמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכֹתֶל הַתָּא חָמֵשׁ** אַמּוֹת. וְרֹחַב הַהֵיכָל **מִן הַצָּפוֹן לַדָּרוֹם** הָיָה **שִׁבְעִים אַמָּה**, וְזֶה חֶלְקָתָן: **כֹּתֶל הַמִּסְבָּה** - הַכֹּתֶל הַצְּפוֹנִי שֶׁבֵּינוֹ לַתָּאִים הָיְתָה הָעֲלִיָּה לְגַג הַהֵיכָל כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ה), הָיָה עָשׂוּי שְׁנֵי כְּתָלִים וּבֵינֵיהֶם תֵּא, וְעָבְיוֹ סַךְ הַכֹּל **חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְהַמִּסְבָּה רְחָבָהּ שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת, וְאַף בְּעֲבִי זֶה הָיָה תֵּא. **כֹּתֶל הַתָּא** הַצְּפוֹנִי עִם הַתֵּא שֶׁבּוֹ **חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא** הַנּוֹסָף שֶׁבֵּין כֹּתֶל הַתָּא לְכֹתֶל הַהֵיכָל **שֵׁשׁ** אַמּוֹת. **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַצְּפוֹנִי עִם הַתָּא שֶׁבּוֹ **שֵׁשׁ** אַמּוֹת [וּבְסַךְ הַכֹּל הָיוּ שָׁם חֲמֵשׁ לְשָׁכוֹת, כֹּתֶל הַמִּסְבָּה, הַמִּסְבָּה, כֹּתֶל הַתָּא, הַתָּא, כֹּתֶל הַהֵיכָל, וְהֵם חֲמֵשֶׁת הַתָּאִים שֶׁנִּזְכְּרוּ לְעֵיל (מ"ג)], **וְתוֹכוֹ** שֶׁל **הַהֵיכָל עֶשְׂרִים אַמָּה, כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַדְּרוֹמִי **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא הַתָּא חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכֹתֶל הַתָּא חֲמֵשׁ** אַמּוֹת. **מִבִּפְנִים** הָיָה **הַהֵיכָל** מְחֻלָּק לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יָזוּזוּ עֵינֵיהֶן** מֵרְאִיַּת **בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים**, אֶלָּא יִרְאוּ רַק כְּנֶגְדָּם בַּמָּקוֹם הַצָּרִיךְ תִּקּוּן: **מִשְׁנָה ו גֹּבַהּ הַהֵיכָל:** **וְהַהֵיכָל** עִם הָאוּלָם וְהַתָּאִים וְהַכְּתָלִים, הָיָה בְּאֹרֶךְ **מֵאָה** אַמָּה **עַל רֹחַב מֵאָה** אַמָּה **עַל רוּם** [-גֹּבַהּ] **מֵאָה** אַמָּה. וְזֶה פֵּרוּשׁ גָּבְהוֹ: **הָאֻטָּם** - בִּנְיָן אָטוּם הַמְשַׁמֵּשׁ יְסוֹד לַבִּנְיָן בְּגֹבַהּ **שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְגָבְהוֹ** שֶׁל חֲלַל **הַהֵיכָל** מִבִּפְנִים **אַרְבָּעִים אַמָּה, אַמָּה כְּיוּר** - קוֹרוֹת מְצֻפּוֹת זָהָב וּמְצֻיָּרוֹת בְּגֹבַהּ אַמָּה [וּרְחָבוֹת מְאֹד]. **וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּה** - וּשְׁתֵּי אַמּוֹת גֹּבַהּ שֶׁל קוֹרוֹת חֲזָקוֹת שֶׁעֲלֵיהֶן מְחֻבָּרוֹת קוֹרוֹת הַתִּקְרָה [וְ'דִלְפָּה' הוּא מִלְּשׁוֹן 'חִבּוּר'], וּרְחָבָן טֶפַח וְלֶכְן עַל אַף הֱיוֹתָן בָּעֳבִי שְׁתֵּי אַמּוֹת יָכְלָה הָ'אַמָּה כְּיוּר' לְשַׂאתָן. **וְאַמָּה** עֲבִי קוֹרוֹת **הַתִּקְרָה** הַמְּנֻחוֹת עַל הַקּוֹרוֹת. **וְאַמָּה מַעְזֵיבָה** - סִיד וַאֲבָנִים וְעָפָר שָׁנוּתָנִים עַל הַתִּקְרָה. **וְגֹבַהּ** הֶחְלֵל **שֶׁל הָעֲלִיָּה אַרְבָּעִים אַמָּה, וְאַמָּה כְּיוּר, וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּה, וְאַמָּה תִּקְרָה, וְאַמָּה מַעְזֵיבָה, וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת מַעֲקֶה** סָבִיב הַגָּג, **וְאַמָּה כֶּלֶה עוֹרֵב** - מִכְלֹל הָעוֹרְבִים, בַּרְזֶל חַד כְּחֶרֶב לְמִנַּע מֵהָעוֹרְבִים לָנוּחַ עָלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה הַכֶּלֶה עוֹרֵב עוֹלֶה מִן הַמִּדָּה** שֶׁל הַמֵּאָה אַמָּה שֶׁל גֹּבַהּ הַהֵיכָל, **אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת הָיָה** גֹּבַהּ **הַמַּעֲקֶה:** **מִשְׁנָה ז** אֹרֶךְ **וְרֹחַב הַהֵיכָל: מֵהַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב** אֹרֶךְ הַהֵיכָל **מֵאָה אַמָּה**, וְכָךְ חֶלְקָתָן: עֲבִי **כֹּתֶל הָאוּלָם חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, וְחֲלַל **הָאוּלָם אַחַת עֶשְׂרֵה** אַמּוֹת. **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַמִּזְרָחִי **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְתוֹכוֹ** שֶׁל **הַהֵיכָל אַרְבָּעִים אַמָּה**. וּבֵין הַהֵיכָל לִקְדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **אַמָּה טְרַקְסִין** [טִרְקִ' - סוֹגֵר, 'סִין' - סִינִי, שֶׁסּוֹגֵר עַל מְקוֹם הַלּוּחוֹת שֶׁנִּתְּנוּ בְּסִינַי], וּבְבֵית רִאשׁוֹן הָיָה שָׁם כֹּתֶל בְּרֹחַב אַמָּה, וּבְבֵית שֵׁנִי שֶׁהָיָה גָּבוֹהַּ יוֹתֵר עָשׂוּ שָׁם פָּרֹכֶת, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא יָדְעוּ אִם אַמָּה זוֹ קְדוּשָׁה בִּקְדֻשַּׁת הַהֵיכָל אוֹ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, עָשׂוּ שְׁתֵּי פָּרוֹכוֹת מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָאַמָּה. **וְעֶשְׂרִים אַמָּה** חָלַל **בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים**, וְעֲבִי **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַמַּעֲרָבִי, דְּהַיְינוּ כֹּתֶל בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא חָמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכֹתֶל הַתָּא חָמֵשׁ** אַמּוֹת. וְרֹחַב הַהֵיכָל **מִן הַצָּפוֹן לַדָּרוֹם** הָיָה **שִׁבְעִים אַמָּה**, וְזֶה חֶלְקָתָן: **כֹּתֶל הַמִּסְבָּה** - הַכֹּתֶל הַצְּפוֹנִי שֶׁבֵּינוֹ לַתָּאִים הָיְתָה הָעֲלִיָּה לְגַג הַהֵיכָל כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ה), הָיָה עָשׂוּי שְׁנֵי כְּתָלִים וּבֵינֵיהֶם תֵּא, וְעָבְיוֹ סַךְ הַכֹּל **חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְהַמִּסְבָּה רְחָבָהּ שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת, וְאַף בְּעֲבִי זֶה הָיָה תֵּא. **כֹּתֶל הַתָּא** הַצְּפוֹנִי עִם הַתֵּא שֶׁבּוֹ **חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא** הַנּוֹסָף שֶׁבֵּין כֹּתֶל הַתָּא לְכֹתֶל הַהֵיכָל **שֵׁשׁ** אַמּוֹת. **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַצְּפוֹנִי עִם הַתָּא שֶׁבּוֹ **שֵׁשׁ** אַמּוֹת [וּבְסַךְ הַכֹּל הָיוּ שָׁם חֲמֵשׁ לְשָׁכוֹת, כֹּתֶל הַמִּסְבָּה, הַמִּסְבָּה, כֹּתֶל הַתָּא, הַתָּא, כֹּתֶל הַהֵיכָל, וְהֵם חֲמֵשֶׁת הַתָּאִים שֶׁנִּזְכְּרוּ לְעֵיל (מ"ג)], **וְתוֹכוֹ** שֶׁל **הַהֵיכָל עֶשְׂרִים אַמָּה, כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַדְּרוֹמִי **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא הַתָּא חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכֹתֶל הַתָּא חֲמֵשׁ** אַמּוֹת. **מִבִּפְנִים** הָיָה **הַהֵיכָל** מְחֻלָּק לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יָזוּזוּ עֵינֵיהֶן** מֵרְאִיַּת **בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים**, אֶלָּא יִרְאוּ רַק כְּנֶגְדָּם בַּמָּקוֹם הַצָּרִיךְ תִּקּוּן: **מִשְׁנָה ו גֹּבַהּ הַהֵיכָל:** **וְהַהֵיכָל** עִם הָאוּלָם וְהַתָּאִים וְהַכְּתָלִים, הָיָה בְּאֹרֶךְ **מֵאָה** אַמָּה **עַל רֹחַב מֵאָה** אַמָּה **עַל רוּם** [-גֹּבַהּ] **מֵאָה** אַמָּה. וְזֶה פֵּרוּשׁ גָּבְהוֹ: **הָאֻטָּם** - בִּנְיָן אָטוּם הַמְשַׁמֵּשׁ יְסוֹד לַבִּנְיָן בְּגֹבַהּ **שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְגָבְהוֹ** שֶׁל חֲלַל **הַהֵיכָל** מִבִּפְנִים **אַרְבָּעִים אַמָּה, אַמָּה כְּיוּר** - קוֹרוֹת מְצֻפּוֹת זָהָב וּמְצֻיָּרוֹת בְּגֹבַהּ אַמָּה [וּרְחָבוֹת מְאֹד]. **וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּה** - וּשְׁתֵּי אַמּוֹת גֹּבַהּ שֶׁל קוֹרוֹת חֲזָקוֹת שֶׁעֲלֵיהֶן מְחֻבָּרוֹת קוֹרוֹת הַתִּקְרָה [וְ'דִלְפָּה' הוּא מִלְּשׁוֹן 'חִבּוּר'], וּרְחָבָן טֶפַח וְלֶכְן עַל אַף הֱיוֹתָן בָּעֳבִי שְׁתֵּי אַמּוֹת יָכְלָה הָ'אַמָּה כְּיוּר' לְשַׂאתָן. **וְאַמָּה** עֲבִי קוֹרוֹת **הַתִּקְרָה** הַמְּנֻחוֹת עַל הַקּוֹרוֹת. **וְאַמָּה מַעְזֵיבָה** - סִיד וַאֲבָנִים וְעָפָר שָׁנוּתָנִים עַל הַתִּקְרָה. **וְגֹבַהּ** הֶחְלֵל **שֶׁל הָעֲלִיָּה אַרְבָּעִים אַמָּה, וְאַמָּה כְּיוּר, וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּה, וְאַמָּה תִּקְרָה, וְאַמָּה מַעְזֵיבָה, וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת מַעֲקֶה** סָבִיב הַגָּג, **וְאַמָּה כֶּלֶה עוֹרֵב** - מִכְלֹל הָעוֹרְבִים, בַּרְזֶל חַד כְּחֶרֶב לְמִנַּע מֵהָעוֹרְבִים לָנוּחַ עָלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה הַכֶּלֶה עוֹרֵב עוֹלֶה מִן הַמִּדָּה** שֶׁל הַמֵּאָה אַמָּה שֶׁל גֹּבַהּ הַהֵיכָל, **אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת הָיָה** גֹּבַהּ **הַמַּעֲקֶה:** **מִשְׁנָה ז** אֹרֶךְ **וְרֹחַב הַהֵיכָל: מֵהַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב** אֹרֶךְ הַהֵיכָל **מֵאָה אַמָּה**, וְכָךְ חֶלְקָתָן: עֲבִי **כֹּתֶל הָאוּלָם חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, וְחֲלַל **הָאוּלָם אַחַת עֶשְׂרֵה** אַמּוֹת. **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַמִּזְרָחִי **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְתוֹכוֹ** שֶׁל **הַהֵיכָל אַרְבָּעִים אַמָּה**. וּבֵין הַהֵיכָל לִקְדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **אַמָּה טְרַקְסִין** [טִרְקִ' - סוֹגֵר, 'סִין' - סִינִי, שֶׁסּוֹגֵר עַל מְקוֹם הַלּוּחוֹת שֶׁנִּתְּנוּ בְּסִינַי], וּבְבֵית רִאשׁוֹן הָיָה שָׁם כֹּתֶל בְּרֹחַב אַמָּה, וּבְבֵית שֵׁנִי שֶׁהָיָה גָּבוֹהַּ יוֹתֵר עָשׂוּ שָׁם פָּרֹכֶת, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא יָדְעוּ אִם אַמָּה זוֹ קְדוּשָׁה בִּקְדֻשַּׁת הַהֵיכָל אוֹ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, עָשׂוּ שְׁתֵּי פָּרוֹכוֹת מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָאַמָּה. **וְעֶשְׂרִים אַמָּה** חָלַל **בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים**, וְעֲבִי **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַמַּעֲרָבִי, דְּהַיְינוּ כֹּתֶל בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא חָמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכֹתֶל הַתָּא חָמֵשׁ** אַמּוֹת. וְרֹחַב הַהֵיכָל **מִן הַצָּפוֹן לַדָּרוֹם** הָיָה **שִׁבְעִים אַמָּה**, וְזֶה חֶלְקָתָן: **כֹּתֶל הַמִּסְבָּה** - הַכֹּתֶל הַצְּפוֹנִי שֶׁבֵּינוֹ לַתָּאִים הָיְתָה הָעֲלִיָּה לְגַג הַהֵיכָל כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ה), הָיָה עָשׂוּי שְׁנֵי כְּתָלִים וּבֵינֵיהֶם תֵּא, וְעָבְיוֹ סַךְ הַכֹּל **חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְהַמִּסְבָּה רְחָבָהּ שָׁלֹשׁ** אַמּוֹת, וְאַף בְּעֲבִי זֶה הָיָה תֵּא. **כֹּתֶל הַתָּא** הַצְּפוֹנִי עִם הַתֵּא שֶׁבּוֹ **חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא** הַנּוֹסָף שֶׁבֵּין כֹּתֶל הַתָּא לְכֹתֶל הַהֵיכָל **שֵׁשׁ** אַמּוֹת. **כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַצְּפוֹנִי עִם הַתָּא שֶׁבּוֹ **שֵׁשׁ** אַמּוֹת [וּבְסַךְ הַכֹּל הָיוּ שָׁם חֲמֵשׁ לְשָׁכוֹת, כֹּתֶל הַמִּסְבָּה, הַמִּסְבָּה, כֹּתֶל הַתָּא, הַתָּא, כֹּתֶל הַהֵיכָל, וְהֵם חֲמֵשֶׁת הַתָּאִים שֶׁנִּזְכְּרוּ לְעֵיל (מ"ג)], **וְתוֹכוֹ** שֶׁל **הַהֵיכָל עֶשְׂרִים אַמָּה, כֹּתֶל הַהֵיכָל** הַדְּרוֹמִי **שֵׁשׁ** אַמּוֹת, **וְהַתָּא הַתָּא חֲמֵשׁ** אַמּוֹת, **וְכֹתֶל הַתָּא חֲמֵשׁ** אַמּוֹת. **מִבִּפְנִים** הָיָה **הַהֵיכָל** מְחֻלָּק לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, **כְּדֵי שֶׁלֹּא יָזוּזוּ עֵינֵיהֶן** מֵרְאִיַּת **בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים**, אֶלָּא יִרְאוּ רַק כְּנֶגְדָּם בַּמָּקוֹם הַצָּרִיךְ תִּקּוּן: **מִשְׁנָה ו גֹּבַהּ הַהֵיכָל:** **וְהַהֵיכָל** עִם הָאוּלָם וְהַתָּאִים וְהַכְּתָלִים, הָיָה בְּאֹרֶךְ **מֵאָה** אַמָּה **עַל רֹחַב מֵאָה** אַמָּה **עַל רוּם** [-גֹּבַהּ] **מֵאָה** אַמָּה. וְזֶה פֵּרוּשׁ גָּבְהוֹ: **הָאֻטָּם** - בִּנְיָן אָטוּם הַמְשַׁמֵּשׁ יְסוֹד לַבִּנְיָן בְּגֹבַהּ **שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְגָבְהוֹ** שֶׁל חֲלַל **הַהֵיכָל** מִבִּפְנִים **אַרְבָּעִים אַמָּה, אַמָּה כְּיוּר** - קוֹרוֹת מְצֻפּוֹת זָהָב וּמְצֻיָּרוֹת בְּגֹבַהּ אַמָּה [וּרְחָבוֹת מְאֹד]. **וְאַמָּתַיִם בֵּית דִּלְפָּה** - וּשְׁתֵּי אַמּוֹת גֹּבַהּ שֶׁל קוֹרוֹת חֲזָקוֹת שֶׁעֲלֵיהֶן מְחֻבָּרוֹת קוֹרוֹת הַתִּקְרָה [וְ'דִלְפָּה' הוּא מִלְּשׁוֹן 'חִבּוּר'], וּרְחָבָן טֶפַח וְלֶכְן עַל אַף הֱיוֹתָן בָּעֳבִי שְׁתֵּי אַמּוֹת יָכְלָה הָ'אַמָּה כְּיוּר' לְשַׂאתָן. **וְאַמָּה** עֲבִי קוֹרוֹת **הַתִּקְרָה** הַמְּנֻחוֹת עַל הַקּוֹרוֹת. **וְאַמָּה מַעְזֵיבָה** - סִיד וַאֲבָנִים וְעָפָר שָׁנוּתָנִים עַל הַתִּקְר

משניות

מַסֶּכֶת קִנִּים

שְׁנֵי מִינֵי קְרָבָנוֹת בָּאִים מִן הָעוֹף, עוֹלַת הָעוֹף וְחַטַּאת הָעוֹף. כִּנְדָבָה יָכוֹל אָדָם לְהָבִיא אַף עוֹף אֶחָד לְעוֹלָה, וְאִלּוּ כְּחוֹבָה [כְּדִין זָב, זָבָה, יוֹלֶדֶת, וְכִדּוֹמֶה] עָלָיו לְהָבִיא ׳קַן׳ הַכּוֹלֵל שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, כְּשֶׁאֶחָד מֵהֶם קָרֵב לְעוֹלָה וְאֶחָד קָרֵב לְחַטָּאת. עוֹף בּוֹדֵד בַּ׳קַן׳ מְכֻנֶּה ׳פְּרִידָה׳, וּבָרִבִּים: ׳פְּרִידִים׳. בְּעֵת הַקְּדֻשַּׁת הַ׳קַּן׳ יָכוֹל הַמְּבִיאוֹ לְפָרֵשׁ אֵיזוֹ פְּרִידָה תִּקְרַב לְעוֹלָה וְאֵיזוֹ לְחַטָּאת, וּבְאֹפֶן זֶה הֲרֵי זוֹ ׳קַן מְפֹרָשׁ׳. וְכֵן יָכוֹל הַמְּבִיאוֹ שֶׁלֹּא לְפָרֵשׁ לְאֵיזֶה קָרְבָּן תִּקְרַב כָּל פְּרִידָה, וַאֲזַי הֲרֵי זוֹ ׳קַן סְתוּמָה׳. הָעוֹפוֹת שֶׁבְּקַן סְתוּמָה יִקָּבְעוּ לְקָרְבָּנָם, כְּחַטָּאת אוֹ כְּעוֹלָה, בְּעֵת הִקָּרֶבֶת הַכֹּהֵן. קַן סְתוּמָה תִּתָּכֵן גַּם בְּאֹפֶן שֶׁאָדָם מַפְרִישׁ מִסְפַּר קִנִּים יַחַד, כְּשֶׁבְּאֹפֶן זֶה מִתּוֹךְ הַמְּרֻבֶּת בָּלָּה יִקְרְבוּ מֵחֲצִית לְעוֹלָה וּמֵחֲצִית לְחַטָּאת. מַסֶּכֶת קִנִּים עוֹסֶקֶת בְּתַעֲרוֹבוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל קִנִּים, הֵן קֹדֶם הַהַקְרָבָה כְּשֶׁהִתְעָרְבוּ פְּרִידוֹת מִפְרָשׁוֹת בְּקִנִּים סְתוּמוֹת, אוֹ קִנִּים שֶׁל אָדָם אֶחָד בְּקִנִּים שֶׁל אָדָם אַחֵר וְכִדּוֹמֶה, וְהֵן בְּעֵת הַהַקְרָבָה כְּשֶׁהַכֹּהֵן הַקְרִיבָם שֶׁלֹּא כְּדִינָם.

פֶּרֶק א הַקְּרָבָן שֶׁלִּשְׁמוֹ קְרֵבִים שְׁנֵי הָעוֹפוֹת שֶׁבַּ׳קַן׳, וְדִין תַּעֲרֻבֶת שֶׁל קִנִּים סְתוּמוֹת עִם פְּרִידוֹת מִפְרָשׁוֹת אוֹ עִם קִנִּים סְתוּמוֹת אֲחֵרוֹת: **מִשְׁנָה א מְקוֹם מַתַּן דְּמֵי חַטָּאת וְעוֹלָה בְּבַהֲמָה וְעוֹף:** חַטַּאת הָעוֹף נַעֲשֵׂית [-דָּמָהּ נִתָּן] **לְמַטָּה** - לְמַטָּה מֵחוּט הַסִּקְרָא [שֶׁהַקִּיף אֶת הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן בְּאַמְצַע גָּבְהוֹ], שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ט) ׳וְהַזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׳, וּבַחֲצִי הַתַּחְתּוֹן הַשִּׁירִים יִתְמַצּוּ תָּמִיד לַיְסוֹד, וְאִלּוּ אִם יָצָה בְּחֲצִיוֹ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, לְפָעָמִים יִתְמַצֶּה הַדָּם לְסוֹבֵב, הַנִּמְצָא אָמָה אַחַת מֵעַל חוּט הַסִּקְרָא, וּבוֹ מִצְטַמְצֵם הַמִּזְבֵּחַ בְּאַמָּה מִכָּל צַד, **וְחַטַּאת בְּהֵמָה** דָּמָהּ נִתָּן **לְמַעְלָה** מֵחוּט הַסִּקְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ מַתַּן דָּמִים עַל הַקְּרָנוֹת (שם ד ל). **עוֹלַת הָעוֹף נַעֲשֵׂית לְמַעְלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם א טו) ׳וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָּמוֹ׳ וְגוֹ׳, וּלְמַדִּים מִצִּוּי הַדָּם מֵהַהַקְטָרָה הַנַּעֲשֵׂית בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, **וְעוֹלַת הַבְּהֵמָה לְמַטָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ יְסוֹד (שם ד יח). **וְאִם שְׁנָהּ** בְּמַתַּן הַדָּמִים **בָּזֶה וּבָזֶה,** שֶׁנָּתַן דַּם חַטַּאת בְּהֵמָה וְעוֹלַת הָעוֹף לְמַטָּה אוֹ דַּם עוֹלַת בְּהֵמָה וְחַטַּאת הָעוֹף לְמַעְלָה, **פָּסוּל** [אֲבָל אִם מָלַק אֶת הַחַטָּאת לְמַעְלָה, כְּשֵׁרָה]. **הָעוֹפוֹת שֶׁכְּלוֹל הַ׳קַּן׳;** וְעִנְּתָה תִּבְאַר הַמִּשְׁנָה לְשֹׁם אֵיזֶה קְרֻבָּן קָרֵב הַ׳קַּן׳, הַכּוֹלֵל שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה: **סָדַר קִנִּים כָּךְ הוּא,** הַמְּבִיאִים קַן בְּתוֹרַת **חוֹבָה,** כְּגוֹן זָב, זָבָה, יוֹלֶדֶת, וְהַמְחֻיָּבִים בְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, אֶחָד הָעוֹפוֹת קָרֵב **חַטָּאת** וְאֶחָד קָרֵב **עוֹלָה** [וְקַן שֶׁל גֵּר בָּא בְּחוֹבָה וּשְׁנֵי הָעוֹפוֹת עוֹלוֹת, אֲלָא שֶׁאֵינוֹ מָצוּי וְלָכֵן לֹא הֻחְשְׁבוּ הַתּוֹרָה נִתְּנָה]. וְקַן הַבָּא **בִּנְדָרִים וּנְדָבוֹת,** שֶׁנָּדַר אוֹ נָדַב לְהָבִיא קַן לְמִזְבֵּחַ, קְרֵבוֹת כֻּלָּן **עוֹלוֹת,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִתְנַדֵּב חַטָּאת וְאָשָׁם, וְאִלּוּ שְׁלָמִים וְתוֹדָה אֵינָן קְרֵבוֹת מֵעוֹף. וְאֵיזֶהוּ נָדָר, **הָאוֹמֵר** ׳הֲרֵי עָלַי עוֹלָה׳. וְאֵיזֶהוּ נְדָבָה, **הָאוֹמֵר** עַל בְּהֵמָה אוֹ עוֹף שֶׁלָּפָנָיו ׳הֲרֵי זוֹ עוֹלָה׳. **מַה בֵּין נְדָרִים לִנְדָבוֹת,** הָלָא בִּשְׁנֵיהֶם נִתְחַיֵּב בַּהֲבָאַת קָרְבָּן, אֶלָּא שֶׁהַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהוּא מֵבִיא מִפְּנֵי **הַנְּדָרִים** שְׁנָדַר, אִם **מַתּוּ** אוֹ **נִגְנְבוּ, חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּתָם** - לְהָבִיא אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם, שֶׁהֲרֵי הִתְחַיֵּב לְהָבִיא קָרְבָּן וְלֹא הֵבִיא, וְאִלּוּ הַנְּדָבוֹת, אִם **מַתּוּ** אוֹ **נִגְנְבוּ אֵין חַיָּבִים בְּאַחֲרָיוּתָן,** שֶׁלֹּא הִתְחַיֵּב לְהָבִיא אֶלָּא בְּהֵמָה אוֹ עוֹף מְסֻיָּמִים, וְהֵם אֵינָם: **מִשְׁנָה ב קָרְבְּנוֹת הָעוֹף שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּעוֹלָה** שֶׁל עוֹף, **וְעוֹלָה בְּחַטָּאת, אֲפִלּוּ** נִתְעָרֵב **אֶחָד** מִמִּין זֶה **בְּרִבּוֹא** [-בַּעֲשָׂרָת אֲלָפִים] מִמִּין הַשֵּׁנִי, **יָמוּתוּ כֻּלָּם,** לְפִי שֶׁבַּעֲלֵי חַיִּים חֲשׁוּבִים וְאֵינָם מִתְבַּטְּלִים, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָם לֹא כְּחַטָּאת וְלֹא כְּעוֹלָה. פְּרִידָה [-עוֹף בּוֹדֵד] שֶׁל **חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּשְׁנֵי קִנֵּי חוֹבָה** סְתוּמוֹת [שֶׁהִפְרִישׁוּ קַן זָב וְקַן יוֹלֶדֶת, וְלֹא יָדְעוּ אֵיזֶה מֵהֶם לְכָל אֶחָד מֵהֶם], **אֵין** כָּשֵׁר לְהַקְרִיבָם מִן הַתַּעֲרֹבֶת, שֶׁמָּמְּנָה נִפְסָק מַקְרִיבִם כַּדִּין, שֶׁמָּא אִם הִקְרִיב אֶת הַחַטָּאת שֶׁהִתְעָרְבָה וּבָיְנוּ אֵיזֶהוּ שֶׁיִּקְרַב לְכָל קַן

שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וּשְׁתֵּי עוֹלוֹת. **חָזַר** גּוֹזָל אֶחָד וּפָרַח מֵחֲמִשָּׁה הַגּוֹזָלִים אֶל הַשְּׁלֹשָׁה, וְעַתָּה יֵשׁ אַרְבָּעָה גּוֹזָלוֹת בְּכָל צַד, **פּוֹסֵל אֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ**, וּמִכָּל צַד קָרֵבוֹת רַק חַטָּאת אַחַת וְעוֹלָה אַחַת, שֶׁכֵּן אֵין יָדוּעַ אִם הַגּוֹזָל שֶׁפָּרַח הוּא זֶה שֶׁחָזַר, אוֹ שֶׁהַפּוֹרֵחַ נִשְׁאַר בֵּין קִנֵּי הַשְּׁנָיָה וְגוֹזָל אַחֵר פָּרַח וְנִמְצָא שֶׁאֵצֶל כָּל אַחַת יֵשׁ שְׁלֹשָׁה גּוֹזָלוֹת מִשְּׁנֵי הַקִּנִּים שֶׁלְּהּ וְעוֹד גּוֹזָל מֵהַקִּנִּים שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ, וּבְאֹפֶן זֶה יֵשׁ לְחוּשׁ כְּפִי שְׁנִּתְבָּאֵר שֶׁמָּא כְּשֶׁנִּקְרִיב עוֹד אֶחָד מִלְּבַד הַחַטָּאת וְהָעוֹלָה, יִקָּבַע הָעוֹף שֶׁכְּנֶגְדּוֹ לְחַטָּאת אוֹ לְעוֹלָה וְיִהְיֶה דִּין הַתַּעֲרֹבֶת שֶׁכְּנֶגֶד כְּדִין חַטָּאת אוֹ עוֹלָה שֶׁהִתְעָרְבָה בְּחוֹבָה, וְלָכֵן כָּל אֶחָד מַקְרִיב רַק חַטָּאת אַחַת וְעוֹלָה אַחַת. וְאִם הוֹסִיף **וּפָרַח וְחָזַר וּפָרַח וְחָזַר** כַּמָּה פְּעָמִים, **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם, שֶׁאֲפִלּוּ הֵן** - אַרְבַּעַת הַקִּנִּים, **מְעֹרָבוֹת** לְגַמְרֵי, **אֵין** קָרֵב מֵהֶן **פָּחוֹת מִשְּׁתֵּים** - מִשְּׁתֵּי קִנִּים, שֶׁהֵם שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וּשְׁתֵּי עוֹלוֹת [אֲבָל אִם יַקְרִיב שָׁלֹשׁ חַטָּאוֹת אוֹ שָׁלֹשׁ עוֹלוֹת, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁכֻּלָּן מִקִּנֵּי אוֹתָהּ אִשָּׁה, וַהֲרֵי אֵינָהּ חַיֶּבֶת אֶלָּא שְׁתֵּים מִכָּל קָרְבָּן]: **מִשְׁנָה ג דִּין זֶה בְּקִנִּים שֶׁאֵינָן שָׁוִוֹת:** שֶׁבַע נָשִׁים, **לָזוֹ** קֵן אַחַת, **וְלָזוֹ שְׁתַּיִם, לָזוֹ** שָׁלֹשׁ, **לָזוֹ** אַרְבַּע, **לָזוֹ** חָמֵשׁ, **לָזוֹ** שֵׁשׁ, **וְלָזוֹ שִׁבְעָה, פָּרַח** גּוֹזָל **מִן הָרִאשׁוֹנָה** לִקְנִיָּה שֶׁל **הַשְּׁנִיָּה** וְשׁוּב פָּרַח גּוֹזָל מִקִּנְיָה שֶׁל הַשְּׁנִיָּה לִקְנִיָּה שֶׁל **הַשְּׁלִישִׁית** וּמִכָּן לְשֶׁל **הָרְבִיעִית** וּמִשֶּׁל הָרְבִיעִית לְשֶׁל **הַחֲמִישִׁית** וּמִשֶּׁל הַחֲמִישִׁית לְשֶׁל **הַשִּׁשִּׁית** וּמִשֶּׁל הַשִּׁשִּׁית לְשֶׁל **הַשְּׁבִיעִית** [וְאֵין יָדוּעַ בְּכָל פְּרִיחָה אִם הַגּוֹזָל הַפּוֹרֵחַ הוּא שֶׁעָבַר מִקֵּן לְקֵן, אוֹ שֶׁהַפּוֹרֵחַ נִשְׁאַר בֵּקֵן וְגוֹזָל אַחֵר פָּרַח מִן הַקֵּן הַזֶּה] וְנִמְצָא כָּל אַחַת מֵהַשְּׁבִיעִית לַשִּׁשִּׁית וּמֵהַשִּׁשִּׁית לַחֲמִישִׁית וְכֵן הָלְאָה עַד הָרִאשׁוֹנָה [וְאֵין יָדוּעַ אִם הַגּוֹזָל שֶׁפָּרַח מִן הַקֵּן הַזֶּה הוּא זֶה שֶׁחָזַר], **הֲרֵי זֶה פּוֹסֵל אֶחָד בְּהֶלִיכָתוֹ וְאֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ.** שֶׁכְּשֶׁפָּרַח גּוֹזָל מֵהָרִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה, נִפְסַל הַגּוֹזָל הַשֵּׁנִי שֶׁאֲצֶל הָרִאשׁוֹנָה, כִּי אִם יַקְרִיבֶנּוּ יִקָּבֵע הַגּוֹזָל הַפּוֹרֵחַ לְחַטָּאת אוֹ לְעוֹלָה וְלֹא יוּכַל לְהַקְרִיב אֶת גּוֹזָלוֹת הַשְּׁנִיָּה אֶלָּא כְּדֵין חַטָּאת שֶׁהִתְעָרְבָה בְּחוֹבָה. וּכְשֶׁפָּרַח מֵהַשְּׁנִיָּה לַשְּׁלִישִׁית אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶלָּא קֵן אֶחָד מִשְּׁתֵּי הַקִּנִּים, כִּי אִם יַקְרִיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת אוֹ שְׁתֵּי עוֹלוֹת, יִקָּבְעוּ שֶׁכְּנֶגְדָּן כְּעוֹלָה אוֹ חַטָּאת, וְשָׁמָּא אֶחָד מֵהֶם הוּא שֶׁפָּרַח לַשְּׁלִישִׁית וְלֹא יוּכַל לְהַקְרִיב אֶת גּוֹזָלוֹת הַשְּׁלִישִׁית. וְכֵן כְּשֶׁפָּרַח מֵהַשְּׁלִישִׁית לָרְבִיעִית יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנּוֹתְרוּ בְּשְׁלִישִׁית רַק חֲמֵשׁ פְּרִידִים [מִלְּבַד הָעוֹף הַפּוֹרֵחַ מֵהַשְּׁנִיָּה] וְלָכֵן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶלָּא שְׁתֵּי קִנִּין, שְׁתַּיִם לְחַטָּאת וּשְׁתַּיִם לְעוֹלָה, כִּי אִם יַקְרִיב שָׁלֹשׁ הֲרֵי יִקְבַּע אֶת הַמִּין שֶׁכְּנֶגְדּוֹ וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהוּא הִתְעָרֵב עִם קִנֵּי הָרְבִיעִית וְלֹא יִהְיֶה אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָם, וְכֵן הָלְאָה, וְנִמְצָא שֶׁבְּכָל הֶלִיכָה פּוֹסֵל אֶחָד מֵהַקְּרוֹבִים שֶׁמִּמְּנּוּ הָלַךְ. וּכְשֶׁחָזַר גּוֹזָל אֶחָד מֵהַשְּׁבִיעִית לַשִּׁשִּׁית יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא הוּא מֵהַגּוֹזָלוֹת הַמְּקוֹרְיִים שֶׁל הַשְּׁבִיעִית, וְאִם יַקְרִיב שָׁבַע חַטָּאוֹת אוֹ עוֹלוֹת יִקָּבַע הַגּוֹזָל הַפּוֹרֵחַ לְחַטָּאת אוֹ לְעוֹלָה וְלֹא יוּכַל לְהַקְרִיב אֶת גּוֹזָלוֹת הַשִּׁשִּׁית, וְלָכֵן מַקְרִיב רַק שֵׁשׁ חַטָּאוֹת וְשֵׁשׁ עוֹלוֹת. וְכֵן מֵהַשִּׁשִּׁית מִלְּבַד מַה שֶּׁאֵינוֹ מַקְרִיב שֵׁשׁ חַטָּאוֹת אוֹ עוֹלוֹת מֻחְלָט פְּרִיחַת הַגּוֹזָל לַשְּׁבִיעִית, אִם חָזַר וּפָרַח מִמֶּנּוּ גּוֹזָל לַחֲמִשִּׁית פּוֹסֵל עוֹד קֵן, וְאֵינוֹ מַקְרִיב אֶלָּא אַרְבַּע חַטָּאוֹת וּשְׁתֵּי עוֹלוֹת, וְכֵן הָלְאָה. נִמְצָא **שֶׁהָרִאשׁוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּה אֵין לָהֶם כְּלוּם,** שֶׁהַקֵּן הָרִאשׁוֹנָה נִפְסְלָה כְּשֶׁפָּרַח אַחַד הַגּוֹזָלוֹת לַשְּׁנִיָּה, וְכֵן נִפְסְלָה קֵן אַחַת בַּשְּׁנִיָּה כְּשֶׁפָּרַח גּוֹזָל לַשְּׁלִישִׁית, וּכְשֶׁחָזַר גּוֹזָל מֵהַשְּׁלִישִׁית לַשְּׁנִיָּה, נִפְסְלָה גַּם הַקֵּן הַשֵּׁנִי שֶׁבַּשְּׁנִיָּה, **הַשְּׁלִישִׁית יֵשׁ לָהּ אַחַת,** שֶׁבִּפְרִיחַת הַגּוֹזָל לָרְבִיעִית וּבַחֲזָרַת הַגּוֹזָל לַשְּׁלִישִׁית נִפְסְלוּ שְׁתֵּי קִנִּים וְנוֹתָרָה קֵן אַחַת בִּשְׁלִישִׁית, **הָרְבִיעִית יֵשׁ**

חָזַר, פּוֹסֵל אֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ. פָּרַח וְחָזַר פָּרַח וְחָזַר, לֹא הִפְסִיד כְּלוּם, שֶׁאֲפִלּוּ הֵן מְעֹרָבוֹת, אֵין פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם: גזָלוֹ אַחַת, לָזוֹ שְׁתַּיִם, לָזוֹ שָׁלֹשׁ, לָזוֹ אַרְבַּע, לָזוֹ חָמֵשׁ, לָזוֹ שֵׁשׁ, לָזוֹ שִׁבְעָה, פָּרַח מִן הָרִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה, לָזוֹ שָׁלֹשׁ, לָזוֹ אַרְבַּע, לָזוֹ חָמֵשׁ, לָזוֹ שֵׁשׁ, לָזוֹ שִׁבְעָה, לַשְּׁלִישִׁית, לָרְבִיעִית, לַחֲמִישִׁית, לַשִּׁשִּׁית, לַשְּׁבִיעִית, חָזַר, פּוֹסֵל אֶחָד בַּהֶלִיכָתוֹ וְאֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ, הַחֲמִישִׁית יֵשׁ לָהּ שִׁתַּיִם, הָרְבִיעִית אֵין לָהֶם כְּלוּם, הַשְּׁלִישִׁית יֵשׁ לָהּ אַחַת, הָרִאשׁוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּה אֵין לָהֶם כְּלוּם, הַחֲמִישִׁית יֵשׁ לָהּ שְׁתַּיִם, הַשְּׁבִיעִית יֵשׁ לָהּ חֲמֵשׁ. פָּרַח וְחָזַר, פּוֹסֵל אֶחָד בַּהֶלִיכָתוֹ וְאֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ, הַחֲמִישִׁית וְהַשִּׁשִּׁית יֵשׁ לָהּ אַרְבַּע. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, הַשְּׁבִיעִית לֹא הִפְסִידָה כְּלוּם. וְאִם פָּרַח מִבֵּין הַמֻּתּוֹת לְכֻלָּם, הֲרֵי כֻּלָּם יְמוּתוּ: ד קֵן סְתוּמָה וְקֵן מְפֹרֶשֶׁת, פָּרַח מִן הַסְּתוּמָה לַמְפֹרֶשֶׁת, יִקַּח זוּג לַשֵּׁנִי. חָזַר, אוֹ שֶׁפָּרַח מִן הַמְפֹרֶשֶׁת לָרִאשׁוֹן, הֲרֵי כֻּלָּן יְמוּתוּ: ה חַטָּאת מִכָּאן וְעוֹלָה מִכָּאן וּסְתוּמָה בָּאֶמְצַע, פָּרַח מִן הָאֶמְצַע לַצְּדָדִין, אֶחָד הֵלְךְ וְאֶחָד הָלַךְ, לֹא הִפְסִיד כְּלוּם, אֶלָּא יֹאמַר, זֶה שֶׁהָלַךְ אֵצֶל חַטָּאת, וְזֶה שֶׁהָלַךְ אֵצֶל עוֹלוֹת עוֹלָה. חָזַר לָאֶמְצַע, הָאֶמְצָעִיִּים יְמוּתוּ, אֵלּוּ יִקְרְבוּ חַטָּאוֹת, וְאֵלּוּ יִקְרְבוּ עוֹלוֹת. חָזַר, אוֹ שֶׁפָּרַח מִן הָאֶמְצַע לַצְּדָדִין, הֲרֵי כֻּלָּן יְמוּתוּ. אֵין מְבִיאִין תּוֹרִין כְּנֶגֶד בְּנֵי יוֹנָה, וְלֹא בְּנֵי יוֹנָה כְּנֶגֶד תּוֹרִין. כֵּיצַד, הָאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה חַטָּאתָהּ תּוֹר, וְעוֹלָתָהּ בֶּן יוֹנָה, תִּכְפֹּל וְתָבִיא עוֹלָתָהּ תּוֹר. עוֹלָתָהּ תּוֹר, וְחַטָּאתָהּ בֶּן יוֹנָה, תִּכְפֹּל וְתָבִיא עוֹלָתָהּ בֶּן יוֹנָה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, הוֹלְכִין אַחַר הָרִאשׁוֹן. הָאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה חַטָּאתָהּ וָמֵתָה, יָבִיאוּ הַיּוֹרְשִׁין חַטָּאתָהּ:

עוֹלָתָהּ וָמֵתָה, לֹא יָבִיאוּ הַיּוֹרְשִׁין חַטָּאתָהּ:

פרק ג א בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּכֹהֵן נִמְלָךְ, אֲבָל בְּכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ נִמְלָךְ, אַחַת לָזוֹ וְאַחַת לָזוֹ, שְׁתַּיִם לָזוֹ וּשְׁתַּיִם לָזוֹ, שָׁלֹשׁ לָזוֹ וְשָׁלֹשׁ לָזוֹ, עָשָׂה כֵּלָּן לְמַעְלָה, מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל. כֵּלָּן לְמַטָּן, מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל. חֻצִּים לְמַעְלָה וְחֻצִּים לְמַטָּה, אֵת שֶׁלְּמַעְלָה, מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל, וְאֵת שֶׁלְּמַטָּה, מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל: **ב** אַחַת לָזוֹ וּשְׁתַּיִם לָזוֹ, וְשָׁלֹשׁ לָזוֹ, וְעָשָׂר לָזוֹ, וּמֵאָה לָזוֹ, עָשָׂה כֵּלָּן לְמַעְלָה, מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל. כֵּלָּן לְמַטָּן, מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל. חֻצִּין לְמַעְלָן וְחֻצִּין לְמַטָּן, הַמֻּרְבֶּה כָּשֵׁר.

יְמוּתוּ, שֶׁחַטָּאוֹת הַמֻּתּוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרוֹת אֵינָן בְּטֵלוֹת, וְאֵין לְהַקְרִיב דָּבָר מִכָּל הַתַּעֲרוֹבוֹת שֶׁהֵן בְּסָפֵק: **מִשְׁנָה ד פְּרִיחַת גּוֹזָל בֵּין קֵן סְתוּמָה וּמִפֹּרֶשֶׁת: קֵן סְתוּמָה** - שֶׁלֹּא קָבַע אֵיזֶה גּוֹזָל בָּהּ יִהְיֶה לְעוֹלָה וְאֵיזֶה לְחַטָּאת, **וְקֵן מִפֹּרֶשֶׁת** - שֶׁקָּבַע מַה יִּהְיֶה עוֹלָה וּמָה חַטָּאת, וְהִתְעָרְבוּ הַגּוֹזָלוֹת שֶׁבְּקֵן וְעַתָּה אֵין יָדוּעַ מַה לְעוֹלָה וּמַה לְחַטָּאת, **וּפָרַח** גּוֹזָל **מִן הַסְּתוּמָה לַמְפֹרֶשֶׁת, יִקַּח** בֶּן זוּג אַחֵר לְגוֹזָל **הַשֵּׁנִי** שֶׁנּוֹתַר בְּקֵן הַסְּתוּמָה, וְאִלּוּ גּוֹזְלֵי הַקֵּן הַמְפֹרֶשֶׁת יְמוּתוּ, שֶׁנִּקְרָא שְׁמָם לְעוֹלָה וּלְחַטָּאת וְאֵין לְשַׁנּוֹתָם. **חָזַר** וּפָרַח גּוֹזָל מֵהַמְפֹרֶשֶׁת לַסְּתוּמָה, **אוֹ שֶׁפָּרַח** גּוֹזָל **מִן הַמְפֹרֶשֶׁת** רִאשׁוֹן - תְּחִלָּה, שֶׁלֹּא פָּרַח מֵהַסְּתוּמָה לַמְפֹרֶשֶׁת אֶלָּא מֵהַמְפֹרֶשֶׁת פָּרַח לַסְּתוּמָה, וְכֵיוָן שֶׁהִתְעָרְבוּ גּוֹזְלוֹת הַמְּפֹרֶשֶׁת וְאֵין יָדוּעַ מַה הִתְעָרֵב בַּסְּתוּמָה, **הֲרֵי כֻּלָּן יְמוּתוּ,** שֶׁכָּל עוֹף הוּא סְפֵק עוֹלָה סְפֵק חַטָּאת אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ: **מִשְׁנָה ה פְּרִיחַת גּוֹזָל בְּקֵן סְתוּמָה וּפְרִידִים מִפֹּרֶשֶׁת:** הָיוּ לְקִנָּיו פְּרִידָה **חַטָּאת מִכָּאן** - מִצַּד זֶה, **וּפְרִידָה עוֹלָה מִכָּאן** - מִצַּד אַחֵר, **וְקֵן סְתוּמָה בָּאֶמְצַע, וּפָרַח מִן הָאֶמְצַע לַצְּדָדִין,** גּוֹזָל אֶחָד הֵלְךְ - לְצַד הַחַטָּאת וְגוֹזָל אֶחָד הֵלְךְ - לְצַד הָעוֹלָה, **לֹא הִפְסִיד כְּלוּם,** אֶלָּא יֹאמַר, שֶׁגּוֹזָל זֶה שֶׁהָלַךְ **אֵצֶל חַטָּאת** יִקְרַב **לְחַטָּאת,** וְגוֹזָל זֶה שֶׁהָלַךְ **אֵצֶל עוֹלוֹת** יִקְרַב **לְעוֹלָה,** שֶׁהֲרֵי הַקֵּן שֶׁבָּאֶמְצַע לֹא נִקְבַּע עַד עַתָּה לֹא כְּחַטָּאת וְלֹא כְּעוֹלָה. וְאִם אַחַר כָּךְ **חָזַר** קֵן מֵהַצְּדָדִים **לָאֶמְצַע,** גּוֹזָל אֶחָד מִכָּאן וְגוֹזָל אֶחָד מִכָּאן, **הָאֶמְצָעִיִּים יְמוּתוּ,** שֶׁהֲרֵי יִתְכֵּן שֶׁיֵּשׁ כָּאן חַטָּאת אוֹ עוֹלָה מִפֹּרֶשׁוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹתָן, וְהַנּוֹתָרִים בַּצְּדָדִים **אִלּוּ יִקְרְבוּ חַטָּאוֹת, וְאִלּוּ יִקְרְבוּ עוֹלוֹת,** שֶׁהֲרֵי לֹא הִתְעָרְבוּ. וְאִם **חָזַר, שֶׁפָּרַח מִן הָאֶמְצַע לַצְּדָדִין,** גּוֹזָל לְכָאן וְגוֹזָל לְכָאן, **הֲרֵי כֻּלָּן יְמוּתוּ,** שֶׁעַתָּה הַגּוֹזָלוֹת שֶׁבָּאֶמְצַע אֵינָם קֵן סְתוּמָה אֶלָּא גּוֹזָלוֹת מְסֻפָּקִים, וְשָׁמָּא עוֹלָה פָּרְחָה לְצַד הַחַטָּאת אוֹ לְהֶפֶךְ וְלָכֵן כֻּלָּם יְמוּתוּ. **דִּין הַגּוֹזָלִים שֶׁבְּקֵן שֶׁיִּהְיוּ מִמִּין אֶחָד: אֵין מְבִיאִין** בְּקֵן אֶחָד **תּוֹרִין כְּנֶגֶד בְּנֵי יוֹנָה, וְלֹא בְּנֵי יוֹנָה כְּנֶגֶד תּוֹרִין,** אֶלָּא שְׁנֵי הָעוֹפוֹת יִהְיוּ מִמִּין אֶחָד, שְׁנֵיהֶם תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵיהֶם בְּנֵי יוֹנָה, וְאִם הֵבִיא מִשְּׁנֵי מִינִים יוֹסִיף וְיִרָּישׁ עוֹף נוֹסָף. **כֵּיצַד, הָאִשָּׁה** שֶׁמְּחֻיֶּבֶת בְּהַקְרָבַת קֵן [כְּגוֹן יוֹלֶדֶת] **שֶׁהֵבִיאָה חַטָּאתָהּ תּוֹר, וְעוֹלָתָהּ בֶּן יוֹנָה, תִּכְפֹּל וְתָבִיא עוֹלָתָהּ תּוֹר כְּנֶגֶד** חַטָּאתָהּ שֶׁהֵבִיאָה תּוֹר. וְאִם הָיְתָה **עוֹלָתָהּ תּוֹר, וְחַטָּאתָהּ בֶּן יוֹנָה, תִּכְפֹּל וְתָבִיא עוֹלָתָהּ בֶּן יוֹנָה,** שֶׁהַחַטָּאת הִיא הָעִקָּר וְיוֹסִיף וְיָבִיא עוֹלָה כְּמִין הַחַטָּאת. **בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, הוֹלְכִין אַחַר הַגּוֹזָל** שֶׁהַפְרִישׁ **רִאשׁוֹן,** וְאִם הִפְרִישָׁה עוֹלָתָהּ רִאשׁוֹנָה תִּכְפֹּל וְתָבִיא חַטָּאתָהּ מִמִּין עוֹלָתָהּ. **קָרְבּוֹ עוֹף שֶׁמֻּתוּ בְּעָלָיו: הָאִשָּׁה שֶׁהֵבִיאָה חַטָּאתָהּ וָמֵתָה, יָבִיאוּ הַיּוֹרְשִׁין** אֶת **עוֹלָתָהּ,** שֶׁהָעוֹלָה הִיא דּוֹרוֹן לַה' וּבָאָה גַּם אַחַר מִיתָה. אֲבָל אִם הֵבִיאָה **עוֹלָתָהּ וָמֵתָה, לֹא יָבִיאוּ הַיּוֹרְשִׁין** אֶת **חַטָּאתָהּ,** שֶׁהִיא חַטָּאת שֶׁמֻּתוּ בְּעָלֶיהָ. [אַךְ אֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁחַטָּאת קוֹדֶמֶת, שֶׁדִּין זֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה אַךְ אֵינוֹ מְעַכֵּב]:

פֶּרֶק ג אֶפְנֵי הַתַּעֲרוֹבוֹת שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ בַּפֶּרֶק הָרִאשׁוֹן, בְּאֹפֶן שֶׁהַקְּרִיבָן הַכֹּהֵן, אֲבָל עוֹפוֹת כְּשֵׁרִים וְאֲבָל פְּסוּלִים, וּמָה עַל בַּעֲלֵי הַקִּנִּים לְהָבִיא כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת חִיּוּבֵיהֶם, וְאֶפְנֵים נוֹסָפִים שֶׁל תַּעֲרוֹבוֹת קִנִּים: **מִשְׁנָה א קִנִּים שֶׁהִתְעָרְבוּ וּמִנְיָנָם שָׁוֶה וְהִקְרִיבוּ כֻּלָּם: בַּמֶּה** הַדְּבָרִים שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ בְּפֶרֶק א' בְּתַעֲרוֹבוֹת קִנִּים **אֲמוּרִים, בְּכֹהֵן** הַנִּמְלָךְ וּבָא לִשְׁאֹל אֵיזֶה קֵן יַקְרִיב מֵהַתַּעֲרֹבֶת, **אֲבָל בְּכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ נִמְלָךְ** וְהִקְרִיב הַכֹּל, וּבָא לִשְׁאֹל אֵיזֶה קָרְבָּנוֹת כְּשֵׁרִים וְאִלּוּ פְּסוּלִים, אַזַּי אִם הָיוּ הַקִּנִּים שָׁוִים, שֶׁהָיָה בְּתַעֲרֹבֶת קֵן **אַחַת לָזוֹ** וְקֵן **אַחַת לָזוֹ,** אוֹ **שְׁתַּיִם לָזוֹ, וּשְׁתַּיִם לָזוֹ,** אוֹ **שָׁלֹשׁ לָזוֹ וְשָׁלֹשׁ לָזוֹ,** אִם **עָשָׂה** אֶת **כֻּלָּן לְמַעְלָה** כְּדִין עוֹלָה, **מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל,** שֶׁכָּל הָעוֹלוֹת כְּשֵׁרוֹת וְכָל הַחַטָּאוֹת פְּסוּלוֹת. וְכֵן אִם עָשָׂה אֶת **כֻּלָּן לְמַטָּן** כְּדִין חַטָּאת, **מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל,** שֶׁכָּל הַחַטָּאוֹת כְּשֵׁרוֹת וְכָל הָעוֹלוֹת פְּסוּלוֹת. וְכֵן אִם עָשָׂה **חֻצִּים לְמַעְלָה וְחֻצִּים לְמַטָּה, אֵת שֶׁקָּרַב לְמַעְלָה מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל, וְאֵת שֶׁקָּרַב לְמַטָּה מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל.** וּכְגוֹן שֶׁהִתְעָרְבוּ קֵן זָכָר וְקֵן נְקֵבָה, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה גּוֹזָלוֹת, וְעָשָׂה שְׁנַיִם לְמַעְלָה וּשְׁנַיִם לְמַטָּה, וְאִם עָשָׂה מִכָּל קֵן אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה הָיוּ כֻּלָּן כְּשֵׁרוֹת, אַךְ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁעָשָׂה קֵן שְׁלֵמָה לְמַעְלָה וְקֵן שְׁלֵמָה לְמַטָּה לָכֵן רַק מַחֲצִית כְּשֵׁר, שֶׁכְּשֶׁהִקְרִיב אַחַת לְעוֹלָה נִקְבְּעָה הַשְּׁנִיָּה לְחַטָּאת וּכְשֶׁעָשָׂה גַּם אוֹתָהּ לְמַעְלָה, פְּסָלָהּ: **מִשְׁנָה ב קִנִּים שֶׁהִתְעָרְבוּ וְאֵין מִנְיָנָם שָׁוֶה וְהִקְרִיבוּ כֻּלָּם:** וְאִם הִתְעָרְבוּ קִנִּים שֶׁל כַּמָּה נָשִׁים שֶׁאֵין מִנְיָנָן שָׁוֶה, כְּגוֹן קֵן **אַחַת לָזוֹ וּשְׁתַּיִם לָזוֹ,** אוֹ אַחַת לָזוֹ **וְשָׁלֹשׁ לָזוֹ,** אוֹ אַחַת לָזוֹ **וְעָשָׂר לָזוֹ,** אוֹ אַחַת לָזוֹ **וּמֵאָה לָזוֹ,** אִם **עָשָׂה** אֶת **כֻּלָּן לְמַעְלָה** כְּעוֹלוֹת, **מֻחֶצָה** מֵהַקִּנִּים **כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל,** שֶׁהֲרֵי מִכָּל קֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עוֹלָה אַחַת. וְכֵן אִם עָשָׂה אֶת **כֻּלָּן לְמַטָּן** כְּחַטָּאוֹת, **מֻחֶצָה כָּשֵׁר וּמֻחֶצָה פָּסוּל,** שֶׁהֲרֵי מִכָּל קֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת חַטָּאת אַחַת. וְאִם עָשָׂה **חֻצִּין לְמַעְלָן וְחֻצִּין לְמַטָּן,** מִנְיַן הַגּוֹזָלוֹת שֶׁבַּקֵּן **הַמֻּרְבֶּה** [-הַגָּדוֹל] **כָּשֵׁר** בְּוַדַּאי, וְהַשְּׁאָר פָּסוּל מִסָּפֵק. כְּגוֹן, אִם הִתְעָרְבוּ אַחַת לָזוֹ וּשְׁתַּיִם לָזוֹ, שֶׁהֵם שִׁשָּׁה גּוֹזָלוֹת, וְעָשָׂה הַכֹּהֵן שְׁלֹשָׁה לְמַעְלָה וּשְׁלֹשָׁה לְמַטָּה, וְהָאֹפֶן הַמְקֻלְקָל בְּיוֹתֵר הוּא שֶׁעָשָׂה שְׁתֵּי פְּרִידִים שֶׁל בַּעֲלַת הַקֵּן הָאַחַת לְמַעְלָה, וְהַשְּׁלִישִׁית הִיא שֶׁל בַּעֲלַת שְׁתֵּי הַקִּנִּים, וְעוֹד שֶׁלֹּשׁ גּוֹזָלוֹת שֶׁלָּהּ עָשָׂה לְמַטָּה. הֲרֵי בְּאֹפֶן זֶה שְׁתֵּי עוֹלוֹת כְּשֵׁרוֹת [אַחַת שֶׁל בַּעֲלַת הַקֵּן הַקָּטָן וְאַחַת שֶׁל בַּעֲלַת הַקֵּן הַמֻּרְבֶּה], וְכֵן שְׁתֵּי חַטָּאוֹת כְּשֵׁרוֹת, וְנִמְצָא שֶׁשְּׁתֵּי קִנִּים כְּשֵׁרוֹת כְּמִנְיָן הַמֻּרְבֶּה. וּבְאוֹר הַדָּבָר, שֶׁאִלּוּ הָיוּ נַעֲשִׂים גּוֹזָלוֹת כָּל קֵן אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה הָיוּ כֻּלָּם כְּשֵׁרִים, וְנִמְצָא שֶׁהַקִּלְקוּל הוּא כַּאֲשֶׁר כָּל הַקִּנִּים שֶׁל אִשָּׁה אַחַת קָרְבוּ בְּצַד אֶחָד, וּבְאֹפֶן זֶה חֲצִי נִפְסָל [שֶׁאִם קָרְבוּ כָּל קִנֵּיהָ לְמַעְלָה,

יָמוּתוּ, הֲרֵי כֻּלָּן יְמוּתוּ: ג לָזוֹ אַחַת, לָזוֹ שְׁתַּיִם, לָזוֹ שָׁלֹשׁ, לָזוֹ אַרְבַּע, לָזוֹ חָמֵשׁ, לָזוֹ שֵׁשׁ, לָזוֹ שִׁבְעָה, פָּרַח מִן הָרִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה, וְשׁוּב פָּרַח גּוֹזָל מִקִּנְיָה שֶׁל הַשְּׁנִיָּה לִקְנִיָּה שֶׁל **הַשְּׁלִישִׁית** וּמִכָּן לְשֶׁל **הָרְבִיעִית** וּמִשֶּׁל הָרְבִיעִית לְשֶׁל **הַחֲמִישִׁית** וּמִשֶּׁל הַחֲמִישִׁית לְשֶׁל **הַשִּׁשִּׁית** וּמִשֶּׁל הַשִּׁשִּׁית לְשֶׁל **הַשְּׁבִיעִית** [וְאֵין יָדוּעַ בְּכָל פְּרִיחָה אִם הַגּוֹזָל הַפּוֹרֵחַ הוּא שֶׁעָבַר מִקֵּן לְקֵן, אוֹ שֶׁהַפּוֹרֵחַ נִשְׁאַר בְּקֵן וְגוֹזָל אַחֵר פָּרַח מִן הַקֵּן הַזֶּה] וְנִמְצָא כָּל אַחַת מֵהַשְּׁבִיעִית לַשִּׁשִּׁית וּמֵהַשִּׁשִּׁית לַחֲמִישִׁית וְכֵן הָלְאָה עַד הָרִאשׁוֹנָה [וְאֵין יָדוּעַ אִם הַגּוֹזָל שֶׁפָּרַח מִן הַקֵּן הוּא זֶה שֶׁחָזַר], הֲרֵי זֶה **פּוֹסֵל אֶחָד בְּהֶלִיכָתוֹ וְאֶחָד בַּחֲזִירָתוֹ.** שֶׁכְּשֶׁפָּרַח גּוֹזָל מֵהָרִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה, נִפְסַל הַגּוֹזָל הַשֵּׁנִי שֶׁאֲצֶל הָרִאשׁוֹנָה, כִּי אִם יַקְרִיבֶנּוּ יִקָּבֵע הַגּוֹזָל הַפּוֹרֵחַ לְחַטָּאת אוֹ לְעוֹלָה וְלֹא יוּכַל לְהַקְרִיב אֶת גּוֹזָלוֹת הַשְּׁנִיָּה אֶלָּא כְּדֵין חַטָּאת שֶׁהִתְעָרְבָה בְּחוֹבָה. וּכְשֶׁפָּרַח מֵהַשְּׁנִיָּה לַשְּׁלִישִׁית אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶלָּא קֵן אֶחָד מִשְּׁתֵּי הַקִּנִּים, כִּי אִם יַקְרִיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת אוֹ שְׁתֵּי עוֹלוֹת, יִקָּבְעוּ שֶׁכְּנֶגְדָּן כְּעוֹלָה אוֹ חַטָּאת, וְשָׁמָּא אֶחָד מֵהֶם הוּא שֶׁפָּרַח לַשְּׁלִישִׁית וְלֹא יוּכַל לְהַקְרִיב אֶת גּוֹזָלוֹת הַשְּׁלִישִׁית. וְכֵן כְּשֶׁפָּרַח מֵהַשְּׁלִישִׁית לָרְבִיעִית יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנּוֹתְרוּ בְּשְׁלִישִׁית רַק חֲמֵשׁ פְּרִידִים [מִלְּבַד הָעוֹף הַפּוֹרֵחַ מֵהַשְּׁנִיָּה] וְלָכֵן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶלָּא שְׁתֵּי קִנִּין, שְׁתַּיִם לְחַטָּאת וּשְׁתַּיִם לְעוֹלָה, כִּי אִם יַקְרִיב שָׁלֹשׁ הֲרֵי יִקְ

משניות

מַסֶּכֶת קִנִּים פֶּרֶק ג

המבוארות

הַחַטָּאת נִפְסָלָת, וְאִם קָרְבוּ לְמַטָּה, הָעוֹלָה נִפְסָלָת]. וְכֵאֲשֶׁר הַקִּנִּים אֵינָם שָׁוִים, נִמְצָא שֻׁתָּפוּת מֻהַקִּנִּים שֶׁל בַּעֲלַת הַמֶּרְבָּה קְרֵבִים גַּם לְמַעְלָה וְגַם לְמַטָּה, וְקִנִּים אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לְבַעֲלַת הַמֶּרְבָּה יוֹתֵר מִבַּעֲלַת הַמּוּעָט כְּשָׁרִים כֻּלָּם שֶׁהֲרֵי הַכֹּהֵן בְּהַקְרָבָתוֹ קָבַע שֶׁאֵלּוּ יִהְיוּ לְעוֹלָה וְאֵלּוּ לְחַטָּאת, וְאִלּוּ בִּשְׁאָר הַקִּנִּים שֶׁבָּהֶם בַּעֲלַת הַמֶּרְבָּה וְהַמּוּעָט שָׁוִים, מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל, וְנִמְצָא שֶׁלְּעוֹלָם מִנְיַן הַקִּנִּים הַכָּשֵׁר הוּא כְּמִנְיַן הַקִּנִּים שֶׁל בַּעֲלַת הַמֶּרְבָּה. **זֶה הַכְּלָל, כָּל מָקוֹם** - כָּל תַּעֲרֹבֶת **שֶׁאַתָּה יָכוֹל לַחֲלֹק אֶת הַקִּנִּין** בְּשָׁוֶה **וּבְאֹפֶן יָכוֹל לַחֲלֹק אֶת הַקִּנִּין בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן שֶׁלֹּא יְהוּ מֻשָּׁל אִשָּׁה אַחַת, בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן** [-גַּם לְמַעְלָה וְגַם לְמַטָּה], וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁקִּנְיָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ קָרְבוּ לְמַעְלָה וְשֶׁל זוֹ לְמַטָּה, אֲזַי **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל. וְכָל מָקוֹם שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל לַחֲלֹק אֶת הַקִּנִּין בְּשָׁוֶה עַד שֶׁיְּהוּ מֻשָּׁל אִשָּׁה אַחַת, בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן,** דְּהַיְינוּ בְּאֹפֶן שֶׁלְּאַחַת יֵשׁ יוֹתֵר קִנִּים מִלַּחֲבֶרְתָּהּ, וּבְקִנִּים אֵלּוּ בְּהֶכְרֵחַ **מֻשָּׁל אִשָּׁה אַחַת, בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן,** דְּהַיְינוּ בְּאֹפֶן שֶׁלְּאַחַת יֵשׁ יוֹתֵר קִנִּים מִלַּחֲבֶרְתָּהּ, וּבְקִנִּים אֵלּוּ בְּהֶכְרֵחַ יֵשׁ לָהּ גַּם לְמַעְלָה וְגַם לְמַטָּה, בְּאֹפֶן זֶה הַקִּנִּים שֶׁיֵּשׁ לָהּ יוֹתֵר מִלַּחֲבֶרְתָּהּ כְּשֵׁרִים לְגַמְרֵי, וּשְׁאָר הַקִּנִּים כְּשֵׁרִים לְמֻחֲצָה, וְנִמְצָא שֶׁמִּנְיַן הַקִּנִּים **הַמֶּרְכָּבָה** יוֹתֵר **כָּשֵׁר**, וְהַשְּׁאָר פָּסוּל מִסֵּפֶק: **מַתְנִי' חַטָּאת לָזוֹ וְעוֹלָה לָזוֹ,** שֶׁהִתְעָרְבוּ, וְלֹא נִמְלַךְ הַכֹּהֵן וְעָשָׂה אֶת כָּלָּן **לְמַעְלָן** כְּעוֹלוֹת, **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁהַגּוֹזָל שֶׁהוּא חַטָּאת פָּסוּל. וְאִם עָשָׂה אֶת כֻּלָּן לְמַטָּן כְּחַטָּאוֹת, **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁהַגּוֹזָל שֶׁל עוֹלָה פָּסוּל. וְאִם הִקְרִיב **חֶצְיָן לְמַעְלָן וְחֶצְיָן לְמַטָּן, שְׁתֵּיהֶן פְּסוּלוֹת, שֶׁאֵנִי אוֹמֵר,** שֶׁמָּא הַחַטָּאת **קָרְבָה לְמַעְלָן** וְהָעוֹלָה קָרְבָה לְמַטָּן וְנִפְסְלוּ שְׁתֵּיהֶן: **מַשְׁנָה ד קֵן סְתוּמָה וּמְפֹרֶשֶׁת שֶׁהִתְעָרְבוּ וְהִקְרִיבוּ:** שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁאַחַת צְרִיכָה לְהָבִיא שְׁתֵּי עוֹלוֹת וַחֲטָאת, וְהַשְּׁנִיָּה צְרִיכָה לְהָבִיא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וְעוֹלָה, וּלְשֵׁם כָּךְ לָקְחוּ יַחַד שָׁלֹשׁ קִנִּים, אֶת הָרִאשׁוֹנָה קָבְעוּ שֶׁיִּהְיֶה גּוֹזָל אֶחָד לְחַטָּאת לָזוֹ וְגוֹזָל אֶחָד עוֹלָה לַחֲבֶרְתָּהּ, וְאֶת הַקֵּן הַשְּׁנִיָּה הִשְׁאִירוּ **סְתוּמָה** בְּלֹא לְפָרֵשׁ מִי לְחַטָּאת וּמִי לְעוֹלָה, וְהַקֵּן הַשְּׁלִישִׁית **מְפֹרֶשֶׁת,** שֶׁפֵּרְשׁוּ אֵיזֶה גּוֹזָל יִהְיֶה לְחַטָּאת וְאֵיזֶה לְעוֹלָה, אַךְ לֹא קָבְעוּ לְאֵיזֶה בְּעָלִים יִהְיֶה, אִם לָזוֹ אוֹ לַחֲבֶרְתָּהּ, וְהַכֹּהֵן **עָשָׂה** אֶת כָּלָּן **לְמַעְלָן** כְּעוֹלוֹת, **הֲרֵי מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁהָעוֹלוֹת הַמְפֹרָשׁוֹת מִשְּׁנֵי הַקִּנִּים וְעוֹד גּוֹזָל אֶחָד מֵהָעוֹלָה הַסְּתוּמָה קָרְבוּ בְּכִשְׁרוּת כְּעוֹלוֹת, וְהַשְּׁאָר שְׁדֵּינָם לִהְיוֹת חַטָּאת נִפְסְלוּ. וְאִם עָשָׂה אֶת כֻּלָּן **לְמַטָּן** כְּחַטָּאוֹת, **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁיֵּשׁ כָּאן שְׁתֵּי חַטָּאוֹת מְפֹרָשׁוֹת וְעוֹד חַטָּאת מֻהַקֵּן הַסְּתוּמָה. וְאִם עָשָׂה **חֶצְיָן לְמַעְלָן וְחֶצְיָן לְמַטָּן,** כְּלוֹמַר, שֶׁמִּכָּל קֵן וְקֵן עָשָׂה גּוֹזָל אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא עָשָׂה אֶת הַחַטָּאת לְמַעְלָה וְאֶת הָעוֹלָה לְמַטָּה, **וְאֵין כָּשֵׁר אֶלָּא הַקֵּן הַסְּתוּמָה,** שֶׁבְּהַקְרָבָתוֹ קָבַע הַכֹּהֵן שֶׁזֶּה שֶׁקָּרַב לְמַעְלָה יִהְיֶה עוֹלָה וְזֶה שֶׁקָּרַב לְמַטָּה יִהְיֶה חַטָּאת, **וְהִיא מִתְחַלֶּקֶת בֵּינֵיהֶן,** שֶׁהֲרֵי לְקָחוּהָ בְּשִׁתָּפוּת, וְיָצְאָה הָאַחַת יָדֵי חוֹבַת עוֹלָה וְהַשְּׁנִיָּה יְדֵי חוֹבַת חַטָּאת, וְיִקְחוּ קֵן נוֹסָפֶת וְיִתְּנוּ שֶׁהַחַטָּאת תִּקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁקָּרְבָה עֲבוּרָהּ עוֹלָה, וְהָעוֹלָה תִּקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁקָּרְבָה עֲבוּרָהּ הַחַטָּאת, וּמִלְּבַד זֹאת תְּבִיא כָּל אַחַת עוֹד קֵן וְעוֹד גּוֹזָל [חַטָּאת אוֹ עוֹלָה, כָּל אַחַת כְּפִי חִיּוּבָהּ]: **מַשְׁנָה ה חַטָּאת אוֹ עוֹלָה שֶׁהִתְעָרְבָה בְּקִנִּים סְתוּמוֹת:** שָׁנִינוּ לְעֵיל (פ"א מ"ב) **חַטָּאת** מִפֹּרֶשֶׁת **שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּקִנֵּי חוֹבָה** סְתוּמוֹת, **אֵין כָּשֵׁר** לְהַקְרִיב **אֶלָּא כְּמִנְיַן הַחַטָּאוֹת שֶׁבַּחוֹבָה,** וּבְאֹפֶן זֶה לְפָעָמִים יִקְרְבוּ חֲצִי מֻהַגּוֹזָלוֹת וְלִפְעָמִים פָּחוֹת מִכָּךְ, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ גַּם לְמַעְלָה הַתְעָרְבָה הָעוֹלָה לְמַטָּה, כִּי לְעוֹלָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרֶשֶׁת, וּלְחַטָּאת אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב שְׁלֹשָׁה - אַף שֶׁיֵּשׁ בַּתַּעֲרֻבֶת שְׁלֹשָׁה עוֹפוֹת שְׁדֵּינָם לְחַטָּאת - שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת כָּלָּם מֵהַקִּנִּים הַסְּתוּמוֹת, וַהֲרֵי גּוֹזָל אֶחָד מֵהֶם דִּינוֹ לְעוֹלָה. **וְחַטָּאת שְׁנַיִם בְּחוֹבָה** - וְאִם יֵשׁ בַּקִּנִּים הַסְּתוּמוֹת עוֹלוֹת פִּי שְׁנַיִם מֵחַטָּאוֹת, כְּגוֹן שֶׁהִקְרִיב אֶת אַחַד הַגּוֹזָלִים לְחַטָּאת וְאַחַר כָּךְ הִתְעָרְבָה הַחַטָּאת, **הַמִּנְיָן** שֶׁל הַחַטָּאוֹת **שֶׁבַּחוֹבָה כָּשֵׁר,** דְּהַיְינוּ שֶׁיָּכוֹל לְהַקְרִיב רַק חֲטָאת אַחַת [שֶׁהִיא מִסְפַּר הַחַטָּאוֹת שֶׁבְּקִנֵּי הַחוֹבָה אֲחֵרֵי שֶׁכְּבָר קָרְבָה חֲטָאת אַחַת], שֶׁאִם יַקְרִיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁשְּׁתֵּיהֶן מִקִּנֵּי הַחוֹבָה, וַהֲרֵי כְּבָר קָרְבָה חֲטָאת אַחַת. וְעוֹלָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת **הַחַטָּאת כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁהָעוֹלוֹת הַמְפֹרָשׁוֹת מִשְּׁנֵי הַקִּנִּים וְעוֹד גּוֹזָל אֶחָד מֵהָעוֹלָה הַסְּתוּמָה קָרְבוּ בְּכִשְׁרוּת כְּעוֹלוֹת, וְהַשְּׁאָר שְׁדֵּינָם לִהְיוֹת חֲטָאת נִפְסְלוּ. וְאִם עָשָׂה אֶת כֻּלָּן **לְמַטָּן** כְּחַטָּאוֹת, **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁיֵּשׁ כָּאן חֲטָאת מִפֹּרֶשֶׁת וְעוֹד חֲטָאת מֻהַקֵּן הַסְּתוּמָה. וְאִם עָשָׂה **חֶצְיָן לְמַעְלָן וְחֶצְיָן לְמַטָּן,** כְּלוֹמַר, שֶׁמִּכָּל קֵן וְקֵן עָשָׂה גּוֹזָל אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא עָשָׂה אֶת הַחַטָּאת לְמַעְלָה וְאֶת הָעוֹלָה לְמַטָּה, **וְאֵין כָּשֵׁר אֶלָּא הַקֵּן הַסְּתוּמָה,** שֶׁבְּהַקְרָבָתוֹ קָבַע הַכֹּהֵן שֶׁזֶּה שֶׁקָּרַב לְמַעְלָה יִהְיֶה עוֹלָה וְזֶה שֶׁקָּרַב לְמַטָּה יִהְיֶה חַטָּאת, **וְהִיא מִתְחַלֶּקֶת בֵּינֵיהֶן,** שֶׁהֲרֵי לְקָחוּהָ בְּשִׁתָּפוּת, וְיָצְאָה הָאַחַת יְדֵי חוֹבַת עוֹלָה וְהַשְּׁנִיָּה יְדֵי חוֹבַת חַטָּאת, וְיִקְחוּ קֵן נוֹסָפֶת וְיִתְּנוּ שֶׁהַחַטָּאת תִּקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁקָּרְבָה עֲבוּרָהּ עוֹלָה, וְהָעוֹלָה תִּקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁקָּרְבָה עֲבוּרָהּ הַחַטָּאת, וּמִלְּבַד זֹאת תְּבִיא כָּל אַחַת עוֹד קֵן וְעוֹד גּוֹזָל [חַטָּאת אוֹ עוֹלָה, כָּל אַחַת כְּפִי חִיּוּבָהּ]: **מַשְׁנָה ה חַטָּאת אוֹ עוֹלָה שֶׁהִתְעָרְבָה בְּקִנִּים סְתוּמוֹת:** שָׁנִינוּ לְעֵיל (פ"א מ"ב) **חַטָּאת** מִפֹּרֶשֶׁת **שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּקִנֵּי חוֹבָה** סְתוּמוֹת, **אֵין כָּשֵׁר** לְהַקְרִיב **אֶלָּא כְּמִנְיַן הַחַטָּאוֹת שֶׁבַּחוֹבָה,** וּבְאֹפֶן זֶה לְפָעָמִים יִקְרְבוּ חֲצִי מֻהַגּוֹזָלוֹת וְלִפְעָמִים פָּחוֹת מִכָּךְ, כְּגוֹן שְׁתֵּי קִנִּים שֶׁהֵם אַרְבָּעָה גּוֹזָלִים, שֶׁהִקְרִיבוּ אֶת אֶחָד הַגּוֹזָלִים לְעוֹלָה, וְעִתָּה נִשְׁאֲרוּ לְהַקְרָבָה גּוֹזָל אֶחָד לְעוֹלָה וּשְׁנֵי גּוֹזָלוֹת, שֶׁהֵם פִּי שְׁנַיִם, לְחַטָּאת. וּבְקִנֵּי חוֹבָה סְתוּמוֹת. וּבְאֹפֶן זֶה הַתְעָרְבָה חַטָּאת מִפֹּרֶשֶׁת וְאֶחָד מֵהַגּוֹזָלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה, וְהַרֵי הֵם שְׁנַיִם מֵחַטָּאוֹת, וְנִמְצָא שֶׁאֶחָד מִפֹּרֶשֶׁת הַמְפֹרָשֶׁת, שֶׁהֵם פִּי שְׁנַיִם מֵחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת, וְאֵין יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת וְאֶת הַגּוֹזָלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה סְתוּמוֹת, וְלֹא יִשָּׁאֵר לְהַקְרִיב אֶלָּא הַתְעָרֻבֶת חַטָּאת. וּבְקִנֵּי חוֹבָה סְתוּמוֹת. וּבְאֹפֶן זֶה הַתְעָרְבָה חַטָּאת מִפֹּרֶשֶׁת וְאֶחָד מֵהַגּוֹזָלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה, וְהַרֵי הֵם שְׁנַיִם מֵחַטָּאוֹת, וְנִמְצָא שֶׁאֶחָד מִפֹּרֶשֶׁת הַמְפֹרָשֶׁת, שֶׁהֵם פִּי שְׁנַיִם מֵחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת, וְאֵין יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת וְאֶת הַגּוֹזָלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה סְתוּמוֹת, וְלֹא יִשָּׁאֵר לְהַקְרִיב אֶלָּא הַתְעָרֻבֶת חַטָּאת. וּבְקִנֵּי חוֹבָה סְתוּמוֹת. וּבְאֹפֶן זֶה מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶת הַמְפֹרָשֶׁת, כִּי לְעוֹלָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת - אַף שֶׁיֵּשׁ בַּתַּעֲרֻבֶת שְׁלֹשָׁה עוֹפוֹת שְׁדֵּינָם לְחַטָּאת - שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת כָּלָּם מֵהַקִּנִּים הַסְּתוּמוֹת, וַהֲרֵי גּוֹזָל אֶחָד מֵהֶם דִּינוֹ לְעוֹלָה. וְחַטָּאת שְׁנַיִם בְּחוֹבָה - וְאִם יֵשׁ בַּקִּנִּים הַסְּתוּמוֹת עוֹלוֹת פִּי שְׁנַיִם מֵחַטָּאוֹת, כְּגוֹן שֶׁהִקְרִיב אֶת אַחַד הַגּוֹזָלִים לְחַטָּאת וְאַחַר כָּךְ הִתְעָרְבָה הַחַטָּאת, **הַמִּנְיָן** שֶׁל הַחַטָּאוֹת **שֶׁבַּחוֹבָה כָּשֵׁר,** דְּהַיְינוּ שֶׁיָּכוֹל לְהַקְרִיב רַק חֲטָאת אַחַת [שֶׁהִיא מִסְפַּר הַחַטָּאוֹת שֶׁבְּקִנֵּי הַחוֹבָה אֲחֵרֵי שֶׁכְּבָר קָרְבָה חֲטָאת אַחַת], שֶׁאִם יַקְרִיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁשְּׁתֵּיהֶן מִקִּנֵּי הַחוֹבָה, וַהֲרֵי כְּבָר קָרְבָה חֲטָאת אַחַת. וְעוֹלָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת. **וְכֵן** מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (שם) **שֶׁעוֹלָה** מִפֹּרֶשֶׁת **שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּקִנֵּי חוֹבָה** סְתוּמוֹת, **אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא כְּמִנְיַן הָעוֹלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה,** לִפְעָמִים יִהְיוּ אֵלּוּ חֲצִי מֵהַגּוֹזָלוֹת וְלִפְעָמִים פָּחוֹת מִכָּךְ. שֶׁאִם **חוֹבָה שְׁנַיִם בְּעוֹלָה** - שֶׁיֵּשׁ שֶׁבְּקִנִּים הַסְּתוּמוֹת עוֹלוֹת פִּי שְׁנַיִם מֵחַטָּאוֹת, כְּגוֹן שֶׁהִקְרִיב עוֹף אֶחָד לְחַטָּאת, וְאַחַר כָּךְ נִתְעָרְבָה בָּהֶם עוֹלָה מִפֹּרֶשֶׁת, **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁכָּכוֹל לְהַפְרִישׁ שְׁנַיִם לְעוֹלָה. וְאִם **עוֹלָה שְׁנַיִם בְּחוֹבָה** - שֶׁיֵּשׁ בַּקִּנִּים הַסְּתוּמוֹת פִּי שְׁנַיִם מֵעוֹלָה, כְּגוֹן שֶׁהִקְרִיב עוֹף אֶחָד לְעוֹלָה, וְאַחַר כָּךְ הִתְעָרְבָה הָעוֹלָה הַמְפֹרָשֶׁת, בְּאֹפֶן זֶה **הַמִּנְיָן** שֶׁל הָעוֹלוֹת **שֶׁבַּחוֹבָה כָּשֵׁר,** כְּלוֹמַר, יָכוֹל לְהַקְרִיב רַק עוֹלָה אַחַת [שֶׁהִיא מִסְפַּר הָעוֹלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה אַחֲרֵי שֶׁהִקְרִיב עוֹלָה אַחַת]: **מַשְׁנָה ו יוֹלֶדֶת שֶׁהִתְנַדְּבָה לְהָבִיא** גֵּו נוֹסָף **מִלְּבַד קָרְבָּנָהּ:** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא **קֵן כְּשֶׂאֵלַד זָכָר, יָלְדָה זָכָר,** מְבִיאָה שְׁתֵּי קִנִּים, אַחַת לִנְדָרָהּ, **וְאַחַת לְחוֹבָתָהּ. נָתְנָתָם לַכֹּהֵן, וְהַכֹּהֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שָׁלֹשׁ פְּרִידִים** מִלְּמַעְלָן, **וְאַחַת מִלְּמַטָּן,** לֹא עָשָׂה כֵּן, אֶלָּא עָשָׂה **שְׁתַּיִם לְמַעְלָן וְאַחַת מִלְּמַטָּן, לֹא עָשָׂה כֵּן,** אֶלָּא עָשָׂה **שְׁתַּיִם לְמַטָּן וְלֹא נִמְלַךְ, צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד פְּרִידָה אַחַת וְיַקְרִיבֶנָּה לְמַעְלָן. מִמִּין אֶחָד. מִשְּׁנֵי מִינִין, תָּבִיא שְׁתָּיִם.** מִמִּין אֶחָד. מִשְּׁנֵי מִינִין, תָּבִיא אַרְבַּע. קָבְעָה נִדְרָהּ, **צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד חָמֵשׁ פְּרִידִים.** מִמִּין אֶחָד. מִשְּׁנֵי מִינִין, **תָּבִיא** שֵׁשׁ. **נָתְנָתָם לַכֹּהֵן** וְאֵין יָדוּעַ מַה נָּתְנָה, **הָלַךְ הַכֹּהֵן** וְעָשָׂה וְאֵין יָדוּעַ מָה עָשָׂה, **צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד אַרְבַּע פְּרִידִים לִנְדָרָהּ, וּשְׁתַּיִם לְחוֹבָתָהּ, וְחַטָּאת אֶחָת. בֵּן עַזַּאי אוֹמֵר. שְׁתֵּי חַטָּאוֹת.** אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ, כְּשֶׁהוּא חַי קוֹלוֹ שָׁבְעָה. כֵּיצַד קוֹלוֹ שָׁבְעָה. **חֲצִי קִנִּין לְמַטָּן, שְׁתֵּיהֶן פְּסוּלוֹת, שֶׁאֵנִי אוֹמֵר, שֶׁמָּא הַחַטָּאת קָרְבָה לְמַעְלָן וְהָעוֹלָה קָרְבָה לְמַטָּן** וְנִפְסְלוּ שְׁתֵּיהֶן: **מַשְׁנָה ד קֵן סְתוּמָה וּמְפֹרֶשֶׁת שֶׁהִתְעָרְבוּ וְהִקְרִיבוּ:** שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁאַחַת צְרִיכָה לְהָבִיא שְׁתֵּי עוֹלוֹת וַחֲטָאת, וְהַשְּׁנִיָּה צְרִיכָה לְהָבִיא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וְעוֹלָה, וּלְשֵׁם כָּךְ לָקְחוּ יַחַד שָׁלֹשׁ קִנִּים, אֶת הָרִאשׁוֹנָה קָבְעוּ שֶׁיִּהְיֶה גּוֹזָל אֶחָד לְחַטָּאת לָזוֹ וְגוֹזָל אֶחָד עוֹלָה לַחֲבֶרְתָּהּ, וְאֶת הַקֵּן הַשְּׁנִיָּה הִשְׁאִירוּ **סְתוּמָה** בְּלֹא לְפָרֵשׁ מִי לְחַטָּאת וּמִי לְעוֹלָה, וְהַקֵּן הַשְּׁלִישִׁית **מְפֹרֶשֶׁת,** שֶׁפֵּרְשׁוּ אֵיזֶה גּוֹזָל יִהְיֶה לְחַטָּאת וְאֵיזֶה לְעוֹלָה, אַךְ לֹא קָבְעוּ לְאֵיזֶה בְּעָלִים יִהְיֶה, אִם לָזוֹ אוֹ לַחֲבֶרְתָּהּ, וְהַכֹּהֵן **עָשָׂה** אֶת כֻּלָּן **לְמַעְלָן** כְּעוֹלוֹת, **הֲרֵי מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁהָעוֹלוֹת הַמְפֹרָשׁוֹת מִשְּׁנֵי הַקִּנִּים וְעוֹד גּוֹזָל אֶחָד מֵהָעוֹלָה הַסְּתוּמָה קָרְבוּ בְּכִשְׁרוּת כְּעוֹלוֹת, וְהַשְּׁאָר שְׁדֵּינָם לִהְיוֹת חַטָּאת נִפְסְלוּ. וְאִם עָשָׂה אֶת כֻּלָּן **לְמַטָּן** כְּחַטָּאוֹת, **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁיֵּשׁ כָּאן שְׁתֵּי חַטָּאוֹת מְפֹרָשׁוֹת וְעוֹד חַטָּאת מֻהַקֵּן הַסְּתוּמָה. וְאִם עָשָׂה **חֶצְיָן לְמַעְלָן וְחֶצְיָן לְמַטָּן,** כְּלוֹמַר, שֶׁמִּכָּל קֵן וְקֵן עָשָׂה גּוֹזָל אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא עָשָׂה אֶת הַחַטָּאת לְמַעְלָה וְאֶת הָעוֹלָה לְמַטָּה, **וְאֵין כָּשֵׁר אֶלָּא הַקֵּן הַסְּתוּמָה,** שֶׁבְּהַקְרָבָתוֹ קָבַע הַכֹּהֵן שֶׁזֶּה שֶׁקָּרַב לְמַעְלָה יִהְיֶה עוֹלָה וְזֶה שֶׁקָּרַב לְמַטָּה יִהְיֶה חַטָּאת, **וְהִיא מִתְחַלֶּקֶת בֵּינֵיהֶן,** שֶׁהֲרֵי לְקָחוּהָ בְּשִׁתָּפוּת, וְיָצְאָה הָאַחַת יְדֵי חוֹבַת עוֹלָה וְהַשְּׁנִיָּה יְדֵי חוֹבַת חַטָּאת, וְיִקְחוּ קֵן נוֹסָפֶת וְיִתְּנוּ שֶׁהַחַטָּאת תִּקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁקָּרְבָה עֲבוּרָהּ עוֹלָה, וְהָעוֹלָה תִּקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁקָּרְבָה עֲבוּרָהּ הַחַטָּאת, וּמִלְּבַד זֹאת תְּבִיא כָּל אַחַת עוֹד קֵן וְעוֹד גּוֹזָל [חַטָּאת אוֹ עוֹלָה, כָּל אַחַת כְּפִי חִיּוּבָהּ]: **מַשְׁנָה ה חַטָּאת אוֹ עוֹלָה שֶׁהִתְעָרְבָה בְּקִנִּים סְתוּמוֹת:** שָׁנִינוּ לְעֵיל (פ"א מ"ב) **חַטָּאת** מִפֹּרֶשֶׁת **שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּקִנֵּי חוֹבָה** סְתוּמוֹת, **אֵין כָּשֵׁר** לְהַקְרִיב **אֶלָּא כְּמִנְיַן הַחַטָּאוֹת שֶׁבַּחוֹבָה,** וּבְאֹפֶן זֶה לְפָעָמִים יִקְרְבוּ חֲצִי מֻהַגּוֹזָלוֹת וְלִפְעָמִים פָּחוֹת מִכָּךְ, כְּגוֹן שְׁתֵּי קִנִּים שֶׁהֵם אַרְבָּעָה גּוֹזָלִים, שֶׁהִקְרִיבוּ אֶת אֶחָד הַגּוֹזָלִים לְעוֹלָה, וְעִתָּה נִשְׁאֲרוּ לְהַקְרָבָה גּוֹזָל אֶחָד לְעוֹלָה וּשְׁנֵי גּוֹזָלוֹת, שֶׁהֵם פִּי שְׁנַיִם, לְחַטָּאת. וּבְקִנֵּי חוֹבָה סְתוּמוֹת. וּבְאֹפֶן זֶה הִתְעָרְבָה חַטָּאת מִפֹּרֶשֶׁת וְאֶחָד מֵהַגּוֹזָלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה, וְהַרֵי הֵם שְׁנַיִם מֵחַטָּאוֹת, וְנִמְצָא שֶׁאֶחָד מִפֹּרֶשֶׁת הַמְפֹרָשֶׁת, שֶׁהֵם פִּי שְׁנַיִם מֵחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת, וְאֵין יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת וְאֶת הַגּוֹזָלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה סְתוּמוֹת, וְלֹא יִשָּׁאֵר לְהַקְרִיב אֶלָּא הַתְעָרֻבֶת חַטָּאת. וּבְקִנֵּי חוֹבָה סְתוּמוֹת. וּבְאֹפֶן זֶה **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶת הַמְפֹרָשֶׁת, כִּי לְעוֹלָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת - אַף שֶׁיֵּשׁ בַּתַּעֲרֻבֶת שְׁלֹשָׁה עוֹפוֹת שְׁדֵּינָם לְחַטָּאת - שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת כָּלָּם מֵהַקִּנִּים הַסְּתוּמוֹת עוֹלוֹת פִּי שְׁנַיִם מֵחַטָּאוֹת כְּגוֹן שֶׁהִקְרִיב אֶת אַחַד הַגּוֹזָלִים לְחַטָּאת וְאַחַר כָּךְ הִתְעָרְבָה הַחַטָּאת, **הַמִּנְיָן** שֶׁל הַחַטָּאוֹת **שֶׁבַּחוֹבָה כָּשֵׁר,** דְּהַיְינוּ שֶׁיָּכוֹל לְהַקְרִיב רַק חֲטָאת אַחַת [שֶׁהִיא מִסְפַּר הַחַטָּאוֹת שֶׁבְּקִנֵּי הַחוֹבָה אֲחֵרֵי שֶׁכְּבָר קָרְבָה חֲטָאת אַחַת], שֶׁאִם יַקְרִיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁשְּׁתֵּיהֶן מִקִּנֵּי הַחוֹבָה, וַהֲרֵי כְּבָר קָרְבָה חֲטָאת אַחַת. וְעוֹלָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב, שֶׁמָּא יַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַמְפֹרָשֶׁת. **וְכֵן** מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (שם) **שֶׁעוֹלָה** מִפֹּרֶשֶׁת **שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּקִנֵּי חוֹבָה** סְתוּמוֹת, **אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא כְּמִנְיַן הָעוֹלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה,** לִפְעָמִים יִהְיוּ אֵלּוּ חֲצִי מֵהַגּוֹזָלוֹת וְלִפְעָמִים פָּחוֹת מִכָּךְ. שֶׁאִם **חוֹבָה שְׁנַיִם בְּעוֹלָה** - שֶׁיֵּשׁ שֶׁבְּקִנִּים הַסְּתוּמוֹת עוֹלוֹת פִּי שְׁנַיִם מֵחַטָּאוֹת, כְּגוֹן שֶׁהִקְרִיב עוֹף אֶחָד לְחַטָּאת, וְאַחַר כָּךְ נִתְעָרְבָה בָּהֶם עוֹלָה מִפֹּרֶשֶׁת, **מֻחֲצָה כָּשֵׁר וּמֻחֲצָה פָּסוּל,** שֶׁכָּכוֹל לְהַפְרִישׁ שְׁנַיִם לְעוֹלָה. וְאִם **עוֹלָה שְׁנַיִם בְּחוֹבָה** - שֶׁיֵּשׁ בַּקִּנִּים הַסְּתוּמוֹת פִּי שְׁנַיִם מֵעוֹלָה, כְּגוֹן שֶׁהִקְרִיב עוֹף אֶחָד לְעוֹלָה, וְאַחַר כָּךְ הִתְעָרְבָה הָעוֹלָה הַמְפֹרָשֶׁת, בְּאֹפֶן זֶה **הַמִּנְיָן** שֶׁל הָעוֹלוֹת **שֶׁבַּחוֹבָה כָּשֵׁר,** כְּלוֹמַר, יָכוֹל לְהַקְרִיב רַק עוֹלָה אַחַת [שֶׁהִיא מִסְפַּר הָעוֹלוֹת שֶׁבַּחוֹבָה אַחֲרֵי שֶׁהִקְרִיב עוֹלָה אַחַת]: **מַשְׁנָה ו יוֹלֶדֶת שֶׁהִתְנַדְּבָה לְהָבִיא** גֵּו נוֹסָף **מִלְּבַד קָרְבָּנָהּ:** הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה הֲרֵי עָלַי לְהָבִיא **קֵן כְּשֶׂאֵלַד בֵּן זָכָר, יָלְדָה

אחר סיום סדר קדשים יאמר זה:

הַדְרָן עָלָךְ סֵדֶר קָדָשִׁים וְהַדְרָךְ עָלָן. הַעֲתָן עָלָךְ סֵדֶר קָדָשִׁים וַדַעֲתָךְ עָלָן. לָא נִתְנְשִׁי מִנָּךְ סֵדֶר קָדָשִׁים וְלָא תִתְנְשִׁי מִנָּן, לָא בְעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְעָלְמָא דְאָתֵי ג״פ:

ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אָמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עָמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא, חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ. וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ: מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן, אָמֵן, אָמֵן, סֶלָה וָעֶד:

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אֲנִי מַשְׁכִּים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אֲנִי עָמֵל וְהֵם עֲמֵלִים. אֲנִי עָמֵל וּמְקַבֵּל שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר, וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם סֵדֶר קָדָשִׁים. כָּךְ תַּעֲזֵרְנִי לְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם. לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, מִתּוֹךְ הַרְחָבָה. לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים (וְהָאֲמוֹרָאִים) וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים בְּסֵדֶר קָדָשִׁים וּבְכָל הַסְּפָרִים שֶׁלָּמַדְתִּי. תַּעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי וּלְזֶרַע זַרְעִי, שֶׁלֹּא תָּמוּשׁ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיֵקַיִם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא (לְחַדָּתָא). וּלְאַחָיָאָה מֵתַיָּא. וּלְאַסָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא. וּלְמִבְנֵי קִרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם. וּלְשַׁכְלָלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוֵּהּ. וּלְמֶעְקַר פָּלְחָנָא נֻכְרָאָה מִן אַרְעָא. וּלַאֲתָבָא פָּלְחָנָא דִּי שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ. וְיַמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיִקָּרֵהּ. [וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וְיִקָּרֵב מְשִׁיחֵהּ]: בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

נוסח ספרד / אשכנז

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: לְעֵלָּא מִן כָּל (לעש"ת לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה. לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

נוסח ע"ט

יִתְבָּרַךְ, וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר, וְיִתְעַלֶּה, וְיִתְהַלַּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא, שִׁירָתָא, תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּשְׁתָּא, דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן וּלְכוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי, מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא, חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה, לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

בספרים הקדושים הביאו לומר פסוקים אלו אחר לימוד המשנה, ויש בהם סוד גדול:

לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ: בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָמַל עָלָי: שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּייָ תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעְטֵנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: שִׂמְחוּ בַייָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב: נֵר לְרַגְלִי דְּבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:

ואחד כך יאמר זה:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּים הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים, גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, הָרִנִּינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט. בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבוֹא לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים

מַסֶּכֶת זוֹ כְּשֶׁמָּהּ עוֹסֶקֶת בְּקַבָּלַת טֻמְאָה בַּכֵּלִים הַשּׁוֹנִים. הַשּׁוֹנִים בְּמִינָם, כְּמוֹ מַתֶּכֶת, עֵץ, עוֹר, עֶצֶם, בֶּגֶד, שֵׂק וְחֶרֶס. כְּמוֹ גַּם הַשּׁוֹנִים בְּצוּרָתָם, כְּמוֹ כֵּלִים עִם כְּלִי קִבּוּל וּבְלִעְדָיו, כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים לְנַחַת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְטַלְטְלָם כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים, כֵּלִים הַמֻּרְכָּבִים מִמִּסְפָּר חֲלָקִים. וְכֵן הַשּׁוֹנִים בְּיִעוּדָם, כְּמוֹ תַּשְׁמִישֵׁי אָדָם וְכֵלִים, אוֹ תַּכְשִׁיטֵי אָדָם וּבְהֵמָה, וְעוֹד. כְּהַקְדָּמָה לַנּוֹשֵׂא הָעִקָּרִי בַּמַּסֶּכֶת מְבִיאָה הַמִּשְׁנָה אֶת חִלּוּקֵי הַדְּרָגוֹת שֶׁבֵּין אָבוֹת הַטֻּמְאָה הַשּׁוֹנִים:

פֶּרֶק א חִלּוּקֵי דַּרְגוֹת הַטֻּמְאָה שֶׁבֵּין אָבוֹת הַטֻּמְאָה הַשּׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א אָבוֹת הַטֻּמְאָה הַמְּטַמְּאִים בְּמַגָּע בִּלְבַד:** אֵלּוּ הֵם אָבוֹת **הַטֻּמְאוֹת** הַמְּטַמְּאִים אָדָם וְכֵלִים: **הַשֶּׁרֶץ** - אַחַד מִשְּׁמוֹנַת הַשְּׁרָצִים הָאֲמוּרִים בַּכָּתוּב (ויקרא יא כט-ל) 'וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ, הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ, וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְטָאָה וְהַחֹמֶט וְהַתִּנְשָׁמֶת'. וּמְטַמְּאִים בְּשִׁעוּר כַּעֲדָשָׁה [כְּגֹדֶל הַחֹמֶט בְּתוֹחֲלַת בְּרִיָּתוֹ] אוֹ בְּאֹבֶר שָׁלֵם מֵהֶם. וּמְטַמְּאִים אָדָם בְּמַגָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב ה) 'אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ'. וְכֵן כֵּלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לב) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא, מִכָּל כְּלִי עֵץ וְגוֹ' כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם'. **וְשִׁכְבַת זֶרַע** שֶׁל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, וּמְטַמֵּאת אֶת הָאָדָם שֶׁיָּצְאָה מִמֶּנּוּ בְּשִׁעוּר כָּלְשֶׁהוּ, וּמְטַמֵּאת אָדָם אַחֵר אוֹ כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בָּהּ בְּשִׁעוּר כַּעֲדָשָׁה. **וּטְמֵא מֵת** - אָדָם שֶׁנָּגַע בְּמֵת [אוֹ בִּכְלִי שֶׁנָּגַע בְּמֵת, שֶׁדִּינוֹ כְּמֵת עַצְמוֹ, מִלְּבַד כְּלִי חֶרֶס הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת שֶׁאֵין דִּינוֹ כְּמֵת]. **וְהַמִּצְרָע בֵּימֵי סְפָרוֹ** - בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַסְּפִירָה שֶׁסּוֹפֵר אַחַר שֶׁנִּטְהַר מֵהַנָּגַע וְקַיָּם סֵדֶר טָהֳרָתוֹ בַּהֲבָאַת שְׁתֵּי צִפֳּרִים וְתִגְלַחַת וּטְבִילָה, שֶׁבְּסוֹפָם מְגַלֵּחַ וְטוֹבֵל וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי מֵבִיא אֶת קָרְבְּנוֹתָיו. **וּמֵי חַטָּאת** - מַיִם חַיִּים שֶׁעֵרְבוּ בָּהֶם אֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה וּמִזִּים מֵהֶם עַל טְמֵא מֵת לְטָהֳרָתוֹ, **שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי שִׁעוּר הַזָּיָה,** דְּהַיְינוּ כְּדֵי לְהַטְבִּיל בָּהֶם אֶת רֹאשֵׁי גִּבְעוֹלֵי הָאֵזוֹב וּלְהַזּוֹתָם עַל הַטָּמֵא [אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה טֻמְאָתָם חֲמוּרָה יוֹתֵר, כְּפִי שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן (מ"ב)]. **הֲרֵי אֵלּוּ מְטַמְּאִין אָדָם** בַּר קְיָמָא מִיִּשְׂרָאֵל, **וְכֵלִים בְּמַגָּע, וּכְלֵי חֶרֶשׂ בָּאְוִיר** - אִם נִכְנְסוּ לְתוֹךְ אֲוִירוֹ אַף שֶׁלֹּא נָגְעוּ בְּדָפְנוֹתָיו [אֲבָל אִם נָגְעוּ בְּדָפְנוֹתָיו מַבְדִּיחַ אֵינָם מְטַמְּאִים אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לג) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא', 'אֶל תּוֹכוֹ' וְלֹא מֵאֲחוֹרָיו], **וְאֵינָם מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא** - אֶת נוֹשְׂאָם. וְאָדָם וְכֵלִים שֶׁנִּטְמְאוּ מֵהֶם נַעֲשִׂים 'רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה' [מִלְּבַד טְמֵא מֵת שֶׁאִם נָגַע בּוֹ כְּלִי שֶׁאֵינוֹ כְּלִי חֶרֶס, נַעֲשָׂה הַכְּלִי 'אַב הַטֻּמְאָה' כִּטְמֵא מֵת עַצְמוֹ]:

מִשְׁנָה ב אָבוֹת הַטֻּמְאָה הַמְּטַמְּאִים בְּמַשָּׂא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים: שֶׁלְּמַעְלָה מֵהֶם - שֶׁטֻּמְאָתָם חֲמוּרָה יוֹתֵר מֵהָאָבוֹת שֶׁנִּשְׁנוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת: **בְּבֵלָה** - שֶׁל בְּהֵמוֹת אוֹ חַיּוֹת טְמֵאוֹת, אוֹ טְהוֹרוֹת שֶׁמֵּתוּ בְּלִי שְׁחִיטָה. וְשִׁעוּרָהּ בְּכַזַּיִת בָּשָׂר אוֹ אֵבֶר שָׁלֵם. **וּמֵי חַטָּאת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּדֵי** שִׁעוּר **הַזָּיָה.** וְחֲמָרָתָם בְּכָךְ **שֶׁהֵם מְטַמְּאִין אֶת הָאָדָם** אַף **בְּמַשָּׂא,** כְּגוֹן שֶׁהִגְבִּיהֶם בְּיָדוֹ, אוֹ שֶׁהִטְעִינָם חֲבֵרוֹ עַל כְּתֵפוֹ אַף שֶׁלֹּא נָגַע בָּהֶם בְּעַצְמוֹ, אוֹ שֶׁהִגְבִּיהֶם עַל יְדֵי חֶבֶל הַקָּשׁוּר בָּהֶם, אוֹ שֶׁהֵסִיטָם מִמְּקוֹמָם, כְּגוֹן עֵץ שֶׁמַּנָּח עַל רֹאשׁ הַכֹּתֶל וּבְצִדּוֹ הָאֶחָד נִבְלָה, וּכְשֶׁהִכְרִיעַ אָדָם אֶת קְצֵהוּ הַשֵּׁנִי שֶׁל הָעֵץ הֶגְבֵּהָה הַנִּבְלָה שֶׁבַּקָּצֶה הַשֵּׁנִי וְנִטְמָא. וּכְשֶׁנּוֹשְׂאָם נִטְמָא אַף **לְטַמֵּא בְּגָדִים (בְּמַגָּע)** - אַף הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו אוֹ שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶם בְּשִׁעוּר מַשָּׂא הַטֻּמְאָה נִטְמְאִים [וְהוּא הַדִּין שְׁאָר כֵּלִים מִלְּבַד כְּלֵי חֶרֶס], שֶׁנֶּאֱמַר בִּנְבֵלָה (שם פסוק מ) 'וְהַנֹּשֵׂא אֶת נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב'. וְכֵן בְּמֵי נִדָּה נֶאֱמַר (במדבר יט כא) 'וּמַזֵּה מֵי הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו' [וּמַה שֶּׁנִּזְכַּר 'מַזֵּה' הוּא לְלַמֵּד שֶׁאֵין הַנּוֹשֵׂא אוֹתָם נִטְמָא אֶלָּא אִם יֵשׁ בָּהֶם שִׁעוּר כְּדֵי הַזָּיָה. וּמִכָּאן לָמַדְנוּ שֶׁאִם אֵין בָּהֶם שִׁעוּר הַזָּיָה אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא אֶלָּא בְּמַגָּע, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת]. אַךְ אַחַר שֶׁפֵּרַשׁ מִמַּשָּׂא הַטֻּמְאָה אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא כֵּלִים. וְדָוְקָא אָדָם נִטְמָא בְּמַשָּׂא, אֲבָל כֵּלִים וְאֳכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁנָּשְׂאוּ עַל גַּבֵּיהֶם נִבְלָה וּמֵי חַטָּאת מִבְּלִי לִנְגֹּעַ בָּהֶם, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים כֵּלִים רַבִּים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה וּנְבֵלָה מֻנַּחַת עַל הָעֶלְיוֹן, אֵין הַתַּחְתּוֹנִים טְמֵאִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּטֻמְאַת מַשָּׂא (ויקרא יא כח) 'טְמֵאִים הֵמָּה לָכֶם', וְדָרְשׁוּ שֶׁיֵּשׁ טֻמְאַת מַשָּׂא אֶלָּא 'לָכֶם' וְלֹא לְכֵלִים וָאֳכָלִים וּמַשְׁקִים. **וַחֲשׁוּבֵי בְּגָדִים** - וּמְנוּבָּעִים מִלְּטַמֵּא אֶת בִּגְדֵי הָאָדָם **בְּמַגָּע** - אִם נִטְמָא בְּמַגָּעָם וְלֹא נִשָּׂאֵם, שֶׁנֶּאֱמַר בִּנְבֵלָה (שם פסוק כד) 'הַנֹּגֵעַ בִּנְבֵלָתָם יִטְמָא עַד הָעָרֶב', וּבְמֵי חַטָּאת נֶאֱמַר (במדבר יט כב) 'וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֶב', וְלֹא הֻזַּכַּר כְּבוּס בְּגָדִים אֶלָּא בְּנוֹשְׂאָם: **מִשְׁנָה ג חֻמְרַת בּוֹעֵל נִדָּה:** לְמַעְלָה מֵהֶן - חָמוּר מֵהֶם

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק א

מַסֶּכֶת כֵּלִים

פרק א א אָבוֹת הַטֻּמְאוֹת, הַשֶּׁרֶץ, וְשִׁכְבַת זֶרַע, וּטְמֵא מֵת, וְהַמִּצְרָע בִּימֵי סְפָרוֹ, וּמֵי חַטָּאת שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה, הֲרֵי אֵלּוּ מְטַמְּאִין אָדָם וְכֵלִים בְּמַגָּע, וּכְלֵי חֶרֶשׂ בָּאְוִיר, וְאֵינָם מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא: **ב** לְמַעְלָה מֵהֶם, נִבְלָה, וּמֵי חַטָּאת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה, שֶׁהֵם מְטַמְּאִין אֶת הָאָדָם (בְּמַגָּע), וַחֲשׁוּבֵי בְּגָדִים בְּמַגָּע: **ג** לְמַעְלָה מֵהֶן, בּוֹעֵל נִדָּה, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן. לְמַעְלָה מֵהֶן, זוֹבוֹ שֶׁל זָב וְרֻקּוֹ וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ וּמֵימֵי רַגְלָיו, וְדָם הַנִּדָּה, שֶׁהֵן מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. לְמַעְלָה מֵהֶן, מֻרְכָּב, שֶׁהוּא מְטַמֵּא תַּחַת אֶבֶן מִסְמָא. לְמַעְלָה מִן הַמֻּרְכָּב, מִשְׁכָּב, שֶׁשָּׁוֶה מַגָּעוֹ לְמַשָּׂאוֹ. לְמַעְלָה מִן הַמִּשְׁכָּב, הַזָּב, שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב, וְאֵין מִשְׁכָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב: **ד** לְמַעְלָה מִן הַזָּב, זָבָה, שֶׁהִיא מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ. לְמַעְלָה מִן הַזָּבָה, מִצְרָע, שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּבִיאָה. לְמַעְלָה מִן הַמִּצְרָע, עֶצֶם כְּשִׁעוֹרָה, שֶׁהוּא מְטַמֵּא טֻמְאַת שִׁבְעָה. חָמוּר מִכֻּלָּם, הַמֵּת, שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, מַה שֶּׁאֵין כֵּלִם מְטַמְּאִין:

המבוארות

בּוֹעֵל נִדָּה, שֶׁמִּלְּבַד מַה שֶּׁמִּטַּמֵּא אָדָם וְכֵלִים [וְאַף כְּלִי חֶרֶס] בְּמַגָּע כַּנִּדָּה עַצְמָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו כד) 'וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו', הֲרֵי הוּא חָמוּר מֻהֶם בְּכָךְ **שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן** - כְּלִי הָעֲשׂוּי לְמִשְׁכָּב וּמוֹשֵׁב הַנִּמְצָא תַּחְתָּיו אַף שֶׁלֹּא נָגַע בּוֹ [כְּגוֹן עָשָׂר מַצָּעוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ וְשָׁכַב עַל הָעֶלְיוֹן], וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה **כָּעֶלְיוֹן** שֶׁל זָב, דְּהַיְינוּ כִּכְלִי הַמַּנָּח מֵעַל הַזָּב וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ, כְּגוֹן עָשָׂר מַצָּעוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ הַמֻּנָּחִים עַל הַזָּב, שֶׁאַף הָעֶלְיוֹן נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. אַךְ לֹא כַּתַּחְתּוֹן שֶׁל זָב, דְּהַיְינוּ מִשְׁכַּב הַזָּב שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה. וְלָמְדוּ כֵּן מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּבוֹעֵל נִדָּה (שם) 'וְכָל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא', וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר 'וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו' וְנִדָּה מְטַמְּאָה מִשְׁכָּב, בְּהֶכְרֵחַ שְׁבָא הַכָּתוּב לְמַעֵט שֶׁרַק הַמִּשְׁכָּב 'יִטְמָא' אַךְ לֹא יְטַמֵּא כֵּלִים אֲחֵרִים לְפִי שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה שְׁמִטַּמֵּא רַק אֳכָלִים וּמַשְׁקִים. **חֻמְרַת מַעְיְנוֹת הַזָּב:** **לְמַעְלָה מֵהֶן** - חֲמוּרִים מֵהֶם מַעְיְנוֹת הַזָּב [וְהַזָּבָה וְהַנִּדָּה וְהַיּוֹלֶדֶת], שֶׁהֵם: **זוֹבוֹ שֶׁל זָב** - זִיבָה הַיּוֹצֵאת מִגּוּפוֹ שֶׁמְּרַאיְתָהּ כְּלָבָן בֵּיצָה הַמּוּזָּרֶת, **וְרֻקּוֹ, וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ, וּמֵימֵי רַגְלָיו, וְדַם הַנִּדָּה.** שֶׁהֵן חֲמוּרִים מִנִּבֵּלָה וּמֵי חַטָּאת וּבוֹעֵל נִדָּה בְּכָךְ שֶׁמְּטַמְּאִין בְּכָל שֶׁהוּא **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא** לְטַמֵּא אָדָם בְּגָדִים, וְאֵינָם כִּנִּבֵלָה וּמֵי חַטָּאת שֶׁמְּטַמְּאִים אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים רַק בְּמַשָּׂא. וְכֵן אֵינָם כְּבוֹעֵל נִדָּה, שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת נוֹשְׂאוֹ עַד שֶׁיִּשָּׂא אֶת כֻּלּוֹ. **חֻמְרַת מֻרְכָּב הַזָּב:** **לְמַעְלָה מֵהֶן** - חָמוּר מֵהֶם מֻרְכָּב - הַכְּלִי שֶׁהֵיוֹשֵׁב עַל הָאֲפָף אוֹחֵז בּוֹ לְפָנָיו וְנִשְׁעָן עָלָיו מֵאֲחוֹרָיו [אֲבָל הָאֲפָף עַצְמוֹ יֵשׁ לוֹ דִּין 'מוֹשֵׁב'], **שֶׁהוּא מְטַמֵּא** אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא מֻנָּח **תַּחַת אֶבֶן מִסְמָא** - אֶבֶן כְּבֵדָה מְאֹד, שֶׁאִם יֵשֵׁב עָלֶיהָ הַזָּב נִטְמָא הַמֻּרְכָּב שֶׁתַּחַת הָאֶבֶן, עַל אַף שֶׁאֵין כָּבְדּוֹ שֶׁל הַזָּב מַרְגִּישׁ עַל הַמֻּרְכָּב [וְאִם יֵשֵׁב טָהוֹר עַל גַּבֵּי הָאֶבֶן אַחַר שֶׁיֵּרֵד מִמֶּנּוּ הַזָּב, יִטַּמֵּא בְּטֻמְאַת מִדְרָס (ר"ש)]. **חֻמְרַת מִשְׁכַּב הַזָּב:** **לְמַעְלָה** - חָמוּר **מִן הַמֻּרְכָּב** הוּא **מִשְׁכָּב** אוֹ מוֹשַׁב הַזָּב, **שֶׁשָּׁוֶה מַגָּעוֹ לְמַשָּׂאוֹ** שֶׁהַנּוֹגֵעַ אוֹ הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמִּשְׁכָּב טָמֵא וּמְטַמֵּא אֶת בְּגָדָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו', וְנֶאֱמַר (שם פסוק י) 'וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו' [וּפְסוּק זֶה שֶׁנֶּאֱמַר אַחַר מֻרְכַּב הַזָּב מוֹכֵחַ גַּם עַל מִשְׁכָּב הָאָמוּר לְפָנָיו]. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמֻרְכָּב אֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים אֶלָּא בְּמַשָּׂא כְּמִבֹּאָר בְּפָסוּק זֶה, וְאִלּוּ בְּמַגָּע נֶאֱמַר בּוֹ רַק (שם) 'וְכָל הַנֹּגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא עַד הָעָרֶב', וְלֹא נִזְכַּר כִּבּוּס בְּגָדִים. **חֻמְרַת הַזָּב:** **לְמַעְלָה** - חָמוּר **מִן הַמִּשְׁכָּב, הַזָּב** עַצְמוֹ, **שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב, וְאֵין מִשְׁכָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב** - שֶׁרַק זָב מְטַמֵּא אֶת הַמַּצָּעוֹת שֶׁתַּחְתָּיו בְּטֻמְאַת מִשְׁכָּב וְלֹא מִשְׁכָּב הַזָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא', זָב דַּוְקָא וְלֹא מִשְׁכָּבוֹ: **מִשְׁנָה ד חֻמְרַת הַזָּבָה:** **לְמַעְלָה** - חֲמוּרָה **מִן הַזָּב** הִיא **הַזָּבָה** - אִשָּׁה הָרוֹאָה דָּם שֶׁלֹּא בִּימֵי נִדָּתָהּ, **שֶׁהִיא מְטַמֵּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ** לְהַטָּמֵא כְּמוֹתָהּ **שִׁבְעָה יָמִים.** שֶׁכָּשֵׁם שֶׁנֶּאֱמַר בְּבוֹעֵל נִדָּה (שם פסוק כד) 'וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים', כָּךְ נֶאֱמַר בְּזָבָה (שם פסוק כה) 'כָּל יְמֵי זוֹב טֻמְאָתָהּ כִּימֵי נִדָּתָהּ תִּהְיֶה טְמֵאָה הִוא', וְדָרְשׁוּ מִ'תִּהְיֶה טְמֵאָה', לְרַבּוֹת אֶת בּוֹעֲלָהּ. וּבָזֶה חֲמוּרָה הִיא מֵהַזָּב שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת מַה שֶּׁבּוֹעֵל אֶלָּא בְּטֻמְאַת מַגָּע לְיוֹם אֶחָד וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. **חֻמְרַת הַמְּצֹרָע:** **לְמַעְלָה** - חָמוּר **מִן הַזָּבָה** הוּא **מְצֹרָע** מֻסְגָּר אוֹ מֻחְלָט **שֶׁהוּא מְטַמֵּא** [מִלְּבַד מַה שֶּׁמְּטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא כְּזָב] אַף **בְּבִיאָה** - אִם בָּא לְבַיִת נְטָמָא כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג מו) 'טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ' דָּרְשׁוּ שֶׁמּוֹשָׁבוֹ טָמֵא. [אֲבָל בִּימֵי סְפָרוֹ אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא בְּמַגָּע כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א)]. **חֻמְרַת עֶצֶם הַמֵּת:** **לְמַעְלָה** - חָמוּר **מִן הַמְּצֹרָע, עֶצֶם** אָדָם מֵת בְּשִׁעוּר **כְּגַרְעִין שְׂעוֹרָה,** לְעִנְיָן זֶה **שֶׁהוּא מְטַמֵּא** אָדָם וְכֵלִים שֶׁנָּגְעוּ בּוֹ אוֹ שֶׁנָּשְׂאוּ אוֹתוֹ **טֻמְאַת שִׁבְעָה,** וּמַצְרִיכִים הַזָּאַת מֵי חַטָּאת בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַשְּׁבִיעִי. אֲבָל מֵאִידָךְ מְצֹרָע חָמוּר יוֹתֵר שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּבִיאָה וְאִלּוּ עֶצֶם הַמֵּת אֵינָהּ מְטַמֵּאת בְּאֹהֶל [וְכֵן כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנִינוּ בְּפֶרֶק זֶה 'לְמַעְלָה' פֵּרוּשׁוֹ שֶׁלְּגַבֵּי מַה שֶּׁנִּשְׁנָה בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת הוּא חָמוּר מִקּוֹדְמוֹ, אַף שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים אֲחֵרִים שֶׁבָּהֶם הוּא קַל יוֹתֵר]. **חֻמְרַת הַמֵּת:** **חָמוּר מִכֻּלָּם, הַמֵּת** [רְאֵה אָהֳלוֹת (פ"ב מ"א) לְחֶלְקֵי הַמֵּת הַמְּטַמְּאִים בְּטֻמְאַת מֵת], וְחֻמְרָתוֹ בְּדָבָר זֶה **שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּאֹהֶל,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יד) 'זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים', **מַה שֶּׁאֵין כֵּלִם מְטַמְּאִין** בְּאֹהֶל. וְאַף שֶׁמְּצֹרָע מְטַמֵּא בְּבִיאָה, שׁוֹנָה טֻמְאַת בְּבִיאָה מִטֻּמְאַת אֹהֶל, שֶׁמְּצֹרָע אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא כְּשֶׁעוֹמֵד וְלֹא דֶּרֶךְ הֲלִיכָה, וְרַק

תקמה

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק א

כְּשֶׁבָּא כֵּלוֹ אֶל הַבַּיִת, וּמְחִצָּה מוֹעִילָה שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר טֻמְאַת הַמִּצְרָע אַף בְּאֹהֶל אֶחָד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן טֻמְאַת אֹהֶל בְּמַת שֶׁטָּמֵא בְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים. [אַף שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁמַּת חָמוּר מְכֻלָּם, הַיְינוּ לְגַבֵּי טֻמְאַת אֹהֶל, אֲבָל יֵשׁ מָהֶם שֶׁחֲמוּרִים מִמַּת לְגַבֵּי דִּינִים אֲחֵרִים, כְּגוֹן זָב וְזָבָה שֶׁעוֹשִׂים מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּמְטַמְּאִים בְּאָבָן מִסָּמָא וְאֵלּוּ מֵת אֵינוֹ מְטַמֵּא בָּהֶם]: **מִשְׁנָה ה** **עֶשֶׂר דְּרָגוֹת בְּטֻמְאָה הֵיוֹצֵאת מִגּוּפוֹ שֶׁל אָדָם:** עֶשֶׂר דְּרָגוֹת יֵשׁ בְּטֻמְאוֹת הַפּוֹרְשׁוֹת מִן גּוּפוֹ שֶׁל הָאָדָם: א. מְחֻסָּר כִּפּוּרִים - טָמֵא הַחַיָּב לְהָבִיא קָרְבָּן אַחַר טָהֳרָתוֹ, כְּגוֹן מְצֹרָע מֻחְלָט וְזָב שָׁרָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת, שֶׁטָּבַל וְהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ [-וּבָא צֵאת הַכּוֹכָבִים שֶׁאַחַר יוֹם טְבִילָתוֹ] אַךְ מְחֻסָּר הֲבָאַת קָרְבְּנוֹת טָהֳרָתוֹ, **אָסוּר בְּקָדָשׁ** - אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים וּפוֹסְלָם בְּמַגָּעוֹ, **וּמֻתָּר בְּמַעֲשֵׂר** - מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ג. **חָזַר לִהְיוֹת בַּעַל קֶרִי** - אִם יָצָאָה מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זֶרַע, הֲרֵי הוּא רְאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא טָבַל אָסוּר **בִּשְׁלָשְׁתָּן** - בְּקָדָשִׁים וּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ד. **חָזַר לִהְיוֹת בּוֹעֵל נִדָּה** - אִם בָּא עַל הַנִּדָּה, נַעֲשָׂה אֵב הַטֻּמְאָה, **וּמְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן** שֶׁלּוֹ **כָּעֶלְיוֹן** שֶׁל זָב, שֶׁכָּלֵי הָעֶשׂוּי לְמִשְׁכָּב שָׁנִּמְצָא תַּחְתָּיו נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, כְּמוֹ כְּלֵי דּוֹמָה הַנִּמְצָא מֵעַל הַזָּב [אֲבָל תַּחְתּוֹן שֶׁל זָב נַעֲשָׂה אֵב הַטֻּמְאָה]. ה. **חָזַר לִהְיוֹת זָב שָׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת** - שֶׁיָּצָא זוֹב מִגּוּפוֹ שְׁתֵּי פְּעָמִים אוֹ בְּמֶשֶׁךְ שְׁנֵי יָמִים, **מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב** אַף אִם לֹא נָגַע בָּהֶם, **וְצָרִיךְ** לְטָהֳרָתוֹ סְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים **וּבִיאַת מַיִם חַיִּים** - וּטְבִילָה בְּמַעְיָן שֶׁמֵּימָיו נוֹבְעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו יג) 'וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהֵר', וְלֹא דַי בִּטְבִילָה בְּמֵי גְּשָׁמִים כְּשְׁאָר טְמֵאִים. **וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן** הָאָמוּר בְּזָב. ו. אִם **רָאָה שָׁלֹשׁ** רְאִיּוֹת שֶׁל זוֹב **חַיָּב בְּקָרְבָּנוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים יד-טו) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח לוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וְגוֹ', וְעָשָׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה, וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' מִזּוֹבוֹ'. וּמִזּוֹבוֹ' מַשְׁמָע שֶׁרַק מִקְצָת זְבִים חַיָּבִים בְּקָרְבָּנוֹ, דְּהַיְינוּ זָב שֶׁרוֹאֶה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת. ז. **חָזַר לִהְיוֹת מְצֹרָע מֻסְגָּר** - אִם הוֹפִיעַ נֶגַע בְּגוּפוֹ בְּלֹא סִימָנֵי טֻמְאָה, וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעָה יָמִים לִרְאוֹת אִם יוֹפִיעוּ בּוֹ סִימָנִים אֵלּוּ, **מְטַמֵּא בְּבִיאָה** - בְּבִיאָתוֹ אֶל הַבַּיִת אֶת כָּל הַנִּמְצָא בּוֹ. **וּפָטוּר מִן הַפְּרִיעָה** - גְּדִיל שְׂעַר רֹאשׁוֹ **וּמִן הַפְּרִימָה** - קְרִיעַת בְּגָדָיו **וּמִן הַתִּגְלַחַת וּמִן הַצִּפֳּרִים** בְּסֵדֶר טָהֳרָתוֹ, שֶׁלֹּא נֶאֶמְרוּ פְּרִיעָה וּפְרִימָה אֶלָּא בִּמְצֹרָע מֻחְלָט, וְכֵן בְּתִגְלַחַת וְצִפֳּרִים נֶאֱמַר (שם יד ג) 'וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע הַצָּרַעַת מִן הַצָּרוּעַ' וּמַשְׁמָע דְּוָקָא מִצֹּרָע מֻחְלָט שֶׁנִּטְהַר עַל יְדֵי רִפּוּי הַצָּרַעַת, וְלֹא מִצֹּרָע מֻסְגָּר שֶׁאַף אִם נִרְפָּא נִגְעוֹ עוֹדָנּוּ מֻחְזָק בְּהֶסְגֵּר עַד סוֹף שִׁבְעַת הַיָּמִים. ח. **וְאִם הָיָה** מִצֹּרָע מֻחְלָט, שֶׁנִּגְרְאוּ בְּנִגְעוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה וְטָמְאוֹ הַכֹּהֵן, **חַיָּב בְּכֻלָּן** - בְּכָל הַדִּבְּרִים הָאֲמוּרִים, פְּרִיעָה, פְּרִימָה, תִּגְלַחַת וְצִפֳּרִים. ט. **פֵּרַשׁ מִמֶּנּוּ** בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים **אֲבָל שֶׁאֵין עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי** שֶׁשִּׁשְׁעוּרוֹ יִתְפָּרֵשׂ לְהַלָּן, אֲבָל זֶה **מְטַמֵּא** אָדָם וְכֵלִים **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יח) 'וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם' וְגוֹ' וּמַשְׁמָע כָּל עֶצֶם אַף שֶׁאֵין עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, **וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל,** שֶׁבְּטֻמְאַת אֹהֶל נֶאֱמַר (שם פסוק טז) 'עֶצֶם אָדָם', וּמַשְׁמָע עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי. י. **וְאִם יֵשׁ עָלָיו** [-עַל אֲבָר זֶה] **בָּשָׂר כָּרָאוּי,** הֲרֵי הוּא **מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְשִׁעוּר בָּשָׂר כָּרָאוּי** הוּא, כְּשֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר **כְּדֵי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה** [-רְפוּאָה] לָאֲבָר, שֶׁאִלּוּ הָיָה מְחֻבָּר לְגוּף הָאָדָם הָיָה מִתְרַפֵּא עַל יְדֵי בָּשָׂר זֶה, כָּל אֲבָר כְּפִי טִבְעוֹ וּתְכוּנָתוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד** בָּאֲבָר בָּשָׂר בִּשְׁעוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְהַקִּיפוֹ בְּחוּט עֵרֶב** - שֶׁאִם יַחְתְּכוּ אֶת הַבָּשָׂר לְחוּטִים בָּעֵבִי חוּט עֵרֶב [שֶׁהֵם כְּפוּלִים מֵעֵבִי חוּט הַשְּׁתִי] יִהְיֶה בְּאֹרֶךְ הַחוּטִים כְּדֵי לְהַקִּיף אֶת הָאֲבָר, **יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה** לָאֲבָר, וּמִטַּמֵּא בְּאֹהֶל: **מִשְׁנָה ו** **עֶשֶׂר דְּרָגוֹת קְדֻשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:** עֶשֶׂר קְדֻשּׁוֹת הֵן זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּפִי שֶׁיִּבְאַר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת. **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִקֻּדֶּשֶׁת מִכָּל הָאֲרָצוֹת, וּמַה הִיא קְדֻשָּׁתָהּ, שֶׁמְּבִיאִים מִמֶּנָּה הָעֹמֶר** (ויקרא כג י) 'כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר

המבוארות

אֲנִי נֹתֵן לָכֶם, וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ, וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן', 'קְצִירָהּ' וְלֹא קְצִיר חוּץ לָאָרֶץ. **וְהַבִּכּוּרִים** אֵינָם בָּאִים אֶלָּא מִפֵּרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו ב) 'וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ' וְלֹא מִחוּץ לָאָרֶץ, **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם** הַבָּאִים בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת נַעֲשִׂים מֵחִטֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג יז) 'מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה' וְגוֹ'. **מַה שֶּׁאֵין מְבִיאִין כֵּן** - דְּבָרִים אֲלוּ מִכָּל הָאֲרָצוֹת: **מִשְׁנָה ז** **קְדֻשַּׁת מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל:** עֲיָרוֹת הַמֻּקָּפוֹת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל **מְקֻדָּשׁוֹת מִמֶּנָּה** - מִשְּׁאָר הָאָרֶץ, בְּכָךְ **שֶׁמְּשַׁלְּחִין מִתּוֹכָן אֶת הַמְּצֹרָעִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג מו) 'בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ', כְּלוֹמַר מִחוּץ לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁכָּבַשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ קִדֵּשׁ אֶת הָעֲיָרוֹת הַמֻּקָּפוֹת חוֹמָה בִּקְדֻשַּׁת מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. **וּמְסַבְּבִין לָתוֹכָן** - וְנוֹשְׁאִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּתוֹךְ עִיר מֻקֶּפֶת חוֹמָה **מֵת** שֶׁמֵּת בָּהּ **עַד** לְמָקוֹם **שֶׁיִּרְצוּ** טוֹבֵי הָעִיר לְקָבְרוֹ שָׁם. אֲבָל אִם **יָצָא** הַמֵּת מִן הָעִיר, **אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ** אֲלֵיהָ: **מִשְׁנָה ח** **קְדֻשַּׁת יְרוּשָׁלַיִם:** לְפָנִים **מִן הַחוֹמָה** שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם **מְקֻדָּשׁ מֵהֶם** - מִשְּׁאָר הָעֲיָרוֹת הַמֻּקָּפוֹת חוֹמָה, **שֶׁאוֹכְלִים שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי,** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב ו-ז) 'וְהֵבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם, וְאֶת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם, וְאֶת תְּרוּמַת יְדֵכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם, וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם, וַאֲכַלְתֶּם שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם', וְאִלּוּ עַל שְׁאָר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר (שם פסוק יז) 'לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ, וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ, וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ, וּתְרוּמַת יָדֶךָ'. **קְדֻשַּׁת הַר הַבַּיִת:** **הַר הַבַּיִת מְקֻדָּשׁ מִמֶּנּוּ** - מִשְּׁאָר יְרוּשָׁלַיִם, **שֶׁאֵין זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת נִכְנָסִים לְשָׁם,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ב) 'צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ', וּבְכָלַל זֶה כָּל מִי שֶׁטְּמְאָה יוֹצֵאת מִגּוּפוֹ. וּמִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִצֹּרָע (ויקרא יג מו) 'בָּדָד יֵשֵׁב' לָמַדְנוּ שֶׁמְּקוֹם מוֹשָׁבוֹ אֵינוֹ כְּשְׁאָר הַטְּמֵאִים וְרַק הוּא מְשֻׁלָּח לִשְׁלֹשָׁה מַחֲנוֹת. וּכְשֵׁם שֶׁמִּצֹּרָע הֶחְמוּר בְּטֻמְאָתוֹ מִזָּב בְּכָךְ שֶׁמְּטַמֵּא בְּבִיאָה לַבַּיִת חָמוּר מִמֶּנּוּ גַּם בְּשִׁלּוּחוֹ, הוּא הַדִּין לְזָב שֶׁכְּשֵׁם שֶׁחָמוּר מִטְּמֵא מֵת בְּטֻמְאָתוֹ בְּכָךְ שֶׁמְּטַמֵּא בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּבְאָבָן מִסָּמָא, כָּךְ גַּם חָמוּר מִמֶּנּוּ בְּשִׁלּוּחוֹ, שֶׁטְּמֵא מֵת מִשְׁתַּלֵּחַ רַק מִמַּחֲנֵה שְׁכִינָה וְזָב מִשְׁתַּלֵּחַ גַּם מִמַּחֲנֵה לְוִיָּה. **קְדֻשַּׁת הַחֵיל:** **הַחֵיל** - עֶשֶׂר אַמּוֹת סָבִיב חוֹמוֹת הָעֲזָרָה [מַקָּף בְּגָדָר בְּגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים הַקָּרוּי 'סוֹרֵג'] **מְקֻדָּשׁ מִמֶּנּוּ** - מֵהַר הַבַּיִת, **שֶׁאֵין גּוֹיִם וּטְמֵא מֵת נִכְנָסִים לְשָׁם,** מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל מִן הַתּוֹרָה טְמֵא מֵת וַאֲפִלּוּ מֵת עַצְמוֹ אָסוּר רַק בְּמַחֲנֵה שְׁכִינָה. וְגוֹיִם מֻתָּרִים לְהִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת אַף שֶׁגְּזִרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ כְּזָבִים, לְפִי שֶׁלֹּא גְּזָרוּ כֵּן לְעִנְיַן שִׁלּוּחַ מַחֲנוֹת. **קְדֻשַּׁת עֲזָרַת נָשִׁים:** עֲזָרַת נָשִׁים - הָעֲזָרָה הַמְזֻרָחִית **מְקֻדָּשֶׁת מִמֶּנּוּ** - מֵהַחֵיל, **שֶׁאֵין טְבוּל יוֹם נִכְנָס לְשָׁם, וְאֵין חַיָּבִים עָלֶיהָ** - עַל כְּנִיסָתוֹ לְשָׁם **חַטָּאת,** שֶׁאֵין אִסּוּר כְּנִיסָתוֹ לְשָׁם אֶלָּא מִגְּזֵרַת יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה וּבֵית דִּינוֹ, וְגָזְרוּ כֵּן רַק עַל עֲזָרַת נָשִׁים וְלֹא עַל כָּל מַחֲנֵה לְוִיָּה, וְכֵן גָּזְרוּ כֵּן רַק עַל טְבוּל יוֹם וְלֹא עַל מְחֻסַּר כִּפּוּרִים שֶׁהוּא קַל יוֹתֵר מִטְּבוּל יוֹם בְּכָךְ שֶׁמְּחֻתָּר בָּאֲכִילַת תְּרוּמָה. **קְדֻשַּׁת עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל:** עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל **מְקֻדָּשֶׁת מִמֶּנּוּ** - מֵעֲזָרַת הַנָּשִׁים, **שֶׁאֵין מְחֻסַּר כִּפּוּרִים** [-טָמֵא שֶׁחַיָּב קָרְבָּן וְלֹא הֵבִיאוֹ עֲדַיִן] **נִכְנָס לְשָׁם,** [וְכֵן אָדָם טָהוֹר תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁאָסוּר לוֹ לְהִכָּנֵס לְעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּטְבֹּל], וּטְמֵאִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹכָהּ בְּשׁוֹגֵג **חַיָּבִין עָלֶיהָ חַטָּאת,** וּבְמֵזִיד חַיָּבִים כָּרֵת, שֶׁהִיא תְּחִלַּת 'מַחֲנֵה שְׁכִינָה'. **קְדֻשַּׁת עֲזָרַת כֹּהֲנִים:** **עֲזָרַת הַכֹּהֲנִים מְקֻדָּשֶׁת מִמֶּנּוּ** - מֵעֲזָרַת **יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְשָׁם אֶלָּא בִּשְׁעַת צָרְכֵיהֶם,** כְּגוֹן **לִצְרָךְ סְמִיכָה** - לִסְמֹךְ אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ קָרְבָּנָם, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְמַנּוֹת לְךָ שָׁלִיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א ד) 'וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה', וְלֹא יַד שְׁלוּחוֹ. וְהַסְּמִיכָה נַעֲשִׂית בָּעֲזָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ג-ד) 'יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצוֹנוֹ לִפְנֵי ה', וְסָמַךְ'. אוֹ **לִצְרָךְ שְׁחִיטָה** שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁכְּשֵׁרָה בְּזָר, וְאַף שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה גַּם בְּעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל וְכֵן יָכוֹל כֹּהֵן לַעֲשׂוֹתָהּ, מָכָל מָקוֹם הִתִּירוּ לְיִשְׂרָאֵל לְהִכָּנֵס לְעֲזָרַת כֹּהֲנִים לְצָרְכָּהּ שְׁחִיטָה. וְכֵן **לִצְרָךְ תְּנוּפָה** שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת הַדּוֹרְשִׁים תְּנוּפָה, שֶׁהַכֹּהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמֵנִיף:

מִשְׁנָה ה **עֶשֶׂר דְּרָגוֹת בְּטֻמְאָה הֵיוֹצֵאת מִגּוּפוֹ שֶׁל אָדָם:** עֶשֶׂר דְּרָגוֹת יֵשׁ בְּטֻמְאוֹת הַפּוֹרְשׁוֹת מִן גּוּפוֹ שֶׁל הָאָדָם: א. **מְחֻסַּר כִּפּוּרִים** - טָמֵא הַחַיָּב לְהָבִיא קָרְבָּן אַחַר טָהֳרָתוֹ, כְּגוֹן מְצֹרָע מֻחְלָט וְזָב שָׁרָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת, שֶׁטָּבַל וְהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ [-וּבָא צֵאת הַכּוֹכָבִים שֶׁאַחַר יוֹם טְבִילָתוֹ] אַךְ מְחֻסַּר הֲבָאַת קָרְבְּנוֹת טָהֳרָתוֹ, **אָסוּר בְּקָדָשׁ** - אָסוּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים וּפוֹסְלָם בְּמַגָּעוֹ, **וּמֻתָּר בְּמַעֲשֵׂר** - מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ב. **חָזַר לִהְיוֹת טְבוּל יוֹם** - וְאִם חָזַר וְנִטְמָא, וְטָבַל לְטֻמְאָתוֹ אַךְ לֹא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, **אָסוּר בְּקָדָשׁ וּבִתְרוּמָה,** שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָתָם וּפוֹסְלָם בְּמַגָּעוֹ, **וּמֻתָּר בְּמַעֲשֵׂר** - מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ג. **חָזַר לִהְיוֹת בַּעַל קֶרִי** - אִם יָצָאָה מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זֶרַע, הֲרֵי הוּא רְאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא טָבַל אָסוּר **בִּשְׁלָשְׁתָּן** - בְּקָדָשִׁים וּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ד. **חָזַר לִהְיוֹת בּוֹעֵל נִדָּה** - אִם בָּא עַל הַנִּדָּה, נַעֲשָׂה אֵב הַטֻּמְאָה, **וּמְטַמֵּא מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן** שֶׁלּוֹ **כָּעֶלְיוֹן** שֶׁל זָב, שֶׁכָּלֵי הָעֶשׂוּי לְמִשְׁכָּב שָׁנִּמְצָא תַּחְתָּיו נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, כְּמוֹ כְּלֵי דּוֹמָה הַנִּמְצָא מֵעַל הַזָּב [אֲבָל תַּחְתּוֹן שֶׁל זָב נַעֲשָׂה אֵב הַטֻּמְאָה]. ה. **חָזַר לִהְיוֹת זָב שָׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת** - שֶׁיָּצָא זוֹב מִגּוּפוֹ שְׁתֵּי פְּעָמִים אוֹ בְּמֶשֶׁךְ שְׁנֵי יָמִים, **מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב** אַף אִם לֹא נָגַע בָּהֶם, **וְצָרִיךְ** לְטָהֳרָתוֹ סְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים **וּבִיאַת מַיִם חַיִּים** - וּטְבִילָה בְּמַעְיָן שֶׁמֵּימָיו נוֹבְעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו יג) 'וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהֵר', וְלֹא דַי בִּטְבִילָה בְּמֵי גְּשָׁמִים כְּשְׁאָר טְמֵאִים. **וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן** הָאָמוּר בְּזָב. ו. אִם **רָאָה שָׁלֹשׁ** רְאִיּוֹת שֶׁל זוֹב **חַיָּב בְּקָרְבָּנוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים יד-טו) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח לוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וְגוֹ', וְעָשָׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה, וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' מִזּוֹבוֹ'. וּמִזּוֹבוֹ' מַשְׁמָע שֶׁרַק מִקְצָת זְבִים חַיָּבִים בְּקָרְבָּנוֹ, דְּהַיְינוּ זָב שֶׁרוֹאֶה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת. ז. **חָזַר לִהְיוֹת מְצֹרָע מֻסְגָּר** - אִם הוֹפִיעַ נֶגַע בְּגוּפוֹ בְּלֹא סִימָנֵי טֻמְאָה, וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעָה יָמִים לִרְאוֹת אִם יוֹפִיעוּ בּוֹ סִימָנִים אֵלּוּ, **מְטַמֵּא בְּבִיאָה** - בְּבִיאָתוֹ אֶל הַבַּיִת אֶת כָּל הַנִּמְצָא בּוֹ. **וּפָטוּר מִן הַפְּרִיעָה** - גְּדִיל שְׂעַר רֹאשׁוֹ **וּמִן הַפְּרִימָה** - קְרִיעַת בְּגָדָיו **וּמִן הַתִּגְלַחַת וּמִן הַצִּפֳּרִים** בְּסֵדֶר טָהֳרָתוֹ, שֶׁלֹּא נֶאֶמְרוּ פְּרִיעָה וּפְרִימָה אֶלָּא בִּמְצֹרָע מֻחְלָט, וְכֵן בְּתִגְלַחַת וְצִפֳּרִים נֶאֱמַר (שם יד ג) 'וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע הַצָּרַעַת מִן הַצָּרוּעַ' וּמַשְׁמָע דְּוָקָא מִצֹּרָע מֻחְלָט שֶׁנִּטְהַר עַל יְדֵי רִפּוּי הַצָּרַעַת, וְלֹא מִצֹּרָע מֻסְגָּר שֶׁאַף אִם נִרְפָּא נִגְעוֹ עוֹדָנּוּ מֻחְזָק בְּהֶסְגֵּר עַד סוֹף שִׁבְעַת הַיָּמִים. ח. **וְאִם הָיָה** מִצֹּרָע מֻחְלָט, שֶׁנִּגְרְאוּ בְּנִגְעוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה וְטָמְאוֹ הַכֹּהֵן, **חַיָּב בְּכֻלָּן** - בְּכָל הַדִּבְּרִים הָאֲמוּרִים, פְּרִיעָה, פְּרִימָה, תִּגְלַחַת וְצִפֳּרִים. ט. **פֵּרַשׁ מִמֶּנּוּ** בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים **אֲבָל שֶׁאֵין עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי** שֶׁשִּׁשְׁעוּרוֹ יִתְפָּרֵשׂ לְהַלָּן, אֲבָל זֶה **מְטַמֵּא** אָדָם וְכֵלִים **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יח) 'וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם' וְגוֹ' וּמַשְׁמָע כָּל עֶצֶם אַף שֶׁאֵין עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי, **וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל,** שֶׁבְּטֻמְאַת אֹהֶל נֶאֱמַר (שם פסוק טז) 'עֶצֶם אָדָם', וּמַשְׁמָע עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר כָּרָאוּי. י. **וְאִם יֵשׁ עָלָיו** [-עַל אֲבָר זֶה] **בָּשָׂר כָּרָאוּי,** הֲרֵי הוּא **מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **וְשִׁעוּר בָּשָׂר כָּרָאוּי** הוּא, כְּשֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר **כְּדֵי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה** [-רְפוּאָה] לָאֲבָר, שֶׁאִלּוּ הָיָה מְחֻבָּר לְגוּף הָאָדָם הָיָה מִתְרַפֵּא עַל יְדֵי בָּשָׂר זֶה, כָּל אֲבָר כְּפִי טִבְעוֹ וּתְכוּנָתוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד** בָּאֲבָר בָּשָׂר בִּשְׁעוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְהַקִּיפוֹ בְּחוּט עֵרֶב** - שֶׁאִם יַחְתְּכוּ אֶת הַבָּשָׂר לְחוּטִים בָּעֵבִי חוּט עֵרֶב [שֶׁהֵם כְּפוּלִים מֵעֵבִי חוּט הַשְּׁתִי] יִהְיֶה בְּאֹרֶךְ הַחוּטִים כְּדֵי לְהַקִּיף אֶת הָאֲבָר, **יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה** לָאֲבָר, וּמִטַּמֵּא בְּאֹהֶל: **מִשְׁנָה ו** **עֶשֶׂר דְּרָגוֹת קְדֻשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:** עֶשֶׂר קְדֻשּׁוֹת - דַּרְגּוֹת קְדֻשָּׁה הֵן זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּפִי שֶׁיִּבְאַר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת. **אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִקֻּדֶּשֶׁת מִכָּל הָאֲרָצוֹת, וּמַה הִיא קְדֻשָּׁתָהּ, שֶׁמְּבִיאִים מִמֶּנָּה** אֶת מִנְחַת **הָעֹמֶר,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא כג י) 'כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר

מִשְׁנָה ט קְדֻשַּׁת בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ: הַמָּקוֹם שֶׁבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ מִמְּנָה - מֵעֲזָרַת כֹּהֲנִים, שָׁנְּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁאֵין כֹּהֲנִים **בַּעֲלֵי מוּמִין וּפְרוּעֵי רֹאשׁ** [-שֶׁגִּדְּלוּ אֶת שְׂעַר רֹאשָׁם שְׁלוֹשִׁים יוֹם] **נִכְנָסִים לְשָׁם**, כֵּיוָן שֶׁהֵם אֲסוּרִים בָּעֲבוֹדָה. [אֲבָל שְׁתוּיֵי יַיִן וְכֹהֵן שֶׁלֹּא רָחַץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, שֶׁאֵין פְּסוּלָם בְּגוּפָם אֶלָּא מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר, לֹא הֶחֱמִירוּ לְשַׁלְּחָם מִמָּקוֹם זֶה]. **קְדֻשַּׁת הַהֵיכָל:** הַהֵיכָל **מִקְּדֻשׁ מִמְּנּוּ** - מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁאֵין כֹּהֲנִים **נִכְנָסִים לְשָׁם** אַף שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ עֲבוֹדַת עֲבוֹדָה **שֶׁלֹּא** [-כְּשֶׁאֵינוֹ] **רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. קְדֻשַּׁת קְדֻשַּׁת הַקֳּדָשִׁים: קְדֻשַּׁת הַקֳּדָשִׁים מִקְּדֻשׁ מֵהֶם** - מִכָּל הַמָּקוֹמוֹת שֶׁנִּזְכְּרוּ, **שֶׁאֵין נִכְנָסִים לְשָׁם אֶלָּא כֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בִּשְׁעַת הָעֲבוֹדָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז ב-ג) 'וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וגו', בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה', וְאַף הוּא אֵינוֹ נִכְנָס אֶלָּא אַרְבַּע פְּעָמִים לְצֹרֶךְ הָעֲבוֹדָה [לְהַקְטָרַת קְטֹרֶת, לְהַזָּאַת דַּם הַפָּר, לְהַזָּאַת דַּם הַשָּׂעִיר, וּלְהוֹצָאַת הַכַּף וְהַמַּחְתָּה] וְאִם נִכְנַס פַּעַם נוֹסֶפֶת חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּחֲמִשָּׁה דְבָרִים** הַמָּקוֹם שֶׁבֵּין הָאוּלָם **וְלַמִּזְבֵּחַ שָׁוֶה לַהֵיכָל** [וּלְפִי דַּעְתּוֹ שָׁנָה הַתַּנָּא שֶׁהֵם 'עָשָׂר קְדֻשּׁוֹת', שֶׁהֲרֵי לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא יֵשׁ אַחַת עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת]: א. **שֶׁאֵין בַּעֲלֵי מוּמִין** ב. **וּפְרוּעֵי רֹאשׁ** ג. **וּשְׁתוּיֵי יַיִן** ד. **וְשֶׁלֹּא** [-שֶׁאֵינוֹ] **רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, נִכְנָסִין לְשָׁם.** ה. **וּפוֹרְשִׁין** [-וְחַיָּבִים לָצֵאת] כָּל הַכֹּהֲנִים **מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁעַת הַקְטָרָה,** בֵּין בְּכָל יוֹם בַּהֵיכָל וּבֵין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים. אָמְנָם לְדַעַת חֲכָמִים לֹא נֶאְסְרָה הַשְׁהִיָּה שָׁם אֶלָּא בְּהַקְטָרָה שֶׁבְּכָל יוֹם שֶׁבַּהֵיכָל, אֲבָל בְּהַקְטֶרֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם כִּפּוּר שֶׁנֶּעֶשְׂתָה בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לֹא פָּרְשׁוּ אֶלָּא מֵהַהֵיכָל:

פֶּרֶק ב כְּלָלִים בְּטֻמְאַת כְּלֵי עֵץ, עוֹר, עֶצֶם, זְכוּכִית וְחֶרֶס. וְהַרְחֶבֶת דִּינֵי כְּלֵי חֶרֶס, שֶׁדִּינֵיהֶם יְבֹאֲרוּ מִפֶּרֶק זֶה וְעַד סוֹף פֶּרֶק עֶשְׂירִי:

מִשְׁנָה א טֻמְאַת וְטָהֳרַת מִינֵי הַכֵּלִים הַשּׁוֹנִים: כְּלֵי עֵץ, וּכְלֵי עוֹר, וּכְלֵי עֶצֶם, וּכְלֵי זְכוּכִית, פְּשׁוּטֵיהֶן - כֵּלִים מֵהֶם שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **טְהוֹרִים** - אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, **וּמְקַבְּלֵיהֶן** - וְכֵלִים מֵהֶם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **טְמֵאִים** - מְקַבְּלִים טֻמְאָה, שֶׁהֶקְשׁוּ כָּל הַכֵּלִים לְשַׁק בַּפָּתוּב (שם יא לב), 'וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא, מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק', מַה שַּׂק יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל, אַף כֵּלִים אֵלּוּ מְקַבְּלִים טֻמְאָה רַק כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל. בְּשׁוֹנָה מִכְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁאַף פְּשׁוּטֵיהֶם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. וְאִם נִטְמְאוּ **וְנִשְׁבְּרוּ, טָהֲרוּ** - נִטְהֲרוּ מִטֻּמְאָתָם, שֶׁבִּשְׁבִירָתָם בָּטֵל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי. וְאִם **חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶם** [-מִשִּׁבְרֵי הַכֵּלִים] **כֵּלִים** חֲדָשִׁים, הֲרֵי הֵם **מְקַבְּלִין טֻמְאָה** רַק **מִכָּאן וּלְהַבָּא,** אֲבָל אֵינָם חוֹזְרִים לְטֻמְאָתָם הַיְשָׁנָה. אֲבָל בִּכְלֵי מַתֶּכוֹת גְּזְרוּ שֶׁיַּחְזְרוּ לְטֻמְאָתָם הָרִאשׁוֹנָה (להלן פי״א מ״א). **כְּלֵי חֶרֶס וּכְלֵי נָתָר** - מִין אֲדָמָה שֶׁעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ כֵּלִים וְצוֹרְפִים אוֹתָם בְּכִבְשָׁן בְּדוֹמֶה לִכְלֵי חֶרֶס, **טֻמְאָתָן שָׁוָה** בְּדִינֵיהֶ. **מִתְטַמְּאִין** [-מְקַבְּלִים טֻמְאָה] **וּמְטַמְּאִין** אֳכָלִים וּמַשְׁקִים **בָּאֲוִיר** שֶׁבְּתוֹכָם, כְּגוֹן שֶׁרֶץ שֶׁתָּלוּי בַּאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בְּדָפְנוֹתָיו, מְטַמֵּא אֶת הַכְּלִי, וְאִם אַחַר כָּךְ נִתְלוּ בַּאֲוִירוֹ אֳכָלִים וּמַשְׁקִים טְהוֹרִים, נִטְמְאוּ. **וּמְטַמְּאִין** [-נִטְמְאִים] **מֵאֲחוֹרֵיהֶן** - אִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּשֶׁקַע שֶׁבְּתַחְתִּית הַכֵּלִים מִבַּחוּץ, כְּמוֹ תַּחְתִּית רֶגֶל שֶׁל גְּבִיעַ כָּסֶף, לְפִי שֶׁדַּרְכָּם הָיְתָה שֶׁלִּפְעָמִים הוֹפְכִים אוֹתָם עַל פִּיהֶם וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בְּבֵית הַקִּבּוּל שֶׁבְּתַחְתִּיתָם. [וְטֻמְאָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֵינָהּ אֶלָּא כְּשֶׁנִּגְּעָה הַטֻּמְאָה בַּכְּלִי וְלֹא כְּשֶׁהָיָה בַּאֲוִירוֹ]. **וְאֵינָן מִטַּמְּאִין** [-נִטְמְאִים] **מִגַּבֵּיהֶן** - אִם נָגַע טֻמְאָה בְּדָפְנוֹתֵיהֶם מִבַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לג) 'אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ', מִתּוֹכוֹ הוּא נִטְמָא וְאֵינוֹ נִטְמָא מִגַּבּוֹ, אֲבָל שְׂאָר כֵּלִים מִטַּמְּאִים גַּם מֵאֲחוֹרֵיהֶם. **וּשְׁבִירָתָן הִיא טָהֳרָתָן** הַיְחִידָה וְאֵין מוֹעִילָה בָּהֶם טְבִילָה בְּמִקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא, וְאֹתוֹ תְּשַׁבֵּרוּ', אֲבָל שְׂאָר הַכֵּלִים גַּם טְבִילָה מוֹעִילָה לְטַהֲרָם: **מִשְׁנָה ב בֵּית קִבּוּל כְּלֵי חֶרֶס וּבִשְׁבְרֵי כְּלֵי חֶרֶס: הַדַּקִּין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס** - שֶׁבְּכָל כְּלֵי חֶרֶס **וְקַרְקְרוֹתֵיהֶן, וְדָפְנוֹתֵיהֶן** שֶׁל כְּלֵי חֶרֶס שֶׁנִּשְׁבְּרוּ **וְיוֹשְׁבִין** בְּעַצְמָם **שֶׁלֹּא מִסְּמָכִין, שְׁעוּרָן** לְקַבָּלַת טֻמְאָה, הוּא בְּבֵית קִבּוּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁעוּר **מִכְּדֵי** לְקַבֵּל שִׁמְנָהּ הָרָאוּי **לְסִיכַת** אֲצְבַּע קְטַנָּה שֶׁל **קָטָן** בֶּן יוֹמוֹ, וְזֶה הוּא שִׁעוּר שִׁבְרֵי כְּלֵי חֶרֶס - קְדֵרוֹת קְטַנּוֹת. אֲבָל מִשֶּׁהִגִּיעַ לִגְדֶל **הַקְּדֵרוֹת הַדַּקּוֹת וְעַד חֲבִיּוֹת לַדְּיוֹת** [-הַנַּעֲשׂוֹת בְּלֹד] שֶׁהֵן גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר, שִׁעוּרוֹ **בִּרְבִיעִית. וּכְלֵי** שֶׁגִּדְּלוֹ **מֵחֲבִיּוֹת לַדְּיוֹת וְעַד חֲבִיּוֹת לַחֲמִימוֹת** [-הַנַּעֲשׂוֹת בְּבֵית לָחֶם], שִׁמְּדוֹתֵיהֶן גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר, שִׁעוּרוֹ **בַּחֲצִי לֹג. וּכְלֵי** שֶׁגִּדְּלוֹ **מִלַּחְמִימוֹת וְעַד חֲצָבִים** [-כַּדֵּי חֶרֶס] **גְּדוֹלִים** בְּיוֹתֵר, שִׁעוּרוֹ **בְּשִׁעוּר לֹג. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוֹמֵר,** שִׁבְרֵיהֶם שֶׁל **חֲצָבִים גְּדוֹלִים, שִׁעוּרָן בִּשְׁנֵי לֻגִּין. וְהַפַּכִּים הַגְּלִילִים** - כַּדֵּי חֶרֶס קְטַנִּים שֶׁנַּעֲשִׂים בַּגָּלִיל, **וְהַחֲבִיּוֹנוֹת** - וְחָבִיּוֹת חֶרֶס קְטַנּוֹת, שֶׁהֵם 'דַּקִּין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס' שֶׁנִּזְכְּרוּ לְעֵיל, לְדַעַת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי **שִׁעוּר קַרְקְרוֹתֵיהֶן** לְקַבָּלַת טֻמְאָה **כָּל שֶׁהֵן** - דַּי בָּהֶם בְּשִׁעוּר כְּדֵי סִיכַת קָטָן, וְאוּלָם **אֵין לָהֶם דְּפָנוֹת** - אֵין דְּפָנוֹתֵיהֶם נֶחְשָׁבוֹת כֵּלִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁהֵן שְׁטוּחוֹת וְאֵינָן רְאוּיוֹת כָּל כָּךְ לְקַבָּלָה: **מִשְׁנָה ג כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה:** אֵלּוּ הֵם **הַטְּהוֹרִין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס,** שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה לִפְנִי שֶׁאֵין לָהֶם תּוֹךְ, וּבְטֻמְאַת כְּלֵי חֶרֶס נֶאֱמַר (שם יא לג) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ', דָּוְקָא מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹךְ: **טַבְלָא** [-לוּחַ שָׁטוּחַ] שֶׁל חֶרֶס **שֶׁאֵין לָהּ לִזְבֵּז** - שָׂפָה מְסָבִיב. **וּמַחְתָּה** - כְּלִי חֶרֶס לַחֲתִיַּת גֶּחָלִים **פְּרוּצָה** - שֶׁאֵין לָהּ דְּפָנוֹת. **וְאַבּוּב שֶׁל קַלָּאִין** - כְּלִי חֶרֶס שָׁטוּחַ בְּלִי בֵּית קִבּוּל עִם נְקָבִים בְּתַחְתִּיתוֹ הַמְיֻעָד לְקִלִּיַּת קִטְנִיּוֹת עַל גַּבֵּי הָאֵשׁ. וְכֵן **סִילוֹנוֹת** - מַרְזְבֵי מַיִם, אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה **אַף עַל פִּי** שֶׁהֵם **כְּפוּפִין** [-מְקֻפָּלִים] מִשְּׁנֵי צִדֵּיהֶם, **וְאַף עַל פִּי** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֵם **מְקַבְּלִין** אֶת הַמַּיִם בְּתוֹכָם, לְפִי שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים לְקַבָּלַת הַמַּיִם אֶלָּא לְהַעֲבָרָתָם. [אֲבָל אִם חָקַק בְּצִנּוֹר שְׁקָעִים כְּדֵי שֶׁיִּתְעַכְּבוּ שָׁם הָאֲבָנִים הַמְעֹרָבִים בְּמַיִם, הֲרֵי זֶה בֵּית קִבּוּל וּמְקַבֵּל טֻמְאָה (מקואות פ״ד מ״ג)]. **וְכֵן כַּבְכָּב** [-מִכְסֶה מֵחֶרֶס] **שֶׁעָשָׂאוֹ לְכַסּוֹת** בּוֹ אֶת **סַל הַפַּת,** אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹךְ אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְקִבּוּל. **וְכֵן טְפִי** - כְּלִי חֶרֶס שֶׁמּוֹזְגִים מִמֶּנּוּ טִפּוֹת טִפּוֹת, **שֶׁהִתְקִינוֹ לַעֲנָבִים** - שֶׁעָשָׂה בּוֹ שִׁנּוּי וְהִתְקִינוֹ לְכִסּוּי סַל שֶׁל עֲנָבִים, וְלָכֵן אַף שֶׁבְּעִקָּרוֹ הוּא כְּלִי הַמְיֻעָד לְקִבּוּל, עַתָּה אֵינוֹ אֶלָּא כִּסּוּי וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. **וְכֵן חֲבִית שֶׁל שַׁיָּטִין** - חָבִית חֲלוּלָה שֶׁפְּגוּרָה מִכָּל צְדָדֶיהָ כְּדֵי שֶׁתְּצוּף עַל גַּבֵּי הַמַּיִם, וְנִשְׁעָנִים עָלֶיהָ וּלְמֵדִים לָשׂוּט, שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל אֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקַבָּלָה. **וְכֵן חֲבִית דְּפוּנָה בְּשׂוּלֵי הַמַּחַץ** - כְּעֵין חֲבִית הַטְּמוּנָה בְּתַחְתִּיתוֹ שֶׁל כְּלִי חֶרֶס גָּדוֹל הַקָּרוּי מַחַץ, וּמַנִּיחַ יָדוֹ בְּתוֹכָהּ בְּעֵת הַגְּבָהַת הַמַּחַץ, וְאַף שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל אֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקִבּוּל. **וְכֵן הַמִּטָּה וְהַכִּסֵּא וְהַסַּפְסָל וְהַשֻּׁלְחָן** שֶׁל חֶרֶס אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהֶם תּוֹךְ. **וְכֵן הַסְּפִינָה** שֶׁל חֶרֶס אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ לָהּ תּוֹךְ וְהִיא עֲשׂוּיָה לְקִבּוּל, לְפִי שֶׁהַקְּשָׁה אֶנְיָה לְיָם בַּפָּתוּב (משלי ל יט) 'דֶּרֶךְ אֳנִיָּה בְלֶב יָם', לְכָךְ אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כְּמוֹ הַיָּם. **וְכֵן הַמְּנוֹרָה שֶׁל חֶרֶס** אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, שֶׁהִיא עַצְמָהּ אֵין לָהּ תּוֹךְ וְהַשֶּׁמֶן נִתָּן בַּבָּזִיכִים הַמֻּנָּחִים עָלֶיהָ. **הֲרֵי אֵלּוּ** הַכֵּלִים הַשְּׁנוּיִים בְּמִשְׁנָתֵנוּ **טְהוֹרִים** -

ט בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ מְקֻדָּשׁ מִמֶּנָּה, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי מוּמִין וּפְרוּעֵי רֹאשׁ נִכְנָסִים לְשָׁם. הַהֵיכָל מְקֻדָּשׁ מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין נִכְנָס לְשָׁם שֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים מְקֻדָּשׁ מֵהֶם, שֶׁאֵין נִכְנָס לְשָׁם אֶלָּא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בִּשְׁעַת הָעֲבוֹדָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּחֲמִשָּׁה דְבָרִים בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ שָׁוֶה לַהֵיכָל, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי מוּמִין, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ, וּשְׁתוּיֵי יַיִן, וְשֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם נִכְנָסִין לְשָׁם, וּפוֹרְשִׁין מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁעַת הַקְטָרָה:

פרק ב א כְּלֵי עֵץ, וּכְלֵי עוֹר, וּכְלֵי עֶצֶם, וּכְלֵי זְכוּכִית, פְּשׁוּטֵיהֶן טְהוֹרִים, וּמְקַבְּלֵיהֶן טְמֵאִים. נִשְׁבְּרוּ, טָהֲרוּ. חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶם כֵּלִים, מְקַבְּלִין טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. כְּלֵי חֶרֶס וּכְלֵי נָתָר, טֻמְאָתָן שָׁוָה. מִתְטַמְּאִין וּמְטַמְּאִין בָּאֲוִיר, וּמִטַּמְּאִין מֵאֲחוֹרֵיהֶן, וְאֵינָן מִטַּמְּאִין מִגַּבֵּיהֶן, וּשְׁבִירָתָן הִיא טָהֳרָתָן: **ב** הַדַּקִּין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס, וְקַרְקְרוֹתֵיהֶן, וְדָפְנוֹתֵיהֶן יוֹשְׁבִין שֶׁלֹּא מִסְּמָכִין, שְׁעוּרָן מִכְּדֵי סִיכַת קָטָן וְעַד לֹג. מִלֹּג וְעַד סְאָה, בִּרְבִיעִית. מִסְּאָה וְעַד סָאתַיִם, בַּחֲצִי לֹג. מִסָּאתַיִם וְעַד שָׁלֹשׁ וְעַד חֲמֵשׁ סְאִין, בְּלֹג, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲנִי אֵינִי נוֹתֵן בֶּהֱם מִדָּה, אֶלָּא הַדַּקִּין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס, וְקַרְקְרוֹתֵיהֶן, וְדָפְנוֹתֵיהֶן יוֹשְׁבִין שֶׁלֹּא מִסְּמָכִין, שְׁעוּרָן מִכְּדֵי סִיכַת קָטָן וְעַד קְדֵרוֹת הַדַּקּוֹת. מֵהַקְּדֵרוֹת הַדַּקּוֹת וְעַד חֲבִיּוֹת לְדִיּוֹת, בִּרְבִיעִית. מִלְּדִיּוֹת וְעַד לַחֲמִימוֹת, בַּחֲצִי לֹג. מִלַּחֲמִימוֹת וְעַד חֲצָבִים גְּדוֹלִים, בְּלֹג. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוֹמֵר, חֲצָבִים גְּדוֹלִים שְׁעוּרָן בִּשְׁנֵי לֻגִּין. הַפַּכִּים הַגְּלִילִים וְהַחֲבִיּוֹנוֹת, שְׁעוּר קַרְקְרוֹתֵיהֶן כָּל שֶׁהֵן, וְאֵין לָהֶם דְּפָנוֹת: **ג** הַטְּהוֹרִין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס, טַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לִזְבֵּז, וּמַחְתָּה פְּרוּצָה, וְאַבּוּב שֶׁל קַלָּאִין, וְסִילוֹנוֹת, אַף עַל פִּי כְּפוּפִין אַף עַל פִּי מְקַבְּלִין, וְכַבְכָּב שֶׁעָשָׂאוֹ לְסַל הַפַּת, וּטְפִי שֶׁהִתְקִינוֹ לַעֲנָבִים, וְחָבִית שֶׁל שַׁיָּטִין, וְחָבִית דְּפוּנָה בְּשׂוּלֵי הַמַּחַץ, וְהַמִּטָּה, וְהַכִּסֵּא, וְהַסַּפְסָל, וְהַשֻּׁלְחָן, וְהַסְּפִינָה, וְהַמְּנוֹרָה שֶׁל חֶרֶס, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים.

אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְכֵן בְּמַה שֶׁגְּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּאֲוִיר רֹאשׁוֹן לְטֻמְאָה מְטַמְּאִים כֵּלִים, וְגָזְרוּ עוֹד שֶׁאִם נָגְעוּ הַמַּשְׁקִים בַּאֲחוֹרֵי הַכְּלִי, אֲחוֹרָיו טְמֵאִים וְלֹא תּוֹכוֹ, **זֶה הַכְּלָל בְּדִין זֶה, שֶׁכֹּל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלֵי חֶרֶס** - כָּל כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל, **אֵין לוֹ** טֻמְאַת **אֲחוֹרִים** - אַף אִם נָגְעוּ מַשְׁקִים בַּאֲחוֹרָיו אֵינוֹ טָמֵא וְלֹא גָּזְרוּ בּוֹ חֲכָמִים: **מִשְׁנָה ד כְּלֵי חֶרֶס שֶׁיֵּשׁ בְּמִינָם כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים לְקַבָּלָה וְשֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים לְקַבָּלָה: פַּנָּס** [-עֲשָׂשִׁית חֶרֶס שֶׁמַּנִּיחַ בָּהּ נֵר כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכַבֶּנּוּ הָרוּחַ, וְהוּא מֵאִיר דֶּרֶךְ נְקָבִים בְּדָפְנוֹת הָעֲשָׂשִׁית] **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל לְשָׁמֶן, טָמֵא. וְשֶׁאֵין בּוֹ בֵּית קִבּוּל לְשָׁמֶן אַף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל לְנֵר, טָהוֹר, שֶׁבֵּית קִבּוּל לְנֵר אֵין בּוֹ תּוֹךְ אֶלָּא הַנֵּר מֻנָּח עָלָיו. מְגוּפַּת הַיּוֹצְרִין** [-כְּעֵין אֲבָנִים שֶׁל חֶרֶס שֶׁעֲלֵיהֶם מְכִינִים יוֹצְרֵי כְּלֵי חֶרֶס אֶת הַכֵּלִים] **שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בָּהּ** - שֶׁמְּפַתֵּחַ עָלָיו אֶת הַכֵּלִים, **טְהוֹרָה**, שֶׁאֵין לָהּ תּוֹךְ וְשָׂפָה מִסָּבִיב. **וּמְגוּפָּה שֶׁהוּא גּוֹמֵר בָּהּ** - שֶׁמַּעֲמִיד עָלֶיהָ אֶת הַכְּלִי אַחֲרֵי שֶׁנִּגְמְרָה צוּרָתוֹ, לְתַקְנוֹ וּלְהַחֲלִיקוֹ, **טְמֵאָה**, שֶׁכֵּן לְמִגּוּפָּה זוֹ יֵשׁ שָׂפָה סָבִיב. **מַשְׁפֵּךְ** לְעֵרוּי מַשְׁקִים לִחְבִית אוֹ נוֹד, אִם הוּא **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, טָהוֹר**, שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְהַחֲזִיק בְּתוֹכוֹ מַשְׁקֶה אֶלָּא רַק לְהַעֲבִירוֹ לִכְלִי. וְאִם הוּא **שֶׁל רוֹכְלִין** [-מוֹכְרֵי מַשְׁקֶה] **טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׁל מִדָּה** - שֶׁהוּא קָטָן וְהָרוֹכֵל מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְמִדַּד כַּמָּה שָׁמָן הוּא נוֹתֵן לְכַפִּים קְטַנִּים שֶׁל הַקּוֹנָה, שֶׁתְּחִלָּה הוּא סוֹתֵם אֶת הַנָּקָב שְׁבַּתַּחְתִּיתוֹ עִם אֶצְבָּעוֹ וּמְמַלֵּא בּוֹ שָׁמָן כְּפִי מִדָּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ הוּא מֵסִיר אֶת אֶצְבָּעוֹ וְהַשָּׁמָן יוֹרֵד לְכֵלָיו שֶׁל הַקּוֹנָה, וְלָכֵן נֶחְשָׁב לִכְלִי עִם בֵּית קִבּוּל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, מַשְׁפֵּךְ שֶׁל רוֹכְלִים מְקַבֵּל טֻמְאָה אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ לְמִדָּדָה, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא** [-הָרוֹכֵל] **מַטֶּהוּ עַל צִדּוֹ** כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר בּוֹ מְעַט מַשְׁקֶה, **וּמֵרִיחַ בּוֹ לַלּוֹקֵחַ** - וְנוֹתֵן לַלּוֹקֵחַ לְהָרִיחַ מִפִּיו, וּלְפִיכָךְ הוּא נֶחְשָׁב לִכְלִי קִבּוּל וּמְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ה כְּסוּי כֵּלִים מֵחֶרֶס: כְּסוּי כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וְכְסוּי חֲבִיּוֹת נְיָרוֹת** [-מִפְּקוֹם הַנִּקְרָא 'נִיר'] שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **טְהוֹרִין**, שֶׁכְּלֵי חֶרֶס הַמְשַׁמֵּשׁ לְכְסוּי אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל, כֵּיוָן שֶׁשִּׁמּוּשׁוֹ עֲבוּר הַכְּלִי וְאֵין בֵּית הַקִּבּוּל שֶׁלּוֹ נֶחְשָׁב לְתוֹכוֹ שֶׁלּוֹ. **וְאִם הִתְקִינוֹ** לְכְסוּי זֶה בִּקְבִיעוּת **לְתַשְׁמִישׁ** שֶׁל כְּלֵי קִבּוּל, **טְמֵאִים. כְּסוּי הַלְּפָס** - מַחֲבַת גְּדוֹלָה שֶׁמַּבְשִׁלִים בָּהּ בְּשָׂר וְיֶרֶק, וְעוֹשִׂים לָהּ כְּסוּי שֶׁל חֶרֶס, **בִּזְמַן שֶׁהוּא** [-הַכְּסוּי] **נָקוּב**, אוֹ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב **וְיֵשׁ לוֹ חִדּוּד** [-בְּלִיטָה] בְּרֹאשׁוֹ שֶׁבָּהּ מֵרִים אֶת הַכְּסוּי, **טָהוֹר**, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְשִׁמּוּשׁ הָפוּךְ. אֲבָל **אִם אֵינוֹ נָקוּב וְאֵין לוֹ חִדּוּד, טָמֵא, מִפְּנֵי** שֶׁדַּרְכָּהּ שֶׁל הָאִשָּׁה הַמְבַשֶּׁלֶת בְּמַחֲבַת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבֵית קִבּוּלוֹ כְּשֶׁהוּא הָפוּךְ. **שֶׁהִיא מְסַנֶּנֶת לְתוֹכוֹ אֶת הַיָּרָק** - נוֹתֶנֶת בְּתוֹכוֹ אֶת הַיָּרָק כְּדֵי לְמַצּוֹת אֶת מֵימָיו. **רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הוֹפֶכֶת עָלָיו אֶת הָרוּנְקִי** - אֶת הַיָּרָקוֹת אַחַר שֶׁהִתְבַּשְּׁלוּ וְנַעֲשׂוּ גּוּשׁ אֶחָד: **מִשְׁנָה ו כְּלֵי חֶרֶס שֶׁנִּשְׁבַּר לִשְׁנַיִם בְּתַהֲלִיךְ הֶכָּנָתוֹ: גִּסְטְרָא** - כְּלִי חֶרֶס שָׁבוּר [גִּסְטְרָא' נוֹטָרִיקוֹן 'תְּרֵי גִּיסֵי', שְׁנֵי צְדָדִים, כְּלוֹמַר דָּבָר הֶחָלוּק לִשְׁנַיִם] **שֶׁנִּמְצֵאת בְּכִבְשָׁן** שָׁבוּ מַכְנִיסִים כְּלֵי חֶרֶס כְּדֵי לְצָרְפוֹ בְּגָמֶר עֲשִׂיָּתוֹ, אִם נִשְׁבְּרָה **עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ** - לִפְנֵי שֶׁנִּצְרַף בַּכִּבְשָׁן, **טְהוֹרָה**, שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא הָיָה לָהּ שֵׁם כְּלִי. וְאִם נִשְׁבְּרָה **מִשֶּׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ, טְמֵאָה**, שֶׁמֵּאַחַר וְהָיָה לָהּ שֵׁם כְּלִי, נִשְׁאַר עָלֶיהָ שֵׁם כְּלִי אַף אַחַר שֶׁנֶּחְלְקָה, לְפִי שֶׁעֲדַיִן מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ בְּהַנָּחָתָהּ תַּחַת כְּלִי סָדוּק כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הַמַּשְׁקִים הַנּוֹטְפִים מִמֶּנּוּ. [וְאָפְשָׁר לִבְדֹּק אֶת זְמַן הַשִּׁבְירָה, לְפִי צֶבַע מְקוֹם הַשִּׁבְירָה, שֶׁאִם מַרְאֵהוּ כִּכְלֵי מִבַּחוּץ סִימָן הוּא שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּאֵשׁ כְּבָר הָיָה שָׁבוּר]. **כְּלִי מֶתֶכֶת שֶׁנִּתְּכָהּ אֵשׁ אֵין מֵימָיו יוֹצְאִים: טִיטְרוֹס** - כְּלִי שֶׁנִּתַּחְתִּיתוֹ יֵשׁ נְקָבִים דַּקִּים רַבִּים, וּבְחֻלְקוֹ הָעֶלְיוֹן יֵשׁ פֶּתַח אֶחָד רָחָב יוֹתֵר, וְדֶרֶךְ שְׁמוּשׁוֹ עַל יְדֵי שֶׁמְּמַלֵּא בּוֹ מַיִם וְסוֹתֵם אֶת פִּיו הָעֶלְיוֹן בְּאֶצְבָּעוֹ, וְכָל עוֹד פִּתְחוֹ הָעֶלְיוֹן סָתוּם אֵין הַמַּיִם יוֹצְאִים מֵהַנְּקָבִים שֶׁנִּנְקְבוּ בְּתַחְתִּיתוֹ, וּכְשֶׁמְּסִיר אֶת הָאֶצְבַּע יוֹצְאִים הַמַּיִם, **רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק מְטַהֵר,** כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל מֵאַחַר וְהוּא נָקוּב כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה [-בְּשֶׁעוּר שֶׁאִלּוּ הָיָה מַנִּיחַ כְּלִי זֶה בְּתוֹךְ הַמַּיִם הָיוּ נִכְנָסִים הַמַּיִם לַכְּלִי דֶּרֶךְ הַנְּקָבִים]. **רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא** דֶּרֶךְ תַּשְׁמִישׁוֹ לְהַחֲזִיק הַמַּיִם בְּתוֹכוֹ עַל יְדֵי סְתִימַת הַפֶּתַח הָעֶלְיוֹן

פֶּרֶק ג א שְׁעוּר כְּלִי חֶרֶס לְטַהֵר, הֶעָשׂוּי לָאֲכָלִין, שִׁעוּרוֹ בְּזֵיתִים. הֶעָשׂוּי לְמַשְׁקִין, שִׁעוּרוֹ בְּמַשְׁקִין. הֶעָשׂוּי לְכָךְ וּלְכָךְ, מְטִילִין אוֹתוֹ לְחֻמְרוֹ, בְּזֵיתִים: - מְקַבֵּל טֻמְאָה **בָּאֲוִיר** כְּדִין כְּלִי חֶרֶס, וְנֶחְשָׁב לְבֵית קִבּוּל אַף שֶׁאֵין הַנֵּר כֻּלּוֹ נִכְנָס

זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלֵי חֶרֶס, אֵין לוֹ אֲחוֹרִים: ד פַּנָּס שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן, טָמֵא. וְשֶׁאֵין בּוֹ, טָהוֹר. מְגוּפַּת הַיּוֹצְרִין שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בָּהּ, טְהוֹרָה. וְשֶׁהוּא גּוֹמֵר בָּהּ, טְמֵאָה. מַשְׁפֵּךְ שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, טָהוֹר. וְשֶׁל רוֹכְלִין, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׁל מִדָּה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַטֶּהוּ עַל צִדּוֹ וּמֵרִיחַ בּוֹ לַלּוֹקֵחַ: ה כְּסוּי כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וְכְסוּי חֲבִיּוֹת נְיָרוֹת, טְהוֹרִין. וְאִם הִתְקִינוֹ לְתַשְׁמִישׁ, טְמֵאִים. כְּסוּי הַלְּפָס, בִּזְמַן שֶׁהוּא נָקוּב וְיֵשׁ לוֹ חִדּוּד, טָהוֹר. אִם אֵינוֹ נָקוּב וְאֵין לוֹ חִדּוּד, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְסַנֶּנֶת לְתוֹכוֹ אֶת הַיָּרָק. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַטֶּהוּ עַל צִדּוֹ וּמֵרִיחַ בּוֹ לַלּוֹקֵחַ: ו כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּשְׁבַּר לִשְׁנַיִם בְּתַהֲלִיךְ הֶכָּנָתוֹ: גִּסְטְרָא שֶׁנִּמְצֵאת בְּכִבְשָׁן, עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ, טְהוֹרָה. מִשֶּׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ, טְמֵאָה. טִיטְרוֹס, רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק מְטַהֵר. רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוֹצִיא פְּרוּטוֹת: ז הַטְּמֵאִין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס, טַבְלָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ לִזְבֵּז, וּמַחְתָּה שְׁלֵמָה. וְטַבְלָא שֶׁהִיא מְלֵאָה קְעָרוֹת, נִטְמְאָה אַחַת מֵהֶם בְּשֶׁרֶץ, לֹא נִטְמְאוּ אַחַת מֵהֶם, נִטְמְאוּ כֻּלָּם. אִם יֵשׁ לָהּ לִזְבֵּז עוֹדֵף, נִטְמְאָה אַחַת מֵהֶם, נִטְמְאוּ כֻּלָּן. וְכֵן בֵּית תַּבְלִין שֶׁל עֵץ שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶם בְּשֶׁרֶץ, לֹא נִטְמְאוּ חֲבֵרוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, חוֹלְקִין אֶת עָבְיוֹ, הַמְשַׁמֵּשׁ לַטָּמֵא טָמֵא, לַטָּהוֹר טָהוֹר. וְשֶׁל רוֹכְלִין, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׁל מִדָּה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַטֶּהוּ עַל צִדּוֹ וּמֵרִיחַ בּוֹ לַלּוֹקֵחַ:

פֶּרֶק ג צִפּוּי כְּלִי חֶרֶס: **מִשְׁנָה א טָהֳרַת כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּשְׁבַּק: שְׁעוּר** נֶקֶב **בִּכְלֵי חֶרֶס לְטַהֵר** - שֶׁאִם הָיָה טָמֵא נִטְהָר וְכֵן אִינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה מֵעַתָּה, לְפִי שֶׁבָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי, בִּכְלֵי **הָעֲשׂוּי לְקִבּוּל אֲכָלִין, שִׁעוּרוֹ בְּזֵיתִים** - בְּנֶקֶב שֶׁזֵּיתִים יוֹצְאִים דַּרְכּוֹ. וַאֲפִלּוּ אִם כְּלִי זֶה הָיָה עָשׂוּי לְקַבָּלַת פֵּרוֹת גְּדוֹלִים, כְּמוֹ אֲגוֹזִים, לְפִי שֶׁרֹב כְּלֵי אֲכָלִים מְשַׁמְּשִׁים גַּם לְקִבּוּל זֵיתִים. אֲבָל אִם אַחֲרֵי שֶׁנִּנְקַב חָזַר וְיֵעֲדוֹ לְקַבָּלַת רִמּוֹנִים, הֲרֵי הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיְּנַקֵּב בְּנֶקֶב שֶׁרִמּוֹן יָכוֹל לָצֵאת בּוֹ. וְנֶקֶב בִּכְלֵי **הָעֲשׂוּי לְקִבּוּל מַשְׁקִין, שִׁעוּרוֹ בְּמַשְׁקִין** - שֶׁאִם כְּשֶׁמַּשְׁקִיעוֹ בִּכְלִי עִם מַיִם נִכְנָסִים הַמַּיִם דֶּרֶךְ נֶקֶב זֶה נִטְהָר [אֲבָל לֹא דֵּי בְּנֶקֶב שֶׁמַּשְׁקֶה יָכוֹל לָצֵאת דַּרְכּוֹ אַךְ לֹא לְהִכָּנֵס]. וּכְלֵי **הָעֲשׂוּי לְכָךְ וּלְכָךְ** - לְקִבּוּל אֲכָלִים וּמַשְׁקִים כְּאֶחָד, כְּגוֹן בָּשָׂר עִם רֹטֶב, **מְטִילִין אוֹתוֹ לְחֻמְרוֹ** - נוֹתְנִים בּוֹ אֶת חֻמְרַת שְׁנֵיהֶם, וְנִטְהָר רַק **בְּנֶקֶב הַמּוֹצִיא זֵיתִים:**

משניות מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק ג המבוארות

מִשְׁנָה ב חָבִית חֶרֶס **שִׁעוּרָהּ** לְהִטַּהֵר בְּנָקָב שֶׁגְּרוֹגָרוֹת יוֹצְאוֹת בּוֹ, שֶׁשִּׁמּוּשָׁהּ הָרָגִיל הוּא בְּהַנָּחַת גְּרוֹגָרוֹת, דִּבְרֵי **רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּנָקָב שֶׁאֱגוֹזִים יוֹצְאִים בּוֹ, כֵּיוָן שֶׁמַּנִּיחִים בָּהּ גַּם אֱגוֹזִים. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** בְּנָקָב שֶׁזֵּיתִים יוֹצְאִים בּוֹ, וּכְדַעְתּוֹ נִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁאַף כְּלִי שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ לִפְרוֹת גְּדוֹלִים נִטְהָר בְּנָקָב שֶׁזֵּיתִים יוֹצְאִים בּוֹ. **הַלְּפָס** [-הַמַּחֲבַת] **וְהַקְּדֵרָה** שֶׁהַדֶּרֶךְ לְבַשֵּׁל בָּהֶם אֹכֶל וּמַשְׁקֶה יַחַד, **שִׁעוּרָן בְּזֵיתִים,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁדָּבָר הַמְשַׁמֵּשׁ לָזֶה וְלָזֶה הוֹלְכִים בּוֹ לְחֻמְרָא. **הַפַּךְ וְהַטְּפִי** - כְּלִי חֶרֶס לְשֶׁמֶן [וְהַטְּפִי נִקְרָא כֵּן לְפִי שֶׁפִּיו צַר וְהַשֶּׁמֶן מִטַּפְטֵף מִמֶּנּוּ טִפִּין טִפִּין], **שִׁעוּרָן** בְּנָקָב שֶׁנִּכְנָס דַּרְכּוֹ **שֶׁמֶן** אִם מְשַׁקְּעִים אֶת הַכְּלִי בְּקְעָרָה מְלֵאָה שֶׁמֶן, וְנָקָב הַכּוֹנֵס שֶׁמֶן קָטָן מִנָּקָב הַכּוֹנֵס מַיִם, לְפִי שֶׁהַשֶּׁמֶן דַּק מֵהַמַּיִם וְנִכְנָס בְּקַלּוּת יוֹתֵר לִכְלִי. **וְהַצַּרְצוּר** - כְּלִי חֶרֶס לִשְׁתִּית מַיִם (ראה לעיל פ"ב מ"ח), **שִׁעוּרוֹ בְּכוֹנֵס מַיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שִׁלְשְׁתָּן** [-הַפַּךְ הַטְּפִי וְהַצַּרְצוּר] שִׁעוּרָם **בִּזְרוֹעוֹנִים** [כְּגוֹן אֱפוּנִים], כֵּיוָן שֶׁלִּפְעָמִים מַנִּיחִים בָּהֶם זֵרוֹעוֹנִים, וְדָבָר הַמְשַׁמֵּשׁ לָזֶה וְלָזֶה נוֹתְנִים בּוֹ חֹמֶר כֻּלָּם כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א). **דַּיָּן זֶה בִּגֵּר וַאֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁל טָהֳרַת גֵּר:** וְכֵן גֵּר - כְּלִי חֶרֶס שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ שֶׁמֶן וּפְתִילָה, **שִׁעוּרוֹ** בְּנָקָב הַכּוֹנֵס **שֶׁמֶן. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,** כֵּיוָן שֶׁלִּפְעָמִים מַנִּיחִים בּוֹ פְּרוּטוֹת הוֹלְכִים בּוֹ לְחֻמְרָא וְנִטְהָר בְּנָקָב שֶׁפְּרוּטָה קְטַנָּה יוֹצֵאת דַּרְכּוֹ. **גֵּר שֶׁנִּטַּל פִּיו** - שֶׁנִּשְׁבַּר מִמְּנוּ הַקְּצָה שֶׁהַפְּתִילָה מֻנַּחַת בּוֹ, **טָהוֹר,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְיֻעָד עוֹד לִשְׁמוּשׁוֹ וּבָטֵל מִמְּנוּ שֵׁם כְּלִי [וְאֵין שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רַק לְהַנָּחַת פְּרוּטוֹת]. וְכֵן גֵּר שֶׁל אֲדָמָה שֶׁהָסַק רַק **פִּיו בִּפְתִילָה** שֶׁדְּלָקָה בּוֹ, אַךְ לֹא נִצְרַף כֻּלּוֹ בְּכִבְשָׁן, **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁבְּאֶפֶן זֶה עוֹדֶנּוּ כְּלִי אֲדָמָה שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ג סְתִימַת נֶקֶב בְּחָבִית וּבְשֶׁבֶר כְּלִי חֶרֶס:** **חָבִית** חֶרֶס הַמַּחֲזִיקָה בֵּין לג לִסְאָה **שֶׁנִּקְּבָה** בְּמוֹצִיא זַיִת וְנִטְהֲרָה, **וַעֲשָׂאָהּ בְּזֶפֶת** - וְסָתַם אֶת הַנָּקָב בְּזֶפֶת, וְחָזְרָה לְקַבֵּל טֻמְאָה, **וְנִשְׁבְּרָה** כֻּלָּהּ, **אִם יֵשׁ** בְּאַחַד מִשְּׁבָרֶיהָ, וַאֲפִלּוּ **בְּשֶׁבֶר** שֶׁנִּמְצָא בּוֹ **מְקוֹם הַזֶּפֶת,** בֵּית קִבּוּל **הַמַּחֲזִיק רְבִיעִית** [שֶׁהוּא שִׁעוּר קַבָּלַת טֻמְאָה בְּשֶׁבֶר הַבָּא מִכְּלֵי הַמַּחֲזִיק בֵּין לג לִסְאָה (לעיל פ"ב מ"ב)] וְיוֹשֵׁב שֶׁבֶר זֶה בִּכְלֵי סְמִיכָה, **טֻמְאָה** - מְקַבֵּל הַשֶּׁבֶר טֻמְאָה. וּמוֹעִילָה סְתִימָה זוֹ **מִפְּנֵי שֶׁבִּזְמַן שֶׁסָּתַם בָּהּ** אֶת הַנָּקָב עֲדַיִן **לֹא בָטֵל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ,** שֶׁאַף שֶׁהָיְתָה נְקוּבָה וְנִטְהֲרָה מִטֻּמְאָתָהּ, עֲדַיִן נִשְׁאָר שֵׁם חָבִית עָלֶיהָ. אֲבָל שֶׁבֶר כְּלִי חֶרֶס **שֶׁנִּקַּב וַעֲשָׂאוֹ בְּזֶפֶת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מַחֲזִיק רְבִיעִית, טָהוֹר, מִפְּנֵי** שֶׁאַף שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה מִדִּין שִׁבְרֵי כֵּלִים, **בָּטֵל שֵׁם כְּלִי מֵעָלָיו,** וְאֵין סְתִימָה מוֹעִילָה לְשֶׁבֶר כְּלִי אֶלָּא לִכְלֵי גָּמוּר: **מִשְׁנָה ד כְּלִי חֶרֶס רָעוּעַ אוֹ שָׁבוּר שֶׁהִבְקִיעוֹ:** **חָבִית** חֶרֶס **שֶׁנִּתְרוֹעֲעָה** - שֶׁנַּעֲשְׂתָה רְעוּעָה וְאִם יְטַלְטְלוּהָ כְּשֶׁהִיא חֲצִי קַב גְּרוֹגָרוֹת תִּשָּׁבֵר לְגַמְרֵי, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּאֹפֶן זֶה, **וְטָפְלָה** - וְצָפָה אוֹתָהּ **בְּגֶלָלִים** כְּדֵי לְחַזְקָהּ, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת הַגֶּלָלִים וְהַחֲרָסִים נוֹפְלִים** - אַף שֶׁאִם יִטֹּל אֶת הַגֶּלָלִים לֹא יַעַמְדוּ חֲרָסֶיהָ וְהֶחָבִית תִּשָּׁבֵר, מִכָּל מָקוֹם **טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁבְּהֵיוֹתָהּ** רְעוּעָה עֲדַיִן **לֹא בָטֵל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ.** אֲבָל **אִם נִשְׁבְּרָה** לְגַמְרֵי, **וְדִבֵּק מִמְּנָּהּ חַרְסִית** - וְהִדְבִּיק אֶת שִׁבְרֵי הַחֶרֶס בְּדֶבֶק וְהֶחֱזִירָם לְצוּרַת כְּלִי, **אוֹ שֶׁהֵבִיא חַרְסִית** [-חֲתִיכַת חֶרֶס] **מִמָּקוֹם אַחֵר** וְהִדְבִּיקָהּ לְשִׁבְרֵי הֶחָבִית, **וּטְפָלָן בְּגֶלָלִים, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹטֵל הַגֶּלָלִים וְהַחֲרָסִין עוֹמְדִים** - אַף שֶׁאִם יִטֹּל אֶת הַגֶּלָלִים יִשָּׁאֲרוּ הַחֲרָסִים מְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה, מִכָּל מָקוֹם **טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁקֹּדֶם** שֶׁדִּבְּקָהּ כְּבָר **בָּטֵל שֵׁם כְּלִי מֵעָלֶיהָ,** וְאַף שֶׁהִדְבִּיקָהּ אֵינָהּ נַעֲשֵׂית כְּלִי מֻחְדָּשׁ עִם דָּבָק וּגְלָלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂים מֵהֶם כְּלִי. וְכֵן אִם טָפַל אֶת הֶחָבִית בְּטִיט, לֹא תַּחֲזֹר לְתוֹרַת כְּלִי עַד שֶׁיְּסַיְּקֶנָּה מֻחְדָּשׁ בְּכִבְשָׁן, כְּדֶרֶךְ עֲשִׂיַּת כְּלִי חָדָשׁ. אֲבָל אִם כְּשֶׁהָיְתָה שְׁבוּרָה **הָיָה בָּהּ חֶרֶס** אֶחָד **שֶׁמַּחֲזִיק רְבִיעִית** [שֶׁהוּא שִׁעוּר שֶׁבֶר כְּלִי חֶרֶס שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תּוֹרַת כְּלִי לְקַבָּלַת טֻמְאָה, אִם בָּא מֵחֶבְיַת בָּהּ בֵּין לג לִסְאָה (לעיל פ"ב מ"ב)], **כֻּלָּהּ מִטַּמֵּא בְּמַגָּע** - כָּל שִׁבְרֵי הֶחָבִית נִטְמָאִים בְּמַגַּע הַטֻּמְאָה, לְפִי שֶׁכָּל הַשְּׁבָרִים הֵם יָד לְשֶׁבֶר זֶה. **וּכְנֶגְדּוֹ** - וּבְמָקוֹם הַשֶּׁבֶר עַצְמוֹ, **מִטַּמֵּא** אַף **בָּאֲוִיר,** כְּדִין כְּלִי חֶרֶס. אֲבָל שְׁאָר הֶחָבִית אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בָּאֲוִיר, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאֲוִירוֹ וְלֹא מֵאֲוִיר הַיָּד: **מִשְׁנָה ה צִפּוּי כְּלִי:** **הַטּוֹפֵל** [-הַמְצַפֶּה] **כְּלִי חֶרֶס הַבְּרִיא** - שָׁלֵם וְחָזָק, וְנִטְמָא כְּלִי זֶה מִשֶּׁרֶץ שֶׁנִּכְנַס לַאֲוִירוֹ, **רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַמְּאִים** אֲכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁיִּגְּעוּ מֵעַתָּה בִּכְלִי זֶה מֵאֲחוֹרָיו, כִּי הַצִּפּוּי נֶחְשָׁב לְחֵלֶק מֵהַכְּלִי וְנִטְמָא עִמּוֹ, וּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מִתּוֹכוֹ מְטַמֵּא אַף מִגַּבּוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַטּוֹפֵל אֶת הַכְּלִי הַבְּרִיא,** אֵין הַטְּפֵלָה חֵלֶק מֵהַכְּלִי, כֵּיוָן שֶׁהוּא בָּרִיא וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְצִפּוּי זֶה, וְהָאֹכֶל וְהַמַּשְׁקֶה הַנּוֹגֵעַ בִּטְפֵלָה **טָהוֹר. וְהַטּוֹפֵל אֶת הַכְּלִי הָרָעוּעַ,** שֶׁצָּרִיךְ לְצִפּוּי זֶה, נֶחְשָׁב הַצִּפּוּי לְחֵלֶק מֵהַכְּלִי, וְהָאֹכֶל וְהַמַּשְׁקֶה הַנּוֹגֵעַ בּוֹ **טָמֵא. וְכֵן** נָחְלְקוּ **בְּחִדּוּק** [-הִדּוּק] **הַקְּרוּיָה** - בְּטַבַּעַת עֵץ אוֹ מַתֶּכֶת הַנְּתוּנָה סָבִיב דְּלֶעֶת חֲלוּלָה הַמְשַׁמֶּשֶׁת לִשְׁאִיבַת מַיִם כְּדֵי לְהַדְּקָהּ וּלְחַזְּקָהּ שֶׁלֹּא תִּשָּׁבֵר אִם תִּתְקַל בְּאֶבֶן, שֶׁרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סוֹבְרִים שֶׁאַף בִּדְלֶעֶת בְּרִיאָה נֶחְשֶׁבֶת הַטַּבַּעַת כְּחֵלֶק מִמֶּנָּה לְעִנְיַן טֻמְאָה, וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְחֵלֶק מֵהַקְּרוּיָה אֶלָּא אִם הָיְתָה רְעוּעָה: **מִשְׁנָה ו צִפּוּי הַטֻּמְאָה לְדַעַת הַכֹּל:** **יְבִלִּית** - מִין עֵשֶׂב שֶׁטּוֹפְלִין בָּהּ **אֶת הַפִּטְּסִין** - שֶׁמְּצַפִּים בּוֹ כַּדִּים גְּדוֹלִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּלְטוּ אֶת הַמַּשְׁקֶה הַנִּבְלָע בָּהֶם, אִם הָיוּ הַפִּטְּסִים טְמֵאִים **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ** [-בַּיִּבְלִית] **טָמֵא,** שֶׁהַכַּדִּים צְרִיכִים לְצִפּוּי זֶה וְהוּא נֶחְשָׁב לְחֵלֶק מֵהֶם. **מְגוּפַת** [-כִּסּוּי] **חָבִית,** אַף שֶׁהִיא מְהֻדֶּקֶת בְּטִיט **אֵינָהּ חִבּוּר** - אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כָּחָבִית עַצְמָהּ, לְפִי שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת לְהִנָּטֵל מִמֶּנָּה, וְאִם נִטְמְאָה הֶחָבִית לֹא נִטְמְאָה הַמְּגוּפָּה. אֹכֶל **הַנּוֹגֵעַ בְּטִפּוּלוֹ** [-בְּצִפּוּיוֹ] **שֶׁל תַּנּוּר** טָמֵא, **טָמֵא** אַף הוּא, שֶׁהַתַּנּוּר צָרִיךְ לְצִפּוּי זֶה כְּדֵי לִשְׁמֹר עַל חֻמּוֹ, וְהוּא נֶחְשָׁב כְּחֵלֶק מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ז דִּינֵי צִפּוּי שׁוֹנִים:** **מֻחַם** - כְּלִי הַמְשַׁמֵּשׁ לְחִמּוּם מַיִם **שֶׁטָּפְלוֹ בְּחֹמֶר** - שֶׁצִּפּוּהוּ בְּטִיט עָבֶה, **וּבְחַרְסִית** - אוֹ בְּטִיט דַּק כַּחֶרֶס, וְנִטְמָא הַמֻּחַם, הָאֹכֶל **הַנּוֹגֵעַ בְּצִפּוּי הַחֹמֶר טָמֵא,** שֶׁצִּפּוּי זֶה נִדְבָּק הֵיטֵב לַמֻּחַם וְנֶחְשָׁב חֵלֶק מִמֶּנּוּ. וְהָאֹכֶל הַנּוֹגֵעַ **בְּצִפּוּי הַחַרְסִית טָהוֹר,** שֶׁצִּפּוּי זֶה מִתְפּוֹרֵר וְנוֹפֵל וְאֵינוֹ נִדְבָּק הֵיטֵב לַמֻּחַם וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב חֵלֶק מִמֶּנּוּ. **קַמְקוּם** - כְּלִי שֶׁמְּחַמְּמִים בּוֹ מַיִם וְגָדוֹל יוֹתֵר מֵהַמֻּחַם **שִׁנְּקַב, וַעֲשָׂאוֹ** [-וּסְתָמוֹ] **בְּזֶפֶת, רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר** אוֹתוֹ מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי **שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת** הַמַּיִם **הַחַמִּין** כְּדֶרֶךְ שֶׁיָּכוֹל לְקַבֵּל **צוֹנֶן,** שֶׁהַחֹם מַמֵּס אֶת הַזֶּפֶת, וְאֵין סְתִימָה זוֹ מוֹעִילָה לָהֶת לוֹ תּוֹרַת כְּלִי. **וְכֵן הָיָה** רַבִּי יוֹסֵי **אוֹמֵר בִּכְלֵי זֶפֶת** - בִּכְלִים הַמְצֻפִּים בְּזֶפֶת, שֶׁאֵין הַזֶּפֶת נֶחְשֶׁבֶת כְּמַחְבֶּרֶת לַכְּלִי כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת הַחַמִּין. וְלָכֵן **כְּלִי נֶחְשָׁת** שֶׁהָרְגִילוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּחַמִּין **שֶׁזְּפָתָן** - שֶׁצִּפָּה אוֹתָם בְּזֶפֶת, וְנִטְמְאוּ, וְנִגְּעוּ אֲכָלִים טְהוֹרִים בְּצִפּוּי, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִין,** שֶׁאֵין הַצִּפּוּי נֶחְשָׁב לְחֵלֶק מֵהַכְּלִי. **וְאִם** יֵחַד כֵּלִים אֵלּוּ עֵץ, **וּמְטַהֵר בְּשֶׁל חֶרֶס. רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם:** לְיֵין שֶׁהוּא צוֹנֵן, נֶחְשָׁב הַצִּפּוּי לְחֵלֶק מֵהַכְּלִי, וְהָאֲכָלִים שֶׁנָּגְעוּ בַּצִּפּוּי **טְמֵאִין: מִשְׁנָה ח צִפּוּי שֶׁאֵינוֹ נִצָּרְךְ:** **חָבִית שֶׁנִּקְּבָה, וַעֲשָׂאָהּ** [-וּסְתָמָהּ] **בְּזֶפֶת יָתֵר מִצָּרְכָּהּ** - בִּסְתִימָה עֲבָה יוֹתֵר מֵהַנִּצְרָךְ, אוֹ שֶׁמָּרַח זֶפֶת אַף שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנָּקָב, וְנִטְמְאָה הֶחָבִית, אֹכֶל וּמַשְׁקֶה **הַנּוֹגֵעַ בְּצָרְכָּהּ** - בַּזֶּפֶת הַנִּצְרָךְ לִסְתִימַת הַנָּקָב, **טָמֵא,** שֶׁסְּתִימָה זוֹ נֶחְשֶׁבֶת לְחֵלֶק מֵהֶחָבִית. אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בְּחֵלֶק שֶׁהוּא **יָתֵר מִצָּרְכָּהּ, טָהוֹר,** שֶׁחֵלֶק זֶה שֶׁאֵינוֹ נִצָּרְךְ אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחֵלֶק מֵהֶחָבִית. וְכֵן **זֶפֶת שֶׁנִּטְפָה עַל הֶחָבִית** הַשַּׁלְמָה, אֵין לָחָבִית צָרָךְ בָּהּ וְאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְחֵלֶק מִמֶּנָּה, וְאִם הֶחָבִית נִטְמְאָה, אֹכֶל **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ** - בַּזֶּפֶת **טָהוֹר. מִשְׁפַּךְ שֶׁנִּסְתַּם נִקְבּוֹ הַתַּחְתּוֹן: מַשְׁפַּךְ שֶׁל עֵץ, וְשֶׁל חֶרֶס** שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה לִפְנֵי שֶׁאֵינוֹ מַחֲזִיק אֶת הַמַּשְׁקֶה בְּתוֹכוֹ (לעיל פ"ב מ"ד), **שֶׁפְּקָקוֹ** [-שֶׁסָּתַם אֶת נִקְבּוֹ הַתַּחְתּוֹן] **בְּזֶפֶת, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַמֵּא** - מַחְשִׁיבוֹ לִכְלִי הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁמַּעֲתָּה יֵשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל. **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא בְּשֶׁל עֵץ, וּמְטַהֵר בְּשֶׁל חֶרֶס,** לְפִי שֶׁהַזֶּפֶת נַעֲשֶׂה מֵעֵץ, וְכֵיוָן שֶׁהוּא מִין אֶחָד עִם הָעֵץ הוּא נֶאֱחָז בּוֹ הֵיטֵב וַהֲרֵי הֵם כְּדָבָר אֶחָד, אֲבָל בְּשֶׁל חֶרֶס הוּא נִקְלָף וְלֹא מִתְקַיֵּם [בְּשׁוֹנֶה מִסְּתִימַת נָקָב בְּחָבִית שֶׁאֵין הַנָּקָב חָלָק וְלָכֵן הַזֶּפֶת נֶאֱחָז בּוֹ הֵיטֵב]. **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם** - בְּשֶׁל עֵץ וּבְשֶׁל חֶרֶס, שֶׁאֵין סְתִימָה זוֹ חֲשׁוּבָה סְתִימָה, לְפִי שֶׁהוּא רָגִיל לְהָסִיר אוֹתָהּ כְּשֶׁהוּא נִצָּרְךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַשְׁפַּךְ:

משניות

פֶּרֶק ד

דִּינֵי טֻמְאַת שֶׁבֶר כְּלִי חֶרֶס, וְדִין כְּלִי חֶרֶס שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּמָּה דְּפָנוֹת:

מִשְׁנָה א **שֶׁבֶר כְּלִי חֶרֶס שֶׁעוֹמֵד עַל צִדּוֹ:** **הַחֶרֶס** שֶׁנִּשְׁבַּר מִן הֶחָבִית **שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד** לְלֹא סְמִיכָה **מִפְּנֵי אָזְנוֹ** - יָדִית הַכְּלִי שֶׁמְּחֻבֶּרֶת אֲלֵיו וּמַכְבִּידָה אוֹתוֹ וּמַטָּה אוֹתוֹ עַל צִדּוֹ, **אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בּוֹ חִדּוּד** - שֶׁתַּחְתִּיתוֹ מְחֻדָּדֶת, **וְהַחִדּוּד מַכְרִיעוֹ** - מַטֶּהוּ עַל צִדּוֹ, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר** - אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקַבֵּל לְלֹא סְמִיכָה. וְאַחֲרֵי שֶׁנִּטְהַר מֻחְמַת זֶה, אֲפִלּוּ אִם **נִטְלָה הָאָזֶן וְנִשְׁבַּר הַחִדּוּד,** וְיָכוֹל עַתָּה לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, עוֹדֶנּוּ **טָהוֹר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּטֵל מְמֻנּוּ שָׁם כְּלִי וְנִטְהַר שׁוּב אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה לְעוֹלָם. **רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא** בְּאֹפֶן זֶה, וְסוֹבֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁעַתָּה רָאוּי לְקַבֵּל בְּלִי סְמִיכָה, יֵשׁ לוֹ תּוֹרַת כְּלִי. **חָבִית שֶׁנִּפְחֲתָה** - שֶׁנִּשְׁבְּרָה תַּחְתִּיתָהּ, **וְהִיא מְקַבֶּלֶת** רַק **עַל דָּפְנוֹתֶיהָ** כְּשֶׁהִיא מֻנַּחַת עַל צִדָּהּ, **אוֹ שֶׁנִּשְׁבְּרָה** [-גְּבוֹהָה] מִכָּלָן, **הֵכֵל טָהוֹר** - כָּל הַחֲלָלִים שֶׁמַּעֲבָר לְדָפָן זוֹ נֶחְשָׁבִים לְגַב הַכְּלִי הַפְּנִימִי, וְאִם נִכְנָס לְתוֹכָם שֶׁרֶץ דִּינוֹ כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מִגַּבּוֹ שֶׁהוּא טָהוֹר, מִשּׁוּם שֶׁעִקַּר הַכְּלִי הוּא הַמָּקוֹם הַמֻּקָּף בְּדִפְנָהּ הַגְּבוֹהָה שֶׁעֵד שָׁם מִתְמַלֵּא הַכְּלִי. וְאִם **הַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, **הַכֵּל טָמֵא** - שֶׁכָּל חֲלָלֵי הַכְּלִי הֵם בְּתוֹךְ הַכְּלִי וְשֶׁרֶץ הַנִּכְנָס לְתוֹכָם מְטַמֵּא אֶת הַכְּלִי כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מֵאֲוִירוֹ. וְאִם הַדֹּפֶן **הָאֶמְצָעִית עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, אִם נִכְנָס שֶׁרֶץ לַחֲלָל הַכְּלִי **מִמָּנָּה וְלִפְנִים,** הַכְּלִי **טָמֵא,** לְפִי שֶׁשֶּׁרֶץ נִכְנָס לַאֲוִירוֹ. וְאִם נִכְנָס **מִמֶּנָּה וְלַחוּץ** - בָּחָלָל הַחִיצוֹנִי, הַכְּלִי **טָהוֹר,** שֶׁחָלָל זֶה נִדּוֹן כְּגַב הַכְּלִי. אִם **הָיוּ** הַשָּׁפוֹת **שָׁווֹת** בְּגָבְהָן, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹלְקִין הָאֶמְצָעִית** - רוֹאִים אֶת הֶחָלָל הָאֶמְצָעִי כְּאִלּוּ הוּא מְחֻלָּק, מֵחֲצָיוֹ וְלִפְנִים נֶחְשָׁב כִּפְנִים הַכְּלִי, וְאִם נָפַל לְתוֹכוֹ שֶׁרֶץ נִטְמָא הַכֹּל, וּמֵחֲצָיוֹ וְלַחוּץ טָהוֹר כְּדִין כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּגַּע שֶׁרֶץ בְּגַבּוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַכֹּל טָהוֹר** - בְּאֹפֶן זֶה רוֹאִים כָּל חָלָל כִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהֶחָלָל שֶׁבּוֹ נָפַל הַשֶּׁרֶץ נִטְמָא וּשְׁאָר הַחֲלָלִים טְהוֹרִים. **מִמָּתַי נֶחְשַׁב כְּלִי חֶרֶס לִכְלִי:** כְּלֵי חֶרֶס, **מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה,** מִשֶּׁיְּצָרְפוּ **בַּכִּבְשָׁן** - מִשָּׁעָה שֶׁיִּתְחַזְּקוּ בְּכִבְשַׁן הָאֵשׁ, **וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן,** אַף שֶׁלְּאַחַר צִרּוּף הַכִּבְשָׁן עֲדַיִן הֵם צְרִיכִים תִּקּוּן בְּהַחְלָקָתָם וְהַשְׁוָאַת שְׂפָתָם הָעֶלְיוֹנָה. אַךְ קֹדֶם לָכֵן הֵם כְּלֵי אֲדָמָה שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה:

פֶּרֶק ה

דִּינֵי תַּנּוּר וְכִירָה שֶׁל חֶרֶס:

מִשְׁנָה א **שִׁעוּר תַּנּוּר לְקַבָּלַת טֻמְאָה:** **תַּנּוּר** מִתְּחִלָּתוֹ - מְקַבֵּל טֻמְאָה בְּעֵת עֲשִׂיָּתוֹ אִם נַעֲשָׂה בְּגֹבַהּ **אַרְבָּעָה** טְפָחִים. וְתַנּוּר טָמֵא שֶׁהָיָה בְּגֹבַהּ תִּשְׁעָה טְפָחִים וְנִשְׁבַּר, וְנִשְׁאַר בִּשְׁיָרָיו גֹּבַהּ **אַרְבָּעָה** טְפָחִים, עוֹדֶנּוּ טָמֵא, וְרַק אִם שִׁבָּרָיו נְמוּכִים יוֹתֵר נִטְהַר, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,** מִשֶּׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ **מִמֶּנָּה וְלִפְנִים,** הַכְּלִי **טָמֵא,** לְפִי שֶׁשָּׁרַץ נִכְנָס לַאֲוִירוֹ. וְאִם נִכְנָס **מִמֶּנָּה וְלַחוּץ** - בָּחָלָל הַחִיצוֹנִי, הַכְּלִי **טָהוֹר,** שֶׁחָלָל זֶה נִדּוֹן כְּגַב הַכְּלִי. אִם **הָיוּ** הַשָּׁפוֹת **שָׁווֹת** בְּגָבְהָן, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹלְקִין הָאֶמְצָעִית** - רוֹאִים אֶת הֶחָלָל הָאֶמְצָעִי כְּאִלּוּ הוּא מְחֻלָּק, מֵחֲצָיוֹ וְלִפְנִים נֶחְשָׁב כִּפְנִים הַכְּלִי, וְאִם נָפַל לְתוֹכוֹ שֶׁרֶץ נִטְמָא הַכֹּל, וּמֵחֲצָיוֹ וְלַחוּץ טָהוֹר כְּדִין כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּגַּע שֶׁרֶץ בְּגַבּוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַכֹּל טָהוֹר** - בְּאֹפֶן זֶה רוֹאִים כָּל חָלָל כִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהֶחָלָל שֶׁבּוֹ נָפַל הַשֶּׁרֶץ נִטְמָא וּשְׁאָר הַחֲלָלִים טְהוֹרִים. **מִמָּתַי נֶחְשַׁב כְּלִי חֶרֶס לִכְלִי:** כְּלֵי חֶרֶס, **מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה,** מִשֶּׁיְּצָרְפוּ **בַּכִּבְשָׁן,** וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן:

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק ד-ה

פרק ד

פרק ד א הַחֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד מִפְּנֵי אָזְנוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה בּוֹ חִדּוּד וְהַחִדּוּד מַכְרִיעוֹ, טָהוֹר. נִטְלָה הָאֹזֶן, נִשְׁבַּר הַחִדּוּד, טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא. חָבִית שֶׁנִּפְחֲתָה וְהִיא מְקַבֶּלֶת עַל דָּפְנוֹתֶיהָ, אוֹ שֶׁנֶּחְלְקָה כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֵבוֹת, רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין: **ב** חָבִית שֶׁנִּתְרוֹעֲעָה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִטַּלְטֵל בַּחֲצִי קַב גְּרוֹגָרוֹת, טְהוֹרָה. גְּסָטְרָא שֶׁנִּתְרוֹעֲעָה וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת מַשְׁקִין, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת אֳכָלִין, טְהוֹרָה, שֶׁאֵין שִׁירַיִן לְשִׁירַיִן: **ג** אֵיזוֹ הִיא גְסָטְרָא, כֹּל שֶׁנִּטְּלוּ אָזְנֶיהָ. הָיוּ בָהּ חִדּוּדִים יוֹצְאִין, כָּל הַמְקַבֵּל עִמָּהּ בְּזֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּכְנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עִמָּהּ בְּזֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וְאֵין כְּנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. הָיְתָה מֻטָּה עַל צִדָּהּ כְּמִין קַתֶּדְרָה, כָּל הַמְקַבֵּל עִמָּהּ בְּזֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּכְנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עִמָּהּ בְּזֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וְאֵין כְּנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. שׁוּלֵי קוֹרְפָיוֹת וְשׁוּלֵי קוֹסֵס הַצִּידוֹנִיִּים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לֵישֵׁב שֶׁלֹּא מְסַמָּכִין, טְמֵאִין, שֶׁלְּכָךְ נַעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן: **ד** כְּלִי חֶרֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ שְׂפָיוֹת, הַפְּנִימִית עוֹדֶפֶת, הַכֹּל טָהוֹר. הַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת, הַכֹּל טָמֵא. הָאֶמְצָעִית עוֹדֶפֶת, מִמֶּנָּה וְלִפְנִים טָמֵא, מִמֶּנָּה וְלַחוּץ טָהוֹר. הָיוּ שָׁווֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹלְקִין הָאֶמְצָעִית. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַכֹּל טָהוֹר. כְּלִי חֶרֶס מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה, מִשֶּׁיְּצָרְפוּ בַּכִּבְשָׁן, וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן:

פרק ה א תַּנּוּר, תְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה, וּשְׁיָרָיו אַרְבָּעָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּגָדוֹל, אֲבָל בְּקָטָן, תְּחִלָּתוֹ כָּל שֶׁהוּא, וּשְׁיָרָיו רֻבּוֹ, מִשֶּׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתּוֹ. אֵיזֶהוּ גָּמַר מְלַאכְתּוֹ, מִשֶּׁיַּסִּיקֶנּוּ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סָפְגָנִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּסִּיק אֶת הֶחָדֵשׁ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סָפְגָנִין: מִצִּידּוֹן שֶׁתַּחְתִּיתָם חַדָּה וּמְבַשֶּׁלֶת בָּהֶם כְּשֶׁהֵם מֻנָּחִים עַל כְּלִי בַּרְזֶל הַסּוֹמֵךְ אוֹתָם, וּכְשֶׁמְּסִירִים אוֹתָם מֵהָאֵשׁ סוֹמְכִים אוֹתָם בְּאֵפֶר הַכִּירָה, שֶׁנִּשְׁבְּרוּ וְנוֹתְרוּ מֵהֶם רַק הַשּׁוּלַיִם, **אַף עַל פִּי** שֶׁהַשּׁוּלַיִם **אֵינָם יְכוֹלִים לֵישֵׁב שֶׁלֹּא מְסַמָּכִין** - לְלֹא סְמִיכָה וְשָׁנִינוּ לְעֵיל (פ"ב מ"ב) שֶׁגִּסְטְרָא אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אִם הִיא צְרִיכָה סְמִיכָה, מִכָּל מָקוֹם כֻּלָּם אֵלּוּ **טְמֵאִין** - מְקַבְּלִים טֻמְאָה, לְפִי **שֶׁלְּכָךְ נַעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן,** וְגַם כְּשֶׁהֵם שְׁלֵמִים אֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם אֶלָּא עַל יְדֵי סְמִיכַת דָּבָר אַחֵר: **מִשְׁנָה ד** **כְּלִי חֶרֶס הַמֻּקָּף בְּשֶׁלֹשׁ דְּפָנוֹת:** כְּלִי **חֶרֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ שְׂפָיוֹת** [-שָׂפוֹת], שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת וְרֵוַח בֵּין דֹּפֶן לְדֹפֶן [וְנִרְאֶה כְּשֶׁלֹּשָׁה כֵּלִים זֶה בְּתוֹךְ זֶה], אִם הַדֹּפֶן **הַפְּנִימִית עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, **הַכֹּל טָהוֹר** - כָּל הַחֲלָלִים שֶׁמַּעֲבָר לְדָפָן זוֹ נֶחְשָׁבִים לְגַב הַכְּלִי הַפְּנִימִי, וְאִם נִכְנָס לְתוֹכָם שֶׁרֶץ דִּינוֹ כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מִגַּבּוֹ שֶׁהוּא טָהוֹר, מִשּׁוּם שֶׁעִקַּר הַכְּלִי הוּא הַמָּקוֹם הַמֻּקָּף בְּדִפְנָהּ הַגְּבוֹהָה שֶׁעַד שָׁם מִתְמַלֵּא הַכְּלִי. וְאִם **הַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, **הַכֹּל טָמֵא** - שֶׁכָּל חֲלָלֵי הַכְּלִי הֵם בְּתוֹךְ הַכְּלִי וְשֶׁרֶץ הַנִּכְנָס לְתוֹכָם מְטַמֵּא אֶת הַכְּלִי כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מֵאֲוִירוֹ. וְאִם הַדֹּפֶן **הָאֶמְצָעִית עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, אִם נִכְנָס שֶׁרֶץ לַחֲלַל הַכְּלִי **מִמֶּנָּה וְלִפְנִים,** הַכְּלִי **טָמֵא,** לְפִי שֶׁשֶּׁרֶץ נִכְנָס לַאֲוִירוֹ. וְאִם נִכְנָס **מִמֶּנָּה וְלַחוּץ** - בָּחָלָל הַחִיצוֹנִי, הַכְּלִי **טָהוֹר,** שֶׁחָלָל זֶה נִדּוֹן כְּגַב הַכְּלִי. אִם **הָיוּ** הַשָּׁפוֹת **שָׁווֹת** בְּגָבְהָן, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹלְקִין הָאֶמְצָעִית** - רוֹאִים אֶת הֶחָלָל הָאֶמְצָעִי כְּאִלּוּ הוּא מְחֻלָּק, מֵחֲצָיוֹ וְלִפְנִים נֶחְשָׁב כִּפְנִים הַכְּלִי, וְאִם נָפַל לְתוֹכוֹ שֶׁרֶץ נִטְמָא הַכֹּל, וּמֵחֲצָיוֹ וְלַחוּץ טָהוֹר כְּדִין כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּגַּע שֶׁרֶץ בְּגַבּוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַכֹּל טָהוֹר** - בְּאֹפֶן זֶה רוֹאִים כָּל חָלָל כִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהֶחָלָל שֶׁבּוֹ נָפַל הַשֶּׁרֶץ נִטְמָא וּשְׁאָר הַחֲלָלִים טְהוֹרִים. **מִמָּתַי נֶחְשַׁב כְּלִי חֶרֶס לִכְלִי:** כְּלֵי חֶרֶס, **מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה,** מִשֶּׁיְּצָרְפוּ **בַּכִּבְשָׁן,** וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן:

המבוארות

מִשְׁנָה א **שֶׁבֶר כְּלִי חֶרֶס שֶׁעוֹמֵד עַל צִדּוֹ:** **הַחֶרֶס** שֶׁנִּשְׁבַּר מִן הֶחָבִית **שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד** לְלֹא סְמִיכָה **מִפְּנֵי אָזְנוֹ** - יְדִית הַכְּלִי שֶׁמְּחֻבֶּרֶת אֲלֵיו וּמַכְבִּידָה אוֹתוֹ וּמַטָּה אוֹתוֹ עַל צִדּוֹ, **אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בּוֹ חִדּוּד** - שֶׁתַּחְתִּיתוֹ מְחֻדָּדֶת, **וְהַחִדּוּד מַכְרִיעוֹ** - מַטֶּהוּ עַל צִדּוֹ, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר** - אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקַבֵּל לְלֹא סְמִיכָה. וְאַחֲרֵי שֶׁנִּטְהַר מֻחְמַת זֶה, אֲפִלּוּ אִם **נִטְלָה הָאָזֶן וְנִשְׁבַּר הַחִדּוּד,** וְיָכוֹל עַתָּה לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, עוֹדֶנּוּ **טָהוֹר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁבָּטֵל מְמֻנּוּ שָׁם כְּלִי וְנִטְהַר שׁוּב אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה לְעוֹלָם. **רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא** בְּאֹפֶן זֶה, וְסוֹבֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁעַתָּה רָאוּי לְקַבֵּל בְּלִי סְמִיכָה, יֵשׁ לוֹ תּוֹרַת כְּלִי. **חָבִית שֶׁנִּפְחֲתָה** - שֶׁנִּשְׁבְּרָה תַּחְתִּיתָהּ, **וְהִיא מְקַבֶּלֶת** רַק **עַל דָּפְנוֹתֶיהָ** כְּשֶׁהִיא מֻנַּחַת עַל צִדָּהּ, **אוֹ שֶׁנִּשְׁבְּרָה** [-גְּבוֹהָה] מִכָּלָן, **הֵכֵל טָהוֹר** - כָּל הַחֲלָלִים שֶׁמַּעֲבָר לְדָפָן זוֹ נֶחְשָׁבִים לְגַב הַכְּלִי הַפְּנִימִי, וְאִם נִכְנָס לְתוֹכָם שֶׁרֶץ דִּינוֹ כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מִגַּבּוֹ שֶׁהוּא טָהוֹר, מִשּׁוּם שֶׁעִקַּר הַכְּלִי הוּא הַמָּקוֹם הַמֻּקָּף בְּדִפְנָהּ הַגְּבוֹהָה שֶׁעַד שָׁם מִתְמַלֵּא הַכְּלִי. וְאִם **הַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, **הַכֹּל טָמֵא** - שֶׁכָּל חֲלָלֵי הַכְּלִי הֵם בְּתוֹךְ הַכְּלִי וְשֶׁרֶץ הַנִּכְנָס לְתוֹכָם מְטַמֵּא אֶת הַכְּלִי כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מֵאֲוִירוֹ. וְאִם הַדֹּפֶן **הָאֶמְצָעִית עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, אִם נִכְנָס שֶׁרֶץ לַחֲלַל הַכְּלִי **מִמֶּנָּה וְלִפְנִים,** הַכְּלִי **טָמֵא,** לְפִי שֶׁשֶּׁרֶץ נִכְנָס לַאֲוִירוֹ. וְאִם נִכְנָס **מִמֶּנָּה וְלַחוּץ** - בָּחָלָל הַחִיצוֹנִי, הַכְּלִי **טָהוֹר,** שֶׁחָלָל זֶה נִדּוֹן כְּגַב הַכְּלִי. אִם **הָיוּ** הַשָּׁפוֹת **שָׁווֹת** בְּגָבְהָן, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹלְקִין הָאֶמְצָעִית** - רוֹאִים אֶת הֶחָלָל הָאֶמְצָעִי כְּאִלּוּ הוּא מְחֻלָּק, מֵחֲצָיוֹ וְלִפְנִים נֶחְשָׁב כִּפְנִים הַכְּלִי, וְאִם נָפַל לְתוֹכוֹ שֶׁרֶץ נִטְמָא הַכֹּל, וּמֵחֲצָיוֹ וְלַחוּץ טָהוֹר כְּדִין כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּגַּע שֶׁרֶץ בְּגַבּוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַכֹּל טָהוֹר** - בְּאֹפֶן זֶה רוֹאִים כָּל חָלָל כִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהֶחָלָל שֶׁבּוֹ נָפַל הַשֶּׁרֶץ נִטְמָא וּשְׁאָר הַחֲלָלִים טְהוֹרִים. **מִמָּתַי נֶחְשַׁב כְּלִי חֶרֶס לִכְלִי:** כְּלֵי חֶרֶס, **מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה,** מִשֶּׁיְּצָרְפוּ **בַּכִּבְשָׁן,** וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן:

פרק ד א הַחֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד מִפְּנֵי אָזְנוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה בּוֹ חִדּוּד וְהַחִדּוּד מַכְרִיעוֹ, טָהוֹר. נִטְלָה הָאֹזֶן, נִשְׁבַּר הַחִדּוּד, טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא. חָבִית שֶׁנִּפְחֲתָה וְהִיא מְקַבֶּלֶת עַל דָּפְנוֹתֶיהָ, אוֹ שֶׁנֶּחְלְקָה כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֵבוֹת, רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין: **ב** חָבִית שֶׁנִּתְרוֹעֲעָה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִטַּלְטֵל בַּחֲצִי קַב גְּרוֹגָרוֹת, טְהוֹרָה. גְּסָטְרָא שֶׁנִּתְרוֹעֲעָה וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת מַשְׁקִין, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת אֳכָלִין, טְהוֹרָה, שֶׁאֵין שִׁירַיִן לְשִׁירַיִן: **ג** אֵיזוֹ הִיא גְסָטְרָא, כֹּל שֶׁנִּטְּלוּ אָזְנֶיהָ. הָיוּ בָהּ חִדּוּדִים יוֹצְאִין, כָּל הַמְקַבֵּל עִמָּהּ בְּזֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּכְנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עִמָּהּ בְּזֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וְאֵין כְּנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. הָיְתָה מֻטָּה עַל צִדָּהּ כְּמִין קַתֶּדְרָה, כָּל הַמְקַבֵּל עִמָּהּ בְּזֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּכְנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל עִמָּהּ בְּזֵיתִים, מְטַמֵּא בְּמַגָּע וְאֵין כְּנֶגְדּוֹ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. שׁוּלֵי קוֹרְפָיוֹת וְשׁוּלֵי קוֹסֵס הַצִּידוֹנִיִּים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לֵישֵׁב שֶׁלֹּא מְסַמָּכִין, טְמֵאִין, שֶׁלְּכָךְ נַעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן: **ד** כְּלִי חֶרֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ שְׂפָיוֹת, הַפְּנִימִית עוֹדֶפֶת, הַכֹּל טָהוֹר. הַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת, הַכֹּל טָמֵא. הָאֶמְצָעִית עוֹדֶפֶת, מִמֶּנָּה וְלִפְנִים טָמֵא, מִמֶּנָּה וְלַחוּץ טָהוֹר. הָיוּ שָׁווֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹלְקִין הָאֶמְצָעִית. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַכֹּל טָהוֹר. כְּלִי חֶרֶס מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה, מִשֶּׁיְּצָרְפוּ בַּכִּבְשָׁן, וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן:

פרק ה א תַּנּוּר, תְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה, וּשְׁיָרָיו אַרְבָּעָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּגָדוֹל, אֲבָל בְּקָטָן, תְּחִלָּתוֹ כָּל שֶׁהוּא, וּשְׁיָרָיו רֻבּוֹ, מִשֶּׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתּוֹ. אֵיזֶהוּ גָּמַר מְלַאכְתּוֹ, מִשֶּׁיַּסִּיקֶנּוּ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סָפְגָנִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּסִּיק אֶת הֶחָדֵשׁ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סָפְגָנִין: מִצִּידּוֹן שֶׁתַּחְתִּיתָם חַדָּה וּמְבַשֶּׁלֶת בָּהֶם כְּשֶׁהֵם מֻנָּחִים עַל כְּלִי בַּרְזֶל הַסּוֹמֵךְ אוֹתָם, וּכְשֶׁמְּסִירִים אוֹתָם מֵהָאֵשׁ סוֹמְכִים אוֹתָם בְּאֵפֶר הַכִּירָה, שֶׁנִּשְׁבְּרוּ וְנוֹתְרוּ מֵהֶם רַק הַשּׁוּלַיִם, **אַף עַל פִּי** שֶׁהַשּׁוּלַיִם **אֵינָם יְכוֹלִים לֵישֵׁב שֶׁלֹּא מְסַמָּכִין** - לְלֹא סְמִיכָה וְשָׁנִינוּ לְעֵיל (פ"ב מ"ב) שֶׁגִּסְטְרָא אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אִם הִיא צְרִיכָה סְמִיכָה, מִכָּל מָקוֹם כֻּלָּם אֵלּוּ **טְמֵאִין** - מְקַבְּלִים טֻמְאָה, לְפִי **שֶׁלְּכָךְ נַעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן,** וְגַם כְּשֶׁהֵם שְׁלֵמִים אֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם אֶלָּא עַל יְדֵי סְמִיכַת דָּבָר אַחֵר: **מִשְׁנָה ד** **כְּלִי חֶרֶס הַמֻּקָּף בְּשֶׁלֹשׁ דְּפָנוֹת:** כְּלִי **חֶרֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ שְׂפָיוֹת** [-שָׂפוֹת], שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת וְרֵוַח בֵּין דֹּפֶן לְדֹפֶן [וְנִרְאֶה כְּשֶׁלֹּשָׁה כֵּלִים זֶה בְּתוֹךְ זֶה], אִם הַדֹּפֶן **הַפְּנִימִית עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, **הַכֹּל טָהוֹר** - כָּל הַחֲלָלִים שֶׁמַּעֲבָר לְדָפָן זוֹ נֶחְשָׁבִים לְגַב הַכְּלִי הַפְּנִימִי, וְאִם נִכְנָס לְתוֹכָם שֶׁרֶץ דִּינוֹ כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מִגַּבּוֹ שֶׁהוּא טָהוֹר, מִשּׁוּם שֶׁעִקַּר הַכְּלִי הוּא הַמָּקוֹם הַמֻּקָּף בְּדִפְנָהּ הַגְּבוֹהָה שֶׁעַד שָׁם מִתְמַלֵּא הַכְּלִי. וְאִם **הַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, **הַכֹּל טָמֵא** - שֶׁכָּל חֲלָלֵי הַכְּלִי הֵם בְּתוֹךְ הַכְּלִי וְשֶׁרֶץ הַנִּכְנָס לְתוֹכָם מְטַמֵּא אֶת הַכְּלִי כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מֵאֲוִירוֹ. וְאִם הַדֹּפֶן **הָאֶמְצָעִית עוֹדֶפֶת** [-גְּבוֹהָה] מִכֻּלָּן, אִם נִכְנָס שֶׁרֶץ לַחֲלַל הַכְּלִי **מִמֶּנָּה וְלִפְנִים,** הַכְּלִי **טָמֵא,** לְפִי שֶׁשֶּׁרֶץ נִכְנָס לַאֲוִירוֹ. וְאִם נִכְנָס **מִמֶּנָּה וְלַחוּץ** - בָּחָלָל הַחִיצוֹנִי, הַכְּלִי **טָהוֹר,** שֶׁחָלָל זֶה נִדּוֹן כְּגַב הַכְּלִי. אִם **הָיוּ** הַשָּׁפוֹת **שָׁווֹת** בְּגָבְהָן, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹלְקִין הָאֶמְצָעִית** - רוֹאִים אֶת הֶחָלָל הָאֶמְצָעִי כְּאִלּוּ הוּא מְחֻלָּק, מֵחֲצָיוֹ וְלִפְנִים נֶחְשָׁב כִּפְנִים הַכְּלִי, וְאִם נָפַל לְתוֹכוֹ שֶׁרֶץ נִטְמָא הַכֹּל, וּמֵחֲצָיוֹ וְלַחוּץ טָהוֹר כְּדִין כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּגַּע שֶׁרֶץ בְּגַבּוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַכֹּל טָהוֹר** - בְּאֹפֶן זֶה רוֹאִים כָּל חָלָל כִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהֶחָלָל שֶׁבּוֹ נָפַל הַשֶּׁרֶץ נִטְמָא וּשְׁאָר הַחֲלָלִים טְהוֹרִים. **מִמָּתַי נֶחְשַׁב כְּלִי חֶרֶס לִכְלִי:** כְּלֵי חֶרֶס, **מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה,** מִשֶּׁיְּצָרְפוּ **בַּכִּבְשָׁן,** וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן:

משניות מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק ה המבוארות

מִשְׁנָה ב שְׁעוּר כִּירָה וְקוֹפַח לְקַבָּלַת טֻמְאָה: כִּירָה [-שַׁמַּסְיִקִים אוֹתָהּ בְּתוֹכָהּ וְשׁוֹפְתִים שְׁתֵּי קְדֵרוֹת עַל שְׁתֵּי חוֹרִים בְּתִקְרָתָהּ] **תְּחִלָּתָהּ** - מִקַּבֶּלֶת טֻמְאָה מֵעֵת עֲשִׂיָּתָהּ כְּשֶׁהִיא בְּגַבֵּהּ **שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת, וְכֵן כִּירָה טְמֵאָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה וְיֵשׁ בְּשִׁיָּרֶיהָ גֹּבַהּ **שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת, עוֹדָנָּה טְמֵאָה. וְאֵין הַכִּירָה נִטְמֵאת אֶלָּא **מִשֶּׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּהּ. וְאֵיזֶהוּ גְּמַר מְלַאכְתָּהּ, מִשֶּׁיְּסַיְּקֶנָּה** בְּחם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְבַשֵּׁל עָלֶיהָ בֵּיצָה** שֶׁל תַּרְנְגֹלֶת, שֶׁהִיא קַלָּה **שֶׁבַּבֵּיצִים** - קַלָּה לְהִתְבַּשֵּׁל יוֹתֵר מִכָּל הַבֵּיצִים, כְּשֶׁהִיא **טְרוּפָה** - מְעֹרֶבֶּבֶת וּשְׁבוּרָה בְּקְעָרָה, **וּנְתוּנָה בָּאִלְפָּס** - בְּסִיר שֶׁכָּבָר הוּחַם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא מְמֻהֶרֶת לְהִתְבַּשֵּׁל. **הַכֶּפַח** [-מַיֶּעֱד לִשְׁפִיתַת קְדֵרָה אַחַת, וּפְעָמִים שֶׁאוֹפִים בּוֹ פַּת], אִם **עֲשָׂאוֹ** - יְחֵדוֹ **לָאֲפִיָּה, שְׁעוּרוֹ** [-שִׁעוּר גְּמַר מְלַאכְתּוֹ] **כַּתַּנּוּר,** בְּהַסָּקָה לְצָרְךָ אֲפִיַּת סַפְּגָנִים, וְאִם **עֲשָׂאוֹ לְבַשּׁוּל, שְׁעוּרוֹ** [-שִׁעוּר גְּמַר מְלַאכְתּוֹ] **כַּכִּירָה,** בְּהַסָּק לְבַשּׁוּל בֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת [וְהוּא הַדִּין לְשִׁעוּר גַּבְהוֹ. (תוי"ט)]. **שְׁעוּר יְדִית הַתַּנּוּר הַכִּירָה וְהַכֶּפַח: הָאֶבֶן הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר** - שֶׁחִבְּרוּהָ לְתַנּוּר לְשַׁמֵּשׁ כְּיָדִית וְהִיא בּוֹלֶטֶת עַד **טֶפַח, וּמִן הַכִּירָה** עַד שִׁעוּר **שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת,** הֲרֵי הֵן **חִבּוּר** לְתַנּוּר וּלְכִירָה, וְנִטְמְאִים עִמָּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לה) 'תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם', וְדָרַשׁוּ, 'לָכֶם' לְכָל צָרְכֵיכֶם, וּבְכָלַל זֶה 'יָד הַכְּלִי'. וְהַחֵלֶק שֶׁמֵּעַל טֶפַח אוֹ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת אֵינוֹ נִצְרָךְ לְשַׁמֵּשׁ כְּבֵית יָד וְלָכֵן אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְהָאֶבֶן **הַיּוֹצֵא מִן הַכֶּפַח,** אִם **עֲשָׂאוֹ** [-לַכֶּפַח] **לָאֲפִיָּה, שְׁעוּרוֹ כַּתַּנּוּר,** וְשִׁעוּר בֵּית יָד שָׁלוֹ טֶפַח, וְאִם **עֲשָׂאוֹ לְבַשּׁוּל, שְׁעוּרוֹ כַּכִּירָה,** וְשִׁעוּר בֵּית יָד שָׁלוֹ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא אָמְרוּ** שֶׁאֶבֶן הַבּוֹלֶטֶת טְמֵאָה רַק בְּשַׁעוּר **טֶפַח, אֶלָּא** בְּאֶבֶן הַנִּמְצֵאת **בֵּין הַתַּנּוּר וְלַכֶּתֶל,** שֶׁכְּשֶׁהִיא בּוֹלֶטֶת יוֹתֵר מִטֶּפַח עוֹמֶדֶת לִנְטֹל, כֵּיוָן שֶׁהִיא מוֹנַעַת אֶת קֹרוּב הַתַּנּוּר לַכֹּתֶל. אֲבָל אִם נִמְצֵאת בְּצַד הַתַּנּוּר הַפּוֹנֶה לַבַּיִת, אֲפִלּוּ אִם הִיא גְּדוֹלָה מִטֶּפַח הִיא מְשַׁמֶּשֶׁת לְבֵית יָד. **הָיוּ שְׁנֵי תַּנּוּרִין סְמוּכִים זֶה לָזֶה,** וְאֶבֶן אַחַת מְחַבֶּרֶת בֵּינֵיהֶם, **נוֹתֵן** מִמֶּנָּה בְּתֵי יָדַיִם, **לְתַנּוּר זֶה** אֶת **הַטֶּפַח** הַסָּמוּךְ אֵלָיו, **וְלָזֶה** [-וְלַתַּנּוּר הַשֵּׁנִי] אֶת **הַטֶּפַח** הַסָּמוּךְ אֵלָיו, **וְהַשְּׁאָר טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי תּוֹסֶפֶת הָאֶבֶן אֵינָהּ נִצְרֶכֶת לַאֲחִיזַת הַתַּנּוּרִים: **מִשְׁנָה ג דִּין כֵּלִים נוֹסָפִים הַטְּפֵלִים לַתַּנּוּר: עֶטֶרֶת כִּירָה** - שָׂפָה עֲגֻלָּה שֶׁעוֹשִׂים מֵעַל רֹאשׁ הַכִּירָה כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁמֵר חַמָּהּ, אַף אִם נִטְמְאָה הַכִּירָה הָעֶטֶרֶת **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְחֵלֶק מִן הַכִּירָה. **טִירַת הַתַּנּוּר** - מָקוֹם מָקֻף לְפָנֵי הַתַּנּוּר שֶׁמַּנִּיחַ בּוֹ אֶת הַלֶּחֶם שֶׁרוֹדֶה מִן הַתַּנּוּר, **בִּזְמַן שֶׁהִיא גְּבוֹהָה אַרְבָּעָה טְפָחִים** כְּשֶׁעוּר גֹּבַהּ תַּנּוּר בִּתְחִלַּת עֲשִׂיָּתוֹ, הֲרֵי הִיא **מִטַּמְאָה** [-מִקַּבֶּלֶת טֻמְאָה] **בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר** - אִם נִטְמָא הַתַּנּוּר עַל יְדֵי שֶׁנָּגַע בּוֹ שֶׁרֶץ אוֹ שְׁנֹתֶלָה בַּאֲוִירוֹ, טְמֵאָה גַּם הַטִּירָה שֶׁהִיא מִצְּרֵכֵי הַתַּנּוּר וְנֶחְשֶׁבֶת חֵלֶק מִמֶּנּוּ. וְאִם מִתְּחִלָּה הָיְתָה **פְּחוּתָה מִכָּאן** - מִגֹּבַהּ אַרְבָּעָה טְפָחִים, אַף שֶׁנִּטְמָא הַתַּנּוּר **טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה בְּגֹבַהּ זֶה. **וְאִם חֻבְּרָה לוֹ** הַטִּירָה לַתַּנּוּר, **אֲפִלּוּ** אִם בְּחִבּוּר מוּעָט מְאֹד, כְּשֶׁהִיא מֻנַּחַת **עַל שָׁלֹשׁ אֲבָנִים** וּדְבוּקָה לַתַּנּוּר, וְנִטְמָא הַתַּנּוּר, **טְמֵאָה** אַף הַטִּירָה הַמְחֻבֶּרֶת. **בֵּית הַפֶּה וּבֵית הַתַּבְלִין וּבֵית הַנֵּר** - כְּלֵי חֶרֶס לְצַד הַכִּירָה הַמְיֻעָדִים לְהַנָּחַת פֶּה שָׁמֶן לְהַפְשִׁירוֹ אוֹ לְהַנָּחַת תַּבְלִין אוֹ נֵר, **שֶׁמְּחֻבָּרִים בַּכִּירָה,** הֲרֵי הֵם **מִטַּמְּאִין** [-נִטְמְאִים] **בְּמַגָּע** - אִם נָגַע שֶׁרֶץ בְּתוֹךְ הַכִּירָה וְנִטְמְאָה, שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּחָשְׁבוּ לִכְלִי אֶחָד עִם הַכִּירָה. וְאוּלָם **אֵינָן מִטַּמְּאִין בָּאֲוִיר** - אִם נִתְלָה שֶׁרֶץ בַּחֲלַל הַכִּירָה וְלֹא נָגַע בָּהּ, הַכִּירָה טְמֵאָה כְּדִין כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מֵאֲוִירוֹ, אַךְ הֵם טְהוֹרִים, כֵּיוָן שֶׁמִּן הַדִּין אֵינָם כְּלִי אֶחָד וַחֲכָמִים הֶחֱמִירוּ לְהַחְשִׁיבָם כִּכְלִי אֶחָד עִם הַכִּירָה, וְלָכֵן הֻקְלוּ לְעִנְיַן טֻמְאָה מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הֶכֵּר שֶׁאֵין טֻמְאָה זוֹ מִדְּאוֹרַיְתָא וְלֹא יָבוֹאוּ לִשְׁרֹף תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ מֵחֲמַת טֻמְאָה זוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מְטַהֵר** כֵּלִים אֵלּוּ מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה עַל יְדֵי טֻמְאַת הַכִּירָה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ לֹא תִּקְּנוּ חֲכָמִים לְהַחְשִׁיבָם כְּחֵלֶק מַהַכִּירָה: **מִשְׁנָה ד הַסֵּק תַּנּוּר לִגְמַר מְלַאכָתָהּ: תַּנּוּר שֶׁהַסַּק מֵאֲחוֹרָיו** וְלֹא שֶׁהִדְלִיק אֵשׁ בְּתוֹכוֹ, **אוֹ שֶׁהַסַּק בְּבֵית הָאֹמֶן** קֹדֶם שֶׁגָּמַר אֶת צוּרָתוֹ, הַתַּנּוּר **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף הֵסַק. **וּמַעֲשֶׂה הָיָה שֶׁנִּפְלָה דְּלֶקָה בְּתַנּוּרֵי כְּפַר סְגָנָה, וּבָא מַעֲשֶׂה** זֶה **לְיַבְנֶה** לִשְׁאל מַה דִּין תַּנּוּרִים אֵלּוּ, **וְטִמְּאָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל,** וְאַף שֶׁהָיָה הֶסֵּקָם מִבַּחוּץ, שֶׁלֹּא מִדַּעַת וְקֹדֶם גְּמַר עֲשִׂיָּתָם: **מִשְׁנָה ה דִּין מוֹסַף הַתַּנּוּר: מוֹסַף הַתַּנּוּר** - תּוֹסֶפֶת טִיט שֶׁמּוֹסִיף עַל שְׂפַת הַתַּנּוּר כְּדֵי לְשַׁמֵּר אֶת חַמּוֹ, בְּתַנּוּר **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, טָהוֹר,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ חֵלֶק מֵהַתַּנּוּר. **וּבְתַנּוּר שֶׁל נַחְתּוֹמִין** [-אוֹפִים] **טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא** [-הַנַּחְתּוֹם] **סוֹמֵךְ עָלָיו אֶת הַשַּׁפּוּד** עִם הַבָּשָׂר וְצוֹלֵהוּ שָׁם, וְנִמְצָא שְׁמוּסָף זֶה הוּא מִצָּרְכֵי הַתַּנּוּר, וְנֶאֱמַר (שם) 'תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם', וְדָרַשׁוּ מִ'לָכֶם', כָּל שֶׁהוּא לְצָרְכֶכֶם. **רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר,** מִטַּעַם זֶה אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵין הַתּוֹסֶפֶת נֶחְשֶׁבֶת צָרָךְ הַתַּנּוּר אֶלָּא כְּשֶׁהַתַּשְׁמִישׁ שֶׁבָּהּ הוּא כְּעֵין תַּשְׁמִישֵׁי הַתַּנּוּר, אֲבָל מְקַבֵּל טֻמְאָה **מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹפֶה בּוֹ כְּשֶׁהוּא נִדְחָק** - כְּשֶׁיֵּשׁ רִבּוּי קוֹנִים וְצָרִיךְ לֶאֱפוֹת פַּת רַבָּה. **כֵּיצַד בּוֹ, מוֹסַף הַיּוֹרֶה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים** - תּוֹסֶפֶת טִיט שֶׁמּוֹסִיפִים עַל דָּפְנוֹת הַקְּדֵרָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל מְבַשְּׁלֵי זֵיתִים, **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁלִּפְעָמִים עוֹלִים הַמַּיִם הָרוֹתְחִים בְּתוֹסֶפֶת זוֹ וְהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּחֵלֶק מִבִּשּׁוּלָם. וְאִלּוּ **שֶׁל צַבָּעִים** הַמְבַשְּׁלִים בָּהּ סַמְנֵי צֶבַע, **טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁפְכוּ הַמַּיִם הַחוּצָה כְּשֶׁהֵם רוֹתְחִים, אַךְ הֵם נִזְהָרִים שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כֵּיוָן שֶׁהַטִּיט עָלוּל לְקַלְקֵל אֶת הַצֶּבַע: **מִשְׁנָה ו תַּנּוּר שֶׁחִצִּיוֹ מְלֵא עָפָר: תַּנּוּר שֶׁנָּתַן בּוֹ עָפָר** וּמִלְּאוֹ **עַד חֲצִיוֹ, מִגַּבֵּהּ הֶעָפָר וּלְמַטָּן, מִטַּמֵּא הַתַּנּוּר בְּמַגָּע** - אִם נָגַע שֶׁרֶץ בְּדָפְנוֹת הַתַּנּוּר מִתּוֹכוֹ בְּחֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן, אֲבָל לֹא בְּאֹפֶן שֶׁרַק נִכְנַס לְתוֹךְ אֲוִירוֹ. אָמְנָם מִגֹּבַהּ הֶעָפָר **וּלְמַעְלָן, מִטַּמֵּא** אַף **בָּאֲוִיר** - אִם נִכְנַס שֶׁרֶץ לְתוֹךְ חֲלַל הַתַּנּוּר. וְטַעַם הַדָּבָר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁמִּלְּאוֹ בֶּעָפָר הִתְבַּטֵּל חֶלְקוֹ הַתַּחְתּוֹן מִשְּׁמוּשׁוֹ כְּתַנּוּר וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה מִן הַתּוֹרָה, וַחֲכָמִים הֶחֱמִירוּ לְטַמְּאוֹתוֹ, וְהֻקְלוּ לְגַבֵּי טֻמְאַת אֲוִיר כְּלִי חֶרֶס כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִשְׁרֹף עָלָיו תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים. **הַסֵּק תַּנּוּר שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר לַקַּרְקַע:** תַּנּוּר חָדָשׁ שֶׁלֹּא קָבָעוֹ בַּקַּרְקַע כְּדֶרֶךְ הַתַּנּוּרִים, אֶלָּא **נָתְנוֹ עַל פִּי הַבּוֹר אוֹ עַל פִּי הַדּוּת** [-חָלָל מֻקָּף מְחִצּוֹת, כְּבוֹר הַבָּנוּי עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע], **וְנָתַן שָׁם אֶבֶן** בֵּין דֹּפֶן הַבּוֹר וְהַדּוּת לְדֹפֶן הַתַּנּוּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל הַתַּנּוּר לְתוֹכָם, וְהִסִּיק אֶת הַתַּנּוּר, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם מַסִּיק מִלְמַטָּן** - אִם מַבְעִיר אֶת הָאֵשׁ בְּתַחְתִּית הַבּוֹר אוֹ הַדּוּת, **וְהוּא** - הַתַּנּוּר **נִסּוֹק מִלְמַעְלָן, טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נֶחְשָׁב הַתַּנּוּר כְּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע. אֲבָל אִם אֵינוֹ נִסּוֹק בְּאֹפֶן זֶה וְצָרִיךְ לְהַסִּיקוֹ בְּתוֹכוֹ מַמָּשׁ, אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה כְּלָל, שֶׁכֵּן בְּאֹפֶן זֶה אֵין לְהַחְשִׁיבוֹ כְּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) 'תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ', מַשְׁמַע שֶׁתַּנּוּר אֵינוֹ מִטַּמֵּא אֶלָּא כְּשֶׁהוּא מְחֻבָּר שְׁלֹשׁוֹן 'נִתִּיצָה' שֵׁיְּךְ רַק בְּדָבָר מְחֻבָּר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הוֹאִיל וְהֶסֵּק מִכָּל מָקוֹם - בְּכָל אֹפֶן שֶׁהוּא, אַף שֶׁהֶסֵּק בְּעוֹדוֹ תָּלוּשׁ, **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה. שֶׁנֶּאֱמַר (שם) בְּתַנּוּר וְכִירַיִם 'טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם', וּמִכָּפָל זֶה לְמֵדִים שֶׁהֶסֵּק מוֹעִיל בָּהֶם אַף כְּשֶׁהֵם תְּלוּשִׁים. וְאַף לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה, אִם הֻסַּק הָרִאשׁוֹן הָיָה בְּמְחֻבָּר וְאַחַר כָּךְ עֲקָרוּהוּ מִן הָאָרֶץ, הֲרֵי הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ז טָהֳרַת תַּנּוּר בִּשְׁבִירָה: תַּנּוּר שֶׁנִּטְמָא, כְּיצַד מָטַהֲרִין אוֹתוֹ** בִּשְׁבִירָתוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ', **חוֹלְקוֹ** לְכָל אָרְכּוֹ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה **לִשְׁלֹשָׁה** חֲלָקִים שֶׁאֵין בְּכָל אֶחָד מֵהֶם רֹב שִׁעוּר הַתַּנּוּר, **וְגוֹרֵר** [-מְגָרֵד] מִמֶּנּוּ **אֶת הַטְּפֵלָה** [-צִפּוּי הַטִּיט], וְחוֹלְקוֹ לְכָל אָרְכּוֹ **עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּאָרֶץ** - מִשְּׁפָתוֹ הָעֶלְיוֹנָה עַד לָאָרֶץ, וְלֹא דַּי בִּרֹב גָּבְהוֹ. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לְגָרֵר אֶת הַטְּפֵלָה, וְלֹא עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּאָרֶץ** - לְכָל גָּבְהוֹ, **אֶלָּא מִמַּעֲטוֹ מִבִּפְנִים** עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחוֹת שֶׁהוּא שִׁעוּר גֹּבַהּ הַתַּנּוּר (לעיל מ"א). **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, וְצָרִיךְ לְהַסִּיעוֹ** - לְהַפְרִיד אֶת הַחֲלָקִים זֶה מִזֶּה. וּלְדַעַת חֲכָמִים דַּי בְּכָךְ שֶׁהֵם חֲתוּכִים זֶה מִזֶּה אַף שֶׁהֵם סְמוּכִים. אֲבָל אִם לֹא חָלְקוֹ לִשְׁלֹשָׁה אֶלָּא **חֶלְקוֹ לִשְׁנַיִם,** חֵלֶק **אֶחָד גָּדוֹל** וְחֵלֶק **אֶחָד קָטָן, הַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן טָהוֹר.** אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן טָהוֹר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, וְצָרִיךְ לְהַסִּיעוֹ.** חֶלְקוֹ לִשְׁנַיִם, חֵלֶק **אֶחָד גָּדוֹל** וְחֵלֶק **אֶחָד קָטָן, הַגָּדוֹל טָמֵא** לְפִי שֶׁהוּא רֻבּוֹ שֶׁל תַּנּוּר וְנִדּוֹן כְּכֻלּוֹ, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִמְנֻתָּץ, **וְהַקָּטָן** שֶׁהוּא מִעוּטוֹ **טָהוֹר.**

וְאִם חֻלָּקוֹ לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, אִם אֶחָד מֵהֶם גָּדוֹל כִּשְׁנַיִם הָאֲחֵרִים, וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לְכָל הַפָּחוֹת מַחֲצִית תַּנּוּר, הַגָּדוֹל טָמֵא, שֶׁמָּא יֵשׁ בּוֹ רֹבּוֹ שֶׁל תַּנּוּר, וּשְׁנַיִם הַקְּטַנִּים טְהוֹרִין, שֶׁאֵין בְּכָל אֶחָד מֵהֶם אֶלָּא מִעוּט הַתַּנּוּר: **משנה ח** תַּנּוּר שֶׁחִתְּכוֹ וְאַחַר כָּךְ חִבְּרוֹ: תַּנּוּר טָמֵא שֶׁחִתְּכוֹ חֲלִיּוֹת לְרָחְבּוֹ וַעֲשָׂאוֹ טַבָּעוֹת טַבָּעוֹת, וְגִבַּהּ כָּל חֲלִיָּה פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, טָהוֹר מִטֻּמְאָתוֹ, כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"א) שֶׁאַרְבָּעָה טְפָחִים הוּא שִׁעוּר שִׁירָיו שֶׁל תַּנּוּר [וְדָוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁאֵין בְּאַחַת הַחֲלִיּוֹת רֹב גֹּבַהּ הַתַּנּוּר]. וְאִם חָזַר וְהֶעֱמִיד אֶת הַחֲלִיּוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וּמֵרְחוֹ לַתַּנּוּר מִבַּחוּץ בְּטִיט וְעַתָּה נִדְבָּקוּ הַחֲלִיּוֹת זוֹ לָזוֹ, דִּינוֹ כְּתַנּוּר חָדָשׁ וּמְקַבֵּל טֻמְאָה מִשֶּׁיְּסַיְּקָנּוּ הֶסֵּק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סְפָגָנִין. וְאִם לֹא הִדְבִּיק אֶת הַטִּיט עַל דָּפְנוֹת הַתַּנּוּר, אֶלָּא הִרְחִיק מִמֶּנּוּ - מֵהַתַּנּוּר אֶת הַטְּפָלָה [-צִפּוּי הַטִּיט], וְנָתַן חוֹל אוֹ צְרוֹר [-אֲבָנִים קְטַנּוֹת] בֵּינְתַיִם - בֵּין הַתַּנּוּר לַטְּפָלָה, וְאַף בְּאֹפֶן זֶה נִשְׁמָר חֹם הַתַּנּוּר, אַךְ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵין הַטְּפָלָה עַל הַתַּנּוּר עַצְמוֹ, הִיא אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּחִבּוּר בֵּין הַחֲלִיּוֹת אַף אִם מְסֵיקָהּ בְּכִבְשָׁן, וּבָזֶה אָמְרוּ חֲכָמִים, שֶׁהַגְּדָה וְהַטָּהוֹרָה אוֹפוֹת [-יְכוֹלוֹת לֶאֱפוֹת] בּוֹ יַחְדָּיו, **וְהוּא טָהוֹר**, כְּדִין תַּנּוּר מְנֻתָּץ שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה: **משנה ט** תַּנּוּר הֶעָשׂוּי לִגְוֹחוֹת הַגְּוֹתוֹת בְּמִסְגֶּרֶת: תַּנּוּר שֶׁבָּא מִחָתְכוֹ - לִגְוֹחוֹת צָרוֹת שֶׁל חֶרֶס מִבֵּית הָאֻמָּן, וְעָשָׂה בּוֹ לְמוּדִין - חִשּׁוּקִים שֶׁל חֶרֶס, וְכָךְ אִפֵּן בְּנָיָתוֹ שֶׁמַּעֲמִיד אֶת לִגְוֹחוֹת הַחֶרֶס זוֹ לְצַד זוֹ בְּצוּרַת תַּנּוּר, וְנוֹתְנָן לְאוֹתָן הַלְּמוּדִין עָלָיו - עַל הַתַּנּוּר, וְכָךְ מִתְחַבְּרִים הַלִּגְוֹחוֹת זוֹ לָזוֹ, **וְהוּא טָהוֹר** עַד עַתָּה, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה מְחֻבָּר, וְאִם אַחַר שֶׁחִבְּרוֹ בְּאֻמָּצָעוּת הַלְּמוּדִין **נִטְמָא**, וְחָזַר וְסָלַק אֶת **לְמוּדָיו**, חָזַר לִהְיוֹת **טָהוֹר** כְּדִין תַּנּוּר שֶׁנִּתַּץ. וְאַף אִם **הֶחֱזִירָן לוֹ**, עוֹדֶנּוּ **טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵין הַחִשּׁוּקִים מוֹעִילִים לְהַחְשִׁיבוֹ לְתַנּוּר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה כְּשֶׁבָּא מִחָתְכוֹ מִבֵּית הָאֻמָּן, וְלֹא לְאַחַר שֶׁכְּבָר חִבְּרוֹ וּפֵרְקוֹ. וְרַק אִם **מֵרְחוֹ בְּטִיט, מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַסֵּיקָנּוּ** כְּתַנּוּר חָדָשׁ, לְפִי **שֶׁכְּבָר הֶסֵּק** כְּשֶׁבָּא מִחָתְכוֹ מִבֵּית הָאֻמָּן. [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לַמְבאָר לְעֵיל (מ"ח) שֶׁאִם חָתַךְ לְחֲלִיּוֹת וְחָזַר וּמֵרְחוֹ בְּטִיט שֶׁצָּרִיךְ לְהַסִּיקוֹ, לְפִי שֶׁכָּאן מִלְּבַד חִבּוּר הַטִּיט מְחֻבָּרוֹ גַּם בְּלְמוּדִין (תפא"י)]: **משנה י** תַּנּוּר **שֶׁל עַכְנַאי וְתַנּוּרוֹ שֶׁל בֶּן דִּינַאי**: תַּנּוּר שֶׁחִתְּכוֹ **חֲלִיּוֹת** - טַבָּעוֹת טַבָּעוֹת שֶׁגֹּבַהּ כָּל אַחַת פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, וּכְשֶׁהִנִּיחָם זוֹ עַל גַּב זוֹ **נָתַן חוֹל בֵּין חֲלִיָּא לְחֲלִיָּא** וְלֹא מַמָּשׁ זוֹ עַל זוֹ, וְטָחוֹ בְּטִיט מִבַּחוּץ כְּדָרְךְ כָּל הַתַּנּוּרִים, וְנָפַל שֶׁרֶץ בַּאֲוִירוֹ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ חוֹל בֵּין הַסְּדָקִים נֶחְשָׁב הַתַּנּוּר לְשָׁבוּר. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין**, שֶׁלְּפִי דַּעְתָּם הַטְּפָלָה מְחַבֶּרֶת אֶת הַחֲלִיּוֹת לְתַנּוּר אֶחָד עַל אַף הֶפְסֵק הַחוֹל שֶׁבֵּינֵיהֶם. וְזֶה הַתַּנּוּר הַמְכֻנֶּה **תַּנּוּרוֹ שֶׁל עַכְנַאי** [עַכְנָא - נָחָשׁ], שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּדִינוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים, וְהִקִּיפוּ זֶה אֶת זֶה בְּתִשְׁוּבוֹת וּרְאָיוֹת כְּנָחָשׁ, וְהֶכְרַע הַדִּין כְּדַעַת רַבִּים, וְכֵיוָן שֶׁהֶחֱזִיק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּדִינוֹ, נִדּוּהוּ, וְשָׂרְפוּ אֶת הַטְּהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבֵּי תַּנּוּר זֶה. **יוֹרוֹת הָעַרְבַיִּין** - תַּנּוּר שֶׁל עַרְבִים, הַנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי **שֶׁהוּא חוֹפֵר** בּוֹר **בָּאָרֶץ וְטָח אֶת** דָּפְנוֹתָיו **בְּטִיט**, וּמַסִּיקוֹ בְּתוֹכוֹ וְאוֹפֶה בּוֹ פַּת, **אִם יָכוֹל הַטִּיט לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ** אַף בְּלֹא הָעָפָר שֶׁבְּדָפְנוֹת הַבּוֹר, יֵשׁ לוֹ שֵׁם תַּנּוּר, וְהוּא **טָמֵא. וְאִם לָאו**, שֶׁאֵין הַטִּיט עוֹמֵד לְלֹא הֶעָפָר שֶׁסְּבִיבוֹ, אֵין לוֹ שֵׁם תַּנּוּר וְהוּא **טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה. **וְזֶה** הוּא **תַּנּוּרוֹ שֶׁל בֶּן דִּינַאי**, שֶׁהָיָה רָגִיל לַעֲשׂוֹת תַּנּוּרִים כָּאֵלּוּ: **משנה יא תַּנּוּר אֶבֶן אוֹ מְחֻתֶּכֶת: תַּנּוּר שֶׁל אֶבֶן וְשֶׁל מְחֻתֶּכֶת, טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ', וְאֵין נִתָּצָה שַׁיֶּכֶת בְּתַנּוּר אֶבֶן וּמַתֶּכֶת. **וְשֶׁל מַתֶּכֶת טָמֵא** [-מִקַּבֵּל טֻמְאָה] אִם אֵינוֹ מְחֻבָּר לַקַּרְקַע **מְשׁוּם כְּלִי מַתֶּכֶת**, וּמְקַבֵּל טֻמְאָה מִתּוֹכוֹ וּמִגַּבּוֹ וְלֹא מֵאֲוִירוֹ, וְיֵשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה. [וְאִם הוּא מְחֻבָּר לַקַּרְקַע, הֲרֵי הוּא טָהוֹר, שָׁכָל הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע הֲרֵי הוּא כְּקַרְקַע וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, מִלְּבַד תַּנּוּר חָרֶס וְכִירַיִם שֶׁל חֶרֶס שֶׁמִּפְרָשׁ בָּהֶם טֻמְאָה בְּאֹפֶן זֶה]. וְתַנּוּר שֶׁל אֶבֶן אוֹ מַתֶּכֶת **שֶׁנִּפְגַּם**, אוֹ **שֶׁנִּסְדַּק, וְעָשָׂה לוֹ טְפֵלָה** [-צִפּוּי טִיט], **אוֹ** שֶׁעָשָׂה לוֹ **מוּסָף** [-תּוֹסֶפֶת] **שֶׁל טִיט** כְּדֵי לְהַגְבִּיהַּ אֶת דָּפְנוֹתָיו וְכַנָּתוֹ לָאֲפוֹת גַּם בְּמָקוֹם הַתּוֹסֶפֶת, **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה כְּדִין תַּנּוּר שֶׁל חֶרֶס, שֶׁמַּעֲתָּה שַׁיֶּכֶת בּוֹ נְתִיצָה. **וְכַמָּה יְהֵא בַּנָּקֵב** כְּדֵי שֶׁיֵּחָשֵׁב לְנָקוּב וְיֵחָשֵׁב כְּתַנּוּר שֶׁל חֶרֶס בִּסְתִימָתוֹ, **כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא בּוֹ הָאוּר** - שֶׁתֵּצֵא אֵשׁ הַתַּנּוּר דֶּרֶךְ נָקֵב זֶה. **וְכֵן בְּכִירָה** שֶׁל אֶבֶן אוֹ מַתֶּכֶת שֶׁנִּנְקְבָה, אִם נִקְבָה בְּשִׁעוּר זֶה שֶׁיּוֹצֵאת אֵשׁ הַכִּירָה דֶּרֶךְ הַנָּקֵב, וּפְתָמָהּ בְּטִיט, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **כִּירָה שֶׁל אֶבֶן וְשֶׁל מַתֶּכֶת, טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין שַׁיֶּכֶת בָּהּ נְתִיצָה, כַּמְבאָר לְעֵיל. וְכִירָה שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע **טְמֵאָה מִשּׁוּם כְּלִי מַתֶּכֶת.** אֲבָל אִם מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. וְאִם **נִקְבָה, נִפְגְּמָה,** אוֹ **נִסְדְּקָה, וְעָשָׂה לָהּ** בְּמָקוֹם הַנָּקֵב אוֹ הַפְּגִימָה אוֹ הַסֶּדֶק **פִּטְפּוּטִין** [-רַגְלַיִם] מֵחֶרֶס כְּדֵי לְהוֹשִׁיבָהּ עֲלֵיהֶם [וְזֶה דֶּרֶךְ תִּקּוּן הַכִּירָה, וְלֹא עַל יְדֵי טְפֵלָה כְּפִי שֶׁמִּתַּקְּנִים אֶת הַתַּנּוּר שֶׁנִּקַּב], נִמְצָא שֶׁפִּטְפּוּטֵי הַחֶרֶס הַסּוֹתְמִים אֶת הַנָּקֵב הֵם חֵלֶק מֵהַכִּירָה, וְהִיא **טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, כְּדִין כִּירַת חֶרֶס. וְכִירָה שְׁלֵמָה שֶׁל אֶבֶן אוֹ מַתֶּכֶת **שֶׁמֻּרְחָה בְּטִיט בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁמְּרוּחַ טִיט מוֹעִיל רַק לְתַנּוּר שֶׁמַּדְבִּיקִים אֶת הַפַּת עַל דָּפְנוֹתָיו, וְהַטִּיט מְשַׁמֵּר אֶת חֹם הַדְּפָנוֹת, אֲבָל בְּכִירָה שֶׁאֹפֶן הַבִּשּׁוּל בָּהּ הוּא עַל יְדֵי הַנָּחַת הַקְּדֵרָה בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, אֵין הַטִּיט מוֹעִיל לָהּ וְעוֹדָנָּה כִּירַת אֶבֶן אוֹ מַתֶּכֶת שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אִם מֻרְחָהּ **מִבִּפְנִים, טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאַת כִּירָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְמָרְחָהּ מִבַּחוּץ:

פרק ו דִּינֵי כִּירָה לְלֹא דָּפְנוֹת: **משנה א כִּירָה הָעֲשׂוּיָה מִשָּׁלֹשׁ רַגְלַיִם: הָעוֹשֶׂה שְׁלֹשָׁה פִּטְפּוּטִים בָּאָרֶץ** - הַמַּעֲמִיד עַל הַקַּרְקַע שְׁלֹשׁ רַגְלֵי חֶרֶס, **וְחִבְּרָן בְּטִיט** - כְּמִין טַבַּעַת טִיט הַמְחַבֶּרֶת בֵּינֵיהֶם, כְּדֵי **לִהְיוֹת שׁוֹפֶת** [-מַנִּיחַ] **עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּדֵרָה,** וּלְהַסִּיק אֵשׁ תַּחְתֶּיהָ לְבַשֵּׁל בָּהּ, **טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כְּכִירָה. **קָבַע** [-נָעַץ] **שְׁלֹשָׁה מַסְמְרִין בָּאָרֶץ,** כְּדֵי **לִהְיוֹת שׁוֹפֶת** [-מַנִּיחַ] **עֲלֵיהֶן** אֶת **הַקְּדֵרָה, אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מָקוֹם שְׁתֵּהָא הַקְּדֵרָה יוֹשֶׁבֶת** עָלָיו, כְּגוֹן שֶׁהִקִּיפָם בְּטַבַּעַת, **טְהוֹרָה** - אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה אַף מִדִּין כְּלֵי מַתֶּכֶת, כֵּיוָן שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע וְכָל הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע דִּינוֹ כְּקַרְקַע שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **כִּירָה הָעֲשׂוּיָה מֵאֲבָנִים:** **הָעוֹשֶׂה שְׁתֵּי אֲבָנִים כִּירָה** - שֶׁהִנִּיחָם זוֹ לְצַד זוֹ עִם רֶוַח בֵּינֵיהֶם כְּדֵי לְהַנִּיחַ עֲלֵיהֶם קְדֵרָה וּלְהַסִּיק תַּחְתֵּיהֶם, **וְחִבְּרָם** זוֹ לָזוֹ בְּרֹאשֵׁיהֶן **בְּטִיט, טְמֵאָה,** שֶׁעַל יְדֵי טִיט זֶה נֶחְשָׁבִים הֵם לִכְירַת חֶרֶס וְלֹא לִכְירַת אֶבֶן. **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר**, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְחַבֵּר אֲבָנִים לִכְתָּל וְיַחְבֵּר אֶת רָאשֵׁיהֶם לַכֹּתֶל (תוי"ט). וְאַף אִם הִנִּיחַ אֶבֶן אַחַת מֵהֶן **בְּטִיט** לַחֲבֶרְתָּהּ, **וְאַחַת** [-הַשְּׁלִישִׁית] מְנֻחַת **שֶׁלֹּא בְּחִבּוּר טִיט** לַשְּׁתַּיִם הָאֲחֵרוֹת, הֲרֵי כִּירָה זוֹ **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִשְׁפּוֹת קְדֵרָה אֶלָּא עַל שָׁלֹשׁ אֲבָנִים כְּשֶׁהֵן מְחֻבָּרוֹת זוֹ לָזוֹ: **משנה ב אֶבֶן הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּכִירָה יַחַד עִם דָּבָר נוֹסָף הַסָּמוּךְ לָהּ: הָאֶבֶן** הַמְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט **שֶׁהָיָה שׁוֹפֶת** [-מַנִּיחַ] אֶת הַקְּדֵרָה **עָלֶיהָ וְעַל הַתַּנּוּר,** אוֹ **עָלֶיהָ וְעַל הַכִּירָה,** אוֹ **עָלֶיהָ וְעַל הַכֻּפָּח** [-כִּירָה עִם מָקוֹם לִשְׁפִּיתַת קְדֵרָה אַחַת], **טְמֵאָה** כְּדִין כִּירַת חֶרֶס, כֵּיוָן שֶׁשָּׁיְכָה בָּהֶם דִּין נְתִיצָה שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים חֶרֶס, וְאַף הָאֶבֶן שֶׁיָּכָה בָּהּ נְתִיצָה כֵּיוָן שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת בְּטִיט. אֲבָל אִם שָׁפַת קְדֵרָה **עָלֶיהָ** - עַל הָאֶבֶן הַמְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט **וְעַל הָאֶבֶן** שֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט, אוֹ **עָלֶיהָ וְעַל הַסֶּלַע** הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע מִימֵי בְּרֵאשִׁית, אוֹ **עָלֶיהָ וְעַל הַכֹּתֶל, טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְכִירָה אֶלָּא עִם הָאֶבֶן הַשְּׁנִיָּה אוֹ הַסֶּלַע אוֹ הַכֹּתֶל וּבָהֶם לֹא שַׁיָּכָת נְתִיצָה. **וְזוֹ** - וְכָזוֹ **הָיְתָה כִּירַת הַנְּזִירִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁכְּנֶגֶד הַסֶּלַע. וְזוֹ הָיְתָה כִּירַת הַנְּזִירִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁכְּנֶגֶד הַסֶּלַע.** הָאֲבָנִים **לִכְתָּל** וְיַחְבֵּר אֶת רָאשֵׁיהֶם לַכֹּתֶל (תוי"ט). וְאַף אִם הִנִּיחַ אֶבֶן אַחַת מֵהֶן **בְּטִיט** לַחֲבֶרְתָּהּ, **וְאַחַת** [-הַשְּׁלִישִׁית] מֻנַּחַת **שֶׁלֹּא בְּחִבּוּר טִיט** לַשְּׁתַּיִם הָאֲחֵרוֹת, הֲרֵי כִּירָה זוֹ **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִשְׁפּוֹת קְדֵרָה אֶלָּא עַל שָׁלֹשׁ אֲבָנִים כְּשֶׁהֵן מְחֻבָּרוֹת זוֹ לָזוֹ: **משנה ב אֶבֶן הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּכִירָה יַחַד עִם דָּבָר נוֹסָף הַסָּמוּךְ לָהּ: הָאֶבֶן** הַמְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט **שֶׁהָיָה שׁוֹפֶת** [-מַנִּיחַ] אֶת הַקְּדֵרָה **עָלֶיהָ וְעַל הַתַּנּוּר,** אוֹ **עָלֶיהָ וְעַל הַכִּירָה,** אוֹ **עָלֶיהָ וְעַל הַכֻּפָּח** [-כִּירָה עִם מָקוֹם לִשְׁפִּיתַת קְדֵרָה אַחַת], **טְמֵאָה** כְּדִין כִּירַת חֶרֶס, כֵּיוָן שֶׁשָּׁיְכָה בָּהֶם דִּין נְתִיצָה שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים חֶרֶס, וְאַף הָאֶבֶן שֶׁיָּכָה בָּהּ נְתִיצָה כֵּיוָן שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת בְּטִיט. אֲבָל אִם שָׁפַת קְדֵרָה **עָלֶיהָ** - עַל הָאֶבֶן הַמְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט **וְעַל הָאֶבֶן** שֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט, אוֹ **עָלֶיהָ וְעַל הַסֶּלַע** הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע מִימֵי בְּרֵאשִׁית, אוֹ **עָלֶיהָ וְעַל הַכֹּתֶל, טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְכִירָה אֶלָּא עִם הָאֶבֶן הַשְּׁנִיָּה אוֹ הַסֶּלַע אוֹ הַכֹּתֶל וּבָהֶם לֹא שַׁיָּכָת נְתִיצָה. **וְזוֹ** - וְכָזוֹ **הָיְתָה כִּירַת הַנְּזִירִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁכְּנֶגֶד הַסֶּלַע** וְעַל הַסֶּלַע, בְּלִשְׁכַּת הַנְּזִירִים שֶׁבְּעֶזְרַת נָשִׁים. [וְעָשׂוּ כֵּן כְּדֵי לִמְנֹעַ טֻמְאָה בַּמִּקְדָּשׁ (תפא"י)].

כִּירוֹת מְחֻבָּרוֹת: כִּירַת הַטַּבָּחִים הַמּוֹכְרִים בָּשָׂר מְבֻשָּׁל לָרַבִּים, **בִּזְמַן שֶׁהוּא** [-הַטַּבָּח] **נוֹתֵן אֶבֶן בְּצַד אֶבֶן** - מְסַדֵּר הָרִבֵּה אֲבָנִים בְּשׁוּרָה כְּשֶׁרָוַח בֵּינֵיהֶם, וְשׂוֹפֶת קְדֵרָה עַל כָּל רָוַח, וְנִמְצָא שָׂכָל אֶבֶן מְשַׁמֶּשֶׁת לִשְׁתֵּי כִּירוֹת [חוץ מִן הַשְּׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת], אִם **נִטְמֵאת אַחַת מֵהֶן** [-מִן הַכִּירוֹת], **לֹא נִטְמְאוּ כֻּלָּן,** לְפִי שֶׁכָּל אַחַת מֵהֶן נֶחְשֶׁבֶת לְכִירָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ [בְּדוֹמֶה לְקַלְמָרִין הַמִּתְאָמוֹת (לעיל פ״ב מ״ז)]:

מִשְׁנָה ג שְׁתֵּי כִּירוֹת עִם אֶבֶן מְשֻׁתֶּפֶת: שְׁלֹשׁ אֲבָנִים שֶׁעֲשָׂאָן שְׁתֵּי כִּירַיִם, שֶׁהִנִּיחָן בְּשׁוּרָה וְרָוַח בֵּין אַחַת לְאַחַת, וְשׂוֹפֶת קְדֵרָה עַל הַשְּׁמָאלִית וַחֲצִי הָאֶמְצָעִית, וְעַל הַיְמָנִית וַחֲצִי הָאֶמְצָעִית, אִם **נִטְמֵאת אַחַת מִן הַחִיצוֹנָה,** שֶׁנִּפְכַּס שֶׁרֶץ לָאֲוִיר שֶׁבֵּינָהּ לָאֶבֶן הָאֶמְצָעִית, חֲצִי הָאֶבֶן **הָאֶמְצָעִית הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הַטְּמֵאָה, טְמֵאָה,** שֶׁאַף הִיא חֵלֶק מִכִּירָה זוֹ. וַחֲצִי **הַמְשַׁמֶּשֶׁת** אֶת **הַטְּהוֹרָה, טְהוֹרָה.** וְאִם לְאַחַר מִכֵּן **נִטְּלָה** הָאֶבֶן **הַטְּהוֹרָה,** וְנוֹתְרוּ רַק הָאֶבֶן הַטְּמֵאָה וְהָאֶמְצָעִית, **הֶחְלִיטָה** [-נִקְבָּעָה] הָאֶבֶן **הָאֶמְצָעִית** כֻּלָּהּ כְּשֶׁיֶּכֶת לַכִּירָה **הַטְּמֵאָה,** וְנִטְמְאָה כֻּלָּהּ. וְכֵן אִם **נִטְּלָה הַטְּמֵאָה, הֶחְלִיטָה הָאֶמְצָעִית לַטְּהוֹרָה,** וְכֻלָּהּ טְהוֹרָה. וְאִם **נִטְמְאוּ שְׁתַּיִם** [-שְׁתֵּי הָאֲבָנִים] **הַחִיצוֹנוֹת, אִם הָיְתָה** הָאֶבֶן **הָאֶמְצָעִית גְּדוֹלָה** וְאֵין צָרִךְ בְּכָל אַרְכָּהּ לִשְׁפִיתַת הַקְּדֵרוֹת, **נוֹתֵן לָזוֹ** - לַיְמָנִית **כְּדֵי שְׁפִיתָה** [שֶׁשְּׁעוּרוֹ טֶפַח (תוספתא ב״ק פ״ה ה״ג)] **מִכָּאן, וְלָזוֹ** - לַשְּׂמָאלִית **כְּדֵי שְׁפִיתָה מִכָּאן,** וְהָאֶבֶן בְּשִׁעוּר זֶה טְמֵאָה, **וְהַשְּׁאָר** - אֶמְצָעִית הָאֶבֶן **טְהוֹרָה. וְאִם הָיְתָה** הָאֶבֶן הָאֶמְצָעִית **קְטַנָּה,** וְאֵין בָּהּ חֵלֶק שֶׁאֵינוֹ נִצְרָךְ לִשְׁפִיתַת הַקְּדֵרוֹת, **הֵכֵל טָמֵא.** וְאִם נִטְמְאוּ הַחִיצוֹנוֹת, וּלְאַחַר מִכֵּן **נִטְּלָה הָאֶמְצָעִית, אִם** עֲדַיִן **יָכוֹל לִשְׁפּוֹת עָלֶיהָ** [-עַל הַחִיצוֹנוֹת] **יוֹרֶה** [-קְדֵרָה] **גְּדוֹלָה,** יֵשׁ לְהַחְשִׁיבָהּ עֲדַיִן כַּכִּירָה הַקּוֹדֶמֶת, וְעוֹדֶנָּה **טְמֵאָה.** וְאִם לְאַחַר מִכֵּן **הֶחֱזִירָהּ** - הֶחֱזִיר אֶת הָאֶבֶן הָאֶמְצָעִית לִמְקוֹמָהּ, נִתֵּץ בָּזֶה אֶת הַכִּירָה הַגְּדוֹלָה וַעֲשָׂאָהּ לִשְׁתֵּי כִּירוֹת קְטַנּוֹת, וְהִיא **טְהוֹרָה.** וְאִם חָזַר וּמֵרָחָהּ לָאֶבֶן הָאֶמְצָעִית **בְּטִיט,** הֲרֵי הִיא **מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה** מִכָּאן וּלְהַבָּא **מִשֶּׁיִּסְיַּקְנָה** בְּשִׁעוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְבַשֵּׁל עָלֶיהָ אֶת הַבֵּיצָה** כְּדִין כִּירָה חֲדָשָׁה (לעיל פ״ה מ״ב):

מִשְׁנָה ד כִּירָה שֶׁסָּמְכוּ לָהּ מִשְּׁנֵי צְדֶיהָ כִּירוֹת נוֹסָפוֹת: שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁעֲשָׂאָם **כִּירָה, וְנִטְמְאוּ,** וּלְאַחַר מִכֵּן **סָמַךְ לָזוֹ אֶבֶן אַחַת מִכָּאן, וְלָזוֹ אֶבֶן אַחַת מִכָּאן,** וְנִמְצָא שָׂכָל אֶבֶן מְשַׁמֶּשֶׁת עַתָּה גַּם כְּחֵלֶק מִכִּירָה נוֹסָפָת, **חֲצִיהָ שֶׁל זוֹ** [-שֶׁל הָאֶבֶן הַיְמָנִית מֵהַכִּירָה הָרִאשׁוֹנָה] **טְמֵאָה, וְחֲצִיהָ הַשֵּׁנִי טְהוֹרָה,** שֶׁהַחֲצִי הַחִיצוֹנִי מְשַׁמֵּשׁ עִם הַכִּירָה הַיְמָנִית הַחֲדָשָׁה. וְכֵן **חֲצִיהָ שֶׁל זוֹ** [-שֶׁל הָאֶבֶן הַשְּׂמָאלִית מֵהַכִּירָה הָרִאשׁוֹנָה] **טְמֵאָה, וְחֲצִיהָ** הַשֵּׁנִי **טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי הוּא חֵלֶק מִכִּירָה זוֹ. וַחֲצִי **הַמְשַׁמֶּשֶׁת** אֶת **הַטְּהוֹרָה, טְהוֹרָה.** וְאִם לְאַחַר מִכֵּן **נִטְּלָה** הָאֶבֶן **הַטְּהוֹרָה,** וְנוֹתְרוּ רַק הָאֶבֶן הַטְּמֵאָה וְהָאֶמְצָעִית, **הֶחְלִיטָה** [-נִקְבָּעָה] הָאֶבֶן **הָאֶמְצָעִית** כֻּלָּהּ כְּשֶׁיֶּכֶת לַכִּירָה **הַטְּמֵאָה,** וְנִטְמְאָה כֻּלָּהּ. וְכֵן אִם **נִטְּלָה הַטְּמֵאָה, הֶחְלִיטָה הָאֶמְצָעִית לַטְּהוֹרָה,** וְכֻלָּהּ טְהוֹרָה. וְאִם **נִטְמְאוּ שְׁתַּיִם** [-שְׁתֵּי הָאֲבָנִים] **הַחִיצוֹנוֹת, אִם הָיְתָה** הָאֶבֶן **הָאֶמְצָעִית גְּדוֹלָה** וְאֵין צָרִךְ בְּכָל אַרְכָּהּ לִשְׁפִיתַת הַקְּדֵרוֹת, **נוֹתֵן לָזוֹ** - לַיְמָנִית **כְּדֵי שְׁפִיתָה** [שֶׁשְּׁעוּרוֹ טֶפַח (תוספתא ב״ק פ״ה ה״ג)] **מִכָּאן, וְלָזוֹ** - לַשְּׂמָאלִית **כְּדֵי שְׁפִיתָה מִכָּאן,** וְהָאֶבֶן בְּשִׁעוּר זֶה טְמֵאָה, **וְהַשְּׁאָר** - אֶמְצָעִית הָאֶבֶן **טְהוֹרָה. וְאִם הָיְתָה** הָאֶבֶן הָאֶמְצָעִית **קְטַנָּה,** וְאֵין בָּהּ חֵלֶק שֶׁאֵינוֹ נִצְרָךְ לִשְׁפִיתַת הַקְּדֵרוֹת, **הֵכֵל טָמֵא.** וְאִם נִטְמְאוּ הַחִיצוֹנוֹת, וּלְאַחַר מִכֵּן **נִטְּלָה הָאֶמְצָעִית, אִם** עֲדַיִן **יָכוֹל לִשְׁפּוֹת עָלֶיהָ** [-עַל הַחִיצוֹנוֹת] **יוֹרֶה** [-קְדֵרָה] **גְּדוֹלָה,** יֵשׁ לְהַחְשִׁיבָהּ עֲדַיִן כַּכִּירָה הַקּוֹדֶמֶת, וְעוֹדֶנָּה **טְמֵאָה.** וְאִם לְאַחַר מִכֵּן **הֶחֱזִירָהּ** - הֶחֱזִיר אֶת הָאֶבֶן הָאֶמְצָעִית לִמְקוֹמָהּ, נִתֵּץ בָּזֶה אֶת הַכִּירָה הַגְּדוֹלָה וַעֲשָׂאָהּ לִשְׁתֵּי כִּירוֹת קְטַנּוֹת, וְהִיא **טְהוֹרָה.** וְאִם חָזַר וּמֵרָחָהּ לָאֶבֶן הָאֶמְצָעִית **בְּטִיט,** הֲרֵי הִיא **מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה** מִכָּאן וּלְהַבָּא **מִשֶּׁיִּסְיַּקְנָה** בְּשִׁעוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְבַשֵּׁל עָלֶיהָ אֶת הַבֵּיצָה** כְּדִין כִּירָה חֲדָשָׁה (לעיל פ״ה מ״ב):

מִשְׁנָה ד כִּירָה שֶׁסָּמְכוּ לָהּ מִשְּׁנֵי צְדֶיהָ כִּירוֹת נוֹסָפוֹת: שְׁתֵּי אֲבָנִים שֶׁעֲשָׂאָם **כִּירָה, וְנִטְמְאוּ,** וּלְאַחַר מִכֵּן **סָמַךְ לָזוֹ אֶבֶן אַחַת מִכָּאן, וְלָזוֹ אֶבֶן אַחַת מִכָּאן,** וְנִמְצָא שָׂכָל אֶבֶן מְשַׁמֶּשֶׁת עַתָּה גַּם כְּחֵלֶק מִכִּירָה נוֹסָפָת, **חֲצִיהָ שֶׁל זוֹ** [-שֶׁל הָאֶבֶן הַיְמָנ

אֲבָל אִם הָיְתָה שְׁפָתָהּ **פְּחוּתָה מִכָּאן** - מִשָּׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, **אוֹ שֶׁהָיְתָה חֲלָקָה** - וְכָל שֶׁכֵּן אִם לֹא הָיוּ לָהּ דְּפָנוֹת כְּלָל, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי, וְאַף אֵינָהּ יָד לַכְּיָרָה שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת אֲלֵיהָ. **דִּין רַגְלֵי הַכִּירָה: פִּטְפּוּטֵי כִּירָה,** אִם הָיוּ **שְׁלֹשָׁה שֶׁל שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת** - שְׁלֹשָׁה פִּטְפּוּטִים שֶׁגֹּבַהּ כָּל אֶחָד שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, הֲרֵי הֵם נֶחְשָׁבִים לְחֵלֶק מֵהַכִּירָה **וּמַטְמְאִים בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר** - אִם נָגַע בָּהֶם שֶׁרֶץ אוֹ שֶׁנִּתְלָה בָּאֲוִיר שֶׁבֵּינֵיהֶם. וְאִם הָיָה גָּבְהָם **פָּחוֹת מִכָּאן** - מִשָּׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת **כָּל שֶׁכֵּן** שֶׁהֵן **טְמֵאִים** [-נִטְמְאִים] בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, שֶׁכָּל שֶׁהֵם קְצָרִים יוֹתֵר הֵם נֶחְשָׁבִים יוֹתֵר כְּחֵלֶק מֵהַכִּירָה. **וַאֲפִלּוּ** אִם **הֵן אַרְבָּעָה** פִּטְפּוּטִים נִטְמְאִים כֻּלָּם, שֶׁאַף שֶׁיְּכוֹלָה הַכִּירָה לַעֲמֹד בִּשְׁלֹשָׁה בִּלְבַד, מִכָּל מָקוֹם כֻּלָּם נֶחְשָׁבִים חֵלֶק מִמֶּנָּה: **מִשְׁנָה ה נִטַּל אֶחָד מֵהֶן** - מִשְּׁלֹשֶׁת פִּטְפּוּטֵי הַכִּירָה, **מִטַּמְאִין בְּמַגָּע** - אִם נָגַע בָּהֶם שֶׁרֶץ, וְאֵינָם **מִטַּמְאִים בָּאֲוִיר** - אִם נִתְלָה שֶׁבֵּינֵיהֶם. וְאִם הָיָה גָּבְהָם **פָּחוֹת מִכָּאן** - מִשָּׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת **כָּל שֶׁכֵּן** שֶׁהֵן **טְמֵאִים** [-נִטְמְאִים] בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, שֶׁכָּל שֶׁכֵּן הֵן טְמֵאִים, **וַאֲפִלּוּ הֵן אַרְבָּעָה: ה נִטַּל אֶחָד מֵהֶן, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וְאֵינָם מִטַּמְאִים בָּאֲוִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. הָיוּ מְשׁוּכִים מִן הַשָּׂפָה, בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר: ו כֵּיצַד מְשַׂעֲרִין אוֹתָן, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נוֹתְנִין אֶת הַכַּנָּה בֵּינֵיהֶם, מִן הַכַּנָּה וְלַחוּץ טָהוֹר, מִן הַכַּנָּה וּלְפָנִים וּמִקּוֹם הַכַּנָּה טָמֵא.**

פֶּרֶק ח א הַתַּנּוּר שֶׁחָצְצוֹ בִּנְסָרִים אוֹ בִּירִיעוֹת, נִמְצָא שֶׁרֶץ בְּמָקוֹם אֶחָד, הַכֹּל טָמֵא. כְּוָרֶת פְּחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקַשׁ וּמְשֻׁלְשֶׁלֶת לָאֲוִיר הַתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר טָמֵא. הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אֶכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִם הִצִּילָה בְּמֵת הֶחָמוּר, לֹא תַּצִּיל בִּכְלִי חֶרֶס הַקַּל, אֶחָד מֵהֶן, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וְאֵינָם מִטַּמְאִים בָּאֲוִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. עָשָׂה שְׁנַיִם זֶה כְּנֶגֶד זֶה, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר: ב הָיְתָה שְׁלֵמָה, וְכֵן הַקְּפָּה, טְהוֹרָה. פִּטְפּוּטֵי כִּירָה שְׁלֹשָׁה שֶׁל שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מִטַּמְאִים בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר. פָּחוֹת מִכָּאן, כָּל שֶׁכֵּן הֵן טְמֵאִים, וַאֲפִלּוּ הֵן אַרְבָּעָה: ה נִטַּל אֶחָד מֵהֶן, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וְאֵינָם מִטַּמְאִין בָּאֲוִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. עָשָׂה שְׁנַיִם זֶה כְּנֶגֶד זֶה, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר: ו כֵּיצַד מְשַׂעֲרִין אוֹתָן, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נוֹתְנִין אֶת הַכַּנָּה בֵּינֵיהֶם, מִן הַכַּנָּה וְלַחוּץ טָהוֹר, מִן הַכַּנָּה וּלְפָנִים וּמִקּוֹם הַכַּנָּה טָמֵא:

פֶּרֶק ח א הַתַּנּוּר שֶׁחָצְצוֹ בִּנְסָרִים אוֹ בִּירִיעוֹת, נִמְצָא שֶׁרֶץ בְּמָקוֹם אֶחָד, הַכֹּל טָמֵא. כְּוָרֶת פְּחוּתָה וּפְקוּקָה בְּקַשׁ וּמְשֻׁלְשֶׁלֶת לָאֲוִיר הַתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר טָמֵא. הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אֶכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִם הִצִּילָה בְּמֵת הֶחָמוּר, לֹא תַּצִּיל בִּכְלִי חֶרֶס הַקַּל, שֶׁאֵין חוֹלְקִים אֹהָלִים, תַּצִּיל בִּכְלִי חֶרֶס הַקַּל, וְכֵן הַקְּפָּה: **ב** הָיְתָה שְׁלֵמָה, וְכֵן הַקְּפָּה, טְהוֹרָה. פִּטְפּוּטֵי כִּירָה: שְׁלֹשָׁה שֶׁל שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, מִטַּמְאִים בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר. פָּחוֹת מִכָּאן, כָּל שֶׁכֵּן הֵן טְמֵאִים, וַאֲפִלּוּ הֵן אַרְבָּעָה: **ה** נִטַּל אֶחָד מֵהֶן, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וְאֵינָם מִטַּמְאִין בָּאֲוִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. עָשָׂה שְׁנַיִם זֶה כְּנֶגֶד זֶה, מִטַּמְאִין בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר: **ו** כֵּיצַד מְשַׂעֲרִין אוֹתָן, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, נוֹתְנִין אֶת הַכַּנָּה בֵּינֵיהֶם, מִן הַכַּנָּה וְלַחוּץ טָהוֹר, מִן הַכַּנָּה וּלְפָנִים וּמִקּוֹם הַכַּנָּה טָמֵא:

מֵעַל לִשְׁפָתוֹ, **אוֹ** שֶׁחָצְצוֹ בִּמְחִצָּה שֶׁל **יְרִיעוֹת,** אִם **נִמְצָא שֶׁרֶץ בְּמָקוֹם אֶחָד** - בְּתוֹךְ הַכְּלִי בְּצִדָּהּ הָאֶחָד שֶׁל הַמְּחִצָּה, **הַכֹּל טָמֵא** - כָּל הַכְּלִי נִטְמָא, וְאַף הָאֳכָלִים הַמְּצוּיִים בְּצִדָּהּ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַמְּחִצָּה, שֶׁעַדַיִן נֶחְשָׁב הוּא לִכְלִי חֶרֶס אֶחָד שֶׁנִּטְמָא בַּאֲוִירוֹ. **כַּוָּרֶת** דְּבוֹרִים הָעֲשׂוּיָה מִקָּנִים אוֹ קַשׁ, שֶׁהִיא **פְּחוּתָה** - שֶׁנֶּחְסַר חֵלֶק מִמֶּנָּה וּבָטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי, **וּפְקוּקָה** - וּסְתוּמָה בְּמָקוֹם פְּגִימָתָהּ **בְּקַשׁ, וּמְשֻׁלְשֶׁלֶת** לְתוֹךְ **אֲוִיר הַתַּנּוּר,** וְהַשֶּׁרֶץ **בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר טָמֵא.** וְכֵן אִם הָיָה **הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר,** אֶכְלִין [-מַאֲכָלִים] **שֶׁבְּתוֹכָהּ** - שֶׁבְּתוֹךְ הַכַּוָּרֶת **טְמֵאִין,** שֶׁפְּתִימַת הַקַּשׁ אֵינָהּ מוֹעִילָה לְהַחְשִׁיב אֶת הַכַּוָּרֶת הַפְּחוּתָה כִּכְלִי, וְאֵינָהּ אֶלָּא מְחִצָּה בָּעֶלְמָא שֶׁאֵינָהּ מוֹעִילָה לַחֵצִי בַּאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס. **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר** אֶת הַתַּנּוּר מִטֻּמְאַת הַשֶּׁרֶץ שֶׁבַּכַּוָּרֶת, וְכֵן אֶת הָאֳכָלִים שֶׁבַּכַּוָּרֶת מִטֻּמְאַת הַשֶּׁרֶץ שֶׁבַּתַּנּוּר, שֶׁלְּדַעְתּוֹ מוֹעִילָה כַּוָּרֶת זוֹ לַחֵצִי מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** הֲלֹא קַל וָחֹמֶר הוּא, **אִם הִצִּילָה** כַּוָּרֶת כָּזוֹ **בְּטֻמְאַת מֵת הֶחָמוּר,** הַמְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, כַּמְבֹאָר בְּאָהֳלוֹת (פ"ט מ"ג) שֶׁכַּוָּרֶת נִקּוּבָה וּסְתוּמָה בְּקַשׁ מְצִילָה בְּאָהֶל הַמֵּת, **וְכִי לֹא תַּצִּיל בִּכְלִי חֶרֶס הַקַּל** - בְּטֻמְאָה קַלָּה שֶׁל כְּלִי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא אֳכָלִים וּמַשְׁקִים. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **אִם הִצִּילָה** כַּוָּרֶת זוֹ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה **בְּמֵת הֶחָמוּר** אֵין זֹאת אֶלָּא מִשּׁוּם **שֶׁכֵּן חוֹלְקִין אֹהָלִים** - שֶׁבְּאָהֶל הַמֵּת מוֹעִילָה מְחִצָּה לְחַלְּקוֹ לִשְׁנֵי אֹהָלִים, וְכִי נִלְמַד מִכָּךְ שֶׁתַּצִּיל כַּוָּרֶת זוֹ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה גַּם **בִּכְלִי חֶרֶס הַקַּל, שֶׁאֵין חוֹלְקִין כְּלִי חֶרֶס** - שֶׁאֵין מוֹעִילָה מְחִצָּה בִּכְלִי חֶרֶס לְהַחְשִׁיבוֹ לִשְׁנֵי כֵּלִים:

מִשְׁנָה ב הַצָּלָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה בִּכְלִי בְּתוֹךְ כְּלִי: וְאִם **הָיְתָה** הַכַּוָּרֶת **שְׁלֵמָה, וְכֵן הַקְּפָּה** - כְּלִי קִבּוּל גָּדוֹל, **וְכֵן הַחֻמֶּת** - כְּעֵין שַׁק מֵעוֹר, וְהֵם בְּתוֹךְ כְּלִי חֶרֶס וּפִיהֶם מְחוּץ לַתַּנּוּר, אִם **הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ** שֶׁל אַחַת מֵהֶם, **הַתַּנּוּר טָהוֹר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לג) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ', וְדָרְשׁוּ, 'אֶל תּוֹכוֹ' וְלֹא אֶל תּוֹךְ תּוֹכוֹ. וְאִם **הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר,** הֲרֵי **אֳכָלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְהוֹרִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא', וְדָרְשׁוּ, 'תּוֹכוֹ' וְלֹא 'תּוֹךְ תּוֹכוֹ'. [אֲבָל אִם פְּתָחָם בְּתוֹךְ הַתַּנּוּר, תּוֹכָם חָשׁוּב כְּתוֹךְ אֶחָד עִם תּוֹךְ הַתַּנּוּר]. אֲבָל אִם **נִקְּבוּ** כֵּלִים אֵלּוּ, שׁוּב אֵין תּוֹרַת כְּלִי עֲלֵיהֶם וְאֵינָם חוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. בִּכְלִי **הֶעָשׂוּי לְאָכְלִין, שֶׁעִוְּרוּ** שֶׁל הַנָּקָב הַמְבַטְּלוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי נִמְדָּד **בְּזֵיתִים,** שֶׁאִם נִקַּב כְּמוֹצִיא זַיִת אֵינוֹ מַצִּיל מֵהַטֻּמְאָה. וּבִכְלִי **הֶעָשׂוּי לְמַשְׁקִין, שֶׁעִוְּרוּ בְּמַשְׁקִים** - בְּנָקָב כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, דְּהַיְינוּ שֶׁיְּכוֹלִים מַשְׁקִים לְהִכָּנֵס דַּרְכּוֹ אִם מְשַׁקְּעִים אֶת תַּחְתִּית הַכְּלִי בְּתוֹךְ קַעֲרַת מַיִם. וּבִכְלֵי **הֶעָשׂוּי לָכָךְ וּלְכָךְ** - לְקַבֶּלֶת אֳכָלִים וּמַשְׁקִים כְּאֶחָד, שֶׁמְּבַשְּׁלִים בּוֹ בָּשָׂר בְּרֹטֶב, **מְטִילִים אוֹתוֹ לְחֻמְרוֹ** - מַחְמִירִים בּוֹ וְדֵי **בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה** [-נָקָב שֶׁמַּשְׁקֶה נִכְנָס דַּרְכּוֹ] כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְצֹץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **מִשְׁנָה ג דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ תּוֹרַת כְּלִי אֵינוֹ מַצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: סְרִידָה** - עֲרֵבָה קְטַנָּה לְלִישַׁת בָּצֵק, שֶׁהִיא מִשְׁתַּפַּעַת וְהוֹלֶכֶת מְעַט מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ עַד לְאֶמְצָעִיתָהּ, אַף אֵין נֶחְשָׁב תּוֹכָהּ לִבְית קִבּוּל, שֶׁהִיא **נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר** מִלְּמַעְלָה **וְשׁוֹלַעַת** [-וְנִכְנָסֶת] **לְתוֹכוֹ, וְאֵין לָהּ גַּפַּיִם** - שָׂפָה סָבִיב אוֹ אָזְנַיִם הַמְשַׁמְּשִׁים לָהּ כְּבֵית יָד, אֵין לָהּ שֵׁם כְּלִי, וְאִם **הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ הַתַּנּוּר טָמֵא,** וְאִם **הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אֳכָלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין,** לְפִי **שֶׁאֵין מַצִּילִין מִיַּד כְּלִי חֶרֶס אֶלָּא כֵּלִים,** וְאִלּוּ סְרִידָה זוֹ אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ לֹא בֵּית קִבּוּל וְלֹא גַּפַּיִם. **כְּלִי הַנִּמְצָא מִחוּץ לַתַּנּוּר וַאֲוִירוֹ מְחֻבָּר לַאֲוִיר הַתַּנּוּר:** חֲבִית **שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְהוֹרִין, וּנְתוּנָה לְמַטָּה מִנִּחְשְׁתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר,** הַשֶּׁרֶץ **בַּתַּנּוּר טָמֵא.** הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, אֳכָלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין, שֶׁאֵין מַצִּילִין מִיַּד כְּלִי חֶרֶס אֶלָּא כֵּלִים. חֲבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְהוֹרִין וּנְתוּנָה לְמַטָּה מִנִּחְשְׁתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, הֶחָבִית וְהַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין. הָיְתָה כְּפוּיָה וּפִיהָ לַאֲוִיר הַתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ שֶׁבְּשׁוּלֵי הֶחָבִית טָהוֹר:

מִשְׁנָה ד מְדִידַת אֲוִיר הַתַּנּוּר - אֶת הָאֲוִיר שֶׁבֵּין פִּטְפּוּטֵי הַכִּירָה כְּשֶׁהֵם הוֹלְכִים בְּשִׁפּוּעַ, **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** מוֹדֵד בְּכָל פִּטְפּוּט וּמְסַמֵּן אֶת הַמָּקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵא הַפִּטְפּוּט מִחוּץ לְשָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, **וְנוֹתֵן אֶת הַכַּנָּה** [-סַרְגֵּל שֶׁבּוֹ מְסַמְּנִים אֶת שׁוּרוֹת הַסְּפָרִים] **בֵּינֵיהֶם** - בֵּין פִּטְפּוּט לְפִטְפּוּט בְּגֹבַהּ הַסִּמּוּן. **וּמִן הַכַּנָּה וְלַחוּץ, טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, **וּמִן הַכַּנָּה וּלְפָנִים,** וְכֵן **מִקּוֹם הַכַּנָּה** עַצְמוֹ, **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה:

פֶּרֶק ח דִּינֵי טֻמְאַת כְּלֵי חֶרֶס מֵאֲוִירוֹ: **מִשְׁנָה א כְּלִי חֶרֶס הֶחָלוּק בְּתוֹכוֹ בְּמִחְצָה:** **הַתַּנּוּר שֶׁחָצְצוֹ בִּנְסָרִים** - שֶׁהֶעֱמִיד בּוֹ מְחִצָּה מִנְּסָרֵי עֵץ לְכָל גָּבְהוֹ עַד

משניות

מְטַמֵּא אֶלָּא אֶת הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכוֹ, וְלֹא אֶת אוֹתָם הַנִּמְצָאִים מִתַּחְתָּיו אוֹ מֵעָלָיו, אַף שֶׁאֲוִיר הֶחָבִית וְהַתַּנּוּר מְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה: **מִשְׁנָה ד** **קְדֵרָה הַנִּמְצֵאת בְּתַנּוּר שֶׁשָּׁרֵץ בְּתוֹכוֹ: קְדֵרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בַּתַּנּוּר** וְאַף פִּיהָ בְּתוֹךְ הַתַּנּוּר, **וְהַשֶּׁרֶץ** אַף הוּא **בַּתַּנּוּר** מְחוּץ לַקְּדֵרָה, **הַקְּדֵרָה טְהוֹרָה** וְאֵינָהּ נִטְמֵאת מֵהַתַּנּוּר, **שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְטַמֵּא כֵּלִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ, כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא, וְאֹתוֹ תִּשְׁבֹּרוּ. מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא, וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא' אֲבָל לֹא כֵּלִים. אֲבָל אִם **הָיָה בָּהּ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ** [-לַח בְּכְדֵי לְהַרְטִיב אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ] **נִטְמָא** הַמַּשְׁקֶה מֵהַתַּנּוּר, **וְטִמְּאָהּ** - וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא אֶת הַקְּדֵרָה, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקֶה טָמֵא מְטַמֵּא כֵּלִים. **הֲרֵי זֶה אוֹמֵר** - נִמְצָא שֶׁכְּבָיְכוֹל אוֹמֶרֶת הַקְּדֵרָה לַמַּשְׁקֶה, **מְטַמְּאִיךְ** - שֶׁהֲרֵי אֵין כְּלִי חֶרֶס מְטַמֵּא כֵּלִים, וְאִלּוּ **אַתָּה** שֶׁנִּטְמֵאתָ מֵהַתַּנּוּר, **טִמֵּאתָנִי:** **מִשְׁנָה ה** **טֻמְאָה בְּלוּעָה: תַּרְנְגוֹל שֶׁבָּלַע אֶת הַשֶּׁרֶץ, וְנָפַל לָאֲוִיר הַתַּנּוּר, הַתַּנּוּר טָהוֹר,** שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַתַּרְנְגוֹל חַי הַשֶּׁרֶץ נֶחְשָׁב לְ'טֻמְאָה בְּלוּעָה' שֶׁאֵינָהּ מְטַמֵּאת. **וְאִם מֵת** הַתַּרְנְגוֹל, וְלֹא עָבַר זְמַן עִכּוּל [מַעֲת לְעֵת], הַתַּנּוּר **טָמֵא** מֵחֲמַת הַשֶּׁרֶץ, שֶׁטֻּמְאָה הַבְּלוּעָה בְּמֵת אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְטֻמְאָה בְּלוּעָה. **גֶּדֶר טֻמְאַת אֲוִיר כְּלִי חֶרֶס:** הַשֶּׁרֶץ **שֶׁנִּמְצָא בַּתַּנּוּר, הַפַּת שֶׁבְּתוֹכוֹ** אֵינָהּ אֶלָּא **שִׁנְּיָה** לְטֻמְאָה, שֶׁאַף שֶׁהַתַּנּוּר נִטְמָא מֵהַשֶּׁרֶץ הַנִּמְצָא בְּאֲוִירוֹ אַף שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ, אֵין זֶה מֵחֲמַת שֶׁמַּחְשִׁיבִים אֶת הַשֶּׁרֶץ כְּאִלּוּ הוּא מְמַלֵּא אֶת כָּל הַתַּנּוּר, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה גַּם הַפַּת הָיְתָה נִטְמֵאת מֵהַשֶּׁרֶץ וְנַעֲשֹׂית רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, אֶלָּא **שֶׁהַתַּנּוּר** נִטְמָא מֵהַשֶּׁרֶץ שֶׁבַּאֲוִירוֹ וְנַעֲשָׂה **תְּחִלָּה** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְהַתַּנּוּר מְטַמֵּא אֶת הַפַּת וְהִיא נַעֲשֹׂית שְׁנִיָּה: **מִשְׁנָה ו** **הַצָּלַת צָמִיד פָּתִיל: בֵּית שְׁאוֹר** - כְּלִי חֶרֶס הַמְחֻלָּק בִּמְחִצָּה בְּתוֹכוֹ [וּבְדָרָךְ כְּלָל מַנִּיחִים בְּחֵלֶק אֶחָד אֶת הַשְּׂאוֹר, וּבַחֵלֶק הַשֵּׁנִי אֶת הַקֶּמַח] וְהוּא **מָקוֹם צָמִיד פָּתִיל** - מְכֻסֶּה בְּמִכְסֶה מְהֻדָּק, **וְנִתּוּן לְתוֹךְ הַתַּנּוּר, וְהַשְּׂאוֹר וְהַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכוֹ, וְהַקֶּרֶץ** - הַמְּחִצָּה הַמְחַלֶּקֶת אֶת בֵּית הַשְּׂאוֹר לִשְׁנַיִם **בֵּינֹתַיִם** - בֵּין הַשְּׂאוֹר לַשֶּׁרֶץ, שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם נִמְצָא בְּחֵלֶק אֶחָד שֶׁל הַכְּלִי, **הַתַּנּוּר טָמֵא** מֵחֲמַת הַשֶּׁרֶץ, **וְהַשְּׂאוֹר טָהוֹר,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְגוֹ', מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא', וְדָרְשׁוּ: 'מִכָּל הָאֹכֶל' וְלֹא כָּל הָאֹכֶל, לְלַמֵּד שֶׁאֹכֶל הַנִּמְצָא בִּכְלֵי חֶרֶס הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל, אֵינוֹ נִטְמָא מֵאֲוִיר כְּלֵי חֶרֶס. וְאִלּוּ מִתֵּבַת 'כֹּל' מְרַבִּים שֶׁצָּמִיד פְּתִיל אֵינוֹ מַצִּיל בִּפְנֵי הַשֶּׁרֶץ הַנִּמְצָא בּוֹ, שֶׁלֹּא יִטְמָא אֶת הַתַּנּוּר. וְכֵן **אִם הָיָה כְּזַיִת מִן הַמֵּת** בְּחֵלֶק אֶחָד שֶׁל בֵּית שְׁאוֹר, וְהַשְּׂאוֹר בַּחֵלֶק הַשֵּׁנִי, וּבֵית הַשְּׂאוֹר נִמְצָא בְּתַנּוּר שֶׁבְּבַיִת, **הַתַּנּוּר וְהַבַּיִת טְמֵאִים** - נִטְמְאִים בְּטֻמְאַת אֹהֶל הַמֵּת, **וְהַשְּׂאוֹר טָהוֹר,** שֶׁאַף בְּטֻמְאַת מֵת מַצִּיל צָמִיד פָּתִיל עַל הָאֳכָלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ אַךְ אֵינוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ. **וְאִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח** - פְּרָצָה בַּמְּחִצָּה בְּגֹדֶל טֶפַח עַל טֶפַח, הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת דָּרְךְ פֶּתַח זֶה לִמְקוֹם הַשְּׂאוֹר, **וְהַכֹּל טָמֵא:** **מִשְׁנָה ז** **עֵין הַתַּנּוּר: הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בְּעֵין שֶׁל תַּנּוּר** ['עַיִן' הוּא חוֹר הַנַּעֲשֶׂה לְצָרְךְ הוֹצָאַת הֶעָשָׁן, וּבְעֵת הָאֲפִיָּה סוֹתְמִים אוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא הַחֹם], אוֹ **בְּעֵין שֶׁל כִּירָה,** אוֹ **בְּעֵין שֶׁל כַּפָּח,** כֵּיוָן שֶׁאֵין הַנָּקָב נֶחְשָׁב לְ'תוֹךְ הַתַּנּוּר', לָכֵן אִם נִמְצָא הַשֶּׁרֶץ **מִן הַשָּׂפָה הַפְּנִימִית** שֶׁל הָעַיִן **וְלַחוּץ,** דְּהַיְינוּ בַּחֵלֶל הַנָּקָב, הַתַּנּוּר **טָהוֹר,** שֶׁכְּלֵי חֶרֶס אֵינוֹ נִטְמָא אֶלָּא מִתּוֹכוֹ. וְכֵן **אִם הָיָה** הַתַּנּוּר **בָּאֲוִיר** - בְּמָקוֹם מְגֻלֶּה, שֶׁאֵין גַּג הַמַּאֲהִיל עָלָיו וְעַל הַשֶּׁרֶץ, **אֻפְלוּ** הָיָה בָּעַיִן **כְּזַיִת מִן הַמֵּת,** הַתַּנּוּר **טָהוֹר,** שֶׁכְּלֵי חֶרֶס אֵינוֹ נִטְמָא אֶלָּא מִתּוֹכוֹ, וְכָל אֵין טֻמְאַת הַמֵּת עוֹבֶרֶת דָּרְךְ הָעַיִן לַתַּנּוּר כֵּיוָן שֶׁנָּקָב הַקָּטָן מִטָּפַח עַל טָפַח אֵינוֹ מַעֲבִיר אֶת הַטֻּמְאָה. [אֲבָל אִם הָיָה גַּג מַאֲהִיל עַל שְׁנֵיהֶם, הָיָה הַתַּנּוּר נִטְמָא מֵחֲמַת הֱיוֹתוֹ בְּאֹהֶל הַמֵּת]. **וְאִם יֵשׁ שָׁם בָּעַיִן פּוֹתֵחַ טָפַח,** לְפִי שֶׁשִּׁפּוֹפֶת עֵין הַתַּנּוּר נִמְשֶׁכֶת כְּלַפֵּי חוּץ עַד שֶׁיֵּשׁ בַּחֲלָלָהּ טָפַח בְּאֹרֶךְ וּבְרֹחַב וּבְגֹבַהּ, **הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁלְּחֲלָל כָּזֶה יֵשׁ דִּין אֹהֶל וְהַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת דַּרְכּוֹ אֶל הַתַּנּוּר [וְאַף שֶׁהַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת רַק מֵאֹהֶל לְאֹהֶל, נֶחְשָׁב גַּם הַתַּנּוּר כְּאֹהֶל, כֵּיוָן שֶׁפְּתִילוֹ הוֹלֵךְ בְּשִׁפּוּעַ וְהוּא כְּגַג לַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת שִׁפּוּעוֹ]: **מִשְׁנָה ח** **מְקוֹם הַנָּחַת הָעֵצִים:** שָׁרֶץ **שֶׁנִּמְצָא בְּמָקוֹם**

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק ח

ד קְדֵרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בַּתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בַּתַּנּוּר, הַקְּדֵרָה טְהוֹרָה, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְטַמֵּא כֵּלִים. הָיָה בָּהּ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, נִטְמָא וְטִמְּאָהּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: ה תַּרְנְגוֹל שֶׁבָּלַע אֶת הַשֶּׁרֶץ וְנָפַל לָאֲוִיר הַתַּנּוּר, טָהוֹר. וְאִם מֵת, טָמֵא. הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בַּתַּנּוּר, הַפַּת שֶׁבְּתוֹכוֹ, שְׁנִיָּה, שֶׁהַתַּנּוּר תְּחִלָּה: ו בֵּית שְׁאוֹר מָקָף צָמִיד בְּתוֹכוֹ וְנָתוּן לְתוֹךְ הַתַּנּוּר, הַשְּׂאוֹר וְהַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכוֹ וְהַקֶּרֶץ בֵּינֹתַיִם, הַתַּנּוּר טָמֵא וְהַשְּׂאוֹר טָהוֹר. וְאִם הָיָה כְּזַיִת מִן הַמֵּת, הַתַּנּוּר וְהַבַּיִת טְמֵאִים, וְהַשְּׂאוֹר טָהוֹר. וְאִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, הַכֹּל טָמֵא: ז הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בְּעֵין שֶׁל תַּנּוּר, בְּעֵין שֶׁל כִּירָה, בְּעֵין שֶׁל כַּפָּח, מִן הַשָּׂפָה הַפְּנִימִית וְלַחוּץ, טָהוֹר. וְאִם הָיָה בָּאֲוִיר, אֻפְלוּ כְּזַיִת מִן הַמֵּת, טָהוֹר. וְאִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, הַכֹּל טָמֵא: ח נִמְצָא מְקוֹם הַנָּחַת הָעֵצִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִן הַשָּׂפָה הַחִיצוֹנָה וְלִפְנִים, טָמֵא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מִשָּׂפָה הַפְּנִימִית וְלַחוּץ, טָהוֹר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִכְּנֶגֶד שִׁפּוֹעַת הַקְּדֵרָה וְלִפְנִים, טָמֵא. מִכְּנֶגֶד שִׁפּוֹעַת הַקְּדֵרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר. נִמְצָא מְקוֹם יְשִׁיבַת הַבַּלָּן, מְקוֹם יְשִׁיבַת הַצַּבָּע, מְקוֹם יְשִׁיבַת שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים, טָהוֹר. אֵין טָמֵא אֶלָּא מִן הַסְּתִימָה וְלִפְנִים: ט בּוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית שְׁפִיתָה, שֶׁאֵין כְּלִי עוֹשֵׂי זְכוּכִית, אִם יֵשׁ בּוֹ בֵּית שְׁפִיתָה, טָמֵא. וְשֶׁל עוֹשֵׂי זְכוּכִית, אִם יֵשׁ בּוֹ בֵּית שְׁפִיתָה, טָמֵא. כִּבְשָׁן שֶׁל סַיָּדִין וְשֶׁל זַגָּגִין וְשֶׁל יוֹצְרִים, טְהוֹרָה. פּוּרְנָהּ, אִם יֵשׁ לָהּ לְזַבֵּז, טְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לָהּ אִסְטַגְיוֹת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לָהּ שְׁפָיוֹת: י מַגָּע טָמֵא מֵת, שָׁהָיוּ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין לְתוֹךְ פִּיו, הַכְנִיס רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר טָהוֹר, טִמְּאוּהוּ. וְטָהוֹר שֶׁהָיוּ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין לְתוֹךְ פִּיו וְהִכְנִיס רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר טָמֵא, נִטְמְאוּ. הָיָה אוֹכֵל דְּבֵלָה בִּידַיִם מְסֹאָבוֹת, הִכְנִיס יָדוֹ

הַנָּחַת הָעֵצִים - נָקָב שֶׁבְּתַחְתִּית כֹּתֶל הַכִּירָה שֶׁדֶּרְכּוֹ מַכְנִיסִים לְתוֹכָהּ אֶת הָעֵצִים וְהָאֵשׁ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם נִמְצָא הַשֶּׁרֶץ **מִן הַשָּׂפָה הַחִיצוֹנָה** שֶׁל הַנָּקָב **וְלִפְנִים** - עַד לִשְׂפָתוֹ הַפְּנִימִית, כְּלוֹמַר, בְּכָל חֲלַל הַנָּקָב, **טָמֵא** הַתַּנּוּר, שֶׁכָּל חֲלַל הַנָּקָב נֶחְשָׁב לְתוֹךְ הַתַּנּוּר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אִם נִמְצָא הַשֶּׁרֶץ **מִשָּׂפָה הַפְּנִימִית** שֶׁל הַנָּקָב **וְלַחוּץ,** דְּהַיְינוּ בְּכָל חֲלַל הַנָּקָב, **טָהוֹר** הַתַּנּוּר, שֶׁאֵין חֲלַל הַנָּקָב נֶחְשָׁב כְּתוֹךְ הַתַּנּוּר. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִכְּנֶגֶד שִׁפּוֹעַת הַקְּדֵרָה וְלִפְנִים** נֶחְשָׁב כְּתוֹךְ הַתַּנּוּר **וְטָמֵא, וּמִכְּנֶגֶד שִׁפּוֹעַת הַקְּדֵרָה וְלַחוּץ** [-וּלְכוֹן חוּץ] **טָהוֹר** - שֶׁלִּדְעָתוֹ אַף בְּתוֹךְ חֲלַל הַכִּירָה אֵין נֶחְשָׁב מְקוֹם הַנָּחַת הָעֵצִים כְּחֵלֶק מֵחֲלַל הַכִּירָה אֶלָּא מִתַּחַת לֶחָלָל שֶׁעָלָיו **מְקוֹם יְשִׁיבַת הָאָדָם הַמְחַמֵּם אֶת הַמַּיִם:** אִם **נִמְצָא** הַשֶּׁרֶץ **בְּמָקוֹם יְשִׁיבַת הַבַּלָּן** הַמְחַמֵּם מַיִם לְמֶרְחָץ, אוֹ **בְּמָקוֹם יְשִׁיבַת הַצַּבָּע** שֶׁל **שׁוֹלְקֵי** - מְבַשְּׁלֵי **זֵיתִים,** הַמְחַמְּמִים מַיִם לְצָרְכֵי בִּשּׁוּל הַזֵּיתִים, וּמְקוֹם מוֹשָׁבָם הָיָה חָלוּל וּמְחֻבָּר לַחֲלַל הַתַּנּוּר, הַתַּנּוּר **טָהוֹר,** שֶׁחֶלָל זֶה אֵין אוֹפִים וּמְבַשְּׁלִים בּוֹ וְאֵינוֹ חֵלֶק מֵאֲוִיר הַתַּנּוּר, **וְאֵין טֻמְאַת** הַתַּנּוּר **אֶלָּא** אִם נִמְצָא הַשֶּׁרֶץ **מִן הַסְּתִימָה** - מֵהַמָּקוֹם שֶׁמַּבְחִיל הַתַּנּוּר שֶׁמַּעֲלָיו שׁוֹפְתִים אֶת הַקְּדֵרָה וְהִיא סוֹתֶמֶת אֶת פִּי הַתַּנּוּר **וְלִפְנִים** - וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ לְצַד פְּנִים הַתַּנּוּר. [וְדָוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁנִּמְצָא הַשֶּׁרֶץ בַּאֲוִירוֹ אֲבָל אִם נָגַע בַּדְּפָנוֹת נִטְמָא הַתַּנּוּר אַף אִם נָגַע מִמָּקוֹם הַסְּתִימָה וְלַחוּץ, כֵּיוָן שֶׁאַף מָקוֹם זֶה הוּא יָד לַתַּנּוּר וְיַד כְּלִי מְטַמֵּא בְּמַגָּע]: **מִשְׁנָה ט** **תַּנּוּרִים שֶׁאֵינָם מְשַׁמְּשִׁים לַאֲפִיָּה וּבִשּׁוּל כְּשֶׁאָר תַּנּוּרִים: בּוֹר** הֶחָפוּר בַּקַּרְקַע, וְדָפְנוֹתָיו טוּחוֹת בַּטִּיט, וְהַטִּיט עָבֶה וְחָזָק וְיָכוֹל לַעֲמֹד בְּעַצְמוֹ בְּלֹא לְבֵנֵי הָאֲדָמָה שֶׁסְּבִיבוֹתָיו, וְאֵינוֹ עָשׂוּי לַאֲפִיַּת פַּת אוֹ לְבִשּׁוּל, **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית שְׁפִיתָה** - מָקוֹם לְהַנִּיחַ עָלָיו קְדֵרוֹת, **טָמֵא.** וְכֵן בּוֹר **שֶׁל עוֹשֵׂי זְכוּכִית** - שֶׁמַּסִּיקִים בּוֹ חוֹל הָרָאוּי לִזְכוּכִית כְּדֵי לְהַפְרִידוֹ מֵהַמִּינִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לִזְכוּכִית וּמְעָרְבִים בּוֹ (תפא"י), **אִם יֵשׁ בּוֹ בֵּית שְׁפִיתָה** לְהַנִּיחַ עָלָיו קְדֵרוֹת, **טָמֵא,** שֶׁאַף הֵם בִּכְלַל חִדּוּשׁ הַתּוֹרָה בְּתַנּוּר וְכִירָה שֶׁמְּקַבְּלִים טֻמְאָה בְּמֻחְבָּר, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בֵּית שְׁפִיתַת קְדֵרוֹת כְּתַנּוּר וְכִירָה. **כִּבְשָׁן שֶׁל סַיָּדִין** - בּוֹר שֶׁשּׁוֹרְפִים בּוֹ אֲבָנִים כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶן סִיד, וְכִבְשָׁן **שֶׁל זַגָּגִין** - בּוֹר שֶׁמַּתִּיכִים בּוֹ חוֹל לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ זְכוּכִית (תפא"י), וְכִבְשָׁן **שֶׁל יוֹצְרִים** - בּוֹר שֶׁמַּסִּיקִים בּוֹ כְּלֵי חֶרֶס לְאַחַר שֶׁצָּרִים צוּרָתָם, **טְהוֹרָה** - כִּבְשָׁנִים אֵלּוּ אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים לַאֲפִיָּה וּבִשּׁוּל, וְאַף אִם יֵשׁ בָּהֶם בֵּית שְׁפִיתַת קְדֵרָה, אֵין דַּרְכָּהּ לַעֲשׂוֹת כֵּן וּבְטֵלָה דַּעַת הָעוֹשֶׂה כֵּן אֵצֶל כָּל אָדָם. **תַּנּוּר שֶׁפָּתְחוֹ מִן הַצַּד: פּוּרְנָהּ** - תַּנּוּר גָּדוֹל שֶׁל חֶרֶס שֶׁפִּתְחוֹ בְּצִדּוֹ וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ עִם הַקַּרְקַע, הֲרֵי הוּא טָהוֹר, שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה לְתַנּוּר שֶׁחֻדְּשָׁה בּוֹ הַתּוֹרָה דִּין קַבָּלַת טֻמְאָה בְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע, שֶׁפִּתְחוֹ מִלְמַעְלָה. אֲבָל **אִם יֵשׁ לָהּ לְזַבֵּז** - שֶׁפָּה עֲבָה לְהַעֲמִיד עָלֶיהָ אֶת הַקְּדֵרָה, **טְמֵאָה,** שֶׁמַּעֲתָּה אֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּכִירָה וּלְהַנִּיחַ עַל גַּבָּהּ קְדֵרָה בְּלִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לָהּ אִסְטַגְיוֹת** טְמֵאָה. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם יֵשׁ לָהּ שְׁפָיוֹת** טְמֵאָה. וְאִסְטַגְיוֹת וּשְׁפָיוֹת הֵם לִזְבֵּז, וְלֹא נֶחְלְקוּ הַתַּנָּאִים אֶלָּא שֶׁכָּל אֶחָד שָׁנָה הַדִּין בִּלְשׁוֹן רַבּוֹ, שֶׁחַיָּב אָדָם לוֹמַר כִּלְשׁוֹן רַבּוֹ (עדויות פ"א מ"ג): **מִשְׁנָה י** **צָמִיד פָּתִיל בָּאֳכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁבְּפִיו: מַגַּע טָמֵא מֵת** - אָדָם שֶׁנָּגַע בְּטֻמְאַת מֵת וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **שֶׁהָיוּ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין לְתוֹךְ** [-בְּתוֹךְ] **פִּיו** וְנִטְמְאוּ מֵחֲמָתוֹ **וְנַעֲשׂוּ** שְׁנִים לְטֻמְאָה, **וְהִכְנִיס** אָדָם זֶה אֶת **רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר הַטָּהוֹר, טִמְּאוּהוּ** הַמַּשְׁקִים שֶׁבְּפִיו, שֶׁמַּשְׁקֶה מְטַמֵּא כְּלִי מִדְּרַבָּנָן. וְאַף שֶׁסּוֹגֵר אֶת פִּיו וּמְכַסֶּהוּ בְּיָדוֹ אֵינוֹ מוֹעִיל, שֶׁהֲרֵי אֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל מִטֻּמְאָה הַנִּמְצֵאת בְּתוֹךְ הַכְּלִי שֶׁלֹּא תִּטַּמֵּא אֶת הַתַּנּוּר (לעיל מ"ו). וְעוֹד שֶׁרַק כְּלִי צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל מֵהַטֻּמְאָה וְלֹא אָדָם, וְלָכֵן אַף אָדָם **טָהוֹר שֶׁהָיוּ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין לְתוֹךְ פִּיו, וְהִכְנִיס** אֶת **רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר הַטָּמֵא, נִטְמְאוּ** הַמַּשְׁקִים וְהָאֳכָלִים שֶׁבְּפִיו, שֶׁאֵין גּוּף הָאָדָם מַצִּיל בִּכְלֵי חֶרֶס. מִי שֶׁהָיָה **אוֹכֵל דְּבֵלָה** שֶׁל חֵלְיֵן **בִּידַיִם מְסֹאָבוֹת** - בְּיָדַיִם שֶׁאֵינָן נְטוּלוֹת שֶׁהֵן שְׁנִיּוֹת לְטֻמְאָה [וְאֵינָם מְטַמְּאוֹת אֶת הַדְּבֵלָה, שֶׁאֵין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֵלְיֵן], **וְהִכְנִיס** אֶת **יָדוֹ**

תקנח

משניות

לְתוֹךְ פִּיו לִטּוֹל אֶת הַצְּרוֹר - אֶת הָאֶבֶן, **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא** אֶת הַדְּבֵלָה, שֶׁיָּדוֹ מְטַמֵּאת אֶת הָרֹק שֶׁבְּפִיו וְהוּא נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְהָרֹק חוֹזֵר וּמְטַמֵּא אֶת הַדְּבֵלָה, שֶׁרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה עוֹשֶׂה שְׁנֵי גַּם בְּחֻלִּין. **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר,** שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָצָא הָרֹק מִן הַפֶּה אֵינוֹ נֶחְשָׁב מַשְׁקֶה וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם הָפַךְ** אֶת הַדְּבֵלָה בְּפִיו מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְעַל יְדֵי כָּךְ נֶעֱקַר הָרֹק מִמְּקוֹמוֹ, הָרֹק **טָמֵא** וּמְטַמֵּא אֶת הַדְּבֵלָה, **וְאִם לֹא הָפַךְ** אוֹתָהּ בְּפִיו, וְלֹא נֶעֱקַר הָרֹק מִמְּקוֹמוֹ, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ נֶחְשָׁב הָרֹק לְמַשְׁקֶה מִשָּׁעָה שֶׁנֶּעֱקַר מִמְּקוֹמוֹ. וְאִם **הָיָה** מַטְבֵּעַ שֶׁל **פּוּנְדְּיוֹן לְתוֹךְ** [-בְּתוֹךְ] **פִּיו, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם** נָתָנוֹ בְּפִיו **לִצְמָאוֹ** - כְּדֵי שֶׁיִּתְרַבֶּה רֹק פִּיו וְיַרְוֶה אֶת צִמְאוֹנוֹ, **טָמֵא** - הָרֹק נֶחְשָׁב לְמַשְׁקֶה וּמְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה יא טֻמְאַת כְּלִי מִמַּשְׁקֶה:** הָאִשָּׁה הַטְּמֵאָה **שְׁנָטַף חָלָב מִדַּדֶּיהָ,** נִטְמָא הַחֵלֶב מִמַּגָּעָהּ בְּעֵת יְצִיאָתוֹ וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, [אַף אִם הָאִשָּׁה עַצְמָהּ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקֶה לְעוֹלָם נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן], **וְנָפַל** הֶחָלָב **לַאֲוִיר הַתַּנּוּר,** הַתַּנּוּר **טָמֵא,** שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקֶה טָמֵא מְטַמֵּא כֵּלִים. שֶׁאַף שֶׁיָּצָא הֶחָלָב שֶׁלֹּא לִרְצוֹנָהּ, **הַמַּשְׁקֶה מְטַמֵּא** בֵּין כְּשֶׁיָּצָא **לִרְצוֹן** וּבֵין **שֶׁלֹּא לִרְצוֹן.** [שֶׁלֹּא מָצִינוּ שֶׁצָּרִיךְ רָצוֹן כְּדֵי שֶׁיִּטְמָא הַמַּשְׁקֶה אוֹ יְטַמֵּא אֲחֵרִים, אֶלָּא לְעִנְיַן הָכְשֵׁר אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה]. וְכֵן אִשָּׁה טְמֵאָה שֶׁהָיְתָה **גּוֹרַפְתּוֹ** [-אֶת הַתַּנּוּר] **וְהִכַּתָּה** [-וְהִכָּה בָּהּ] **הַקּוֹץ וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּם,** וְנִטְמָא הַדָּם מִמַּגָּעָהּ, **אוֹ שֶׁנִּכְוֹת** אֶצְבָּעָהּ **וְנָתְנָה** אֶת אֶצְבָּעָהּ **לְתוֹךְ פִּיהָ,** וְדָבַק בָּהּ רֹק טָמֵא, וְנִכְנַס הַדָּם אוֹ הָרֹק הַטָּמֵא לְתַנּוּר, **נִטְמָא** הַתַּנּוּר מִמַּשְׁקִים אֵלּוּ:

פֶּרֶק ט הַצָּלָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **מִשְׁנָה א כֵּלִים טְמֵאִים הַמְּשֻׁקָּעִים בְּתַחְתִּית הַתַּנּוּר אוֹ בְּטְפֵלָה שֶׁסְּבִיבוֹ:** מַחַט **אוֹ טַבַּעַת** טְמֵאִים, שֶׁנִּמְצְאוּ בְּנַחֲשְׁתּוֹ [-מִקּוֹם מוֹשָׁבוֹ עַל הַקַּרְקַע] **שֶׁל תַּנּוּר,** וְהֵם **נִרְאִין** בַּאֲוִירוֹ **אֲבָל לֹא יוֹצְאִים** - לֹא בּוֹלְטִים לְתוֹךְ חֲלַל הַתַּנּוּר, **אִם אוֹפָּה אֶת הַבָּצֵק** וּמַנִּיחוֹ עַל קַרְקַע הַתַּנּוּר בִּמְקוֹמָם **וְהוּא** [-הַבָּצֵק] **נוֹגֵעַ** וְנִדְבָּק **בָּהֶן,** בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהֵן בּוֹלְטוֹת בְּמַשֶּׁהוּ לַחֲלַל הַתַּנּוּר וְהַתַּנּוּר **טָמֵא.** וְאִם אֵין הַבָּצֵק נִדְבָּק בָּהֶם, הַתַּנּוּר טָהוֹר, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מִתּוֹכוֹ. **בְּאֵיזֶה בָּצֵק אָמְרוּ** לִבְדֹּק דָּבָר זֶה, **בְּבָצֵק הַבֵּינוֹנִי** שֶׁאֵינוֹ קָשֶׁה אוֹ רַךְ מִדַּי, שֶׁבְּבָצֵק קָשֶׁה לֹא יִדְבַּק אֲלֵיהֶם אַף כְּשֶׁהֵן בּוֹלְטוֹת, וּבְבָצֵק רַךְ יִשְׁקַע לְתוֹךְ הַקַּרְקַע וְיִדְבַּק בָּהֶן אַף אִם הֵן שְׁקוּעוֹת. [וְדִוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁהֵיוּ בְּלוּעוֹת בַּקַּרְקַע לִפְנֵי שֶׁחָבַר שָׁם הַתַּנּוּר, שֶׁאִם לֹא כֵּן הֲרֵי נִטְמָא הַתַּנּוּר בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ לַאֲוִירוֹ קֹדֶם שֶׁשְּׁקָעוּם בַּקַּרְקַע]. וְאִם **נִמְצְאוּ** בְּתוֹךְ **טְפֵלַת הַתַּנּוּר** - בַּצִּפּוּי שֶׁסְּבִיב הַתַּנּוּר, **וְהַתַּנּוּר מְקֻף צָמִיד פָּתִיל** - מְכֻסֶּה בְּהֶדְיוֹט, **וְנִמְצָא** בְּאֹהֶל הַמֵּת, **אִם בְּטֻמְאָה** - אִם הַתַּנּוּר בְּטֻמְאָה לִפְנֵי שֶׁלֹּא הֵקַף כָּרָאוּי, גַּם הַמַּחַט **וְהַטַּבַּעַת טְמֵאִין. וְאִם בְּטָהוֹר** - וְאִם הַתַּנּוּר מִשּׁוּם צָמִיד פָּתִיל, גַּם הֵם **טְהוֹרִים,** שֶׁהֵם בְּטֵלוֹת לַטְּפֵלָה שֶׁהִיא חֵלֶק מֵהַתַּנּוּר. **כֵּלִים טְמֵאִים הַמְּשֻׁקָּעִים בְּמִגּוּפַת הֶחָבִית:** וְאִם **נִמְצְאוּ בְּתוֹךְ מִגּוּפַת הֶחָבִית** - הַטִּיט שֶׁמְּכַסִּים בּוֹ אֶת פִּי הֶחָבִית, וְהִיא נִמְצֵאת בְּאֹהֶל הַמֵּת, אַף שֶׁהִיא עַצְמָהּ טְהוֹרָה מֵחֲמַת הֱיוֹתָהּ מֻקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל, אֲבָל אִם הַמַּחַט וְהַטַּבַּעַת נִמְצָאִים **מִצִּדֶּיהָ** שֶׁל הֶחָבִית, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִים,** שֶׁבְּצִדָּהּ אֵין הֶחָבִית צְרִיכָה לְמִגּוּפָּה וְהִיא אֵינָהּ בְּטֵלָה לֶחָבִית הַטְּהוֹרָה, וְאֵינָם נִצּוֹלִים מֵחֲמָתָהּ. וְאִם הֵם **מְכֻנָּגֶד פִּיהָ** - בְּמִגּוּפָּה שֶׁכְּנֶגֶד פֻּתַּח הֶחָבִית, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִים,** שֶׁפִּי הֶחָבִית צָרִיךְ לְמִגּוּפָּה זוֹ וְהִיא בְּטֵלָה לְגַבֵּי הֶחָבִית, וְהֵם טְפֵלִים לַמִּגּוּפָּה וְנִטְהָרִים מֵחֲמַת הֶחָבִית מִשּׁוּם צָמִיד פָּתִיל. וַאֲפִלּוּ אִם אֵינָם שְׁקוּעִים לְגַמְרֵי בַּמִּגּוּפָּה אֶלָּא **נִרְאִין בְּתוֹכָהּ** לַחֲלַל הֶחָבִית **אֲבָל לֹא** בּוֹלְטִים **לַאֲוִירָהּ** עֲדַיִן בְּטֵלִים הֵם לַמִּגּוּפָּה **וּטְהוֹרִין,** וְכֵן אִם הָיוּ **שׁוֹקְעִים בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ הַמִּגּוּפָּה, **וְתַחְתֵּיהֶם** שִׁכְבַת טִיט דַּקָּה **כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם** הַמַּפְרֶדֶת בֵּינָם לַאֲוִיר הֶחָבִית, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִים,** שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה הֵם בְּטֵלִים לַמִּגּוּפָּה. אֲבָל אִם הָיוּ בּוֹלְטוֹת לְתוֹךְ חֲלַל הֶחָבִית, אֵין לְךָ בּוֹלְטוֹת כִּבְטֵלוֹת לַמִּגּוּפָּה אֶלָּא כִּכְלֵי מַתֶּכֶת הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ חֶבִית הַמֻּקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל, וְאֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל אֶלָּא עַל כְּלֵי חֶרֶס אוֹ אֲבָנִים וּמַשְׁקִים [כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"ב)], וְהַמַּחַט וְהַטַּבַּעַת טְמֵאוֹת: **מִשְׁנָה ב הַצָּלַת כְּלִי שֶׁטֶף בְּצָמִיד פָּתִיל: חֶבְית** חֶרֶס **שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְהוֹרִין וּמֻנַּחַת בְּתוֹכָהּ** - וּכְמִין קָנֶה חָלוּל עָשׂוּי מִמַּתֶּכֶת נִמְצָא כֻּלּוֹ בְּתוֹכָהּ [וְהַדָּרְךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַל יְדֵי שֶׁמּוֹצִיא חֶלְקוֹ הַחוּצָה וּמוֹצֵץ בְּפִיו אֶת הַמַּשְׁקִים מִתּוֹךְ הֶחָבִית], וְהֶחָבִית **מֻקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל, וּנְתוּנָה בְּאֹהֶל הַמֵּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הֶחָבִית וְהַמַּשְׁקִין טְהוֹרִין,** שֶׁהֶחָבִית מַצִּילָה עַל הַמַּשְׁקִים שֶׁבָּהּ, וְאִלּוּ **הַמֻּנָּחַת טְמֵאָה,** מִכַּיָּוָן שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מִמַּתֶּכֶת. שֶׁהֶחָבִית מַצִּילָה עַל הַמַּשְׁקִים שֶׁבָּהּ, וְאִלּוּ הַמֻּנָּחַת אֵינָהּ מַצֶּלֶת עַל הַמַּשְׁקִים שֶׁבָּהּ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף הַמֻּנָּחַת טְהוֹרָה,** כְּעִקַּר דִּין צָמִיד פָּתִיל שֶׁמַּצִּיל עַל כָּל הַכֵּלִים, וְכַיָּוָן שֶׁשָּׁמְעוּ אֶת טַעְמָם שֶׁל בֵּית שַׁמַּאי לְתַקָּנָה זוֹ כִּפְּי שֶׁנִּתְבָּאֵר, **חָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי:** **מִשְׁנָה ג סַפָּק בְּנִיסַּת טֻמְאָה לַאֲוִיר הַתַּנּוּר: הַשָּׁרָץ שֶׁנִּמְצָא לְמַטָּה מִנְּחֻשְׁתּוֹ** [-מִקַּרְקָעִיתוֹ] **שֶׁל תַּנּוּר,** הַתַּנּוּר **טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר,** שֶׁמָּא הַשָּׁרָץ **חַי נָפַל** לְתוֹךְ הַתַּנּוּר, שֶׁדֶּרֶךְ הַשָּׁרָצִים לַחְפֹּר בְּקַרְקַע וּלְהִטָּמֵן שָׁם, **וְעָכְשָׁו** לְאַחַר שֶׁשָּׁקַע בְּתוֹךְ קַרְקָעִיתוֹ וְיָצָא מֵאֲוִיר הַתַּנּוּר **מֵת.** וּבְאֹפֶן זֶה טָהוֹר הַתַּנּוּר אַף אִם נִכַּר שֶׁהַשָּׁרָץ לֹא הָיָה שָׁם קֹדֶם שֶׁחָבַר הַתַּנּוּר, כְּגוֹן שֶׁהַתַּנּוּר יָשָׁן וְהַשָּׁרָץ לַח וְנִכַּר שֶׁמֵּת עַכְשָׁיו. **מַחַט אוֹ טַבַּעַת** טְמֵאִים, **שֶׁנִּמְצְאוּ לְמַטָּה מִנְּחֻשְׁתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר,** הַתַּנּוּר **טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר,** שָׁם **הָיוּ עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרֶם] **בָּא** [-הָעֻמַּד שָׁם] **הַתַּנּוּר,** וְנִמְצָא שֶׁמְּעוֹלָם לֹא הָיוּ בַּאֲוִירוֹ. אֲבָל אִם **נִמְצְאוּ בְּאֹפֶר מִקְלֶה** - אֹפֶר שֶׁנִּשְׁאַר מֵהֶסֵּק הַתַּנּוּר, הַתַּנּוּר **טָמֵא, שֶׁאֵין לוֹ בַּמֶּה יִתְלֶה** - שֶׁהֲרֵי בְּהֶכְרֵחַ נִכְנְסוּ אַחַר שֶׁהֶעֱמַד שָׁם הַתַּנּוּר, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ אֲוִיר הַתַּנּוּר וְטִמְּאוּהוּ: **מִשְׁנָה ד מַשְׁקִים בְּלוּעִים כְּשֶׁהַדֶּרֶךְ לְהוֹצִיאָם: סְפוֹג שְׁבָלַע מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְנִגּוּב** - וְיָבֵשׁ **מִבַּחוּץ, וְנָפַל לַאֲוִיר הַתַּנּוּר,** הַתַּנּוּר **טָמֵא** מֵחֲמַת הַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּפוֹג. שֶׁאַף שֶׁטֻּמְאָה בְּלוּעָה אֵינָהּ מִטַּמֵּאת, דְּנִים אֶת הַמַּשְׁקִים כִּנְתוּנִים בַּתַּנּוּר, לְפִי **שֶׁסּוֹף מַשְׁקֶה** לָצֵאת - שֶׁהַסְּפוֹג עָשׂוּי לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ. **וְכֵן מֵהֶן מַשְׁקִין, אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים, נִטְמָא:** חֲתִיכָה **שֶׁל לֶפֶת** [-מִין יָרָק] **וְשֶׁל גֶּמִי** שֶׁבְּלוּעִים בָּהֶם מַשְׁקִים טְמֵאִים וְנָפְלוּ לַאֲוִיר הַתַּנּוּר, הַתַּנּוּר טָמֵא, שָׁאַף הֵם הַדָּרְךְ לְסָחֳטָם וּלְהוֹצִיא מֵהֶם אֶת הַמַּשְׁקִים [הַלֶּפֶת בְּעֵת בִּשּׁוּלָהּ, וְהַגֶּמִי כְּשֶׁסּוֹפְגִים בּוֹ מְעַט מַיִם הָחֲבִית וְסוֹחֲטִים מִחוּצָה לָהּ כְּדֵי לְבָדְקוֹ]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר בִּשְׁנֵי אֵלּוּ,** שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא כִּסְפוֹג: **מִשְׁנָה ה כְּלִי וּבוֹ מַשְׁקִים בְּלוּעִים שֶׁנִּמְצָא בַּתַּנּוּר בְּעֵת הֶסֵּקוֹ: חֲרָסִין שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּמַשְׁקִין טְמֵאִין,** כְּגוֹן עֲבִיט חֶרֶס שֶׁל מֵי רַגְלַיִם שֶׁל זָב שֶׁנִּבְלְעוּ בּוֹ מֵי הָרַגְלַיִם [וְאֵינָם דְּבוּקִים בּוֹ מִבַּחוּץ לְפִי שֶׁשִּׁטָּפָם שֶׁל פְּעָמִים בְּמַיִם], **וְנָפְלוּ לַאֲוִיר הַתַּנּוּר,** אִם הֶסֵּק הַתַּנּוּר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, הֲרֵי הוּא **טָמֵא, שֶׁסּוֹף מַשְׁקֶה** לָצֵאת מֵהַחֲרָסִים עַל יְדֵי לִבּוּן, וְכַיָּוָן שֶׁהִסִּיקוּהוּ וַדַּאי יָצְאוּ מֵהֶחָרֶס וְטִמְּאוּהוּ [אֲבָל אִם לֹא הִסִּיקוּ, אֵין הַמַּיִם הַבְּלוּעִים מְטַמְּאִים אֶת הַתַּנּוּר כֵּיוָן שֶׁהִיא טֻמְאָה בְּלוּעָה בַּחֲרָסִים שֶׁאֵין דַּרְכָּם לָצֵאת בְּעֵת הַבִּשּׁוּל וְגַם אֵין הַתַּנּוּר מְחֻמָּם כָּל כָּךְ]. **וְכֵן בְּגֶפֶת** - פְּסֹלֶת שֶׁל זֵיתִים אֲחַר שֶׁהוֹצִיא אֶת שַׁמְנָם, שֶׁבָּלוּעַ בָּהּ שֶׁמֶן טָמֵא, וְנָפְלָה לְתַנּוּר מֵקָק, אִם הִיא גֶּפֶת **חֲדָשָׁה** - תּוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ מִסְּחִיטַת הַזֵּיתִים, הַתַּנּוּר טָמֵא, שֶׁעַל יְדֵי הֶסֵּק זֶה יָצָא מִמֶּנָּה הַמַּשְׁקֶה הַטָּמֵא. **אֲבָל בִּישָׁנָה** - לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, הַתַּנּוּר **טָהוֹר,** שֶׁכְּבָר יָצָא מִמֶּנָּה כָּל הַשֶּׁמֶן הַבָּלוּעַ. **וְאִם יָדוּעַ שֶׁעֲדַיִן יוֹצֵא מֵהֶן** [-מֵהַזֵּיתִים הַסְּחוּטִים] **מַשְׁקִין, אֲפִלּוּ** נִכְנַס לַתַּנּוּר **לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים** בְּעֵת הַסָּקָתוֹ, **נִטְמָא** הַתַּנּוּר מֵחֲמַת הַשֶּׁמֶן הַנִּפְלָט:

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק ט

המבוארות

משניות

מִשְׁנָה ו אֲפָנִים גּוֹסְפִים שֶׁל מַשְׁקִים בְּלוּעִים: הַגֶּפֶת וְהַזַּגִּין [-קְלִפּוֹת עֲנָבִים] שֶׁנִּשְׁאֲרוּ מִזֵּיתִים וַעֲנָבִים **שֶׁנַּעֲשׂוּ** [-שֶׁנִּסְחֲטוּ] **בְּטָהֳרָה**, וְנִבְלְעוּ בָּהֶם מֵהַמַּשְׁקִים שֶׁנִּסְחֲטוּ מֵהֶם, **וְהָלְכוּ עֲלֵיהֶם** אֲנָשִׁים **טְמֵאִים, וְאַחַר כָּךְ** [-וּבְעֵת הֲלִיכָתָם] **יָצְאוּ מֵהֶן מַשְׁקִין** בְּלוּעִים אֵלּוּ, הַמַּשְׁקִים **טְהוֹרִין,** שֶׁאֵין לָהֶם חֲשִׁיבוּת שֶׁל מַשְׁקֶה כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַגֶּפֶת וְהַזַּגִּים עוֹמְדִים לְכָךְ שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם מַשְׁקֶה. וְאֵלּוּ מִתְחִלָּה הָיוּ נִסְחָטִים בְּטֻמְאָה לֹא הָיָה בְּטֵלָה מֵהֶם טֻמְאָתָם אַף שֶׁנִּבְלְעוּ, אַךְ כֵּיוָן **שֶׁנִּמְחֲלָתָן נַעֲשׂוּ בְּטָהֳרָה** אֵין לְטֻמְאוֹתָם אַף כְּשֶׁיָּצְאוּ עַתָּה, שֶׁאַף שֶׁבְּעֵת הַסְּחִיטָה הָרִאשׁוֹנָה קִבְּלוּ חֲשִׁיבוּת שֶׁל מַשְׁקֶה לְקַבֵּל טֻמְאָה, אַךְ כֵּיוָן שֶׁנִּבְלְעוּ בְּטֵלָה חֲשִׁיבוּתָם. **כֵּלִים בְּלוּעִים: כּוֹשׁ** - פֶּלֶךְ שֶׁהָאִשָּׁה טוֹוָה בּוֹ חוּטִים, שֶׁהוּא מַקֵּל עֵץ שֶׁבְּרֹאשׁוֹ בְּרֶזֶל עָקֹם, **שָׁבְלָע אֶת הַצִּנּוֹרָא** - שֶׁשָּׁקַע לְתוֹכוֹ אוֹתוֹ בְּרֶזֶל וְנִתְכַּפְּשָׁה כֻּלּוֹ בְּתוֹךְ הַכּוֹשׁ, וְכֵן **מִלְמָד** - מַקֵּל אָרֹךְ שֶׁעָמְדוּ מְכַוְּנִים אֶת הַפָּרָה בְּשָׁעַת הַחֲרִישָׁה וּבְרֹאשׁוֹ מַסְמֵר, **שֶׁבָּלַע אֶת הַדָּרְבָּן** - שֶׁשָּׁקַע בְּתוֹכוֹ הַמַּסְמֵר שֶׁבְּרֹאשׁוֹ, וְכֵן **לְבֵנָה שֶׁבָּלְעָה אֶת הַטַּבַּעַת** - שֶׁגִּבֵּל אֶת טִיט הַלְּבֵנָה עִם הַטַּבַּעַת בְּתוֹכָהּ וּצְרָפוֹ יַחַד עִמָּהּ בַּכִּבְשָׁן, **וְהֵן** [-מַתְכוֹת אֵלּוּ] **טְהוֹרִים,** וְנִכְנְסוּ הַכּוֹשׁ הַמִּלְמָד וְהַלְּבֵנָה **לְאֹהֶל הַמֵּת** כְּשֶׁהֵם בְּלוּעִים בְּתוֹכָם, **נִטְמְאוּ** כְּלֵי הַמַּתָּכוֹת, שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל אֶלָּא בִּכְלֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹךְ [וְכֵן אֵין כְּלִי שֶׁטַּח נִצּוֹל בְּצָמִיד פָּתִיל]. וְכֵן אִם **הֶסִיטָן הַזָּב** - אִם הֵזִיז הַזָּב אֶת הַכּוֹשׁ, הַמִּלְמָד וְהַלְּבֵנָה אַף שֶׁלֹּא נָגַע בָּהֶם, **נִטְמְאוּ** הַכֵּלִים הַבְּלוּעִים, שֶׁאֲפִלּוּ צָמִיד פָּתִיל אֵינוֹ מַצִּיל מִשּׁוּם שֶׁהַסֵּט הַזָּב וְכָל שֶׁכֵּן בְּלִיעָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ מַצִּילָה אַף בְּאֹהֶל הַמֵּת. וְאִם **נָפְלוּ** כְּשֶׁהֵם בְּלוּעִים **לַאֲוִיר הַתַּנּוּר** הַטָּהוֹר, **טִמְּאוּהוּ,** שֶׁאֵין הַצֶּלֶת צָמִיד פָּתִיל בִּכְלֵי בָּלוּעַ [וְכֵן אֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ (לעיל פ"ח מ"ו)]. אֲבָל אִם **נָגַע בָּהֶן** [-בַּכּוֹשׁ וּבַמִּלְמָד וּבַלְּבֵנָה] **כְּבָר שֶׁל תְּרוּמָה,** הַכְּבָר **טָהוֹר,** שֶׁלֹּא נָגַע בַּכֵּלִים הַבְּלוּעִים, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהַצִּנּוֹרָא שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה טִמְּאָה אֶת הַכּוֹשׁ וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן וְטִמְּא רִאשׁוֹן אֶת הַתְּרוּמָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכֵּלִים אֵלּוּ אֵין לָהֶם בַּיִת קִבּוּל אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, וְרַק הַתַּנּוּר טָמֵא לְפִי שֶׁהוּא נִטְמָא בַּאֲוִירוֹ אַף שֶׁלֹּא נָגְעוּ בּוֹ כְּלָל:

מִשְׁנָה ז נֶקֶב **בִּסְתִימַת צָמִיד פָּתִיל: סְרִידָה** - עֲרֵבָה קְטַנָּה שֶׁלֹּשׁ עֲלֶיהָ עִסָּה וְאֵין לָהּ בַּיִת קִבּוּל [רְאֵה לְעֵיל (פ"ח מ"ג)], **שֶׁהִיא נְתוּנָה** וּמְמֹרַחַת בְּטִיט **עַל פִּי** [-פָּתַח] **הַתַּנּוּר** כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַתַּנּוּר **מָקֹף צָמִיד פָּתִיל** וְלֹא יִטְמָא בְּאֹהֶל הַמֵּת, אִם **נִסְדַּק** הַטִּיט **מִן** [-בֵּין] **הַתַּנּוּר לַסְּרִידָה, שֶׁעוּרוֹ** כְּדֵי לְבַטֵּל דִּין צָמִיד פָּתִיל הוּא כְּמִלֹּא **פִּי מַרְדֵּעַ** - כָּעֵבִי מַלְמָד הַבָּקָר שֶׁהוּא הַמַּקֵּל הָאָרֹךְ שֶׁעִמּוֹ מְכַוְּנִים אֶת הַפָּרָה בַּחֲרִישָׁתָהּ, שֶׁהוּא עָגֹל, עָבְיוֹ שְׁלִישׁ טֶפַח וְהַקֵּפוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְאִם יֵשׁ בּוֹ נֶקֶב בְּשִׁעוּר זֶה אֵינוֹ מַצִּיל מִשּׁוּם צָמִיד פָּתִיל וַאֲפִלּוּ בְּאֹפֶן **שֶׁלֹּא נִסְדַּק** הַמַּרְדֵּעַ בְּסֶדֶק רָחָב יוֹתֵר שֶׁהַמַּרְדֵּעַ **נִכְנָס** בּוֹ אֵינוֹ מַצִּיל מִשּׁוּם צָמִיד פָּתִיל. אִם **נִסְדְּקָה הַסְּרִידָה** עַצְמָהּ, לְשִׁיטַת תַּנָּא קַמָּא **שֶׁעוּרוֹ כָּעֵבִי** מְעַט יוֹתֵר מִמִּלֹּא **פִּי מַרְדֵּעַ** שֶׁהַמַּרְדֵּעַ **נִכְנָס** בּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בִּנְסִדְקָה הַסְּרִידָה דַּי בְּסֶדֶק **שֶׁלֹּא נִכְנָס** בּוֹ הַמַּרְדֵּעַ אֶלָּא שִׁעוּרוֹ כִּמְלֹא פִּי מַרְדֵּעַ בְּדִיּוּק. וּמֵאַחַר וְעִגּוּל הַמַּרְדֵּעַ אֵינוֹ עָגֹל כְּכַדּוּר אֶלָּא עָגֹל כְּבֵיצָה, לָכֵן אִם **הָיָה** הַסֶּדֶק **עָגֹל** כְּכַדּוּר וְאֵין הַמַּרְדֵּעַ נִכְנָס בּוֹ, **אֵין רוֹאִין** [-מַחְשִׁיבִים] **אוֹתוֹ** כְּסֶדֶק עָגֹל **אָרֹךְ** [-מָשׁוּךְ] כְּבֵיצָה, **אֶלָּא** אֵינוֹ מְבַטֵּל דִּין צָמִיד פָּתִיל מִמָּנּוּ עַד שֶׁיִּהְיֶה **שִׁעוּרוֹ כִּמְלֹא פִּי מַרְדֵּעַ נִכְנָס,** דְּהַיְינוּ עִגּוּל מָשׁוּךְ כְּצוּרַת הַמַּרְדֵּעַ (מלא"ש):

מִשְׁנָה ח שִׁעוּר נֶקֶב **בִּסְתִימַת צָמִיד פָּתִיל, בְּמִגּוּפַת הֶחָבִית וּבִכְלֵי עֲצָמוֹ: תַּנּוּר שֶׁנִּסְדַּק מֵעֵינוֹ** - שֶׁנִּסְדַּק הַתַּנּוּר בְּמָקוֹם חִבּוּר הַטִּיט לְעֵין הַתַּנּוּר, לְשִׁיטַת תַּנָּא קַמָּא **שִׁעוּרוֹ כִּמְלֹא כּוֹשׁ, נִכְנָס וְיוֹצֵא אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא דּוֹלֶק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** שִׁעוּרוֹ כָּעֵבִי הַכּוֹשׁ נִכְנָס וְיוֹצֵא כְּשֶׁהוּא **דּוֹלֶק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אִם הַנֶּקֶב **מִן הָאֶמְצַע,** שִׁעוּרוֹ מְעַט יוֹתֵר מֵעֵבִי כּוֹשׁ, שֶׁהַכּוֹשׁ **נִכְנָס** בּוֹ [כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה]. וְאִם הַנֶּקֶב הוּא **מִן הַצַּד,** שִׁעוּרוֹ כָּעֵבִי הַכּוֹשׁ בִּדְיוּק, שֶׁהַכּוֹשׁ **אֵינוֹ נִכְנָס** בּוֹ. **וְכֵן הָיָה** רַבִּי שִׁמְעוֹן **אוֹמֵר, בְּמִגּוּפַת** [-בְּסְתִימַת הַטִּיט שֶׁבְּפִי] **הֶחָבִית שֶׁנִּקְּבָה, וְשִׁעוּרָהּ מְלֹא מִיצָּה שְׁנִיָּה שֶׁל שִׁיפּוֹן** - וְשִׁעוּר הַנֶּקֶב הַמְבַטֵּל דִּין צָמִיד פָּתִיל מִמֶּנָּה הוּא כָּעֵבִי הַקָּשׁר הַשֵּׁנִי שֶׁל גִּבְעוֹל שִׁיפּוֹן [שֶׁקְּנֵה הַשִּׁיפּוֹן עָבֶה מִלְמַטָּה וְנַעֲשֶׂה צַר יוֹתֵר מִלְמַעְלָה, וְהַקָּשֶׁר הַשֵּׁנִי צַר יוֹתֵר מֵהַקָּשֶׁר הַתַּחְתּוֹן וְרָחָב יוֹתֵר מֵהַקָּשֶׁר הָעֶלְיוֹן], שֶׁאִם נִקְּבָה הַמְּגוּפָּה **מִן הָאֶמְצַע** צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַנֶּקֶב רָחָב מִשִּׁעוּר זֶה עַד שֶׁיִּהְיֶה גִּבְעוֹל הַשִּׁיפּוֹן **נִכְנָס** לַנֶּקֶב. וְאִם נִקְּבָה **מִן הַצַּד** - בֵּין הַמְּגוּפָּה לֶחָבִית, דַּי שֶׁיִּהְיֶה הַנֶּקֶב בָּעֵבִי הַשִּׁיפּוֹן בְּדִיּוּק אַף שֶׁהַגִּבְעוֹל **אֵינוֹ נִכְנָס** בַּנֶּקֶב. **וְכֵן הָיָה** רַבִּי שִׁמְעוֹן **אוֹמֵר בַּחֲצָבִים גְּדוֹלִים** - בִּכְלֵי חֶרֶס גְּדוֹלִים מְאֹד **שֶׁנִּנְקְבוּ** מְגוּפוֹתֵיהֶם, **וְשִׁעוּרָם מִלֹּא מִיצָּה שְׁנִיָּה שֶׁל קָנֶה** [וְהַקָּנֶה עָבֶה יוֹתֵר מִגִּבְעוֹל הַשִּׁיפּוֹן]. אִם נִקְּבָה הַמְּגוּפָּה **מִן הָאֶמְצַע,** שִׁעוּר הַנֶּקֶב בְּעֵבִי שֶׁהַקָּנֶה **נִכְנָס** בּוֹ. וְאִם נִקְּבָה **מִן הַצַּד,** שִׁעוּרוֹ בְּעֵבִי שֶׁהַקָּנֶה **אֵינוֹ נִכְנָס** בּוֹ. **בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁזֶּה שִׁעוּר הַנֶּקֶב בְּחָבִיּוֹת וּבַחֲצָבִים, **בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ** לְמִלּוּיִים בְּיַיִן, שֶׁמֵּאַחַר וְהָאֲוִיר פּוֹגֵם אֶת הַיַּיִן הַנֶּקֶב עוֹמֵד לְהִסָּתֵם, וְרַק נֶקֶב גָּדוֹל שֶׁכָּזֶה מְבַטֵּל מֵהֶכְלֵי דִּין צָמִיד פָּתִיל. **אֲבָל אִם נַעֲשׂוּ לִשְׁאָר מַשְׁקִין** שֶׁאֵין עָתִיד הַנֶּקֶב לְהִסָּתֵם לְפִי שֶׁהָאֲוִיר מוֹעִיל לָהֶם, **אֲפִלּוּ** נֶקֶב **כָּל שֶׁהוּא** מְבַטֵּל מֵהֶכְלֵי דִּין צָמִיד פָּתִיל, וְהֵם **טְמֵאִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאֲלּוּ הֵם שִׁעוּרֵי הַנְּקָבִים בַּסְּתִימוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁבַּכֵּלִי, **בִּזְמַן שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ בִּידֵי אָדָם** בְּמִתְכַּוֵּן, אֶלָּא נַעֲשׂוּ מֵאֲלֵיהֶם, **אֲבָל אִם נַעֲשׂוּ בִּידֵי אָדָם** בְּמִתְכַּוֵּן, **אֲפִלּוּ** בְּשִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא** בָּטֵל מֵהַכֵּלִי דִּין צָמִיד פָּתִיל, כֵּיוָן שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּנֶקֶב זֶה, וַהֲרֵי הֵם **טְמֵאִים.** וְאִם **נִקְּבוּ** הַכֵּלִים עַצְמָם, בִּכְלֵי **הֶעָשׂוּי לָאֲכָלִין, שִׁעוּרָן בְּזֵיתִים** - שִׁעוּר הַנֶּקֶב כָּל שֶׁזַּיִת יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה נִטְהָר אִם הָיָה הַכֵּלִי טָמֵא (לעיל פ"ג מ"א). [וְאִם הָיָה הַנֶּקֶב גָּדוֹל כָּל כָּךְ עַד שֶׁנִּפְחַת רֹב הַכֵּלִי, אוֹ שֶׁהָיָה הַנֶּקֶב בְּשִׁעוּר שֶׁיּוֹצְאִים דַּרְכּוֹ רִמּוֹנִים, בָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי וְלֹא יוֹעִיל אַף לְמָרֵחַ אֶת הַנֶּקֶב בְּטִיט, אֶלָּא הֵרֵי זֶה כְּמִי שֶׁמֻּרַח טִיט סָבִיב אֹכֶל שֶׁאֵינוֹ מַצִּילוֹ מִשּׁוּם צָמִיד פָּתִיל]. וּבִכְלֵי **הֶעָשׂוּי לְמַשְׁקִים, שִׁעוּרָן בְּמַשְׁקִים** - בְּנֶקֶב הַכּוֹנֵס מַשְׁקֶה, שֶׁאִם יִשַּׁקְעוּ אֶת תַּחְתִּית הַכֵּלִי לְתוֹךְ מַיִם הֵם יִכָּנְסוּ לְתוֹךְ הַכֵּלִי דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב, שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר שֶׁבּוֹ נִטְהָר כְּלִי זֶה מִידֵי טֻמְאָתוֹ. [כָּךְ הִיא שִׁיטַת תַּנָּא קַמָּא בַּבָּרַיְיתָא (נדה מט.)]. וּבִכְלֵי **הֶעָשׂוּי לְכָךְ וּלְכָךְ** - לְקִבּוּל אֳכָלִים עִם מַשְׁקִים, כְּגוֹן שֶׁמְּבַשְּׁלִים בּוֹ בָּשָׂר בְּרֹטֶב, **מְטִילִים אוֹתוֹ לְחַמְרוֹ** - דָּנִים אוֹתוֹ בְּשִׁעוּר הֶחָמוּר, **בְּצָמִיד פָּתִיל וּבְכוֹנֵס מַשְׁקֶה,** כְּלוֹמַר שֶׁאַף אִם הָיָה בּוֹ נֶקֶב קָטָן כְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, דָּנִים אוֹתוֹ כִּכְלֵי הֶעָשׂוּי לְמַשְׁקִים שֶׁבְּנֶקֶב זֶה כְּבָר בָּטֵל מִמֶּנּוּ דִּין צָמִיד פָּתִיל. אֲבָל לְעִנְיַן טָהֳרָתוֹ אִם נִטְמָא, אֵינוֹ נִטְהָר עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ נֶקֶב כְּמוֹצִיא זֵיתִים, שֶׁדָּנִים אוֹתוֹ לְחֻמְרָא כִּכְלֵי הֶעָשׂוּי לָאֲכָלִים:

המבוארות

פֶּרֶק י מַסֶּכֶת כֵּלִים

הַגֶּפֶת וְהַזַּגִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּטָהֳרָה וְהָלְכוּ עֲלֵיהֶם טְמֵאִים, וְאַחַר כָּךְ יָצְאוּ מֵהֶן מַשְׁקִין, טְהוֹרִין, שֶׁמִּתְחִלָּתָן נַעֲשׂוּ בְּטָהֳרָה. כּוֹשׁ שֶׁבָּלַע אֶת הַצִּנּוֹרָא, מִלְמָד שֶׁבָּלַע אֶת הַדָּרְבָּן, לְבֵנָה שֶׁבָּלְעָה אֶת הַטַּבַּעַת, וְהֵן טְהוֹרִים, נִכְנְסוּ לְאֹהֶל הַמֵּת, נִטְמְאוּ. הֶסִיטָן הַזָּב, נִטְמְאוּ. נָפְלוּ לַאֲוִיר הַתַּנּוּר טָהוֹר, נִטְמְאוּהוּ. נָגַע בָּהֶן כִּכַּר שֶׁל תְּרוּמָה: ז סְרִידָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר מָקֹף צָמִיד פָּתִיל, נִסְדַּק מִן הַתַּנּוּר לַסְּרִידָה, שִׁעוּרוֹ מִלֹּא פִּי מַרְדֵּעַ שֶׁלֹּא נִכְנָס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נִכְנָס. נִסְדְּקָה סְרִידָה, שִׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא פִּי מַרְדֵּעַ נִכְנָס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁלֹּא נִכְנָס. הָיָה עָגֹל, אֵין רוֹאִין אוֹתוֹ אָרֹךְ, אֶלָּא שִׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא פִּי מַרְדֵּעַ נִכְנָס: ח תַּנּוּר שֶׁנִּסְדַּק מֵעֵינוֹ, שִׁעוּרוֹ מִלֹּא כּוֹשׁ, נִכְנָס וְיוֹצֵא דּוֹלֵק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁלֹּא דּוֹלֵק. נִקַּב מִצִּדּוֹ, שִׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא כּוֹשׁ, נִכְנָס וְיוֹצֵא שֶׁלֹּא דּוֹלֵק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, דּוֹלֵק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִן הָאֶמְצַע, נִכְנָס. מִן הַצַּד, אֵינוֹ נִכְנָס. וְכֵן הָיָה אוֹמֵר בְּמִגּוּפַת הֶחָבִית שֶׁנִּקְּבָה, שִׁעוּרָהּ מִלֹּא מִיצָּה שְׁנִיָּה שֶׁל שִׁיפּוֹן. מִן הָאֶמְצַע, נִכְנָס. מִן הַצַּד, אֵינוֹ נִכְנָס. וְכֵן הָיָה אוֹמֵר בַּחֲצָבִים גְּדוֹלִים שֶׁנִּנְקְבוּ, שִׁעוּרָם מִלֹּא מִיצָּה שְׁנִיָּה שֶׁל קָנֶה. מִן הַצַּד, אֵינוֹ נִכְנָס. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁנַּעֲשׂוּ לְיַיִן, אֲבָל אִם נַעֲשׂוּ לִשְׁאָר מַשְׁקִין, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, טְמֵאִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ בִּידֵי אָדָם, אֲבָל אִם נַעֲשׂוּ בִּידֵי אָדָם, טְמֵאִים. נִקְּבוּ, הֶעָשׂוּי לָאֲכָלִין, שִׁעוּרָן בְּזֵיתִים. הֶעָשׂוּי לְמַשְׁקִים, שִׁעוּרָן בְּמַשְׁקִים. הֶעָשׂוּי לִשְׁנֵיהֶם, מְטִילִים אוֹתוֹ לְחֻמְרוֹ, בְּצָמִיד פָּתִיל וּבְכוֹנֵס מַשְׁקֶה:

פֶּרֶק י א אֵלּוּ כֵּלִים מַצִּילִין בְּצָמִיד פָּתִיל. כְּלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, כְּלֵי חֶרֶס,

תקס

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק י

המבוארות

וּכְלֵי נֶתֶר - מִין אֲדָמָה שֶׁעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ כֵּלִים וְצוֹרְפִים אוֹתָם בְּכִבְשָׁן בְּדוֹמֶה לִכְלֵי חֶרֶס, וְכֵלִים הָעֲשׂוּיִים מֵעַצְמוֹת **הַדָּג וְעוֹרוֹ, וּמֵעַצְמוֹת חַיָּה שֶׁבָּיָּם וְעוֹרָהּ, וּכְלֵי עֵץ הַטְּהוֹרִים** מֻחֲמַת גָּדְלָם, שֶׁהֵם מַחְזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ [וְהִתְמַעֲטוּ מֵהֶקֵּשׁ כְּלֵי עֵץ לְשֵׁק בַּפָּסוּק (שם פסוק לב) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא, מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק', לְלַמֵּד שֶׁרַק כְּלִי עֵץ הַדּוֹמֶה לְשֵׁק שֶׁהוּא רָאוּי לְטִלְטוּל כְּשֶׁהוּא מָלֵא וְרִיק, לְמַעֵט כְּלֵי עֵץ גְּדוֹלִים אֵלּוּ. וְאַף שֶׁבַּפָּסוּק נֶאֱמַר לְגַבֵּי טֻמְאַת מֵת בְּאֹהֶל (במדבר יט טו) 'וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא', וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'כְּלִי פָּתוּחַ' מַשְׁמָע שֶׁכָּוָנַת הַתּוֹרָה לִכְלִי חֶרֶס שֶׁטְּמְאָתוֹ בָּאָה לוֹ מִפְּתִיחוֹ, שֶׁכְּלֵי חֶרֶס נִטְמָא מֵאֲוִירוֹ, מִכָּל מָקוֹם מִתּוֹכוֹ 'וְכֹל' מְרֻבִּים שֶׁכָּל כְּלִי שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה מַצִּיל אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ בְּצָמִיד פָּתִיל. וְהֵם **מַצִּילִים** מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה **בֵּין מִפְּיהֶם** - בֵּין כְּשֶׁהַצָּמִיד פָּתִיל עַל פִּתְחָם, **בֵּין מִצִּדֵּיהֶן** - וּבֵין כְּשֶׁהוּא עַל נֶקֶב שֶׁבְּצִדָּם. **בֵּין כְּשֶׁהֵם יוֹשְׁבִין** כְּדַרְכָּם **עַל שׁוּלֵיהֶן** - עַל תַּחְתִּיתָם, **בֵּין מֻטִּין עַל צִדֵּיהֶן** - וּבֵין כְּשֶׁהֵם מֻנָּחִים עַל צִדָּם. וְאַף אִם **הָיוּ כְּפוּיִים** [-הֲפוּכִים] **עַל פִּיהֶן** וּמְדֻבָּקִים בְּטִיט לַקַּרְקַע, הֲרֵי הֵם **מַצִּילִים** עַל **כָּל** מַה **שֶּׁתַּחְתֵּיהֶן** בְּתוֹךְ הַקַּרְקַע **עַד הַתְּהוֹם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא**, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל בְּאֹפֶן זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'צָמִיד פָּתִיל עָלָיו', מַשְׁמָע שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַצָּמִיד פָּתִיל עַל הַכְּלִי וְלֹא לְהֶפֶךְ. **וְעַל הַכֹּל מַצִּילִין** בְּצָמִיד פָּתִיל, בֵּין עַל אֳכָלִים וּמַשְׁקִים וּבֵין עַל כָּל מִינֵי הַכֵּלִים, **חוּץ מִכְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ מַצִּיל אֶלָּא עַל הָאֳכָלִים וְעַל הַמַּשְׁקִין וְעַל כְּלֵי חֶרֶס** בִּלְבַד, וְלֹא עַל כְּלֵי שֶׁטַח [כְּלֵי עֵץ, עָצָם, עוֹר, שַׂק, בֶּגֶד וּמַתָּכֶת] שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, שֶׁכֵּן גְּזִרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יַצִּילוּ כְּלֵי חֶרֶס עַל כְּלִי שֶׁטַח מַהְטַעַם הַמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ט מ"ב):

מִשְׁנָה ב הַשְּׁתִּימוֹת הַחֲשׁוּבוֹת צָמִיד פָּתִיל: בַּמֶּה מַקִּיפִים - סוֹתְמִים אֶת פֶּתַח הַכְּלִי אוֹ מַדְבִּיקִים עִמּוֹ אֶת מִכְסֶה הַכְּלִי לְהַצִּילוֹ מֵהַטֻּמְאָה, **בְּסִיד, וּבִגְפְסִים** - מִין סִיד הַנִּשְׂרָף כְּמוֹתוֹ בְּכִבְשָׁן וְהוּא לָבָן יוֹתֵר מִסִּיד, **בְּזֶפֶת וּבְשַׁעֲוָה, בְּטִיט וּבְצוֹאָה, בְּחֹמֶר** - בְּטִיט עָב, **וּבְחַרְסִית** - חֲרָסִים כְּתוּשִׁים שֶׁנִּלּוֹשׁוּ בְּמַיִם, **וּבְכָל דָּבָר הַמִּתְמָרֵחַ** וְנִדְבָּק הֵיטֵב לַכְּלִי כְּמוֹתָם. אֲבָל אֵין **מַקִּיפִין לֹא בְּבֵצָע** - בִּבְדִיל, **וְלֹא בְּעוֹפֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּתִיל** - מִכְסֶה לְפֶתַח הַכְּלִי **וְאֵינוֹ צָמִיד** - אַךְ אֵינוֹ מְחֻבָּר אֵלָיו הֵיטֵב. **אֵין מַקִּיפִין** לְכַתְּחִלָּה **לֹא בִּדְבֵלָה** [-תְּאֵנָה] **שְׁמֵנָה, וְלֹא בְּבֵצֶק שָׁנִּלּוֹשׁ בְּמֵי פֵרוֹת**, שֶׁאַף שֶׁהֵם נִדְבָּקִים הֵיטֵב, וְאַף שֶׁלֹּא הֶכְשִׁירוּ לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה מוֹעִיל לְחֹצֶץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה לֹא יִסְתֹּם בָּהֶם, **שֶׁלֹּא יְבִיאֻנוּ לִידֵי פְּסוּל** - שֶׁמָּא בִּהְיוֹתָם עַל פֶּתַח הַכְּלִי יִפָּלוּ עֲלֵיהֶם מַשְׁקִים וְיֶכְשְׁרוּ לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וְשׁוּב לֹא יַצִּילוּ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁאֵין דָּבָר טָמֵא מַצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. **וְאִם הִקִּיף** בָּהֶם כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֶכְשִׁירוּ, בְּדִיעֲבַד **הֵצִיל:** **מִשְׁנָה ג מִגּוּפָהּ מִתְנַעְנַעַת: מִגּוּפַת הֶחָבִית הַמְחֻלְחֶלֶת, שֶׁהִיא מִתְנַעְנַעַת בְּמִקּוֹמָהּ אֲבָל קְבוּעָה בָּהּ וְאֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת** מִמֶּנָּה, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַצָּלָת** מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה צָמִיד פָּתִיל כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָהּ מַצָּלָת,** שֶׁאֵינָהּ צָמִיד פָּתִיל כֵּיוָן שֶׁהִיא מִתְנַעְנַעַת. **דֵּין בֵּית הָאֲחִיזָה שֶׁבְּמִגּוּפָּה:** מִגּוּפַת הֶחָבִית שֶׁהָיָה **בֵּית אָצְבַּע שָׁלָה שׁוֹקֵעַ בְּתוֹכָהּ** - שֶׁהַחוֹר שֶׁבּוֹ מַכְנִיס אֶת אָצְבָּעוֹ כְּדֵי לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַמִּגּוּפָּה הָיָה מְשֻׁקָּע בָּהּ, אִם נִמְצָא **הַשָּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ בֵּית הָאָצְבַּע, **הֶחָבִית טְמֵאָה.** וְאִם נִמְצָא **הַשָּׁרֶץ בֶּחָבִית, הָאֳכָלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ** - שֶׁבְּתוֹךְ בֵּית הָאָצְבַּע **טְמֵאִים,** לְפִי שֶׁהַמִּגּוּפָּה הֲרֵי הִיא כֶּחָבִית, וְתוֹךְ הַמִּגּוּפָּה נֶחְשָׁב כְּתוֹךְ הֶחָבִית: **מִשְׁנָה ד מֵינִים הַמַּצְרִיכִים מֵרוּחַ טִיט מֵעֲלֵיהֶם:** הַכַּדּוּר שֶׁמִּשְׁחָקִים בּוֹ הַתִּינוֹקוֹת וְעָשׂוּי מִגֶּמִי, **וְהַפְּקַעַת** [-חוּט מְגֻלְגָּל] **שֶׁל גֶּמִי** לַח, **שֶׁנִּתָּנָן עַל פִּי הֶחָבִית** לְסָתְמָהּ, אַף **אִם מֵרַח** בְּטִיט **מִן הַצְּדָדִין לֹא הִצִּיל** מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה מִשּׁוּם צָמִיד פָּתִיל, **עַד שֶׁיְּמָרַח** בְּטִיט **מִלְמַעְלָן** - מֵעַל הַכַּדּוּר אוֹ הַפְּקַעַת, **וּמִלְמַטָּן** - אוֹ מִתַּחַת הַכַּדּוּר וְהַפְּקַעַת (תפא"י), שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הַרְבֵּה נְקָבִים, אֵינָם מוֹעִילִים כְּצָמִיד פָּתִיל. **וְכֵן** אִם סָתַם אֶת פֶּתַח הֶחָבִית **בְּמַטְלִית שֶׁל בֶּגֶד,** צָרִיךְ לְמָרְחָהּ בְּטִיט מִלְמַעְלָה אוֹ מִלְמַטָּה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַרְבֵּה נְקָבִים. אֲבָל אִם **הָיְתָה** הַמַּטְלִית **שֶׁל נְיָר** הֶעָשׂוּי מֵעֲשָׂבִים **אוֹ שֶׁל עוֹר,** שֶׁאֵין בָּהֶם נְקָבִים, **וּקְשָׁרָהּ** עַל פִּי הֶחָבִית **בְּמִשִּׁיחָה** - בְּחוּט דַּק כְּדֶרֶךְ שֶׁרְגִילִים לְכַסּוֹת פִּי בַּקְבּוּק, **אִם** גַּם **מֵרַח מִן הַצְּדָדִין** בְּטִיט בִּמְקוֹם חִבּוּר הַמַּטְלִית וְהֶחָבִית, **הִצִּיל.** [וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּכִסּוּיִים אֵלּוּ שִׁעוּר קְבָלַת טֻמְאָה]: **מִשְׁנָה ה צָמִיד פָּתִיל בְּתוֹךְ הַכְּלִי: חָבִית** שֶׁנִּתְמָרְחָה בְּזֶפֶת מִבִּפְנִים, **שֶׁנִּתְקַלְּפָה** - שֶׁנִּשְׁבְּרָה מִמֶּנָּה חֲתִיכַת חֶרֶס, וְשִׁכְבַת **הַזֶּפֶת שֶׁלָּהּ** נִשְׁאֶרֶת **עוֹמֶדֶת** בְּמִקּוֹם הַשִּׁבְּרָה, וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לָהּ צָמִיד פָּתִיל מִתּוֹךְ הַכְּלִי, **וְכֵן קְבוּתִים** - קַנְקַנֵּי חֶרֶס **שֶׁל מוּרְיָס** - שֶׁמְּנִיחִים בָּהֶם צִיר דָּגִים, **שֶׁנִּפְתָּן** - שֶׁכְּפָשָׂה אוֹתָם בְּגַפְּסִים [-מִין סִיד (לעיל מ"ה)] **עִם הַשָּׁפָה** - וְלֹא מֵרְחוֹ עַל שְׂפַת הַכַּד מִבַּחוּץ אֶלָּא מִבִּפְנִים, כָּךְ שֶׁהַמָּרוּחַ הוּא בְּתוֹךְ שְׂפַת הַכַּד וְלֹא מֶעָלֶיהָ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינָם מַצִּילִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'צָמִיד פָּתִיל עָלָיו' וְלֹא בְּתוֹכוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מַצִּילִין** אַף בְּאֹפֶן שֶׁהֵם בְּתוֹכוֹ: **מִשְׁנָה ו סְתִימַת שְׁמָרִים, זְמוֹרָה וּסְרָסִים: חָבִית שֶׁנִּקְּבָה, וּסְתָמוּהָ שְׁמָרִים** שֶׁהָיוּ בָהּ, **הִצִּילוּהָ** מִדִּין צָמִיד פָּתִיל, כְּדַעַת חֲכָמִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאַף צָמִיד פָּתִיל בְּתוֹכָהּ מַצִּילָהּ. וְאִם **פְּקָקָהּ בִּזְמוֹרָה** - וְאִם סָתַם אֶת הַנֶּקֶב בְּעָנָף שֶׁל גֶּפֶן, אֵינָהּ מַצִּילָה **עַד שֶׁיְּמָרַח** בְּטִיט **מִן הַצְּדָדִים** - בֵּין שְׂפַת הַנֶּקֶב לַזְּמוֹרָה מִשֶּׁנֵּי צְדָדֶיהָ, אַךְ עַל הַזְּמוֹרָה עַצְמָהּ אֵין צָרִיךְ לְמָרְחָן. **הָיוּ שְׁתַּיִם** - וְאִם סָתַם אֶת הַנֶּקֶב בִּשְׁתֵּי זְמוֹרוֹת, אֵינָן מַצִּילוֹת **עַד שֶׁיְּמָרַח מִן הַצְּדָדִין וּבֵין זְמוֹרָה לַחֲבֶרְתָּהּ. נָסַר** עֵץ **שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי הַתִּנּוּר, אִם מֵרַח** בְּטִיט **מִן הַצְּדָדִין** - בֵּין שְׂפַת הַפֶּתַח לַנָּסָר, **הִצִּיל. הָיוּ שְׁנַיִם** - וְאִם סָתַם אֶת הַפֶּתַח בִּשְׁנֵי נְסָרִים, אֵינָם מַצִּילִים **עַד שֶׁיְּמָרַח מִן הַצְּדָדִין וּבֵין נָסָר לַחֲבֵרוֹ. עֶשְׂאָן בְּסִינְיָן** - וְאִם נָתַן בֵּין הַנְּסָרִים קְלִפּוֹת דַּקּוֹת שֶׁל שִׂיחַ הַסְּנָה, **אוֹ בִּשְׁגָמִין** - אוֹ שָׁנָתַן בֵּינֵיהֶם קְלִפּוֹת שֶׁל עֵץ שִׁגְמִין, **אֵינוֹ צָרִיךְ לְמָרַח מִן הָאֶמְצַע** - בֵּין הַנְּסָרִים, שֶׁקְּלִפּוֹת אֵלּוּ נִדְבָּקוֹת וְסוֹתְמוֹת יָפֶה בֵּין הַנְּסָרִים: **מִשְׁנָה ז הַצָּלַת אֹהֶל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ כֶּלִי: תְּנוּר יָשָׁן** - שֶׁהֵסַךְ כְּדֵי אֲפִיַּת סְפָגָנִים וְנֶחְשָׁב כִּכְלִי לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ה מ"א)], הַמֻּנָּח **בְּתוֹךְ** תַּנּוּר **הֶחָדָשׁ** - שֶׁעֲדַיִן לֹא הֵסַק וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלִי, וּגְבֹהַּ שְׁפָתָם שָׁוֶה, **וּסְרִידָה** [-עֲרֵבָה קְטַנָּה לְיֹשֶׁת בָּצֵק בְּלִי בֵּית קִבּוּל] מֻנַּחַת **עַל פִּי** הַתַּנּוּר **הַיָּשָׁן,** אַךְ אֵינָהּ דְּבוּקָה בּוֹ וְאֵינָהּ מַצִּילָה מִשּׁוּם צָמִיד פָּתִיל, וְהַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ נִמְצָא בְּאֹהֶל הַמֵּת, אִם **נִטַּל** הַיָּשָׁן **וּסְרִידָה נוֹפֶלֶת** - אִם הַסְּרִידָה קְטַנָּה וְאִלּוּ יִנָּטֵל הַתַּנּוּר הַיָּשָׁן הֵיא תִּפֹּל וְלֹא תִּשָּׁאֵר עַל פִּי הַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ, **הַכֹּל טָמֵא** - הַתַּנּוּר הַיָּשָׁן וְכָל הַנִּמְצָא בּוֹ וּבַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ טְמֵאִים, שֶׁהַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ אֵינוֹ נִטְהָר אֶלָּא בְּצָמִיד פָּתִיל, וְאֵין הַסְּרִידָה צָמִיד פָּתִיל, וְהַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ שֶׁאֵינוֹ כְּלִי נִטְהָר אֲמָנָם בְּכִסּוּי בְּלֵבַד כְּדִין בּוֹר מְכֻסֶּה, אַךְ כָּאן אֵין הַסְּרִידָה מְכַסָּה אֶת הַתַּנּוּר הַיָּשָׁן אֶלָּא אֶת הֶחָדָשׁ. **וְאִם לָאו** - וְאִם כְּשֶׁיִּנָּטֵל הַתַּנּוּר הַיָּשָׁן לֹא תִּפֹּל הַסְּרִידָה, שֶׁהִיא גְּדוֹלָה וְיכוֹלָה לַעֲמֹד רַק עַל פֶּתַח הַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ, **הַכֹּל טָהוֹר,** כֵּיוָן שֶׁהַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ וְהַסְּרִידָה נַעֲשִׂים אֹהֶל לְהַצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה עַל כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָם, כְּדִין בּוֹר מְכֻסֶּה, אַף שֶׁאֵינָהּ צָמִיד פָּתִיל. אִם הֶחָדָשׁ מֻנָּח **בְּתוֹךְ הַיָּשָׁן, וּסְרִידָה** מֻנַּחַת **עַל פִּי הַיָּשָׁן, אִם אֵין בֵּין** פִּי הַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ **לַסְּרִידָה** שֶׁעָלָיו **פּוֹתֵחַ טֶפַח** [-חֲלָל טֶפַח], דְּנִים אֶת הַסְּרִידָה כְּמֻנַּחַת עַל פִּי הַתַּנּוּר הֶחָדָשׁ, וְיֵשׁ כָּאן אֹהֶל הַחוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה **וְכָל שֶׁנִּטְמָא בֶּחָדָשׁ טָהוֹר.** אֲבָל אִם הִיא רְחוֹקָה יוֹתֵר מִפִּיו, אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּמֻנַּחַת עַל גַּבָּיו וְאֵין כָּאן אֹהֶל לְחֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְהַתַּנּוּר הַיָּשָׁן הוּא כְּלִי שֶׁאֵינוֹ נִטְהָר אֶלָּא רַק מִשּׁוּם אֹהֶל אֶלָּא רַק מִשּׁוּם צָמִיד פָּתִיל, וּסְרִידָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ מְרוּחָה בְּטִיט אֵינָהּ צָמִיד פָּתִיל:

עַד שֶׁיְּמָרַח מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ, אִם אֵין בֵּין פִּי הַתַּנּוּר לַסְּרִידָה פּוֹתֵחַ טֶפַח, כֹּל שֶׁבֶּחָדָשׁ טָהוֹר:

משניות

מִשְׁנָה ח כֵּלִים הַמֻּנָּחִים זֶה בְּתוֹךְ זֶה: שָׁלֹשׁ לְפָסִין - מַחֲבַתּוֹת חֲרֶס אוֹ יוֹתֵר הַמֻּנָּחוֹת **זוֹ בְּתוֹךְ זוֹ, וְשִׁפְתוֹתֵיהֶן שָׁווֹת** בְּגָבְהָן, אִם הָיָה **הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה** - בַּמַּחֲבַת הַפְּנִימִית הַמֻּנַּחַת עַל גַּבֵּי כֻּלָּן, **אוֹ בַּתַּחְתּוֹנָה** - בַּמַּחֲבַת הַחִיצוֹנִית הַנִּמְצֵאת מִתַּחַת כֻּלָּן, **הֵיא** - הַמַּחֲבַת שֶׁבָּהּ נִמְצָא הַשֶּׁרֶץ, **טְמֵאָה, וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת.** שֶׁאִם הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה אֵינוֹ נֶחְשָׁב שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתַּחְתּוֹנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לג), 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא'. וְלֹא אֶל תּוֹךְ תּוֹכוֹ. וְאִם הַשֶּׁרֶץ בַּתַּחְתּוֹנָה לֹא נִטְמְאוּ אֳכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁבָּעֶלְיוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא' וְלֹא בְּתוֹךְ תּוֹכוֹ. וְאִם הָיוּ הַמַּחֲבָתוֹת נְקוּבוֹת זוֹ לָזוֹ **בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה,** שֶׁהוּא שִׁעוּר נָקֵב הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לִכְלִי הֶעָשׂוּי לָאֳכָלִים וּמַשְׁקִים, אִם הָיָה **הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת,** שֶׁהַנְּקָבִים בֵּינֵיהֶם מַחְשִׁיבִים אֶת תּוֹךְ הַכֵּלִים כְּתוֹךְ אֶחָד, וְנֶחְשָׁב הַדָּבָר שֶׁהַשֶּׁרֶץ נִמְצָא גַּם בַּמַּחֲבָתוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ. אֲבָל אִם הָיָה הַשֶּׁרֶץ **בַּתַּחְתּוֹנָה, הֵיא טְמֵאָה וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת,** כֵּיוָן שֶׁהַשֶּׁרֶץ נִמְצָא מְחוּצָה לָהֶן וְאֵין כְּלִי חֶרֶס נִטְמָא מֵאֲחוֹרָיו, וְאַף שֶׁהַמַּחֲבָתוֹת מְחֻבָּרוֹת זוֹ לָזוֹ אֵין הַשֶּׁרֶץ נֶחְשָׁב כְּמֻנָּח בַּמַּחֲבָתוֹת הַפְּנִימִיּוֹת. [וְאַף שֶׁהֵן עַצְמָן נִמְצָאוֹת בְּתוֹךְ כְּלִי חֶרֶס טָמֵא, אֵין כְּלִי חֶרֶס מִטַּמֵּא כֵּלִים. אֲבָל הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹךְ הַמַּחֲבָתוֹת הַפְּנִימִיּוֹת נִטְמְאִים מֵהַמַּחֲבַת הַחִיצוֹנָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵן נְקוּבוֹת זוֹ לָזוֹ נֶחְשָׁבִים הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים כִּנִמְצָאִים בְּתוֹךְ הַמַּחֲבַת הַחִיצוֹנִית, וְדִינָם כְּאֳכָלִים וּמַשְׁקִים הַנִּמְצָאִים בִּכְלִי חֶרֶס טָמֵא, שֶׁהֵם טְמֵאִים]. וְאִם הָיוּ הַלְּפָסִין שְׁלֵמוֹת וְהָיָה **הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה** [-הַפְּנִימִית], **וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת** - וְדָפְנוֹת הַמַּחֲבַת הַחִיצוֹנִית גְּבוֹהוֹת מִדָּפְנוֹת שְׁאָר הַמַּחֲבָתוֹת, נֶחְשָׁב הַדָּבָר שֶׁהַשֶּׁרֶץ נִמְצָא בְּתוֹךְ חֲלַל הַחִיצוֹנִית, **וְהִיא** [-הָעֶלְיוֹנָה, הַפְּנִימִית] **וְהַתַּחְתּוֹנָה** [-הַחִיצוֹנִית] **טְמֵאָה.** אֲבָל הָאֶמְצָעִית טְהוֹרָה, שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁרֶץ אֵינוֹ בְּתוֹכָהּ, וְגַם אֵין לְטַמְּאוֹתָהּ מֵחֲמַת הֱיוֹתָהּ בְּתוֹךְ הַמַּחֲבַת הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהֲרֵי אֵין כְּלִי חֶרֶס מִטַּמֵּא כְּלִי חֶרֶס. וְאִם הָיָה הַשֶּׁרֶץ **בָּעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת,** כָּאפֶן הָאָמוּר, **כָּל** זְמַן **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ** - בָּאֶמְצָעִית **מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ** - לַח בְּשִׁעוּר שֶׁיָּכוֹל לְהַרְטִיב אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, **הֲרֵי הִיא טְמֵאָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת נֶחְשָׁב הַמַּשְׁקֶה שֶׁבָּאֶמְצָעִית כְּמִי שֶׁנִּמְצָא גַּם בָּאֲוִיר הַחִיצוֹנָה וְהוּא נִטְמָא מֵחֲמַת הֱיוֹתוֹ בִּכְלִי חֶרֶס טָמֵא, וְשׁוּב מְטַמֵּא הַמַּשְׁקֶה אֶת הַמַּחֲבַת שֶׁבָּהּ הוּא נִמְצָא, כְּתַקָּנַת חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים מְטַמְּאִים כְּלִי:

ח לְפָסִין זוֹ בְּתוֹךְ זוֹ וְשִׁפְתוֹתֵיהֶן שָׁווֹת, הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה אוֹ בַּתַּחְתּוֹנָה, הֵיא טְמֵאָה וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת. הָיוּ בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה, הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. בַּתַּחְתּוֹנָה, הֵיא טְמֵאָה וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת. הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת, הֵיא וְהַתַּחְתּוֹנָה טְמֵאָה. בָּעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת, כֹּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, טְמֵאָה:

פֶּרֶק יא **א** כְּלֵי מַתָּכוֹת, פְּשׁוּטֵיהֶן וּמְקֻבָּלֵיהֶן טְמֵאִין. נִשְׁבְּרוּ, טְהֵרוּ. חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, חָזְרוּ לְטֻמְאָתָן הַיְשָׁנָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא לְכָל טֻמְאָה, אֶלָּא לְטֻמְאַת הַנֶּפֶשׁ: **ב** כָּל כְּלִי מַתָּכוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָמֵא, חוּץ מִן הַדֶּלֶת, וּמִן הַנֶּגֶר, וּמִן הַמַּנְעוּל, וְהַפּוֹתָהּ שֶׁתַּחַת הַצִּיר, וְהַצִּיר, וְהַקּוֹרָה, וְהַצְּנוֹר, שֶׁנַּעֲשׂוּ לַקַּרְקַע: **ג** הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הָעֵשֶׂת, וּמִן הַחֲרָרָה, וּמִן הַסּוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל, וּמִן הַטַּסִּין, וּמִן הַצִּפּוּיִין, מִכַּפֵּי כֵּלִים, וּמֵאָזְנֵי כֵּלִים, מִן הַשְּׁחֹלֶת, וּמִן הַגְּרוּדוֹת, טְהוֹרִין. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אַף מִן הַקְּצוּצוֹת. מִשְּׁבְרֵי כֵּלִים, מִן הַגְּרוּטִים, וּמִן הַמַּסְמְרוֹת שֶׁיָּדוּעַ שֶׁנַּעֲשׂוּ מִכֵּלִים, טְמֵאִין. מִן הַמַּסְמְרוֹת, בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין: **ד** בַּרְזֶל טָמֵא שֶׁבִּלְּלוֹ עִם בַּרְזֶל טָהוֹר, אִם רֹב מִן הַטָּמֵא, טָמֵא. וְאִם רֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, טָמֵא. וְכֵן מִן הַחֲלָמָא וּמִן הַגְּלָלִים. קְלוֹסְטְרָא, טְמֵאָה. וּמְצָפָּה, טְהוֹרָה. הַפִּין וְהַפּוּרְנָה, טְמֵאִין. וְהַקְּלוֹסְטְרָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, שׁוֹמְטָהּ מִפָּתַח זֶה וְתוֹלָהּ בַּחֲבֵרוֹ בְּשַׁבָּת. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא לוֹ כְּכָל הַכֵּלִים, וּמִטַּלְטֶלֶת בֶּחָצֵר:

המבוארות

מִשְׁנָה ח כֵּלִים הַמֻּנָּחִים זֶה בְּתוֹךְ זֶה: שָׁלֹשׁ לְפָסִין - מַחֲבַתּוֹת חֶרֶס אוֹ יוֹתֵר הַמֻּנָּחוֹת **זוֹ בְּתוֹךְ זוֹ, וְשִׁפְתוֹתֵיהֶן שָׁווֹת** בְּגָבְהָן, אִם הָיָה **הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה** - בַּמַּחֲבַת הַפְּנִימִית הַמֻּנַּחַת עַל גַּבֵּי כֻּלָּן, **אוֹ בַּתַּחְתּוֹנָה** - בַּמַּחֲבַת הַחִיצוֹנִית הַנִּמְצֵאת מִתַּחַת כֻּלָּן, **הֵיא** - הַמַּחֲבַת שֶׁבָּהּ נִמְצָא הַשֶּׁרֶץ, **טְמֵאָה, וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת.** שֶׁאִם הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה אֵינוֹ נֶחְשָׁב שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתַּחְתּוֹנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לג), 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא'. וְלֹא אֶל תּוֹךְ תּוֹכוֹ. וְאִם הַשֶּׁרֶץ בַּתַּחְתּוֹנָה לֹא נִטְמְאוּ אֳכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁבָּעֶלְיוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא' וְלֹא בְּתוֹךְ תּוֹכוֹ. וְאִם הָיוּ הַמַּחֲבָתוֹת נְקוּבוֹת זוֹ לָזוֹ **בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה,** שֶׁהוּא שִׁעוּר נָקֵב הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לִכְלִי הֶעָשׂוּי לָאֳכָלִים וּמַשְׁקִים, אִם הָיָה **הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת,** שֶׁהַנְּקָבִים בֵּינֵיהֶם מַחְשִׁיבִים אֶת תּוֹךְ הַכֵּלִים כְּתוֹךְ אֶחָד, וְנֶחְשָׁב הַדָּבָר שֶׁהַשֶּׁרֶץ נִמְצָא גַּם בַּמַּחֲבָתוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ. אֲבָל אִם הָיָה הַשֶּׁרֶץ **בַּתַּחְתּוֹנָה, הֵיא טְמֵאָה וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת,** כֵּיוָן שֶׁהַשֶּׁרֶץ נִמְצָא מְחוּצָה לָהֶן וְאֵין כְּלִי חֶרֶס נִטְמָא מֵאֲחוֹרָיו, וְאַף שֶׁהַמַּחֲבָתוֹת מְחֻבָּרוֹת זוֹ לָזוֹ אֵין הַשֶּׁרֶץ נֶחְשָׁב כְּמֻנָּח בַּמַּחֲבָתוֹת הַפְּנִימִיּוֹת. [וְאַף שֶׁהֵן עַצְמָן נִמְצָאוֹת בְּתוֹךְ כְּלִי חֶרֶס טָמֵא, אֵין כְּלִי חֶרֶס מִטַּמֵּא כֵּלִים. אֲבָל הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹךְ הַמַּחֲבָתוֹת הַפְּנִימִיּוֹת נִטְמְאִים מֵהַמַּחֲבַת הַחִיצוֹנָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵן נְקוּבוֹת זוֹ לָזוֹ נֶחְשָׁבִים הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים כִּנִמְצָאִים בְּתוֹךְ הַמַּחֲבַת הַחִיצוֹנִית, וְדִינָם כְּאֳכָלִים וּמַשְׁקִים הַנִּמְצָאִים בִּכְלִי חֶרֶס טָמֵא, שֶׁהֵם טְמֵאִים]. וְאִם הָיוּ הַלְּפָסִין שְׁלֵמוֹת וְהָיָה **הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹנָה** [-הַפְּנִימִית], **וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת** - וְדָפְנוֹת הַמַּחֲבַת הַחִיצוֹנִית גְּבוֹהוֹת מִדָּפְנוֹת שְׁאָר הַמַּחֲבָתוֹת, נֶחְשָׁב הַדָּבָר שֶׁהַשֶּׁרֶץ נִמְצָא בְּתוֹךְ חֲלַל הַחִיצוֹנִית, **וְהִיא** [-הָעֶלְיוֹנָה, הַפְּנִימִית] **וְהַתַּחְתּוֹנָה** [-הַחִיצוֹנִית] **טְמֵאָה.** אֲבָל הָאֶמְצָעִית טְהוֹרָה, שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁרֶץ אֵינוֹ בְּתוֹכָהּ, וְגַם אֵין לְטַמְּאוֹתָהּ מֵחֲמַת הֱיוֹתָהּ בְּתוֹךְ הַמַּחֲבַת הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהֲרֵי אֵין כְּלִי חֶרֶס מִטַּמֵּא כְּלִי חֶרֶס. וְאִם הָיָה הַשֶּׁרֶץ **בָּעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת** כָּאפֶן הָאָמוּר, **כָּל** זְמַן **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ** - בָּאֶמְצָעִית **מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ** - לַח בְּשִׁעוּר שֶׁיָּכוֹל לְהַרְטִיב אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, **הֲרֵי הִיא טְמֵאָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַחִיצוֹנָה עוֹדֶפֶת נֶחְשָׁב הַמַּשְׁקֶה שֶׁבָּאֶמְצָעִית כְּמִי שֶׁנִּמְצָא גַּם בָּאֲוִיר הַחִיצוֹנָה וְהוּא נִטְמָא מֵחֲמַת הֱיוֹתוֹ בִּכְלִי חֶרֶס טָמֵא, וְשׁוּב מְטַמֵּא הַמַּשְׁקֶה אֶת הַמַּחֲבַת שֶׁבָּהּ הוּא נִמְצָא, כְּתַקָּנַת חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים מְטַמְּאִים כְּלִי:

פֶּרֶק יא טְמֵאֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת: **מִשְׁנָה א כְּלֵי מַתָּכוֹת הַמְקֻבָּלִים טְמֵאִים:** **כְּלֵי מַתָּכוֹת, פְּשׁוּטֵיהֶן וּמְקֻבָּלֵיהֶן** - בֵּין שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל וּבֵין שֶׁיֵּשׁ לָהֶם, **טְמֵאִין.** שֶׁכְּלֵי מַתָּכוֹת לֹא הֻקְשׁוּ לְשַׁק בַּפָּתוּב (שם פסוק לב) 'מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק', וְלָכֵן מְקֻבָּלִים טְמֵאִים אַף כְּשֶׁאֵין לָהּ בֵּית קִבּוּל וְאֵינָם דּוֹמִים לְשַׂק. **טָהֲרַת כְּלֵי מַתָּכוֹת בִּשְׁבִירָה:** כְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ **וְנִשְׁבְּרוּ, טָהֲרוּ.** וְאִם **חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, חָזְרוּ לְטֻמְאָתָן הַיְשָׁנָה** מִדְּרַבָּנָן. וְגָזְרוּ כֵּן, שֶׁמָּא יַשְׁוּוּ בְּנֵי אָדָם טָהֲרַת כְּלֵי מַתָּכוֹת וּבִשְׁבִירָה, וְיֹאמְרוּ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבִּשְׁבִירָה נִטְהֲרִים הַכֵּלִים מִיָּד וְאִם חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶם כֵּלִים אֵינוֹ מְמַתִּין עַד הָעֶרֶב שֶׁמָּשׁ, כָּךְ גַּם בְּטִבְילָה אֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלִי מִיָּד אַף לִתְרוּמָה וּלְקָדָשִׁים בְּלִי לְהַמְתִּין לְהֶעָרֵב שֶׁמֶשׁ, וְכֵיוָן שֶׁזֶּה טַעַם הַגְּזֵרָה גָּזְרוּ בֵּן בְּכָל הַטֻּמְאוֹת. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא לְכָל טֻמְאָה** נֶאֱמַר דִּין זֶה, **אֶלָּא לְטֻמְאַת הַנֶּפֶשׁ** - לְטֻמְאַת מֵת בִּלְבַד. שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ טַעַם הַגְּזֵרָה הָיָה שֶׁלֹּא תִּשָּׁכַח תּוֹרַת מֵי חַטָּאת, שֶׁאֵין לְךָ אָדָם שֶׁיַּמְתִּין עִם כֵּלָיו לְהַזָּאַת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי אֶלָּא מִיָּד יִשְׁבְּרֵם וְיַחֲזֹר וְיַעֲשֶׂה מֵהֶם כֵּלִים, וְטַעַם זֶה שַׁיָּךְ רַק בְּטֻמְאַת מֵת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַזָּאָה: **מִשְׁנָה ב כְּלֵי שֶׁהוּא חֵלֶק מִכְּלִי אַחֵר, וְכֵלִים הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע: כָּל כְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ** - שֶׁהוּא יָדוּעַ וְנִכָּר וּמְיֻחָד בִּשְׁמוֹ אַף שֶׁהוּא חֵלֶק מִכְּלִי אַחֵר, **טָמֵא** - מְקֻבָּל טֻמְאָה אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר אֵלָיו. **חוּץ מִן הַדֶּלֶת, וּמִן הַנֶּגֶר** - יִתֵּד בַּרְזֶל הַנָּעוּץ בַּקַּרְקַע מֵאֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת וּמוֹנֵעַ אֶת פְּתִיחָתָהּ, **וּמִן הַמַּנְעוּל** - דָּבָר הַקָּבוּעַ בַּדֶּלֶת לִנְעִילָתָהּ, וּמִן **הַפּוֹתָהּ שֶׁתַּחַת הַצִּיר** - מִין כּוֹס מַתֶּכֶת הַשְּׁקוּעָה בַּקַּרְקַע וּבְתוֹכָהּ מַנִּיחִים אֶת צִיר הַדֶּלֶת, וּמִן **הַצִּיר** שֶׁעָלָיו נָעָה הַדֶּלֶת, וּמִן **הַקּוֹרָה** - בַּרְזֶל הַתָּלוּי עַל הַדֶּלֶת וְעִמּוֹ מַקִּישׁ עַל הַדֶּלֶת כְּשֶׁרוֹצֶה לְהִכָּנֵס, וּמִן **הַצְּנוֹר** - מַרְזֵב, שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ לְכֵלִים אֵלּוּ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָם, אֵינָם מְקֻבָּלִים טֻמְאָה מִשּׁוּם **שֶׁנַּעֲשׂוּ** לְשִׁמּוּשׁ עִם הַקַּרְקַע - כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, וְכָל הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע הֲרֵי הוּא כְּקַרְקַע וְאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה, וְאַף קֹדֶם חִבּוּרָם אֵינָם מְקֻבָּלִים טֻמְאָה לְפִי שֶׁזֶּה דֶּרֶךְ תַּשְׁמִישָׁם: **מִשְׁנָה ג חֵשֶׁשׁ טֻמְאָה יְשָׁנָה:** **הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הָעֵשֶׂת** - חֲתִיכַת בַּרְזֶל כְּפִי שֶׁכָּרוּהָ מֵהָאֲדָמָה, **וּמִן הַחֲרָרָה** - וּמֵעֲגוּל כְּמִין עוּגָה שֶׁעוֹשִׂים מֵהַבַּרְזֶל הַכָּרוּי אַחֲרֵי הַתָּכָתוֹ, **וּמִן הַסּוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל** - וּמִטַּס שֶׁמַּקִּיפִים בּוֹ אֶת גַּלְגַּלֵּי הָעֲגָלָה הָעֲשׂוּיִים מֵעֵץ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁבְרוּ מִטְּרָשִׁים וּסְלָעִים, **וּמִן הַטַּסִּין** - וּמְלוּחוֹת מַתֶּכֶת מְרֻדָּדִים, **וּמִן הַצִּפּוּיִין** - וּמִצְּפוּיֵי מַתֶּכֶת שֶׁמְּצַפִּים בָּהֶם כֵּלִים, **וּמִכַּפֵּי** [-מִבְּסִיסֵי] **כֵּלִים, וּמֵאָזְנֵי כֵּלִים** - כְּמִין עֻנָּק סָבִיב שִׂפַת הַכֵּלִים, **וּמֵאָזְנֵי** [-יְדֵיּוֹת] **כֵּלִים, וּמִן הַשְּׁחֹלֶת** - וּמִשְּׁאֲרֵיּוֹת מַתֶּכֶת שֶׁנּוֹתְרוּ מֵעֲשִׂיַּת כֵּלִים, **וּמִן הַגְּרוּדוֹת** - וּמֵחֲתִיכוֹת מַתֶּכֶת שֶׁגְּרָדוּ מֵהַכֵּלִי בִּשְׁעַת לִטּוּשׁוֹ, כֵּלִים אֵלּוּ **טְהוֹרִין,** וְאֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁנָּאבְדוּ מִכְּלֵי טָמֵא וְכֵיוָן שֶׁחָזְרוּ לִהְיוֹת כְּלֵי חָזְרוּ לְטֻמְאָתָם הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁכֵּן תְּחִלָּה הָיוּ 'גְּלָמֵי מַתֶּכֶת' שֶׁאֵינָם מְקֻבָּלִים טֻמְאָה. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אַף** כֵּלִים הַנַּעֲשִׂים **מִן הַקְּצוּצוֹת** - מִכְּלֵי מַתֶּכֶת טְמֵאִים שֶׁנִּקְצְצוּ לַחֲתִיכוֹת, טְהוֹרִים, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ בְּאֹפֶן זֶה כֵּיוָן שֶׁלֹּא שָׁכִיחַ שֶׁיִּקְצֹץ הָאָדָם אֶת הַכֵּלִי כֻּלּוֹ כְּדֵי לְטַהֲרוֹ (תפא"י). הָעוֹשֶׂה כֵּלִים **מִשִּׁבְרֵי כֵּלִים,** אוֹ **מִן הַגְּרוּטִים** - מִגְּרוּטְאוֹת שֶׁל כֵּלִים שֶׁבָּלוּ מֵרֹב שִׁמּוּשׁ וְנַעֲשׂוּ לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת יוֹתֵר מִשִּׁבְרֵי כֵּלִים, **וּמִן הַמַּסְמְרוֹת** - אוֹ מִמַּסְמְרִים **שֶׁיָּדוּעַ** עֲלֵיהֶם **שֶׁנַּעֲשׂוּ מִשִּׁבְרֵי כֵּלִים,** אַף שֶׁלֹּא יָדוּעַ אִם אוֹתָם הַכֵּלִים הָיוּ טְמֵאִים, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין** מִסָּפֵק, שֶׁמָּא נַעֲשׂוּ מִכֵּלִים טְמֵאִים וְחָזְרוּ לְטֻמְאָתָם הַיְשָׁנָה. כֵּלִים הַנַּעֲשִׂים **מִן הַמַּסְמְרוֹת,** וְאֵין יָדוּעַ אִם נַעֲשׂוּ מִכֵּלִים אוֹ מֵעֶשֶׂת וְכַדּוֹמֶה, אַף שֶׁיֵּשׁ כָּאן סְפֵק סְפֵקָא, סָפֵק שָׁמָּא לֹא בָּאוּ מִכֵּלִים וְאַף אִם בָּאוּ מִכֵּלִים שָׁמָּא מִכֵּלִים טְהוֹרִים (תפא"י), מִכָּל מָקוֹם **בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְטַהֵר אַף כֵּלִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִמַּסְמְרוֹת שֶׁיָּדוּעַ שֶׁנַּעֲשׂוּ מִכֵּלִים. **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין** כֵּיוָן שֶׁהוּא סְפֵק סְפֵקָא, וּלְדִעְתָּם לֹא גָּזְרוּ גְּזֵרָה זוֹ: **מִשְׁנָה ד כְּלִי שֶׁנַּעֲשׂוּ מִשְּׁנֵי מִינֵי מַתֶּכֶת: בַּרְזֶל טָמֵא** - הַבָּא מִשִּׁבְרֵי כֵּלִים, **שֶׁבִּלְּלוֹ** [-שֶׁעֵרְבוֹ] **עִם בַּרְזֶל טָהוֹר** - הַבָּא מִן הָעֶשֶׂת וְכַדּוֹמֶה, וְעָשָׂה מֵהֶם כְּלִי. **אִם רֹב** הַתַּעֲרֹבֶת **מִן הַטָּמֵא,** הַכְּלִי הָעֲשׂוּי מִמֶּנָּה **טָמֵא** מִשּׁוּם גְּזֵרַת טֻמְאָה יְשָׁנָה, שֶׁגָּזְרוּ עַל שִׁבְרֵי כְּלֵי מַתָּכוֹת שֶׁעֲשָׂאָם כְּלֵי שֶׁחוֹזְרִים לְטֻמְאָתָם הָרִאשׁוֹנָה, **וְאִם רֹב** הַתַּעֲרֹבֶת **מִן הַטָּהוֹר,** הַכְּלִי הָעֲשׂוּי מִמֶּנָּה **טָהוֹר.** וְכֵן אִם **מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה** - חֲצִי הַתַּעֲרֹבֶת מִבַּרְזֶל טָהוֹר וְחֶצְיָהּ מִבַּרְזֶל טָמֵא, הַכְּלִי הָעֲשׂוּי מִמֶּנָּה **טָמֵא.** שֶׁמָּא יָבוֹא לְטַהֵר כְּלִי הָעֲשׂוּי מִבַּרְזֶל טָמֵא, וְלֹא הֻקְלוּ אֶלָּא בִּכְלִי שֶׁרֻּבּוֹ עָשׂוּי מִבַּרְזֶל טָהוֹר. וְכֵן כְּלִי שֶׁנַּעֲשָׂה **מִן הַחֲלָמָא** - טִיט דָּבִיק כְּלֹבֶן בֵּיצָה, שֶׁכֵּלִים הָעֲשׂוּיִים מִמֶּנּוּ דִּינָם כִּכְלֵי חֶרֶס, **וּמִן הַגְּלָלִים** שֶׁכֵּלִים הָעֲשׂוּיִים מֵהֶם אֵינָם מְקֻבָּלִים טֻמְאָה, שֶׁעֵרְבָם יַחַד, רַק אִם רֻבּוֹ מִן הַגְּלָלִים אֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה. **כֵּלִים שׁוֹנִים לְעִנְיַן טֻמְאָה יְשָׁנָה:** **קְלוֹסְטְרָא** - כַּדּוּר הַמְחֻבָּר לִרְאשׁ הַנָּגָר [-הַיָּתֵד] שֶׁתּוֹקְעִים בַּקַּרְקַע שֶׁמְּאַחוֹרֵי הַדֶּלֶת, אִם נֶעֱשְׂתָה מִבַּרְזֶל הַבָּא מִשִּׁבְרֵי כֵּלִים טְמֵאִים, **טְמֵאָה** - חוֹזֶרֶת לְטֻמְאָתָהּ הַיְשָׁנָה, שֶׁהֵיא נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי כַּיָּוֹן שֶׁהֵיא רְאוּיָה לְדִירַת שׁוּמִים בַּמִּדְוֹכָה. וְאִם הִיא עֲשׂוּיָה מִבַּרְזֶל טָהוֹר, **וּמְצָפָּה** בְּצִפּוּי הָעֲשׂוּי מִשִּׁבְרֵי כֵּלִים טְמֵאִים, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר עִקַּר הַכְּלִי וְלֹא אַחַר צִפּוּיוֹ. **כֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים זֶה עִם זֶה:** **הַפִּין** - הַשִּׁנַּיִם הַנּוֹעֲלִים אֶת הַדֶּלֶת בְּסִבּוּב הַמַּפְתֵּחַ, **וְהַפּוּרְנָה** - הַמָּקוֹם שֶׁאֵלּוּ נִכְנָסִים שִׁנַּיִם אֵלּוּ, **טְמֵאִין** כָּל אֶחָד בְּפָנֵי עַצְמוֹ, אַף שֶׁשִּׁמּוּשָׁם הוּא עִם זֶה, כֵּיוָן שֶׁכָּל אֶחָד עוֹשֶׂה פְּעֻלָּה אַחֶרֶת (תפא"י). **טִלְטוּל קְלוֹסְטְרָא:** **וְהַקְּלוֹסְטְרָא** - הַכַּדּוּר שֶׁבְּרֹאשׁ הַנָּגָר, **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אָסוּר לְטַלְטְלָהּ בְּשַׁבָּת כְּדַרְכָּהּ, אֶלָּא **שׁוֹמְטָהּ מִפֶּתַח זֶה וְתוֹלָהּ** [-וְתוֹלֶה אוֹתָהּ] **בַּחֲבֵרוֹ** - בְּפֶתַח אַחֵר **בְּשַׁבָּת** עַל יְדֵי גְּרִירָה בְּטִלְטוּל מִן הַצַּד, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי. **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא לוֹ כְּכָל הַכֵּלִים, וּמִטַּלְטֶלֶת בֶּחָצֵר** כְּדַרְכָּהּ. וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ שֶׁהִיא חוֹזֶרֶת לְטֻמְאָתָהּ כֵּיוָן שֶׁהִיא רְאוּיָה לְכָתְשֵׁת שׁוּמִים, הוּא כְּדַעַת רַבִּי טַרְפוֹן, אַךְ לְדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּשֶׁאֵינָהּ כְּלִי לְעִנְיַן טִלְטוּל בְּשַׁבָּת כָּךְ אֵינָהּ כְּלִי לְעִנְיַן טֻמְאָה:

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק יב

מִשְׁנָה ה טֻמְאַת חֶלְקֵי הֶרֶסֶן: הַקְּדָמָה: רֶסֶן הַבְּהֵמָה קְרוּי 'פְּרֶמְבִּיָא', וּבוֹ 'עַקְרָב' שֶׁהוּא קְצֵה הַבַּרְזֶל הַנִּכְנָס לְפִי הַבְּהֵמָה, וּ'לְחָיַיִם' שֶׁהֵם טַסֵּי מַתֶּכֶת מְצֻיָּרִים הָעֲשׂוּיִים לְנוֹי וּמֻנָּחִים עַל לְחָיֵי הַבְּהֵמָה: **עַקְרָב שֶׁל פְּרֶמְבִּיָא, טְמֵאָה** - מִקַּבֵּל טֻמְאָה בְּפָנֵי עַצְמוֹ, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּפָנֵי עַצְמוֹ. **וּלְחָיַיִם, טְהוֹרִים** - אֵינָם מִקַּבְּלִים טֻמְאָה בְּפָנֵי עַצְמָם, שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים לְנוֹי וְתַכְשִׁיטֵי בְּהֵמָה וְכֵלִים אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא** אַף **בְּלְחָיַיִם** בְּפָנֵי עַצְמָם, כֵּיוָן שֶׁתַּשְׁמִישָׁם הוּא עִם הַפְּרֶמְבִּיָא וְאָז הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, וְלָכֵן אַף כְּשֶׁהֵם בְּפָנֵי עַצְמָם הֵם טְמֵאִים וְאֵינָם נִדּוֹנִים כְּתַכְשִׁיטֵי בְּהֵמָה (תפא"י). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין טְמֵא בְּפָנֵי** עַצְמוֹ **אֶלָּא הָעֲקָרֶב** בִּלְבַד וְלֹא הַלְּחָיַיִם. וְרַק **בְּשָׁעַת חִבּוּרָן** יַחַד, **הַכֹּל טָמֵא** - גַּם הַלְּחָיַיִם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. וְדַעַת חֲכָמִים כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא:

מִשְׁנָה ו כִּדּוּר הַנְּתוּן בְּרֹאשׁ הַפֻּלְחָן: פֻּקָּה שֶׁל **מַתֶּכֶת** - כִּדּוּר קָטָן מִמַּתֶּכֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶקֶב בְּאֶמְצָעוֹ וּמַנִּיחִים אוֹתוֹ בְּרֹאשׁ הַפֻּלְחָן, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא**, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּפָנֵי עַצְמוֹ. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין**, שֶׁאֵין שֵׁם זֶה חָשׁוּב שֵׁם בְּפָנֵי עַצְמוֹ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לְוַאי, שֶׁמְּכַנִּים אוֹתוֹ 'פֻּקָּה שֶׁל פֻּלְחָן' וְכַדּוֹמֶה. **פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ הַמְצֻפִּים מַתֶּכֶת:** וְאִם הָיְתָה הַפֻּקָּה עֲשׂוּיָה מֵעֵץ **וּמְצֻפָּה** בְּמַתֶּכֶת, **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר עִקַּר הַכְּלִי וְהֵיא פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ. וְכֵן **הַכּוֹשׁ** - הַפֻּלְחָן שֶׁהַנְּשָׁשִׁים טוֹוֹת בּוֹ חוּטִים, **וְהָאֵימָה** - הַמַּקֵּל שֶׁעָלָיו כָּרוּךְ הַצֶּמֶר שֶׁמְּמֻנָּוִ טוֹוִים אֶת הַחוּטִים בַּפֻּלְחָן, **וְהַמַּקֵּל** שֶׁרוֹדִים בּוֹ אֶת הַבְּהֵמָה, **וְסִמְפּוֹנְיָה** - מִין כְּלִי זֶמֶר, **וְחָלִיל,** אִם הֵם שֶׁל **מַתֶּכֶת, טְמֵאִין. וְאִם** עֲשׂוּיִים מֵעֵץ **וּמְצֻפִּין** מַתֶּכֶת, **טְהוֹרִים,** שֶׁהֵם פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ בָּהֶם בֵּית קִבּוּל אֵינוֹ עָשׂוּי לְקַבֵּל בּוֹ. **וְסִמְפּוֹנְיָה, אִם יֵשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל** - מָקוֹם לְהַנִּיחַ בּוֹ אֶת **הַכְּנָפַיִם** שֶׁלָּהּ - כֵּלִים קְטַנִּים כְּמִין כְּנָפַיִם הַמְסַיְּעִים לְהַשְׁמָעַת הַקּוֹל, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין שֶׁהִיא מְצֻפָּה בְּבַרְזֶל וּבֵין שֶׁלֹּא, הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה** כְּדִין כְּלֵי עֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל:

מִשְׁנָה ז כֵּלִים הַמֻּרְכָּבִים מֵחֲלָקִים שׁוֹנִים: קֻרְנָן **עֻגָּלָה** - חֲצוֹצְרָה הָעֲשׂוּיָה מִקָּרָן וְצוּרָתָהּ מְעֻגָּלֶת, **טְמֵאָה,** כְּדִין כְּלִי עָצָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל [מֵחֲמַת כְּפִיפוּתָהּ]. וַחֲצוֹצְרָה הָעֲשׂוּיָה מִקָּרָן שֶׁצּוּרָתָהּ **פְּשׁוּטָה** [-יְשָׁרָה] **טְהוֹרָה,** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵצָם. וַחֲצוֹצְרוֹת אֵלּוּ הָיוּ עֲשׂוּיוֹת פְּרָקִים פְּרָקִים, **וְאִם הָיְתָה מְצֻפֶּיתֶ שֶׁלָּהּ** - הַחֲלִיָּה הַצָּרָה שֶׁלָּהּ שֶׁבְּמָקוֹם הַנָּחַת הַפֶּה **שֶׁל מַתֶּכֶת,** הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה** כִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ שֵׁם בְּפָנֵי עַצְמוֹ (לעיל מ"ב). וְאִם **הַקֵּב שֶׁלָּהּ** - חֲלִיָּתָהּ הָרְחָבָה בְּיוֹתֵר בְּקָצֶה הַקָּרָן עָשׂוּי מִמַּתֶּכֶת, **רַבִּי טַרְפוֹן מְטַמֵּא** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּפָנֵי עַצְמוֹ, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** שֶׁלְּדַעְתָּם הוּא טָפֵל לַקָּרָן וְאֵין לוֹ שֵׁם בְּפָנֵי עַצְמוֹ. **וּבִשְׁעַת חִבּוּרָן** שֶׁל כָּל חֲלִיּוֹת הַקָּרָן עִם הַמְצֻפֶּיתֶ הָעֲשׂוּיָה מִמַּתֶּכֶת, **הַכֹּל טָמֵא** - כֻּלָּהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה (להלן פי"ב מ"ב). **כֵּיוֹצֵא בּוֹ, קְנֵי מְנוֹרָה, טְהוֹרִין** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵין לָהֶם שֵׁם בְּפָנֵי עַצְמָם. אֲבָל **הַפֶּרַח** - מְקוֹם מוֹשַׁב הַנֵּר, **וְהַבָּסִיס** - וַרְגְלֵי הַמְּנוֹרָה, **טְמֵאִין** - מְקַבְּלִים טֻמְאָה אַף כְּשֶׁאֵינָם מְחֻבָּרִים לַמְּנוֹרָה, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֵׁם בְּפָנֵי עַצְמָם. **וּבִשְׁעַת חִבּוּרָן** לַמְּנוֹרָה, **הַכֹּל טָמֵא** וְאַף קְנֵי הַמְּנוֹרָה, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם נִקְרָאִים עַתָּה 'מְנוֹרָה':

מִשְׁנָה ח כְּלֵי זַיִן וְתַכְשִׁיטֵי נָשִׁים: קַסְדָּא - כּוֹבַע נְחשֶׁת שֶׁל אַנְשֵׁי מִלְחָמָה, **טְמֵאָה,** לְפִי שֶׁהִיא כְּלִי. **וּלְחָיַיִם** - טַסֵּי בַּרְזֶל שֶׁנּוֹתְנִים אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה עַל לְחָיֵיהֶם, **טְהוֹרִים,** שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ בָּהֶם שׁוּם מְלָאכָה וְאֵינָם 'כְּלֵי מַעֲשֶׂה'. אֲבָל **אִם יֵשׁ בָּהֶן** [-בַּלְּחָיַיִם] **בֵּית קִבּוּל מַיִם,** וְשׁוֹתִים מֵהֶם בַּמִּלְחָמָה, **טְמֵאִים,** שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים לִכְלֵי מַעֲשֶׂה מֵחֲמַת תַּשְׁמִישׁ זֶה. וְכֵן **כָּל כְּלֵי הַמִּלְחָמָה טְמֵאִים,** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת, דְּהַיְינוּ: **הַכִּידוֹן** - רֹמַח קָטָן שֶׁבְּיָד הַשָּׂרִים וְהַמַּלְכִים, **הַנִּיקוֹן** - הַבַּרְזֶל שֶׁבְּרֹאשׁ הָרֹמַח, **וְהַמַּגָּפַיִן** מִבַּרְזֶל, **וְהַשִּׁרְיוֹן,** כָּל אֵלּוּ **טְמֵאִין** לְפִי שֶׁנֶּחְשָׁבִים לִכְ

מִשְׁנָה ב וְוֵי מַתֶּכֶת הַמְחֻבָּרִים בִּכְלִי: קְנֵה מֹאזְנַיִם שֶׁל סָרוֹקוֹת - מוֹט הַמֹּאזְנַיִם שֶׁל סוֹרְקֵי צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, שֶׁהָיוּ עֲשׂוּיוֹת מִמּוֹט עֵץ שׁוֹכֵב כְּשֶׁבְּאֶמְצָעוֹ תְּלוּיָה טַבַּעַת שָׁבָה מַחֲזִיקִים אֶת הַמֹּאזְנַיִם. מִצַּדּוֹ הָאֶחָד שֶׁל הַמּוֹט הָיְתָה שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁבְּסוֹפָהּ וָו מְעֻקָּל (אונקל') שֶׁבּוֹ תּוֹפֵס אֶת הַצֶּמֶר שֶׁרוֹצֶה לִשְׁקֹל, וְצַדּוֹ הַשֵּׁנִי נִכְנָס בְּתוֹךְ טַבַּעַת שֶׁעָלֶיהָ תָּלוּי גּוּשׁ בַּרְזֶל. וְאַחַר חִבּוּר הַצֶּמֶר לָאוּנְקְלִי מֵזִיז אֶת הַטַּבַּעַת לְאֹרֶךְ הַמּוֹט עַד שֶׁגֹּבַהּ הַמּוֹט מִשְּׁנֵי צְדָדָיו מִשְׁתַּוֶּה, וְעַל יְדֵי סִימָנִים הַחֲקוּקִים עַל הַמּוֹט יוֹדֵעַ מַהוּ מִשְׁקַל הַצֶּמֶר. וְקָנֶה זֶה **טָמֵא, מִפְּנֵי** הָ**אוּנְקְלִיּוֹת** שֶׁל מַתֶּכֶת הַקְּבוּעוֹת בּוֹ, שֶׁעֵקֶר מְלֶאכֶת הַכְּלִי נַעֲשֵׂית עַל יָדָם, וְעֵץ הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַמַּתֶּכֶת טָמֵא (להלן פי"ג מ"ו). **וּמוֹט מֹאזְנַיִם שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, אִם יֵשׁ בּוֹ אוּנְקְלִיּוֹת טָמֵא** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, אַךְ סְתָם מוֹט מֹאזְנַיִם שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים אֵין בּוֹ אוּנְקְלִיּוֹת, אֶלָּא קוֹשְׁרִים אֶת הַדָּבָר הַנִּשְׁקָל לְקְצֵה הַמּוֹט בְּחֶבֶל. **אוּנְקְלִין שֶׁל כַּתְּפִין** - מוֹט אָרֹךְ שֶׁמַּנִּיחַ סַבָּל עַל כְּתֵפוֹ, קָצֵהוּ אֶחָד לְפָנָיו וְקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי לַאֲחוֹרָיו, וְתוֹלֶה אֶת מַשָּׂאוֹ עַל הָאוּנְקְלִיּוֹת שֶׁבִּשְׁנֵי צְדָיו, **טְהוֹרָה** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, שֶׁעִקַּר הַכְּלִי הוּא הַמּוֹט וְהָאוּנְקְלִיּוֹת רַק מְסַיְּעוֹת לוֹ, וְדִינוֹ כְּדִין מַתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ שֶׁהִיא טְהוֹרָה (שם). וְאוּנְקְלִין **שֶׁל רוֹכְלִים** [-מוֹכְרֵי בְּשָׂמִים וְתַמְרוּקֵי נָשִׁים], **טְמֵאָה,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בִּשְׁנֵי צְדָיהָ בָּתֵּי קִבּוּל, וּמַחֲמַת בֵּית קִבּוּלָן הֵן נֶחְשָׁבוֹת לְעִקַּר הַכְּלִי, וּמַחֲמַת קִבּוּלָן זֶה אַף מְקֻבָּלוֹת טֻמְאָה כְּשֶׁהֵן מֻפְרָדוֹת מֵהַמּוֹט (תפא"י). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּאוּנְקְלִין **שֶׁל רוֹכְלִים,** הָאוּנְקְלִית **שֶׁלְּפָנָיו טְמֵאָה** שֶׁבָּהּ מִשְׁתַּמֵּשׁ לְמַשָּׂא, **וְאֵלּוּ** זוֹ **שֶׁלְּאֲחָרָיו טְהוֹרָה** אַף שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּיִת קִבּוּל, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אֶלָּא לְהַשְׁוּוֹת אֶת מִשְׁקַל הַמַּשָּׂא שֶׁלְּפָנָיו, וְאַף שֶׁכְּשֶׁהֵם יַחַד הַכֹּל טָמֵא, אַךְ כְּשֶׁהֵם בִּפְנֵי עַצְמָם אֵין טֻמְאָה אֶלָּא הָאוּנְקְלִית שֶׁלְּפָנָיו (תפא"י). **אוּנְקְלֵי דַרְגָּשׁ** - מִטָּה קְטַנָּה, שֶׁבִּמְסִגַּרְתָּהּ תְּלוּיִים וָוֵי בַּרְזֶל שֶׁעֲלֵיהֶם מוֹתְחִים אֶת הַמָּצָע שֶׁעָלָיו שׁוֹכְבִים, **טְמֵאָה,** אַף שֶׁאֵין לָהֶם שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָן, כֵּיוָן שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לְמִטָּה הַמְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה וְהַמְחֻבָּר לְטָמֵא טָמֵא. **וְשֶׁל נַקְלִיטִין** - אוּנְקְלִיּוֹת בַּרְזֶל שֶׁבְּרֹאשׁ שְׁנֵי מוֹטוֹת עֵץ, הָאֶחָד בְּאֶמְצַע רֹאשׁ הַמִּטָּה וְהַשֵּׁנִי בְּאֶמְצַע מַרְגְּלוֹתֶיהָ, וְעַל וָוִים אֵלּוּ תְּלוּיָה סָדִין מֵעַל הַמִּטָּה הַמִּשְׁתַּפֵּל וְיוֹרֵד בְּשִׁפּוּעַ לִשְׁנֵי צְדָיהָ, **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁהַוָּוִים בְּטֵלִים לְמוֹטוֹת שֶׁהֵם פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ. וְאוּנְקְלִיּוֹת **שֶׁל שִׂדָּה** - תֹּבֶת עֵץ קְטַנָּה שֶׁתּוֹלִים אוֹתָהּ בְּוָו הַמְחֻבָּר אֵלֶיהָ, **טְמֵאָה,** שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לְשִׂדָּה הַמְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּיִת קִבּוּל. **וְשֶׁל אָקוֹן** - וָו הַמְחֻבָּר לְתֹבֶה שֶׁמְּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ לְצִידַּי דָּגִים, וּלְוָו זֶה מְחַבֵּר אֶת הַחֶבֶל שֶׁמַּחֲזִיק בּוֹ אֶת הַתֵּבָה, **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לְאָקוֹן שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְקִבּוּל מַיִם כְּלָל, וְהוּא מְחֻבָּר לְתֹבֶה שֶׁהִיא מְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה. וְכֵן הַדְּגִים וְלֹא מְטַלְטְלִים אוֹתָם עִמּוֹ. אוּנְקְלִית **שֶׁל שֻׁלְחָן** עֵץ, **טְמֵאָה** כְּדִין הַשֻּׁלְחָן עַצְמוֹ מְטַלְטְלִים אוֹתָם עִמּוֹ. אוּנְקְלִית **שֶׁל כַּתְּפִין** - מוֹט אָרֹךְ שֶׁמַּנִּיחַ סַבָּל עַל כְּתֵפוֹ, קָצֵהוּ אֶחָד לְפָנָיו וְקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי לַאֲחוֹרָיו, וְתוֹלֶה אֶת מַשָּׂאוֹ עַל הָאוּנְקְלִיּוֹת שֶׁבִּשְׁנֵי צְדָיו, **טְהוֹרָה** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, שֶׁעִקַּר הַכְּלִי הוּא הַמּוֹט וְהָאוּנְקְלִיּוֹת רַק מְסַיְּעוֹת לוֹ, וְדִינוֹ כְּדִין מַתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ שֶׁהִיא טְהוֹרָה (שם). וְאוּנְקְלִין **שֶׁל רוֹכְלִים** [-מוֹכְרֵי בְּשָׂמִים וְתַמְרוּקֵי נָשִׁים], **טְמֵאָה,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בִּשְׁנֵי צְדָיהָ בָּתֵּי קִבּוּל, וּמַחֲמַת בֵּית קִבּוּלָן הֵן נֶחְשָׁבוֹת לְעִקַּר הַכְּלִי, וּמַחֲמַת קִבּוּלָן זֶה אַף מְקֻבָּלוֹת טֻמְאָה כְּשֶׁהֵן מֻפְרָדוֹת מֵהַמּוֹט (תפא"י). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** בְּאוּנְקְלִין **שֶׁל רוֹכְלִים,** הָאוּנְקְלִית **שֶׁלְּפָנָיו טְמֵאָה** שֶׁבָּהּ מִשְׁתַּמֵּשׁ לְמַשָּׂא, **וְאֵלּוּ** זוֹ **שֶׁלְּאֲחָרָיו טְהוֹרָה** אַף שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּיִת קִבּוּל, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אֶלָּא לְהַשְׁוּוֹת אֶת מִשְׁקַל הַמַּשָּׂא שֶׁלְּפָנָיו, וְאַף שֶׁכְּשֶׁהֵם יַחַד הַכֹּל טָמֵא, אַךְ כְּשֶׁהֵם בִּפְנֵי עַצְמָם אֵין טֻמְאָה אֶלָּא הָאוּנְקְלִית שֶׁלְּפָנָיו (תפא"י). **אוּנְקְלֵי דַרְגָּשׁ** - מִטָּה קְטַנָּה, שֶׁבִּמְסִגַּרְתָּהּ תְּלוּיִים וָוֵי בַּרְזֶל שֶׁעֲלֵיהֶם מוֹתְחִים אֶת הַמָּצָע שֶׁעָלָיו שׁוֹכְבִים, **טְמֵאָה,** אַף שֶׁאֵין לָהֶם שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָן, כֵּיוָן שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לְמִטָּה הַמְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה וְהַמְחֻבָּר לְטָמֵא טָמֵא. **וְשֶׁל נַקְלִיטִין** - אוּנְקְלִיּוֹת בַּרְזֶל שֶׁבְּרֹאשׁ שְׁנֵי מוֹטוֹת עֵץ, הָאֶחָד בְּאֶמְצַע רֹאשׁ הַמִּטָּה וְהַשֵּׁנִי בְּאֶמְצַע מַרְגְּלוֹתֶיהָ, וְעַל וָוִים אֵלּוּ תְּלוּיָה סָדִין מֵעַל הַמִּטָּה הַמִּשְׁתַּפֵּל וְיוֹרֵד בְּשִׁפּוּעַ לִשְׁנֵי צְדָיהָ, **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁהַוָּוִים בְּטֵלִים לְמוֹטוֹת שֶׁהֵם פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ. וְאוּנְקְלִיּוֹת **שֶׁל שִׂדָּה** - תֹּבֶת עֵץ קְטַנָּה שֶׁתּוֹלִים אוֹתָהּ בְּוָו הַמְחֻבָּר אֵלֶיהָ, **טְמֵאָה,** שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לְשִׂדָּה הַמְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּיִת קִבּוּל. **וְשֶׁל אָקוֹן** - וָו הַמְחֻבָּר לְתֹבֶה שֶׁמְּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ לְצִידַּי דָּגִים, וּלְוָו זֶה מְחַבֵּר אֶת הַחֶבֶל שֶׁמַּחֲזִיק בּוֹ אֶת הַתֵּבָה, **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לְאָקוֹן שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְקִבּוּל מַיִם כְּלָל, וְהוּא מְחֻבָּר לְתֹבֶה שֶׁמְּקֻבֶּלֶת טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְהַצִּיל

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק יג

פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת. **עַד כַּמָּה תִּפָּסֵל** - תָּחַסַר הַסָּלַע **וְיֵהֵא רַשַּׁאי לְקַיְּמָהּ** וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּמִשְׁקָל וְכַדּוֹמֶה, **עַד שְׁנֵי דִינָרִין** - כְּלוֹמַר שֶׁתִּפָּחֵת בְּפַעַם אַחַת לַחֲצִי מִמִּשְׁקָלָהּ הָרִאשׁוֹן. אֲבָל אִם נֶחְסְרָה יוֹתֵר וְיֵשׁ בָּהּ **פָּחוֹת מִכָּאן** - מִשְּׁנֵי דִינָרִים, **יָקֵץ** - יַחְתּוֹךְ וְיַקְלֵקֵל אֶת צוּרָתָהּ, שֶׁמָּא יִטְעוּ לִסְבּר שֶׁהִיא מַטְבֵּעַ שֶׁל שָׁקֶל. וְכֵן אִם נֶחְסְרָה פָּחוֹת וְיֵשׁ בָּהּ יוֹתֵר מִשְּׁנֵי דִינָרִים, יָקֵץ, שֶׁמָּא יִטְעוּ לִסְבּר שֶׁהִיא סֶלַע שָׁלֵם: **מִשְׁנָה ח כְּלֵי מַתֶּכֶת נוֹסָפִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה: הָאוֹלָר** - מִסְפְּרֵי מַתֶּכֶת לְתִקּוּן קֻלְמוֹסִים, **וְהַקֻּלְמוֹס** הֶעָשׂוּי מִמַּתֶּכֶת, **וְהַמַּטְּלָת** - חֲתִיכַת בַּרְזֶל אוֹ עוֹפֶרֶת הַתְּלוּיָה בְּקָצֵה חֶבֶל, **וְהַבַּנַּאי** תּוֹפֶס בְּחֶלְקוֹ הֶעְלְיוֹן שֶׁל הַחֶבֶל וּמְשַׁלְשֵׁל אֶת הַמְּטוּטֶלֶת לְמַטָּה, וּבוֹדֵק עַל יָדָהּ אִם הַבִּנְיָן יָשָׁר, **וְהַמִּשְׁקֹלוֹת** - גּוּשׁ מַתֶּכֶת שֶׁשּׁוֹקְלִים כְּנֶגְדּוֹ בְּמֹאזְנַיִם, **וְהַכּוּרִים** - כְּלֵי בַּרְזֶל שֶׁעִמּוֹ דּוֹחֲקִים אֶת הַזֵּיתִים שֶׁנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הַמַּעֲצֵר וּמוֹצִיאִים אֶת שַׁמְנָם. **וְהַכַּן** - לוּחַ מַתֶּכֶת שֶׁעָלָיו מַנִּיחִים אֶת הַקֶּלַח לְשׁוֹרְטוֹ, **וְהַכַּנָּה** - הַסַּרְגֵּל שֶׁעִמּוֹ מְשׂוֹרְטִים, **טְמֵאִים** כִּדְיִן פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת. **גְּלָמֵי כְּלֵי עֵץ**: וְכָל גְּלָמֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁחִסְּרוּ מִגְּמַר מְלָאכָה, שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְלִיקָם אוֹ שֶׁחִסְּרוּ אֹזֶן אוֹ אָזְנַיִם, **טְמֵאִים**, כֵּיוָן שֶׁהֵם כְּבָר רְאוּיִים לְמְלַאכְתָּם. **חוּץ מִכְּלֵי עֵץ שֶׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ** [-מִין עֵץ אֶרֶז] שֶׁקִּלְפָּתוֹ עָבָה, וּכְלֵי הֶעָשׂוּי מִמֶּנּוּ אֵינוֹ רָאוּי לִשְׁמוֹשׁ לִפְנֵי הַסָּרַת קְלִפָּתוֹ, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף גְּרוֹפִית** - עֲנָף **שֶׁל זַיִת** שֶׁעָשָׂה מִמֶּנָּה כְּלִי, **טְהוֹרָה, עַד שֶׁתִּשָּׁלֵק** בָּאֵשׁ לְהוֹצָאַת הַשֹּׁמֶן שֶׁבְּגוּף הָעֵץ, שֶׁקֹּדֶם לָכֵן דַּרְכָּהּ לְהִסָּדֵק וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְמְלַאכְתָּהּ:

פֶּרֶק יג כְּלֵי מַתֶּכֶת שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ, וְכֵלִים הַמְרֻכָּבִים מִמַּתֶּכֶת וְעֵץ: **מִשְׁנָה א כְּלֵי מַתֶּכֶת חֲדִים שֶׁנִּתְלַקּוּ: הַסַּיִף** - הַחָרֶב, **וְהַסַּכִּין** שֶׁיֵּשׁ לוֹ לַהַב בְּצַד אֶחָד, **וְהַפְּגִיוֹן** - סַכִּין עִם לַהַב בִּשְׁנֵי צִדָּיו, **וְהָרֹמַח** - כִּידוֹן, מוֹט עִם חַד בְּרַזֶל בְּרֹאשׁוֹ, **וּמַגַּל יָד** - סַכִּין חֲלָקָה מְעֻגָּלֶת לִשְׁבִירַת עֲצָמוֹת וּלְחִתּוּךְ עֵצִים, **וּמַגָּל קָצִיר** - סַכִּין מְעֻגָּלֶת עִם שִׁנַּיִם וּפְגִימוֹת לִקְצִירַת תְּבוּאָה, **וְהַשָּׁחוֹר** - מִסְפָּרַיִם קְטַנִּים לְגִלּוּחַ, **וְהַזּוּג** - מִסְפָּרַיִם גְּדוֹלִים **שֶׁל סַפָּרִים, שֶׁעֲשׂוּיִים** פְּרָקִים פְּרָקִים **וְנֶחְלְקוּ** לִשְׁנַיִם, **הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין** כָּל חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כֵּיוָן שֶׁרָאוּי לַחֲתוֹךְ עִמּוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, חֵלֶק **הַסָּמוּךְ לְבֵית** הַיָּד שֶׁל הַכְּלִי **טָמֵא**, כֵּיוָן שֶׁרָאוּי לִשְׁמוֹשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְהַחֵלֶק הַסָּמוּךְ לְרֹאשׁ** הַכְּלִי וּמֵרֹחַק מִבֵּית יָדוֹ, **טָהוֹר**, כֵּיוָן שֶׁאֵין מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ שֶׁמָּא תֵּחָתֵךְ יָדוֹ. **מִסְפָּרַיִם** - מִסְפָּרַיִם לִשְׂעַר נָשִׁים, **שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם, רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא**, כֵּיוָן שֶׁכָּל צַד יָכוֹל לְשַׁמֵּשׁ בִּדְחַק כְּסַכִּין בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין**, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁבְּרָה וְאֵין רְגִילִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּאֹפֶן זֶה: **מִשְׁנָה ב כֵּלִים שֶׁחֻלְּקֵיהֶם מְשַׁמְּשִׁים לִשְׁנֵי שִׁמּוּשִׁים וְנִשְׁבַּר אֶחָד הַחֲלָקִים: קוֹלִיגְרִיפּוֹן** - כְּלִי שֶׁרֹאשׁוֹ הָאֶחָד חַד כְּעֵין זַכְרוּת לְכַחֵל אֶת הָעַיִן, וְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי רָחָב כְּכַף לְנַקּוֹת עִמָּהּ אֶת הָאֹזֶן, **שֶׁנִּטַּל הַכַּף, טָמֵא מִפְּנֵי הַזָּכָר. נִטַּל הַזָּכָר, טָמֵא מִפְּנֵי הַכַּף**. וְכֵן **מִכְתֵּב** - כְּלִי שֶׁרֹאשׁוֹ אֶחָד חַד כְּמַחַט לַחֲרִיטָה בְּפִנְקָס שֶׁל שַׁעֲוָה, וְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי עָבֶה וְחָלָק לִמְחִיקַת הַכְּתָב הֶחָקוּק בַּשַּׁעֲוָה, **שֶׁנִּטַּל הַכּוֹתֵב, טָמֵא מִפְּנֵי הַמּוֹחֵק. נִטַּל הַמּוֹחֵק, טָמֵא מִפְּנֵי הַכּוֹתֵב**. וְכֵן **זוֹמָא לִסְטָרָא** - כְּלִי שֶׁבְּרֹאשׁוֹ הָאֶחָד כַּף לְהֲסָרַת הַזֵּהֲמָא מֵהַקְּדָרָה, וּבְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי מַזְלֵג לְהוֹצָאַת הַבָּשָׂר, **שֶׁנִּטְּלָה כַּפָּהּ, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמַּזְלֵג. נִטַּל הַמַּזְלֵג, טְמֵאָה מִפְּנֵי כַּפָּהּ. וְכֵן הַשַּׁי שֶׁל מַעְדֵּר** - כְּלִי שֶׁבְּרֹאשׁוֹ הָאֶחָד הוֹפְכִים אֶת הַקַּרְקַע, וּרְאשׁוֹ הַשֵּׁנִי מְשַׁמֵּשׁ לְחַבּוּר כְּלֵי הַמַּחֲרֵשָׁה זֶה לָזֶה, אִם נִשְׁבַּר אֶחָד מֵרֹאשָׁיו עֲדַיִן הוּא מִקַּבֵּל טֻמְאָה מֵחֲמַת רֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי. **וְשׁעוּר כֻּלָּן** - וְשִׁעוּר הַמּוֹט שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּשָּׁאֵר עִם הַצַּד הַנּוֹתָר כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאָה, הוּא **כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִלַּאכְתָּן** - שֶׁיִּשָּׁאֵר בּוֹ בֵּית אֲחִיזָה שֶׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּרֹאשׁ הַנּוֹתָר: **מִשְׁנָה ג דִּין מַעְדֵּר וְקַרְדֹּם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ בְּמִקְצָת: חַרְחוּר** - מַעְדֵּר, שֶׁהַבַּרְזֶל בְּשִׁפָּתוֹ הַחִיצוֹנִית חַד מְאֹד כְּדֵי לַחְתֹּךְ בּוֹ אֶת הַשָּׂרָשִׁים שֶׁלֹּא יַעַכְּבוּ אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה, **שֶׁנִּתְּפָה** מֵעֵט מֵהַבַּרְזֶל שָׁלּוֹ, עוֹדֶנּוּ **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה, **עַד שֶׁיִּנָּטֵל רֻבּוֹ** - שֶׁל הַבַּרְזֶל אוֹ רֹב חִסּוּמוֹ [-הַבַּרְזֶל הַחַד שֶׁבְּרֹאשׁוֹ]. **נִשְׁבַּר מִקּוּפּוֹ** - נִשְׁבְּרָה הַטַּבַּעַת שֶׁלְּתוֹכָהּ נִכְנָסֶת יְדִית הָעֵץ שֶׁלּוֹ, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְמְלַאכְתּוֹ. **קַרְדֹּם** - כְּלִי בַּרְזֶל מְחֻדָּד שֶׁחוֹתֵךְ מִשְּׁנֵי צִדָּיו, צַד אֶחָד רָחָב וְעִמּוֹ מְפַסְּלִים הַנְּגָרִים אֶת הָעֵצִים (’עֵשְׁפּוֹ’), וְצַד אֶחָד צַר וְעִמּוֹ מְבַקְּעִים בַּעֲלֵי בָּתִּים עֵצִים (’בֵּית בְּקוּעוֹ’), **שֶׁנִּטַּל עֵשְׁפּוֹ**, עֲדַיִן הוּא **טָמֵא מִפְּנֵי בֵּית בְּקוּעוֹ. נִטַּל בֵּית בְּקוּעוֹ**, עֲדַיִן הוּא **טָמֵא מִפְּנֵי עֵשְׁפּוֹ**. וְכֵן אִם **נִשְׁבַּר מִקּוּפּוֹ** - הַטַּבַּעַת שֶׁבָּהּ נִכְנָסֶת יְדִית הָעֵץ שֶׁלּוֹ, **טָהוֹר**, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי עוֹד לְשׁוּם שִׁמּוּשׁ: **מִשְׁנָה ד כְּלֵי שֶׁנִּשְׁבַּר וְרָאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ אַחֵר: מַגְרָפָה** - כְּלִי בַּרְזֶל שֶׁבְּקָצֵהוּ כַּף לִגְרִיפַת אֹפֶר כִּירָה, **שֶׁנִּטְּלָה כַּפָּהּ** וְנִשְׁאַר רַק בֵּית הַיָּד שֶׁלָּהּ, עוֹדֶנָּה **טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** רְאוּיָה מֵעַתָּה לְשַׁמֵּשׁ **כְּקֶרֶנֶס** [-פַּטִּישׁ] שֶׁל נַפָּחִים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים** מְטַהֲרִין, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְשַׁמֵּשׁ אֶלָּא **מִשּׁוֹר שֶׁנִּטְּלוּ שִׁנָּיו: מְגֵרָה** [-מַשּׁוֹר] **שֶׁנִּטְּלוּ שִׁנֶּיהָ אַחַת מִבֵּינְתַיִם**, מִכָּל שָׁלֹשׁ שִׁנַּיִם נִטְּלָה הַשֵּׁן הָאֶמְצָעִית וְאֵין בָּהּ שְׁתֵּי שִׁנַּיִם רְצוּפוֹת, **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִנְסוֹר. וְאִם **נִשְׁתַּיֵּר בָּהּ מִלֹּא הַסִּיט** - שִׁנַּיִם בְּרֹחַב הַמֶּרְחָק שֶׁבֵּין הָאֶצְבַּע לָאֻמָּה אִם מֵרְחִיק אוֹתָם זוֹ מִזּוֹ כַּמָּה שֶׁיָּכוֹל, **בְּמָקוֹם אֶחָד, טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁעֲדַיִן רְאוּיָה לְמְלַאכְתָּהּ בְּמָקוֹם זֶה [וּמַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר בְּרֵישָׁא שֶׁכָּפַל שֶׁנִּטְּלָה הַשֵּׁן הָאֶמְצָעִית טְהוֹרָה, אַיִן הַכַּוָּנָה שֶׁאִם יִהְיוּ בָּהּ שְׁתֵּי שִׁנַּיִם רְצוּפוֹת שֶׁהִיא טְמֵאָה, אֶלָּא שֶׁבְּתוֹךְ שִׁעוּר מִלֹּא הַסִּיט אֵין מְצָרְפִים אֶלָּא מָקוֹם שֶׁבּוֹ הַשִּׁנַּיִם רְצוּפוֹת (רש"ש)]. **כְּלֵי מַתֶּכֶת לְחִתּוּךְ שֶׁנִּפְגַּם חִדּוּדָם: הַמַּעֲצָד** - כְּלִי בַּרְזֶל שֶׁהַנֶּפֶר מְנַסֵּר בּוֹ נְסָרִים, **וְהָאִזְמֵל** - תַּעַר קָטָן לְמִילַת תִּינוֹק, **וְהַמַּסְפֵּלֶת** - בַּרְזֶל קָבוּעַ בְּתוֹךְ תִּבְנִית עֵץ, שֶׁמּוֹלִיךְ וּמֵבִיא אוֹתוֹ עַל לוּחַ עֵץ לְהַחֲלִיקוֹ, **וְהַמַּקְדֵּחַ** - כְּלִי שֶׁמְּנַקְּבִים בּוֹ לוּחוֹת, כָּל כֵּלִים אֵלּוּ **שֶׁנִּפְגְּמוּ** בְּחֻדָּם, עוֹדָם **טְמֵאִים**, לְפִי שֶׁעֲדַיִן הֵם רְאוּיִים לְמְלַאכְתָּם. אֲבָל אִם **נִטַּל חִסּוּמָן** - הַבַּרְזֶל הַחַד שֶׁמְּנִיחִים בְּשִׁפָּתָם, שׁוּב אֵינָם רְאוּיִים לְמְלַאכְתָּם וְהֵם **טְהוֹרִין. וְכֻלָּן** [-וְכָל כֵּלִים אֵלּוּ] **שֶׁנֶּחְלְקוּ לִשְׁנַיִם, טְמֵאִים**, לְפִי שֶׁכָּל חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ רָאוּי לְמְלַאכְתּוֹ, **חוּץ מִן הַמַּקְדֵּחַ** שֶׁנֶּחֱלַק לִשְׁנַיִם, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִכְלוּם. **וְהָרוֹקְנִי** - הָעֵץ בּוֹ קְבוּעָה הַמַּפְסֶלֶת **בִּפְנֵי עַצְמָהּ** - בְּלֹא הַמַּפְסֶלֶת **טְהוֹרָה**, שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִכְלוּם בְּלֹא הַמַּפְסֶלֶת: **מִשְׁנָה ה מַחַט שֶׁהִתְקַלְקְלָה בְּמִקְצָת: מַחַט שֶׁנִּטַּל חֻרְיָרָהּ** - הָרֹאשׁ שֶׁבּוֹ הַחוֹר שֶׁדַּרְכּוֹ מֻשְׁחָל הַחוּט, **אוֹ שֶׁנִּטַּל עֻקְצָהּ** - רֹאשָׁהּ הַחַד שֶׁבְּנֶגֶד הַנִּתְחָב בַּבֶּגֶד, **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִמְלַאכְתָּהּ. **וְאִם הִתְקִינָהּ** [-יְחֵד אוֹתָהּ] **לְמִתּוֹחַ** - לָתֵת אוֹתָהּ בְּשִׁפַּת הַבֶּגֶד כְּדֶרֶךְ הָאוֹרְגִים כְּדֵי לְמִתְּחוֹ אֶת שְׁתִיוָתָיו, **טְמֵאָה**, לְפִי שֶׁהִיא רְאוּיָה לְשׁוּם זֶה. וּמַחַט גְּדוֹלָה **שֶׁל סַקָּיִין** [-תּוֹפְרֵי שַׂקִּים], **שֶׁנִּטַּל חֻרְיָרָהּ, טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כּוֹתֵב בָּהּ** - שֶׁמַּחֲמַת גְּדֻלָּהּ אֶפְשָׁר לִכְתֹּב עִמָּהּ עַל פְּנֵקָס שַׁעֲוָה. אֲבָל אִם **נִטַּל עֻקְצָהּ, טְהוֹרָה**, שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה אַף לִכְתִיבָה. **וְשֶׁל מִתּוֹחַ** - וְאִם הִתְקִינוּהָ לְמִתְיַחַת שִׁפַּת הַבֶּגֶד כְּדֶרֶךְ הָאוֹרְגִים, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין נִטַּל חֻרְיָרָהּ וּבֵין נִטַּל עֻקְצָהּ, **טְמֵאָה**, שֶׁהִיא רְאוּיָה לְשׁוּם זֶה. **מַחַט שֶׁהֶעֱלְתָה חַלּוּדָה, אִם הַחֲלוּדָה מְעַכֶּבֶת אֶת הַתְּפִירָה** שֶׁהִיא מוֹנַעַת מֵהַמַּחַט לְהִתָּחֵב בַּבֶּגֶד, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְמְלַאכְתָּהּ. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת אֶת הַתְּפִירָה, **טְמֵאָה. צִנּוֹרָא** - מַזְלֵג קָטָן עָקֹם בְּרֹאשׁוֹ שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לְהַפּוּךְ בָּשָׂר עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, אוֹ מַזְלֵג קָטָן **שֶׁמֵּסִיר** עִמּוֹ אֶת הָאֵפֶר שֶׁבְּרֹאשׁ הַפְּתִילָה וּמְקַנֵּחַ אֶת הַנְּרוֹת מֵהָאֵפֶר שֶׁבְּתוֹכָם, **שֶׁפְּשָׁטָהּ** - שֶׁיִּשְׁרָהּ, **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִמְלַאכְתָּהּ. **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאָה. מַחַט שֶׁהֶעֱלְתָה חַלּוּדָה, אִם מְעַכֶּבֶת אֶת הַתְּפִירָה, טְהוֹרָה. וְאִם לָאו, טְמֵאָה. צִנּוֹרָא שֶׁפְּשָׁטָהּ, טְהוֹרָה. כְּפָפָהּ, חֲזָרָה לְטֻמְאָתָהּ:**

המבוארות

עַד כַּמָּה תִּפָּסֵל וְיֵהֵא רַשַּׁאי לְקַיְּמָהּ, עַד שְׁנֵי דִינָרִין. פָּחוֹת מִכָּאן, יָקֵץ: **ח** הָאוֹלָר, וְהַקֻּלְמוֹס, וְהַמַּטְּלָת, וְהַמְּטוּטֶלֶת, וְהַמִּשְׁקֹלוֹת, וְהַכּוּרִים, וְהַכַּן, וְהַכַּנָּה, טְמֵאִים. וְכָל גְּלָמֵי כְּלֵי עֵץ, טְמֵאִים, חוּץ מִשֶּׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף גְּרוֹפִית שֶׁל זַיִת, טְהוֹרָה, עַד שֶׁתִּשָּׁלֵק:

פרק יג א הַסַּיִף, וְהַסַּכִּין, וְהַפְּגִיוֹן, וְהָרֹמַח, מַגַּל יָד, וּמַגַּל קָצִיר, וְהַשָּׁחוֹר, וְהַזּוּג שֶׁל סַפָּרִים, שֶׁנֶּחְלְקוּ, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, חֵלֶק הַסָּמוּךְ לְבֵית הַיָּד, טָמֵא. וְהַסָּמוּךְ לָרֹאשׁ, טָהוֹר. מִסְפָּרַיִם שֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם, רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: **ב** קוֹלִיגְרִיפּוֹן שֶׁנִּטְּלָה כַּפָּהּ, טְמֵאָה מִפְּנֵי שְׁנָּהּ. נִטְּלָה שְׁנָּהּ, טְמֵאָה מִפְּנֵי כַּפָּהּ. מִכְחוֹל שֶׁנִּטַּל הַכַּף, טָמֵא מִפְּנֵי הַזָּכָר. נִטַּל הַזָּכָר, טָמֵא מִפְּנֵי הַכַּף. מַכְתֵּב שֶׁנִּטַּל הַכּוֹתֵב, טָמֵא מִפְּנֵי הַמּוֹחֵק. נִטַּל הַמּוֹחֵק, טָמֵא מִפְּנֵי הַכּוֹתֵב. זוֹמָא לִסְטָרָא שֶׁנִּטְּלָה כַּפָּהּ, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמַּזְלֵג. נִטַּל הַמַּזְלֵג, טְמֵאָה מִפְּנֵי כַּפָּהּ. וְכֵן הַשַּׁי שֶׁל מַעְדֵּר. שִׁעוּר כֻּלָּן, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִלַּאכְתָּן: **ג** חַרְחוּר שֶׁנִּפְגַּם, טָמֵא, עַד שֶׁיִּנָּטֵל רֻבּוֹ. נִשְׁבַּר מַקּוּפּוֹ, טָהוֹר. קַרְדֹּם שֶׁנִּטַּל עֵשְׁפּוֹ, טָמֵא מִפְּנֵי בֵּית בְּקוּעוֹ. נִטַּל בֵּית בְּקוּעוֹ, טָמֵא מִפְּנֵי עֵשְׁפּוֹ. נִשְׁבַּר מַקּוּפּוֹ, טָהוֹר: **ד** מַגְרֵפָה שֶׁנִּטְּלָה כַּפָּהּ, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּקֶרֶנֶס, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. מְגֵרָה שֶׁנִּטְּלוּ שִׁנֶּיהָ אַחַת מִבֵּינְתַיִם, טְהוֹרָה. נִשְׁתַּיֵּר בָּהּ מִלֹּא הַסִּיט בְּמָקוֹם אֶחָד, טְמֵאָה. הַמַּעֲצָד וְהָאִזְמֵל וְהַמַּפְסֶלֶת בְּמָקוֹם אֶחָד, טְמֵאָה. הַמַּעֲצָד וְהָאִזְמֵל וְהַמַּפְסֶלֶת שֶׁנִּפְגְּמוּ, טְמֵאִים. נִטַּל חִסּוּמָן, טְהוֹרִין. וְכֻלָּן שֶׁנֶּחְלְקוּ לִשְׁנַיִם, טְמֵאִים, חוּץ מִן הַמַּקְדֵּחַ. וְהָרוֹקְנִי בִּפְנֵי עַצְמָהּ, טְהוֹרָה: **ה** מַחַט שֶׁנִּטַּל חֻרְיָרָהּ אוֹ עֻקְצָהּ, טְהוֹרָה. אִם הִתְקִינָהּ לְמִתּוֹחַ, טְמֵאָה. שֶׁל סַקָּיִין שֶׁנִּטַּל חֻרְיָרָהּ, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כּוֹתֵב בָּהּ. נִטַּל עֻקְצָהּ, טְהוֹרָה. שֶׁל מִתּוֹחַ, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מִלַּאכְתָּן. וְכֵן אִם הָיְתָה טְמֵאָה וְיָשְׁרָהּ, נִסְתַּלְּקָה טֻמְאָתָהּ, וְאִם חָזַר וּכְפָפָהּ חָזְרָה לְטֻמְאָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, כְּדִין כְּלֵי מַתֶּכֶת (לעיל פי"א מ"א):

משניות מסכת כלים פרק יד המבוארות

משנה ו כלים העשויים ממתכת ועץ: עץ המשמש את המתכת - כְּלִי לְלֹא בֵּית קִבּוּל הֶעָשׂוּי מִמַּתֶּכֶת וּמֵעֵץ, אִם הַמַּתֶּכֶת הִיא עִקַּר הַכְּלִי וְהָעֵץ טָפֵל אֵלֶיהָ, **טָמֵא** - אַף הָעֵץ מְקַבֵּל טֻמְאָה כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת. **וְהַמַּתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ** - וְאִם עִקַּר הַכְּלִי מֵעֵץ וְהַמַּתֶּכֶת טְפֵלָה אֵלָיו, אַף הִיא **טְהוֹרָה** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן **פּוֹתַחַת שֶׁל עֵץ וְהַפִּין** - וְהַשִּׁנַּיִם **שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת, אֲפִלּוּ** הָיְתָה בָּהּ רַק שֵׁן **אַחַת** בִּלְבַד, **טְמֵאָה,** שֶׁהַשִּׁנַּיִם הֵם עִקַּר הַמַּפְתֵּחַ, שֶׁהֵם דּוֹחֲקוֹת וּפוֹתְחוֹת אֶת הַדֶּבֶר הַנּוֹעֵל אֶת הַדֶּלֶת, וְאַף שֶׁבִּפְנֵי עַצְמָם אֵין בָּהֶם שִׁמּוּשׁ. וְאִם הָיְתָה **הַפּוֹתַחַת שֶׁל מַתֶּכֶת וְהַפִּין שֶׁלָּהּ שֶׁל עֵץ,** אַף פּוֹתַחַת הַמַּתֶּכֶת **טְהוֹרָה,** כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַכְּלִי עָשׂוּי מֵעֵץ. וְכֵן **טַבַּעַת שֶׁל מַתֶּכֶת, וְחוֹתָם שֶׁלָּהּ שֶׁל אַלְמוֹג** הַצּוֹמֵחַ בְּמִצּוּלוֹת הַיָּם, **טְמֵאָה** הַטַּבַּעַת כֻּלָּהּ כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת. וְטַבַּעַת שֶׁל אַלְמוֹג **וְחוֹתָם שֶׁלָּהּ שֶׁל מַתֶּכֶת,** כְּלָּהּ **טְהוֹרָה** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, כִּי הַטַּבַּעַת שֶׁהִיא עִקָּרָהּ עֲשׂוּיָה מֵאַלְמוֹג שֶׁהוּא עֵץ. **הַשֵּׁן** שֶׁל מַתֶּכֶת **שֶׁבְּטַס וְשֶׁבְּפוֹתַחַת וְשֶׁבְּמַפְתֵּחַ** - סוּגֵי מַנְעוּלִים שׁוֹנִים, **טְמֵאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ,** אַף כְּשֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת לָהֶם, לְפִי שֶׁבְּשׁוֹנָה מֵהַפִּין שֶׁל הַפּוֹתַחַת הַשֵּׁן מְשַׁמֶּשֶׁת בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְלָכֵן מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ:

משנה ז כלים נוספים שעקרם ממתכת והעץ טפל אליה: הַכַּדּוּמִין הָאַשְׁקְלוֹנִין - מוֹטוֹת עֵץ גְּבוֹהִים הַנַּעֲשִׂים בְּאַשְׁקְלוֹן שֶׁיּוֹצְאִים מֵהֶם אוּנְקְלִיּוֹת [-וִיוִים] וַעֲלֵיהֶם תּוֹלִים צְלוֹחִיּוֹת מַיִם כְּדֵי לְצַנְּנָם, **שֶׁנִּשְׁבְּרוּ** הַוָּוִים, **וְהָאוּנְקְלִי שֶׁלָּהֶן** - וָוֹ אֶחָד מֵהֶם עֲדַיִן **קַיָּמֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין,** שֶׁעֲדַיִן רְאוּיִים לְמְלַאכְתָּם. **הַמַּעְבֶּר** - כְּלִי שֶׁרֹאשׁוֹ כְּמַזְלֵג וְעִמּוֹ מַעֲבִירִים אֶת הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, **וְהַמִּזְרֶה** - כְּלִי דּוֹמֶה שֶׁשְּׁנָיו מְרֻבּוֹת יוֹתֵר וְעִמּוֹ זוֹרִים אֶת הַחִטִּים בַּגֹּרֶן, **וְהַמַּגּוֹב** - כְּלִי דּוֹמֶה עִם שִׁנַּיִם רַבּוֹת עוֹד יוֹתֵר שֶׁבּוֹ בּוֹרְרִים תְּבוּאָה לְאַחַר שֶׁזָּרוּ אוֹתָהּ בְּמִזְרֶה, **וְכֵן מִסְרֵק שֶׁל רֹאשׁ** שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁנַּיִם, שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים עֵץ, **שֶׁנִּטְלָה אַחַת מִשִּׁנֶּיהָן וַעֲשָׂאָן** - לְאוֹתָהּ שֵׁן **שֶׁל מַתֶּכֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין,** מֵחֲמַת אוֹתָהּ שֵׁן מַתֶּכֶת הַמַּחְשִׁיבָתָם מַעֲתָּה לִפְשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת. **וְעַל כֻּלָּן** - וְעַל כָּל דִּינִים אֵלּוּ **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דִּבֵּר חִדּוּשׁ חִדּוּשׁ סוֹפְרִים** [-חֲכָמִים] בְּדִין זֶה, **וְאֵין לִי מָה אָשִׁיב** - וְאֵין לִי תְּשׁוּבָה מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ כֵּן, שֶׁהָיָה רָאוּי לְטַהֲרָם כֵּיוָן שֶׁהֵם פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ וְאֵינָם נַחְשָׁבִים כִּכְלֵי מַתֶּכֶת בִּגְלַל שֵׁן זוֹ:

משנה ח מסרק שנטלו שניו: מַסְרֵק עֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁנֵּי מַתֶּכֶת רַבּוֹת כְּעֵין מְחָטִים אֲרֻכּוֹת וּמְשַׁמֵּשׁ לִסְרִיקַת פִּשְׁתָּן, **שֶׁנִּטְלוּ שִׁנָּיו וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי שִׁנַּיִם רְצוּפוֹת בְּלָבַד, **טָמֵא,** שֶׁעֲדַיִן רָאוּי לִמְלַאכְתּוֹ. **וְאִם** שֶׁעֲדַיִן רָאוּי **לְמַלֵּאת בּוֹ** נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ **אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן, טְמֵאוֹת** - וְהַשִּׁנַּיִם עַצְמָן כָּל אַחַת מֵהֶן מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁאֶפְשָׁר לִכְתֹּב בָּהּ עַל גַּבֵּי פִּנְקָס שַׁעֲוָה. **וּמַסְרֵק שֶׁל צֶמֶר** - שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל שִׁנַּיִם, בַּחִיצוֹנָה נַעֲשֵׂית עִקַּר הַמְּלָאכָה, וְהַפְּנִימִית קוֹלֶטֶת אֶת הַצֶּמֶר שֶׁלֹּא יִפֹּל, **שֶׁנִּטְלוּ שִׁנָּיו בַּשּׁוּרָה הַפְּנִימִית אַחַת מִבֵּינְתַיִם** - שֶׁמִּבֵּין כָּל שָׁלֹשׁ שִׁנַּיִם נִטְלָה הָאֶמְצָעִית וְאֵין בּוֹ שְׁתֵּי שִׁנַּיִם רְצוּפוֹת, **טָהוֹר,** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִמְלַאכְתּוֹ. אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁתֵּי שִׁנַּיִם רְצוּפוֹת הֲרֵי הִיא רְאוּיָה לִמְלַאכְתָּהּ וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. אֲבָל בַּשּׁוּרָה הַחִיצוֹנִית שָׁשָׁם נַעֲשֵׂית עִקַּר הַמְּלָאכָה, אֲפִלּוּ נוֹתְרוּ בּוֹ שְׁתֵּי שִׁנַּיִם רְצוּפוֹת אֵינוֹ רָאוּי לִמְלַאכְתּוֹ וְהוּא טָהוֹר, וְרַק אִם **נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שָׁלֹשׁ** שִׁנַּיִם **בְּמָקוֹם אֶחָד** - בְּרֶצֶף, **טָמֵא. וְאִם הָיְתָה** הַשֵּׁן **הַחִיצוֹנָה** שֶׁבְּקָצֵה הַמַּסְרֵק **אַחַת** מֵהֶן - מִשְּׁלֹשׁ הַשִּׁנַּיִם שֶׁנִּשְׁתְּרוּ, **טָהוֹר,** שֶׁיֶּשׁ זוֹ רְחָבָה יוֹתֵר וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְסָרוּק. וְכָל שֵׁן בִּפְנֵי עַצְמָהּ אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, כִּי שְׁנֵי מַסְרֵק צֶמֶר קְטַנּוֹת יוֹתֵר מִשֶּׁל פִּשְׁתָּן וְאֵינָן רְאוּיוֹת לְכְתִיבָה עַל פִּנְקָס שַׁעֲוָה (תוי"ט), אֲבָל אִם **נִטְלוּ מִמֶּנּוּ שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי שִׁנַּיִם **וַעֲשָׂאָן לְמַלְקֵטֶת** [-מֶלְקָחַיִם] לְלַקֵּט בָּהֶם שְׂעַר הַגּוּף, **טְמֵאוֹת** מִכָּאן וּלְהַבָּא מֵחֲמַת תַּשְׁמִישׁ זֶה:

פרק יד דִּינִים שׁוֹנִים בְּטֻמְאַת כְּלֵי מַתֶּכֶת: **משנה א טְמֵאַת כְּלֵי כָל שֶׁרָאוּי לְמַעַיִן מְלַאכְתּוֹ: כְּלֵי מַתֶּכוֹת** שֶׁנִּשְׁתַּרְוָעוּ אוֹ נִשְׁבְּרוּ, **כַּמָּה הוּא שִׁעוּרָן** - מַהוּ שִׁעוּר הַשֶּׁבֶר שֶׁצָּרִיךְ לְהִשָּׁאֵר מֵהֶם כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִים לְמְלַאכְתָּם מַעְיָן מְלַאכְתָּם הָרִאשׁוֹנָה, וְתִשָּׁאֵר תּוֹרַת כְּלִי עֲלֵיהֶם לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אוֹ שֶׁלֹּא תִּפָּקַע מֵהֶם טֻמְאָתָם אִם נִטְמְאוּ קֹדֶם לָכֵן. **הַדְּלִי,** כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְמַלֹּאת בּוֹ** מַיִם לִשְׁתִּיָּה אַחַת. **קַמְקוּם,** כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְיַחֵם** [-לְחַמֵּם] **בּוֹ** מַיִם עַל הָאֵשׁ לִשְׁתִּיָּה אַחַת. **מַחַם** - כְּלִי לְחִמּוּם מַיִם גָּדוֹל יוֹתֵר מִקּוּמְקוּם, שֶׁנִּקַּב וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל מַיִם, שֶׁעִוּרוֹ כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְקַבֵּל** בְּתוֹכוֹ **סְלָעִים** - מַטְבְּעוֹת גְּדוֹלִים שֶׁל אַרְבָּעָה דִינָרִים, וְנֶחְשָׁב מֵעֵין מְלַאכְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, לְפִי שֶׁאַף בִּהְיוֹתוֹ שָׁלֵם עָמַד גַּם לְתַשְׁמִישׁ זֶה. **הַלְּפָס** - כְּלִי נְחֹשֶׁת שֶׁמַּרְתִּיחִים בּוֹ מַיִם וּמַדִּיחִים בְּתוֹכוֹ קִיתוֹנוֹת [-כַּלִּים קְטַנִּים], שֶׁעִוּרוֹ כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לְקַבֵּל** בְּתוֹכוֹ **קִיתוֹנוֹת. קִיתוֹנוֹת** שֶׁנִּקְּבוּ, כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם **כְּדֵי לְקַבֵּל פְּרוּטוֹת** - מַטְבְּעוֹת נְחֹשֶׁת קְטַנִּים. **מִדּוֹת** [-כְּלֵי מִדָּה] שֶׁל **יַיִן** שֶׁנִּקְּבוּ, מְשַׁעֲרִים אוֹתָן **בַּיַּיִן,** שֶׁאִם רָאוּי לְמָדְדוֹ בָּהֶן עוֹדָן מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה. **וּמִדּוֹת** שֶׁל **שֶׁמֶן,** מְשַׁעֲרִים אוֹתָן **בַּשֶּׁמֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כֻּלָּן** - כָּל הַמִּדּוֹת מְשַׁעֲרִים אוֹתָם **בִּפְרוּטוֹת,** שֶׁאִם יְכוֹלוֹת לְקַבֵּל בְּתוֹכָן פְּרוּטוֹת עוֹדָן מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה. **גְּמַר מְלַאכָה בִּכְלֵי מַתֶּכֶת: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** כְּלִי בִּתְחִלַּת עֲשִׂיָּתוֹ **הַמְּחֻסָּר** (חֲטִיפָה) [גְּרִסַת הרע"ב: **הַגָּפָה**] - שֶׁעֲדַיִן לֹא עָשׂוּ לוֹ כִּפּוּי, **טָמֵא,** וְאֵין הַמִּכְסֶה מְעַכֵּב אוֹתוֹ מִלְּהֶחָשֵׁב לִכְלִי. **וְהַמְּחֻסָּר לְטִישָׁה** [-שִׁפּוּף וְהַחְלָקָה], **טָהוֹר,** שֶׁקֹּדֶם הַלְּטִישׁ לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ וְהוּא נֶחְשָׁב כְּגָלְמֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה: **משנה ב עֵץ הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַמַּתֶּכֶת וּלְהֶפֶךְ: מַקֵּל שֶׁעָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מַסְמֵר** כְּדֵי לְהַכּוֹת בּוֹ מַכָּה רַבָּה וְקָשָׁה **כְּמִין חֲזִינָא** - כְּשֵׁם שֶׁנּוֹתְנִים עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ כְּמִין כַּדּוּר בַּרְזֶל בְּרֹאשׁ מַקְלוֹתֵיהֶם כְּדֵי לְהַכּוֹת בָּהֶם, **טָמֵא** הַמַּקֵּל, לְפִי שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הָעֵץ מְשַׁמֵּשׁ אֶת הַמַּתֶּכֶת. וְכֵן אִם **סִמְּרוּ** - נֵעֲץ בְּרֹאשׁ הַמַּקֵּל מִסְמְרִים קְטַנִּים רַבִּים כְּדֵי לְהַכּוֹת בָּהֶם, הַמַּקֵּל **טָמֵא** מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אֵינוֹ טָמֵא **עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ שְׁלֹשָׁה סְדָרִים** - שָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל מַסְמְרִים, שֶׁאָז הַכָּאָתוֹ חֲזָקָה וְהוּא נֶחְשָׁב לִכְלִי מַתֶּכֶת. **וְכֻלָּן** - כָּל אֶפְנַיִם אֵלּוּ, **כְּשֶׁעָשָׂאן לְנוֹי** וְלֹא לְהַכָּאָה, כְּגוֹן שֶׁהִקֵּף בּוֹ מִסְמְרִים קְטַנִּים מְצֻיָּרִים, **טְהוֹרִין** - הַמַּקֵּל וְהַמִּסְמְרִים, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַמַּתֶּכֶת מְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ, וַהֲרֵי הֵם פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. **עָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מֵנֶקֶת** - כִּסָּה אֶת קְצֵה הַמַּקֵּל בְּשָׁפוֹפֶרֶת מַתֶּכֶת, **וְכֵן בַּדָּלֶת** אִם קָבַע תַּחְתֶּיהָ שָׁפוֹפֶרֶת מַתֶּכֶת כְּדֵי שֶׁלֹּא תֹּאכַל הָאָרֶץ אֶת הָעֵץ, אַף הַשָּׁפוֹפֶרֶת **טְהוֹרָה,** שֶׁהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ. אֲבָל אִם **הָיְתָה** הַמֵּנֶקֶת **כְּלִי** בְּפְנֵי עַצְמָהּ קֹדֶם לָכֵן, **וְחִבְּרָהּ לוֹ** - לַמַּקֵּל וְלֹא קִבְּעָהּ בְּמַסְמְרִים וַעֲדַיִן נִתָּן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לִמְלַאכְתָּהּ הַקּוֹדֶמֶת, **טְמֵאָה** - עוֹדָנָּה מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וְכֵן אִם נִטְמְאָה וְאַחַר כָּךְ הִנִּיחָהּ בְּרֹאשׁ הַמַּקֵּל אוֹ הַדֶּלֶת, נִשְׁאֲרָה בְּטֻמְאָתָהּ. **וּמֵאֵימָתַי הִיא טְהוֹרָה** - מִמָּתַי בָּטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי וְנִפְקַעַת טֻמְאָתָהּ, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִשֶּׁיְּחַבֵּר** - מִשָּׁעָה שֶׁיְּקַבְּעֶנָּה לְמַקֵּל אוֹ לְדֶלֶת בְּמִסְמְרִים: **מִשְׁנָה ג כְּלֵי מַתֶּכֶת שֶׁשִּׁמּוּשָׁם כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לְעֵץ אוֹ לַקַּרְקַע: הַקַּנְטָר שֶׁל בַּנַּאי,** שֶׁל בַּנַּאי, וְהַדָּקוֹר שֶׁל חָרָשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. הַמַּעְבֵּר וְהַמִּזְרֶה וְהַמַּגּוֹב, וְכֵן מַסְרֵק שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁנִּטְלָה אַחַת מִשִּׁנֶּיהָן וַעֲשָׂאָן שֶׁל מַתֶּכֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. וְעַל כֻּלָּן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דִּבֵּר חִדּוּשׁ סוֹפְרִים, וְאֵין לִי מָה אָשִׁיב: **ח** מַסְרֵק שֶׁל פִּשְׁתָּן שֶׁנִּטְלוּ שִׁנָּיו וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁתַּיִם, טָמֵא. וְאַחַת, טָהוֹר. וְכֻלָּן אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן, טְמֵאוֹת. וְשֶׁל צֶמֶר שֶׁנִּטְלוּ שִׁנָּיו אַחַת מִבֵּינְתַיִם, טָהוֹר. נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שָׁלֹשׁ בִּמְקוֹם אֶחָד, טָמֵא. הָיְתָה הַחִיצוֹנָה אַחַת מֵהֶן, טָהוֹר. נִטְלוּ מִמֶּנּוּ שְׁתַּיִם וַעֲשָׂאָן לְמַלְקֵטֶת, טְמֵאוֹת. אַחַת וְהִתְקִינָהּ לְבֵר אוֹ לִמְתוֹחַ, טְמֵאָה:

פרק יד א כְּלֵי מַתֶּכוֹת כַּמָּה הוּא שִׁעוּרָן. הַדְּלִי, כְּדֵי לְמַלֹּאת בּוֹ. קַמְקוּם, כְּדֵי לְיַחֵם בּוֹ. מַחַם, כְּדֵי לְקַבֵּל סְלָעִים. הַלְּפָס, כְּדֵי לְקַבֵּל קִיתוֹנוֹת. קִיתוֹנוֹת, כְּדֵי לְקַבֵּל פְּרוּטוֹת. מִדּוֹת יַיִן, בַּיַּיִן. וּמִדּוֹת שֶׁמֶן, בְּשֶׁמֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כֻּלָּן בִּפְרוּטוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, הַמְּחֻסָּר חֲטִיפָה, טָמֵא. וְהַמְּחֻסָּר לְטִישָׁה, טָהוֹר: **ב** מַקֵּל שֶׁעָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מַסְמֵר כְּמִין חֲזִינָא, טָמֵא. סִמְּרוֹ, טָמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ שְׁלֹשָׁה סְדָרִים. וְכֻלָּן שֶׁעָשָׂאן לְנוֹי, טְהוֹרִין. עָשָׂה בְּרֹאשׁוֹ מֵנֶקֶת, וְכֵן בַּדֶּלֶת, טְהוֹרָה. הָיְתָה כְּלִי וְחִבְּרָהּ לוֹ, טְמֵאָה. מֵאֵימָתַי הִיא טְהֵרָתָהּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִשֶּׁיְּחַבֵּר. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מִשֶּׁיְּקַבְּעֶנָּה: **ג** הַקַּנְטָר שֶׁל בַּנַּאי, וְהַדָּקוֹר שֶׁל חָרָשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. יִתְדוֹת אֹהָלִים וְיִתְדוֹת הַמְּשׁוֹחוֹת, טְמֵאוֹת.

תקסו

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק יד

המבוארות

הַקַּרְקַע כֵּיוָן שֶׁהֵן מְשַׁמְּשׁוֹת אֶת הָאֹהֶל וְהַחֶבֶל שֶׁהֵם דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל. וְכֵן **שַׁלְשֶׁלֶת שֶׁל מָשׁוֹחוֹת** - שַׁרְשֶׁרֶת בַּרְזֶל שֶׁקּוֹשְׁרִים עַל הַיְתֵדוֹת לִמְדִידַת קַרְקַע [וּמִדִּידָה בָּהּ מְדֻיֶּקֶת מִבְּחֶבֶל לְפִי שֶׁאֵינָהּ נִמְתַּחַת כְּמוֹתוֹ] **טְמֵאָה,** וְאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כִּמְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע. אֲבָל שַׁלְשֶׁלֶת מַתֶּכֶת **הָעֲשׂוּיָה לְעֵצִים** - לִמְדִידַת עֵצִים בְּמָקוֹמוֹת שָׁמוֹכְרִים עֵצִים לְפִי מִדָּה, אוֹ לִקְשִׁירַת חֲבִילוֹת עֵצִים, **טְהוֹרָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁעֲשׂוּיָה לְמִדִּידַת עֵצִים נֶחְשֶׁבֶת בְּכָךְ כְּמַתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ. **שַׁלְשֶׁלֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּבֵית יָד לִדְלִי: שַׁלְשֶׁלֶת** שֶׁל דְּלִי **גָּדוֹל,** מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה עַד מָרְחַק **אַרְבָּעָה טְפָחִים** מֵחִבּוּרָהּ לַדְּלִי, שֶׁזֶּהוּ הַמֶּרְחָק שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִיק בּוֹ אֶת הַדְּלִי, וַהֲרֵי הִיא כְּבֵית יָד שֶׁל הַדְּלִי. וְשַׁלְשֶׁלֶת **שֶׁל** דְּלִי **קָטָן** מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה עַד מָרְחַק **עֶשְׂרָה** טְפָחִים, שֶׁמֵּחֲמַת קָטְנוֹ אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיקוֹ עִם שַׁלְשֶׁלֶת אֲרֻכָּה יוֹתֵר, וְהִיא נֶחְשֶׁבֶת עַד לִשְׁעוּר זֶה כְּצִיר יָד שֶׁלּוֹ. **חֲמוֹר שֶׁל נַפָּחִין** - עֵץ שֶׁהַמַּפּוּחַ שֶׁל הַנַּפָּח מְחֻבָּר מֵעָלָיו, **טָמֵא,** כְּדִין עֵץ הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַמַּתֶּכֶת. **מִגְרֶה** [-מַסּוֹר] שֶׁנִּטְמְאָה, **שֶׁעָשָׂה שִׁנֶּיהָ בְּתוֹךְ הֶחוֹר** - שֶׁתָּחַב אוֹתָהּ בַּמַּשְׁקוֹף אוֹ בַּמְּזוּזוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁשִּׁנֶּיהָ יוֹצְאִים אֶל חֲלַל הַדֶּלֶת, עֲדַיִן הִיא **טְמֵאָה,** שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּמִקּוֹמָהּ וְאֵינָהּ בְּטֵלָה לַדֶּלֶת עַד שֶׁתִּקָּבַע אֵלֶיהָ בְּמַסְמְרִים. וְאִם **עָשָׂאהּ מִלְמַטָּן לְמַעְלָן** - וְאִם תָּחַב אוֹתָהּ בַּדֶּלֶת כְּשֶׁשִּׁנֶּיהָ כְּלַפֵּי פְּנִים, **טְהוֹרָה** אַף שֶׁלֹּא קְבָעָהּ בְּמַסְמְרִים, שֶׁבְּכָךְ בְּטֵלָה מִתַּשְׁמִישָׁהּ הַקּוֹדֶם. **כִּסּוּיֵי כֵּלִי מַתֶּכֶת: וְכֹל הַכִּסּוּיִין טְהוֹרִים,** שֶׁאֵין לָהֶם שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָם, **חוּץ** מִמּוֹכְסָהּ **שֶׁל** מֵחַם שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּבֵית קִבּוּל שֶׁלּוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְיֵשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ [וְכֵן הַדִּין בְּשֹׁאָר כִּסּוּיִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֵׁם וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם בִּפְנֵי עַצְמָם, כְּמוֹ 'כִּסּוּי טְנִי שֶׁל רוֹפְאִים' (לעיל פי"ב מ"ג)]: **מִשְׁנָה ד חֶלְקֵי מַתֶּכֶת שֶׁל עֶגְלָה הַנִּרְתֶּמֶת לִבְהֵמוֹת:** אֵלּוּ הֵם הַחֲלָקִים **הַטְּמֵאִין שֶׁבָּעֶגְלָה: הָעֹל שֶׁל מַתֶּכֶת** הַנּוֹתֵן עַל צַוְּארֵי הַבְּהֵמוֹת. **וְהַקֶּטֶרֶב** - מוֹט שׁוֹכֵב מִתַּחַת לְצַוָּאר הַבְּהֵמָה וּמְחֻבָּר בֵּין שְׁנֵי עֵצִים אֲנָכִיִּים הַמְחֻבָּרִים בְּשֶׁנֵּי צִדֵּי הָעֹל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁמֵט הָעֹל מֵהַבְּהֵמָה. **וְהַכְּנָפַיִם הַמְקַבְּלוֹת אֶת הָרְצוּעוֹת** - קַצְווֹת הַמַּתֶּכֶת שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַקֶּטֶרֶב, אִם הֵן עֲשׂוּיוֹת כְּדֵי לְחַבֵּר אֲלֵיהֶן אֶת הָרְצוּעוֹת שֶׁעִמָּן מְכַוְּנִים אֶת הַבְּהֵמָה לְיָמִין אוֹ לִשְׂמאל [אַךְ אִם הֵן עֲשׂוּיוֹת לְנוֹי אֵינָן מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה]. **וְהַבַּרְזֶל שֶׁמַּנִּיחִים** אוֹתוֹ **תַּחַת צַוְּארֵי בְּהֵמָה** כְּדֵי שֶׁלֹּא תֶּחְנַק מֵהֶחָבֶל שֶׁקּוֹשְׁרִים בּוֹ אֶת הַקֶּטֶרֶב אֵלֶיהָ. **וְהַסּוֹמֵךְ** - טַבַּעַת גְּדוֹלָה הַמְחֻבֶּרֶת בְּאֶמְצַע הָעֹל וּלְתוֹכָהּ מַכְנִיסִים אֶת רֹאשׁ הַמַּחֲרֵשָׁה אוֹ רֹאשׁ הָעֶגְלָה. **וְהַמַּחְגֵּר** - שַׁלְשֶׁלֶת מַתֶּכֶת הַנִּקְשֶׁרֶת תַּחַת צַוָּאר הַבְּהֵמָה. **וְהַתַּמְחוּיוֹת** - קְעָרִיּוֹת הַנְּתוּנוֹת בְּרֹאשׁ הָעֹל. **וְהָעִנְבָּל** - הַבַּרְזֶל שֶׁבְּתוֹךְ הַפַּעֲמוֹן שֶׁעַל צַוָּאר הַבְּהֵמָה, שֶׁמַּכֶּה בְּדָפְנוֹתָיו וּמַשְׁמִיעַ קוֹל. **וְהַצְּנוֹרָה** - וֹו מַתֶּכֶת הַמְחֻבָּר לְדָפְנוֹת הָעֶגְלָה וְתוֹחֲבִים אוֹתוֹ לְמַשָּׂא הָעֶגְלָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל מִמֶּנָּה. **וּמִסְמֵר הַמְחֻבָּר אֶת כֻּלָּן** - אֶת כָּל פִּרְקֵי הָעֶגְלָה זֶה לָזֶה [אַךְ לֹא הָעֲשׂוּיִים לְנוֹי], כָּל אֵלּוּ מְקַבְּלִים טֻמְאָה מִדִּין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת, וְאַף כְּשֶׁאֵינָם מְחֻבָּרִים לָעֶגְלָה מְקַבְּלִים טֻמְאָה כְּיָוֹן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָם: **מִשְׁנָה ה חֶלְקֵי הָעֶגְלָה שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה:** וְאֵלּוּ הַחֲלָקִים **הַטְּהוֹרִין שֶׁבָּעֶגְלָה: הָעֹל** שֶׁל עֵץ **הַמְצֻפֶּה** מַתֶּכֶת, שֶׁהִיא מַתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ. **וּכְנָפַיִם הָעֲשׂוּיוֹת לְנוֹי** - קַצְווֹת מַתֶּכֶת מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַקֶּטֶרֶב הָעֲשׂוּיוֹת לְנוֹי, וְהֵם תַּכְשִׁיטֵי כֵּלִים שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. **וּשְׁפוֹפְרוֹת** [-כְּמִין קָנֶה מַתֶּכֶת חָלוּל] **הַמַּשְׁמִיעוֹת אֶת הַקּוֹל** הָעֲשׂוּיוֹת לְנוֹי, וְתַכְשִׁיטֵי בְּהֵמָה אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. **וְהָאֹבֶר** [-הָעוֹפֶרֶת] **שֶׁנִּתְּנָה בְּצַד צַוְּארֵי בְּהֵמָה** לְנוֹי. **וְהַסּוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל** - חִשּׁוּק מַתֶּכֶת הַמְקִיף אֶת גַּלְגַּל הָעֵץ שֶׁל הָעֶגְלָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁבֵר מֵהַסְּלָעִים. **וְהַטַּסִּים** - לוּחוֹת זָהָב הַתְּלוּיִים עַל הָעֶגְלָה וְהָעֹל לְנוֹי, **וְהַצְּפוּיִים** שֶׁל חֶלְקֵי הָעֶגְלָה, **וּשְׁאָר כָּל הַמַּסְמְרוֹת** שֶׁבָּהּ הָעֲשׂוּיִים לְנוֹי, **טְהוֹרִין,** שֶׁהֵם תַּכְשִׁיטֵי כֵּלִים שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה [וְהַסּוֹבֵב טָפֵל לַגַּלְגַּל הָעֲשׂוּי מֵעֵץ]. **כְּלֵי בְּהֵמָה הֲרֵאוּי גַּם לְתַשְׁמִישׁ אָדָם: סַנְדְּלֵי בְּהֵמָה שֶׁל מַתֶּכֶת** שֶׁמַּנִּיחִים עַל פַּרְסוֹתֶיהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנָּזְקוּ בָּאֲבָנִים, **טְמֵאִין** - מְקַבְּלִים טֻמְאָה, שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים לְתַשְׁמִישֵׁי אָדָם, לְפִי שֶׁדָּרְךְ אַנְשֵׁי הַחַיִל לִשְׁתּוֹת בָּהֶם מַיִם בַּמִּלְחָמָה. אֲבָל סַנְדְּלֵי בְּהֵמָה **שֶׁל שַׁעַם** - מִין גֶּמִי הָעֲשׂוּי מִקְלִפַּת עֵץ, **טְהוֹרִין,** שֶׁהֵם מִתְקַלְקְלִים מֵרַגְלֵי הַבְּהֵמָה וְאֵינָם רְאוּיִים לְתַשְׁמִישׁ זֶה. **כְּלֵי מַתֶּכֶת שֶׁהֶחֱלִידוּ: הַסִּיף** [-הַחָרֶב] שֶׁהֶעֱלָה חֶלּוּדָה וּבָטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי, **מֵאֵימָתַי** חוֹזֵר **וּמְקַבֵּל טֻמְאָה, מְשֻׁיְּשׁוּפָנּוּ** - מִשֶּׁעָה שֶׁיְּשַׁיְּפָהּ אוֹתוֹ בְּכְלִי הַקָּרוּי 'שׁוּפִינָא' וְיָסִיר מִמֶּנּוּ אֶת הַחֶלּוּדָה. **וְהַסַּכִּין** שֶׁהֶעֱלְתָה חֶלּוּדָה, חוֹזֶרֶת לְקַבֵּל טֻמְאָה **מִשֶּׁיְּשַׁחִיזָנָּה** בְּמַשְׁחֵזֶת סַכִּינִים וְיָסִיר מִמֶּנָּה אֶת הַחֶלּוּדָה: **מִשְׁנָה ו דִּינֵי מַרְאֶה: כִּסּוּי טְנִי** [-סַל] **שֶׁל מַתֶּכֶת** שֶׁהוּא טָהוֹר לְדַעַת חֲכָמִים (לעיל פי"ב מ"ג) **שֶׁעָשָׂה בּוֹ מַרְאָה** - שֶׁמַּרְקוֹ וְלִטְּשׁוֹ וּמְשַׁמֵּשׁ גַּם כְּמַרְאָה, **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר,** שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה כְּלִי בְּגָלַל שִׁמּוּשׁ זֶה. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין,** שֶׁלִּשִּׁיטָתָם שִׁמּוּשׁוֹ כְּמַרְאָה מַחְשִׁיבוֹ לִכְלִי. **מַרְאָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה, אִם** הַחֵלֶק שֶׁנִּשְׁאַר מִמֶּנָּה **אֵינָהּ מַרְאָה אֶת רֹב הַפָּנִים, טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה עוֹד לְמַלֹּאכְתָּהּ: **מִשְׁנָה ז טָהֳרַת כְּלֵי מַתֶּכוֹת שֶׁנִּשְׁבְּרוּ: כְּלֵי מַתֶּכוֹת** שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאַת מֵת וְאַף אִם יִשָּׁבְרֵם יַחְזְרוּ לְטֻמְאָתָם כְּשֶׁיִּתַּקְּנֵם וְצָרִיךְ לְטָהֲרָם בְּהַזָּאַת מֵי חַטָּאת, **מִטְּמְאִין וּמְטַהֲרִין שְׁבוּרִין** - אִם נִשְׁבְּרוּ וְחָזְרוּ וְנַעֲשׂוּ כֵּלִים, אַף שֶׁחָזְרוּ לְטֻמְאָתָם הָרִאשׁוֹנָה שְׁבִירָתָם מְמַהֶרֶת אֶת טָהֳרָתָם וְאֵינָם צְרִיכִים הַזָּאָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וּכְפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵינָן מִטַּהֲרִין אֶלָּא כִּכְלִים שְׁלֵמִין** בְּהַזָּאַת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. **כֵּיצַד** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן נֶחְלְקוּ, אִם **הַזֶּה עֲלֵיהֶן** הַזָּאָה רִאשׁוֹנָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְטֻמְאָתָם **וְנִשְׁבְּרוּ בּוֹ בַּיּוֹם,** וּבְאוֹתוֹ יוֹם חָזַר וְהִתִּיכָן וְעָשָׂה מֵהֶם כֵּלִים וְחָזְרוּ לְטֻמְאָתָם, **וְחָזַר וְהִזֶּה עֲלֵיהֶן שֵׁנִית בּוֹ בַּיּוֹם,** הֲרֵי אֵלּוּ **טְהוֹרִין** אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא הִמְתִּין לַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.** שֶׁדַּעְתּוֹ כְּדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל (לעיל פי"א מ"א) שֶׁכְּלֵי מַתֶּכוֹת חוֹזְרִים לְטֻמְאָתָם הָרִאשׁוֹנָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת הַזָּאַת מֵי חַטָּאת, וְלָכֵן דַּי בְּכָךְ שֶׁיֵּזֶּה שְׁתֵּי הַזָּאוֹת אַף שֶׁאֵינָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַשְּׁבִיעִי, אַךְ מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁתִּפְסִיק הַשְּׁבִירָה בֵּין הַהַזָּאוֹת, בְּדוֹמֶה לְהַזָּאָה כְּשֵׁרָה שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק יָמִים בֵּין הַהַזָּאוֹת. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵין הַזָּיָה פָּחוֹת מִשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי** - אֵין הַהַזָּאָה מְטַהֶרֶת אֶלָּא אִם הִזָּה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַשְּׁבִיעִי, שֶׁחָכְמִים תִּקְּנוּ תַּקָּנָתָם כְּעֵין דִּין הַהַזָּאָה מִדְּאוֹרַיְתָא: **מִשְׁנָה ח מַפְתֵּחַ שֶׁנִּשְׁבַּר בֵּית אֲחִיזָתוֹ: מַפְתֵּחַ שֶׁל אַרְכֻּבָּה** - שֶׁצּוּרָתוֹ כְּצוּרַת אוֹת נ' וְהַמַּפְתֵּחַ נִכְנָס לְחוֹר הַמְּנָעוּל וּמֵסִיט אֶת הַבְּרִיחַ, **שֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ אַרְכֻּבָּתוֹ** - בְּאֶמְצַע הַכַּפּוּף הַתַּחְתּוֹן, **טָהוֹר,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיסוֹ לְעֹמֶק חוֹר הַמְּנָעוּל כְּדֵי לְפָתְחוֹ מִבַּחוּץ וְאֵינוֹ רָאוּי לְמַלֹּאכְתּוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בּוֹ** אֶת הַמְּנָעוּל **מִבִּפְנִים,** שֶׁמִּצַּדּוֹ הַפְּנִימִי אֵין הַמְּנָעוּל מֻרְחָק כָּל כָּךְ מִשִּׁפַּת הַדֶּלֶת וְדֵי בְּכָךְ שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ חִטִּים וְהֵן יוֹצְאוֹת מִפִּתְחוֹ הַתַּחְתּוֹן מְעַט מְעַט לְתוֹךְ הָרֵחַיִם, **טְמֵאָה,** וְאַף שֶׁהוּא חֵלֶק מֵהָרֵחַיִם הָעֲשׂוּיוֹת אֶבֶן, יֵשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ:

מַפְתֵּחַ שֶׁל מָשׁוֹחוֹת, טְמֵאָה. הָעֲשׂוּיָה לְעֵצִים, טְהוֹרָה. שַׁלְשֶׁלֶת דְּלִי גָּדוֹל, אַרְבָּעָה טְפָחִים. וְשֶׁל קָטָן, עֲשָׂרָה. חֲמוֹר שֶׁל נַפָּחִין, טָמֵא. מִגְרָה שֶׁעָשָׂה שִׁנֶּיהָ בְּתוֹךְ הֶחוֹר, טְמֵאָה. עֲשָׂאָהּ מִלְמַטָּן לְמַעְלָן, טְהוֹרָה. וְכָל הַכִּסּוּיִין טְהוֹרִים, חוּץ מִשֶּׁל מֵחַם: ד הַטְּמֵאִין שֶׁבָּעֶגְלָה, הָעֹל שֶׁל מַתֶּכֶת, וְהַקֶּטֶרֶב, וְהַכְּנָפַיִם הָעֲשׂוּיוֹת לְנוֹי, וְהַצְּפוּיִים, הַטַּסִּים, וְהַסּוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל, וְהַמַּחְגֵּר, וְהַתַּמְחוּיוֹת, וְהָעִנְבָּל, וְהַצְּנוֹרָה, וְהַמַּחְגֵּר, וְהַתַּמְחוּיוֹת, וְהָעִנְבָּל, וְהַצְּנוֹרָה, וּמַסְמֵר הַמְחַבֵּר אֶת כֻּלָּן: ה הַטְּהוֹרִין שֶׁבָּעֶגְלָה, הָעֹל הַמְצֻפֶּה, וּכְנָפַיִם הָעֲשׂוּיוֹת לְנוֹי, וּשְׁפוֹפְרוֹת הַמַּשְׁמִיעוֹת אֶת הַקּוֹל, וְהָאֹבֶר שֶׁבְּצַד צַוְּארֵי בְּהֵמָה, הַסּוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל, הַטַּסִּים, וְהַצְּפוּיִים, וְכָל מַתֶּכֶת, מִשֶּׁיְּשַׁחִיזָנָּה: ו כִּסּוּי טְנִי שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁעָשָׂה בּוֹ מַרְאָה, רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. מַרְאָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה, אִם אֵינָהּ מַרְאָה אֶת רֹב הַפָּנִים, טְהוֹרָה: ז כְּלֵי מַתֶּכוֹת מִטַּמְּאִין וּמִטַּהֲרִין שְׁבוּרִין, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵינָן מִטַּהֲרִין אֶלָּא שְׁלֵמִין. כֵּיצַד, הַזֶּה עֲלֵיהֶן, נִשְׁבְּרוּ בּוֹ בַּיּוֹם, הִתִּיכָן וְחָזַר וְהִזֶּה עֲלֵיהֶן שֵׁנִית בּוֹ בַּיּוֹם, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵין הַזָּיָה פָּחוֹת מִשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי: ח מַפְתֵּחַ שֶׁל אַרְכֻּבָּה שֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ אַרְכֻּבָּתוֹ, טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בּוֹ מִבִּפְנִים. וְשֶׁל גַּם שֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ גֻּמּוֹ, טָהוֹר. הָיוּ בּוֹ חָפִין וּנְקָבִין, טָמֵא. נִטְלוּ חָפִין, טָמֵא מִפְּנֵי נְקָבִין. נִסְתַּתְּמוּ נְקָבִין, טָמֵא מִפְּנֵי חָפִין. נִטְלוּ חָפִין וְנִסְתַּתְּמוּ נְקָבִין, אוֹ שֶׁפָּרְצוּ בָּהּ שְׁלֹשָׁה נְקָבִים מִלְמַטָּן זֶה לְתוֹךְ זֶה, טָהוֹר. וְהָאַבְרָכָס שֶׁל מַתָּכוֹת, טְמֵאָה:

שָׁנוֹתֵר בַּמַּפְתֵּחַ פָּרָק אֶחָד כְּדֵי לְהַגִּיעַ לַבְּרִיחַ וְלַהֲסִיטוֹ. וּלְדַעַת חֲכָמִים עִקַּר תַּשְׁמִישׁ הַמַּפְתֵּחַ לִפְתֹּחַ וְלִנְעֹל מִבַּחוּץ. **וּמַפְתֵּחַ שֶׁל גַּם** - הָעֲשׂוּי כְּמִין אוֹת גִּא"ם יְוָנִית שֶׁצּוּרָתָהּ כְּאוֹת ר', שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא פָּרָק אֶחָד, **שֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ גֻּמּוֹ** - בְּמָקוֹם חִבּוּר שְׁנֵי פָּרָקָיו, שׁוּב אֵינוֹ אֶלָּא מוֹט יָשָׁר שֶׁאֵין בּוֹ עוֹד שִׁמּוּשׁ, וּלְדִבְרֵי הַכֹּל הֲרֵי הוּא **טָהוֹר.** וְאִם מִלְּבַד כִּפּוּף הַמַּפְתֵּחַ הָיָה מַפְתֵּחַ זֶה מְיֻעָד גַּם לִפְתִיחַת עוֹד שְׁנֵי מִינֵי מַנְעוּלִים, **וְהָיוּ בּוֹ חָפִין** - שְׁנַיִם הַנִּכְנָסוֹת לְתוֹךְ נְקָבֵי הַבְּרִיחַ שֶׁבַּמְּנָעוּל וּמְסוֹבְבוֹת אוֹתוֹ, **וּנְקָבִין** שֶׁפְּעָלָתָם הַפּוּכָה, שֶׁשְּׁנֵי הַמְּנָעוּל נִכְנָסִים לִנְקָבִים אֵלּוּ וּמִסְתּוֹבְבִים עִם הַמַּפְתֵּחַ, וְהֵם נִשְׁאֲרוּ בּוֹ אַף אַחַר שֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ גֻּמּוֹ, עוֹדָנּוּ **טָמֵא,** שֶׁהוּא רְאוּי לִפְתִיחַת אוֹתָם הַמִּנְעוּלִים. וְאַף אִם **נִטְלוּ חָפִין, טָמֵא מִפְּנֵי הַנְּקָבִין** שֶׁבּוֹ. וְכֵן אִם **נִסְתַּתְּמוּ נְקָבִין, טָמֵא מִפְּנֵי חָפִין. אֲבָל** אִם גַּם **נִטְלוּ חָפִין** וְגַם **נִסְתַּתְּמוּ נְקָבִין, אוֹ שֶׁפָּרְצוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה** - שֶׁנִּפְעַקְמוּ שְׁנָיו אוֹ הִתְרַחֲבוּ נְקָבָיו עַד שֶׁהֵם נוֹגְעִים זֶה בָּזֶה, שׁוּב אֵינוֹ רָאוּי לְכָלָם, וְהוּא **טָהוֹר.** **טָהֳרַת מִסְגֶּרֶת נְקוּבָה: מִסְגֶּרֶת שֶׁל חַרְדָּל** - נָפָה שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁמְּסַגְּנִים בָּהּ גַּרְגִּירֵי חַרְדָּל, וְהַחַרְדָּל יוֹצֵא דֶּרֶךְ נְקָבֶיהָ וְהַפְּסֹלֶת נִשְׁאֶרֶת בַּנָּפָה, **שֶׁנִּפְרְצוּ בָּהּ שְׁלֹשָׁה נְקָבִים מִלְמַטָּן** - בְּתַחְתִּיתָהּ, **זֶה לְתוֹךְ זֶה** - שֶׁהִתְחַבְּרוּ שְׁלֹשֶׁת הַנְּקָבִים לְנָקָב אֶחָד גָּדוֹל, שׁוּב אֵינָהּ רְאוּיָה לְמַלֹּאכְתָּהּ, וְהִיא **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה. **מַשְׁפֵּךְ שֶׁמֵּעַל הָרֵחַיִם: וְהָאַבְרָכָס שֶׁל מַתָּכוֹת** - מַשְׁפֵּךְ מַתֶּכֶת הַמּוּנָּח עַל הָרֵחַיִם וְנוֹתְנִים בּוֹ חִטִּים וְהֵן יוֹצְאוֹת מִפִּתְחוֹ הַתַּחְתּוֹן מְעַט מְעַט לְתוֹךְ הָרֵחַיִם, **טְמֵאָה,** וְאַף שֶׁהוּא חֵלֶק מֵהָרֵחַיִם הָעֲשׂוּיוֹת אֶבֶן, יֵשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ:

משניות מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק טו המבוארות

פֶּרֶק טו קְבָלַת טֻמְאָה בִּכְלֵי עֵץ, עוֹר, עֶצֶם וּזְכוּכִית: **מִשְׁנָה א** **דִּין כְּלֵי עֵץ, עוֹר, עֶצֶם וּזְכוּכִית: כְּלֵי עֵץ, וּכְלֵי עוֹר, וּכְלֵי עֶצֶם, וּכְלֵי זְכוּכִית, פְּשׁוּטֵיהֶן** - כֵּלִים מֵהֶם שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **טְהוֹרִין, וּמְקַבְּלֵיהֶן** - וְכֵלִים מֵהֶם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל **טְמֵאִים.** וְאִם נִטְמְאוּ **וְנִשְׁבְּרוּ, טְהֵרוּ** מִטֻּמְאָתָם. וְאִם **חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים** חֲדָשִׁים, **מְקַבְּלִין טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא,** אֲבָל אֵינָם חוֹזְרִים לְטֻמְאָתָם הַיְשָׁנָה. [מַשְׁנָה זוֹ נִשְׁנְתָה וְהִתְבָּאֲרָה לְעֵיל (פ"ב מ"א) וְנִשְׁנְתָה כָּאן כְּהַקְדָּמָה לַפְּרָקִים הַבָּאִים שֶׁיַּעַסְקוּ בְּדִינֵיהֶם שֶׁל כֵּלִים אֵלּוּ]. **כְּלֵי עֵץ הָעֲשׂוּיִים לְנַחַת: הַשִּׁדָּה** - תֹּבֶת עֵץ כְּעֵין אָרוֹן, **וְהַתֵּבָה** הָעוֹמֶדֶת לִפְנֵי חַלָּנֵי כְּסָפִים, **וְהַמִּגְדָּל** - וַאֲרוֹן עֵץ גָּדוֹל, **וְכַוֶּרֶת** דְּבוֹרִים הָעֲשׂוּיָה מִן **הַקָּנִים** - סְפִינָה גְּדוֹלָה [וּמְכֻנֶּה כָּךְ לְפִי שֶׁמְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּה שֶׁבְּמִצְרַיִם הָיוּ מַפְלִיגִים רַק בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה], כָּל כֵּלִים אֵלּוּ **שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִם** - מוֹשָׁב רָחָב וְיָצִיב וְאֵינָם מְחֻדָּדִים בְּתַחְתִּיתָם, וּמְיֻעָדִים לְהִשָּׁאֵר בִּמְקוֹמָם, **וְהֵן מַחֲזִיקִין** שִׁעוּר שֶׁל **אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח** [-מַשְׁקִים] כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים עַד שְׂפָתָם, **שֶׁהֵם כּוֹרִים** [-שִׁשִּׁים סְאָה] **בְּיָבֵשׁ** - אִם הֵם מְלֵאִים בְּדָבָרִים יְבֵשִׁים כִּתְבוּאָה וְכַדּוֹמֶה, וּמַחֲזִיקִים כּוֹרִים לְפִי שֶׁדָּבָר יָבֵשׁ אָפְשָׁר לְגָדְשׁוֹ מֵעֵבֶר לִשְׂפַת הַכֶּלִי, **הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין,** שֶׁכְּלֵי עֵץ הֶקֵּשׁ לְשֶׁקֶר בַּפְּסוּק (ויקרא יא לב) 'מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק', לְמַעֵט כָּל כְּלִי שֶׁאֵינוֹ מִטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן כְּשֵׁק, וְכֵלִים אֵלּוּ אִם יְטַלְטְלוּם כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים יִשָּׁבְרוּ וְהֵם עֲשׂוּיִים לְנַחַת דְּהַיְינוּ לָנוּחַ בִּמְקוֹמָם. וְאֵין כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים לְנַחַת אֶלָּא כֵּלִים אֵלּוּ בִּלְבַד, וְאֵלּוּ **שְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, בֵּין שֶׁהֵם מְקַבְּלִין** שִׁעוּר זֶה, **בֵּין שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִין,** הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין,** שֶׁמִּפִּשְׁטָמָא נַעֲשׂוּ בְּאֹפֶן שֶׁאֶפְשָׁר לְטַלְטְלָם עַל יְדֵי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אַף כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, דַּרְדּוּר עַגָלָה** - חֲבִית עֵץ הָעוֹמֶדֶת לוּחוֹת לוּחוֹת וּמְטַלְטְלָהּ עַל גַּבֵּי עֲגָלָה, **וְקַסְטוֹת הַמְּלָכִים** - מִין אָרוֹן עֲשׂוּי תָּאִים תָּאִים וְנוֹתְנִים בָּהֶם מִינֵי מַאֲכָל וּכְלֵי מַשְׂקֶה וְהַמְּלָכִים מוֹלִיכִים אוֹתוֹ בְּמַרְכַּבְתָּם, **וַעֲרֶבֶת הָעַבְדָנִין** - וְגִיגִית גְּדוֹלָה שֶׁמְּעַבְּדֵי עוֹרוֹת מַשְׁרִים בָּהּ אֶת עוֹרוֹתֵיהֶם, **וּבוֹר** שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ מֵי שְׁתִיָּה **בִּסְפִינָה קְטַנָּה, וְהָאָרוֹן.** כָּל אֵלּוּ הַכֵּלִים, **אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין** אַרְבָּעִים סְאָה, **טְמֵאִין,** לְפִי **שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין** מִתְּחִלָּתָם **לְטַלְטֵל אֶלָּא בְּמִדָּה שֶׁבְּתוֹכָן,** דְּהַיְינוּ שֶׁמִּתְּחִלַּת עֲשִׂיָּתָם מְיֻעָדִים לְכָךְ שֶׁיְּטַלְטְלוּ אוֹתָם אַף כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אַף דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ עֲגָלָה כְּדֵי לְטַלְטְלוֹ נֶחְשָׁב מִטַּלְטֵל כְּשֵׁק. **וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, הַמְקַבְּלִים** שִׁעוּר זֶה **טְהוֹרִין,** וְהַכֵּלִים **שֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין** אַרְבָּעִים סְאָה **טְמֵאִין.** וְנִמְצָא חִלּוּק **בֵּין** זֶה שֶׁאֵין **בֵּין דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, אֶלָּא** בְּדִין **עֲרֶבֶת בַּעַל הַבַּיִת** - גִּיגִית עֵץ גְּדוֹלָה שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ בַּעֲלֵי בָּתִּים. שֶׁרַבִּי מֵאִיר שָׁנָה אֶת כָּל הַכֵּלִים הַטְּהוֹרִים וְאִם כֵּן עֲרֶבָה זוֹ טְמֵאָה. וְאִלּוּ רַבִּי יְהוּדָה שָׁנָה אֶת כָּל הַכֵּלִים הַטְּמֵאִים וּמְמֵילָא עֲרֵבָה זוֹ טְהוֹרָה: **מִשְׁנָה ב** **פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צוּרַת כְּלִי: אֲרוּבּוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים** - לוּחוֹת שֶׁהַנַּחְתּוֹמִים עוֹרְכִים עֲלֵיהֶם אֶת הַלְּחָמִים, **טְמֵאוֹת** - מִקַּבְּלוֹת טֻמְאָה מִדִּבְרֵיהֶן, אַף שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל וּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צוּרַת כְּלִי. וַאֲרוּבּוֹת **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, טְהוֹרוֹת,** שֶׁאֵין לָהֶן צוּרַת כְּלִי. **סַרְקָן** - וְאִם יִפֵּן בַּעַל הַבַּיִת וּמָשַׁח אוֹתָם בְּסַמְרָן הַנִּקְרָא 'סִירְקוֹן', **אוֹ שֶׁכִּרְכְּמָן** - שֶׁצָּבַע אוֹתָן בְּכַרְכּוֹם, **טְמֵאוֹת,** שֶׁעַל יְדֵי תִּקּוּן זֶה הֵן נִרְאוֹת כְּלִי. **דַּף** [-לוּחַ] מַתֶּכֶת **שֶׁל נַחְתּוֹמִין** שֶׁעָלָיו מַנִּיחִים אֶת הַפַּת, **שֶׁקִּבְּעוֹ בַּכֹּתֶל, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר,** שֶׁכָּל הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע כְּקַרְקַע. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים,** שֶׁכְּבָר חָל עָלָיו שֵׁם כְּלִי קֹדֶם שֶׁקִּבְּעוֹ, וְאֵינוֹ בָּטֵל מִמֶּנּוּ כְּשֶׁחִבְּרוֹ לַקַּרְקַע עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה בּוֹ שִׁנּוּי גָּדוֹל. **סָרוֹד** - עֲרֶבֶת עֵץ קְטַנָּה לְלִישַׁת בָּצֵק [הִיא סְרִידָה שֶׁנִּזְכְּרָה לְעֵיל (פ"ח מ"ג)] **שֶׁל נַחְתּוֹמִין, טָמֵא** מִדִּבְרֵיהֶן, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִיֻּחָד לְקִבּוּל הַבָּצֵק. וְאִם **גִּפְּפוֹ** - הִקִּיפוֹ בְּמִסְגֶּרֶת מֵאַרְבַּע **רוּחוֹתָיו, טָמֵא** מִדְּאוֹרַיְתָא, לְפִי שֶׁנַּעֲשָׂה כְּלִי קִבּוּל. וְאִם **נִפְרַץ** מֵרוּחַ אַחַת וְאֵינוֹ מַקֵּף אֶלָּא מִשְּׁלֹשֶׁת צְדָדָיו, **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁבָּטֵל בֵּית קִבּוּלוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אַף אִם לֹא עָשָׂה לוֹ מִסְגֶּרֶת **אִם הִתְקִינוֹ לִהְיוֹת קוֹרֵץ** [-חוֹתֵךְ] **עָלָיו** אֶת הַבָּצֵק, **טָמֵא,** שֶׁלִּדְעָתּוֹ סָרוֹד שֶׁל נַחְתּוֹמִים אַף הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה מֵחֲמַת שֶׁקּוֹרְצִים עָלָיו אֶת הַבָּצֵק. **וְכֵן הַמַּעֲרוֹךְ** - מַקֵּל לְרַדּוּד בָּצֵק, **טָמֵא** מִדְּרַבָּנָן, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צוּרַת כְּלִי: **מִשְׁנָה ג** **דִּין נָפָה: יֶם נָפָה** - יְרִיעַת הַנָּפָה שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מִשְּׁעָר אָרוּג [הַמְכֻנֶּה 'יָם' מֵחֲמַת הֶקֵּף הַדֹּפֶן סְבִיבָהּ, כְּיָם הַמַּקִּף בְּיַבָּשָׁה], **שֶׁל סַלָּתִין** - שֶׁל בּוֹרְרֵי סֹלֶת, שֶׁעֲשׂוּיִים לְהַסִּירָהּ בְּתְדִירוּת כְּדֵי לְנַקּוֹתָהּ, **טָמֵא** - טְמֵאָה הַיְרִיעָה אַף כְּשֶׁהִיא בִּפְנֵי עַצְמָהּ בְּלִי הַמִּסְגֶּרֶת, שֶׁמִּתְּחִלָּה עֲשׂוּיָה לְכָךְ וְלֹא בָּטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי. **וְנָפָה שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים** שֶׁאֵין דַּרְכָּם לַהֲסִירָהּ וּלְנַקּוֹתָהּ תְּדִיר, **טָהוֹר** אִם הֵסִיר הַיְרִיעָה מִמִּסְגַּרְתָּהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף יְרִיעַת נָפָה שֶׁל גּוֹדְלָת** - אִשָּׁה שֶׁגּוֹדֶלֶת וְקוֹשֶׁרֶת אֶת שְׂעָר הַנָּשִׁים, **טָמֵא מוֹשָׁב** - מִקַּבֶּלֶת טֻמְאַת מוֹשָׁב הַזָּב, **מִפְּנֵי שֶׁהַבְּנוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּתוֹכוֹ וְגוֹדְלוֹת** - בְּשָׁעָה שֶׁגּוֹדֶלֶת אֶת שְׂעָרוֹתֶיהָן מוֹשִׁיבָתָן שָׁם כְּדֵי שֶׁתִּפֹּל הָעַפְרוּרִית הַנּוֹפֶלֶת מֵרָאשֵׁיהֶן עַל הַיְרִיעָה, וְנִמְצָא שֶׁהוּא מְיֻעָד גַּם לִישִׁיבָה: **מִשְׁנָה ד** **מַתְלֵי כֵּלִים שְׁנּוּתָלִים בָּהֶם עַל הַכֹּתֶל: כָּל הַתְּלוּיִים** [-לוּלְאוֹת הַמְחֻבָּרוֹת לְכֵלִים וְנִתְלִים בָּהֶם עַל הַכֹּתֶל] **טְמֵאִין,** שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים בִּקְבִיעוּת לִכְלִי וְנֶחְשָׁבִים חֵלֶק מִמֶּנּוּ, **חוּץ מִתְּלוֹי** שֶׁל **נָפָה וּכְבָרָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר אֲלֵיהֶן תָּמִיד, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֻּלָּם** - כָּל הַמַּתְלִים **טְהוֹרִין,** לְפִי שֶׁאֵינָם מְשַׁמְּשִׁים אֶת הָאָדָם בְּמַלְאֶכֶת הַכְּלִי, אֶלָּא מְשַׁמְּשִׁים אֶת הַכְּלִי בִּתְלִיָּתוֹ, **חוּץ מִתְּלוֹי נָפָה שֶׁל סַלָּתִין** [-בּוֹרְרֵי סֹלֶת], **וּתְלוֹי כִּבְרַת גְּרָנוֹת** [-כְּבָרָה שֶׁבּוֹרְרִים בָּהּ חִטִּים בַּגָּרָן, הַחִטִּים יוֹצְאִים וְהַמּוֹץ נוֹתָר בַּכְּבָרָה] וּמְנַעְנְעִים אוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא מֻנַּחַת עַל שְׁנֵי עֵצִים, לְפִי שֶׁכְּשֶׁהֵם מִתְעַיְּפִים מַכְנִיסִים אֶת יְדֵיהֶם בְּתוֹךְ הַמַּתְלֶה וּמִסְתַּיְּעִים בּוֹ בְּנַעְנוּעַ, **וּתְלוֹי מַגַּל יָד** - סַכִּין חֲלָקָה לְחִתּוּךְ עֵצִים, **וּתְלוֹי מַקַּל הַבַּלָּשִׁין** - הַמַּחֲפַשִּׁים בַּכֵּלִים לִרְאוֹת אִם יֵשׁ בָּהֶם דָּבָר שֶׁצְּרִיכִים לָתֵת עָלָיו מֶכֶס, שֶׁכָּל אֵלּוּ מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְסַיְּעִין בִּשְׁעַת הַמְּלָאכָה** - שֶׁמְּלַאכְתָּם מְרֻבָּה וּכְבֵדָה וּמִסְתַּיְּעִים בְּהַכְנָסַת הַיָּד לְתוֹךְ הַלּוּלָאָה בַּעֲשׂוֹתָהּ, וּבְאֹפֶן זֶה הֵם תַּשְׁמִישֵׁי אָדָם. **זֶה הַכְּלָל, הָעֲשׂוּי** אַף **לְסַיֵּעַ בִּשְׁעַת מְלָאכָה, טָמֵא.** אֲבָל **הָעֲשׂוּי לְתְלוֹי** - לִתְלִיַּת הַכְּלִי בִּלְבַד, **טָהוֹר: מִשְׁנָה ה** **דִּין רַחַת: רַחַת** - כְּמִין כַּף עִם בֵּית יָד אָרוֹךְ, **שֶׁל גְּרוֹסוֹת** - עוֹשֵׂי גְּרִיסִים שֶׁל פּוֹל, **טְמֵאָה,** שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל וּמַכְנִיסִים עִמָּהּ אֶת הַפּוֹל לָרַחַיִם. **וְשֶׁל אוֹצָרוֹת** תְּבוּאָה, **טְהוֹרָה,** שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ לְסִדּוּר הַתְּבוּאָה בְּתוֹךְ הָאוֹצָר וְאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקִבּוּל. **וְשֶׁל גְּתוֹת** - מְקוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים לְיַיִן, **טְמֵאָה,** שֶׁעֲשׂוּיָה לְקִבּוּל, לְלִקְיטַת הַזַּגִּים וְהַחֲרָצִנִּים וְהַשִּׁלְכָתָם מִחוּץ לַגַּת. **וְשֶׁל גְּרָנוֹת** - עֲרֵמוֹת הַתְּבוּאָה, **טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקַבֵּל אֶלָּא לִזְרוֹת אֶת הַתְּבוּאָה בָּרוּחַ כְּדֵי לְהַפְרִיד בֵּין הַחִטִּים לַמּוֹץ. **זֶה הַכְּלָל,** רַחַת **הָעֲשׂוּי לְקַבֵּל** - לְקַבֵּל בְּתוֹכוֹ, **טָמֵא,** וְרַחַת שֶׁעָשׂוּי **לְכִנּוּס** [-לְאִסּוּף הַתְּבוּאָה אוֹ לִזְרִיָּתָהּ], **טָהוֹר,** שֶׁכְּלֵי עֵץ מִטַּמֵּא רַק כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל (מ"א): **מִשְׁנָה ו** **כֵּלִים שׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ בְּמִינָם טְהוֹרִים וּטְמֵאִים: נִבְלֵי הַשָּׁרָה** - נְבָלִים שֶׁמְּשׁוֹרְרִים בָּהֶם, **טְמֵאִין,** שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חָלָל תַּחַת הַנִּימִים, וְהוּא עֲשׂוּי לְקַבֶּלֶת הַמָּעוֹת שֶׁמְּקַבֵּל הַמְנַגֵּן מִבְּנֵי אָדָם שֶׁבָּאִים לְשָׁמְעוֹ. **וְנִבְלֵי בְנֵי לֵוִי** הַמְנַגְּנִים בַּמִּקְדָּשׁ, **טְהוֹרִין,** שֶׁאֵין קִבּוּלָם עֲשׂוּי לְקַבֶּלֶת. **כָּל** שִׁבְעַת **הַמִּשְׁקִין** [מַיִם, יַיִן, שֶׁמֶן, דְּבַשׁ, חָלָב, דָּם וְטַל] **טְמֵאִין** - מְקַבְּלִים טֻמְאָה וּמַכְשִׁירִים אֲכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **וּמַשְׁקֵה בֵּית מַטְבְּחָיָא** - הַמַּיִם וְהַדָּם שֶׁבְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה, **טְהוֹרִין,** שֶׁטֻּמְאַת מַשְׁקִים אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְלֹא גָּזְרוּ כֵן בַּמִּקְדָּשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְמְאוּ הַקָּדָשִׁים וְיִפָּסְלוּ. **כָּל** עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה **הַסְּפָרִים** - סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ, **מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם** הַנּוֹגְעוֹת בָּהֶם וְהֵם פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה בְּמַגָּעָן, וְכֵן תִּרְוֹמָה שֶׁנִּגְּעָה בִּסְפָרִים נִפְסָלָה, וְגָזְרוּ כֵּן לְפִי שֶׁהָיוּ מַצְנִיעִים אֲכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה לְיַד סִפְרֵי תּוֹרָה בְּאָמְרָם 'זֶה קֹדֶשׁ וְזֶה קֹדֶשׁ', וְהָעַכְבָּרִים

פֶּרֶק טו א כְּלֵי עֵץ, כְּלֵי עוֹר, כְּלֵי עֶצֶם, כְּלֵי זְכוּכִית, פְּשׁוּטֵיהֶן טְהוֹרִין, וּמְקַבְּלֵיהֶן טְמֵאִים. נִשְׁבְּרוּ, טְהֵרוּ. חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, מְקַבְּלִין טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. הַשִּׁדָּה וְהַתֵּבָה וְהַמִּגְדָּל, כַּוֶּרֶת הַקָּנִים וְכַוֶּרֶת הַקְּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְסַנְדְּרִית, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִם, וְהֵן מַחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח, שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, בֵּין לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא עֲרֶבֶת בַּעַל הַבַּיִת: **ב** אֲרוּבּוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים, טְמֵאוֹת. וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, טְהוֹרוֹת. סַרְקָן אוֹ כִרְכְּמָן, טְמֵאוֹת. דַּף שֶׁל נַחְתּוֹמִין שֶׁקִּבְּעוֹ בַּכֹּתֶל, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים. סָרוֹד שֶׁל נַחְתּוֹמִין טְמֵא. וְכֵן הַמַּעֲרוֹךְ, טָמֵא: **ג** יֶם נָפָה שֶׁל סַלָּתִין, טָמֵא. וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף יְרִיעַת נָפָה שֶׁל גּוֹדֶלֶת טְמֵאָה מוֹשָׁב, מִפְּנֵי שֶׁהַבָּנוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּתוֹכוֹ וְגוֹדְלוֹת: **ד** כָּל הַתְּלוּיִים טְמֵאִין, חוּץ מִתְּלוֹי נָפָה וּכְבָרָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֻּלָּם טְהוֹרִין, חוּץ מִתְּלוֹי נָפָה שֶׁל סַלָּתִין, וּתְלוֹי כִּבְרַת גְּרָנוֹת, וּתְלוֹי מַגַּל יָד, וּתְלוֹי מַקַּל הַבַּלָּשִׁין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְסַיְּעִין בִּשְׁעַת הַמְּלָאכָה. זֶה הַכְּלָל, הָעָשׂוּי לְסַיֵּעַ בִּשְׁעַת מְלָאכָה, טָמֵא. הָעָשׂוּי לִתְלוֹי, טָהוֹר: **ה** רַחַת שֶׁל גְּרוֹסוֹת, טְמֵאָה. שֶׁל גִּתּוֹת, טְמֵאָה. שֶׁל אוֹצָרוֹת, טְהוֹרָה. זֶה הַכְּלָל, הָעָשׂוּי לְקַבֵּלָה, טָמֵא. לְכִנּוּס, טָהוֹר: **ו** נִבְלֵי הַשָּׁרָה, טְמֵאִין. וְנִבְלֵי בְנֵי לֵוִי, טְהוֹרִין. כָּל הַמַּשְׁקִין, טְמֵאִין. וּמַשְׁקֵה בֵּית מַטְבְּחַיָּא, טְהוֹרִין. כָּל הַסְּפָרִים מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם,

מִשְׁנָה א דִּין כְּלֵי עֵץ, עוֹר, עֶצֶם וּזְכוּכִית: **עֶצֶם וּזְכוּכִית: כְּלֵי עֵץ, וּכְלֵי עוֹר, וּכְלֵי עֶצֶם, וּכְלֵי זְכוּכִית, פְּשׁוּטֵיהֶן** - כֵּלִים מֵהֶם שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **טְהוֹרִין, וּמְקַבְּלֵיהֶן** - וְכֵלִים מֵהֶם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל **טְמֵאִים.** וְאִם נִטְמְאוּ **וְנִשְׁבְּרוּ, טְהֵרוּ** מִטֻּמְאָתָם. וְאִם **חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים** חֲדָשִׁים, **מְקַבְּלִין טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא,** אֲבָל אֵינָם חוֹזְרִים לְטֻמְאָתָם הַיְשָׁנָה. [מַשְׁנָה זוֹ נִשְׁנְתָה וְהִתְבָּאֲרָה לְעֵיל (פ"ב מ"א) וְנִשְׁנְתָה כָּאן כְּהַקְדָּמָה לַפְּרָקִים הַבָּאִים שֶׁיַּעַסְקוּ בְּדִינֵיהֶם שֶׁל כֵּלִים אֵלּוּ]. **כְּלֵי עֵץ הָעֲשׂוּיִים לְנַחַת: הַשִּׁדָּה** - תֹּבֶת עֵץ כְּעֵין אָרוֹן, **וְהַתֵּבָה** הָעוֹמֶדֶת לִפְנֵי חַלָּנֵי כְּסָפִים, **וְהַמִּגְדָּל** - וַאֲרוֹן עֵץ גָּדוֹל, **וְכַוֶּרֶת** דְּבוֹרִים הָעֲשׂוּיָה מִן **הַקָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְסַנְדְּרִית,** שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִם, וְהֵן מַחֲזִיקִין אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח [-מַשְׁקִים] כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים עַד שְׂפָתָם, **שֶׁהֵם כּוֹרִים** [-שִׁשִּׁים סְאָה] **בְּיָבֵשׁ** - אִם הֵם מְלֵאִים בְּדָבָרִים יְבֵשִׁים כִּתְבוּאָה וְכַדּוֹמֶה, וּמַחֲזִיקִים כּוֹרִים לְפִי שֶׁדָּבָר יָבֵשׁ אָפְשָׁר לְגָדְשׁוֹ מֵעֵבֶר לִשְׂפַת הַכֶּלִי, **הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין,** שֶׁכְּלֵי עֵץ הֶקֵּשׁ לְשֶׁקֶר בַּפְּסוּק (ויקרא יא לב) 'מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק', לְמַעֵט כָּל כְּלִי שֶׁאֵינוֹ מִטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן כְּשֵׁק, וְכֵלִים אֵלּוּ אִם יְטַלְטְלוּם כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים יִשָּׁבְרוּ וְהֵם עֲשׂוּיִים לְנַחַת דְּהַיְינוּ לָנוּחַ בִּמְקוֹמָם. וְאֵין כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים לְנַחַת אֶלָּא כֵּלִים אֵלּוּ בִּלְבַד, וְאֵלּוּ **שְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, בֵּין שֶׁהֵם מְקַבְּלִין** שִׁעוּר זֶה, **בֵּין שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִין,** הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין,** שֶׁמִּפִּשְׁטָמָא נַעֲשׂוּ בְּאֹפֶן שֶׁאֶפְשָׁר לְטַלְטְלָם עַל יְדֵי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אַף כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, דַּרְדּוּר עַגָלָה** - חֲבִית עֵץ הָעוֹמֶדֶת לוּחוֹת לוּחוֹת וּמְטַלְטְלָהּ עַל גַּבֵּי עֲגָלָה, **וְקַסְטוֹת הַמְּלָכִים** - מִין אָרוֹן עֲשׂוּי תָּאִים תָּאִים וְנוֹתְנִים בָּהֶם מִינֵי מַאֲכָל וּכְלֵי מַשְׂקֶה וְהַמְּלָכִים מוֹלִיכִים אוֹתוֹ בְּמַרְכַּבְתָּם, **וַעֲרֶבֶת הָעַבְדָנִין** - וְגִיגִית גְּדוֹלָה שֶׁמְּעַבְּדֵי עוֹרוֹת מַשְׁרִים בָּהּ אֶת עוֹרוֹתֵיהֶם, **וּבוֹר** שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ מֵי שְׁתִיָּה **בִּסְפִינָה קְטַנָּה, וְהָאָרוֹן.** כָּל אֵלּוּ הַכֵּלִים, **אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין** אַרְבָּעִים סְאָה, **טְמֵאִין,** לְפִי **שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין** מִתְּחִלָּתָם **לְטַלְטֵל אֶלָּא בְּמִדָּה שֶׁבְּתוֹכָן,** דְּהַיְינוּ שֶׁמִּתְּחִלַּת עֲשִׂיָּתָם מְיֻעָדִים לְכָךְ שֶׁיְּטַלְטְלוּ אוֹתָם אַף כְּשֶׁהֵם מְלֵאִים. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אַף דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ עֲגָלָה כְּדֵי לְטַלְטְלוֹ נֶחְשָׁב מִטַּלְטֵל כְּשֵׁק. **וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, הַמְקַבְּלִים** שִׁעוּר זֶה **טְהוֹרִין,** וְהַכֵּלִים **שֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין** אַרְבָּעִים סְאָה **טְמֵאִין.** וְנִמְצָא חִלּוּק **בֵּין** זֶה שֶׁאֵין **בֵּין דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, אֶלָּא** בְּדִין **עֲרֶבֶת בַּעַל הַבַּיִת** - גִּיגִית עֵץ גְּדוֹלָה שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ בַּעֲלֵי בָּתִּים. שֶׁרַבִּי מֵאִיר שָׁנָה אֶת כָּל הַכֵּלִים הַטְּהוֹרִים וְאִם כֵּן עֲרֶבָה זוֹ טְמֵאָה. וְאִלּוּ רַבִּי יְהוּדָה שָׁנָה אֶת כָּל הַכֵּלִים הַטְּמֵאִים וּמְמֵילָא עֲרֵבָה זוֹ טְהוֹרָה: **מִשְׁנָה ב** **פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צוּרַת כְּלִי: אֲרוּבּוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים** - לוּחוֹת שֶׁהַנַּחְתּוֹמִים עוֹרְכִים עֲלֵיהֶם אֶת הַלְּחָמִים, **טְמֵאוֹת** - מִקַּבְּלוֹת טֻמְאָה מִדִּבְרֵיהֶן, אַף שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל וּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צוּרַת כְּלִי. וַאֲרוּבּוֹת **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, טְהוֹרוֹת,** שֶׁאֵין לָהֶן צוּרַת כְּלִי. **סַרְקָן** - וְאִם יִפֵּן בַּעַל הַבַּיִת וּמָשַׁח אוֹתָם בְּסַמְרָן הַנִּקְרָא 'סִירְקוֹן', **אוֹ שֶׁכִּרְכְּמָן** - שֶׁצָּבַע אוֹתָן בְּכַרְכּוֹם, **טְמֵאוֹת,** שֶׁעַל יְדֵי תִּקּוּן זֶה הֵן נִרְאוֹת כְּלִי. **דַּף** [-לוּחַ] מַתֶּכֶת **שֶׁל נַחְתּוֹמִין** שֶׁעָלָיו מַנִּיחִים אֶת הַפַּת, **שֶׁקִּבְּעוֹ בַּכֹּתֶל, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר,** שֶׁכָּל הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע כְּקַרְקַע. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים,** שֶׁכְּבָר חָל עָלָיו שֵׁם כְּלִי קֹדֶם שֶׁקִּבְּעוֹ, וְאֵינוֹ בָּטֵל מִמֶּנּוּ כְּשֶׁחִבְּרוֹ לַקַּרְקַע עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה בּוֹ שִׁנּוּי גָּדוֹל. **סָרוֹד** - עֲרֶבֶת עֵץ קְטַנָּה לְלִישַׁת בָּצֵק [הִיא סְרִידָה שֶׁנִּזְכְּרָה לְעֵיל (פ"ח מ"ג)] **שֶׁל נַחְתּוֹמִין, טָמֵא** מִדְּרַבָּנָן, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד לְקִבּוּל הַבָּצֵק. וְאִם **גִּפְּפוֹ** - הִקִּיפוֹ בְּמִסְגֶּרֶת מֵאַרְבַּע **רוּחוֹתָיו, טָמֵא** מִדְּאוֹרַיְתָא, לְפִי שֶׁנַּעֲשָׂה כְּלִי קִבּוּל. וְאִם **נִפְרַץ** מֵרוּחַ אַחַת וְאֵינוֹ מַקֵּף אֶלָּא מִשְּׁלֹשֶׁת צְדָדָיו, **ט

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק טז

שֶׁבָּאוּ לָאֳכָלִים הִזִּיקוּ אֶת הַסְּפָרִים, **חוּץ מִסֵּפֶר** תּוֹרָה שֶׁהָיָה קוֹרֵא בּוֹ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם כִּפּוּר בְּתוֹךְ **הָעֲזָרָה,** שֶׁמְּמַחֲמַת חֲשִׁיבוּתוֹ וּמוֹרָאוֹ לֹא הָיָה חָשׁוּשׁ שֶׁיְּנִיחוּ עַל יָדוֹ אֳכָלִים, וְלֹא הָיָה בּוֹ טַעַם לַגְּזֵרָה. **הַמַּרְכּוֹף** - סוּס עֵץ שֶׁעוֹשִׂים הַלְּיָצָנִים כְּדֵי לִרְכֹּב עָלָיו וּלְשַׂחֵק בּוֹ, **טָהוֹר,** שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל וְאַף לֹא עָשׂוּי לִרְכִיבָה אֶלָּא הַמְשַׂחֵק בּוֹ עוֹמֵד עַל הַקַּרְקַע וּמַנִּיחוֹ בֵּין רַגְלָיו כְּאִלּוּ הוּא רוֹכֵב עָלָיו. **הַבַּטְנוּן** - כִּנּוֹר גָּדוֹל שֶׁהַמְנַגֵּן בּוֹ סוֹמְכוֹ עַל בִּטְנוֹ. **וְהַנִּקְטְמוֹן** - כְּלִי זֶמֶר הָעֲשׂוּי בְּצוּרַת רֶגֶל תּוֹתָבֶת שֶׁעוֹשִׂים לְמִי שֶׁנֶּחְתְּכָה רַגְלוֹ. **וְהָאִירוֹס** - כְּלִי זֶמֶר עָשׂוּי כְּנָפָה שֶׁבְּמָקוֹם יְרִיעָה אֲרוּגָה שׂוֹטְחִים עַל פִּיו עוֹר דַּק וּמַכִּים עָלָיו עִם מַקֵּל, **הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים,** שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ לְהַנָּחַת הַמָּעוֹת שֶׁמְּקַבְּלִים מֵהָאֲנָשִׁים הַשּׁוֹמְעִים נְגִינָתָם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָאִירוֹס טָמֵא** אַף בְּטֻמְאַת **מוֹשָׁב,** אִם יָשַׁב עָלָיו זָב וְכִדּוֹמֶה, לְפִי שֶׁהוּא מְיֻחָד לִישִׁיבָה, **מִפְּנֵי שֶׁהָאַלְיִית** [-הַמְקוֹנָנֶת] הַמְנַגֶּנֶת בּוֹ בִּזְמַן הֶהְסְפֵּד, **יוֹשֶׁבֶת עָלָיו. מְצוּדַּת הַחֲלָדָה** - כְּלִי שֶׁצָּדִים בּוֹ אֶת הַחֲלָדָה, **טְמֵאָה,** שֶׁיֵּשׁ לָהּ צוּרַת כְּלִי. **וְשֶׁל הָעֲכָבְּרִין טְהוֹרָה,** שֶׁאֵין לָהּ צוּרַת כְּלִי:

פֶּרֶק טז כְּלֵי עֵץ שֶׁנֶּחְלְקוּ, וּגְמַר מְלַאכָה בְּכֵלִים שׁוֹנִים מֵעֵץ וְעוֹר: **מִשְׁנָה א כְּלֵי עֵץ הַמִּטַּמְּאִים אַף שֶׁנֶּחְלְקוּ לִשְׁנַיִם:** כָּל כְּלֵי עֵץ **שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם, טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, וְאִם הָיָה טָמֵא נִטְהָר מִטֻּמְאָתוֹ, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְמַלַּאכְתּוֹ וּבָטֵל מִמָּנּוּ שָׁם כְּלִי. **חוּץ מִשְּׁלָחָן הַכָּפוּל** - שֻׁלְחָן שֶׁעָשׂוּי מִשְּׁנֵי לוּחוֹת עִם צִירִים בֵּינֵיהֶם וְכוֹפְלִים אֶת חֲלָקָיו זֶה עַל זֶה, שֶׁאַף כְּשֶׁנֶּחְלַק נִתָּן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל חֵלֶק כְּשֻׁלְחָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **וְתַמְחוּי הַמְּזֻנָּן** - קְעָרָה גְּדוֹלָה שֶׁמְּחֻלֶּקֶת בְּתוֹכָהּ לִקְעָרוֹת קְטַנּוֹת שֶׁבְּכָל אַחַת מֵהֶם מַנִּיחִים מִין תַּבְשִׁיל אַחֵר, שֶׁאַף כְּשֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם אֲפִשָּׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּקְּעָרוֹת שֶׁבְּכָל חֵלֶק. **וְהָאֲפִיפוֹרִין שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת** - כֵּסֶא פְּרָקִים, שֶׁאֲפִשָּׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל חֵלֶק מִמֶּנּוּ בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמִּגֵּס** - קְעָרָה, **וְקוֹד הַבַּבְלִי** - מִין קְעָרָה שֶׁמְּקוֹרָהּ בְּבָבֶל, **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** - אַף הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה אִם נֶחְלְקוּ לִשְׁנַיִם, שֶׁכָּל חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ יֵשׁ צוּרַת כְּלִי. **גְּמַר מְלַאכָה בִּכְלֵי עֵץ: כְּלֵי עֵץ מֵאֵימָתַי** נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם **וּמְקַבְּלִין טֻמְאָה, הַמִּטָּה וְהָעֲרִיסָה** - מִטָּת תִּינוֹקוֹת, **מִשֶּׁיְּשׁוּפִּם** [-מִשֶּׁיְּחֻלִּיקָם] **בְּעוֹר הַדָּג** לְהָסִיר מֵהֶם קֵיסָמִים דַּקִּים שֶׁעֲלֵיהֶם, שֶׁקֹּדֶם לָכֵן אֵין בָּהֶם שִׁמּוּשׁ לְפִי שֶׁהַקֵּיסָמִים מְשָׁרְטִים אֶת הַבָּשָׂר. וְאַף אִם מְחֻסָּרִים הֵם שִׁפּוּשׁוּף שֶׁל צִחְצוּחַ וּמֵרוּק, כְּבָר רְאוּיִים לְשִׁמּוּשׁ וּמְקַבְּלִים טֻמְאָה. וְאִם **גָּמַר** בְּלִבּוֹ **שֶׁלֹּא לְשׁוּף** אֶת הַמִּטָּה אוֹ הָעֲרִיסָה אֶלָּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא, **טְמֵאָה** אַף שֶׁלֹּא שָׁפָהּ בְּעוֹר הַדָּג. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַמִּטָּה** רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה **מִשֶּׁיְּסָרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָּתִּים** - שְׁנֵי בָתִּים בְּצִדֵּי הָרֹחַב וּבָתִּים - מְקוֹמוֹת שֶׁבֵּין קְרָשֵׁי הַמִּטָּה שֶׁמְּתַח בֵּין הַחֲלָלִים שֶׁעֲלֵיהֶם מַנִּיחִים אֶת יְשֵׁנִים, וּשְׁלֹשָׁה בָּתִּים הֵם שְׁלֹשָׁה רְוָחִים שֶׁבֵּין חֶבֶל לְחֶבֶל: **מִשְׁנָה ב גְּמַר מְלַאכָה בִּמְיֻנֵי סָלִּים קְלוּעִים:** הַסָּלִּים שֶׁל עֵץ - שֶׁל נִצְרֵי עֵץ אוֹ קָנִים קְלוּעִים, מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּחְסֵם** - מִשֶּׁיְּסַיֵּם אֶת קְלִיעַת שְׂפָתָם הָעֶלְיוֹנָה, **וְיַקִּנֵּב** - וְיַחְתֹּךְ אֶת רָאשֵׁי הַקַּיְסָמִים הַבּוֹלְטִים מִבִּפְנִים וּמְבַחוּץ שֶׁנּוֹתְרוּ לְאַחַר גְּמַר הַקְּלִיעָה, שֶׁהַסָּלִּים אֵינָם רְאוּיִים לְתַשְׁמִישָׁם קֹדֶם לָכֵן. וְסַל שֶׁל **תְּמָרָה** - הָעָשׂוּי מֵעַנְפֵי דֶּקֶל, אִם חָסַם אֶת שְׂפָתוֹ וְחָתַךְ אֶת רֹאשׁ הַקֵּיסָמִים הַבּוֹלְטִים לְבַחוּץ, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִנֵּב מִבִּפְנִים, טָמֵא, שֶׁכֵּן** הַדֶּרֶךְ **שֶׁמְּקַיְּמִין** [-מַנִּיחִים] אוֹתָם כָּךְ בְּלֹא קְנִיבָה מִבִּפְנִים, לְפִי שֶׁעַנְפֵי הַדֶּקֶל רַכִּים, וְרַק מִבַּחוּץ צָרִיךְ לְחָתְכָם כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִיק בַּסַּל. **כַּלְבָּלָה** - סַל שֶׁל גֶּמִי הָעָשׂוּי לִתְלִיָּה עַל הַקִּיר, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה **מִשֶּׁיְּחֻסַּם וְיִקַּנֵּב, וְיִגְמֹר אֶת הַתְּלוּיָה** - אֶת הַלּוּלְאָה שֶׁבָּהּ נִתְלֵית עַל הַקִּיר. **בֵּית הַלְּגִינִין** - כְּלִי קְלוּעַ שֶׁמַּחֲזִיקִים בּוֹ כַּדִּים קְטַנִּים, **וּבֵית הַכּוֹסוֹת** - וּכְלִי קְלוּעַ שֶׁמַּצְנִיעִים בּוֹ כּוֹסוֹת, אִם חָסַם אֶת שְׂפָתוֹ וְחָתַךְ אֶת קוֹצָיו מִבַּחוּץ, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִנֵּב מִבִּפְנִים, טָמֵא, שֶׁכֵּן מִקְיְּמִין** [-מַנִּיחִים] אוֹתָם כָּךְ וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם בְּלִי קְנִיבָה מִבִּפְנִים, וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּרָאשֵׁי הַקּוֹצִים לְהַפְרִיד בֵּין הַכַּדִּים וְהַכּוֹסוֹת (תפא"י): **מִשְׁנָה ג גְּמַר מְלַאכָה בִּכְלֵי עֵץ קְלוּעִים:** הַקְּנוֹנִין הַקְּטַנִּים הָעֲשׂוּיִים מֵעַנְפֵי דֶּקֶל וּמְשַׁמְּשִׁים לִבְרִירַת קְטָנִיּוֹת, **וְהַקְּלָתוֹת** - קֻפּוֹת קְטַנּוֹת, מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּחְסֵם** אֶת שְׂפָתָן **וְיִקַּנֵּב** [-וְיַחְתֹּךְ] אֶת קִיסְמֵיהֶן. **הַקְּנוֹנִים הַגְּדוֹלִים, וְהַסּוּגִין הַגְּדוֹלִים** - מִין קֻפּוֹת גְּדוֹלוֹת, שֶׁדַּרְכָּן עֲשׂוּיִים שְׁאוֹרֶג תְּחִלָּה אֶת תַּחְתִּיתָם וְאַחַר כָּךְ אוֹרֵג אֶת דָּפְנוֹתֵיהֶם סָבִיב בְּעִגּוּל מֵעַל עִגּוּל מַעַל עִגּוּל כְּפִי הָרֹחַב [-הַגֹּבַהּ] שֶׁרוֹצֶה שֶׁיִּהְיוּ, הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה שְׁנֵי דּוּרִים** - עִגּוּלִים **לָרֹחַב שֶׁלָּהֶם,** כֵּיוָן שֶׁבָּכָךְ הֵם כְּבָר רְאוּיִים לִמְלַאכְתָּם וְצוּרַת הַכְּלִי עֲלֵיהֶם. **יָם נָפָה** - יְרִיעַת נָפָה שֶׁנִּקְבֶּיהָ קְטַנִּים וּמְשַׁמֶּשֶׁת לְנִפּוּי קֶמַח, **וִירִיעַת כְּבָרָה** שֶׁנִּקְבֶּיהָ גְּדוֹלִים וּמְשַׁמֶּשֶׁת לְהַפְרָדַת הַתְּבוּאָה מֵהַמּוֹץ, **(וְכַף)** [גִּרְסַת הרע"ב: וְכַן] **שֶׁל מֹאזְנַיִם** - הַבָּסִיס שֶׁעָלָיו מֻנָּחִים הַמֹּאזְנַיִם, מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה דּוּר** [-עִגּוּל] **אֶחָד לָרֹחַב שֶׁלָּהֶן,** שֶׁאֵינָם צְרִיכִים דְּפָנוֹת גְּבוֹהוֹת לְמַלַּאכְתָּם. **הַקֻּפָּה** מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה שְׁתֵּי צְפִירוֹת** - סְבוּבִים **לָרֹחַב שֶׁלָּהּ,** בְּדוֹמֶה לְקִנּוֹנִים וּלְסוּגִים [וְהַחִלּוּק בֵּין 'צְפִירָה' לְ'דּוּר', הוּא מִשּׁוּם שֶׁדְּפָנוֹת הַקֻּפָּה עֲשׂוּיוֹת מִשּׁוּרוֹת שׁוּרוֹת כְּשֶׁכָּל שׁוּרָה הִיא מִקְּנָה נִפְרָד, וְאִלּוּ דְּפָנוֹת הַקְּנוֹנִים וְהַסּוּגִים עֲשׂוּיִים מִקְּנֶה אֶחָד הַמִּסְתּוֹבֵב וְעוֹלֶה שׁוּרָה אַחַר שׁוּרָה]. **וְהָעֲרָק** - כְּלִי אֶרֶךְ וְצַר הֶעָשׂוּי מִשֶּׁעָם [-קְלִפַּת עֵץ] וְדֵינוֹ כִּכְלֵי עֵץ, וְכֵיוָן שֶׁהוּא נָמוּךְ, מְקַבֵּל טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ צְפִירָה** [-סְבוּב] **אֶחָת** בְּדָפְנוֹתָיו, שֶׁבְּגַבֵּהּ זֶה הוּא כְּבָר רָאוּי לִמְלַאכְתּוֹ: **מִשְׁנָה ד גְּמַר מְלַאכָה בִּכְלֵי עוֹר שׁוֹנִים:** כְּלֵי עוֹר **מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה, הַתּוּרְמֶל** - תֶּרְמִיל שֶׁהָרוֹעִים נוֹתְנִים בּוֹ מְזוֹנוֹתֵיהֶם וּשְׁאָר דְּבָרִים, **מִשֶּׁיַּחְסֵם** - מִשֶּׁעָשָׂה שֶׁיִּקְפֹּל אֶת קָצֵהוּ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הָעוֹר וְיִתְפֹּר אוֹתוֹ כְּשֶׁפָּה לַכְּלִי, **וְיִקַּנֵּב** [-וְיַחְתֹּךְ] אֶת קְצוּוֹת הָעוֹר הַבּוֹלְטִים מִמֶּנּוּ וְדוֹמִים לְשֵׂעָר, **וְיַעֲשֶׂה קִיחוֹתָיו** - לוּלָאוֹת סָבִיב פְּתִיחוֹ כְּמִין אָזְנַיִם קְטַנּוֹת שֶׁבְּתוֹכָם מַשְׁחִיל חֶבֶל שֶׁבְּמִשִּׁיכָתוֹ נִסְגָּר פִּי הַתַּרְמִיל. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת אָזְנָיו** - שֶׁתּוֹפֵר לוֹ מִשְּׁנֵי צְדָדָיו אָזְנַיִם וּמוֹשֵׁךְ בָּהֶם כְּדֵי לִפְתֹּחַ אֶת הַתַּרְמִיל כְּשֶׁהוּא סָגוּר, וְאַף שֶׁלֹּא עָשָׂה לוֹ קִיחוֹת, לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַל יְדֵי מְתִיחַת חֶבֶל סָבִיב פִּיו. **סִקָּרְטָיָא** - עוֹר שֶׁלּוֹבְשִׁים מֵעַבְדֵי עוֹרוֹת בִּשְׁעַת מְלַאכְתָּם, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּחְסֵם וְיִקַּנֵּב, וְיַעֲשֶׂה אֶת צִיצָתָהּ** - אֶת הַפְּתִילִים שֶׁעַל כְּנָפֶיהָ שֶׁבָּהֶם קוֹשְׁרָהּ עַל גּוּפוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת טַבְעוֹתֶיהָ** - טַבָּעוֹת נְחשֶׁת אוֹ בַּרְזֶל הַנְּתוּנוֹת בְּקַצְוֹתֶיהָ וּבָהֶן מַשְׁחִילִים אֶת פְּתִילֶיהָ. **קָטָבוּלְיָא** - עוֹר שֶׁמְּצַיְּרִים עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה, מְקַבֵּל טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּחְסֵם וְיִקַּנֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת קִיחוֹתֶיהָ** - לוּלָאוֹת שֶׁמַּכְנִיסִים בָּהֶן אֶת הָרְצוּעוֹת הַקּוֹשְׁרוֹת אוֹתָהּ לַמִּטָּה. [וְאַף שֶׁפְּשׁוּטֵי כְּלֵי עוֹר דֵּינָם כִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה מִדְּאוֹרַיְתָא, מִכָּל מָקוֹם מְקַבְּלֶת טֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, וְכֵן מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִדְּאוֹרַיְתָא בְּטֻמְאַת מִדְרָס]. **הַכַּר** הַקָּטָן שֶׁמַּנִּיחַ תַּחַת רֹאשׁוֹ, **וְהַכֶּסֶת** הַגְּדוֹלָה שֶׁמַּנִּיחַ תַּחַת כָּל גּוּפּוֹ, שֶׁהֵם **שֶׁל עוֹר,** מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּחְסֵם וְיִקַּנֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיִּתְפְּרֵם** לִשְׁנֵי חֶלְקֵיהֶם זֶה עַל גַּבֵּי זֶה **וְיִשַּׁיֵּר בָּהֶם** פֶּתַח **פֶּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה טְפָחִים** כְּדֵי לְהַכְנִיס דַּרְכּוֹ אֶת הַמּוֹךְ וְהַנּוֹצוֹת לְמִלּוּיָם: **מִשְׁנָה ה קִפּוֹת וְסַלִּים שׁוֹנִים אִם רְאוּיִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה:** פְּטִילְיָה - קֻפָּה קְלוּעָה מֵעַנְפֵי עֲרָבָה שֶׁשּׁוֹמְרִים בָּהּ תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת, **טְמֵאָה. וְחַסִינָה** - מִין קֻפָּה קְלוּעָה מִקּוֹצִים שֶׁנּוֹתְנִים בָּהּ טִיט, **טְהוֹרָה,** שֶׁהִיא חֲלָשָׁה וְאִי אֶפְשָׁר לְטַלְטְלָהּ מְלֵאָה, וְאֵין כְּלִי מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא אִם כֵּן הוּא מְטַלְטָל מָלֵא וְרֵיקָן (פט"ו מ"א) (תוי"ט). **סִנְנִיּוֹת שֶׁל עָלִין** - כְּמִין קְעָרָה מֵעָלִים הַמְשַׁמֶּשֶׁת לְכִסּוּי פֵּרוֹת, **טְהוֹרוֹת,** שֶׁעֲשׂוּיָתָם אֲרָעִי וְאֵינָם מִתְקַיְּמוֹת לְאֹרֶךְ זְמַן וְאֵין לָהֶם תּוֹרַת כְּלִי. וְסִנְנִיּוֹת **שֶׁל נְצָרִין** - הַקְּלוּעוֹת מִנִּצְרֵי דֶּקֶל קְלוּפִים, **טְמֵאוֹת,** שֶׁהֵן מִתְקַיְּמוֹת לְאֹרֶךְ זְמַן. **חוֹתֶל** - כְּלִי הַקְּלוּעַ מֵחֲרִיּוֹת [-עַנְפֵי] דֶּקֶל, וּמַנִּיחִים בּוֹ תְּמָרִים לַחִים כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, **כְּשֶׁהוּא נוֹתֵן לְתוֹכוֹ** תְּמָרִים וְחוֹזֵר **וְנוֹטֵל** אוֹתָם **מִתּוֹכוֹ** מִבְּלִי לְקָרְעוֹ אוֹ לְהַתִּירוֹ, **טָמֵא,** שֶׁהוּא מִתְקַיֵּם לְאֹרֶךְ זְמַן. **וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל** לְטֹל אֶת הַתְּמָרִים מִתּוֹכוֹ **עַד שֶׁיְּקָרְעֶנּוּ, אוֹ עַד שֶׁיַּתִּירֶנּוּ** - אֶת קְלִיעַת הַחֲרִיּוֹת, **טָהוֹר,** מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּלִי עֲרַאי:

המבוארות

וּמְשַׁמְּשִׁים לִבְרִירַת קְטָנִיּוֹת, וְהַקְּלָתוֹת - קֻפּוֹת קְטַנּוֹת, מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה מִשֶּׁיְּחַסֵּם אֶת שְׂפָתָן וְיִקַּנֵּב [-וְיַחְתֹּךְ] אֶת קִיסְמֵיהֶן. הַקְּנוֹנִים הַגְּדוֹלִים, וְהַסּוּגִין הַגְּדוֹלִים - מִין קֻפּוֹת גְּדוֹלוֹת, שֶׁדַּרְכָּן עֲשׂוּיִים שְׁאוֹרֵג תְּחִלָּה אֶת תַּחְתִּיתָם וְאַחַר כָּךְ אוֹרֵג אֶת דָּפְנוֹתֵיהֶם סָבִיב בְּעִגּוּל מֵעַל עִגּוּל מַעַל עִגּוּל כְּפִי הָרֹחַב [-הַגֹּבַהּ] שֶׁרוֹצֶה שֶׁיִּהְיוּ, הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה שְׁנֵי דּוּרִים** - עִגּוּלִים **לָרֹחַב שֶׁלָּהֶם,** כֵּיוָן שֶׁבָּכָךְ הֵם כְּבָר רְאוּיִים לִמְלַאכְתָּם וְצוּרַת הַכְּלִי עֲלֵיהֶם. **יָם נָפָה** - יְרִיעַת נָפָה שֶׁנִּקְבֶּיהָ קְטַנִּים וּמְשַׁמֶּשֶׁת לְנִפּוּי קֶמַח, וִירִיעַת **כְּבָרָה** שֶׁנִּקְבֶּיהָ גְּדוֹלִים וּמְשַׁמֶּשֶׁת לְהַפְרָדַת הַתְּבוּאָה מֵהַמּוֹץ, **(וְכַף)** [גִּרְסַת הרע"ב: וְכַן] **שֶׁל מֹאזְנַיִם** - הַבָּסִיס שֶׁעָלָיו מֻנָּחִים הַמֹּאזְנַיִם, מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה דּוּר** [-עִגּוּל] **אֶחָד לָרֹחַב שֶׁלָּהֶן,** שֶׁאֵינָם צְרִיכִים דְּפָנוֹת גְּבוֹהוֹת לְמַלַּאכְתָּם. **הַקֻּפָּה** מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה שְׁתֵּי צְפִירוֹת** - סְבוּבִים **לָרֹחַב שֶׁלָּהּ,** בְּדוֹמֶה לְקִנּוֹנִים וּלְסוּגִים [וְהַחִלּוּק בֵּין 'צְפִירָה' לְ'דּוּר', הוּא מִשּׁוּם שֶׁדְּפָנוֹת הַקֻּפָּה עֲשׂוּיוֹת מִשּׁוּרוֹת שׁוּרוֹת כְּשֶׁכָּל שׁוּרָה הִיא מִקְּנָה נִפְרָד, וְאִלּוּ דְּפָנוֹת הַקְּנוֹנִים וְהַסּוּגִים עֲשׂוּיִים מִקְּנֶה אֶחָד הַמִּסְתּוֹבֵב וְעוֹלֶה שׁוּרָה אַחַר שׁוּרָה]. **וְהָעֲרָק** - כְּלִי אֶרֶךְ וְצַר הֶעָשׂוּי מִשֶּׁעָם [-קְלִפַּת עֵץ] וְדֵינוֹ כִּכְלֵי עֵץ, וְכֵיוָן שֶׁהוּא נָמוּךְ, מְקַבֵּל טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ צְפִירָה** [-סְבוּב] **אֶחָת** בְּדָפְנוֹתָיו, שֶׁבְּגַבֵּהּ זֶה הוּא כְּבָר רָאוּי לִמְלַאכְתּוֹ: **מִשְׁנָה ד גְּמַר מְלַאכָה בִּכְלֵי עוֹר שׁוֹנִים:** כְּלֵי עוֹר **מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה, הַתּוּרְמֶל** - תֶּרְמִיל שֶׁהָרוֹעִים נוֹתְנִים בּוֹ מְזוֹנוֹתֵיהֶם וּשְׁאָר דְּבָרִים, **מִשֶּׁיַּחְסֵם** - מִשֶּׁעָשָׂה שֶׁיִּקְפֹּל אֶת קָצֵהוּ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הָעוֹר וְיִתְפֹּר אוֹתוֹ כְּשֶׁפָּה לַכְּלִי, **וְיִקַּנֵּב** [-וְיַחְתֹּךְ] אֶת קְצוּוֹת הָעוֹר הַבּוֹלְטִים מִמֶּנּוּ וְדוֹמִים לְשֵׂעָר, **וְיַעֲשֶׂה קִיחוֹתָיו** - לוּלָאוֹת סָבִיב פְּתִיחוֹ כְּמִין אָזְנַיִם קְטַנּוֹת שֶׁבְּתוֹכָם מַשְׁחִיל חֶבֶל שֶׁבְּמִשִּׁיכָתוֹ נִסְגָּר פִּי הַתַּרְמִיל. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת אָזְנָיו** - שֶׁתּוֹפֵר לוֹ מִשְּׁנֵי צְדָדָיו אָזְנַיִם וּמוֹשֵׁךְ בָּהֶם כְּדֵי לִפְתֹּחַ אֶת הַתַּרְמִיל כְּשֶׁהוּא סָגוּר, וְאַף שֶׁלֹּא עָשָׂה לוֹ קִיחוֹת, לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַל יְדֵי מְתִיחַת חֶבֶל סָבִיב פִּיו. **סִקָּרְטָיָא** - עוֹר שֶׁלּוֹבְשִׁים מֵעַבְדֵי עוֹרוֹת בִּשְׁעַת מְלַאכְתָּם, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּחְסֵם וְיִקַּנֵּב, וְיַעֲשֶׂה אֶת צִיצָתָהּ** - אֶת הַפְּתִילִים שֶׁעַל כְּנָפֶיהָ שֶׁבָּהֶם קוֹשְׁרָהּ עַל גּוּפוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת טַבְעוֹתֶיהָ** - טַבָּעוֹת נְחשֶׁת אוֹ בַּרְזֶל הַנְּתוּנוֹת בְּקַצְוֹתֶיהָ וּבָהֶן מַשְׁחִילִים אֶת פְּתִילֶיהָ. **קָטָבוּלְיָא** - עוֹר שֶׁמְּצַיְּרִים עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה, מְקַבֵּל טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּחְסֵם וְיִקַּנֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּעֲשֶׂה אֶת קִיחוֹתֶיהָ** - לוּלָאוֹת שֶׁמַּכְנִיסִים בָּהֶן אֶת הָרְצוּעוֹת הַקּוֹשְׁרוֹת אוֹתָהּ לַמִּטָּה. [וְאַף שֶׁפְּשׁוּטֵי כְּלֵי עוֹר דֵּינָם כִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה מִדְּאוֹרַיְתָא, מִכָּל מָקוֹם מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, וְכֵן מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִדְּאוֹרַיְתָא בְּטֻמְאַת מִדְרָס]. **הַכַּר** הַקָּטָן שֶׁמַּנִּיחַ תַּחַת רֹאשׁוֹ, **וְהַכֶּסֶת** הַגְּדוֹלָה שֶׁמַּנִּיחַ תַּחַת כָּל גּוּפּוֹ, שֶׁהֵם **שֶׁל עוֹר,** מְקַבְּלִים טֻמְאָה **מִשֶּׁיַּחְסֵם וְיִקַּנֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשֶּׁיִּתְפְּרֵם** לִשְׁנֵי חֶלְקֵיהֶם זֶה עַל גַּבֵּי זֶה **וְיִשַּׁיֵּר בָּהֶם** פֶּתַח **פֶּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה טְפָחִים** כְּדֵי לְהַכְנִיס דַּרְכּוֹ אֶת הַמּוֹךְ וְהַנּוֹצוֹת לְמִלּוּיָם: **מִשְׁנָה ה קִפּוֹת וְסַלִּים שׁוֹנִים אִם רְאוּיִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה:** פְּטִילְיָה - קֻפָּה קְלוּעָה מֵעַנְפֵי עֲרָבָה שֶׁשּׁוֹמְרִים בָּהּ תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת, **טְמֵאָה. וְחַסִינָה** - מִין קֻפָּה קְלוּעָה מִקּוֹצִים שֶׁנּוֹתְנִים בָּהּ טִיט, **טְהוֹרָה,** שֶׁהִיא חֲלָשָׁה וְאִי אֶפְשָׁר לְטַלְטְלָהּ מְלֵאָה, וְאֵין כְּלִי מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא אִם כֵּן הוּא מְטַלְטָל מָלֵא וְרֵיקָן (פט"ו מ"א) (תוי"ט). **סִנְנִיּוֹת שֶׁל עָלִין** - כְּמִין קְעָרָה מֵעָלִים הַמְשַׁמֶּשֶׁת לְכִסּוּי פֵּרוֹת, **טְהוֹרוֹת,** שֶׁעֲשׂוּיָתָם אֲרָעִי וְאֵינָם מִתְקַיְּמוֹת לְאֹרֶךְ זְמַן וְאֵין לָהֶם תּוֹרַת כְּלִי. וְסִנְנִיּוֹת **שֶׁל נְצָרִין** - הַקְּלוּעוֹת מִנִּצְרֵי דֶּקֶל קְלוּפִים, **טְמֵאוֹת,** שֶׁהֵן מִתְקַיְּמוֹת לְאֹרֶךְ זְמַן. **חוֹתֶל** - כְּלִי הַקְּלוּעַ מֵחֲרִיּוֹת [-עַנְפֵי] דֶּקֶל, וּמַנִּיחִים בּוֹ תְּמָרִים לַחִים כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּם, **כְּשֶׁהוּא נוֹתֵן לְתוֹכוֹ** תְּמָרִים וְחוֹזֵר **וְנוֹטֵל** אוֹתָם **מִתּוֹכוֹ** מִבְּלִי לְקָרְעוֹ אוֹ לְהַתִּירוֹ, **טָמֵא,** שֶׁהוּא מִתְקַיֵּם לְאֹרֶךְ זְמַן. **וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל** לְטֹל אֶת הַתְּמָרִים מִתּוֹכוֹ **עַד שֶׁיְּקָרְעֶנּוּ, אוֹ עַד שֶׁיַּתִּירֶנּוּ** - אֶת קְלִיעַת הַחֲרִיּוֹת, **טָהוֹר,** מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּלִי עֲרַאי:

מִשְׁנָה ו בָּתֵּי יָד מֵעוֹר: **קַסְיָה** - בֵּית יָד מֵעוֹר **שֶׁל זוֹרֵי גְּרָנוֹת** שֶׁאוֹחֲזִים בָּהּ אֶת הַמִּזְרֶה, אוֹ **שֶׁל הוֹלְכֵי דְּרָכִים** שֶׁאוֹחֲזִים בָּהּ אֶת מַקַּל הֲלִיכָתָם, אוֹ **שֶׁל עוֹשֵׂי פִּשְׁתָּן** שֶׁאוֹחֲזִים בָּהּ אֶת הַמַּקֵּל שֶׁעִמּוֹ מַכִּים עַל הַפִּשְׁתָּן, **טְמֵאָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלּוֹבְשָׁהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמֹט הַמַּקֵּל מִיָּדוֹ אוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְחַב קוֹץ מֵהַמַּקֵּל לְיָדוֹ, נֶחְשָׁב הַבַּיִת יָד לִכְלִי הָעָשׂוּי לְקַבֶּלֶת הַדָּבָר שֶׁאוֹחֵז בּוֹ. **אֲבָל** בֵּית יָד **שֶׁל צַבָּעִין וְשֶׁל נַפָּחִין** הָעוֹמְדִים לְיַד הָאֵשׁ, **טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקַבֶּלָה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּטַּנֵּף זַעַת יָדוֹ אֶת הַדָּבָר שֶׁאוֹחֵז בּוֹ. וְאַף שֶׁשְּׁאִיבַת הַזָּעָה עַל יְדֵי הַקְּסָיָה מוֹעִילָה לְהַחֲזָקַת הַדָּבָר, תַּשְׁמִישׁ זֶה אֵינוֹ אֶלָּא תַּשְׁמִישׁ עֲרַאי. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף** בֵּית יָד **שֶׁל גְּרוֹסוֹת** - טוֹחֲנֵי גְּרִיסִים שֶׁל פּוֹל, דֵּינָהּ **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** - כְּדֵין בֵּית יָד שֶׁל צַבָּעִים וְנַפָּחִים, שֶׁאַף הִיא עֲשׂוּיָה לְהָגֵן מִפְּנֵי הַזָּעָה הַיּוֹצֵאת מֵהֶם בִּמְלַאכְתָּם. [וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, עִקַּר לְבִישָׁתָהּ כְּדֵי לְהָגֵן עַל הַיָּד מֵהָאָבָק הַיּוֹצֵא מִטְּחִינַת הַגְּרוֹסוֹת, שֶׁהֲרֵי גַּם כְּשֶׁהֵם טוֹחֲנִים מְעַט גְּרִיסִים וְאֵינָם מַזִּיעִים הֵם לוֹבְשִׁים אוֹתָהּ (תפא"י)]. **זֶה הַכְּלָל, כְּלֵי הָעָשׂוּי לְקַבָּלָה, טָמֵא,** וְאִם עָשׂוּי רַק **מִפְּנֵי הַזָּעָה, טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל וְאַף הַתַּשְׁמִישׁ שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא תַּשְׁמִישׁ עֲרַאי: **מִשְׁנָה ז פִּשּׁוּטֵי כֵּלִים שֶׁאֵין לָהֶם צוּרַת כְּלִי וְתַשְׁמִישׁ שֶׁל תַּשְׁמִישׁ אָדָם:** **הַמַּלְקוֹט שֶׁל בָּקָר** - עוֹר שֶׁמְּנִיחִים עַל עֵינֵי הַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת הַדִּישָׁה כְּדֵי שֶׁתִּסְתּוֹבֵב וְתָדוּשׁ, **וְהַחֲסִים שֶׁלּוֹ** - זֶמֶם עָשׂוּי חֲבָלִים שֶׁחוֹסְמִים בּוֹ אֶת פִּי הַפָּרָה שֶׁלֹּא תֹּאכַל, **וְהַמַּדָּף שֶׁל דְּבוֹרִים** - כְּלִי שֶׁמַּבְעִירִים בּוֹ גֶּלְלֵי בָּקָר כְּדֵי שֶׁהֲרִיחַ וְהֶעָשָׁן יַבְרִיחוּ אֶת הַדְּבוֹרִים מֵהַכְּוָרֶת כְּדֵי לִרְדּוֹת אֶת דִּבְשָׁהּ, **וְהַמְּנָפָּה** - מְנִיפָה, לְהָבִיא עָלֶיהָ רוּחַ בִּימוֹת הַחַמָּה, **הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין,** שֶׁאֵין לָהֶם צוּרַת כְּלִי. **כִּסּוּי** בַּד **שֶׁל קִפְסָא** - אַרְגָּז קָטָן שֶׁהָאִשָּׁה נוֹתֶנֶת בּוֹ תַּכְשִׁיטֶיהָ, **טָמֵא,** שֶׁאַף שֶׁהוּא תַּשְׁמִישׁ שֶׁל תַּשְׁמִישׁ אָדָם, כֵּיוָן שֶׁמְּכַסִּים בּוֹ אֶת הָאַרְגָּז גַּם כְּשֶׁהוּא רֵיק, הֲרֵי הוּא כְּמִחֲבָר לָאַרְגָּז וְדִינוֹ כְּאַרְגָּז עַצְמוֹ. אֲבָל **כִּסּוּי שֶׁל קַמְטְרָא** - תֵּבָה שֶׁשּׁוֹמְרִים בָּהּ בְּגָדִים, **טָהוֹר,** שֶׁאֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ אֶלָּא כְּשֶׁהַקַּמְטְרָא מְלֵאָה, וַהֲרֵי זֶה תַּשְׁמִישׁ דְּתַשְׁמִישׁ שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְכֵן **כִּסּוּי תֵּבָה, וְכִסּוּי טֶנִי** [-סַל], שֶׁאֵין מְכַסֶּה בָּהֶם אֶלָּא בִּשְׁעַת מְלֵאכָה וְלֹא כְּשֶׁהֵם רֵיקִים. וְכֵן **הַמִּכְבֶּשׁ שֶׁל חָרֵשׂ** - דַּף כָּבֵד שֶׁל הַנַּגָּר שֶׁמַּנִּיחַ אוֹתוֹ עַל נָסָר עָקֹם וּמְיַשְּׁרוֹ עַל יְדֵי שֶׁלּוֹחֲצוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן הַמַּנָּח תַּחְתָּיו, שֶׁאַף הוּא מְשַׁמֵּשׁ אֶת הַשֻּׁלְחָן רַק בִּשְׁעַת מְלֵאכָה. **וְהַכָּסֶת שֶׁמַּנִּיחִים תַּחַת הַתֵּבָה** שֶׁלֹּא תֵּרָקֵב מִלַּחְלוּחִית הַקַּרְקַע, **וְהַקְּמָרוֹן שֶׁלָּהּ** - וְהַמְּכֻסֶּה הַמְקֻמָּר שֶׁל הַתֵּבָה הָעָשׂוּי כְּמִין אֹהֶל, שֶׁאַף הֵם מְשַׁמְּשִׁים אֶת הַתֵּבָה רַק כְּשֶׁמְּשַׁמֶּשֶׁת בָּהּ. **וְאַנְגְּלִין שֶׁל סֵפֶר** - וְנַרְתִּיק עוֹר שֶׁבּוֹ עוֹטְפִים אֶת הַסֵּפֶר, שֶׁהוּא פָּתוּחַ מִשְּׁנֵי צִדָּיו וְאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל. **בֵּית הַנַּגָּר** - וְנַרְתִּיק עוֹר שֶׁל בְּרִיחַ הַדֶּלֶת, **וּבֵית הַמַּעְוֶול** - וְנַרְתִּיק עוֹר לְמַעְוֶול מֵעֵץ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הֵם תַּשְׁמִישֵׁי קְרָקַע שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, אַף בָּתֵּיהֶם דֵּינָם כֵּן. **וְתֵיק שֶׁל נְבָלִין** - נְבָלִים, **וְתֵיק שֶׁל כִּנּוֹרוֹת,** שֶׁאֵינָם מְיֻעָדִים לְטִלְטוּל כְּלֵי הַזָּמָּר אֶלָּא רַק לִשְׁמִירָה עֲלֵיהֶם. **וְהָאִמּוּם שֶׁל גּוּדְלֵי מִצְנָפוֹת** - דְּפוּס בְּצוּרַת רֹאשׁ אָדָם שֶׁעָלָיו עוֹשִׂים אֶת הַמִּצְנֶפֶת, שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ אֶלָּא בְּעֵת הַמְּלָאכָה. **וְהַמַּרְכּוֹף שֶׁל זָמָּר** - כְּמִין מוֹשָׁב עָשׂוּי עֵץ אֶרֶז שֶׁעָלָיו מַנִּיחִים אֶת כְּלֵי הַזָּמָּר בְּשָׁעָה שֶׁמְּנַגְּנִים בָּהֶם, וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ אֶלָּא כְּשֶׁמְּנַגְּנִין בָּהֶם, **וּרְבִיעִית** - כְּלִי זָמָּר הַקָּרוּי 'מְנַעְנַע' **שֶׁל אֲלִיָּית** - שֶׁל הָאִשָּׁה הַמְקוֹנֶנֶת, וְהִיא פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ וְאֵינָהּ תַּשְׁמִישׁ אָדָם אוֹ תַּשְׁמִישׁ מְשַׁמְּשָׁיו, **וּגְנוּבְּגִית הֶעָנִי** - תַּרְמִילוֹ שֶׁל הֶעָנִי [עַיֵּן מִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה שֶׁהִקְשָׁה מַדּוּעַ לֹא יְקַבֵּל טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל], **וְסָמוֹכוֹת הַמִּטָּה** - קוֹרוֹת שֶׁסּוֹמְכִים עֲלֵיהֶן אֶת הַמִּטָּה שֶׁלֹּא תִּפֹּל, שֶׁהֵן מְשַׁמְּשׁוֹת אֶת הַמִּטָּה רַק כְּשֶׁמְּשַׁתַּמְּשִׁים בָּהּ, **וּטְפוּס שֶׁל תְּפִלָּה** - דְּפוּס בְּצוּרַת תְּפִלִּין שֶׁעָלָיו קוֹבְעִים אֶת צוּרָתָם, **וְאִמּוּם שֶׁל עוֹשֵׂה סוּתוֹת** - דְּפוּס עֵץ שֶׁאוֹרְגִים עָלָיו בְּגָדִים, שֶׁהֵם מְשַׁמְּשִׁים אֶת הַתְּפִלִּין וְהַבֶּגֶד רַק בִּזְמַן הַמְּלָאכָה, **הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים. זֶה הַכְּלָל אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל** פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ וְאוֹר שֶׁהֵם **מְשַׁמְּשֵׁי מְשַׁמְּשָׁיו שֶׁל אָדָם** - שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים לְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָאָדָם, וּמְשַׁמְּשִׁים אוֹתוֹ בֵּין **בִּשְׁעַת מְלָאכָה** וּבֵין **שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה** כְּגוֹן כִּסּוּי שֶׁל קוּפְסָא, **טָמֵא** - מְקַבְּלִים טֻמְאָה אַף כְּשֶׁאֵינָם מְחֻבָּרִים אֵלָיו, שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים לְחֵלֶק אֶחָד עִמּוֹ. **וְכֹל שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְשַׁמְּשׁוֹ אֶלָּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה,** כְּגוֹן כִּסּוּיֵי כָּל הַכֵּלִים שֶׁנִּזְכְּרוּ לְעֵיל שֶׁמְּשַׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם רַק כְּשֶׁהוּא מְשַׁתַּמֵּשׁ בַּכְּלִי, **טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּגוּף הַכְּלִי: **מִשְׁנָה ח מְשַׁמְּשֵׁי תַּשְׁמִישָׁיו שֶׁל אָדָם:** **תֵּיק הַסַּיִף** - הַחֶרֶב, **וְתֵיק הַסַּכִּין** - בַּעַל לַהַב בְּצִדּוֹ הָאֶחָד, **וְתֵיק הַפְּגִיוֹן** - סַכִּין בַּעַל לַהַב בִּשְׁנֵי צְדָדָיו, **וְתֵיק שֶׁל מִסְפָּרַיִם** - מִסְפָּרִים לִשְׁעַר נָשִׁים, **וְשֶׁל מִסְפָּרַיִם, וְשֶׁל הַתַּעַר,** וְכֵן **תֵּיק שֶׁל מִכְחוֹל** - הַכְּלִי שֶׁכּוֹחֲלִים בּוֹ אֶת הָעַיִן, **וּבֵית הַכְּחוֹל** - הַכְּלִי שֶׁשּׁוֹמְרִים בּוֹ אֶת הַכְּחוֹל [הַצָּבַע שֶׁבּוֹ כּוֹחֲלִים אֶת הָעַיִן], וְכֵן **תֵּיק שֶׁל מַכְתֵּב** - קוּלְמוֹס נְחוּשֶׁת אוֹ בַּרְזֶל, **וּתְרַנְתֵּק** ['תְּרִין תֵּיקִ'] תֵּיק גָּדוֹל הַמְחֻלָּק לְהַרְבֵּה תָּאִים, לְקוּלְמוֹס לְסַכִּין וּלְמִסְפָּרַיִם, **וְתֵיק שֶׁל טַבְלָא** מִמַּתֶּכֶת שֶׁעָלֶיהָ מְשָׂרְטְטִים בַּעֲלֵי חָכְמַת הַתְּכוּנָה אֶת מַהֲלַךְ הַחַמָּה וְהַכּוֹכָבִים בְּגִלְגַּל הַמַּזָּלוֹת, **וּסְקַרְטָיָא** - וְתֵיק שֶׁל טַבְלָה זוֹ כְּשֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מֵעֵץ וּצְבוּעָה בְּסִקְרָא, כְּשֶׁאֶת הַשְּׂרְטוּטִים מְשָׂרְטְטִים עַל הַסִּקְרָא (תוי"ט), **וּבֵית הַחֲצִים** - כְּלִי שֶׁמַּחֲזִיקִים בּוֹ חִצִּים, **וּבֵית הַפָּגוֹשׁוֹת** - וּכְלֵי שֶׁמַּחֲזִיקִים בּוֹ חִצִּים רְחָבִים, **הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים,** אַף שֶׁתֵּיקִים אֵלּוּ הָיָה לָהֶם פָּתַח מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם וְאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל, אַךְ הֵם תַּשְׁמִישֵׁי תַּשְׁמִישָׁיו שֶׁל אָדָם הַמְשַׁמְּשִׁים אוֹתָם בֵּין בִּשְׁעַת מְלָאכָה וּבֵין שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה (תוי"ט). **תֵּיק** שֶׁל **סַמְפּוֹנְיָא** - כְּלִי זֶמֶר מְמֻתָּכֶת, **בְּזְמַן שֶׁהוּא נוֹתֵן** לְתוֹכוֹ אֶת הַסַּמְפּוֹנְיָא **מִלְמַעְלָה,** שֶׁפִּתְחוֹ בְּצַד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַנַּרְתִּיק, **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל, אֲבָל אִם פִּתְחוֹ **מִצִּדּוֹ, טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלִי קִבּוּל אֶלָּא לְכִסּוּי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. **תֵּיק** שֶׁל **חֲלִילִין, רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹתְנוֹ** [-אֶת הֶחָלִיל] לְתוֹכוֹ **מִצִּדּוֹ,** וַהֲרֵי הוּא נֶחְשָׁב לְכִסּוּי וְלֹא לְנַרְתִּיק. [וְתַנָּא קַמָּא סוֹבֵר שֶׁכְּשֶׁהוּא מַכְנִיס אֶת הֶחָלִיל לַתֵּיק הוּא מַשְׁכִּיב אוֹתוֹ וּמַכְנִיס אֶת הֶחָלִיל מִלְמַעְלָה, וְהוֹלְכִים אַחַר שְׁעַת הַכְנָסָתוֹ לַתֵּיק. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה הוֹלְכִים אַחַר הַזְּמַן שֶׁהוּא מָנַח בַּתֵּיק, וְהַדָּרְךְ הִיא לְהַעֲמִיד אֶת הַתֵּיק כֵּיוָן שֶׁהֶחָלִיל צַר וְאָרֹךְ, וְנִמְצָא שֶׁפִּתְחוֹ מִן הַצַּד (תפא"י)]. **חִפּוּי הָאַלָּה** - שֶׁבָּט בַּרְזֶל וּבְרֹאשׁוֹ כַּדּוּר עִם יְתֵדוֹת חַדִּים, וְחִפּוּי **הַקֶּשֶׁת וְהָרִמָּח, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה. **זֶה הַכְּלָל, הָעָשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ כְּתִיק, טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה שֶׁהוּא כְּלִי עִם בֵּית קִבּוּל, וְאֵלּוּ הַמְשַׁמְּשִׁים **לְחִפּוּי, טְהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לב) 'כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם', לְמַעֵט חִפּוּיֵי כֵּלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂים בָּהֶם מְלָאכָה:

פֶּרֶק יז שְׁעוּרֵי נְקָבִים בִּכְלֵי שׁוֹנִים הַמִּטַּהֲרִים אוֹתָם מִיַּדֵי טֻמְאָתָם, וְשִׁעוּרִים נוֹסָפִים שֶׁהִתְקַבְּלוּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְדִין כֵּלִים שׁוֹנִים לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה:

משנה א שִׁעוּר הַנֶּקֶב הַמְטַהֵר כְּלֵי עֵץ וְעוֹר: **כָּל כְּלֵי** עֵץ וְעוֹר שֶׁל **בַּעֲלֵי בָּתִּים שִׁעוּרָן בְּרִמּוֹנִים** - נִטְהָרִים מִטֻּמְאָתָם וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה מִכָּאן וְאֵילָךְ אִם נִקַּב בָּהֶם נָקָב שֶׁדַּרְכּוֹ יוֹצְאִים רִמּוֹנִים, שֶׁבַּעֲלֵי בָּתִּים שׁוֹמְרִים גַּם כְּלֵי שֶׁנִּקַּב וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ לְצָרְךְ הַחְזָקַת פְּרִי גָּדוֹל יוֹתֵר, אֲבָל אִם נִקַּב כְּמוֹצִיא רִמּוֹן שׁוּב אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּלִי אַף לְבַעֲלֵי בָּתִּים. וְשִׁעוּר זֶה הִתְקַבֵּל הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. [אֲבָל כְּלֵי אֻמָּן הָעוֹמְדִים לִמְכִירָה בָּטֵל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי אַף בְּנָקָב כָּל שֶׁהוּא]. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר** שִׁעוּר הַנֶּקֶב בִּכְלֵי בַּעֲלֵי בָּתִּים הוּא **כְּמַה שֶׁהֵן** - לְפִי הַמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם עַד עַתָּה, כְּגוֹן כְּלֵי הַמְיֻחָד לְזֵיתִים כְּמוֹצִיא זַיִת, וְהַמְיֻחָד לְתְאֵנִים כְּמוֹצִיא תְּאֵנָה. **קִפּוֹת הַגַּנָּנִים** [-בַּעֲלֵי גִּנּוֹת] שֶׁמַּנִּיחִים בָּהֶם אֶת יַרְקוֹת גִּנּוֹתֵיהֶם, **שִׁעוּרָן בַּנָּקֶב** שֶׁיּוֹצְאוֹת דַּרְכּוֹ **אֲגֻדּוֹת שֶׁל יָרָק.** וְקִפּוֹת **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים** שִׁעוּרָן **בְּתָבֶן** - בְּנָקֶב שֶׁיּוֹצֵא דַּרְכּוֹ תֶּבֶן, שֶׁבַּעֲלֵי בָּתִּים מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּקִפּוֹתֵיהֶם גַּם לְהַצְנָעַת תֶּבֶן. וְקִפּוֹת **שֶׁל בַּלָּנִין** [-מְחַמְּמֵי מֶרְחָצָאוֹת] שִׁעוּרָן **בִּגְבָבָה** - בְּנָקֶב שֶׁיּוֹצֵא דַּרְכּוֹ תֶּבֶן דַּק מְעֹרָב בְּזֶבֶל שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בִּשְׂרָפָתוֹ לְחִמּוּם הַמֶּרְחָצָאוֹת. וּבְקִפּוֹת אֵלּוּ מוֹדָה תַּנָּא קַמָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כֻּלָּן** - כָּל הַקִּפּוֹת שִׁעוּרָם **בִּרְמּוֹנִים:** **מִשְׁנָה ב כֵּלִים נוֹסָפִים שֶׁשִּׁעוּר הַנֶּקֶב בָּהֶם נִקְבָּע לְפִי תַּשְׁמִישָׁם:** **הַחֻמֶּת** - נֹאד עוֹר, **שִׁעוּרָהּ** בְּנָקֶב שֶׁיּוֹצְאוֹת בּוֹ **פְּקָעִיּוֹת** - חֲבִילַת חוּט מְגֻלְגֶּלֶת כְּכַדּוּר **שֶׁל** חוּט **הַשָּׁתִי** שֶׁהוּא

דַּק מִחוּט הָעֵרֶב. וְשִׁעוּר זֶה אֵינוֹ בְּדָוְקָא, אֶלָּא אִם אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת שֶׁל שְׁתִי, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבֶּלֶת שֶׁל עֵרֶב, כְּלוֹמַר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת חוּטֵי הַשְּׁתִי הַדַּקִּים, כָּל עוֹד מְקַבֶּלֶת אֶת חוּטֵי הָעֵרֶב הָעֲבִים, טְמֵאָה. **בֵּית קְעָרוֹת** - כְּלֵי שֶׁמְּשַׁמִּים בְּתוֹכוֹ קְעָרוֹת, שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל קְעָרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הַתַּמְחוּיִין, כְּלוֹמַר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל קְעָרוֹת קְטַנּוֹת מֻחֶמֶת שֶׁהֵן יוֹצְאוֹת בַּנָּקֵב שֶׁבּוֹ, אִם הוּא מְקַבֵּל אֶת הַתַּמְחוּיִין [-קְעָרוֹת גְּדוֹלוֹת], טָמֵא. **בֵּית הָרְעִי** - כְּלֵי שֶׁנִּפְנִים בּוֹ, **שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מַשְׁקִין, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבֵּל אֶת הָרְעִי,** כְּלוֹמַר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מַשְׁקִין [-מֵי רַגְלַיִם] מֻחֶמֶת הַנָּקֵב שֶׁבּוֹ, כָּל עוֹד מְקַבֵּל אֶת הָרְעִי [-צוֹאָה], **טָמֵא. רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַהֵר** בְּחֻמֶּת שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת חוּטֵי שְׁתִי, וּבֵית קְעָרוֹת שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל קְעָרוֹת, וּבֵית רְעִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מֵי רַגְלַיִם, **מִפְּנֵי** שֶׁאַף שֶׁיְּכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֻמֶּת לְחוּטֵי עֵרֶב, וּבְבֵית קְעָרוֹת לְתַמְחוּיִים, וּבְבֵית רְעִי לְצוֹאָה, **אֵין מְקַיְּמִין אוֹתוֹ** לְתַשְׁמִישׁ זֶה בִּלְבַד, וּבָטֵל מִמֶּנּוּ שָׁם כְּלִי: **מִשְׁנָה ג שִׁעוּר הַנָּקֵב בִּכְלֵים שׁוֹנִים: הַסִּלִּין שֶׁל פַּת, שִׁעוּרָן בְּנָקֵב שֶׁיְּכוֹלוֹת** לָצֵאת דַּרְכּוֹ **כְּפֹרוֹת שֶׁל פַּת,** שֶׁשּׁוּב אֵינוֹ רָאוּי לְמַלְאכְתּוֹ. **אַפִּיפְיָרוֹת** - כֵּלִים אֲרוּגִים מְקָנִים אוֹ זְמוֹרוֹת, **שֶׁנִּפְחֲתָה** תַּחְתִּיתָם **וְעָשָׂה** [-הִכְנִיס] **לָהֶן קָנִים מִלְמַטָּן לְמַעְלָה לְחִזּוּק** - כְּדֵי לְחַזֵּק אֶת תַּחְתִּיתָן, **טְהוֹרָה,** שֶׁאֵין קָנִים אֵלּוּ מַחְשִׁיבִים אֶת הָאַפִּיפְיָרוֹת לִכְלִי. וְאִם **עָשָׂה לָהּ** - לְתוֹסֶפֶת הַקָּנִים **גַּפַּיִם** - אָזְנַיִם, בָּתֵּי יָדַיִם בְּשִׁעוּר **כָּל שֶׁהֵן, טְמֵאָה,** שֶׁעַל יְדֵי תִּקּוּן זֶה נַעֲשָׂה הַכְּלִי כֵּלּוֹ כִּכְלִי קִבּוּעַ שֶׁעוֹמֵד לְהִתְקַיֵּם וַהֲרֵי יֵשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַנָּטֵל בַּגַּפַּיִם** - אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַכְּלִי עַל יְדֵי אֲחִיזָה בַּגַּפַּיִם לְבַדָּם, **טְהוֹרָה,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה עַל אַף תִּקּוּן הַגַּפַּיִם הַכְּלִי אֵינוֹ עוֹמֵד לְהִתְקַיֵּם: **מִשְׁנָה ד מְדִידַת שִׁעוּר כְּמוֹצִיא רִמּוֹן: הָרִמּוֹנִים שֶׁאָמְרוּ** שֶׁנָּקֵב שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ רִמּוֹן מְבֻטָּל שָׁם כְּלִי, הוּא כְּשֶׁיֵּשׁ בַּכְּלִי **שְׁלֹשָׁה** רִמּוֹנִים **אֲחוּזִין** [-דְּבוּקִים] **זֶה בָּזֶה,** וְאֶחָד מֵהֶם יוֹצֵא דֶּרֶךְ הַנָּקֵב, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם אֲחוּזִים זֶה בָּזֶה אֵין הָרִמּוֹן יוֹצֵא אֶלָּא בְּנָקֵב גָּדוֹל יוֹתֵר, וְכָךְ יֵשׁ לְשַׁעֵר אֶת הַנָּקֵב כֵּיוָן שֶׁכְּשֶׁהַכְּלִי מָלֵא בְּרִמּוֹנִים הֲרֵי הֵם מַחְזִיקִים זֶה אֶת זֶה וְאֵין אֶחָד מֵהֶם יוֹצֵא דֶּרֶךְ הַנָּקֵב אֶלָּא בְּשִׁעוּר גָּדוֹל כָּזֶה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בְּנָפָה וּבִכְבָרָה** שֶׁדַּרְכָּן תִּשְׁמִישָׁם עַל יְדֵי נִעְנוּעַ, **שִׁעוּרוֹ בִּכְדֵי שֶׁיִּטֹּל וְיֵהָלֵךְ** - שֶׁיֵּצֵא הָרִמּוֹן מִתּוֹךְ נִעְנוּעַ הַנְּטִילָה וְהַהֲלוּךְ, שֶׁהוּא מְמַהֵר לָצֵאת אֲפִלּוּ בְּשִׁעוּר מְצֻמְצָם. **וּבְקֻפָּה** שֶׁדַּרְכָּהּ תַּשְׁמִישָׁהּ הִיא עַל יְדֵי הַפְשָׁלָתָהּ מֵאֲחוֹרֵי הָאָדָם הַנּוֹשְׂאָהּ, **שִׁעוּרוֹ בִּכְדֵי שֶׁיִּפָּשֵׁיל לַאֲחוֹרָיו** - שֶׁיֵּצֵא הָרִמּוֹן מִתּוֹךְ הַפְשָׁלָתָהּ לְאָחוֹר, שֶׁהוּא מְמַהֵר לָצֵאת דֶּרֶךְ הַנָּקֵב. **שִׁעוּר הַנָּקֵב בִּכְלִים קְטַנִּים: וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים** הַקְּטַנִּים **שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְקַבֵּל** בְּתוֹכָם **רִמּוֹנִים** וְלֹא שַׁיָּךְ בָּהֶם שִׁעוּר כְּמוֹצִיא רִמּוֹן, **כְּגוֹן הָרַבַּע** - כְּלִי שֶׁמַּחֲזִיק רֹבַע הַקַּב, **וַחֲצִי הָרַבַּע** - כְּלִי שֶׁמַּחֲזִיקִים שְׁמִינִית קַב, **וְהַקְּנוֹנִים הַקְּטַנִּים** - כֵּלִים קְטַנִּים עֲשׂוּיִים מֵעַנְפֵי דֶּקֶל לִבְרִירַת קִטְנִיּוֹת, **שִׁעוּרָן** - שִׁעוּר הַנָּקֵב הַמְטַהֲרָם הוּא **בְּרֶבֶן** - אִם נִפְחֲתוּ עַד שֶׁנִּחְסַר רֹב הַכְּלִי, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** שִׁעוּרָם אִם נִפְחֲתוּ בְּשׁוּלֵיהֶם, **בְּזֵיתִים** - בְּנָקֵב כְּמוֹצִיא זַיִת. וְכֵן אִם **נִפְרְצוּ** - נִפְחֲתוּ בְּדָפְנוֹתֵיהֶם, **שִׁעוּרָן בְּזֵיתִים,** אֲבָל אִם **נִגְמְמוּ** - נִפְגְּמָה שְׂפָתָם בְּגֹבַהּ הַדְּפָנוֹת, **שִׁעוּרָן כְּמָה שֶׁהֵן** - כָּל עוֹד הֵם רְאוּיִים לְקַבֵּל כָּלְשֶׁהוּ הֲרֵי הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ה סוּג הָרִמּוֹן שֶׁבּוֹ נֶאֱמַר שִׁעוּר כְּמוֹצִיא רִמּוֹן: הָרִמּוֹן שֶׁאָמְרוּ** שֶׁנָּקֵב בְּשִׁעוּר שֶׁהוּא יוֹצֵא בּוֹ מְטַהֵר אֶת הַכְּלִי, **לֹא קָטָן וְלֹא גָּדוֹל, אֶלָּא בֵּינוֹנִי. וּלְמָה** - וּלְעִנְיַן מָה **הֻזְכְּרוּ** בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ **רִמּוֹנֵי בָּדָן** [-שָׁם מָקוֹם] שֶׁהֵם גְּדוֹלִים מְאֹד, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֻזְכְּרוּ לְעִנְיַן שִׁעוּר כְּמוֹצִיא רִמּוֹן שֶׁהוּא נִמְדָּד בְּרִמּוֹן בֵּינוֹנִי. לְעִנְיַן **שֶׁיִּהוּ מְקַדְּשִׁין כָּל שֶׁהֵן** - שֶׁאִם הִתְעָרֵב רִמּוֹן בָּאדָן שֶׁל אִסּוּר, כְּמוֹ עָרְלָה אוֹ כִּלְאַיִם, אַפִּלּוּ בְּאֶלֶף רִמּוֹנִים שֶׁל הֶתֵּר, הִתְקַדְּשׁוּ כֻּלָּם וְנֶאֱסְרוּ כַּיָּיִן שֶׁהֵם מִין חָשׁוּב. [וְאִלּוּ שְׁאָר רִמּוֹנִים בְּטֵלִים מִן הַתּוֹרָה בְּרֹב, וּמִדְּרַבָּנָן בְּעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם בְּטֵלִים בְּאֶחָד וּמָאתַיִם], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר,** רִמּוֹנֵי בָּדָאן הֻזְכְּרוּ כְּדֵי **לְשַׁעֵר בָּהֶן אֶת נֶקֶב הַכֵּלִים,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ שִׁעוּר כְּמוֹצִיא רִמּוֹן נִמְדָּד בְּרִמּוֹן בָּאדָן, אֲבָל אַף הֵם בְּטֵלִים בְּתַעֲרֹבֶת אִסּוּר וְהֶתֵּר כְּמוֹ שְׁאָר רִמּוֹנִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְכָךְ וּלְכָךְ הֻזְכְּרוּ, גַּם לְשַׁעֵר בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים,** וְגַם שֶׁיִּהְיוּ **מְקַדְּשִׁין כָּל שֶׁהֵן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא לְכָךְ וְלֹא לְכָךְ הֻזְכְּרוּ רִמּוֹנֵי בָּדָן וַחֲצִירֵי גָּבַע** [-כַּרְתִּי הַבָּא מִגָּבַע], **אֶלָּא לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיוּ מִתְעַשְּׂרִין וַדַּאי בְּכָל מָקוֹם** שֶׁהֵם, שֶׁאַף כְּשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הַבָּעָלִים עִשְּׂרָם, מֵעַשְּׂרָם בְּתוֹרַת טָבֶל וַדַּאי וְלֹא כִּדְמַאי, לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם נִכָּר שֶׁהֵם רִמּוֹנֵי בָּאדָן וַחֲצִירֵי גָּבַע לְפִי שֶׁהֵם מֻשָּׁנִים מִשְּׁאָר הָרִמּוֹנִים וְהַחֲצִירִים, וּבְמִקּוֹמוֹת אֵלּוּ גָּרִים כּוּתִים, שֶׁאַף שֶׁלָּעַצְמָם חוֹשְׁשִׁים לְאִסּוּר טָבֶל וּמְעַשְּׂרִים אֶת פֵּרוֹתֵיהֶם אַף אֵינָם חוֹשְׁשִׁים לְאִסּוּר 'לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל' (ויקרא יט יד), וּכְשֶׁהֵם מוֹכְרִים אֶת פֵּרוֹתֵיהֶם אֵינָם מְעַשְּׂרִים: **מִשְׁנָה ו שִׁעוּר כְּבֵיצָה בְּטֻמְאַת אֳכָלִים:** אֲגַב שִׁעוּר כְּמוֹצִיא רִמּוֹן שֶׁנֶּאֱמַר הָלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, מְפֹרָשׁ הַתַּנָּא שִׁעוּרִים נוֹסָפִים הָלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. שִׁעוּר **כְּבֵיצָה שֶׁאָמְרוּ** שֶׁאֵין אֳכָלִים מִטַּמְּאִים אֶלָּא בְּשִׁעוּר כְּבֵיצָה, **לֹא גְּדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה, אֶלָּא** בְּבֵיצָה **בֵּינוֹנִית.** וְכֵיצַד מְשַׁעֲרִים מַהִי בֵּיצָה בֵּינוֹנִית, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מְבִיא** בֵּיצָה **גְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת וּבֵיצָה קְטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת,** וּמְמַלֵּא כּוֹס מַיִם עַד שְׂפָתָהּ, **וְנוֹתֵן** אֶת שְׁתֵּי הַבֵּיצִים **לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְחוֹלֵק** לִשְׁנֵי חֲלָקִים **אֶת הַמַּיִם** שֶׁיָּצְאוּ מֵהַכּוֹס כְּשֶׁנִּתְּנוּ הַבֵּיצִים לְתוֹכָם, וְזֶהוּ שִׁעוּר בֵּיצָה בֵּינוֹנִית. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְכִי מִי מוֹדִיעֵנִי אֵיזוֹהִי בֵּיצָה גְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת, וְאֵיזוֹהִי בֵּיצָה קְטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת,** וְאוּלַי יֵשׁ בֵּיצִים גְּדוֹלוֹת אוֹ קְטַנּוֹת יוֹתֵר, **אֶלָּא הַכֹּל לְפִי** אֹמֶד **דַּעְתּוֹ שֶׁל הָרוֹאֶה,** שֶׁנִּרְאֵית בֵּינוֹנִית לְמַרְאֵה עֵינָיו: **מִשְׁנָה ז שִׁעוּר כִּגְרוֹגֶרֶת:** שִׁעוּר **כִּגְרוֹגֶרֶת** [-תְּאֵנָה יְבֵשָׁה] **שֶׁאָמְרוּ** לְעִנְיַן הוֹצָאַת שַׁבָּת שֶׁהַמּוֹצִיא אֳכָלִים בְּשִׁעוּר זֶה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת חַיָּב, וְכֵן לְעִנְיַן שְׁתוּפֵי מְבוֹאוֹת שֶׁמַּנִּיחַ עֵרוּב בְּשִׁעוּר זֶה לְכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַמָּבוֹי וְשׁוּב מֻתָּר לָהֶם לְטַלְטֵל בְּכָל הַמָּבוֹי, **לֹא גְּדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה, אֶלָּא** גְּרוֹגֶרֶת **בֵּינוֹנִית** שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** גְּרוֹגֶרֶת **הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא** כַּגְּרוֹגֶרֶת **הַבֵּינוֹנִית שֶׁבִּמְדִינוֹת** אֲחֵרוֹת, וּבָהּ מֻשָּׁעָרִים: **מִשְׁנָה ח שִׁעוּרֵי כְּזַיִת, כַּשְּׂעוֹרָה וְכַעֲדָשָׁה:** שִׁעוּר **כְּזַיִת שֶׁאָמְרוּ** בְּרֹב שִׁעוּרֵי הַתּוֹרָה, וּבְכֻלָּם שִׁעוּר אֲכִילָה, טֻמְאַת מֵת וּנְבֵלָה, **לֹא זַיִת גָּדוֹל וְלֹא קָטָן, אֶלָּא בֵּינוֹנִי.** וְזַיִת **זֶה** שֶׁמֻּשָּׁעָרִים בּוֹ נִקְרָא אֲגוֹרִי, מִפְּנֵי שֶׁשַּׁמְנוֹ אָגוּר בְּתוֹכוֹ וּמְזֻמָּן לָצֵאת. שִׁעוּר **כַּשְּׂעוֹרָה שֶׁאָמְרוּ** לְעִנְיַן טֻמְאַת עָצָם מִן הַמֵּת, **לֹא אָמְרוּהוּ בְּשִׁעוּרָהּ גְּדוֹלָה וְלֹא קְטַנָּה, אֶלָּא בֵּינוֹנִית.** וּשְׁעוֹרָה **זוֹ** שֶׁמֻּשָּׁעֶרֶת בָּהּ הִיא שְׁעוֹרָה **בֵּינוֹנִית, וְעַדָשָׁה זוֹ** שֶׁמֻּשָּׁעֶרֶת בָּהּ הִיא **מִצְרִית** - הַגְּדֵלָה בְּמִצְרַיִם. **שִׁעוּר אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה: כָּל הַמַּטְלְטָלִין** הַמַּאֲהִילִים עַל הַמֵּת וְעַל אָדָם הַנּוֹשְׂאָן, **מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה** עַל אוֹתוֹ אָדָם מִדֵּין טֻמְאַת אֹהֶל, **בָּעֲבִי הַמַּרְדֵּעַ** - כָּל שֶׁרָחְבָּם כְּרֹחַב 'מַלְמַד הַבָּקָר' [הַמַּקֵּל שֶׁבּוֹ מְכַוְּנִים אֶת הַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת הַחֲרִישָׁה], **וְלֹא** מַרְדֵּעַ **גָּדוֹל וְלֹא קָטָן, אֶלָּא בֵּינוֹנִי. וְאֵיזֶה הוּא מַרְדֵּעַ בֵּינוֹנִי, כֹּל שֶׁהֻקְּפוֹ טָפַח,** וְרָחְבּוֹ שְׁלִישׁ מִשִּׁעוּר זֶה דְּהַיְינוּ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת קְטַנּוֹת. וְאַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֵין מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה בָּעֲבִי הַמַּרְדֵּעַ, **לֹא גָּדוֹל וְלֹא קָטָן אֶלָּא בֵּינוֹנִי. אֵיזֶה הוּא בֵּינוֹנִי, כֹּל שֶׁהֻקְּפוֹ טָפַח:**

בֵּינוֹנִית, וַעֲדָשָׁה **זוֹ** שֶׁמֻּשָּׁעֶרֶת בָּהּ הִיא **מִצְרִית** - הַגְּדֵלָה בְּמִצְרַיִם. **שִׁעוּר אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה: כָּל הַמַּטְלְטָלִין** הַמַּאֲהִילִים עַל הַמֵּת וְעַל אָדָם הַנּוֹשְׂאָן, **מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה** עַל אוֹתוֹ אָדָם מִדֵּין טֻמְאַת אֹהֶל, **בָּעֲבִי הַמַּרְדֵּעַ** - כָּל שֶׁרָחְבָּם כְּרֹחַב 'מַלְמַד הַבָּקָר' [הַמַּקֵּל שֶׁבּוֹ מְכַוְּנִים אֶת הַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת הַחֲרִישָׁה], **וְלֹא** מַרְדֵּעַ **גָּדוֹל וְלֹא קָטָן, אֶלָּא בֵּינוֹנִי. וְאֵיזֶה הוּא מַרְדֵּעַ בֵּינוֹנִי, כֹּל שֶׁהֻקְּפוֹ טָפַח,** וְרָחְבּוֹ שְׁלִישׁ מִשִּׁעוּר זֶה דְּהַיְינוּ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת קְטַנּוֹת. וְאַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֵין מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה בָּעֲבִי הַמַּרְדֵּעַ, לֹא גָּדוֹל וְלֹא קָטָן אֶלָּא בֵּינוֹנִי. אֵיזֶה הוּא בֵּינוֹנִי, כֹּל שֶׁהֻקְּפוֹ טָפַח כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְטַהֵר גַּם דָּבָר שֶׁרָחְבּוֹ טָפַח:

מִשְׁנָה ט **שִׁעוּר אַמָּה:** שִׁעוּר הָאַמָּה שֶׁאָמְרוּ בְּכַמָּה דִּינִים הַתְּלוּיִים בְּשִׁעוּר זֶה, כְּגוֹן הַעֲבָרַת אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּשַׁבָּת, הַנָּחַת קוֹרָה בְּמָבוֹי עַד עֶשְׂרִים אַמָּה, אִסּוּר תְּחוּמִים בְּאַלְפַּיִם אַמָּה, סְכָּה בְּגֹבַהּ עֶשְׂרִים אַמָּה, וְדִינִים שׁוֹנִים בְּאִסּוּר כְּלָאִים, וְעוֹד, אֲמָרוּהוּ **בָּאַמָּה הַבֵּינוֹנִית** שֶׁהִיא בַּת שִׁשָּׁה טְפָחִים [וְהִיא בֵּינוֹנִית לְפִי שָׁיֵשׁ אַמָּה קְטַנָּה מִמֶּנָּה, בַּת חֲמִשָּׁה טְפָחִים, וְאַמָּה יְתֵרָה מִמֶּנָּה בַּת שִׁשָּׁה טְפָחִים וְאֶצְבַּע כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן]. **וּשְׁתֵּי אַמּוֹת** - וּשְׁתֵּי מַקְלוֹת מְדִידָה שֶׁל מִדַּת אַמָּה הָיוּ מֻנָּחוֹת **בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה** - בַּחֶדֶר מֵעַל הַשַּׁעַר הַמִּזְרָחִי שֶׁל הָעֲזָרָה, שֶׁעָלָיו צִיְּרָה צוּרַת שׁוּשַׁן הַבִּירָה בְּהוֹרָאַת מַלְכוּת פָּרַס שֶׁהִתִּירָה לְיִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת אֶת בֵּית שֵׁנִי. אַחַת מֵהֶן הֻנְּחָה **עַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית** שֶׁל חֵדֶר זֶה, **וְאַחַת** מֵהֶן הֻנְּחָה **עַל קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית** שֶׁל אוֹתוֹ חֶדֶר. זוֹ **שֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית הָיְתָה יְתֵרָה עַל שֶׁל מִשָּׁה** - עַל אַמָּתוֹ שֶׁל מִשָּׁה [שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בִּבְנִיַּת הַמִּשְׁכָּן] שֶׁהָיְתָה בַּת שִׁשָּׁה טְפָחִים בַּחֲצִי אֶצְבַּע וְהָיָה אָרְכָּהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים וַחֲצִי אֶצְבַּע. וְזוֹ **שֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית הָיְתָה יְתֵרָה עָלֶיהָ** [-עַל הָרִאשׁוֹנָה] **בַּחֲצִי אֶצְבַּע, וְנִמְצֵאת** מִדָּה זוֹ **יְתֵרָה עַל שֶׁל מִשָּׁה בְּאֶצְבַּע שְׁלֵמָה. וְלָמָּה אָמְרוּ** לַעֲשׂוֹת שָׁם שְׁתֵּי מִדּוֹת אֵלּוּ, **אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, אֶלָּא שֶׁהָאֻמָּנִין** הָעוֹשִׂים בְּמְלֶאכֶת בֶּדֶק הַבַּיִת בַּמִּקְדָּשׁ **נוֹטְלִין בַּקְּטַנָּה** - מִקְבָּלִים עַל עַצְמָם לַעֲשׂוֹת כָּךְ וְכָךְ אַמּוֹת לְפִי אַמָּה שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים, **וּמַחֲזִירִין בַּגְּדוֹלָה** - וְעוֹשִׂים מְלַאכְתָּם בְּפֹעַל בְּמִנְיַן הָאַמּוֹת שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְפִי הָאַמָּה שֶׁעַל שַׁעַר שׁוּשַׁן, שֶׁהֶחֱמִירוּ עֲלֵיהֶם לְהוֹסִיף מִשֶּׁלָּהֶם **כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מְעִילָה,** שֶׁמָּא יַפְחִיתוּ מְעַט מַחִיּוּבָם וְנִמְצְאוּ מוֹעֲלִים. וּלְצָרְךְ כָּךְ הֻצְרְכוּ לִשְׁתֵּי הַמִּדּוֹת, שֶׁכֵּן בָּאַמָּנוּת זוֹלָה הִצְרִיכוּ אֶת הָאֻמָּנִים לַעֲשׂוֹת לְפִי אַמָּה שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים וְאֶצְבַּע, וְאִלּוּ בָּאַמָּנוּת יְקָרָה בְּזָהָב וְכֶסֶף עָשׂוּ לְפִי אַמָּה שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים וַחֲצִי אֶצְבַּע, כְּדֵי לֹא לְהַפְסִידָם:

מִשְׁנָה י **שִׁעוּרֵי הָאַמּוֹת בַּמִּקְדָּשׁ וְכֵלָיו:** **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל** שִׁעוּרֵי **הָאַמּוֹת** שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ בְּחוֹמוֹתָיו וְכֵלָיו, **הָיוּ** אַמּוֹת **בֵּינוֹנִיּוֹת** בָּנוֹת שִׁשָּׁה טְפָחִים, **חוּץ מִמִּזְבַּח הַזָּהָב** שֶׁבַּהֵיכָל, שֶׁהָיָה אַמָּה עַל אַמָּה בְּגֹבַהּ שְׁתֵּי אַמּוֹת, **וְהַקֶּרֶן** שֶׁהָיְתָה עֲשׂוּיָה בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת גַּג מִזְבַּח הָעוֹלָה, אַמָּה עַל אַמָּה בְּגֹבַהּ אַמָּה, **וְהַסּוֹבֵב** - כְּנִיסַת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶמְצַע גָּבְהוֹ, בְּגֹבַהּ חֲמֵשׁ אַמּוֹת מֵהַקַּרְקַע, שֶׁנַּעֲשָׂה צַר בְּאַמָּה מִכָּל צַד, וְנִקְרֵאת 'סוֹבֵב' לְפִי שֶׁעָלָיְהָ הָיוּ הַכֹּהֲנִים מְהַלְּכִים וּמְסוֹבְבִים אֶת הַמִּזְבֵּחַ, **וְהַיְסוֹד** שֶׁבְּתַחְתִּית הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁהָיָה גָּבוֹהַּ אַמָּה וְרָחָב אַמָּה, שֶׁכָּל אִלּוּ שִׁעוּרָם בְּאַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה טְפָחִים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַמַּת הַבִּנְיָן** כְּגוֹן חוֹמוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְכָתְלֵי מִזְבַּח הָעוֹלָה, בְּנוֹת **שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְשֶׁל כֵּלִים,** כְּגוֹן אַמּוֹת הָאָרוֹן, הַשֻּׁלְחָן וּמִזְבַּח הַזָּהָב, בְּנוֹת **חֲמִשָּׁה טְפָחִים:**

מִשְׁנָה יא **שִׁעוּרִים הַנִּמְדָּדִים לְפִי מִדָּה מִדְּבָרִית:** **וְיֵשׁ** דְּבָרִים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהֵם נִמְדָּדִים **בְּמִדָּה דַקָּה** [-קְטַנָּה], הַיְינוּ בְּמִדָּה מִדְּבָרִית שֶׁהִיא הַקְּטַנָּה שֶׁבְּכָל הַמִּדּוֹת [מִדְּבָרִית, יְרוּשַׁלְמִית וְצִפּוֹרִית]. וְהֵן **מִדּוֹת הַלַּח,** הַנִּמְדָּד בְּהִין, כְּגוֹן נִסְכֵּי יַיִן וְשֶׁמֶן, וּמִדּוֹת **הַיָּבֵשׁ,** הַנִּמְדָּד בְּעֶשָׂרוֹן, כְּגוֹן סֹלֶת לִמְנָחוֹת, **שֶׁשִּׁעוּרָן בָּאֵיטַלְקִי** - בְּמִדָּה הַנּוֹהֶגֶת בְּאֵיטַלְיָה, שֶׁזּוֹ שָׁוָה לַמִּדָּה **הַמִּדְבָּרִית** שֶׁנָּהֲגָה בַּמִּדְבָּר בִּימֵי מֹשֶׁה. **שְׁעוּרִים הַנִּמְדָּדִים בְּכָל אָדָם לְפִי מַה שֶּׁהוּא:** **וְיֵשׁ** דְּבָרִים **שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים שֶׁשִּׁעוּרָם **הַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא אָדָם** - לְפִי גָּדְלוֹ שֶׁל הָאָדָם הַמְדֻבָּר, וְהֵם: **הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה,** שֶׁשִּׁעוּרוֹ תְּלוּי בְּיַד הַקּוֹמֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב ב) 'וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ'. וְכֹהֵן גָּדוֹל **הַחוֹפֵן אֶת הַקְּטֹרֶת** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם טז יב) 'וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה'. **וְהַשּׁוֹתֶה כְּמִלֹּא לוּגְמָיו בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים** שֶׁהוּא חַיָּב כָּרֵת בְּמֵזִיד וְחַטָּאת בִּשְׁוֹגֵג, וְשִׁעוּרוֹ בְּכָל אָדָם לְפִי גָּדְלוֹ. **וְכִמְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת הַנִּצְרָךְ לְעֵרוּב** תְּחוּמִים [שֶׁבְּהַנָּחָתוֹ בְּאֵיזֶה מָקוֹם קוֹבֵעַ שָׁם אֶת מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, וּמֵתָר לְהַלֵּךְ מֵאוֹתוֹ מָקוֹם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל צַד], שֶׁנִּקְבָּע לְפִי מִזּוֹנוֹ שֶׁל כָּל אָדָם וְאָדָם כְּפִי שֶׁיִּבאַר. **שִׁעוּר מִזּוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְעֵרוּב:** וְשִׁעוּר שְׁתֵּי סְעוּדוֹת נִקְבָּע לְפִי **מִזּוֹנוֹ** שֶׁל מַנִּיחַ הָעֵרוּב, וְלֹא לְפִי רֹב בְּנֵי אָדָם [שֶׁאִם הוּא חוֹלֶה אוֹ זָקֵן וְאוֹכֵל מְעַט דַּי לוֹ בַּשִּׁעוּר הָרָגִיל בּוֹ. אַךְ אִם הוּא רַעֲבְתָּן וְאוֹכֵל הַרְבֵּה אֵינוֹ צָרִיךְ לְעֵרֹב אֶלָּא בְּשִׁעוּר אֲכִילָה שֶׁל אָדָם בֵּינוֹנִי (עירובין ל:)]. וּמִזּוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת נִקְבָּע לְפִי **מִזּוֹנוֹ** שֶׁל אָדָם לְסְעוּדַת יוֹם **חל אֶבֶל לֹא לְשַׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר** לְהֶפֶךְ, שִׁעוּרוֹ הַמַּסְפִּיק לִסְעוּדַת **שַׁבָּת אֲבָל לֹא לִסְעוּדַת יוֹם חל. אֵלּוּ וְאֵלּוּ** - רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה, **מִתְכַּוְּונִין לְהָקֵל** בְּדִינֵי עֵרוּב, שֶׁדַּי בְּשִׁעוּר סְעוּדָה קְטַנָּה, וּמַחֲלֹקְתָּם הִיא אֵיזוֹ סְעוּדָה קְטַנָּה יוֹתֵר. רַבִּי מֵאִיר סוֹבֵר שֶׁבְּשַׁבָּת אָדָם אוֹכֵל יוֹתֵר, מִתּוֹךְ שֶׁתַּבְשִׁילָיו עֲרֵבִים, וְרַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁמֵּאַחַר שֶׁבְּשַׁבָּת אוֹכֵל שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, הֲרֵי כָּל סְעוּדָה קְטַנָּה יוֹתֵר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** דַּי לָעֵרֹב **מִשְּׁתֵּי יְדוֹת לְכֹכָר** - בְּשֵׁנִי שְׁלִישֵׁי כִּכָּר, **מִשָּׁלֹשׁ לְקַב** - כְּשֶׁגָּדֵל הַכִּכָּר הוּא כָּזֶה שֶׁמִּקַּב אֶחָד עוֹשֶׂה שְׁלֹשׁ כִּכָּרוֹת. וְהֵיינוּ שֶׁשִּׁעוּר סְעוּדָה אַחַת הוּא אֶחָד חֶלְקֵי תִּשַּׁע מִקַּב. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר,** מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת הוּא **מִכִּכָּר בְּפוּנְדְיוֹן מֵאַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע** - בְּשִׁעוּר שֶׁל כִּכָּר הַנִּקְנֶה בְּפוּנְדְיוֹן, בְּזְמַן שֶׁאַרְבַּע סְאִים חִטִּים נִמְכָּרוֹת בְּסֶלַע, וּמֵאַחַר שֶׁבְּכָל סְאָה יֵשׁ קַב, הֲרֵי בְּאַרְבַּע סְאִים יֵשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קַבִּים, וּכְנֶגְדּוֹ בְּסֶלַע יֵשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעִין, הֲרֵי כָּל קַב בְּמָעָה, וּמֵאַחַר וּבְכָל מָעָה שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹנִים, נִמְצָא שֶׁ'כִּכָּר בְּפוּנְדְיוֹן' עָשׂוּי מֵחֲצִי קַב:

מִשְׁנָה יב **הַשְּׁעוּרִים הַנִּמְדָּדִים בְּמִדּוֹת גְּדוֹלוֹת:** **וְיֵשׁ** דְּבָרִים **שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים שֶׁהֵם נִמְדָּדִים **בְּמִדָּה גַּסָּה** - גְּדוֹלָה. וְאֵלּוּ הֵם: **מְלֹא תַּרְוָד רָקָב** - מְלוֹא כַּף עַפְרוּרִית מִן הַמֵּת לְאַחַר שֶׁיָּבְשָׁה כָּל הַלַּחְלוּחִית שֶׁבּוֹ, שֶׁמִּטַּמֵּא בְּמַגָּע וּמַשָּׂא וְאֹהֶל. וְשִׁעוּרוֹ **כִּמְלֹא תַּרְוָד גָּדוֹל שֶׁל רוֹפְאִים** שֶׁמְּנִיחִים בּוֹ אֶת סַמְמָנֵיהֶם, וְהוּא גָּדוֹל מִשָּׁאָר תַּרְוָדִים, וּמַחֲזִיק מְלוֹא חָפְנַיִם. וְכֵן שִׁעוּר **גְּרִיס** [-חֲצִי פּוֹל] שֶׁהוּא שִׁעוּר **נְגָעִים,** הוּא **כַּגְּרִיס הַקִּלְקִי** - הַבָּא מִמָּקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ קִילְקִי, שֶׁהַפּוֹלִים שָׁם גְּדוֹלִים, וְשִׁעוּרוֹ כְּתִשַּׁע עֲדָשִׁים. וְכֵן הָאוֹכֵל **בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים,** שִׁעוּרוֹ לְחִיּוּב כָּרֵת וְחַטָּאת הוּא **כְּכוֹתֶבֶת הַגַּסָּה** [-הַגְּדוֹלָה] שֶׁבַּתְּמָרִים, שֶׁשִּׁעוּרָהּ קְצָת פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה. וְנִמְדָּד שִׁעוּרָהּ **כָּמוֹהָ וּכְגַרְעִינָתָהּ** - כְּשִׁעוּר הַתְּמָרָה עִם הַגַּרְעִין שֶׁבְּתוֹכָהּ, אַךְ בְּלִי הַחֶלֶל שֶׁבֵּינֵיהֶם. וְכֵן **נוֹדוֹת יַיִן וְשֶׁמֶן, שִׁעוּרָן** - שִׁעוּר הַנָּקָב שֶׁבָּהֶם הַמְבַטֵּל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי וּמְטַהֲרָם מִטֻּמְאָה, הוּא **כְּפֶקַע גְּדוֹלָה שֶׁלָּהֶן** - בְּגֹדֶל שֶׁפֶּקַע [-כַּדּוּר שֶׁמַּנִּיחוֹת הַטַּוּוֹת בְּרֹאשׁ הַפֶּלֶךְ] גְּדוֹלָה יְכוֹלָה לְהַכְנִיס וְלָצֵאת בּוֹ. וְכֵן **מָאוֹר** - חַלּוֹן הַמַּכְנִיס אוֹר לַבַּיִת, **שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם** לִצְרָךְ זֶה אֶלָּא נַעֲשָׂה מֵאֵלָיו, כְּגוֹן שֶׁחֲרָרוּהוּ מַיִם אוֹ **שֶׁנָּפַל** עָפָר הַבִּנְיָן בַּמָּקוֹם הַהוּא, **שִׁעוּרוֹ** לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מֵאֹהֶל הַמֵּת הַסָּמוּךְ לַבַּיִת אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת הוּא **כְּמִלֹּא אֶגְרוֹף גָּדוֹל, וְזֶה הוּא אֶגְרוֹפוֹ שֶׁל בֶּן בָּטִיחַ** - אָדָם שֶׁהָיָה מֵכֶר בִּזְמַנָּם שֶׁאֶגְרוֹפוֹ הָיָה גָּדוֹל. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יֶשְׁנוֹ** בְּשִׁעוּר זֶה **כְּרֹאשׁ גָּדוֹל שֶׁל אָדָם.** וּמָאוֹר **שֶׁנַּעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם** לְשֵׁם מָאוֹר, **שִׁעוּרוֹ** לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה הוּא **כְּמִלֹּא מַקֵּדַח גָּדוֹל שֶׁל לִשְׁכָּה** - הַמַּנָּח בַּלִּשְׁכָּה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ כְּדֵי לִקְדֹּחַ בּוֹ חוֹרִים הַנִּצְרָכִים לְבֶדֶק הַבַּיִת, **שֶׁשִּׁעוּרוֹ הוּא כַּפּוּנְדְיוֹן הָאִיטַלְקִי** - סוּג מַטְבֵּעַ אִיטַלְקִי, וּכְמוֹ כֵן שִׁעוּרוֹ **כַּסֶּלַע הַנֵּירוֹנִית** - מַטְבֵּעַ שֶׁעָשָׂה נֵירוֹן קֵיסָר, וְכֵן שִׁעוּרוֹ **כְּמִלֹּא נָקֵב שֶׁבְּעֹל** הַבְּהֵמָה שֶׁקּוֹשְׁרִים לְתוֹכוֹ אֶת הָרְצוּעוֹת. [מָנָה הַתַּנָּא שִׁלְשָׁה צִיּוּרִים לְשִׁעוּר שָׁוֶה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁרַק אֶחָד מֵהֶם הָיָה מֻכָּר]:

מִשְׁנָה יג **כֵּלִים מֵעוֹר בְּרִיּוֹת שֶׁבָּהֶם:** **כֹּל** כְּלֵי הַנַּעֲשֶׂה מֵעוֹרוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים **שֶׁבָּהֶם, טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לב) 'מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר', הֶקֵּשׁ עוֹר לְבֶגֶד, מַה בֶּגֶד גָּדֵל מִן הָאָרֶץ אַף עוֹר הַגָּדֵל מִן הָאָרֶץ. **חוּץ** מִכְּלֵי הָעֲשׂוּיִ מִכֶּלֶב **הַמַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁכְּשֶׁבָּאִים לָצוּד אוֹתוֹ הוּא בּוֹרֵחַ לַיַּבָּשָׁה,** בְּשׁוֹנָה מִשְּׁאָר בְּרִיּוֹת הַיָּם שֶׁאֵינָן בּוֹרְחוֹת לַיַּבָּשָׁה, וְעַל כֵּן דִּינוֹ כְּחַיַּת הָאָרֶץ, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.** אֲבָל לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא כֵּיוָן שֶׁעִקֵּר חִיּוּתוֹ וְגִדּוּלוֹ בַּמַּיִם, הֲרֵי הוּא כְּשְׁאָר בְּרִיּוֹת הַיָּם (משנ"א). **הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן** עוֹר בַּעַל חַי **הַגָּדֵל בַּיָּם, וְחִבֵּר לָהֶם מִן** עוֹר בַּעַל חַי **הַגָּדֵל בָּאָרֶץ, וַאֲפִלּוּ** מְחַבֵּר בֵּינֵיהֶם רַק **חוּט, וַאֲפִלּוּ** רַק **מְשִׁיחָה** מִכֶּר בִּזְמַנָּם שֶׁאֶגְרוֹפוֹ הָיָה גָּדוֹל. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יֶשְׁנוֹ** בְּשִׁעוּר זֶה **כְּרֹאשׁ גָּדוֹל שֶׁל אָדָם.** וּמָאוֹר **שֶׁנַּעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם** לְשֵׁם מָאוֹר, **שִׁעוּרוֹ** לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה הוּא **כְּמִלֹּא מַקֵּדַח גָּדוֹל שֶׁל לִשְׁכָּה** - הַמַּנָּח בַּלִּשְׁכָּה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ כְּדֵי לִקְדֹּחַ בּוֹ חוֹרִים הַנִּצְרָכִים לְבֶדֶק הַבַּיִת, **שֶׁשִּׁעוּרוֹ הוּא כַּפּוּנְדְיוֹן הָאִיטַלְקִי** - סוּג מַטְבֵּעַ אִיטַלְקִי, וּכְמוֹ כֵן שִׁעוּרוֹ **כַּסֶּלַע הַנֵּירוֹנִית** - מַטְבֵּעַ שֶׁעָשָׂה נֵירוֹן קֵיסָר, וְכֵן שִׁעוּרוֹ **כְּמִלֹּא נָקֵב שֶׁבְּעֹל** הַבְּהֵמָה שֶׁקּוֹשְׁרִים לְתוֹכוֹ אֶת הָרְצוּעוֹת. [מָנָה הַתַּנָּא שִׁלְשָׁה צִיּוּרִים לְשִׁעוּר שָׁוֶה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁרַק אֶחָד מֵהֶם הָיָה מֻכָּר]:

מִשְׁנָה יג **כֵּלִים מֵעוֹר בְּרִיּוֹת שֶׁבָּהֶם:** **כֹּל** כְּלֵי הַנַּעֲשֶׂה מֵעוֹרוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים **שֶׁבָּהֶם, טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לב) 'מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר', הֶקֵּשׁ עוֹר לְבֶגֶד, מַה בֶּגֶד גָּדֵל מִן הָאָרֶץ אַף עוֹר הַגָּדֵל מִן הָאָרֶץ. **חוּץ** מִכְּלֵי הָעֲשׂוּיִ מִכֶּלֶב **הַמַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁכְּשֶׁבָּאִים לָצוּד אוֹתוֹ הוּא בּוֹרֵחַ לַיַּבָּשָׁה,** בְּשׁוֹנָה מִשְּׁאָר בְּרִיּוֹת הַיָּם שֶׁאֵינָן בּוֹרְחוֹת לַיַּבָּשָׁה, וְעַל כֵּן דִּינוֹ כְּחַיַּת הָאָרֶץ, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.** אֲבָל לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא כֵּיוָן שֶׁעִקַּר חִיּוּתוֹ וְגִדּוּלוֹ בַּמַּיִם, הֲרֵי הוּא כְּשְׁאָר בְּרִיּוֹת הַיָּם (משנ"א). **הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן** עוֹר בַּעַל חַי **הַגָּדֵל בַּיָּם, וְחִבֵּר לָהֶם מִן** עוֹר בַּעַל חַי **הַגָּדֵל בָּאָרֶץ, וַאֲפִלּוּ** מְחַבֵּר בֵּינֵיהֶם רַק **חוּט, וַאֲפִלּוּ** רַק **מְשִׁיחָה**

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק יח

[-חָבֶל דַּק], **דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה** - אִם חִבֵּר אוֹתָם בְּחִבּוּר כָּזֶה שֶׁאִלּוּ הָיוּ שְׁנֵיהֶם מִמִּין הַמְקַבֵּל טֻמְאָה הָיָה נֶחְשָׁב לְחִבּוּר וּכְשֶׁהָיְתָה טֻמְאָה נוֹגַעַת בְּאֶחָד הָיָה נִטְמָא גַּם חֲבֵרוֹ, בְּחִבּוּר שֶׁכָּזֶה אַף שֶׁחָלְקוּ מִבְּרִיּוֹת הַיָּם הוּא **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְנִתְרַבָּה אֲפִלּוּ זֶה מִיִּתּוּר תֹּבֶת 'אוֹ' בַּפָּסוּק (שם) 'אוֹ עוֹר': **מִשְׁנָה יד קַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי סִדָּר יְמֵי הַבְּרִיאָה:** וְיֵשׁ בְּכֵלִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִמַּה שֶׁנִּבְרָא **בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן** לִבְרִיאַת הָעוֹלָם תּוֹרַת קַבָּלַת **טֻמְאָה,** בִּכְלֵי חֶרֶס הָעֲשׂוּיִים מִן הָאָרֶץ. וּמִמַּה שֶׁנִּבְרָא **בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי אֵין בּוֹ טֻמְאָה,** שֶׁנִּבְרָא בּוֹ רַק הָרָקִיעַ. וּמִמַּה שֶׁנִּבְרָא **בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֶשׁ בּוֹ** תּוֹרַת קַבָּלַת **טֻמְאָה,** שֶׁנִּבְרְאוּ בּוֹ הָאִילָנוֹת, וּכְלֵי עֵץ מְקַבְּלִים טֻמְאָה. וּמַה שֶּׁנִּבְרָא **בַּיּוֹם** הָרְבִיעִי **וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי אֵין בָּהֶם** כֵּלִים הַמְקַבְּלִים **טֻמְאָה,** שֶׁכֵּן בַּיּוֹם הָרְבִיעִי נִבְרְאוּ הַשֶּׁמֶשׁ הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים, וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי נִבְרְאוּ הָעוֹפוֹת וְהַדָּגִים שֶׁכֵּלִים הַנַּעֲשִׂים מֵהֶם אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, **חוּץ** מִכְּלֵי הָעֲשׂוּי **מִכְּנַף הָעוּז** - מִקְּנֵי הַנּוֹצוֹת שֶׁל הָעֲזָנְיָה, שֶׁהֵם גְּדוֹלִים וַחֲזָקִים וְנִזְרוּ עֲלֵיהֶם טֻמְאָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחֲלִיפוּ בֵּינֵיהֶם לִכְלֵי עָצָם הָעֲשׂוּיִם מֵעַצְמוֹת חַיַּת הָאָרֶץ, וְחוּץ מִבֵּיצַת **נֶעֱמִית** [-בַּת יַעֲנָה] **הַמְצֻפָּה** - שֶׁצִּפּוּ אוֹתָהּ וְעָשׂוּ מִמֶּנָּה כְּלִי, שֶׁנִּזְרוּ בָּהּ טֻמְאָה כִּכְלֵי עָצָם כֵּיוָן שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת וּמִתְקַיֶּמֶת אַף בְּלֹא צִפּוּיָהּ. [אֲבָל שְׁאָר הַבֵּיצִים שֶׁאֵינָן מִתְקַיְּמוֹת לְלֹא צִפּוּי, לֹא נִזְרוּ בָּהֶן אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵן מְצֻפּוֹת]. **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, מֵה נִּשְׁתַּנָּה כְּנַף הָעוּז מִכָּל הַכְּנָפִים,** שֶׁלְּדִבְרֵיכֶם הֶחֱמִירוּ רַק בָּהּ לְטַמֵּא כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים מִמֶּנָּה. וּלְשִׁיטָתוֹ נִזְרוּ חֲכָמִים עַל כָּל הַכֵּלִים הָעֲשׂוּיִים מִכַּנְפֵי הָעוֹפוֹת. **וְכָל** כְּלֵי הָעָשׂוּי מִמַּה **שֶּׁנִּבְרָא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי,** מֵעַצְמוֹת וְעוֹרוֹת חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וּשְׂרָצִים וְאָדָם, **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה טו כֵּלִים שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים וּמְקַבְּלִים טֻמְאָה: הָעוֹשֶׂה כְּלִי** עִם בֵּית **קִבּוּל, מִכָּל מָקוֹם** - אֲפִלּוּ רָאוּי לְקַבֵּל רַק מַשֶּׁהוּ, הֲרֵי הוּא **טָמֵא. הָעוֹשֶׂה** כְּלִי לְצָרְךְ **מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, מִכָּל מָקוֹם** - אֲפִלּוּ רָאוּי רַק לִישִׁיבָה מוּעֶטֶת, כְּגוֹן לְהִשָּׁעֵן עָלָיו אוֹ לְהִתָּלוֹת בּוֹ, **טָמֵא. הָעוֹשֶׂה כִּיס מֵעוֹר הַמֻּצָּה** - עוֹר שֶׁעָדַיִן לֹא עֻבַּד בְּמֶלַח, קֶמַח וַעֲפָצִים, אוֹ שֶׁעָשָׂה כִּיס **מִן הַנִּיָּר** הָעֲשׂוּי מֻעֲשָׂבִים וְדָבָק, **טָמֵא,** כֵּיוָן שֶׁהֵם כֵּלִים הַמִּתְקַיְּמִים אַף שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים כָּל כָּךְ. **הָרִמּוֹן,** פְּרִי **הָאִלּוֹן, וְהָאֶגוֹז, שֶׁחֻקְּקוּם** [-נָקְבוּ אֶת קְלִפָּתָם] **הַתִּינוֹקוֹת** וְהוֹצִיאוּ אֶת תּוֹכָם כְּדֵי **לְמֹד בָּהֶם** - בְּקִלְפָּתָם **אֶת הָעָפָר, אוֹ שֶׁהִתְקִינוּם לְשִׁמּוּשׁ כְּכַף מֹאזְנַיִם,** לְמִשְׁקָל, **טְמֵאִים,** לְפִי שֶׁקְּטָנִים **יֵשׁ לָהֶם מַעֲשֶׂה** - יֵשׁ תִּקּוּן לַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשׂוּ כְּדֵי לְתֵת לַדָּבָר שֵׁם כְּלִי, **וְאֵין לָהֶם מַחֲשֶׁבֶת** - שֶׁאִם מָצְאוּ קְלִפּוֹת אֵלּוּ כְּשֶׁהֵן חֲקוּקוֹת, אַף שֶׁיִּחֲדוּם לְצָרְךְ מִדִּידַת הָעָפָר אֵין מַחֲשַׁבְתָּם מוֹעִילָה לָעֲשׂוֹתָם לִכְלִי, וְהֵם אֵינָן מְקַבְּלוֹת **טֻמְאָה:** **מִשְׁנָה טז מִקְלוֹת שֶׁל רַמָּאִים הַמְשַׁמְּשִׁים בְּבֵית קִבּוּל: קְנֵה מֹאזְנַיִם** - הַקָּנֶה שֶׁעָלָיו תְּלוּיוֹת כַּפּוֹת הַמֹּאזְנַיִם, **וְהַמָּחוֹק** - כְּלִי שֶׁמְּעֲבִיר עַל גַּבֵּי שְׂפַת הַמִּדָּה כְּדֵי לִמְחֹק אֶת הַסְּחוֹרָה הַנִּמְכֶּרֶת שֶׁלֹּא תַּגְדִּישׁ, וְאֵין עוֹשִׂים אוֹתוֹ מִמַּתֶּכֶת כִּי מֻחָמַת כָּבְדּוֹ הוּא מְחַסֵּר מַדָּה וּמַכְסִיד הַקּוֹנֶה, וְגַם מִדָּבָר קַל מִדַּי אֵין עוֹשִׂים אוֹתוֹ כִּי בְּאֹפֶן זֶה נוֹתֵר מֻגְדָּשׁ וּמַכְסִיד הַמּוֹכֵר, וּרְגִילִים לַעֲשׂוֹתוֹ מֵעֵץ זַיִת, אֱגוֹז אוֹ אֶשְׁכָּרוֹעַ. וְכֵלִים אֵלּוּ כְּשֶׁיֵּשׁ **בָּהֶן בֵּית קִבּוּל מַתָּכוֹת,** לְפִי שֶׁהָרַמָּאִים עוֹשִׂים אוֹתָם חֲלוּלִים, וּמַכְנִיסִים לְקָנֶה הַמֹּאזְנַיִם כֶּסֶף חַי [-רַךְ וְקַל, כַּסְפִּית] וּמַטִּים אוֹתוֹ לְצַד שֶׁהֵם חֲפֵצִים, שֶׁכְּשֶׁהֵם מוֹכְרִים מַטִּים אוֹתוֹ לְצַד הַדָּבָר הַנִּמְכָּר לְהַכְבִּידוֹ, וּכְשֶׁהֵם קוֹנִים מַטִּים אוֹתוֹ לְצַד הַמִּשְׁקָל. וְכֵן בְּמָחוֹק, כְּשֶׁהֵם מוֹכְרִים הֵם מַכְנִיסִים אֶת הַבַּרְזֶל לְתוֹךְ הַמָּחוֹק הֶחָלוּל כְּדֵי לְהַכְבִּידוֹ וּלְחַסֵּר מֵהַמִּדָּה, וּכְשֶׁהֵם קוֹנִים הֵם מוֹצִיאִים אֶת הַבַּרְזֶל כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַמָּחוֹק קַל וְלֹא יְחַסֵּר מֵהַמִּדָּה. **וְהָאֶסֶל** - מוֹט לִנְשִׂיאַת מַשָּׂא עַל הַכְּתֵפַיִם, **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל מָעוֹת,** שֶׁהָרַמָּאִים עוֹשִׂים אוֹתוֹ חָלוּל וְכָךְ כְּשֶׁיֵּשׁ פּוֹעֲלִים מְרֻבִּים מַכְנִיסִים אֶת הַשֶּׂכָר שֶׁקִּבְּלוּ לְתוֹךְ הַמּוֹט וְאוֹמְרִים שֶׁעֲדַיִן לֹא קִבְּלוּ, וּכְשֶׁבּוֹדֵק בַּעַל הַבַּיִת אִם אָכֵן לֹא קִבְּלוּ אֵינוֹ נוֹתֵן אֶל לִבּוֹ לִבְדֹּק

המבוארות

שָׁם. וְקָנֶה [-מַקֵּל] **שֶׁל עָנִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל לְמַיִם** וְהֶעָנִי מְמַלֵּא בּוֹ מַיִם וְשׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ בַּסֵּתֶר, וּכְשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ אִם טָעַם מַשֶּׁהוּ הַיּוֹם, אוֹמֵר שֶׁהוּא מִתְעַנֶּה כְּדֵי שֶׁיְּרַחֲמוּ עָלָיו. **וּמַקֵּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל לִמְזוּזָה וּמִרְגָּלִיּוֹת,** שֶׁמַּבְרִיחֵי הַמָּכָס מַחְבִּיאִים אוֹתָן בְּתוֹכוֹ כְּדֵי לְהַפְטֵר מֵהַמָּכָס, **הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין,** שֶׁהֵם כְּלֵי עֵץ הָעֲשׂוּיִים לְקַבֵּל. **וְעַל כֻּלָּן** - עַל דִּין זֶה הַנּוֹגֵעַ לְכָל אֲמָנוּת הָרַמָּאִים, **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, אוֹי לִי אִם אֹמַר,** שֶׁמָּא בְּנֵי אָדָם יִלְמְדוּ מִדְּבָרַי לְרַמּוֹת, **וְאוֹי לִי אִם לֹא אֹמַר,** שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הָרַמָּאִים שֶׁאֵין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּקִיאִים בְּרַמָּאוּתָם וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָבוֹאוּ לְרַמּוֹת יוֹתֵר. וְהִכְרִיעַ לְבַסּוֹף לְאָמְרָם, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יד י) 'כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה' וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם', וְלָכֵן אֵין לְהִמָּנַע מִלּוֹמַר דִּבְרֵי תּוֹרָה עַל אַף הַחֶשְׁשׁ שֶׁיָּבִיא הַדָּבָר מִכְּשׁוֹל לַפּוֹשְׁעִים: **מִשְׁנָה יז קִבָּלַת טֻמְאָה בִּכְלֵי עֵץ שׁוֹנִים: תַּחְתִּית הַצּוֹרְפִין** - כְּלִי עֵץ הַמֻּנָּח מִתַּחַת הַצּוֹרֵף כְּדֵי לִקְלֹט אֶת שְׁאֵרִיּוֹת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הַנּוֹפְלוֹת בְּמַלַאכְתּוֹ, **טְמֵאָה,** שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְקַבָּלָה. וְתַחְתִּית **שֶׁל נַפָּחִין, טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקַבָּלָה, וְאֵינָהּ מְיֻעֶדֶת אֶלָּא לְהָגֵן עַל הַנַּפָּח שֶׁלֹּא יַזִּיקוּהוּ הַנִּיצוֹצוֹת הַיּוֹצְאִים מֵהַבְּרָזֶל הַחַם כְּשֶׁמַּכֶּה בּוֹ עִם הַקָּרְנָס. **מַשְׁחֶזֶת** לְסַכִּינִים הָעֲשׂוּיָה מֵעֵץ, **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל לְשֶׁמֶן** הַמְסַיֵּעַ לְהַשְׁחֶזֶת הַסַּכִּין, **טְמֵאָה,** כְּדִין מְקַבְּלֵי כְּלֵי עֵץ. **וְשֶׁאֵין בָּהּ** בֵּית קִבּוּל לְשֶׁמֶן, **טְהוֹרָה,** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ [וּמַשְׁחֶזֶת אֶבֶן, טְהוֹרָה אַף אִם יֵשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל. וּמַשְׁחֶזֶת מַתֶּכֶת, טְמֵאָה אַף אִם אֵין לָהּ בֵּית קִבּוּל]. **פְּנָקָס** שֶׁל חָנְוָנִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שַׁעֲוָה וְעָלָיו חוֹרֶט וְרוֹשֶׁם, **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל לְשַׁעֲוָה, טְמֵאָה, וְשֶׁאֵין בָּהּ** בֵּית קִבּוּל לְשַׁעֲוָה, אֶלָּא כּוֹתֵב עָלֶיהָ בְּדִיּוֹ (להלן פכ"ד מ"ז), **טְהוֹרָה. מַחְצֶלֶת הַקָּשׁ** - הָעֲשׂוּיָה מִזְּנֻבוֹת שִׁבֳּלִים, **וּשְׁפוֹפֶרֶת הַקָּשׁ** - וְזַנְבוֹת שִׁבֳּלִים חֲלוּלִים כְּמִין שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁמַּכְשִׁירִם לְקִבּוּל עַל יְדֵי קְשִׁירַת קְצֵה הַשִּׁבֹּלֶת, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר,** וְנֶחְלְקוּ אִם נֶחְשָׁבִים לְכְלֵי הַמִּתְקַיְּמִים וְעוֹמֵד מֵאֵלָיו, שֶׁכָּל כְּלֵי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד מֵאֵלָיו אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף** מַחְצֶלֶת **שֶׁל פַּקּוּעוֹת** - דְּלָעוֹת מִדְּבָרִיּוֹת, שֶׁהַקָּנֶה שֶׁלָּהֶן חָלוּל כִּשְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל קַשׁ, **כֵּיוָן שֶׁעָשָׂה בָּהֶן** - דֵּינָן כְּדִין מַחְצֶלֶת וּשְׁפוֹפֶרֶת הַקַּשׁ. **מַחְצֶלֶת קָנִים וְשֶׁל** [-אוֹ שֶׁל] מִין עֵשֶׂב הַקָּרוּי **חֶלֶף, טְהוֹרָה** מִטֻּמְאַת שֶׁרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ [אֲבָל טְמֵאָה בְּטֻמְאַת מִדְרָס אִם הִיא עֲשׂוּיָה לְמִשְׁכָּב אוֹ מוֹשָׁב. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב הִיא טְמֵאָה בְּכָל הַטֻּמְאוֹת וְלֹא רַק בְּטֻמְאַת מִדְרָס]. **שְׁפוֹפֶרֶת הַקָּנֶה שֶׁחֻתְּכָה לְקַבָּלָה** - שֶׁחָתַךְ אֶת הַקָּנֶה כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כִּבְיַת קִבּוּל, **טְהוֹרָה** אֲפִלּוּ מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, **עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כָּל הַכָּכִי** - אֶת כָּל הַמּחַ הַלָּבָן שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּנֶה:

פֶּרֶק יח

דִּינֵי קַבָּלַת טֻמְאָה בְּשָׂדֶה תֵּבָה מִגְדָּל וּמִטָּה, וְדִין כֵּלִים טְמֵאִים שֶׁנִּפְגְּמוּ:

מִשְׁנָה א אֵפוֹ מְדִידַת כְּלִי עֵץ הֶעָשׂוּי לְנַחַת: הַשָּׂדֶה [-אֲרוֹן עֵץ] שֶׁכְּשֶׁמַּחֲזִקֶת אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ הֲרֵי הִיא כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נִמְדֶּדֶת מִבִּפְנִים,** וְאֵינָהּ טְהוֹרָה אֶלָּא אִם יֵשׁ בַּחֲלָלָהּ הַפְּנִימִי לְבַדּוֹ אַמָּה עַל אַמָּה בְּגֹבַהּ שָׁלֹשׁ אַמּוֹת שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר הַמַּחֲזִיק אַרְבָּעִים סְאָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, נִמְדֶּדֶת מִבַּחוּץ,** וְדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ שִׁעוּר זֶה בַּחֲלָלָהּ בְּצֵרוּף עֲבִי דְּפָנוֹתֶיהָ וְתַחְתִּיתָהּ. **וּמוֹדִים אֵלּוּ וְאֵלּוּ** - בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **שֶׁאֵין עֲבִי הָרַגְלַיִם וְעֲבִי** הַלִּזְבְּזִין - הַמִּסְגֶּרֶת שֶׁסְּבִיב שִׁפְתָּהּ **נִמְדָּד** וּמִצְטָרֵף לְשִׁעוּר זֶה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אַף בָּזֶה כֻּלָּם **מוֹדִים שֶׁעֲבִי הָרַגְלַיִם וְעֲבִי לִזְבְּזִין נִמְדָּד** בִּכְלַל הַשִּׁעוּר הָאָמוּר, וְהָאֲוִיר שֶׁבֵּינֵיהֶם [-שֶׁבֵּין הָרַגְלַיִם] הוּא שֶׁאֵינוֹ **נִמְדָּד** עִם שִׁעוּר זֶה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁזּוּרֵי אוֹמֵר,** רַק **אִם הָיוּ הָרַגְלַיִם גְּבוֹהוֹת טָפַח,** אָז **אֵין** הָאֲוִיר שֶׁבֵּינֵיהֶם **נִמְדָּד** עִמָּהֶן. **וְאִם לָאו** - וְאִלּוּ אִם אֵין בְּגָבְהָן טָפַח, אַף הָאֲוִיר שֶׁבֵּינֵיהֶן **נִמְדָּד** עִמָּהֶן וּמַשְׁלִים לְשִׁעוּר זֶה:

מִשְׁנָה ב דִּין הַמּוּכְנִי: מוּכְנִי שֶׁלָּהּ - כְּלִי כְּעֵין אָפְנֵי הָעֲגָלָה שֶׁעָלָיו מֻנַּחַת הַשִּׁדָּה, **בִּזְמַן שֶׁהִיא נִשְׁמֶטֶת** - שֶׁאֶפְשָׁר לְסַלְקָהּ מִמָּקוֹם לְאַחֵר, **אֵינָהּ חִבּוּר לָהּ** - אֵינוֹ נֶחְשָׁב כִּכְלִי אֶחָד עִם הַשִּׁדָּה, וְאִם נָגְעָה טֻמְאָה בַּמּוּכְנִי הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל וְהוּא מִטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן כְּשֵׁק. וְכֵן אִם אֵין הַשִּׁדָּה מַחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה וְנָגְעָה בְּטֻמְאָה, אֵין הַמּוּכְנִי נִטְמָא עִמָּהּ, וְאִם נָגְעָה בַּמּוּכְנִי אֵין הַשִּׁדָּה נִטְמֵאת. **וְאֵינָהּ נִמְדֶּדֶת עִמָּהּ** - אֵין הַמּוּכְנִי מַשְׁלִים לְשִׁעוּר אַמָּה עַל אַמָּה בְּגֹבַהּ שָׁלֹשׁ אַמּוֹת כְּדֵי לְהַחְשִׁיב אֶת הַשִּׁדָּה כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת, אֲפִלּוּ לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהָרִגְלַיִם נִמְדָּדוֹת עִמָּהּ. **וְאֵינָהּ מַצֶּלֶת עִמָּהּ בְּאֹהֶל הַמֵּת** - שֶׁאִם הָיְתָה שִׁדָּה הָעֲשׂוּיָה לְנַחַת מַאֲהִילָה עַל הַמֵּת וְחוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בָּהּ שֶׁלֹּא יִטַּמְאוּ, וְהָיוּ כֵּלִים בּוֹלְטִים מִחוּץ לְדֹפֶן הַשִּׁדָּה וְנִמְצָאִים סְעַל עֲבֵי הַמּוּכְנִי, אֵין הַמּוּכְנִי חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, שֶׁהֲרֵי הוּא כִּלְי בִּפְנֵי עַצְמוֹ הַמְקַבֵּל טֻמְאָה וְדָבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה אֵינוֹ חוֹצֵץ. **וְאֵין גּוֹרְרִין אוֹתָהּ** [-אֶת הַמּוּכְנִי] **בְּשַׁבָּת בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ מְעוֹת,** שֶׁהִיא בָּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר, וְאַף שֶׁבַּשִּׁדָּה אֵין מָעוֹת וְהִיא מֻתֶּרֶת בְּטִלְטוּל אֵין הַמּוּכְנִי בָּטֵל אֵלֶיהָ. **וְאִם הַמּוּכְנִי אֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת** מֵהַשִּׁדָּה אֶלָּא קְבוּעָה בָּהּ, הֲרֵי הִיא **חִבּוּר לָהּ** לְעִנְיַן טֻמְאָה, **וְנִמְדֶּדֶת עִמָּהּ** לְהַחְשִׁיבָהּ כִּכְלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת. **וּמַצֶּלֶת עִמָּהּ בְּאֹהֶל הַמֵּת** עַל הַכֵּלִים שֶׁבּוֹלְטִים מִחוּץ לַשִּׁדָּה וְנִמְצָאִים מַעַל הַמּוּכְנִי. **וְגוֹרְרִין אוֹתָהּ בְּשַׁבָּת אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ מָעוֹת,** כֵּיוָן שֶׁבַּשִּׁדָּה אֵין מָעוֹת וְהִיא עִקַּר הַכְּלִי וְהַמּוּכְנִי בָּטֵל לַשִּׁדָּה. **דִּין הַקִּמְרוֹן:**

הַקִּמְרוֹן שֶׁלָּהּ - כְּעֵין כִּפָּה הַמְכַסָּה מִקְצַת מֻחֱלֶל הַשִּׁדָּה [כְּגַג עֲגָלַת תִּינוֹק בְּיָמֵינוּ אָנוּ], **בִּזְמַן שֶׁהוּא קָבוּעַ** בַּשִּׁדָּה, הֲרֵי הוּא **חִבּוּר לָהּ** - נֶחְשָׁב עִמָּהּ לְכְלִי אֶחָד לְעִנְיַן טֻמְאָה. **וְנִמְדָּד עִמָּהּ** לְהַשְׁלִימָהּ לְשִׁעוּר כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת. **וְאִם אֵינוֹ קָבוּעַ** בָּהּ, **אֵינוֹ חִבּוּר לָהּ** לְעִנְיַן טֻמְאָה, **וְאֵינוֹ נִמְדָּד עִמָּהּ** לְהַשְׁלִימָהּ לְשִׁעוּר כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת. וּבִזְמַן שֶׁהוּא קָבוּעַ וְנִמְדָּד עִמָּהּ, **כֵּיצַד מוֹדְדִין אוֹתוֹ** - אֶת הַקִּמְרוֹן, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְכַסֶּה אֶלָּא מִקְצַת מֻחֱלֶל הַשִּׁדָּה, **רֹאשׁ תּוֹר** - מוֹתְחִים חוּט בַּאֲלַכְסוֹן מִקְצֵה גַּג הַקִּמְרוֹן עַד לִשְׂפַת הַשִּׁדָּה בְּצַד שֶׁכְּנֶגֶד הַקִּמְרוֹן, וְכָל הֶחָלָל שֶׁתַּחַת חוּט זֶה מַשְׁלִים לְשִׁעוּר זֶה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הַשִּׁדָּה אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמָהּ** לְלֹא הַקִּמְרוֹן הַמַּכְבִּיד עָלֶיהָ בְּצִדָּהּ הָאֶחָד וּמַעֲמִידָהּ, וְכֵאֲשֶׁר מְסִירִים אוֹתוֹ מִמֶּנָּה הִיא נוֹפֶלֶת עַל צִדָּהּ, אָז אִם אֵינוֹ קָבוּעַ בָּהּ, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה אַף שֶׁאֵינָהּ כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת, שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּלִי לְכְלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל כֵּיוָן שֶׁהִיא כְּשֶׁלַּעֲצְמָהּ נוֹפֶלֶת וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְקַבֵּלָה:

ב מוּכְנִי שֶׁלָּהּ, בִּזְמַן שֶׁהִיא נִשְׁמֶטֶת, אֵינָהּ חִבּוּר לָהּ, וְאֵינָהּ נִמְדֶּדֶת עִמָּהּ, וְאֵינָהּ מַצֶּלֶת עִמָּהּ בְּאֹהֶל הַמֵּת, וְאֵין גּוֹרְרִין אוֹתָהּ בְּשַׁבָּת בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ מָעוֹת. וְאִם אֵינָהּ נִשְׁמֶטֶת, חִבּוּר לָהּ, וְנִמְדֶּדֶת עִמָּהּ, וּמַצֶּלֶת עִמָּהּ בְּאֹהֶל הַמֵּת, וְגוֹרְרִין אוֹתָהּ בְּשַׁבָּת אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ מָעוֹת. הַקִּמְרוֹן שֶׁלָּהּ, בִּזְמַן שֶׁהוּא קָבוּעַ, חִבּוּר לָהּ. וְאִם אֵינוֹ קָבוּעַ, אֵינוֹ חִבּוּר לָהּ, וְנִמְדָּד עִמָּהּ. וְאֵיזֶהוּ קָבוּעַ וְאֵיזֶהוּ שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ. כֵּיצַד מוֹדְדִין אוֹתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמָהּ, טְהוֹרָה: **ג** הַשִּׁדָּה וְהַתֵּבָה וְהַמִּגְדָּל שֶׁנִּטְלָה אַחַת מֵרַגְלֵיהֶן, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין, טְהוֹרִין. וְשֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין כְּדַרְכָּן, רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא. וְנַקְלִיטֵי הַמִּטָּה, וַחֲמוֹר, וְחִפּוּי, טְהוֹרִין. אֵין טָמֵא אֶלָּא מִטָּה וּמַלְבֵּן. וּמַלְבְּנֵי בְּנֵי לֵוִי, טְהוֹרִין: **ד** מַלְבֵּן שֶׁנִּתְּנוּ עַל לְשׁוֹנוֹת, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמְּאִין, רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֲרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַה שָּׁנָה זֶה מִמַּלְבְּנֵי בְּנֵי לֵוִי, שֶׁמַּלְבְּנֵי בְּנֵי לֵוִי טְהוֹרָה: **ה** מִטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְּרָס, נִטְלָה קְצָרָה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם, טְמֵאָה. אֶרֶכָּה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם, טְהוֹרָה. רַבִּי נְחֶמְיָה מְטַמֵּא. גָּדַד שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת לוֹכְסָן, גָּדַד שְׁתֵּי כְרָעַיִם טָפַח עַל טָפַח לוֹכְסָן, אוֹ שֶׁמִּעֲטָהּ פָּחוֹת מִטָּפַח, טְהוֹרָה: **ו** מִטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְּרָס, נִשְׁבְּרָה אֶרֶכָּה וְתִקְּנָהּ, טְמֵאָה מִדְּרָס. נִשְׁבְּרָה שִׁנְּיָה וְתִקְּנָהּ, טְהוֹרָה מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טְמֵאָה מַגָּע מִדְּרָס. לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּשְׁבְּרָה שְׁנִיָּה, טְהוֹרָה: **ז** כְּרַע שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְּרָס וְחִבְּרָהּ לַמִּטָּה, כֻּלָּהּ טְמֵאָה מִדְּרָס. פֵּרְשָׁה, הִיא טְמֵאָה מִדְּרָס, וְהַמִּטָּה מַגָּע מִדְּרָס. הָיְתָה טְמֵאָה טֻמְאַת שִׁבְעָה וְחִבְּרָהּ לַמִּטָּה, כֻּלָּהּ טְמֵאָה טֻמְאַת שִׁבְעָה. פֵּרְשָׁה, הִיא טְמֵאָה טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַמִּטָּה טְמֵאָה טֻמְאַת עֶרֶב. הָיְתָה טְמֵאָה טֻמְאַת עֶרֶב וְחִבְּרָהּ לַמִּטָּה, כֻּלָּהּ טְמֵאָה טֻמְאַת עֶרֶב. פֵּרְשָׁה, לִירוּשָׁלַיִם וְהוֹלְכִים מֵעִיר לְעִיר וְלוֹקְחִים עִמָּם רַק אֶת הַמִּטּוֹת בְּלִי הַמַּלְבְּנִים, שֶׁאֵין הַמַּלְבְּנִים חֲשׁוּבִים חֵלֶק מֵהַמִּטָּה כֵּיוָן שֶׁעֲתִידִים לְהִנָּטֵל מִמֶּנָּה (תוס' אנשי שם):

מִשְׁנָה ד לְשׁוֹנוֹת עֵץ שֶׁתַּחַת מַלְבֵּן הַמִּטָּה: מַלְבֵּן הַמִּטָּה **שְׁנָתָנוֹ עַל לְשׁוֹנוֹת** - חֲתִיכוֹת עֵץ הָעֲשׂוּיוֹת בְּצוּרַת לָשׁוֹן, בְּמָקוֹם לְהַנִּיחוֹ עַל גַּבֵּי הַ'חֲמוֹר', **רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמְּאִין,** לְפִי שֶׁאַף הֵם מִטַּלְטְלוֹת עִם הַמִּטָּה. **רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֲרִין,** שֶׁלִּדְעָתָם אֵין לְשׁוֹנוֹת אֵלּוּ מִטַּלְטְלִים עִם הַמִּטָּה כְּמוֹ שֶׁהַמַּלְבֵּן מִטַּלְטֵל עִמָּהּ, וְאֵין לְהַחְשִׁיבָם כְּחֵלֶק מִמֶּנָּה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי** רְאָיָה לִדְבָרָיו, **מַה שָּׁנָה** [-בַּמָּה שׁוֹנָה] מַלְבֵּן **זֶה מִמַּלְבְּנֵי בְּנֵי לֵוִי, שֶׁמַּלְבְּנֵי בְּנֵי לֵוִי טְהוֹרִין** כֵּיוָן שֶׁכְּשֶׁעוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם אֵינָם נוֹטְלִים אוֹתָם מֵהַמִּטָּה, וְאַף לְשׁוֹנוֹת אֵלּוּ לִפְעָמִים נִטָּלוֹת מֵהַמִּטָּה:

מִשְׁנָה ה מִטָּה שֶׁחֻלַּק מִמֶּנָּה נָחְתָּךְ: מִטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְּרָס, כְּגוֹן שֶׁשָּׁכַב עָלֶיהָ זָב, **וְנִטְּלָה מִמֶּנָּה קְצָרָה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם** - הָעֵץ הַקָּצָר בְּמִסְגֶּרֶת הַמִּטָּה לְרָחְבָּהּ, עִם שְׁתֵּי הָרַגְלַיִם הַמַּחֲבָרוֹת אֲלֵיהֶן, עוֹדָנָּה **טְמֵאָה,** כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהַנִּיחַ אֶת רֹאשָׁהּ הָאֶחָד עַל הַקַּרְקַע וְלִשְׁכַּב עָלֶיהָ בְּשִׁפּוּעַ. אֲבָל אִם נִטְּלָה מִמֶּנָּה **אֶרֶכָּה** - הָעֵץ שֶׁלְּאֹרֶךְ הַמִּטָּה **וּשְׁתֵּי הַכְּרָעַיִם** הַמְחֻבָּרוֹת אֲלֵיהֶן, **טְהוֹרָה,** שֶׁשּׁוּב אִי אֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ וְהִיא שָׁבָר כְּלִי. **רַבִּי נְחֶמְיָה מְטַמֵּא,** לְפִי שֶׁעֲדַיִן אֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ עַל יְדֵי שֶׁיִּסְמֹךְ אוֹתָהּ לַכֹּתֶל. **גָּדַד** [-חָתַךְ] **שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת** - חָתַךְ שְׁתַּיִם מִלְּשׁוֹנוֹת הָעֵץ שֶׁמַּלְבְּנֵי הַמִּטָּה עוֹמְדִים עֲלֵיהֶן, **לוֹכְסָן** - בַּאֲלַכְסוֹן, מִשְּׁנֵי פִּנּוֹת נֶגְדִּיּוֹת, כְּגוֹן מִזְּרָחִית דְּרוֹמִית וּמַעֲרָבִית צְפוֹנִית, אוֹ **שָׁגָדַד שְׁתֵּי כְרָעַיִם טָפַח עַל טָפַח לוֹכְסָן** - אוֹ שֶׁחָתַךְ טָפַח מִשְּׁנֵי רַגְלַיִם בַּאֲלַכְסוֹן, כְּגוֹן מֵהָרֶגֶל הַמִּזְרָחִית דְּרוֹמִית וְהַמַּעֲרָבִית צְפוֹנִית, שֶׁבָּאֶפְנַיִם אֵלּוּ הַמִּטָּה מִתְנַדְנֶדֶת וְאֵינָהּ רְאוּיָה לִשְׁכִיבָה, **אוֹ שֶׁמִּעֲטָהּ** - שֶׁחָתַךְ אֶת כָּל רַגְלֶיהָ עַד שֶׁהֶחְלַל בֵּין הַקַּרְקַע לַמִּטָּה הוּא **פָּחוֹת מִטָּפַח,** בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ הַמִּטָּה **טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה עוֹד כְּמִטָּה:

מִשְׁנָה ו מִטָּה שֶׁנִּטְמְאָה בְּמִדְרָס וְנִשְׁבְּרָה וְחָזְרוּ וְתִקְּנוּהָ: מִטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְּרָס, וְנִשְׁבְּרָה אֶרֶכָּה אַחַת שֶׁלָּהּ **וְתִקְּנָהּ,** עֲדַיִן הִיא **טְמֵאָה מִדְּרָס** כְּבִתְּחִלָּה. [וְאַף קֹדֶם שֶׁתִּקְּנָהּ עוֹדָנָּה טְמֵאָה, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּמוֹת שֶׁהִיא, וְנָקֵט הַתַּנָּא שֶׁתִּקְּנָהּ לְצָרְכָּהּ הֶמְשֵׁךְ הַדִּין בַּמִּשְׁנָה]. וְאִם אַחַר שֶׁתִּקְּנָהּ **נִשְׁבְּרָה** הָאֶרֶכָּה **הַשְּׁנִיָּה וְתִקְּנָהּ, טְהוֹרָה מִן הַמִּדְרָס,** שֶׁאַף שֶׁבְּכָל שָׁעָה הָיְתָה כְּלִי, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה רָגַע שֶׁלֹּא הָיָה בָּהּ עַל כָּל פָּנִים אֶרֶכָּה אַחַת, מִכָּל מָקוֹם 'פָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן' וְאֵין זוֹ הַמִּטָּה שֶׁנִּטְמְאָה מִדְּרָס. **אֲבָל טְמֵאָה מַגָּע מִדְּרָס,** שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁתִּקֵּן אֶת הָאֶרֶכָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה, נָגְעָה בְּגוּף הַמִּטָּה שֶׁנִּשְׁאֲרָה וְנִטְמְאָה בְּטֻמְאַת מִדְרָס, וְטֻמְאָה זוֹ נִשְׁאֶרֶת בָּהּ גַּם אַחֲרֵי שֶׁהֶחְלְפָה הָאֶרֶכָּה הַשְּׁנִיָּה וְנִטְהֲרָה מִטֻּמְאַת הַמִּדְרָס הָרִאשׁוֹנָה, וְהַמִּטָּה כֻּלָּהּ טְמֵאָה בְּטֻמְאַת הָאֶרֶכָּה כֵּיוָן שֶׁהִיא חֵלֶק מִמֶּנָּה. אֲבָל אִם **לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָאֶרֶכָּה הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּשְׁבְּרָה** גַּם הָאֶרֶכָּה **הַשְּׁנִיָּה,** בָּטֵל שֵׁם כְּלִי מִמִּטָּה זוֹ וְהִיא **טְהוֹרָה** מִכָּל טֻמְאָה. [וְאֵין דּוֹמֶה דִּין זֶה לְמִטָּה שֶׁהִתְפָּרְקוּ חֲלָקֶיהָ שֶׁעוֹדָנָּה טְמֵאָה כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ה), לְפִי שֶׁשָּׁם כָּל חֲלָקֶיהָ קַיָּמִים וְהוּא עָתִיד לְהַחֲזִירָם, וְאִלּוּ כָּאן נִשְׁבְּרוּ הָאֶרֶכוֹת]:

מִשְׁנָה ז כְּלִי שֶׁחִבֵּר לוֹ חֵלֶק טָמֵא: כָּרַע [-רֶגֶל] מִטָּה **שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה** מֵחֲמַת **מִדְרָס** הַזָּב כְּשֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת לַמִּטָּה [שֶׁאַף כְּשֶׁהִיא לְבַדָּהּ רְאוּיָה לְמִדְרַס הַזָּב], וְאַחַר כָּךְ **חִבְּרָהּ לַמִּטָּה, כֻּלָּהּ טְמֵאָה מִדְּרָס,** הַמִּטָּה שֶׁהִיא גּוּף אֶחָד עִם הָרֶגֶל הַטְּמֵאָה. וְאִם חָזְרָה **וּפֵרְשָׁה** - נִפְרְדָה הָרֶגֶל מִן הַמִּטָּה, **הִיא** - הָרֶגֶל עוֹדָנָּה **טְמֵאָה מִדְּרָס, וְהַמִּטָּה** טְמֵאָה בְּטֻמְאַת **מַגָּע מִדְּרָס** בִּלְבַד, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ גּוּף אֶחָד עִם הָרֶגֶל אַף נָגְעָה בָּרֶגֶל כְּשֶׁהָיְתָה מְחֻבֶּרֶת עִמָּהּ. וְאִם **הָיְתָה** הָרֶגֶל קֹדֶם חִבּוּרָהּ **טְמֵאָה בְּטֻמְאַת שִׁבְעָה,** כְּגוֹן שֶׁנָּגְעָה בְּמֵת, **וְחִבְּרָהּ לַמִּטָּה,** הַמִּטָּה **כֻּלָּהּ טְמֵאָה בְּטֻמְאַת שִׁבְעָה,** שֶׁהִיא גּוּף אֶחָד עִם הָרֶגֶל. וְאִם חָזְרָה **וּפֵרְשָׁה, הִיא** עוֹדָנָּה **טְמֵאָה בְּטֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַמִּטָּה טְמֵאָה** רַק בְּטֻמְאַת **עֶרֶב,** כְּדִין מִטָּה שֶׁנָּגְעָה בְּאָב הַטֻּמְאָה הַטְּמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. וְאִם **הָיְתָה** תְּחִלָּה **טְמֵאָה בְּטֻמְאַת עֶרֶב,** כְּגוֹן מִטָּה שֶׁנָּגְעָה בְּטְמֵא מֵת, **וְחִבְּרָהּ לַמִּטָּה כֻּלָּהּ טְמֵאָה טֻמְאַת עֶרֶב,** שֶׁהִיא גּוּף אֶחָד עִם הָרֶגֶל. וְאִם חָזְרָה **וּפֵרְשָׁה,**

מִשְׁנָה ג שִׁדָּה תֵּבָה וּמִגְדָּל שֶׁנִּפְגְּמוּ: הַשִּׁדָּה, וְהַתֵּבָה הָעוֹמֶדֶת לִפְנֵי חֲלָפֶיהָ מָעוֹת, **וְהַמִּגְדָּל** - וַאֲרוֹן עֵץ גְּבוֹהַּ, **שֶׁנִּטְּלָה אַחַת מֵרַגְלֵיהֶן, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין** בְּתוֹכָם דְּבָרִים וְלֹא נִקְּבוּ בְּתַחְתִּיתָם מֻחֶמֶת נְטִילַת רַגְלֵיהֶם, **טְהוֹרִין** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁהֵם נוֹטִים עַל צִדָּם וְאֵינָם מְקַבְּלִים כְּדַרְכָּם וְאֵינָם נֶחְשָׁבִים כְּלִי. וְשִׁדָּה וְתֵבָה וּמִגְדָּל **שֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין** אַרְבָּעִים סְאָה כְּשֶׁהֵם מֻנָּחִים **כְּדַרְכָּן,** אַף מְקַבְּלִים שִׁעוּר זֶה כְּשֶׁמַּטִּים אוֹתָם עַל צִדָּם, **רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא** וְאֵינוֹ מַחְשִׁיבָם כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת מֻחֶמֶת אֲפִשָּׁרוּת מִלּוּי זוֹ שֶׁאֵינָהּ כַּדָּרָךְ. וְאִלּוּ חֲכָמִים סוֹבְרִים שָׁדַי בְּכָךְ לְהַחְשִׁיבָם כְּלִי הָעֲשׂוּי לְנַחַת. **חֻלְקֵי הַמִּטָּה הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה: וְנַקְלִיטֵי הַמִּטָּה** - שְׁנֵי עַמּוּדִים הָעוֹמְדִים אֶחָד בְּאֶמְצַע רֹאשָׁהּ וְאֶחָד בְּאֶמְצַע מַרְגְּלוֹתֶיהָ, וּמַנִּיחִים עֲלֵיהֶם מוֹט וּפוֹרְסִים עָלָיו סָדִין הַמִּשְׁתַּפֵּל מִשְּׁנֵי צִדָּיו עַל שְׁנֵי צִדֵּי הַמִּטָּה וְנַעֲשֶׂה אֹהֶל מֵעָלֶיהָ, **וְחֲמוֹר** - וְעֵץ חָלוּל שֶׁמַּלְבֵּן הַמִּטָּה [שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן] מֻנָּח בְּתוֹכוֹ, **וְחִפּוּי** - וְצִפּוּי שֶׁמְּצַפִּים בּוֹ אֶת הַמִּטָּה וְנַקְלִיטֶיהָ, **טְהוֹרִין,** וְאַף שֶׁהֵם עֲשׂוּיִם מִמַּתֶּכֶת דַּיָּנִם כְּמַתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ, וְכֵיוָן שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל וְאֵינָם חֵלֶק מֵהַמִּטָּה אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. **וְאֵין** חֵלֶק בַּמִּטָּה וְכֵלֶיהָ שֶׁהוּא **טָמֵא אֶלָּא הַמִּטָּה** עַצְמָהּ שֶׁהִיא רְאוּיָה לְמִדְרָס וּמְמֵילָא מִטַּמְּאַת אַף בִּשְׁאָר טֻמְאוֹת, **וּמַלְבֵּן** - וְהַלּוּחַ הֶחָלוּל שֶׁמֻּנָּח תַּחַת כַּרְעֵי הַמִּטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָקְבוּ מִלַּחְלוּחִית הַקַּרְקַע, שֶׁהֵם מִטַּלְטְלִים עִמָּהּ וְנֶחְשָׁבִים חֵלֶק מִמֶּנָּה. **וּמַלְבְּנֵי** הַמִּטּוֹת שֶׁל **בְּנֵי לֵוִי, טְהוֹרִין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁרְגִילִים לַעֲלוֹת

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק יט

המבוארות

הִיא טְמֵאָה בְּטֻמְאַת עֶרֶב, וְהַמִּטָּה טְהוֹרָה, שֶׁאֵינָהּ גּוּף אֶחָד עִם הָרֶגֶל, וְאַף לֹא נִטְמְאָה מִמַּגַּע הָרֶגֶל, שֶׁאֵין רֹאשׁוֹן מְטַמֵּא כֵּלִים. **וְכֵן** דִּין **הַשֵּׁן שֶׁל מַעֲדֵר** - כְּלִי עֵץ לְהַפּוּךְ הַתְּבוּאָה שֶׁשִּׁנָּיו מִמַּתֶּכֶת, וְהֵן מִתְפָּרְקוֹת מִמֶּנּוּ, שֶׁאִם חִבֵּר לְמַעֲדֵר שֵׁן מַתֶּכֶת שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה, דִּין הַמַּעֲדֵר כְּמוֹתָהּ, וְאִם נִפְרְדָה מִמֶּנּוּ אַחַר כָּךְ, הַמַּעֲדֵר טָמֵא רַק טֻמְאַת עֶרֶב כְּדִין מַגַּע טְמֵא מֵת: **מִשְׁנָה ח תִּפְלִין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁנִּטְמְאוּ וְהֶחֱלִיף אֶת הַקְּצִיצוֹת:** תְּפִלָּה [-יָחִיד שֶׁל 'תְּפִלִּין'] שֶׁל רֹאשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אַרְבָּעָה כֵּלִים [-בָּתִּים] שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם קָרוּי 'קְצִיצָה', שֶׁנִּטְמְאָה בְּטֻמְאַת מֵת, וְאַחַר כָּךְ **הִתִּיר** [-הִסִּיר] מִמֶּנָּה אֶת **הַקְּצִיצָה הָרִאשׁוֹנָה, וְתִקְּנָהּ** - וְהֵבִיא אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, הַתְּפִלָּה כֻּלָּהּ **טְמֵאָה טְמֵא מֵת,** שֶׁאַף הַקְּצִיצָה הַחֲדָשָׁה הִיא גּוּף אֶחָד עִם שְׁאָר הַתְּפִלָּה. **וְכֵן** אִם הֵסִיר אֶת **הַשְּׁנִיָּה,** וְכֵן אִם הֵסִיר אֶת **הַשְּׁלִישִׁית,** עֲדַיִן הַתְּפִלָּה כֻּלָּהּ טְמֵאָה מֵחֲמַת הַקְּצִיצָה הָרְבִיעִית הַטְּמֵאָה בְּטֻמְאַת מֵת. אֲבָל אִם **הִתִּיר** גַּם **אֶת הַקְּצִיצָה הָרְבִיעִית,** הַתְּפִלָּה כֻּלָּהּ **טְהוֹרָה מִטְּמֵא מֵת,** שֶׁפָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן. **אֲבָל** עוֹדָנָּה **טְמֵאָה בְּמַגַּע טְמֵא מֵת,** מֵחֲמַת שְׁלֹשׁ הַקְּצִיצוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁהָיוּ מְחֻבָּרוֹת לַתְּפִלָּה כְּשֶׁהָיְתָה בָּהּ לְכָל הַפָּחוֹת קְצִיצָה אַחַת הַטְּמֵאָה טְמֵא מֵת, וְאַף הַקְּצִיצָה הָרְבִיעִית נֶחְשֶׁבֶת גּוּף אֶחָד עִמָּהֶן. וְאִם **חָזַר לַקְּצִיצָה הָרִאשׁוֹנָה וְהִתִּירָהּ וְתִקְּנָהּ** - וְהֶחְלִיפָהּ שׁוּב בְּאַחֶרֶת, עֲדַיִן הַתְּפִלָּה **טְמֵאָה בְּמַגַּע** טְמֵא מֵת, מֵחֲמַת הַקְּצִיצָה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית הַטְּמֵאוֹת בְּטֻמְאָה זוֹ. **וְכֵן** אִם **חָזַר** וְהֶחְלִיף אֶת **הַשְּׁנִיָּה,** כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ בָּהּ אֶת הַקְּצִיצָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁטְּמֵאָה בְּמַגַּע מֵת. אֲבָל אִם **הִתִּיר** גַּם **אֶת** הַקְּצִיצָה **הַשְּׁלִישִׁית,** הַתְּפִלָּה כֻּלָּהּ **טְהוֹרָה** לְגַמְרֵי, שֶׁהֲרֵי עַתָּה אֵין בָּהּ עוֹד קְצִיצָה שֶׁנִּגְּעָה בְּטֻמְאַת מֵת, שֶׁהַקְּצִיצָה **הָרְבִיעִית** שֶׁלֹּא הֻחְלְפָה פַּעַם שְׁנִיָּה טְמֵאָה רַק **בְּמַגָּע** - מֵחֲמַת הֱיוֹתָהּ גּוּף אֶחָד עִם שְׁלֹשׁ הַקְּצִיצוֹת הַטְּמֵאוֹת בְּמַגַּע טְמֵא מֵת, וְלֹא קִבְּלָה טֻמְאָה בְּמַגָּעָן שֶׁהֲרֵי **אֵין** דָּבָר הַטָּמֵא מֵחֲמַת **מַגָּע** טְמֵא מֵת **עוֹשֶׂה** - מְטַמֵּא **בְּמַגָּע** - כְּלִי אַחַר הַנּוֹגֵעַ בּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁעַתָּה הֻחְלְפוּ שְׁלֹשׁ הַקְּצִיצוֹת, הַתְּפִלָּה כֻּלָּהּ טְהוֹרָה וְאַף הַקְּצִיצָה הָרְבִיעִית: **מִשְׁנָה ט מִטָּה שֶׁנִּשְׁבְּרָה: מִטָּה שֶׁנִּגְנַב חֶצְיָהּ אוֹ אָבַד חֶצְיָהּ, אוֹ חֻלְקוּהָ בֵּינֵיהֶם אַחִין אוֹ שֻׁתָּפִין, טְהוֹרָה. הֶחֱזִירוּהָ, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. מִטָּה מִטַּמְּאָה חֲבִילָה, וּמִטַּהֶרֶת חֲבִילָה, אוֹמְרִים, מִטַּמְּאָה אֲבָרִים, וּמִטַּהֶרֶת אֲבָרִים:**

פרק יט א הַמְפָרֵק אֶת הַמִּטָּה לְהַטְבִּילָהּ, וְהַנּוֹגֵעַ בַּחֲבָלִין, טָהוֹר. הַחֶבֶל מֵאֵימָתַי הוּא חִבּוּר לַמִּטָּה, מִשֶּׁיִּסָּרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָּתִּים. וְהַנּוֹגֵעַ מִן הַקֶּשֶׁר וּלְפָנִים, טָמֵא. מִן הַקֶּשֶׁר וּלְחוּץ, טָהוֹר. נִימֵי הַקֶּשֶׁר, הַנּוֹגֵעַ בְּצָרְכּוֹ, טָמֵא. וְכַמָּה הוּא צָרְכּוֹ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת: **ב** הַחֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה, עַד חֲמִשָּׁה טְפָחִים, טָהוֹר. מֵחֲמִשָּׁה וְעַד עֲשָׂרָה, טָמֵא. מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר, שֶׁבּוֹ קוֹשְׁרִין אֶת הַפְּסָחִים, וּמְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַמִּטּוֹת: **ג** מִזְרָן הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה, כָּל שֶׁהוּא, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים. שִׁירֵי מִזְרָן שִׁבְעָה טְפָחִים, כְּדֵי לַעֲשׂוֹתוֹ חֶבֶק לַחֲמוֹר: **ד** נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמִּזְרָן, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמִּזְרָן, עֲשָׂרָה טְפָחִים, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. נִשָּׂא עַל הַמִּזְרָן, מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר:

חִבְּרוּ אֶת שְׁנֵי חֶלְקֵי הַמִּטָּה, כְּלוֹמַר, עַל מִטָּה זוֹ שֶׁהַמִּזְרוֹן בֵּין אֲרֻכּוֹת הַמִּטָּה וַעֲלֵיהֶם מַצִּיעִים אֶת הַמַּצָּע] **טָהוֹר,** שֶׁאֵין הַחֲבָלִים נֶחְשָׁבִים כִּמְחֻבָּרִים לַמִּטָּה אֶלָּא כְּשֶׁהִיא שְׁלֵמָה וּרְאוּיָה לִשְׁמוּשׁ. **טְמֵאָה בְּחֶבֶל הַמִּטָּה:** **הַחֶבֶל** שֶׁבּוֹ מְסָרְגִים אֶת הַמִּטָּה, **מֵאֵימָתַי הוּא חִבּוּר לַמִּטָּה** וְנִטְמָא יַחַד עִמָּהּ, **מִשֶּׁיְּסָרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָּתִּים** - שֶׁמְּסָרֵג אֶת הַמִּטָּה שְׁתֵּי וָעֶרֶב וְהַסְּרוּג עָשׂוּי חֲלוֹנוֹת חֲלוֹנוֹת, וּמִשֶּׁיְּהֵא בּוֹ שְׁלֹשָׁה רְוָחִים בֵּין הַחֲבָלִים נֶחְשָׁב כִּמְחֻבָּר לַמִּטָּה, וְאַף אִם נִשְׁאַר עוֹד חֶבֶל אָרֹךְ שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ סָרוּג אַף הוּא טָמֵא. וְאִם קָשַׁר לְחֶבֶל זֶה שֶׁהֻחַל לְסָרֵג בּוֹ חֶבֶל אַחֵר, וְנִטְמְאָה הַמִּטָּה, **הַנּוֹגֵעַ מִן הַקֶּשֶׁר וּלְפָנִים** - לְכִוּוּן הַמִּטָּה, דְּהַיְינוּ בַּחֶבֶל הָרִאשׁוֹן וּבְמָקוֹם הַקֶּשֶׁר **טָמֵא,** שֶׁכָּל חֵלֶק זֶה נִטְמָא עִם הַמִּטָּה, אֲבָל הַנּוֹגֵעַ **מִן הַקֶּשֶׁר וּלְחוּץ** - כְּלַפֵּי סוֹף הַחֶבֶל **טָהוֹר,** שֶׁחֵלֶק זֶה אֵינוֹ נֶחְשָׁב מִחֻבָּר לַמִּטָּה אַף שֶׁהוּא עָתִיד לְסָרְגוֹ. **וְנִימֵי הַקֶּשֶׁר** - הַקְּצָווֹת הַקְּצָרִים שֶׁל שְׁנֵי הַחוּטִים הַיּוֹצְאִים מֵהַקֶּשֶׁר, **הַנּוֹגֵעַ בְּצָרְכּוֹ** - בְּחֵלֶק הַנִּצְרָךְ לְקִיּוּם הַקֶּשֶׁר שֶׁלֹּא יִפָּתַח, **טָמֵא,** לְפִי שֶׁחֵלֶק זֶה נֶחְשָׁב כִּמְחֻבָּר לַמִּטָּה כְּמוֹ הַקֶּשֶׁר. וְעַד **כַּמָּה הוּא** שִׁעוּר **צָרְכּוֹ** שֶׁל קֶשֶׁר, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת:** **מִשְׁנָה ב חֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה:** **הַחֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה** לְאַחַר שֶׁגָּמַר לְסָרְגָהּ בּוֹ, אִם נוֹתַר בּוֹ **עַד חֲמִשָּׁה טְפָחִים, טָהוֹר,** וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב 'יָד' לַמִּטָּה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִשְׁמוּשׁ. וְאִם נוֹתַר בּוֹ **מֵחֲמִשָּׁה וְעַד עֲשָׂרָה** טְפָחִים, **טָמֵא** יַחַד עִם הַמִּטָּה כְּדִין יָד, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסָמוּךְ. וְאִם נוֹתַר בּוֹ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה, הַחֵלֶק הָעוֹדֵף **מֵעֲשָׂרָה** טְפָחִים **וְלַחוּץ** - וּכְלַפֵּי סוֹף הַחֶבֶל **טָהוֹר.** שֶׁעַד שִׁעוּר עֲשָׂרָה טְפָחִים מִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֶבֶל לְצָרְכּוֹ הַמִּטָּה, **שֶׁבּוֹ קוֹשְׁרִין אֶת הַפְּסָחִים** [-קַרְבָּנוֹת הַפֶּסַח] לְכַרְעֵי הַמִּטָּה, **וּמְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַמִּטּוֹת** מֵהֶעֱלְיָה לַגֶּג, וְכֵן לַמִּקְוֶה: **מִשְׁנָה ג טֻמְאַת מִזְרָן הַמִּטָּה:** **מִזְרָן** - כְּמִין אִזּוֹר בֶּד שֶׁכּוֹרְכִים אוֹתוֹ סָבִיב הַמִּטָּה כְּדֵי לְחַבֵּר אֶת פָּרָקֶיהָ, **הַיּוֹצֵא** חוּץ **מִן הַמִּטָּה** מֵחֲמַת גָּדְלוֹ, **כָּל שֶׁהוּא** - אֲפִלּוּ אִם הוּא יוֹצֵא כַּמָּה אַמּוֹת מִחוּץ לַמִּטָּה, כֻּלּוֹ נֶחְשָׁב כְּמֻחְבָּר לָהּ וְנִטְמָא עִמָּהּ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** רַק **עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים. שִׁירֵי מִזְרָן** שֶׁבָּלָה וְנִקְרַע, נֶחְשָׁב לִכְלִי וּמְקַבֵּל טֻמְאָה כָּל עוֹד נוֹתְרוּ בּוֹ **שִׁבְעָה טְפָחִים** שֶׁהוּא שִׁעוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי לַעֲשׂוֹתוֹ חֶבֶק לַחֲמוֹר** - בֶּגֶד שֶׁשָּׁמִים אוֹתוֹ עַל מַשָּׂאוֹי הַחֲמוֹר כְּדֵי לְשָׁמְרוֹ מֵהַגְּשָׁמִים [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בֶּגֶד עָב שֶׁשָּׁמִים עַל גַּב הַחֲמוֹר אַחֲרֵי שֶׁמְּסִירִים מִמֶּנּוּ אֶת הָאֲכָף כְּשֶׁבָּא מֵהַדֶּרֶךְ וְהוּא מְזִיעַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטַנֵּן], אֲבָל פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה אֵינוֹ רָאוּי לְשׁוּם דָּבָר וּבָטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי: **מִשְׁנָה ד מַחֲלֹקֶת נוֹסֶפֶת הַתְּלוּיָה בְּמַחֲלֹקֶת זוֹ: נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמִּזְרָן,** כָּרוּךְ סְבִיבוֹתֶיהָ וְיוֹצֵא הַרְבֵּה מִחוּצָה לָהּ. הַמִּטָּה טְמֵאָה מִשּׁוּם מִשְׁכָּב הַזָּב, וְהַמִּזְרָן נֶחְשָׁב חֵלֶק מִמֶּנָּה אֲפִלּוּ אִם הוּא אָרֹךְ מְאֹד, וַהֲרֵי הוּא אַב הַטֻּמְאָה **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה רִאשׁוֹן וְאֶת הַנּוֹגֵעַ בָּרִאשׁוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֵל** עוֹד **אֶחָד** - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בַּשֵּׁנִי וְנַעֲשֵׂית שְׁלִישִׁי [וְכֵיוָן שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי אַף בִּתְרוּמָה, לָכֵן תְּרוּמָה זוֹ אֵינָהּ 'טְמֵאָה' לְטַמֵּא אֲחֵרִים אֶלָּא רַק 'פְּסוּלָה'], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר** הַסּוֹבֵר כְּשִׁיטָתוֹ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהַמִּזְרָן נֶחְשָׁב לַמִּטָּה אֲפִלּוּ אִם הוּא אָרֹךְ מְאֹד מֵחוּצָה לָהּ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** כְּשִׁיטָתוֹ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁרַק עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים נֶחְשָׁב הַמִּזְרָן כְּמֻחְבָּר לַמִּטָּה, וְלָכֵן אִם **נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמִּזְרָן** - כְּלוֹמַר, עַל הַמִּטָּה שֶׁהַמִּזְרָן כָּרוּךְ סְבִיבָהּ, אֲזַי עַד **עֲשָׂרָה טְפָחִים** מֵחוּץ לַמִּטָּה נֶחְשָׁב הַמִּזְרָן אַב הַטֻּמְאָה **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד,** אוּלָם חֵלֶק הַמִּזְרָן **שֶׁמֵּעֲשָׂרָה** טְפָחִים **וְלַחוּץ** אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, כְּדִין נוֹגֵעַ בְּמִדְרָס הַזָּב [וּכְדִין הַמִּזְרָן הַכָּרוּךְ עַל הַמִּטָּה אַחַר שֶׁפֵּרֵשׁ מִמֶּנָּה], **וּמְטַמֵּא אֶחָד** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֵל אֶחָד** - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בַּשֵּׁנִי שֶׁנַּעֲשֵׂית שְׁלִישִׁי. וְאִם **נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּזְרָן** בְּחֶלְקוֹ שֶׁמֵּחוּץ לַמִּטָּה, אִם נִשָּׂא בְּחֵלֶק הַיּוֹצֵא **מֵעֲשָׂרָה** טְפָחִים **וְלִפְנִים** - לְצַד הַמִּטָּה, **טָמֵא,** [גִּרְסַת הרע"ב: **טְמֵאָה**] הַמִּטָּה, שֶׁהֲרֵי חֵלֶק זֶה נֶחְשָׁב מִחֻבָּר לַמִּטָּה. וְאִם נִשָּׂא בְּחֵלֶק הַמִּזְרָן שֶׁ**מֵּעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר,** [גִּרְסַת הרע"ב: **טְהוֹרָה**] הַמִּטָּה, כֵּיוָן שֶׁחֵלֶק זֶה אֵינוֹ נֶחְשָׁב חִבּוּר אֵלֶיהָ:

פֶּרֶק יט דִּינֵי חִבּוּרֵי כֵּלִים לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א הַנּוֹגֵעַ בְּמִטָּה וַחֲבָלֶיהָ כְּשֶׁהִיא טְמֵאָה וּמְפֹרֶקֶת:** **הַמְפָרֵק אֶת הַמִּטָּה** שֶׁקִּבְּלָה טֻמְאָה **לְהַטְבִּילָהּ** כֵּיוָן שֶׁמֵּחֲמַת גָּדְלָהּ אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִכָּנֵס לְמַקְוֶה בִּשְׁלֵמוּת, וְעַתָּה אֵין בָּהּ אֲרֻכָּה וּשְׁתֵּי כְּרָעַיִם וַהֲרֵי הִיא טְהוֹרָה [לְדַעַת חֲכָמִים לְעֵיל (פי"ח מ"ה)] וְהַנּוֹגֵעַ בָּהּ טָהוֹר, וּמִכָּל מָקוֹם אִם דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר וּלְחַבְּרָהּ צָרִיךְ לְהַטְבִּילָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּחֲזֹר טֻמְאָתָהּ כְּשֶׁשִּׁחְבָּרָהּ. וְאַף אִם יֵשׁ בָּהּ אֲרֻכָּה וּשְׁתֵּי כְּרָעַיִם, **הַנּוֹגֵעַ בַּחֲבָלִין** שֶׁלָּהּ [-שֶׁמִּסְרְגִים כְּלוֹמַר, עַל מִטָּה זוֹ שֶׁהַמִּזְרוֹן - חִבְּרוּ אֶת שְׁנֵי חֶלְקֵי הַמִּטָּה, **מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּמִגָּע חֲצִיָּהּ אוֹ אָבַד חֲצִיָּהּ, אוֹ חֻלְקוּהָ בֵּינֵיהֶם אַחִין אוֹ שֻׁתָּפִין, טְהוֹרָה. הֶחֱזִירוּהָ, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. מִטָּה מִטַּמְּאָה חֲבִילָה, וּמִטַּהֶרֶת חֲבִילָה, אוֹמְרִים, מִטַּמְּאָה אֲבָרִים, וּמִטַּהֶרֶת אֲבָרִים:**

פרק יט א הַמְפָרֵק אֶת הַמִּטָּה לְהַטְבִּילָהּ, וְהַנּוֹגֵעַ בַּחֲבָלִין, טָהוֹר. הַחֶבֶל מֵאֵימָתַי הוּא חִבּוּר לַמִּטָּה, מִשֶּׁיִּסָּרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָּתִּים. וְהַנּוֹגֵעַ מִן הַקֶּשֶׁר וּלְפָנִים, טָמֵא. מִן הַקֶּשֶׁר וּלְחוּץ, טָהוֹר. נִימֵי הַקֶּשֶׁר, הַנּוֹגֵעַ בְּצָרְכּוֹ, טָמֵא. וְכַמָּה הוּא צָרְכּוֹ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת: **ב** הַחֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה, עַד חֲמִשָּׁה טְפָחִים, טָהוֹר. מֵחֲמִשָּׁה וְעַד עֲשָׂרָה, טָמֵא. מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר, שֶׁבּוֹ קוֹשְׁרִין אֶת הַפְּסָחִים, וּמְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַמִּטּוֹת: **ג** מִזְרָן הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה, כָּל שֶׁהוּא, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים. שִׁירֵי מִזְרָן שִׁבְעָה טְפָחִים, כְּדֵי לַעֲשׂוֹתוֹ חֶבֶק לַחֲמוֹר: **ד** נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמִּזְרָן, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמִּזְרָן, עֲשָׂרָה טְפָחִים, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. נִשָּׂא עַל הַמִּזְרָן, מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ, טָהוֹר:

מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא, אַךְ לֹא לְמַפְרֵעַ, שֶׁהִיא נִדּוֹנֶת כְּמִטָּה חֲדָשָׁה. **טֻמְאַת וְטָהֳרַת חֶלְקֵי מִטָּה מְפֹרָקִים הַמְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה: מִטָּה** מְפֹרָקֶת **מִטַּמְּאָה חֲבִילָה** - אַף אִם שְׁנֵי חֲלָקִים מִמֶּנָּה מְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה, הֲרֵי הֵם נֶחְשָׁבִים כְּגוּף אֶחָד וְאִם נִגְּעָה טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶם אַף הַחֵלֶק הַשֵּׁנִי טָמֵא. **וּמִטַּהֶרֶת חֲבִילָה** - אִם הִטְבִּיל שְׁנֵי חֲלָקִים אֵלּוּ יַחַד, טְהוֹרִים אַף שֶׁלֹּא בָּאוּ הַמַּיִם לִמְקוֹם חִבּוּר הַחֲלָקִים זֶה עִם זֶה, כְּשֵׁם שֶׁמַּטְבִּילִים מִטָּה שְׁלֵמָה יַחַד, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מִטַּמְּאָה אֲבָרִים** - דָּנִים כָּל חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאִם שְׁנֵי חֲלָקִים מִמֶּנָּה מְחֻבָּרִים אֵין הָאֶחָד נִטְמָא בְּמַגַּע טֻמְאָה שֶׁבַּחֲבֵרוֹ. **וּמִטַּהֶרֶת אֲבָרִים** - וְצָרִיךְ לְהַטְבִּיל כָּל חֵלֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאִם שְׁנֵי חֲלָקִים מְחֻבָּרִים הֲרֵי כָּל חֵלֶק חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַמַּיִם לְגַבֵּי חֲבֵרוֹ, וְרַק מִטָּה שְׁלֵמָה נֶחְשָׁבִים כָּל חֲלָקֶיהָ לְגוּף אֶחָד לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה:

פֶּרֶק יט דִּינֵי חִבּוּרֵי כֵּלִים לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א הַנּוֹגֵעַ בְּמִטָּה וַחֲבָלֶיהָ כְּשֶׁהִיא טְמֵאָה וּמְפֹרֶקֶת:** **הַמְפָרֵק אֶת הַמִּטָּה** שֶׁקִּבְּלָה טֻמְאָה **לְהַטְבִּילָהּ** כֵּיוָן שֶׁמֵּחֲמַת גָּדְלָהּ אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִכָּנֵס לְמַקְוֶה בִּשְׁלֵמוּת, וְעַתָּה אֵין בָּהּ אֲרֻכָּה וּשְׁתֵּי כְּרָעַיִם וַהֲרֵי הִיא טְהוֹרָה [לְדַעַת חֲכָמִים לְעֵיל (פי"ח מ"ה)] וְהַנּוֹגֵעַ בָּהּ טָהוֹר, וּמִכָּל מָקוֹם אִם דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר וּלְחַבְּרָהּ צָרִיךְ לְהַטְבִּילָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּחֲזֹר טֻמְאָתָהּ כְּשֶׁשִּׁחְבָּרָהּ. וְאַף אִם יֵשׁ בָּהּ אֲרֻכָּה וּשְׁתֵּי כְּרָעַיִם, **הַנּוֹגֵעַ בַּחֲבָלִין** שֶׁלָּהּ [-שֶׁמִּסְרְגִים

משניות

מִשְׁנָה ה מִזְרָן שֶׁחִבֵּר לַמִּטָּה לְאַחַר שֶׁנִּטְמְאָה: מִטָּה שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה מִדְּרָס, וְכָרַךְ לָהּ מִזְרָן, כֻּלָּהּ טְמֵאָה מִדְּרָס, וּבְכָלָּהּ אַף הַמִּזְרָן שֶׁהוּא גּוֹף אֶחָד עִמָּהּ. אֲבָל אִם פֵּרְשָׁה הַמִּטָּה מֵהַמִּזְרָן, הִיא עוֹדָנָּה טְמֵאָה מִדְּרָס, וְהַמִּזְרָן אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא מַגַּע מִדְּרָס. וְאִם הָיְתָה הַמִּטָּה טְמֵאָה טְמֵאַת שִׁבְעָה, כֻּלָּהּ טְמֵאָה טְמֵאַת שִׁבְעָה, וְאַף הַמִּזְרָן בִּכְלָלָהּ. וְאִם פֵּרְשָׁה מִמֶּנּוּ, הִיא עוֹדָנָּה טְמֵאָה טְמֵאַת שִׁבְעָה, וְהַמִּזְרָן טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב, כְּדִין נוֹגֵעַ בְּאַב הַטֻּמְאָה. וְאִם הָיְתָה הַמִּטָּה טְמֵאָה טְמֵאַת עֶרֶב לְפִי שֶׁנָּגְעָה בְּאַב הַטֻּמְאָה וְנַעֲשְׂתָה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְכָרַךְ לָהּ מִזְרָן, כֻּלָּהּ טְמֵאָה טְמֵאַת עֶרֶב, וּבְכָלָּהּ אַף הַמִּזְרָן. וְאִם פֵּרְשָׁה מִמֶּנּוּ, הִיא עוֹדָנָּה טְמֵאָה בְּטֻמְאַת עֶרֶב, וְהַמִּזְרָן טָהוֹר, שֶׁאֵין רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה מְטַמֵּא כֵּלִים, וְרַק בְּעֵת חִבּוּרוֹ אֵלֶיהָ הָיָה טָמֵא כֵּיוָן שֶׁהֵם גּוּף אֶחָד:

מִשְׁנָה ו דִּינִים אֵלּוּ בְּטֻמְאַת מֵת וְשֶׁרֶץ: מִטָּה שֶׁכָּרַךְ לָהּ מִזְרָן, וְנָגַע בָּהֶן - כְּשֶׁהֵם כְּרוּכִים יַחַד הַמֵּת, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין טְמֵאַת שִׁבְעָה וַאֲפִלּוּ יָצָא הַמִּזְרָן מֵהַמִּטָּה מְאָה אַמָּה [וְאַף רַבִּי יוֹסֵי לֹא נֶחְלַק אֶלָּא בְּטֻמְאַת מִדְרָס, אֲבָל בִּשְׁאָר טֻמְאוֹת מוֹדֶה שֶׁכָּל הַמִּזְרָן נֶחְשָׁב לִכְלִי אֶחָד עִם הַמִּטָּה]. וְאַף לְאַחַר שֶׁפֵּרְשׁוּ זֶה מִזֶּה עֲדַיִן טְמֵאִין שְׁנֵיהֶם טְמֵאַת שִׁבְעָה וְאֵינָם נֶחְשָׁבִים כִּשְׁבָרֵי כֵּלִים. וְאַף שֶׁבָּעוֹדָם מְחֻבָּרִים הָיוּ חֲשׁוּבִים לִכְלִי אֶחָד, עַתָּה נֶחְשָׁב כְּכָל אֶחָד מֵהֶם כִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְכֵן לְעִנְיַן טְמֵאַת שֶׁרֶץ, אִם נָגַע בָּהֶן הַשֶּׁרֶץ, טְמֵאִין טְמֵאַת עֶרֶב. וְאַף לְאַחַר שֶׁפֵּרְשׁוּ כָּל אֶחָד נֶחְשָׁב כִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעוֹדָם טְמֵאִין טְמֵאַת עֶרֶב. **מִטָּה טְמֵאָה שֶׁאֲרֵכּוֹתֶיהָ הֶחְלִפּוּ וְנִשְׁבְּרוּ:** מִטָּה שֶׁנִּטְמְאָה וְנִטְּלוּ שְׁתֵּי אֲרֵכוֹת שֶׁלָּהּ - שְׁנֵי הָעֵצִים שֶׁלְּאָרְךָ הַמִּטָּה מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ, וַעֲדַיִן הֵן שְׁלֵמוֹת, **וְעָשָׂה לָהּ** אֲרֵכוֹת **חֲדָשׁוֹת, וְלֹא שִׁנָּה אֶת** מְקוֹם **הַנְּקָבִים** שֶׁבְּתוֹכָם תּוֹקְעִים אֶת הָאֲרֵכוֹת, כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת אֲרֵכוֹתֶיהָ הָרִאשׁוֹנוֹת הֲרֵי הִיא כְּמִטָּה שֶׁהִתְפָּרְקוּ חֲלָקֶיהָ וְעוֹדָם קַיָּמִים, וְאֵינָהּ נִטְהֶרֶת בְּכָךְ. וְאַף אִם **נִשְׁתַּבְּרוּ הַחֲדָשׁוֹת,** הַמִּטָּה עוֹדָנָּה **טְמֵאָה,** שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִשְׁבָר כְּלִי מֻחֶמֶת שְׁבִירַת אֲרֵכוֹת אֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁאֲרֵכוֹתֶיהָ הָרִאשׁוֹנוֹת עֲדַיִן קַיָּמוֹת. וְאִם הָאֲרֵכוֹת שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ הֵן הַיְשָׁנוֹת, הַמִּטָּה **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ **אַחַר הַיְשָׁנוֹת** שֶׁהֵן הָיוּ מְחֻבָּרוֹת לָהּ בִּשְׁעַת הַטֻּמְאָה, וּבִשְׁבִירָתָן נַעֲשֵׂית שָׁבָר כְּלִי, וְאַף שֶׁיֵּשׁ לָהּ אֲרֵכוֹת חֲדָשׁוֹת הֲרֵי זוֹ מִטָּה חֲדָשָׁה:

מִשְׁנָה ז קַבָּלַת טֻמְאָה בְּתִבָּה שֶׁנִּפְחֲתָה: תִּבָּה שֶׁפִּתְחָהּ מִצִּדָּהּ טְמֵאָה מִדְּרָס - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה **טְמֵא מֵת** אַךְ לֹא טֻמְאַת מִדְרָס, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ מְיֻעֶדֶת לִישִׁיבָה, שֶׁהֲיִישֵׁב עָלֶיהָ אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מִלְאַכְתֵּנוּ' (להלן פ"כ מ"ג). וְאַף אִם **נִפְחֲתָה מִלְּמַעְלָה** - אִם נִשְׁבַּר כִּסּוּיָהּ הָעֶלְיוֹן, עוֹדָנָּה **טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאַת **טְמֵא מֵת,** לְפִי שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל וְהִיא רְאוּיָה לְתַשְׁמִישָׁהּ. וְאִם **נִפְחֲתָה מִלְּמַטָּה** וְנִשְׁבְּרָה תַּחְתִּיתָהּ, **טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין לָהּ בֵּית קִבּוּל. אֲבָל **מְגוּרוֹת שֶׁבָּהּ** - תָּאֵי הָאוֹצָרוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁלֹּא נִפְחֲתוּ עִמָּהּ, **טְמֵאוֹת** - עֲדַיִן מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה, שֶׁהֵן רְאוּיוֹת לְקַבֵּל בִּפְנֵי עַצְמָן. וְתָאִים אֵלּוּ **אֵינָם** נֶחְשָׁבִים **חִבּוּר לָהּ,** וְאִם נָגְעָה טֻמְאָה בַּתִּבָּה הַשְּׁבוּרָה אֵינָם נִטְמָאִים מֵחֲמָתָהּ [אֲבָל בְּעוֹדָהּ שְׁלֵמָה הֲרֵי הֵם חִבּוּר זֶה לָזֶה, וּבְטֻמְאַת הָאֶחָד נִטְמָא חֲבֵרוֹ]: **מִשְׁנָה ח כֵּלִים עִם כִּיסֵּיהֶם קְטַנִּים שֶׁנִּפְחֲתוּ: הַתּוּרְמֶל** - כִּיס עוֹר גָּדוֹל שֶׁהָרוֹעֶה נוֹתֵן בּוֹ חֻפָּצָיו, וְיֵשׁ בְּתוֹכוֹ כִּיסִּים קְטַנִּים, **שֶׁנִּפְחַת הַכִּיס שֶׁבְּתוֹכוֹ, טָמֵא** - הַתּוּרְמֶל עוֹדְנוּ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְהַכִּיס הַקָּטָן שֶׁנִּפְחַת **אֵינוֹ חִבּוּר לוֹ,** לְפִי שֶׁהוּא נֶחְשָׁב כִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאִם נִטְמָא הַתּוּרְמֶל לֹא נִטְמָא הַכִּיס וְכֵן לְהֶפֶךְ. **הַחֻמָּת** - נֹאד הָעֲשׂוּי מֵעוֹר אֵילִים וּתְיָשִׁים זְכָרִים, **שֶׁבִּיצִּים שֶׁלָּהּ מְקַבְּלוֹת עִמָּהּ** - שֶׁבְּמְקוֹם בֵּיצֵי הַזָּכָר נַעֲשָׂה כְּמִין כִּיס קָטָן בְּתוֹךְ הַחֻמָּת, **וְנִפְחֲתוּ** - וְנֶחְתַּךְ כִּיס זֶה שֶׁבְּמְקוֹם הַבֵּיצִים מֵהַחֻמָּת, הַבֵּיצִים **טְהוֹרוֹת,** לְפִי **שֶׁאֵינָם מְקַבְּלוֹת כְּדַרְכָּן** - בַּצּוּרָה שֶׁקִּבְּלוּ כְּשֶׁהָיוּ מְחֻבָּרוֹת לַחֻמָּת מִצִּדָּהּ, אַף שֶׁאִפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בִּפְנֵי עַצְמָן. **מִשְׁנָה ט** טֻמְאַת

מסכת כלים פרק כ

מִדְרָס בִּכְלִי הָרָאוּי אַף לִישִׁיבָה: תִּבָּה שֶׁפִּתְחָהּ מִצִּדָּהּ טְמֵאָה מִדְּרָס, לְפִי שֶׁהִיא רְאוּיָה לִישִׁיבָה מֵעָלֶיהָ מֵאַחַר וּפִתְחָהּ מֻצָּד וְהַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ אֵינוֹ מוֹנֵעַ אֶת תַּשְׁמִישָׁהּ הָעִקָּרִי [וְהִתְרַבְּתָה מִתֵּבַת 'וְכָל' בַּפָּסוּק (ויקרא טו ד) 'וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא'] וְכֵן טְמֵאָה בְּטֻמְאַת **טְמֵא מֵת** וְשֶׁרֶץ וּשְׁאָר טֻמְאוֹת כֵּיוָן שֶׁהִיא כְּלִי עִם בֵּית קִבּוּל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵימָתַי הִיא טְמֵאָה מִדְּרָס, **בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ שֶׁאֵין לָהּ לִזְבֵּז** - מִסְגֶּרֶת בְּגֹבַהּ **טָפַח,** שֶׁרַק כָּךְ נֹחַ לָשֶׁבֶת עָלֶיהָ. וְאִם **נִפְחֲתָה** הַתִּבָּה **מִלְּמַעְלָן** - שֶׁנִּטַּל כִּסּוּיָהּ הָעֶלְיוֹן וְאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה, עֲדַיִן הִיא **טְמֵאָה** בְּטֻמְאַת **טְמֵא מֵת** וּשְׁאָר טֻמְאוֹת, כֵּיוָן שֶׁהִיא עֲדַיִן רְאוּיָה לְקַבֵּל. אֲבָל אִם **נִפְחֲתָה מִלְּמַטָּן** - שֶׁנִּטְּלָה תַּחְתִּית הַתִּבָּה וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְקַבֵּל בְּתוֹכָהּ, **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא** בְּטֻמְאַת מִדְרָס כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן אֶפְשָׁר לָשֶׁבֶת עָלֶיהָ, וּמְפִילָא טְמֵאָה אַף בִּשְׁאָר הַטֻּמְאוֹת, שֶׁכָּל דָּבָר הַמִּטַּמֵּא מִדְּרָס מִטַּמֵּא אַף בִּשְׁאָר הַטֻּמְאוֹת. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** מִכָּל טֻמְאָה, **מִפְּנֵי** שֶׁאַף שֶׁעֲדַיִן רְאוּיָה הִיא לִישִׁיבָה, כֵּיוָן **שֶׁבָּטַל הָעִקָּר** - עִקַּר תַּשְׁמִישָׁהּ, הַיְינוּ הַנָּחַת דְּבָרִים בְּתוֹכָהּ, **בָּטְלָה הַטְּפֵלָה** - בָּטַל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי אַף לְגַבֵּי הַתַּשְׁמִישׁ הַטָּפֵל, הַיְינוּ הַיְשִׁיבָה עָלֶיהָ: **מִשְׁנָה י מַחְלֶקֶת דּוֹמָה בְּקַפַּת אַשְׁפָּה: מַשְׁפֶּלֶת** - קַפָּה גְּדוֹלָה לִפְנוּי אַשְׁפָּה, **שֶׁנִּפְחֲתָה** שֶׁנִּקְּבָה בְּשִׁעוּר הַמּוֹנֵעַ מִמֶּנָּה **מִלְּקַבֵּל רְמוֹנִים,** שֶׁזֶּהוּ הַשִּׁעוּר הַמְבַטֵּל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי, **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא** - סוֹבֵר שֶׁעֲדַיִן מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁהִיא רְאוּיָה לִישִׁיבָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים** - סוֹבְרִים שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אַף טֻמְאַת מִדְּרָס, **מִפְּנֵי** שֶׁכַּאֲשֶׁר **בָּטַל** מִמֶּנָּה **הָעִקָּר** שֶׁהוּא קִבּוּל הָאַשְׁפָּה, **בָּטְלָה הַטְּפֵלָה** - בָּטַל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי אַף לְגַבֵּי הַיְשִׁיבָה שֶׁהִיא שִׁמּוּשָׁהּ הַטָּפֵל:

פֶּרֶק כ דִּין כֵּלִים הָרְאוּיִים לְמִדְרָס מִלְּבַד תַּשְׁמִישָׁם הָרָגִיל: **מִשְׁנָה א טֻמְאַת מִדְרָס בִּכְלִים הַמְשַׁמְּשִׁים לְקִבּוּל וְלִשְׁכִיבָה:** הַפָּרִים הַמְלֵאִים בְּצֶמֶר אוֹ נוֹצוֹת וְאָדָם נוֹתְנָם תַּחַת רֹאשׁוֹ, **וְהַכְּסָתוֹת** הָעֲשׂוּיוֹת כְּכָרִים אֶלָּא שֶׁהֵן גְּדוֹלוֹת וְכָל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם שׁוֹכֵב עֲלֵיהֶן, **וְהַשַּׂקִּין, וְהַמַּרְצוּפִין** - שַׂקִּי עוֹר גְּדוֹלִים לְהוֹלָכַת סְחוֹרוֹת בִּסְפִינָה, אַף עַל פִּי **שֶׁנִּפְחֲתוּ** וּבָטַל בֵּית הַקִּבּוּל שֶׁלָּהֶם, **הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים מִדְּרָס,** כֵּיוָן שֶׁהַשִּׁכִּיבָה עֲלֵיהֶן אֵינָהּ שִׁמּוּשׁ טָפֵל אֶלָּא מִתְּחִלָּה נַעֲשׂוּ גַּם לִשְׁכִּיבָה. אֲבָל **הַקְּלוֹסְטֶר** - סַל שֶׁמְּנִיחִים בּוֹ מַאֲכַל בְּהֵמָה וְתוֹלִים עַל פִּיהָ בְּעֵת הִלּוּכָהּ, שֶׁמַּחֲזִיק **אַרְבַּעַת קַבִּין, וְהַתּוּרְמֶל** - כִּיס עוֹר גָּדוֹל שֶׁהָרוֹעֶה נוֹתֵן בּוֹ חֻפָּצָיו שֶׁמַּחֲזִיק **חֲמֵשֶׁת קַבִּין, וְהַכְּרִיתִית** - שֹׂק עוֹר קָטָן שֶׁמַּחֲזִיק **סְאָה** [-שִׁשָּׁה קַבִּין, וְהַכְּרִיתִית גְּדוֹלָה מֵהַתּוּרְמֶל אַךְ נִרְאֵית קְטַנָּה כֵּיוָן שֶׁצּוּרָתָהּ כְּצוּרַת שֹׂק], **וְהַחֻמָּת** - נוֹד עוֹר, **שֶׁל שִׁבְעַת קַבִּין. וְרַבִּי יְהוּדָה** אוֹמֵר, **אַף הָרִבְצָל** [-חֻמַּת עוֹר קְטַנָּה שֶׁנּוֹתְנִים בָּהּ בְּשָׂמִים], **וְהַמְּזוּזָה** [-כְּלִי שֶׁשָּׂמִים בּוֹ צֵידָה לַדָּרֶךְ], **כָּל שֶׁהֵן** - בְּכָל שִׁעוּר שֶׁהֵן, גְּדוֹלִים אוֹ קְטַנִּים, **הֲרֵי כָּל אֵלּוּ טְמֵאִין מִדְּרָס,** שֶׁאַף שֶׁעִקַּר תַּשְׁמִישָׁם לְקִבּוּל, רְאוּיִים גַּם לִשְׁכִּיבָה שֶׁאֵין הַשִּׁכִּיבָה מוֹנַעַת אֶת שִׁמּוּשָׁם הָרָגִיל. **וְכָלָם** [-וְכָל כֵּלִים אֵלּוּ] **שֶׁנִּפְחֲתוּ** וְאֵינָם רְאוּיִים לְקִבּוּל, **טְהוֹרִים** מִלְּקַבֵּל טֻמְאַת מִדְרָס, **מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִקָּר** - שִׁמּוּשָׁם הָעִקָּרִי שֶׁהוּא קִבּוּל, **וּמֻחֶמֶת** כֵּן **בָּטְלָה הַטְּפֵלָה** - בָּטַל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי גַּם לְעִנְיַן הַשִּׁמּוּשׁ הַטָּפֵל שֶׁהוּא הַמִּשְׁכָּב [וּכְדַעַת חֲכָמִים (לעיל פי"ט מ"ט)]:

מִשְׁנָה ב דִּין כֵּלִים עִם כִּיסִּים קְטַנִּים שֶׁנִּפְחֲתוּ: חֻמַּת חֲלִילִין - נוֹד עוֹר מָלֵא רוּחַ שֶׁמַּנִּיחִים חֲלִילִים בְּנְקָבִים שֶׁבְּנוֹד וְהָרוּחַ יוֹצֵאת דֶּרֶךְ נִקְבֵי הַחֲלִילִים וּמַשְׁמִיעָה קוֹל שִׁיר, **טְהוֹרָה מִן הַמִּדְרָס,** שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִשְׁכִּיבָה וְאֵינָהּ דּוֹמָה לְסָתָם חֻמַּת שֶׁעֲשׂוּיָה גַּם לִשְׁכִּיבָה (לעיל מ"א). **עֲרֵבַת פִּיסּוֹנוֹת** - קְעָרָה שֶׁמּוֹלִיכִים בָּהּ אֲבָנִים קְטַנּוֹת וְרִגְבֵי אֲדָמָה לִתְּנָם בֵּין שׁוּרוֹת אַבְנֵי הַבִּנְיָן, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** מְקַבֶּלֶת טֻמְאַת **מִדְרָס,** שֶׁבְּדַחַק הִיא רְאוּיָה לִשְׁכִּיבָה גַּם בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשִׂים בָּהּ מְלַאכְתָּהּ; וְלָכֵן מְקַבֶּלֶת טֻמְאַת **טְמֵא מֵת.** **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵינָהּ רְאוּיָה לְמִדְרָס בְּעֵת עֲשׂוֹתָהּ מְלַאכְתָּהּ וְלָכֵן מְקַבֶּלֶת רַק טֻמְאַת **טְמֵא מֵת.** **עֲרֵבָה** הַמְשַׁמֶּשֶׁת לְלִישַׁת בָּצֵק, שֶׁמַּחֲזִיקָה **מִשְּׁעוּר** שֶׁל **שְׁנֵי לֹג וְעַד** שִׁעוּר שֶׁל

**טְמֵאִין טְמֵאַת שִׁבְעָה. נֶגַע בָּהֶן הַשֶּׁרֶץ, טְמֵאִין טְמֵאַת שִׁבְעָה. פֵּרְשׁוּ, טְמֵאִין טְמֵאַת שִׁבְעָה. מִטָּה שֶׁנִּטְּלוּ שְׁתֵּי אֲרֵכוֹת שֶׁלָּהּ וְעָשָׂה לָהּ חֲדָשׁוֹת, וְלֹא שִׁנָּה אֶת הַנְּקָבִים, נִשְׁתַּבְּרוּ חֲדָשׁוֹת, טְמֵאָה. וְיִשָּׁנוֹת, טְהוֹרָה, שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַיְשָׁנוֹת: ז תִּבָּה שֶׁפִּתְחָהּ מִלְּמַעְלָה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. נִפְחֲתָה מִלְּמַטָּה, טְהוֹרָה. מְגוּרוֹת שֶׁבָּהּ, טְמֵאוֹת וְאֵינָם חִבּוּר לָהּ: ח הַתּוּרְמֶל שֶׁנִּפְחַת כִּיס שֶׁבְּתוֹכוֹ, טָמֵא, וְאֵינוֹ חִבּוּר לוֹ. הַחֻמָּת שֶׁבִּיצִּים שֶׁלָּהּ מְקַבְּלוֹת עִמָּהּ, וְנִפְחֲתוּ, טְהוֹרוֹת, שֶׁאֵינָם מְקַבְּלוֹת כְּדַרְכָּן: ט תִּבָּה שֶׁפִּתְחָהּ מִצִּדָּהּ, טְמֵאָה מִדְּרָס וּטְמֵא מֵת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ שֶׁאֵין לָהּ לִזְבֵּז טָפַח. נִפְחֲתָה מִלְּמַעְלָן, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. נִפְחֲתָה מִלְּמַטָּן, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִקָּר, בָּטְלָה הַטְּפֵלָה: י מַשְׁפֶּלֶת שֶׁנִּפְחֲתָה מִלְּקַבֵּל רְמוֹנִים, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִקָּר, בָּטְלָה הַטְּפֵלָה:

פרק כ א הַפָּרִים וְהַכְּסָתוֹת וְהַשַּׂקִּין וְהַמַּרְצוּפִין שֶׁנִּפְחֲתוּ, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים מִדְּרָס. הַקְּלוֹסְטֶר אַרְבַּעַת קַבִּין, הַתּוּרְמֶל חֲמֵשֶׁת קַבִּין, הַכְּרִיתִית סְאָה. הַחֻמָּת שֶׁל שִׁבְעַת קַבִּין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הָרִבְצָל וְהַמְּזוּזָה כָּל שֶׁהֵן, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין מִדְּרָס. וְכֻלָּם שֶׁנִּפְחֲתוּ, טְהוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִקָּר, וּבָטְלָה הַטְּפֵלָה: ב חֻמַּת חֲלִילִין, טְהוֹרָה מִן הַמִּדְרָס. עֲרֵבַת פִּיסּוֹנוֹת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִדְּרָס. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, טְמֵא מֵת. עֲרֵבָה מִשְּׁנֵי לֹג וְעַד

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק כ

תִּשְׁעָה קַבִּין, שֶׁנִּסְדְּקָה בְּסֶדֶק שֶׁיּוֹצְאִים בּוֹ מַשְׁקִים, שׁוּב אֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ לְלִישָׁה אֶלָּא לִשְׁכִיבָה כְּשֶׁהִיא הֲפוּכָה עַל פִּיהָ, וְהִיא **טְמֵאָה מִדְּרָס.** [אֲבָל אִם הִיא קְטַנָּה אוֹ גְּדוֹלָה מִשֶּׁעוּר זֶה, אֲפִלּוּ אִם נִסְדְּקָה בְּסֶדֶק זֶה אֵינָהּ מִטַּמֵּאת מִדְּרָס]. וְאִם אַחַר שֶׁנִּסְדְּקָה **הִנִּיחָהּ בַּגְּשָׁמִים, וְנִתְפַּחָה** - וְהִתְנַפַּח הָעֵץ וְנִסְתַּם הַסֶּדֶק, הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה** בְּטֻמְאַת **מֵת** בִּלְבַד, כִּי מֵעִתָּה רְאוּיָה שׁוּב לְלִישָׁה וְהַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ'. וְאִם חָזַר וְיִבְּשָׁהּ **בְּרוּחַ קָדִים, וְנִסְדְּקָה** שׁוּב וְאֵינָהּ רְאוּיָה אֶלָּא לִשְׁכִיבָה, הֲרֵי הִיא חוֹזֶרֶת **וּמְקַבֶּלֶת** טֻמְאַת **מִדְּרָס. וְזֶה חֹמֶר** [-חֻמְרָא] שֶׁיֵּשְׁנוֹ **בִּשְׁעָרֵי כְּלֵי עֵץ** שֶׁנִּפְסְלוּ מִמְּלַאכְתָּם יוֹתֵר **מִבִּתְחִלָּתָן** - מִשֶּׁעָה שֶׁנַּעֲשׂוּ, שֶׁבִּתְחִלָּתָם הָיוּ רְאוּיִים לְמְלַאכְתָּם וְלֹא נִטְמְאוּ מִדְּרָס, וְכֵיוָן שֶׁנִּפְסְלוּ מִמְּלַאכְתָּם הֵם רְאוּיִם לִשְׁכִיבָה וּמִטַּמְּאִים מִדְּרָס. **וְחֹמֶר** יֵשׁ **בִּשְׁעָרֵי כְּלֵי נְצָרִים** - בְּסַלִּים הָעֲשׂוּיִים מִנְּצָרִים שֶׁל עֲרָבָה וְכַדּוֹמֶה שֶׁנִּפְגְּמוּ, יוֹתֵר **מִבִּתְחִלָּתָן** - מֵאֲשֶׁר בִּתְחִלַּת עֲשִׂיָּתָם. **שֶׁמִּתְחִלָּתָן אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה עַד שֶׁיִּתְחַסְּמוּ** - עַד שֶׁתִּגָּמֵר קְלִיעַת שְׂפָתָם הָעֶלְיוֹנָה הַמְחַזֶּקֶת אוֹתָם. אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּתְחַסְּמוּ, **אַף עַל פִּי שֶׁנִּפְגְּמוּ** [-שֶׁנִּפְלוּ] **שִׁפְתוֹתֵיהֶן** וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶן אֶלָּא **כָּל שֶׁהֵן, טְמֵאִין:**

מִשְׁנָה ג בֵּית יָד שֶׁל כְּלִי לְזְמַן: מַקֵּל עֵץ בְּעִלְמָא **שֶׁעָשָׂאוֹ בְּפִי שָׁעָה בֵּית יָד לְקַרְדֹּם,** וְלֹא חִבְּרוֹ בְּקְבִיעוּת, וּכְשֶׁתִּסְתַּיֵּם הַמְּלָאכָה יְזָרֵק אֶת הַמַּקֵּל לַעֲרֵמַת הָעֵצִים, הֲרֵי הוּא **חִבּוּר לְטֻמְאָה בִּשְׁעַת מְלָאכָה** - בְּשָׁעָה שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּקַּרְדֹּם לִמְלָאכָה עִם בֵּית יָד זֶה, וְאִם נָגְעָה טֻמְאָה בַּקַּרְדֹּם אוֹ בַּמַּקֵּל נִטְמָא גַּם חֲבֵרוֹ. וְאַף שֶׁמַּקֵּל זֶה הוּא פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, דִּין הוּא כְּדִין הַכְּלִי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לה) 'תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם', וְדָרְשׁוּ, 'לָכֶם' לְכָל צָרְכֵּיכֶם, לְרַבּוֹת יָדוֹת שֶׁהֵן צָרָךְ הַכְּלִי. **הַדְּיוֹסְטָר** - מַקֵּל עֵץ הָעָשׂוּי לְתַשְׁמִישׁ מִשְּׁנֵי צִדָּיו [דְּיוֹ סְטָר - שְׁנֵי צְדָדִים], שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁנֵי נְקָבִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּשְׁתֵּי יְתֵדוֹת תְּקוּעוֹת בִּנְקָבִים אֵלּוּ, אַחַת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב וְאַחַת מִצָּפוֹן לְדָרוֹם, וְהַנְּשִׁים מְגַלְגְּלוֹת עֲלֵיהֶם אֶת חוּט הַטְּוִיָּה שֶׁבְּפֶלֶךְ. וּכְשֶׁיִּתְּדוֹת אֵלּוּ עֲשׂוּיוֹת מַתֶּכֶת, אַף הַדְּיוֹסְטָר נָחְשָׁב **חִבּוּר** לָהֶם לְקַבָּלַת **טֻמְאָה בִּשְׁעַת מְלָאכָה,** כְּדִין עֵץ הַמְשַׁמֵּשׁ כְּבֵית יָד לִכְלֵי מַתֶּכֶת, אֲבָל שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה אֵינוֹ נָחְשָׁב בֵּית יָד לִיתְּדוֹת כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר אֲלֵיהֶן בִּקְבִיעוּת. וְאִם **קָבְעוֹ** לְדְיוֹסְטָר עִם הַיִּתְּדוֹת **בִּכְלוֹנָס** - בְּעֵץ אָרֹךְ וְגָדוֹל הַתָּקוּעַ בָּאָרֶץ, **טְמֵא** הַדְּיוֹסְטָר עִמָּהֶן אַף שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה, כֵּיוָן שֶׁבָּאֹפֶן שֶׁקְּבָעוֹ אֵינוֹ עָתִיד לְהוֹצִיאוֹ מֵהֶם אֲחֵרֵי הַמְּלָאכָה. וְהַכְּלוֹנָס עַצְמוֹ **אֵינוֹ חִבּוּר לָהּ** - אֵינוֹ נָחְשָׁב כְּמְחֻבָּר לַדְּיוֹסְטָר וְלַיִּתְּדוֹת. **עָשָׂה לוֹ דְּיוֹסְטָר** - אִם עָשָׂה אֶת כְּלוֹנָס לְדְיוֹסְטָר, שֶׁעָשָׂה בּוֹ שְׁנֵי נְקָבִים וְתָחַב בָּהֶם יְתֵדוֹת אֵלּוּ, **אֵין** הַכְּלוֹנָס **טָמֵא** מִדֵּין בֵּית יָד לִיתְּדוֹת **אֶלָּא צָרְכּוֹ** - רַק בַּחֵלֶק הַסָּמוּךְ לִנְקָבֵי הַיִּתְּדוֹת שֶׁנִּצְרָךְ לִגְלְגּוּל חוּט הַטְּוִיָּה, וְאִלּוּ שְׁאָר אֹרֶךְ הַכְּלוֹנָס, טָהוֹר. **כְּלוֹנָס וְקוֹרָה שֶׁכִּפֵּא מְחֻבָּר אֵלֵיהֶם אוֹ חָקוּק בָּהֶם:** כִּסֵּא שֶׁקְּבָעוֹ **בִּכְלוֹנָס,** הַכִּסֵּא **טָמֵא** מִדְּרָס, וְהַכְּלוֹנָס **אֵינוֹ חִבּוּר לוֹ** לְהַטְמֵא כְּמוֹתוֹ בִּמְדְּרָס. וְאִם **עָשָׂה בּוֹ כִּסֵּא** - וְאִם חָקַק בְּגוּף הַכְּלוֹנָס וְעָשָׂה בּוֹ מְקוֹם מוֹשָׁב, **אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹמוֹ** - מְקוֹם הַיְשִׁיבָה, אֲבָל שְׁאָר הַכְּלוֹנָס אֵינוֹ טָמֵא. וְאִם **קָבְעוֹ** לַכִּסֵּא **בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד** שֶׁמַּכְבִּידִים אוֹתָהּ עַל הַזֵּיתִים לְצָרְכָּהּ סְחִיטַת הַשֶּׁמֶן, הַכִּסֵּא **טָמֵא** מִדְּרָס, **וְאֵין** הַקּוֹרָה **חִבּוּר לָהּ** [-לַכִּסֵּא] לְקַבֵּל טֻמְאַת מִדְּרָס כְּמוֹתוֹ. וְאִם **עָשָׂה בְּרֹאשָׁהּ** - בְּרֹאשׁ הַקּוֹרָה **כִּסֵּא** מְגוּף הַקּוֹרָה עַצְמָהּ, אַף מְקוֹם הַכִּסֵּא **טָהוֹר** וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאַת מִדְּרָס, **מִפְּנֵי שֶׁאוֹמְרִין לוֹ** לַיּוֹשֵׁב, **עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה אֶת מְלַאכְתֵּנוּ.** וּמִתֻּבּוֹת 'אֲשֶׁר יֵשֵׁב' בַּפָּסוּק (שם טו ד) 'וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא', לָמְדְנוּ שֶׁאֵין מִטַּמֵּא מִדְּרָס אֶלָּא כְּלִי הַמְיֻחָד לִישִׁיבָה, וְלֹא כְּלִי שֶׁהֵישִׁיבָה מוֹנַעַת אֶת שִׁמּוּשׁוֹ הָרָגִיל, וְכָאן יְשִׁיבָתוֹ מְעַכֶּבֶת אֶת מְלַאכְתּ הַזֵּיתִים:

מִשְׁנָה ד טֻמְאַת מִדְּרָס בַּעֲרֵבָה גְּדוֹלָה שֶׁגִּפְחֲתָה: עֲרֵבָה [-קְעָרָה] גְּדוֹלָה שֶׁמַּחֲזִיקָה יוֹתֵר מִתִּשְׁעָה קַבִּים, **שֶׁנִּפְחֲתָה** - שֶׁנִּקְּבָה בְּנֶקֶב הַמּוֹנֵעַ מִמֶּנָּה **מִלְקַבֵּל רִמּוֹנִים** לְפִי שֶׁרִּמּוֹנִים יוֹצְאִים דַּרְכּוֹ, וּבָטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **וְהִתְקִינָהּ לִישִׁיבָה, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** מִדְּרָס כֵּיוָן שֶׁהִיא מְיֻעֶדֶת לִישִׁיבָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּקַצֵּעַ** - עַד שֶׁיַּחְתְּכֶנָּה וְיִתְקִינָהּ לִישִׁיבָה עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה. [שֶׁאַף שֶׁכָּל הַכֵּלִים יוֹרְדִים לִידֵי טֻמְאָה בְּמַחֲשָׁבָה, אַךְ לְשֵׁנוֹת חֵפֶץ מִתַּשְׁמִישׁ אֶחָד לְתַשְׁמִישׁ אַחֵר לֹא דַי בְּמַחֲשָׁבָה]. וְאִם **עֲשָׂאָהּ** [-אֶת הָעֲרֵבָה] **לְאֻבּוּס** [-כְּלִי שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ מַאֲכָל לִפְנֵי הַבְּהֵמָה] **לִבְהֵמָה, אַף עַל פִּי שֶׁקְּבָעָהּ בַּכֹּתֶל, טְמֵאָה** - מִקַּבֶּלֶת טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁעוֹדָנָּה כְּלִי, וְאַף שֶׁהַמַּחֲבָר לַקַּרְקַע אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, הַיְינוּ רַק אִם הָיָה מְחֻבָּר לַקַּרְקַע מִתְּחִלָּתוֹ אוֹ שֶׁהוּא עָשׂוּי לְשַׁמֵּשׁ אֶת הַקַּרְקַע:

מִשְׁנָה ה בְּטוּל כְּלִי עַל יְדֵי חִבּוּרוֹ לַקַּרְקַע אוֹ לִכְלִי אַחֵר: כִּפָּת - כְּלִי הַמְיֻחָד לִישִׁיבָה הָעֲשׂוּי מֵעֵץ הַתָּמָר, **שֶׁקְּבָעוֹ בַּגַּדְפָּךְ** - בְּשׁוּרַת אַבְנֵי הַבִּנְיָן, כְּדֶרֶךְ הַבַּנָּאִים לִקְבֹּעַ עֵץ בַּבִּנְיָן בְּצוּרַת כִּפָּה כְּדֵי לִבְנוֹת מֵעָלָיהּ אֲבָנִים וּלְטוּחָם בְּטִיט, וְלִכְשֶׁיְּיַבֵּשׁ הַטִּיט יָסִירוּ אֶת הָעֵץ וְהַבִּנְיָן יִשָּׁאֵר עַל עָמְדּוֹ בְּצוּרַת כִּפָּה, בֵּין אִם **קְבָעוֹ** בְּמַסְמְרִים לָאֲבָנִים וַעֲדַיִן **לֹא בָּנָה עָלָיו, וּבֵין שֶׁבָּנָה עָלָיו וְלֹא קְבָעוֹ, טָמֵא** מִדְּרָס, אִם קְבָעוֹ וְיָשַׁב עָלָיו הַזָּב קֹדֶם שֶׁבָּנָה עָלָיו, אוֹ שֶׁבָּנָה וְיָשַׁב הַזָּב עַל גַּבֵּי הָאֲבָנִים שֶׁמַּעַל הַכִּפָּת הֲרֵי הוּא מִדִּין 'אָבֶן מִסָּמְא' אַף שֶׁאֵין כָּבְדוֹ מַרְגִּישׁ (לעיל פ"א מ"ג). אֲבָל אִם גַּם **קְבָעוֹ** בְּמַסְמְרִים לָאֲבָנִים וְגַם **בָּנָה עָלָיו, הֲרֵי הוּא טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁמַּעֲתָּה הוּא בָּטֵל לַכֹּתֶל. וְכֵן **מַפָּץ** - מַחֲצֶלֶת גֻּמִּי, **שֶׁנְּתָנוֹ עַל גַּבֵּי הַקּוֹרוֹת** שֶׁל הָעֲלִיָּה, בֵּין שֶׁקְּבָעוֹ בְּמַסְמְרִים וַעֲדַיִן **לֹא נָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזֵיבָה** - טִיט וּצְרוֹרוֹת שֶׁרְגִילִים לָתֵת עַל גַּבֵּי הַתִּקְרָה, וּבֵין שֶׁנָּתַן עָלָיו **אֶת הַמַּעֲזֵיבָה וְלֹא קְבָעוֹ, טָמֵא** טֻמְאַת מִדְּרָס. אֲבָל אִם גַּם **קְבָעוֹ** וְגַם **נָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזֵיבָה,** בָּטֵל לַתִּקְרָה וְהוּא **טָהוֹר. קָעָרָה שֶׁקְּבָעָהּ בִּשְׁדָּה בְּתֹבָה וּבְמִגְדָּל כְּדֶרֶךְ קַבָּלָתָהּ** - כְּשֶׁתַּחְתִּיתָהּ לְמַטָּה וּפִיהָ מִלְמַעְלָה, כָּל עוֹד שֶׁהִיא רְאוּיָה לְתַשְׁמִישָׁהּ, **טְמֵאָה,** לְפִי שֶׁעֲדַיִן רְאוּיָה לְתַשְׁמִישָׁהּ. אֲבָל אִם קְבָעָהּ בָּהֶם **שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ קַבָּלָתָהּ** - כְּשֶׁתַּחְתִּיתָהּ לְמַעְלָה, אֵינָהּ רְאוּיָה עוֹד לְקַבָּלָה וְהִיא **טְהוֹרָה:** **מִשְׁנָה ו סָדִין שֶׁעֲשָׂאוֹ לְוִילוֹן:** סָדִין **שֶׁהוּא** רָאוּי לִהְיוֹת **טְמֵא מִדְּרָס** לִפְי שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לְמִשְׁכָּב, **וַעֲשָׂאוֹ וִילוֹן** - מָסָךְ לַפֶּתַח אוֹ מִפְרָשׂ לַסְּפִינָה עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל** עֲדַיִן **טָמֵא** טֻמְאַת **מֵת,** שֶׁלֹּא בָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי כֵּיוָן שֶׁלְּפָעָמִים הַשִּׁמּוּשׁ מִתְעַטֵּף בְּשׁוּלָיו כְּדֵי לְהִתְחַמֵּם. **וּמֵאֵימָתַי הִיא טָהֳרָתוֹ** - וּמֵהוּ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁאַחֲרָיו נָחְשָׁב הַסָּדִין כְּוִילוֹן וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא עוֹד מִדְּרָס, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְשֻׁיְּתָּבֵר** - מְשֻׁיְּשַׁבֵּר וְיִקָּרַע וְיִתָּקֵן לְמִדַּת הַפֶּתַח, וְיִתְפָּרוּ בּוֹ לוּלְאוֹת לְתִלְיָתוֹ. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְשֻׁיְּקְשַׁר** בּוֹ הַלּוּלְאוֹת אֲפִלּוּ לֹא חֲתָכוֹ כְּמִדַּת הַפֶּתַח. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְשֻׁיְּקְבֵּעַ** - מֵעֵת שֶׁיִּתְלוּ אוֹתוֹ בַּפֶּתַח אוֹ בִּסְפִינָה. [אֲבָל אִם רַק יֵעָדוּ בְּמַחֲשָׁבָה בִּלֹּא מַעֲשֶׂה, אֵינוֹ יוֹצֵא בְּכָךְ מִידֵי קַבָּלַת טֻמְאָה (להלן פכ"ה מ"ט)]: **מִשְׁנָה ז טֻמְאַת מִדְּרָס בְּמַחֲצֶלֶת:** **מַחֲצֶלֶת** הָעֲשׂוּיָה לִשְׁכִיבָה, **שֶׁעָשָׂה** [-שֶׁחִבֵּר] **לָהּ קָנִים לְאָרְכָּהּ,** אֹרֶךְ הַקָּנִים מַקְבִּיל לְאֹרֶךְ הַמַּחֲצֶלֶת, שׁוּב אֵינָהּ רְאוּיָה לִשְׁכִיבָה אֶלָּא לִסְכּוּךְ כֵּיוָן שֶׁהַקָּנִים מְזִיקִים אֶת הַשּׁוֹכֵב שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁכַּב לִרְוָחָה, **וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּהּ:** **כְּלוֹנָס וְקוֹרָה שֶׁכִּפֵּא אֵינוֹ חִבּוּר לוֹ לְהִטָּמֵא כְּמוֹתוֹ בִּמְדְּרָס. וְאִם עָשָׂה בּוֹ כִּסֵּא** - וְאִם חָקַק בְּגוּף הַכְּלוֹנָס וְעָשָׂה בּוֹ מְקוֹם מוֹשָׁב, **אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹמוֹ** - מְקוֹם הַיְשִׁיבָה, אֲבָל שְׁאָר הַכְּלוֹנָס אֵינוֹ טָמֵא. וְאִם **קָבְעוֹ** לַכִּסֵּא **בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד** שֶׁמַּכְבִּידִים אוֹתָהּ עַל הַזֵּיתִים לְצָרְכָּהּ סְחִיטַת הַשֶּׁמֶן, הַכִּסֵּא **טָמֵא** מִדְּרָס, **וְאֵין** הַקּוֹרָה **חִבּוּר לָהּ** [-לַכִּסֵּא] לְקַבֵּל טֻמְאַת מִדְּרָס כְּמוֹתוֹ. וְאִם **עָשָׂה בְּרֹאשָׁהּ** - בְּרֹאשׁ הַקּוֹרָה **כִּסֵּא** מִגּוּף הַקּוֹרָה עַצְמָהּ, אַף מְקוֹם הַכִּסֵּא **טָהוֹר** וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאַת מִדְּרָס, **מִפְּנֵי שֶׁאוֹמְרִין לוֹ** לַיּוֹשֵׁב, **עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה אֶת מְלַאכְתֵּנוּ.** וּמִתֻּבּוֹת 'אֲשֶׁר יֵשֵׁב' בַּפָּסוּק (שם טו ד) 'וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא', לָמְדְנוּ שֶׁאֵין מִטַּמֵּא מִדְּרָס אֶלָּא כְּלִי הַמְיֻחָד לִישִׁיבָה, וְלֹא כְּלִי שֶׁהֵישִׁיבָה מוֹנַעַת אֶת שִׁמּוּשׁוֹ הָרָגִיל, וְכָאן יְשִׁיבָתוֹ מְעַכֶּבֶת אֶת מְלַאכְת הַזֵּיתִים:

מִשְׁנָה ד טֻמְאַת מִדְּרָס בַּעֲרֵבָה גְּדוֹלָה שֶׁגִּפְחֲתָה: עֲרֵבָה [-קְעָרָה] גְּדוֹלָה שֶׁמַּחֲזִיקָה יוֹתֵר מִתִּשְׁעָה קַבִּים, **שֶׁנִּפְחֲתָה** - שֶׁנִּקְּבָה בְּנֶקֶב הַמּוֹנֵעַ מִמֶּנָּה **מִלְקַבֵּל רִמּוֹנִים** לְפִי שֶׁרִּמּוֹנִים יוֹצְאִים דַּרְכּוֹ, וּבָטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **וְהִתְקִינָהּ לִישִׁיבָה, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** מִדְּרָס כֵּיוָן שֶׁהִיא מְיֻעֶדֶת לִישִׁיבָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּקַצֵּעַ** - עַד שֶׁיַּחְתְּכֶנָּה וְיִתְקִינָהּ לִישִׁיבָה עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה. [שֶׁאַף שֶׁכָּל הַכֵּלִים יוֹרְדִים לִידֵי טֻמְאָה בְּמַחֲשָׁבָה, אַךְ לְשֵׁנוֹת חֵפֶץ מִתַּשְׁמִישׁ אֶחָד לְתַשְׁמִישׁ אַחֵר לֹא דַי בְּמַחֲשָׁבָה]. וְאִם **עֲשָׂאָהּ** [-אֶת הָעֲרֵבָה] **לְאֻבּוּס** [-כְּלִי שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ מַאֲכָל לִפְנֵי הַבְּהֵמָה] **לִבְהֵמָה, אַף עַל פִּי שֶׁקְּבָעָהּ בַּכֹּתֶל, טְמֵאָה:** **ה** כִּפָּת שֶׁקְּבָעוֹ **בַּגַּדְפָּךְ, קְבָעוֹ וְלֹא קְבָעוֹ, טָמֵא. קְבָעוֹ וּבָנָה עָלָיו, טָהוֹר.** מַפָּץ שֶׁנְּתָנוֹ **עַל גַּבֵּי הַקּוֹרוֹת, קְבָעוֹ וְלֹא נָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזֵיבָה, נָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזֵיבָה וְלֹא קְבָעוֹ, טָמֵא. קְבָעוֹ וְנָתַן עָלָיו אֶת הַמַּעֲזֵיבָה, טָהוֹר. קָעָרָה שֶׁקְּבָעָהּ בִּשְׁדָּה בְּתֹבָה וּבְמִגְדָּל, כְּדֶרֶךְ קַבָּלָתָהּ, טְמֵאָה. שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ קַבָּלָתָהּ, טְהוֹרָה:** **ו** סָדִין שֶׁהוּא **טָמֵא מִדְּרָס וַעֲשָׂאוֹ וִילוֹן, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, אֲבָל טָמֵא טְמֵא מֵת. מֵאֵימָתַי הִיא טָהֳרָתוֹ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְשֻׁיְּתָּבֵר. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְשֻׁיְּקְשַׁר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מְשֻׁיְּקְבֵּעַ:** **ז** מַחֲצֶלֶת שֶׁעָשָׂה לָהּ קָנִים **לְאָרְכָּהּ, טְהוֹרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה כְּמִין כִּי. עֲשָׂאָם לְרָחְבָּהּ וְאֵין בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים, טְהוֹרָה. נֶחְלְקָה לְרָחְבָּהּ, רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר. וְכֵן הַמַּתִּיר רָאשֵׁי הַמַּעֲדַנִּין, טְהוֹרָה. נֶחְלְקָה לְאָרְכָּהּ וְנִשְׁתַּיְּרוּ בָּהּ שְׁלֹשָׁה מַעֲדַנִּים שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים, טְמֵאָה. מַחֲצֶלֶת מֵאֵימָתַי מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, מִשֶּׁתִּקָּנֵב, מִשֶּׁתִּקָּנֵב, וְהִיא גְּמַר מְלַאכְתָּהּ:**

המבוארות

תִּשְׁעָה קַבִּין, שֶׁנִּסְדְּקָה בְּסֶדֶק שֶׁיּוֹצְאִים בּוֹ מַשְׁקִים, שׁוּב אֵין מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ לְלִישָׁה אֶלָּא לִשְׁכִיבָה כְּשֶׁהִיא הֲפוּכָה עַל פִּיהָ, וְהִיא **טְמֵאָה מִדְּרָס.** [אֲבָל אִם הִיא קְטַנָּה אוֹ גְּדוֹלָה מִשֶּׁעוּר זֶה, אֲפִלּוּ אִם נִסְדְּקָה בְּסֶדֶק זֶה אֵינָהּ מִטַּמֵּאת מִדְּרָס]. וְאִם אַחַר שֶׁנִּסְדְּקָה **הִנִּיחָהּ בַּגְּשָׁמִים, וְנִתְפַּחָה** - וְהִתְנַפַּח הָעֵץ וְנִסְתַּם הַסֶּדֶק, הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה** בְּטֻמְאַת **מֵת** בִּלְבַד, כִּי מֵעִתָּה רְאוּיָה שׁוּב לְלִישָׁה וְהַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ'. וְאִם חָזַר וְיִבְּשָׁהּ **בְּרוּחַ קָדִים, וְנִסְדְּקָה** שׁוּב וְאֵינָהּ רְאוּיָה אֶלָּא לִשְׁכִיבָה, הֲרֵי הִיא חוֹזֶרֶת **וּמְקַבֶּלֶת** טֻמְאַת **מִדְּרָס. וְזֶה חֹמֶר** [-חֻמְרָא] שֶׁיֵּשְׁנוֹ **בִּשְׁעָרֵי כְּלֵי עֵץ** שֶׁנִּפְסְלוּ מִמְּלַאכְתָּם יוֹתֵר **מִבִּתְחִלָּתָן** - מִשֶּׁעָה שֶׁנַּעֲשׂוּ, שֶׁבִּתְחִלָּתָם הָיוּ רְאוּיִים לְמְלַאכְתָּם וְלֹא נִטְמְאוּ מִדְּרָס, וְכֵיוָן שֶׁנִּפְסְלוּ מִמְּלַאכְתָּם הֵם רְאוּיִים לִשְׁכִיבָה וּמִטַּמְּאִים מִדְּרָס. **וְחֹמֶר** יֵשׁ **בִּשְׁעָרֵי כְּלֵי נְצָרִים** - בְּסַלִּים הָעֲשׂוּיִים מִנְּצָרִים שֶׁל עֲרָבָה וְכַדּוֹמֶה שֶׁנִּפְגְּמוּ, יוֹתֵר **מִבִּתְחִלָּתָן** - מֵאֲשֶׁר בִּתְחִלַּת עֲשִׂיָּתָם. **שֶׁמִּתְחִלָּתָן אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה עַד שֶׁיִּתְחַסְּמוּ** - עַד שֶׁתִּגָּמֵר קְלִיעַת שְׂפָתָם הָעֶלְיוֹנָה הַמְחַזֶּקֶת אוֹתָם. אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּתְחַסְּמוּ, **אַף עַל פִּי שֶׁנִּפְגְּמוּ** [-שֶׁנִּפְלוּ] **שִׁפְתוֹתֵיהֶן** וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶן אֶלָּא **כָּל שֶׁהֵן, טְמֵאִין:**

מִשְׁנָה ג בֵּית יָד שֶׁל כְּלִי לְזְמַן: מַקֵּל עֵץ בְּעִלְמָא **שֶׁעָשָׂאוֹ בְּפִי שָׁעָה בֵּית יָד לְקַרְדֹּם,** וְלֹא חִבְּרוֹ בְּקְבִיעוּת, וּכְשֶׁתִּסְתַּיֵּם הַמְּלָאכָה יְזָרֵק אֶת הַמַּקֵּל לַעֲרֵמַת הָעֵצִים, הֲרֵי הוּא **חִבּוּר לְטֻמְאָה בִּשְׁעַת מְלָאכָה** - בְּשָׁעָה שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּקַּרְדֹּם לִמְלָאכָה עִם בֵּית יָד זֶה, וְאִם נָגְעָה טֻמְאָה בַּקַּרְדֹּם אוֹ בַּמַּקֵּל נִטְמָא גַּם חֲבֵרוֹ. וְאַף שֶׁמַּקֵּל זֶה הוּא פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, דִּין הוּא כְּדִין הַכְּלִי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לה) 'תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם', וְדָרְשׁוּ, 'לָכֶם' לְכָל צָרְכֵּיכֶם, לְרַבּוֹת יָדוֹת שֶׁהֵן צָרָךְ הַכְּלִי. **הַדְּיוֹסְטָר** - מַקֵּל עֵץ הָעָשׂוּי לְתַשְׁמִישׁ מִשְּׁנֵי צִדָּיו [דְּיוֹ סְטָר - שְׁנֵי צְדָדִים], שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁנֵי נְקָבִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּשְׁתֵּי יְתֵדוֹת תְּקוּעוֹת בִּנְקָבִים אֵלּוּ, אַחַת מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב וְאַחַת מִצָּפוֹן לְדָרוֹם, וְהַנְּשִׁים מְגַלְגְּלוֹת עֲלֵיהֶם אֶת חוּט הַטְּוִיָּה שֶׁבְּפֶלֶךְ. וּכְשֶׁיִּתְּדוֹת אֵלּוּ עֲשׂוּיוֹת מַתֶּכֶת, אַף הַדְּיוֹסְטָר נָחְשָׁב **חִבּוּר** לָהֶם לְקַבָּלַת **טֻמְאָה בִּשְׁעַת מְלָאכָה,** כְּדִין עֵץ הַמְשַׁמֵּשׁ כְּבֵית יָד לִכְלֵי מַתֶּכֶת, אֲבָל שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה אֵינוֹ נָחְשָׁב בֵּית יָד לִיתְּדוֹת כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר אֲלֵיהֶן בִּקְבִיעוּת. וְאִם **קָבְעוֹ** לְדְיוֹסְטָר עִם הַיִּתְּדוֹת **בִּכְלוֹנָס** - בְּעֵץ אָרֹךְ וְגָדוֹל הַתָּקוּעַ בָּאָרֶץ, **טְמֵא** הַדְּיוֹסְטָר עִמָּהֶן אַף שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה, כֵּיוָן שֶׁבָּאֹפֶן שֶׁקְּבָעוֹ אֵינוֹ עָתִיד לְהוֹצִיאוֹ מֵהֶם אֲחֵרֵי הַמְּלָאכָה. וְהַכְּלוֹנָס עַצְמוֹ **אֵינוֹ חִבּוּר לָהּ** - אֵינוֹ נָחְשָׁב כְּמְחֻבָּר לַדְּיוֹסְטָר וְלַיִּתְּדוֹת. **עָשָׂה לוֹ דְּיוֹסְטָר** - אִם עָשָׂה אֶת כְּלוֹנָס לְדְיוֹסְטָר, שֶׁעָשָׂה בּוֹ שְׁנֵי נְקָבִים וְתָחַב בָּהֶם יְתֵדוֹת אֵלּוּ, **אֵין** הַכְּלוֹנָס **טָמֵא** מִדֵּין בֵּית יָד לִיתְּדוֹת **אֶלָּא צָרְכּוֹ** - רַק בַּחֵלֶק הַסָּמוּךְ לִנְקָבֵי הַיִּתְּדוֹת שֶׁנִּצְרָךְ לִגְלְגּוּל חוּט הַטְּוִיָּה, וְאִלּוּ שְׁאָר אֹרֶךְ הַכְּלוֹנָס, טָהוֹר. **כְּלוֹנָס וְקוֹרָה שֶׁכִּפֵּא מְחֻבָּר אֵלֵיהֶם אוֹ חָקוּק בָּהֶם:** כִּסֵּא שֶׁקְּבָעוֹ **בִּכְלוֹנָס,** הַכִּסֵּא **טָמֵא** מִדְּרָס, וְהַכְּלוֹנָס **אֵינוֹ חִבּוּר לוֹ** לְהִטָּמֵא כְּמוֹתוֹ בִּמְדְּרָס. וְאִם **עָשָׂה בּוֹ כִּסֵּא** - וְאִם חָקַק בְּגוּף הַכְּלוֹנָס וְעָשָׂה בּוֹ מְקוֹם מוֹשָׁב, **אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹמוֹ** - מְקוֹם הַיְשִׁיבָה, אֲבָל שְׁאָר הַכְּלוֹנָס אֵינוֹ טָמֵא. וְאִם **קָבְעוֹ** לַכִּסֵּא **בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד** שֶׁמַּכְבִּידִים אוֹתָהּ עַל הַזֵּיתִים לְצָרְכָּהּ סְחִיטַת הַשֶּׁמֶן, הַכִּס

משניות

פֶּרֶק כא

דְּבָרִים שׁוֹנִים הַמְחֻבָּרִים לִכְלִים, מָתַי הֵם נֶחְשָׁבִים כְּגוּף אֶחָד עִם הַכְּלִי וְנִטְמְאִים עִמּוֹ, וּמָתַי נֶחְשָׁבִים כִּכְלִים בִּפְנֵי עַצְמָם: **מִשְׁנָה א** **הַמְחֻבָּרִים לַבֶּגֶד בִּשְׁעַת אֲרִיגָתוֹ:** בֶּגֶד שֶׁנַּעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה וְהוּא מְחֻבָּר לִכְלִי הָאֲרִיגָה, **הַנּוֹגֵעַ בַּכְּבָד הָעֶלְיוֹן** - עֵץ עָגֹל הַמֻּנָּח שֶׁכְּבָר נֶאֱרְגָה, **וּבַכְּבָד הַתַּחְתּוֹן** - עֵץ עָגֹל הַמֻּנָּח רָחוֹק מֵהָאוֹרֶג שֶׁעָלָיו כְּרוּכִים חוּטֵי הַשְּׁתִי, מִתּוּחִים בֵּינוֹ לִכְבָד הָעֶלְיוֹן כְּדֵי לְהַעֲבִיר בֵּינֵיהֶם אֶת חוּטֵי הָעֵרֶב, **וּבַנִּירִים** - בַּחוּטִים הַמִּתּוּחִים בֵּין קְנֵי הַמַּלְבֵּן שֶׁבְּתוֹכָם מֻשְׁחָלִים חוּטֵי הַשְּׁתִי [הַנִּירִים שֶׁבְּבֵית נִיר אֶחָד מַעֲלִים אֶת כָּל חוּטֵי הַשְּׁתִי הַזּוּגִיִּים, וְהַנִּירִים שֶׁבְּבֵית נִיר הַשֵּׁנִי מַעֲלִים אֶת כָּל חוּטֵי הַשְּׁתִי הַיְחִידִים הָאֲי זוּגִיִּים], **וּבַקִּירוֹס** - בַּמַּסְרֵק שֶׁעִמּוֹ מַכִּים וּמְהַדְּקִים אֶת חוּטֵי הָעֵרֶב, **וּבַחוּט שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי הָאַרְגָּמָן** - בַּחוּטִים שֶׁמְּנִיחִים עַל הָאֲרִיגָה כְּדֵי שֶׁיִּתְכַּלְכֵּל כְּשׁוֹתוֹ כְּדֵי בְּשִׁעַת הָאֲרִיגָה, **וּבְעִירָה** - בַּחֲתִיכָה קְטַנָּה שֶׁל צֶמֶר, פִּשְׁתָּן אוֹ צֶמֶר גֶּפֶן שֶׁאוֹרְגִים בְּתוֹךְ הַמִּטְפָּחוֹת לְנוֹי, עַל יְדֵי שֶׁמַּנִּיחִים אוֹתָהּ בֵּין חוּטֵי הַשְּׁתִי וְחוּט הָעֵרֶב נִכְרָךְ בְּתוֹכָהּ, **שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְהֻחְזְרָהּ** - שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לְקַיְּמָהּ שָׁם, כְּגוֹן שֶׁהִיא אֲדֻמָּה וְהוּא רוֹצֶה לְהַכְנִיס בְּמְקוֹמָהּ עִירָה שְׁחֹרָה, וַאֲפִלּוּ שֶׁעֲדַיִן הִיא מְחֻבֶּרֶת לַבֶּגֶד, אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּכָל אֵלּוּ **טָהוֹר**, כֵּיוָן שֶׁאֵין דְּבָרִים אֵלּוּ חֲשׁוּבִים חִבּוּר לַבֶּגֶד. אֲבָל הַנּוֹגֵעַ **בְּנָפֶשׁ הַמִּסָּכֶת** - בְּחוּטֵי הָעֵרֶב הַנְּתוּנִים בְּתוֹךְ חוּטֵי הַשְּׁתִי כְּנָפֶשׁ הַנְּתוּנָה בְּתוֹךְ הַגּוּף, **וּבְשִׁתִּי הָעוֹמֵד** - בְּחוּטֵי הַשְּׁתִי הַמִּתּוּחִים בֵּין הַכְּבָד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן וַעֲתִידִים לְהֵאָרֵג, **וּבַכָּפוּל שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי אַרְגָּמָן** - בַּחֲתִיכַת בֶּגֶד שֶׁתּוֹפְרִים עַל גַּבֵּי הָאֲרִיג כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְלַכְלֵךְ בִּשְׁעַת הָאֲרִיגָה [שֶׁהוּא תָּפוּר וְלֹא מֻנָּח כְּמוֹ בְּרִישָׁא], **וּבְעִירָה שֶׁהִיא עֲתִידָה לְהֻחְזְרָהּ** - שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְהַחְלִיפָהּ בְּאַחֶרֶת, **טָמֵא**, כֵּיוָן שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ חֲשׁוּבִים חִבּוּר לַבֶּגֶד. **דְּבָרִים הַמְחֻבָּרִים לְפֶלֶךְ הַטְּוִיָּה:** **הַנּוֹגֵעַ בַּצֶּמֶר שֶׁעַל הָאִמָּה** - קָנֶה אוֹ מַקֵּל אֹרֶךְ שֶׁעָלָיו מֻנָּח הַצֶּמֶר שֶׁמְּמַנְּפִנּוּ טוֹוִים אֶת הַחוּטִים, **וּבְאַשְׁוָיָה** - מַקֵּל שֶׁמְּלַאכְתּוֹ דּוֹמָה לְאִימָּה אֶלָּא שֶׁצּוּרָתוֹ שׁוֹנָה, **טָהוֹר**, אַף אִם הָאִימָּה וְהָאַשְׁוָיָה טְמֵאוֹת בְּטֻמְאַת מֵת, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַצֶּמֶר נֶחְשָׁב חִבּוּר לָהֶם. **וְהַנּוֹגֵעַ בַּפְּקָקָה** - עִגּוּל מַתֶּכֶת קָטָן שֶׁמְּחַבְּרִים בְּרֹאשׁ הַפֶּלֶךְ כְּדֵי לְהַכְבִּידוֹ בְּעֵת הַטְּוִיָּה, וּפְעָמִים שֶׁהַחוּט הַטָּווּי נִכְרָךְ סְבִיבָהּ, **עַד שֶׁלֹּא פְּרָעָהּ** - כָּל זְמַן שֶׁעֲדַיִן אֵינָהּ מְגֻלָּה שֶׁלֹּא הוּסַר מִמֶּנָּה הַחוּט הַכָּרוּךְ סְבִיבָהּ, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ **טָמֵא**, אִם הָיָה הַפֶּלֶךְ טָמֵא, שֶׁבִּזְמַן זֶה נֶחְשֶׁבֶת הַפְּקָקָה כְּמְחֻבֶּרֶת לַפֶּלֶךְ. אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בָּהּ **מִשֶּׁפְּרָעָהּ** - מִשֶּׁהוּסַר מִמֶּנָּה הַחוּט וְנִתְגַּלְּתָה, **טָהוֹר**, שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַטְּוִיָּה וְהוּא עוֹמֵד לְהֻסָּרָהּ מֵהַפֶּלֶךְ וְאֵינָהּ חִבּוּר: **מִשְׁנָה ב** **דְּבָרִים הַמְחֻבָּרִים לְמַחֲרֹשָׁה:** **הַנּוֹגֵעַ בָּעֹל** שֶׁעַל צַוָּאר הַבְּהֵמָה, **וּבְקִטְרֹב** - מִשְׁכָּב הַצַּוָּאר שֶׁבְּצַד הָעֹל, **וּבְעֵין** - בֶּגֶד צֶמֶר, עוֹר אוֹ צֶמֶר גֶּפֶן שֶׁאוֹרְגִים בְּתוֹךְ הַמִּטְפָּחוֹת לְנוֹי, עַל יְדֵי שֶׁמַּנִּיחִים אוֹתָהּ בֵּין חוּטֵי הַשְּׁתִי וְחוּט הָעֵרֶב נִכְרָךְ בְּתוֹכָהּ, **שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְהֻחְזְרָהּ** - שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לְקַיְּמָהּ שָׁם, כְּגוֹן שֶׁהִיא אֲדֻמָּה וְהוּא רוֹצֶה לְהַכְנִיס בְּמְקוֹמָהּ עִירָה שְׁחֹרָה, וַאֲפִלּוּ שֶׁעֲדַיִן הִיא מְחֻבֶּרֶת לַבֶּגֶד, אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּכָל אֵלּוּ **טָהוֹר**, כֵּיוָן שֶׁאֵין דְּבָרִים אֵלּוּ חֲשׁוּבִים חִבּוּר לַבֶּגֶד. אֲבָל הַנּוֹגֵעַ **בְּנֶפֶשׁ הַמִּסָּכֶת** - בְּחוּטֵי הָעֵרֶב הַנְּתוּנִים בְּתוֹךְ חוּטֵי הַשְּׁתִי כְּנֶפֶשׁ הַנְּתוּנָה בְּתוֹךְ הַגּוּף, **וּבְשִׁתִּי הָעוֹמֵד** - בְּחוּטֵי הַשְּׁתִי הַמִּתּוּחִים בֵּין הַכְּבָד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן וַעֲתִידִים לְהֵאָרֵג, **וּבַכָּפוּל שֶׁהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי אַרְגָּמָן** - בַּחֲתִיכַת בֶּגֶד שֶׁתּוֹפְרִים עַל גַּבֵּי הָאֲרִיג כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְלַכְלֵךְ בִּשְׁעַת הָאֲרִיגָה [שֶׁהוּא תָּפוּר וְלֹא מֻנָּח כְּמוֹ בְּרִישָׁא], **וּבְעִירָה שֶׁהִיא עֲתִידָה לְהֻחְזְרָהּ** - שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְהַחֲ

תקעה

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק כג

המבוארות

מַרְגְּלָיו, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אַף כְּשֶׁהוּא בַּאֲלַכְסוֹן: **מִשְׁנָה ד** **טֻמְאַת מִדְרָס בְּמֵימֵי כְּסָאוֹת שׁוֹנִים: כִּסֵּא שֶׁל כַּלָּה שֶׁנִּטְּלוּ חִפּוּיָו** - יְדִיּוֹת שְׁמִשְׁנֵי צִדָּיו לְסָמְכָה הַיָּדַיִם, **בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין** בְּטֻמְאַת מִדְרָס אִם יָשַׁב עֲלֵיהֶן זָב, כֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי לְיוֹשִׁיבָה, **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְיוֹשִׁיבָה כְּכִסֵּא שֶׁנִּשְׁבַּר. **שַׁמַּאי אוֹמֵר, אַף מַלְבֵּן שֶׁל כִּסֵּא** - הָרִבּוּעַ הַמַּנָּח עַל הַכִּסֵּא וְיוֹשְׁבִים עָלָיו, **טָמֵא** מִדְּרָס, אַף כְּשֶׁהוּא בְּלִי הַכִּסֵּא אוֹ חִפּוּיוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהַכִּסֵּא עַצְמוֹ בְּלִי חִפּוּי יִטַּמֵּא מִדְּרָס. **כִּסֵּא רָגִיל שֶׁקְּבָעוֹ** - חִבְּרוֹ **בַּעֲרֵבָה** - כְּלִי גָּדוֹל שֶׁלָּשִׁים בּוֹ בָּצֵק, וְאֵינוֹ מְיֻעָד עוֹד לְיֹשִׁיבָה אֶלָּא לְהַנִּיחַ עָלָיו דְּבָרִים, **בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין,** שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין הַכְּלִי בָּטֵל לְגַבֵּי הָעֲרֵבָה, **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין** מִטֻּמְאַת מִדְרָס, שֶׁהוּא בָּטֵל לְגַבֵּי הָעֲרֵבָה וְאֵינוֹ עוֹמֵד לְיֹשִׁיבָה. אָמְנָם מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל שֶׁכִּסֵּא הָעֲשׂוּי מִגּוּף הָעֲרֵבָה [וְלֹא כִּסֵּא מִמָּקוֹם אַחֵר שֶׁקְּבָעוֹ בָּעֲרֵבָה] שֶׁהוּא טָהוֹר. **שַׁמַּאי אוֹמֵר, אַף כִּסֵּא הֶעָשׂוּי בָּהּ** טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי לְיֹשִׁיבָה, אַף שֶׁלֹּא יֵחָדוֹ לְכָךְ מֵעוֹלָם: **מִשְׁנָה ה** **כִּסֵּא שֶׁנִּפְחֲתָה מְקוֹם מוֹשָׁבוֹ: כִּסֵּא שֶׁלֹּא הָיוּ חִפּוּיָיו יוֹצְאִין** - שֶׁחִפּוּי הָעֵץ שֶׁעַל הַמּוֹשָׁב אֵינוֹ בּוֹלֵט מֵעֵבֶר לְמִסְגֶּרֶת הָעֵץ שֶׁתַּחְתָּיו שְׁבִשְׁלֹשֶׁת צְדָדֶיהָ מְחֻבָּרוֹת דְּפָנוֹת הַמְשַׁמְּשׁוֹת לָהּ כְּרַגְלַיִם [וּבְצַד הָרְבִיעִי שֶׁלְּפָנָיו אֵין דֹּפֶן כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקַבֵּל רַגְלָיו לַאֲחוֹרֵיהֶן תַּחַת הַכִּסֵּא], **וְנִטְּלוּ** הַחִפּוּיִים, הַיְינוּ קוֹרַת הָעֵץ הַמְשַׁמֶּשֶׁת לוֹ לְמוֹשָׁב, **טָמֵא** - עוֹדֶנּוּ מְקַבֵּל טֻמְאַת מִדְרָס, **שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לִהְיוֹת מַטֶּהוּ** [-לְהָפְכוֹ] **עַל צִדּוֹ וְיוֹשֵׁב עָלָיו** - עַל הַנְּסָרִים שֶׁהָיוּ עַד עַתָּה הָרַגְלַיִם. אֲבָל אִם הַחִפּוּי בּוֹלֵט מֵעֵבֶר לְדָפְנוֹת הָרַגְלַיִם, אִי אֶפְשָׁר לְהַטּוֹתוֹ עַל צִדּוֹ, וְהוּא טָהוֹר: **מִשְׁנָה ו** **כִּסֵּא שֶׁנִּפְחֲתָה מִקְצָת מִמְּקוֹם מוֹשָׁבוֹ: כִּסֵּא** שֶׁמִּקּוֹם מוֹשָׁבוֹ עָשׂוּי מִשְּׁלוֹשָׁה לוּחוֹת עֵץ, **שֶׁנִּטַּל** מִמֶּנּוּ **חִפּוּיוֹ הָאֶמְצָעִי, וּשְׁנֵי הַחִיצוֹנִים קַיָּמִים, טָמֵא** טֻמְאַת מִדְרָס לְפִי שֶׁעֲדַיִן רָאוּי לִישִׁיבָה. וְכֵן אִם **נִטְּלוּ** הַלּוּחוֹת **הַחִיצוֹנִים וְהָאֶמְצָעִי** עֲדַיִן קַיָּם, **טָמֵא** מִדְּרָס, שֶׁהוּא רָאוּי לִישִׁיבָה מֵחֲמָתוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** רַק **אִם הָיָה** הַלּוּחַ הָאֶמְצָעִי רָחָב טֶפַח טָמֵא הַכִּסֵּא מִדְּרָס, אַךְ בְּפָחוֹת מִכָּךְ אֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה אֶלָּא עַל יְדֵי הַדְּחָק, וּלְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן יְשִׁיבָה עַל יְדֵי הַדְּחָק אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת יְשִׁיבָה: **מִשְׁנָה ז** **כִּסֵּא שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה וְרָאוּי לְקִבּוּל: כִּסֵּא** שֶׁעָשׂוּי כְּקֻפָּה שֶׁהִתְקִינוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה לוּחוֹת עֵץ כְּמוֹשָׁב, **שֶׁנִּטְּלוּ שְׁנַיִם מֵחִפּוּיָיו זֶה בְּצַד זֶה** - וְשׁוּב אֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** בְּשְׁאָר הַטֻּמְאוֹת מִלְּבַד טֻמְאַת מִדְרָס, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** מִכָּל הַטֻּמְאוֹת, כֵּיוָן שֶׁבָּטֵל תַּשְׁמִישׁוֹ הָעִקָּרִי. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַף כִּסֵּא שֶׁל כַּלָּה שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ בֵּית קִבּוּל, **שֶׁנִּטְּלוּ חִפּוּיָיו** - הַיָּדַיִם לְסָמְכָה הַיָּדַיִם, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִדְּרָס [כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל (מ"א)], **וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ בֵּית קִבָּלָה, טָהוֹר** - מְקֻבָּלֶת כָּל הַטֻּמְאוֹת, **מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל הָעִקָּר** - תַּשְׁמִישׁוֹ הָעִקָּרִי, הַיְינוּ הַיְשִׁיבָה, וְלָכֵן **בָּטְלָה** גַּם **הַטְּפֵלָה** - הַשִּׁמּוּשׁ הַטָּפֵל בְּבֵית קִבּוּלוֹ: **מִשְׁנָה ח** **שֶׁדָּה שֶׁנִּטַּל תַּחְתִּיתָהּ אוֹ כִּסּוּיָהּ: שָׂדֶה** - אֶרוֹן עֵץ עִם כִּסּוּי [בְּאֹפֶן שֶׁאֵינָהּ מַחֲזִיקָה אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁהִיא מְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה], **שֶׁנִּטַּל** כִּסּוּיָהּ **הָעֶלְיוֹן, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַתַּחְתּוֹן** - שׁוּלָיָהּ, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל עִם דָּפְנוֹתֶיהָ. וְכֵן אִם **נִטַּל הַתַּחְתּוֹן** - תַּחְתִּיתָהּ, **טְמֵאָה מִפְּנֵי** כִּסּוּיָהּ **הָעֶלְיוֹן,** שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לְהָפְכָהּ עַל פָּנֶיהָ וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּבֵית קִבּוּל. וְאִם **נִטַּל** מִמֶּנָּה **הָעֶלְיוֹן וְהַתַּחְתּוֹן** - כִּסּוּיָהּ וְגַם שׁוּלָיָהּ וְלֹא נוֹתְרוּ אֶלָּא הַדְּפָנוֹת, **רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי** שֶׁיָּכוֹל לְהַטּוֹתָהּ עַל צִדָּהּ וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ עִם **הַדַּפִּין** - הַדְּפָנוֹת. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** לְפִי שֶׁבָּטֵל שִׁמּוּשָׁהּ הָעִקָּרִי. **מוֹשַׁב הַסַּפְּתוֹת: יְשִׁיבַת הַסַּפְּתוֹת** - מָקוֹם שֶׁמְּתַקֵּן מְסַפְּתוֹת הָאֲבָנִים לִישִׁיבָה בְּקִצָּה הָאֶבֶן שֶׁאוֹתָהּ הוּא מְסַפֵּת, הַבָּגֵד שֶׁמַּנִּיחַ עַל מָקוֹם זֶה לְצָרְכּוֹ יְשִׁיבָתוֹ **טָמֵא מִדְּרָס,** וְאַף שֶׁהָאֶבֶן עַצְמָהּ אֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה כְּדִין כְּלֵי אֲבָנִים (חידושי מהרי"ח):

מִשְׁנָה ט **אַף תִּקּוּן בּוּל עֵץ לְמִקּוֹם מוֹשָׁב: כִּפֹּת** - בּוּל עֵץ עָבֶה וְרָחָב שֶׁשֵּׁרְקוּ - שֶׁצִּירוּ, **וְכִרְכְּמוּ** - אוֹ שֶׁצָּבְעוּ בְּכִרְכּוֹם, **וַעֲשָׂאוּ פָּנִים** - אוֹ שֶׁפִּסֵּל אוֹתוֹ וְעָשָׂה לוֹ מַרְאֶה יָפֶה, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** אוֹתוֹ בְּטֻמְאַת מִדְרָס, שְׁדֵי בְּכָךְ לְהַחְשִׁיבוֹ כִּכְלִי לִישִׁיבָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** אוֹתוֹ, **עַד שֶׁיָּחֹק** [-שֶׁיַּחְקִק] **בּוֹ** מְקוֹם מוֹשָׁב, אַךְ בְּלֹא זֹאת אֵינוֹ אֶלָּא חֲתִיכַת עֵץ בְּעָלְמָא. **תִּקּוּן סַל וְכַלְכָּלָה לְמִקּוֹם מוֹשָׁב: הַסַּל וְהַכַּלְכָּלָה** - סַל גָּמִי, **שֶׁמִּלְאָן תֶּבֶן אוֹ מוֹכִין** - פִּשְׁתָּן קְטָנוֹת שֶׁל צֶמֶר, פִּשְׁתָּן אוֹ בָּד, וְהִתְקִינָן בְּכָךְ **לִישִׁיבָה,** עוֹדָם **טְהוֹרִין** מִטֻּמְאַת מִדְרָס, כֵּיוָן שֶׁאֵין סַל וְכַלְכָּלָה עֲשׂוּיִים לִישִׁיבָה וּבְטֵלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם. אֲבָל אִם **סָרְגָן** [-סֵרֵג אֶת פִּיהֶם] **בְּגָמִי אוֹ בְּמִשִּׁיחָה** [-חֶבֶל] כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּסָרְגִים אֶת הַמִּטּוֹת, וְשׁוּב אֵין הַתֶּבֶן וְהַמּוֹכִין יְכוֹלִים לִפֹּל מֵהֶם, הֲרֵי הֵם מְיֻחָדִים בְּכָךְ לִישִׁיבָה וּטְמֵאִין טֻמְאַת מִדְרָס: **מִשְׁנָה י** **כְּלֵי יְשִׁיבָה שׁוֹנִים שֶׁחִלְּקֵיהֶם נִפְרְדוּ זֶה מִזֶּה: הָאַסְלָה** - מוֹשַׁב בַּרְזֶל הַמְכֻסֶּה עוֹר לִישִׁיבָה בְּבֵית הַכִּסֵּא, **טְמֵאָה מִדְּרָס** כֵּיוָן שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לִישִׁיבָה, **וּטְמֵאָה מֵת** כֵּיוָן שֶׁהִיא כְּלִי מַתֶּכֶת. **פַּרְשָׁה** - וְאִם נִפְרַד כִּסּוּי הָעוֹר מֵהַבַּרְזֶל, **הָעוֹר טָמֵא מִדְּרָס** לְפִי שֶׁרָאוּי לִישִׁיבָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ [וְכָל הַטָּמֵא מִדְּרָס טָמֵא אַף בְּשְׁאָר טֻמְאוֹת], **וְהַבַּרְזֶל טָמֵא מֵת,** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה בִּלְי הָעוֹר אַךְ רָאוּי לְתַשְׁמִישִׁים אֲחֵרִים. **הַטַּרְסָקָל** - סַל קָטָן מֵעֲרָבָה קְלוּפָה שֶׁאוֹכְלִים עָלָיו לֶחֶם שֶׁאֵין לוֹ דְּפָנוֹת מֵעֵצְמוֹ, **שֶׁחִפּוּיוֹ שֶׁל עוֹר** - שֶׁמְּחֻפֶּה בַּחֲתִיכַת עוֹר וְאַף דְּפָנוֹתָיו מֵעוֹר, **טָמֵא מִדְּרָס** כֵּיוָן שֶׁרָאוּי לִישִׁיבָה, **וּטְמֵא מֵת** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל, **פַּרְשָׁה** - אִם נִפְרַד מִמֶּנּוּ הָעוֹר, **הָעוֹר טָמֵא מִדְּרָס** לְפִי שֶׁרָאוּי לִישִׁיבָה [וְהַטָּמֵא מִדְּרָס טָמֵא אַף בִּשְׁאָר טֻמְאוֹת], **וְהַטַּרְסָקָל טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה, וְאַף אֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל כֵּיוָן שֶׁנִּטַּל מִמֶּנּוּ הָעוֹר שֶׁמִּמֶּנּוּ הָיוּ עֲשׂוּיוֹת דְּפָנוֹתָיו. **סַפְסָל שֵׁישׁ שֶׁרַגְלָיו מֵעֵץ: סַפְסָלִין שֶׁבַּמַּרְחָץ** הָעֲשׂוּיִים מִשֵּׁישׁ **וּשְׁתֵּי רַגְלָיו שֶׁל עֵץ, טָמֵא** - רַגְלָיו טְמֵאוֹת בְּמוֹשַׁב הַזָּב, אֲבָל הַסַּפְסָל עַצְמוֹ הוּא כְּלִי אֶבֶן שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאִם הָיוּ רַגְלָיו **אַחַת שֶׁל עֵץ וְאַחַת שֶׁל אֶבֶן,** נֶחְשָׁב הַסַּפְסָל כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ עָשׂוּי מֵאֶבֶן, **וְטָהוֹר** - וְאַף רֶגֶל הָעֵץ טְהוֹרָה מִקַּבָּלַת טֻמְאַת מִדְרָס. **נְסָרִים שֶׁבַּמַּרְחָץ: הַנְּסָרִין שֶׁבַּמַּרְחָץ** הָעֲשׂוּיִים כְּעֵין אַצְטַבָּא, **שֶׁשִּׁגְמָן** - שֶׁפִּסְלָם וְהֶחֱלִיקָם וּרְאוּיִים לִישִׁיבָה, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** מִדְּרָס כֵּיוָן שֶׁהֵן רְאוּיִים לִישִׁיבָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** לְפִי **שְׁנִּסָּרִים** אֵלּוּ **אֵינָן עֲשׂוּיִין אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם מְהַלְכִין תַּחְתֵּיהֶן** וְלֹא יִטָּנְפוּ מֵהֶם בְּנֵי הַמַּרְחָץ, וְאֵינָם מְיֻעָדִים לִישִׁיבָה. **כְּלֵי הַמְשַׁמֵּשׁ לְעִשּׂוּן בְּגָדִים:** קַנְקִילִין - כְּלִי עָשׂוּי כְּרֶשֶׁת שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו בְּגָדִים, וְתַחְתָּיו מַבְעִירִים אֵשׁ וְנָפְרִית כְּדֵי לְעַשְּׁנָם, **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבָּלַת כְּסוּת** - בֵּית קִבּוּל לְקַבֵּל אֶת הַבְּגָדִים, **טְמֵאָה,** כְּדִין מְקַבְּלֵי כְּלֵי עֵץ. **וְהָעֲשׂוּיָה כְּכֻוָּרֶת** - שֶׁהִיא מְפֻלֶּשֶׁת מִשְּׁנֵי צְדָדֶיהָ, **טְהוֹרָה,** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ:

פֶּרֶק כג חִבּוּר בֵּין כְּלֵי וּמְלוּיוֹ, דִּין טֻמְאַת מָרָכָב, וְקַבָּלַת טֻמְאָה בְּכֵלִים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א** **מְלוּי כְּלִי אִם נִטְמָא עִם הַכְּלִי: הַכַּדּוּר** לְמִשְׁחַק תִּינוֹקוֹת, **וְהָאִמּוּם** - דְּפוּס שֶׁעָלָיו מַנִּיחַ הַסַּנְדְּלָר אֶת הַמִּנְעָל וְקוֹבֵעַ אֶת צוּרָתוֹ, שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים עוֹר וּמְלֵאִים שֵׂעָר אוֹ מוֹכִין [-פִּסּוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל צֶמֶר, פִּשְׁתָּן אוֹ בָּד], **וְהַקָּמִיעַ** - כִּיס עוֹר וּבוֹ קְלָף לִסְגֻלָּה, **וּבָתֵּי הַתְּפִלִּין** שֶׁבְּתוֹכָם מֻנָּחוֹת הַפָּרָשִׁיּוֹת, כָּל אֵלּוּ **שֶׁנִּטְמְאוּ** בְּמֵת וְאַחַר כָּךְ **נִקְרְעוּ** - נִפְתַּח הַתֶּפֶר שֶׁלָּהֶם אַךְ עֲדַיִן יֵשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן טָמֵא, וְאֵלּוּ הַנּוֹגְעִים בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכָן, טְהוֹרִין,** שֶׁמַּה שֶּׁבְּתוֹכָם אֵינוֹ נֶחְשָׁב כִּמְחֻבָּר אֲלֵיהֶם. **וְהָאִבָּף** [-הָעֲשׂוּי עוֹר וּמְמַלְּא בְּמוֹכִין] **שֶׁנִּטְמָא** בְּמֵת **וְנִקְרַע,** אַף **הַנּוֹגֵעַ בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהַתֶּפֶר מְחַבְּרוֹ** - שֶׁמְּחַבְּרִים אֶת הַמּוֹכִין עִם הָעוֹר הַחִיצוֹנִי כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְּלוּ לִשְׁנֵי צְדֵי הַבְּהֵמָה בְּעֵת הָרְכִיבָה, וְחִבּוּר זֶה מַחְשִׁיבָם לְדָבָר אֶחָד:

פרק כג

א הַכַּדּוּר וְהָאִמּוּם וְהַקָּמִיעַ וְהַתְּפִלִּין שֶׁנִּקְרְעוּ, הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, טָמֵא. טָהוֹר. הָאֶפֶף שֶׁנִּקְרַע, הַנּוֹגֵעַ בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהַתֶּפֶר מְחַבְּרוֹ:

משניות

מִשְׁנָה ב **הַכֵּלִים הַמִּטַּמְּאִים מִשּׁוּם מֶרְכָּב:** אֵלּוּ כֵּלִים טְמֵאִין מִשּׁוּם **מֶרְכָּב,** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ט) 'וְכָל הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא', הֵיינוּ שֶׁהֵם כֵּלִים הַמְיֻעָדִים לִרְכִיבָה עַל בְּהֵמָה, אוֹ לִישִׁיבָה בְּצוּרַת רְכִיבָה דְּהֵיינוּ בְּפִסּוּק רַגְלַיִם: **זְרִיז הָאַשְׁקְלוֹנִי** - חֲגוֹרָה רְחָבָה שֶׁחוֹבְשִׁים בָּהּ אֶת הַבְּהֵמָה, וּבְאַשְׁקְלוֹן רְגִילִים לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֵץ. **וּמְדוֹכָה הַמְּדִית** - מַכְתֶּשֶׁת הָעֲשׂוּיָה בְּמָדַי, שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מֵחֲתִיכַת עֵץ עָבָה וַאֲרֻכָּה שֶׁחוֹקְקִים בְּאֶמְצָעָהּ בֵּית קִבּוּל כְּמִין מַכְתֶּשֶׁת, וְרוֹכֵב עָלֶיהָ בְּפִסּוּק רַגְלַיִם וְכוֹתֵשׁ. **וְעָבִיט** [-אֲכָף] **שֶׁל גָּמָל, וְטַפִּיטָן** [-אֲכָף] **שֶׁל סוּס. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף טַפִּיטָן שֶׁל סוּס טָמֵא מִשּׁוּם מוֹשָׁב** וְלֹא מִשּׁוּם מֶרְכָּב, **מִפְּנֵי שֶׁעוֹמְדִין עָלָיו בַּקֶּמְפּוֹן** - שֶׁיּוֹשְׁבִים עָלָיו בְּשָׂדֶה שֶׁהַמְּלָכִים מְשַׂחֲקִים שָׁם כְּדֵי לִרְאוֹת אֶת הַמִּשְׂחָק, וְאֵין כְּלִי מִטַּמֵּא מִשּׁוּם מֶרְכָּב אֶלָּא כְּשֶׁעָשׂוּי רַק לִרְכִיבָה אֲבָל אִם עָשׂוּי גַּם לִישִׁיבָה הֲרֵי הוּא טָמֵא טֻמְאַת מוֹשָׁב הַחֲמוּרָה יוֹתֵר [כַּמְבאָר לְהַלָּן (מ"ג)]. **אֲבָל אֶכֶף שֶׁל נָאקָה** [-נְקֵבַת הַגָּמָל], **טָמֵא** בְּטֻמְאַת מֶרְכָּב אַף לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד אֶלָּא לִרְכִיבָה: **מִשְׁנָה ג** **הַחלּוּק שֶׁבֵּין מֶרְכָּב לְמוֹשָׁב: מַה בֵּין מֶרְכָּב לְמוֹשָׁב,** שֶׁמֶּרְכָּב **חָלַק** הַכָּתוּב אֶת **מַגָּעוֹ מִמַּשָּׁאוֹ,** שֶׁדִּין הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שׁוֹנֶה מִדִּין הַנּוֹשֵׂאוֹ, שֶׁהַנּוֹשְׂאוֹ מְטַמֵּא אֶת הַבְּגָדִים שֶׁלּוֹבֵשׁ אוֹ שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּעֵת נְשִׂיאָתוֹ, וְאִלּוּ הַנּוֹגֵעַ בּוֹ אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת בְּגָדָיו וְאֶת הַכֵּלִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּשָׁעַת מַגָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו י) 'וְכָל הַנֹּגֵעַ בְּכל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא עַד הָעֶרֶב, וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב'. הֲרֵי שֶׁלֹּא נִזְכַּר דִּין כִּבּוּס בְּגָדִים אֶלָּא בְּמַשָּׂא וְלֹא בְּמַגָּע. **וּמוֹשָׁב** לְעִמַּת זֹאת **לֹא חָלַק** הַכָּתוּב אֶת **מַגָּעוֹ מִמַּשָּׂאוֹ,** וְאַף הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים וְכֵלִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּעֵת מַגָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ד-ה) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא, וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב'. **טֻמְאַת מִדְרָס בִּכְלֵי הַמִּשַּׁמֵּשׁ לְמַשָּׂא הַבְּהֵמָה: תַּפִּית שֶׁל חֲמוֹר** - כְּעֵין סֵלַע עֵץ שֶׁנּוֹתְנִים עַל גַּב הַחֲמוֹר וְעָלָיו קוֹשְׁרִים אֶת הַמַּשָּׂא, אַף **שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ** עַל יְדֵי הִדְּחָק, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה** מִטֻּמְאַת מִדְרָס, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה אוֹ לִרְכִיבָה. וְאִם **שִׁנָּה בָהּ אֶת הַנְּקָבִין** שֶׁבָּהֶם נְתוּנוֹת הַשְּׁלִיבוֹת וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה שָׁם מְקוֹם יְשִׁיבָה עַל גַּבֵּי כַּמָּה שְׁלִיבוֹת, **אוֹ שֶׁפִּרְצָן זֶה לְתוֹךְ זֶה** - שֶׁהַסִּיר חֵלֶק מֵהַשְּׁלִיבוֹת וְחִבְּרָם לְצַד שְׁלִיבוֹת אֲחֵרוֹת וְנַעֲשָׂה שָׁם מְקוֹם יְשִׁיבָה, **טְמֵאָה** מִדְּרָס: **מִשְׁנָה ד** **כֵּלִים הַמְיֻחָדִים לַמִּטָּה וּרְאוּיִים לִישִׁיבָה: הַמִּטָּה וְהַכַּר וְהַכֶּסֶת שֶׁל מֵת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין** [-מְקַבְּלִים טֻמְאַת] **מִדְרָס.** וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּדְרָס הַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא כְּמִדְרָס הַזָּב, וְכָל אֵלּוּ מְיֻחָדִים לְצָרְכֵי הַמֵּת וְלֹא לִישִׁיבָה, מִכָּל מָקוֹם הֵם נִטְמָאִים עַל יְדֵי מִדְרָס הַזָּב, לְפִי שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם גַּם לְמוֹשָׁב, שֶׁהַנָּשִׁים יוֹשְׁבוֹת עֲלֵיהֶם וּמְבַכּוֹת אֶת מֵתֵיהֶן. [וּלְשִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר בַּתּוֹסֶפְתָּא (ב"ב פ"ב ה"ד) כָּל אֵלּוּ אֵינָם מִטַּמְּאִים בְּמִדְרָס]. **דַּעַת רַבִּי יוֹסֵי בְּטֻמְאַת מִדְרָס בְּכִסְאוֹת שׁוֹגִים: כִּסֵּא שֶׁל כַּלָּה** שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עָלָיו בְּיוֹם חֻפָּתָהּ, **וּמַשְׁבֵּר שֶׁל חַיָּה** - מוֹשַׁב הַיּוֹלֶדֶת, **וְכִסֵּא שֶׁל כּוֹבֵס שֶׁהוּא כּוֹרֵם** [-מְקַפֵּל וּמְתַקֵּן] **עָלָיו אֶת הַכֵּלִים** [-הַבְּגָדִים], **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,** כָּל אֵלּוּ **אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם מוֹשָׁב,** שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים לִישִׁיבָה אֶלָּא לְפִי שָׁעָה בִּשְׁעַת הַחֻפָּתָה וְהַלֵּדָה, וְכֵן כִּסֵּא שֶׁל כּוֹבְסִים אֵינוֹ נוֹעָד לִישִׁיבָה אֶלָּא לְצָרְכֵי כְּבִיסַת הַבְּגָדִים [אָמְנָם לְעֵיל (פכ"ב מ"ד) סָתַם הַתְּנָא שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי, וְנָקַט שֶׁכִּסֵּא שֶׁל כַּלָּה טָמֵא וְרַק אִם נִטְלוּ חִפּוּיָיו נָחְלְקוּ תַּנָּאִים בְּדִינוֹ]: **מִשְׁנָה ה** **כֵּלִי צֵידָה שׁוֹנִים: הַחֵרָם** - רֶשֶׁת דַּיָּגִים הָעֲשׂוּיָה נְקָבִים נְקָבִים, וּבְתַחְתִּיתָהּ חֵלֶק אָרוּג בִּצְפִיפוּת כַּבֶּגֶד וְקָרוּי 'זוֹטוֹ', כָּל הַחֵרָם **טָמֵא מִפְּנֵי הַזּוֹטוֹ** שֶׁבְּתַחְתִּיתוֹ. **הָרְשָׁתוֹת וְהַמִּכְמָרוֹת** - מִינֵי מְצוֹדוֹת שֶׁל עֵץ שֶׁצָּדִים בָּהֶן חַיּוֹת וְעוֹפוֹת וְדָגִים, **וְהַמַּדְךְ** - לוּחַ שֶׁל צַיָּדִים שֶׁמַּנִּיחִים תַּחְתָּיו חִטִּים אוֹ פְּתִיתִים, וּכְשֶׁבָּא הָעוֹף לֶאֱכל אוֹתָם נוֹפֵל עָלָיו הַדַּף וְהוּא נִתְפָּס תַּחְתָּיו, **וְהַפָּלָצוּר** - מִין מְצוֹדָה מֵעֵץ, **וּמְצוֹדוֹת הַסַּכָּרִין** - הַסּוֹתְמִים וְסוֹכְרִים אֶת הַמַּיִם

מסכת כלים פרק כד

ב אֵלּוּ טְמֵאִין מִשּׁוּם מֶרְכָּב, זְרִיז הָאַשְׁקְלוֹנִי, וּמְדוֹכָה הַמְּדִית, וְעָבִיט שֶׁל גָּמָל, וְטַפִּיטָן שֶׁל סוּס. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף טַפִּיטָן שֶׁל סוּס טָמֵא מִשּׁוּם מוֹשָׁב, מִפְּנֵי שֶׁעוֹמְדִין עָלָיו בַּקֶּמְפּוֹן. **ג** מַה בֵּין מֶרְכָּב לְמוֹשָׁב, מֶרְכָּב חָלַק מַגָּעוֹ מִמַּשָּׂאוֹ. תַּפִּית שֶׁל חֲמוֹר שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ, טְהוֹרָה. שִׁנָּה בָהּ אֶת הַנְּקָבִין, אוֹ שֶׁפִּרְצָן זֶה לְתוֹךְ זֶה, טְמֵאָה: **ד** הַמִּטָּה וְהַכַּר וְהַכֶּסֶת שֶׁל מֵת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין מִדְרָס. כִּסֵּא שֶׁל כַּלָּה, וּמַשְׁבֵּר שֶׁל חַיָּה, וְכִסֵּא שֶׁל כּוֹבֵס שֶׁהוּא כּוֹרֵם עָלָיו אֶת הַכֵּלִים, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם מוֹשָׁב: **ה** הַחֵרָם, טָמֵא מִפְּנֵי הַזּוֹטוֹ. הָרְשָׁתוֹת וְהַמִּכְמָרוֹת, וְהַמַּדָּךְ וְהַפָּלָצוּר, וּמְצוֹדוֹת הַסַּכָּרִין, טְמֵאִין. וְהָאָקוֹן, וְהָרַטּוֹב, וְהַכְּלוּב, טְהוֹרִין:

פרק כד א שְׁלֹשָׁה תְּרִיסִין הֵם. תְּרִיס הַכָּפוּף, טָמֵא מִדְּרָס. וְשֶׁמִּשַּׁחֲקִין בּוֹ בַּקֶּנְפּוֹן, טָמֵא טְמֵא מֵת. וְדִיצַת הָעַרְבִיִּין, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: **ב** שְׁלֹשׁ עֲגָלוֹת הֵם. הָעֲשׂוּיָה כְּקַתְּדְּרָא, טְמֵאָה מִדְּרָס. כְּמִטָּה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. וְשֶׁל אֲבָנִים, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: **ג** שָׁלֹשׁ עֲרֻבוֹת הֵן. עֲרֻבָּה מִשְּׁנֵי לֹג וְעַד תִּשְׁעָה קַבִּין שֶׁנִּסְדְּקָה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. וְהַבָּאָה בַּמִּדָּה, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: **ד** שָׁלֹשׁ תֵּבוֹת הֵן. תֵּבָה שֶׁפִּתְחָהּ מִצַּדָּהּ, טְמֵאָה מִדְּרָס. שְׁלֵמָה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת. וְהַבָּאָה בַּמִּדָּה, טְהוֹרָה מִכְּלוּם: **ה** שְׁלֹשָׁה תַּרְבּוּסִין הֵן. שֶׁל סַפָּרִין, טְמֵא מִדְּרָס. שֶׁאוֹכְלִין עָלָיו, טָמֵא טְמֵא מֵת. וְשֶׁל זֵיתִים, טָהוֹר מִכְּלוּם: **ו** שָׁלֹשׁ בְּסִיסָיוֹת הֵן. שֶׁלִּפְנֵי הַמִּטָּה וְשֶׁלִּפְנֵי סוֹפְרִים, טְמֵאָה מִדְּרָס. וְשֶׁל דְּלָפְקִי, כְּדֵי שֶׁיִּתְקַבְּצוּ הַדָּגִים בְּמָקוֹם אֶחָד, וְאַחַר כָּךְ פּוֹתְחִים אֶת הַסֶּכֶר וּמַנִּיחִים שָׁם לוּחַ מְנֻקָּב כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם וְיִשָּׁאֲרוּ הַדָּגִים, כָּל אֵלּוּ **טְמֵאִין** בְּטֻמְאַת מֵת אוֹ שֶׁרֶץ, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בַּיִת קִבּוּל אוֹ צוּרַת כְּלִי. **וְהָאָקוֹן** - סַל שֶׁצָּדִים בּוֹ דָּגִים, **וְהָרַטּוֹב** - סַל שֶׁצָּדִים בּוֹ עוֹפוֹת, **וְהַכְּלוּב** הָעֲשׂוּי מִנְּצָרִים אוֹ מִגֶּמִי עִם רָוַח בֵּין נֵצֶר לְנֵצֶר וּמַחֲזִיקִים בְּתוֹכוֹ עוֹפוֹת, כָּל אֵלּוּ **טְהוֹרִין,** לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם בַּיִת קִבּוּל וְלֹא צוּרַת כְּלִי (תפא"י):

פֶּרֶק כד כֵּלִים שׁוֹנִים שֶׁנֶּחְלָקִים לִשְׁלֹשָׁה מִינִים. הָאֶחָד עָשׂוּי לְמוֹשָׁב אוֹ לְמוֹשָׁב וְנִטְמָא אַף בְּטֻמְאַת מִדְרָס, הַשֵּׁנִי נֶחְשָׁב כְּלִי וּמְקַבֵּל שְׁאָר טֻמְאוֹת, וְהַשְּׁלִישִׁי אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלִי וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה כְּלָל: **מִשְׁנָה א** **קַבָּלַת טֻמְאָה בְּמֻגָּנִים: שְׁלֹשָׁה** מִינֵי **תְּרִיסִין** [-מָגִנִּים] **הֵם,** הַחֲלוּקִים זֶה מִזֶּה בְּדִין קַבָּלַת טֻמְאָה: א. **תְּרִיס הַכָּפוּף** שְׁמַקִּיף אֶת הָאָדָם מִשְּׁלֹשֶׁת צְדָדָיו, **טָמֵא מִדְּרָס** לְפִי שֶׁעָשׂוּי לִשְׁכִיבָה בִּשְׁעַת הַמִּלְחָמָה. וְכָל שֶׁרָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאַת מִדְרָס מִטַּמֵּא אַף בִּשְׁאָר טֻמְאוֹת. ב. **וְשֶׁמִּשַּׁחֲקִין בּוֹ בַּקֶּנְפּוֹן** - שְׂדֵה מִשְׂחָק הַמְּלֵכִים, שְׁנֵּנְפּוֹמִים שָׁם לִשְׂחֹק שְׁנֵי אֲנָשִׁים זֶה עִם זֶה בַּחֲרָבוֹת, וְכָל אֶחָד מַחֲזִיק בְּיָדוֹ הַשֵּׁנִיָּה מָגֵן עָגֹל וְלֹא כָּפוּף לְהָגֵן עַל עַצְמוֹ מֵחֲרֶב חֲבֵרוֹ, **טָמֵא טְמֵא מֵת** וּשְׁאָר טֻמְאוֹת כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת, אַף אֵינוֹ טָמֵא מִדְּרָס שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ עָשׂוּי לִשְׁכִיבָה. ג. **וְדִיצַת הָעַרְבִיִּין** - מָגֵן קָטָן בְּיוֹתֵר שֶׁהָעַרְבִיִּים עוֹשִׂים לְדִיצָה וְשִׂמְחָה וּשְׁחוֹק, שֶׁהִיא **טְהוֹרָה מִכְּלוּם** - אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת שׁוּם טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ כְּלִי תַּשְׁמִישׁ וְאֵינָהּ בִּכְלַל 'כֹּל כְּלִי מַעֲשֶׂה' (במדבר לא נא):

מִשְׁנָה ב **קַבָּלַת טֻמְאָה בַּעֲגָלוֹת: שָׁלֹשׁ עֲגָלוֹת הֵם:** א. **הָעֲשׂוּיָה כְּקַתְּדְּרָא** - צָרָה וּמֻקֶּפֶת מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹת וּמְשַׁמֶּשֶׁת לִישִׁיבָה, **טְמֵאָה מִדְּרָס.** ב. הָעֲשׂוּיָה **כְּמִטָּה** וּמְשַׁמֶּשֶׁת לְהַנָּחַת סְחוֹרָה בְּתוֹכָהּ, **טְמֵאָה טְמֵא מֵת** וּשְׁאָר טֻמְאוֹת כְּדִין כְּלֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל, אַף לֹא מִדְּרָס, שֶׁאֵינָהּ מְיֻעֶדֶת לִשְׁכִיבָה וְהַשּׁוֹכֵב עָלֶיהָ אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ'. ג. **וְשֶׁל אֲבָנִים** - עֲגָלָה הָעֲשׂוּיָה לִנְשִׂיאַת אֲבָנִים, **טְהוֹרָה מִכְּלוּם,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּתַחְתִּיתָהּ נְקָבִים גְּדוֹלִים בְּשִׁעוּר מוֹצִיא רִמּוֹן וְאֵין לָהּ בֵּית קִבּוּל: **מִשְׁנָה ג** **קַבָּלַת טֻמְאָה בַּעֲרֻבוֹת:** שָׁלֹשׁ **עֲרֻבוֹת** [-קְעָרוֹת הַמִּשַּׁמְּשׁוֹת לְלִישָׁה] הֵן: א. **עֲרֻבָּה** שֶׁמַּחֲזִיקָה **מִשְּׁעוּר שְׁנֵי לֹג וְעַד תִּשְׁעָה קַבִּין, שֶׁנִּסְדְּקָה** בְּסֶדֶק שֶׁיּוֹצְאִים מִשָּׁקִים דְּרכּוֹ, **טְמֵאָה מִדְּרָס,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה לְלִישָׁה מְיֻחָדִים אוֹתָהּ לִישִׁיבָה [כַּמְבאָר לְעֵיל (פ"כ מ"ב)]. ב. עֲרֻבָּה **שְׁלֵמָה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת** כְּדִין כְּלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל, וְאֵינָהּ טְמֵאָה מִדְּרָס, שֶׁהַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ'. ג. **וְהַבָּאָה בַּמִּדָּה** - וְעֲרֻבָּה הַמַּחֲזִיקָה אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ, **טְהוֹרָה מִכְּלוּם.** אֲבָל אִם פִּתְחָהּ מִן הַצַּד, הֲרֵי הִיא טְמֵאָה מִדְּרָס, שֶׁטֻּמְאַת מִדְרָס יֶשְׁנָהּ אַף בִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ מְטַלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן: **מִשְׁנָה ד** **קַבָּלַת טֻמְאָה בְּאַרְגָּזֵי עוֹר: שְׁלֹשָׁה תַּרְבּוּסִין** [-כְּלֵי עוֹר שֶׁטּוּחַ בְּלֵי בֵּית קִבּוּל וְנִרְאֶה כְּאַרְגָּז] **הֵן,** שֶׁחֲלוּקִים זֶה מִזֶּה בְּדִינֵיהֶם לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה. א. תַּרְבּוּס **שֶׁל סַפָּרִין** - מַקִּיזֵי דָּם, **טָמֵא מִדְּרָס,** שֶׁהוּא גָּדוֹל וְרָאוּי לִישִׁיבָה וּשְׁכִיבָה. ב. תַּרְבּוּס **שֶׁאוֹכְלִין עָלָיו** כְּמֵעַל שֻׁלְחָן, **טָמֵא טְמֵא מֵת,** לְפִי שֶׁהוּא כְּלִי תַּשְׁמִישׁ, אֲבָל אֵינוֹ מִטַּמֵּא מִדְּרָס, כִּי הַיּוֹשֵׁב עָלָיו מוֹנֵעַ אֶת תַּשְׁמִישׁוֹ הָעִקָּרִי הַיְינוּ הָאֲכִילָה עַל גַּבָּיו. ג. **וְשֶׁל זֵיתִים** - תַּרְבּוּס שֶׁסּוֹחֲטִים בּוֹ אֶת הַזֵּיתִים, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵינוֹ כְּלִי הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הָאָדָם אֶלָּא רַק אֶת תַּשְׁמִישָׁיו: **מִשְׁנָה ו** **קַבָּלַת טֻמְאָה בִּבְסִיסֵי כֵּלִים: שָׁלֹשׁ בְּסִיסָיוֹת** [-כַּנִּים] **הֵן:** א. הַבְּסִיסָה **שֶׁלִּפְנֵי הַמִּטָּה וְשֶׁלִּפְנֵי סוֹפְרִים, טְמֵאָה מִדְּרָס,** שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְהַנָּחַת הָרַגְלַיִם (סד"ט). ב. **וְשֶׁל דְּלָפְקִי** - כְּלֵי עֵץ

המבוארות

משנה ב **הכלים המטמאים משום מרכב:** אלו כלים טמאין משום מרכב, כמו שנאמר (ויקרא טו ט) 'וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא', היינו שהם כלים המיועדים לרכיבה על בהמה, או לישיבה בצורת רכיבה דהיינו בפסוק רגלים: **זריז האשקלוני** - חגורה רחבה שחובשים בה את הבהמה, ובאשקלון רגילים לעשותה מעץ. **ומדוכה המדית** - מכתשת העשויה במדי, שהיא עשויה מחתיכת עץ עבה וארכה שחוקקים באמצעה בית קבול כמין מכתשת, ורוכב עליה בפסוק רגלים וכותש. **ועביט** [-אכף] **של גמל, וטפיטן** [-אכף] **של סוס. רבי יוסי אומר, אף טפיטן של סוס טמא משום מושב** ולא משום מרכב, **מפני שעומדין עליו בקמפון** - שיושבים עליו בשדה שהמלכים משחקים שם כדי לראות את המשחק, ואין כלי מטמא משום מרכב אלא כשעשוי רק לרכיבה אבל אם עשוי גם לישיבה הרי הוא טמא טמאת מושב החמורה יותר [כמבאר להלן (מ"ג)]. **אבל אכף של נאקה** [-נקבת הגמל], **טמא** בטמאת מרכב אף לדעת רבי יוסי, לפי שאינו מיועד אלא לרכיבה: **משנה ג** **החלוק שבין מרכב למושב: מה בין מרכב למושב,** שמרכב **חלק** הכתוב **את מגעו ממשאו,** שדין הנוגע בו שונה מדין הנושאו, שהנושאו מטמא את הבגדים שלובש או שנוגע בהם בעת נשיאתו, ואלו הנוגע בו אינו מטמא את בגדיו ואת הכלים שנוגע בהם בשעת מגעו, שנאמר (ויקרא טו י) 'וכל הנגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב, והנושא אותם יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב'. הרי שלא נזכר דין כבוס בגדים אלא במשא ולא במגע. **ומושב** לעמת זאת **לא חלק** הכתוב **את מגעו ממשאו,** ואף הנוגע בו מטמא בגדים וכלים שנוגע בהם בעת מגעו, שנאמר (שם פסוקים ד-ה) 'כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא, וכל הכלי אשר ישב עליו יטמא. ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב'. **טמאת מדרס בכלי המשמש למשא הבהמה: תפית של חמור** - כעין סלם עץ שנותנים על גב החמור ועליו קושרים את המשא, אף **שהוא יושב עליה** על ידי הדחק, הרי היא **טהורה** מטמאת מדרס, כיון שאינה ראויה לישיבה או לרכיבה. ואם **שנה בה את הנקבין** שבהם נתונות השליבות ועל ידי זה נעשה שם מקום ישיבה על גבי כמה שליבות, **או שפרצן זה לתוך זה** - שהסיר חלק מהשליבות וחברם לצד שליבות אחרות ונעשה שם מקום ישיבה, **טמאה** מדרס: **משנה ד** **כלים המיחדים למת וראויים לישיבה: המטה והכר והכסת של מת, הרי אלו טמאין** [-מקבלים טמאת] **מדרס.** ואף על פי שמדרס המת אינו מטמא כמדרס הזב, וכל אלו מיחדים לצרך המת ולא לישיבה, מכל מקום הם נטמאים על ידי מדרס הזב, לפי ששמשתמשים בהם גם למושב, שהנשים יושבות עליהם ומבכות את מתיהן. [ולשיטת רבי מאיר בתוספתא (ב"ב פ"ב ה"ד) כל אלו אינם מטמאים במדרס]. **דעת רבי יוסי בטמאת מדרס בכסאות שוגים: כסא של כלה** שהיא יושבת עליו ביום חתנתה, **ומשבר של חיה** - מושב היולדת, **וכסא של כובס שהוא כורם** [-מקפל ומתקן] **עליו את הכלים** [-הבגדים], **אמר רבי יוסי,** כל **אלו אין בהם משום מושב,** שאינם עשויים לישיבה אלא לפי שעה בשעת החתנה והלדה, וכן כסא של כובסים אינו נועד לישיבה אלא לצרך כביסת הבגדים [אמנם לעיל (פכ"ב מ"ד) סתם התנא שלא כדברי רבי יוסי, ונקט שכסא של כלה טמא ורק אם נטלו חפויין נחלקו תנאים בדינו]: **משנה ה** **כלי צידה שונים: החרם** - רשת דיגים העשויה נקבים נקבים, ובתחתיתה חלק ארוג בצפיפות כבגד וקרוי 'זוטו', כל החרם **טמא מפני הזוטו** שבתחתיתו. **הרשתות והמכמרות** - מיני מצודות של עץ שצדים בהן חיות ועופות ודגים, **והמדך** - לוח של ציידים שמניחים תחתיו חטים או פתיתים, וכשבא העוף לאכל אותם נופל עליו הדף והוא נתפס תחתיו, **והפלצור** - מין מצודה מעץ, **ומצודות הסכרין** - הסותמים וסוכרים את המים

משנה ב **הכלים המטמאים משום מרכב:** אלו כלים טמאין משום מרכב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ט) 'וְכָל הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא', הַיְינוּ שֶׁהֵם כֵּלִים הַמְיֻעָדִים לְרִכְיבָה עַל בְּהֵמָה, אוֹ לִישִׁיבָה בְּצוּרַת רְכִיבָה דְּהַיְינוּ בְּפִסּוּק רַגְלַיִם: **זְרִיז הָאַשְׁקְלוֹנִי** - חֲגוֹרָה רְחָבָה שֶׁחוֹבְשִׁים בָּהּ אֶת הַבְּהֵמָה, וּבְאַשְׁקְלוֹן רְגִילִים לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֵץ. **וּמְדוֹכָה הַמְּדִית** - מַכְתֶּשֶׁת הָעֲשׂוּיָה בְּמָדַי, שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מֵחֲתִיכַת עֵץ עָבָה וַאֲרֻכָּה שֶׁחוֹקְקִים בְּאֶמְצָעָהּ בֵּית קִבּוּל כְּמִין מַכְתֶּשֶׁת, וְרוֹכֵב עָלֶיהָ בְּפִסּוּק רַגְלַיִם וְכוֹתֵשׁ. **וְעָבִיט** [-אֲכָף] **שֶׁל גָּמָל, וְטַפִּיטָן** [-אֲכָף] **שֶׁל סוּס. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף טַפִּיטָן שֶׁל סוּס טָמֵא מִשּׁוּם מוֹשָׁב** וְלֹא מִשּׁוּם מֶרְכָּב, **מִפְּנֵי שֶׁעוֹמְדִין עָלָיו בַּקֶּמְפּוֹן** - שֶׁיּוֹשְׁבִים עָלָיו בְּשָׂדֶה שֶׁהַמְּלָכִים מְשַׂחֲקִים שָׁם כְּדֵי לִרְאוֹת אֶת הַמִּשְׂחָק, וְאֵין כְּלִי מִטַּמֵּא מִשּׁוּם מֶרְכָּב אֶלָּא כְּשֶׁעָשׂוּי רַק לִרְכִיבָה אֲבָל אִם עָשׂוּי גַּם לִישִׁיבָה הֲרֵי הוּא טָמֵא טֻמְאַת מוֹשָׁב הַחֲמוּרָה יוֹתֵר [כַּמְבאָר לְהַלָּן (מ"ג)]. **אֲבָל אֶכֶף שֶׁל נָאקָה** [-נְקֵבַת הַגָּמָל], **טָמֵא** בְּטֻמְאַת מֶרְכָּב אַף לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד אֶלָּא לִרְכִיבָה: **משנה ג** **החלוק שבין מרכב למושב: מה בין מרכב למושב,** שֶׁמֶּרְכָּב **חָלַק** הַכָּתוּב אֶת **מַגָּעוֹ מִמַּשָּׂאוֹ,** שֶׁדִּין הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שׁוֹנֶה מִדִּין הַנּוֹשְׂאוֹ, שֶׁהַנּוֹשְׂאוֹ מְטַמֵּא אֶת הַבְּגָדִים שֶׁלּוֹבֵשׁ אוֹ שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּעֵת נְשִׂיאָתוֹ, וְאִלּוּ הַנּוֹגֵעַ בּוֹ אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת בְּגָדָיו וְאֶת הַכֵּלִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּשָׁעַת מַגָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו י) 'וְכָל הַנֹּגֵעַ בְּכל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא עַד הָעֶרֶב, וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב'. הֲרֵי שֶׁלֹּא נִזְכַּר דִּין כִּבּוּס בְּגָדִים אֶלָּא בְּמַשָּׂא וְלֹא בְּמַגָּע. **וּמוֹשָׁב** לְעִמַּת זֹאת **לֹא חָלַק** הַכָּתוּב אֶת **מַגָּעוֹ מִמַּשָּׂאוֹ,** וְאַף הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים וְכֵלִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּעֵת מַגָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים ד-ה) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא, וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב'. **טֻמְאַת מִדְרָס בִּכְלֵי הַמִּשַּׁמֵּשׁ לְמַשָּׂא הַבְּהֵמָה: תַּפִּית שֶׁל חֲמוֹר** - כְּעֵין סֵלַע עֵץ שֶׁנּוֹתְנִים עַל גַּב הַחֲמוֹר וְעָלָיו קוֹשְׁרִים אֶת הַמַּשָּׂא, אַף **שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ** עַל יְדֵי הִדְּחָק, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה** מִטֻּמְאַת מִדְרָס, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה אוֹ לִרְכִיבָה. וְאִם **שִׁנָּה בָהּ אֶת הַנְּקָבִין** שֶׁבָּהֶם נְתוּנוֹת הַשְּׁלִיבוֹת וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה שָׁם מְקוֹם יְשִׁיבָה עַל גַּבֵּי כַּמָּה שְׁלִיבוֹת, **אוֹ שֶׁפִּרְצָן זֶה לְתוֹךְ זֶה** - שֶׁהִסִּיר חֵלֶק מֵהַשְּׁלִי

משניות

שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו כְּלֵי מַאֲכָל, מַאֲכָל וּמַשְׁקֶה, וּמִמֶּנּוּ מַגִּישִׁים לַשֻּׁלְחָן, **טְמֵאָה טְמֵאִים, שֶׁהִיא כְּלִי תַּשְׁמִישׁ** אַךְ אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לִישִׁיבָה. ג. **וְשֶׁל מִגְדָּל** - שֶׁל אֲרוֹן עֵץ, **טְהוֹרָה מִכְּלוּם,** שֶׁהִיא מְיֻחֶדֶת לְמִגְדָּל וְאֵין לָהּ צוּרַת כְּלִי: **מִשְׁנָה ז קַבָּלַת טְמֵאָה בְּפִנְקְסִים: שָׁלֹשׁ פִּנְקְסָיוֹת** - פִּנְקְסִים לְכְתִיבָה הֵן: א. **הָאֲפִיפוֹרִין** - טַבְלָא שֶׁמַּנִּיחִים עָלֶיהָ אָבָק וְכוֹתֵב עָלָיו חֶשְׁבּוֹנוֹת, **טְמֵאָה מִדְרָס,** שֶׁהִיא גְּדוֹלָה וּרְאוּיָה לִישִׁיבָה כְּשֶׁאֵין כּוֹתְבִים עָלֶיהָ. ב. **וְשֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קִבּוּל לְשַׁעֲוָה** וְחוֹרְטִים עָלֶיהָ בְּחֶרֶט, **טְמֵאָה טְמֵא מֵת,** כְּדִין כְּלֵי קִבּוּל. ג. **וַחֲלָקָה** - פִּנְקָס חָלָק בְּלִי כְּלֵי קִבּוּל שֶׁכּוֹתְבִים עָלָיו בְּדִיּוֹ, **טְהוֹרָה מִכְּלוּם,** כְּדִין פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ: **מִשְׁנָה ח קַבָּלַת טְמֵאָה בְּמִטּוֹת: שָׁלֹשׁ מִטּוֹת הֵן:** א. מִטָּה **הָעֲשׂוּיָה לִשְׁכִיבָה, טְמֵאָה מִדְרָס.** ב. מִטָּה **שֶׁל זַגְּגִין** שֶׁמְּיֻעֶדֶת לְהַנִּיחַ בְּבֵית קִבּוּלָהּ כְּלֵי זְכוּכִית, **טְמֵאָה טְמֵא מֵת.** ג. **וְשֶׁל סָרְגִין** - שֶׁל עוֹשֵׂי מַרְכָּבוֹת, שֶׁעֲשׂוּיָה כִּדְפוּס מַרְכָּבָה וְאֵין לָהּ בֵּית קִבּוּל, **טְהוֹרָה מִכְּלוּם,** שֶׁאֵינָהּ כְּלִי תַּשְׁמִישׁ לְאָדָם וּמְשַׁמְּשָׁיו: **מִשְׁנָה ט קַבָּלַת טְמֵאָה בְּקָפוֹת: שָׁלֹשׁ מְשֻׁפָּלוֹת** - קָפוֹת הֵן: א. מַשְׁפֶּלֶת **שֶׁל זֶבֶל** - שֶׁנּוֹשְׂאִים בָּהּ זֶבֶל לַשָּׂדוֹת, **טְמֵאָה מִדְרָס,** לְפִי שֶׁהִיא רְאוּיָה גַּם לִישִׁיבָה. ג. מַשְׁפֶּלֶת **שֶׁל תֶּבֶן, טְמֵאָה טְמֵא מֵת** כְּכָל כְּלֵי קִבּוּל, אַךְ לֹא טְמֵאַת מִדְרָס כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה. ג. **וְהַפַּחְלָץ שֶׁל גְּמַלִּים** - סַל הָעֲשׂוּי כְּרֶשֶׁת וְנוֹתְנִים בּוֹ אֶת מַשָּׂא הַגָּמָל, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה כֵּיוָן שֶׁהַחֲבָלִים שֶׁלּוֹ קָשִׁים, וְאַף אֵין בּוֹ בֵּית קִבּוּל כֵּיוָן שֶׁנִּקְבֵי מַשְׁפֶּלֶת שֶׁל תֶּבֶן: **מִשְׁנָה י קַבָּלַת טְמֵאָה בְּמַחֲצָלוֹת: שְׁלֹשָׁה מַפָּצִים** - מַחֲצָלוֹת עֲשׂוּיוֹת גֶּמִי וְכַדּוֹמֶה הֵן: א. מַפָּץ **הָעֲשׂוּי לִישִׁיבָה, טְמֵא מִדְרָס.** ב. מַפָּץ **שֶׁל צַבָּעִין** שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו אֶת הַבְּגָדִים אַחַר צְבִיעָתָם, **טְמֵא טְמֵא מֵת,** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל לִבְגָדִים, אַךְ הַיּוֹשֵׁב עָלָיו אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ'. ג. **וְשֶׁל גֹּתוֹת** הָעֲשׂוּי לְכִסּוּי הָעֲנָבִים, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ אֶת הָאָדָם וְאֶת מְשַׁמְּשָׁיו. [כְּלִי חֶרֶס אֵינוֹ מִטַּמֵּא בְּמִדְרָס שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ה) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ', מַקִּישׁ מִשְׁכָּבוֹ לוֹ, מָה הוּא יֵשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה אַף מִשְׁכָּבוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, לְמֵעֵט כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא בְּמִדְרָס. אֲבָל מַפָּץ אַף שֶׁאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לב) 'כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִלְאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא' וְאִלּוּ מַפָּץ אֵינוֹ כְּלִי, מִכָּל מָקוֹם הִתְרַבָּה לְטֻמְאַת מִדְרָס מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם טו ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב'] **מִשְׁנָה יא קַבָּלַת טְמֵאָה בִּנְאדוֹת וְתַרְמִילֵי עוֹר:**

מסכת כלים פרק כד

שְׁלֹשׁ חֻמָּתוֹת [-נְאדוֹת] עוֹר **וְשָׁלֹשׁ תּוּרְמָלִין** [-כִּיסֵי עוֹר גְּדוֹלִים שֶׁהָרוֹעֶה נוֹתֵן בָּהֶם אֶת חֻפָּנָיו] **הֵן:** א. **הַמְקַבְּלִין כַּשְּׁעוּר** הַמְפֹרָשׁ לְעֵיל (פ"כ מ"א), הַיְינוּ שִׁבְעָה קַבִּים לְחֻמֶת וַחֲמִשָּׁה קַבִּים לְתוּרְמָל, אוֹ יוֹתֵר מִשָּׁעוּר זֶה, **טְמֵאִין מִדְרָס,** שֶׁהֵם רְאוּיִים לִישִׁיבָה יַחַד עִם מְלַאכְתָּם. ב. **וְשֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין כַּשָּׁעוּר** זֶה אֶלָּא קְטַנִּים יוֹתֵר, **טְמֵאִין טְמֵא מֵת,** כְּדִין כְּלִי קִבּוּל, אַךְ לֹא טְמֵאַת מִדְרָס שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה. ג. **וְהַפַּחְלָץ שֶׁל גְּמַלִּים** - סַל הָעֲשׂוּי כְּרֶשֶׁת וְנוֹתְנִים בּוֹ אֶת מַשָּׂא הַגָּמָל, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה כֵּיוָן שֶׁהַחֲבָלִים שֶׁלּוֹ קָשִׁים, וְאַף אֵין בּוֹ בֵּית קִבּוּל כֵּיוָן שֶׁנִּקְבֵי מַשְׁפֶּלֶת שֶׁל תֶּבֶן: **מִשְׁנָה י קַבָּלַת טְמֵאָה בְּמַחֲצָלוֹת: שְׁלֹשָׁה מַפָּצִים** - מַחֲצָלוֹת עֲשׂוּיוֹת גֶּמִי וְכַדּוֹמֶה הֵן: א. מַפָּץ **הָעֲשׂוּי לִישִׁיבָה, טְמֵא מִדְרָס.** ב. מַפָּץ **שֶׁל צַבָּעִין** שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו אֶת הַבְּגָדִים אַחַר צְבִיעָתָם, **טְמֵא טְמֵא מֵת,** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל לִבְגָדִים, אַךְ הַיּוֹשֵׁב עָלָיו אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ'. ג. **וְשֶׁל גֹּתוֹת** הָעֲשׂוּי לְכִסּוּי הָעֲנָבִים, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ אֶת הָאָדָם וְאֶת מְשַׁמְּשָׁיו. [כְּלִי חֶרֶס אֵינוֹ מִטַּמֵּא בְּמִדְרָס שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ה) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ', מַקִּישׁ מִשְׁכָּבוֹ לוֹ, מָה הוּא יֵשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה אַף מִשְׁכָּבוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, לְמֵעֵט כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא בְּמִדְרָס. אֲבָל מַפָּץ אַף שֶׁאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לב) 'כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא' וְאִלּוּ מַפָּץ אֵינוֹ כְּלִי, מִכָּל מָקוֹם הִתְרַבָּה לְטֻמְאַת מִדְרָס מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם טו ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב']: **מִשְׁנָה יא קַבָּלַת טְמֵאָה בִּנְאדוֹת וְתַרְמִילֵי עוֹר:** [-כִּיסֵי עוֹר גְּדוֹלִים שֶׁהָרוֹעֶה נוֹתֵן בָּהֶם אֶת חֻפָּנָיו] **הֵן:** א. **הַמְקַבְּלִין כַּשָּׁעוּר** הַמְפֹרָשׁ לְעֵיל (פ"כ מ"א), הַיְינוּ שִׁבְעָה קַבִּים לְחֻמֶת וַחֲמִשָּׁה קַבִּים לְתוּרְמָל, אוֹ יוֹתֵר מִשָּׁעוּר זֶה, **טְמֵאִין מִדְרָס,** שֶׁהֵם רְאוּיִים לִישִׁיבָה יַחַד עִם מְלַאכְתָּם. ב. **וְשֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין כַּשָּׁעוּר** זֶה אֶלָּא קְטַנִּים יוֹתֵר, **טְמֵאִין טְמֵא מֵת,** כְּדִין כְּלִי קִבּוּל, אַךְ לֹא טְמֵאַת מִדְרָס כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה. ג. **וְהַפַּחְלָץ שֶׁל גְּמַלִּים** - סַל הָעֲשׂוּי כְּרֶשֶׁת וְנוֹתְנִים בּוֹ אֶת מַשָּׂא הַגָּמָל, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה כֵּיוָן שֶׁהַחֲבָלִים שֶׁלּוֹ קָשִׁים, וְאַף אֵין בּוֹ בֵּית קִבּוּל כֵּיוָן שֶׁנִּקְבֵי מַשְׁפֶּלֶת שֶׁל תֶּבֶן: **מִשְׁנָה י קַבָּלַת טְמֵאָה בְּמַחֲצָלוֹת: שְׁלֹשָׁה מַפָּצִים** - מַחֲצָלוֹת עֲשׂוּיוֹת גֶּמִי וְכַדּוֹמֶה הֵן: א. מַפָּץ **הָעֲשׂוּי לִישִׁיבָה, טְמֵא מִדְרָס.** ב. מַפָּץ **שֶׁל צַבָּעִין** שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו אֶת הַבְּגָדִים אַחַר צְבִיעָתָם, **טְמֵא טְמֵא מֵת,** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל לִבְגָדִים, אַךְ הַיּוֹשֵׁב עָלָיו אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ'. ג. **וְשֶׁל גֹּתוֹת** הָעֲשׂוּי לְכִסּוּי הָעֲנָבִים, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ אֶת הָאָדָם וְאֶת מְשַׁמְּשָׁיו. [כְּלִי חֶרֶס אֵינוֹ מִטַּמֵּא בְּמִדְרָס שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ה) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ', מַקִּישׁ מִשְׁכָּבוֹ לוֹ, מָה הוּא יֵשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה אַף מִשְׁכָּבוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, לְמֵעֵט כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא בְּמִדְרָס. אֲבָל מַפָּץ אַף שֶׁאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לב) 'כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא' וְאִלּוּ מַפָּץ אֵינוֹ כְּלִי, מִכָּל מָקוֹם הִתְרַבָּה לְטֻמְאַת מִדְרָס מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם טו ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב']: **מִשְׁנָה יא קַבָּלַת טְמֵאָה בִּנְאדוֹת וְתַרְמִילֵי עוֹר:** [-כִּיסֵי עוֹר גְּדוֹלִים שֶׁהָרוֹעֶה נוֹתֵן בָּהֶם אֶת חֻפָּנָיו] **הֵן:** א. **הַמְקַבְּלִין כַּשָּׁעוּר** הַמְפֹרָשׁ לְעֵיל (פ"כ מ"א), הַיְינוּ שִׁבְעָה קַבִּים לְחֻמֶת וַחֲמִשָּׁה קַבִּים לְתוּרְמָל, אוֹ יוֹתֵר מִשָּׁעוּר זֶה, **טְמֵאִין מִדְרָס,** שֶׁהֵם רְאוּיִים לִישִׁיבָה יַחַד עִם מְלַאכְתָּם. ב. **וְשֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין כַּשָּׁעוּר** זֶה אֶלָּא קְטַנִּים יוֹתֵר, **טְמֵאִין טְמֵא מֵת,** כְּדִין כְּלִי קִבּוּל, אַךְ לֹא טְמֵאַת מִדְרָס כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה. ג. **וְשֶׁל עוֹר הַדָּג, טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁכָּל הַנַּעֲשֶׂה מִבְּרִיּוֹת שֶׁבָּיָּם אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה (לעיל פי"ז מי"ג): **מִשְׁנָה יב קַבָּלַת טְמֵאָה בְּעוֹרוֹת: שְׁלֹשָׁה עוֹרוֹת הֵן:** א. עוֹר **הָעֲשׂוּי לְשָׁטִיחַ** - לִשְׁטֹחַ עַל הָאָרֶץ לִישִׁיבָה, **טְמֵא מִדְרָס.** ב. עוֹר הָעֲשׂוּי **לְתַכְרִיךְ הַכֵּלִים** - לִכְרֹךְ בּוֹ כֵּלִים לִשְׁמִירָה, כְּגוֹן סַכִּינִים, מִסְפָּרַיִם וּמַחְטִים, **טְמֵא טְמֵא מֵת,** שֶׁמְּחַמַּת כְּרִיכָה זוֹ הֲרֵי הוּא כִּכְלִי קִבּוּל, אַךְ אֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבָה. ג. **וְשֶׁל רְצוּעוֹת וְשֶׁל סַנְדָּלִים** - עוֹר שֶׁעוֹמְדִים לַחְתֹּךְ מִמֶּנּוּ רְצוּעוֹת וְסַנְדָּלִים, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** לְפִי שֶׁהוּא מְחֻסָּר מְלָאכָה. [אֲבָל רְצוּעוֹת חֲתוּכוֹת וּמְתֻקָּנוֹת, מְקַבְּלוֹת טֻמְאַת מֵת (נגעים פי"א מי"א)]: **מִשְׁנָה יג קַבָּלַת טְמֵאָה בְּסִדִינִים: שְׁלֹשָׁה סְדִינִין הֵן:** א. סָדִין **הָעֲשׂוּי לִשְׁכִיבָה, טְמֵא מִדְרָס.** ב. סָדִין הָעֲשׂוּי **לְוִילוֹן** - לְמָסָךְ לִפְנֵי הַפֶּתַח, **טְמֵא טְמֵא מֵת,** שֶׁלִּפְעָמִים שׁוֹמֵר הַפֶּתַח מִתְעַטֵּף בּוֹ כְּדֵי לְהִתְחַמֵּם וְהוּא כְּבֶגֶד (לעיל פ"כ מ"ו). ג. **וְשֶׁל צוּרוֹת** - דּוּגְמָאוֹת שֶׁבְּיָד הָרוֹקֵם שֶׁמִּסְתַּכֵּל בָּהֶם כְּדֵי לִרְאוֹת אֵיךְ יִרְקֹם צוּרָה דּוֹמָה בְּבֶגֶד אַחֵר, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵינוֹ כְּלִי מַעֲשֶׂה וְאֵינוֹ רָאוּי לִשְׁכִיבָה: **מִשְׁנָה יד קַבָּלַת טְמֵאָה בְּמִטְפָּחוֹת: שָׁלֹשׁ מִטְפָּחוֹת הֵן:** א. מִטְפַּחַת **שֶׁל יָדַיִם** - הָעֲשׂוּיָה לְקַנֵּחַ בָּהּ אֶת הַיָּדַיִם, **טְמֵאָה מִדְרָס,** שֶׁלִּפְעָמִים נוֹתְנָהּ עַל הַכָּסֶת וְיָשֵׁן עָלֶיהָ. ב. מִטְפַּחַת **שֶׁל סְפָרִין** - שֶׁכּוֹרְכִים בָּהּ סְפָרִים, **טְמֵאָה טְמֵא מֵת,** בְּאֹפֶן שֶׁאֵין הַמִּטְפַּחַת מְצֻיֶּרֶת וְאֵינָהּ מְיֻחֶדֶת דַּוְקָא לִסְפָרִים אֶלָּא אַף לִשְׁאָר דְּבָרִים, וְהֵם כְּתַכְרִיךְ הַכֵּלִים שֶׁטָּמֵא טְמֵא מֵת (מי"ב) [וּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל (להלן פכ"ח מ"ד)]. ג. **וְשֶׁל תַּכְרִיךְ וְשֶׁל נִבְלֵי בְּנֵי לֵוִי** - מִטְפַּחַת שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּים כּוֹרְכִים בָּהּ אֶת כְּלֵי הַשִּׁיר [וְהוּא הַדִּין כְּרִיכָה מֵעוֹר שֶׁשְּׁאָר בְּנֵי אָדָם עוֹשִׂים לִכְלֵי נְגִינָה], **טְהוֹרָה מִכְּלוּם,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ דּוֹמָה לְשֵׂאת, שֶׁאֵינָהּ מְיֻעֶדֶת לְטַלְטוּל הַכֵּלִים אֶלָּא רַק לַהֲגָנָה מִפְּנֵי הָאָבָק, וְאֵינָהּ דּוֹמָה לְתַכְרִיךְ הַכֵּלִים (לעיל מי"ב) שֶׁנּוֹעָד לְטַלְטוּלָם (משנ"א): **מִשְׁנָה טו קַבָּלַת טְמֵאָה בַּחֲתִיכוֹת עוֹר בְּצוּרַת יָד: שְׁלֹשָׁה פַּרְקְלִינִין** [-חֲתִיכוֹת עוֹר בְּצוּרַת יָד] **הֵן:** א. פַּרַקְלִינִים **שֶׁל צָדֵי חַיָּה וְעוֹף** שֶׁמַּנִּיחִים עַל יָדָם כְּשֶׁצָּדִים אֶת הָעוֹף, **טְמֵא מִדְרָס,** לְפִי שֶׁהֵם נִשְׁעָנִים עֲלֵיהֶם כְּשֶׁהֵם מִתְכּוֹפְפִים לָאָרֶץ כְּדֵי לִתְפֹּס אֶת צֵידָם. ב. פַּרַקְלִינִים **שֶׁל צַיָּדֵי חֲגָבִין, טָמֵא טְמֵא מֵת,** שֶׁהֵם נוֹתְנִים אֶת הַחֲגָבִים בְּתוֹכוֹ, וְהוּא כְּלִי קִבּוּל. ג. **וְשֶׁל קַיָּצִין** - מְיַבְּשֵׁי פֵּרוֹת קַיִץ, שֶׁנּוֹתְנִים אוֹתוֹ עַל יְדֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְלַכְלְכוּ מֵהַפֵּרוֹת, **טָהוֹר מִכְּלוּם,** שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְקִבּוּל אוֹ שְׁכִיבָה: **מִשְׁנָה טז קַבָּלַת טְמֵאָה בִּכְפּוֹת נְשִׂים: שָׁלֹשׁ סְבָכוֹת** [-כִּפָּה שֶׁמַּנִּיחוֹת הַנָּשִׁים עַל רֹאשָׁן, עֲשׂוּיָה כְּרֶשֶׁת בְּעֵלֶת נְקָבִים דַּקִּים] **הֵן:** א. סְבָכָה **שֶׁל יַלְדָּה, טְמֵאָה טְמֵאַת מִדְרָס,** שֶׁהַיַּלְדוֹת רְגִילוֹת לְפָעָמִים לָשֶׂבֶת עָלֶיהָ. ב. סְבָכָה **שֶׁל אִשָּׁה זְקֵנָה, טְמֵאָה טְמֵא מֵת** כְּדִין כָּל בֶּגֶד, אֲבָל אֵינָהּ טְמֵאָה מִדְרָס כִּי אִם עָשְׂתָה [-גִּדְּלָה נָקְבֶיהָ אוֹ צוּרַת עֲשִׂיָּתָם] מוֹכִיחַ שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה (תוי"ט). ג. **וְשֶׁל אִשָּׁה הַיּוֹצֵאת לַחוּץ** וּמַנִּיחָה סְבָכָה עַל בִּגְדֵיהָ לְהָגֵן עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, **טְהוֹרָה מִכְּלוּם,** שֶׁאֵין לָהּ תּוֹרַת כְּלִי כֵּיוָן שֶׁעֲשׂוּיָה רַק לְהָגֵן (משנ"א): **מִשְׁנָה יז קַבָּלַת טְמֵאָה בְּקָפוֹת עִם טַלְאֵי: שֶׁלֹּשׁ קָפוֹת הֵן** - שְׁלֹשָׁה מִינֵי חִבּוּרֵי טַלְאֵי יְשָׁנִים בְּקָפוֹת [וְכֵן בִּשְׁאָר הַכֵּלִים] לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה: א. קָפָּה **מְהוּהָה** - יְשָׁנָה וּבְלוּיָה, **שְׁטָלָיְהּ** - שֶׁנִּתְּנָה כְּטַלְאֵי **עַל** הַקָּפָּה **הַבְּרִיָּה** וְהַחֲדָשָׁה, בֵּין מִבִּפְנִים וּבֵין מִבַּחוּץ, **הוֹלְכִין** אַחַר הַבְּרִיָּה, וְאִם הַבְּרִיָּה טְמֵאָה אוֹ טְהוֹרָה אֵין דִּין הַמְּהוּהָה כְּמוֹתָהּ, שֶׁהַמְּהוּהָה בְּטֵלָה אֵלֶיהָ. ב. קָפָּה **קְטַנָּה** שֶׁהִטְלִיאוּ אוֹתָהּ **עַל הַגְּדוֹלָה,** וּשְׁתֵּיהֶן מְהוּהוֹת אוֹ בְּרִיאוֹת, **הוֹלְכִין אַחַר** דִּין הַקָּפָּה **הַגְּדוֹלָה,** שֶׁהַקָּפָּה הַקְּטַנָּה בְּטֵלָה אֵלֶיהָ, וְאִם הַגְּדוֹלָה נְקוּבָה בְּנָקֵב הַמּוֹצִיא רִמּוֹן גַּם הַקְּטַנָּה הַמְחֻבֶּרֶת עִמָּהּ אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וְאִם הַגְּדוֹלָה שְׁלֵמָה אַף אִם הַקְּטַנָּה נְקוּבָה הֲרֵי הִיא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. ג. **הָיוּ** שְׁתֵּי הַקָּפוֹת **שָׁווֹת,** וְנָתְנוּ קָפָּה אַחַת בְּתוֹךְ הַשְּׁנִיָּה, **הוֹלְכִין אַחַר** דִּין הַקָּפָּה **הַפְּנִימִית,** שֶׁהַחִיצוֹנִית בְּטֵלָה אֵלֶיהָ, וְאִם נִטְמְאָה הַפְּנִימִית אַף הַחִיצוֹנִית טְמֵאָה, וְאִם הַפְּנִימִית טְהוֹרָה אַף הַחִיצוֹנָה כְּמוֹתָהּ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר** בְּבֵאוּר דִּבְרֵי תַּנָּא קַמָּא שֶׁהוֹלְכִים אַחַר הַפְּנִימִית, **כַּף מֹאזְנַיִם** שֶׁל מַתֶּכֶת טְמֵאָה **שֶׁטְּלָיָהּ** - שֶׁחִבְּרָהּ כְּטַלְאֵי **עַל שׁוּלֵי הַמַּחַם מִבַּפְנִים,** אַף הַמַּחַם נַעֲשָׂה **טְמֵא** כְּמוֹתָהּ. אֲבָל אִם חִבְּרָהּ לַמַּחַם **מִבַּחוּץ,** הַמַּחַם **טָהוֹר,** שֶׁהַכַּף בְּרִיאָה יוֹתֵר וְשׁוּלֵי הַמַּחַם גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר וְהַכַּף וְשׁוּלֵי הַמַּחַם שָׁוִים בַּחֻשִּׁיבוּתָם וְלָכֵן הוֹלְכִים בָּהֶם אַחַר הַכְּלִי הַפְּנִימִי. אֲבָל אִם **טְלָיָהּ עַל צִדָּהּ** - אִם חִבֵּר אֶת כַּף הַמֹּאזְנַיִם לְדָפְנוֹת הַמַּחַם וְלֹא לְתַחְתִּיתוֹ, **בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, טָהוֹר** - הַכַּף וְהַמַּחַם טְהוֹרִים, שֶׁדְּפְנוֹת הַמַּחַם בְּרִיאוֹת כְּמוֹ הַכַּף וְהֵן גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר, וְלָכֵן הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶן וְלֹא אַחֲרֵי הַכַּף (משנ"א):

המבוארות

משניות

פֶּרֶק כה דִּין אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ בִּכְלִי שֶׁנִּטְמָא מִמַּשְׁקִים: **מִשְׁנָה א דִּין אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ בִּכְלִי שֶׁרָאוּי לְשִׁמּוּשׁ מִשְּׁנֵי צְדָדָיו: כָּל הַכֵּלִים יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ** - חָלוּק דִּין אֲחוֹרֵיהֶם מִדִּין תּוֹכָם, שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים יְטַמְּאוּ כֵּלִים גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקֵי הַזָּב, הַיְינוּ רֹקוֹ וּמֵי רַגְלָיו, שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמְּאִים כְּלֵי מַהֲתוֹרָה. וּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִכָּר שֶׁטִּמְאָתָם מִדְּרַבָּנָן וְלֹא יִשְׁרְפוּ אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בָּהֶם, תִּקְנוּ שֶׁרַק אִם נָגְעוּ בַּכְּלִי מִתּוֹכוֹ נִטְמָא כֵּלוֹ, אֲבָל אִם נָגְעוּ מֵאֲחוֹרָיו, אֲחוֹרָיו טָמֵא וְתוֹכוֹ אֵינוֹ טָמֵא. וְכָךְ הַדִּין בְּכָל הַכֵּלִים וַאֲפִלּוּ כְּלֵי שָׁרָאוּי לְהָפְכוֹ וְלַעֲשׂוֹת אֶת אֲחוֹרָיו לְתוֹכוֹ וְאֶת תּוֹכוֹ לַאֲחוֹרָיו, **כְּגוֹן הַכָּרִים, וְהַכְּסָתוֹת** - כָּרִים גְּדוֹלִים שָׁכָּל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם שׁוֹכֵב עֲלֵיהֶם, **וְהַשַּׂקִּין, וְהַמַּרְצוּפִין** - שַׂקֵּי עוֹר גְּדוֹלִים לְהוֹלָכַת סְחוֹרוֹת בְּסִפִּינָה, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹרוֹת** - לוּלָאוֹת כְּמוֹ לוּלָאוֹת הַמִּכְנָסַיִם, **יֶשׁ לוֹ** דִּין **אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ**, שֶׁלּוּלָאוֹת אֵלּוּ תְּפוּרוֹת לְחֶלְקוֹ הַחִיצוֹנִי וְאִי אֶפְשָׁר לְהָפְכוֹ וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצִדּוֹ הַפְּנִימִי כְּאִלּוּ הָיָה אֲחוֹרָיו, וְלָכֵן חָלוּק דִּין אֲחוֹרָיו מִדִּין תּוֹכוֹ. **וְכל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹרוֹת** וְאֶפְשָׁר לְהָפְכוֹ, **אֵין לוֹ** דִּין **אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ**, אֶלָּא אַף אֲחוֹרָיו נֶחְשָׁב כְּתוֹכוֹ, וְאִם נִטְמָא מִמַּשְׁקֶה נִטְמָא כֻּלּוֹ. הַשַּׂלְחָן, **וְהַדְּלָפְקִי** - כְּלִי עֵץ שֶׁשָּׂמִים עָלָיו כְּלֵי מַאֲכָל וְאֲכָלִים וּמַשְׁקִים שֶׁמְּמָנּוּ נוֹטְלִים וּמַנִּיחִים עַל הַשֻּׁלְחָן, **יֶשׁ לָהֶם** דִּין **אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ**, שֶׁפְּנֵיהֶם הַחֲלָקִים וְהַמְשֻׁפָּבִים הֵם נֶחְשָׁבִים לְתוֹךְ, וְצִדָּם הָאַחֵר נֶחְשָׁב לַאֲחוֹרַיִם, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵין לָהֶם אֲחוֹרַיִם**, וְכָל צְדָדֵיהֶם נֶחְשָׁבִים לְתוֹךְ. **וְכֵן** נֶחְלְקוּ **בְּטַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לִזְבֵּז** - בְּלוּחַ שֶׁאֵין לוֹ מִסְגֶּרֶת וְאֶפְשָׁר לְהָפְכוֹ עַל פָּנָיו, וּפָנָיו הָעֶלְיוֹנִים חֲלָקִים וּמְשֻׁפִּים: **מִשְׁנָה ב אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ בְּמִרְדַּעַ: הַמִּרְדַּעַ** - מַקֵּל אֹרֶךְ שֶׁבְּרֹאשׁוֹ הָאֶחָד יֵשׁ בְּרֶזֶל רָחָב לְחִתּוּךְ בּוֹ שָׂרָשִׁים הַנִּקְרָא 'חַרְחוֹר', וּבְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי בַּרְזֶל כְּמִין מַרְצֵעַ שֶׁעִמּוֹ מְכַוְּנִין אֶת הַבְּהֵמָה בִּשְׁעַת הַחֲרִישָׁה וְנִקְרָא 'דָּרְבָּן', **יֶשׁ לוֹ** דִּין **אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ**. שֶׁאִם נָגְעוּ מַשְׁקִים טְמֵאִים בְּאֶמְצַע הַמַּקֵּל, בְּמָרְחָק גָּדוֹל **מִשְּׁבָעָה** טְפָחִים לְצַד **הַחַרְחוּר**, אוֹ **מֵאַרְבָּעָה** טְפָחִים לְצַד הַדָּרְבָּן, דִּינָם כְּנָגְעוּ בַּאֲחוֹרֵי כְּלִי וְאֵין הַחַרְחוּר וְהַדָּרְבָּן טְמֵאִים, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵין לָהֶם** דִּין אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ אֶלָּא כָּל אֹרֶךְ שִׁבְעָה טְפָחִים בְּמִרְדַּעַ שִׁעוּרֵי אַרְבָּעָה **וְשִׁבְעָה** טְפָחִים שֶׁל כֵּלִים, שֶׁאִם נִשְׁבַּר הַמִּרְדַּעַ אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלִי לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה אֶלָּא אִם נוֹתְרוּ בּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים הַסְּמוּכִים לַדָּרְבָּן אוֹ שִׁבְעָה טְפָחִים הַסְּמוּכִים לַחַרְחוּר, שֶׁבְּאֵפֶן זֶה הוּא עֲדַיִן רָאוּי לִמְלַאכְתּוֹ: **מִשְׁנָה ג כֵּלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל בַּאֲחוֹרֵיהֶם: מִדּוֹת** [-כְּלֵי מִדָּה] שֶׁל **יַיִן וְשֶׁמֶן, וְזוֹמָא לְסִטְרָא** - כְּלִי שֶׁבְּרֹאשׁוֹ הָאֶחָד כַּף לְהוֹצָאַת מָרָק מֵהַקְּדֵרָה, וּבְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי מַזְלֵג לְהוֹצָאַת בָּשָׂר מִמָּנָּה, **וּמִסְנֶנֶת שֶׁל חַרְדָּל, וּמְשַׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן** - כְּלִי לְסִנּוּן יַיִן מִשְּׁמָרָיו, **יֵשׁ לָהֶן** דִּין **אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין לָהֶם,** מִשּׁוּם שֶׁבְּכָל כֵּלִים אֵלּוּ יֵשׁ בֵּית קִבּוּל בַּאֲחוֹרֵיהֶם [וְכֵן בְּכַף שֶׁבְּזוֹמָא לְסִטְרָא יֵשׁ בֵּית קִבּוּל מֵאֲחוֹרֶיהָ] וּפְעָמִים שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בַּאֲחוֹרֵיהֶם,

מסכת כלים פרק כה

פרק כה א כָּל הַכֵּלִים יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, כְּגוֹן הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת וְהַשַּׂקִּין וְהַמַּרְצוּפִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹרוֹת, יֵשׁ לוֹ אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ. וְכֹל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹרוֹת, אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ. הַשֻּׁלְחָן וְהַדְּלָפְקִי, יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵין לָהֶם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יֵשׁ לָהֶם, נִטְמְאוּ מֵאֲחוֹרֵיהֶן, מַה שֶּׁבְּתוֹכָן טָהוֹר, וְצָרִיךְ לְהַטְבִּיל: **ד** הָרַבָּע וְחֲצִי הָרַבָּע, נִטְמָא הָרַבָּע, לֹא נִטְמָא חֲצִי הָרַבָּע. נִטְמָא חֲצִי הָרַבָּע, לֹא נִטְמָא הָרַבָּע. אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, הוֹאִיל וַחֲצִי הָרַבָּע אֲחוֹרַיִם לָרַבָּע, כְּלִי שֶׁנִּטְמָא תּוֹכוֹ לֹא נִטְמָא אֲחוֹרָיו. אָמַר לָהֶן, שֶׁל כַּת קוֹדְמִין הָיא, אוֹ שֶׁמָּא הָרַבָּע אֲחוֹרַיִם לַחֲצִי הָרַבָּע, כְּלִי שֶׁנִּטְמָא תּוֹכוֹ לֹא נִטְמָא אֲחוֹרָיו לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ: **ה** נִטְמָא הָרַבָּע, הָרַבָּע וַאֲחוֹרָיו טְמֵאִין, חֲצִי הָרַבָּע וַאֲחוֹרָיו טְהוֹרִין. נִטְמָא חֲצִי הָרַבָּע, חֲצִי הָרַבָּע וַאֲחוֹרָיו טְמֵאִין, הָרַבָּע וַאֲחוֹרָיו טְהוֹרִין. נִטְמְאוּ אֲחוֹרֵי הָרַבָּע, אֲחוֹרֵי חֲצִי הָרַבָּע טְהוֹרִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין חוֹלְקִין אֶת הַגַּבַּיִן וּכְשֶׁהוּא מַטְבִּיל, מַטְבִּיל אֶת כֻּלּוֹ: **ו** כַּנֵּי כֵלִים, וְהֶגְנֵיהֶם, וְאָזְנֵיהֶם, וִידוֹת הַכֵּלִים הַמְקַבְּלִים, שֶׁנִּפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין, מְנַגְּבָן וְהֵם טְהוֹרִים. וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים (שֶׁאֵינָם יְכוֹלִין לְקַבֵּל רְמוֹנִים), שֶׁאֵין לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, שֶׁנִּפְלוּ מַשְׁקִין עַל מִקְצָתָן, מְנַגְּבָן וְהֵם טְהוֹרִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יֵשׁ לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, שֶׁנִּפְלוּ מַשְׁקִין עַל מִקְצָתָן, אֲחוֹרָיו טְמֵאִים, תּוֹכוֹ וְאָגְנוֹ וְיָדָיו טְהוֹרִין. נִטְמָא תּוֹכוֹ, כֻּלּוֹ טָמֵא: **ז** כָּל הַכֵּלִים יֵשׁ לָהֶן אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, וְיֵשׁ לָהֶם בֵּית צְבִיעָה. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, לַעֲרֵבָה גְּדוֹלָה שֶׁל עֵץ.

המבוארות

הָרוֹבַע. אָמְרוּ [-הִקְשׁוּ] הַתַּלְמִידִים לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, הוֹאִיל וּמִדַּת חֲצִי הָרַבָּע הִיא כַּאֲחוֹרַיִם לְמִדַּת הָרַבָּע, כְּלִי שֶׁנִּטְמָא תּוֹכוֹ, וְכִי לֹא נִטְמָא אֲחוֹרָיו, וּמַדּוּעַ כְּשֶׁנִּטְמָא הָרַבָּע לֹא יִטַּמֵּא חֲצִי הָרַבָּע. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאֲלָה זוֹ **שֶׁל כַּת קוֹדְמִין הִיא** - כְּבָר שְׁאָלוּהָ כַּת הַתַּלְמִידִים הַיּוֹשֶׁבֶת בַּשּׁוּרָה הַקּוֹדֶמֶת לָכֶם [שֶׁהַתַּלְמִידִים יָשְׁבוּ לְפָנָיו שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת], וְכָךְ הֵשִׁבְתִּי לָהֶם: הַאִם נֹאמַר כְּדִבְרֵיכֶם שְׁמִדַּת חֲצִי הָרַבָּע הִיא אֲחוֹרַיִם לָרַבָּע **אוֹ שֶׁמָּא** לְהֶפֶךְ שְׁמִדַּת **הָרַבָּע** הִיא **אֲחוֹרַיִם** לְמִדַּת **חֲצִי הָרַבָּע**, וְכֵיוָן שֶׁנִּטְמָא חֲצִי הָרַבָּע, **כְּלִי שֶׁנִּטְמְאוּ אֲחוֹרָיו לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ.** וְכֵיוָן שֶׁאֵין עֲדֵיפוּת לְזוֹ עַל זוֹ, נֶחְשָׁבָת כָּל מִדָּה כַּאֲחוֹרַיִם לְגַבֵּי הַמִּדָּה הַשְּׁנִיָּה: **מִשְׁנָה ה דִּין הַדֹּפֶן הַמִּפְסֶקֶת וְהַדְּפָנוֹת הָאֲחוֹרִיּוֹת:** אִם **נִטְמָא** תּוֹךְ **הָרַבָּע, הָרַבָּע וַאֲחוֹרָיו** [-דְּפָנוֹתָיו הַחִיצוֹנִיּוֹת מִשְּׁלשָׁה צְדָדִים] **טְמֵאִין,** כְּדִין כְּלִי שֶׁנִּטְמָא תּוֹכוֹ שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים, וְאִלּוּ **חֲצִי הָרַבָּע וַאֲחוֹרָיו טְהוֹרִין,** וּבְכָלל חֲצִי הָרַבָּע אַף הַדֹּפֶן שֶׁבֵּין שְׁתֵּי הַמִּדּוֹת. וְכֵן אִם **נִטְמָא** תּוֹכוֹ שֶׁל **חֲצִי הָרַבָּע, חֲצִי הָרַבָּע וַאֲחוֹרָיו** [-דְּפָנוֹתָיו הַחִיצוֹנִיּוֹת מִבְּלַבַּד הַדֹּפֶן הָאֶמְצָעִית] **טְמֵאִין,** וַחֲלַל **הָרַבָּע** וּבְכָלַל זֶה הַדֹּפֶן הָאֶמְצָעִית **וַאֲחוֹרָיו** - וְדָפְנוֹתָיו הַחִיצוֹנִיּוֹת **טְהוֹרִין.** וְאִם **נִטְמְאוּ אֲחוֹרֵי** [-דְּפָנוֹת] **הָרַבָּע,** רַק הֵם טְמֵאִים, אֲבָל **אֲחוֹרֵי חֲצִי הָרַבָּע טְהוֹרִין,** שֶׁחֲלוּקִים אֲחוֹרַיִם אֵלּוּ מֵאֵלּוּ, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין חוֹלְקִין אֶת הַגַּבַּיִן** [-הָאֲחוֹרַיִם] אֶלָּא כְּשֶׁנִּטְמְאוּ אֲחוֹרֵי מִדָּה אַחַת נִטְמְאוּ הָאֲחוֹרַיִם כֻּלָּם שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים כְּדָבָר אֶחָד [וּבְדִין הַדֹּפֶן הָאֶמְצָעִית חוֹלֵק רַבִּי מֵאִיר עַל דַּעַת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי הַסּוֹבֵר (לעיל פ״ב מ״ז) שֶׁחֲצָיָהּ הַמְשֻׁמָּשׁ לִכְלִי הַטָּמֵא דִּינוֹ כְּטָמֵא וְחֲצָיָהּ הַמְשֻׁמָּשׁ לַכְּלִי הַטָּהוֹר דִּינוֹ כְּטָהוֹר]. וְאַף שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה אֶלָּא בְּמִדָּה אַחַת, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן טְבִילָה הֲרֵי הוּא גּוּף אֶחָד **וּכְשֶׁהוּא מַטְבִּיל** אֶת הַכְּלִי לְטָהֳרוֹ, **מַטְבִּיל אֶת כֻּלּוֹ,** וְאֵין מוֹעִילָה טְבִילָה לַחֲצִי כְּלִי: **מִשְׁנָה ו דִּין בְּסִיס הַכְּלִי, בֵּית הַיָּד, שְׁפָתוֹ וְאָזְנוֹ: כַּנֵּי** [-בְּסִיסֵי] **כֵּלִים, וְהֶגְנֵיהֶם** - שְׂפָתָם הָעֶלְיוֹנָה הַמִּתְעַגֶּלֶת כְּלַפֵּי חוּץ, **וְאָזְנֵיהֶם** הַיּוֹצְאוֹת מִגּוּף הַכְּלִי שֶׁאֲלֵיהֶן מְחַבְּרִים אֶת יָדֵית הַכְּלִי, **וִידוֹת** - וּבְתֵּי הַיָּד שֶׁל **הַכֵּלִים הַמְקַבְּלִים** - שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶן** - עַל חֲלָקִים אֵלּוּ **מַשְׁקִין** טְמֵאִים, **מְנַגְּבָן וְהֵם** [-הַכֵּלִים] **טְהוֹרִים** לְגַמְרֵי וְאַף אֲחוֹרֵיהֶם, שֶׁאַף שֶׁבְּטֻמְאָה דְּאוֹרְיְתָא נִטְמָא הַכְּלִי מֻחֱמֶרֶת חִבּוּרוֹ אֶל חֲלָקִים אֵלּוּ, בְּטֻמְאַת מַשְׁקִים דְּרַבָּנָן הֻקְלוּ שֶׁלֹּא לְהַחֲשִׁיבָם כְּחִבּוּר לִכְלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל. **וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים (שֶׁאֵינָם יְכוֹלִין לְקַבֵּל רְמוֹנִים), שֶׁאֵין לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ** - שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **שֶׁנָּפְלוּ מַשְׁקִין** טְמֵאִים **עַל מִקְצָתָן,** בֵּין עַל גּוּף הַכְּלִי וּבֵין עַל הַחֲלָקִים הַמְחֻבָּרִים אֲלֵיהֶן, **כֻּלּוֹ טָמֵא.** שֶׁמֵּאַחַר וְאֵין בָּהֶם חִלּוּק בֵּין אֲחוֹרַיִם לְתוֹךְ, אַף לֹא חִלְּקוּ בָּהֶם בֵּין גּוּף הַכְּלִי לְחִבּוּרָיו. **כְּלִי שֶׁנִּטְמְאוּ אֲחוֹרָיו בְּמַשְׁקִין,** רַק **אֲחוֹרָיו טְמֵאִים,** אֲבָל **תּוֹכוֹ וְאָגְנוֹ וְיָדָיו טְהוֹרִין. וְאִם נִטְמָא תּוֹכוֹ, כֻּלּוֹ טָמֵא,** וְאַף אֲחוֹרָיו וְהַחֲלָקִים הַמְחֻבָּרִים אֵלָיו: **מִשְׁנָה ז דִּין בֵּית הַצְּבִיעָה: כָּל הַכֵּלִים יֵשׁ לָהֶן** דִּין **אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ,** כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת. **וְכֵן יֵשׁ לָהֶם בֵּית צְבִיעָה** - שֶׁקַּע בָּעֳבִי הַדֹּפֶן שֶׁתּוֹחֲבִים בּוֹ אֶת הָאֻצְבַּע כְּדֵי לְטַלְטֵל אֶת הַכְּלִי, וְדַיְנוֹ שׁוֹנָה מִדִּין אֲחוֹרָיו, שֶׁאִם נִטְמָא מֵאֲחוֹרָיו בֵּית הַצְּבִיעָה טָהוֹר, וְאִם נִטְמָא בֵּית הַצְּבִיעָה אֲחוֹרָיו טְהוֹרִין. **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** רַק **לַעֲרֵבָה גְּדוֹלָה שֶׁל עֵץ** יֵשׁ חִלּוּק בֵּין בֵּית צְבִיעָתָהּ לַאֲחוֹרֶיהָ, אֲבָל בִּשְׁאָר הַכֵּלִים יֵשׁ אֲפָנִים שֶׁחֲכָמִים גָּזְרוּ עַל בֵּית הַצְּבִיעָה מִשּׁוּם אֲחוֹרֵי הַכְּלִי וּלְהֶפֶךְ [כַּמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה], כְּגוֹן שֶׁהָיָה מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עַל אֲחוֹרֵי הַכְּלִי, וְנָגַע אָדָם שֶׁטְּיָדָיו טְמֵאוֹת בְּבֵית הַצְּבִיעָה, נִטְמְאוּ גַּם הָאֲחוֹרַיִם, כֵּיוָן שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁנָּגַע גַּם בַּמַּשְׁקֶה שֶׁבַּאֲחוֹרֵי הַכְּלִי וְטִמְּאוֹ וְחָזַר הַמַּשְׁקֶה וְטִמֵּא אֶת אֲחוֹרֵי הַכְּלִי. וְרַק בַּעֲרֵבָה גְּדוֹלָה אֵין חוֹשְׁשִׁים לְכָךְ, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ מֶרְחָק נָכָר בֵּין בֵּית צְבִיעָתָהּ לַאֲחוֹרֶיהָ וְיָכוֹל לָאֱחֹז בְּבֵית צְבִיעָתָהּ

משנה א דין אחורים ותוך בכלי שנטמא ממשקים: **בכלי שראוי לשמושו משני צדדיו: כל הכלים יש להם אחורים ותוך** - חלוק דין אחוריהם מדין תוכם, שתקנו חכמים שמשקים טמאים יטמאו כלים גזרה משום משקי הזב, היינו רקו ומי רגליו, שהם אב הטומאה ומטמאים כלי מהתורה. וכדי שיהיה נכר שטמאתם מדרבנן ולא ישרפו את התרומה הנוגעת בהם, תקנו שרק אם נגעו בכלי מתוכו נטמא כלו, אבל אם נגעו מאחוריו, אחוריו טמא ותוכו אינו טמא. וכך הדין בכל הכלים ואפילו כלי שראוי לתהפכו ולעשות את אחוריו לתוכו ואת תוכו לאחוריו, **כגון הכרים, והכסתות** - כרים גדולים שכל גופו של אדם שוכב עליהם, **והשקין, והמרצופין** - שקי עור גדולים להולכת סחורות בספינה, **דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, כל שיש לו תוברות** - לולאות כמו לולאות המכנסים, **יש לו** דין **אחורים ותוך**, שלולאות אלו תפורות לחלקו החיצוני ואי אפשר להפכו ולהשתמש בצדו הפנימי כאלו היה אחוריו, ולכן חלוק דין אחוריו מדין תוכו. **וכל שאין לו תוברות** ואפשר להפכו, **אין לו** דין **אחורים ותוך**, אלא אף אחוריו נחשב כתוכו, ואם נטמא ממשקה נטמא כלו. **השלחן, והדלפקי** - כלי עץ ששמים עליו כלי מאכל ואכלים ומשקים שממנו נוטלים ומניחים על השלחן, **יש להם** דין **אחורים ותוך**, שפניהם החלקים והמשופים הם נחשבים לתוך, וצדם האחר נחשב לאחורים, **דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, אין להם אחורים**, וכל צדדיהם נחשבים לתוך. **וכן** נחלקו **בטבלא שאין לה לזבז** - בלוח שאין לו מסגרת ואפשר להפכו על פניו, ופניו העליונים חלקים ומשופים: **משנה ב אחורים ותוך במרדע: המרדע** - מקל ארך שבראשו האחד יש ברזל רחב לחתוך בו שרשים הנקרא 'חרחור', ובראשו השני ברזל כמין מרצע שעמו מכוון את הבהמה בשעת החרישה ונקרא 'דרבן', **יש לו** דין **אחורים ותוך**. שאם נגעו משקים טמאים באמצע המקל, במרחק גדול **משבעה** טפחים לצד **החרחור**, או **מארבעה** טפחים לצד הדרבן, דינם כנגעו באחורי כלי ואין החרחור והדרבן טמאים, **דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, אין להם** דין אחורים ותוך אלא כל ארכם נחשב לתוך, **ולא הזכירו** שעוברי **ארבעה ושבעה** טפחים **במרדע אלא לענין דין שירים** של כלים, שאם נשבר המרדע אינו נחשב לכלי לענין קבלת טמאה אלא אם נותרו בו ארבעה טפחים הסמוכים לדרבן או שבעה טפחים הסמוכים לחרחור, שבאופן זה הוא עדיין ראוי למלאכתו: **משנה ג כלים שיש להם בית קבול באחוריהם: מדות** [-כלי מדה] של **יין ושמן, וזומא לסטרא** - כלי שבראשו האחד כף להוצאת מרק מהקדרה, ובראשו השני מזלג להוצאת בשר ממנה, **ומסננת של חרדל, ומשמרת של יין** - כלי לסנון יין משמריו, **יש להן** דין **אחורים ותוך, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, אין להם,** משום שבכל כלים אלו יש בית קבול באחוריהם [וכן בכף שבזומא לסטרא יש בית קבול מאחוריה] ופעמים שמשתמש באחוריהם,

פרק כה משנה א כל הכלים יש להם אחורים ותוך, כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, כל שיש לו תוברות, יש לו אחורים ותוך. וכל שאין לו תוברות, אין לו אחורים ותוך. השלחן והדלפקי, יש להם אחורים ותוך, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, אין להם. רבי שמעון אומר, יש להם, נטמאו מאחוריהן, מה שבתוכן טהור, וצריך להטביל: **ד** הרבע וחצי הרבע, נטמא הרבע, לא נטמא חצי הרבע. נטמא חצי הרבע, לא נטמא הרבע. אמרו לפני רבי עקיבא, הואיל וחצי הרבע אחורים לרבע, כלי שנטמא תוכו לא נטמא אחוריו. אמר להן, של כת קודמין היא, או שמא הרבע אחורים לחצי הרבע, כלי שנטמאו אחוריו לא נטמא תוכו: **ה** נטמא הרבע, הרבע ואחוריו טמאין, חצי הרבע ואחוריו טהורין. נטמא חצי הרבע, חצי הרבע ואחוריו טמאין, הרבע ואחוריו טהורין. נטמאו אחורי הרבע, אחורי חצי הרבע טהורין, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, אין חולקין את הגבין, וכשהוא מטביל, מטביל את כולו: **ו** כנֵי כלים, והגניהם, ואזניהם, וידות הכלים המקבלים, שנפלו עליהן משקין, מנגבן והם טהורים. ושאר כל הכלים (שאינם יכולין לקבל רמונים), שאין להם אחורים ותוך, שנפלו משקין על מקצתן, מנגבן והם טהורים. רבי שמעון אומר, יש להם אחורים ותוך, שנפלו משקין על מקצתן, אחוריו טמאים, תוכו ואגנו וידיו טהורין. נטמא תוכו, כולו טמא. **ז** כל הכלים יש להן אחורים ותוך, ויש להם בית צביעה. רבי טרפון אומר, לערבה גדולה של עץ.

תקפב

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק כו

המבוארות

בְּלִי לַחְשׁוֹשׁ שֶׁמָּא נָגַע בַּמַּשְׁקֶה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אַף **לְכוֹסוֹת** יֵשׁ בֵּית הַצְּבִיעָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא נָגַע בַּמַּשְׁקֶה שֶׁבַּאֲחוֹרֵיהֶם, כֵּיוָן שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְאָחֵזוֹ אֶלָּא בְּבֵית צְבִיעָתוֹ וְלֹא מֵאֲחוֹרָיו. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** חֲלוּק זֶה שֶׁדַּיִן בֵּית הַצְּבִיעָה וַאֲחוֹרֵי הַכְּלִי אֵינוֹ תָּלוּי זֶה בָּזֶה וְיִתָּכֵן שֶׁזֶּה טָהוֹר וְזֶה טָמֵא, נֶאֱמַר גַּם **לְעִנְיַן הַיָּדַיִם הַטְּמֵאוֹת** שֶׁאִם נָגַע בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת בְּבֵית הַצְּבִיעָה אֵין הַכְּלִי טָמֵא אַף אִם יֵשׁ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עַל אֲחוֹרָיו, וְגַם לְעִנְיַן הַיָּדַיִם **הַטְּהוֹרוֹת,** שֶׁאַף אִם אֲחוֹרֵי הַכְּלִי טְמֵאִים, יָכוֹל לֶאֱחֹז בְּבֵית צְבִיעָתוֹ אַף אִם יֵשׁ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עַל יָדָיו וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁיִּטְמָאוּ. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ** שֶׁחֲלוּק בֵּית הַצְּבִיעָה מֵהָאֲחוֹרַיִם **אֶלָּא** לְעִנְיַן יָדַיִם **הַטְּהוֹרוֹת בִּלְבָד,** אֲבָל אִם נָגַע אָדָם בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת בְּבֵית הַצְּבִיעָה וְהַמַּשְׁקֶה טוֹפֵחַ עַל הָאֲחוֹרַיִם נִטְמְאוֹת אַף הָאֲחוֹרֵי הַכְּלִי, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל. [אֲבָל כְּשֶׁיָּדָיו טְהוֹרוֹת הוּא נִזְהָר הֵיטֵב שֶׁלֹּא לְהָרְבּוֹת טֻמְאָה, וְאֵין לַחְשׁוֹשׁ שֶׁיִּגַּע בַּמַּשְׁקֶה הַטָּמֵא שֶׁמֵּאֲחוֹרֵי הַכְּלִי]: **מִשְׁנָה ח חֻשַּׁשׁ טֻמְאַת יָדָיו וְתוֹךְ הַכְּלִי מִמַּשְׁקִים הַנּוֹגְעִים בַּאֲחוֹרָיו: כֵּיצַד** חָלוּק בֵּית הַצְּבִיעָה מֵהָאֲחוֹרַיִם לְעִנְיַן יָדַיִם טְהוֹרוֹת, אִם **הָיוּ** יָדָיו **טְהוֹרוֹת** וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עֲלֵיהֶן, **וַאֲחוֹרֵי הַכּוֹס טְמֵאִים** לְפִי שֶׁנָּגְעוּ בָּהֶם מַשְׁקִים טְמֵאִים, אִם **אָחַז בְּבֵית צְבִיעָתוֹ** שֶׁהוּא טָהוֹר, **אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמְאוּ יָדָיו** כֵּיוָן שֶׁנָּגְעוּ **בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס** וְנִטְמָא הַמַּשְׁקֶה **שֶׁבְּפִיו** עַל יְדֵי מַגָּע **בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס,** וְחָזַר **וְטִמֵּא** אֶת **הַכּוֹס** וְהַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹכָהּ, כִּי מֵאַחַר וְכָל טֻמְאַת אֲחוֹרַיִם הִיא מִתְּקָנַת חֲכָמִים, לֹא גָּזְרוּ עָלֶיהָ בְּאֹפֶן זֶה. וְכֵן קָמְקוּם שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים, **שֶׁהוּא** מַרְתִּיחַ מַיִם עַל גַּבֵּי הָאֵשׁ, **אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יָצְאוּ** מַשְׁקִין **מִתּוֹכוֹ וְנִגְּעוּ בַּאֲחוֹרָיו** וְנִטְמְאוּ **וְחָזְרוּ לְתוֹכוֹ** וְטִמְּאוּהוּ: **מִשְׁנָה ט חֲמִרּוֹת בְּטֻמְאָה לְעִנְיַן קָדָשִׁים:** כְּלֵי **הַקֹּדֶשׁ אֵין לָהֶם** דִּין **אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ,** וְאֵין לָהֶם **בֵּית צְבִיעָה,** אֶלָּא אִם נִטְמָא תּוֹכוֹ אוֹ אֲחוֹרָיו אוֹ בֵּית צְבִיעָתוֹ כֻּלּוֹ טָמֵא לְעִנְיַן קָדָשִׁים, וְכָל מַה שֶׁנִּתְבָּאֵר עַד עַתָּה הוּא לְגַבֵּי תְּרוּמָה. **וְאֵין מַטְבִּילִים כֵּלִים בְּתוֹךְ כֵּלִים** כְּשֶׁשְּׁנֵי הַכֵּלִים טְמֵאִים **לְקֹדֶשׁ** - כְּדֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְקָדָשִׁים, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁכְּבָד הַכְּלִי הַפְּנִימִי יִמְנַע מֵהַמַּיִם מִלְּהַכְנֵס בֵּינֵיהֶם וְכָל כְּלִי יַחְצִץ בִּפְנֵי הַמַּיִם מִלָּבוֹא עַל חֲבֵרוֹ. וּבְקָדָשִׁים חָשְׁשׁוּ יוֹתֵר מִבִּתְרוּמָה. **כְּלָל בִּדְּיוֹן טֻמְאַת כֵּלִים:** כָּל **הַכֵּלִים יוֹרְדִין לִידֵי טֻמְאָתָן** - נַעֲשִׂים רְאוּיִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה **בְּמַחֲשָׁבָה,** כְּגוֹן טַבַּעַת בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כְּדִין תַּכְשִׁיטֵי בְּהֵמָה (פי"ב מ"א), אִם חָשַׁב עָלֶיהָ לִתְּנָהּ בְּאָצְבַּע אָדָם הֲרֵי הִיא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כְּדִין תַּכְשִׁיטֵי אָדָם (שם). **וְאֵינָן עוֹלִים מִידֵי טֻמְאָתָן אֶלָּא בְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה,** כְּגוֹן טַבַּעַת אָדָם שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ לִתְּנָהּ בִּבְהֵמָה אֵין דַּי בְּמַחֲשָׁבָה זוֹ לְבַטֵּל מִמֶּנָּה דִּין קַבֶּלֶת טֻמְאָה עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה לְשִׁנּוֹת אֶת צוּרָתָהּ לְהַתְאִימָהּ לִבְהֵמָה. **שֶׁהַמַּעֲשֶׂה מְבַטֵּל מִיַּד הַמַּעֲשֶׂה וּמִיַּד מַחֲשָׁבָה,** וְלָכֵן אִם עָשָׂה בַּטַּבַּעַת מַעֲשֶׂה כְּדֵי לְהַכְשִׁירָהּ לִבְהֵמָה בָּטֵל מִמֶּנָּה דִּין קַבֶּלֶת טֻמְאָה אַף אִם נֶעֱשְׂתָה רְאוּיָה לְאָדָם עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה. **וּמַחֲשָׁבָה אֵינָהּ מְבַטֶּלֶת לֹא מִיַּד מַעֲשֶׂה וְלֹא מִיַּד מַחֲשָׁבָה,** וְלָכֵן אִם רַק חָשַׁב לִתְּנָהּ בִּבְהֵמָה אֵינוֹ מְבַטֵּל מִמֶּנָּה דִּין קַבֶּלֶת טֻמְאָה אַף אִם כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשְׂתָה טַבַּעַת זוֹ לְטַבַּעַת אָדָם הָיָה רַק עַל יְדֵי שֶׁחָשַׁב לְיַעֲדָהּ לְאָדָם בְּלִי כָּל מַעֲשֶׂה:

פֶּרֶק כו

קַבֶּלֶת טֻמְאָה בִּכְלֵי עוֹר שׁוֹנִים, וְיִחוּד כְּלִי בְּמַחֲשָׁבָה לְעִנְיַן קַבֶּלֶת טֻמְאָה:

מִשְׁנָה א כֵּלִים פְּשׁוּטִים שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּלֵי קִבּוּל עַל יְדֵי מִתְיַחֵת רְצוּעוֹתֵיהֶם: סַנְדָּל הָעֲשׂוּי בִּכְפָּר שֶׁשְּׁמוֹ **עִמְקִי** שֶׁעָשׂוּי מֵחֲתִיכַת עוֹר פְּשׁוּטָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ לוּלָאוֹת סָבִיב וּבְתוֹכָן עוֹבְרוֹת רְצוּעוֹת, וְעַל יְדֵי מִתְיַחַת הָרְצוּעוֹת נִכְפָּפֶת חֲתִיכַת הָעוֹר וְנִכְרֶכֶת סְבִיב הָרֶגֶל, וְעַל יְדֵי מְשִׁיכַת רְצוּעוֹת אֲחֵרוֹת הִיא נִפְתַּחַת וְנִפְשֶׁטֶת, **וְכִיס שֶׁל שְׂנָצוֹת** שֶׁעָשׂוּי כַּחֲתִיכַת עוֹר פְּשׁוּטָה שֶׁנַּעֲשָׂה כְּלִי קִבּוּל וְחוֹזֵר וְנִפְשָׁט עַל יְדֵי מְשִׁיכַת רְצוּעוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף כְּפִיפָה** [-סַל] **מִצְרִית** - הָעֲשׂוּי מִנְּצָרֵי דֶּקֶל, דִּינָהּ כִּכְלִים אֵלּוּ שֶׁאַף הִיא נַעֲשֵׂית כְּלִי קִבּוּל בְּאֹפֶן דּוֹמֶה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף סַנְדָּל לָדִיקִי** [-שֶׁעוֹשִׂים אַנְשֵׁי לָדִיקְיָא] **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין** אִם מָתְחוּ אֶת רְצוּעוֹתֵיהֶם וְנַעֲשׂוּ כְּלֵי קִבּוּל, **וּמִטַּהֲרִין** מִטֻּמְאָתָם אִם הֻתְּרוּ עַל יְדֵי מְתִיחַת הָרְצוּעוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, שֶׁבְּכָךְ בָּטֵל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי, וְאַף אִם נִמְתְּחוּ **שֶׁלֹּא בְּאֻמָּן** - עַל יְדֵי אָדָם הֲדְיוֹט שֶׁאֵינוֹ אֻמָּן. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא כָּל הַכֵּלִים מִטַּמְּאִין וּמִטַּהֲרִין שֶׁלֹּא בְּאֻמָּן** וְדִין זֶה לֹא נִתְחַדֵּשׁ דָּוְקָא בִּכְלִים אֵלּוּ, **אֲבָל** - אֲלָא אַדְרַבָּה הַחִדּוּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בִּכְלִים **אֵלּוּ** הוּא, **שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן מֻתָּרִין** - שֶׁהֻתְּרוּ רְצוּעוֹתֵיהֶם וְאֵינָם רְאוּיִים לִפְתִיחָה וּסְגִירָה, מִכָּל מָקוֹם הֵם נִשְׁאָרִים **טְמֵאִין,** לְפִי **שֶׁהַהֲדְיוֹט יָכוֹל לְהַחֲזִירָם** לִצּוּרַת כֵּלִי בְּמִתִּיחַת רְצוּעוֹתֵיהֶם, וְלֹא בָּטֵל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי בְּהַתָּרָתָם. **וְלֹא אָמְרוּ** שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים לִכְלִי כְּשֶׁהֵם מֻתָּרִים **אֶלָּא בִּכְפִיפָה מִצְרִית** בִּלְבַד, לְפִי **שֶׁאַף הָאֻמָּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ** לִצּוּרַת כְּלִי לְאַחַר שֶׁהֻתָּרָה אֶלָּא אִם הוּא בָּקִי בִּיוֹתֵר בִּמְלַאכְתּוֹ: **מִשְׁנָה ב כִּיס שֶׁל שְׂנָצוֹת שֶׁהִתְקַלְקֵל: כִּיס שֶׁל שְׂנָצוֹת שֶׁנִּטְלוּ שְׂנָצָיו** - שֶׁיָּצְאוּ רְצוּעוֹתָיו מִלּוּלְאוֹתָיו וְעַדַיִן תְּלוּיוֹת עָלָיו, עוֹדֶנּוּ **טָמֵא** כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהַחֲזִירָן לַלּוּלְאוֹת [וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, אַף אִם נִטְלוּ לְגַמְרֵי עוֹדֶנּוּ טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁהַהֲדְיוֹט יָכוֹל לְהַחֲזִירָן]. אֲבָל אִם **נִפְשַׁט** הָעוֹר וְנַעֲשָׂה כְּעוֹר חָלָק שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל, בָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי וְהוּא **טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה [אַף לְשִׁיטַת רַבִּי יוֹסֵי]. וְאִם בְּעֵת תְּפִירָתוֹ **טָלָה עָלָיו אֶת הַמִּטְלָת** [-הַטְּלָאִי] **מִלְּמַטָּן,** שֶׁחִבֵּר לוֹ חֲתִיכַת עוֹר קְטַנָּה בְּאֶמְצַע תַּחְתִּיתוֹ, **טָמֵא** אַף שֶׁנִּפְשַׁט, כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל בְּתוֹךְ חֲתִיכָה זוֹ. **כִּיס** הַתָּפוּר **לְתוֹךְ כִּיס** אַחֵר, **שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן בְּמַשְׁקֶה** טָמֵא **לֹא נִטְמָא חֲבֵרוֹ.** שֶׁטֻּמְאַת מַשְׁקִים שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן הִקְלוּ בָּהּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְטַמֵּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ הַכְּלִי עַצְמוֹ אַף שֶׁהוּא חִבּוּר לוֹ. **בֵּית קִבּוּל שֶׁנּוֹצַר בָּעוֹר מֵחֲמַת הַנָּחַת מַרְגְּלִית אוֹ מָעוֹת: צְרוֹר הַמַּרְגְּלִית** - עוֹר שֶׁצָּרְרוּ בּוֹ מַרְגְּלִית יָמִים רַבִּים, **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף לְאַחַר שֶׁהוּצְאָה הַמַּרְגְּלִית מִתּוֹכוֹ, שֶׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹר צוּרַת בֵּית קִבּוּל מֻחֶמֶת הַמַּרְגְּלִית וְתִשָּׁאֵר בּוֹ עַד שֶׁיִּיטְרַח וְיַפְשִׁיט אוֹתוֹ. **צְרוֹר הַמָּעוֹת** - עוֹר שֶׁצָּרְרוּ בּוֹ מָעוֹת וּלְאַחַר מִכֵּן הוּצְאוּ מִמֶּנּוּ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא** מֻחֶמֶת צוּרַת בֵּית קִבּוּל שֶׁעָשׂוּ בּוֹ הַמָּעוֹת, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים,** שֶׁאֵין בֵּית קִבּוּל הַמַּרְגְּלִית קָבוּעַ כְּמוֹ בֵּית קִבּוּל הַמַּרְגְּלִית, שֶׁאֵין הַמָּעוֹת צְרוּרוֹת אֶלָּא זְמַן מוּעָט לְפִי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם תָּמִיד לְהוֹצָאָה: **מִשְׁנָה ג קַבֶּלֶת טֻמְאָה בַּחֲתִיכוֹת עוֹר שֶׁאָדָם מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל גּוּפוֹ: כַּף** - חֲתִיכַת עוֹר בְּצוּרַת כַּף יָד שֶׁל **לוֹקְטֵי קוֹצִים** שֶׁנּוֹתְנִים עַל יְדֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדָּקְרוּ, **טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקִבּוּל וְאֵין לָהּ צוּרַת כְּלִי. אֲבָל **הַזּוֹן** - מִין אֲבָנָט מֵעוֹר, **וְהַבַּרְכִיר** - חֲתִיכַת עוֹר שֶׁנּוֹתְנִים עַל הַבָּרָךְ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִכְרֹעַ עָלֶיהָ, **טְמֵאִין,** שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים לְקִבּוּל. **וְהַשַּׁרְווּלִים** - בֵּית יָד דָּחוּק וְצַר מֵעוֹר שֶׁלּוֹבֵשׁ הָאֻמָּן בְּדֹחַק עַל זְרוֹעוֹ כְּדֵי לִמְנֹעַ מִבְּגָדָיו הָרְחָבִים לִפֹּל עַל יָדָיו וּלְהַפְרִיעַ לוֹ בִּמְלַאכְתּוֹ, **טְמֵאִין** מִדְּרַבָּנָן, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צוּרַת כְּלִי. **(וְהַפַּרְקְלִימִין)** [גִּרְסַת הרע"ב: **וְהַפַּרְקְמִינִין**] - רְצוּעוֹת עוֹר שֶׁקּוֹשְׁרִים עַל מִצְחוֹ, **טְהוֹרִין,** שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל וְלֹא צוּרַת כְּלִי. **וְכָל בֵּית אֲצְבָּעוֹת** - כִּפּוּיוֹת עוֹר לָאֲצְבָּעוֹת, **טְהוֹרוֹת,** לְפִי שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיוֹת לְקִבּוּל, **חוּץ מִבֵּית אֲצְבָּעוֹת שֶׁל קַיָּצִין** - מִלַּקְטֵי פֵּרוֹת קַיִץ, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת אֶת הָאוֹג** - שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּכֵלִי קִבּוּל כְּשֶׁמְּלַקֵּט אֶת הָאוֹג, שֶׁהוּא פְּרִי אָדֹם הַמְצוּי בְּאִילָן הַגָּדֵל בַּיַּעַר מֵאֲלָיו. וְאִם **נִקְרָעָה** כְּפָפָה זוֹ, **אִם** מֻחֶמֶת הַקֶּרַע **אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת רֹב הָאוֹג** - שֶׁאֵין אֶשְׁכּוֹל הָאוֹג נִכְנָס בְּרֻבּוֹ לַכְּפָפָה, **טְהוֹרָה** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה:

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְכוֹסוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, לְיָדַיִם הַטְּמֵאוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא לְיָדַיִם הַטְּהוֹרוֹת בִּלְבָד: ח כֵּיצַד, הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וַאֲחוֹרֵי הַכּוֹס טְמֵאִים, אֲחָזוֹ בְּבֵית צְבִיעָתוֹ, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמְאוּ יָדָיו בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס. הָיָה שׁוֹתֶה בְּכוֹס שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמָא הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּפִיו בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס וְחָזַר וְטִמֵּא הַכּוֹס. קָמְקוּם שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יָצְאוּ מַשְׁקִין מִתּוֹכוֹ וְנִטְמְאוּ בַּאֲחוֹרָיו וְחָזְרוּ לְתוֹכוֹ וְטִמְּאוּהוּ. **ט כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֵין לָהֶם אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, וְאֵין לָהֶם בֵּית צְבִיעָה, אֶלָּא אִם נִטְמָא תּוֹכוֹ אוֹ אֲחוֹרָיו אוֹ בֵּית צְבִיעָתוֹ כֻּלּוֹ טָמֵא לְעִנְיַן קָדָשִׁים, וְכָל מַה שֶׁנִּתְבָּאֵר עַד עַתָּה הוּא לְגַבֵּי תְּרוּמָה. וְאֵין מַטְבִּילִים כֵּלִים בְּתוֹךְ כֵּלִים כְּשֶׁשְּׁנֵי הַכֵּלִים טְמֵאִים לְקֹדֶשׁ - כְּדֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְקָדָשִׁים, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁכְּבָד הַכְּלִי הַפְּנִימִי יִמְנַע מֵהַמַּיִם מִלְּהִכָּנֵס בֵּינֵיהֶם וְכָל כְּלִי יַחְצִץ בִּפְנֵי הַמַּיִם מִלָּבוֹא עַל חֲבֵרוֹ. וּבְקָדָשִׁים חָשְׁשׁוּ יוֹתֵר מִבִּתְרוּמָה. כְּלָל בִּדְּיוֹן טֻמְאַת כֵּלִים: כָּל הַכֵּלִים יוֹרְדִין לִידֵי טֻמְאָתָן - נַעֲשִׂים רְאוּיִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּמַחֲשָׁבָה, כְּגוֹן טַבַּעַת בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כְּדִין תַּכְשִׁיטֵי בְּהֵמָה (פי"ב מ"א), אִם חָשַׁב עָלֶיהָ לִתְּנָהּ בְּאָצְבַּע אָדָם הֲרֵי הִיא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כְּדִין תַּכְשִׁיטֵי אָדָם (שם). וְאֵינָן עוֹלִים מִידֵי טֻמְאָתָן אֶלָּא בְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, כְּגוֹן טַבַּעַת אָדָם שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ לִתְּנָהּ בִּבְהֵמָה אֵין דַּי בְּמַחֲשָׁבָה זוֹ לְבַטֵּל מִמֶּנָּה דִּין קַבֶּלֶת טֻמְאָה עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה לְשַׁנּוֹת אֶת צוּרָתָהּ לְהַתְאִימָהּ לִבְהֵמָה. שֶׁהַמַּעֲשֶׂה מְבַטֵּל מִיַּד הַמַּעֲשֶׂה וּמִיַּד מַחֲשָׁבָה, וְלָכֵן אִם עָשָׂה בַּטַּבַּעַת מַעֲשֶׂה כְּדֵי לְהַכְשִׁירָהּ לִבְהֵמָה בָּטֵל מִמֶּנָּה דִּין קַבֶּלֶת טֻמְאָה אַף אִם נֶעֱשְׂתָה רְאוּיָה לְאָדָם עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה. וּמַחֲשָׁבָה אֵינָהּ מְבַטֶּלֶת לֹא מִיַּד מַעֲשֶׂה וְלֹא מִיַּד מַחֲשָׁבָה, וְלָכֵן אִם רַק חָשַׁב לִתְּנָהּ בִּבְהֵמָה אֵינוֹ מְבַטֵּל מִמֶּנָּה דִּין קַבֶּלֶת טֻמְאָה אַף אִם כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשְׂתָה טַבַּעַת זוֹ לְטַבַּעַת אָדָם הָיָה רַק עַל יְדֵי שֶׁחָשַׁב לְיַעֲדָהּ לְאָדָם בְּלִי כָּל מַעֲשֶׂה:**

פֶּרֶק כו קַבֶּלֶת טֻמְאָה בִּכְלֵי עוֹר שׁוֹנִים, וְיִחוּד כְּלִי בְּמַחֲשָׁבָה לְעִנְיַן קַבֶּלֶת טֻמְאָה:

מִשְׁנָה א כֵּלִים פְּשׁוּטִים שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּלֵי קִבּוּל עַל יְדֵי מִתְיַחֵת רְצוּעוֹתֵיהֶם: סַנְדָּל הָעֲשׂוּי בִּכְפָּר שֶׁשְּׁמוֹ **עִמְקִי** שֶׁעָשׂוּי מֵחֲתִיכַת עוֹר פְּשׁוּטָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ לוּלָאוֹת סָבִיב וּבְתוֹכָן עוֹבְרוֹת רְצוּעוֹת, וְעַל יְדֵי מִתְיַחֵת הָרְצוּעוֹת נִכְפָּפֶת חֲתִיכַת הָעוֹר

וְנִכְרֶכֶת סְבִיב הָרֶגֶל, וְעַל יְדֵי מְשִׁיכַת רְצוּעוֹת אֲחֵרוֹת הִיא נִפְתַּחַת וְנִפְשֶׁטֶת, וְכִיס שֶׁל שְׂנָצוֹת שֶׁעָשׂוּי כַּחֲתִיכַת עוֹר פְּשׁוּטָה שֶׁנַּעֲשָׂה כְּלִי קִבּוּל וְחוֹזֵר וְנִפְשָׁט עַל יְדֵי מְשִׁיכַת רְצוּעוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף כְּפִיפָה** [-סַל] **מִצְרִית** - הָעֲשׂוּי מִנְּצָרֵי דֶּקֶל, דִּינָהּ כִּכְלִים אֵלּוּ שֶׁאַף הִיא נַעֲשֵׂית כְּלִי קִבּוּל בְּאֹפֶן דּוֹמֶה. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף סַנְדָּל לָדִיקִי** [-שֶׁעוֹשִׂים אַנְשֵׁי לָדִיקְיָא] **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין** אִם מָתְחוּ אֶת רְצוּעוֹתֵיהֶם וְנַעֲשׂוּ כְּלֵי קִבּוּל, **וּמִטַּהֲרִין** מִטֻּמְאָתָם אִם הֻתְּרוּ עַל יְדֵי מִתִּיחַת הָרְצוּעוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, שֶׁבְּכָךְ בָּטֵל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי, וְאַף אִם נִמְתְּחוּ **שֶׁלֹּא בְּאֻמָּן** - עַל יְדֵי אָדָם הֲדְיוֹט שֶׁאֵינוֹ אֻמָּן. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲלֹא כָּל הַכֵּלִים מִטַּמְּאִין וּמִטַּהֲרִין שֶׁלֹּא בְּאֻמָּן** וְדִין זֶה לֹא נִתְחַדֵּשׁ דָּוְקָא בִּכְלִים אֵלּוּ, **אֲבָל** - אֲלָא אַדְרַבָּה הַחִדּוּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בִּכְלִים **אֵלּוּ** הוּא, **שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן מֻתָּרִין** - שֶׁהֻתְּרוּ רְצוּעוֹתֵיהֶם וְאֵינָם רְאוּיִים לִפְתִיחָה וּסְגִירָה, מִכָּל מָקוֹם הֵם נִשְׁאָרִים **טְמֵאִין,** לְפִי **שֶׁהַהֲדְיוֹט יָכוֹל לְהַחֲזִירָם** לִצּוּרַת כְּלִי בְּמִתִּיחַת רְצוּעוֹתֵיהֶם, וְלֹא בָּטֵל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי בְּהַתָּרָתָם. **וְלֹא אָמְרוּ** שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים לִכְלִי כְּשֶׁהֵם מֻתָּרִים **אֶלָּא בִּכְפִיפָה מִצְרִית** בִּלְבַד, לְפִי **שֶׁאַף הָאֻמָּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ** לִצּוּרַת כְּלִי לְאַחַר שֶׁהֻתָּרָה אֶלָּא אִם הוּא בָּקִי בִּיוֹתֵר בִּמְלַאכְתּוֹ: **מִשְׁנָה ב כִּיס שֶׁל שְׂנָצוֹת שֶׁהִתְקַלְקֵל: כִּיס שֶׁל שְׂנָצוֹת שֶׁנִּטְלוּ שְׂנָצָיו** - שֶׁיָּצְאוּ רְצוּעוֹתָיו מִלּוּלְאוֹתָיו וְעַדַיִן תְּלוּיוֹת עָלָיו, עוֹדֶנּוּ **טָמֵא** כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהַחֲזִירָן לַלּוּלְאוֹת [וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, אַף אִם נִטְלוּ לְגַמְרֵי עוֹדֶנּוּ טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁהַהֲדְיוֹט יָכוֹל לְהַחֲזִירָן]. אֲבָל אִם **נִפְשַׁט** הָעוֹר וְנַעֲשָׂה כְּעוֹר חָלָק שֶׁאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל, בָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי וְהוּא **טָהוֹר** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה [אַף לְשִׁיטַת רַבִּי יוֹסֵי]. וְאִם בְּעֵת תְּפִירָתוֹ **טָלָה עָלָיו אֶת הַמִּטְלָת** [-הַטְּלָאִי] **מִלְּמַטָּן,** שֶׁחִבֵּר לוֹ חֲתִיכַת עוֹר קְטַנָּה בְּאֶמְצַע תַּחְתִּיתוֹ, **טָמֵא** אַף שֶׁנִּפְשַׁט, כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל בְּתוֹךְ חֲתִיכָה זוֹ. **כִּיס** הַתָּפוּר **לְתוֹךְ כִּיס** אַחֵר, **שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן בְּמַשְׁקֶה** טָמֵא **לֹא נִטְמָא חֲבֵרוֹ.** שֶׁטֻּמְאַת מַשְׁקִים שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן הִקְלוּ בָּהּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְטַמֵּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ הַכְּלִי עַצְמוֹ אַף שֶׁהוּא חִבּוּר לוֹ. **בֵּית קִבּוּל שֶׁנּוֹצַר בָּעוֹר מֵחֲמַת הַנָּחַת מַרְגְּלִית אוֹ מָעוֹת: צְרוֹר הַמַּרְגְּלִית** - עוֹר שֶׁצָּרְרוּ בּוֹ מַרְגְּלִית יָמִים רַבִּים, **טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף לְאַחַר שֶׁהוּצְאָה הַמַּרְגְּלִית מִתּוֹכוֹ, שֶׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹר צוּרַת בֵּית קִבּוּל מֻחֶמֶת הַמַּרְגְּלִית וְתִשָּׁאֵר בּוֹ עַד שֶׁיִּיטְרַח וְיַפְשִׁיט אוֹתוֹ. **צְרוֹר הַמָּעוֹת** - עוֹר שֶׁצָּרְרוּ בּוֹ מָעוֹת וּלְאַחַר מִכֵּן הוּצְאוּ מִמֶּנּוּ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא** מֻחֶמֶת צוּרַת בֵּית קִבּוּל שֶׁעָשׂוּ בּוֹ הַמָּעוֹת, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים,** שֶׁאֵין בֵּית קִבּוּל הַמַּרְגְּלִית קָבוּעַ כְּמוֹ בֵּית קִבּוּל הַמַּרְגְּלִית, שֶׁאֵין הַמָּעוֹת צְרוּרוֹת אֶלָּא זְמַן מוּעָט לְפִי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם תָּמִיד לְהוֹצָאָה: **מִשְׁנָה ג קַבֶּלֶת טֻמְאָה בַּחֲתִיכוֹת עוֹר שֶׁאָדָם מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל גּוּפוֹ: כַּף** - חֲתִיכַת עוֹר בְּצוּרַת כַּף יָד שֶׁל **לוֹקְטֵי קוֹצִים** שֶׁנּוֹתְנִים עַל יְדֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדָּקְרוּ, **טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקִבּוּל וְאֵין לָהּ צוּרַת כְּלִי. אֲבָל **הַזּוֹן** - מִין אֲבָנָט מֵעוֹר, **וְהַבַּרְכִיר** - חֲתִיכַת עוֹר שֶׁנּוֹתְנִים עַל הַבָּרָךְ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִכְרֹעַ עָלֶיהָ, **טְמֵאִין,** שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים לְקִבּוּל. **וְהַשַּׁרְווּלִים** - בֵּית יָד דָּחוּק וְצַר מֵעוֹר שֶׁלּוֹבֵשׁ הָאֻמָּן בְּדֹחַק עַל זְרוֹעוֹ כְּדֵי לִמְנֹעַ מִבְּגָדָיו הָרְחָבִים לִפֹּל עַל יָדָיו וּלְהַפְרִיעַ לוֹ בִּמְלַאכְתּוֹ, **טְמֵאִין** מִדְּרַבָּנ

משניות

מִשְׁנָה ד דִּין סַנְדָּל וּמִנְעָל שֶׁנִּקְרְעוּ: **סַנְדָּל** שֶׁעָשׂוּי מֵחֲתִיכַת עוֹר שֶׁבִּשְׁנֵי צִדֶּיהָ אָזְנַיִם שָׁנִּכְרָכִים עַל כַּף רַגְלוֹ מִלְמַעְלָה עַל יְדֵי חוּט, שָׁנִּטְמָא עַל יְדֵי מִדְרַס הַזָּב וְנִפְסְקָה **אַחַת מֵאָזְנָיו וְתִקְּנָהּ, עוֹדֵנוּ טָמֵא מִדְרָס,** לְפִי שֶׁלֹּא בָּטַל מִמְּנוּ שֵׁם סַנְדָּל כָּל זְמַן שֶׁנּוֹתְרָה בּוֹ אֹזֶן אַחַת, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַל יְדֵי הַדְחָק, עַל יְדֵי כְּרִיכַת הַחוּט הַמְחֻבָּר בְּאֹזֶן אַחַת סְבִיב כַּף הָרֶגֶל. וְאִם **נִפְסְקָה** אַחַר כָּךְ הָאֹזֶן **הַשְּׁנִיָּה וְתִקְּנָהּ, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁשָּׁתֵי אָזְנָיו אֵלּוּ לֹא הָיוּ בּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁנִּטְמָא 'פָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן' וְאֵין זֶה אוֹתוֹ הַסַּנְדָּל שֶׁנִּטְמָא. **אֲבָל טָמֵא** בְּטֻמְאַת **מַגָּע מִדְרָס** מֻחְמֶרֶת הָאֹזֶן הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיְתָה מְחֻבֶּרֶת לְמִדְרַס הַזָּב וְנִטְמְאָה בְּמַגָּע מִדְרָס. וְאִם לֹא **הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת** הָאֹזֶן **הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּפְסְקָה** גַּם **הַשְּׁנִיָּה, טְהוֹרָה** - הַסַּנְדָּל טָהוֹר לְגַמְרֵי, שֶׁבְּזְמַן זֶה בָּטַל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה רָאוּי לְכְלוּם. סַנְדָּל טָמֵא שֶׁנִּפְסַק עֲקֵבוֹ - שֶׁנִּפְחֲתָה עוֹר הַסַּנְדָּל הָאֲחוֹרִי הַמְכַסֶּה אֶת גַּבֵּי הָרֶגֶל שֶׁכְּנֶגֶד אֲחוֹרֵי הַשּׁוֹק, אוֹ שֶׁנִּפְטַל חָטְמוֹ - הָעוֹר הַמְכַסֶּה אֶת אֶצְבְּעוֹת הָרֶגֶל, **אוֹ שֶׁנֶּחֱלַק חָטְמוֹ לִשְׁנַיִם, טָהוֹר** מִטֻּמְאָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה כֵּיוָן שֶׁהִשְׁתַּנְּתָה צוּרָתוֹ, אֲבָל מְקַבֵּל טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא כֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי לְשַׁמֵּשׁ כְּסַנְדָּל. **סוּלְיָם** - סַנְדָּל שֶׁעָשׂוּי רַק מֵחֲתִיכַת עוֹר כְּמִדַּת כַּף הָרֶגֶל בְּלִי עָקֵב הָעוֹלֶה מֵאֲחוֹרֵי כַּף הָרֶגֶל, **שֶׁנִּפְסַק מִכָּל מָקוֹם** - שֶׁנֶּחְסְרָה מִמֶּנּוּ חֲתִיכָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִנְעִילָה. **מִנְעָל** שֶׁהוּא עָשׂוּי מֵעוֹר רַךְ וּמִתְקַפֵּל עַל שְׁנֵי צִדֵּי כַּף הָרֶגֶל, **שֶׁנִּפְחַת** - שֶׁנֶּחְסְרָה מִמֶּנּוּ חֲתִיכָה, **אִם אֵינוֹ מְקַבֵּל** [-מְכַסֶּה] **אֶת רֹב** כַּף **הָרֶגֶל, טָהוֹר:**

גְּמַר מְלָאכֶת הַמִּנְעָל: מִנְעָל שֶׁמַּנָּח עַל הָאִמּוּם - עַל דְּפוּס מִנְעָל הֶעָשׂוּי מֵעוֹר מָלֵא בְּשֵׁעָר, שֶׁעָלָיו הַסַּנְדָּלָר עוֹשֶׂה אֶת הַמִּנְעָל וְקוֹבֵעַ אֶת צוּרָתוֹ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר** מִנְעָל זֶה מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁלִּדְעָתוֹ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹרִידוֹ הָאֻמָּן מֵהָאִמּוּם עֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין** וּלְדִעָתָם נֶחְשָׁב מִנְעָל זֶה לִכְלִי שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. **כְּלֵי עוֹר שֶׁנִּקְּבוּ וְנִקְשַׁר הַנֶּקֶב: כָּל חֲמָתוֹת** [-נֹאדוֹת עוֹר] שֶׁנִּקְּבוּ בְּנֶקֶב הַמּוֹצִיאָם מִידֵי טֻמְאָתָם, שֶׁהֵן **צְרוּרוֹת** - שֶׁקְּשָׁרוּ אֶת הַנֶּקֶב שֶׁבָּהֶן, **טְהוֹרוֹת,** לְפִי שֶׁקֶּשֶׁר זֶה אֵינוֹ קֶשֶׁר שֶׁל קְיָמָא וְעָתִיד לְפָתְחוֹ, **חוּץ מִקֶּשֶׁר שֶׁל עַרְבִיִּין** שֶׁקֶּשֶׁה לְהַתִּירוֹ, וְאִם קָשַׁר בּוֹ אֶת מְקוֹם הַנֶּקֶב הַחֻמָּת חוֹזֶרֶת לְקַבֵּל טֻמְאָה. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, צְרוֹר שָׁעָה** - אִם נִקְשְׁרוּ בְּקֶשֶׁר הֶעָשׂוּי לְשָׁעָה, **טְהוֹרוֹת, צְרוֹר עוֹלָם** - וְאִם נִקְשְׁרוּ בְּקֶשֶׁר הֶעָשׂוּי לִהְיוֹת קַיָּם לְעוֹלָם, **טְמֵאוֹת** - חוֹזְרוֹת לְקַבֵּל טֻמְאָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל חֲמָתוֹת צְרוּרוֹת** - שֶׁנִּקְּבוּ וְנִקְשְׁרוּ, **טְהוֹרוֹת,** אַף בְּקֶשֶׁר עוֹלָם וְאַף בְּקֶשֶׁר שֶׁל עַרְבִיִּים: **מִשְׁנָה ה הָעוֹרוֹת הַנִּטְמָאִים בְּמִדְרָס הַזָּב:** **אֵלּוּ עוֹרוֹת** רְאוּיִים לִהְיוֹת **טְמֵאִין מִדְרָס, עוֹר שֶׁחִשֵּׁב עָלָיו לְשָׁטִיחַ** - לִשְׁטֹחַ אוֹתוֹ עַל הַקַּרְקַע וְלָשֶׁבֶת עָלָיו, **עוֹר סְקוֹרְטְיָא** - שֶׁלּוֹבְשִׁים מְעַבְּדֵי עוֹרוֹת בִּמְלַאכְתָּם, **עוֹר קָטָבַלְיָא** - שֶׁמַּצִּיעִים עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה וְשׁוֹכְבִים עָלָיו, **עוֹר הַחֲמָר** - שֶׁמַּנִּיחַ מוֹלִיךְ הַחֲמוֹר עַל בְּגָדָיו בְּשָׁעָה שֶׁמְּחַמֵּר אַחַר בְּהֶמְתּוֹ, **עוֹר הַכַּפְתֶּן** - שֶׁנּוֹתְנִים אֲמָנֵי הַפִּשְׁתָּן לְפָנֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּדְבַּק נְעָרֶת הַפִּשְׁתָּן בְּבִגְדֵיהֶם, **עוֹר הַכַּפְתֶּף** - שֶׁנּוֹתֵן הַסַּבָּל עַל כְּתֵפוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיקֶנָּה הַמַּשָּׂא הַנָּתוּן עָלֶיהָ, **עוֹר הָרוֹפֵא** - שֶׁנּוֹתֵן מְרַפֵּא הַחֲבוּרוֹת לְפָנָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּנְפוּ בְּגָדָיו מִדַּם הַפְּצָעִים, **עוֹר** שֶׁשָּׂמִים עַל **הָעֲרִיסָה** שֶׁל הַקָּטָן, **עוֹר** שֶׁשָּׂמִים כְּנֶגֶד **הַלֵּב שֶׁל** הַקָּטָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכָּנוּ חֲתוּל עַל לִבּוֹ וִימִיתֶנּוּ, **עוֹר הַכַּר** שֶׁתַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו, **וְעוֹר הַכֶּסֶת** שֶׁתַּחַת כָּל גּוּפּוֹ, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים **מִדְרָס,** שֶׁהֵם מְשַׁמְּשִׁים גַּם לִשְׁכִיבָה אוֹ לִישִׁיבָה. **עוֹר הַסָּרוֹק** - עוֹר שֶׁחוֹגֵר סוֹרֵק פִּשְׁתָּן עַל מָתְנָיו, וְכֵן **עוֹר הַסּוֹרֵק** - שֶׁחוֹגֵר סוֹרֵק פִּשְׁתָּן עַל מָתְנָיו, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** טְמֵאִים **מִדְרָס,** אַף שֶׁעִקַּר תַּשְׁמִישָׁם אֵינוֹ לִישִׁיבָה אוֹ שְׁכִיבָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵינָם טְמֵאִים אֶלָּא בְּטֻמְאַת **טְמֵא מֵת,** שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים לִישִׁיבָה אוֹ לִשְׁכִיבָה כְּמוֹ הָעוֹרוֹת הַשְּׁנוּיִים לְעֵיל: **מִשְׁנָה ו עוֹר הֶעָשׂוּי לְכִסּוּי:** **עַב כְּסוּת** - עוֹר שֶׁמְּכַסִּים בּוֹ אֶת הַבְּגָדִים, **וְתַכְרִיךְ כְּסוּת** - וְעוֹר שֶׁכּוֹרְכִים בּוֹ אֶת הַבְּגָדִים, טָמֵא **מִדְרָס,** לְפִי שֶׁלִּפְעָמִים מִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ לִישִׁיבָה. **עַב** אַרְגָּמָן - עוֹר שֶׁמְּכַסִּים בּוֹ צָמֶר צְבוּעַ אַרְגָּמָן שֶׁהוּא יָקָר וְחוֹשְׁשִׁ שֶׁיִּתְלַכְלֵךְ, **וְתַכְרִיךְ אַרְגָּמָן** - וְעוֹר שֶׁכּוֹרְכִים בּוֹ צָמֶר זֶה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** טָמֵא **מִדְרָס** כֵּיוָן שֶׁלִּפְעָמִים שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלָיו. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** טָמֵא רַק בְּטֻמְאַת **טְמֵא מֵת,** כֵּיוָן שֶׁהָאַרְגָּמָן יָקָר וְאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעוֹר הַמְיֻעָד לוֹ לִישִׁיבָה אֶלָּא בִּשְׁעַת הַדְּחָק גָּדוֹל (תפא"י). **עוֹר שֶׁעָשָׂאוֹ חִפּוּי** [-כִּסּוּי] **לִכְלִי, טָהוֹר,** כַּמְבאָר לְעֵיל (פט"ז מ"ח). אֲבָל עוֹר הֶעָשׂוּי לְחִפּוּי **מִשְׁקָלוֹת, טָמֵא,** שֶׁהוּא עָשׂוּי לְקַבָּלָה וְלֹא לְחִפּוּי בְּעָלְמָא. **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר מִשּׁוּם** [-בְּשֵׁם] **אֲבִיו,** שֶׁאַף חִפּוּי זֶה בִּכְלַל שְׁאָר הַחִפּוּיִים שֶׁהִתְמַעֲטוּ מִדְּרָשַׁת הַכָּתוּב:

מִשְׁנָה ז אִפָּן קַבָּלַת שֵׁם כְּלִי לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה: **כָּל מָקוֹם** - כָּל דָּבָר מֵהַמִּינִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה **שֶׁאֵין** בּוֹ **חָסְרוֹן מְלָאכָה** - שֶׁאֵינוֹ מְחֻסַּר מַעֲשֶׂה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ, **מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן** - נַעֲשָׂה כְּלִי הַמְקַבֵּל טֻמְאָה בְּמַחֲשָׁבָה בִּלְבַד, כְּשֶׁמְּיַעֲדוֹ לְתַשְׁמִישׁ. **וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חָסְרוֹן מְלָאכָה** כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְתַשְׁמִישׁוֹ, **אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן** - מְבִיאָה אוֹתוֹ לִידֵי קַבָּלַת טֻמְאָה, **אֶלָּא** - חוּץ מִן **הָעֲצָבָה** - עוֹר הַמְכַסֶּה אֶת הַמַּרְכָּבָה, שֶׁאַף שֶׁהִיא מְחֻסֶּרֶת קְצוֹעַ אֵין מַקְפִּידִים עַל קְצוֹעָהּ כֵּיוָן שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה לְכִסּוּי בְּעָלְמָא: **מִשְׁנָה ח הָעוֹרוֹת הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה עַל יְדֵי מַחֲשָׁבָה וְעַל יְדֵי מַעֲשֶׂה:** **עוֹרוֹת** שֶׁל **בַּעַל הַבַּיִת** שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד לְמָכְרָם, **מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן** - אִם חָשַׁב לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְתַשְׁמִישׁ שֶׁאֵינָם מְחֻסָּרִים מַעֲשֶׂה עֲבוּרוֹ, כְּגוֹן לַעֲשׂוֹתָם לְמִטָּה, הֲרֵי הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה. **וְעוֹרוֹת שֶׁל עַבְדָּן** - מְעֻבָּד עוֹרוֹת שֶׁמּוֹכָרִים לָאֲחֵרִים, **אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן** - אֲפִלּוּ אִם יֵעָדֵם לְתַשְׁמִישׁ שֶׁאֵינוֹ מְחֻסָּר מְלָאכָה אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁקִּבְּלוּ טֻמְאָה וְנִתְלַכְלְכוּ בְּמַגָּע שֶׁרֶץ וְנִטְמְאוּ, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם. עוֹרוֹת **שֶׁל גַּבָּב** שֶׁגְּנָבָם מְבַעֲלֵיהֶם **מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן** - אִם יֵעָדֵם הַגַּבָּב לְתַשְׁמִישׁ שֶׁאֵינוֹ מְחֻסָּר מְלָאכָה, מְקַבְּלִים טֻמְאָה, לְפִי שֶׁסְּתָם גְּנֵבָה יֵשׁ בָּהּ יֵאוּשׁ בְּעָלִים כֵּיוָן שֶׁאֵין הַגַּנָּב יוֹדֵעַ אֶת מִי לִתְבֹּעַ, וְהַגַּבָּב קוֹנֶה אוֹתָהּ בְּיֵאוּשׁ, וְהוּא יָכוֹל לְיַחֵד אֶת הָעוֹרוֹת לְתַשְׁמִישׁ מְסֻיָּם. וְעוֹרוֹת **שֶׁל גַּזְלָן, אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן,** לְפִי שֶׁסְּתָם גְּזֵלָה אֵין בָּהּ יֵאוּשׁ בְּעָלִים, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַבְּעָלִים יוֹדְעִים מִי גָּזַל אֵינוֹ מִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה אֶלָּא רוֹצֶה לְתָבְעָהּ מִמֶּנּוּ בְּבֵית דִּין, וּמִמֵּילָא לֹא קָנָה הַגַּזְלָן אֶת הָעוֹרוֹת וְאֵין בְּיָדוֹ לְיַחֵד אֶת הָעוֹר לְתַשְׁמִישׁ בְּמַחֲשָׁבָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, חִלּוּף הַדְּבָרִים** - דִּין עוֹר גְּנוּב וְגָזוּל הָפוּךְ, **שֶׁל גַּזְלָן, מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן,** לְפִי שֶׁסְּתָם גְּזֵלָה יֵשׁ בָּהּ יֵאוּשׁ בְּעָלִים, כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁאָדָם אַלִּים גְּזֵלָה מִמֶּנּוּ וּמִתְיָאֵשׁ מִלְּהוֹצִיאָהּ מִמֶּנּוּ, וְכֵיוָן שֶׁקְּנָאוֹ הַגַּזְלָן בְּיֵאוּשׁ בְּיָדוֹ לְיַחֵד לְכְלִי בְּמַחֲשָׁבָה. **וְשֶׁל גַּנָּב, אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים,** אֶלָּא מְקַוִּים הֵם לִמְצֹא אֶת הַגַּנָּב וּלְהוֹצִיא אֶת הַגְּנֵבָה מִיָּדוֹ, וְלֹא קָנָאוֹ הַגַּנָּב בְּיֵאוּשׁ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְיַחֵד לְתַשְׁמִישׁ בְּמַחֲשָׁבָה: **מִשְׁנָה ט הַמַּעֲשֶׂה הַמְבַטֵּל שֵׁם כְּלִי מֵעוֹר הַטָּמֵא מִדְרָס:** **עוֹר שֶׁהוּא טָמֵא מִדְרָס** כֵּיוָן שֶׁהוּא עָשׂוּי כְּשֵׁטִיחַ, **וְחִשֵּׁב עָלָיו** לְהִתְקִינוֹ **לְרִצּוּעוֹת וּלְסַנְדָּלִין, מִכֵּיוָן שֶׁנָּתַן** - שֶׁתָּחַב **בּוֹ אֶת הָאִזְמֵל** שֶׁבּוֹ מְשָׁתַּמְּשִׁים הָרַצָּעִנִים לְחִתּוּךְ הָעוֹר, **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁבָּטַל מִמֶּנּוּ שֵׁם הַכְּלִי הַקּוֹדֵם, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין בָּטֵל מִמֶּנּוּ שְׁמוֹ **עַד שֶׁיְּמַעֲטֶנּוּ לְפָחוֹת מֵחֶמְשָׁה טְפָחִים,** שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה כְּבָר אֵינוֹ רָאוּי לְטֻמְאַת מִדְרָס (לעיל מ"ב). **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אַף הָעוֹשֶׂה מִטְּפָחַת** קְטַנָּה לְקַנֵּחַ בָּהּ אֶת הַיָּדִים **מִן הָעוֹר** שֶׁשִּׁמֵּשׁ לְשָׁטִיחַ וְנִטְמָא בְּמִדְרָס, עוֹדֶנָּה **טְמֵאָה,** כֵּיוָן שֶׁתַּשְׁמִישָׁהּ דּוֹמֶה לְתַשְׁמִישׁ הַשָּׁטִיחַ, שֶׁלִּפְעָמִים יוֹשֵׁב עַל הַמִּטְפַּחַת, וְנִשְׁאָר לָהּ שְׁמָהּ הַקּוֹדֵם. וְאִלּוּ הָעוֹשֶׂה מִטְּפַחַת **מִן הַכֶּסֶת** שֶׁל עוֹר, **טְהוֹרָה** מִטֻּמְאָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁאֵין תַּשְׁמִישָׁהּ עַכְשָׁיו דּוֹמֶה לְתַשְׁמִישָׁהּ הַקּוֹדֵם וַהֲרֵי הִיא כִּכְלִי שֶׁנִּשְׁבַּר וְנַעֲשָׂה מִמֶּנּוּ כְּלִי חָדָשׁ. וּמִכָּל מָקוֹם מְקַבֶּלֶת טֻמְאַת מִדְרָס מִכָּאן וּלְהַבָּא כֵּיוָן שֶׁלִּפְעָמִים יוֹשְׁבִים עָלֶיהָ:

מסכת כלים פרק כו

המבוארות

ד סַנְדָּל שֶׁנִּפְסְקָה אַחַת מֵאָזְנָיו וְתִקְּנָהּ, טָמֵא מִדְרָס. נִפְסְקָה שְׁנִיָּה וְתִקְּנָהּ, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְרָס. לֹא הִסְפִּיק לְתַקֵּן אֶת הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁנִּפְסְקָה שְׁנִיָּה, טְהוֹרָה. נִפְסַק עֲקֵבוֹ, נִטַּל חָטְמוֹ, אוֹ שֶׁנֶּחֱלַק לִשְׁנַיִם, טָהוֹר. סוּלְיָם שֶׁנִּפְסַק מִכָּל מָקוֹם, טָהוֹר. מִנְעָל שֶׁנִּפְחַת, אִם אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת רֹב הָרֶגֶל, טָהוֹר. מִנְעָל שֶׁעַל הָאִמּוּם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. עוֹר סְקוֹרְטְיָא, עוֹר קָטָבַלְיָא, עוֹר הַחֲמָר, עוֹר הַכַּפְתֶּף, עוֹר הָרוֹפֵא, עוֹר הָעֲרִיסָה, עוֹר הַלֵּב שֶׁל קָטָן, עוֹר הַכַּר, עוֹר הַכֶּסֶת, עוֹר הַסָּרוֹק, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אוֹמֵר, מִדְרָס. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, טְמֵא מֵת: ו עַב כְּסוּת וְתַכְרִיךְ כְּסוּת, מִדְרָס. עַב אַרְגָּמָן וְתַכְרִיךְ אַרְגָּמָן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִדְרָס. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, טְמֵא מֵת. עוֹר שֶׁעָשָׂאוֹ חִפּוּי לִכְלִי, טָהוֹר. לְמִשְׁקָלוֹת, טָמֵא. רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר מִשּׁוּם אֲבִיו: ז כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין חֶסְרוֹן מְלָאכָה, מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶסְרוֹן מְלָאכָה, אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, אֶלָּא הָעֲצָבָה: ח עוֹרוֹת בַּעַל הַבַּיִת, מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן. וְשֶׁל עַבְדָּן, אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן. שֶׁל גַּנָּב, מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן. וְשֶׁל גַּזְלָן, אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. חִלּוּף הַדְּבָרִים, שֶׁל גַּזְלָן, מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן. וְשֶׁל גַּנָּב, אֵין מַחֲשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים: ט עוֹר שֶׁהוּא טָמֵא מִדְרָס, וְחִשֵּׁב עָלָיו לִרְצוּעוֹת וּלְסַנְדָּלִין, כֵּיוָן שֶׁנָּתַן בּוֹ אֶת הָאִזְמֵל טָהוֹר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שִׁיְּמַעֲטֶנּוּ פְּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה טְפָחִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אַף הָעוֹשֶׂה מִטְּפַחַת מִן הָעוֹר, טְמֵאָה. וּמִן הַכֶּסֶת, טְהוֹרָה:

משניות

פֶּרֶק כז

שְׁמוֹת שׁוֹנִים יֵשׁ שֶׁמְּחַמָּתָם מְקַבֵּל כְּלִי טֻמְאָה, וְהֵם: כְּלִי קִבּוּל, מִדָּרָס, אֹהֶל, אָרִיג וּבֶגֶד. בְּפֶרֶק זֶה יְבֹאֲרוּ סוּגֵי כֵּלִים שׁוֹנִים מֵחֲמַת אֵיזֶה שֵׁם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, וְשִׁעוּר הַגֹּדֶל הַמְּטַמֵּא מְחַמָּתָם: **מִשְׁנָה א הַשְּׁמוֹת שֶׁמְּחַמָּתָם נִטְמְאִים סוּגֵי הַכֵּלִים הַשּׁוֹנִים: הַבֶּגֶד מְטַמֵּא** [-נִטְמָא] **מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה הַשֵּׁמוֹת** הָאֲמוּרִים. **הַשַּׂק** [-אָרִיג מְשֻׁעָר וְנוֹצוֹת עִזִּים] **נִטְמָא מִשּׁוּם אַרְבָּעָה. הָעוֹר, מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה. הָעֵץ, מִשּׁוּם שְׁנַיִם. וּכְלִי חֶרֶס** מְטַמֵּא **מִשּׁוּם** שֵׁם **אֶחָד** בִּלְבַד, כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר. **כְּלִי חֶרֶס מְטַמֵּא** רַק **מִשּׁוּם כְּלִי קִבּוּל,** וְאֵינוֹ בְּכָל טֻמְאַת אֹהֶל אָרִיג וּבֶגֶד, וְאַף אֵין בּוֹ טֻמְאַת מִדָּרָס שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא טו ה) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ' לְהַקִּישׁ הַמִּשְׁכָּב לְאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה, לְמַעֵט כְּלִי חֶרֶס שֶׁאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא בְּמִדָּרָס, **וְכל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בְּכְלִי חֶרֶס, אֵין לוֹ אֲחוֹרִים.** אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אַף מֵאֲחוֹרָיו, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מִתּוֹכוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לג) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶס אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ' וְגוֹ'. **מוּסָף עָלָיו הָעֵץ, שֶׁהוּא מְטַמֵּא גַּם מִשּׁוּם מוֹשָׁב** אִם הוּא מְיֻחָד לִישִׁיבָה. **וְכֵן** חֲמָרָא נוֹסֶפֶת יֵשׁ בָּעֵץ יוֹתֵר מִבְּחֶרֶס, שֶׁטַּבְלָא שֶׁאֵין **לָהּ לִזְבֵּז** - מַגָּשׁ בְּלִי מִסְגֶּרֶת, **בִּכְלִי עֵץ, טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁפִּשּׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ הָעֲשׂוּיִים בְּצוּרַת כְּלֵי מְקַבְּלִים טֻמְאָה, **וּבִכְלִי חֶרֶס, טְהוֹרָה,** שֶׁלֹּא גָּזְרוּ כֵּן בְּפִשּׁוּטֵי כְּלֵי חֶרֶס. **מוּסָף עָלָיו הָעוֹר, שֶׁהוּא מְטַמֵּא** אַף **מִשּׁוּם אֹהָלִים,** אִם עָשָׂה מִמֶּנּוּ אֹהֶל וְהוּא מַאֲהִיל עַל הַמֵּת, נִטְמָא אַף הָאֹהֶל עַצְמוֹ. וְאִלּוּ חֶרֶס וְהַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ אֵינוֹ נִטְמָא בְּטֻמְאַת אֹהָלִים, שֶׁלְּמֵדִים גְּזֵרָה שָׁוָה מֵ'אֹהֶל' הַנִּזְכָּר בְּמִשְׁכָּן שֶׁהָיָה עָשׂוּי מֵעוֹרוֹת אֵילִים וְשַׂעֲרוֹת עִזִּים וְצֶמֶר וּפִשְׁתָּן, אַךְ לֹא מִשְּׁאָר הַדְּבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הָעֵץ וְלֹא מֵחֶרֶס. **מוּסָף עָלָיו הַשַּׂק, שֶׁהוּא מְטַמֵּא** אַף **מִשּׁוּם אָרִיג,** אִם עָשׂוּ מִמֶּנּוּ חוּטִים וְנָאֲרַג בְּשִׁעוּר כָּלְשֶׁהוּ אַף שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר שֶׁל בֶּגֶד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לב) 'אוֹ בֶגֶד', מַה שֶּׁאֵין כֵּן עוֹר שֶׁאַף אִם חָתְכוֹ לִרְצוּעוֹת דַּקּוֹת אֵין זוֹ אֲרִיגָה, וְכֵן אֵין שַׁיָּכֶת אֲרִיגָה בָּעֵץ וְחֶרֶס. **מוּסָף עָלָיו הַבֶּגֶד, שֶׁהוּא מְטַמֵּא** אַף **מִשּׁוּם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ,** שֶׁאִם נָאֲרַג כְּבֶגֶד גָּדוֹל וְנָחְתְּכָה מִמֶּנּוּ חֲתִיכָה קְטַנָּה בְּשִׁעוּר שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, הִיא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִשּׁוּם שֶׁהָעֲנִיִּים עוֹשִׂים מִמֶּנָּה טַלְאֵי לִבְגָדֵיהֶם, וְנִלְמַד דִּין זֶה מִתִּבַּת 'וְהַבֶּגֶד' בַּפָּסוּק (שם יג מז) 'וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרַעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים', אֲבָל שְׁאָר דְּבָרִים אֵינָם מִטַּמְאִים אֶלָּא בְּשִׁעוּר הַמּוּבָא לְהַלָּן (מ"ב) וְאִם נָחְתְּכָה מֵהֶם חֲתִיכָה קְטַנָּה אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּשִׁעוּר שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת: **מִשְׁנָה ב שִׁעוּר הַנִּצְרָךְ לְקַבָּלַת טֻמְאָה בְּמִינִים אֵלּוּ: הַבֶּגֶד מְטַמֵּא מִשּׁוּם** [-כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ] **שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים לְמִדָּרָס, שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה הוּא רָאוּי לְמוֹשָׁב. **וּמִשּׁוּם** [-וּכְשֶׁיֵּשׁ בָּהּ] שִׁעוּר **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת, לְטֻמְאַת **טְמֵא מֵת** וּשְׁאָר טֻמְאוֹת, שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה הוּא רָאוּי לַעֲנִיִּים לְהַטְלִיא אֶת בִּגְדֵיהֶם [וּבִלְבַד שֶׁחֲתִיכָה זוֹ בָּאָה מִבֶּגֶד גָּדוֹל שֶׁשִּׁעוּרוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים]. **הַשַּׂק** מְקַבֵּל טֻמְאָה בְּשִׁעוּר **אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה** טְפָחִים, שֶׁאֵין רָאוּי לְמַלֵּאכְתּוֹ פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה. **הָעוֹר** מְקַבֵּל טֻמְאָה בְּשִׁעוּר **חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה** טְפָחִים. **הַמַּפָּץ** - מַחְצֶלֶת הָעֲשׂוּיָה מִקָּנִים אוֹ מִגֶּמִי, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּשִׁעוּר **שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה** טְפָחִים. **וְשָׁוִין** הַשִּׁעוּרִים הָאֲמוּרִים בְּשַׂק וְעוֹר וּמַפָּץ, **בֵּין לְמִדָּרָס וּבֵין לְטֻמְאַת טְמֵא מֵת** וּשְׁאָר הַטֻּמְאוֹת. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַשַּׂק שִׁיָּרָיו אַרְבָּעָה** - שִׁעוּר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים נֶאֱמַר בִּשְׁיָרִים שֶׁל שַׂק גָּדוֹל שֶׁבָּלָה וְנִשְׁאַר בּוֹ שִׁעוּר זֶה שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, **וְאִלּוּ תְּחִלָּתוֹ** - בִּתְחִלַּת עֲשִׂיָּתוֹ, אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא **מִשִּׁבְעָה מִינִים:** כָּל שִׁעוּר הַשַּׂק שָׁרָצָה לָאֲרֹג: **מִשְׁנָה ג שְׁטִיחַ מִשְּׁנֵי מִינִים:** הָעוֹשֶׂה שְׁטִיחַ אֶחָד שֶׁל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, **שְׁנַיִם** מֵהֶם **מִן הַבֶּגֶד וְאֶחָד מִן הַשַּׂק,** אוֹ שְׁטִיחַ שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים **שֶׁשְּׁלֹשָׁה מִן הַשַּׂק וְאֶחָד מִן הָעוֹר,** אוֹ שְׁטִיחַ שֶׁל

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק כז

פֶּרֶק כז א הַבֶּגֶד מְטַמֵּא מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת. הַשַּׂק, מִשּׁוּם אַרְבָּעָה. הָעוֹר, מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה. הָעֵץ, מִשּׁוּם שְׁנַיִם. וּכְלִי חֶרֶס מְטַמֵּא מִשּׁוּם כְּלִי קִבּוּל. כֹּל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלִי חֶרֶס, אֵין לוֹ אֲחוֹרִים. מוּסָף עָלָיו הָעֵץ, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשּׁוּם כְּלִי קִבּוּל. מוּסָף עָלָיו הַשַּׂק, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֹהָלִים. מוּסָף עָלָיו הָעוֹר, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֹהָלִים. מוּסָף עָלָיו הַבֶּגֶד, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת. **ב** הַבֶּגֶד מְטַמֵּא מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה לְמִדָּרָס, וּמִשּׁוּם שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ לְטֻמְאַת מֵת. הַשַּׂק אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, הָעוֹר חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה, מַפָּץ שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה, שָׁוִין לְמִדָּרָס וּלְטֻמְאַת מֵת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַשַּׂק שִׁיָּרָיו אַרְבָּעָה, וּתְחִלָּתוֹ מִשִּׁבְעָה מִינִים: **ג** הָעוֹשֶׂה שְׁנַיִם מִן הַבֶּגֶד וְאֶחָד מִן הַשַּׂק, שְׁלֹשָׁה מִן הַשַּׂק וְאֶחָד מִן הָעוֹר, אַרְבָּעָה מִן הָעוֹר וְאֶחָד מִן הַמַּפָּץ, טָהוֹר. חֲמִשָּׁה מִן הַמַּפָּץ, וְאֶחָד מִן הָעוֹר, אַרְבָּעָה מִן הָעוֹר וְאֶחָד מִן הָעֵץ, שְׁלֹשָׁה מִן הָעֵץ וְאֶחָד מִן הַבֶּגֶד, טָמֵא. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁחִבֵּר לוֹ מִן הֶחָמוּר מְמֻנּוּ, טָמֵא. מִן הַקַּל מְמֻנּוּ, טָהוֹר: **ד** הַמְקַצֵּעַ מִכְּלָם טָפַח עַל טָפַח, טָמֵא. מִשּׁוּלֵי הַקֻּפָּה, רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. טָמֵא. מִצִּדֵּי הַקֻּפָּה, רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַמְקַצֵּעַ טָפַח עַל טָפַח בְּכָל מָקוֹם, טָמֵא: **ה** בְּלוֹיֵי נָפָה וּכְבָרָה שֶׁהִתְקִינָן לִישִׁיבָה, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין עַד שֶׁיְּקַצֵּעַ. כִּסֵּא שֶׁל קָטָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַגְלַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ גֹּבַהּ טֶפַח טָמֵא. חָלוּק שֶׁל קָטָן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּשִׁעוּר כָּל הַבְּגָדִים כֻּלָּם: **ו** אֵלּוּ נִמְדָּדִין כְּפוּלִין, אַמַּפָּלְיָא, וּפְמוּלִינְיָא, וּמַכְנָסַיִם, וְכוֹבַע, וְכִיס שֶׁל פַּנְדְּיָא. וּמַטְלִית שֶׁטָּלְיָהּ עַל הַשָּׂפָה, אִם פְּשׁוּטָה, נִמְדֶּדֶת פְּשׁוּטָה. וְאִם כְּפוּלָה, נִמְדֶּדֶת כְּפוּלָה:

המבוארות

חֲמִשָּׁה טְפָחִים שֶׁאַרְבָּעָה מֵהֶם **מִן הָעוֹר וְאֶחָד מִן הַמַּפָּץ,** הַשְּׁטִיחַ **טָהוֹר.** אֲבָל אִם הָיוּ בּוֹ **חֲמִשָּׁה טְפָחִים מִן הַמַּפָּץ וְאֶחָד מִן הָעוֹר,** אוֹ **אַרְבָּעָה מִן הָעוֹר וְאֶחָד מִן הָעֵץ,** אוֹ **שְׁלֹשָׁה מִן הַשַּׂק, וְאֶחָד מִן הַבֶּגֶד, טָמֵא** - מְקַבֵּל טֻמְאָה. **זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁחִבֵּר לוֹ** - לַמִּין הַקַּל [שֶׁאֵינוֹ מִטַּמֵּא אֶלָּא בְּשִׁעוּר מְרֻבֶּה], **מִן הַמִּין הֶחָמוּר מְמֻנּוּ** [הַנִּטְמָא בְּשִׁעוּר מוּעָט יוֹתֵר], הֶחָמוּר מַשְׁלִים אֶת שִׁעוּרוֹ שֶׁל הַקַּל, וְהַשְּׁטִיחַ **טָמֵא.** אֲבָל אִם חִבֵּר לַמִּין הֶחָמוּר **מִן הַמִּין הַקַּל מְמֻנּוּ,** אֵין הַקַּל מַשְׁלִים אֶת שִׁעוּרוֹ שֶׁל הֶחָמוּר וְהַשְּׁטִיחַ **טָהוֹר.** [וְאֵין מִצְטָרְפִים שְׁנֵי מִינִים אֶלָּא כְּשֶׁחִבֵּר מִין עִם מִין הַפָּחוֹת מִמֶּנּוּ בְּדַרְגָּה אַחַת, אֲבָל אִם חִבֵּר מִין עִם מִין פָּחוֹת בִּשְׁתֵּי דְּרָגוֹת, בְּטֵלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְחַבֵּר שְׁנֵי מִינִים רְחוֹקִים זֶה עִם זֶה וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב לְחִבּוּר. אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה מֵהֶם מְרַדַּעַת לַחֲמוֹר, שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלֶיהָ אִם יִהְיֶה בָּהּ טְלָאי טָפַח מִמִּין אַחֵר]: **מִשְׁנָה ד דִּין חֲתִיכָה מֵהֶם שֶׁתִּקְּנָהּ לִישִׁיבָה:** הַמִּקְצַע - הַמְחַתֵּךְ וּמְתַקֵּן לִישִׁיבָה מִכֻּלָּם - מִכָּל מִינִים אֵלּוּ חֲתִיכָה שֶׁל טָפַח **עַל טָפַח, טְמֵא** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאַת מוֹשָׁב, שֶׁלִּפְעָמִים מַטְלִיאִים טְלָאי בְּגֹדֶל זֶה עַל מַרְדַּעַת הַחֲמוֹר וְיוֹשְׁבִים עָלָיו. [וְהַשִּׁעוּרִים שְׁנִתְבָּאֲרוּ לְעֵיל אֵינָם אֶלָּא בַּחֲתִיכָה שֶׁלֹּא חֻתְּכָה וְתִתְקְנָהּ לְצָרְכָּהּ יְשִׁיבָה]. וְכֵן אִם קִצַּע **מִשּׁוּלֵי הַקֻּפָּה** [-מִתַּחְתִּית הַסַּל] **טָפַח עַל טָפַח** לְצָרְכָּהּ יְשִׁיבָה, **טָמֵא** טֻמְאַת מוֹשָׁב. וְאִם חָתַךְ כֵּן **מִצִּדֵּי הַקֻּפָּה** - מִדְּפָנוֹת הַסַּל, **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר,** לְפִי שֶׁדְּפָנוֹת הַסַּל מְעֻגָּלִים וְאֵינָם רְאוּיִים לְמוֹשָׁב. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַמְקַצֵּעַ טָפַח עַל טָפַח בְּכָל מָקוֹם** שֶׁהוּא וְאַף מִדְּפָנוֹת הַסַּל, **טָמֵא** שֶׁאַף הֵן רְאוּיוֹת קְצָת לְמוֹשָׁב: **מִשְׁנָה ה בְּלוֹיֵי כֵּלִים שֶׁיִּחֲדָם לִישִׁיבָה:** בְּלוֹיֵי **נָפָה וּכְבָרָה** - נָפָה וּכְבָרָה שֶׁל עוֹר שֶׁבָּלוּ **שֶׁהִתְקִינָן לִישִׁיבָה, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** כְּדִין עוֹר הַמְיֻחָד לִישִׁיבָה [וְכֵן אִם עֲשׂוּיוֹת מִשְּׁעָר עִזִּים כְּדִין שַׂק, וְאִם עֲשׂוּיוֹת מֵחֲבָלִים שֶׁל גֶּמִי וְכַדּוֹמֶה דִּינָם כְּדִין מַפָּץ], **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין עַד שֶׁיְּקַצֵּעַ** - שֶׁיַּחְתֹּךְ בָּהֶן מָקוֹם מוֹשָׁב וְיַעֲשֶׂה בָּהֶם מַעֲשֶׂה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּבְלָאוֹת אֵלּוּ בִּלְי קִצּוּעַ. **טָמֵאת מִדָּרָס בִּכְסֵּא וְחָלוּק שֶׁל קָטָן:** כִּסֵּא שֶׁל קָטָן **שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַגְלַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ גֹּבַהּ טֶפַח** מֵהַקַּרְקַע, **טָמֵא** טֻמְאַת מוֹשָׁב, כֵּיוָן שֶׁהוּא רָאוּי לִישִׁיבָתוֹ אַף בְּשִׁעוּר זֶה [אֲבָל סְתָם סַפְסָל אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה כְּשֶׁאֵין בְּגָבְהּוֹ טֶפַח (לעיל פכ"ב מ"ג)] כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִישִׁיבַת אָדָם גְּדוֹל]. **חָלוּק שֶׁל קָטָן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר** מְקַבֵּל טֻמְאַת מִדָּרָס בְּשִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא** שֶׁרָאוּי לְלִבְיַשַּׁת תִּינוֹק. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵינוֹ נִטְמָא בְּמִדָּרָס **עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּשִׁעוּר** הָאָמוּר לְעֵיל בְּבֶגֶד, שֶׁהוּא שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְלֹא דֵּי בְּשִׁעוּר זֶה אֶלָּא הוּא **שְׁוֹנִים לְעַנְיַן טֻמְאַת מִדָּרָס:** אֵלּוּ הַבְּגָדִים **הַנִּמְדָּדִין כְּפוּלִין** - שֶׁאֵינָם טְמֵאִים מִדָּרָס עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם שִׁעוּר שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה לְפָנָיו וְלַאֲחוֹרָיו: **(אַמַּפָּלְיָא)** [גִּרְסַת הרע"ב: **אַנְפִּלְיָא**] - מִנְעָל שֶׁל בַּד אוֹ עוֹר הַמַּגִּיעַ עַד הַבָּרֶךְ, **וּפְמוּלִינְיָא** - מְכָנְסַיִם גְּדוֹלִים מֵהַמְּתֻנַּיִם עַד הַיְרֵכַיִם, וְיֵשׁ לָהֶם לוּלָאוֹת עַל שְׂפָתָם שֶׁמַּכְנִיס בָּהֶם חוּט לְקִשְׁרָתָם, **וּמַכְנָסַיִם, וְכוֹבַע, וְכִיס שֶׁל פַּנְדְּיָא** - חֲגוֹרָה חֲלוּלָה שֶׁהִיא כְּעֵין כִּיס הָעֲשׂוּי לְקַבֵּל, כָּל אֵלּוּ נִמְדָּדִים כְּשֶׁהֵם מְקֻפָּלִים לִשְׁנַיִם, שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ תַּשְׁמִישָׁם, וְצָרִיךְ שֶׁבְּכָל צַד יִהְיֶה בָּהֶם כַּשִּׁעוּר הַמְּבֹאָר בְּבֶגֶד. **וּמַטְלִית שֶׁטָּלְיָהּ עַל הַשָּׂפָה** - וּטְלַאי שֶׁתָּפוּר עַל שְׂפַת בֵּית הַצַּוָּאר, **אִם פְּשׁוּטָה** - אִם הִיא תְּפוּרָה רַק מִצַּד אֶחָד שֶׁל הַבֶּגֶד, **נִמְדֶּדֶת פְּשׁוּטָה. וְאִם כְּפוּלָה** - וְאִם הִיא כְּפוּלָה וּתְפוּרָה מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַבֶּגֶד, **נִמְדֶּדֶת כְּפוּלָה,** וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ אֶת הַשִּׁעוּר הַנִּצְרָךְ בְּכָל צַד:

שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים **לְמִדָּרָס,** שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה הוּא רָאוּי לְמוֹשָׁב. **וּמִשּׁוּם** [-וּכְשֶׁיֵּשׁ בָּהּ] שִׁעוּר **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת, לְטֻמְאַת **טְמֵא מֵת** וּשְׁאָר טֻמְאוֹת, שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה הוּא רָאוּי לַעֲנִיִּים לְהַטְלִיא אֶת בִּגְדֵיהֶם [וּבִלְבַד שֶׁחֲתִיכָה זוֹ בָּאָה מִבֶּגֶד גָּדוֹל שֶׁשִּׁעוּרוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים]. **הַשַּׂק** מְקַבֵּל טֻמְאָה בְּשִׁעוּר **אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה** טְפָחִים, שֶׁאֵין רָאוּי לְמַלֵּאכְתּוֹ פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה. **הָעוֹר** מְקַבֵּל טֻמְאָה בְּשִׁעוּר **חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה** טְפָחִים. **הַמַּפָּץ** - מַחְצֶלֶת הָעֲשׂוּיָה מִקָּנִים אוֹ מִגֶּמִי, מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּשִׁעוּר **שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה** טְפָחִים. **וְשָׁוִין** הַשִּׁעוּרִים הָאֲמוּרִים בְּשַׂק וְעוֹר וּמַפָּץ, **בֵּין לְמִדָּרָס וּבֵין לְטֻמְאַת טְמֵא מֵת** וּשְׁאָר הַטֻּמְאוֹת. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הַשַּׂק שִׁיָּרָיו אַרְבָּעָה** - שִׁעוּר אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים נֶאֱמַר בִּשְׁיָרִים שֶׁל שַׂק גָּדוֹל שֶׁבָּלָה וְנִשְׁאַר בּוֹ שִׁעוּר זֶה שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, **וְאִלּוּ תְּחִלָּתוֹ** - בִּתְחִלַּת עֲשִׂיָּתוֹ, אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא **מִשִּׁבְעָה מִינִים:** כָּל שִׁעוּר הַשַּׂק שָׁרָצָה לָאֲרֹג: **מִשְׁנָה ג שְׁטִיחַ מִשְּׁנֵי מִינִים:** הָעוֹשֶׂה שְׁטִיחַ אֶחָד שֶׁל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, **שְׁנַיִם** מֵהֶם **מִן הַבֶּגֶד וְאֶחָד מִן הַשַּׂק,** אוֹ שְׁטִיחַ שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים **שֶׁשְּׁלֹשָׁה** טְפָחִים **מִן הַשַּׂק וְאֶחָד מִן הָעוֹר,** אוֹ שְׁטִיחַ שֶׁל

משניות

מִשְׁנָה ז בֶּגֶד טָמֵא מִדְּרָס שֶׁהוֹסִיף עַל שֶׁעוּרוֹ וְנֶחְסַר מִמֶּנּוּ שֶׁעוּרוֹ הָרִאשׁוֹן: הַבֶּגֶד שָׁאָרַג בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מְצֻמְצָמִים שֶׁהוּא שִׁעוּרוֹ לְקַבָּלַת טֻמְאַת מִדְרָס, וְנִטְמָא מִדְּרָס, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת אֲרִיגַת כָּל הַבֶּגֶד, וְכָל הַמְחֻבָּר לְטָמֵא טָמֵא כְּמוֹתוֹ, וְאִם אַחַר כָּךְ נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מֵחֵלֶק הַבֶּגֶד הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרָס, פָּקְעָה הַטֻּמְאָה מֵהַבֶּגֶד כֻּלּוֹ, וְהוּא טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, שֶׁהֲרֵי כָּל טֻמְאָתוֹ הָיְתָה מֻחֶמֶת חִבּוּר כָּל הַבֶּגֶד לְאוֹתָם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים שֶׁעָתָּה חָסְרוּ. אֲבָל טָמֵא בְּטֻמְאַת מַגָּע מִדְּרָס, שֶׁהֲרֵי נָגַע בִּשְׁלֹשָׁה טְפָחִים אֵלּוּ קֹדֶם שֶׁפָּרְחָה טֻמְאָתָם. וְאַף אִם נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מִשְּׁלֹשֶׁת הַטְּפָחִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִדְרָס, וְרַק אַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת אֲרִיגַת כָּל הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד טָמֵא כֻּלּוֹ בְּמַגַּע מִדְרָס. שָׁדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁבֶּגֶד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְנִטְמָא בְּמִדְרָס וְנֶחְלַק לִשְׁנַיִם שֶׁכָּל חֵלֶק טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס [כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא לְהַלָּן (מ"י)], וְאִם כֵּן אַף כְּשֶׁנִּטַּל חוּט אֶחָד עֵדַיִן שִׁאר הַשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס, וּכְשֶׁאָרַג אֶת שְׁאָר הַבֶּגֶד הֲרֵי הוּא מְחֻבָּר לְטָמֵא וְטָמֵא כְּמוֹתוֹ: **מִשְׁנָה ח** נִדּוֹן דּוֹמֶה בְּבֶגֶד שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת: וְכֵן בֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת מְצֻמְצָמוֹת, כְּשֶׁעוּרוֹ לְקַבָּלַת טֻמְאַת מֵת, וְנִטְמָא טְמֵא מֵת, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת אֲרִיגַת כָּל הַבֶּגֶד, וְאַף הַתּוֹסֶפֶת טְמֵאָה מִדִּין כָּל הַמְחֻבָּר לְטָמֵא טָמֵא כְּמוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מֵהַחֵלֶק שֶׁנִּטְמָא בְּמַגַּע מֵת, הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ טָהוֹר מִטְּמֵא מֵת, כֵּיוָן שֶׁכָּל טֻמְאָתוֹ הָיְתָה מֻחֶמֶת חִבּוּרוֹ לְשָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ תְּחִלָּה, וְעַתָּה שֻׁנְּחְסְרוּ בְּטֻלָּה טֻמְאָתָם. אֲבָל טָמֵא הַבֶּגֶד בְּטֻמְאַת מַגַּע טְמֵא מֵת, כֵּיוָן שֶׁנִּגַּע בִּשְׁלֹשָׁה הַטְּפָחִים הָרִאשׁוֹנִים קֹדֶם שֶׁפָּרְחָה טֻמְאָתָם. וְאִם נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מִשְּׁלֹשׁ הָאֲצְבָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאַת מֵת, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, שֶׁהֲרֵי כָּל טֻמְאָתוֹ הָיְתָה מֻחֶמֶת חִבּוּרוֹ לְאוֹתָם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים שֶׁעָתָּה חָסְרוּ. אֲבָל טָמֵא בְּטֻמְאַת מַגַּע מִדְּרָס, שֶׁהֲרֵי נָגַע בִּשְׁלֹשָׁה טְפָחִים אֵלּוּ קֹדֶם שֶׁפָּרְחָה טֻמְאָתָם. וְאַף אִם נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מִשְּׁלֹשֶׁת הַטְּפָחִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִדְרָס, וְרַק אַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת אֲרִיגַת כָּל הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס. שָׁדַעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁבֶּגֶד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְנִטְמָא בְּמִדְרָס וְנֶחְלַק לִשְׁנַיִם שֶׁכָּל חֵלֶק טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס [כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא לְהַלָּן (מ"י)], וְאִם כֵּן אַף כְּשֶׁנִּטַּל חוּט אֶחָד עֵדַיִן שְׁאָר הַשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס, וּכְשֶׁאָרַג אֶת שְׁאָר הַבֶּגֶד הֲרֵי הוּא מְחֻבָּר לְטָמֵא וְטָמֵא כְּמוֹתוֹ: **מִשְׁנָה ח** נִדּוֹן דּוֹמֶה בְּבֶגֶד שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת: וְכֵן בֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת מְצֻמְצָמוֹת, כְּשֶׁעוּרוֹ לְקַבָּלַת טֻמְאַת מֵת, וְנִטְמָא טְמֵא מֵת, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, וְאַף הַתּוֹסֶפֶת טְמֵאָה מִדִּין כָּל הַמְחֻבָּר לְטָמֵא טָמֵא כְּמוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מֵהַחֵלֶק שֶׁנִּטְמָא בְּמַגַּע מֵת, הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ טָהוֹר מִטְּמֵא מֵת, כֵּיוָן שֶׁכָּל טֻמְאָתוֹ הָיְתָה מֻחֶמֶת חִבּוּרוֹ לְשָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ תְּחִלָּה, וְעַתָּה שֻׁנְּחְסְרוּ בְּטֻלָּה טֻמְאָתָם. אֲבָל טָמֵא הַבֶּגֶד בְּטֻמְאַת מַגַּע טְמֵא מֵת, כֵּיוָן שֶׁנִּגַּע בִּשְׁלֹשָׁה הַטְּפָחִים הָרִאשׁוֹנִים קֹדֶם שֶׁפָּרְחָה טֻמְאָתָם. וְאִם נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מִשְּׁלֹשׁ הָאֲצְבָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאַת מֵת, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, שֶׁהֲרֵי כָּל טֻמְאָתוֹ הָיְתָה מֻחֶמֶת חִבּוּרוֹ לְאוֹתָם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים שֶׁעָתָּה חָסְרוּ. וְאִינוֹ דּוֹמֶה לְבֶגֶד שֶׁל שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרָס וְאַחַר כָּךְ נֶחְסַר מִשְּׁעוּרוֹ שֶׁטֻּמְאָה עֲדַיִן בְּטֻמְאַת מַגַּע מִדְּרָס, **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ,** בֶּגֶד בְּשִׁעוּר **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ** אֲצְבָעוֹת, **שֶׁנִּתְמַעֵט** מִשֶּׁעוּרוֹ לְאַחַר שֶׁנִּטְמָא, **טָהוֹר** מִכָּל הַטֻּמְאוֹת, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי עַתָּה לְשׁוּם דָּבָר, וְלָכֵן אַף אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאַת מַגַּע טְמֵא מֵת. **אֲבָל** בֶּגֶד שֶׁל **שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרָס **וְנִתְמַעֵט** מִשֶּׁעוּרוֹ, **אַף עַל פִּי** שֶׁהוּא **טָהוֹר מִמִּדְרָס,** מִכָּל מָקוֹם **טָמֵא בִּשְׁאָר כָּל הַטֻּמְאוֹת,** שֶׁדַּי לָהֶן בְּשִׁעוּר שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת בִּלְבַד, וְלָכֵן אַף שֶׁנִּטְהַר מִטֻּמְאַת הַמִּדְרָס שֶׁבּוֹ, עוֹדֶנּוּ טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס: **מִשְׁנָה ט** כְּלֵי טָמֵא מִדְּרָס שֶׁבָּטְלָה מִמֶּנּוּ תּוֹרַת מִדְּרָס: סָדִין שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּרָס, וְעָשָׂאוֹ וִילוֹן - וְהִתְקִינוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"כ מ"ו)] כְּדֵי שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ כְּמָסָךְ לִפְנֵי הַפֶּתַח, הֲרֵי הוּא טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד עוֹד לִשְׁכִּיבָה, אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְּרָס כֵּיוָן שֶׁבְּהִיוֹתוֹ טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס הֲרֵי הוּא מְחֻבָּר לְטָמֵא וְטָמֵא כְּמוֹתוֹ: **מִשְׁנָה ח** נִדּוֹן דּוֹמֶה בְּבֶגֶד שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת: וְכֵן בֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת מְצֻמְצָמוֹת, כְּשֶׁעוּרוֹ לְקַבָּלַת טֻמְאַת מֵת, וְנִטְמָא טְמֵא מֵת, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת אֲרִיגַת כָּל הַבֶּגֶד, וְאַף הַתּוֹסֶפֶת טְמֵאָה מִדִּין כָּל הַמְחֻבָּר לְטָמֵא טָמֵא כְּמוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מֵהַחֵלֶק שֶׁנִּטְמָא בְּמַגַּע מֵת, הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ טָהוֹר מִטְּמֵא מֵת, כֵּיוָן שֶׁכָּל טֻמְאָתוֹ הָיְתָה מֻחֶמֶת חִבּוּרוֹ לְשָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ תְּחִלָּה, וְעַתָּה שֻׁנְּחְסְרוּ בְּטֻלָּה טֻמְאָתָם. אֲבָל טָמֵא הַבֶּגֶד בְּטֻמְאַת מַגַּע טְמֵא מֵת, כֵּיוָן שֶׁנִּגַּע בִּשְׁלֹשָׁה הַטְּפָחִים הָרִאשׁוֹנִים קֹדֶם שֶׁפָּרְחָה טֻמְאָתָם. וְאִם נָטַל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ - מִשְּׁלֹשׁ הָאֲצְבָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאַת מֵת, וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, שֶׁהֲרֵי כָּל טֻמְאָתוֹ הָיְתָה מֻחֶמֶת חִבּוּרוֹ לְאוֹתָם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים שֶׁעָתָּה חָסְרוּ. וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְבֶגֶד שֶׁל שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרָס וְנֶחְסַר מִשִּׁעוּרוֹ שֶׁטֻּמְאָה עֲדַיִן בְּטֻמְאַת מַגַּע מִדְּרָס, **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ,** בֶּגֶד בְּשִׁעוּר **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ** אֲצְבָעוֹת, **שֶׁנִּתְמַעֵט** מִשֶּׁעוּרוֹ לְאַחַר שֶׁנִּטְמָא, **טָהוֹר** מִכָּל הַטֻּמְאוֹת, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי עַתָּה לְשׁוּם דָּבָר, וְלָכֵן אַף אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאַת מַגַּע טְמֵא מֵת. **אֲבָל** בֶּגֶד שֶׁל **שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרָס **וְנִתְמַעֵט** מִשֶּׁעוּרוֹ, **אַף עַל פִּי** שֶׁהוּא **טָהוֹר מִמִּדְרָס,** מִכָּל מָקוֹם **טָמֵא בִּשְׁאָר כָּל הַטֻּמְאוֹת,** שֶׁדַּי לָהֶן בְּשִׁעוּר שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת בִּלְבַד, וְלָכֵן אַף שֶׁנִּטְהַר מִטֻּמְאַת הַמִּדְרָס שֶׁבּוֹ, עוֹדֶנּוּ טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס: **מִשְׁנָה ט** כְּלֵי טָמֵא מִדְּרָס שֶׁבָּטְלָה מִמֶּנּוּ תּוֹרַת מִדְּרָס: סָדִין שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּרָס, וְעָשָׂאוֹ וִילוֹן - וְהִתְקִינוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"כ מ"ו)] כְּדֵי שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ כְּמָסָךְ לִפְנֵי הַפֶּתַח, הֲרֵי הוּא טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד עוֹד לִשְׁכִּיבָה, אֲבָל טָמֵא מַגַּע מִדְּרָס כֵּיוָן שֶׁבְּהִיוֹתוֹ טָמֵא בְּמַגַּע מִדְּרָס הֲרֵי הוּא מְחֻבָּר לְטָמֵא וְטָמֵא כְּמוֹתוֹ

תקפו

משניות

מַסֶּכֶת כֵּלִים פֶּרֶק כח

כֵּיוָן שֶׁהוּא גָּדוֹל מִשָּׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אָצְבָּעוֹת: **מִשְׁנָה ב** **בֶּגֶד פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁהִתְקִינוּ לְתַשְׁמִישׁ לֹא חָשׁוּב:** בֶּגֶד פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, שֶׁהִתְקִינוּ לָפֹק [-לִסְתֹּם] **בּוֹ אֶת** נִקְבֵי הַמָּרְחָץ כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא חֲמוֹ, אוֹ לָאֱחֹז וּלְנַעֵר **בּוֹ אֶת** הַקְּדֵרָה הַחַמָּה, אוֹ לְקַנֵּחַ **בּוֹ אֶת** הָרֵחַיִם מֵהָאָבָק. אִם הִנִּיחוֹ בָּאַשְׁפָּה, בְּטֵלוֹ מִתּוֹרַת בֶּגֶד וְהוּא טָהוֹר. וְאִם הִנִּיחוֹ בְּקוּפְסָא, הֲרֵי הוּא מַחְשִׁיבוֹ וְהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה. **וּבֵין** אִם הִנִּיחוֹ עַל גַּבֵּי מִגּוֹד [-יְתֵד קָבוּעַ בַּקִּיר] שֶׁהוּא **מוּכָן** לְשִׁמּוּשׁ בֶּגֶד יוֹתֵר מֵאִם זְרָקוֹ בָּאַשְׁפָּה, **וּבֵין** אִם הִנִּיחוֹ מֵאֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת שֶׁנִּרְאָה כְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ **מוּכָן** לְשִׁמּוּשׁ לְעַמַּת זֶה שֶׁהִנִּיחוֹ בְּקוּפְסָא, **טָמֵא,** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא זְרָקוֹ לָאַשְׁפָּה, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּין מִן הַמּוּכָן** - שֶׁתְּלָאוֹ עַל מַגּוֹד, **וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן** - שֶׁהִנִּיחוֹ מֵאֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת, **טָהוֹר:** **מִשְׁנָה ג** **תַּחְבּשֶׁת בֶּגֶד אוֹ עוֹר: הָעוֹשֶׂה אִסְפְּלָנִית** - תַּחְבּשֶׁת הָעֲשׂוּיָה מִדָּבָר שֶׁמָּנִי כְּמוֹ חֵלֶב וְשַׁעֲוָה שֶׁמִּמְרַחִים אוֹתָהּ עַל בֶּגֶד אוֹ עוֹר וְנוֹתְנִים עַל גַּבֵּי הַמַּכָּה, **בֵּין** אִם מֵרְחָהּ **בְּבֶגֶד** וּבֵין אִם מֵרְחָהּ **בְּעוֹר, טָהוֹר,** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהִיא נִמְאֶסֶת וְאֵינָהּ רְאוּיָה עוֹד לְשׁוּם תַּשְׁמִישׁ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, עַל הָעוֹר, טָהוֹר** [כָּתַב הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב, שֶׁאֵין לְגָרֵס תֵּבוֹת אֵלּוּ, שֶׁכֵּן שֶׁל בֶּגֶד נִמְאֶסֶת יוֹתֵר מִשֶּׁל עוֹר כַּמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, וְאִלּוּ הָיָה מְטַהֵר רַבִּי יוֹסֵי אִסְפְּלָנִית בְּעוֹר כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהָיָה מְטַהֲרָהּ בְּבֶגֶד]. **מְלוּגְמָא** - תַּחְבּשֶׁת הָעֲשׂוּיָה מִקְּמָח וּתְאֵנִים שֶׁאָדָם לוֹעֵס בְּפִיו [מְלוּגְמָא - 'מְלֹא לוּגְמָא'] וּמְמָרְחָם עַל גַּבֵּי בֶּגֶד אוֹ עוֹר וְנוֹתְנוֹ עַל הַמַּכָּה, אִם מֵרְחָהּ **בְּבֶגֶד טָהוֹר,** לְפִי שֶׁהַבֶּגֶד נִמְאָס בְּכָךְ וְאֵינוֹ רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ. וְאִם מֵרְחָהּ **בְּעוֹר,** עוֹדֶנּוּ **טָמֵא,** לְפִי שֶׁאֵינָהּ נִדְבָּקֶת כָּל כָּךְ עַל הָעוֹר וְאֵינוֹ בָּטֵל מִתַּשְׁמִישׁוֹ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף** מְלוּגְמָא **בְּבֶגֶד טָמֵא, מִפְּנֵי** שֶׁלְּאַחַר שֶׁהִיא מִתְיַבֶּשֶׁת הִיא **נִנְעֶרֶת** וְנִשְׁמֶטֶת מֵאֶלֶיהָ מַהַבֶּגֶד וְהוּא רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ: **מִשְׁנָה ד** **קַבָּלַת טֻמְאָה בְּמִטְפָּחוֹת סִפְרֵי תּוֹרָה: מִטְפָּחוֹת** לְכְרִיכַת סְפָרִים, **בֵּין** אִם הֵן **מִצֶּמֶר** וְהֵן מִיֶּחָדוֹת לְסְפָרִים, **וּבֵין שֶׁאֵינָן מִצֶּמֶר** וּמְשַׁמְּשׁוֹת גַּם לְשָׂאר תַּשְׁמִישִׁים, **טְמֵאוֹת,** וְדִין זֶה הוּא **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מִטְפָּחוֹת **מִצֶּמֶר, טְהוֹרוֹת,** שֶׁהֵן מְיֻחָדוֹת לְסְפָרִים וְאֵינָם מְשַׁמְּשִׁי אָדָם. **וְשֶׁאֵינָן מִצֶּמֶר, טְמֵאוֹת,** כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְשָׂאָר תַּשְׁמִישִׁים וְנֶחְשָׁבוֹת לִמְשַׁמְּשֵׁי אָדָם. [וּבֵית שַׁמַּאי סוֹבְרִים, שֶׁאַף מִטְפָּחוֹת סְפָרִים נֶחְשָׁבִים לִמְשַׁמְּשֵׁי אָדָם כֵּיוָן שֶׁעֲשׂוּיִים לִמְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם תָּמִיד]. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵלּוּ וְאֵלּוּ** - בֵּין מִצֶּמֶר וּבֵין שֶׁאֵינָן מִצֶּמֶר, **טְהוֹרוֹת,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁמִּיֶּחָדוֹת לְסְפָרִים אֵינָם נִמְאָסִים וְאֵינָהּ רְאוּיָה עוֹד לְשׁוּם תַּשְׁמִישׁ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, עַל הָעוֹר, טְהוֹר** [כָּתַב הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב, שֶׁאֵין לְגָרֵס תֵּבוֹת אֵלּוּ, שֶׁכֵּן שֶׁל בֶּגֶד נִמְאָסֶת יוֹתֵר מִשֶּׁל עוֹר כַּמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, וְאִלּוּ הָיָה מְטַהֵר רַבִּי יוֹסֵי אִסְפְּלָנִית בְּעוֹר כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהָיָה מְטַהֲרָהּ בְּבֶגֶד]. **מְלוּגְמָא** - תַּחְבּשֶׁת הָעֲשׂוּיָה מִקְּמָח וּתְאֵנִים שֶׁאָדָם לוֹעֵס בְּפִיו [מְלוּגְמָא - 'מְלֹא לוּגְמָא'] וּמְמָרְחָם עַל גַּבֵּי בֶּגֶד אוֹ עוֹר וְנוֹתְנוֹ עַל הַמַּכָּה, אִם מֵרְחָהּ **בְּבֶגֶד טָהוֹר,** לְפִי שֶׁהַבֶּגֶד נִמְאָס בְּכָךְ וְאֵינוֹ רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ. וְאִם מֵרְחָהּ **בְּעוֹר,** עוֹדֶנּוּ **טָמֵא,** לְפִי שֶׁאֵינָהּ נִדְבָּקֶת כָּל כָּךְ עַל הָעוֹר וְאֵינוֹ בָּטֵל מִתַּשְׁמִישׁוֹ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף** מְלוּגְמָא **בְּבֶגֶד טָמֵא, מִפְּנֵי** שֶׁלְּאַחַר שֶׁהִיא מִתְיַבֶּשֶׁת הִיא **נִנְעֶרֶת** וְנִשְׁמֶטֶת מֵאֶלֶיהָ מַהַבֶּגֶד וְהוּא רָאוּי לְתַשְׁמִישׁ: **מִשְׁנָה ד** **קַבָּלַת טֻמְאָה בְּמִטְפָּחוֹת סִפְרֵי תּוֹרָה: מִטְפָּחוֹת** לְכְרִיכַת סְפָרִים, **בֵּין** אִם הֵן **מִצֶּמֶר** וְהֵן מִיֶּחָדוֹת לְסְפָרִים, **וּבֵין שֶׁאֵינָן מִצֶּמֶר** וּמְשַׁמְּשׁוֹת גַּם לְשָׂאָר תַּשְׁמִישִׁים, **טְמֵאוֹת,** וְדִין זֶה הוּא **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מִטְפָּחוֹת **מִצֶּמֶר, טְהוֹרוֹת,** שֶׁהֵן מְיֻחָדוֹת לְסְפָרִים וְאֵינָם מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם. **וְשֶׁאֵינָן מִצֶּמֶר, טְמֵאוֹת,** כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְשָׂאָר תַּשְׁמִישִׁים וְנֶחְשָׁבוֹת לִמְשַׁמְּשֵׁי אָדָם. [וּבֵית שַׁמַּאי סוֹבְרִים, שֶׁאַף מִטְפָּחוֹת סְפָרִים נֶחְשָׁבִים לִמְשַׁמְּשֵׁי אָדָם כֵּיוָן שֶׁעֲשׂוּיִים לִמְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם תָּמִיד]. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵלּוּ וְאֵלּוּ** - בֵּין מִצֶּמֶר וּבֵין שֶׁאֵינָן מִצֶּמֶר, **טְהוֹרוֹת,** שֶׁהֵן מְיֻחָדוֹת לְסְפָרִים וְאֵינָם מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם, **טְמֵאָה** וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלֵי שֶׁנִּשְׁבַּר. וְרַק אִם יְחֻדּוֹ **לְשֵׁם אַחֵר** - לִכְלֵי מִסּוּג אַחֵר, שֶׁהָיָה כְּלִי קִבּוּל וְיִחֻדּוֹ לִכְלֵי פְּשׁוּט וּלְהֶפֶךְ, כְּכָל הָאֲמוּרִים שֶׁבְּמִשְׁנָתֵנוּ, **טָהוֹר:** **מִשְׁנָה ו** **מַטְלִית טְמֵאָה שֶׁחִבְּרָהּ לְדָבָר אַחֵר וּפֵרְשָׁה מִמֶּנּוּ:** **מַטְלִית** טְמֵאָה מִדָּרֶס **שֶׁטְּלָיָהּ** כְּלֵי קִבּוּל אוֹ כֵּלִים פְּשׁוּטִים, **טְמֵא** וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלֵי שֶׁנִּשְׁבַּר. וְרַק אִם יְחֻדּוֹ **לְשֵׁם אַחֵר** - לִכְלֵי מִסּוּג אַחֵר, שֶׁהָיָה כְּלִי קִבּוּל וְיִחֻדּוֹ לִכְלֵי פְּשׁוּט וּלְהֶפֶךְ, כְּכָל הָאֲמוּרִים שֶׁבְּמִשְׁנָתֵנוּ, **טָהוֹר:** **מִשְׁנָה ו** **מַטְלִית טְמֵאָה שֶׁחִבְּרָהּ לְדָבָר אַחֵר וּפֵרְשָׁה מִמֶּנּוּ:** **מַטְלִית** טְמֵאָה מִדָּרֶס **שֶׁטְּלָיָהּ** - שֶׁעָשָׂה מִמֶּנָּה טְלָאי **עַל הַקֻּפָּה,** בָּטְלָה מִתּוֹרַת טֻמְאַת מִדָּרֵס כֵּיוָן שֶׁהִיא בְּטֵלָה לְסַל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְמִדָּרֵס. אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁנִּגְּעָה הַמַּטְלִית בַּקֻּפָּה קֹדֶם חִבּוּרָהּ, נִטְמְאָה הַקֻּפָּה בְּטֻמְאַת מַגַּע מִדָּרֵס וְהִיא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְאַף הַמַּטְלִית שֶׁהִיא חֵלֶק מֵהַקֻּפָּה טְמֵאָה בְּטֻמְאָה זוֹ. וַהֲרֵי הַקֻּפָּה [וְהַמַּטְלִית עִמָּהּ] **מְטַמְּאָה אֶחָד** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהּ וְהוּא נַעֲשָׂה **שֵׁנִי, וּפוֹסֶלֶת אֶחָד** נוֹסָף - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בְּשֵׁנִי וְנַעֲשֵׂית שְׁלִישִׁי [וְאֵינָהּ 'טְמֵאָה' לְפִי שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה רְבִיעִי בִּתְרוּמָה]. וְאִם **הִפְרִישָׁהּ** - אֶת הַמַּטְלִית **מִן הַקֻּפָּה, הַקֻּפָּה** עוֹדָנָּה טְמֵאָה בְּמַגַּע מִדָּרֵס **וּמְטַמְּאָה אֶחָד וּפוֹסֶלֶת אֶחָד,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, **וְהַמַּטְלִית טְהוֹרָה** לְגַמְרֵי, שֶׁהֲרֵי הִיא כַּחֲתִיכָה שֶׁנִּתְלְשָׁה מִקֻּפָּה שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם כְּלִי [אֲבָל אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ לְיַחֲדָהּ שׁוּב לִישִׁיבָה, הִיא חוֹזֶרֶת לְקַבֵּל טֻמְאַת מִדָּרֵס מִכָּאן וּלְהַבָּא]. וּמַטְלִית טְמֵאָה מִדָּרֵס שֶׁטְּלָיָהּ - שֶׁעָשָׂה מִמֶּנָּה טְלָאי **עַל הַבֶּגֶד,** לֹא בָּטְלָה מִטַּמְאָתָהּ וְאַדְרַבָּה הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ נַעֲשָׂה טָמֵא מִדָּרֵס מֻחֶמֶת חִבּוּרוֹ אֲלֵיהָ וְטֻמְאָתָם אַב הַטֻּמְאָה, וְהִיא [וְהַבֶּגֶד עִמָּהּ] **מְטַמְּאָה שְׁנַיִם** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם שֶׁנַּעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְאֶת הַנּוֹגֵעַ בָּרִאשׁוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֶלֶת** עוֹד **אֶחָד** - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בְּשֵׁנִי וְנַעֲשֵׂית שְׁלִישִׁי. וְאִם **הִפְרִישָׁהּ** [-לַמַּטְלִית] **מִן הַבֶּגֶד, הַבֶּגֶד** אֵינוֹ מְחַבֵּר עוֹד לְטֻמְאַת מִדָּרֵס וְהוּא רַק רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה מִדִּין מַגַּע מִדָּרֵס כֵּיוָן שֶׁנָּגַע בַּמַּטְלִית, **וּמְטַמֵּא אֶחָד** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֵל** עוֹד **אֶחָד** - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בְּשֵׁנִי וְנַעֲשֵׂית שְׁלִישִׁי. **וְהַמַּטְלִית** עַצְמָהּ נִשְׁאֶרֶת בְּטֻמְאַת מִדָּרֵס כֵּיוָן שֶׁמַּעֲלָם לֹא בָּטְלָה מִמֶּנָּה, **וּמְטַמְּאָה שְׁנַיִם** בְּחֻלִּין **וּפוֹסֶלֶת אֶחָד** נוֹסָף בִּתְרוּמָה. **וְכֵן** דִּין **הַטּוֹלֶה** [-הַמַּטְלִיא] מַטְלִית טְמֵאָה מִדָּרֵס **עַל הַשַּׂק אוֹ עַל הָעוֹר,** כְּדִין הָעוֹשֶׂה מִמֶּנָּה טְלָאי בְּבֶגֶד, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** לְגַמְרֵי אֶת הַמַּטְלִית לְאַחַר שֶׁפֵּרְשָׁה מֵהַשַּׂק וְהָעוֹר, שֶׁלְּדַעְתּוֹ כְּשֶׁמְּחַבְּרָהּ לְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִמִּינָהּ בָּטֵל שְׁמָהּ וְאֵינָהּ טְמֵאָה מִדָּרֵס, וְדִינָהּ כְּאִלּוּ הִטְלִיאָהּ עַל הַקֻּפָּה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אִם הִטְלִיאָהּ **עַל הָעוֹר, טָהוֹר** - בָּטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם מִדָּרֵס, כֵּיוָן שֶׁבֶּגֶד וְעוֹר הֵם מִינִים שׁוֹנִים לְגַמְרֵי וּבָטֵל שְׁמָהּ. אֲבָל אִם הִטְלִיאָהּ **עַל הַשַּׂק, טְמֵא** - עוֹדָנָּה טְמֵאָה בְּטֻמְאַת מִדָּרֵס, **מִפְּנֵי שֶׁהַשַּׂק הוּא אָרִיג** כְּמוֹתָהּ, אַף שֶׁהִיא מִין בֶּגֶד וְהוּא מִשְׁעַר עִזִּים: **מִשְׁנָה ז** **שְׁאֵרִית חוּטֵי הַשְּׁתִי שֶׁבִּקְצֵה הַבֶּגֶד:** **שְׁאֵרִית חוּטֵי הַשְּׁתִי שֶׁבִּקְצֵה הַבֶּגֶד טָמֵא** - אֲפִלּוּ הֵן **שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים, הוּא **חוּץ מִן הַמְּלָן** - שְׁאֵרִית חוּטֵי הַשְּׁתִי בְּאֹרֶךְ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת שֶׁמְּשַׁיֵּר הָאוֹרֵג בִּקְצֵה הַבֶּגֶד, **דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת מְכֻוָּנוֹת - מְצֻמְצָמוֹת, דְּהַיְינוּ יַחַד עִם הַמְּלָן. **אִפֵּן חִבּוּר מַטְלִית לְהַחְשִׁיבָהּ כְּחִבּוּר לַבֶּגֶד: טָלָיָהּ** - מַטְלִית טְמֵאָה מִדָּרֵס שֶׁחִבְּרָהּ כְּטָלַאי **עַל הַבֶּגֶד מֻרּוּחַ אַחַת** - מִצַּדָּהּ הָאֶחָד וּמְנֻתָּקֶת מִמִּנּוּי בִּשְׁלֹשָׁה צְדָדִים, **אֵינוֹ חִבּוּר** וְהַבֶּגֶד אֵינוֹ טָמֵא. וְאִם חִבְּרָהּ **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ,** כְּגוֹן בְּצַד צָפוֹן וְדָרוֹם, הֲרֵי זֶה **חִבּוּר. עָשָׂאוֹ** - חִבְּרָהּ **כְּמִין גַּאם** - אוֹת יְוָנִית וְצוּרָתָהּ כְּמוֹ ר', הֵיינוּ שֶׁחִבְּרָהּ לַבֶּגֶד מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת סְמוּכוֹת, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** אֶת הַבֶּגֶד, שֶׁהַמַּטְלִית נֶחְשֶׁבֶת מְחֻבֶּרֶת לַבֶּגֶד. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** וְסוֹבְרִים שֶׁאֵין זֶה חִבּוּר. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁחִבּוּר מִצַּד אֶחָד אֵינוֹ נֶחְשָׁב **בְּטַלִּית** שְׁמִתְעַטְּפִים בָּהּ וְאֵינָהּ עוֹמֶדֶת עַל גּוּפוֹ תָּמִיד בְּאוֹתוֹ אֹפֶן. **אֲבָל בְּחֻלּוּק** שֶׁלּוֹבְשִׁים אוֹתוֹ כְּדֶרֶךְ מַלְבּוּשׁ וְעוֹמֵד עַל מְקוֹמוֹ, כָּל שֶׁתְּפָרָהּ **מִלְמַעְלָן** - מִצַּדָּהּ הָעֶלְיוֹן, הֲרֵי זֶה **חִבּוּר,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַמַּטְלִית מְכַסָּה אֶת הַקֶּרַע. וְאִלּוּ אִם תְּפָרָהּ **מִלְּמַטָּן** - **אֵינוֹ חִבּוּר,** מִפְּנֵי שֶׁהִיא נוֹפֶלֶת כְּלַפֵּי מַטָּה וְאֵינָהּ מְכַסָּה אֶת הַקֶּרַע (מלא"ש):

המבוארות

משניות

מִשְׁנָה ח בְּגֶד הֶעָשׂוּי מֵחֻתִּיכוֹת בַּד קְטַנּוֹת: בִּגְדֵי עֲנִיִּים הָעֲשׂוּיִים מֵחֻתִּיכוֹת בַּד רַבּוֹת הַתְּפוּרוֹת זוֹ לָזוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם [-בְּאַף אַחַת מֵהַחֻתִּיכוֹת] אֲפִלּוּ שִׁעוּר שֶׁל שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין מִדְרָס, שֶׁהַחֻתִּיכוֹת הַמְחֻבָּרוֹת מִצְטָרְפוֹת לְשִׁעוּר שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. טַלִּית קְרוּעָה: טַלִּית שֶׁהִתְחִיל בָּהּ לְקָרְעָהּ, כֵּיוָן שֶׁנִּקְרַע רֻבָּהּ, אֵינוֹ חִבּוּר, וְאִם נִטְמָא צַד אֶחָד שֶׁל הַקָּרַע לֹא נִטְמָא חֶלְקָהּ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַטַּלִּית. בֶּגֶד גַּס אוֹ רַךְ מְאֹד: הַבְּגָדִים הֶעָבִים וְהַגַּסִּים בְּיוֹתֵר, כְּגוֹן לֶבֶד [-צֶמֶר כָּבוּשׁ] וְסָגוֹס [-בֶּגֶד צֶמֶר עָבֶה], וְהַבְּגָדִים הָרַכִּים וְהַדַּקִּים בְּיוֹתֵר כְּמוֹ בִּגְדֵי מֶשִׁי וְכַדּוֹמֶה, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ - אֵין דַּי בְּשִׁעוּר שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ לְטַמְאוֹתָם, כֵּיוָן שֶׁאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם טְלָאי בְּשִׁעוּר זֶה וְאֵינָם רְאוּיִים לְכָלוּם: **מִשְׁנָה ט** דְּבָרִים שׁוֹנִים לְעִנְיַן טֻמְאַת מִדְרָס: כֶּסֶת שְׁנוֹתְנִים הַסַּבָּלִין עַל רֹאשָׁם אוֹ כְּתֵפָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנָּזְקוּ מֵהַמַּשָּׂא, טְמֵאָה מִדְרָס, לְפִי שֶׁלִּפְעָמִים הֵם יוֹשְׁבִים עָלֶיהָ. מַשְׁמֶרֶת [-מַסָּנֶנֶת] שֶׁל יַיִן, אֵין בָּהּ מִשּׁוּם מוֹשָׁב, שֶׁכֵּן מַחֲמֶת שִׁמְרֵי הַיַּיִן הַדְּבוּקִים בָּהּ אֵין יוֹשְׁבִים עָלֶיהָ. סְבָכָה - כִּפָּה כְּעֵין רֶשֶׁת שֶׁל זְקָנָה - שֶׁנָּשִׁים זְקֵנוֹת חוֹבְשׁוֹת עַל רֹאשָׁן, טְמֵאָה מִשּׁוּם מוֹשָׁב, לְפִי שֶׁלִּפְעָמִים הִיא יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ. [וּסְבָכָה זוֹ הֵיא מִין שׂוֹנָה מִסְּבָכָה שֶׁל זְקָנָה שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל (פכ"ד מט"ז) שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאַת מִדְרָס כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לִישִׁיבָה]. בֶּגֶד שֶׁהָפְשָׂר נִרְאֶה בַּעֲדוֹ: חָלוּק שֶׁל יוֹצֵאת הַחוּץ - זוֹנָה [שֶׁתַּרְגּוּמָהּ 'נְפַקַת בְּרָא'] הֶעָשׂוּי כִּסְבָכָה - כְּמַעֲשֵׂה רֶשֶׁת וְהָפְשָׂר נִרְאֶה בַּעֲדוֹ, טָהוֹר, שֶׁמֵּאַחַר וְאֵינוֹ מְכַסֶּה אֶת הַגּוּף אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְבֶגֶד. וְכֵן הָעוֹשֶׂה בֶּגֶד מִן הַחֶרֶם - מַרְשֶׁת שֶׁל דַּיָּגִים, טָהוֹר מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם. וְאִם עֲשָׂאוֹ מִזּוֹטוֹ - מֵהַחֵלֶק הָאָרוּג בְּצִפְּיפוּת בְּתַחְתִּית הָרֶשֶׁת, טָמֵא, לְפִי שֶׁהוּא כְּבֶגֶד גָּמוּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, אַף הָעוֹשֶׂה בֶּגֶד מִן הַחֶרֶם עַצְמוֹ וּכְפָלוֹ - וְקִפְּלוֹ לִשְׁנַיִם, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשׂוּ הָרָוָחִים צְפוּפִים וְשׁוּב אֵין בְּשָׂרוֹ נִרְאֶה בַּעֲדוֹ, הֲרֵי זֶה בֶּגֶד וְטָמֵא: **מִשְׁנָה י** טְמֵאַת סְבָכָה וַחֲלָקֶיהָ: הַקְּדָמָה: הַסְּבָכָה הִיא כִּפַּת הָרֹאשׁ הָעֲשׂוּיָה כְּצוּרַת חֲצִי כַּדּוּר, וְהַחֵלֶק הַנִּכְרָךְ עַל הַמֵּצַח וּמַקִּיף אֶת הָרֹאשׁ נִקְרָא פְּאַ הַסְּבָכָה, וְחֶלְקָהּ הָעֶלְיוֹן הַמְּנַח עַל גַּבֵּה הָרֹאשׁ נִקְרָא 'קוּרְקוּר': סְבָכָה - כִּפַּת רֹאשׁ לְנָשִׁים עֲשׂוּיָה מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת, שֶׁהִתְחִיל בָּהּ - לְאָרְגָהּ מִפְּיהָ - מִשְּׁפָתָהּ הַחִיצוֹנִית, טְהוֹרָה מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיִּגְמֹר לֶאֱרֹג אֶת קְרוּקוּרְתָּהּ - קַרְקָעִיתָהּ, דְּהַיְינוּ אֶמְצָעִיתָהּ. וְכֵן אִם הִתְחִיל בָּהּ לְאָרְגָהּ מִקְּרוּקוּרְתָּהּ, טְהוֹרָה, עַד שֶׁיִּגְמֹר לֶאֱרֹג אֶת פִּיהָ, שֶׁרַק בְּכָךְ נִגְמֶרֶת מְלַאכְתָּהּ. הַשָּׁבִיס שֶׁלָּהּ - אָרִיג הַמְצֻיָּר הַמְחֻבָּר עַל שְׂפָתָהּ וְעוֹמֵד עַל הַמֵּצַח מֵאָזֶן לְאָזֶן וְעָשׂוּי לְנוֹי, טָמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ - אַף כְּשֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר לַסְּבָכָה, שֶׁלְּכָךְ הוּא עָשׂוּי לְהַסִּירוֹ מִמֶּנָּה וְלִתְּנוֹ בִּסְבָכָה אַחֶרֶת, וְעַל כֵּן הוּא נֶחְשָׁב לְתַכְשִׁיט בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְהַחוּטִין שֶׁלָּהּ שֶׁבָּהֶם נִקְשָׁרֶת עַל הָרֹאשׁ, אַף שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים כִּבְגֶד בִּפְנֵי עַצְמָן, טְמֵאִין מִשּׁוּם חִבּוּר וּמְקַבְּלִים טֻמְאָה כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים אֵלֶיהָ, וְאִם נִגְעָה טֻמְאָה בְּכָשֶׁהֵם נִטְמְאוּ הַסְּבָכָה וְכָל הַשָּׁבִיס כֻּלּוֹ, שֶׁאֵין הַחוּטִין מְקַבְּלִים טֻמְאָה אֶלָּא מִשֶּׁהֵם מְחֻבָּרִים לַסְּבָכָה. סְבָכָה שֶׁנִּקְרְעָה, אִם אֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת [-מְכֻסָּה] אֶת רֹב הַרֹּאשׁ, טְהוֹרָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְמַלְאכְתָּהּ:

מסכת כלים פרק כט

פֶּרֶק כט

א נוֹמֵי הַסַּדִּין וְהַסּוּדָרִין וְהַטַּרְטִין וְהַפְּלִיּוֹן שֶׁל רֹאשׁ, שֵׁשׁ אֶצְבָּעוֹת. שֶׁל אַפְקָרְסִין, עֶשֶׂר. נִימֵי סָגוֹס וְהָרְדִיד וְהֶחָלוּק וְהַטַּלִּית, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. נִימֵי כְּפָּה שֶׁל זְקֵנָה, וְהַגֶּמְדִּין שֶׁל עַרְבִיִּין, וְהַקֶּלְקִין, וְהַפּוּנְדָּא, וְהַמַּעֲפֹרֶת, וְהַפַּרְגּוֹד, נִימֵיהֶן כָּל שֶׁהֵן: **ב** שָׁלֹשׁ כִּסָּתוֹת שֶׁל צֶמֶר, שֵׁשׁ שֶׁל פִּשְׁתָּן, שְׁלֹשָׁה סְדִינִין, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִטְפָּחוֹת, שְׁנֵי סוֹבְרִיקִין, חָלוּק אֶחָד, טַלִּית אַחַת, קְלֶבְקָרִין אֶחָד, חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּיָה. יֶתֶר מִכָּאן, חִבּוּר לְטֻמְאָה, וְאֵין חִבּוּר לְהַזָּיָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף לֹא לְטֻמְאָה: **ג** חוּט הַמְּשֻׁקֶלֶת, שְׁנֵים עָשָׂר. שֶׁל בַּנָּיִין, חֲמִשִּׁים אַמָּה. יֶתֶר מִכָּאן, אִם רָצָה לְקַיֵּם, טָהוֹר. שֶׁל סַיָּדִין וְשֶׁל צַיָּרִין, כָּל שֶׁהֵן: **ד** חוּט מֵאוֹזְנַיִם שֶׁל זָהָבִים וְשֶׁל שׁוֹקְלֵי אַרְגָּמָן טוֹב, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. יַד הַקַּרְדֹּם מֵאֲחֹרָיו, שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, טָפַח. יַד הַקַּרְדֹּם מִלְפָנָיו, טָפַח. שִׁירֵי יַד הַפַּרְגּוֹל, טָפַח. יַד מַקֶּבֶת (שֶׁל יָד) שֶׁל מְפַתְּחֵי אֲבָנִים, טָפַח:

המבוארות

עֲלֵיהֶם עַד שֶׁעוּר זֶה אַף הַבֶּגֶד נִטְמָא אוֹ נִטְהַר, וְאִם נָגַע אוֹ הִזָּה עַל הֶמְשֵׁךְ אָרְכָּם רַק הַנִּימִים נִטְמְאוּ אוֹ נִטְהֲרוּ וְלֹא הַבֶּגֶד. וְנִימִים שֶׁל אַפְקָרְסִין - לְבוּשׁ תַּחְתּוֹן שֶׁפְּתוּחַ בְּצַד הַכְּתֵפַיִם וְאַחֲרֵי שֶׁלּוֹבְשׁוֹ קוֹשְׁרוֹ מֵעַל כְּתֵפָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל, שֶׁעוּר הַנִּימִים הַנֶּחְשָׁבִים כְּחִבּוּר לְטֻמְאָה הוּא עַד עֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת מֵהַבֶּגֶד. נִימֵי סָגוֹס - בֶּגֶד צֶמֶר עָבֶה שֶׁיּוֹצְאוֹת צִיצִיּוֹת [-קְצָווֹת חוּטִים] מִכֻּלּוֹ, וְנִימֵי הָרְדִיד - צָעִיף דַּק לְכִסּוּי רֹאשׁ אִשָּׁה, וְנִימֵי הֶחָלוּק וְהַטַּלִּית, נֶחְשָׁבִים לְחִבּוּר עַד אֹרֶךְ שֵׁשׁ אֶצְבָּעוֹת מֵהַבֶּגֶד. נִימֵי כְּפָּה שֶׁל זְקֵנָה, וְנִימֵי הַגֶּמְדִּין שֶׁל עַרְבִיִּין - בֶּגֶד אַמָּה עַל אַמָּה שֶׁהָעַרְבִיִּים מְכַסִּים בּוֹ אֶת חָטְמָם וּפִיהֶם בִּזְמַן הַקֹּר, וְהַקֶּלְקִין - אָרִיג שֶׁל שֵׂעָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ נִימִים, וְהַפּוּנְדָּא - חֲגוֹרָה חֲלוּלָה וּרְחָבָה [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: לְבוּשׁ תַּחְתּוֹן הַמְּגֵן עַל הַבְּגָדִים הָעֶלְיוֹנִים מִפְּנֵי הַזֵּעָה], וְהַמַּעֲפֹרֶת - סוּדָר לְעִטּוּף הָרֹאשׁ, וְהַפַּרְגּוֹד - מָסָךְ פְּתוּחָם שֶׁל מְלָכִים, נִימֵיהֶן כָּל שֶׁהֵן - הַנִּימִים הַיּוֹצְאִים מֵהֶם נֶחְשָׁבִים כְּחִבּוּר אֲלֵיהֶם בְּכָל שֶׁעוּר שֶׁהוּא, מוּעָט אוֹ מְרֻבֶּה: **מִשְׁנָה ב** בְּגָדִים הַמְּחֻבָּרִים זֶה לָזֶה: עַד שְׁלֹשׁ כִּסָּתוֹת שֶׁל צֶמֶר הַתְּפוּרוֹת זוֹ לָזוֹ בִּשְׁלֹל הַכּוֹבְסִים [-שֶׁהַכּוֹבֵס מְחַבֵּר בְּגָדִים יַחַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ], וְעַד שֵׁשׁ כִּסָּתוֹת שֶׁל פִּשְׁתָּן, וְעַד שְׁלֹשָׁה סְדִינִין, וְעַד שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִטְפָּחוֹת, וְעַד שְׁנֵי סוֹבְרִיקִין - מִכְנָסַיִם [וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בָּתֵּי יָדַיִם מִצֶּמֶר לְכִסּוּי הַיָּדַיִם עַד הַמַּרְפֵּק], וְחָלוּק אֶחָד, וְטַלִּית אַחַת, וּקְלֶבְקָרִין [-כְּסוּת צֶמֶר עָבֶה לִימוֹת הַקֹּר] אֶחָד, הֲרֵי הֵם חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּיָה - שֶׁאִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶם נִטְמְאוּ כֻּלָּם, וְאִם הִזָּה עַל אֶחָד מֵהֶם כֻּלָּם נִטְהֲרוּ. אֲבָל יֶתֶר מִכָּאן - אִם חִבֵּר יַחַד מִנְיָן גָּדוֹל יוֹתֵר, מְחַמְּירִים בָּהֶם לְהַחֲשִׁיבָם חִבּוּר לְטֻמְאָה, אַךְ לֹא לְהָקֵל וְלָכֵן אֵין זֶה חִבּוּר לְהַזָּיָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם חִבֵּר יוֹתֵר מִמִּנְיָן זֶה אֵינוֹ חִבּוּר אַף לֹא לְטֻמְאָה: **מִשְׁנָה ג** חוּט הַמְּשֻׁקֶלֶת: חוּט הַמְּשֻׁקֶלֶת - חוּט הַמְחֻבָּר בְּקָצֵהוּ לְמִשְׁקֹלֶת שֶׁל עוֹפֶרֶת, וְעַל יְדֵי שְׁלשׁוּלָהּ לְמַטָּה נִתָּן לִבְדֹּק אֶת מִדַּת יְשָׁרוּתוֹ שֶׁל דָּבָר. אִם הוּא שֶׁל בַּנָּאִים הַבּוֹנִים בִּנְיָנִים קְטַנִּים, נֶחְשָׁב לְחִבּוּר לְמִשְׁקֹלֶת עַד לְאֹרֶךְ שְׁנֵים עָשָׂר אַמּוֹת. וְאִם הוּא שֶׁל חָרָשִׁין [-נַגָּרִים] הַבּוֹנִים כֹּתֶל עֵץ, נֶחְשָׁב חִבּוּר עַד שְׁמוֹנֶה עָשָׂר אַמָּה. וְאִם הוּא שֶׁל בַּנָּיִין [-בַּנָּאִים] הַבּוֹנִים בִּנְיָנִים גְּדוֹלִים וְחוֹמוֹת גְּבוֹהוֹת, נֶחְשָׁב חִבּוּר עַד חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְאִם הָיוּ הַחוּטִים יֶתֶר מִכָּאן - יוֹתֵר מִשֶּׁעוּרִים אֵלּוּ, אֲפִלּוּ אִם רָצָה לְקַיֵּם אוֹתָם בְּשִׁעוּר זֶה וְלֹא לְחָתְכָם, טָהוֹר וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחִבּוּר. חוּט מִשְׁקֹלֶת שֶׁל סַיָּדִין שֶׁטָּחִים אֶת הַכְּתָלִים בְּסִיד וּבוֹדְקִים אֶת יְשָׁרוּת הַטִּיחַ, וְשֶׁל צַיָּרִין הַמְצַיְּרִים צוּרוֹת עַל הַכְּתָלִים, נֶחְשָׁבִים חִבּוּר כָּל שֶׁהֵן - בֵּין הָיוּ אֲרֻכִּים וּבֵין קְצָרִים: **מִשְׁנָה ד** חִבּוּרִים שֶׁשְּׁעוּרָם שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת: חוּט שֶׁאוֹחֲזִים בּוֹ מֵאוֹזְנַיִם שֶׁל זָהָבִים - לִשְׁקִילַת זָהָב, וְכֵן חוּט שֶׁאוֹחֲזִים בּוֹ מֵאוֹזְנַיִם שֶׁל שׁוֹקְלֵי אַרְגָּמָן טוֹב - צֶמֶר טוֹב הַצָּבוּעַ אַרְגָּמָן, נֶחְשָׁבִים לְחִבּוּר לַמֵּאוֹזְנַיִם עַד אֹרֶךְ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. יַד [-קַת] הַקַּרְדֹּם מֵאֲחֹרָיו - הַחֵלֶק שֶׁבְּרֹאשׁוֹ שֶׁאֲחֹרֵי מְקוֹם אֲחִיזַת יָדוֹ [שֶׁאֵינוֹ אוֹחֲזוֹ בָּרֹאשׁ מִמָּשׁ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּפֹּל מִיָּדוֹ וּמְקֻצָּת מִיַּד הַקַּרְדֹּם נִשְׁאָר חָשׂוּף לְאַחַר יָדוֹ] נֶחְשָׁבֶת לְחִבּוּר עַד שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נוֹתָר מֵאֲחוֹרֵי הַיָּד שִׁעוּר טָפַח [-אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת], הֲרֵי הוּא מַפְרִיעַ לַמְּלָאכָה וְטָהוֹר - וְהַקֹּת כֻּלָּהּ אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ה** חִבּוּרִים שֶׁשְּׁעוּרָם טָפַח: חוּט שֶׁאוֹחֲזִים בּוֹ מֵאוֹזְנַיִם שֶׁל חֲנֻנִים וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, נֶחְשָׁב לְחִבּוּר עַד אֹרֶךְ טָפַח. יַד הַקַּרְדֹּם מִלְפָנָיו - בַּחֵלֶק שֶׁבֵּין הַבַּרְזֶל לִמְקוֹם אֲחִיזַת הַיָּד, נֶחְשֶׁבֶת לְחִבּוּר עַד אֹרֶךְ טָפַח. שִׁירֵי יַד הַפַּרְגּוֹל - יָדִית הַמְּחוּגָה שֶׁעִמָּהּ מְשׁוֹרְטִים חָרְשֵׁי הָעֵץ צוּרוֹת עֲגֻלּוֹת [וְכָךְ כְּנוּיָהּ 'שִׁירֵי יַד הַפַּרְגּוֹל'] נֶחְשֶׁבֶת לְחִבּוּר עַד אֹרֶךְ טָפַח. יַד מַקֶּבֶת - פַּטִּישׁ בַּרְזֶל שֶׁרֹּאשׁוֹ אֶחָד חַד וּמְפַסְּלִים בּוֹ אֲבָנִים (שֶׁל יָד) שֶׁל מְפַתְּחֵי [-מְפַסְּלֵי] אֲבָנִים, נֶחְשֶׁבֶת לְחִבּוּר עַד טָפַח. וְשִׁעוּרָם שֶׁל כָּל אֵלּוּ הוּא טָפַח, לְפִי שֶׁרְגִילִים לֶאֱחֹז בָּהֶם בְּיָד אַחַת:

תקפה

משניות

מִשְׁנָה ו חֲבוּרִים שֶׁשִּׁעוּרָם טְפָחַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה: **שׁוֹקְלֵי זְכוּכִית,** נָחְשָׁב לְחִבּוּר עַד אֹרֶךְ **טְפָחַיִם.** [-חֲרִיצַת] רַחַיִם, שִׁעוּרָהּ **טְפָחַיִם.** **וְיַד הַמַּעֲצָד שֶׁל לְגִיוֹנוֹת** - כְּלִי הֲרִיגָה שֶׁרֹאשׁוֹ עָגֹל שֶׁנּוֹשְׁאִים עִמָּם אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה, שִׁעוּרָהּ **טְפָחַיִם.** **וְיַד הַקֶּרֶנָס שֶׁל זֶהָבִים** - פַּטִּישׁ שֶׁל אֻמָּנֵי זָהָב הַמַּכִּים עִמּוֹ עַל הַזָּהָב לְרַדְּדוֹ לְטַסִּים דַּקִּים, שִׁעוּרָהּ **טְפָחַיִם.** **וְיָדִית** קוּרְנָס **שֶׁל חָרְשִׁין** - אֻמָּנֵי בַּרְזֶל, שִׁעוּרָהּ **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** שֶׁכָּל אֵלּוּ רְגִילוּת לְאָחֲזָם בִּשְׁתֵּי יָדַיִם וְלָכֵן שִׁעוּרָם טְפָחַיִם, מִלְּבַד קוּרְנָס שֶׁל אֻמָּנֵי בַּרְזֶל שֶׁמַּחֲמַת חֹם הַבַּרְזֶל שְׁמַכִּים בּוֹ מַרְחִיקִים יָדֵיהֶם טֶפַח וְלָכֵן שִׁעוּרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים:

מִשְׁנָה ז חֲבוּרִים שֶׁשִּׁעוּרָם מֵאַרְבָּעָה עַד שִׁשָּׁה טְפָחִים: **שְׁיָרֵי הַדָּרְבָּן מִלְמַעְלָן** - שִׁעוּר הַמִּרְדַּע שֶׁהוּא מַקֵּל שֶׁבְּצִדּוֹ אֶחָד 'דָּרְבָּן' [בַּרְזֶל כְּמִין מַרְצֵעַ הַמְשַׁמֵּשׁ לְכִוּוּן הַבְּהָמָה לִתְלָמֶיהָ בִּשְׁעַת הַחֲרִישָׁה] וּבְצִדּוֹ הַשֵּׁנִי חַרְחוּר [רָאָה לְהַלָּן מ"ח], נָחְשָׁב חִבּוּר בְּצִדּוֹ שֶׁל הַדָּרְבָּן עַד שִׁעוּר **אַרְבָּעָה** טְפָחִים, אֲבָל הֶמְשֵׁךְ הַמַּקֵּל אַחַר שִׁעוּר אַרְבָּעָה טְפָחִים אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּמְחֻבָּר לַדָּרְבָּן. **יַד הַבָּדִיד** - כְּלִי בַּרְזֶל לַחֲפִירַת גֻּמּוֹת סְבִיב הָאֹהֶל כְּדֵי שֶׁיָּקוּוּ בָּהֶן מַיִם, שִׁעוּרָהּ **אַרְבָּעָה** טְפָחִים. **יַד הַקַּרְדֹּם שֶׁל נְכוּשׁ** - פַּטִּישׁ לִשְׁבִירַת אֲבָנִים, שִׁעוּרָהּ **חֲמִשָּׁה** טְפָחִים. **יַד בֶּן הַפַּטִּישׁ** - שֶׁל פַּטִּישׁ קָטָן, שִׁעוּרָהּ **חֲמִשָּׁה** טְפָחִים. **וְשֶׁל הַפַּטִּישׁ** הַגָּדוֹל שִׁעוּרָהּ **שִׁשָּׁה** טְפָחִים. **יַד הַקַּרְדֹּם שֶׁל בְּקוּעַ** עֵצִים, **וְשֶׁל עָדִיר** - וְיַד קַרְדֹּם שֶׁעוֹדְרִים וְחוֹפְרִים בּוֹ בַּקַּרְקַע, שִׁעוּרָן **שִׁשָּׁה** טְפָחִים. **וְיַד מַקֶּבֶת שֶׁל סַתָּתִין** - פַּטִּישׁ שֶׁל מְסַתְּתֵי אֲבָנִים הַמְקַצְּעִים וּמְיַשְּׁרִים אוֹתָן בּוֹ, שִׁעוּרָהּ **שִׁשָּׁה** טְפָחִים: **מִשְׁנָה ח חֲבוּרִים שֶׁשִּׁעוּרָם מִשִּׁבְעָה וְעַד עֲשָׂרָה טְפָחִים:** **שְׁיָרֵי חַרְחוּר מִלְמַטָּן** - שִׁעוּר הַמִּרְדַּע לִצַּד הַחַרְחוּר, שֶׁהוּא בְּרַזֶל רָחָב לְחִתּוּךְ שָׂרָשִׁים, שִׁעוּרוֹ **שִׁבְעָה** טְפָחִים, אֲבָל הֶמְשֵׁךְ הַמִּרְדַּע אַחֲרֵי שִׁעוּר זֶה אֵינוֹ נֶחְשָׁב כִּמְחֻבָּר לַחַרְחוּר. **יַד מַגֶּרֶפָה שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים** לְגָרִיפַת אָפָר תִּנּוּר כִּירַיִם אוֹ טִיט, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שִׁעוּרָהּ עַד **שִׁבְעָה** טְפָחִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** עַד **שְׁמוֹנָה** טְפָחִים. וְשִׁעוּר יַד מַגֶּרֶפָה **שֶׁל סַיָּדִין** הַגּוֹרְפִים בָּהּ אֶת הַסִּיד, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** עַד **תִּשְׁעָה** טְפָחִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** עַד **עֲשָׂרָה** טְפָחִים. **יָתֵר מִכָּאן** - אִם הָיְתָה יַד הַמַּגֶּרֶפָה אֲרֻכָּה מִשִּׁעוּרִים אֵלּוּ, **אִם רָצָה** הַבְּעָלִים **לְקַיֵּם** [-לְהַשְׁאִיר] אוֹתָהּ כְּמוֹת שֶׁהִיא, **טְמֵא** - נֶחְשֶׁבֶת לְיַד הַכְּלִי בְּכָל שִׁעוּר שֶׁהִיא. **וְיַד מְשַׁמְּשֵׁי הָאוּר** - וְיָדִית כֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים לְמַלְאכוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בָּאֵשׁ, כְּגוֹן הַשַּׁפּוּד וְהָאסְכָּלָה שֶׁצּוֹלִים עֲלֵיהֶם בְּתַנּוּר וְכַדּוֹמֶה, נֶחְשָׁבוֹת לְחִבּוּר לִכְלִי **כָּל שֶׁהוּא** - בְּכָל שִׁעוּר שֶׁהוּא שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַרְחִיק אֶת אֲחִיזָתָם מִן הָאֵשׁ:

פֶּרֶק כ טֻמְאַת כְּלֵי זְכוּכִית: **מִשְׁנָה א קַבָּלַת טֻמְאָה בִּכְלֵי זְכוּכִית:** **כְּלֵי זְכוּכִית, פְּשׁוּטֵיהֶן** - שֶׁאֵין לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **טְהוֹרִין.** **וּמְקֻבָּלֵיהֶן** - שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל, **טְמֵאִים,** לְפִי שֶׁכְּלֵי זְכוּכִית טְמֵאִים מִדְּרַבָּנָן מֵחֲמַת דְּמְיוֹנָם לִכְלֵי חֶרֶס, וּכְלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לג) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ' וְגוֹ'. וְאִם נִטְמְאוּ **וְנִשְׁבְּרוּ, טְהֵרוּ,** לְפִי שֶׁבָּטַל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי. וְאִם **חָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים, מְקַבְּלִין טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא,** אֲבָל אֵין טֻמְאָתָם הַיְשָׁנָה חוֹזֶרֶת [דִּינִים אֵלּוּ נִשְׁנוּ לְעֵיל (פ"ב מ"א, פט"ו מ"א) וְנִשְׁנוּ כָּאן כְּהַקְדָּמָה לְשְׁאָר דִּינֵי כְּלֵי זְכוּכִית]. **הַטָּבְלָא** [-הַשֻּׁלְחָן] **וְהָאסְקוּטְלָא** [-קְעָרָה שְׁטוּחָה] **שֶׁל זְכוּכִית, טְהוֹרִין,** לְפִי שֶׁאֵין לָהֶן בֵּית קִבּוּל. וְאַף שֶׁלָּאסְקוּטְלָא יֵשׁ בֵּית קִבּוּל קָטָן בְּתַחְתִּיתָהּ, כְּעֵין רֶגֶל שֶׁל גָּבִיעַ, וְיָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ עַל יְדֵי שֶׁהוֹפְכָהּ עַל פִּיהָ, מִכָּל מָקוֹם עִקָּרָהּ עָשׂוּי לְצַדָּהּ הָעֶלְיוֹן וְלָכֵן אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי קִבּוּל מֵחֲמַת זֶה. **וְאִם יֶשׁ לָהֶן לִזְבֵּז** - שֶׁמְּפֻרָּדִים מֵהֶם בְּמָקוֹם שֶׁהֵם מְקֻבָּלִים, כְּגוֹן **מְטֻמָּאִים** שֶׁהָרֵי יֵשׁ לָהֶם בֵּית קִבּוּל. **שׁוּלֵי** [-תַּחְתִּית] **קְעָרָה וְשׁוּלֵי**

מסכת כלים פרק ל

**ו חוּט מֵאֹזְנַיִם שֶׁל צַמָּרִים, וְשֶׁל שׁוֹקְלֵי זְכוּכִית, טְפָחַיִם. יַד הַמַּקּוֹר, טְפָחַיִם. יַד הַמַּעֲצָד שֶׁל לְגִיוֹנוֹת, טְפָחַיִם. יַד הַקֶּרֶנָס שֶׁל זֶהָבִים, טְפָחַיִם. וְשֶׁל חָרְשִׁין, שְׁלֹשָׁה טְפָחִים: ז שְׁיָרֵי הַדָּרְבָּן מִלְמַעְלָן, אַרְבָּעָה. יַד הַבְּדִיד, אַרְבָּעָה. יַד הַקַּרְדֹּם שֶׁל נְכוּשׁ, חֲמִשָּׁה. יַד בֶּן הַפַּטִּישׁ, חֲמִשָּׁה. וְשֶׁל הַפַּטִּישׁ, שִׁשָּׁה. יַד הַקַּרְדֹּם שֶׁל בְּקוּעַ עֵצִים, וְשֶׁל עָדִיר, שִׁשָּׁה טְפָחִים. יַד מַקֶּבֶת שֶׁל סַתָּתִין

משניות

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת

בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ דִּינֵי טֻמְאַת מֵת, כְּשֶׁבְּכֻלָּם אֹפֶן הַטֻּמְאָה הַמְיֻחָד לְמֵת וְהוּא טֻמְאַת אֹהֶל, וּמִכָּאן שֵׁם הַמַּסֶּכֶת, מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת:

פֶּרֶק א טֻמְאַת אָדָם וְכֵלִים שֶׁנִּטְמְאוּ מֵחֲמַת הַמֵּת, וְחֶלְקֵי הַמֵּת הַמְטַמְּאִים:

מִשְׁנָה א הָעֶבְרַת טֻמְאַת מֵת מֵאָדָם

לְאָדָם: **שְׁנַיִם טְמֵאִים בְּמֵת** - יָשְׁנוֹ אֹפֶן שֶׁבּוֹ שְׁנַיִם נִטְמְאִים בְּטֻמְאָה שֶׁמְּקוֹרָהּ בְּאוֹתוֹ מֵת, אֶחָד מֵהֶם **טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה,** וְאֶחָד מֵהֶם **טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב.** וְכֵן יָשְׁנוֹ אֹפֶן **שְׁשִׁלְשָׁה טְמֵאִין בְּמֵת,** וּשְׁנַיִם מֵהֶם **טְמֵאִין טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְאֶחָד טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב.** וְכֵן מָצִינוּ **אַרְבָּעָה טְמֵאִין בְּמֵת, שְׁשִׁלְשָׁה** מֵהֶם **טְמֵאִין טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְאֶחָד טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב. כֵּיצַד שְׁנַיִם** טְמֵאִים מֵחֲמַת הַמֵּת, **אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת** שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה וְנַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה **וְטָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יא) 'הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים'. **וְאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ** - בְּטֻמְאַת מֵת נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה **וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב** בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כב) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא, וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֶב'. [וְתִקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁאִם נָגַע בְּטֻמְאַת מֵת בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בְּמֵת, נִטְמָא גַּם הוּא בְּטֻמְאַת שִׁבְעָה כְּנוֹגֵעַ בַּמֵּת עַצְמוֹ]:

מִשְׁנָה ב אֹפֶן הָעֶבְרַת הַטֻּמְאָה בִּשְׁלֹשָׁה: **כֵּיצַד שְׁלֹשָׁה** טְמֵאִים מֵחֲמַת הַמֵּת, **כֵּלִים הַנּוֹגְעִים בְּמֵת** טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טז) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חָרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקֶבֶר, יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים'. **וְכֵלִים** הַנּוֹגְעִים **בַּכֵּלִים שֶׁנִּגְעוּ** בַּמֵּת אַף הֵם **טְמֵאִין טֻמְאַת שִׁבְעָה,** שֶׁנֶּאֱמַר 'בַּחֲלַל חָרֶב' לְמִדּוּ חֲכָמִים שֶׁחָרֶב [וְכֵן שְׁאָר כֵּלִים מִלְּבַד כְּלֵי חָרֶס] דִּינָהּ כָּחָלָל עַצְמוֹ, שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהַכֵּלִי הַנּוֹגֵעַ בָּהּ נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. **וְהַשְּׁלִישִׁי** הַנּוֹגֵעַ בְּכֵלִים אֵלּוּ, **בֵּין** אִם הוּא **אָדָם וּבֵין כֵּלִים,** נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וּטְמֵאִין **טֻמְאַת עֶרֶב:** **מִשְׁנָה ג אֹפֶן הָעֶבְרַת הַטֻּמְאָה בְּאַרְבָּעָה:** **כֵּיצַד אַרְבָּעָה** טְמֵאִים מֵחֲמַת הַמֵּת, **כֵּלִים נוֹגְעִין בְּמֵת** הֲרֵי הֵם אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה כְּמֵת עַצְמוֹ וּטְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, **וְאָדָם** הַנּוֹגֵעַ **בִּכֵּלִים** אֵלּוּ נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה וְאַף הוּא טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. **וְכֵלִים** הַנּוֹגְעִים **בְּאָדָם** זֶה, **טְמֵאִין** אַף הֵם **טֻמְאַת שִׁבְעָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם לא כד) 'וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי', לְלַמֵּד שֶׁכָּל אָדָם הַטָּמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה מֵחֲמַת מֵת מְטַמֵּא כֵּלִים הַנּוֹגְעִים בּוֹ טֻמְאַת שִׁבְעָה. **וְהָרְבִיעִי** הַנּוֹגֵעַ בְּכֵלִים אֵלּוּ שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה וְנַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יא) 'הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים'. **וְאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ** - בְּטֻמְאַת מֵת נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה **וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב** בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כב) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא, וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֶב'. [וְתִקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁאִם נָגַע בְּטֻמְאַת מֵת בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בְּמֵת, נִטְמָא גַּם הוּא בְּטֻמְאַת שִׁבְעָה כְּנוֹגֵעַ בַּמֵּת עַצְמוֹ]:

מִשְׁנָה ד אֹפֶן הָעֶבְרַת הַטֻּמְאָה בִּשְׁלֹשָׁה: **כֵּיצַד שְׁלֹשָׁה** טְמֵאִים מֵחֲמַת הַמֵּת, **כֵּלִים הַנּוֹגְעִים בְּמֵת** טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טז) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חָרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקֶבֶר, יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים'. **וְכֵלִים** הַנּוֹגְעִים **בַּכֵּלִים שֶׁנִּגְעוּ** בַּמֵּת אַף הֵם **טְמֵאִין טֻמְאַת שִׁבְעָה,** שֶׁנֶּאֱמַר 'בַּחֲלַל חָרֶב' לְמִדּוּ חֲכָמִים שֶׁחָרֶב [וְכֵן כֵּלִים מִלְּבַד כְּלֵי חָרֶס] דִּינָהּ כָּחָלָל עַצְמוֹ, שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהַכֵּלִי הַנּוֹגֵעַ בָּהּ נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. **וְהַשְּׁלִישִׁי** הַנּוֹגֵעַ בְּכֵלִים אֵלּוּ, **בֵּין** אִם הוּא **אָדָם וּבֵין כֵּלִים,** נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וּטְמֵאִין **טֻמְאַת עֶרֶב:** **מִשְׁנָה ג אֹפֶן הָעֶבְרַת הַטֻּמְאָה בְּאַרְבָּעָה:** **כֵּיצַד אַרְבָּעָה** טְמֵאִים מֵחֲמַת הַמֵּת, **כֵּלִים נוֹגְעִין בְּמֵת** הֲרֵי הֵם אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה כְּמֵת עַצְמוֹ וּטְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, **וְאָדָם** הַנּוֹגֵעַ **בִּכֵּלִים** אֵלּוּ נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה וְאַף הוּא טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. **וְכֵלִים** הַנּוֹגְעִים **בְּאָדָם** זֶה, **טְמֵאִין** אַף הֵם **טֻמְאַת שִׁבְעָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם לא כד) 'וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי', לְלַמֵּד שֶׁכָּל אָדָם הַטָּמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה מֵחֲמַת מֵת מְטַמֵּא כֵּלִים הַנּוֹגְעִים בּוֹ טֻמְאַת שִׁבְעָה. **וְהָרְבִיעִי** הַנּוֹגֵעַ בְּכֵלִים אֵלּוּ שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה וְנַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יא) 'הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים'. **וְאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ** - בְּטֻמְאַת מֵת נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה **וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב** בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כב) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא, וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֶב'. [וְתִקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁאִם נָגַע בְּטֻמְאַת מֵת בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בְּמֵת, נִטְמָא גַּם הוּא בְּטֻמְאַת שִׁבְעָה כְּנוֹגֵעַ בַּמֵּת עַצְמוֹ]:

מִשְׁנָה ה חֻמְרוֹת בְּאָדָם וּבִגְדִים זֶה לְעֻמַּת זֶה בְּטֻמְאַת זָב: **אָדָם וּבְגָדִים מְטַמְּאִים בְּזָב** - נִטְמָאִים מִזָּב, **וְחָמֵר** יֶשְׁנוֹ **בָּאָדָם מִבַּבְּגָדִים,** וְחָמֵר אַחֵר יֶשְׁנוֹ **בַּבְּגָדִים מִבָּאָדָם.** הַחֹמֶר שֶׁבָּאָדָם, **שֶׁהָאָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּזָב מְטַמֵּא בִּגְדִים** [וּשְׁאָר כֵּלִים מִלְּבַד כְּלֵי חָרֶס] בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בְּזָב, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ז) 'וְהַנֹּגֵעַ בִּבְשַׂר הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו', **וְאֵין בְּגָדִים הַנּוֹגְעִין בְּזָב מְטַמְּאִין בְּגָדִים,** שֶׁהַזָּב אַב הַטֻּמְאָה וְהַבְּגָדִים הַנּוֹגְעִים בּוֹ נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה מְטַמְּאִים אֲבָל לֹא אָבוֹת הַטֻּמְאָה שֶׁאֵינוֹ אַב הַטֻּמְאָה, וְהַשְּׁלִישִׁי רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה אֲבָל לֹא אָבוֹת הַטֻּמְאָה. **וְהָאָדָם שְׁנַיִם** - וְאִלּוּ בְּאָדָם לֹא מָצִינוּ אֶלָּא שְׁנַיִם בִּלְבַד יִטַּמְּאוּ בְּאָדָם זֶה, שֶׁהַנּוֹגֵעַ בַּמֵּת נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה וְטָמֵא שִׁבְעָה, וְהַנּוֹגֵעַ בּוֹ נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב. **וְשֶׁאֵינוֹ** מְטַמֵּא אָדָם. **וְהַחֹמֶר שֶׁבָּאָדָם** הוּא, **שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא** [-הָאָדָם] **בָּאֶמְצַע** בֵּין שְׁנֵי כֵּלִים, כְּגוֹן כְּלֵי בְּאָדָם, וְכְלֵי בְּאָדָם, הַנּוֹגֵעַ בְּזָב, הַנּוֹגֵעַ בָּאָדָם, שֶׁהַכְּלֵי הָרִאשׁוֹן נַעֲשָׂה אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה מִדִּין חֶרֶב כָּחָלָל, וְהָאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה, וְהַכֵּלִי הַנּוֹגֵעַ בּוֹ נַעֲשָׂה אַף הוּא אַב הַטֻּמְאָה מִדִּין 'וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם', וּמְטַמֵּא כְּלֵי אוֹ אָדָם נוֹסָפִים שֶׁנַּעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. **וְשֶׁאֵינוֹ** - וְאִלּוּ אִם אֵין הָאָדָם **בָּאֶמְצַע** בֵּין שְׁנֵי הַכֵּלִים, אֶלָּא רַק כֵּלִים נָגְעוּ זֶה בָּזֶה, הַנִּטְמָאִים הֵן שְׁלֹשָׁה בִּלְבַד: **מִשְׁנָה ה חֻמְרוֹת בְּאָדָם וּבִגְדִים זֶה לְעֻמַּת זֶה בְּטֻמְאַת זָב:** **אָדָם וּבְגָדִים מְטַמְּאִים בְּזָב** - נִטְמָאִים מִזָּב, **וְחָמֵר** יֶשְׁנוֹ **בָּאָדָם מִבַּבְּגָדִים,** וְחָמֵר אַחֵר יֶשְׁנוֹ **בַּבְּגָדִים מִבָּאָדָם.** הַחֹמֶר שֶׁבָּאָדָם, **שֶׁהָאָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּזָב מְטַמֵּא בִּגְדִים** [וּשְׁאָר כֵּלִים מִלְּבַד כְּלֵי חָרֶס] בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בְּזָב, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ז) 'וְהַנֹּגֵעַ בִּבְשַׂר הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו', **וְאֵין בְּגָדִים הַנּוֹגְעִין בְּזָב מְטַמְּאִין בְּגָדִים,** שֶׁהַזָּב אַב הַטֻּמְאָה וְהַבְּגָדִים הַנּוֹגְעִים בּוֹ נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה מְטַמְּאִים

משניות

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק ב

המבוארות

וַעֲצָמוֹת שֶׁבְּכָךְ הוּא נָחְשָׁב לְאֵבֶר: **מִשְׁנָה ח** **מִנְיַן הָאֵיבָרִים שֶׁבְּגוּף הָאָדָם: מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵבָרִים בָּאָדָם,** וְאֵלּוּ הֵם: **שְׁלֹשִׁים בְּפַסַּת** [-בְּכַף] **הָרֶגֶל, שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע,** וְנִמְצָא שֶׁבְּחֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת יֵשׁ שְׁלוֹשִׁים אֵיבָרִים. **עֲשָׂרָה בַּקֻּרְסֹל** - מְקוֹם חִבּוּר כַּף הָרֶגֶל וְהַשּׁוֹק. **שְׁנַיִם בַּשּׁוֹק** - בְּפֶרֶק הָרֶגֶל שֶׁמֵּהַקֻּרְסֹל עַד לַבָּרָךְ. **חֲמִשָּׁה בָּאַרְכֻּבָּה** - בַּבָּרָךְ. **אֶחָד בְּיָרֵךְ** - בַּפֶּרֶק שֶׁמֵּהַבָּרָךְ וּלְמַעְלָה. **שִׁלְשָׁה בַּקְּטֻלִּית** - בְּכַף הַיָּרֵךְ שֶׁנִּמְצֵאת מֵעַל רֹאשׁ הַיָּרֵךְ. **אַחַת עֶשְׂרֵה צְלָעוֹת** בְּצַד אֶחָד שֶׁל הֶחָזֶה. **שְׁלֹשִׁים בְּפַסַּת** [-בְּכַף] **הַיָּד, שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע,** נִמְצָא שֶׁבְּחֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת יֵשׁ שְׁלוֹשִׁים אֵיבָרִים. **שְׁנַיִם בַּקָּנָה** - בְּפֶרֶק הַיָּד שֶׁמִּכַּף הַיָּד עַד לַמַּרְפֵּק. **וּשְׁנַיִם בַּמִּרְפֵּק. אֶחָד בַּזְּרוֹעַ** - בְּפֶרֶק הַיָּד שֶׁמִּמַּרְפֵּק עַד לַכָּתֵף. **וְאַרְבָּעָה בַּכָּתֵף. נִמְצְאוּ מֵאָה וְאֶחָד** אֵיבָרִים **מִצַּד זֶה** שֶׁל הַגּוּף, **וּמֵאָה וְאֶחָד מִצַּד זֶה** שֶׁל הַגּוּף, שֶׁלֹּא נִמְנוּ עַד כֹּה אֶלָּא הָאֵיבָרִים בְּצַד אֶחָד שֶׁל הַגּוּף. **וּשְׁמוֹנָה עָשָׂר חֲלִיּוֹת בַּשִּׁדְרָה** שֶׁבַּגַּב. **תִּשְׁעָה בָּרֹאשׁ. שְׁמוֹנָה בַּצַּוָּאר. שִׁשָּׁה בַּמִּפְתֵּחַ שֶׁל לֵב** - בָּחֲזֶה [הַנִּקְרָא כֵּן עַל יְדֵי שֶׁבְּתְּנוּעוֹתָיו הוּא גּוֹרֵם שֶׁהֲרֵאָה תְּנַשֵּׁב עַל הַלֵּב וּפוֹתֵחַ דֶּרֶךְ שְׁמִמֶּנּוּ יִכָּנֵס הָאֲוִיר]. **וַחֲמִשָּׁה בִּנְקָבָיו** - בָּעֲצָמוֹת שֶׁקְּבִיבוֹת הַבֵּיצִים וְגִיד הָאֻמָּה. **כָּל אֶחָד וְאֶחָד** מֵאֵיבָרִים אֵלּוּ **מִטַּמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל. אֵימָתַי בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי** - שֶׁאִלּוּ הָיָה אֵבֶר זֶה מְחֻבָּר לְגוּף הָאָדָם בְּחַיָּיו הָיָה מִתְרַפֵּא, **אֲבָל אִם אֵין עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי, מִטַּמְּאִין רַק בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל.** שֶׁבְּטֻמְאַת אֹהֶל נֶאֱמַר (שם פסוק טז) 'אוֹ בָעֶצֶם אָדָם', לְלַמֵּד שֶׁרַק אֵבֶר שֶׁהוּא כְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּשָׂר גִּידִים וַעֲצָמוֹת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. אֲבָל מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּמַשָּׂא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יח) 'וְעַל הַנֹּגֵעַ בָּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקֶּבֶר', וְלֹא נִזְכַּר כָּאן שֶׁיִּהְיֶה כְּ'אָדָם':

פֶּרֶק ב חֶלְקֵי הַמֵּת הַמְטַמְּאִים בְּמַגָּע, בְּמַשָּׂא וּבְאֹהֶל: **מִשְׁנָה א** **חֶלְקֵי הַמֵּת הַמְטַמְּאִים אַף בְּאֹהֶל: אֵלּוּ מְטַמְּאִין** בְּמַגָּע וּמַשָּׂא וְאַף **בְּאֹהֶל, הַמֵּת** הַשָּׁלֵם, וְאַף נֵפֶל קָטָן שֶׁלֹּא הִתְקַשְּׁרוּ אֵיבָרָיו בְּגִידִים וְאֵין בּוֹ כְּזַיִת בָּשָׂר. **וּכְזַיִת בָּשָׂר מִן הַמֵּת. וּכְזַיִת נָצָל** - בָּשָׂר הַמֵּת שֶׁנִּמּוֹחַ וְנַעֲשָׂה כְּמִין לֵחָה סְרוּחָה. **וּמְלוֹא תַּרְוָד** [-כַּף], דְּהַיְינוּ חֲפָנַיִם, שֶׁל **רָקָב** - עֶפֶר הַמֵּת לְאַחַר שֶׁכְּלָתָה לַחוּתוֹ, וּבִלְבַד שֶׁבָּא מִמֵּת שָׁלֵם וְשֶׁלֹּא מֵעֹרֶב בּוֹ עַפְרוּרִית שֶׁל דָּבָר אַחֵר, וְדָבָר זֶה יִתְכַּן רַק בְּאֹפֶן שֶׁנִּקְבַּר עָרֹם בְּאָרוֹן שֶׁיֵּשׁ הַמְכֻסֶּה בְּכִסּוּי שֶׁיֵּשׁ [וְכָךְ הִתְקַבְּלָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁרַק בְּאֹפֶן זֶה מְטַמֵּא הֶרָקָב]. **וְהַשִּׁדְרָה** בִּשְׁלֵמוּתָהּ, **וְהַגֻּלְגֹּלֶת** הַשְּׁלֵמָה, שֶׁאַף שֶׁאֵין בָּהֶם בָּשָׂר מִתְרַבִּים מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טז) 'אוֹ בָעֶצֶם אָדָם', לְלַמֵּד שֶׁעֶצֶם שֶׁנִּכַּר בָּהּ שֶׁהִיא שֶׁל אָדָם מְטַמֵּאת. **וְאֵבֶר מִן הַמֵּת וְאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי,** שֶׁאִם הָיָה מְחֻבָּר לְאָדָם חַי הֲרֵי הוּא כְּחַי, **אֲבָל אֵין עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי, מִטַּמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל.** שֶׁבְּטֻמְאַת אֹהֶל נֶאֱמַר (שם פסוק טז) 'אוֹ בָעֶצֶם אָדָם', לְלַמֵּד שֶׁרַק אֵבֶר שֶׁהוּא כְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּשָׂר גִּידִים וַעֲצָמוֹת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. אֲבָל מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּמַשָּׂא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יח) 'וְעַל הַנֹּגֵעַ בָּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקֶּבֶר', וְלֹא נִזְכַּר כָּאן שֶׁיִּהְיֶה כְּ'אָדָם':

חֵ מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵבָרִים בָּאָדָם. שְׁלֹשִׁים בְּפַסַּת הָרֶגֶל, שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע, עֲשָׂרָה בַּקֻּרְסֹל, שְׁנַיִם בַּשּׁוֹק, חֲמִשָּׁה בָּאַרְכֻּבָּה, אֶחָד בְּיָרֵךְ, שְׁלִשָּׁה בַּקְּטֻלִּית, אַחַת עֶשְׂרֵה צְלָעוֹת, שְׁלֹשִׁים בְּפַסַּת הַיָּד, שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע, שְׁנַיִם בַּקָּנָה, וּשְׁנַיִם בַּמַּרְפֵּק, אֶחָד בַּזְּרוֹעַ, וְאַרְבָּעָה בַּכָּתֵף. מֵאָה וְאֶחָד מִזֶּה וּמֵאָה וְאֶחָד מִזֶּה. וּשְׁמוֹנָה עָשָׂר חֲלִיּוֹת בַּשִּׁדְרָה, תִּשְׁעָה בָּרֹאשׁ, שְׁמוֹנָה בַּצַּוָּאר, שִׁשָּׁה בַּמִּפְתֵּחַ שֶׁל לֵב, וַחֲמִשָּׁה בִּנְקָבָיו. כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִטַּמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל. אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי. אֲבָל אִם אֵין עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי, מִטַּמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל.

פרק ב א אֵלּוּ מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל. הַמֵּת, וּכְזַיִת נָצָל, וּמְלוֹא תַּרְוָד רָקָב, הַשִּׁדְרָה, וְהַגֻּלְגֹּלֶת, אֵבֶר מִן הַמֵּת וְאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי, רֹבַע עֶצֶם מִן הַמֵּת, וְרֹב מִנְיָנוֹ שֶׁל מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם רֹבַע, טְמֵאִין. כַּמָּה הוּא רֹב מִנְיָנוֹ, מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה: **ב** רְבִיעִית דָּם וּרְבִיעִית דַּם תְּבוּסָה מִמֵּת אֶחָד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִשְּׁנֵי מֵתִים. דַּם קָטָן שֶׁיָּצָא כֻּלּוֹ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, רְבִיעִית. כְּזַיִת. רְמָה בֵּין חַיָּה בֵּין מֵתָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא כְּבִשָּׂרוֹ. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים. אֵפֶר שְׂרוּפִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שִׁעוּרוֹ בְּרֹבַע. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. מִלֹּא תַּרְוָד וְעוֹד עֲפַר קְבָרוֹת, טָמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. מִלֹּא תַּרְוָד רָקָב שֶׁגִּבְּלוֹ בְּמַיִם, אֵינוֹ חִבּוּר לְטֻמְאָה - אֵינוֹ נָחְשָׁב כְּגוּף אֶחָד, וְאִם הֶאֱהִיל עַל מִקְצָתוֹ אֵינוֹ נִטְמָא עַד שֶׁיַּאֲהִיל עַל כֻּלּוֹ. וְכֵן אִם נָגַע בּוֹ אֵינוֹ טָמֵא לְפִי שֶׁאֵינוֹ נָחְשָׁב שֶׁנָּגַע בִּמְלֹא תַּרְוָד רָקָב: **מִשְׁנָה ג** **חֶלְקֵי הַמֵּת הַמְטַמְּאִים רַק בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא: אֵלּוּ מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינָן מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל. עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יח) 'וְעַל הַנֹּגֵעַ בָּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקֶּבֶר', וְלֹא נֶאֱמַר בָּהּ כִּכְזַיִת מֵאֹהֶל (שם פסוק טז) 'אוֹ בָעֶצֶם אָדָם', לְלַמֵּד שֶׁבְּמַגָּע נִטְמָא אַף בָּעֶצֶם שֶׁאֵין נִכָּר בָּהּ שֶׁהִיא שֶׁל אָדָם, וַאֲפִלּוּ הִיא כִּשְׁעוֹרָה. וְגוּשׁ עָפָר הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים [-חוּץ לָאָרֶץ] שֶׁגִּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיִּטְמָא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא [אֲבָל אִם נִכְנַס לְאָרֶץ הָעַמִּים אֲפִלּוּ רַק רָכַב עַל סוּס, טָמֵא, שֶׁאַף עַל אֲוִירָהּ שֶׁל אֶרֶץ הָעַמִּים גָּזְרוּ טֻמְאָה]. **וּבֵית הַפֶּרֶס** - שֶׁדֶּה שֶׁהָיָה בָּהּ קְבָרִים וְנִחְרְשָׁה, שֶׁגָּזְרוּ בָּהּ חֲכָמִים טֻמְאָה שֶׁמָּא יָבוֹא לְהָסִיט בָּהּ עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה שֶׁאֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶלָּא בְּמַגָּע וּמַשָּׂא. **וְאֵבֶר מִן הַמֵּת וְאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן בָּשָׂר כָּרָאוּי** - שֶׁאַף אִם הָיוּ מְחֻבָּרִים לְאָדָם חַי לֹא הָיוּ מִתְרַפְּאִים. **וְהַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת שֶׁחָסְרוּ. וְכַמָּה הוּא הַחֶסְרוֹן בַּשִּׁדְרָה** שֶׁמֵּחֲמָתוֹ בָּטֵל מִמֶּנָּה דִּין טֻמְאַת אֹהֶל, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** חֶסְרוֹן שֶׁל **שְׁתֵּי חֲלִיּוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ** חֶסְרוֹן **חֲלִיָּה אֶחָת. וְכַמָּה** הוּא הַחֶסְרוֹן **בַּגֻּלְגֹּלֶת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כְּמִלּוֹא** נָקָב שֶׁל **מַקְדֵּחַ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כְּדֵי שֶׁאִם יִנָּטֵל** שִׁעוּר כָּזֶה **מִן הַחַי וְיָמוּת** מֵחֲמָתוֹ, וְהוּא בְּגֹדֶל מַטְבֵּעַ שֶׁל סֶלַע. **וּבְאֵיזֶה מַקְדֵּחַ אָמְרוּ** בֵּית שַׁמַּאי לְשַׁעֵר אֶת חֶסְרוֹן הַגֻּלְגֹּלֶת, **בְּמַרְצֵעַ קָטָן שֶׁל רוֹפְאִים** שֶׁבּוֹ הֵם פּוֹתְחִים אֶת הַנֶּגָעִים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּמַקְדֵּחַ גָּדוֹל שֶׁל לִשְׁכָּה** שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁקִּדְּחוּ בּוֹ לְצֹרֶךְ בִּנְיַן וְתִקּוּן הַבַּיִת, וְשִׁעוּרוֹ כְּגֹדֶל מַטְבֵּעַ פּוֹנְדְיוֹן הָאִיטַלְקִי:

משניות

מִשְׁנָה ד טֻמְאַת גּוֹלֵל וְדוֹפֵק: הַגּוֹלֵל - אֶבֶן גְּדוֹלָה וּרְחָבָה שֶׁסּוֹתְמִים בָּהּ אֶת פִּי הַקֶּבֶר מִלְמַעְלָה, **וְהַדּוֹפֵק** - וּשְׁתֵּי הָאֲבָנִים הַגְּדוֹלוֹת הַמֻּנָּחוֹת מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַקֶּבֶר וְהַגּוֹלֵל נִשְׁעָן עֲלֵיהֶן, **מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְאֹהֶל,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יח) 'וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקֶּבֶר', מַה מֵּת מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְאֹהֶל אַף קֶבֶר מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְאֹהֶל, וְדִין גּוֹלֵל כְּקֶבֶר כַּמְבאָר בְּסָמוּךְ. **וְאֵינָן מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא,** שֶׁהַתּוֹרָה גּוֹלֵל וְדוֹפֵק מַמָּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה', לְרַבּוֹת גּוֹלֵל וְדוֹפֵק, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'אֲשֶׁר יִגַּע' מַשְׁמָע דָּוְקָא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא, וְ'עַל פְּנֵי' מַשְׁמָע אַף בְּאֹהֶל. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְטַמְּאִין** אַף **בְּמַשָּׂא,** קַל וָחֹמֶר מִנִּבֵלָה, מַה נְּבֵלָה שֶׁאֵינָהּ מְטַמֵּאת בְּאֹהֶל מְטַמֵּאת בְּמַשָּׂא, גּוֹלֵל וְדוֹפֵק שֶׁמְּטַמְּאִים בְּמַשָּׂא. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** כָּל שֶׁכֵּן שֶׁמְּטַמְּאִים בְּמַשָּׂא. **אִם יֵשׁ תַּחְתֵּיהֶן** - תַּחַת הַגּוֹלֵל וְהַדּוֹפֵק עֶפֶר **קְבָרוֹת** - עָפָר שֶׁמֵּעֲרָב בּוֹ דָּם וְלֵחָה שֶׁל הַמֵּת, הֲרֵי הֵם **מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא,** כֵּיוָן שֶׁהַמְּסִיטָם מֵסִיט גַּם אֶת הֶעָפָר שֶׁתַּחְתֵּיהֶם וְהוּא מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא מֵחֲמַת הַדָּם וְהַלֵּחָה הַמְּעֹרָבִים בּוֹ. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין תַּחְתֵּיהֶם עֶפֶר קְבָרוֹת, **אֵינָן מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא,** כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא. **אֵיזֶהוּ הַדּוֹפֵק, אֶת שֶׁהַגּוֹלֵל נִשְׁעָן עָלָיו** - הָאֲבָנִים שֶׁהַגּוֹלֵל נִסְמָךְ עֲלֵיהֶן. **אֶבֶל דּוֹפֵק דּוֹפְקִין** - אֶבֶן הַמֻּנַּחַת לְצַד הַדּוֹפֵק וְתוֹמֶכֶת בּוֹ אַף אֵין הַגּוֹלֵל נִשְׁעָן עָלֶיהָ, **טְהוֹרָה:** **מִשְׁנָה ה** דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מְטַמְּאִים אִם נֶחְסַר מִשְּׁעוּרָם: אֵלּוּ חֲלָקִים מֵהַמֵּת **שֶׁאִם חָסְרוּ** מַשֶּׁהוּ **טְהוֹרִין** לְגַמְרֵי וְאֵינָם מְטַמְּאִים כְּלָל. **כְּזַיִת מִן הַמֵּת,** שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּפָחוֹת מִשְּׁעוּר זֶה כֵּיוָן שֶׁהוּא שִׁעוּר בְּשַׂר הָאָדָם בְּעֵת יְצִירָתוֹ. **וּכְזֵית נָצָל** - בְּשַׂר הַמֵּת שֶׁנִּמּוֹחַ, שֶׁדֵּינוֹ כְּדִין הַבָּשָׂר. **וּמְלוֹא תַּרְוָד רָקָב,** שֶׁשִּׁעוּרוֹ נִלְמַד בַּהֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי. **וּרְבִיעִית דָּם,** שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר דָּם קָטָן בְּתִחִלַּת בְּרִיָּתוֹ. **וְעֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה,** שֶׁנִּלְמַד שִׁעוּרָהּ בַּהֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי. **וְאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁחָסַר עַצְמוֹ** - שֶׁנֶּחְסַר מַשֶּׁהוּ מִן הָעֶצֶם שֶׁבּוֹ, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאֵבֶר אֶלָּא כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם, וַאֲפִלּוּ אִם הִיא עֶצֶם גְּדוֹלָה כְּקוּלִית וְלֹא נֶחְסַר מִמֶּנָּה אֶלָּא מַשֶּׁהוּ. [אֲבָל אִם נֶחְסַר בְּשָׂרוֹ עוֹדֶנּוּ מְטַמֵּא כָּל זְמַן שֶׁנּוֹתַר בּוֹ שִׁעוּר בָּשָׂר שֶׁיָּכוֹל לְהִתְרַפֵּא אִם הָיָה מְחֻבָּר לְאָדָם חַי, כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"א). וְכֵן אֵבֶר מִן הַמֵּת אַף שֶׁנֶּחְסַר מִמֶּנּוּ עַצְמוֹ, אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזַיִת בָּשָׂר אוֹ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה הֲרֵי הוּא טָמֵא מִן הַמֵּת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֵבֶר מִן הַחַי שֶׁכְּזַיִת בָּשָׂר וְעֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה הַפּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ אֵינָם מְטַמְּאִים כְּלָל]:

מִשְׁנָה ו שִׁעוּרִים אֵלּוּ בְּשֶׁבָּאוּ מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים: **הַשְּׁדָרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת מִשְּׁנֵי מֵתִים,** חֲצִי מִזֶּה וַחֲצִי מִזֶּה, **וּרְבִיעִית דָּם מִשְּׁנֵי מֵתִים, וְרֹבַע עֲצָמוֹת מִשְּׁנֵי מֵתִים, וְאֵבֶר מִן הַמֵּת מִשְּׁנֵי מֵתִים, וְאֵבֶר מִן הַחַי מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים,** חֲצִי אֵבֶר מִכָּל אֶחָד מֵהֶם וְנִרְאִים יַחַד כְּאֵבֶר שָׁלֵם, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** כְּפִי שֶׁנֶּחְלְקוּ לְעֵיל (מ"ב) בְּדִין רְבִיעִית דָּם מִשְּׁנֵי מֵתִים בִּדְרָשַׁת הַכָּתוּב (ויקרא כא יא) 'וְעַל כָּל נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא'. [וְכָל מַחֲלֹקְתָּם לְגַבֵּי טֻמְאַת אֹהֶל, אַךְ בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא טְמֵאִים מִכָּל מָקוֹם מִדִּין עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה, מִלְּבַד אֵבֶר מִן הַחַי מִשְּׁנֵי מֵתִים שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים אֵינוֹ מְטַמֵּא כְּלָל שֶׁאֵין טֻמְאָה בְּעֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה מִן הַחַי כַּמְבאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת]: **מִשְׁנָה ז** חֲלָקֵי הַמֵּת הַמְטַמְּאִים שֶׁנִּחְלְקוּ: **עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה שֶׁנֶּחֱלַק** [-שֶׁנִּחְלְקָה] **לִשְׁנַיִם, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, לֹא אָמְרוּ** בְּדִין זֶה שֶׁעֲצָמוֹת **כְּשְׁעוֹרָה** מְטַמְּאוֹת, **אֶלָּא שֶׁעֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה** מְטַמֵּאת, וּמַשְׁמָע שֶׁרַק כְּשֶׁהִיא עֶצֶם שְׁלֵמָה וְלֹא כְּשֶׁנֶּחְלְקָה לִשְׁנַיִם. **רֻבַּע** קַב **עֲצָמוֹת** הַמֵּת **שֶׁנִּדְקְדְּקוּ** [-שֶׁנִּשְׁחֲקוּ] **וְאֵין בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד** מֵהֶם **עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** לְגַמְרֵי, שֶׁאֵין כָּאן שֵׁם עֶצֶם, לֹא לְעִנְיַן 'עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה' וְלֹא לְעִנְיַן 'רֻבַּע עֲצָמוֹת'. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים,** שֶׁלְּדִעְתָּם דִּין 'רֻבַּע עֲצָמוֹת' הוּא אַף בְּאֹפֶן שֶׁהָעֲצָמוֹת נִשְׁחֲקוּ וְאֵין בָּהֶם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה. **אֵבֶר מִן הַחַי שֶׁחָסַר לִשְׁנַיִם, טָהוֹר,** לְפִי שֶׁבָּטַל מִמֶּנּוּ שֵׁם אֵבֶר. וַאֲפִלּוּ אִם חָזַר וְחִבְּרוֹ, אֵין חִבּוּר הַנַּעֲשֶׂה בִּידֵי אָדָם נֶחְשָׁב לְחִבּוּר (להלן פ"ג מ"ד). **רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא,** שֶׁלְּדִעְתּוֹ מִצְטָרְפִים שְׁנֵי חֲצָאֵי הָאֵבֶר זֶה עִם זֶה כֵּיוָן שֶׁתְּחִלָּה הָיוּ אֵבֶר אֶחָד וּכְבָר חָל עֲלֵיהֶם שֵׁם טֻמְאַת אֵבֶר. **וּמוֹדֶה** רַבִּי יוֹסֵי **שֶׁאִם נִטַּל** אֵבֶר זֶה מִן הַמֵּת כְּשֶׁהוּא חֲצָאִים, שֶׁתְּחִלָּה תְּחִלָּה חֲצִי וְחָזַר וְחִתֵּךְ אֶת חֲצִיוֹ הַשֵּׁנִי, **שֶׁהוּא טָהוֹר,** לְפִי שֶׁבְּאֹפֶן זֶה לֹא חָל עָלָיו מֵעוֹלָם שֵׁם טֻמְאַת אֵבֶר:

מסכת אהלות פרק ג

פֶּרֶק ג צְרוּף חֲלָקִים מֵהַמֵּת לְשִׁעוּר טֻמְאָה, דִּינֵי טֻמְאַת דַּם הַמֵּת, וְדִינֵי טֻמְאַת אֹהֶל:

מִשְׁנָה א צְרוּף חֶלְקֵי הַמֵּת לְשִׁעוּר טֻמְאַת אֹהֶל: **כָּל** חֶלְקֵי הַמֵּת **הַמְטַמְּאִין בְּאֹהֶל** [כַּמּוּבָא לְעֵיל (פ"ב משניות א-ב)] **שֶׁנֶּחְלְקוּ** לִשְׁנַיִם, **וְהִכְנִיסָן** כְּשֶׁהֵם מְחֻלָּקִים **לְתוֹךְ הַבַּיִת, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הָרְכִינַס מְטַהֵר** אֶת הַנִּמְצָא בַּבַּיִת, וְסוֹבֵר שֶׁאֵינָם מִצְטָרְפִים יַחַד לְטַמֵּא מִשּׁוּם טֻמְאַת אֹהֶל, **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים,** שֶׁלְּדַעְתָּם מִצְטָרְפִים הַחֲלָקִים זֶה עִם זֶה כֵּיוָן שֶׁהַבַּיִת מַאֲהִיל עַל שְׁנֵיהֶם. וּמַחֲלֹקְתָּם הִיא אַף לְעִנְיַן מַגָּע וּמַשָּׂא וְכֵן לְעִנְיַן טֻמְאַת נְבֵלָה. **כֵּיצַד, הַנּוֹגֵעַ** בְּבַת אַחַת **בִּכְשְׁנֵי חֲצָיִים זֵיתִים מִן הַנְּבֵלָה אוֹ נוֹשְׂאָן.** וְכֵן **בְּמֵת, הַנּוֹגֵעַ בִּכְחֲצִי זַיִת** מִבְּשַׂר הַמֵּת, **וּמַאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת** אֶחָד [וְכֵן הַנּוֹגֵעַ אוֹ הַנּוֹשֵׂא שְׁנֵי חֲצָאֵי זַיִת מִן הַמֵּת]. **אוֹ הַנּוֹגֵעַ בִּכְחֲצִי זַיִת, וְכַחֲצִי זַיִת** אַחֵר **מַאֲהִיל עָלָיו** [שֶׁבְּכְלָל טֻמְאַת אֹהֶל אִם הוּא מַאֲהִיל עַל הַמֵּת, אוֹ שֶׁהַמֵּת מַאֲהִיל עָלָיו, אוֹ שֶׁהוּא נִמְצָא עִם הַמֵּת בְּאֹהֶל אֶחָד]. אוֹ **הַמַּאֲהִיל עַל כִּשְׁנֵי חֲצָיִי זֵיתִים.** אוֹ **הַמַּאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת וְכַחֲצִי זַיִת מַאֲהִיל עָלָיו.** בְּכָל אֵלּוּ **רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הָרְכִינַס מְטַהֵר,** שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ אֵין הַחֲלָקִים מִצְטָרְפִים יַחַד לְשִׁעוּר כְּזַיִת. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין,** וּלְשִׁיטָתָם מִצְטָרְפִים הַחֲלָקִים לְשִׁעוּר טֻמְאָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם מֵאוֹתוֹ 'שֵׁם טֻמְאָה', אֲבָל אִם נָגַע בַּחֲצִי זַיִת וְנָשָׂא חֲצִי זַיִת אֵינָם מִצְטָרְפִים. וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ שֶׁהַנּוֹגֵעַ בַּחֲצִי זַיִת וּמַאֲהִיל עַל חֲצִי זַיִת, טָמֵא, טֻמְאַת אֹהֶל זוֹ הִיא בְּטֻמְאָה רְצוּפָה, דְּהַיְינוּ שֶׁאֵין בַּחלל הָאֹהֶל טְפַח בֵּין הַמֵּת לָאֹהֶל, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נֶחְשָׁב כָּל הֶחָלָל כְּמָלֵא בְּטֻמְאָה וַהֲרֵי זֶה נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ נָגַע בַּטֻּמְאָה, וְלָכֵן מִצְטָרֵף מַגָּעוֹ לְאֹהֶל זֶה. **אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בִּכְחֲצִי זַיִת, וְדָבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו** [-עַל הַנּוֹגֵעַ] **וְעַל כַּחֲצִי זַיִת,** וְיֵשׁ חָלָל טָפַח מֵעַל הַמֵּת, **אוֹ הַמַּאֲהִיל עַל כַּחֲצִי זַיִת** וְאֵין בֵּינֵיהֶם חָלָל טָפַח, וּמִלְּבַד זֹאת דָּבָר אַחֵר מַאֲהִיל עָלָיו **וְעַל כַּחֲצִי זַיִת** וְיֵשׁ מֵעַל הַמֵּת חָלָל טָפַח, בָּאֳפָנִים אֵלּוּ מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁהוּא **טָהוֹר,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁטֻּמְאַת מַגָּע [אוֹ אֹהֶל בְּטֻמְאָה רְצוּפָה] וְטֻמְאַת אֹהֶל הֵם שְׁנֵי שִׁמּוֹת טֻמְאָה. אֲמַר **רַבִּי אַף בָּזֶה** - בְּצֵרוּף מַגָּע וְאֹהֶל נֶחְלְקוּ, שֶׁ**רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הָרְכִינַס מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין.** שֶׁלְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר בְּכָל טֻמְאַת אֹהֶל נֶחְשָׁב כָּל אֲוִיר הָאֹהֶל כְּמָלֵא טֻמְאָה, וְלָכֵן מִצְטָרֶפֶת טֻמְאָה זוֹ לְטֻמְאַת מַגָּע. וּלְדַעְתּוֹ לְשִׁיטַת חֲכָמִים **הַכֹּל טָמֵא** - בְּכָל הָאֳפָנִים הָאֲמוּרִים מִצְטָרְפִים חֲצָאֵי הַזֵּיתִים לְטֻמְאָה, **חוּץ מִן הַמַּגָּע עִם הַמַּשָּׂא,** שֶׁאִם נָשָׂא כַּחֲצִי זַיִת וְנָגַע בְּכַחֲצִי זַיִת טָהוֹר, **וְהַמַּשָּׂא עִם הָאֹהֶל,** שֶׁאִם נָשָׂא חֲצִי כְּזַיִת וְנִמְצָא בְּאֹהֶל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲצִי כְּזַיִת טָהוֹר, לְפִי שֶׁמַּגָּע וּמַשָּׂא, וּמַשָּׂא וְאֹהֶל הֵם שְׁנֵי שִׁמּוֹת טֻמְאָה. **זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם אֶחָד** שֶׁל טֻמְאָה, **טָמֵא.** וְכָל שֶׁהוּא **מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת, טָהוֹר.** אֶלָּא שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא רַק מַגָּע וּמַגָּע, מַשָּׂא וּמַשָּׂא, וְאֹהֶל וְאֹהֶל, נֶחְשָׁבִים לְשֵׁם אֶחָד שֶׁל טֻמְאָה. וּלְדַעַת רַבִּי מֵאִיר אַף מַגָּע וְאֹהֶל נֶחְשָׁבִים לְשֵׁם אֶחָד:

מִשְׁנָה ב רָקָב שֶׁהִתְעָרֵב בּוֹ מֵעֲפַר הַבַּיִת: **מִלֹּא תַּרְוָד רָקָב שֶׁנִּתְפַּזֵּר בְּתוֹךְ הַבַּיִת,** וְנִתְעָרֵב בּוֹ עָפָר מִקַּרְקַע הַבַּיִת, **הַבַּיִת טָמֵא,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּבָר חָל עַל הָרָקָב דִּין טֻמְאָה, הֲרֵי הוּא עוֹמֵד בְּטֻמְאָתוֹ אַף שֶׁנִּתְעָרֵב בּוֹ דָּבָר אַחֵר. וְאַף שֶׁהִתְפַּזֵּר בְּתוֹךְ הַבַּיִת, דַּעַת חֲכָמִים (לעיל מ"א) שֶׁהַמְּטַמְּאִים בְּאֹהֶל שֶׁנֶּחְלְקוּ וְנִכְנְסוּ כָּל הַחֲלָקִים מֵאִיר, **אַף בָּזֶה רַבִּי** רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הָרְכִינַס **מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין.** הַכֹּל טָמֵא, חוּץ מִן הַמַּגָּע עִם הַמַּשָּׂא, וְהַמַּשָּׂא עִם הָאֹהֶל. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם אֶחָד, טָמֵא. מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת, טָהוֹר: **ב** מִלֹּא תַּרְוָד רָקָב שֶׁנִּתְפַּזֵּר בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא.

תקצב

משניות

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק ג

המבוארות

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. רְבִיעִית דָּם שֶׁנִּבְלְעָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הַבַּיִת טָהוֹר. נִבְלְעָה בַּכְּסוּת, אִם מִתְכַּבֶּסֶת וְיוֹצֵא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, טְמֵאָה. וְאִם לָאו, טְהוֹרָה, שֶׁכָּל הַבָּלוּעַ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָצֵאת, טָהוֹר: ג נִשְׁפַּךְ בָּאֲוִיר, אִם הָיָה מְקוֹמוֹ קָטַפְרֵס וְהָאֶהִיל עַל מְקִצָּתוֹ, טָהוֹר. הָיָה אַשְׁבֹּרֶן אוֹ שֶׁקְרַשׁ, טָמֵא. נִשְׁפַּךְ עַל הָאַסְקֻפָּה וְהִיא קָטַפְרֵס בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, וְהַבַּיִת מַאֶהִיל עָלָיו, טָהוֹר. כֹּל שֶׁבַּמֵּת, טָמֵא, חוּץ מִן הַשִּׁנַּיִם וְהַשֵּׂעָר וְהַצִּפָּרֶן. וּבִשְׁעַת חִבּוּרוֹ, הַכֹּל טָמֵא: ד כֵּיצַד, הַמֵּת מִבַּחוּץ וּשְׁעָרוֹ בִּפְנִים, הַבַּיִת טָמֵא. עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר, הִכְנִיס מִקְצָתוֹ מִבִּפְנִים וְהַבַּיִת מַאֶהִיל עָלָיו, טָמֵא. שְׁנֵי עֲצָמוֹת וַעֲלֵיהֶן כְּשְׁנֵי זֵיתִים בָּשָׂר, הִכְנִיס מִקְצָתָם מִבִּפְנִים וְהַבַּיִת מַאֶהִיל עֲלֵיהֶם, טָמֵא. הָיוּ תְּחוּבִים בִּידֵי אָדָם, טָהוֹר, שֶׁאֵין חִבּוּרֵי אָדָם חִבּוּר: ה אֵיזֶהוּ דָם תִּבּוּסָה, הַמֵּת שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ שְׁמִינִית בְּחַיָּיו וּשְׁמִינִית בְּמוֹתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, רְבִיעִית בְּחַיָּיו וּרְבִיעִית בְּמוֹתוֹ, נִטַּל מִזֶּה וּמִזֶּה רְבִיעִית. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה וָזֶה כַּמִּים. אֵיזֶהוּ דָם תִּבּוּסָה, צָלוּב שֶׁדָּמוֹ שׁוֹתֶת וְנִמְצָא תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם, טָמֵא. אֲבָל הַמֵּת שֶׁדָּמוֹ מְנַטֵּף וְנִמְצָא תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם, טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא כִי, אֶלָּא הַשּׁוֹתֶת טָהוֹר, וְהַמְנַטֵּף טָמֵא: ו כְּזַיִת מִן הַמֵּת פְּתָחוֹ בִּטְפָח, וְהַמֵּת פְּתָחוֹ בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים, לְהַצִּיל הַטֻּמְאָה עַל הַפְּתָחִים. אֲבָל לְהוֹצִיא הַטֻּמְאָה, בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. גָּדוֹל מִכְּזַיִת, כַּמֵּת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת, כַּמֵּת: ז טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוּם טֶפַח מְרֻבָּע, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, וְחוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. כֵּיצַד, בִּיב שֶׁהוּא קָמוּר תַּחַת הַבַּיִת, יֵשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח וְיֵשׁ בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר. טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, שֶׁדַּרְכָּהּ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס.

הַמֵּת שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ רְבִיעִית דָּם בְּחַיָּיו וּרְבִיעִית דָּם בְּמוֹתוֹ, וְנִתְעָרְבוּ, וְנִטַּל מִזֶּה וּמִזֶּה - מֵהַתַּעֲרֹבֶת שֶׁל שְׁתֵּי הָרְבִיעִיּוֹת, רְבִיעִית הַלֹּג, זֶהוּ דָּם תְּבוּסָה שֶׁטִּמְּאוּ חֲכָמִים, שֶׁתְּחִלָּתוֹ בְּרְבִיעִית דָּם מִן הַמֵּת שֶׁהִיא מְטַמֵּאת מִן הַתּוֹרָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה וָזֶה - שְׁנֵי הָאֲפָנִים שֶׁהִזְכִּירוּ רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הֲרֵי הֵם כַּמַּיִם, וְאֵינָם מְטַמְּאִים כְּלָל. וְאֵיזֶהוּ דָּם תְּבוּסָה, אָדָם צָלוּב [-תָּלוּי וְחָתוּךְ] שֶׁדָּמוֹ שׁוֹתֶת וְיוֹרֵד בְּלֹא הֶפְסֵק, וְנִמְצָא תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם, שֶׁהוּא טֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, לְפִי שֶׁמְּעָרָב בּוֹ גַּם דָּם מִן הַמֵּת, שֶׁלֹּא הִתְבַּטֵּל בְּדָם מִן הַחַי כֵּיוָן שֶׁיָּרַד בְּלֹא הֶפְסֵק, וְכֵן יִתְכַּן שֶׁכָּל רְבִיעִית הַדָּם הִיא מִדָּם שֶׁלְּאַחַר מִיתָה. אֲבָל הַמֵּת שֶׁדָּמוֹ מְנַטֵּף וְיוֹרֵד טִפָּה אַחַר טִפָּה, וְנִמְצָא תַּחְתָּיו רְבִיעִית דָּם, טָהוֹר, שֶׁכָּל טִפָּה מִן הַמֵּת שֶׁנָּפְלָה לְדָם מִן הַחַי, בְּטֵלָה בְּרֹב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא כִי - אֵין הַדִּין כֵּן אֶלָּא לְהֶפֵךְ, דָּם הַשּׁוֹתֶת טָהוֹר, שֶׁהַדָּם הַשּׁוֹתֶת יִתְכַּן וְנִשְׁאַר דָּבוּק בָּעֵץ שֶׁעָלָיו תְּלוּי וְלֹא יָרַד לְמַטָּה. וְאִלּוּ דָּם הַמְנַטֵּף טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מְנַטֵּף בְּהֶכְרֵחַ שֶׁנָּפַל מִן הַמֵּת לְמַטָּה וְלֹא נִשְׁאַר דָּבוּק עַל הָעֵץ, וּלְדַעְתּוֹ 'אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם' וְלָכֵן אֵין אוֹמְרִים שֶׁכָּל טִפָּה שֶׁנָּפְלָה בְּטֵלָה: **מִשְׁנָה ו שְׁעוּר הַפֶּתַח הַמַּעֲבִיר אֶת הַטֻּמְאָה וּמַצִּיל עַל שְׁאָר הַפְּתָחִים:** בַּיִת שֶׁכָּל פְּתָחָיו סְגוּרִים וְיֵשׁ בְּתוֹכוֹ כְּזַיִת בָּשָׂר וְכַדּוֹמָה, אַף שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק בֵּין חֶלֶל הַבַּיִת לַחֲלַל הַפֶּתַח כְּגוֹן שֶׁהַדֶּלֶת סְגוּרָה, גָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה עַל הַפֶּתַח שֶׁדַּרְכּוֹ תֵּצֵא הַטֻּמְאָה מִן הַבַּיִת, וְכֵיוָן שֶׁאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה מָקוֹם יוֹצִיאוּהוּ, טְמֵאִים כָּל הַפְּתָחִים. וְאִם חָשַׁב לְהוֹצִיאוֹ בְּפֶתַח מְסֻיָּם, אֲזַי כָּל שְׁאָר הַפְּתָחִים טְהוֹרִים. וְשִׁעוּר פֶּתַח זֶה הַמַּצִּיל עַל שְׁאָר הַפְּתָחִים, תָּלוּי בְּשִׁעוּר הַטֻּמְאָה הַנִּמְצֵאת בַּבַּיִת. כְּזַיִת בָּשָׂר מִן הַמֵּת, שִׁעוּר פִּתְחוֹ הַמַּצִּיל עַל שְׁאָר הַפְּתָחִים הוּא בְּטֶפַח - בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁעוּר טֶפַח עַל טֶפַח. וְהַמֵּת הַשָּׁלֵם הַמֻּנָּח בַּבַּיִת, פִּתְחוֹ בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים - צָרִיךְ לַחְשֹׁב לְהוֹצִיאוֹ מִפֶּתַח שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּדֵי לְהַצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה עַל שְׁאָר הַפְּתָחִים, שֶׁשִּׁעֲרוּ חֲכָמִים שֶׁפֶּתַח בְּשִׁעוּר זֶה רָאוּי לְהוֹצָאַת מֵת. אֲבָל לְהוֹצִיא אֶת הַטֻּמְאָה - שִׁעוּר פֶּתַח שֶׁדַּרְכּוֹ עוֹבֶרֶת הַטֻּמְאָה מֵהַבַּיִת בּוֹ הִיא נִמְצֵאת לְבֵית סְמוּךְ, בְּפוֹתֵחַ טֶפַח - בְּפֶתַח שֶׁגְּדֵלוֹ טֶפַח עַל טֶפַח בְּגַבֵּהּ טֶפַח, בֵּין בְּמֵת שָׁלֵם וּבֵין בְּכַזַּיִת, שֶׁכָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח נֶחְשָׁב לְאֹהֶל הַסָּמוּךְ. גָּדוֹל מִכְּזַיִת, שִׁעוּר פִּתְחוֹ לְהַצִּיל עַל שְׁאָר הַפְּתָחִים הוּא כְּמֵת שָׁלֵם, דְּהַיְינוּ בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים, וְשִׁעוּר טֶפַח נָאֱמַר רַק בְּכַזַּיִת בָּשָׂר מְצֻמְצָם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת, דֵּינָם כְּמֵת שָׁלֵם, וְשִׁעוּר פִּתְחָם אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְאַף שֶׁאֵין בָּהֶם אֲפִלּוּ כְּזַיִת בָּשָׂר (תוי"ט): **מִשְׁנָה ז אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה וּמַצִּיל מִפְּנֵיהָ:** דַּף טֶפַח עַל טֶפַח, עַל רוּם - וְגָבוֹהַּ מֵהָאָרֶץ טֶפַח, וְהוּא מְרֻבָּע [אֲבָל אִם הוּא רָחָב פָּחוֹת מִטֶּפַח אַף שֶׁהוּא אָרֹךְ שְׁנֵי טְפָחִים, אֵין מְרַבְּעִים אֶת שִׁטְחוֹ אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח מַמָּשׁ], וְתַחְתָּיו מֵת וְכֵלִים הֲרֵי הוּא מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה עַל הַכֵּלִים, שֶׁהוּא נֶחְשָׁב כְּאֹהֶל הַמֵּת וְהַכֵּלִים נִטְמְאִים בְּטֻמְאַת אֹהֶל. וְכֵן דַּף בַּשִּׁעוּר הָאָמוּר **חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה** כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר. **כֵּיצַד** אֹהֶל חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, **בִּיב** [-תְּעָלָה לְמֵי שׁוֹפְכִין] הַפָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **שֶׁהוּא קָמוּר** [-מְכֻסֶּה] לְכָל אָרְכּוֹ וְעוֹבֵר **תַּחַת הַבַּיִת** - בְּקַרְקַעִית הַבַּיִת, אִם **יֵשׁ בּוֹ** לְכָל אָרְכּוֹ **פּוֹתֵחַ טֶפַח** - רֹחַב טֶפַח וּגְבַהּ טֶפַח, **וְיֵשׁ גַּם בִּיצִיאָתוֹ** לִרְשׁוּת הָרַבִּים **פּוֹתֵחַ טֶפַח** - פֶּתַח בְּשִׁעוּר טֶפַח עַל טֶפַח, וְנִמְצֵאת **טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ,** כְּגוֹן כְּזַיִת מִבְּשַׂר הַמֵּת, **הַבַּיִת טָהוֹר.** לְפִי שֶׁהַבִּיב נֶחְשָׁב לְאֹהֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהוּא חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כִּנְמְצֵאת בְּתוֹךְ הַבַּיִת. וְאַף אֵין הַבַּיִת נִטְמָא מֵחֲמַת הָעֲבָרַת הַטֻּמְאָה מֵאֹהֶל לְאֹהֶל, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסָמוּךְ. וְכֵן אִם יֵשׁ **טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** - שֶׁבְּתוֹךְ הַבִּיב **טָהוֹר,** וְהַטַּעַם בִּשְׁנֵי דִּינִים אֵלּוּ, **שֶׁדַּרְכָּהּ הַטֻּמְאָה לָצֵאת** הַחוּצָה, **וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס.** וְלָכֵן אִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת דַּרְכָּהּ לָצֵאת מִפֶּתַח הַבַּיִת וְלֹא דֶּרֶךְ הַבִּיב. וְאִם

יֶשׁ בּוֹ - בַּבַּיִת לְכָל אָרְכּוֹ **פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְאֵין **בִּיצִיאָתוֹ** לִרְשׁוּת הָרַבִּים **פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְנִמְצֵאת **הַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין טֻמְאָה יוֹצֵאת בְּפָתַח שֶׁאֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח [כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"ו)], בְּהֶכְרֵחַ נִכְנָסֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת. אֲבָל אִם יֵשׁ **טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** שֶׁל הַבַּיִת **טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת דֶּרֶךְ** פֶּתַח הַבַּיִת, **וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס** לְתוֹךְ הַבַּיִת. וְאִם **אֵין בּוֹ** - בַּבַּיִת לְכָל אָרְכּוֹ **פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְגַם **אֵין בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְנִמְצֵאת **טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא**, שֶׁמֹּאחַר וְאֵין בַּבַּיִת פּוֹתֵחַ טָפַח אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאֹהֶל הַחוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, וַהֲרֵי הִיא טֻמְאָה הַנִּמְצֵאת בְּקַרְקַע הַבַּיִת וּמְטַמֵּאת אֶת הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יד) 'וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא', לְרַבּוֹת קַרְקָעִיתוֹ שֶׁל בַּיִת עַד הַתְּהוֹם. וְכֵן אִם יֵשׁ **טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** שֶׁל הַבַּיִת **תַּחַת** תִּקְרַת הַבַּיִת **טָמֵא**, כֵּיוָן שֶׁאֵין תִּקְרָתוֹ חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה וַהֲרֵי הוּא בְּאֹהֶל הַמֵּת. **אֹהֶל שֶׁנַּעֲשָׂה שֶׁלֹּא בִּידֵי אָדָם אוֹ שֶׁלֹּא לְשֵׁם אֹהֶל:**

אֶחָד חוֹר שֶׁחֲרָרוּהוּ מַיִם, אוֹ שֶׁחֲפָרוּהוּ שְׂרָצִים, אוֹ שֶׁאֲכָלַתּוּ מְלָחַת - קַרְקַע הֶעָשׂוּיָה מֵעָפָר לָבָן הַדּוֹמֶה לְמֶלַח, וְלִפְעָמִים הִיא נֶאֱכֶלֶת וְנוֹפֶלֶת וְנַעֲשָׂה בָּהּ חוֹר מֵאֵלָיו, **וְכֵן מִרְבְּדֵי שֶׁל אֲבָנִים** - אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת הַמְסֻדָּרוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְלִפְעָמִים אֶבֶן אַחַת סְדוּרָה עַל גַּבֵּי שְׁתֵּי אֲבָנִים הָרְחוֹקוֹת קְצָת זוֹ מִזּוֹ, וְנוֹצָר בֵּינֵיהֶם חָלָל טָפַח עַל טָפַח, **וְכֵן סְוָאר שֶׁל קוֹרוֹת** - עֲרֵמַת קוֹרוֹת עֲרוּכוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, שֶׁפְּעָמִים קוֹרָה אַחַת מֻנַּחַת עַל שְׁתֵּי קוֹרוֹת עִם רֶוַח בֵּינֵיהֶם וְנוֹצָר שָׁם חָלָל טָפַח עַל טָפַח, כָּל אֵלּוּ הַחוֹרִים נֶחְשָׁבִים לְאֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה וְלַחְצֹץ מִפָּנֶיהָ כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל אֹהֶל שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי בִּידֵי אָדָם** לְצָרְךְ אֹהֶל, כְּגוֹן אֳהָלִים אֵלּוּ, **אֵינוֹ אֹהֶל** לְטֻמְאָה, שֶׁלְּמֵדִים גְּזֵרָה שָׁוָה 'אֹהֶל - אֹהֶל' מֵהַמִּשְׁכָּן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות מ יט) 'וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן', שֶׁאֵין אֹהֶל אֶלָּא כַּמִּשְׁכָּן שֶׁנַּעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם לְשֵׁם אֹהֶל. וְאֵלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים רִבּוּי תֵּבוֹת 'אֹהֶל' בַּפָּסוּק (במדבר יט יד) 'זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל, כָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים', מְרֻבֶּה אַף אֹהֶל שֶׁנַּעֲשָׂה מֵאֵלָיו. וְלֹא נֶחְלַק רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא בְּאֹהֶל צַר בְּשֹׁעוּר פּוֹתֵחַ טָפַח בִּלְבַד, **וּמוֹדֶה בַּשְּׁקִיפִים וּבַסְּלָעִים** - בִּנְקִיקֵי הַסְּלָעִים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל יְדֵי גְּשָׁמִים אוֹ מֵאֲלֵיהֶם, שֶׁהֵם רְחָבִים הַרְבֵּה, שֶׁאַף שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים בִּידֵי אָדָם הֲרֵי הֵם נֶחְשָׁבִים לְאֹהֶל. וְכֵן דִּין כָּל אֹהֶל שֶׁהוּא רָחָב לְכָל הַפָּחוֹת כְּמִלֹּא אֻגְרוֹף שֶׁל בֶּן בָּטִיחַ, שֶׁהוּא כִּגְדֶל רֹאשׁ כָּל אָדָם:

פֶּרֶק ד

טֻמְאַת אֹהֶל בִּמְגִדָּל [-אֲרוֹן עֵץ גָּדוֹל]:

מִשְׁנָה א חוֹרִים מְפֻלָּשִׁים שֶׁבִּכְתֶל הַמִּגְדָּל: מִגְדָּל שֶׁהוּא עוֹמֵד בָּאֲוִיר - תַּחַת אֲוִיר הַשָּׁמַיִם, כְּגוֹן בְּחָצֵר, וְיֵשׁ בְּדָפְנוֹתָיו חוֹרִים מְפֻלָּשִׁים שֶׁאֵין בָּהֶם טָפַח עַל טָפַח, וּמַנִּיחִים בָּהֶם כֵּלִים קְטַנִּים. אִם יֵשׁ **טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, כֵּלִים שֶׁבְּעָבְיוֹ טְהוֹרִים**, שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהֶם טָפַח עַל טָפַח **טְהוֹרִין, שֶׁאָנוּ רוֹאִים אֶת הַמִּגְדָּל כְּאִלּוּ הוּא מְחֻבָּר לַקַּרְקַע**, לַכֹּתֶל אוֹ לַתִּקְרָה מִדִּין 'לְבוּד' וְאֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת לְשָׁם. וְאִם הָיְתָה **טֻמְאָה שָׁם** - בְּחָלָל זֶה שֶׁמִּתַּחַת הַמִּגְדָּל, מְצֻדָּד אוֹ מֻעֲלִיו, **הַבַּיִת טָמֵא**, כִּי אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח הֲרֵי זֶה אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת כֻּלּוֹ, וְאַף אִם אֵין שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח הֲרֵי זֶה כְּאֹהֶל בְּתוֹךְ אֹהֶל וְהַטֻּמְאָה בָּאֹהֶל הַפְּנִימִי וְאֵין לָאֹהֶל הַפְּנִימִי פֶּתַח לַחוּץ, שֶׁאֵין הָאֹהֶל הַפְּנִימִי מַצִּיל אֶת הָאֹהֶל הַחִיצוֹנִי מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה:

מִשְׁנָה ב תֵּבוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַמִּגְדָּל: תֵּבַת הַמִּגְדָּל - אַחַת מֵהַתֵּבוֹת שֶׁרִגִּילִים לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַמִּגְדָּל, הַמְיֻעָדוֹת לְהַצְנֵעַת כֵּלִים אוֹ אֳכָלִים וּמַשְׁקִים, **אִם יֵשׁ בָּהּ** חָלָל **פּוֹתֵחַ טָפַח וְאֵין בִּיצִיאָתָהּ** - בְּפִתְחָהּ **פּוֹתֵחַ טָפַח, וְטֻמְאָה בְּתוֹכָהּ**, אַף שֶׁאֵין לְדוּנָהּ כְּטֻמְאָה רְצוּפָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חָלָל **פּוֹתֵחַ טָפַח**, מִכָּל מָקוֹם **הַבַּיִת טָמֵא** מִדִּין אֹהֶל הַמֵּת, וְאִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת**, וְעַל כָּרְחָהּ שֶׁתֵּצֵא דֶּרֶךְ פֶּתַח זֶה אַף שֶׁהוּא פָּחוֹת מִפּוֹתֵחַ טָפַח, וְתֵצֵא לַמִּגְדָּל וּמִשָּׁם לַבַּיִת, **וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס** לַתֵּבָה, שֶׁפֶּתַח קָטָן מִפּוֹתֵחַ טָפַח אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. **וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר** אֶת הַבַּיִת, בְּאֹפֶן שֶׁהַטֻּמְאָה בַּתֵּבָה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵין בְּפֶתַח פּוֹתֵחַ טָפַח, אֵין לוֹמַר שֶׁבְּהֶכְרֵחַ הַטֻּמְאָה תֵּצֵא דַּרְכּוֹ אֶל הַבַּיִת, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ לַחֲצָאִים** - בַּחֲתִיכוֹת פְּחוּתוֹת מִכְּזַיִת שֶׁאֵינָן מְטַמְּאוֹת, **אוֹ לִשְׂרָפָהּ בִּמְקוֹמָהּ** בְּתוֹךְ הַתֵּבָה:

מִשְׁנָה ג מִגְדָּל הָעוֹמֵד בַּבַּיִת וּפִתְחוֹ לַחוּץ: **הָיָה** הַמִּגְדָּל **עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפֶּתַח** שֶׁל הַבַּיִת כְּשֶׁכֻּלּוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, **וְנִפְתַּח לַחוּץ** - אֲבָל דַּלְתּוֹ נִפְתַּחַת כְּלַפֵּי חוּץ. אִם **הַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר**, שֶׁהַמִּגְדָּל חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חָלָל טָפַח וְאֵין זוֹ טֻמְאָה רְצוּפָה, וְכֵן אֵין הַטֻּמְאָה יוֹצֵאת דֶּרֶךְ דֶּלֶת הַמִּגְדָּל לַבַּיִת, שֶׁכֵּן פִּתְחוֹ כְּלַפֵּי חוּץ. וְאִם **הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ (טָמֵא)** [גִּרְסַת הרע"ב: **טָהוֹר**], **שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת** מִפֶּתַח הַמִּגְדָּל אוֹ מִפֶּתַח הַבַּיִת **וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס** מֵהַמִּגְדָּל לַבַּיִת אוֹ מֵהַבַּיִת לַמִּגְדָּל: **טֻמְאָה בְּמוּכְנִי:** וְאִם **הָיְתָה מוּכְנִי** [-גַּלְגַּל] **שֶׁלּוֹ** - שֶׁל הַמִּגְדָּל, שֶׁעִמּוֹ מוֹלִיכִים אוֹתוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, **מְשׁוּכָה לַאֲחוֹרָיו** שֶׁל הַמִּגְדָּל לְתוֹךְ הַבַּיִת עַד לְמֻרְחָק **שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת** מֵהַמִּגְדָּל שֶׁפִּתְחוֹ כְּלַפֵּי חוּץ, **וְטֻמְאָה שָׁם** - בְּתוֹךְ הַמּוּכְנִי **כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת** - תַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת, **הַבַּיִת טָהוֹר**, כֵּיוָן שֶׁהַמּוּכְנִי בָּטֵל לַמִּגְדָּל וְנֶחְשֶׁבֶת הַטֻּמְאָה כְּנִמְצֵאת בְּתוֹךְ הַמִּגְדָּל, וְכֵיוָן שֶׁפִּתְחוֹ כְּלַפֵּי חוּץ וּבַחֲלָלוֹ יֵשׁ יוֹתֵר מִטָּפַח אֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת אֶל הַבַּיִת. [אֲבָל אִם הָיָה הַמּוּכְנִי מְשׁוּךְ יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין רְגִילוּת לְהַרְחִיקוֹ כָּל כָּךְ, נֶחְשָׁב לִכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ בָּטֵל לַמִּגְדָּל וְהַבַּיִת טְמֵאִים]. **בַּמֶּה** דְּבָרִים **אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח** [-בְּתוֹךְ הַמּוּכְנִי] חָלָל **פּוֹתֵחַ טָפַח** [אֲבָל אִם אֵין שָׁם הֲרֵי זוֹ טֻמְאָה רְצוּפָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּמִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹךְ הַבַּיִת], **וְאֵינָהּ יוֹצְאָה** - וּבִזְמַן שֶׁאֵין הַמּוּכְנִי נִשְׁמָטֶת לְגַמְרֵי מֵהַמִּגְדָּל [שָׁרַק בְּאֹפֶן זֶה הִיא בְּטֵלָה אֵלָיו], **וְהַמִּגְדָּל בָּא בַּמִּדָּה** - וּבִזְמַן שֶׁהַמִּגְדָּל הוּא בַּעַל מִדָּה גְּדוֹלָה הַמַּחֲזִיקָה אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ, שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה אֵין הַמִּגְדָּל מְקַבֵּל טֻמְאָה וְחוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, אֲבָל אִם הוּא קָטָן מִשִּׁעוּר זֶה הֲרֵי הוּא כִּכְלִי הַנִּמְצָא בַּבַּיִת שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. [וְאַף שְׁאָר דִּינֵי הַמִּגְדָּל שֶׁנִּשְׁנוּ בְּפֶרֶק זֶה, אֵינָם אֶלָּא בְּמִגְדָּל כָּזֶה שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה]:

פֶּרֶק ה

אֹהֶל בְּכֵלִים:

מִשְׁנָה א מֵת שֶׁהֶאֱהִיל עַל אַרְבַּת תַּנּוּר הַיּוֹצֵאת מִחוּץ לַבַּיִת: **תַּנּוּר שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְעֵינוֹ** - אֲרֻבָּתוֹ **קְמוּרָה** - נוֹטָה כְּכִפָּה **לַחוּץ** - אֶל מִחוּץ לַבַּיִת, וְאֵין בָּעֵין פּוֹתֵחַ טָפַח, **וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת** - כְּשֶׁנָּשְׁאוּ אֶת הַמֵּת הֶאֱהִילוּ עִם הַמֵּת עַל פֶּתַח הָאֲרֻבָּה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַכֹּל טָמֵא** - הַתַּנּוּר וְהַבַּיִת טְמֵאִים, שֶׁהַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת לַתַּנּוּר דֶּרֶךְ עֵינוֹ וּמִשָּׁם לַבַּיִת דֶּרֶךְ פֶּתַח הַתַּנּוּר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַתַּנּוּר טָמֵא, וְהַבַּיִת טָהוֹר,** שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת לַבַּיִת דֶּרֶךְ נֶקֶב פָּחוֹת מִפּוֹתֵחַ טָפַח, אַךְ מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהָאֹהֶל הַמֵּת עַל מִקְצָת הַתַּנּוּר - הַיְינוּ עַל הָעֵין הַמְחֻבֶּרֶת אֵלָיו וְנֶחְשֶׁבֶת לְחֵלֶק מִמֶּנּוּ - נִטְמָא כָּל

טֻמְאַת מֵת - **בַּבַּיִת** לְכָל אָרְכּוֹ **פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְאֵין **בִּיצִיאָתוֹ** לִרְשׁוּת הָרַבִּים **פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְנִמְצֵאת **הַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין טֻמְאָה יוֹצֵאת בְּפָתַח שֶׁאֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח [כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"ו)], בְּהֶכְרֵחַ נִכְנֶסֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת. אֲבָל אִם יֵשׁ **טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ** שֶׁל הַבַּיִת **טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת דֶּרֶךְ** פֶּתַח הַבַּיִת, **וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס**. כֵּלִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הָאָרֶץ, שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַכֹּתֶל, שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, טְמֵאִין. וְאִם לָאו, טְהוֹרִין. טֻמְאָה שָׁם, הַבַּיִת טָמֵא: **ב תֵּבַת הַמִּגְדָּל**, יֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טָפַח וְאֵין בִּיצִיאָתָהּ פּוֹתֵחַ טָפַח, טֻמְאָה בְּתוֹכָהּ, הַבַּיִת טָמֵא. טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס. רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ לַחֲצָאִים אוֹ לְשָׂרְפָהּ בִּמְקוֹמָהּ: **ג הָיָה** עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְנִפְתַּח לַחוּץ, טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר. טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס. הָיְתָה מוּכְנִי שֶׁלּוֹ מְשׁוּכָה לַאֲחוֹרָיו שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת, טֻמְאָה שָׁם כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת, הַבַּיִת טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, וְאֵינָהּ יוֹצְאָה, וְהַמִּגְדָּל בָּא בַּמִּדָּה:

פֶּרֶק ה

א תַּנּוּר שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְעֵינוֹ קְמוּרָה לַחוּץ וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַכֹּל טָמֵא. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַתַּנּוּר טָמֵא וְהַבַּיִת טָהוֹר.**

כֵּלִים קְטַנִּים. אִם יֵשׁ **טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, כֵּלִים** הַמֻּנָּחִים בַּחוֹרִים **שֶׁבְּעָבְיוֹ טְהוֹרִים**, שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהֶם פּוֹתֵחַ טָפַח. וְכֵן אִם הַטֻּמְאָה **בַּחֲלַל הַחוֹרִים שֶׁבְּעָבְיוֹ, הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ** - בְּתוֹךְ הַמִּגְדָּל **טְהוֹרִים**, שֶׁהַחוֹרִים שֶׁאֵין בָּהֶם טָפַח עַל טָפַח אֵינָם נַעֲשִׂים אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַמִּגְדָּל. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְחֻצָּה לִמְחֻצָּה** - מֻחֲצֵי עֳבִי כֹּתֶל הַמִּגְדָּל וְלִפְנִים, נֶחְשָׁב הֶחָלָל לְחֵלֶק מֵהַמִּגְדָּל, וּמֻחֲצֵי עֳבִי הַכֹּתֶל וְלַחוּץ נֶחְשָׁב הֶחָלָל כְּחוּץ לַמִּגְדָּל. וְאִם יֵשׁ טֻמְאָה בְּתוֹךְ הַמִּגְדָּל נִטְמְאִים הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל הַחוֹר נִטְמְאִים הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַמִּגְדָּל. וְאִם **הָיָה** הַמִּגְדָּל **עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְטֻמְאָה בְּתוֹכוֹ, הַבַּיִת טָמֵא** מִדִּין אֹהֶל הַמֵּת, אַף שֶׁדַּלְתוֹת הַמִּגְדָּל סְגוּרוֹת. וְאִם הַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת** וְדַלְתוֹת הַמִּגְדָּל סְגוּרוֹת, **מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר**, לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ **הַטֻּמְאָה לָצֵאת** מֵהַמִּגְדָּל לַבַּיִת, וְלָכֵן אַף כְּשֶׁהַדְּלָתוֹת סְגוּרוֹת הַטֻּמְאָה יוֹצֵאת אֶל הַבַּיִת, **וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס** אֶל הַמִּגְדָּל אִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת. וְכֵיוָן שֶׁדַּלְתוֹתָיו סְגוּרוֹת אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹכוֹ. וּבָאֳפָנִים אֵלּוּ שֶׁהַטֻּמְאָה בַּמִּגְדָּל אוֹ בַּבַּיִת, **כֵּלִים שֶׁמִּתַּחְתָּיו בֵּינוֹ לְבֵין הָאָרֶץ, וְשֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַכֹּתֶל** שֶׁל הַבַּיִת, **וְשֶׁמַּעֲלָיו בֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת** שֶׁל תִּקְרַת הַבַּיִת, **אִם יֵשׁ שָׁם** - בֵּינוֹ לָאָרֶץ, אוֹ בֵּינוֹ לַכֹּתֶל, אוֹ בֵּינוֹ לַתִּקְרָה, **פּוֹתֵחַ טָפַח**, הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת אַף לְחֶלֶק זֶה, וְהַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים שָׁם **טְמֵאִין. וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בְּחֶלֶק זֶה טָפַח, הַכֵּלִים

משניות

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק ה

המבוארות

הַתַּנּוּר. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף הַתַּנּוּר טָהוֹר,** שֶׁאֵין עֵין הַתַּנּוּר נֶחְשֶׁבֶת כְּגוּף הַתַּנּוּר: **מִשְׁנָה ב קִדֵּרַת חֶרֶס נִקּוְבָה אִם חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה:** אֲרֻבָּה - חַלּוֹן בַּתִּקְרָה **שֶׁבֵּין הַבַּיִת לָעֲלִיָּה,** וְיֵשׁ בָּהּ שִׁעוּר טֶפַח עַל טֶפַח, **וּקְדֵרָה** שֶׁל חֶרֶס **נִתּוּנָה עָלֶיהָ** - עַל הָאֲרֻבָּה, וְתַחְתִּיתָהּ כְּלַפֵּי הַבַּיִת שֶׁבְּתוֹכוֹ נִמְצָא מֵת, וְהִיא **נִקּוְבָה בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה** - שֶׁדֶּרֶךְ נָקָב זֶה יָכוֹל מַשְׁקֶה לְהִכָּנֵס אִם יַנִּיחוּ אֶת הַקְּדֵרָה עַל גַּבֵּי מַיִם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַכֹּל טָמֵא** - הַקְּדֵרָה וְהָעֲלִיָּה, שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נָקָב, וְהַטֻּמְאָה עוֹלָה דֶּרֶךְ הָאֲרֻבָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח וּמִתְפַּשֶּׁטֶת בָּעֲלִיָּה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַקְּדֵרָה טְמֵאָה וַעֲלִיָּה טְהוֹרָה,** שֶׁהַקְּדֵרָה חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה אַף שֶׁהִיא נִקּוּבָה, וְלֹא נֶאֱמַר דִּין נָקָב כְּלִי אֶלָּא לְעִנְיַן הַצָּלַת אֳכָלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ כְּשֶׁהוּא בְּאֹהֶל הַמֵּת וְלֹא כְּשֶׁהַקְּדֵרָה מְשַׁמֶּשֶׁת כִּמְחִצָּה, וְכֵיוָן שֶׁאֵין כָּאן נָקָב פּוֹתֵחַ טֶפַח אֵין הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת. וּבֶאֱמֶת כְּלִי חֶרֶס אֵינוֹ מְטַמֵּא בַּיִת הִלֵּל שֶׁאָמְרוּ בַּיִת הִלֵּל שֶׁהַקְּדֵרָה טְמֵאָה, וּמַה שֶּׁאָמְרוּ בַּיִת הִלֵּל שֶׁהַקְּדֵרָה טְמֵאָה אֵינוֹ אֶלָּא חֻמְרָא בְּעָלְמָא שֶׁהֶחֱמִירוּ רַק לְגַבֵּי הַקְּדֵרָה עַצְמָהּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף הַקְּדֵרָה טְהוֹרָה,** שֶׁאַף הִוא מוֹדָה לְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל שֶׁהַקְּדֵרָה חוֹצֶצֶת, וְסוֹבֵר שֶׁלֹּא הֶחֱמִירוּ חֲכָמִים לְגַבֵּי הַקְּדֵרָה וְהִיא טְהוֹרָה כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִגַּבָּהּ: **מִשְׁנָה ג דִּין זֶה בְּקִדֵּרַת חֶרֶס שְׁלֵמָה:** הָיְתָה קְדֵרָה זוֹ **שְׁלֵמָה** בְּלֹא נָקָב, וְהִיא שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁכֵּלָיו נֶחְשָׁבִים לִטְמֵאִים אֲצֶל הַחֲבֵרִים, **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** הֲרֵי הִיא **מַצֶּלֶת עַל הַכֹּל** - עַל כָּל הַנִּמְצָא בָּעֲלִיָּה, עַל אֳכָלִים וּמַשְׁקִים וְעַל כְּלֵי חֶרֶס וּשְׁאָר כֵּלִים. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַקְּדֵרָה אֵינָהּ מַצֶּלֶת אֶלָּא עַל הָאֳכָלִים וְעַל הַמַּשְׁקִים, וְעַל כְּלֵי חֶרֶס** שְׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה בְּמִקְוֶה, וְלֹא עַל כְּלֵי שֶׁטַח [-שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טֻמְאָה בְּמִקְוֶה, כְּמוֹ כְּלֵי עֵץ וּמַתָּכֶת]. שֶׁכֵּן חָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁמָּא הָאָרֶץ יִסְבֹּר שֶׁקִּדְּרָתוֹ מַצִּילָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְיִשְׁאֵיל לְחָבֵר אֶת כֵּלָיו שֶׁהִיוּ בָּעֲלִיָּה, וְהֶחָבֵר יִסְבֹּר שֶׁמָּדַי לָהֶם בִּטְבִילָה וְלֹא יֵדַע שֶׁהֵם טְמֵאִים בְּטֻמְאַת מֵת וּצְרִיכִים הַזָּאָה בְּשִׁלִּישִׁי וּבְשִׁבִיעִי, שֶׁכֵּן בָּאֱמֶת אֵין קִדְּרַת עַם הָאָרֶץ מַצִּילָה לְפִי שֶׁהִיא טְמֵאָה לְגַבֵּי הַחֲבֵרִים וּכְלֵי טָמֵא אֵינוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. אָמְנָם לְגַבֵּי אֳכָלִים וּמַשְׁקִים וּכְלֵי חֶרֶס, שְׁאֵין חֶשֶׁשׁ שֶׁיִּשְׁאִילֵם לְחָבֵר כֵּיוָן שֶׁהֵם מֻחְזָקִים בְּטֻמְאָה וְאֵי אֶפְשָׁר לְטַהֲרָם בְּמִקְוֶה, וְכָל טָהֳרָתָם אֵינָהּ אֶלָּא לְגַבֵּי עַם הָאָרֶץ עַצְמוֹ, הִתִּירוּ לְעַם הָאָרֶץ לְהַחֲזִיקָם בְּטָהֳרָה כְּאִלּוּ חָצְצָה קִדְּרָתוֹ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, כֵּיוָן שֶׁבְּלָאוּ הֵכִי כָּל מַאֲכָלָם בְּטֻמְאָה וַחֲבֵרִים בְּדִלִּים מֵהֶם. וְאַחַר שֶׁשָּׁמְעוּ בֵּית הִלֵּל אֶת טַעַם תַּקָּנַת בֵּית שַׁמַּאי, **חָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי:** **מִשְׁנָה ד אֳכָלִים וּמַשְׁקִים הַמְּנֻחִים בְּכֵלִי שֶׁטַח בָּעֲלִיָּה:** לָגִין [-כַּד] עָשׂוּי עֵץ אוֹ מַתֶּכֶת, **שֶׁהוּא מָלֵא מַשְׁקִין טְהוֹרִין** וּמֻנָּח בַּעֲלִיַּת בַּיִת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵת, וּקְדֵרַת חֶרֶס **מִכָּאן** - מִגַּבֵּהּ מִחְצַת הַבֶּאֱר, **אֵינָהּ** נֶחְשֶׁבֶת **דֶּפֶן עַד שֶׁיְּהֵא לָהּ טֶפַח מִמָּקוֹם אֶחָד** - חֲשָׁאת - לְפִי **שֶׁהַכֹּל נֶאֱמְנִין עַל טָהֳרַת הַחֲטָאת,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה', שֶׁכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֶאֱמָנִים עַל שְׁמִירָתָהּ. וְלָכֵן חוֹצְצִים כֵּלִים אֵלּוּ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, מִפְּנֵי **שֶׁהַכֵּלִים** הַטְּהוֹרִין [כְּלֵי גְּלָלִים, אֲבָנִים וַאֲדָמָה], **וּכְלֵי חֶרֶס טְהוֹרִין** [הַשְּׁמוּרִים לַקֹּדֶשׁ וְלַחֲטָאת] **(וּמִצְּילִין)** [גִּרְסַת הרע"ב: **מַצִּילִין**] מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה **עִם דָּפְנוֹת אֹהָלִים** - כְּשֶׁהֵם מֻנָּחִים עַל דָּפְנוֹת אֹהֶל הֵם מִצְטָרְפִים אֵלָיו לְהֶחָשֵׁב כְּחֵלֶק מֵאֹהֶל הַמַּצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, כְּגוֹן כָּאן שֶׁהֵם מֻנָּחִים עַל גַּבֵּי הָאֲרֻבָּה וּמִצְטָרְפִים לְתִקְרַת הַבַּיִת לַחְצֹץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה: **מִשְׁנָה ו הַצָּלַת כְּלֵי בְּצָרוּף לְדָפְנוֹת אֹהֶל:** כֵּיצַד כְּלִי חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה רַק עִם דָּפְנוֹת אֹהָלִים, הַבּוֹר - חֲפִירָה בְּתוֹךְ הַקַּרְקַע, וְיֵשׁ לָהּ מְחִצָּה בּוֹלֶטֶת מֵעַל פִּיהָ עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע, **וְהַדּוּת** - חָלָל מֻקָּף מְחִצּוֹת כָּבוֹר וּבָנוּי כֻּלּוֹ מֵעַל הַקַּרְקַע **שָׁהֶם בְּבַיִת** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵת, **וּכְפִישָׁה** - סַל גָּדוֹל הַמְיֻעָד לִכְבִישַׁת זֵיתִים [וּמַחֲזִיק אַרְבָּעִים סְאָה] וְלָכֵן אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה] **נְתוּנָה עָלָיו** - מֻנַּחַת עַל פִּי הַבּוֹר אוֹ הַדּוּת, כָּל הַנִּמְצָא בָּהֶם **טָהוֹר,** שֶׁהַכְּפִישָׁה שֶׁהִיא כְּלִי מִצְטָרֶפֶת לְדָפְנוֹת הַבּוֹר וְהַדּוּת שֶׁהֵם דָּפְנוֹת אֹהָלִים, וְחוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. אֲבָל **אִם הָיְתָה הַבְּאֵר חֲלָקָה** - שֶׁפִּיהָ שָׁוֶה לְקַרְקַע הַבַּיִת וְאֵין לָהּ מְחִצָּה בּוֹלֶטֶת מִמָּשָׁב, **אוֹ** שֶׁהָיְתָה שָׁם **כַּוָּרַת** דִּבּוֹרִים הָעֲשׂוּיָה מִקָּנִים אוֹ קַשׁ שֶׁהִיא **פְּחוּתָה** [-פְּתוּחָה] מִלְּמַעְלָה [וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִשּׁוּם שְׁרָאוּיָה לְקַבֵּל אַרְבָּעִים סְאָה], **וּכְפִישָׁה נְתוּנָה עָלֶיהָ,** כָּל הַנִּמְצָא בַּבּוֹר אוֹ בַּכַּוָּרַת **טָמֵא,** שֶׁאֵין הַכְּפִישָׁה חוֹצֶצֶת אֶלָּא עִם דָּפְנוֹת אֹהָלִים, וְלַבּוֹר אֵין דְּפָנוֹת, וְדָפְנוֹת הַכַּוָּרַת אֵינָן דָּפְנוֹת אֹהָלִים. וְאִם **הָיָה** עַל פִּיהֶם **נָסָר חָלָק** - לוּחַ עֵץ בְּלִי בֵּית קִבּוּל, **אוֹ סְרִידָה** - עֲרֵבַת עֵץ שֶׁהַנְּחִתּוֹם לָשׁ עָלֶיהָ אֶת הַבָּצֵק **שֶׁאֵין לָהּ גַּפַּיִם** - שָׂפָה וְאָזְנַיִם, כָּל הַנִּמְצָא בַּבְּאֵר אוֹ בַּכַּוָּרַת **טָהוֹר,** שֶׁרַק כְּלִי צָרִיךְ לְהִצְטָרֵף לְדָפְנוֹת אֹהָלִים כְּדֵי לַחְצֹץ, וְאִלּוּ נָסָר וּסְרִידָה אֵלּוּ אֵינָם כֵּלִים וְחוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה אַף בְּלִי דָּפְנוֹת אֹהָלִים. אֲבָל אִם יֵשׁ לַכְּלִי דְּפָנוֹת גְּמוּרוֹת, מַצִּיל בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה אַף בְּלֹא צָרוּף לְדָפְנוֹת הָאֹהֶל, **שֶׁאֵין** דִּין מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁהַכֵּלִים **מַצִּילִים עִם דָּפְנוֹת אֹהָלִים** אֶלָּא **עַד שֶׁיְּהֵא לָהֶן** - לַכֵּלִים **דְּפָנוֹת** גְּבוֹהוֹת, שֶׁאָז מַצִּילִים הַכֵּלִים אַף בְּלִי צָרוּפָם לְדָפְנוֹת הָאֹהָלִים. **וְכַמָּה תְּהֵא** גְּבוֹהָה **הַדֹּפֶן** כְּדֵי שֶׁתַּצִּיל אַף בְּלֹא לְהִצְטָרֵף לְדָפְנוֹת הָאֹהָלִים, **טָפַח.** וּכְפִישָׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ דְּפָנוֹת טָפַח, וְהִיא מֻנַּחַת עַל בְּאֵר חֲלָקָה, מַצִּילָה עַל הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ הַבְּאֵר. וְאִם הָיְתָה מֻנַּחַת עַל בְּאֵר עִם מְחִצָּה קְטַנָּה, וְהָיָה לָהּ בְּגָבְהָהּ **חֲצִי טָפַח מִכָּאן** - מִגֹּבַהּ דֹּפֶן הַכְּפִישָׁה, **וַחֲצִי טָפַח** שֶׁדָּפְנוֹתֶיהָ יְהֵיוּ גְּבוֹהוֹת טָפַח, אוֹ שֶׁדָּפְנוֹת הַבְּאֵר יְהֵיוּ גְּבוֹהוֹת טָפַח, וְאֵין דָּפְנוֹתֶיהָ מִצְטָרְפוֹת זוֹ לָזוֹ לְהַשְׁלִים לְגֹבַהּ טָפַח: **מִשְׁנָה ז הַצָּלַת כְּלִי עִם דָּפְנוֹת אֹהָלִים כְּשֶׁהַכְּלִי מְחוּץ לָאֹהֶל:** כְּשֵׁם שֶׁהַכֵּלִים **מַצִּילִין** עִם דָּפְנוֹת אֹהֶל כְּשֶׁהֵם בַּבַּיִת **מִבִּפְנִים, כָּךְ מַצִּילִין** כְּשֶׁהֵם סְמוּכִים לַבַּיִת **מִבַּחוּץ. כֵּיצַד, כְּפִישָׁה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל הַיְתֵדוֹת** הַנְּעוּצוֹת בַּקַּרְקַע וּסְמוּכָה לְכֹתֶל הַבַּיִת **מִבַּחוּץ** וְאֵינָהּ רְחוֹקָה מֵהַבַּיִת בְּשִׁעוּר טָפַח, אִם יֵשׁ **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, הַכֵּלִים שֶׁבַּכְּפִישָׁה טְהוֹרִים,** שֶׁהִיא מִצְטָרֶפֶת לְכֹתֶל הַבַּיִת וְנֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל הַחוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה אַף שֶׁהִיא כְּלִי. וְדָוְקָא כֹּתֶל בַּיִת שֶׁנַּעֲשָׂה לְאֹהֶל, אֲבָל **אִם הָיָה** כֹּתֶל זֶה **כֹּתֶל חָצֵר אוֹ כֹּתֶל גִּנָּה** שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ לְאֹהֶל, **אֵינוֹ מַצִּיל** - אֵין הַכֹּתֶל מוֹעִיל לְהַחְשִׁיב אֶת הַכְּפִישָׁה כְּאֹהֶל הַמַּצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, אֶלָּא דִּינָהּ כְּכָל כְּלִי שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. **קוֹרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה מִכֹּתֶל לְכֹתֶל, וּקְדֵרָה** שֶׁבְּתוֹכָהּ כֵּלִים **תְּלוּיָה בָּהּ** מִתַּחְתִּיתָהּ, וּבֵין פִּיהָ לְתַחְתִּית הַקּוֹרָה יֵשׁ רֶוַח פְּחוֹת מִטֶּפַח, אִם יֵשׁ **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ** - תַּחַת הַקּוֹרָה, וְהִיא נַעֲשֵׂית אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל מַה שֶּׁתַּחְתֶּיהָ, **כֵּלִים שֶׁבַּקְּדֵרָה, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַהֵר,** שֶׁאַף בְּאֹפֶן זֶה הַקְּדֵרָה מִצְטָרֶפֶת לְקוֹרָה וְנַעֲשֵׂית אֹהֶל הַמַּצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין,** וְסוֹבְרִים שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה מִצְטָרֶפֶת לְאֹהֶל אֶלָּא אִם כֵּן פִּי הַקְּדֵרָה צָמוּד מַמָּשׁ לַקּוֹרָה. [וּבְאֹפֶן שֶׁפִּי הַקְּדֵרָה רָחוֹק טֶפַח אוֹ יוֹתֵר מֵהַקּוֹרָה, מוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה מִצְטָרֶפֶת לַקּוֹרָה וְאֵינָהּ חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה]:

משניות

פֶּרֶק ו דִּין אֹהֶל וּמִחְצָה הַנִּסְמָכִים עַל אָדָם אוֹ כֵּלִים, וְדִין טֻמְאָה הַנִּמְצֵאת בְּחָלָל שֶׁבְּכֹתֶל אוֹ תִּקְרַת הַבַּיִת: **מִשְׁנָה א אֹהֶל הַנִּסְמָךְ עַל אָדָם וְכֵלִים:** אֹהָלִים הַנִּסְמָכִים עַל **אָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂין אֹהָלִין** רַק **לְטַמֵּא** - לְהָבִיא אֶת טֻמְאַת הַמֵּת עַל כָּל מַה שֶּׁנִּמְצָא תַּחְתֵּיהֶם, **אֲבָל לֹא** נַעֲשִׂים אֹהָלִים **לְטַהֵר** - לַחְצֹץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. **כֵּיצַד, אַרְבָּעָה** אֲנָשִׁים **נוֹשְׂאִין אֶת הַנִּדְבָּךְ** - אֶבֶן גְּדוֹלָה וּרְחָבָה, אִם הָיְתָה **טְמֵאָה** [-מֵת] **תַּחְתֶּיהָ, הֲרֵי הַכֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו** שֶׁל הַנִּדְבָּךְ **טְמֵאִין,** שֶׁאֵין הַנִּדְבָּךְ נַעֲשֶׂה אֹהֶל לַחוּץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה אֹהֶל לְהָבִיא טֻמְאָה לִפְנִים מִמֶּנּוּ. וְכֵן אִם הָיְתָה **טְמֵאָה** כֵּיוָן שֶׁהוּא נִסְמָךְ עַל בְּנֵי אָדָם וַהֲרֵי הוּא כְּמֵי שֶׁאֵינוֹ וְהַכֵּלִים מַאֲהִילִים עַל הַמֵּת. וְכֵן אִם הָיְתָה **טְמֵאָה עַל גַּבָּיו** שֶׁל הַנִּדְבָּךְ, הַכֵּלִים **שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִים,** שֶׁאֵין הַנִּדְבָּךְ נַעֲשֶׂה אֹהֶל לַחוּץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה וְנִמְצָא שֶׁהַמֵּת מַאֲהִיל עַל הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ. **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר** אֶת הַכֵּלִים בִּשְׁנֵי אֵלּוּ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֹהֶל הַנִּסְמָךְ עַל גַּבֵּי אָדָם נַעֲשֶׂה אֹהֶל לַחוּץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְכֵן אִם הָיָה **נִתּוּן עַל אַרְבָּעָה כֵּלִים, וַאֲפִלּוּ** הֵם כֵּלִים שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כְּגוֹן **כְּלֵי גְלָלִים,** אוֹ **כְּלֵי אֲבָנִים,** אוֹ **כְּלֵי אֲדָמָה** שֶׁלֹּא הֶסְקוּ בְּתַנּוּר, אֵין אֹהֶל הַנִּסְמָךְ עַל גַּבֵּי כֵּלִים נַעֲשֶׂה אֹהֶל לַחוּץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְלָכֵן אִם הָיְתָה **טְמֵאָה מִתַּחְתֶּיהָ, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו** מַאֲהִילִים עַל הַמֵּת וְהֵם **טְמֵאִים.** וְאִם הָיְתָה **טְמֵאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִים,** לְפִי שֶׁהַטֻּמְאָה מַאֲהִילָה עֲלֵיהֶם. אֲבָל אִם הָיָה הַנִּדְבָּךְ **נִתּוּן עַל אַרְבָּעָה אֲבָנִים** שֶׁאֵינָם כֵּלִים, אוֹ **עַל** כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **רוּחַ חַיִּים** מִלְּבַד אָדָם, נַעֲשֶׂה הַנִּדְבָּךְ אֹהֶל גָּמוּר אַף לַחוּץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְאִם הָיְתָה **טְמֵאָה תַּחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְהוֹרִין.** וְכֵן אִם הָיְתָה **טְמֵאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְהוֹרִין,** שֶׁהַנִּדְבָּךְ חוֹצֵץ בֵּינֵיהֶם לְבֵין הַטֻּמְאָה: **מִשְׁנָה ב אֲפִלּוּ שׁוֹגִים שֶׁל אֹהֶל הַנִּסְמָךְ בִּכְלִי:** קוֹבְרֵי הַמֵּת שֶׁהָיוּ **עוֹבְרִים** עִמּוֹ **בְּאַכְסַדְרָה** - מָקוֹם לִפְנֵי כְּנִיסַת הַבַּיִת שֶׁיֵּשׁ תִּקְרָה עַל גַּבָּיו, **וְהִגִּיף** [-וְסָגַר] **אֶחָד מֵהֶן אֶת הַדֶּלֶת** שֶׁל הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס הַטֻּמְאָה לְתוֹךְ הַבַּיִת כְּשֶׁיַּעַבְרוּ תַּחַת הָאַכְסַדְרָה עִם הַמֵּת, **וּסְמָכוֹ** - וְהֶעֱמִיד אֶת הַדֶּלֶת שֶׁלֹּא תִּפָּתַח, **בְּמִפְתֵּחַ** - עַל יְדֵי מַפְתֵּחַ, **אִם יָכוֹל הַדֶּלֶת לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ** אַף בְּלֹא סְמִיכַת הַמִּפְתֵּחַ, הֲרֵי הִיא חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה וְהַבַּיִת **טָהוֹר. וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד אֶלָּא עַל יְדֵי הַמַּפְתֵּחַ, הֲרֵי זֶה כְּאֹהֶל הַנִּסְמָךְ עַל גַּבֵּי כְּלֵי שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה וְהַבַּיִת **טָמֵא. וְכֵן חֲבִית שֶׁל גְּרוֹגָרוֹת** [-תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת] **אוֹ קֻפָּה שֶׁל תֶּבֶן שֶׁהֵן נְתוּנוֹת בַּחֲלוֹן** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים, שֶׁבְּאֶחָד מֵהֶם יֵשׁ מֵת, **אִם יְכוֹלִין הַגְּרוֹגָרוֹת וְהַתֶּבֶן לַעֲמֹד בַּחַלּוֹן בִּפְנֵי עַצְמָן** בְּלִי הֶחָבִית אוֹ הַקֻּפָּה, **טְהוֹרִין** - חוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְכָל הַנִּמְצָא בְּבַיִת שֶׁאֵין הַמֵּת בְּתוֹכוֹ טָהוֹר. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמָם בְּלִי הַכֵּלִים, הֲרֵי הֵם כְּאֹהֶל הַנִּסְמָךְ עַל גַּבֵּי כֵּלִים שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְהֵם **טְמֵאִין** - אֵינָם חוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁחֲבִית זוֹ פּוֹנָה פִּיהָ לְצַד הַבַּיִת שֶׁבּוֹ הַמֵּת, כִּי אִם שׁוּלֶיהָ פּוֹנִים לַבַּיִת שֶׁבּוֹ הַמֵּת, הֲרֵי הִיא עַצְמָהּ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה מִגַּבּוֹ וְהִיא מִצְטָרֶפֶת לְדָפְנוֹת אֹהָלִים כְּדֵי לַחְצֹץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. [וְאַף שֶׁהַמְּנִיחַ גְּרוֹגָרוֹת אוֹ תֶּבֶן בַּחַלּוֹן וְאֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הַחַלּוֹן כָּלּוֹ צָרִיךְ לְבַטְּלָם, וְאַף בְּמִקְרָה זֶה אֵין כָּל הַחַלּוֹן מָלֵא מֵהֶם שֶׁהֲרֵי יֵשׁ אֶת מְקוֹם הֶחָבִית וְהַקֻּפָּה שֶׁאֵינוֹ מָלֵא בִּגְרוֹגָרוֹת וְתֶבֶן, מִכָּל מָקוֹם בְּמִשְׁנָתֵנוּ מְדֻבָּר בִּגְרוֹגָרוֹת וְתֶבֶן שֶׁהִסְרִיחוּ וְאֵינָם רְאוּיִים לְאָכִילַת אָדָם אוֹ בְּהֵמָה, וּבְאֹפֶן זֶה הֲרֵי הוּא מְבַטְּלָם וְאֵין בְּדַעְתּוֹ לְפַנּוֹתָם]. **בַּיִת שֶׁחֲצָצוֹ בְּקַנְקַנִּים** - שֶׁחִלְקוֹ לִשְׁנַיִם עַל יְדֵי מְחִצַּת קַנְקַנִּים, **וְטָח** אוֹתָהּ **בְּטִיחַ** מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ, **אִם יָכוֹל הַטִּיחַ לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ** לְלֹא הַקַּנְקַנִּים, הֲרֵי הוּא חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, וְאִם מֵת בְּצִדָּהּ הָאֶחָד, כָּל הַנִּמְצָא בְּצִדָּהּ הַשֵּׁנִי **טָהוֹר. וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין הַטִּיחַ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הֲרֵי זֶה אֹהֶל הַנִּסְמָךְ עַל כֵּלִים שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, וְהֵם **טְמֵאִין** - אֵינָם חוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁחֲבִית זוֹ פּוֹנָה פִּיהָ לְצַד הַבַּיִת שֶׁבּוֹ הַמֵּת, כִּי אִם שׁוּלֶיהָ פּוֹנִים לַבַּיִת שֶׁבּוֹ הַמֵּת, הֲרֵי הִיא עַצְמָהּ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה מִגַּבּוֹ וְהִיא מִצְטָרֶפֶת לְדָפְנוֹת אֹהָלִים כְּדֵי לַחְצֹץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. [וְאַף שֶׁהַמְּנִיחַ גְּרוֹגָרוֹת אוֹ תֶּבֶן בַּחַלּוֹן וְאֵינוֹ מְמַלֵּא אֶת הַחַלּוֹן כָּלּוֹ צָרִיךְ לְבַטְּלָם, וְאַף בְּמִקְרָה זֶה אֵין כָּל הַחַלּוֹן מָלֵא מֵהֶם שֶׁהֲרֵי יֵשׁ אֶת מְקוֹם הֶחָבִית וְהַקֻּפָּה שֶׁאֵינוֹ מָלֵא בִּגְרוֹגָרוֹת וְתֶבֶן, מִכָּל מָקוֹם בְּמִשְׁנָתֵנוּ מְדֻבָּר בִּגְרוֹגָרוֹת וְתֶבֶן שֶׁהִסְרִיחוּ וְאֵינָם רְאוּיִים לַאֲכִילַת אָדָם אוֹ בְּהֵמָה, וּבְאֹפֶן זֶה הֲרֵי הוּא מְבַטְּלָם וְאֵין בְּדַעְתּוֹ לְפַנּוֹתָם]. **בַּיִת שֶׁחֲצָצוֹ בְּקַנְקַנִּים** - שֶׁחִלְקוֹ לִשְׁנַיִם עַל יְדֵי מְחִצַּת קַנְקַנִּים, **וְטָח** אוֹתָהּ **בְּטִיחַ** מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ, **אִם יָכוֹל הַטִּיחַ לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ** לְלֹא הַקַּנְקַנִּים, הֲרֵי הוּא חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, וְאִם מֵת בְּצִדָּהּ הָאֶחָד, כָּל הַנִּמְצָא בְּצִדָּהּ הַשֵּׁנִי **טָמֵא. וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין הַטִּיחַ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הֲרֵי זֶה אֹהֶל הַנִּסְמָךְ עַל כֵּלִים שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, וְאַף הַנִּמְצָא בְּצִדָּהּ הַשֵּׁנִי **טָמֵא.** וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁפֵּי הַקַּנְקַנִּים כְּלַפֵּי הַצַּד שֶׁבּוֹ נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה, אַךְ אִם שׁוּלֵיהֶם כְּלַפֵּי צַד זֶה, הֲרֵי

מסכת אהלות פרק ו

פרק ו א אָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂין אֹהָלִין לְטַמֵּא, אֲבָל לֹא לְטַהֵר. כֵּיצַד, אַרְבָּעָה נוֹשְׂאִין אֶת הַנִּדְבָּךְ, טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִין. טְמֵאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. נָתוּן עַל אַרְבָּעָה כֵּלִים, אֲפִלּוּ כְּלֵי גְלָלִים, כְּלֵי אֲבָנִים, כְּלֵי אֲדָמָה, טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְמֵאִים. טְמֵאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִים. נָתוּן עַל אַרְבָּעָה אֲבָנִים, אוֹ עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְהוֹרִין: **ב** קוֹבְרֵי הַמֵּת שֶׁהָיוּ עוֹבְרִים בְּאַכְסַדְרָה, וְהֵגִיף אֶחָד מֵהֶן אֶת הַדֶּלֶת וּסְמָכוֹ בְּמִפְתֵּחַ, אִם יָכוֹל הַדֶּלֶת לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָהוֹר. וְאִם לָאו, טָמֵא. וְכֵן חֲבִית שֶׁל גְּרוֹגָרוֹת אוֹ קֻפָּה שֶׁל תֶּבֶן שֶׁהֵן נְתוּנוֹת בְּחַלּוֹן, אִם יְכוֹלִין הַגְּרוֹגָרוֹת וְהַתֶּבֶן לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמָן, טְהוֹרִין. וְאִם לָאו, טְמֵאִין. בַּיִת שֶׁחֲצָצוֹ בְּקַנְקַנִּים וְטָח בְּטִיחַ, אִם יָכוֹל הַטִּיחַ לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טָהוֹר. וְאִם לָאו, טְמֵאִין: **ג** כֹּתֶל הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת, יְדוֹן מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה. כֵּיצַד, כֹּתֶל שֶׁהוּא לָאֲוִיר וְהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, מֻחְצִיוֹ וְלִפְנִים, הַבַּיִת טָמֵא, וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָן טָהוֹר. מֻחְצִיוֹ וְלַחוּץ, הַבַּיִת טָהוֹר, וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָן טָמֵא. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, הַבַּיִת טָמֵא, וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָן, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַכֹּתֶל לַבַּיִת: **ד** כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים וְהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, בַּיִת הַקָּרוֹב לַטֻּמְאָה, טָמֵא. וְהַקָּרוֹב לַטָּהֳרָה, טָהוֹר. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין. מֻחֱצָה לְאֶחָד מֵהֶן וְכֵלִים טְמֵאִים. מֻחְצִיוֹ וּכְלַפֵּי טֻמְאָה, מֻחְצִיוֹ וּכְלַפֵּי טֻמְאָה, טְמֵאִים. מֻחְצִיוֹ וּכְלַפֵּי טָהֳרָה, טְהוֹרִין. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, הֲרֵי הֵן טְמֵאִין. מַעֲזִיבָה שֶׁבֵּין הַבַּיִת לָעֲלִיָּה, טֻמְאָה בְּתוֹכָהּ, מֻחְצִיהָ וּלְמַעְלָן, הַבַּיִת טָמֵא וְהָעֲלִיָּה טְהוֹרָה. מֻחְצִיהָ וּלְמַטָּן, הָעֲלִיָּה טְמֵאָה וְהַבַּיִת טָהוֹר. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן וְכֵלִים וּכְלַפֵּי מַעֲזִיבָה, טְמֵאִים, וּכְלַפֵּי טֻמְאָה, טְהוֹרִין. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, מֻחְצִיהָ וּכְלַפֵּי טֻמְאָה, טְמֵאִים. מֻחְצִיהָ וּכְלַפֵּי טָהֳרָה, טְהוֹרִין. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, הֲרֵי הֵן טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּעֲזִיבָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּעֲזִיבָה לָעֲלִיָּה: הֵם עַצְמָם מִצְטָרְפִים לְכָתְלֵי הַבַּיִת וְחוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה כֵּיוָן שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה מִגַּבּוֹ: **משנה ג טֻמְאָה הַנִּמְצֵאת בְּכֹתֶל הַבַּיִת:** כֹּתֶל **הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת** כְּדָפָן חִיצוֹנִית, **יְדוֹן מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה** - חֲצִיוֹ הַפְּנִימִי נֶחְשָׁב כְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְחֲצִיוֹ הַחִיצוֹנִי נֶחְשָׁב כְּמִחוּץ לַבַּיִת. **כֵּיצַד, כֹּתֶל שֶׁהוּא לָאֲוִיר** - שֶׁצִּדּוֹ אֶחָד פּוֹנֶה לַאֲוִיר הָעוֹלָם וְצִדּוֹ הַשֵּׁנִי לַבַּיִת, כְּגוֹן כֹּתֶל הַמַּפְסִיק בֵּין הַבַּיִת לֶחָצֵר, **וְהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ** - בְּתוֹךְ סָדָק בַּכֹּתֶל, אִם נִמְצֵאת **מֻחְצִיוֹ וְלִפְנִים** הֲרֵי הִיא כִּמְצוּיָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת **וְהַבַּיִת טָמֵא** מִדִּין אֹהֶל, **וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָן** - מֵעַל הַכֹּתֶל אַף כְּנֶגֶד מְקוֹם הַטֻּמְאָה, **טָהוֹר,** שֶׁאַף שֶׁאֵין בְּסָדָק זֶה חָלָל טֶפַח עַל טֶפַח אֵין דָּנִים אֶת הַטֻּמְאָה כְּטֻמְאָה רְצוּפָה, כֵּיוָן שֶׁרוֹאִים אוֹתָהּ כִּמְצוּיָה בַּחֲלַל הַבַּיִת. וְאִם הַטֻּמְאָה נִמְצֵאת **מֻחְצִיוֹ** שֶׁל הַכֹּתֶל **וְלַחוּץ,** הֲרֵי הִיא כִּמְצוּיָה מִחוּץ לַבַּיִת **וְהַבַּיִת טָהוֹר, וְהָעוֹמֵד מִלְמַעְלָן** - מֵעַל הַכֹּתֶל כְּנֶגֶד מְקוֹם הַטֻּמְאָה, **טָמֵא,** כֵּיוָן שֶׁטֻּמְאָה זוֹ הִיא טֻמְאָה רְצוּפָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה וְאָדָם זֶה מַאֲהִיל עָלֶיהָ. וְאִם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה** - בְּאֶמְצַע עֲבִי הַכֹּתֶל וְאֵינָהּ נוֹטָה לְשׁוּם צַד, **הַבַּיִת טָמֵא,** שֶׁכָּל עוֹד אֵין הַטֻּמְאָה נוֹטָה לַחוּץ רוֹאִים אוֹתָהּ כִּמְצוּיָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת. וּמִכָּל מָקוֹם **הָעוֹמֵד מִלְמַעְלָן, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא** אוֹתוֹ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ בְּאֹפֶן זֶה מְטִילִים אֶת הַטֻּמְאָה לְחֻמְרָא לִשְׁנֵי הַצְּדָדִים, וּמַחֲשִׁיבִים אוֹתָהּ כִּבְתוֹךְ הַבַּיִת לְעִנְיַן טֻמְאַת הַבַּיִת, וּכְמִחוּצָה לוֹ לְעִנְיַן טֻמְאָה רְצוּפָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** וּלְדַעְתָּם מַחְשִׁיבִים אֶת הַטֻּמְאָה בְּאֹפֶן זֶה כִּמְצוּיָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת אַף לְקֻלָּא. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַכֹּתֶל לַבַּיִת** - נֶחְשָׁב כַּחֲלָלוֹ שֶׁל הַבַּיִת, אֲפִלּוּ אִם הַטֻּמְאָה נִמְצֵאת בְּחֲצִיוֹ הַחִיצוֹנִי: **משנה ד טֻמְאָה וְכֵלִים הַנִּמְצְאִים בִּכְתֹל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים:** כֹּתֶל **שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים וְהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ,** הַבַּיִת **הַקָּרוֹב** יוֹתֵר **לַטֻּמְאָה, טָמֵא,** שֶׁחֲצִי הַכֹּתֶל נִגְרָר אַחַר הַבַּיִת הַסָּמוּךְ לוֹ וְנֶחְשָׁב כְּחֵלֶק מֵחֲלָלוֹ. וְהַבַּיִת **הַקָּרוֹב לַטָּהֳרָה** - לַחֲצִי הַכֹּתֶל שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאָה, **טָהוֹר.** וְאִם הָיְתָה הַטֻּמְאָה **מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה** - בְּאֶמְצַע הַכֹּתֶל, **שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין** - שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַטֻּמְאָה קְרוֹבָה לִשְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה, הִיא נֶחְשֶׁבֶת כִּמְצוּיָה בַּחֲלַל שְׁנֵיהֶם. וְאִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן** - מִבָּתִּים אֵלּוּ, **וְכֵלִים** נִמְצְאִים **בִּכְתֹל** שֶׁבֵּין הַבָּתִּים, אִם נִמְצְאִים הַכֵּלִים **מֵחֲצִיוֹ וּכְלַפֵּי טֻמְאָה** - בַּחֲצִי הַכֹּתֶל הַסָּמוּךְ לַבַּיִת הַטָּמֵא, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִים,** שֶׁחֲצִי זֶה נִגְרָר אַחַר הַבַּיִת הַסָּמוּךְ אֵלָיו. וְאִם נִמְצְאִים הַכֵּלִים **מֵחֲצִיוֹ וּכְלַפֵּי טָהֳרָה,** טְהוֹרִין. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, מֵחֲצִיוֹ וּכְלַפֵּי טֻמְאָה, טְמֵאִים. מֵחֲצִיוֹ וּכְלַפֵּי טָהֳרָה, טְהוֹרִין. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, הֲרֵי הֵן טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּעֲזִיבָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּעֲזִיבָה לָעֲלִיָּה: מֵחֲצִיהָ וּכְלַפֵּי טָהֳרָה, טְהוֹרִין. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, טְהוֹרִין. מֵחֲצִיהָ וּכְלַפֵּי טֻמְאָה, טְמֵאִים. מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה, הֲרֵי הֵן טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּעֲזִיבָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּעֲזִיבָה לָעֲלִיָּה: [-תִּקְרָה] שֶׁבֵּין **הַבַּיִת לָעֲלִיָּה,** וְיֵשׁ טֻמְאָה **בְּתוֹכָהּ,** אִם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **מֵחֲצִיָּהּ** שֶׁל הַמַּעֲזִיבָה **וּלְמַטָּן** לְכִוּן חֲלַל הַבַּיִת, **הַבַּיִת טָמֵא,** שֶׁחֲצִי זֶה הַמַּעֲזִיבָה הַסָּמוּךְ לַבַּיִת **טָמֵא** מִדִּין אֹהֶל הַטָּמֵא, **וַעֲלִיָּה טְהוֹרָה,** שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה הַנִּחְשֶׁבֶת בַּחֲלַל הַבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לָעֲלִיָּה. וְאִם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **מֵחֲצִיָּהּ** שֶׁל הַמַּעֲזִיבָה **וּלְמַעְלָן** - לְכִוּן חֲלַל הָעֲלִיָּה, **הָעֲלִיָּה טְמֵאָה,** אַחַר הָעֲלִיָּה, **וְהַבַּיִת טָהוֹר.** וְאִם הָיְתָה הַטֻּמְאָה **מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה** - בְּאֶמְצַע הַתִּקְרָה, **שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֵם חֲשׁוּבָה כִּמְצוּיָה בַּחֲלַל שְׁנֵיהֶם. אִם הָיְתָה **הַטֻּמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן** - בַּבַּיִת אוֹ בָּעֲלִיָּה, **וְכֵלִים** נִמְצְאִים אִם הֵם נִמְצְאִים **מֵחֲצִיָּהּ וּכְלַפֵּי טֻמְאָה** - בַּחֲצִי עֲבִי הַתִּקְרָה הַסָּמוּךְ לָאֹהֶל הַטָּמֵא, **טְמֵאִין,** שֶׁחֲצִי זֶה שֶׁל הַתִּקְרָה נִגְרָר אַחַר הָאֹהֶל הַטָּמֵא הַסָּמוּךְ אֵלָיו, וְאִם נִמְצְאִים הַכֵּלִים **מֵחֲצִיָּהּ וּכְלַפֵּי טָהֳרָה** - בַּחֲצִי עֲבִי הַתִּקְרָה הַסָּמוּךְ לָאֹהֶל הַטָּהוֹר, **טְהוֹרִין,** שֶׁחֲצִי זֶה נִגְרָר אַחַר הָאֹהֶל הַטָּהוֹר. אִם הָיוּ הַכֵּלִים **מֻחֱצָה לְמֻחֱצָה** - בְּאֶמְצַע עֲבִי הַתִּקְרָה, **הֲרֵי הַן טְמֵאִין,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֵם נֶחְשָׁבִים כִּמְצוּיִים הַן בַּחֲלַל הַבַּיִת וְהַן בַּחֲלַל הָעֲלִיָּה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַמַּעֲזִיבָה לָעֲלִיָּה** - כָּל עֲבִי הַתִּקְרָה נֶחְשָׁב כְּחֵלֶק מֵהָעֲלִיָּה, וַאֲפִלּוּ נִמְצְאִים הַטֻּמְאָה אוֹ הַכֵּלִים בְּחֲצִיָּהּ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַמַּעֲזִיבָה,

תקצו

משניות

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק ז

המבוארות

הֲרֵי הֵם כְּמְצוּיִים בַּחֲלַל הָעֲלִיָּה: **מִשְׁנָה ה** **טֻמְאָה וְכֵלִים בֵּין קוֹרוֹת הַתִּקְרָה:** אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בֵּין הַקוֹרוֹת** שֶׁבְּתַחְתִּית הַתִּקְרָה, **וְתַחְתֶּיהָ** [-וּמִתַּחַת לַטֻּמְאָה] יֵשׁ שְׁכָבַת טִיחַ דַּקָּה **כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, אִם יֵשׁ שָׁם** בָּחָלָל שֶׁבּוֹ נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **פּוֹתֵחַ טָפַח** - טָפַח עַל טָפַח בְּרוּם טָפַח, רוֹאִים מָקוֹם זֶה כְּקֶבֶר סָתוּם שֶׁטֻּמְאָתוֹ מִתְפַּשֶּׁטֶת לָאֳהָלִים שֶׁבְּכָל צְדָדָיו, **וְהַכֹּל טָמֵא** - בֵּין הַבַּיִת וּבֵין הָעֲלִיָּה. **וְאִם אֵין שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, רוֹאִין אֶת הַטֻּמְאָה כְּאִלּוּ הִיא אֹטֶם** - טֻמְאָה אֲטוּמָה וּמְכֻסָּה, שֶׁדֵּינָהּ שֶׁהִיא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, אָמְנָם בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ גַּג כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם אֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֶלָּא רַק עוֹלָה וְלָכֵן הָעֲלִיָּה טְמֵאָה וְהַבַּיִת טָהוֹר (סד"ט). [וּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁכָּל עֲבִי הַתִּקְרָה נִגְרָר אַחַר הָעֲלִיָּה, אֲבָל לְדַעַת חֲכָמִים שֶׁחֶצְיָהּ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַתִּקְרָה נִגְרָר אַחַר הַבַּיִת, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁבְּאֹפֶן שֶׁהַטֻּמְאָה בֵּין הַקוֹרוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁהִיא נֶחְשֶׁבֶת כִּמְצוּיָה בַּחֲלַל הַבַּיִת וְרַק הַבַּיִת טָמֵא]. וְאִם **הָיְתָה נִרְאֵית** הַטֻּמְאָה **בְּתוֹךְ הַבַּיִת,** שֶׁלֹּא הָיְתָה תַּחְתֶּיהָ מְחִצָּה אֲפִלּוּ כָּעֲבִי קְלִפַּת הַשּׁוּם, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם יֵשׁ בְּמְקוֹמָהּ פּוֹתֵחַ טָפַח, וּבֵין אִם אֵין, **הַבַּיִת טָמֵא** וְהָעֲלִיָּה טְהוֹרָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אַף לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה נֶחְשֶׁבֶת הַטֻּמְאָה כְּמְצוּיָה בַּחֲלַל הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ו** **טֻמְאָה וְכֵלִים בְּכֹתֶל שֶׁבֵּין מְעָרוֹת אוֹ פּוּכֵי קְבוּרָה: בַּיִת הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל** - כֹּתֶל הַנּוֹצָר מֵאֵלָיו עַל יְדֵי חֲפִירַת שְׁנֵי 'בָּתִּים' מִשְּׁנֵי צְדָיו [וּמֵאַחַר וְהַכֹּתֶל נוֹצָר מֵאֵלָיו עַל יְדֵי חֲפִירַת הַבָּתִּים, נֶחְשָׁב הַבַּיִת כְּמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל, בְּשׁוֹנָה מִכֹּתֶל רָגִיל שֶׁנִּבְנָה לְצָרְךָ הַבַּיִת וְלָכֵן מְכֻנֶּה כֹּתֶל הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת], **יְדוֹן כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם** - אֲפִלּוּ עֲבִי כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם מְמֻנּוּ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. **כֵּיצַד, כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי כּוּכִין** שֶׁבְּקִירוֹת מְעָרַת קְבוּרָה, **אוֹ בֵּין שְׁתֵּי מְעָרוֹת,** אִם נִמְצְאָה **טֻמְאָה בַּבָּתִּים** - בַּכּוּכִים אוֹ בַּמְּעָרוֹת, **וְכֵלִים** נִמְצְאִים **בַּכֹּתֶל** שֶׁבֵּינֵיהֶם, **וַעֲלֵיהֶם** - וְחוֹצֶצֶת בֵּין הַכֵּלִים לַחֲלַל הַבָּתִּים אֲפִלּוּ שְׁכֻבַת עָפָר דַּקָּה **כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם,** הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִין,** וְאֵין עֲבִי הַכֹּתֶל נִגְרָר אַחַר הַבָּתִּים כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִבְנָה לְצָרְכָּם, שֶׁהוּא עָשׂוּי מִקֶּרֶקַע הָעוֹלָם שֶׁקָּדְמָה לָהֶם וְנַעֲשָׂה מֵאֵלָיו עַל יְדֵי חֲפִירָתָם. וְכֵן אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּכֹּתֶל וְכֵלִים בַּבָּתִּים** - בַּכּוּכִים אוֹ בַּמְּעָרוֹת שֶׁמִּשָּׁנֵי צִדֵּי הַכֹּתֶל, **וְעָלֶיהָ** - וְעַל הַטֻּמְאָה שׁכְבַת עָפָר **כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם,** חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה וְהַכֵּלִים **טְהוֹרִין.** אִם יֵשׁ **טֻמְאָה תַּחַת הָעַמּוּד** שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה אוֹ הַכּוּךְ כְּדֵי לִתְמֹךְ אֶת הַתִּקְרָה, וְאֵין בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה טָפַח עַל טָפַח בְּרוּם טָפַח, **הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** כְּדִין טֻמְאָה רְצוּצָה, וְכָל מַה שֶּׁמְּכַוֵּן כְּנֶגְדָּהּ, מַעֲלֶיהָ אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ, טָמֵא. [אֲבָל מַה שֶּׁלְּצִדָּהּ טָהוֹר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טָפַח אֵינָהּ נִדּוֹנֶת כְּקֶבֶר סָתוּם].

ה טֻמְאָה בֵּין הַקוֹרוֹת וְתַחְתֶּיהָ כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, הַכֹּל טָמֵא. אִם אֵין שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, רוֹאִין אֶת הַטֻּמְאָה כְּאִלּוּ הִיא אֹטֶם. הָיְתָה נִרְאֵית בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבַּיִת טָמֵא: **ו** בַּיִת הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל, יְדוֹן כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם. כֵּיצַד, כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי כוּכִין, אוֹ בֵּין שְׁתֵּי מְעָרוֹת, טֻמְאָה בַּבָּתִּים וְכֵלִים בַּכֹּתֶל וַעֲלֵיהֶם כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם, טְהוֹרִין. טֻמְאָה תַּחַת הָעַמּוּד, טְהוֹרִין. טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת: **ז** כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, טְהוֹרִים. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא. הַטֻּמְאָה וְהַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, טְמֵאִין. וְאִם לָאו, טְהוֹרִין. שְׁנֵי פַּרְדֵּסְקִים זֶה בִּצַּד זֶה, אוֹ זֶה עַל גַּב זֶה, נִפְתַּח אֶחָד מֵהֶן, הוּא וְהַבַּיִת טְמֵא, וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר, וְרוֹאִין אֶת הַפַּרְדֵּסְקִין כְּאִלּוּ הוּא אֹטֶם, יְדוֹן מְחִצָּה לְמֶחֱצָה לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת:

פרק ז **א** הַטֻּמְאָה בַּכֹּתֶל, וּמְקוֹמָהּ טָפַח עַל טָפַח עַל רוּם טֶפַח, כָּל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ, אֲפִלּוּ הֵן עֶשֶׂר, טְמֵאוֹת. הָיְתָה עֲלִיָּה אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁנֵי בָּתִּים, הִיא טְמֵאָה, וְכָל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ, טְהוֹרוֹת. כֹּתֶל שֵׁנִית, טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. נֶפֶשׁ אֲטוּמָה, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִן הַצְּדָדִין, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. אִם הָיָה מְקוֹם הַטֻּמְאָה טָפַח עַל טָפַח עַל רוּם טֶפַח, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּקֶבֶר סָתוּם. סָמַךְ לָהּ סֹכוֹת, טְמֵאוֹת. רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר. **ב** כָּל שִׁפּוּעֵי אֳהָלִין, כְּאֳהָלִין. אֹהֶל שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד, וְכָלָה עַד כְּאֶצְבַּע, טֻמְאָה תַּחַת הַשִּׁפּוּעַ, כֵּלִים שֶׁבָּאֹהֶל טְמֵאִין. טֻמְאָה מִתּוֹכוֹ, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מִתּוֹכוֹ, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה. וּמֵאֲחוֹרָיו, טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב. טֻמְאָה מֵאֲחוֹרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאֲחוֹרָיו, טְמֵאַת עֶרֶב. טֻמְאָה מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחוֹרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחוֹרָיו, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה. מִתּוֹכוֹ, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה. **מִשְׁנָה ז** דִּין פֶּרַח שֶׁבַּבַּיִת: אִם יֵשׁ טֻמְאָה תַּחַת **שֶׁפֶּרְאשׁ אוֹ בְּאֻמְצַע עַמּוּד:** הָעַמּוּד וְאֵין בִּמְקוֹמָהּ פּוֹתֵחַ טָפַח, וּבְרֹאשׁ אוֹ בְּאֶמְצַע הָעַמּוּד יֵשׁ פֶּרַח הַבּוֹלֵט מִצִּדֵּי הָעַמּוּד טָפַח, **הַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, טְהוֹרִים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַטֻּמְאָה נִדּוֹנֶת כְּטֻמְאָה רְצוּצָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה, אֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶלָּא כְּנֶגֶד מְקוֹמָהּ וְלֹא בְּמָקוֹם בְּלִיטַת הַפֶּרַח. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא,** שֶׁלִּדְעָתוֹ הַטֻּמְאָה הַבּוֹקַעַת לָעַמּוּד מִתְפַּשֶּׁטֶת גַּם לַפֶּרַח, שֶׁאַף הוּא חֵלֶק מֵהָעַמּוּד, וְהוּא מְטַמֵּא אֶת הַכֵּלִים. **הַטֻּמְאָה וְהַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח** - אִם הָיוּ טֻמְאָה וְכֵלִים תַּחַת הַפֶּרַח, **אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח** בְּחֵלֶק הַפֶּרַח הַבּוֹלֵט מִן הָעַמּוּד, הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו **טְמֵאִין,** כְּדִין דַּף הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה (לעיל פ"ג מ"ז), **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאֹהֶל, וְהַכֵּלִים **טְהוֹרִין. דִּין פַּרְדֵּסְקִים: שְׁנֵי פַּרְדֵּסְקִים** - עַמּוּדִים בָּעֲבִי כֹּתֶל הַבַּיִת שֶׁהֵם חֲלוּלִים וּבָהֶם פְּתָחִים עִם דְּלָתוֹת, הָעוֹמְדִים **זֶה בְּצַד זֶה, אוֹ זֶה עַל גַּב זֶה,** וְטֻמְאָה נִמְצֵאת תַּחַת אֶחָד מֵהֶם וְאֵין בְּמְקוֹמָהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח וְהִיא נִדּוֹנֶת כְּטֻמְאָה רְצוּצָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה. אִם **נִפְתַּח** הַדֶּלֶת שֶׁל **אֶחָד מֵהֶן** - שֶׁל אוֹתוֹ פַּרְדֵּסְק שֶׁתַּחְתָּיו הַטֻּמְאָה, הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה לְתוֹכוֹ וּמְמֻנּוּ נִכְנָסֶת לַבַּיִת, **וְהוּא וְהַבַּיִת טְמֵא** [וְאַף אִם הַטֻּמְאָה נִמְצֵאת בַּחֲצִי הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַכֹּתֶל, הַבַּיִת טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל הַפַּרְדֵּסְק שֶׁהוּא אֹהֶל וּמְמֻנּוּ נִכְנָסֶת לַבַּיִת], **וַחֲבֵרוֹ** - הַפַּרְדֵּסְק הַשֵּׁנִי שֶׁדַּלְתּוֹ סְגוּרָה, **טָהוֹר,** שֶׁהוּא אֹהֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵין טֻמְאַת הַבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹכוֹ [וְאַף כְּשֶׁהוּא מֵעַל הַפַּרְדֵּסְק הַטָּמֵא אֵין הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה עַד אֵלָיו, כֵּיוָן שֶׁבַּפַּרְדֵּסְק הַתַּחְתּוֹן יֵשׁ פּוֹתֵחַ טָפַח]. וְאִם דַּלְתוֹתֵיהֶם סְגוּרוֹת, **רוֹאִין אֶת הַפַּרְדֵּסְקִין כְּאִלּוּ הוּא אֹטֶם** - כְּאִלּוּ אֵין שָׁם חָלָל כְּלָל וְהֵם כְּחֵלֶק מֵהַכֹּתֶל, וְיִדּוֹן דִּינָם **מְחִצָּה לְמֶחֱצָה, לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת** - דִּינָם לְעִנְיַן הֶבְאַת טֻמְאָה לַבַּיִת כְּדִין כֹּתֶל, שֶׁמְּחִצָּיוֹ וְלִפְנִים כְּלִפְנִים וּמֵחֶצְיוֹ וְלַחוּץ כְּלַחוּץ:

פֶּרֶק ז דִּינִים נוֹסָפִים בְּטֻמְאַת אֹהֶל, וּבִכְלָלָם: דִּין טֻמְאָה הַטְמוּנָה בַּכֹּתֶל, אֹהֶל מְשֻׁפָּע, טֻמְאַת הָאֹהֶל עַצְמוֹ, וְעוֹד: **מִשְׁנָה א** **דִּין טֻמְאָה בִּכְתָלִים שׁוֹנִים: הַטֻּמְאָה** הַנִּמְצֵאת **בְּתוֹךְ כֹּתֶל, וּמְקוֹמָהּ** שֶׁל הַטֻּמְאָה **טָפַח עַל טָפַח עַל רוּם טָפַח עַל טָפַח,** הַכֹּתֶל כֻּלּוֹ נִדּוֹן כְּקֶבֶר סָתוּם, הַמְטַמֵּא אֶת כָּל סְבִיבָיו, וְלָכֵן **כָּל הָעֲלִיּוֹת שֶׁנִּשְׁעָנוֹת עַל גַּבָּהּ** - שֶׁרָאשֵׁי קוֹרוֹתֵיהֶן תְּחוּבוֹת בְּתוֹךְ הַכֹּתֶל וְהוּא מְשֻׁמָּשׁ כְּדָפֶן לְכֻלָּן, **אֲפִלּוּ הֵן עֶשֶׂר** עֲלִיּוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, כֻּלָּן **טְמֵאוֹת.** אֲבָל אִם אֵין בְּמְקוֹם הַטֻּמְאָה פּוֹתֵחַ טָפַח, הֲרֵי הִיא נִדּוֹנֶת כְּטֻמְאָה רְצוּצָה שֶׁרַק בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּסְבִיבוֹתֶיהָ טְהוֹרִים, וְהָעֲלִיּוֹת כֻּלָּן טְהוֹרוֹת. וְאִם **הָיְתָה עֲלִיָּה אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁנֵי בָּתִּים,** וְהַטֻּמְאָה בְּתוֹךְ הַכֹּתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶם מִתַּחַת לַחֲלַל הָעֲלִיָּה, הֲרֵי **הִיא** - עֲלִיָּה זוֹ **טְמֵאָה,** שֶׁהַטֻּמְאָה שֶׁבַּכֹּתֶל בּוֹקַעַת וְעוֹלָה לָעֲלִיָּה, **וְכָל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ** - שֶׁעַל גַּבֵּי עֲלִיָּה זוֹ, **טְהוֹרוֹת,** כֵּיוָן שֶׁתִּקְרַת הָעֲלִיָּה חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. **כֹּתֶל שְׁנִית** - שֶׁנִּבְנְתָה בְּמָקוֹם שֶׁמְּגִיעִים אֵלָיו גַּלֵּי הַיָּם, אִם יֵשׁ טֻמְאָה תַּחְתָּיו **הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** כְּנֶגְדָּהּ בִּלְבַד, וְלֹא כְּנֶגֶד כָּל עֲבִי הַכֹּתֶל, שֶׁבְּמָקוֹם זֶה יֵשׁ לִבְנוֹת כֹּתֶל חָזָק וְאֵין מָצוּי שֶׁיִּהְיֶה תַּחְתָּיו חָלָל בְּשִׁעוּר פּוֹתֵחַ טָפַח, וּמִמֵּילָא אֵין זֶה קֶבֶר סָתוּם, אֶלָּא טֻמְאָה רְצוּצָה שֶׁמִּטַּמֵּאת כְּנֶגְדָּהּ בִּלְבַד. **דִּין נֶפֶשׁ אֲטוּמָה וְקֶבֶר סָתוּם: נֶפֶשׁ אֲטוּמָה** - צִיּוּן שֶׁעַל קֶבֶר הַמֵּת שֶׁנִּקְבַּר בְּלִי אָרוֹן וְאֵין בַּחֲלַל מְקוֹם הַמֵּת טָפַח עַל טָפַח, **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ** [-בַּנֶּפֶשׁ] **מִן הַצְּדָדִין, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁטֻּמְאָה** רְצוּצָה **בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** כְּנֶגְדָּהּ בִּלְבַד וְאֵינָהּ מִטַּמֵּאת מִן הַצְּדָדִים. וְאִם **הָיָה** מְקוֹם **הַטֻּמְאָה** טָפַח עַל טָפַח **עַל רוּם טָפַח, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ** [-בַּנֶּפֶשׁ] **מִכָּל מָקוֹם** - בְּכָל צְדָדֶיהָ, הֲרֵי הוּא **טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּקֶבֶר סָתוּם** שֶׁמִּטַּמֵּא מִכָּל צְדָדֶיהָ. אִם **סָמַךְ לָהּ** - לַנֶּפֶשׁ **סֹכוֹת,** בְּאֹפֶן שֶׁהַנֶּפֶשׁ מְשֻׁמֶּשֶׁת כְּדָפֶן שֶׁל הַסֹּכָּה, **טְמֵאוֹת,** שֶׁאַף שֶׁאֵין בָּהּ חָלָל טָפַח אֲנוּ מַחְשִׁיבִים אֶת הַמֵּת שֶׁתַּחַת הַנֶּפֶשׁ כְּטֻמְאָה הַמְּנֻחַת תַּחַת כֹּתֶל שֶׁל בַּיִת שֶׁכָּל הַבַּיִת נִדּוֹן כְּאֹהֶל הַמֵּת. **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר,** כֵּיוָן שֶׁהַסֹּכָּה עֲשׂוּיָה מִן הַצְּדָדִים וְהַטֻּמְאָה אֵינָהּ בְּמָקוֹם חָלָל טָפַח וְדֵינָהּ כְּטֻמְאָה רְצוּצָה שֶׁרַק בּוֹקַעַת וְעוֹלָה כְּנֶגֶד מְקוֹמָהּ: **מִשְׁנָה ב** **טֻמְאַת אֹהֶל בְּאֹהֶל מְשֻׁפָּע: כָּל שִׁפּוּעֵי אֳהָלִין,** וְאַף בָּהֶם מִתְפַּשֶּׁטֶת הַטֻּמְאָה, כֵּיוָן שֶׁדֵּי בְּכָךְ שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכוֹ חָלָל טָפַח עַל טָפַח בְּרוּם טָפַח מְרֻבָּע כְּדֵי לְטַמֵּא אֶת כָּל חֲלַל הָאֹהֶל. וְכֵן **אֹהֶל שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד** בַּאֲלַכְסוֹן **וְכָלָה** בְּרֹאשׁוֹ **עַד כְּאֶצְבַּע** - שֶׁאֵין בּוֹ גַּג יָשָׁר אֶלָּא כְּאֶצְבַּע, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּאֶמְצָעוֹ חָלָל זֶה הֲרֵי הוּא מְטַמֵּא בְּטֻמְאַת אֹהֶל, וְאִם יֵשׁ **טֻמְאָה בָּאֹהֶל, הַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַשִּׁפּוּעַ טְמֵאִים.** וְאִם יֵשׁ **טֻמְאָה תַּחַת הַשִּׁפּוּעַ, הַכֵּלִים שֶׁבָּאֹהֶל טְמֵאִין. טֻמְאַת הָאֹהֶל עַצְמוֹ:** מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יח) 'וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל' דָּרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאַף שֶׁהָאֹהֶל מְחֻבָּר לַקַּרְקַע אַף הוּא עַצְמוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאִם הָיְתָה **טֻמְאָה מִתּוֹכוֹ** אַף שֶׁלְּאַחַר מִכֵּן יָצְאָה מִמֶּנּוּ, **הַנּוֹגֵעַ בּוֹ** [-בָּאֹהֶל] **מִתּוֹכוֹ** - בְּצִדּוֹ הַפְּנִימִי, **טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה** כְּנוֹגֵעַ בְּכֵלִים שֶׁנִּגְּעוּ בַּמֵּת, שֶׁטֻּמְאַת הַמֵּת הִתְפַּשְּׁטָה בְּכָל הָאֹהֶל וְהָאֹהֶל נֶחְשָׁב כְּמֵת מַמָּשׁ. וְהַנּוֹגֵעַ בָּאֹהֶל **מֵאֲחוֹרָיו** - בְּצִדּוֹ הַחִיצוֹנִי, **טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב** בִּלְבַד, כְּדִין הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִים שֶׁנִּגְּעוּ בַּמֵּת. שֶׁמֵּאַחַר וְהָאֹהֶל חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, לָכֵן נִדּוֹנִים חֶלְקוֹ הַפְּנִימִי וְהַחִיצוֹנִי כִּשְׁנֵי כֵּלִים. וְאִם הָאֳהִילָה **טֻמְאָה מֵאֲחוֹרָיו** - עַל הָאֹהֶל מִבַּחוּץ, **הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאֲחוֹרָיו** - בְּצִדּוֹ הַחִיצוֹנִי, **טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה** כְּדִין נוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנִּגַּע בַּמֵּת. וְהַנּוֹגֵעַ בָּאֹהֶל **מִתּוֹכוֹ** - בְּצִדּוֹ הַפְּנִימִי, **טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב** בִּלְבַד, כְּדִין הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִים שֶׁנִּגְּעוּ בְּכֵלִים

טֻמְאָה בֵּין הַקוֹרוֹת וְתַחְתֶּיהָ כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, הַכֹּל טָמֵא. אִם אֵין שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, רוֹאִין אֶת הַטֻּמְאָה כְּאִלּוּ הִיא אֹטֶם. הָיְתָה נִרְאֵית בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבַּיִת טָמֵא:

ו בַּיִת הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל, יְדוֹן כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם. כֵּיצַד, כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי כוּכִין, אוֹ בֵּין שְׁתֵּי מְעָרוֹת, טֻמְאָה בַּבָּתִּים וְכֵלִים בַּכֹּתֶל וַעֲלֵיהֶם כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם, טְהוֹרִין. טֻמְאָה תַּחַת הָעַמּוּד, טְהוֹרִין. טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

ז כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, טְהוֹרִים. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא. הַטֻּמְאָה וְהַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח, טְמֵאִין. וְאִם לָאו, טְהוֹרִין. שְׁנֵי פַּרְדֵּסְקִים זֶה בִּצַּד זֶה, אוֹ זֶה עַל גַּב זֶה, נִפְתַּח אֶחָד מֵהֶן, הוּא וְהַבַּיִת טְמֵא, וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר, וְרוֹאִין אֶת הַפַּרְדֵּסְקִין כְּאִלּוּ הוּא אֹטֶם, יְדוֹן מְחִצָּה לְמֶחֱצָה לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת:

פרק ז **א** הַטֻּמְאָה בַּכֹּתֶל, וּמְקוֹמָהּ טָפַח עַל טָפַח עַל רוּם טֶפַח, כָּל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ, אֲפִלּוּ הֵן עֶשֶׂר, טְמֵאוֹת. הָיְתָה עֲלִיָּה אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁנֵי בָּתִּים, הִיא טְמֵאָה, וְכָל הָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּהּ, טְהוֹרוֹת. כֹּתֶל שֵׁנִית, טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. נֶפֶשׁ אֲטוּמָה, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִן הַצְּדָדִין, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. אִם הָיָה מְקוֹם הַטֻּמְאָה טָפַח עַל טָפַח עַל רוּם טֶפַח, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּקֶבֶר סָתוּם. סָמַךְ לָהּ סֹכוֹת, טְמֵאוֹת. רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר.

ב כָּל שִׁפּוּעֵי אֳהָלִין, כְּאֳהָלִין. אֹהֶל שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ וְיוֹרֵד, וְכָלָה עַד כְּאֶצְבַּע, טֻמְאָה תַּחַת הַשִּׁפּוּעַ, כֵּלִים שֶׁבָּאֹהֶל טְמֵאִין. טֻמְאָה מִתּוֹכוֹ, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מִתּוֹכוֹ, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה. וּמֵאֲחוֹרָיו, טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב. טֻמְאָה מֵאֲחוֹרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאֲחוֹרָיו, טְמֵאַת עֶרֶב. טֻמְאָה מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחוֹרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחוֹרָיו, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה. מִתּוֹכוֹ, טָמֵא טְמֵאַת שִׁבְעָה.

מִשְׁנָה ז דִּין פֶּרַח שֶׁבַּבַּיִת: **שֶׁפֶּרְאשׁ אוֹ בְּאֶמְצַע עַמּוּד:** אִם יֵשׁ טֻמְאָה תַּחַת הָעַמּוּד וְאֵין בִּמְקוֹמָהּ פּוֹתֵחַ טָפַח, וּבְרֹאשׁ אוֹ בְּאֶמְצַע הָעַמּוּד יֵשׁ פֶּרַח הַבּוֹלֵט מִצִּדֵּי הָעַמּוּד טָפַח, **הַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח, טְהוֹרִים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַטֻּמְאָה נִדּוֹנֶת כְּטֻמְאָה רְצוּצָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה, אֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶלָּא כְּנֶגֶד מְקוֹמָהּ וְלֹא בְּמָקוֹם בְּלִיטַת הַפֶּרַח. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא,** שֶׁלִּדְעָתוֹ הַטֻּמְאָה הַבּוֹקַעַת לָעַמּוּד מִתְפַּשֶּׁטֶת גַּם לַפֶּרַח, שֶׁאַף הוּא חֵלֶק מֵהָעַמּוּד, וְהוּא מְטַמֵּא אֶת הַכֵּלִים. **הַטֻּמְאָה וְהַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפֶּרַח** - אִם הָיוּ טֻמְאָה וְכֵלִים תַּחַת הַפֶּרַח, **אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח** בְּחֵלֶק הַפֶּרַח הַבּוֹלֵט מִן הָעַמּוּד, הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו **טְמֵאִין,** כְּדִין דַּף הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה (לעיל פ"ג מ"ז), **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאֹהֶל, וְהַכֵּלִים **טְהוֹרִין. דִּין פַּרְדֵּסְקִים: שְׁנֵי פַּרְדֵּסְקִים** - עַמּוּדִים בָּעֲבִי כֹּתֶל הַבַּיִת שֶׁהֵם חֲלוּלִים וּבָהֶם פְּתָחִים עִם דְּלָתוֹת, הָעוֹמְדִים **זֶה בְּצַד זֶה, אוֹ זֶה עַל גַּב זֶה,** וְטֻמְאָה נִמְצֵאת תַּחַת אֶחָד מֵהֶם וְאֵין בְּמְקוֹמָהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח וְהִיא נִדּוֹנֶת כְּטֻמְאָה רְצוּצָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה. אִם **נִפְתַּח** הַדֶּלֶת שֶׁל **אֶחָד מֵהֶן** - שֶׁל אוֹתוֹ פַּרְדֵּסְק שֶׁתַּחְתָּיו הַטֻּמְאָה, הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה לְתוֹכוֹ וּמְמֻנּוּ נִכְנָסֶת לַבַּיִת, **וְהוּא וְהַבַּיִת טְמֵא** [וְאַף אִם הַטֻּמְאָה נִמְצֵאת בַּחֲצִי הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַכֹּתֶל, הַבַּיִת טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל הַפַּרְדֵּסְק שֶׁהוּא אֹהֶל וּמְמֻנּוּ נִכְנָסֶת לַבַּיִת], **וַחֲ

משניות

מַסֶּכֶת אָהֲלוֹת פֶּרֶק ח

כַּחֲצִי זַיִת מִתּוֹכוֹ וְכַחֲצִי זַיִת מֵאֲחוֹרָיו, הַנּוֹגֵעַ בּוֹ בֵּין מִתּוֹכוֹ בֵּין מֵאֲחוֹרָיו, טָמֵא טְמֵאַת עֶרֶב. מִקְצָתוֹ מְרֻדָּד עַל הָאָרֶץ, טְמֵאָה תַּחְתָּיו אוֹ עַל גַּבָּיו, טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. אֹהֶל שֶׁהוּא נָטוּי בַּעֲלָיָה, מִקְצָתוֹ מְרֻדָּד עַל הָאַרְבָּה שֶׁבֵּין בַּיִת לַעֲלָיָה, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מַצִּיל עַל הַכֹּל הַפְּתָחִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף מִשֶּׁמֵּת. הָיָה סָתוּם וְנִמְלַךְ לְפָתְחוֹ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כְּשֶׁיִּפְתַּח אַרְבָּעָה טְפָחִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כְּשֶׁיַּתְחִיל. וּמוֹדִים בְּפוֹתֵחַ בַּתְּחִלָּה, שֶׁיִּפְתַּח אַרְבָּעָה טְפָחִים: ד הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מְקַשָּׁה לֵילֵד וְהוֹצִיאוּהָ מִבֵּית לְבֵית, הָרִאשׁוֹן טָמֵא בְּסָפֵק, וְהַשֵּׁנִי בְּוַדַּאי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהִיא נִטֶּלֶת בְּגַפַּיִם. אֲבָל אִם הָיְתָה מְהַלֶּכֶת, הָרִאשׁוֹן טָהוֹר, שֶׁמִּשֶּׁנִּפְתַּח הַקֶּבֶר אֵין פְּנַאי לְהַלֵּךְ. אֵין לַנִּפָּלִים פְּתִיחַת הַקֶּבֶר עַד שֶׁיַּעְגִּילוּ רֹאשׁ כְּפִקָּה: ה יָצָא הָרִאשׁוֹן מֵת וְהַשֵּׁנִי חַי, טָהוֹר. הָרִאשׁוֹן חַי וְהַשֵּׁנִי מֵת, טָמֵא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בִּשְׁפִירִים, טָמֵא. בִּשְׁנֵי שְׁפִירִים, טְהוֹר: ו הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מְקַשָּׁה לֵילֵד, מְחַתְּכִין אֶת הַוָּלָד בְּמֵעֶיהָ וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ אֵבָרִים אֵבָרִים, מִפְּנֵי שֶׁחַיֶּיהָ קוֹדְמִין לְחַיָּיו. יָצָא רֻבּוֹ, אֵין נוֹגְעִין בּוֹ, שֶׁאֵין דּוֹחִין נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ:

פרק ח א יֵשׁ מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה וְחוֹצְצִין, מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה וְלֹא חוֹצְצִין, חוֹצְצִין וְלֹא מְבִיאִים, לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין. אֵלּוּ מְבִיאִים וְחוֹצְצִים, הַשִּׁדָּה וְהַתֶּבָה וְהַמִּגְדָּל, כַּוֶּרֶת הַקֶּשׁ, כַּוֶּרֶת הַקָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלֻכְסַנְדְּרִית, שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שׁוּלַיִם וְהֵן מַחֲזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ, וְיִרְיעָה, וּסְקוֹרְטְיָא, וְקָטֶבְלְיָא, וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחֲצֶלֶת, שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין אֹהָלִים, וְעֵדֶר בְּהֵמָה טְמֵאָה וּטְהוֹרָה, וּמְכוֹנוֹת חַיָּה וָעוֹף, וְהָעוֹף שֶׁשָּׁכַן, וְהָעוֹשֶׂה

המבוארות

טָהוֹר, שֶׁבְּוַדַּאי עֲדַיִן לֹא יָצָא רֹאשׁוֹ, שֶׁמִּשֶּׁנִּפְתַּח הַקֶּבֶר - הָרֶחֶם, אֵין לַיּוֹלֶדֶת פְּנַאי [-יִכְלֹת] לְהַלֵּךְ בְּכוחוֹת עַצְמָהּ. וְאֵין לַנִּפָּלִים פְּתִיחַת הַקֶּבֶר - וְאֵין הוֹכָחָה מֵהֶלְיכָתָהּ בְּכוחוֹת עַצְמָהּ שֶׁעֲדַיִן לֹא נִפְתַּח רַחְמָהּ, עַד שֶׁיַּעְגִּילוּ רֹאשׁ כְּפִקָּה - אֶלָּא בְּנֵפֶל כָּזֶה שֶׁרֹאשׁוֹ גָּדוֹל כְּפִקָּה, שֶׁהִיא כַּדּוּר מַתֶּכֶת שֶׁהַטּוֹוֹת שָׁמוֹת בְּרֹאשׁ הַפֶּלֶךְ. אֲבָל בְּנֵפֶל שֶׁרֹאשׁוֹ קָטָן מִזֶּה, יְכוֹלָה הַיּוֹלֶדֶת לְהַלֵּךְ אַף אַחַר פְּתִיחַת הַקֶּבֶר, וְהַבַּיִת הָרִאשׁוֹן טָמֵא מִסָּפֵק אַף אִם הִלְכָה בְּכוחוֹת עַצְמָהּ: **מִשְׁנָה ה טְמֵאַת תְּאוֹם שֶׁתְּאוֹמוֹ נוֹלַד מֵת:** אִשָּׁה שֶׁיָּלְדָה תְּאוֹמִים, אִם יָצָא הַוָּלָד הָרִאשׁוֹן מֵת וְהוֹצִיאוּהוּ מִן הַבַּיִת, וּלְאַחֲרָיו יָצָא הַוָּלָד הַשֵּׁנִי חַי, הַוָּלָד הַחַי טָהוֹר, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָיָה בְּרֶחֶם אִמּוֹ הֲרֵי הוּא טָהֳרָה בְּלוּעָה שֶׁאֵינָהּ נִטְמֵאת. וְאִם יָצָא הָרִאשׁוֹן חַי, וּלְאַחֲרָיו יָצָא הַשֵּׁנִי מֵת, הַוָּלָד הַחַי טָמֵא, שֶׁמִּיָּד כְּשֶׁיָּצָא הָרִאשׁוֹן נִפְתַּח הָרֶחֶם, וְכֵיוָן שֶׁסּוֹף הַוָּלָד הַטָּמֵא לָצֵאת דֶּרֶךְ פֶּתַח זֶה, אֵינוֹ נִדּוֹן כְּטֻמְאָה בְּלוּעָה וְהַבַּיִת נַעֲשֶׂה לְאֹהֶל הַמֵּת. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** אִם נוֹלְדוּ שְׁנֵיהֶם בְּבֵית אַחַת כְּעֵין שְׁנֵי עֲבָרִים הַנִּמְצָאִים **בְּשָׁפִיר** [-בְּשׁוֹלְיָא, בְּשַׂק] אֶחָד, הַוָּלָד הַחַי **טָמֵא,** אֲבָל אִם נוֹלְדוּ בָּזֶה אַחַר זֶה כְּעֵין שְׁנֵי עֲבָרִים הַנִּמְצָאִים **בִּשְׁנֵי שְׁפִירִים,** הַוָּלָד הַחַי **טָהוֹר** אַף כְּשֶׁיָּצָא תְּחִלָּה, שֶׁאַף שֶׁנִּפְתַּח הָרֶחֶם סוֹבֵר רַבִּי מֵאִיר שֶׁאֵין הַוָּלָד מִטַּמֵּא עַד שֶׁיֵּצֵא לָאֲוִיר הָעוֹלָם [וּמַה שֶּׁמִּשְׁמַע בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁכָּל שֶׁלֹּא יָצָא רֹאשׁוֹ אֵינוֹ מִטַּמֵּא אַף אִם נִפְתַּח הַקֶּבֶר, הוּא בְּנֵפֶל קָטָן שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ גָּדוֹל כְּפִקָּה (משנ"א)]: **מִשְׁנָה ו דִּין נוֹסָף בְּוֹלֵד אִשָּׁה הַמְקֻשָּׁה לֵילֵד:** הָאִשָּׁה שֶׁהִיא מְקֻשָּׁה לֵילֵד, וְהָעֻבָּר מְסַכֵּן אֶת חַיֶּיהָ, מְחַתְּכִין אֶת הַוָּלָד בְּמֵעֶיהָ וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ אֵבָרִים אֵבָרִים, מִפְּנֵי שֶׁחַיֶּיהָ קוֹדְמִין לְחַיָּיו, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָצָא לָאֲוִיר הָעוֹלָם אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְנֶפֶשׁ גְּמוּרָה. וְאִם כְּבָר יָצָא רֻבּוֹ [אוֹ רֹב רֹאשׁוֹ, הַיְינוּ מִצְחוֹ], אֵין נוֹגְעִין בּוֹ, לְפִי שֶׁאֵין דּוֹחִין אֶת נֶפֶשׁ הַוָּלָד מִפְּנֵי נֶפֶשׁ אִמּוֹ, וְאַחַר שֶׁיָּצָא רֻבּוֹ הֲרֵי הוּא נֶפֶשׁ כְּכָל אָדָם:

פֶּרֶק ח דִּין אֹהָלִים שׁוֹנִים לְעִנְיַן הֶבְאַת הַטֻּמְאָה

לְכָל הַנִּמְצָא תַּחַת הָאֹהֶל, וּלְעִנְיַן חֲצִיצָה

מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה הַנִּמְצֵאת מֵעַל אוֹ מִתַּחַת לָאֹהֶל: **מִשְׁנָה א אֹהָלִים הַמְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה וְחוֹצְצִים מִפְּנֶיהָ:** יֵשׁ מִינֵי אֹהָלִים שֶׁמְּבִיאִין **אֶת הַטֻּמְאָה** - מֵהַמֵּת הַנִּמְצָא תַּחְתֵּיהֶם לְאָדָם וּלְכֵלִים שֶׁנִּמְצְאִים תַּחְתֵּיהֶם, **וְחוֹצְצִין** מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה - שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר אֶל הַנִּמְצָא מֵעֲלֵיהֶם אוֹ מִתַּחְתֵּיהֶם. וְיֵשׁ שֶׁמְּבִיאִין **אֶת הַטֻּמְאָה וְלֹא חוֹצְצִין.** וְיֵשׁ **חוֹצְצִין וְלֹא מְבִיאִים,** וְיֵשׁ **לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין.** וְאֵלּוּ **שֶׁמְּבִיאִים** אֶת הַטֻּמְאָה **וְחוֹצְצִים** מִפְּנֶיהָ, **הַשִּׁדָּה** - תֵּבַת עֵץ גְּדוֹלָה כְּמִין אָרוֹן, **וְהַתֵּבָה** הַקְּטַנָּה, כְּעֵין הַתֵּבוֹת שֶׁלְּפָנֵי חַלְּפָנֵי כְּסָפִים, **וְהַמִּגְדָּל** - אָרוֹן עֵץ גָּבוֹהַּ עָשׂוּי לְאוֹצָר, **וְכַוֶּרֶת הַקֶּשׁ** - קֻפָּה גְּדוֹלָה לִדְבוֹרִים, עֲשׂוּיָה קֶשׁ אוֹ עֲרָבָה אוֹ כַּפּוֹת תְּמָרִים, **וּבוֹר סְפִינָה אֲלֻכְסַנְדְּרִית** - כְּמִין סַל גָּדוֹל לִדְבוֹרִים, עֲשׂוּי קָנִים, **וּבוֹר סְפִינָה אֲלֻכְסַנְדְּרִית** - כְּלִי עֵץ גָּדוֹל שֶׁבְּתוֹךְ סְפִינָה גְּדוֹלָה הַמַּפְלִיגָה בַּיָּם הַגָּדוֹל, שֶׁמַּמִּים בּוֹ מַיִם לִשְׁתִּיָּה, כָּל כֵּלִים אֵלּוּ נֶחְשָׁבִים לְאֹהֶל כְּשֶׁיֵּשׁ **לָהֶן שׁוּלַיִם** - מוֹשָׁב רָחָב וְיוֹצִיב, **וְהֵן מַחֲזִיקִים** [-יְכוֹלִים לְקַבֵּל] שִׁעוּר שֶׁל **אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח** [-מַשְׁקִים] **שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ** - וְכַאֲשֶׁר אוֹתוֹ כְּלִי מָלֵא בְּדָבָר יָבֵשׁ כְּגוֹן תְּבוּאָה וְזֶרְעוֹנִים, הוּא מַחֲזִיק שִׁעוּר שְׁנֵי כּוֹרִים שֶׁהֵם שִׁשִּׁים סְאָה, לְפִי שֶׁדְּבָרִים יְבֵשִׁים אֲפָשָׁר לְגָדְשָׁם מֵעֵבֶר לִשְׂפַת הַכְּלִי בִּשְׁלִישׁ נוֹסָף, וּבְקִיּוּם תְּנָאִים אֵלּוּ אֵין כֵּלִים אֵלּוּ מְסַלְּקִים אֶת הַטֻּמְאָה הַנִּמְצֵאת מֵעַל אוֹ מִתַּחַת לָאֹהֶל: **מִשְׁנָה ב אֹהָלִים הַמְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה וְחוֹצְצִים מִפְּנֶיהָ:** יֵשׁ מִינֵי אֹהָלִים שֶׁמְּבִיאִין **אֶת הַטֻּמְאָה** - מֵהַמֵּת הַנִּמְצָא תַּחְתֵּיהֶם לְאָדָם וּלְכֵלִים שֶׁנִּמְצְאִים תַּחְתֵּיהֶם, **וְחוֹצְצִין** מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה - שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר אֶל הַנִּמְצָא מֵעֲלֵיהֶם אוֹ מִתַּחְתֵּיהֶם. וְיֵשׁ שֶׁמְּבִיאִין **אֶת הַטֻּמְאָה וְלֹא חוֹצְצִין.** וְיֵשׁ **חוֹצְצִין וְלֹא מְבִיאִים,** וְיֵשׁ **לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין.** וְאֵלּוּ **שֶׁמְּבִיאִים** אֶת הַטֻּמְאָה **וְחוֹצְצִים** מִפְּנֶיהָ, **הַשִּׁדָּה** - תֵּבַת עֵץ גְּדוֹלָה כְּמִין אָרוֹן, **וְהַתֵּבָה** הַקְּטַנָּה, כְּעֵין הַתֵּבוֹת שֶׁלְּפָנֵי חַלְּפָנֵי כְּסָפִים, **וְהַמִּגְדָּל** - אָרוֹן עֵץ גָּבוֹהַּ עָשׂוּי לְאוֹצָר, **וְכַוֶּרֶת הַקֶּשׁ** - קֻפָּה גְּדוֹלָה לִדְבוֹרִים, עֲשׂוּיָה קֶשׁ אוֹ עֲרָבָה אוֹ כַּפּוֹת תְּמָרִים, **וּבוֹר סְפִינָה אֲלֻכְסַנְדְּרִית** - כְּלִי עֵץ גָּדוֹל שֶׁבְּתוֹךְ סְפִינָה גְּדוֹלָה הַמַּפְלִיגָה בַּיָּם הַגָּדוֹל, שֶׁמַּמִּים בּוֹ מַיִם לִשְׁתִּיָּה, כָּל כֵּלִים אֵלּוּ נֶחְשָׁבִים לְאֹהֶל כְּשֶׁיֵּשׁ **לָהֶן שׁוּלַיִם** - מוֹשָׁב רָחָב וְיוֹצִיב, **וְהֵן מַחֲזִיקִים** [-יְכוֹלִים לְקַבֵּל] שִׁעוּר שֶׁל **אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח** [-מַשְׁקִים] **שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ** - וְכַאֲשֶׁר אוֹתוֹ כְּלִי מָלֵא בְּדָבָר יָבֵשׁ כְּגוֹן תְּבוּאָה וְזֶרְעוֹנִים, הוּא מַחֲזִיק שִׁעוּר שְׁנֵי כּוֹרִים שֶׁהֵם שִׁשִּׁים סְאָה, לְפִי שֶׁדְּבָרִים יְבֵשִׁים אֲפָשָׁר לְגָדְשָׁם מֵעֵבֶר לִשְׂפַת הַכְּלִי בִּשְׁלִישׁ נוֹסָף, וּבְקִיּוּם תְּנָאִים אֵלּוּ אֵין כֵּלִים אֵלּוּ מְסַלְּקִים אֶת הַטֻּמְאָה הַנִּמְצֵאת מֵעַל אוֹ מִתַּחַת לָאֹהֶל. וְעֵדֶר בְּהֵמָה טְמֵאָה וּטְהוֹרָה, כְּשֶׁהַבְּהֵמוֹת עוֹמְדוֹת וְלֹא מְהַלְּכוֹת, וְרֹאשָׁהּ שֶׁל זוֹ בֵּין רַגְלֶיהָ שֶׁל זוֹ. **וּמְכוֹנוֹת** [-וְקִנֵּי] **חַיָּה וָעוֹף, וְהָעוֹף שֶׁשָּׁכַן** עַל הַכֹּתֶל אוֹ הָאֵילָן וְהוּא קָשׁוּר אֲלֵיהֶם. וְאִשָּׁה **הָעוֹשָׂה**

משניות

תקצה

מָקוֹם לִבְנָהּ בְּתוֹךְ הַשִּׁבֻּלִים, וְהוּא כְּעֵין חָלָל בֵּין הַשִּׁבֻּלִים וְהַשִּׁבֻּלִים חוֹפְפִים עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּצְמָחִים שֶׁעֲלֵיהֶם רְחָבִים, כְּגוֹן הָאירוֹס, וְהַקִּסּוֹס, וְיַרְקוֹת חֲמוֹר, וּדְלַעַת יְוָנִית. וְאֻכָלִים טְהוֹרִים תְּלוּשִׁים שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּמַשְׁקִים, כָּל אֲלוּ נַעֲשִׂים אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה וְלַחְצִץ מִפָּנָיו. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לֹא הָיָה מוֹדֶה בָּאֻכָלִים טְהוֹרִין, חוּץ מִן הָעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה, לְפִי שֶׁאֵין רְגִילוּת לַעֲשׂוֹת אֹהֶל מֵאֻכָלִים מִלְבַד עִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה שְׁרְגִילִים יוֹתֵר לָשֶׁבֶת בְּצִלּוֹ: **מִשְׁנָה ב** הַזִּיזִין - עֵץ אוֹ אֶבֶן בּוֹלְטִים הַבּוֹלְטִים מֵהַכֹּתֶל, וְהַגְּזָרִיּוֹת - גְּזוּזְטְרָאוֹת, בִּנְיָן שֶׁל כַּמָּה אֲבָנִים אוֹ עֵצִים הַבּוֹלֵט מִן הַכֹּתֶל, וְהַשּׁוֹבָכוֹת שֶׁל יוֹנִים, וְהַשָּׁקִיפִים וְהַסְּלָעִים - נְקִיקֵי סְלָעִים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל יְדֵי גְּשָׁמִים אוֹ מַאֲלֵיהֶם, וְהַגְּהָרִים - כְּמִין מְעָרוֹת, וְהַשְּׁנָנִים - שִׁנֵּי הַסֶּלַע שֶׁבּוֹלְטִים וּמַאֲהִילִים תַּחְתֵּיהֶם. וְהַסְּכָכוֹת וְהַפְּרָעוֹת [שֶׁיִּבְאֲרוּ בַּהֶמְשֵׁךְ], שֶׁהֵן יְכוֹלִים לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה רַבָּה - תִּקְרָה עֲשׂוּיָה מֵעִנְפֵי עֲרָבָה וְקָנִים עִם מְעַט טִיט, הֲרֵי הֵם נֶחְשָׁבִים לְאֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה וְלַחְצִץ מִפָּנָיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, סְכָכוֹת וּפְרָעוֹת נַעֲשׂים אֹהָלִים רַק אִם יְכוֹלִים לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה רַבָּה אֵינָם נֶחְשָׁבִים לְאֹהֶל. וְאֵלּוּ הֵן הַסְּכָכוֹת, אֵילָן שֶׁהוּא מֻסָּךְ [-מְסֻכָּךְ] בַּעֲנָפָיו עַל הָאָרֶץ. וְאֵלּוּ הֵן הַפְּרָעוֹת, הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגֶּדֶר - קוֹצִים וּבַרְקָנִים שֶׁהַגֶּדֶר לִתְּנָם עַל רֹאשׁ הַגֶּדֶר וְהֵם בּוֹלְטִים מֵחוּצָה לָהּ טָפַח: **מִשְׁנָה ג הַמְּבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה וְאֵינָם חוֹצְצִים מִפָּנֶיהָ:** וְאֵלּוּ מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה, **וְלֹא חוֹצְצִין** מִפָּנֶיהָ, **הַשִּׁדָּה וְהַתֵּבָה וְהַמִּגְדָּל, וְכַוֶּרֶת הַקָּנִים, וּבוֹר סְפִינָה אֲלַכְסַנְדְּרִית,** כֹּל **שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּלַיִם,** שֶׁהֵם מְחֻדָּדִים בְּתַחְתִּיתָם, וְנָקֵל לְגָרְרָם עַל הַקַּרְקַע, **וְאֵינָן מַחְזִיקִים** [-אוֹ שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְקַבֵּל] **אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיִבֵּשׁ,** הֲרֵי הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה וְאַף שֶׁהֵם מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה אֵינָם חוֹצְצִים בְּפָנֶיהָ. **וִירֵיעָה, וּסְקוֹרְטְיָא, וְקָטֶבְלְיָא, וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחֲצֶלֶת, שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין אֹהָלִים** - שֶׁאֵינָם נְטוּיִים כְּאֹהֶל אֶלָּא שְׁטוּחִים עַל גַּבֵּי אֲרָבָה, שֶׁאַף הֵם כֵּלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיִים כְּאֹהֶל אֵינָם חוֹצְצִים בְּפָנֶיהָ. **וּבְהֵמָה וְחַיָּה שְׁמֵתוּ,** וּמְטַמְּאִים מִשּׁוּם נְבֵלָה, **וְאֻכָלִים טְמֵאִים** - שֶׁהִכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה וּכְשֶׁיִּהְיוּ מֵעֵל אוֹ מִתַּחַת לְמֵת יְקַבְּלוּ טֻמְאָה מִמֶּנּוּ, וְדָבָר טָמֵא אֵינוֹ חוֹצֵץ אַף שֶׁמַּבִּיא אֶת הַטֻּמְאָה. **מוֹסִף עֲלֵיהֶם** - עַל דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁבָּאֲמָנִים מְפָנֵי הַטֻּמְאָה [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א)] **הָרַחֲיִם שֶׁל אָדָם** - רַחַיִם קְטַנּוֹת שֶׁאָדָם טוֹחֵן בָּהֶן בְּיָדוֹ, שַׁאַף הֵם אֵינָן חוֹצְצוֹת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה כֵּיוָן שֶׁהֵם מְטֻלְטָלוֹת וּמְקַבְּלוֹת טֻמְאָה. אֲבָל רַחַיִם גְּדוֹלוֹת שֶׁטּוֹחֲנִים בָּהֶן עַל יְדֵי בְּהֵמָה, אֵינָן מְטֻלְטָלוֹת וְאֵינָן מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה, וּמִמֵּילָא חוֹצְצוֹת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **מִשְׁנָה ד הַחוֹצְצִים וְלֹא מְבִיאִים:** וְאֵלּוּ **חוֹצְצִים** מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה **וְלֹא מְבִיאִין** אוֹתָהּ. **מַסֶּכֶת פְּרוּסָה** - חוּטֵי שְׁתִי הַמְּתוּחִים בִּכְלֵי הָאֲרִיגָה קֹדֶם שֶׁנֶּאֱרַג בָּהֶם חוּט הָעֲרֶב, **וַחֲבִילֵי הַמֹּטָּה** - וַחֲבָלִים הַמְּתוּחִים בֵּין קַרְשֵׁי הַמִּטָּה, **וְהַמַּשְׁפֻּלוֹת** - וְקִפּוֹת שֶׁמּוֹצִיאִים בָּהֶן אֶת הַזָּבֶל הָעֲשׂוּיוֹת מֵעֲשֵׂה רֶשֶׁת, **וְהַסְּרִיגוֹת** [-וְהָרְשָׁתוֹת] **שֶׁבַּחֲלוֹנוֹת,** שֶׁבְּכָל אֵלּוּ אֵין נָקֵב בִּשְׁעוּר טָפַח עַל טָפַח, וְאִם הֵם נִמְצְאִים עַל גַּבֵּי אֲרָבָה חוֹצְצִים בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה לְעֻלְיָה, שֶׁהֵם מְמַעֲטִים אֶת הַפֶּתַח שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ טָפַח עַל טָפַח וְאֵין טֻמְאָה עוֹבֶרֶת אֶלָּא בְּפוֹתֵחַ טָפַח. וְאִם הָיוּ טֻמְאָה וְכֵלִים תַּחְתֵּיהֶם, אֵינָם מַעֲבִירִים אֶת הַטֻּמְאָה לַכֵּלִים, שֶׁאֵין הֵם חֲשׁוּבִים אֹהֶל מֵאַחַר וְיֵשׁ רֶוַח בֵּין הַחוּטִים: **מִשְׁנָה ה דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מְבִיאִים וְאֵינָם חוֹצְצִים: וְאֵלּוּ לֹא מְבִיאִין** אֶת הַטֻּמְאָה **וְלֹא חוֹצְצִין** מִפָּנֶיהָ, **הַזְּרָעִים וְהַיְרָקוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, חוּץ מִן הַיְרָקוֹת שֶׁמָּנוּ** חֲכָמִים לְעֵיל (מ"א) שֶׁעֲלֵיהֶם רְחָבִים וְעוֹשִׂים מֵהֶם אֹהֶל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָר יְרָקוֹת וּזְרָעִים [וְדַוְקָא מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, אֲבָל אִם הֵם תְּלוּשִׁים דֵּינָם כָּאֳכָלִים]. **וְכַפַּת הַבָּרֶד** - פְּתִית הַבָּרָד שֶׁקָּפָא בְּעוֹדוֹ בָּעָנָן, **וְהַשֶּׁלֶג, וְהַכְּפוֹר** - גֶּשֶׁם שֶׁקָּפָא אַחֲרֵי שֶׁנִּפְרַד מֵהֶעָנָן, **וְהַגְּלִיד** - וּמֵי נְהָרוֹת קְפוּאִים, **וְהַמֶּלַח,** כָּל אֵלּוּ אֵינָם נַעֲשִׂים אֹהָלִים כְּלָל, לְפִי שֶׁהֵם נִמְסִים וְנִמּוֹחִים וְאֵינָם מִתְקַיְּמִים. וּבַעַל חַיִּים **הַדּוֹלֵג** [-הַמְדַלֵּג] **מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְאָדָם הַקּוֹפֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהָעוֹף הַפּוֹרֵחַ** בָּאֲוִיר, **וְטַלִּית הַמְנֻפֶּנֶפֶת** - שֶׁהֲנִיפָתָהּ הִרְוִיחַ מָקוֹם לִבְנָהּ בַּשִּׁבֻּלִים, הָאִירוֹס, וְהַקִּסּוֹס, וְיַרְקוֹת חֲמוֹר, וּדְלַעַת יְוָנִית, וְאֻכָלִים טְהוֹרִים. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לֹא הָיָה מוֹדֶה בָּאֻכָלִים טְהוֹרִין, חוּץ מִן הָעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה: **ב** הַזִּיזִין וְהַגְּזָרִיּוֹת וְהַשּׁוֹבָכוֹת, וְהַשָּׁקִיפִים וְהַסְּלָעִים, וְהַגְּהָרִים וְהַשְּׁנָנִים, וְהַסְּכָכוֹת וְהַפְּרָעוֹת, שֶׁהֵן יְכוֹלִים לְקַבֵּל מַעֲזִיבָה רַבָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מַעֲזִיבָה בְּיִבֵּשׁ סְאָה בִּלַּח, וְאֵינָן מַחְזִיקִים אֶלָּא כְּסַנְדְּרִית, שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּלַיִם וְאֵינָן מַחְזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בִּלַּח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיִבֵּשׁ, וִירִיעָה, וּסְקוֹרְטְיָא, וְקָטֶבְלְיָא, וְסָדִין, וּמַפָּץ, וּמַחֲצֶלֶת, שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין אֹהָלִים, וּבְהֵמָה וְחַיָּה שֶׁמֵּתוּ, וְאֻכָלִים טְמֵאִים, מְקַבְּלִים טֻמְאָה וְחוֹצְצִים מִפָּנֶיהָ, וּמְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה, וְהַמְּשַׁפְּלוֹת, וְהַסְּרִיגוֹת שֶׁבַּחַלּוֹנוֹת: **ה** אֵלּוּ לֹא מְבִיאִין וְלֹא חוֹצְצִין, הַזְּרָעִים וְהַיְרָקוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, חוּץ מִן הַיְרָקוֹת שֶׁמָּנוּ, וּדְלַעַת יְוָנִית, וְאֻכָלִים טְהוֹרִים, חוּץ מִן הָעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה: **ו** שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת וּבְהֵן כִּשְׁנֵי חֲצֵיי זֵיתִים, מֻקָּפוֹת צָמִיד פָּתִיל וּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֵן טְהוֹרוֹת וְהַבַּיִת טָמֵא. נִפְתְּחָה אַחַת מֵהֶן, הִיא וְהַבַּיִת טְמֵאִים, שֶׁטֻּמְאַת הָאֹהֶל שֶׁבַּבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹכָהּ, וְחַבְרְתָּהּ הַסְּגוּרָה טְהוֹרָה. **שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים בִּשְׁנֵי חֲדָרִים הַפְּתוּחִים לַבַּיִת:** וְכֵן שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁהֵן פְּתוּחִין לַבַּיִת, וְיֵשׁ בְּכָל אֶחָד חֲצִי כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וְדַלְתוֹתֵיהֶם סְגוּרוֹת. נִטְמָא מִצְרוּף שְׁנֵי הַחֲצָאִים הָעֲתִידִים לָצֵאת לְתוֹכוֹ, שֶׁסּוֹף טֻמְאָה לָצֵאת. וְהַחֲדָרִים טְהוֹרִים, שֶׁאֵין סוֹף הַטֻּמְאָה שֶׁבְּחָדָר זֶה לְהִכָּנֵס לַחֲדָר הַשֵּׁנִי:

פֶּרֶק ט דִּין כַּוֶּרֶת לְעִנְיַן חֲצִיצָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה:

מִשְׁנָה א כַּוֶּרֶת הַמֻּנַּחַת מִקְצָתָהּ בַּבַּיִת וּמִקְצָתָהּ לַחוּץ: כַּוֶּרֶת שֶׁהִיא מָטָה עַל צִדָּהּ וּמֻנַּחַת **בְּתוֹךְ הַפֶּתַח** - מִקְצָתָהּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמִקְצָתָהּ מְחוּצָה לוֹ, **וּפִיהָ לַחוּץ** - וּפִתְחָהּ כְּלַפֵּי חוּץ וְתַחְתִּיתָהּ לִפְנִים, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מֻחֶזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה בִּלַּח שֶׁהִיא מַחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה בִּלַּח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיִבֵּשׁ. אִם כְּזַיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ אוֹ **עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ** - כְּנֶגֶד חֶלְקָהּ הַנִּמְצָא מִחוּץ לַבַּיִת, **כָּל כְּלִי שֶׁהוּא** מְכֻוָּן **כְּנֶגֶד הַזַּיִת** מִן הַמֵּת, בֵּין אִם הַכְּלִי מִתַּחְתֶּיהָ וְהַכְּזַיִת מֵעָלֶיהָ, וּבֵין אִם הַכְּלִי עַל גַּבָּהּ וְהַכְּזַיִת מִתַּחְתֶּיהָ, הַכְּלִי **טָמֵא,** שֶׁהוּא כְּצוּרַת אֹהֶל, **וּפְתִילָה שֶׁהִיא שָׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם** וּמַאֲהִילָה עַל הַמֵּת שֶׁבְּקַרְקָעִית הַיָּם, כָּל אֵלּוּ אֵינָם נַעֲשִׂים קִבּוּעִים. וְאִם **קָשַׁר אֶת הַסְּפִינָה בְּדָבָר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַעֲמִידָהּ** - לְהַחֲזִיקָהּ בִּמְקוֹמָהּ, כְּגוֹן שֶׁקְּשָׁרָהּ לַיְּבָשָׁה בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת בַּרְזֶל, וְכֵן אִם כָּבַשׁ [-הִנִּיחַ] **אֶת הָאֶבֶן עַל גַּבֵּי הַטְּלִית** בְּקָצָהּ אֶחָד, וְהָרוּחַ מְנִיפָהּ אֶת הַקָּצֶה הַשֵּׁנִי, הֲרֵי הַסְּפִינָה אוֹ הַטְּלִית נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל **וּמְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה.** [וּלְגַבֵּי חֲצִיצָה בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, הַסְּפִינָה שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה חוֹצֶצֶת, וְהַטְּלִית שֶׁמְּקַבֶּלֶת טֻמְאָה אֵינָהּ חוֹצֶצֶת, שֶׁאֵין הֲנָפָתָהּ בָּרוּחַ מַחְשִׁיבָתָהּ כַּעֲשׂוּיָה כְּאֹהֶל שֶׁחוֹצֶצֶת (לעיל מ"א) (משנ"א)]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַבַּיִת שֶׁבַּסְּפִינָה** שֶׁמַּאֲהִיל עַל הַכֵּלִים שֶׁבַּסְּפִינָה וְעַל הַמֵּת שֶׁבַּיָּם, **אֵינוֹ** מֵבִיא **אֶת הַטֻּמְאָה** עַל הַכֵּלִים, כֵּיוָן שֶׁהַסְּפִינָה שָׁטָה אֵין הַבַּיִת נֶחְשָׁב כְּאֹהֶל לִגַבֵּי הַמֵּת שֶׁבַּיָּם [שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַבַּיִת נִדּוֹן כְּחֵלֶק מֵהַסְּפִינָה, וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים הַבַּיִת נֶחְשָׁב אֹהֶל קְבוּעַ (תפא"י)]: **מִשְׁנָה ו שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים בִּשְׁנֵי כֵלִים מֻקָּפִים צָמִיד פָּתִיל וּמֻנָּחִים בְּבַיִת:** שְׁתֵּי **חֲבִיּוֹת** שֶׁל חֶרֶס **וּבְהֶן כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים,** חֲצִי כְּזַיִת בָּזוֹ וַחֲצִי בָּזוֹ, וְהֶחָבִיּוֹת **מֻקָּפוֹת צָמִיד פָּתִיל** [-סְגוּרוֹת בְּמִכְסֶה מְהֻדָּק] **וּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֵן טְהוֹרוֹת,** שֶׁכָּל חֲבִית אֵינָהּ נִטְמֵאת מֵהַחֲצִי זַיִת שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכַּשְּׁעוּר, וְלֹא מִצְרוּף חֲצִי זַיִת שֶׁבַּחֲבֶרְתָּהּ, שֶׁהֲרֵי הִיא מֻקָּפֶת צָמִיד פָּתִיל וְאֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת לְתוֹכָהּ. **וְהַבַּיִת טָמֵא** כְּדִין אֹהֶל הַמֵּת, כֵּיוָן שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל מוֹנֵעַ מֵהַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ לָצֵאת הַחוּצָה, וּשְׁתֵּי חֲצָאֵי הַזֵּיתִים נִמְצְאִים שְׁנֵיהֶם בְּאֹהֶל וּמִצְטָרְפִים לְשִׁעוּר טֻמְאָה. וְאִם **נִפְתְּחָה אַחַת מֵהֶן** - מֵהֶחָבִיּוֹת, **הִיא וְהַבַּיִת טְמֵאִים,** שֶׁטֻּמְאַת הָאֹהֶל שֶׁבַּבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹכָהּ, וְחַבְרְתָּהּ הַסְּגוּרָה **טְהוֹרָה. שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים בִּשְׁנֵי חֲדָרִים הַפְּתוּחִים לַבַּיִת:** וְכֵן **שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁהֵן פְּתוּחִין לַבַּיִת,** וְיֵשׁ בְּכָל אֶחָד חֲצִי כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וְדַלְתוֹתֵיהֶם סְגוּרוֹת. נִטְמָא מִצְרוּף שְׁנֵי הַחֲצָאִים הָעֲתִידִים לָצֵאת לְתוֹכוֹ, שֶׁסּוֹף טֻמְאָה לָצֵאת. וְהַחֲדָרִים טְהוֹרִים, שֶׁאֵין סוֹף הַטֻּמְאָה שֶׁבְּחָדָר זֶה לְהִכָּנֵס לַחֲדָר הַשֵּׁנִי:

פֶּרֶק ט

מִשְׁנָה א כַּוֶּרֶת הַמֻּנַּחַת מִקְצָתָהּ בַּבַּיִת וּמִקְצָתָהּ לַחוּץ: כַּוֶּרֶת שֶׁהִיא מָטָה עַל צִדָּהּ וּמֻנַּחַת **בְּתוֹךְ הַפֶּתַח** - מִקְצָתָהּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמִקְצָתָהּ מְחוּצָה לוֹ, **וּפִיהָ לַחוּץ** - וּפִתְחָהּ כְּלַפֵּי חוּץ וְתַחְתִּיתָהּ לִפְנִים, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מֻחֶזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה בִּלַּח שֶׁהִיא מַחֲזֶקֶת אַרְבָּעִים סְאָה בִּלַּח שֶׁהֵם כּוֹרִים בְּיִבֵּשׁ. אִם כְּזַיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ אוֹ **עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ** - כְּנֶגֶד חֶלְקָהּ הַנִּמְצָא מִחוּץ לַבַּיִת, **כָּל כְּלִי שֶׁהוּא** מְכֻוָּן **כְּנֶגֶד הַזַּיִת** מִן הַמֵּת, בֵּין אִם הַכְּלִי מִתַּחְתֶּיהָ וְהַכְּזַיִת מֵעָלֶיהָ, וּבֵין אִם הַכְּלִי עַל גַּבָּהּ וְהַכְּזַיִת מִתַּחְתֶּיהָ, הַכְּלִי **טָמֵא,** שֶׁהוּא כְּצוּרַת אֹהֶל, **וּפְתִילָה שֶׁהִיא שָׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם** וּמַאֲהִילָה עַל הַמֵּת שֶׁבְּקַרְקָעִית הַיָּם, כָּל אֵלּוּ אֵינָם נַעֲשִׂים קִבּוּעִים. וְאִם **קָשַׁר אֶת הַסְּפִינָה בְּדָבָר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַעֲמִידָהּ** - לְהַחֲזִיקָהּ בִּמְקוֹמָהּ, כְּגוֹן שֶׁקְּשָׁרָהּ לַיַּבָּשָׁה בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת בַּרְזֶל, וְכֵן אִם כָּבַשׁ [-הִנִּיחַ] **אֶת הָאֶבֶן עַל גַּבֵּי הַטְּלִית** בְּקָצֶה אֶחָד, וְהָרוּחַ מְנִיפָהּ אֶת הַקָּצֶה הַשֵּׁנִי, הֲרֵי הַסְּפִינָה אוֹ הַטְּלִית נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל **וּמְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה.** [וּלְגַבֵּי חֲצִיצָה בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, הַסְּפִינָה שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה חוֹצֶצֶת, וְהַטְּלִית שֶׁמְּקַבֶּלֶת טֻמְאָה אֵינָהּ חוֹצֶצֶת, שֶׁאֵין הֲנָפָתָהּ בָּרוּחַ מַחְשִׁיבָתָהּ כַּעֲשׂוּיָה כְּאֹהֶל שֶׁחוֹצֶצֶת (לעיל מ"א) (משנ"א)]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַבַּיִת שֶׁבַּסְּפִינָה** שֶׁמַּאֲהִיל עַל הַכֵּלִים שֶׁבַּסְּפִינָה וְעַל הַמֵּת שֶׁבַּיָּם, **אֵינוֹ** מֵבִיא **אֶת הַטֻּמְאָה** עַל הַכֵּלִים, כֵּיוָן שֶׁהַסְּפִינָה שָׁטָה אֵין הַבַּיִת נֶחְשָׁב כְּאֹהֶל לִגַבֵּי הַמֵּת שֶׁבַּיָּם [שֶׁלְּדַעְתּוֹ הַבַּיִת נִדּוֹן כְּחֵלֶק מֵהַסְּפִינָה, וְאִלּוּ לְדַעַת חֲכָמִים הַבַּיִת נֶחְשָׁב אֹהֶל קְבוּעַ (תפא"י)]: **מִשְׁנָה ו שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים בִּשְׁנֵי כֵלִים מֻקָּפִים צָמִיד פָּתִיל וּמֻנָּחִים בְּבַיִת:** שְׁתֵּי **חֲבִיּוֹת** שֶׁל חֶרֶס **וּבְהֶן כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים,** חֲצִי כְּזַיִת בָּזוֹ וַחֲצִי בָּזוֹ, וְהֶחָבִיּוֹת **מֻקָּפוֹת צָמִיד פָּתִיל** [-סְגוּרוֹת בְּמִכְסֶה מְהֻדָּק] **וּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הֵן טְהוֹרוֹת,** שֶׁכָּל חֲבִית אֵינָהּ נִטְמֵאת מֵהַחֲצִי זַיִת שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכַּשְּׁעוּר, וְלֹא מִצְרוּף חֲצִי זַיִת שֶׁבַּחֲבֶרְתָּהּ, שֶׁהֲרֵי הִיא מֻקָּפֶת צָמִיד פָּתִיל וְאֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת לְתוֹכָהּ. **וְהַבַּיִת טָמֵא** כְּדִין אֹהֶל הַמֵּת, כֵּיוָן שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל מוֹנֵעַ מֵהַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ לָצֵאת הַחוּצָה, וּשְׁתֵּי חֲצָאֵי הַזֵּיתִים נִמְצְאִים שְׁנֵיהֶם בְּאֹהֶל וּמִצְטָרְפִים לְשִׁעוּר טֻמְאָה. וְאִם **נִפְתְּחָה אַחַת מֵהֶן** - מֵהֶחָבִיּוֹת, **הִיא וְהַבַּיִת טְמֵאִים,** שֶׁטֻּמְאַת הָאֹהֶל שֶׁבַּבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹכָהּ, וְחַבְרְתָּהּ הַסְּגוּרָה **טְהוֹרָה. שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים בִּשְׁנֵי חֲדָרִים הַפְּתוּחִים לַבַּיִת:** וְכֵן **שְׁנֵי חֲדָרִים שֶׁהֵן פְּתוּחִין לַבַּיִת,** וְיֵשׁ בְּכָל אֶחָד חֲצִי כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וְדַלְתוֹתֵיהֶם סְגוּרוֹת. נִטְמָא מִצְרוּף שְׁנֵי הַחֲצָאִים הָעֲתִידִים לָצֵאת לְתוֹכוֹ, שֶׁסּוֹף טֻמְאָה לָצֵאת. וְהַחֲדָרִים טְהוֹרִים, שֶׁאֵין סוֹף הַטֻּמְאָה שֶׁבְּחָדָר זֶה לְהִכָּנֵס לַחֲדָר הַשֵּׁנִי:

מַסֶּכֶת אֹהָלוֹת פֶּרֶק ט

המבוארות

טֻמְאָה ד הַחוֹצְצִים וְלֹא מְבִיאִים: וְאֵלּוּ **חוֹצְצִים** מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה **וְלֹא מְבִיאִין** אוֹתָהּ. **מַסֶּכֶת פְּרוּסָה** - חוּטֵי שְׁתִי הַמְּתוּחִים בִּכְלֵי הָאֲרִיגָה קֹדֶם שֶׁנֶּאֱרַג בָּהֶם חוּט הָעֲרֶב, **וַחֲבִילֵי הַמֹּטָּה** - וַחֲבָלִים הַמְּתוּחִים בֵּין קַרְשֵׁי הַמִּטָּה, **וְהַמַּשְׁפֻּלוֹת** - וְקִפּוֹת שֶׁמּוֹצִיאִים בָּהֶן אֶת הַזֶּבֶל הָעֲשׂוּיוֹת מֵעֲשֵׂה רֶשֶׁת, **וְהַסְּרִיגוֹת** [-וְהָרְשָׁתוֹת] **שֶׁבַּחֲלוֹנוֹת,** שֶׁבְּכָל אֵלּוּ אֵין נָקֵב בִּשְׁעוּר טָפַח עַל טָפַח, וְאִם הֵם נִמְצְאִים עַל גַּבֵּי אֲרָבָה חוֹצְצִים בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה לְעֻלְיָה, שֶׁהֵם מְמַעֲטִים אֶת הַפֶּתַח שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ טָפַח עַל טָפַח וְאֵין טֻמְאָה עוֹבֶרֶת אֶלָּא בְּפוֹתֵחַ טָפַח. וְאִם הָיוּ טֻמְאָה וְכֵלִים תַּחְתֵּיהֶם, אֵינָם מַעֲבִירִים אֶת הַטֻּמְאָה לַכֵּלִים, שֶׁאֵין הֵם חֲשׁוּבִים אֹהֶל מֵאַחַר וְיֵשׁ רֶוַח בֵּין הַחוּטִים: **מִשְׁנָה ה דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מְבִיאִים וְאֵינָם חוֹצְצִים: וְאֵלּוּ לֹא מְבִיאִין** אֶת הַטֻּמְאָה **וְלֹא חוֹצְצִין** מִפָּנֶיהָ, **הַזְּרָעִים וְהַיְרָקוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, חוּץ מִן הַיְרָקוֹת שֶׁמָּנוּ** חֲכָמִים לְעֵיל (מ"א) שֶׁעֲלֵיהֶם רְחָבִים וְעוֹשִׂים מֵהֶם אֹהֶל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָר יְרָקוֹת וּזְרָעִים [וְדַוְקָא מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, אֲבָל אִם הֵם תְּלוּשִׁים דֵּינָם כָּאֳכָלִים]. **וְכַפַּת הַבָּרָד** - פְּתִית הַבָּרָד שֶׁקָּפָא בְּעוֹדוֹ בָּעָנָן, **וְהַשֶּׁלֶג, וְהַכְּפוֹר** - גֶּשֶׁם שֶׁקָּפָא אַחֲרֵי שֶׁנִּפְרַד מֵהֶעָנָן, **וְהַגְּלִיד** - וּמֵי נְהָרוֹת קְפוּאִים, **וְהַמֶּלַח,** כָּל אֵלּוּ אֵינָם נַעֲשִׂים אֹהָלִים כְּלָל, לְפִי שֶׁהֵם נִמְסִים וְנִמּוֹחִים וְאֵינָם מִתְקַיְּמִים. וּבַעַל חַיִּים **הַדּוֹלֵג** [-הַמְדַלֵּג] **מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְאָדָם הַקּוֹפֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהָעוֹף הַפּוֹרֵחַ** בָּאֲוִיר, **וְטַלִּית הַמְנֻפֶּנֶפֶת** - שֶׁהֲנִיפָתָהּ הִרְוִיחַ

משניות מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק ט המבוארות

וְנִטְמְאִים כָּל הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ. וַהֲרֵי הִיא כְּמֻלַּאת טֻמְאָה, וְלָכֵן נִטְמְאִים הַכֵּלִים שֶׁמַּעֲלֶיהָ וּמִתַּחְתֶּיהָ. וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּשׁוּלֶיהָ חוֹרִים בְּפוֹתֵחַ טָפַח, אַף שֶׁהֵם סְתוּמִים בְּסְתִימַת קַשׁ לֹא מְהֻדָּקֶת, אֵין שׁוּלֶיהָ חוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה וְהִיא מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּתוֹךְ הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ב** **דִּין זֶה כְּשֵׁשׁ תַּחַת הַכְּוָרֶת חֶלֶל טָפַח:** אִם הָיְתָה הַכְּוָרֶת גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, וְטֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ **אוֹ בַּבַּיִת אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא אֶלָּא תּוֹכָהּ** - כָּל כְּלֵי הַנִּמְצָא מֵעָלֶיהָ אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת נִטְמָא מִלְּבַד הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּוָרֶת שֶׁהֵם טְהוֹרִים. שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הַכְּוָרֶת נֶחְשָׁב כְּאֹהֶל, וְאִם הַטֻּמְאָה בּוֹ נֶחְשָׁב כֻּלּוֹ כִּמְלֵא טֻמְאָה וּמְטַמֵּא אֶת כָּל מַה שֶּׁמֵּעַל הַכְּוָרֶת, וְכֵן מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לְתוֹךְ הַבַּיִת. וְאִם הַטֻּמְאָה מֵעַל הַכְּוָרֶת, אֵין הַכְּוָרֶת חוֹצֶצֶת וְנִטְמָא מַה שֶּׁכְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה וּמִטַּמֵּא אֶת מַה שֶּׁמַּעֲלֶיהָ וּמִתַּחְתֶּיהָ וְאַף פּוֹשֶׁטֶת טֻמְאָתָהּ לְתוֹךְ הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ג** **הַכְּוָרֶת שֶׁבָּהּ נֶאֱמַר דִּין הַמִּשְׁנִיּוֹת הַקּוֹדְמוֹת: בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאֵין הַכְּוָרֶת חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, **בִּזְמַן שֶׁהִיא כֵּלִי,** וְלֹא נִפְחֲתָה בְּתַחְתִּיתָהּ וּבְטָלָה מִשֵּׁם כֵּלִי, וּכְלֵי אֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֹהֶל לַחְצֹץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וּבְאֹפֶן שֶׁהִיא מְחֻלְחֶלֶת - נְקוּבָה בְּדָפְנוֹתֶיהָ בְּשִׁעוּר טָפַח עַל טָפַח, כְּדֶרֶךְ שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹת עֲבוּר כְּנִיסַת וִיצִיאַת הַדְּבוֹרִים, וּנְקָבִים אֵלּוּ סְתוּמִים בְּסְתִימַת קַשׁ שֶׁאֵינָהּ מְהֻדֶּקֶת, וְדַרְכָּם מִתְפַּשֶּׁטֶת הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"א). **דִּין זֶה בִּכְוָרֶת שֶׁבָּטֵל מִמֶּנָּה תּוֹרַת כֵּלִי וְאֵין תַּחְתֶּיהָ חֶלֶל טָפַח:** אֲבָל אִם **הָיְתָה פְּחוּתָה** - שֶׁנִּפְחֲתָה בְּתַחְתִּיתָהּ בְּשִׁעוּר הַמְבַטֵּל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי, **וּפְקוּקָה בְּקַשׁ** בְּמָקוֹם הַפְּחִיתָה אַף אִין בִּסְתִימָה זוֹ כְּדֵי לְהַחְשִׁיבָהּ כְּלִי, וּמִלְבַד פְּחָת זֶה אֵין בָּהּ עוֹד נְקָבִים, **אוֹ** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עוֹד נְקָבִים אֲבָל הִיא **אֲפוּצָה** - סְתוּמָה הֵיטֵב בִּנְקָבִים אֵלּוּ וְאֵינָהּ מְחֻלְחֶלֶת. **וְאִיזוֹ הִיא אֲפוּצָה, כֹּל שֶׁאֵין לָהּ** נֶקֶב סָתוּם הֵיטֵב בְּשִׁעוּר **טָפַח מִמָּקוֹם אֶחָד** - בְּמָקוֹם אֶחָד. אִם בְּאֹפֶן זֶה הָיָה **כְּזַיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ,** רַק הַנִּמְצָא **כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא,** אֲבָל אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַכְּוָרֶת וּמַה שֶּׁמֵּעַל הַכְּוָרֶת בַּבַּיִת. וְאִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת, מִתְפַּשֶּׁטֶת אֶל הֶחָלָל שֶׁמִּתַּחַת הַכְּוָרֶת, וְנֶחְשָׁב כֻּלּוֹ כִּמְלֵא טֻמְאָה וּמְטַמֵּא אֶת כָּל מַה שֶּׁמֵּעַל הַכְּוָרֶת. אֲבָל הַכְּוָרֶת חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה וּמְצִילָה אֶת הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ כִּכְלִי הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וְאִם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ הַכְּוָרֶת, **הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁהַכְּוָרֶת נַעֲשֵׂית כֶּלִי מְמֻלָּאת טֻמְאָה וּמְטַמֵּאת אֶת מַה שֶּׁמַּעֲלֶיהָ וּמִתַּחְתֶּיהָ וְאַף פּוֹשֶׁטֶת טֻמְאָתָהּ לְתוֹךְ הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ג** **הַכְּוָרֶת שֶׁבָּהּ נֶאֱמַר דִּין הַמִּשְׁנִיּוֹת הַקּוֹדְמוֹת: בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאֵין הַכְּוָרֶת חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, **בִּזְמַן שֶׁהִיא כֵּלִי,** וְלֹא נִפְחֲתָה בְּתַחְתִּיתָהּ וּבְטָלָה מִשֵּׁם כֵּלִי, וּכְלֵי אֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֹהֶל לַחְצֹץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וּבְאֹפֶן שֶׁהִיא מְחֻלְחֶלֶת - נְקוּבָה בְּדָפְנוֹתֶיהָ בְּשִׁעוּר טָפַח עַל טָפַח, כְּדֶרֶךְ שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹת עֲבוּר כְּנִיסַת וִיצִיאַת הַדְּבוֹרִים, וּנְקָבִים אֵלּוּ סְתוּמִים בְּסְתִימַת קַשׁ שֶׁאֵינָהּ מְהֻדֶּקֶת, וְדַרְכָּם מִתְפַּשֶּׁטֶת הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"א). **דִּין זֶה בִּכְוָרֶת שֶׁבָּטֵל מִמֶּנָּה תּוֹרַת כֵּלִי וְאֵין תַּחְתֶּיהָ חֶלֶל טָפַח:** אֲבָל אִם **הָיְתָה פְּחוּתָה** - שֶׁנִּפְחֲתָה בְּתַחְתִּיתָהּ בְּשִׁעוּר הַמְבַטֵּל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי, **וּפְקוּקָה בְּקַשׁ** בְּמָקוֹם הַפְּחִיתָה אַף אִין בִּסְתִימָה זוֹ כְּדֵי לְהַחְשִׁיבָהּ כְּלִי, וּמִלְבַד פְּחָת זֶה אֵין בָּהּ עוֹד נְקָבִים, **אוֹ** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עוֹד נְקָבִים אֲבָל הִיא **אֲפוּצָה** - סְתוּמָה הֵיטֵב בְּנִקְבִים אֵלּוּ וְאֵינָהּ מְחֻלְחֶלֶת. **וְאִיזוֹ הִיא אֲפוּצָה, כֹּל שֶׁאֵין לָהּ** נֶקֶב סָתוּם הֵיטֵב בְּשִׁעוּר **טָפַח מִמָּקוֹם אֶחָד** - בְּמָקוֹם אֶחָד. אִם בְּאֹפֶן זֶה הָיָה **כְּזַיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ,** רַק הַנִּמְצָא **כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא,** אֲבָל אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַכְּוָרֶת וּמַה שֶּׁמֵּעַל הַכְּוָרֶת בַּבַּיִת. וְאִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת, מִתְפַּשֶּׁטֶת אֶל הֶחָלָל שֶׁמִּתַּחַת הַכְּוָרֶת וְנֶחְשָׁב כֻּלּוֹ כִּמְלֵא טֻמְאָה וּמְטַמֵּא אֶת כָּל מַה שֶּׁמֵּעַל הַכְּוָרֶת. אֲבָל הַכְּוָרֶת חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה וּמְצִילָה אֶת הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ כִּכְלִי הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וְאִם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ הַכְּוָרֶת, **הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁהַכְּוָרֶת נַעֲשֵׂית כֶּלִי מְמֻלָּאת טֻמְאָה וּמְטַמֵּאת אֶת מַה שֶּׁמַּעֲלֶיהָ וּמִתַּחְתֶּיהָ וְאַף פּוֹשֶׁטֶת טֻמְאָתָהּ לְתוֹךְ הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ד** **דִּין זֶה כְּשֵׁשׁ תַּחְתֶּיהָ חֶלֶל טָפַח:** וְאִם **הָיְתָה** הַכְּוָרֶת בְּאֹפֶן זֶה **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח,** אֲזַי אִם הַטֻּמְאָה **תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת,** כָּל הַנִּמְצָא **תַּחְתֶּיהָ וּבְתוֹךְ הַבַּיִת טָמֵא,** שֶׁהַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת מֵהָאֹהֶל שֶׁתַּחְתֶּיהָ לַחֲלַל הַבַּיִת וּלְהֶפֶךְ. אַךְ **תּוֹכָהּ** - תּוֹךְ הַכְּוָרֶת **וְעַל גַּבָּהּ טָהוֹר,** שֶׁהַכְּוָרֶת שֶׁאֵינָהּ כְּלִי חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה. וְאִם הַטֻּמְאָה **בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ הַכְּוָרֶת, **אֵין טָמֵא אֶלָּא תּוֹכָהּ,** אַךְ אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת מֵעֲלֶיהָ אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ שֶׁהִיא חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְאַף אֵינָהּ נִכְנָסֶת אֶל הַבַּיִת כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ כְּלִי. וְאִם נִמְצָא הַכְּזַיִת **עַל גַּבָּהּ,** רַק הַנִּמְצָא **כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרְקִיעַ טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לְמַטָּה, לְכַוָּרֶת הִיא חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה מִתַּחְתֶּיהָ, שֶׁהֲרֵי הִיא חוֹצֶצֶת אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ. וְאִם נִמְצָא הַכְּזַיִת **בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ הַכְּוָרֶת, **אֵין טָמֵא אֶלָּא תּוֹכָהּ,** שֶׁהַכְּוָרֶת חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכָהּ כְּכֵלִי הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וְאִם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ הַכְּוָרֶת, **הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁהַכְּוָרֶת נַעֲשֵׂית כֶּלִי מְמֻלָּאת טֻמְאָה וּמְטַמֵּאת אֶת מַה שֶּׁמַּעֲלֶיהָ וּמִתַּחְתֶּיהָ וְאַף פּוֹשֶׁטֶת טֻמְאָתָהּ לְתוֹךְ הַבַּיִת. וְאִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת, מִתְפַּשֶּׁטֶת אֶל הֶחָלָל שֶׁמִּתַּחַת הַכְּוָרֶת וְנֶחְשָׁב כֻּלּוֹ כִּמְלֵא טֻמְאָה וּמְטַמֵּא אֶת כָּל מַה שֶּׁמֵּעַל הַכְּוָרֶת. אֲבָל הַכְּוָרֶת חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה וּמְצִילָה אֶת הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ כִּכְ

משניות

מַסֶּכֶת אָהֲלוֹת פֶּרֶק ט

המבוארות

נִמְצֵאת טֻמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָהוֹר, שֶׁדַּרְכּוֹ טֻמְאָה לָצֵאת וּבְהֶכְרֵחַ תֵּצֵא הַטֻּמְאָה מֵהַכְּוָרָה אֶל הַבַּיִת, וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס מִן הַבַּיִת לְתוֹךְ הַכְּוָרָה. וְאַף כְּשֶׁהַכְּוָרָה שְׁלֵמָה וְהִיא כְּלִי, אֵין הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ נִטְמָאִים מֵהַטֻּמְאָה שֶׁבַּבַּיִת, לְפִי שֶׁכְּלִי מִצְטָרֵף לְדָפְנוֹת אֹהָלִים לַחְצֹץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְאַף כָּאן מִצְטָרֵף הַכְּוָרָה לְתִקְרַת הַבַּיִת לְהַצִּיל אֶת הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְחוֹקָה טֶפַח מִתִּקְרַת הַבַּיִת. וְדִין זֶה נוֹהֵג **בֵּין** בְּכְוָרָת **עוֹמֶדֶת** שֶׁאֵין בֵּין פִּיהָ לַתִּקְרָה פּוֹתֵחַ טֶפַח, **וּבֵין** בְּכְוָרָת **מֻטָּה עַל צִדָּהּ** שֶׁאֵין בֵּין פִּיהָ לְקִיר הַבַּיִת פּוֹתֵחַ טֶפַח. **וּבֵין** אִם הָיא כְּוָרַת **אַחַת, וּבֵין** אִם הֵם **שְׁתַּיִם** וְאֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח וְכֵן אֵין פּוֹתֵחַ טֶפַח בֵּין הָעֶלְיוֹנָה לַתִּקְרָה אוֹ בֵּין הַקְּרוֹבָה לַקִּיר וְלַקִּיר:

מִשְׁנָה י כְּוָרַת הָעוֹמֶדֶת בִּפְתַח הַבַּיִת וּמְמַלֵּאת אֶת כֻּלּוֹ: אִם **הָיְתָה** כְּוָרַת שֶׁאֵינָהּ מְחֻלְחֶלֶת **עוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין הַמַּשְׁקוֹף** וְהַמְּזוּזוֹת **פּוֹתֵחַ טֶפַח,** אִם נִמְצֵאת טֻמְאָה **בְּתוֹכָהּ, הַבַּיִת טָהוֹר** שֶׁהַמַּשְׁקוֹף סוֹתֵם אֶת פִּי הַכְּוָרָת כֵּיוָן שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶם טֶפַח. וְאִם הַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָמֵא, שֶׁדַּרְכּוֹ** הַטֻּמְאָה **לָצֵאת** מִן הַבַּיִת לַחוּץ, וְכֵיוָן שֶׁהַכְּוָרָת מְמַלֵּאת אֶת הַפֶּתַח בּוֹקַעַת הַטֻּמְאָה דַּרְכָּהּ וּמִתְפַּשֶּׁטֶת בְּתוֹכָהּ, **וְאֵין דַּרְכָּהּ לְהִכָּנֵס,** וְלָכֵן בְּמַקְרֶה הָרִאשׁוֹן שֶׁהַטֻּמְאָה בְּתוֹכָהּ הִיא אֵינָהּ נִכְנֶסֶת לַבַּיִת [אֲבָל אִם הָיְתָה הַכְּוָרָת מְחֻלְחֶלֶת וְהַטֻּמְאָה בְּתוֹכָהּ, הָיְתָה הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ הַחֻלְחוּל אֶת הַבַּיִת]: **מִשְׁנָה יא כְּוָרַת שְׁלֵמָה הַמְּנַחַת עַל צִדָּהּ בְּאֲוִיר הָעוֹלָם:** הָיְתָה הַכְּוָרָת שְׁלֵמָה **וּמֻטָּה עַל צִדָּהּ בְּאֲוִיר** הָעוֹלָם, בָּחָצֵר אוֹ בַּגִּגָּה, וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין הָאָרֶץ חֲלָל טֶפַח שֶׁהוּא שִׁעוּר אֹהֶל, **וּכְזַיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ אוֹ עַל גַּבָּהּ, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַזַּיִת,** בֵּין אִם מִתַּחְתֶּיהָ וּבֵין אִם עַל **גַּבָּהּ, טֻמְאָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִיא כְּלִי אֵינָהּ חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. **וְכֹל** מָה שֶּׁאֵינוֹ **כְּנֶגֶד הַזַּיִת,** טָהוֹר, שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת אַף מִתַּחַת לַכְּוָרָת כֵּיוָן שֶׁאֵין שָׁם חָלָל טֶפַח. וְכֵן מַה שֶּׁ**בְּתוֹכָהּ** אַף שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַכְּזַיִת, **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁהַכְּוָרָת מַצִּילָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, מִדִּין כְּלִי הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל, כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"א). וְאִם נִמְצָא הַכְּזַיִת **בְּתוֹכָהּ, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁהַכְּוָרָת כֻּלָּהּ נַעֲשֵׂית אֹהֶל הַמֵּת וּכְאִלּוּ הִיא מְלֵאָה בְּטֻמְאָה, וְאֵינָהּ חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה הָעוֹלָה מֵעָלֶיהָ וְיוֹרֶדֶת מִתַּחְתֶּיהָ:

מִשְׁנָה יב דִּין זֶה כְּשֶׁיֵּשׁ חָלָל טֶפַח מִתַּחַת הַכְּוָרָת: אִם הָיְתָה הַכְּוָרָת **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, וְטֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, כָּל** הַנִּמְצָא מִ**תַּחְתֶּיהָ טָמֵא,** שֶׁכָּל אוֹתוֹ חָלָל נָחְשָׁב לְאֹהֶל הַמֵּת. אַךְ כֵּיוָן שֶׁהַכְּוָרָת חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּתוֹכָהּ אוֹ מֵעָלֶיהָ. וְאִם הַטֻּמְאָה **בְּתוֹכָהּ,** רַק הַנִּמְצָא **בְּתוֹכָהּ טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת מֵעָלֶיהָ וְתַחְתֶּיהָ. וְאִם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **עַל גַּבָּהּ,** כָּל הַנִּמְצָא **כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ, טָמֵא,** אַךְ אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַכְּוָרָת אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ: **מִשְׁנָה יג כְּוָרַת הָעוֹמֶדֶת כְּדַרְכָּהּ בְּאֲוִיר הָעוֹלָם:** אִם **הָיְתָה** הַכְּוָרָת **יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ** וּפִיהָ לְמַעְלָה, מֵאַחַר וְהַטֻּמְאָה שֶׁמִּתַּחְתֶּיהָ מִתְפַּשֶּׁטֶת לָאֲוִיר שֶׁמֵּעָלֶיהָ, הֲרֵי הִיא מִתְפַּשֶּׁטֶת גַּם לְתוֹכָהּ, לְפִי שֶׁאֵין הֶפְסֵק בֵּין תּוֹכָהּ לְבֵין הָאֲוִיר שֶׁעַל גַּבָּהּ. וְאִם **הָיְתָה** כְּוָרַת זוֹ **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, אוֹ** שֶׁלֹּא הָיְתָה גְּבוֹהָה טֶפַח אַךְ הָיְתָה **מְכֻסָּה** בִּכְלִי הַמֻּנָּח עַל פִּיהָ, **אוֹ שֶׁהִיא כְּפוּיָה עַל פִּיהָ** - מֻנַּחַת הֲפוּכָה כְּשֶׁפִּיהָ לְמַטָּה, בְּכָל אֶפְנַיִם אֲלוּ נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֹהֶל, אוֹ מֻחֱמֶמֶת שׁוּלֵי הַכְּוָרָת אוֹ מֻחֱמֶמֶת מִכְסֵה הַכְּוָרָת, וְלָכֵן אִם נִמְצֵאת טֻמְאָה **תַּחְתֶּיהָ** אוֹ **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁהַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת עַד מְקוֹם הָאֹהֶל, וְשָׁם מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּכֻלּוֹ, וְשׁוּב בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת כְּנֶגְדּוֹ. [וְדִוְקָא כְּשֶׁמְּכֻסָּה בִּכְלִי, אֲבָל אִם הָיְתָה מְכֻסָּה בְּנֶסֶר, הַנֶּסֶר חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה (לעיל פ"ה מ"ו)]: **מִשְׁנָה יד כְּוָרַת פְּחוּתָה אוֹ גְּדוֹלָה הָעוֹמֶדֶת בַּאֲוִיר הָעוֹלָם:** בַּמָּה **דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁאֵין הַכְּוָרָת חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, **בִּזְמַן שֶׁהִיא כֵּלִי** - שְׁלֵמָה וְתוֹרַת כְּלִי עָלֶיהָ, אַךְ אִם **הָיְתָה פְּחוּתָה** - שֶׁנִּפְחֲתָה וּבָטַל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי, וַאֲפִלּוּ אִם הָיְתָה **פְּקוּקָה בְּקַשׁ** בְּמָקוֹם פְּחִיתָתָהּ וַהֲרֵי הִיא חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, **אוֹ** שֶׁהָיְתָה כְּלִי שָׁלֵם אַךְ הִיא **מְחֻזֶּקֶת אַרְבָּעִים סְאָה** וּכְדִבְרֵי **חֲכָמִים** הַסּוֹבְרִים שֶׁכְּלִי חֶרֶס שֶׁמַּחֲזִיק אַרְבָּעִים סְאָה אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה כְּמוֹ כֵן הוּא נָחְשָׁב לְאֹהֶל לַחְצֹץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה [וְאַף הַמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת בְּפֶרֶק זֶה עוֹסְקוֹת בִּכְוָרַת גְּדוֹלָה כָּזוֹ, אֶלָּא שֶׁלְּפִי דַּעַת הַתְּנָא שֶׁשָּׁנָה אוֹתָן אַף שֶׁכְּלִי גָּדוֹל כָּךְ אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, אַךְ דִּינוֹ כִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה], וְאִם הָיָה **כְּזַיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה עוֹלָה לַכְּוָרַת אוֹ לְמַעְלָה מִמֶּנָּה. וְאִם הָיָה הַכְּזַיִת **עַל גַּבָּהּ,** רַק כָּל הַנִּמְצָא **כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם, טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה עוֹלָה לַכְּוָרַת אוֹ לְמַעְלָה מִמֶּנָּה. וְאִם הָיָה הַכְּזַיִת **עַל גַּבָּהּ,** רַק כָּל הַנִּמְצָא **כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ, טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה יוֹרֶדֶת אֶל תּוֹךְ הַכְּוָרָת אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ. וְאִם הָיְתָה הַטֻּמְאָה **בְּתוֹכָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא** מַה שֶּׁ**בְּתוֹכָהּ,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה עוֹלָה מֵעָלֶיהָ

משניות מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק י המבוארות

מִשְׁנָה טו קֶבֶר שֶׁנֶּחְצַב בְּשֵׁן סֶלַע הַבּוֹלֶטֶת מִן הָהָר: אָרוֹן - קֶבֶר שֶׁנֶּחְצַב בְּשֵׁן סֶלַע הַבּוֹלֶטֶת מִן הָהָר, **שֶׁהִיא** [-הַשֵּׁן] **רְחָבָה מִלְמַטָּן** - בְּתַחְתִּיתָהּ, **וְצָרָה מִלְמַעְלָן** - בְּחֶלְקָהּ הָעֶלְיוֹן, **וְהַמֵּת בְּתוֹכָהּ,** וּמְכָסָה מָנַח עַל גַּבֵּי פֶּתַח הַקֶּבֶר וְעַל כָּל חֶלְקָהּ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַשֵּׁן [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן], שֵׁן זוֹ אֵין לָדוּן אֶת כֻּלָּהּ כְּדִפָּן קֶבֶר הַמְטַמֵּאת, מֵאַחַר וְקֶבֶר זֶה חָקוּק בְּקַרְקַע עוֹלָם וְאֵין דָּפְנוֹתָיו עֲשׂוּיוֹת בִּידֵי אָדָם. וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ דּוֹמֶה לְקֶבֶר הֶחָפוּר בַּקַּרְקַע שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁסְּבִיבוֹתָיו אֵינָהּ נִדּוֹנֶת כְּלָל כְּדִפָּן קֶבֶר, כֵּיוָן שֶׁקֶּבֶר זֶה נִמְצָא בְּשֵׁן בּוֹלֶטֶת וְיֵשׁ לוֹ דְּפָנוֹת מְסֻיָּמוֹת, אֶלָּא דִּינָהּ הוּא שֶׁכָּל עֶבִי הַשֵּׁן שֶׁמִּתַּחַת כִּסּוּי הַקֶּבֶר נֶחְשָׁב לְדִפָּן הַקֶּבֶר. וְטַעַם הַדָּבָר שֶׁטֻּמְאַת הַקֶּבֶר עוֹלָה וּמִתְפַּשֶּׁטֶת עַל פְּנֵי כָּל הַכִּסּוּי וְאָז בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת לְמַטָּה כְּנֶגְדּוֹ. וְלָכֵן **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִלְמַטָּן** - בְּצִדֵּי הַשֵּׁן בְּחֶלְקָהּ הַתַּחְתּוֹן, **טָהוֹר,** שֶׁהִיא מִתְרַחֶבֶת מֵעֵבֶר לְכִסּוּי הַקֶּבֶר. וְהַנּוֹגֵעַ **מִלְמַעְלָן** - בְּחֶלְקָהּ הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא כְּנֶגֶד כִּסּוּי הַקֶּבֶר, **טָמֵא.** וְאִם הָיְתָה הַשֵּׁן **רְחָבָה מִלְמַטָּן וְצָרָה מִלְמַעְלָן** - נִמְצָא שֶׁכָּל עֶבִי הַשֵּׁן תַּחַת כִּסּוּי הַקֶּבֶר הַמְכַסֶּה אֶת כָּל הַשֵּׁן מִלְמַעְלָה, וְלָכֵן **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם** - בְּכָל מָקוֹם, **טָמֵא.** וְכֵן אִם **הָיְתָה שָׁוָה** בְּכָל גָּבְהָהּ, **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם, טָמֵא,** שֶׁהֲרֵי אַף בְּאֹפֶן זֶה כָּל רֹחַב הַשֵּׁן מִתַּחַת הַכִּסּוּי. וְאַף הַנּוֹגֵעַ בְּתַחְתִּית הַשֵּׁן שֶׁמִּתַּחַת חֶלֶל הַקֶּבֶר נֶחְשָׁב לְנוֹגֵעַ בַּקֶּבֶר, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אֵין טֻמְאַת הַקֶּבֶר בּוֹקַעַת אֶת כָּל עֹמֶק הַשֵּׁן שֶׁמִּתַּחַת לַחֶלֶל הַקֶּבֶר אֶלָּא רַק בְּעֹמֶק טֶפַח, וְלָכֵן אִם נָגַע **מִטֶּפַח** מִתַּחַת חֶלֶל הַקֶּבֶר **וּלְמַטָּן** - וּלְצַד מַטָּה, **טָהוֹר,** וְרַק הַנּוֹגֵעַ **מִטֶּפַח** מִתַּחַת חֶלֶל הַקֶּבֶר **וּלְמַעְלָן** - וּלְצַד מַעְלָה, **טָמֵא.** וְהַדִּין שֶׁנִּתְבָּאֵר עַד כֹּה הוּא בְּקֶבֶר **הָעֲשׂוּיָה כְּמִין קַמְטָרָא,** שֶׁהִיא כְּלִי שֶׁמְּכִסָּהוּ מֻנָּח עַל פִּיו מִלְמַעְלָה וּמְכַסֶּה גַּם אֶת עֶבְיָ דָּפְנוֹתָיו, וְלָכֵן כָּל **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ** [-בְּדָפְנוֹת הַקֶּבֶר] **מִכָּל מָקוֹם טָמֵא,** שֶׁהַדְּפָנוֹת אַף הֵם מִתַּחַת לְכִסּוּי הַקֶּבֶר. אֲבָל הָעֲשׂוּיָה **כְּמִין גְּלוֹסְקוֹס,** שֶׁהוּא כְּלִי שֶׁמְּכַסֶּהוּ תָּחוּב בְּדַחַק בְּתוֹךְ פִּיו וּמְכַסֶּה רַק אֶת חֶלְלוֹ, נִמְצָא שֶׁאֵין כִּסּוּי הַקֶּבֶר אֶלָּא עַל כְּנֶגֶד חֶלֶל הַקֶּבֶר, וְלָכֵן **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ** [-בְּדָפְנוֹת הַקֶּבֶר] **מִכָּל מָקוֹם, טָהוֹר,** שֶׁאֵין הַדְּפָנוֹת נִמְצָאוֹת תַּחַת הַכִּסּוּי, **חוּץ מִמְּקוֹם פְּתִיחָתָהּ** - חוּץ מֵהַנּוֹגֵעַ בַּכִּסּוּי עַצְמוֹ שֶׁכְּנֶגֶד חֶלֶל הַקֶּבֶר, שֶׁהוּא נֶחְשָׁב לְקֶבֶר וּמְטַמֵּא:

מִשְׁנָה טז דִּין חֲצִיצָה בְּחֻבִּית: חֻבִּית חֶרֶס שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה שֶׁפִּיהָ וְתַחְתִּיתָהּ צָרִים וְהִיא רְחָבָה בְּאֶמְצָעִיתָהּ, **שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ** וּפִיהָ כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְנִמְצֵאת **בָּאֲוִיר** הָעוֹלָם [וְלֹא בְּתוֹךְ אֹהֶל], **וּכְזַיִת מִן הַמֵּת נְתוּנָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ קוּרְקוּרְתָּהּ** [-קַרְקָעִיתָהּ] וְלֹא בְּחֶלֶל שֶׁבּוֹ מִתְרַחֶבֶת 'בָּטֶן' הֶחָבִית, הַטֻּמְאָה **בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** וְהַכֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הַכְּזַיִת מֵעַל אוֹ מִתַּחַת לָחֻבִּית, טְמֵאִים, **וְהֶחְבִית טְמֵאָה** - וְכֵן הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בֶּחֻבִּית כְּנֶגֶד הַכְּזַיִת טְמֵאִים [אֲבָל הֶחָבִית עַצְמָהּ אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כַּמְבֹאָר בְּסִיפָא], שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֶחָבִית כְּלִי אֵינָהּ חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה לַחֶלֶק שֶׁמֵּעַל פִּיהָ, וְכֵיוָן שֶׁאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין הָאֲוִיר שֶׁמֵּעַל פִּיהָ לָאֲוִיר שֶׁבְּתוֹךְ פִּיהָ, הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת אַף לָאֲוִיר שֶׁבְּתוֹכָהּ. וְאִם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה **תַּחַת דָּפְנָהּ מִבַּחוּץ, הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת,** וְכָל הַכֵּלִים שֶׁמִּתַּחַת הֶחָבִית אוֹ מֵעֵלֶיהָ כְּנֶגֶד **דְּבָרִים אֲמוּרִים,** שֶׁמִּטֻּמְּאִים כְּנֶגְדּוֹ בִּלְבַד, רַק **בְּחֻבִּית טְהוֹרָה** - שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, כְּגוֹן שֶׁלֹּא הֻסְּקָה בְּכִבְשָׁן. **אֲבָל אִם הָיְתָה טְמֵאָה** - רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּצְרְפָה בְּכִבְשָׁן, **אוֹ** שֶׁלֹּא הָיְתָה רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה אֲבָל הִיא **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, אוֹ** שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ אֶלָּא שֶׁהִיא **מְכֻסָּה, אוֹ שֶׁהִיא כְּפוּיָה** - הֲפוּכָה וּמֻנַּחַת **עַל פִּיהָ,** בְּכָל אֵלּוּ אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ** אוֹ **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁאִם הֶחָבִית רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה הֲרֵי עַצְמָהּ נִטְמֵאת וְחוֹזֶרֶת וּמְטַמֵּאת אֶת כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ [וְאַף שֶׁאֵין כְּלִי מְטַמֵּא כְּלִי, אַךְ הִיא מְטַמֵּאת כֵּלִים מִדִּין חֻבִּית מֻקָּפֶת צָמִיד פָּתִיל, כֵּיוָן שֶׁאֵין מֵרוּחַ טִיט בַּכִּסּוּי אוֹ בֵּינָהּ לַקַּרְקַע]:

פֶּרֶק י דִּינֵי טֻמְאַת אֹהֶל בְּבֵית שֵׁנִי בְּתִקְרָתוֹ אַרְבָּה [-חִלּוֹן]: **מִשְׁנָה א טֻמְאַת אֹהֶל בְּבֵית עִם אַרְבָּה הַפְּתוּחָה לָאֲוִיר הָעוֹלָם:** **אַרְבָּה** [-חִלּוֹן] **שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת** - בְּתִקְרַת הַבַּיִת, **וְיֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח** - טֶפַח עַל טֶפַח, אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת** נִטְמָא מַה שֶּׁבַּבַּיִת, אֲבָל מַה שֶּׁנִּמְצָא **כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי אֵין מַעֲלִיו אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה [וְאַף שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה רֶוַח שֶׁל עַד שִׁלְשָׁה טְפָחִים נֶחְשָׁב כְּסָתוּם, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'לְבוּד' לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה]. וְאִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר** - אֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאֵין מֵעַל הַטֻּמְאָה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֶל הַבַּיִת. וּבִשְׁנֵי הָאֳפָנִים הַנִּזְכָּרִים דְּהַיְינוּ **שֶׁהַטֻּמְאָה בֵּין בַּבַּיִת וּבֵין כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, וְנָתַן** אָדָם **אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן** - מֵעַל הָאַרְבָּה, רַגְלוֹ מִצְטָרֶפֶת לְתִקְרַת הַבַּיִת שֶׁאַף אָדָם נַעֲשֶׂה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה (לעיל פ"ו מ"א) **וְעָרַב אֶת הַטֻּמְאָה** - וְהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת מֵהַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת לַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הָאַרְבָּה וּלְהֶפֶךְ, וְנִטְמָא אַף הָאָדָם עַצְמוֹ הַמַּאֲהִיל עַל הַטֻּמְאָה וְעַל אֹהֶל הַטֻּמְאָה. וְאִם הָיְתָה **מִקְצַת** מִן הַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת** תַּחַת תִּקְרָתוֹ, **וּמִקְצָתָהּ כְּנֶגֶד** הָאַרְבָּה, **הַבַּיִת טָמֵא** - נַעֲשָׂה אֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאֹהֶל אֵין בָּהּ תּוֹרַת אֹהֶל, וְאִם יֵשׁ בָּהּ טֻמְאָה, **הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** רַק כְּנֶגֶד הַכְּזַיִת, וּמְטַמֵּאת אֶת הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים מִתַּחְתָּיו וּמֵעָלָיו כְּנֶגְדּוֹ. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,** שֶׁמְּטַמֵּא הַכְּזַיִת כְּנֶגְדּוֹ בִּלְבַד, רַק **בְּחֻבִּית טְהוֹרָה** - שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה - רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּצְרְפָה בְּכִבְשָׁן, **אוֹ** שֶׁלֹּא הָיְתָה רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה אֲבָל הִיא **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, אוֹ** שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ אֶלָּא שֶׁהִיא **מְכֻסָּה, אוֹ שֶׁהִיא כְּפוּיָה** - הֲפוּכָה וּמֻנַּחַת **עַל פִּיהָ,** בְּכָל אֵלּוּ אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ** אוֹ **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁאִם הֶחָבִית רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה הֲרֵי עַצְמָהּ נִטְמֵאת וְחוֹזֶרֶת וּמְטַמֵּאת אֶת כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ [וְאַף שֶׁאֵין כְּלִי מְטַמֵּא כְּלִי, אַךְ הִיא מְטַמֵּאת כֵּלִים מִדִּין חֻבִּית מֻקָּפֶת צָמִיד פָּתִיל, כֵּיוָן שֶׁאֵין מֵרוּחַ טִיט בַּכִּסּוּי אוֹ בֵּינָהּ לַקַּרְקַע]:

פֶּרֶק י דִּינֵי טֻמְאַת אֹהֶל בְּבֵית שֵׁנִי בְּתִקְרָתוֹ אַרְבָּה [-חִלּוֹן]: **מִשְׁנָה א טֻמְאַת אֹהֶל בְּבַיִת עִם אַרְבָּה הַפְּתוּחָה לָאֲוִיר הָעוֹלָם:** **אַרְבָּה** [-חִלּוֹן] **שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת** - בְּתִקְרַת הַבַּיִת, **וְיֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח** - טֶפַח עַל טֶפַח, אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת** נִטְמָא מַה שֶּׁבַּבַּיִת, אֲבָל מַה שֶּׁנִּמְצָא **כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי אֵין מַעֲלִיו אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה [וְאַף שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה רֶוַח שֶׁל עַד שְׁלֹשָׁה טְפָחִים נֶחְשָׁב כְּסָתוּם, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'לְבוּד' לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה]. וְאִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר** - אֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאֵין מֵעַל הַטֻּמְאָה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֶל הַבַּיִת. וּבִשְׁנֵי הָאֳפָנִים הַנִּזְכָּרִים דְּהַיְינוּ **שֶׁהַטֻּמְאָה בֵּין בַּבַּיִת וּבֵין כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, וְנָתַן** אָדָם **אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן** - מֵעַל הָאַרְבָּה, רַגְלוֹ מִצְטָרֶפֶת לְתִקְרַת הַבַּיִת שֶׁאַף אָדָם נַעֲשֶׂה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה (לעיל פ"ו מ"א) **וְעָרַב אֶת הַטֻּמְאָה** - וְהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת מֵהַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת לַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הָאַרְבָּה וּלְהֶפֶךְ, וְנִטְמָא אַף הָאָדָם עַצְמוֹ הַמַּאֲהִיל עַל הַטֻּמְאָה וְעַל אֹהֶל הַטֻּמְאָה. וְאִם הָיְתָה **מִקְצַת** מִן הַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת** תַּחַת תִּקְרָתוֹ, **וּמִקְצָתָהּ כְּנֶגֶד** הָאַרְבָּה, **הַבַּיִת טָמֵא** - נַעֲשָׂה אֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאֹהֶל אֵין בָּהּ תּוֹרַת אֹהֶל, וְאִם יֵשׁ בָּהּ טֻמְאָה, **הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** רַק כְּנֶגֶד הַכְּזַיִת, וּמְטַמֵּאת אֶת הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים מִתַּחְתָּיו וּמֵעָלָיו כְּנֶגְדּוֹ. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,** שֶׁמְּטַמֵּא הַכְּזַיִת כְּנֶגְדּוֹ בִּלְבַד, רַק **בְּחֻבִּית טְהוֹרָה** - שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה - רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּצְרְפָה בְּכִבְשָׁן, **אוֹ** שֶׁלֹּא הָיְתָה רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה אֲבָל הִיא **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, אוֹ** שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ אֶלָּא שֶׁהִיא **מְכֻסָּה, אוֹ שֶׁהִיא כְּפוּיָה** - הֲפוּכָה וּמֻנַּחַת **עַל פִּיהָ,** בְּכָל אֵלּוּ אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ** אוֹ **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁאִם הֶחָבִית רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה הֲרֵי עַצְמָהּ נִטְמֵאת וְחוֹזֶרֶת וּמְטַמֵּאת אֶת כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ [וְאַף שֶׁאֵין כְּלִי מְטַמֵּא כְּלִי, אַךְ הִיא מְטַמֵּאת כֵּלִים מִדִּין חֻבִּית מֻקָּפֶת צָמִיד פָּתִיל, כֵּיוָן שֶׁאֵין מֵרוּחַ טִיט בַּכִּסּוּי אוֹ בֵּינָהּ לַקַּרְקַע]:

פֶּרֶק י דִּינֵי טֻמְאַת אֹהֶל בְּבֵית שֵׁנִי בְּתִקְרָתוֹ אַרְבָּה [-חִלּוֹן]: **מִשְׁנָה א טֻמְאַת אֹהֶל בְּבַיִת עִם אַרְבָּה הַפְּתוּחָה לָאֲוִיר הָעוֹלָם:** **אַרְבָּה** [-חִלּוֹן] **שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת** - בְּתִקְרַת הַבַּיִת, **וְיֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח** - טֶפַח עַל טֶפַח, אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת** נִטְמָא מַה שֶּׁבַּבַּיִת, אֲבָל מַה שֶּׁנִּמְצָא **כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי אֵין מַעֲלִיו אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה [וְאַף שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה רֶוַח שֶׁל עַד שְׁלֹשָׁה טְפָחִים נֶחְשָׁב כְּסָתוּם, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'לְבוּד' לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה]. וְאִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר** - אֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאֵין מֵעַל הַטֻּמְאָה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֶל הַבַּיִת. וּבִשְׁנֵי הָאֳפָנִים הַנִּזְכָּרִים דְּהַיְינוּ **שֶׁהַטֻּמְאָה בֵּין בַּבַּיִת וּבֵין כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, וְנָתַן** אָדָם **אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא** אֶת הָאָדָם, שֶׁאַף שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה יוֹצֵאת בְּפוֹתֵחַ טֶפַח הַיְינוּ רַק לְעִנְיַן הַטֻּמְאָה הַמִּתְפַּשֶּׁטֶת בָּאֹהֶל, אֲבָל הַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת עַצְמוֹ נִטְמָא אַף בְּפֹתַח כָּלְשֶׁהוּ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִם הַטֻּמְאָה קָדְמָה אֶת רַגְלוֹ,** שֶׁכְּשֶׁהִנִּיחַ אֶת רַגְלוֹ כְּבָר הָיְתָה טֻמְאָה בַּבַּיִת, **טָמֵא,** שֶׁהוּא נִטְמָא מֵהַנִּחַת רַגְלוֹ כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה עוֹד לִבְנֵי שֶׁהָאֲרָבָה נֶחְשֶׁבֶת כִּסּוּמָה. וְאִלּוּ **אִם רַגְלוֹ קָדְמָה אֶת הַטֻּמְאָה,** שֶׁרַק אַחֲרֵי שֶׁהִנִּיחָהּ בָּאָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, **טָהוֹר,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה כְּשֶׁהִגִּיעָה הַטֻּמְאָה כְּבָר הָיָה הַגַּג נֶחְשָׁב כְּסָתוּם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אַף **שְׁתֵּי רַגְלַיִם** שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים **זוֹ עַל גַּב זוֹ** אֵין בָּהּ תּוֹרַת אֹהֶל, וְאִם יֵשׁ בָּהּ טֻמְאָה, **הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** רַק כְּנֶגֶד הַכְּזַיִת, וּמְטַמֵּאת אֶת הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים מִתַּחְתָּיו וּמֵעָלָיו כְּנֶגְדּוֹ. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,** שֶׁמְּטַמֵּא הַכְּזַיִת כְּנֶגְדּוֹ בִּלְבַד, רַק **בְּחֻבִּית טְהוֹרָה** - שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה - רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּצְרְפָה בְּכִבְשָׁן, **אוֹ** שֶׁלֹּא הָיְתָה רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה אֲבָל הִיא **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, אוֹ** שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ אֶלָּא שֶׁהִיא **מְכֻסָּה, אוֹ שֶׁהִיא כְּפוּיָה** - הֲפוּכָה וּמֻנַּחַת **עַל פִּיהָ,** בְּכָל אֵלּוּ אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ** אוֹ **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁאִם הֶחָבִית רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה הֲרֵי עַצְמָהּ נִטְמֵאת וְחוֹזֶרֶת וּמְטַמֵּאת אֶת כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ [וְאַף שֶׁאֵין כְּלִי מְטַמֵּא כְּלִי, אַךְ הִיא מְטַמֵּאת כֵּלִים מִדִּין חֻבִּית מֻקָּפֶת צָמִיד פָּתִיל, כֵּיוָן שֶׁאֵין מֵרוּחַ טִיט בַּכִּסּוּי אוֹ בֵּינָהּ לַקַּרְקַע]:

פֶּרֶק י דִּינֵי טֻמְאַת אֹהֶל בְּבֵית שֵׁנִי בְּתִקְרָתוֹ אַרְבָּה [-חִלּוֹן]: **מִשְׁנָה א טֻמְאַת אֹהֶל בְּבַיִת עִם אַרְבָּה הַפְּתוּחָה לָאֲוִיר הָעוֹלָם:** **אַרְבָּה** [-חִלּוֹן] **שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת** - בְּתִקְרַת הַבַּיִת, **וְיֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח** - טֶפַח עַל טֶפַח, אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת** נִטְמָא מַה שֶּׁבַּבַּיִת, אֲבָל מַה שֶּׁנִּמְצָא **כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי אֵין מַעֲלִיו אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה [וְאַף שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה רֶוַח שֶׁל עַד שְׁלֹשָׁה טְפָחִים נֶחְשָׁב כְּסָתוּם, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'לְבוּד' לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה]. וְאִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בַּבַּיִת כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר** - אֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאֵין מֵעַל הַטֻּמְאָה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֶל הַבַּיִת. וּבִשְׁנֵי הָאֳפָנִים הַנִּזְכָּרִים דְּהַיְינוּ **שֶׁהַטֻּמְאָה בֵּין בַּבַּיִת וּבֵין כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, וְנָתַן** אָדָם **אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן** - מֵעַל הָאַרְבָּה, רַגְלוֹ מִצְטָרֶפֶת לְתִקְרַת הַבַּיִת שֶׁאַף אָדָם נַעֲשֶׂה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה (לעיל פ"ו מ"א) **וְעָרַב אֶת הַטֻּמְאָה** - וְהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת מֵהַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת לַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הָאַרְבָּה וּלְהֶפֶךְ, וְנִטְמָא אַף הָאָדָם עַצְמוֹ הַמַּאֲהִיל עַל הַטֻּמְאָה וְעַל אֹהֶל הַטֻּמְאָה. וְאִם הָיְתָה **מִקְצַת** מִן הַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת** תַּחַת תִּקְרָתוֹ, **וּמִקְצָתָהּ כְּנֶגֶד** הָאַרְבָּה, **הַבַּיִת טָמֵא** - נַעֲשָׂה אֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאֹהֶל אֵין בָּהּ תּוֹרַת אֹהֶל, וְאִם יֵשׁ בָּהּ טֻמְאָה, **הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** רַק כְּנֶגֶד הַכְּזַיִת, וּמְטַמֵּאת אֶת הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים מִתַּחְתָּיו וּמֵעָלָיו כְּנֶגְדּוֹ. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,** שֶׁמְּטַמֵּא הַכְּזַיִת כְּנֶגְדּוֹ בִּלְבַד, רַק **בְּחֻבִּית טְהוֹרָה** - שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה - רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּצְרְפָה בְּכִבְשָׁן, **אוֹ** שֶׁלֹּא הָיְתָה רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה אֲבָל הִיא **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, אוֹ** שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ אֶלָּא שֶׁהִיא **מְכֻסָּה, אוֹ שֶׁהִיא כְּפוּיָה** - הֲפוּכָה וּמֻנַּחַת **עַל פִּיהָ,** בְּכָל אֵלּוּ אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ** אוֹ **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁאִם הֶחָבִית רְאוּיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה הֲרֵי עַצְמָהּ נִטְמֵאת וְחוֹזֶרֶת וּמְטַמֵּאת אֶת כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ [וְאַף שֶׁאֵין כְּלִי מְטַמֵּא כְּלִי, אַךְ הִיא מְטַמֵּאת כֵּלִים מִדִּין חֻבִּית מֻקָּפֶת צָמִיד פָּתִיל, כֵּיוָן שֶׁאֵין מֵרוּחַ טִיט בַּכִּסּוּי אוֹ בֵּינָהּ לַקַּרְקַע]:

מִשְׁנָה ב דִּין זֶה כְּשֶׁאֵין בָּאַרְבָּה פּוֹתֵחַ טֶפַח: וְאַף אִם **אֵין בָּאַרְבָּה פּוֹתֵחַ טֶפַח,** אִם הַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת,** הַחֵלֶק שֶׁכְּנֶגֶד **אַרְבָּה טָהוֹר.** וְאִם הַטֻּמְאָה **כְּנֶגֶד אַרְבָּה, הַבַּיִת טָהוֹר,** כְּדִין הַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת [וּבָא הַתַּנָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁאֵין אוֹמְרִים לָבוּד לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִטֶּפַח]. וְאִם **הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת, וְנָתַן אָדָם אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן** - עַל הָאַרְבָּה, הָאָדָם **טָהוֹר,** שֶׁמֵּאַחַר וְאֵין בָּהּ שִׁעוּר טֶפַח, נֶחְשָׁבֶת הַתִּקְרָה כִּסּוּמָה לְעִנְיַן יְצִיאַת הַטֻּמְאָה, שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת לְאֹהֶל אוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת מִפּוֹתֵחַ טֶפַח. אֲבָל אִם **הַטֻּמְאָה כְּנֶגֶד הָאַרְבָּה, וְנָתַן אֶת רַגְלוֹ מִלְמַעְלָן, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא** אֶת הָאָדָם, שֶׁאַף שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה יוֹצֵאת בְּפוֹתֵחַ טֶפַח הַיְינוּ רַק לְעִנְיַן הַטֻּמְאָה הַמִּתְפַּשֶּׁטֶת בָּאֹהֶל, אֲבָל הַמַּאֲהִיל עַל

משניות

מַסֶּכֶת אָהֲלוֹת פֶּרֶק י

המבוארות

שֶׁקָּדְמוּ אֶת הַטֻּמְאָה - שֶׁרַק אַחַר שֶׁנָּתְנוּ רַגְלֵיהֶם זֶה עַל זֶה נִכְנְסָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת מִתַּחְתֵּיהֶם, וּלְאַחַר מִכֵּן מָשַׁךְ הָרִאשׁוֹן אֶת רַגְלוֹ מִן הָאֲרֻבָּה, וְנִמְצֵאת רַגְלוֹ שֶׁל שְׁנִי טְהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמָה רַגְלוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן אֶת הַטֻּמְאָה, וּכְשֶׁנִּכְנְסָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת הָיְתָה הָאֲרֻבָּה סְתוּמָה, וְלָכֵן אֵין לְהַחְשִׁיב אֶת הַשֵּׁנִי כְּמֵאָהִיל עַל הַטֻּמְאָה. אָמְנָם חֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁכְּשֶׁהוֹצִיא הָרִאשׁוֹן אֶת רַגְלוֹ נַעֲשֵׂית רֶגֶל הַשֵּׁנִי כִּסְתִימָה חֲדָשָׁה שֶׁהַטֻּמְאָה קְדָמָה לָהּ:

מִשְׁנָה ג טֻמְאָה שֶׁמִּקְצָתָהּ בַּבַּיִת וּמִקְצָתָהּ תַּחַת אֲרֻבָּה שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר פּוֹתֵחַ טָפַח: אִם מִקְצַת הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת וּמִקְצָתָהּ כְּנֶגֶד אֲרֻבָּה שֶׁאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טָפַח, הַבַּיִת טָמֵא, וּכְנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁכְּשֶׁיֵּשׁ טֻמְאָה בְּשִׁעוּר טֻמְאָה, הַמַּאֲהִיל אֲפִלּוּ עַל מִקְצָתָהּ טָמֵא, וְכָאן הַבַּיִת וְהָעוֹמֵד כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה מַאֲהִילִים עַל מִקְצַת טֻמְאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שִׁעוּר פּוֹתֵחַ טָפַח, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַבַּיִת טָמֵא כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, אֲבָל הַמַּאֲהִיל עַל הָאֲרֻבָּה כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טָפַח, אֵין טֻמְאָה בְּשִׁעוּר זוֹ - שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר כְּזַיִת - עוֹבֶרֶת דַּרְכָּהּ [אֲבָל אִם יַאֲהִיל כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה מִתַּחַת לָאֲרֻבָּה, יִטְמָא אַף שֶׁמַּאֲהִיל רַק עַל מִקְצָת הַטֻּמְאָה]. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בַּטֻּמְאָה בִּמְקוֹם הִנּוּחָהּ בְּשִׁעוּר הַמַּסְפִּיק כְּדֵי שֶׁתֶּחְלַק וּתְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת וּתְטַמֵּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, הַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְכָל הַפָּחוֹת שְׁנֵי כְּזֵיתִים, שֶׁכָּל כְּזַיִת יָכוֹל לְטַמֵּא אֶת מְקוֹמוֹ, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ כְּזַיִת תַּחַת הַבַּיִת וְכַזַּיִת כְּנֶגֶד הָאֲרֻבָּה, טָמֵא בֵּין הַבַּיִת וּבֵין כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. וְאִם לָאו - וְאִם הַטֻּמְאָה פְּחוּתָה מִשְּׁנֵי כְּזֵיתִים, הַבַּיִת טָמֵא כְּדִין אָהֶל הַמַּאֲהִיל עַל מִקְצָת הַטֻּמְאָה, אֲבָל הַמַּאֲהִיל עַל הָאֲרֻבָּה כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, טָהוֹר, שֶׁאֵין טֻמְאָה שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר כְּזַיִת עוֹבֶרֶת דַּרְכָּהּ פֶּתַח שֶׁאֵין בּוֹ טָפַח עַל טָפַח: **מִשְׁנָה ד בַּיִת עִם כְּמָה עֲלִיּוֹת וּבְכֻלָּן אֲרֻבָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טָפַח:** כַּמָּה אֲרֻבּוֹת שֶׁל בַּיִת וְהָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּיו, וְהָאֲרֻבּוֹת מְכֻוָּנוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח, אִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת - תַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת, מַה שֶּׁכְּנֶגֶד הָאֲרֻבּוֹת טָהוֹר, שֶׁאֵין שָׁם אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וְכֵן הָעֲלִיּוֹת טְהוֹרוֹת, שֶׁתִּקְרַת הַבַּיִת חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְאִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת כְּנֶגֶד הָאֲרֻבּוֹת, הַבַּיִת טָהוֹר שֶׁאֵין הַבַּיִת וְהָעֲלִיּוֹת מְכֻוָּנוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח, הַבַּיִת טָמֵא, וּכְנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁכְּשֶׁיֵּשׁ טֻמְאָה בְּשִׁעוּר טֻמְאָה, הַמַּאֲהִיל אֲפִלּוּ עַל מִקְצָתָהּ טָמֵא, וְכָאן הַבַּיִת וְהָעוֹמֵד כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה מַאֲהִילִים עַל מִקְצַת טֻמְאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שִׁעוּר פּוֹתֵחַ טָפַח, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַבַּיִת טָמֵא כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, אֲבָל הַמַּאֲהִיל עַל הָאֲרֻבָּה כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טָפַח, אֵין טֻמְאָה בְּשִׁעוּר זוֹ - שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר כְּזַיִת - עוֹבֶרֶת דַּרְכָּהּ [אֲבָל אִם יַאֲהִיל כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה מִתַּחַת לָאֲרֻבָּה, יִטְמָא אַף שֶׁמַּאֲהִיל רַק עַל מִקְצָת הַטֻּמְאָה]. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בַּטֻּמְאָה בִּמְקוֹם הִנּוּחָהּ בְּשִׁעוּר הַמַּסְפִּיק כְּדֵי שֶׁתֶּחְלַק וּתְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת וּתְטַמֵּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, הַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְכָל הַפָּחוֹת שְׁנֵי כְּזֵיתִים, שֶׁכָּל כְּזַיִת יָכוֹל לְטַמֵּא אֶת מְקוֹמוֹ, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ כְּזַיִת תַּחַת הַבַּיִת וְכַזַּיִת כְּנֶגֶד הָאֲרֻבָּה, טָמֵא בֵּין הַבַּיִת וּבֵין כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. וְאִם לָאו - וְאִם הַטֻּמְאָה פְּחוּתָה מִשְּׁנֵי כְּזֵיתִים, הַבַּיִת טָמֵא כְּדִין אָהֶל הַמַּאֲהִיל עַל מִקְצָת הַטֻּמְאָה, אֲבָל הַמַּאֲהִיל עַל הָאֲרֻבָּה כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, שֶׁאֵין טֻמְאָה שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר כְּזַיִת עוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ פֶּתַח שֶׁאֵין בּוֹ טָפַח עַל טָפַח: **מִשְׁנָה ד בַּיִת עִם כְּמָה עֲלִיּוֹת וּבְכֻלָּן אֲרֻבָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טָפַח:** כַּמָּה אֲרֻבּוֹת שֶׁל בַּיִת וְהָעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גַּבָּיו, וְהָאֲרֻבּוֹת מְכֻוָּנוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח, אִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת - תַּחַת תִּקְרַת הַבַּיִת, מַה שֶּׁכְּנֶגֶד הָאֲרֻבּוֹת טָהוֹר, שֶׁאֵין שָׁם אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וְכֵן הָעֲלִיּוֹת טְהוֹרוֹת, שֶׁתִּקְרַת הַבַּיִת חוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְאִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת כְּנֶגֶד הָאֲרֻבּוֹת, הַבַּיִת טָהוֹר שֶׁאֵין הַבַּיִת וְהָעֲלִיּוֹת מְכֻוָּנוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח, אֵין טֻמְאָה בְּשִׁעוּר זוֹ - שֶׁאֵין בָּהּ שִׁעוּר כְּזַיִת - עוֹבֶרֶת דַּרְכָּהּ [אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהֶם פּוֹתֵחַ טָפַח הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בַּבַּיִת וּבָעֲלִיָּה כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת]: **מִשְׁנָה ו קֶדֶרָה הַמְּנַחַת בַּבַּיִת תַּחַת הָאֲרֻבָּה:** אֲרֻבָּה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּקְדֵרָה שֶׁל חֶרֶס נְתוּנָה בַּבַּיִת תַּחְתֶּיהָ, וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין קַרְקַע הַבַּיִת טָפַח, וְאֵינָהּ רְחָבָה כְּשִׁעוּר הָאֲרֻבָּה, שֶׁאִם תַּעֲלֶה אֶת הַקְּדֵרָה וְתוֹצִיאֶנָּה דֶּרֶךְ הָאֲרֻבָּה אֵין שִׁפְתוֹתֶיהָ נוֹגְעוֹת בָּאֲרֻבָּה - בְּצִדֵּי הָאֲרֻבָּה [נָקְטָה הַמִּשְׁנָה אֹפֶן זֶה מִשּׁוּם הַדִּין שֶׁנִּשְׁנָה בְּסֵיפָא], אִם הַטֻּמְאָה תַּחְתֶּיהָ - תַּחַת הַקְּדֵרָה, אוֹ בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת כְּנֶגֶד מְקוֹם הַטֻּמְאָה בִּלְבַד, וְהַנִּמְצָא מַעֲלֶיהָ אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ טָמֵא. שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה הַמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. וּמַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה נִטְמָא אַף שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּטְמְאָה הַקְּדֵרָה, כְּלִי חֶרֶס מְטַמֵּא אֶת כָּל הַנִּמְצָא בַּאֲוִירוֹ. [וְאַף שֶׁכְּלִי חֶרֶס אֵינוֹ נִטְמָא מִגַּבּוֹ, הַטֻּמְאָה הָרְצוּצָה תַּחְתֶּיהָ בּוֹקַעַת לְתוֹךְ הַקְּדֵרָה וּמְטַמֵּאתָהּ מִתּוֹכָהּ]. וְאִם הָיְתָה הַקְּדֵרָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, אִם הַטֻּמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אוֹ שֶׁהִיא בַּבַּיִת תַּחַת תִּקְרָתוֹ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָאֲרֻבָּה, הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וַחֲלַל הַבַּיִת כֻּלּוֹ, טָמֵא, שֶׁהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת תַּחַת הַקְּדֵרָה וּמִשָּׁם לַחֲלַל הַבַּיִת, וְכֵן לְהֶפֶךְ. וְאִלּוּ תוֹכָהּ - תּוֹךְ קְדֵרָה וְגַבָּהּ טָהוֹר, שֶׁמַּאֲחַר שֶׁיֵּשׁ תַּחַת הַקְּדֵרָה שִׁעוּר אֹהֶל, אֵין הַטֻּמְאָה שֶׁמִּתַּחְתֶּיהָ בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּכְלִי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא מִגַּבּוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה מַעֲלֶיהָ. וְאַף שֶׁהַקְּדֵרָה הִיא כְּלִי שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֹהֶל, הִיא מִצְטָרֶפֶת לְדָפְנוֹת אֹהָלִים כְּדֵי לְהַחְשִׁיב אֹהֶל חוֹצֵץ, וְאַף כָּאן מִדִּין 'גַּוּד אַסִּיק' הַטֻּמְאָה לְמַעְלָה אַף דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה שֶׁאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טָפַח (לעיל מ״ב), וְלָכֵן אִם נָתַן עַל אַחַת הָאֲרֻבּוֹת **דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁמַּבִּיא אֶת הַטֻּמְאָה וְאֵינוֹ חוֹצֵץ, בֵּין מִלְמַעְלָן וּבֵין מִלְמַטָּן** - בֵּין אִם הִנִּיחוֹ עַל הָאֲרֻבָּה הָעֶלְיוֹנָה, וּבֵין אִם הִנִּיחוֹ עַל הָאֲרֻבָּה הַתַּחְתּוֹנָה, **הַכֹּל טָמֵא** - שֶׁהַחֲלָלִים נַעֲשִׂים לְאֹהֶל אֶחָד מֵחֲמַת סְתִימַת הָאֲרֻבָּה בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, וְעוֹבְרִים מֵחָלָל לְחָלָל כְּיָוֹן שֶׁדָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְאַף כְּשֶׁנָּתַנּוּ עַל הָאֲרֻבָּה הַתַּחְתּוֹנָה, מִדִּין גַּוּד אַסִּיק רוֹאִים אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא מֻנָּח עַל הָאֲרֻבָּה הָעֶלְיוֹנָה. וְאִם נָתַן עַל אַחַת הָאֲרֻבּוֹת **דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה**, שֶׁהוּא מַבִּיא אֶת הַטֻּמְאָה וְחוֹצֵץ מִפָּנֶיהָ, **בֵּין מִלְמַעְלָן וּבֵין מִלְמַטָּן, אֵין טֻמְאָה אֶלָּא** הַבַּיִת **הַתַּחְתּוֹן,** שֶׁאֵפִלּוּ אִם הוּא מֻנָּח עַל הָאֲרֻבָּה הָעֶלְיוֹנָה, מִדִּין 'חָבוֹט רְמֵי' רוֹאִים אוֹתוֹ כְּמֻנָּח עַל אֲרֻבַּת הַבַּיִת וּמַבִּיא אֶת הַטֻּמְאָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת אֲבָל חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תִּתְפַּשֵּׁט לָעֲלִיּוֹת [וְאֵין מוֹעִיל דִּין 'חָבוֹט רְמֵי' לְהַחְשִׁיב אֶת הַבַּיִת כְּאֹהֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁאֵין בָּאֲרֻבָּה פּוֹתֵחַ טָפַח, אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהֶם פּוֹתֵחַ טָפַח הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בַּבַּיִת וּבָעֲלִיָּה כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת]: **מִשְׁנָה ו קֶדֶרָה הַמְּנַחַת בַּבַּיִת תַּחַת הָאֲרֻבָּה:** אֲרֻבָּה שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּקְדֵרָה שֶׁל חֶרֶס נְתוּנָה בַּבַּיִת תַּחְתֶּיהָ, וְאֵין בֵּינָהּ לְבֵין קַרְקַע הַבַּיִת טָפַח, וְאֵינָהּ רְחָבָה כְּשִׁעוּר הָאֲרֻבָּה, שֶׁאִם תַּעֲלֶה אֶת הַקְּדֵרָה וְתוֹצִיאֶנָּה דֶּרֶךְ הָאֲרֻבָּה **אֵין שִׁפְתוֹתֶיהָ נוֹגְעוֹת בָּאֲרֻבָּה** - בִּצְדֵדֵי הָאֲרֻבָּה [נָקְטָה הַמִּשְׁנָה אֹפֶן זֶה מִשּׁוּם הַדִּין שֶׁנִּשְׁנָה בְּסֵיפָא], אִם הַטֻּמְאָה **תַּחְתֶּיהָ** - תַּחַת הַקְּדֵרָה, אוֹ **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת** וְיוֹרֶדֶת כְּנֶגֶד מְקוֹם הַטֻּמְאָה בִּלְבַד, וְהַנִּמְצָא מַעֲלֶיהָ אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ טָמֵא. שֶׁאֵין הַקְּדֵרָה הַמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה. וּמַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה נִטְמָא אַף שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּטְמְאָה הַקְּדֵרָה, כְּלִי חֶרֶס מְטַמֵּא אֶת כָּל הַנִּמְצָא בַּאֲוִירוֹ. [וְאַף שֶׁכְּלִי חֶרֶס אֵינוֹ נִטְמָא מִגַּבּוֹ, הַטֻּמְאָה הָרְצוּצָה תַּחְתֶּיהָ בּוֹקַעַת לְתוֹךְ הַקְּדֵרָה וּמְטַמֵּאתָהּ מִתּוֹכָהּ]. וְאִם הָיְתָה הַקְּדֵרָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, אִם הַטֻּמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אוֹ שֶׁהִיא **בַּבַּיִת** תַּחַת תִּקְרָתוֹ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָאֲרֻבָּה, הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וַחֲלַל **הַבַּיִת** כֻּלּוֹ, **טָמֵא,** שֶׁהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת תַּחַת הַקְּדֵרָה וּמִשָּׁם לַחֲלַל הַבַּיִת, וְכֵן לְהֶפֶךְ. וְאִלּוּ **תוֹכָהּ** - תּוֹךְ קְדֵרָה **וְגַבָּהּ טָהוֹר,** שֶׁמַּאֲחַר שֶׁיֵּשׁ תַּחַת הַקְּדֵרָה שִׁעוּר אֹהֶל, אֵין הַטֻּמְאָה שֶׁמִּתַּחְתֶּיהָ בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּכְלִי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא מִגַּבּוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה מַעֲלֶיהָ. וְאַף שֶׁהַקְּדֵרָה הִיא כְּלִי שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה אֹהֶל, הִיא מִצְטָרֶפֶת לְדָפְנוֹת אֹהָלִים כְּדֵי לְהַחְשִׁיב אֹהֶל חוֹצֵץ, וְאַף כָּאן מִדִּין 'גַּוּד אַסִּיק' רוֹאִים אוֹתָהּ כְּסוֹתֶמֶת אֶת הָאֲרֻבָּה. [וּמִפְּנֵי דִּין זֶה שָׁנִינוּ בְּתִחִלַּת הַמִּשְׁנָה שֶׁאֵין שְׁפַת הַקְּדֵרָה נוֹגַעַת בָּאֲרֻבָּה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא מִצְטָרֶפֶת לְגַג הַבַּיִת לְהַחְשִׁיב כְּאֹהֶל הַחוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, אֲבָל אִם כְּשֶׁתַּעֲלֶה יִגְּעוּ שִׂפְתוֹתֶיהָ בִּצְדֵי הָאֲרֻבָּה, אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת לְתִקְרַת הַבַּיִת וְהִיא כְּשְׁאָר הַכֵּלִים שֶׁאֵינָם חוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה]. וְאִם הָיְתָה הַטֻּמְאָה **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא,** וּבְכָל זֶה הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה, מַעֲלֶיהָ וּמִתַּחְתֶּיהָ, וּבְתוֹךְ הַבַּיִת. שֶׁהֶחָבִית נִטְמֵאת תְּחִלָּה מֵהַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, וְשׁוּב אֵינָהּ חוֹצֶצֶת כְּדִין דָּבָר טָמֵא שֶׁאֵינוֹ חוֹצֵץ, וּמִמֶּילָא נִטְמָא גַּם מַה שֶּׁתַּחְתֶּיהָ, וּמֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ שִׁעוּר אֹהֶל מִתְפַּשֶּׁטֶת הַטֻּמְאָה תַּחַת כָּל הַקְּדֵרָה וּבְתוֹךְ הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ז קְדֵרָה שֶׁמִּקְצָתָהּ תַּחַת מַשְׁקוֹף הַבַּיִת:** קְדֵרָה שֶׁהָיְתָה **נְתוּנָה בְּצַד הָאַסְקֻפָּה** - לְצַד מִפְתַּן הַדֶּלֶת מִבַּחוּץ, וּמִקְצָתָהּ מָשׁוּךְ לִפְנִים הָאַסְקֻפָּה תַּחַת מַשְׁקוֹף הַבַּיִת, בְּשִׁעוּר כָּזֶה **שֶׁאִם תַּעֲלֶה הִיא נוֹגַעַת בַּמַּשְׁקוֹף פּוֹתֵחַ טָפַח.** וּמִכָּל מָקוֹם פִּיהָ מִחוּץ לָאַסְקֻפָּה, כְּגוֹן שֶׁהָיָה פִּיהָ צַר וְדָפְנָהּ מִתְרַחֶבֶת וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁבְּתַחְתִּיתָהּ יֵשׁ טָפַח כְּנֶגֶד הַמַּשְׁקוֹף, וְאֵין תַּחְתֶּיהָ חָלָל בְּשִׁעוּר טָפַח, אִם הַטֻּמְאָה **תַּחְתֶּיהָ** אוֹ **בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ,** כְּנֶגֶד הַמִּקְצָת שֶׁמִּן הָאַסְקֻפָּה וְלִחוּץ, **הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת** כְּדִין טֻמְאָה רְצוּצָה, וּמְטַמֵּאת אֶת כָּל מַה שֶּׁעָלֶיהָ אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה [אָמְנָם מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה נִטְמָא אַף שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, שֶׁהִיא עַצְמָהּ נִטְמֵאת וּכְלִי

חָרֶס מְטַמֵּא אֶת כָּל הַנִּמְצָא בַּאֲוִירוֹ]. וְאִם **הָיְתָה** הַקְּדֵרָה **גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח**, וְהָיְתָה **הַטֻּמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת**, כָּל הַמָּקוֹם שֶׁ**תַּחְתֶּיהָ** וְחֵלַל **הַבַּיִת טָמֵא**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ טָפַח וְיֵשׁ חִבּוּר בֵּינָהּ לַבַּיִת בְּרֹחַב טָפַח [שֶׁאִם תַּעֲלֶה תִּגַּע בַּמַּשְׁקוֹף בְּפוֹתֵחַ טָפַח] אֲזַי מִתְפַּשֶּׁטֶת הַטֻּמְאָה מֵהָאֹהֶל שֶׁתַּחְתֶּיהָ לַבַּיִת וּלְהֶפֶךְ. אֲבָל **תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ טָהוֹר**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ אֹהֶל תַּחְתֶּיהָ, אֵין כָּאן טֻמְאָה רְצוּצָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה, וּכְלִי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא מִגַּבּוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה מִלְּטַמֵּא אֶת הַנִּמְצָא בְּתוֹכָהּ אוֹ עָלֶיהָ [וַאֲפִלּוּ שֶׁהִיא כְּלִי הִיא נַעֲשֵׂית אֹהֶל לַחֲצִץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה בְּצִרּוּף דָּפְנוֹת הַבַּיִת שֶׁהִיא סְמוּכָה אֲלֵיהֶם שֶׁהֲרֵי אִם תַּעֲלֶה תִּגַּע בַּמַּשְׁקוֹף בְּשִׁעוּר פּוֹתֵחַ טָפַח], וְאַף שֶׁהַבַּיִת טָמֵא אֵין הַמַּשְׁקוֹף מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַקְּדֵרָה שֶׁתַּחְתָּיו כִּפְי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁפִּי הַקְּדֵרָה אֵינוֹ תַּחַת הַמַּשְׁקוֹף וְגַב הַקְּדֵרָה שֶׁתַּחַת הַמַּשְׁקוֹף אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְטַמֵּא מִגּוּפוֹ. וְאִם הַטֻּמְאָה **בְּתוֹכָהּ** שֶׁל הַקְּדֵרָה **אוֹ עַל גַּבָּהּ** כְּנֶגֶד פִּיהָ וּמַאֲהִילָה עַל תּוֹכָהּ, וְנִטְמֵאת הַקְּדֵרָה, **הַכֹּל טָמֵא**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּטְמְאָה הַקְּדֵרָה אֵינָהּ חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה וְהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת גַּם אֶל מִתַּחַת לַקְּדֵרָה, וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ שָׁם חָלָל טָפַח הַטֻּמְאָה מַמְשִׁיכָה אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת. וְאִם הָיְתָה הַקְּדֵרָה תַּחַת הַמַּשְׁקוֹף בְּשִׁעוּר קָטָן יוֹתֵר, **שֶׁאִם תַּעֲלֶה** הַקְּדֵרָה **וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בַּשְּׁקוֹף** [-בַּמַּשְׁקוֹף] **פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁאֵין טָפַח מִן הַקְּדֵרָה תַּחַת מַשְׁקוֹף הַבַּיִת, **אוֹ** שֶׁכְּלָל לֹא הָיְתָה מֻנַּחַת עַל מִפְתַּן הַבַּיִת אֶלָּא הָיְתָה לְמַעְלָה **מְדֻבֶּקֶת בַּשְּׁקוֹף** [-בַּמַּשְׁקוֹף] מִצִּדּוֹ הַחִיצוֹנִי וְנִרְאֵית כְּהֶמְשֵׁכוֹ אַף אֵין מָקוֹם חִבּוּרָהּ לַמַּשְׁקוֹף רָחָב טָפַח, בְּאֹפֶן זֶה אֵין רוֹאִים אֶת הֶחָלָל שֶׁתַּחַת הַקְּדֵרָה וְאֶת חֲלַל הַבַּיִת כְּמְחֻבָּרִים, וְאִם הָיְתָה **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַנִּמְצָא תַּחְתֶּיהָ**, וְאֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַבַּיִת, כֵּיוָן שֶׁאֹהֶל אֲרָעִי וְאֹהֶל קָבוּעַ אֵינָם מִצְטָרְפִים יַחַד אֶלָּא אִם נוֹגְעִים זֶה בָּזֶה בְּשִׁעוּר טָפַח:

פֶּרֶק יא דִּינֵי אֹהֶל שֶׁנִּסְדַּק, וְדִינִים נוֹסָפִים בְּטֻמְאַת אֹהֶל: **מִשְׁנָה א** **גִּ֗ג בַּיִת שֶׁנִּסְדַּק לְכָל רָחְבּוֹ**: **הַבַּיִת שֶׁנִּסְדַּק** גִּגּוֹ מִקְצָה לְקָצֶה לְכָל רָחְבּוֹ, וְנַעֲשָׂה לִשְׁנֵי אֹהָלִים, אִם **הַטֻּמְאָה בַּחוּץ** - בַּחֵלֶק הַחִיצוֹנִי שֶׁבּוֹ הַדֶּלֶת, נַעֲשָׂה חֵלֶק זֶה בְּלִבַּד לְאֹהֶל הַמֵּת, **וְהַכֵּלִים שֶׁבִּפְנִים** - שֶׁבַּחֵלֶק הַפְּנִימִי **טְהוֹרִין**, שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת לְשָׁם מֵחֲמַת הַסֶּדֶק. אֲבָל אִם נִמְצֵאת **טֻמְאָה בִּפְנִים** - בְּחֵלֶק הַפְּנִימִי, נָחְלְקוּ תַּנָּאִים בְּדִין **הַכֵּלִים שֶׁבַּחוּץ** - שֶׁבַּחֵלֶק הַחִיצוֹנִי. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים**, אַף שֶׁהֵם שְׁנֵי אֹהָלִים כֵּיוָן שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת, טְמֵאִים הַכֵּלִים שֶׁבַּחֵלֶק הַחִיצוֹנִי שֶׁבּוֹ הַדֶּלֶת, **עַד שֶׁיִּהֶא בַּסֶּדֶק** רֹחַב **אַרְבָּעָה טְפָחִים**, שֶׁאָם הָיָה הַסֶּדֶק רָחָב כָּל כָּךְ שׁוּב אֵין הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת לַחֵלֶק הַחִיצוֹנִי וְהַכֵּלִים שֶׁבּוֹ טְהוֹרִים. **בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים**, אַף בְּרֹוַח **כָּל שֶׁהוּא** אֵין הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת לַחֵלֶק הַחִיצוֹנִי וְהַכֵּלִים שֶׁבּוֹ טְהוֹרִים, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בַּסֶּדֶק כָּעֳבִי חוּט הַמִּשְׁקֹלֶת [-חוּט שֶׁבְּסוֹפוֹ תּוֹלִים הַבַּנָּאִים מִשְׁקֹלֶת, וּמַעֲמִידִים אוֹתוֹ בְּסָמוּךְ לְכֹתֶל הַנִּבְנֶה לָדַעַת אִם נִבְנֶה יָשָׁר]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל** [שֶׁלֹּא כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא בְּשִׁמְעָם], כָּל שֶׁיֵּשׁ בַּסֶּדֶק **פּוֹתֵחַ טָפַח**, אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַחֵלֶק הַחִיצוֹנִי: **מִשְׁנָה ב** **אַכְסַדְרָה שֶׁנִּסְדַּק גַּגָּהּ**: **אַכְסַדְרָה** שֶׁיֵּשׁ לָהּ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת וְדֶפֶן רְבִיעִית פְּרוּצָה, **שֶׁנִּסְדְּקָה** לְכָל אָרְכָּהּ גַּגָּהּ מֵהָרוּחַ הַפְּרוּצָה וְעַד הָרוּחַ שֶׁכְּנֶגְדָּהּ, אִם **הַטֻּמְאָה בְּצַד זֶה, הַכֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשֵּׁנִי טְהוֹרִים**, שֶׁאֵין הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת מִזֶּה לָזֶה מֵחֲמַת הַסֶּדֶק [וְאַף אֵין שַׁיָּךְ לָדוּן כָּאן מִשּׁוּם 'סוֹף טֻמְאָה לָצֵאת' שֶׁהֲרֵי שְׁנֵי הַחֲלָקִים פְּתוּחִים בְּרוּחַ אַחַת לְחוּץ וְדַרְכָּהּ תֵּצֵא הַטֻּמְאָה]. וְאִם **נָתַן אֶת רַגְלוֹ אוֹ קָנֶה מִלְמַעְלָן** - עַל גַּג הָאַכְסַדְרָה לְאֹרֶךְ הַסֶּדֶק, **עֵרֵב אֶת הַטֻּמְאָה** - מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מֵחֵלֶק זֶה לְחֵלֶק זֶה. אֲבָל אִם **נָתַן אֶת הַקָּנֶה בְּתוֹךְ** הָאַכְסַדְרָה **בָּאָרֶץ** מִתַּחַת לַסֶּדֶק, אַף שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מֵעַט מִן הָאָרֶץ, **אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** מִצַּד לְצַד, **עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח** כְּשִׁעוּר גֹּבַהּ אֹהֶל, וּבְאֹפֶן זֶה רוֹאִים אוֹתוֹ מִדִּין 'גּוּד אַסִּיק' כְּאִלּוּ הוּא נִמְצָא בְּתִקְרַת הַבַּיִת וּמְמַלֵּא אֶת רֹחַב הַסֶּדֶק וּמְחַבֵּר אֶת שְׁנֵי הַחֲלָקִים לְאֹהֶל אֶחָד: **מִשְׁנָה ג** **הָעֲבָרַת הַטֻּמְאָה בְּדָבָר שֶׁצִּדּוֹ הָעֶלְיוֹן גָּבוֹהַּ טֶפַח**

מְהַקְּרַקַּע: אִם כְּנֶגֶד הַסֶּדֶק שֶׁבָּאַכְסַדְרָה הָיָה מֻנָּח עַל הַקַּרְקַע **סָגוֹס** [-בֶּגֶד צֶמֶר] **עָבֶה** מְאֹד, **וְכִפָּה** [-אוֹ קוֹרָה] **עָבֶה**, שֶׁהֵם עָבִים טֶפַח, וְנִמְצָא שֶׁצִּדּוֹ הָעֶלְיוֹן גָּבוֹהַּ טֶפַח מִן הָאָרֶץ, **אֵינָן מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה** מֵחֵלֶק אֶחָד שֶׁל הָאַכְסַדְרָה לַשֵּׁנִי **עַד שֶׁיִּהְיוּ גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּל עָבְיָם הוּא גּוּף אֶחָד אֵין כָּאן חָלָל שֶׁל אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וְאִם הִנִּיחַ שָׁם עֲרֵמַת בְּגָדִים **קְפוּלִים** [-מְקֻפָּלִים] **זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ**, **אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא** הַכְּסוּת **הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אַף שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ עֲרֵמַת בְּגָדִים, הֵם אֵינָם מְבַטְּלִים שָׁם אֹהֶל מֵהַקַּרְקַע עַד תַּחְתִּית הַבֶּגֶד הָעֶלְיוֹן. אִם **הָיָה אָדָם** חַי **נָתוּן שָׁם** כְּנֶגֶד הַסֶּדֶק, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה**, שֶׁיֵּשׁ לְדוּנוֹ כְּקוֹרָה עָבָה, כֵּיוָן שֶׁכָּלוֹ גּוּף אֶחָד. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, גּוּף הָאָדָם **חָלוּל הוּא** וְיֵשׁ בְּתוֹכוֹ חָלָל טָפַח, וְלָכֵן **הַצַּד הָעֶלְיוֹן** שֶׁל גּוּפוֹ **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** אַף שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכוֹ מַעֲיִם, כְּדִין כְּסוּת עֶלְיוֹנָה הַמַּעֲבִירָה אֶת הַטֻּמְאָה אַף שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ עוֹד בְּגָדִים: **מִשְׁנָה ד** **דִּין נוֹסָף הַתָּלוּי בְּמַחֲלֹקֶת זוֹ בְּמִתְכּוֹפֵף מִבְּעֹד לַחֲלוֹן**: אָדָם שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת **וּמַשְׁקִיף בְּעַד הַחַלּוֹן**, וְהוֹצִיא אֶת גּוּפוֹ מֵחוּץ לַבַּיִת וְגוּפוֹ צָמוּד לְאֻדָּן הַחַלּוֹן, **וְהָאֹהֶל עַל קוֹבְרֵי הַמֵּת** וְעַל הַמֵּת שֶׁעִמָּם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** לַבַּיִת, שֶׁהֲרֵי אֵין חָלָל בֵּין גּוּפוֹ לְאֻדָּן הַחַלּוֹן כְּדֵי שֶׁתַּעֲבֹר הַטֻּמְאָה דַּרְכּוֹ אֶל הַבַּיִת. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים**, אָדָם זֶה **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** לְתוֹךְ הַבַּיִת, שֶׁהֲרֵי חֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן גָּבוֹהַּ טֶפַח מֵאֻדָּן הַחַלּוֹן וְיֵשׁ כָּאן חָלָל אֹהֶל שֶׁדַּרְכּוֹ נִכְנָסֶת הַטֻּמְאָה אֶל הַבַּיִת. וְנֶחְלְקוּ לְשִׁיטָתָם בְּמַשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וּמוֹדִים** בֵּית שַׁמַּאי **שֶׁאִם הָיָה לָבוּשׁ בְּכֵלָיו** - בִּבְגָדָיו, **אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם** [-שְׁנֵי אֲנָשִׁים] מִתְכּוֹפְפִים מִבַּעַד לְחַלּוֹן **זֶה עַל גַּבֵּי זֶה**, וְיֵשׁ מָרְחָק טֶפַח מִגּוּף הָאָדָם הַלָּבוּשׁ אוֹ מֵהָאָדָם הָעֶלְיוֹן וְעַד אֻדָּן הַחַלּוֹן, **שֶׁהֵם מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יֵשׁ לָדוּן אֶת הַבְּגָדִים אוֹ אֶת הָאָדָם הַתַּחְתּוֹן כִּבְגָדִים הַנִּמְצָאִים מִתַּחַת לַבֶּגֶד הָעֶלְיוֹן שֶׁאֵינָם מְבַטְּלִים שָׁם אֹהֶל מֵעֲלֵיהֶם: **מִשְׁנָה ה** **דִּין נוֹסָף הַתָּלוּי בְּמַחֲלֹקֶת זוֹ בְּאָדָם הַמֻּטָּל עַל הָאַסְקֻפָּה**: אָדָם שֶׁהָיָה **מֻטָּל עַל הָאַסְקֻפָּה** - עַל מִפְתַּן הַדֶּלֶת, מִקְצָתוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמִקְצָתוֹ בַּחוּץ, **וְהָאֳהִילוּ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת** עִם הַמֵּת שֶׁבְּיָדָם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** לְתוֹךְ הַבַּיִת, כְּשִׁיטָתָם לְעִיל שֶׁחָלַל הַגּוּף אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאֹהֶל. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** לְתוֹךְ הַבַּיִת, שֶׁחָלַל הָאָדָם נֶחְשָׁב לְאֹהֶל, וְטֻמְאַת הַמֵּת יוֹרֶדֶת תַּחְתָּיו שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה (לעיל פ״ו מ״א), וּמִתְפַּשֶּׁטֶת אֶל הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ו** **אַף נוֹסָף שֶׁל דִּין זֶה כְּשֶׁהַטֻּמְאָה בַּבַּיִת**: וְאִם **הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת** - עַל הָאָדָם הַמֻּטָּל עַל הָאַסְקֻפָּה **וְהָאֳהִילוּ עָלָיו** אֲנָשִׁים **טְהוֹרִים** מִחוּץ לַבַּיִת, **בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין** אוֹתָם, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאֹהֶל וְאֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בּוֹ. **וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין** אֶת הַטְּהוֹרִים הַמַּאֲהִילִים עָלָיו, כְּשִׁיטָתָם שֶׁחָלַל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם חָשׁוּב אֹהֶל וְטֻמְאַת הַמֵּת מִתְפַּשֶּׁטֶת בּוֹ וְהַטְּהוֹרִים הָאֳהִילוּ עַל אֹהֶל הַמֵּת: **מִשְׁנָה ז** **כֶּלֶב שֶׁבָּלַע מִבְשַׂר הַמֵּת וּמֵנַּח בְּפֶתַח הַבַּיִת**: **כֶּלֶב** שֶׁאָכַל כְּזַיִת **מִבְּשַׂר הַמֵּת, וּמֵת הַכֶּלֶב** [שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא חַי אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל לְפִי שֶׁטֻּמְאָה בְּלוּעָה אֵינָהּ מְטַמֵּאת, וְכֵיוָן שֶׁמֵּת שׁוּב אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְטֻמְאָה בְּלוּעָה], **וּמֻטָּל עַל הָאַסְקֻפָּה** - מִפְתַּן הַדֶּלֶת, חֶלְקוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְחֶלְקוֹ מִחוּצָה לוֹ, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בְּצַוָּארוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח** - רֹחַב טָפַח [וְנִמְדָּד שִׁעוּר זֶה עַל יְדֵי מְדִידַת הַקֶּרֶף צַוָּארוֹ, שֶׁאִם יֵשׁ בְּהֶקֵּפוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים יֵשׁ בָּרָחְבּוֹ טָפַח], **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** לְתוֹךְ הַבַּיִת, כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת שֶׁחָלַל גּוּפוֹ נֶחְשָׁב לְאֹהֶל, וְהַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת לַבַּיִת דֶּרֶךְ הַצַּוָּאר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹחַב טָפַח [וְאַף שֶׁאֵין בּוֹ כְּדֵי טָפַח עַל טָפַח מְרֻבָּע, גְּזִרוּ חֲכָמִים שֶׁיְּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ לְטַהֵר גַּם בְּצַוָּאר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁעוּר זֶה]. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בְּצַוָּארוֹ רֹחַב טָפַח, **אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, בְּאֹפֶן זֶה שֶׁאֵין בְּצַוָּארוֹ טָפַח, דְּנִים אֶת הַטֻּמְאָה כְּטֻמְאָה רְצוּצָה הַבּוֹקַעַת וְעוֹלָה כְּנֶגְדָּהּ, **וְרוֹאִין** [-בּוֹדְקִים] **אֶת** מְקוֹם **הַטֻּמְאָה** בְּתוֹךְ גּוּפַת הַכֶּלֶב, אִם הָיָה

הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת טְמֵאִים, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ טָהוֹר. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ, הַכֹּל טָמֵא. שֶׁאִם תַּעֲלֶה וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בַּשְּׁקוֹף פּוֹתֵחַ טָפַח, אוֹ מֻדְבֶּקֶת בַּשְּׁקוֹף, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ, אֵין טָמֵא אֶלָּא תַּחְתֶּיהָ:

פֶּרֶק יא הַבַּיִת שֶׁנִּסְדַּק, אַכְסַדְרָה בַּחוּץ, טֻמְאָה בְּפָנִים, כֵּלִים שֶׁבַּחוּץ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, עַד שֶׁיִּהְיֶה בַּסֶּדֶק אַרְבָּעָה טְפָחִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל, פּוֹתֵחַ טָפַח: **ב** אַכְסַדְרָה שֶׁנִּסְדְּקָה, טֻמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבַּצַּד הַשֵּׁנִי טְהוֹרִים. נָתַן אֶת רַגְלוֹ אוֹ קָנֶה מִלְמַעְלָן, עֵרֵב אֶת הַטֻּמְאָה. נָתַן אֶת הַקָּנֶה בָּאָרֶץ, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח: **ג** סָגוֹס עָבֶה וְכִפָּה עָבֶה אֵינָן מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁיִּהְיוּ גְּבוֹהִים מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח. קְפוּלִים זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח. הָיָה אָדָם נָתוּן שָׁם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אָדָם חָלוּל הוּא, וְהַצַּד הָעֶלְיוֹן מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה: **ד** הָיָה מַשְׁקִיף בְּעַד הַחַלּוֹן וְהֶאֱהִיל עַל קוֹבְרֵי הַמֵּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וּמוֹדִים שֶׁאִם הָיָה לָבוּשׁ בְּכֵלָיו, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, שֶׁהֵם מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה: **ה** הָיָה מֻטָּל עַל הָאַסְקֻפָּה וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו קוֹבְרֵי הַמֵּת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה: **ו** הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת וְהֶאֱהִילוּ עָלָיו טְהוֹרִים, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין: **ז** כֶּלֶב שֶׁאָכַל בְּשַׂר הַמֵּת וּמֵת הַכֶּלֶב וּמֻטָּל עַל הָאַסְקֻפָּה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בְּצַוָּארוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, רוֹאִין אֶת הַטֻּמְאָה,

משניות

מִכְּנֶגֶד הַמַּשְׁקוֹף וְלִפְנִים, הַבַּיִת טָמֵא. וְאִם הִיא מִכְּנֶגֶד הַמַּשְׁקוֹף וְלַחוּץ, הַבַּיִת טָהוֹר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בְּאִפָּן זֶה שֶׁאֵין בְּצַוָּארוֹ טָפַח, אִם פִּיו לִפְנִים הַבַּיִת, הַבַּיִת טָהוֹר, וְאִם פִּיו לַחוּץ וַאֲחוֹרָיו לִפְנִים הַבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁהַטֻּמְאָה יוֹצֵאת דֶּרֶךְ שׁוּלָיו - דֶּרֶךְ בֵּית הָרֶעִי כְּדַרְכָּהּ יְצִיאַת הַמַּאֲכָל וְלֹא דֶּרֶךְ פִּיו. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - בֵּין כְּשֶׁפִּיו לִפְנִים וּבֵין כְּשֶׁאֲחוֹרָיו לִפְנִים, בֵּין אִם הַטֻּמְאָה מִכְּנֶגֶד הַמַּשְׁקוֹף וְלִפְנִים וּבֵין שֶׁהִיא מִכְּנֶגֶד הַמַּשְׁקוֹף וְלַחוּץ, בֵּין אִם יֵשׁ בְּצַוָּארוֹ טָפַח וּבֵין אִם אֵין, הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁהַטֻּמְאָה יוֹצֵאת הַן דֶּרֶךְ כְּנִיסָתָהּ דְּהַיְינוּ הַפֶּה, וְהַן דֶּרֶךְ יְצִיאָתָהּ דְּהַיְינוּ בֵּית הָרֶעִי. וְכַמָּה זְמַן תִּשְׁהֶה הַטֻּמְאָה בְּמֵעָיו שֶׁל הַכֶּלֶב קֹדֶם שֶׁיָּמוּת עַד שֶׁתִּתְעַכֵּל וְיִתְבַּטֵּל מִמֶּנָּה שֵׁם בְּשֵׂר הַמֵּת, שְׁלֹשָׁה יָמִים - יְמָמוֹת שְׁלֵמוֹת מֵעֵת לְעֵת. וְאִם עָבַר זְמַן זֶה שׁוּב אֵין בְּשֵׂר הַמֵּת מְטַמֵּא. וְדִין זֶה הוּא דָּוְקָא בְּכֶלֶב שֶׁזְּמַן עִכּוּלוֹ אָרֹךְ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה שֶׁיִּשַּׁהֶה אֶת אֲכִילָתוֹ לְפִי שֶׁמְּזוֹנוֹתָיו מוּעָטִים. אַךְ בְּעוֹפוֹת וּבְדָגִים, מִתְעַכֵּל הָאֹכֶל בְּכַדַּי שֶׁאִם תִּפֹּל הַטֻּמְאָה לְאוּר תִּכְלֶה וְתִשָּׂרֵף, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, בְּעוֹפוֹת וּבְדָגִים זְמַן הָעִכּוּל הוּא יְמָמָה שְׁלֵמָה מֵעֵת לְעֵת: **משנה ח** דּוּת בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּבְתוֹכוֹ מְנוֹרָה: הַחַדּוּת [-הַדּוּת, כְּעֵין בּוֹר עִם דְּפָנוֹת הַבָּנוּי כֻּלּוֹ מֵעַל הַקַּרְקַע] שֶׁבַּבַּיִת וּמְנוֹרָה בְּתוֹכוֹ - בְּתוֹךְ הֶחָדוּת, וְהַפָּרַח שֶׁלָּהּ [-הַחֵלֶק הָרָחָב שֶׁבְּרֹאשָׁהּ שֶׁהַנֵּר יוֹשֵׁב בְּתוֹכוֹ] יוֹצֵא וּבוֹלֵט מִן הֶחָדוּת וְעוֹלֶה עַל דָּפְנוֹתָיו, וּכְפִישָׁה [-סַל גָּדוֹל שֶׁכּוֹבְשִׁים בּוֹ אֶת הַזֵּיתִים לְחַמְּמָם] נְתוּנָה עָלָיו - עַל הַפָּרַח [דְּהַיְינוּ שֶׁבֵּין דִּפָּן הֶחָדוּת לְדִפָּן הַכְּפִישָׁה מֵנַח קְצֵה הַפָּרַח], וְהַכְּפִישָׁה חוֹפָּפֶת עַל כָּל חֲלַל הֶחָדוּת וְדָפְנוֹתָיו, כָּךְ שֶׁגַּם אִם תִּנָּטֵל הַמְּנוֹרָה, וּכְפִישָׁה - עֲדַיִן הַכְּפִישָׁה תִּהְיֶה עוֹמֶדֶת עַל פִּי הַחַדּוּת וְלֹא תִּפֹּל לְתוֹכוֹ. וּבְאִפָּן זֶה אִם הָיָה בַּבַּיִת כְּלִי שֶׁנָּגַע בְּמֵת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַחַדּוּת טְהוֹר - אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹכוֹ, שֶׁהַכְּפִישָׁה שֶׁהִיא כְּלִי מִצְטָרֶפֶת עִם דָּפְנוֹת הֶחָדוּת וְחוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְאִלּוּ הַמְּנוֹרָה טְמֵאָה, שֶׁהַפָּרַח שֶׁלָּהּ בּוֹלֵט מִחוּץ לֶחָדוּת, וּמִכֹּחוֹ נִטְמֵאת הַמְּנוֹרָה כֻּלָּהּ [וּמְדֻבָּר בְּאִפָּן שֶׁבַּבַּיִת אֵין מֵת אֶלָּא רַק כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בַּמֵּת, וְהַמְּנוֹרָה נִטְמֵאת כְּדִין כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנָּגַע בַּמֵּת, אֲבָל אֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶת הֶחָדוּת כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִטְמְאָה מֵהַמֵּת עַצְמוֹ]. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף הַמְּנוֹרָה טְהוֹרָה, שֶׁכֵּן הוֹלְכִים אַחֲרֶיהָ וְלֹא אַחֲרֵי הַפָּרַח, וְהִיא הֲרֵי נִמְצֵאת בְּתוֹךְ הֶחָדוּת הַסָּגוּר. וּמוֹדִים בֵּית הִלֵּל, שֶׁאִם הַכְּפִישָׁה קְטַנָּה עַד שֶׁאִם תִּנָּטֵל הַמְּנוֹרָה וּכְפִישָׁה נוֹפֶלֶת - הַכְּפִישָׁה תִּפֹּל לְתוֹךְ הֶחָדוּת, שֶׁהַכֹּל טָמֵא, שֶׁבְּאִפָּן זֶה הַכְּפִישָׁה תִּהְיֶה כְּאֹהֶל שֶׁכָּלִי מְטַמֵּא אֹהֶל וְאֵינוֹ מִצְטָרֵף עִם הַכֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת לְהִתְפַּשֵּׁט אֶל הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הַכְּפִישָׁה מִסָּבִיב: **משנה ט** וּבְאִפָּן שֶׁאִם תִּנָּטֵל הַמְּנוֹרָה תַּעֲמֹד הַכְּפִישָׁה עַל כָּתְלֵי הֶחָדוּת, אַף הַכֵּלִים שֶׁבֵּין שִׁפְתֵי הַכְּפִישָׁה לְבֵין שִׁפְתֵי הַחַדּוּת, בָּחֳלָל שֶׁמֵּעַל לְגֹבַהּ דְּפָנוֹת הֶחָדוּת, וְכֵן הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ אוֹ בַּקַּרְקַע שֶׁבְּנֶגֶד שִׁפְתֵי הֶחָדוּת אֲפִלּוּ עַד הַתְּהוֹם, טְהוֹרִים, שֶׁהֵם בְּטֵלִים לַחֲלַל הֶחָדוּת שֶׁהוּא טָהוֹר מֵחֲמַת כְּסוּי הַכְּפִישָׁה. וְאִם הַטֻּמְאָה שָׁם - בְּתוֹךְ הֶחָדוּת, הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁאֵין הַכְּפִישָׁה מוֹעִילָה לִמְנֹעַ מֵהַטֻּמְאָה לָצֵאת מֵהֶחָדוּת לַבַּיִת, כֵּיוָן שֶׁאֵין לֶחָדוּת פֶּתַח אַחֵר. [וַהֲרֵי זֶה כִּכְלִי מֶקֶף צָמִיד פָּתִיל שֶׁמַּצִּיל אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ וְאֵינוֹ מַצִּיל בִּפְנֵי טֻמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ]. דִּין חֲדוּת שֶׁאֵינוֹ מִכְּשֶׁה: וְאִם הָיְתָה הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת וְהֶחָדוּת אֵינוֹ מְכַשֶּׁה - עֲדַיִן הַכְּפִישָׁה תִּהְיֶה עוֹמֶדֶת עַל פִּי הַחַדּוּת וְלֹא תִּפֹּל לְתוֹכוֹ. וּבְאִפָּן זֶה אִם הָיָה בַּבַּיִת כְּלִי שֶׁנָּגַע בְּמֵת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, הַחַדּוּת טְהוֹר - אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹכוֹ, שֶׁהַכְּפִישָׁה שֶׁהִיא כְּלִי מִצְטָרֶפֶת עִם דָּפְנוֹת הֶחָדוּת וְחוֹצֶצֶת מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְאִלּוּ הַמְּנוֹרָה טְמֵאָה, שֶׁהַפָּרַח שֶׁלָּהּ בּוֹלֵט מִחוּץ לֶחָדוּת, וּמִכֹּחוֹ נִטְמֵאת הַמְּנוֹרָה כֻּלָּהּ [וּמְדֻבָּר בְּאִפָּן שֶׁבַּבַּיִת אֵין מֵת אֶלָּא רַק כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בַּמֵּת, וְהַמְּנוֹרָה נִטְמֵאת כְּדִין כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנָּגַע בַּמֵּת, אֲבָל אֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶת הֶחָדוּת כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִטְמְאָה מֵהַמֵּת עַצְמוֹ]. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אַף הַמְּנוֹרָה טְהוֹרָה, שֶׁכֵּן הוֹלְכִים אַחֲרֶיהָ וְלֹא אַחֲרֵי הַפָּרַח, וְהִיא הֲרֵי נִמְצֵאת בְּתוֹךְ הֶחָדוּת הַסָּגוּר. וּמוֹדִים בֵּית הִלֵּל, שֶׁאִם הַכְּפִישָׁה קְטַנָּה עַד שֶׁאִם תִּנָּטֵל הַמְּנוֹרָה וּכְפִישָׁה נוֹפֶלֶת - הַכְּפִישָׁה תִּפֹּל לְתוֹךְ הֶחָדוּת, שֶׁהַכֹּל טָמֵא, שֶׁבְּאִפָּן זֶה הַכְּפִישָׁה תִּהְיֶה כְּאֹהֶל שֶׁכָּלִי מְטַמֵּא אֹהֶל וְאֵינוֹ מִצְטָרֵף עִם הַכֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת לְהִתְפַּשֵּׁט אֶל הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הַכְּפִישָׁה מִסָּבִיב: **משנה י** רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא. הַבְּטָח אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה.

מסכת אהלות פרק יב

פֶּרֶק יב דִּינֵי חֲצִיצָה בְּאֹהֶל, צְרוּף חֶלְקֵי אֹהֶל, וְדִינֵי אֹהֶל נוֹסָפִים: **משנה א** אֹהֶל הַגַּסְמָךְ עַל גַּבֵּי תַּנּוּר: נָסָר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר חָדָשׁ שֶׁלֹּא הֵסַק וְלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְעוֹדֶךָ - וּבוֹלֵט הַנָּסָר מִכָּל צְדָדָיו שֶׁל הַתַּנּוּר בְּשִׁעוּר פּוֹתֵחַ טָפַח, וּמַאֲהִיל עַל סְבִיבוֹת הַתַּנּוּר, אִם יֵשׁ טֻמְאָה תַּחְתָּיו, הַכֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו טְהוֹרִים. וְכֵן אִם יֵשׁ טֻמְאָה עַל גַּבָּיו, הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו סְבִיב הַתַּנּוּר טְהוֹרִים, וַאֲפִלּוּ אִם הֵם מְכֻוָּנִים כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. שֶׁהַנָּסָר חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְאַף שֶׁאֹהֶל הָעוֹמֵד עַל יְדֵי כְּלִי אֵינוֹ חוֹצֵץ, תַּנּוּר זֶה לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלִי. וּבְיָשָׁן - וְאִם הַנָּסָר נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר יָשָׁן שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וְנִמְצֵאת טֻמְאָה תַּחְתָּיו, הַתַּנּוּר טָמֵא, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהַכֵּלִים שֶׁמֵּעַל וּמִתַּחַת לַנָּסָר טְמֵאִים, שֶׁהַנָּסָר אֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁהוּא נִסְמָךְ עַל כְּלִי. וְאַף הַכֵּלִים שֶׁאֵינָם כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טְמֵאִים, כֵּיוָן שֶׁהַנָּסָר נֶחְשָׁב לְאֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְאַף הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו כָּל רָחְבּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵיהָ וְהִיא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה לְחֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַנָּסָר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר, שֶׁלְּפִי דַּעְתּוֹ נָסָר הַנָּתוּן עַל תַּנּוּר יָשָׁן דֵּינוֹ כְּנָתוּן עַל תַּנּוּר חָדָשׁ שֶׁהוּא נֶחְשָׁב לְאֹהֶל אַף לְטַהֵר, וְאַף שֶׁמּוֹדֶה רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאֹהֶל הָעוֹמֵד עַל יְדֵי כְּלִי אֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, סוֹבֵר בְּתַנּוּר שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלִי אַף שֶׁגְּזֵרַת הַכָּתוּב הִיא שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה (משנ"א). וְכֵן נֶחְלְקוּ בְּאִפָּן שֶׁהַנָּסָר נָתוּן עַל פִּי שְׁנֵי תַּנּוּרִים יְשָׁנִים שֶׁיֵּשׁ רֶוַח בֵּינֵיהֶם, וְיֵשׁ טֻמְאָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא הֵם - הַתַּנּוּרִים טְמֵאִים, שֶׁהַנָּסָר נַעֲשָׂה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֶל הַתַּנּוּרִים. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר, כֵּיוָן שֶׁפִּיהֶם מַגִּיעַ עַד הַנָּסָר כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בָּאֹפֶן הַקּוֹדֵם, וּלְדַעַת כֻּלָּם הַכֵּלִים שֶׁמֵּעַל וּמִתַּחַת לַנָּסָר טְמֵאִים כֵּיוָן שֶׁאֵין הַנָּסָר הַנִּסְמָךְ עַל הַכֵּלִים חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **משנה ב** תַּנּוּר מֻקָּף צָמִיד פָּתִיל וּמֵעָלָיו לוּחַ הַבּוֹלֵט סְבִיבוֹ: סְרִידָה - לוּחַ חֶרֶס חָלָק לְלֹא דְּפָנוֹת וְנָקוּב כְּמִין רֶשֶׁת, שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל, שֶׁהַסְרִידָה מְחֻבֶּרֶת אֲלֵיהֶן בְּהִדּוּק, וְעוֹדֶפֶת עַל הַתַּנּוּר טָפַח וּמַאֲהִילָה עַל הַטָּפַח שֶׁסְּבִיבוֹת הַתַּנּוּר, אִם נִמְצֵאת טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ - תַּחַת הַסְּרִידָה מִחוּץ לַתַּנּוּר, אוֹ עַל גַּבֶּיהָ - עַל גַּבֵּי הַסְּרִידָה כְּנֶגֶד הָאֲוִיר שֶׁסָּבִיב לַתַּנּוּר, הַכֹּל טָמֵא - כָּל הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ אוֹ מֵעֲלֶיהָ מִסָּבִיב לַתַּנּוּר, שֶׁאַף שֶׁהַסְּרִידָה אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא כְּלִי אֵינָהּ חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, וְהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת תַּחְתֶּיהָ וְעוֹלָה אֶל מֵעַל הַסְּרִידָה כְּנֶגֶד כָּל הֶחָלָל שֶׁתַּחְתֶּיהָ. אֲבָל מַה שֶּׁנִּמְצָא מֵעַל הַסְּרִידָה כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר, טָהוֹר, שֶׁהַתַּנּוּר מֻקָּף צָמִיד פָּתִיל וְאֵינוֹ טָמֵא, נִסְמָךְ עַל כְּלִי. וְאַף הַכֵּלִים שֶׁאֵינָם כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טְמֵאִים, כֵּיוָן שֶׁהַנָּסָר נֶחְשָׁב לְאֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְאַף הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו כָּל רָחְבּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵיהָ וְהִיא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה לְחֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַנָּסָר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר, שֶׁלְּפִי דַּעְתּוֹ נָסָר הַנָּתוּן עַל תַּנּוּר חָדָשׁ שֶׁהוּא נֶחְשָׁב לְאֹהֶל אַף לְטַהֵר, וְאַף שֶׁמּוֹדֶה רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאֹהֶל הָעוֹמֵד עַל יְדֵי כְּלִי אֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, סוֹבֵר בְּתַנּוּר שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלִי אַף שֶׁגְּזֵרַת הַכָּתוּב הִיא שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה (משנ"א). וְכֵן נֶחְלְקוּ בְּאִפָּן שֶׁהַנָּסָר נָתוּן עַל פִּי שְׁנֵי תַּנּוּרִים יְשָׁנִים שֶׁיֵּשׁ רֶוַח בֵּינֵיהֶם, וְיֵשׁ טֻמְאָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא הֵם - הַתַּנּוּרִים טְמֵאִים, שֶׁהַנָּסָר נַעֲשָׂה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֶל הַתַּנּוּרִים. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר, כֵּיוָן שֶׁפִּיהֶם מַגִּיעַ עַד הַנָּסָר כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בָּאֹפֶן הַקּוֹדֵם, וּלְדַעַת כֻּלָּם הַכֵּלִים שֶׁמֵּעַל וּמִתַּחַת לַנָּסָר טְמֵאִים כֵּיוָן שֶׁאֵין הַנָּסָר הַנִּסְמָךְ עַל הַכֵּלִים חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **משנה ג** תַּנּוּר מֻקָּף צָמִיד פָּתִיל וּמֵעָלָיו לוּחַ הַבּוֹלֵט סְבִיבוֹ: סְרִידָה - לוּחַ חֶרֶס חָלָק לְלֹא דְּפָנוֹת וְנָקוּב כְּמִין רֶשֶׁת, שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל, שֶׁהַסְּרִידָה מְחֻבֶּרֶת אֲלֵיהֶן בְּהִדּוּק, וְעוֹדֶפֶת עַל הַתַּנּוּר טָפַח וּמַאֲהִילָה עַל הַטָּפַח שֶׁסְּבִיבוֹת הַתַּנּוּר, אִם נִמְצֵאת טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ - תַּחַת הַסְּרִידָה מִחוּץ לַתַּנּוּר, אוֹ עַל גַּבֶּיהָ - עַל גַּבֵּי הַסְּרִידָה כְּנֶגֶד הָאֲוִיר שֶׁסָּבִיב לַתַּנּוּר, הַכֹּל טָמֵא - כָּל הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ אוֹ מֵעֲלֶיהָ מִסָּבִיב לַתַּנּוּר, שֶׁאַף שֶׁהַסְּרִידָה אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא כְּלִי אֵינָהּ חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, וְהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת תַּחְתֶּיהָ וְעוֹלָה אֶל מֵעַל הַסְּרִידָה כְּנֶגֶד כָּל הֶחָלָל שֶׁתַּחְתֶּיהָ. אֲבָל מַה שֶּׁנִּמְצָא מֵעַל הַסְּרִידָה כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר, טָהוֹר, שֶׁהַתַּנּוּר מֻקָּף צָמִיד פָּתִיל וְאֵינוֹ טָמֵא, נִסְמָךְ עַל כְּלִי. וְאַף הַכֵּלִים שֶׁאֵינָם כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טְמֵאִים, כֵּיוָן שֶׁהַנָּסָר נֶחְשָׁב לְאֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְאַף הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו כָּל רָחְבּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵיהָ וְהִיא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה לְחֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַנָּסָר. רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר, שֶׁלְּפִי דַּעְתּוֹ נָסָר הַנָּתוּן עַל פִּי תַּנּוּר חָדָשׁ שֶׁהוּא נֶחְשָׁב לְאֹהֶל אַף לְטַהֵר, וְאַף שֶׁמּוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאֹהֶל הָעוֹמֵד עַל יְדֵי כְּלִי אֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, סוֹבֵר בְּתַנּוּר שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלִי אַף שֶׁגְּזֵרַת הַכָּתוּב הִיא שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה (משנ"א). וְכֵן נֶחְלְקוּ בְּאִפָּן שֶׁהַנָּסָר נָתוּן עַל פִּי שְׁנֵי תַּנּוּרִים יְשָׁנִים שֶׁיֵּשׁ רֶוַח בֵּינֵיהֶם, וְיֵשׁ טֻמְאָה בֵּינֵיהֶם, שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא הֵם - הַתַּנּוּרִים טְמֵאִים, שֶׁהַנָּסָר נַעֲשָׂה אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אֶל הַתַּנּוּרִים. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר, כֵּיוָן שֶׁפִּיהֶם מַגִּיעַ עַד הַנָּסָר כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בָּאֹפֶן הַקּוֹדֵם, וּלְדַעַת כֻּלָּם הַכֵּלִים שֶׁמֵּעַל וּמִתַּחַת לַנָּסָר טְמֵאִים כֵּיוָן שֶׁאֵין הַנָּסָר הַנִּסְמָךְ עַל הַכֵּלִים חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **משנה ד** תַּנּוּר שֶׁנִּסְדַּק וְנִתְמַלֵּא חֶרֶס וְנִתְקַשָּׁה, וְנִמְצֵאת טֻמְאָה תַּחְתָּיו, הַתַּנּוּר טָמֵא, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהַכֵּלִים שֶׁמֵּעַל וּמִתַּחַת לַנָּסָר טְמֵאִים, כֵּיוָן שֶׁהַנָּסָר נֶחְשָׁב לְאֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, וְאַף הַכֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו כָּל רָחְבּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹצֵץ מִפְּנֵיהָ וְהִיא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה לְחֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַנָּסָר. רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר. הַבְטָח אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה.

המבוארות

משניות מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק יב המבוארות

וְאִם מִלְּבַד אוֹתוֹ נֶסֶר **הָיָה בּוֹ** [מֵעַל הָאַמְבָּטִי] **זִיז** הַבּוֹלֵט מִשְּׁנֵי צְדָדָיו מֵעַל הַנֶּסֶר, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** אַף הַזִּיז **אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַצַּד הַשֵּׁנִי** שֶׁהָאַמְבָּטִי מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, רוֹאִים** [-מַחְשִׁיבִים] **אֶת הַבְּטָח כְּאִלּוּ אֵינוֹ, וְהַזִּיז הָעֶלְיוֹן מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** [אֲבָל לְגַבֵּי הַנֶּסֶר אֵין לְהַחְשִׁיב אֶת הַבְּטָח כְּאִלּוּ אֵינוֹ, כֵּיוָן שֶׁהַנֶּסֶר הוּא כִּסּוּי הַבְּטָח וְאִי אֶפְשָׁר לִרְאוֹת אֶת הַנֶּסֶר כְּעוֹמֵד לוּלֵי הַבְּטָח שֶׁעָלָיו נִסְמָךְ]:

מִשְׁנָה ד סַנְדָּל עֲרִיסָה שֶׁנִּמְצָא מֵעַל פִּחַּת בְּתִקְרַת בַּיִת: סַנְדָּל שֶׁל עֲרִיסָה [-מַתֶּכֶת בְּצוּרַת סַנְדָּל שֶׁמַּנִּיחִים תַּחַת רַגְלֵי הָעֲרִיסָה לְנוֹי אוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָקְבוּ] הַמֻּנָּחַת בָּעֶלְיָה, **שֶׁפִּחֲתוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת** - שֶׁנִּפְחֲתָה קַרְקָעִית הָעֶלְיָה תַּחַת הַסַּנְדָּל וְהוּא נִרְאֶה בְּתוֹךְ הַבַּיִת בְּמָקוֹם הַנָּקָב, וְיֵשׁ טֻמְאָה בַּבַּיִת שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנָּקָב. **אִם יֶשׁ בּוֹ** - בַּפִּחַּת **פּוֹתֵחַ טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא** - טֻמְאַת הַבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לָעֶלְיָה דֶּרֶךְ נָקָב זֶה, וְנִטְמָא כָּל מַה שֶּׁבָּעֶלְיָה [וְהַסַּנְדָּל וְהָעֲרִיסָה אֵינָם חוֹצְצִים מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה כֵּיוָן שֶׁהֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה]. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בַּפִּחַּת שִׁעוּר זֶה, אֵין טֻמְאַת הַבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לָעֶלְיָה, אֲבָל הַסַּנְדָּל שֶׁנִּפְחָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת נִטְמָא מִשּׁוּם שֶׁעַל יָדוֹ נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתָּיו לְאֹהֶל הַמֵּת וְהוּא מַאֲהִיל עָלָיו, **וּמוֹנִין בּוֹ** אֶת מַדְרֵגוֹת הַטֻּמְאָה **כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בְּמֵת,** שֶׁהַסַּנְדָּל הוּא כְּלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָעֲרִיסָה הַנּוֹגַעַת בּוֹ הִיא כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה, וּשְׁנֵיהֶם טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַתִּינוֹק שֶׁבָּעֲרִיסָה נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב: **מִשְׁנָה ה קוֹרוֹת בַּיִת וַעֲלִיָּה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם נְסָרִים וּמַעֲזִיבָה: קוֹרוֹת** תִּקְרַת **הַבַּיִת** וְתִקְרַת **הָעֲלִיָּה, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן** [-עַל הַקּוֹרוֹת] נְסָרִים **וּמַעֲזִיבָה, וְהֵן מְכֻוָּנוֹת** זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, הַיְינוּ שֶׁכָּל קוֹרָה מִתִּקְרַת הָעֲלִיָּה עוֹמֶדֶת כְּנֶגֶד קוֹרָה שֶׁבִּתִּקְרַת הַבַּיִת וּבֵינֵיהֶן רֶוַח הַפְּתוּחַ עַד הָרָקִיעַ, וְכָל אַחַת מֵהֶן רְחָבָה טֶפַח, אִם יֶשׁ **טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן** [-מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת], **תַּחְתֶּיהָ טָמֵא** - הַקּוֹרָה מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל הַחָלָל שֶׁתַּחְתֶּיהָ אַף שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. אַךְ הַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה הַטֻּמְאָה אֶל מַעַל תִּקְרַת הַבַּיִת. וְכֵן אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַבַּיִת בִּגְלַל הָרְוָחִים שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַקּוֹרָה. וְאִם יֶשׁ טֻמְאָה **בֵּין** הַקּוֹרָה **הַתַּחְתּוֹנָה** שֶׁל הַבַּיִת **לַקּוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁל הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה יוֹרֶדֶת לַבַּיִת אוֹ עוֹלָה אֶל מַעַל הָעֲלִיָּה, שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת מִפָּנֶיהָ. וְאִם יֶשׁ הַטֻּמְאָה **עַל גַּבֵּי** הַקּוֹרָה **הָעֶלְיוֹנָה,** הַמָּקוֹם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַד הָרָקִיעַ טָמֵא,** אַךְ אֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֶל הָעֲלִיָּה וְהַבַּיִת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת מִפָּנֶיהָ. וְאִם **הָיוּ** הַקּוֹרוֹת **הָעֶלְיוֹנוֹת כְּנֶגֶד הָאֲוִיר שֶׁבֵּין** הַקּוֹרוֹת **הַתַּחְתּוֹנוֹת,** וְרוֹחַב כָּל קוֹרָה כְּרֹחַב הָאֲוִיר שֶׁבֵּין הַקּוֹרוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וְאִם יַעֲלוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנוֹת אוֹ יוֹרִידוּ אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת וְיַשְׁווּ אֶת גָּבְהָם תִּהְיֶה הַתִּקְרָה סְתוּמָה, בְּאֹפֶן זֶה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאוֹמְרִים חֲבוֹט רְמֵי׳ [-מְשֹׁךְ וְהוֹרֵד] וּמַחֲשִׁיבִים אֶת הַקּוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן בְּגֹבַהּ הַתַּחְתּוֹנוֹת וְהֲרֵי כָּאן אֹהֶל גָּמוּר, וְאִם הַטֻּמְאָה **תַּחַת אַחַת מֵהֶן** - מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת אוֹ הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתֶּיהָ אֵינוֹ מֵת, אַךְ אֵין הַטֻּמְאָה עוֹלָה מֵעַל הַקּוֹרוֹת כֵּיוָן שֶׁהַמֵּת אֵינוֹ מַאֲהִיל עָלָיו, **וּמוֹנִין בּוֹ** אֶת מַדְרֵגוֹת הַטֻּמְאָה **כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בְּמֵת,** שֶׁהַסַּנְדָּל הוּא כְּלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָעֲרִיסָה הַנּוֹגַעַת בּוֹ הִיא כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה, וּשְׁנֵיהֶם טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַתִּינוֹק שֶׁבָּעֲרִיסָה נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב: **מִשְׁנָה ה קוֹרוֹת בַּיִת וַעֲלִיָּה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם נְסָרִים וּמַעֲזִיבָה: קוֹרוֹת** תִּקְרַת **הַבַּיִת** וְתִקְרַת **הָעֲלִיָּה, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן** [-עַל הַקּוֹרוֹת] נְסָרִים **וּמַעֲזִיבָה, וְהֵן מְכֻוָּנוֹת** זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, הַיְינוּ שֶׁכָּל קוֹרָה מִתִּקְרַת הָעֲלִיָּה עוֹמֶדֶת כְּנֶגֶד קוֹרָה שֶׁבִּתִּקְרַת הַבַּיִת וּבֵינֵיהֶן רֶוַח הַפְּתוּחַ עַד הָרָקִיעַ, וְכָל אַחַת מֵהֶן רְחָבָה טֶפַח, אִם יֶשׁ **טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן** [-מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת], **תַּחְתֶּיהָ טָמֵא** - הַקּוֹרָה מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל הַחָלָל שֶׁתַּחְתֶּיהָ אַף שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. אַךְ הַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה הַטֻּמְאָה אֶל מַעַל תִּקְרַת הַבַּיִת. וְכֵן אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַבַּיִת בִּגְלַל הָרְוָחִים שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַקּוֹרָה. וְאִם יֶשׁ טֻמְאָה **בֵּין הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה** שֶׁל הַבַּיִת **לַקּוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁל הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה יוֹרֶדֶת לַבַּיִת אוֹ עוֹלָה אֶל מַעַל הָעֲלִיָּה, שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת מִפָּנֶיהָ. וְאִם יֶשׁ הַטֻּמְאָה **עַל גַּבֵּי** הַקּוֹרָה **הָעֶלְיוֹנָה,** הַמָּקוֹם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַד הָרָקִיעַ טָמֵא,** אַךְ אֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֶל הָעֲלִיָּה וְהַבַּיִת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת מִפָּנֶיהָ. וְאִם **הָיוּ** הַקּוֹרוֹת **הָעֶלְיוֹנוֹת כְּנֶגֶד הָאֲוִיר שֶׁבֵּין** הַקּוֹרוֹת **הַתַּחְתּוֹנוֹת,** וְרוֹחַב כָּל קוֹרָה כְּרֹחַב הָאֲוִיר שֶׁבֵּין הַקּוֹרוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וְאִם יַעֲלוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנוֹת אוֹ יוֹרִידוּ אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת וְיַשְׁווּ אֶת גָּבְהָם תִּהְיֶה הַתִּקְרָה סְתוּמָה, בְּאֹפֶן זֶה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאוֹמְרִים חֲבוֹט רְמֵי׳ [-מְשֹׁךְ וְהוֹרֵד] וּמַחֲשִׁיבִים אֶת הַקּוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן בְּגֹבַהּ הַתַּחְתּוֹנוֹת וְהֲרֵי כָּאן אֹהֶל גָּמוּר, וְאִם הַטֻּמְאָה **תַּחַת אַחַת מֵהֶן** - מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת אוֹ הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֶּיהָ כֻּלָּם טָמֵא** - נַעֲשָׂה אֹהֶל הַמֵּת, אַךְ אֵין הַטֻּמְאָה עוֹלָה מֵעַל הַקּוֹרוֹת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת. וְאִם **הַקּוֹרוֹת** שֶׁל **גַּבֵּיהֶן** [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַל הָרָקִיעַ טָמֵא** - וְאִם אֵין טֻמְאַת הַבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לָעֶלְיָה, אֲבָל הַסַּנְדָּל שֶׁנִּפְחָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת נִטְמָא מִשּׁוּם שֶׁעַל יָדוֹ נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתָּיו לְאֹהֶל הַמֵּת וְהוּא מַאֲהִיל עָלָיו, **וּמוֹנִין בּוֹ** אֶת מַדְרֵגוֹת הַטֻּמְאָה **כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בְּמֵת,** שֶׁהַסַּנְדָּל הוּא כְּלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָעֲרִיסָה הַנּוֹגַעַת בּוֹ הִיא כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה, וּשְׁנֵיהֶם טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַתִּינוֹק שֶׁבָּעֲרִיסָה נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב: **מִשְׁנָה ה קוֹרוֹת בַּיִת וַעֲלִיָּה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם נְסָרִים וּמַעֲזִיבָה: קוֹרוֹת** תִּקְרַת **הַבַּיִת** וְתִקְרַת **הָעֲלִיָּה, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן** [-עַל הַקּוֹרוֹת] נְסָרִים **וּמַעֲזִיבָה, וְהֵן מְכֻוָּנוֹת** זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, הַיְינוּ שֶׁכָּל קוֹרָה מִתִּקְרַת הָעֲלִיָּה עוֹמֶדֶת כְּנֶגֶד קוֹרָה שֶׁבִּתִּקְרַת הַבַּיִת וּבֵינֵיהֶן רֶוַח הַפְּתוּחַ עַד הָרָקִיעַ, וְכָל אַחַת מֵהֶן רְחָבָה טֶפַח, אִם יֶשׁ **טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן** [-מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת], **תַּחְתֶּיהָ טָמֵא** - הַקּוֹרָה מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל הַחָלָל שֶׁתַּחְתֶּיהָ אַף שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. אַךְ הַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה הַטֻּמְאָה אֶל מַעַל תִּקְרַת הַבַּיִת. וְכֵן אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַבַּיִת בִּגְלַל הָרְוָחִים שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַקּוֹרָה. וְאִם יֶשׁ טֻמְאָה **בֵּין הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה** שֶׁל הַבַּיִת **לַקּוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁל הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה יוֹרֶדֶת לַבַּיִת אוֹ עוֹלָה אֶל מַעַל הָעֲלִיָּה, שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת מִפָּנֶיהָ. וְאִם יֶשׁ הַטֻּמְאָה **עַל גַּבֵּי** הַקּוֹרָה **הָעֶלְיוֹנָה,** הַמָּקוֹם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַד הָרָקִיעַ טָמֵא,** אַךְ אֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֶל הָעֲלִיָּה וְהַבַּיִת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת מִפָּנֶיהָ. וְאִם **הָיוּ** הַקּוֹרוֹת **הָעֶלְיוֹנוֹת כְּנֶגֶד הָאֲוִיר שֶׁבֵּין** הַקּוֹרוֹת **הַתַּחְתּוֹנוֹת,** וְרוֹחַב כָּל קוֹרָה כְּרֹחַב הָאֲוִיר שֶׁבֵּין הַקּוֹרוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וְאִם יַעֲלוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנוֹת אוֹ יוֹרִידוּ אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת וְיַשְׁווּ אֶת גָּבְהָם תִּהְיֶה הַתִּקְרָה סְתוּמָה, בְּאֹפֶן זֶה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאוֹמְרִים חֲבוֹט רְמֵי׳ [-מְשֹׁךְ וְהוֹרֵד] וּמַחֲשִׁיבִים אֶת הַקּוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן בְּגֹבַהּ הַתַּחְתּוֹנוֹת וְהֲרֵי כָּאן אֹהֶל גָּמוּר, וְאִם הַטֻּמְאָה **תַּחַת אַחַת מֵהֶן** - מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת אוֹ הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֶּיהָ כֻּלָּם טָמֵא** - נַעֲשָׂה אֹהֶל הַמֵּת, אַךְ אֵין הַטֻּמְאָה עוֹלָה מֵעַל הַקּוֹרוֹת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת. וְאִם **הַקּוֹרוֹת** שֶׁל **גַּבֵּיהֶן** [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַל הָרָקִיעַ טָמֵא** - וְאִם אֵין טֻמְאַת הַבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לָעֶלְיָה, אֲבָל הַסַּנְדָּל שֶׁנִּפְחָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת נִטְמָא מִשּׁוּם שֶׁעַל יָדוֹ נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתָּיו לְאֹהֶל הַמֵּת וְהוּא מַאֲהִיל עָלָיו, **וּמוֹנִין בּוֹ** אֶת מַדְרֵגוֹת הַטֻּמְאָה **כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בְּמֵת,** שֶׁהַסַּנְדָּל הוּא כְּלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָעֲרִיסָה הַנּוֹגַעַת בּוֹ הִיא כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה, וּשְׁנֵיהֶם טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַתִּינוֹק שֶׁבָּעֲרִיסָה נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב: **מִשְׁנָה ה קוֹרוֹת בַּיִת וַעֲלִיָּה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם נְסָרִים וּמַעֲזִיבָה: קוֹרוֹת** תִּקְרַת **הַבַּיִת** וְתִקְרַת **הָעֲלִיָּה, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן** [-עַל הַקּוֹרוֹת] נְסָרִים **וּמַעֲזִיבָה, וְהֵן מְכֻוָּנוֹת** זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, הַיְינוּ שֶׁכָּל קוֹרָה מִתִּקְרַת הָעֲלִיָּה עוֹמֶדֶת כְּנֶגֶד קוֹרָה שֶׁבִּתִּקְרַת הַבַּיִת וּבֵינֵיהֶן רֶוַח הַפְּתוּחַ עַד הָרָקִיעַ, וְכָל אַחַת מֵהֶן רְחָבָה טֶפַח, אִם יֶשׁ **טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן** [-מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת], **תַּחְתֶּיהָ טָמֵא** - הַקּוֹרָה מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל הַחָלָל שֶׁתַּחְתֶּיהָ אַף שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. אַךְ הַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה הַטֻּמְאָה אֶל מַעַל תִּקְרַת הַבַּיִת. וְכֵן אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַבַּיִת בִּגְלַל הָרְוָחִים שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַקּוֹרָה. וְאִם יֶשׁ טֻמְאָה **בֵּין הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה** שֶׁל הַבַּיִת **לַקּוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁל הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה יוֹרֶדֶת לַבַּיִת אוֹ עוֹלָה אֶל מַעַל הָעֲלִיָּה, שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת מִפָּנֶיהָ. וְאִם יֶשׁ הַטֻּמְאָה **עַל גַּבֵּי** הַקּוֹרָה **הָעֶלְיוֹנָה,** הַמָּקוֹם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַד הָרָקִיעַ טָמֵא,** אַךְ אֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֶל הָעֲלִיָּה וְהַבַּיִת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת מִפָּנֶיהָ. וְאִם **הָיוּ** הַקּוֹרוֹת **הָעֶלְיוֹנוֹת כְּנֶגֶד הָאֲוִיר שֶׁבֵּין** הַקּוֹרוֹת **הַתַּחְתּוֹנוֹת,** וְרוֹחַב כָּל קוֹרָה כְּרֹחַב הָאֲוִיר שֶׁבֵּין הַקּוֹרוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וְאִם יַעֲלוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנוֹת אוֹ יוֹרִידוּ אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת וְיַשְׁווּ אֶת גָּבְהָם תִּהְיֶה הַתִּקְרָה סְתוּמָה, בְּאֹפֶן זֶה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאוֹמְרִים חֲבוֹט רְמֵי׳ [-מְשֹׁךְ וְהוֹרֵד] וּמַחֲשִׁיבִים אֶת הַקּוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן בְּגֹבַהּ הַתַּחְתּוֹנוֹת וְהֲרֵי כָּאן אֹהֶל גָּמוּר, וְאִם הַטֻּמְאָה **תַּחַת אַחַת מֵהֶן** - מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת אוֹ הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֶּיהָ כֻּלָּם טָמֵא** - נַעֲשָׂה אֹהֶל הַמֵּת, אַךְ אֵין הַטֻּמְאָה עוֹלָה מֵעַל הַקּוֹרוֹת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת מִפָּנֶיהָ. וְאִם **הַקּוֹרוֹת** שֶׁל **גַּבֵּיהֶן** [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַל הָרָקִיעַ טָמֵא** - וְאִם אֵין טֻמְאַת הַבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לָעֶלְיָה, אֲבָל הַסַּנְדָּל שֶׁנִּפְחָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת נִטְמָא מִשּׁוּם שֶׁעַל יָדוֹ נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתָּיו לְאֹהֶל הַמֵּת וְהוּא מַאֲהִיל עָלָיו, **וּמוֹנִין בּוֹ** אֶת מַדְרֵגוֹת הַטֻּמְאָה **כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בְּמֵת,** שֶׁהַסַּנְדָּל הוּא כְּלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָעֲרִיסָה הַנּוֹגַעַת בּוֹ הִיא כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה, וּשְׁנֵיהֶם טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַתִּינוֹק שֶׁבָּעֲרִיסָה נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב: **מִשְׁנָה ה קוֹרוֹת בַּיִת וַעֲלִיָּה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם נְסָרִים וּמַעֲזִיבָה: קוֹרוֹת** תִּקְרַת **הַבַּיִת** וְתִקְרַת **הָעֲלִיָּה, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן** [-עַל הַקּוֹרוֹת] נְסָרִים **וּמַעֲזִיבָה, וְהֵן מְכֻוָּנוֹת** זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, הַיְינוּ שֶׁכָּל קוֹרָה מִתִּקְרַת הָעֲלִיָּה עוֹמֶדֶת כְּנֶגֶד קוֹרָה שֶׁבִּתִּקְרַת הַבַּיִת וּבֵינֵיהֶן רֶוַח הַפְּתוּחַ עַד הָרָקִיעַ, וְכָל אַחַת מֵהֶן רְחָבָה טֶפַח, אִם יֶשׁ **טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן** [-מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת], **תַּחְתֶּיהָ טָמֵא** - הַקּוֹרָה מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל הַחָלָל שֶׁתַּחְתֶּיהָ אַף שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. אַךְ הַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה הַטֻּמְאָה אֶל מַעַל תִּקְרַת הַבַּיִת. וְכֵן אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַבַּיִת בִּגְלַל הָרְוָחִים שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַקּוֹרָה. וְאִם יֶשׁ טֻמְאָה **בֵּין הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה** שֶׁל הַבַּיִת **לַקּוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁל הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן טָמֵא,** אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה יוֹרֶדֶת לַבַּיִת אוֹ עוֹלָה אֶל מַעַל הָעֲלִיָּה, שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת מִפָּנֶיהָ. וְאִם יֶשׁ הַטֻּמְאָה **עַל גַּבֵּי** הַקּוֹרָה **הָעֶלְיוֹנָה,** הַמָּקוֹם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַד הָרָקִיעַ טָמֵא,** אַךְ אֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֶל הָעֲלִיָּה וְהַבַּיִת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת מִפָּנֶיהָ. וְאִם **הָיוּ** הַקּוֹרוֹת **הָעֶלְיוֹנוֹת כְּנֶגֶד הָאֲוִיר שֶׁבֵּין** הַקּוֹרוֹת **הַתַּחְתּוֹנוֹת,** וְרוֹחַב כָּל קוֹרָה כְּרֹחַב הָאֲוִיר שֶׁבֵּין הַקּוֹרוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ, וְאִם יַעֲלוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנוֹת אוֹ יוֹרִידוּ אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת וְיַשְׁווּ אֶת גָּבְהָם תִּהְיֶה הַתִּקְרָה סְתוּמָה, בְּאֹפֶן זֶה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הִיא שֶׁאוֹמְרִים חֲבוֹט רְמֵי׳ [-מְשֹׁךְ וְהוֹרֵד] וּמַחֲשִׁיבִים אֶת הַקּוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן בְּגֹבַהּ הַתַּחְתּוֹנוֹת וְהֲרֵי כָּאן אֹהֶל גָּמוּר, וְאִם הַטֻּמְאָה **תַּחַת אַחַת מֵהֶן** - מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת אוֹ הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֶּיהָ כֻּלָּם טָמֵא** - נַעֲשָׂה אֹהֶל הַמֵּת, אַךְ אֵין הַטֻּמְאָה עוֹלָה מֵעַל הַקּוֹרוֹת כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרוֹת חוֹצְצוֹת. וְאִם **הַקּוֹרוֹת** שֶׁל **גַּבֵּיהֶן** [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַל הָרָקִיעַ טָמֵא** - וְאִם אֵין טֻמְאַת הַבַּיִת מִתְפַּשֶּׁטֶת לָעֶלְיָה, אֲבָל הַסַּנְדָּל שֶׁנִּפְחָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת נִטְמָא מִשּׁוּם שֶׁעַל יָדוֹ נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתָּיו לְאֹהֶל הַמֵּת וְהוּא מַאֲהִיל עָלָיו, **וּמוֹנִין בּוֹ** אֶת מַדְרֵגוֹת הַטֻּמְאָה **כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בְּמֵת,** שֶׁהַסַּנְדָּל הוּא כְּלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָעֲרִיסָה הַנּוֹגַעַת בּוֹ הִיא כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנִּגַּע בְּמֵת שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה, וּשְׁנֵיהֶם טְמֵאִים טֻמְאַת שִׁבְעָה, וְהַתִּינוֹק שֶׁבָּעֲרִיסָה נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְטָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב: **מִשְׁנָה ה קוֹרוֹת בַּיִת וַעֲלִיָּה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם נְסָרִים וּמַעֲזִיבָה: קוֹרוֹת** תִּקְרַת **הַבַּיִת** וְתִקְרַת **הָעֲלִיָּה, שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן** [-עַל הַקּוֹרוֹת] נְסָרִים **וּמַעֲזִיבָה, וְהֵן מְכֻוָּנוֹת** זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, הַיְינוּ שֶׁכָּל קוֹרָה מִתִּקְרַת הָעֲלִיָּה עוֹמֶדֶת כְּנֶגֶד קוֹרָה שֶׁבִּתִּקְרַת הַבַּיִת וּבֵינֵיהֶן רֶוַח הַפְּתוּחַ עַד הָרָקִיעַ, וְכָל אַחַת מֵהֶן רְחָבָה טֶפַח, אִם יֶשׁ **טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן** [-מִקּוֹרוֹת הַבַּיִת], **תַּחְתֶּיהָ טָמֵא** - הַקּוֹרָה מְבִיאָה אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל הַחָלָל שֶׁתַּחְתֶּיהָ אַף שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה. אַךְ הַקּוֹרָה חוֹצֶצֶת שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה הַטֻּמְאָה אֶל מַעַל תִּקְרַת הַבַּיִת. וְכֵן אֵין הַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת לַבַּיִת בִּגְלַל הָרְוָחִים שֶׁמִּשְּׁנֵי צִדֵּי הַקּוֹרָה. וְאִם יֶשׁ טֻמְאָה **בֵּין הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה** שֶׁל הַבַּיִת **לַקּוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה** שֶׁל הָעֲלִיָּה, הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן טָמ

פֶּרֶק יג שְׁעוּר חַלּוֹן הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מֵאָהֶל לְאָהֶל וְהַדְּבָרִים הַמְמַעֲטִים אֶת שִׁעוּרוֹ:

מִשְׁנָה א **שִׁעוּר חַלּוֹן לַהֶבֶאת טֻמְאָה:** **הָעוֹשֶׂה מָאוֹר בַּתְּחִלָּה** - הַפּוֹתֵחַ בְּכֹתֶל חַלּוֹן חָדָשׁ שֶׁיְּכֻנַּס דַּרְכּוֹ אוֹר וַאֲוִיר לַבַּיִת, **שִׁעוּרוֹ לְהָבִיא** אֶת הַטֻּמְאָה וּלְהוֹצִיאָהּ **כִּמְלֹא** נָקָב **מַקְדֵּחַ גָּדוֹל שֶׁל הַלְשָׁכָּה** שֶׁבְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהִשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ לְצָרְךְ בֶּדֶק הַבַּיִת, וְשִׁעוּרוֹ כְּגֹדֶל פּוֹנְדְיוֹן הָאִיטַלְקִי וּמַטְבֵּעַ נֵירוֹנִית (כלים פי"ז מי"ב). אֲבָל **שִׁירֵי הַמָּאוֹר** - חַלּוֹן הָעָשׂוּי לְאוֹרָה שֶׁהָיָה בְּשִׁעוּר זֶה וְהִתְמַעֵט, דֵּי שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ **רוּם** [-גֹּבַהּ] בְּשִׁעוּר **אֶצְבָּעַיִם** [-רֹחַב כָּפוּל שֶׁל הָאֶצְבַּע הַסְּמוּכָה לָאֱגוּדָל] **עַל רֹחַב הַגּוּדָל. וְאִלּוּ הֵן שִׁירֵי הַמָּאוֹר, חַלּוֹן שֶׁסְּתָמָהּ** - שֶׁהִתְחִיל לְסָתְמוֹ **וְלֹא הִסְפִּיק לְגָמְרָהּ** - לִגְמֹר אֶת סְתִימָתוֹ. וְאִם לֹא נַעֲשָׂה הַחַלּוֹן בִּידֵי אָדָם, אֶלָּא **חֲרָרוּהוּ מַיִם** זוֹרְמִים, **אוֹ שְׁרָצִים**, כְּגוֹן הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר, **אוֹ שֶׁאָכָלַתּוּ מִלַּחַת** - שֶׁהָיָה עָשׂוּי מִקַּרְקַע שֶׁנִּבְקְעַת מֵאֵלֶיהָ מֶחְמֶת מִלֵּיחוּתָהּ, **שֶׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא אָגְרוֹף** שֶׁל בֶּן בָּטִיחַ שֶׁהָיָה גּוּפוֹ גָּדוֹל מְאֹד, וְשִׁעוּר אָגְרוֹפוֹ כְּשִׁעוּר רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם רָגִיל. **חִשֵּׁב עָלָיו לְתַשְׁמִישׁ** - אִם יִחֵד אֶת הַחַלּוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה מֵאֵלָיו לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּלְהַנִּיחַ שָׁם חֲפָצָיו, **שִׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח** - טֶפַח עַל טֶפַח. וְאִם יִחֲדוֹ **לְמָאוֹר** - שֶׁיְּכֻנַּס דַּרְכּוֹ אוֹר, **שִׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא מַקְדֵּחַ** כְּשִׁעוּר חַלּוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה לְאוֹרָה בִּידֵי אָדָם. **חַלּוֹן הֶעָשׂוּי נְקָבִים פְּרֻשֶׁת: הִסְרִיגוֹת** - סוֹרְגִים שֶׁמַּנִּיחִים בְּחַלּוֹן שֶׁל בֵּית הָאוֹצָרוֹת, **וְהָרְפָּפוֹת** - מְחִצּוֹת מִסְרָגוֹת שֶׁמַּנִּיחִים בְּחַלּוֹנוֹת שֶׁל בָּתֵּי הַקֵּיץ כְּדֵי שֶׁיְּכֻנַּס דַּרְכָּם אֲוִיר רַב לַבַּיִת, וְאֵין בְּכָל נָקָב וְנָקָב בְּפְנֵי עַצְמוֹ שִׁעוּר הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, כָּל הַנְּקָבִים **מִצְטָרְפוֹת** לְהַשְׁלִים לְשִׁעוּר **כִּמְלֹא מַקְדֵּחַ**, וְדִין זֶה הוּא **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. אֲבָל בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחַלּוֹן לְהָבִיא אוֹ לְהוֹצִיא אֶת הַטֻּמְאָה **עַד שֶׁיִּהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד** נָקָב **כִּמְלֹא מַקְדֵּחַ**, וְאֵין הַנְּקָבִים מִצְטָרְפִים. וְכָל הַשִּׁעוּרִים שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה, הַיְינוּ כְּמִלֹּא מַקְדֵּחַ, כְּמִלֹּא אָגְרוֹף וּפוֹתֵחַ טָפַח, נֶאֱמְרוּ בֵּין **לְהָבִיא** אֶת **הַטֻּמְאָה** לַבַּיִת, וּבֵין **לְהוֹצִיא הַטֻּמְאָה** מֵהַבַּיִת לְאֹהֶל סָמוּךְ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** הַשִּׁעוּר בְּכָל הַחַלּוֹנוֹת בֵּין **לְהָבִיא** אֶת **הַטֻּמְאָה, (אֲבָל לְהוֹצִיא)** [גְּרְסַת הרע"ב: וּבֵין לְהוֹצִיא] אֶת הַטֻּמְאָה הוּא **בְּפוֹתֵחַ טָפַח:** **מִשְׁנָה ב חַלּוֹן לְאוֹרָה שֶׁבָּטֵל שִׁמּוּשׁוֹ: חַלּוֹן שֶׁהִיא לַאֲוִיר** - שֶׁעָשׂוּי לַאֲוִיר אוֹ אוֹר, **שִׁעוּרוֹ מְלֹא מַקְדֵּחַ**, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א). אֲבָל אִם **בָּנָה בַּיִת חוּצָה לָהּ** - מִחוּץ לַחַלּוֹן, וְשׁוּב אֵין נִכְנָסִים דַּרְכּוֹ אֲוִיר וְאוֹר לַבַּיִת, מַעֲתָּה הֲרֵי הוּא כְּחַלּוֹן הֶעָשׂוּי לְתַשְׁמִישׁ וְ**שִׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח,** כֵּיוָן שֶׁרַק לְכָךְ הוּא רָאוּי. וְאִם **נָתַן אֶת הַתִּקְרָה** שֶׁל הַבַּיִת הַשֵּׁנִי **בְּאֶמְצַע** גָּבְהוֹ שֶׁל **חַלּוֹן,** וַהֲרֵי לְפָנֵינוּ שְׁנֵי חַלּוֹנוֹת, **הַתַּחְתּוֹן** שֶׁפּוֹנֶה אֶל הַבַּיִת שֶׁעוּרוֹ **בְּפוֹתֵחַ טָפַח,** שֶׁהוּא עָשׂוּי לְתַשְׁמִישׁ וְלֹא נִכְנָס דַּרְכּוֹ אוֹר, **וְהָעֶלְיוֹן** שֶׁנִּכְנָס דַּרְכּוֹ שִׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא מַקְדֵּחַ: **מִשְׁנָה ג חוֹר שֶׁבַּדֶּלֶת:** הַחוֹר שֶׁבְּאֶמְצָעִיתָהּ שֶׁהִשְׁאִיר הַנַּגָּר מֵחֲמַת חִסָּרוֹן בַּנְּסָרִים, **שִׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא אָגְרוֹף,** כְּדִין חַלּוֹן הַנַּעֲשֶׂה מֵאֵלָיו, שֶׁהֲרֵי לֹא נַעֲשָׂה הַנַּגָּר לְצָרְךְ כָּלְשֶׁהוּ אֶלָּא רַק שֶׁיֵּר אֶת מְקוֹמוֹ מֵחֲמַת חִסָּרוֹן בַּנְּסָרִים, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** שִׁעוּרוֹ **בְּפוֹתֵחַ טָפַח,** כְּחַלּוֹן הַנַּעֲשָׂה לְתַשְׁמִישׁ, כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשׂוּ הַנַּגָּר בְּיָדָיו שֶׁהֶעְדִּיף לְהַשְׁאִיר חוֹר בְּאֶמְצַע הַדֶּלֶת מִלְּהַשְׁאִירוֹ מֵעַל הַדֶּלֶת אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ. אֲבָל אִם **שִׂיֵּר בָּהּ הֶחָרֵשׂ מִלְמַטָּן** - בְּחֶלְקָהּ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַדֶּלֶת, **אוֹ מִלְמַעְלָן** - בְּחֶלְקָהּ הָעֶלְיוֹן הַסָּמוּךְ לַמַּשְׁקוֹף, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא עָשָׂאוֹ הַנַּגָּר בְּיָדָיו אֶלָּא רַק שִׁנּוֹתַר שָׁם חוֹר מֵחֲמַת חִסָּרוֹן בַּנְּסָרִים, וְכֵן אָדָם שֶׁהֵגִיפָהּ - הִתְחִיל לִסְגֹּר אֶת הַדֶּלֶת **וְלֹא מְרָקָהּ** - וְלֹא סִיֵּם אֶת סְגִירָתָהּ וְנִשְׁאֲרָה מְעַט פְּתוּחָה, **אוֹ** שֶׁגָּמַר לִסְגֹּר אֶת הַדֶּלֶת אֶלָּא **שֶׁפְּתָחָתּוּ הָרוּחַ,** בָּאֱפָנִים אֵלּוּ לֹא נַעֲשָׂה הַחוֹר בְּמִתְכַּוֵּן **וְשִׁעוּרוֹ כִּמְלֹא אָגְרוֹף,** כְּדִין חַלּוֹן הַנַּעֲשָׂה מֵאֵלָיו: **מִשְׁנָה ד חַלּוֹן הֶעָשׂוּי לְשִׁמּוּשׁ מְסֻיָּם: הָעוֹשֶׂה** חוֹר בַּכֹּתֶל **כְּמָקוֹם לְקָנֶה** שֶׁל אוֹרְגִים, **וּלְאַסְפָּתִי** - אוֹ כְּמָקוֹם לְהַנָּחַת כְּלֵי אַחֵר שֶׁל אוֹרְגִים שֶׁצּוּרָתוֹ כְּחָרֵב [וְחָרֵב נִקְרֵאת 'אַסְפָּתִי' בְּיָוָנִית], וְכְמָקוֹם הַנָּחָה **לְנֵר, שִׁעוּרוֹ כָּל שֶׁהוּא** - בְּשִׁעוּר שֶׁדֵּי בּוֹ לַתַּשְׁמִישׁ הַמְיֻעָד לוֹ, וְדִין זֶה הוּא **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. אֲבָל בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** הֲרֵי הֵם כְּכָל חוֹר לְסָתָם תַּשְׁמִישׁ וְשִׁעוּרוֹ **בְּפוֹתֵחַ טָפַח.** הָעוֹשֶׂה חוֹר בַּכֹּתֶל כְּדֵי **לָזוּז אֶת עֵינָיו** - לְהִסְתַּכֵּל דַּרְכּוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ לְחָצֵר, **וּלְדַבֵּר** דַּרְכּוֹ **עִם חֲבֵרוֹ** הָעוֹמֵד מִבַּחוּץ, **וּלְתַשְׁמִישׁ** - לְהַנָּחַת סְתָם חֲפָצִים, שִׁעוּרוֹ אַף לְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי **בְּפוֹתֵחַ טָפַח,** כֵּיוָן שֶׁאֵין שִׁעוּר מְסֻיָּם הַנִּצָּרְךְ לְשִׁמּוּשִׁים אֵלּוּ וּסְתָם חַלּוֹן שִׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח:

מִשְׁנָה ה דִּבְרִים הַמְמַעֲטִים אֶת שִׁעוּר הַחַלּוֹן בְּאֹפֶן שֶׁאֵינָם טְמֵאִים בְּעַצְמָם: אִלּוּ דִּבְרִים הַמְמַעֲטִין אֶת הַחַלּוֹן מִשִּׁעוּר **טָפַח, פְּחוֹת מִכְּזַיִת בָּשָׂר** הַמֵּת הַמֻּנָּח בַּחַלּוֹן, **מְמַעֵט** אֶת שִׁעוּר הַחַלּוֹן **עַל יְדֵי** - כְּנֶגֶד כֹּחַ טֻמְאַת **כְּזַיִת בָּשָׂר** הַמְצוּיָה בַּבַּיִת. אֲבָל אִם הָיָה בַּבַּיִת רֹבַע קַב עֲצָמוֹת, הָיְתָה הָעֶצֶם שֶׁבַּחַלּוֹן מְצָטָרֶפֶת אֶל הָרֹבַע וְלֹא הָיְתָה מוֹנַעַת אֶת הִתְפַּשְּׁטוּת הַטֻּמְאָה. וְכֵן אִם הָיָה בַּחַלּוֹן, הֲרֵי הוּא עֲצָמוֹ טָמֵא וְאֵינוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה וְאַף טֻמְאָתוֹ שָׁלוֹ עוֹבֶרֶת אֶל הָאֹהֶל שֶׁלְּצַד הַבַּיִת. **וּפְחוֹת מֵעֶצֶם כִּשְׁעוֹרָהּ** הַנִּמְצָא בַּחַלּוֹן **מְמַעֵט** אֶת שִׁעוּר הַחַלּוֹן **עַל יְדֵי** - כְּנֶגֶד כֹּחַ טֻמְאַת **כְּזַיִת בָּשָׂר** הַמְצוּיָה בַּבַּיִת. אֲבָל אִם הָיָה בְּבַיִת רֹבַע קַב עֲצָמוֹת, הָיְתָה הָעֶצֶם שֶׁבַּחַלּוֹן מְצָטָרֶפֶת אֶל הָרֹבַע וְלֹא הָיְתָה מוֹנַעַת אֶת הִתְפַּשְּׁטוּת הַטֻּמְאָה. וְכֵן אִם הָיָה בַּחַלּוֹן עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָהּ, לֹא הָיְתָה חוֹצֶצֶת בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה כֵּיוָן שֶׁהִיא עַצְמָהּ מְטַמֵּאת בְּמַגָּע וּמַשָּׂא. **וּפְחוֹת מִכְּזַיִת בָּשָׂר מִן הַמֵּת,** מְמַעֵט אֶת שִׁעוּר הַחַלּוֹן, שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר מֵהַבַּיִת טֻמְאַת שְׂאָר הַמְטַמְּאִים בְּאֹהֶל, כְּגוֹן רְבִיעִית דָּם וּמְלֹא תַּרְוָד רָקָב. וְכֵן מִתְמַעֵט שִׁעוּר הַחַלּוֹן אִם הָיוּ בּוֹ **פְּחוֹת מִכְּזַיִת מִן הַנִּבְלָה, וּפְחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ** [וְהֵם מוֹנְעִים אֶת מַעֲבַר הַטֻּמְאָה, בֵּין בְּטֻמְאַת בָּשָׂר וּבֵין בְּטֻמְאַת עֲצָמוֹת]. **וּפְחוֹת מִכְּבֵיצָה אֲכָלִים** שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה וְאֵינָם מִטַּמְּאִים מִן הַתּוֹרָה. **וְהַתְּבוּאָה שֶׁבַּחַלּוֹן,** שֶׁהִשְׁרִישָׁה בְּמָרְחָק שְׁלוֹשָׁה טְפָחִים מִן הַכֹּתֶל וְהִתְפַּשְּׁטוּ עֲנָפֶיהָ לְתוֹךְ הַחַלּוֹן, שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע [אֲבָל אִם שָׁרְשֶׁיהָ בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מֵהַכֹּתֶל, הֲרֵי הִיא עוֹמֶדֶת לַעֲקִירָה וְאֵינָהּ מְמַעֶטֶת אֶת הַחַלּוֹן (להלן מ"ו)]. **וְכָכִי** [-קוּרֵי עַכָּבִישׁ] **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַמָּשׁ** - שֶׁהֵם עֲבִים כְּעֵין אֲרִיגַת בֶּגֶד. **וְנִבְלַת הָעוֹף הַטְּהוֹר שֶׁלֹּא חִשֵּׁב עָלֶיהָ לְאָכְלָהּ,** שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אֶלָּא כְּשֶׁמְּיַעֲדָהּ לְאָכְלָהּ (טהרות פ"א מ"א). **וְנִבְלַת עוֹף הַטָּמֵא,** אֲפִלּוּ **שֶׁחִשֵּׁב עָלֶיהָ** לְאָכְלָהּ **וְאוֹתָם לֹא הִכְשִׁירָהּ** בְּמַשְׁקִים, **אוֹ שֶׁהִכְשִׁירָהּ** בְּמַשְׁקִים **וְלֹא חִשֵּׁב עָלֶיהָ** לְאָכְלָהּ, שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אֶלָּא אַחַר שֶׁיְּיַעֲדָהּ לַאֲכִילָה וְגַם הִכְשִׁירָהּ בְּמַשְׁקִים (שם). וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, מְמַעֲטִים אֶת שִׁעוּר הַחַלּוֹן שֶׁלֹּא תַּעֲבֹר הַטֻּמְאָה דַּרְכּוֹ: **מִשְׁנָה ו דִּבְרִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה וְאֵינָם מְמַעֲטִים בְּחַלּוֹן: אִלּוּ שֶׁאֵינָן מְמַעֲטִים** מִשִּׁעוּר הַחַלּוֹן, **אֵין הָעֶצֶם מְמַעֵט עַל יְדֵי** - כְּנֶגֶד כֹּחַ טֻמְאַת רֹבַע קַב **עֲצָמוֹת** שֶׁבַּבַּיִת, **וְלֹא הַבָּשָׂר** מִן הַמֵּת הַנִּמְצָא בַּחַלּוֹן **מְמַעֵט** אֶת שִׁעוּר הַחַלּוֹן **עַל יְדֵי** - כְּנֶגֶד כֹּחַ טֻמְאַת **בָּשָׂר** מִן הַמֵּת הַנִּמְצָא בַּבַּיִת, כֵּיוָן שֶׁאַדְרַבָּה הָעֶצֶם מְצָטָרֶפֶת לְטֻמְאַת הָעֲצָמוֹת, **וְהַבָּשָׂר** מִצְטָרֵף לְטֻמְאַת הַבָּשָׂר, כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וְכֵן** לֹא מְמַעֲטִים בְּחַלּוֹן **לֹא כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וְלֹא כְּזַיִת מִן הַנִּבְלָה, וְלֹא כַּעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ,** שֶׁהֵם טְמֵאִים. **וְלֹא כְּבֵיצָה אֲכָלִים,** שֶׁרְאוּיִים לְקַבֵּל טֻמְאָה. **וְלֹא תְּבוּאָה שֶׁבַּחַלּוֹנוֹת** - אִם שָׁרְשֶׁיהָ בְּתוֹךְ שְׁלוֹשָׁה טְפָחִים מֵהַכֹּתֶל, כֵּיוָן שֶׁעֲתִידָה לְפַנּוֹתָהּ מִשָּׁם וְדָבָר שֶׁעֲתִידָה לְפַנּוֹתוֹ אֵינוֹ מְמַעֵט אֶת שִׁעוּר הַחַלּוֹן. **וְלֹא כָּכִי** [-קוּרֵי עַכָּבִישׁ] **שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ** - שֶׁהִיא דַּקָּה מְאֹד, וְאֵינָהּ חֲשׁוּבָה לְמַעֵט אֶת הַחַלּוֹן. **וְלֹא נִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר שֶׁחִשֵּׁב עָלֶיהָ** לְאָכְלָהּ, **וְלֹא נִבְלַת עוֹף הַטָּמֵא שֶׁחִשֵּׁב עָלֶיהָ** לְאָכְלָהּ וְגַם **הִכְשִׁירָהּ** בְּמַשְׁקִים, שֶׁהֵן רְאוּיוֹת לְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִים. **וְלֹא** חוּטֵי **הַשְּׁתִי וְהָעֵרֶב הַמְנֻגָּעִים** - שֶׁנִּטְמְאוּ מֵחֲמַת נֶגַע שֶׁנִּזְרְאָה בָּהֶם, כֵּיוָן שֶׁהֵם טְמֵאִים. **וְלֹא לְבֵנָה** הָעֲשׂוּיָה **מֵעֲפַר** שֶׁל **בֵּית הַפְּרָס** - שֶׁדָּהּ שֶׁהָיְתָה בָּהּ קֶבֶר וְנֶחְרְשָׁה, וְנִזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה סְבִיבוֹת הַקֶּבֶר שֶׁמָּא הַהוֹלֵךְ בָּהּ יָסִיט עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָהּ. וְכֵיוָן שֶׁטִּמְּאוּ אֶת עֲפָרָהּ, אַף אִם עָשָׂה מִמֶּנּוּ לְבֵנָה, הִיא טְמֵאָה וְאֵינָהּ מְמַעֶטֶת אֶת הַחַלּוֹן, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** [וְאַף שֶׁטֻּמְאָה

זוֹ מִדְּרַבָּנָן אַף תַּקָּנָתָם הָיְתָה לַחְשׁשׁ לְטֻמְאַת עָצֶם מִן הַתּוֹרָה שֶׁמָּא יִשְׁנָהּ שָׁם, וְאֵין זֶה דּוֹמֶה לְטֻמְאַת אֳכָלִים בְּפָחוֹת מִכְּבֵיצָה שֶׁאַף שֶׁמִּדְּרַבָּנָן יֵשׁ בָּהּ טֻמְאָה אֵינָהּ מְמַעֶטֶת אֶת הַחֲלוֹן כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ כְּלָל חֲשַׁשׁ טֻמְאָה דְּאוֹרַיְתָא]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַלְּבֵנָה מְמַעֶטֶת, מִפְּנֵי שֶׁעֻפָּרָהּ טָהוֹר,** וְלֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים אֶלָּא עַל גּוּשׁ הַבָּא מִבֵּית הַפְּרָס, וְלֹא עַל עָפָר שֶׁבָּא מִשָּׁם אַף אִם גִּבְּלוּהוּ לִלְבֵנָה. **זֶה הַכְּלָל,** דָּבָר **הַטָּהוֹר** - שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה **מְמַעֵט** בְּחַלּוֹן, וְדָבָר **הַטָּמֵא** בְּעַצְמוֹ אוֹ רָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה, **אֵינוֹ מְמַעֵט:**

פֶּרֶק יד דִּין זִיז הַבּוֹלֵט מִחוּץ לַבַּיִת מֵעַל פֶּתַח אוֹ חַלּוֹן: **מִשְׁנָה א דִּין לוּחַ הַבּוֹלֵט מֵעַל פֶּתַח הַבַּיִת בָּאֳפָנִים שׁוֹנִים:** הַזִּיז - כְּמִין לוּחַ הַבּוֹלֵט מֵעַל פֶּתַח הַבַּיִת, **מֵבִיא אֶת** הַטֻּמְאָה הַנִּמְצֵאת תַּחְתָּיו לְתוֹךְ הַבַּיִת וּלְהָפֵךְ, אַף אִם אֵין בּוֹ אֶלָּא רֹחַב **כָּל שֶׁהוּא.** שֶׁאַף שֶׁשִּׁעוּרוֹ אָהֳל בְּפוֹתֵחַ טָפַח, כָּאן מִצְטָרֵף הַזִּיז אֶל הַבַּיִת כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן. אֲבָל **הַגַּזְרָה וְהַגַּבְלִית** [שֶׁיִּבְאֲרוּ לְהַלָּן] אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה אֶלָּא **בְּפוֹתֵחַ טָפַח.** וְאֵיזֶהוּ **הַזִּיז,** כָּל **שֶׁפָּנָיו** [-קָצֵהוּ הַחִיצוֹן] מִתְכּוֹפְפוֹת וְיוֹרְדוֹת **לְמַטָּה,** שֶׁאָז רוֹאִים אֶת רֹאשׁוֹ הַכָּפוּף כְּאִלּוּ הוּא מַגִּיעַ לָאָרֶץ וְהוּא מִצְטָרֵף לְפֶתַח הַבַּיִת וְנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ יֵשׁ בּוֹ טָפַח. וְאֵיזוֹ הִיא **הַגַּזְרָה,** כָּל **שֶׁפָּנֶיהָ** [-הַקָּצֶה הַחִיצוֹנִי] מְכוֹפָפוֹת **לְמַעְלָה,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין לִרְאוֹתָהּ כְּיוֹרֶדֶת עַד הַקַּרְקַע, וּמְמַלֵּא אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת לְחֶלֶק הַבַּיִת אֶלָּא נִדּוֹנֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ וַהֲרֵי אֵין בָּהּ טָפַח. [וְהַגַּבְלִית הִיא לוּחַ שֶׁרֹאשׁוֹ יָשָׁר וְלֹא נִכְפַּף וְהוּא רָחָב בְּצִדּוֹ הַקָּרוֹב לַבַּיִת וְנַעֲשָׂה צַר יוֹתֵר בְּצִדּוֹ הָרָחוֹק מֵהַבַּיִת]. **וּבְמֶה** [-וּבְאֵיזֶה אֹפֶן] **אָמְרוּ,** שֶׁהַזִּיז **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** בְּשִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא, בְּזִיז שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מִן הַפֶּתַח** עַד **שִׁלְשָׁה נְדָבְכִין** - שׁוּרוֹת שֶׁל אַבְנֵי הַכֹּתֶל, **שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר טָפַח** [שֶׁגֹּבַהּ כָּל נְדָבְךָ אַרְבָּעָה טְפָחִים], שֶׁעַד מֶרְחָק זֶה מִצְטָרֵף הַזִּיז לַפֶּתַח וְנֶחְשָׁב לְאֹהֶל אֶחָד עִם הַבַּיִת. אֲבָל אִם הַזִּיז גָּבוֹהַּ **יֶתֶר מִכָּאן** - מִשִּׁעוּר זֶה, אֵינוֹ מִצְטָרֵף אֶל הַפֶּתַח וּמֵבִיא **אֶת הַטֻּמְאָה** לַבַּיִת רַק **בְּפוֹתֵחַ טָפַח** כְּכָל אֹהֶל. **הֶעָטֻרוֹת** - אֲבָנִים הַסְּדוּרוֹת בַּכֹּתֶל מֵעַל הַפֶּתַח בְּצוּרַת חֲצִי עִגּוּל לְנוֹי, **וְהַפְּתוּחִים** - אֲבָנִים בְּכֹתֶל מֵעַל הַפֶּתַח שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם צוּרוֹת בּוֹלְטוֹת לְנוֹי, **מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה** שֶׁתַּחְתֵּיהֶם לְתוֹךְ הַבַּיִת וּלְהָפֵךְ, **בְּפוֹתֵחַ טָפַח,** אֲבָל אֵינָם מִצְטָרְפִים לְפֶתַח כְּדִין זִיז כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מְשַׁמְּשִׁים לְאֹהֶל: **מִשְׁנָה ב זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי פֶּתַח סְתוּם אוֹ חַלּוֹן: זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח** הַסָּתוּם, **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** הַנִּמְצֵאת לְכָלִים הַנִּמְצָאִים אַף הֵם תַּחַת הַזִּיז, **בְּפוֹתֵחַ טָפַח,** שֶׁכֵּן בְּאֹפֶן שֶׁהַפֶּתַח סָתוּם אֵין הַזִּיז מִצְטָרֵף לְאֹהֶל הַבַּיִת.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַלְּבֵנָה מְמַעֶטֶת, מִפְּנֵי שֶׁעֻפָּרָהּ טָהוֹר. זֶה הַכְּלָל, הַטָּהוֹר מְמַעֵט, וְהַטָּמֵא אֵינוֹ מְמַעֵט:

פֶּרֶק יד א הַזִּיז מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה כָּל שֶׁהוּא.
הַגַּזְרָה וְהַגַּבְלִית, בְּפוֹתֵחַ טָפַח. אֵיזֶהוּ הַזִּיז, שֶׁפָּנָיו לְמַטָּה. וְהַגַּזְרָה, שֶׁפָּנֶיהָ לְמַעְלָה. וּבַמֶּה אָמְרוּ הַזִּיז מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה כָּל שֶׁהוּא, בְּזִיז שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מִן הַפֶּתַח שְׁלֹשָׁה נִדְבָּכִין, שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר טָפַח. יָתֵר מִכָּאן, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טָפַח. הָעֶטָרוֹת וְהַפְּתוּחִים מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טָפַח: **ב** זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טָפַח. שֶׁעַל גַּבֵּי הַחַלּוֹן, רוּם אַצְבָּעַיִם. שֶׁעַל גַּבֵּי מִלֹּא מַקְדֵּחַ, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְלוֹאוֹ: **ג** קָנֶה שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח, אֲפִלּוּ גָּבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה, מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה כָּל שֶׁהוּא, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אַל יַחְמִיר זֶה מִן הַזִּיז: **ד** זִיז שֶׁהוּא סוֹבֵב אֶת כָּל הַבַּיִת וְאוֹכֵל בַּפֶּתַח שָׁלֹשׁ אַצְבָּעוֹת, טֻמְאָה בַּבַּיִת, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִים. טֻמְאָה תַּחְתָּיו, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. וְכֵן בְּחָצֵר שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת אַכְסַדְרָה: **ה** שְׁנֵי זִיזִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח וּבֵינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח, טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן טְמֵא. בֵּינֵיהֶם, בֵּינֵיהֶן טְמֵא. עַל גַּבֵּיהֶן, כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא. הָיָה הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן פּוֹתֵחַ טָפַח, טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן אוֹ בֵּינֵיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶן, כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא. הָיָה הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן פָּחוֹת מִטֶּפַח, טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טְמֵאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָמֵא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּינֵיהֶן וְתַחַת הַמּוֹתָר טָמֵא, וְתַחְתֵּיהֶן טָהוֹר: **ו** יֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח וְאֵין בֵּינֵיהֶן

מִטֶּפַח שֶׁשִּׁעוּרוֹ אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת. וְנִמְצָא שָׁבַזִּיז עַצְמוֹ יֵשׁ שִׁעוּר אֹהֶל, אַךְ בַּמָּקוֹם חִבּוּרוֹ לַבַּיִת כְּנֶגֶד הַפֶּתַח אֵין שִׁעוּר אֹהֶל. אִם הַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת,** הַכֵּלִים **שֶׁתַּחְתָּיו** - שֶׁתַּחַת הַזִּיז לְכָל אָרְכּוֹ **טְמֵאִים,** כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן. אֲבָל אִם הַטֻּמְאָה **תַּחְתָּיו** - תַּחַת הַזִּיז, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת,** שֶׁלִּדְעָתוֹ כְּשֵׁם שֶׁזִּיז שָׁרְחִבּוֹ כָּל שֶׁהוּא עַל פְּנֵי כָּל הַפֶּתַח מִצְטָרֵף לַבַּיִת לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה, כָּךְ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מֵהַבַּיִת לַזִּיז וּלְהָפֵךְ גַּם כְּשֶׁאֵין אָרְכּוֹ עַל פְּנֵי הַפֶּתַח אֶלָּא שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר,** וְסוֹבֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר אֹהֶל כְּנֶגֶד הַפֶּתַח אֵינוֹ מִצְטָרֵף לַבַּיִת לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. אַךְ בְּאֹפֶן שֶׁהַטֻּמְאָה בַּבַּיִת מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַזִּיז נִטְמָאִים, שֶׁכֵּן 'דֶּרֶךְ טֻמְאָה לָצֵאת' וְלָכֵן דָּנִים שֶׁהַטֻּמְאָה עָבְרָה אֶל מִתַּחַת לַזִּיז וּמִמֵּילָא הִיא מִתְפַּשֶּׁטֶת לְכָל אָרְכּוֹ. **וְכֵן** הַדִּין **בְּחָצֵר** שֶׁבֵּין הַבָּתִּים [שֶׁמִּשְׁלֹשׁ צְדָדֶיהָ יֵשׁ בָּתִּים וְצִדָּהּ הָאֶחָד פָּרוּץ] **שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת אַכְסַדְרָה** - קֵרוּי צַר מִסָּבִיב לְחָצֵר לְצַד כָּתְלֵי הַבָּתִּים בְּאֶמְצַע גָּבְהָם, בְּאֹפֶן שֶׁכְּנֶגֶד פֶּתַח הַבַּיִת אֵין קֵרוּי אֶלָּא רַק לְאָרְךְ שֶׁלֹּשׁ אֶצְבָּעוֹת. שֶׁאִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הָאַכְסַדְרָה נָחְלְקוּ בַּדָּבָר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **מִשְׁנָה ה שְׁנֵי זִיזִים הַמְּתוּחִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה וּבֵינֵיהֶם טָפַח: שְׁנֵי זִיזִין** הַבּוֹלְטִים מֵהַכֹּתֶל לַחוּץ **זֶה עַל גַּבֵּי זֶה,** וּמְכֻוָּנִים בְּמִדֵּיק זֶה כְּנֶגֶד זֶה, **וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח** - טָפַח עַל טָפַח, וּמִן הַקַּרְקַע עַד הַתַּחְתּוֹן חֶלֶק בְּגֹבַהּ טָפַח, וְכֵן **בֵּינֵיהֶן** יֵשׁ **פּוֹתֵחַ טָפַח,** אִם יֵשׁ **טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן** [-תַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן], רַק הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֵּיהֶן** [-שֶׁתַּחַת הַתַּחְתּוֹן] **טָמֵא,** שֶׁהַזִּיז הוּא אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה תַּחַת כֻּלּוֹ, וְחוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה מֵעֲלָיו. וְאִם יֵשׁ טֻמְאָה **בֵּינֵיהֶם,** רַק הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן טָמֵא,** אֲבָל הַזִּיזִים מוֹנְעִים מֵהַטֻּמְאָה לַעֲלוֹת מֵעַל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן אוֹ לָרֶדֶת מִתַּחַת לַזִּיז הַתַּחְתּוֹן. וְאִם יֵשׁ טֻמְאָה **עַל גַּבֵּיהֶן** - עַל גַּבֵּי הַזִּיז הָעֶלְיוֹן, רַק **כְּנֶגְדּוֹ** [-כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה] **עַד לָרָקִיעַ טָמֵא,** אֲבָל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן חוֹצֵץ מֵהַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תֵּרֵד. וְאִם **הָיָה** הַזִּיז **הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן בְּפוֹתֵחַ טָפַח,** כְּגוֹן שֶׁהַתַּחְתּוֹן בְּרֹחַב שְׁנֵי טְפָחִים, אִם יֵשׁ טֻמְאָה **תַּחְתֵּיהֶן** - תַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן אוֹ הָעֶלְיוֹן, **אוֹ בֵּינֵיהֶן,** כָּל הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָמֵא,** שֶׁאִם הַטֻּמְאָה תַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן הִיא עוֹבֶרֶת לְאֹהֶל הַנִּמְצָא מִחוּצָה לָהּ, הַיְינוּ חֶלְקוֹ הָעוֹדֵף שֶׁל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן וְשׁוּב נִטְמָא כָּל חֲלַל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶם.** וְאִם הַטֻּמְאָה בֵּינֵיהֶם, הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת מֵהֶחָלָל **שֶׁתַּחַת** חֶלְקוֹ הָעוֹדֵף שֶׁל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן אֶל הָאֹהֶל שֶׁלְּצִדָּהּ

שֶׁהוּא עַל פְּנֵי כָּל הַפֶּתַח מִצְטָרֵף לַבַּיִת לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מֵהַבַּיִת לַזִּיז וּלְהָפֵךְ גַּם כְּשֶׁאֵין אָרְכּוֹ עַל פְּנֵי הַפֶּתַח אֶלָּא שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר,** וְסוֹבֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר אֹהֶל כְּנֶגֶד הַפֶּתַח אֵינוֹ מִצְטָרֵף לַבַּיִת לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. אַךְ בְּאֹפֶן שֶׁהַטֻּמְאָה בַּבַּיִת מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהַכֵּלִים שֶׁתַּחַת הַזִּיז נִטְמָאִים, שֶׁכֵּן 'דֶּרֶךְ טֻמְאָה לָצֵאת' וְלָכֵן דָּנִים שֶׁהַטֻּמְאָה עָבְרָה אֶל מִתַּחַת לַזִּיז וּמִמֵּילָא הִיא מִתְפַּשֶּׁטֶת לְכָל אָרְכּוֹ. **וְכֵן** הַדִּין **בְּחָצֵר** שֶׁבֵּין הַבָּתִּים [שֶׁמִּשְׁלֹשׁ צְדָדֶיהָ יֵשׁ בָּתִּים וְצִדָּהּ הָאֶחָד פָּרוּץ] **שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת אַכְסַדְרָה** - קֵרוּי צַר מִסָּבִיב לְחָצֵר לְצַד כָּתְלֵי הַבָּתִּים בְּאֶמְצַע גָּבְהָם, בְּאֹפֶן שֶׁכְּנֶגֶד פֶּתַח הַבַּיִת אֵין קֵרוּי אֶלָּא רַק לְאָרְךְ שֶׁלֹּשׁ אֶצְבָּעוֹת. שֶׁאִם הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הָאַכְסַדְרָה נָחְלְקוּ בַּדָּבָר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **מִשְׁנָה ה שְׁנֵי זִיזִים הַמְּתוּחִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה וּבֵינֵיהֶם טָפַח: שְׁנֵי זִיזִין** הַבּוֹלְטִים מֵהַכֹּתֶל לַחוּץ **זֶה עַל גַּבֵּי זֶה,** וּמְכֻוָּנִים בְּמִדֵּיק זֶה כְּנֶגֶד זֶה, **וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח** - טָפַח עַל טָפַח, וּמִן הַקַּרְקַע עַד הַתַּחְתּוֹן חֶלֶק בְּגֹבַהּ טָפַח, וְכֵן **בֵּינֵיהֶן** יֵשׁ **פּוֹתֵחַ טָפַח,** אִם יֵשׁ **טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן** [-תַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן], רַק הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֵּיהֶן** [-שֶׁתַּחַת הַתַּחְתּוֹן] **טָמֵא,** שֶׁהַזִּיז הוּא אֹהֶל הַמֵּבִיא אֶת הַטֻּמְאָה תַּחַת כֻּלּוֹ, וְחוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה מֵעָלָיו. וְאִם יֵשׁ טֻמְאָה **בֵּינֵיהֶם,** רַק הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן טָמֵא,** אֲבָל הַזִּיזִים מוֹנְעִים מֵהַטֻּמְאָה לַעֲלוֹת מֵעַל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן אוֹ לָרֶדֶת מִתַּחַת לַזִּיז הַתַּחְתּוֹן. וְאִם הַטֻּמְאָה **עַל גַּבֵּיהֶן** - עַל גַּבֵּי הַזִּיז הָעֶלְיוֹן, **כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא,** אַךְ הַזִּיז חוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תֵּרֵד. וְאִם **הָיָה** הַזִּיז **הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן פָּחוֹת מִטֶּפַח,** כְּגוֹן שֶׁהַתַּחְתּוֹן בְּרֹחַב טָפַח וְהָעֶלְיוֹן בְּרֹחַב טָפַח וּמֶחֱצָה, אִם יֵשׁ **טֻמְאָה תַּחְתֵּיהֶן** - תַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן, כָּל הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָמֵא,** כֵּיוָן שֶׁהַטֻּמְאָה מִתְפַּשֶּׁטֶת אֶל עֵדֶף הַזִּיז וּמִשָּׁם עוֹלָה לָחֶלֶל שֶׁבֵּינֵיהֶם. אֲבָל אִם הַטֻּמְאָה **בֵּינֵיהֶן אוֹ תַּחַת הַמּוֹתָר** - חֶלְקוֹ הָעוֹדֵף שֶׁל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תַּחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָמֵא,** שֶׁחֶלְקוֹ הָעוֹדֵף שֶׁל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** רַק הַמָּקוֹם **שֶׁבֵּינֵיהֶן וְתַחַת הַמּוֹתָר** שֶׁל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן **טָמֵא,** וְאִלּוּ הַמָּקוֹם **שֶׁתַּחְתֵּיהֶן** [-תַּחַת הַתַּחְתּוֹן] **טָהוֹר,** שֶׁהַחֵלֶק הָעוֹדֵף עַל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן מִצְטָרֵף לְהָיוֹת חֵלֶק מֵהַזִּיז הַתַּחְתּוֹן מִדִּין 'חֲבוֹט רְמֵי' רַק לְהָבִיא טֻמְאָה מִתַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן אֶל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן, אֲבָל לֹא לְעִנְיַן לְהָבִיא טֻמְאָה מֵהַזִּיז הָעֶלְיוֹן אֶל הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן, וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁאֵין בּוֹ טֶפַח וְלָכֵן אַף שֶׁהוּא מִצְטָרֵף עִם הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן מֵחֲמַת הֱיוֹתוֹ חֵלֶק מֵהַזִּיז הָעֶלְיוֹן הָרָחָב יוֹתֵר מִטֶּפַח מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ נֶחְשָׁב אָלָּא כְּטָפֵל בְּיַחַס לַזִּיז הַתַּחְתּוֹן, וְהַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת מֵהָעִקָּר לַטָּפֵל אַךְ לֹא לְהֶפֶךְ: **מִשְׁנָה ו דִּין זֶה כְּשֶׁאֵין בֵּינֵיהֶם חֶלֶל טֶפַח:** אִם יֵשׁ בָּהֶן [-בַּזִּיזִים] הַמְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה בְּשִׁעוּר **פּוֹתֵחַ טָפַח, וְאֵין בֵּינֵיהֶן**

זִיז **שֶׁעַל גַּבֵּי הַחַלּוֹן,** בֵּין חַלּוֹן שֶׁנִּשְׁאַר מֵחַלּוֹן שֶׁהֶחְסִיל לְסָתְמוֹ שֶׁשִּׁעוּרוֹ **בְּרוּם** [-גֹּבַהּ] **אֶצְבָּעַיִם** עַל רֹחַב אֻגּוּדָל (לעיל פי"ג מ"א), וּבֵין **שֶׁהוּא עַל גַּבֵּי** חַלּוֹן הֶעָשׂוּי לְאוֹרָה שֶׁשִּׁעוּרוֹ כְּ**מִלֹּא מַקְדֵּחַ** (שם), שִׁעוּר הַזִּיז לַהֲבָאַת הַטֻּמְאָה הוּא בְּ**כָל שֶׁהוּא,** כֵּיוָן שֶׁהוּא מִצְטָרֵף לְחַלּוֹן כְּדִין זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי פֶּתַח פָּתוּחַ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** שִׁעוּרוֹ שֶׁל זִיז זֶה הוּא כְּ**מִלּוֹאוֹ** שֶׁל הַחַלּוֹן שֶׁעָלָיו הוּא נִמְצָא, שֶׁאִם הוּא עַל גַּבֵּי חַלּוֹן שֶׁשִּׁעוּרוֹ אֶצְבָּעַיִם, אַף הַזִּיז יִהְיֶה אֹהֶל כְּשֶׁיִּבָּלֵט בְּשִׁעוּר אֶצְבָּעַיִם, וְאִם הוּא מֵעַל חַלּוֹן שֶׁשִּׁעוּרוֹ כְּמִלֹּא מַקְדֵּחַ, אַף הַזִּיז יֶחְשַׁב לְאֹהֶל בְּשִׁעוּר כְּמִלֹּא מַקְדֵּחַ: **מִשְׁנָה ג קָנֶה הַמּוּנָּח בְּסָמוּךְ לְכֹתֶל מֵעַל הַפֶּתַח:** קָנֶה **שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח** הַמּוּנָּח בְּסָמוּךְ לְכֹתֶל הַבַּיִת, **אֲפִלּוּ** מְקוֹם הַנָּחָתוֹ **גָּבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה** מֵעַל הַפֶּתַח, **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** מִתַּחְתָּיו לַבַּיִת וּלְהָפֵךְ אַף כְּשֶׁרָחְבּוֹ **כָּל שֶׁהוּא.** וְהֶחְמִירוּ בּוֹ יוֹתֵר מִזִּיז שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ גָּבוֹהַּ שְׁנֵים עָשָׂר טְפָחִים, לְפִי שֶׁהַקָּנֶה מְסֻלְסָל וְאֵין גֻּבְהוֹ קָבוּעַ וְלָכֵן גָּזְרוּ בּוֹ בְּכָל גֹּבַהּ שֶׁהוּא, דִּבְרֵי **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אַל יַחְמִיר** זִיז קָנֶה **זֶה** יוֹתֵר **מִן הַזִּיז,** וְאַף קָנֶה אִם הוּא גָּבוֹהַּ שְׁנֵים עָשָׂר טְפָחִים מֵהַפֶּתַח מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה רַק בְּפוֹתֵחַ טָפַח: **מִשְׁנָה ד זִיז הַנִּמְשָׁךְ סָבִיב כָּל הַבַּיִת וּמֵעַל הַפֶּתַח שֶׁעוּרוֹ פָּחוֹת מִטֶּפַח:** זִיז **שֶׁהוּא סוֹבֵב אֶת כָּל** כָּתְלֵי **הַבַּיִת** וּבוֹלֵט מֵהֶם וְלַחוּץ טָפַח, **וְאוֹכֵל בַּפֶּתַח** - וְנִמְשָׁךְ גַּם כְּנֶגֶד הַפֶּתַח **שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת,** דְּהַיְינוּ פָּחוֹת

משניות

[-בֵּין הַתַּחְתּוֹן לָעֶלְיוֹן] **פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְכֵן אֵין תַּחַת הַתַּחְתּוֹן חָלָל טָפַח, אֲבָל הַזִּיז הָעֶלְיוֹן גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ טָפַח, אִם יֵשׁ **טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָן** - תַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן, [גְּרֵסַת הרע"ב: **אוֹ בֵּינֵיהֶן**], הַמָּקוֹם שֶׁתַּחְתֶּיהָן [גְּרֵסַת הרע"ב: **וּבֵינֵיהֶן**] **טָמֵא**, שֶׁהַזִּיז הַתַּחְתּוֹן אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְאֹהֶל כֵּיוָן שֶׁאֵין תַּחְתָּיו טָפַח, וְהַזִּיז הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ טָפַח מִן הָאָרֶץ נַעֲשָׂה אֹהֶל וּמַבְיא אֶת הַטֻּמְאָה לְכָל הֶחָלָל שֶׁתַּחְתָּיו עַד הַקַּרְקַע, וְחוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה מֵעָלָיו. וְאִם הַטֻּמְאָה (**בֵּינֵיהֶן אוֹ**) **עַל גַּבֵּיהֶן** - עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹן, **כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא**, אֲבָל אֵין הַטֻּמְאָה יוֹרֶדֶת כֵּיוָן שֶׁהַזִּיז הָעֶלְיוֹן הַגָּבוֹהַּ טָפַח מִן הָאָרֶץ חוֹצֵץ מִפָּנֶיהָ: **מִשְׁנָה ז דַּיִן הַזִּיזִים כְּשֶׁאֵין בָּהֶם פּוֹתֵחַ טָפַח**: אִם אֵין בָּהֶן [-בַּזִּיזִים] שִׁעוּר **פּוֹתֵחַ טָפַח, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח**, **וּבֵין שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טָפַח**, אֵין כָּאן אֹהֶל לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה אוֹ לְחַצֵּץ מִפָּנֶיהָ, וְלָכֵן אִם הַטֻּמְאָה **תַּחְתֵּיהֶן** - תַּחַת הַזִּיז הַתַּחְתּוֹן, אוֹ **בֵּינֵיהֶן אוֹ עַל גַּבֵּיהֶן**, הַטֻּמְאָה **בּוֹקַעַת וְעוֹלָה וּבוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת**, וּמְטַמֵּאת אֶת מַה שֶּׁכְּנֶגְדָּהּ. **וְכֵן שְׁתֵּי יְרִיעוֹת שֶׁהֵן גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶן חָלָל בְּגֹבַהּ טָפַח, דֵּינָם כִּשְׁנֵי זִיזִים הַנִּתּוּנִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה לְעִנְיַן כָּל הַדִּינִים הַמְבֹאָרִים לְעֵיל:

פֶּרֶק טו אֶפְנִים שׁוֹנִים שֶׁל אֹהָלִים וּמְחִצּוֹת, וְדִין גּוֹלֵל הַקֶּבֶר: **מִשְׁנָה א אֹהֶל שֶׁעָבְיוֹ מְמַלֵּא אֶת חֲלָלוֹ**: **סָגוֹס** [-בְּגֹד צֶמֶר] **עָבֶה** מְאֹד, **וְכֻפָּת** [-וְקוֹרֶה] **עָבֶה**, שֶׁצְּדָדָיו הָעֶלְיוֹן גְּבוֹהַּ טָפַח מִן הָאָרֶץ, **אֵינָן מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה** שֶׁתַּחְתֵּיהֶם, **עַד שֶׁיְּהוּ גְּבוֹהִין** בְּחֶלְקָם הַתַּחְתּוֹן **מִן הָאָרֶץ** בְּשִׁעוּר **פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם גּוּף אֶחָד אֵין לְהַחְשִׁיב אֶת חֶלְקָם הָעֶלְיוֹן כְּאֹהֶל. אֲבָל בְּגָדִים **קְפוּלִין** [-מְקֻפָּלִים] **זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הַכְּסוּת הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל אַף שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ אֶת שֶׁאֵר הַבְּגָדִים הַמְקֻפָּלִים, כֵּיוָן שֶׁהֵם גּוּפִים נִפְרָדִים וַהֲרֵי הֵם כִּבְגָדִים הַמֻּנָּחִים בְּתוֹךְ אֹהֶל [דִּין זֶה נִשְׁנֶה לְעֵיל (פי"א מ"ג) וְנִשְׁנֶה כָּאן שׁוּב כְּהַקְדָּמָה לַדִּינִים הַנּוֹסָפִים שֶׁיֵּאָמְרוּ בְּעִנְיָנוֹ]. **טַבְלִיּוֹת** [-לוּחוֹת] **שֶׁל עֵץ** הַמֻּנָּחוֹת **זוֹ עַל גַּב זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל, וְהַטַּבְלִיּוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ אֵינָן מְמַעֲטוֹת אֶת חֲלָלָהּ אֶלָּא הֵן כְּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הָאֹהֶל. **וְאִם הָיוּ** אֲפִלּוּ טַבְלִיּוֹת **שֶׁל שִׁישׁ**, אַף שֶׁהָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, **טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת**, שֶׁטַּבְלִיּוֹת שֵׁישׁ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה הֲרֵי הֵם כְּחֶלֶק מִן הַקַּרְקַע וּמְמַעֲטוֹת אֶת חֲלַל הָאֹהֶל: **מִשְׁנָה ב הָעֲבֹרֶת טֻמְאָה בְּטַבְלִיּוֹת הַנּוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ**: טַבְלִיּוֹת [-לוּחוֹת] **שֶׁל עֵץ** שֶׁהֵן נוֹגְעוֹת **זוֹ בָּזוֹ בְּקַרְנוֹתֵיהֶן וְהֵן גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, וְיֵשׁ **טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן**, אֵין לָדוּן בָּהֶם הָעֲבֹרֶת טֻמְאָה מֵאֹהֶל לַחֲבֵרוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין הַחִבּוּר בַּקַּרְנַיִם רָחָב טָפַח, אֶלָּא **הַנּוֹגֵעַ בַּטַּבְלָא הַשְּׁנִיָּה, טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה**, כֵּיוָן שֶׁהַטַּבְלָא הָרִאשׁוֹנָה הִיא אֹהֶל הַמֵּת שֶׁנִּדּוֹן כְּמֵת עַצְמוֹ [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פי"א מ"ג)], וְהַטַּבְלָא הַשְּׁנִיָּה נִדּוֹנֶת כִּכְלִי שֶׁנָּגַע בַּמֵּת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָאָדָם הַנּוֹגֵעַ בָּהּ נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה. וְהַכֵּלִים **שֶׁתַּחַת הָרִאשׁוֹנָה טְמֵאִים** טֻמְאַת שִׁבְעָה שֶׁהֵם גּוּף אֶחָד עִם הָאֹהֶל. אֲבָל בְּגָדִים קְפוּלִין [-מְקֻפָּלִים] **זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הַכְּסוּת הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל אַף שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ אֶת שְׁאָר הַבְּגָדִים הַמְקֻפָּלִים, כֵּיוָן שֶׁהֵם גּוּפִים נִפְרָדִים וַהֲרֵי הֵם כִּבְגָדִים הַמֻּנָּחִים בְּתוֹךְ אֹהֶל [דִּין זֶה נִשְׁנָה לְעֵיל (פי"א מ"ג) וְנִשְׁנֶה כָּאן שׁוּב כְּהַקְדָּמָה לַדִּינִים הַנּוֹסָפִים שֶׁיֵּאָמְרוּ בְּעִנְיָנוֹ]. **טַבְלִיּוֹת** [-לוּחוֹת] **שֶׁל עֵץ** הַמֻּנָּחוֹת **זוֹ עַל גַּב זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל, וְהַטַּבְלִיּוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ אֵינָן מְמַעֲטוֹת אֶת חֲלַל הָאֹהֶל אֶלָּא הֵן כְּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הָאֹהֶל. **וְאִם הָיוּ** אֲפִלּוּ טַבְלִיּוֹת **שֶׁל שִׁישׁ**, אַף שֶׁהָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, **טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת**, שֶׁטַּבְלִיּוֹת שֵׁישׁ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה הֲרֵי הֵם כְּחֶלֶק מִן הַקַּרְקַע וּמְמַעֲטוֹת אֶת חֲלַל הָאֹהֶל: **מִשְׁנָה ג הָעֲבֹרֶת טֻמְאָה בְּטַבְלִיּוֹת הַנּוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ בְּקַרְנוֹתֵיהֶן וְהֵן גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח, וְיֵשׁ טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן**, אֵין לָדוּן בָּהֶם הָעֲבֹרֶת טֻמְאָה מֵאֹהֶל לַחֲבֵרוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין הַחִבּוּר בַּקַּרְנַיִם רָחָב טָפַח, אֶלָּא **הַנּוֹגֵעַ בַּטַּבְלָא הַשְּׁנִיָּה, טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה**, כֵּיוָן שֶׁהַטַּבְלָא הָרִאשׁוֹנָה הִיא אֹהֶל הַמֵּת שֶׁנִּדּוֹן כְּמֵת עַצְמוֹ [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פי"א מ"ג)], וְהַטַּבְלָא הַשְּׁנִיָּה נִדּוֹנֶת כִּכְלִי שֶׁנָּגַע בַּמֵּת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָאָדָם הַנּוֹגֵעַ בָּהּ נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה. וְהַכֵּלִים **שֶׁתַּחַת הָרִאשׁוֹנָה טְמֵאִים** טֻמְאַת שִׁבְעָה שֶׁהֵם גּוּף אֶחָד עִם הָאֹהֶל. אֲבָל בְּגָדִים קְפוּלִין [-מְקֻפָּלִים] **זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הַכְּסוּת הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל אַף שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ אֶת שְׁאָר הַבְּגָדִים הַמְקֻפָּלִים, כֵּיוָן שֶׁהֵם גּוּפִים נִפְרָדִים וַהֲרֵי הֵם כִּבְגָדִים הַמֻּנָּחִים בְּתוֹךְ אֹהֶל [דִּין זֶה נִשְׁנָה לְעֵיל (פי"א מ"ג) וְנִשְׁנֶה כָּאן שׁוּב כְּהַקְדָּמָה לַדִּינִים הַנּוֹסָפִים שֶׁיֵּאָמְרוּ בְּעִנְיָנוֹ]. **טַבְלִיּוֹת** [-לוּחוֹת] **שֶׁל עֵץ** הַמֻּנָּחוֹת **זוֹ עַל גַּב זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל, וְהַטַּבְלִיּוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ אֵינָן מְמַעֲטוֹת אֶת חֲלַל הָאֹהֶל אֶלָּא הֵן כְּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הָאֹהֶל. **וְאִם הָיוּ** אֲפִלּוּ טַבְלִיּוֹת **שֶׁל שִׁישׁ**, אַף שֶׁהָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, **טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת**, שֶׁטַּבְלִיּוֹת שֵׁישׁ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה הֲרֵי הֵם כְּחֶלֶק מִן הַקַּרְקַע וּמְמַעֲטוֹת אֶת חֲלַל הָאֹהֶל: **מִשְׁנָה ד הָעֲבֹרֶת טֻמְאָה בְּטַבְלִיּוֹת הַנּוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ בְּקַרְנוֹתֵיהֶן וְהֵן גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח וְיֵשׁ טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן**, אֵין לָדוּן בָּהֶם הָעֲבֹרֶת טֻמְאָה מֵאֹהֶל לַחֲבֵרוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין הַחִבּוּר בַּקַּרְנַיִם רָחָב טָפַח, אֶלָּא **הַנּוֹגֵעַ בַּטַּבְלָא הַשְּׁנִיָּה, טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה**, כֵּיוָן שֶׁהַטַּבְלָא הָרִאשׁוֹנָה הִיא אֹהֶל הַמֵּת שֶׁנִּדּוֹן כְּמֵת עַצְמוֹ [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פי"א מ"ג)], וְהַטַּבְלָא הַשְּׁנִיָּה נִדּוֹנֶת כִּכְלִי שֶׁנָּגַע בַּמֵּת שֶׁהוּא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וְהָאָדָם הַנּוֹגֵעַ בָּהּ נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה. וְהַכֵּלִים **שֶׁתַּחַת הָרִאשׁוֹנָה טְמֵאִים** טֻמְאַת שִׁבְעָה שֶׁהֵם גּוּף אֶחָד עִם הָאֹהֶל. אֲבָל בְּגָדִים קְפוּלִין [-מְקֻפָּלִים] **זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הַכְּסוּת הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל אַף שֶׁיֵּשׁ תַּחְתֶּיהָ אֶת שְׁאָר הַבְּגָדִים הַמְקֻפָּלִים, כֵּיוָן שֶׁהֵם גּוּפִים נִפְרָדִים וַהֲרֵי הֵם כִּבְגָדִים הַמֻּנָּחִים בְּתוֹךְ אֹהֶל [דִּין זֶה נִשְׁנָה לְעֵיל (פי"א מ"ג) וְנִשְׁנֶה כָּאן שׁוּב כְּהַקְדָּמָה לַדִּינִים הַנּוֹסָפִים שֶׁיֵּאָמְרוּ בְּעִנְיָנוֹ]. **טַבְלִיּוֹת** [-לוּחוֹת] **שֶׁל עֵץ** הַמֻּנָּחוֹת **זוֹ עַל גַּב זוֹ, אֵינָן מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁתְּהֵא הָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ פּוֹתֵחַ טָפַח**, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא נֶחְשֶׁבֶת לְאֹהֶל, וְהַטַּבְלִיּוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָ אֵינָן מְמַעֲטוֹת אֶת חֲלַל הָאֹהֶל אֶלָּא הֵן כְּמֻנָּחוֹת בְּתוֹךְ הָאֹהֶל. **וְאִם הָיוּ** אֲפִלּוּ טַבְלִיּוֹת **שֶׁל שִׁישׁ**, אַף שֶׁהָעֶלְיוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טָפַח, **טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת**, שֶׁטַּבְלִיּוֹת שֵׁישׁ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה הֲרֵי הֵם כְּחֶלֶק מִן הַקַּרְקַע וּמְמַעֲטוֹת אֶת חֲלַל הָאֹהֶל: **מִשְׁנָה ה בַּיִת שֶׁעָשָׂה בּוֹ מְחִצָּה בְּסָמוּךְ לְקַרְקָעִיתוֹ**: בַּיִת שֶׁחֲצָצוֹ מֵאַרְצוֹ - שֶׁעָשָׂה בּוֹ מְחִצַּת נְסָרִים אוֹ יְרִיעוֹת מֵעַל קַרְקָעִיתוֹ לְכָל אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ, אִם הַטֻּמְאָה **בַּחֲצָץ** - בֵּין הַמְּחִצָּה לָאָרֶץ, **כֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת טְמֵאִים**, שֶׁאֵין הַמְּחִצָּה מוֹנַעַת אֶת הִתְפַּשְּׁטוּת הַטֻּמְאָה בַּחֲלַל הַבַּיִת, וַהֲרֵי דִּין הַחֲצָץ כְּדִין בֵּיב שֶׁתַּחַת קַרְקַע הַבַּיִת שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ בַּחֲלָלוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח אִם יֵשׁ טֻמְאָה בְּתוֹכוֹ הַבַּיִת טָמֵא (לעיל פ"ג מ"ז). וְאִם הַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבַּחֲצָץ** - שֶׁמִּתּוֹךְ הַמְּחִצָּה, **אִם יֵשׁ שָׁם** חָלָל **פּוֹתֵחַ טָפַח, טְמֵאִים**, שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֹהֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין פּוֹתֵחַ טָפַח מֵעֵבֶר לַמְּחִצָּה, הַכֵּלִים **טְהוֹרִים**, שֶׁהַמְּחִצָּה מוֹעִילָה לְהַפְסִיק בֵּין הַחֲצָץ לַבַּיִת וַהֲרֵי אֵין כָּאן אֹהֶל לְהַעֲבִרַת הַטֻּמְאָה. וְרַק כְּלֵי הִתְפַּשְּׁטוּת הַטֻּמְאָה לְתוֹךְ הַבַּיִת אֵין הַמְּחִצָּה מוֹעִילָה

משניות

מִשְׁנָה ו בַּיִת מָלֵא תֶּבֶן: בַּיִת שֶׁהוּא מָלֵא כֵּלוֹ בְּתֶבֶן, מִלְבֵּד שְׁבִיל בְּרֹחַב אַמָּה מֵהַפֶּתַח עַד הַכּוֹתֶל שֶׁכְּנֶגְדּוֹ לְאָרְךְ כָּל הַבַּיִת, שֶׁדֶּרְכּוֹ נִכְנָסִים לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס אֶת הַתֶּבֶן, **וְאֵין בֵּינוֹ** [-בֵּין הַתֶּבֶן] **לְבֵין הַקּוֹרוֹת** שַׁבַּתְּקָרָה **פּוֹתֵחַ טָפַח,** אִם הַטָּמְאָה **בִּפְנִים** - בְּתוֹךְ הַתֶּבֶן, **כֵּלִים** הַנִּמְצְאִים בַּשְּׁבִיל הַפָּנוּי **שֶׁכְּנֶגֶד הַיְצִיאָה טְמֵאִים,** שֶׁאֵין מְחִצַּת הַתֶּבֶן מוֹנַעַת מֵהַטֻּמְאָה לְהִתְפַּשֵּׁט, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּדִין מְחִצַּת נְסָרִים וִירִיעוֹת. וְאִם הַטָּמְאָה **בַּחוּץ** - בַּשְּׁבִיל הַפָּנוּי, **כֵּלִים שֶׁבִּפְנִים** - שֶׁבְּתוֹךְ הַתֶּבֶן, הֲרֵי הֵם כְּכֵלִים הַנִּמְצְאִים בְּתוֹךְ מְחִצַּת הַנְּסָרִים עַצְמָהּ [וְלֹא מֵאֲחוֹרֶיהָ] **וְאִם יֵשׁ בִּמְקוֹמָם** חֻלָּל **טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוּם טֶפַח, טְהוֹרִים,** שֶׁהֵם נִתּוּנִים בְּאֹהֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ, **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בִּמְקוֹמָם חֻלָּל זֶה, **טְמֵאִים. וְאִם יֵשׁ בֵּין הַתֶּבֶן לַקּוֹרוֹת** הַתְּקָרָה **פּוֹתֵחַ טֶפַח,** וְהַטָּמְאָה בַּמָּקוֹם הַפָּנוּי, וְהַכֵּלִים בְּתוֹךְ הַתֶּבֶן, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם יֵשׁ בִּמְקוֹם הַכֵּלִים שִׁעוּר אֹהֶל וּבֵין אִם אֵין, הַכֵּלִים **טְמֵאִים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ מֵעַל הַתֶּבֶן שִׁעוּר אֹהֶל פָּנוּי הַמְחֻבָּר לַשְּׁבִיל הַפָּנוּי שֶׁכְּנֶגֶד הַפֶּתַח, הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ נִמְשָׁךְ הַתֶּבֶן אֵינוֹ נֶחְשָׁב כִּמְחִצָּה אֶלָּא כְּשֶׁאֵר הַחֻפָּצִים הַמֻּנָּחִים בַּבַּיִת וְאֵינוֹ מַצִּיל עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ: **מִשְׁנָה ז הַדְּבָרִים הַמְבַטְּלִים מֵהֶחְלֵל שָׁם אֹהֶל:** **בַּיִת שֶׁמִּלְּאוֹ עָפָר אוֹ צְרוֹרוֹת** - אֲבָנִים קְטַנּוֹת, **וּבִטְּלוֹ** - וּבִטֵּל בִּדְעָתּוֹ אֶת הֶעָפָר אוֹ הַצְּרוֹרוֹת לְקַרְקַע הַבַּיִת, **וְכֵן כְּרֵי שֶׁל תְּבוּאָה, אוֹ גַּל שֶׁל צְרוֹרוֹת** שֶׁבִּטְּלָם לַקַּרְקַע, **אֲפִלּוּ** לֹא בִּטְּלוֹ אֶלָּא לְפִי שָׁעָה **כְּגַלּוֹ שֶׁל עָכָן** שֶׁמָּעַל בְּחֵרֶם יְרִיחוֹ שֶׁמִּתְחִלָּה הָעֱמִיד לְזְמַן עַד שֶׁהוֹצִיאוּהוּ לְקִבְרוֹ [וְאַחַר כָּךְ הֶעֱמִידוּ שׁוּב הַגַּל לְיָמִים רַבִּים כַּמְבֹאָר בַּפָּסוּק (יהושע ז כו) (חזו"א אהלות סופי"ג)], אִם יֵשׁ תַּחְתֵּיהֶם טֻמְאָה הֲרֵי הִיא כִּטְמוּנָה בַּקַּרְקַע, וְלָכֵן אִם אֵין שָׁם חֻלָּל כְּפוֹתֵחַ טֶפַח נִדּוֹנֶת כְּטֻמְאָה רְצוּפָה **וַאֲפִלּוּ** אִם הַטֻּמְאָה נִמְצֵאת **בְּצַד הַכֵּלִים** אֶלָּא שֶׁהֵם אֵינָם נוֹגְעִים בָּהּ, הַטֻּמְאָה **אֵינָהּ** מִטַּמֵּאת אוֹתָם אֶלָּא **בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת.** אֲבָל אִם יֵשׁ בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה כְּפוֹתֵחַ טֶפַח, יֵשׁ לָדוּן אֶת כָּל הַגַּל וְכֵיוֹצֵא בּוֹ כְּקֶבֶר סָתוּם שֶׁמִּטַּמֵּא אֶת כָּל סְבִיבוֹתָיו: **מִשְׁנָה ח חֲצַר הַקֶּבֶר:** **חֲצַר הַקֶּבֶר** שֶׁבְּאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ יֶשְׁנָן מְעָרוֹת קְבוּרָה, **הָעוֹמֶדֶת בְּתוֹכָהּ טָהוֹר, עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ** - כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שִׁעוּר **אַרְבַּע** עַל אַרְבַּע **אַמּוֹת,** וַאֲפִלּוּ אִם עוֹמֵד סָמוּךְ לַמְּעָרָה כָּל שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בְּמַשְׁקוֹף פְּתִחָהּ הֲרֵי הוּא טָהוֹר. וְאַף שֶׁמֵּת מְטַמֵּא בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו, אַךְ כָּאן שֶׁהַמֵּת בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה וְיֵשׁ לָהּ מְחִצּוֹת אֵינוֹ מְטַמֵּא מֵעֵבֶר לַפֶּתַח, וְדִין זֶה הוּא **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** שֶׁכָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ **אַרְבָּעָה טְפָחִים** הָעוֹמֵד בְּתוֹכָהּ טָהוֹר. אֲבָל אִם הָיָה פְּחוּתָה מִשִּׁעוּר זֶה [אַרְבַּע אַמּוֹת לְבֵית שַׁמַּאי וְאַרְבָּעָה טְפָחִים לְבֵית הִלֵּל], הֲרֵי הִיא בְּטֵלָה לַמְּעָרָה וְהָעוֹמֵד בָּהּ טָמֵא. [וְחָצֵר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מְעָרוֹת קְבוּרָה רַק מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹת, וְצִדָּהּ הָרְבִיעִי פָּתוּחַ לָאֲוִיר הָעוֹלָם, אֶפִלּוּ אִם הִיא קְטַנָּה מִשִּׁעוּר זֶה אֵינָהּ בְּטֵלָה לַמְּעָרוֹת וְהָעוֹמֵד בָּהּ טָהוֹר]. **קוֹרָה שֶׁעֻשָּׂאָהּ גּוֹלֶל לַקֶּבֶר:** קוֹרָה **שֶׁעֻשָּׂאָהּ גּוֹלֶל** [-כִּסּוּי] **לַקֶּבֶר, בֵּין** אִם הִיא **עוֹמֶדֶת** וּמְכַסָּה בְּחֶלְקָהּ הַתַּחְתּוֹן אֶת פֶּתַח הַקֶּבֶר, וְחֶלְקָהּ הַתַּחְתּוֹן רָחָב יוֹתֵר מִפֶּתַח הַקֶּבֶר, **וּבֵין** אִם הִיא מֻטָּה וְשׁוֹכֶבֶת **עַל צִדָּהּ** עַל פֶּתַח הַקֶּבֶר, **אֵין טָמֵא אֶלָּא** חֵלֶק הַקּוֹרָה **שֶׁכְּנֶגֶד הַפֶּתַח.** וּבְאֹפֶן **שֶׁעֻשָּׂה רֹאשָׁהּ גּוֹלֶל לַקֶּבֶר** - שֶׁהֶעֱמִיד אֶת הַקּוֹרָה הֲפוּכָה, כְּךְ שֶׁחֶלְקָהּ הַצַּר מְכַסֶּה אֶת פֶּתַח הַקֶּבֶר בִּמְדֻיָּק וְאִלּוּ חֶלְקָהּ הָרָחָב נִמְצָא לְמַעְלָה, וַהֲרֵי הִיא כְּעֵץ הָעוֹמֵד עַל פֶּתַח הַקֶּבֶר שֶׁגִּזְעוֹ צַר וְנוֹפוֹ רָחָב, **אֵין טָמֵא** כָּל גַּבֵּהּ הַקּוֹרָה, **אֶלָּא** רַק **עַד אַרְבָּעָה טְפָחִים.** וְשִׁעוּר זֶה אָמוּר **בִּזְמַן שֶׁהוּא עָתִיד לָגֹד** [-לִקְצֹץ] אֶת הַקּוֹרָה וְלֹא לְהַשְׁאִירָהּ כֻּלָּהּ עַל פֶּתַח הַקֶּבֶר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא קִצֵּץ אֶת הַקּוֹרָה **כֻּלָּהּ חִבּוּר** - כָּל גַּבֵּהּ הַקּוֹרָה נַעֲשָׂה גּוֹלֶל הַקֶּבֶר וְכָל מַה שֶּׁכְּנֶגֶד פֶּתַח הַקֶּבֶר טָמֵא [דִּין זֶה נָכוֹן גַּם בָּאֹפֶן הַמְבֹאָר בְּרִישָׁא שֶׁחֶלְקָהּ הָרָחָב שֶׁל הַקּוֹרָה לְמַטָּה, אֶלָּא שֶׁהַתְּנָא הֶעְדִּיף לְהַשְׁמִיעֵנוּ כָּל דִּין בְּמִקְרֶה אַחַר (תוי"ט)]: **מִשְׁנָה ט חֲבִית מֻקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל שֶׁעֻשָּׂאָהּ גּוֹלֶל:** חֲבִית חֶרֶס שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִים טְהוֹרִים וּמֻקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל - מִכְסֶה מְהֻדָּק, **וְעֻשָּׂאָהּ גּוֹלֶל לַקֶּבֶר,** כָּל **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ** בְּעוֹדָהּ מֻנַּחַת כְּגוֹלֶל, **טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה** כְּדִין הַנּוֹגֵעַ בַּמֵּת. **וְהֶחְבִית וְהַמַּשְׁקִין שֶׁבָּהּ טְהוֹרִין,** כְּדִין כְּלִי חֶרֶס הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל בְּאֹהֶל הַמֵּת שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְטֻמְאַת הַגּוֹלֶל חָלָה עַל צִדָּהּ הַחִיצוֹנִי שֶׁל הֶחָבִית בִּלְבַד. **בְּהֵמָה שֶׁעֻשָּׂאָהּ גּוֹלֶל:**

בְּהֵמָה שֶׁעֻשָּׂאָהּ גּוֹלֶל לַקֶּבֶר, כָּל **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ** בְּעוֹדָהּ מְשֻׁמֶּשֶׁת כְּגוֹלֶל, **טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה,** שֶׁאַף שֶׁבַּעֲלֵי חַיִּים אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, יֵשׁ בָּהֶם טֻמְאַת גּוֹלֶל. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כֹּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם גּוֹלֶל,** שֶׁדָּבָר שֶׁעוֹמֵד עַל יְדֵי רוּחַ חַיִּים אֵין חֲשִׁיבוּת לַעֲמִידָתוֹ: **מִשְׁנָה י דִּין אֹהֶל בְּיָדָיו שֶׁל אָדָם:** אָדָם **הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת (וְהַנּוֹגֵעַ)** [גִּרְסַת הַמְפָרְשִׁים: וּבוֹ בַּזְּמַן נוֹגֵעַ] **בַּכֵּלִים,** אוֹ **הַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת (וְהַנּוֹגֵעַ)** [גִּרְסַת הרע"ב: וּבוֹ בַּזְּמַן נוֹגֵעַ] **בַּכֵּלִים,** הַכֵּלִים **טְמֵאִין** טֻמְאַת שִׁבְעָה, כְּדִין כֵּלִים שֶׁנָּגְעוּ בְּמֵת עַצְמוֹ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם נוֹגֵעַ בְּמֵת הוּא חָשׁוּב כְּמֵת עַצְמוֹ, וְזֶהוּ דִּין 'טֻמְאָה בְּחִבּוּרִים'. אֲבָל אָדָם **הַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת,** וּבוֹ בַּזְּמַן **מַאֲהִיל עַל הַכֵּלִים,** אוֹ **הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת** וּבוֹ בַּזְּמַן **מַאֲהִיל עַל הַכֵּלִים,** הַכֵּלִים **טְהוֹרִים,** שֶׁרַק הַמֵּת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל וְלֹא הָאָדָם אַף בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בְּמֵת. **וְאִם יֵשׁ בְּיָדוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח** - טֶפַח עַל טֶפַח, הַכֵּלִים **טְמֵאִין,** כִּי טֻמְאַת הַמֵּת עוֹבֶרֶת תַּחַת הַיָּד אֶל הַכֵּלִים מִדִּין אֹהֶל הַמֵּת, וְלֹא מִדִּין 'טֻמְאָה בְּחִבּוּרִים'. **שְׁנֵי בָתִּים** שֶׁפְּתִחֵיהֶם מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְרֶוַח בֵּינֵיהֶם, **וּבָהֶן כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים** מִבְּשַׂר הַמֵּת, וְכָל בַּיִת בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֵינוֹ אֹהֶל הַמֵּת כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר כְּזַיִת, **פָּשַׁט** אָדָם **אֶת שְׁתֵּי יָדָיו לָהֶן** - לְתוֹךְ הַבָּתִּים, **אִם יֵשׁ בְּיָדָיו פּוֹתֵחַ טֶפַח** - רֹחַב טֶפַח לְכָל אָרְכָּן, הוּא **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה** לַבָּתִּים, שֶׁהוּא מְחַבֵּר בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים, וַהֲרֵי זֶה כְּאֹהֶל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים הַמְצֻטְרָפִים זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא (לעיל פ"ג מ"א). **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין בְּיָדָיו פּוֹתֵחַ טֶפַח, **אֵינוֹ מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה,** וְהַבָּתִּים אֵינָם נַעֲשִׂים אֹהֶל הַמֵּת וְהַכֵּלִים שֶׁבָּהֶם טְהוֹרִים. אֲבָל הָאָדָם עַצְמוֹ טָמֵא כֵּיוָן שֶׁהָאֹהֶל עַל שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים הַמְצֻטְרָפִים זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא (שם):

פֶּרֶק טז דִּין אֹהֶל בְּמִטַּלְטְלִין, וְדִין מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשַׁשׁ קֶבֶר: **מִשְׁנָה א רֹחַב הַמִּטַּלְטְלִין לְהֶבְאַת טֻמְאָה:** כָּל **הַמִּטַּלְטְלִין** הַמַּאֲהִילִים עַל הַמֵּת **מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה** לְכָל מַה שֶּׁתַּחְתֵּיהֶם, כְּשֶׁיֵּשׁ בְּעָבְיָם **כְּעֵבִי הַמַּרְדֵּעַ** - 'מַלְמַד הַבָּקָר', שֶׁהוּא מַקֵּל הַמְיֻעָד לְהַכְנָנַת הַבְּהֵמָה בְּעֵת הַחֲרִישָׁה, וְהֶקֵּפוֹ טֶפַח וְרָחְבּוֹ שְׁלִישׁ טֶפַח. וְאַף שֶׁאֵין אֹהֶל אֶלָּא בְּרֹחַב טֶפַח, גָּזְרוּ עַל דָּבָר שֶׁהֶקֵּפוֹ טֶפַח מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁרָחְבּוֹ טֶפַח. **אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן** בְּשִׁבּוּעָה, **אֲקַפַּח אֶת בָּנַי** - יִכָּרְתוּ וְיִמּוּתוּ בָּנַי וְאֶקָּבֵרֵם, אִם לֹא אֶמֶת בְּסָמוּךְ לְקֶבֶר **וְהַמַּרְדֵּעַ עַל כְּתֵפוֹ וְהָאֶהֱיל צִדּוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר,** וּמִכֹּחַ זֶה טְמֵאִים חֲכָמִים אֶת הָאִכָּר טֻמְאַת שִׁבְעָה. וְהַשּׁוֹמֵעַ סָבַר שֶׁטְּמֵאוּהוּ מִשּׁוּם אֹהֶל הַמֵּת, שֶׁהַמַּרְדֵּעַ הָאֱהִיל עַל הַקֶּבֶר וְעָלָיו, וּמִכֹּחַ הִסְיק שֶׁהַקֶּפוֹ טֶפַח מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. **וּבֶאֱמֶת טְמֵאוּהוּ מִשּׁוּם** שֶׁנָּגַע **בַּכֵּלִים הַמַּאֲהִילִים עַל הַמֵּת,** שֶׁיֵּשׁ לְטַמֹּאוֹתוֹ מִשְּׁנֵי טְעָמִים: א. 'טֻמְאָה בְּחִבּוּרִים', שֶׁהַמַּרְדֵּעַ נִטְמָא בְּהֶיּוֹתוֹ מַאֲהִיל עַל הַמֵּת [וּלְטֻמְאַת עַצְמוֹ אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה רָחָב טֶפַח], וְהָאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מַאֲהִיל עַל הַמֵּת טָמֵא אַף הוּא כְּנוֹגֵעַ בַּמֵּת. ב. 'חָרֵב הֲרֵי הוּא כָּחָלָל', שֶׁהַמַּרְדֵּעַ נַעֲשָׂה כַּמֵּת מִדִּין כְּלִי הַנּוֹגֵעַ בַּמֵּת, וְהָאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי אֶתַּקֵּן** - אֲנִי אֹמַר הֲלָכָה זוֹ בְּאֹפֶן מְתֻקָּן, כְּדֵי **שֶׁיְּהוּ דִּבְרֵי חֲכָמִים קַיָּמִין.** שֶׁאָכֵן תִּקְּנוּ חֲכָמִים **שֶׁיְּהוּ כָּל הַמִּטַּלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה עַל אָדָם הַנּוֹשְׂאָן, בְּאֹפֶן** שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שִׁעוּר **כְּעֵבִי הַמַּרְדֵּעַ** [וַאֲפִלּוּ בְּאֹפֶן שֶׁאֵין לְטַמֹּאוֹתוֹ קְטוֹעָה וְאֵינָהּ נְכוֹנָה, שֶׁאַף מִטַּלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה רַק כְּשֶׁיֵּשׁ בְּרָחְבָּם טֶפַח. אֶלָּא **שֶׁשָּׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ** שֶׁהֶעִיד עַל הֲלָכָה זוֹ שְׁאֵלָה שֶׁנִּשְׁאֲלָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, **וְטָעָה** בַּהֲבָנַת תְּשׁוּבַת הַחֲכָמִים. וְכָךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנִּשְׁאֲלוּ עָלָיו, **שֶׁהָיָה הָאִכָּר עוֹבֵר** אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, **וְטֻמְּאוּהוּ מִשּׁוּם כֵּלִים הַמַּאֲהִילִים עַל הַמֵּת. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי אֶתַּקֵּן מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה עַל אָדָם הַנּוֹשְׂאָן בָּעֵבִי הַמַּרְדֵּעַ,**

מִשּׁוּם טֻמְאָה בְּחִבּוּרִים אוֹ מִשּׁוּם נוֹגֵעַ בִּכְלִי שֶׁנָּגַע בַּמֵּת, כְּגוֹן שֶׁנָּגְדוֹ מַפְסִיק בֵּין גּוּפוֹ לַכְּלִי, שֶׁבְּאָפָן זֶה הֲרֵי הוּא טָמֵא רַק טֻמְאַת עֶרֶב]. לְפִי שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיִּטָּמֵא טֻמְאַת שְׁבָעָה, כִּי אִם יִטָּמֵא רַק טֻמְאַת עֶרֶב יִטְעוּ הָרוֹאִים וְיִסְבְּרוּ שֶׁנִּטְמָא מִשּׁוּם אֹהֶל [שֶׁיִּחְשְׁבוּ שֶׁדַּי בְּהֶקֵף טָפַח כְּדֵי לְהַעֲבִיר אֶת הַטֻּמְאָה] וְיַסִּיקוּ מִכָּךְ שֶׁהַנִּטְמָא מֵהַמֵּת בְּטֻמְאַת אֹהֶל טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב. וְשֶׁיִּהְיוּ הַמְּטַלְטְלִים מְבִיאִים **עַל עַצְמָן** טֻמְאָה **בְּכָל שֶׁהַן** [וְדִין זֶה הוּא מִן הַתּוֹרָה, שֶׁהַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת טָמֵא אַף שֶׁאֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח]. וְשֶׁיִּהְיוּ מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה **עַל שְׁאָר אָדָם וְכֵלִים** שֶׁתַּחְתֵּיהֶם רַק **בְּפוֹתֵחַ טָפַח** כְּדִין כָּל אֹהֶל, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם טְהוֹרִים אֵין שַׂיָּךְ בָּהֶם הַנִּזְכָּר וְאֵין טַעַם לְתַקֵּן בָּהֶם טֻמְאַת שְׁבָעָה. [וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁהַמְטַלְטְלִים מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה בָּעֶבְיִ מַרְדֵּעַ, הַיְינוּ עַל כָּל אָדָם וְכֵלִים שֶׁתַּחְתֵּיהֶם וְלֹא עַל שְׁאָר אָדָם וְכֵלִים שֶׁתַּחְתֵּיהֶם **מִשְׁנָה ב** הַכֹּרַעַת הַדִּין **בְּאֶפְנַיִם שׁוֹנִים עַל פִּי כְּלָלוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא:** **כֵּיצַד** מְבִיאִים הַמְּטַלְטְלִין עַל עַצְמָן טֻמְאָה בְּכָל שֶׁהוּא, כְּגוֹן **כּוֹשׁ** [-פָּלָךְ שֶׁהַנְּשָׁמִים טוֹוֹת בּוֹ] **שֶׁהוּא תָּחוּב בְּכֹתֶל** בְּרֹאשׁוֹ הָאֶחָד, וְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי בָּאֲוִיר, **וְכַחֲצִי זַיִת** מִבְּשַׂר הַמֵּת **מִתַּחְתָּיו, וְכַחֲצִי זַיִת** מִבְּשַׂר הַמֵּת **מֵעַל גַּבָּיו, אַף עַל פִּי שֶׁהָאֳצָאֵי הַכַּזַּיִתִים אֵינָן מְכֻוָּנִין** זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, הַכּוֹשׁ **טָמֵא,** לְפִי שֶׁמִּצְטָרְפִים שְׁנֵי הַחֲצָאִים לְטַמֵּא בְּאֹהֶל, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ג מ"א) שֶׁהַמַּאֲהִיל עַל חֲצִי כְּזַיִת וַחֲצִי כְּזַיִת מַאֲהִיל עָלָיו, טָמֵא. **נִמְצָא** שֶׁהַכּוֹשׁ **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לְעַצְמוֹ** [-עַל עַצְמוֹ] **בְּרֹחַב כָּל שֶׁהוּא.** [וְאֵינוֹ נִדּוֹן כְּפִשּׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, מֻחְמֶרֶת צִנּוֹר הַמִּתְכֶּכֶת שֶׁקָּטֵן בּוֹ שֶׁהוּא עִקַּר הַכְּלִי]. וְכֵיצַד מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה **עַל שְׁאָר אָדָם וְכֵלִים** שֶׁתַּחְתֵּיהֶם רַק **בְּפוֹתֵחַ טָפַח** כְּדִין כָּל אֹהֶל, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם טְהוֹרִים אֵין שַׂיָּךְ בָּהֶם הַנִּזְכָּר וְאֵין טַעַם לְתַקֵּן בָּהֶם טֻמְאַת שְׁבָעָה. [וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁהַמְטַלְטְלִים מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה בָּעֶבְיִ מַרְדֵּעַ, הַיְינוּ עַל כָּל אָדָם וְכֵלִים שֶׁתַּחְתֵּיהֶם וְלֹא עַל שְׁאָר אָדָם וְכֵלִים שֶׁתַּחְתֵּיהֶם **מִשְׁנָה ב הַכֹּרַעַת הַדִּין בְּאֶפְנַיִם שׁוֹנִים עַל פִּי כְּלָלוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא:** **כֵּיצַד** מְבִיאִים הַמְּטַלְטְלִין עַל עַצְמָן טֻמְאָה בְּכָל שֶׁהוּא, כְּגוֹן **כּוֹשׁ** [-פָּלָךְ שֶׁהַנְּשָׁמִים טוֹוֹת בּוֹ] **שֶׁהוּא תָּחוּב בְּכֹתֶל** בְּרֹאשׁוֹ הָאֶחָד, וְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי בָּאֲוִיר, **וְכַחֲצִי זַיִת** מִבְּשַׂר הַמֵּת **מִתַּחְתָּיו, וְכַחֲצִי זַיִת** מִבְּשַׂר הַמֵּת **מֵעַל גַּבָּיו, אַף עַל פִּי שֶׁאֳצָאֵי הַכַּזַּיִתִים אֵינָן מְכֻוָּנִין** זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, הַכּוֹשׁ **טָמֵא,** לְפִי שֶׁמִּצְטָרְפִים שְׁנֵי הַחֲצָאִים לְטַמֵּא בְּאֹהֶל, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ג מ"א) שֶׁהַמַּאֲהִיל עַל חֲצִי כְּזַיִת וַחֲצִי כְּזַיִת מַאֲהִיל עָלָיו, טָמֵא. **נִמְצָא** שֶׁהַכּוֹשׁ **מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לְעַצְמוֹ** [-עַל עַצְמוֹ] **בְּרֹחַב כָּל שֶׁהוּא.** [וְאֵינוֹ נִדּוֹן כְּפִשּׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, מֻחְמֶרֶת צִנּוֹר הַמִּתְכֶּכֶת שֶׁקָּטֵן בּוֹ שֶׁהוּא עִקַּר הַכְּלִי]. וְכֵיצַד מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה **עַל שְׁאָר אָדָם וְכֵלִים** שֶׁתַּחְתֵּיהֶם רַק **בְּפוֹתֵחַ טָפַח** כְּדִין כָּל אֹהֶל, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵם טְהוֹרִים אֵין שַׂיָּךְ בָּהֶם הַנִּזְכָּר וְאֵין טַעַם לְתַקֵּן בָּהֶם טֻמְאַת שְׁבָעָה. [וְאִלּוּ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁהַמְטַלְטְלִים מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה בָּעֶבְיִ מַרְדֵּעַ, הַיְינוּ עַל כָּל אָדָם וְכֵלִים שֶׁתַּחְתֵּיהֶם וְלֹא עַל שְׁאָר אָדָם וְכֵלִים שֶׁתַּחְתֵּיהֶם **מִשְׁנָה ב הַכֹּרַעַת הַדִּין בְּאֶפְנַיִם שׁוֹנִים עַל פִּי כְּלָלוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא:** **כֵּיצַד** מְבִיאִים הַמְּטַלְטְלִין עַל עַצְמָן טֻמְאָה בְּכָל שֶׁהוּא, כְּגוֹן **כּוֹשׁ** [-פָּלָךְ שֶׁהַנְּשָׁמִים טוֹוֹת בּוֹ] **שֶׁהוּא תָּחוּב בְּכֹתֶל** בְּרֹאשׁוֹ הָאֶחָד, וְרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי בָּאֲוִיר, **וְכַחֲצִי זַיִת** מִבְּשַׂר הַמֵּת **מִתַּחְתָּיו, וְכַחֲצִי זַיִת** מִבְּשַׂר הַמֵּת **מֵעַל גַּבָּיו, אַף עַל פִּי שֶׁאֳצָאֵי הַכַּזַּיִתִים אֵינָן מְכֻוָּנִין,** טָמֵא. נִמְצָא מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לְעַצְמוֹ **בְּכָל שֶׁהוּא. הַקַּדָּר שֶׁהוּא עוֹבֵר וְהַסַּל עַל כְּתֵפוֹ וְהָאֳהִיל צִדּוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, הַכֵּלִים שֶׁבַּצַּד הַשֵּׁנִי טְהוֹרִין. אִם יֵשׁ בַּסַּל פּוֹתֵחַ טָפַח, טְמֵאִים. הַתִּלּוּלִיּוֹת הַקְּרוֹבוֹת, בֵּין לָעִיר בֵּין לַדֶּרֶךְ, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יְשָׁנוֹת, טְמֵאוֹת. הָרְחוֹקוֹת, חֲדָשׁוֹת טְהוֹרוֹת, וִישָׁנוֹת טְמֵאוֹת. אֵיזוֹ הִיא קְרוֹבָה, חֲמִשִּׁים אַמָּה. וִישָׁנָה, שִׁשִּׁים שָׁנָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, קְרוֹבָה, שֶׁאֵין קְרוֹבָה מִמֶּנָּה. וִישָׁנָה, שֶׁאֵין אָדָם זוֹכְרָהּ: **ג** הַמּוֹצֵא מֵת בַּתְּחִלָּה מֻשְׁכָּב כְּדַרְכּוֹ, נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסָתוֹ. מָצָא שְׁלֹשָׁה, אִם יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה שְׁנַיִם, נוֹטְלָן וְאֶת תְּבוּסָתָן. מָצָא שְׁלֹשָׁה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה, כְּמִלֹּא מִטָּה וְקוֹבְרֶיהָ, הֲרֵי זוֹ שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת. בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה. מָצָא אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה, בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה, שָׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. שֶׁאִלּוּ מִתְּחִלָּה מְצָאוֹ, נְטָלוֹ וְאֶת תְּבוּסָתוֹ: **ד** הַבּוֹדֵק, בּוֹדֵק אַמָּה עַל אַמָּה וּמַנִּיחַ אַמָּה, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְסֶלַע אוֹ לִבְתוּלָה. הַמּוֹצִיא אֶת הֶעָפָר מִמְּקוֹם טֻמְאָה, אוֹכֵל בִּדְמָעוֹ. הַמְפַקֵּחַ בַּגֵּל, אֵינוֹ אוֹכֵל בִּדְמָעוֹ: **ה** הָיָה בּוֹדֵק, הִגִּיעַ לִנְחַל אוֹ לִשְׁלוּלִית אוֹ לְדֶרֶךְ הָרַבִּים, מַפְסִיק. שָׁדֶה שֶׁנֶּהֶרְגוּ בָּהּ הֲרוּגִים, מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר. הַמְפַנֶּה קִבְרוֹ מִתּוֹךְ שֶׁדֵּהוּ, מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר. בּוֹר שֶׁמְּטִילִים לְתוֹכוֹ נְפָלִים אוֹ הֲרוּגִים, מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם הִתְקִינוּ לִקְבֶר מִתְּחִלָּה, יֵשׁ לוֹ תְּבוּסָה:

לִטֹּל עִמּוֹ אֶת תְּבוּסָתוֹ. אֲבָל אִם **מָצָא שְׁלֹשָׁה** מֵתִים, אֲזַי **אִם** יֵשׁ **בֵּין זֶה לָזֶה** - בֵּין הַמֵּת הָרִאשׁוֹן לַמֵּת הַשְּׁלִישִׁי יוֹתֵר **מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וְעַד** - וְלֹא יוֹתֵר **מִשְׁמוֹנָה** אַמּוֹת **(כְּמִלֹּא מִטָּה וְקוֹבְרֶיהָ), הֲרֵי זוֹ שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת** - חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָיָה כָּאן בֵּית קְבָרוֹת, וּמֵת שֶׁנִּקְבַּר בְּכַוָּנָה וְלֹא בְּאַקְרַאי קָנָה מְקוֹמוֹ וְאָסוּר לְפַנּוֹתוֹ. וְשִׁעוּר זֶה נִקְבַּע, לְפִי שֶׁמְּעֶרֶת קְבוּרָה הָיְתָה שֵׁשׁ אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, וּבְאָפָן זֶה אֲלָכְסוֹן הַמְּעָרָה הוּא כְּשִׁמּוֹנָה אַמּוֹת, וְלָכֵן אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם אַרְבַּע אַמּוֹת כְּרֹחַב הַמְּעָרָה, עַד שְׁמוֹנָה אַמּוֹת כַּאֲלַכְסוֹנָהּ, חוֹשְׁשִׁים שֶׁזּוֹ מְעָרַת קְבוּרָה. וּבְאָפָן זֶה עֲלָיו לִבְדֹּק שֶׁמָּא יֵשׁ קְבָרִים נוֹסָפִים סָבִיב, וְלָכֵן **בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ** - מֵהַמֵּת הָרִאשׁוֹן וְהַשְּׁלִישִׁי **וּלְהַלָּן** לְכָל צַד עַד **עֶשְׂרִים אַמָּה,** שֶׁדַּרְכָּם הָיָה לִקְבֹּר בְּמְעָרָה הַבְּנוּיָה כְּחָצֵר שֶׁמְּסֻבִּיבָהּ מְעָרוֹת קְבוּרָה [-כּוּכִים], וְגֹדֶל הֶחָצֵר שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְהַכּוּכִים אַרְבַּע עַל שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְנִמְצָא שֶׁשִּׁטְחָהּ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר הוּא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה אַמּוֹת, אֹרֶךְ הֶחָצֵר וּשְׁתֵּי מְעָרוֹת מִשְּׁנֵי צְדָיהָ. אֲלָא שֶׁכְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הוּא בּוֹדֵק אֶת אֲלַכְסוֹן הַמְּעָרָה וְלָכֵן בּוֹדֵק עוֹד שְׁתֵּי אַמּוֹת [וְאֵין חוֹשְׁשִׁים אֲלָא לַאֲלַכְסוֹן אֶחָד וְלֹא לִשְׁנֵי אֲלַכְסוֹנִים]. וְצָרִיךְ לִבְדֹּק עֶשְׂרִים אַמָּה מִכָּל צַד, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה צַד שֶׁל הֶחָצֵר הַמְּעָרָה שֶׁמָּצָא. וְאִם **מָצָא** אֲפִלּוּ מֵת **אֶחָד,** אֲפִלּוּ אִם **בְּסוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה,** עָלָיו לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא מֵת זֶה הוּא מִמְּעָרַת קְבוּרָה נוֹסָפֶת הַנִּמְצֵאת בְּסִמְיכוּת מָקוֹם, וַהֲרֵי הוּא **בּוֹדֵק מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן** עוֹד **עֶשְׂרִים אַמָּה** - כְּדֶרֶךְ שֶׁבָּדַק בַּתְּחִלָּה, מִשּׁוּם **שָׁרַגְלַיִם לַדָּבָר** - שֶׁמִּסְתַּבֵּר שֶׁיֵּשׁ בְּשָׂדֶה זוֹ - שֶׁהִיא בֵּית הַקְּבָרוֹת - עוֹד מְעָרוֹת קְבוּרָה, אַף עַל פִּי **שֶׁאִלּוּ מִתְּחִלָּה מְצָאוֹ** לְמֵת זֶה לְבַדּוֹ, הָיָה **נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסָתוֹ** כַּמְבֹאָר בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה, אַךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר מָצָא בְּשָׂדֶה זוֹ מְעָרַת קְבוּרָה, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאַף כָּאן יֵשׁ מְעָרַת קְבוּרָה: **מִשְׁנָה ד אֵפֵּן בְּדִיקַת עֶשְׂרִים הָאַמּוֹת שֶׁסְּבִיב שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת:** הַבּוֹדֵק עֶשְׂרִים אַמּוֹת אֵלּוּ אֵינוֹ צָרִיךְ לַחְפֹּר אֶת כֻּלָּן, אֶלָּא חוֹפֵר **וּבוֹדֵק** רִבּוּעַ שֶׁל **אַמָּה עַל אַמָּה, וּמַנִּיחַ אַמָּה** שֶׁאַחֲרָיהָ בְּלִי לַחְפֹּר בָּהּ, וְשׁוּב חוֹפֵר אַמָּה עַל אַמָּה, וְשׁוּב מַנִּיחַ אַמָּה, וְכָךְ מִמְּשִׁיךְ עַד סוֹף עֶשְׂרִים אַמָּה. וּבְמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לַחְפֹּר, חוֹפֵר לְעֻמָּק הַקַּרְקַע **עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְסֶלַע, אוֹ לִבְתוּלָה** - לְקַרְקַע קָשָׁה שֶׁלֹּא נֶחְפְּרָה מֵעוֹלָם, וּבְכָךְ מְוַדֵּא שֶׁלֹּא נִקְבַּר מֵת בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. **כֹּהֵן שֶׁהֶאֱהִיל עַל מְקוֹם סְפֵק טֻמְאָה:** כֹּהֵן **הַמּוֹצִיא אֶת הֶעָפָר מִמְּקוֹם טֻמְאָה** - מֵאוֹתָן עֶשְׂרִים אַמָּה שֶׁסְּבִיבוֹת שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת [אַף שֶׁאָסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן כֵּיוָן שֶׁהוּא מְזֻהָר לֹא לְהִטָּמֵא לְמֵתִים], **אוֹכֵל בִּדְמָעוֹ** - בִּתְרוּמָתוֹ [מִלְּשׁוֹן 'מְלֵאתָךְ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר' (שמות כב כח)], וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הָיָה שָׁם מֵת וְלֹא הִבְחִין בּוֹ. אֲבָל כֹּהֵן **הַמְפַקֵּחַ** [-פּוֹתֵחַ וּמַסִּיר] **בַּגֵּל** שֶׁל אֲבָנִים שֶׁנָּפְלוּ עַל אָדָם וּמֵת אוֹ סָפֵק מֵת, **אֵינוֹ אוֹכֵל בִּדְמָעוֹ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֶחְזִק לָנוּ שֶׁיֵּשׁ שָׁם מֵת אוֹ סָפֵק מֵת יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הָאֳהִיל עָלָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁכוּנַּת קְבָרוֹת שֶׁאֵינוֹ סָפֵק גָּמוּר אֶלָּא רַק חֶשְׁשׁ בְּעָלְמָא: **מִשְׁנָה ה מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין לָחוּשׁ בָּהֶם לְהֶמְשֵׁךְ שְׁכוּנַּת קְבָרוֹת:** הָיָה בּוֹדֵק אֶת אוֹתָן עֶשְׂרִים אַמָּה וְהִגִּיעַ **לְנַחַל אוֹ לִשְׁלוּלִית** - לְאַמַּת הַמַּיִם [הַמְחַלֶּקֶת שֶׁלָּל' לַאֲגַפֶּיהָ, לְאַמּוֹת מַיִם אֲחֵרוֹת הַמּוֹלִיכוֹת אֶת הַמַּיִם לַשָּׂדוֹת] **אוֹ לְדֶרֶךְ הָרַבִּים, מַפְסִיק** אֶת בְּדִיקָתוֹ, שֶׁבָּהֶם לֹא קוֹבְרִים אֶת הַמֵּת וְאֵין דֶּרֶךְ לְהַמְשִׁיךְ אֶת שְׁכוּנַּת הַקְּבָרוֹת אַחֲרֵי הֶפְסֵק זֶה. **לִקּוּט עֲצָמוֹת מֵת מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא נִתַּן שָׁם לִקְבוּרָה:** **שָׂדֶה שֶׁנֶּהֶרְגוּ בָּהּ הֲרוּגִים, מְלַקֵּט** [-מֵתֶר לְלַקֵּט] כָּל **עֶצֶם עֶצֶם,** לְפִי שֶׁאֵינָם קוֹנִים אֶת מְקוֹמָם, **וְהַכֹּל טָהוֹר** - וּשְׁאָר עֲפַר הַשָּׂדֶה טָהוֹר, וְאֵין בּוֹ דִּין תְּבוּסָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְּנוּ שָׁם לְשֵׁם קְבוּרָה. וְכֵן **הַמְפַנֶּה קִבְרוֹ מִתּוֹךְ שֶׁדֵּהוּ,** שֶׁקָּבָר הַמֵּת נִפְחָת וְהִתְגַּלְגֵּל הַמֵּת לְתוֹךְ שֶׁדֵּהוּ, **מְלַקֵּט** [-מֵתֶר לְלַקֵּט] **עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר,** שֶׁאֵין בּוֹ דִּין תְּבוּסָה וְאֵינוֹ קוֹנֶה אֶת מְקוֹמוֹ, שֶׁלֹּא נִתַּן שָׁם לִקְבוּרָה. וְכֵן **בּוֹר שֶׁמְּטִילִים לְתוֹכוֹ נְפָלִים אוֹ הֲרוּגִים, מְלַקֵּט** [-מֵתֶר לְלַקֵּט] **עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְּנוּ שָׁם לִקְבוּרָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם הִתְקִינוּ** לְבוֹר זֶה לְשַׁמֵּשׁ כְּקֶבֶר **מִתְּחִלָּה,** אַף שֶׁלְּבַסּוֹף רַק הֻטְּיל לְתוֹכוֹ נְפָלִים אוֹ הֲרוּגִים **יֵשׁ לוֹ** - לַמֵּת כְּשֶׁמְּפַנִּים אוֹתוֹ **תְּבוּסָה** וְאַף אָסוּר לְפַנּוֹתוֹ מִשָּׁם:

פֶּרֶק יז דִּינֵי בֵּית הַפְּרָס, שֶׁהוּא שָׂדֶה שֶׁהָיָה בָּהּ קֶבֶר וְנֶחְרְשָׁה, וְחָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁמָּא כְּשֶׁיַּלֵּךְ בָּהּ יָסִיט עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה מֵעַצְמוֹת הַמֵּת שֶׁנִּפְרְסוּ וְנִשְׁבְּרוּ בָּהּ:

מִשְׁנָה א הַמְּרָחֵק מֵהַקֶּבֶר שֶׁנַּעֲשָׂה בֵּית הַפְּרָס: הַחוֹרֵשׁ **אֶת הַקֶּבֶר, הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה** אֶת הַשָּׂדֶה **לְבֵית הַפְּרָס**, וְהַהוֹלֵךְ בּוֹ טָמֵא מִדִּרַבָּנָן שֶׁמָּא הֵסִיט עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה. **וְעַד כַּמָּה** הַמְּרָחֵק מִמְּקוֹם הַקֶּקֶבֶר שֶׁ**הוּא עוֹשֶׂה** אוֹתוֹ לְבֵית הַפְּרָס בַּחֲרִישָׁתוֹ, **מִלְּא מַעֲנָה** - מִלֹּא אֹרֶךְ תֶּלֶם שֶׁחוֹרֶשֶׁת הַמַּחֲרֵשָׁה, שֶׁהוּא אֹרֶךְ **מֵאָה אַמָּה,** לַכִּוּוּן שֶׁלְּשָׁם חָרַשׁ, כְּגוֹן שֶׁחָרַשׁ מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח, מֵאָה אַמָּה מִמִּזְרָחוֹ שֶׁל הַקֶּבֶר נַעֲשָׂה בֵּית הַפְּרָס. וּכְשֶׁחָזַר וְחָרַשׁ אֶת הַשָּׂדֶה לְרָחְבָּהּ, כְּגוֹן מִצָּפוֹן לְדָרוֹם, נַעֲשָׂה בֵּית הַפְּרָס בְּעוֹד מֵאָה אַמָּה בְּדָרוֹם הַקֶּבֶר. וְנִמְצָא שְׁנֵי תְּלָמִים אֵלּוּ הֵם אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ שֶׁל **בֵּית אַרְבַּעַת סְאִים** - שֶׁהִיא מֵאָה עַל מֵאָה אַמָּה. [שֶׁחֲצַר הַמִּשְׁכָּן קְרוּיָה 'בֵּית סָאתַיִם' וְשִׁטְחָהּ חֲמִשִּׁים עַל מֵאָה אַמָּה]. וְאֵין טָמֵא כָּל בֵּית אַרְבַּע סְאִים, אֶלָּא שִׁעוּר הַמָּרְחָק מֵהַקֶּבֶר לִשְׁנֵי הַצְּדָדִים שֶׁבְּכִוּוּן הַמַּחֲרֵשָׁה הוּא כְּאָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ שֶׁל בֵּית אַרְבַּע סְאִים, אֲבָל רֹחַב בֵּית הַפְּרָס אֵינוֹ אֶלָּא כְּרֹחַב הַמַּחֲרֵשָׁה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** כְּאָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ שֶׁל **בֵּית חֲמֵשׁ** סְאִים, שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ לְאֹרֶךְ שֶׁל מֵאָה וְאַחַד עָשָׂר אַמָּה וּשְׁלוֹשָׁה רְבָעִים בְּקֵרוּב. אֲבָל רָחוֹק יוֹתֵר מִשְּׁעוּרִים אֵלּוּ אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁגָּרְרָה הַמַּחֲרֵשָׁה אֶת עַצְמוֹת הַמֵּת. וְשִׁעוּרִים אֵלּוּ נֶאֱמְרוּ כְּשֶׁחוֹרֵשׁ **בְּמוֹרָד** - בְּקַרְקַע מְשֻׁפַּעַת אוֹ בְּקַרְקַע מִישׁוֹרִית, שֶׁאָז גּוֹרֶרֶת הַמַּחֲרֵשָׁה אֶת הָעֲצָמוֹת לְמֶרְחָק זֶה. וְאִלּוּ כְּשֶׁחוֹרֵשׁ **בַּמַּעֲלָה** אֵפֶן מְדֵידַת גֹּדֶל בֵּית הַפְּרָס הוּא עַל יְדֵי שֶׁ**נּוֹתֵן רֹבַע** קַב **כַּרְשִׁינִים עַל בֶּרֶךְ הַמַּחֲרֵשָׁה** - בְּתוֹךְ עֹץ כָּפוּף כְּעֵין בֶּרֶךְ שֶׁהַמַּחֲרֵשָׁה תְּקוּעָה בּוֹ, וְעוֹשֶׂה בּוֹ נֶקֶב קָטָן כְּשִׁעוּר שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ בְּכָל פַּעַם רַק גַּרְעִין אֶחָד, וּמַתְחִיל לְחָרֵשׁ מֵהַקֶּבֶר וְהָלְאָה, וְכָל זְמַן שֶׁהַכַּרְשִׁינִים נוֹפְלִים הֲרֵי הוּא בֵּית הַפְּרָס **עַד מָקוֹם שֶׁיִּצְמְחוּ שְׁלֹשָׁה כַּרְשִׁינִין זוֹ בְּצַד זוֹ** - עַד לַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ כְּמַעַט כָּלוּ הַגַּרְעִינִים וְאֵינָם נוֹפְלִים הַרְבֵּה בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם אֶלָּא רַק שְׁלֹשָׁה גַּרְעִינִים זֶה בְּצַד זֶה, **וְעַד שָׁם הוּא עוֹשֶׂה** אוֹתָהּ **לְבֵית הַפְּרָס. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** דִּין בֵּית הַפְּרָס אֵינוֹ אֶלָּא בְּחוֹרֵשׁ **בַּמּוֹרָד** אוֹ בְּקַרְקַע שָׁוָה, **וְלֹא** כְּשֶׁחוֹרֵשׁ **בַּמַּעֲלָה,** שֶׁבְּאֶפֶן זֶה הַמַּחֲרֵשָׁה מִתְנַעֶרֶת מְיֻדָּע מִמַּה שֶּׁדָּבַק בָּהּ וְאֵינָהּ גּוֹרֶרֶת אֶת הָעֲצָם כְּלָל:

מִשְׁנָה ב הֶפְסֵק בֵּית הַפְּרָס בְּמָקוֹם נְעִיצַת הַמַּחֲרֵשָׁה: הָיָה **חוֹרֵשׁ** בְּשָׂדֶה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קֶבֶר בְּמָקוֹם הַקֶּבֶר, **וְהֵטִיחַ** [-וְהִכָּה] אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה **בְּסֶלַע, אוֹ** שֶׁהֵטִיחָהּ **בְּגֶדֶר,** וְעַל יְדֵי מַכָּה זוֹ הִתְנַעֲרָה הַמַּחֲרֵשָׁה, **אוֹ שֶׁנָּעַר** מֵעֲצָמוֹ **אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה, עַד שָׁם הוּא עוֹשֶׂה** אוֹתָהּ **לְבֵית הַפְּרָס,** שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִשְׁאַר עָלֶיהָ עֶצֶם כִּשְׁעוּרָה [שֶׁהַתְּנַעֲרָה אֵפְשָׁר בְּעַצְמוֹ, לְהוֹרוֹת שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא לֹא נִעֵר אוֹתָהּ יָפֶה]. **אִם בֵּית הַפְּרָס עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס אַחֵר: רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, בֵּית פְּרָס עוֹשֶׂה בֵּית פְּרָס,** שֶׁאִם הִתְחִיל לַחֲרֹשׁ מִתּוֹךְ מֵאָה אַמָּה הַקְּרוֹבִים לַקֶּבֶר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דִּין בֵּית הַפְּרָס, וְהִמְשִׁיךְ אֶת חֲרִישָׁתוֹ בְּעוֹד מֵאָה אַמּוֹת, נַעֲשָׂה אַף הוּא בֵּית הַפְּרָס, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבַּחֲרִישָׁה הָרִאשׁוֹנָה חוֹשְׁשִׁים שֶׁגָּרַר עֶצֶם מֵהַקֶּבֶר לְאֹרֶךְ מֵאָה אַמּוֹת, כָּךְ חוֹשְׁשִׁים שֶׁגָּרַר עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה מִבֵּית הַפְּרָס לְאֹרֶךְ מֵאָה אַמּוֹת. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, פְּעָמִים** שֶׁבֵּית הַפְּרָס **עוֹשֶׂה** בֵּית הַפְּרָס נוֹסָף, **וּפְעָמִים שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה. כֵּיצַד, חָרַשׁ חֲצִי מַעֲנָה** - תֶּלֶם שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה מִמְּקוֹם הַקֶּבֶר, **וְחָזַר וְחָרַשׁ** מִתּוֹךְ הַתֶּלֶם הָרִאשׁוֹן אֶת **חֲצִי** הַשֵּׁנִי שֶׁל הַמַּעֲנָה, הֵיינוּ חֲמִשִּׁים אַמָּה נוֹסָפוֹת, **וְכֵן** אִם חָזַר וְחָרַשׁ אֶת **הַצְּדָדִין,** כְּגוֹן שֶׁחָרַשׁ תְּחִלָּה מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְאַחַר כָּךְ חָזַר וְחָרַשׁ מִתּוֹךְ תֶּלֶם זֶה תֶּלֶם נוֹסָף שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה מִצָּפוֹן לְדָרוֹם, **הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה** בַּחֲרִישָׁתוֹ **הַשְּׁנֵיָּה בֵּית פְּרָס,** שֶׁהוּא מַשְׁלִים לְשִׁעוּר מַאָה אַמָּה מֵהַקֶּבֶר הַמְקוֹרִי. אֲבָל אִם **חָרַשׁ מִלְּא מַעֲנָה,** הֵיינוּ מֵאָה אַמָּה מִמְּקוֹם הַקֶּבֶר, **וְחָזַר וְחָרַשׁ מִמְּנָה וְלִחוּץ** תֶּלֶם נוֹסָף, **אֵינוֹ עוֹשֶׂה** בַּחֲרִישָׁה זוֹ **בֵּית הַפְּרָס,** שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁגָּרְרוּ עֲצָמוֹת יוֹתֵר מִמֵּאָה אַמָּה מֵהַקֶּבֶר אַף לֹא בַּחֲרִישָׁה שְׁנִיָּה: **מִשְׁנָה ג מְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא גָּזְרוּ בָּהֶם בֵּית הַפְּרָס:** **הַחוֹרֵשׁ מִלְּטִמְיָא** - 'מִלְּא טִמְיָא', חֲפִירָה מִלֵּאָה עֲצָמוֹת, וְכֵן הַחוֹרֵשׁ **מִצִּבִּירַת הָעֲצָמוֹת** - מִגֹּל עֲצָמוֹת הַצָּבוּר עַל פְּנֵי הַקַּרְקַע, שֶׁאֵינוֹ שָׂכִיחַ שֶׁיַּחֲרֹשׁ כֵּן וְלֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים עַל אִפָּן לֹא שָׂכִיחַ. וְכֵן הַחוֹרֵשׁ **מִשָּׂדֶה שֶׁאָבַד הַקֶּבֶר בְּתוֹכָהּ,** שֶׁיָּדוּעַ שֶׁנִּקְבַּר בָּהּ מֵת וְאֵין יָדוּעַ הֵיכָן, וְיֵשׁ כָּאן סְפֵק סְפֵקָא, סָפֵק אִם חָרַשׁ אֶת הַקֶּבֶר וְסָפֵק אִם נִגְרְרוּ עַצְמוֹתָיו, **אוֹ** שָׂדֶה **שֶׁנִּמְצָא בָּהּ** מְקוֹם **קֶבֶר** לְאַחַר שֶׁנִּחְרְשָׁה וְאֵין טַעַם לִקְנֹס אֶת הַחוֹרֵשׁ, וְכֵן **הַחוֹרֵשׁ אֶת** הַקֶּבֶר בְּשָׂדֶה **שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ** שֶׁאֵין טַעַם לִקְנֹס אֶת בַּעַל הַשָּׂדֶה בִּגְלַל חֲרִישַׁת אָדָם אַחֵר, **וְכֵן נָכְרִי שֶׁחָרַשׁ** שָׂדֶה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קֶבֶר שֶׁאֵין שַׁיָּךְ לִקְנֹס נָכְרִי בַּעֲשִׂיַּת הַשָּׂדֶה לְבֵית הַפְּרָס, בְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים **אֵינוֹ עוֹשֶׂה אוֹתָהּ** בַּחֲרִישָׁתוֹ **בֵּית פְּרָס,** מֵהַטְּעָמִים שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ. וּרְאָיָה לְכָךְ שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ בֵּית הַפְּרָס בַּחֲרִישַׁת נָכְרִי, שֶׁהֲרֵי **אֵין** דִּין **בֵּית פְּרָס** אַף **לַכּוּתִיִּים,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָם שׁוֹמְעִים לְדִבְרֵי חֲכָמִים וְאֵין תּוֹעֶלֶת בִּגְזֵרַת טֻמְאָה עַל שְׁדוֹתֵיהֶם, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא גָּזְרוּ עַל הַנָּכְרִים: **מִשְׁנָה ד שָׂדֶה שֶׁנִּסְתַּחֵף עָלֶיהָ עָפָר מִבֵּית הַפְּרָס:** שְׂדֵה **בֵּית הַפְּרָס** שֶׁנִּמְצֵאת בְּמוֹרַד הָהָר **עַל גַּבֵּי** - מֵעַל שָׂדֶה **טְהוֹרָה,** וְשָׁטְפוּ **גְּשָׁמִים** וְסָחֲפוּ עָפָר **מִבֵּית פְּרָס לְטָהוֹרָה, אֲפִלּוּ** שֶׁנִּכַּר שֶׁעָפָר הַטְּמֵאָה נִסְחַף אֵלֶיהָ, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה הַשָּׂדֶה הַטְּהוֹרָה אֲדֻמָּה [-שֶׁהָיָה עָפָר אָדֹם] **וְהִלְבִּינוּהָ** הַגְּשָׁמִים עַל יְדֵי שֶׁהֵבִיאוּ אֵלֶיהָ עָפָר לָבָן מִבֵּית הַפְּרָס, **אוֹ** שֶׁהָיְתָה הַטְּהוֹרָה **לְבָנָה** וְסָחֲפוּ הַגְּשָׁמִים עָפָר אָדֹם מִבֵּית הַפְּרָס **וְהֶאֱדִימוּהָ,** מִכָּל מָקוֹם **אֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ בֵּית הַפְּרָס,** שֶׁלֹּא גָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה עַל עָפָר בֵּית הַפְּרָס אֶלָּא אִם כֵּן הוּא גּוּשׁ כִּבְרָיָתוֹ וְלֹא עַל עָפָר שֶׁנִּשְׁטַח עִם הַמַּיִם:

מִשְׁנָה ה טֻמְאַת אֹהֶל בְּשָׂדֶה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר: שְׂדֵה **שֶׁאָבַד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ,** שֶׁיָּדוּעַ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קֶבֶר וְסָפֵק הֵיכָן הוּא, **וּבְנָה בָּהּ בַּיִת וַעֲלִיָּה עַל גַּבָּיו,** הַבַּיִת טָמֵא מִסָּפֵק שֶׁמָּא הַקֶּבֶר תַּחְתָּיו. וְדִין הָעֲלִיָּה כָּךְ הוּא, **שֶׁאִם הָיְתָה פִּתְחָהּ שֶׁל הָעֲלִיָּה מִכְּנֶגֶד פִּתְחוֹ שֶׁל הַבַּיִת** - שֶׁהַפְּתָחִים נִמְצָאִים זֶה מֵעַל זֶה בְּמֻדָּיָק, הָעֲלִיָּה **טְהוֹרָה,** שֶׁכֵּן אֵין לְטַמֵּא אֶת הָעֲלִיָּה אֶלָּא מֵחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ טֻמְאָה תַּחַת כֹּתֶל הַבַּיִת בְּמָקוֹם שֶׁמַּעֲלָיו נִמְצָא פֶּתַח הָעֲלִיָּה, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה עַד לְפֶתַח הָעֲלִיָּה וּמְשֻׁם נִכְנֶסֶת לָעֲלִיָּה. וְכֵיוָן שֶׁפִּתְחֵי הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה מְכֻוָּנִים זֶה תַּחַת זֶה, הֲרֵי אַף אִם הַטֻּמְאָה נִמְצֵאת תַּחַת פֶּתַח הָעֲלִיָּה הִיא אֵינָהּ עוֹלָה לָעֲלִיָּה אֶלָּא עוֹלָה לַבַּיִת שֶׁאַף פִּתְחוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְאֵין הַטֻּמְאָה בּוֹקַעַת מֵהַבַּיִת לָעֲלִיָּה שֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת אֵלָיו. **וְאִם לָאו** - וְאִם פֶּתַח הָעֲלִיָּה אֵינוֹ מְכֻוָּן כְּלוֹ מֵעַל פֶּתַח הַבַּיִת, הָעֲלִיָּה **טְמֵאָה,** שֶׁמָּא הַקֶּבֶר תַּחַת כֹּתֶל הַבַּיִת בַּמָּקוֹם שֶׁמַּעֲלָיו נִמְצָא פֶּתַח הָעֲלִיָּה. **צְרוּף בַּעֲפַר בֵּית הַפְּרָס וּבַעֲפַר אֶרֶץ הָעַמִּים: עֲפַר בֵּית הַפְּרָס,** וְכֵן **עֲפַר חוּצָה לָאָרֶץ** שֶׁעַל שְׁנֵיהֶם גָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאַת מַגָּע וּמַשָּׂא, **שֶׁבָּא** דָּבוּק בְּקִלְחִים **הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים, וְשׁוֹנִים, וּבוֹצְרִים** שֶׁל יָרָק, כְּגוֹן שֶׁנֶּעֱקַר הַיֶּרֶק יַחַד עִם גּוּשׁ עָפָר, וַאֲגוּדִים הָרַבֵּה קְלָחִים כְּאֶחָד, **מִצְטָרְפִין** כָּל הַגּוּשִׁים יַחַד לְהַשְׁלִים לְשִׁעוּר הָעָפָר הַמְטַמֵּא שֶׁהוּא **כְּחוֹתַם הַמַּרְצוּפִים** - כְּחוֹתַם הַטִּיט שֶׁחוֹתְמִים עִמּוֹ שַׁקֵּי עוֹר גְּדוֹלִים שֶׁרַגִּילִים הוֹלְכֵי דְּרָכִים לְהַנִּיחַ בְּתוֹכָם אֶת כֵּלֵיהֶם, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין גּוּשֵׁי הֶעָפָר מִצְטָרְפִים לְשִׁעוּר זֶה, וְאֵינָם מְטַמְּאִים **עַד שֶׁיִּהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד** [-בְּאֶחָד מֵהֶם] בִּכְפֵלַי עַצְמוֹ שִׁעוּר **כְּחוֹתַם הַמַּרְצוּפִין,** שֶׁלֹּא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל גּוּשׁ אֶחָד. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,** יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה לִדְבְרֵי חֲכָמִים, **מִמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיוּ אִגְּרוֹת** חֲתוּמוֹת בְּטִיט **בָּאוֹת מִמְּדִינַת הַיָּם לִבְנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים, וְהָיוּ בָהֶם** בְּצֵרוּף הָאִגְּרוֹת כֻּלָּן **כִּסְאָה וּכְסָאתַיִם חוֹתָמוֹת, וְלֹא חֲשׁוּ לָהֶם חֲכָמִים מִשּׁוּם טֻמְאָה** שֶׁל עֲפַר אֶרֶץ הָעַמִּים, כֵּיוָן שֶׁבְּכָל חוֹתָמֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ לֹא הָיָה שִׁעוּר טֻמְאָה וְאֵינָם מִצְטָרְפִים:

פֶּרֶק יח שְׁלֹשָׁה מִינֵי 'בֵּית הַפְּרָס' וְדִינֵיהֶם, דִּינֵי טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, וְטֻמְאַת מְגוּרֵי נָכְרִים: **מִשְׁנָה א בְּצוּרַת בֵּית הַפְּרָס:** **כֵּיצַד בּוֹצְרִים** עֲנָבִים שֶׁגָּדְלוּ **בְּבֵית הַפְּרָס** כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם יַיִן בְּטָהֳרָה. **מַזִּים** מֵי חַטָּאת **עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים** שָׁרוֹצֶה לִבְצֹר עִמָּהֶם [אִם הָיוּ טְמֵאֵי מֵתִים] בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְטָהֳרָתָם, **וְשׁוֹנִים** וּמַזִּים עֲלֵיהֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְאַחַר כָּךְ הָאָדָם טוֹבֵל וּמַטְבִּיל אֶת הַכֵּלִים, וּבְכָךְ נִטְהֲרוּ מִכָּל טֻמְאָה דְּאוֹרַיְתָא. **וּבוֹצְרִים** אֶת הָעֲנָבִים

וּמוֹצִיאִים אוֹתָם **חוּץ לְבֵית הַפְּרָס.** וְאַף שֶׁהַנִּכְנָס לְבֵית הַפְּרָס נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה מִדְּרַבָּנָן, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הָעֲנָבִים, כֵּיוָן שֶׁעֲנָבִים אֵלּוּ לֹא הֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאַף שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁהַבּוֹצֵר עֲנָבִים לְגַת כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם יַיִן דִּינָם כְּאֵלּוּ הֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁכָּל הַטֻּמְאָה אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶת הָעֲנָבִים שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ הֻכְשֵׁר גָּמוּר אֶלָּא רַק מִגְּזֵרַת חֲכָמִים [וְטַעַם הַגְּזֵרָה לְפִי שֶׁפְּעָמִים שֶׁבַּעַל הַבַּיִת נִכְנָס לְכָרֶם וְסוֹחֵט עֲנָבִים כְּדֵי לִבְדֹּק אִם רְאוּיִים לִבְצִירָה, וְלִפְעָמִים נִשְׁאָר יַיִן זֶה עַל הָעֲנָבִים בְּעֵת בְּצִירָתָם וְהֵם מֻכְשָׁרִים עַל יָדוֹ לְקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁנּוֹחַ לַבְּעָלִים בְּיַיִן זֶה שֶׁהֲרֵי כָּל בְּצִירָתוֹ הִיא לְצָרְךְ עֲשִׂיַּת יַיִן]. וְאַחַר שֶׁהוֹצִיאוּ אֶת הָעֲנָבִים מִבֵּית הַפְּרָס, אֲנָשִׁים **אֲחֵרִים** שֶׁהֵם טְהוֹרִים **מְקַבְּלִים מֵהֶם** אֶת הָעֲנָבִים **וּמוֹלִיכִים** אוֹתָם **לַגַּת** - לִמְקוֹם דְּרִיכָתָם לְיַיִן. אֲבָל הַבּוֹצְרִים עַצְמָם לֹא אָסַר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת אֶלָּא אוֹתָם לַגַּת, לְפִי שֶׁהָעֲנָבִים מֻכְשָׁרִים שָׁם הֻכְשֵׁר גָּמוּר מֵהַיַּיִן הַנִּמְצָא שָׁם, וְיִטָּמְאוּ הָעֲנָבִים אַף מִטֻּמְאַת הַבּוֹצְרִים שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן. **וְאִם נָגְעוּ אֵלּוּ בָּאֵלּוּ** - הַבּוֹצְרִים בַּמּוֹלִיכִים לַגַּת, **טְמֵאִים** - הַמּוֹלִיכִים, שֶׁהֲרֵי הַבּוֹצְרִים טְמֵאִים מִדְּרַבָּנָן בְּטֻמְאַת אַב הַטֻּמְאָה הַמְטַמֵּאת אָדָם, וְדִין זֶה הוּא **כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** טֻמְאַת בֵּית הַפְּרָס מְטַמֵּאת אַף עֲנָבִים שֶׁהֻכְשְׁרוּ בִּגְזֵרַת חֲכָמִים, וְאִם יֵגַע הַבּוֹצֵר בָּעֲנָבִים בְּיָדָיו הוּא יְטַמְּאֵם, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ הֵרֵי הוּא **אוֹחֵז אֶת הַמַּגָּל** כְּשֶׁהוּא מְחֻפֶּה **בְּסִיב** שֶׁל דֶּקֶל שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, **אוֹ בּוֹצֵר בְּצוֹר** - בְּאֶבֶן חַדָּה שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **וְנוֹתֵן** אֶת הָעֲנָבִים **לְתוֹךְ הַכְּפִישָׁה** - כְּלִי גָּדוֹל לִכְבִישַׁת זֵיתִים שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. **וּמוֹלִיךְ** בְּעַצְמוֹ אֶת הָעֲנָבִים **לַגַּת,** וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִתְּנָם לְאַחֵר, שֶׁמַּאַחַר וְהוּא נִזְהָר לֹא לָגַעַת בָּהֶם וְיֵשׁ לוֹ הֶכֵּר בְּכָךְ שֶׁהִנִּיחָם בִּכְפִישָׁה, אֵין לָחוּשׁ שֶׁיִּגַּע בָּהֶם כְּשֶׁיַּגִּיעוּ לַגַּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהִתִּירוּ בֵּית הִלֵּל לִנְהֹג כֵּן, **בַּכָּרֶם הַנַּעֲשֶׂה בֵּית הַפְּרָס** לְאַחַר שֶׁכְּבָר הָיוּ נְטוּעוֹת בּוֹ גְּפָנִים, **אֲבָל הַנּוֹטֵעַ** כֶּרֶם **בְּבֵית הַפְּרָס,** קְנָסוּהוּ חֲכָמִים שֶׁטֻּמְאַת בֵּית הַפְּרָס תִּטְמֵא אֶת הָעֲנָבִים אַף שֶׁהֻכְשְׁרוּ הֻכְשֵׁר קַל מִגְּזֵרַת חֲכָמִים, וְעַל כָּרְחוֹ לֹא יִבְצַר אֶת הָעֲנָבִים לְצָרְךְ עֲשִׂיַּת יַיִן, אֶלָּא יִבְצְרֵם לְצָרְךְ אֲכִילָתָם שֶׁבְּכָךְ לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ מֻכְשָׁרִים לְטֻמְאָה, וּמַה שֶּׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל בְּעַצְמוֹ **יִמְכֹּר לַשּׁוּק:** **מִשְׁנָה ב שְׁלֹשָׁה מִינֵי 'בֵּית הַפְּרָס',** **וְהָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶם שָׁדֶה שֶׁנֶּחֱרַשׁ בּוֹ קֶבֶר:** **שְׁלֹשָׁה בֵּית פְּרָסוֹת הֵן** - שְׁלוֹשָׁה מִינֵי שָׂדוֹת קְרוּיִים 'בֵּית הַפְּרָס', כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ בַּמִּשְׁנָיוֹת הַבָּאוֹת. הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶם: **הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פי"ז מ"א). וְשָׂדֶה זוֹ **נִטַּעַת כָּל נָטַע** - מֵתָר לִטְעֹן בָּהּ כָּל מִינֵי אִילָנוֹת [וְאַף רַבִּי יוֹסֵי לֹא אָסַר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת אֶלָּא נְטִיעַת כֶּרֶם שֶׁמָּא יִרְבֶּה טֻמְאָה כְּשֶׁיִּבְצְרוּ אֶת הָעֲנָבִים לַגַּת וְיֵכָּשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה]. **וְאֵינָהּ נִזְרַעַת כָּל** מִין **זֶרַע** שֶׁהוּא, כֵּיוָן שֶׁהַדֶּרֶךְ לַעֲקֹר אֶת הַזְּרָעִים עִם שָׂרְשֵׁיהֶם וְחוֹשְׁשִׁים שֶׁיַּעֲלֶה עִם הָעֵפֶר שֶׁבָּהֶם גַּם עֲצֵם כְּשֶׁעוֹרָה וְיִרְבֶּה טֻמְאָה, **חוּץ מִזֶּרַע הַנִּקְצָר** - שֶׁהַדֶּרֶךְ לְקָצְרוֹ וְאֵין בּוֹ חֲשָׁשׁ זֶה וְלָכֵן מֻתָּר לִזְרְעוֹ שָׁם. **וְאִם** לְבַסּוֹף **עֲקָרוֹ** עִם שָׁרָשָׁיו, **צוֹבֵר אֶת גָּרְנוֹ לְתוֹכוֹ** - עוֹשֶׂה עֲרֵמָה מֵהַזְּרָעִים הָעֲקוּרִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְדָשׁ אוֹתָם בַּשָּׂדֶה, **וְכוֹבְרוֹ** [-וּמְסַנְּנוֹ] **בִּשְׁתֵּי כְּבָרוֹת** זוֹ אַחַר זוֹ, שֶׁמָּא מִעֲרַב עִם הַזְּרָעִים עֲצֵם כְּשֶׁעוֹרָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַתְּבוּאָה** [-חֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן] שֶׁעוֹלָה עִמָּהּ מֵעֵט עָפָר, נִבְרֶרֶת **בִּשְׁתֵּי כְּבָרוֹת, וְהַקְּטָנִיּוֹת** שֶׁעוֹלָה עִמָּהֶן הַרְבֵּה עָפָר, נִבְרֶרוֹת **בִּשָּׁלֹשׁ כְּבָרוֹת. וְשׁוֹרֵף אֶת הַקַּשׁ** - אֶת תֶּבֶן הַתְּבוּאָה שֶׁגָּדְלוּ שָׁם. וְכָל זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַרְבּוֹת טֻמְאָה, שֶׁמָּא מְעֹרָב בָּהֶם עֲצֵם כְּשֶׁעוֹרָה. וּבֵית הַפְּרָס זֶה **מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל,** שֶׁהֲרֵי כָּל טַעַם שֶׁמְּטַמֵּאת בֵּית הַפְּרָס בְּאֹהֶל לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא בְּמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵחֲמַת זֶרַע אָדָם, אֲבָל בְּתֶבֶן הַתְּבוּאָה שֶׁגָּדְלוּ שָׁם לֹא נֶאֱמַר כְּלָל.

וּמוֹצִיאִים חוּץ לְבֵית הַפְּרָס, וְאֲחֵרִים מְקַבְּלִים מֵהֶם וּמוֹלִיכִים לַגַּת. אִם נָגְעוּ אֵלּוּ בָּאֵלּוּ, טְמֵאִים, כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אוֹחֵז אֶת הַמַּגָּל בְּסִיב אוֹ בּוֹצֵר בְּצוֹר וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַכְּפִישָׁה וּמוֹלִיךְ לַגַּת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּכֶרֶם הַנַּעֲשֶׂה בֵּית הַפְּרָס, אֲבָל נוֹטֵעַ בֵּית הַפְּרָס, יִמְכֹּר לַשּׁוּק: ב שְׁלֹשָׁה בֵּית פְּרָסוֹת הֵן. הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר, נִטַּעַת כָּל נָטַע, וְאֵינָהּ נִזְרַעַת כָּל זֶרַע, חוּץ מִזֶּרַע הַנִּקְצָר. וְאִם עֲקָרוֹ, צוֹבֵר אֶת גָּרְנוֹ לְתוֹכוֹ וְכוֹבְרוֹ בִּשְׁתֵּי כְּבָרוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַתְּבוּאָה בִּשְׁתֵּי כְּבָרוֹת, וְהַקְּטָנִיּוֹת בִּשָּׁלֹשׁ כְּבָרוֹת. וְשׁוֹרֵף אֶת הַקַּשׁ וְאֶת הָעֵצָה. וּמְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל: ג שָׂדֶה שֶׁאָבַד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ, נִזְרַעַת כָּל זֶרַע, וְאֵינָהּ נִטַּעַת כָּל נָטַע. וְאֵין מְקַיְּמִין בָּהּ אִילָנוֹת, חוּץ מֵאִילַן סְרָק שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת. וּמְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל: ד שְׂדֵה בוֹכִין, לֹא נִטַּעַת וְלֹא נִזְרַעַת, וַעֲפָרָהּ טָהוֹר, וְעוֹשִׂים מִמֶּנָּהּ תַּנּוּרִים לְקֹדֶשׁ. וּמוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁבּוֹדְקִים לְעוֹשֶׂה פֶּסַח, וְאֵין בּוֹדְקִין לִתְרוּמָה. וּלְנָזִיר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בּוֹדְקִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין בּוֹדְקִין. כֵּיצַד הוּא בּוֹדֵק, מֵבִיא אֶת הֶעָפָר שֶׁהוּא יָכוֹל לַהֲסִיטוֹ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּבָרָה שֶׁנִּקְבֶיהָ דַּקִּים, וּמְמַחֶה, אִם נִמְצָא שָׁם עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה, טָמֵא: ה כֵּיצַד מְטַהֲרִין בֵּית הַפְּרָס, נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. אִם נָטַל מֵחֲצִיוֹ אֶחָד שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְנָתַן עַל גַּבֵּי חֲצִיוֹ אַחֵר שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף הָעוֹזֵק בֵּית הַפְּרָס, טָהוֹר:

- אֵין לִזְרֹעַ בָּהּ זְרָעִים אוֹ לָטַעַת בָּהּ אִילָנוֹת. **וְאֵין מְקַיְּמִין בָּהּ אִילָנוֹת** שֶׁנִּטְּעוּ כְּבָר אֶלָּא עוֹקְרִים אוֹתָם, **חוּץ מֵאִילַן סְרָק** שֶׁהוּא אִילָן **שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת,** שֶׁמִּפְּתָר לְנָטְעוֹ לְכַתְּחִלָּה. שֶׁכֵּיוָן שֶׁשָּׂדֶה זוֹ מְטַמֵּאת בְּאֹהֶל כַּמְבֹאָר לְהַלָּן, אָסְרוּ בָּהּ כָּל זְרִיעָה וּנְטִיעָה שֶׁמַּרְגִּילִים אֶת הָאֲנָשִׁים לְהִכָּנֵס לְתוֹכָהּ, וְרַק אִילָן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת אֵין נְטִיעָתוֹ מַרְגִּילָה אֶת הָאֲנָשִׁים לְהִכָּנֵס לַשָּׂדֶה. **וּבֵית הַפְּרָס** זֶה **מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל,** שֶׁהֲרֵי הַחַשָּׁשׁ בּוֹ הוּא מֵחֲמַת קֶבֶר שָׁלֵם, שֶׁהַמֵּת שֶׁבּוֹ מְטַמֵּא אַף בְּאֹהֶל: **מִשְׁנָה ד שְׂדֵה בוֹכִים:** וּבֵית הַפְּרָס הַשְּׁלִישִׁי הוּא **שְׂדֵה בוֹכִין** - מָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִים בּוֹ אֶת מִטַּת הַמֵּת וּמִתְאַסְּפִים וּבוֹכִים שָׁם, וְהוּא רָחוֹק מִבֵּית הַקְּבָרוֹת. שָׂדֶה זוֹ **לֹא נִטַּעַת וְלֹא נִזְרַעַת,** כֵּיוָן שֶׁהַחְזִקוּ הָרַבִּים לְהִתְאַסֵּף שָׁם וְהִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה וְאָסוּר לָהֶם לְקַלְקְלָהּ בִּזְרִיעָה, כְּדִין מָצָר שֶׁהֶחֱזִיקוּ בּוֹ רַבִּים [וּבִלְבַד שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ בְּדִין, אֲבָל אִם מִחָּה בָּהֶם הַבְּעָלִים לֹא זָכוּ בָּהּ הָרַבִּים וּמֻתָּר לַבְּעָלִים לְזָרְעָהּ אוֹ לְנָטְעָהּ]. **וַעֲפָרָהּ טָהוֹר, וְעוֹשִׂים מִמֶּנָּה** [-מֵעֲפָרָהּ] **תַּנּוּרִים לְצָלִיַּת בְּשַׂר קֹדֶשׁ** שֶׁאָסוּר לְטַמְּאתוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהּ כָּלָל חֲשַׁשׁ טֻמְאָה. **בְּדִיקַת בֵּית הַפְּרָס:** **וּמוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּהֶמְשֵׁךְ** הַמִּשְׁנָה בְּדִין בְּדִיקַת בֵּית הַפְּרָס לְצָרְךְ נָזִיר, **שֶׁבּוֹדְקִים** אֶת בֵּית הַפְּרָס כְּדֵי לְוַדֵּא שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאָה, כְּדֵי לְטַהֵר **עוֹשֶׂה פֶּסַח** - אָדָם הַהוֹלֵךְ לִשְׁחֹט אֶת פִּסְחוֹ וְעָבַר בְּבֵית הַפְּרָס, וְכֵן מוֹדִים שֶׁאֵין **בּוֹדְקִין** בֵּית הַפְּרָס **לִתְרוּמָה** - כְּדֵי לְטַהֵר כֹּהֵן שֶׁעָבַר בָּהּ לֶאֱכֹל תְּרוּמָה. שֶׁכֵּן לֹא סָמְכוּ עַל בְּדִיקָה זוֹ אֶלָּא לִצְרְךְ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל פֶּסַח שֶׁיֵּשׁ כָּרֵת עַל בִּטּוּלָהּ בְּמֵזִיד, אֲבָל בִּתְרוּמָה שֶׁיֵּשׁ בַּאֲכִילָתָהּ מִצְוַת עֲשֵׂה בִּלְבַד לֹא הֵקֵלּוּ חֲכָמִים לִסְמֹךְ עַל בְּדִיקָה זוֹ. **וּלְנָזִיר** שֶׁעָבַר בְּבֵית הַפְּרָס, נֶחְלְקוּ אִם מוֹעִילָה בְּדִיקָה לְטַהֲרוֹ, **שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בּוֹדְקִין** וְאִם לֹא נִמְצָא שָׁם טֻמְאָה מַמְשִׁיךְ אֶת מִנְיַן הַנְּזִירוּת כְּדַרְכּוֹ וְלֹא מְגַלֵּחַ וְלֹא מֵבִיא קָרְבְּנוֹת טֻמְאָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין בּוֹדְקִין,** שֶׁכֵּן אֲפִלּוּ אִם יִבְדְּקוּ וְלֹא תִּמְצֵא שָׁם עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָיְתָה שָׁם כְּשֶׁעָבַר וּמְגַלֵּחַ וּמֵבִיא קָרְבָּן וּמוֹנֶה נְזִירוּתוֹ מֵחָדָשׁ. **וְכֵיצַד הוּא בּוֹדֵק** אֶת בֵּית הַפְּרָס. **מֵבִיא אֶת** כָּל **הֶעָפָר** הַתְּחוּחַ **שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַסִּיטוֹ** מֵהַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ עָבַר אוֹתוֹ אָדָם, **וְנוֹתֵן** אֶת הֶעָפָר **לְתוֹךְ כְּבָרָה שֶׁנִּקְבֶיהָ דַּקִּים** מִכְּשְׁעוֹרָה, **וּמְמַחֶה** - וּמְפוֹרֵר אֶת גּוּשֵׁי הֶעָפָר כְּדֵי שֶׁיִּוָּכֵל לְסַנְּנָם, וְאִם יֵשׁ שָׁם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה הִיא נִשְׁאֶרֶת בַּכְּבָרָה אַחַר שֶׁהֶעָפָר יָצָא מִמֶּנָּה. **וְאִם נִמְצָא שָׁם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה,** הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** וְאִם לֹא נִמְצָאָה שָׁם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה, הֲרֵי הוּא טָהוֹר: **מִשְׁנָה ה טָהוֹר שֶׁדֶּה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר:** **כֵּיצַד מְטַהֲרִין בֵּית הַפְּרָס** - שָׂדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, **נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ** אֶת כָּל שִׁכְבַת הֶעָפָר הָעֶלְיוֹנָה בְּעֹמֶק **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים** שֶׁהוּא שִׁעוּר עֹמֶק הַמְּחֻרָּשָׁה, שֶׁבּוֹ יֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא מְעֹרָב בּוֹ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה. **אוֹ נוֹתֵן עַל גַּבָּיו** - עַל פְּנֵי כָּל בֵּית הַפְּרָס, עֵפֶר מִמָּקוֹם אַחֵר בְּגֹבַהּ **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁיָּסִיט אוֹ יִגַּע בְּעֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה הַטְמוּנָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מִתַּחַת לַקַּרְקַע. וְאַף **אִם נָטַל מֵחֲצִיוֹ הָאֶחָד** שֶׁל בֵּית הַפְּרָס עֵפֶר בְּעֹמֶק **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְנָתַן עַל גַּבֵּי חֲצִיוֹ הָאַחֵר** עֵפֶר טָהוֹר בְּגֹבַהּ **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים,** כֻּלּוֹ **טָהוֹר,** וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁיִּפֹּל עֵפֶר מֵהַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ לַמָּקוֹם הַנָּמוּךְ וְלֹא יִהְיֶה עַל פְּנֵי הַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ קַרְקַע שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַפִלּוּ נָטַל מִמֶּנּוּ** עֵפֶר בְּעֹמֶק **טֶפַח וּמֶחֱצָה, וְנָתַן עָלָיו** - אוֹ שֶׁנָּתַן עָלָיו עֵפֶר בְּגֹבַהּ **טֶפַח וּמֶחֱצָה מִמָּקוֹם אַחֵר,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁלִּדְעָתּוֹ עֹמֶק הַמְּחֻרָּשָׁה הוּא טֶפַח וְחֵצִי, וּלְמַטָּה מִשְּׁעוּר זֶה אֵין לָחוּשׁ שֶׁיֵּשׁ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה, וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁהוֹסִיף עֵפֶר אֵין לָחוּשׁ שֶׁיָּבוֹא לְהַסִּיט עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה הַנִּמְצֵאת עָמֹק יוֹתֵר. **הָרוֹצֵף** [-הַמְרַצֵּף] אֶת קַרְקַע **בֵּית הַפְּרָס בַּאֲבָנִים** קְבוּעוֹת בְּאֹפֶן **שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַהֲסִיטָן, טָהוֹר,** שֶׁכֵּן אֵין חֲשָׁשׁ שֶׁיָּסִיט עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה. אֲבָל אִם הוּא יָכוֹל לְהַסִּיט אֶת הָאֲבָנִים, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁכְּשֶׁיָּסִיט אַחַת מֵהֶם יָסִיט עַל יָדָהּ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה שֶׁנִּמְצֵאת תַּחְתֶּיהָ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף הָעוֹזֵק בֵּית הַפְּרָס, טָהוֹר:** - הַחוֹפֵר וּמְסַקֵּל אֶת הָאֲבָנִים מִכָּל **בֵּית הַפְּרָס, טָהוֹר,** שֶׁאִלּוּ הָיָה שָׁם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה הָיָה מַבְחִין בָּהּ:

משניות

מִשְׁנָה ו הָאֹהֶל שֶׁבּוֹ אֵין חֲשֹׁשׁ הֶסֵּט בְּהִלּוּךְ בְּשָׂדֶה שֶׁנֶּחֱרַשׁ בָּהּ קֶבֶר: הַמְּהַלֵּךְ בְּבֵית הַפְּרָס - בְּשָׂדֶה שֶׁנֶּחֱרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, עַל אֲבָנִים קְבוּעוֹת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַהֲסִיטָן, וְכֵן הָרוֹכֵב עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכֹּחָן יָפֶה - שְׁמוּתְנוֹעֲעִים מֵרְצוֹנָם וְלֹא מִכֹּבֶד הָאָדָם הָרוֹכֵב עֲלֵיהֶם, טָהוֹר, שֶׁהֲרֵי יַדַּאי לֹא הֵסִיט עָפָר כִּשְׁעוֹרָה. אֲבָל הַמְּהַלֵּךְ עַל אֲבָנִים שֶׁהוּא יָכוֹל לַהֲסִיטָן שֶׁאֵינָן קְבוּעוֹת בָּאָרֶץ, וְכֵן הָרוֹכֵב עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכֹּחָן רַע - אָדָם שֶׁרַגְלָיו נוֹקְשׁוֹת מֵחֲמַת כֹּבֶד הָרוֹכֵב, וּבְהֵמָה שֶׁמְּטִילָה גְּלָלִים מֵחֲמַת כֹּבֶד הָרוֹכֵב, טָמֵא, שֶׁמָּא הֵסִיט עָפָר כִּשְׁעוֹרָה עַל יְדֵי הַסָּטַת הָאֲבָנִים, אוֹ שֶׁהָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הֵסִיטוּ עָפָר כִּשְׁעוֹרָה וְכֵיוָן שֶׁכֹּחָם חָלוּשׁ מְיֻחָס הֶסֵּט זֶה לָרוֹכֵב. **טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים:** הַמְּהַלֵּךְ **בְּאֶרֶץ הָעַמִּים** [-בְּחוּץ לָאָרֶץ], **בָּהָרִים וּבַסְּלָעִים**, אַף שֶׁאֵין קוֹבְרִים שָׁם מֵתִים, וּגְזֵרַת טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים הָרֵי הִיא מִפְּנֵי הַמֵּתִים שֶׁקְּבוּרִים בָּהּ, מִכָּל מָקוֹם הוּא **טָמֵא,** מֵחֲמַת עֲפַר אֶרֶץ הָעַמִּים שֶׁהִתְגַּלְגֵּל לְשָׁם. וְאוּלָם הַמְּהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים **בַּיָּם וּבַשְּׁנִית** - בְּסָלַע שֶׁעַל שִׂפַּת הַיָּם, **טָהוֹר,** שֶׁבְּמִקּוֹמוֹת אֵלּוּ אֵין עָפָר. **וְאֵיזֶהוּ הַשְּׁנִית** שֶׁאֵינָהּ טְמֵאָה בְּטֻמְאַת עֲפַר אֶרֶץ הָעַמִּים, **כָּל מָקוֹם שֶׁהַיָּם עוֹלֶה בְּזַעְפּוֹ:** - שֶׁהַיָּם מַגִּיעַ אֲלֵיהֶן כְּשֶׁהוּא סוֹעֵר, שֶׁגַּלֵּי הַיָּם סוֹחֲפִים אֶת הֶעָפָר הַנִּמְצָא שָׁם. וּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ טְהוֹרִים מִטֻּמְאַת מַגַּע אֶרֶץ הָעַמִּים, שֶׁאֵין שׁוֹרְפִים תְּרוּמָה שָׁנָּגְעָה בָּהֶם. אֲבָל טְמֵאִים בְּטֻמְאַת אֲוִיר אֶרֶץ הָעַמִּים, שֶׁהֵיא טֻמְאָה קַלָּה יוֹתֵר, שֶׁתְּרוּמָה וְקָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ בָּהּ אֵינָם נֶאֱכָלִים וְאֵינָם נִשְׂרָפִים:

מִשְׁנָה ז טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים **וְחִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת בְּסוּרְיָא:** הַקּוֹנֶה שָׂדֶה **בְּסוּרְיָא** - בַּאֲרַם נַהֲרַיִם וַאֲרַם צוֹבָא שֶׁכָּבַשׁ דָּוִד בִּכְבוּשׁ יָחִיד, וְדִינָהּ לְגַבֵּי כַּמָּה דְּבָרִים כְּחוּץ לָאָרֶץ וּלְגַבֵּי כַּמָּה דְּבָרִים כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשָׂדֶה זוֹ **סְמוּכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִם יָכוֹל לְהַכְנֵס לָהּ** [-לַשָּׂדֶה] **בְּטָהֳרָה** - בְּלִי לַעֲבֹר בְּמָקוֹם טָמֵא, דְּהַיְינוּ שֶׁאֵין רֹחַב טֶפַח מֵאֶרֶץ הָעַמִּים מַפְסִיק בֵּין גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְשָׂדֶהוּ, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה.** שֶׁאַף שֶׁגָּזְרוּ טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים בְּסוּרְיָא, לֹא גָּזְרוּ כֵּן עַל שָׂדֶה זוֹ שֶׁהִיא סְמוּכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְבַעֲלוּת יִשְׂרָאֵל. וְכֵן **חַיֶּבֶת** שָׂדֶה זוֹ **בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִשְׁבִיעִית** כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. **וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַכְנֵס לָהּ בְּטָהֳרָה,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ רֹחַב טֶפַח מֵאֶרֶץ הָעַמִּים מַפְסִיק בֵּין גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְשָׂדֶה זוֹ, הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה** בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, **וּמִכָּל** מָקוֹם **חַיֶּבֶת בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִשְׁבִיעִית. טֻמְאַת מִדּוֹרוֹת הַגּוֹיִם:** מִדּוֹרוֹת [-דִּירוֹת] **הַגּוֹיִם** שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **טְמֵאִים** בְּטֻמְאַת מֵת, כֵּיוָן שֶׁקּוֹבְרִים שָׁם אֶת נִפְלֵיהֶם, וְאֵינָם יוֹצְאִים מִידֵי טֻמְאָה עַד שֶׁיִּפָּדְקוּ וְיִמָּצְאוּ שֶׁאֵין בָּהֶם נֵפֶל. **וְכַמָּה** זְמַן **יִשְׁהֶא** הַנִּכְרִי **בְּתוֹכָן וְיִהְא** הַמָּדוֹר **צָרִיךְ בְּדִיקָה, אַרְבָּעִים יוֹם,** שֶׁהוּא מָשָׁךְ זְמַן יְצִירַת הַוָּלָד [וְלֹא חָשְׁשׁוּ אֶלָּא שֶׁמָּא הִתְעַבְּרָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם]. וְצָרִיךְ בְּדִיקָה **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין גָּרָה עִמּוֹ אִשָּׁה,** כֵּיוָן שֶׁהַנָּכְרִים פְּרוּצִים בְּזִנּוּת וּמְבִיאִים נָשִׁים לְבָתֵּיהֶם בַּלַּיְלָה. **וְאִם הָיָה עֶבֶד** שֶׁל יִשְׂרָאֵל **אוֹ אִשָּׁה** יִשְׂרְאֵלִית **מְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ** - אֶת מְדוֹר הַנָּכְרִים, וּמַשְׁגִּיחִים שֶׁלֹּא יַטְמִינוּ בּוֹ נְפָלִים, **אֵינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה,** שֶׁבַּחֲשַׁשׁ טֻמְאָה דְּרַבָּנָן הָאֱמִינוּ אַף לְעֶבֶד וְאִשָּׁה:

מִשְׁנָה ח הַמְּקוֹמוֹת **הַצְּרִיכִים בְּדִיקָה בִּמְדוֹרוֹת הַגּוֹיִם:** אֶת מָה הֵם בּוֹדְקִים בִּמְדוֹר הַגּוֹיִם, **אֶת הַבִּיבִים הָעֲמֻקִּים** - אֶת צִנּוֹרוֹת קְלוּחַ מֵי הַשּׁוֹפְכִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְאֶת** מְקוֹם כִּנּוּס **הַמַּיִם הַסְּרוּחִים** שֶׁל הַמָּדוֹר. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף אֶת הָאַשְׁפָּתוֹת, וְאֶת עֲפַר הַתְּחוּחַ** שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁנַּעֲשָׂה תְּחוּחַ כְּשֶׁחָפְרוּהוּ לִצְרֹךְ קְבוּרַת הַנֶּפֶל. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כָּל מָקוֹם שֶׁהֶחֱזִיר וְהֶחֱלִידָה יְכוֹלִים לְהַלֵּךְ בּוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה** אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם נֵפֶל כְּלָל. וְאִם הָיָה שָׁם נֵפֶל וְנִתְעַפֵּר בְּעָפָר אַחֵר, אֵין הַנֵּפֶל מְטַמֵּא אֶלָּא מִלְּמַטָּה מִמְּקוֹמוֹ, וְהָעָפָר שֶׁעַל גַּבָּיו טָהוֹר:

מִשְׁנָה ט מְקוֹמוֹת **שֶׁאֵין בָּהֶם טֻמְאַת מִדּוֹרוֹת הַגּוֹיִם:** עֲשָׂרָה מְקוֹמוֹת אֵין בָּהֶן טֻמְאָה **מִשּׁוּם מִדּוֹר גּוֹיִם:** א. אָהֳלֵי **הָעַרְבִיִּים** שֶׁהוֹלְכִים עִמָּם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. ב. **וְהַסַּפּוֹת** שֶׁל שׁוֹמְרֵי פֵּרוֹת. ג. **וְהַצְּרִיפִין** - וּבָתִּים שֶׁדָּפְנוֹתֵיהֶם מְשֻׁפָּעוֹת וּמִתְחַבְּרוֹת זוֹ לְזוֹ בְּלֹא גַּג, שֶׁהֵם בָּתֵּי צַעַר וְאֵינָם קְבוּעִים. ד. **וְהַבַּרְגָּנִין** - וְסֻכּוֹת הָעֲשׂוּיוֹת בַּשָּׂדֶה לְהַכְנִיס לְתוֹכָן פֵּרוֹת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. ה. **וְהָאַלְקְטִיּוֹת** - וּבָתֵּי הַקַּיִץ, שֶׁאֵינָם אֶלָּא תִּקְרָה הָעוֹמֶדֶת עַל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים, כְּדֵי שֶׁתִּתְנַשֵּׁב שָׁם הָרוּחַ. ו. **וּבֵית שַׁעַר** - וּבֵית קָטָן הַבָּנוּי לִפְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר. ז. **וַאֲוִירָהּ שֶׁל חָצֵר** - שֶׁטַח הֶחָצֵר הַפָּתוּחַ. ח. **וּבֵית הַמַּרְחָץ.** ט. **וּמְקוֹם** שֶׁבְּנֵי הָעִיר שׁוֹמְרִים בּוֹ אֶת **הַחֲצִים** לְעֵת מִלְחָמָה. י. **וּמְקוֹם הַלְּגְיוֹנוֹת** - וּמָקוֹם שֶׁחוֹנִים בּוֹ חֲיָלוֹת שֶׁל מֶלֶךְ, שֶׁכָּל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלּוּ אֵינָם עֲשׂוּיִים לְדִירַת קֶבַע, וְאֵין הַנֵּכְרִים מַטְמִינִים שָׁם נְפָלִים: **סְלִיק מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת**

מַסֶּכֶת נְגָעִים

מַסֶּכֶת זוֹ עוֹסֶקֶת בִּדְינֵי טֻמְאַת נְגָעִים הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה (ויקרא פרקים יג-יד) וּבִכְלָלָהּ שְׁלֹשָׁה מִינֵי נְגָעִים, וְהֵם: א. נִגְעֵי אָדָם, כְּשֶׁנִּרְאֶה בְּאָדָם נֶגַע בְּאַחַד מֵאַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת [בָּעוֹר הַבָּשָׂר, בְּשֵׂיחִין אוֹ בְּמִכְוָה, בִּמְקוֹם נְשִׂירַת שְׂעַר רֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן, וּבַקָּרַחַת אוֹ בַּגַּבַּחַת], וְהוּא הַקָּרוּי 'מְצֹרָע'. ב. נִגְעֵי בְּגָדִים, כְּשֶׁנִּרְאֶה נֶגַע עַל בֶּגֶד צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן אוֹ כְּלֵי עוֹר. ג. נִגְעֵי בָּתִּים, כְּשֶׁנִּרְאֶה נֶגַע עַל קִיר בַּיִת. בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ כָּלָל דִּינֵי הַנְּגָעִים, גֶּוֶן הַנֶּגַע, גְּדֹלוֹ, סִימָנֵי הַטֻּמְאָה, דִּינֵי הֶסְגֵּר וְהֶחְלֵט, וְעוֹד:

פֶּרֶק א

מַרְאוֹת נִגְעֵי אָדָם וְצִרוּפֵיהֶם, וְהַיָּמִים הָרְאוּיִם לִרְאִיַּת הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע:

מִשְׁנָה א הַמַּרְאוֹת הַמְטַמְּאִים: מַרְאוֹת **נְגָעִים** הֲרֵי הֵם **שְׁנַיִם** הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, שֶׁהֵם הַשְּׂאֵת וְהַבַּהֶרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ב) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת, וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת', וְהֵם אָבוֹת הַנְּגָעִים, שֶׁהֵן יַחַד עִם תּוֹלְדוֹתֵיהֶם הַנִּלְמָדוֹת מֵרִבּוּי הַכָּתוּב 'אוֹ סַפַּחַת' אֵרְבָּעָה נְגָעִים. שֶׁלִּשּׁוֹן 'סַפַּחַת' אֵינוֹ שֵׁם שֶׁל נֶגַע בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן 'טְפֵלָה', וְכֵיוָן שֶׁהִטִּילָהּ הַכָּתוּב בֵּין 'שְׂאֵת' לְ'בַהֶרֶת', לָמַדְנוּ שֶׁיֵּשׁ תּוֹלָדָה לְזוֹ וּלְזוֹ. **בַּהֶרֶת** הִיא **עַזָּה כַּשֶּׁלֶג,** שֶׁהִיא הַלְּבָנָה בְּיוֹתֵר מִכָּל הַנְּגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'וְאִם בַּהֶרֶת לְבָנָה הִיא', וְדוֹרְשִׁים שֶׁ'הִיא לְבָנָה' וְאֵין לְבָנָה יוֹתֵר מִמֶּנָּה. **שְׂנִיָּה לָהּ** - תּוֹלַדְתָּהּ מַרְאִיתָהּ כְּמַרְאֵה **סִיד הַהֵיכָל** שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהָיָה לָבָן בְּיוֹתֵר כֵּיוָן שֶׁלִּבְּנוּהוּ בְּכָל שָׁנָה (מדות פ״ג מ״ד). **וְהַשְּׂאֵת** מַרְאִיתָהּ **כִּקְרוּם** הַבֵּיצָה הַדַּק שֶׁתַּחַת הַקְּלִפָּה הַמַּקִּיף אֶת הַחֶלְמוֹן וְהַחֶלְבּוֹן. וּמַרְאֶה זֶה הוּא הַכֵּהֶה בְּיוֹתֵר מִכָּל הַנְּגָעִים, כִּי 'שְׂאֵת' מִלְּשׁוֹן גִּבֵּה, כְּדָבָר כֵּהֶה שֶׁנִּרְאֶה גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מִדָּבָר בָּהִיר, כְּמוֹ שֶׁהַצֶּל נִרְאֶה גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מִמַּרְאֵה הַחַמָּה. **וּשְׂנִיָּה לָהּ** - וְתוֹלַדְתָּהּ, **כְּצֶמֶר לָבָן** - צֶמֶר נָקִי שֶׁל כֶּבֶשׂ בֶּן יוֹמוֹ לְאַחַר שֶׁרָחֲצוּהוּ וְנִתְלַבֵּן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג י) 'וְהִנֵּה שְׂאֵת לְבָנָה', וְכֵיוָן שֶׁהַשְּׂאֵת הִיא פְּחוֹת לְבָנָה מִכֻּלָּם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁכְּוָנַת הַתּוֹרָה בְּאָמְרָהּ 'לְבָנָה' לְתוֹלַדְתָּן הַשְּׂאֵת שֶׁהִיא לְבָנָה יוֹתֵר מִתּוֹלַדְתָּן הַבַּהֶרֶת, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַשְּׂאֵת כִּצֶמֶר לָבָן, וּשְׂנִיָּה לָהּ** - וְתוֹלַדְתָּהּ, **כִּקְרוּם בֵּיצָה.** שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים אָבוֹת הַנְּגָעִים הֵם הַלְּבָנִים בְּיוֹתֵר, וְכֵיוָן שֶׁהַבַּהֶרֶת לְבָנָה יוֹתֵר מֵהַשְּׂאֵת, לָכֵן אַף בַּתּוֹלְדוֹת תּוֹלַדְתָּן הַבַּהֶרֶת לְבָנָה יוֹתֵר מִתּוֹלַדְתָּן הַשְּׂאֵת. וְחִלּוּק הַדֵּעוֹת לַהֲלָכָה הוּא

משניות

מִשְׁנָה ו הָאֹהֶל שֶׁבּוֹ אֵין חֲשֹׁשׁ הֶסֵּט בְּהִלּוּךְ בְּשָׂדֶה שֶׁנֶּחֱרַשׁ בָּהּ קֶבֶר: הַמְּהַלֵּךְ בְּבֵית הַפְּרָס - בְּשָׂדֶה שֶׁנֶּחֱרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, עַל אֲבָנִים קְבוּעוֹת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַהֲסִיטָן, וְכֵן הָרוֹכֵב עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכֹּחָן יָפֶה - שְׁמוּתְנוֹעֲעִים מֵרְצוֹנָם וְלֹא מִכֹּבֶד הָאָדָם הָרוֹכֵב עֲלֵיהֶם, טָהוֹר, שֶׁהֲרֵי יַדַּאי לֹא הֵסִיט עָפָר כִּשְׁעוֹרָה. אֲבָל הַמְּהַלֵּךְ עַל אֲבָנִים שֶׁהוּא יָכוֹל לַהֲסִיטָן שֶׁאֵינָן קְבוּעוֹת בָּאָרֶץ, וְכֵן הָרוֹכֵב עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה שֶׁכֹּחָן רַע - אָדָם שֶׁרַגְלָיו נוֹקְשׁוֹת מֵחֲמַת כֹּבֶד הָרוֹכֵב, וּבְהֵמָה שֶׁמְּטִילָה גְּלָלִים מֵחֲמַת כֹּבֶד הָרוֹכֵב, טָמֵא, שֶׁמָּא הֵסִיט עָפָר כִּשְׁעוֹרָה עַל יְדֵי הַסָּטַת הָאֲבָנִים, אוֹ שֶׁהָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הֵסִיטוּ עָפָר כִּשְׁעוֹרָה וְכֵיוָן שֶׁכֹּחָם חָלוּשׁ מְיֻחָס הֶסֵּט זֶה לָרוֹכֵב. **טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים:** הַמְּהַלֵּךְ **בְּאֶרֶץ הָעַמִּים** [-בְּחוּץ לָאָרֶץ], **בָּהָרִים וּבַסְּלָעִים**, אַף שֶׁאֵין קוֹבְרִים שָׁם מֵתִים, וּגְזֵרַת טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים הָרֵי הִיא מִפְּנֵי הַמֵּתִים שֶׁקְּבוּרִים בָּהּ, מִכָּל מָקוֹם הוּא **טָמֵא,** מֵחֲמַת עֲפַר אֶרֶץ הָעַמִּים שֶׁהִתְגַּלְגֵּל לְשָׁם. וְאוּלָם הַמְּהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים **בַּיָּם וּבַשְּׁנִית** - בְּסָלַע שֶׁעַל שִׂפַּת הַיָּם, **טָהוֹר,** שֶׁבְּמִקּוֹמוֹת אֵלּוּ אֵין עָפָר. **וְאֵיזֶהוּ הַשְּׁנִית** שֶׁאֵינָהּ טְמֵאָה בְּטֻמְאַת עֲפַר אֶרֶץ הָעַמִּים, **כָּל מָקוֹם שֶׁהַיָּם עוֹלֶה בְּזַעְפּוֹ** - שֶׁהַיָּם מַגִּיעַ אֲלֵיהֶן כְּשֶׁהוּא סוֹעֵר, שֶׁגַּלֵּי הַיָּם סוֹחֲפִים אֶת הֶעָפָר הַנִּמְצָא שָׁם. וּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ טְהוֹרִים מִטֻּמְאַת מַגַּע אֶרֶץ הָעַמִּים, שֶׁאֵין שׁוֹרְפִים תְּרוּמָה שָׁנָּגְעָה בָּהֶם. אֲבָל טְמֵאִים בְּטֻמְאַת אֲוִיר אֶרֶץ הָעַמִּים, שֶׁהֵיא טֻמְאָה קַלָּה יוֹתֵר, שֶׁתְּרוּמָה וְקָדָשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ בָּהּ אֵינָם נֶאֱכָלִים וְאֵינָם נִשְׂרָפִים:

מִשְׁנָה ז טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים **וְחִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת בְּסוּרְיָא:** הַקּוֹנֶה שָׂדֶה **בְּסוּרְיָא** - בַּאֲרַם נַהֲרַיִם וַאֲרַם צוֹבָא שֶׁכָּבַשׁ דָּוִד בִּכְבוּשׁ יָחִיד, וְדִינָהּ לְגַבֵּי כַּמָּה דְּבָרִים כְּחוּץ לָאָרֶץ וּלְגַבֵּי כַּמָּה דְּבָרִים כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשָׂדֶה זוֹ **סְמוּכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִם יָכוֹל לְהַכְנֵס לָהּ** [-לַשָּׂדֶה] **בְּטָהֳרָה** - בְּלִי לַעֲבֹר בְּמָקוֹם טָמֵא, דְּהַיְינוּ שֶׁאֵין רֹחַב טֶפַח מֵאֶרֶץ הָעַמִּים מַפְסִיק בֵּין גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְשָׂדֶהוּ, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה.** שֶׁאַף שֶׁגָּזְרוּ טֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים בְּסוּרְיָא, לֹא גָּזְרוּ כֵּן עַל שָׂדֶה זוֹ שֶׁהִיא סְמוּכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְבַעֲלוּת יִשְׂרָאֵל. וְכֵן **חַיֶּבֶת** שָׂדֶה זוֹ **בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִשְׁבִיעִית** כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. **וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַכְנֵס לָהּ בְּטָהֳרָה,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ רֹחַב טֶפַח מֵאֶרֶץ הָעַמִּים מַפְסִיק בֵּין גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְשָׂדֶה זוֹ, הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה** בְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים, **וּמִכָּל** מָקוֹם **חַיֶּבֶת בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִשְׁבִיעִית. טֻמְאַת מִדּוֹרוֹת הַגּוֹיִם:** מִדּוֹרוֹת [-דִּירוֹת] **הַגּוֹיִם** שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **טְמֵאִים** בְּטֻמְאַת מֵת, כֵּיוָן שֶׁקּוֹבְרִים שָׁם אֶת נִפְלֵיהֶם, וְאֵינָם יוֹצְאִים מִידֵי טֻמְאָה עַד שֶׁיִּפָּדְקוּ וְיִמָּצְאוּ שֶׁאֵין בָּהֶם נֵפֶל. **וְכַמָּה** זְמַן **יִשְׁהֶא** הַנִּכְרִי **בְּתוֹכָן וְיִהְא** הַמָּדוֹר **צָרִיךְ בְּדִיקָה, אַרְבָּעִים יוֹם,** שֶׁהוּא מָשָׁךְ זְמַן יְצִירַת הַוָּלָד [וְלֹא חָשְׁשׁוּ אֶלָּא שֶׁמָּא הִתְעַבְּרָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם]. וְצָרִיךְ בְּדִיקָה **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין גָּרָה עִמּוֹ אִשָּׁה,** כֵּיוָן שֶׁהַנָּכְרִים פְּרוּצִים בְּזִנּוּת וּמְבִיאִים נָשִׁים לְבָתֵּיהֶם בַּלַּיְלָה. **וְאִם הָיָה עֶבֶד** שֶׁל יִשְׂרָאֵל **אוֹ אִשָּׁה** יִשְׂרְאֵלִית **מְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ** - אֶת מְדוֹר הַנָּכְרִים, וּמַשְׁגִּיחִים שֶׁלֹּא יַטְמִינוּ בּוֹ נְפָלִים, **אֵינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה,** שֶׁבַּחֲשַׁשׁ טֻמְאָה דְּרַבָּנָן הָאֱמִינוּ אַף לְעֶבֶד וְאִשָּׁה:

מִשְׁנָה ח הַמְּקוֹמוֹת **הַצְּרִיכִים בְּדִיקָה בִּמְדוֹרוֹת הַגּוֹיִם:** אֶת מָה הֵם בּוֹדְקִים בִּמְדוֹר הַגּוֹיִם, **אֶת הַבִּיבִים הָעֲמֻקִּים** - אֶת צִנּוֹרוֹת קְלוּחַ מֵי הַשּׁוֹפְכִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְאֶת** מְקוֹם כִּנּוּס **הַמַּיִם הַסְּרוּחִים** שֶׁל הַמָּדוֹר. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף אֶת הָאַשְׁפָּתוֹת, וְאֶת עֲפַר הַתְּחוּחַ** שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁנַּעֲשָׂה תְּחוּחַ כְּשֶׁחָפְרוּהוּ לִצְרֹךְ קְבוּרַת הַנֶּפֶל. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כָּל מָקוֹם שֶׁהֶחֱזִיר וְהֶחֱלִידָה יְכוֹלִים לְהַלֵּךְ בּוֹ, אֵינוֹ צָרִיךְ בְּדִיקָה,** לְפִי שֶׁדַּרְכָּם לַחְפֹּר וּלְחַפֵּשׂ תַּחַת הַקַּרְקַע, וְאִלּוּ הָיָה שָׁם נֵפֶל הָיוּ אוֹכְלִים אוֹתוֹ:

מִשְׁנָה ט מְקוֹמוֹת **שֶׁאֵין בָּהֶם טֻמְאַת מִדּוֹרוֹת הַגּוֹיִם:** עֲשָׂרָה מְקוֹמוֹת אֵין בָּהֶן טֻמְאָה **מִשּׁוּם מִדּוֹר גּוֹיִם:** א. אָהֳלֵי **הָעַרְבִיִּים** שֶׁהוֹלְכִים עִמָּם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. ב. **וְהַסַּפּוֹת** שֶׁל שׁוֹמְרֵי פֵּרוֹת. ג. **וְהַצְּרִיפִין** - וּבָתִּים שֶׁדָּפְנוֹתֵיהֶם מְשֻׁפָּעוֹת וּמִתְחַבְּרוֹת זוֹ לְזוֹ בְּלֹא גַּג, שֶׁהֵם בָּתֵּי צַעַר וְאֵינָם קְבוּעִים. ד. **וְהַבַּרְגָּנִין** - וְסֻכּוֹת הָעֲשׂוּיוֹת בַּשָּׂדֶה לְהַכְנִיס לְתוֹכָן פֵּרוֹת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. ה. **וְהָאַלְקְטִיּוֹת** - וּבָתֵּי הַקַּיִץ, שֶׁאֵינָם אֶלָּא תִּקְרָה הָעוֹמֶדֶת עַל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים, כְּדֵי שֶׁתִּתְנַשֵּׁב שָׁם הָרוּחַ. ו. **וּבֵית שַׁעַר** - וּבֵית קָטָן הַבָּנוּי לִפְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר. ז. **וַאֲוִירָהּ שֶׁל חָצֵר** - שֶׁטַח הֶחָצֵר הַפָּתוּחַ. ח. **וּבֵית הַמַּרְחָץ.** ט. **וּמְקוֹם** שֶׁבְּנֵי הָעִיר שׁוֹמְרִים בּוֹ אֶת **הַחֲצִים** לְעֵת מִלְחָמָה. י. **וּמְקוֹם הַלְּגְיוֹנוֹת** - וּמָקוֹם שֶׁחוֹנִים בּוֹ חֲיָלוֹת שֶׁל מֶלֶךְ, שֶׁכָּל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלּוּ אֵינָם עֲשׂוּיִים לְדִירַת קֶבַע, וְאֵין הַנֵּכְרִים מַטְמִינִים שָׁם נְפָלִים: **סְלִיק מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת**

מַסֶּכֶת נְגָעִים

מַסֶּכֶת זוֹ עוֹסֶקֶת בִּדְינֵי טֻמְאַת נְגָעִים הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה (ויקרא פרקים יג-יד) וּבִכְלָלָהּ שְׁלֹשָׁה מִינֵי נְגָעִים, וְהֵם: א. נִגְעֵי אָדָם, כְּשֶׁנִּרְאֶה בְּאָדָם נֶגַע בְּאַחַד מֵאַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת [בָּעוֹר הַבָּשָׂר, בְּשֵׂיחִין אוֹ בְּמִכְוָה, בִּמְקוֹם נְשִׂירַת שְׂעַר רֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן, וּבַקָּרַחַת אוֹ בַּגַּבַּחַת], וְהוּא הַקָּרוּי 'מְצֹרָע'. ב. נִגְעֵי בְּגָדִים, כְּשֶׁנִּרְאֶה נֶגַע עַל בֶּגֶד צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן אוֹ כְּלֵי עוֹר. ג. נִגְעֵי בָּתִּים, כְּשֶׁנִּרְאֶה נֶגַע עַל קִיר בַּיִת. בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ כָּלָל דִּינֵי הַנְּגָעִים, גֶּוֶן הַנֶּגַע, גְּדֹלוֹ, סִימָנֵי הַטֻּמְאָה, דִּינֵי הֶסְגֵּר וְהֶחְלֵט, וְעוֹד:

פֶּרֶק א

מַרְאוֹת נִגְעֵי אָדָם וְצִרוּפֵיהֶם, וְהַיָּמִים הָרְאוּיִם לִרְאִיַּת הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע:

מִשְׁנָה א הַמַּרְאוֹת הַמְטַמְּאִים: מַרְאוֹת **נְגָעִים** הֲרֵי הֵם **שְׁנַיִם** הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, שֶׁהֵם הַשְּׂאֵת וְהַבַּהֶרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ב) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת, וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת', וְהֵם אָבוֹת הַנְּגָעִים, שֶׁהֵן יַחַד עִם תּוֹלְדוֹתֵיהֶם הַנִּלְמָדוֹת מֵרִבּוּי הַכָּתוּב 'אוֹ סַפַּחַת' אַרְבָּעָה נְגָעִים. שֶׁלִּשּׁוֹן 'סַפַּחַת' אֵינוֹ שֵׁם שֶׁל נֶגַע בִּפְנֵי עַצְמוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן 'טְפֵלָה', וְכֵיוָן שֶׁהִטִּילָהּ הַכָּתוּב בֵּין 'שְׂאֵת' לְ'בַהֶרֶת', לָמַדְנוּ שֶׁיֵּשׁ תּוֹלָדָה לְזוֹ וּלְזוֹ. **בַּהֶרֶת** הִיא **עַזָּה כַּשֶּׁלֶג,** שֶׁהִיא הַלְּבָנָה בְּיוֹתֵר מִכָּל הַנְּגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'וְאִם בַּהֶרֶת לְבָנָה הִיא', וְדוֹרְשִׁים שֶׁ'הִיא לְבָנָה' וְאֵין לְבָנָה יוֹתֵר מִמֶּנָּה. **שְׂנִיָּה לָהּ** - תּוֹלַדְתָּהּ מַרְאִיתָהּ כְּמַרְאֵה **סִיד הַהֵיכָל** שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהָיָה לָבָן בְּיוֹתֵר כֵּיוָן שֶׁלִּבְּנוּהוּ בְּכָל שָׁנָה (מדות פ״ג מ״ד). **וְהַשְּׂאֵת** מַרְאִיתָהּ **כִּקְרוּם** הַבֵּיצָה הַדַּק שֶׁתַּחַת הַקְּלִפָּה הַמַּקִּיף אֶת הַחֶלְמוֹן וְהַחֶלְבּוֹן. וּמַרְאֶה זֶה הוּא הַכֵּהֶה בְּיוֹתֵר מִכָּל הַנְּגָע

משניות

מַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק א

המבוארות

לְעִנְיַן צָרוּף הַנְּגָעִים, שֶׁמִּמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע', בִּלְשׁוֹן יָחִיד וְלֹא נֶאֱמַר 'וְהָיוּ', מִשְׁמַע שֶׁאֲפִלּוּ אִם שִׁעוּר הַנֶּגַע שֶׁהוּא גְּרִיס הוּא מְשַׁנֵּי מִינֵי הַנְּגָעִים הַמִּזְכָּרִים בַּפָּסוּק, שֶׁחָצְיוֹ שְׂאֵת וְחָצְיוֹ בַּהֶרֶת, הַנֶּגַע טָמֵא. וְכֵן כָּל תּוֹלָדָה מִצְטָרֶפֶת לָאָב, אֲבָל אֵין אָב מִצְטָרֵף עִם תּוֹלֶדֶת הָאָב הַשֵּׁנִי, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מִזְכָּרִים בַּפָּסוּק אֶלָּא נִלְמָדִים מִדְּרָשָׁה, וְנִמְצָא שֶׁלִּדְעַת רַבִּי מֵאִיר שֶׁלָּמַד מִצְטָרֵף לִקְרוּם בֵּיצָה שֶׁהוּא הָאָב וְלֹא לְצֶמֶר לָבָן שֶׁהִיא הַתּוֹלֶדָה, וּלְדַעַת חֲכָמִים מִצְטָרֵף לְצֶמֶר לָבָן וְלֹא לִקְרוּם בֵּיצָה:

מִשְׁנָה ב נֶגַע פָּתוּחַ: הַקְּדָמָה: מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג כד) 'וְהָיְתָה מִחְיַת הַמְּכוָיָה בַּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת אוֹ לְבָנָה', לָמְדְנוּ שֶׁאַף נֶגַע אֲדַמְדַּם, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תַּעֲרֹבֶת אָדֹם וְלָבָן, טָמֵא. וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר כֵּן בַּבַּהֶרֶת וְאִלּוּ בַּשְּׂאֵת נֶאֱמַר רַק 'שְׂאֵת לְבָנָה' (שם פסוק י), דָּרְשׁוּ חֲכָמִים מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'נֶגַע צָרַעַת הִיא' (שם פסוק כ) שְׂדִינֵי שְׂאֵת וּבַהֶרֶת שָׁוִים, וְכֵן דִּין תּוֹלְדוֹתֵיהֶם, וּלְפִיכָךְ כָּל אַרְבַּעַת מַרְאוֹת נְגָעִים טְמֵאִים כְּשֶׁהֵם חֲלָקִים וּכְשֶׁהֵם פְּתוּכִים [-מֵעֹרָבִים בְּאַדְמִימוּת]: **הַפָּתוּחַ שֶׁבַּבַּהֶרֶת הָעֲזָה כַּשֶּׁלֶג,** טְמֵאָה כְּשֶׁהִיא נִרְאֵית כְּיֵין **הַמָּזוּג בְּשֶׁלֶג,** שֶׁלַּבְּנוּנִיּוּתוֹ מְרֻבָּה וְאַדְמוּמִיּוּתוֹ מוּעֶטֶת. **הַפָּתוּחַ שֶׁבַּסְּיד** - שֶׁבְּתוֹלֶדֶת הַבַּהֶרֶת שֶׁמַּרְאִיתָהּ כְּסִיד הַהֵיכָל, טְמֵאָה כְּשֶׁמַּרְאָהּ **כְּדָם הַמָּזוּג בָּחָלָב,** שֶׁאַדְמוּמִיּוּתוֹ מְרֻבָּה, דִּבְרֵי **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** מַרְאֵה הָאַדְמִדְּמִים **שֶׁבָּזֶה וְשֶׁבָּזֶה** - בַּבַּהֶרֶת וּבִתּוֹלַדְתָּהּ שָׁוֶה וּמַרְאֵהוּ **כְּיֵין הַמָּזוּג בְּמַיִם, אֶלָּא שֶׁל שֶׁלֶג עַזָּה** יוֹתֵר, **וְשֶׁל סִיד דַּהָה** [-כַּהָה] **מִמֶּנָּה,** שֶׁכֵּן מַרְאֵה הַלֵּבָן שֶׁבַּבַּהֶרֶת עַז יוֹתֵר מֵהַלֵּבָן שֶׁבְּתוֹלַדְתָּהּ: **מִשְׁנָה ג צָרוּף מַרְאוֹת הַנְּגָעִים: אַרְבָּעָה** [גִּרְסַת הרע"ב: **מֵאַרְבַּע**] **מַרְאוֹת הָאֵלּוּ,** יֵשׁ מַרְאוֹת הַמִּצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְהַשְׁלִים לִשְׁעוּר גְּרִיס, כָּל אָב מִצְטָרֵף עִם תּוֹלְדוֹתָיו, וְכֵן הָאָבוֹת מִצְטָרְפִים זֶה עִם זֶה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"א). וְאֶפְשָׁר הַצָּרוּף הוּא כְּשֶׁיֵּשׁ מִכָּל מַרְאָה חֲצִי גְּרִיס וּמִצְטָרְפִים יַחַד לִשְׁעוּר גְּרִיס, אוֹ כְּשֶׁמַּרְאָה אֶחָד נָהֳפָךְ לְמַרְאָה אַחֵר אוֹ כְּשֶׁפָּשׂוּ [-גָּדַל וְהִתְרַחֵב] מַרְאָה אֶחָד וְהַפְשָׁיוֹן הוּא מִמַּרְאָה אַחֵר. וְצָרוּפָם מוֹעִיל **לְפָטֵר** - לְטַהֵר אֶת הַמִּצְרָע, **וּלְהַחְלִיט** אוֹתוֹ לְטֻמְאָה, **וּלְהַסְגִּיר** אוֹתוֹ שִׁבְעַת יָמִים, כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר לְהַלָּן. מִצְטָרְפִים **לְהַסְגִּיר** לְשָׁבוּעַ נוֹסֵף **אֶת** הַמִּצְרָע שֶׁנִּגְעוֹ **עוֹמֵד** - נִשְׁאַר בְּאוֹתוֹ גֹּדֶל **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן** שֶׁל הֶסְגֵּר. שֶׁכְּשֶׁרוֹאֶה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בָּרִאשׁוֹנָה וְאֵין בְּתוֹךְ הַנֶּגַע שֵׂעָר לָבָן אוֹ מִחְיַת בָּשָׂר [-בָּשָׂר חַי וּבְרִיא], מַסְגִּיר אֶת הַמִּצְרָע לְשָׁבוּעַ יָמִים, וְאִם נִשְׁאַר הַנֶּגַע בְּסוֹף הַהֶסְגֵּר בְּגָדְלוֹ הָרִאשׁוֹן וְאֵין בּוֹ שֵׂעָר לָבָן אוֹ מִחְיָה, מַסְגִּירוֹ שָׁבוּעַ נוֹסָף, כַּכָּתוּב (ויקרא יג ה) 'וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו לֹא פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית'. וּלְעִנְיַן זֶה מִצְטָרְפִים הַמַּרְאוֹת, שֶׁאַף אִם נָהֳפַךְ הַנֶּגַע לְמַרְאָה אַחֵר, אֵין מוֹנִים לוֹ שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן מִתְּחִלָּה, אֶלָּא מִצְטָרְפִים אוֹתוֹ לְמַרְאָה הָרִאשׁוֹן וְנוֹקְטִים שֶׁזֶּהוּ אוֹתוֹ נֶגַע וְעַכְשָׁיו הוּא הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי לְהֶסְגֵּרוֹ. וְכֵן **לֹא** מִצְטָרְפִים **לְפָטֵר** [-לְטַהֵר] **אֶת** הַמִּצְרָע שֶׁנִּגְעוֹ **עוֹמֵד בְּגָדְלוֹ בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי** לְהֶסְגֵּרוֹ, כַּכָּתוּב (שם פסוק ו) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֵׁנִית, וְהִנֵּה כֵּהָה הַנֶּגַע וְלֹא פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר, וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן מִסְפַּחַת הִיא, וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר'. וְאַף בְּאֹפֶן זֶה אִם נֶהְפַּךְ הַנֶּגַע לְמַרְאָה אַחֵר, נוֹקְטִים שֶׁזֶּהוּ אוֹתוֹ הַנֶּגַע וּמְטַהֲרִים אוֹתוֹ, וְלֹא מַסְגִּירִים אוֹתוֹ כְּנֶגַע חָדָשׁ. וְכֵן מִצְטָרְפִים **לְהַחְלִיט** לְטֻמְאָה **אֶת הַנֶּגַע שֶׁנּוֹלַד לוֹ מִחְיָה, אוֹ שֶׁשִּׁעֵר** שֶׁחָר שֶׁהָיָה בּוֹ נֶהְפַּךְ **לְלָבָן,** שֶׁעַל יְדֵי סִימָנִים מְטַמֵּא הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע, בֵּין בְּאֹפֶן שֶׁנּוֹלְדוּ סִימָנֵי טֻמְאָה אֵלּוּ **בַּתְּחִלָּה** לְפָנֵי הַהֶסְגֵּר, וּבֵין אִם נוֹלְדוּ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן** אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי** שֶׁל הַהֶסְגֵּר, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא הָיוּ בּוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן, וְכַמָּה יָמִים **לְאַחַר הַפְּטוּר** נוֹלְדוּ בּוֹ, בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ מַחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן וּמְטַמְּאוֹ. וְאַף אִם אֵרַע כֵּן בְּנֶגַע כִּגְרִיס שֶׁחָצְיוֹ מִמַּרְאָה זֶה וְחָצְיוֹ מִמַּרְאָה אַחֵר, מִצְטָרְפִים הַמַּרְאוֹת לְטֻמְאָה. וְכֵן מִצְטָרְפִים **לְהַחְלִיט אֶת הַנֶּגַע שֶׁנּוֹלַד לוֹ פִּשְׁיוֹן** - שֶׁפָּשָׂה וְגָדַל **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן,** אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ אֲפִלּוּ כַּמָּה יָמִים **לְאַחַר הַפְּטוּר.** [אֲבָל אִם בַּתְּחִלָּה קָדַם הַהֶסְגֵּר פָּשָׂה הַנֶּגַע, אֵינוֹ מַחְלִיטוֹ אֶלָּא מַסְגִּירוֹ שָׁבוּעַ יָמִים]. וְאַף בְּאֹפֶן שֶׁמַּרְאֵה הַפְּשִׁיוֹן שׁוֹנֶה מִמַּרְאֵה הַנֶּגַע, מִכָּל מָקוֹם מִצְטָרְפִים אֶת הַמַּרְאוֹת לְנֶגַע אֶחָד וּמַחְשִׁיבִים אֶת הַנֶּגַע כְּנֶגַע שֶׁפָּשָׂה. וְכֵן מִצְטָרְפִים **לְהַחְלִיט** לְטֻמְאָה **אֶת הַהוֹפֵךְ** כֻּלּוֹ **לָבָן מִתּוֹךְ הַפְּטוּר,** שֶׁדִּין

ב הַפָּתוּחַ שֶׁבַּשֶּׁלֶג, כְּיֵין הַמָּזוּג בְּשֶׁלֶג, הַפָּתוּחַ שֶׁבַּסִּיד, כְּדָם הַמָּזוּג בְּחָלָב, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַדַּמְדַּם שֶׁבָּזֶה וְשֶׁבָּזֶה, כְּיֵין הַמָּזוּג בְּמַיִם, אֶלָּא שֶׁל שֶׁלֶג עַזָּה וְשֶׁל סִיד דֵּהָה מִמֶּנָּה: ג אַרְבָּעָה מַרְאוֹת הָאֵלּוּ מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְהַטְהִיר וּלְהַחְלִיט, וּלְהַסְגִּיר. לְהַסְגִּיר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן. לְפָטֵר אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי. לְהַחְלִיט אֶת הָעוֹמֵד בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר. לְהַחְלִיט אֶת שֶׁנּוֹלַד לוֹ פִּשְׁיוֹן בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר. לְהַחְלִיט אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן מִתּוֹךְ הַחְלֵט אוֹ מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר. אֵלּוּ מַרְאוֹת נְגָעִים שֶׁכָּל נְגָעִים תְּלוּיִים בָּהֶן: ד (רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, מַרְאוֹת נְגָעִים שִׁשָּׁה עָשָׂר). רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס אוֹמֵר, מַרְאוֹת נְגָעִים שִׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה. עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר, שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם. רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, אֵין רוֹאִים אֶת הַנְּגָעִים בַּתְּחִלָּה לְאַחַר הַשַּׁבָּת, שֶׁשָּׁבוּעַ שֵׁנִי שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. וְלֹא בַּשֵּׁנִי, שֶׁשָּׁבוּעַ שֵׁנִי שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. וְלֹא בַּשְּׁלִישִׁי לְבָתִּים, שֶׁשָּׁבוּעַ שְׁלִישִׁי שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מַעֲבִירִין לְאַחַר הַשַּׁבָּת. וְיֵשׁ בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר: ה כֵּיצַד לְהָקֵל, הָיָה בּוֹ שֵׂעָר לָבָן וְהָלַךְ לוֹ שֵׂעָר לָבָן. הָיוּ לְבָנוֹת וְהִשְׁחִירוּ, אַחַת לְבָנָה וְאַחַת שְׁחוֹרָה וְהִשְׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶן. אֲרֻכּוֹת וְהִקְצִירוּ, אַחַת אֲרֻכָּה וְאַחַת קְצָרָה וְהִקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן.

מִצְטָרֵף שֶׁנִּטְהַר מִנִּגְעוֹ שֶׁאִם שָׁב הַנֶּגַע וּפָשַׂט בְּכָל גּוּפוֹ הֲרֵי הוּא טָמֵא, וַאֲפִלּוּ בְּאֹפֶן שֶׁהַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן הָיָה מִמַּרְאָה אֶחָד וְאַחַר כָּךְ פָּשַׂט בּוֹ נֶגַע מִמַּרְאָה אַחֵר, הֲרֵי הֵם מִצְטָרְפִים וְדִינוֹ כְּהוֹפֵךְ לָבָן מִתּוֹךְ הַפְּטוּר שֶׁהוּא טָמֵא. וְכֵן מִצְטָרְפִים **לְפָטֵר אֶת הַהוֹפֵךְ** כֻּלּוֹ **לָבָן מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר,** שֶׁדִּין מִצְטָרֵף מֶסְגָּר אוֹ מֻחְלָט שֶׁאִם פָּשַׂט בּוֹ הַנֶּגַע בְּכָל גּוּפוֹ שֶׁהוּא טָהוֹר, וְדִין זֶה הוּא אֲפִלּוּ כְּשֶׁמַּרְאֵה הַנֶּגַע שֶׁפָּשַׂט בְּכָל גּוּפוֹ שׁוֹנֶה מִמַּרְאֵה הַנֶּגַע שֶׁמַּחֲמָתוֹ הֶסְגֵּר אוֹ הֻחְלַט, כֵּיוָן שֶׁמַּרְאוֹת הַנְּגָעִים מִצְטָרְפִים וְאָנוּ מַחְשִׁיבִים אוֹתָם כְּנֶגַע אֶחָד. וְאַרְבָּעָה מַרְאוֹת אֵלּוּ כְּשֶׁהֵם חֲלָקוֹת [-לְבָנוֹת בְּלִי אַדְמִימוּת] אוֹ פְּתוּכוֹת [-מְעֹרָבוֹת בְּאַדְמִימוּת], אֵלּוּ הֵם **מַרְאוֹת** הַנְּגָעִים, **שֶׁכָּל** הַנְּגָעִים שֶׁבְּעוֹר הָאָדָם **תְּלוּיִים** בָּהֶן: **מִשְׁנָה ד שִׁיטוֹת שׁוֹנוֹת בְּחִשּׁוּב מִנְיַן מַרְאוֹת הַנְּגָעִים:** (רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, **מַרְאוֹת נְגָעִים שִׁשָּׁה עָשָׂר** הֵם, אַרְבָּעָה מַרְאוֹת לְבָן שֶׁל שְׂאֵת וּבַהֶרֶת וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן הַנִּרְאוֹת בְּעוֹר הַבָּשָׂר, וְאַרְבָּעָה מֵרְאוֹת כְּנֶגְדָּם הַנִּרְאִים בִּשְׂחִין וּמִכְוָה [-בָּשָׂר שֶׁנִּתְחַמֵּם מֵחֲמַת מַכָּה אוֹ מֵחֲמַת הָאֵשׁ], וְעוֹד אַרְבָּעָה כְּנֶגְדָּם הַנִּרְאִים בַּקָּרַחַת אוֹ בַּגַּבַּחַת [-בִּמְקוֹם שֵׂעָר בְּחֶלְקוֹ הָאֲחוֹרִי שֶׁל רֹאשׁ אוֹ בְּחֶלְקוֹ הַקִּדְמִי], וּמַרְאֵה יְרַקְרַק וַאֲדַמְדַּם שֶׁבִּנְגָעֵי בְּגָדִים, וּמַרְאֵה יְרַקְרַק וַאֲדַמְדַּם שֶׁבִּנְגָעֵי בָּתִּים. [וְאַף שֶׁחֻלַּק הַפָּתוּב נִגְעֵי שְׂחִין וּמִכְוָה, אֵינָם שְׁנֵי מִינִים, וְחֻלְקָם הַפָּתוּב לוֹמַר שֶׁאֵינָם מִצְטָרְפִים. וְהוּא הַדִּין נִגְעֵי קָרַחַת וְגַבַּחַת]). **רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס אוֹמֵר, מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ יֵשׁ לִמְנוֹת בִּנְגָעֵי עוֹר בָּשָׂר, שְׂחִין וּמִכְוָה, וְקָרַחַת וְגַבַּחַת עוֹד אַרְבָּעָה מַרְאוֹת פְּתוּכוֹת, וּמִלְּבַד זֹאת יֵשׁ לְהוֹסִיף עוֹד אַרְבָּעָה מַרְאוֹת חֲלָקוֹת וּפְתוּכוֹת שֶׁבִּנְגָעֵי נָתָק הַזָּקֵן וְהָרֹאשׁ. **עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר, שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם** מַרְאוֹת נְגָעִים הֵם, דְּהַיְינוּ שִׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה הַמַּרְאוֹת שֶׁהִזְכִּיר רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינַס, וְנִכְפָּלִים מַרְאוֹת אֵלּוּ לִשְׁנַיִם, פַּעַם אַחַת בִּתְחִלַּת הַנֶּגַע, וּפַעַם שְׁנִיָּה בְּסוֹף הַהֶסְגֵּר, דְּהַיְינוּ בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן אוֹ הַשֵּׁנִי [אוֹ הַשְּׁלִישִׁי בִּנְגָעֵי בָּתִּים]. **רֹאשׁ נְגָעִים בְּאֹפֶן שֶׁיָּחוּל סוֹף הַהֶסְגֵּר בְּשַׁבָּת:** רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, **אֵין רוֹאִים אֶת הַנְּגָעִים בַּתְּחִלָּה** [-בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה] **לְאַחַר הַשַּׁבָּת** - בְּיוֹם רִאשׁוֹן, **שֶׁהֲרֵי שָׁבוּעַ** - יוֹם הַשְּׁבִיעִי **שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** שֶׁאִם יִצְטָרֵךְ הַכֹּהֵן לְהַסְגִּירוֹ לֹא יוּכַל לִרְאוֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְהֶסְגֵּרוֹ כְּדִינוֹ, כֵּיוָן שֶׁיּוֹם זֶה יָחוּל בְּשַׁבָּת וּרְאִיַּת נְגָעִים אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת כֵּיוָן שֶׁהִיא כְּדָן דִּין. וְכֵן **לֹא** יִרְאֶה נְגָעִים בְּיוֹם **שֵׁנִי, שֶׁבְּאֹפֶן** זֶה סוֹף **שָׁבוּעַ שֵׁנִי שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,** שֶׁשָּׁבוּעַ רִאשׁוֹן יִסְתַּיֵּם בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וּבְאוֹתוֹ יוֹם יַתְחִיל לִמְנוֹת אֶת שָׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר הַשֵּׁנִי, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ה) 'וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית', שֶׁהַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבְּסוֹף הַהֶסְגֵּר הָרִאשׁוֹן עוֹלֶה גַּם כְּיוֹם הָרִאשׁוֹן לִמְנְיַן הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי, וְהַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַהֶסְגֵּר הַשֵּׁנִי יָחוּל בְּשַׁבָּת וְלֹא יוּכַל לִרְאוֹתוֹ. וְכֵן **לֹא** רוֹאִים בְּיוֹם **שְׁלִישִׁי** לְנִגְעֵי **בָּתִּים, שֶׁבְּאֹפֶן** זֶה סוֹף **שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי שֶׁלּוֹ חָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לְעוֹלָם** - בְּכָל יְמוֹת הַחֹל **רוֹאִים** אֶת הַנְּגָעִים. וְאִם **חָל** הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי **לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת, מַעֲבִירִין** אֶת רְאִיַּת הַכֹּהֵן **לְאַחַר הַשַּׁבָּת. וְיֵשׁ** לִפְעָמִים **בַּדָּבָר** [-בְּדִחְיָה זוֹ] **לְהָקֵל,** וְלִפְעָמִים יֵשׁ בִּדְחִיָּה זוֹ **לְהַחְמִיר,** כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ה קֻלָּא וְחֻמְרָא בִּדְחִיַּת רְאִיַּת הַנְּגָעִים לְאַחַר הַשַּׁבָּת:** כֵּיצַד **לְהָקֵל,** כְּגוֹן שֶׁהָיָה בּוֹ בַּנֶּגַע **שֵׂעָר לָבָן** בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְאִלּוּ רָאָהוּ הַכֹּהֵן בְּיוֹם זֶה הָיָה מְטַמְּאוֹ שְׁשָׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת בַּנֶּגַע הֵן סִימָן טֻמְאָה, **וְהָלַךְ לוֹ הַשֵּׂעָר הַלָּבָן** כְּשֶׁרָאָהוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֵינוֹ מְטַמְּאוֹ וְנִמְצָא שֶׁדִּחְיַת רְאִיָּתָם מִבִּיאָה לִידֵי קֻלָּא [וַאֲפִלּוּ שֶׁגַּם לוֹ הָיָה מְטַמְּאוֹ, הָיָה נִטְהָר כְּשֶׁהָיָה הַשֵּׂעָר הוֹלֵךְ לוֹ, אַךְ בְּאֹפֶן זֶה הָיָה דִּינוֹ כִּמְצָרָע מֻחְלָט שֶׁנִּתְרַפֵּא וְהָיָה חַיָּב בְּקָרְבַּן מְצֹרָע]. וְכֵן אִם **הָיוּ** בּוֹ בְּשַׁבָּת שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת **לְבָנוֹת וְהִשְׁחִירוּ,** אוֹ שֶׁהָיְתָה בּוֹ שְׂעָרָה **אַחַת לְבָנָה וְאַחַת שְׁחוֹרָה, וְהִשְׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶן** לְאַחַר מִכֵּן. וְכֵן אִם הָיוּ בּוֹ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת **אֲרֻכּוֹת** בְּשִׁעוּר שֶׁאֶפְשָׁר לְחָתְכָם בְּמִסְפָּרַיִם, שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַשֵּׂעָר הַלָּבָן הַמְטַמֵּא, **וְהִקְצִירוּ** - וּלְאַחַר מִכֵּן הִתְקַצְּרוּ, אוֹ שֶׁהָיְתָה שְׂעָרָה **אַחַת אֲרֻכָּה וְאַחַת קְצָרָה וְהִקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן** [וּבְאֹפֶן שֶׁבְּשַׁבָּת הָיְתָה רַק שְׂעָרָה אַחַת לְבָנָה אוֹ אֲרֻכָּה, אַף לוֹ הָיָה הַכֹּהֵן רוֹאֶה הַנֶּגַע בְּשַׁבָּת לֹא הָיָה מְטַמְּאוֹ, וְלֹא נִשְׁנוּ אֶפְנַיִם אֵלּוּ אֶלָּא

אַגַּב הַדִּין בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה בְּאֹפֶן שֶׁאַחַר הַשַּׁבָּת נַעֲשׂוּ שְׁתֵּיהֶן לְבָנוֹת אוֹ אֲרֻכּוֹת. וְאֵין הַשְּׂעָרוֹת סִימָן טֻמְאָה אֶלָּא כְּשֶׁהֵן בַּנֶּגַע עַצְמוֹ, אֲבָל אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶן אוֹ סְבִיבָן אוֹ בְּסָמוּךְ לָהֶן שְׂחִין וּמְכָוֶּה אֵינוֹ טָמֵא. וּבְאֹפֶן שֶׁהָיוּ בוֹ בְּשַׁבָּת שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת, וּלְאַחַר מִכֵּן **נִסְמַךְ הַשְּׂחִין לִשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן**, אוֹ שֶׁהִקִּיף הַשְּׂחִין **לִשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, אוֹ שֶׁחִלְקָן** [-שֶׁהִפְסִיק בֵּין הַשְּׂעָרוֹת] **הַשְּׂחִין** שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁנִּתְחַמֵּם מֵחֲמַת מַכָּה, וְכֵן אִם נִסְמְכוּ, הִקִּיפוּ אוֹ חִלְקוּ בֵּינֵיהֶם **מִחֲיַת הַשְּׂחִין** - שְׂחִין שֶׁהֵחֵל לְהִתְרַפֵּא וּלְהַעֲלוֹת קְרוּם דַּק, **וְהַמְכָוֶּה** - אוֹ מִכְוָה שֶׁבָּאָה מֵחֲמַת הָאֵשׁ, **וּמִחֲיַת הַמִּכְוָה** - אוֹ מִכְוָה שֶׁהֵחֵלָה לְהַעֲלוֹת קְרוּם, **וְהַבֹּהַק** - אוֹ מַרְאָה לָבָן הַבָּהֶה יוֹתֵר מִקְּרוּם בֵּיצָה שֶׁאֵינוֹ מַרְאֵה טֻמְאָה. וְאַף בָּאֳפָנִים אֵלּוּ דְּחִיַּת הָרְאִיָּה לְאַחַר הַשַּׁבָּת הִיא קַלָּא. וְכֵן נֶגַע שֶׁ**הָיְתָה בּוֹ בְּשַׁבָּת מִחְיָה**, שֶׁהִיא מַרְאֶה בְּשָׂר חַי בְּתוֹךְ הַנֶּגַע, שֶׁאִם הִיא בְּגֹדֶל עֲדָשָׁה מְרֻבַּעַת בְּאֶמְצַע הַנֶּגַע הֲרֵי הִיא סִימָן טֻמְאָה, וּלְאַחַר מִכֵּן **הָלְכָה לָהּ הַמִּחְיָה.** אוֹ **שֶׁהָיְתָה מְרֻבַּעַת בְּשַׁבָּת וְנַעֲשֵׂית עֲגֻלָּה אוֹ אֲרֻכָּה** וְאֵין בָּהּ אֹרֶךְ וְרֹחַב כַּעֲדָשָׁה, אוֹ **שֶׁהָיְתָה מְבֻצָּרֶת,** כְּמִבְצָר הָעוֹמֵד בְּאֶמְצַע הָעִיר **וְנַעֲשֵׂית מִן הַצַּד,** אוֹ **שֶׁהָיְתָה מְכֻפֶּשֶׁת** בְּאֶמְצַע הַנֶּגַע בְּשַׁבָּת **וְנִתְפַּזְּרָה** לְמִקּוֹמוֹת שׁוֹנִים בַּנֶּגַע, וְכֵן אִם לְאַחַר הַשַּׁבָּת **בָּא הַשְּׂחִין וְנִכְנַס בְּתוֹכָהּ** - בְּתוֹךְ הַמִּחְיָה, אוֹ **שֶׁהִקִּיפָהּ** וְהִפְרִידָהּ מִן הַנֶּגַע, אוֹ שֶׁנִּרְאֶה בְּאֶמְצָעִיתָהּ **וְחִלְּקָה** לִשְׁנַיִם, **אוֹ שֶׁמֵּעֲטָה הַשְּׂחִין** וְאֵין בָּהּ עוֹד שִׁעוּר כַּעֲדָשָׁה מְרֻבַּעַת, אוֹ שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹכָהּ אוֹ הִקִּיפוּהָ אוֹ מֵעֲטוּהָ, **מִחְיַת הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וּמִחְיַת הַמִּכְוָה וְהַבֹּהַק.** וְכֵן הַנֶּגַע שֶׁ**הָיָה בּוֹ בְּשַׁבָּת פְּשִׁיּוֹן,** שֶׁאַחַר הַסָּגֵר שָׁבוּעַ יָמִים גָּדַל וְהִתְפַּשֵּׁט הַנֶּגַע, וּלְאַחַר מִכֵּן **הָלַךְ לוֹ הַפְּשִׁיּוֹן, אוֹ שֶׁהָלְכָה לָהּ הָאוֹם** - שֶׁהִסְתַּלֵּק עִקַּר הַנֶּגַע וְנִשְׁאַר הַפְּשִׁיּוֹן לְבַדּוֹ, אוֹ **שֶׁנִּתְמַעֲטָה** עִקַּר הַנֶּגַע **וְאֵין בָּזֶה וּבָזֶה** יַחַד **כְּגֶרִיס,** וְכֵן אִם לְאַחַר מִכֵּן **הַשְּׂחִין וּמִחְיַת הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וּמִחְיַת הַמִּכְוָה וְהַבֹּהַק חוֹלְקִין בֵּין הָאוֹם** [-עִקַּר הַנֶּגַע] **לַפְּשִׁיּוֹן, הֲרֵי אֵלּוּ לְהָקֵל** - בְּכָל אֳפָנִים אֵלּוּ דְּחִיַּת רְאִיַּת הַנֶּגַע הֵיא **לְהַחְמִיר:**

נִסְמַךְ הַשְּׂחִין לִשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, הִקִּיף הַשְּׂחִין לִשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, אוֹ חִלְּקָן הַשְּׂחִין וּמִחְיַת הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וּמִחְיַת הַמִּכְוָה וְהַבֹּהַק. הָיְתָה בּוֹ מִחְיָה וְהָלְכָה לָהּ הַמִּחְיָה. הָיְתָה מְרֻבַּעַת וְנַעֲשֵׂית עֲגֻלָּה אוֹ אֲרֻכָּה, מְבֻצָּרֶת וְנַעֲשֵׂית מִן הַצַּד, מְכֻפֶּשֶׁת וְנִתְפַּזְּרָה, וּבָא הַשְּׂחִין וְנִכְנַס בְּתוֹכָהּ, הִקִּיפָהּ, חִלְּקָהּ, אוֹ מֵעֲטָהּ הַשְּׂחִין אוֹ מִחְיַת הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וּמִחְיַת הַמִּכְוָה וְהַבֹּהַק חוֹלְקִין בֵּין הָאוֹם לַפְּשִׁיּוֹן וְהָלְכוּ לָהֶן. הֲרֵי אֵלּוּ לְהַחְמִיר:

פֶּרֶק ב דִּינִים שׁוֹנִים בְּמַרְאֵה נְגָעִים, בַּזְּמַן וּבְכֹהֵן הָרָאוּי לִרְאוֹתָם, וּבְמִקּוֹמוֹת שֶׁבַּגּוּף שֶׁבָּהֶם הַנֶּגַע מִטַּמֵּא: **מִשְׁנָה א מַרְאֵה הַנֶּגַע בְּיוֹם לַבֶּשֶׂר:** בַּהֶרֶת **עַזָּה** - בְּהִירָה בְּיוֹתֵר **נִרְאֵית בַּגַּרְמוֹנִי** - אָדֹם שֶׁצֶּבַע עוֹרוֹ לָבָן בְּיוֹתֵר, כְּאִלּוּ הִיא **כֵּהָה,** וּמְטֻהָרִים אוֹתוֹ. וּמַרְאִית נֶגַע **הַכֵּהָה** מֵאַרְבַּעַת מַרְאוֹת נְגָעִים, **נִרְאֵית בַּכּוּשִׁי** שֶׁעוֹרוֹ שָׁחוֹר בְּיוֹתֵר, כְּבֵהֶרֶת **עַזָּה,** וּמַסְגִּירִים אוֹתוֹ. שֶׁיֵּשׁ לָלֶכֶת בְּכָל אָדָם כִּפְי מַרְאֵה עוֹרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ב) 'בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ'. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנִי כַפָּרָתָן** [מִתּוֹךְ חִבָּתָם אָמַר כְּשֶׁהַזְכִּירָם 'אֲנִי כַפָּרָתָן', כְּאוֹמֵר, כָּל עִנְיָן שֶׁרָאוּי לָבוֹא עֲלֵיהֶם אֲנִי מְקַבֵּל עַל עַצְמִי כְּדֵי לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם], **הֲרֵי הֵן כְּאֶשְׁכְּרוֹעַ** - מִין אֹרֶז שֶׁלֶּבְנוּנִיּוּתוֹ בֵּינוֹנִית, שֶׁאַף הֵם **לֹא שְׁחֹרִים וְלֹא לְבָנִים, אֶלָּא בֵּינוֹנִיִּים.** וְיֵשׁ לְשַׁעֵר אֶת הַנְּגָעִים לְפִי צֶבַע זֶה, וְאֵין חִלּוּק בֵּין אָדָם לְאָדָם. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, יֵשׁ לַצָּיְרִים סַמְמָנִין** - צְבָעִים שֶׁהֵן צָרִין [-מְצַיְּרִים] בָּהֶם **צוּרוֹת שְׁחֹרוֹת וּלְבָנוֹת וּבֵינוֹנִיּוֹת.** וְהַכֹּהֵן **מֵבִיא סַם** שֶׁצְּבָעוֹ **בֵּינוֹנִי וּמַקִּיפוֹ מַבַּחוּץ** - וְצוֹבֵעַ אֶת הָעוֹר שֶׁסְּבִיבוֹת הַנֶּגַע מִבַּחוּץ בְּצֶבַע זֶה, **וְתַרָאֶה בַּבֵּינוֹנִי** - וְעַל יְדֵי כָּךְ יִבָּחֵן הַנֶּגַע לְפִי מַרְאֵהוּ בְּיַחַס לְצֶבַע בֵּינוֹנִי. שֶׁדַּעַת רַבִּי עֲקִיבָא כְּדַעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין אָדָם לְאָדָם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַרְאוֹת נְגָעִים** לְעוֹלָם **לְהָקֵל אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר,** וּלְפִיכָךְ **יֵרָאֶה הַגַּרְמוֹנִי בִּבְשָׂרוֹ לְהָקֵל** - נֶגַע בְּאָדָם לָבָן נִרְאֶה בְּיַחַס לְעוֹר בְּשָׂרוֹ, וְאִם נִרְאֶה כֵּהֶה הֲרֵי הוּא טָהוֹר. **וְהַכּוּשִׁי יֵרָאֶה בַּבֵּינוֹנִי לְהָקֵל** - וְנֶגַע בְּאָדָם שָׁחֹר יֵרָאֶה בְּיַחַס לְעוֹר בְּשָׂרוֹ שֶׁל אָדָם בֵּינוֹנִי, וְאִם נִרְאֶה כֵּהֶה הֲרֵי הוּא טָהוֹר אַף אִם בְּיַחַס לְעוֹר הַכּוּשִׁי הָיָה מַרְאֵהוּ לָבָן. שֶׁבְּפָסוּק אֶחָד נֶאֱמַר 'בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ' וּמַשְׁמַע כָּל אָדָם לְפִי מַה שֶּׁהוּא, וּבְכָתוּב אַחֵר נֶאֱמַר 'בְּעוֹר הַבָּשָׂר' וּמַשְׁמַע עַל פִּי עוֹר בְּשָׂרוֹ שֶׁל כָּל אָדָם, וּלְכָךְ מְקִלִּים וּבָלָבָן הוֹלְכִים אַחַר עוֹר בְּשָׂרוֹ וּבְכוּשִׁי אַחַר עוֹר בָּשָׂר בֵּינוֹנִי. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - בֵּין גַּרְמוֹנִי וּבֵין כּוּשִׁי, יֵרָאֶה נֶגַע **בַּבֵּינוֹנִי,** כְּשִׁיטַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא: **מִשְׁנָה ב הַזְּמַן הָרָאוּי לִרְאוֹת נְגָעִים:** אֵין הַכֹּהֲנִים **רוֹאִים** אֶת **הַנְּגָעִים בְּשַׁחֲרִית** - בְּשִׁבְתֵּי הַשָּׁעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם, וְלֹא **בֵּין הָעַרְבַּיִם** - בְּשִׁלְשׁ הַשָּׁעוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם, **וְלֹא בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְלֹא בְּיוֹם הַמְעֻנָּן, לְפִי שֶׁהַכֹּהֶה נִרְאֵית עַזָּה. וְלֹא בַּצָּהֳרַיִם, לְפִי שֶׁעַזָּה נִרְאֵית כֵּהָה. אֵימָתַי רוֹאִין, בְּשָׁלֹשׁ, בְּאַרְבַּע, וּבְחָמֵשׁ, וּבְשֵׁבַע, וּבִשְׁמוֹנֶה, וּבְתֵשַׁע, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאַרְבַּע, בְּחָמֵשׁ, בִּשְׁמוֹנֶה, וּבְתֵשַׁע, אֲבָל לֹא בְּשֵׁבַע. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּאַרְבַּע, בְּחָמֵשׁ, וּבְתֵשַׁע, אֲבָל לֹא בִּשְׁמוֹנֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, בְּחָמֵשׁ, וּבְתֵשַׁע, אֲבָל לֹא בְּאַרְבַּע. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר, בְּתֵשַׁע, אֲבָל לֹא בְּחָמֵשׁ. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, בְּתֵשַׁע בְּנִיסָן, וּבְעֲשִׂירִי בְּתִשְׁרֵי, וּבְחָמֵשׁ בְּתַמּוּז, וּבִשְׁמוֹנֶה בְּכִסְלֵו, וּבְשֵׁבַע בַּאֲדָר, וּבְשִׁשָּׁה בְּאָב, וּבְחָמֵשׁ בְּסִיוָן, וּבְאַרְבַּע בְּטֵבֵת, וּבִשְׁלֹשׁ בְּאִיָּר, וּבִשְׁנַיִם בְּחֶשְׁוָן, וּבְאֶחָד בְּשִׁבָּט. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵרָא אוֹמֵר, בְּאֶחָד בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵרָא, מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהַכֹּהֵן מְצוּי לִרְאוֹת בְּאֶחָד בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ:

פרק ב א בַּהֶרֶת עַזָּה נִרְאֵית בַּגַּרְמוֹנִי כֵּהָה, וְהַכֵּהָה בַּכּוּשִׁי עַזָּה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנִי כַפָּרָתָן, הֲרֵי הֵן כְּאֶשְׁכְּרוֹעַ, לֹא שְׁחֹרִים וְלֹא לְבָנִים, אֶלָּא בֵּינוֹנִיִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, יֵשׁ לַצָּיְרִים סַמְמָנִין שֶׁהֵן צָרִין צוּרוֹת שְׁחֹרוֹת וּלְבָנוֹת וּבֵינוֹנִיּוֹת. מֵבִיא סַם בֵּינוֹנִי וּמַקִּיפוֹ מַבַּחוּץ, מַרְאוֹת נְגָעִים לְהָקֵל אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר, יְהוּדָה אוֹמֵר, יֵרָאֶה הַגַּרְמוֹנִי בִּבְשָׂרוֹ לְהָקֵל, וְהַכּוּשִׁי בַּבֵּינוֹנִי לְהָקֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה בַּבֵּינוֹנִי: **ב** אֵין רוֹאִים הַנְּגָעִים בְּשַׁחֲרִית וּבֵין הָעַרְבַּיִם, וְלֹא בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְלֹא בְּיוֹם הַמְעֻנָּן, לְפִי שֶׁהַכֵּהָה נִרְאֵית עַזָּה. וְלֹא בַּצָּהֳרַיִם, לְפִי שֶׁעַזָּה נִרְאֵית כֵּהָה. אֵימָתַי רוֹאִין, בְּשָׁלֹשׁ, בְּאַרְבַּע, וּבְחָמֵשׁ, וּבְשֵׁבַע, וּבִשְׁמוֹנֶה, וּבְתֵשַׁע, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאַרְבַּע, בְּחָמֵשׁ, בִּשְׁמוֹנֶה, וּבְתֵשַׁע: **ג** כֹּהֵן הַסּוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו, אוֹ שֶׁכָּהָה מְאוֹר עֵינָיו וְדִין בַּיִת אָפֵל: כֹּהֵן הַסּוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו, אוֹ שֶׁכָּהָה מְאוֹר עֵינָיו, אֵינוֹ רוֹאֶה נְגָעִים [כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה], כָּךְ אֵין רוֹאִים נְגָעִים בְּאֹפֶן שֶׁחֶסֶר חֵלֶק מֵאוֹר הַיּוֹם. וְכֵן **לֹא** רוֹאִים נְגָעִים **בַּצָּהֳרַיִם** - בַּשָּׁעָה הַשִּׁשִּׁית שֶׁל הַיּוֹם, **לְפִי שֶׁבְּזְמַן** זֶה **עַזָּה נִרְאֵית כֵּהָה,** לְפִי שֶׁאוֹר הַחַמָּה חָזָק וּמְבַלְבֵּל אֶת הָעֵינַיִם, וְיָבוֹאוּ לְטַהֵר נֶגַע שֶׁמַּרְאֵהוּ טָמֵא. וְאֵימָתַי **רוֹאִין** אֶת הַנְּגָעִים, **בְּשָׁלֹשׁ, בְּאַרְבַּע, וּבְחָמֵשׁ** - מִתְּחִלַּת הַשָּׁעָה הַשְּׁלִישִׁית בַּיּוֹם וְעַד סוֹף הַשָּׁעָה הַחֲמִישִׁית, **וּבְשֵׁבַע, וּבִשְׁמוֹנֶה, וּבְתֵשַׁע,** דִּבְרֵי **רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין רוֹאִים נְגָעִים אֶלָּא **בְּאַרְבַּע, בְּחָמֵשׁ, בִּשְׁמוֹנֶה, וּבְתֵשַׁע,** אֲבָל הַשָּׁעָה הַשְּׁלִישִׁית נֶחְשֶׁבֶת לְשַׁחֲרִית, וְהַשָּׁעָה הַתְּשִׁיעִית נֶחְשֶׁבֶת לְבֵין הָעַרְבַּיִם: **מִשְׁנָה ג כֹּהֵן שֶׁחֶסֶר**

עֵינָיו, לֹא יִרְאֶה אֶת הַנְּגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג יב) 'לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן', פָּרַט לְכֹהֵן שֶׁחָסְרָה רְאִיַּת עֵינָיו. **בֵּית הָאָפֵל** - שֶׁאֵין בּוֹ חַלּוֹנוֹת, שֶׁנִּרְאֶה בּוֹ נֶגַע, **אֵין פּוֹתְחִין בּוֹ חַלּוֹנוֹת לִרְאוֹת אֶת נִגְעוֹ,** וְהוּא טָהוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יד לה) 'כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת', וְדָרְשׁוּ: 'נִרְאָה לִי' וְלֹא נִרְאָה לְנֵרִי, שֶׁאִם אֵין הַכֹּהֵן יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הַנֶּגַע כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּעֵינָיו, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַנֶּגַע: **מִשְׁנָה ד** **נֶגַע שֶׁבְּבֵית הַסְּתָרִים הַנִּרְאֶה בָּאֲפֵלִים מְסֵיְּמִים: כֵּיצַד רְאִיַּת הַנֶּגַע** - בְּאֵיזֶה אֹפֶן נֶחְשָׁב הַנֶּגַע כְּנִרְאֶה לְ'מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן' וְהוּא מְטַמֵּאוֹ, וְאֵינוֹ בִּכְלַל 'בֵּית הַסְּתָרִים' שֶׁאִם נִרְאֶה בּוֹ נֶגַע אֵינוֹ טָמֵא כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ 'לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן'. כָּל נֶגַע שֶׁנִּרְאֶה לָעַיִן כַּאֲשֶׁר הָאִישׁ נִרְאֶה **כְּעוֹדֵר** - כְּחוֹפֵר בְּקַרְקַע שֶׁדַּרְכּוֹ לַעֲמֹד בְּפִסּוּק רַגְלַיִם, **וּכְמוֹסֵק זֵיתִים** - אוֹ כְּלוֹקֵט זֵיתִים שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו. וְכֵן כְּשֶׁנִּרְאֶה לָעַיִן כְּשֶׁהָאִשָּׁה **כְּעוֹרֶכֶת** - לָשָׁה וּמְכִינָה צוּרַת הַפַּת שֶׁדַּרְכָּהּ לַעֲמֹד בְּפִסּוּק רַגְלַיִם, וְכֵן נֶגַע תַּחַת הַדַּד הַנִּרְאֶה לָעַיִן כְּשֶׁהִיא **כְּמְנִיקָה אֶת בְּנָהּ,** אוֹ נֶגַע הַנִּרְאֶה כְּשֶׁהִיא **כְּאוֹרֶגֶת בְּעוֹמְדִין לַשָּׁחִי לַיָּד הַיְמָנִית** - שֶׁדַּרְכָּן בְּעֵת הָאֲרִיגָה לְהַגְבִּיהַּ יַד יָמִין וּמִתְגַּלָּה בֵּית הַשָּׁחִי. **וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף** נֶגַע הַנִּרְאֶה **כְּטוֹוֶה בַּפִּשְׁתָּן לַשְּׂמָאלִית** - כְּשֶׁהִיא טוֹוָה פִּשְׁתָּן שֶׁדַּרְכָּהּ לְהָרִים אֶת יָדָהּ הַשְּׂמָאלִית וּלְגַלּוֹת אֶת בֵּית שָׁחְיָהּ. **וּכְשֵׁם** - וְכַמְקוֹמוֹת אֵלּוּ **שֶׁנִּרְאֶה לְנֶגַע, כָּךְ הוּא** הַמָּקוֹם **הַנִּרְאֶה לְתִגְלַחְתּוֹ** בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ, שֶׁרַק בְּמָקוֹם גָּלוּי צָרִיךְ לְגַלַּח אֶת שְׂעָרוֹ וְלֹא בְּבֵית הַסְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד ט) 'בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ, אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ', וְדָרְשׁוּ שֶׁעָלָיו לְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ שֶׁהוּא כְּרֹאשׁוֹ וּזְקָנוֹ וְגַבּוֹת עֵינָיו שֶׁהֵם מְקוֹם כִּנּוּס שֵׂעָר וְנִרְאֶה: **מִשְׁנָה ה** **רְאִיַּת כֹּהֵן בְּנִגְעֵי עַצְמוֹ וְנִגְעֵי קְרוֹבָיו: כָּל הַנְּגָעִים** שֶׁל כָּל אָדָם **אָדָם** [-כֹּהֵן] **רוֹאֶה, חוּץ מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר בִּמְצֹרָע (ויקרא יג ב) 'וְהוּבָא אֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים' וְלֹא שֶׁיִּרְאֶה אֶת נִגְעוֹ בְּעַצְמוֹ. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף לֹא יִרְאֶה אֶת נִגְעֵי קְרוֹבָיו,** שֶׁנִּגְעִים הֻקְשׁוּ לְרִיבִים [-דִּינֵי מָמוֹנוֹת] שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא ה) 'וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נָגַע', וּכְשֵׁם שֶׁאֵינוֹ דָּן בְּדִינֵי קְרוֹבָיו כָּךְ אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת נִגְעֵיהֶם. **נִדּוֹן דּוֹמֶה בְּהַתְרַת נְדָרִים וּבְרִאַיַּת בְּכוֹר בַּעַל מוּם: כָּל הַנְּדָרִים** שֶׁל כָּל אָדָם **אָדָם** [-יָחִיד מֻמְחֶה] **מַתִּיר, חוּץ מִנִּדְרֵי עַצְמוֹ,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל ג) 'לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ', וְדָרְשׁוּ, שֶׁהוּא אֵינוֹ מְחַלֵּל אֶת דְּבָרוֹ אֲבָל אֲחֵרִים מְחַלְּלִים וּמַתִּירִים לוֹ אֶת נִדְרוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף לֹא מַתִּיר אֶת נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין** אֲחֵרִים - נְדָרִים שֶׁאֵינָם בְּדִבָּרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְאֵין בָּהֶם עִנּוּי נָפֶשׁ, שֶׁעַל נְדָרִים אֵלּוּ צְרִיכָה הַתָּרַת חָכָם, וְחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָקֵל לָהּ בַּעְלָהּ וְלֹא יִבְדֹּק יָפֶה אִם אֶפְשָׁר לְהַתִּיר אֶת הַנֶּדֶר. אֲבָל מִצְטָרֵף לְבֵית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה לְהַתִּיר לָהּ, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה אֵין חֶשֶׁשׁ שֶׁיְּקַלּוּ לָהּ. [וּבִנְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ אוֹ בִּנְדָרֵי עִנּוּי נָפֶשׁ אֵינָהּ צְרִיכָה הַתָּרַת חָכָם אֶלָּא בַּעְלָהּ מֵפֵר לָהּ]. **אֶת כָּל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם** [-יָחִיד מֻמְחֶה] **רוֹאֶה** כְּדֵי לְבָדְקָם אִם יֵשׁ בָּהֶם מוּם הַמַּתִּירִם לַאֲכִילָה בְּלֹא הַקְרָבָה, **חוּץ מִבְּכוֹרוֹת עַצְמוֹ,** שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁיְּקַל לְעַצְמוֹ. אֲבָל יָכוֹל לְהִצְטָרֵף לְבֵית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה אֵין חֶשֶׁשׁ:

פֶּרֶק ג

רְאִיַּת הַנְּגָעִים, וְהֶבְדְּלֵי הַדִּין שֶׁבֵּין הַנְּגָעִים הַשּׁוֹנִים, בִּזְמַן הַסֶּגֶר וּבְטִמְּנֵי הַטֻּמְאָה: **מִשְׁנָה א** **הָרוֹאִים לְהִטָּמֵא בְּנִגְעֵי אָדָם: הַכֹּל מִטַּמְּאִין בַּנְּגָעִים,** וַאֲפִלּוּ קָטָן. וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג מד) 'אִישׁ צָרוּעַ', אֵין לְמֵעֵט קָטָן, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ' וּמַשְׁמַע כָּל אָדָם. **חוּץ מִן הַנָּכְרִים וְגֵר תּוֹשָׁב** - גּוֹי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לִשְׁמֹר שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, שֶׁאֵין בָּהֶם טֻמְאַת צָרַעַת, שֶׁהִתְמַעֲטוּ מִנְּגָעֵי בָּתִּים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם יד לד) 'אֲחֻזַּתְכֶם' לְמֵעֵט נָכְרִים, וְהוּא הַדִּין לִנְגָעֵי אָדָם. **הָרוֹאִים לִרְאִיַּת הַנְּגָעִים וְהַכְּרַעַת דִּינָם: הַכֹּל** [-כָּל הַכֹּהֲנִים] **כְּשֵׁרִים לִרְאוֹת אֶת הַנְּגָעִים** וּלְטַהֲרָם אוֹ לְטַמְּאוֹתָם אוֹ לְהַסְגִּירָם, וַאֲפִלּוּ כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בָּהֶם וּבִשְׁמוֹתֵיהֶם, שָׁיָּכוֹל לֵילֵךְ עִמּוֹ חָכָם יִשְׂרְאֵל שֶׁיּוֹרֶה לוֹ אֶת דִּין הַנֶּגַע, **אֶלָּא שֶׁמִּפְּנֵי** מָקוֹם הַכְרָעַת **הַטֻּמְאָה וְהַטָּהֳרָה בִּידֵי כֹהֵן.** וְלָכֵן אִם הַנֶּגַע טָמֵא **אוֹמְרִים לוֹ** הַחֲכָמִים שֶׁרוֹאִים אֶת הַנֶּגַע עִמּוֹ **אֱמֹר 'טָמֵא', וְהוּא אוֹמֵר 'טָמֵא'.** וְעַל נֶגַע טָהוֹר אוֹמְרִים לוֹ **אֱמֹר 'טָהוֹר', וְהוּא אוֹמֵר 'טָהוֹר'.** **רְאִיַּת שְׁנֵי נְגָעִים בְּבַת אַחַת: אֵין** רוֹאִים **שְׁנֵי נְגָעִים כְּאֶחָד** - בְּבַת אַחַת, כֵּיוָן שֶׁאֵין הַכֹּהֵן יָכוֹל לִרְאוֹת יָפֶה שְׁנֵי נְגָעִים כְּאֶחָד, **בֵּין** שֶׁנּוֹלְדוּ **בְּאִישׁ אֶחָד וּבֵין** שֶׁנּוֹלְדוּ **בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, אֶלָּא רוֹאֶה אֶת הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן וּמַסְגִּירוֹ** אִם מֵרָאֵהוּ מֵאֶחָד מֵאַרְבָּעָה מַרְאוֹת הַנְּגָעִים, **וּמַחְלִיטוֹ** לְטֻמְאָה אִם הָיָה בּוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, **וּפוֹטְרוֹ** - וּמְטַהֲרוֹ אִם הוּא כֵּהֶה יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה מֵרָאוֹת. וְאַחַר שֶׁגָּמַר אֶת דִּין הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן **חוֹזֵר לַנֶּגַע הַשֵּׁנִי** וְרוֹאֵהוּ [שֶׁכֵּן נוֹלַד הַשֵּׁנִי לִפְנֵי שֶׁהֻכְרַע דִּינוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן, אַךְ אִם נוֹלַד לְאַחַר מִכֵּן אֵינוֹ רוֹאֵהוּ עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא הָרִאשׁוֹן, כַּמְבֹאָר בְּסָמוּךְ]. **דִּין נֶגַע שֶׁנּוֹלַד בְּמֵי שֶׁהֻחְלַט אוֹ הֻסְגַּר מֻחְמַת נֶגַע אַחֵר: אֵין מַסְגִּירִין אֶת הַמַּסְגִּר** - מִי שֶׁהֻסְגַּר מֻחְמַת נֶגַע שֶׁנִּרְאָה בּוֹ, וּבְתוֹךְ יְמֵי הֶסְגֵּרוֹ נוֹלַד בּוֹ נֶגַע נוֹסָף, אֵין הַכֹּהֵן קוֹבֵעַ אֶת דִּינוֹ לְהֶסְגֵּר נוֹסָף, וְאַף אַחַר שֶׁהִתְרַפֵּא הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן לֹא חָל עָלָיו חוֹבַת הֶסְגֵּר עַד שֶׁיִּרָאֶה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע הַשֵּׁנִי וְיַסְגִּירֶנּוּ. **וְלֹא מַחְלִיטִין אֶת הַמֻּחְלָט** - וְכֵן אִם לְאַחַר שֶׁהֻחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה נוֹלַד בּוֹ נֶגַע אַחֵר, אֵין הַכֹּהֵן מַכְרִיעוֹ לְטֻמְאָה, וְרַק אַחַר שֶׁנִּרְפָּא הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן רוֹאֶה הַכֹּהֵן וּמַכְרִיעַ אֶת דִּין הַנֶּגַע הַשֵּׁנִי. **וְאֵין מַסְגִּירִין אֶת הַמֻּחְלָט** מֻחְמַת נֶגַע אַחֵר שֶׁרָאוּי לְהֶסָּגֵר שֶׁנּוֹלַד בּוֹ בִּימֵי חִלּוּטוֹ. **וְלֹא מַחְלִיטִין אֶת הַמַּסְגִּר** מֻחְמַת נֶגַע אַחֵר שֶׁרָאוּי לְהֻחְלַט. **אֲבָל** אִם נוֹלַד הַנֶּגַע הַשֵּׁנִי **בַּתְּחִלָּה,** קֹדֶם שֶׁהֻכְרַע דִּין הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן, קוֹבֵעַ הַכֹּהֵן מִיָּד אֶת דִּין שְׁנֵי הַנְּגָעִים, כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר בַּדִּין הָרִאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה. וְשָׁב וְקוֹבֵעַ אֶת דִּינָם **בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ** הָרִאשׁוֹן לְהֶסְגֵּרָם, כְּגוֹן: **הַמַּסְגִּיר מַסְגִּיר** - שֶׁמַּסְגִּירוֹ מֻחְמַת הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן וּמְחַיְּבוֹ בְּהֶסְגֵּר גַּם מֻחְמַת הַנֶּגַע הַשֵּׁנִי, **וְהַמַּחְלִיט מַחְלִיט** - שֶׁקּוֹבְעוֹ לְטֻמְאָה פַּעֲמַיִם הֵן מֻחְמַת הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן וְהֵן מֻחְמַת הַנֶּגַע הַשֵּׁנִי, אוֹ **שֶׁמַּסְגִּיר** אֶת נֶגַע זֶה **וּפוֹטֵר** - וּמְטַהֵר אֶת הַנֶּגַע הַשֵּׁנִי, אוֹ **שֶׁמַּחְלִיט** נֶגַע אֶחָד לְטֻמְאָה **וּפוֹטֵר** אֶת הַנֶּגַע הַשֵּׁנִי. וְכֵן לְהֶפֶךְ, שֶׁמַּסְגִּיר אֶת הָרִאשׁוֹן וּמַחְלִיט אֶת הַשֵּׁנִי, אוֹ מַחְלִיט אֶת הָרִאשׁוֹן וּמַסְגִּיר אֶת הַשֵּׁנִי וְכַדּוֹמֶה: **מִשְׁנָה ב** **זְמַנִּים שֶׁבָּהֶם לֹא רוֹאִים אֶת הַנְּגָעִים:** חָתָן שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע, **נוֹתְנִין** [-מַמְתִּינִים] **לוֹ כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה,** וְרַק לְאַחַר מִכֵּן רוֹאֵהוּ הַכֹּהֵן וּמְטַמְּאוֹ. וּמַמְתִּינִים כֵּן **לוֹ** - בְּנִגְעֵי עוֹר בָּשָׂר, **וּלְבֵיתוֹ** - בְּנִגְעֵי בָּתִּים, **וְלִכְסוּתוֹ** - בִּנְגָעֵי בְּגָדִים. **וְכֵן בָּרֶגֶל** [-בַּמּוֹעֵד], **נוֹתְנִין** [-מַמְתִּינִים] **לוֹ** - לְמִי שֶׁנִּרְאָה נֶגַע בִּבְשָׂרוֹ, **כָּל יְמוֹת הָרֶגֶל,** וּלְאַחֲרָיו רוֹאֵהוּ הַכֹּהֵן וּמְטַמְּאוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג יד) 'וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטְמָא', וְכִיוָן שֶׁדֵּי הָיָה לִכְתֹּב 'וּבְהֵרָאוֹת' וְכָתְבָה הַתּוֹרָה 'בְּיוֹם', דּוֹרְשִׁים שֶׁיֵּשׁ יָמִים שֶׁרוֹאִים בָּהֶם אֶת הַנֶּגַע, וְיֵשׁ יָמִים שֶׁאֵין רוֹאִים בָּהֶם אֶת הַנֶּגַע, וְהֵם יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וִימֵי הָרֶגֶל: **מִשְׁנָה ג** **סִימָנֵי הַטֻּמְאָה בִּנְגָעֵי עוֹר בָּשָׂר: עוֹר הַבָּשָׂר** שֶׁנִּרְאָה בּוֹ אַחַד מֵאַרְבַּעַת הַמִּרְאוֹת הַטְּמֵאִים, **מִטַּמֵּא בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת** - אִם נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן אוֹ הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי שֶׁל הֶסְגֵּרוֹ הֲרֵי הוּא טָמֵא מֻחְלָט, וְאִם לְאו מְטַהֲרוֹ הַכֹּהֵן וְאֵינוֹ מַסְגִּירוֹ פַּעַם שְׁלִישִׁית. **וּבִשְׁלֹשָׁה סִימָנִין** אֵלּוּ מַחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה: **בְּשֵׂעָר לָבָן** הַצּוֹמֵחַ בַּנֶּגַע, כַּכָּתוּב (ויקרא יג ג) 'וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע הָפַךְ לָבָן וְגוֹ' וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטִמֵּא אֹתוֹ'. **וּבִמְחִיָּה** - אוֹ שֶׁנִּהְפַּךְ מִקְצָת הַלֶּבֶן שֶׁבַּנֶּגַע לְמַרְאֵה בָּשָׂר חַי [-בָּרִיא], כַּכָּתוּב (שם פסוקים י-יא) 'וּמִחְיַת בָּשָׂר חַי בַּשְּׂאֵת וְגוֹ' וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן' וְגוֹ'. **וּבִכְשִׁיּוֹן** - אוֹ כְּשֶׁפָּשָׂה הַנֶּגַע וְהִתְרַחֵב, כַּכָּתוּב (שם פסוק ח) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה פָּשְׂתָה הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן' וְגוֹ'. **בְּשֵׂעָר לָבָן וּבְמִחְיָה** מַחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן אִם נִרְאוּ בַּנֶּגַע **בַּתְּחִלָּה** - בְּרִאַיַּת הַכֹּהֵן הָרִאשׁוֹנָה, **וּבְסוֹף שָׁבוּעַ** הַהֶסְגֵּר הָרִאשׁוֹן, **וּבְסוֹף שָׁבוּעַ** הַהֶסְגֵּר **הַשֵּׁנִי,** וַאֲפִלּוּ אִם לֹא נִרְאוּ בּוֹ וְטָהֲרוֹ הַכֹּהֵן וְנִרְאוּ בּוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר,** חוֹזֵר הַכֹּהֵן וּמַחְלִיטוֹ. **וּבִכְשִׁיּוֹן** אֵינוֹ מִטַּמֵּא אֶלָּא אִם פָּשָׂה **בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן, וּבְסוֹף הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר,** אֲבָל לֹא בְּאֹפֶן שֶׁפָּשָׂה קֹדֶם רְאִיַּת הַכֹּהֵן הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'וְאִם פָּשֹׂה תִּפְשֶׂה הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר אַחֲרֵי הֵרָאתוֹ אֶל הַכֹּהֵן לְטָהֳרָתוֹ'. **וּמִטַּמֵּא בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת** שֶׁל הֶסְגֵּר אִם נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה אֲפִלּוּ **שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם,** וְלֹא אַרְבָּעָה עָשָׂר, לְפִי שֶׁהַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן, וְנֶחְשָׁב גַּם לַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי:

מִשְׁנָה ד **דִּין נִגְעֵי הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה:** הַשְּׂחִין [-נֶגַע שֶׁעָלָה בְּמָקוֹם שֶׁהִתְחַמֵּם הַבָּשָׂר מֵחֲמַת מַכָּה] **וְהַמִּכְוָה** [-נֶגַע שֶׁעָלָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְוָה מֵאֵשׁ], **מִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד** - אִם נִרְאוּ בָּהֶם סִימָנֵי טֻמְאָה לְאַחַר הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הָסְגֵּרָם, הֲרֵי הֵם נֶחְלָטִים לְטֻמְאָה. וְאִם לָאו מְטַהֲרָם הַכֹּהֵן, וְאֵינוֹ מַסְגִּירָם שָׁבוּעַ נוֹסָף כִּבְנִגְעֵי עוֹר בָּשָׂר. **וּבִשְׁנֵי סִימָנִין** אֶלּוּ מַחְלִיטָם לְטֻמְאָה: **בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׁיוֹן** - אוֹ בִּפְשִׁיוֹן. **בְּשֵׂעָר לָבָן,** אִם נִרְאָה **בַּתְּחִלָּה** - בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁרָאָהוּ הַכֹּהֵן, אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ** הַסָּגֵר, אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר** - לְאַחַר שֶׁטִּהֵר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בְּסוֹף הַסָּגֵר. **וּבִפְשִׁיוֹן** אֵינוֹ מִטַּמֵּא אֶלָּא אִם פָּשָׂה **בְּסוֹף שָׁבוּעַ** הַסָּגֵר אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר,** וְלֹא בַּתְּחִלָּה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וּמִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד, שֶׁהוּא שִׁבְעַת יָמִים** אִם נִרְאֶה בָּהֶם אַחַד מִשְּׁלֹשֶׁת אֵלּוּ: **מִשְׁנָה ה** **דִּין נֶתֶק:** **הַנֶּתֶק** [-מַרְאֵה נֶגַע בְּמָקוֹם שֶׁנִּשַּׂר מִמֶּנּוּ מִקְצָת שְׂעַר הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן] **מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת** - שֶׁאִם לֹא נִרְאוּ בָּהֶם סִימָנֵי טֻמְאָה עַד סוֹף שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת הַסָּגֵר, מְטַהֲרָם הַכֹּהֵן, וְאֵינוֹ מַסְגִּירָם פַּעַם שְׁלִישִׁית. וּמַחְלִיטָם לְטֻמְאָה **בִּשְׁנֵי סִימָנִין** אֵלּוּ: **בְּשֵׂעָר צָהֹב דַּק** שֶׁצָּמַח בְּתוֹךְ הַנֶּתֶק, **וּבִפְשִׁיוֹן** - אוֹ בִּפְשִׁיוֹן. **בְּשֵׂעָר צָהֹב דַּק,** אִם נִרְאָה **בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר. וּבִפְשִׁיוֹן** אִם פָּשָׂה **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר,** אַךְ לֹא כְּשֶׁפָּשָׂה בַּתְּחִלָּה. **וּמִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם,** שֶׁיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִמְנֶה בִּשְׁנֵי הַסָּגֵרִים: **מִשְׁנָה ו** **נִגְעֵי קָרַחַת וְגַבַּחַת:** **הַקָּרַחַת** [-מַרְאֵה נֶגַע בְּמָקוֹם רֵיק מִשֵּׂעָר הָרֹאשׁ מִשִּׁפּוּעַ הַקָּדְקֹד וּלְאָחוֹר] **וְהַגַּבַּחַת** [-מִשִּׁפּוּעַ הַקָּדְקֹד וּלְפָנִים] **מִטַּמְּאוֹת בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת,** וּמַחְלִיטָם לְטֻמְאָה **בִּשְׁנֵי סִימָנִין: בְּמִחְיָה וּבִפְשִׁיוֹן** [אֲבָל לֹא בְּשֵׂעָר לָבָן, שֶׁאֵין צוֹמֵחַ בָּהֶם שֵׂעָר]. **בְּמִחְיָה** שֶׁנִּרְאֲתָה בּוֹ **בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** וּלְאַחַר **הַפְּטוּר. וּבִפְשִׁיוֹן** מְטַמֵּא אִם פָּשָׂה **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר,** אֲבָל לֹא בַּתְּחִלָּה. **וּמִטַּמְּאוֹת בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם:** **מִשְׁנָה ז** **נִגְעֵי בְּגָדִים:** **הַבְּגָדִים מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת** - שֶׁאֵינוֹ מַסְגִּירָם אֶלָּא שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וְאִם הֵם עוֹמְדִים בְּעֵינָם לְאַחַר מִכֵּן מַחְלִיטָם הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה. וְנֶחְלָטִים לְטֻמְאָה **בִּשְׁלֹשָׁה סִימָנִין: בִּירַקְרָק** - מַרְאֶה יָרֹק עַז, **וּבַאֲדַמְדָּם** - מַרְאֶה אָדֹם עַז, שֶׁאִם עוֹמְדִים בְּמַרְאֶה זֶה בְּסוֹף הַסָּגֵר מַחְלִיטָם הַכֹּהֵן [וְלָכֵן נָחְשַׁב מַרְאֶה הַנֶּגַע לְסִימָן טֻמְאָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנִגְעֵי אָדָם שֶׁאַרְבַּעַת הַמַּרְאוֹת אִם נִשְׁאֲרוּ בּוֹ בְּלֹא סִימָנֵי טֻמְאָה הַכֹּהֵן מְטַהֲרָם, וְלָכֵן אֵינָם חֲשׁוּבִים לְסִימָן טֻמְאָה], **וּבִפְשִׁיוֹן. בִּירַקְרָק וּבַאֲדַמְדָּם,** בְּתוֹךְ הַנֶּתֶק, אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן,** וּמַחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה וְנִשְׁרַף. **וּבִפְשִׁיוֹן** נֶחְלָט לְטֻמְאָה **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר,** אַךְ כְּשֶׁפָּשָׂה בַּתְּחִלָּה. **וּמִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם,** שֶׁיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִמְנֶה בִּשְׁנֵי הַסָּגֵרִים: **מִשְׁנָה ח** **נִגְעֵי בָּתִּים:** **הַבָּתִּים מִטַּמְּאִין בִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת** - שֶׁחוֹזֵר וּמַסְגִּירוֹ שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי, לְאַחַר שֶׁחוֹלֵץ אֶת אַבְנֵי הַקִּיר וּמַנִּיחַ תַּחְתֵּיהֶם אֲבָנִים אֲחֵרִים וְטָח אֶת הַבַּיִת, וְאִם חָזַר הַנֶּגַע בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁי הַבַּיִת טָמֵא וְיֵשׁ לְנָתְצוֹ. וּמֵחְלָט לְטֻמְאָה **בִּשְׁלֹשָׁה סִימָנִים,** וְאֵלּוּ הֵם: **בִּירַקְרָק וּבַאֲדַמְדָּם** כְּשֶׁחָזַר מֵרְאֶה זֶה בְּסוֹף

מִשְׁנָה ד דִּין נִגְעֵי הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה: הַשְּׂחִין [-נֶגַע שֶׁעָלָה בְּמָקוֹם שֶׁהִתְחַמֵּם הַבָּשָׂר מֵחֲמַת מַכָּה] וְהַמִּכְוָה [-נֶגַע שֶׁעָלָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְוָה מֵאֵשׁ], מִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד - אִם נִרְאוּ בָּהֶם סִימָנֵי טֻמְאָה לְאַחַר הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן שֶׁל הָסְגֵּרָם, הֲרֵי הֵם נֶחְלָטִים לְטֻמְאָה. וְאִם לָאו מְטַהֲרָם הַכֹּהֵן, וְאֵינוֹ מַסְגִּירָם שָׁבוּעַ נוֹסָף כִּבְנִגְעֵי עוֹר בָּשָׂר. וּבִשְׁנֵי סִימָנִין אֵלּוּ מַחְלִיטָם לְטֻמְאָה: בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׁיוֹן - אוֹ בִּפְשִׁיוֹן. בְּשֵׂעָר לָבָן, אִם נִרְאָה בַּתְּחִלָּה - בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁרָאָהוּ הַכֹּהֵן, אוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ הַסָּגֵר, אוֹ לְאַחַר הַפְּטוּר - לְאַחַר שֶׁטִּהֵר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בְּסוֹף הַסָּגֵר. וּבִפְשִׁיוֹן אֵינוֹ מִטַּמֵּא אֶלָּא אִם פָּשָׂה בְּסוֹף שָׁבוּעַ הַסָּגֵר אוֹ לְאַחַר הַפְּטוּר, וְלֹא בַּתְּחִלָּה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וּמִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד, שֶׁהוּא שִׁבְעַת יָמִים: **מִשְׁנָה ה** דִּין נֶתֶק: הַנֶּתֶק [-מַרְאֵה נֶגַע בְּמָקוֹם שֶׁנִּשַּׂר מִמֶּנּוּ מִקְצָת שְׂעַר הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן] מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת - שֶׁאִם לֹא נִרְאוּ בָּהֶם סִימָנֵי טֻמְאָה עַד סוֹף שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת הַסָּגֵר, מְטַהֲרָם הַכֹּהֵן, וְאֵינוֹ מַסְגִּירָם פַּעַם שְׁלִישִׁית. וּמַחְלִיטָם לְטֻמְאָה בִּשְׁנֵי סִימָנִין אֵלּוּ: בְּשֵׂעָר צָהֹב דַּק שֶׁצָּמַח בְּתוֹךְ הַנֶּתֶק, וּבִפְשִׁיוֹן - אוֹ בִּפְשִׁיוֹן. בְּשֵׂעָר צָהֹב דַּק, אִם נִרְאָה בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, אוֹ לְאַחַר הַפְּטוּר. וּבִפְשִׁיוֹן אִם פָּשָׂה בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, אוֹ לְאַחַר הַפְּטוּר, אַךְ לֹא כְּשֶׁפָּשָׂה בַּתְּחִלָּה. וּמִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם: **מִשְׁנָה ו** נִגְעֵי קָרַחַת וְגַבַּחַת: הַקָּרַחַת [-מַרְאֵה נֶגַע בְּמָקוֹם רֵיק מִשֵּׂעָר הָרֹאשׁ מִשִּׁפּוּעַ הַקָּדְקֹד וּלְאָחוֹר] וְהַגַּבַּחַת [-מִשִּׁפּוּעַ הַקָּדְקֹד וּלְפָנִים] מִטַּמְּאוֹת בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וּמַחְלִיטָם לְטֻמְאָה בִּשְׁנֵי סִימָנִין: בְּמִחְיָה וּבִפְשִׁיוֹן [אֲבָל לֹא בְּשֵׂעָר לָבָן, שֶׁאֵין צוֹמֵחַ בָּהֶם שֵׂעָר]. בְּמִחְיָה שֶׁנִּרְאֲתָה בּוֹ בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, וּלְאַחַר הַפְּטוּר. וּבִפְשִׁיוֹן מְטַמֵּא אִם פָּשָׂה בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, אוֹ לְאַחַר הַפְּטוּר, אֲבָל לֹא בַּתְּחִלָּה. וּמִטַּמְּאוֹת בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם: **מִשְׁנָה ז** נִגְעֵי בְּגָדִים: הַבְּגָדִים מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת - שֶׁאֵינוֹ מַסְגִּירָם אֶלָּא שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וְאִם הֵם עוֹמְדִים בְּעֵינָם לְאַחַר מִכֵּן מַחְלִיטָם הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה. וְנֶחְלָטִים לְטֻמְאָה בִּשְׁלֹשָׁה סִימָנִין: בִּירַקְרָק - מַרְאֶה יָרֹק עַז, וּבַאֲדַמְדָּם - מַרְאֶה אָדֹם עַז, שֶׁאִם עוֹמְדִים בְּמַרְאֶה זֶה בְּסוֹף הַסָּגֵר מַחְלִיטָם הַכֹּהֵן [וְלָכֵן נָחְשַׁב מַרְאֵה הַנֶּגַע לְסִימָן טֻמְאָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנִגְעֵי אָדָם שֶׁאַרְבַּעַת הַמַּרְאוֹת אִם נִשְׁאֲרוּ בּוֹ בְּלֹא סִימָנֵי טֻמְאָה הַכֹּהֵן מְטַהֲרָם, וְלָכֵן אֵינָם חֲשׁוּבִים לְסִימָן טֻמְאָה], וּבִפְשִׁיוֹן. בִּירַקְרָק וּבַאֲדַמְדָּם, מַסְגִּיר עַל פִּיהֶם **בַּתְּחִלָּה** - בִּרְאִיָּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וּמַחְלִיטוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן,** וְכֵן **לְאַחַר הַפְּטוּר** - אִם כָּהָה מַרְאֵהוּ וְטָהֲרוֹ הַכֹּהֵן וְאַחַר כָּךְ שָׁב מַרְאֵהוּ כְּבַתְּחִלָּה, מַחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה וְנִשְׂרָף. **וּבִפְשִׁיוֹן** נֶחְלָט לְטֻמְאָה **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר,** אַךְ לֹא כְּשֶׁפָּשָׂה בַּתְּחִלָּה. **וּמִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם,** שֶׁיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִמְנֶה בִּשְׁנֵי הַסָּגֵרִים: **מִשְׁנָה ז** הַבְּגָדִים מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּבִשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם: **מִשְׁנָה ח** הַבָּתִּים מִטַּמְּאִין בִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּבִשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם: **מִשְׁנָה ט** הַנְּתָקִין מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, וּבִשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם. אֵין בַּנְּגָעִים פְּחוֹת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יוֹתֵר עַל שִׁלְשָׁה שָׁבוּעוֹת:

פרק ד **א** יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן. שֶׁשֵּׂעָר לָבָן מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל הַנְּגָעִים, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֵׂעָר לָבָן: **ב** יֵשׁ בְּמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בְּמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל הַנְּגָעִים, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִחְיָה: **ג** יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בְּמִחְיָה, וְיֵשׁ בְּמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן. שֶׁשֵּׂעָר לָבָן מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בּוֹ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִחְיָה, וְיֵשׁ בְּמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְפִשְׁיוֹן. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה, וְיֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁשֵּׂעָר לָבָן מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה. יֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה. יֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה: **ד** יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה, וְיֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן. שֶׁשֵּׂעָר לָבָן מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה. יֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה. יֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה: **ה** יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה, וְיֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן. שֶׁשֵּׂעָר לָבָן מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה. יֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה: **ו** יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה, וְיֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן. שֶׁשֵּׂעָר לָבָן מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה. יֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה: **ז** יֵשׁ בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה, וְיֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן. שֶׁשֵּׂעָר לָבָן מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה. יֵשׁ בִּבְמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן, וְיֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בִּבְמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֵה, וְאֵין בָּהּ סִימַן טָהֳרָה. יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן, שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, חוּץ לַנֶּגַע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְמִחְיָה: **ח** הַבָּתִּים מְטַמְּאִין בִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּבִשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת סִימָנִין, בִּירַקְרָק וּבַאֲדַמְדָּם וּבִפְשִׁיוֹן. בִּירַקְרָק וּבַאֲדַמְדָּם, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר. וּבִפְשִׁיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ, לְאַחַר הַפְּטוּר. וּמִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד, שֶׁהוּא שִׁבְעַת יָמִים: **ט** הַנְּתָקִין מְטַמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, בִּשְׁנֵי סִימָנִין, בִּשְׂעָר צָהֹב דַּק וּבִפְשִׁיוֹן. בִּשְׂעָר צָהֹב דַּק, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר. וּבִפְשִׁיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר. וּמִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁלְשָׁה עָשָׂר יוֹם. אֵין בַּנְּגָעִים פְּחוֹת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד, וְלֹא יוֹתֵר עַל שִׁלְשָׁה שָׁבוּעוֹת:

הַהֶסְגֵּר הַשְּׁלִישִׁי, **וּבִפְשִׁיוֹן** - אוֹ שֶׁפָּשָׂה הַנֶּגַע אוֹ שֶׁחָזַר לְאַחַר קִצּוּעַ וְטִיחָה [בַּהֶסְגֵּר הַשְּׁלִישִׁי]. **בִּירַקְרָק וּבַאֲדַמְדָּם** מַסְגִּיר עַל פִּיהֶם **בַּתְּחִלָּה** - בִּרְאִיָּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, **וּבְסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** וּמַחְלִיטוֹ עַל פִּיהֶם **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי** אִם חָזַר הַנֶּגַע הַיַּרְקְרַק אוֹ הָאֲדַמְדָּם וְיֵשׁ לִנְתֹּץ אֶת הַבַּיִת. וְכֵן אִם נִרְאָה **לְאַחַר הַפְּטוּר** - לְאַחַר שֶׁנִּרְפָּא הַבַּיִת מִן הַנֶּגַע. **וּבִפְשִׁיוֹן** מַחְלִיטוֹ לְטֻמְאָה אִם הוּא פָּשָׂה **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי** [-אִם חָזַר אַף בְּלֹא שֶׁהִתְרַחֵב מִמְּקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן], אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר. וּמִטַּמְּאִין בִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם,** שֶׁהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְהַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן וְהַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַשָּׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁי. וְנִמְצָא שֶׁאֵין **בַּנְּגָעִים** הָסְגֵּר **פָּחוֹת מִשָּׁבוּעַ אֶחָד,** בְּנִגְעֵי שְׂחִין וּמִכְוָה, **וְלֹא יוֹתֵר עַל שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת,** בְּנִגְעֵי בָּתִּים:

פֶּרֶק ד דִּינֵי סִימָנֵי הַטֻּמְאָה: שֵׂעָר לָבָן, מִחְיָה וּפִשְׁיוֹן: **מִשְׁנָה א** **הַחֲמֵרוֹת שֶׁבְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׁיוֹן זֶה לְעֻמַּת זֶה:** יֵשׁ חֲמֵרוֹת **בְּשֵׂעָר לָבָן מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן,** וְיֵשׁ חֲמֵרוֹת **בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן. שֶׁשֵּׂעָר לָבָן** חָמוּר בְּכָךְ **שֶׁמְּטַמֵּא בַּתְּחִלָּה** - בִּרְאִיַּת הַכֹּהֵן הָרִאשׁוֹנָה, **וּמְטַמֵּא בְּכָל מַרְאֶה סִימַן טָהֳרָה,** אַף אִם הוּא כֵּהֶה יוֹתֵר מֵאַרְבַּעַת מַרְאוֹת הַנְּגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ג) 'וּמַרְאֵה הַנֶּגַע עָמֹק מֵעוֹר', וְדָרְשׁוּ, שֶׁדָּוְקָא מַרְאֵה הַנֶּגַע עָמֹק וְלֹא מַרְאֵה שֵׂעָר לָבָן, **וְאֵין בּוֹ** מִשּׁוּם **סִימַן טָהֳרָה** - שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ כְּסִימַן טָהֳרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְפִשְׁיוֹן שֶׁמְּטַמֵּא רַק אַחַר הַהֶסְגֵּר, וְרַק אִם הַפִּשְׁיוֹן הוּא מֵאַחַד מֵאַרְבָּעָה מַרְאוֹת נְגָעִים, וְיֵשׁ בּוֹ סִימַן טָהֳרָה שֶׁאִם פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּכָל גּוּפוֹ הֲרֵי הוּא טָהוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִּסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת הַנֶּגַע, כֻּלּוֹ הָפַךְ לָבָן טָהוֹר הוּא'. וְחֲמֵרוֹת אֲחֵרוֹת **יֵשׁ בִּבְפִשְׁיוֹן** שֶׁאֵין בְּשֵׂעָר לָבָן, **שֶׁהַפִּשְׁיוֹן מְטַמֵּא** אֲפִלּוּ אִם הִתְרַחֵב **בְּכָל שֶׁהוּא, וּמְטַמֵּא בְּכָל הַנְּגָעִים** - בִּנְגְעֵי אָדָם, בְּגָדִים אוֹ בָּתִּים, וּמֵחוּץ לִמְקוֹם הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן, **מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֵׂעָר לָבָן,** שֶׁאֵין 'שֵׂעָר' פְּחוֹת מִשְּׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וּמְטַמֵּא רַק בִּנְגְעֵי אָדָם וּבִשְׂחִין וּמַכָּה, וְרַק אִם צָמַח בְּתוֹךְ הַנֶּגַע: **מִשְׁנָה ב** **הַחֲמֵרוֹת שֶׁבְּמִחְיָה וּבִפְשִׁיוֹן זֶה לְעֻמַּת זֶה:** יֵשׁ חֲמֵרוֹת **בְּמִחְיָה מַה שֶּׁאֵין בִּבְפִשְׁיוֹן,** וְיֵשׁ חֲמֵרוֹת **בִּבְפִשְׁיוֹן מַה שֶּׁאֵין בְּמִחְיָה. שֶׁהַמִּחְיָה** ח

יֵשׁ בְּמִחְיָה, שֶׁהַמִּחְיָה מְטַמָּא בַּקְּרַחַת וּבַגַּבַּחַת, הַפּוּכָה וְשֶׁלֹּא הַפּוּכָה, וּמְעַכֶּבֶת אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן, וּמְטַמָּא בְּכָל מַרְאֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֵׂעָר לָבָן: **ד** שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, עִקָּרָן מַשְׁחִיר וּרְאֹשָׁן מַלְבִּין, טָהוֹר. עִקָּרָן מַלְבִּין וּרְאֹשָׁן מַשְׁחִיר, טָמֵא. כַּמָּה יְהֵא בְּשִׂעוּר לַבְנוּנִית, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּדֵי לִקְרֹץ בְּזוּג. עִקָּרָן מַלְבִּין וּרְאֹשָׁן מַשְׁחִיר, טָמֵא. עִקָּרָן מַשְׁחִיר וּרְאֹשָׁן מַלְבִּין, טָהוֹר. אִם יֵשׁ בּוֹ רֹחַב שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, זוֹקְקָהּ לְשֵׂעָר לָבָן וּלְפִשְׁיוֹן, אֲבָל לֹא לְמִחְיָה. שְׁתֵּי בֶּהָרוֹת וְחוּט יוֹצֵא מִזּוֹ לָזוֹ, אִם יֵשׁ בּוֹ רֹחַב שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, מְצָרְפָן. וְאִם לָאו, אֵין מְצָרְפָן: **ו** בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹכָהּ הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה, הָלְכָה הַמִּחְיָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. רַבִּי הִיא הַמִּחְיָה. בַּהֶרֶת הִיא וּמִחְיָתָהּ כִּגְרִיס וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹכָהּ הַבַּהֶרֶת, הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻפְכְּתוּ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס. וּמוֹדָה, שֶׁאִם יֵשׁ בִּמְקוֹם שֵׂעָר לָבָן כִּגְרִיס, שֶׁהוּא טָמֵא: **ז** בַּהֶרֶת וּבָהּ מִחְיָה וּפְשִׂיוֹן, הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַפְּשִׂיוֹן. הָלַךְ הַפְּשִׂיוֹן. הָלְכָה וְחָזְרָה. הָלְכָה וְחָזְרָה בְּסוֹף שָׁבוּעַ, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה. לְאַחַר כַּמָּה יְהֵא בְּשִׂעוּר לַבְנוּנִית, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּדֵי לִקְרֹץ בְּזוּג. תֵּרָאֶה מִלְמַעְלָה וְהִיא נִרְאֵית כִּשְׁתַּיִם, טָהוֹר. וְנֶחְלְקָה מִלְמַעְלָה וְהִיא נִרְאֵית כִּשְׁתַּיִם - כְּשְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת אֶלָּא שְׂעָרָה אַחַת. בַּהֶרֶת בְּשִׂעוּר כִּגְרִיס מְצֻמְצָם, וּבוֹ שֵׂעָר לָבָן (אוֹ שֵׂעָר) [גִּרְסַת הרע"ב: וְשֵׂעָר] שָׁחֹר, טָמֵא מֵחֲמַת הַשֵּׂעָר הַלָּבָן שֶׁהוּא סִימָן טֻמְאָה. וְאַף שֶׁמִּלְּבַדּוֹ מָלֵא הַנֶּגַע בְּשֵׂעָר שָׁחֹר, אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא מֵעֵט מִקּוֹם הַשֵּׂעָר הַשָּׁחֹר אֶת הַבַּהֶרֶת מִשְּׂעוּר כִּגְרִיס, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בּוֹ [-בְּשֹׁרֶשׁ הַשֵּׂעָר] מַמָּשׁ: **משנה ה** נֶגַע כֵּחוּט הַיּוֹצֵא מִן הַבַּהֶרֶת: בַּהֶרֶת שֶׁשְּׂעוּרָהּ כִּגְרִיס, וְחוּט יוֹצֵא מִמְּנָּה - וְנִמְשָׁךְ מִמֶּנָּה מָקוֹם צַר כְּחוּט שֶׂגֶם בּוֹ יֵשׁ אֶת מַרְאֵה הַבַּהֶרֶת, אִם יֶשׁ בּוֹ רֹחַב שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, זוֹקְקָהּ לְשֵׂעָר לָבָן וּלְפִשְׁיוֹן - הֲרֵי הוּא כְּחֵלֶק מִן הַנֶּגַע בּוֹ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת אוֹ שֶׁיִּפְשֶׂה בּוֹ הַנֶּגַע יֶחְלַט הַנֶּגַע לְטָמְאָה. אֲבָל לֹא לְמִחְיָה - אֲבָל אִם נִרְאֶתָה בּוֹ מִחְיָה אֵינוֹ טָמֵא, שֶׁהַמִּחְיָה צְרִיכָה לִהְיוֹת מְבֻצֶּרֶת בְּאֶמְצַע הַנֶּגַע (לעיל מ"ג) וּבִרְחַב שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֵין הַמִּחְיָה מְבֻצֶּרֶת. וְאִם אֵין בּוֹ מָקוֹם צְמִיחַת שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אַף הַשְּׂעָרוֹת הַצּוֹמְחוֹת בּוֹ אֵינָם נֶחְשָׁבוֹת שֶׁצָּמְחוּ מִן הַנֶּגַע, וְהַפְּשִׂיוֹן הֲרֵי הוּא כְּפִשְׂיוֹן רָחוֹק מִן הַנֶּגַע שֶׁנִּדּוֹן כְּנֶגַע נִפְרָד אִם הוּא רָחָב כִּגְרִיס. **שְׁתֵּי בֶּהָרוֹת** הָרְחוֹקוֹת זוֹ מִזּוֹ, **וְחוּט** שֶׁל מַרְאֵה טָמֵא **יוֹצֵא מִזּוֹ לָזוֹ** וּמְחַבְּרָן, **אִם יֶשׁ בּוֹ רֹחַב** מָקוֹם צְמִיחַת **שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת**, הֲרֵי הוּא **מְצָרְפָן** לְעִנְיַן שֵׂעָר לָבָן אוֹ פְּשִׂיוֹן. **וְאִם** - וְאִם אֵין בּוֹ רֹחַב זֶה, **אֵין מְצָרְפָן** לְנֶגַע אֶחָד, וְהֵם נִדּוֹנִים כִּשְׁנֵי נְגָעִים נִפְרָדִים, וּכְשֶׁיִּטַּהַר מִשְּׁנֵיהֶם יָבִיא שְׁנֵי קָרְבָּנוֹת: **משנה ו** דִּין נֶגַע שֶׁנִּרְאוּ בּוֹ מִחְיָה **וְשֵׂעָר לָבָן וְהָלַךְ אֶחָד מֵהֶם**: **בַּהֶרֶת** שֶׁשְּׂעוּרָהּ **כִּגְרִיס** [-תֵּשַׁע עֲדָשׁוֹת], **וּבָהּ מִחְיָה** בְּשִׂעוּר **כַּעֲדָשָׁה** וְצָמַח **שֵׂעָר לָבָן בְּתוֹךְ הַמִּחְיָה**, הֲרֵי הִיא טְמֵאָה מֵחֲמַת הַשֵּׂעָר הַלָּבָן [אֲבָל מֵחֲמַת הַמִּחְיָה לֹא], אַף אִם **הָלְכָה הַמִּחְיָה** וּמַרְאֵהּ כְּמַרְאֵה הַנֶּגַע, **טְמֵאָה מִפְּנֵי הַשֵּׂעָר הַלָּבָן** שֶׁמְּעִדָּתָה הוּא בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת. וְכֵן אִם **הָלַךְ הַשֵּׂעָר הַלָּבָן**, שֶׁנִּשַּׂר אוֹ הָפַךְ לְשָׁחֹר, **טָמֵא** עֲדַיִן **מִפְּנֵי הַמִּחְיָה** שֶׁבּוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** בְּאֹפֶן שֶׁהַלְּכָה הַמִּחְיָה וְנִשְׁאַר הַשֵּׂעָר הַלָּבָן, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻפְכְּתוּ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס** - שֶׁאֵין הַשֵּׂעָר הַלָּבָן מְטַמֵּא אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת כִּגְרִיס, וְכָאן תְּחִלָּה לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת שִׂעוּר כִּגְרִיס, וּכְשֶׁלְּבַסּוֹף הָיָה שִׂעוּרָהּ כִּגְרִיס כְּבָר קָדַם הַשֵּׂעָר לָבָן לְנֶגַע. **וּמוֹדָה רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאִם יֵשׁ בִּמְקוֹם שֵׂעָר לָבָן** - בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת שֶׁבָּהּ צָמַח הַשֵּׂעָר הַלָּבָן שִׂעוּר כִּגְרִיס, **שֶׁהוּא טָמֵא**, וַאֲפִלּוּ אִם סָפַק בְּיָדֵינוּ אִם קָדַם הַשֵּׂעָר לַנֶּגַע אוֹ לְהֶפֶךְ, וּכְדַעַת תַּנָּא קַמָּא לְהַלָּן (מי"א) (תו"ט): **משנה ז** נֶגַע שֶׁנִּרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה וְנִסְתַּלֵּק אֶחָד מֵהֶם: **בַּהֶרֶת** שֶׁהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר הָיוּ **בָּהּ מִחְיָה וּפְשִׂיוֹן** וְהֶחְלִיטָה לְטֻמְאָה, אִם **הָלְכָה הַמִּחְיָה**, עוֹדָנָּה **טְמֵאָה מִפְּנֵי הַפְּשִׂיוֹן**. וְכֵן אִם **הָלַךְ הַפְּשִׂיוֹן**, עוֹדָנָּה **טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה. וְכֵן הַדִּין בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׂיוֹן** שֶׁנִּרְאוּ בַּנֶּגַע בְּסוֹף שָׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר, שֶׁאִם **הָלַךְ** אֶחָד מֵהֶם הַנֶּגַע עוֹדָנּוּ טָמֵא מִפְּנֵי הַשֵּׁנִי. **בַּהֶרֶת שֶׁנִּרְפְּאָה וְחָזְרָה וּפָרְחָה**: בַּהֶרֶת שֶׁהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, וּבְאֶמְצַע שָׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר **הָלְכָה וְחָזְרָה** שׁוּב לִמְקוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן **בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ** כְּשֶׁנִּרְאֵתָה לַכֹּהֵן, **הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה** - כְּדִין נֶגַע הָעוֹמֵד בְּעֵינוֹ בְּסוֹף הֶסְגֵּרוֹ, שֶׁמֻּסְגָּר לְעוֹד שָׁבוּעַ אֶחָד, וְאֵין זֶה נֶגַע חָדָשׁ שֶׁאֶפְשָׁר לְהַסְגִּירוֹ שָׁבוּעַיִם. וְאִם לֹא חָזְרָה בְּסוֹף הַהֶסְגֵּר וְטָהֲרָה הַכֹּהֵן, וְחָזְרָה **לְאַחַר הַפְּטוּר** [-שֶׁנִּטְהֲרָה] הֲרֵי הִיא כְּנֶגַע חָדָשׁ וְתוֹרָה כַּתְּחִלָּה. **נֶגַע שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מֵרְאֵהוּ בְּסוֹף יְמֵי הֶסְגֵּרוֹ: הָיְתָה עַזָּה** כְּשֶׁלֹּג בִּתְחִלָּתָהּ וְהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, **וּבְסוֹף** הַהֶסְגֵּר **נַעֲשֵׂית כֵּהָה** מִמַּרְאָהּ הָרִאשׁוֹן, אַךְ עֲדַיִן מַרְאָהּ כְּמַרְאֵה אַחַד מֵאַרְבַּעַת מַרְאוֹת נְגָעִים. אוֹ שֶׁהָיְתָה בַּתְּחִלָּה **כֵּהָה** כְּאַחַד מֵהַמַּרְאוֹת הַכֵּהִים יוֹתֵר שֶׁבְּמַרְאוֹת הַנְּגָעִים, **וּבְסוֹף** הַהֶסְגֵּר **נַעֲשֵׂית עַזָּה** כַּשֶּׁלֶג, **הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה** - דִּינָהּ כְּדִין נֶגַע הָעוֹמֵד בְּעֵינוֹ, וְאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְנֶגַע חָדָשׁ, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִתְמַעֵט מֵאַרְבָּעָה מַרְאוֹת** הַנְּגָעִים, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה מְטַהֲרָהּ הַכֹּהֵן מִיָּד. **נֶגַע שֶׁנִּשְׁתַּנָּה גָּדְלוֹ וְשׁוּב חָזַר לְשֵׁעוּרוֹ הָרִאשׁוֹן: בַּהֶרֶת** שֶׁהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר **כְּנָסָה** - נִתְקַטְּנָה, וְשׁוּב **פָּשְׂתָה** עַל הַמָּקוֹם שֶׁהָיְתָה בּוֹ תְּחִלָּה, אוֹ **שֶׁפָּשְׂתָה** תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ **כָּנְסָה** לִשְׁעוּרָהּ הָרִאשׁוֹן, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** כְּדִין נֶגַע שֶׁפָּשָׂה, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** כְּיָון שֶׁאֵין זֶה פְּשִׂיוֹן שֶׁהָרִי הִיא נִרְאִית לַכֹּהֵן בִּגְדָלָהּ הָרִאשׁוֹן דִּינָהּ כְּנֶגַע שֶׁעָמַד בְּעֵינוֹ: **משנה ח** נֶגַע שֶׁפָּשָׂה **לְצַד אֶחָד וְהִתְמַעֵט מִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי: בַּהֶרֶת** בְּשִׂעוּר **כִּגְרִיס** שֶׁהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, **וּפָשְׂתָה כַּחֲצִי גְרִיס** וְעוֹד מַשֶּׁהוּ, **וְהָלַךְ מִן הָאוֹם** כַּחֲצִי גְרִיס וְעוֹד, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא**, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, תֵּרָאֶה **בַּתְּחִלָּה**: **ט** בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹכָהּ הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה, הָלְכָה הַמִּחְיָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻפְכְּתוּ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹכָהּ הַבַּהֶרֶת, הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻפְכְּתוּ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס. וּמוֹדֶה, שֶׁאִם יֵשׁ בִּמְקוֹם שֵׂעָר לָבָן כִּגְרִיס, שֶׁהוּא טָמֵא: **י** בַּהֶרֶת וּבָהּ מִחְיָה וּפְשִׂיוֹן, הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַפְּשִׂיוֹן. הָלַךְ הַפְּשִׂיוֹן, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה. וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׂיוֹן. הָלְכָה וְחָזְרָה בְּסוֹף שָׁבוּעַ, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה. לְאַחַר כַּמָּה יְהֵא בְּשִׂעוּר לַבְנוּנִית, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כְּדֵי לִקְרֹץ בְּזוּג. תֵּרָאֶה מִלְמַעְלָה וְהִיא נִרְאֵית כִּשְׁתַּיִם, טָהוֹר. וְנֶחְלְקָה מִלְמַעְלָה וְהִיא נִרְאֵית כִּשְׁתַּיִם - כְּשְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת אֶלָּא שְׂעָרָה אַחַת. בַּהֶרֶת בְּשִׂעוּר כִּגְרִיס מְצֻמְצָם, וּבוֹ שֵׂעָר לָבָן (אוֹ שֵׂעָר) [גִּרְסַת הרע"ב: וְשֵׂעָר] שָׁחֹר, טָמֵא מֵחֲמַת הַשֵּׂעָר הַלָּבָן שֶׁהוּא סִימָן טֻמְאָה. וְאַף שֶׁמִּלְּבַדּוֹ מָלֵא הַנֶּגַע בְּשֵׂעָר שָׁחֹר, אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא מֵעֵט מִקּוֹם הַשֵּׂעָר הַשָּׁחֹר אֶת הַבַּהֶרֶת מִשְּׂעוּר כִּגְרִיס, **מִפְּנֵי** שֶׁאֵין בּוֹ [-בְּשֹׁרֶשׁ הַשֵּׂעָר] מַמָּשׁ: **משנה ה** נֶגַע כֵּחוּט **הַיּוֹצֵא מִן הַבַּהֶרֶת**: **בַּהֶרֶת** שֶׁשְּׂעוּרָהּ כִּגְרִיס, **וְחוּט יוֹצֵא מִמֶּנָּה** - וְנִמְשָׁךְ מִמֶּנָּה מָקוֹם צַר כְּחוּט שֶׂגֶם בּוֹ יֵשׁ אֶת מַרְאֵה הַבַּהֶרֶת, **אִם יֶשׁ בּוֹ רֹחַב** מָקוֹם צְמִיחַת **שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, זוֹקְקָהּ לְשֵׂעָר לָבָן וּלְפִשְׁיוֹן** - הֲרֵי הוּא כְּחֵלֶק מֵהַנֶּגַע לְעִנְיָן זֶה שֶׁאִם יִצְמְחוּ בּוֹ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת אוֹ שֶׁיִּפְשֶׂה בּוֹ הַנֶּגַע יֶחְלַט הַנֶּגַע לְטֻמְאָה. **אֲבָל לֹא לְמִחְיָה** - אֲבָל אִם נִרְאֶתָה בּוֹ מִחְיָה אֵינוֹ טָמֵא, שֶׁהַמִּחְיָה צְרִיכָה לִהְיוֹת מְבֻצֶּרֶת בְּאֶמְצַע הַנֶּגַע (לעיל מ"ג) וּבִרְחַב שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֵין הַמִּחְיָה מְבֻצֶּרֶת. וְאִם אֵין בּוֹ מָקוֹם צְמִיחַת שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אַף הַשְּׂעָרוֹת הַצּוֹמְחוֹת בּוֹ אֵינָם נֶחְשָׁבוֹת שֶׁצָּמְחוּ מִן הַנֶּגַע, וְהַפְּשִׂיוֹן הֲרֵי הוּא כְּפִשְׂיוֹן רָחוֹק מִן הַנֶּגַע שֶׁנִּדּוֹן כְּנֶגַע נִפְרָד אִם הוּא רָחָב כִּגְרִיס. **שְׁתֵּי בֶּהָרוֹת** הָרְחוֹקוֹת זוֹ מִזּוֹ, **וְחוּט** שֶׁל מַרְאֵה טָמֵא **יוֹצֵא מִזּוֹ לָזוֹ** וּמְחַבְּרָן, **אִם יֶשׁ בּוֹ רֹחַב** מָקוֹם צְמִיחַת **שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת**, הֲרֵי הוּא **מְצָרְפָן** לְהַחְשִׁיב כְּנֶגַע אֶחָד, וְצָמַח **שֵׂעָר לָבָן בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת** מִחוּץ לַמִּחְיָה, וַהֲרֵי הִיא [אֲבָל מֵחֲמַת הַשֵּׂעָר הַלָּבָן דַּעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן לְהַלָּן שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בַּבַּהֶרֶת], אַף אִם **הָלְכָה הַמִּחְיָה** וּמַרְאֵהּ כְּמַרְאֵה הַנֶּגַע, **טְמֵאָה מִפְּנֵי הַשֵּׂעָר הַלָּבָן** שֶׁמְּעִדָּתָה הוּא בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת. וְכֵן אִם **הָלַךְ הַשֵּׂעָר הַלָּבָן**, שֶׁנִּשַּׂר אוֹ הָפַךְ לְשָׁחֹר, **טָמֵא** עֲדַיִן **מִפְּנֵי הַמִּחְיָה** שֶׁבּוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** בְּאֹפֶן שֶׁהַלְּכָה הַמִּחְיָה וְנִשְׁאַר הַשֵּׂעָר הַלָּבָן, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻפְכְּתוּ הַבַּהֶרֶת** - שֶׁלֹּא נָהֲפַךְ הַשֵּׂעָר לְלָבָן מִתּוֹךְ הַבַּהֶרֶת אֶלָּא מִתּוֹךְ הַמִּחְיָה, וְאַף שֶׁאַחַר כָּךְ נָהְפְּכָה הַמִּחְיָה לְבַהֶרֶת, הֲרֵי קָדַם הַשֵּׂעָר הַלָּבָן לַבַּהֶרֶת. **בַּהֶרֶת** שֶׁהִיא **וּמִחְיָתָהּ** יַחַד שִׁעוּרָן **כִּגְרִיס**, שֶׁהִיא בְּשִׂעוּר שְׁמוֹנָה עֲדָשׁוֹת וְהַמִּחְיָה בְּשִׂעוּר כַּעֲדָשָׁה, וְצָמַח **שֵׂעָר לָבָן בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת** מִחוּץ לַמִּחְיָה, וַהֲרֵי הִיא טְמֵאָה מֵחֲמַת הַשֵּׂעָר הַלָּבָן דַּעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת [אֲבָל מֵחֲמַת הַמִּחְיָה לֹא], אַף אִם **הָלְכָה הַמִּחְיָה** וּמַרְאֵהּ כְּמַרְאֵה הַנֶּגַע, **טְמֵאָה מִפְּנֵי הַשֵּׂעָר הַלָּבָן** שֶׁמְּעִדָּתָהּ הוּא בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת. וְכֵן אִם **הָלַךְ הַשֵּׂעָר הַלָּבָן**, שֶׁנִּשַּׂר אוֹ הָפַךְ לְשָׁחֹר, **טָמֵא** עֲדַיִן **מִפְּנֵי הַמִּחְיָה** שֶׁבּוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** בְּאֹפֶן שֶׁהַלְּכָה הַמִּחְיָה וְנִשְׁאַר הַשֵּׂעָר הַלָּבָן, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻפְכְּתוּ הַבַּהֶרֶת** - שֶׁלֹּא נָהֲפַךְ הַשֵּׂעָר לְלָבָן מִתּוֹךְ הַבַּהֶרֶת אֶלָּא מִתּוֹךְ הַמִּחְיָה, וְאַף שֶׁאַחַר כָּךְ נָהְפְּכָה הַמִּחְיָה לְבַהֶרֶת, הֲרֵי קָדַם הַשֵּׂעָר הַלָּבָן לַבַּהֶרֶת. **בַּהֶרֶת** שֶׁהִיא **וּמִחְיָתָהּ** יַחַד שִׁעוּרָן **כִּגְרִיס**, שֶׁהִיא בְּשִׂעוּר שְׁמוֹנָה עֲדָשׁוֹת וְהַמִּחְיָה בְּשִׂעוּר כַּעֲדָשָׁה, וְצָמַח **שֵׂעָר לָבָן בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת** מִחוּץ לַמִּחְיָה, וַהֲרֵי הִיא לְאַחַר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת שֶׁל הֶסְגֵּר וּפְטָרָהּ הַכֹּהֵן, **וּלְאַחַר מִכֵּן** מַשֶּׁהוּ - וְנִרְפָּא מֵעִקָּר הַבַּהֶרֶת **כַּחֲצִי גְרִיס וְעוֹד מִן הָאוֹם** - וְנִסְתַּלֵּק מֵעִקָּר הַבַּהֶרֶת] **כַּחֲצִי גְרִיס** מִצִּדָּהּ הַמַּעֲרָבִי, וְנִמְצָא שֶׁשִּׁשְׁעוּרָהּ עֲדַיִן כִּגְרִיס, **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, דִּינָהּ כְּנֶגַע חָדָשׁ וְתוֹרָאָה **בַּתְּחִלָּה. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין**, שֶׁאֵין זֶה נֶגַע חָדָשׁ וְאַף אֵין לְדוּנוֹ כְּפִשְׂיוֹן כֵּיוָן שֶׁלֹּא נוֹסַף בּוֹ עַל שִׁעוּרוֹ הָרִאשׁוֹן: **משנה ט** פִּשְׂיוֹן כְּשֶׁהַבַּהֶרֶת עַצְמָהּ הִתְרַפְּאָה **חֶלְקָהּ אוֹ כֻּלָּהּ**: **בַּהֶרֶת כִּגְרִיס** שֶׁעָמְדָה בְּעֵינָהּ לְאַחַר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת שֶׁל הֶסְגֵּר וּפְטָרָהּ הַכֹּהֵן, וּלְאַחַר מִכֵּן **פָּשְׂתָה כַּחֲצִי גְרִיס וְעוֹד** מַשֶּׁהוּ, **וְהָלַךְ מִן הָאוֹם** - וְנִרְפָּא מֵעִקָּר הַבַּהֶרֶת **כַּחֲצִי גְרִיס** מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא**, כֵּיוָן שֶׁפְּטָרָהּ הַכֹּהֵן הֲרֵי הִיא כְּנֶגַע חָדָשׁ וְתֵרָאֶה **בַּתְּחִלָּה** וְיִסְגִּירֶנָּה הַכֹּהֵן: **טְמֵאָה מִפְּנֵי הַפְּשִׂיוֹן**. וְכֵן אִם **הָלַךְ הַפְּשִׂיוֹן**, עוֹדָנָּה **טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה**. וְכֵן הַדִּין **בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׂיוֹן** שֶׁנִּרְאוּ בַּנֶּגַע בְּסוֹף שָׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר, שֶׁאִם **הָלַךְ** אֶחָד מֵהֶם הַנֶּגַע עוֹדָנּוּ טָמֵא מִפְּנֵי הַשֵּׁנִי. **בַּהֶרֶת שֶׁנִּרְפְּאָה וְחָזְרָה וּפָרְחָה**: בַּהֶרֶת שֶׁהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, וּבְאֶמְצַע שָׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר **הָלְכָה וְחָזְרָה** שׁוּב לִמְקוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן **בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ** כְּשֶׁנִּרְאֵתָה לַכֹּהֵן, **הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה** - כְּדִין נֶגַע הָעוֹמֵד בְּעֵינוֹ בְּסוֹף הֶסְגֵּרוֹ, שֶׁמֻּסְגָּר לְעוֹד שָׁבוּעַ אֶחָד, וְאֵין זֶה נֶגַע חָדָשׁ שֶׁאֶפְשָׁר לְהַסְגִּירוֹ שָׁבוּעַיִם. וְאִם לֹא חָזְרָה בְּסוֹף הַהֶסְגֵּר וְטָהֲרָהּ הַכֹּהֵן, וְחָזְרָה **לְאַחַר הַפְּטוּר** [-שֶׁנִּטְהֲרָה] הֲרֵי הִיא כְּנֶגַע חָדָשׁ וְתוֹרָאָה כַּתְּחִלָּה. **נֶגַע שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מֵרְאֵהוּ בְּסוֹף יְמֵי הֶסְגֵּרוֹ: הָיְתָה עַזָּה** כְּשֶׁלֹּג בִּתְחִלָּתָהּ וְהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, **וּבְסוֹף** הַהֶסְגֵּר **נַעֲשֵׂית כֵּהָה** מִמַּרְאָהּ הָרִאשׁוֹן, אַךְ עֲדַיִן מַרְאָהּ כְּמַרְאֵה אַחַד מֵאַרְבַּעַת מַרְאוֹת נְגָעִים. אוֹ שֶׁהָיְתָה בַּתְּחִלָּה **כֵּהָה** כְּאַחַד מֵהַמַּרְאוֹת הַכֵּהִים יוֹתֵר שֶׁבְּמַרְאוֹת הַנְּגָעִים, **וּבְסוֹף** הַהֶסְגֵּר **נַעֲשֵׂית עַזָּה** כַּשֶּׁלֶג, **הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה** - דִּינָהּ כְּדִין נֶגַע הָעוֹמֵד בְּעֵינוֹ, וְאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לְנֶגַע חָדָשׁ, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִתְמַעֵט מֵאַרְבָּעָה מַרְאוֹת** הַנְּגָעִים, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה מְטַהֲרָהּ הַכֹּהֵן מִיָּד. **נֶגַע שֶׁנִּשְׁתַּנָּה גָּדְלוֹ וְשׁוּב חָזַר לְשֵׁעוּרוֹ הָרִאשׁוֹן**: בַּהֶרֶת שֶׁהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר **כְּנָסָה** - נִתְקַטְּנָה, וְשׁוּב **פָּשְׂתָה** עַל הַמָּקוֹם שֶׁהָיְתָה בּוֹ תְּחִלָּה, אוֹ **שֶׁפָּשְׂתָה** תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ **כָּנְסָה** לִשְׁעוּרָהּ הָרִאשׁוֹן, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** כְּדִין נֶגַע שֶׁפָּשָׂה, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** כְּיָון שֶׁאֵין זֶה פְּשִׂיוֹן שֶׁהָרִי הִיא נִרְאִית לַכֹּהֵן בִּגְדָלָהּ הָרִאשׁוֹן דִּינָהּ כְּנֶגַע שֶׁעָמַד בְּעֵינוֹ: **משנה ח** נֶגַע שֶׁפָּשָׂה **לְצַד אֶחָד וְהִתְמַעֵט מִצִּדּוֹ הַשֵּׁנִי: בַּהֶרֶת** בְּשִׂעוּר **כִּגְרִיס** שֶׁהִסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן, **וּפָשְׂתָה כַּחֲצִי גְרִיס** וְעוֹד מַשֶּׁהוּ, **וְהָלַךְ מִן הָאוֹם** כַּחֲצִי גְרִיס וְעוֹד, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא**, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים**, תֵּרָאֶה **בַּתְּחִלָּה**: **ט** בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹכָהּ הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה, הָלְכָה הַמִּחְיָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻפְכְּתוּ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה וְשֵׂעָר לָבָן בְּתוֹכָהּ הַבַּהֶרֶת, הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻפְכְּתוּ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס. וּמוֹדֶה, שֶׁאִם יֵשׁ בִּמְקוֹם שֵׂעָר לָבָן כִּגְרִיס, שֶׁהוּא טָמֵא: **י** בַּהֶרֶת וּבָהּ מִחְיָה וּפְשִׂיוֹן, הָלְכָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַפְּשִׂיוֹן. הָלַךְ הַפְּשִׂיוֹן, טְמֵאָה מִפְּנֵי הַמִּחְיָה. וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׂיוֹן. הָלְכָה וְחָזְרָה בְּסוֹף שָׁבוּעַ, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה. לְאַחַר כַּמָּה יְהֵא בְּשִׂעוּר לַבְנוּנִית, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל שֶׁהוּ

משניות

מִשְׁנָה י **פִּשְׁיוֹן שֶׁנִּרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה וְנִסְתַּלֵּק עִקַּר הַנֶּגַע:** **בַּהֶרֶת כִּגְרִיס** שָׁפְטָרָה הַכֹּהֵן אַחַר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת הֶסְגֵּר, **וּפָשְׂתָה כִּגְרִיס, וְנוֹלְדָה לַפִּשְׁיוֹן** [-בְּתוֹךְ הַפִּשְׁיוֹן] **מִחְיָה, אוֹ שֶׁצָּמַח** בּוֹ **שְׂעָר לָבָן, וְהָלַךְ לָהּ הָאוֹם** - וְנִתְרַפֵּא עִקַּר הַבַּהֶרֶת וְנִשְׁאַר רַק הַפִּשְׁיוֹן, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** שֶׁהֲרֵי יֵשׁ כָּאן נֶגַע עִם סִימָן טֻמְאָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הֲרֵי הִיא כְּנֶגַע חָדָשׁ **וְתַרְאֶה בַּתְּחִלָּה** וּמִיָּד יְטַמְּאֶנָּה הַכֹּהֵן מֻחֶמֶת הַמִּחְיָה אוֹ הַשְּׂעָר הַלָּבָן. וְאַף שֶׁלְּדַעַת כֻּלָּם מְטַמֵּא הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע, אַךְ לְדַעַת חֲכָמִים שֶׁהַנֶּגַע נֶחְשָׁב כְּנֶגַע חָדָשׁ יִצְטָרֵךְ מִצָּרַע זֶה לְכַשֶּׁיִּטְהַר שְׁנֵי קִרְבָּנוֹת. **בַּהֶרֶת שֶׁגָּדַל בָּהּ שֵׂעָר לָבָן לִפְנֵי שֶׁנִּשְׁלַם שִׁעוּרָהּ:** **בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וְאֵין בָּהּ כְּלוּם** - שׁוּם שְׂעָר לָבָן, **וְנוֹלְדָה** בְּסָמוּךְ לָהּ **בַּהֶרֶת** נוֹסָפֶת **כַּחֲצִי גְּרִיס וְצָמְחָה בָּהּ שַׂעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר** - דַּיְנָהּ בְּהֶסְגֵּר, שֶׁאֵין שְׂעָר לָבָן מְטַמֵּא אֶלָּא בִּשְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. וְכֵן **בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וְצָמְחָה בָּהּ שַׂעֲרָה אַחַת, וְנוֹלְדָה בְּסָמוּךְ לָהּ בַּהֶרֶת** נוֹסָפֶת **כַּחֲצִי גְּרִיס וְצָמְחָה גַּם בָּהּ שַׂעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר** - אַף בַּהֶרֶת זוֹ מֻסְגֶּרֶת וְלֹא מֻחְלָטֶת, אַף שֶׁקֹּדֶם הַשֵּׂעָר הַשֵּׁנִי כְּבָר הָיָה שִׁעוּרָהּ כִּגְרִיס, אַךְ לֹא קֹדֶם שִׁעוּר כִּגְרִיס לִשְׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת. וְכֵן **בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וְצָמְחוּ בָּהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְנוֹלְדָה** סָמוּךְ לָהּ **בַּהֶרֶת** נוֹסָפֶת **כַּחֲצִי גְּרִיס וְצָמְחָה בָּהּ שַׂעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר, וְאִם לֹא הִסְגִּיר** וְלֹא לִהַחְלִיט, שֶׁאַף שְׂחָצֵי הַגְּרִיס הָרִאשׁוֹן קֹדֶם לִשְׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת, צָרִיךְ שֶׁיִּקְדֵּם שִׁעוּר כִּגְרִיס לִשְׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת:

מִשְׁנָה יא **דִּין קְדִימַת בַּהֶרֶת לִשְׂעָר לָבָן:** **בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וְאֵין בָּהּ כְּלוּם** - שׁוּם שְׂעָר לָבָן, **וְנוֹלְדָה** בְּסָמוּךְ לָהּ **בַּהֶרֶת** נוֹסָפֶת **כַּחֲצִי גְּרִיס וְצָמְחוּ בָּהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, הֲרֵי זוֹ לְהַחְלִיט** - נֶחְלָטֶת בַּהֶרֶת זוֹ לְטֻמְאָה, שֶׁבְּאַפָּן זֶה קָדְמָה בַּהֶרֶת בְּשִׁעוּר גְּרִיס לַשְּׂעָר הַלָּבָן. וְטַעַם דִּינִים אֵלּוּ, **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים, **אִם בַּהֶרֶת קָדְמָה לִשְׂעָר לָבָן, הַנֶּגַע טָמֵא, וְאִם שֵׂעָר לָבָן קָדַם לַבַּהֶרֶת, הַנֶּגַע טָהוֹר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג י) 'וְהִנֵּה שְׂאֵת לְבָנָה בָּעוֹר, וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן', וּמִשְׁמַע שֶׁהַבַּהֶרֶת הִיא שֶׁתִּגָּרֵם לַשֵּׂעָר לְהַפִּךְ לְלָבָן. **וְאִם סָפֵק** מִי קָדַם לְמִי, הַמִּצָּרָע **טָמֵא** מִסָּפֵק. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קוֹהֶה** - שִׁנָּיו קֵהוֹ מִדִּבְרֵי זוֹ, שֶׁלְּפִי דַּיְנוֹתָיו יֵשׁ לְהַעֲמִיד אֶת הַמִּצָּרָע עַל חֶזְקַת טָהֳרָתוֹ וְלֹא לְטַמְּאוֹתוֹ מִסָּפֵק. וּלְדַעַת חֲכָמִים כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם זֶה נֶגַע וְדָרֵךְ הַנֶּגַע לְהִלָּבֵין אֶת הַשֵּׂעָר שָׁם, מִסְתַּבֵּר שֶׁהַשֵּׂעָר נֶהְפַּךְ לְלָבָן מִכֹּחַ הַנֶּגַע (תוס' נדה יט.):

פֶּרֶק ה

עוֹד בְּדִין סָפֵק נְגָעִים, וְסִימָנֵי טֻמְאָה שֶׁהָלְכוּ וּבָאוּ אֲחֵרִים בְּמָקוֹם:

מִשְׁנָה א **אֲפִלּוּ שֶׁסָּפֵק נֶגַע טָמֵא:** **כָּל סָפֵק נְגָעִים** - כָּל נֶגַע שֶׁהוּא סָפֵק טָמֵא, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר, חוּץ** מֵאֶפֶן **זֶה** שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"ד מ"א) שֶׁמְּסֻפָּק אִם הַשֵּׂעָר קָדַם לַבַּהֶרֶת אוֹ שֶׁהַבַּהֶרֶת קָדְמָה שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים הוּא טָמֵא, **וְעוֹד** אֹפֶן אַחֵר שֶׁל סָפֵק שֶׁאַף הוּא טָמֵא. וְאֵיזֶה **זֶה** הָאֹפֶן הַנּוֹסָף, **מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וְהִסְגִּירָהּ, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ** הַהֶסְגֵּר רָאָה אוֹתָהּ הַכֹּהֵן **וַהֲרֵי הִיא** רְחָבָה יוֹתֵר כְּסֶלַע, **וְסָפֵק שֶׁהִיא הִיא** - הַאִם הִיא אוֹתָהּ בַּהֶרֶת וְיֵשׁ לְהַחְלִיטָהּ לְטֻמְאָה מֻחֶמֶת פְּשִׁיוֹן, **סָפֵק שֶׁבַּהֶרֶת אַחֶרֶת** הִיא שֶׁבָּאָה **תַּחְתֶּיהָ** וְאֵינָהּ הַבַּהֶרֶת הַקּוֹדֶמֶת, וְאֵין לְהַחְלִיטָהּ לְטֻמְאָה שֶׁאֵין פְּשִׁיוֹן בַּתְּחִלָּה אֶלָּא יֵשׁ לְהַסְגִּירוֹ, הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** לְפִי שֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָהּ עַל חֶזְקָתָהּ שֶׁזּוֹ הַבַּהֶרֶת שֶׁהָיְתָה בָּהּ: **מִשְׁנָה ב** **נֶגַע שֶׁהֶחְלִיטוֹ עַל פִּי סִימָן אֶחָד וְנִסְתַּלֵּק וְחָזַר אוֹ שֶׁגּוֹלַד בּוֹ סִימָן אַחֵר:** נֶגַע שֶׁהֶחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה **בְּשֵׂעָר לָבָן,** וְהָלַךְ הַשֵּׂעָר הַלָּבָן וְנִטְהַר הַנֶּגַע, **וְחָזַר** וְצָמַח בּוֹ **שֵׂעָר לָבָן,** וְכֵן אִם לְאַחַר שֶׁהָלַךְ

בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, נוֹלְדָה לַפִּשְׁיוֹן מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן וְהָלַךְ לָהּ הָאוֹם, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, תֵּרָאֶה בַּתְּחִלָּה. בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, נוֹלְדָה לַהֶסְגֵּר. בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שַׂעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר. בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שַׂעֲרָה אַחַת, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שַׂעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר. בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שַׂעֲרָה אַחַת, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שַׂעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר. בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר. בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שַׂעֲרָה אַחַת, הֲרֵי זוֹ לְהַסְגִּיר: **יא בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וְאֵין בָּהּ כְּלוּם, נוֹלְדָה בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס וּבָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, הֲרֵי זוֹ לְהַחְלִיט. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, אִם בַּהֶרֶת קָדְמָה לְשֵׂעָר לָבָן, טָמֵא. וְאִם שֵׂעָר לָבָן קָדַם לְבַהֶרֶת, טָהוֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קוֹהֶה:**

פרק ה א כָּל סָפֵק נְגָעִים טָהוֹר, חוּץ מִזֶּה, וְעוֹד אַחֵר. וְאֵיזֶה זֶה, מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וְהִסְגִּירָהּ, בְּסוֹף שָׁבוּעַ וַהֲרֵי הִיא כְּסֶלַע, סָפֵק שֶׁהִיא הִיא סָפֵק שֶׁאַחֶרֶת בָּאָה תַּחְתֶּיהָ, טָמֵא: **ב** הֶחְלִיטוֹ בְּשֵׂעָר לָבָן, הָלַךְ שֵׂעָר לָבָן וְחָזַר שֵׂעָר לָבָן, וְכֵן בְּמִחְיָה וּבִפְשִׁיוֹן, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר, הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. הֶחְלִיטוֹ בְּמִחְיָה, וְהָלְכָה הַמִּחְיָה וְחָזְרָה הַמִּחְיָה, וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׁיוֹן, וְכֵן בְּמִחְיָה וּבִפְשִׁיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר, הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. הֶחְלִיטוֹ בִּפְשִׁיוֹן, וְהָלַךְ הַפְּשִׁיוֹן וְחָזַר הַפְּשִׁיוֹן, וְכֵן בְּמִחְיָה וּבִפְשִׁיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר, הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. הֶחְלִיטוֹ בְּמִחְיָה, וְהָלְכָה הַמִּחְיָה וְחָזְרָה הַמִּחְיָה, וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׁיוֹן, וְכֵן בְּמִחְיָה וּבִפְשִׁיוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר, הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. הֶחְלִיטוֹ בִּפְשִׁיוֹן, וְהָלַךְ הַפְּשִׁיוֹן וְחָזַר הַפְּשִׁיוֹן, וְכֵן בְּשֵׂעָר לָבָן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר, הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה: **ג** שֵׂעָר פְּקוּדָה, עַקְבִיָּא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אֵיזֶה הוּא שֵׂעָר פְּקוּדָה, מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן, וְהָלְכָה הַבַּהֶרֶת וְהִנִּיחָה לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ וְחָזְרָה, עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מוֹדֶה אֲנִי בָּזֶה שֶׁהוּא טָהוֹר. אֵיזֶה הוּא שֵׂעָר פְּקוּדָה, מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן, וְהָלְכָה הַבַּהֶרֶת וְהִנִּיחָה לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ וְחָזְרָה הֵימֶנָּה כַּחֲצִי גְּרִיס וְהִנִּיחוֹ לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹם הַבַּהֶרֶת הַנּוֹתֶרֶת שֶׁהִיא טְהוֹרָה כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא כַּחֲצִי גְּרִיס, **וְחָזַר** שִׁעוּרָהּ לִהְיוֹת כְּבַתְּחִלָּה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שֶׁנּוֹתֵר עַל כָּל פָּנִים חֲצִי גְּרִיס מֵהַבַּהֶרֶת הָרִאשׁוֹנָה יֵשׁ לְהַחְשִׁיב אֶת הַשֵּׂעָר כְּמִי שֶׁבָּא אַחַר הַבַּהֶרֶת. **אָמְרוּ לוֹ, כְּשֵׁם שֶׁבִּטְלוּ** חֲכָמִים **אֶת דִּבְרֵי עֲקַבְיָא** הַסּוֹבֵר שֶׁהַשֵּׂעָר הַלָּבָן מְטַמֵּא אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְרַפְּאָה הַבַּהֶרֶת כֻּלָּהּ, **אַף דִּבְרֶיךָ אֵינָן מְקַיְּמִין** כֵּיוָן שֶׁבַּהֶרֶת שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא כַּחֲצִי גְּרִיס הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. וְכֵן אִם **הֶחְלִיטוֹ בִּפְשִׁיוֹן** - מִשּׁוּם שֶׁפְּשָׂה, **וְהָלַךְ הַפְּשִׁיוֹן** וְחָזַר הַנֶּגַע לִשְׁעוּרוֹ הָרִאשׁוֹן וְנִטְהַר, **וְחָזַר הַפְּשִׁיוֹן, וְכֵן** - אוֹ שֶׁלְּאַחַר שֶׁהָלַךְ הַפְּשִׁיוֹן וְנִטְמָא **בְּשֵׂעָר לָבָן,** וְהֶחְלִיט לְטֻמְאָה **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, אוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, אוֹ לְאַחַר הַפְּטוּר, חֲזָרָה** טֻמְאַת הַבַּהֶרֶת לִמְקוֹמָהּ **וַהֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה:** **מִשְׁנָה ג** **דִּין 'שֵׂעָר פְּקוּדָה':** **שֵׂעָר פְּקוּדָה** - שֵׂעָר לָבָן שֶׁהִפְקִידָה הַבַּהֶרֶת בָּעוֹר וְהָלְכָה לָהּ וְאַחַר כָּךְ חָזְרָה, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, **עֲקַבְיָא בֶן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** וְאֵיזֶה הוּא **שֵׂעָר פְּקוּדָה, מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת** וְצָמַח **בָּהּ שֵׂעָר לָבָן, וְהָלְכָה** לָהּ **הַבַּהֶרֶת וְהִנִּיחָה לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ** בָּעוֹר, **וְחָזְרָה** הַבַּהֶרֶת וּפָרְחָה בִּמְקוֹמָהּ הַקּוֹדֵם, **עֲקַבְיָא בֶן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא,** שֶׁלִּדְעָתוֹ נֶחְשָׁב הַשֵּׂעָר לָבָן לְסִימַן טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁהוּא בָּא מִתּוֹךְ הַבַּהֶרֶת הָרִאשׁוֹנָה, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג י) 'וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים, שֶׁהַפְכָּתוּ הִיא, וְלֹא שֶׁהַפְכָּתוּ חֲבֶרְתָּהּ, דְּהַיְינוּ הַבַּהֶרֶת הָרִאשׁוֹנָה. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מוֹדֶה אֲנִי בְּשֵׂעָר לָבָן זֶה שֶׁנִּשְׁאַר לְאַחַר שֶׁנִּסְתַּלְּקָה הַבַּהֶרֶת כֻּלָּהּ שֶׁהוּא טָהוֹר** וּכְשִׁיטַת חֲכָמִים. **וְאֵיזֶה הוּא שֵׂעָר פְּקוּדָה שֶׁמְּטַמֵּא** אֶת הַנֶּגַע, **מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס, וְצָמְחוּ בָּהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת** לְבָנוֹת, **וְהָלַךְ הַיְמֶנָּה כַּחֲצִי גְּרִיס, וְהִנִּיחוֹ לְשֵׂעָר לָבָן בִּמְקוֹם הַבַּהֶרֶת** הַנּוֹתֶרֶת שֶׁהִיא טְהוֹרָה כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא כַּחֲצִי גְּרִיס, **וְחָזַר** לְהִיוֹת כְּבַתְּחִלָּה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שֶׁנּוֹתֵר עַל כָּל פָּנִים חֲצִי גְּרִיס מֵהַבַּהֶרֶת הָרִאשׁוֹנָה יֵשׁ לְהַחְשִׁיב אֶת הַשֵּׂעָר כְּמִי שֶׁבָּא אַחַר הַבַּהֶרֶת. **אָמְרוּ לוֹ, כְּשֵׁם שֶׁבִּטְלוּ** חֲכָמִים **אֶת דִּבְרֵי עֲקַבְיָא** הַסּוֹבֵר שֶׁהַשֵּׂעָר הַלָּבָן מְטַמֵּא אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְרַפְּאָה הַבַּהֶרֶת כֻּלָּהּ, **אַף דִּבְרֶיךָ אֵינָן מְקַיְּמִין** כֵּיוָן שֶׁבַּהֶרֶת שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא כַּחֲצִי גְּרִיס הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. וְכֵן אִם **הֶחְלִיטוֹ בְּפִי סִימָן אֶחָד וְנִסְתַּלֵּק וְחָזַר אוֹ שֶׁגּוֹלַד בּוֹ סִימָן אַחֵר:** נֶגַע שֶׁהֶחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה **בְּשֵׂעָר לָבָן,** וְהָלַךְ הַשֵּׂעָר הַלָּבָן וְנִטְהַר הַנֶּגַע, **וְחָזַר** וְצָמַח בּוֹ **שֵׂעָר לָבָן** אַחֵר, **וְכֵן** אִם לְאַחַר שֶׁהָלַךְ

מִשֶּׁנִּרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה וְנִסְתַּלֵּק עִקַּר הַנֶּגַע - הַשֵּׂעָר הַלָּבָן נוֹלְדָה בַּנֶּגַע מִחְיָה, **וּבִפְשִׁיוֹן** - אוֹ שֶׁפְּשָׂה הַנֶּגַע לְאַחַר שֶׁנָּשַׂר הַשֵּׂעָר הַלָּבָן, בֵּין שֶׁהֶחְלַט הַנֶּגַע עַל פִּי שֵׂעָר לָבָן כְּשֶׁהוּבָא לַכֹּהֵן **בַּתְּחִלָּה, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן,** אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר** - אוֹ שֶׁצָּמַח בּוֹ שֵׂעָר לָבָן לְאַחַר שֶׁנִּתְרַפֵּא הַנֶּגַע בְּעֵינוֹ בְּשִׁנֵּי הַסְּגֵרִים וְנִטְהַר, וְהֶחְלִיטוֹ עַל פִּי שֵׂעָר זֶה וְנִסְתַּלֵּק וּבָא תַּחְתָּיו שֵׂעָר לָבָן אוֹ מִחְיָה אוֹ פְּשִׁיוֹן, בְּכָל אֵלּוּ הָאֻפָּנִים **הֲרֵי הִיא** הַבַּהֶרֶת **כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה** וְאַף שֶׁעַתָּה אֵין בַּבַּהֶרֶת אֶת אוֹתוֹ סִימָן טֻמְאָה שֶׁהָיָה בָּהּ בִּשְׁעַת הַהֶחְלֵט. וְכֵן אִם **הֶחְלִיטוֹ לְטֻמְאָה בְּמִחְיָה** - עַל פִּי מִחְיָה, **וְהָלְכָה הַמִּחְיָה** וְנִטְהַר, **וְחָזְרָה הַמִּחְיָה, וְכֵן** אִם חָזְרָה הַטֻּמְאָה **בְּשֵׂעָר לָבָן, וּבִפְשִׁיוֹן** - אוֹ שֶׁפְּשָׂה הַנֶּגַע לְאַחַר שֶׁהָלְכָה הַמִּחְיָה, וּבֵין שֶׁהֶחְלַט הַנֶּגַע **בַּתְּחִלָּה, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, וּלְאַחַר הַפְּטוּר,** בְּכָל אֻפָּנִים אֵלּוּ חָזְרָה הַבַּהֶרֶת לְטֻמְאָתָהּ **וַהֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה.** וְכֵן אִם **הֶחְלִיטוֹ בִּפְשִׁיוֹן** - מִשּׁוּם שֶׁפְּשָׂה, **וְהָלַךְ הַפְּשִׁיוֹן** וְחָזַר הַנֶּגַע לְשֶׁעוּרוֹ הָרִאשׁוֹן וְנִטְהַר, **וְחָזַר הַפְּשִׁיוֹן, וְכֵן** - אוֹ שֶׁלְּאַחַר שֶׁהָלַךְ הַפְּשִׁיוֹן וְנִטְמָא **בְּשֵׂעָר לָבָן,** וְהֶחְלִיט לְטֻמְאָה **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, אוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, אוֹ לְאַחַר הַפְּטוּר, חֲזָרָה** טֻמְאַת הַבַּהֶרֶת לִמְקוֹמָהּ **וַהֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה:** **מִשְׁנָה ג** **דִּין 'שֵׂעָר פְּקוּדָה':** **שֵׂעָר פְּקוּדָה** - שֵׂעָר לָבָן שֶׁהִפְקִידָה הַבַּהֶרֶת בָּעוֹר וְהָלְכָה לָהּ וְאַחַר כָּךְ חָזְרָה, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, **עֲקַבְיָא בֶן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** וְאֵיזֶה הוּא **שֵׂעָר פְּקוּדָה, מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וְהִסְגִּירָהּ, בְּסוֹף שָׁבוּעַ** וַהֲרֵי הִיא כְּסֶלַע, **וְסָפֵק שֶׁהִיא הִיא** - הַאִם הִיא אוֹתָהּ בַּהֶרֶת וְיֵשׁ לְהַחְלִיטָהּ לְטֻמְאָה מֻחֶמֶת פְּשִׁיוֹן, **סָפֵק שֶׁבַּהֶרֶת אַחֶרֶת** הִיא שֶׁבָּאָה **תַּחְתֶּיהָ** וְאֵינָהּ הַבַּהֶרֶת הַקּוֹדֶמֶת, וְאֵין לְהַחְלִיטָהּ לְטֻמְאָה שֶׁאֵין פְּשִׁיוֹן בַּתְּחִלָּה אֶלָּא יֵשׁ לְהַסְגִּירוֹ, הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** לְפִי שֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָהּ עַל חֶזְקָתָהּ שֶׁזּוֹ הַבַּהֶרֶת שֶׁהָיְתָה בָּהּ: **מִשְׁנָה ב** **נֶגַע שֶׁהֶחְלִיטוֹ עַל פִּי סִימָן אֶחָד וְנִסְתַּלֵּק וְחָזַר אוֹ שֶׁגּוֹלַד בּוֹ סִימָן אַחֵר:** נֶגַע שֶׁהֶחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה **בְּשֵׂעָר לָבָן,** וְהָלַךְ הַשֵּׂעָר הַלָּבָן וְנִטְהַר הַנֶּגַע, **וְחָזַר** וְצָמַח בּוֹ **שֵׂעָר לָבָן** אַחֵר, **וְכֵן** אִם לְאַחַר שֶׁהָלַךְ שְׂחָצֵי שְׂעָרוֹת הַנֶּגְעִים טְהוֹרִים לְגַמְרֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג כב) 'וְאִם פָּשֹׂה תִּפְשֶׂה בָּעוֹר וְטִמֵּא

משניות

מַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק ו

המבוארות

הַכֹּהֵן אֹתוֹ נֶגַע הִוא', וְדָרַשׁוּ, 'אֹתוֹ' - אֶת הַנִּדְאִי הוּא מְטַמֵּא, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַסָּפֵק. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** אִם נִרְאוּ שְׁנֵי הַנְּגָעִים **בְּאִישׁ אֶחָד,** הֲרֵי הוּא **טָמֵא** מֻחְלָט, שֶׁכֵּן מִמַּה נַּפְשָׁךְ יֵשׁ בּוֹ נֶגַע טָמֵא. **וּבִשְׁנֵי אֲנָשִׁים, טָהוֹר** - שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים, וְיֵשׁ לְמַעֵט מִתֵּבַת 'אֹתוֹ' רַק אֶת אֹפֶן זֶה: **מִשְׁנָה ה** סְפֵק נְגָעִים מְשֻׁנְּזָקִק **לְטָמְאָה:** וְדִין סְפֵק נְגָעִים מְשֻׁנְּזָקִק לְטַמְּאָה שֶׁסְּפֵקוֹ **טָמֵא כְּיָצֹד, שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֵצֶל כֹּהֵן, בָּזֶה בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָזֶה בַּהֶרֶת כִּגְרִיס** וּבָזֶה כְּסֶלַע, בְּסוֹף שָׁבוּעַ בָּזֶה כְּסֶלַע וְעוֹד וּבָזֶה כְּסֶלַע וְעוֹד, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרוּ לִהְיוֹת כְּסֶלַע וּכְסֶלַע, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין, עַד שֶׁיַּחְזְרוּ לִהְיוֹת כִּגְרִיס. זֶה הוּא שֶׁאָמְרוּ, מְשֻׁנְּזָקִק לְטָמְאָה, סְפֵקוֹ טָמֵא.

פֶּרֶק ו א גּוּפָהּ שֶׁל בַּהֶרֶת, כַּגְּרִיס הַקִּלְקִי מְרֻבָּע. מְקוֹם הַגְּרִיס, תֵּשַׁע עֲדָשׁוֹת. מְקוֹם עֲדָשָׁה, אַרְבַּע שְׂעָרוֹת. נִמְצְאוּ שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שְׂעָרוֹת: **ב** בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה רְבָתָה הַבַּהֶרֶת, טְמֵאָה. נִתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה. רָבְתָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה. נִתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה: **ג** בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה פְּחוּתָה מִכַּעֲדָשָׁה, רָבְתָה הַבַּהֶרֶת, טְמֵאָה. נִתְמַעֲטָה, טְהוֹרָה. רָבְתָה הַמִּחְיָה, טְמֵאָה. נִתְמַעֲטָה, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים, שֶׁאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכָהּ: **ד** בַּהֶרֶת יְתֵרָה מִכִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה יְתֵרָה מִכַּעֲדָשָׁה, רַבִּי אוֹ שֶׁנִּתְמַעֲטוּ, טְמֵאִין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְמַעֲטוּ מִכִּשְׁעוּר: **ה** בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּמִחְיָה כַּעֲדָשָׁה מַקַּפְתָּהּ וְחוּץ לַמִּחְיָה לַבַּהֶרֶת, הַפְנִימִית לְהַסְגִּיר, וְהַחִיצוֹנָה לְהַחְלִיט. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵין הַמִּחְיָה סִימָן טֻמְאָה לַחִיצוֹנָה, שֶׁהַבַּהֶרֶת לְתוֹכָהּ. נִתְמַעֲטָה וְהָלְכָה לָהּ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם מִבִּפְנִים הִיא כָּלָה, סִימָן פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית, וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה, וְהַפְּנִימִית לְהַסְגִּיר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְהוֹרָה: **ו** אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהִיא כַּעֲדָשָׁה מוּבֵאת. הָיְתָה יְתֵרָה מִכַּעֲדָשָׁה, הַמּוֹתָר סִימָן פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית, וְהַחִיצוֹנָה טְמֵאָה. הָיָה בֹּהַק פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, סִימָן פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית, וְאֵין סִימָן פְּשִׁיוֹן לַחִיצוֹנָה: **ז** עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֵבָרִין בָּאָדָם שֶׁאֵינָן מִטַּמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה, רָאשֵׁי אֵצְבְּעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וְרָאשֵׁי אָצְבְּעוֹת הַגְּוִיָּה, וְרָאשֵׁי הַדַּדִּים שֶׁבָּאִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף שֶׁל אִישׁ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַיַּבָּלוֹת וְהַדִּדְּוּלִין אֵינָן מִטַּמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה:

בַּהֶרֶת יְתֵרָה - שֶׁשִּׁעוּרָהּ גָּדוֹל **מִכִּגְרִיס, וּבָהּ מִחְיָה יְתֵרָה מִכַּעֲדָשָׁה, וְרִבּוּ אוֹ שֶׁנִּתְמַעֲטוּ** הַבַּהֶרֶת אוֹ הַמִּחְיָה, **טְמֵאִין** - מֻחֶמֶת הַפְּשִׁיוֹן אוֹ מֻחֶמֶת הַמִּחְיָה, **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְמַעֲטוּ מִכִּשְׁעוּר** - שֶׁלֹּא תִּתְמַעֵט הַבַּהֶרֶת מִכִּגְרִיס וְשֶׁיִּשָּׁאֵר בָּהּ שִׁעוּר שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת מִכָּל צְדָדֶי הַמִּחְיָה, וְשֶׁלֹּא תִּתְמַעֵט הַמִּחְיָה מִכַּעֲדָשָׁה: **מִשְׁנָה ה שְׁתֵּי בַּהֶרוֹת שֶׁחוּט שֶׁל מִחְיָה מַפְסִיק בֵּינֵיהֶן: בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּמִחְיָה כַּעֲדָשָׁה מַקַּפְתָּהּ** - וּרְצוּעָה שֶׁל בָּשָׂר חַי בְּרֹחַב כַּעֲדָשָׁה מַקִּיפָה אוֹתָהּ מִסָּבִיב, **וְחוּץ לַמִּחְיָה** מַקִּיפָה **בַּהֶרֶת** נוֹסֶפֶת בְּשִׁעוּר כִּגְרִיס, וְיֵשׁ כָּאן בַּהֶרֶת פְּנִימִית וְחִיצוֹנִית שֶׁבֵּינֵיהֶן רְצוּעַת מִחְיָה. **הַפְּנִימִית** דִּינָהּ **לְהַסְגִּיר** וְלֹא לְהַחְלִיט שֶׁהֲרֵי הַמִּחְיָה אֵינָהּ בְּתוֹכָהּ, **וְהַחִיצוֹנָה** דִּינָהּ **לְהַחְלִיט** לְטֻמְאָה, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ בְּתוֹכָהּ מִחְיָה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵין הַמִּחְיָה** נֶחְשֶׁבֶת **לְסִימַן טֻמְאָה** גַּם לְגַבֵּי הַבַּהֶרֶת הַחִיצוֹנָה, לְפִי שֶׁהַבַּהֶרֶת הַפְּנִימִית לְתוֹכָהּ - נִמְצֵאת בְּתוֹכָהּ, וְאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִמְבֻצָּרֶת בְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ דָּבָר אַחֵר. וְאִם **נִתְמַעֲטָה** הַמִּחְיָה, **וְהָלְכָה לָהּ** - אוֹ שֶׁנִּסְתַּלְּקָה לְגַמְרֵי, עַל יְדֵי שֶׁפָּשְׁתָה הַבַּהֶרֶת עַל מְקוֹמָהּ, **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם מִבִּפְנִים הִיא כָּלָה** - אִם הַבַּהֶרֶת הַפְּנִימִית הִתְפַּשְּׁטָה עַל מְקוֹם הַמִּחְיָה, יֵשׁ כָּאן **סִימַן פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית,** וַהֲרֵי נֶחְלָטֶת לְטֻמְאָה **וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה,** שֶׁנִּסְתַּלְּקָה מִמִּחְיָתָהּ אוֹ שֶׁנִּתְמַעֲטָה מִשִּׁעוּרָהּ. **וְאִם** כָּלְתָה הַבַּהֶרֶת **מִבַּחוּץ** - עַל יְדֵי הִתְפַּשְּׁטוּת הַבַּהֶרֶת הַחִיצוֹנִית, הַבַּהֶרֶת **הַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה** שֶׁאֵין בָּהּ עוֹד מִחְיָה, וְאֵין כָּאן פְּשִׁיוֹן כְּדַעַת חֲכָמִים (מ"ג) שֶׁפְּשִׁיוֹן כְּלֵפֵי פְּנִים אֵינוֹ מְטַמֵּא, **וְהַבַּהֶרֶת הַפְּנִימִית** דִּינָהּ **לְהַסְגִּיר** הֶסְגֵּר נוֹסָף, כֵּיוָן שֶׁעָמְדָה עַל מְקוֹמָהּ. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם כָּלְתָה הַמִּחְיָה מִבַּחוּץ וּבֵין אִם מִבִּפְנִים, **טְהוֹרָה,** שֶׁאַף כְּשֶׁכָּלְתָה מִבִּפְנִים נֶחְשָׁב הַפְּשִׁיוֹן לְתוֹךְ הֶקֵּף הַבַּהֶרֶת הַחִיצוֹנִית כְּפְשִׁיוֹן לְתוֹךְ הַנֶּגַע שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא: **מִשְׁנָה ו חִלּוּק בְּדִין זֶה בֵּין מִחְיָה מְצֻמְצֶמֶת לְמִחְיָה יְתֵרָה מִכַּעֲדָשָׁה: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵימָתַי** טְהוֹרָה הַבַּהֶרֶת הַחִיצוֹנָה מֵחֲמַת פְּשִׁיוֹן אַחַת הַבָּהָרוֹת, **בִּזְמַן שֶׁהַמִּחְיָה הָיא כַּעֲדָשָׁה מוּבֵאת** - מְצֻמְצֶמֶת. אֲבָל אִם **הָיְתָה** הַמִּחְיָה **יְתֵרָה מִכַּעֲדָשָׁה,** וּפְשָׁתָה הַבַּהֶרֶת הַפְּנִימִית עַל אוֹתוֹ מוֹתָר, **הַמּוֹתָר** שֶׁפָּשְׁתָה בּוֹ הַבַּהֶרֶת הַפְּנִימִית נֶחְשָׁב לְ**סִימַן פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית** וְהִיא מֵחֶלְטֶת לְטֻמְאָה מֵחֲמָתוֹ, **וְהַחִיצוֹנָה** עוֹדֶנָּה **טְמֵאָה** מֵחֲמַת הַמִּחְיָה שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ בָּהּ מִחְיָה בְּכַעֲדָשָׁה. וְכֵן אִם פָּשְׁתָה הַחִיצוֹנָה עַל אוֹתוֹ מוֹתָר, הַחִיצוֹנָה מֵחֶלְטֶת מֵחֲמַת הַמִּחְיָה, וְאֶת הַפְּנִימִית יֵשׁ לְהַסְגִּיר כְּדִין נֶגַע שֶׁעָמַד בְּעֵינוֹ. **שְׁתֵּי בַּהֶרוֹת שֶׁבֹּהַק מַפְסִיק בֵּינֵיהֶן: הָיָה בֹּהַק** [-מִרְאָה לָבָן כֵּהֶה מֵאַרְבַּע מִרְאוֹת נְגָעִים] **פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה** בֵּין הַבָּהָרוֹת, אִם פָּשְׁתָה הַבַּהֶרֶת הַפְּנִימִית עַל מְקוֹם הַבֹּהַק, הֲרֵי זֶה **סִימָן פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית.** וְאִם הַחִיצוֹנָה פָּשְׁתָה עַל מְקוֹמוֹ **אֵין** זֶה **סִימָן פְּשִׁיוֹן לַחִיצוֹנָה,** שֶׁאֵין פְּשִׁיוֹן לְתוֹךְ הַנֶּגַע. [אֲבָל אִם הָיָה הַבֹּהַק יוֹתֵר מִכַּעֲדָשָׁה, אֲפִלּוּ בְּלִי פְּשִׁיוֹן הָיָה מְטַמֵּא אֶת הַחִיצוֹנִית מִדִּין 'מִחְיָה', שֶׁכֵּן מִחְיָה מְטַמֵּאת בְּכָל מַרְאֵה עוֹר]: **מִשְׁנָה ז רָאשֵׁי הָאֵיבָרִים שֶׁאֵין נְגָעִים עִם מִחְיָה מְטַמְּאִים בָּהֶם: עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֵבָרִין בָּאָדָם שֶׁאֵינָן מִטַּמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה** - שֶׁאִם נִרְאָה בָּהֶם נֶגַע שֶׁבְּתוֹכוֹ מִחְיָה, אֵינוֹ טָמֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ה) 'וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן', וְדָרְשׁוּ הַכָּתוּב שֶׁאֵין הַנֶּגַע טָמֵא אֶלָּא אִם יָכוֹל לְהֵרָאוֹת כֻּלּוֹ כְּאֶחָד, וְאִלּוּ בְּרָאשֵׁי אֵיבָרִים הַנֶּגַע מְשֻׁפָּע לַצְּדָדִים וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּאֶחָד. וְאֵלּוּ הֵם: א-כ. **רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם.** כא. **וְרָאשֵׁי הָאָזְנַיִם.** כב. **וְרֹאשׁ הַחֹטֶם** [-אַף]. כג. **וְרֹאשׁ הַגְּוִיָּה** [-גִּיד הָאַמָּה]. כד. **וְרָאשֵׁי הַדַּדִּים שֶׁבָּאִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף** רָאשֵׁי הַדַּדִּים **שֶׁל אִישׁ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַיַּבָּלוֹת וְהַדִּדְּוּלִין** - וַחֲתִיכוֹת בָּשָׂר מְדֻלְדָּל שֶׁפֵּרַשׁ מִמְּקוֹמוֹ, **אֵינָן מִטַּמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה,** שֶׁאֵין הַנֶּגַע נִרְאֶה בְּרֹאשָׁם כְּאֶחָד:

מִשְׁנָה ח הַמְּקוֹמוֹת שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לְהִטַּמֵּא בִּנְגָעִים: אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת בָּאָדָם שֶׁאֵינָן **מִטַּמְּאִין בְּבַהֶרֶת** אוֹ בִּשְׂאֵר מַרְאוֹת נְגָעִים: **תּוֹךְ** הָעַיִן, **תּוֹךְ** הָאֹזֶן, **תּוֹךְ הַחֹטֶם, תּוֹךְ הַפֶּה**, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ב) 'וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת' וְהֵם אֵינָם 'עוֹר בָּשָׂר', וְכֵן **הַקְּמָטִין** - קִפְלֵי שֶׁמֶן, **וְהַקְּמָטִין שֶׁבַּצַּוָּאר** בִּפְנֵי עַצְמָם כְּדֵי לְהוֹרוֹת שֶׁ'הַקְּמָטִין' שֶׁשָּׁנָה הֵם בְּכָל מָקוֹם וְלֹא רַק בַּצַּוָּאר], **וְתַחַת הַדַּד** שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה לָעַיִן גַּם בְּשָׁעָה שֶׁנִּרְאֵית כְּמִנִיקָה אֶת בְּנָהּ, **וְתַחַת בֵּית הַשָּׁחִי** שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה לָעַיִן גַּם בְּשָׁעָה שֶׁמַּגְבִּיהַּ הָאָדָם יָדָיו [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"ד)], וְהַקְּעָרוּרִית שֶׁבְּתַחְתִּית **כַּף הָרֶגֶל**, שֶׁמְּקוֹמוֹת אֵלּוּ הֵם 'בֵּית הַסְּתָרִים' וְאֵינָם נִרְאִים לָעַיִן, וְנֶאֱמַר בִּנְגָעִים (שם פסוק יב) 'לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן' שֶׁנֶּגַע שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה לָעַיִן אֵינוֹ מְטַמֵּא. וְכֵן **הָרֹאשׁ** אֵינוֹ מְטַמֵּא שְׂאֵינָהּ עוֹר בָּשָׂר, וְכֵן **הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן** אֵין הַנֶּגַע הַנִּרְאֶה בָּהֶם מְטַמֵּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ל) 'נָתָק הוּא צָרַעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן הוּא', לְלַמֵּד שֶׁאֵין בָּהֶם אֶלָּא טֻמְאַת נְתָקִים. וְכֵן נֶגַע הַנִּרְאֶה עַל **הַשְּׁחִין** [-פֻּצַע שְׁנוֹצָר מֵהַחִם הַפְּנִימִי שֶׁל הַגּוּף], **וְהַמִּכְוָה** [-כְּוִיָּה מֵאֵשׁ], **וְהַקֶּדַח** [-שְׁחִין שֶׁנּוֹצָר מִמַּכַּת אֶבֶן וְכַדּוֹמֶה, אוֹ כְּוִיָּה שֶׁנּוֹצְרָה מִתּוֹלְדוֹת הָאֵשׁ, כְּגוֹן רֶמֶץ חַם], כָּל אֵלּוּ **הַמּוֹרְדִין** - שֶׁעוֹמְדִים בְּמִרְדָּם וְלֹא הֶעֱלוּ קְרוּם כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם, **אֵינָן מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים** הַנִּרְאִים בָּהֶם, **וְאֵינָן מִצְטָרְפִים בִּנְגָעִים** - אִם סָמוּךְ אֲלֵיהֶם יֵשׁ נֶגַע כַּחֲצִי גְּרִיס וַעֲלֵיהֶם נֶגַע כַּחֲצִי גְּרִיס, אֵינָם מִצְטָרְפִים. **וְאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן** - נֶגַע סָמוּךְ שֶׁפָּשָׂה לְמְקוֹמוֹת אֵלּוּ אֵינוֹ נֶחְלָט לְטֻמְאָה. **וְאֵינָן מִטַּמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה** - אִם יֵשׁ מִחְיָה בְּאֶחָד מִמְּקוֹמוֹת אֵלּוּ וּסְבִיבוֹ נֶגַע, אֵינוֹ נֶחְלָט לְטֻמְאָה מֵחֲמָתָהּ, **וְאֵין מְעַכְּבִין** מְקוֹמוֹת אֵלּוּ **אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן**, וְאַף אִם אֵינוֹ מְנֻגָּע בָּהֶם, הֲרֵי הוּא טָהוֹר מֵהַצָּרַעַת שֶׁפָּרְחָה בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת כָּל עוֹר הַנֶּגַע', וּמִכָּאן שֶׁדַּי שֶׁתְּכַסֶּה אֶת הָעוֹר הָרָאוּי לְנֶגַע. **מְקוֹמוֹת אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ וְחָזְרוּ לִהְיוֹת כְּשְׂאָר הַגּוּף: חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִקְרְחוּ** - וְנִשַּׁר שְׂעָרָם, וּמַעֲתָּה הֵם רְאוּיִם לְהִטַּמֵּא בְּטֻמְאַת נְתָקִים בְּמְקוֹם נְשִׁירַת הַשֵּׂעָר, וְכֵן **הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח שֶׁחָזְרוּ וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת** - שֶׁהִתְרַפְּאוּ וְהֶעֱלוּ קְרוּם עוֹר כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם, וּמַעֲתָּה רְאוּיִם הֵם לְהִטַּמֵּא בִּנְגָעִי שְׁחִין וּמִכְוָה [וְכֵן אִם נִתְפַּשְּׁטוּ הַקְּמָטִים וּמַעֲתָּה הֵם נִרְאִים לָעַיִן וְדַיָּנִם כְּעוֹר הַבָּשָׂר], **הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין בְּאַרְבָּעָה** מַרְאוֹת **נְגָעִים** [מִלְבַד נְתָקִים שֶׁמִּטַּמְּאִים בְּכָל מַרְאֶה שֶׁהוּא], וְאוּלָם **אֵינָן מִצְטָרְפִין בִּנְגָעִים** - אֵין נִתְקֵי הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן מִצְטָרְפִים זֶה עִם זֶה לְהַשְׁלָמַת שִׁעוּר כִּגְרִיס, וְכֵן אֵין נִגְעֵי הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה מִצְטָרְפִים לְהַשְׁלָמַת שִׁעוּר כִּגְרִיס, וְכֵן אֵין נְתָקִים וְנִגְעֵי שְׁחִין וּמִכְוָה מִצְטָרְפִים לְנִגְעֵי בָּשָׂר לְהַשְׁלָמַת שִׁעוּר כִּגְרִיס. **וְאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן** - לְקַרְחַת הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן אוֹ לִקְרוּם הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה, לְפִי שֶׁאֵינָם עוֹר בָּשָׂר. **וְאֵינָן מִטַּמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה**, אֶלָּא נִתָּקִים מֻחְלָטִים עַל יְדֵי פִּשְׁיוֹן אוֹ שֵׂעָר צָהוֹב, וּשְׁחִין וּמִכְוָה מֻחְלָטִים עַל יְדֵי פִּשְׁיוֹן אוֹ שֵׂעָר לָבָן. **אֲבָל מְעַכְּבִין** מְקוֹם הַקָּרַחַת אוֹ הַקְּרוּם **אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן**, שֶׁאִם פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָל גּוּפוֹ חוּץ מֵאֶחָד מִמְּקוֹמוֹת אֵלּוּ, הֲרֵי הוּא טָמֵא כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מָקוֹם הָרָאוּי לְנֶגַע שֶׁאֵינוֹ מְנֻגָּע. **הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרַם] **הֶעֱלוּ שֵׂעָר**, כְּגוֹן קָטָן שֶׁלֹּא צָמַח זְקָנוֹ אוֹ שֵׂעָרוֹת רֹאשׁוֹ, **וְהַדַּלְדּוּלִין** [-חֻתִיכוֹת בָּשָׂר מְדֻלְדָּלוֹת] **שֶׁבָּרֹאשׁ וְשֶׁבַּזָּקָן** שֶׁאֵין בָּהֶם שֵׂעָר, **נִדּוֹנִין כְּעוֹר הַבָּשָׂר** לְכָל דָּבָר, וּמִטַּמְּאִים בִּנְגְעֵי עוֹר בָּשָׂר, וּמַעֲכְּבִים אִם פָּשָׂה לְתוֹכָם נֶגַע הַסָּמוּךְ לָהֶם, וּמְצָטְרְפִים לְהַשְׁלָמַת שִׁעוּר כִּגְרִיס לִנְגְעֵי עוֹר בָּשָׂר, וּמְעַכְּבִים אֶת הַהוֹפֵךְ כֻּלּוֹ לָבָן אִם אֵינוֹ מְנֻגָּע בָּהֶם:

פֶּרֶק ז דִּין נְגָעִים שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מִטֻּמְאָה לְטָהֳרָה אוֹ לְהֶפֶךְ, וְדִין בַּהֶרֶת שֶׁנִּקְצְצָה: **מִשְׁנָה א** **נֶגַע שֶׁנּוֹלַד בִּזְמַן שֶׁלֹּא הָיָה רָאוּי לְטַמֵּא**: אֵלּוּ הֵן הַבֶּהָרוֹת הַטְּהוֹרוֹת: בֶּהָרוֹת שֶׁהָיוּ בּוֹ קֹדֶם לְמַתַּן תּוֹרָה, בְּשָׂעָה שֶׁעֲדַיִן לֹא נָהֲגָה טֻמְאַת נְגָעִים, שֶׁאַף שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בּוֹ לְאַחַר מִכֵּן אֵינָן טְמֵאוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג ב) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת' וְגוֹ', 'כִּי יִהְיֶה' וְלֹא שֶׁכְּבָר הָיָה. וְלָכֵן אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁהַבַּהֶרֶת בָּאָה בְּשָׂעָה שֶׁכְּבָר הָיָה רָאוּי לִטַּמֵּא, וְלֹא שֶׁהָיְתָה **בְּנָכְרִי וְנִתְגַּיֵּר**, אוֹ **בְּקָטָן** [-בְּעֶבֶד] **וְנוֹלַד**, אוֹ **בְּקֶמֶט** שֶׁהוּא בֵּית הַסְּתָרִים שֶׁאֵינוֹ מִטַּמֵּא **וְנִגְלָה** עַל יְדֵי שֶׁהִתְפַּשֵּׁט הַקֶּמֶט, אוֹ **בָּרֹאשׁ וּבַזָּקָן, וּבַשְּׁחִין וּבַמִּכְוָה וְקֶדַח** [שֶׁהִתְבָּאֵר עִנְיָנָם לְעֵיל (פ"ו מ"ח)] **וּבְאֹפֶן** שֶׁהֵם **מוֹרְדִין** - שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְרַפְּאוּ וְאֵין בָּהֶם טֻמְאַת נְגָעִים. וְחָזַר הָרֹאשׁ **וְהַזָּקָן וְנִקְרְחוּ**, אוֹ שֶׁחָזְרוּ **הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת** - הֶעֱלוּ קְרוּם, וְעַתָּה הֵם רְאוּיִם לְטֻמְאַת נְגָעִים, כָּל אֵלּוּ הַנִּגְעִים **טְהוֹרִים**, כֵּיוָן שֶׁבָּאוּ בְּשָׂעָה שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִם לְטַמֵּא. **נֶגַע שֶׁהִשְׁתַּנָּה מְקוֹמוֹ זְמַנִּית לְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְטַמֵּא: הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן** שֶׁנּוֹלַד בָּהֶם נֶגַע **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרַם] **הֶעֱלוּ** - צָמַח בָּהֶם **שֵׂעָר**, וַהֲרֵי הוּא טָמֵא כְּנֶגַע עוֹר בָּשָׂר, וּלְאַחַר מִכֵּן **הֶעֱלוּ שֵׂעָר** וְנִטְהַר הַנֶּגַע, שֶׁהֲרֵי אֵינָם מִטַּמְּאִים אֶלָּא בִּנְתָקִים, וְשׁוּב **נִקְרְחוּ** וַעֲדַיִן נֶגַע זֶה עֲלֵיהֶם בְּשָׂעָה שֶׁהֵם רְאוּיִם שׁוּב לְטַמֵּא בִּנְגָעִים, וְכֵן מְקוֹם **הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח** שֶׁנּוֹלַד בּוֹ נֶגַע **עַד שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ צָרֶבֶת** - בְּטָרֶם נַעֲשׂוּ לִשְׁחִין וּמִכְוָה אוֹ קֶדַח, וְאַחַר לֵדַת הַנֶּגַע הוֹפִיעוּ **הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח** וְהֶעֱלוּ קְרוּם וְנִטְהַר הַנֶּגַע מֵחֲמָתָם [כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְטַמֵּא מִשּׁוּם נִגְעֵי שְׁחִין וּמִכְוָה שֶׁאֵינָם מִטַּמְּאִים אֶלָּא כְּשֶׁקָּדְמוּ הַשְּׁחִין וְהַמִּכְוָה לַנֶּגַע, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג יט) 'וְהָיָה בִּמְקוֹם הַשְּׁחִין שְׂאֵת לְבָנָה אוֹ בַהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת'], וּלְאַחַר מִכֵּן בְּעוֹד הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן עֲלֵיהֶם **נַעֲשׂוּ צָרֶבֶת וְחָיוּ** - הֶעֱלוּ צַלֶּקֶת וְנִתְרַפְּאוּ לְגַמְרֵי, וְעַתָּה רְאוּיִ מְקוֹמָם שׁוּב לְהִטַּמֵּא בְּטֻמְאַת נִגְעֵי עוֹר בָּשָׂר, **רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מְטַמֵּא** נְגָעִים אֵלּוּ, לְפִי **שֶׁתְּחִלָּתָן וְסוֹפָן טֻמְאָה** אַף שֶׁבְּאֶמְצַע הָיָה זְמַן שֶׁהַנֶּגַע הָיָה טָהוֹר מֵחֲמַת מְקוֹמוֹ. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים** מֵחֲמַת הָפְסֵק הַטָּהֳרָה שֶׁבְּאֶמְצַע: **מִשְׁנָה ב** **בֶּהָרוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁהִשְׁתַּנָּה מַרְאֵיהֶן**: נְגָעִים אֵלּוּ שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהֵם טְהוֹרִים, כְּגוֹן נִגְעֵי גֵּר שֶׁנּוֹלְדוּ בּוֹ קֹדֶם שֶׁנִּתְגַּיֵּר, אִם **נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן** בִּזְמַן הַחִיּוּב, כְּגוֹן שֶׁהִשְׁתַּנָּה מַרְאֵיהֶן לְאַחַר הַגֵּרוּת, **בֵּין** שֶׁהִשְׁתַּנּוּ **לְהָקֵל** - לְמַרְאָה כֵּהֶה יוֹתֵר, **וּבֵין** שֶׁהִשְׁתַּנּוּ **לְהַחְמִיר** - לְמַרְאָה עֵז יוֹתֵר, דְּיָנָם כְּפִי שִׁיבְאַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה. **כֵּיצַד** הוּא שִׁנּוּי מַרְאָה **לְהָקֵל**, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה **כַּשֶּׁלֶג, וְנַעֲשָׂה** לְאַחַר מִכֵּן **כְּסִיד הַהֵיכָל**, אוֹ שֶׁהָיְתָה **כְּצֶמֶר לָבָן וְנַעֲשְׂתָה כְּקִרּוּם בֵּיצָה**, דְּהַיְינוּ **שֶׁנַּעֲשִׂית מִסְפַּחַת** [-תּוֹלָדָה] **הַשְּׂאֵת** - כְּלוֹמַר, שֶׁהַשְּׂאֵת שֶׁהִיא כְּצֶמֶר לָבָן נַעֲשְׂתָה לְתוֹלַדְתָּהּ שֶׁהִיא כְּקִרּוּם בֵּיצָה, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"א) לְדַעַת חֲכָמִים, **אוֹ** שֶׁנַּעֲשִׂית **מִסְפַּחַת** [-תּוֹלָדָה] **הָעַזָּה** - כְּלוֹמַר, הַבַּהֶרֶת שֶׁהִיא הָעַזָּה מִכָּל הַמִּרְאוֹת נַעֲשְׂתָה לְתוֹלַדְתָּהּ, דְּהַיְינוּ שֶׁמִּרְאֶה שֶׁלֶג נַעֲשָׂה לְמִרְאֵה סִיד הַהֵיכָל. **וְכֵיצַד** הוּא שִׁנּוּי מַרְאָה **לְהַחְמִיר**, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה **כִּקְרוּם בֵּיצָה, וְנַעֲשִׂית כְּצֶמֶר לָבָן, וְנַעֲשִׂית כְּסִיד הַהֵיכָל וְנַעֲשִׂית כַּשֶּׁלֶג**. וּבֵין לְהָקֵל וּבֵין לְהַחְמִיר **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַהֵר**, שֶׁלִּדְעָתוֹ אַף שֶׁהִשְׁתַּנָּה הַנֶּגַע כֵּיוָן שֶׁמַּרְאֵהוּ בַּתְּחִלָּה וּבַסּוֹף הוּא מֵאַרְבָּעָה מַרְאוֹת נְגָעִים, אֵין כָּאן נֶגַע חָדָשׁ וַהֲרֵי הוּא נֶגַע טָהוֹר כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא אוֹמֵר**, אִם נִשְׁתַּנָּה מַרְאֵהוּ **לְהָקֵל** שֶׁכָּהֲתָה מַרְאִיתוֹ, **טָהוֹר**, וְאִם נִשְׁתַּנָּה **לְהַחְמִיר**, יֵשׁ לְהַחְשִׁיבוֹ כְּנֶגַע חָדָשׁ וְתֹרָאֶה **בַּתְּחִלָּה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בֵּין לְהָקֵל וּבֵין לְהַחְמִיר**, הֲרֵי הוּא כְּנֶגַע חָדָשׁ וְתֹרָאֶה **בַּתְּחִלָּה**: **מִשְׁנָה ג** **נֶגַע שֶׁהִשְׁתַּנָּה קֹדֶם הַכְּרַעַת הַכֹּהֵן**: אָדָם שֶׁנִּרְאֵית בּוֹ **בַּהֶרֶת וְאֵין בָּהּ כְּלוּם** - שׁוּם סִימָן טֻמְאָה, **בַּתְּחִלָּה** - כְּשֶׁבָּא לְהִרָּאוֹתָהּ לַכֹּהֵן, אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן** שֶׁל הֶסְגֵּר, **יַסְגִּיר** אוֹתָהּ הַכֹּהֵן לְשָׁבוּעַ יָמִים. וְאִם אֵין בָּהּ כְּלוּם **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי** לְהֶסְגֵּרָהּ מְטַהֲרָהּ הַכֹּהֵן, וְכֵן **לְאַחַר הַפְּטוּר** - לְאַחַר שֶׁטְּהָרָהּ הַכֹּהֵן, אִם אֵין בָּהּ סִימָן טֻמְאָה **יִפָּטֵר** - תַּעֲמֹד בְּטָהֳרָתָהּ כָּל יָמָיו. וְאִם **עוֹדֶהוּ מַסְגִּירוֹ** - וְאִם בְּעוֹד הַכֹּהֵן מַחְלִיט לְהַסְגִּיר אֶת הַנֶּגַע [בַּתְּחִלָּה אוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן], **וּפוֹטְרוֹ** - אוֹ בְּעוֹדוֹ מַחְלִיט לְטַהֲרוֹ

משניות

[בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי], וְטָרַם הִסְפִּיק הַכֹּהֵן לוֹמַר אֶת דִּינוֹ **נוֹלְדוּ לוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה** שֶׁל שֵׂעָר לָבָן אוֹ מִחְיָה וְכֵן פִּשְׁיוֹן [לְאַחַר הַהֶסְגֵּר], **יַחְלִיט** אוֹתוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה. אָדָם שֶׁנִּרְאֵית בּוֹ **בַּהֶרֶת וּבָהּ סִימָנֵי טֻמְאָה,** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֵׂעָר לָבָן אוֹ מִחְיָה, וְכֵן אִם פָּשְׂתָה [לְאַחַר הַהֶסְגֵּר], **יַחְלִיט** אוֹתָהּ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה. וְאִם **עוֹדֶהוּ מַחְלִיטוֹ** - וְאִם בָּא לְהַחְלִיטוֹ, וְקֹדֶם שֶׁהִסְפִּיק לוֹמַר עָלָיו 'טָמֵא' **הָלְכוּ לָהֶן סִימָנֵי טֻמְאָה,** דִּינוֹ כְּנֶגַע שֶׁלֹּא נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה, שֶׁאִם הוּא **בַּתְּחִלָּה** - בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן** לְהֶסְגֵּרוֹ, **יַסְגִּיר** אוֹתוֹ הַכֹּהֵן. וְאִם הוּא **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי** לְהֶסְגֵּרוֹ, אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר** - שֶׁטְּהֲרוֹ הַכֹּהֵן, **יִפְטֹר** - יְטַהֲרֶנּוּ. אֲבָל אִם כִּבֶּר הֶחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה וְאַחַר כָּךְ הָלְכוּ **סִימָנֵי טֻמְאָה** - וְלִעְנִין טָהֳרָה - דִּינוֹ שֶׁל נֶגַע זֶה, שֶׁאִם תָּלַשׁ אֶת הַסִּימָנִים **עַד שֶׁלֹּא בָּא אֶצֶל הַכֹּהֵן, טָהוֹר** כְּדִין נֶגַע שֶׁלֹּא נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה שֶׁמִּסְגִּירוֹ בַּתְּחִלָּה וּבְסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּמְטַהֲרוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי. וְאִם תָּלָשׁ לְאַחַר הֶחְלַטּוֹ לְטֻמְאָה, **טָמֵא. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאֵלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** כְּשֶׁהָיִינוּ **הוֹלְכִין לְגַדְּוָד** [שֵׁם מָקוֹם], אִם תָּלָשׁ **בְּתוֹךְ** יְמֵי **הֶסְגֵּרוֹ, מָה הוּא** דִּינוֹ. **אָמְרוּ לִי,** דָּבָר זֶה **לֹא שָׁמַעְנוּ** מֵרַבּוֹתֵינוּ מָה דִּינוֹ. **אֲבָל שָׁמַעְנוּ,** שֶׁאִם תָּלָשׁ **עַד שֶׁלֹּא בָּא אֶצֶל הַכֹּהֵן, טָהוֹר.** וְאִם תָּלָשׁ **לְאַחַר הֶחְלִיטוֹ, טָמֵא,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל. **הִתְחַלְתִּי מַבִּיא לָהֶם רְאָיוֹת,** שֶׁכָּשִׁים שֶׁהִתּוֹלָשׁ קֹדֶם שֶׁבָּא לִפְנֵי הַכֹּהֵן, הֲרֵי הוּא טָהוֹר כֵּיוָן שֶׁלֹּא רָאָה הַכֹּהֵן סִימָנֵי טֻמְאָה, שֶׁאִם הוּא **בַּתְּחִלָּה** - בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן** לְהֶסְגֵּרוֹ, **יַסְגִּיר** אוֹתוֹ הַכֹּהֵן. וְאִם הוּא **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי** לְהֶסְגֵּרוֹ, אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר** - שֶׁטְּהֲרוֹ הַכֹּהֵן, **יִפְטֹר** - יְטַהֲרֶנּוּ. אֲבָל אִם כִּבֶּר הֶחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה וְאַחַר כָּךְ הָלְכוּ **סִימָנֵי טֻמְאָה** - וְלִעְנִין טָהֳרָה - דִּינוֹ שֶׁל נֶגַע זֶה, שֶׁאִם תָּלַשׁ אֶת הַסִּימָנִים **עַד שֶׁלֹּא בָּא אֶצֶל הַכֹּהֵן, טָהוֹר** כְּדִין נֶגַע שֶׁלֹּא נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה שֶׁמִּסְגִּירוֹ בַּתְּחִלָּה וּבְסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וּמְטַהֲרוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי. וְאִם תְּלָשָׁם [לְאַחַר הֶחְלַטּוֹ לְטֻמְאָה, **טָמֵא. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁאֵלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** כְּשֶׁהָיִינוּ **הוֹלְכִין לְגַדְּוָד** [שֵׁם מָקוֹם], אִם תָּלְשָׁם **בְּתוֹךְ** יְמֵי **הֶסְגֵּרוֹ, מָה הוּא** דִּינוֹ. **אָמְרוּ לִי,** דָּבָר זֶה **לֹא שָׁמַעְנוּ** מֵרַבּוֹתֵינוּ מָה דִּינוֹ. **אֲבָל שָׁמַעְנוּ,** שֶׁאִם תָּלְשָׁם **עַד שֶׁלֹּא בָּא אֶצֶל הַכֹּהֵן, טָהוֹר.** וְאִם תָּלְשָׁם **לְאַחַר הֶחְלִיטוֹ, טָמֵא,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל. **הִתְחַלְתִּי מַבִּיא לָהֶם רְאָיוֹת,** שֶׁכָּשִׁים שֶׁהִתּוֹלָשׁ קֹדֶם שֶׁבָּא לִפְנֵי הַכֹּהֵן, הֲרֵי הוּא טָהוֹר כֵּיוָן שֶׁלֹּא רָאָה הַכֹּהֵן סִימָנֵי טֻמְאָה שֶׁבּוֹ, כָּךְ גַּם בִּימֵי הֶסְגֵּרוֹ כֵּיוָן שֶׁלֹּא רָאָה הַכֹּהֵן אֶת סִימָנֵי הַטֻּמְאָה הֲרֵי הוּא טָהוֹר. וְלָכֵן **אֶחָד הָעוֹמֵד בִּפְנֵי הַכֹּהֵן** וְתָלַשׁ אֶת סִימָנֵי טֻמְאָה קֹדֶם שֶׁיֹּאמַר לוֹ הַכֹּהֵן טָמֵא אַתָּה, **וְאֶחָד** הַתּוֹלָשִׁים **בְּתוֹךְ הֶסְגֵּרוֹ,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר, עַד שֶׁיִּטְמְאֵנוּ הַכֹּהֵן** קֹדֶם שֶׁתְּתָלְשֵׁם. וְאִם תְּלָשָׁם אַחַר חִלּוּטוֹ **מֵאֵימָתַי הִיא טָהֳרָתוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לִכְשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ נֶגַע אַחֵר וְיִטְהַר מִמֶּנּוּ,** שֶׁיִּסְתַּם הוּא שֶׁחָסַךְ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם וְאַף אִלּוּ הָיָה הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן עִם סִימָנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁבּוֹ הָיָה נִטְהָר גַּם מִמֶּנּוּ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵינוֹ נִטְהָר **עַד שֶׁתִּפְרַח** הַצָּרַעַת הַשְּׁנִיָּה **בְּכֻלּוֹ,** שֶׁבְּאֶפֶן זֶה הָיָה נִטְהָר מֵחֲמַת הַפְּרִיחָה אֲפִלּוּ אִם הָיָה הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן קַיָּם, **אוֹ עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֲרָתוֹ מִכְּגְרִיס.** מִן הַטֻּמְאָה, **טָהוֹר.** חָזְרוּ בּוֹ רְאשֵׁי אֲבָרִים, **טָמֵא,** עַד שֶׁתִּתְמַעֵט **בַּהֲרָתוֹ לִכְמוֹת שֶׁהָיְתָה: ב** **בַּהֶרֶת** כִּגְרִיס **וּבָהּ** מִחְיָה **כַּעֲדָשָׁה, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ וְאַחַר כָּךְ הָלְכוּ לָהּ הַמִּחְיָה, אוֹ שֶׁהָלְכָה לָהּ הַמִּחְיָה וְאַחַר כָּךְ פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר. נוֹלְדָה לוֹ מִחְיָה, טָמֵא. נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: ג** **בַּהֶרֶת וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁשֵּׂעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ, טָהוֹר. בַּהֶרֶת וּבָהּ פִּשְׁיוֹן, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר. וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן רְאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא,** עַד שֶׁתִּתְמַעֵט **בַּהֲרָתוֹ לִכְמוֹת שֶׁהָיְתָה: ד** **הַתּוֹלֵשׁ סִימָנֵי טֻמְאָה, וְהַכּוֹוֶה אֶת הַמִּחְיָה, עוֹבֵר בִּלֹּא תַעֲשֶׂה. וּלְטָהֳרָה, עַד שֶׁלֹּא בָּא אֶצֶל הַכֹּהֵן, טָהוֹר. לְאַחַר הֶחְלִטּוֹ, טָמֵא. הִתְחַלְתִּי מֵבִיא לָהֶם רְאָיוֹת, אֶחָד עוֹמֵד בִּפְנֵי הַכֹּהֵן וְאֶחָד בְּתוֹךְ הֶסְגֵּרוֹ, טָהוֹר, עַד שֶׁיִּטְמְאֵנוּ הַכֹּהֵן. מֵאֵימָתַי הִיא טָהֳרָתוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לִכְשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ נֶגַע אַחֵר וְיִטְהַר מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֲרָתוֹ מִכְּגְרִיס: ה** **מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת וְנִקְצָצָה, טְהוֹרָה. קְצָצָהּ מִתְּחִלָּתָן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לִכְשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ נֶגַע אַחֵר וְיִטְהַר מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֲרָתוֹ מִכְּגְרִיס: ו** **הָיְתָה בְּמִקְצָתָהּ, אַף עַל פִּי כֵן יְמוֹל,** אֲפִלּוּ בְּמִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכֵּן מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל מִילָה דּוֹחָה אֶת אִסּוּר

מסכת נגעים פרק ח

פרק ח א הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא, טָהוֹר. חָזְרוּ בּוֹ רְאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא, עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֲרָתוֹ מִכְּגְרִיס. מִן הַטָּהוֹר, טָמֵא. חָזְרוּ בּוֹ רְאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא, עַד שֶׁתַּחֲזֹר בַּהֲרָתוֹ לִכְמוֹת שֶׁהָיְתָה: **ב** בַּהֶרֶת כִּגְרִיס וּבָהּ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ וְאַחַר כָּךְ הָלְכוּ לָהּ הַמִּחְיָה, אוֹ שֶׁהָלְכָה לָהּ הַמִּחְיָה וְאַחַר כָּךְ פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר. נוֹלְדָה לוֹ מִחְיָה, טָמֵא. נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: **ג** בַּהֶרֶת וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁשֵּׂעָר לָבָן בִּמְקוֹמוֹ, טָהוֹר. בַּהֶרֶת וּבָהּ פִּשְׁיוֹן, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר. וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן רְאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא, עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֲרָתוֹ מִכְּגְרִיס. מִן הַטָּהוֹר, טָמֵא. חָזְרוּ בּוֹ רְאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא, עַד שֶׁתַּחֲזֹר בַּהֲרָתוֹ לִכְמוֹת שֶׁהָיְתָה: **ד** הַתּוֹלֵשׁ סִימָנֵי טֻמְאָה, וְהַכּוֹוֶה אֶת הַמִּחְיָה, עוֹבֵר בִּלֹּא תַעֲשֶׂה. וּלְטָהֳרָה, עַד שֶׁלֹּא בָּא אֶצֶל הַכֹּהֵן, טָהוֹר. לְאַחַר הֶחְלִטּוֹ, טָמֵא. הִתְחַלְתִּי מֵבִיא לָהֶם רְאָיוֹת, אֶחָד עוֹמֵד בִּפְנֵי הַכֹּהֵן וְאֶחָד בְּתוֹךְ הֶסְגֵּרוֹ, טָהוֹר, עַד שֶׁיִּטְמְאֵנוּ הַכֹּהֵן. מֵאֵימָתַי הִיא טָהֳרָתוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לִכְשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ נֶגַע אַחֵר וְיִטְהַר מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֲרָתוֹ מִכְּגְרִיס: **ה** מִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת וְנִקְצָצָה, טְהוֹרָה. קְצָצָהּ מִתְּחִלָּתָן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לִכְשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ נֶגַע אַחֵר וְיִטְהַר מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֲרָתוֹ מִכְּגְרִיס: **ו** הָיְתָה בְּמִקְצָתָהּ, אַף עַל פִּי כֵן יְמוֹל, אֲפִלּוּ בְּמִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכֵּן מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל מִילָה דּוֹחָה אֶת אִסּוּר

המבוארות

לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁל קְצִיצַת הַבַּהֶרֶת. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁמִּילָה בִּזְמַנָּהּ דּוֹחָה אִסּוּר זֶה, שֶׁהֲרֵי הִיא דּוֹחָה אֲפִלּוּ אֶת הַשַּׁבָּת הַחֲמוּרָה:

פֶּרֶק ח דִּין פְּרִיחָה צָרַעַת בְּכֻלּוֹ: **מִשְׁנָה א** **פָּרְחָה צָרַעַת בְּכֻלּוֹ אַחַר שֶׁהֶחְלַט הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא** - מִצָּרַע שֶׁהֶחְלַט לְטֻמְאָה וְאַחַר כָּךְ פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָל גּוּפוֹ, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג יב-יג), 'וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר, וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֵת כָּל עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן, וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִּסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ, וְטִהַר אֶת הַנָּגַע, כֻּלּוֹ הָפַךְ לָבָן טָהוֹר הוּא'. וְאִם **חָזְרוּ בּוֹ** רְאשֵׁי אֲבָרִים, חוֹזֵר בְּלִבַּד שֶׁנִּסְתַּלְּקָה מֵהֶם הַצָּרַעַת, וְנַעֲשָׂה **טָמֵא,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יד) 'וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטְמָא'. וְאַחַר כָּךְ **נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא,** שֶׁמִּחְיָה וְשֵׂעָר לָבָן שְׁנֵיהֶם סִימָנֵי טֻמְאָה, וּכְשֵׁם שֶׁמִּחְיָה מְטַמֵּאת כָּךְ שֵׂעָר לָבָן מְטַמֵּא. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** שֶׁרַק בְּמִחְיָה גִּלָּה הַכָּתוּב שֶׁנִּטְמָא כְּשֶׁנִּרְאֵית בּוֹ (תפא"י): **מִשְׁנָה ג** **בַּהֶרֶת שֶׁפָּרְחָה לְאַחַר שֶׁהֶחְלְטָה בְּשֵׂעָר לָבָן אוֹ בְּפִשְׁיוֹן: בַּהֶרֶת** כִּגְרִיס **וּבָהּ שֵׂעָר לָבָן** וְהֶחְלְטָה לְטֻמְאָה, וְלְאַחַר מִכֵּן **פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ,** [וְשֵׂעָר לָבָן]. **פָּרְחָה** רַק **בִּמְקָצָתוֹ,** אַף אִם פָּרְחָה בְּרֻבּוֹ אֵין אוֹמְרִים 'רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ', וְהוּא **טָמֵא** מִשּׁוּם פִּשְׁיוֹן [כְּשֶׁפָּשָׂה לְאַחַר הֶסְגֵּר], וְרַק אִם **פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר: מִשְׁנָה ד** **פְּרִיחַת בַּהֶרֶת וַחֲזִירַת רְאשֵׁי אֵיבָרִים: כָּל פְּרִיחַת רְאשֵׁי אֲבָרִים שֶׁבִּפְרִיחָתָן טְהוֹרָה** - שֶׁעַל יְדֵי שֶׁפָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָל גּוּפוֹ וְאַף עַל רְאשֵׁי הָאֵיבָרִים, נִטְהָר הַטָּמֵא, כְּדִין טָמֵא שֶׁפָּרְחָה צָרַעַת בְּכֻלּוֹ, **כְּשֶׁיַּחְזְרוּ** - אִם חָזְרוּ וְהִתְגַּלּוּ רְאשֵׁי הָאֵיבָרִים, **טְמֵאִים** - הֲרֵי הוּא חוֹזֵר לְטֻמְאָתוֹ. **וְכָל חֲזִירַת רְאשֵׁי אֲבָרִים** שֶׁנִּטְהֲרוּ מֵהַצָּרַעַת שֶׁפָּשְׂתָה בָּהֶם **שֶׁבַּחֲזִירָתָם טִמְּאוּ** שׁוּב אֶת הַמְצֹרָע שֶׁהָיָה **טָהוֹר** כְּשֶׁפָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָל גּוּפוֹ, **וְנִתְכַּסּוּ** שׁוּב בְּצָרַעַת, חוֹזֵר הַמְצֹרָע וְנַעֲשָׂה **טָהוֹר.** וְאִם שׁוּב חָזְרוּ **וְנִתְגַּלּוּ,** חוֹזֵר שׁוּב וְנַעֲשָׂה **טָמֵא. וַאֲפִלּוּ** אִם הִתְכַּסּוּ וְהִתְגַּלּוּ **מֵאָה פְּעָמִים,** כְּשֶׁהַצָּרַעַת בְּכֻלּוֹ הֲרֵי הוּא טָהוֹר, וּכְשֶׁנִּגְלוּ אֲפִלּוּ רְאשֵׁי אֵיבָרִים הֲרֵי הוּא טָמֵא:

מִשְׁנָה ה הַמְּקוֹמוֹת הַמְעַכְּבִים אֶת הַפְּרִיחָה: כָּל מָקוֹם בַּגּוּף הָרָאוּי לִטַּמְּא בְּנֶגַע הַבַּהֶרֶת, מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה, שֶׁאִם פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָל הַגּוּף וְלֹא בְּמָקוֹם זֶה עוֹדֶנּוּ טָמֵא, וְכָל מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִטַּמְּא בְּנֶגַע הַבַּהֶרֶת, כְּגוֹן בָּרֹאשׁ וּבַזָּקָן, אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה, וְהוּא טָהוֹר בִּפְרִיחַת הַצָּרַעַת בְּכָל גּוּפוֹ אַף אִם לֹא פָּרְחָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. כֵּיצַד, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, אֲבָל לֹא בָּרֹאשׁ וּבַזָּקָן שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לְטַמְּא בְּנֶגַע עוֹר בָּשָׂר אֶלָּא בְּנָתָק, אוֹ שֶׁלֹּא פָּרְחָה בַּשְּׂחִין אוֹ בַּמִּכְוָה וּבַקֶּדַח - מִינִים שׁוֹנִים שֶׁל חַבּוּרוֹת בָּעוֹר (ראה לעיל פ"ו מ"ח), הַמּוֹרְדִין - שֶׁלֹּא הִתְרַפְּאוּ וְאֵינָם מִטַּמְּאִים בַּנֶּגַע הַנִּרְאֶה בָּהֶם, הֲרֵי פָּרְחָה הַבַּהֶרֶת בְּכָל מָקוֹם הָרָאוּי לִטַּמֵּא בָּהּ, וְהוּא טָהוֹר. וַאֲפִלּוּ אִם לְאַחַר מִכֵּן חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִקְרְחוּ, אוֹ שֶׁחָזְרוּ הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת - וְהֶעֱלוּ קְרוּם, וְשׁוּב רְאוּיִם מְקוֹמוֹת אֵלּוּ לְהִטַּמֵּא בְּבַהֶרֶת, מִכָּל מָקוֹם טְהוֹרִים - עֲדַיִן עוֹמֵד הוּא בְּטָהֳרָתוֹ מֵחֲמַת הַפְּרִיחָה, כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁעַת הַפְּרִיחָה לֹא הָיוּ רְאוּיִם לְהִטַּמֵּא וְלֹא עִכְּבוּ אֶת הַפְּרִיחָה. אֲבָל אִם פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכֻלּוֹ, אֲבָל לֹא בְּכַחֲצִי עֲדָשָׁה שֶׁל עוֹר בָּשָׂר הַסָּמוּךְ לָרֹאשׁ וְלַזָּקָן, אוֹ לַשְּׂחִין אוֹ לַמִּכְוָה וְלַקֶּדַח הַמּוֹרְדִין, וְנִמְצָא שֶׁעֲדַיִן לֹא פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכֻלּוֹ וְהוּא טָמֵא, וְאִם לְאַחַר מִכֵּן חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִקְרְחוּ, אוֹ שֶׁחָזְרוּ הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, אַף עַל פִּי שֶׁמְּדֻבָּקִים זֶה לָזֶה וְהֵם נִרְאִים כְּאֶחָד - אוֹתוֹ חֲצִי עֲדָשָׁה שֶׁנַּעֲשָׂה מָקוֹם הַמִּחְיָה - עוֹדֶנּוּ טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁלֹּא פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָל עוֹר בָּשָׂרוֹ עַד שֶׁחָזְרוּ וְנִקְרְחוּ אוֹ נַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, וַעֲתָּה אַף הֵם רְאוּיִם לְטַמֵּאת נְגָעִים, וְאֵינוֹ טָהוֹר עַד שֶׁתִּפְרַח בְּכֻלּוֹ - גַּם בְּמָקוֹם הַקָּרַחַת אוֹ הַצָּרֶבֶת: **מִשְׁנָה ו** שְׁתֵּי בֶּהָרוֹת הַחֲלוּקוֹת בִּדְיָנָם שֶׁהִתְחַבְּרוּ וּפָרְחוּ בְּכָל הַגּוּף: שְׁתֵּי בֶּהָרוֹת, אַחַת טְהוֹרָה מֵחֲמַת עַצְמָהּ, וְאַחַת טְהוֹרָה לְפִי שֶׁנִּמְדָּה בְּעֵינָהּ בְּסוֹף שְׁבוּעַ שֵׁנִי, וּפָרְחָה [-וּפָשְׁתָה] מִזּוֹ לָזוֹ, מִלְּהִטָּהֵר לַטְּמֵאָה אוֹ לְהֵפֶךְ, וְאַחַר כָּךְ פָּרְחָה הַבַּהֶרֶת בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר, לְפִי שֶׁבִּפְרִיחַת הַבָּהֶרוֹת זוֹ לְזוֹ נִטְמְאָה גַּם הַבַּהֶרֶת הַטְּהוֹרָה מִדִּין פְּשִׁיוֹן, וּמִצָּרַע שֶׁפָּרַח בְּכֻלּוֹ נֶגַע טָמֵא, טָהוֹר. הָיָה כַּחֲצִי גְּרִיס בַּהֶרֶת בִּשְׂפָתוֹ הָעֶלְיוֹנָה, וְכַחֲצִי גְּרִיס בַּהֶרֶת בִּשְׂפָתוֹ הַתַּחְתּוֹנָה, וְכֵן בִּשְׁתֵּי אֶצְבְּעוֹתָיו אוֹ בִּשְׁנֵי רֵיסֵי עֵינָיו, כְּשֶׁבְּכָל אֶחָד יֵשׁ בַּהֶרֶת כַּחֲצִי גְּרִיס, אַף עַל פִּי שֶׁמְּדֻבָּקִים זֶה לָזֶה וְהֵם נִרְאִים כְּאֶחָד - אַף עַל פִּי שֶׁרֹּק כְּשֶׁהֵם צְמוּדִים זֶה לָזֶה הֵם נִרְאִים כְּבַהֶרֶת אַחַת שֶׁשִּׁעוּרָהּ כִּגְרִיס, כְּגוֹן כְּשֶׁהוּא סוֹגֵר אֶת פִּיו, מִכָּל מָקוֹם הֵם מִצְטָרְפִים זֶה לָזֶה וְהוּא טָמֵא, וְלָכֵן אִם פָּרְחָה אַחַר כָּךְ בְּכֻלּוֹ, הֲרֵי הוּא טָהוֹר, כְּדִין נֶגַע טָמֵא שֶׁפָּרַח בְּכֻלּוֹ. הַבַּהֶק מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה: וְאִם פָּרְחָה הַבַּהֶרֶת בְּכֻלּוֹ, אֲבָל לֹא בַּבַּהֶק - מַרְאָה לָבָן טָהוֹר, כֵּהֶה יוֹתֵר מֵעוֹר בָּשָׂר, בָּשָׂר חַי יִטְמָא' (שם פסוק יד) 'וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטְמָא', וְדָרְשׁוּ, בָּשָׂר חַי הַחוֹזֵר מִטַּמֵּא, וְלֹא בַּהַק הַחוֹזֵר, וּכְדַעַת חֲכָמִים לְהַלָּן. [וְדִין זֶה הוּא אַף בִּשְׂאָר חֶלְקֵי הַגּוּף, וְנָקֵט הַתַּנָּא רָאשֵׁי אֵיבָרִים אַגַּב הַסֵּיפָא]. וּבְאֹפֶן זֶה שֶׁחָזְרוּ בּוֹ וְנַעֲשׂוּ בַּהַק אֲפִלּוּ רַק רָאשֵׁי אֵבָרִים וַאֲפִלּוּ רַק פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ בַּהַק חוֹזֵר וּמְטַמֵּא כְּדָרְכּוֹ שֶׁהוּא מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה בְּתְחִלָּתָהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בַּהַק פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה וְאַף יוֹתֵר מִכֵּעֲדָשָׁה, הֲרֵי הוּא כְּסִימָן טָמֵא בְּתְחִלָּה, וְלוֹמַר, הֲרֵי הוּא מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה בְּתְחִלָּה, וְאֵין הוּא סִימָן טָמֵא בְּסוֹף, אִם כְּבָר נִטְהַר הַמְצֹרָע בִּפְרִיחָה וְחָזַר חֵלֶק מִגּוּפוֹ וְנַעֲשָׂה בַּהַק, אֵינוֹ טָמֵא, וּכְבִי שָׁנִתְבָּאֵר: **מִשְׁנָה ז** פְּרִיחַת צָרַעַת בְּתְחִלָּה: מִצָּרַע הַבָּא לְפָנֵי הַכֹּהֵן בְּתְחִלָּה כְּשֶׁכֻּלּוֹ לָבָן, אֵין פְּרִיחָה מְטַהֶרֶת בְּתְחִלָּה, וְהַכֹּהֵן יַסְגִּיר אוֹתוֹ כְּשֶׁאָר

ה כָּל הָרָאוּי לְטַמֵּא בְּנֶגַע הַבַּהֶרֶת, מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה. כֹּל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְטַמֵּא בְּנֶגַע הַבַּהֶרֶת, אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה. כֵּיצַד, פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, אֲבָל לֹא בָּרֹאשׁ וּבַזָּקָן, בַּשְּׂחִין בַּמִּכְוָה וּבַקֶּדַח הַמּוֹרְדִין, חָזַר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִקְרְחוּ, הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, טְהוֹרִים. פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, אֲבָל לֹא בְּכַחֲצִי עֲדָשָׁה הַסָּמוּךְ לָרֹאשׁ וְלַזָּקָן, לַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וְהַקֶּדַח וְנַעֲשׂוּ צָרֶבֶת, אַף עַל פִּי שֶׁנַּעֲשָׂה מְקוֹם הַמִּחְיָה טָמֵא. פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָמֵא. חָזְרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֵבָרִים כְּמִין בַּהַק, טָהוֹר. חָזְרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֵבָרִים פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בַּהַק פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, סִימָן טָמֵא בַּתְּחִלָּה, וְאֵין סִימָן טָמֵא בַּסּוֹף: **ז** הַבָּא כֻּלּוֹ לָבָן, יַסְגִּיר. נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן, יְחֻלִּיט. הִשְׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶם אוֹ אַחַת מֵהֶן, הִקְצִירוּ שְׁתֵּיהֶן אוֹ אַחַת מֵהֶן, נִסְמַךְ הַשְּׂחִין לִשְׁתֵּיהֶן אוֹ לְאַחַת מֵהֶן, הִקִּיף הַשְּׂחִין אֶת שְׁתֵּיהֶן אוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן, אוֹ שָׁחֲלְקָן הַשְּׂחִין - שֶׁהוֹפִיעַ בֵּין שְׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת וְהִפְסִיק בֵּינֵיהֶן, וּמִחֲיַת הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה וּמִחֲיַת הַמִּכְוָה וְהַבַּהַק (ראה לעיל פ"א מ"ה) שֶׁנִּסְמְכוּ אוֹ הִקִּיפוּ אוֹ חָלְקוּ בֵּין שְׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת, וּבְכָךְ בָּטֵל סִימָן הַטֻּמְאָה שֶׁל הַשֵּׂעָר, אֲזַי אִם לְאַחַר מִכֵּן נוֹלַד לוֹ סִימָן טֻמְאָה שֶׁל מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן אַחַר, הֲרֵי הוּא טָמֵא. וְאִם לֹא נוֹלַד לוֹ לֹא מִחְיָה וְלֹא שֵׂעָר לָבָן, הֲרֵי הוּא טָהוֹר כְּדִין נֶגַע שֶׁהִסְתַּלֵּק סִימָן טֻמְאָתוֹ. וְכֻלָּן - כָּל הַנִּגְעִים שֶׁבָּאוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן כְּשֶׁהֵם פּוֹרְחִים בְּכָל גּוּפוֹ, וְנִטְהֲרוּ מֵחֲמַת שֶׁהֶסְגִּירוּ שְׁבוּעִים וְעָמְדוּ בְּעֵינָיִם, אוֹ מֵחֲמַת שֵׂעָר לָבָן שֶׁהָיָה בָּהֶם וְהִסְתַּלֵּק אַחֲרֵי שֶׁהָחְלִיטָם הַכֹּהֵן, וְחָזְרוּ בָּהֶן רָאשֵׁי אֵבָרִים, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים כְּמוֹת שֶׁהָיוּ קֹדֶם לָכֵן, וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג יד) 'וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטְמָא', דָּרְשׁוּ מִמֶּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַבָּשָׂר הַחַי', וְטִמְּאוֹ, הַבָּשָׂר הַחַי טָמֵא הוּא, צָרַעַת הוּא', וּמִתְּבוֹת 'טָמֵא הוּא צָרַעַת הוּא' מָצָעטוּ מִחְיָה הַבָּאָה אַחַר שֶׁנִּטְהַר בָּאֻפָנִים אֵלּוּ. וְאִם לְאַחַר שֶׁחָזְרוּ רָאשֵׁי אֵיבָרִים פָּרְחָה הַצָּרַעַת בִּמְקָצָתוֹ - בִּמְקָצַת רָאשֵׁי הָאֵיבָרִים שֶׁחָזְרוּ [אוֹ בְּכָל רָאשֵׁי הָאֵיבָרִים], טָמֵא מֻחֶמֶת פְּשִׁיוֹן, וְאִם אַחַר כָּךְ פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ - בְּכָל רָאשֵׁי הָאֵיבָרִים, הֲרֵי הוּא טָהוֹר, כְּדִין הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא שֶׁהוּא טָהוֹר (לעיל מ"א): **מִשְׁנָה ח** פָּרְחָה וְחָזְרוּ רָאשֵׁי אֵיבָרִים וְחָזְרָה וּפָרְחָה: אִם בְּכֻלּוֹ פָּרְחָה כְּאַחַת, מִתּוֹךְ הַטָּהֳרָה, כְּגוֹן שֶׁבָּא לִפְנֵי הַכֹּהֵן בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהוּא כֻּלּוֹ לָבָן, וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן וְעָמַד הַנֶּגַע בְּעֵינוֹ וְנִטְהַר, אוֹ שֶׁהָיָה בּוֹ סִימָן טֻמְאָה וְהֶחְלַט לְטַמְּאָה וְאַחַר כָּךְ נִטְהַר בְּהִסְתַּלְּקוּת הַסִּימָן, וְאַחַר כָּךְ הִתְרַפְּאוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֵיבָרִים, וַעֲדַיִן הוּא בְּטָהֳרָתוֹ כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וְאִם עַתָּה פָּרְחָה הַבַּהֶרֶת בְּכֻלּוֹ, הֲרֵי הוּא טָמֵא מִשּׁוּם פְּשִׁיוֹן [כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת בְּפָרְחָה בִּמְקָצָתוֹ', וּכְבִי שְׁנִתְבָּאֵר שָׁם שֶׁהוּא הַדִּין כְּשֶׁפָּרְחָה בְּכֻלּוֹ]. וְאִם פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ מִתּוֹךְ הַטֻּמְאָה, כְּגוֹן שֶׁבָּא לִפְנֵי הַכֹּהֵן כְּשֶׁהוּא כֻּלּוֹ לָבָן כֻּלּוֹ, וְהֶחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטַמְּאָה מֻחֶמֶת שֵׂעָר לָבָן שֶׁצָּמַח בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ חָזְרוּ רָאשֵׁי אֵיבָרִים וְעוֹדֶנּוּ בְּטֻמְאָתוֹ, וְאִם עַתָּה מִתּוֹךְ טֻמְאָתוֹ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בְּכֻלּוֹ, הֲרֵי הוּא טָהוֹר כְּדִין הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא. מִצָּרַע מֻסְגָּר וּמִצָּרַע מֻחְלָט: מִצָּרַע הַטָּהוֹר [-שֶׁנִּטְהַר] מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר וְלֹא הֻחְלַט לְטֻמְאָה, בְּכָל יְמֵי הֶסְגֵּרוֹ פְּטוּר מִן הַפְּרִיעָה - מִלְּגַדֵּל אֶת שֵׂעָר רֹאשׁוֹ, וּמִן הַתִּגְלַחַת - מִלְּקָרֵעַ אֶת בְּגָדָיו, וּמִן הַצִּפֻּרִים לְטָהֳרָתוֹ. וְאִלּוּ הַטָּהוֹר מִתּוֹךְ הֶחְלֵט, חַיָּב בְּכֻלָּן. זֶה וָזֶה - מְצֹרָע מֻסְגָּר וּמֻחְלָט, מְטַמְּאִים בְּבִיאָה - מְטַמְּאִים אֶת כָּל הַנִּמְצָא בַּבַּיִת כְּשֶׁנִּכְנָסִים לְתוֹכוֹ: **מִשְׁנָה ט** צָרַעַת עִם מִחְיָה שֶׁפָּרְחָה וְחָזְרוּ רָאשֵׁי אֵיבָרָיו קֹדֶם שֶׁהֶחֱלִיטוֹ הַכֹּהֵן: מִצָּרַע הַבָּא תְּחִלָּה לִפְנֵי הַכֹּהֵן כְּשֶׁכֻּלּוֹ לָבָן - שֶׁפָּרְחָה צָרַעַת בְּכֻלּוֹ, וּבוֹ מִחְיָה כַּעֲדָשָׁה, וְקֹדֶם שֶׁהֶחֱלִיטוֹ הַכֹּהֵן פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ וְכִסְּתָה אֶת הַמִּחְיָה, וְאַחַר כָּךְ חָזְרוּ וְנִתְגַּלּוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֵבָרִים, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הֲרֵי הוּא טָעוּן הֶסְגֵּר רָאשֵׁי אֵבָרִים בְּבַהֶרֶת גְּדוֹלָה - כְּדִין מִי שֶׁבָּא כֻּלּוֹ לָבָן חוּץ מֵרָאשֵׁי אֵיבָרָיו, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֶחֱלַט מֵחֲמַת הַמִּחְיָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, מֵאַחַר וְאִלּוּ לֹא הָיְתָה פּוֹרַחַת הַצָּרַעַת בְּכֻלּוֹ הָיָה הַכֹּהֵן מַחְלִיטוֹ לְטֻמְאָה מִשּׁוּם הַמִּחְיָה, דֵּינוֹ כַּחֲזִירַת רָאשֵׁי אֵבָרִים בְּמִי שֶׁהָיְתָה בּוֹ בַּהֶרֶת קְטַנָּה וּבָהּ מִחְיָה, שֶׁאִם אַחַר כָּךְ פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ וּלְאַחַר מִכֵּן נִתְגַּלּוּ רָאשֵׁי הָאֵיבָרִים, הֲרֵי הוּא חוֹזֵר לְטֻמְאָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ד):

משניות

מַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק ט-י

המבוארות

מִשְׁנָה י אֲפָנִים שֶׁבָּהֶם אֵי רְאִיַּת הַכֹּהֵן מִשְׁנָה אֶת דִּין הַמִּצְרָע: יֵשׁ מַרְאֶה נִגְעוֹ לַכֹּהֵן וְנִשְׁכָּר - וְעַל יְדֵי כֵן נִטְהָר, וְיֵשׁ מַרְאֶה נִגְעוֹ לַכֹּהֵן וּמַפְסִיד - וְעַל יְדֵי כֵן נִמְנַעַת טָהֳרָתוֹ. כֵּיצַד, מִי שֶׁהָיָה מְחֻלָּט מֵחֲמַת סִימַן טֻמְאָה שֶׁהָיָה בְּנִגְעוֹ, וְהָלְכוּ לָהֶן סִימָנֵי טֻמְאָה, וְלֹא הִסְפִּיק לְהֵרָאוֹתָהּ לַכֹּהֵן עַד שֶׁפָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכֻלּוֹ, טָהוֹר כְּדִין הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא, כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא טִהֲרוֹ הַכֹּהֵן. וְנִשְׁכָּר בְּכָךְ שֶׁהַכֹּהֵן לֹא רָאָהוּ, שֶׁאִלּוּ הֶרְאָה אוֹתָהּ לַכֹּהֵן וְהָיָה הַכֹּהֵן מְטַהֲרוֹ מֵחֲמַת סִלּוּק סִימָנֵי הַטֻּמְאָה, הָיָה נַעֲשֶׂה טָמֵא מֵחֲמַת הַפְרִיחָה, כְּדִין הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּהוֹר, וְנִמְצָא שֶׁבְּרִאְיָה זוֹ לַכֹּהֵן הוּא מַפְסִיד. וְאִם נִרְאֲתָה בּוֹ בַּהֶרֶת וְאֵין בָּהּ כְּלוּם - שׁוּם סִימַן טֻמְאָה, וְלֹא הִסְפִּיק לְהֵרָאוֹתָהּ לַכֹּהֵן עַד שֶׁפָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, טָמֵא - טָעוּן הֶסְגֵּר כְּדִין מִי שֶׁבָּא לַכֹּהֵן בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁצָּרַעַת בְּכָל גּוּפוֹ. וְהַפְסִיד בְּכָךְ שֶׁהַכֹּהֵן לֹא רָאָהוּ, שֶׁאִלּוּ הֶרְאָה לַכֹּהֵן קֹדֶם הַפְרִיחָה, הָיָה הַכֹּהֵן מַסְגִּירוֹ, וְעַל יְדֵי הַפְרִיחָה הָיָה טָהוֹר, כְּדִין פּוֹרֵחַ מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר שֶׁהוּא טָהוֹר מִדִּין הַפּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא:

פֶּרֶק ט דִּינֵי נִגְעֵי הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה:

מִשְׁנָה א מֶשֶׁךְ הֶסֶגֵּר וְסִימָנֵי הַטֻּמְאָה בַּשְּׂחִין וּמִכְוָה: הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה [שֶׁיִּתְבָּאֲרוּ לְהַלָּן] שֶׁנִּצְרְבוּ וְהֶעֱלוּ קְרוּם דַּק וְנוֹלַד בָּהֶם נֶגַע, מִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד שֶׁל הֶסְגֵּר, אִם נִרְאָה בָּהֶם סִימַן טֻמְאָה בְּשָׁבוּעַ זֶה, אַף אִם לֹא נִרְאָה בָּהֶם מִטַּהֲרָם הַכֹּהֵן וְאֵינוֹ מַסְגִּירָם לְשָׁבוּעַ נוֹסָף. וְנֶחְלְטִים לְטֻמְאָה בִּשְׁנֵי סִימָנִים, בְּשֵׂעָר לָבָן וּבִפְשִׁיּוֹן, אֲבָל לֹא בְּמִחְיַת בָּשָׂר, שֶׁהֲרֵי מְקוֹם הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה אֵינוֹ 'בָּשָׂר חַי'. מֵהוּ שְׂחִין וּמֵהִי מִכְוָה: אֵיזֶה הוּא הַשְּׂחִין, לָקָה בְּעֵץ אוֹ בְּאֶבֶן אוֹ שְׁנִכְוָה בְּגֶפֶת - בִּפְסֹלֶת שֶׁל זֵיתִים שֶׁהִיא חַמָּה מֵחֲמַת עַצְמָהּ וְלֹא מֵחֲמַת הָאֵשׁ, אוֹ בְּמֵי [-בְּחַמֵּי] טְבֶרְיָא שֶׁחַמִּים מֵחֲמַת עַצְמָם וְלֹא מֵחֲמַת אֵשׁ, אוֹ בְּכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ חַם מֵחֲמַת הָאֵשׁ, כְּגוֹן עוֹפֶרֶת בִּיצִיאָתָהּ מֵהָאֲדָמָה, זֶה הוּא שְׂחִין. אֵיזוֹ הִיא מִכְוָה, נִכְוָה בְּגַחֶלֶת אוֹ בְּרָמָץ - אֲפֶר כִּירָה שֶׁחָמוּ מֵחֲמַת הָאֵשׁ, אוֹ בְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא חַם מֵחֲמַת הָאֵשׁ, כְּגוֹן מַיִם שֶׁהוּחְמוּ בְּאֵשׁ, זוֹ הִיא מִכְוָה: **מִשְׁנָה ב** צָרוּף וּפְשִׁיּוֹן בַּשְּׂחִין וּמִכְוָה: הַשְּׂחִין וְהַמִּכְוָה שֶׁבְּכָל אֶחָד מֵהֶם יֵשׁ נָגַע כַּחֲצִי גְּרִיס אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵין פּוֹשִׁין מִזֶּה לָזֶה - נָגַע שֶׁהָיָה בַּשְּׂחִין וְהִתְפַּשֵּׁט לַמִּכְוָה אוֹ לְהֶפֶךְ אֵינוֹ חָשׁוּב פִּשְׁיוֹן. וְכֵן אֵין פּוֹשִׁין לְעוֹר הַבָּשָׂר - וְכֵן אִם פָּשׂוּ נִגְעֵיהֶם לְעוֹר הַבָּשָׂר אֵינוֹ חָשׁוּב פִּשְׁיוֹן, וְלֹא נָגַע שֶׁבְּעוֹר הַבָּשָׂר פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן. חָשׁוּב פִּשְׁיוֹן אִם פָּשָׂה לְתוֹכָם. קְרִימַת הָעוֹר בִּנְגָעֵי שְׂחִין וּמִכְוָה: הָיוּ מוֹרְדִין - שְׂחִין וּמִכְוָה שֶׁעֲדַיִן יוֹצֵאת מֵהֶם לֵחָה וְלֹא הֶחֱלוּ לְהִתְרַפֵּא וּלְהַעֲלוֹת קְרוּם, הַנְּגָעִים שֶׁבָּהֶם טְהוֹרִין. וְרַק אִם עָשׂוּ [-הֶעֱלוּ] קְרוּם דַּק כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם, זוֹ הִיא צָרֶבֶת הַשְּׂחִין הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. חָזְרוּ וְחָיוּ, אַף עַל פִּי שֶׁמִּקּוֹמָן צַלֶּקֶת, נִדּוֹנִין כְּעוֹר הַבָּשָׂר: **ג** שְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, מִי שֶׁעָלְתָה לְתוֹךְ יָדוֹ בַּהֶרֶת כְּסֶלַע וּמְקוֹמָהּ צָרֶבֶת שְׂחִין. אָמַר לָהֶם, יַסְגִּיר. אָמְרוּ לוֹ, לָמָּה, לְגַדֵּל שֵׂעָר לָבָן אֵינָהּ רְאוּיָה, וּלְפְשִׁיּוֹן אֵינָהּ פּוֹשָׂה, וּלְמִחְיָה אֵינָהּ מִטַּמְּא. אָמַר לָהֶן, שֶׁמָּא תִּכְנֹס וְתִפְשֶׂה. אָמְרוּ לוֹ, וַהֲלֹא מְקוֹמָהּ כִּגְרִיס. אָמַר לָהֶן, לֹא שָׁמַעְתִּי. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, אַלְמֵד בּוֹ. אָמַר לוֹ, אִם בָּהֶרֶת חֲכָמִים, הֵיךְ. אָמַר לוֹ, שֶׁמָּא יִוָּלֵד לוֹ שְׂחִין אַחֵר חוּצָה לוֹ וְיִפְשֶׂה לְתוֹכוֹ. אָמַר לוֹ, חָכָם גָּדוֹל אַתָּה, שֶׁקִּימְתְּ דִּבְרֵי חֲכָמִים:

פֶּרֶק י דִּין נִגְעֵי הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִגְעֵי קָרַחַת וְגַבַּחַת:

מִשְׁנָה א דִּינֵי הֶסֶגֵּר וְהַהֶחְלֵט בִּנְתָקִים: הַנְּתָקִים - נֶגַע בְּכָל מַרְאֶה אַף אִם אֵינוֹ מֵאַרְבָּעָה מַרְאוֹת נְגָעִים שֶׁנִּרְאָה בְּמָקוֹם שָׁנִּתַּק וְנָשַׂר מִשֵּׂעָר רֹאשׁוֹ אוֹ זְקָנוֹ בְּשִׁעוּר כְּגַרְיס [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג לא) 'נֶגַע הַנָּתָק' לְלַמֵּד שֶׁשִּׁעוּרוֹ כְּנֶגַע שֶׁהוּא כִּגְרִיס], מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת שֶׁל הֶסְגֵּר, וּבִשְׁנֵי סִימָנִים - אִם נִרְאָה בָּהֶם אֶחָד מִשְּׁנֵי סִימָנִים, בְּשִׂעֲרוֹת שֶׁעָר צָהֹב [-זָהֹב] דַּק, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ל) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְגוֹ' וּבוֹ שֵׂעָר צָהֹב דָּק, וְטִמֵּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶתֶק הוּא', וּבִפְשִׁיּוֹן - אוֹ כְּשֶׁפָּשָׂה הַנֶּגַע, כַּכָּתוּב (שם פסוק לו) 'וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר וְגוֹ' טָמֵא הוּא', אֲבָל לֹא בְּמִחְיַת בָּשָׂר. בְּשֵׂעָר צָהֹב דַּק, פְּרוּשׁוֹ שֵׂעָר הַלָּקוּי מִשְּׁאָר הַשְּׂעָרוֹת בְּכָךְ שֶׁהוּא קָצָר מֵהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אָרֹךְ מִטַּמֵּא אִם הוּא צַר בְּעֵינָיו, שֶׁאַף הוּא בִּכְלַל 'שֵׂעָר דָּק'. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, מִלְּשׁוֹן בְּנֵי אָדָם מוֹכֵחַ כְּדִבְרֵי, שֶׁכֵּן מַה כַּוָּנַת הַלָּשׁוֹן שֶׁל בְּנֵי אָדָם הָאוֹמְרִים, דַּק מַקֵּל זֶה, דַּק קָנֶה זֶה, הֲרֵי בִּכְלַל דִּבְרֵיהֶם אוֹ דַּק וְלָקוּי בְּכָךְ שֶׁהוּא קָצָר, אוֹ דַּק וְלָקוּי בְּעֵינַי אַף אִם הוּא אָרֹךְ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, עַד שֶׁאָנוּ לְמֵדִים מִן לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם עַל הַקָּנֶה אוֹ הַמַּקֵּל, נִלְמַד מִן לְשׁוֹנָם עַל הַשֵּׂעָר, שֶׁכְּשֶׁאוֹמְרִים דַּק שְׁעָרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי כַּוָּנָתָם לְשֵׂעָר דַּק שֶׁהוּא לָקוּי בְּכָךְ שֶׁהוּא קָצָר, וְלֹא לְשֵׂעָר דַּק שֶׁהוּא לָקוּי בְּעֵינַי וְאָרֹךְ כְּשֵׂאָר הַשְּׂעָרוֹת: **מִשְׁנָה ב** הָאפֵן שָׁבוּ שֵׂעָר צָהֹב מִטַּמֵּא נֶתֶק: שֵׂעָר צָהֹב דַּק מִטַּמֵּא מִכֻּנָּס - בֵּין אִם שְׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד, וּמְפֻזָּר - וּבֵין אִם הֵם בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת בַּנֶּגַע. בֵּין אִם הוּא מְבֻצָּר - בְּמֻרְכָּז הַנֶּתֶק כְּמִבְצָר הָעוֹמֵד בְּאֶמְצַע הָעִיר, וּבֵין שֶׁלֹּא מְבֻצָּר אֶלָּא נִמְצָא בְּצַד הַנֶּתֶק וְאֵין הַנֶּתֶק מַקִּיפוֹ. בֵּין הָפוּךְ - שֶׁהַשֵּׂעָר שֶׁבַּנֶּתֶק נָהְפַּךְ לְצָהֹב, וּבֵין שֶׁלֹּא הָפוּךְ - שֶׁקָּדַם הַשֵּׂעָר הַצָּהֹב לַנֶּתֶק, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא הָפוּךְ - כְּשֶׁקָּדַם הַנֶּתֶק וְאַחַר כָּךְ הִצְהִיב הַשֵּׂעָר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן רְאָיָה לִדְבָרָיו, וַהֲלֹא דִּין [-קַל וָחֹמֶר] הוּא, מָה אִם שֵׂעָר לָבָן שֶׁחָמוּר בְּכָךְ מִשְּׁאָר שְׂעָרוֹת שֶׁאֵין שֵׂעָר אַחֵר מַצִּיל מִיָּדוֹ - שֶׁאַף אִם יֵשׁ בַּנֶּגַע עוֹד שְׂעָרוֹת שְׁחֹרוֹת הַנֶּגַע טָמֵא מֵחֲמַת שְׂתֵּי הַשְּׂעָרוֹת הַלְּבָנוֹת שֶׁבּוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן שֵׂעָר לָבָן אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא הָפוּךְ - שֶׁקָּדַם הַנֶּגַע לַשֵּׂעָר, שֵׂעָר צָהֹב דַּק שֶׁהוּא קַל בְּכָךְ שֶׁשֵּׂעָר אַחֵר מַצִּיל מִיָּדוֹ, שֶׁאִם יֵשׁ עִמּוֹ שְׂתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחֹרוֹת בַּנֶּתֶק אֵינוֹ מְטַמֵּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג לא) מִשּׁוּם מִחְיָה כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א). אָמַר לָהֶן, שֶׁמָּא תִּכְנֹס [-תִּתְקַטֵּן] מִשְּׁעוּר סָלַע לְשִׁעוּר גְּרִיס, וּיטַהֲרֶנָּה הַכֹּהֵן בְּסוֹף הַהֶסְגֵּר, וְאַחַר כָּךְ תַּחֲזֹר וְתִפְשֶׂה בְּתוֹךְ הַשְּׁחִין, וְיַחְלִיטֶנָּה הַכֹּהֵן, וְנִמְצָא שְׂעָרוֹ שֶׁיִּכּוֹלָה לָבוֹא לִידֵי טֻמְאָה [כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא לְעֵיל (פ"ז מ"ד) שֶׁבַּהֶרֶת שֶׁהִתְקַטְּנָה וְחָזְרָה וּפָשְׂתָה לִמְקוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן טְמֵאָה]. אָמְרוּ לוֹ, וַהֲלֹא לְפִי זֶה אִם הָיָה מְקוֹמָהּ שֶׁל צָרֶבֶת הַשְּׂחִין כִּגְרִיס בְּלָבַד וּבַהֶרֶת כִּגְרִיס בְּתוֹכָהּ, לֹא יַסְגִּירֶנּוּ הַכֹּהֵן, שְׁהֲרֵי בְּאֹפֶן זֶה אֵינָהּ יְכוֹלָה לִכְנֹס וְלִפְשׂוֹת. אָמַר לָהֶן, אַף בְּאֹפֶן זֶה קִבַּלְתִּי מֵרַבּוֹתַי שֶׁיַּסְגִּירֶנּוּ הַכֹּהֵן אַךְ **לֹא שָׁמַעְתִּי** טַעַם בַּדָּבָר. אָמַר לוֹ **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, אַלְמֵד בּוֹ** - הַרְשֵׁה לִי וְאֹמַר דָּבָר בְּעִנְיָן זֶה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִם רְצוֹנְךָ לְקַיֵּם דִּבְרֵי חֲכָמִים שֶׁהִצְרִיכוּ הֶסְגֵּר בְּאֹפֶן זֶה, הֵין - אֱמֹר דְּבָרֶיךָ, אַךְ אִם רְצוֹנְךָ לוֹמַר שֶׁאֵין נֶגַע זֶה טָעוּן הֶסְגֵּר, אַךְ מִדְּבָרֶיךָ לֹא אֶשְׁמַע. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, לָתֵת טַעַם לְהֶסְגֵּרוֹ בָּאתִי, **שֶׁמָּא יִוָּלֵד לוֹ בְּגוּפוֹ שְׂחִין אַחֵר חוּצָה לוֹ** - בְּסָמוּךְ לִשְׂחִין זֶה מִבַּחוּץ, וְיִפְשֶׂה הַנֶּגַע **לְתוֹכוֹ** - לְתוֹךְ הַשְּׂחִין הַשֵּׁנִי, שֶׁהֲרֵי נֶגַע שְׂחִין מְטַמֵּא בִּפְשִׁיּוֹן אִם פָּשָׂה לִשְׂחִין אַחֵר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, חָכָם גָּדוֹל אַתָּה, שֶׁקִּימַּתְּ דִּבְרֵי חֲכָמִים:

פֶּרֶק י דִּין נִגְעֵי הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן וְנִגְעֵי קָרַחַת וְגַבַּחַת:

מִשְׁנָה א דִּינֵי הֶסֶגֵּר וְהַהֶחְלֵט בִּנְתָקִים: הַנְּתָקִים - נֶגַע בְּכָל מַרְאֶה אַף אִם אֵינוֹ מֵאַרְבָּעָה מַרְאוֹת נְגָעִים שֶׁנִּרְאָה בְּמָקוֹם שָׁנִּתַּק וְנָשַׂר מִשֵּׂעָר רֹאשׁוֹ אוֹ זְקָנוֹ בְּשִׁעוּר כְּגַרְיס [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג לא) 'נֶגַע הַנָּתָק' לְלַמֵּד שֶׁשִּׁעוּרוֹ כְּנֶגַע שֶׁהוּא כִּגְרִיס], מִטַּמְּאִין בִּשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת שֶׁל הֶסְגֵּר, וּבִשְׁנֵי סִימָנִים - אִם נִרְאָה בָּהֶם אֶחָד מִשְּׁנֵי סִימָנִים, בְּשִׂעֲרוֹת שֶׁעָר צָהֹב [-זָהֹב] דַּק, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ל) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְגוֹ' וּבוֹ שֵׂעָר צָהֹב דָּק, וְטִמֵּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶתֶק הוּא', וּבִפְשִׁיּוֹן - אוֹ כְּשֶׁפָּשָׂה הַנֶּגַע, כַּכָּתוּב (שם פסוק לו) 'וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר וְגוֹ' טָמֵא הוּא', אֲבָל לֹא בְּמִחְיַת בָּשָׂר. בְּשֵׂעָר צָהֹב דַּק, פְּרוּשׁוֹ שֵׂעָר הַלָּקוּי מִשְּׁאָר הַשְּׂעָרוֹת בְּכָךְ שֶׁהוּא קָצָר מֵהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אָרֹךְ מִטַּמֵּא אִם הוּא צַר בְּעֵינָיו, שֶׁאַף הוּא בִּכְלַל 'שֵׂעָר דָּק'. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, מִלְּשׁוֹן בְּנֵי אָדָם מוֹכֵחַ כְּדִבְרֵי, שֶׁכֵּן מַה כַּוָּנַת הַלָּשׁוֹן שֶׁל בְּנֵי אָדָם הָאוֹמְרִים, דַּק מַקֵּל זֶה, דַּק קָנֶה זֶה, הֲרֵי בִּכְלַל דִּבְרֵיהֶם אוֹ דַּק וְלָקוּי בְּכָךְ שֶׁהוּא קָצָר, אוֹ דַּק וְלָקוּי בְּעֵינַי אַף אִם הוּא אָרֹךְ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, עַד שֶׁאָנוּ לְמֵדִים מִן לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם עַל הַקָּנֶה אוֹ הַמַּקֵּל, נִלְמַד מִן לְשׁוֹנָם עַל הַשֵּׂעָר, שֶׁכְּשֶׁאוֹמְרִים דַּק שְׁעָרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי כַּוָּנָתָם לְשֵׂעָר דַּק שֶׁהוּא לָקוּי בְּכָךְ שֶׁהוּא קָצָר, וְלֹא לְשֵׂעָר דַּק שֶׁהוּא לָקוּי בְּעֵינַי וְאָרֹךְ כְּשֵׂאָר הַשְּׂעָרוֹת: **מִשְׁנָה ב** הָאפֵן שָׁבוּ שֵׂעָר צָהֹב מִטַּמֵּא נֶתֶק: שֵׂעָר צָהֹב דַּק מִטַּמֵּא מִכֻּנָּס - בֵּין אִם שְׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד, וּמְפֻזָּר - וּבֵין אִם הֵם בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת בַּנֶּגַע. בֵּין אִם הוּא מְבֻצָּר - בְּמֻרְכָּז הַנֶּתֶק כְּמִבְצָר הָעוֹמֵד בְּאֶמְצַע הָעִיר, וּבֵין שֶׁלֹּא מְבֻצָּר אֶלָּא נִמְצָא בְּצַד הַנֶּתֶק וְאֵין הַנֶּתֶק מַקִּיפוֹ. בֵּין הָפוּךְ - שֶׁהַשֵּׂעָר שֶׁבַּנֶּתֶק נָהְפַּךְ לְצָהֹב, וּבֵין שֶׁלֹּא הָפוּךְ - שֶׁקָּדַם הַשֵּׂעָר הַצָּהֹב לַנֶּתֶק, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא הָפוּךְ - כְּשֶׁקָּדַם הַנֶּתֶק וְאַחַר כָּךְ הִצְהִיב הַשֵּׂעָר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן רְאָיָה לִדְבָרָיו, וַהֲלֹא דִּין [-קַל וָחֹמֶר] הוּא, מָה אִם שֵׂעָר לָבָן שֶׁחָמוּר בְּכָךְ מִשְּׁאָר שְׂעָרוֹת שֶׁאֵין שֵׂעָר אַחֵר מַצִּיל מִיָּדוֹ - שֶׁאַף אִם יֵשׁ בַּנֶּגַע עוֹד שְׂעָרוֹת שְׁחֹרוֹת הַנֶּגַע טָמֵא מֵחֲמַת שְׂתֵּי הַשְּׂעָרוֹת הַלְּבָנוֹת שֶׁבּוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן שֵׂעָר לָבָן אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא הָפוּךְ - שֶׁקָּדַם הַנֶּגַע לַשֵּׂעָר, שֵׂעָר צָהֹב דַּק שֶׁהוּא קַל בְּכָךְ שֶׁשֵּׂעָר אַחֵר מַצִּיל מִיָּדוֹ, שֶׁאִם יֵשׁ עִמּוֹ שְׂתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחֹרוֹת בַּנֶּתֶק אֵינוֹ מְטַמֵּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג לא)

משניות מַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק י המבוארות

אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְטַמֵּא אֶלָּא הָפוּךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל מָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר הָפוּךְ, אָמַר הָפוּךְ. אֲבָל הַנֶּתֶק שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ 'לֹא הָיָה בּוֹ שֵׂעָר צָהֹב', מְטַמֵּא הָפוּךְ וְשֶׁלֹּא הָפוּךְ: **ג** הַצּוֹמֵחַ מַצִּיל מִיַּד הַשֵּׂעָר צָהֹב וּמִיַּד הַפְּשִׁיעוֹן, מְכַנֵּס וּמְפַזֵּר, מְבֵאֵר וְשֶׁלֹּא מְבֵאֵר. וְהַמְשֹׁאָר מַצִּיל מִיַּד שֵׂעָר צָהֹב וּמִיַּד הַפְּשִׁיעוֹן, מְכַנֵּס וּמְפַזֵּר וּמְבֵאֵר. וְאֵינוֹ מַצִּיל מִן הַצַּד, עַד שֶׁיִּהֵא רָחוֹק מִן הַקָּמָה מְקוֹם שְׂעֹרוֹת. אַחַת צְהֶבָה וְאַחַת שְׂחֹרָה, אַחַת צְהֶבָה וְאַחַת לְבָנָה, אֵינָן מַצִּילוֹת: **ד** שֵׂעָר צָהֹב שֶׁקָּדַם אֶת הַנֶּתֶק, טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, לֹא מְטַמֵּא וְלֹא מַצִּיל. רַבִּי שִׁמְעוֹן סִימַן טֻמְאָה בַּנֶּתֶק, הֲרֵי הוּא סִימַן טָהֳרָה בַּנֶּתֶק: **ה** כֵּיצַד מְגַלְּחִין אֶת הַנֶּתֶק, מְגַלְּחַ חוּצָה לוֹ וּמַגִּיחַ שְׂעָרוֹת סָמוּךְ לוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּהֵא נִכָּר אִם פָּשָׂה. הֶחְלִיטוֹ בְּשֵׂעָר צָהֹב, הָלַךְ שֵׂעָר צָהֹב וְחָזַר שֵׂעָר צָהֹב, וְכֵן בְּפִשְׁיוֹן, בַּתְּחִלָּה, בְּסוֹף שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר, הֲרֵי הוּא כְּמוֹת שֶׁהָיָה. הֶחְלִיטוֹ בְּפִשְׁיוֹן, הָלַךְ הַפְּשִׁיוֹן וְחָזַר הַפְּשִׁיוֹן, וְכֵן בְּשֵׂעָר צָהֹב, בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, לְאַחַר הַפְּטוּר, הֲרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁהָיָה: **ו** שְׁנֵי נְתָקִים זֶה בְּצַד זֶה וּשְׂיעָרָה שֶׁל שֵׂעָר מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם, נִפְרָץ מִמָּקוֹם אֶחָד, טָמֵא. מִשְּׁנֵי מְקוֹמוֹת, טָהוֹר. כַּמָּה תְּהֵא הַפְרָצָה, מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. נִפְרָץ מִמָּקוֹם אֶחָד כִּגְרִיס, טָמֵא: **ז** שְׁנֵי נְתָקִין זֶה לִפְנִים מִזֶּה, וּשְׂיעָרָה שֶׁל שֵׂעָר מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם, נִפְרָץ מִמָּקוֹם אֶחָד, טָמֵא. מִשְּׁנֵי מְקוֹמוֹת, טָהוֹר. כַּמָּה תְּהֵא הַפְרָצָה, מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. נִפְרָץ מִמָּקוֹם אֶחָד כִּגְרִיס, טָהוֹר: **ח** מִי שֶׁהָיָה בּוֹ נֶתֶק וּבוֹ שֵׂעָר צָהֹב, טָמֵא. נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר שָׁחֹר, טָהוֹר. אַף עַל פִּי שֶׁהָלַךְ לוֹ שֵׂעָר שָׁחֹר, טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְדִין הוּא, מָה אִם עוֹר הַפָּנִים וְעוֹר הַבָּשָׂר שֶׁמִּעוֹן אוֹמֵר, כָּל שֶׁעָר צָהֹב שֶׁטָּהַר שָׁעָה אַחַת מֵחֲמַת שֵׂעָר שָׁחֹר שֶׁצָּמַח בַּנֶּתֶק, אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁאֵין לִדְרֹשׁ קַל וָחֹמֶר זֶה, שֶׁהֲרֵי כָּל מָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר הָפוּךְ - שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא כְּשֶׁהוּא שָׁהוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת הָפוּךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשֵׂעָר לָבָן (שם פסוק י) 'וְהִנֵּה שְׂאֵת לְבָנָה בָּעוֹר וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן'. אֲבָל הַנֶּתֶק שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם פסוק לב) 'לֹא הָיָה בּוֹ שֵׂעָר צָהֹב', מוּכָח שֶׁמְּטַמֵּא הָפוּךְ וְשֶׁלֹּא הָפוּךְ וְאִם הָיָה בּוֹ שֵׂעָר צָהֹב אֲפִלּוּ קֹדֶם הַנֶּתֶק הֲרֵי הוּא טָמֵא:

משנה ג **טָהֳרַת שֵׂעָר שָׁחֹר:** שֵׂעָר שָׁחֹר הַצּוֹמֵחַ בַּנֶּתֶק מַצִּיל מִיַּד הַשֵּׂעָר צָהֹב וּמִיַּד הַפְּשִׁיעוֹן, וְאִם נִטְמָא הַנֶּתֶק עַל יְדֵי סִימָנִים אֵלּוּ, נִטְהַר מִטֻּמְאָתוֹ אִם צָמְחוּ בּוֹ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחֹרוֹת, בֵּין אִם הַשֵּׂעָר הַשָּׁחֹר מְכַנֵּס בְּמָקוֹם אֶחָד וּבֵין אִם הוּא מְפַזֵּר, בֵּין כְּשֶׁהוּא מְבֵאָר בְּאֶמְצַע הַנֶּתֶק, וּבֵין שֶׁלֹּא מְבֵאָר אֶלָּא בְּצִדֵּי הַנֶּתֶק. וְשֵׂעָר שָׁחֹר הַמִּשְׁאָר - שֶׁקָּדַם לַנֶּתֶק, כְּגוֹן שֶׁכְּשֶׁנִּשְׁרוּ שְׂעֹרוֹת רִאשׁוֹ אוֹ זְקָנוֹ בִּמְקוֹם הַנֶּתֶק, נִשְׁאֲרוּ שָׁם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אַף שֵׂעָר זֶה **מַצִּיל מִיַּד שֵׂעָר צָהֹב וּמִיַּד הַפְּשִׁיעוֹן,** כְּשֶׁהוּא **מְכַנֵּס וּמְפַזֵּר,** וּבְתְנַאי שֶׁיִּהְיֶה **מְבֵאָר** בְּאֶמְצַע הַנֶּתֶק. **וְאֵינוֹ מַצִּיל** כְּשֶׁהוּא **מִן הַצַּד** שֶׁל הַנֶּתֶק, **עַד שֶׁיִּהֵא רָחוֹק מִן הַקָּמָה** - מֵהַשְּׂעָרוֹת הַמַּקִּיפוֹת אֶת הַנֶּתֶק **מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת** שֶׁבְּרִחוּק זֶה נֶחְשָׁב הַשֵּׂעָר הַשָּׁחֹר מְבֵאָר בְּתוֹךְ הַנֶּתֶק. נֶתֶק שֶׁהָיוּ בּוֹ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת **אַחַת צְהֶבָה** שֶׁקָּדְמָה לַנֶּתֶק **וְאַחַת שְׁחֹרָה,** אוֹ **אַחַת צְהֶבָה** שֶׁקָּדְמָה לַנֶּתֶק **וְאַחַת לְבָנָה, אֵינָן מַצִּילוֹת.** שֶׁדַּעַת הַתַּנָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב [בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה] שֶׁשֵּׂעָר צָהֹב שֶׁקָּדַם לַנֶּתֶק לֹא מְטַמֵּא וְלֹא מַצִּיל, וְלָכֵן אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְהַצִּיל:

משנה ד **שֵׂעָר צָהֹב שֶׁקָּדַם לַנֶּתֶק:** שֵׂעָר צָהֹב **שֶׁקָּדַם אֶת הַנֶּתֶק, טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ב) בְּשִׁיטָתוֹ. וּבְדַעַת תַּנָּא קַמָּא נֶחְלְקוּ תַּנָּאִים, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר,** שֵׂעָר **זֶה לֹא מְטַמֵּא וְלֹא מַצִּיל,** וְאֵין דֵּינוֹ כְּשֵׂעָר שָׁחֹר. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כֹּל** שֵׂעָר שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב לְסִימַן **טֻמְאָה בַּנֶּתֶק, הֲרֵי הוּא סִימַן טָהֳרָה בַּנֶּתֶק,** וְדִין שֵׂעָר צָהֹב שֶׁקָּדַם לַנֶּתֶק כְּדִין שֵׂעָר שָׁחֹר שֶׁאַף מַצִּילוֹ מִן הַטֻּמְאָה:

משנה ה **גִּלּוּחַ הַנֶּתֶק:** **כֵּיצַד מְגַלְּחִין אֶת הַנֶּתֶק** שֶׁלֹּא פָּשָׂה וְלֹא נוֹלַד בּוֹ שֵׂעָר צָהֹב אַחַר שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג לב-לג) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנָּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה לֹא פָשָׂה הַנָּתֶק, וְלֹא הָיָה בּוֹ שֵׂעָר צָהֹב, וּמַרְאֵה הַנָּתֶק אֵין עָמֹק מִן הָעוֹר, וְהִתְגַּלָּח, וְאֶת הַנָּתֶק לֹא יְגַלֵּחַ, וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנָּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית'. **מְגַלֵּחַ** סָבִיב לַנֶּתֶק **חוּצָה לוֹ, וּמַגִּיחַ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת סָמוּךְ לוֹ** מִסָּבִיב הַנָּתֶק, **כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִהֵא נִכָּר אִם פָּשָׂה** הַנָּתֶק. **נֶתֶק שֶׁהִסְתַּלֵּק סִימַן טֻמְאָתוֹ וְחָזַר הוּא אוֹ סִימָן אַחֵר: הֶחְלִיטוֹ** הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה **בְּשֵׂעָר צָהֹב,** וְאַחַר כָּךְ **הָלַךְ** [-הִסְתַּלֵּק] **הַשֵּׂעָר הַצָּהֹב** וְנִטְהַר הַנָּתֶק, **וּלְאַחַר מִכֵּן חָזַר שֵׂעָר צָהֹב, וְכֵן בְּפִשְׁיוֹן** - וְכֵן אִם לֹא חָזַר הַשֵּׂעָר הַצָּהֹב אֶלָּא פָּשָׂה הַנֶּתֶק, אִם הֶחְלִיט לְטֻמְאָה מֵחֲמַת הַשֵּׂעָר הַצָּהֹב בַּתְּחִלָּה - בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּרְאָה אֶל הַכֹּהֵן, אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן** שֶׁל הֶסְגֵּר, אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר** - לְאַחַר שֶׁעָמַד הַנֶּתֶק בְּעֵינוֹ בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי לְהֶסְגֵּרוֹ וְטָהֵרוֹ הַכֹּהֵן, בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ אִם חָזַר בּוֹ סִימַן טֻמְאָה **הֲרֵי הוּא** טָמֵא **כְּמוֹת שֶׁהָיָה** קֹדֶם שֶׁהִסְתַּלֵּק הַשֵּׂעָר הַצָּהֹב. וְכֵן אִם תְּחִלָּה **הֶחְלִיטוֹ בְּפִשְׁיוֹן, וְהָלַךְ הַפְּשִׁיוֹן** וְנִטְהַר הַנֶּתֶק, **וְשׁוּב חָזַר הַפְּשִׁיוֹן, וְכֵן בְּשֵׂעָר צָהֹב** - וְכֵן אִם לֹא חָזַר הַפְּשִׁיוֹן אֶלָּא צָמַח בַּנֶּתֶק שֵׂעָר צָהֹב, אִם הֶחְלִיט מֵחֲמַת הַפְּשִׁיוֹן הָרִאשׁוֹן **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן,** אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי,** אוֹ **לְאַחַר הַפְּטוּר, הֲרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁהָיָה** קֹדֶם שֶׁהִסְתַּלֵּק הַפְּשִׁיוֹן. [וּבְנִחְלַט מֵחֲמַת פְּשִׁיוֹן לֹא הִזְכִּיר הַתַּנָּא 'בֵּין בַּתְּחִלָּה', שֶׁהֲרֵי אֵין פְּשִׁיוֹן מִטְּמֵא אֶלָּא אַחַר הֶסְגֵּר]:

משנה ו **שְׁנֵי נְתָקִים זֶה בְּצַד זֶה,** וּבְכָל אֶחָד שִׁעוּר

משניות

נִגְעֵי עוֹר בָּשָׂר וְהֵם מַפְסִיקִים בֵּין חֲלָקֵי הָעוֹר, וּמִכָּל מָקוֹם **מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה** וְאֵינוֹ נִטְהָר בִּפְרִיחַת נִגְעוֹ אֶלָּא אִם כֵּן פָּרַח בְּכָל מָקוֹם שֶׁרָאוּי לְהִטַּמֵּא בִּנְגָעֵי עוֹר בָּשָׂר, **הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן** שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים **וְאֵין דָּבָר אַחֵר** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהִטַּמֵּא בִּנְגָעִים **מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם**, וְכִי **אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּעַכְּבוּ זֶה אֶת זֶה**, וְלֹא יִטַּהֲרוּ אֶלָּא בִּפְרִיחַת שְׁנֵיהֶם. **הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה** לְהַשְׁלִמַת שִׁעוּר נָתָק כִּגְרִיס, כְּגוֹן אִם יֵשׁ בְּמָקוֹם חִבּוּרָם חֲצִי גְּרִיס בָּזָקָן וַחֲצִי גְּרִיס בָּרֹאשׁ. **וְאֵין פּוֹשִׁין מִזֶּה לָזֶה** - וְאִם יֵשׁ נָתָק כִּגְרִיס בָּרֹאשׁ סָמוּךְ לַזָּקָן וּפָשָׂה לְתוֹךְ הַזָּקָן, אֵינוֹ נֶחְלָט בְּפִשְׁיוֹן זֶה. **הַגִּבּוֹל שֶׁבֵּין שֵׂעָר הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן: אֵיזֶה הוּא זָקָן, מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לְחִי** - מִמָּקוֹם חִבּוּר עֻצֶם הַלֶּחִי לָעֻצֶם שֶׁמַּעֲלֶיהָ וּמִשָּׁם וּלְמַטָּה **עַד פִּקָּה שֶׁל גַּבָּה** - עַד תְּחִלַּת שִׁפּוּעַ הַכּוֹבַע שֶׁבּוֹלֵט מִתַּחַת לַגָּרוֹן. וּמַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִפֶּרֶק הַלֶּחִי הוּא שֵׂעָר הָרֹאשׁ: **מִשְׁנָה י גִּבְעֵי קָרַחַת וְגַבַּחַת:** הַקָּרַחַת **וְהַגַּבַּחַת** - מְקוֹמוֹת בְּרֹאשׁוֹ שֶׁאֵין גָּדֵל בָּהֶם שֵׂעָר [וְעִנְיָנָם יִתְבָּאֵר לְהַלָּן], שֶׁנִּרְאֶה בָּהֶם מַרְאֵה נֶגַע, הִתְבָּאֵר דִּינָם בַּכָּתוּב (ויקרא יג מב-מד) 'וְכִי יִהְיֶה בַּקָּרַחַת אוֹ בַּגַּבַּחַת נֶגַע לָבָן אֲדַמְדָּם וְגוֹ', אִישׁ צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא טַמֵּא יְטַמְּאֶנּוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ'. **וּמִטַּמְּאוֹת בִּשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת** שֶׁל הֶסְגֵּר אִם נִרְאֶה בָּהֶם סִימָן טָמֵא, וְאִם לָאו מִטַּהֲרִם הַכֹּהֵן וְאֵינוֹ מַסְגִּירָם פַּעַם שְׁלִישִׁית. וּמַחְלִיטָם הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה **בְּאֶחָד מִשְּׁנֵי סִימָנִים, בְּמִחְיָה** - בְּמַרְאֶה בָּשָׂר חַי שֶׁנִּרְאֶה בְּתוֹכָם, **וּבִפְשִׁיוֹן** - אוֹ שֶׁהִתְפַּשֵּׁט הַנֶּגַע יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁהָיָה בְּתִחְלָתוֹ. דִּין הֶסְגֵּר בִּנְגָעֵי קָרַחַת וְגַבַּחַת נִלְמַד מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם פסוק מג) 'כְּמַרְאֵה צָרַעַת עוֹר בָּשָׂר', שֶׁדִּין הֶסְגֵּרָם כְּהֶסְגֵּר נִגְעֵי עוֹר בָּשָׂר. וְסִימָנֵי הַטֻּמְאָה בָּהֶם נִלְמְדוּ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק מב) 'צָרַעַת פַּרַחַת הִיא', 'צָרַעַת' לְרַבּוֹת מִחְיָה, 'פּוֹרַחַת' לְרַבּוֹת פְּשִׁיוֹן, וְ'הִיא' לְמַעֵט שֶׁעֵר לָבָן. **אֵיזוֹ הִיא קָרַחַת** וְכֵן גַּבַּחַת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם דִּין זֶה, כְּגוֹן שֶׁאָכַל **נָשָׂם** אוֹ **סָךְ** רֹאשׁוֹ **בְּנָשָׂם**, שֶׁהוּא סַם שֶׁהָאוֹכְלוֹ אוֹ הַסָּךְ בּוֹ אֵינוֹ מְגַדֵּל שֵׂעָר, אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ **מַכָּה** גְּדוֹלָה **שֶׁנַּעֲשְׂתָה** צָלֶקֶת **וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְגַדֵּל שֵׂעָר. מְקוֹם הַקָּרַחַת וְהַגַּבַּחַת: אֵיזוֹ הִיא קָרַחַת,** כְּלוֹמַר, הֵיכָן מְקוֹמָהּ, **מִן הַקָּדְקֹד הַשּׁוֹפֵעַ לַאֲחוֹרָיו** - מֵהַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ בְּיוֹתֵר בְּרֹאשׁוֹ שֶׁמִּמֶּנּוּ מַתְחִיל לָרֶדֶת לְצַד אֲחוֹרָיו כְּלַפֵּי מַטָּה, **עַד פִּקָּה** - הַחֵלְיָה הָעֶלְיוֹנָה **שֶׁל** אֲחוֹרֵי הַצַּוָּאר. **וְאֵיזוֹ הִיא גַּבַּחַת,** כְּלוֹמַר, הֵיכָן מְקוֹמָהּ, **מִן הַקָּדְקֹד הַשּׁוֹפֵעַ לְפָנָיו** - מֵהַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ שֶׁבְּרֹאשׁוֹ שֶׁמִּמֶּנּוּ מַתְחִיל לָרֶדֶת כְּלַפֵּי מִצְחוֹ, **עַד כְּנֶגֶד שֵׂעָר מִלְמָעְלָן** - עַד מְקוֹם צְמִיחַת הַשֵּׂעָר מֵעַל הַמִּצַּח. **צְרוּף נִגְעֵי קָרַחַת וְגַבַּחַת: הַקָּרַחַת וְהַגַּבַּחַת אֵינָן מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ** לְהַשְׁלִים שִׁעוּר נֶגַע כִּגְרִיס, כְּגוֹן אִם בְּמָקוֹם חִבּוּרָם נוֹלַד נֶגַע כַּחֲצִי גְּרִיס בָּקָרַחַת וְכַחֲצִי גְּרִיס בַּגַּבַּחַת. **וְאֵינָן פּוֹשׁוֹת מִזּוֹ לָזוֹ** - וְכֵן אִם פָּשָׂה נֶגַע מֵהַקָּרַחַת לַגַּבַּחַת אוֹ לְהֶפֶךְ אֵינוֹ נֶחְלָט לְטֻמְאָה בִּפְשִׁיוֹן זֶה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** רַק **אִם יֵשׁ שֵׂעָר** הַמַּפְסִיק **בֵּינֵיהֶן, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. וְאִם לָאו, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת,** וְכֵן פִּשְׁיוֹן מִזּוֹ לָזוֹ נֶחְשָׁב לְפִשְׁיוֹן:

פֶּרֶק יא נִגְעֵי בְּגָדִים: **מִשְׁנָה א הַבְּגָדִים מִטַּמְּאִים בִּנְגָעִים: כָּל הַבְּגָדִים מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** וּבִכְלַל זֶה גַּם בִּגְדֵי נָשִׁים עֲבָדִים וּקְטַנִּים, וְגֵר תּוֹשָׁב [-גּוֹי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לִשְׁמֹר שֶׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ], וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ מִצְמֶר וּפִשְׁתִּים אוֹ מֵעוֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג מז-מח) 'וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרַעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים וְגוֹ' אוֹ בְעוֹר', **חוּץ מִבְּגָדִים שֶׁל נָכְרִים** שֶׁאֵינָם נִטְמְאִים בִּנְגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר בִּנְגָעֵי בָּתִּים (שם יד לד) 'וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם', 'אֲחֻזַּתְכֶם' וְלֹא בָּתֵּי נָכְרִים, וּכְשֵׁם שֶׁבָּתֵּיהֶם אֵינָם מִטַּמְּאִים כָּךְ גַּם בִּגְדֵיהֶם. וּמִכָּל מָקוֹם הַבֶּגֶד רָאוּי לִנְגָעִים רַק שֶׁאֵינוֹ מִטַּמֵּא כָּל זְמַן שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת הַנָּכְרִי, וְלָכֵן **הַלּוֹקֵחַ** [-הַקּוֹנֶה] **בְּגָדִים** עִם נֶגַע **מִן הַנָּכְרִים, יֵרָאוּ** לְכֹהֵן **בַּתְּחִלָּה** - כְּבֶגֶד שֶׁנּוֹלַד בּוֹ נֶגַע עַתָּה. וְכֵלִים הָעֲשׂוּיִם מֵ**עוֹרוֹת** שֶׁל בְּרִיּוֹת **הַיָּם אֵינָן מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג מח) 'לַפְּשָׁתִּים וְלַצָּמֶר אוֹ בְעוֹר' וְגוֹ', מַה צֶּמֶר וּפִשְׁתִּים מִן הַגָּדֵל בָּאָרֶץ, אַף עוֹר מִמִּין הַגָּדֵל בָּאָרֶץ דָּווּקָא. וְאִם **חִבֵּר לָהֶם** - לְעוֹרוֹת בְּרִיּוֹת הַיָּם עוֹר **מִן הַגָּדֵל בָּאָרֶץ, אֲפִלּוּ חִבְּרָם** רַק **בְּחוּט, וַאֲפִלּוּ בִּמְשִׁיחָה** [-חֶבֶל] שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה בְּפָנֵי עַצְמָם, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא **דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה,** כְּלוֹמַר שֶׁיִּתְחַב אֶת הַחוּט שְׁתֵּי תְּכִיפוֹת אוֹ יוֹתֵר, שֶׁזֶּהוּ חִבּוּר לְעִנְיַן טֻמְאָה, שֶׁאִם קִבֵּל הָאֶחָד טֻמְאָה נִטְמָא חֲבֵרוֹ עִמּוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה אַף שֶׁעִקַּר הַכְּלִי בָּא מֵעוֹר בְּרִיּוֹת הַיָּם, **טָמֵא** בִּנְגָעִים: **מִשְׁנָה ב תַּעֲרֹכֶת צֶמֶר וּפִשְׁתִּים עִם שְׂאָר מִינִים: צֶמֶר** גְּמַלִּים שֶׁאֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים **וְצֶמֶר רְחֵלִים** הַמִּטַּמֵּא בִּנְגָעִים **שְׁטָרָפָן** [-שֶׁעֵרְבָם] **זֶה בָּזֶה** וְעָשָׂה מֵהֶם בֶּגֶד, **אִם רֹב** הַצֶּמֶר **מִן הַגְּמַלִּים, אֵינָם מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** לְפִי שֶׁמִּעוּט צֶמֶר הָרְחֵלִים בָּטֵל בְּרֹב. **וְאִם רֹב** הַצֶּמֶר **מִן הָרְחֵלִים, הֲרֵי הֵם מִטַּמְּאִים בִּנְגָעִים,** וְאַף אִם הָיְתָה הַתַּעֲרֹבֶת **מֻחֶצָּה לְמֻחֶצָּה** - שָׁוֶה בְּשָׁוֶה, **מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** שֶׁצֶּמֶר הָרְחֵלִים אֵינוֹ בָּטֵל. **וְכֵן הַפִּשְׁתָּן** הַמִּטַּמֵּא בִּנְגָעִים **וְהַקְּנָבּוֹס** - מִין דּוֹמֶה לְפִשְׁתָּן שֶׁאֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, **שְׁטָרָפָן זֶה בָּזֶה,** דִּין הַבֶּגֶד כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר, שֶׁרַק אִם הַפִּשְׁתָּן מוּעָט הוּא בָּטֵל בְּרֹב וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים: **מִשְׁנָה ג בְּגָדִים וְעוֹרוֹת צְבוּעִים: הָעוֹרוֹת וְהַבְּגָדִים** שֶׁל צֶמֶר **הַצְּבוּעִים,** אֲפִלּוּ אִם הֵם צְבוּעִים בִּידֵי שָׁמַיִם, **אֵין מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים' לְלַמֵּד שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהַפִּשְׁתִּים בְּדָרְכָּן כָּלָל אֵינָם צְבוּעִים אֶלָּא לְבָנִים כִּבְרִיָּתָם, כָּךְ גַּם הַצֶּמֶר לֹא יִהְיֶה צָבוּעַ, וְהָעוֹר הַקָּשׁ לְצֶמֶר וְדִינוֹ כְּדִינוֹ. אֲבָל **הַבָּתִּים, בֵּין צְבוּעִים וּבֵין שֶׁאֵינָן צְבוּעִים, מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** וַאֲפִלּוּ אִם הֵם צְבוּעִים בִּידֵי אָדָם, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** דִּין **הָעוֹרוֹת** כְּדִין **הַבָּתִּים,** וְהָעוֹרוֹת מִטַּמְּאִים בִּנְגָעִים אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵם צְבוּעִים בִּידֵי אָדָם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** עוֹרוֹת **הַצְּבוּעִים בִּידֵי שָׁמַיִם, מִטַּמְּאִין** בִּנְגָעִים, וּמֵהֶקֵּשׁ עוֹר לְבֶגֶד לְמַדִּים רַק שֶׁעוֹרוֹת הַצְּבוּעִים **בִּידֵי** אָדָם, **אֵינָן מִטַּמְּאִין** בִּנְגָעִים: **מִשְׁנָה ד בְּגָדִים שֶׁרֹּק חוּטֵי הָעֵרֶב אוֹ הַשְׁתִּי שֶׁלָּהֶם לְבָנִים: בֶּגֶד שְׁשְׁתִיוֹ** [-חוּטֵי הַשְׁתִי שֶׁלּוֹ] **צְבוּעַ וְעֵרְבּוֹ** [-חוּטֵי הָעֵרֶב שֶׁלּוֹ] **לָבָן,** אוֹ **שֶׁעֵרְבּוֹ צְבוּעַ וְשְׁתִיוֹ לָבָן, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנִּרְאֶה** - אַחַר הַמַּרְאֶה הַכְּלָלִי שֶׁל הַבֶּגֶד, שֶׁאִם הוּא לָבָן הֲרֵי הוּא טָמֵא בִּנְגָעִים וְאִם הוּא צְבוּעַ אֵינוֹ מִטַּמֵּא. וְדָבָר זֶה תָּלוּי בְּאֱמָנוּת עֲשׂוֹת הַבֶּגֶד. **הַמַּרְאוֹת הַטְּמֵאִים בִּנְגְעֵי בְּגָדִים: הַבְּגָדִים מִטַּמְּאִין בִּירַקְרַק שֶׁבַּיְּרָקִים, וּבַאֲדַמְדָּם שֶׁבָּאֲדָמִים** - בְּנֶגַע שֶׁצִּבְעוֹ יָרֹק חָזָק אוֹ אָדֹם חָזָק, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג מט) 'וְהָיָה הַנֶּגַע יְרַקְרַק אוֹ אַדַמְדָּם'. **הָיָה** הַנֶּגַע **יְרַקְרַק,** וּבְסוֹף שְׁבוּעַ הִסְגִּירוֹ **פָּשׂוּ,** וְצִבְעַ הַפִּשְׁיוֹן לְבַדּוֹ **אֲדַמְדָּם, אוֹ שֶׁהָיָה** הַנֶּגַע **אֲדַמְדָּם, וּפָשָׂה פִּשְׁיוֹן יְרַקְרַק,** הֲרֵי הוּא **טָמֵא** מֻחְלָט. וְאִם לְאַחַר שְׁבוּעַ הַהֶסְגֵּר **נִשְׁתַּנָּה** אַף צִבְעוֹ שֶׁל עִקַּר הַנֶּגַע **וּפָשָׂה,** וּכְגוֹן שֶׁהָיָה יְרַקְרַק כִּגְרִיס וְנִשְׁתַּנָּה לַאֲדַמְדָּם וְאַף פָּשָׂה וְנַעֲשָׂה כַּפֶּלַע, אוֹ **שֶׁנִּשְׁתַּנָּה** צֶבַע הַנֶּגַע **וְלֹא פָשָׂה** אֶלָּא נִשְׁאַר בִּגְדֶל הַנֶּגַע הָרִאשׁוֹן, הֲרֵי הוּא **כְּאִלּוּ לֹא נִשְׁתַּנָּה** צִבְעוֹ, וְהַנֶּגַע שֶׁפָּשָׂה טָעוּן שְׂרֵפָה, וְהַנֶּגַע שֶׁלֹּא פָשָׂה מַסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שָׁבוּעַ שֵׁנִי. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צִבְעוֹ הֲרֵי הוּא כְּנֶגַע חָדָשׁ וְיֵרָאֶה **בַּתְּחִלָּה** וְיַסְגִּירֶנּוּ לְשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וְאִם בְּסוֹפוֹ לֹא יִפְשֶׂה יַסְגִּירֶנּוּ שָׁבוּעַ שֵׁנִי: **מִשְׁנָה ה כִּבּוּס קְרִיעָה וּשְׂרֵפָה בִּנְגְעֵי בְּגָדִים: נֶגַע הָעוֹמֵד** בְּעֵינוֹ **בְּסוֹף** הֶסְגֵּרוֹ **הָרִאשׁוֹן,** וְלֹא כֵּהָה וְלֹא פָשָׂה, **יְכַבֵּס** אֶת מְקוֹם הַנֶּגַע וּמִקְצָת מִן הַבֶּגֶד שֶׁסְּבִיבוֹ, **וְיַסְגִּיר** הַכֹּהֵן אֶת הַבֶּגֶד שָׁבוּעַ נוֹסָף, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג נג-נד) 'וְאִם יִרְאֶה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה לֹא פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד וְגוֹ' וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְכִבְּסוּ אֵת אֲשֶׁר בּוֹ הַנָּגַע, וְהִסְגִּירוֹ שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית'. וְנֶגַע **הָעוֹמֵד** בְּעֵינוֹ **בְּסוֹף** הֶסְגֵּרוֹ **הַשֵּׁנִי** וְלֹא כֵּהָה וְלֹא פָשָׂה מִכְּפִי שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, מַחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה **וְיִשָּׂרֵף,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק נה) 'וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי הַכַּבֵּס אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה לֹא הָפַךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינוֹ, וְהַנֶּגַע לֹא פָשָׂה, טָמֵא הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ'. וְכֵן נֶגַע **הַפּוֹשֶׂה בָּזֶה וּבָזֶה** - בְּסוֹף הַשֵּׁנִי הֶסְגֵּרוֹ הָרִאשׁוֹן אוֹ הַשֵּׁנִי, **יִשָּׂרֵף. הַכֵּהֶה בַּתְּחִלָּה** - אִם הָיָה מַרְאֵהוּ יְרַקְרַק אוֹ אֲדַמְדָּם כְּשֶׁרָאֲהוּ הַכֹּהֵן תְּחִלָּה, וְקֹדֶם שֶׁהִסְפִּיק הַכֹּהֵן לְהַסְגִּירוֹ כֵּהָה מַרְאֵהוּ וְנַעֲשָׂה יָרֹק בֵּינוֹנִי אוֹ אָדֹם

מסכת נגעים פרק יא

מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן שֶׁאֵין דָּבָר אַחֵר מַפְסִיק בֵּינֵיהֶם, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּעַכְּבוּ זֶה אֶת זֶה. הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וְאֵין פּוֹשִׁין מִזֶּה לָזֶה. אֵיזֶה הוּא זָקָן, מִן הַפֶּרֶק שֶׁל לְחִי עַד פִּקָּה שֶׁל גַּבָּה: י הַקָּרַחַת וְהַגַּבַּחַת מִטַּמְּאוֹת בִּשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת, בִּשְׁנֵי סִימָנִים, בִּמְחִיָּה וּבִפְשִׁיוֹן. אֵיזוֹ הִיא קָרַחַת, אֲכַל נֶשֶׂם, סָךְ נֶשֶׂם, מַכָּה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְגַדֵּל שֵׂעָר. אֵיזוֹ הִיא גַּבַּחַת, מִן הַקָּדְקֹד הַשּׁוֹפֵעַ לְפָנָיו עַד כְּנֶגֶד שֵׂעָר מִלְמָעְלָן. הַקָּרַחַת וְהַגַּבַּחַת אֵינָן מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ, וְאֵינָן פּוֹשׁוֹת מִזּוֹ לָזוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ שֵׂעָר בֵּינֵיהֶן, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. וְאִם לָאו, הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפוֹת:

פרק יא א כָּל הַבְּגָדִים מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים, חוּץ מִשֶּׁל נָכְרִים. הַלּוֹקֵחַ בְּגָדִים מִן הַנָּכְרִים, יֵרָאוּ בַּתְּחִלָּה. וְעוֹרוֹת הַיָּם אֵינָן מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים. חִבֵּר לָהֶם מִן הַגָּדֵל בָּאָרֶץ, אֲפִלּוּ חוּט, אֲפִלּוּ מְשִׁיחָה, דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, טָמֵא: **ב** צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרְפָן זֶה בָּזֶה, אִם רֹב מִן הַגְּמַלִּים, אֵינָם מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים. אִם רֹב מִן הָרְחֵלִים, מִטַּמְּאִים בִּנְגָעִים. מֻחֶצָּה לְמֻחֶצָּה, מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים. וְכֵן הַפִּשְׁתָּן וְהַקְּנָבּוֹס שֶׁטָּרְפָן זֶה בָּזֶה: **ג** הָעוֹרוֹת וְהַבְּגָדִים הַצְּבוּעִים, אֵין מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים. הַבָּתִּים, בֵּין צְבוּעִים בֵּין שֶׁאֵינָן צְבוּעִים, מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָעוֹרוֹת כַּבָּתִּים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַצְּבוּעִים בִּידֵי שָׁמַיִם, מִטַּמְּאִין. וּבִידֵי אָדָם, אֵינָן מִטַּמְּאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: **ד** בֶּגֶד שֶׁשְּׁתִיוֹ צְבוּעַ וְעֵרְבּוֹ לָבָן, עֵרְבּוֹ צְבוּעַ וְשְׁתִיוֹ לָבָן, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנִּרְאֶה. הַבְּגָדִים מִטַּמְּאִין בִּירַקְרַק שֶׁבַּיְּרָקִים, וּבַאֲדַמְדָּם שֶׁבָּאֲדָמִים. הָיָה יְרַקְרַק וּפָשָׂה אֲדַמְדָּם, אֲדַמְדָּם וּפָשָׂה יְרַקְרַק, טָמֵא. נִשְׁתַּנָּה וְלֹא פָשָׂה, נִשְׁתַּנָּה וּפָשָׂה, כְּאִלּוּ לֹא נִשְׁתַּנָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַכֵּהֶה בַּתְּחִלָּה: **ה** הָעוֹמֵד בָּרִאשׁוֹן, יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר. הָעוֹמֵד בַּשֵּׁנִי, יִשָּׂרֵף. הַפּוֹשֶׂה בָּזֶה וּבָזֶה, יִשָּׂרֵף. הַכֵּהֶה בַּתְּחִלָּה,**

משניות מַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק יא המבוארות

בֵּינוֹנִי, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר,** כְּדִין נֶגַע שֶׁכֵּהָה בְּסוֹף שְׁבוּעַ הָסְגְּרוֹ הָרִאשׁוֹן [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסָמוּךְ]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ זָקוּק לוֹ** - אֵין הַכֹּהֵן נִזְקָק לְהַסְגִּירוֹ וְהוּא טָהוֹר. **הַכֵּהֶה בְּסוֹף שְׁבוּעַ הַסְגֵּר הָרִאשׁוֹן, יְכַבֵּס וְיַסְגִּיר** אוֹתוֹ שֵׁנִית כְּאִלּוּ עָמַד בְּעֵינוֹ. **הַכֵּהֶה בְּסוֹף שְׁבוּעַ הַסְגֵּר הַשֵּׁנִי, קוֹרְעוֹ** לִמְקוֹם הַנֶּגַע מֵהַבֶּגֶד, **וְשׂוֹרֵף** אֶת **מַה שֶּׁקָּרַע,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים נו-נז) 'וְאִם רָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כָּהָה הַנֶּגַע אַחֲרֵי הֻכַּבַּס אֹתוֹ, וְקָרַע אֹתוֹ מִן הַבֶּגֶד וְגוֹ' בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ אֵת אֶשֶׁר בּוֹ הַנָּגַע'. **וְצָרִיךְ** לִתְפֹּר בִּמְקוֹם הַקָּרַע **מַטְלִית** - 'טְלַאי', חֲתִיכַת בֶּגֶד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק נז) 'וְאִם תֵּרָאֶה עוֹד בַּבֶּגֶד', וְ'עוֹד' מַשְׁמַע שֶׁתֵּרָאֶה בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם וְעַל כָּרְחָךְ שֶׁעָשָׂה טְלַאי עַל מְקוֹם הַקְּרִיעָה. **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ** לִתְפֹּר **מַטְלִית** בִּמְקוֹם הַקָּרַע, וְאֵינוֹ דּוֹרֵשׁ דְּרָשָׁה זוֹ: **מִשְׁנָה ו דִּין הַבֶּגֶד וְהַמַּטְלִית:** חָזַר הַנֶּגַע **לַבֶּגֶד** בְּמָקוֹם אַחֵר וְלֹא בִּטְלַאי, הַבֶּגֶד עַצְמוֹ נִשְׂרָף כְּפִתּוּב (ויקרא יג נז) 'וְאִם תֵּרָאֶה עוֹד בַּבֶּגֶד אוֹ בַשְּׁתִי, אוֹ בָעֵרֶב אוֹ בְּכָל כְּלִי עוֹר, פַּרַחַת הִיא, בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ אֵת אֲשֶׁר בּוֹ הַנָּגַע', אֲבָל **מַצִּיל אֶת הַמַּטְלִית** - אֵין הַטְּלַאי טָעוּן שְׂרֵפָה, אֶלָּא קוֹרְעִים אוֹתוֹ מֵהַבֶּגֶד לִפְנֵי שְׂרֵפָתוֹ וְהוּא טָהוֹר. וְאִם **חָזַר** הַנֶּגַע **לַמַּטְלִית,** הֲרֵי הוּא **שׂוֹרֵף אֶת הַבֶּגֶד** כְּאִלּוּ חָזַר הַנֶּגַע לַבֶּגֶד עַצְמוֹ. וְגַם בְּאֹפֶן זֶה הַמַּטְלִית עַצְמָהּ אֵינָהּ טְעוּנָה שְׂרֵפָה, אֶלָּא אִם אֵין בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָּעוֹת הֲרֵי הִיא טְהוֹרָה, וְאִם יֵשׁ בָּהּ שָׁלֹשׁ אֲצְבָּעוֹת עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָּעוֹת שֶׁהוּא שִׁעוּר בֶּגֶד לְעִנְיַן קְבָלַת טֻמְאָה, מַסְגִּירָהּ הַכֹּהֵן כְּדִין נֶגַע חָדָשׁ שֶׁנִּרְאָה בַּבֶּגֶד. **הַטּוֹלֶה מִן הַמֶּסְגָּר** - בֶּגֶד שֶׁעָמַד נִגְעוֹ בְּעֵינוֹ בְּהֶסְגֵּר רִאשׁוֹן, וּבְהֶסְגֵּר שֵׁנִי כֵּהָה הַנֶּגַע וְקָרְעוּ אֶת מְקוֹמוֹ, אִם עָשָׂה מִבֶּגֶד זֶה טְלַאי **בַּטָּהוֹר** - בְּבֶגֶד אַחֵר טָהוֹר, **וְחָזַר נֶגַע לַבֶּגֶד** הַמֶּסְגָּר, אַף שֶׁהַבֶּגֶד הַמֶּסְגָּר טָעוּן שְׂרֵפָה, **(שׂוֹרֵף)** [גִּרְסַת הרע"ב: **מַצִּיל] אֶת הַמַּטְלִית** שֶׁנִּקְרְעָה מִמֶּנּוּ וּמְחֻבֶּרֶת עַתָּה לַבֶּגֶד הַטָּהוֹר. וְאִם חָזַר הַנֶּגַע **לַמַּטְלִית** שֶׁעֲשָׂאָהּ טְלַאי בַּבֶּגֶד הַטָּהוֹר, **הַבֶּגֶד הָרִאשׁוֹן** [-הַמֶּסְגָּר] **יִשָּׂרֵף,** שֶׁהֲרֵי חָזַר הַנֶּגַע לַחֲתִיכָה מִמֶּנּוּ. וְאִלּוּ **הַמַּטְלִית** עַצְמָהּ לֹא תִּשָּׂרֵף מִיָּד, אֶלָּא **תִּשָּׁמֵשׁ אֶת הַבֶּגֶד הַשֵּׁנִי** שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת אֵלָיו **בְּסִימָנִין** - לְדַעַת עַל פִּיהָ אִם בֶּגֶד זֶה נֶחְלַט לְטֻמְאָה אוֹ נִטְהַר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת אֵלָיו הֲרֵי יֵשׁ לְהַסְגִּירוֹ כְּדִין בֶּגֶד שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע, וְאַחַר שֶׁיֵּחָלֵט דִּינוֹ שֶׁל הַבֶּגֶד לְטֻמְאָה אוֹ לְטָהֳרָה נִשְׂרֶפֶת הַמַּטְלִית כְּדִינָהּ, וַאֲפִלּוּ אִם בֵּינְתַיִם נִסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה הַנֶּגַע לְגַמְרֵי, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נִגְמַר דִּינָהּ לִשְׂרֵפָה: **מִשְׁנָה ז בֶּגֶד הֶעָשׂוּי מַחֲתִיכוֹת בַּד הַמְחֻבָּרוֹת זוֹ לָזוֹ:** קָטָן [-מַלְבּוּשׁ נָשִׁים בִּלְשׁוֹן רוֹמִי] שֶׁעָשׂוּי מֵחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל בַּד, **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּסָפְסִים** [-פְּסוֹת יָד, חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל בַּד] **צְבוּעִים** בִּצְבָעִים שׁוֹנִים, לָבָן, יָרֹק, שָׁחֹר וְכַדּוֹמֶה, **וּלְבָנִים, פּוֹשְׁטִין מִזֶּה לָזֶה** - וְנֶגַע שֶׁנִּרְאָה בְּאֶחָד מֵהַחֲתִיכוֹת הַלְּבָנוֹת בְּשִׁעוּר כִּגְרִיס פָּשָׂה בְּשִׁעוּר כִּגְרִיס בְּחֵלֶק לָבָן אַחֵר הָרָחוֹק מִמֶּנּוּ, אַף שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם הֶפְסֵק שֶׁל חֲלָקִים אֲחֵרִים, הֲרֵי זֶה פִּשְׁיוֹן וְהַנֶּגַע נִחְלָט לְטֻמְאָה. **שְׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, וַהֲרֵי הוּא** - מָה הַדִּין בְּאֹפֶן שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא **פְּסֵפֶס** לָבָן **יָחִיד** וְנֶגַע בְּכֻלּוֹ, הַאִם יַסְגִּירֶנּוּ הַכֹּהֵן, שֶׁהֲרֵי אֵין הַנֶּגַע יָכוֹל לִפְשׁוֹת כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ עוֹד חֵלֶק לָבָן. **אָמַר לָהֶן,** קַבַּלְתִּי מֵרַבּוֹתַי שֶׁצְּרִיךְ לְהַסְגִּירוֹ, אַךְ **לֹא שָׁמַעְתִּי** מֵהֶם טַעַם הַדָּבָר. **אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, אֲלַמֵּד בּוֹ** - הַרְשֵׁה לִי לוֹמַר דָּבָר בְּדִין זֶה. **אָמַר לוֹ** רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, **אִם בָּאתָ לְקַיֵּם** אֶת **דִּבְרֵי חֲכָמִים** וּלְבָאֵר אֶת טַעַם הַהֶסְגֵּר, **הֵן** - מֵרְשֶׁה אֲנִי לְךָ לוֹמַר אוֹתוֹ, אֲבָל אִם רְצוֹנְךָ לְסִתֵּר אֶת דִּבְרֵיהֶם וְלוֹמַר שֶׁאֵינוֹ טָעוּן הֶסְגֵּר, אֵינִי מַנִּיחַ אֶת מַה שֶּׁקִּבַּלְתִּי מֵרַבּוֹתַי וְשׁוֹמֵעַ לְדִבָּרֶיךָ. **אָמַר לוֹ** רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, טַעַם לְהֶסְגֵּרוֹ רְצוֹנִי לוֹמַר, **שֶׁצְּרִיךְ** לְהַסְגִּירוֹ **שֶׁמָּא יַעֲמֹד בּוֹ** [-בַּבֶּגֶד] נֶגַע זֶה בְּעֵינוֹ **שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת, וְהָעוֹמֵד בַּבְּגָדִים** בְּעֵינוֹ **שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת טָמֵא** וְטָעוּן שְׂרֵפָה (לעיל מ"ה). **אָמַר לוֹ** רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, **חָכָם גָּדוֹל אַתָּה, שֶׁקִּימַּתָּ** אֶת **דִּבְרֵי חֲכָמִים. שְׁעוּר פְּשִׁיוֹן וְנֶגַע הַחוֹזֵר: הַפְּשִׁיוֹן הַסָּמוּךְ** לָאוֹם [-עִקַּר הַנֶּגַע] שִׁעוּרוֹ **כָּל שֶׁהוּא** כְּדֵי לְהַחְלִיט אֶת הַנֶּגַע לְטֻמְאָה. וּפְשִׁיוֹן **הָרָחוֹק** מֵעִקַּר הַנֶּגַע, כְּגוֹן שֶׁהֵם מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַבֶּגֶד, מְטַמֵּא רַק אִם שִׁעוּרוֹ **כִּגְרִיס.** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג נא) 'וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, כִּי פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד', 'כִּי פָשָׂה' הוּא פְּשִׁיוֹן סָמוּךְ שֶׁשִּׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא, וּ'בַּבֶּגֶד' מְרַבֶּה פְּשִׁיוֹן רָחוֹק שֶׁלְּמֵדִים בְּגְזֵרָה שָׁוָה 'הַנֶּגַע' 'הַנֶּגַע' שֶׁשִּׁעוּרוֹ כְּעִקַּר הַנֶּגַע שֶׁהוּא בְּכַגְרִיס (תוי"ט). **וְכֵן נֶגַע הַחוֹזֵר** לְבֶגֶד שֶׁכֵּהָה בַּשְּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי וְקָרְעוּ מִמֶּנּוּ אֶת מְקוֹם הַנֶּגַע, שֶׁדַּיְנוֹ לְשׁוֹרָפָה (לעיל מ"ו), שֶׁשִּׁעוּרוֹ **כִּגְרִיס:** **מִשְׁנָה ח טֻמְאַת נְגָעִים בְּחוּטִים:** חוּטֵי **הַשְּׁתִי** הַדַּקִּים וְחוּטֵי **הָעֵרֶב** הָעֲבִים הֶעֱשׂוּיִם צֶמֶר **מִטַּמְּאִים בִּנְגָעִים מִיָּד** לְאַחַר טְוִיָּתָם אַף קֹדֶם לִבּוּנָם, וְטֻמְאָתָם מִפֹּרָשֶׁת בַּפָּתוּב (ויקרא יג מח) 'אוֹ בִשְׁתִי אוֹ בְעֵרֶב לַפִּשְׁתִּים וְלַצָּמֶר'. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַשְּׁתִי** נִטְמָא רַק **מִשֶּׁיִּשָּׁלֵךְ** - מִשֶּׁיִּתְבַּשֵּׁל בְּמַיִם רוֹתְחִים כְּדֵי לְלַבְּנוֹ, שֶׁהוּא גְּמַר מְלַאכְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים אוֹ בִשְׁתִי אוֹ בְעֵרֶב' לְהַקִּישׁ חוּטֵי הַשְּׁתִי וְהָעֵרֶב לְבֶגֶד שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. **וְהָעֵרֶב** נִטְמָא **מִיָּד** לְאַחַר טְוִיָּתוֹ, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְלַבְּנוֹ בְּרוֹתְחִין כֵּיוָן שֶׁהוּא מֻכָּן עַל יְדֵי חוּטֵי הַשְּׁתִי הַצְּפוּפִים (תפא"י). **וְהָאוֹנִין שֶׁל פִּשְׁתָּן** - וַאֲגֻדּוֹת שֶׁל פִּשְׁתָּן טָווּי נִטְמְאִים **מִשֶּׁיִּתְלַבְּנוּ** בְּהֶבֶל הַתַּנּוּר שֶׁהוּא גְּמַר מְלַאכְתָּם [וְאֵין חִלּוּק בְּפִשְׁתָּן בֵּין חוּטֵי שְׁתִי לְעֵרֶב, לְפִי שֶׁלֹּא נִכַּר הֶהָבְדֵּל בֵּינֵיהֶם כְּמוֹ בְּצֶמֶר]. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁתְּבַת 'אוֹ' הַכְּתוּבָה בֵּין הַבְּגָדִים לַחוּטִים מְחַלֶּקֶת וּמְלַמֶּדֶת שֶׁהַחוּטִים מִטַּמְּאִים אַחַר טְוִיָּתָם אַף קֹדֶם גְּמַר עֲשִׂיָּתָם. **כַּמָּה יְהֵא** אֹרֶךְ הַחוּט הַכָּרוּךְ **בִּפְקַעַת** [-עֵץ שֶׁעָלָיו נִכְרָךְ הַחוּט אַחַר טְוִיָּתוֹ] **וּתְהֵא מִטַּמְּאָה** - הַפְּקַעַת **בִּנְגָעִים, כְּדֵי לֶאֱרֹג מִמֶּנָּה** בֶּגֶד בִּשְׁעוּר **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ** אֲצְבָּעוֹת, **שְׁתִי וָעֵרֶב,** אַךְ אֵין צָרִיךְ שֶׁבִּפְקַעַת יִהְיֶה גַּם חוּטֵי שְׁתִי וְגַם חוּטֵי עֵרֶב, אֶלָּא **אֲפִלּוּ כֻּלָּהּ שְׁתִי וַאֲפִלּוּ כֻּלָּהּ עֵרֶב** נִטְמֵאת בִּנְגָעִים אִם אָרְכָּהּ כְּשִׁעוּר שְׁתִי וָעֵרֶב הָרָאוּיִם לַאֲרִיגַת בֶּגֶד בִּשְׁעוּר זֶה. **הָיְתָה פְּסִיקוֹת** - אִם הָיָה הַחוּט מֻפְסָק לְחוּטִים קְצָרִים, **אֵינָהּ מִטַּמְּאָה בִּנְגָעִים,** וְאֵין כְּרִיכָתָם עַל הַפְּקַעַת מְצָרֶפְתָּם, אֲבָל אִם הָיוּ קְשׁוּרִים הֲרֵי הֵם נֶחְשָׁבִים לְחוּט אֶחָד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִלּוּ פְּסִיקָה אַחַת וּקְשָׁרָהּ** - אֲפִלּוּ אִם נִפְסַק הַחוּט רַק בְּמָקוֹם אֶחָד וְחָזַר וּקְשָׁרוֹ, **אֵינָהּ מִטַּמְּאָה,** שֶׁלְּדִעְתּוֹ גַּם קֶשֶׁר אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחִבּוּר: **מִשְׁנָה ט אֲפִלּוּ חִבּוּר בְּחוּטִים:** **הַמַּעֲלָה** אֶת הַחוּט **מִן הַפְּקַעַת** הָאַחַת **לַחֲבֶרְתָּהּ** כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם פְּקַעַת אַחַת גְּדוֹלָה, וַעֲדַיִן לֹא גָּמַר לְהַעֲלוֹתוֹ וְנִמְצָאוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי פְּקָעוֹת מְחֻבָּרוֹת זוֹ לְזוֹ בְּחוּט, וְכֵן הַמַּעֲלָה אֶת הַחוּט **מִן הַסְּלִיל** [-עֵץ חָלוּל שֶׁכּוֹרְכִים סְבִיבוֹ חוּטִים טְווּיִים] **לַחֲבֵרוֹ,** וְהַחוּט מְחַבֵּר בֵּינֵיהֶם בְּעֵת הַהַעֲלָאָה, וְכֵן חוּטֵי שְׁתִי הַנִּמְשָׁכִים **מִן הַכֶּבֶד הָעֶלְיוֹנָה לַכֶּבֶד הַתַּחְתּוֹנָה** - שְׁנֵי מוֹטוֹת עֵץ עֲגוּלִים שֶׁהָאוֹרְגִים כּוֹרְכִים עֲלֵיהֶם אֶת חוּטֵי הַשְּׁתִי וְגוֹלְלִים, וְהֵם מְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה עִם הַחוּטִים שֶׁבֵּינֵיהֶם, **וְכֵן שְׁנֵי דַפֵּי** [-צִדֵּי] **חָלוּק** שֶׁאֵינָם מְחֻבָּרִים כַּחֲלוּקִים שֶׁלָּנוּ שֶׁהֵם תְּפוּרִים מַמָּשׁ, כָּל אֵלּוּ כְּשֶׁנִּרְאֶה **נֶגַע בְּאֶחָד מֵהֶן, הֲרֵי הַשֵּׁנִי טָהוֹר** וְאֵינָם נֶחְשָׁבִים מְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה. וְאִם נִרְאָה נֶגַע **בְּנֶפֶשׁ הַמַּסֶּכֶת** - בְּחוּטֵי הָעֵרֶב הַמֻּשְׁחָלִים בֵּין חוּטֵי הַשְּׁתִי [כְּנֶפֶשׁ הַנִּכְנֶסֶת לְתוֹךְ הַגּוּף], **וּבַשְּׁתִי הָעוֹמֵד** - אוֹ שֶׁנִּרְאָה נֶגַע בְּחוּטֵי הַשְּׁתִי הַמְּתוּחִים עַל מִתְקַן הָאֲרִיגָה בֵּין כֹּבֶד עֶלְיוֹן לְכֹבֶד תַּחְתּוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁכָּל חוּט עוֹמֵד בְּפָנֵי עַצְמוֹ וְאֵין בּוֹ שִׁעוּר כִּגְרִיס, **הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים מִיָּד,** לְפִי שֶׁחוּט הָעֵרֶב נֶחְשָׁב מְחֻבָּר לְחוּטֵי הַשְּׁתִי, וְכֵן חוּטֵי הַשְּׁתִי עַצְמָם נֶחְשָׁבִים מְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַשְּׁתִי אִם הָיָה רָצוּף מִטַּמֵּא** - רַק בְּאֹפֶן שֶׁהַחוּטִים רְצוּפִים זֶה לְיַד זֶה כְּדָרָךְ שֶׁהָאוֹרְגִים מְסַדְּרִים אוֹתָם כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה אֲרִיגָתָם מְכֻוָּנֶת אָז חֲשׁוּבִים הֵם כִּמְחֻבָּרִים, אַךְ בְּלֹא זֹאת כָּל אֶחָד עוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינָם חֲשׁוּבִים חִבּוּר: **מִשְׁנָה י חִבּוּר חוּטִים הַיּוֹצְאִים מֵהָאֲרִיג:** **נִרְאָה נֶגַע בַּשְּׁתִי הָעוֹמֵד** - בְּחוּטֵי הַשְּׁתִי הַמִּתּוּחִים בֵּין הַכֹּבֶד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן אַחַר שֶׁסִּיְּמוּ לֶאֱרֹג אֶת הַבֶּגֶד וְאֵינוֹ עָתִיד לְאָרְגָם עוֹד, **הָאֲרִיג טָהוֹר,** כֵּיוָן שֶׁהוּא עָתִיד לִקְצֹץ חוּטִים אֵלּוּ מֵהַבֶּגֶד וְאֵין זֶה חִבּוּר. וְכֵן אִם **נִרְאָה** הַנֶּגַע **בָּאֲרִיג, הַשְּׁתִי הָעוֹמֵד טָהוֹר** מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם [אֲבָל הַחוּטִים שֶׁעָתִיד לְהַשְׁאִירָם מְחֻבָּרִים לָאֲרִיג, טְמֵאִים]. **נִרְאָה** נֶגַע **בַּסֶּדִין** וְהֶחְלִיט לְטֻמְאָה וְדִינוֹ לְהִשָּׂרֵף, **שׁוֹרֵף** עִמּוֹ **אֶת הַנִּימִין** - הַחוּטִים הַיּוֹצְאִים מִצִּדֵּי הַבֶּגֶד, לְפִי שֶׁהֵם טְפֵלִים לוֹ. אֲבָל אִם **נִרְאָה נֶגַע בַּנִּימִין, הַסָּדִין טָהוֹר,** שֶׁאֵינוֹ טָפֵל לַנִּימִים.

משניות

חָלוּק שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע, מַצִּיל אֶת הָאֻמָּרִיּוֹת שֶׁבּוֹ - שִׂפַּת הַבֶּגֶד הָעֲשׂוּיָה מִמִּין אַחֵר אוֹ צְבוּעָה בְּצֶבַע אַחֵר. וַאֲפִלּוּ אִם הֵן [-הָאֻמָּרִיּוֹת] אַרְגָּמָן - צֶמֶר צְבוּעַ בְּכְלִי צֶבַע אָדֹם, כְּלוֹמַר, שֶׁאֵינָם עֲשׂוּיוֹת מִמִּין אַחֵר כְּגוֹן זָהָב אוֹ מָשִׁי שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאַת נְגָעִים, אֲלָא אֲפִלּוּ הֵם שֶׁל צֶמֶר הַצָּבוּעַ בְּצֶבַע אַחֵר שֶׁהוּא מִין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֻמְאַת נְגָעִים, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ שׁוֹרְפָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג נב) 'וְשָׂרַף אֶת הַבֶּגֶד וְגוֹ' בַּצֶּמֶר אוֹ בַּפִּשְׁתִּים וְגוֹ' אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ הַנָּגַע', וּמִיתּוּר תֵּבוֹת 'בַּצֶּמֶר אוֹ בַּפִּשְׁתִּים' דּוֹרְשִׁים שֶׁאֵינוֹ שׁוֹרֵף אֶלָּא אֶת הַבֶּגֶד וְלֹא אֶת שְׁתָיוֹתָיו, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ הַנָּגַע' דָּרְשׁוּ, שֶׁאֲפִלּוּ עֲשׂוּיָה הַשָּׁפָה מִצֶּמֶר אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת עִמּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן הִיא רְאוּיָה לְקַבֵּל נָגַע, וְלֹא בְּאַפֵּן שֶׁהִיא צְבוּעָה: **מִשְׁנָה יא הַבְּגָדִים הָרְאוּיִים לְהִטַּמֵּא בִּנְגָעִים:** כָּל בֶּגֶד הָרָאוּי לְטַמֵּא **טֻמְאַת מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְטַמֵּא מִדְרָס, מְטַמֵּא בִּנְגָעִים,** כְּגוֹן בֶּגֶד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת שֶׁדֵּי בְּשִׁעוּר זֶה לְטֻמְאַת מֵת וְאִלּוּ טֻמְאַת מִדְרָס אֵינָהּ אֶלָּא בְּבֶגֶד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. כְּגוֹן קָלַע - מִפְרָשׂ שֶׁל סְפִינָה, וּוִילוֹן - וּמָסָךְ שֶׁל הַפֶּתַח, **וְשָׁבִיס שֶׁל סְבָכָה** - וְאָרִיג מְצֻיָּר הָעֲשׂוּי לְנוֹי וּמְחֻבָּר לְשִׁפַּת כִּפַּת הָרֹאשׁ, **וּמִטְפָּחוֹת** - וּמְעִילִים **שֶׁל סְפָרִים** - סִפְרֵי תּוֹרָה, **וְגִלְגְּלוֹן** - וַחֲגוֹרָה, **וּרְצוּעוֹת מִנְעָל וְסַנְדָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רֹחַב כִּגְרִיס, הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים** אַף שֶׁאֵינָם מְקֻבָּלִים טֻמְאַת מִדְרָס כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהֶם שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ שֶׁאֵינָם מְיֻעָּדִים לְמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב. **סָגוֹס** - בֶּגֶד צֶמֶר עָבֶה הַנִּרְאֶה כְּאַדֶּרֶת שֶׁעָר, **שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע, רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר,** אֵינוֹ נִטְמָא **עַד שֶׁיֵּרָאֶה** הַנֶּגַע גַּם **בָּאְרִיג** הַבֶּגֶד עַצְמוֹ, וְגַם **בַּמּוֹכִין** [-בַּשְּׁעָרוֹת] הַבּוֹלְטִים מִמֶּנּוּ. **הַחֹמֶת** - נאד עוֹר, **וְהַתּוּרְמֶל** - וְכִיס גָּדוֹל שֶׁל עוֹר שֶׁהָרוֹעֶה מַנִּיחַ בְּתוֹכוֹ אֶת חֲפָצָיו, שֶׁהַדֶּרֶךְ הִיא שֶׁבְּמָקוֹם קְשִׁירָתָם מִתְקַפֵּל הָעוֹר, רַק אִם הַנְּגָעִים שֶׁנִּרְאוּ בָּהֶם **נִרְאִין כְּדַרְכָּן** - כְּמוֹת שֶׁהֵם בְּלִי לְפַשֵּׁט אֶת קְפָלֶיהָם, הֲרֵי הוּא טָמֵא. **וּפוֹשֶׁה מִתּוֹכוֹ לַאֲחוֹרָיו** - וְאִם נִרְאָה בּוֹ נֶגַע בְּתוֹכוֹ וְאַחַר הַהֶסְגֵּר נִרְאָה הַנֶּגַע מֵאֲחוֹרָיו, **וּמֵאֲחוֹרָיו לְתוֹכוֹ** - אוֹ שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע מֵאֲחוֹרָיו וְאַחַר הַהֶסְגֵּר נִרְאָה בְּתוֹכוֹ, נֶחְשָׁב הַדָּבָר לִפְשׁוּיוֹ וְהוּא נֻחְלָט לְטֻמְאָה [וְדִין זֶה הוּא רַק בְּעוֹרוֹת וְלֹא בִּבְגָדִים]: **מִשְׁנָה יב בֶּגֶד מֻסָּגָר וּמֻחְלָט שֶׁהִתְעָרֵב בִּבְגָדִים טְהוֹרִים אוֹ נִקְצַץ:** בֶּגֶד הַמֻּסְגָּר שֶׁעֲדַיִן לֹא הֻחְלַט לְטֻמְאָה, וְצָבַע אֶת מְקוֹם הַנֶּגַע וְאֵינוֹ נִכָּר, **שֶׁנִּתְעָרֵב בִּבְגָדִים אֲחֵרִים** טְהוֹרִים, **כֻּלָּן טְהוֹרִים** מִסָּפֵק, שֶׁאֵין הַנֶּגַע מְטַמֵּא מִסָּפֵק. וְאִם **קָצְצוֹ** לַבֶּגֶד הַמֻּסְגָּר **וַעֲשָׂאוֹ מוֹכִין** - קְרָעִים קְטַנִּים פְּחוּתִים מִשָּׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֻבְדְּלוּ לְגַמְרֵי זֶה מִזֶּה, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר, וּמֻתָּר בַּהֲנָיָתוֹ** - לְהָנוֹת מִמֶּנּוּ, שֶׁבָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם בֶּגֶד. **וּבֶגֶד הַמֻּחְלָט שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים, כֻּלָּם טְמֵאִין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַחְלַט לְטֻמְאָה אֵינוֹ נִטְהָר מִסָּפֵק. וְכֵן אִם **קָצְצוֹ וַעֲשָׂאוֹ מוֹכִין, טָמֵא, וְאָסוּר בַּהֲנָיָתוֹ** שֶׁהֲרֵי כְּבָר הֻחְלַט לְטֻמְאָה וְדִינוֹ לְהִשָּׂרֵף:

מסכת נגעים פרק יב

פֶּרֶק יב נִגְעֵי בָּתִּים: **מִשְׁנָה א הַבָּתִּים הַמִּטַּמְּאִים בִּנְגָעִים:** כָּל הַבָּתִּים בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל **מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** וְאַף בָּתֵּי נְשִׂים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, וּבֵית הַשְּׁתָפִים, וּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דִּירָה לְחַזָּנִים אוֹ לְתַלְמִידִים, **חוּץ מִבָּתִּים שֶׁל נָכְרִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם יד לד) 'וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם', וַ'אֲחֻזַּתְכֶם' מְמֻעָט בַּיִת בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְכֵן מְמֻעָט 'אֲחֻזַּת נָכְרִים'. וּמִנְּגָעֵי בָּתִּים לְמֻדִּים לְנִגְעֵי גּוּף וּבְגָדִים שֶׁאֵינָם נוֹהֲגִים בְּנָכְרִים. וְלָכֵן **הַלּוֹקֵחַ בָּתִּים** עִם נְכָסִים **מִן הַנָּכְרִים, יֵרֵאוּ בַּתְּחִלָּה** - נָחְשָׁב הַנֶּגַע כְּאִלּוּ נוֹלַד עַתָּה וּמְאוֹתָהּ שָׁעָה מַתְחִיל זְמַן הֶסְגֵּרוֹ. **בֵּית עָגוֹל, וּבֵית טְרִיגוֹן** בַּעַל שָׁלֹשׁ זָוִיּוֹת ['טְרִי' - 'שָׁלֹשׁ' בִּלְשׁוֹן רוֹמִי], וְכֵן בַּיִת בַּעַל שְׁתַּיִם אוֹ חָמֵשׁ זָוִיּוֹת אֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים לז, לט) 'וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבַּיִת וְגוֹ' וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת', וְ'קִירוֹת' 'קִירוֹת' מְלַמֵּד עַל בַּיִת עִם אַרְבָּעָה קִירוֹת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבַּע זָוִיּוֹת. **בֵּית הַבָּנוּי בִּסְפִינָה אוֹ בְּאַסְקַרְיָא** - עַל תֹּרֶן הַסְּפִינָה, אֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּבֵית אֶרֶץ', וְכֵן בַּיִת הַבָּנוּי **עַל אַרְבַּע קוֹרוֹת** הַבּוֹלְטוֹת מֵהַבִּנְיָן, **אֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים,** שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּבֵית אֶרֶץ', שֶׁיִּהְיֶה הַבַּיִת מְחֻבָּר בָּאָרֶץ. **וְאִם הָיָה מֻרְבָּע** - מְחֻבָּר לַקַּרְקַע בְּאַרְבַּע זָוִיּוֹתָיו, **אֲפִלּוּ** אִם נִבְנָה **עַל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים** הַנְּעוּצִים בַּקַּרְקַע וּמֵעֲלֵיהֶם הַגָּג וְהוּא עַצְמוֹ פָּתוּחַ מִכָּל צְדָדָיו, **מִטַּמֵּא** בִּנְגָעִים, לְפִי שֶׁעֲמוּדִים אֵלּוּ הֵם זָוִיּוֹת הַבַּיִת: **מִשְׁנָה ב מִמַּה צָּרִיךְ לִהְיוֹת בְּנוּי הַבַּיִת:** **בַּיִת שֶׁאֶחָד מִצְּדָדָיו** - מִקִּירוֹתָיו מְחֻפֶּה בְּשַׁיִשׁ, **אוֹ שֶׁאֶחָד מִקִּירוֹתָיו בְּסָלַע** - שֶׁסֶּלַע הַמְצוּי שָׁם מִימֵי בְּרֵאשִׁית מְשַׁמֵּשׁ לוֹ כְּקִיר, **וְאֶחָד** - אוֹ שֶׁאֶחָד מִקִּירוֹתָיו בָּנוּי **בִּלְבֵנִים** הַשְּׁרוּפוֹת בְּכִבְשָׁן, **וְאֶחָד** - אוֹ שֶׁאֶחָד מִקִּירוֹתָיו בָּנוּי מִטְּמֵא אֶלָּא בְּקִיר גּוּשֵׁי **עָפָר, טָהוֹר,** שֶׁאֵין הַנֶּגַע מִטַּמֵּא אֶלָּא בְּקִיר אֶבֶן בִּלְבַד, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן, וְאֵין הַבַּיִת נִטְמָא עַד שֶׁיִּהְיוּ כָּל כְּתָלָיו רְאוּיִים לְטֻמְאַת נְגָעִים. **בַּיִת שֶׁלֹּא הָיוּ בּוֹ** [-בְּאֶחָד מִקִּירוֹתָיו] **אֲבָנִים וְעֵצִים וְעָפָר,** שֶׁאֶחָד מִדְּבָרִים אֵלּוּ נֶחְסַר, **וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע, וְאַחַר כָּךְ** בְּעוֹד הַנֶּגַע בּוֹ **הֻבִיאוּ בּוֹ אֲבָנִים וְעֵצִים וְעָפָר** וְחִבְּרוּם לְקִירוֹתָיו, **טָהוֹר,** שֶׁצָּרִיךְ שֶׁבְּעַת בֹּאֵי הַנֶּגַע יִהְיֶה רָאוּי לְהִטַּמֵּא, וְאֵינוֹ נִטְמָא אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת דְּבָרִים אֵלּוּ כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן. **וְכֵן בֶּגֶד שֶׁלֹּא אָרַג בּוֹ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ** אֲצְבָעוֹת וְאֵין לוֹ תּוֹרַת בֶּגֶד לְטֻמְאַת נִגְעֵי בְּגָדִים, **וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע, וְאַחַר כָּךְ אָרַג בּוֹ** וְהִשְׁלִימוֹ **לִשְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ** בְּעוֹד הַנֶּגַע נִמְצָא בּוֹ, **טָהוֹר,** כֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעַת בֹּאֵי הַנֶּגַע לֹא הָיָה רָאוּי לְהִטַּמֵּא. **אֵין הַבַּיִת מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ** [-בְּקִירוֹתָיו] גַּם **אֲבָנִים** וְגַם **עֵצִים** וְגַם **עָפָר,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד מה) 'וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו וְאֶת כָּל עֲפַר הַבָּיִת': **מִשְׁנָה ג עַל כַּמָּה אֲבָנִים צָרִיךְ לִהְיוֹת הַנֶּגַע:** **וְכַמָּה אֲבָנִים יְהוּ בּוֹ** בַּבַּיִת וְיִהְיֶה רָאוּי לְהִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אַרְבַּע** אֲבָנִים, אֲבָל אַחַת בְּכָל קִיר. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׁמוֹנָה,** שְׁתֵּי אֲבָנִים לְכָל קִיר. וְטַעְמָם לְפִי שֶׁלְּדַעַת כֻּלָּם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַנֶּגַע בִּשְׁעוּר שְׁנֵי גְּרִיסִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד לז) 'וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע', וּמִכְּפִילוּת הַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה שִׁעוּרוֹ כְּשִׁעוּר שְׁנֵי נְגָעִים, אֶלָּא שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דַּי שֶׁתְּהֵיֶה אֲבָן בִּלְבַד עַד שֶׁיִּהְיוּ כָּל כְּתָלָיו רְאוּיִים לְטֻמְאַת נְגָעִים. **בַּיִת שֶׁלֹּא הָיוּ בּוֹ** [-בְּאַחַד מִקִּירוֹתָיו] **אֲבָנִים וְעֵצִים וְעָפָר,** שֶׁאַחַ

משניות מַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק יג המבוארות

קִירוֹת וּבָתִּים שֶׁאֵינָם מִטַּמְּאִים בִּנְגָעִים: קִירוֹת הָאֵבוּס שֶׁל בְּהֵמָה, וְקִירוֹת הַמִּחְצָה שֶׁל גִּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים, **אֵינָן מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד לט) 'וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת', לְמַעֵט קִירוֹת אֵלּוּ שֶׁאֵינָם קִירוֹת בַּיִת. בָּתֵּי יְרוּשָׁלַיִם וְחוּצָה לָאָרֶץ, **אֵינָן מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לד) 'בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם', לְמַעֵט חוּצָה לָאָרֶץ וְכֵן לְמַעֵט יְרוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים: **מִשְׁנָה ה דִּיגֵי רְאִיַּת הַנֶּגַע וּפִנּוּי הַבַּיִת:** כֵּיצַד הִיא רְאִיַּת הַבַּיִת עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, נֶאֱמַר (ויקרא יד לה) **'וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת'.** וּמִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר 'כְּנֶגַע' לְמַדְנוּ שֶׁאֲפִלּוּ אִם בַּעַל הַבַּיִת הוּא **תַּלְמִיד חָכָם, וְיוֹדֵעַ שֶׁהוּא נֶגַע וַדַּאי,** מִכָּל מָקוֹם **לֹא יִגְזֹר** [-יִפְסֹק] בְּלְשׁוֹן וַדַּאי **וְיֹאמַר 'נֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת',** אֶלָּא יֹאמַר בִּלְשׁוֹן סָפֵק **'כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת'. 'וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִנּוּ אֶת הַבַּיִת' (בְּטֶרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בַּבָּיִת, וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת הַבָּיִת)** (שם פסוק לו), וּמְפַנֶּה אֶת 'כָּל אֲשֶׁר בַּבָּיִת' **וַאֲפִלּוּ חֲבִילֵי עֵצִים, וַאֲפִלּוּ חֲבִילֵי קָנִים** שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה [וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בַּבָּיִת', אֵינוֹ נִתְינַת טַעַם לְפִנּוּי, אֶלָּא הוּא דִּין בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁהַכֵּלִים שֶׁנִּמְצְאִים בַּבַּיִת כְּשֶׁהַכֹּהֵן מְטַמְּאוֹ נִטְמְאִים מִיָּד אֲפִלּוּ אִם לֹא הָיוּ שָׁם בְּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס], דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי **שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** וְכִי **עֶסֶק הוּא לְפִנּוּי** - וְכִי לְהַעֲסִיקוֹ לְפַנּוֹת אֶת הַבַּיִת בָּא הַכָּתוּב, וּוַדַּאי שֶׁלֹּא צִוְּתָה הַתּוֹרָה לְפַנּוֹת אֶלָּא דָּבָר הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁחָסָה הַתּוֹרָה עַל מָמוֹנוֹ כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, וְכִי מַה מְּטַמֵּא לוֹ** - לְאֵלּוּ כֵּלִים חֲשׁוּשָׁה הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ, **אִם תֹּאמַר שֶׁיְּטַמְּאוּ כְּלֵי עֵצָיו וּבְגָדָיו** וְכֵלֵי **מַתְכוֹתָיו,** הֲרֵי אֲפִלּוּ אִם יְטַמְּאוּ **מַטְבִּילָן וְהֵן טְהוֹרִים,** וְאֵין לוֹ הָפְסֵד בַּדָּבָר. אֶלָּא **עַל מָה חָסָה הַתּוֹרָה, עַל כְּלֵי חַרְסוֹ** - חֶרֶס שֶׁלּוֹ, **וְעַל פִּכּוֹ** - וְעַל פַּכִּים קְטַנִּים שֶׁלּוֹ, **וְעַל טְפִיוֹ** - וְעַל כְּלֵי חֶרֶס קָטָן שֶׁהַמַּשְׁקֶה מִטְפְּטֵף מִמֶּנּוּ טִפּוֹת טִפּוֹת, שֶׁכֵּלִים אֵלּוּ אֵין לָהֶם טָהֳרָה בְּמִקְוֶה וְדִינָם לְהִשָּׁבֵר. **וְאִם כֵּן חָסָה הַתּוֹרָה עַל מָמוֹנוֹ הֶחָבִיב.** וְאִם כֵּן **חָסָה עַל מָמוֹנוֹ, קַל וָחֹמֶר שֶׁחָסָה עַל נְפָשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו.** וְאִם כֵּן **חָסָה עַל** מָמוֹנוֹ **שֶׁל רָשָׁע** זֶה שֶׁחָטָא בִּלְשׁוֹן הָרָע וּמֵחֲמַת כֵּן בָּאוּ לוֹ הַנְּגָעִים, **קַל וָחֹמֶר** שֶׁחָסָה **עַל** מָמוֹנוֹ **שֶׁל צַדִּיק:** **מִשְׁנָה ו הֶסְגֵּר הַכֹּהֵן וְדִינוֹ הַנֶּגַע שֶׁפָּשָׂה בַּהֶסְגֵּר:** כְּשֶׁרוֹאֶה הַכֹּהֵן שֶׁיֵּשׁ לְהַסְגִּיר אֶת הַנֶּגַע, **אֵינוֹ הוֹלֵךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁלּוֹ וּמַסְגִּיר** מִשָּׁם אֶת הַבַּיִת, **וְאַף לֹא** עוֹמֵד **בְּתוֹךְ הַבַּיִת שֶׁהַנֶּגַע בְּתוֹכוֹ וּמַסְגִּיר אוֹתוֹ, אֶלָּא עוֹמֵד עַל פֶּתַח הַבַּיִת שֶׁהַנֶּגַע בְּתוֹכוֹ** סָמוּךְ לַמַּשְׁקוֹף מִבַּחוּץ, **וּמַסְגִּיר, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא יד לח) **'וְיָצָא הַכֹּהֵן מִן הַבַּיִת'** [-וְלֹא יֵלֵךְ אֶל בֵּיתוֹ שֶׁלּוֹ אֶלָּא יַעֲמֹד בְּפֶתַח הַבַּיִת] **'וְהִסְגִּיר אֶת הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים'. וּבָא** שׁוּב הַכֹּהֵן אֶל הַבַּיִת **בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ, וְרָאָה** [-וְרוֹאֶה] שׁוּב אֶת הַנֶּגַע, **וְאִם פָּשָׂה, 'וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְחִלְּצוּ אֶת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֵן הַנֶּגַע וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל מָקוֹם טָמֵא. וְאֶת הַבַּיִת יַקְצַע מִבַּיִת סָבִיב,** וְשָׁפְכוּ אֶת הֶעָפָר אֲשֶׁר הִקְצוּ אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל מָקוֹם טָמֵא. **וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת וְהֵבִיאוּ אֶל תַּחַת הָאֲבָנִים, וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבָּיִת'** (שם פסוקים מ-מב). **וְאֵינוֹ נוֹטֵל אֲבָנִים מִצַּד זֶה** [-אַחֵר] שֶׁל הַבַּיִת **וּמֵבִיא לְצַד זֶה** - לַמָּקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ נָחְלְצוּ הָאֲבָנִים הַמְנֻגָּעוֹת כְּדֵי לְהַנִּיחָן בִּמְקוֹמָן. וְכֵן **לֹא נוֹטֵל עָפָר מִצַּד זֶה** [-אַחֵר] שֶׁל הַבַּיִת **וּמֵבִיא לְצַד זֶה** שֶׁל מְקוֹם הַנֶּגַע. וְכֵן **לֹא** יָטוּחַ אֲבָנִים אֵלּוּ **בְּסִיד מִכָּל מָקוֹם** שֶׁהוּא, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח', וְסִיד אֵינוֹ עָפָר אֶלָּא אֲבָן שְׂרָפָה. וְכֵן **אֵינוֹ מֵבִיא לֹא** אֲבָן **אַחַת** גְּדוֹלָה **תַּחַת שְׁתַּיִם** קְטַנּוֹת שֶׁנָּטַל מִמְּקוֹם הַנֶּגַע, **וְלֹא שְׁתַּיִם** קְטַנּוֹת **תַּחַת** אֲבָן **אַחַת** גְּדוֹלָה שֶׁנָּטַל מִשָּׁם, **אֶלָּא מֵבִיא שְׁתַּיִם תַּחַת שְׁתַּיִם** שֶׁנָּטַל, אוֹ **תַּחַת שָׁלֹשׁ** שֶׁנָּטַל, אוֹ **תַּחַת אַרְבַּע** שֶׁנָּטַל, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְלָקְחוּ אֲבָנִים וְגוֹ' **וְהֵבִיאוּ** אֶל תַּחַת הָאֲבָנִים' וּמְעוּט רַבִּים שְׁתַּיִם. וְאִם הָיָה כֹּתֶל זֶה בֵּין שְׁנֵי בָּתִּים, מְלָאכֶת חֲלִיצַת הָאֲבָנִים וְקִצּוּעַ הֶעָפָר וּנְתִינַת הָאֲבָנִים מֻטֶּלֶת אַף עַל הַשָּׁכֵן, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְחִלְּצוּ אֶת הָאֲבָנִים וְגוֹ' וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת' וְגוֹ' לְשׁוֹן רַבִּים. **מִכָּאן אָמְרוּ, אוֹי לָרָשָׁע** [שֶׁחָטָא בִּלְשׁוֹן הָרָע] **אוֹי לִשְׁכֵנוֹ,** וְלָכֵן **שְׁנֵיהֶן** חוֹלְצִין אֶת הָאֲבָנִים, וּשְׁנֵיהֶן קוֹצְעִין אֶת הֶעָפָר, וּשְׁנֵיהֶן מְבִיאִין אֶת הָאֲבָנִים הָאֲחֵרוֹת, אֲבָל זֶה שֶׁהַנֶּגַע נִרְאָה בְּבֵיתוֹ **הוּא לְבַדּוֹ מֵבִיא** אֶת הֶעָפָר וְטָח אֶת הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת הַבָּיִת', בִּלְשׁוֹן יָחִיד, וְאֵין חֲבֵרוֹ מִטַּפֵּל עִמּוֹ בַּטִּיחָה: **מִשְׁנָה ז הֶסְגֵּר שֵׁנִי:** אַחַר טִיחַת הַבַּיִת מַסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן לְשָׁבוּעַ נוֹסָף, **וּבָא בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ** הַשֵּׁנִי **וְרָאָה** - וְרוֹאֶה אֶת הַבַּיִת. **אִם חָזַר** הַנֶּגַע, **'וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת, אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו וְאֵת כָּל עֲפַר הַבַּיִת, וְהוֹצִיא אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל מָקוֹם טָמֵא'** (שם פסוק מה). **הַפְשִׁיוֹן הַמַּצְרִיעַ חֲלִיצָה וְקִצּוּעַ וְטִיחָה: הַפְשִׁיוֹן הָסָמוּךְ** לְעִקַּר הַנֶּגַע, מַצְרִיעַ חֲלִיצָה וְקִצּוּעַ וְטִיחָה אַף בִּשְׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא.** וְאִלּוּ פִּשְׁיוֹן **הָרָחוֹק** מֵעִקַּר הַנֶּגַע, נֶחְשָׁב לְפִשְׁיוֹן רַק אִם שִׁעוּרוֹ **כִּגְרִיס. שִׁעוּר הַנֶּגַע הַחוֹזֵר הַמַּצְרִיעַ נִתִּיצַת הַבַּיִת:** וְהַנֶּגַע **הַחוֹזֵר בַּבָּתִּים** אַחַר טִיחַת הַבַּיִת, שִׁעוּרוֹ **כִּשְׁנֵי גְרִיסִין,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק מג) 'וְאִם יָשׁוּב הַנֶּגַע וּפָרַח בַּבַּיִת אַחַר חִלֵּץ אֶת הָאֲבָנִים וְאַחֲרֵי הִקְצוֹת אֶת הַבַּיִת וְאַחֲרֵי הִטּוֹחַ וְגוֹ', וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת' וְגוֹ'. וְ'הַנֶּגַע' מַשְׁמָעוֹ הַנֶּגַע שֶׁהָיָה בּוֹ תְּחִלָּה, וְשִׁעוּר הַנֶּגַע הַמְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת הוּא כִּשְׁעוּר שְׁנֵי גְרִיסִין (לעיל מ"ג):

פֶּרֶק יג דִּינֵי טֻמְאַת בַּיִת הַמְנֻגָּע וְאֹפֶן טָהֳרָתוֹ, וְדִינֵי טֻמְאַת בַּיִת שֶׁמְּצָרָע נִכְנַס לְתוֹכוֹ:

מִשְׁנָה א עֲשָׂרָה אֲפָנִים שֶׁל בַּיִת הַמְנֻגָּע: עֲשָׂרָה מִינֵי **בָּתִּים** מְנֻגָּעִים הֵן, וְדִינֵיהֶם שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה: א. בַּיִת שֶׁנִּגְעוּ **הַכֹּהֵן** [-שֶׁכָּהֲתָה מַרְאִיתוֹ] **בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן** שֶׁל הֶסְגֵּרוֹ, ב. **וְהַהוֹלֵךְ לוֹ** - אוֹ שֶׁנִּסְתַּלֵּק נִגְעוֹ לְגַמְרֵי, בִּשְׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ **קוֹלְפוֹ** לְמְקוֹם הַנֶּגַע **וְהוּא טָהוֹר.** ג. **הַכֵּהֶה** [-שֶׁכָּהֲתָה מַרְאִיתוֹ] **בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי.** ד. **וְהַהוֹלֵךְ לוֹ** - אוֹ שֶׁהִסְתַּלֵּק נִגְעוֹ לְגַמְרֵי, בִּשְׁנֵי אֲפָנִים אֵלּוּ **קוֹלְפוֹ** לְמְקוֹם הַנֶּגַע, **וְהוּא טָעוּן** הֶבְאַת **צִפֳּרִים** כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן (פי"ד משניות א-ב). ה. נֶגַע **הַפּוֹשֶׂה בַּשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן** שֶׁל הֶסְגֵּרוֹ, **חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פי"ב מ"ו), **וְנוֹתֵן לוֹ הַכֹּהֵן שָׁבוּעַ** הֶסְגֵּר נוֹסָף, **וְאִם חָזַר** הַנֶּגַע בְּסוֹף שָׁבוּעַ זֶה **יִנָּתֵץ** הַבַּיִת. ו. **וְאִם לֹא חָזַר** הַנֶּגַע בַּשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי, הֲרֵי הוּא **טָעוּן צִפֳּרִים.** ז. **עָמַד** הַנֶּגַע בְּעֵינוֹ **וְלֹא** פָּשָׂה **בַּשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן** שֶׁל הַסְגֵּר, **חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח, וּפָשָׂה בַּשָּׁבוּעַ הַשֵּׁנִי, חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי** שֶׁל הֶסְגֵּר, **וְאִם חָזַר** הַנֶּגַע בְּשָׁבוּעַ זֶה, **יִנָּתֵץ.** ח. **וְאִם לֹא חָזַר** בַּשָּׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁי, **טָעוּן צִפֳּרִים.** ט. נֶגַע שֶׁעָמַד בְּעֵינוֹ **וְלֹא** פָּשָׂה **בַּשָּׁבוּעַ** הָרִאשׁוֹן **וְהַשֵּׁנִי** לְהֶסְגֵּרוֹ, **בָּזֶה וּבָזֶה** - בַּשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן **וְהַשֵּׁנִי** לְהֶסְגֵּרוֹ, **בַּשֵּׁנִי, וְהַהוֹלֵךְ** לוֹ, **קוֹלְפוֹ וְהוּא טָעוּן צִפֳּרִים. הַפּוֹשֶׂה בָּרִאשׁוֹן,** חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ. **חָזַר, יִנָּתֵץ. לֹא חָזַר, טָעוּן צִפֳּרִים. עָמַד בָּרִאשׁוֹן וּפָשָׂה בַּשֵּׁנִי,** חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ. **חָזַר, יִנָּתֵץ. לֹא חָזַר, טָעוּן צִפֳּרִים. עָמַד בָּרִאשׁוֹן וּפָשָׂה בַּשֵּׁנִי, חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ. חָזַר, יִנָּתֵץ. לֹא חָזַר, טָעוּן צִפֳּרִים. עָמַד בָּזֶה וּבָזֶה,**

חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח, וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי שֶׁל הֶסְגֵּר, אִם חָזַר הַנֶּגַע בְּשָׁבוּעַ זֶה, יִנָּתֵץ. י. וְאִם לֹא חָזַר בַּשָּׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁי, טָעוּן צִפֳּרִים. אִם עַד שֶׁלֹּא [-בְּטָרָם] טִהֲרוֹ בְּצִפֳּרִים - בְּהַזָּאַת דַּם הַצִּפּוֹר חָזַר וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע, הֲרֵי זֶה יִנָּתֵץ כְּדִין נֶגַע הַחוֹזֵר בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי לְאַחַר חֲלִיצָה וְקִצּוּעַ וְטִיחָה. וְאִם מִשֶּׁטִּהֲרוֹ [-לְאַחַר שֶׁנִּטְהַר] בְּצִפֳּרִים חָזַר וְנִרְאָה בּוֹ נֶגַע, דִּינוֹ כְּנֶגַע חָדָשׁ, וְיֵרָאֶה בַּתְּחִלָּה לְהֶסְגֵּר שָׁל שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן: **מִשְׁנָה ב** נֶגַע הַנִּרְאֶה בְּאֶבֶן הַמְשֻׁמֶּשֶׁת שְׁנֵי פָתִים: הָאֶבֶן שֶׁבַּזָּוִית - אֶבֶן גְּדוֹלָה הַמְּנֻחַת בַּזָּוִית בֵּין בֵּיתוֹ לְבֵית חֲבֵרוֹ כְּדֵי לְחַזֵּק אֶת הַכֹּתֶל, בִּזְמַן שֶׁהוּא חוֹלֵץ אוֹתָהּ [כְּשֶׁפָּשָׂה הַנֶּגַע בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי], חוֹלֵץ אֶת כֻּלּוֹ וְאַף אֶת הַחֵלֶק שֶׁשָּׁיָךְ לַחֲבֵרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד מ) 'וְחִלְּצוּ אֶת הָאֲבָנִים' בְּלָשׁוֹן רַבִּים [כַּמְבאָר לְעֵיל (פי"ב מ"ו) לְעִנְיַן אֶבֶן מְנֻגַּעַת בְּכֹתֶל שְׁבֵּין שְׁנֵי בָתִּים]. וּבִזְמַן שֶׁהוּא נוֹתֵץ אֶת הַבַּיִת כֻּלּוֹ [כְּשֶׁחָזַר הַנֶּגַע אַחַר הַטִּיחָה], נוֹתֵץ אֶת מִקְצָת הָאֶבֶן שֶׁלּוֹ, וּמַנִּיחַ אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד מה) 'וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו, וְלֹא אֶת אַבְנֵי וַעֲצֵי חֲבֵרוֹ. נִמְצָא דָּבָר זֶה חָמֵר בַּחֲלִיצָה מִבַּנְּתִיצָה, שֶׁבַּחֲלִיצָה חוֹלֵץ גַּם אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֵּית הַבְּנוּי רִאשׁ וּפְתִים - שֶׁהַכֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי הַפָּתִים עָשׂוּי מִשּׁוּרַת אֲבָנִים רְחָבוֹת שֶׁקְּרוּיוֹת 'רֹאשׁ' שֶׁרָחְבָּן כְּרֹחַב כָּל הַכֹּתֶל, וּמֵעֲלֵיהֶן שׁוּרַת אֲבָנִים צָרוֹת הַקְּרוּיוֹת 'פָּתִין', כָּךְ שֶׁמַּעַל כָּל אֶבֶן 'רֹאשׁ' יֵשׁ שְׁתֵּי אַבְנֵי 'פָּתִין' זוֹ לְצַד זוֹ. וְנִמְצָא שֶׁאֶבֶן הָ'רֹאשׁ' נִרְאֵית בְּשְׁנֵי הַפָּתִים, וְאִלּוּ אַבְנֵי הַ'פָּתִין', הָאַחַת נִרְאֵית בְּבַיִת זֶה וְהַשְּׁנִיָּה בְּבֵית הַשֵּׁנִי. וְאִם נִרְאֶה הַנֶּגַע בָּרֹאשׁ, בְּעֵת הַחֲלִיצָה נוֹטֵל אֶת כֻּלּוֹ. אֲבָל אִם נִרְאֶה הַנֶּגַע בַּפָּתִין שֶׁלְּצַד בֵּיתוֹ, נוֹטֵל רַק אֶת הַפָּתִין שֶׁלּוֹ, וּמַנִּיחַ אֶת הַפָּתִין שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁהֲרֵי בּוֹ לֹא נִרְאָה הַנֶּגַע: **מִשְׁנָה ג** קוֹרוֹת תִּקְרַת בֵּית הַמְנֻגָּע שֶׁדִּינוֹ בִּנְתִיצָה: בַּיִת שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע וְדִינוֹ בִּנְתִיצָה [שֶׁחָזַר בּוֹ הַנֶּגַע אַחֲרֵי הַטִּיחָה], אִם הָיְתָה עֲלֵיהָ עַל גְּבָיו, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לָעֲלִיָּה - דָּנִים אֶת קוֹרוֹת הַגַּג כְּחֵלֶק מֵהָעֲלִיָּה וְאֵין נוֹתְצִים אוֹתָם עִם הַבַּיִת, אֶלָּא סוֹמְכָם בְּעַמּוּדִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְּלוּ וְנוֹתֵץ רַק אֶת הַבַּיִת. וְאִם נִרְאֶה הַנֶּגַע בָּעֲלִיָּה, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לַבַּיִת וְנוֹתֵץ רַק אֶת הָעֲלִיָּה. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד מה) 'וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אַבְנָיו וְאֶת עֵצָיו וְאֵת כָּל עֲפַר הַבָּיִת' וְגוֹ', אַבְנָיו, עֵצָיו וַעֲפַר הַבַּיִת, וְלֹא שֶׁל הָעֲלִיָּה. אֲבָל אִם לֹא הָיְתָה עֲלִיָּה עַל גַּבָּיו, אֲבָנָיו וְעֵצָיו וַעֲפָרוֹ נִתָּצִין עִמּוֹ. וּמַצִּיל עַל הַמַּלְבְּנִים - וְאֵין נוֹתְצִים עִם הַבַּיִת אֶת הַלְּבֵנִים הַמְרֻבָּעוֹת שֶׁשּׁוֹטְחִים עַל הַגַּגּוֹת לְהָגֵן עַל הַטִּיט שֶׁלֹּא יִתְרַכֵּךְ מִמֵּימֵי הַגְּשָׁמִים, לְפִי שֶׁאֵינָן מְחֻבָּרוֹת לְגַג הַבַּיִת. וְעַל שְׂרִיגֵי הַחַלּוֹנוֹת - וְכֵן אֵין נוֹתְצִים אֶת סוֹרְגֵי הַחַלּוֹנוֹת הָעֲשׂוּיִם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּלוּ הַתִּינוֹקוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַלְבֵּן הַבָּנוּי עַל גַּבָּיו - עֵץ אָרֹךְ הַנָּתוּן עַל גַּבֵּי כֹּתֶל הַבַּיִת לְאָרְכּוֹ, שֶׁעָלָיו מַנִּיחִים אֶת רָאשֵׁי הַקּוֹרוֹת הַנְּתוּנִים מִצַּד לְצַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְקְבוּ מִלַּחְלוּחִית הַכֹּתֶל, נִתָּץ עִמּוֹ. שְׁעוּר טֻמְאַת הָאֲבָנִים וְהָעֵצִים וְהֶעָפָר: אֲבָנָיו וְעֵצָיו וַעֲפָרוֹ מְטַמְּאִין בִּשְׁעוּר כְּזַיִת, לְפִי שֶׁטֻּמְאַת צָרַעַת שָׁוָה לְטֻמְאַת מֵת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּצָרַעַת מִרְיָם (במדבר יב יב) 'אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת', וְטֻמְאַת מֵת בְּכַזַּיִת. רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא אוֹמֵר, בְּמַה שֶּׁהוּא - בְּכָל שְׁעוּר שֶׁהוּא, כְּדִין אֵבֶר מִן הַמֵּת שֶׁמְּטַמֵּא בְּכָלְשֶׁהוּ (אהלות פ"א מ"ז): **מִשְׁנָה ד** בֵּית הַמֶּסְגֵּר מְטַמֵּא מִתּוֹכוֹ - אֶת הַנִּכְנָס לְתוֹכוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד מו) 'וְהַבָּא אֶל הַבַּיִת כָּל יְמֵי הסְגִּיר אֹתוֹ יִטְמָא עַד הָעָרֶב', אַךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מִבַּחוּץ [אֲבָל הָאֲבָנִים הַמְנֻגָּעוֹת עַצְמָן מְטַמְּאוֹת אַף מֵאֲחוֹרֵיהֶן] וְהַבַּיִת הַמֻּחְלָט, מְטַמֵּא מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחוֹרָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק מד) 'וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבָּיִת, צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִיא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא', מַשְׁמַע שֶׁהוֹסִיף לוֹ טֻמְאָה נוֹסֶפֶת שֶׁמְּטַמֵּא גַּם אֶת הַנּוֹגֵעַ מֵאֲחוֹרָיו. זֶה וָזֶה - הַבַּיִת הַמֻּסְגָּר וְהַמֻּחְלָט מְטַמְּאִין בְּבִיאָה אֶת הַנִּכְנָס לְתוֹכָם [וְחָזְרָה הַמִּשְׁנָה עַל דִּין הָרִישָׁא (משנ"א)]: **מִשְׁנָה ה** אֲבָנִים מִבַּיִת הַמֻּסְגָּר שֶׁנִּתְּצוּ בְּבַיִת אַחֵר: הַבּוֹנֶה אֲבָנִים מִן הַבַּיִת הַמֻּסְגָּר [אַחֲרֵי חֲלִיצַת הָאֲבָנִים הַטְּמֵאוֹת וְטִיחַת הַבַּיִת] בְּטָהוֹר - בְּבַיִת טָהוֹר, וְחָזַר הַנֶּגַע לַבַּיִת הַמֻּסְגָּר וְנִתְחַלֵּט לְטֻמְאָה, הֲרֵי הוּא חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים שֶׁבָּנָה בַּבַּיִת הַטָּהוֹר וְדֵינָם לִנְתִיצָה וְשִׁלּוּחַ מִחוּץ לַמַּחֲנָה כְּדִין הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן. וְאִם חָזַר הַנֶּגַע עַל אוֹתָן הָאֲבָנִים שֶׁבָּנָם בַּבַּיִת הַטָּהוֹר, הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן יִנָּתֵץ, שֶׁאֲבָנִים אֵלּוּ נֶחְשָׁבוֹת לְחֵלֶק מִבַּיִת זֶה, וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ חָזַר הַנֶּגַע לַבַּיִת. וְהָאֲבָנִים שֶׁבָּהֶם נִרְאָה הַנֶּגַע טְעוּנוֹת אַף הֵם נְתִיצָה, אֶלָּא שֶׁמַּמְתִּין לָהֶן עַד שֶׁיְּשַׁמְּשׁוּ אֶת הַבַּיִת הַשֵּׁנִי בְּסִימָנֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה, שֶׁכֵּן מַאֲחַר שֶׁעַתָּה קְבוּעוֹת הָאֲבָנִים בַּבַּיִת הַשֵּׁנִי, דֵּינוֹ כְּבַיִת שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע שֶׁיֵּשׁ לְהַסְגִּירוֹ וְלִבְדֹּק אִם הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה. וּלְאַחַר שֶׁיִּתְבָּרֵר דֵּינוֹ שֶׁל הַבַּיִת יִנָּתֵץ אֶת הָאֲבָנִים: **מִשְׁנָה ו** אֹהֶל הַמַּאֲהִיל עַל בֵּית הַמְנֻגָּע: בַּיִת שֶׁהוּא מֵסֵךְ [-מְסַכֵּךְ, מַאֲהִיל] עַל גַּבֵּי בַּיִת הַמְנֻגָּע, שֶׁהַבַּיִת הַמְנֻגָּע בְּנוּי בְּתוֹךְ בַּיִת אַחֵר, וְכֵן אִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל גַּבֵּי בַּיִת הַמְנֻגָּע הַבָּנוּי תַּחְתָּיו, הַנִּכְנָס לְבֵית הַחִיצוֹן אוֹ לָחָלָל שֶׁתַּחַת הָאִילָן, טָהוֹר, שֶׁחָלַל הַבַּיִת אוֹ הָאִילָן וְהַבַּיִת הַמְנֻגָּע נֶחְשָׁבִים כִּדְבָרִים נִפְרָדִים, כְּפִי שֶׁמְּצֻרָּע שֶׁנִּכְנָס לְבֵית אִינּוֹ מְטַמֵּא אֶת הָעֲלִיָּה שֶׁמַּעֲלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מָה אִם אֶבֶן אַחַת מִמְּנוּ - מִבֵּית הַמְנֻגָּע מְטַמֵּא בִּבְיאָה - מְטַמְּאָה אֶת כָּל הַנִּמְצָא עִמָּהּ בְּאֹהֶל אֶחָד, הוּא [-הַבַּיִת] עַצְמוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן שֶׁיְּטַמֵּא בִּבְיאָה - שֶׁיְּטַמֵּא אֶת כָּל מָה שֶׁנִּמְצָא עִמּוֹ בְּאֹהֶל הַחִיצוֹן: **מִשְׁנָה ז** טֻמְאַת מוֹשַׁב הַמְּצֹרָע: הַטָּמֵא [-הַמְּצֹרָע] שֶׁעוֹמֵד תַּחַת הָאִילָן, וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר תַּחַת אִילָן זֶה, הַטָּהוֹר טָמֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג מו) 'כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא, טָמֵא הוּא, בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ', וְדָרְשׁוּ שֶׁאַף מוֹשָׁבוֹ טָמֵא, וְכֵיוָן שֶׁהוּא עוֹמֵד נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁתַּחַת הָאִילָן כְּ'מוֹשָׁבוֹ'. אֲבָל אִם הַטָּהוֹר עוֹמֵד תַּחַת הָאִילָן, וְהַטָּמֵא רַק עוֹבֵר תַּחְתָּיו, אֵין זֶה נֶחְשָׁב לְ'מוֹשַׁב הַמְּצֹרָע', וַהֲרֵי הוּא טָהוֹר. וְרַק אִם עָמַד שָׁם הַמְּצֹרָע מֵהִלּוֹכוֹ, נַעֲשָׂה הַמָּקוֹם לְ'מוֹשָׁבוֹ' וְהַטָּהוֹר נַעֲשָׂה טָמֵא. וְכֵן בְּאֶבֶן הַמְנֻגַּעַת אִם נִשָּׂאוֹהָ תַּחַת הָאִילָן, הַטָּהוֹר הָעוֹמֵד שָׁם עוֹדֶנּוּ טָהוֹר. וְרַק אִם הִנִּיחָהּ תַּחַת הָאִילָן, אוֹ שֶׁנֶּעֱמַד שָׁם נוֹשֵׂא הָאֶבֶן כְּשֶׁהִיא בְּיָדוֹ, הֲרֵי זֶה טָמֵא: **מִשְׁנָה ח** שִׁעוּר הַזְּמַן הַמְטַמֵּא בִּכְנִיסָה לַבַּיִת: אָדָם טָהוֹר שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְבֵית הַטֻּמְאָה בְּטֻמְאַת נְגָעִים, נִטְמָא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד מו) 'וְהַבָּא אֶל הַבַּיִת כָּל יְמֵי הִסָּגֵר אֹתוֹ יִטְמָא עַד הָעָרֶב', וּכְנִיסַת רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ נֶחְשֶׁבֶת 'בִּיאָה'. וְכֵן אָדָם הַטָּמֵא בְּטֻמְאַת נְגָעִים שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְבֵית טָהוֹר, טְמְאָהוּ - נִטְמָא כָּל מָה שֶׁבַּבַּיִת. וְכֵן טַלִּית טְהוֹרָה שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה חֵלֶק בְּשִׁעוּר שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֲצְבָּעוֹת לְבֵית טָמֵא, נִטְמְאָה כֻּלָּהּ, שֶׁחֵלֶק זֶה חָשׁוּב בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ נִכְנַס כָּל הַבֶּגֶד. וְכֵן טַלִּית טְמֵאָה שֶׁנִּרְאָה בָּהּ נֶגַע שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה אֲפִלּוּ כְּזַיִת לְבֵית טָהוֹר, טְמְאָתָהּ - נִטְמָא כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, שֶׁהֶקֵּשָׁה טֻמְאַת צָרַעַת לְטֻמְאַת מֵת שֶׁשִּׁעוּרוֹ בְּכַזַּיִת [כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"ג)]. וּבֶגֶד מְנֻגָּע מְטַמֵּא בְּבִיאָתוֹ לַבַּיִת, לְפִי שֶׁהֻקַּשׁ לְנִגְעֵי בָּתִּים בַּפָּתוּב (שם פסוקים נד-נה) 'זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל נֶגַע הַצָּרַעַת, וְלַנָּתֶק, וּלְצָרַעַת הַבֶּגֶד, וְלַבָּיִת', וּשְׁאָר נִגְעֵי בְּגָדִים, כְּגוֹן שְׁתִי וְעֵרֶב וְעוֹרוֹת, הֻקְּשׁוּ לְבֶגֶד בַּפָּתוּב (שם יג נט) 'זֹאת תּוֹרַת נֶגַע צָרַעַת, בֶּגֶד הַצֶּמֶר אוֹ הַפִּשְׁתִּים אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב, אוֹ כָּל כְּלִי עוֹר, לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ':

חוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ. חָזַר, יִנָּתֵץ. לֹא חָזַר, טָעוּן צִפֳּרִים. אִם עַד שֶׁלֹּא טִהֲרוֹ בְּצִפֳּרִים נִרְאָה בּוֹ נֶגַע, הֲרֵי זֶה יִנָּתֵץ. וְאִם מִשֶּׁטִּהֲרוֹ בְּצִפֳּרִים נִרְאָה בּוֹ נֶגַע, יֵרָאֶה בַּתְּחִלָּה: **ב** הָאֶבֶן שֶׁבַּזָּוִית, בִּזְמַן שֶׁהוּא חוֹלֵץ, חוֹלֵץ אֶת כֻּלּוֹ. וּבִזְמַן שֶׁהוּא נוֹתֵץ, נוֹתֵץ אֶת שֶׁלּוֹ וּמַנִּיחַ אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ. נִמְצָא חֹמֶר בַּחֲלִיצָה מִבַּנְּתִיצָה. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בַּיִת הַבָּנוּי רֹאשׁ וּפָתִין, נִרְאָה בָּרֹאשׁ, נוֹטֵל אֶת כֻּלּוֹ. נִרְאָה בַּפָּתִין, נוֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ וּמַנִּיחַ אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ: **ג** בַּיִת שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע, הָיְתָה עֲלֵיהָ עַל גַּבָּיו, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לָעֲלִיָּה. נִרְאָה בָּעֲלִיָּה, נוֹתֵן אֶת הַקּוֹרוֹת לַבַּיִת. לֹא הָיְתָה עֲלִיָּה עַל גַּבָּיו, אֲבָנָיו וְעֵצָיו וַעֲפָרוֹ נִתָּצִין עִמּוֹ. וּמַצִּיל עַל הַמַּלְבְּנִים וְעַל שְׂרִיגֵי הַחַלּוֹנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַלְבֵּן הַבָּנוּי עַל גַּבָּיו, נִתָּץ עִמּוֹ. אֲבָנָיו וְעֵצָיו וַעֲפָרוֹ מְטַמְּאִין בִּכְזַיִת. רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא אוֹמֵר, בְּמַה שֶּׁהֵן: **ד** בֵּית הַמֶּסְגֵּר, מְטַמֵּא מִתּוֹכוֹ. וְהַמֻּחְלָט, מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחוֹרָיו. זֶה וָזֶה מְטַמְּאִין בְּבִיאָה: **ה** הַבּוֹנֶה מִן הַמֶּסְגֵּר בְּטָהוֹר, וְחָזַר נֶגַע לַבַּיִת, חוֹלֵץ אֶת הָאֲבָנִים. חָזַר עַל הָאֲבָנִים, הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן יִנָּתֵץ, וְהָאֲבָנִים יְשַׁמְּשׁוּ אֶת הַבַּיִת הַשֵּׁנִי בְּסִימָנִין: **ו** בַּיִת שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל גַּבֵּי בַּיִת הַמְנֻגָּע, וְכֵן אִילָן שֶׁהוּא מֵסֵךְ עַל גַּבֵּי בַּיִת הַמְנֻגָּע, הַנִּכְנָס לַחִיצוֹן, טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁחִלְּלוּ אֶת כֻּלּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הוּא מָה אִם אֶבֶן אַחַת מִמֶּנּוּ בִּבְיאָה, הוּא עַצְמוֹ לֹא יְטַמֵּא בִּבְיאָה: **ז** הָעוֹמֵד תַּחַת הָאִילָן וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר, טָמֵא. הַטָּהוֹר עוֹמֵד תַּחַת הָאִילָן וְהַטָּמֵא עוֹבֵר, טָהוֹר. אִם עָמַד, טָמֵא. וְכֵן בְּאֶבֶן הַמְנֻגַּעַת, טָהוֹר. וְאִם הִנִּיחָהּ, הֲרֵי זֶה טָמֵא: **ח** טָהוֹר שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְבַיִת טָמֵא, נִטְמָא. וְטָמֵא שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְבַיִת טָהוֹר, טִמְּאָהוּ. טַלִּית טְהוֹרָה שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ לְבַיִת טָמֵא, נִטְמְאָה כֻּלָּהּ. וְכֵן טַלִּית טְמֵאָה שֶׁנִּרְאָה בָּהּ נֶגַע שֶׁהִכְנִיס מִמֶּנָּה אֲפִלּוּ כְּזַיִת לְבַיִת טָהוֹר, טִמְּאָתָהּ - נִטְמָא כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, שֶׁהֶקֵּשָׁה טֻמְאַת צָרַעַת לְטֻמְאַת מֵת שֶׁשִּׁעוּרוֹ בְּכַזַּיִת [כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"ג)]. וּבֶגֶד מְנֻגָּע מְטַמֵּא בְּבִיאָתוֹ לַבַּיִת, לְפִי שֶׁהֻקַּשׁ לְנִגְעֵי בָּתִּים בַּפָּתוּב (שם פסוקים נד-נה) 'זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל נֶגַע הַצָּרַעַת, וְלַנָּתֶק, וּלְצָרַעַת הַבֶּגֶד, וְלַבָּיִת', וּשְׁאָר נִגְעֵי בְּגָדִים, כְּגוֹן שְׁתִי וְעֵרֶב וְעוֹרוֹת, הֻקְּשׁוּ לְבֶגֶד בַּפָּתוּב (שם יג נט) 'זֹאת תּוֹרַת נֶגַע צָרַעַת, בֶּגֶד הַצֶּמֶר אוֹ הַפִּשְׁתִּים אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב, אוֹ כָּל כְּלִי עוֹר, לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ':

משניות מַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק יד המבוארות

מִשְׁנָה ט מִי שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמְנֻגָּע, וְכֵלָיו [-בְּגָדָיו] מְקֻפָּלִים וּמֻנָּחִים **עַל כְּתֵפוֹ וְסַנְדָּלָיו וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו**, שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ לְבִישָׁה, **הוּא וְהֵן טְמֵאִין מִיָּד** עִם כְּנִיסָתָם לַבַּיִת, שֶׁאַף הֵם בְּכְלַל 'הַבָּא אֶל הַבַּיִת'. אֲבָל אִם **הָיָה לָבוּשׁ בְּכֵלָיו, וְסַנְדָּלָיו בְּרַגְלָיו, וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו** [-עַל אֶצְבְּעוֹתָיו] בְּדֶרֶךְ לְבִישָׁה, **הוּא טָמֵא מִיָּד, וְאִלּוּ הֵן טְהוֹרִין**, וְאֵינָם נִטְמָאִים **עַד שֶׁיִּשְׁהֶה** עִמָּהֶם בַּבַּיִת בְּשִׁעוּר זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס** [-חֲצִי], **פַּת חִטִּין** הַנֶּאֱכֶלֶת בְּקַלּוּת וּבְמְהִירוּת [וְנֶחְלְקוּ רְאשׁוֹנִים אִם שִׁעוּרוֹ אַרְבַּע אוֹ שָׁלֹשׁ בֵּיצִים], **וְלֹא פַּת שְׂעוֹרִים** שֶׁנֶּאֱכֶלֶת לְאַט יוֹתֵר, וּבְאֹפֶן שֶׁהוּא **מֻסָּב וְאוֹכְלָן** [-אֶת הַפְּרָס] **בְּלִפְתָּן** וְלֹא בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁמִּתּוֹךְ עֵרְבוּת הַלִּפְתָּן הוּא נֶאֱכָל מַהֵר יוֹתֵר. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד מז) 'וְהַשֹּׁכֵב בַּבַּיִת יְכַבֵּס אֶת בְּגָדָיו, וְהָאֹכֵל בַּבַּיִת יְכַבֵּס אֶת בְּגָדָיו', וְכֵיוָן שֶׁנֶּאֱמַר פַּעֲמַיִם 'יְכַבֵּס אֶת בְּגָדָיו' בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהוּא מְטַמֵּא אֶת בְּגָדָיו אַף לְלֹא אֲכִילָה וּשְׁכִיבָה, וְדָרְשׁוּ מִכָּךְ שֶׁלֹּא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לָתֵת זְמַן לִשְׁהִיָּתוֹ בַּבַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס [אוֹכֵל] כְּשֶׁהוּא מֻסָּב ['שׁוֹכֵב']:

מִשְׁנָה י טְפֵלּוּת **הַטָּפֵעוֹת לְאָדָם הַלּוֹבְשָׁם אוֹ נוֹשְׂאָם:** אָדָם שֶׁהָיָה **עוֹמֵד בְּפְנִים** הַבַּיִת הַמְנֻגָּע, **וּפָשַׁט יָדוֹ לַחוּץ וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו** בְּדֶרֶךְ מַלְבּוּשׁ, הֲרֵי הֵם טְפֵלּוֹת לְגוּפוֹ וְדִינָם כְּאִלּוּ הִכְנִיסָם לַבַּיִת, שֶׁאִם **שָׁהָה בַּבַּיִת כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, טְמֵאוֹת,** וְאִם הֶחֱזִיקָם בְּכַף יָדוֹ שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ מַלְבּוּשׁ נִטְמָאוֹת מִיָּד. **הָיָה עוֹמֵד בַּחוּץ** - מְחוּץ לַבַּיִת הַמְנֻגָּע, **וּפָשַׁט יָדוֹ לִפְנִים** הַבַּיִת **וְטַבְּעוֹתָיו בְּיָדָיו** בְּדֶרֶךְ מַלְבּוּשׁ, **רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא** אֶת הַטְּפֵלּוֹת **מִיָּד,** כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף הַטְּפֵלּוֹת בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע וְאֵין לְהַטְפִּילָם לָאָדָם הַלּוֹבְשָׁן. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵינָן נִטְמָאוֹת **עַד שֶׁיִּשְׁהֶה** עִם יָדוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת **כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, מָה אִם בִּזְמַן שֶׁכָּל גּוּפוֹ טָמֵא** לְפִי שֶׁנִּכְנַס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְתוֹךְ הַבַּיִת, מִכָּל מָקוֹם **לֹא טִמֵּא אֶת מָה שֶׁעָלָיו** - שֶׁלָּבוּשׁ בּוֹ **עַד שֶׁיִּשְׁהֶה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, בִּזְמַן שֶׁאֵין כָּל גּוּפוֹ טָמֵא,** לְפִי שֶׁרַק יָדוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, **אֵינוֹ דִין** [-הַאִם אֵין לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר] **שֶׁלֹּא יְטַמֵּא אֶת מָה שֶׁעָלָיו עַד שֶׁיִּשְׁהֶה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס.** וְרַבִּי יְהוּדָה דּוֹחֶה, שֶׁמָּצִינוּ שֶׁיָּפָה כֹּחוֹ שֶׁל הַטֻּמְאָה לְהַצִּיל כֵּלִים מִטֻּמְאָה יוֹתֵר מִכֹּחוֹ שֶׁל הַטָּהוֹר, שֶׁהֲרֵי יְהוּדִי שֶׁנִּטְמָא בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע מַצִּיל אֶת הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו שֶׁלֹּא יִטָּמְאוּ עַד שֶׁיִּשְׁהֶה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, וְאִלּוּ נָכְרִי וּבְהֵמָה שֶׁאֵינָם נִטְמָאִים בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע, אֵינָם מַצִּילִים אֶת הַבְּגָדִים שֶׁעֲלֵיהֶם, וְהֵם נִטְמָאִים מִיָּד. וְלָכֵן אֵין לִלְמֹד מֵהַצָּלַת הַטַּבָּעוֹת כְּשֶׁגּוּפוֹ טָמֵא, לְהַצָּלָתָם כְּשֶׁגּוּפוֹ טָהוֹר:

מִשְׁנָה יא גַּבֵּה **הֶחְלֵל שֶׁבְּבֵית הַנִּטְמָא בְּבִיאַת הַמִּצְרָע:** מִצְרָע **שֶׁנִּכְנַס לְבַיִת, כָּל הַכֵּלִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם טְמֵאִין, אֲפִלּוּ עַד הַקּוֹרוֹת.** כֵּלִים, מִיָּד טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם שָׁהָה כְּדֵי הַדַּלָּקַת הַנֵּר: **יב** נִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת, עוֹשִׂים לוֹ מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים עַל רֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת. נִכְנַס רִאשׁוֹן, וְיוֹצֵא אַחֲרוֹן. כָּל הַמַּצִּיל צָמִיד פָּתִיל בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל צָמִיד פָּתִיל בְּבֵית הַמְנֻגָּע. וְכָל הַמַּצִּיל מְכֻסֶּה בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל מְכֻסֶּה בְּבֵית הַמְנֻגָּע, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַמַּצִּיל צָמִיד פָּתִיל בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל מְכֻסֶּה בְּאֹהֶל הַמֵּת, אֲפִלּוּ מְגֹלֶּה בְּבֵית הַמְנֻגָּע, טָהוֹר:

פֶּרֶק יד א כֵּיצַד מְטַהֲרִין אֶת הַמִּצְרָע, הָיָה מֵבִיא פְּיָלֵי שֶׁל חֶרֶשׂ חֲדָשָׁה וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ רְבִיעִית מַיִם חַיִּים, וּמֵבִיא שְׁתֵּי צִפֳּרִים דְּרוֹר. שָׁחַט אֶת אַחַת מֵהֶן עַל כְּלִי חֶרֶשׂ וְעַל מַיִם חַיִּים. חָפַר וְקוֹבְרָהּ בְּפָנָיו. נָטַל עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנֵי תּוֹלַעַת וְכָרָכָן בְּשִׁירֵי הַלָּשׁוֹן, וְהִקִּיף לָהֶם רֹאשֵׁי אֲגַפִּים וְרֹאשׁ הַזָּנָב שֶׁל שְׁנָיָה. טָבַל וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לְאַחַר יָדוֹ שֶׁל מִצְרָע, וְיֵשׁ אוֹמְרִים, עַל מִצְחוֹ. וְכָךְ הָיָה מַזֶּה עַל הַשְּׁקוֹף שֶׁבַּבַּיִת מִבַּחוּץ: **ב** בָּא לוֹ לְשַׁלֵּחַ אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה, אֵינוֹ הוֹפֵךְ פָּנָיו לֹא לַיָּם, וְלֹא לָעִיר, וְלֹא לַמִּדְבָּר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד נג) 'וְשִׁלַּח אֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל פְּנֵי הַשָּׂדֶה'. וְהַמְּצֹרָע נִכְנָס רִאשׁוֹן לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְיוֹצֵא אַחֲרוֹן, שֶׁמָּא יֵעָמֵד מְעַט בַּהֲלִיכָתוֹ מִפֶּתַח בֵּית הַכְּנֶסֶת עַד אֶחוֹרֵי הַמְּחִצָּה אוֹ לְהֵפֶךְ, וִיטַמֵּא אֶת שְׁאָר הַמִּתְפַּלְּלִים. **הַצָּלַת כְּסוּי וְצָמִיד פָּתִיל בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע:** כָּל כְּלֵי הַמַּצִּיל עַל עַצְמוֹ וְעַל מָה שֶׁבְּתוֹכוֹ כְּשֶׁהוּא סָגוּר בְּצָמִיד פָּתִיל [-מִכְסֶה הַמְחֻבָּר הֵיטֵב] בְּאֹהֶל הַמֵּת וְאֵינוֹ נִטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת, כְּגוֹן כְּלִי חֶרֶס אוֹ כְּלִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טו) 'וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא', הֲרֵי הוּא **מַצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל** אַף **בְּבֵית הַמְנֻגָּע. וְכָל** דָּבָר **הַמַּצִּיל** כְּשֶׁהוּא רַק **מְכֻסֶּה בְּאֹהֶל הַמֵּת** אַף שֶׁהַכִּסּוּי אֵינוֹ מְחֻבָּר הֵיטֵב, כְּגוֹן בּוֹר בְּקַרְקַע הַבַּיִת שֶׁדֵּי בְּכִסּוּי כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, **מַצִּיל** בִּהְיוֹתוֹ **מְכֻסֶּה גַּם בְּבֵית הַמְנֻגָּע, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** טֻמְאַת מֵת הַמְטַמֵּאת לִשְׁבָעָה יָמִים וּמַצְרִיכָה הַזָּאַת מֵי חַטָּאת, חֲמוּרָה יוֹתֵר מִטֻּמְאַת בֵּית הַמְנֻגָּע, וְלָכֵן כָּל **הַמַּצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל בְּאֹהֶל הַמֵּת, מַצִּיל** אַף כְּשֶׁהוּא רַק **מְכֻסֶּה בְּבֵית הַמְנֻגָּע. וְכָל הַמַּצִּיל** כְּשֶׁהוּא רַק **מְכֻסֶּה בְּאֹהֶל הַמֵּת,** אֲזַי **אֲפִלּוּ** כְּשֶׁהוּא **מְגֹלֶּה** בְּלֵי כִּסּוּי **בְּבֵית הַמְנֻגָּע** מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ **טָהוֹר:**

פֶּרֶק יד דִּינֵי טָהֳרַת הַמִּצְרָע לְאַחַר שֶׁנִּרְפָּא מִצָּרַעְתּוֹ: **מִשְׁנָה א הַהַזָּאָה לְטָהֳרַת הַמִּצְרָע:** כֵּיצַד **מְטַהֲרִין אֶת הַמִּצְרָע, הָיָה מֵבִיא פְּיָלֵי** [-מִזְרָק] **שֶׁל חֶרֶשׂ** שֶׁהִיא **חֲדָשָׁה** וְלֹא נַעֲשְׂתָה בָּהּ מְלָאכָה, שֶׁהֶקֵּשׁ הַכְּלִי בַּכָּתוּב (ויקרא יד ה) 'אֶל כְּלִי חֶרֶשׂ עַל מַיִם חַיִּים' לְמַיִם חַיִּים שֶׁלֹּא נַעֲשְׂתָה בָּהֶם מְלָאכָה. **וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ רְבִיעִית** הַלֹּג **מַיִם חַיִּים** - מֵי מַעְיָן שֶׁנִּבְּיעָתוֹ אֵינָהּ פּוֹסֶקֶת לְעוֹלָם, וְשִׁעוּר זֶה נִלְמַד מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'אֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ, וְאֶת עֵץ הָאֶרֶז וְאֶת שְׁנִי הַתּוֹלַעַת וְאֶת הָאֵזֹב, וְטָבַל אוֹתָם וְאֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה בְּדַם הַצִּפֹּר הַשְּׁחֻטָה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים', וּמִשְׁמַע שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם הַחַיִּים בְּשִׁעוּר שֶׁדַּם נֶפֶר בָּהֶם, וְשִׁעֲרוּ חֲכָמִים שֶׁזֶּהוּ רְבִיעִית. **וּמֵבִיא שְׁתֵּי צִפֳּרִים דְּרוֹר** - שְׁדְּרוֹת בַּבַּיִת כִּבְשָׁדֶה וְאֵינָן מְקַבְּלוֹת מְרוּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'וְצִפּוֹר הַכֹּהֵן יִקַּח לְמִטַּהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת'. **שָׁחַט אֶת אַחַת מֵהֶן עַל כְּלִי חֶרֶשׂ וְעַל מַיִם חַיִּים** - לְתוֹךְ כְּלִי חֶרֶס שְׁבְּתוֹכוֹ הַמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלִי חֶרֶשׂ עַל מַיִם חַיִּים'. וְאַחַר כָּךְ **חָפַר** בַּקַּרְקַע **וְקוֹבְרָהּ בְּפָנָיו,** לְפִי שֶׁהִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. אַחַר כָּךְ **נָטַל** חֲתִיכַת **עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב** [-מִין יָרָק], **וּשְׁנֵי תּוֹלַעַת** - וַחֲתִיכַת צֶמֶר מְשׂוּכָה כְּלָשׁוֹן וּצְבוּעָה בְּצֶבַע אָדֹם מִתּוֹלַעַת שָׁנִי, **וּכְרָכָן בְּשִׁירֵי הַלָּשׁוֹן** הַצְּבוּעָה, שֶׁהִיא אַרְכָּה יוֹתֵר מֵהֶם וּבְחֶלְקָהּ הָעוֹדֵף כּוֹרֵךְ אֶת כֻּלָּם יַחַד לַאֲגֻדָּה אַחַת. **וְהִקִּיף לָהֶם** - וְסוֹמֵךְ אֲלֵיהֶם אֶת רָאשֵׁי הָאֲגַפִּים - הַכְּנָפַיִם **וְאֶת רֹאשׁ** הַזָּנָב שֶׁל הַצִּפּוֹר הַשְּׁנִיָּה. **טָבַל** - וְטוֹבֵל הַכֹּהֵן אֶת הַצִּפּוֹר עִם הָאֲגֻדָּה בְּדַם הַמְעֹרָב בַּמַּיִם שֶׁבַּכְּלִי הַחֶרֶס, **וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לְאַחַר** [-עַל גַּב] **יָדוֹ שֶׁל הַמִּצְרָע,** שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ, וְאֶת עֵץ הָאֶרֶז וְאֶת שְׁנִי הַתּוֹלַעַת וְאֶת הָאֵזֹב, וְטָבַל אוֹתָם וְאֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה בְּדַם הַצִּפֹּר הַשְּׁחֻטָה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים. וְהִזָּה עַל הַמִּטַּהֵר מִן הַצָּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ'. **וְיֵשׁ אוֹמְרִים,** שֶׁמַּזֶּה **עַל מִצְחוֹ. וְכָךְ** גַּם **הָיָה** מֵבִיא שְׁתֵּי צִפֳּרִים **וּמַזֶּה** לְטָהֳרַת בַּיִת הַמְנֻגָּע, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק נב) 'וְחִטֵּא אֶת הַבַּיִת בְּדַם הַצִּפּוֹר וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבַצִּפֹּר הַחַיָּה וּבְעֵץ הָאֶרֶז וּבָאֵזוֹב וּבִשְׁנִי הַתּוֹלָעַת'. וְהָיָה מַזֶּה **עַל הַשְּׁקוֹף** [-הַמַּשְׁקוֹף] **שֶׁבַּבַּיִת מִבַּחוּץ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק נא) 'וְהִזָּה אֶל הַבַּיִת שֶׁבַע פְּעָמִים', וְאֶל הַבַּיִת' מַשְׁמַע מִבַּחוּץ: **מִשְׁנָה ב שְׁלוּחַ הַצִּפּוֹר הַחַיָּה: בָּא לוֹ לְשַׁלֵּחַ אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה,** כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשִׁלַּח אֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה', **אֵינוֹ הוֹפֵךְ פָּנָיו לֹא לְכִוּוּן הַיָּם** [אִם הוּא בְּעִיר הַיּוֹשֶׁבֶת עַל שְׂפַת הַיָּם], **וְלֹא לְכִוּוּן הָעִיר, וְלֹא לְכִוּוּן הַמִּדְבָּר** [אִם הָעִיר סְמוּכָה לַמִּדְבָּר], שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד נג) 'וְשִׁלַּח אֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל פְּנֵי הַשָּׂדֶה' [-וְלֹא לָעִיר] אֶל **פְּנֵי הַשָּׂדֶה'** [-וְלֹא לַיָּם אוֹ לַמִּדְבָּר].

משניות

מַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק יד

הֵמְשֵׁךְ סֵדֶר טָהֳרָתוֹ: בָּא לְגַלֵּחַ אֶת הַמְּצֹרָע כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְגִלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר וְאַחַר יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת יָמִים', **הֶעֱבִיר תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרוֹ** [לָאו דְּוַקָא, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְגַלֵּחַ אֶלָּא מְקוֹם כִּנּוּס שֵׂעָר וְנִרְאֶה, וְלֹא שֵׂעָר מְפֻזָּר אוֹ שֵׂעָר בֵּית הַסְּתָרִים שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה. וְלָמְדוּ דִּין זֶה בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'כָּל שְׂעָרוֹ' מֵהַתְּגַלַּחַת שֶׁאַחַר סְפִירַת שִׁבְעָה יָמִים לְטָהֳרָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם פסוק ט) 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ, אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו, וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלַּח', וְדָרְשׁוּ פָּסוּק זֶה בְּכָלָל וּפָרָט וּכְלָל, שֶׁאֵינוֹ מְגַלֵּחַ אֶלָּא שֵׂעָר שֶׁהוּא כָּעֵין הַפָּרָט, הַיְינוּ רֹאשׁוֹ זְקָנוֹ וְגַבּוֹת עֵינָיו, שֶׁהֵם מְקוֹמוֹת כִּנּוּס שֵׂעָר הַנִּרְאֶה. וְאַחַר כָּךְ **כִּבֵּס** - הִטְבִּיל **בְּגָדָיו,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְכִבֶּס הַמְטַהֵר אֶת בְּגָדָיו'. **וְטָבַל** בְּעַצְמוֹ, כַּכָּתוּב (שם) 'וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר'. וּבְכָךְ נַעֲשָׂה **טָהוֹר מִלְּטַמְּא בְּבִיאָה** - אֵינוֹ מְטַמֵּא עוֹד אֶת הַבַּיִת בְּבִיאָתוֹ, וַעֲדַיִן **הֲרֵי הוּא מְטַמֵּא בְּשָׂרָץ,** הַמְטַמֵּא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא. וְאֵינוֹ טָעוּן עוֹד שְׁלוּחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶלָּא **נִכְנָס לִפְנִים מִן הַחוֹמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר וְאַחַר יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה', וְסוֹפֵר שִׁבְעַת יָמִים וַהֲרֵי הוּא **מְנֻדֶּה מִבֵּיתוֹ** כָּל **שִׁבְעַת יָמִים** אֵלּוּ **וְאָסוּר בְּתִשְׁמִישׁ הַמִּטָּה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת יָמִים', וְ'אָהֳלוֹ' הֵיא אִשְׁתּוֹ [כְּמוֹ שֶׁהִתִּיר לָהֶם נְשׂוֹתֵיהֶם אַחַר פְּרִישָׁתָם בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, בַּלָּשׁוֹן (דברים ה כז) 'שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם']: **מִשְׁנָה ג שְׁלֹשׁ דְּרֵגוֹת טָהֳרָה בְּמִצְרָע וּדְוֹמָיו: בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי** לִסְפִירָתוֹ **מְגֻלַּחַ תִּגְלַחַת שְׁנִיָּה כַּתִּגְלַחַת הָרִאשׁוֹנָה** שֶׁהִתְבָּאֲרָה בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וּלְאַחַר מִכָּן **כִּבֵּס בְּגָדָיו,** שֶׁבֵּימֵי סְפִירָתוֹ עֲדַיִן הָיָה אָב הַטֻּמְאָה וְנִטְמְאוּ בְּמַגָּעוֹ, **וְטָבַל** בְּעַצְמוֹ, וּמַעֲתָה הֲרֵי הוּא **טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּשָׂרָץ,** וַהֲרֵי הוּא **טְבוּל יוֹם** שֶׁהוּא טָהוֹר לִגְמָרֵי לְעִנְיַן חֻלִּין, וְאַף **אוֹכֵל בִּמַּעֲשֵׂר** שֵׁנִי הַמֻּתָּר רַק לִטְהוֹרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב ו) 'לֹא יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי אִם רָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם' וְכֵיוָן שֶׁרָחַץ מֻתָּר בַּאֲכִילַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אַךְ עֲדַיִן פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְאָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, עַד לְאַחַר שֶׁהֶעֱרִיב **שִׁמְשׁוֹ** [-צֵאת הַכּוֹכָבִים], שֶׁאָז **אוֹכֵל** הוּא אַף **בִּתְרוּמָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים' דְּהַיְינוּ תְּרוּמָה. אַךְ עֲדַיִן פּוֹסֵל בְּמַגָּעוֹ אֶת הַקֳּדָשִׁים וְאָסוּר בַּאֲכִילָתָם אוֹ בְּכִנִּיסָה לַמִּקְדָּשׁ עַד לְאַחַר שֶׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹת **כַּפָּרָתוֹ,** שֶׁאָז **אוֹכֵל** אַף **בְּקָדָשִׁים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם יב ח) 'וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה'. **נִמְצְאוּ שָׁלֹשׁ** דְּרֵגוֹת שֶׁל **טָהֳרוֹת בִּמְצֹרָע, וְשָׁלֹשׁ** דְּרֵגוֹת שֶׁל **טָהֳרוֹת בְּיוֹלֶדֶת,** וְהוּא הַדִּין לְזָב וְזָבָה [וְהַזְכִּיר הַתַּנָּא 'יוֹלֶדֶת' שֶׁהִיא הַמָּקוֹר לְדֶרֶגֶת מְחֻסְּרֵי כַּפָּרָה הָאֲסוּרִים בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים]: **מִשְׁנָה ד חַיָּבִים בְּתִגְלַחַת מְצֹרָע שְׁלֹשָׁה מְגַלְּחִין וְתִגְלַחְתָּן מְצֻוָּה,** הַנָּזִיר, בְּמִלּוֹאוֹת יְמֵי נְזִירוּתוֹ, כַּכָּתוּב (במדבר ו יח) 'וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ'. אוֹ לְאַחַר שֶׁנִּטְמָא לְמֵת בְּאֶמְצַע יְמֵי נְזִירוּתוֹ, כַּכָּתוּב (שם פסוק ט) 'וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ'. **וְהַמְּצֹרָע,** לְאַחַר שֶׁנִּרְפָּא מִצָּרַעְתּוֹ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לִסְפִירָתוֹ, **וְהַלְוִיִּם** שֶׁגִּלְּחוּ בְּהוֹרָאַת שָׁעָה בַּמִּדְבָּר בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי כְּשֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ לַעֲבוֹדַת הַלְוִיָּה, כַּכָּתוּב (שם ח ז) 'וְכֹה תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם וְגוֹ' וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם' [וְתִגְלַחַת זוֹ אֵינָהּ נוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת]. **וְכֻלָּן** [-וְכֻלָּם] **שֶׁגִּלְּחוּ בְּתַעַר אוֹ שֶׁשִּׂרְּפוּ שְׂעָרוֹת, לֹא עָשׂוּ כְּלוּם: מִשְׁנָה ה הֲבָאַת שְׁתֵּי הַצִּפֳּרִים: שְׁתֵּי הַצִּפֳּרִים** שֶׁמֵּבִיא הַמְּצֹרָע **מְצֻוָּתָן שֶׁיִּהוּ שָׁווֹת וּבְמַרְאֶה** [-וּבִשְׁוִי], **וּלְקִיחָתָן כְּאַחַת,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד ד) 'וְלָקַח לַמְטַהֵר שְׁתֵּי צִפֳּרִים', וְכֵיוָן שֶׁמְּעוּט רַבִּים שְׁתַּיִם תֵּבַת 'שְׁתֵּי' מְיֻתָּרֶת וּבָאָה לְלַמֵּד שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּיהֶן שָׁווֹת. וּבְדִיעֲבַד **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם שָׁווֹת, כְּשֵׁרוֹת.** וְכֵן אִם **לָקַח אַחַת הַיּוֹם וְאַחַת לְמָחָר, כְּשֵׁרוֹת. קְבִיעַת הַצִּפֳּרִים כָּזוֹג: שָׁחַט אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת שְׁלֹא** הָיְתָה זוֹ צִפּוֹר דְּרוֹר, **יִקַּח צִפּוֹר** דְּרוֹר אַחֶרֶת שֶׁתְּהֶיה **זוֹג לַצִּפּוֹר הַשְּׁנִיָּה** הַחַיָּה וְיִשְׁחָטֶנָּה. וְהַצִּפּוֹר **הָרִאשׁוֹנָה** שֶׁכְּבָר נִשְׁחֲטָה **מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה,** שֶׁאֵינָהּ צִפּוֹר שֶׁל מְצֹרָע. וְכֵן אִם **שָׁחֲטָה וְנִמְצֵאת טְרֵפָה** וְאֵינָהּ כְּשֵׁרָה לְטָהֳרַת מְצֹרָע, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'צִפֳּרִים חַיּוֹת' [-וְלֹא טְרֵפוֹת], **יִקַּח** צִפּוֹר אַחֶרֶת שֶׁתְּהֶיה **זוֹג לַצִּפּוֹר הַשְּׁנִיָּה** הַחַיָּה. וְהַצִּפּוֹר **הָרִאשׁוֹנָה** הַטְּרֵפָה **מֻתֶּרֶת בַּהֲנָאָה.** וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁהַצִּפּוֹר הַשְּׁנִיָּה כְּבָר נִקְבְּעָה לִהְיוֹת בַּת זוֹג שֶׁל הָרִאשׁוֹנָה וְאִי אֶפְשָׁר לָקַחַת לָהּ בַּת זוֹג אַחֶרֶת, כֵּיוָן שֶׁהָרִאשׁוֹנָה כְּלָל לֹא הָיְתָה רְאוּיָה לְטָהֳרַת מְצֹרָע. אֲבָל אִם הָיְתָה הַצִּפּוֹר הָרִאשׁוֹנָה כְּשֵׁרָה, אֶלָּא שֶׁנִּשְׁפְּכָה הַדָּם שֶׁלָּהּ לְאַחַר שְׁחִיטָתָהּ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַזּוֹתוֹ, **תָּמוּת הַמִּשְׁתַּלַּחַת** - יַנִּיחַ אֶת הַצִּפּוֹר הַשְּׁנִיָּה עַד שֶׁתָּמוּת מֵאֵלֶיהָ, וְאִי אֶפְשָׁר לָקַחַת לָהּ בַּת זוֹג אַחֶרֶת שֶׁכְּבָר נִקְבְּעָה כְּבַת זוֹג שֶׁל הַצִּפּוֹר הָרִאשׁוֹנָה בְּעֵת שְׁחִיטָתָהּ. וְכֵן אִם שָׁחַט צִפּוֹר אַחַת, **וּמֵתָה** הַצִּפּוֹר **הַמִּשְׁתַּלַּחַת, יִשְׁפֹּךְ הַדָּם** שֶׁל הַשְּׁחוּטָה, שֶׁכְּבָר נִקְבְּעָה הַמִּשְׁתַּלַּחַת הָרִאשׁוֹנָה לִבַּת זוּגָהּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְצָרֵף לָהּ בַּת זוֹג אַחֶרֶת: **מִשְׁנָה ו דִּינֵי עֵץ הָאֶרֶז וְהָאֵזוֹב: מְצֹרַת עֵץ אֶרֶז,** שֶׁיִּהְיֶה אָרְכּוֹ **אַמָּה וְעָבְיוֹ כִּרְבִיעַ כָּרָע** - כְּרֶבַע רֶגֶל **הַמִּטָּה.** דְּהַיְינוּ שֶׁנּוֹטֵל כָּרָע **אֶחָד** שֶׁל מִטָּה וּמְחַלֵּק אוֹתוֹ **לִשְׁנַיִם,** וְאֶת הַ**שְּׁנַיִם** מְחַלֵּק כָּל אֶחָד לִשְׁנַיִם כָּךְ שֶׁעַתָּה הַכָּרָע מְחֻלָּקֶת **לְאַרְבָּעָה,** וּמְצַוֶּה לְצַמְצֵם שֶׁיִּהְיֶה הָאֶרֶז בְּעֹבִי זֶה בְּמֻדָּיָק, לֹא יוֹתֵר וְלֹא פָּחוֹת. **מְצֹרַת אֵזוֹב,** שֶׁיִּהְיֶה שְׁמוֹ 'אֵזוֹב' סְתָם **וְלֹא אֵזוֹב יָוָן, וְלֹא אֵזוֹב כָּחֻלִּי, וְלֹא אֵזוֹב רוֹמִי, וְלֹא אֵזוֹב מִדְבָּרִית, וְלֹא כָּל אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לָוִי** - שֵׁם נוֹסָף שֶׁמִּתְלַוֶּה לְעִקַּר שֵׁם 'אֵזוֹב': **מִשְׁנָה ז קַרְבְּנוֹת הַמְּצֹרָע:** לְאַחַר שֶׁגִּלַּח בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, **בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מֵבִיא שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת, לְחַטָּאת וְאָשָׁם וְעוֹלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד י) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי כְבָשִׂים תְּמִימִם [-לְעוֹלָה וְאָשָׁם], וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת שְׁנָתָהּ תְּמִימָה [-לְחַטָּאת], וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן, וְלוֹג אֶחָד שָׁמֶן'. וְהַמְּצֹרָע **הַדַּל** בְּמָקוֹם כִּבְשַׂת הַחַטָּאת וְכֶבֶשׂ הָעוֹלָה **הָיָה מֵבִיא חִטַּאת הָעוֹף וְעוֹלַת הָעוֹף,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים כא-כב) 'וְאִם דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת, וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם לְתִנּוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו, וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה, וְלוֹג שָׁמֶן, וּשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ, וְהָיָה אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה'. [וְאִם הִשְׁתַּהָה וְגִלַּח רַק בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, צָרִיךְ הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ קֹדֶם הֶבְאַת הַקָּרְבָּנוֹת וְיָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו רַק בַּיּוֹם הַתְּשִׁיעִי]: **מִשְׁנָה ח סֵדֶר הֶבְאַת הַקָּרְבָּנוֹת: בָּא לוֹ הַמְּצֹרָע אֵצֶל הָאָשָׁם** וּמְנִיפוֹ יַחַד עִם הַכֹּהֵן, וְאַחַר כָּךְ **סָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו** - עַל רֹאשׁ הָאָשָׁם, וּבָא הַכֹּהֵן **וּשְׁחָטוֹ, וְקִבְּלוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים אֶת דָּמוֹ, אֶחָד בִּכְלִי וְאֶחָד בַּיָּד. זֶה שֶׁקִּבֵּל בִּכְלִי בָּא וּזְרָקוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ, וְזֶה שֶׁקִּבֵּל בַּיָּד בָּא לוֹ אֵצֶל הַמְּצֹרָע. וְהַמְּצֹרָע טָבַל בִּלְשַׁכַּת הַמְּצֹרָעִים. בָּא וְעָמַד בְּשַׁעַר נִקָּנוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ טְבִילָה:**

בָּא לְגַלֵּחַ אֶת הַמְּצֹרָע, הֶעֱבִיר תַּעַר עַל כָּל בְּשָׂרוֹ, וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְטָבַל, טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּבִיאָה, וְהֲרֵי הוּא מְטַמֵּא בְּשָׂרָץ. נִכְנָס לִפְנִים מִן הַחוֹמָה, מְנֻדֶּה מִבֵּיתוֹ שִׁבְעַת יָמִים, וְאָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה: **ג** בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְגֻלַּחַ תִּגְלַחַת שְׁנִיָּה כַּתִּגְלַחַת הָרִאשׁוֹנָה, כִּבֵּס בְּגָדָיו וְטָבַל, טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּשָׂרָץ, וַהֲרֵי הוּא טְבוּל יוֹם, אוֹכֵל בִּמַּעֲשֵׂר. הֵבִיא כַּפָּרָתוֹ, אוֹכֵל בְּקָדָשִׁים. נִמְצְאוּ שָׁלֹשׁ טָהֳרוֹת בִּמְצֹרָע, וְשָׁלֹשׁ טָהֳרוֹת בִּיוֹלֶדֶת: **ד** שְׁלֹשָׁה מְגַלְּחִין וְתִגְלַחְתָּן מִצְוָה, הַנָּזִיר וְהַמְּצֹרָע וְהַלְוִיִּם. וְכֻלָּן שֶׁגִּלְּחוּ שֶׁלֹּא בְּתַעַר אוֹ שֶׁשִּׂרְּפוּ שְׂעָרוֹת, לֹא עָשׂוּ כְּלוּם: **ה** שְׁתֵּי צִפֳּרִים מְצֻוָּתָן שֶׁיִּהוּ שָׁווֹת בְּמַרְאֶה וּבְקוֹמָה וּבְדָמִים, וּלְקִיחָתָן כְּאַחַת. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם שָׁווֹת, כְּשֵׁרוֹת. לָקַח אַחַת הַיּוֹם וְאַחַת לְמָחָר, כְּשֵׁרוֹת. שָׁחַט אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת שֶׁלֹּא דְּרוֹר, יִקַּח זוֹג לַשְּׁנִיָּה. הָרִאשׁוֹנָה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵפָה, יִקַּח זוֹג לַשְּׁנִיָּה. הָרִאשׁוֹנָה מֻתֶּרֶת בַּהֲנָאָה. נִשְׁפַּךְ הַדָּם, תָּמוּת הַמִּשְׁתַּלַּחַת. מֵתָה הַמִּשְׁתַּלַּחַת, יִשְׁפֹּךְ הַדָּם: **ו** מְצֹרַת עֵץ אֶרֶז, אָרְכּוֹ אַמָּה וְעָבְיוֹ כִּרְבִיעַ כֶּרַע הַמִּטָּה. אֶחָד לִשְׁנַיִם, וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה. מְצֹרַת אֵזוֹב, לֹא אֵזוֹב יָוָן, לֹא אֵזוֹב כָּחֻלִּי, לֹא אֵזוֹב רוֹמִי, לֹא אֵזוֹב מִדְבָּרִית, וְלֹא כָּל אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לָוִי: **ז** בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מֵבִיא שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת, חַטָּאת וְאָשָׁם וְעוֹלָה. וְהַדַּל הָיָה מֵבִיא חַטַּאת הָעוֹף וְעוֹלַת הָעוֹף: **ח** בָּא לוֹ אֵצֶל הָאָשָׁם, וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו, וּשְׁחָטוֹ, וְקִבְּלוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים אֶת דָּמוֹ, אֶחָד בִּכְלִי וְאֶחָד בַּיָּד. זֶה שֶׁקִּבֵּל בִּכְלִי בָּא וּזְרָקוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ, וְזֶה שֶׁקִּבֵּל בַּיָּד בָּא לוֹ אֵצֶל הַמְּצֹרָע. וְהַמְּצֹרָע טָבַל בִּלְשַׁכַּת הַמְּצֹרָעִים. בָּא וְעָמַד בְּשַׁעַר נִקָּנוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ טְבִילָה:

המבוארות

הֵמְשֵׁךְ סֵדֶר טָהֳרָתוֹ: כלומר, המשנה ממשיכה לסדר את דיני טהרת המצורע, שהרי במשנה הקודמת הוזכרו רק שלושת ימי ההזאה, ולא הוזכר מה עושה המצורע לאחר מכן.

בָּא לְגַלֵּחַ: מצוה זו נלמדת מהכתוב 'וגלח את כל שערו', שמשמעותו שיגלח את כל השיער שבגופו, ולא שיער מפוזר או שיער בית הסתרים שאינו נראה. ולמדו דין זה בגזרה שוה 'כל שערו' מהתגלחת שאחר ספירת שבעה ימים לטהרתו, שנאמר בה (שם פסוק ט) 'והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו, את ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו, ואת כל שערו יגלח', ודרשו פסוק זה בכלל ופרט וכלל, שאינו מגלח אלא שיער שהוא כעין הפרט, היינו ראשו זקנו וגבות עיניו, שהם מקומות כינוס שיער הנראה. ואחר כך **כִּבֵּס** - הטביל **בְּגָדָיו,** שנאמר (שם) 'וכבס המטהר את בגדיו'. **וְטָבַל** בעצמו, כדכתוב (שם) 'ורחץ במים וטהר'. ובכך נעשה **טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּבִיאָה** - אינו מטמא עוד את הבית בביאתו, ועדיין **הֲרֵי הוּא מְטַמֵּא בְּשָׂרָץ,** המטמא במגע ולא במשא. ואינו טעון עוד שלוח מחוץ למחנה אלא **נִכְנָס לִפְנִים מִן הַחוֹמָה,** שנאמר (שם) 'ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל המחנה', וסופר שבעת ימים אלו **וְאָסוּר בְּתִשְׁמִישׁ הַמִּטָּה,** שנאמר (שם) 'וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים', ו'אהלו' היא אשתו [כמו שהתיר להם נשותיהם אחר פרישתם במעמד הר סיני, בלשון (דברים ה כז) 'שובו לכם לאהליכם']: **מִשְׁנָה ג שְׁלֹשׁ דַּרְגּוֹת טָהֳרָה בְּמִצְרָע וּדְוֹמָיו: בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי** לספירתו **מְגֻלַּחַ תִּגְלַחַת שְׁנִיָּה כַּתִּגְלַחַת הָרִאשׁוֹנָה** שהתבארה במשנה הקודמת. ולאחר מכן **כִּבֵּס בְּגָדָיו,** שבימי ספירתו עדיין היה אב הטמאה ונטמאו במגעו, **וְטָבַל** בעצמו, ומעתה הרי הוא **טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּשָׂרָץ,** וַהֲרֵי הוּא **טְבוּל יוֹם** שהוא טהור לגמרי לענין חלין, ואף **אוֹכֵל בְּמַעֲשֵׂר** שני המתר רק לטהורים, שנאמר (ויקרא כב ו) 'לא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים' וכיון שרחץ מתר באכילת מעשר שני. אך עדיין פוסל את התרומה ואסור באכילתה, עד לאחר **שֶׁהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ** [-צאת הכוכבים], שאז **אוֹכֵל** הוא אף **בִּתְרוּמָה,** שנאמר (שם פסוק ז) 'ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים' דהיינו תרומה. אך עדיין פוסל במגעו את הקדשים ואסור באכילתם או בכניסה למקדש עד לאחר שֶׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹת **כַּפָּרָתוֹ,** שאז **אוֹכֵל** אף **בְּקָדָשִׁים,** שנאמר (שם יב ח) 'וכפר עליה הכהן וטהרה'. **נִמְצְאוּ שָׁלֹשׁ** דרגות של **טָהֳרוֹת בִּמְצֹרָע, וְשָׁלֹשׁ** דרגות של **טָהֳרוֹת בְּיוֹלֶדֶת,** והוא הדין לזב וזבה [והזכיר התנא 'יולדת' שהיא המקור לדרגת מחסרי כפרה האסורים באכילת קדשים]: **מִשְׁנָה ד חַיָּבִים בְּתִגְלַחַת מְצֹרָע שְׁלֹשָׁה מְגַלְּחִין וְתִגְלַחְתָּן מִצְוָה:** שלושה חייבים לגלח את כל שערם, ואלו הם: **הַנָּזִיר,** במלאות ימי נזירותו, כדכתוב (במדבר ו יח) 'וגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו'. **אוֹ** לאחר שנטמא **לְמֵת** באמצע ימי נזירותו, כדכתוב (שם פסוק ט) 'וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו'. **וְהַמְּצֹרָע,** לאחר שנרפא ממצרעתו וביום השביעי לספירתו, **וְהַלְוִיִּם** שגילחו בהוראת שעה במדבר ביום השמיני כשנתקדשו ללויה, כדכתוב (שם ח ז) 'וכה תעשה להם לטהרם וגו' והעבירו תער על כל בשרם' [ותגלחת זו אינה נוהגת לדורות]. **וְכֻלָּן** [-וכלם] **שֶׁגִּלְּחוּ שֶׁלֹּא בְּתַעַר אוֹ שֶׁשִּׂרְּפוּ שְׂעָרוֹת, לֹא עָשׂוּ כְּלוּם:** אם גילחו שלא בתער או ששרפו את השערות, לא עשו כלום. **מִשְׁנָה ה הֲבָאַת שְׁתֵּי הַצִּפֳּרִים: שְׁתֵּי הַצִּפֳּרִים** שֶׁמֵּבִיא הַמְּצֹרָע **מְצֻוָּתָן שֶׁיִּהוּ שָׁווֹת וּבְמַרְאֶה** [-וּבִשְׁוִי], **וּלְקִיחָתָן כְּאַחַת** - וְשֶׁיִּקְּנֶה אוֹתָם בְּבַת אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד ד) 'ולקח למטהר שתי צפרים', וכיון שמעוט רבים

מִשְׁנָה ט **מַתַּן תְּנוּפָה וּבְהוֹנוֹת:** **הִכְנִיס** הַמְצֹרָע אֶת **רֹאשׁוֹ** לָעֲזָרָה, **וְנָתַן** הַכֹּהֵן מִדָּם הָאָשָׁם **עַל תְּנוּךְ אָזְנוֹ** - עַל הַגָּדֵר הָאֶמְצָעִית שֶׁבְּאָזְנוֹ הַיְמָנִית. וּלְאַחַר מִכֵּן הִכְנִיס הַמְצֹרָע אֶת **יָדוֹ** הַיְמָנִית לָעֲזָרָה, **וְנָתַן** הַכֹּהֵן מִדָּם הָאָשָׁם **עַל בֹּהֶן יָדוֹ.** וּלְאַחַר מִכֵּן הִכְנִיס אֶת **רַגְלוֹ** הַיְמָנִית, **וְנָתַן** הַכֹּהֵן מִדָּם הָאָשָׁם **עַל בֹּהֶן רַגְלוֹ.** **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֶת **שְׁלָשְׁתָּם** - רֹאשׁוֹ יָדוֹ וְרַגְלוֹ **הָיָה מַכְנִיס כְּאֶחָד** - בְּבַת אַחַת. וְהֶצְרִכוּ לָזֶה לְפִי שֶׁמְּחַסֵּר כִּפּוּרִים אָסוּר לְהַכְנֵס לָעֲזָרָה, וְאִלּוּ הַדָּם נִפְסָל אִם יוֹצֵא מִחוּץ לָעֲזָרָה. אִם **אֵין לוֹ בֹּהֶן יָד,** אוֹ **בֹּהֶן רֶגֶל,** אוֹ **אֹזֶן יְמָנִית,** לְפִי שֶׁנִּקְטְעוּ אַחַר שֶׁנִּצְטָרַע וְנִזְקַק לְטָהֳרָה, **אֵין לוֹ טָהֳרָה עוֹלָמִית,** כֵּיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם אֶת טָהֳרָתוֹ כַּפָּתוּב בַּתּוֹרָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,** בְּאֹפֶן זֶה **נוֹתֵן הוּא** אֶת הַדָּם **עַל מְקוֹמָן** שֶׁל אֲבָרִים אֵלּוּ וְדַי בְּכָךְ וְלֹא צָרִיךְ שֶׁיִּתְקַיֵּם הַכָּתוּב כְּתָבוֹ מַמָּשׁ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן** אוֹמֵר, **אִם נָתַן עַל** אֹזֶן **וְלֹא** בְּהוֹנוֹת **שֶׁל שְׁמֹאל, יָצָא,** וּבְכָךְ מִתְקַיֵּם דִּינוֹ: **מִשְׁנָה י** **דִּינֵי לֹג הַשֻּׁמָּן:** **נָטַל** הַכֹּהֵן **מִלֹּג הַשֶּׁמֶן** שֶׁהֵבִיא קֹדֶם לָכֵן עִם הָאָשָׁם לְמִקּוֹם הַשְׁחִיטָה שֶׁבִּצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ, **וְיָצַק** מִמֶּנּוּ **לְתוֹךְ כַּפּוֹ** [-כַּף יָדוֹ] הַשְּׂמָאלִית **שֶׁל חֲבֵרוֹ** הַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד טו) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלּוג הַשָּׁמֶן וְיָצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן' [-כֹּהֵן אַחֵר]. וּבְדֵיעֲבַד **אִם יָצַק לְתוֹךְ כַּף עַצְמוֹ, יָצָא.** **וְטָבַל** בּוֹ אֶת אֶצְבָּעוֹ **וְהִזָּה** מִמֶּנּוּ עַל קַרְקַע הָעֲזָרָה **שֶׁבַע פְּעָמִים** כְּשֶׁפָּנָיו מְכֻוָּנִים **כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טז) 'וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפּוֹ הַשְּׂמָאלִית, וְהִזָּה מִן הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי ה''. **וְעַל כָּל הַזֶּיָּה טְבִילָה** - וְטוֹבֵל אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּשֶּׁמֶן לִפְנֵי כָּל הַזָּאָה, שֶׁתְּבוֹת 'שֶׁבַע פְּעָמִים' מוּסָבוֹת גַּם עַל טְבִילַת אֶצְבַּע הַכֹּהֵן הַמְזֻכֶּרֶת בִּתְחִלַּת הַפָּסוּק. וְאַחַר כָּךְ **בָּא לוֹ** הַכֹּהֵן **אֶצֶל הַמְצֹרָע** הָעוֹמֵד בְּשַׁעַר נִיקָנוֹר, וּבְאוֹתוֹ **מָקוֹם שֶׁהוּא נוֹתֵן אֶת הַדָּם, שָׁם הוּא נוֹתֵן גַּם אֶת הַשֶּׁמֶן,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים כח-כט) 'וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפּוֹ עַל תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַהֵר הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית, **עַל מְקוֹם דַּם הָאָשָׁם. וְהַנּוֹתָר מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטַהֵר לְכַפֵּר'.** **אִם נָתַן,** עַל רֹאשׁוֹ, **כִּפֶּר** עַל הַמְצֹרָע. **וְאִם לֹא נָתַן, לֹא כִּפֶּר** עָלָיו, שֶׁנִּתְּנָה זוֹ מְעַכֶּבֶת בְּטָהֳרָתוֹ, דִּבְרֵי **רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר,** אֵין מַתָּנָה זוֹ מְעַכֶּבֶת אֶלָּא **שְׁיָרֵי מִצְוָה הֵן,** כְּפִי שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד מִתֵּבַת 'וְהַנּוֹתָר', וַהֲרֵי הִיא כִּשְׁפִיכַת שְׁיָרֵי דַּם הַקָּרְבָּנוֹת עַל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁאֵינָהּ מְעַכֶּבֶת אֶת הַכַּפָּרָה, לְפִיכָךְ **בֵּין שֶׁנָּתַן** מַתָּנָה זוֹ **וּבֵין שֶׁלֹּא נָתַן, כִּפֶּר** עַל הַמְצֹרָע, וְאוּלָם **מַעֲלִין עָלָיו כְּאִלּוּ לֹא כִּפֶּר,** לְפִי שֶׁלֹּא עָשָׂה מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר. אִם **חָסַר הַלֹּג** שֶׁל הַשֶּׁמֶן מִשֶּׁשִּׁעוּרוֹ **עַד שֶׁלֹּא יָצַק** לְכַף יַד הַכֹּהֵן, **יְמַלְּאֶנּוּ** - יַשְׁלִים אֶת שִׁעוּרוֹ, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכְּבָר קָבַע כְּלִי הַשָּׁרֵת אֶת לֹג הַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה וְנִפְסַל כְּדִין מִנְחָה שֶׁנֶּחְסְרָה. אֲבָל אִם נֶחְסַר הַלֹּג **מִשֶּׁיָּצַק** - לְאַחַר שֶׁיָּצַק אוֹתוֹ לְכַף יַד הַכֹּהֵן, **יָבִיא** לֹג **אַחֵר כְּבַתְּחִלָּה,** שֶׁהַיְצִיקָה קוֹבַעַת אוֹתוֹ לְמִנְחָה, וַהֲרֵי הוּא כְּמִנְחָה שֶׁנֶּחְסְרָה שֶׁהֵיא פְּסוּלָה, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** נִתְיַנֵּס מַתְּנוֹתָיו הִיא הַקּוֹבַעַת אוֹתוֹ לְמִנְחָה, וְלָכֵן אִם **חָסַר הַלֹּג עַד שֶׁלֹּא נָתַן** אֶת הַמַּתָּנוֹת, **יְמַלְּאֶנּוּ.** וְאִם חָסַר **מִשֶּׁנָּתַן** מַתְּנוֹתָיו, **יָבִיא** לֹג **אַחֵר** כְּבַתְּחִלָּה, לְפִי שֶׁלֹּג זֶה נִפְסָל: **מִשְׁנָה יא** **מִצְרָע עָשִׁיר שֶׁהֵעֲנִי אוֹ עָנִי שֶׁהֶעֱשִׁיר:** **מִצְרָע שֶׁהֵבִיא** אֶת **קָרְבָּנוֹ** בְּזְמַן שֶׁהָיָה **עָנִי** וְנִתְחַיֵּב בְּחַטָּאת וְעוֹלַת הָעוֹף, **וְאַחַר כָּךְ הֶעֱשִׁיר, אוֹ** שֶׁהָיָה **עָשִׁיר** וְנִתְחַיֵּב בְּכִבְשָׂה לְחַטָּאת וְכֶבֶשׂ לְעוֹלָה, **וְאַחַר כָּךְ הֶעֱנִי, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר זְמַן הַקְרָבַת הַחַטָּאת,** שֶׁחִיּוּב קָרְבָּנוֹ נִקְבָּע לְפִי מַצָּבוֹ בְּעֵת הַקְרָבָתָהּ, לְפִי שֶׁבָּהּ חֲלוּקִים קָרְבְּנוֹת הֶעָשִׁיר וְהֶעָנִי, וְאַף אִם אַחַר כָּךְ הִשְׁתַּנָּה מַצָּבוֹ הֲרֵי הוּא מְשַׁלֵּם אֶת קָרְבְּנוֹתָיו כְּפִי **שְׁהָיָה בְּעֵת הַקְרָבַת הַחַטָּאת, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הַכֹּל הוֹלֵךְ **אַחַר הָאָשָׁם,** שֶׁהוּא הַקָּרְבָּן הָרִאשׁוֹן שֶׁל הָאָשָׁם וְהוּא הַמְיֻחָד יוֹתֵר לְטָהֳרָתוֹ [שֶׁהֲרֵי מְמֻנּוּ נוֹתֵן עַל תְּנוּךְ אָזְנוֹ וּבְהוֹנוֹתָיו], וּכְפִי מַצָּבוֹ בְּעֵת הַקְרָבַת הָאָשָׁם כָּךְ מְשַׁלְּמִים (ויקרא יד לב) 'זֹאת תּוֹרַת אֲשֶׁר בּוֹ נֶגַע צָרָעַת, אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ', מְמֻנּוּ לְמֻדִּים שֶׁקִּבִּיעַת מַצַּב הַמְצֹרָע הִיא 'בְּטָהֳרָתוֹ', שֶׁלְּדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן הַיְינוּ קָרְבַּן הַחַטָּאת הַמְכַפֵּר עַל חָטְאוֹ, וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה הַיְינוּ קָרְבַּן הָאָשָׁם הַמְטַהֵרוֹ וּמַכְשִׁירוֹ לֶאֱכִילַת קָדָשִׁים: **מִשְׁנָה יב** **עָנִי הַמַּפְרִישׁ קָרְבָּן עָשִׁיר וְלֹא הֵפֵר:** **מִצְרָע עָנִי שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר, יָצָא,** וְאַף לְכַתְּחִלָּה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כֵּן וְתָבוֹא עָלָיו בְּרָכָה [וְנָקֵט הַתַּנָּא לְשׁוֹן דִּיעֲבַד אַגַּב הַמִּקְרֶה הֶהָפוּךְ]. **וְעָשִׁיר שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָנִי, לֹא יָצָא.** **וּמֵבִיא אָדָם עָשִׁיר עַל יְדֵי** [-לְצָרְךָ] **בְּנוֹ, וְעַל יְדֵי** [-וּלְצָרְךָ] **בִּתּוֹ, וְעַל יְדֵי** [-וּלְצָרְךָ] **עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ** הָעֲנִיִּים שֶׁנִּצְטָרְעוּ **קָרְבַּן עָנִי** לְחוֹבָתָם, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עָשִׁיר אַף שֶׁהוּא עָשִׁיר, כֵּיוָן שֶׁהַקָּרְבָּנוֹת בָּאִים עֲבוּרָם וְהֵם עֲנִיִּים, **וּמַאֲכִילָן** - וּמְטַהֲרָם לֶאֱכֹל **בִּזְבָחִים** עַל יְדֵי קָרְבָּן זֶה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ג) שֶׁעַל יְדֵי הַבָּאַת הַקָּרְבָּן מֻתָּר בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** לְצָרְךָ עַצְמוֹ **וְאַף עַל יְדֵי** [-לְצָרְךָ] **אִשְׁתּוֹ** שֶׁנִּצְטָרְעָה, **מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר** אִם הוּא עָשִׁיר אֲפִלּוּ שֶׁהִיא עֲנִיָּה, מִשּׁוּם שֶׁאִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ. **וְכֵן** הַדִּין **בְּכָל קָרְבָּן שֶׁהִיא חַיֶּבֶת** בּוֹ, כְּגוֹן קָרְבַּן יוֹלֶדֶת וְקָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, שֶׁאִם הוּא עָשִׁיר מֵבִיא אַף עֲבוּרָהּ קָרְבַּן עָשִׁיר: **מִשְׁנָה יג** **שְׁנֵי מְצֹרָעִים שֶׁהִתְעָרְבוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם וּמֵת אֶחָד מֵהֶם אַחַר שֶׁקָּרַב אֶחָד הַקָּרְבָּנוֹת:** **שְׁנֵי מְצֹרָעִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם, וְקָרַב קָרְבָּנוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם,** וְאַחַר כָּךְ **מֵת אֶחָד מֵהֶם,** וְאֵין יָדוּעַ אִם הַחַטָּאת שֶׁקָּרְבָה הָיְתָה שֶׁלּוֹ, וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶת הַחַטָּאת הַנּוֹסֶפֶת, שֶׁמָּא הִיא שֶׁל הַמְצֹרָע הַמֵּת וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ דִּינָהּ לְמִיתָה, וְאַף אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא חַטָּאת אַחֶרֶת עֲבוּרוֹ, שֶׁמָּא הַחַטָּאת שֶׁקָּרְבָה כְּבָר הָיְתָה שֶׁלּוֹ וְנִמְצָא שֶׁמֵּבִיא עַתָּה חֵלִין בָּעֲזָרָה. וְקָרְבַּן אָשָׁם יָכוֹל לְהָבִיא וּלְהִתְנוֹת שֶׁאִם הָאָשָׁם שֶׁקָּרַב הוּא שֶׁל חֲבֵרוֹ יִהְיֶה זֶה אֲשָׁמוֹ שֶׁלּוֹ, וְאִם הָאָשָׁם שֶׁקָּרַב הָיָה שֶׁלּוֹ יִהְיֶה זֶה לִשְׁלָמִים, כֵּיוָן שֶׁמַּתַּן דָּמִים בְּאָשָׁם וּבִשְׁלָמִים שָׁוֶה, אֲבָל בְּחַטָּאת אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְנוֹת כֵּן, כֵּיוָן שֶׁמַּתַּן דְּמֵי הַחַטָּאת הוּא אַרְבַּע מַתָּנוֹת לְמַעְלָה מִחוּט הַסִּקְרָא וְאִלּוּ מַתַּן דְּמֵי הַשְּׁלָמִים שְׁתֵּי מַתָּנוֹת לְמַטָּה מִחוּט הַסִּקְרָא. [וְאִלּוּ הָיוּ שְׁנֵיהֶם חַיִּים הָיוּ מַקְרִיבִים אֶת כָּל הַקָּרְבָּנוֹת לְשֵׁם מִי שֶׁהֵם, וְכֵן אִם לֹא הָיָה קָרֵב שׁוּם קָרְבָּן הָיָה יָכוֹל הַמְצֹרָע הַחַי לְהָבִיא קָרְבָּן אַחֵר, אֲבָל בְּאֹפֶן שֶׁקָּרְבָּן אֶחָד כְּבָר קָרֵב וּמְצֹרָע אֶחָד מֵת אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶת הַקָּרְבָּן שֶׁנּוֹתַר]. שְׁאֵלָה זוֹ הִיא הַשְּׁאֵלָה **שֶׁשָּׁאֲלוּ אַנְשֵׁי אֲלְכְּסַנְדְּרִיָּא אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** וְאָמַר לָהֶם, יִכְתֹּב נִכְסָיו לְאַחֵר וְיָבִיא קָרְבַּן עָנִי:

סְלִיק מַסֶּכֶת נְגָעִים

מַסֶּכֶת פָּרָה

פרק א **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֶגְלָה, בַּת שְׁנָתָהּ.**
וּפָרָה, בַּת שְׁתַּיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,
עֶגְלָה, בַּת שְׁתַּיִם. וּפָרָה, בַּת שָׁלֹשׁ אוֹ בַּת אַרְבַּע.
רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף בַּת חָמֵשׁ כְּשֵׁרָה הַזְּקֵנָה,

וְקִדּוּשׁ מֵי הַפָּרָה (פרקים ה-יא) וְהַזָּאַת הַמַּיִם עַל טְמֵאֵי מֵתִים (פרקים יא-יב):

פֶּרֶק א שִׁעוּר שְׁנוֹתֵיהֶם שֶׁל הַקָּרְבָּנוֹת הַשּׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א** **שִׁעוּר שְׁנוֹת עֶגְלָה עֲרוּפָה וּפָרָה אֲדֻמָּה:** **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֶגְלָה** עֲרוּפָה צְרִיכָה לִהְיוֹת **בַּת שְׁנָתָהּ** - בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה וְלֹא יוֹתֵר, שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'עֶגֶל' הוּא בִּשְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה. **וּפָרָה אֲדֻמָּה בַּת שְׁתַּיִם** וְלֹא פָּחוֹת [וּלְכַתְּחִלָּה אַף לֹא יוֹתֵר], כִּי 'פָּרָה' זְקֵנָה יוֹתֵר מֵ'עֶגְלָה'. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עֶגְלָה** עֲרוּפָה יְכוֹלָה לִהְיוֹת אֲפִלּוּ **בַּת שְׁתַּיִם** - בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ הַשֵּׁנִיָּה. וְאַף שֶׁ'עֶגֶל' הוּא בִּשְׁנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, אַף בְּעֶגְלָה עֲרוּפָה נֶאֱמַר (דברים כא ג) 'עֶגְלַת בָּקָר' וּמַשְׁמַע אַף בַּת שְׁנָתַיִם. **וּפָרָה** אֲדֻמָּה יְכוֹלָה לִהְיוֹת **בַּת שָׁלֹשׁ אוֹ בַּת אַרְבַּע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף** פָּרָה **בַּת חָמֵשׁ כְּשֵׁרָה, וְאַף הַזְּקֵנָה**

אֶלָּא שֶׁאֵין מַמְתִּינִין לָהּ, שֶׁמָּא תַּשְׁחִיר, שֶׁלֹּא תִּפָּסֵל. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲנִי אֲפָרֵשׁ. אִם אוֹמֵר אַתָּה שְׁלִישִׁית, לַאֲחֵרוֹת בִּמְנָיָן, וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵר שְׁלִישִׁית, בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים. כַּיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ, הָאוֹכֵל בְּבֵית הַמְנֻגָּע פְּרָס מִשָּׁלֹשׁ לְקָב. אָמְרוּ לוֹ, אֵימָר מִשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לִסְאָה. אָמַר לָהֶם, כָּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם. אָמַר בֶּן עַזַּאי, אֲנִי אֲפָרֵשׁ. אִם אוֹמֵר אַתָּה מִשָּׁלֹשׁ לְקָב, וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵר חֲתִיכָה אַחַת, אֵין בּוֹ חַלָּה, מְעַטָּתִי חַלָּתוֹ: **ב** רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, פָּרִים, בְּנֵי שְׁתַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ח ח) 'וּפַר שֵׁנִי בֶּן בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת'. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף בְּנֵי שָׁלֹשׁ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף בְּנֵי אַרְבַּע וּבְנֵי חָמֵשׁ כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁאֵין מְבִיאִים זְקֵנִים מִפְּנֵי הַכָּבוֹד: **ג** כְּבָשִׂים, בְּנֵי שָׁנָה. וְאֵילִים, בְּנֵי שְׁתַּיִם. וְכֻלָּם מִיּוֹם לְיוֹם. בֶּן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ כָּשֵׁר לֹא לְאַיִל וְלֹא לְכֶבֶשׂ. רַבִּי טַרְפוֹן קוֹרֵהוּ פַּלְגֵּס. בֶּן עַזַּאי קוֹרֵהוּ נוֹקֵד. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל קוֹרֵהוּ פַּרְכָּדִיגְמָא. הִקְרִיבוֹ, מֵבִיא עָלָיו נִסְכֵּי אַיִל, וְלֹא לְעוֹלָה. הִקְרִיבוֹ מִזְבְּחוֹ. בֶּן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, הֲרֵי זֶה אַיִל: **ד** חַטַּאת הַצִּבּוּר וְעוֹלוֹתֵיהֶן, חוּץ מִן הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. חַטַּאת הַיָּחִיד וַאֲשָׁם נָזִיר וַאֲשָׁם מְצֹרָע, כְּשֵׁרִין מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים וְהָלְאָה, וְאַף בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים. וְאִם הִקְרִיבוּם בְּיוֹם שְׁמִינִי, כְּשֵׁרִים. נְדָרִים וּנְדָבוֹת, הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח, כְּשֵׁרִים מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלְאָה, כְּשֵׁרִים מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי:

פרק ב א רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פָּרַת חַטָּאת הַמְעֻבֶּרֶת, כְּשֵׁרָה. וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינָהּ נִלְקַחַת מִן הַנָּכְרִים. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִים. וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד בָּאִין מֵהָאָרֶץ וּמחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, חוּץ מִן הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ:

יוֹתֵר כְּשֵׁרָה אֶלָּא שֶׁאֵין מַמְתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתַּזְקִין, שֶׁמָּא תַּשְׁחִיר - תָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעֹרוֹת שְׁחוֹרוֹת וְתִפָּסֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ב) 'וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה', וְדָרְשׁוּ, שֶׁתְּהֵא תְּמִימָה בְּאַדְמִימוּת, וְלָכֵן מְמַהֲרִים לְשָׂרְפָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּפָּסֵל. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, לֹא שָׁמַעְתִּי מֵרַבּוֹתַי אֶלָּא שֶׁתְּהֵיָה הַפָּרָה שְׁלָשִׁית. אָמְרוּ לוֹ, מַה מַּשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן 'שְׁלָשִׁית' בְּקָמָץ. אָמַר לָהֶם, כָּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְפָרֵשׁ. אָמַר בֶּן עַזַּאי, אֲנִי יוֹדֵעַ לְפָרֵשׁ זוֹ. אִם אוֹמֵר אַתָּה 'שְׁלִישִׁית', מַשְׁמָעוּתָהּ שְׁלִישִׁית לַאֲחֵרוֹת בִּמְנָיָן - שֶׁלְּאִמָּהּ שֶׁל פָּרָה זוֹ נוֹלְדוּ כַּמָּה פָּרוֹת וְהִיא הַשְּׁלִישִׁית בִּמְנָיָן, וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵר 'שְׁלָשִׁית', מַשְׁמָעוּתָהּ שֶׁתְּהֵיָה בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְלֹא יוֹתֵר. בְּאוּר לְשׁוֹן 'פָּרָם רְבָעִי': עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כַּיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ רַבּוֹתַי לְשׁוֹן 'כָּרָם רְבָעִי' עַל דִּין הַכָּתוּב (ויקרא יט כד) 'וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה''. אָמְרוּ לוֹ, מַה מַּשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן 'רְבָעִי' בְּקָמָץ. אָמַר לָהֶם, כָּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְפָרֵשׁ. אָמַר בֶּן עַזַּאי, אֲנִי אֲפָרֵשׁ. אִם אוֹמֵר אַתָּה 'רְבִיעִי', מַשְׁמַע רְבִיעִי לַאֲחֵרִים בִּמְנָיָן, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע כְּרָמִים וְזֶה רְבִיעִי בִּמְנָיַן הַכְּרָמִים, וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵר 'רְבָעִי' מַשְׁמָעוֹ כֶּרֶם בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים - בִּשְׁנָתוֹ הָרְבִיעִית. שְׁעוּר שֶׁהָיְתָה בְּבֵית הַמְנֻגָּע: עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כַּיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ רַבּוֹתַי לְשׁוֹן 'כָּרֶם רְבָעִי' עַל דִּין הַכָּתוּב (ויקרא יט כד) 'וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה''. אָמְרוּ לוֹ, מַה מַּשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן 'רְבָעִי' בְּקָמָץ. אָמַר לָהֶם, כָּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְפָרֵשׁ. אָמַר בֶּן עַזַּאי, אֲנִי אֲפָרֵשׁ. אִם אוֹמֵר אַתָּה 'רְבִיעִי', מַשְׁמַע לַאֲחֵרִים בִּמְנָיָן, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע כְּרָמִים וְזֶה רְבִיעִי בִּמְנָיַן הַכְּרָמִים, וּכְשֶׁאַתָּה אוֹמֵר 'רְבָעִי' מַשְׁמָעוֹ כֶּרֶם בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים - בִּשְׁנָתוֹ הָרְבִיעִית. שְׁעוּר שֶׁהָיְתָה בְּבֵית הַמְנֻגָּע: עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כַּיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ רַבּוֹתַי, שֶׁהָאוֹכֵל בְּבֵית הַמְנֻגָּע פְּרָס - שֶׁהַשּׁוֹהֶה בַּבַּיִת הַמְנֻגָּע כְּשִׁעוּר אֲכִילַת חֲצִי כְּזַיִת מְטַמֵּא אֶת בְּגָדָיו שֶׁעָלָיו, כְּפִי שֶׁיִּבָּאֵר בְּמַסֶּכֶת נְגָעִים (פי"ג מ"ט), וְשִׁעוּר הַכְּזַיִת הוּא מִשָּׁלֹשׁ לְקָב - כְּשֶׁשָּׁלֹשׁ כְּזָרוֹת נַעֲשִׂים מִקַּב חִטִּים, דְּהַיְינוּ כְּזַיִת מִשְּׁלִישׁ קַב. אָמְרוּ לוֹ, אֵמוֹר שֶׁשִּׁעוּר הַכְּזַיִת הוּא מִשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה כְּזָרוֹת לִסְאָה, שֶׁהוּא שִׁעוּר שָׁוֶה, שֶׁבְּכָל סְאָה שִׁשָּׁה קַבִּים [וְשִׁעוּר סְאָה הוּא מַרְגָּל יוֹתֵר בִּלְשׁוֹן הַתּוֹרָה, וְאִלּוּ לְשׁוֹן קַב מְזֻקָּר רַק פַּעַם אַחַת בַּתַּנַ"ךְ (תפא"י)]. אָמַר לָהֶם, כָּךְ שָׁמַעְתִּי סְתָם וְאֵינִי יוֹדֵעַ לָמָּה אָמְרוּ בְּלָשׁוֹן זוֹ. אָמַר בֶּן עַזַּאי, אֲנִי אֲפָרֵשׁ. אִם אוֹמֵר אַתָּה מִשָּׁלֹשׁ לְקָב, אֵין בּוֹ חַלָּה, שֶׁשִּׁעוּר הָעִסָּה הַמְחַיֶּבֶת בְּחַלָּה הוּא מְעַט יוֹתֵר מִקַּב וָרֶבַע. וְאִלּוּ כְּשֶׁאַתָּה אוֹמֵר מִשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לִסְאָה, הֲרֵי שִׁעוּר סְאָה הוּא שִׁעוּר הַמְחַיֵּב בְּחַלָּה, וּכְשֶׁתַּחְלְקוֹ לִשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה כְּזָרוֹת, כָּל כְּזָר מְעַטָּתוֹ חַלָּתוֹ - שִׁעוּרוֹ קָטָן יוֹתֵר מֵחֲמַת הַחַלָּה שֶׁהִפְרִשָׁה, וְשִׁעוּר טֻמְאָה בְּבֵית הַמְנֻגָּע הוּא בַּאֲכִילַת יוֹתֵר מֵחֲצִי מִמֶּנּוּ: **מִשְׁנָה ב** שִׁעוּר שְׁנוֹת הַפָּרִים: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, פָּרִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה, אֵינָם אֶלָּא בְּנֵי שְׁתַּיִם - בְּתוֹךְ שְׁנָתָם הַשְּׁנִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּטָהֳרַת הַלִּוִּים (במדבר ח ח) 'וּפַר שֵׁנִי בֶּן בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת', וְכֵיוָן שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יב) 'וַעֲשֵׂה אֶת הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת הָאֶחָד עֹלָה לַה'' בְּהֶכְרֵחַ שָׁהָיוּ שָׁם שְׁנֵי פָּרִים, וְלָמָּה הַצָּרַךְ הַכָּתוּב לוֹמַר שֶׁפַּר זֶה הוּא 'שֵׁנִי', אֶלָּא בְּהֶכְרֵחַ שֶׁבָּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהוּא 'שֵׁנִי' בִּשְׁנָתוֹ הַשְּׁנִיָּה [כְּמוֹ שֶׁ'שְּׁלָשִׁית' הִיא פָּרָה בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים (לעיל מ"א)]. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף בְּנֵי שָׁלֹשׁ, שֶׁ'שֵׁנִי' מַשְׁמַע מִתְּחִלַּת שְׁנָתוֹ הַשְּׁנִיָּה, וּ'פַּר' מַשְׁמַע שֶׁאַף בִּשְׁנָתוֹ הַשְּׁלִישִׁית, אַךְ לֹא יוֹתֵר מִכָּךְ (תפא"י). רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף בְּנֵי אַרְבַּע וּבְנֵי חָמֵשׁ כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁאֵין מְבִיאִים לְכַתְּחִלָּה פָּרִים זְקֵנִים לְקָרְבְּנוֹת מִפְּנֵי הַכָּבוֹד, שֶׁיֵּשׁ לַהֲבִיאָם מִ'מִּבְחַר נִדְרֵיכֶם' (דברים יב יא) וְזָקֵן יוֹתֵר מִבֶּן שָׁלֹשׁ אֵינוֹ מִן הַמֻּבְחָר: **מִשְׁנָה ג** שִׁעוּר שְׁנוֹת הַכְּבָשִׂים וְהָאֵילִים: כְּבָשִׂים הֵם בְּנֵי שָׁנָה - בְּתוֹךְ שְׁנָתָם הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵילִים הֵם בְּנֵי שְׁתַּיִם - בְּתוֹךְ שְׁנָתָם הַשְּׁנִיָּה. וְכֻלָּם - כָּל הַשָּׁנִים שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ עַד כֹּה, נִקְבָּעוֹת מִיּוֹם לְיוֹם וְלֹא לְפִי שְׁנוֹת הָעוֹלָם, וּבְהֵמָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּא' אֱלוּל תִּסְתַּיֵּם שְׁנָתָהּ בְּא' אֱלוּל בְּשָׁנָה לְאַחַר מִכֵּן. כֶּבֶשׂ בֶּן שִׁלְשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵינוֹ כָּשֵׁר לֹא לְקָרְבַּן אַיִל, וְלֹא לְקָרְבַּן כֶּבֶשׂ, שֶׁבְּתְחִלַּת הַשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה יָצָא מִכְּלַל כֶּבֶשׂ, וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה אַיִל עַד שֶׁיַּעֲבֹר חֹדֶשׁ מִשְּׁנָתוֹ הַשְּׁנִיָּה. וּלְכָכָה זֶה רַבִּי טַרְפוֹן קוֹרֵהוּ פַּלְגֵּס, מִלְּשׁוֹן 'פֶּלַג' - חֲצִי, שֶׁהוּא מִמֶּצַע בֵּין כֶּבֶשׂ לְאַיִל. בֶּן עַזַּאי קוֹרֵהוּ נוֹקֵד - רוֹעֶה, שֶׁצָּרִיךְ לִרְעוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל קוֹרֵהוּ פַּרְכָּדִיגְמָא, שֶׁכָּךְ קָרוּי מַטְבֵּעַ שֶׁנִּפְסַל בִּלְשׁוֹן יְוָנִי, וְאַף זֶה פָּסוּל לְהַקְרָבָה בֵּין בְּתוֹרַת אַיִל וּבֵין בְּתוֹרַת כֶּבֶשׂ. וְאִם הִקְרִיבוֹ בְּדִיעֲבַד, מֵבִיא עָלָיו נִסְכֵּי אַיִל, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו ו) 'אוֹ לָאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה' וְגוֹ', 'אוֹ' לְרַבּוֹת אֶת הַפַּלְגֵּס. וְלֹא עָלָה לוֹ מִזְבְּחוֹ - וְלֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ וְיָבִיא קָרְבָּן אַחֵר. וּמִכֵּן שְׁלשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, הֲרֵי זֶה אַיִל: **מִשְׁנָה ד** זְמַן הֱיוֹת בְּהֵמָה לְהַקְרָבָה: חַטאת הַצִּבּוּר וְעוֹלוֹתֵיהֶן, כְּגוֹן שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּמוֹעֲדוֹת וְעוֹלוֹת הַתְּמִידִים וְהַמּוּסָפִים, וְכֵן חַטאת הַיָּחִיד, וְאָשָׁם שֶׁמֵּבִיא נָזִיר שֶׁנִּטְמָא, וְאָשָׁם שֶׁמֵּבִיא מִצָּרַע בְּטָהֳרָתוֹ, שֶׁכָּל אֵלּוּ קְרֵבִים בְּתוֹךְ שְׁנָתָם הָרִאשׁוֹנָה, כְּשֵׁרִין לְהַקְרָבָה מִיּוֹם הַשְּׁלשִׁים לְלֵידָתָם וָהָלְאָה, וְאַף בְּיוֹם שְׁלשִׁים עַצְמוֹ. וּבְדִיעֲבַד אִם הִקְרִיבוּם בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי לְלֵידָתָם, הֲרֵי הֵם כְּשֵׁרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב כז) 'וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַה'', וְאַף יוֹם הַשְּׁמִינִי בִּכְלָל כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר (שמות כב כט) 'בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ לִי'. וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וָהָלְאָה יֵרָצֶה' לָמְדוּ שֶׁלְּכַתְּחִלָּה יַקְרִיב לְאַחַר מִכֵּן, מִיּוֹם שְׁלוֹשִׁים. וְדִין זֶה הוּא בְּכָל קָרְבָּנוֹת חוֹבָה, אֲבָל נְדָרִים וּנְדָבוֹת שֶׁאֵינָם חוֹבָה, וְהַבְּכוֹר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ 'בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ לִי', וְהַמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁהַקֵּשׁ לְבְכוֹר בַּפָּסוּק (דברים יד כג) 'מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ', וְהַפֶּסַח שֶׁחִשּׁוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ הַמְּנוּיִם לֶאֱכֹל קָרְבָּן גָּדוֹל וְיָבוֹא לִידֵי נוֹתָר, כָּל אֵלּוּ כְּשֵׁרִים לְכַתְּחִלָּה מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְלֵדָתָם וָהָלְאָה, וְאַף בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עַצְמוֹ:

פֶּרֶק ב פְּסוּל מְלָאכָה וּמַרְאֶה שָׁחֹר וּשְׂאָר דְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בַּפָּרָה: **מִשְׁנָה א** פָּרָה מְעֻבֶּרֶת וַחֲשׁשׁ רִבְיָעָה מְנֻקָּרִים: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פָּרַת חַטָּאת הַמְעֻבֶּרֶת, שְׁנִתְעַבְּרָה שֶׁלֹּא לְדַעַת הַבְּעָלִים [וּכְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה (מ"ד) שְׁבֶּאֱפֶן זֶה אֵינָהּ נִפְסֶלֶת בְּעֻלַּת הַזָּכָר עָלֶיהָ], אַף עַל פִּי שֶׁהִיא נוֹשֵׂאת אֶת עֻבָּרָהּ כְּשֵׁרָה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ עֻבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא, וַהֲרֵי הוּא כְּחֵלֶק מִגּוּפָהּ. וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין, שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין עֻבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ, וּכְשֶׁהִיא נוֹשֵׂאת אֶת עֻבָּרָהּ נִפְסֶלֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ב) 'אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל', וּבְכָלָל זֶה כָּל מְלָאכָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן (מ"ג). רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פָּרָה אֵינָהּ נִלְקַחַת מִן הַנָּכְרִים, שֶׁמָּא רָבְעוּ אוֹתָהּ וּפְסָלוּהָ. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִים, שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא רָבְעוּ, מִפְּנֵי שֶׁבְּרִבְיָעָתָהּ נַעֲשֵׂית עֻקָּרָה וְאֵין בְּעָלֶיהָ רוֹצֶה לְהַפְסִיד אֶת וַלְדוֹתֶיהָ. וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד מֵהָאָרֶץ וּמֵחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, חוּץ מִן הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. שֶׁבָּעֹמֶר נֶאֱמַר (ויקרא כג י) 'כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם, וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ, וְהֵבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם [-הַיְינוּ חָדָשׁ] אֶל הַכֹּהֵן'. וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱמַר (שם פסוקים טז-יז) 'וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה [-מֵהַתְּבוּאָה הַחֲדָשָׁה] לַה', מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם [-מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל] תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה' וְגוֹ':

משניות — מַסֶּכֶת פְּרָה פֶּרֶק ג — המבוארות

מִשְׁנָה ב חִתּוּדָהּ חֲלָקִים שֶׁאֵינָם שְׁחוֹרִים בַּפָּרָה: פָּרָה שֶׁקַּרְנֶיהָ וּטְלָפֶיהָ [-פַּרְסוֹתֶיהָ] **שְׁחוֹרִים, יָגֹד** - יַחְתּוֹךְ אוֹתָם בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא תֵּעָשֶׂה בַּעֲלַת מוּם, דְּהַיְינוּ שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לַחֵלֶק הַפְּנִימִי שֶׁבְּתוֹךְ הַקְּרָנַיִם אוֹ הַטְּלָפַיִם. **גַּלְגַּל הָעַיִן וְהַשִּׁנַּיִם וְהַלָּשׁוֹן,** אַף אִם אֵינָם אֲדֻמִּים **אֵינָם פּוֹסְלִים בַּפָּרָה. וְהַנִּגָּסֶת** - וּפָרָה קְטַנָּה בְּיוֹתֵר, **כְּשֵׁרָה,** שֶׁמּוּם זֶה פּוֹסֵל רַק בִּכְהֵן וְלֹא בִּבְהֵמָה. **הָיְתָה בָּהּ יַבֶּלֶת וַחֲתָכָהּ,** אַף אִם צָמַח בִּמְקוֹמָהּ שֵׂעָר אָדֹם, **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל** אוֹתָהּ, לְפִי שֶׁהַשֵּׂעָר הַצּוֹמֵחַ שָׁם לָקוּי וְאֵין בּוֹ אַדְמִימוּת גְּמוּרָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל מְקוֹם שֶׁנִּטַּל וְלֹא הָעֲלָה מְקוֹמוֹ שֵׂעָר אָדֹם, פְּסוּלָה,** אֲבָל אִם צָמַח בִּמְקוֹם הַיַּבֶּלֶת שֵׂעָר אָדֹם, הֲרֵי הִיא כְּשֵׁרָה: **מִשְׁנָה ג פְּסוּלֵי קְרָבָּנוֹת בְּפָרָה אֲדֻמָּה: יוֹצֵא דֹּפֶן** - וָלָד שֶׁהוּצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עַל יְדֵי קְרִיעַת דֹּפֶן הָרֶחֶם, פָּסוּל לְהַקְרָבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב כז) 'שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְגוֹ', וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַה'', וְיוֹצֵא דֹּפֶן אֵינוֹ בִּכְלַל 'כִּי יִוָּלֵד', וְלָכֵן אַף פָּרָה יוֹצֵאת דֹּפֶן פְּסוּלָה, שֶׁאַף הִיא קְרוּיָה 'חַטָּאת', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִיא'. **וְכֵן אֶתְנַן** זוֹנָה - פָּרָה שֶׁנִּתְּנָה כְּשָׂכָר עַל מַעֲשֶׂה זְנוּת, **וּמְחִיר** כֶּלֶב - פָּרָה שֶׁנִּתְּנָה תְּמוּרַת כֶּלֶב, **פְּסוּלָה,** כְּשֵׁם שֶׁאֶתְנַן וּמְחִיר פְּסוּלִים לַמִּזְבֵּחַ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר** אֶתְנָן וּמְחִיר לְפָרָה אֲדֻמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג יט) **'לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ', וְאֵין זוֹ בָּאָה לַבַּיִת,** אֶלָּא נִשְׁחֶטֶת בְּהֵר הַזֵּיתִים. וַחֲכָמִים סוֹבְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁפָּרָה אֲדֻמָּה נִקְנֵית מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה הֲרֵי הִיא בִּכְלַל הַדְּבָרִים הַבָּאִים לַבַּיִת (תוי"ט). **וְכָל הַמּוּמִים הַפּוֹסְלִים בַּמִּקְדָּשִׁים** - בַּקָּרְבָּנוֹת [הַמְפֹרָטִים בְּמַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת (פ"ו)], **פּוֹסְלִים** גַּם **בַּפָּרָה,** שֶׁאַף בָּהּ נֶאֱמַר (במדבר יט ב) 'אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם'. **הָעֲבוֹדָה הַפּוֹסֶלֶת בַּפָּרָה:** פָּרָה שֶׁרָכַב עָלֶיהָ, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנָּן עָלֶיהָ, אוֹ שֶׁנִּתְלָה **בִּזְנָבָהּ,** אוֹ **שֶׁעָבַר** - שֶׁהִסְתַּיֵּע בָּהּ כְּשֶׁעָבַר **אֶת הַנָּהָר,** אוֹ **שֶׁקִּפֵּל** וְהִנִּיחַ **עָלֶיהָ אֶת הַמּוֹסָרָה** - אֶת הַחֶבֶל שֶׁקּוֹשְׁרָהּ בּוֹ, אוֹ **שֶׁנָּתַן** אֶת **טָלִיתוֹ עָלֶיהָ, פְּסוּלָה.** וְאַף שֶׁבְּפָרָה נֶאֱמַר רַק 'אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל', לְמִדִּים בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'עֹל - עֹל' מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא ג) 'אֲשֶׁר לֹא עָבַד בָּהּ, אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל', שֶׁנִּפְסֶלֶת אַף בִּשְׁאָר עֲבוֹדוֹת. **אֲבָל** אִם **קְשָׁרָהּ בַּמּוֹסָרָה,** אוֹ **שֶׁעָשָׂה לָהּ סַנְדָּל** בִּרְגְלֶיהָ **בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תַּחֲלִיק,** אוֹ **שֶׁפָּרַס טָלִיתוֹ עָלֶיהָ מִפְּנֵי הַזְּבוּבִים, כְּשֵׁרָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הֵם לְצָרְכָּהּ אֵינָם נֶחְשָׁבִים לִמְלָאכָה. **זֶה הַכְּלָל, כֹּל** מַשָּׂא **שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ כְּשֵׁרָה.** וְכֹל שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ: **מִשְׁנָה ד עֲבוֹדָה פּוֹסֶלֶת רַק לְדַעַת הַבְּעָלִים:** שָׁכַן [-עָמַד] **עָלֶיהָ עוֹף, כְּשֵׁרָה,** אַף שֶׁבְּפָרָה זוֹ עוֹף **טָמֵא** (שם) שֶׁבְּעָגְלָה עֲרוּפָה נֶאֱמַר 'אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ' הַכָּתוּב 'עָבַד' וְהַקְּרִי 'עֻבַּד' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאַף אִם עֲבָדָהּ מֵאֵלֶיהָ פְּסוּלָה וּבְתַנַּאי שֶׁיִּהְיֶה זֶה לִרְצוֹן הַבְּעָלִים כְּמוֹ שֶׁ'עֻבַּד' הוּא לִרְצוֹן הַבְּעָלִים, וּמֵעֲגְלָה עֲרוּפָה לְמֵדִים לְפָרָה כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וְאִם **עָלָה עָלֶיהָ זָכָר** וּרְבָעָהּ, **פְּסוּלָה.** וְאַף שֶׁבְּפָרָה זוֹ אֵין זֶה לִרְצוֹן הַבְּעָלִים שֶׁהֲרֵי דְּמֵי פָּרָה אֲדֻמָּה מְרֻבִּים, וַעֲדִיפִים לוֹ דָּמֶיהָ מֵרָווח הָעִבּוּר, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁאָר פָּרוֹת חָפֵץ בַּעֲלֶיהָ זוֹ, חֲשׁוּבָה עָלָיו זוֹ כְּדָבָר שֶׁרוֹצִים בּוֹ הַבְּעָלִים. וַאֲפִלּוּ אִם כְּלָל לֹא יָדְעוּ הַבְּעָלִים מֵעָלֶיהָ עָלֶיהָ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם** הַבְּעָלִים **הָעֲלָהוּ,** כְּלוֹמַר, אִם יָדְעוּ הַבְּעָלִים שֶׁעָלָה עָלֶיהָ זָכָר, **פְּסוּלָה.** וְאוּלָם **אִם** עָלָה **מֵעַצְמוֹ** בְּלֹא יְדִיעַת הַבְּעָלִים, **כְּשֵׁרָה:** **מִשְׁנָה ה פְּסוּל שֶׁעָר שֶׁאֵינוֹ אָדֹם:** **הָיוּ בָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת אוֹ לְבָנוֹת בְּתוֹךְ גֻּמָּא** [-נֶקֶב] **אַחַת, פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר 'אֲדֻמָּה תְּמִימָה' שֶׁתִּהְיֶה תְּמִימָה בְּאַדְמִימוּתָהּ, אֲבָל אִם הָיוּ בִּשְׁתֵּי גֻּמּוֹת, הֲרֵי הִיא כְּשֵׁרָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, (אֲפִלּוּ) בְּתוֹךְ כּוֹס** [-גֻּמָּא] **אֶחָד,** פְּסוּלָה [כְּדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא. וְשָׁנָה רַבִּי יְהוּדָה לְשׁוֹן 'כּוֹס', מִשּׁוּם שֶׁחַיָּב אָדָם לוֹמַר בִּלְשׁוֹן רַבּוֹ וְכָךְ הָיָה מְכַנֶּה רַבּוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה אֶת ה'גֻּמָּא']. וְכֵן אִם **הָיוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵי כּוֹסוֹת וְהֵן מוֹכִיחוֹת זוֹ אֶת זוֹ** - הַגֻּמּוֹת מְכֻוָּנוֹת וּסְמוּכוֹת זוֹ בְּצַד זוֹ, **פְּסוּלָה. רַבִּי עֲקִיבָא** אוֹמֵר, **אַפִלּוּ אַרְבַּע וַאֲפִלּוּ חָמֵשׁ** שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת אוֹ לְבָנוֹת **וְהֵן מְפֻזָּרוֹת** וְלֹא סְמוּכוֹת, אַף שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה מִכָּל מָקוֹם **יִתְלֹשׁ** שְׂעָרוֹת אֵלּוּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַפִלּוּ חֲמִשִּׁים** שְׂעָרוֹת מְפֻזָּרוֹת, יִתְלֹשׁ אוֹתָן וַהֲרֵי הִיא כְּשֵׁרָה. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, אַפִלּוּ שְׂעָרָה אַחַת בְּרֹאשָׁהּ וּשְׂעָרָה אַחַת בִּזְנָבָהּ,** הֲרֵי הִיא **פְּסוּלָה,** וְאַף שֶׁאֵינָם בְּגֻמָּא אַחַת וְאֵינָם סְמוּכוֹת. **הָיוּ בָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת,** שֶׁעִקָּרָן הַמְחֻבָּר לַגּוּף **מִשְׁחִיר וְרֹאשָׁן מֵאְדִּים,** אוֹ שֶׁעִקָּרָן **מֵאְדִּים וְרֹאשָׁן מִשְׁחִיר,** הַכֹּל הוֹלֵךְ **אַחַר** רֹאשׁ הַשְּׂעָרוֹת **הַנִּרְאֶה** לָעַיִן, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הַכֹּל הוֹלֵךְ **אַחַר הָעִקָּר,** וְאִם הָיָה עִקָּרָן מֵאְדִּים יַחְתּוֹךְ אֶת הַחֵלֶק הַשָּׁחוֹר וְהַפָּרָה כְּשֵׁרָה [וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בָּעִקָּר שִׁעוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהִנָּטֵל בְּמִסְפָּרַיִם]:

פֶּרֶק ג

מִשְׁנָה א סִדֶּר עֲשִׂיַּת אֵפֶר הַפָּרָה וּמֵי הַחַטָּאת: **פְּרִישַׁת הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף** וְהַהַזָּאָה עָלָיו: **שִׁבְעַת יָמִים קֹדֶם לִשְׂרֵפַת הַפָּרָה** הָיוּ **מְפָרִישִׁין** אֶת הַכֹּהֵן **הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מִבֵּיתוֹ,** וְלָמְדוּ הַפְרָשָׁה זוֹ מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר לְאַהֲרֹן וּבָנָיו בִּימֵי הַמִּלּוּאִים (ויקרא ח לג) 'וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שִׁבְעַת יָמִים', וְנֶאֱמַר בְּהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק (שם פסוק לד) 'כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם'. וְדָרְשׁוּ: 'לַעֲשׂוֹת' זֶה מַעֲשֵׂה פָּרָה, 'לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם' זֶה מַעֲשֵׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁאַף הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה וְהָעוֹבֵד בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים יִפְרְשׁוּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ שִׁבְעַת יָמִים. וּפוֹרֵשׁ אַף מֵאִשְׁתּוֹ מֻחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים מִדִּין 'בּוֹעֵל נִדָּה'. וְהִפְרִישׁוּהוּ **לַלִּשְׁכָּה שֶׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה** - בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, **צְפוֹנָה מִזְרָחָה** - צְפוֹנִית מִזְרָחִית לַמִּקְדָּשׁ, לְהֵכִּר שֶׁעוֹמֵד לִשְׂרֹף אֶת הַפָּרָה הַקְּרוּיָה 'חַטָּאת' (במדבר יט ט) וְחַטָּאת נִשְׁחֶטֶת בַּצָּפוֹן, **וּ'בֵית אֶבֶן' הָיְתָה נִקְרֵאת** לִשְׁכָּה זוֹ, שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ רַק בִּכְלֵי אֲבָנִים [אוֹ כְּלֵי אֲדָמָה וּגְלָלִים], שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי הַפָּרָה נַעֲשׂוּ בִּכְלֵים אֵלּוּ שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֶת מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֹפֶר הַפָּרָה', פֵּרְשׁוּ הַצְּדוּקִים שֶׁעַל הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה לְהִיוֹת טָהוֹר לְגַמְרֵי, וְאִלּוּ כֹּהֵן טָבוּל יוֹם פָּסוּל. וַחֲזַ"ל קִבְּלוּ שֶׁטָּהוֹר הַיְינוּ לֶאֱכִילַת מַעֲשֵׂר וַאֲפִלּוּ אִם הוּא טָבוּל יוֹם, וּכְדֵי לְהוֹצִיא מִפְּרוּשׁ הַצְּדוּקִים תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּטְמְאוּ אֶת הַכֹּהֵן וְיִטְבְּלוּהוּ וּבְעוֹדוֹ טָבוּל יוֹם יִשְׂרֹף אֶת הַפָּרָה. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְזַלְזֵל בְּטָהֳרַת הַפָּרָה שֶׁהֲרֵי מְטַמְּאִים אֶת הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרְפָהּ בְּיָדִים, לָכֵן תִּקְנוּ חֲכָמִים חֲמֵרוֹת רַבּוֹת שֶׁל טָהֳרָה בְּמַעֲשֵׂה הַפָּרָה, כְּגוֹן דָּבָר זֶה שֶׁהָיוּ כָּל מַעֲשֶׂיהָ בִּכְלֵי אֲבָנִים. וְהָיוּ **מַזִּין עָלָיו כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים** שֶׁל הַפָּרִישָׁה **מִכָּל** מֵי **הַחַטָּאוֹת שָׁהָיוּ שָׁם** מִכָּל הַפָּרוֹת שֶׁנִּשְׁרְפוּ מִימוֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת'. וּבְכָל יוֹם הָיוּ מַזִּים עָלָיו מֵאֵפֶר פָּרָה אַחֶרֶת. וְדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁכְּשֵׁם שֶׁטְּבִילָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה, כָּךְ גַּם הַזָּאָה בִּזְמַנָּהּ מִצְוָה, וְיֵשׁ לְהַזּוֹת עַל הַטָּמֵא דַּוְקָא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְטָהֳרָתוֹ, וְלָכֵן הִזּוּ עָלָיו בְּכָל יוֹם. בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי, שֶׁמָּא זֶה הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְטָהֳרָתוֹ [אִם נִטְמָא יוֹמַיִם אוֹ יוֹם לִפְנֵי הַהַפְרָשָׁה אוֹ בְּיוֹם הַהַפְרָשָׁה], וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, הַשִּׁשִּׁי וְהַשְּׁבִיעִי, שֶׁמָּא זֶה הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְטָהֳרָתוֹ. [וּבְיוֹם רְבִיעִי אֵין צָרִיךְ לְהַזּוֹת, שֶׁהֲרֵי אִם הוּא יוֹם הַשְּׁלִישִׁי אוֹ הַשְּׁבִיעִי לְטָהֳרָתוֹ נִמְצָא שֶׁלֹּא הֻזָּה עָלָיו אֶלָּא רַק פַּעַם אֶחָד וְאֵינוֹ טָהוֹר. וְכֵן בְּשַׁבָּת לֹא הִזּוּ עָלָיו, שֶׁהַזָּאָה שְׁבוּת הִיא וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא הָיוּ מַזִּין עָלָיו אֶלָּא בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי בִּלְבָד,** שֶׁלְּשִׁיטָתוֹ אֵין מַקִּישִׁים הַזָּאָה לִטְבִילָה, וְהַזָּאָה בִּזְמַנָּהּ אֵינָהּ מִצְוָה, וְדַי לְהַזּוֹת עָלָיו בִּשְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי אַף אִם לְפִי הָאֱמֶת כְּבָר עָבְרוּ הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַשְּׁבִיעִי לְטָהֳרָתוֹ. **רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר,** אַף שֶׁהַזָּאָה בִּזְמַנָּהּ אֵינָהּ מִצְוָה, מִכָּל מָקוֹם **עַל הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מַזִּין כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בִּדְבָרִים רַבִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְזַלְזֵל בְּטָהֳרָתוֹ. **וְעַל שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים** - הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הַפּוֹרֵשׁ קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים, **לֹא הָיוּ מַזִּין עָלָיו אֶלָּא בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי בִּלְבָד,** שֶׁהַזָּאָה בִּזְמַנָּהּ אֵינָהּ מִצְוָה:

הַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים, עַל הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מַזִּין כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים, וְעַל שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא הָיוּ מַזִּין עָלָיו אֶלָּא בַּשְּׁלִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי בִּלְבָד:

משניות

מסכת פרה פרק ג

המבוארות

מִשְׁנָה ב **שְׁאִיבַת הַמַּיִם לְמֵי חַטָּאת:** חֲצֵרוֹת הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁהָיוּ **בְּנוּיוֹת עַל גַּבֵּי סֶלַע** שֶׁנִּפְקַר בּוֹ שֶׁלֹּא זָז מִמְּקוֹם בְּרִיאָתוֹ, וּמִלְבַד זאת הוֹסִיפוּ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ תַּחְתָּיו קֶבֶר, וְעָשׂוּ **תַּחְתִּיֵּהֶם חָלוּל** - חָלָל, **מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם** [-קֶבֶר שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ], שֶׁאִם יָשְׁנוֹ תַּחְתִּיֵּהֶם הֲרֵי טֻמְאָתוֹ בּוֹקַעַת וְעוֹלָה עַד לָרָקִיעַ, וְחָלָל זֶה הוּא אֹהֶל הַחוֹצֵץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה. **וּמְבִיאִים נָשִׁים עֲבָרוֹת** [-מְעֻבָּרוֹת] לַחֲצֵרוֹת אֵלּוּ, וְהֵן **יוֹלְדוֹת שָׁם וּמְגַדְּלוֹת שָׁם אֶת בְּנֵיהֶן,** עַד שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי שְׁמוֹנָה שָׁנִים [אַךְ לֹא יוֹתֵר מִכָּךְ, שֶׁמָּא יִרְאוּ קָרִי]. **וּמְבִיאִים שְׁוָרִים** שֶׁכְּרֵסָם רְחָבָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַאֲהִילוּ רַגְלֵי הַתִּינוֹקוֹת עַל הַקַּרְקַע בְּדַרְכָּם לַמַּעְיָן וְיִטְמְאוּ מִקֶּבֶר הַתְּהוֹם. וְהִנִּיחוּ **עַל גַּבֵּיהֶן** שֶׁל הַשְּׁוָרִים **דְּלָתוֹת,** לְהַרְחִיק עוֹד יוֹתֵר אֶת הַחַשָּׁשׁ שֶׁיַּאֲהִילוּ בְּרַגְלֵיהֶם עַל הַקַּרְקַע. **וְתִינוֹקוֹת יוֹשְׁבִין עַל גַּבֵּיהֶן וְכוֹסוֹת שֶׁל אֶבֶן בְּיָדָם,** שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי הַפָּרָה בִּכְלֵי אֲבָנִים וְכַדּוֹמֶה שֶׁאֵינָם מִקַּבְּלִים טֻמְאָה. וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְמֵעְיָן **הַשִּׁלּוֹחַ, יָרְדוּ** מֵהַשְּׁוָרִים **וּמִלְאוּם** - לַכּוֹסוֹת בְּמֵימָיו, **וְעָלוּ וְיָשְׁבוּ עַל גַּבֵּיהֶן** - עַל גַּבֵּי הַשְּׁוָרִים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִמְּקוֹמוֹ** עַל גַּב הַשּׁוֹר **הָיָה** הַתִּינוֹק **מְשַׁלְשֵׁל** אֶת הַכּוֹס בְּחֶבֶל **וּמְמַלֵּא** מִמֵּי הַשִּׁילוֹחַ שֶׁמָּא יֵשׁ קֶבֶר מִתַּחַת לַמַּיִם. וַחֲכָמִים לֹא חָשְׁשׁוּ לְכָךְ, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִקְבֹּר בְּנָהָרוֹת. וְכָל חֲמֵרוֹת אֵלּוּ נַעֲשׂוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִזַּלְזֵל בְּטָהֳרָתָהּ מִתּוֹךְ שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי כֹּהֵן טְבוּל יוֹם: **מִשְׁנָה ג** **עֵרוּב עֲפַר הַפָּרָה בַּמַּיִם:** **בָּאוּ** הַתִּינוֹקוֹת **לְהַר הַבַּיִת, וְיָרְדוּ.** וְלֹא חָשְׁשׁוּ לְטֻמְאַת הַתְּהוֹם, לְפִי שֶׁהַר הַבַּיִת **וְהָעֲזָרוֹת** נִבְנוּ בְּאֹפֶן שֶׁ**תַּחְתֵּיהֶם** הָיָה **חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְמֵא הַקֶּבֶר אֶת הַנִּמְצָאִים בַּמִּקְדָּשׁ. **וּבְפֶתַח הָעֲזָרָה** - עֲזָרַת נָשִׁים, בִּסְמִיכוּת לַחֵיל [הַהֶקֵף שֶׁסְּמוּךְ לְחוֹמוֹת הָעֲזָרָה מִבַּחוּץ], **הָיָה מְתֻקָּן קֻלָּל** [-כַּד קָטָן] **שֶׁל חַטָּאת** - שֶׁבְּתוֹכוֹ הֻנַּח אֵפֶר פָּרָה לְמִשְׁמֶרֶת מִכָּל הַפָּרוֹת שֶׁנֶּעֶשׂוּ. וּמֵאֵפֶר זֶה הָיוּ לוֹקְחִים וּמְקַדְּשִׁים אֶת הַמַּיִם שֶׁהֵבִיאוּ הַתִּינוֹקוֹת, וְהִזּוּ מֵהֶם עַל הַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"א). אָמְנָם כְּשֶׁעָלוּ מִבֶּבֶל אַחַר גָּלוּת בָּבֶל, לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לָקַחַת אֶת הָאֵפֶר בְּיָדִים כִּי הָיוּ מְטַמְּאִים אוֹתוֹ, וְאַף לֹא רָצוּ שֶׁיֵּרְדוּ הַתִּינוֹקוֹת מֵהַשְּׁוָרִים שֶׁמָּא יִטְמְאוּ מֵהַהֲרוּגִים שֶׁהָרַג נְבוּכַדְנֶצַּר וַעֲדַיִן הָיוּ שָׁם. וְלָכֵן נִכְנְסוּ הַתִּינוֹקוֹת עִם הַשְּׁוָרִים בְּתוֹךְ הַר הַבַּיִת עַד מְקוֹם הַקֶּלַח, **וּמְבִיאִין זָכָר שֶׁל רְחָלִים** [-כֶּבֶשׂ] **וְקוֹשְׁרִים חֶבֶל בֵּין קַרְנָיו,** וּלְצִדּוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַחֶבֶל **קוֹשְׁרִים מַקֵּל וּמְסַבְּכִין** [-וּמְגַלְגֵּל] אֶת הַמַּקֵּל **בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל** הַחֶבֶל כַּמָּה פְּעָמִים, **וְזוֹרְקוֹ** - לְרֹאשׁ הַמַּקֵּל הַכָּרוּךְ בַּחֶבֶל **לְתוֹךְ** הַקֶּלַח, וּלְאַחַר שֶׁהַמַּקֵּל נִכְנַס לָאֵפֶר, הָיָה **מַכֶּה אֶת הַזָּכָר,** וְהַכֶּבֶשׂ **נִרְתָּע לַאֲחוֹרָיו** מִפַּחַד הַמַּכָּה וּבְכָךְ נִשְׁמַט הַמַּקֵּל מֵהַקֶּלַח וְהִתִּיז מֵהֶאָפֶר עַל גַּבֵּי הַשְּׁוָרִים [אַךְ לֹא נִטְלוֹ בְּיָדוֹ עִם מַקֵּל מִתּוֹךְ הַקֶּלַח, שֶׁמָּא יִהְיוּ טְמֵאִים בְּטֻמְאַת זָב, וְיִטְמָא הָאֵפֶר בְּהֶסֵּט הַזָּב כְּשֶׁנּוֹתֵן בּוֹ אֶת הַמַּקֵּל]. וְכֵיוָן שֶׁנִּתַּז הָאֵפֶר עַל הַדְּלָתוֹת, הַתִּינוֹק **נוֹטֵל** מִמֶּנּוּ בְּלִי לְהוֹצִיא אֶת יָדוֹ מֵעַל גַּבֵּי הַדְּלָתוֹת **וּמְקַדֵּשׁ** אֶת הַמַּיִם עַל יְדֵי שֶׁמְּעָרְבוֹ בַּמַּיִם **בְּכָדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמָּיִם** - בְּשִׁעוּר שֶׁנִּכְפָּר הָאֵפֶר בַּמַּיִם, שֶׁלָּמְדוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'עָפָר - עָפָר' ['וְלָקְחוּ מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת' (במדבר יט יז), 'וּמִן הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל הַמָּיִם' (שם ה יז)] שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבְּסוֹטָה צָרִיךְ שֶׁיֵּרָאֶה הֶעָפָר בַּמַּיִם כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנָתַן אֶל הַמָּיִם' וְלֹא 'בַּמַּיִם', כָּךְ בְּפָרָה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הֶעָפָר נָכָר. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַל תִּתְּנוּ מָקוֹם לַצָּדוֹקִים לִרְדּוֹת** - לְמָשָׁל בָּנוּ בְּדִבְרֵי שְׂחוֹק וְהִתּוּל, שֶׁלֹּא הֵצְרִכוּ לִזְרִיקַת הַמַּקֵּל **אֶלָּא הוּא** הָיָה יוֹרֵד **וְנוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ** בְּאֵפֶר, שֶׁבְּנֵי הַגּוֹלָה הָיוּ טְהוֹרִים לְפִי שֶׁהָיָה לָהֶם אֵפֶר פָּרָה שֶׁהוֹרִידוּ עִמָּהֶם לְבָבֶל [וְאַף לֹא נִטְמְאוּ בְּטֻמְאַת 'אֶרֶץ הָעַמִּים' שֶׁהִיא גְּזֵרָה מֵאֲחֶרֶת שֶׁנִּגְזְרָה רַק אַחֲרֵי שֶׁעָלוּ מִן הַגּוֹלָה]: **מִשְׁנָה ד** **מְעֻלּוֹת טָהֳרָה נוֹסָפוֹת:** **לֹא הָיוּ עוֹשִׂין לֹא חַטָּאת עַל גַּבֵּי חַטָּאת** - אִם אֵרַע פְּסוּל בַּפָּרָה שֶׁעָשׂוּ וְצְרִיכִים לִשְׂרֹף פָּרָה אַחֶרֶת, צְרִיכִים לִנְהֹג מִתְּחִלָּה בְּכָל סֵדֶר הַפָּרָשַׁת הַכֹּהֵן וְטָהֳרָתוֹ, וְלֹא יַעֲשׂוּהָ עַל סְמַךְ טָהֳרָתָם לְמַעֲשֶׂה הַפָּרָה שֶׁנִּפְסְלָה. **וְלֹא תִינוֹק עַל גַּבֵּי חֲבֵרוֹ** - אִם יֵעָדוּ תִּינוֹק לַהֲבָאַת מֵי חַטָּאת וּשְׁמָרוּהוּ וְאַגַּב זֶה נִשְׁמַר תִּינוֹק נוֹסָף שֶׁגָּדַל עִמּוֹ אַךְ לֹא יְחַדּוּהוּ לַהֲבָאַת מֵי חַטָּאת, אֵין הַתִּינוֹק הַשֵּׁנִי כָּשֵׁר לַהֲבָאָתָם. **וּצְרִיכִין הָיוּ הַתִּינוֹקוֹת לְהַזּוֹת** זֶה עַל זֶה מֵי חַטָּאת לִפְנֵי שֶׁיֵּרְדוּ לַמַּעְיָן, שֶׁמָּא לָקַח עוֹרֵב כַּדַּיִת מִן הַמַּת וְזָרַק עֲלֵיהֶם, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא הָיוּ צְרִיכִין לְהַזּוֹת,** שֶׁאֵין לַחְשֹׁשׁ לְטֻמְאַת מֵת בְּאֹפֶן זֶה, וּמִכָּל מָקוֹם צְרִיכִים לִטְבֹּל שֶׁמָּא נִטְמְאוּ בְּשֶׁרֶץ: **מִשְׁנָה ה** **הַהַזָּאָה עַל הַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף מִכָּל הַפָּרוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם:** אִם **לֹא מָצְאוּ** אֵפֶר מִכָּל שֶׁבַע הַפָּרוֹת שֶׁהָיוּ בַּקֶּלַח, **עוֹשִׂין** אֶת הַהַזָּאוֹת מֵאֵפֶר שֵׁשׁ פָּרוֹת. וְאִם לֹא מָצְאוּ מִשֵּׁשׁ, מַזִּים מֵאֵפֶר חֲמֵשׁ פָּרוֹת. וְאִם לֹא מָצְאוּ חֲמֵשׁ, מַזִּים **מֵאַרְבַּע.** וְאִם לֹא מָצְאוּ אַרְבַּע, מַזִּים **מִשָּׁלֹשׁ.** וְאִם לֹא מָצְאוּ שָׁלֹשׁ, מַזִּים **מִשְּׁתַּיִם.** וְאִם לֹא מָצְאוּ שְׁתַּיִם, מַזִּים **מֵאַחַת. וּמִי עֲשָׂאָם** לְשֶׁבַע פָּרוֹת אֵלּוּ, **הָרִאשׁוֹנָה עָשָׂה מֹשֶׁה** עַל יְדֵי אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, **וְהַשְּׁנִיָּה עָשָׂה עֶזְרָא,** וְחֲמֵשׁ פָּרוֹת נַעֲשׂוּ מִימוֹת **עֶזְרָא וְאֵילָךְ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שֶׁבַע** פָּרוֹת נַעֲשׂוּ מֵאַחֲרֵי יְמוֹת **עֶזְרָא וְאֵילָךְ. וּמִי עֲשָׂאָן, שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק** וְיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל **עָשׂוּ שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם** - כָּל אֶחָד עָשָׂה שְׁתֵּי פָּרוֹת [וּלְדַעַת רַבִּי מֵאִיר עָשָׂה כָּל אֶחָד פָּרָה שְׁנִיָּה מֵאַחַר וְהַפָּרָה הָרִאשׁוֹנָה נִפְסְלָה, וּלְדַעַת חֲכָמִים עָשָׂה כָּל אֶחָד שְׁתֵּי פָּרוֹת כְּשֵׁרוֹת], **אֶלְיְהוֹעֵינַי בֶּן הַקּוֹף וַחֲנַמְאֵל הַמִּצְרִי וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן פִּיאָבִי עָשׂוּ אַחַת אַחַת** - כָּל אֶחָד עָשָׂה פָּרָה אַחַת: **מִשְׁנָה ו** **הַכֶּבֶשׂ לְהַר הַמִּשְׁחָה:** **וְכֶבֶשׂ הָיוּ עוֹשִׂים מֵהַר הַבַּיִת לְהַר הַמִּשְׁחָה** [-לְהַר הַזַּיִתִּים] שֶׁשָּׁם מְקוֹם שְׂרֵפַת הַפָּרָה, וְנַעֲשָׂה הַכֶּבֶשׂ **כִּפִּין עַל גַּבֵּי כִּפִּין** - קְשָׁתוֹת עַל גַּבֵּי קְשָׁתוֹת, **וְכִפָּה כְּנֶגֶד הָאֹטֶם** - הַקְּשָׁתוֹת בַּשּׁוּרָה הָעֶלְיוֹנָה נַעֲשׂוּ כְּנֶגֶד שֶׁהֶחָלָל הָיָה מַעַל כָּתְלֵי הַקְּשָׁתוֹת בַּשּׁוּרָה הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה בְּכָל מָקוֹם בַּכֶּבֶשׂ הָיָה חָלָל תַּחְתָּיו, אוֹ חָלָל הַקְּשָׁתוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת אוֹ חָלָל הַקְּשָׁתוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְעָשׂוּ זאת **מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם,** שֶׁאִם יֵשׁ קֶבֶר מִתַּחַת לַכֶּבֶשׂ הֶחָלָל שֶׁבַּכִּפִּין יַחְצִץ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. וְהֶצְרְכוּ לְכָךְ לְפִי שֶׁבּוֹ [-בְּכֶבֶשׂ זֶה] הַכֹּהֵן **הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה וּפָרָה וְכָל מְסַעֲדֶיהָ** - עוֹזְרֶיהָ הַמְטַפְּלִים בָּהּ, הָיוּ **יוֹצְאִין לְהַר הַמִּשְׁחָה** לִשְׂרֻפָתָהּ. וְאַף דָּבָר זֶה נַעֲשָׂה כְּמַעֲלָה יִתֵּרָה, שֶׁהֲרֵי אֵין הַבְּהֵמָה נִטְמֵאת בַּחַיִּים, וְאַף מְסַעֲדֶיהָ אֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁיִּקְבְּלוּ טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁאֵינָם עוֹסְקִים אֶלָּא בַּהֲבָאָתָהּ לְהַר הַזַּיִתִּים בְּחַיֶּיהָ כְּשֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ז** **הוֹצָאַת פָּרָה נוֹסֶפֶת עִם הַפָּרָה הָאֲדֻמָּה:** אִם **לֹא הָיְתָה פָּרָה רוֹצָה לָצֵאת** בַּכֶּבֶשׂ, **אֵין מוֹצִיאִין עִמָּהּ** פָּרָה **שְׁחוֹרָה** בִּשְׁבִיל שֶׁתֵּלֵךְ עִמָּהּ, **שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ** פָּרָה **שְׁחוֹרָה שָׁחֲטוּ. וְלֹא** יוֹצִיאוּ עִמָּהּ פָּרָה **אֲדֻמָּה** אַחֶרֶת, **שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁתַּיִם שָׁחֲטוּ,** שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִים שְׁתֵּי פָּרוֹת אֲדֻמּוֹת כְּאַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ג) 'וְשָׁחַט אֹתָהּ' - וְלֹא אוֹתָהּ וַחֲבֶרְתָּהּ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא מִשּׁוּם זֶה** אֵין מוֹצִיאִים עִמָּהּ פָּרָה אַחֶרֶת, **אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **'וְהוֹצִיא אֹתָהּ'** - אוֹתָהּ **לְבַדָּהּ,** וְלֹא אוֹתָהּ וַחֲבֶרְתָּהּ. **שִׁרְפַּת הַפָּרָה עַל יְדֵי טְבוּל יוֹם: וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל** [-הַסַּנְהֶדְרִין] **הָיוּ מְקַדִּימִים** לָלֶכֶת **בְּרִגְלֵיהֶם לְהַר הַמִּשְׁחָה** לִפְנֵי הַגָּעַת הַכֹּהֵן עִם הַפָּרָה, **וּבֵית טְבִילָה הָיָה שָׁם** - בְּהַר הַמִּשְׁחָה, וְתַחְתָּיו וְתַחַת מְקוֹם שִׁרְפַת הַפָּרָה הָיָה חָלָל מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם כַּמְבֹאָר לְעֵיל (משניות ב-ג). **וּמְטַמְּאִים הָיוּ** הַזְּקֵנִים **אֶת הַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה** עַל יְדֵי סְמִיכַת יְדֵיהֶם עָלָיו, שֶׁכָּל מִי שֶׁלֹּא נִשְׁמַר בְּטָהֳרָה לְשֵׁם עֵסֶק הַפָּרָה הֲרֵי הוּא כְּטָמֵא לְגַבֵּי הָעוֹסְקִים בַּפָּרָה. וְעָשׂוּ כֵּן **מִפְּנֵי הַצָּדוֹקִים שֶׁלֹּא יִהְיוּ אוֹמְרִים בְּמַעֲרְבֵי שֶׁמֶשׁ** [-אָדָם שֶׁהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ אַחַר הַטְּבִילָה וְנִטְהַר לְגַמְרֵי] **הָיְתָה נַעֲשֵׂית,** כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ הַצָּדוֹקִים, אֶלָּא מֵתֶּרֶת לְהֵעָשׂוֹת אַף בְּטְבוּל יוֹם, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"א):

חֲצֵרוֹת הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם בְּנוּיוֹת עַל גַּבֵּי סֶלַע וְתַחְתֵּיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּמְבִיאִים נָשִׁים עֲבָרוֹת וְיוֹלְדוֹת שָׁם וּמְגַדְּלוֹת שָׁם אֶת בְּנֵיהֶן. וּמְבִיאִים שְׁוָרִים וְעַל גַּבֵּיהֶן דְּלָתוֹת, וְתִינוֹקוֹת יוֹשְׁבִין עַל גַּבֵּיהֶן וְכוֹסוֹת שֶׁל אֶבֶן בְּיָדָם. הִגִּיעוּ לַשִּׁלּוֹחַ, יָרְדוּ וּמִלְאוּם, וְעָלוּ וְיָשְׁבוּ עַל גַּבֵּיהֶן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִמְּקוֹמוֹ הָיָה מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא: ג בָּאוּ לְהַר הַבַּיִת, וְיָרְדוּ. הַר הַבַּיִת וְהָעֲזָרוֹת תַּחְתֵּיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּבְפֶתַח הָעֲזָרָה הָיָה מְתֻקָּן קֻלָּל שֶׁל חַטָּאת, וּמְבִיאִים זָכָר שֶׁל רְחֵלִים וְקוֹשְׁרִים חֶבֶל בֵּין קַרְנָיו, וְקוֹשְׁרִים מַקֵּל וּמְסַבְּכִין בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל חֶבֶל, וְזוֹרְקוֹ לְתוֹךְ הַקֶּלַח, וּמַכֶּה אֶת הַזָּכָר, וְנִרְתָּע לַאֲחוֹרָיו, וְנוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ, כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה עַל פְּנֵי הַמָּיִם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַל תִּתְּנוּ מָקוֹם לַצָּדוֹקִים לִרְדּוֹת, אֶלָּא הוּא נוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ: ד לֹא הָיוּ עוֹשִׂין לֹא חַטָּאת עַל גַּבֵּי חַטָּאת, וְלֹא תִינוֹק עַל גַּבֵּי חֲבֵרוֹ. וּצְרִיכִין הָיוּ הַתִּינוֹקוֹת לְהַזּוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא הָיוּ צְרִיכִין לְהַזּוֹת: ה לֹא מָצְאוּ מִשֶּׁבַע, עוֹשִׂין מִשֵּׁשׁ, מֵחֲמֵשׁ, מֵאַרְבַּע, מִשָּׁלֹשׁ, מִשְּׁתַּיִם, וּמֵאַחַת. וּמִי עֲשָׂאָם, הָרִאשׁוֹנָה עָשָׂה מֹשֶׁה, וְהַשְּׁנִיָּה עָשָׂה עֶזְרָא, וְחָמֵשׁ מֵעֶזְרָא וְאֵילָךְ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, שֶׁבַע מֵעֶזְרָא וְאֵילָךְ. וּמִי עֲשָׂאָן, שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל עָשׂוּ שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם, אֶלְיְהוֹעֵינַי בֶּן הַקּוֹף וַחֲנַמְאֵל הַמִּצְרִי וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן פִּיאָבִי עָשׂוּ אַחַת אַחַת: ו וְכֶבֶשׂ הָיוּ עוֹשִׂים מֵהַר הַבַּיִת לְהַר הַמִּשְׁחָה, כִּפִּין עַל גַּבֵּי כִּפִּין, וְכִפָּה כְּנֶגֶד הָאֹטֶם, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם, שֶׁבּוֹ כֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה וּפָרָה וְכָל מְסַעֲדֶיהָ יוֹצְאִין לְהַר הַמִּשְׁחָה: ז לֹא הָיְתָה פָּרָה רוֹצָה לָצֵאת, אֵין מוֹצִיאִין עִמָּהּ שְׁחוֹרָה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שָׁחֲטוּ, וְלֹא אֲדֻמָּה, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁתַּיִם שָׁחֲטוּ. וְלֹא אוֹתָהּ וַחֲבֶרְתָּהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא מִשּׁוּם זֶה, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ג) 'וְהוֹצִיא אֹתָהּ', אוֹתָהּ לְבַדָּהּ. וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מַקְדִּימִים בְּרִגְלֵיהֶם לְהַר הַמִּשְׁחָה, וּבֵית טְבִילָה הָיָה שָׁם. וּמְטַמְּאִים הָיוּ אֶת הַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, מִפְּנֵי הַצָּדוֹקִים שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בְּמַעֲרְבֵי שֶׁמֶשׁ הָיְתָה נַעֲשֵׂית:

מִשְׁנָה ח טְבִילַת הַכֹּהֵן וְאֹפֶן עֲשִׂיַּת הַמַּעֲרָכָה: סָמְכוּ הַזְּקֵנִים אֶת יְדֵיהֶם עָלָיו [-עַל הַכֹּהֵן], וְאָמְרוּ לוֹ, אִישִׁי כֹהֵן גָּדוֹל [בְּפָעָמִים שֶׁהָיְתָה נַעֲשִׂית עַל יְדֵי כֹהֵן גָּדוֹל, אוּלָם אַף כֹּהֵן הָדְיוֹט כָּשֵׁר לַעֲשׂוֹתָהּ], טְבֹל פַּעַם אֶחָת בְּבֵית הַטְּבִילָה. וְיָרַד וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפֵּג - וְהִתְנַגֵּב. וְעֵצִים הָיוּ מְסֻדָּרִים שָׁם לַהֲכָנַת הַמַּעֲרָכָה לִשְׂרֵפַת הַפָּרָה, עֲצֵי אֲרָזִים וַאֲרָנִים [-עֵץ אֹרֶן, שֶׁהוּא מִין אֹרֶז] וּבְרוֹשִׁים [שֶׁאַף הֵם מִין אֹרֶז] וַעֲצֵי תְּאֵנָה חֲלָקָה - שֶׁלֹּא יוֹצְאִים מִמֶּנָּה עֲנָפִים רַבִּים הַמְעַכְּבִים אֶת הַשְּׂרֵפָה, וְאַף שֶׁכָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִים מִינִים אֵלּוּ עֲדִיפִים לְפִי שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶם אֹפֶר דַּק. וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ [-אֶת הַמַּעֲרָכָה] רְחָבָה מִלְמַטָּה וְצָרָה מִלְמַעְלָה כְּמִין מִגְדָּל, כְּדֵי שֶׁתְּנַשֵּׁב בָּהּ הָרוּחַ מִכָּל צְדָדֶיהָ וְתִבְעַר הֵיטֵב. וּמְפַתְּחִין [-פּוֹתְחִים] בָּהּ חַלּוֹנוֹת שֶׁבָּהֶם מַכְנִיסִים אֶת הָאֵשׁ וּמַבְעִירִים אֶת הַמַּעֲרָכָה. וַחֲזִיתָהּ - פְּנֵי הַמַּעֲרָכָה, הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ מַאֲחִיזִים אֶת הָאֵשׁ, מַעֲרָבָהּ - כְּלַפֵּי הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהָיָה מַעֲרָבִית לְהַר הַזֵּיתִים: **מִשְׁנָה ט** הַשְׁחִיטָה, הַהַזָּאָה וְהַשְּׂרֵפָה: כְּפָתוּהָ - קְשָׁרוּ אֶת הַפָּרָה בְּחֶבֶל שֶׁל מָגָג [-מִין גֶּמִי], שֶׁכָּל מַעֲשֶׂיהָ נַעֲשִׂים בְּדָבָרִים שֶׁאֵינָם מְקֻבָּלִים טֻמְאָה, וּנְתָנוּהָ עַל גַּב הַמַּעֲרָכָה, רֹאשָׁהּ בַּדָּרוֹם - בְּדָרוֹם הַמַּעֲרָכָה וּפָנֶיהָ לְכִוּוּן מַעֲרַב כְּלַפֵּי הַמִּקְדָּשׁ. וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד בַּמִּזְרָח מֵאֲחוֹרֵי רֹאשָׁהּ וּפָנָיו לַמַּעֲרָב, שְׁחָט בְּיַד יְמִינוֹ וְקִבֵּל אֶת הַדָּם בִּשְׂמֹאלוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאבַד חֵלֶק מֵהַדָּם בְּשָׁעָה שֶׁיְּנִיחַ אֶת הַסַּכִּין מִיָּדוֹ וְיִטֹּל אֶת הַמִּזְרָק (תפא"י), וְאֵין דִּינָהּ כִּשְׁאָר קָדָשִׁים שֶׁקִּבָּלַת דָּמָם בְּיַד יָמִין, כֵּיוָן שֶׁאֵין דָּמָהּ נִזְרָק עַל הַמִּזְבֵּחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיַד יְמִינוֹ הָיָה מְקַבֵּל אֶת הַדָּם כְּדֶם שְׁאָר הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁאִם קִבְּלוּהוּ בִּשְׂמֹאל פָּסוּל, וְנוֹתֵן אֶת הַמִּזְרָק עִם הַדָּם לִשְׂמֹאלוֹ, וּמִזֶּה בִּימִינוֹ - עַל יְדֵי טְבִילַת אֶצְבַּע יַד יָמִין, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ד) 'וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה' וְגוֹ', וְ'אֶצְבָּעוֹ' הִיא הָאֶצְבַּע הָרְגִילָה שֶׁדַּרְכּוֹ לְמַשְׁמֵשׁ בָּהּ תָּמִיד, דְּהַיְינוּ אֶצְבַּע יַד יָמִין. טָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם, וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד'. וְעַל כָּל הַזָּיָה, טְבִילָה - מְקַנֵּחַ אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּשִׂפַּת הַמִּזְרָק וְטוֹבְלָהּ מֻחְזָק בַּדָּם, לְפִי שֶׁשִּׁיְרֵי הַדָּם שֶׁעַל הָאֶצְבַּע פְּסוּלִים לְהַזָּאָה נוֹסֶפֶת. וְאַחַר שֶׁגָּמַר מִלְּהַזּוֹת, קִנַּח אֶת יָדוֹ בְּגוּפָהּ שֶׁל הַפָּרָה, כְּדֵי שֶׁאַף דָּמָהּ יִשָּׁרֵף עִמָּהּ, כַּכָּתוּב (שם פסוק ה) 'אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף'. [אֲבָל בֵּין הַזָּאָה לְהַזָּאָה לֹא קִנַּח עַל גּוּפָהּ, שֶׁמָּא יִדְבְּקוּ מִמֶּנָּה נִימִים עַל אֶצְבָּעוֹ, וּגְנַאי הוּא לְהַזּוֹת בְּאֶצְבַּע שֶׁנִּימִים דְּבוּקִים עָלֶיהָ]. לְאַחַר מִכֵּן יָרַד הַכֹּהֵן מֵהַמַּעֲרָכָה, וְהִצִּית אֶת הָאֵשׁ בַּאֲלִיתוֹת - בְּעֵצִים קְטַנִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, בַּחֲרִיּוֹת - בְּעֵנְפֵי דֶקֶל, הָיָה מַצִּית אֶת הָאֵשׁ: **מִשְׁנָה י** הַשְׁלָכַת עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת לִשְׂרֵפָתָהּ: לְאַחַר שֶׁשָּׂלְטָה הָאֵשׁ בְּרֹב הַפָּרָה, וְנִבְקְעָה הַפָּרָה מֵחֵמַת הָאֵשׁ [אוֹ שֶׁקָּרְעָה בְּסַכִּין], צָרִיךְ לִזְרֹק לִשְׂרֵפָתָהּ עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלַעַת אֶל תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה', וּמַשְׁמַע אַחַר שֶׁשָּׂלְטָה הָאֵשׁ בְּרֹבָהּ וְקֹדֶם שֶׁנַּעֲשְׂתָה אֵפֶר. וְעֵמַד - וְצָרִיךְ הַכֹּהֵן לַעֲמֹד חוּץ מִגּוּפָתָהּ - מִחוּץ לַגֻּמָּא בְּקֶרְקַע הָעֲשׂוּיָה כְּמִין גַּת שֶׁל יַיִן שֶׁבְּתוֹכָהּ הָיְתָה הַמַּעֲרָכָה, נָטַל אֶגֻּדָּה שֶׁבָּהּ כְּרוּכִים עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב [-מִין יָרָק] וּשְׁנִי תּוֹלַעַת [-צֶמֶר צָבוּעַ בְּצֶבַע אָדֹם]. וּלְפִי שֶׁיֵּשׁ מִינִים הַדּוֹמִים לִדְבָרִים אֵלּוּ וְאֵינָם כְּשֵׁרִים, אָמַר לָהֶן בִּלְשׁוֹן שְׁאֵלָה, עֵץ אֶרֶז זֶה, עֵץ אֶרֶז זֶה. אֵזוֹב זֶה, אֵזוֹב זֶה. שְׁנִי תּוֹלַעַת זֶה, שְׁנִי תּוֹלַעַת זֶה, כְּלוֹמַר הֲאִם מִינִים אֵלּוּ הֵם אִלּוּ שֶׁצִּוְּתָה עֲלֵיהֶם הַתּוֹרָה. וְהָיָה חוֹזֵר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר. וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ, הֵין וְהֵין, שָׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר: **מִשְׁנָה יא** אֹפֶן הַשְׁלָכָתָם לָאֵשׁ וַהֲכָנַת הָאֹפֶר: כְּרָכָן בִּשְׁיָרֵי הַלָּשׁוֹן - בַּחֵלֶק הָעוֹדֵף שֶׁל תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי שֶׁהָיְתָה אֲרֻכָּה מֵהֶם, וְהִשְׁלִיךְ אוֹתָם יַחַד לְתוֹךְ שְׂרֵפָתָהּ שֶׁל הַפָּרָה. שֶׁבְּאֹפֶן זֶה לֹא תִּשָּׁרֵף לְשׁוֹן הַצֶּמֶר בְּעוֹדָהּ בָּאֵויר אֶלָּא יִפֹּלוּ מֵחֵמַת הַכֹּבֶד לְתוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה וְיִשָּׂרְפוּ שָׁם. וּבְדִיעֲבַד אִם לֹא כְּרָכָם אֶלָּא הִשְׁלִיךְ כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הַפָּרָה כְּשֵׁרָה. לְאַחַר שֶׁנִּשְׂרְפָה הַפָּרָה, הָיוּ **חוֹבְטִין אוֹתָהּ בְּמַקְלוֹת** כְּדֵי לְפוֹרְרָהּ לְאֵפֶר דַּק, **וְכוֹבְרִין אוֹתָהּ בִּכְבָרוֹת** - וּמְסַנְּנִים אֶת הָאֵפֶר בְּמִסַּנְנוֹת. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, בְּמַקְלוֹת [-בְּפַטִּישִׁים] שֶׁל אֶבֶן וּבִכְבָרוֹת שֶׁל אֶבֶן** - וּבַאֲבָנִים הַמְנֻקָּבִים נְקָבִים דַּקִּים כִּכְבָרָה **הָיְתָה נַעֲשֵׂית**, שֶׁכָּל מַעֲשֶׂיהָ בִּכְלֵי אֲבָנִים שֶׁאֵינָם מְקֻבָּלִים טֻמְאָה. **שָׁחוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֵפֶר** - גּוּשׁ מֵהַפָּרָה שֶׁנִּשְׂרַף וְנִתְפַּחֵם וְאִם יִכְתְּשׁוּ אוֹתוֹ יֵעָשֶׂה אֵפֶר, **כּוֹתְשִׁין אוֹתוֹ** לְאֵפֶר. **וְשֶׁאֵין בּוֹ** - וְאִם לֹא יֵעָשֶׂה אֵפֶר, **מַנִּיחִין אוֹתוֹ** בְּמְקוֹמוֹ וְאֵין נוֹטְלִים אוֹתוֹ עִם הָאֵפֶר. וְהָעֶצֶם שֶׁל הַפָּרָה, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם הוּא יָכוֹל לְהֵעָשׂוֹת אֵפֶר וּבֵין אִם אֵינוֹ יָכוֹל, **הָיָה נִכְתָּשׁ. וְחוֹלְקִים אוֹתוֹ** - אֶת אֵפֶר הַפָּרָה וְהָעֲצָמִים שֶׁנִּשְׂרְפוּ עִמָּהּ **לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים**, חֵלֶק אֶחָד **נִתָּן בַּחֵיל** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ג), שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת', וְחֵלֶק אֶחָד **נִתָּן בְּהַר הַמִּשְׁחָה** וְהַכֹּהֲנִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמֵת הָיוּ נִטְהָרִים בּוֹ לַעֲבוֹדָתָם, וְחֵלֶק **אֶחָד הָיָה מִתְחַלֵּק לְכָל הַמִּשְׁמָרוֹת** שֶׁל הַכְּהֻנָּה כָּל אַחַת בִּמְקוֹמָהּ, וּמְמֻנִּין מַזִּים עַל הַטְּמֵאִים בְּכָל מָקוֹם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם:

פֶּרֶק ד דִּינֵי שְׁחִיטַת הַפָּרָה וּשְׂרֵפָתָהּ, וְהַדְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בָּהּ: **מִשְׁנָה א** דִּין לִשְׁמָהּ: **פָּרַת חַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ,** אֶלָּא לְשֵׁם קָרְבָּן אַחֵר, אוֹ שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ **וְהִזָּה** [-אוֹ שֶׁהִזָּה] אוֹתוֹ **שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ** שֶׁהִתְחִיל בַּעֲשִׂיַּת אַחַת הָעֲבוֹדוֹת בְּמַחֲשֶׁבֶת **שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוֹ שֶׁהִתְחִיל שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְסִיֵּם לִשְׁמָהּ, פְּסוּלָה.** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'חַטָּאת הִיא', וְחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פְּסוּלָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר,** שֶׁאֵין דִּינָהּ כְּחַטָּאת, מֵאַחַר וְהִיא נִשְׁחֶטֶת מִחוּץ לָעֲזָרָה. **רְחִיצַת יָדַיִם וְרַגְלַיִם:** וְאִם עָבַד בָּהּ כֹּהֵן **שֶׁלֹּא** הָיָה **רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, פְּסוּלָה,** שֶׁדִּינָהּ כְּ'חַטָּאת'. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר,** שֶׁנֶּאֱמַר בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם (שמות ל כ) 'בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ, אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ', וּפָרָה אֵינָהּ בִּכְלַל זֶה שֶׁהֲרֵי נַעֲשֵׂית בַּחוּץ. וְאַף לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, אֵינָהּ צְרִיכָה קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם בִּכְלֵי שָׁרֵת בִּפְנִים, אֶלָּא דֵּי בִּרְחִיצָה בְּעֶלְמָא, בִּכְלֵי חל מִחוּץ לָעֲזָרָה. **הַכֹּהֵן וּבְגָדָיו:** וְכֵן פָּרָה **שֶׁלֹּא** נַעֲשְׂתָה **בִּכֹהֵן גָּדוֹל, פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר בַּפָּרָה שֶׁנַּעֲשְׂתָה בִּימֵי מֹשֶׁה (במדבר יט ג) 'וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן' וְאֶלְעָזָר הָיָה סְגָן, וְדוֹרְשִׁים שָׁדַוְקָא 'אֹתָהּ' דֵּי שֶׁתֵּעָשֶׂה בַּסְּגָן, אֲבָל שְׁאָר פָּרוֹת יֵעָשׂוּ בְּכֹהֵן גָּדוֹל. **רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר** אַף בַּעֲשִׂיַּת כֹּהֵן הֶדְיוֹט, וּלְדַעְתּוֹ דּוֹרְשִׁים שָׁדַוְקָא 'אֹתָהּ' יֵעָשׂוּ בַּסְּגָן וְאִלּוּ שְׁאָר פָּרוֹת יֵעָשׂוּ אַף בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט. וּכְמוֹ כֵן אִם נַעֲשְׂתָה **בִּמְחַסֵּר בְּגָדִים** - בִּכְהֵן שֶׁאֵינוֹ לָבוּשׁ בְּכָל אַרְבַּעַת בִּגְדֵי כְהֻנָּה, **פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן', וְדָרְשׁוּ: 'הַכֹּהֵן' - בְּכֹהֵן, דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ בִּבְגָדֵי כְהֻנָּה. **וּבִכְלֵי לָבָן** שֶׁלּוֹבֵשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם כִּפּוּר **הָיְתָה נַעֲשֵׂית,** וְדִין זֶה נִלְמַד בִּגְזֵרָה שָׁוָה 'חֻקַּת עוֹלָם' (שם פסוק י) - 'חֻקַּת עוֹלָם' (ויקרא טז לד) מֵעֲבוֹדַת כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: **מִשְׁנָה ב** דְּבָרִים הַמְעַכְּבִים בִּשְׂרֵפָתָהּ וְהַזָּאַת דָּמָהּ: שְׂרָפָהּ חוּץ מִגּוּפָתָהּ - מִחוּץ לְמָקוֹם מַעֲרָכָת הָעֵצִים, פְּסוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ד) 'וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד' וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר בַּפְּסוּקִים שֶׁלְּפָנָיו וְאַחֲרָיו 'וְשָׂרַף' וּ'וְשָׂרַף' הֻקְּשׁוּ שְׁחִיטָה וּשְׂרֵפָה לְהַזָּאָה שֶׁאַף הֵם צְרִיכִים לְהֵעָשׂוֹת כְּנֶגֶד פֶּתַח הַהֵיכָל, **אוֹ** שֶׁחִלְּקָהּ לִשְׁתַּיִם וּשְׂרָפָהּ **בִּשְׁתֵּי גֻּתּוֹת** שׁוֹנוֹת, חָצָיָהּ בְּכָל גַּת, פְּסוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה' וּמַשְׁמַע כֻּלָּהּ כְּאֶחָד, **אוֹ שֶׁשָּׂרַף שְׁתֵּיהֶם** [-שְׁתֵּי פָּרוֹת] **בְּגֻמָּא אַחַת** [אַף אִם הוֹצִיא כָּל אַחַת מֵהֶן בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְלֹא בְּטֵל מַה שֶּׁשָּׂנִינוּ לְעֵיל (פ"ג מ"ז) שֶׁאֵין מוֹצִיאִים שְׁתֵּי פָּרוֹת כְּאַחַת], **פְּסוּלָה,** שֶׁכֵּן שְׂרֵפַת כָּל פָּרָה נֶחְשֶׁבֶת לְגַבֵּי חֲבֶרְתָּהּ הַנִּשְׂרֶפֶת עִמָּהּ כְּמִלְאכָה הַפּוֹסֶלֶת [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁשּׁוֹרָפָן כְּאַחַת, אֲבָל בְּזוֹ אַחַר זוֹ, שְׁתֵּיהֶן כְּשֵׁרוֹת]. **הִזָּה מִדָּמָהּ וְלֹא כְּנֶגֶד פֶּתַח הַהֵיכָל, פְּסוּלָה,** שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד'. וְאַף שֶׁמִּנְיַן הַהַזָּאוֹת אֵינוֹ מְעַכֵּב, אֲבָל

משניות

אִם הָזָּה מִשִּׁשִּׁית שְׁבִיעִית - אִם כְּשֶׁהִזָּה אֶת הַהַזָּאָה הַשִּׁשִּׁית קָרָא לָהּ 'שְׁבִיעִית', אַף שֶׁחָזַר **וְהִזָּה** אֶת **הַשְּׁבִיעִית, הֲרֵי זוֹ פְּסוּלָה.** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ד) 'שָׁבַע פְּעָמִים', וְדָרְשׁוּ, שֶׁיְּהֵא הַהַזָּאוֹת כְּסִדְרָן וְלֹא יַקְדִּים אֶת הַהַזָּאָה הַשְּׁבִיעִית לַשִּׁשִּׁית. וְאִם הָזָּה **מִשְּׁבִיעִית שְׁמִינִית,** מֵאַחַר וּבְמִנְיַן הַהַזָּאוֹת אֵין כְּלָל הַזָּאָה שְׁמִינִית הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁטָּעָה בְּדִבּוּרוֹ וְהַפָּרָה כְּשֵׁרָה, וַאֲפִלּוּ אִם **חָזַר וְהִזָּה שְׁמִינִית,** כְּבָר הִסְתַּיְּמוּ הַזָּאוֹתָיו וְהַהַזָּאָה הַנּוֹסֶפֶת לֹא מְגָרַעַת, וְהַפָּרָה **כְּשֵׁרָה:**

מִשְׁנָה ג דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִים בָּהּ: שְׁרָפָהּ **שֶׁלֹּא בְּעֵצִים,** אֶלָּא הִצִּית אֶת הָאֵשׁ בִּגּוּפָהּ, **אוֹ** שֶׁשָּׁרְפָהּ **בְּכָל** מִינֵי **עֵצִים,** וְלֹא בַּמִּינִים הַשָּׁנוּיִם לְעֵיל (פ"ג מ"ח), **וַאֲפִלּוּ** שְׁרָפָהּ **בְּקַשׁ** - בְּזַנְבוֹת הַשִּׁבֳּלִים, **אוֹ בִּגְבָבָה** - שְׁאֵרִית הַתְּבוּאָה הַנִּשְׁאֶרֶת בְּמִחְבָּר אַחֲרֵי הַקְצִירָה, שֶׁאֵינָם מַרְבִּים אֶת הָאֵפֶר כְּלָל, **כְּשֵׁרָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ה) 'וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה' סְתָם וְלֹא נֶאֱמַר 'בְּעֵצִים'. **הִפְשִׁיטָהּ וּנְתָחָהּ** קֹדֶם שְׂרָפָתָהּ, **כְּשֵׁרָה.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף', וּמַשְׁמַע בֵּין בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים וּבֵין אַחַר הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ. **שְׁחָטָהּ עַל מְנָת לֶאֱכֹל מִכְּשֶׁרָהּ וְלִשְׁתּוֹת מִדָּמָהּ, כְּשֵׁרָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּשֶׁרָהּ וְדָמָהּ אֵינָם עוֹמְדִים לַאֲכִילָה, הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁחִשֵּׁב לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל שֶׁהוּא כָּשֵׁר אַף בִּשְׁאָר קְרְבָּנוֹת. אֲבָל אִם שְׁחָטָהּ עַל מְנָת לְהַזּוֹת מִדָּמָהּ לְמָחָר, פְּסוּלָה כִּשְׁאָר הַקְּרְבָּנוֹת, שֶׁאַף הִיא קְרוּיָה 'חַטָּאת' (שם פסוק ט). **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** אוֹמֵר, **אֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בַּפָּרָה** כְּלָל, כְּשֵׁרָה לְעֵיל (מ"א) שֶׁאֵין לַפָּרָה דִּין קָדְשִׁים כְּלָל כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּחוּץ: **מִשְׁנָה ד טְמֵאָה וּפְסוּל מְלָאכָה בְּכָל הָעוֹסְקִים בַּפָּרָה:** כָּל הָעוֹסְקִין בְּאַחַת מֵעֲבוֹדוֹת הַפָּרָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף - בְּתִחִלַּת הָעֲבוֹדָה, בְּאֶמְצָעִיתָהּ אוֹ בְּסוֹפָהּ, הֲרֵי הֵם טְמֵאִים **וּמְטַמְּאִין בְּגָדִים** שֶׁעֲלֵיהֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ו-ז) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלָעַת, וְהִשְׁלִיךְ אֶל תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה, וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם, וְאַחַר יָבֹא אֶל הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד הָעָרֶב', וְאִם הַמַּשְׁלִיךְ אֶת הָאֵזוֹב מְטַמֵּא בְּגָדִים כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, וּמַה שֶּׁהוֹסִיפָה הַתּוֹרָה בִּשְׂרֵפָתָהּ (שם פסוק ח) 'וְהַשֹּׂרֵף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם, וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם, וְטָמֵא עַד הָעָרֶב', בָּא לְלַמֵּדֵנוּ שֶׁכָּל הָעוֹסְקִים בְּכָל עֲבוֹדוֹתֶיהָ מְטַמְּאִים בְּגָדִים. וְכָל הָעוֹסְקִים בַּעֲבוֹדוֹתֶיהָ **פּוֹסְלִים אוֹתָהּ בִּמְלָאכָה** אֲחֶרֶת שֶׁעָשׂוּ בָּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וְשָׁחַט אֹתָהּ', וּמַשְׁמַע שְׁחִיטָה דַּוְקָא וְלֹא שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּהּ מְלָאכֶת אַחֶרֶת בְּעֵת שְׁחִיטָתָהּ, וּמִשְּׁחִיטָתָהּ יֵשׁ לִלְמֹד בְּקַל וְחֹמֶר לִשְׂרֵפָתָהּ, וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר אַף בִּשְׂרֵפָתָהּ (שם פסוק ה) 'וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה', לְמַדְנוּ שֶׁהַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ מִשְּׁעַת שְׁחִיטָה וְעַד שֶׁתִּעָשֶׂה אֵפֶר. **טְמֵאַת בְּגָדִים כְּשֵׁרָה:** אֵרַע בָּהּ **פְּסוּל בִּשְׁחִיטָתָהּ, אֵינָהּ מְטַמְּאָה** אֶת הָעוֹסְקִים בָּהּ לְטַמֵּא **בְּגָדִים,** שֶׁהֲרֵי לֹא נַעֲשָׂה בָּהּ שׁוּם עֲבוֹדַת פָּרָה בְּכַשְׁרוּת. אֲבָל אִם אֵרַע **בָּהּ פְּסוּל בְּהַזָּיָתָהּ,** אַחַר **שֶׁנִּשְׁחֲטָה כְּדִין פָּרָה, כֹּל הָעוֹסֵק בָּהּ לִפְנֵי פְּסוּלָהּ, מְטַמֵּא אוֹתוֹ לְטַמֵּא בְּגָדִים.** וְאִלּוּ הָעוֹסֵק בָּהּ **לְאַחַר פְּסוּלָהּ, אֵינָהּ מְטַמֵּאת** אוֹתוֹ **לְטַמֵּא בְּגָדִים,** שֶׁכְּבָר פָּקַע מִמֶּנָּה שֵׁם פָּרָה לְעִנְיַן הַעוֹסְקִים בָּהּ. **נִמְצְאָה חֲמֵרָה** - נִמְצָא שֶׁהַחֲמֵרָא שֶׁהֶחְמִירָנוּ בָּהּ וּפְסָלְנוּ אוֹתָהּ כְּשֶׁנַּעֲשְׂתָה בָּהּ מְלָאכָה וְכַדּוֹמֶה, גּוֹרֶמֶת לָהּ קַלָּא, שֶׁמַּעֲתָּה אֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת הָעוֹסְקִים בָּהּ. [וְדִין זֶה הוּא בְּאֹפֶן שֶׁאֵין בָּהּ פְּסוּל בַּשְּׁחִיטָה, אֲבָל בְּאֹפֶן שֶׁאֵרַע פְּסוּל מֻחְלָט שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטָה כַּדִּין, הֲרֵי הִיא נְבֵלָה, וּמְטַמֵּאת אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים מִדִּין נְבֵלָה, בְּמַגָּע בְּמַשָּׂא וּבְהֶסֵּט]. **דִּינִים הַשַּׁיָּכִים בָּהּ עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית אֵפֶר: לְעוֹלָם** - בֵּין לִפְנֵי שְׂרֵפַת הַפָּרָה וּבֵין לְאַחַר שְׂרֵפָתָהּ, עַד שֶׁנֶּעֱשְׂתָה אֵפֶר, **מוֹעֲלִין בָּהּ,** אֲבָל אַחַר שֶׁנַּעֲשֵׂית אֵפֶר אֵין מוֹעֲלִים בָּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר 'חַטָּאת' - שֶׁמּוֹעֲלִים בָּהּ כְּחַטָּאת, 'הִיא' - בָּהּ מוֹעֲלִים וְלֹא בְּאֶפְרָהּ. **וּמַרְבִּין** [-מֹתָר לְהַרְבּוֹת] **לָהּ עֵצִים** בְּעֵת שְׂרֵפָתָהּ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית אֵפֶר. וְכָל **מַעֲשֶׂיהָ** נַעֲשִׂים **בַּיּוֹם,** חוּץ מֵאַחַר שֶׁנַּעֲשֵׂית אֵפֶר, דְּהַיְינוּ אִסּוּף הָאֵפֶר וּשְׁאִיבַת הַמַּיִם מֵהַמַּעְיָן וּנְתִינַת הָאֵפֶר עַל הַמַּיִם, שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים אַף בַּלַּיְלָה. וְכָל מַעֲשֶׂיהָ **בְּכֹהֵן,** מִלְּבַד אִסּוּף הָאֵפֶר, מִלּוּי הַמַּיִם וּנְתִינַת הָאֵפֶר וְהַזָּאַת הַמַּיִם עַל טְמֵא מֵת, שֶׁכְּשֵׁרִים בְּכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'וְאָסַף אִישׁ

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק ה

הַזָּה מִשִּׁשִּׁית שְׁבִיעִית, חָזַר וְהִזָּה שְׁבִיעִית, פְּסוּלָה. מִשְּׁבִיעִית שְׁמִינִית וְחָזַר וְהִזָּה שְׁמִינִית, כְּשֵׁרָה: ג שְׂרָפָהּ שֶׁלֹּא בְּעֵצִים, אוֹ בְּכָל עֵצִים, אֲפִלּוּ בְּקַשׁ אוֹ בִּגְבָבָה, כְּשֵׁרָה. הִפְשִׁיטָהּ וּנְתָחָהּ, כְּשֵׁרָה. שְׁחָטָהּ עַל מְנָת לֶאֱכֹל מִכְּשֶׁרָהּ וְלִשְׁתּוֹת מִדָּמָהּ, כְּשֵׁרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בַּפָּרָה: ד כָּל הָעוֹסְקִין בַּפָּרָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, מְטַמְּאִין בְּגָדִים, וּפוֹסְלִים אוֹתָהּ בִּמְלָאכָה. אֵרַע בָּהּ פְּסוּל בִּשְׁחִיטָתָהּ, אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּגָדִים. אֵרַע בָּהּ בְּהַזָּיָתָהּ, כָּל הָעוֹסֵק בָּהּ לִפְנֵי פְּסוּלָהּ, מְטַמֵּא בְּגָדִים. לְאַחַר פְּסוּלָהּ, אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּגָדִים. נִמְצְאָה חֲמֵרָה קַלָּה. לְעוֹלָם מוֹעֲלִין בָּהּ, וּמַרְבִּין לָהּ עֵצִים, וּמַעֲשֶׂיהָ בַּיּוֹם וּבְכֹהֵן, הַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ, עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֵפֶר. וְהַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בַּמַּיִם, עַד שֶׁיִּטֶּילוּ אֶת הָאֵפֶר:

פרק ה א הַמֵּבִיא כְּלִי חֶרֶס לַחַטָּאת, טוֹבֵל,
וְלָן עַל הַכִּבְשָׁן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מִן הַבַּיִת הוּא מֵבִיא וְכָשֵׁר, שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִים עַל הַחַטָּאת. וּבִתְרוּמָה, פּוֹתֵחַ אֶת הַכִּבְשָׁן וְנוֹטֵל. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִן הַסֵּדֶר הַשֵּׁנִי. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִן הַסֵּדֶר הַשְּׁלִישִׁי: ב הַמַּטְבִּיל כְּלִי לַחַטָּאת בְּמַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ, צָרִיךְ לְנַגֵּב. בְּמַיִם שֶׁהֵם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְנַגֵּב. אִם לְהוֹסִיף לְתוֹכוֹ מַיִם מְקֻדָּשִׁין, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ צָרִיךְ לְנַגֵּב: ג קְרוּיָה שֶׁהִטְבִּילוּהָ בְּמַיִם שֶׁאֵין רְאוּיִין לְקַדֵּשׁ, מְקֻדָּשִׁין בָּהּ עַד שֶׁתִּטְמָא. נִטְמְאָה, אֵין מְקֻדָּשִׁין בָּהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִם בַּתְּחִלָּה, אַף בַּסּוֹף יְקֻדָּשׁ בָּהּ. אִם אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ בָּהּ בַּסּוֹף, אַף לֹא בַּתְּחִלָּה. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, לֹא יוֹסִיף לְתוֹכָהּ מַיִם מְקֻדָּשִׁים:

המבוארות

טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה', וְנֶאֱמַר (שם פסוק יט) 'וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא', וְלָמַדְנוּ שֶׁכָּל שֶׁהוּא טָהוֹר אַף שֶׁהוּא זָר כָּשֵׁר לַאֲסִיפַת הָאֵפֶר וְהַהַזָּאָה, וּנְתִינַת הַמַּיִם וְהָאֵפֶר נִלְמָדִים מֵאֲסִיפַת הָאֵפֶר. וְכֵן **הַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ** [-בַּפָּרָה], מִשְּׁעַת שְׁחִיטָתָהּ **עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֵפֶר. וְהַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בַּמַּיִם, עַד שֶׁיִּטֶּילוּ** לְתוֹכָם **אֶת הָאֵפֶר,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִוא', לְלַמֵּד שֶׁהַמַּיִם נִפְסָלִים בְּמְלָאכָה כְּשֵׁם שֶׁהַחַטָּאת נִפְסֶלֶת בְּמְלָאכָה, וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'לְמֵי נִדָּה' לָמַדְנוּ שֶׁאֵין פְּסוּל הַמְּלָאכָה אַחַר שֶׁנָּתַן לְתוֹכָם אֵפֶר וּכְבָר נַעֲשׂוּ מֵי נִדָּה:

פֶּרֶק ה הַכֵּלִים שֶׁבָּהֶם נוֹתְנִין אֶת הַמַּיִם וְהָאֵפֶר, וְאֹפֶן שְׁמִירָתָם מִטְּמְאָה: **מִשְׁנָה א נִטְּלַת כְּלִי חֶרֶס מֵהֵיּוֹצֵר לְצָרְכָּהּ פָּרָה וּתְרוּמָה: הַמֵּבִיא כְּלִי חֶרֶס מֵיּוֹצֵר כְּלֵי הַחֶרֶס לְצָרְכָּהּ** הַנָּחַת מֵי **הַחַטָּאת** אוֹ אֵפֶר הַחַטָּאת, **טוֹבֵל, וְלָן עַל הַכִּבְשָׁן** - בְּסָמוּךְ לַתְּנוּר שֶׁבּוֹ צוֹרְפִים אֶת הַכְּלִי, דְּהַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ לְשָׁמְרוֹ שֶׁלֹּא יִגַּע בּוֹ עַם הָאָרֶץ מִשָּׁעָה שֶׁנִּצְרַךְ בַּכִּבְשָׁן שֶׁאָז נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ וְהוּא רָאוּי לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף מִן הַבַּיִת** שֶׁל הַיּוֹצֵר **הוּא מֵבִיא וְכָשֵׁר,** וְדֵי בְּעֵדוּת הַיּוֹצֵר שֶׁשָּׁמַר עָלָיו בְּטָהֳרָה, לְפִי **שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִים עַל הַחַטָּאת** - אֵפֶר פָּרָה, שֶׁכָּךְ תִּקְּנוּ חֲכָמִים לָהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵלֵךְ כָּל אֶחָד וְיִשְׂרֹף פָּרָה אֲדֻמָּה לְעַצְמוֹ כְּדֵי לְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ מִטֻּמְאַת מֵת. **וּבִתְרוּמָה** - וּכְשֶׁמֵּבִיא כְּלִי חֶרֶס מֵהַיּוֹצֵר כְּדֵי לִשְׁמֹר בּוֹ תְּרוּמָה, **פּוֹתֵחַ אֶת הַכִּבְשָׁן וְנוֹטֵל,** אַף שֶׁכְּבָר נִגְמַר צִרּוּפוֹ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא פָּתַח עַם הָאָרֶץ אֶת הַכִּבְשָׁן וְנָגַע בּוֹ, לְפִי שֶׁפָּתַח הַכִּבְשָׁן מְכַסֶּה בְּאָבָק וְנִכָּר שֶׁלֹּא נִפְתַּח, וְדַוְקָא לְעִנְיַן אֵפֶר פָּרָה הֶחְמִירוּ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא פָּתַח עַם הָאָרֶץ וְנָגַע בַּכְּלִי, וְלָכֵן לֹא נוֹטְלִים מֵהַסֵּדֶר [-מֵהַשּׁוּרָה] הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַכֵּלִים בְּתוֹךְ הַכִּבְשָׁן, שֶׁכֵּן יַד כָּל הַקּוֹנִים מְמַשְׁמְשִׁים בּוֹ, אֶלָּא רַק **מִן הַסֵּדֶר הַשֵּׁנִי. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אַף מִן הַסֵּדֶר הַשֵּׁנִי יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא נָגַע בּוֹ אַחַד הַקּוֹנִים כְּשֶׁנָּטַל כְּלִי מֵהַסֵּדֶר הָרִאשׁוֹן לְהַבִּיט בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ הֶחֱזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ, וְלָכֵן יִטֹּל רַק **מִן הַסֵּדֶר הַשְּׁלִישִׁי: מִשְׁנָה ב נִגּוּב הַכְּלִי אַחַר טְבִילָתוֹ: הַמַּטְבִּיל כְּלִי** שֶׁטָּף כְּדֵי **לְהִשְׁתַּמֵּשׁ** בּוֹ לְמִלּוּי מֵי **חַטָּאת** וּלְקַדְּשָׁם בִּנְתִינַת אֵפֶר פָּרָה, אִם הִטְבִּילוֹ **בְּמַיִם** שֶׁל מְקוָה **שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ** - שֶׁאֵין רָאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּמֵי חַטָּאת לְפִי שֶׁאֵינָם מַיִם חַיִּים, **צָרִיךְ לְנַגֵּב** אֶת הַכְּלִי לְאַחַר טְבִילָתוֹ, שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ מֵי הַמְּקוָה בְּמֵי הַמַּעְיָן שֶׁיִּמְּלֵא בּוֹ וְיִפָּסְלוּם. וְאִם הִטְבִּילוֹ **בְּמַיִם** חַיִּים שֶׁל מַעְיָן **שֶׁהֵם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְנַגֵּב,** וּבִנְתִינַת הָאֵפֶר יְקַדֵּשׁ גַּם אֶת מֵי הַטְּבִילָה הַנּוֹתָרִים. אֲבָל **אִם** מַטְבִּיל כְּלִי זֶה כְּדֵי **לְהוֹסִיף לְתוֹכוֹ מַיִם הַמְקֻדָּשִׁין** כְּבָר, שֶׁכְּבָר נָתַן לְתוֹכָם אֵפֶר פָּרָה, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם הֵם מֵי מְקוָה וּבֵין אִם הֵם מֵי מַעְיָן **צָרִיךְ לְנַגֵּב,** שֶׁהֲרֵי מֵי הַטְּבִילָה שֶׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁים יִתְעָרְבוּ בַּמַּיִם הַמְקֻדָּשִׁים כְּבָר וְיִפָּסְלוּם (להלן פ"ט מ"א): **מִשְׁנָה ג שְׁמוּשׁ בִּדְלַעַת יְבֵשָׁה כְּלֵי חֶרֶס** [-קִלְפַּת דְּלַעַת יְבֵשָׁה] חֲדָשָׁה, שֶׁלֹּא נִטְמְאָה מֵעוֹלָם, **שֶׁהִטְבִּילוּהָ** כְּדֵי לְקַדֵּשׁ בָּהּ מֵי חַטָּאת **בְּמַיִם** שֶׁל מְקוָה **שֶׁאֵין רְאוּיִין לְקַדֵּשׁ** [וּטְבִילָה זוֹ הִיא לְמַעֲלָה בְּעָלְמָא שֶׁהֲרֵי לֹא נִטְמְאָה], מְנַגְּבִים אוֹתָהּ מִמֵּי הַמְּקוָה **וּמְקֻדָּשִׁין בָּהּ** מֵי חַטָּאת **עַד שֶׁתִּטְמָא,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא בָּלְעָה מִמֵּי הַמְּקוָה וְתַחֲזֹר וְתִתְפָּלְטֵם לְתוֹךְ מֵי הַחַטָּאת. אֲבָל אִם **נִטְמְאָה,** יֵשׁ לְהַחְמִיר וְלַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא תִּפְלֹט מַשְׁקִים טְמֵאִים הַבְּלוּעִים בָּהּ, וְלָכֵן **אֵין מְקֻדָּשִׁין בָּהּ,** וּמַחְמִירִים בְּמַיִם טְמֵאִים יוֹתֵר מִבְּמַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** דִּין מַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ וּמַיִם טְמֵאִים שָׁוֶה, **וְאִם מְקֻדָּשׁ הוּא בָּהּ** כְּשֶׁהֻּטְבְּלָה **בַּתְּחִלָּה** קֹדֶם שֶׁנִּטְמְאָה בְּמַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא תִּפְלֹט מַיִם אֵלּוּ, **אַף בַּסּוֹף** לְאַחַר שֶׁנִּטְמְאָה בְּמַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ, **יְקַדֵּשׁ בָּהּ,** וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא תִּפְלֹט מַשְׁקִים טְמֵאִים הַבְּלוּעִים בָּהּ. **וְאִם אֵינוֹ מְקֻדָּשׁ בָּהּ בַּסּוֹף** מַחֲשֶׁשׁ שֶׁמָּא תִּפְלֹט מַיִם הַטְּמֵאִים, **אַף לֹא** יְקֻדַּשׁ בָּהּ לְאַחַר שֶׁהֻּטְבְּלָה **בַּתְּחִלָּה** קֹדֶם שֶׁנִּטְמְאָה מֵחֲשֶׁשׁ שֶׁמָּא תִּפְלֹט מַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ. אֶלָּא יֵשׁ לְהַשְׁווֹת אֶת דִּינָם **וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין כְּשֶׁהֻּטְבְּלָה בַּתְּחִלָּה וּבֵין כְּשֶׁנִּטְמְאָה לְטָהֳרָתָהּ, **לֹא יוֹסִיף לְתוֹכָהּ מַיִם מְקֻדָּשִׁים** - שֶׁכְּבָר נִתַּן עֲלֵיהֶם אֵפֶר פָּרָה וְנִתְקַדְּשׁוּ, שֶׁמָּא תִּפְלֹט לְתוֹכָם מַשְׁקִים טְמֵאִים אוֹ מַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַדֵּשׁ:

משניות

מִשְׁנָה ד טֻמְאַת כְּלֵי טָהוֹר לְהֶבֵר שֶׁנַּעֲשֵׂית בִּמְעֹרְבֵי שֶׁמֶשׁ: **שְׁפוֹפֶרֶת** שֶׁל קָנֶה **שֶׁחֲתָכָהּ** כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְשֶׁמִּירַת מֵי חַטָּאת **חַטָּאת**, וּבְכָךְ נִגְמַר מְלֶאכֶת הַכְּלִי וְהוּא חַיָּב טְבִילָה אֲפִלּוּ אִם נָחְתַּךְ עַל יַד חָבֵר שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּד עַל הַטֻּמְאָה, כְּדֵין כֵּלִים הַנִּגְמָרִים בְּטָהֳרָה שֶׁתִּתְקְנוּ חֲכָמִים שֶׁאִם מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם לְקֹדֶשׁ הֲרֵי הֵם צְרִיכִים טְבִילָה, שֶׁמָּא נִתַּז עֲלֵיהֶם רַק שֶׁל עַם הָאָרֶץ קֹדֶם לָכֵן וְעוֹדְנוּ לַח בִּשְׁעַת גְּמַר הַכְּלִי. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִטְבּוֹל מִיָּד** וְיִשְׁתַּמֵּשׁ, שֶׁאַף שֶׁדֵּי לְטֻמְאָה זוֹ בִּטְבִילָה בְּלִי הֶעֵרֵב שֶׁמֶשׁ, מִכָּל מָקוֹם לְגַבֵּי פָּרָה תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁכְּלִי שֶׁנִּגְמַר בְּטָהֳרָה הֲרֵי הוּא כִּטְמֵא מֵת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לְטָהֳרָתוֹ שֶׁהוּא מְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים, וּמַמָּה שֶׁלַּמְרוֹת זֹאת אֵינוֹ מַמְתִּין לְהֶעֵרֵב שֶׁמֶשׁ נִכָּר הַדָּבָר שֶׁפָּרָה נַעֲשֵׂית בְּטִבּוּל יוֹם. **הַפְּשָׁרִים לְקִדּוּשׁ הַמַּיִם:** הַכֹּל - כָּל הַטְּהוֹרִים **כְּשֵׁרִים לְקַדֵּשׁ** אֶת הַמַּיִם בִּנְתִינַת הָאֵפֶר לְתוֹכָם, וַאֲפִלּוּ זָר וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה, **חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן.** שֶׁנֶּאֱמַר בַּאֲסִיפַת אֵפֶר הַפָּרָה (במדבר יט ט), 'וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֵפֶר הַפָּרָה, וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר', וְדָרְשׁוּ: 'אִישׁ' לְהַכְשִׁיר אֶת הַזָּר, 'טָהוֹר' וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה, 'וְהִנִּיחַ' מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לְהַנִּיחַ וְלֹא חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. וְאַחַר דִּין אֲסִיפַת אֵפְרָהּ נֶאֱמַר דִּין קִדּוּשׁ הַמַּיִם (שם פסוק יז) 'וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי', וְכֵיוָן שֶׁאֵין עֲבוֹדָה אַחֶרֶת הַמִּפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם, לָמְדְנוּ שֶׁכָּל הַכָּשֵׁר לַאֲסִיפַת הָאֵפֶר כָּשֵׁר לְקִדּוּשׁ. **רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר** אֶת קִדּוּשׁ הַמַּיִם **בְּקָטָן,** שֶׁנֶּאֱמַר 'וְלָקְחוּ' וְאִלּוּ רַק מִי שֶׁכָּשֵׁר בַּאֲסִיפַת הָאֵפֶר כָּשֵׁר לְקִדּוּשׁ, הָיָה לוֹ לִנְקֹט 'וְלָקַח' כְּמוֹ שֶׁכָּאֲסִיפָה נֶאֱמַר 'וְאָסַף', **וּפוֹסֵל** אֶת קִדּוּשׁ הַמַּיִם **בְּאִשָּׁה** וּבְאַנְדְּרוֹגִינוֹס [-שֶׁיֵּשׁ לוֹ סִימָנֵי זְכָרוּת וְנְקֵבוּת], שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנָתַן' וְלֹא וְנָתְנָה, וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס פָּסוּל מִסָּפֵק:

מִשְׁנָה ה הַכֵּלִים הָרְאוּיִם לְקִדּוּשׁ: בְּכָל הַכֵּלִים **מְקֻדָּשִׁים,** בֵּין שֶׁל עֵץ בֵּין שֶׁל עָצָם בֵּין שֶׁל זְכוּכִית, **וַאֲפִלּוּ בִּכְלֵי גְלָלִים, בִּכְלֵי אֲבָנִים, וּבִכְלֵי אֲדָמָה** שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים לִכֵּלִים לְעִנְיַן טֻמְאָה אַף לֹא מִדְּרַבָּנָן [וַאֲפִלּוּ כְּלֵי זְכוּכִית מְקַבְּלִים טֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן], שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יז) 'וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי', וְלֹא 'אֶל הַכֶּלִי', וּמַשְׁמַע שֶׁדֵּי בְּכָל כְּלִי שֶׁהוּא. וְכֵן **בִּסְפִינָה מְקֻדָּשִׁין** בָּהּ אַף שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה (תו"ט). **אֵין מְקֻדָּשִׁין לֹא בְּדָפְנוֹת הַכֵּלִים** שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, **וְלֹא בְּשׁוּלֵי הַמַּחַץ** - בֵּית קִבּוּל קָטָן הַמְשַׁמֵּשׁ כְּבֵית יָד לַאֲחִיזַת כְּלִי גָּדוֹל מַחֲרֵס, **וְלֹא בִּמְגוּפַּת** [-פְּקָק] **הֶחָבִית,** שֶׁבָּאֱמָנִים אֲלוּ אַף שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּבֵית קִבּוּל אֵינָם מְיֻעָדִים לְשִׁמּוּשׁ בְּתוֹרַת כְּלִי, **וְלֹא** יְקֻדַּשׁ אֶת הַמַּיִם בִּנְתִינָה - בְּכַפּוֹת יָדָיו, **מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְמַלְאִין** מִן הַמַּעְיָן **וְאֵין מְקַדְּשִׁין** בְּאֵפֶר הַפָּרָה **וְאֵין מַזִּין מֵי חַטָּאת אֶלָּא בִּכְלִי,** שֶׁנֶּאֱמַר 'וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי'. **שֵׁם כְּלִי לְעִנְיַן צָמִיד פָּתִיל וְטֻמְאָה מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס:** וְאֵין **מַצִּילִין בְּצָמִיד פָּתִיל** - כְּלִי חֶרֶס הַנִּמְצָאִים בְּאֹהֶל הַמֵּת כְּשֶׁהֵם סְגוּרִים וַאֲטוּמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוקים יד-טו) 'זֹאת הַתּוֹרָה, אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל, כָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים. וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא', אֵינָם מַצִּילִים אֶת עַצְמָם וְאֶת הָאֳכָלִים שֶׁבְּתוֹכָם מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה **אֶלָּא** אִם יֵשׁ לָהֶם שָׁם **כֵּלִים,** וְלֹא אֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם שָׁם כְּלִי. **שֶׁאֵין** [-וְאֵין] **מַצִּילִים מִיָּד** טֻמְאַת **כְּלִי חֶרֶס** שֶׁנִּפַּל שֶׁרֶץ לְתוֹכוֹ **אֶלָּא כֵּלִים,** שֶׁאִם יֵשׁ בְּתוֹכוֹ כְּלִי אֵין הָאֳכָלִים שֶׁבְּכְלִי זֶה נִטְמְאִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לג) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ, כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא', וְלֹא בְּתוֹךְ תּוֹכוֹ, וְדָוְקָא אִם הַכְּלִי הַפְּנִימִי יֵשׁ לוֹ שֵׁם כְּלִי:

מִשְׁנָה ו קִדּוּשׁ בִּכְיצַת הַיּוֹצְרִים וּבִיצַת תַּרְנְגֹלֶת: בֵּיצַת הַיּוֹצְרִים - יוֹצְרֵי חֶרֶס בְּתְחִלַּת עֲשִׂיַּת הַכְּלִי לוֹקְחִים חֹמֶר בְּצוּרַת עִגּוּל וְעוֹשִׂים בּוֹ בֵּית קִבּוּל, וּבֵיצָה זוֹ **כְּשֵׁרָה** לְקִדּוּשׁ מֵי חַטָּאת, שֶׁאַף הִיא חֲשׁוּבָה כְּלִי לְכָךְ. **רַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל,** וְסוֹבֵר שֶׁאַף לְעִנְיָן קִדּוּשׁ אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי. קִלְפַּת **בֵּיצַת הַתַּרְנְגֹלֶת, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁירִין** אוֹתָהּ לְקִדּוּשׁ מֵי חַטָּאת. **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין, מִשְׁנָה ז שֵׁם כְּלִי בְּשֹׁקֶת:** הַשֹּׁקֶת - אֲבָן חֲלוּלָה וְסוֹבְרִים שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי: הַסְּמוּכָה לַמַּעְיָן וְשׁוֹתִים מִמֶּנָּה הַבְּהֵמוֹת אֶת הַמַּיִם הַנִּכְנָסִים אֵלֶיהָ מֵהַמַּעְיָן דֶּרֶךְ חוֹר בְּדָפְנָהּ, **שֶׁנִּחְקְקָה בַּסֶּלַע** הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע, אֲפִלּוּ אִם נָטַל סֶלַע תְּלוּשׁ וְחִבְּרוֹ לַקַּרְקַע וְאַחַר כָּךְ חֻקְקָהּ, **אֵין מְמַלְאִין בָּהּ** מַיִם מֵהַמַּעְיָן לְצָרְכָּהּ מֵי חַטָּאת **וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ וְאֵין מַזִּין מִמֶּנָּה,** שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם כְּלִי כֵּיוָן שֶׁנִּחְקְקָה בִּהְיוֹתָהּ מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע. וְאִם הָיָה בְּאֹהֶל הַמֵּת **אֵינָהּ צְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל** כְּדֵי לְהַצִּיל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ שֶׁלֹּא יִטְמָא, אֶלָּא דַּי שֶׁהִיא מְכֻסָּה, שֶׁהֲרֵי הִיא כְּבוֹר מְכֻסֶּה בְּאֹהֶל שֶׁמַּצִּיל אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ בְּכִסּוּי בָּעֶלְמָא (אהלות פ"ה מ"ו). **וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמְּקוָה,** אִם נָפְלוּ מֵימֶיהָ לְתוֹךְ מִקְוֶה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם כְּלִי אֵין מֵימֶיהָ 'מַיִם שְׁאוּבִים'. וְאִם תְּחִלָּה **הָיְתָה כְּלִי** תְּלוּשׁ וְאַחַר כָּךְ **חִבְּרָהּ** לַקַּרְקַע **בְּסִיד,** עֲדַיִן שֵׁם כְּלִי עָלֶיהָ **וּמְמַלְאִין בָּהּ וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ וּמַזִּין מִמֶּנָּה, וּצְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל** כְּדֵי לְהַצִּיל עַל אֳכָלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ אִם נִמְצֵאת בְּאֹהֶל הַמֵּת, **וּפוֹסֶלֶת אֶת הַמְּקוָה** אִם נָפְלוּ מֵימֶיהָ לַמִּקְוֶה, מִדֵּין מַיִם שְׁאוּבִים. וְאִם **נִקְּבָה** שֹׁקֶת זוֹ שֶׁנֶּחְקְקָה בְּעוֹדָהּ תְּלוּשָׁה **מִלְּמַטָּן** - בְּתַחְתִּיתָהּ וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְקַבֵּל בְּתוֹכָהּ, **וּפְקָקָהּ** [-וְסָתַם אֶת הַנֶּקֶב] **בִּסְמַרְטוּט, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלִין לְקִדּוּשׁ וְהַזָּאָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן עֲגוּלִים כֶּלִי** - שֶׁבְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁבָּהּ אֵין כְּלִי הַמְסַבֵּב אֶת הַמַּיִם, שֶׁכָּל הַמַּיִם יוֹצְאִים עַל יְדֵי הַנֶּקֶב בְּתַחְתִּיתָהּ, וְאַף סְתִימַת הַסְּמַרְטוּט אֵינָהּ עוֹשָׂה אוֹתָהּ לִכְלִי. אֲבָל אִם נִקְּבָה **מִן הַצַּד וּפְקָקָהּ בִּסְמַרְטוּט, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ כְּשֵׁרִים** לְקִדּוּשׁ וְהַזָּאָה, **מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֲגוּלִים כֶּלִי** - מִפְּנֵי שֶׁמִּתְחִתִּיתָהּ וְעַד מְקוֹם הַנֶּקֶב יֵשׁ בֵּית קִבּוּל הַמְסַבֵּב אֶת הַמַּיִם, וְהִיא נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי. וְאִם **עָשׂוּ לָהּ עֲטָרָה** [-שָׂפָה] **שֶׁל טִיט** סָבִיב לְפִיהָ, וְנִתְמַלְּאָה הַשֹּׁקֶת מַיִם עַד שֶׁהָלְכוּ **הַמַּיִם לְשָׁם** וּמִלְּאוּ גַּם אֶת שְׂפָתָהּ, **פְּסוּלִין** לְקִדּוּשׁ וְהַזָּאָה, שֶׁהַמַּיִם שֶׁבָּעֲטָרָה אֵינָם בַּכְּלִי. אֲבָל **אִם הָיָה** חִבּוּר שָׂפָה זוֹ **בְּרִיא** [-חָזָק] וּמֵהֶדֵק לַשֹּׁקֶת, **כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל עִמָּהּ** - בְּאֹפֶן שֶׁאִם תִּנָּטֵל הַשֹּׁקֶת תִּנָּטֵל גַּם הַשָּׂפָה עִמָּהּ, נִמְצָא שֶׁהַשָּׂפָה הִיא חֵלֶק מֵהַשֹּׁקֶת וְהַמַּיִם **כְּשֵׁרִים:** **מִשְׁנָה ח קִדּוּשׁ בְּאַחַת מִשְּׁתֵּי שְׁקָתוֹת הַחֲקוּקוֹת בְּאֶבֶן אַחַת: שְׁתֵּי שְׁקָתוֹת** שֶׁחֲקוּקוֹת **בְּאֶבֶן אַחַת** מִטַּלְטֶלֶת וְיֵשׁ לָהֶן תּוֹרַת כְּלִי, אִם **קִדֵּשׁ** בְּאֶפֶר פָּרָה אֶת הַמַּיִם **שֶׁבְּאַחַת מֵהֶם, הַמַּיִם שֶׁבַּשְּׁנִיָּה אֵינָן מְקֻדָּשִׁין,** שֶׁהֲרֵי הֵן שְׁנֵי כֵּלִים נִפְרָדִים. וְאִם הָיוּ **נְקוּבוֹת זוֹ לָזוֹ** בְּחֹתֶל הָאֶמְצָעִי **כְּשֻׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד** - בְּשִׁעוּר הַקָּנֶה שֶׁנּוֹתְנִים בְּפִי הַנּוֹד וְדֶרְכּוֹ שׁוֹפְכִים אֶת הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹכוֹ [וְשִׁעוּרוֹ כְּמָקוֹם שֶׁאָפְשָׁר לְסוֹבֵב בּוֹ בְּרֶוַח אֶת הָאֶצְבַּע וְהָאֲמָה כְּשֶׁהֵן צְמוּדוֹת זוֹ לָזוֹ], **אוֹ שֶׁהָיוּ הַמַּיִם צְפוּיִן עַל גַּבֵּיהֶן** - שֶׁהַדֹּפֶן שֶׁבֵּינֵיהֶם נְמוּכָה מִשְּׂאָר הַדְּפָנוֹת וּכְשֶׁמְּמַלֵּא אֶת הָאֶבֶן עַד לִשְׁפָתָהּ מִתְחַבְּרִים מֵימֵי הַשְּׁקָתוֹת זוֹ לְזוֹ **אֲפִלּוּ** בְּגֹבַהּ מוּעָט **כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם, וְקִדֵּשׁ אֶת אַחַת מֵהֶן,** אַף **הַמַּיִם שֶׁבַּשְּׁנִיָּה מְקֻדָּשִׁין:** **מִשְׁנָה ט קִדּוּשׁ בִּשְׁתֵּי שְׁקָתוֹת שֶׁחֲבָרָם:** שְׁתֵּי **אֲבָנִים שֶׁהִקִּיפָן** [-שֶׁסְּמָכָן] **זוֹ לָזוֹ** וּבְכָךְ **עֲשָׂאָן לִשְׁקֹת** [כְּגוֹן שֶׁבְּאַחַת הָיָה רַק שֶׁלֹּשׁ דְּפָנוֹת וְתַחְתִּית וְהִשְׁלִים לָהּ דֹּפֶן רְבִיעִית עַל יְדֵי הָאֶבֶן הַשֵּׁנִיָּה], **וְכֵן שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת** שֶׁסְּמָכָן זוֹ לְזוֹ, **וְכֵן הַשֹּׁקֶת שֶׁנִּחְלְקָה** לִשְׁתַּיִם וְסָמַךְ אֶת שִׁבְרֶיהָ זֶה לָזֶה, וּמְמַלֵּא מַיִם בָּחֵלֶל שֶׁנּוֹצַר בֵּינֵיהֶם, **הַמַּיִם** שֶׁבֶּחֱלָל **שֶׁבֵּינֵיהֶם אֵינָן מְקֻדָּשִׁין,** שֶׁאֵין חֵלֶל זֶה נֶחְשָׁב לִ'כְלִי'. וְאִם **עֲשָׂאָן** [-חִבְּרָן] לָאֲבָנִים וְלָעֲרֻבוֹת וּלְחֶלְקֵי הַשֹּׁקֶת **בְּסִיד אוֹ בְּגִפְסִים** [-סִיד לָבָן בְּיוֹתֵר], **וְהֵן יְכוֹלוֹת לְהִנָּטֵל כְּאַחַת** - שֶׁאִם יִטֹּל אַחַת תַּעֲלֶה הַשְּׁנִיָּה עִמָּהּ, נִמְצָא שֶׁאַף הַחִבּוּר הוּא חֵלֶק מֵהַכְּלִי, וְאַף **הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶם מְקֻדָּשִׁין:**

פֶּרֶק ו דִּינֵי קִדּוּשׁ מֵי הַחַטָּאת בְּאֵפֶר הַפָּרָה: **מִשְׁנָה א נִתִּינַת הָאֵפֶר לַמַּיִם מִכֹּחַ הָאָדָם:** **הַמְקַדֵּשׁ וְנָפַל הַקִּדּוּשׁ** [-הָאֵפֶר] **עַל יָדוֹ אוֹ עַל הַצַּד** הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַכְּלִי, **וְאַחַר כָּךְ נָפַל** הָאֵפֶר מֵאֵלָיו **עַל הַשֹּׁקֶת** [-לְתוֹךְ הַכְּלִי] שֶׁהַמַּיִם בְּתוֹכוֹ, **פָּסוּל**

משניות

פֶּרֶק ו א הַמְקַדֵּשׁ וְנָפַל הַקִּדּוּשׁ עַל יָדוֹ אוֹ עַל הַצַּד וְאַחַר כָּךְ נָפַל עַל הַשֹּׁקֶת, פָּסוּל.

המבוארות

יוֹסֵי פּוֹסֵל, וְסוֹבֵר שֶׁאַף לְעִנְיָן קִדּוּשׁ אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי. קִלְפַּת **בֵּיצַת הַתַּרְנְגֹלֶת, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁירִין** אוֹתָהּ לְקִדּוּשׁ מֵי חַטָּאת. **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין, מִשְׁנָה ז שֵׁם כְּלִי בְּשֹׁקֶת:** הַשֹּׁקֶת - אֲבָן חֲלוּלָה וְסוֹבְרִים שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי: הַסְּמוּכָה לַמַּעְיָן וְשׁוֹתִים מִמֶּנָּה הַבְּהֵמוֹת אֶת הַמַּיִם הַנִּכְנָסִים אֵלֶיהָ מֵהַמַּעְיָן דֶּרֶךְ חוֹר בְּדָפְנָהּ, **שֶׁנִּחְקְקָה בַּסֶּלַע** הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע, אֲפִלּוּ אִם נָטַל סֶלַע תְּלוּשׁ וְחִבְּרוֹ לַקַּרְקַע וְאַחַר כָּךְ חֻקְקָהּ, **אֵין מְמַלְאִין בָּהּ** מַיִם מֵהַמַּעְיָן לְצָרְכָּהּ מֵי חַטָּאת **וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ וְאֵין מַזִּין מִמֶּנָּה,** שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם כְּלִי כֵּיוָן שֶׁנִּחְקְקָה בִּהְיוֹתָהּ מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע. וְאִם הָיָה בְּאֹהֶל הַמֵּת **אֵינָהּ צְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל** כְּדֵי לְהַצִּיל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ שֶׁלֹּא יִטְמָא, אֶלָּא דַּי שֶׁהִיא מְכֻסָּה, שֶׁהֲרֵי הִיא כְּבוֹר מְכֻסֶּה בְּאֹהֶל שֶׁמַּצִּיל אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ בְּכִסּוּי בָּעֶלְמָא (אהלות פ"ה מ"ו). **וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמְּקוָה,** אִם נָפְלוּ מֵימֶיהָ לְתוֹךְ מִקְוֶה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם כְּלִי אֵין מֵימֶיהָ 'מַיִם שְׁאוּבִים'. וְאִם תְּחִלָּה **הָיְתָה כְּלִי** תְּלוּשׁ וְאַחַר כָּךְ **חִבְּרָהּ** לַקַּרְקַע **בְּסִיד,** עֲדַיִן שֵׁם כְּלִי עָלֶיהָ **וּמְמַלְאִין בָּהּ וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ וּמַזִּין מִמֶּנָּה, וּצְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל** כְּדֵי לְהַצִּיל עַל אֳכָלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ אִם נִמְצֵאת בְּאֹהֶל הַמֵּת, **וּפוֹסֶלֶת אֶת הַמְּקוָה** אִם נָפְלוּ מֵימֶיהָ לַמִּקְוֶה, מִדֵּין מַיִם שְׁאוּבִים. וְאִם **נִקְּבָה** שֹׁקֶת זוֹ שֶׁנֶּחְקְקָה בְּעוֹדָהּ תְּלוּשָׁה **מִלְּמַטָּן** - בְּתַחְתִּיתָהּ וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְקַבֵּל בְּתוֹכָהּ, **וּפְקָקָהּ** [-וְסָתַם אֶת הַנֶּקֶב] **בִּסְמַרְטוּט, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלִין לְקִדּוּשׁ וְהַזָּאָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן עֲגוּלִים כֶּלִי** - שֶׁבְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁבָּהּ אֵין כְּלִי הַמְסַבֵּב אֶת הַמַּיִם, שֶׁכָּל הַמַּיִם יוֹצְאִים עַל יְדֵי הַנֶּקֶב בְּתַחְתִּיתָהּ, וְאַף סְתִימַת הַסְּמַרְטוּט אֵינָהּ עוֹשָׂה אוֹתָהּ לִכְלִי. אֲבָל אִם נִקְּבָה **מִן הַצַּד וּפְקָקָהּ בִּסְמַרְטוּט, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ כְּשֵׁרִים** לְקִדּוּשׁ וְהַזָּאָה, **מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֲגוּלִים כֶּלִי** - מִפְּנֵי שֶׁמִּתְחִתִּיתָהּ וְעַד מְקוֹם הַנֶּקֶב יֵשׁ בֵּית קִבּוּל הַמְסַבֵּב אֶת הַמַּיִם, וְהִיא נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי. וְאִם **עָשׂוּ לָהּ עֲטָרָה** [-שָׂפָה] **שֶׁל טִיט** סָבִיב לְפִיהָ, וְנִתְמַלְּאָה הַשֹּׁקֶת מַיִם עַד שֶׁהָלְכוּ **הַמַּיִם לְשָׁם** וּמִלְּאוּ גַּם אֶת שְׂפָתָהּ, **פְּסוּלִין** לְקִדּוּשׁ וְהַזָּאָה, שֶׁהַמַּיִם שֶׁבָּעֲטָרָה אֵינָם בַּכְּלִי. אֲבָל **אִם הָיָה** חִבּוּר שָׂפָה זוֹ **בְּרִיא** [-חָזָק] וּמֵהֶדֵק לַשֹּׁקֶת, **כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל עִמָּהּ** - בְּאֹפֶן שֶׁאִם תִּנָּטֵל הַשֹּׁקֶת תִּנָּטֵל גַּם הַשָּׂפָה עִמָּהּ, נִמְצָא שֶׁהַשָּׂפָה הִיא חֵלֶק מֵהַשֹּׁקֶת וְהַמַּיִם **כְּשֵׁרִים:** **מִשְׁנָה ח קִדּוּשׁ בְּאַחַת מִשְּׁתֵּי שְׁקָתוֹת הַחֲקוּקוֹת בְּאֶבֶן אַחַת: שְׁתֵּי שְׁקָתוֹת** שֶׁחֲקוּקוֹת **בְּאֶבֶן אַחַת** מִטַּלְטֶלֶת וְיֵשׁ לָהֶן תּוֹרַת כְּלִי, אִם **קִדֵּשׁ** בְּאֶפֶר פָּרָה אֶת הַמַּיִם **שֶׁבְּאַחַת מֵהֶם, הַמַּיִם שֶׁבַּשְּׁנִיָּה אֵינָן מְקֻדָּשִׁין,** שֶׁהֲרֵי הֵן שְׁנֵי כֵּלִים נִפְרָדִים. וְאִם הָיוּ **נְקוּבוֹת זוֹ לָזוֹ** בְּחֹתֶל הָאֶמְצָעִי **כְּשֻׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד** - בְּשִׁעוּר הַקָּנֶה שֶׁנּוֹתְנִים בְּפִי הַנּוֹד וְדֶרְכּוֹ שׁוֹפְכִים אֶת הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹכוֹ [וְשִׁעוּרוֹ כְּמָקוֹם שֶׁאָפְשָׁר לְסוֹבֵב בּוֹ בְּרֶוַח אֶת הָאֶצְבַּע וְהָאֲמָה כְּשֶׁהֵן צְמוּדוֹת זוֹ לָזוֹ], **אוֹ שֶׁהָיוּ הַמַּיִם צְפוּיִן עַל גַּבֵּיהֶן** - שֶׁהַדֹּפֶן שֶׁבֵּינֵיהֶם נְמוּכָה מִשְּׂאָר הַדְּפָנוֹת וּכְשֶׁמְּמַלֵּא אֶת הָאֶבֶן עַד לִשְׁפָתָהּ מִתְחַבְּרִים מֵימֵי הַשְּׁקָתוֹת זוֹ לְזוֹ **אֲפִלּוּ** בְּגֹבַהּ מוּעָט **כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם, וְקִדֵּשׁ אֶת אַחַת מֵהֶן,** אַף **הַמַּיִם שֶׁבַּשְּׁנִיָּה מְקֻדָּשִׁין:** **מִשְׁנָה ט קִדּוּשׁ בִּשְׁתֵּי שְׁקָתוֹת שֶׁחֲבָרָם:** שְׁתֵּי **אֲבָנִים שֶׁהִקִּיפָן** [-שֶׁסְּמָכָן] **זוֹ לָזוֹ** וּבְכָךְ **עֲשָׂאָן לִשְׁקֹת** [כְּגוֹן שֶׁבְּאַחַת הָיָה רַק שֶׁלֹּשׁ דְּפָנוֹת וְתַחְתִּית וְהִשְׁלִים לָהּ דֹּפֶן רְבִיעִית עַל יְדֵי הָאֶבֶן הַשֵּׁנִיָּה], **וְכֵן שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת** שֶׁסְּמָכָן זוֹ לְזוֹ, **וְכֵן הַשֹּׁקֶת שֶׁנִּחְלְקָה** לִשְׁתַּיִם וְסָמַךְ אֶת שִׁבְרֶיהָ זֶה לָזֶה, וּמְמַלֵּא מַיִם בָּחֵלֶל שֶׁנּוֹצַר בֵּינֵיהֶם, **הַמַּיִם** שֶׁבֶּחֱלָל **שֶׁבֵּינֵיהֶם אֵינָן מְקֻדָּשִׁין,** שֶׁאֵין חֵלֶל זֶה נֶחְשָׁב לִ'כְלִי'. וְאִם **עֲשָׂאָן** [-חִבְּרָן] לָאֲבָנִים וְלָעֲרֻבוֹת וּלְחֶלְקֵי הַשֹּׁקֶת **בְּסִיד אוֹ בְּגִפְסִים** [-סִיד לָבָן בְּיוֹתֵר], **וְהֵן יְכוֹלוֹת לְהִנָּטֵל כְּאַחַת** - שֶׁאִם יִטֹּל אַחַת תַּעֲלֶה הַשְּׁנִיָּה עִמָּהּ, נִמְצָא שֶׁאַף הַחִבּוּר הוּא חֵלֶק מֵהַכְּלִי, וְאַף **הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶם מְקֻדָּשִׁין:**

פֶּרֶק ו דִּינֵי קִדּוּשׁ מֵי הַחַטָּאת בְּאֵפֶר הַפָּרָה: **מִשְׁנָה א נִתִּינַת הָאֵפֶר לַמַּיִם מִכֹּחַ הָאָדָם:** **הַמְקַדֵּשׁ וְנָפַל הַקִּדּוּשׁ** [-הָאֵפֶר] **עַל יָדוֹ אוֹ עַל הַצַּד** הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַכְּלִי, **וְאַחַר כָּךְ נָפַל** הָאֵפֶר מֵאֵלָיו **עַל הַשֹּׁקֶת** [-לְתוֹךְ הַכְּלִי] שֶׁהַמַּיִם בְּתוֹכוֹ, **פָּסוּל**

משניות

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק ז

לְהַזָּאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יז) 'וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת, וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי', וּמַשְׁמַע שֶׁעַל הָאֲפָר לְהִנָּתֵן אֶל הַמַּיִם מִכֹּחַ הָאָדָם וְלֹא שֶׁיִּפֹּל מֵאֵלָיו. וְכֵן אִם **נָפַל** הָאֲפָר **מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת** שֶׁבָּהּ הוּא מֻנָּח **לַשֹּׁקֶת, פָּסוּל,** שֶׁהֲרֵי לֹא נִתַּן מִכֹּחַ הָאָדָם. **מִלְאָכָה פּוֹסֶלֶת בַּמַּיִם וְלֹא בָּאֲפָר:** נָטַל אֲפָר **מִשְּׁפוֹפֶרֶת,** וְקִדֵּם שֶׁנָּתְנוֹ עַל הַמַּיִם **כִּסָּה** אֶת הַשְּׁפוֹפֶרֶת, **אוֹ שֶׁהֵגִיף אֶת הַדֶּלֶת** שֶׁל הַבַּיִת, **הַקְּדוּשׁ** [-הָאֲפָר] **כָּשֵׁר, וְהַמַּיִם פְּסוּלִים,** לְפִי שֶׁהַמְּלָאכָה שֶׁעָשָׂה קֹדֶם הַקְּדוּשׁ בְּכִסּוּי הַשְּׁפוֹפֶרֶת אוֹ הַגָּפַת הַדֶּלֶת פּוֹסֶלֶת אֶת הַמַּיִם כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (פ"ד מ"ד), וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הָאֲפָר. **דִּין שֶׁמִּירָה מֵהֶסַּח הַדַּעַת:** **זָקְפָהּ בָּאָרֶץ** - הִנִּיחַ אֶת הַשְּׁפוֹפֶרֶת עַל הָאָרֶץ, הָאֲפָר שֶׁבָּהּ **פָּסוּל,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת', וּכְשֶׁמַּנִּיחָהּ עַל הָאָרֶץ אֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת. וְאִם הִנִּיחָהּ **לְתוֹךְ** יָדוֹ, הָאֲפָר שֶׁבָּהּ **כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר** לְשָׁמְרוֹ וְלֹא לְהַסִּיחַ דַּעַת מִמֶּנּוּ בְּאֹפֶן זֶה: **מִשְׁנָה ב קִדּוּשׁ מַיִם בְּאֹפֶר שֶׁנָּגַע בְּמַיִם אֲחֵרִים:** נָתַן הַרְבֵּה אֵפֶר עַל הַמַּיִם, **וְהָיָה קִדּוּשׁ** [-הָאֲפָר] **צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, נוֹטֶל** [-יָכוֹל לִטֹּל] מֵאוֹתוֹ אֵפֶר **וּמְקַדֵּשׁ** בּוֹ מַיִם אֲחֵרִים. וַאֲפִלּוּ אֵפֶר שֶׁנָּגַע בְּמַיִם יָכוֹל לְנַגְּבוֹ מֵהַמַּיִם וּלְקַדֵּשׁ בּוֹ מַיִם אֲחֵרִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֹּל אֵפֶר שֶׁנָּגַע בְּמַיִם,** שׁוּב **אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ,** שֶׁכְּבָר נַעֲשֵׂית מִצְוָתוֹ, אֲבָל הָאֵפֶר הָעֶלְיוֹן שֶׁלֹּא נָגַע בַּמַּיִם, הֲרֵי לֹא קִדֵּשׁ בּוֹ עֲדַיִן וְיָכוֹל לְקַדֵּשׁ בּוֹ מַיִם אֲחֵרִים. **זָלַף** - הִזָּה **אֶת הַמַּיִם** עַל אָדָם וְכֵלִים טְמֵאִים עַד שֶׁכָּלוּ הַמַּיִם, **וְנִמְצָא קִדּוּשׁ מִלְמַטָּן** - וְנִשְׁאַר אֵפֶר בְּתַחְתִּית הַכֶּלִי, **רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, מְנַגֵּב** אוֹתוֹ **וּמְקַדֵּשׁ** בּוֹ מַיִם אֲחֵרִים. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֹּל שֶׁנָּגַע בַּמַּיִם, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ,** שֶׁכְּבָר נַעֲשֵׂית מִצְוָתוֹ: **מִשְׁנָה ג קִדּוּשׁ בְּכֵלִי בְּתוֹךְ כֵּלִי:** **הַמְקַדֵּשׁ** בָּאֵפֶר אֶת הַמַּיִם הַנִּמְצָאִים **בְּשׁוֹקֶת וְהַטְּפִי** [-כְּלִי שֶׁפִּיו צַר, וְהַמַּיִם יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ טִיף אַחַר טִיף] נִמְצָא אַף הוּא **בְּתוֹכָהּ** וּבְתוֹכוֹ מַיִם, וְלֹא נִכְנַס לְתוֹכוֹ אֵפֶר, **אַף עַל פִּי שֶׁפִּיו** שֶׁל הַטְּפִי **צַר כָּל שֶׁהוּא,** וְאֵין בּוֹ כְּשִׁעוּר שְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד (ראה לעיל פ"ה מ"ח), מִכָּל מָקוֹם **הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ מְקֻדָּשִׁין** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַשּׁוֹקֶת מֵימָיו נֶחְשָׁבִים לְמֵימֵי הַשּׁוֹקֶת בְּחִבּוּר כָּל שֶׁהוּא. **אִם הָיָה סְפוֹג** בַּשּׁוֹקֶת, **הַמַּיִם שֶׁבְּלוּעִים בְּתוֹכוֹ פְּסוּלִים** לְקִדּוּשׁ, שֶׁאֵין הַסְּפוֹג כֻּלּוֹ, וְאִם יִתְעָרְבוּ מֵימָיו עִם שְׁאָר הַמַּיִם יִפָּסְלוּ כֻּלָּם. **כֵּיצַד יַעֲשֶׂה** כְּשֶׁבָּא לִטֹּל מַיִם מֵהַשּׁוֹקֶת לְאַחַר הַקִּדּוּשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ בְּמֵי הַסְּפוֹג, **יִזָּלֵף** - יִשְׁפֹּךְ מְעַט מְעַט מִמֵּי הַשּׁוֹקֶת, **עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַסְּפוֹג,** וְיַנִּיחַ אֶת הַמַּיִם שֶׁבַּסְּפוֹג שֶׁהֵם פְּסוּלִים. וְאִם **נָגַע בַּסְּפוֹג,** יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּסְחָט מִמֶּנּוּ מַיִם שֶׁהָיוּ בְּלוּעִים בּוֹ **וְאַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם שְׁבֻשּׁוֹקֶת צְפִין עַל גְּבֵיו כָּל שֶׁהֵן** - בְּכָל שִׁעוּר שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ רַבִּים מְאֹד, כֻּלָּם **פְּסוּלִין** מֻחְמֶרֶת תַּעֲרֹבֶת הַמַּיִם הַפְּסוּלִים: **מִשְׁנָה ד הַטְּיַת מֵי מַעְיָן לִכְלִי הַקְּדוּשׁ:** **נָתַן** אָדָם אֶת יָדוֹ מִתַּחַת לְקִלּוּחַ מֵי מַעְיָן הַיּוֹרֵד מִן הָהָר, כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ הַמַּיִם דֶּרֶךְ יָדוֹ לַכְּלִי שֶׁל הַקִּדּוּשׁ שֶׁאֵינוֹ מְכֻוָּן כְּנֶגֶד הַקִּלּוּחַ, **אוֹ** שֶׁנָּתַן אֶת **רַגְלוֹ** כְּנֶגֶד הַקִּלּוּחַ כְּדֵי לְכַוְּנוֹ לָחָבִית, **אוֹ** שֶׁנָּתַן **עֲלֵי יְרָקוֹת** הָרְאוּיִם לַאֲכִילָה וּמְקַבְּלִים טֻמְאָה **כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ הַמַּיִם** עֲלֵיהֶם וְיִפָּלוּ **לְחָבִית, פְּסוּלִים.** וְאִם הִטָּה אֶת הַמַּיִם עַל יְדֵי **עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי אֱגוֹז** שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, הַמַּיִם **כְּשֵׁרִים. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, פָּסוּל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כָּשֵׁר.** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לו) 'מְקוָה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר', וְדָרְשׁוּ: שָׁכָל הַמַּיִם הַמְטַהֲרִים, כְּגוֹן מִקְוֶה אוֹ מֵי חַטָּאת, תִּהְיֶה הֶוָיָתָם [-עֲשִׂיָּתָם] עַל יְדֵי דָּבָר טָהוֹר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ה מֵי מַעְיָן שֶׁאֵינָם מְחֻבָּרִים לַמַּעְיָן:** **הַמְפַגֵּם אֶת מֵי הַמַּעְיָן לְתוֹךְ הַגַּת** [-הַבּוֹר שֶׁלְּשָׁם מִתְכַּנֵּס הַיַּיִן אַחַר דְּרִיכָתוֹ בַּגַּת], עַל יְדֵי עֲשִׂיַּת חָרִיץ מֵהַמַּעְיָן לַגַּת, **אוֹ לְתוֹךְ הַגֻּבִּים** - תְּעָלוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל מַיִם, וְאַחַר כָּךְ הִפְסִיק אֶת הַחִבּוּר בֵּין הַמַּעְיָן לַמַּיִם, שׁוּב אֵין מַיִם אֵלּוּ 'מַיִם חַיִּים' וְהֵם **פְּסוּלִים לִטְבִילַת זָבִים** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שם טו יג) 'וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהֵר'. **וּלְהַזָּאָה** עַל **מִצְרָעִים** שֶׁנֶּאֱמַר (שם יד ו-ז) 'וְטָבַל אוֹתָם וְאֶת הַצִּפֹּר הַחַיָּה בְּדַם הַצִּפֹּר הַשְּׁחֻטָה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים. וְהִזָּה עַל הַמִּטַהֵר מִן הַצָּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים'. **וּלְקַדֵּשׁ בָּהֶן מֵי חַטָּאת,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר יט יז) 'וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי'. וַאֲפִלּוּ אִם רוֹצֶה לָתֵת אֶת הָאֲפָר עַל הַמַּיִם בַּגַּת וּבַגֻּבִּים, אֵינָם כְּשֵׁרִים בְּכָךְ, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאוּ בְּכֵלִי,** שֶׁהַגַּת וְהַגֻּבִּים אֵינָם כְּלִי וְאִי אֶפְשָׁר לְקַדֵּשׁ מֵי חַטָּאת אֶלָּא בְּכֵלִי:

המבוארות

פֶּרֶק ז אֲפָנִים שׁוֹנִים שֶׁל פְּסוּל מְלָאכָה בְּמֵי חַטָּאת: **מִשְׁנָה א מְלֵאכָה בְּמִלּוּי וְקִדּוּשׁ הַמַּיִם:** **חֲמִשָּׁה** בְּנֵי אָדָם **שֶׁמִּלְאוּ חֲמֵשׁ חָבִיּוֹת** בְּמֵי מַעְיָן עַל מְנָת **לְקַדְּשָׁן** בְּאֵפֶר פָּרָה **בַּחֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין,** כָּל חָבִית וְחָבִית בִּפְנֵי עַצְמָהּ, **וְנִמְלְכוּ** - וְחָזְרוּ בָּהֶם וְהֶחְלִיטוּ לְעָרוֹת אֶת כֻּלָּן לִכְלִי אֶחָד גָּדוֹל **וּלְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד** בְּבַת אַחַת. **אוֹ שֶׁמִּלְאוּ** חֲמֵשׁ חָבִיּוֹת כְּדֵי לְעָרוֹתָן לִכְלִי אֶחָד **וּלְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, וְנִמְלְכוּ לְקַדְּשָׁן** בְּחֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, כָּל חָבִית וְחָבִית בִּפְנֵי עַצְמָהּ, **הֲרֵי כֻּלָּן** [-כָּל הַמְּלוּיִם] **כְּשֵׁרִים** לְקֻדָּשׁ בָּהֶם. וְאַף שֶׁמִּלּוּי וְקִדּוּשׁ כָּל חָבִית נֶחְשָׁב מְלָאכָה בְּפוֹסֶלֶת לְגַבֵּי הָחֲבִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת, אַךְ כָּאן כָּל חָבִית הִתְמַלְּאָה וְהִתְקַדְּשָׁה עַל יְדֵי אָדָם אַחֵר. אֲבָל אָדָם **יָחִיד שֶׁמִּלֵּא חֲמֵשׁ חָבִיּוֹת לְקַדְּשָׁן בַּחֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין,** כָּל חָבִית וְחָבִית בִּפְנֵי עַצְמָהּ, **וְנִמְלַךְ** לְעָרוֹתָן לִכְלִי אֶחָד **וּלְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא** הַמִּלּוּי הָאַחֲרוֹן, שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּכָל חָבִית נִפְסְלוּ בְּמִלּוּי הָחָבִית הַבָּאָה קֹדֶם קִדּוּשׁ הָחָבִית הַקּוֹדֶמֶת. אֲבָל אִם מִתְּחִלָּה הָיְתָה דַּעְתּוֹ לְקַדְּשָׁם בְּקִדּוּשׁ אֶחָד, אֲזַי אֲפִלּוּ אִם מִלָּא כֵּלִים רַבִּים, חֲשׁוּבִים כֻּלָּם כְּמִלּוּי אֶחָד וְאֵינָם נִפְסָלִים בְּמִלּוּי הַכְּלִי הַבָּא. וְאִם הָיָה יָחִיד מִלֵּא חֲמֵשׁ חָבִיּוֹת כְּדֵי לְעָרוֹתָן לִכְלִי אֶחָד **וּלְקַדְּשָׁן בְּקִדּוּשׁ אֶחָד, וְנִמְלַךְ לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין** כָּל חָבִית וְחָבִית בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וּבְאֹפֶן זֶה אֵין מִלּוּי הַכֵּלִים חָשׁוּב מְלָאכָה הַפּוֹסֶלֶת כֵּיוָן שֶׁבְּדַעְתּוֹ הָיָה לְקַדְּשָׁם בְּקִדּוּשׁ אֶחָד, וּמִכָּל מָקוֹם **אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא** מִלּוּי **זֶה שֶׁקִּדֵּשׁ רִאשׁוֹן,** שֶׁקִּדּוּשׁ זֶה נֶחְשָׁב מְלָאכָה לְגַבֵּי שְׁאָר הַמְּלוּיִם שֶׁהַמַּיִם נִפְסָלִים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִתְקַדְּשׁוּ. וְאִם אַחַר שֶׁמִּלֵּא חֲמֵשׁ חָבִיּוֹת כְּדֵי לְקַדְּשָׁן בְּקִדּוּשׁ אֶחָד **אָמַר לְאֶחָד** - לְאָדָם אַחֵר, **קַדֵּשׁ לְךָ אֶת אֵלּוּ,** וְקִדְּשָׁם אוֹתוֹ אָדָם בַּחֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁים, **אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא הָרִאשׁוֹן,** שֶׁבַּאֲמִירַת 'קַדֵּשׁ לְךָ' נָתַן לוֹ אֶת הַמַּיִם, וַהֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ הוּא מִלֵּא אוֹתָם, וּבְקִדּוּשׁ הָרִאשׁוֹן עָשָׂה מְלָאכָה הַפּוֹסֶלֶת לִגְבֵי שְׁאָר הַמַּיִם. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ **קַדֵּשׁ לִי אֶת אֵלּוּ, הֲרֵי כֻּלָּם כְּשֵׁרִים,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ 'קַדֵּשׁ לִי', לֹא נָתַן לוֹ אֶת הַמַּיִם, וְאֵין הַמְקַדֵּשׁ יָכוֹל לִפְסֹל בְּקִדּוּשׁוֹ אֶת הַמַּיִם שֶׁל הַמְמַלֵּא: **מִשְׁנָה ב פְּסוּל מְלָאכָה בְּעֵת מִלּוּי הַמַּיִם:** **הַמְמַלֵּא** מַיִם לְמֵי חַטָּאת **בְּאַחַת יָדוֹ** - בְּיָד אַחַת, וּבְאוֹתוֹ זְמַן **עוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ** - בְּיָדוֹ הַשֵּׁנִיָּה, **פּוֹסֶלֶת** כְּשֶׁנַּעֲשֵׂית **בְּשָׁעַת הַמִּלּוּי, בֵּין** כְּשֶׁמְּמַלֵּא **לוֹ וּבֵין** כְּשֶׁמְּמַלֵּא **לְצָרְכּוֹ אַחֵר,** בְּשׁוֹנֶה מִמְּלָאכָה בְּקִדּוּשׁ שֶׁאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת כְּשֶׁהַמַּיִם שֶׁל אַחֵר [וְטַעַם הַחִלּוּק, לְפִי שֶׁמַּתָּר לְקַבֵּל שָׂכָר עַל הַמִּלּוּי וְלֹא עַל הַקִּדּוּשׁ (ראה בכורות פ"ד מ"ו), וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ טוֹבַת הֲנָאָה בְּמִלּוּיוֹ נֶחְשָׁבִים הַמַּיִם כְּשֶׁלּוֹ (תוי"ט)]: **מִשְׁנָה ג פְּסוּל מְלָאכָה בַּקִּדּוּשׁ אוֹ אַחֲרָיו:** **הַמְקַדֵּשׁ** מֵי חַטָּאת בִּנְתִינַת אֵפֶר פָּרָה לְתוֹכָם **בְּאַחַת יָדוֹ** - בְּיָד אַחַת, **וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ** - בְּיָדוֹ הַשֵּׁנִיָּה, **אִם** מְקַדְּשָׁם **לוֹ** - בִּשְׁבִילוֹ, **פָּסוּל,** שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁהַמְּלָאכָה קָדְמָה לַקִּדּוּשׁ וְנִפְסְלוּ הַמַּיִם קֹדֶם הַקִּדּוּשׁ. **וְאִם** מְקַדְּשָׁם **לְצָרְכּוֹ** אָדָם אַחֵר, **כָּשֵׁר,** שֶׁאַף אִם קָדְמָה הַמְּלָאכָה לַקִּדּוּשׁ, הֲרֵי אֵין מְלַאכְתּוֹ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמַּיִם שֶׁאֵינָם שֶׁלּוֹ. **הַמְקַדֵּשׁ לוֹ וּלְאַחֵר** בְּבַת אַחַת, אוֹ שֶׁקִּדֵּשׁ קֹדֶם אֶת שֶׁל חֲבֵרוֹ וּלְאַחַר מִכָּן קִדֵּשׁ אֶת שֶׁלּוֹ, **שֶׁלּוֹ פָּסוּל,** שֶׁמְּלַאכְתּוֹ קִדּוּשׁ מֵי חֲבֵרוֹ נֶחְשֶׁבֶת מְלָאכָה לְגַבֵּי קִדּוּשׁ הַמַּיִם שֶׁלּוֹ, וְאַף אִם קִדְּשָׁם יַחַד, נִטְיֶלֶת הָאֲפָר כְּדֵי לְהַשְׁלִיכוֹ לַמַּיִם חֲשׁוּבָה אַף הִיא מְלָאכָה. **וְשֶׁל הָאַחֵר כָּשֵׁר,** שֶׁאֵין מְלַאכְתּוֹ פּוֹסֶלֶת מַיִם שֶׁל אַחֵר.

פֶּרֶק ז

נָפַל מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת לַשֹּׁקֶת, פָּסוּל. נָטַל מִשְּׁפוֹפֶרֶת וְכִסָּה, אוֹ שֶׁהֵגִיף אֶת הַדֶּלֶת, הַקִּדּוּשׁ כָּשֵׁר, וְהַמַּיִם פְּסוּלִים. זָקְפָהּ בָּאָרֶץ, פָּסוּל. לְתוֹךְ יָדוֹ, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר: ב הָיָה קִדּוּשׁ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, נוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֹּל שֶׁנָּגַע בַּמַּיִם, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ: ג הַמְקַדֵּשׁ בְּשׁוֹקֶת וְהַטְּפִי פְּסוּלִים. אַף עַל פִּי שֶׁפִּיו צַר כָּל שֶׁהוּא, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ מְקֻדָּשִׁין. אִם הָיָה סְפוֹג, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ פְּסוּלִים. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יְזַלֵּף עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַסְּפוֹג. נָגַע בַּסְּפוֹג, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גַּבָּיו כָּל שֶׁהֵן, פְּסוּלִין: ד נָתַן יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ עֲלֵי יְרָקוֹת כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ הַמַּיִם לְחָבִית, פְּסוּלִים. עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי אֱגוֹז, כְּשֵׁרִים. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, פָּסוּל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, כָּשֵׁר: ה הַמְפַגֵּם אֶת מַעְיָן לְתוֹךְ הַגַּת אוֹ לְתוֹךְ הַגֻּבִּים, פְּסוּלִים לְזָבִים וּלְמִצְרָעִים וּלְקַדֵּשׁ בָּהֶן מֵי חַטָּאת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאוּ בְּכֵלִי:

פרק ז א חֲמִשָּׁה שֶׁמִּלְאוּ חֲמֵשׁ חָבִיּוֹת לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין וְנִמְלְכוּ לְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, אוֹ לְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד וְנִמְלְכוּ לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, הֲרֵי כֻּלָּן כְּשֵׁרִים. יָחִיד שֶׁמִּלֵּא חֲמֵשׁ חָבִיּוֹת לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין וְנִמְלַךְ לְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא אַחֲרוֹן. לְקַדְּשָׁן קִדּוּשׁ אֶחָד וְנִמְלַךְ לְקַדְּשָׁן חֲמִשָּׁה קִדּוּשִׁין, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא אַחֲרוֹן. זֶה שֶׁקִּדֵּשׁ רִאשׁוֹן. אָמַר לְאֶחָד קַדֵּשׁ לְךָ אֶת אֵלּוּ, אֵין כָּשֵׁר אֶלָּא רִאשׁוֹן. קַדֵּשׁ לִי אֶת אֵלּוּ, הֲרֵי כֻּלָּם כְּשֵׁרִים: ב הַמְמַלֵּא בְּאַחַת יָדוֹ וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, הַמְמַלֵּא לוֹ וּלְאַחֵר, אוֹ שֶׁמִּלֵּא לוֹ אֶת אֵלּוּ, הֲרֵי כֻּלָּם כְּשֵׁרִים: ג הַמְקַדֵּשׁ בְּאַחַת יָדוֹ וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּאַחַת יָדוֹ, אִם לוֹ, פָּסוּל. וְאִם לְאַחֵר, כָּשֵׁר. הַמְקַדֵּשׁ לוֹ וּלְאַחֵר, שֶׁלּוֹ פָּסוּל, וְשֶׁל אַחֵר כָּשֵׁר.

משניות

וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ לִשְׁנַיִם אֲחֵרִים כְּאֶחָד, שְׁנֵיהֶן כְּשֵׁרִין מֵאוֹתוֹ הַטַּעַם, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְפַסֵּל מַיִם שֶׁל אַחֵר בִּמְלַאכְתּוֹ בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשׁ: **מִשְׁנָה ד** **מִלּוּי אוֹ קִדּוּשׁ שֶׁל שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם זֶה עֲבוּר זֶה:** שְׁנַיִם שֶׁמִּלְאוּ מֵי חַטָּאת לְעַצְמָם, וְאָמַר אֶחָד מֵהֶם לַחֲבֵרוֹ, **קַדֵּשׁ לִי** אֶת מֵימַי וַאֲקַדֵּשׁ **אֲנִי לָךְ** אֶת מֵימָיךְ, וְכָךְ עָשׂוּ, הַקִּדּוּשׁ **הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר,** שֶׁבַּעַל הַמַּיִם לֹא עָשָׂה מְלַאכְתּוֹ בֵּין הַמִּלּוּי לַקִּדּוּשׁ, **אֲבָל** הַקִּדּוּשׁ **הַשֵּׁנִי פָּסוּל,** שֶׁהָרֵי בַּעַל הַמַּיִם קִדֵּשׁ אֶת מֵימֵי חֲבֵרוֹ קֹדֶם שֶׁחֲבֵרוֹ קִדֵּשׁ אֶת מֵימָיו שָׁלוֹ. וְאִם אָמַר הָאֶחָד לַחֲבֵרוֹ, **מַלֵּא לִי** מַיִם **וַאֲמַלֵּא אֲנִי לָךְ,** וְכָךְ עָשׂוּ, הַמִּלּוּי **הָאַחֲרוֹן כָּשֵׁר,** אֲבָל הַמִּלּוּי הָרִאשׁוֹן נִפְסָל שֶׁהָרֵי בְּעָלָיו עָשָׂה מְלַאכָה כְּשֶׁחָזַר וּמִלֵּא מַיִם לַחֲבֵרוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ, **קַדֵּשׁ לִי** אֶת מֵימַי, **וַאֲמַלֵּא אֲנִי לָךְ** מַיִם, **שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים,** שֶׁאֵין מְלַאכָה פּוֹסֶלֶת אֲחֵרֵי הַקִּדּוּשׁ. וְאִם אָמַר לוֹ, **מַלֵּא לִי וַאֲקַדֵּשׁ אֲנִי לָךְ** אֶת מֵימֶיךָ שֶׁכְּבָר נִתְמַלְּאוּ קֹדֶם לָכֵן, **שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים,** הָאֶחָד פָּסַל אֶת מֵימָיו כְּשֶׁמִּלֵּא לַחֲבֵרוֹ מַיִם קֹדֶם שֶׁהוּא קִדֵּשׁ לוֹ אֶת מֵימָיו, וְהַשֵּׁנִי פָּסַל אֶת מֵימָיו כְּשֶׁקִּדֵּשׁ אֶת מֵימֵי חֲבֵרוֹ קֹדֶם קִדּוּשׁ מֵימָיו שֶׁלּוֹ: **מִשְׁנָה ה** **מִלּוּי מַיִם לְצָרְכּוֹ וּלְצֹרֶךְ מֵי חַטָּאת:** הַמְמַלֵּא לוֹ וְלַחַטָּאת - מִקְצָתָם לְצָרְכּוֹ עַצְמוֹ וּמִקְצָתָם לְצֹרֶךְ מֵי חַטָּאת, **מְמַלֵּא אֶת שְׁלוֹ תְּחִלָּה וְקוֹשְׁרוֹ בָּאֶסֶל** - בְּמוֹט שֶׁל שׁוֹאֲבֵי מַיִם שֶׁתּוֹלִים בּוֹ כַּדֵּי מַיִם בִּשְׁנֵי קְצוֹתֶיהָ, **וְאַחַר כָּךְ מְמַלֵּא אֶת שֶׁל** מֵי הַחַטָּאת. **וְאִם מִלֵּא אֶת שֶׁל** מֵי הַחַטָּאת **תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מִלֵּא אֶת שֶׁלּוֹ, פָּסוּל** מֻחְמֶמֶת מְלַאכְתּוֹ הַשְּׁאִיבָה לְצָרְכּוֹ. וּרְגִילִים הָיוּ לָשִׂאת אֶת הַמּוֹט עַל כִּתְפֵיהֶם בְּאֹפֶן שֶׁכַּד אֶחָד לְפָנָיו וְכַד אֶחָד לַאֲחוֹרָיו, **וְנוֹתֵן אֶת** הַכַּד עִם הַמַּיִם **שֶׁלּוֹ לַאֲחוֹרָיו, וְאֶת** הַכַּד **שֶׁל** מֵי **חַטָּאת לְפָנָיו,** כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְשָׁמְרָם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה' שֶׁאֵינָם 'מֵי נִדָּה' אֶלָּא בְּהֵיוֹתָם שְׁמוּרִים. **וְאִם נָתַן אֶת שֶׁל חַטָּאת לַאֲחוֹרָיו, פָּסוּל.** וְאִם הָיוּ **שְׁנֵיהֶן** [-שְׁנֵי הַכַּדִּים] **שֶׁל** מֵי **חַטָּאת, נוֹתֵן אֶחָד לְפָנָיו וְאֶחָד לַאֲחוֹרָיו, וְכָשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁאִי אֶפְשָׁר** לַעֲשׂוֹת בָּהֶם שְׁמִירָה מֵעֵלָּה מִזֶּה, שֶׁהָרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לָתֵת אֶת שְׁנֵיהֶם מִלְּפָנָיו. [וְגִרְסַת הרע"ב: **מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר,** וּפֵרוּשׁוֹ, שֶׁיָּכוֹל לִשְׁמֹר גַּם אֶת שֶׁלְּאֲחוֹרָיו, שֶׁנִּזְקָר לִשְׁמֹרוֹ עַל יְדֵי שֶׁרוֹאֶה אֶת שֶׁלְּפָנָיו]: **מִשְׁנָה ו** **פְּסוּל מְלָאכָה בְּהוֹלָכַת הַחֵבֶל שֶׁשָּׁאַב בּוֹ:** הַמּוֹלִיךְ **אֶת** הַחֵבֶל שֶׁשָּׁאַב בּוֹ אֶת הַמַּיִם **בְּיָדוֹ** כְּדֵי לְהַחֲזִירוֹ לִבְעָלָיו לְאַחַר הַשְּׁאִיבָה, אִם מוֹלִיכוֹ **לְדַרְכּוֹ** - שֶׁלֹּא הֵצְרִיךְ לְהַאֲרִיךְ אֶת דַּרְכּוֹ כְּדֵי לִפְגֹּשׁ אֶת בַּעַל הַחֵבֶל, הַמִּלּוּי **כָּשֵׁר,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין נִשְׂיאַת הַחֵבֶל נֶחְשֶׁבֶת לִמְלָאכָה. וְאִם מוֹלִיכוֹ **שֶׁלֹּא לְדַרְכּוֹ** - שֶׁהֵצְרִיךְ לְעַקֵּם אֶת הַדֶּרֶךְ כְּדֵי לִמְצֹא אֶת בַּעַל הַחֵבֶל, **פָּסוּל** הַמִּלּוּי מֻחְמֶמֶת מְלַאכְתּוֹ. וְעַל אֹפֶן זֶה שֶׁהוֹלִיךְ אָדָם אֶת הַחֵבֶל שֶׁלֹּא לְדַרְכּוֹ, הָלַךְ חָכָם אֶחָד לְיִבְנֶה לִשְׁאֹל אֶת הַסַּנְהֶדְרִין שֶׁגָּלְתָה לְשָׁם, וּשְׁאָלָם כֵּן **שְׁלֹשָׁה מוֹעֲדוֹת,** וְרַק **בַּמּוֹעֵד הַשְּׁלִישִׁי הִכְשִׁירוּ לוֹ בְּהוֹרָאַת שָׁעָה** - לְאוֹתוֹ הַזְּמַן בִּלְבַד, לְפִי שֶׁהָיְתָה זוֹ שְׁעַת הַדְּחָק, אַךְ בִּלֹּא זאת אֵין לְהַכְשִׁיר: **מִשְׁנָה ז** **מְלָאכָה בְּסִבּוּב הַחֵבֶל עַל יָד עַל יָד:** הַמְכַנֵּן - הַמְסַבֵּב **אֶת הַחֵבֶל עַל יָד עַל יָד** - מְעַט מְעַט עַל יָדוֹ, תּוֹךְ כְּדֵי שֶׁמַּעֲלֶה אֶת הַדְּלִי מֵהַמְּעָיָן, **כָּשֵׁר,** שֶׁסִּבּוּב זֶה נַעֲשָׂה לְצָרְכּוֹ הַעֲלָאַת הַמַּיִם וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לִמְלָאכָה אַחֶרֶת הַפּוֹסֶלֶת אֶת הַמַּיִם. **וְאִם כִּנְּנוֹ** [-סִבְּבוֹ] **בְּאַחֲרוֹנָה** - רַק לְאַחַר שֶׁגָּמַר לְהַעֲלוֹת אֶת הַדְּלִי, **פָּסוּל,** שֶׁסִּבּוּב זֶה הוּא מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ לְצָרְכּוֹ מִלּוּי הַמַּיִם. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָזֶה** שֶׁכִּנֵּן אֶת הַחֵבֶל בָּאַחֲרוֹנָה **הִכְשִׁירוּ** הַסַּנְהֶדְרִין בְּיַבְנֶה **בְּהוֹרַאת שָׁעָה** מֻחֶמֶת הַדְּחָק, וְלֹא לְמִי שֶׁהֵאֱרִיךְ אֶת דַּרְכּוֹ לְצָרְכּוֹ הוֹלָכַת הַחֵבֶל כְּמִבְאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת: **מִשְׁנָה ח** **מְלָאכָה הַנַּעֲשֵׂית אַחַר הַמִּלּוּי לְצָרְכּוֹ הֶחְשִׁכוֹ:** **הַמַּצְנִיעַ אֶת הֶחָבִית** שֶׁדְּלָה בָּהּ מַיִם מִן הַמְּעָיָן לְאַחַר שֶׁעָרָה אוֹתָם לַשֹּׁקֶת, כְּדֵי **שֶׁלֹּא תִּשָּׁבֵר, אוֹ שֶׁכְּפָאָהּ** [-שֶׁהָפַךְ אוֹתָהּ] **עַל פִּיהָ עַל מְנָת לְנַגְּבָהּ** [-לְיַבְּשָׁהּ], אִם עָשָׂה כֵּן כְּדֵי לַחֲזֹר **וּלְמַלֹּאת בָּהּ** מַיִם נוֹסָפִים לְקִדּוּשׁ זֶה, **כָּשֵׁר,** שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה זוֹ לְצָרְכּוֹ מִלּוּי מַיִם. וְאִם עָשָׂה כֵּן כְּדֵי **לְהוֹלִיךְ בָּהּ אֶת** הַמַּיִם שֶׁכְּבָר שָׁאַב לְאַחַר **הַקִּדּוּשׁ, פָּסוּל,** שֶׁעָשָׂה מְלָאכָה קֹדֶם קִדּוּשׁ הַמַּיִם. **הַמְפַנֶּה חֲרָסִין מִתּוֹךְ הַשֹּׁקֶת** לְאַחַר שֶׁהֶעֱלָה מַיִם מֵהַמְּעָיָן וְהוּא נוֹתָנָם לַשֹּׁקֶת, **בִּשְׁבִיל שֶׁתַּחֲזִיק מַיִם הָרַבֵּה,** הַמַּיִם **כְּשֵׁרִין,** שֶׁמְּלָאכָה זוֹ הִיא לְצָרְכּוֹ הַמִּלּוּי. **וְאִם** עָשָׂה כֵּן **בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִהְיוּ** הַחֲרָסִים **מְעַכְּבִין אוֹתוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא זוֹלֵף** [-מַזֶּה] **אֶת הַמַּיִם** אַחַר קִדּוּשָׁם עַל הַטְּמֵאִים לְטַהֲרָם, הַמִּלּוּי **פָּסוּל** מֻחֶמֶת מְלַאכְתּוֹ זוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא נַעֲשְׂתָה לְצָרְכּוֹ מִלּוּי הַמַּיִם: **מִשְׁנָה ט** **פְּסוּל מְלָאכָה וְהֶסֵּחַ הַדַּעַת: מִי שֶׁהָיוּ מֵימָיו עַל כְּתֵפוֹ,** וְקֹדֶם קִדּוּשׁ הַמַּיִם **הוֹרָה הוֹרָאָה** לְהַתִּיר אוֹ לֶאֱסֹר, לְטַמֵּא אוֹ לְטַהֵר, לִפְטֹר אוֹ לְחַיֵּב, וְכֵן אִם **הָרְאָה לַאֲחֵרִים אֶת הַדֶּרֶךְ,** וְכֵן אִם **הָרַג נָחָשׁ וְעַקְרָב** שֶׁלֹּא הָיוּ מְעַכְּבִים אוֹתוֹ בְּדַרְכּוֹ, וְכֵן אִם נָטַל **אֻכָּלִים** כְּדֵי **לְהַצְנִיעָם** וְלֹא לְאָכְלָם, הַמִּלּוּי **פָּסוּל** מִשּׁוּם מְלָאכָה [הֲרִיגַת נָחָשׁ וְעַקְרָב וּנְטִילַת אֻכָּלִים] אוֹ מִשּׁוּם הֶסֵּחַ הַדַּעַת [הוֹרָאַת הוֹרָאָה אוֹ הוֹרָאַת הַדֶּרֶךְ]. וְאִם נָטַל **אֻכָּלִין** כְּדֵי **לְאָכְלָן, כָּשֵׁר,** שֶׁזּוֹ מְלָאכָה לְצָרְכּוֹ הַמַּיִם, שֶׁאִם הוּא רָעֵב אֵין לוֹ כֹּחַ לְהוֹלִיךְ אֶת הַמַּיִם. וְכֵן אִם הָרַג אֶת **הַנָּחָשׁ וְהָעַקְרָב שֶׁהָיוּ מְעַכְּבִים אוֹתוֹ** בְּדַרְכּוֹ, **כָּשֵׁר,** שֶׁמְּלָאכָת הֲרִיגָתָם הִיא צָרְכּוֹ הוֹלָכַת הַמַּיִם. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא** פּוֹסֵל **מִשּׁוּם מְלָאכָה, בֵּין** אִם **עָמַד** [-הִתְעַכֵּב] בְּעֵת עֲשִׂיָּתָהּ, **בֵּין** אִם **לֹא עָמַד,** הַמִּלּוּי **פָּסוּל. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ** פּוֹסֵל **מִשּׁוּם מְלָאכָה** אֶלָּא מִשּׁוּם הֶסֵּחַ הַדַּעַת, כְּגוֹן הוֹרָאַת דָּבָר הֲלָכָה אוֹ הוֹרָאַת הַדֶּרֶךְ, אִם **עָמַד** וְהִתְעַכֵּב בְּדַרְכּוֹ מֵחֲמָתוֹ, הַמִּלּוּי **פָּסוּל. וְאִם לֹא עָמַד, כָּשֵׁר:** **מִשְׁנָה י** **מַיִם שֶׁנִּמְסְרוּ לְשׁוֹמֵר:** הַמּוֹסֵר **מֵימָיו** לְאָדָם **טָמֵא,** הַמַּיִם **פְּסוּלִין,** שֶׁאֵין הַשּׁוֹמֵר מַקְפִּיד לְשָׁמְרָם מִטֻּמְאָה וְאֵין כָּאן 'לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה' (במדבר יט ט). **וְאִם** מְסָרָם **לְטָהוֹר,** הַמַּיִם **כְּשֵׁרִין,** וַאֲפִלּוּ אִם עָשׂוּ הַבָּעָלִים מְלָאכָה, כֵּיוָן שֶׁהֵם בִּרְשׁוּת הַשּׁוֹמֵר, וְאִם הַשּׁוֹמֵר עָשָׂה בָּהֶם מְלָאכָה, פְּסָלָם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף כְּשֶׁמְּסָרָם לְטָמֵא** הַמַּיִם **כְּשֵׁרִין, אִם לֹא עָשׂוּ הַבָּעָלִים מְלָאכָה** בָּהֶם, שֶׁאַף אַחַר שֶׁמְּסָרָם לְשׁוֹמֵר עֲדַיִן הֵם בִּרְשׁוּת הַבָּעָלִים. אֲבָל אִם עָשׂוּ הַבָּעָלִים מְלָאכָה בַּמַּיִם, פְּסָלוּם: **מִשְׁנָה יא** **סִיּוּעַ בְּמִלּוּי בֵּין שְׁנֵי מְמַלְּאִים:** שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְמַלְּאִין מַיִם **לַחַטָּאת** מִן הַמְּעָיָן, **וְהִגְבִּיהוּ זֶה עַל זֶה** - וְסִיְּעוּ זֶה לָזֶה בְּהַגְבָּהַת הַמַּיִם, וְכֵן אִם **נָטַל זֶה לָזֶה קוֹצוֹ** - קוֹץ שֶׁנִּתְחַב לוֹ בְּיָדוֹ, אֲזַי אִם מִלּוּי מֵימֵיהֶם כְּדֵי לְקַדְּשָׁם **בְּקִדּוּשׁ אֶחָד,** הַמִּלּוּי **כָּשֵׁר.** שֶׁהַסִּיּוּעַ וְהוֹצָאַת הַקּוֹץ הֵם לְצָרְכּוֹ הַמִּלּוּי. אֲבָל אִם מִלְּאוּ עַל מְנָת לְקַדֵּשׁ **בִּשְׁנֵי קִדּוּשִׁין, פָּסוּל** כָּל מִלּוּי מִשּׁוּם מְלָאכָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף** אִם מִלְּאוּ אֶת הַמַּיִם עַל מְנָת לְקַדְּשָׁם **בִּשְׁנֵי קִדּוּשִׁין,** מִלּוּי שְׁנֵיהֶם **כָּשֵׁר, אִם הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן** וְאָמַר כָּל אֶחָד מֵהֶם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁכְּשֶׁאַסַּיֵּעַ בְּיָדְךָ בְּהַגְבָּהַת הַמַּיִם אוֹ בִּנְטִילַת הַקּוֹץ יִהְיוּ גַּם מֵימַי בִּרְשׁוּתְךָ, וּלְאַחַר מִכֵּן אֶטֹּל אֶת מֵימַי לִרְשׁוּתִי, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נִמְצָא שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הָיוּ הַמַּיִם בִּרְשׁוּת הַמְסַיֵּעַ וְלֹא פְּסָלָם בְּמַלַּאכְתּוֹ: **מִשְׁנָה יב** **מְלָאכָה שֶׁנַּעֲשְׂתָה לְצָרְכֵּי הַמַּיִם וְחִשַּׁב עָלֶיהָ לְצָרְכּוֹ מְלָאכֶת חֻלִּין:** **הַפּוֹרֵץ** גָּדֵר בְּדַרְכּוֹ עִם הַמַּיִם **עַל מְנָת לִגְדֹּר, כָּשֵׁר,** שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְצָרְכֵּי הַמַּיִם אַף שֶׁחִשְּׁבָהּ לַעֲשׂוֹת כֵּן כְּדֵי לִגְדֹּר. **וְאִם** חָזַר וְגָדַר אוֹתָהּ לִפְנֵי הַקִּדּוּשׁ, **פָּסוּל,** שֶׁמְּלָאכָה זוֹ אֵינָהּ צָרְכֵּי הַמַּיִם. וְכֵן דִּין **הָאוֹכֵל עַל מְנָת לְקַצּוֹת** תְּאֵנִים, **כָּשֵׁר,** שַׁאַף שֶׁלְּקָטָם עַל מְנָת לְיַבְּשָׁם וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶם גְּרוֹגָרוֹת כֵּיוָן שֶׁלִּבְסוֹף אֲכָלָם, נִמְצָא שֶׁמְּלַאכְתּוֹ הָיְתָה נְטִילַת אֻכָלִים לַאֲכִילָה שֶׁאֵינָהּ מְלָאכָה פּוֹסֶלֶת (לעיל מ"ט). **וְאִם קָצָה** - וְאִם הִנִּיחָם בְּמָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִים אוֹתָן לְיַבּוּשׁ, הַמִּלּוּי **פָּסוּל** מֻחֶמֶת מְלָאכָה זוֹ. וְאִם **הָיָה אוֹכֵל** לְאַחַר הַמִּלּוּי, **וְהוֹתִיר** מִקְצָת מִמַּאֲכָלוֹ, **וְזָרַק** אֶת **מַה שֶּׁנּוֹתַר בְּיָדוֹ לְתַחַת** אִילָן **הַתְּאֵנָה אוֹ לְתוֹךְ הַמִּקְצֶה** - מַחֲצֶלֶת שֶׁבְּתוֹכָהּ שׁוֹטְחִים אֶת הַתְּאֵנִים לְיַבּוּשׁ, **בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא יֹאבַד** הַמַּאֲכָל הַנּוֹתָר, הַמִּלּוּי **פָּסוּל,** מֻחֶמֶת מְלָאכֶת הַצְנָעַת הָאֻכָלִים:

מסכת פרה פרק ז

המבוארות

המקדש לשנים כאחד, שניהן כשרין - שכל אחד מהם יכול לומר לחבירו: אני אמלא מים לצורך מי חטאת שלך, ובלבד שיהא לכל אחד מהם כלי משלו, שאם לא כן, הרי הוא כמקדש לשנים בזה אחר זה, שהראשון כשר והשני פסול, שהרי בעל המים קידש את מימיו קודם שחברו קידש את מימיו, והשני פסל את מימיו כשקידש את מימי חברו קודם קידוש מימיו שלו.

מי חטאת: הממלא לו ולחטאת - מקצתם לצרכו עצמו ומקצתם לצורך מי חטאת, **ממלא את שלו תחלה וקושרו באסל** - במוט של שואבי מים שתולים בו כדי מים בשני קצוותיו, **ואחר כך ממלא את של מי החטאת. ואם מלא את של מי החטאת תחלה ואחר כך מלא את שלו, פסול** מחמת מלאכת השאיבה לצרכו. ורגילים היו לשאת את המוט על כתפיהם באפן שכד אחד לפניו וכד אחד לאחוריו, **ונותן את הכד עם המים שלו לאחוריו, ואת הכד של מי חטאת לפניו,** כדי שיוכל לשמרם כמו שנאמר (במדבר יט ט) 'למשמרת למי נדה' שאינם 'מי נדה' אלא בהיותם שמורים. **ואם נתן את של חטאת לאחוריו, פסול.** ואם היו **שניהן** [-שני הכדים] **של** מי **חטאת, נותן אחד לפניו ואחד לאחוריו, וכשר, מפני שאי אפשר** לעשות בהם שמירה מעלה מזו, שהרי איננו יכול לתת את שניהם מלפניו. [וגרסת הרע"ב: **מפני שאפשר,** ופרושו, שיכול לשמר גם את שלאחוריו, שנזקר לשמרו על ידי שרואה את שלפניו]: **משנה ו** **פסול מלאכה בהולכת החבל ששאב בו:** **המוליך את החבל** ששאב בו את המים **בידו** כדי להחזירו לבעליו לאחר השאיבה, אם מוליכו **לדרכו** - שלא הצריך לאריך את דרכו כדי לפגוש את בעל החבל, **המילוי כשר,** שבאפן זה אין נשיאת החבל נחשבת למלאכה. ואם מוליכו **שלא לדרכו** - שהצריך לעקם את הדרך כדי למצא את בעל החבל, **פסול** המלוי מחמת מלאכה. ועל אפן **זה** שהוליך אדם את החבל שלא לדרכו, הלך חכם אחד **ליבנה** לשאל את הסנהדרין שגלתה לשם, ושאלם כן **שלשה מועדות,** ורק **במועד השלישי הכשירו לו בהוראת שעה** - לאותו הזמן בלבד, לפי שהיתה זו שעת הדחק, אך בלא זאת אין להכשיר: **משנה ז** **מלאכה בסבוב החבל על יד על יד:** **המכנן** - המסבב **את החבל על יד על יד** - מעט מעט על ידו, תוך כדי שמעלה את הדלי מהמעין, **כשר,** שסבוב זה נעשה לצרך העלאת המים ואינו נחשב למלאכה אחרת הפוסלת את המים. **ואם כיננו** [-סבבו] **באחרונה** - רק לאחר שגמר להעלות את הדלי, **פסול,** שסבוב זה הוא מלאכה שאינה לצרך מלוי המים. **אמר רבי יוסי, לזה** שכיונן את החבל באחרונה **הכשירו** הסנהדרין ביבנה **בהוראת שעה** מחמת הדחק, ולא למי שהאריך את דרכו לצרך הולכת החבל כמבאר במשנה הקודמת: **משנה ח** **מלאכה הנעשית אחר המלוי לצרך החשכו:** **המצניע את החבית** שדלה בה מים מן המעין לאחר שערה אותם לשקת, כדי **שלא תשבר, או שכפאה** [-שהפך אותה] **על פיה על מנת לנגבה** [-ליבשה], אם עשה כן כדי לחזר **ולמלאת בה** מים נוספים לקדוש זה, **כשר,** שעשה מלאכה זו לצרכו מלוי מים. ואם עשה כן כדי **להוליך בה את** המים שכבר שאב לאחר **הקדוש, פסול.** המפנה חרסין **מתוך השקת** לאחר שהעלה מים מהמעין והוא נותנם לשקת, **בשביל שתחזיק מים הרבה,** המים **כשרין,** שמלאכה זו היא לצרך המלוי. **ואם** עשה כן **בשביל שלא יהיו** החרסים **מעכבין אותו בשעה שהוא זולף** [-מזה] **את המים** אחר קדושם על הטמאים לטהרם, המלוי **פסול** מחמת מלאכה זו, שהרי לא נעשתה לצרך מלוי המים: **משנה ט** **פסול מלאכה והסח הדעת: מי שהיו מימיו על כתפו,** וקדם קדוש המים **הורה הוראה** להתיר או לאסר, לטמא או לטהר, לפטר או לחייב, וכן אם **הראה לאחרים את הדרך,** וכן אם **הרג נחש ועקרב** שלא היו מעכבים אותו בדרכו, וכן אם **נטל אוכלים** כדי **להצניעם** ולא לאכלם, המלוי **פסול** משום מלאכה [הריגת נחש ועקרב ונטילת אוכלים] או משום הסח הדעת [הוראת הוראה או הוראת הדרך]. ואם נטל **אוכלין** כדי **לאכלן, כשר,** שזו מלאכה לצרך המים, שאם הוא רעב אין לו כח להוליך את המים. וכן אם הרג את **הנחש והעקרב שהיו** מעכבים **אותו** בדרכו, **כשר,** שמלאכת הריגתם היא צרך הולכת המים. **אמר רבי יהודה, זה הכלל, כל דבר שהוא** פוסל **משום מלאכה, בין** אם **עמד** [-התעכב] בעת עשיתה, **בין** אם **לא עמד,** המלוי **פסול. דבר שאינו** פוסל **משום מלאכה** אלא משום הסח הדעת, כגון הוראת דבר הלכה או הוראת הדרך, אם **עמד** והתעכב בדרכו מחמתו, המלוי **פסול. ואם לא עמד, כשר:** **משנה י** **מים שנמסרו לשומר: המוסר מימיו** לאדם **טמא,** המים **פסולין,** שאין השומר מקפיד לשמרם מטמאה ואין כאן 'למשמרת למי נדה' (במדבר יט ט). **ואם** מסרם **לטהור,** המים **כשרין,** ואפלו אם עשו בעלים מלאכה, כיון שהם ברשות השומר, ואם השומר עשה בהם מלאכה, פסלם. **רבי אליעזר אומר, אף כשמסרם לטמא** המים **כשרין, אם לא עשו הבעלים מלאכה** בהם, שאף אחר שמסרם לשומר עדין הם ברשות הבעלים. אבל אם עשו הבעלים מלאכה במים, פסלום: **משנה יא** **סיוע במלוי בין שני ממלאים:** **שנים שהיו ממלאין** מים **לחטאת** מן המעין, **והגביהו זה על זה** - וסיעו זה לזה בהגבהת המים, וכן אם **נטל זה לזה קוצו** - קוץ שנתחב לו בידו, אזי אם מלוי מימיהם כדי לקדשם **בקדוש אחד,** המלוי **כשר.** שהסיוע והוצאת הקוץ הם לצרך המלוי. אבל אם מלאו על מנת לקדש **בשני קדושין, פסול** כל מלוי משום מלאכה. **רבי יוסי אומר, אף** אם מלאו את המים על מנת לקדשם **בשני קדושין, אם התנו** ביניהן ואמר כל אחד מהם לחברו, שכשאסייע בידך בהגבהת המים או בנטילת הקוץ יהיו גם מימי ברשותך, ולאחר מכן אטול את מימי לרשותי, שבאפן זה נמצא שבאותה שעה לא היו המים ברשות המסייע ולא פסלם במלאכתו: **משנה יב** **מלאכה שנעשתה לצרך המים וחשב עליה לצרך מלאכת חלין:** **הפורץ** גדר בדרכו עם המים **על מנת לגדר, כשר,** שמלאכתו לצרך המים אף שחשבה לעשות כן כדי לגדר. **ואם** חזר וגדר **אותה** לפני הקדוש, **פסול,** שמלאכה זו איננה צרך המים. וכן דין **האוכל על מנת לקצות** תאנים, **כשר,** שאף שלקטם על מנת ליבשם ולעשות מהם גרוגרות כיון שלבסוף אכלם, נמצא שמלאכתו היתה נטילת אכלים לאכילה שאינה מלאכה פוסלת (לעיל מ"ט). **ואם קצה** - ואם הניחם במקום שמניחים אותן ליבוש, המלוי **פסול** מחמת מלאכה זו. ואם **היה אוכל** לאחר המלוי, **והותיר** מקצת ממאכלו, **וזרק** את **מה ששנותר בידו לתחת** אילן **התאנה או לתוך המקצה** - מחצלת שבתוכה שוטחים את התאנים ליבוש, **בשביל שלא יאבד** המאכל הנותר, המלוי **פסול,** מחמת מלאכת הצנעת האכלים:

משניות

המקדש לשנים כאחד, שניהן כשרין: ד קדש לי ואקדש לך, הראשון כשר. מלא לי ואמלא לך, האחרון כשר. קדש לי ואמלא לך, שניהם כשרים. מלא לי ואקדש לך, שניהם פסולים: **ה** הממלא לו ולחטאת, ממלא את שלו תחלה וקושרו באסל ואחר כך ממלא את של חטאת. ואם מלא של חטאת תחלה וקושרו באסל ואחר כך מלא את שלו, פסול. נותן את שלו לאחורין ואת של חטאת לאחורין, פסול. היו שניהן של חטאת, נותן אחד לפניו ואחד לאחורין, וכשר, מפני שאי אפשר: **ו** המוליך את החבל בידו, לדרכו, כשר. ושלא לדרכו, פסול. זה הלך ליבנה שלשה מועדות, ובמועד שלישי הכשירו לו הוראת שעה: **ז** המכנן את החבל על יד על יד, כשר. ואם כיננו באחרונה, פסול. אמר רבי יוסי, לזה הכשירו הוראת שעה: **ח** המצניע את החבית שלא תשבר, או שכפאה על פיה על מנת לנגבה, כשר. להוליך בה את הקדוש, פסול. המפנה חרסין מתוך השקת בשביל שתחזיק מים הרבה, כשרין. ואם בשביל שלא יהיו מעכבין אותו בשעה שהוא זולף את המים, פסול: **ט** מי שהיו מימיו על כתפו והורה הורה, והראה לאחרים את הדרך, והרג נחש ועקרב, ונטל אכלים להצניעם, פסול. לאכלן, כשר. הנחש והעקרב שהיו מעכבים אותו, כשר. אמר רבי יהודה, זה הכלל, כל דבר שהוא משום מלאכה, בין עמד בין לא עמד, פסול. דבר שאינו משום מלאכה, בין עמד בין לא עמד, פסול. ואם נתן את של חטאת לאחורין ואת של חטאת לאחורין, פסול. היו שניהן של חטאת, נותן אחד לפנין ואחד לאחורין, וכשר, מפני שאי אפשר: **י** המוסר מימיו לטמא, פסולין. ולטהור, כשרין. רבי אליעזר אומר, אף לטמא כשרין אם לא עשו הבעלים מלאכה: **יא** שנים שהיו ממלאין לחטאת והגביהו זה על זה ונטל זה לזה קוצו, בקדוש אחד, כשר. בשני קדושין, פסול. רבי יוסי אומר, אף בשני קדושין כשר אם התנו ביניהן: **יב** הפורץ על מנת לגדר, כשר. ואם גדר, פסול. האוכל על מנת לקצות, כשר. ואם קצה, פסול. היה אוכל והותיר וזרק מה שבידו לתחת התאנה או לתוך המקצה בשביל שלא יאבד, פסול:

משניות

פֶּרֶק ח

דִּין הַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים לְמֵי חַטָּאת, וְשִׁמּוּר הַמַּיִם מִטֻּמְאָה. וּמִתּוֹךְ כָּךְ מַה אֲפָנִים שֶׁל דְּבָרִים הַנִּטְמְאִים מִתּוֹלֶדֶת הַטֻּמְאָה אַךְ לֹא מֵהַטֻּמְאָה עַצְמָהּ:

מִשְׁנָה א **שְׁנַיִם הַמְּשַׁמְּרִים אֶת הַמַּיִם: שְׁנַיִם שֶׁהֵיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַשֹּׁקֶת** הַמְלֵאָה מַיִם לְמֵי חַטָּאת, **וְנִטְמָא אֶחָד מֵהֶם,** הַמַּיִם **כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי** וְהוּא מְשַׁמְּרָם. וְכֵן אִם **טָהַר** הָרִאשׁוֹן מִטֻּמְאָתוֹ, **וְנִטְמָא הַשֵּׁנִי, הַמַּיִם כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן** שֶׁעִתָּה הוּא טָהוֹר. **נִטְמְאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת** - וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, הַמַּיִם **פְּסוּלִין,** שֶׁטֻּמְאַת אֵינוֹ מוֹעִיל לִשְׁמִירַת מֵי חַטָּאת (לעיל פ"ד מ"י). **וְכֵן אִם עָשָׂה אֶחָד מֵהֶן מְלָאכָה,** הַמַּיִם **כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי** שֶׁלֹּא עָשָׂה מְלָאכָה. וְכֵן אִם **עָמַד** - הִפְסִיק הָרִאשׁוֹן מִמְּלַאכְתּוֹ, **וְעָשָׂה הַשֵּׁנִי מְלָאכָה,** הַמַּיִם **כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן** בְּאוֹתָהּ שָׁעָה **בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן. וְאִם עָשׂוּ שְׁנֵיהֶן** מְלָאכָה **כְּאַחַת** - בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, הַמַּיִם **פְּסוּלִין:**

מִשְׁנָה ב **אֲפָנִים שֶׁהַמְּטַמֵּא אֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם וְהַכֵּלִי שֶׁטְּמֵא מְטַמֵּא אָדָם: הַמְקַדֵּשׁ מֵי חַטָּאת, לֹא יִנְעַל אֶת הַסַּנְדָּל,** מִשּׁוּם **שֶׁאִם נָפְלוּ מַשְׁקִין** שֶׁאֵינָם טְהוֹרִים לְחַטָּאת [אֲפִלּוּ אִם הֵם טְהוֹרִים לְעִנְיַן קֹדֶשׁ] **עַל הַסַּנְדָּל,** הֲרֵי הוּא **נִטְמָא** לְעִנְיַן חַטָּאת, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (פ"י מ"ב), **וְטִמְּאָהוּ** - וְחוֹזֵר הַסַּנְדָּל וּמְטַמֵּא אֶת הָאָדָם. וְאַף שֶׁכְּלֵי שֶׁנִּטְמָא מְמַשְּׁקִים אֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם, אֲבָל לְעִנְיַן טָהֳרַת חַטָּאת לֹא מוֹנִים 'רִאשׁוֹן' וְ'שֵׁנִי' לְטֻמְאָה, אֶלָּא כָּל טֻמְאָה מְטַמֵּאת אֲפִלּוּ אָדָם, כְּפִי שֶׁיִּבֹּאַר לְהַלָּן (שם). **וַהֲרֵי זֶה** [-הָאָדָם] כְּאִלּוּ **אוֹמֵר לַסַּנְדָּל, מְטַמְּאֶיךָ** - הַמַּשְׁקִים שֶׁטִּמְּאוּךָ **לֹא טִמְּאוּנִי** - אֵין בְּכֹחָם לְטַמֵּא אוֹתִי, שֶׁאֵין מַשְׁקִים מְטַמְּאִים אָדָם הַטָּהוֹר לְפָרָה אֶלָּא אִם כֵּן נָגְעוּ בְּיָדָיו, **וְאִלּוּ אַתָּה** הַסַּנְדָּל שֶׁנִּטְמָאתָ מִכֹּחָם **טִמְּאתָנִי.** וְכֵן אִם **נָפְלוּ מַשְׁקִין** שֶׁאֵינָם טְהוֹרִים לְחַטָּאת **עַל בְּשָׂרוֹ** שֶׁל הַמְקַדֵּשׁ, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר** [אֶלָּא אִם כֵּן נָגְעוּ בְּיָדָיו]. וְאִלּוּ אִם **נָפְלוּ** הַמַּיִם **עַל כְּסוּתוֹ, נִטְמֵאת** הַכְּסוּת, **וְטִמְּאַתּוּ** - וְחוֹזֶרֶת וּמְטַמֵּאת אֶת הָאָדָם הַלּוֹבְשָׁהּ. **וַהֲרֵי זֶה אוֹמֵר** לַכְּסוּת, **מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי** - הַמַּשְׁקִים הַלָּלוּ שֶׁטִּמְּאוּךָ אֵין בְּכֹחָם לְטַמְּאוֹתִי, **וְאִלּוּ אַתָּה** שֶׁנִּטְמֵאתָ מִכֹּחָם **טִמֵּאתָנִי:**

מִשְׁנָה ג **אַף נוֹסָף שֶׁל טֻמְאַת תּוֹלֶדָה בְּמָקוֹם שֶׁהָאָב אֵינוֹ מְטַמֵּא: הַשּׁוֹרֵף פָּרָה** אֲדֻמָּה **וּפָרִים** הַנִּשְׂרָפִים [כְּגוֹן פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וּפַר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר], **וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר** לַעֲזָאזֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, דִּין הַשּׁוֹרֵף שֶׁהוּא נִטְמָא **וּמְטַמֵּא** אֶת **הַבְּגָדִים** שֶׁעָלָיו אוֹ שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּעֵת עִסּוּקוֹ בַּפָּרָה, בַּפָּרִים אוֹ בַּשָּׂעִיר, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (במדבר יט ח, ויקרא טז כח) 'יְכַבֵּס בְּגָדָיו'. וְאִלּוּ **פָּרָה** אֲדֻמָּה **וּפָרִים** הַנִּשְׂרָפִים **וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ עַצְמָן, אֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים** בְּמַגָּע. **וַהֲרֵי זֶה** הַבָּגֵד כְּאִלּוּ **אוֹמֵר** לָאָדָם הָאוֹכֵל, **מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי** - נִבְלַת עוֹף טָהוֹר אֵין בְּכֹחָהּ לְטַמֵּא אוֹתִי בְּמַגָּע, **וְאִלּוּ אַתָּה** שֶׁנִּטְמֵאתָ מֵחֲמָתָהּ **טִמֵּאתָנִי:**

מִשְׁנָה ד **אַף נוֹסָף בְּטֻמְאַת נִבְלַת עוֹף טָהוֹר: הָאוֹכֵל** כְּזַיִת **מִנִּבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר, וְהִיא בְּבֵית הַבְּלִיעָה** שֶׁלּוֹ, **מְטַמֵּא** אֶת **הַבְּגָדִים** שֶׁעָלָיו, וְכֵן אֶת הַכֵּלִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, **וְאִלּוּ הַנִּבְלָה עַצְמָהּ אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּגָדִים.** וַהֲרֵי זֶה הַבָּגֵד **אוֹמֵר** לָאָדָם הָאוֹכֵל, **מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי** - נִבְלַת עוֹף טָהוֹר אֵין בְּכֹחָהּ לְטַמֵּא אוֹתִי בְּמַגָּע, **וְאִלּוּ אַתָּה** שֶׁנִּטְמֵאתָ מֵחֲמָתָהּ **טִמֵּאתָנִי: מִשְׁנָה ה** **אַף נוֹסָף בְּטֻמְאַת מַשְׁקִין: כָּל וְלַד הַטְּמֵאוֹת** כְּגוֹן רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי לְטֻמְאָה, **אֵינוֹ מְטַמֵּא כֵּלִים, אֶלָּא מַשָּׂא** שֶׁנִּטְמְאוּ **חֲכָמִים** שֶׁיִּטַּמֵּא כֵּלִים מֵחֲמַת מַשְׁקִים הַיּוֹצְאִים מֵהַזָּב, כְּגוֹן רֹקּוֹ וּמֵימֵי רַגְלָיו, שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמְּאִים אָדָם. וְאִם **נִטְמָא מַשָּׂא** בְּוֹלֵד הַטֻּמְאָה, וְחָזַר וְנָגַע אוֹתוֹ מַשָּׂא בְּכֵלִים **טִמְּאָן,** מֵהַטַּעַם שֶׁנִּתְבָּאֵר. וַהֲרֵי **זֶה** הַכְּלִי **אוֹמֵר** לַמַּשָּׂא, **מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי** - וְלַד הַטֻּמְאָה שֶׁנִּטְמֵאת מִמֶּנּוּ אֵין בְּכֹחוֹ לְטַמֵּא אוֹתִי, **וְאִלּוּ אַתָּה** שֶׁנִּטְמֵאתָ מִכֹּחוֹ **טִמֵּאתָנִי: מִשְׁנָה ו** **אַף נוֹסָף בְּטֻמְאַת**

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק ח

פרק ח א שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַשֹּׁקֶת, נִטְמָא אֶחָד מֵהֶם, כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל שֵׁנִי. טָהַר, וְנִטְמָא שֵׁנִי, כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן. נִטְמְאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, פְּסוּלִין. עָשָׂה אֶחָד מֵהֶן מְלָאכָה, כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל שֵׁנִי. עָמַד, וְעָשָׂה הַשֵּׁנִי מְלָאכָה, כְּשֵׁרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן. עָשׂוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, פְּסוּלִין:

ב הַמְקַדֵּשׁ מֵי חַטָּאת, לֹא יִנְעַל אֶת הַסַּנְדָּל. שֶׁאִם נָפְלוּ מַשְׁקִין עַל הַסַּנְדָּל, נִטְמָא וְטִמְּאָהוּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי. נָפְלוּ מַשְׁקִין עַל בְּשָׂרוֹ, טָהוֹר. נָפְלוּ עַל כְּסוּתוֹ, נִטְמֵאת וְטִמְּאַתּוּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: **ג** הַשּׁוֹרֵף פָּרָה וּפָרִים, וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר, מְטַמֵּא בְּגָדִים. פָּרָה וּפָרִים וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ עַצְמָן אֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: **ד** הָאוֹכֵל מִנִּבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר וְהִיא בְּבֵית הַבְּלִיעָה, מְטַמֵּא בְּגָדִים. הַנִּבְלָה עַצְמָהּ אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּגָדִים. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: **ה** כָּל וְלַד הַטֻּמְאוֹת אֵינוֹ מְטַמֵּא כֵּלִים, אֶלָּא מַשֵּׂא. נִטְמָא מַשֵּׂא, טִמְּאָן. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: **ו** אֵין כְּלִי חֶרֶשׂ מְטַמֵּא חֲבֵרוֹ, אֶלָּא מַשֵּׂא. נִטְמָא מַשֵּׂא, טִמְּאָהוּ. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: **ז** כָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה לְטַמֵּא אֶחָד וְלִפְסֹל אֶחָד, חוּץ מִטְּבוּל יוֹם. הֲרֵי זֶה אוֹמֵר, מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמֵּאתָנִי: **ח** כָּל הַיַּמִּים כְּמִקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א י) 'וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים', דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַיָּם הַגָּדוֹל כְּמִקְוֶה, לֹא נֶאֱמַר 'יַמִּים', אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵינֵי יַמִּים הָרְבֵּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַיַּמִּים כְּמִקְוֶה, כָּל הַמְקוָאוֹת כְּשֵׁרִים, חוּץ מִן הַיָּם הַגָּדוֹל. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל: מֵי קַרְמִיּוֹן וּמֵי נְהַר פּוּגָה פְּסוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מֵי בְצִים. מֵי בְצָעָה שֶׁחָמַר וְטִיט מִעֲרָב בָּהֶן, וְהַמַּיִם פְּסוּלִים מֵחֲמַת חֲצִיצַת הַטִּיט בֵּינָם לַכְּלִי, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יז) 'וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי' וּמַשְׁמַע בְּלֹא חֲצִיצָה. מֵי נְהַר הַיַּרְמוּךְ וּמֵי נְהַר הַיַּרְדֵּן פְּסוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מֵי תַעֲרוֹבוֹת - מַיִם שֶׁל נְהָרוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ זֶה עִם זֶה. וְאִלּוּ הֵן מֵי תַעֲרוֹבוֹת הַפְּסוּלִים, נָהָר אֶחָד כָּשֵׁר - שֶׁמֵּימָיו כְּשֵׁרִים לְמֵי חַטָּאת, וְנָהָר אֶחָד פָּסוּל - שֶׁמֵּימָיו פְּסוּלִים לְמֵי חַטָּאת, שֶׁנִּתְעָרְבוּ יַחַד, שֶׁמִּמְּקוֹם חִבּוּרָם וָהָלְאָה מֵימֵיהֶם פְּסוּלִים. אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן כְּשֵׁרִין וְנִתְעָרְבוּ, כְּשֵׁרִין. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל אַף בְּאֹפֶן זֶה, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יְבוֹאוּ לְהַתִּיר גַּם מֵי תַעֲרֹבֶת שֶׁל נָהָר כָּשֵׁר וּפָסוּל:

המבוארות

כְּלֵי חֶרֶס: אֵין כְּלִי חֶרֶשׂ מִטַּמֵּא חֲבֵרוֹ - כְּלִי חֶרֶס אַחֵר, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס נַעֲשֶׂה לְעוֹלָם אַב הַטֻּמְאָה, וּכְלִי מִקַּבֵּל טֻמְאָה רַק מֵאַב הַטֻּמְאָה, וְאֵין כְּלִי זֶה מִטַּמֵּא **אֶלָּא מַשֶּׂא,** שֶׁגָּזְרוּ שֶׁיְּקַבֵּל טֻמְאָה מְשׁוּם מַשְׁקִים הַיּוֹצְאִים מֵהַזָּב כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, וּלְאַחַר שֶׁנִּטְמָא **הַמַּשְׂא** וְחָזַר וְנָגַע בִּכְלִי חֶרֶס הַשֵּׁנִי **טִמְּאָהוּ.** וַהֲרֵי כְּלִי חֶרֶס שֵׁנִי **זֶה אוֹמֵר** לַמַּשָּׂא, **מְטַמְּאֶיךָ** - כְּלִי הַחֶרֶס הָרִאשׁוֹן **לֹא טִמְּאוּנִי, וְאִלּוּ אַתָּה** שֶׁנִּטְמֵאתָ מִכֹּחוֹ **טִמֵּאתָנִי: מִשְׁנָה ז** **אַף נוֹסָף בְּטֻמְאַת מַשְׁקִים מִכֹּחַ דָּבָר הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה: כָּל** דָּבָר **הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה** בְּמַגָּעוֹ, כְּגוֹן סְתָם יָדַיִם שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁהֵם 'שֵׁנִי לְטֻמְאָה' וּפוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה, **מְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִין** אִם נָגַע בָּהֶם **לִהְיוֹת תְּחִלָּה** - וְהֵם נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וּבְכֻלָּם **לְטַמֵּא** דָּבָר אֶחָד נוֹסָף שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי לְטֻמְאָה, **וְלִפְסֹל** עוֹד אֶחָד - שֶׁדָּבָר זֶה שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי לְטֻמְאָה אִם נָגַע בַּתְּרוּמָה עֲשָׂאָהּ שְׁלִישִׁי וּפְסָלָהּ. **חוּץ מִטְּבוּל יוֹם** שֶׁלֹּא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, שֶׁפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה בְּמַגָּעוֹ, אֲבָל אֵינוֹ מְטַמֵּא מַשְׁקִים אֲפִלּוּ אִם הֵם שֶׁל תְּרוּמָה. **וַהֲרֵי דָּבָר זֶה** שֶׁנִּטְמָא מִמַּשְׁקִים שֶׁנִּטְמְאוּ מִדָּבָר הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, **אוֹמֵר** לַמַּשְׁקִים שֶׁטִּמְּאוּהוּ, **מְטַמְּאֶיךָ לֹא טִמְּאוּנִי,** שֶׁאֵין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בַּחֻלִּין, **וְאִלּוּ אַתָּה** שֶׁנִּטְמֵאתָ מֵהֶם **טִמֵּאתָנִי,** כֵּיוָן שֶׁתִּתְקַנּוּ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ דִּין רִאשׁוֹן: **מִשְׁנָה ח** **מֵי הַיָּם כְּמִקְוֶה אוֹ כְּמַעְיָן: כָּל הַיַּמִּים** דִּינָם **כְּמִקְוֶה** וְלֹא כְּמַעְיָן, וְאֵינָם מְטַהֲרִים בְּזוֹחֲלִים [-בְּמַיִם זוֹרְמִים שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים בִּמְקוֹמָם] שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לו) 'אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר', וְתֵבַת 'אַךְ' מְמַעֶטֶת שֶׁרַק מַעְיָן כָּשֵׁר בְּזוֹחֲלִין. וְכֵן אֵין מֵימֵי הַיָּם 'מַיִם חַיִּים' וְאֵינָם כְּשֵׁרִים לְמֵי חַטָּאת וְלִטְבִילַת זָבִים וּלְצַפֳּרֵי מְצֹרָע שֶׁצְּרִיכִים מַיִם חַיִּים (לעיל פ"ו מ"ה), **שֶׁנֶּאֱמַר** (בראשית א י) **'וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים', דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** רַק **הַיָּם הַגָּדוֹל** - הָאוֹקְיָנוּס הַמַּקִּיף אֶת הָעוֹלָם דִּינוֹ **כְּמִקְוֶה,** שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר פָּסוּק זֶה בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, **וְלֹא נֶאֱמַר** בַּפָּסוּק **'יַמִּים'** בְּלָשׁוֹן רַבִּים, **אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵינֵי יַמִּים הָרְבֵּה** הַמִּתְעָרְבִים בּוֹ, לְפִי שֶׁכָּל הַנֶּחָלִים הוֹלְכִים אֵלָיו. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַיַּמִּים** דִּינָם כְּמַעְיָן רַק לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיוּ **מְטַהֲרִין בִּזוֹחֲלִין,** מִפְּנֵי שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים וְזוֹחֲלִים אֲלֵיהֶם. אַךְ כֵּיוָן שֶׁקְּרָאָם הַכָּתוּב 'מִקְוֶה', אֵין מֵימֵיהֶם מַיִם חַיִּים, **וְהֵם פְּסוּלִין לִזָבִים וְלִמְצֹרָעִים וּלְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת:** **מִשְׁנָה ט** **פְּסוּל מַיִם מֻכִּים וּפוֹסְקִים: הַמַּיִם הַמֻּכִּים** [-הַמְּזִיקִים], **פְּסוּלִים** לְמֵי חַטָּאת, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֵׁם לְוַאי (תוי"ט). **וְאִלּוּ הֵן הַמַּיִם הַמֻּכִּים, הַמְּלוּחִים וְהַפּוֹשְׁרִים. הַמַּיִם הַמְכֻזָּבִים** - הַפּוֹסְקִים מִנְּבִיעָתָם מִזְּמַן לִזְמַן, **פְּסוּלִין** לְמֵי חַטָּאת, לְפִי שֶׁאֵינָם מַיִם חַיִּים. **וְאִלּוּ הֵם הַמַּיִם הַמְכֻזָּבִים, הַמְכַזְּבִים** לְפָחוֹת פַּעַם **אֶחָד בַּשָּׁבוּעַ** - בְּשָׁבַע שָׁנִים, אֲבָל אִם פּוֹסְקִים לְעִתִּים רְחוֹקוֹת יוֹתֵר הֲרֵי הֵם כְּשֵׁרִים. וְהַמַּיִם **הַמְכֻזָּבִים בְּפֶלְמָסְיוֹת** - בְּמִלְחָמוֹת, מֵחֲמַת גִּיסוֹת הַצָּבָא שֶׁשּׁוֹתִים מֵהֶם וּמְקַלְקְלִים אֶת זְרִימָתָם, **וּבִשְׁנֵי בְּצָרוֹן** [-בַּצָּרַת] שֶׁאֵין בָּהֶם יְרִידַת גְּשָׁמִים, הֲרֵי הֵם **כְּשֵׁרִים. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל** אַף בְּמַכְזְבִים בְּפֶלְמָסְיוֹת וּשְׁנֵי בְּצָרוֹן: **מִשְׁנָה י** **מֵי נְהָרוֹת שׁוֹנִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: מֵי** נְהַר **קֵרְמִיּוֹן וּמֵי** נְהַר **פּוּגָה פְּסוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מֵי בְצִים** - מֵי בְּצָה שֶׁחָמַר וְטִיט מְעֹרָב בָּהֶן, וְהַמַּיִם פְּסוּלִים מֵחֲמַת חֲצִיצַת הַטִּיט בֵּינָם לַכְּלִי, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יז) 'וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי' וּמַשְׁמַע בְּלֹא חֲצִיצָה. **מֵי** נְהַר **הַיַּרְדֵּן וּמֵי** נְהַר **הַיַּרְמוּךְ פְּסוּלִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מֵי תַעֲרוֹבוֹת** - מַיִם שֶׁל נְהָרוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ זֶה עִם זֶה. **וְאִלּוּ הֵן מֵי תַעֲרוֹבוֹת** הַפְּסוּלִים, נָהָר **אֶחָד כָּשֵׁר** - שֶׁמֵּימָיו כְּשֵׁרִים לְמֵי חַטָּאת, **וְנָהָר אֶחָד פָּסוּל** - שֶׁמֵּימָיו פְּסוּלִים לְמֵי חַטָּאת, **שֶׁנִּתְעָרְבוּ** יַחַד, שֶׁמִּמְּקוֹם חִבּוּרָם וָהָלְאָה מֵימֵיהֶם פְּסוּלִים. אֲבָל אִם הָיוּ **שְׁנֵיהֶן כְּשֵׁרִין וְנִתְעָרְבוּ, כְּשֵׁרִין,** שֶׁהֲרֵי כָּל הַמַּיִם שֶׁבַּתַּעֲרֹבֶת כְּשֵׁרִים. **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל** אַף בְּאֹפֶן זֶה, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יְבוֹאוּ לְהַתִּיר גַּם מֵי תַעֲרֹבֶת שֶׁל נָהָר כָּשֵׁר וּפָסוּל:

משניות

מַשְׁנָה יא דֵּינָם שֶׁל מֵימוֹת שׁוֹנִים לְמֵי חַטָּאת: בְּאֵר שֶׁכָּרָה אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל [וְלֹא נִתְפָּרֵשׁ מְקוֹמָהּ], **וּמְעָרַת פַּמְיָס** הַסְּמוּכָה לָעִיר דָּן וְהִיא מְקוֹר נָהָר הַיַּרְדֵּן, **כְּשֵׁרָה**, שֶׁמֵּימֵיהֶן מַיִם חַיִּים. **הַמַּיִם שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ** מַרְאֵיהֶם אוֹ טַעְמָם, **וְשֶׁנּוּיִן מֻחְלָּמִת עַצְמָן**, כְּגוֹן מֻחְלֶּמֶת הָאֲוִיר וְכִדּוֹמָה וְלֹא מֻחְלֶּמֶת תַּעֲרֻבֶת דָּבָר אַחֵר, **כְּשֵׁרִין. אַמַּת הַמַּיִם הַבָּאָה מִמְּעָיְן רָחוֹק, כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּשְׁתַּמְּרֶנָּה שֶׁלֹּא יַפְסִיקֶנָּה אָדָם** - שֶׁלֹּא יַפְסִיק אָדָם אֶת חִבּוּרָהּ לַמַּעְיָן, שֶׁאָז אֵין מֵימֶיהָ מַיִם חַיִּים, כַּמְבאָר לְעֵיל (פ"ו מ"ה). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אֵינוֹ צָרִיךְ לְשָׁמְרָהּ אֶלָּא **הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקַת מֻתֶּרֶת** וְתוֹלִים שֶׁהִיא עֲדַיִן מְחֻבֶּרֶת לַמַּעְיָן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נוֹדַע שֶׁהִפְסִיקוּהָ. **בְּאֵר שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ חַרְסִית** [-שִׁבְרֵי כְּלֵי חֶרֶס] **אוֹ אֲדָמָה**, וְנֶעְכְּרוּ הַמַּיִם, **יַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתֵּצַל** - עַד שֶׁיַּחְזְרוּ הַמַּיִם לִהְיוֹת צְלוּלִים, וְכָל זְמַן שֶׁהֵם עֲכוּרִים הֲרֵי הֵם פְּסוּלִים כְּדִין מֵי בִּצִּים (מ"י), **דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַמְתִּין**, וְאֵין לְדוּנָם כְּמֵי בִּצִּים שֶׁהַטִּיט מְעָרֵב בָּהֶם בְּטֶבַע (תוי"ט):

פֶּרֶק ט

דִּינֵי מֵי חַטָּאת וְאֵפֶר חַטָּאת:

מַשְׁנָה א מֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם מַשְׁקִים פְּסוּלִים: צְלוֹחִית וּבָהּ מֵי חַטָּאת שֶׁכְּבָר נִתַּן בָּהֶם הָאֵפֶר, **שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ מַיִם** הַפְּסוּלִים לְהַזָּאָה **כָּל שֶׁהֵן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יַזֶּה עַל הַטָּמֵא שְׁתֵּי הַזָּיוֹת** מִמַּיִם אֵלּוּ, שֶׁלְּדַעְתּוֹ 'אֵין בְּלָהּ' וְיִתָּכֵן שֶׁהַזָּיָתוֹ תִּהְיֶה רַק מֵהַמַּיִם הַפְּסוּלִים וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ כְּלָל מֵהַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים, אֲבָל אִם יַזֶּה פַּעַם נוֹסֶפֶת הֲרֵי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁבְּאַחַת הַהַזָּיוֹת לְכָל הַפָּחוֹת הָיָה גַּם מֵהַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים, וְאַף שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁהָיָה בָּהּ גַּם מֵהַמַּיִם הַפְּסוּלִים, דַּי בְּכָךְ שֶׁמִּקְצָת הַמַּיִם כְּשֵׁרִים, שֶׁלְּפִי דַּעְתּוֹ הַזָּאָה אֵינָהּ צְרִיכָה שִׁעוּר. **וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין** אֶת הַמַּיִם לְהַזָּאָה, שֶׁלְּדַעְתָּם הַזָּאָה צְרִיכָה שִׁעוּר וְיֵשׁ בְּלָהּ', וְלֹא תִּתָּכֵן הַזָּאָה שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ כָּל שִׁעוּר הַהַזָּאָה מֵהַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים. וְאִם **יָרַד לְתוֹכָהּ** - לְתוֹךְ הַצְּלוֹחִית עִם הַמַּיִם **טַל, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יַנִּיחֶנָּה בַּחַמָּה וְהַטַּל עוֹלֶה**, שֶׁכֵּן טֶבַע הַטַּל לַעֲלוֹת כְּנֶגֶד הַחַמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז יג-יד) 'וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטַּל סָבִיב לַמַּחֲנֶה, וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטָּל'. **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין** מַיִם אֵלּוּ, שֶׁלְּפִי דַּעְתָּם הַטַּל עוֹלֶה כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ רַק כְּשֶׁיָּרַד עַל פֵּרוֹת וְכִדּוֹמָה וְלֹא כְּשֶׁהִתְעָרֵב בְּתוֹךְ מַיִם. וְאִם **נָפַל לְתוֹכָהּ** - לְתוֹךְ הַצְּלוֹחִית **מַשְׁקִין וּמֵי פֵּרוֹת, יְעָרָה** - יְרוֹקֵן אֶת כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, וְלִפְנֵי שֶׁמְּמַלְּא אוֹתָהּ בְּמֵי חַטָּאת אֲחֵרִים **צָרִיךְ לְנַגֵּב** אֶת הַצְּלוֹחִית שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בָּהּ מִמַּשְׁקִים אֵלּוּ. אֲבָל אִם נָפַל לְתוֹכָהּ **דְּיוֹ** אוֹ **קוֹמוֹס, וְקִנְקַנְתּוֹם** - מִינֵי עָפָר שֶׁצּוֹבְעִים בָּהֶם, **וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם** - מוֹתִיר אֶת רְשׁוּמוֹ, **יְעָרֶה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְנַגֵּב** לְפִי שֶׁמְּמַלְּא אוֹתָהּ בַּשֵּׁנִית, שֶׁכֵּן אִלּוּ הָיָה נִשְׁאָר מֵהֶם מַשֶּׁהוּ בְּתוֹכָהּ הָיָה רִשּׁוּמוֹ נִכָּר: **מַשְׁנָה ב מֵי חַטָּאת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכָם שְׁרָצִים**: וְאִם **נָפַל לְתוֹכָהּ** - לְתוֹךְ הַצְּלוֹחִית **שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים** וְשֶׁהוּ בְּתוֹךְ הַמַּיִם זְמַן מְרֻבֶּה עַד שֶׁנִּתְבַּקְּעוּ, **אוֹ** שֶׁלֹּא הִתְבַּקְּעוּ אַךְ **נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶם** שֶׁל הַמַּיִם, הַמַּיִם **פְּסוּלִין**, שֶׁבָּאֳפָנִים אֵלּוּ הִתְעָרְבָה לְחַת הַשְּׁרָצִים בַּמַּיִם. וְאִם נָפַל לְתוֹכָהּ **חִפּוּשִׁית, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם הִתְבַּקְּעָה אוֹ הִשְׁתַּנָּה מַרְאֵה הַמַּיִם וּבֵין אִם לֹא, **פּוֹסֶלֶת** אֶת הַמַּיִם בִּנְפִילָתָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֻלּוּלָה כְּשִׁפּוֹפֶרֶת** שֶׁל קָנֶה, וְהַמַּיִם נִכְנָסִים בָּהּ מִצַּד אֶחָד לַשֵּׁנִי וּמִתְעָרְבִים עַל הַלֵּחָה שֶׁבְּתוֹכָהּ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמְרִים, הַדַּיָּרָה וְהַכְּנָּה** - מִינֵי תּוֹלָעִים **שֶׁבְּתְבוּאָה**, אִם נָפְלוּ לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת, הַמַּיִם **כְּשֵׁרִים** אֲפִלּוּ אִם הִתְבַּקְּעוּ, **מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם לֵחָה: מַשְׁנָה ג מֵי חַטָּאת שֶׁשָּׁתָה מֵהֶם בַּעַל חַי**: מֵי חַטָּאת **שֶׁשָּׁתַת** [-שֶׁשָּׁתְתָה] **מֵהֶן בְּהֵמָה אוֹ חַיָּה, פְּסוּלִין**, שֶׁחֵלֶק מֵהַמַּשְׁקֶה חוֹזֵר מִפִּיהֶם בִּשְׁתִיָּתָם וּמְעָרֵב בּוֹ הָרֹק שֶׁלָּהֶם. וְכֵן **כָּל הָעוֹפוֹת פּוֹסְלִין** אֶת הַמַּיִם בִּשְׁתִיָּתָם מִטַּעַם זֶה, **חוּץ מִן הַיּוֹנָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מוֹצֶצֶת** אֶת הַמַּיִם, וְאֵין מַיִם חוֹזְרִים מִפִּיהָ. **כָּל הַשְּׁרָצִים אֵינָם פּוֹסְלִין** אֶת הַמַּיִם בִּשְׁתִיָּתָם, לְפִי שֶׁהֵם מוֹצְצִים כְּיוֹנָה, **חוּץ מִן הַחֲלָדָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַלֶּקֶת** - מְלַקֶּקֶת אֶת הַמַּיִם וְהָרֹק שֶׁעַל לְשׁוֹנָהּ מִתְעָרֵב עִם הַמַּיִם. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַנָּחָשׁ** פּוֹסֵל, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקִיאָה** - שֶׁלְּפָעֲמִים הוּא מַקִּיא חֲזָרָה אֶת הַמַּיִם שֶׁבִּפְיו וְהֵם מְעֹרָבִים בָּרֹק שֶׁלּוֹ, וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ גַּם לְמִעוּט הַמָּצוּי. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָעַכְבָּר** פּוֹסֵל, מִשּׁוּם שֶׁלְּפָעֲמִים רֻקּוֹ מִתְעָרֵב עִם הַמַּיִם, וְאַף שֶׁאֵין הַדָּבָר מָצוּי, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ גַּם לְמִעוּט שֶׁאָנוּ מָצוּי: **מַשְׁנָה ד מֵי חַטָּאת שֶׁחִשַּׁב עֲלֵיהֶם לִשְׁתּוֹת**: הַחוֹשֵׁב עַל מֵי חַטָּאת לִשְׁתּוֹת אוֹתָם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פָּסוּל** - הַמַּיִם נִפְסְלוּ בְּמַחֲשָׁבָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם נִשְׁמָרִים עוֹד לְמֵי חַטָּאת. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר**, אֵין הַמַּיִם נִפְסָלִים בְּמַחֲשָׁבָה, וְרַק **כְּשֶׁיַּטֶּה** אוֹתָהּ כְּדֵי לִשְׁתּוֹת מִמֶּנָּה אוֹ כְּדֵי לִטֹּל מִמֶּנָּה מַיִם לִשְׁתִיָּה, אָז נִפְסָלִים הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּמַעֲשֶׂה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמַיִם שֶׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁים** עֲדַיִן בְּאֵפֶר הַפָּרָה, **אֲבָל בְּמַיִם הַמְקֻדָּשִׁין** כְּבָר בְּאֵפֶר פָּרָה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר** שְׁאֵינָם נִפְסָלִים בְּמַחֲשָׁבָה בִּלְבַד, כֵּיוָן שֶׁמִּסְתַּבֵּר שֶׁיַּחְזֹר בּוֹ מִמַּחֲשַׁבְתּוֹ וַעֲדַיִן הֵם מִשְׁתַּמְּרִים לְמֵי חַטָּאת, וְרַק **כְּשֶׁיַּטֶּה** אֶת הֶחְבִית נִפְסָלִים הַמַּיִם. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר**, שֶׁאֵינָם נִפְסָלִים אַף עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה, וְנִפְסָלִים רַק **כְּשֶׁיִּשְׁתֶּה** מֵהֶם, וּפְסוּלִים מִטַּעַם אַחֵר, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּפִיו חוֹזֵר וּמִתְעָרֵב בָּהֶם וּפוֹסְלָם, וּלְפִיכָךְ **אִם גָּרְגֵּר** - שֶׁפָּךְ אֶת הַמַּיִם לִגְרוֹנוֹ וְלֹא שָׁתָה כְּדַרְכּוֹ הַשּׁוֹתִים, **כָּשֵׁר** - הַמַּיִם כְּשֵׁרִים, שֶׁהֲרֵי בְּאֹפֶן זֶה לֹא חָזְרוּ מַיִם מִפִּיו: **מַשְׁנָה ה בְּטוּל מֵי חַטָּאת: מֵי חַטָּאת שֶׁנִּפְסְלוּ, לֹא יִגָּבְלֵם בְּטִיט**, כְּדֵי שֶׁלֹּא **יַעֲשֶׂם תַּקָּלָה לַאֲחֵרִים**, שֶׁאִם יִגַּע אָדָם בְּטִיט זֶה, יִטְמָא מִמֵּי הַחַטָּאת הַמְעֹרָבִים בּוֹ, שֶׁאַף לְאַחַר שֶׁנִּפְסְלוּ הִנּוֹגֵעַ בָּהֶם נִטְמָא לְעִנְיַן תְּרוּמָה כְּמְבאָר לְהַלָּן (מ"ח). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, כְּבָר **בָּטְלוּ** הַמַּיִם בַּטִּיט וְאֵינָם מְטַמְּאִים. **פָּרָה שֶׁשָּׁתְתָה** [-שֶׁשָּׁתְתָה] **מֵי חַטָּאת, בְּשָׂרָהּ טָמֵא** אִם נִשְׁחֲטָה בְּתוֹךְ **מֵעֵת לְעֵת** - יְמָמָה מִשָּׁעַת שְׁתִיָּתָהּ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה עֲדַיִן לֹא הִתְעַכְּלוּ הַמַּיִם וְהֵם מְטַמְּאִים אֶת הַבָּשָׂר. אֲבָל לְאַחַר מֵעֵת לְעֵת כְּבָר הִתְעַכְּלוּ הַמַּיִם בְּמֵעֶיהָ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אַף כְּשֶׁשָּׁחֲטָהּ בְּתוֹךְ מֵעֵת לְעֵת אֵין בָּשָׂר טָמֵא, שֶׁכְּבָר **בָּטְלוּ** הַמַּיִם בְּמֵעֶיהָ: **מַשְׁנָה ו הָעֲבָרַת מֵי חַטָּאת וְאֵפֶר חַטָּאת דֶּרֶךְ נָהָר: מֵי חַטָּאת** שֶׁקֻּדְּשׁוּ בְּאֹפֶר פָּרָה, **וְאֵפֶר חַטָּאת**, גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא **יַעֲבִירֵם בְּנָהָר וּבִסְפִינָה**, מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהֶעֱבִירָם בִּסְפִינָה בַּיַּרְדֵּן וְנִמְצָא כַּזַּיִת מֵת תָּחוּב בְּקַרְקַעִית הַסְּפִינָה, וְגָזְרוּ בְּכָל אֹפֶן הַדּוֹמֶה לִסְפִינָה, וּבִכְלַל זֶה שֶׁלֹּא **יִשְׁיטֵם עַל פְּנֵי הַמַּיִם** אַף לֹא סְפִינָה, **וְלֹא יַעֲמֹד בְּצַד זֶה** שֶׁל הַנָּהָר **וְיִזְרְקֵם לְצַד זֶה. אֲבָל עוֹבֵר הוּא בַּמַּיִם** הַמַּגִּיעִים עַד צַוָּארוֹ עִם מֵי הַחַטָּאת וְאֵפֶר הַפָּרָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לִסְפִינָה. אֲבָל **עוֹבֵר הוּא הָאָדָם הַטָּהוֹר לַחַטָּאת** בִּסְפִינָה בַּנָּהָר, וְכֵן נוֹשֵׂא הוּא בְּיָדָיו כְּלֵי רֵיקָם הַטָּהוֹר כְּדֵי לְמַלֹּא בּוֹ מֵי **חַטָּאת**, וְכֵן נוֹשֵׂא כְּלֵי מָלֵא **בְּמַיִם שֶׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁין** עֲדַיִן, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ כֵּן אֶלָּא עַל אֵפֶר פָּרָה וּמַיִם מְפִיו: **מַשְׁנָה ז אֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרֵב בְּאֵפֶר אַחֵר**: אֵפֶר פָּרָה הַכָּשֵׁר לְהַזָּאַת מֵי חַטָּאת **שֶׁנִּתְעָרֵב בְּאֵפֶר מִקְלֶה** - בְּאֵפֶר שְׂרֵפָה, כְּגוֹן אֵפֶר כִּירָה, **הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב לְטַמֵּא**, שֶׁאִם רֹב הַתַּעֲרֻבֶת מֵאֵפֶר פָּרָה הֲרֵי הִיא מְטַמֵּאת, וְאִם רֻבָּהּ מֵאֵפֶר הַכִּירָה אֵינָהּ מְטַמֵּאת. וְאַף אִם רֹב הָאֵפֶר הוּא אֵפֶר פָּרָה **אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ** מֵי חַטָּאת, שֶׁמָּא יִתְעָרֵב בַּהַזָּאָה מֵאֵפֶר הַכִּירָה וַהֲרֵי הוּא מְמַעֵט מִשִּׁעוּר הַזָּאָה, שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים יֵשׁ שִׁעוּר לְהַזָּאָה כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"א). **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְקַדְּשִׁין** אֶת הַמַּיִם **בְּכֻלָּן** - בְּכָל תַּעֲרֻבֶת הָאֵפֶר, וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הָאֵפֶר הַפָּסוּל יְמַעֵט אֶת שִׁעוּר הַהַזָּאָה, שֶׁלְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַזָּאָה אֵינָהּ צְרִיכָה שִׁעוּר (שם): **מַשְׁנָה ח מֵי חַטָּאת שֶׁנִּפְסְלוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ: מֵי חַטָּאת שֶׁנִּפְסְלוּ**, כְּגוֹן שֶׁהִשְׁתַּנְּתָה מַרְאֵיתָם מֵחֲמַת שְׂרָצִים שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכָם (לעיל מ"ב), דִּינָם כְּמֵי חַטָּאת כְּשֵׁרִים לְעִנְיַן טֻמְאַת מֵי חַטָּאת,

המבוארות

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק ט

יא בְּאֵר אַחְאָב וּמְעָרַת פַּמְיָס, כְּשֵׁרָה. הַמַּיִם שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ וְשֶׁנּוּיִן מֻחְלֶּמֶת עַצְמָן, כְּשֵׁרִין. אַמַּת הַמַּיִם הַבָּאָה מֵרָחוֹק, כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּשְׁתַּמְּרֶנָּה שֶׁלֹּא יַפְסִיקֶנָּה אָדָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקַת מֻתֶּרֶת. בְּאֵר שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ חַרְסִית אוֹ אֲדָמָה, יַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתֵּצַל, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַמְתִּין:

פרק ט א צְלוֹחִית שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ מַיִם כָּל שֶׁהֵן, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. יָרַד לְתוֹכָהּ טַל, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יַזֶּה עַל הַטָּמֵא שְׁתֵּי הַזָּיוֹת. נָפַל לְתוֹכָהּ מַשְׁקִין וּמֵי פֵּרוֹת, יְעָרֶה וְצָרִיךְ לְנַגֵּב. דְּיוֹ, קוֹמוֹס, וְקִנְקַנְתּוֹם, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם, יְעָרֶה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְנַגֵּב: **ב** נָפַל לְתוֹכָהּ שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים וְנִתְבַּקְּעוּ, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶם, פְּסוּלִין. חִפּוּשִׁית, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ פּוֹסֶלֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּשִׁפּוֹפֶרֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמְרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַדַּיָּרָה וְהַכְּנָּה שֶׁבַּתְּבוּאָה כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהֶם לֵחָה: **ג** שָׁתַת מֵהֶן בְּהֵמָה אוֹ חַיָּה, פְּסוּלִין. כָּל הָעוֹפוֹת פּוֹסְלִין, חוּץ מִן הַיּוֹנָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מוֹצֶצֶת. כָּל הַשְּׁרָצִים אֵינָם פּוֹסְלִין, חוּץ מִן הַחֲלָדָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַלֶּקֶת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אַף הַנָּחָשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְקִיאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָעַכְבָּר: **ד** הַחוֹשֵׁב עַל מֵי חַטָּאת לִשְׁתּוֹת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, פָּסוּל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּשֶׁיַּטֶּה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמַיִם שֶׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁים, אֲבָל בְּמַיִם הַמְקֻדָּשִׁין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כְּשֶׁיַּטֶּה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּשֶׁיִּשְׁתֶּה. וְאִם גִּרְגֵּר, כָּשֵׁר: **ה** מֵי חַטָּאת שֶׁנִּפְסְלוּ, לֹא יְגַבְּלֵם בְּטִיט, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂם תַּקָּלָה לַאֲחֵרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בָּטְלוּ. פָּרָה שֶׁשָּׁתַת מֵי חַטָּאת, בְּשָׂרָהּ טָמֵא מֵעֵת לְעֵת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כְּשֶׁיַּטֶּה בְּמֵעֶיהָ: **ו** מֵי חַטָּאת וְאֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבוּ עִם מֵי חַטָּאת, לֹא יַעֲבִירֵם בְּנָהָר וּבִסְפִינָה, וְלֹא יִשְׁיטֵם עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְלֹא יַעֲמֹד בְּצַד זֶה וְיִזְרְקֵם לְצַד זֶה. אֲבָל עוֹבֵר הוּא בַּמַּיִם עַד צַוָּארוֹ. עוֹבֵר הוּא הַטָּהוֹר לַחַטָּאת וּבְיָדָיו כְּלֵי רֵיקָם הַטָּהוֹר לַחַטָּאת, וּבְמַיִם שֶׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁין: **ז** אֵפֶר כָּשֵׁר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּאֵפֶר מִקְלֶה, הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב לְטַמֵּא, וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְקַדְּשִׁין בְּכֻלָּן: **ח** מֵי חַטָּאת שֶׁנִּפְסְלוּ, מְטַמְּאִין טֻמְאַת מֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּפְסַל, אֵינוֹ מְטַמֵּא טֻמְאַת מֵי חַטָּאת. נִטְמְאוּ, מְטַמְּאִין טֻמְאַת מֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּטְמָא, מְטַמֵּא טֻמְאַת מֵי חַטָּאת. נִשְׁפְּכוּ, אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת מֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּשְׁפַּךְ, מְטַמֵּא טֻמְאַת מֵי חַטָּאת. נִשְׁתַּנּוּ, אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת מֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה, מְטַמֵּא טֻמְאַת מֵי חַטָּאת. נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶם, אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת מֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאֵיתוֹ, מְטַמֵּא טֻמְאַת מֵי חַטָּאת. נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶם וְנִתְבַּקְּעוּ, אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת מֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאֵיתוֹ וְנִתְבַּקַּע, מְטַמֵּא טֻמְאַת מֵי חַטָּאת. נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶם וְנִתְבַּקְּעוּ וְנִטְמְאוּ, אֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת מֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאֵיתוֹ וְנִתְבַּקַּע וְנִטְמָא, מְטַמֵּא טֻמְאַת מֵי חַטָּאת.

משניות

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק י

המבוארות

מְטַמְּאִין אֶת הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה, בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ. וְאֶת הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, לֹא בְּיָדָיו וְלֹא בְּגוּפוֹ. נִטְמְאוּ, מְטַמְּאִים אֶת הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ. וְאֶת הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, בְּיָדָיו, אֲבָל לֹא בְּגוּפוֹ: **ט** אֶפֶר כְּשֵׁר שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי הַמַּיִם שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְקַדֵּשׁ, מְטַמְּאִין אֶת הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה, בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ. אֶת הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, לֹא בְּיָדָיו וְלֹא בְּגוּפוֹ:

פרק י א כָּל הָרְאוּי לִטַּמָּא מִדָּרֶס, מַדָּף לַחַטָּאת, בֵּין טָמֵא בֵּין טָהוֹר. וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בּוֹ. כָּל הָרְאוּי לִטַּמָּא טְמֵא מֵת, בֵּין טָמֵא בֵּין טָהוֹר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֵינוֹ מַדָּף. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, מַדָּף. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַטָּמֵא, מַדָּף. וְהַטָּהוֹר, אֵינוֹ מַדָּף: **ב** הַטָּהוֹר לַחַטָּאת שֶׁנִּגַּע בְּמַדָּף, טָמֵא. לָגִין שֶׁל חַטָּאת שֶׁנִּגַּע בְּמַדָּף, טָמֵא. הַטָּהוֹר לַחַטָּאת שֶׁנִּגַּע בָּאֳכָלִים וּמַשְׁקִים, בְּיָדוֹ, טָמֵא. וּבְרִגְלוֹ, טָהוֹר. הַסִּיטָן בְּיָדוֹ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים: **ג** קַלָּל שֶׁל חַטָּאת שֶׁנִּגַּע בְּשֶׁרֶץ, טָהוֹר. נְתָנוֹ עַל גַּבָּיו, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים. נָגַע בָּאֳכָלִים וּמַשְׁקִין וּבִכְתֵבֵי הַקֹּדֶשׁ, טָהוֹר. נְתָנוֹ עַל גַּבֵּיהֶן, רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים: **ד** הַטָּהוֹר לַחַטָּאת שֶׁנִּגַּע בְּתַנּוּר, בְּיָדוֹ, טָמֵא. וּבְרִגְלוֹ, טָהוֹר. הָיָה עוֹמֵד עַל גַּבֵּי תַּנּוּר וּפָשַׁט יָדוֹ חוּץ לַתַּנּוּר וְהַלָּגִין בְּתוֹכָהּ, וְכֵן הָאֹסֶל שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר וּבוֹ שְׁנֵי קַלָּלוֹת, אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין: **ה** הָיָה עוֹמֵד חוּץ לַתַּנּוּר וּפָשַׁט יָדָיו לַחַלּוֹן וְנָטַל אֶת הַלָּגִין וְהֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. אֲבָל עוֹמֵד הוּא הַטָּהוֹר לַחַטָּאת עַל גַּבֵּי תַּנּוּר וּבְיָדוֹ כְּלִי רֵיקָן הַטָּהוֹר לַחַטָּאת, וּבְמַיִם שֶׁאֵין מְקֻדָּשִׁין: **ו** לָגִין שֶׁל חַטָּאת שֶׁנִּגַּע בְּשֶׁל קָדֵשׁ וְשֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁל חַטָּאת טָמֵא, וְשֶׁל קֹדֶשׁ וְשֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרִין. שְׁנֵיהֶן בִּשְׁתֵּי יָדָיו, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִים. לָגִין הַחַטָּאת מִשּׁוּם שֶׁהַנּוֹשֵׂא נִטְמָא בְּנִגְיעָתוֹ בְּלָגִין הַקֹּדֶשׁ, וְכֵיוָן שֶׁנִּטְמְאוּ יָדָיו לַחַטָּאת נִטְמָא כָּל גּוּפוֹ, וְהוּא מְטַמֵּא אֶת לָגִין הַחַטָּאת. וּלְגִין הַקֹּדֶשׁ נִטְמָא מִשּׁוּם שֶׁנּוֹגֵעַ בּוֹ אָדָם הַנּוֹשֵׂא מֵי חַטָּאת. וְאִם הֵסִיטָן בְּיָדוֹ וְלֹא נָגַע בָּהֶם, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, שֶׁלִּדְעָתוֹ גָּזְרוּ הַסֵּט מִשּׁוּם נְגִיעָה. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים, וּלְדַעְתָּם לֹא גָּזְרוּ כֵן: **מִשְׁנָה ג הַנָּחָה בִּכְלִי עַל גַּבֵּי מָקוֹם טָמֵא: קַלָּל** - כַּד חָרֵס **שֶׁל** אֵפֶר **חַטָּאת, שֶׁנָּגַע בְּשֶׁרֶץ, טָהוֹר,** שֶׁאֵין כְּלִי חָרֵס מִטַּמֵּא מִגַּבּוֹ אֶלָּא מִתּוֹכוֹ. **נְתָנוֹ** לַקַּלָּל **עַל גַּבָּיו** - עַל גַּבֵּי הַשֶּׁרֶץ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר** [-מַכְשִׁיר] אֶת הָאֵפֶר, **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים** [-פּוֹסְלִים] אֶת הָאֵפֶר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט ט) 'וְהִנִּיחַ [-אֶת הָאֵפֶר] מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר', וְאֵפֶר זֶה מֻנָּח עַל גַּבֵּי שֶׁרֶץ שֶׁאֵינוֹ טָהוֹר, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַכְּלִי טָהוֹר, נָחְשָׁב הָאֵפֶר כְּמֻנָּח בְּמָקוֹם טָהוֹר. וְאִם **נָגַע** הַקַּלָּל **בְּאֳכָלִים וּמַשְׁקִין** הַטְּמֵאִים בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי, **וּבִכְתְבֵי הַקֹּדֶשׁ** הַמְטַמְּאִים מִדְּרַבָּנָן כְּשֵׁנִי לְטֻמְאָה, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁאֵין כְּלִי מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מַאַב הַטֻּמְאָה בִּלְבַד. וְאִם **נְתָנוֹ** לַקַּלָּל **עַל גַּבֵּיהֶן** שֶׁל הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים וְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר** [-מַכְשִׁיר] אֶת הָאֵפֶר, **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים** [-פּוֹסְלִים] שֶׁהֲרֵי אֵין הָאֵפֶר מֻנָּח בְּמָקוֹם טָהוֹר, וְרַבִּי יוֹסֵי סוֹבֵר שֶׁדַּי בְּכָךְ שֶׁמְּקוֹמוֹ טָהוֹר מִטֻּמְאַת אַב הַטֻּמְאָה: **מִשְׁנָה ד תַּנּוּר חֵרֶס שֶׁלֹּא נִשְׁמַר בְּטָהֳרָה לְשֵׁם חַטָּאת:** אָדָם הַטָּהוֹר **לַחַטָּאת שֶׁנָּגַע בְּתַנּוּר בְּיָדוֹ, טָמֵא,** שֶׁאַף שֶׁהַתַּנּוּר טָהוֹר לְקֹדֶשׁ, הֶחְמִירוּ לְהַחְשִׁיבוֹ כְּטָמֵא לְעִנְיַן חַטָּאת. וְלֹא הֶחְמִירוּ לְהַחְשִׁיבוֹ כְּטָמֵא אֶלָּא כְּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה הַמְטַמֵּא יָדַיִם, וְלָכֵן רַק אִם נָגַע בּוֹ בְּיָדָיו נִטְמָא וְהֶחְמִירוּ בּוֹ שֶׁנִּטְמָא כָּל גּוּפוֹ, וְאִם נָגַע בּוֹ **בְּרַגְלוֹ** אוֹ בְּשִׁאָר גּוּפוֹ, **טָהוֹר.** [וְאַף שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"א) שֶׁהַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי הָרָאוּי לְהִטַּמֵּא מְמַגַּע טָמֵא מֵת נִטְמָא בְּכָל מַגָּע שֶׁהוּא, אֵין זֶה אֶלָּא בִּכְלִי שֶׁטָּף הָרָאוּי לְהֵעָשׂוֹת אַב הַטֻּמְאָה כְּשֶׁנּוֹגֵעַ בְּמֵת, וּמִשְׁנָתֵנוּ בְּתַנּוּר חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה לְעוֹלָם, וְלָכֵן אַף לְעִנְיַן חַטָּאת דָּנוּהוּ כְּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא אֶת הַיָּדַיִם]. **אֲפֵר חַטָּאת הַתָּלוּי בָּאֲוִיר עַל גַּבֵּי דָּבָר הַמֻּנָּח עַל מָקוֹם טָמֵא:** אָדָם שֶׁהָיָה **עוֹמֵד עַל גַּבֵּי תַּנּוּר** זֶה, **וּפָשַׁט** אֶת **יָדוֹ** מִחוּץ **לַאֲוִיר** שֶׁעַל גַּבֵּי **הַתַּנּוּר, וְהַלָּגִין בְּתוֹכָהּ** - וּכְלִי עִם מֵי חַטָּאת בְּתוֹךְ יָדוֹ, **וְכֵן הָאֹסֶל** - מוֹט שֶׁבִּשְׁנֵי צְדָיו תְּלוּיִם שְׁנֵי כַּדִּים **שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר, וּבוֹ** מְחֻבָּרִים בִּשְׁנֵי צְדָיו **שְׁנֵי קַלָּלוֹת** - כַּדִּים עִם אֵפֶר פָּרָה, **אֶחָד** בְּרֹאשׁ הַמּוֹט **מִכָּאן, וְאֶחָד** בְּרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי **מִכָּאן,** וְהֵם בָּאֲוִיר שֶׁבְּצִדֵּי הַתַּנּוּר, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַהֵר** [-מַכְשִׁיר] אֶת מֵי הַחַטָּאת שֶׁבַּלָּגִין וְאֶת הָאֵפֶר שֶׁבַּקְּלָלוֹת, שֶׁהֵם אֵינָם עַל הַתַּנּוּר וְהֵם 'בְּמָקוֹם טָהוֹר'. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין** [-פּוֹסְלִים], כֵּיוָן שֶׁהֵם תְּלוּיִם בָּאָדָם וּבַמּוֹט הָעוֹמְדִים עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר שֶׁהוּא מָקוֹם טָמֵא: **מִשְׁנָה ה קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהִנִּיחָהּ לְעִנְיַן הַנָּחָה בְּמָקוֹם טָהוֹר:** אִם הָיָה **עוֹמֵד מִחוּץ לַתַּנּוּר** הַטָּמֵא, **וּפָשַׁט יָדָיו לַחַלּוֹן** שֶׁבְּכֹתֶל מֵאֲחוֹרֵי הַתַּנּוּר, **וְנָטַל** מֵהַחַלּוֹן **אֶת הַלָּגִין** שֶׁל מֵי הַחַטָּאת שֶׁהָיָה מֻנָּח שָׁם, **וּכְשֶׁלְּקָחוֹ** אֵלָיו **הֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר** וְהַתַּנּוּר פְּתוּחוֹ מִלְמַעְלָה, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** [-פּוֹסֵל] אֶת הַמַּיִם, שֶׁלִּדְעָתוֹ 'קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהִנִּיחָהּ', וְיֵשׁ לָדוּן אֶת הַלָּגִין בְּשָׁעָה שֶׁעָבַר מֵעַל הַתַּנּוּר כְּמֻנָּח בְּתוֹכוֹ וְנִפְסַל כְּמֻנָּח בְּמָקוֹם טָמֵא. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** [-מַכְשִׁירִים], שֶׁלִּדְעָתָם אֵין אוֹמְרִים 'קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהִנִּיחָהּ' וְהַלָּגִין לֹא הֻנַּח בְּמָקוֹם טָמֵא. **הַנָּחָה בְּמָקוֹם טָהוֹר רַק בְּאֵפֶר וּבְמַיִם מְקֻדָּשִׁים:** וְלֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה לְהַנִּיחַ בְּמָקוֹם טָהוֹר אֶלָּא בְּאֵפֶר פָּרָה אוֹ בְּמַיִם הַמְקֻדָּשִׁים, **אֲבָל עוֹמֵד הוּא הַטָּהוֹר לַחַטָּאת עַל גַּבֵּי תַּנּוּר** זֶה, **וּבְיָדוֹ כְּלִי רֵיקָן הַטָּהוֹר לַחַטָּאת** וּמְיֻעָד לְמֵי אוֹ אֵפֶר חַטָּאת, **וּבְמַיִם** - אוֹ שֶׁבְּיָדוֹ מַיִם **שֶׁאֵין מְקֻדָּשִׁין** עַדַיִן בְּאֵפֶר הַפָּרָה: **מִשְׁנָה ו אָפְנֵי טֻמְאַת כְּלִי שֶׁל חַטָּאת וּכְלִי שֶׁל תְּרוּמָה זֶה מִזֶּה: לָגִין** [-כַּד] **שֶׁל חַטָּאת** - שֶׁהֻטְבַּל לְשֵׁם מֵי חַטָּאת, **שֶׁנָּגַע** בְּלָגִין **שֶׁל קֹדֶשׁ וְשֶׁל תְּרוּמָה** - שֶׁהֻטְבְּלוּ לְשֵׁם קֹדֶשׁ וּלְשֵׁם תְּרוּמָה, הַלָּגִין **שֶׁל הַחַטָּאת טָמֵא,** שֶׁהַטָּהוֹר לַקֹּדֶשׁ פּוֹסֵל לַחַטָּאת, **וְהַלָּגִין שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁל הַתְּרוּמָה טְהוֹרִין.** וְאִם נָשָׂא אֶת **שְׁנֵיהֶן בִּשְׁתֵּי יָדָיו, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִים.** לָגִין הַחַטָּאת מִשּׁוּם שֶׁהַנּוֹשֵׂא נִטְמָא בִּנְגִיעָתוֹ בְּלָגִין הַקֹּדֶשׁ, וְכֵיוָן שֶׁנִּטְמְאוּ יָדָיו לַחַטָּאת נִטְמָא כָּל גּוּפוֹ, וְהוּא מְטַמֵּא אֶת לָגִין הַחַטָּאת. וּלְגִין הַקֹּדֶשׁ נִטְמָא מִשּׁוּם שֶׁנּוֹגֵעַ בּוֹ אָדָם הַנּוֹשֵׂא מֵי חַטָּאת הַמְטַמֵּא אֶת הַכֵּלִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם.

וַהֲרֵי הֵם **מְטַמְּאִין אֶת הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה** - אֶת הָאָדָם שֶׁטִּהֵר אֶת עַצְמוֹ לְעִנְיַן תְּרוּמָה, כְּשֶׁנָּגַע בָּהֶם **בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ** - אוֹ בְּגוּפוֹ. אֲבָל לְעִנְיַן חֻלִּין אֵינָם מְטַמְּאִים, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּפְסְלוּ בָּטְלָה מֵהֶם טֻמְאַת 'מֵי חַטָּאת' וְטֻמְאָתָם אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וְלֹא גָּזְרוּ כֵן אֶלָּא לְעִנְיַן תְּרוּמָה. וְאֵינָם מְטַמְּאִים **אֶת הַטָּהוֹר לְחַטָּאת** - אֶת הָאָדָם שֶׁטִּהֵר אֶת עַצְמוֹ לְצָרְךְ מֵי חַטָּאת, **לֹא** כְּשֶׁנָּגַע בָּהֶם **בְּיָדָיו וְלֹא** כְּשֶׁנָּגַע בָּהֶם **בְּגוּפוֹ,** שֶׁאֲפִלּוּ מֵי חַטָּאת כְּשֵׁרִים אֵינָם מְטַמְּאִים אֶת הָעוֹסֵק בָּהֶם לְגַבֵּי הַחַטָּאת עַצְמָהּ. וּמֵי חַטָּאת שֶׁנִּטְמְאוּ, **מְטַמְּאִים אֶת** הָאָדָם **הַטָּהוֹר לִתְרוּמָה,** כְּשֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם **בְּיָדָיו וּבְגוּפוֹ,** כְּדִין מֵי חַטָּאת שֶׁנִּפְסְלוּ, כַּמְבֹאָר בִּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה. וּמְטַמְּאִים **אֶת** הָאָדָם **הַטָּהוֹר לְחַטָּאת** אִם נָגַע בָּהֶם **בְּיָדָיו,** כְּדִין נוֹגֵעַ בָּאֳכָלִים וּמַשְׁקִים הַטְּמֵאִים בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי לְטֻמְאָה, שֶׁגְּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיָּדָיו טְמֵאוֹת, וְלָכֵן אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הָאָדָם **הַטָּהוֹר לְחַטָּאת, לְא בְּגוּפוֹ,** כְּשֶׁאֵין מַגָּע בָּהֶם **בְּיָדָיו,** כְּדִין נוֹגֵעַ בְּאֳכָלִים וּמַשְׁקִים הַטְּמֵאִים בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי לְטֻמְאָה, שֶׁגְּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיָּדָיו טְמֵאוֹת, וְלָכֵן אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הָאָדָם הַטָּהוֹר לְחַטָּאת אֶלָּא בְּיָדָיו וְלֹא בְּגוּפוֹ. וְאִם נָגַע בָּהֶם **בְּרַגְלוֹ, טָהוֹר** אַף לְעִנְיַן חַטָּאת. וְאִם **הֵסִיטָן בְּיָדוֹ** וְלֹא נָגַע בָּהֶם, **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, שֶׁלִּדְעָתוֹ גָּזְרוּ הַסֵּט** מִשּׁוּם נְגִיעָה, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים,** וּלְדַעְתָּם לֹא גָּזְרוּ כֵן: **מִשְׁנָה ג הַנָּחָה בִּכְלִי עַל גַּבֵּי מָקוֹם טָמֵא:** כַּד חָרֵס **שֶׁל** אֵפֶר **חַטָּאת, שֶׁנָּגַע בְּשֶׁרֶץ, טָהוֹר,** שֶׁאֵין כְּלִי חָרֵס מִטַּמֵּא מִגַּבּוֹ אֶלָּא מִתּוֹכוֹ. **נְתָנוֹ** לַקַּלָּל **עַל גַּבָּיו** - עַל גַּבֵּי הַשֶּׁרֶץ, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר** [-מַכְשִׁיר] אֶת הָאֵפֶר, **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים** [-פּוֹסְלִים] שֶׁהֲרֵי אֵין הָאֵפֶר מֻנָּח בְּמָקוֹם טָהוֹר', וְרַבִּי יוֹסֵי סוֹבֵר שֶׁדַּי בְּכָךְ שֶׁמְּקוֹמוֹ טָהוֹר מִטֻּמְאַת אַב הַטֻּמְאָה: **מִשְׁנָה ד תַּנּוּר חֵרֶס שֶׁלֹּא נִשְׁמַר בְּטָהֳרָה לְשֵׁם חַטָּאת:** אָדָם הַטָּהוֹר **לַחַטָּאת שֶׁנָּגַע בְּתַנּוּר בְּיָדוֹ, טָמֵא,** שֶׁאַף שֶׁהַתַּנּוּר טָהוֹר לְקֹדֶשׁ, הֶחְמִירוּ לְהַחְשִׁיבוֹ כְּטָמֵא לְעִנְיַן חַטָּאת. וְלֹא הֶחְמִירוּ לְהַחְשִׁיבוֹ כְּטָמֵא אֶלָּא כְּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה הַמְטַמֵּא יָדַיִם, וְלָכֵן רַק אִם נָגַע בּוֹ בְּיָדָיו נִטְמָא וְהֶחְמִירוּ בּוֹ שֶׁנִּטְמָא כָּל גּוּפוֹ, וְאִם נָגַע בּוֹ **בְּרַגְלוֹ** אוֹ בְּשִׁאָר גּוּפוֹ, **טָהוֹר.** [וְאַף שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"א) שֶׁהַנּוֹגֵעַ בִּכְלִי הָרָאוּי לְהִטַּמֵּא מְמַגַּע טָמֵא מֵת נִטְמָא בְּכָל מַגָּע שֶׁהוּא, אֵין זֶה אֶלָּא בִּכְלִי שֶׁטָּף הָרָאוּי לְהֵעָשׂוֹת אַב הַטֻּמְאָה כְּשֶׁנּוֹגֵעַ בְּמֵת, וּמִשְׁנָתֵנוּ בְּתַנּוּר חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה לְעוֹלָם, וְלָכֵן אַף לְעִנְיַן חַטָּאת דָּנוּהוּ כְּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא אֶת הַיָּדַיִם]. **אֲפֵר חַטָּאת הַתָּלוּי בָּאֲוִיר עַל גַּבֵּי דָּבָר הַמֻּנָּח עַל מָקוֹם טָמֵא:** אָדָם שֶׁהָיָה **עוֹמֵד עַל גַּבֵּי תַּנּוּר** זֶה, **וּפָשַׁט** אֶת **יָדוֹ** מִחוּץ **לַאֲוִיר** שֶׁעַל גַּבֵּי **הַתַּנּוּר, וְהַלָּגִין בְּתוֹכָהּ** - וּכְלִי עִם מֵי חַטָּאת בְּתוֹךְ יָדוֹ, **וְכֵן הָאֹסֶל** - מוֹט שֶׁבִּשְׁנֵי צְדָיו תְּלוּיִם שְׁנֵי כַּדִּים **שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר, וּבוֹ** מְחֻבָּרִים בִּשְׁנֵי צְדָיו **שְׁנֵי קַלָּלוֹת** - כַּדִּים עִם אֵפֶר פָּרָה, **אֶחָד** בְּרֹאשׁ הַמּוֹט **מִכָּאן, וְאֶחָד** בְּרֹאשׁוֹ הַשֵּׁנִי **מִכָּאן,** וְהֵם בָּאֲוִיר שֶׁבְּצִדֵּי הַתַּנּוּר, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַהֵר** [-מַכְשִׁיר] אֶת מֵי הַחַטָּאת שֶׁבַּלָּגִין וְאֶת הָאֵפֶר שֶׁבַּקְּלָלוֹת, שֶׁהֵם אֵינָם עַל הַתַּנּוּר וְהֵם 'בְּמָקוֹם טָהוֹר'. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין** [-פּוֹסְלִים], כֵּיוָן שֶׁהֵם תְּלוּיִם בָּאָדָם וּבַמּוֹט הָעוֹמְדִים עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר שֶׁהוּא מָקוֹם טָמֵא: **מִשְׁנָה ה קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהִנִּיחָהּ לְעִנְיַן הַנָּחָה בְּמָקוֹם טָהוֹר:** אִם הָיָה **עוֹמֵד מִחוּץ לַתַּנּוּר** הַטָּמֵא, **וּפָשַׁט יָדָיו לַחַלּוֹן** שֶׁבְּכֹתֶל מֵאֲחוֹרֵי הַתַּנּוּר, **וְנָטַל** מֵהַחַלּוֹן **אֶת הַלָּגִין** שֶׁל מֵי הַחַטָּאת שֶׁהָיָה מֻנָּח שָׁם, **וּכְשֶׁלְּקָחוֹ** אֵלָיו **הֶעֱבִירוֹ עַל גַּבֵּי הַתַּנּוּר** וְהַתַּנּוּר פְּתוּחוֹ מִלְמַעְלָה, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** [-פּוֹסֵל] אֶת הַמַּיִם, שֶׁלִּדְעָתוֹ 'קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהִנִּיחָהּ' וְיֵשׁ לָדוּן אֶת הַלָּגִין בְּשָׁעָה שֶׁעָבַר מֵעַל הַתַּנּוּר כְּמֻנָּח בְּתוֹכוֹ וְנִפְסַל כְּמֻנָּח בְּמָקוֹם טָמֵא. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין** [-מַכְשִׁירִים], שֶׁלִּדְעָתָם אֵין אוֹמְרִים 'קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהִנִּיחָהּ' וְהַלָּגִין לֹא הֻנַּח בְּמָקוֹם טָמֵא. **הַנָּחָה בְּמָקוֹם טָהוֹר רַק בְּאֵפֶר וּבְמַיִם מְקֻדָּשִׁים:** וְלֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה לְהַנִּיחַ בְּמָקוֹם טָהוֹר אֶלָּא בְּאֵפֶר פָּרָה אוֹ בְּמַיִם הַמְקֻדָּשִׁים, **אֲבָל עוֹמֵד הוּא הַטָּהוֹר לַחַטָּאת עַל גַּבֵּי תַּנּוּר** זֶה, **וּבְיָדוֹ כְּלִי רֵיקָן הַטָּהוֹר לַחַטָּאת** וּמְיֻעָד לְמֵי אוֹ אֵפֶר חַטָּאת, **וּבְמַיִם** - אוֹ שֶׁבְּיָדוֹ מַיִם **שֶׁאֵין מְקֻדָּשִׁין** עַדַיִן בְּאֵפֶר הַפָּרָה: **מִשְׁנָה ו אָפְנֵי טֻמְאַת כְּלִי שֶׁל חַטָּאת וּכְלִי שֶׁל תְּרוּמָה זֶה מִזֶּה: לָגִין** [-כַּד] **שֶׁל חַטָּאת** - שֶׁהֻטְבַּל לְשֵׁם מֵי חַטָּאת, **שֶׁנָּגַע** בְּלָגִין **שֶׁל קֹדֶשׁ וְשֶׁל תְּרוּמָה** - שֶׁהֻטְבְּלוּ לְשֵׁם קֹדֶשׁ וּלְשֵׁם תְּרוּמָה, הַלָּגִין **שֶׁל הַחַטָּאת טָמֵא,** שֶׁהַטָּהוֹר לַקֹּדֶשׁ פּוֹסֵל לַחַטָּאת, **וְהַלָּגִין שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁל הַתְּרוּמָה טְהוֹרִין.** וְאִם נָשָׂא אֶת **שְׁנֵיהֶן בִּשְׁתֵּי יָדָיו, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִים.** לָגִין הַחַטָּאת מִשּׁוּם שֶׁהַנּוֹשֵׂא נִטְמָא בִּנְגִיעָתוֹ בְּלָגִין הַקֹּדֶשׁ, וְכֵיוָן שֶׁנִּטְמְאוּ יָדָיו לַחַטָּאת נִטְמָא כָּל גּוּפוֹ, וְהוּא מְטַמֵּא אֶת לָגִין הַחַטָּאת. וּלְגִין הַקֹּדֶשׁ נִטְמָא מִשּׁוּם שֶׁנּוֹגֵעַ בּוֹ אָדָם הַנּוֹשֵׂא מֵי חַטָּאת הַמְטַמֵּא אֶת הַכֵּלִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם.

משניות

וְאִם כְּשֶׁנִּשְׁאָם הֶחֱזִיק בִּשְׁנֵיהֶם **בִּשְׁנֵי נְיָרוֹת** - כְּשֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק נְיָר בֵּין יָדוֹ לַלָּגִין וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶם מַמָּשׁ, **שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים.** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה לֹא נִטְמָא הַנּוֹשֵׂא מִלָּגִין הַתְּרוּמָה, וּמַמֵּילָא לְגִין הַחַטָּאת טָהוֹר. וּלְגִין הַתְּרוּמָה טָהוֹר אַף הוּא שֶׁאֵין הַנּוֹשֵׂא מֵי חַטָּאת מְטַמֵּא אֶלָּא בְּטֻמְאַת מַגָּע וְכָאן אֵינוֹ נוֹגֵעַ בִּלְגִין הַתְּרוּמָה אֶלָּא בַּנְּיָר. וְאִם נָשָׂא אֶת הַלָּגִין **שֶׁל הַחַטָּאת בִּנְיָר,** וְאֶת הַלָּגִין **שֶׁל הַתְּרוּמָה** נוֹשֵׂא **בְּיָדוֹ** בִּלְי נְיָר, **שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁגָּגַע בִּלְגִין הַתְּרוּמָה נִטְמָא הָאָדָם לְגִינְיָן חַטָּאת וְהוּא מְטַמֵּא אֶת לְגִין הַחַטָּאת אַף שֶׁנְּיָר חוֹצֵץ בֵּינֵיהֶם [כֵּיוָן שֶׁלְּגִינְיָן חַטָּאת לֹא מוֹנִים 'רִאשׁוֹן' וְ'שֵׁנִי']. וּלְגִין הַתְּרוּמָה אַף הוּא נִטְמָא מַחֲמַת שֶׁנָּגַע בּוֹ נוֹשֵׂא מֵי חַטָּאת. וְאִם נָשָׂא אֶת הַלָּגִין **שֶׁל הַתְּרוּמָה בִּנְיָר,** וְאֶת הַלָּגִין **שֶׁל הַחַטָּאת בְּיָדוֹ, שְׁנֵיהֶן טְהוֹרִין,** שֶׁמַּחֲמַת הַנְּיָר לֹא נִטְמָא נוֹשֵׂא מֵי חַטָּאת, וְלֹא נִטְמָא מַחֲמַת הַנּוֹשֵׂא מֵי חַטָּאת, שֶׁהֲרֵי לְפִי שֶׁאֵין מֵי חַטָּאת שֶׁטִּמְּאוּהוּ אָדָם טְמֵאִים מִטֻּמְאָה זוֹ שֶׁהֵם טִמְּאוּהוּ]. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** בְּכָל אֹפֶן שֶׁנָּשָׂא אֶת לְגִין הַקֹּדֶשׁ בְּיָדוֹ וַאֲפִלּוּ אִם הוּא מְכֻסֶּה בִּשְׁנֵי נְיָרוֹת, הַלָּגִין **שֶׁל הַחַטָּאת טְמֵא.** שֶׁגְּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁאַף הַמַּסִּיט דָּבָר שֶׁטָּהוֹר לְקֹדֶשׁ, טָמֵא לְעִנְיַן חַטָּאת, שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַסִּיט דָּבָר טָמֵא. **הָיוּ** הַלְּגִינִים **נְתוּנִין עַל גַּבֵּי הָאָרֶץ, וְנָגַע בָּהֶם** בְּיָדָיו, בְּיָד אַחַת בִּלְגִין הַחַטָּאת וּבְיָד הַשְּׁנִיָּה בִּלְגִין הַקֹּדֶשׁ אוֹ הַתְּרוּמָה, הַלָּגִין **שֶׁל הַחַטָּאת טְמֵא,** שֶׁהֲרֵי נִטְמָא הָאָדָם בִּנְגִיעָתוֹ בִּלְגִין הַקֹּדֶשׁ וְטִמֵּא אֶת לְגִין הַחַטָּאת, וְהַלָּגִין **שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁל הַתְּרוּמָה טְהוֹרִים,** שֶׁהֲרֵי לֹא נָגַע בְּמֵי הַחַטָּאת וְלֹא נָשָׂא אוֹתָם. וְאִם הֶסִּיטָן לְלִגִין הַקֹּדֶשׁ אוֹ הַתְּרוּמָה וְלֹא נָגַע בָּהֶם, **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁלִּדְעָתוֹ כָּל הַטָּהוֹר לַקֹּדֶשׁ מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט לְעִנְיַן חַטָּאת, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** שֶׁלִּשְׁיטָתָם אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט אֶלָּא בְּמַגָּע בִּלְבַד:

פֶּרֶק יא דִּינֵי מֵי חַטָּאת וְהָאֵזוֹב הַכָּשֵׁר לְהַזָּאָה,
וְכֵן חִלּוּקֵי דִּינִים בֵּין טָעוּן טְבִילָה מִדְּאוֹרַיְיתָא לְטָעוּן טְבִילָה מִדְּרַבָּנָן וְדִינָם לְעִנְיַן טָהֳרַת חַטָּאת: **מִשְׁנָה א מֵי חַטָּאת שֶׁנִּמְצְאוּ שֶׁלֹּא כְּפִי שֶׁהֻנִּיחָם: צְלוֹחִית מֵי חַטָּאת שֶׁהֻנִּיחָה מְגֻלָּה, וּבָא וּמְצָאָהּ מְכֻסָּה, פְּסוּלָה,** שֶׁמָּא כִּסָּה אוֹתָהּ אָדָם מִפְּנֵי הַשְּׁרָצִים, וְרֹב בְּנֵי אָדָם אֵינָם טְהוֹרִים לַחַטָּאת. וְאִם **הֻנִּיחָהּ מְכֻסָּה, וּבָא וּמְצָאָהּ מְגֻלָּה,** אֵין דָּרְךְּ בְּנֵי אָדָם לְגַלּוֹת מַשְׁקִים מְכֻסִּים וּמִן הַסְּתָם שֶׁרֶץ הוּא שֶׁהֵסִיר אֶת כִּסּוּיָהּ, וְלָכֵן **אִם יְכוֹלָה הַחֲלָדָה לִשְׁתּוֹת הֵימֶנָּה,** כְּגוֹן שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בָּאֲוִיר, הַמַּיִם פְּסוּלִים שֶׁמָּא הִתְעָרֵב רָקָהּ עִם הַמַּיִם, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ט מ"ג), **אוֹ** אִם יָכוֹל הַנָּחָשׁ לִשְׁתּוֹת מִמֶּנָּה, הֲרֵי הִיא פְּסוּלָה **לְדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל** (שם) הַסּוֹבֵר שֶׁהַנָּחָשׁ מַקִּיא חֲזָרָה בִּשְׁתִיָּתוֹ וּמַיִם פְּסוּלִים הִתְעָרְבוּ בְּמֵי הַחַטָּאת, **אוֹ שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא יָרַד בָּהּ טַל בַּלַּיְלָה, פְּסוּלָה** - הַמַּיִם שֶׁבַּצְּלוֹחִית פְּסוּלִים שֶׁהִתְעָרְבוּ בָּהֶם מַיִם שֶׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁים, כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא לְעֵיל (פ"ט מ"א). **הַצָּלַת 'צָמִיד פָּתִיל' בְּמֵי חַטָּאת: הַחַטָּאת אֵינָהּ נִצּוֹלָה בְּצָמִיד פָּתִיל** - אֵפֶר חַטָּאת אוֹ מַיִם הַמְקֻדָּשִׁים הַמְּגֻנָּחִים בְּאֹהֶל הַמֵּת בְּתוֹךְ כְּלִי שֶׁפִּיו חָתוּם, אַף שֶׁצָּמִיד פָּתִיל מַצִּילָם שֶׁלֹּא יִטַּמְּאוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טו) 'וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא', מִכָּל מָקוֹם פְּסוּלִים הֵם לְהַזָּאָה כֵּיוָן שֶׁהֵם מֻנָּחִים בְּמָקוֹם טָמֵא. וְאוּלָם **מַיִם שֶׁאֵינָן מְקֻדָּשִׁין** עַדַיִן בָּאֵפֶר, וְכֵן כֵּלִים הַמְיֻעָדִים לְמֵי חַטָּאת אוֹ אֵפֶר חַטָּאת, אוֹ אֵזוֹב הַמְתֻקָּן לְהַזּוֹת בּוֹ, **נִצּוֹלִין בְּצָמִיד פָּתִיל** אִם הָיוּ בְּאֹהֶל הַמֵּת, שֶׁבָּהֶם לֹא נֶאֱמַר הַדִּין לְהַנִּיחָם בְּמָקוֹם טָהוֹר: **מִשְׁנָה ב דִּין סְפֵק טֻמְאָה לְתְרוּמָה וּלְחַטָּאת: כָּל הַסָּפֵק טָהוֹר לִתְרוּמָה** - כָּל סְפֵק טֻמְאָה שֶׁאִלּוּ הָיָה נוֹלָד בַּתְּרוּמָה הָיִינוּ מְטַהֲרִים אוֹתָהּ, **טָהוֹר אַף לַחַטָּאת** אִם נוֹלַד סְפֵק זֶה בְּאֵפֶר אוֹ בְּמֵי חַטָּאת. **וְכָל** סְפֵק **הַתְּלוּי לִתְרוּמָה** - שֶׁאִלּוּ הָיָה נוֹלָד בַּתְּרוּמָה הָיִינוּ תּוֹלִים אוֹתָהּ, וְלֹא הָיְתָה נֶאֱכֶלֶת וְלֹא נִשְׂרָפֶת, **נִשְׂפָּךְ לַחַטָּאת** - אִלּוּ נוֹלַד סְפֵק זֶה בַּחַטָּאת, הַמַּיִם יִשָּׁפְכוּ, שֶׁהֲרֵי אֵין קְדֻשָּׁה בַּמַּיִם וְאֵין אִסּוּר לְהַפְסִידָם. **וְאִם** הִזָּה בְּמַיִם אֵלּוּ הַמְסֻפָּקִים בְּסָפֵק שֶׁתּוֹלִים עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה, **וְעָשׂוּ עַל גַּבָּיו טָהֳרוֹת** - וְהָאָדָם אוֹ הַכֵּלִים שֶׁהִזָּה עֲלֵיהֶם נָגְעוּ עַל סְמַךְ הַזָּאָה זוֹ בִּתְרוּמוֹת טְהוֹרוֹת, דַּיָּם לִהְיוֹת **תְּלוּיוֹת,** וְאֵין אוֹכְלִים אוֹתָן וְאֵין שׁוֹרְפִים אוֹתָן. **טֻמְאַת מֵינֵי עֲצִים לְעִנְיַן חַטָּאת: הָרַפָּפוֹת** - מִין רְשָׁתוֹת שֶׁל עֵץ, **טְהוֹרוֹת** בֵּין לְעִנְיַן טָהֳרַת **קֹדֶשׁ** [-קָדָשִׁים], וּבֵין **לִתְרוּמָה,** וּבֵין **לַחַטָּאת,** שֶׁהֵם פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ [-כֵּלִים בְּלִי בֵּית קִבּוּל] שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, וְאַף אֵין לְטַמְּאוֹתָם טֻמְאַת מִדְרָס כֵּיוָן שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לִישִׁיבָה אוֹ לִשְׁכִּיבָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָרְעָדוֹת** - קוֹרוֹת עֵץ שֶׁאֵינָן מְהֻדָּקוֹת יָפָה זוֹ לְזוֹ, וּכְשֶׁנִּשְׁעָנִים עֲלֵיהֶן הֵן רוֹעֲדוֹת וּמִתְנַעְנְעוֹת, מִכָּל מָקוֹם הֵן **טְמֵאוֹת לַחַטָּאת** - מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה לְעִנְיַן שֶׁיִּטַּמְּאוּ אֵפֶר וּמֵי חַטָּאת, שֶׁהֶחְמִירוּ עֲלֵיהֶם לְעִנְיַן חַטָּאת לְהַחְשִׁיבָם כִּרְאוּיוֹת לְמוֹשָׁב כֵּיוָן שֶׁלִּפְעָמִים אָדָם יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶן: **מִשְׁנָה ג תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת:** [-תְּאֵנִים מְיֻבָּשׁוֹת דְּרוּסוֹת יַחַד] **שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת, וּנְטָלָהּ** כֹּהֵן **וַאֲכָלָהּ, אִם יֶשׁ בָּהּ כְּשִׁעוּר בֵּיצָה, בֵּין** שֶׁהָיְתָה הַדְּבֵלָה **טְמֵאָה** וּבֵין שֶׁהָיְתָה **טְהוֹרָה** בְּטָהֳרַת תְּרוּמָה, **הַמַּיִם טְמֵאִין** וּפוֹסְלִים לְהַזָּאָה, שֶׁטָּהֳרַת תְּרוּמָה נֶחְשֶׁבֶת כִּטְמְאָה לְגַבֵּי חַטָּאת. **וְהָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה** בִּידֵי שָׁמַיִם, כְּדִין הָאוֹכֵל תְּרוּמָה בִּטְמְאַת הַגּוּף, שֶׁנִּטְמָא בִּנְגִיעָתוֹ בְּמֵי הַחַטָּאת שֶׁעָלְיָהּ. וְאִם **אֵין בָּהּ כְּבֵיצָה, הַמַּיִם טְהוֹרִין,** שֶׁאֵין אֹכֶל פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה מְטַמֵּא אֲחֵרִים. **וְהָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה** בִּידֵי שָׁמַיִם, מִשּׁוּם שֶׁנִּטְמָא מִמֵּי הַחַטָּאת שֶׁעָלְיָהּ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** בְּדִבְלָה **טְהוֹרָה** לִתְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מֵי הַחַטָּאת, אַף כְּשֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּבֵיצָה **הַמַּיִם טְהוֹרִים** וּכְשֵׁרִים לְהַזָּאָה, שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ טָהֳרַת תְּרוּמָה אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת טֻמְאָה לְעִנְיַן חַטָּאת (ר"ש). **הַטּוֹבֵל בְּמֵי חַטָּאת:** אָדָם **הַטָּהוֹר לַחַטָּאת שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת, נִטְמָא,** שֶׁגְּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁהַבָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים נִטְמָא בְּטֻמְאַת שְׁנֵי לְטֻמְאָה (זבים פ"ה מי"ב), וְאַף מֵי חַטָּאת אֵלּוּ הֵם מֵי שְׁאוּבִין. וְכֵיוָן שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאָה זוֹ כְּבָר אֵינוֹ טָהוֹר לְמֵי חַטָּאת, וּמִמֵּילָא נִטְמָא שׁוּב מִמֵּי הַחַטָּאת בְּטֻמְאָה חֲמוּרָה וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. אֲבָל כָּל עוֹד הָיָה טָהוֹר לְחַטָּאת, לֹא נִטְמָא מִמֵּי הַחַטָּאת שֶׁאֵינָם מְטַמְּאִים אֶת הַטָּהוֹר לָהֶם: **מִשְׁנָה ד דִּין טָמֵא וּטְבוּל יוֹם בִּתְחִלִּין, מַעֲשֵׂר, קֹדֶשׁ וּתְרוּמָה, וּבִיאַת מִקְדָּשׁ:** כָּל **הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם** - טְבִילָה **מִדִּבְרֵי תּוֹרָה,** כְּגוֹן הַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מֵאָבוֹת הַטֻּמְאָה, הֲרֵי הוּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה **וּמְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת הַתְּרוּמָה וְאֶת הַחֻלִּין וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאָסוּר עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ** - וְחַיָּב כָּרֵת אִם נִכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. **וּלְאַחַר בִּיאָתוֹ** בַּמַּיִם, דְּהַיְינוּ שֶׁטָּבַל וְעָדַיִן לֹא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, הֲרֵי הוּא טְבוּל יוֹם שֶׁדִּינוֹ כְּדִין שֵׁנִי לְטֻמְאָה, וַהֲרֵי הוּא **מְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ** וְעוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי שֶׁאַף הוּא יִפְסֹל קֹדֶשׁ אַחַר שֶׁיִּגַּע בּוֹ וְיֵעָשֶׂה רְבִיעִי לְטֻמְאָה, **וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה** - אֲבָל אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בּוֹ אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא רַק פּוֹסֵל, שֶׁהִיא לֹא תִּפְסֹל אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בָּהּ שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** טְבוּל יוֹם **פּוֹסֵל בַּקֹּדֶשׁ וּבַתְּרוּמָה,** שֶׁאַף קֹדֶשׁ שֶׁנִּפְסַל מִכֹּחוֹ אֵינוֹ פּוֹסֵל קֹדֶשׁ אַחֵר הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁטָּבַל נִקְלְשָׁה טֻמְאָתוֹ. **וּלְדִבְרֵי הַכֹּל מֻתָּר בַּחֻלִּין וּבְמַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, שֶׁאֵין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֻלִּין וּמַעֲשֵׂר. **וְאִם בָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ** - מַעֲזֶרֶת יִשְׂרָאֵל וְלִפְנִים, **בֵּין לִפְנֵי בִיאָתוֹ** בַּמַּיִם **וּבֵין לְאַחַר בִּיאָתוֹ** בַּמַּיִם קֹדֶם הֶעֱרֵב שִׁמְשׁוֹ [אוֹ בְּטָמֵא הַמְחֻיָּב בַּהֲבָאַת קָרְבָּן קֹדֶם שֶׁהֻבְיָא], **חַיָּב** מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם. אֲבָל לְהַכְנֵס לְעֶזְרַת נָשִׁים אָסוּר אַף אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה: **מִשְׁנָה ה דִּין הַטָּמֵא מְגֻזָּרַת חֲכָמִים: כָּל הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים** - מִדְּרַבָּנָן, כְּגוֹן אָדָם שֶׁאָכַל אֳכָלִים טְמֵאִים אוֹ שָׁבָא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, דִּינוֹ כְּשֵׁנִי לְטֻמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ** בְּמַגָּעוֹ וְעוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, וְאִם יִגַּע אוֹתוֹ קֹדֶשׁ אַחֵר יֵעָשֶׂה רְבִיעִי לְטֻמְאָה. **וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה** בְּמַגָּעוֹ, אַךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא אוֹתָהּ, שֶׁאִם תִּגַּע בָּהּ תְּרוּמָה אַחֶרֶת לֹא תֵּעָשֶׂה רְבִיעִי, שֶׁאֵין רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. **וּמֻתָּר בַּחֻלִּין וּבְמַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, שֶׁאֵינָם נִטְמָאִים מִכַּח שֵׁנִי לְטֻמְאָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹסְרִים בְּמַעֲשֵׂר**

מסכת פרה פרק יא

שְׁנֵיהֶם בִּשְׁנֵי נְיָרוֹת, שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים. שֶׁל חַטָּאת בִּנְיָר וְשֶׁל תְּרוּמָה בְּיָדוֹ, שְׁנֵיהֶן טְמֵאִין. שֶׁל תְּרוּמָה בִּנְיָר וְשֶׁל חַטָּאת בְּיָדוֹ, שְׁנֵיהֶן טְהוֹרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, שֶׁל חַטָּאת טָמֵא. הָיוּ נְתוּנִין עַל גַּבֵּי הָאָרֶץ וְנָגַע בָּהֶם, שֶׁל חַטָּאת טָמֵא, שֶׁל קֹדֶשׁ וְשֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרִים. הֶסִיטָן, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים:

פרק יא א צְלוֹחִית שֶׁהֻנִּיחָהּ מְגֻלָּה, וּבָא וּמְצָאָהּ מְכֻסָּה, פְּסוּלָה. הֻנִּיחָהּ מְכֻסָּה, וּבָא וּמְצָאָהּ מְגֻלָּה, אִם יְכוֹלָה הַחֲלָדָה לִשְׁתּוֹת הֵימֶנָּה, אוֹ נָחָשׁ לִדְבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אוֹ שֶׁיָּרַד בָּהּ טַל בַּלַּיְלָה, פְּסוּלָה. הַחַטָּאת אֵינָהּ נִצּוֹלָה בְּצָמִיד פָּתִיל. וּמַיִם שֶׁאֵינָן מְקֻדָּשִׁין נִצּוֹלִין בְּצָמִיד פָּתִיל: **ב** כָּל הַסָּפֵק טָהוֹר לִתְרוּמָה, טָהוֹר לַחַטָּאת. כָּל הַתָּלוּי לִתְרוּמָה, נִשְׁפָּךְ לַחַטָּאת. אִם עָשׂוּ עַל גַּבָּיו טָהֳרוֹת, תְּלוּיוֹת. הָרַפָּפוֹת, טְהוֹרוֹת לְקֹדֶשׁ וְלִתְרוּמָה וְלַחַטָּאת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָרְעָדוֹת, טְמֵאוֹת לַחַטָּאת: **ג** דִּבְלָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת וּנְטָלָהּ וַאֲכָלָהּ, אִם יֵשׁ בָּהּ כְּבֵיצָה, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה, הַמַּיִם טְמֵאִין, וְהָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה. אֵין בָּהּ כְּבֵיצָה, הַמַּיִם טְהוֹרִין, וְהָאוֹכְלָהּ חַיָּב מִיתָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בִּטְהוֹרָה, הַמַּיִם טְהוֹרִים. הַטָּהוֹר לַחַטָּאת שֶׁהִכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְתוֹךְ מֵי חַטָּאת, נִטְמָא: **ד** כָּל הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם מִדִּבְרֵי תּוֹרָה, מְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת הַתְּרוּמָה וְאֶת הַחֻלִּין וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר, וְאָסוּר עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ. לְאַחַר בִּיאָתוֹ, מְטַמֵּא אֶת הַקֹּדֶשׁ, וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פּוֹסֵל בַּקֹּדֶשׁ וּבַתְּרוּמָה, וּמֻתָּר בַּחֻלִּין וּבְמַעֲשֵׂר. וְאִם בָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ, חַיָּב. טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל בַּקֹּדֶשׁ וּבַתְּרוּמָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹסְרִים בַּמַּעֲשֵׂר.

תרמו

משניות

מַסֶּכֶת פָּרָה פֶּרֶק יב

שֵׁנִי, שֶׁלְּדַעְתָּם שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בַּמַּעֲשֵׂר. **לְאַחַר בִּיאָתוֹ** - לְאַחַר שֶׁטָּבַל, **מֻתָּר בְּכֻלָּן** מִיָּד, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲרִב שֶׁמָּשׁ. **וְאִם בָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ, בֵּין לִפְנֵי בִיאָתוֹ וּבֵין לְאַחַר בִּיאָתוֹ, פָּטוּר,** שֶׁלֹּא נֶאֶסְרָה בִּיאַת מִקְדָּשׁ אֶלָּא בְּמֵי שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמְפֹרָשׁ בַּפָּתוּב (ויקרא ה ב-ג): **מִשְּׁנָה ו דִּין טָעוּן בִּיאַת מַיִם לְעִנְיַן חַטָּאת: כָּל הַטָּעוּן בִּיאַת מַיִם בֵּין אִם מִדִּבְרֵי תוֹרָה וּבֵין אִם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, מְטַמֵּא אֶת מֵי הַחַטָּאת, וְאֶת אֵפֶר הַחַטָּאת, וְאֶת הָאָדָם הַמַּזֶּה מִמֵּי הַחַטָּאת** עַל טְמֵאֵי מֵת, אֶת כָּל אֵלּוּ מְטַמֵּא **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא,** עַד שֶׁיִּטְבֹּל לְשֵׁם טָהֳרַת חַטָּאת. וְכֵיוָן שֶׁטָּבַל לְשֵׁם חַטָּאת, כָּשֵׁר לַחַטָּאת אֲפִלּוּ אִם הוּא טְבוּל יוֹם דְּאוֹרַיְיתָא, כַּמְבאָר לְעֵיל (פ"ג מ"א). וְכֵן מְטַמֵּא אֶת **הָאָזוֹב הַמִּכְשָׁר** לְקַבָּלַת טֻמְאָה [שֶׁמַּאַחַר וְאָזוֹב רָאוּי לַאֲכִילָה צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא עָלָיו מַיִם לְהַכְשִׁיר טֻמְאָה], **וְהַמַּיִם שֶׁאֵינָן מְקֻדָּשִׁים** עֲדַיִן בְּאֵפֶר הַפָּרָה אַךְ נִתְמַלְּאוּ לְשֵׁם כָּךְ, **וּכְלֵי רֵיקָם** - רֵיק **הַטָּהוֹר לַחַטָּאת, בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵינוֹ מְטַמֵּא דְּבָרִים אֵלּוּ אֶלָּא **בְּמַגָּע, אֲבָל לֹא בְּמַשָּׂא,** שֶׁלְּדַעְתָּם לֹא הֶחְמִירוּ כָּל כָּךְ לְטַמֵּא אַף בְּמַשָּׂא אֶלָּא בְּמֵי חַטָּאת אוֹ אֵפֶר חַטָּאת אוֹ מַזֶּה מֵי חַטָּאת: **מִשְּׁנָה ז הָאָזוֹב הָרָאוּי לְהַזָּאָה: כָּל אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לְוַי** - שֵׁם נוֹסָף הַמִּתְלַוֶּה לְשֵׁם 'אֵזוֹב', **פָּסוּל** לְהַזָּאָה. וְרַק אֵזוֹב שֶׁהָרוֹאֶה אוֹתוֹ אוֹמֵר **אֵזוֹב** הוּא **זֶה,** לְלֹא תוֹסָפֶת שֵׁם, **כָּשֵׁר** לְהַזָּאָה. **אֵזוֹב יָוֹן, אֵזוֹב כְּחֻלִּית, אֵזוֹב רוֹמִי, אֵזוֹב מִדְבָּרִי, פָּסוּל** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לְוַי עַל שֵׁם מְקוֹמוֹ. וְאֵזוֹב הַגָּדֵל בַּגִּנָּה וּלְקָטוּהוּ לַאֲכִילָה חַיָּב בַּתְּרוּמָה, **וְאִם הוּא שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה, פָּסוּל** לְהַזָּאָה, וְאַף שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת מֵי הַחַטָּאת, מִכָּל מָקוֹם פָּסוּל מֵחֲמַת שֶׁהוּא עַצְמוֹ טָמֵא. וְאִם הוּא **שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, לֹא יָזֶּה** בּוֹ לְכַתְּחִלָּה, שֶׁמַּכְשִׁירוֹ לְקַבֵּל טֻמְאָה וְיָכוֹל לָבוֹא לִידֵי פְּסוּל, וְאָסוּר לְהַפְסִיד תְּרוּמָה, **וְאִם הִזָּה** בּוֹ, **כָּשֵׁר** - הַהַזָּאָה כְּשֵׁרָה בְּדִיעֲבַד. **אֵין מַזִּין לֹא בְּיוֹנְקוֹת** - בַּעֲנָפִים רַכִּים שֶׁל אֵזוֹב, **וְלֹא בִּתְמָרוֹת** - מִין גַּרְגִּירִים שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁ הָאֵזוֹב. וְאוּלָם **אֵין חַיָּבִין עַל הַיּוֹנְקוֹת עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ** - טָמֵא שֶׁהִזּוּ עָלָיו בְּאֵזוֹב יוֹנְקוֹת נִטְהָר בְּדִיעֲבַד, וְאִם נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף לֹא חַיָּב מִיתָה עַל כְּנִיסָתוֹ לַמִּקְדָּשׁ אַחֲרֵי שֶׁהִזּוּ עָלָיו מֵהַתְּמָרוֹת. אֲבָל הֵן הַיּוֹנְקוֹת, גְּבָעוֹלִין שֶׁלֹּא גָמְלוּ** - שֶׁהַפֶּרַח שֶׁלָּהֶם עֲדַיִן מֻנָּח בְּתוֹךְ כִּיסּוֹ וְלֹא נִפְתַּח: **מִשְּׁנָה ח כַּשְׁרוּת אֵזוֹב שֶׁהִזּוּ בּוֹ לְטַהֵרַת מִצְרָע: אֵזוֹב שֶׁהִזָּה בּוֹ מֵי חַטָּאת, כָּשֵׁר לְטַהֵר בּוֹ אֶת הַמִּצְרָע,** שֶׁאֵזוֹב שֶׁל מִצְרָע אֵינוֹ נִפְסָל בְּמַלְאכָה [אֲבָל אֵזוֹב שֶׁהִזּוּ בּוֹ עַל מִצְרָע פָּסוּל לְהַזָּאַת מֵי חַטָּאת כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ מְלָאכָה (תפא"י)]. **אֵזוֹב הַמִּכְשָׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה:** אֵזוֹב שֶׁלְּקָטוֹ לְעִצִּים - לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּעֵץ לְהַסָּקָה, אֵין לוֹ תּוֹרַת אֹכֶל וְאַף אִם **נָפְלוּ עָלָיו מַשְׁקִין** אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְלָכֵן **מְנַגְּבוֹ** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ הַמַּשְׁקִים שֶׁעָלָיו עִם מֵי הַחַטָּאת, **וְהוּא כָּשֵׁר** לְהַזָּאָה. אֲבָל אִם **לְקָטוֹ לָאֳכָלִין** - לְצָרְכֵי אֲכִילָה, **וְנָפְלוּ עָלָיו מַשְׁקִין,** הֲכִשֵּׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, **וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּגְּבוֹ, פָּסוּל** לְהַזָּאָה, וְאַף שֶׁלֹּא נִטְמָא כֵּיוָן שֶׁמַּכְשֵׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה הֶחְמִירוּ בּוֹ לְפָסְלוֹ לְהַזָּאָה. וְאִם **לְקָטוֹ לַחַטָּאת** - לְצָרְכֵי הַזָּאַת מֵי חַטָּאת, הֲרֵי הוּא **כְּמַלַּקֵּט לָאֳכָלִין,** וְאִם נָפְלוּ עָלָיו מַשְׁקִים נִפְסָל לְהַזָּאָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים,** הַמְלַקֵּט לְחַטָּאת הֲרֵי הוּא **כְּמַלַּקֵּט לְעִצִּים** וְאַף אִם נָפְלוּ עָלָיו מַשְׁקִים, מְנַגְּבוֹ וְכָשֵׁר לְהַזָּאָה: **מִשְּׁנָה ט שְׁעוּר הָאֵזוֹב: מִצְוַת אֵזוֹב, שְׁלֹשָׁה קְלָחִים** [-שָׁרָשִׁים] **וּבָהֶם** יַחַד **שְׁלֹשָׁה גְּבָעוֹלִין,** שֶׁיֵּשׁ גִּבְעוֹל אֶחָד בְּכָל קֶלַח. שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יח) 'וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה', וּכְתִיב 'וְלָקְחוּ' - 'וּלְקַחְתֶּם' מִפִּי שֶׁנֶּאֱמַר בְּפֶסַח מִצְרַיִם (שמות יב כב) 'וּלְקַחְתֶּם אֱגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר

המבוארות

בַּסַּף', וְאֵין 'אֱגֻדַּת' פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** מִצְוַת אֵזוֹב לְכַתְּחִלָּה בַּאֲגֻדָּה **שֶׁל שְׁלֹשָׁה** קְלָחִים, כְּשֶׁבְּכָל קֶלַח **שְׁלֹשָׁה** גִּבְעוֹלִים, שֶׁכָּךְ הוּא דֶּרֶךְ גִּדּוּלוֹ. **אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה קְלָחִים** מְחֻבָּרִים, **מְפַסְּגוֹ** - מַפְרִיד אֶת הַקְּלָחִים זֶה מִזֶּה, **וּלְאַחַר** מִכֵּן **אוֹגְדוֹ** - אוֹגֵד אֶת הַקְּלָחִים בַּאֲגֻדָּה אַחַת. וּבְדִיעֲבַד אִם **פִּסְּגוֹ וְלֹא אֲגָדוֹ, אוֹ שֶׁאֲגָדוֹ וְלֹא פִסְּגוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא פִסְּגוֹ וְלֹא אֲגָדוֹ, כָּשֵׁר.** וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא אַף שֶׁלְּכַתְּחִלָּה צְרִיכִים שְׁלֹשָׁה קְלָחִים, בְּדִיעֲבַד כָּשֵׁר אַף אִם הִתְחִיל לְהַזּוֹת בִּשְׁלֹשָׁה גִּבְעוֹלִים, וְאַף אִם בְּהֶמְשֵׁךְ הַזְּמַן נָפַל אֶחָד מֵהֶם וְנִשְׁתַּיֵּר רַק אֶחָד, הֲרֵי הוּא כָּשֵׁר. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מִצְוַת אֵזוֹב לְעִכֵּב, שְׁלֹשָׁה קְלָחִים וּבָהֶם שְׁלֹשָׁה גִּבְעוֹלִים,** אֲבָל אִם נִתְּחַלְּתוֹ בְּתִחְלָתוֹ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה טָפַח, וְאַף אִם בְּהֶמְשֵׁךְ הַזְּמַן נִשְׁתַּבֵּר, דַּי שֶׁיִּהְיֶה בְּגָרְדָּמָיו - בַּגִּבְעוֹלִים הַשְּׁבוּרִים שֶׁעוּר כָּל שֶׁהוּא:

פֶּרֶק יב דִּינֵי הַזָּאַת מֵי חַטָּאת: **מִשְּׁנָה א אֵחִיזָה בָּאֵזוֹב בְּטְבִילָה וּבַהַזָּאָה: הָאֵזוֹב הַקָּצָר, מְסַפְּקוֹ** - מַאֲרִיכוֹ **בְּחוּט וּבְכוּשׁ** - עַל יְדֵי שֶׁמְּחַבֵּר לְקָצֵהוּ חוּט אוֹ פֶּלֶךְ שֶׁהַנְּשִׁים טוֹוֹת בּוֹ, וְאוֹחֵז בַּחוּט אוֹ בַּכּוּשׁ **וְטוֹבֵל** אֶת הָאֵזוֹב בַּמַּיִם **וּמַעֲלֶה.** וְאַף שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יח) 'וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם', מִתְקַיְּם הַלְּקִיחָה עַל יְדֵי אֲחִיזָתוֹ בַּחוּט וּבַכּוּשׁ, שֶׁכֵּן לְקִיחַת דָּבָר [-הָאֵזוֹב] עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר [-הַחוּט אוֹ הַכּוּשׁ] שְׁמָהּ לְקִיחָה. וְאַחַר כָּךְ **אוֹחֵז בָּאֵזוֹב** עַצְמוֹ **וּמַזֶּה,** שֶׁבַּהַזָּאָה עַצְמָהּ צָרִיךְ לֶאֱחֹז אֶת הָאֵזוֹב בְּיָדוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְכַוְּנוֹ כְּנֶגֶד הַכְּלִי שֶׁמַּזֶּה עָלָיו (תוי"ט). **רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, כְּשֵׁם שֶׁבַּהַזָּיָה צָרִיךְ לֶאֱחֹז בָּאֵזוֹב עַצְמוֹ, כָּךְ בַּטְּבִילָה** צָרִיךְ לֶאֱחֹז בָּאֵזוֹב עַצְמוֹ, כֵּיוָן שֶׁהַקְּשׁוּ הַהַזָּאָה וְהַטְּבִילָה [וּלְדַעְתָּם דִּין הָאֲחִיזָה בָּאֵזוֹב הוּא דִּין דְּאוֹרַיְיתָא]: **מִשְּׁנָה ב הַזָּאָה שֶׁפָּסַק אֶת הַגִּיעָהּ מֵהָאֵזוֹב:** וּבְאֹפֶן שֶׁחִבֵּר חוּט אוֹ כּוּשׁ לְקָצֵה הַגִּבְעוֹל, **וְהַזָּה סָפַק מִן הַחוּט, סָפַק מִן הַכּוּשׁ, סָפַק מִן הַגִּבְעוֹל,** שֶׁאֵין יָדוּעַ מֵהֵיכָן בָּאוּ הַמַּיִם עַל הַמְּטַהֵר, **הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה,** שֶׁאֵין הַהַזָּאָה כְּשֵׁרָה אֶלָּא מֵהָאֵזוֹב, וְאַף בְּמָקוֹם סָפֵק יֵשׁ לְהֶעֱמִיד אֶת הַטָּמֵא עַל חֶזְקָתוֹ וְאֵין לְטַהֵרוֹ מִסָּפֵק. וְכֵן אִם **הִזָּה עַל שְׁנֵי כֵלִים** טְמֵאִים בְּהַזָּאָה אַחַת, **סָפַק עַל שְׁנֵיהֶם הִזָּה** מֵהָאֵזוֹב עַצְמוֹ, **סָפֵק** לֹא בָּאוּ הַמַּיִם אֶלָּא עַל כְּלִי אֶחָד, וְהַכְּלִי הַשֵּׁנִי מֻחְבָּרוֹ מִצָּה **עָלָיו** - מֵי הַהַזָּאָה נָטְפוּ עָלָיו מֵהַכְּלִי הָרִאשׁוֹן, **הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה.** וְכֵן **מַחַט** טְמֵאָה **שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל הַחֹרֶז וְהִזָּה עָלֶיהָ, וְסָפֵק עַל הַמַּחַט הִזָּה, סָפֵק** הִזָּה עַל הַחֹרֶז **וּמִן הַחֹרֶז מִצָּה עָלֶיהָ** - נָטְפוּ מֵי הַחַטָּאת עַל הַמַּחַט, **הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה. הַזָּאָה מִמֵּי חַטָּאת מוּעָטִים: צְלוֹחִית** שֶׁל מֵי חַטָּאת **שֶׁפִּיהָ צַר, טוֹבֵל** בְּתוֹכָהּ אֶת הָאֵזוֹב **וּמַעֲלֶה** אוֹתוֹ **כְּדַרְכּוֹ** וּמַזֶּה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁכְּשֶׁנִּדְחַק הָאֵזוֹב בְּפִי הַצְּלוֹחִית הִתְמַעֲטוּ מֵימָיו מִשִּׁעוּר הַזָּאָה [כְּשִׁיטַת חֲכָמִים לְעֵיל (פ"ט מ"א) שֶׁהַזָּאָה צְרִיכָה שִׁעוּר], וְאַף יָכוֹל לְהַזּוֹת מֵהָאֵזוֹב זֶה כַּמָּה פְּעָמִים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין לְהַכְשִׁיר אֶלָּא **הַזָּיָה רִאשׁוֹנָה,** אֲבָל לֹא יַחֲזֹר וְיַזֶּה מֵאוֹתָהּ טְבִילָה פַּעַם נוֹסֶפֶת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּדְחַק הָאֵזוֹב בְּפִי הַצְּלוֹחִית וְגַם הִתְמַעֲטוּ הַמַּיִם בַּהַזָּאָה הָרִאשׁוֹנָה, יֵשׁ לַחוּשׁ שֶׁאֵין בָּהֶם שִׁעוּר הַזָּאָה. **מֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְמַעֲטוּ,** וְאִי אֶפְשָׁר לִטְבֹּל בָּהֶם אֶת הָאֵזוֹב כֻּלּוֹ, **טוֹבֵל אֲפִלּוּ** אֶת **רָאשֵׁי** הַגִּבְעוֹלִין **וּמַזֶּה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִסַּפֵּג** - שֶׁלֹּא יִנַּגֵּב בָּאֵזוֹב אֶת צִדֵּי הַכְּלִי וְאֶת שׂוּלָיו כְּדֵי לִסְפֹּג אֶת הַמַּיִם, שֶׁכֵּן נֶאֱמַר 'וְטָבַל' וְלֹא 'וְסָפַג'. **כֵּוָנָה בַּהַזָּאָה:** הַמַּזֶּה שֶׁנִּתְכַּוֵּן **לְהַזּוֹת** עַל טָמֵא הַנִּמְצָא **לְפָנָיו, וְהִזָּה** שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה עַל טָמֵא הַמֻּנָּח **לְאַחֲרָיו,** אוֹ שֶׁהִתְכַּוֵּן **לְאַחֲרָיו וְהִזָּה לְפָנָיו, הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה.** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יט) 'וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא', וּמִכָּאן שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּתְכַּוֵּן אֵלָיו. וְאִם הִתְכַּוֵּן **לְפָנָיו,**

וְהַזָּה עַל הַטְּמֵאִים שֶׁבַּצָּדְדִין שֶׁלְּפָנָיו - לֹא כְּנֶגְדּוֹ מַמָּשׁ אֶלָּא מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַמָּקוֹם שֶׁלְּפָנָיו, הַזָּיָתוֹ כְּשֵׁרָה, שֶׁאַף זֶה בִּכְלַל כַּוָּנָתוֹ לְהַזּוֹת לְפָנָיו. וְאַף שֶׁצָּרִיךְ כַּוָּנָה בַּהַזָּאָה, מִכָּל מָקוֹם מַזִּין עַל הָאָדָם הַטָּמֵא בֵּין מִדַּעְתּוֹ וּבֵין שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ. הַזָּאָה עַל טְמֵאִים רַבִּים: מַזִּין עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים הַטְּמֵאִים בְּהַזָּאָה אַחַת, וְאֶפִלּוּ הֵן מֵאָה טְמֵאִים, וּבִלְבַד שֶׁתַּגִּיעַ טִפָּה לְכָל אֶחָד מֵהֶם: **מִשְׁנָה ג** טְבִילָה לְשֵׁם הַזָּאָה עַל דָּבָר טָמֵא: נִתְכַּוֵּן בִּשְׁעַת טְבִילַת הָאָזוֹב לְהַזּוֹת בּוֹ עַל דָּבָר שֶׁהוּא מְקֻבָּל טֻמְאָה כְּגוֹן אָדָם אוֹ כֵּלִים, וְהַזָּה לְבַסּוֹף עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה כְּגוֹן בְּהֵמָה וּכְלֵי אֲבָנִים, אִם עֲדַיִן יֵשׁ בָּאֵזוֹב מֵי חַטָּאת כְּדֵי הַזָּאָה, לֹא יִשְׁנֶה - אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִטְבֹּל אֶת הָאֵזוֹב בַּמַּיִם, אֶלָּא יַזֶּה עַל הַדָּבָר הַטָּמֵא מֵהַמַּיִם שֶׁנִּשְׁתַּיְּרוּ עָלָיו. אֲבָל אִם טָבַל אֶת הָאֵזוֹב כְּדֵי לְהַזּוֹת עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה, וְהַזָּה לְבַסּוֹף עַל דָּבָר שֶׁמְּקֻבָּל טֻמְאָה, אִם עֲדַיִן יֵשׁ בָּאֵזוֹב מַיִּם חַטָּאת כְּדֵי הַזָּאָה, לֹא יִשְׁנֶה - אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִטְבֹּל אֶת הָאֵזוֹב כְּדֵי לְהַזּוֹת עַל הַבְּהֵמָה, וְהַזָּה עַל הָאָדָם, וְאֶפִלּוּ הֵן מֵאָה טְמֵאִים, וּבִלְבַד שֶׁתַּגִּיעַ טִפָּה לְכָל אֶחָד מֵהֶם: **מִשְׁנָה ג** טְבִילָה לְשֵׁם הַזָּאָה עַל דָּבָר טָמֵא: נִתְכַּוֵּן בִּשְׁעַת טְבִילַת הָאֵזוֹב לְהַזּוֹת בּוֹ עַל דָּבָר שֶׁהוּא מְקֻבָּל טֻמְאָה כְּגוֹן אָדָם אוֹ כֵּלִים, וְהַזָּה לְבַסּוֹף עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה כְּגוֹן בְּהֵמָה וּכְלֵי אֲבָנִים, אִם עֲדַיִן יֵשׁ בָּאֵזוֹב מֵי חַטָּאת כְּדֵי הַזָּאָה, **לֹא יִשְׁנֶה** - אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִטְבֹּל אֶת הָאֵזוֹב בַּמַּיִם, אֶלָּא יַזֶּה עַל הַדָּבָר הַטָּמֵא מֵהַמַּיִם שֶׁנִּשְׁתַּיְּרוּ עָלָיו. אֲבָל אִם טָבַל אֶת הָאֵזוֹב כְּדֵי לְהַזּוֹת **עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה, וְהַזָּה עַל הַבְּהֵמָה** שֶׁאֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה, **אִם** עֲדַיִן **יֵשׁ בָּאֵזוֹב** כְּדֵי הַזָּאָה **לֹא יִשְׁנֶה** וְיִטְבֹּל, אֶלָּא יַזֶּה מִיָּד עַל הָאָדָם. וְאִם טָבַל אֶת הָאֵזוֹב כְּדֵי לְהַזּוֹת **עַל הַבְּהֵמָה, וְהַזָּה עַל הָאָדָם, אֶפִלּוּ אִם יֵשׁ בָּאֵזוֹב מַיִם, יִשְׁנֶה** וְיִטְבֹּל אֶת הָאֵזוֹב וְרַק אַחַר כָּךְ יַזֶּה עַל הַטָּמֵא. וְאִם הִטְבִּילוֹ כְּדֵי לְהַזּוֹת בּוֹ עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה, **הַמַּיִם הַמְנַטְּפִים** מִמֶּנּוּ חֲזָרָה לְתוֹךְ הַכֵּלִי **כְּשֵׁרִים** לְהַזָּאָה, וְאֶפְשָׁר לַחֲזֹר וּלְהַטְבִּיל בָּהֶם אֶת הָאֵזוֹב וּלְהַזּוֹת בָּהֶם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַטְבִּילָה הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה פְּסוּלָה לְהַזָּאָה, עֲדַיִן לֹא נַעֲשְׂתָה מְצָתָם. וְכֵיוָן שֶׁעֲדַיִן רְאוּיִם לְהַזָּאָה, **לְפִיכָךְ הֵם מְטַמְּאִין לְשֵׁם** [-כְּדִין] **מֵי חַטָּאת**, שֶׁהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם שֶׁלֹּא לְצָרְכָּהּ הַזָּאָה נִטְמָא: **מִשְׁנָה ד** נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ לְאַחַר הַזָּאָה **וְנִמְצְאוּ הַמַּיִם פְּסוּלִים: הַמָּזֶה מֵחֲלוֹן שֶׁל רַבִּים** - הָעוֹמֵד תַּחַת חַלּוֹן שֶׁמְּזִים מִמֶּנּוּ עַל טְמֵאִים רַבִּים הָעוֹבְרִים שָׁם, וְעַל סְמֹךְ הַזָּאָה זוֹ נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, **וְנִמְצְאוּ הַמַּיִם פְּסוּלִים** - וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע שֶׁהָיוּ הַמַּיִם פְּסוּלִים, הֲרֵי הוּא **פָּטוּר** מֵחַטָּאת אַף שֶׁנִּכְנַס לַמִּקְדָּשׁ בְּטֻמְאָה, כִּי מֵאַחַר וְהַהַזָּאָה הָיְתָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְסָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טְהוֹר, לֹא הָיָה לוֹ לְחַשֵּׁשׁ שֶׁלֹּא נִטְהַר וַהֲרֵי הוּא אָנוּס. אֲבָל אִם הִזּוּ עָלָיו מֵחֲלוֹן **שֶׁל יָחִיד** - מֵחֲלוֹן שֶׁהִזּוּ מִמֶּנּוּ עַל טְמֵא יְחִידִי שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, **וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, וְנִמְצְאוּ הַמַּיִם פְּסוּלִין, חַיָּב** חַטָּאת עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ בְּטֻמְאָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁסָּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טְמֵא, הָיָה לוֹ לִבְדֹּק קֹדֶם כְּנִיסָתוֹ אִם הַמַּיִם כְּשֵׁרִים, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא בָּדַק הֲרֵי הוּא שׁוֹגֵג וְלֹא אָנוּס. **אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל** טָמֵא שֶׁהִזּוּ עָלָיו, **בֵּין מֵחֲלוֹן שֶׁל יָחִיד בֵּין מֵחֲלוֹן שֶׁל רַבִּים**, וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, **פָּטוּר** מֵחַטָּאת, מִשּׁוּם **שֶׁאֵין כֹּהֵן גָּדוֹל חַיָּב עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ** בְּטֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר יט כ) 'וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל', וְדָרְשׁוּ שֶׁאֵין חִיּוּב חַטָּאת אֶלָּא בְּמִי שֶׁכַּפָּרַת חֲטָאוֹ שָׁוָה לִשְׁאָר הַקָּהָל, פָּרָט לְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵין כַּפָּרָתוֹ שָׁוָה לַיְחִידִים, שֶׁיְּחִידִים מְבִיאִים כִּשְׂבָּה אוֹ שְׂעִירָה לְחַטָּאתָם וְכֹהֵן גָּדוֹל מַבִּיא פָּר. **מִי חַטָּאת לְאַחַר הַזָּאָתָם: מַחֲלִיקִין הָיוּ** מֵרֹב מֵי הַחַטָּאת שֶׁעַל הַקַּרְקַע **לִפְנֵי חַלּוֹן שֶׁל רַבִּים** מֵרִבּוּי הַהַזָּאוֹת שָׁהָיוּ שָׁם, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיוּ **דּוֹרְסִין** עֲלֵיהֶם **וְלֹא נִמְנָעִין** מִכָּךְ אַף שֶׁמֵּי חַטָּאת מְטַמְּאִים, **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, שֶׁמֵּי חַטָּאת שֶׁעָשׂוּ מְצָתָן** - שֶׁכְּבָר הִזּוּ אוֹתָם וְאֵינָם רְאוּיִם עוֹד לְהַזָּאָה, **אֵינָן מְטַמְּאִין: מִשְׁנָה ה אֶפֶר הַהַזָּאָה עַל כְּלִי טָמֵא: אוֹחֵז הוּא הַטָּהוֹר בְּקַרְדֹּם** [-גַּרְזֶן] **הַטָּמֵא** בְּטֻמְאַת אַב הַטֻּמְאָה **בְּכָנְפוֹ** - בִּכְנַף בִּגְדּוֹ, **וּמַזֶּה עָלָיו,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַקַּרְדֹּם מְטַמֵּא רַק אֶת הַבָּגֶד בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן, וְאֵין הָאָדָם נִטְמָא מֵהַבָּגֶד שֶׁאֵין רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה מְטַמֵּא אָדָם. **וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו** [-עַל הַקַּרְדֹּם] מֵי חַטָּאת בְּשִׁעוּר **כְּדֵי הַזָּיָה** וּבְשִׁעוּר זֶה מְטַמְּאִים מֵי חַטָּאת בְּמַגָּע, מִכָּל מָקוֹם אָדָם זֶה **טָהוֹר,** שֶׁהֲרֵי מַיִם

אֵלּוּ כְּבָר נַעֲשְׂתָה מִצְוָתָם וְאֵינָם מְטַמְּאִים כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **שִׁעוּר מֵי חַטָּאת הַמְּטַמְּאִים: כַּמָּה יִהְיֶה בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה, כְּדֵי שֶׁיִּטָּבִיל רָאשֵׁי גִבְעוֹלִין וְיִזֶּה** - שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם דֵּי כְּדֵי לְהַטְבִּיל אֶת קְצֵה גִּבְעוֹלֵי הָאֵזוֹב וּמִלְבַד הַמַּיִם שֶׁיִּבָּלְעוּ בָּאֵזוֹב יִהְיֶה עָלָיו עוֹד מַיִם לְהַזָּאָה, וּבְשִׁעוּר זֶה נִטְמָא הַנּוֹשְׂאָם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט כא) 'וּמַזֵּה מֵי הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים פָּסוּק זֶה עַל הַנּוֹשֵׂא מֵי חַטָּאת שֶׁלֹּא לְצָרְכָּהּ הַזָּאָה, וּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'מַזֵּה' הוּא לְלַמְּדֵנוּ שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כְּשֶׁנָּשָׂא מַיִם שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּדֵי הַזָּאָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רוֹאִים אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵן עַל אֵזוֹב שֶׁל נְחֹשֶׁת, שֶׁאֵינוֹ בּוֹלֵעַ** מַיִם, וְהַמַּיִם שֶׁנִּבְלָעִים בָּאֵזוֹב מִצְטָרְפִים לְשִׁעוּר כְּדֵי הַזָּאָה אַף שֶׁנִּבְלָעִים הֵם בְּלוּעִים בָּאֵזוֹב: **מִשְׁנָה ו הַזָּאָה בְּאֵזוֹב טָמֵא: הַמַּזֶּה בְּאֵזוֹב טָמֵא** לְחַטָּאת, כְּגוֹן אֵזוֹב שֶׁל גִּנָּה שֶׁנִּלְקַט לַאֲכִילָה וְרָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִין. אַף אִם לֹא קִבֵּל בְּפֹעַל טֻמְאָה, **אִם יֶשׁ בּוֹ** שִׁעוּר **כְּבֵיצָה, הַמַּיִם פְּסוּלִים** כֵּיוָן שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַגַּע הָאֵזוֹב, שֶׁאֹכֶל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּבֵיצָה מְטַמֵּא אֲחֵרִים, **וְהַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה.** וְאִם **אֵין בּוֹ** שִׁעוּר **כְּבֵיצָה, הַמַּיִם כְּשֵׁרִים** לְהַזָּאָה, שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה מֵאֹכֶל פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה, **וְאוּלָם הַזָּיָתוֹ פְּסוּלָה,** שֶׁעַל הָאֵזוֹב לִהְיוֹת טָהוֹר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יט) 'וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא', וּבְכְלַל זֶה הַמַּזֶּה וְהָאֵזוֹב. וְאִם הָיָה בּוֹ שִׁעוּר כְּבֵיצָה, **מְטַמֵּא** בְּמַגָּעוֹ **אֶת חֲבֵרוֹ** [-אֵזוֹב אַחֵר הַמְקֻבָּל טֻמְאָה], **וְחֲבֵרוֹ אֶת חֲבֵרוֹ, וַאֲפִלּוּ הֵן** מֵאָה אֵזוֹבִים שֶׁנָּגְעוּ זֶה בָּזֶה כֻּלָּם טְמֵאִים לְחַטָּאת, שֶׁאֵין מוֹנִים 'רִאשׁוֹן' וְ'שֵׁנִי' לַחַטָּאת אֶלָּא כֻּלָּם נֶחְשָׁבִים כְּ'רִאשׁוֹן' לְטֻמְאָה: **מִשְׁנָה ז טָהוֹר לְחַטָּאת שֶׁנִּטְמְאוּ יָדָיו: הַטָּהוֹר לַחַטָּאת שֶׁנִּטְמְאוּ יָדָיו** בְּאֶחָד מֵהַדְּבָרִים הַמְּטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם בִּלְבַד, כְּגוֹן כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֳכָלִים וּמַשְׁקִים טְמֵאִים, הֶחְמִירוּ לְעִנְיַן חַטָּאת לְהַחְשִׁיבוֹ כְּאִלּוּ **נִטְמָא** כָּל **גּוּפוֹ** לְעִנְיַן חַטָּאת, וְצָרִיךְ לִטְבֹּל אֶת כָּל גּוּפוֹ. **וּמְטַמֵּא** בְּמַגָּעוֹ **אֶת חֲבֵרוֹ, וַחֲבֵרוֹ אֶת חֲבֵרוֹ, וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה בְּנֵי אָדָם** הַנּוֹגְעִים זֶה בָּזֶה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאֵין מוֹנִים רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי לַחַטָּאת: **מִשְׁנָה ח כְּלִי שֶׁנִּטְמְאוּ אֲחוֹרָיו לְעִנְיַן חַטָּאת: לָגִין** [-כַּד] **שֶׁל** מֵי **חַטָּאת שֶׁנִּטְמְאוּ אֲחוֹרָיו** בְּמַשְׁקִים טְמֵאִים שֶׁאֵין טֻמְאָתָם אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אַף עַל פִּי שֶׁלְּעִנְיַן שְׁאָר טְהָרוֹת בְּאֹפֶן זֶה לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ, מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן חַטָּאת **נִטְמָא תּוֹכוֹ, וְאַף מְטַמֵּא** בְּמַגָּעוֹ **אֶת חֲבֵרוֹ, וַחֲבֵרוֹ אֶת חֲבֵרוֹ, וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה** כֵּלִים, כֻּלָּם טְמֵאִים לַחַטָּאת. **כֵּלִים הַמִּרְכָּבִים מִכַּמָּה חֲלָקִים וְהַזָּה עַל אֶחָד מֵהֶם: הַזּוֹג** - הַפַּעֲמוֹן, **וְהָעִנְבָּל** - הַפַּטִּישׁ הַפְּנִימִי הַמַּשְׁמִיעַ קוֹל כְּשֶׁמְּקַשְׁקְשִׁים בַּפַּעֲמוֹן, **חִבּוּר** - נֶחְשָׁבִים כִּכְלִי אֶחָד וְאִם הִזָּה עַל אֶחָד מֵהֶם נִטְהַר חֲבֵרוֹ. **כּוֹשׁ שֶׁל רוֹבֶן** - פֶּלֶךְ הַמְשַׁמֵּשׁ לִטְוִיַּת גֶּמִי, וְהוּא מַקֵּל שֶׁעָלָיו נִכְרָךְ הַחוּט הַטָּווּי, וּבְתַחְתִּיתוֹ מַנִּיחִים כַּדּוּר מַתֶּכֶת כְּדֵי לְהַכְבִּיד אֶת הַפֶּלֶךְ בְּעֵת הַטְוִיָּה וְהוּא מְכֻנֶּה 'פִּקָּה', לְכָתְחִלָּה **לֹא יַזֶּה לֹא עַל הַכּוֹשׁ** לְבַדּוֹ, **וְלֹא עַל הַפִּקָּה** לְבַדָּהּ, אֶלָּא יַזֶּה עַל שְׁנֵיהֶם, כֵּיוָן שֶׁרְגִילִים לְהַפְרִידָם זֶה מִזֶּה, **וּבְדִיעֲבַד אִם הִזָּה** רַק עַל אֶחָד מֵהֶם כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרִים, **מָזֶּה** - שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים. וְאִלּוּ כּוֹשׁ **שֶׁל פִּשְׁתָּן** - פֶּלֶךְ הַמְשַׁמֵּשׁ לִטְוִיַּת פִּשְׁתָּן, אֵין רְגִילִים לְהַפְרִיד אֶת חֲלָקָיו וְלָכֵן הֲרֵי הֵם **חִבּוּר** זֶה לָזֶה, וְדֵי לְכָתְחִלָּה בְּהַזָּאָה עַל אֶחָד מֵהֶם. **עוֹר שֶׁל עֲרִיסָה** - עוֹר שֶׁמְּחַבְּרִים לַעֲרִיסַת קָטָן כְּדֵי שֶׁיִּשְׁכַּב עָלָיו, **שֶׁהוּא מְחֻבָּר** בִּקְבִיעוּת **לְפִקּוֹת** - לַסַּבָּעוֹת שֶׁבָּעֲרִיסָה, וְאֵין רְגִילוּת לְהַפְרִידָם, הֲרֵי זֶה **חִבּוּר. הַמַּלְבֵּן** - עֵץ חָקוּק שֶׁמַּכְנִיסִים לְתוֹכוֹ אֶת רֶגֶל הַמִּטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּרָקֵב מִלַּחְלוּחִית הָאָרֶץ, **אֵינוֹ חִבּוּר** עִם הַמִּטָּה, **לֹא לְעִנְיַן טֻמְאָה,** שֶׁאִם נִטְמָא אֶחָד מֵהֶם לֹא נִטְמָא הַשֵּׁנִי, **וְלֹא לְטָהֳרָה,** שֶׁאִם הִזָּה עַל הַמַּלְבֵּן אוֹ עַל הַמִּטָּה, לֹא נִטְהַר הַשֵּׁנִי עִמּוֹ. **כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים הַקְּדוּחוֹת** - הַחֲלוּלוֹת, כְּגוֹן קַת שֶׁל סַכִּין שֶׁקּוֹדְחִים בָּהּ נֶקֶב וּמַכְנִיסִים לְתוֹכָהּ אֶת לַהַב הַסַּכִּין, הֲרֵי הֵן **חִבּוּר** לַכֵּלִי, וְאִם נִטְמָא זֶה נִטְמָא זֶה, וְאִם הִזָּה עַל זֶה אַף זֶה נִטְהַר. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אַף יְדוֹת הַכֵּלִים הַחֲרוּקוֹת** - שֶׁיֵּשׁ לְטָמְאָה וְלֹא לְטָהֳרָה. כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים הַקְּדוּחוֹת, חִבּוּר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אַף הַחֲרוּקוֹת:

תרמה

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק א

המבוארות

הַכְּלִי מְחֻדָּדֶת בְּרֹאשָׁהּ וְנִכְנֶסֶת לְתוֹךְ נָקֵב שֶׁבַּכְּלִי, כְּגוֹן בֵּית יָד שֶׁל רֹמַח אוֹ גַּרְזֶן, אַף הֵן חִבּוּר לַכְּלִי לְטֻמְאָה וְהַזָּאָה. אַךְ לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא, דְּוָקָא יָדוֹת קְדוּחוֹת אֵינָן עֲשׂוּיוֹת לְהִתְנַתֵּק מֵהַכְּלִי וְרַק הֵן נֶחְשָׁבוֹת חִבּוּר: **לְהַחְשִׁיבָם פְּחִבּוּר לְעִנְיַן טֻמְאָה:** הַסַּלִּים שֶׁבַּקַּנְתֵּל - סַלִּים הַמְשַׁמְּשִׁים לְהוֹלֶכֶת פֵּרוֹת אוֹ זְבָלִים עַל גַּבֵּי חֲמוֹר, וּמְחֻבָּרִים זֶה בָּזֶה, **וְהַמִּטָּה שֶׁל טַרְבָּל** - כְּלִי בַּרְזֶל כְּמִין עֵז שֶׁתְּקוּעוֹת בּוֹ יְתֵדוֹת חַדּוֹת וְדָשִׁים בּוֹ אֶת הַתְּבוּאָה, **וְקֶרֶן שֶׁל כְּלִיבָה** - קֶרֶן מִבַּרְזֶל שֶׁעוֹשִׁים עַל מִטָּה לְהוֹצָאַת הַמֵּת כְּדֵי לִקְשֹׁר אֲלֵיהָ אֶת הַמֵּת שֶׁלֹּא יִפֹּל, **וְקַרְנַיִם שֶׁל יוֹצְאֵי דְרָכִים** - כֵּלִים הָעֲשׂוּיִם מֵחֲלִיּוֹת שֶׁל קַרְנֵי בְּהֵמָה וְחַיָּה, שֶׁעוֹבְרֵי דְּרָכִים מְמַלְאִים בָּהֶם מַיִם לִשְׁתִּיָּה, **וְשַׁלְשֶׁלֶת** שֶׁתּוֹלִים עֲלֵיהָ אֶת **הַמַּפְתְּחוֹת** וְהִיא מְחֻבֶּרֶת אוֹתָם זֶה לָזֶה, **וּשְׁלַל הַכּוֹבְסִים** - צְרוֹר בְּגָדִים שֶׁנִּתְפְּרוּ זֶה לָזֶה, שֶׁדַּרְכָּם לִתְפֹּר בֶּגֶד קָטָן לְבֶגֶד גָּדוֹל שֶׁלֹּא יֹאבַד וְעָתִיד לִפְרֹם אוֹתָם לְאַחַר הַכִּבּוּס, **וְהַבֶּגֶד שֶׁהוּא תָּפוּר בְּכֹלְאַיִם** - שֶׁעֲשׂוֹי מִירִיעוֹת צֶמֶר הַתְּפוּרוֹת זוֹ לְזוֹ בְּחוּטֵי פִּשְׁתָּן, וְסוֹפָם לְהִנָּתֵק מִשּׁוּם אִסּוּר כִּלְאַיִם, הֲחִמִּירוּ חֲכָמִים לְהַחְשִׁיבָם **חִבּוּר לְטֻמְאָה,** שֶׁאִם נִטְמָא חֵלֶק אֶחָד נִטְמָא כֻּלּוֹ, וְהֶחְמִירוּ גַּם שֶׁאֵינוֹ **חִבּוּר לְהַזָּיָה,** שֶׁאִם הִזָּה עַל אֶחָד מֵהֶם לֹא נִטְהֲרוּ כֻּלָּם, אֶלָּא רַק הַפָּרָק שֶׁעָלָיו הִזָּה נִטְהַר:

מִשְׁנָה י חִבּוּר מֵחַם וְכִסּוּיוֹ: כִּסּוּי מֵחַם - קוּמְקוּם נֶחְשָׁת לְחִמּוּם מַיִם, **שֶׁהוּא מְחֻבָּר לְשַׁלְשֶׁלֶת** הַקְּבוּעָה בַּמֵּחַם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** הֲרֵי זֶה **חִבּוּר לְטֻמְאָה, וְאֵינוֹ חִבּוּר לְהַזָּיָה,** שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב חִבּוּר אֶלָּא לְחַמָּרָא. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** הַמֵּחַם הוּא עִקַּר הַכְּלִי, וְלָכֵן אִם **הִזָּה עַל הַמֵּחַם,** הֲזָּה [-נִטְהַר] גַּם **הַכִּסּוּי,** וְאִם **הִזָּה עַל הַכִּסּוּי, לֹא הֲזָּה הַמֵּחַם. הַכְּשֵׁרִים לְהַזָּאַת מֵי חַטָּאת: הַכֹּל כְּשֵׁרִים לְהַזּוֹת** מֵי חַטָּאת וַאֲפִלּוּ קָטָן, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יח) 'וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה', 'טָהוֹר' לְרַבּוֹת אֶת הַקָּטָן [וְהַזָּאָה וּטְבִילָה הַקְּשׁוּ זֶה לָזֶה וְדִינָם שָׁוֶה], **חוּץ מִטָּמְטוּם** [-שֶׁאֵין לוֹ סִימָנֵי זְכָרוּת אוֹ נְקֵבוּת], **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** [-שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּם סִימָנֵי זְכָרוּת וְגַם סִימָנֵי נְקֵבוּת], **וְהָאִשָּׁה,** שֶׁנֶּאֱמַר 'אִישׁ' וְלֹא אִשָּׁה, וּמִכָּאן הִתְמַעֲטוּ גַּם טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס שֶׁהֵם סְפֵק אִשָּׁה. וְאַף שֶׁהֻתְּרָה קָטָן הַמִּזֶּה, **תִּינוֹק שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת** לְכַוֵּן לְהַזָּאָה פָּסוּל, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ב) שֶׁהַהַזָּאָה צְרִיכָה כַּוָּנָה. וְקָטָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת, **הָאִשָּׁה מְסַעֶדְתּוֹ** [-מְסַיַּעְתּוֹ] **וּמַזָּה,** וְזֹאת בְּאֹפֶן **שֶׁאוֹחֶזֶת לוֹ בַּמַּיִם וְהוּא טוֹבֵל** אֶת הָאֵזוֹב **וּמַזֶּה. אֲבָל אִם אָחֲזָה בְּיָדוֹ, אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַזָּיָה, פָּסוּל,** שֶׁכֵּן הַקְּשׁוּ הַהַזָּאָה לַטְּבִילָה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם אָחֲזָה בְּיָדוֹ בִּשְׁעַת הַטְּבִילָה שֶׁהוּא פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ וְהִזָּה', **מִשְׁנָה יא הַזָּאָה וּטְבִילָה בַּיּוֹם: טָבַל אֶת הָאֵזוֹב בַּיּוֹם וְהִזָּה בַּיּוֹם, כָּשֵׁר** וַאֲפִלּוּ אִם שָׁהָה בֵּינֵיהֶם זְמַן רַב (תוי"ט). **אֲבָל אִם טָבַל אֶת הָאֵזוֹב בַּיּוֹם וְהִזָּה בַּלַּיְלָה,** אוֹ **שֶׁטָּבַל אֶת הָאֵזוֹב בַּלַּיְלָה וְהִזָּה בַּיּוֹם, פָּסוּל,** שֶׁנֶּאֱמַר **בַּהַזָּאָה** (במדבר יט יט) 'וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי', וְדָרְשׁוּ, 'בַּיּוֹם' וְלֹא בַּלַּיְלָה. וְדִין הַטְּבִילָה כְּדִין הַהַזָּאָה שֶׁהֲרֵי הֻקְּשׁוּ זֶה לָזֶה בַּכָּתוּב (שם פסוק יח) 'וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה'. **אֲבָל הוּא** [-הַטָּמֵא] **עַצְמוֹ,** אִם נִתְעַטְּפָה הַזָּאָתוֹ וְלֹא הִזּוּ עָלָיו אֶלָּא בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי אוֹ לְאַחַר מִכֵּן, **טוֹבֵל** [-יָכוֹל לִטְבֹּל] **בַּלַּיְלָה** שֶׁלִּפְנֵי יוֹם הַזָּאָתוֹ, **וּמַזֶּה** לַמָּחָרָת **בַּיּוֹם.** אֲבָל אִם מַזֶּה בְּסֵדֶר טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מַזֶּה תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ טוֹבֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יט) 'וְחִטְּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי', וְרַק לְאַחַר מִכֵּן 'וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב'. **שֶׁאֵין** [-וְאֵין] **מַזִּין עַד שֶׁתְּנֵץ הַחַמָּה, וּבְדִיעֲבַד כָּלָן שֶׁעָשׂוּ** [-שֶׁהִזּוּ] **מְשֻׁעְלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, כָּשֵׁר,** שֶׁהַיּוֹם מַתְחִיל מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר, שֶׁנֶּאֱמַר (נחמיה ד טו) 'וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה, וְחֶצְיָם מַחֲזִיקִים בָּרְמָחִים, מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים', וְכֵיוָן שֶׁנֶּאֱמַר עוֹד (שם פסוק טז) 'וְהָיוּ לָנוּ הַלַּיְלָה מִשְׁמָר וְהַיּוֹם מְלָאכָה', בְּהֶכְרֵחַ שֶׁמַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר מַתְחִיל הַיּוֹם: **סְלִיק מַסֶּכֶת פָּרָה**

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת

מַסֶּכֶת זוֹ עוֹסֶקֶת בְּעִקָּרֵהּ בִּשְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים: א. טֻמְאַת אֳכָלִים וּמַשְׁקִים, וְסֵדֶר הַעֲבָרַת הַטֻּמְאָה בְּחֲלִין, בִּתְרוּמָה וּבְקָדָשִׁים. ב. דִּינֵי סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים,

המשניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק א

המבוארות

וּשְׁאָר דִּינֵי סְפֵק טֻמְאָה. ג. דִּין טֻמְאַת עַם הָאָרֶץ שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים, מֵאַחַר וְאֵין עַם הָאָרֶץ נִזְהָר מִטֻּמְאָה כַּדִּין:

פֶּרֶק א דִּין טֻמְאַת אֳכָלִים, וְאַגַּב זֶה דִּינֵי טֻמְאַת נִבְלָה בְּעוֹף טָהוֹר וּבִבְהֵמָה וְדִין נִבְלַת עוֹף טָמֵא. וְכֵן דִּינֵי צְרוּף שְׁתֵּי טֻמְאוֹת מִמְּדְרֵגוֹת טֻמְאָה שׁוֹנוֹת:

מִשְׁנָה א דִּינֵי נִבְלַת עוֹף טָהוֹר: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר דָּבָר [-דִּינִים] נֶאֱמְרוּ **בְּנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר** - עוֹף טָהוֹר שֶׁמֵּת שֶׁלֹּא עַל יְדֵי שְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה, וְאֵלּוּ הֵן: א. **צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה** - צְרִיךְ לְיַעֲדָהּ לַאֲכִילַת אָדָם וּבְכָךְ מִטַּמֵּאת טֻמְאַת אֳכָלִים [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן]. וְאַף שֶׁשָּׁאָר אֳכָלִים אֵינָם צְרִיכִים זֹאת, נִבְלָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה וְלָכֵן צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה כְּדֵי שֶׁתֵּחָשֵׁב אֹכֶל. [וְדִין זֶה הוּא בַּכְּפָרִים שֶׁרֹב הַנָּכְרִים שֶׁבָּהֶם אֵינָם אוֹכְלִים נְבֵלוֹת, אֲבָל בַּשְּׁוָקִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אֲנָשִׁים רַבִּים, יֶשְׁנָם רַבִּים שֶׁאוֹכְלִים נִבְלַת עוֹף טָהוֹר וְיֶשׁ בָּהּ טֻמְאַת אֳכָלִים אַף בְּלִי מַחֲשָׁבָה]. ב. **וְאֵינָהּ צְרִיכָה הֶכְשֵׁר** לְקַבֵּלַת טֻמְאָה זוֹ. שֶׁבְּשׁוֹנָה מִשְּׁאָר אֹכֶל שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה רַק אַחַר שֶׁנִּתַּן עָלָיו מַשְׁקֶה וְרַק אַחַר שֶׁנִּגַּע בּוֹ שֶׁרֶץ, נִבְלַת עוֹף טָהוֹר מִטַּמֵּאת מִיָּד כְּשֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ לְאָכְלָהּ, וַהֲרֵי הִיא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. שֶׁדִּין הֶכְשֵׁר טֻמְאָה מְקוֹרוֹ בַּכָּתוּב (ויקרא יא לח) 'וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זָרַע, וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו, טָמֵא הוּא לָכֶם', וְדוֹרְשִׁים שֶׁרַק זְרָעִים שֶׁאֵינָם עֲתִידִים לְטַמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה צְרִיכִים הֶכְשֵׁר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן נִבְלַת עוֹף טָהוֹר שֶׁעֲתִידָה לְטַמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה אֶת הָאוֹכְלָהּ, כַּמְבֹאָר בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה, אֵין לָהּ צֹרֶךְ בְּהֶכְשֵׁר וּבְמַגַּע שֶׁרֶץ כְּדֵי שֶׁתִּטַּמֵּא. ג. **וּמְטַמְּאָה טֻמְאַת אֳכָלִין בִּכְבִיצָה** - אִם כְּבֵיצָה מִנִּבְלַת עוֹף טָהוֹר נָגְעָה בִּשְׁאָר אֳכָלִים הֲרֵי הֵם טְמֵאִים. ד. **וּכְזַיִת** מִמֶּנָּה מִטַּמֵּאת אֶת הָאָדָם הָאוֹכְלָהּ **בְּבֵית הַבְּלִיעָה** שֶׁבִּגְרוֹנוֹ, וַהֲרֵי הוּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, שֶׁהֵיא מִטַּמֵּאת בְּבֵית הַבְּלִיעָה כְּאַב הַטֻּמְאָה. וְשִׁעוּר הַטֻּמְאָה בְּכַזַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר בְּדִין נִבְלַת עוֹף טָהוֹר (שם יז טו) 'וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה' וְגוֹ', וּכְזַיִת הוּא שִׁעוּר אֲכִילָה. ה. **וְהָאוֹכְלָהּ** אֵינוֹ נִטְהָר בִּטְבִילָה לְבַדָּהּ אֶלָּא **טָעוּן הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם, וְטָמֵא עַד הָעָרֶב, וְטָהֵר'. ו. **וְחַיָּבִים עָלֶיהָ עַל בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ** - שֶׁאִם אָכַל נִבְלַת עוֹף טָהוֹר וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, חַיָּב כָּרֵת בְּמֵזִיד וְחַטָּאת בְּשׁוֹגֵג, כְּדִין כָּל הַטְּמֵאִים, שֶׁהִתְרְבְּתָה טֻמְאָה זוֹ לְדִין 'בִּיאַת מִקְדָּשׁ' בַּכָּתוּב (שם ה ג) 'אוֹ כִי יִגַּע בְּטֻמְאַת אָדָם לְכֹל טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ'. ז. **וְשׁוֹרְפִין עָלֶיהָ** - מַחֲמָתָהּ **אֶת הַתְּרוּמָה** שֶׁנִּגְּעָה בָּהּ, כְּדִין תְּרוּמָה שֶׁנִּגְּעָה בְּרִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. ח. **וְהָאוֹכֵל אֶבֶר מִן הַחַי מְמַנָּה סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** - לוֹקֶה מִשּׁוּם אִסּוּר אֵבֶר מִן הַחַי, אַף אִם הָיָה הָאֵבֶר פָּחוֹת מִכְּזַיִת. [אָמְנָם לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר אֵבֶר מִן הַחַי נוֹהֵג רַק בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה]. ט. **שְׁחִיטָתָהּ וּמְלִיקָתָהּ מְטַהֲרוֹת אֶת טְרֵפָתָהּ** מִידֵי טֻמְאַת נִבְלָה, כְּשֵׁם שֶׁבְּהֵמָה טְרֵפָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה נִטְהֶרֶת בִּשְׁחִיטָתָהּ טֻמְאָה זוֹ לְדִין 'בִּיאַת מִקְדָּשׁ' בַּכָּתוּב (שם יא לט) 'וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה, הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב', וּ'מִן הַבְּהֵמָה' מַשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ בְּהֵמוֹת שֶׁאֵינָם מְטַמְּאוֹת, וְזוֹ טְרֵפָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה. וּכְשֵׁם שֶׁלְּעִנְיַן הָתֵּר אֲכִילָה מְלִיקָה מַתִּירָה בַּמְּקֻדָּשׁ לַכֹּהֲנִים כְּדֶרֶךְ שֶׁשְּׁחִיטָה מַתִּירָה בַּחוּץ, כָּךְ גַּם לְעִנְיַן טָהֳרָה נִבְלָה כְּשֵׁם שֶׁשְּׁחִיטָה מְטַהֶרֶת בִּבְהֵמָה מִשֶּׁנִּטְמֵאת נִבְלָה כָּךְ מְלִיקָה מְטַהֶרֶת בָּעוֹף, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** שְׁחִיטַת עוֹף טָהוֹר וּמְלִיקָתוֹ **אֵינָן מְטַהֲרוֹת** אֶת טְרֵפָתוֹ מִטֻּמְאַת נִבְלָה, וְאֵין לְמֵדִים טְרֵפַת עוֹף מִטְּרֵפַת בְּהֵמָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת, אֲבָל לֹא מְלִיקָתָהּ,** שֶׁאֵין לִלְמֹד עוֹף מִבְּהֵמָה אֶלָּא לְעִנְיַן שְׁחִיטָה שֶׁמָּצִינוּ בִּבְהֵמָה שֶׁמְּטַהֶרֶת מִטֻּמְאַת נְבֵלָה: **מִשְׁנָה ב** י. **הַכְּנָפַיִם** - הַנּוֹצוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁעַל הַכְּנָפַיִם, יא. **וְהַנּוֹצָה** - הַנּוֹצוֹת הַדַּקּוֹת שֶׁעַל גּוּף הָעוֹף, הֲרֵי הֵם כְּבֵית יָד לָעוֹף וְלָכֵן הֵן **מִטַּמְּאוֹת** - נִטְמָאוֹת יַחַד עִם הָעוֹף בְּעוֹף טָהוֹר שֶׁנִּשְׁחַט כַּדִּין וְנָגַע בְּשֶׁרֶץ, וְכֵן הָעוֹף נִטְמָא אִם נָגַע הַשֶּׁרֶץ בָּהֶם. וְכֵן **מִטַּמְּאוֹת** בִּנְבֵלַת עוֹף טָהוֹר, אֳכָלִים שֶׁנָּגְעוּ בָּהֶם. וְאוּלָם **לֹא מִצְטָרְפוֹת** לִבְשַׂר הָעוֹף כְּדֵי לְהַשְׁלִימוֹ לִשְׁעוּר כְּבֵיצָה לְטַמֵּא אֲחֵרִים. לְפִי שֶׁרַק שׁוֹמֵר לַדָּבָר [כָּגוֹן עוֹר בְּהֵמָה וְעוֹף] מִצְטָרֵף וְאִלּוּ יָד אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת (עוקצין פ"א מ"א). **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הַנּוֹצָה מִצְטָרֶפֶת,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ אַף הִיא

נֶחְשֶׁבֶת שׁוֹמֵר כְּעוֹר. יב. **הַחַרְטוֹם** - הַמָּקוֹר, יג. **וְהַצִּפָּרְנַיִם,** בְּחֶלְקָם הַקָּרוֹב לְגוּף הָעוֹף שֶׁהוּא רַךְ וְנֶאֱכָל עִם הַבָּשָׂר, דִּינָם כְּגוּף הָעוֹף וְהֵם **מִטַּמְּאִין וּמְטַמְּאִין וּמִצְטָרְפִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף רָאשֵׁי אֲגַפִּים וְרֹאשׁ הַזָּנָב** - קְצֵה הַכְּנָפַיִם וְהַזָּנָב הַנִּשְׁאָרִים מְחֻבָּרִים לְגוּף הָעוֹף אַף לְאַחַר מְרִיטַת הַנּוֹצוֹת, אַף שֶׁהַדָּרְךְ לְזָרְקָם כֵּיוָן שֶׁעַל פִּי רֹב אֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה, מִכָּל מָקוֹם **מִצְטָרְפִים** לִבְשַׂר הָעוֹף לְהַשְׁלִימוֹ לְכַבֵּיצָה, **שֶׁכֵּן מַנִּיחִים** אוֹתָם לְאָכְלָם עִם הָעוֹף **בַּפְּטוּמוֹת** - בְּעוֹפוֹת מְפֻטָּמִים וּשְׁמֵנִים, וְלָכֵן הֵם נֶחְשָׁבִים כִּבְשַׂר הָעוֹף אַף בְּעוֹפוֹת כְּחוּשִׁים:

מִשְׁנָה ג דִּיגֵי נִבְלַת עוֹף טְמֵא: נִבְלַת הָעוֹף הַטְּמֵא צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה - שֶׁיַּחְשְׁבוּ עָלֶיהָ לְיַעֲדָהּ לַאֲכִילַת אָדָם כְּדֵי לְטַמֵּא בְּטֻמְאַת אֳכָלִים, וְכֵיוָן שֶׁאֵינָהּ עֲתִידָה לְטַמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה בַּאֲכִילָה, לָכֵן צְרִיכָה גַּם **הָכְשֵׁר** בִּנְתִינַת מַשְׁקֶה וּבִנְגִיעָה בְּשֶׁרֶץ כְּדֵי לְטַמֵּא **וּמְטַמְּאָה** טֻמְאַת אֳכָלִים. וּבְאֵפֶן זֶה בְּטֻמְאַת אֳכָלִין **בִּכְבֵיצָה** - אִם נָגַע שִׁעוּר כְּבֵיצָה מִמֶּנָּה בָּאֳכָלִים טְהוֹרִים. **וְכַחֲצִי פְּרָס** [פְּרָס' הוּא חֲצִי כִּכָּר שֶׁל שֵׁשׁ אוֹ שְׁמֹנָה כַּבֵּיצִים שֶׁהֵן מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, וַחֲצִי מִשִּׁעוּר זֶה הוּא 'חֲצִי פְּרָס'] מִנִּבְלַת עוֹף טָמֵא שֶׁנִּטְמָא, יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי **לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָּה** [-הַגּוּף] שֶׁל הָאָדָם שֶׁאָכַל אוֹתוֹ, שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁאִסּוּר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל [וְלֹא תִּקְּנוּ כֵּן בִּנְבֵלַת עוֹף טָהוֹר הַחֲמוּרָה יוֹתֵר, שֶׁהָאוֹכֵל מִמֶּנָּה כְּזַיִת נִטְמָא מִן הַתּוֹרָה]. **וְאֵין בָּהּ** דִּין טֻמְאַת **כְּזַיִת בְּבֵית הַבְּלִיעָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם כב ח) 'נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה בָהּ', וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאִסּוּר זֶה נֶאֱמַר רַק בְּמִי שֶׁאִסּוּר אֲכִילָתוֹ מִשּׁוּם 'נְבֵלָה' וְלֹא בִּנְבֵלַת עוֹף טָמֵא שֶׁאֲסוּרָה מִשּׁוּם אִסּוּר אֲכִילַת דָּבָר טָמֵא. **וְהָאוֹכְלָהּ,** וְנִפְסַל מִדַּרְבָּנָן לַאֲכִילַת תְּרוּמָה בַּחֲצִי פְּרָס, נִטְהָר בִּטְבִילָה בְּלִבַּד **וְאֵין טָעוּן הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ,** כֵּיוָן שֶׁטֻּמְאָתוֹ רַק מִדַּרְבָּנָן. **אֲבָל** מִכָּל מָקוֹם הֶחְמִירוּ בָּהּ שֶׁיְּהֵא **שׁוֹרְפִין עָלֶיהָ אֶת הַתְּרוּמָה** שֶׁנָּגַע בָּהּ אָדָם זֶה שֶׁאָכַל כַּחֲצִי פְּרָס מִנִּבְלַת עוֹף טָמֵא (תפא"י). **וְהָאוֹכֵל אֲבָר מִן הַחַי מִמֶּנָּה** אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזַיִת שֶׁל בָּשָׂר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת, **אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים** - אֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם אִסּוּר אֲבָר מִן הַחַי, שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בִּבְעֲלֵי חַיִּים טְמֵאִים. [אֲבָל אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזַיִת בָּשָׂר לְבַד, לוֹקֶה מִשּׁוּם אִסּוּר אֲכִילַת טָמֵא]. **וְאֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ** - הַשּׁוֹחֵט עוֹף טָמֵא וְעוֹדֶנּוּ מְפַרְכֵּס, אֵין שְׁחִיטָתוֹ מַתִּירָתוֹ בַּאֲכִילָה לִבְנֵי נֹחַ הַמֻּתָּרִים בַּאֲכִילַת עוֹף טָמֵא וַאֲסוּרִים בְּאִסּוּר אֲבָר מִן הַחַי [וְאַף שֶׁבְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה מֻתֶּרֶת לִבְנֵי נֹחַ אֲפִלּוּ בְּעוֹדָהּ מְפַרְכֶּסֶת, כֵּיוָן שֶׁהַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל עוֹף טָמֵא שֶׁאִסּוּר לְיִשְׂרָאֵל לֹא נִתַּר לִבְנֵי נֹחַ]. **הַכְּנָפַיִם וְהַנּוֹצָה, מִטַּמְּאוֹת** - אִם נָגַע בָּהֶן שֶׁרֶץ וְכַדּוֹמֶה, **וּמְטַמְּאָה** טֻמְאַת אֳכָלִין בְּאֹפֶן זֶה **בִּכְבֵיצָה** - אִם נָגַע שִׁעוּר כְּבֵיצָה מִמֶּנָּה בָּאֳכָלִים טְהוֹרִים. **וְכַחֲצִי פְּרָס** ['

משניות

כְּשֶׁהָיוּ בְּלוּלִים זֶה בָּזֶה, **נַעֲשָׂה שֵׁנִי,** וְעִכְּשָׁיו בְּכָל חֲצִי יֵשׁ תַּעֲרֹבֶת רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְנִדּוֹן כְּשֵׁנִי שֶׁהוּא הַקַּל שֶׁבִּינֵיהֶם. **כְּשֶׁתֵּי בֵּיצִים אֹכֶל רִאשׁוֹן וְכִשְׁתֵּי בֵּיצִים אֹכֶל שֵׁנִי שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה,** הֲרֵי זֶה **רִאשׁוֹן. וְאַף אִם חִלְּקָן** לִשְׁנֵי חֲלָקִים שָׁוִים, יֵשׁ לְהַעֲמִיד כָּל חֲצִי עַל חֻזְקָתוֹ וְלוֹתְלוֹת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּבֵיצָה רִאשׁוֹן וּכְבֵיצָה שֵׁנִי, וְזֶה **רִאשׁוֹן וְזֶה רִאשׁוֹן.** וְאִם חִלֵּק אֶת תַּעֲרֹבֶת אַרְבַּע הַכְּבֵיצִים **לִשְׁלֹשָׁה** אוֹ **לְאַרְבָּעָה** חֲלָקִים שָׁוִים, נִמְצָא שֶׁבְּכָל חֵלֶק אֵין כְּבֵיצָה אֶלָּא בְּצֵרוּף הַשֵּׁנִי לְטֻמְאָה, וַהֲרֵי חֲלָקִים אֵלּוּ **שֵׁנִי. כְּשֶׁתֵּי בֵּיצִים אֹכֶל שֵׁנִי וְכִשְׁתֵּי בֵּיצִים אֹכֶל שְׁלִישֵׁי שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה,** הֲרֵי זֶה **שֵׁנִי.** וְאַף אִם **חִלְּקָן, זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי,** שֶׁתּוֹלִים שֶׁבְּכָל חֵצִי עֲדַיִן יֵשׁ כְּבֵיצָה שֵׁנִי. אֲבָל אִם חִלֵּק אֶת הַתַּעֲרֹבֶת **לִשְׁלֹשָׁה** אוֹ **לְאַרְבָּעָה** חֲלָקִים, נִמְצָא שֶׁבְּכָל חֵלֶק אֵין כְּבֵיצָה שֵׁנִי, וַהֲרֵי אֵלּוּ **שְׁלִישִׁי:** **מִשְׁנָה ז חִבּוּר לְטֻמְאָה בְּחַתִּיכוֹת בָּצָק אוֹ כְּבָרִים הַדְּבוּקִים זֶה לָזֶה:** מִקְרָצוֹת - חֲתִיכוֹת בָּצָק שֶׁנּוֹשְׁכוֹת **זוֹ בָּזוֹ** - דְּבוּקוֹת זוֹ בָּזוֹ, עַד שֶׁאִם יַפְרִישֵׁן זוֹ מִזּוֹ יִמָּשֵׁךְ מְעַט בָּצָק מִזּוֹ לָזוֹ, וְכֵן **כְּבָרִים** אֲפוּיִים שֶׁנּוֹשְׁכִין **זֶה בָּזֶה,** אִם **נִטְמְאַת אַחַת מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ, כֻּלָּן** נַעֲשׂוֹת **תְּחִלָּה** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה כְּאִלּוּ נָגְעוּ אַף הֵן בְּשֶׁרֶץ, שֶׁכֻּלָּן נָחְשָׁבוֹת חֲתִיכָה אַחַת כֵּיוָן שֶׁהֵן מְחֻבָּרוֹת זוֹ לָזוֹ. וְאַף אִם לְאַחַר שֶׁנִּטְמְאוּ **פֵּרְשׁוּ** הַחֲתִיכוֹת זוֹ מִזּוֹ, עֲדַיִן **כֻּלָּן תְּחִלָּה** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁאֵין טֻמְאָתָן נִמְשֶׁכֶת מִטֻּמְאַת הַחֲתִיכָה הָרִאשׁוֹנָה אֶלָּא נֶחְשָׁב הַדָּבָר כְּאִלּוּ הַשֶּׁרֶץ נָגַע בְּכָל אַחַת מֵהֶן. וְאִם נִטְמְאוּ עַל יְדֵי מַגָּע **בְּמִשְׁקִין** טְמֵאִים [שֶׁהֵם לְעוֹלָם רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, בֵּין אִם נָגְעוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה וּבֵין אִם נָגְעוּ בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה, כַּמְבֹאָר לְהַלָּן (מ"ט)] **כֻּלָּן** נַעֲשׂוֹת **שְׁנִיּוֹת.** וְאַף אִם **פֵּרְשׁוּ,** עֲדַיִן **כֻּלָּן שְׁנִיּוֹת.** וְאִם נִטְמְאוּ עַל יְדֵי מַגָּע **בְּיָדַיִם** שֶׁהֵן שְׁנִיּוֹת לְטֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, **כֻּלָּן** נַעֲשׂוֹת **שְׁלִישִׁיּוֹת** אִם הֵן שֶׁל תְּרוּמָה. וְאַף אִם **פֵּרְשׁוּ,** עֲדַיִן **כֻּלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת:** **מִשְׁנָה ח חֲתִיכוֹת בָּצָק טְהוֹרוֹת שֶׁהֻדְבְּקוּ לַחֲתִיכָה טְמֵאָה:** מִקְרָצַת [-חֲתִיכַת בָּצָק] **שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת** - וְהִדְבִּיק אֵלֶיהָ חֲתִיכוֹת בָּצָק טְהוֹרוֹת, בְּאֹפֶן שֶׁאִם יַפְרִישֵׁן זוֹ מִזּוֹ יִמָּשֵׁךְ מְעַט בָּצָק מִזּוֹ לָזוֹ, הֲרֵי הֵן כַּחֲתִיכָה אַחַת וְנַעֲשׂוֹת **כֻּלָּן תְּחִלָּה** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה כְּמוֹתָהּ. אֲבָל אִם לְאַחַר מִכֵּן **פֵּרְשׁוּ** מִמֶּנָּה הַמִּקְרָצוֹת, רַק **הִיא** נִשְׁאֶרֶת **תְּחִלָּה** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **וְכֻלָּן** נַעֲשׂוֹת **שְׁנִיּוֹת** לְטֻמְאָה, שֶׁהֲרֵי לֹא נָגְעוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה מֵעוֹלָם וְכָל טֻמְאַת הָרִאשׁוֹן שֶׁלָּהֶם הָיְתָה מִכֹּחַ חִבּוּרָן לָרִאשׁוֹנָה, וְעַתָּה אֵינָן מְחֻבָּרוֹת אֵלֶיהָ, וּמִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁנָּגְעוּ בַּחֲתִיכָה שֶׁהִיא רִאשׁוֹן הֲרֵי הֵן שְׁנִיּוֹת. וְכֵן אִם **הָיְתָה** מִקְרָצַת **שְׁנִיָּה וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת** טְהוֹרוֹת, נַעֲשׂוֹת **כֻּלָּן שְׁנִיּוֹת.** וְאִם **פֵּרְשׁוּ** מִמֶּנָּה, **הִיא** נִשְׁאֶרֶת **שְׁנִיָּה** וְכֻלָּן שְׁנִיּוֹת, אִם הֵן שֶׁל תְּרוּמָה. אַךְ אִם **הָיְתָה** מִקְרָצַת תְּרוּמָה **שְׁלִישִׁית, וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת** טְהוֹרוֹת, **הִיא שְׁלִישִׁית וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת, בֵּין שֶׁפֵּרְשׁוּ** מִמֶּנָּה, **הִיא** נִשְׁאֶרֶת **שְׁנִיָּה וְכֻלָּן שְׁנִיּוֹת.** אִם הֵן שֶׁל תְּרוּמָה. אַךְ אִם **הָיְתָה** מִקְרָצַת תְּרוּמָה **שְׁלִישִׁית, וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת** טְהוֹרוֹת, **הִיא שְׁלִישִׁית וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת, בֵּין שֶׁפֵּרְשׁוּ** מִמֶּנָּה, **הִיא** נִשְׁאֶרֶת **שְׁנִיָּה וְכֻלָּן שְׁנִיּוֹת.** אִם הֵן שֶׁל תְּרוּמָה. אַךְ אִם **הָיְתָה** מִקְרָצַת תְּרוּמָה **שְׁלִישִׁית,**

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ב

נַעֲשָׂה שֵׁנִי. כְּשֶׁתֵּי בֵּיצִים אֹכֶל רִאשׁוֹן כְּשֶׁתֵּי בֵּיצִים אֹכֶל שֵׁנִי שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה, רִאשׁוֹן. חִלְּקָן, זֶה רִאשׁוֹן וְזֶה רִאשׁוֹן. לִשְׁלֹשָׁה אוֹ לְאַרְבָּעָה, הֲרֵי אֵלּוּ שֵׁנִי. כְּשֶׁתֵּי בֵּיצִים אֹכֶל שֵׁנִי וְכִשְׁתֵּי בֵּיצִים אֹכֶל שְׁלִישֵׁי שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה, שֵׁנִי. חִלְּקָן, זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי. לִשְׁלֹשָׁה אוֹ לְאַרְבָּעָה, הֲרֵי אֵלּוּ שְׁלִישִׁי: ז מִקְרָצוֹת נוֹשְׁכוֹת זוֹ בָּזוֹ, וְכְבָרִים נוֹשְׁכִין זֶה בָּזֶה, נִטְמְאַת אַחַת מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ, כֻּלָּן תִּחְלָה. פֵּרְשׁוּ, כֻּלָּן שְׁנִיּוֹת. בְּיָדַיִם, כֻּלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת. פֵּרְשׁוּ, כֻּלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת: ח מִקְרֶצֶת שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת, כֻּלָּן תְּחִלָּה. פֵּרְשׁוּ, הִיא תְּחִלָּה וְכֻלָּן שְׁנִיּוֹת. הָיְתָה שְׁנִיָּה וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת, כֻּלָּן שְׁנִיּוֹת. פֵּרְשׁוּ, הִיא שְׁנִיָּה וְכֻלָּן שְׁלִישִׁיּוֹת. הָיְתָה שְׁלִישִׁית וְהִשִּׁיךְ לָהּ אֲחֵרוֹת, הִיא שְׁלִישִׁית וְכֻלָּן טְהוֹרוֹת, בֵּין שֶׁפֵּרְשׁוּ בֵּין שֶׁלֹּא פֵּרְשׁוּ: ט כִּכְרוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁבְּתוֹךְ גְּמוֹתֵיהֶם מַיִם מְקֻדָּשִׁים, נִטְמְאַת אַחַת מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. בִּתְרוּמָה, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד. אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, אַף בִּתְרוּמָה הַכֹּל טָמֵא:

פֶּרֶק ב א הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה כּוֹבֶשֶׁת יָרָק בִּקְדֵרָה וְנָגְעָה בְּעֶלֶה חוּץ לַקְּדֵרָה בְּמָקוֹם הַנָּגוּב, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּבֵיצָה, הוּא טָמֵא וְהַכֹּל טָהוֹר. נָגְעָה בִּמְקוֹם הַמַּשְׁקֶה, אִם יֵשׁ בּוֹ כְּבֵיצָה, הַכֹּל טָמֵא. אֵין בּוֹ כְּבֵיצָה, הוּא טָמֵא וְהַכֹּל טָהוֹר. חָזַר לַקְּדֵרָה, הַכֹּל טָמֵא. הָיְתָה מַגַּע טָמֵא מֵת וְנָגְעָה בֵּין בִּמְקוֹם הַמַּשְׁקֶה בֵּין בִּמְקוֹם הַנָּגוּב, אִם יֵשׁ בּוֹ כְּבֵיצָה, הַכֹּל טָמֵא. אֵין בּוֹ כְּבֵיצָה, הוּא טָמֵא וְהַכֹּל טָהוֹר. הָיְתָה טְבוּלַת יוֹם מְנַעֶרֶת אֶת הַקְּדֵרָה בְּיָדֶיהָ מִסְאָבוֹת, וְרָאֲתָה מַשְׁקִין עַל יָדֶיהָ, סָפֵק מִן הַקְּדֵרָה נִתְּזוּ, סָפֵק שֶׁהַקֶּלַח נָגַע בְּיָדֶיהָ, הַיֶּרֶק פָּסוּל וְהַקְּדֵרָה טְהוֹרָה: ב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הָאוֹכֵל אֹכֶל רִאשׁוֹן, רִאשׁוֹן. אֹכֶל שֵׁנִי, שֵׁנִי. אֹכֶל שְׁלִישִׁי, שְׁלִישִׁי. אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת שְׁלִישִׁיּוֹת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת שְׁנִיּוֹת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רִאשׁוֹנוֹת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת חֻלִּין, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת תְּרוּמָה, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת הֶקְדֵּשׁ, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת קָדְשֵׁי קָלִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת בְּכוֹר, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת פֶּסַח, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת חֲגִיגָה, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת אָשָׁם, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת חַטָּאת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת עוֹלָה, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחָה, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת נְסָכִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת לֶחֶם הַפָּנִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת חוֹטֵא, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת נְסָכִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת חֲבִתִּין, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת מַחֲבַת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת קְמִיצָה, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת כֹּהֵן, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מִנְחַת נְסָכִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת פָּרִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת אֵילִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת כְּבָשִׂים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת שְׂעִירִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת עֲגָלִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת פָּרוֹת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת לֶחֶם, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת מַצּוֹת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקִין, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי נְזִירִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי מִלּוּאִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי מְצֹרָעִים, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי מְנָחוֹת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי מַחֲבַת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי מַרְחֶשֶׁת, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי חֲבִתִּין, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי מִנְחַת כֹּהֵן, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, אִם הָיָה שָׁם נְטוּלוֹת רְקִיקֵי

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ג

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, הָאוֹכֵל אֹכֶל רִאשׁוֹן וְכֵן הָאוֹכֵל אֹכֶל שֵׁנִי, נַעֲשִׂים שֵׁנִי לְטֻמְאָה. הָאוֹכֵל אֹכֶל רִאשׁוֹן נַעֲשָׂה שֵׁנִי כִּשְׁאָר הַטֻּמְאוֹת שֶׁהַדָּבָר הַנִּטְמָא יוֹרֵד בְּדַרְגָּה מֵהַדָּבָר הַמְטַמֵּא, וְאִלּוּ הָאוֹכֵל אֹכֶל שֵׁנִי לֹא הוֹרִידוּהוּ בְּדַרְגָּה אֶלָּא נַעֲשָׂה שֵׁנִי, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר טַעַם גְּזֵרָה זוֹ הוּא מֵחֲשָׁשׁ שֶׁאָדָם יֹאכַל אֹכֶל טָמֵא וְיַכְנִיס לְפִיו מַשְׁקֶה שֶׁל תְּרוּמָה וְתִפָּסֵל הַתְּרוּמָה, וְלָכֵן תִּקְּנוּ שֶׁהוּא עַצְמוֹ נַעֲשָׂה פָּסוּל מֵאֲכִילַת תְּרוּמָה, וְאִלּוּ הָיָה נַעֲשָׂה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה הֲרֵי אֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה וְעַדַיִן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּתֵּן לְתוֹךְ פִּיו מַשְׁקֶה תְּרוּמָה וְתִפָּסֵל הַתְּרוּמָה מֵהָאֹכֶל שֶׁבְּפִיו שֶׁהוּא שֵׁנִי לְטֻמְאָה. [וְאַף שֶׁבְּכָל הַטֻּמְאוֹת יוֹרֵד הַדָּבָר הַנִּטְמָא בְּדַרְגָּה, מָצִינוּ אֹפֶן שֶׁמַּאֲכָל שֵׁנִי עוֹשֶׂה מַאֲכָל אַחֵר שֵׁנִי עַל יְדֵי מַשְׁקֶה, שֶׁשֵּׁנִי עוֹשֶׂה מַשְׁקֶה רִאשׁוֹן בְּגִזְרַת חֲכָמִים, וְאִם חָזַר הַמַּשְׁקֶה וְנָגַע בַּאֹכֶל נַעֲשָׂה אֹכֶל זֶה שֵׁנִי לְטֻמְאָה כְּדַרְגַּת הָאֹכֶל הָרִאשׁוֹן]. אֲבָל הָאוֹכֵל אֹכֶל **שְׁלִישִׁי** נַעֲשָׂה **שֵׁנִי** לְטֻמְאָה, הֲרֵי אַף הַמַּאֲכָל שֶׁאָכַל אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה - מַתְנִי' **בְּחֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ לְטָהֳרַת תְּרוּמָה** - שֶׁנִּטְמְרוּ בְּטָהֳרַת תְּרוּמָה כִּתְרוּמָה, כְּגוֹן שֶׁבַּעֲלֵיהֶם כֹּהֵן וְרָגִיל בִּתְרוּמָה, וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ לֶאֱכֹל אֶת הַחֻלִּין שֶׁלּוֹ בְּטָהֳרַת תְּרוּמָה, וְלָכֵן נִתְפָּס בְּאֹכֶל זֶה טֻמְאַת שְׁלִישִׁי, אֲבָל בִּסְתָם חֻלִּין לֹא שַׂיָּכַת טֻמְאַת שְׁלִישִׁי: **מִשְׁנָה ג טֻמְאַת תְּרוּמָה מֵחֻלִּין:** **הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּחֻלִּין** - מַאֲכַל חֻלִּין שֶׁהוּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **טָמֵא, וּמְטַמֵּא** תְּרוּמָה שֶׁנָּגַע בָּהּ, וְאִם תִּגַּע תְּרוּמָה זוֹ בִּתְרוּמָה אַחֶרֶת תִּהְיֶה הַתְּרוּמָה הַשְּׁנִיָּה 'שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה' וְתִפָּסֵל. **וְהַשֵּׁנִי** - מַאֲכַל חֻלִּין שֶׁהוּא שֵׁנִי לְטֻמְאָה, רַק **פּוֹסֵל** אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁנָּגַע בָּהּ וְהִיא נַעֲשֵׂית שְׁלִישִׁי, **וְלֹא מְטַמֵּא** אוֹתָהּ לְעִנְיַן שֶׁתִּפָּסֵל תְּרוּמָה אַחֶרֶת בְּמַגָּעָהּ, שֶׁכֵּן שְׁלִישִׁי אֵינוֹ עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. **וְהַשְּׁלִישִׁי** - וּמַאֲכַל חֻלִּין שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה [בְּאֹפֶן שֶׁנִּטְמַר בְּטָהֳרַת תְּרוּמָה, כַּמְבֹאָר בְּמִשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת], **נָאֳכָל בִּנְזִיד הַדָּמַע** - מֻתָּר לִתְּנוֹ בְּתַבְשִׁיל שֶׁתְּרוּמָה [הַקְּרוּיָה 'דָּמַע'] מְעֹרֶבֶת בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבְּתַּעֲרֹבֶת, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁאִם יֹאכַל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת לֹא יִצְטָרֵךְ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כְּזַיִת, אֲבָל אִם הָיָה בָּהּ תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כָּזֶה שֶׁבַּאֲכִילַת פְּרָס אֹכֶל כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, כֵּיוָן שֶׁאָדָם הָאוֹכֵל שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה אָסוּר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה אַף שֶׁאֵינוֹ פּוֹסְלָהּ בְּמַגָּעוֹ]: **מִשְׁנָה ד טֻמְאַת קָדָשִׁים מִתְּרוּמָה:** **הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבִּתְרוּמָה** - מַאֲכַל תְּרוּמָה שֶׁהוּא רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי לְטֻמְאָה, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִים, וּמְטַמְּאִים** אֶת הַקֹּדֶשׁ הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם לְעִנְיַן שֶׁיְּטַמֵּא קֹדֶשׁ אַחֵר הַנּוֹגֵעַ בּוֹ. וּמַאֲכַל תְּרוּמָה **הַשְּׁלִישִׁי** לְטֻמְאָה, רַק **פּוֹסֵל** אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁנָּגַע בָּהּ וְהוּא נַעֲשֶׂה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, **וְלֹא מְטַמֵּא** אוֹתָהּ לְעִנְיַן שֶׁתִּפָּסֵל תְּרוּמָה אַחֶרֶת בְּמַגָּעָהּ, שֶׁכֵּן שְׁלִישִׁי אֵינוֹ עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. **וְהָרְבִיעִי** - וּמַאֲכַל שֶׁל קֹדֶשׁ שֶׁהוּא רְבִיעִי לַטֻּמְאָה, **פּוֹסֵל** פֶּרֶת חַטָּאת **וְלֹא מְטַמֵּא** אוֹתָהּ, שֶׁאֵין חֲמִישִׁי עוֹשֶׂה שִׁשִּׁי בַּחַטָּאת. **וְהַחֲמִישִׁי** - וְאִם מַאֲכַל הַקֹּדֶשׁ חֲמִישִׁי לְטֻמְאָה [לְפִי שֶׁנִּשְׁמַר בְּטָהֳרַת פָּרֶת חַטָּאת, אַךְ סְתָם קָדָשִׁים אֵינָם נַעֲשִׂים חֲמִישִׁי], הֲרֵי הוּא **נָאֳכָל בִּנְזִיד הַקֹּדֶשׁ** - מֻתָּר לִתְּנוֹ בְּתַבְשִׁיל שֶׁתְּרוּמָה [הַקְּרוּיָה 'דָּמַע'] מְעֹרֶבֶת בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבְּתַּעֲרֹבֶת, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁאִם יֹאכַל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת לֹא יִצְטָרֵךְ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, אֲבָל אִם הָיָה בָּהּ תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כָּזֶה שֶׁבַּאֲכִילַת פְּרָס אֹכֶל כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, כֵּיוָן שֶׁאָדָם הָאוֹכֵל שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה אָסוּר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה אַף שֶׁאֵינוֹ פּוֹסְלָהּ בְּמַגָּעוֹ]: **מִשְׁנָה ד טֻמְאַת קָדָשִׁים מִתְּרוּמָה:** **הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבִּתְרוּמָה** - מַאֲכַל תְּרוּמָה שֶׁהוּא רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי לְטֻמְאָה, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִים, וּמְטַמְּאִים** אֶת הַקֹּדֶשׁ הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם לְעִנְיַן שֶׁיְּטַמֵּא קֹדֶשׁ אַחֵר הַנּוֹגֵעַ בּוֹ. וּמַאֲכַל תְּרוּמָה **הַשְּׁלִישִׁי** לְטֻמְאָה, רַק **פּוֹסֵל** אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁנָּגַע בָּהּ וְהוּא נַעֲשֶׂה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, **וְלֹא מְטַמֵּא** אוֹתָהּ לְעִנְיַן שֶׁתִּפָּסֵל תְּרוּמָה אַחֶרֶת בְּמַגָּעָהּ, שֶׁכֵּן שְׁלִישִׁי אֵינוֹ עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. **וְהָרְבִיעִי** - וּמַאֲכַל שֶׁל קֹדֶשׁ שֶׁהוּא רְבִיעִי לַטֻּמְאָה, **פּוֹסֵל** פֶּרֶת חַטָּאת **וְלֹא מְטַמֵּא** אוֹתָהּ, שֶׁאֵין חֲמִישִׁי עוֹשֶׂה שִׁשִּׁי בַּחַטָּאת. **וְהַחֲמִישִׁי** - וְאִם מַאֲכַל הַקֹּדֶשׁ חֲמִישִׁי לְטֻמְאָה [לְפִי שֶׁנִּשְׁמַר בְּטָהֳרַת פָּרֶת חַטָּאת, אַךְ סְתָם קָדָשִׁים אֵינָם נַעֲשִׂים חֲמִישִׁי], הֲרֵי הוּא **נָאֳכָל בִּנְזִיד הַקֹּדֶשׁ** - מֻתָּר לִתְּנוֹ בְּתַבְשִׁיל שֶׁתְּרוּמָה [הַקְּרוּיָה 'דָּמַע'] מְעֹרֶבֶת בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבְּתַּעֲרֹבֶת, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁאִם יֹאכַל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת לֹא יִצְטָרֵךְ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, אֲבָל אִם הָיָה בָּהּ תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כָּזֶה שֶׁבַּאֲכִילַת פְּרָס אֹכֶל כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, כֵּיוָן שֶׁאָדָם הָאוֹכֵל שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה אָסוּר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה אַף שֶׁאֵינוֹ פּוֹסְלָהּ בְּמַגָּעוֹ]: **מִשְׁנָה ה טֻמְאַת פָּרָה אַדְמָה מִקָּדָשִׁים:** הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי **וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּקֹדֶשׁ** - מַאֲכַל קָדָשִׁים שֶׁהוּא רִאשׁוֹן, שֵׁנִי אוֹ שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין, וּמְטַמְּאִין** אֶת הָאֹכֶל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם לְעִנְיַן שֶׁיְּטַמֵּא אֲחֵרִים [וּמְדֻבָּר בְּאֹפֶן שֶׁהַשֵּׁנִי הוּא תְּרוּמָה שֶׁנִּגְעָה בַּקֹּדֶשׁ, וְלָכֵן הַשְּׁלִישִׁי נִטְמָא וּפוֹסֵל אֶת הָרְבִיעִי, שֶׁהֲרֵי אֵין שְׁלִישִׁי בַּחֻלִּין וְאֵין רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה]. וְהָרְבִיעִי - וּמַאֲכַל שֶׁל קֹדֶשׁ שֶׁהוּא רְבִיעִי לַטֻּמְאָה, **פּוֹסֵל** פֶּרֶת חַטָּאת **וְלֹא מְטַמֵּא** אוֹתָהּ, שֶׁאֵין חֲמִישִׁי עוֹשֶׂה שִׁשִּׁי בַּחַטָּאת. **וְהַחֲמִישִׁי** - וְאִם מַאֲכַל הַקֹּדֶשׁ חֲמִישִׁי לְטֻמְאָה [לְפִי שֶׁנִּשְׁמַר בְּטָהֳרַת פָּרֶת חַטָּאת, אַךְ סְתָם קָדָשִׁים אֵינָם נַעֲשִׂים חֲמִישִׁי], הֲרֵי הוּא **נָאֳכָל בִּנְזִיד הַקֹּדֶשׁ** - מֻתָּר לִתְּנוֹ בְּתַבְשִׁיל שֶׁתְּרוּמָה [הַקְּרוּיָה 'דָּמַע'] מְעֹרֶבֶת בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבְּתַּעֲרֹבֶת, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁאִם יֹאכַל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת לֹא יִצְטָרֵךְ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, אֲבָל אִם הָיָה בָּהּ תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כָּזֶה שֶׁבַּאֲכִילַת פְּרָס אֹכֶל כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, כֵּיוָן שֶׁאָדָם הָאוֹכֵל שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה אָסוּר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה אַף שֶׁאֵינוֹ פּוֹסְלָהּ בְּמַגָּעוֹ]: **מִשְׁנָה ה טֻמְאַת פָּרָה אַדְמָה מִקָּדָשִׁים:** הָרִאשׁוֹן **וְהַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּקֹדֶשׁ** - מַאֲכַל קָדָשִׁים שֶׁהוּא רִאשׁוֹן, שֵׁנִי אוֹ שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין, וּמְטַמְּאִין** אֶת הָאֹכֶל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם לְעִנְיַן שֶׁיְּטַמֵּא אֲחֵרִים [וּמְדֻבָּר בְּאֹפֶן שֶׁהַשֵּׁנִי הוּא תְּרוּמָה שֶׁנִּגְעָה בַּקֹּדֶשׁ, וְלָכֵן הַשְּׁלִישִׁי נִטְמָא וּפוֹסֵל אֶת הָרְבִיעִי, שֶׁהֲרֵי אֵין שְׁלִישִׁי בַּחֻלִּין וְאֵין רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה]. וְהָרְבִיעִי - וּמַאֲכַל שֶׁל קֹדֶשׁ שֶׁהוּא רְבִיעִי לַטֻּמְאָה, **פּוֹסֵל** פֶּרֶת חַטָּאת **וְלֹא מְטַמֵּא** אוֹתָהּ, שֶׁאֵין חֲמִישִׁי עוֹשֶׂה שִׁשִּׁי בַּחַטָּאת. **וְהַחֲמִישִׁי** - וְאִם מַאֲכַל הַקֹּדֶשׁ חֲמִישִׁי לְטֻמְאָה [לְפִי שֶׁנִּשְׁמַר בְּטָהֳרַת פָּרֶת חַטָּאת, אַךְ סְתָם קָדָשִׁים אֵינָם נַעֲשִׂים חֲמִישִׁי], הֲרֵי הוּא **נָאֳכָל בִּנְזִיד הַקֹּדֶשׁ** - מֻתָּר לִתְּנוֹ בְּתַבְשִׁיל שֶׁתְּרוּמָה [הַקְּרוּיָה 'דָּמַע'] מְעֹרֶבֶת בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבְּתַּעֲרֹבֶת, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁאִם יֹאכַל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת לֹא יִצְטָרֵךְ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, אֲבָל אִם הָיָה בָּהּ תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כָּזֶה שֶׁבַּאֲכִילַת פְּרָס אֹכֶל כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, כֵּיוָן שֶׁאָדָם הָאוֹכֵל שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה אָסוּר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה אַף שֶׁאֵינוֹ פּוֹסְלָהּ בְּמַגָּעוֹ]: **מִשְׁנָה ה טֻמְאַת פָּרָה אַדְמָה מִקָּדָשִׁים:** הָרִאשׁוֹן **וְהַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּקֹדֶשׁ** - מַאֲכַל קָדָשִׁים שֶׁהוּא רִאשׁוֹן, שֵׁנִי אוֹ שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין, וּמְטַמְּאִין** אֶת הָאֹכֶל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם לְעִנְיַן שֶׁיְּטַמֵּא אֲחֵרִים [וּמְדֻבָּר בְּאֹפֶן שֶׁהַשֵּׁנִי הוּא תְּרוּמָה שֶׁנִּגְעָה בַּקֹּדֶשׁ, וְלָכֵן הַשְּׁלִישִׁי נִטְמָא וּפוֹסֵל אֶת הָרְבִיעִי, שֶׁהֲרֵי אֵין שְׁלִישִׁי בַּחֻלִּין וְאֵין רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה]. וְהָרְבִיעִי - וּמַאֲכַל שֶׁל קֹדֶשׁ שֶׁהוּא רְבִיעִי לַטֻּמְאָה, **פּוֹסֵל** פֶּרֶת חַטָּאת **וְלֹא מְטַמֵּא** אוֹתָהּ, שֶׁאֵין חֲמִישִׁי עוֹשֶׂה שִׁשִּׁי בַּחַטָּאת. **וְהַחֲמִישִׁי** - וְאִם מַאֲכַל הַקֹּדֶשׁ חֲמִישִׁי לְטֻמְאָה [לְפִי שֶׁנִּשְׁמַר בְּטָהֳרַת פָּרֶת חַטָּאת, אַךְ סְתָם קָדָשִׁים אֵינָם נַעֲשִׂים חֲמִישִׁי], הֲרֵי הוּא **נָאֳכָל בִּנְזִיד הַקֹּדֶשׁ** - מֻתָּר לִתְּנוֹ בְּתַבְשִׁיל שֶׁתְּרוּמָה [הַקְּרוּיָה 'דָּמַע'] מְעֹרֶבֶת בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבְּתַּעֲרֹבֶת, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. [וְדַוְקָא בְּאֹפֶן שֶׁאִם יֹאכַל אֶת הַתַּעֲרֹבֶת לֹא יִצְטָרֵךְ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, אֲבָל אִם הָיָה בָּהּ תְּרוּמָה בְּשִׁעוּר כָּזֶה שֶׁבַּאֲכִילַת פְּרָס אֹכֶל כְּזַיִת תְּרוּמָה, אָסוּר בַּאֲכִילָתָהּ, כֵּיוָן שֶׁאָדָם הָאוֹכֵל שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה אָסוּר בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה אַף שֶׁאֵינוֹ פּוֹסְלָהּ בְּמַגָּעוֹ]: **מִשְׁנָה ו הַעֲבָרַת הַטֻּמְאָה בְּחֻלִּין, תְּרוּמָה וְקֹדֶשׁ:** **הַשֵּׁנִי שֶׁבְּחֻלִּין** - מַאֲכַל חֻלִּין שֵׁנִי לְטֻמְאָה, **מְטַמֵּא מַשְׁקֶה חֻלִּין** בְּמַגָּעוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה [שֶׁכָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִים לִהְיוֹת תְּחִלָּה, דְּהַיְנוּ רִאשׁוֹן], וְכֵן **פּוֹסֵל לְאָכְלֵי** [-מַאֲכָלֵי] **תְּרוּמָה** בְּמַגָּעוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתָם שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה [וְרַק פּוֹסְלָם אַךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא אוֹתָם לְטַמֵּא אֲחֵרִים, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה]. **הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבִּתְרוּמָה** - מַאֲכַל תְּרוּמָה שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, **מְטַמֵּא מַשְׁקֶה קֹדֶשׁ** וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְכֵן **פּוֹסֵל לְאָכְלֵי קֹדֶשׁ** [-מַאֲכָלֵי] קֹדֶשׁ בְּמַגָּעוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתָם שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, אַךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא אוֹתָם לְטַמֵּא אֲחֵרִים, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּקֹּדֶשׁ. וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁאַף שֶׁמַּאֲכַל תְּרוּמָה זוֹ הוּא שְׁלִישִׁי, הֲרֵי לְגַבֵּי קָדָשִׁים שֶׁצְּרִיכִים שִׁמּוּר לִשְׁמָם מַחְשִׁיבִים אוֹתוֹ כְּאִלּוּ נָגַע בַּשֶּׁרֶץ בְּעַצְמוֹ וְהוּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה: **מִשְׁנָה ז רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שְׁלָשְׁתָּן** - חֻלִּין תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים, **שָׁוִין** בִּשְׁמִירָתָם, וְאֵין טָהֳרַת תְּרוּמָה נֶחְשֶׁבֶת כְּטֻמְאָה לְגַבֵּי קֹדֶשׁ. וְלָכֵן, **הָרִאשׁוֹן** לְטֻמְאָה **שֶׁבְּקֹדֶשׁ וְשֶׁבִּתְרוּמָה וְשֶׁבְּחֻלִּין, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד בְּקֹדֶשׁ** - קֹדֶשׁ הַנּוֹגֵעַ בּוֹ נַעֲשָׂה שֵׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ הַנּוֹגֵעַ בּוֹ נִפְסָל וְנַעֲשָׂה רְבִיעִי. וְכֵן רִאשׁוֹן וְהַקֹּדֶשׁ הַנּוֹגֵעַ בּוֹ נִפְסָל וְנַעֲשָׂה רְבִיעִי לְטֻמְאָה זֶה **מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד בִּתְרוּמָה** - שֶׁאִם נָגַע בַּתְּרוּמָה נַעֲשֵׂית שֵׁנִי, וּתְרוּמָה זוֹ פּוֹסֶלֶת תְּרוּמָה אַחֶרֶת שֶׁנּוֹגַעַת בָּהּ וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ שְׁלִישִׁי. וְכֵן רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה **פּוֹסֵל אֶת הַחֻלִּין** הַנּוֹגְעִים בּוֹ שֶׁיִּהְיוּ שֵׁנִי לְטֻמְאָה, אֲבָל אֵינוֹ מְטַמֵּא אוֹתָם לְטַמֵּא אֲחֵרִים, שֶׁהֲרֵי אֵין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בַּחֻלִּין. **הַשֵּׁנִי** לְטֻמְאָה **שֶׁבַּכֻּלָּן** - שֶׁבְּחֻלִּין, תְּרוּמָה אוֹ קֹדֶשׁ, **מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד בְּקֹדֶשׁ** - אִם נָגַע בְּקֹדֶשׁ נַעֲשָׂה שְׁלִישִׁי, וְהוּא פּוֹסֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שֶׁיִּהְיֶה רְבִיעִי לְטֻמְאָה. וְכֵן שֵׁנִי לְטֻמְאָה **מְטַמֵּא מַשְׁקֶה חֻלִּין** שֶׁיִּהְיוּ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. וְכֵן **פּוֹסֵל לְאָכְלֵי** [-מַאֲכָלֵי] **תְּרוּמָה** שֶׁנָּגַע בּוֹ לַעֲשׂוֹתָם שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה, וְאֵינָם אֶלָּא פְּסוּלִים וְלֹא טְמֵאִים שֶׁכֵּן אֵינָם עוֹשִׂים רְבִיעִי בִּתְרוּמָה. **הַשְּׁלִישִׁי** לְטֻמְאָה **שֶׁבַּכֻּלָּן** - בְּחֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת תְּרוּמָה אוֹ בִּתְרוּמָה אוֹ בְּקֹדֶשׁ, **מְטַמֵּא מַשְׁקֶה קֹדֶשׁ** וְעוֹשֶׂהוּ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה לְגַבֵּי קֹדֶשׁ. וְכֵן שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה זֶה **פּוֹסֵל לְאָכְלֵי קֹדֶשׁ** וְעוֹשֶׂה אוֹתָם רְבִיעִי לְטֻמְאָה, אַךְ אֵינָם מְטַמְּאִים קָדָשִׁים אֲחֵרִים, שֶׁאֵין רְבִיעִי עוֹשֶׂה חֲמִישִׁי בַּקֹּדֶשׁ: **מִשְׁנָה ח שְׁמִירָה מִטֻּמְאָה בְּעוֹבְדֵי בֵּית הַבַּד:** **הָאוֹכֵל אֹכֶל שֵׁנִי** לְטֻמְאָה, **לֹא יַעֲשֶׂה** שָׁמֶן וּשְׁאָר עֲבוֹדוֹת **בְּבֵית הַבַּד**, שֶׁהֲרֵי בַּאֲכִילָתוֹ נִטְמָא גּוּפוֹ וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי לְטֻמְאָה (לעיל מ"ב), וְהוּא מְטַמֵּא אֶת הַשֶּׁמֶן וְעוֹשֶׂהוּ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְהוּא מַפְסִיד אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבְּטֶבֶל זֶה שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה. **חֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ:** **וְחֻלִּין שֶׁנִּשְׁמְרוּ בְּטָהֳרַת קָדָשִׁים** - שֶׁנִּטְמְרוּ בְּטָהֳרַת קָדָשִׁים, הֲרֵי אֵלּוּ כְּחֻלִּין שֶׁיֵּשׁ לָהֶם רַק טָהֳרַת שֵׁנִי, וְאֵין נִתְפָּסֶת בָּהֶם טָהֳרַת קָדָשִׁים. שֶׁאֵין דָּרָךְ לִשְׁמֹר חֻלִּין בְּטָהֳרַת קֹדֶשׁ וּבְטָלָה דַּעְתּוֹ [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְחֻלִּין שֶׁנִּשְׁמְרוּ בְּטָהֳרַת תְּרוּמָה שֶׁדַּיָּנִים כִּתְרוּמָה, לְפִי שֶׁמְּצוּי שֶׁאוֹכְלֵי תְּרוּמָה מַרְגִּילִים עַצְמָם לְהִזָּהֵר בַּחֻלִּין שֶׁלָּהֶם כְּבִתְרוּמָה]. **רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר,** חֻלִּין אֵלּוּ אֵינָם כְּקֹדֶשׁ אַךְ הֲרֵי **אֵלּוּ כִּתְרוּמָה,** וְנִתְפֶּסֶת בָּהֶם טֻמְאַת שְׁלִישִׁי, וְלָכֵן דִּינָם **לְטַמֵּא שְׁנַיִם וְלִפְסֹל אֶחָד** - שֶׁאִם שָׂרַץ נָגַע בְּמַאֲכַל חֻלִּין וַעֲשָׂאוֹ רִאשׁוֹן, וְהוּא נָגַע בְּמַאֲכַל נוֹסָף נַעֲשָׂה שֵׁנִי, וְאִם נָגַע שֵׁנִי זֶה בְּחֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת קֹדֶשׁ הֲרֵי הוּא מְטַמֵּא אוֹתָם כִּתְרוּמָה, אַךְ לֹא לְעִנְיַן לְטַמֵּא אֲחֵרִים אֲפִלּוּ אִם נַעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ. [אָמְנָם לְעֵיל (מ"ז) הִתְבָּאֲרָה דַּעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאַף תְּרוּמָה אוֹ חֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ עוֹשִׂים רְבִיעִי בַּקֹּדֶשׁ, וּמִשְׁנָה זוֹ חוֹלֶקֶת עַל דַּעְתּוֹ]:

פֶּרֶק ג

א הָרֹטֶב וְהַגְּרִיסִים וְהֶחָלָב, בִּזְמַן שֶׁהֵן מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ הֲרֵי אֵלּוּ תִּחְלָּה. קָרְשׁוּ, אֵינָם עוֹשִׂים רְבִיעִי בִּתְרוּמָה. **הַשְּׁלִישִׁי** לְטֻמְאָה **שֶׁבַּכֻּלָּן** - בְּחֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת תְּרוּמָה אוֹ בִּתְרוּמָה אוֹ בְּקֹדֶשׁ, **מְטַמֵּא מַשְׁקֶה קֹדֶשׁ** וְעוֹשֶׂהוּ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה לְגַבֵּי קֹדֶשׁ. וְכֵן שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה זֶה **פּוֹסֵל לְאָכְלֵי קֹדֶשׁ** וְעוֹשֶׂה אוֹתָם רְבִיעִי לְטֻמְאָה, אַךְ אֵינָם מְטַמְּאִים קָדָשִׁים אֲחֵרִים, שֶׁאֵין רְבִיעִי עוֹשֶׂה חֲמִישִׁי בַּקֹּדֶשׁ: **מִשְׁנָה ח שְׁמִירָה מִטֻּמְאָה בְּעוֹבְדֵי בֵּית הַבַּד:** **הָאוֹכֵל אֹכֶל שֵׁנִי** לְטֻמְאָה, **לֹא יַעֲשֶׂה** שָׁמֶן וּשְׁאָר עֲבוֹדוֹת **בְּבֵית הַבַּד**, שֶׁהֲרֵי בַּאֲכִילָתוֹ נִטְמָא גּוּפוֹ וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי לְטֻמְאָה (לעיל מ"ב), וְהוּא מְטַמֵּא אֶת הַשֶּׁמֶן וְעוֹשֶׂהוּ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְהוּא מַפְסִיד אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבְּטֶבֶל זֶה שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה. **חֻלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ:** **וְחֻלִּין שֶׁנִּשְׁמְרוּ בְּטָהֳרַת קָדָשִׁים** - שֶׁנִּטְמְרוּ בְּטָהֳרַת קָדָש

משניות

זָה, הֲרֵי אֵלּוּ **שְׁנַיִם** לְטֻמְאָה בְּלִבַּד, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָם מַשְׁקִים עוֹד פָּרְחָה מֵהֶם טֻמְאַת מַשְׁקִים, אַךְ מִכָּל מָקוֹם הַחֵלֶק הַקָּרוֹשׁ שֶׁבָּהֶם נִטְמָא סְמוּךְ לִגְמַר הַקְּרִישָׁה מֵהַמַּשְׁקֶה הָאַחֲרוֹן שֶׁנִּשְׁאַר בָּהֶם, וְרֹאשׁוֹן עוֹשֶׂה שֵׁנִי. וְאִם **חָזְרוּ וְנִמּוֹחוּ**, אֲזַי אִם בְּעוֹדָם קְרוּשִׁים הָיָה בָּהֶם שִׁעוּר **כְּבֵיצָה מִכָּוָּן** - מְדֻיָּק, הַמַּשְׁקֶה הַנִּמּוֹחַ **טָהוֹר,** שֶׁכֵּן אֹכֶל שֶׁנִּמּוֹחַ וּמִשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ לְמַשְׁקֶה פּוֹרֵחַת מִמֶּנּוּ טֻמְאַת הָאֳכָלִים שֶׁהָיְתָה בּוֹ. וְאֵין לוֹמַר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹן מַהָאֹכֶל יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ טֻמְאָה, שֶׁכֵּן מִיָּד עִם יְצִיאַת מְעַט מַשְׁקֶה כְּבָר קָטַן שִׁעוּר הָאֹכֶל מִכְּבֵיצָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא. אֲבָל אִם הָיָה בַּמַּאֲכָל הַקָּרוּשׁ **יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה,** הַמַּשְׁקֶה הַנִּמּוֹחַ **טָמֵא,** שֶׁהֲרֵי כֵּיוָן שֶׁיָּצָא מֵהַגּוּשׁ הַטִּפָּה **הָרִאשׁוֹנָה** שֶׁל הַמַּשְׁקֶה, **נִטְמֵאת** בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן מִמַּגָּעָהּ **בִּכְבֵיצָה** שֶׁנּוֹתְרָה בְּגוּשׁ הַזֵּיתִים, וְחוֹזֵר הַשֶּׁמֶן וּמְטַמֵּא אֶת הַתַּנּוּר. **וְאִם** לֹא הָיוּ הַזֵּיתִים הַטְמֵאִים בְּגוּשׁ אֶחָד אֶלָּא **הָיוּ פְרוּדִין** זֶה מִזֶּה, **אֲפִלּוּ** כָּל הַזֵּיתִים יַחַד בְּשִׁעוּר **סָאָה** [גְּרִסַת הרע"ב: **אֲפִלּוּ הֵן מֵאָה,** כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ יֵשׁ בְּכֻלָּם יַחַד שִׁעוּר מֵאָה כַּבֵּיצִים], הַתַּנּוּר **טָהוֹר,** שֶׁהַזֵּיתִים לֹא מִצְטָרְפִים יַחַד לְטַמֵּא אֶת הַשֶּׁמֶן: **מִשְׁנָה ג** **שֶׁמֶן שֶׁנִּסְחַט עַל יְדֵי אָדָם טָמֵא:** טָמֵא מֵת שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה **שֶׁסָּחַט זֵיתִים** וַעֲנָבִים - אוֹ עֲנָבִים, וּבִנְגִיעָתוֹ בָּהֶם נַעֲשָׂם רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, אִם הָיָה בָּהֶם שִׁעוּר **כְּבֵיצָה מִכָּוָּן,** הַמַּשְׁקֶה הַנִּסְחָט **טָהוֹר,** שֶׁבְּהִיוֹתוֹ בְּתוֹכָם אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחֵלֶק מֵהֶם וְאֵינוֹ נִטְמָא בְּמַגָּעוֹ בַּפְּרִי, וּכְשֶׁיָּצָא מֵהֶם לֹא נָגַע בּוֹ הַטְמֵא מֵת, וְאַף מֵהַפֵּרוֹת אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה שֶׁהֲרֵי מִיָּד כְּשֶׁיָּצָא נֶחְסַר מֵהֶם שִׁעוּר כְּבֵיצָה וְאֵין אֹכֶל טָמֵא פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה מְטַמֵּא אֲחֵרִים. [וּמִדֻּבָּר בְּאֹפֶן שֶׁסּוֹחֲטָם בִּכְלֵי עֵץ, שֶׁאֵין לָהֶם בַּיִת קִבּוּל וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כִּי אִם לֹא כֵּן הֲרֵי הוּא מְטַמֵּא אֶת הַכֵּלִים וְהֵם יְטַמְּאוּ אֶת הַמַּשְׁקִים]. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגַּע** הַטְמֵא מֵת **בְּמִקּוֹם הַמַּשְׁקֶה** הַנִּסְחָט, שֶׁאִם יִגַּע בּוֹ הֲרֵי יְקַבֵּל הַמַּשְׁקֶה טֻמְאָה מִמֶּנּוּ עַצְמוֹ. וְאִם הָיָה בַּפֵּרוֹת הַנִּסְחָטִים **יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה,** הַמַּשְׁקֶה הַנִּסְחָט **טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצָאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה נִטְמֵאת** הִיא **נִטְמֵאת** עַל יְדֵי מַגָּע **בִּכְבֵיצָה** הַפֵּרוֹת הַנִּסְחָטִים שֶׁנִּשְׁאַר אַף אַחֲרֵי שֶׁיָּצְאָה הַטִּפָּה [וְאַף שֶׁחֵלֶק מִשְּׁעוּר הַפֵּרוֹת הוּא גַּם הַמַּשְׁקֶה הַמְּפָקָד בְּתוֹכָם, מִכָּל מָקוֹם כָּל עוֹד הַמַּשְׁקֶה בְּתוֹךְ הַפְּרִי הוּא מִצְטָרֵף אֵלָיו לְהַשְׁלֶמֶת שִׁעוּר כְּבֵיצָה]. **אִם הָיָה זָב אוֹ זָבָה** סוֹחֲטִים עֲנָבִים, **אֲפִלּוּ** סָחֲטוּ רַק **גַּרְגֵּר יְחִידִי,** הַיַּיִן **טָמֵא,** אַף שֶׁאֵין בַּגַּרְגֵּר שִׁעוּר כְּבֵיצָה, **שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה** הִיא **נִטְמֵאת בְּמַשָּׁא** הַזָּב, לְפִי שֶׁהוּסְטָה עַל יָדוֹ, וְזָב מְטַמֵּא אֳכָלִים וּמַשְׁקִים בְּהֶסֵּט (זבים פ"ה מ"א). וְכֵן **זָב** [אוֹ זָבָה] **שָׁחַלַב אֶת הָעֵז, הֶחָלָב טָמֵא,** אַף שֶׁהָעֵז הִיא בַּעַל חַיִּים שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, **שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה נִטְמֵאת בְּמַשָּׁא** הַזָּב, שֶׁהֲרֵי הוּסְטָה מֵהֶם**.** **מִשְׁנָה ד** **מִדִּידַת שִׁעוּר אִסּוּר בְּדָבָר שֶׁצָּמַק בַּחַמָּה וְתָפַח בַּגְּשָׁמִים:** **כְּבֵיצָה** אֳכָלִין טְמֵאִים **שֶׁהִנִּיחָן בַּחַמָּה** וְצָמְקוּ **וְנִתְמַעֲטוּ** מִשִּׁעוּר כְּבֵיצָה [שֶׁבְּשִׁעוּר כְּבֵיצָה מְטַמְּאִים אֳכָלִים אֲחֵרִים], **וְכֵן כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וּכְזַיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ** [שֶׁבְּשִׁעוּרִים אֵלּוּ מְטַמְּאִים אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם], **וּכְזַיִת פִּגּוּל** - בְּשֵׁר קָדָשִׁים שֶׁחָשְׁבוּ בְּעֲבוֹדָתוֹ לְאָכְלוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ חוּץ לִמְקוֹמוֹ, **וּכְזַיִת נוֹתָר** - בְּשַׂר קָדָשִׁים שֶׁעָבַר זְמַן אֲכִילָתוֹ, **וּכְזַיִת חֵלֶב** [שֶׁבְּשִׁעוּר זֶה חַיָּב כָּרֵת עַל אֲכִילָתָם בִּמְזִיד וְחַטָּאת בִּשּׁוֹגֵג], שֶׁהִנִּיחָם בַּחַמָּה וְנִתְמַעֲטוּ מִשִּׁעוּרָם, **הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים** - אֳכָלִין טְמֵאִים וּמֵת וּנְבֵלָה וְשֶׁרֶץ אֵלּוּ אֵינָם מְטַמְּאִים, מִכַּיָּוָן שֶׁנָּחְסַר שִׁעוּרָם. וְכֵן **אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן** עַל קָדָשִׁים אֲסוּרִים אֵלּוּ שֶׁנִּתְמַעֲטוּ מִשִּׁעוּרָם **מִשּׁוּם** אִסּוּר **פִּגּוּל וְנוֹתָר,** וְכֵן אֵין חַיָּבִים עַל אֲכִילַת בְּשַׂר קָדָשִׁים **טָמֵא** שֶׁצָּמַק וְנִתְמַעֵט מִשִּׁעוּר כְּזַיִת. וְכֵן אֵין חַיָּבִים עַל חֵלֶב שֶׁנִּתְמַעֵט מִשִּׁעוּר כְּזַיִת. וְאִם **הִנִּיחָן בַּגְּשָׁמִים וְנִתְפַּחוּ** - וְתָפְחוּ מֵחֲמַת בְּלִיעַת מֵי הַגְּשָׁמִים וְחָזְרוּ לְשִׁעוּרָם הַקּוֹדֵם, הָאֳכָלִים הַטְּמֵאִים וְהַמֵּת וְהַנְּבֵלָה וְהַשֶּׁרֶץ **טְמֵאִין** - חוֹזְרִים לְטַמֵּא אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם, וְכֵן שׁוּב **חַיָּבִין עֲלֵיהֶם** - עַל קָדָשִׁים אֲסוּרִים אֵלּוּ **מִשּׁוּם** אִכִּילַת **פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא.** וְכֵן הַחֵלֶב שֶׁחָזַר לְשִׁעוּר כְּזַיִת חַיָּבִים עַל אֲכִילָתוֹ. שֶׁאַף שֶׁהָיָה זְמַן שֶׁבּוֹ לֹא הָיָה הָאִסּוּר בַּהֶחָתִיכָה זוֹ, אֵין אוֹמְרִים שֶׁהָאִסּוּר נִדְחָה אֶלָּא הוּא חוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ. וְאַף שֶׁעַתָּה הַשִּׁעוּר כּוֹלֵל אֶת מֵי הַגְּשָׁמִים, הוֹלְכִים אַחַר גֹּדֶל חֲתִיכַת הָאִסּוּר, וְהַגְּשָׁמִים שֶׁבְּתוֹכָהּ מַשְׁלִימִים לַשִּׁעוּר: **מִשְׁנָה ה** **כָּל הַטֻּמְאוֹת כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן:** **כָּל הַטֻּמְאוֹת** נִדּוֹנוֹת **כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן,** כְּגוֹן אִם נָגַע בְּאָדָם בַּלַּיְלָה וּבַבֹּקֶר מְצָאוֹ כְּשֶׁהוּא מֵת, דָּנִים שֶׁאַף בְּעֵת נְגִיעָתוֹ בּוֹ הָיָה מֵת, שֶׁבְּכָל הַזְּמַן שֶׁלֹּא יָדוּעַ לָנוּ מָה הָיָה מַצָּבוֹ תּוֹלִים שֶׁמַּצָּבוֹ לֹא הָיָה שׁוֹנֶה מִמַּצָּבוֹ עַתָּה. **אִם טְמֵאוֹת טְמֵאוֹת** - אִם עַתָּה טֻמְאָה לְפָנֵינוּ נוֹקְטִים שֶׁכָּךְ עָמְדָה בְּטֻמְאָתָהּ אַף קֹדֶם לָכֵן [וּבִתְנַאי שֶׁנִּמְצֵאת הַטֻּמְאָה בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁהָיְתָה בַּשָּׁעָה שֶׁעָלְיָה אָנוּ מְסֻפָּקִים, אֲבָל אִם נָגַע בְּאָדָם בַּלַּיְלָה בְּזָוִית אַחֶרֶת, אֵין מַחֲזִיקִין זוֹ וּבַבֹּקֶר מְצָאוֹ מֵת בְּזָוִית אַחֶרֶת, הֲרֵי הוּא **בְּחֶזְקַת טֻמְאָה,** אִם הַסָּפֵק אֵרַע בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְטַעַם דִּין זֶה הוּא מִפְּנֵי שֶׁ**כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל** אִם נִטְמָא, כְּגוֹן קָטָן, **סְפֵקוֹ טָהוֹר** אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. דִּין זֶה נִלְמַד גַּם מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר בִּבְשַׂר קָדָשִׁים אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף, וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר'. וּמִתְּחִלַּת הַכָּתוּב מַשְׁמַע שֶׁהַבָּשָׂר נִטְמָא רַק אִם יַדַּאי נָגַע בַּטֻּמְאָה, וְאִלּוּ סְפֵק טָמֵא מֵתָר, וְאִלּוּ מִסּוֹף הַכָּתוּב מַשְׁמַע שֶׁרַק יַדַּאי טָהוֹר אוֹכֵל בְּשַׂר קֹדֶשׁ, וְאִלּוּ סָפֵק אָסוּר. וּסְתִירָה זוֹ מִתְיַשֶּׁבֶת עַל פִּי חִלּוּק זֶה, שֶׁאִם יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל סְפֵקוֹ טָמֵא, וְאִם אֵין בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל סְפֵקוֹ טָהוֹר [רְאֵה תוי"ט לְטַעַם שֶׁנִּצְרְכוֹת שְׁתֵּי הַדְּרָשׁוֹת]:

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ג

הֲרֵי אֵלּוּ שְׁנַיִם. חָזְרוּ וְנִמּוֹחוּ, כְּבֵיצָה מִכָּוָּן, טָהוֹר. יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה נִטְמֵאת בְּכִבֵיצָה: **ב** רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף הַשֶּׁמֶן תְּחִלָּה לְעוֹלָם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אַף הַדְּבָשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁזּוּרֵי אוֹמֵר, אַף הַיַּיִן. וְגוּשׁ שֶׁל זֵיתִים שֶׁנָּפַל לְתַנּוּר וְהֶסֵּק, כְּבֵיצָה מִכָּוָּן, טָהוֹר. יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה נִטְמֵאת בְּכִבֵיצָה. אִם הָיָה זָב אוֹ זָבָה, אֲפִלּוּ גַּרְגֵּר יְחִידִי, טָמֵא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה נִטְמֵאת בְּמַשָּׁא: **ד** כְּבֵיצָה אֳכָלִין שֶׁהִנִּיחָן בַּחַמָּה וְנִתְמַעֲטוּ, וְכֵן כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וּכְזַיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, כְּזַיִת פִּגּוּל, וּכְזַיִת נוֹתָר, כְּזַיִת חֵלֶב, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. הִנִּיחָן בַּגְּשָׁמִים וְנִתְפַּחוּ, טְמֵאִין, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא: **ה** כָּל הַטֻּמְאוֹת כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן, אִם טְמֵאוֹת טְמֵאוֹת, וְאִם טְהוֹרוֹת טְהוֹרוֹת, אִם מְכֻסּוֹת מְכֻסּוֹת, אִם מְגֻלּוֹת מְגֻלּוֹת. מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת מְלֵאָה חֲלֵדָּה אוֹ שִׁבּוּרָה, טְהוֹרָה, שֶׁכָּל הַטֻּמְאוֹת כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן: **ו** חֶרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּמְצְאוּ בְּמָבוֹי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֻמְאָה, הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקַת טָהֳרָה. וְכָל הַמְּפֻקָּחִין, בְּחֶזְקַת טֻמְאָה. וְכֹל שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל, סְפֵקוֹ טָהוֹר:

המבוארות

משנה ב - **משקים שאר שקרשו שם משקה עליהם:** רבי מאיר אומר, השמן שנטמא הרי הוא **תחלה** [-ראשון לְטֻמְאָה], **לעולם,** שאף אם קרש עדיין שם משקה עליו. **וחכמים אומרים, אף הדבש. רבי שמעון שזורי אומר, אף היין. משקים מטמאים כלי:** וגוש של זיתים טמאים הדבוקים יחד, **שנפל לתנור** והסק בְּאֵשׁ התנור ועל ידי כן זב השמן מהזיתים, אם היה בגוש שיעור **כביצה מכוון** - מְדֻיָּק, התנור **טהור,** שהזיתים אינם מטמאים את הכלי שרק אב הטומאה מטמא כלים. והשמן שזב אינו מטמא את התנור, אף שגזרו חכמים שמשקים יטמאו כלים, שהרי מיד כשזבה טפה ראשונה של שמן כבר לא היה בזיתים שיעור כביצה, ולא נטמא השמן. אבל אם היה בגוש הזיתים הטמאים **יותר מכביצה,** התנור **טמא, שכיון שיצאה** מהגוש **הטפה הראשונה** של השמן, **נטמאת** בטמאת ראשון מִמַּגָּעָהּ **בכביצה** שנותרה בגוש הזיתים, וחוזר השמן ומטמא את התנור. **ואם** לא היו הזיתים הטמאים בגוש אחד אלא **היו פרודין** זה מזה, **אפלו** כל הזיתים יחד בשיעור **סאה** [גרסת הרע"ב: **אפלו הן מאה,** כלומר אפלו יש בכלם יחד שיעור מאה כביצים], התנור **טהור,** שהזיתים לא מצטרפים יחד לטמא את השמן: **משנה ג** **שמן שנסחט על ידי אדם טמא:** טמא מת שהוא אב הטומאה **שסחט זיתים וענבים** - או ענבים, ובנגיעתו בהם עשאם ראשון לטומאה, אם היה בהם שיעור **כביצה מכוון,** המשקה הנסחט **טהור,** שבהיותו בתוכם אינו נחשב לחלק מהם ואינו נטמא במגעו בפרי, וכשיצא מהם לא נגע בו הטמא מת, ואף מהפרות אינו מקבל טומאה שהרי מיד כשיצא נחסר מהם שיעור כביצה ואין אכל טמא פחות מכביצה מטמא אחרים. [ומדובר באופן שסוחטם בכלי עץ, שאין להם בית קבול ואינם מקבלים טומאה, כי אם לא כן הרי הוא מטמא את הכלים והם יטמאו את המשקים]. **ובלבד שלא יגע** הטמא מת **במקום המשקה** הנסחט, שאם יגע בו הרי יקבל המשקה טומאה ממנו עצמו. ואם היה בפרות הנסחטים **יותר מכביצה,** המשקה הנסחט **טמא, שכיון שיצאה טפה הראשונה** היא **נטמאת** על ידי מגע **בכביצה** הפרות הנסחטים שנשאר אף אחרי שיצאה הטפה [ואף שחלק משיעור הפרות הוא גם המשקה המפקד בתוכם, מכל מקום כל עוד המשקה בתוך הפרי הוא מצטרף אליו להשלמת שיעור כביצה]. **אם היה זב או זבה** סוחטים ענבים, **אפלו** סחטו רק **גרגר יחידי,** היין **טמא,** אף שאין בגרגר שיעור כביצה, **שכיון שיצאה טפה הראשונה** היא **נטמאת במשא** הזב, לפי שהוסטה על ידו, וזב מטמא אכלים ומשקים בהסט (זבים פ"ה מ"א). וכן **זב** [או זבה] **שחלב את העז, החלב טמא,** אף שהעז היא בעל חיים שאינו מקבל טומאה, **שכיון שיצאה טפה הראשונה נטמאת במשא** הזב, שהרי הוסטה מהם**.** **משנה ד** **מדידת שיעור אסור בדבר שצמק בחמה ותפח בגשמים:** **כביצה** אכלין טמאים **שהניחן בחמה** וצמקו **ונתמעטו** משיעור כביצה [שבשיעור כביצה מטמאים אכלים אחרים], **וכן כזית מן המת, וכזית מן הנבלה, וכעדשה מן השרץ** [שבשיעורים אלו מטמאים את הנוגע בהם], **וכזית פגול** - בשר

משניות

מִשְׁנָה ז: אֲפָנִים נוֹסָפִים בְּדִין זֶה: תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד בֵּית הַקְּבָרוֹת וְהַשּׁוֹשַׁנִּים בְּיָדוֹ, וְאֵין הַשּׁוֹשַׁנִּים גְּדֵלִים אֶלָּא בְּמָקוֹם הַטָּמְאָה, וְהַלּוֹקְטָן וַדַּאי נִכְנַס לְבֵית הַקְּבָרוֹת וְנִטְמָא, מִכָּל מָקוֹם הַתִּינוֹק טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, שֶׁמָּא אָדָם אַחֵר לִקְטָן וְנָתַן לוֹ - לַתִּינוֹק, וְאַף בְּבֵית קְבָרוֹת שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, סְפֵק טֻמְאָה בְּתִינוֹק שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל, טָהוֹר. וְכֵן חֲמוֹר שֶׁעוֹמֵד בְּמָקוֹם טָהוֹר בֵּין הַקְּבָרוֹת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְסָפֵק אִם הֶאֱהִיל בְּכֵלָיו עַל הַקְּבָרוֹת, כֵּלָיו טְהוֹרִין, לְפִי שֶׁאֵין בַּכֵּלִים וּבַחֲמוֹר דַּעַת לְהִשָּׁאֵל, וּסְפֵק טֻמְאָה בְּאֹפֶן זֶה טָהוֹר אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד: **מִשְׁנָה ח** רַבִּי חֲזָקִת טֻמְאָה בְּנֶגֶד חֲזָקַת טָהֳרָה: תִּינוֹק טָמֵא שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִסָּה, וַחֲתִיכָה מֵהַבָּצֵק בְּיָדוֹ, וְיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם לְקָחָהּ בְּעַצְמוֹ וְטִמֵּא אֶת הַבָּצֵק, אוֹ שֶׁאָדָם טָהוֹר נְתָנָהּ בְּיָדוֹ, רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר אֶת הָעִסָּה, שֶׁאַף שֶׁרֹב תִּינוֹקוֹת דַּרְכָּם לְטַפֵּחַ בָּעִסָּה, אַף לְדַעְתּוֹ חוֹשְׁשִׁים לְמִעוּט וְהוּא אֵינוֹ בָּטֵל, וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ לָעִסָּה חֶזְקַת טָהֳרָה, סוֹתְכִים אֶת הַמִּעוּט שֶׁאֵינוֹ מְטַפֵּחַ לַחֶזְקָה וְדָנִים אֶת הַסָּפֵק כְּסָפֵק שָׁקוּל, וְאַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד סְפֵק טֻמְאָה בְּתִינוֹק שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לְהִשָּׁאֵל, טָהוֹר. וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים אֶת הָעִסָּה, לְפִי שֶׁדָּרְךְ הַתִּינוֹק לְטַפֵּחַ בָּעִסָּה, וְהוֹלְכִים אַחַר הָרֹב נֶגֶד חֶזְקַת טָהֳרָה, וּלְדִעָתָם אֵין לִסְמֹךְ אֶת הַמִּעוּט לָרֹב, כֵּיוָן שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים לְמִעוּט וְהוּא בָּטֵל מֵחֲמַת הָרֹב. **אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁל סָפֵק טֻמְאָה בְּאֵין בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל: בְּצַד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נְקִירַת** - נְקָבִים מִנְּקוּר **תַּרְנְגוֹלִים**, וְיֵשׁ **מַשְׁקִין טְמֵאִין בְּתוֹךְ הַבַּיִת** שֶׁבּוֹ נִמְצָא הַבָּצֵק, וְסָפֵק אִם אַחֲרֵי שֶׁשָּׁתוּ הַתַּרְנְגוֹלִים מֵהַמַּיִם נִקְּרוּ בַּבָּצֵק בְּעוֹד פִּיהֶם עִם מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, **אִם יֵשׁ בֵּין הַמַּשְׁקִין לַכְּפָרוֹת** [-לַבָּצֵק] מֶרְחָק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי **שֶׁיְּנַגְּבוּ** הַתַּרְנְגוֹלִים **אֶת פִּיהֶם בָּאָרֶץ** אַחֲרֵי שֶׁשָּׁתוּ, **הֲרֵי** כְּפָרוֹת **אֵלּוּ טְהוֹרִין**, לְפִי שְׁדָּרְךְ הַתַּרְנְגוֹלִים לְנַגֵּב אֶת פִּיהֶם בָּאָרֶץ לְאַחַר שְׁתִיָּתָם, וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ סָפֵק שֶׁמָּא עָשׂוּ כֵּן בַּקְּרַקַּע שֶׁלְּפָנֵי הַכְּפָרוֹת, סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל, כְּתַרְנְגוֹלִים, סְפֵקוֹ טָהוֹר. אֲבָל אִם אֵין שָׁם קַרְקַע בְּשִׁעוּר זֶה בֵּין הַמַּשְׁקִים לַבָּצֵק, הַבָּצֵק טָמֵא. **וּבְפָרָה וּבְכֶלֶב** שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם שָׁתוּ מֵהַמַּשְׁקִים קֹדֶם שֶׁאָכְלוּ מֵהַכְּפָרוֹת, טְהוֹרִים הַכְּפָרוֹת אִם יֵשׁ בֵּין הַמַּשְׁקִים לַכְּפָרוֹת מֶרְחָק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **כְּדֵי שֶׁיִּלְחֲכוּ אֶת לְשׁוֹנָם** בְּשִׁפּוֹת פִּיהֶם כְּדַרְכָּם וְינַגְּבוּהָ מֵהַמַּשְׁקִים. **וּשְׁאָר כָּל** מִינֵי **הַבְּהֵמָה**, שֶׁהִתְעוֹרֵר בָּהֶם הַסָּפֵק הָאָמוּר, הַכְּפָרוֹת טְהוֹרִים אִם יֵשׁ בֵּין הַמַּשְׁקִים לַכְּפָרוֹת מֶרְחָק **כְּדֵי שֶׁיִּתְיַבֵּשׁ** פִּיהֶם מֵעַצְמוֹ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מְטַהֵר** אֶת הַכְּפָרוֹת בְּסָפֵק שֶׁהִתְעוֹרֵר **בְּכֶלֶב**, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין בֵּין הַמַּשְׁקִים לַכְּפָרוֹת מֶרְחָק כְּדֵי שֶׁיִּלְחֲכוּ אֶת לְשׁוֹנוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא דַּרְכּוֹ לְהַנִּיחַ אֶת הַמָּזוֹן וְלֵילֵךְ לַמַּיִם לִשְׁתּוֹתָם, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁשָּׁבַע מִמָּזוֹן וְלֵילֵךְ לַמַּיִם לִשְׁתּוֹתָם, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁהַמַּשְׁקִים מְצוּיִם לוֹ יוֹתֵר, וְלָכֵן אֵין חֵשֶׁשׁ שֶׁאַחֲרֵי שֶׁשָּׁתָה הָלַךְ לֶאֱכֹל מֵהַכְּפָרוֹת:

פֶּרֶק ד דִּין סָפֵק טֻמְאָה בָּאֲפָנִים שׁוֹנִים: **מִשְׁנָה א סְפֵק טֻמְאָה שֶׁנּוֹדַע עַל יְדֵי זְרִיקָה**: הַזּוֹרֵק **טֻמְאָה** אוֹ טָהֳרָה **מִמָּקוֹם לְמָקוֹם**, כְּגוֹן שֶׁזָּרַק כְּפָר טְהוֹרָה **לְבֵין הַמַּפְתְּחוֹת** הַטְּמֵאִים, אוֹ שֶׁזָּרַק **מַפְתֵּחַ** טָמֵא **לְבֵין הַכְּפָרוֹת** הַטְּהוֹרִים, וְאֵין יָדוּעַ אִם נָגַע הַמַּפְתֵּחַ בְּאֶחָד מֵהֶם וְטִמְּאוּהוּ, אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד הַכְּפָר **טָהוֹר**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעַת סְפֵק מַגַּע הַטֻּמְאָה לֹא הָיָה הַכְּפָר בִּידֵי הַזּוֹרֵק, הֲרֵי זֶה כְּסָפֵק בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל שֶׁהוּא טָהוֹר אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּפֶּרֶק הַקּוֹדֵם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, הַזּוֹרֵק **כְּפָר** טָהוֹר **לְבֵין הַמַּפְתְּחוֹת**, הַכְּפָר **טָמֵא**, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַסָּפֵק נוֹלַד לָאָדָם עַל יְדֵי זְרִיקָתוֹ, הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁאוֹחֲזוֹ בִּשְׁעַת הַמַּגָּע, וְנִחְשָׁב כְּדָבָר הַנִּמְצָא תַּחַת יַד אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל, שֶׁהוּא טָמֵא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. אֲבָל הַזּוֹרֵק **מַפְתֵּחַ** טָמֵא **לְבֵין הַכְּפָרוֹת** הַטְּהוֹרוֹת, הַכְּפָר **טָהוֹר** מִטַּעַם אַחֵר, שֶׁכֵּן הַטֻּמְאָה וַדַּאי לֹא נָחָה עַל הַכְּפָרוֹת, וְכָל הַסָּפֵק הוּא שֶׁמָּא נִתְלַכְלְכוּ מֵהַכְּפָרוֹת בְּאֶחָד מֵהֶם, וְהֲרֵי זוֹ טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, כְּמוּבָאר לְהַלָּן (מ"ב): **מִשְׁנָה ב סְפֵק טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם בִּטֻּמְאַת אֳכָלִין: הַשֶּׁרֶץ** הַנִּמְצָא בְּפִי הַחֻלְדָּה, וְהִיא מְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כְּפָרוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, וְסָפֵק אִם נָגַע הַשֶּׁרֶץ בַּכְּפָרוֹת, **סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר** אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וַאֲפִלּוּ אִם אָדָם שָׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל אוֹחֵז בַּכְּפָרוֹת. שֶׁכֵּן הַשֶּׁרֶץ שֶׁבְּפִי הַחֻלְדָּה הוּא טֻמְאָה עוֹבֶרֶת שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם, שֶׁסְּפֵקָהּ טָהוֹר אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד: **מִשְׁנָה ג סְפֵק טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם בְּטֻמְאַת אָדָם**: הַשֶּׁרֶץ הַנִּמְצָא בְּפִי הַחֻלְדָּה, **וְהַנִּבְלָה בְּפִי הַכֶּלֶב, וְעָבְרוּ** הַחֻלְדָּה וְהַכֶּלֶב בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד **בֵּין** אֲנָשִׁים **הַטְּהוֹרִים, אוֹ שֶׁעָבְרוּ טְהוֹרִים בֵּינֵיהֶן**, וְסָפֵק אִם נָגְעוּ בַּשֶּׁרֶץ וּבַנִּבְלָה, **סְפֵקָן טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לַטֻּמְאָה מָקוֹם**. שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַטֻּמְאָה בְּפִי הַחֻלְדָּה אוֹ בְּפִי הַכֶּלֶב אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לָנָחָה אֲפִלּוּ בִּזְמַן שֶׁהַכְּלָבִים עוֹמְדִים בִּמְקוֹמָם, וְטֻמְאָה עוֹבֶרֶת סְפֵקָהּ טָהוֹר אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. אֲבָל אִם הִשְׁלִיכוּ אֶת הַשֶּׁרֶץ וְהַנִּבְלָה מִפִּיהֶם, אַף שֶׁהָיוּ מְנַקְּרִין בָּהֶן כִּשֵּׁהֶם מֻנָּחִים עַל הָאָרֶץ, וְאָמַר אָדָם **הַלָּכְתִּי לַמָּקוֹם הַזֶּה** [-הַזֶּה], **וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נָגַעְתִּי בַּטֻּמְאָה אִם לֹא נָגַעְתִּי, סְפֵקוֹ טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יֵשׁ לַטֻּמְאָה מָקוֹם**, שֶׁהִיא מֻנַּחַת עַל הָאָרֶץ, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא: **מִשְׁנָה ד סְפֵק טֻמְאַת מֵת שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם**: כְּזַיִת **מִן הַמֵּת** הַנִּמְצָא **בְּפִי הָעוֹרֵב** הַמְעוֹפֵף בָּאֲוִיר, וְסָפֵק אִם **הָאֱהִיל עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים** הַנִּמְצָאִים **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד**, אַף שֶׁטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת הִיא, כָּל דָּבָר הַמְטַמֵּא בְּאֹהֶל [וּבִכְלַל זֶה טֻמְאַת מֵת] חָשׁוּב כִּטֻּמְאָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ מָקוֹם, וְלָכֵן אִם **הַסָּפֵק** הוּא **הַאִם הֶאֱהִיל עַל הָאָדָם**, סְפֵקוֹ **טָמֵא**, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל. וְאִם **הַסָּפֵק** הוּא אִם **הֶאֱהִיל עַל הַכֵּלִים**, סְפֵקָם **טָהוֹר**, כֵּיוָן שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת לְהִשָּׁאֵל. **שֶׁרֶץ הַנִּמְצָא בִּדְלִי שֶׁמְּמֻלָּא בּוֹ מַיִם**: **הַמְמֻלָּא** מַיִם בִּכְלִי גָּדוֹל **בַּעֲשָׂרָה דְּלָיִים** - שֶׁשָּׁאַב בִּדְלִי אֶחָד מַיִם עֶשֶׂר פְּעָמִים בָּזֶה אַחַר זֶה וְהֵרִיקוֹ לְתוֹךְ כְּלִי גָּדוֹל, **וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בְּאֶחָד מֵהֶן** - בְּאֶחָד הַדְּלָיִים, כְּלוֹמַר בְּאַחַת הַפְּעָמִים שֶׁמְּלֵא בַּדְּלִי, וְסָפֵק אִם הַשֶּׁרֶץ הָיָה בּוֹ אַף בַּפְּעָמִים הַקּוֹדְמוֹת שֶׁשָּׁאַב בּוֹ, **הוּא** - הַדְּלִי וְהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ עַתָּה **טָמֵא, וְכֻלָּן** - וּשְׁאָר הַמַּיִם, **טְהוֹרִין**. שֶׁאֵין לְחוּשׁ שֶׁהָיָה הַשֶּׁרֶץ בַּדְּלִי בַּפְּעָמִים הַקּוֹדְמוֹת, כִּי אִם כֵּן הָיָה נוֹפֵל עִמָּהֶם לַדְּלִי הַגָּדוֹל. [וְדִין זֶה הוּא רַק כְּשֶׁאֵין בַּדְּלִי אֲגֻנִּים, שֶׁהֵם שְׁקָעִים הַמְשַׁמְּשִׁים לְבֵית אַחִיזָה, כִּי אִם יֵשׁ בּוֹ אֲגֻנִּים יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁאָכֵן הָיָה הַשֶּׁרֶץ בַּכְּלִי גַּם בַּפְּעָמִים הַקּוֹדְמוֹת וְלֹא נָפַל עִם הַמַּיִם כִּי הָאֲגֻנִּים עִכְּבוּהוּ]. **הַמְעָרֶה** מַיִם **מִכְּלִי לִכְלִי, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ** בַּכְּלִי **הַתַּחְתּוֹן** שֶׁלְּתוֹכוֹ יֵרָה, וְסָפֵק אִם נָפַל לְתוֹכוֹ מֵהַכְּלִי הָעֶלְיוֹן, הַכְּלִי **הָעֶלְיוֹן טָהוֹר**, לְפִי שֶׁאֵין מַחֲזִיקִים טֻמְאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְאֵין נוֹקְטִים מִכֹּחַ הַמְּצָאוּת הַשֶּׁרֶץ בַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן שֶׁהָיָה קֹדֶם לָכֵן בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן:

המבוארות

מסכת טהרות פרק ד

משנה ז: תינוק שנמצא בצד בית הקברות והשושנים בידו, ואין השושנים גדלים אלא במקום הטמאה, והלוקטן ודאי נכנס לבית הקברות ונטמא, מכל מקום התינוק **טהור, שאני אומר**, שמא אדם אחר לקטן ונתן לו - לתינוק, ואף בבית קברות שהוא רשות היחיד, ספק טמאה בתינוק שאין בו דעת להשאל, טהור. **וכן חמור** שעומד במקום טהור **בין הקברות** ברשות היחיד, וספק אם האהיל בכליו על הקברות, **כליו טהורין**, לפי שאין בכלים ובחמור דעת להשאל, וספק טמאה באופן זה טהור אף ברשות היחיד: **משנה ח רבי** חזקת **טמאה כנגד חזקת טהרה**: תינוק טמא שנמצא בצד העסה, **וחתיכה מהבצק בידו**, ויש להסתפק אם לקחה בעצמו וטמא את הבצק, או שאדם טהור נתנה בידו, **רבי מאיר מטהר** את העסה, שאף שרב תינוקות דרכם לטפח בעסה, אף לדעתו חושש למעוט והוא אינו בטל, וכיון שיש לעסה חזקת טהרה, סותכים את המעוט שאינו מטפח לחזקה ודנים את הספק כספק שקול, ואף ברשות היחיד ספק טמאה בתינוק שאין דעתו להשאל, טהור. **וחכמים מטמאים** את העסה, לפי **שדרך התינוק לטפח** בעסה, והולכים אחר הרב נגד חזקת טהרה, ולדעתם אין לסמוך את המעוט לרב, כיון שאין חוששים למעוט והוא בטל מחמת הרב. **אפנים נוספים שֶׁל ספק טמאה באין בו דעת להשאל: בצד שיש בו נקירת** - נקבים מנקור **תרנגולים**, **ויש משקין טמאין בתוך הבית** שבו נמצא הבצק, וספק אם אחרי ששתו התרנגולים מהמים נקרו בבצק בעוד פיהם עם משקה טופח, **אם יש בין המשקין לכפרות** [-לבצק] מרחק שיש בו **כדי שינגבו** התרנגולים **את פיהם בארץ** אחרי ששתו, **הרי** כפרות **אלו טהורין**, לפי שדרך התרנגולים לנגב את פיהם בארץ לאחר שתיתם, וכיון שיש ספק שמא עשו כן בקרקע שלפני הכפרות, ספק טמאה ברשות היחיד בדבר שאין בו דעת להשאל, כתרנגולים, ספקו טהור. אבל אם אין שם קרקע בשיעור זה בין המשקים לבצק, הבצק טמא. **ובפרה ובכלב** שיש ספק אם שתו מהמשקים קדם שאכלו מהכפרות, טהורים הכפרות אם יש בין המשקים לכפרות מרחק שיש בו **כדי שילחכו את לשונם** בשפת פיהם כדרכם וינגבוה מהמשקים. **ושאר כל** מיני **הבהמה**, שהתעורר בהם הספק האמור, הכפרות טהורים אם יש בין המשקים לכפרות מרחק **כדי שיתנגב** ויתיבש פיהם מעצמו. **רבי אליעזר בן יעקב מטהר** את הכפרות בספק שהתעורר **בכלב**, אפילו שאין בין המשקים לכפרות מרחק כדי שילחך את לשונו, כיון שהוא דרכו להניח את המזון וללך למים לשתותם, כי יודע שמבע ממנו וללך למים לשתותם, כי יודע שהמשקים מצויים לו יותר, ולכן אין חשש שאחרי ששתה הלך לאכל מהכפרות:

פרק ד זרקה: הזורק **טמאה** או טהרה **ממקום למקום**, כגון שזרק כפר טהורה **לבין המפתחות** הטמאים, או שזרק **מפתח** טמא **לבין הכפרות** הטהורים, ואין ידוע אם נגע המפתח באחד מהם וטמאוהו, אף ברשות היחיד הכפר **טהור**, שכיון שבשעת ספק מגע הטמאה לא היה הכפר בידי הזורק, הרי זה כספק בדבר שאין בו דעת להשאל שהוא טהור אף ברשות היחיד, כפי שנתבאר בפרק הקודם. **רבי יהודה אומר**, הזורק **כפר** טהור **לבין המפתחות**, הכפר **טמא**, שכיון שהספק נולד לאדם על ידי זריקתו, הרי זה כמו שאוחזו בשעת המגע, ונחשב כדבר הנמצא תחת יד אדם שיש בו דעת להשאל, שהוא טמא ברשות היחיד. אבל הזורק **מפתח** טמא **לבין הכפרות** הטהורות, הכפר **טהור** מטעם אחר, שכן הטמאה ודאי לא נחה על הכפרות, וכל הספק הוא שמא נתלכלכו מהכפרות באחד מהם, והרי זו טמאה שאין לה מקום ברשות היחיד, כמבואר להלן (מ"ב): **משנה ב ספק טמאה שאין לה מקום בטמאת אכלין: השרץ** הנמצא בפי החלדה, והיא מהלכת **על** גבי **כפרות** טהורות **של תרומה**, וספק אם נגע השרץ בכפרות, **ספק לא נגע, ספקו טהור** אפילו ברשות היחיד, ואפילו אם אדם שיש בו דעת להשאל אוחז בכפרות. שכן השרץ שבפי החלדה הוא טמאה עוברת שאין לה מקום, שספקה טהור אף ברשות היחיד: **משנה ג ספק טמאה שאין לה מקום בטמאת אדם**: **השרץ** הנמצא **בפי החלדה, והנבלה בפי הכלב, ועברו** החלדה והכלב ברשות היחיד **בין** אנשים **הטהורים, או שעברו טהורים ביניהן**, וספק אם נגעו בשרץ ובנבלה, **ספקן טהור, מפני שאין לטמאה מקום**. שכל זמן שהטמאה בפי החלדה או בפי הכלב אינה נחשבת לנחה אפילו בזמן שהכלבים עומדים במקומם, וטמאה עוברת ספקה טהור אף ברשות היחיד. אבל אם השליכו את השרץ והנבלה מפיהם, אף שהיו מנקרין בהן כשהם מנחים על הארץ, ואמר אדם **הלכתי למקום הלז** [-הזה], **ואיני יודע אם נגעתי בטמאה אם לא נגעתי, ספקו טמא, מפני שבאופן זה יש לטמאה מקום**, שהיא מנחת על הארץ, וספק טמאה ברשות היחיד טמא: **משנה ד ספק טמאת מת שאין לה מקום**: כזית **מן המת** הנמצא **בפי העורב** המעופף באויר, וספק אם **האהיל על האדם ועל הכלים** הנמצאים **ברשות היחיד**, אף שטמאה עוברת היא, כל דבר המטמא באהל [ובכלל זה טמאת מת] חשוב כטמאה שיש לה מקום, ולכן אם **הספק** הוא **האם האהיל על האדם**, ספקו **טמא**, כיון שיש בו דעת להשאל. ואם **הספק** הוא אם **האהיל על הכלים**, ספקם **טהור**, כיון שאין בהם דעת להשאל. **שרץ הנמצא בדלי שממלא בו מים**: **הממלא** מים בכלי גדול **בעשרה דליים** - ששאב בדלי אחד מים עשר פעמים בזה אחר זה והריקו לתוך כלי גדול, **ונמצא שרץ באחד מהן** - באחד הדליים, כלומר באחת הפעמים שמלא בדלי, וספק אם השרץ היה בו אף בפעמים הקודמות ששאב בו, **הוא** - הדלי והמים שבתוכו עתה **טמא, וכלן** - ושאר המים, **טהורין**. שאין לחוש שהיה השרץ בדלי בפעמים הקודמות, כי אם כן היה נופל עמהם לדלי הגדול. [ודין זה הוא רק כשאין בדלי אגנים, שהם שקעים המשמשים לבית אחיזה, כי אם יש בו אגנים יש לחשש שאכן היה השרץ בכלי גם בפעמים הקודמות ולא נפל עם המים כי האגנים עכבוהו]. **המערה** מים **מכלי לכלי, ונמצא שרץ** בכלי **התחתון** שלתוכו יצרה, וספק אם נפל לתוכו מהכלי העליון, הכלי **העליון טהור**, לפי שאין מחזיקים טמאה ממקום למקום, ואין נוקטים מכח המצאות השרץ בכלי התחתון שהיה קדם לכן בכלי העליון:

משנה א: אפנים נוספים בדין זה: תינוק שנמצא בצד בית הקברות והשושנים בידו, ואין השושנים גדלים אלא במקום הטמאה, והלוקטן ודאי נכנס לבית הקברות ונטמא, מכל מקום התינוק **טהור, שאני אומר**, שמא אדם אחר לקטן ונתן לו - לתינוק, ואף בבית קברות שהוא רשות היחיד, ספק טמאה בתינוק שאין בו דעת להשאל, טהור. **וכן חמור** שעומד במקום טהור **בין הקברות** ברשות היחיד, וספק אם האהיל בכליו על הקברות, **כליו טהורין**, לפי שאין בכלים ובחמור דעת להשאל, וספק טמאה באופן זה טהור אף ברשות היחיד: **משנה ח רבי** חזקת **טמאה כנגד חזקת טהרה**: תינוק טמא שנמצא בצד העסה, **וחתיכה מהבצק בידו**, ויש להסתפק אם לקחה בעצמו וטמא את הבצק, או שאדם טהור נתנה בידו, **רבי מאיר מטהר** את העסה, שאף שרב תינוקות דרכם לטפח בעסה, אף לדעתו חושש למעוט והוא אינו בטל, וכיון שיש לעסה חזקת טהרה, סותכים את המעוט שאינו מטפח לחזקה ודנים את הספק כספק שקול, ואף ברשות היחיד ספק טמאה בתינוק שאין דעתו להשאל, טהור. **וחכמים מטמאים** את העסה, לפי **שדרך התינוק לטפח** בעסה, והולכים אחר הרב נגד חזקת טהרה, ולדעתם אין לסמוך את המעוט לרב, כיון שאין חוששים למעוט והוא בטל מחמת הרב. **אפנים נוספים שֶׁל ספק טמאה באין בו דעת להשאל: בצד שיש בו נקירת** - נקבים מנקור **תרנגולים**, **ויש משקין טמאין בתוך הבית** שבו נמצא הבצק, וספק אם אחרי ששתו התרנגולים מהמים נקרו בבצק בעוד פיהם עם משקה טופח, **אם יש בין המשקין לכפרות** [-לבצק] מרחק שיש בו **כדי שינגבו** התרנגולים **את פיהם בארץ** אחרי ששתו, **הרי** כפרות **אלו טהורין**, לפי שדרך התרנגולים לנגב את פיהם בארץ לאחר שתיתם, וכיון שיש ספק שמא עשו כן בקרקע שלפני הכפרות, ספק טמאה ברשות היחיד בדבר שאין בו דעת להשאל, כתרנגולים, ספקו טהור. אבל אם אין שם קרקע בשיעור זה בין המשקים לבצק, הבצק טמא. **ובפרה ובכלב** שיש ספק אם שתו מהמשקים קדם שאכלו מהכפרות, טהורים הכפרות אם יש בין המשקים לכפרות מרחק שיש בו **כדי שילחכו את לשונם** בשפת פיהם כדרכם וינגבוה מהמשקים. **ושאר כל** מיני **הבהמה**, שהתעורר בהם הספק האמור, הכפרות טהורים אם יש בין המשקים לכפרות מרחק **כדי שיתנגב** ויתיבש פיהם מעצמו. **רבי אליעזר בן יעקב מטהר** את הכפרות בספק שהתעורר **בכלב**, אפילו שאין בין המשקים לכפרות מרחק כדי שילחך את לשונו, כיון שהוא דרכו להניח את המזון וללך למים לשתותם, כי יודע שמבע ממנו וללך למים לשתותם, כי יודע שהמשקים מצויים לו יותר, ולכן אין חשש שאחרי ששתה הלך לאכל מהכפרות:

פרק ד דין ספק טמאה באפנים שונים: **משנה א ספק טמאה שנודע על ידי זריקה**: הזורק **טמאה** או טהרה **ממקום למקום**, כגון שזרק כפר טהורה **לבין המפתחות** הטמאים, או שזרק **מפתח** טמא **לבין הכפרות** הטהורים, ואין ידוע אם נגע המפתח באחד מהם וטמאוהו, אף ברשות היחיד הכפר **טהור**, שכיון שבשעת ספק מגע הטמאה לא היה הכפר בידי הזורק, הרי זה כספק בדבר שאין בו דעת להשאל שהוא טהור אף ברשות היחיד, כפי שנתבאר בפרק הקודם. **רבי יהודה אומר**, הזורק **כפר** טהור **לבין המפתחות**, הכפר **טמא**, שכיון שהספק נולד לאדם על ידי זריקתו, הרי זה כמו שאוחזו בשעת המגע, ונחשב כדבר הנמצא תחת יד אדם שיש בו דעת להשאל, שהוא טמא ברשות היחיד. אבל הזורק **מפתח** טמא **לבין הכפרות** הטהורות, הכפר **טהור** מטעם אחר, שכן הטמאה ודאי לא נחה על הכפרות, וכל הספק הוא שמא נתלכלכו מהכפרות באחד מהם, והרי זו טמאה שאין לה מקום ברשות היחיד, כמבואר להלן (מ"ב): **משנה ב ספק טמאה שאין לה מקום בטמאת אכלין: השרץ** הנמצא בפי החלדה, והיא מהלכת **על** גבי **כפרות** טהורות **של תרומה**, וספק אם נגע השרץ בכפרות, **ספק לא נגע, ספקו טהור** אפילו ברשות היחיד, ואפילו אם אדם שיש בו דעת להשאל אוחז בכפרות. שכן השרץ שבפי החלדה הוא טמאה עוברת שאין לה מקום, שספקה טהור אף ברשות היחיד: **משנה ג ספק טמאה שאין לה מקום בטמאת אדם**: **השרץ** הנמצא **בפי החלדה, והנבלה בפי הכלב, ועברו** החלדה והכלב ברשות היחיד **בין** אנשים **הטהורים, או שעברו טהורים ביניהן**, וספק אם נגעו בשרץ ובנבלה, **ספקן טהור, מפני שאין לטמאה מקום**. שכל זמן שהטמאה בפי החלדה או בפי הכלב אינה נחשבת לנחה אפילו בזמן שהכלבים עומדים במקומם, וטמאה עוברת ספקה טהור אף ברשות היחיד. אבל אם השליכו את השרץ והנבלה מפיהם, אף שהיו מנקרין בהן כשהם מנחים על הארץ, ואמר אדם **הלכתי למקום הלז** [-הזה], **ואיני יודע אם נגעתי בטמאה אם לא נגעתי, ספקו טמא, מפני שבאופן זה יש לטמאה מקום**, שהיא מנחת על הארץ, וספק טמאה ברשות היחיד טמא: **משנה ד ספק טמאת מת שאין לה מקום**: כזית **מן המת** הנמצא **בפי העורב** המעופף באויר, וספק אם **האהיל על האדם ועל הכלים** הנמצאים **ברשות היחיד**, אף שטמאה עוברת היא, כל דבר המטמא באהל [ובכלל זה טמאת מת] חשוב כטמאה שיש לה מקום, ולכן אם **הספק** הוא **האם האהיל על האדם**, ספקו **טמא**, כיון שיש בו דעת להשאל. ואם **הספק** הוא אם **האהיל על הכלים**, ספקם **טהור**, כיון שאין בהם דעת להשאל. **שרץ הנמצא בדלי שממלא בו מים**: **הממלא** מים בכלי גדול **בעשרה דליים** - ששאב בדלי אחד מים עשר פעמים בזה אחר זה והריקו לתוך כלי גדול, **ונמצא שרץ באחד מהן** - באחד הדליים, כלומר באחת הפעמים שמלא בדלי, וספק אם השרץ היה בו אף בפעמים הקודמות ששאב בו, **הוא** - הדלי והמים שבתוכו עתה **טמא, וכלן** - ושאר המים, **טהורין**. שאין לחוש שהיה השרץ בדלי בפעמים הקודמות, כי אם כן היה נופל עמהם לדלי הגדול. [ודין זה הוא רק כשאין בדלי אגנים, שהם שקעים המשמשים לבית אחיזה, כי אם יש בו אגנים יש לחשש שאכן היה השרץ בכלי גם בפעמים הקודמות ולא נפל עם המים כי האגנים עכבוהו]. **המערה** מים **מכלי לכלי, ונמצא שרץ** בכלי **התחתון** שלתוכו יצרה, וספק אם נפל לתוכו מהכלי העליון, הכלי **העליון טהור**, לפי שאין מחזיקים טמאה ממקום למקום, ואין נוקטים מכח המצאות השרץ בכלי התחתון שהיה קדם לכן בכלי העליון:

משנה ה אפנים שתקנו חכמים לחוש לספק טמאה: **על ספק בית הפרס** - תרומה המונחת על קרקע שהיה בה קבר ונחרש, ויש לחוש שיש בה עצם כשעורה. ב. **ועל ספק עפר הבא מארץ העמים** - תרומה שנמצאת בעפר חוץ לארץ, שחשבו חכמים שמערב בו רקב מן המת. ג. **על ספק בגדי עם הארץ** - תרומה שנטמאת מבגדיו, שחשבו עליהם אשתו נדה. ד. **ועל ספק כלים הנמצאין** - תרומה הנוגעת בספתם כלים שנמצאו, ושמא הם כלים טמאים. ה. **על ספק הרקין הנמצאין** - תרומה הנוגעת בספתם רק שנמצא, ושמא הוא של זב או זבה, נדה או יולדת. ו. **על ספק מי רגלי אדם** - תרומה הנוגעת בספתם מי רגלים, ויש לחוש שהם של זב או זבה וכדומה, ואפלו **שהן** [-מי הרגלים] נמצאים **כנגד** [-ליד] **מי רגלי בהמה**, ויש מקום לומר שאף הם מי רגלי בהמה, ואף אם של אדם הם שמא הוא טהור. בכל ספקות אלו **על ודאי מגען שהוא ספק טמאתן**, **שורפין את התרומה**. אם ודאי נגעה התרומה בהם והספק הוא אם אכן יש שם טמאה, **שורפין את התרומה**, שהחמירו חכמים לדונה כודאי. אבל אם יש ספק אם נגעו בתרומה, הרי זה ספק ספקא, שמא לא

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ד

נָגְעוּ וְאַף אִם נָגְעוּ שָׁמָּא אֵינוֹ טָמֵא, וּבְאֵפֶן זֶה הַתְּרוּמָה טְהוֹרָה אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עַל סְפֵק סְפֵק מַגָּעָן** אִם נוֹלַד סָפֵק זֶה **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** שׁוֹרְפִים אוֹתָהּ, שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד מְטַמֵּא אַף בִּמְקוֹם סְפֵק סְפֵקָא (להלן פ"ו מ"ד). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אִם נָגְעָה בְּשֵׁשׁ טֻמְאוֹת אֵלּוּ **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, תּוֹלִין** - אָסוּר לְאָכְלָהּ כְּדִין תְּרוּמָה טְמֵאָה, אַךְ אֵין שׂוֹרְפִים אוֹתָהּ. וְאִם נָגְעָה בָּהֶם **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** סְפֵקָהּ **טָהוֹר,** כָּל סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִשְׁנָה ו סְפֵק מַגָּע בִּרְק הַגִּמְצָא: שְׁנֵי רֵקִין,** שֶׁאָחַד מֵהֶם הוּא סְתָם רֹק שֶׁטָּמֵא מִדְּרַבָּנָן שָׁמָּא הוּא שֶׁל זָב וְכַדּוֹמֶה, **וְאֶחָד** מֵהֶם יָדוּעַ שֶׁהוּא **טָהוֹר, תּוֹלִין עַל מַגָּעָן וְעַל מַשָּׂאָן וְעַל הֶסֵּטָן אִם נָגַע אָדָם בְּאֶחָד** מֵהֶם אוֹ נְשָׂאוֹ אוֹ הֶסִיטוֹ **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד,** וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם הָיָה, וְנָגַע בַּתְּרוּמָה, לֹא אוֹכְלִים אוֹתָהּ אַךְ גַּם לֹא שׂוֹרְפִים. וְכֵן תּוֹלִים אֶת הַתְּרוּמָה **עַל מַגָּעָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** - אִם נָגַע אָדָם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּאֶחָד מִשְּׁנֵי הָרֵקִים **בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִין,** וְאַף שֶׁסְּפֵק מַגָּע בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר (לעיל מ"ח), מִכָּל מָקוֹם בְּרֹק לַח וַדַּאי נִדְבָּק כְּלִשָּׁהוּ מִמֶּנּוּ בָּאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, וְגוּף הָאָדָם נֶחְשָׁב כִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא. וְכֵן תּוֹלִים הַתְּרוּמָה **עַל מַשָּׂאָן** - אִם נָשָׂא אָחַד מֵרֵקִים אֵלּוּ **בֵּין** כְּשֶׁהֵם **לַחִין וּבֵין יְבֵשִׁין,** שֶׁכְּשֶׁנּוֹשְׂאָם עַל גּוּפוֹ הֲרֵי הֵם כִּבְרְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁסְּפֵקוֹ טָמֵא, אֲבָל הַמֵּסִיט אֶת אֶחָד הָרֵקִים טָהוֹר, שֶׁבְּאֶפֶן זֶה אֵין הָרֹק עַל גּוּפוֹ וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. [וּמִשְּׁנָתֵנוּ בְּרֹק שֶׁאֵינוֹ יָבֵשׁ לְגַמְרֵי אֶלָּא שֶׁאִם יַשְׁרֶה אוֹתוֹ בְּפוֹשְׁרִים יַחֲזֹר לְמַה שֶּׁהָיָה, אֲבָל רֹק יָבֵשׁ לְגַמְרֵי טָהוֹר אֲפִלּוּ הָיָה וַדַּאי שֶׁל זָב]. וְאִם הָיָה שָׁם **רֹק יְחִידִי,** שֶׁטָּמֵא מִדְּרַבָּנָן כְּדִין סְתָם רֹק הַנִּמְצָא, **וְנָגַע בּוֹ אָדָם וּנְשָׂאוֹ וְהֶסִיטוֹ** - אוֹ נְשָׂאוֹ אוֹ הֶסִיטוֹ **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שׂוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ח) שֶׁעַל מַגַּע סְפֵק רֵקִין הַנִּמְצְאִים שׂוֹרְפִים אֶת הַתְּרוּמָה כְּעַל טֻמְאָה וַדַּאִית. **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר** שֶׁאִם אֵרַע כֵּן **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** שֶׁשּׂוֹרְפִים עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה: **מִשְׁנָה ז שְׁנַיִם עָשָׂר סְפֵקוֹת שֶׁטְּהֵרוּ חֲכָמִים: אִלּוּ סְפֵקוֹת שֶׁטְּהֵרוּ חֲכָמִים** [וְנִקְטָה הַמִּשְׁנָה לְשׁוֹן טָהֳרָה אַף שֶׁלֹּא כָּל הַסְּפֵקוֹת הֵם בְּטָהֳרוֹת, מִשּׁוּם שֶׁרֻבָּם אֲמוּרִים בְּעִנְיַן זֶה]: א. **סְפֵק מַיִם שְׁאוּבִים לַמִּקְוֶה** - סָפֵק אִם נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים לַמִּקְוֶה קֹדֶם שֶׁהָיוּ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מֵי גְּשָׁמִים. וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁוַּדַּאי נָפְלוּ לְתוֹכוֹ אֶלָּא שֶׁסָּפֵק אִם הָיָה בָּהֶם שִׁעוּר שְׁלֹשָׁה לֻגִּים וְכַדּוֹמֶה, וְהֻקְלוּ חֲכָמִים בְּפִסּוּל זֶה שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם. ב. **סְפֵק טֻמְאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם,** כְּגוֹן שֶׁרֶץ הַצָּף בַּנָּהָר וְסָפֵק אִם נָגַע בָּאָדָם אוֹ בַּכֵּלִים, הֲרֵי הֵם טְהוֹרִים כְּדִין טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם (לעיל פ"ד מ"ב). ג. **סְפֵק מַשְׁקִין** - מַשְׁקֶה שֶׁסָּפֵק אִם נִטְמָא, **לְטַמְּא** - אִם הַסָּפֵק הוּא אִם הַמַּשְׁקִים נִטְמְאוּ, סְפֵקוֹ **טָמֵא. וּלְטַמֵּא** - וְאִם הַסָּפֵק הוּא אִם מַשְׁקִים טְמֵאִים נָגְעוּ בְּאֹכֶל אוֹ מַשְׁקֶה **טָהוֹר** (ויקרא יא לד) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וְאֵינָם מְטַמְּאִים אֲחֵרִים אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְהֻקְלוּ בְּטֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה י סְפֵק מְשֻׁקִּין לְטֻמְאַת אֳכָלִים וְכֵלִים: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** סְפֵק מַשְׁקִין, אִם הַסָּפֵק אִם טִמְּאוּ הַמַּשְׁקִים לָאֳכָלִים **טָמֵא,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וּמִמֶּה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר 'טָמֵא' אֶלָּא 'יִטְמָא', דּוֹרְשִׁים כְּאִלּוּ נִקְרָא 'יִטַּמֵּא' אֲחֵרִים. וְאִם הַסָּפֵק אִם טִמְּאוּ הַמַּשְׁקִים **לְכֵלִים טְהוֹרִים,** שֶׁאֵין מַשְׁקִים מְטַמְּאִים כֵּלִים מִדְּאוֹרַיְיתָא [שֶׁאֵין כְּלִי מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאָב הַטֻּמְאָה, וּמַשְׁקִים אֵינָם נַעֲשִׂים אַב הַטֻּמְאָה עַל יְדֵי קַבָּלַת טֻמְאָה]. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן **שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת** מַיִם, **אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, וְעָשָׂה עִסָּה מֵאַחַת מֵהֶן, סָפֵק מִן הַטְּמֵאָה עָשָׂה, סָפֵק מִן הַטְּהוֹרָה עָשָׂה, זֶה הוּא סְפֵק מַשְׁקִין לָאֳכָלִין טָמֵא וּלְטַמֵּא טָהוֹר: יא סְפֵק יָדַיִם לְטַמֵּא וּלְטַמֵּא טָהוֹר. סְפֵק רִשּׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר. סְפֵק דִּבְרֵי סוֹפְרִים, אָכַל אֳכָלִים בֵּין טְמֵאִים, שָׁתָה מַשְׁקִים טְמֵאִים, בָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים, סְפֵקוֹ טָהוֹר. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה וְהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, סְפֵקוֹ טָמֵא:**

המבוארות

מָקוֹם, וּסְפֵקָהּ **טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם הַסָּפֵק שֶׁמָּא נָגַע בִּירִידָתוֹ לַמַּיִם, הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ שֶׁבִּירִידָתוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם נִמְשָׁכִים אֵלָיו כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבַּמַּיִם, וּמִסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁנָּגַע בַּטֻּמְאָה. **וְאִם הַסָּפֵק** אִם נָגַע **בַּעֲלִיָּתוֹ,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁכְּשֶׁאָדָם עוֹלֶה מִן הַמַּיִם הַדְּבָרִים הַנִּמְצְאִים בָּהֶם מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ, וּמִסְתַּבֵּר שֶׁלֹּא נָגַע בָּהּ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** טֻמְאָה צָפָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶפִלּוּ בְּוַדַּאי מַגָּע, וְלָכֵן **אֲפִלּוּ** אִם **אֵין שָׁם** בַּמַּיִם **אֶלָּא מִלֹּא אָדָם וְטָמְאָה** - מָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לְהָכִיל רַק אֶת הָאָדָם וְהַשֶּׁרֶץ, וּבְאֹפֶן זֶה וַדַּאי נָגַע בַּשֶּׁרֶץ, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי הוּא **טָהוֹר: מִשְׁנָה ט סְפֵק טֻמְאַת מַשְׁקִים: סְפֵק מַשְׁקִין לְטַמֵּא** - מַשְׁקִים טְהוֹרִים שֶׁנּוֹלַד בָּהֶם סָפֵק אִם נִטְמְאוּ, סְפֵקָם **טָמֵא. כֵּיצַד,** אָדָם **טָמֵא שֶׁפָּשַׁט אֶת רַגְלוֹ לְבֵין מַשְׁקִין טְהוֹרִין, וְסָפֵק נָגַע** בָּהֶם סָפֵק **לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר** [אֲבָל אִם אֵין אָדָם אוֹחֵז בַּכְּרוֹת, בָּלְאוּ הָכִי הַכְּרוֹת טְהוֹרִים שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהֶם דַּעַת לְהִשָּׁאֵל. וְכֵן אִם הַסָּפֵק קֹדֶם שֶׁנָּפַח הַמַּקֵּל, יֵשׁ לְטַהֲרוֹ מִשּׁוּם טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם]. וְטַעַם הַחִלּוּק בֵּין דִּינֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁסּוֹבֶרֶת מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁמַּשְׁקִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לד) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וְאֵינָם מְטַמְּאִים אֲחֵרִים אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְהֻקְלוּ בְּטֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה י סְפֵק מְשֻׁקִּין לְטֻמְאַת אֳכָלִים וְכֵלִים: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** סְפֵק מַשְׁקִין, אִם הַסָּפֵק אִם טִמְּאוּ הַמַּשְׁקִים **לָאֳכָלִים טָמֵא,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וּמִמֶּה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר 'טָמֵא' אֶלָּא 'יִטְמָא', דּוֹרְשִׁים כְּאִלּוּ נִקְרָא 'יִטַּמֵּא' אֲחֵרִים. וְאִם הַסָּפֵק אִם טִמְּאוּ הַמַּשְׁקִים **לְכֵלִים טְהוֹרִים,** שֶׁאֵין מַשְׁקִים מְטַמְּאִים כֵּלִים מִדְּאוֹרַיְיתָא [שֶׁאֵין כְּלִי מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאָב הַטֻּמְאָה, וּמַשְׁקִים אֵינָם נַעֲשִׂים אַב הַטֻּמְאָה עַל יְדֵי קַבָּלַת טֻמְאָה]. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן **שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת** מַיִם, **אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, וְעָשָׂה עִסָּה מֵאַחַת מֵהֶן, סָפֵק מִן הַטְּמֵאָה עָשָׂה, סָפֵק מִן הַטְּהוֹרָה עָשָׂה, זֶה הוּא סְפֵק מַשְׁקִין לָאֳכָלִין טָמֵא וּלְטַמֵּא טָהוֹר. סְפֵק רִשּׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר. סְפֵק דִּבְרֵי סוֹפְרִים, אָכַל אֳכָלִים בֵּין טְמֵאִים, שָׁתָה מַשְׁקִים טְמֵאִים, בָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים, סְפֵקוֹ טָהוֹר. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה וְהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, סְפֵקוֹ טָמֵא** - אִם הַסָּפֵק הוּא אִם נָגַע בִּירִידָתוֹ לַמַּיִם, הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ שֶׁבִּירִידָתוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם נִמְשָׁכִים אֵלָיו כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבַּמַּיִם, וּמִסְתַּבֵּר שֶׁנָּגַע בַּטֻּמְאָה. **וְאִם הַסָּפֵק** אִם נָגַע **בַּעֲלִיָּתוֹ,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁכְּשֶׁאָדָם עוֹלֶה מִן הַמַּיִם הַדְּבָרִים הַנִּמְצְאִים בָּהֶם מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ, וּמִסְתַּבֵּר שֶׁלֹּא נָגַע בָּהּ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** טֻמְאָה צָפָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶפִלּוּ בְּוַדַּאי מַגָּע, וְלָכֵן **אֲפִלּוּ** אִם **אֵין שָׁם** בַּמַּיִם **אֶלָּא מִלֹּא אָדָם וְטָמְאָה** - מָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לְהָכִיל רַק אֶת הָאָדָם וְהַשֶּׁרֶץ, וּבְאֹפֶן זֶה וַדַּאי נָגַע בַּשֶּׁרֶץ, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי הוּא **טָהוֹר: מִשְׁנָה ט סְפֵק טֻמְאַת מַשְׁקִים: סְפֵק מַשְׁקִין לְטַמֵּא** - מַשְׁקִים טְהוֹרִים שֶׁנּוֹלַד בָּהֶם סָפֵק אִם נִטְמְאוּ, סְפֵקָם **טָמֵא. כֵּיצַד,** אָדָם **טָמֵא שֶׁפָּשַׁט אֶת רַגְלוֹ לְבֵין מַשְׁקִין טְהוֹרִין, וְסָפֵק נָגַע** בָּהֶם סָפֵק **לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר** [אֲבָל אִם אֵין אָדָם אוֹחֵז בַּכְּרוֹת, בָּלְאוּ הָכִי הַכְּרוֹת טְהוֹרִים שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהֶם דַּעַת לְהִשָּׁאֵל. וְכֵן אִם הַסָּפֵק קֹדֶם שֶׁנָּפַח הַמַּקֵּל, יֵשׁ לְטַהֲרוֹ מִשּׁוּם טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם]. וְטַעַם הַחִלּוּק בֵּין דִּינֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁסּוֹבֶרֶת מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁמַּשְׁקִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לד) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וְאֵינָם מְטַמְּאִים אֲחֵרִים אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְהֻקְלוּ בְּטֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה י סְפֵק מְשֻׁקִּין לְטֻמְאַת אֳכָלִים וְכֵלִים: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** סְפֵק מַשְׁקִין, אִם הַסָּפֵק אִם טִמְּאוּ הַמַּשְׁקִים **לָאֳכָלִים טָמֵא,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וּמִמֶּה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר 'טָמֵא' אֶלָּא 'יִטְמָא', דּוֹרְשִׁים כְּאִלּוּ נִקְרָא 'יִטַּמֵּא' אֲחֵרִים. וְאִם הַסָּפֵק אִם טִמְּאוּ הַמַּשְׁקִים **לְכֵלִים טְהוֹרִים,** שֶׁאֵין מַשְׁקִים מְטַמְּאִים כֵּלִים מִדְּאוֹרַיְיתָא [שֶׁאֵין כְּלִי מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאָב הַטֻּמְאָה, וּמַשְׁקִים אֵינָם נַעֲשִׂים אַב הַטֻּמְאָה עַל יְדֵי קַבָּלַת טֻמְאָה]. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן **שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת** מַיִם, **אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, וְעָשָׂה עִסָּה מֵאַחַת מֵהֶן, סָפֵק מִן הַטְּמֵאָה עָשָׂה, סָפֵק מִן הַטְּהוֹרָה עָשָׂה, זֶה הוּא סְפֵק מַשְׁקִין לָאֳכָלִין טָמֵא וּלְטַמֵּא טָהוֹר. סְפֵק רִשּׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר. סְפֵק דִּבְרֵי סוֹפְרִים, אָכַל אֳכָלִים בֵּין טְמֵאִים, שָׁתָה מַשְׁקִים טְמֵאִים, בָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים, סְפֵקוֹ טָהוֹר. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה וְהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, סְפֵקוֹ טָמֵא:**

אֲפָנִים אֵלּוּ סְפֵקוֹ **טָהוֹר** אֶפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, שֶׁהַקֻּלּוּ חֲכָמִים בְּטֻמְאַת יָדַיִם שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן. **סְפֵק** טֻמְאָה **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** כְּגוֹן סָפֵק אִם נָגַע בְּשֶׁרֶץ, **טָהוֹר,** שֶׁאִם מָצָאנוּ שֶׁהֶתִּירָה טֻמְאָה וַדַּאִית לַצִּבּוּר בְּהַקְרֵבַת קָרְבַּן פֶּסַח בְּטֻמְאָה, קַל וָחֹמֶר שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר [מְקוֹרוֹת נוֹסָפִים הוּבְאוּ לְעֵיל (פ"ג מ"ו)]. **סְפֵק** טֻמְאָה שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִדִּבְרֵי **סוֹפְרִים** - מִדְּרַבָּנָן, כְּגוֹן אָדָם שֶׁאָכַל **אֳכָלִים טְמֵאִים,** אוֹ **שָׁתָה מַשְׁקִים טְמֵאִים,** אוֹ שֶׁטָּבַל בְּמִקְוֶה וְאַחַר כָּךְ **בָּא** [-טָבַל] **רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין, אוֹ** אָדָם טָהוֹר **שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים,** שֶׁגְּזֵרוּ חֲכָמִים בָּאֲפָנִים אֵלּוּ טֻמְאָה, **סְפֵקוֹ טָהוֹר** - אִם יֵשׁ סָפֵק בַּדָּבָר אִם טָמֵא בְּטֻמְאָה זוֹ הֲרֵי הוּא טָהוֹר אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, שֶׁהֻקְלוּ חֲכָמִים בְּטֻמְאוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵם מִדְּרַבָּנָן. אָמְנָם לֹא הֻקְלוּ אֶלָּא בְּטֻמְאָה קַלָּה מִדְּרַבָּנָן, כְּגוֹן טֻמְאַת רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי, **אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה וְהוּא - אַף שֶׁהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, סְפֵקוֹ טָמֵא** בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד,

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עַל סְפֵק סְפֵק מַגָּעָן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, תּוֹלִין. וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר: ו שְׁנֵי רֵקִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, תּוֹלִין עַל מַגָּעָן וְעַל מַשָּׂאָן וְעַל הֶסֵּטָן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְעַל מַגָּעָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִין, וְעַל מַשָּׂאָן בֵּין לַחִין וּבֵין יְבֵשִׁין. הָיָה רֹק יְחִידִי וְנָגַע בּוֹ וּנְשָׂאוֹ וְהֶסִיטוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שׂוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְכֵן תּוֹלִים אֶת הַתְּרוּמָה עַל מַגָּעָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - אִם נָגַע אָדָם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּאֶחָד מִשְּׁנֵי הָרֵקִים בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִין, וְאַף שֶׁסְּפֵק מַגָּע בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר (לעיל מ"ח), מִכָּל מָקוֹם בְּרֹק לַח וַדַּאי נִדְבָּק כְּלִשָּׁהוּ מִמֶּנּוּ בָּאָדָם הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, וְגוּף הָאָדָם נֶחְשָׁב כִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא. וְכֵן תּוֹלִים הַתְּרוּמָה **עַל מַשָּׂאָן - אִם נָשָׂא אָחַד מֵרֵקִים אֵלּוּ **בֵּין** כְּשֶׁהֵם **לַחִין וּבֵין יְבֵשִׁין,** שֶׁכְּשֶׁנּוֹשְׂאָם עַל גּוּפוֹ הֲרֵי הֵם כִּבְרְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁסְּפֵקוֹ טָמֵא, אֲבָל הַמֵּסִיט אֶת אֶחָד הָרֵקִים טָהוֹר, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין הָרֹק עַל גּוּפוֹ וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. [וּמִשְּׁנָתֵנוּ בְּרֹק שֶׁאֵינוֹ יָבֵשׁ לְגַמְרֵי אֶלָּא שֶׁאִם יַשְׁרֶה אוֹתוֹ בְּפוֹשְׁרִים יַחֲזֹר לְמַה שֶּׁהָיָה, אֲבָל רֹק יָבֵשׁ לְגַמְרֵי טָהוֹר אֲפִלּוּ הָיָה וַדַּאי שֶׁל זָב]. וְאִם הָיָה שָׁם **רֹק יְחִידִי,** שֶׁטָּמֵא מִדְּרַבָּנָן כְּדִין סְתָם רֹק הַנִּמְצָא, **וְנָגַע בּוֹ אָדָם וּנְשָׂאוֹ וְהֶסִיטוֹ** - אוֹ נְשָׂאוֹ אוֹ הֶסִיטוֹ **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שׂוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ח) שֶׁעַל מַגַּע סְפֵק רֵקִין הַנִּמְצְאִים שׂוֹרְפִים אֶת הַתְּרוּמָה כְּעַל טֻמְאָה וַדַּאִית. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאִם אֵרַע כֵּן **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** שֶׁשּׂוֹרְפִים עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה: **מִשְׁנָה ז שְׁנַיִם עָשָׂר סְפֵקוֹת שֶׁטְּהֵרוּ חֲכָמִים: אִלּוּ סְפֵקוֹת שֶׁטְּהֵרוּ חֲכָמִים** [וְנִקְטָה הַמִּשְׁנָה לְשׁוֹן טָהֳרָה אַף שֶׁלֹּא כָּל הַסְּפֵקוֹת הֵם בְּטָהֳרוֹת, מִשּׁוּם שֶׁרֻבָּם אֲמוּרִים בְּעִנְיַן זֶה]: א. **סְפֵק מַיִם שְׁאוּבִים לַמִּקְוֶה** - סָפֵק אִם נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים לַמִּקְוֶה קֹדֶם שֶׁהָיוּ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מֵי גְּשָׁמִים. וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁוַּדַּאי נָפְלוּ לְתוֹכוֹ אֶלָּא שֶׁסָּפֵק אִם הָיָה בָּהֶם שִׁעוּר שְׁלֹשָׁה לֻגִּים וְכַדּוֹמֶה, וְהֻקְלוּ חֲכָמִים בְּפִסּוּל זֶה שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם. ב. **סְפֵק טֻמְאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם,** כְּגוֹן שֶׁרֶץ הַצָּף בַּנָּהָר וְסָפֵק אִם נָגַע בָּאָדָם אוֹ בַּכֵּלִים, הֲרֵי הֵם טְהוֹרִים כְּדִין טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם (לעיל פ"ד מ"ב). ג. **סְפֵק מַשְׁקִין** - מַשְׁקֶה שֶׁסָּפֵק אִם נִטְמָא, **לְטַמֵּא** - אִם הַסָּפֵק הוּא אִם הַמַּשְׁקִים נִטְמְאוּ, סְפֵקוֹ **טָמֵא. וּלְטַמֵּא** - וְאִם הַסָּפֵק הוּא אִם מַשְׁקִים טְמֵאִים נָגְעוּ בְּאֹכֶל אוֹ מַשְׁקֶה **טָהוֹר** (ויקרא יא לד) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וְאֵינָם מְטַמְּאִים אֲחֵרִים אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְהֻקְלוּ בְּטֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן: **מִשְׁנָה י סְפֵק מְשֻׁקִּין לְטֻמְאַת אֳכָלִים וְכֵלִים: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** סְפֵק מַשְׁקִין, אִם הַסָּפֵק אִם טִמְּאוּ הַמַּשְׁקִים **לָאֳכָלִים טָמֵא,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וּמִמֶּה שֶּׁלֹּא נֶאֱמַר 'טָמֵא' אֶלָּא 'יִטְמָא', דּוֹרְשִׁים כְּאִלּוּ נִקְרָא 'יִטַּמֵּא' אֲחֵרִים. וְאִם הַסָּפֵק אִם טִמְּאוּ הַמַּשְׁקִים **לְכֵלִים טְהוֹרִים,** שֶׁאֵין מַשְׁקִים מְטַמְּאִים כֵּלִים מִדְּאוֹרַיְיתָא [שֶׁאֵין כְּלִי מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאָב הַטֻּמְאָה, וּמַשְׁקִים אֵינָם נַעֲשִׂים אַב הַטֻּמְאָה עַל יְדֵי קַבָּלַת טֻמְאָה]. **כֵּיצַד,** כְּגוֹן **שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת** מַיִם, **אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, וְעָשָׂה עִסָּה מֵאַחַת מֵהֶן, סָפֵק מִן הַטְּמֵאָה עָשָׂה, סָפֵק מִן הַטְּהוֹרָה עָשָׂה, זֶה הוּא סְפֵק מַשְׁקִין לָאֳכָלִין טָמֵא וּלְטַמֵּא טָהוֹר. סְפֵק רִשּׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר. סְפֵק דִּבְרֵי סוֹפְרִים, אָכַל אֳכָלִים בֵּין טְמֵאִים, שָׁתָה מַשְׁקִים טְמֵאִים, בָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, אוֹ שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים, סְפֵקוֹ טָהוֹר. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה וְהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, סְפֵקוֹ טָמֵא:**

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ה

מִשְׁנָה א שְׁלֹשָׁה מִינֵי מַשְׁקִין הֵן, **מַשְׁקֶה** בְּפֵרוֹת, **וּמַשְׁקֶה** בְּמַשְׁקִין, **וּמַשְׁקֶה** בְּמַשְׁקִין וּבְפֵרוֹת. **מַשְׁקֶה** בְּפֵרוֹת, כֵּיצַד, אָדָם **טָמֵא שֶׁפָּשַׁט אֶת רַגְלוֹ לְבֵין פֵּרוֹת טְהוֹרוֹת, וְסָפֵק נָגַע** בָּהֶם סָפֵק **לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא. וְכֵן אִם הָיְתָה כִּכָּר טְמֵאָה בְּיָדוֹ וּזְרָקָהּ לְבֵין פֵּרוֹת טְהוֹרוֹת, וְסָפֵק נָגַע** הַכִּכָּר בְּמַשְׁקִין אֲפִלּוּ סָפֵק **לֹא נָגַע** בָּהֶם, **סְפֵקוֹ טָמֵא. וּלְטַמֵּא טָהוֹר** - וְאִם נוֹלַד סָפֵק בְּמַשְׁקִים טְמֵאִים אִם נָגְעוּ בְּדָבָר טָהוֹר וְטִמְּאוּהוּ, סְפֵקוֹ טָהוֹר אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וַאֲפִלּוּ שֵׁשׁ בּוֹ דַּעַת לְהִשָּׁאֵל, **כֵּיצַד, הָיְתָה מ

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ה

וּכְגוֹן רְבִיעִית דָּם תְּבוּסָה שֶׁהוּא דָּם הַיּוֹצֵא מֵאָדָם שֶׁנִּפְצַע וּמֵת, שֶׁתִּקְּנוּ שֶׁיְּטַמֵּא כְּמוֹ רְבִיעִית דָּם מִן הַמֵּת. וְכֵן טֻמְאַת נְכָרִים שֶׁמְּטַמְּאִים כְּזָב, אִם יֵשׁ סָפֵק אִם נָגַע בָּהֶם דָּבָר טָהוֹר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, הֲרֵי הוּא טָמֵא. [אֲבָל בְּאֹפֶן שֶׁהַדָּבָר עַצְמוֹ אֵינוֹ אֶלָּא סָפֵק, כְּגוֹן בֵּית הַפְּרָס שֶׁגָּזְרוּ בּוֹ חֲכָמִים טֻמְאָה מֻחְלֶטֶת הַסָּפֵק שָׁמָּא יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה, נִתְבָּאֵר לְעֵיל שֶׁבִּסְפֵקוֹ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד תּוֹלִים וְלֹא שׁוֹרְפִים]:

מִשְׁנָה יב **עוֹד סְפֵקוֹת שֶׁהוֹלְכִים בָּהֶם לְקֻלָּא:** **סְפֵק הַחֻלִּין** שֶׁסְּפֵקוֹ טָהוֹר, **זוֹ** סָפֵק שֶׁל **טֳהֳרַת פְּרִישׁוּת.** שֶׁבִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ הֲרֵי הֵם כִּטְמֵאִים בְּטֻמְאַת מִדְרָס לְגַבֵּי פְּרוּשִׁים הָאוֹכְלִים חֻלִּין בְּטָהֳרָה. וּבִגְדֵי פְּרוּשִׁים הָאוֹכְלִים חֻלִּין בְּטָהֳרָה הֵם כִּמְדָרָס לְאוֹכְלֵי תְּרוּמָה, וְאִם פָּרוּשׁ מִסָּפֵק אִם נָגַע בִּבְגְדֵי עַם הָאָרֶץ, אוֹ אוֹכֶל תְּרוּמָה מִסָּפֵק אִם נָגַע בִּבְגְדֵי פָּרוּשׁ, טְהוֹרִים אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד - אָדָם **שְׁרָצִים** - אָדָם שֶׁהִשְׁלִיךְ שְׁרָצִים בֵּין הַכְּפָרוֹת וְסָפֵק אִם נָגְעוּ בַּכְּפָרוֹת בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְצְעוּ עֲלֵיהֶם, אִם נִמְצָא אַחַר כָּךְ כְּשֶׁאֵינָם נוֹגְעִים בָּהֶם, הַכְּפָרוֹת טְהוֹרִים **כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן,** שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה עוֹבֶרֶת טָהוֹר אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. **סְפֵק נְגָעִים,** אִם הִתְעוֹרֵר הַסָּפֵק **בַּתְּחִלָּה** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** דְּהַיְנוּ שֶׁהִתְעוֹרֵר הַסָּפֵק **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרָם] **נִזְקַק לְטֻמְאָה,** כְּגוֹן בְּשַׁבּוּעַ הַסָּגֵר הִתְעוֹרֵר סָפֵק אִם פָּשָׂה הַנֶּגַע. אֲבָל אִם הַסָּפֵק הִתְעוֹרֵר **מִשֶּׁנִּזְקַק לְטֻמְאָה** - אַחַר שֶׁכְּבָר הֶחְלִיטוֹ הַכֹּהֵן לְטֻמְאָה בְּסוֹף שְׁבוּעַ הַסָּגוּר, כְּגוֹן שֶׁפָּשָׂה הַנֶּגַע וְעַתָּה יֵשׁ סָפֵק אִם חָזַר לְגָדְלוֹ הָרִאשׁוֹן, **סְפֵקוֹ טָמֵא. סְפֵק נְזִירוּת,** כְּגוֹן שֶׁאָמַר 'הֲרֵינִי נָזִיר אִם יֵשׁ בַּכְּרִי הַזֶּה מֵאָה כֹּר' וְנִגְנַב אוֹ אָבַד הַכֹּר וְאִי אֶפְשָׁר לִבְדֹּק אִם הָיָה בּוֹ מֵאָה כֹּר, אֵין דַּעַת הַנּוֹדֵר לִדֹּר נְזִירוּת עַל הַסָּפֵק, וְלָכֵן לֹא חָלָה נְזִירוּתוֹ וְהוּא מֻתָּר בִּשְׁתִיַּת יַיִן וּשְׁאָר אִסּוּרֵי נָזִיר. **סְפֵק בְּכוֹרוֹת** - שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם הוּא פֶּטֶר רֶחֶם, **אֶחָד** [-בֵּין] **בְּכוֹרֵי אָדָם,** שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם חַיָּב לָתֵת חֲמֵשׁ סְלָעִים לְפִדְיוֹן הַבֵּן עֲבוּרוֹ, **וְאֶחָד** [-וּבֵין] **בְּכוֹרֵי בְּהֵמָה,** וּבְכוֹר בְּהֵמָה הַיְנוּ **בֵּין** בְּהֵמָה **טְמֵאָה** [-חֲמוֹר] שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם צָרִיךְ לְפָדוֹתוֹ בְּשֶׂה וּלְעָרְפוֹ אִם לֹא יִפָּדֶה, וּבֵין בְּהֵמָה **טְהוֹרָה** שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם הוּא קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת בְּכוֹרָה וְיֵשׁ לִתְּנוֹ לַכֹּהֵן, בְּכָל אֵפָנִים אֲפִלּוּ פָּטוּר מִלִּתְּנוֹ לַכֹּהֵן, **שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.** אֲבָל לְעִנְיַן אִסּוּרֵי הַבְּכוֹרָה יֵשׁ לְהַחְמִיר בּוֹ כְּדִין סָפֵק דְּאוֹרַיְיתָא לְחֻמְרָא:

מִשְׁנָה יג **סְפֵק קְרִבָּנוֹת:** **סְפֵק קָרְבָּנוֹת** שֶׁהוֹלְכִים בּוֹ לְקֻלָּא (מ"ז), כֵּיצַד, **הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ סְפֵק חֲמֵשׁ לֵדוֹת** - שֶׁחָמֵשׁ פְּעָמִים הִתְעוֹרֵר לָהּ סָפֵק אִם יָלְדָה וָלָד הַמְחַיְּבָהּ בְּקָרְבְּנוֹת יוֹלֶדֶת [כְּגוֹן שֶׁהִפִּילָה סֵפֵק וָלָד סֵפֵק רוּחַ], וְכֵן אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ **סְפֵק חֲמֵשׁ זִיבוֹת** - שֶׁחָמֵשׁ פְּעָמִים הִתְעוֹרֵר לָהּ סָפֵק אִם נַעֲשְׂתָה זָבָה וְחַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן [כְּגוֹן שֶׁטָּעֲתָה בְּמִנְיַן יָמֶיהָ, וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם רָאֲתָה דָּם בִּימֵי זִיבָתָהּ אוֹ בִּימֵי נִדָּתָהּ, שֶׁבְּכָל חֹדֶשׁ כְּשֶׁרוֹאָה הָאִשָּׁה דָּם מַתְחִילִים שִׁבְעַת יְמֵי נִדָּתָהּ וְאַחֲרֵיהֶם מַתְחִילִים אַחַד עָשָׂר יְמֵי זִיבָתָהּ], וְכֵן עוֹלָה יְכוֹלָה לְהָבִיא וּלְהַתְנוֹת שֶׁאִם חַיֶּבֶת בּוֹ יַעֲלֶה לְחוֹבָתָהּ וְאִם פְּטוּרָה הוּא נָדָבָה, אֲבָל קָרְבַּן חַטַּאת הָעוֹף אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְנוֹת שֶׁיִּהְיֶה נָדָבָה שֶׁאֵין חַטַּאת בָּאָה בִּנְדָבָה, וְלָכֵן **מְבִיאָה** רַק **קָרְבַּן אֶחָד** שֶׁל חַטַּאת הָעוֹף, **וְאוֹכֶלֶת בִּזְבָחִים** - וְנִטְהֶרֶת לַאֲכִילַת קָדָשִׁים. שֶׁקָּרְבַּן זֶה הַמִּטַּהֲרָהּ לָאֲכל בְּקָרְבָּנוֹת הוּא כְּמוֹ טְבִילָה, וּכְשֵׁם שֶׁהַנִּטְמָא בְּכַמָּה טֻמְאוֹת נִטְהָר בִּטְבִילָה אַחַת כָּךְ הַטָּעוּן כַּמָּה קָרְבָּנוֹת נִטְהָר בְּקָרְבָּן אֶחָד. וְאֵין בַּהֲבָאַת קָרְבַּן חַטַּאת הָעוֹף מִסָּפֵק מִשּׁוּם 'חֵלִין בָּעֲזָרָה', כֵּיוָן שֶׁאֵין לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא אֶת דָּמוֹ, **וּמִכָּל מָקוֹם אֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה** - אֵינָהּ חַיֶּבֶת לְהָבִיא מִסָּפֵק אֶת אַרְבַּעַת הַקָּרְבָּנוֹת הַנּוֹסָפִים, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מִלִּיקַת חֻלִּין בָּעֲזָרָה אֶלָּא כְּדֵי לְהַתִּירָהּ בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים:

פֶּרֶק ה

דִּינֵי סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, דִּין רַק וּמִדְרָס וְהֶסֵּט שֶׁל אָדָם סָפֵק טָמֵא, דִּין הַנּוֹגֵעַ בְּסָפֵק מֵת, וְדִין סָפֵק טֻמְאָה בְּעֵדֵיוּת הַמַּכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ:

מִשְׁנָה א **אָדָם שֶׁנִּטְמָא מִסָּפֵק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:** **הַשֶּׁרֶץ** הַמְטַמֵּא בְּמַגָּע **וְהַצְּפַרְדֵּעַ** שֶׁאֵינָהּ מְטַמֵּאת כְּלָל [וְהוּא הַדִּין כָּל שֶׁרֶץ שֶׁאֵינוֹ מִשְׁמֹנֶת הַשְּׁרָצִים הַטְּמֵאִים, וְנָקֵט הַתַּנָּא צְפַרְדֵּעַ לְפִי שֶׁהִיא דּוֹמָה לְצָב (קַרְפְּדָה) שֶׁהוּא שֶׁרֶץ טָמֵא], **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** וְכֵן **מִן הַמֵּת** שֶׁמְּטַמֵּא בְּמַגָּע, מַשָּׂא, הֶסֵּט וְאֹהֶל, **וּכְזַיִת מִן הַנִּבְלָה** שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, הַמְּנֻחִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְכֵן **עֶצֶם** כְּשְׁעוֹרָה **מִן הַמֵּת** הַמְטַמֵּאת בְּמַגָּע, מַשָּׂא וְהֶסֵּט, **וְעֶצֶם מִן הַנִּבְלָה** שֶׁאֵינָהּ מְטַמֵּאת כְּלָל, וְכֵן **גּוּשׁ** עָפָר **מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה** - מִסְתָּם קַרְקַע שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְגוּשׁ** עָפָר **מִבֵּית הַפְּרָס** - מִשָּׂדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בּוֹ קֶבֶר, שֶׁמְּטַמֵּא מִדְּרַבָּנָן בְּמַגָּע, מַשָּׂא וְהֶסֵּט, שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְכֵן **גּוּשׁ עָפָר מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה** - מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְגוּשׁ עָפָר מֵאֶרֶץ הָעַמִּים** - מְחוּצָה לָאָרֶץ, שֶׁטָּמֵא מִדְּרַבָּנָן בְּמַגָּע, מַשָּׂא וְהֶסֵּט, שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

וְכֵן **שְׁנֵי שְׁבִילִין** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּשֶׁשְּׁבִיל אֶחָד הָעוֹבֵר בּוֹ **טָמֵא** - לְפִי שֶׁקָּבָר מֻטָּל לְכָל רָחְבּוֹ וְהָעוֹבֵר בּוֹ מַאֲהִיל בְּוַדַּאי עַל הַמֵּת, וּשְׁבִיל אֶחָד **טָהוֹר** שֶׁאֵין בּוֹ קֶבֶר, אִם **הָלַךְ** אָדָם **בְּאֶחָד מֵהֶם** - מִשְּׁנֵי הַשְּׁבִילִים, **וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן הָלַךְ,** וְכֵן אִם **הָאֶהִיל** אָדָם **עַל אֶחָד מֵהֶם** - מִשְּׁנֵי הַצִּדִּים, **וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶם הֶאֱהִיל,** וְכֵן אִם **הֵסִיט** אָדָם **אֶת אֶחָד מֵהֶם** - מִשְּׁתֵּי הָעֲצָמוֹת, עֶצֶם הַמֵּת וְהַנִּבְלָה, אוֹ מִשְּׁנֵי הָעֲפָרִים, הָעָפָר הַטָּהוֹר וְהָעָפָר הַטָּמֵא שֶׁל בֵּית הַפְּרָס אוֹ אֶרֶץ הָעַמִּים, **וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם הֵסִיט,** בְּכָל סְפֵקוֹת אֵלּוּ, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** אֶת אוֹתוֹ אָדָם, וְאַף שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר, הַיְנוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ תַּקָּנָה בְּמִקְוֶה, כְּגוֹן אֳכָלִים וּמַשְׁקִים, אֲבָל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ טָהֳרָה עַל יְדֵי טְבִילָה בְּמִקְוֶה וְהַזָּאַת מֵי חַטָּאת, הֶחְמִירוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְטַהֲרוֹ מִסָּפֵק שֶׁמָּא יִתְבָּרֵר אַחַר כָּךְ שֶׁאָכַן נִטְמָא. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים,** שֶׁלְּדַעְתָּם סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר אַף בָּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה:

מִשְׁנָה ב **אָדָם שֶׁנָּגַע בְּצָב אוֹ צְפַרְדֵּעַ:** **אֶחָד** שֶׁאָמַר, **נָגַעְתִּי בָּזֶה** - בְּאֶחָד מִשְּׁנֵי הַשֶּׁרָצִים שֶׁהָיוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְיוֹדֵעַ אֲנִי בְּאֵיזֶה מֵהֶם נָגַעְתִּי, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הוּא** שֶׁרֶץ **טָמֵא** כְּגוֹן שֶׁהוּא צָב (קַרְפְּדָה), **וְאִם** [-אוֹ אִם] **הוּא** שֶׁרֶץ **טָהוֹר** כְּגוֹן צְפַרְדֵּעַ [הַדּוֹמָה לְצָב], וְכֵן אִם אָמַר **נָגַעְתִּי** בְּאֶחָד מֵהֶם, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מִשְּׁנֵיהֶם נָגַעְתִּי, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר (מ"א) שֶׁאָדָם טָמֵא מִסָּפֵק אַף בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה בִּטְבִילָה וְהַזָּאָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר גַּם בְּאָדָם. **רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּכֻלָּן** - בְּכָל אֶפְנֵי הַסָּפֵק שֶׁנִּזְכְּרוּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ וּבַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **וּמְטַהֵר בַּשְּׁבִיל** - בִּשְׁנֵי שְׁבִילִים, טָמֵא וְטָהוֹר, שֶׁהָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶם. וְטַעַם הַחִלּוּק, לְפִי שֶׁדָּרְכָּן **בְּנֵי אָדָם לַהֲלֹךְ** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאִי אֶפְשָׁר לְמָנְעָם מִלָּלֶכֶת שָׁם, וּמֵאַחַר וּמְצוּיִם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שְׁבִילִים טְמֵאִים לֹא הֶחְמִירוּ חֲכָמִים בִּסְפֵקָם אַף בְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה. **וְאֵין דַּרְכָּם** שֶׁל בְּנֵי אָדָם **לָגַעַת,** לְהָסִיט אוֹ לְהַאֲהִיל, וְיָכוֹל לְהִמָּנַע מִכָּךְ, וְלָכֵן בִּשְׁאָר הַסְפֵקוֹת הֶחְמִירוּ בְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה לְהַאֲהִיל, וְיָכוֹל לְהִמָּנַע מִכָּךְ.

מִשְׁנָה ג **הָלַךְ בִּשְׁנֵי שְׁבִילִים וְעָשָׂה טָהֳרוֹת עַל כָּל אֶחָד:** **שְׁנֵי שְׁבִילִים, אֶחָד טָמֵא** לְפִי שֶׁקָּבָר מֻטָּל בּוֹ לְכָל רָחְבּוֹ, **וְאֶחָד טָהוֹר,** וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם טָמֵא, **וְהָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת** - וְהִתְעַסֵּק בָּאֳכָלִים טְהוֹרִים וְנָגַע בָּהֶם, **וְנֶאֱכְלוּ** טָהֳרוֹת אֵלּוּ וּכְבָר אֵינָן בָּעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ **הִזָּה** - הִזּוּי עָלָיו מֵי חַטָּאת בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְטָמְאָתוֹ, **וְשִׁנָּה** - וְשׁוּב הִזָּה עָלָיו מֵי חַטָּאת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, כְּדִין טָמֵא מֵת, וְאַחַר כָּךְ **טָבַל וְטָהַר** מִטֻּמְאָתוֹ, וּלְאַחַר מִכָּן **הָלַךְ בַּשְּׁבִיל הַשֵּׁנִי, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת** - וְהִתְעַסֵּק בְּטָהֳרוֹת אֲחֵרוֹת, **הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת,** שֶׁזֶּהוּ סְפֵק טֻמְאָה, שֶׁמָּא הַשְּׁבִיל הָרִאשׁוֹן הוּא הַטָּמֵא וּכְבָר הִזָּה וְטָבַל וְנִטְהַר אַחֲרֵי שֶׁהָלַךְ בּוֹ, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. **וְאִם** עֲדַיִן **קַיְּמוֹת** בָּעוֹלָם הַטָּהֳרוֹת **הָרִאשׁוֹנוֹת** שֶׁנָּגַע בָּהֶן לְאַחַר שֶׁהָלַךְ בַּשְּׁבִיל הָרִאשׁוֹן וַעֲדַיִן לֹא נֶאֱכְלוּ, **אֵלּוּ וָאֵלּוּ תְּלוּיוֹת** - הַטָּהֳרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת סָפֵק טְמֵאוֹת, וְאִם הֵן תְּרוּמָה אֵינָן נֶאֱכָלוֹת אַף גַּם לֹא נִשְׂרָפוֹת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְטַהֵר כָּל אַחַת מֵהֶם מִדִּין 'סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים', שֶׁהֲרֵי מִמַּה נַּפְשָׁךְ הָרִאשׁוֹנוֹת אוֹ הַשְּׁנִיּוֹת טְמֵאוֹת. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֹפֶן שֶׁהָרִאשׁוֹנוֹת אֵינָן בָּעוֹלָם, שֶׁאֵין אָנוּ דָּנִים אֶלָּא עַל הַשְּׁנִיּוֹת וְלָכֵן יֵשׁ לְטַהֲרָם מִסָּפֵק. [וְאַף שֶׁלְּהַלָּן (מ"ה) מְבֹאָר שֶׁשְּׁנֵי אֳנָשִׁים שֶׁהָלְכוּ כָּל אֶחָד בִּשְׁבִיל אֶחָד, אִם בָּאוּ לְהִשָּׁאֵל בָּזֶה אַחַר זֶה הֲרֵי הֵם טְהוֹרִים, אַךְ כָּאן שֶׁשְּׁנֵי הַסְּפֵקוֹת תְּלוּיוֹת בְּטָהֳרָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאָדָם, הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁבָּאוּ לְהִשָּׁאֵל בְּבַת אַחַת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְטַהֲרָם]. **וְאִם לֹא טָהַר** בְּהַזָּאָה וּטְבִילָה **בֵּינְתַיִם** - בֵּין הֶלְיכָתוֹ בַּשְּׁבִיל הָרִאשׁוֹן וַעֲשִׂיַּת הַטָּהֳרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת וּבֵין הֶלְיכָתוֹ בַּשְּׁבִיל הַשֵּׁנִי וַעֲשִׂיַּת הַטָּהֳרוֹת הַשְּׁנִיּוֹת, הַטָּהֳרוֹת **הָרִאשׁוֹנוֹת תְּלוּיוֹת** - לֹא נֶאֱכָלוֹת וְלֹא נִשְׂרָפוֹת, שֶׁהֵן סָפֵק טְמֵאוֹת. וְהַטָּהֳרוֹת **הַשְּׁנִיּוֹת יִשָּׂרְפוּ** שֶׁהֵן בְּוַדַּאי טְמֵאוֹת, כֵּיוָן שֶׁהָלַךְ בְּשֵׁנִי הַשְּׁבִילִים וּמִמַּה

המבוארות

תרנה

עָפָר מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה - מִסְתָּם קַרְקַע שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְגוּשׁ** עָפָר **מִבֵּית הַפְּרָס** - מִשָּׂדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בּוֹ קֶבֶר, שֶׁמְּטַמֵּא מִדְּרַבָּנָן בְּמַגָּע, מַשָּׂא וְהֶסֵּט, שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְכֵן **גּוּשׁ עָפָר מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה** - מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **וְגוּשׁ עָפָר מֵאֶרֶץ הָעַמִּים** - מְחוּצָה לָאָרֶץ, שֶׁטָּמֵא מִדְּרַבָּנָן בְּמַגָּע, מַשָּׂא וְהֶסֵּט, שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

וְכֵן **שְׁנֵי שְׁבִילִין** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּשֶׁשְּׁבִיל אֶחָד הָעוֹבֵר בּוֹ **טָמֵא** - לְפִי שֶׁקָּבָר מֻטָּל לְכָל רָחְבּוֹ וְהָעוֹבֵר בּוֹ מַאֲהִיל בְּוַדַּאי עַל הַמֵּת, וּשְׁבִיל אֶחָד **טָהוֹר** שֶׁאֵין בּוֹ קֶבֶר, אִם **הָלַךְ** אָדָם **בְּאֶחָד מֵהֶם** - מִשְּׁנֵי הַשְּׁבִילִים, **וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן הָלַךְ,** וְכֵן אִם **הָאֶהִיל** אָדָם **עַל אֶחָד מֵהֶם** - מִשְּׁנֵי הַצִּדִּים, **וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶם הֶאֱהִיל,** וְכֵן אִם **הֵסִיט** אָדָם **אֶת אֶחָד מֵהֶם** - מִשְּׁתֵּי הָעֲצָמוֹת, עֶצֶם הַמֵּת וְהַנִּבְלָה, אוֹ מִשְּׁנֵי הָעֲפָרִים, הָעָפָר הַטָּהוֹר וְהָעָפָר הַטָּמֵא שֶׁל בֵּית הַפְּרָס אוֹ אֶרֶץ הָעַמִּים, **וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם הֵסִיט,** בְּכָל סְפֵקוֹת אֵלּוּ, **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** אֶת אוֹתוֹ אָדָם, וְאַף שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר, הַיְנוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ תַּקָּנָה בְּמִקְוֶה, כְּגוֹן אֳכָלִים וּמַשְׁקִים, אֲבָל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ טָהֳרָה עַל יְדֵי טְבִילָה בְּמִקְוֶה וְהַזָּאַת מֵי חַטָּאת, הֶחְמִירוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לְטַהֲרוֹ מִסָּפֵק שֶׁמָּא יִתְבָּרֵר אַחַר כָּךְ שֶׁאָכַן נִטְמָא. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים,** שֶׁלְּדַעְתָּם סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר אַף בָּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה: **מִשְׁנָה ב** **אָדָם שֶׁנָּגַע בְּצָב אוֹ צְפַרְדֵּעַ:** **אֶחָד** שֶׁאָמַר, **נָגַעְתִּי בָּזֶה** - בְּאֶחָד מִשְּׁנֵי הַשֶּׁרָצִים שֶׁהָיוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְיוֹדֵעַ אֲנִי בְּאֵיזֶה מֵהֶם נָגַעְתִּי, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הוּא** שֶׁרֶץ **טָמֵא** כְּגוֹן שֶׁהוּא צָב (קַרְפְּדָה), **וְאִם** [-אוֹ אִם] **הוּא** שֶׁרֶץ **טָהוֹר** כְּגוֹן צְפַרְדֵּעַ [הַדּוֹמָה לְצָב], וְכֵן אִם אָמַר **נָגַעְתִּי** בְּאֶחָד מֵהֶם, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מִשְּׁנֵיהֶם נָגַעְתִּי, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר (מ"א) שֶׁאָדָם טָמֵא מִסָּפֵק אַף בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה בִּטְבִילָה וְהַזָּאָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר גַּם בְּאָדָם. **רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּכֻלָּן** - בְּכָל אֶפְנֵי הַסָּפֵק שֶׁנִּזְכְּרוּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ וּבַמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **וּמְטַהֵר בַּשְּׁבִיל** - בִּשְׁנֵי שְׁבִילִים, טָמֵא וְטָהוֹר, שֶׁהָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶם. וְטַעַם הַחִלּוּק, לְפִי שֶׁדָּרְכָּן **בְּנֵי אָדָם לַהֲלֹךְ** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאִי אֶפְשָׁר לְמָנְעָם מִלָּלֶכֶת שָׁם, וּמֵאַחַר וּמְצוּיִם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שְׁבִילִים טְמֵאִים לֹא הֶחְמִירוּ חֲכָמִים בִּסְפֵקָם אַף בְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה. **וְאֵין דַּרְכָּם** שֶׁל בְּנֵי אָדָם **לָגַעַת,** לְהָסִיט אוֹ לְהַאֲהִיל, וְיָכוֹל לְהִמָּנַע מִכָּךְ, וְלָכֵן בִּשְׁאָר הַסְּפֵקוֹת הֶחְמִירוּ בְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה לְהַאֲהִיל, וְיָכוֹל לְהִמָּנַע מִכָּךְ.

מִשְׁנָה ג **הָלַךְ בִּשְׁנֵי שְׁבִילִים וְעָשָׂה טָהֳרוֹת עַל כָּל אֶחָד:** **שְׁנֵי שְׁבִילִים, אֶחָד טָמֵא** לְפִי שֶׁקָּבָר מֻטָּל בּוֹ לְכָל רָחְבּוֹ, **וְאֶחָד טָהוֹר,** וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶם טָמֵא, **וְהָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה טָהֳרוֹת** - וְהִתְעַסֵּק בָּאֳכָלִים טְהוֹרִים וְנָגַע בָּהֶם, **וְנֶאֱכְלוּ** טָהֳרוֹת אֵלּוּ וּכְבָר אֵינָן בָּעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ **הִזָּה** - הִזּוּי עָלָיו מֵי חַטָּאת בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְטָמְאָתוֹ, **וְשִׁנָּה** - וְשׁוּב הִזָּה עָלָיו מֵי חַטָּאת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, כְּדִין טָמֵא מֵת, וְאַחַר כָּךְ **טָבַל וְטָהַר** מִטֻּמְאָתוֹ, וּלְאַחַר מִכָּן **הָלַךְ בַּשְּׁבִיל הַשֵּׁנִי

תרנו

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ה

המבוארות

נַפְשָׁךְ נִטְמָא. [וְאֵין מְטַהֲרִים אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת מִשּׁוּם 'סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים', כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁהָרוֹאֶה שֶׁטִּהֲרָנוּ אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת וְשָׁרַפְנוּ אֶת הַשְּׁנִיּוֹת יִסְבּר בְּטָעוּת שֶׁנִּתְבָּרֵר לָנוּ שֶׁהַשְּׁבִיל הָרִאשׁוֹן הוּא הַטָּהוֹר וְהַשֵּׁנִי טָמֵא, וְיִטַּהֵר טְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בָּרִאשׁוֹן וְיִטַּמֵּא וְיִשְׂרֹף טְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּשֵּׁנִי]: **מִשְׁנָה ד דִּין דּוֹמֶה בְּשָׂרֵץ**

וּצְפַרְדֵּעַ: הַשָּׂרֵץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ הַנִּמְצְאִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנָגַע בְּאֶחָד מֵהֶם, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הַדָּבָר שֶׁבּוֹ נָגַע הוּא הַשָּׂרֵץ אוֹ הַצְּפַרְדֵּעַ, **וְעָשָׂה טְהָרוֹת וְנֶאֱכְלוּ** וּכְבָר אֵינָן קַיָּמוֹת בָּעוֹלָם, וּלְאַחַר מִכֵּן **טָבַל** וְנִטְהַר, וְאַחַר כָּךְ **נָגַע בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת,** כְּדֵין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוּא טָהוֹר. וְאִם עֲדַיִן **קַיָּמוֹת** הַטְּהָרוֹת **הָרִאשׁוֹנוֹת** וְלֹא נֶאֱכְלוּ, **אֵלּוּ וְאֵלּוּ תְּלוּיוֹת** - הַטְּהָרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת הֵן סְפֵק טְמֵאוֹת, וְאִם הֵן תְּרוּמָה אֵינָן נֶאֱכָלוֹת וְאֵינָן נִשְׂרָפוֹת. **וְאִם לֹא טָבַל בֵּינְתַיִם** - בֵּין הַנִּגְיָעָה בָּרִאשׁוֹן לַנִּגְיָעָה בַּשֵּׁנִי, הַטְּהָרוֹת **הָרִאשׁוֹנוֹת תְּלוּיוֹת** - לֹא נֶאֱכָלוֹת וְלֹא נִשְׂרָפוֹת, שֶׁהֵן סְפֵק טְמֵאוֹת, **וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשָּׂרְפוּ** כְּדִין תְּרוּמָה וַדַּאי טְמֵאָה, שֶׁכֵּן מִמַּה נַּפְשָׁךְ הָיָה טָמֵא בְּשָׁעָה שֶׁנָּגַע בָּהֶן: **מִשְׁנָה ה סְפֵק שְׁנֵי שְׁבִילִים: שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר,** וְהָלַךְ אָדָם **בְּאֶחָד** מֵהֶן וְאַחַר כָּךְ **עָשָׂה טְהָרוֹת, וּבָא חֲבֵרוֹ וְהָלַךְ בַּשְּׁבִיל הַשֵּׁנִי** וְאַחַר כָּךְ **עָשָׂה טְהָרוֹת,** וּבָאוּ שְׁנֵיהֶם לִשְׁאֹל בְּבֵית דִּין מַה דִּינָם וְדִין הַטְּהָרוֹת שֶׁנִּגְּעוּ בָּהֶן, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם נִשְׁאֲלוּ** [-בָּאוּ לִשְׁאֹל] **זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הֲרֵי הֵם טְהוֹרִים,** שֶׁלְּכָל אֶחָד פּוֹסְקִים אֶת הַדִּין שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. **וְאִם נִשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד** - בָּאוּ שְׁנֵיהֶם לִשְׁאֹל בְּבֵת אַחַת, הֲרֵי הֵם סְפֵק **טְמֵאִים,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהוֹרוֹת לָהֶם בְּבֵת אַחַת שֶׁהֵם טְהוֹרִים, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי שְׁבִיל אֶחָד טָמֵא. אֲבָל אִם בָּא אֶחָד לִשְׁאֹל עָלָיו וְעַל חֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין חֲבֵרוֹ עִמּוֹ וְאֵין צָרִיךְ לְהָשִׁיב לוֹ גַּם עַל חֲבֵרוֹ, דַּיְנוֹ כְּבָאוּ בָּזֶה אַחַר זֶה וּמְשִׁיבִים רַק לוֹ 'טָהוֹר אַתָּה'. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ** - בֵּין שֶׁשְּׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶם בְּבֵת אַחַת, **וּבֵין כָּךְ** - וּבֵין שֶׁשָּׁאַל הוּא בִּשְׁבִילוֹ וּבִשְׁבִיל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי הֵם סְפֵק **טְמֵאִים,** וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁנִּשְׁאֲלוּ בְּזֶה אַחַר זֶה מְטַהֲרִים אֶת שְׁנֵיהֶם בְּאֹפֶן שֶׁנִּגְּעוּ בְּזֶה אַחַר זֶה **מִשְׁנָה ו מְחֻלֶּקֶת דּוֹמֶה בְּאֲכִילַת שְׁנֵי כְּזָרִים מְסֻפָּקִים: שְׁנֵי כְּזָרִים, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר,** וְאֵין יָדוּעַ מִי הַטָּמֵא, **וְאָכַל** אָדָם **אֶת אֶחָד מֵהֶם,** וְסָפֵק אִם הוּא טָמֵא מִדִּין אוֹכֵל אֳכָלִים טְמֵאִים (לעיל פ"ב מ"ב), **וְעָשָׂה טְהָרוֹת, וּבָא חֲבֵרוֹ וְאָכַל אֶת הַכְּזָר הַשֵּׁנִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת,** וּבָאוּ לְבֵית דִּין לִשְׁאֹל מַה דִּינָם וְדִין הַטְּהָרוֹת שֶׁנִּגְּעוּ בָּהֶן, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם נִשְׁאֲלוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הֲרֵי הֵם טְהוֹרִים,** שֶׁלְּכָל אֶחָד פּוֹסְקִים אֶת הַדִּין שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. **וְאִם נִשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד** - בָּאוּ שְׁנֵיהֶם לִשְׁאֹל בְּבֵת אַחַת, הֲרֵי הֵם סְפֵק **טְמֵאִים,** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהוֹרוֹת לָהֶם בְּבֵת אַחַת שֶׁהֵם טְהוֹרִים, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי שְׁבִיל אֶחָד טָמֵא. אֲבָל אִם בָּא אֶחָד לִשְׁאֹל עָלָיו וְעַל חֲבֵרוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין חֲבֵרוֹ עִמּוֹ וְאֵין צָרִיךְ לְהָשִׁיב לוֹ גַּם עַל חֲבֵרוֹ, דַּיְנוֹ כְּבָאוּ בָּזֶה אַחַר זֶה וּמְשִׁיבִים רַק לוֹ 'טָהוֹר אַתָּה'. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ** - וּבֵין שֶׁשָּׁאַל הוּא בִּשְׁבִילוֹ וּבִשְׁבִיל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי הֵם סְפֵק **טְמֵאִים,** וְרַק בְּאֹפֶן שֶׁנִּשְׁאֲלוּ בְּזֶה אַחַר זֶה מְטַהֲרִים אֶת שְׁנֵיהֶם: **מִשְׁנָה ז סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, נָגַע בְּאֶחָד מֵהֶם וְעָשָׂה טְהָרוֹת וְנֶאֱכְלוּ, טָבַל, נָגַע בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרוֹת. אִם קַיָּמוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, אֵלּוּ וְאֵלּוּ תְּלוּיוֹת. אִם לֹא טָבַל בֵּינְתַיִם, הָרִאשׁוֹנוֹת תְּלוּיוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשָּׂרְפוּ: ה שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, הָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טְהָרוֹת, וּבָא חֲבֵרוֹ וְהָלַךְ בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם נִשְׁאֲלוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, טְהוֹרִין. וְאִם נִשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, טְמֵאִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, טְמֵאִים: ז מִי שֶׁיָּשַׁב בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּבָא אֶחָד וְדָרַס עַל בִּגְדָיו, אוֹ שֶׁרָקַק וְנָגַע בְּרֻקּוֹ, עַל רֶקּוֹ שׁוֹרְפִים אֶת הַתְּרוּמָה, וְעַל בִּגְדָיו הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. יָשַׁן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְעָמַד, כֻּלָּיו טְמֵאִים מִדְּרָס, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. נָגַע בְּאֶחָד בַּלַּיְלָה, וְאֵין יָדוּעַ אִם חַי אִם מֵת, וּבַשַּׁחַר עָמַד וּמְצָאוֹ מֵת, רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר. וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים, שֶׁכָּל הַטְּמֵאוֹת כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן: ח שׁוֹטָה אַחַת בָּעִיר אוֹ נָכְרִית אוֹ כּוּתִית, כָּל הָרֶקִים שֶׁבָּעִיר טְמֵאִין. מִי שֶׁדָּרְסָה אִשָּׁה עַל בִּגְדָיו, אוֹ שֶׁיָּשְׁבָה עִמּוֹ בִּסְפִינָה, אִם מַכִּירָתוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, כֻּלָּיו טְהוֹרִין. וְאִם לָאו, יִשָּׂאֲלֶנָּה: ט עַד אוֹמֵר נִטְמֵאתָ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא נִטְמֵאתִי, טָהוֹר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִטְמֵאתָ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא נִטְמֵאתִי, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הוּא נֶאֱמָן עַל יְדֵי עַצְמוֹ. עַד אוֹמֵר נִטְמָא, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִטְמָא, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִטְמָא, וְעֵד אוֹמֵר לֹא נִטְמָא, אִשָּׁה אוֹמֶרֶת נִטְמָא וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לֹא נִטְמָא, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, טָמֵא. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר:

רֹב אַנְשֵׁי הָעִיר זָבִים וְזָבוֹת הַבָּגָדִים טְמֵאִים, אֲבָל אִם אֵין רֹב טְמֵאִים סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ עַל סְתָם מִדְרָסוֹת כְּמוֹ שֶׁגָּזְרוּ עַל סְתָם רֳקִים. הַיְשֵׁן **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְעָמַד** מִשְּׁנָתוֹ, **כֻּלָּיו טְמֵאִים מִדְרָס,** אֲפִלּוּ אִם אֵין רֹב זָבִים בָּעִיר, שֶׁכֵּן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא בִּשְׁנָתוֹ דָּרְסוּ עַל בְּגָדָיו הָרְבֵּה בְּנֵי אָדָם, וְדַי בְּאֶחָד מֵהֶם שֶׁיִּהְיֶה זָב וְכַדּוֹמֶה כְּדֵי לְטַמֵּאוֹת אֶת בְּגָדָיו, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** כֵּיוָן שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁלֹּא דָּרַס עֲלֵיהֶם שׁוּם זָב, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. **הַנּוֹגֵעַ בְּאָדָם סָפֵק חַי סָפֵק מֵת: נָגַע בְּאָדָם אֶחָד בַּלַּיְלָה** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְאֵין יָדוּעַ אִם** הָיָה אוֹתוֹ אָדָם חַי **אִם מֵת, וּבַשַּׁחַר עָמַד** הַנּוֹגֵעַ **וּמְצָאוֹ** לְאוֹתוֹ אָדָם שֶׁהוּא **מֵת, רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר** אֶת הַנּוֹגֵעַ, שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים** אֶת הַנּוֹגֵעַ, לְפִי **שֶׁכָּל הַטֻּמְאוֹת** נִדּוֹנוֹת **כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן,** וְכֵיוָן שֶׁעַתָּה נִמְצָא כְּשֶׁהוּא מֵת, נוֹקְטִים שֶׁכְּבָר הָיָה הַמַּצָּב קֹדֶם לָכֵן, וְהִשְׁתַּנָּה מֵחַיִּים לְמֻוֶּת מֻקְדָּם כָּכָל הָאֶפְשָׁר. [אֲבָל בְּאֹפֶן שֶׁבָּעֶרֶב רָאָה שֶׁהוּא חַי, מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁאֵין לְטַמֵּאוֹתוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הַטַּעַם לִתְלוֹת שֶׁהָיָה מֵת מֵחֲמַת מַצָּבוֹ עַכְשָׁיו, יֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁהָיָה חַי כְּמַצָּבוֹ בָּעֶרֶב, וְלָכֵן יֵשׁ לְהַעֲמִידוֹ עַל חֶזְקַת חַיִּים]: **מִשְׁנָה ח אֹפֶן גְּזֵרַת חֲכָמִים עַל רֳקִים הַנִּמְצְאִים:** אִם יֵשׁ **שׁוֹטָה** יִשְׂרְאֵלִית **אַחַת בָּעִיר** שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת לְהִשָּׁמֵר בְּטָהֳרָה מִנִּדּוּת וְזָבוּת, **אוֹ נָכְרִית** אַחַת בָּעִיר שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ כְּזָבִים, **אוֹ כּוּתִית** אַחַת בָּעִיר [שֶׁהַכּוּתִים כְּנָכְרִים לְפִי שֶׁאֵינָם גֵּרֵי אֱמֶת, וְאַף הַסּוֹבְרִים שֶׁהֵיוּ גֵּרֵי אֱמֶת גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ כְּנָכְרִים], דַּי בְּכָךְ בִּשְׁבִיל שֶׁיִּהְיוּ **כָּל הָרֳקִים שֶׁנִּמְצְאִים בָּעִיר** זוֹ **טְמֵאִין,** שֶׁכֵּן הִיא מִסְתּוֹבֶבֶת בְּכָל הָעִיר וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהָרַק הַנִּמְצָא הוּא מִמֶּנָּה. [נָקַט הַתַּנָּא אִשָּׁה וְלֹא אִישׁ בְּגִלְגֵּל הַמִּקְרֶה הָרִאשׁוֹן בְּשׁוֹטָה, שֶׁחֲשָׁשׁ זֶה יֶשְׁנוֹ בְּאִשָּׁה דַּוְקָא שֶׁרְגִילָה לִהְיוֹת נִדָּה, וְלֹא בְּאִישׁ שֶׁאֵינוֹ רָגִיל כָּל כָּךְ שֶׁיִּהְיֶה זָב]. **חֲשַׁשׁ טֻמְאַת נִדָּה אוֹ זִיבָה בְּאִשָּׁה: מִי שֶׁדָּרְסָה אִשָּׁה עַל בִּגְדָיו,** וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא הִיא נִדָּה אוֹ זָבָה הַמַּטְמֵאת בְּמִדְרָס, **אוֹ שֶׁיָּשְׁבָה עִמּוֹ בִּסְפִינָה,** וְהִיא מְטַמֵּאתוֹ בְּהֶסֵּט בְּנַעֲנוּעַ הַסְּפִינָה (זבים פ"ג מ"א), **אִם** יָדוּעַ לוֹ שְׁאִשָּׁה זוֹ **מַכִּירָתוֹ** וְיוֹדַעַת **שֶׁהוּא** כֹּהֵן הָאוֹכֵל **בִּתְרוּמָה, כֻּלָּיו טְהוֹרִין,** שֶׁאִלּוּ הָיְתָה נִדָּה אוֹ זָבָה לֹא הָיְתָה דּוֹרֶסֶת עַל בְּגָדָיו וְלֹא הָיְתָה נִכְנֶסֶת עִמּוֹ בַּסְּפִינָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁילוֹ בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה בְּטֻמְאָה. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין יָדוּעַ לוֹ שֶׁהִיא מַכִּירָתוֹ, **יִשָּׂאֲלֶנָּה** אִם הִיא טְמֵאָה: **מִשְׁנָה ט סְפֵק טֻמְאָה בְּעֵדִיּוֹת מַכְחִישׁוֹת: עֵד** אֶחָד **אוֹמֵר** לִפְלוֹנִי **נִטְמֵאתָ, וְהוּא** [-וְאוֹתוֹ פְּלוֹנִי] מַכְחִישׁוֹ **וְאוֹמֵר לֹא נִטְמֵאתִי, הֲרֵי הוּא טָהוֹר. שְׁנַיִם אוֹמְרִים** לִפְלוֹנִי **נִטְמֵאתָ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא נִטְמֵאתִי, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא,**

שֶׁכְּבָר נִתְּנָתוֹ לוֹמַר שֶׁאַף שֶׁהָיָה טָמֵא אַךְ כְּבָר אֵינוֹ טָמֵא כֵּיוָן שֶׁטָּבַל. **עֵד** אֶחָד **אוֹמֵר** עַל פְּלוֹנִי **שֶׁנִּטְמָא, וּשְׁנַיִם** אֲחֵרִים מַכְחִישִׁים אוֹתוֹ **וְאוֹמְרִים שֶׁלֹּא נִטְמָא, בֵּין** שֶׁאוֹמֵר הָעֵד שֶׁנִּטְמָא **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּבֵין** שֶׁאוֹמֵר שֶׁנִּטְמָא **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר, שְׁאֵין** תִּקָּף לְדִבְרֵי עֵד אֶחָד כְּנֶגֶד שְׁנֵי עֵדִים. וְכֵן לְהֶפֶךְ, אִם **שְׁנַיִם אוֹמְרִים שֶׁנִּטְמָא, וְעֵד** אֶחָד **אוֹמֵר שֶׁלֹּא נִטְמָא, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** הֲרֵי הוּא **טָמֵא. עֵד אוֹמֵר נִטְמָא וְעֵד** אַחֵר **אוֹמֵר לֹא נִטְמָא, אוֹ אִשָּׁה אוֹמֶרֶת נִטְמָא וְאִשָּׁה** אַחֶרֶת **אוֹמֶרֶת לֹא נִטְמָא,** הֲרֵי זֶה סָפֵק כְּכָל סְפֵק טֻמְאָה, וְאִם עֵדוּתָם עַל טֻמְאָה **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד** הוּא **טָמֵא,** כְּדִין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְאִם עֵדוּתָם עַל טֻמְאָה **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים** הוּא **טָהוֹר,** כְּדִין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

פֶּרֶק ו הַמְקוֹמוֹת הַנֶּחְשָׁבִים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד אוֹ רְשׁוּת הָרַבִּים לְעִנְיַן סְפֵק טֻמְאָה, סְפֵק טֻמְאָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צַד רְשׁוּת הַיָּחִיד וְצַד רְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֶפְנַיִם שׁוֹנִים בְּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד: **מִשְׁנָה א סְפֵק טֻמְאָה בְּמָקוֹם שֶׁהַשִּׁתָּנָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת:** מָקוֹם שֶׁהָיָה רְשׁוּת הַיָּחִיד וְנַעֲשָׂה רְשׁוּת הָרַבִּים, וְשׁוּב חָזַר וְנַעֲשָׂה רְשׁוּת הַיָּחִיד, כְּגוֹן בְּקָעָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שָׁדוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים רַבִּים, שְׁבִימוֹת הַגְּשָׁמִים כְּשֶׁהַשָּׁדוֹת זְרוּעִים הִיא רְשׁוּת הַיָּחִיד, שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם הוֹלְכִים בָּהּ כְּדֵי לֹא לְקַלְקֵל אֶת הַזְּרָעִים, וּבִימוֹת הַחַמָּה הִיא נַעֲשֵׂית רְשׁוּת הָרַבִּים, וְשׁוּב חוֹזֶרֶת לִהְיוֹת רְשׁוּת הַיָּחִיד בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים בַּשָּׁנָה הַבָּאָה, אִם הִתְעוֹרֵר בּוֹ סָפֵק **כְּשֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, סְפֵקוֹ טָמֵא** כְּדִין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְאִם נִתְעוֹרֵר בּוֹ **כְּשֶׁהוּא רְשׁוּת הָרַבִּים, סְפֵקוֹ טָהוֹר** כְּדִין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **סְפֵק טֻמְאָה בְּמֵת שֶׁעָבַר מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת:** הַמְסַכֵּן לְמוּת, וְהִתְעַלֵּף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְאֵין יָדוּעַ אִם הוּא חַי אוֹ מֵת, **וְהוֹצִיאוּהוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֶחֱזִירוּהוּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד** וְשָׁם רָאוּ בְּוַדַּאי שֶׁמֵּת, **כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, סְפֵקוֹ טָמֵא,** וְאָדָם וְכֵלִים שֶׁהָיוּ עִמּוֹ בְּאֹהֶל טְמֵאִים מִסָּפֵק. **וּכְשֶׁהוּא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, סְפֵקוֹ טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, רְשׁוּת הָרַבִּים מַכְרַעַת** - הוֹצָאָתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים מְבַטֶּלֶת אֶת דִּין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁהָיָה עָלָיו בְּהֵיוֹתוֹ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מְטַהֲרִים מִסָּפֵק וְנוֹקְטִים שֶׁהוּא חַי, וְכֵיצַד נוֹכַל לְדוּן לְמַפְרֵעַ שֶׁבְּהֵיוֹתוֹ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד הָיָה מֵת: **מִשְׁנָה ב מַחֲלֹקֶת תַּנָּאִים בְּאַרְבָּעָה אֻפָנִים שֶׁל סְפֵק טֻמְאָה: אַרְבָּעָה סְפֵקוֹת** הֵן, שֶׁרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. כֵּיצַד** הֵם הָאֻפָנִים הַמְסֻפָּקִים: א. **הַטָּמֵא** - מִצָּרָע **עוֹמֵד** תַּחַת אֹהֶל אוֹ אִילָן שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, **וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר.** ב. אוֹ **שֶׁהַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטָּמֵא עוֹבֵר.** ג. אוֹ שֶׁהָיְתָה **הַטֻּמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד,** כְּגוֹן בַּחֲנוּת הַפְּתוּחָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְטָהֳרָה** - אָדָם טָהוֹר **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** וְסָפֵק אִם נִכְנַס לַחֲנוּת. ד. אוֹ **טָהֳרָה** - אָדָם טָהוֹר **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְטֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.** וּבְכָל הָאֻפָנִים הָאֵלּוּ, **סָפֵק נָגַע** הַטָּמֵא **בַּטָּהוֹר סָפֵק לֹא נָגַע,** אוֹ **סָפֵק הָאֶהִיל** הַטָּמֵא **עַל הַטָּהוֹר סָפֵק לֹא הָאֶהִיל,** אוֹ **סָפֵק הֵסִיט** הַטָּמֵא אֶת הַטָּהוֹר **סָפֵק לֹא הֵסִיט. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא,** לְפִי שֶׁרְשׁוּת הַיָּחִיד מְשֻׁתָּפֶת בְּסָפֵק זֶה, וְנִדּוֹן כִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁהוּא טָמֵא. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** לְפִי שֶׁרְשׁוּת הָרַבִּים מְשֻׁתָּפֶת בְּסָפֵק זֶה, וְנִדּוֹן כִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוּא טָהוֹר: **מִשְׁנָה ג אֻפָנִים הַחֲשׁוּבִים רְשׁוּת הַיָּחִיד לְעִנְיַן טֻמְאָה:** אִילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ** - בֵּין עֲנָפָיו, וְעָלָה אָדָם **לִרְאשׁוֹ** - לְרֹאשׁ הָאִילָן שֶׁהוּא נֶחְשָׁב לִרְשׁוּת הַיָּחִיד לְפִי שֶׁאֵין הָרַבִּים מְצוּיִים שָׁם, **סָפֵק נָגַע בַּטֻּמְאָה סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא,** כְּדִין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְכֵן הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **יְדוֹ לְחוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֻמְאָה, סָפֵק נָגַע בַּטֻּמְאָה סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא,** וְאַף שֶׁהוּא עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיס יָדוֹ לַחוֹר הֲרֵי הוּא נִדּוֹן כְּעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד לְעִנְיַן טֻמְאָה [וְאַף שֶׁשְּׁנֵי אֻפָנִים אֵלּוּ אֵינָם חֲשׁוּבִים רְשׁוּת הַיָּחִיד לְעִנְיַן הוֹצָאַת שַׁבָּת, חֲשׁוּבִים רְשׁוּת הַיָּחִיד לְעִנְיַן טֻמְאָה]. **חֲנוּת שֶׁהוּא טָמֵא** - שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דְּבַר טֻמְאָה **וּפָתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים,** וְאָדָם הַמְהַלֵּךְ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **סָפֵק** אִם **נִכְנַס** לַחֲנוּת וְנִטְמָא בְּאֹהֶל הַמֵּת [כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֵת], **סָפֵק לֹא נִכְנַס, סְפֵקוֹ טָהוֹר.** וְכֵן אִם **הִסָּפֵק** הוּא אִם הִכְנִיס יָדוֹ לַחֲנוּת **וְנָגַע** בַּטֻּמְאָה [כְּגוֹן נְבֵלָה הַמְּוַחַת בְּפֶתַח הַחֲנוּת], **סָפֵק לֹא** הִכְנִיס אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ **וְנָגַע** בָּהּ, **סְפֵקוֹ טָהוֹר,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה דָּנִים אֶת זֶה כְּסָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם נָגַע בָּהּ אוֹ לֹא, וַהֲרֵי זֶה סְפֵק טָמֵא **וְאֶחָד טָהוֹר,** וּוַדַּאי **נִכְנַס** אָדָם **לְאֶחָד מֵהֶם, סָפֵק לַחֲנוּת הַטָּמֵא נִכְנַס, סָפֵק** לַחֲנוּת הַטָּהוֹר **נִכְנַס, סְפֵקוֹ טָמֵא,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה וַדַּאי נִכְנַס לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְאֵין רְשׁוּת הָרַבִּים מְעָרֶבֶת בִּצְדָדֵי הַסָּפֵק, וַהֲרֵי זֶה כִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁסְּפֵקוֹ טָמֵא: **מִשְׁנָה ד סְפֵק סְפֵקָא בִּסְפֵק טֻמְאָה: כָּל** סְפֵק סְפֵקָא **שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְרַבּוֹת** בּוֹ **סְפֵקוֹת** וּסְפֵק סְפֵקוֹת - כַּמָּה צְדָדֵי סָפֵק לְטַהֵר, **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא, וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר.** [דִּין זֶה פָּשׁוּט בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כִּי אִם סָפֵק אֶחָד טָהוֹר כָּל שֶׁכֵּן סְפֵק סְפֵקָא, וְחִדּוּשׁ הַמִּשְׁנָה הוּא בְּדִין סְפֵק סְפֵקָא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁאַף הוּא טָמֵא]. **כֵּיצַד, נִכְנַס לְמָבוֹי** שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד, **וְהַטֻּמְאָה בָּחָצֵר** הַפְּתוּחָה לַמָּבוֹי, **וְסָפֵק** אִם **נִכְנַס** לָחָצֵר **סָפֵק לֹא נִכְנַס,** שֶׁזֶּהוּ סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְאַף בְּאֹפֶן שֶׁנּוֹסַף עוֹד צַד לְטַהֵר, כְּגוֹן שֶׁהַטֻּמְאָה **בַּבַּיִת** הַפְּתוּחַ לָחָצֵר, וְאַף אִם נִכְנַס לָחָצֵר עֲדַיִן **סָפֵק נִכְנַס** לַבַּיִת **סָפֵק לֹא נִכְנַס.** וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ צַד נוֹסָף לְטַהֵר, שֶׁאֻפְלוּ אִם **נִכְנַס** לָחָצֵר וְלַבַּיִת, **סָפֵק** אִם **הָיְתָה שָׁם** טֻמְאָה, **סָפֵק לֹא הָיְתָה שָׁם** טֻמְאָה כְּלָל. וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ צַד נוֹסָף לְטַהֵר, שֶׁאֻפְלוּ אִם **הָיְתָה שָׁם** טֻמְאָה וְנִכְנַס לָחָצֵר וְלַבַּיִת, **סָפֵק שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כַּשְּׁעוֹר** טֻמְאָה, **סָפֵק שֶׁאֵין בָּהּ כַּשְּׁעוֹר** טֻמְאָה. וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ צַד נוֹסָף לְטַהֵר, שֶׁאֻפְלוּ **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ** כַּשְּׁעוֹר, **סָפֵק טֻמְאָה סָפֵק טָהֳרָה,** [כְּגוֹן בָּשָׂר שֶׁסָּפֵק אִם הוּא שֶׁל שְׁחוּטָה אוֹ נְבֵלָה]. וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ צַד נוֹסָף לְטַהֵר, כְּגוֹן שֶׁאֻפְלוּ אִם הִיא **טֻמְאָה,** מִכָּל מָקוֹם **סָפֵק נָגַע** הָאָדָם בַּטֻּמְאָה **סָפֵק לֹא נָגַע** בָּהּ. עַל אַף כָּל הַצְּדָדִים לְטַהֵרוֹ, **סְפֵקוֹ טָמֵא,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁחִדְּשָׁה הַתּוֹרָה שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶזְקַת טָהֳרָה מִכָּל מָקוֹם סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא, אֵין לְחַלֵּק בֵּין צַד אֶחָד שֶׁל סָפֵק לְכַמָּה צְדָדִים. **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, סְפֵק בֵּיאָה** - אִם מְסֻפָּק אִם בִּכְלָל נִכְנַס לִמְקוֹם הַטֻּמְאָה, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר.** וְרַק אִם הַסָּפֵק הוּא עַל **מַגַּע הַטֻּמְאָה,** אִם נָגַע בָּהּ אוֹ לֹא, עַל זֶה נֶאֱמַר שֶׁסָּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד **טָמֵא.** שֶׁכֵּן מְקוֹר דִּין סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד הוּא מִסּוֹטָה שֶׁנִּסְתְּרָה וְנֶאֶסְרָה מִסָּפֵק, וְסוֹטָה הֲרֵי וַדַּאי נִסְתְּרָה וְהַסָּפֵק אֵינוֹ אֶלָּא אִם זְנָתָה, וְאֵין לִלְמֹד מִשָּׁם אֶלָּא לְסָפֵק טֻמְאָה בְּאֹפֶן שֶׁנִּמְצָא בְּוַדַּאי בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה וְהַסָּפֵק הוּא רַק אִם נִטְמָא: **מִשְׁנָה ה אֹפֶן נוֹסָף שֶׁל סְפֵק בֵּיאָה:** אָדָם הַנִּכְנָס **לִבְקָעָה** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שָׁדוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים רַבִּים **בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים,** שֶׁאָז הִיא נֶחְשֶׁבֶת לִרְשׁוּת הַיָּחִיד כֵּיוָן שֶׁהִיא זְרוּעָה וַאֲנָשִׁים נִזְהָרִים מִלְּלֶכֶת בָּהּ כְּדֵי לֹא לְקַלְקֵל אֶת הַזְּרָעִים, **וְטֻמְאָה** נִמְצֵאת **בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִית** - אַחַד מֵהַשָּׂדוֹת שֶׁבַּבִּקְעָה, **וְאָמַר** אָדָם טָהוֹר, **הָלַכְתִּי לַמָּקוֹם הַלָּז** - נִכְנַסְתִּי לִבְקָעָה זוֹ, **וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִכְנַסְתִּי לְאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה** שֶׁנִּמְצֵאת בָּהּ הַטֻּמְאָה **וְאִם לֹא נִכְנַסְתִּי, רַבִּי אֶלְעָזָר מְטַהֵר,** כֵּיוָן שֶׁזּוֹ 'סְפֵק בֵּיאָה' שֶׁלִּדְעָתוֹ אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָהוֹר. וְאַף שֶׁנִּכְנַס לַבִּקְעָה אֵין כָּאן כְּנִיסָה חֲדָשָׁה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, כֵּיוָן שֶׁכָּל שָׂדֶה וְשָׂדֶה נִדּוֹנֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁהַשָּׂדוֹת חֲלוּקוֹת זוֹ מִזּוֹ בְּסִמּוּן גְּבוּלוֹתֵיהֶן. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא גַּם בִּסְפֵק בֵּיאָה: **מִשְׁנָה ו רְשׁוּת הַיָּחִיד וּרְשׁוּת הָרַבִּים לְעִנְיַן טֻמְאָה:** סְפֵק טֻמְאָה **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד,** הֲרֵי הוּא **טָמֵא, עַד שֶׁיֹּאמַר** יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁלֹּא **נָגַעְתִּי** בַּטֻּמְאָה, אוֹ שֶׁמִּסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁלֹּא נָגַע. **סְפֵק** טֻמְאָה **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר, עַד שֶׁיֹּאמַר** יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁנָּגַעְתִּי בַּטֻּמְאָה, אוֹ שֶׁמִּסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁנָּגַע. וְאֵיזוֹ **הִיא רְשׁוּת הָרַבִּים** לְעִנְיַן טֻמְאָה, **שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגּוּל** - שְׁבִילִים הַמִּתְעַגְּלִים וְעוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְאֵין רֹב עַם יְכוֹלִים לְלֶכֶת בָּהֶם, **וְכֵן** שְׁבִילִים אֲחֵרִים **כֵּיוֹצֵא בָּהֶן** שֶׁקָּשֶׁה לָלֶכֶת בָּהֶם, הֲרֵי אֵלּוּ נֶחְשָׁבִים **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְשַׁבָּת** - לְעִנְיַן הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיוֹת לְהִלּוּךְ הָרַבִּים [וְכֻתָּנֶת הַמִּשְׁנָה שֶׁאֵינָם רְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא כַּרְמְלִית, אַךְ בָּאֻמָּת אֵינָם רְשׁוּת הַיָּחִיד כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מֻקָּפִים גָּדֵר גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ גְּבוֹהִים אוֹ עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּ'רְשׁוּת הַיָּחִיד' שֶׁנָּקַט הַתַּנָּא לָאו דַּוְקָא לִמְקוֹם הַטֻּמְאָה, כֵּיוָן שֶׁכָּל שָׂדֶה וְשָׂדֶה נִדּוֹנֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁהַשָּׂדוֹת חֲלוּקוֹת זוֹ מִזּוֹ בְּסִמּוּן גְּבוּלוֹתֵיהֶן. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא גַּם בִּסְפֵק בֵּיאָה: **מִשְׁנָה ז רְשׁוּת הַיָּחִיד וּרְשׁוּת הָרַבִּים לְעִנְיַן טֻמְאָה:** סְפֵק טֻמְאָה **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר, עַד שֶׁיֹּאמַר** יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁ**נָּגַעְתִּי** בַּטֻּמְאָה, אוֹ שֶׁמִּסְתַּבֵּר יוֹתֵר שֶׁנָּגַע. וְאֵיזוֹ **הִיא רְשׁוּת הָרַבִּים** לְעִנְיַן טֻמְאָה, **שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגּוּל** - שְׁבִילִים הַמִּתְעַגְּלִים וְעוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְאֵין רֹב עַם יְכוֹלִים לְלֶכֶת בָּהֶם, **וְכֵן** שְׁבִילִים אֲחֵרִים **כֵּיוֹצֵא בָּהֶן** שֶׁקָּשֶׁה לָלֶכֶת בָּהֶם, הֲרֵי אֵלּוּ נֶחְשָׁבִים **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְשַׁבָּת** - לְעִנְיַן הוֹצָאָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיוֹת לְהִלּוּךְ הָרַבִּים [וְכֻתָּנֶת הַמִּשְׁנָה שֶׁאֵינָם רְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא כַּרְמְלִית, אַךְ בָּאֻמָּת אֵינָם רְשׁוּת הַיָּחִיד כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מֻקָּפִים גָּדֵר גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ גְּבוֹהִים אוֹ עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּ'רְשׁוּת הַיָּחִיד' שֶׁנָּקַט הַתַּנָּא לָאו דַּוְקָא לִמְקוֹם הַטֻּמְאָה, כֵּיוָן שֶׁכָּל שָׂדֶה וְשָׂדֶה נִדּוֹנֶת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, שֶׁהַשָּׂדוֹת חֲלוּקוֹת זוֹ מִזּוֹ בְּסִמּוּן גְּבוּלוֹתֵיהֶן. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין:** סְפֵק רְשׁוּת הַיָּחִיד, טָמֵא, עַד שֶׁיֹּאמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מְטַהֵר, סְפֵק רְשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר, עַד שֶׁיֹּאמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, רְשׁוּת הָרַבִּים מַכְרַעַת: **ב** אַרְבָּעָה סְפֵקוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. כֵּיצַד, הַטָּמֵא עוֹמֵד וְהַטָּהוֹר עוֹבֵר, הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטָּמֵא עוֹבֵר, הַטֻּמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָהֳרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טָהֳרָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סָפֵק הָאֶהִיל סָפֵק לֹא הָאֶהִיל, סָפֵק הֵסִיט סָפֵק לֹא הֵסִיט, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: **ג** אִילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ, עָלָה לִרְאשׁוֹ, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא. הִכְנִיס יָדוֹ לְחוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֻמְאָה, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא. חֲנוּת שֶׁהוּא טָמֵא וּפְתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס, סְפֵקוֹ טָהוֹר. סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר. שְׁתֵּי חֲנֻיּוֹת, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, נִכְנַס לְאֶחָד מֵהֶם, סָפֵק לַטָּמֵא נִכְנַס סָפֵק לַטָּהוֹר נִכְנַס, סְפֵקוֹ טָמֵא: **ד** כֹּל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְרַבּוֹת סְפֵקוֹת וּסְפֵק סְפֵקוֹת, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר. כֵּיצַד, נִכְנַס לְמָבוֹי וְהַטֻּמְאָה בֶּחָצֵר, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס, טֻמְאָה בַּבַּיִת, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס, וַאֲפִלּוּ נִכְנַס, סָפֵק הָיְתָה שָׁם סָפֵק לֹא הָיְתָה שָׁם, וַאֲפִלּוּ נִכְנַס, סָפֵק הָיְתָה שָׁם, סָפֵק שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כַּשְּׁעוֹר, וַאֲפִלּוּ נִכְנַס, סָפֵק שֶׁאֵין בָּהּ כַּשְּׁעוֹר, סָפֵק טֻמְאָה סָפֵק טָהֳרָה, וַאֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָמֵא. כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סְפֵקוֹ טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, רְשׁוּת הָרַבִּים מַכְרַעַת: **ה** נִכְנַס לִבְקָעָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְטֻמְאָה בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִית, וְאָמַר, הָלַכְתִּי לַמָּקוֹם הַלָּז וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִכְנַסְתִּי לְאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה וְאִם לֹא נִכְנַסְתִּי, רַבִּי אֶלְעָזָר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין: **ו** סְפֵק רְשׁוּת הַיָּחִיד, טָמֵא, עַד שֶׁיֹּאמַר לֹא נָגַעְתִּי. סְפֵק רְשׁוּת הָרַבִּים, טָהוֹר, עַד שֶׁיֹּאמַר נָגַעְתִּי. אֵיזוֹ הִיא רְשׁוּת הָרַבִּים, שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגּוּל, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּהֶן, רְשׁוּת הַיָּחִיד לְשַׁבָּת,

תרנח

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ז

דַּוְקָא], וּמִכָּל מָקוֹם הֲרֵי הֵם **רִשּׁוּת הָרַבִּים** לְעִנְיַן טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים רְגִילִים לְהִמָּצֵא בָּהֶם יוֹתֵר מִשְּׁנֵי בְּנֵי אָדָם, וּרְשׁוּת הַיָּחִיד לְעִנְיַן טֻמְאָה נִלְמָדָת מִסּוֹטָה וְשָׁם אֵין בְּמָקוֹם הַסְּתִירָה אֶלָּא אֶת הַבּוֹעֵל וְהַנִּבְעֶלֶת [וְהֵם רְשׁוּת הָרַבִּים אֲפִלּוּ אִם בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹלַד הַסָּפֵק לֹא הָיוּ שָׁם אֶלָּא שְׁנֵי אֲנָשִׁים].

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא הֻזְקְרוּ שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגּוּל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, לוֹמַר שֶׁהֵם רְשׁוּת הָרַבִּים לְעִנְיַן טֻמְאָה, **אֶלָּא** אָמְרוּ **שֶׁהֵם רְשׁוּת הַיָּחִיד לְכָךְ וּלְכָךְ** - לְעִנְיַן שַׁבָּת וּלְעִנְיַן טֻמְאָה [בְּשָׁעָה שֶׁאֵין בָּהֶם שְׁלשָׁה אֲנָשִׁים], שֶׁאֵין מָצוּי שֶׁיֵּלְכוּ שָׁם שְׁלשָׁה בְּנֵי אָדָם מְחֻמָּת קְשִׁי הַהֲלִיכָה. **הַשְּׁבִילִים הַמְפֻלָּשִׁים לְבוֹרוֹת** - שֶׁקְּצָצָה אֶחָד שֶׁלָּהֶם מִסְתַּיֵּם בְּבוֹר, **וּלְשִׁיחִים** - אוֹ שֶׁמִּסְתַּיֵּם בַּחֲפִירָה אֲרֻכָּה וְצָרָה, **וְלִמְעָרוֹת** - אוֹ בְּחֲפִירָה מְרֻבַּעַת הַמְקֹרָה בְּכִסּוּי, **וּלְגֻתּוֹת** - אוֹ לִמְקוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים לְיֵינָן, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִכָּנֵס אֲלֵיהֶם מִצַּדָּם הָאֶחָד וְלָצֵאת מִצַּדָּם הַשֵּׁנִי כְּשֶׁאָר דְּרָכִים, הֲרֵי הֵם **רְשׁוּת הַיָּחִיד** [-כַּרְמְלִית, כְּפִי שֶׁבֵּאַרְנוּ לְעֵיל] **לְשַׁבָּת,** שֶׁכָּל דֶּרֶךְ שֶׁאֵינָהּ מְפֻלֶּשֶׁת מִשְּׁנֵי צִדֶּיהָ אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת רְשׁוּת הָרַבִּים לְעִנְיַן שַׁבָּת. וּמִכָּל מָקוֹם נֶחְשָׁבִים הֵם לִרְשׁוּת **הָרַבִּים** לְעִנְיַן **טֻמְאָה,** כֵּיוָן שֶׁרְגִילִים לְהִמָּצֵא בָּהֶם יוֹתֵר מִשְּׁנֵי בְּנֵי אָדָם:

מִשְׁנָה ז דִּין בִּקְעָה: **הַבִּקְעָה** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁדוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים רַבִּים, **בֵּימוֹת הַחַמָּה** שֶׁנִּכְנָסִים בַּעֲלֵי הַשָּׂדוֹת לִקְצֹר וְלָדוּשׁ אֶת הַתְּבוּאָה, וְכֵן לַחֲרֹשׁ וְלִזְרֹעַ לַשָּׁנָה הַבָּאָה, הֲרֵי הִיא **רְשׁוּת הַיָּחִיד** [-כַּרְמְלִית, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת] **לְשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁאֵין הָרַבִּים הוֹלְכִים בָּהּ. **וּרְשׁוּת הָרַבִּים** הִיא **לְעִנְיַן טֻמְאָה,** לְפִי שֶׁרְגִילִים לְהִמָּצֵא בָּהּ יוֹתֵר מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים. **וּבֵימוֹת הַגְּשָׁמִים** שֶׁהַשָּׁדוֹת חֲרוּשׁוֹת וּזְרוּעוֹת וּבְנֵי אָדָם נִזָּהָרִים מִלֶּלֶכֶת בָּהֶן כְּדֵי לֹא לְקַלְקֵל אֶת הַזְּרָעִים, הֲרֵי הִיא **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְכָךְ וּלְכָךְ** - לְשַׁבָּת וּלְטֻמְאָה [וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ בָּהּ בִּשְׁעַת הַסָּפֵק שְׁלשָׁה אֲנָשִׁים, שֶׁאִם כֵּן אֲפִלּוּ הִתְעַוְּרוּ הַסָּפֵק בַּבַּיִת נֶחְשָׁב הַדָּבָר לְסָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁסְּפֵקוֹ טָהוֹר]:

מִשְׁנָה ח דִּין אוּלָם גָּדוֹל: בְּסִילְקֵי - אוּלָם גָּדוֹל הַמְשַׁמֵּשׁ לְאֲסִיפַת בְּנֵי אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מְקֻפֶּפֶת מִחְצוֹת, **וּרְשׁוּת הָרַבִּים לְטֻמְאָה,** כֵּיוָן שֶׁרְגִילִים לְהִמָּצֵא שָׁם הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם עוֹמֵד הוּא בַּפֶּתַח הַזֶּה** - בְּתוֹךְ הַבְּסִילְקִי סָמוּךְ לְפֶתַח אֶחָד, **וְרוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין בְּפֶתַח הַלָּז** - בַּפֶּתַח הַשֵּׁנִי שֶׁבַּבְּסִילְקִי הָרָחוֹק מִמֶּנּוּ, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְכָךְ וּלְכָךְ** - לְשַׁבָּת וּלְטֻמְאָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מַבְחִין בַּנִּכְנָסִים וְהֵם אֵינָם מַבְחִינִים בּוֹ מִיָּד, נֶחְשָׁב הַבְּסִילְקִי לְמָקוֹם סְתִירָה וְיֵשׁ לִלְמֹד מִסּוֹטָה שֶׁסָּפֵק טֻמְאָה בּוֹ טָמֵא. **וְאִם לָאו** - וְאִם כְּשֶׁעוֹמֵד בְּפֶתַח אֶחָד אֵינוֹ מַבְחִין בַּנִּכְנָסִים מֵהַפֶּתַח הַשֵּׁנִי, הֲרֵי הִיא **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְשַׁבָּת,** כְּדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא: **מִשְׁנָה ט דִּין אוּלָם גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה:** **הַפָּרָן** - חֲדַר גָּדוֹל כְּמוֹ בְּסִילְקִי, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁרְגִילִים לְהִמָּצֵא בּוֹ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, וְכֵן **הַצְּדָדִין** שֶׁל הַפָּרָן שֶׁאֵינָם בֵּין שְׁנֵי הַפְּתָחִים, מְכֵיוָן שֶׁגַּם אֲלֵיהֶם נִפְנִים הָרַבִּים. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** אֶמְצַע הַפָּרָן שֶׁבֵּין שְׁנֵי הַפְּתָחִים נֶחְשָׁב לִרְשׁוּת הָרַבִּים לְעִנְיַן טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁמְּצוּיִם בּוֹ אֲנָשִׁים, אֲבָל **הַצְּדָדִין** הֵם **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְכָךְ וּלְכָךְ** - לַשַּׁבָּת וְלַטֻּמְאָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַפְּתָחִים מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, אֵין הָרַבִּים נִפְנִים כָּל כָּךְ לַצְּדָדִים אֶלָּא נִכְנָסִים בְּפֶתַח זֶה וְיוֹצְאִים בַּפֶּתַח שֶׁכְּנֶגְדּוֹ: **מִשְׁנָה י דִּין אִצְטַבָּא:** **הָאִסְטְוָנִית** - כְּמִין מַדְרֵגָה לִפְנֵי הַחֲנֻיּוֹת שֶׁעָלֶיהָ יוֹשְׁבִים הַסּוֹחֲרִים, רְחָבָה אַמָּה וּגְבוֹהָה אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה טְפָחִים, הֲרֵי הִיא **רְשׁוּת הַיָּחִיד** [-כַּרְמְלִית, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ו)] **לְשַׁבָּת,** שֶׁאֵין הָרַבִּים עוֹבְרִים שָׁם. **וּרְשׁוּת הָרַבִּים לְעִנְיַן טֻמְאָה,** שֶׁרְגִילִים לְהִמָּצֵא שָׁם אֲנָשִׁים וְאֵינָהּ מְקוֹם סְתִירָה. **דִּין חָצֵר הַמְשַׁמֶּשֶׁת לְמַעֲבָר:** **חָצֵר** שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי פְּתָחִים, **שֶׁהָרַבִּים נִכְנָסִים בָּזוֹ** - בְּפֶתַח אֶחָד, **וְיוֹצְאִים בָּזוֹ** - בַּפֶּתַח הַשֵּׁנִי, הֲרֵי הִיא **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת מְחִצּוֹת, **וּרְשׁוּת הָרַבִּים לְעִנְיַן טֻמְאָה,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מַקָּפַת מְחִצּוֹת, **וּרְשׁוּת הָרַבִּים** לְעִנְיַן **טֻמְאָה,** שֶׁאֲנֵי הֵימֶנָּה מְקוֹם סְתִירָה מֵאַחַר וְהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת לְמַעֲבַר הָרַבִּים:

פֶּרֶק ז סְפֵק טֻמְאַת עַם הָאָרֶץ: **מִשְׁנָה א קְדֵרוֹת שֶׁל חָבֵר הַמְּנָחוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:** הַקַּדָּר [-מוֹכֵר קְדֵרוֹת חָרֶס] שֶׁהוּא חָבֵר הַנִּזְהָר בְּהִלְכוֹת טֻמְאָה וְטָהֳרָה, **שֶׁהִנִּיחַ אֶת קְדֵרוֹתָיו** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְיָרַד לַנָּהָר לִשְׁתּוֹת,** הַקְּדֵרוֹת **הַפְּנִימִיּוֹת טְהוֹרוֹת,** וְהַחִיצוֹנוֹת הַקְּרוֹבוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים **טְמֵאוֹת,** מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹבְרִים וְשָׁבִים שֶׁרַבִּים מֵהֶם עַמֵּי הָאָרֶץ מִתְחַפְּכִים עִם בִּגְדֵיהֶם בְּקִדֵּרוֹתָיו, וְהַבְּגָדִים נִכְנָסִים לַאֲוִיר הַקְּדֵרוֹת הַחִיצוֹנוֹת וּמִטַּמְּאִים אוֹתָן, וּבִגְדֵי עַם הָאָרֶץ טְמֵאִים מִדְּרָס וּכְלֵי חֶרֶס נִטְמָא מִשֶּׁמְּאָה הַנִּכְנָסֶת בַּאֲוִירוֹ [וְאֵין זֶה סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כִּי הַדֶּרֶךְ לְהַנִּיחַ בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים אֲבָנִים אוֹ יְתֵדוֹת כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָעֲגָלוֹת מִכְּתָלֵי הַבָּתִּים, וְהֵן דּוֹחֲקוֹת אֶת הָעוֹבְרִים וְשָׁבִים, וּכְשֶׁמּוֹסִיף וְסוֹמֵךְ לָהֶם קְדֵרוֹת נִדְחָקִים הָעוֹבְרִים וְשָׁבִים בֵּיוֹתֵר, וְקָרוֹב לְוַדַּאי שֶׁיֵּאָרַע כֵּן]. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁהַקְּדֵרוֹת הַחִיצוֹנוֹת נִטְמָאוֹת, **בְּמֻתָּרוֹת** - כְּשֶׁאֵינָן קְשׁוּרוֹת, וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הִסִּיטוּ אוֹתָן זָב אוֹ נִדָּה אוֹ נִכְרִי הָעוֹבְרִים שָׁם שֶׁהֵם מְטַמְּאִים בְּהֶסֵּט. **אֲבָל בַּאֲגוּדוֹת** - כְּשֶׁהֵם קְשׁוּרוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לַהֲסִיטָן מִמְּקוֹמָן, **הַכֹּל טָהוֹר,** וּלְדַעְתּוֹ אֵין לַחְשֹׁשׁ לִכְנִיסַת בִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ לַאֲוִיר הַקְּדֵרוֹת. **בַּיִת שֶׁנִּמְסְרוּ מַפְתְּחוֹתָיו לְעַם הָאָרֶץ:** חָבֵר **הַמּוֹסֵר** אֶת **מַפְתְּחוֹ** [-מַפְתֵּחַ בֵּיתוֹ] **לְעַם הָאָרֶץ,** כָּל דָּבָר הַנִּמְצָא בַּבַּיִת **טָהוֹר,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנִּכְנַס לְשָׁם עַם הָאָרֶץ וְטִמְּאָהוּ, **שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלָּא** אֶת **שְׁמִירַת הַמַּפְתֵּחַ** בִּלְבַד וְלֹא אֶת שְׁמִירַת הַבַּיִת, וּוַדַּאי לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפֹּס כְּנֶגֶד הַנִּכְנָס לַבַּיִת בְּלִי רְשׁוּת: **מִשְׁנָה ב הִנִּיחַ עַם הָאָרֶץ בְּבֵיתוֹ לְבַדּוֹ:** חָבֵר **הַמִּנִּיחַ עַם הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ** לְבַדּוֹ כְּשֶׁהוּא **עֵר וּמְצָאוֹ עֵר** כְּשֶׁשָּׁחַר, אוֹ שֶׁהִנִּיחוֹ בְּבֵיתוֹ **יָשֵׁן וּמְצָאוֹ יָשֵׁן,** אוֹ שֶׁהִנִּיחוֹ **עֵר וּמְצָאוֹ יָשֵׁן,** בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ כָּל הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָהוֹר** וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ. אֲבָל אִם הִנִּיחוֹ **יָשֵׁן וּמְצָאוֹ עֵר,** הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָמֵא,** שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁכְּשֶׁהֵקִיץ מִשְׁנָתוֹ נָגַע בַּכֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת שֶׁלֹּא רָאָה אוֹתָם תְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה יָשֵׁן, שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְמַשְׁמֵשׁ מַה שֶּׁלֹּא רָאוּ מֵעוֹלָם [אֲבָל אִם הָיָה עֵר בַּתְּחִלָּה הַכֹּל טָהוֹר אַף שֶׁמְּצָאוֹ עֵר, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר רָאָה אֶת כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת כְּשֶׁהָיָה עֵר וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף אִם הִנִּיחוֹ **יָשֵׁן** וּמְצָאוֹ **עֵר** שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא נָגַע, מִכָּל מָקוֹם **אֵין טָמֵא אֶלָּא** מַה שֶּׁנִּמְצָא **עַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִגַּע** בּוֹ מֵהַמָּקוֹם שֶׁיָּשַׁן בּוֹ, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָלַךְ בַּבַּיִת וְנָגַע בִּדְבָרִים שֶׁנָּגְעוּ בִּדְבָרִים שֶׁבַּבַּיִת]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לִפְשֹׁט אֶת יָדָם וְלִגַּע** [וְהִשְׁמִיעֲנוּ הַתַּנָּא מַחֲלֹקְתָּם אַף בְּאֻמָּנִים, לְלַמֵּדְנוּ שֶׁאַף בְּאֻמָּנִים שֶׁאֵינָם יְרֵאִים כָּל כָּךְ מִבַּעַל הַבַּיִת סוֹבְרִים חֲכָמִים שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁהָלְכוּ בַּבַּיִת וְנָגְעוּ בִּדְבָרִים הָרְחוֹקִים מִמְּקוֹמָם]: **מִשְׁנָה ד אִשָּׁה חָבֵר שֶׁהִנִּיחָה בְּבֵיתָהּ אִשָּׁה עִם הָאָרֶץ:** חָבֵר [שֶׁדִּינָהּ כְּבַעְלָהּ הֶחָבֵר] **שֶׁהִנִּיחָה** לְאִשָּׁה עַם הָאָרֶץ [שֶׁדִּינָהּ כְּבַעְלָהּ עַם הָאָרֶץ] כְּשֶׁהִיא **טוֹחֶנֶת** בָּרֵחַיִם **בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ,** אִם כְּשֶׁחָזְרָה **פָּסְקָה הָרֵחַיִם** - גָּמְרָה אִשָּׁה עַם הָאָרֶץ אֶת טְחִינָתָהּ, כָּל **הַנִּמְצָא בַּבַּיִת טָמֵא,** שֶׁמָּא הָלְכָה בַּבַּיִת וְנָגְעָה בְּמַה שֶׁבְּתוֹכוֹ. אֲבָל אִם עֲדַיִן **לֹא פָסְקָה הָרֵחַיִם** - לֹא הִפְסִיקָה לִטְחֹן בָּרֵחַיִם, **אֵין טָמֵא אֶלָּא** מַה שֶּׁסְּבִיבוֹתֶיהָ, **עַד מָקוֹם שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִפְשֹׁט אֶת יָדָהּ וְלִגַּע** בּוֹ מִתּוֹךְ כְּדֵי הַטְּחִינָה, שֶׁכָּל עוֹד לֹא סִיְּמָה לִטְחֹן אֵינָהּ הוֹלֶכֶת וּמְמַשְׁמֶשֶׁת. **הָיוּ שְׁתַּיִם,** בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, **הַבַּיִת טָמֵא,** אֵין פָּסְקָה הָרֵחַיִם, הַבַּיִת טָמֵא. לֹא פָסְקָה הָרֵחַיִם, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִפְשֹׁט אֶת יָדָהּ וְלִגַּע. הָיוּ שְׁתַּיִם, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבַּיִת טָמֵא, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - בֵּין סִיְּמוּ אֶת הַטְּחִינָה וּבֵין שֶׁלֹּא סִיְּמוּהָ, כָּל הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָמֵא,**

המבוארות

בַּפֶּתַח הַשֵּׁנִי, הֲרֵי הִיא **רְשׁוּת הַיָּחִיד לְשַׁבָּת,** כֵּיוָן שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת מְחִצּוֹת, **וּרְשׁוּת הָרַבִּים** לְעִנְיַן **טֻמְאָה,** שֶׁאֵינָהּ מְקוֹם סְתִירָה מֵאַחַר וְהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת לְמַעֲבַר הָרַבִּים:

פֶּרֶק ז סְפֵק טֻמְאַת עַם הָאָרֶץ: **מִשְׁנָה א קְדֵרוֹת שֶׁל חָבֵר הַמְּנָחוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:** הַקַּדָּר [-מוֹכֵר קְדֵרוֹת חָרֶס] שֶׁהוּא חָבֵר הַנִּזְהָר בְּהִלְכוֹת טֻמְאָה וְטָהֳרָה, **שֶׁהִנִּיחַ אֶת קְדֵרוֹתָיו** בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְיָרַד** לַנָּהָר **לִשְׁתּוֹת,** הַקְּדֵרוֹת **הַפְּנִימִיּוֹת טְהוֹרוֹת, וְהַחִיצוֹנוֹת** הַקְּרוֹבוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים **טְמֵאוֹת,** מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹבְרִים וְשָׁבִים שֶׁרַבִּים מֵהֶם עַמֵּי הָאָרֶץ מִתְחַפְּכִים עִם בִּגְדֵיהֶם בְּקִדֵּרוֹתָיו, וְהַבְּגָדִים נִכְנָסִים לַאֲוִיר הַקְּדֵרוֹת הַחִיצוֹנוֹת וּמְטַמְּאִים אוֹתָן, וּבִגְדֵי עַם הָאָרֶץ טְמֵאִים מִדְּרָס וּכְלֵי חֶרֶס נִטְמָא מִשֶּׁמְּאָה הַנִּכְנֶסֶת בַּאֲוִירוֹ [וְאֵין זֶה סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כִּי הַדֶּרֶךְ לְהַנִּיחַ בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים אֲבָנִים אוֹ יְתֵדוֹת כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָעֲגָלוֹת מִכְּתָלֵי הַבָּתִּים, וְהֵן דּוֹחֲקוֹת אֶת הָעוֹבְרִים וְשָׁבִים, וּכְשֶׁמּוֹסִיף וְסוֹמֵךְ לָהֶם קְדֵרוֹת נִדְחָקִים הָעוֹבְרִים וְשָׁבִים בֵּיוֹתֵר, וְקָרוֹב לְוַדַּאי שֶׁיֵּאָרַע כֵּן]. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁהַקְּדֵרוֹת הַחִיצוֹנוֹת נִטְמָאוֹת, **בְּמֻתָּרוֹת** - כְּשֶׁאֵינָן קְשׁוּרוֹת, וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הִסִּיטוּ אוֹתָן זָב אוֹ נִדָּה אוֹ נִכְרִי הָעוֹבְרִים שָׁם שֶׁהֵם מְטַמְּאִים בְּהֶסֵּט. **אֲבָל בַּאֲגוּדוֹת** - כְּשֶׁהֵם קְשׁוּרוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לַהֲסִיטָן מִמְּקוֹמָן, **הַכֹּל טָהוֹר,** וּלְדַעְתּוֹ אֵין לַחְשֹׁשׁ לִכְנִיסַת בִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ לַאֲוִיר הַקְּדֵרוֹת. **בַּיִת שֶׁנִּמְסְרוּ מַפְתְּחוֹתָיו לְעַם הָאָרֶץ:** חָבֵר **הַמּוֹסֵר** אֶת **מַפְתְּחוֹ** [-מַפְתֵּחַ בֵּיתוֹ] **לְעַם הָאָרֶץ,** כָּל דָּבָר הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָהוֹר,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנִּכְנַס לְשָׁם עַם הָאָרֶץ וְטִמְּאָהוּ, **שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלָּא** אֶת **שְׁמִירַת הַמַּפְתֵּחַ** בִּלְבַד וְלֹא אֶת שְׁמִירַת הַבַּיִת, וּוַדַּאי לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפֹּס כְּנֶגֶד הַנִּכְנָס לַבַּיִת בְּלִי רְשׁוּת: **מִשְׁנָה ב הִנִּיחַ עַם הָאָרֶץ בְּבֵיתוֹ לְבַדּוֹ:** חָבֵר **הַמִּנִּיחַ עַם הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ** לְבַדּוֹ כְּשֶׁהוּא **עֵר וּמְצָאוֹ עֵר** כְּשֶׁשָּׁחַר, אוֹ שֶׁהִנִּיחוֹ בְּבֵיתוֹ **יָשֵׁן וּמְצָאוֹ יָשֵׁן,** אוֹ שֶׁהִנִּיחוֹ **עֵר וּמְצָאוֹ יָשֵׁן,** בְּכָל אֶפְנַיִם אֵלּוּ כָּל הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָהוֹר** וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ. אֲבָל אִם הִנִּיחוֹ **יָשֵׁן וּמְצָאוֹ עֵר,** הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָמֵא,** שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁכְּשֶׁהֵקִיץ מִשְׁנָתוֹ נָגַע בַּכֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת שֶׁלֹּא רָאָה אוֹתָם תְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה יָשֵׁן, שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְמַשְׁמֵשׁ מַה שֶּׁלֹּא רָאוּ מֵעוֹלָם [אֲבָל אִם הָיָה עֵר בַּתְּחִלָּה הַכֹּל טָהוֹר אַף שֶׁמְּצָאוֹ עֵר, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר רָאָה אֶת כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת כְּשֶׁהָיָה עֵר וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף אִם הִנִּיחוֹ **יָשֵׁן** וּמְצָאוֹ **עֵר** שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא נָגַע, מִכָּל מָקוֹם **אֵין טָמֵא אֶלָּא** מַה שֶּׁנִּמְצָא **עַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִגַּע** בּוֹ מֵהַמָּקוֹם שֶׁיָּשַׁן בּוֹ, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָלַךְ בַּבַּיִת וְנָגַע בִּדְבָרִים שֶׁנָּגְעוּ בִּדְבָרִים שֶׁבַּבַּיִת]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לִפְשֹׁט אֶת יָדָם וְלִגַּע** [וְהִשְׁמִיעֲנוּ הַתַּנָּא מַחֲלֹקְתָּם אַף בְּאֻמָּנִים, לְלַמֵּדְנוּ שֶׁאַף בְּאֻמָּנִים שֶׁאֵינָם יְרֵאִים כָּל כָּךְ מִבַּעַל הַבַּיִת סוֹבְרִים חֲכָמִים שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁהָלְכוּ בַּבַּיִת וְנָגְעוּ בִּדְבָרִים הָרְחוֹקִים מִמְּקוֹמָם]: **מִשְׁנָה ד אִשָּׁה חָבֵר שֶׁהִנִּיחָה בְּבֵיתָהּ אִשָּׁה עִם הָאָרֶץ:** חָבֵר [שֶׁדִּינָהּ כְּבַעְלָהּ הֶחָבֵר] **שֶׁהִנִּיחָה** לְאִשָּׁה עַם הָאָרֶץ [שֶׁדִּינָהּ כְּבַעְלָהּ עַם הָאָרֶץ] כְּשֶׁהִיא **טוֹחֶנֶת** בָּרֵחַיִם **בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ,** אִם כְּשֶׁחָזְרָה **פָּסְקָה הָרֵחַיִם** - גָּמְרָה אִשָּׁה עַם הָאָרֶץ אֶת טְחִינָתָהּ, כָּל **הַנִּמְצָא בַּבַּיִת טָמֵא,** שֶׁמָּא הָלְכָה בַּבַּיִת וְנָגְעָה בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. אֲבָל אִם עֲדַיִן **לֹא פָסְקָה הָרֵחַיִם** - לֹא הִפְסִיקָה לִטְחֹן בָּרֵחַיִם, **אֵין טָמֵא אֶלָּא** מַה שֶּׁסְּבִיבוֹתֶיהָ, **עַד מָקוֹם שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִפְשֹׁט אֶת יָדָהּ וְלִגַּע** בּוֹ מִתּוֹךְ כְּדֵי הַטְּחִינָה, שֶׁכָּל עוֹד לֹא סִיְּמָה לִטְחֹן אֵינָהּ הוֹלֶכֶת וּמְמַשְׁמֶשֶׁת. **הָיוּ שְׁתַּיִם,** בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, **הַבַּיִת טָמֵא,** אֵין פָּסְקָה הָרֵחַיִם, הַבַּיִת טָמֵא. לֹא פָסְקָה הָרֵחַיִם, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִפְשֹׁט אֶת יָדָהּ וְלִגַּע. הָיוּ שְׁתַּיִם, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבַּיִת טָמֵא, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - בֵּין סִיְּמוּ אֶת הַטְּחִינָה וּבֵין שֶׁלֹּא סִיְּמוּהָ, כָּל הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָמֵא,**

מִשְׁנָה ג הִנִּיחַ בְּבֵיתוֹ אֲמָנִים עַמֵּי הָאָרֶץ לְבַדָּם: חָבֵר **הַמַּנִּיחַ אֲמָנִים** עַמֵּי הָאָרֶץ **בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ** לְבַדָּם, **הַנִּמְצָא בַּבַּיִת טָמֵא** שֶׁמָּא נָגַע בּוֹ, דִּבְרֵי **רַבִּי מֵאִיר** [וְאַף שֶׁהִנִּיחָם עֵרִים, אֲמָנִים אֵינָם יְרֵאִים כָּל כָּךְ מִבַּעַל הַבַּיִת וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ יוֹתֵר שֶׁנָּגְעוּ בִּדְבָרִים שֶׁבַּבַּיִת]. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לִפְשֹׁט אֶת יָדָם וְלִגַּע** [וְהִשְׁמִיעֲנוּ הַתַּנָּא מַחֲלֹקְתָּם אַף בְּאֻמָּנִים, לְלַמֵּדְנוּ שֶׁאַף בְּאֻמָּנִים שֶׁאֵינָם יְרֵאִים כָּל כָּךְ מִבַּעַל הַבַּיִת סוֹבְרִים חֲכָמִים שֶׁאֵין לָחוּשׁ שֶׁהָלְכוּ בַּבַּיִת וְנָגְעוּ בִּדְבָרִים הָרְחוֹקִים מִמְּקוֹמָם]. **מִשְׁנָה ד אִשָּׁה חָבֵר שֶׁהִנִּיחָה בְּבֵיתָהּ אִשָּׁה עִם הָאָרֶץ:** חָבֵר [שֶׁדִּינָהּ כְּבַעְלָהּ הֶחָבֵר] **שֶׁהִנִּיחָה** לְאִשָּׁה עַם הָאָרֶץ [שֶׁדִּינָהּ כְּבַעְלָהּ עַם הָאָרֶץ] כְּשֶׁהִיא **טוֹחֶנֶת** בָּרֵחַיִם **בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ,** אִם כְּשֶׁחָזְרָה **פָּסְקָה הָרֵחַיִם** - גָּמְרָה אִשָּׁה עַם הָאָרֶץ אֶת טְחִינָתָהּ, כָּל **הַנִּמְצָא בַּבַּיִת טָמֵא,** שֶׁמָּא הָלְכָה בַּבַּיִת וְנָגְעָה בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. אֲבָל אִם עֲדַיִן **לֹא פָסְקָה הָרֵחַיִם** - לֹא הִפְסִיקָה לִטְחֹן בָּרֵחַיִם, **אֵין טָמֵא אֶלָּא** מַה שֶּׁסְּבִיבוֹתֶיהָ, **עַד מָקוֹם שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִפְשֹׁט אֶת יָדָהּ וְלִגַּע** בּוֹ מִתּוֹךְ כְּדֵי הַטְּחִינָה, שֶׁכָּל עוֹד לֹא סִיְּמָה לִטְחֹן אֵינָהּ הוֹלֶכֶת וּמְמַשְׁמֶשֶׁת. **הָיוּ שְׁתַּיִם,** בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - אִם הִנִּיחָה בְּבֵיתָהּ שְׁתֵּי נְשׁוֹת עַמֵּי הָאָרֶץ טוֹחֲנוֹת, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין סִיְּמוּ אֶת הַטְּחִינָה וּבֵין שֶׁלֹּא סִיְּמוּהָ, כָּל הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָמֵא,**

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ח

שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁאַחַת טוֹחֶנֶת וְאַחַת מְשַׁמֶּשֶׁת - שֶׁבְּעוֹד הָאַחַת טוֹחֶנֶת מְמַשְׁמֶשֶׁת הַשְּׁנִיָּה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף בָּאֲפָנִים שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ לְטֻמְאָה, **אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהַן יְכוֹלִין** [-יְכוֹלוֹת] **לִפְשֹׁט** אֶת יָדָן **וְלִגַּע** מִמְּקוֹם הָרֻחַיִם: **מִשְׁנָה ה הַמַּנִּיחַ עַם הָאָרֶץ בְּבֵיתוֹ לְשָׁמְרוֹ:** חָבֵר הַמַּנִּיחַ עַם הָאָרֶץ לְבַדּוֹ **בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ** כְּדֵי **לְשָׁמְרוֹ, בִּזְמַן שֶׁהוּא** [-הַחָבֵר] **רוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין** מִן הַבַּיִת, וְאֵין חֲשָׁשׁ שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם טְמֵאִים אֶלָּא כָּל הַחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא טִמְּא עַם הָאָרֶץ אֶת אֲשֶׁר בַּבַּיִת, **הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים וּכְלֵי חֶרֶס הַפְּתוּחִים** וְכֵן שְׁאָר כֵּלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה, **טְמֵאִים,** שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶם עַם הָאָרֶץ. **אֲבָל הַמִּשְׁכָּבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת** - הַדְּבָרִים הָעֲשׂוּיִם לְמִשְׁכָּב אוֹ לְמוֹשָׁב, **וּכְלֵי חֶרֶס הַמְקֻפִּין צָמִיד פָּתִיל** - עִם מִכְסֶה מְהֻדָּק, **טְהוֹרִין.** שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה מֵעַם הָאָרֶץ, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ עֲלֵיהֶן טֻמְאָה כְּזַב אֶלָּא לְעִנְיַן מַגָּע, וְלֹא לְעִנְיַן מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְהֶסֵּט. **וְאִם הָחָבֵר אֵינוֹ רוֹאֶה לֹא אֶת הַנִּכְנָסִין וְלֹא אֶת הַיּוֹצְאִין** מֵהַבַּיִת, [גִּרְסַת הרע"ב: וַאֲפִלּוּ בְּאִפָּן שֶׁרוֹאֶה אֶת הָעוֹמְדִים בַּבַּיִת, אַךְ **לֹא אֶת הַיּוֹשְׁבִים,** וְיֵשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם טָמֵא וְהֶחָבֵר אֵינוֹ רוֹאֵהוּ], **אֲפִלּוּ** אִם הַשּׁוֹמֵר עִם הָאָרֶץ אֵינוֹ יָכוֹל לְלֶכֶת בְּרַגְלָיו **וּמוּבָל** עַל יְדֵי אֲחֵרִים, **וַאֲפִלּוּ** הָיָה **כָּפוּת** - קָשׁוּר, וְאֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁהָלַךְ בַּבַּיִת וְנָגַע בְּמַה שֶׁבְּתוֹכוֹ, **הַכֹּל טָמֵא,** וַאֲפִלּוּ הַמִּשְׁכָּבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת וּכְלֵי חֶרֶס הַמְקֻפִּין צָמִיד פָּתִיל, שֶׁכֵּן יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא נִכְנְסוּ לַבַּיִת נָכְרִי אוֹ אִשָּׁה נִדָּה שֶׁמְּטַמְּאִים בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְהֶסֵּט: **מִשְׁנָה ו בַּיִת שֶׁנִּכְנְסוּ אֵלָּיו גַּבָּאֵי הַמֶּלֶךְ אוֹ גַּנָּבִים:** **הַגַּבָּאִים** שֶׁל מֶלֶךְ הַמְמֻנִּים עַל גְּבִיַּת הַמִּסִּים **שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת** לָקַחַת מִיָּדוֹ מַשְׂכּוֹן, וְהֵם יִשְׂרְאֵלִים עַמֵּי הָאָרֶץ, כָּל **הַנִּמְצָא בַּבַּיִת טָמֵא,** שֶׁמָּא נָגְעוּ בּוֹ, וְאַף מַה שֶּׁנִּמְצָא בְּשְׁאָר חַדְרֵי הַבַּיִת טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁהֵם מְחֻפָּשִׂים בַּבַּיִת כֻּלּוֹ. וְאִם סָפֵק יֵשׁ בַּדָּבָר אִם נִכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, אֲזַי **אִם יֵשׁ עִמָּהֶן** [-עִם הַגַּבָּאִים] **גּוֹי** שֶׁמַּשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם שֶׁיִּבְדְּקוּ הֵיטֵב, הֲרֵי הֵם **נֶאֱמָנִים לוֹמַר לֹא נִכְנְסוּ** לְבַיִת זֶה [וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵין עִמָּהֶם גּוֹי שֶׁהֵם נֶאֱמָנִים, וְנִקְטָה הַמִּשְׁנָה אֹפֶן זֶה מִשּׁוּם הַדִּין הַבָּא שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ עִמָּהֶם גּוֹי]. **אֲבָל אֵין נֶאֱמָנִים לוֹמַר נִכְנְסוּ לַבַּיִת אֲבָל לֹא נָגְעוּ** בְּמַה שֶׁבְּתוֹכוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ עִמָּהֶם גּוֹי הַמַּשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם שֶׁיִּבְדְּקוּ יָפֶה וְהֵם מוֹדִים שֶׁנִּכְנְסוּ לַבַּיִת, וַדַּאי שֶׁמִּשְׁמְשׁוּ בְּמַה שֶׁבְּתוֹכוֹ. אֲבָל אִם אֵין עִמָּהֶם גּוֹי, נֶאֱמָנִים אַף לוֹמַר נִכְנְסוּ אֲבָל לֹא נָגְעוּ. **הַגַּבָּאִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, אֵין טָמֵא** מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ מַגָּעָם **אֶלָּא** הַנִּמְצָא **בְּמָקוֹם רַגְלֵי הַגַּבָּאִים** - בַּחֶדֶר שֶׁבּוֹ נִרְאוּ הַגַּבָּאִים, אַךְ לֹא בְּשְׁאָר הַבַּיִת, שֶׁחוֹשְׁשִׁים לְהֹלֶךְ בְּכָל הַבַּיִת שֶׁמָּא נִמְצְאוּ שָׁם בְּנֵי אָדָם. **וּמָה הֵן מְטַמְּאִין** - וְאֶלּוּ דְּבָרִים טְמֵאִים מֵחֲמָתָם, **הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים וּכְלֵי חֶרֶס הַפְּתוּחִין** וּשְׁאָר כֵּלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה שֶׁנָּגְעוּ בָּהֶם גַּבָּאֵי הַמֶּלֶךְ, **אֲבָל הַמִּשְׁכָּבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת וּכְלֵי חֶרֶס הַמְקֻפִּין צָמִיד פָּתִיל, טְהוֹרִים,** שֶׁאֵין עַם הָאָרֶץ מְטַמֵּא בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְהֶסֵּט כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ה). **אִם יֵשׁ עִמָּהֶם** [-עִם הַגַּבָּאִים] **גּוֹי** הַמְטַמֵּא מִדְּרַבָּנָן כְּזָב **אוֹ אִשָּׁה** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִכְנְסוּ לַבַּיִת נָכְרִי אוֹ אִשָּׁה נִדָּה שֶׁמְּטַמְּאִים בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְהֶסֵּט: **מִשְׁנָה ז הַנִּיחַ בִּגְדָיו בְּחַלּוֹן בֵּית הַמֶּרְחָץ:** **הַמַּנִּיחַ אֶת כֵּלָיו בְּחַלּוֹן שֶׁל אוּדְיָארִין** - שֶׁל הַבַּלָּנִים בַּעֲלֵי בָּתֵּי הַמֶּרְחָץ, שֶׁבְּכֹתֶל הַמֶּרְחָץ יֵשׁ שְׁקָעִים [-חַלּוֹנוֹת] לְהַנָּחַת בִּגְדֵי הָרוֹחֲצִים, וּלְכָל חַלּוֹן יֵשׁ דֶּלֶת, **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה טָהֵר** אֶת הַבְּגָדִים, לְפִי שֶׁאֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁאָדָם טָמֵא נָגַע בָּהֶם כֵּיוָן שֶׁהַדֶּלֶת סְגוּרָה וְאִם יִפְתָּחֶנָּה יֵרָאֶה כְּנֶגֶד. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הַבְּגָדִים טְמֵאִים מֵחֲמַת שֶׁנָּגַע בָּהֶם עַם הָאָרֶץ, **עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ** הַבַּלָּן **אֶת** הַמַּפְתֵּחַ לְנְעֹל אֶת דֶּלֶת הַחַלּוֹן, וְנָעַל, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֲפִלּוּ אִם הִפְקִיד אֶת הַמַּפְתֵּחַ אֵצֶל הַבַּלָּן

המבוארות

עַם הָאָרֶץ אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנָּגַע בַּבְּגָדִים [שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלָּא אֶת שְׁמִירַת הַמַּפְתֵּחַ, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א)], **אוֹ** בְּאֹפֶן שֶׁעָשָׂה עַל הַדֶּלֶת **חוֹתָם** שֶׁל טִיט, **אוֹ עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה סִימָן** אַחֵר לְהָכֵר שֶׁלֹּא יִפְתָּחוּהָ. **הַמַּנִּיחַ כֵּלָיו מִגַּת לְגַת:** כֹּהֵן **הַמַּנִּיחַ אֶת כֵּלָיו** אֵצֶל עַם הָאָרֶץ אַחֲרֵי שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה **מִגַּת זוֹ** - מֵהַיַּיִן שֶׁל דְּרִיכַת הָעֲנָבִים בְּשָׁנָה זוֹ, וּמַנִּיחָם שָׁם **לַגַּת הַבָּאָה** - עַד דְּרִיכַת הָעֲנָבִים בַּשָּׁנָה הַבָּאָה, כְּדֵי לָקַחַת מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה בַּשָּׁנָה הַבָּאָה, **כֵּלָיו טְהוֹרִין,** כִּי עִם הָאָרֶץ נִזְהָר מִלָּגַעַת וּלְטַמֵּא אֶת כֵּלָיו שֶׁל הַכֹּהֵן. **וּבְיִשְׂרָאֵל** - וְאִם יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹמֵר עַל חֵלָיו בְּטָהֳרָה הוּא שֶׁהִנִּיחַ אֶת כֵּלָיו אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, אֵין עִם הָאָרֶץ נִזְהָר כָּל כָּךְ וְיֵשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁנָּגַע בָּהֶם וְטִמְּאָם, **עַד שֶׁיֹּאמַר** הַמַּפְקִיד **בִּלְבִּי הָיָה לְשָׁמְרָם,** וְלֹא הִסַּחְתִּי דַּעְתִּי מֵהֶם: **מִשְׁנָה ח כֹּהֵן שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵאֲכִילַת תְּרוּמָה אוֹ נִזְהַר מִטֻּמְאָה:** **מִי** - כֹּהֵן **שֶׁהָיָה טָהוֹר לַאֲכִילַת תְּרוּמָה, וְהִסִּיעַ אֶת לִבּוֹ** - וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ **מִלֶּאֱכֹל** תְּרוּמָה, אַךְ עֲדַיִן נִזְהָר מִלְּהִטָּמֵא, **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר** וּמַתִּירוֹ בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה, כֵּיוָן **שֶׁדַּרְכָּן** בְּנֵי אָדָם **טְמֵאִין** לִהְיוֹת **פּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ** כְּדֵי שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּהוּ, כֵּיוָן שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁהוּא כֹּהֵן הָאוֹכֵל תְּרוּמָה [וְאֵינָם יוֹדְעִים שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִלֶּאֱכֹל בָּהּ]. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים,** שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמָא כֵּיוָן שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵאֲכִילָתָהּ. וְאִם **הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהִסִּיעַ אֶת לִבּוֹ מִלֶּאֱכֹל** תְּרוּמָה, **אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ יָדַי,** כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁמַר לֶאֱכֹל חֻלִּין בְּטָהֳרָה, מִכָּל מָקוֹם יָדָיו **טְמֵאוֹת** לְעִנְיַן תְּרוּמָה וּטְעוּנוֹת נְטִילָה, מִכֵּיוָן **שֶׁהַיָּדַיִם עַסְקָנִיּוֹת,** וּמָצוּי שֶׁיִּגַּע בְּיָדָיו בִּמְקוֹם הַטִּנּוֹפֶת בְּלִי שִׂימַת לֵב, וְהִצְרִיכוּ חֲכָמִים נְטִילַת יָדַיִם בְּאֹפֶן זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגַּע בַּתְּרוּמָה בְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת: **מִשְׁנָה ט אֵשֶׁת חָבֵר שֶׁמֵּתָה עַם הָאָרֶץ עוֹמֶד לְיַד טָהֳרוֹתֶיהָ:** **הָאִשָּׁה** [-אֵשֶׁת חָבֵר] **שֶׁנִּכְנְסָה** לְתוֹךְ בֵּיתָהּ **לְהוֹצִיא פַּת לְעָנִי,** וְיִתְּכֵן שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ, **וְיָצְאַת וּמְצָאתּוּ עוֹמֵד בְּצַד כִּכָּרוֹת** שֶׁלָּהּ שֶׁהֵן **שֶׁל תְּרוּמָה, וְכֵן הָאִשָּׁה** [-אֵשֶׁת חָבֵר] **שֶׁיָּצְאַת וּמָצְאַת אֶת חֲבֶרְתָּהּ** שֶׁהִיא אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ, **חוֹתָהּ גְּחָלִים תַּחַת הַקְּדֵרָה** שֶׁל אֵשֶׁת הֶחָבֵר וּבָהּ תַּבְשִׁיל **שֶׁל תְּרוּמָה, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** אֶת הַכִּכָּרוֹת וְהַקְּדֵרָה, שֶׁמָּא נָגַע הֶעָנִי בַּכִּכָּרוֹת וְאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ אֵין עִם הָאָרֶץ נִזְהָר כָּל כָּךְ וְיֵשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁנָּגַע בָּהֶם וְטִמְּאָם, **עַד שֶׁיֹּאמַר** הַמַּפְקִיד **בִּלְבִּי הָיָה לְשָׁמְרָם,** וְלֹא הִסַּחְתִּי דַּעְתִּי מֵהֶם: **מִשְׁנָה ח כֹּהֵן שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵאֲכִילַת תְּרוּמָה אוֹ נִזְהַר מִטֻּמְאָה:** **מִי** - כֹּהֵן **שֶׁהָיָה טָהוֹר לַאֲכִילַת תְּרוּמָה, וְהִסִּיעַ אֶת לִבּוֹ** - וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ **מִלֶּאֱכֹל** תְּרוּמָה, אַךְ עֲדַיִן נִזְהָר מִלְּהִטָּמֵא, **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר** וּמַתִּירוֹ בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה, כֵּיוָן **שֶׁדַּרְכָּן** בְּנֵי אָדָם **טְמֵאִין** לִהְיוֹת **פּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ** כְּדֵי שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּהוּ, כֵּיוָן שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁהוּא כֹּהֵן הָאוֹכֵל תְּרוּמָה [וְאֵינָם יוֹדְעִים שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵאֲכִילָתָהּ בָּהּ]. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִים,** שֶׁיֵּשׁ לַחֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמָא כֵּיוָן שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵאֲכִילָתָהּ. וְאִם **הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהִסִּיעַ אֶת לִבּוֹ מִלֶּאֱכֹל** תְּרוּמָה, **אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ יָדַי,** כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁמַר לֶאֱכֹל חֻלִּין בְּטָהֳרָה, מִכָּל מָקוֹם יָדָיו **טְמֵאוֹת** לְעִנְיַן תְּרוּמָה וּטְעוּנוֹת נְטִילָה, מִכֵּיוָן **שֶׁהַיָּדַיִם עַסְקָנִיּוֹת,** וּמָצוּי שֶׁיִּגַּע בְּיָדָיו בִּמְקוֹם הַטִּנּוֹפֶת בְּלִי שִׂימַת לֵב, וְהִצְרִיכוּ חֲכָמִים נְטִילַת יָדַיִם בְּאֹפֶן זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגַּע בַּתְּרוּמָה בְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת: **מִשְׁנָה ט אֵשֶׁת חָבֵר שֶׁמֵּתָה עַם הָאָרֶץ עוֹמֶד לְיַד טָהֳרוֹתֶיהָ:** **הָאִשָּׁה** [-אֵשֶׁת חָבֵר] **שֶׁנִּכְנְסָה** לְתוֹךְ בֵּיתָהּ **לְהוֹצִיא פַּת לְעָנִי,** וְיִתְּכֵן שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ, **וְיָצְאַת וּמְצָאתּוּ עוֹמֵד בְּצַד כִּכָּרוֹת** שֶׁלָּהּ שֶׁהֵן **שֶׁל תְּרוּמָה, וְכֵן הָאִשָּׁה** [-אֵשֶׁת חָבֵר] **שֶׁיָּצְאַת וּמָצְאַת אֶת חֲבֶרְתָּהּ** שֶׁהִיא אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ, **חוֹתָהּ גְּחָלִים תַּחַת הַקְּדֵרָה** שֶׁל אֵשֶׁת הֶחָבֵר וּבָהּ תַּבְשִׁיל **שֶׁל תְּרוּמָה, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא** אֶת הַכִּכָּרוֹת וְהַקְּדֵרָה, שֶׁמָּא נָגַע הֶעָנִי בַּכִּכָּרוֹת וְאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ בַּתַּבְשִׁיל שֶׁבַּקְּדֵרָה. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** שֶׁלְּדַעְתָּם אֵין לָחוּשׁ שֶׁנָּגְעוּ בִּכְכָּרוֹת וּבִקְדֵרָה שֶׁאֵינָם שֶׁלָּהֶם. **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּילָא, וְכִי מִפְּנֵי מָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** מִפְּנֵי מָה נָחְלַק רַבִּי עֲקִיבָא עַל חֲכָמִים בְּדָבָר זֶה, אֵין זֹאת אֶלָּא **מִפְּנֵי שֶׁהַנְּשִׁים גַּרְגְּרָנִיּוֹת** [-תְּאֵבוֹת לְמַאֲכָל] הֵן, וְעַל כֵּן סוֹבֵר רַבִּי עֲקִיבָא **שֶׁהִיא חֲשׁוּדָה לְגַלּוֹת אֶת הַקְּדֵרָה שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ, לֵידַע מָה הִיא מְבַשֶּׁלֶת,** וְאִם יְכַשֵּׁר הַתַּבְשִׁיל בְּעֵינֶיהָ תִּטְעַם מִמֶּנּוּ. וְכֵיוָן שֶׁזֶּה טָעַמּוֹ, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁלֹּא נָחְלַק אֶלָּא בְּאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ הַחוֹתָה גֶּחָלִים וְלֹא בְּעָנִי הָעוֹמֵד בְּצַד הַכִּכָּרוֹת:

פֶּרֶק ח

הָמַּשְׁךְ דִּינֵי טֻמְאַת עַם הָאָרֶץ וַחֲשָׁשׁ טֻמְאָה בְּדָבָר שֶׁהָיָה תַּחַת רְשׁוּתוֹ, גָּדֵר מֵאֳכָל לְגַבֵּי טֻמְאַת אֳכָלִים, דִּין אֲחוֹרֵי כְּלִי שֶׁנִּטְמָא מִמַּשְׁקִים טְמֵאִים, וְדִין צֵרוּף אֳכָלִים וּמַשְׁקִים:

פרק ח א חָבֵר שֶׁהִשְׁאִיר כֵּלָיו בְּחָצֵר הַמְשֻׁתֶּפֶת לוֹ וּלְעַם הָאָרֶץ: חָבֵר הַדָּר **עִם עַם הָאָרֶץ בֶּחָצֵר, וְשָׁכַח כֵּלִים בֶּחָצֵר, אֲפִלּוּ** חֲבִיּוֹת מְקֻפּוֹת **צָמִיד פָּתִיל, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין,** שֶׁמָּא הֵסִיטָה אוֹתָם אִשְׁתּוֹ הַנִּדָּה שֶׁל עַם הָאָרֶץ. **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר בְּתַנּוּר** הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע **בִּזְמַן שֶׁהוּא מֻקָּף צָמִיד פָּתִיל,** שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לַהֲסִיטוֹ. [וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא גָּזְרוּ בְּתַנּוּר מְחֻבָּר אַטּוּ שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר, וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה לֹא גָּזְרוּ]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף הַתַּנּוּר טָמֵא** כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא, **עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שְׁתּוֹחֵם אֶת מְקוֹם הַתַּנּוּר לְשֵׁם רְשׁוּתוֹ, נִזְהָרִים עַם הָאָרֶץ וְאִשְׁתּוֹ מִלְּהַכְנִיס לְשָׁם:

משניות

מִשְׁנָה ב כֵּלִים וּבְגָדִים הַמְּפֻקָּדִים אֵצֶל עַם הָאָרֶץ: חָבֵר הַמַּפְקִיד כֵּלִים אֵצֶל עַם הָאָרֶץ, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִים טְמֵא מֵת** וּטְעוּנִים הַזָּאָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַשְּׁבִיעִי וְטְבִילָה, שֶׁמָּא נִטְמְאוּ מִמֵּת, וְכֵלִים הָעֲשׂוּיִם לְמִשְׁכָּב וּלְמוֹשָׁב, **טְמֵאִין** גַּם **טְמֵאֵת מִדְרָס,** שֶׁמָּא יָשְׁבָה עֲלֵיהֶם אִשָּׁה עִם הָאָרֶץ כְּשֶׁהִיא נִדָּה, וּמְטַמְּאִים אֶת הָאָדָם הַיּוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם אַף כְּשֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶם. וְאִם עִם הָאָרֶץ **מַכִּירוֹ** [-אֶת הֶחָבֵר] **שֶׁהוּא** כֹּהֵן הָאוֹכֵל **בִּתְרוּמָה,** הַכֵּלִים **טְהוֹרִין מִטְּמְאַת טְמֵא מֵת,** שֶׁוַּדַּאי נִזְהַר הָעָם הָאָרֶץ שֶׁלֹּא יִטַּמְּאוּ מִטְּמְאַת מֵת כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁיל אֶת הַכֹּהֵן בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה בְּטָמְאָה, **אֲבָל** הַכֵּלִים הָעֲשׂוּיִם לְמִדְרָס **טְמֵאִין מִדְרָס** אַף בְּאֹפֶן זֶה, כֵּיוָן שֶׁאֵין עַם הָאָרֶץ יוֹדֵעַ לְהִזָּהֵר מִטְּמְאַת נְדָּה שֶׁל אִשְׁתּוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם** הֶחָבֵר **מָסַר לוֹ תֵּבָה** נְעוּלָה **מְלֵאָה בְּגָדִים, בִּזְמַן שֶׁהִיא רוֹצֶצֶת** - דּוֹחֶקֶת אֶת הַבְּגָדִים, שֶׁהִיא מְלֵאָה בִּבְגָדִים עַד לְמַעְלָה, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין מִדְרָס,** שֶׁיֵּשׁ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁאִשְׁתּוֹ יָשְׁבָה אוֹ נִשְׁעֲנָה עַל הַתֵּבָה וְהַכְּפוּי דּוֹחֵק עַל הַבְּגָדִים שֶׁבְּתוֹךְ הַתֵּבָה. אֲבָל **אִם הַתֵּבָה אֵינָהּ רוֹצֶצֶת** [-דּוֹחֶקֶת] אֶת הַבְּגָדִים, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין** רַק **מִדָּף** - טָמְאָה קַלָּה שֶׁל רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה ['מַדָּף' הוּא דָּבָר קַל, כְּמוֹ (ויקרא כו לו) 'קוֹל עָלֶה נִדָּף'] וְלֹא טְמֵאֵת מִדְרָס חֲמוּרָה שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה, וְחוֹשְׁשִׁים לְטֻמְאָה זוֹ **אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּפְתֵּחַ בְּיַד הַבְּעָלִים** וּבְוַדַּאי לֹא נִפְתְּחָה הַתֵּבָה, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לַחוּשׁ לְהֶסֵּט הַתֵּבָה כְּלַהּ עַל יְדֵי עַם הָאָרֶץ אוֹ אִשְׁתּוֹ, וְהַנִּטְמָא בְּהֶסֵּט הֲרֵי הוּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה:

מִשְׁנָה ג דָּבָר שֶׁנֶּאֱבַד וְנִמְצָא: הַמְאַבֵּד דָּבָר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים **בַּיּוֹם וּמְצָאוֹ** אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, **טָהוֹר,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנָּגַע בּוֹ אָדָם טָמֵא, כִּי אִלּוּ הָיָה מוֹצְאוֹ הָיָה נוֹטְלוֹ עִמּוֹ כְּדֶרֶךְ מוֹצְאֵי אֲבֵדָה. וְאִם אִבְּדוֹ **בַּיּוֹם וּמְצָאוֹ בַּלַּיְלָה,** אוֹ שֶׁאִבְּדוֹ **בַּלַּיְלָה וּמְצָאוֹ בַּיּוֹם** שֶׁלְּאַחֲרָיו, אוֹ שֶׁאִבְּדוֹ **בַּיּוֹם וּמְצָאוֹ** אוֹתוֹ **בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו,** הֲרֵי הוּא **טָמֵא. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו הַלַּיְלָה אוֹ מִקְצָתוֹ** כְּשֶׁהוּא אָבוּד, **טָמֵא,** שֶׁבִּזְמַן זֶה יֵשׁ לַחוּשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ אָדָם טָמֵא וְטִמְּאוֹ, וְלֹא לָקְחוֹ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא רָאָהוּ בַּלַּיְלָה. [וְאִם אָבַד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, סְפֵקוֹ טָמֵא אֲפִלּוּ כְּשֶׁנֶּאֱבַד וְנִמְצָא בּוֹ בַּיּוֹם]. **שָׁטַח כֵּלִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּבִרְשׁוּת הַיָּחִיד: הַשּׁוֹטֵחַ כֵּלִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, טְהוֹרִין,** שֶׁהָרַבִּים נִזְהָרִים שֶׁלֹּא לִדְרֹךְ עֲלֵיהֶם. וְאִם שְׁטָחָם **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, טְמֵאִין,** שֶׁאַף שֶׁהָרַבִּים נִזְהָרִים עֲדַיִן יֵשׁ לַחוּשׁ שֶׁמָּא נָכְרִי אוֹ עַם הָאָרֶץ אֶחָד נָגַע בָּהֶם, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. **וְאִם הָיָה מְשַׁמְּרָן** שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהֶם אָדָם, אֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶם אֶחָד בְּלִי שֶׁהַשּׁוֹמֵר שָׁם לֵב, אֶלָּא הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִים** אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְאִם **נִפְלוּ** כֻּלָּן לִמְקוֹם אַחֵר **וְהָלַךְ לְהַבִּיאָן** וּבֵינְתַיִם נֶעֶלְמוּ הַכֵּלִים מֵעֵינָיו, **טְמֵאִים,** שֶׁמָּא בְּזִמַּן הַנְּפִילָה נָגַע בָּהֶם אָדָם טָמֵא. **דְּלִי שֶׁל חָבֵר שֶׁנָּפַל לְבוֹר שֶׁל עַם הָאָרֶץ:** חָבֵר שֶׁנָּפַל דָּלְיוֹ לְתוֹךְ בּוֹרוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ, **וְהָלַךְ** הֶחָבֵר **לְהָבִיא בַּמָּה** [-כְּלֵי שֶׁעַל יָדוֹ] **יַעֲלֶנּוּ** מֵהַבּוֹר, הַדְּלִי **טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהַנַּח בִּרְשׁוּת עַם הָאָרֶץ שָׁעָה אֶחָת,** וְכָל כְּלֵי שֶׁהָיָה בִּרְשׁוּת עַם הָאָרֶץ גָּזְרוּ עָלָיו חֲכָמִים טֻמְאַת מַת (לעיל מ"ב): **מִשְׁנָה ד בַּיִת שֶׁיָּצְאוּ בְעָלָיו מִמֶּנּוּ: הַמַּנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ פָּתוּחַ וְחָזַר וּמְצָאוֹ פָּתוּחַ,** אוֹ שֶׁהִנִּיחוֹ **נָעוּל וּמְצָאוֹ נָעוּל,** אוֹ שֶׁהִנִּיחוֹ **פָּתוּחַ וּמְצָאוֹ נָעוּל, טָהוֹר** כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁנִּכְנַס לְשָׁם עַם הָאָרֶץ בְּלִי רְשׁוּת. אֲבָל אִם הִנִּיחוֹ **נָעוּל וּמְצָאוֹ פָּתוּחַ** וְלֹא נִגְנַב מִמֶּנּוּ כְּלוּם, **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא** אֶת מַה שֶּׁבַּבַּיִת, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּכְנְסוּ הַגַּנָּבִים וְנָגְעוּ בַּדְּבָרִים שֶׁבַּבַּיִת. **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא נִגְנַב דָּבָר נוֹקְטִים **שֶׁהָיוּ גַּנָּבִים** שָׁפְתָחוּ אֶת הַבַּיִת **וְנִמְלְכוּ וְהָלְכוּ לָהֶן** וְלֹא נִכְנְסוּ לְתוֹכוֹ: **מִשְׁנָה ה אִשָּׁה עִם הָאָרֶץ שֶׁנִּכְנְסָה לְבֵית חָבֵר:** אִשָּׁה עִם הָאָרֶץ **שֶׁנִּכְנְסָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חָבֵר** לְלֹא רְשׁוּתוֹ, כְּדֵי **לְהוֹצִיא** מִשָּׁם אֶת **בְּנוֹ (אוֹ בִּתּוֹ) אוֹ בְּהֶמְתּוֹ לְצָרְכִּי** בַּעַל הַבַּיִת, כָּל הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת טָהוֹר,** וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁנִּגְּעָה בִּדְבָרִים **שֶׁבַּבַּיִת, מִפְּנֵי שֶׁנִּכְנְסָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת,** וְלָכֵן אַף שֶׁנִּכְנְסָה לְצֹרֶךְ בַּעַל הַבַּיִת הִיא מְמַהֶרֶת לָצֵאת כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּרָאֶה כְּגַנָּב: **מִשְׁנָה ו שֵׁם אֹכֶל לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה:** כְּלָל אָמְרוּ **בִּטְהָרוֹת, כָּל** דָּבָר **הַמְיֻחָד** - שָׁעוֹמֵד מִסְּתָמָא **לְאֹכֶל אָדָם,** רָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאִם

מסכת טהרות פרק ח

קִבֵּל טֻמְאָה נִשְׁאַר **טָמֵא** אַף אִם הִתְקַלְקֵל וְאֵינוֹ רָאוּי עוֹד לַאֲכִילַת אָדָם, **עַד שֶׁיִּפָּסֵל מֵאֹכֶל** [-מֵאֲכִילַת] **הַכֶּלֶב,** שֶׁאָז בָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם אֹכֶל לְגַמְרֵי. **וְכֹל שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד בְּסְתָמָא לְאֹכֶל אָדָם, טָהוֹר** - אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, **עַד שֶׁיְּיֻחַד נוּ לַאֲכִילַת אָדָם,** וְאַף שֶׁבָּרִישָׁא מִבְּאָר שֶׁדַּי שֶׁאֵינוֹ נִפְסָל מֵאֲכִילַת אָדָם כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר טֻמְאָתוֹ, וְאִלּוּ בַּסֵּיפָא מִבְּאָר שֶׁרַק כְּשֶׁהוּא מְיֻחָד לַאֲכִילַת אָדָם הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, טַעַם הַדָּבָר לְפִי שֶׁיֵּשׁ הֶבְדֵּל בֵּין הַפְקָעַת טֻמְאָה שֶׁבָּבָר חָלָה, לִמְנִיעַת חֲלוּת הַטֻּמְאָה מִלְּכַתְּחִלָּה. **כֵּיצַד** צָרִיךְ לְיַחֵד לַאֲכִילָה, כְּגוֹן **גּוֹזָל** חַי **שֶׁנָּפַל לַגַּת** - לִמְקוֹם דְּרִיכַת הָעֲנָבִים וְטָבַע בַּיַּיִן וּמֵת, וְנִמְאַס הַגּוֹזָל מֵאֲכִילָה מֵחֲמַת הַגַּת, **וְחִשֵּׁב עָלָיו לְהַעֲלוֹתוֹ** לְצָרְכִּי אֲכִילַת **נָכְרִי,** הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** כֵּיוָן שֶׁיִּחֵדוֹ לַאֲכִילַת אָדָם. אֲבָל אִם חִשֵּׁב לְהַעֲלוֹתוֹ לַאֲכִילַת **כֶּלֶב,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר** - אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁפְּתָמוֹ אֵינוֹ עוֹמֵד לַאֲכִילַת אָדָם [וּמִשְּׁנָתֵנוּ בַּכְּרָכִים שֶׁנִּבְלַת עוֹף טָהוֹר עוֹמֶדֶת שָׁם לַאֲכִילָה (עוקצין פ"ג מ"ג), אֲבָל כֵּיוָן שֶׁגּוֹזָל זֶה נִמְאַס בַּגַּת אֵינוֹ עוֹמֵד לַאֲכִילָה אַף בַּכְּרָכִים]. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַמֵּא** גּוֹזָל זֶה בְּכָל נִבְלַת עוֹף טָהוֹר בַּכְּרָכִים [אֲבָל בַּכְּפָרִים נִבְלַת עוֹף טָהוֹר אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לַאֲכִילָה כָּל כָּךְ, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאַת אֳכָלִים אֶלָּא אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ לַאֲכִילַת אָדָם]. אִם **חִשֵּׁב עָלָיו** - עַל גּוֹזָל זֶה, **חֵרֵשׂ שׁוֹטֶה וְקָטָן,** לְהַעֲלוֹתוֹ לַאֲכִילַת נָכְרִי, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר** - אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה מֵחֲמַת מַחֲשַׁבְתָּם, לְדַעַת חֲכָמִים שֶׁצָּרִיךְ לְיַחֵדוֹ לַאֲכִילַת אָדָם. אֲבָל **אִם הֶעֱלוּהוּ** הַחֵרֵשׁ הַשּׁוֹטֶה וְהַקָּטָן מֵהַגַּת בְּפֹעַל לְצָרְכִּי אֲכִילַת נָכְרִי, הֲרֵי הוּא **טָמֵא** - רָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִים. מִכַּיוָן **שֶׁיֵּשׁ לָהֶן** [-לַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן] **מַעֲשֶׂה** - שֶׁיְּכוֹלִים לְיַחֵד דָּבָר לְתַכְלִיתוֹ עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה שֶׁנִּפְרֶת בּוֹ מַחֲשַׁבְתָּם, **וְאֵין לָהֶן מַחֲשָׁבָה** - אַף בְּמַחֲשָׁבָה לְבַד אֵין בְּכֹחָם לְהַחִיל עֲלֵיהֶם תּוֹרַת קַבָּלַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ז טֻמְאַת כְּלֵי שֶׁנִּטְמָא מֵאֲחוֹרָיו מְמַשְׁקִים:** אֲחוֹרֵי כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ - כֵּלִים שֶׁנִּגְּעוּ בַּצַּד הַחִיצוֹנִי שֶׁלָּהֶם **בְּמַשְׁקִים** טְמֵאִים שֶׁטָּמְאָתָם מִדְּרַבָּנָן, שֶׁכְּשֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקִים מְטַמְּאִים כְּלִי, גָּזְרוּ שֶׁאִם נָגְעוּ בּוֹ רַק מֵאֲחוֹרָיו אֵין תּוֹכוֹ טָמֵא, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מְטַמְּאִין אֶת הַמַּשְׁקִין** הַנּוֹגְעִים בָּהֶם וְהֵם נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, אֲפִלּוּ הֵם מַשְׁקִים שֶׁל חֻלִּין, **וְאֵין** אֲחוֹרֵי הַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ **פּוֹסְלִין אֶת הָאֳכָלִין** הַנּוֹגְעִים בָּהֶם, אֲפִלּוּ הֵם תְּרוּמָה, אֶלָּא הֵם טְהוֹרִים לְגַמְרֵי. שֶׁכָּל טֻמְאַת הַכְּלִי אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְלֹא הֶחְמִירוּ בָּהּ אֶלָּא לְטֻמְאַת מַשְׁקִים שֶׁהֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה בְּנָקֵל יוֹתֵר מֵאֳכָלִים [שֶׁאֹכֶל צָרִיךְ הֶכְשֵׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן מַשְׁקָה]. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** אֲחוֹרֵי כֵּלִים אֵלּוּ **מְטַמְּאִין אֶת הַמַּשְׁקִין** שֶׁל חֻלִּין, וְאַף **פּוֹסְלִין אֶת הָאֳכָלִין** שֶׁל תְּרוּמָה בְּמַגָּעָם, שֶׁכֵּן יֵשׁ לִלְמֹד בְּקַל וָחֹמֶר, מַה טְּבוּל יוֹם שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא מַשְׁקִים אַף עַל פִּי כֵן פּוֹסֵל אֳכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה מִן הַתּוֹרָה [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב ז) 'וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר, וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים', וְקָדָשִׁים' אֵלּוּ הֵם תְּרוּמָה], כָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֲחוֹרֵי כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ מִמַּשְׁקִים שֶׁהֵם מְטַמְּאִים מַשְׁקִים שֶׁיִּפְסְלוּ גַּם אֳכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה. וְאִלּוּ לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֵין לִלְמֹד קַל וָחֹמֶר זֶה, כֵּיוָן שֶׁטֻּמְאַת אֲחוֹרֵי כֵּלִים הִיא מִדְּרַבָּנָן וְאִלּוּ טֻמְאַת טְבוּל יוֹם הִיא מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין לְדוּן דִּין דְּרַבָּנָן מִדִּין דְּאוֹרַיְיתָא בְּקַל וָחֹמֶר. [וְאִם נִטְמָא תּוֹךְ הַכְּלִי בְּמַשְׁקִים, כֻּלּוֹ טָמֵא, וּבְאֹפֶן זֶה מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהוּא פּוֹסֵל אַף אֳכָלִי תְּרוּמָה]. **שִׁמְעוֹן אֲחִי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ** - לֹא כִּדְבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאֲחוֹרֵי הַכְּלִי מְטַמְּאִים אֳכָלִי תְּרוּמָה, וְלֹא כִּדְבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהֵם מְטַמְּאִים מַשְׁקִים חֻלִּין, **אֶלָּא** הֵם מְטַמְּאִים רַק מַשְׁקִים שֶׁל תְּרוּמָה, **וּמַשְׁקִין** אֵלּוּ **שֶׁנִּטְמְאוּ בַּאֲחוֹרֵי הַכֵּלִים** נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה **וּמְטַמְּאִין אֶחָד** - אֹכֶל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם נַעֲשֶׂה שְׁנֵי לְטֻמְאָה, **וּפוֹסְלִין אֶחָד** - וְאֹכֶל זֶה אִם יִגַּע בְּאֹכֶל נוֹסָף פּוֹסְלוֹ וְעוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה [אַךְ אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא פָּסוּל, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא אֲחֵרִים, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה]. **וַהֲרֵי זֶה אוֹמֵר** - כְּבָיְכוֹל מַאֲכָל הַתְּרוּמָה אוֹמֵר לְמַשְׁקֶה הַתְּרוּמָה, **מְטַמְּאֵיךְ** [אֲחוֹרֵי הַכְּלִי] **לֹא טִמְּאוּנִי** - לֹא הָיָה בְּכֹחָם לְטַמֵּא אוֹתִי, שֶׁאֵין אֲחוֹרֵי הַכְּלִי מְטַמְּאִים אֶלָּא מַשְׁקִים, **וְאִלּוּ אַתָּה** שֶׁנִּטְמֵאתָ מֵאֲחוֹרֵי הַכֵּלִים **טִמֵּאתָנִי** [וְדָבָר

המבוארות

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ט

זֶה נָכוֹן גַּם לְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאֲחוֹרֵי הַכְּלִי מְטַמְּאִים רַק מַשְׁקִים וְלֹא אָכְלֵי תְּרוּמָה, אַךְ הַמַּשְׁקֶה עַצְמוֹ פּוֹסֵל אַף אֳכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה]: **מִשְׁנָה ח צֵרוּף אֳכָלִים לְכַבִּיצָה עַל יְדֵי מַשְׁקִים:** עַרְבָה - כְּלִי הַמְשַׁמֵּשׁ לְלִישַׁת בָּצֵק, שֶׁהִיא קְטַטְּפַרְס - מַנַּחַת בְּשִׁפּוּעַ כְּשֶׁצְּדָדָהּ הָאֶחָד גָּבוֹהַּ מֵהַשֵּׁנִי, וּבָהּ כַּמָּה חֲתִיכוֹת בָּצֵק, וְהַבָּצֵק שֶׁבְּלִילָתוֹ עָבָה נִמְצָא **מִלְמַעְלָן** - בְּחֶלְקָהּ הַגָּבוֹהַּ, וְהַבָּצֵק שֶׁבְּלִילָתוֹ רַכָּה וְהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **טוֹפֵחַ** [-יֵשׁ בּוֹ בְּכְדֵי לְהַרְטִיב אֲחֵרִים] נִמְצָא **מִלְמַטָּן** - בְּחֶלְקָהּ הַנָּמוּךְ, אֲזַי אִם יֵשׁ בָּעַרְבָה **שָׁלֹשׁ חֲתִיכוֹת בְּשִׁעוּר כְּבֵיצָה** בִּשְׁלָשְׁתָּם יַחַד, וְרַק הַתַּחְתּוֹנָה בְּלִילָתָהּ רַכָּה, **אֵינָן מִצְטָרְפוֹת** זוֹ לְזוֹ לְהַחְשִׁיבָם כְּגוּשׁ אֶחָד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁעוּר כְּבֵיצָה, שֶׁאַף שֶׁהֵם נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ אֵין חֲתִיכוֹת בָּצֵק נֶחְשָׁבוֹת כְּבָצֵק אֶחָד אֶלָּא כְּשֶׁהֵם נוֹשְׁכוֹת זוֹ מִזּוֹ (לעיל פ״א מ״ז). **וְאִם** הָיוּ בָּעַרְבָה רַק **שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת בָּצֵק, וְהַתַּחְתּוֹנָה בְּלִילָתָהּ רַכָּה, הֲרֵי הַמַּשְׁקֶה שֶׁבֵּינֵיהֶם מְחַבְּרָם, וְהֵן **מִצְטָרְפוֹת** לִשְׁעוּר כְּבֵיצָה וְהַמַּשְׁקֶה שֶׁבָּעַרְבָה נִטְמָא, וְכֵיוָן שֶׁנִּטְמָא הַמַּשְׁקֶה הֲרֵי הוּא חוֹזֵר וּמְטַמֵּא אֶת הָעַרְבָה כְּתַקָּנַת חֲכָמִים שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים מְטַמְּאִים כֵּלִים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת בָּצֵק, **אֵינָן מִצְטָרְפוֹת** מֵחֲמַת הַמַּשְׁקֶה שֶׁבֵּינֵיהֶם, שֶׁאֵין מַשְׁקֶה מִצָּרָךְ אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ [-אַשְׁבָּרָן] וְלֹא כְּשֶׁהוּא בְּמָקוֹם מִשָּׁפָע [-קָטַטְּפַרְס]. **אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ** הַחֲתִיכוֹת מְהֻדָּקוֹת זוֹ לָזוֹ עַד שֶׁהֵן **רוֹצְצוֹת** [-דּוֹחֲקוֹת] אֶת **הַמַּשְׁקֶה** שֶׁבֵּינֵיהֶן, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַמַּשְׁקֶה עוֹמֵד וְהֲרֵי הוּא בְּאַשְׁבָּרָן וְהוּא מְצָרְפָן. **וְאִם** הָעַרְבָה אֵינָהּ מְשֻׁפַּעַת **וְהָיָה** בָּהּ **מַשְׁקֶה עוֹמֵד** בֵּין חֲתִיכוֹת הַבָּצֵק, **אֲפִלּוּ** הָיָה הַבָּצֵק מְפֹרָר **כְּעֵין** גְּרִגְרֵי **הַחַרְדָּל, מִצְטָרֵף** כָּל הַבָּצֵק לִשְׁעוּר כְּבֵיצָה מִכֹּחַ הַמַּשְׁקֶה שֶׁבֵּינֵיהֶם. **רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר,** אֵין מַשְׁקֶה מִצָּרֵף אֶלָּא חֲתִיכוֹת אֹכֶל גְּדוֹלוֹת, אֲבָל **אֹכֶל פָּרוּד** - הַמִּתְחַלֵּק לְפֵרוּרִים דַּקִּים, **אֵינוֹ מִצְטָרֵף: מִשְׁנָה ט חִבּוּר בֵּין מַשְׁקִים:** מַקֵּל **שֶׁהִיא מְלֵאָה** מִקְּבִיבָהּ **מַשְׁקִין** [-מַיִם] **טְמֵאִין, כֵּיוָן שֶׁהִשִּׁיקָהּ לְמִקְוֶה** - שֶׁהִטְבִּיל אֲפִלּוּ קְצֵה אֶחָד בִּלְבַד שֶׁל הַמַּקֵּל לַמִּקְוֶה, **טְהוֹרָה** - כָּל הַמַּיִם שֶׁעָלֶיהָ נֶחְשָׁבִים מְחֻבָּרִים לְמֵי הַמִּקְוֶה וְנִטְהֲרוּ, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ חִבּוּר מַיִם בְּקָטַטְּפַרְס [-מְקוֹם מִדְרוֹן] נֶחְשָׁב לְחִבּוּר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין הַמַּיִם נִטְהָרִים **עַד שֶׁיִּטְבִּיל אֶת כֻּלָּהּ,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם קָטַטְּפַרְס אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחִבּוּר. **הַנִּצּוֹק** - קִלּוּחַ מַשְׁקִים מִלְמַעְלָה לְמַטָּה בָּאֲוִיר [כְּגוֹן שֶׁמְּעָרָה מִכְּלִי לִכְלִי], **וְהַקָּטַטְּפַרְס** - מַשְׁקִים הַיּוֹרְדִים בְּמִדְרוֹן, **וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ** - שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לַחְלוּחִית לְהַרְטִיב אֲחֵרִים הַנּוֹגְעִים בּוֹ, אַךְ אֵינוֹ טוֹפֵחַ עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ, שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר מְרֻבֶּה עַד שֶׁדָּבָר אַחֵר הַנּוֹגֵעַ בּוֹ יַרְטִיב אַף הוּא אֲחֵרִים, אִם הָיוּ חִבּוּרִים אֵלּוּ בֵּין שְׁנֵי כֵּלִים שֶׁבֵּינֵיהֶם [כְּגוֹן שְׁנֵי כְּנוּסֵי מַיִם [כְּגוֹן שְׁנֵי כֵּלִים שֶׁבֵּינֵיהֶם חִבּוּר בְּאֶמְצָעוּת קְלוּחַ נָצוֹק], **אֵינָן חִבּוּר, לֹא לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה,** שֶׁאִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּמַיִם שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן לֹא נִטְמְאוּ הַמַּיִם שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן. **וְלֹא לְטָהֳרָה,** כְּגוֹן שֶׁטָּבַל בְּמִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁמְּחֻבָּר בִּנְצוֹק לְמִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּטוֹבֵל בְּמִקְוֶה. **וְהָאַשְׁבָּרָן** - מַיִם הַנִּתּוּנִים בְּמָקוֹם עָמוּק שֶׁגּוֹבְהָם בּוֹ מַיִם, נֶחְשָׁב **חִבּוּר לְטֻמְאָה** - שֶׁאִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּקָצֶה אֶחָד שֶׁל הַמַּשְׁקִים שֶׁבָּאַשְׁבָּרָן, נִטְמְאוּ גַּם הַמַּשְׁקִים שֶׁבַּקָּצֶה הַשֵּׁנִי. **וּלְטָהֳרָה** - שֶׁאִם הָיָה חִבּוּר בֵּין גַּמּוֹת מַיִם לַמִּקְוֶה עַל יְדֵי מַיִם הַנִּתּוּנִים בְּאַשְׁבָּרָן בֵּינֵיהֶם, נֶחְשָׁב הַטּוֹבֵל בַּגַּמָּא כְּטוֹבֵל בַּמִּקְוֶה:

ח עַרְבָה שֶׁהִיא קְטַטְּפַרְס, וְהַבָּצֵק מִלְמַעְלָן וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ מִלְמַטָּן, שָׁלֹשׁ חֲתִיכוֹת בִּכְבֵיצָה, אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. וּשְׁתַּיִם, מִצְטָרְפוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף שְׁתַּיִם אֵינָן מִצְטָרְפוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ רוֹצְצוֹת מַשְׁקֶה. וְאִם הָיָה מַשְׁקֶה עוֹמֵד, אֲפִלּוּ כְּעֵין הַחַרְדָּל, מִצְטָרֵף. רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר, אֹכֶל פָּרוּד אֵינוֹ מִצְטָרֵף: **ט** מַקֵּל שֶׁהִיא מְלֵאָה טְמֵאִין, כֵּיוָן שֶׁהִשִּׁיקָהּ לַמִּקְוֶה, טְהוֹרָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כֻּלָּהּ. הַנִּצּוֹק וְהַקָּטַטְּפַרְס וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, אֵינָן חִבּוּר לֹא לְטֻמְאָה וְלֹא לְטָהֳרָה. וְהָאַשְׁבָּרָן, חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְטָהֳרָה:

פרק ט א זֵיתִים מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין טֻמְאָה, מִשֶּׁיַּזִּיעוּ זֵעַת הַמַּעֲטָן, אֲבָל לֹא זֵעַת הַקֻּפָּה, כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שִׁעוּר זֵעָה שְׁלֹשָׁה יָמִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מִשֶּׁיִּתְחַבְּרוּ שְׁלֹשָׁה זֵה לָזֶה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מִשֶּׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כְּדִבְרָיו: **ב** גָּמַר מִלְמִסֹּק אֲבָל עָתִיד לְקַח, גָּמַר מִלְקַח אֲבָל עָתִיד לְלוֹוֹת, אֵרְעוֹ אֹבֶל אוֹ מִשְׁתֶּה אוֹ אֹנֶס, אֲפִלּוּ זָבִים וְזָבוֹת מְהַלְכִים עֲלֵיהֶן, טְהוֹרִין. נָפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין טְמֵאִין, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעָן, וְהַמִּטָּל הַיּוֹצֵא מֵהֶן טָהוֹר: **ג** נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, הֲרֵי אֵלּוּ מֻכְשָׁרִין. נָפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין, טְמֵאִין. הַמִּטָּל הַיּוֹצֵא מֵהֶן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לֹא נֶחְלְקוּ עַל הַמִּטָּל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים שֶׁהוּא טָהוֹר, וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הַבּוֹר, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין: **ד** הַגּוֹמֵר אֶת זֵיתָיו וְשִׁיֵּר קֻפָּה אַחַת, יִתְּנֶנָּה לְעָנִי הַכֹּהֵן, זֵעַת הַקֻּפָּה - הַזֵּעָה הַיּוֹצֵאת מֵהֶם כְּשֶׁהֵם בַּקֻּפָּה שֶׁבָּהּ נִתָּנִים בְּעֵת מִסְיָקָתָם, שֶׁקֻּפָּה זוֹ עִם נְקָבִים וְהַמַּשְׁקֶה שֶׁבָּהּ הוֹלֵךְ לְאִבּוּד, וְנִמְצָא שֶׁהַבָּעָלִים אֵינוֹ חָפֵץ בְּמַשְׁקֶה זֶה, וְדִין זֶה הוּא **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שִׁעוּר זֵעָה שְׁלֹשָׁה יָמִים** - רַק אַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים בַּמַּעֲטָן מֻכְשָׁרִים הַזֵּיתִים בְּשַׁמְנָם, שֶׁעַד אָז אֵין הַזֵּעָה הַיּוֹצֵאת מֵהֶם נֶחְשֶׁבֶת לְמַשְׁקֶה, שֶׁאֵינָהּ שֶׁמֶן אֶלָּא מֹהַל בְּעָלְמָא. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵינָם מֻכְשָׁרִים אֶלָּא **מִשֶּׁיִּתְחַבְּרוּ שְׁלֹשָׁה** זֵיתִים **זֶה לָזֶה,** עַל יְדֵי הַמֹּהַל שֶׁבֵּינֵיהֶם, שֶׁאָז מְעָרֶב גַּם שֶׁמֶן בַּמֹּהַל. **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** אֵין זֵעַת הַזֵּיתִים מַכְשֶׁרֶת לְקַבָּלַת טֻמְאָה אֶלָּא **מִשֶּׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּן** - שֶׁנִּגְמְרָה מְלֶאכֶת כִּנּוּס הַזֵּיתִים לְמַעֲטָן, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהוֹסִיף עוֹד זֵיתִים לַמַּעֲטָן, שֶׁרַק מֵאוֹתָהּ שָׁעָה נוֹחַ לַבְּעָלִים בְּזֵעָה זוֹ, כִּי רְצוֹנוֹ שֶׁכָּל הַזֵּיתִים יִתְרַכְּכוּ יַחַד, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כִּדְבָרָיו** שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל: **מִשְׁנָה ב זֵיתִים שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם:** אִם גָּמַר מִלְּמִסֹּק אֶת הַזֵּיתִים, **אֲבָל עָתִיד** הוּא **לִקַּח** [-לִקְנוֹת] זֵיתִים נוֹסָפִים מִן הַשּׁוּק וּלְהוֹסִיפָם עַל אֵלּוּ שֶׁבַּמַּעֲטָן, אוֹ שֶׁגָּמַר **מִלְּקַח** בַּשּׁוּק **אֲבָל עָתִיד לְלוֹוֹת** זֵיתִים נוֹסָפִים וּלְהוֹסִיפָם לַמַּעֲטָן, וְכֵן מִי שֶׁהִפְסִיק בְּאֶמְצַע כִּנּוּס זֵיתָיו לַמַּעֲטָן מֵחֲמַת שֶׁאֵרְעוֹ מִקְרֶה שֶׁל **אֹבֶל אוֹ מִשְׁתֶּה אוֹ אֹנֶס** אַחֵר, וּבְדַעְתּוֹ לְהַמְשִׁיךְ בְּכִנּוּס זֵיתָיו לַמַּעֲטָן לְאַחַר שֶׁיַּעֲבֹר אָנְסוֹ, **אֲפִלּוּ** הָיוּ **זָבִים וְזָבוֹת מְהַלְכִים עֲלֵיהֶן** - עַל הַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִין,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ בַּזֵּעָה הַיּוֹצֵאת מֵהֶם, כְּדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת כִּנּוּסָם אֵין נַח לַבְּעָלִים בְּזֵעָה זוֹ. וְכֵן אִם **נָפְלוּ עֲלֵיהֶן** - עַל הַזֵּיתִים בַּמַּעֲטָן קֹדֶם גְּמַר כִּנּוּסָם **מַשְׁקִין טְמֵאִין, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעָן** - לֹא נִטְמְאוּ מֵחֲמָתָם אֶלָּא הַזֵּיתִים שֶׁעֲלֵיהֶם נָפְלוּ הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים, שֶׁבִּנְפִילָתָם הִכְשִׁירוּ הַמַּשְׁקִים אֶת הַזֵּיתִים וּבוֹ בָּעֵת טִמְאוּם [שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים מַכְשִׁירִים אַף שֶׁלֹּא לְרָצוֹן], אֲבָל שְׁאָר הַזֵּיתִים אֵינָם טְמֵאִים כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְאַף **הַמַּחַל הַיּוֹצֵא** מֵהֶן - מֵהַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן קֹדֶם גְּמַר מְלַאכְתָּם, **טָהוֹר** וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה כְּלָל, כִּי מֵאַחַר וְאֵין הַבְּעָלִים חֲפֵצִים בִּיצִיאָתוֹ וְאֵינָם רוֹצִים בְּקִיּוּמוֹ, אֵין לוֹ שֵׁם מַשְׁקֶה אַף לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה בְּעַצְמוֹ: **מִשְׁנָה ג זֵיתִים שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם:** זֵיתִים שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן - מְלֶאכֶת כִּנּוּסָם לַמַּעֲטָן, וְהִזִּיעוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ מֻכְשָׁרִין** לְקַבֵּל טֻמְאָה עַל יְדֵי זֵעָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁנִּוֹחַ לַבְּעָלִים בְּזֵעָה זוֹ הַמִּסְיֶעֶת לְרִכּוּךְ הַזֵּיתִים. וְאִם **נָפְלוּ עֲלֵיהֶן** [-עַל מִקְצָת מֵהַזֵּיתִים] **מַשְׁקִין** טְמֵאִים, כָּל הַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן **טְמֵאִין,** שֶׁכֵּן הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים מְטַמְּאִים אֶת הַזֵּיתִים שֶׁנִּגְּעוּ בָּהֶם, וְהֵם מְטַמְּאִים אֶת הַמַּחַל הַיּוֹצֵא מֵהַזֵּיתִים וְהַמַּחַל חוֹזֵר וּמְטַמֵּא אֶת שְׁאָר הַזֵּיתִים. **הַמַּחַל** [-הַמֹּהַל, כְּמִין מַיִם שְׁחוֹרִים] **הַיּוֹצֵא מֵהֶן** - מֵהַזֵּיתִים לְאַחַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר,** לְפִי שֶׁמֹּהַל זֶה אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְשֶׁמֶן וְאֵינוֹ מִשְׁבָּעַת מַשְׁקִים הַמְּקַבְּלִים טֻמְאָה וּמַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם מֹהַל זֶה נֶחְשָׁב לְשֶׁמֶן, וְכָךְ מַחֲלֹקֶתָם לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לֹא נֶחְלְקוּ** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים **עַל הַמַּחַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים,** שֶׁהַכֹּל מוֹדִים **שֶׁהוּא טָהוֹר. וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל** הַמַּחַל **הַיּוֹצֵא מִן הַבּוֹר** שֶׁלִּתּוֹכוֹ נִסְחָט הַשֶּׁמֶן בְּבֵית הַבַּד, וְאַחֲרֵי הוֹצָאָתוֹ נִשְׁאָר מַחַל בְּקַרְקָעִית הַבּוֹר. **שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ מַחַל זֶה אֵינוֹ נֶחְשָׁב שֶׁמֶן, וְאַף אֵין מְעָרֶב בּוֹ שֶׁמֶן, כִּי הַשֶּׁמֶן צָף מֵעַל הַמַּחַל שֶׁהוּא כְּמַיִם וּכְבָר הוּצָא מִן הַבּוֹר. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין,** שֶׁאַף שֶׁמּוֹדִים הֵם שֶׁמַּחַל אֵינוֹ מַשְׁקֶה, אַךְ סוֹבְרִים שֶׁכַּיּוָן שֶׁוַּדַּאי יֵשׁ בְּמֹהַל זֶה צַחְצוּחֵי [-טִפּוֹת] שֶׁמֶן מֵהַשֶּׁמֶן שֶׁהָיָה עִמּוֹ בַּבּוֹר, הֲרֵי הוּא חָשׁוּב מַשְׁקֶה: **מִשְׁנָה ד תְּרוּמַת עַמֵּי הָאָרֶץ אַחַר שֶׁעָבְרוּ יְמֵי הַגִּתּוֹת וְהַבַּדִּים:** בִּזְמַן הַגַּת וְהַבַּדִּים נֶאֱמָן עַם הָאָרֶץ לוֹמַר שֶׁשָּׁמַר אֶת כֵּלָיו בְּטָהֳרָה, שָׁכָךְ דַּרְכָּם לְטַהֵר אֶת כְּלֵיהֶם כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה בְּטָהֳרָה, וְנֶאֱמָנוּת זוֹ הִיא רַק בִּזְמַן הַגַּת וְהַבַּדִּים. וְלָכֵן אִם עָבְרוּ יְמֵי הַגִּתּוֹת וְהַבַּדִּים, עִם הָאָרֶץ **הַגּוֹמֵר אֶת מְלַאכְתּוֹ זֵיתָיו,** וְאִם יֹאמַר אֶת מְלַאכְתָּם וְיִהְיוּ רְאוּיִם לְקַבֵּל טֻמְאָה שׁוּב לֹא יִהְיֶה נֶאֱמָן עַל טָהֳרָתָם, **(וְשִׁיֵּר)** [גִּרְסַת הרע״ב: יִשַּׁיֵּר] **קֻפָּה אַחַת** שֶׁל זֵיתִים [וְ]**יִתְּנֶנָּה** לִתּוֹךְ הַמַּעֲטָן רַק **(לְעָנִי הַכֹּהֵן)** [לְעִנְיַנֵי הַכְּהֻנָּה], וּבְאֹפֶן זֶה יִרְאֶה הַכֹּהֵן שֶׁרַק עַתָּה הֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְיוּכַל לְקַבְּלָם וּלְשָׁמְרָם חִבּוּר בְּאֶמְצָעוּת קְלוּחַ נָצוֹק], **אֵינָן חִבּוּר, לֹא לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה,** שֶׁאִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּמַיִם שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן לֹא נִטְמְאוּ הַמַּיִם שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן. **וְלֹא לְטָהֳרָה,** כְּגוֹן שֶׁטָּבַל בְּמִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁמְּחֻבָּר בִּנְצוֹק לְמִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּטוֹבֵל בְּמִקְוֶה. **וְהָאַשְׁבָּרָן** - מַיִם הַנִּתּוּנִים בְּמָקוֹם עָמוּק שֶׁגּוֹבְהָם בּוֹ מַיִם, נֶחְשָׁב **חִבּוּר לְטֻמְאָה** - שֶׁאִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּקָצֶה אֶחָד שֶׁל הַמַּשְׁקִים שֶׁבָּאַשְׁבָּרָן, נִטְמְאוּ גַּם הַמַּשְׁקִים שֶׁבַּקָּצֶה הַשֵּׁנִי. **וּלְטָהֳרָה** - שֶׁאִם הָיָה חִבּוּר בֵּין גַּמּוֹת מַיִם לַמִּקְוֶה עַל יְדֵי מַיִם הַנִּתּוּנִים בְּאַשְׁבָּרָן בֵּינֵיהֶם, נֶחְשָׁב הַטּוֹבֵל בַּגַּמָּא כְּטוֹבֵל בַּמִּקְוֶה:

פֶּרֶק ט

הָכְשֵׁר זֵיתִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה מֵהַשֶּׁמֶן הַיּוֹצֵא מֵהֶם, וְדִינִים נוֹסָפִים בְּבֵית הַבַּד:

מִשְׁנָה א הֻכְשַׁר זֵיתִים לְטֻמְאָה בְּמַשְׁקִים הַיּוֹצְאִים מֵהֶם: מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לח) 'וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זָרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם', כְּתִיב 'יִתַּן' וּקְרִי 'יֻתַּן', דָּרְשׁוּ חֲכָמִים שֶׁאַף נְתִינָה מַאֲלֶיהָ מַכְשֶׁרֶת אַךְ רַק בְּאֹפֶן שֶׁהִיא לִרְצוֹן הַבְּעָלִים כִּנְתִינָה בְּיָדַיִם שֶׁהִיא לִרְצוֹן. וְלָכֵן **זֵיתִים מֵאֵימָתַי מְקַבְּלִין** [-מַכְשָׁרִים לְקַבֵּל] **טֻמְאָה** עַל יְדֵי הַשֶּׁמֶן הַיּוֹצֵא מֵהֶם, **מִשֶּׁיַּזִּיעוּ זֵעַת הַמַּעֲטָן** - מֵעֵת שֶׁנִּפְתְּנוּ בַּמַּעֲטָן כְּדֵי שֶׁיִּתְרַכְּכוּ שָׁם וְיִהְיוּ רְאוּיִם לִסְחִיטָה, וְהִזִּיעוּ שָׁם וּפָלְטוּ אֶת שַׁמְנָם. שֶׁהַבְּעָלִים חָפֵץ בַּמַּשְׁקֶה הַמִּתְכַּנֵּס בַּמַּעֲטָן וְאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיֵּלֵךְ לְאִבּוּד, וְנוֹחַ לוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵר עַל הַזֵּיתִים לְפִי שֶׁהוּא מְסַיֵּעַ בְּרִכּוּכָם. **אֲבָל לֹא** מֵכְשָׁרִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה עַל יְדֵי

משניות

מַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק י

המבוארות

בְּטָהֳרָה [כְּדַעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁרַק אַחַר גְּמַר מְלַאכְתָּם מֻכְשָׁרִים הַזֵּיתִים לְקַבֵּל טֻמְאָה], **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** דַּי שֶׁיִּנָּעֵל בְּמַפְתֵּחַ אֶת בֵּית הַבַּד, **וְיוֹלִיךְ אֶת הַמַּפְתֵּחַ** לַכֹּהֵן **מִיָּד,** דְּהַיְנוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁבּוֹ נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַזֵּיתִים, וְהוּא נֶאֱמָן בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לוֹמַר שֶׁשְּׁמָרָם בְּטָהֳרָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** דַּי אִם מוֹסֵר אֶת הַמַּפְתֵּחַ **מֵעֵת לְעֵת** [-בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת] מִגְּמַר מְלַאכְתָּם: **מִשְׁנָה ה הַנָּחַת זֵיתִים בֶּחָצֵשׁ וּפְצִיעָתָם בְּסִתָּם יָדַיִם: זֵיתִים בַּכֹּתֶשׁ** - בַּכְּלִי שֶׁבּוֹ כּוֹתְשִׁים אֶת הַזֵּיתִים, כְּדֵי **שֶׁיִּמְתִּינוּ** - שֶׁיַּמְתִּינוּ שָׁם וְיִתְרַכְּכוּ עַד **שֶׁיְּהוּ נוֹחִין לִכְתּשׁ, הֲרֵי אֵלּוּ מֻכְשָׁרִים** לְקַבֵּל טֻמְאָה עַל יְדֵי הַמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶם, כֵּיוָן שֶׁנִּגְמְרָה מְלֶאכֶת כְּנוּסָם וְנוֹחַ לַבְּעָלִים בְּזֶעָתָם כְּדֵי שֶׁיִּתְרַכְּכוּ. אֲבָל אִם הִנִּיחָם שָׁם כְּדֵי **שֶׁיִּמְלְחֵם** לָאֲכִילָה וְלֹא לִסְחִיטָה, דְּהַיְנוּ שֶׁחָפַץ בְּיוֹתֵר שֶׁיִּתְרַכְּכוּ עַד שֶׁיִּמְלְחֵם לָאֲכִילָה וְלֹא לִסְחִיטָה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מֻכְשָׁרִים** בַּמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶם, כֵּיוָן שֶׁנִּגְמְרָה מְלֶאכֶת כְּנוּסָם וְנוֹחַ לַבְּעָלִים בְּזֶעָתָם כְּדֵי שֶׁיִּתְרַכְּכוּ. **הַפּוֹצֵעַ** [-הַמְמַעֵךְ] **זֵיתִים בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת** - בְּסִתָּם יָדַיִם שֶׁאֵינָן נְטוּלוֹת, **טְמֵאִין,** שֶׁסְּתָם יָדַיִם פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה וּמְמַיְּלָא אַף מְטַמְּאוֹת אֶת הַמַּשְׁקִים, שֶׁכֵּן גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא מַשְׁקִים לִהְיוֹת תְּחִלָּה [-רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה], וְכֵיוָן שֶׁחָפַץ בִּיצִיאַת הַשֶּׁמֶן מֵהַזֵּיתִים בִּפְצִיעָתָם שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ מִתְרַבֶּה טָעָמָם, נִטְמָא הַשֶּׁמֶן מֵהַיָּדַיִם וּמְטַמֵּא אֶת הַזֵּיתִים: **מִשְׁנָה ו הַנָּחַת זֵיתִים בַּגֶּגֶ אוֹ בַּבַּיִת: הַמַּנִּיחַ זֵיתָיו בַּגֶּגֶ לְגַרְגְּרָם** - כְּדֵי שֶׁיִּתְיַבְּשׁ כָּל גַּרְגִּיר וְגַרְגִּיר מֵהֶם בַּחַמָּה, **אֲפִלּוּ הֵן** מֻנָּחִים בַּעֲרֵמָה **בְּרוּם** [-בְּגֹבַהּ] **אַמָּה,** וְהַזֵּיתִים הַתַּחְתּוֹנִים מִזֵּיעִים וְרַק הָעֶלְיוֹנִים מִתְיַבְּשִׁים בַּחַמָּה, מִכָּל מָקוֹם אַף הַתַּחְתּוֹנִים **אֵינָן מֻכְשָׁרִים** לְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁכֵּן אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיַּזִּיעוּ אֶלָּא יִתְיַבְּשׁוּ. אִם **נְתָנָן בַּבַּיִת** כְּדֵי **שֶׁיִּלְקוּ** - שֶׁיִּתְמַעֲטוּ וְיִתְפַּצְעוּ, **וְעָתִיד** אַחַר כָּךְ **לְהַעֲלוֹתָם לַגֶּגֶ** כְּדֵי לְמַתְּקָן בַּחַמָּה לַאֲכִילָה, **אוֹ** שֶׁנְּתָנָן **בַּגֶּגֶ** כְּדֵי **שֶׁיִּלְקוּ** וְאַחַר כָּךְ יִתְמַתְּקוּ, **אוֹ** כְּדֵי **שֶׁיִּפְתְּחֵם** - שֶׁיִּתְבַּקְּעוּ הַזֵּיתִים וְיוּכַל לִמְלְחָם לַאֲכִילָה, **הֲרֵי אֵלּוּ מֻכְשָׁרִין,** שֶׁבְּאֶפְנִים אֵלּוּ נוֹחַ לוֹ בַּמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶם. וְאִם **נְתָנָן בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּשְׁמַר אֶת גַּגּוֹ** - שֶׁיַּעֲמִיד שׁוֹמֶרָה בְּגַגּוֹ [סֻכָּה הָעֲשׂוּיָה מִקְּנִים וְקַשׁ לִישִׁיבָה וּשְׁמִירָה] וְאָז יַעֲלֵם לַגֶּגֶ, **אוֹ** שֶׁהִנִּיחָם בַּבַּיִת **עַד שֶׁיּוֹלִיכֵם לִמְקוֹם אַחֵר,** בָּאֶפְנִים אֵלּוּ אַף שֶׁהַזֵּיעוּ הַזֵּיתִים **אֵינָן מֻכְשָׁרִין,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא נוֹחַ לוֹ בַּזֶּעָה הַיּוֹצֵאת מֵהֶם: **מִשְׁנָה ז נָטַל מֵהַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן לְבֵית הַבַּד: רָצָה לִטֹּל מֵהֶן** - מֵהַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן קֹדֶם שֶׁנִּגְמְרָה מְלֶאכֶת כְּנוּסָם **בַּד אֶחָד** - זֵיתִים בְּשִׁעוּר הַנִּתָּן פַּעַם אַחַת תַּחַת קוֹרַת **בֵּית הַבַּד** לִסְחִיטַת הַשֶּׁמֶן, **אוֹ שְׁנֵי בַּדִּין** - אוֹ זֵיתִים בְּשִׁעוּר הַנִּתָּן בְּשְׁנֵי פְּעָמִים בְּבֵית הַבַּד, וְאֶת שְׁאָר הַזֵּיתִים הַשְּׁאִיר בַּמַּעֲטָן וְרוֹצֶה לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, קוֹצֶה בְּטֻמְאָה** - יָכוֹל לִטֹּל מֵהַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן בְּכֵלִים טְמֵאִים, כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת כְּנוּסָם אַף אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיֵּצְאוּ מֵהֶם עוֹמְדִים לַאֲכִילָה. **הַפּוֹצֵעַ** [-הַמְמַעֵךְ] **זֵיתִים בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת** - בְּסִתָּם יָדַיִם שֶׁאֵינָן נְטוּלוֹת, **טְמֵאִין,** שֶׁסְּתָם יָדַיִם פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה וּמְמַיְּלָא אַף מְטַמְּאוֹת אֶת הַמַּשְׁקִים, שֶׁכֵּן גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא מַשְׁקִים לִהְיוֹת תְּחִלָּה [-רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה], וְכֵיוָן שֶׁחָפַץ בִּיצִיאַת הַשֶּׁמֶן מֵהַזֵּיתִים בִּפְצִיעָתָם שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ מִתְרַבֶּה טָעָמָם, נִטְמָא הַשֶּׁמֶן מֵהַיָּדַיִם וּמְטַמֵּא אֶת הַזֵּיתִים: **מִשְׁנָה ו הַנָּחַת זֵיתִים בַּגֶּגֶ אוֹ בַּבַּיִת: הַמַּנִּיחַ זֵיתָיו בַּגֶּגֶ לְגַרְגְּרָם** - כְּדֵי שֶׁיִּתְיַבֵּשׁ כָּל גַּרְגִּיר וְגַרְגִּיר מֵהֶם בַּחַמָּה, **אֲפִלּוּ הֵן** מֻנָּחִים בַּעֲרֵמָה **בְּרוּם** [-בְּגֹבַהּ] **אַמָּה,** וְהַזֵּיתִים הַתַּחְתּוֹנִים מִזֵּיעִים וְרַק הָעֶלְיוֹנִים מִתְיַבְּשִׁים בַּחַמָּה, מִכָּל מָקוֹם אַף הַתַּחְתּוֹנִים **אֵינָן מֻכְשָׁרִים** לְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁכֵּן אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיַּזִּיעוּ אֶלָּא יִתְיַבְּשׁוּ. אִם **נְתָנָן בַּבַּיִת** כְּדֵי **שֶׁיִּלְקוּ** - שֶׁיִּתְמַעֲטוּ וְיִתְפַּצְעוּ, **וְעָתִיד** אַחַר כָּךְ **לְהַעֲלוֹתָם לַגֶּגֶ** כְּדֵי לְמַתְּקָן בַּחַמָּה לַאֲכִילָה, **אוֹ** שֶׁנְּתָנָן **בַּגֶּגֶ** כְּדֵי **שֶׁיִּלְקוּ** וְאַחַר כָּךְ יִתְמַתְּקוּ, **אוֹ** כְּדֵי **שֶׁיִּפְתְּחֵם** - שֶׁיִּתְבַּקְּעוּ הַזֵּיתִים וְיוּכַל לִמְלְחָם לַאֲכִילָה, **הֲרֵי אֵלּוּ מֻכְשָׁרִין,** שֶׁבְּאֶפְנִים אֵלּוּ נוֹחַ לוֹ בַּמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶם. וְאִם **נְתָנָן בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּשְׁמַר אֶת גַּגּוֹ** - שֶׁיַּעֲמִיד שׁוֹמֶרָה בְּגַגּוֹ [סֻכָּה הָעֲשׂוּיָה מִקְּנִים וְקַשׁ לִישִׁיבָה וּשְׁמִירָה] וְאָז יַעֲלֵם לַגֶּגֶ, **אוֹ** שֶׁהִנִּיחָם בַּבַּיִת **עַד שֶׁיּוֹלִיכֵם לִמְקוֹם אַחֵר,** בָּאֶפְנִים אֵלּוּ אַף שֶׁהַזֵּיעוּ הַזֵּיתִים **אֵינָן מֻכְשָׁרִין,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא נוֹחַ לוֹ בַּזֶּעָה הַיּוֹצֵאת מֵהֶם: **מִשְׁנָה ז נָטַל מֵהַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן לְבֵית הַבַּד: רָצָה לִטֹּל מֵהֶן** - מֵהַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן קֹדֶם שֶׁנִּגְמְרָה מְלֶאכֶת כְּנוּסָם **בַּד אֶחָד** - זֵיתִים בְּשִׁעוּר הַנִּתָּן פַּעַם אַחַת תַּחַת קוֹרַת **בֵּית הַבַּד** לִסְחִיטַת הַשֶּׁמֶן, אַף שֶׁהַכְּשִׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה גְּמַר מְלַאכְתָּם, מִכָּל מָקוֹם **אֵין טָמֵא אֶלָּא מִקּוֹם מַגָּעוֹ** - הַזַּיִת שֶׁבּוֹ נָגַע הַשָּׁרָץ, שֶׁהַמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶם אֵינוֹ טוֹפֵחַ עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ וְאֵינוֹ מְחַבְּרָם. אֲבָל **אִם הָיָה מַשְׁקֶה מְהַלֵּךְ** - אִם הָיָה שָׁם בֵּין כָּל הַזֵּיתִים הוּא מְחַבְּרָם **וְהַכֹּל טָמֵא. שֶׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא עַל הָעֶלִים שֶׁמֵּעַל הַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן:** שֶׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא **עַל גַּבֵּי הָעֶלִים** הַמְכַסִּים אֶת הַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן, **יִשָּׁאֲלוּ** אֶת **הַבַּדָּדִים** - עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁטְּהָרָם בַּעַל הַשֶּׁמֶן כְּדֵי שֶׁיְּעַשְּׂווּ אֶת זֵיתָיו בְּטָהֳרָה, וְנֶאֱמָנִים **לוֹמַר לֹא נָגְעוּ** בַּשֶּׁרֶץ, וְהֶעֶלִים עַצְמָם אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה שֶׁהֲרֵי אֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה, אֲבָל אִם לֹא הֵעִידוּ הַבַּדָּדִים שֶׁלֹּא נָגְעוּ בַּשֶּׁרֶץ, יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמְאוּ מֵחֲמָתוֹ וְחָזְרוּ וְטִמְּאוּ אֶת הַזֵּיתִים וְהַשֶּׁמֶן בְּמַגָּעָם. וְאִם **הָיָה** הַשֶּׁרֶץ שֶׁעַל הֶעֶלִים **נוֹגֵעַ בָּאוֹם** [-בְּגוּשׁ הַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן], **אֲפִלּוּ בְּשַׂעֲרָה** אַחַת מֵהַשֶּׁרֶץ, כָּל הָאוֹם **טָמֵא,** לְפִי שֶׁכָּל הַזֵּיתִים שֶׁבָּאוֹם דְּבוּקִים וְנֶחְשָׁבִים לְגוּף אֶחָד: **מִשְׁנָה ט שֶׁרֶץ הַנִּמְצָא עַל גַּבֵּי פְּרוּדִים:** אַחַר שֶׁהַזֵּיתִים מוּכָנִים לִכְבִישָׁה תּוֹלֵק הַבְּעָלִים יָתֵד בְּגוּשׁ הַזֵּיתִים [-הָ'אוֹם'] וּמְחַלְּקוֹ לְכַמָּה גּוּשִׁים נִפְרָדִים ['פְּרוּדִים'], וְאִם **נִמְצָא** הַשֶּׁרֶץ **עַל גַּבֵּי** אֶחָד מֵהַפְּרוּדִים, **וְהוּא נוֹגֵעַ בִּכְבִיצָה** - וְהַשֶּׁרֶץ נוֹגֵעַ בְּכַמָּה זֵיתִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יַחַד שִׁעוּר כְּבֵיצָה, כָּל אוֹתוֹ הַגּוּשׁ **טָמֵא.** וְאַף שֶׁאַחֲרֵי שֶׁתִּתְקַע יָתֵד בָּאוֹם לְהַפְרִידוֹ אֵין הַזֵּיתִים שֶׁבַּגּוּשׁ נֶחְשָׁבִים לְמֻחְבָּרִים, שֶׁהֲרֵי גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ עוֹד בְּחִבּוּר זֶה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בַּזֵּיתִים הַטְּמֵאִים שִׁעוּר כְּבֵיצָה שֶׁהוּא שִׁעוּר אֹכֶל לְטַמֵּא אֲחֵרִים, הֶחְמִירוּ חֲכָמִים לְהַחְשִׁיב אֶת זֵיתֵי הַגּוּשׁ כֻּלּוֹ כְּמֻחְבָּרִים. **פְּרוּדִים עַל גַּבֵּי פְּרוּדִים** - וְאִם בַּמַּעֲטָן יֵשׁ כַּמָּה פְּרוּדִים, וְנָגַע הַשֶּׁרֶץ בָּעֶלְיוֹן, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא** [-שֶׁהַשֶּׁרֶץ] **נוֹגֵעַ בִּכְבִיצָה** - בְּכַמָּה זֵיתִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יַחַד שִׁעוּר כְּבֵיצָה, **אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ** - רַק הַפְּרוּד שֶׁהַשֶּׁרֶץ נוֹגֵעַ בּוֹ טָמֵא, וְאִלּוּ שְׁאָר הַפְּרוּדִים טְהוֹרִים. **כָּל הַטֻּמְאוֹת כְּשֶׁעַת מְצִיאָתָן וְאֵין מַחֲזִיקִין טֻמְאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם:** נִמְצָא שֶׁרֶץ בְּבֵית הַבַּד **בֵּין הַכֹּתֶל לַזֵּיתִים, טָהוֹר** - הַזֵּיתִים טְהוֹרִים, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁהַשֶּׁרֶץ נָגַע בָּהֶם, כֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא בְּמָקוֹם אַחֵר אֵין מַחֲזִיקִין טֻמְאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְחַשֵּׁשׁ שֶׁמָּא הָיְתָה בְּמָקוֹם אַחֵר קֹדֶם לָכֵן. וְכֵן הַמַּעֲלָה זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן לַגֶּגֶ, **וְנִמְצָא** אַחַר כָּךְ שֶׁרֶץ בַּזֵּיתִים שֶׁבַּגֶּגֶ, **הַמַּעֲטָן טָהוֹר** - הַזֵּיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן טְהוֹרִים, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁהַשֶּׁרֶץ הָיָה בַּמַּעֲטָן וְעָלָה יַחַד עִם הַזֵּיתִים לַגֶּגֶ, שֶׁאֵין מַחֲזִיקִים טֻמְאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. אֲבָל אִם **נִמְצָא** הַשֶּׁרֶץ **בַּמַּעֲטָן, הַגֶּגֶ טָמֵא** - אַף הַזֵּיתִים שֶׁהָעֲלוּ כְּבָר לַגֶּגֶ טְמֵאִים, שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁהַשֶּׁרֶץ הָיָה בַּמַּעֲטָן כְּבָר קֹדֶם לָכֵן, בִּזְמַן שֶׁהַזֵּיתִים שָׁעֲלוּ לַגֶּגֶ עוֹד הָיוּ בַּמַּעֲטָן. **נִמְצָא** שֶׁרֶץ **שָׁרוּף עַל גַּבֵּי הַזֵּיתִים** [וְשֶׁרֶץ שָׁרוּף אֵינוֹ מְטַמֵּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לא) 'כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא', 'בְּמֹתָם' - כְּעֵין מוֹתָם], **וְכֵן** אִם נִמְצָא בַּמַּעֲטָן **מַטְלִית** בַּד **מְהוּהָא** - שֶׁנִּחְרְכָה בְּאֵשׁ וְנֶעֱשְׂתָה כְּמִין קוּרֵי עַכָּבִישׁ וּבְטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם בֶּגֶד לְעִנְיַן טֻמְאָה, אַף שֶׁיִּתְּכֵן שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה קֹדֶם שֶׁנֶּחְרְכָה, **טְהוֹרָה** - הַזֵּיתִים טְהוֹרִים וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא נָפְלוּ עֲלֵיהֶם הַשֶּׁרֶץ אוֹ הַמַּטְלִית קֹדֶם שֶׁנִּשְׁרְפוּ, **שֶׁכָּל הַטֻּמְאוֹת** נִדּוֹנוֹת **כְּשֶׁעַת מְצִיאָתָן,** וְכֵיוָן שֶׁעַתָּה נִמְצְאוּ כְּשֶׁהֵם שְׂרוּפִים, יֵשׁ לְתָלוֹת שֶׁמִּתְּחִלַּת מַגָּעָם בַּזֵּיתִים הָיוּ שְׂרוּפִים וְלֹא מְטַמְּאִים:

פֶּרֶק י

דִּין פּוֹעֲלִים עִמֵּי הָאָרֶץ בְּבֵית הַבַּד, אָפְנֵי הַכֶּשֶׁר עֲנָבִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְאֶפְנִים שׁוֹנִים שֶׁל סְפֵקוֹת טֻמְאָה שֶׁנּוֹלְדוּ בְּבֵית הַבַּד וּבַגַּת: **מִשְׁנָה א פּוֹעֲלִים הַנִּכְנָסִים לְבֵית הַבַּד עִם כֵּלִים טְמֵאִים:** חָבֵר **הִנִּיחַ בֵּית הַבַּד מִפְּנֵי** [-בִּפְנֵי] **הַבַּדָּדִין** - הַפּוֹעֲלִים שֶׁעוֹשִׂים עֲבוּרוֹ שֶׁמָּן, שֶׁהֵם עַמֵּי הָאָרֶץ וְאַחֲרֵי שֶׁטְּהָרָם לְצָרְכּוֹ עֲשׂוּיַת הַשֶּׁמֶן נֶעֱלָם בְּבֵית הַבַּד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ עַמֵּי הָאָרֶץ לְשָׁם וּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ הַבַּדָּדִים וְיִטַּמְּאוּ מִמַּגָּע חַבְרֵיהֶם עַמֵּי הָאָרֶץ, **וְהָיוּ שָׁם** [-וְנִמְצָא שָׁהָיוּ בְּבֵית הַבַּד] **כֵּלִים טְמֵאִין מִדָּרָס** [מִישִׁיבַת אוֹ דְּרִיסַת זָב וְכַדּוֹמֶה] שֶׁהֵם מְטַמְּאִים אָדָם בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְהֶסֵּט, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בֵּית הַבַּד טָמֵא,** כֵּיוָן שֶׁעַמֵּי הָאָרֶץ אֵינָם נִזְהָרִים מִטֻּמְאָה, וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁנִּטְמְאוּ הַבַּדָּדִים מֵהַכֵּלִים הַטְּמֵאִים וְחָזְרוּ וְטִמְּאוּ אֶת כָּל הַנִּמְצָא בְּבֵית הַבַּד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּית הַבַּד טָהוֹר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁטְּהֵר הֶחְבֵּר אֶת עַמֵּי הָאָרֶץ לַעֲשׂוֹת הַשֶּׁמֶן, נִזְהָרִים מִכֵּלִים אֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁהֵם טְמֵאִים.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם כֵּלִים אֵלּוּ טְהוֹרִין לָהֶן - נֶחְשָׁבִים בְּעֵינֵי הַבַּדָּדִים כְּכֵלִים טְהוֹרִים, לְפִי שֶׁכָּל טֻמְאָתָם הִיא מִישִׁיבַת אִשָּׁת עִם הָאָרָץ שֶׁחָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁהִיא נִדָּה, אוֹ שֶׁהֵם כְּלֵי עַם הָאָרָץ שֶׁגָּזְרוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמִים טֻמְאַת מִדְרָס, וְעַמֵּי הָאָרָץ עַצְמָם מַחְשִׁיבִים כֵּלִים אֵלּוּ לִטְהוֹרִים, **בֵּית הַבַּד טָמֵא,** כֵּיוָן שֶׁאֵינָם נִזְהָרִים מִלָּגַעַת בְּכֵלִים אֵלּוּ. **וְאִם** כֵּלִים אֵלּוּ **טְמֵאִין** אַף **לָהֶן** - נֶחְשָׁבִים אַף בְּעֵינֵי הַבַּדָּדִים לְכֵלִים טְמֵאִים, כְּגוֹן שֶׁיָּשַׁב עֲלֵיהֶם זָב, **בֵּית הַבַּד טָהוֹר,** כִּסְבָרַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁכֵּיוָן שֶׁטְּהֵרָם הֶחָבֵר נִזְהָרִים הֵם מִמַּגָּע טֻמְאָה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְכִי מִפְּנֵי מָה טְמֵאוֹת** - מִפְּנֵי מָה יֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁנִּטְמְאוּ, אֵין זֶה אֶלָּא מְשׁוּם **שֶׁאֵין עַמֵּי הָאָרָץ בְּקִיאִין בְּהֶסֵּט** - אֵינָם יוֹדְעִים שֶׁמִּדְרַס הַזָּב וְדוֹמָיו מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט, וְלָכֵן אַף שֶׁנִּזְהָרִים הֵם מִלָּגַעַת בִּכְלֵי זֶה כֵּיוָן שֶׁטְּהֵרָם הֶחָבֵר, אַךְ עֲדַיִן יֵשׁ לְטַמֵּא אֶת כָּל הַנִּמְצָא בְּבֵית הַבַּד מֵחֲשֵׁשׁ שֶׁהֶסִּיטוּ אֶת הַכֵּלִים הַטְּמֵאִים מִדְּרָס. [וְאִם הָיוּ שָׁם כֵּלִים טְמֵאֵי מֵתִים הַמְטַמְּאִים רַק בְּמַגָּע וְלֹא בְּהֶסֵּט, לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר בֵּית הַבַּד טָמֵא כֵּיוָן שֶׁאֵינָם נִזְהָרִים מִמַּגָּע טֻמְאָה, וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי בֵּית הַבַּד טָהוֹר כֵּיוָן שֶׁעַמֵּי הָאָרָץ יוֹדְעִים שֶׁכֵּלִים אֵלּוּ מְטַמְּאִים בְּמַגָּע וְנִזְהָרִים מִמַּגָּעָם כֵּיוָן שֶׁטְּהֵרָם בַּעַל הַבַּיִת לָעֲשִׂיַּת הַשָּׁמָן]: **מִשְׁנָה ב סְפֵקוֹת טֻמְאָה בְּבַדָּדִים עַמֵּי הָאָרֶץ:** הַבַּדָּדִין שֶׁהָיוּ נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין בְּבֵית הַבַּד, **וּמַשְׁקִין טְמֵאִין** נִשְׁפְּכוּ **בְּתוֹךְ בֵּית הַבַּד** עַל קַרְקָעִיתוֹ, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁנִּטְמְאוּ הַזֵּיתִים כְּשֶׁדָּרְכוּ עֲלֵיהֶם הַבַּדָּדִים כְּשֶׁלִּרְגְלֵיהֶם דְּבוּקִים מַשְׁקִים טְמֵאִים, **אִם יֵשׁ בֵּין הַמַּשְׁקִין לַזֵּיתִים** מָרְחָק שֶׁדֵּי בּוֹ **כְּדֵי שֶׁיִּנְגְּבוּ אֶת רַגְלֵיהֶם בָּאָרֶץ,** הֲרֵי אֵלּוּ - הַזֵּיתִים **טְהוֹרִין,** שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁכְּשֶׁדָּרְכוּ אֶת הַזֵּיתִים כְּבָר הָיוּ רַגְלֵיהֶם יְבֵשׁוֹת, אֲבָל בְּשִׁעוּר מוּעָט יוֹתֵר הַזֵּיתִים טְמֵאִים. [וְאִם יֵשׁ לַבַּדָּדִים מִנְעָלִים לְרַגְלֵיהֶם, הַזֵּיתִים טְמֵאִים בְּכָל אֹפֶן, כִּי הַמַּשְׁקֶה מְטַמֵּא אֶת הַנְּעָלִים וְהֵם חוֹזְרוֹת וּמְטַמְּאוֹת אֶת הַשֶּׁמֶן הַיּוֹצֵא מֵהַזֵּיתִים וְהוּא מְטַמֵּא אֶת הַזֵּיתִים. אֲבָל כְּשֶׁהַבַּדָּדִים יְחֵפִים אֵין הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים מְטַמְּאִים אֶת הַבַּדָּדִים, שֶׁמַּשְׁקֶה אֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם]. **שְׁמִירַת חֲבֵר עַל בַּדָּדִים וּבוֹצְרִים שֶׁטְּהֲרָם:** הַבַּדָּדִין **וְהַבּוֹצְרִין** עַמֵּי הָאָרֶץ הַנִּמְצָאִים עִם הֶחָבֵר שְׁטִהֲרָם לְצָרְכָּן עֲשִׂיַּת הַזֵּיתִים אוֹ הַיַּיִן, **שְׁנִמְצֵאת טֻמְאָה לִפְנֵיהֶם, נֶאֱמָנִין לוֹמַר לֹא נָגַעְנוּ** בָּהּ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא נָגְעוּ בַּשֵּׁנִית כְּשֶׁהֶחְבֵר לֹא רָאָה. **וְכֵן הַתִּינוֹקוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם,** אִם הֵבִיאוּ עִמָּהֶם בָּנִים קְטַנִּים וְהֶחְבֵר טָהֵר אַף אוֹתָם, **יוֹצְאִים** תִּינוֹקוֹת אֵלּוּ **מִחוּץ לְפֶתַח בֵּית הַבַּד** אוֹ מִקּוֹם הַבְּצִיר, **וּפוֹנִים לַאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר** לַעֲשׂוֹת צָרְכֵיהֶם וַאֲבוֹתֵיהֶם יוֹצְאִים עִמָּהֶם, **וְהֵן טְהוֹרִין** וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נָגְעוּ בְּטֻמְאָה הַנִּמְצֵאת בַּחוּץ, לְפִי שֶׁאַף שֶׁיָּצְאוּ עַדַיִן הֶחָבֵר שׁוֹמֵר עֲלֵיהֶם. **וְעַד כַּמָּה יְרֵחִיקוּ** מֵהֶחָבֵר וַעֲדַיִן **יִהְיוּ בְּחֶזְקַת טְהוֹרִין, עַד כְּדֵי שֶׁיֵּהָא** הֶחָבֵר **רוֹאָן,** אֲבָל אִם נָפַל מֵעֵינָיו חָזְרוּ לְטֻמְאָתָם וְצָרִיךְ לְהַטְבִּילָם שֵׁנִית. [נָקֵט הַתַּנָּא בַּבַּדָּדִים וְלֹא מוֹסְקִין, לְפִי שֶׁאֵין צָרִיךְ לְטַהֵר אֶת הַמּוֹסְקִים אֶלָּא מַיִם לִמְסֹק בְּטֻמְאָה וְרַק אֶת הַבּוֹצְרִים יֵשׁ לְטַהֵר, לְפִי שֶׁמְּצוּי שֶׁבַּעַל הַבַּיִת סוֹחֵט אֶשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים עַל גַּבֵּי שְׂאָר הָעֲנָבִים כְּדֵי לְבַדֵּק אִם הִגִּיעַ זְמַן הַבְּצִירָה, וְיַיִן זֶה עֲדַיִן טוֹפֵחַ עַל הָעֲנָבִים בְּעֵת הַבְּצִירָה וּמַכְשִׁיר אֶת הָעֲנָבִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְלָכֵן גָּזְרוּ לְבִצֹּר תָּמִיד בְּטָהֳרָה. וְאִלּוּ בְּזֵיתִים אֵין טַעַם זֶה שַׁיָּךְ, וְאֵין הַזֵּיתִים מַכְשִׁירִים לְקַבֵּל טֻמְאָה בְּעֵת מִסְיָקָתָם]: **מִשְׁנָה ג אֵפֶן טָהֳרַת פּוֹעֲלִים עַמֵּי הָאָרֶץ:** הַבַּדָּדִין **וְהַבּוֹצְרִין** עַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁרוֹצֶה הֶחָבֵר לְטַהֵר אוֹתָם וְאֶת כֵּלֵיהֶם, **כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיסָן לִרְשׁוּת הַמְּעָרָה** שֶׁבָּהּ טוֹבְלִים, דַּיּוֹ בְּכָךְ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁלֹּא טָבְלוּ אוֹ לֹא הִטְבִּילוּ אֶת כֵּלֵיהֶם וְיִשַּׁקְּרוּ וְיֹאמְרוּ שֶׁעָשׂוּ כֵּן, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, צָרִיךְ** הֶחָבֵר **לַעֲמֹד עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיִּטְבְּלוּ,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁלֹּא טָבְלוּ כַּדִּין, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם בְּקִיאִים בְּדִינֵי טְבִילָה וַחֲצִיצָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם** כֵּלִים אֵלּוּ **טְהוֹרִין לָהֶן** - נֶחְשָׁבִים בְּעֵינֵיהֶם כִּטְהוֹרִים, כְּגוֹן שֶׁטִּמְאָתָם מִכֹּחַ גְּזֵרַת חֲכָמִים עַל עַמֵּי הָאָרֶץ, סוֹבֵר עִם הָאָרֶץ שֶׁאֵינָם צְרִיכִים טְבִילָה, **וְצָרִיךְ** הֶחָבֵר **לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם עַד שֶׁיִּטְבְּלוּ. וְאִם כֵּלִים אֵלּוּ טְמֵאִים אַף לָהֶן** - נֶחְשָׁבִים אַף בְּעֵינֵיהֶם לִטְמֵאִים, כְּגוֹן שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאָה וַדַּאִית, **אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם עַד שֶׁיִּטְבְּלוּ,** שֶׁוַּדַּאי יַטְבִּילוּם כַּדִּין: **מִשְׁנָה ד בּוֹצֵר עֲנָבִים לַגַּת אוֹ שֶׁגִּמְלַךְ לִתְּנָם בַּגַּת:** הַנּוֹתֵן עֲנָבִים לַגַּת **מִן הַסְּפִלִים וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל אֲדָמָה** - מֵהָעֲנָבִים שֶׁהִנִּיחָם בְּסַפְלִים מְנֻקָּבִים אוֹ עַל גַּבֵּי הָאֲדָמָה, שֶׁבְּעֵת בְּצִירָתָם יֵעָדֵם לַאֲכִילָה וְלָכֵן לֹא הִקְפִּיד עַל כָּךְ שֶׁהַמַּשְׁקִים הַזָּבִים מֵהֶם יֵלְכוּ לְאִבּוּד דָּרְךְ נְקָבֵי הַסְּפָלִים אוֹ בִּבְלִיעָתָם בָּאֲדָמָה, וְעַתָּה נִמְלַךְ בְּדַעְתּוֹ וְנוֹתְנָם בַּגַּת לְצָרְכָּךְ סְחִיטָתָם לְיַיִן. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נוֹתֵן** אֶת הָעֲנָבִים לַגַּת **בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת** דַּוְקָא, שֶׁאַף שֶׁהַבּוֹצֵר עֲנָבִים לְצָרְכָּךְ אֲכִילָה מֵתָּר לְבָצְרָם בְּטָמְאָה, שֶׁלֹּא גָּזְרוּ לִבְצֹר בְּטָהֳרָה אֶלָּא כְּשֶׁבּוֹצֵר לְצָרְכָּךְ עֲשִׂיַּת יַיִן [שֶׁרַק בּוֹ שַׁיָּךְ הַחֲשָׁשׁ שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ב) שֶׁבַּעַל הַבַּיִת סוֹחֵט אֶת הָעֲנָבִים כְּדֵי לִבְדֹּק אִם הִגִּיעַ זְמַן הַבְּצִיר], מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁנִּמְלַךְ לִתְּנָם בַּגַּת דִּינָם כַּעֲנָבִים שֶׁנִּבְצְרוּ לַגַּת שֶׁהֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה. **וְאִם נָתַן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת** - בִּסְתָם יָדַיִם שֶׁאֵינָן נְטוּלוֹת, **טִמְּאָן.** וְאַף שֶׁסְּתָם יָדַיִם הֵם שְׁנִיּוֹת לְטֻמְאָה וְאֵינָן עוֹשׂוֹת שְׁלִישִׁי בַּחֲלִין, מִכָּל מָקוֹם סוֹבְרִת מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁכֵּיוָן שֶׁמַּעֲנָבִים אֵלּוּ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה, דִּינָם כִּתְרוּמָה שֶׁשְּׁנִי עוֹשֶׂה בָּהּ שְׁלִישִׁי. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, נוֹתֵן** אֶת הָעֲנָבִים לַגַּת אַף **בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת** וְאַף עַל פִּי כֵן **מַפְרִישׁ תְּרוּמָתוֹ בְּטָהֳרָה,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא נִבְצְרוּ הָעֲנָבִים לַגַּת אֵינָם בְּכְלַל גְּזֵרַת חֲכָמִים לְהַחְשִׁיבָם כְּמַכְשִׁירִים לְקַבֵּל טֻמְאָה וְלֹא נִטְמְאוּ מִיָּדָיו. אֲבָל הַנּוֹתֵן עֲנָבִים לַגַּת **מִן הָעֲבִיט** - כְּלִי בְּלִי נְקָבִים שֶׁהַמַּשְׁקִים מִתְכַּנְּסִים בְּתוֹכוֹ, **וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל עָלִים** - שֶׁהִנִּיחַ אֶת הָעֲנָבִים עַל גַּבֵּי עָלִים הַמַּנָּחִים עַל הַקַּרְקַע כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּלַע הַיַּיִן הַזָּב בְּאֲדָמָה, בְּאֹפֶן זֶה מוּכָח שֶׁמִּתְחִלָּה בְּצָרָם כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם יַיִן, **וְהַכֹּל שָׁוִים** - מוֹדִים בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, **שֶׁהוּא נוֹתֵן** אוֹתָם בַּגַּת רַק **בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת. וְאִם נָתַן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טִמְּאָן,** כֵּיוָן שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁהַבּוֹצֵר עֲנָבִים לַגַּת הֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ה טֻמְאַת גַּת מֵעֲנָבִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּסְתָם יָדַיִם:** הָאוֹכֵל בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת עֲנָבִים **מִן הַסְּפִלִים** הַמְנֻקָּבִים, **וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל אֲדָמָה,** שֶׁמּוּכָח מִכָּךְ שֶׁבְּצָרָם לַאֲכִילָה [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"ד)], **אַף עַל פִּי שֶׁבְּעֵת אֲכִילָתוֹ הָעֲנָבִים מְבֻקָּעוֹת וּמְנֻטָּפוֹת לַגַּת, הֲרֵי הַגַּת טְהוֹרָה.** כִּי מַאַחַר וּבְצָרָם לַאֲכִילָה, לֹא נוֹחַ לוֹ בִּיצִיאַת הַמַּשְׁקֶה מֵהֶם, וְאֵין לוֹ תּוֹרַת מַשְׁקֶה לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה. אֲבָל אִם אָכַל עֲנָבִים **מִן הָעֲבִיט וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל עָלִים,** שֶׁמּוּכָח מִכָּךְ שֶׁבְּצָרָם לַגַּת [כַּמְבֹאָר לְעֵיל (שם)], וּבְעוֹדוֹ אוֹחֵז בָּעֲנָבִים **נָפַל מִמֶּנּוּ גַּרְגֵּר** [-עָנָב] **יְחִידִי** לְתוֹךְ הַגַּת, **אִם יֵשׁ לוֹ** לְגַרְגֵּר זֶה כְּמִין **חוֹתָם** בְּמִקּוֹם הָעֹקֶץ, וְהוּא מוֹנֵעַ אֶת הַמַּשְׁקֶה מִלָּצֵאת, הַגַּת **טְהוֹרָה,** וְאַף שֶׁהַגַּרְגֵּר עַצְמוֹ טָמֵא אֵין אֹכֶל מִטַּמֵּא כְּלִי וְאַף אֵין בּוֹ שִׁעוּר כְּבֵיצָה כְּדֵי לְטַמֵּא אֶת הַיַּיִן שֶׁבַּגַּת. אֲבָל **אִם אֵין לוֹ חוֹתָם,** שֶׁנֶּעֱקַר הָעֹקֶץ עִם הַחוֹתָם, וְנָגַע בְּמָקוֹם זֶה בְּיָדָיו הַטְּמֵאוֹת, נִטְמָא הַיַּיִן הַיּוֹצֵא מֵהָעָנָב וְהַגַּת **טְמֵאָה.** וְאַף שֶׁעַתָּה נוֹטֵל הוּא אֶת הָעֲנָבִים לְצָרְכָּךְ אֲכִילָה, אַךְ כֵּיוָן שֶׁתְּחִלָּה בְּצָרָם לַגַּת כְּבָר יֵשׁ לַיַּיִן הַיּוֹצֵא מֵהֶם תּוֹרַת מַשְׁקֶה לְעִנְיַן טֻמְאָה. אֶשְׁכּוֹל שֶׁבְּצָרוֹ לַגַּת וְנִטְמָא מִסְּתָם יָדַיִם, **וְנָפְלוּ מִמֶּנּוּ** לְתוֹךְ הַגַּת **עֲנָבִים** הַמְחֻבָּרִים בָּאֶשְׁכּוֹל וְאֵין מַשְׁקֶה מֵהֶם, **וּדְרָכָן** בְּתוֹךְ הַגַּת **בְּמָקוֹם הַמֻּפְנֶה** - הַפָּנוּי מִיַּיִן אוֹ עֲנָבִים אֲחֵרִים, אִם הָיָה בָּעֲנָבִים שִׁעוּר **כְּבֵיצָה מְכֻוָּן** [-מְצֻמְצָם] הַגַּת **טְהוֹרָה,** שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁיָּצְאָה טִפָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁל יַיִן כְּבָר חָסְרוּ הָעֲנָבִים מִשִּׁעוּר כְּבֵיצָה וְלֹא טִמְּאוּ אֶת הַטִּפָּה, וְהָעֲנָבִים עַצְמָם לֹא מְטַמְּאִים אֶת הַגַּת לְפִי שֶׁאֵין אֹכֶל מְטַמֵּא כֵּלִי. וְאִם הָיוּ בָּעֲנָבִים **יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה,** הַגַּת **טְמֵאָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּצְאָת טִפָּה הָרִאשׁוֹנָה** שֶׁל יַיִן, **נִטְמְאַת בְּכְבֵיצָה** - מֵהָעֲנָבִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שִׁעוּר כְּבֵיצָה אֲפִלּוּ אַחַר יְצִיאַת הַטִּפָּה [שֶׁהֲרֵי הָיוּ מִתְחִלָּה יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה], וְטִפַּת הַיַּיִן הַטְּמֵאָה חוֹזֶרֶת וּמְטַמֵּאת אֶת הַגַּת, לְפִי שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים מְטַמְּאִים כְּלִי: **מִשְׁנָה ו בּוֹר יַיִן שֶׁסָּפַק שֶׁמָּא נָפַל בּוֹ רֹק שֶׁל עַם הָאָרֶץ:** מִי [-עַם הָאָרֶץ] **שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמְדַבֵּר עַל שְׂפַת הַבּוֹר** שֶׁל הַיַּיִן, **וְנִתְזָה צְנוֹרָא** [-רֹק] **מִפִּיו, וְסָפֵק** אִם **הִגִּיעָה לַבּוֹר סָפֵק לֹא הִגִּיעָה,** וְרֹק שֶׁל עַם הָאָרֶץ מְטַמֵּא מִדְּרַבָּנָן אֲפִלּוּ אָדָם וְכֵלִים, **סְפֵקוֹ טָהוֹר** - הַיַּיִן טָהוֹר מִסָּפֵק, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יֵשׁ לְהַנִּיחַ שֶׁשְּׂפַת הַבּוֹר קָלְטָה אוֹתוֹ וּמְנָעָה מִמֶּנּוּ לָרֶדֶת לְתוֹךְ הַיַּיִן. וְדַוְקָא בְּבוֹר הֶחָפוּר בַּקַּרְקַע [וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִבָּלַע הַיַּיִן סִידּוּהוּ בְּסִיד] אֲבָל בּוֹר הָעָשׂוּי מִכְּלִי, הַכְּלִי עַצְמוֹ נִטְמָא וּמְטַמֵּא אֶת הַיַּיִן. וְכֵן בְּבוֹר שֶׁל שָׁמָן הַשָּׁמָן טָמֵא, כֵּיוָן שֶׁאִם הִגִּיעַ הָרֹק לִשְׂפַת הַבּוֹר הוּא מַחֲלִיק מֵהַשָּׁמָן וְיוֹרֵד לְתוֹךְ הַבּוֹר:

משניות

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק א

מִשְׁנָה ז טֻמְאָה הַנִּמְצֵאת בְּבוֹר אוֹ בְּחָבִית שֶׁהִתְמַלְּאָה מִמֶּנּוּ: הַזּוֹלֵף אֶת הַבּוֹר - הַמְמַלֵּא יַיִן אוֹ שֶׁמֶן מֵהַבּוֹר בְּחָבִיּוֹת וּמְרוֹקֵן אֶת הַבּוֹר מִמֶּנּוּ [וְלָכֵן מְכַנֶּה 'זוֹלֵף'], וְאַף רִיקּוּן הַבּוֹר נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שֶׁמַּכְנִיס אֶת הֶחָבִיּוֹת עַצְמָן לַבּוֹר וְשׁוֹאֵב מִמֶּנָּה, אִם **נִמְצָא שֶׁרֶץ בֶּחָבִית הָרִאשׁוֹנָה כֻּלָּן טְמֵאוֹת** - כָּל הֶחָבִיּוֹת טְמֵאוֹת. שֶׁהֲרֵי מִמֶּה נַפְשָׁךְ, אִם הָיָה הַשֶּׁרֶץ בַּבּוֹר וְנִכְנַס לָחָבִית, הֲרֵי כָּל הַיַּיִן שֶׁבַּבּוֹר נִטְמָא. וְאִם הָיָה הַשֶּׁרֶץ בֶּחָבִית, הֲרֵי כְּשֶׁהִכְנִיס אֶת הֶחָבִית לְתוֹךְ הַבּוֹר לְמַלְאוֹתוֹ נִטְמָא הַיַּיִן מֵהַשֶּׁרֶץ. וְאִם נִמְצָא הַשֶּׁרֶץ **בֶּחָבִית הָאַחֲרוֹנָה, הִיא בִּלְבַד טְמֵאָה, וְכֻלָּן** [-וּשְׁאָר הֶחָבִיּוֹת] **טְהוֹרוֹת,** שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁהָיָה הַשֶּׁרֶץ רַק בֶּחָבִית וְלֹא בַּבּוֹר, וְאַף אִם הָיָה בַּבּוֹר שֶׁמָּא נָפַל לְשָׁם אַחֵרֵי שֶׁכְּבָר מִלְאוּ אֶת שְׁאָר הֶחָבִיּוֹת. **אֵימָתַי** טְמֵאוֹת כָּל הֶחָבִיּוֹת שֶׁכְּשֶׁנִּמְצָא שֶׁרֶץ בָּרִאשׁוֹנָה, **בִּזְמַן שֶׁהוּא זוֹלֵף בְּכָל אַחַת וְאַחַת.** אֲבָל **אִם הָיָה זוֹלֵף בְּמָחָץ** - מַכְנִיס לַבּוֹר כְּלִי חָרֶס גָּדוֹל וּמְמַלֵּא אוֹתוֹ, וּמִמֶּנּוּ מְעָרֶה לֶחָבִיּוֹת הַנִּמְצָאוֹת מִחוּץ לַבּוֹר, אִם **נִמְצָא שֶׁרֶץ בְּאַחַת מֵהֶן** וַאֲפִלּוּ בֶּחָבִית הָרִאשׁוֹנָה, **הִיא טְמֵאָה בִּלְבָד,** וּשְׁאָר הֶחָבִיּוֹת טְהוֹרוֹת, שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁהַשֶּׁרֶץ הָיָה בֶּחָבִית וְלֹא הָעֲלָה מֵהַבּוֹר עַל יְדֵי הַמָּחָץ. **אֵימָתַי** שְׁאָר הֶחָבִיּוֹת שֶׁהִתְמַלְּאוּ בַּמָּחָץ טְהוֹרוֹת, **בִּזְמַן שֶׁהוּא בוֹדֵק** אֶת הַמָּחָץ וְהֶחָבִיּוֹת לִפְנֵי שֶׁמְּמַלֵּא אוֹתָן שֶׁאֵין בָּהֶם שֶׁרֶץ, וְאוּלָם **לֹא מִכְסֶה** אֶת הַבּוֹר וְהֶחָבִיּוֹת לְאַחַר מִלּוּיָם, וְיֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁהַשֶּׁרֶץ נָפַל בֶּחָבִית אַחֲרֵי שֶׁבְּדָקָהּ כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מְכֻסָּה, וְלֹא נִכְנַס אֵלֶיהָ בְּעֵת מִלּוּיָהּ בַּיַּיִן מֵהַבּוֹר. **אוֹ** בִּזְמַן שֶׁהוּא **מְכַסֶּה** אֶת הַבּוֹר וְהֶחָבִיּוֹת לְאַחַר מִלּוּיָם, וְאוּלָם **לֹא בוֹדֵק** אוֹתָם קֹדֶם הַמִּלּוּי, וְיֵשׁ לִתְלוֹת שֶׁשֶּׁרֶץ זֶה הָיָה בֶּחָבִית עוֹד קֹדֶם הַמִּלּוּי וְלֹא בָּא מֵהַבּוֹר. [וְכָל שֶׁכֵּן אִם לֹא בוֹדֵק וְגַם לֹא מְכַסֶּה]. אֲבָל אִם **הָיָה בּוֹדֵק** אֶת הַמָּחָץ וְהֶחָבִיּוֹת לִפְנֵי שֶׁמְּמַלֵּא אוֹתָן, וְגַם הָיָה **מְכַסֶּה** אוֹתָם לְאַחַר מִלּוּיָם, **וְנִמְצָא שֶׁרֶץ בֶּחָבִית** - בְּאַחַת הֶחָבִיּוֹת, **הַכֹּל טָמֵא** - כָּל הֶחָבִיּוֹת טְמֵאוֹת, שֶׁהֲרֵי בְּאֶפֶן זֶה בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהַשֶּׁרֶץ נִכְנַס לְחָבִית יַחַד עִם הַיַּיִן מֵהַבּוֹר כֵּיוָן שֶׁהֶחָבִית בְּדוּקָה וּמְכֻסָּה, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁנָּפַל לַבּוֹר קֹדֶם מִלּוּי הֶחָבִיּוֹת, שֶׁהֲרֵי אַחַר שֶׁהִתְחִיל לְמַלֹּאוֹת כִּסָּה אֶת הַבּוֹר. וְכֵן אִם נִמְצָא **בַּבּוֹר, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַבּוֹר מְכֻסֶּה בְּהֶכְרֵחַ שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ עוֹד קֹדֶם מִלּוּי הֶחָבִיּוֹת. וְכֵן אִם נִמְצָא **בַּמָּחָץ, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַמָּחָץ בָּדוּק וּמְכֻסֶּה בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהַשֶּׁרֶץ הָיָה תְּחִלָּה בַּבּוֹר וּמִשָּׁם בָּא לַמָּחָץ: **מִשְׁנָה ח הַמְּקוֹמוֹת בַּכֹּרֶם וּבַגַּת הַחֲשׁוּבִים רְשׁוּת הָרַבִּים לְטֻמְאָה:** הַמָּקוֹם שֶׁבֵּין **הָעֲגוּלִים** [-עִגּוּלֵי אֲבָן כְּבֵדִים שֶׁמְּנִיחִים עַל הַזָּגִים כְּדֵי לְהוֹצִיא מֵהֶם אֶת הַיַּיִן הַנִּשְׁאָר בָּהֶם] לְבֵין עֲרֵמַת **הַזַּגִּין** [-קַלְפּוֹת הָעֲנָבִים], דִּינוֹ **כִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** וּסְפֵק טֻמְאָה הַנּוֹלָד בּוֹ **טָהוֹר,** שֶׁמִּצּוּי שֶׁיִּהְיוּ שָׁם יוֹתֵר מִשְּׁנֵי בְּנֵי אָדָם כֵּיוָן שֶׁעֲגוּלִים אֵלּוּ כְּבֵדִים מְאֹד וּצְרִיכִים אֲנָשִׁים רַבִּים כְּדֵי לְהַעֲלוֹתָם מֵעַל לַזַּגִּים וּלְהוֹרִידָם. הַמָּקוֹם **בַּכֹּרֶם שֶׁלְּפָנֵי הַבּוֹצְרִים** - שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּצְרוּ אֶת עֲנָבָיו, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הַיָּחִיד,** וּסְפֵק טֻמְאָה הַנּוֹלָד בּוֹ **טָמֵא,** מִפְּנֵי שֶׁבְּנֵי אָדָם יְרֵאִים לְהִכָּנֵס לְשָׁם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאוּ כְּגַנָּבִים הַבָּאִים לִבְצֹר מֵעִנְבֵי הַכֶּרֶם. וְאִלּוּ הַמָּקוֹם **שֶׁלְּאַחַר הַבּוֹצְרִים** - שֶׁכְּבָר בָּצְרוּ אֶת עֲנָבָיו, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הָרַבִּים,** שֶׁאַחֲרֵי הַבְּצִירָה כָּל אָדָם יָכוֹל לְהִכָּנֵס לְשָׁם, וְהָרַבִּים מְצוּיִם שָׁם. **אֵימָתַי** נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁלְּאַחַר הַבּוֹצְרִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים **וְהָרַבִּים נִכְנָסִים בָּזוֹ וְיוֹצְאִים בָּזוֹ,** אַף אִם יֵשׁ שָׁם רַק פֶּתַח אֶחָד אוֹ שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁנֵי פְּתָחִים אַף פֶּתַח אֶחָד נִמְצָא לִפְנֵי הַבּוֹצְרִים וְאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִים דַּרְכּוֹ, הֲרֵי זֶה רְשׁוּת הַיָּחִיד לְטֻמְאָה. **נִקּוּי כְּלֵי בֵּית הַבַּד וְהַגַּת מִמַּשְׁקִים טְמֵאִים קֹדֶם טְבִילָתָם:** כְּלֵי **בֵּית הַבַּד** הַמְשַׁמְּשִׁים לִמְלָאכָת עֲשִׂיַּת הַשֶּׁמֶן, **וְשֶׁל גַּת** - וְהַכֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים לִמְלָאכָת עֲשִׂיַּת הַיַּיִן, וְכֵן **הָעֵקֶל** - כְּלֵי כְּעֵין רֶשֶׁת שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ אֶת הַגֶּפֶת [-שְׁאֲרִית הַזֵּיתִים] וּמַנִּיחִים עָלֶיהָ דָּבָר כָּבֵד כְּדֵי לִסְחֹט מִמֶּנָּה אֶת שְׁאֲרִית הַשֶּׁמֶן, אִם נִטְמְאוּ כֵּלִים אֵלּוּ וְרוֹצֶה לְהַטְבִּילָם, צָרִיךְ לִפְנֵי הַטְּבִילָה לְהוֹצִיא מֵהֶם אֶת שְׁאֲרִית הַמַּשְׁקֶה הַטָּמֵא, וְלָכֵן **בִּזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל עֵץ, מְנַגְּבָן** וּמַטְבִּילָן **וְהֵן טְהוֹרִין. וּבִזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל גֶּמִי** - מִין צֶמַח שֶׁבּוֹלֵעַ יוֹתֵר, לֹא דַּי בְּנִגּוּב אֶלָּא **מְיַשְּׁנָן** [-מַנִּיחָם לְלֹא שִׁמּוּשׁ] **כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ,** וּבְכָךְ כָּלָה טַעַם הַמַּשְׁקִים הַבְּלוּעִים, **אוֹ חוֹלְטָן בְּחַמִּים** - מְעָרָה עֲלֵיהֶם מַיִם רוֹתְחִים, וְאַחַר מִכֵּן מַטְבִּילָם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נְתָנָן בְּשִׁבֹּלֶת הַנָּהָר** - בְּמָקוֹם שֶׁמֵּי הַנָּהָר זוֹרְמִים בּוֹ בְּחָזְקָה [שִׁבֹּלֶת' מִלְּשׁוֹן שְׁבִיל, שֶׁבּוֹ הַסְּפִינוֹת מְהַלְּכוֹת], **דַּיּוֹ** - דַּי בְּכָךְ לְהוֹצָאַת הַמַּשְׁקֶה הַטָּמֵא: **סְלִיק מַסֶּכֶת טְהָרוֹת**

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי טָהֳרַת אָדָם וְכֵלִים עַל יְדֵי טְבִילָה בְּמִקְוֶה אוֹ בְּמַעְיָן, וּבְכָלָל זֶה דִּרְגּוֹת הַטָּהֳרָה בְּמִקְוְאוֹת הַמַּיִם הַשּׁוֹנִים, דִּינֵי סְפֵק טֻמְאָה וּסְפֵק טָהֳרָה. שִׁעוּר הַמִּקְוֶה, עֲרוּב מִקְוָאוֹת, טָהֳרַת מַיִם בְּהַשָּׁקָה, פְּסוּל מַיִם שְׁאוּבִים וְהֻכְשָׁרָם בְּהַמְשָׁכָה, טָהֳרָה בְּזוֹחֲלִין [-מַיִם זוֹרְמִים] וּבְאַשְׁבֹּרֶן [-מַיִם עוֹמְדִים], דִּינֵי חֲצִיצָה וְעוֹד:

פֶּרֶק א

שֵׁשׁ מַדְרֵגוֹת טָהֳרָה בְּמַיִם הַמְכֻנָּסִים בַּמַּקְרֵקַע, זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ: **מִשְׁנָה א מֵי גְּבָאִים:** **שֵׁשׁ מַעֲלוֹת** [-מַדְרֵגוֹת] טָהֳרָה יֵשׁ **בְּמִקְוָאוֹת** - כְּנוּסֵי מַיִם שֶׁבַּמַּקְרֵקַע, **זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וְזוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ** - כָּל מַעֲלָה גְּבוֹהָה מֵחֲבֶרְתָּהּ. **מֵי גְּבָאִים** - פְּחוֹת מֵאַרְבָּעִים סְאָה מַיִם שְׁאִינָם שְׁאוּבִים הַמְכֻנָּסִים בְּגֶמָּא שֶׁבַּמַּקְרֵקַע, וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה בְּעוֹדָם בַּמַּקְרֵקַע, אִם **שָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָמֵא,** וּלְאַחַר מִכֵּן **שָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָהוֹר, טָמֵא** - נִטְמָא הַטָּהוֹר, שֶׁבִּשְׁתִּיַּת הַטָּמֵא נָפְלָה מִפִּיו טִפָּה טְמֵאָה לַגֶּבֶא, וְלֹא נִטְהֲרָה בְּהַשָּׁקָתָהּ לְמֵי הַגֶּבֶא לִפְנֵי שֶׁרַק מִקְוֶה עִם אַרְבָּעִים סְאָה מִטָּהֵר מַיִם טְמֵאִים בְּהַשָּׁקָה, וּכְשֶׁשָּׁתָה הַטָּהוֹר מִן הַמַּיִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁשָּׁתָה אוֹתָהּ וְנִטְמָא מִדִּין שׁוֹתֶה מִשְּׁקִים טְמֵאִים שֶׁטָּמֵא מִדְּרַבָּנָן, וְאַף שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא אִם שָׁתָה רְבִיעִית, טִפָּה טְמֵאָה זוֹ שֶׁנִּכְנַס לִפְנֵי טִמְאָה אֶת שְׁאָר הַמַּיִם שֶׁבְּפִיו שֶׁהֵם תְּלוּשִׁים מֵהַמַּקְרֵקַע וְנִמְצָא שֶׁשָּׁתָה רְבִיעִית מַיִם טְמֵאִים. [וְאַף שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָיְתָה מְעֹרֶבֶת הַטִּפָּה בַּמַּיִם שֶׁבַּגֶּבֶא, הָיְתָה בְּטֵלָה בְּרֹב, אַךְ מִיָּד כְּשֶׁנִּתְלַשָּׁה גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁטֻּמְאָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה מִתְעוֹרֶרֶת, וְכֵיוָן שֶׁעָשְׂתָה יֵשׁ בְּכֹחָהּ לְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִים הַתְּלוּשִׁים שֶׁעִמָּהּ, שׁוּב אֵינָהּ בְּטֵלָה בְּרֹב]. וְכֵן אִם **שָׁתָה הַטָּמֵא** מִמֵּי הַגֶּבָאִים, וּלְאַחַר מִכֵּן **מִלֵּא** מֵהֶם אָדָם **בִּכְלִי טָהוֹר,** הַכְּלִי **טָמֵא,** שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁהַטִּפָּה שֶׁנָּפְלָה מִפִּיו שֶׁל הַטָּמֵא נִשְׁאֲבָה עִם הַכְּלִי, וְטִמְּאָה אוֹתוֹ וְאֶת הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ. וְאִם **שָׁתָה** אָדָם **טָמֵא** מִמֵּי הַגֶּבָאִים, וּלְאַחַר מִכֵּן **נָפַל** לְתוֹכָם **כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, אִם הֵדִיחַ** [-רָחַץ] אֶת הַכְּפָר בַּמַּיִם, הַכְּפָר **טָמֵא,** שֶׁבְּהַדָּחָתוֹ גָּלְתָה דַּעְתּוֹ שֶׁחָפַץ בִּתְלִישַׁת הַמַּיִם וְהַנָּחָתָם עַל גַּבֵּי הַכְּפָר, וְעַל יְדֵי תְּלִישָׁה זוֹ בָּרְצוֹן הֵרֵי הֵם מֻכְשָׁרִים לְקַבֵּל טֻמְאָה וְאֵין עוֹד בְּכֹחָם לְבַטֵּל אֶת הַטִּפָּה הַטְּמֵאָה, וְהֵם וְהַכְּפָר נִטְמָאִים. **וְאִם לֹא הֵדִיחַ,** הַכְּפָר **טָהוֹר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ הַמַּיִם מֵהַמַּקְרֵקַע בִּרְצוֹן הָאָדָם, אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה וְעַדַיִן בְּכֹחָם לְבַטֵּל אֶת הַטִּפָּה הַטְּמֵאָה וְעָלְתָה עֲלֵיהֶם מַיִם רוֹתְחִים, וְאַחַר מִכֵּן מַטְבִּילָם. הַמָּקוֹם שֶׁבֵּין **בַּכֹּרֶם שֶׁלְּפָנֵי הַבּוֹצְרִים** - שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּצְרוּ אֶת עֲנָבָיו, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הַיָּחִיד,** וּסְפֵק טֻמְאָה הַנּוֹלָד בּוֹ **טָמֵא,** מִפְּנֵי שֶׁבְּנֵי אָדָם יְרֵאִים לְהִכָּנֵס לְשָׁם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאוּ כְּגַנָּבִים הַבָּאִים לִבְצֹר מֵעִנְבֵי הַכֶּרֶם. וְאִלּוּ הַמָּקוֹם **שֶׁלְּאַחַר הַבּוֹצְרִים** - שֶׁכְּבָר בָּצְרוּ אֶת עֲנָבָיו, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הָרַבִּים,** שֶׁאַחֲרֵי הַבְּצִירָה כָּל אָדָם יָכוֹל לְהִכָּנֵס לְשָׁם, וְהָרַבִּים מְצוּיִם שָׁם. **אֵימָתַי** נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁלְּאַחַר הַבּוֹצְרִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים **וְהָרַבִּים נִכְנָסִים בָּזוֹ וְיוֹצְאִים בָּזוֹ,** אַף אִם יֵשׁ שָׁם רַק פֶּתַח אֶחָד אוֹ שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁנֵי פְּתָחִים אַף פֶּתַח אֶחָד נִמְצָא לִפְנֵי הַבּוֹצְרִים וְאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִים דַּרְכּוֹ, הֲרֵי זֶה רְשׁוּת הַיָּחִיד לְטֻמְאָה. **נִקּוּי כְּלֵי בֵּית הַבַּד וְהַגַּת מִמַּשְׁקִים טְמֵאִים קֹדֶם טְבִילָתָם:** כְּלֵי **בֵּית הַבַּד** הַמְשַׁמְּשִׁים לִמְלָאכָת עֲשִׂיַּת הַשֶּׁמֶן, **וְשֶׁל גַּת** - וְהַכֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים לִמְלָאכָת עֲשִׂיַּת הַיַּיִן, וְכֵן **הָעֵקֶל** - כְּלִי כְּעֵין רֶשֶׁת שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ אֶת הַגֶּפֶת [-שְׁאֲרִית הַזֵּיתִים] וּמַנִּיחִים עָלֶיהָ דָּבָר כָּבֵד כְּדֵי לִסְחֹט מִמֶּנָּה אֶת שְׁאֲרִית הַשֶּׁמֶן, אִם נִטְמְאוּ כֵּלִים אֵלּוּ וְרוֹצֶה לְהַטְבִּילָם, צָרִיךְ לִפְנֵי הַטְּבִילָה לְהוֹצִיא מֵהֶם אֶת שְׁאֲרִית הַמַּשְׁקֶה הַטָּמֵא, וְלָכֵן **בִּזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל עֵץ, מְנַגְּבָן** וּמַטְבִּילָן **וְהֵן טְהוֹרִין. וּבִזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל גֶּמִי** - מִין צֶמַח שֶׁבּוֹלֵעַ יוֹתֵר, לֹא דַּי בְּנִגּוּב אֶלָּא **מְיַשְּׁנָן** [-מַנִּיחָם לְלֹא שִׁמּוּשׁ] **כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ,** וּבְכָךְ כָּלָה טַעַם הַמַּשְׁקִים הַבְּלוּעִים, **אוֹ חוֹלְטָן בְּחַמִּים** - מְעָרָה עֲלֵיהֶם מַיִם רוֹתְחִים, וְאַחַר מִכֵּן מַטְבִּילָם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נְתָנָן**

המבוארות

בְּשִׁבֹּלֶת הַנָּהָר - בְּמָקוֹם שֶׁמֵּי הַנָּהָר זוֹרְמִים בּוֹ בְּחָזְקָה [שִׁבֹּלֶת' מִלְּשׁוֹן שְׁבִיל, שֶׁבּוֹ הַסְּפִינוֹת מְהַלְּכוֹת], **דַּיּוֹ** - דַּי בְּכָךְ לְהוֹצָאַת הַמַּשְׁקֶה הַטָּמֵא: **סְלִיק מַסֶּכֶת טְהָרוֹת**

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי טָהֳרַת אָדָם וְכֵלִים עַל יְדֵי טְבִילָה בְּמִקְוֶה אוֹ בְּמַעְיָן, וּבְכָלָל זֶה דִּרְגּוֹת הַטָּהֳרָה בְּמִקְוְאוֹת הַמַּיִם הַשּׁוֹנִים, דִּינֵי סְפֵק טֻמְאָה וּסְפֵק טָהֳרָה. שִׁעוּר הַמִּקְוֶה, עֲרוּב מִקְוָאוֹת, טָהֳרַת מַיִם בְּהַשָּׁקָה, פְּסוּל מַיִם שְׁאוּבִים וְהֻכְשָׁרָם בְּהַמְשָׁכָה, טָהֳרָה בְּזוֹחֲלִין [-מַיִם זוֹרְמִים] וּבְאַשְׁבֹּרֶן [-מַיִם עוֹמְדִים], דִּינֵי חֲצִיצָה וְעוֹד:

פֶּרֶק א

שֵׁשׁ מַדְרֵגוֹת טָהֳרָה בְּמַיִם הַמְכֻנָּסִים בַּמַּקְרֵקַע, זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ: **מִשְׁנָה א מֵי גְּבָאִים:** **שֵׁשׁ מַעֲלוֹת** [-מַדְרֵגוֹת] טָהֳרָה יֵשׁ **בְּמִקְוָאוֹת** - כְּנוּסֵי מַיִם שֶׁבַּמַּקְרֵקַע, **זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וְזוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ** - כָּל מַעֲלָה גְּבוֹהָה מֵחֲבֶרְתָּהּ. **מֵי גְּבָאִים** - פְּחוֹת מֵאַרְבָּעִים סְאָה מַיִם שְׁאִינָם שְׁאוּבִים הַמְכֻנָּסִים בְּגֶמָּא שֶׁבַּמַּקְרֵקַע, וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה בְּעוֹדָם בַּמַּקְרֵקַע, אִם **שָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָמֵא,** וּלְאַחַר מִכֵּן **שָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָהוֹר, טָמֵא** - נִטְמָא הַטָּהוֹר, שֶׁבִּשְׁתִּיַּת הַטָּמֵא נָפְלָה מִפִּיו טִפָּה טְמֵאָה לַגֶּבֶא, וְלֹא נִטְהֲרָה בְּהַשָּׁקָתָהּ לְמֵי הַגֶּבֶא לִפְנֵי שֶׁרַק מִקְוֶה עִם אַרְבָּעִים סְאָה מִטָּהֵר מַיִם טְמֵאִים בְּהַשָּׁקָה, וּכְשֶׁשָּׁתָה הַטָּהוֹר מִן הַמַּיִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁשָּׁתָה אוֹתָהּ וְנִטְמָא מִדִּין שׁוֹתֶה מִשְּׁקִים טְמֵאִים שֶׁטָּמֵא מִדְּרַבָּנָן, וְאַף שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא אִם שָׁתָה רְבִיעִית, טִפָּה טְמֵאָה זוֹ שֶׁנִּכְנַס לִפְנֵי טִמְאָה אֶת שְׁאָר הַמַּיִם שֶׁבְּפִיו שֶׁהֵם תְּלוּשִׁים מֵהַמַּקְרֵקַע וְנִמְצָא שֶׁשָּׁתָה רְבִיעִית מַיִם טְמֵאִים. [וְאַף שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָיְתָה מְעֹרֶבֶת הַטִּפָּה בַּמַּיִם שֶׁבַּגֶּבֶא, הָיְתָה בְּטֵלָה בְּרֹב, אַךְ מִיָּד כְּשֶׁנִּתְלַשָּׁה גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁטֻּמְאָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה מִתְעוֹרֶרֶת, וְכֵיוָן שֶׁעָשְׂתָה יֵשׁ בְּכֹחָהּ לְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִים הַתְּלוּשִׁים שֶׁעִמָּהּ, שׁוּב אֵינָהּ בְּטֵלָה בְּרֹב]. וְכֵן אִם **שָׁתָה הַטָּמֵא** מִמֵּי הַגֶּבָאִים, וּלְאַחַר מִכֵּן **מִלֵּא** מֵהֶם אָדָם **בִּכְלִי טָהוֹר,** הַכְּלִי **טָמֵא,** שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁהַטִּפָּה שֶׁנָּפְלָה מִפִּיו שֶׁל הַטָּמֵא נִשְׁאֲבָה עִם הַכְּלִי, וְטִמְּאָה אוֹתוֹ וְאֶת הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ. וְאִם **שָׁתָה** אָדָם **טָמֵא** מִמֵּי הַגֶּבָאִים, וּלְאַחַר מִכֵּן **נָפַל** לְתוֹכָם **כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, אִם הֵדִיחַ** [-רָחַץ] אֶת הַכְּפָר בַּמַּיִם, הַכְּפָר **טָמֵא,** שֶׁבְּהַדָּחָתוֹ גָּלְתָה דַּעְתּוֹ שֶׁחָפַץ בִּתְלִישַׁת הַמַּיִם וְהַנָּחָתָם עַל גַּבֵּי הַכְּפָר, וְעַל יְדֵי תְּלִישָׁה זוֹ בָּרְצוֹן הֵרֵי הֵם מֻכְשָׁרִים לְקַבֵּל טֻמְאָה וְאֵין עוֹד בְּכֹחָם לְבַטֵּל אֶת הַטִּפָּה הַטְּמֵאָה, וְהֵם וְהַכְּפָר נִטְמָאִים. **וְאִם לֹא הֵדִיחַ,** הַכְּפָר **טָהוֹר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ הַמַּיִם מֵהַמַּקְרֵקַע בִּרְצוֹן הָאָדָם, אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה וְעַדַיִן בְּכֹחָם לְבַטֵּל אֶת הַטִּפָּה הַטְּמֵאָה וְעָלְתָה עֲלֵיהֶם מַיִם רוֹתְחִים, וְאַחַר מִכֵּן מַטְבִּילָם. הַמָּקוֹם שֶׁבֵּין **בַּכֹּרֶם שֶׁלְּפָנֵי הַבּוֹצְרִים** - שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּצְרוּ אֶת עֲנָבָיו, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הַיָּחִיד,** וּסְפֵק טֻמְאָה הַנּוֹלָד בּוֹ **טָמֵא,** מִפְּנֵי שֶׁבְּנֵי אָדָם יְרֵאִים לְהִכָּנֵס לְשָׁם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאוּ כְּגַנָּבִים הַבָּאִים לִבְצֹר מֵעִנְבֵי הַכֶּרֶם. וְאִלּוּ הַמָּקוֹם **שֶׁלְּאַחַר הַבּוֹצְרִים** - שֶׁכְּבָר בָּצְרוּ אֶת עֲנָבָיו, הֲרֵי הוּא **רְשׁוּת הָרַבִּים,** שֶׁאַחֲרֵי הַבְּצִירָה כָּל אָדָם יָכוֹל לְהִכָּנֵס לְשָׁם, וְהָרַבִּים מְצוּיִם שָׁם. **אֵימָתַי** נֶחְשָׁב הַמָּקוֹם שֶׁלְּאַחַר הַבּוֹצְרִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים **וְהָרַבִּים נִכְנָסִים בָּזוֹ וְיוֹצְאִים בָּזוֹ,** אַף אִם יֵשׁ שָׁם רַק פֶּתַח אֶחָד אוֹ שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁנֵי פְּתָחִים אַף פֶּתַח אֶחָד נִמְצָא לִפְנֵי הַבּוֹצְרִים וְאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִים דַּרְכּוֹ, הֲרֵי זֶה רְשׁוּת הַיָּחִיד לְטֻמְאָה. **נִקּוּי כְּלֵי בֵּית הַבַּד וְהַגַּת מִמַּשְׁקִים טְמֵאִים קֹדֶם טְבִילָתָם:** כְּלֵי **בֵּית הַבַּד** הַמְשַׁמְּשִׁים לִמְלָאכָת עֲשִׂיַּת הַשֶּׁמֶן, **וְשֶׁל גַּת** - וְהַכֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים לִמְלָאכָת עֲשִׂיַּת הַיַּיִן, וְכֵן **הָעֵקֶל** - כְּלִי כְּעֵין רֶשֶׁת שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ אֶת הַגֶּפֶת [-שְׁאֲרִית הַזֵּיתִים] וּמַנִּיחִים עָלֶיהָ דָּבָר כָּבֵד כְּדֵי לִסְחֹט מִמֶּנָּה אֶת שְׁאֲרִית הַשֶּׁמֶן, אִם נִטְמְאוּ כֵּלִים אֵלּוּ וְרוֹצֶה לְהַטְבִּילָם, צָרִיךְ לִפְנֵי הַטְּבִילָה לְהוֹצִיא מֵהֶם אֶת שְׁאֲרִית הַמַּשְׁקֶה הַטָּמֵא, וְלָכֵן **בִּזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל עֵץ, מְנַגְּבָן** וּמַטְבִּילָן **וְהֵן טְהוֹרִין. וּבִזְמַן שֶׁהֵן שֶׁל גֶּמִי** - מִין צֶמַח שֶׁבּוֹלֵעַ יוֹתֵר, לֹא דַּי בְּנִגּוּב אֶלָּא **מְיַשְּׁנָן** [-מַנִּיחָם לְלֹא שִׁמּוּשׁ] **כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ,** וּבְכָךְ כָּלָה טַעַם הַמַּשְׁקִים הַבְּלוּעִים, **אוֹ חוֹלְטָן בְּחַמִּים** - מְעָרָה עֲלֵיהֶם מַיִם רוֹתְחִים, וְאַחַר מִכֵּן מַטְבִּילָם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נְתָנָן**

משניות מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק ב המבוארות

מִשְׁנָה ד מֵי גְּבָאִים שֶׁנִּגְּעוּ בִּטְמֵאָה בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים: מֵי גְּבָאִים שֶׁנָּפַל לְתוֹכָן מֵת, אוֹ שֶׁהָלַךְ בָּהֶן הַטָּמֵא, אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה כֵּיוָן שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים בְּמְקוֹמָם, וְאִם שָׁתָה מֵהֶם אָדָם טָהוֹר, עוֹדָנוּ טָהוֹר. **אֲפָנִים שׁוֹנִים שֶׁל מֵי גְּבָאִים:** בִּכְלָל דִּין מֵי גְּבָאִים, אֶחָד [-בֵּין] מֵי גְּבָאִים, וּבֵין מֵי בוֹרוֹת [-חֲפִירָה עֲגֻלָּה וַעֲמֻקָּה], וּבֵין מֵי שִׁיחִין [-חֲפִירָה אֲרֻכָּה וְצָרָה], וּבֵין מֵי מְעָרוֹת [-חֲפִירָה מְרֻבַּעַת וּמְקֹרָה], וּבֵין מֵי תַּמְצִיּוֹת שֶׁפָּסְקוּ - מֵי גְּשָׁמִים שֶׁיָּרְדוּ בְּמוֹרַד הָהָרִים וּמְצַצְתְּבִים בְּתַחְתִּית הָהָר אַחַר שֶׁפָּסְקוּ מֵי הַגְּשָׁמִים לָרֶדֶת וְגַם פָּסְקוּ הַמַּיִם מִלָּרֶדֶת בְּמוֹרַד הָהָר, וּשְׁאָר מְקוָואוֹת הַמַּיִם שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, בְּכָל אֲפָנִים אֵלּוּ הַמַּיִם שֶׁבָּהֶם אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, אַךְ אֵין הַטְּפָּה מִתְטַהֶרֶת וְנֶעוֹרֶת. **חֲשַׁשׁ תַּעֲרֹבֶת מַיִם טְמֵאִים בִּגְבָאִים:** סְתָם מֵי גְּבָאִים וְכַדּוֹמֶה **בִּשְׁעַת** יְרִידַת **הַגְּשָׁמִים הֲכִל טָהוֹר,** וְאֵין צָרִיךְ לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא שָׁתָה אוֹ מִלֹּא מֵהֶם אָדָם טָמֵא, לְפִי שֶׁמֵּי הַגְּשָׁמִים מְצוּיִים לַכֹּל וּמִן הַסְּתָם לֹא לָקְחוּ מִמֵּי הַגֶּבָא. אֲבָל לְאַחַר שֶׁפָּסְקוּ **הַגְּשָׁמִים,** כָּל מֵי הַגְּבָאִים **הַקְּרוֹבִים לָעִיר** וְלַדָּרֶךְ שֶׁבְּנֵי אָדָם הוֹלְכִים בָּהּ, **טְמֵאִים** מִסָּפֵק שֶׁמָּא טָמֵא שָׁתָה אוֹ מִלֹּא מֵהֶם. **וְהָרְחוֹקִים** מִן הָעִיר וּמִן הַדֶּרֶךְ, **טְהוֹרִין,** שֶׁאֵין לַחְשֹׁשׁ לְכָךְ, **עַד שֶׁיְּהַלְּכוּ רֹב בְּנֵי אָדָם** - עַד שֶׁיַּעַבְרוּ שָׁם שַׁיָּרוֹת הַהוֹלְכוֹת בְּדַרְכָּךְ רְחוֹקָה, שֶׁשּׁוּב יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא בְּנֵי הַשַּׁיָּרוֹת שָׁתוּ אוֹ מִלְּאוּ מֵהֶם:

מִשְׁנָה ה **טָהֳרַת מֵי גְּבָאִים:** מֵאֵימָתַי **טָהֳרָתָן** שֶׁל מֵי גְּבָאִים הַמֻּחְזָקִים בְּטֻמְאָה כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְשַׁיְּרִדוּ** שׁוּב מֵי גְּשָׁמִים **וְיִרְבּוּ** מֵי הַגְּשָׁמִים הַחֲדָשִׁים עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בַּגֶּבָא בַּתְּחִלָּה, **וְיִשְׁטְפוּ** - וְגַם יִתְמַלֵּא הַגֶּבָא עַל גְּדוֹתָיו וְיִשָּׁפֵךְ מִמֶּנּוּ מַשֶּׁהוּ מֵהַמַּיִם הַחוּצָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה תּוֹלִים שֶׁיָּצְאָה הַטְּפָּה הַטְּמֵאָה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** דַּי בְּמַה שֶׁ**רַבּוּ** מֵי הַגְּשָׁמִים עַל מֵי הַגֶּבָאִים, **וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ** - שֶׁלֹּא עָלוּ עַל גְּדוֹתֵיהֶם, וְאַף שֶׁוַּדַּאי נִמְצֵאת עֲדַיִן הַטְּפָּה הַטְּמֵאָה בְּתוֹךְ הַגֶּבָא. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** דַּי אִם **שָׁטְפוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ,** וְתוֹלִים שֶׁהַטְּפָּה הַטְּמֵאָה הִיא זוֹ שֶׁיָּצְאָה בַּשִּׁטְיפָה. וְאַחַר שֶׁנִּטְהֲרוּ הַמַּיִם בָּאֲפָנִים אֵלּוּ, **כְּשֵׁרִין** הֵם לְלֵילִית וּבְשׁוּל **חַלָּה** שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹתָהּ בְּמַיִם טְהוֹרִים דַּוְקָא [שֶׁהֲרֵי חַלָּה טְמֵאָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה] וְהוּא הַדִּין שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים לְתִרוּמָה, **וְלִטֹּל מֵהֶן לַיָּדַיִם** - לִנְטִילַת יָדַיִם, שֶׁרַק מַיִם טְהוֹרִים כְּשֵׁרִים לָהּ:

מִשְׁנָה ו **מֵי גְּשָׁמִים הַמִּקַּלְּחִים מֵהָהָר:** הַמַּעֲלָה הַשְּׁנִיָּה **לְמַעְלָה מֵהֶן** - מֵמֵּי גְּבָאִים, **מֵי תַּמְצִיּוֹת** - מֵי גְּשָׁמִים הַמִּתְמַצִּים מֵהָהָר **שֶׁלֹּא פָסְקוּ** - אֶלָּא עוֹדָם זוֹחֲלִים מֵהָהָר, דִּינָם שֶׁאִם נִפְלוּ נְפָלָה לְתוֹכָם טְפָּה טְמֵאָה, הֲרֵי הִיא בְּטֵלָה בְּרֹב וְאֵינָהּ חוֹצֶצֶת וְנֶעוֹרֶת אֲפִלּוּ כְּשֶׁהַמַּיִם נִתְלַשִּׁים, לְפִיכָךְ אַף אִם **שָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָמֵא** וְנָפְלָה טְפָּה מִפִּיו לְתוֹכָם, **וְשָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָהוֹר,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר.** וְכֵן אִם **שָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָמֵא, וּמִלֵּא** מֵהֶם אָדָם **בִּכְלִי טָהוֹר,** הַכְּלִי **טָהוֹר.** וְכֵן אִם **שָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָמֵא, וְנָפַל** בָּהֶם **כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֲדִיחַ** אוֹתוֹ וְחָפֵץ בִּתְלִישַׁת הַמַּיִם, הַכְּפָר **טָהוֹר,** שֶׁכְּבָר נִטְהֲרָה הַטְּפָּה הַטְּמֵאָה מִיָּד כְּשֶׁהִתְעָרְבָה בְּמֵי הַגְּשָׁמִים עוֹד קֹדֶם שֶׁנִּתְלְשָׁה. וְכֵן אִם **מִלֵּא** מִמֵּי גְּשָׁמִים אֵלּוּ **בִּכְלִי טָמֵא, וְשָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָהוֹר,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר.** אוֹ **שֶׁמִּלֵּא** מֵהֶם מַיִם **בִּכְלִי טָמֵא, וּמִלֵּא** מֵהֶם אָדָם מַיִם **בִּכְלִי טָהוֹר,** הַכְּלִי **טָהוֹר.** וְכֵן אִם **מִלֵּא** מֵהֶם מַיִם **בִּכְלִי טָמֵא, וְנָפַל** בָּהֶם **כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֲדִיחַ** אוֹתוֹ **כְּפָר טָהוֹר,** שֶׁהַטְּפָּה הַטְּמֵאָה מֵהַכְּלִי כְּבָר נִטְהֲרָה בְּמֵי הַגְּשָׁמִים. וְכֵן אִם **נָפְלוּ** לְתוֹכָם **מַיִם טְמֵאִים וְשָׁתָה** מֵהֶם אָדָם **טָהוֹר,** הֲרֵי הוּא **טָהוֹר.** וְכֵן אִם **נָפְלוּ** לְתוֹכָם **מַיִם טְמֵאִים, וּמִלֵּא** מֵהֶם מַיִם **בִּכְלִי טָהוֹר,** הַכְּלִי **טָהוֹר.** וְכֵן אִם **נָפְלוּ** לְתוֹכָם **מַיִם טְמֵאִים, וְנָפַל** לְתוֹכָם **כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֲדִיחַ** אוֹתוֹ, הַכְּפָר **טָהוֹר,** שֶׁכְּבָר נִטְהֲרוּ הַמַּיִם הַטְּמֵאִים כְּשֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמֵי

ד נָפַל לְתוֹכָן מֵת, אוֹ שֶׁהָלַךְ בָּהֶן הַטָּמֵא, וְשָׁתָה טָהוֹר, טָהוֹר. אֶחָד מֵי גְּבָאִים, מֵי בוֹרוֹת, מֵי שִׁיחִין, מֵי מְעָרוֹת, מֵי תַּמְצִיּוֹת שֶׁפָּסְקוּ, וּמִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, בִּשְׁעַת הַגְּשָׁמִים הַכֹּל טָהוֹר. פָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים, הַקְּרוֹבִים לָעִיר וְלַדֶּרֶךְ, טְמֵאִים. וְהָרְחוֹקִים, טְהוֹרִין, עַד שֶׁיְּהַלְּכוּ רֹב בְּנֵי אָדָם:

ה מֵאֵימָתַי טָהֳרָתָן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְשַׁיְּרִדוּ וְיִרְבּוּ וְיִשְׁטְפוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, דַּי שֶׁרַבּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, שָׁטְפוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ, אֵלּוּ הַמַּיִם שֶׁנִּטְהֲרוּ בְּאַשְׁבֹּרֶן, וּלְמַעְיָן לְהַטְבִּיל בּוֹ בְּכָל שֶׁהוּא: **ח** לְמַעְלָה מֵהֶן, מַיִם מֻכִּין, שֶׁהֵן מְטַהֲרִין בְּזוֹחֲלִין. לְמַעְלָה מֵהֶן, מַיִם חַיִּים, שֶׁבָּהֶן טְבִילָה לְזָבִים, וְהַזָּיָה לִמְצֹרָעִים, וּכְשֵׁרִים לְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת:

פרק ב א הַטָּמֵא שֶׁיָּרַד לִטְבֹּל, סָפֵק טָבַל סָפֵק לֹא טָבַל, וַאֲפִלּוּ טָבַל, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה סָפֵק אֵין בּוֹ, שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ, טָבַל בְּאֶחָד מֵהֶם וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן טָבַל, סָפֵק טָמֵא: **ב** מִקְוֶה שֶׁנִּמְדַּד וְנִמְצָא חָסֵר, כָּל טְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו מִשֶּׁנִּמְדַּד עַד שֶׁנִּמְצָא חָסֵר, סָפֵק טְהָרוֹת הֵן, סָפֵק אֵינָן, לְמִקְוֶה שֶׁנִּמְצָא חָסֵר, כָּל טְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו מִשֶּׁנִּמְדַּד עַד שֶׁנִּמְצָא חָסֵר, בְּוַדַּאי טְהָרוֹת הֵן. **ג** הַמַּטְבִּיל כֵּלָיו בְּמִקְוֶה וְהָיָה עוֹמֵד עַל שְׂפָתוֹ, וְהָיָה מַחֲזִיק בְּיָדוֹ אֶחָד מִן הַכֵּלִים, וְנִמְצָא חָסֵר, כָּל הַכֵּלִים טְהוֹרִים, חוּץ מִזֶּה שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ. **ד** הַמַּטְבִּיל כֵּלָיו בְּמִקְוֶה וְהָיָה עוֹמֵד עַל שְׂפָתוֹ, וְהָיָה מַחֲזִיק בְּיָדוֹ אֶחָד מִן הַכֵּלִים, וְנִמְצָא חָסֵר, כָּל הַכֵּלִים טְמֵאִים, חוּץ מִזֶּה שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ. **ה** הַמַּטְבִּיל כֵּלָיו בְּמִקְוֶה וְהָיָה עוֹמֵד עַל שְׂפָתוֹ, וְהָיָה מַחֲזִיק בְּיָדוֹ אֶחָד מִן הַכֵּלִים, וְנִמְצָא חָסֵר, כָּל הַכֵּלִים טְמֵאִים, חוּץ מִזֶּה שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ. **ו** הַמַּטְבִּיל כֵּלָיו בְּמִקְוֶה וְהָיָה עוֹמֵד עַל שְׂפָתוֹ, וְהָיָה מַחֲזִיק בְּיָדוֹ אֶחָד מִן הַכֵּלִים, וְנִמְצָא חָסֵר, כָּל הַכֵּלִים טְמֵאִים, חוּץ מִזֶּה שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ. **ז** לְמַעְלָה מֵהֶן, מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, שֶׁבּוֹ טוֹבְלִין וּמַטְבִּילִין. לְמַעְלָה מֵהֶן, מַעְיָן שֶׁמֵּימָיו מוּעָטִין וְרַבּוּ מַיִם שְׁאוּבִין, שָׁוֶה לְמִקְוֶה לְטַהֵר בְּאַשְׁבֹּרֶן, וּלְמַעְיָן לְהַטְבִּיל בּוֹ בְּכָל שֶׁהוּא: **ח** לְמַעְלָה מֵהֶן, מַיִם מֻכִּין, שֶׁהֵן מְטַהֲרִין בְּזוֹחֲלִין. לְמַעְלָה מֵהֶן, מַיִם חַיִּים, שֶׁבָּהֶן טְבִילָה לְזָבִים, וְהַזָּיָה לִמְצֹרָעִים, וּכְשֵׁרִים לְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת:

פֶּרֶק ב דִּינֵי סְפֵק טְבִילָה, מַיִם שְׁאוּבִים וְשֶׁעוּרָם לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה, וְטִיט הַמִּתְעָרֵב בְּמֵי הַמִּקְוֶה: **מִשְׁנָה א** **טָמֵא הַמֻּסָּפָק אִם טָבַל:** הַטָּמֵא **שֶׁיָּרַד לִטְבֹּל, סָפֵק טָבַל סָפֵק לֹא טָבַל** [כְּגוֹן שֶׁעָבַר זְמַן רַב מֵאוֹתָהּ שָׁעָה וְאֵינוֹ זוֹכֵר אִם לְבַסּוֹף טָבַל כָּרָאוּי], **וַאֲפִלּוּ** אִם וַדַּאי **טָבַל,** אֶלָּא שֶׁסָּפֵק אִם יֵשׁ **בּוֹ** - בַּמִּקְוֶה **אַרְבָּעִים סְאָה, סָפֵק אֵין בּוֹ,** וְכֵן אִם הָיוּ שָׁם **שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ, וְטָבַל בְּאֶחָד מֵהֶם וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן טָבַל,** בְּכָל אֵלּוּ הַמִּקְרִים **סְפֵקוֹ טָמֵא** - עוֹדֶנּוּ טָמֵא מִסָּפֵק, שֶׁיֵּשׁ לְהַעֲמִידוֹ עַל חֶזְקָתוֹ שֶׁהָיָה טָמֵא: **מִשְׁנָה ב** **טוֹבֵל בְּמִקְוֶה חָסֵר וְאֵין יוֹדֵעַ מָתַי נֶחְסַר: מִקְוֶה** שֶׁהָיָה **שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם וְטָבַל בּוֹ אָדָם טָמֵא אוֹ שֶׁהִטְבִּילוּ בּוֹ כֵּלִים טְמֵאִים, **שֶׁנִּמְדַּד** אַחַר כָּךְ **וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **חָסֵר** מִשֶּׁעוּרוֹ וְאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, תּוֹלִים שֶׁבְּעֵת טְבִילָתָם כְּבָר הָיָה הַמִּקְוֶה חָסֵר, **וְכָל טְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו לְמִפְרָע** - כָּל הַדְּבָרִים הַטְּהוֹרִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּאָדָם וְכֵלִים אֵלּוּ, **בֵּין** אִם נִמְצָא מִקְוֶה זֶה **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבֵין** אִם נִמְצָא **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** הֲרֵי הֵן **טְמֵאוֹת,** וְאַף שֶׁסָּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר, כָּאן אֵין זֶה סָפֵק טֻמְאָה אֶלָּא וַדַּאי טֻמְאָה וּסְפֵק טָהֳרָה, וּמַעֲמִידִים אֶת הָאָדָם וְהַכֵּלִים עַל חֶזְקַת טֻמְאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁסָּפֵק טְבִילָה טָמֵא, **בְּטֻמְאָה חֲמוּרָה** - בְּאָדָם אוֹ כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאָה מִן הַתּוֹרָה, כְּגוֹן שֶׁנָּגְעוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה. **אֲבָל** אִם נִטְמָא **בְּטֻמְאָה קַלָּה** - בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן, **כְּגוֹן שֶׁאָכַל אֳכָלִים טְמֵאִים וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִים,** אוֹ שֶׁבָּא **רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, אוֹ** שֶׁהִטְבִּילוּ בּוֹ כֵּלִים טְמֵאִים, **שֶׁנִּמְדַּד** אַחַר כָּךְ **וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **חָסֵר** מִשֶּׁעוּרוֹ וְאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, תּוֹלִים שֶׁבְּעֵת טְבִילָתָם כְּבָר הָיָה הַמִּקְוֶה חָסֵר, **וְכָל טְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו לְמִפְרָע** - כָּל הַדְּבָרִים הַטְּהוֹרִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּאָדָם וְכֵלִים אֵלּוּ, **בֵּין** אִם נִמְצָא מִקְוֶה זֶה **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבֵין** אִם נִמְצָא **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** הֲרֵי הֵן **טְמֵאוֹת,** וְאַף שֶׁסָּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר, כָּאן אֵין זֶה סָפֵק טֻמְאָה אֶלָּא וַדַּאי טֻמְאָה וּסְפֵק טָהֳרָה, וּמַעֲמִידִים אֶת הָאָדָם וְהַכֵּלִים עַל חֶזְקַת טֻמְאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁסָּפֵק טְבִילָה טָמֵא, **בְּטֻמְאָה חֲמוּרָה** - בְּאָדָם אוֹ כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאָה מִן הַתּוֹרָה, כְּגוֹן שֶׁנָּגְעוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה. **אֲבָל** אִם נִטְמָא **בְּטֻמְאָה קַלָּה** - בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן, **כְּגוֹן שֶׁאָכַל אֳכָלִים טְמֵאִים וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִים,** אוֹ שֶׁבָּא **רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, אוֹ** אִם יֵשׁ **בּוֹ** - בַּמִּקְוֶה **אַרְבָּעִים סְאָה, סָפֵק אֵין בּוֹ,** וְכֵן אִם הָיוּ שָׁם **שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ, וְטָבַל בְּאֶחָד מֵהֶם וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן טָבַל,** בְּכָל אֵלּוּ הַמִּקְרִים **סְפֵקוֹ טָמֵא** - עוֹדֶנּוּ טָמֵא מִסָּפֵק, שֶׁיֵּשׁ לְהַעֲמִידוֹ עַל חֶזְקָתוֹ שֶׁהָיָה טָמֵא: **מִשְׁנָה ב** **טוֹבֵל בְּמִקְוֶה חָסֵר וְאֵין יוֹדֵעַ מָתַי נֶחְסַר: מִקְוֶה** שֶׁהָיָה **שֶׁיֵּשׁ** בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם וְטָבַל בּוֹ אָדָם טָמֵא אוֹ שֶׁהִטְבִּילוּ בּוֹ כֵּלִים טְמֵאִים, **שֶׁנִּמְדַּד** אַחַר כָּךְ **וְנִמְצָא** שֶׁהוּא **חָסֵר** מִשֶּׁעוּרוֹ וְאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, תּוֹלִים שֶׁבְּעֵת טְבִילָתָם כְּבָר הָיָה הַמִּקְוֶה חָסֵר, **וְכָל טְהָרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבָּיו לְמִפְרָע** - כָּל הַדְּבָרִים הַטְּהוֹרִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּאָדָם וְכֵלִים אֵלּוּ, **בֵּין** אִם נִמְצָא מִקְוֶה זֶה **בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבֵין** אִם נִמְצָא **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** הֲרֵי הֵן **טְמֵאוֹת,** וְאַף שֶׁסָּפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר, כָּאן אֵין זֶה סָפֵק טֻמְאָה אֶלָּא וַדַּאי טֻמְאָה וּסְפֵק טָהֳרָה, וּמַעֲמִידִים אֶת הָאָדָם וְהַכֵּלִים עַל חֶזְקַת טֻמְאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם. **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁסָּפֵק טְבִילָה טָמֵא, **בְּטֻמְאָה חֲמוּרָה** - בְּאָדָם אוֹ כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאָה מִן הַתּוֹרָה, כְּגוֹן שֶׁנָּגְעוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה. **אֲבָל** אִם נִטְמָא **בְּטֻמְאָה קַלָּה** - בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן, **כְּגוֹן שֶׁאָכַל אֳכָלִים טְמֵאִים וְשָׁתָה מַשְׁקִין טְמֵאִים,** אוֹ שֶׁבָּא **רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים, אוֹ**

משניות

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק ב

המבוארות

שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִין, שֶׁבְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים גָּזְרוּ עָלָיו חֲכָמִים טֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן וּפְסָלוּהוּ מֵאֲכִילַת תְּרוּמָה וְאִם נָגַע בָּהּ פְּסָלָהּ, **וְיָרַד לְטָבֵל, סָפֵק אִם טָבֵל כָּרָאוּי סָפֵק לֹא טָבֵל** כָּרָאוּי, כְּגוֹן שֶׁמְּסָקָּק אִם נִתְכַּסָּה כָּל גּוּפוֹ בְּמַיִם [אֲבָל אִם אֵינוֹ זוֹכֵר כְּלָל אִם יָרַד לִטְבֹּל, יִתְּכֵן שֶׁסְּפֵקוֹ טָמֵא (רע"א)], **וַאֲפִלּוּ** אִם יֵשׁ צַד סָפֵק נוֹסָף שֶׁמָּא לֹא עָלְתָה טְבִילָתוֹ, כְּגוֹן שֶׁאַף אִם **טָבַל, סָפֵק יֶשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה סָפֵק אֵין בּוֹ.** אוֹ בְּאֹפֶן שֶׁהָיוּ שָׁם **שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, אֶחָד יֶשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ,** וְטָבַל **בְּאֶחָד** מֵהֶן **וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן טָבַל,** בָּאֳפָנִים אֵלּוּ **סָפֵק טָהוֹר,** כֵּיוָן שֶׁכָּל טֻמְאָתוֹ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. **רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא** אַף בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן, לְפִי **שֶׁרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טֻמְאָה,** אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, שֶׁבָּאֳפָנִים אֵלּוּ אֵין חֶזְקַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ג סָפֵק פְּסוּל מַיִם שְׁאוּבִים:** סְפֵק **מַיִם** שְׁאוּבִין **שֶׁטָּהֲרוּ** חֲכָמִים כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת טְהָרוֹת (פ"ד מ"ז), הוּא בְּאֶחָד מֵאֳפָנִים אֵלּוּ: **סָפֵק נָפְלוּ** שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים לְמִקְוֶה זֶה **סָפֵק לֹא נָפְלוּ. וַאֲפִלּוּ** אִם וַדַּאי **נָפְלוּ,** אֶלָּא שֶׁסָּפֵק **יֶשׁ בָּהֶם** - סָפֵק אִם הָיָה בַּמִּקְוֶה **אַרְבָּעִים סְאָה** קֹדֶם נְפִילַת הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אֵין הַמִּקְוֶה נִפְסָל אֶלָּא אַדְּרַבָּה הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים מַכְשִׁירִים בְּהַשָּׁקָה, **סָפֵק אֵין בָּהֶם** - סָפֵק לֹא הָיָה בַּמִּקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה בְּעֵת נְפִילַת הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים וּפְסָלוּהוּ. וְכֵן **שְׁנֵי מִקְוָאוֹת, אֶחָד יֶשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְאֶחָד אֵין בּוֹ,** וְנָפַל **לְאֶחָד** מֵהֶן שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים, **וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפַל, סְפֵקוֹ טָהוֹר** - אַף הַמִּקְוֶה הֶחָסֵר לֹא נִפְסַל בְּמַיִם אֵלּוּ, **מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּמֶּה יִתְלֶה** - שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁהַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים לֹא פָּסְלוּ אֶת הַמִּקְוֶה בִּנְפִילָתָם, דְּהַיְנוּ שֶׁנָּפְלוּ לַמִּקְוֶה הַשָּׁלֵם [וְכֵן בָּאֹפֶן הַקּוֹדֵם שֶׁהָיָה בַּמִּקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה, אוֹ שֶׁכְּלָל לֹא נָפְלוּ בַּמִּקְרֶה הָרִאשׁוֹן]. אֲבָל אִם **הָיוּ שְׁנֵיהֶם** [-שְׁנֵי הַמִּקְוָאוֹת] **פְּחוּתִים מֵאַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל לְאֶחָד מֵהֶם** שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים **וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפַל, סְפֵקוֹ טָמֵא** - שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים מִסָּפֵק, **מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ בַּמֶּה שֶׁיִּתְלֶה,** שֶׁהֲרֵי וַדַּאי אַחַד הַמִּקְוָאוֹת נִפְסַל בְּמֵי גְּשָׁמִים, וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אֵיזֶהוּ הַמִּקְוֶה הַפָּסוּל, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים מִסָּפֵק: **מִשְׁנָה ד שְׁעוּר מַיִם שְׁאוּבִים:** **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, רְבִיעִית מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁנָּפְלוּ לְמִקְוֶה בַּתְּחִלָּה** - כְּשֶׁעֲדַיִן לֹא הָיוּ בּוֹ מַיִם כְּלָל, **פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה,** אַף אִם הַשְּׁלֵם אַחַר כָּךְ לְשִׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה מֵי גְּשָׁמִים, **וּשְׁלִישָׁה לֻגִּין עַל פְּנֵי הַמַּיִם** - וְאִם כְּבָר יֵשׁ בּוֹ מֵי גְּשָׁמִים [פָּחוֹת מֵאַרְבָּעִים סְאָה] פּוֹסְלִים בּוֹ מַיִם שְׁאוּבִים רַק בְּשִׁעוּר שְׁלֹשָׁה לֻגִּין. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בֵּין** שֶׁנָּפְלוּ הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים **בַּתְּחִלָּה** - קֹדֶם שֶׁהָיוּ בּוֹ מַיִם כְּלָל, **וּבֵין** שֶׁנָּפְלוּ **בַּסּוֹף** - לְאַחַר שֶׁהָיוּ בּוֹ מֵי גְּשָׁמִים [פָּחוֹת מֵאַרְבָּעִים סְאָה], **שִׁעוּרוֹ** - שִׁעוּר הַפָּסוּל **בִּשְׁלֹשָׁה לֻגִּין.** אֲבָל מַיִם שְׁאוּבִים שֶׁנָּפְלוּ לְמִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, אֵינָם פּוֹסְלִים כְּלָל: **מִשְׁנָה ה שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים הַמְחֻלָּקִים לְגֻמּוֹת וְהַמִּקְוֶה מְחֻבָּרִם:** בּוֹר **מִקְוֶה** הַנִּמְצָא בְּמוֹרַד הָהָר **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁלֹשׁ גֻּמּוֹת שֶׁל מַיִם שְׁאוּבִין** זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ בַּמִּדְרוֹן, **שֶׁל לֹג לֹג** - וּבְכָל גֻּמָּא לֹג אֶחָד שֶׁל מַיִם שְׁאוּבִים, וְעוֹתֶה כְּשֶׁמִּלֵּא אֶת הַמִּקְוֶה בְּמַיִם נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ בַּמִּקְוֶה שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים, **אִם יָדוּעַ שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים סְאִין מַיִם כְּשֵׁרִין** [-מֵי גְּשָׁמִים] **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **הִגִּיעוּ לַגֻּמָּא הַשְּׁלִישִׁית** הַגְּבוֹהָה מִכֻּלָּן, וְנִמְצָא שֶׁכְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלֶיהָ הַמַּיִם וְהִשְׁלִים שִׁעוּר שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים, כְּבָר הָיָה הַמִּקְוֶה שָׁלֵם וְאֵינוֹ נִפְסָל בְּמַיִם שְׁאוּבִים, וַהֲרֵי הוּא **כָּשֵׁר. וְאִם לָאוּ** - אִם הִגִּיעוּ הַמַּיִם לַגֻּמָּא הַשְּׁלִישִׁית עוֹד קֹדֶם שֶׁהָיָה בַּמִּקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה מֵי גְּשָׁמִים, הַמִּקְוֶה **פָּסוּל. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר,** אַף אִם הִגִּיעוּ הַמַּיִם לַגֻּמָּא הַשְּׁלִישִׁית לִפְנֵי שֶׁהָיָה בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִקְוֶה הַסָּמוּךְ לְמִקְוֶה** - שֶׁהַמַּיִם שֶׁבַּגֻּמּוֹת נִדּוֹנִים כְּמַיִם הָעוֹמְדִים בִּפְנֵי עַצְמָם וְלֹא מֵעֲרָבִים בְּמֵי הַמִּקְוֶה, וַהֲרֵי זֶה כְּמִקְוֶה כָּשֵׁר הַסָּמוּךְ לְמִקְוֶה פָּסוּל, שֶׁזֶּה עוֹמֵד בְּהֶכְשֵׁרוֹ וְזֶה עוֹמֵד בְּפִסּוּלוֹ: **מִשְׁנָה ו טִיט וּבוֹ מַיִם בְּלוּעִים שֶׁנִּתְלַשׁ מֵהַמִּקְוֶה וְהֶחְזֵר לְתוֹכוֹ:** הַמִּסָּנֵק [-הַמִּסָּלֵק] **אֶת הַטִּיט לַצְּדָדִין** בְּתוֹךְ מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, כְּדֵי לְצָבְרוֹ בְּצַד הַמִּקְוֶה, וְלֹא הוֹצִיאוֹ מֵהַמַּיִם, **וּמָשְׁכוּ** [-וְנִמְשְׁכוּ] **מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין** מַיִם וְנִשְׁפְּכוּ לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה, הַמִּקְוֶה **כָּשֵׁר,** שֶׁאַף שֶׁנִּמְשְׁכוּ עִם הַטִּיט לַצַּד, לֹא הוּצְאוּ מִן הַמִּקְוֶה וְאֵינָם שְׁאוּבִים. אֲבָל אִם **הָיָה תּוֹלֵשׁ** אֶת הַטִּיט וּמוֹצִיאוֹ מֵהַמִּקְוֶה, **וּמָשְׁכוּ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין** וְנָפְלוּ לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה, הַמִּקְוֶה **פָּסוּל,** שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁתָּלַשׁ אֶת הַטִּיט עִם הַמַּיִם הַבְּלוּעִים מִן הַמִּקְוֶה, נַעֲשׂוּ הַמַּיִם שְׁאוּבִים אַף שֶׁלֹּא שָׁאָבָם בִּכְלִי, וּבִנְפִילָתָם פָּסְלוּ אֶת הַמִּקְוֶה. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לִשְׁאֹב** אֶת הַמַּיִם הַבְּלוּעִים בּוֹ אֶלָּא רַק לְסַלֵּק אֶת הַטִּיט: **מִשְׁנָה ז הַמְשָׁכַת מַיִם שְׁאוּבִים לְמִקְוֶה:** **הַמַּנִּיחַ קַנְקַנִּים בְּרֹאשׁ הַגָּג לְנַגְּבָן** [-לְיַבְּשָׁם], **וְנִתְמַלְּאוּ מַיִם,** וּמֵאַחַר וּרְצוֹנוֹ לְיַבְּשָׁם לֹא הִתְכַּוֵּן לְקַבֵּל אֶת הַמַּיִם בְּכֵלִים. וְהֵם אֵינָם נֶחְשָׁבִים לְמַיִם שְׁאוּבִים, וּמִכָּל מָקוֹם אֵינָם כְּשֵׁרִים כְּמוֹת שֶׁהֵם לְמִקְוֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לו) 'אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מָיִם יִהְיֶה טָהוֹר', וְדָרְשׁוּ: מַה 'מַּעְיָן' שֶׁאֵין בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם אֶלָּא מְשֻׁמָּמִים הוּא, אַף 'בּוֹר' דְּהַיְנוּ מִקְוֶה, שֶׁאֵין בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם, וְאַף מַיִם אֵלּוּ יֶשׁ בָּהֶם מִקְצָת תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם עוֹנַת גְּשָׁמִים הִיא** - שֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ הַשָּׁמַיִם בְּעָבִים וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים, **וְאִם** - וּמִקְּבֵד זֹאת גַּם **יֶשׁ בּוֹ כְּמַעַט** [-מְעַט] **מַיִם** [-מֵי גְּשָׁמִים] **בַּבּוֹר, יִשְׁבֹּר** אֶת הַקַּנְקַנִּים וְיִפְּלוּ מֵימֵיהֶם לַבּוֹר, וּבְאֹפֶן זֶה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר מַיִם אֵלּוּ שֶׁאֵינָם שְׁאוּבִים, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנּוֹפְלִים לַבּוֹר מִכֵּלִים שְׁבוּרִים, הֲרֵי הֵם כְּמַיִם שֶׁבָּאוּ לַמִּקְוֶה עַל יְדֵי הַמְשָׁכָה [-שֶׁנִּמְשְׁכִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע] וְהֵם כְּשֵׁרִים. **וְאִם לָאוּ** - וְאִם אֵין זוֹ עוֹנַת הַגְּשָׁמִים אוֹ שֶׁאֵין מְעַט מַיִם בַּבּוֹר, **לֹא יִשְׁבֹּר** אֶת הַקַּנְקַנִּים, שֶׁאִם אֵין זוֹ עוֹנַת גְּשָׁמִים אֵינוֹ יָכוֹל לְמַלֵּא אֶת הַבּוֹר כֻּלּוֹ מִמַּיִם אֵלּוּ עַל יְדֵי הַמְשָׁכָה, שֶׁלִּדְעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִקְוֶה שֶׁכֻּלּוֹ אוֹ רֻבּוֹ מַיִם שֶׁהֻכְשְׁרוּ עַל יְדֵי הַמְשָׁכָה פָּסוּל. וְכֵן אִם אֵין כְּלָל מַיִם בַּבּוֹר, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁקֹּדֶם שֶׁיִּשָּׁבֵר הַכְּלִי כְּבָר יִפְּלוּ לַבּוֹר רְבִיעִית מַיִם, וּלְדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (מ"ד) רְבִיעִית מַיִם שְׁאוּבִים פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה אִם נָפְלָה בַּתְּחִלָּה. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין בְּעוֹנַת הַגְּשָׁמִים וּבֵין שֶׁלֹּא בְּעוֹנַת הַגְּשָׁמִים, בֵּין כְּשֶׁיֵּשׁ בַּבּוֹר מְעַט מַיִם וּבֵין שֶׁאֵין בּוֹ, **יִשְׁבֹּר** אֶת הַקַּנְקַנִּים וְיִמָּשְׁכוּ הַמַּיִם לְתוֹךְ הַבּוֹר, וְהַמִּקְוֶה כָּשֵׁר, שֶׁלִּדְעָתוֹ אֲפִלּוּ אִם כָּל מֵי הַמִּקְוֶה הֻכְשְׁרוּ עַל יְדֵי הַמְשָׁכָה כָּשֵׁר, וְכֵן לְשִׁיטָתוֹ רַק שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה אַף כְּשֶׁנָּפְלוּ בַּתְּחִלָּה [כְּדַעַת חֲכָמִים לְעֵיל (שם)], וְאֵין לַחֹשֶׁשׁ שֶׁקֹּדֶם שֶׁיִּשָּׁבְרוּ הַקַּנְקַנִּים יִפְּלוּ כָּל שֶׁהוּ, יִשְׁבֹּר. וְאִם לָאוּ, לֹא יִשְׁבֹּר, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁבֹּר: נָחְשֶׁבֶת לְהַמְשָׁכָה, **אֲבָל לֹא** יַגְבִּיהַּ אֶת הַקַּנְקַנִּים וְיַעֲרֶה מֵהֶם לְתוֹךְ הַבּוֹר, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֲרֵי יֶשׁ בָּהֶם תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וְהֵם מַיִם שְׁאוּבִים גְּמוּרִים הַפּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, וְאַף הַמְשָׁכָה לֹא תּוֹעִיל בָּהֶם (חידושי מהרי"ח): **מִשְׁנָה ח הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ הַמִּקְוֶה:** **הַסַּיִד** הַסָּד אֶת הַבּוֹר בְּסִיד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִחָלְחֲלוּ הַמַּיִם לְתוֹךְ הַקַּרְקַע, **שָׁשָׁכַח** אֶת הָעֲצִיץ שֶׁבּוֹ הֵבִיא אֶת הַסִּיד לַבּוֹר בְּתוֹךְ **בּוֹר** שֶׁהָיוּ בּוֹ פָּחוֹת מֵאַרְבָּעִים סְאָה מַיִם כְּשֵׁרִים, וְשָׁקַע הָעֲצִיץ **וְנִתְמַלֵּא מַיִם, אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו** בְּשִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּ,** הֲרֵי הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ מְעֹרָבִים עִם מֵי הַמִּקְוֶה וְאֵינָם נֶחְשָׁבִים לִשְׁאוּבִים, **וְיִשָּׁבֵר** אֶת הָעֲצִיץ בִּמְקוֹמוֹ. **וְאִם לָאוּ** - וְאִם אֵין מֵי הַמִּקְוֶה צָפִים עַל גַּבֵּי הָעֲצִיץ **לֹא יִשָּׁבֵר,** כֵּיוָן שֶׁאֵין מֵימָיו מְחֻבָּרִים לְמֵי הַמִּקְוֶה, וְהֵם מַיִם שְׁאוּבִים הַפּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.** וּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁלֹּא בְּעוֹנַת הַגְּשָׁמִים, שֶׁכֵּן בְּעוֹנַת הַגְּשָׁמִים יָכוֹל לִשְׁבֹּר אֶת הָעֲצִיץ וְיֵכָּשְׁרוּ הַמַּיִם בְּהַמְשָׁכָה כֵּיוָן שֶׁאֵין רֹב הַמִּקְוֶה אוֹ כֻּלּוֹ מִמַּיִם אֵלּוּ, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - אַף אִם אֵין הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו **יִשָּׁבֵר,** כְּשִׁיטָתוֹ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאַף מִקְוֶה שֶׁכֻּלּוֹ מַיִם שְׁאוּבִים עַל יְדֵי הַמְשָׁכָה כָּשֵׁר:

משניות — מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק ג — המבוארות

מִשְׁנָה ט הֶחֵר נוֹסָף בְּהַמְשָׁכַת מַיִם מִבְּלִי לְמִקְוֶה: הַמְסַדֵּר קַנְקַנִּים בְּתוֹךְ הַבּוֹר הַמָּלֵא בְּמַיִם, כְּדֵי שֶׁיִּבָּלְעוּ דָּפְנוֹת הַקַּנְקַנִּים אֶת מֵי הַבּוֹר וְלֹא יִבָּלְעוּ אַחַר כָּךְ אֶת הַמַּיִם שֶׁיִּתֵּן בָּהֶם, וְנִתְמַלְּאוּ **מַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁבָּלַע הַבּוֹר אֶת** שְׁאָר **מֵימָיו** - שֶׁנִּבְלְעוּ בְּקַרְקָעִיתוֹ, וְעַתָּה אֵין בּוֹ אֶלָּא אֶת הַמַּיִם שֶׁבַּקַּנְקַנִּים, **הֲרֵי זֶה יִשַּׁבֵּר** אֶת הַקַּנְקַנִּים, וְיֶכְשַׁר הַמִּקְוֶה בְּהַמְשָׁכַת הַמַּיִם מֵהַקַּנְקַנִּים. [וּמִשְׁנָתֵנוּ כְּדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאֲפִלּוּ בַּתְּחִלָּה אֵין מַיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִים אֶלָּא בְּשִׁעוּר שְׁלֹשָׁה לֻגִּים, וְכֵן לְפִי דִּעְתּוֹ הַמְשָׁכָה מוֹעִילָה אַף לְכָל מֵי הַמִּקְוֶה]: **מִשְׁנָה י טְבִילָה בְּטִיט: מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם וְטִיט,** וְהַמַּיִם צָפִים עַל פְּנֵי הַטִּיט, **רַבִּי** אֱלִיעֶזֶר **אוֹמֵר,** אַף שֶׁהַטִּיט מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִים לְשִׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה מִכָּל מָקוֹם **מַטְבִּילִין** רַק **בְּמַיִם וְאֵין מַטְבִּילִין** שֶׁאֵינוֹ מַיִם וְהוּא פָּסוּל לִטְבִילָה, וְלָכֵן אָדָם שֶׁרִגְלָיו שׁוֹקְעוֹת בַּטִּיט אֵינוֹ יָכוֹל לִטְבֹּל בְּמִקְוֶה זֶה, אֲבָל לְהַטְבִּיל בּוֹ כְּלִי קָטָן בַּמַּיִם הַצָּפִים לְמַעְלָה מֵהֶם. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,** מַטְבִּילִים **בְּמַיִם וּבַטִּיט. וּבְאֵיזֶה טִיט מַטְבִּילִין** לְדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **בְּטִיט שֶׁהַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו,** שֶׁאַף שֶׁרִגְלֵי הַטּוֹבֵל שׁוֹקְעוֹת בַּטִּיט, מַגַּע הַמַּיִם בְּגוּף הַטּוֹבֵל מַקְדִּים אֶת מַגַּע הַטִּיט וְנִמְצָא שֶׁטָּבַל בַּמַּיִם. אֲבָל אִם **הָיוּ הַמַּיִם מִצַּד אֶחָד** שֶׁל הַמִּקְוֶה וְהַטִּיט בְּצַד אַחֵר וְאֵינָם צָפִים מֵעֲלָיו, **מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמְּטַבִּילִין** רַק **בְּמַיִם וְאֵין מַטְבִּילִין בַּטִּיט,** שֶׁאֵינוֹ מַיִם וְהוּא פָּסוּל לִטְבִילָה. **וּבְאֵיזֶה טִיט אָמְרוּ** שֶׁמְּצְטָרֵף לְהַשְׁלִים לְאַרְבָּעִים סְאָה וּלְדַעַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַף טוֹבְלִים בּוֹ, **בְּטִיט** רַךְ וְנִמּוֹחַ כָּל כָּךְ עַד **שֶׁהַקָּנֶה** הַקַּל הַמֻּנָּח עָלָיו שׁוֹקֵעַ **וְיוֹרֵד מֵאֵלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אַף טִיט עָב יוֹתֵר, כָּל **מָקוֹם שֶׁאֵין קָנֶה הַמִּדָּה** שֶׁתּוֹקְעִים בַּטִּיט כְּדֵי לְמַדֵּד אֶת גֹּבַהּ הַמַּיִם **עוֹמֵד** בּוֹ מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא נוֹטֶה עַל צִדּוֹ. **אַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן דּוֹלָעַאי אוֹמֵר,** אַף טִיט עָבֶה יוֹתֵר כָּל **מָקוֹם שֶׁהַמִּשְׁקֹלֶת יוֹרֶדֶת** בַּטִּיט אִם מַנִּיחָהּ עָלָיו [הַמִּשְׁקֹלֶת עֲשׂוּיָה בְּדִיל וְהַבַּנָּאִים קוֹשְׁרִים אוֹתָהּ לְקָצֶה חוּט וּמַחֲזִיקִים בְּחוּט בְּצָמוּד לַכֹּתֶל וְהַמִּשְׁקֹלֶת מִשְׁתַּלְשֶׁלֶת לְמַטָּה וּבוֹדְקִים עִמָּהּ אִם הַכֹּתֶל יָשָׁר]. **רַבִּי** אֱלִיעֶזֶר **אוֹמֵר,** אַף טִיט עָב יוֹתֵר, כָּל שֶׁהוּא טִיט **הַיּוֹרֵד בְּפִי חֻבִּית** שֶׁהוּא צַר וְרַק טִיט רַךְ יוֹרֵד בּוֹ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אַף טִיט עָב יוֹתֵר, כָּל שֶׁהוּא טִיט **הַנִּכְנָס בִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד** - קָנֶה שֶׁמַּנִּיחִים בְּפִי הַנּוֹד כְּדֵי לְשַׁפֵּךְ לְתוֹכוֹ מַשְׁקֶה, וְהוּא עָגֹל, וְרָחְבּוֹ כְּדֵי לְסוֹבֵב בְּתוֹכוֹ אֶת הָאֲצְבַּע וְהָאֲמָה כְּשֶׁהֵן צְמוּדוֹת זוֹ לָזוֹ. **רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר,** אַף טִיט עָב יוֹתֵר, כָּל שֶׁהוּא טִיט **הַנִּמְדָּד בְּמִדַּת לֹג** הַמְיֻעֶדֶת לְמִדִּידַת נוֹזְלִים:

ט הַמְסַדֵּר קַנְקַנִּים בְּתוֹךְ הַבּוֹר וְנִתְמַלְּאוּ מַיִם, הֲרֵי זֶה יִשַּׁבֵּר: י מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם וְטִיט, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מַטְבִּילִין בַּמַּיִם וְאֵין מַטְבִּילִין בַּטִּיט. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בַּמַּיִם וּבַטִּיט. בְּאֵיזֶה טִיט מַטְבִּילִין, בְּטִיט שֶׁהַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו. הָיוּ הַמַּיִם מִצַּד אֶחָד, מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמַּטְבִּילִין בַּמַּיִם וְאֵין מַטְבִּילִין בַּטִּיט. בְּאֵיזֶה טִיט אָמְרוּ, בְּטִיט שֶׁהַקָּנֶה יוֹרֵד מֵאֵלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁאֵין קָנֶה הַמִּדָּה עוֹמֵד. אַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן דּוֹלְעַאי אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁהַמִּשְׁקֹלֶת עוֹמֶדֶת שֶׁשָּׁם נִכְנָס בִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵרָא אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁהַמַּיִם צָפִים עַל גַּבֵּי הַטִּיט.

פֶּרֶק ג א רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שְׁנֵי מִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, וְנִפְלוּ לָזֶה לֹג וּמֻחֱצָה וְלָזֶה לֹג וּמֻחֱצָה וְנִתְעָרְבוּ, כְּשֵׁרִים, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִקְרָא עֲלֵיהֶן שֵׁם פְּסוּל. אֲבָל מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפְלוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין וְנֶחְלַק לִשְׁנַיִם, פָּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁנִּקְרָא עָלָיו שֵׁם פְּסוּל. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כָּל מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפְלוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין וְחָסַר אֲפִלּוּ קֹרְטוֹב, כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁחָסְרוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לְעוֹלָם הוּא נִשְׁאָר בִּפְסוּלוֹ אִם נִפְסַל מִמַּיִם שְׁאוּבִים, אַף שֶׁנֶּחְסַר מִמֶּנּוּ שִׁעוּר הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים, וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְנַעֲשֶׂה כָּשֵׁר עַד שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וָעוֹד - עַד שֶׁיֵּצְאוּ מֵהַמִּקְוֶה מַיִם בְּשִׁעוּר כָּל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בּוֹ קֹדֶם נְפִילַת הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים וְעוֹד מַשֶּׁהוּ. כְּגוֹן מִקְוֶה שֶׁהָיוּ בּוֹ עֶשְׂרִים סְאָה, וְנָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים, אֵינוֹ כָּשֵׁר עַד שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים סְאָה וּמַשֶּׁהוּ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֵקַלּוּ חֲכָמִים לְדוּנוֹ כְּאִלּוּ יָצְאוּ מֵהַמִּקְוֶה מְעַט מֵהַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים שֶׁפָּסְלוּהוּ: **מִשְׁנָה ב טָהֳרַת מִקְוֶה שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹכוֹ מַיִם שְׁאוּבִים:** כֵּיצַד מְטַהֲרִים מִקְוֶה שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכוֹ מַיִם שְׁאוּבִים, כְּגוֹן **הַבּוֹר שֶׁהָחֵצִר** שֶׁהָיוּ בּוֹ עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם גְּשָׁמִים, **וְנָפְלוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין** מַיִם שְׁאוּבִים, אַף אִם נִתְמַעֲטוּ מֵימָיו וְנִתְמַלֵּא בְּמֵי גְּשָׁמִים **לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ,** וְאֵינוֹ חוֹזֵר לְהֶכְשֵׁרוֹ **עַד שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וָעוֹד** - מַיִם בְּשִׁעוּר מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה, דְּהַיְנוּ עֶשְׂרִים סְאָה, וְעוֹד מַשֶּׁהוּ כְּדֵי לְתֵלוֹת שֶׁהִתְמַעֵט גַּם שִׁעוּר הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **אוֹ עַד שֶׁיַּעֲמִיד בֶּחָצֵר** מִקְוֶה נוֹסָף שֶׁל אַרְבָּעִים סְאָה כְּשֵׁרִים, מִתַּחַת לְמִקְוֶה זוֹ, וְיַחְבֵּר אֶת הַמִּקְוָאוֹת זוֹ לָזוֹ, **וְיִטָּהֲרוּ** הַמַּיִם **הָעֶלְיוֹנִים** הַשְּׁאוּבִים **מִן** הַמַּיִם **הַתַּחְתּוֹנִים** עַל יְדֵי הַשֶּׁקָה, שֶׁמִּדִּין 'גּוּד אַסִּיק' [-'מְשׁךְ וְהַעֲלֵה'] מַחְשִׁיבִים אֶת הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים כְּאִלּוּ הֵם בְּמִקּוֹם הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים וּמְחַבְּרִים לָהֶם. וְכָל שֶׁכֵּן אִם יַעֲמִיד בֶּחָצֵר מִקְוֶה נוֹסָף מֵעַל הַמִּקְוֶה הַפָּסוּל, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אֶת הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים מִדִּין 'גּוּד אַחִית' [-'מְשׁךְ וְהוֹרֵד'] שֶׁמַּחְשִׁיבִים אֶת הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים כְּאִלּוּ הֵם בְּמִקּוֹם הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים וּמְחַבְּרִים לָהֶם וּמְטַהֲרִים אוֹתָם בְּהַשֶּׁקָה. **רַבִּי** אֶלְעָזָר **בֶּן עֲזַרְיָה פּוֹסֵל, אֶלָּא אִם כֵּן פָּקַק** [-סָתַם] אֶת הַמִּקְוֶה הַכָּשֵׁר מִכָּל צְדָדָיו, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נֶחְשָׁבִים שְׁנֵי הַמִּקְוָאוֹת לְמִקְוֶה אֶחָד עַל יְדֵי הַחִבּוּר בֵּינֵיהֶם, אֲבָל אִם אֵינוֹ פָּקוּק רוֹאִים אוֹתָם כִּשְׁנֵי מִקְוָאוֹת הָעוֹמְדִים זֶה לְצַד זֶה, זֶה כָּשֵׁר וְזֶה פָּסוּל (מלא"ש): **מִשְׁנָה ג בּוֹר מַיִם שְׁאוּבִים וְאַמַּת מֵי גְּשָׁמִים עוֹבֶרֶת בּוֹ: בּוֹר שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם שְׁאוּבִין, וְהָאַמָּה** - אַמַּת מֵי גְּשָׁמִים **נִכְנֶסֶת לוֹ וְיוֹצְאָה מִמֶּנּוּ,** לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ, עַד שֶׁיִּתְחַשֵּׁב שֶׁלֹּא נִשְׁתַּיֵּר מִן הָרִאשׁוֹנִים שְׁלֹשָׁה לֻגִּין. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מִטִּילִין לַמִּקְוֶה, זֶה לֹג וּמֻחֱצָה וְזֶה לֹג וּמֻחֱצָה וְזֶה הֵסִיחַ אֶת כְּסוּתוֹ וּמֵטִיל מִמְּקוֹמוֹת הָרִבָּה, וְהַמְעָרֶה מִן הַצְּרָצוּר וּמֵטִיל מִמְּקוֹמוֹת הָרִבָּה, רַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא אָמְרוּ מִטִּילִין, אֶלָּא חָסַר הַמִּקְוֶה אֲפִלּוּ בְּשִׁעוּר קֹרְטוֹב בִּלְבַד [שֶׁהוּא שִׁעוּר אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה חֶלְקֵי הַלֹּג], אִם יִתּוֹסְפוּ עָלָיו מֵי גְּשָׁמִים וְיַשְׁלִימוּהוּ לְשִׁעוּר מִקְוֶה, הֲרֵי הוּא **כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁחָסְרוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין** - מִשּׁוּם שֶׁבְּהָכְרֵחַ בְּקַרְטוֹב שֶׁנֶּחְסַר נֶחְסְרוּ גַּם חֵלֶק מֵהַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים, וְכֵיוָן שֶׁאֵין בּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים אֵינוֹ פָּסוּל. וְהוּא הַדִּין בְּמִקְוֶה זוֹ שֶׁנֶּחֱלַק, שׁוּב אֵין בְּכָל הַמִּקְוֶה שִׁעוּר שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים, וְהוּא חוֹזֵר לְכַשְׁרוּתוֹ אִם יַשְׁלִימוּ אֶת שִׁעוּרוֹ לְאַרְבָּעִים סְאָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לְעוֹלָם הוּא** נִשְׁאָר **בִּפְסוּלוֹ** אִם נִפְסַל מִמַּיִם שְׁאוּבִים, אַף שֶׁנֶּחְסַר מִמֶּנּוּ שִׁעוּר הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים, וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְנַעֲשֶׂה כָּשֵׁר **עַד שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וָעוֹד** - עַד שֶׁיֵּצְאוּ מֵהַמִּקְוֶה מַיִם בְּשִׁעוּר כָּל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בּוֹ קֹדֶם נְפִילַת הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים וְעוֹד מַשֶּׁהוּ. כְּגוֹן מִקְוֶה שֶׁהָיוּ בּוֹ עֶשְׂרִים סְאָה, וְנָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים, אֵינוֹ כָּשֵׁר עַד שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ עֶשְׂרִים סְאָה וּמַשֶּׁהוּ, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הֵקַלּוּ חֲכָמִים לְדוּנוֹ כְּאִלּוּ יָצְאוּ מֵהַמִּקְוֶה מְעַט מֵהַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים שֶׁפָּסְלוּהוּ: **מִשְׁנָה ב טָהֳרַת מִקְוֶה שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכוֹ מַיִם שְׁאוּבִים:** כֵּיצַד מְטַהֲרִים מִקְוֶה שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכוֹ מַיִם שְׁאוּבִים, כְּגוֹן **הַבּוֹר שֶׁהָחֵצִר** שֶׁהָיוּ בּוֹ עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם גְּשָׁמִים, **וְנָפְלוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין** מַיִם שְׁאוּבִים, אַף אִם נִתְמַעֲטוּ מֵימָיו וְנִתְמַלֵּא בְּמֵי גְּשָׁמִים **לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ,** וְאֵינוֹ חוֹזֵר לְהֶכְשֵׁרוֹ **עַד שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וָעוֹד** - מַיִם בְּשִׁעוּר מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה, דְּהַיְנוּ עֶשְׂרִים סְאָה, וְעוֹד מַשֶּׁהוּ כְּדֵי לְתֵלוֹת שֶׁהִתְמַעֵט גַּם שִׁעוּר הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים, כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **אוֹ עַד שֶׁיַּעֲמִיד בֶּחָצֵר** מִקְוֶה נוֹסָף שֶׁל אַרְבָּעִים סְאָה כְּשֵׁרִים, מִתַּחַת לְמִקְוֶה זוֹ, וְיַחְבֵּר אֶת הַמִּקְוָאוֹת זוֹ לָזוֹ, **וְיִטָּהֲרוּ** הַמַּיִם **הָעֶלְיוֹנִים** הַשְּׁאוּבִים **מִן הַתַּחְתּוֹנִים** עַל יְדֵי הַשֶּׁקָה, שֶׁמִּדִּין 'גּוּד אַסִּיק' [-'מְשׁךְ וְהַעֲלֵה'] מַחְשִׁיבִים אֶת הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים כְּאִלּוּ הֵם בְּמִקּוֹם הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים וּמְחַבְּרִים לָהֶם. וְכָל שֶׁכֵּן אִם יַעֲמִיד בֶּחָצֵר מִקְוֶה נוֹסָף מֵעַל הַמִּקְוֶה הַפָּסוּל, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אֶת הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים מִדִּין 'גּוּד אַחִית' [-'מְשׁךְ וְהוֹרֵד'] שֶׁמַּחְשִׁיבִים אֶת הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים כְּאִלּוּ הֵם בְּמִקּוֹם הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים וּמְחַבְּרִים לָהֶם וּמְטַהֲרִים אוֹתָם בְּהַשֶּׁקָה. **רַבִּי** אֶלְעָזָר **בֶּן עֲזַרְיָה פּוֹסֵל, אֶלָּא אִם כֵּן פָּקַק** [-סָתַם] אֶת הַמִּקְוֶה הַכָּשֵׁר מִכָּל צְדָדָיו, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נֶחְשָׁבִים שְׁנֵי הַמִּקְוָאוֹת לְמִקְוֶה אֶחָד עַל יְדֵי הַחִבּוּר בֵּינֵיהֶם, אֲבָל אִם אֵינוֹ פָּקוּק רוֹאִים אוֹתָם כִּשְׁנֵי מִקְוָאוֹת הָעוֹמְדִים זֶה לְצַד זֶה, זֶה כָּשֵׁר וְזֶה פָּסוּל (מלא"ש): **מִשְׁנָה ג בּוֹר מַיִם שְׁאוּבִים וְאַמַּת מֵי גְּשָׁמִים עוֹבֶרֶת בּוֹ: בּוֹר שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם שְׁאוּבִין, וְהָאַמָּה** - אַמַּת מֵי גְּשָׁמִים **נִכְנֶסֶת לוֹ וְיוֹצְאָה מִמֶּנּוּ,** לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ, עַד שֶׁיִּתְחַשֵּׁב שֶׁלֹּא נִשְׁתַּיֵּר מִן הָרִאשׁוֹנִים שְׁלֹשָׁה לֻגִּין. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מִטִּילִין לַמִּקְוֶה, זֶה לֹג וּמֻחֱצָה וְזֶה לֹג וּמֻחֱצָה וְזֶה הֵסִיחַ אֶת כְּסוּתוֹ וּמֵטִיל מִמְּקוֹמוֹת הָרִבָּה, וְהַמְעָרֶה מִן הַצְּרָצוּר וּמֵטִיל מִמְּקוֹמוֹת הָרִבָּה, רַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא אָמְרוּ מִטִּילִין, אֶלָּא נִכְנֶסֶת לוֹ וְיוֹצְאָה מִמֶּנּוּ, כְּגוֹן מֵי גְּשָׁמִים הַיּוֹרְדִים בְּמִדְרוֹן וְנִכְנָסִים בְּצַד אֶחָד שֶׁל הַבּוֹר וְיוֹצְאִים בַּצַּד הַשֵּׁנִי בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּדְרוֹן, **לְעוֹלָם הוּא בִּפְסוּלוֹ** - פָּסוּל מִשּׁוּם מַיִם שְׁאוּבִים, **עַד שֶׁיִּתְחַשֵּׁב** בְּאֹמֶד הַדַּעַת **שֶׁלֹּא נִשְׁתַּיֵּר מִן** הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים שֶׁהָיוּ **הָרִאשׁוֹנִים** בַּבּוֹר שִׁעוּר **שְׁלֹשָׁה לֻגִּין** [וְאַף שֶׁלָּעֲגִיל (משניות א-ב) שָׁנִינוּ שֶׁדַּי שֶׁיֵּצְאוּ מֵהַמַּיִם כַּשִּׁעוּר שֶׁהָיָה בָּהֶם תְּחִלָּה, לֹא הֵקֵלּוּ כַּן בְּאֹפֶן זֶה שֶׁכָּל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בּוֹ הָיוּ מַיִם שְׁאוּבִים (תפא"י)]. **שְׁלֹשָׁה לֻגִּים שֶׁנָּפְלוּ לְמִקְוֶה מְכֻוָּנָה: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מִטִּילִין** מַיִם שְׁאוּבִים **לַמִּקְוֶה, זֶה לֹג וּמֻחֱצָה וְזֶה לֹג וּמֻחֱצָה,** וְכֵן **הַסּוֹחֵט אֶת כְּסוּתוֹ** מֵהַמַּיִם הַבְּלוּעִים בָּהּ [שֶׁדַּיְנָם כְּדִין מַיִם שְׁאוּבִים] לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה, **וּמֵטִיל מִמְּקוֹמוֹת הָרִבָּה** - וְהַמַּיִם הַנִּסְחָטִים יוֹצְאִים מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת בַּבָּגָד, וְכֵן **הַמְעָרֶה** מַיִם שְׁאוּבִים **מִן הַצְּרָצוּר** - כְּלִי חֶרֶס שֶׁפִּיו מְכֻסֶּה בִּכְעֵין רֶשֶׁת, **וּמֵטִיל** אֶת הַמַּיִם **מִמְּקוֹמוֹת הָרִבָּה** מֵהַחוֹרִים הָרַבִּים שֶׁבִּכְסוּי פִּיו, **רַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר** אֶת הַמִּקְוֶה, שֶׁלִּשִּׁיטָתוֹ אֵין מַיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִים אֶלָּא כְּשֶׁנָּפְלוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מִמְּקוֹם אֶחָד בִּכְלִי אֶחָד. **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין,** שֶׁלִּשִּׁיטָתָם מַיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִים אַף כְּשֶׁנָּפְלוּ מִכַּמָּה כֵּלִים. **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא אָמְרוּ** רַבּוֹתֵינוּ כְּשֶׁגָּזְרוּ גְּזֵרַת פְּסוּל מַיִם שְׁאוּבִים 'כֵּלִים הַמְּטִילִין שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה', **אֶלָּא** קִבַּלְתִּי **כָּל מִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפְלוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין** מַיִם שְׁאוּבִים, וּלְאַחַר מִכֵּן

משניות

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק ד

המבוארות

מַרְבּוֹתַי שֶׁכָּךְ אָמְרוּ, 'כְּלִי הַמֻּטִּיל שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה', וּמוּכָח שֶׁאֵינָם פּוֹסְלִים אֶלָּא כְּשֶׁבָּאוּ מִמָּקוֹם אֶחָד בִּכְלִי אֶחָד. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ אָמְרוּ, אֶלָּא 'שְׁנָּפְלוּ לוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין',** וּמִלְּשׁוֹן זוֹ מַשְׁמָע שֶׁהַפְּסוּל הוּא אַף בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וּבְכַמָּה כֵּלִים: **מִשְׁנָה ד צרוף שְׁלֹשָׁה כֵּלִים בְּדִינִים שׁוֹנִים:** אִם נָפְלוּ שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים **מִכְּלִי אֶחָד,** אוֹ **מִשְּׁנַיִם וּמִשְּׁלֹשָׁה** כֵּלִים, **מִצְטָרְפִין** לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בְּכָל כְּלִי לְכָל הַפָּחוֹת לֹג. וְאִם נָפְלוּ **מֵאַרְבָּעָה** כֵּלִים אוֹ יוֹתֵר, **אֵין מִצְטָרְפִין,** שֶׁהֲרֵי אֵין שִׁעוּר לֹג בְּכָל כְּלִי. [וּמִשְׁנָה זוֹ הִיא הַמְשֵׁךְ דִּבְרֵי חֲכָמִים בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת]. **בַּעַל קֶרִי הַחוֹלֶה** שֶׁמֵּתָר בְּתַלְמוּד תּוֹרָה אִם נִתַּן עַל רֹאשׁוֹ תִּשְׁעָה קַבִּים מַיִם, אַף שֶׁלֹּא טָבַל בְּמִקְוֶה שֶׁל אַרְבָּעִים סְאָה, **שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו תִּשְׁעָה קַבִּין מַיִם,** וְכֵן טָהוֹר **שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִין,** שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁהוּא נִפְסָל בְּכָךְ מִתְּרוּמָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל, אִם נָפְלוּ עֲלֵיהֶם **מִכְּלִי אֶחָד,** אוֹ **מִשְּׁנַיִם וּמִשְּׁלֹשָׁה** כֵּלִים, **מִצְטָרְפִין** לְטַהֵר אֶת הַבַּעַל קֶרִי וּלְטַמֵּא אֶת מִי שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו תִּשְׁעָה קַבִּים. וְאִם נָפְלוּ עֲלֵיהֶם **מֵאַרְבָּעָה** כֵּלִים אוֹ יוֹתֵר **אֵין מִצְטָרְפִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁמִּצְטָרְפִים מַיִם שְׁאוּבִים מִכַּמָּה כֵּלִים לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה וּלְהַתִּיר בַּעַל קֶרִי וּלְטַמֵּא אָדָם, **בִּזְמַן שֶׁהַתְּחִיל** הַכְּלִי **הַשֵּׁנִי** לְהַשְׁפִּךְ **עַד שֶׁלֹּא פָּסַק הָרִאשׁוֹן** - לִפְנֵי שֶׁנִּגְמְרָה נְפִילַת הַמַּיִם מֵהַכְּלִי הָרִאשׁוֹן, וְכֵן הִתְחִיל הַשְּׁלִישִׁי בְּטֶרֶם פָּסַק הַכְּלִי הַשֵּׁנִי לְהַשְׁפִּךְ. **וּבְמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שֶׁמְּאֹרְבָּעָה כֵּלִים אֵינָם מִצְטָרְפִים, **בִּזְמַן שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ** לְהוֹסִיף מַיִם אֶלָּא לַמִּקְוֶה כְּדֵי **לְרַבּוֹת** אֶת מֵימָיו, **אֲבָל** אִם **נִתְכַּוְּנוּ לְרַבּוֹת** בּוֹ מַיִם, **אֲפִלּוּ** לֹא הוֹסִיף מִכָּל כְּלִי אֶלָּא שִׁעוּר מוּעָט כְּקֶרְטוֹב [-אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה חֲלָקֵי הַלֹּג], וַאֲפִלּוּ הוֹסִיפוֹ **בְּמָשָׁךְ כָּל הַשָּׁנָה,** וְנִשְׁלַם שִׁעוּר שְׁלֹשָׁה לֻגִּים רַק בְּשָׁנִים שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ, **מִצְטָרְפִין** כָּל הַמַּיִם לְשִׁעוּר **שְׁלֹשָׁה לֻגִּין:**

פֶּרֶק ד הָאֲגָנִים הַמַּחְשִׁיבִים אֶת הַמַּיִם כִּשְׁאוּבִים:

מִשְׁנָה א הַנָּחַת כֵּלִים תַּחַת מְרַזֵּב: **הַמִּנִּיחַ כֵּלִים תַּחַת הַצִּנּוֹר** - מְרַזֵּב הַקּוֹלֵט מֵי גְּשָׁמִים וּמֵבִיאָם לְמִקְוֶה, וְצִנּוֹר זֶה עָשׂוּי עֵץ וְחָקַק בּוֹ בֵּית קִבּוּל רַק אַחֲרֵי שְׁנִקְבַּע בַּקַּרְקַע וְאֵין הַמַּיִם שָׁבוֹ נֶחְשָׁבִים לְמַיִם שְׁאוּבִים, **אֶחָד** [-בֵּין] **כֵּלִים גְּדוֹלִים וְאֶחָד** [-וּבֵין] **כֵּלִים קְטַנִּים** שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים כָּל כָּךְ, **וַאֲפִלּוּ כְּלֵי גְלָלִים** אוֹ **כְּלֵי אֲבָנִים** אוֹ **כְּלֵי אֲדָמָה,** שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים כֵּלִים לְעִנְיַן טֻמְאָה, מִכָּל מָקוֹם חֲשׁוּבִים הֵם כֵּלִים לְעִנְיַן מַיִם שְׁאוּבִים **וּפוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה,** כֵּיוָן שֶׁתַּכְלִית הַכֵּלִים בְּמַיִם הַמְקַלְּחִים. **אֶחָד הַמַּנִּיחַ וְאֶחָד הַשּׁוֹכֵחַ** - בֵּין אִם הִנִּיחַ אֶת הַכֵּלִים כְּדֵי שֶׁיְּקַלְּטוּ אֶת הַמַּיִם הַנּוֹטְפִים מֵהַמִּרְזֵב, וּבֵין אִם שְׁכָחָם תַּחַת הַצִּנּוֹר, וְדֵין זֶה הוּא **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין בְּשׁוֹכֵחַ,** בְּאֹפֶן שֶׁהִנִּיחַ אֶת הַכֵּלִים בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ הַמַּיִם בְּעָבִים כְּדֵי שֶׁיְּקַלְּטוּ אֶת הַגֶּשֶׁם וּלְבַסּוֹף הִתְפַּזְּרוּ הֶעָנָנִים וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם וְאַחַר כָּךְ חָזְרוּ שׁוּב הֶעָבִים וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים, שֶׁהֶסַח הַדַּעַת בָּאֶמְצַע בִּטֵּל אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין הַמַּיִם נֶחְשָׁבִים לִשְׁאוּבִים. וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אֵין הֶסַח הַדַּעַת מְבַטֵּל אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה. אֲבָל בְּאֹפֶן שֶׁהִנִּיחַ אֶת הַכֵּלִים בְּשָׁעַת פְּזִיר הֶעָבִים, מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי שֶׁאַף אִם לְבַסּוֹף יָרְדוּ מַיִם אֵינָם נֶחְשָׁבִים לִשְׁאוּבִים. וְכֵן בְּאֹפֶן שֶׁהִנִּיחַ אֶת הַכֵּלִים כְּשֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ הַשָּׁמַיִם בְּעָבִים וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים, מוֹדִים בֵּית הִלֵּל שֶׁמַּיִם אֵלּוּ נֶחְשָׁבִים שְׁאוּבִים כֵּיוָן שֶׁרָצָה בְּכָךְ. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, נִמְנוּ וְרַבּוּ** בְּמִנְיָנָם **בֵּית שַׁמַּאי עַל בֵּית הִלֵּל** בְּדָבָר זֶה, וְנִפְסְקָה הֲלָכָה כְּמוֹתָם. **וּמוֹדִים** בֵּית שַׁמַּאי **בְּשׁוֹכֵחַ** כֵּלִים **בְּחָצֵר** שֶׁלֹּא תַּחַת הַצִּנּוֹר, וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים לְתוֹךְ הַכֵּלִים, **שֶׁהוּא טָהוֹר** - שֶׁמֵּי הַגְּשָׁמִים אֵינָם חֲשׁוּבִים שְׁאוּבִים, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה לֹא מוּכָח שֶׁהָיָה רְצוֹנוֹ שֶׁיִּתְמַלְּאוּ בִּגְשָׁמִים. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,** לֹא כִּדְבָרֵי רַבִּי מֵאִיר שֶׁהֲכְרָעָה הֲהֲלָכָה כְּבֵית שַׁמַּאי, אֶלָּא **עֲדַיִן מַחֲלֹקֶת בְּמִקּוֹמָהּ עוֹמֶדֶת:**

מִשְׁנָה ב מַיִם הַגְּמִשָּׁכִים לְמִקְוֶה דֶּרֶךְ טָבְלָא הַמְּנֻחַת תַּחַת צִנּוֹר: **הַמַּנִּיחַ טָבְלָא** [-לוּחַ] **תַּחַת הַצִּנּוֹר** כְּדֵי שֶׁמֵּי הַגְּשָׁמִים יִמָּשְׁכוּ דַּרְכָּהּ וְיִפְּלוּ לַמִּקְוֶה, **אִם יֵשׁ לָהּ לִבְזְבֵּז** - מִסְגֶּרֶת מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ, הֲרֵי הִיא **פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל וְהַמַּיִם הָעוֹבְרִים דַּרְכָּהּ נֶחְשָׁבִים שְׁאוּבִים. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין לָהּ לִבְזְבֵּז, **אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה,** שֶׁאֵין הַמַּיִם הָעוֹבְרִים דַּרְכָּהּ נֶחְשָׁבִים לִשְׁאוּבִים [וְהַצִּנּוֹר עַצְמוֹ אֵינוֹ מַחְשִׁיב אֶת הַמַּיִם כִּשְׁאוּבִים, כֵּיוָן שֶׁמִּדַּבֵּר בְּאֹפֶן שֶׁקְּבָעוֹ בַּקַּרְקַע וְאַחַר כָּךְ חָקְקוֹ, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת]. וְאִם זְקָפָהּ - הֶעֱמִיד אֶת הַטָּבְלָה עַל צִדָּהּ תַּחַת הַצִּנּוֹר **לִדְוֹחַ** - לְשָׁטְפָהּ מֵהַטִּנּוּף שֶׁעָלֶיהָ, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אֵין לָהּ שָׂפָה וּבֵין יֵשׁ לָהּ, **אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה,** שֶׁאֵין הַמַּיִם הָעוֹבְרִים דַּרְכָּהּ בְּאֹפֶן זֶה נֶחְשָׁבִים לִשְׁאוּבִים, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ עוֹמֶדֶת בְּדַרְכָּהּ קַבָּלָתָהּ:

מִשְׁנָה ג בֵּית קִבּוּל בְּצִנּוֹר: **הַחוֹטֵט** [-הַחוֹקֵק] **בַּצִּנּוֹר** בֵּית קִבּוּל כְּדֵי **לְקַבֵּל** בְּתוֹכוֹ **צְרוֹרוֹת** - שֶׁכְּשֶׁיִּזָּרְמוּ הַמַּיִם בְּתוֹכוֹ יִתְעַכְּבוּ הָאֲבָנִים בְּבֵית קִבּוּל זֶה, הַמַּיִם הַזּוֹרְמִים בְּצִנּוֹר זֶה נֶחְשָׁבִים לִשְׁאוּבִים [בְּאֹפֶן שֶׁחֻקְּקוֹ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ קְבָעוֹ בַּקַּרְקַע, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁם כְּלִי], וְשִׁעוּר בֵּית הַקִּבּוּל הַמַּחְשִׁיבוֹ לִכְלִי הָרָאוּי לְקַבָּלָה, **בְּצִנּוֹר שֶׁל עֵץ,** אֲפִלּוּ בֵּית קִבּוּל **כָּל שֶׁהוּא** מַחְשִׁיבוֹ כִּכְלִי. **וּבְצִנּוֹר שֶׁל חֶרֶס,** רַק בֵּית קִבּוּל בְּשִׁעוּר **רְבִיעִית** מַחְשִׁיבוֹ כִּכְלִי. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף בְּשֶׁל חֶרֶס** דַּי בַּחֲקִיקָה בְּשִׁעוּר **כָּל שֶׁהוּא, וְלֹא אָמְרוּ** שִׁעוּר **רְבִיעִית אֶלָּא בִּשְׁבְרֵי כְּלֵי חֶרֶס,** שֶׁאֵין הַמַּיִם הָעוֹבְרִים בָּהֶם חֲשׁוּבִים שְׁאוּבִים אֶלָּא אִם חָקַק בָּהֶם כְּלִי קִבּוּל בְּשִׁעוּר רְבִיעִית. וְאַף אִם מָלֵא בֵּית הַקִּבּוּל בַּאֲבָנִים, כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ **צְרוֹרוֹת מִתְחַלְחֲלִים** [-מִתְנַעְנְעִים] **בְּתוֹכוֹ,** וְאֵינָם מְהֻדָּקִים, עֲדַיִן נֶחְשָׁב לְבֵית קִבּוּל, וְהַמַּיִם הַזּוֹרְמִים בּוֹ נֶחְשָׁבִים לְמַיִם שְׁאוּבִים **וּפוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה.** אֲבָל אִם **יָרַד לְתוֹכוֹ עָפָר וְנִכְבַּשׁ** - וְנִתְהַדֵּק בְּתוֹךְ בֵּית הַקִּבּוּל עַד שֶׁנִּסְתַּם לְגַמְרֵי וְהַמַּיִם עוֹבְרִים מֵעָלָיו, שׁוּב נֶחְשָׁב צִנּוֹר זֶה כְּצִנּוֹר בְּלִי בֵּית קִבּוּל וְהוּא **כָּשֵׁר. סִילּוֹן** - צִנּוֹר **שֶׁהוּא צַר** בִּשְׁנֵי פְּיוֹתָיו **מִכָּאן וּמִכָּאן** - מִשְּׁנֵי צְדָדָיו, בְּמָקוֹם כְּנִיסַת וִיצִיאַת הַמַּיִם, **וְרָחָב מִן הָאֶמְצַע** - וּבְחֶלְקוֹ הָאֶמְצָעִי הוּא מִתְרַחֵב, וְיֵשׁ לוֹ כְּעֵין בֵּית קִבּוּל בַּמֶּרְכָּז, מִכָּל מָקוֹם אֵין הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ נֶחְשָׁבִים לִשְׁאוּבִים, וְהוּא **אֵינוֹ פּוֹסֵל** בְּמֵימָיו אֶת הַמִּקְוֶה, **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה לְקַבָּלָה** אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ הַמַּיִם בְּקִלּוּחַ חָזָק מֵהַסִּילּוֹן:

מִשְׁנָה ד תְּנָאֵי הַהֶכְשֵׁר בְּהַמְשָׁכַת מַיִם שְׁאוּבִים: **מַיִם שְׁאוּבִין וּמֵי גְּשָׁמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בֶּחָצֵר וּבָעוּקָה** - אוֹ שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּגַמָּא שֶׁהַמַּיִם מִתְקַבְּצִים בָּהּ, **וְעַל מַעֲלוֹת הַמְּעָרָה** - אוֹ שֶׁהִתְעָרְבוּ עַל מַדְרֵגוֹת הַמְּעָרָה שֶׁבְּתוֹכָהּ הַמִּקְוֶה, וּמִשָּׁם נִמְשְׁכוּ עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע וְנָפְלוּ לַמִּקְוֶה, **אִם רֹב** שִׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁל מֵי הַמִּקְוֶה הוּא **מִן הַכָּשֵׁר** - מִמֵּי הַגְּשָׁמִים, הַמִּקְוֶה **כָּשֵׁר. וְאִם רֹב** שִׁעוּר הַמִּקְוֶה הוּא **מִן הַפָּסוּל** - מֵהַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים, הַמִּקְוֶה **פָּסוּל. מָחֲצָה לְמָחֲצָה** - וְכֵן אִם הָיְתָה מַחֲצִית הַשִּׁעוּר מֵי גְּשָׁמִים וּמַחֲצִיתוֹ מַיִם שְׁאוּבִים, הַמִּקְוֶה **פָּסוּל. אֵימָתַי** הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים פּוֹסְלִים רַק בְּרֹב, **בִּזְמַן שֶׁמִּתְעָרְבִים עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **יִגִּיעוּ לַמִּקְוֶה. אֲבָל** אִם **הָיוּ מְקַלְּחִין בְּתוֹךְ הַמַּיִם** - אִם עֵרְבוּ אוֹתָם מֵהַכְּלִי לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה שֶׁלֹּא בְּדַרְכּוֹ הַמְּשָׁכָה, **אִם יָדוּעַ שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ** [-לְתוֹךְ הַמִּקְוֶה] **אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם כְּשֵׁרִים** [-מֵי גְּשָׁמִים] **עַד שֶׁלֹּא יָרַד** [-לִפְנֵי שֶׁנָּפְלוּ] **לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִין,** הַמִּקְוֶה **כָּשֵׁר.** שֶׁאֵין מִמַּיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִים אִם נָפְלוּ לְמִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, אֶלָּא אַף הֵם נַעֲשִׂים כְּמֵי הַמִּקְוֶה עַל יְדֵי הַשָּׁקָה. **וְאִם לָאו** - וְאִם אֵין יָדוּעַ שֶׁהָיוּ בַּמִּקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה קֹדֶם הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים, הַמִּקְוֶה **פָּסוּל:**

משניות מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק ה המבוארות

מִשְׁנָה ה דִּין מֵי הַשְּׁקֶת: **הַשְּׁקֶת** שֶׁנֶּחְקְקָה **בַּסֶּלַע** הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע מֵימֵי בְּרֵאשִׁית, אוֹ שֶׁחִבֵּר סֶלַע תָּלוּשׁ לַקַּרְקַע וְאַחַר כָּךְ חֻקְקוֹ, וְהִתְמַלְאָה בְּמֵי מַעְיָן, **אֵין מְמַלְאִין מִמֶּנָּה** מַיִם לְצָרֵךְ מֵי חַטָּאת, **וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ** אֶת הַמַּיִם בְּאֻפָּן הַפָּרָה, **וְאֵין מַזִּין מִמֶּנָּה** מֵי חַטָּאת עַל הַטְּמֵאִים, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת לִכְלִי וּדְבָרִים אֵלּוּ טְעוּנִים כְּלִי. וְאִם הָיְתָה בְּאֹהֶל הַמֵּת **אֵינָהּ צְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל** [-מִכְסֶה מְהֻדָּק] כְּדֵי לְהַצִּיל עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, אֶלָּא דַּי לָהּ בְּכִסּוּי בָּעְלְמָא, כְּשֵׁם שֶׁבּוֹר וְדוּת שֶׁאֵינָם כֵּלִים דַּי לָהֶם בְּכִסּוּי. וְאִם נָפְלוּ מִמֶּנָּה שְׁלשָׁה לֻגִּים לְמִקְוֶה, **אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה,** שֶׁאֵין הַמַּיִם שֶׁעוֹבְרִים בָּהּ חֲשׁוּבִים מַיִם שְׁאוּבִים, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ כְּלִי. אֲבָל אִם תְּחִלָּה שֹׁקֶת זוֹ **הָיְתָה כְּלִי** תָּלוּשׁ, **וְאַחַר כָּךְ חִבְּרָהּ** לַקַּרְקַע **בְּסִיד,** עַדַיִן שֵׁם כְּלִי עָלֶיהָ, **וּמְמַלְאִין בָּהּ** מַיִם לְמֵי חַטָּאת, **וּמְקַדְּשִׁין בָּהּ** מַיִם בְּאֹפֶן הַפָּרָה, **וּמַזִּין מִמֶּנָּה** עַל טְמֵאֵי מֵת, **וּצְרִיכָה צָמִיד פָּתִיל** כְּדֵי לְהַצִּיל עַל הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּאֹהֶל הַמֵּת. **וּפוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה** אִם נָפְלוּ מַיִם מִמֶּנָּה לְמִקְוֶה, שֶׁמֵּימֶיהָ נֶחְשָׁבִים לְמַיִם שְׁאוּבִים. וְאִם **נִקְּבָה מִלְמַטָּה** [-בְּתַחְתִּיתָהּ] **אוֹ מִן הַצַּד,** וְשׁוּב **אֵינָהּ יְכוֹלָה לְקַבֵּל מַיִם כָּל שֶׁהֵם,** בָּטֵל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי וְהִיא **כְּשֵׁרָה** - אֵין הַמַּיִם שֶׁבָּהּ נֶחְשָׁבִים לְמַיִם שְׁאוּבִים. **וְכַמָּה יִהְיֶה בַּנֶּקֶב** כְּדֵי לְבַטֵּל מִמֶּנָּה שֵׁם כְּלִי שֶׁלֹּא יִפָּסְלוּ מֵימֶיהָ לְמִקְוֶה מִשּׁוּם מַיִם שְׁאוּבִים, **כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד** - שֶׁאִם יָשִׂים בָּהּ נֶקֶב עָגֹל שֶׁיֵּשׁ בְּרִחְבּוֹ מָקוֹם לְהַכְנִיס וּלְסוֹבֵב בְּרֶוַח אֶת הָאֶצְבַּע וְהָאֻמָּה כְּשֶׁהֵן צְמוּדוֹת זוֹ לָזוֹ, אֵין הַמַּיִם שֶׁבָּהּ חֲשׁוּבִים מַיִם שְׁאוּבִים. [וּלְעִנְיַן קִדּוּשׁ וְהַזָּאַת מֵי חַטָּאת בְּאֹפֶן שֶׁנִּקְּבָה, רְאֵה פָּרָה (פ"ה מ"ז)].

חִבּוּר מִקְוָאוֹת: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, מַעֲשֶׂה בְּשֹׁקֶת יְהוּא [כָּךְ הָיָה כִּנּוּיָהּ] **שֶׁהָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם,** וְלֹא הָיוּ בָהּ אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם, **וְהָיְתָה נְקוּבָה כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד,** וּמְחֻבֶּרֶת עִם נֶקֶב זֶה לְמִקְוֶה שֶׁלֵּם שֶׁהָיָה לְצִדָּהּ, **וְהָיוּ כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם נַעֲשׂוֹת עַל גַּבָּהּ** - וְהָיוּ טוֹבְלִים בַּשֹּׁקֶת אָדָם וְכֵלִים וְעוֹסְקִים בְּטָהֳרוֹת עַל סְמֹךְ טְבִילָה זוֹ, כֵּיוָן שֶׁדֵּי בְּנֶקֶב זֶה לְהַחְשִׁיב אֶת הַמְקֻוָּאוֹת כְּמְחֻבָּרוֹת. **וְשָׁלְחוּ בֵּית שַׁמַּאי וּפִתְחוּהָ** - וְהוֹסִיפוּ לְשָׁבְרָהּ, לְפִי **שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שֶׁלֹּא דַּי בְּשִׁעוּר זֶה, וְאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כִּמְחֻבֶּרֶת לַמְקֻוֶּה הַכָּשֵׁר, **עַד שֶׁיִּפָּחֵת רֻבָּהּ** - עַד שֶׁתִּשָּׁבֵר רֹב הַמְּחִצָּה שֶׁבֵּין הַמְקֻוָּאוֹת:

פֶּרֶק ה מֵי מַעְיָן שֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ שֹׁקֶת, בְּרֵכָה אוֹ כֵלִים, וְדִין יָם, וְגֶל שֶׁנִּתְלַשׁ:

מִשְׁנָה א מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִיר מֵימָיו בְּשֹׁקֶת אוֹ בְּרֵכָה: **מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוֹ** - אֶת מֵימָיו **עַל גַּבֵּי הַשֹּׁקֶת** שֶׁהִיא כְּלִי [כְּגוֹן שֶׁחָקְקוּהָ בְּתָלוּשׁ קֹדֶם שֶׁקְּבָעוּהָ בַּקַּרְקַע] וְכָל מֵי הַמַּעְיָן נִשְׁפָּכִים לְתוֹךְ הַשֹּׁקֶת, **פָּסוּל** - הַמַּיִם שֶׁבַּשֹּׁקֶת וְשֶׁמִּחוּצָה לָהּ פְּסוּלִים, כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשׂוּ כֻּלָּם מַיִם שְׁאוּבִים בִּהְיוֹתָם בְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת. אֲבָל אִם **הֶעֱבִירוֹ** לַמַּעְיָן **עַל גַּבֵּי בְּרֵכָה** - נִתַּק אֶת הַמַּעְיָן מִמֵּימָיו שֶׁבַּבְּרֵכָה, **הֲרֵי הוּא כְּמִקְוֶה** - מֵי הַבְּרֵכָה נֶחְשָׁבִים מַעֲתָּה לְמִקְוֶה וְלֹא לְמַעְיָן, וּמְטַהֲרִים רַק בְּשִׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה וְרַק כְּשֶׁהֵם עוֹמְדִים וְלֹא זוֹרְמִים. וְאִם **חָזַר וְהִמְשִׁיכוֹ** - וְחִבֵּר אֶת נְבִיעַת הַמַּעְיָן לַבְּרֵכָה, הֲרֵי הֵם כְּמֵי מַעְיָן לְהַכְשִׁיר טְבִילָה בָּהֶם בְּשִׁעוּר כָּל שֶׁהוּא, וְכֵן לְהַתִּיר טְבִילָה בָּהֶם כְּשֶׁהֵם זוֹחֲלִים, אַף כְּשֶׁמִּקְצָתָם בְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת תְּחִלָּה הִפְסִיק אֶת חִיּוּתָם וְאֵינָם עוֹד 'מַיִם חַיִּים', וְלָכֵן **פָּסוּל לְטָבִילַת זָבִים, וּלְהַזָּאַת מְצֹרָעִים, וּלְקַדֵּשׁ מֵהֶן מֵי חַטָּאת,** וְאֵינָם כְּשֵׁרִים עוֹד לְדְבָרִים אֵלּוּ **עַד שֶׁיֵּדַע** בְּאֹמֶד הַדַּעַת **שֶׁכִּבֵּר יָצְאוּ** כָּל הַמַּיִם **הָרִאשׁוֹנִים** שֶׁהָיוּ בַּבְּרֵכָה בְּשָׁעָה שֶׁהֻפְסְקָה נְבִיעַת הַמַּעְיָן, שֶׁאָז מֻתָּר לְשׁוּב וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֵי הַבְּרֵכָה לִדְבָרִים אֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁהַמַּיִם הַחֲדָשִׁים הַמְחֻבָּרִים לַמַּעְיָן הֲרֵי הֵם 'מַיִם חַיִּים':

מִשְׁנָה ב מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוּ מֵימָיו עַל גַּבֵּי כֵלִים: מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוֹ **עַל גַּבֵּי** דָּפְנֵי **הַכֵּלִים** מִבַּחוּץ, **אוֹ** שֶׁהֶעֱבִירוֹ **עַל גַּבֵּי סַפְסָל** שֶׁאֵין לוֹ בַּיִת קִבּוּל, וְהַמַּעְיָן מַמְשִׁיךְ מֵהֶם וְזוֹרֵם עַל הַקַּרְקַע, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הֲרֵי הוּא** כְּמַעְיָן הַמְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין וּבְשִׁעוּר כָּל שֶׁהוּא **כְּמוֹ שֶׁהָיָה** לִפְנֵי שֶׁעָבַר עַל גַּבֵּי הַכֵּלִים וְהַסַּפְסָל. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** לְאַחַר שֶׁעָבַר עַל הַכֵּלִים אוֹ הַסַּפְסָל **הֲרֵי הוּא כְּמִקְוֶה** וְלֹא כְּמַעְיָן, וּמְטַהֵר רַק בְּאַשְׁבָּרָן [-מַיִם מְכֻנָּסִים] וְרַק בְּשִׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִטְבֹּל בַּמַּיִם שֶׁעַל גַּבֵּי הַסַּפְסָל** עַצְמוֹ אוֹ בַּמַּיִם שֶׁעַל דָּפְנֵי הַכֵּלִים, שֶׁגְּזִרוּ בְּאֹפֶן זֶה שֶׁמָּא יָבוֹא לְהַטְבִּיל בְּתוֹךְ כֵּלִים. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה גָּזְרוּ כֵּן רַק בְּעוֹדָם עַל הַסַּפְסָל וְדָפָן הַכְּלִי, אַךְ אַחֲרֵי שֶׁעָבְרוּ מִמֶּנּוּ טוֹבֵל בָּהֶם מִיָּד. וּלְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי, כֵּיוָן שֶׁבְּהִיוֹתָם עַל הַכְּלִי אוֹ הַסַּפְסָל לֹא הָיוּ רְאוּיִים לִטְבִילָה, פָּקַע מֵהֶם שֵׁם מַעְיָן, וְאַף שֶׁמַּתְרִים בִּטְבִילָה אַחַר כָּךְ וְאֵינָם נֶחְשָׁבִים מַיִם שְׁאוּבִים מִכָּל מָקוֹם אִי אֶפְשָׁר לְהִטָּהֵר בָּהֶם אֶלָּא בְּתוֹרַת מִקְוֶה:

מִשְׁנָה ג מַעְיָן שֶׁהוֹסִיף עַל מֵימָיו מַיִם שְׁאוּבִים וְהִגְדִּילוֹ: **מַעְיָן שֶׁהוּא מָשׁוּךְ כְּנֶגֶד** [-מַרְבֶּה רַגְלַיִם], שֶׁמֵּימָיו מִתְפַּשְּׁטִים לְכָאן וּלְכָאן, **וְרִבָּה** [-וְהוֹסִיף] **עָלָיו** מַיִם שְׁאוּבִים וְעַל יְדֵי כָּךְ **הִמְשִׁיכוֹ** וְהִגְדִּיל אֶת מְקוֹם זְחִילָתוֹ, **הֲרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁהָיָה** בַּתְּחִלָּה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין מַעְיָן שֶׁמֵּימָיו מְטַהֲרִים בְּזוֹחֲלִין וּבְכָל שֶׁהוּא אֲפִלּוּ בִּמְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא זָחֲלוּ בָּהֶם מִתְּחִלָּה. אֲבָל אִם בַּתְּחִלָּה **הָיָה עוֹמֵד** בִּמְקוֹמוֹ וְלֹא הָיוּ מֵימָיו זוֹחֲלִין, **וְרִבָּה עָלָיו** מַיִם שְׁאוּבִים **וְהִמְשִׁיכוֹ** וְהֵחֵלּוּ מֵימָיו לִזְחֹל וּלְהִתְפַּשֵּׁט לְכָאן וּלְכָאן, הֲרֵי הוּא **שָׁוֶה לְמִקְוֶה לְטַהֵר בְּאַשְׁבָּרָן** דַּוְקָא וְלֹא בְּזוֹחֲלִין [שֶׁאֵין זְחִילָה מְטַהֶרֶת אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה יָכוֹל לִזְחֹל מִכֹּחַ נְבִיעָתוֹ], וְשָׁוֶה **לְמַעְיָן לְהַטְבִּיל בּוֹ** אֲפִלּוּ **בְּכָל שֶׁהוּא,** כֵּיוָן שֶׁהוּא מְחֻבָּר לְמַעְיָן:

מִשְׁנָה ד דִּין יָם: כָּל הַיַּמִּים דִּינָם **כְּמִקְוֶה,** שֶׁאֵינָם מְטַהֲרִים בְּזוֹחֲלִין, וְאֵינָם כְּשֵׁרִים לְמֵי חַטָּאת וּטְבִילַת זָבִים וְהַזָּאַת מְצֹרָע, **שֶׁנֶּאֱמַר** (בראשית א י) **'וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים', דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** רַק **הַיָּם הַגָּדוֹל** שֶׁמַּקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם [-הָאוֹקְיָנוֹס] דִּינוֹ **כְּמִקְוֶה,** שֶׁבּוֹ עָסַק הַכָּתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁאָלָיו נִקְווּ כָּל מֵימֵי בְּרֵאשִׁית. **וְלֹא נֶאֱמַר 'יַמִּים'** בְּלָשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְכְלֹל אֶת כָּל הַיַּמִּים, **אֶלָּא** מִפְּנֵי **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** - בַּיָּם הַגָּדוֹל **מֵינֵי יַמִּים הָרַבֵּה** הַמְעֹרָבִים בּוֹ, שֶׁכָּל הַנֶּחָלִים הוֹלְכִים אֵלָיו. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַיַּמִּים** וּבִכְלָלָם הַיָּם הַגָּדוֹל דִּינָם כְּמַעְיָן לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיוּ **מְטַהֲרִים בְּזוֹחֲלִין,** לְפִי שֶׁהַנְּחָלִים זוֹחֲלִים אֲלֵיהֶם, וּמִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר וּקְרָאָם הַכָּתוּב 'מִקְוֶה' **פְּסוּלִין** לְטָבִילַת **זָבִין וּלְהַזָּאַת מְצֹרָעִים, וּלְקַדֵּשׁ מֵהֶם מֵי חַטָּאת:**

מִשְׁנָה ה מַיִם גּוֹטְפִים וּמַיִם זוֹחֲלִין: הַמַּיִם **הַזּוֹחֲלִין,** כְּגוֹן נְהָרוֹת שֶׁמֵּימֵיהֶם זוֹחֲלִין, דִּינָם **כְּמַעְיָן** וּמְטַהֲרִים בְּזְחִילָה וּבְכָל שֶׁהוּא. וְהַמַּיִם **הַנּוֹטְפִים,** כְּגוֹן מֵי גְּשָׁמִים, דִּינָם **כְּמִקְוֶה** וּמְטַהֲרִים בְּאַשְׁבָּרָן וּבְאַרְבָּעִים סְאָה. **הֵעִיד רַבִּי צָדוֹק עַל הַזּוֹחֲלִין שֶׁרִבּוּ עַל הַנּוֹטְפִים** - עַל תַּעֲרֹבֶת מַיִם זוֹחֲלִין וְנוֹטְפִים שֶׁרִבּוּ בָּהּ הַזּוֹחֲלִין עַל הַנּוֹטְפִים, **שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים** לְטָבִילָה בְּעוֹדָם זוֹחֲלִין וַאֲפִלּוּ אִם לֹא הָיָה יָכוֹל לִטְבֹּל אֶת כָּל גּוּפוֹ בְּבַת אַחַת בַּמַּיִם הַזּוֹחֲלִין בִּלֹּא צְרוּף הַנּוֹטְפִים. **עֲצִירַת זְחִילַת מַיִם הַמְּטַהֲרִים בְּאַשְׁבָּרָן: וְנוֹטְפִים שֶׁעָשָׂאן זוֹחֲלִין,** כְּגוֹן מִקְוֶה שֶׁנִּפְרְצָה שְׁפָתוֹ וּמֵימָיו זוֹחֲלִין הַחוּצָה, **סוֹמֵךְ** לְמִקּוֹם הַפִּרְצָה **אֲפִלּוּ מַקֵּל, אֲפִלּוּ קָנֶה, אֲפִלּוּ זָב וְזָבָה** יַנִּיחוּ שָׁם אֶת יָדָם אוֹ רַגְלָם וְיַעַצְרוּ אֶת זְחִילַת הַמַּיִם, **וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל** בּוֹ, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** לֹא רַק שֶׁאֵין זָב וְזָבָה יְכוֹלִים לְהַכְשִׁיר אֶת הַמִּקְוֶה בְּאֹפֶן זֶה, אֶלָּא **כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה** [כְּגוֹן אָדָם טָהוֹר] **אֵין מַזְחִילִין בּוֹ** - אֵין עוֹצְרִים עִמּוֹ אֶת זְחִילַת הַמַּיִם כְּדֵי לְהַכְשִׁיר אֶת הַמִּקְוֶה בְּאַשְׁבָּרָן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לו) 'אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר', וְדָרְשׁוּ מִ'יִּהְיֶה טָהוֹר', שֶׁתְּהֵיֶה הֶוָיַת [-עֲשִׂיַּת] הַמִּקְוֶה עַל יְדֵי דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה:

משניות

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק ו

המבוארות

מִשְׁנָה ו גַּל שֶׁנִּתְלַשׁ מֵהַיָּם וְנָפַל עַל טָמֵא: גַּל שֶׁנִּתְלַשׁ [-שֶׁהִתְנַתֵּק] מִן הַיָּם הַסּוֹגֵר, **וּבוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְנָפַל עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים** הַטְּמֵאִים, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִים.** [וְטָהֳרָתָם מוֹעִילָה רַק לְחֻלִּין, אַךְ לֹא לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְלִתְרוּמָה שֶׁבָּהֶם אֵין הַטּוֹבֵל נִטְהָר אֶלָּא אִם כֵּן לְהִטָּהֵר]. **הַמְּקוֹמוֹת הָרְאוּיִים לְמִקְוֶה:** כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **אַרְבָּעִים סְאָה** מַיִם כְּשֵׁרִים לִטְבִילָה, בֵּין אִם נֶחְפַּר בְּיֵדֵי אָדָם וּבֵין אִם נַעֲשָׂה מֵאֵלָיו, **טוֹבְלִין** בּוֹ אִישׁ אוֹ אִשָּׁה, **וּמְטַבְּילִין** בּוֹ כֵּלִים אוֹ יָדַיִם [בְּקָדְשִׁים שֶׁצְּרִיכִים טְבִילַת יָדַיִם בְּמִקְוֶה וְלֹא דַּי לָהֶם בִּנְטִילָה]. וְכֵן **מַטְבִּילִין בַּחֲרִיצִין** [-גֻּמָּא רְחָבָה וּמְרֻבַּעַת כִּמְעָרָה, אַךְ בְּלִי תִּקְרָה], **וּבִנְעִיצִים** [-גֻּמּוֹת רְחָבוֹת מִלְמַעְלָה וְצָרוֹת מִלְמַטָּה], **וּבְגֻמָּא** שֶׁנּוֹצְרָה עַל יְדֵי **פַּרְסַת הַחֲמוֹר** אוֹ שֶׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים וּמְלֵאָה בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעִים סְאָה מַיִם, **הַמְעֹרָבֶת בַּבְּקָעָה** - שֶׁמְּחֻבֶּרֶת בְּחִבּוּר כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד לְמַיִם כְּשֵׁרִים שֶׁבְּשָׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם, וְנִמְצֵאת מְקַבֶּלֶת מִקְוֶה. **דִּין חֲרִדְּלִית:** **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין בְּחֲרִדְּלִית** [-הַר דַּקִּיק, כְּלוֹמַר זְרִימַת מַיִם בָּהֶר] שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִתְּחִלָּתָהּ לְסוֹפָהּ שָׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם גְּשָׁמִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין מַטְבִּילִין** בָּהּ, שֶׁדִּין הַחֲרִדְּלִית כְּדִין מַיִּ גְּשָׁמִים שֶׁאֵינָם מְטַהֲרִים אֶלָּא בְּאַשְׁבָּרָן וְלֹא בְּזְחִילָה בְּמוֹרַד הָהָר. **וּמוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל שֶׁאִם הוּא גּוֹדֵר** אֶת זְחִילַת הַחֲרִדְּלִית **בְּכֵלִים וְטוֹבֵל בָּהֶם** - בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַמִּחְצָה שֶׁהֵם עוֹמְדִים כָּעֵת בְּאַשְׁבָּרָן, **וְכֵלִים שֶׁגִּדַּר בָּהֶם** - כְּלוֹמַר, שֶׁמִּכָּל מָקוֹם הַכֵּלִים שֶׁגִּדַּר בָּהֶם אִם הָיוּ צְרִיכִים טְבִילָה בְּעַצְמָם **לֹא הֻטְבְּלוּ** בְּאֹפֶן זֶה, כֵּיוָן שֶׁכֵּלִים אֵלּוּ הִפְסִיקוּ אֶת זְרִימַת הַחֲרִדְּלִית, וְהַצַּד הַחִיצוֹן שֶׁלָּהֶם לֹא הֻטְבַּל בְּתוֹךְ זְרִימַת הַחֲרִדְּלִית. [אַךְ אֵין לְפָרֵשׁ שֶׁבֵּית הִלֵּל מוֹדִים לְבֵית שַׁמַּאי שֶׁהַכֵּלִים שֶׁהֻטְבְּלוּ בְּתוֹךְ הַמִּחְצָה טְהוֹרִים, שֶׁהֲרֵי לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי (מ"ה) אֵין טְבִילָה בְּמִקְוֶה מוֹעִילָה בְּאֹפֶן שֶׁנַּעֲשָׂה הַמִּקְוֶה אַשְׁבָּרָן עַל יְדֵי כֵּלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה]:

פֶּרֶק ו דִּיגֵי עֲרוּב מִקְוָאוֹת: **מִשְׁנָה א מַיִם מוּעָטִים הַמְכֻנָּסִים בְּחוֹרִים וּבִסְדָקִים שֶׁבַּמִּקְוֶה:** כָּל מָקוֹם כִּנּוּס מַיִם הַמֵּעֲרָב [-שֶׁמֵּימָיו מְעֹרָבִים] לְמֵי **הַמִּקְוֶה,** דֵּינוֹ **כַּמִּקְוֶה** עַצְמוֹ. כְּגוֹן **חוֹרֵי הַמְּעָרָה** [-הַמִּקְוֶה, וְכֵנָּה כָּךְ לְפִי שָׁרֹב הַטְּבִילוֹת בִּזְמַנָּם נַעֲשׂוּ בְּמְעָרָה] **וְסִדְקֵי הַמְּעָרָה, מַטְבִּיל בָּהֶם כְּמָה שֶׁהֵם** - בְּכָל אֹפֶן שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לַמִּקְוֶה, אַף אִם הַחִבּוּר הוּא פְּחוֹת מִשְּׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, לְפִי שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים לְחֵלֶק מֵהַמִּקְוֶה. **עוּקַת הַמְּעָרָה** - גֻּמָּא לְצַד הַמִּקְוֶה שֶׁמִּמְשִׁיכָה בְּשִׁפּוּעַ וְיוֹרֶדֶת אֶל מִתַּחַת לְקַרְקַע הַמִּקְוֶה, וְיֵשׁ בְּתִקְרָתָהּ שֶׁהִיא תַּחְתִּית הַמִּקְוֶה נָקָב קָטָן הַמְחַבֵּר אֶת מֵימֶיהָ לְמֵי הַמִּקְוֶה, **אֵין מַטְבִּילִין בָּהּ אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה נְקוּבָה** לַמִּקְוֶה בְּקָנֶה הַנּוֹד לְמַיִם כְּשֵׁרִים - כַּחֻלַּל קָנֶה עָגֹל שֶׁמַּנָּח בְּפִי הַנּוֹד כְּשֶׁשּׁוֹפְכִים לְתוֹכוֹ מַשְׁקֶה, שֶׁהוּא חָלָל עָגֹל שֶׁאֲפָשָׁר לְסוֹבֵב בּוֹ בְּרֶוַח אֶת הָאֲבָבַע וְהָאֲמָה כְּשֶׁהֵן סְמוּכוֹת זוֹ לָזוֹ. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי** לְדַעַת תִּנָּא קַמָּא צְרִיכִים חִבּוּר בְּשָׁעוּר זֶה, **בִּזְמַן שֶׁהִיא** [-הָעוּקָה] **מְעֻמֶּדֶת** אֶת **עַצְמָהּ,** וְאַף כְּשֶׁטּוֹבֵל בְּמִקְוֶה מֵעַל הָעוּקָה, גַּם הָעוּקָה אֵינוֹ קוֹרֵס תַּחְתָּיו, **אֲבָל אִם אֵינָהּ מְעֻמֶּדֶת** אֶת **עַצְמָהּ,** וְאִם יִטְבֹּל בַּמִּקְוֶה מֵעָלֶיהָ יִקְרֹס גַּגָּהּ וְיִתְעָרְבוּ מֵימֵי הַמִּקְוֶה וְהָעוּקָה יַחַד, הֲרֵי הִיא כְּטָפֵלָה לַמִּקְוֶה **וּמַטְבִּילִין בָּהּ כְּמָה שֶׁהִיא** - עַל יְדֵי חִבּוּר כָּל שֶׁהוּא: **מִשְׁנָה ב כְּלִי בְּתוֹךְ כְּלִי:** דְּלִי טָמֵא **שֶׁהוּא מָלֵא כֵּלִים** טְמֵאִים, **וְהִטְבִּילָן** - אֶת הַדְּלִי עִם הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ, אַף שֶׁאֵין בְּפִי הַדְּלִי כְּשִׁעוּר שְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, **הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים,** אַף הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁעָלְתָה טְבִילָה לְדַלִּי עַצְמוֹ, עָלְתָה הַטְּבִילָה גַּם לַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ. **וְאִם לֹא טָבַל,** כְּלוֹמַר אֲבָל אִם הַדְּלִי טָהוֹר וְאֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה, **אֵין הַמַּיִם** שֶׁבַּדְּלִי **מְעָרְבִין** בְּמֵי הַמִּקְוֶה, **עַד שֶׁיִּהְיוּ מְעֹרָבִין כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד,** דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה פִּי הַדְּלִי רָחָב כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד, וּבְפָחוֹת מִכָּךְ אֵין הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ נִטְהָרִים בִּטְבִילָה זוֹ: **מִשְׁנָה ג הַשָּׁקָה בִּשְׁלֹשָׁה מִקְוָאוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים סְאָה שֶׁאֶחָד מֵהֶם שֶׁל מַיִם שְׁאוּבִים: שְׁלֹשָׁה מִקְוָאוֹת, בָּזֶה עֶשְׂרִים סְאָה** מַיִם כְּשֵׁרִים, **וּבָזֶה עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם שְׁאוּבִין, וְהַשָּׁאוּב** [-וְהַבּוֹר שֶׁמֵּימָיו שְׁאוּבִין] **מִן הַצַּד** וְהַמִּקְוָאוֹת עִם הַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים סְמוּכִים זֶה לָזֶה, **וְיָרְדוּ שְׁלֹשָׁה** בְּנֵי אָדָם **וְטָבְלוּ בָּהֶן** כָּל אֶחָד בְּבוֹר אֶחָד, וְעַל יְדֵי טְבִילָתָם עָלוּ מֵי הַבּוֹרוֹת עַל גְּדוֹתֵיהֶם **וְנִתְעָרְבוּ** זֶה בָּזֶה, כָּל שְׁלֹשֶׁת **הַמִּקְוָאוֹת טְהוֹרִין,** מֵאַחַר וּשְׁנֵי הַמִּקְוָאוֹת עִם הַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים הִצְטָרְפוּ זֶה לָזֶה וַהֲרֵי כָּאן אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם כְּשֵׁרִים, וְהֵם מְטַהֲרִים אֶת הַמִּקְוֶה עִם הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים בְּהַשָּׁקָה, **וְהַטּוֹבְלִים טְהוֹרִים,** שֶׁנִּמְצָא שֶׁטָּבְלוּ בְּמִקְוָאוֹת כְּשֵׁרוֹת. אֲבָל אִם **הָיָה** הַבּוֹר **הַשָּׁאוּב בָּאֶמְצַע** וּשְׁנֵי הַבּוֹרוֹת עִם הַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים מִשְּׁנֵי צְדָדָיו, **וְיָרְדוּ שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ בָּהֶם** כָּל אֶחָד בְּבוֹר אֶחָד, וְעַל יְדֵי טְבִילָתָם עָלוּ הַמַּיִם **וְנִתְעָרְבוּ,** הַמִּקְוֶה עִם הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים מַפְסִיק בֵּין הַבּוֹרוֹת עִם הַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים וְהֵם אֵינָם מִצְטָרְפִים זֶה עִם זֶה, וְלָכֵן **הַמִּקְוָאוֹת כְּמוֹת שֶׁהָיוּ.** וּמִכָּל מָקוֹם אֵין הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים שֶׁהִתְעָרְבוּ בָּהֶם פּוֹסְלִים אוֹתָם, שֶׁכֵּן לֹא נָפְלוּ אֲלֵיהֶם עַל יְדֵי כְּלִי אֶלָּא עַל יְדֵי הַמִּשְׁכָּה [וּמִלְבַד זֹאת, בָּטְלוּ הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים בְּרֹב עוֹד לִפְנֵי שֶׁיָּרְדוּ לְמִקְוָאוֹת הַמַּיִם הַכְּשֵׁרִים], **וְהַטּוֹבְלִים** אַף הֵם טְמֵאִים **כְּמוֹת שֶׁהָיוּ,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין הַמִּקְוָאוֹת הַכְּשֵׁרִים מִצְטָרְפִים זֶה עִם זֶה, נִמְצָא שֶׁלֹּא טָבְלוּ בְּמִקְוֶה עִם אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם כְּשֵׁרִים: **מִשְׁנָה ד מַיִם שְׁאוּבִים שֶׁנִּפְּלוּ לְמִקְוֶה כְּשֶׁהֵם בְּלוּעִים:** הַסְּפוֹג **וְהַדְּלִי שֶׁהָיוּ** בְּלוּעִים **בָּהֶן שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם וְנָפְלוּ לַמִּקְוֶה, לֹא פְּסָלוּהוּ,** לְפִי **שֶׁלֹּא אָמְרוּ** חֲכָמִים בְּגָזֵרָתָם שֶׁמַּיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה **אֶלָּא בִּשְׁלֹשָׁה לֻגִּין שֶׁנָּפְלוּ** לְתוֹכוֹ בְּעַיִן, אֲבָל בְּאֹפֶן זֶה שֶׁהֵם בְּלוּעִים וְאֵינָם בְּעַיִן לֹא גָּזְרוּ: **מִשְׁנָה ה טְבִילָה בְּתוֹךְ כְּלִי:** הַשְּׁדָה **וְהַתֵּבָה** הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל עֵץ שֶׁמְּנָחוֹת **בַּיָּם** אוֹ בְּתוֹךְ מִקְוֶה כָּשֵׁר, וְשִׁפְתוֹתֵיהֶן יוֹצְאוֹת לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם, **אֵין מַטְבִּילִין בָּהֶם אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ נְקוּבִין** בְּנֶקֶב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁעוּר **כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד,** כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין דַּי בַּכֵּלִים אֵלּוּ בְּנֶקֶב כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד, כֵּיוָן שֶׁשָּׁם כְּלִי עֲלֵיהֶם, אֶלָּא שִׁעוּר הַנֶּקֶב הַנִּדְרָשׁ **בִּכְלִי גָּדוֹל** שֶׁשִּׁעוּר רֹב גָּבְהוֹ הוּא יוֹתֵר מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, הוּא **אַרְבָּעָה טְפָחִים,** שֶׁבְּנֶקֶב זֶה בָּטֵל מִמָּנּוּ שָׁם כְּלִי. **וּבִכְלִי קָטָן,** דַּי בְּנֶקֶב שֶׁשִּׁעוּרוֹ **רֻבּוֹ** - רֹב גֹּבַהּ הַכְּלִי, שֶׁבְּנֶקֶב בָּטֵל מִמֶּנּוּ שָׁם כְּלִי. **דִּין שַׂק אוֹ קֻפָּה:** **אִם הָיָה שַׂק אוֹ קֻפָּה** [-סַל הָעֲשׂוּי מִנְצָרִים קְלוּפִים שֶׁל עֲרָבָה] בְּתוֹךְ הַמִּקְוֶה, **מַטְבִּילִין בָּהֶם כְּמָה שֶׁהֵם** אַף בְּלֹא נֶקֶב, **מִפְּנֵי** שֶׁהֵם מְלֵאִים נְקָבִים **וְהַמַּיִם** שֶׁל הַמִּקְוֶה **מְעָרְבִין** בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָם, וְהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָם בְּטֵלִים לְמֵי הַמִּקְוֶה. וְכֵן אִם **הָיוּ נְתוּנִים** הַשַּׂק וְהַקֻּפָּה **תַּחַת הַצִּנּוֹר,** כְּדֵי לְסַנֵּן אֶת הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים לַמִּקְוֶה, **אֵינָם פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה,** שֶׁאֵין הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים דַּרְכָּם נֶחְשָׁבִים מַיִם שְׁאוּבִים כֵּיוָן שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְקַבֶּלֶת מַיִם. וְכֵן כַּאֲשֶׁר מַטְבִּילִים אוֹתָם בַּמִּקְוֶה אַף שֶׁשָּׁנִינוּ לְהַלָּן (פ"ז מ"ו) לְגַבֵּי כַּר שֶׁל עוֹר וְכַדּוֹמֶה שֶׁבָּאֲנִים מְסֻיָּמִים צָרִיךְ לְהוֹצִיא אֶת הַכְּלִי דֶּרֶךְ שׁוּלָיו כְּדֵי שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ לֹא יֵעָשׂוּ מַיִם שְׁאוּבִים, בְּשַׂק וְקֻפָּה אֵין לָחוּשׁ לְכָךְ **אֶלָּא מַטְבִּילִין אוֹתָן וּמַעֲלִין אוֹתָן כְּדַרְכָּן,** שֶׁאֵין הַמַּיִם שֶׁבָּהֶם נֶחְשָׁבִים לִשְׁאוּבִים: **מִשְׁנָה ו טְבִילָה בְּתוֹךְ כְּלִי חֶרֶס:** **גִּסְטְרָא** - כְּלִי חֶרֶס שֶׁנִּשְׁבַּר וּבִשְׁפָּתוֹ בּוֹלְטִים כַּמָּה עֻקְצִין, **שֶׁנִּמְצָא בַּמִּקְוֶה** וְעֻקְצִין אֵלּוּ יוֹצְאִים מֵעַל הַמַּיִם, **וְהִטְבִּיל בָּהּ אֶת הַכֵּלִים, טָהֲרוּ מִטֻּמְאָתָן,** כֵּיוָן שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ מְחֻבָּרִים לְמֵי הַמִּקְוֶה בַּסְּדָקִים שֶׁבֵּין הָעֻקְצִין. **אֲבָל** אִם הָיְתָה הַגִּסְטְרָא טְמֵאָה, הַכֵּלִים **טְמֵאִים עַל גַּב כְּלִי חֶרֶס** - כְּלוֹמַר, הַמַּיִם הַטּוֹפְחִים עַל גַּבֵּי הַכְּלִי כְּשֶׁמּוֹצִיאוֹ מֵהַמִּקְוֶה נִטְמְאִים בַּאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס, בָּאֲוִיר שֶׁבֵּין הָעֻקְצִין, וְחוֹזְרִים וּמְטַמְּאִים אֶת הַכֵּלִים [אֲבָל הַכֵּלִים עַצְמָם אֵינָם נִטְמְאִים בַּאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס]. **וְאִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו** - מֵעַל הָעֻקְצִין שֶׁבִּשְׁפַּת הַגִּסְטְרָא **כָּל שֶׁהֵן** - אֲפִלּוּ בְּשִׁעוּר כָּל שֶׁהוּא, הַכֵּלִים **טְהוֹרִין,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה כְּשֶׁהַמַּיִם שֶׁעַל הַכְּלִי הִתְנַתְּקוּ מֵהַחִבּוּרִים לַמִּקְוֶה כְּבָר לֹא הָיוּ בְּתוֹךְ אֲוִיר הַכְּלִי חֶרֶס (תפא"י). **מַעְיָן הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר** - תַּנּוּר גָּדוֹל בְּגֹבַהּ אָדָם שֶׁבְּקַרְקָעִיתוֹ זוֹרֵם מַעְיָן, וְהָיָה הַתַּנּוּר טָמֵא, **וְיָרַד** אָדָם טָמֵא **וְטָבַל בְּתוֹכוֹ, הוּא טָהוֹר,** שֶׁאַף שֶׁהַתַּנּוּר טָמֵא, אֵין אָדָם נִטְמָא מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס, וְאַף שֶׁהַמַּיִם שֶׁעָלָיו נִטְמְאִים מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהַמַּעְיָן, אֵין מַשְׁקִים טְמֵאִים מְטַמְּאִים אָדָם, **וְיָדָיו טְמֵאוֹת** לִתְרוּמָה וְקָדָשִׁים לְפִי

וְגַל שֶׁנִּתְלַשׁ וּבוֹ אַרְבָּעִים סְאָה וְנָפַל עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים, טְהוֹרִים. כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, טוֹבְלִין וּמַטְבִּילִין. מַטְבִּילִין בַּחֲרִיצִין וּבִנְעִיצִים וּבְגֻמָּא הַמְעֹרֶבֶת בַּבְּקָעָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין בְּחַרְדְּלִית. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין מַטְבִּילִין. וּמוֹדִים שֶׁהוּא גּוֹדֵר כֵּלִים וְטוֹבֵל בָּהֶם. וְכֵלִים שֶׁגִּדַּר בָּהֶם, לֹא הֻטְבְּלוּ:

פרק ו א כָּל הַמְּעֹרָב לַמִּקְוֶה, כַּמִּקְוֶה. חוֹרֵי הַמְּעָרָה וְסִדְקֵי הַמְּעָרָה, מַטְבִּיל בָּהֶם כְּמָה שֶׁהֵם. עוּקַת הַמְּעָרָה, אֵין מַטְבִּילִין בָּהּ אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה נְקוּבָה כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁהִיא מְעֻמֶּדֶת עַצְמָהּ. אֲבָל אִם אֵינָהּ מְעֻמֶּדֶת עַצְמָהּ, מַטְבִּילִין בָּהּ כְּמָה שֶׁהִיא: **ב** דְּלִי שֶׁהוּא מָלֵא כֵּלִים וְהִטְבִּילָן, הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים. וְאִם לֹא טָבַל, אֵין הַמַּיִם מְעָרְבִין, עַד שֶׁיִּהְיוּ מְעֹרָבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד: **ג** שְׁלֹשָׁה מִקְוָאוֹת, בָּזֶה עֶשְׂרִים סְאָה וּבָזֶה עֶשְׂרִים סְאָה, וּבָזֶה עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם שְׁאוּבִין, וְהַשָּׁאוּב מִן הַצַּד, וְיָרְדוּ שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ בָּהֶן וְנִתְעָרְבוּ, הַמִּקְוָאוֹת טְהוֹרִין וְהַטּוֹבְלִים טְהוֹרִים. הָיָה הַשָּׁאוּב בָּאֶמְצַע, וְיָרְדוּ שְׁלֹשָׁה וְטָבְלוּ בָּהֶם וְנִתְעָרְבוּ, הַמִּקְוָאוֹת טְהוֹרִין וְהַטּוֹבְלִים כְּמוֹת שֶׁהָיוּ: **ד** הַסְּפוֹג וְהַדְּלִי שֶׁהָיוּ בָּהֶן שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם וְנָפְלוּ לַמִּקְוֶה, לֹא פְּסָלוּהוּ, שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא שְׁלֹשָׁה לֻגִּין שֶׁנָּפְלוּ: **ה** הַשְּׁדָה וְהַתֵּבָה שֶׁבַּיָּם, אֵין מַטְבִּילִין בָּהֶם אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ נְקוּבִין כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בִּכְלִי גָּדוֹל אַרְבָּעָה טְפָחִים. וּבְקָטָן, רֻבּוֹ. אִם הָיָה שַׂק אוֹ קֻפָּה, מַטְבִּילִין בָּהֶם כְּמָה שֶׁהֵם, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מְעָרְבִין. הָיוּ נְתוּנִים תַּחַת הַצִּנּוֹר, אֵינָם פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה, אֶלָּא מַטְבִּילִין אוֹתָן וּמַעֲלִין אוֹתָן כְּדַרְכָּן: **ו** גִּסְטְרָא שֶׁבַּמִּקְוֶה וְהִטְבִּיל בָּהּ אֶת הַכֵּלִים, טְהֲרוּ מִטֻּמְאָתָן, אֲבָל טְמֵאִים עַל גַּב כְּלִי חֶרֶס. אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו כָּל שֶׁהֵן, טְהוֹרִין. מַעְיָן הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר וְיָרַד וְטָבַל בְּתוֹכוֹ, הוּא טָהוֹר וְיָדָיו טְמֵאוֹת.

שֶׁנִּטְמְאוּ מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס. **וְאִם הָיוּ עַל גַּבָּיו רוּם יָדָיו** - וְאִם עָלוּ מֵי הַמַּעְיָן מֵעַל שְׂפַת הַתַּנּוּר בְּשִׁעוּר עֳבִי יָדָיו, **אַף יָדָיו טְהוֹרוֹת,** שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁיָּצְאוּ מִטָּהֳרַת הַמְּקָוֶה כְּבָר הָיוּ מְחוּץ לַתַּנּוּר וְלֹא נִטְמְאוּ מֵאֲוִירוֹ (תפא״י): **מִשְׁנָה ז שִׁעוּר נֶקֶב לְעֵרוּב מְקָוָאוֹת:** עֵרוּב מְקָוָאוֹת - כְּדֵי לְהַחְשִׁיב שְׁנֵי מְקָוָאוֹת הָעוֹמְדִים זֶה לְצַד זֶה כְּמְקָוֶה אֶחָד [כְּגוֹן שֶׁבְּכָל אֶחָד עֶשְׂרִים סְאָה, אוֹ כְּדֵי לְהַכְשִׁיר טְבִילָה בְּמְקָוֶה חָסֵר הָעוֹמֵד לְצַד מְקָוֶה שָׁלֵם], צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה נֶקֶב בֵּינֵיהֶם **כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד** - כְּקָנָה שֶׁנּוֹתְנִים בְּפִי הַנּוֹד כְּשֶׁמְּמַלֵּא בּוֹ מַשְׁקֶה, **כְּעָבְיָהּ וְכַחֲלָלָהּ** שֶׁל שְׁפוֹפֶרֶת זוֹ, שֶׁהוּא **כְּשִׁעוּר שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת** - אֶצְבַּע וְאַמָּה **חוֹזְרוֹת לְמִקּוֹמָן** - כְּשֶׁמּוֹסְבָּם בְּרֶוַח. וְאִם **סָפֵק** הַנֶּקֶב בְּשִׁעוּר **כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד סָפֵק שֶׁאֵינָהּ כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, פְּסוּלָה** מִסָּפֵק, **מִפְּנֵי שֶׁמִּצְוֹת הַטְּבִילָה בְּמְקָוֶה מַיִם הִיא מִן הַתּוֹרָה,** וּסְפֵק דְּאוֹרַיְיתָא לְחֻמְרָא. **וְכַן** שִׁעוּר **כְּזַיִת מִן** בְּשַׂר **הַמֵּת, וְשִׁעוּר כְּזַיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְשִׁעוּר כַּעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ,** לְעִנְיַן טֻמְאָה, הֵם שִׁעוּרִים מִדְּאוֹרַיְיתָא וּבְאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם יֶשׁ בָּהֶם שִׁעוּר, סְפֵקָם לְחֻמְרָא אִם אֶרֶץ כֵּן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד [אֲבָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סְפֵקוֹ טָהוֹר. וְאַף שֶׁסְּפֵק טֻמְאָה לְחֻמְרָא אַף בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן, אֲבָל אִלּוּ שִׁעוּרִים אֵלּוּ הָיוּ מִדְּרַבָּנָן הָיָה סְפֵקָם טָהוֹר אַף בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד]. **בְּטוּל נֶקֶב הַמְעָרֵב בֵּין מְקָוָאוֹת:** כֹּל דָּבָר שֶׁיַּעֲמֹד בְּנֶקֶב שֶׁל **כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד** הַמְחַבֵּר בֵּין שְׁנֵי מְקָוָאוֹת, **מְמַעֲטָהּ** מֵהַשִּׁעוּר הַנִּצְרָךְ, וְעַל יְדֵי זֶה מִתְבַּטֵּל הַחִבּוּר בֵּין הַמְּקָוָאוֹת, וּבְכָלָל זֶה עָפָר וּצְרוֹרוֹת וְאַף יַבְחוּשִׁים אֲדֻמִּים הַגְּדֵלִים בַּמַּיִם. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא מִבְּרִיַּת הַמַּיִם,** כְּגוֹן יַבְחוּשִׁים אֲדֻמִּים, **טָהוֹר** - אֵינוֹ מְבַטֵּל אֶת הַשִּׁעוּר הַמְּקָוֶה: **מִשְׁנָה ח הַשָּׁקַת מְקוֵה מַיִם שְׁאוּבִים לְמִקְוֶה מֵי גְּשָׁמִים:** מְטַהֲרִים אֶת הַמְּקָוָאוֹת הָעוֹמְדִים זֶה מֵעַל זֶה בְּשִׁפּוּעַ הֶהָר, **הָעֶלְיוֹן** שֶׁבּוֹ מַיִם שְׁאוּבִים **מִן הַתַּחְתּוֹן** שֶׁבּוֹ מַיִם כְּשֵׁרִים, וְכֵן מְטַהֲרִים מְקָוֶה מַיִם שְׁאוּבִים **הָרָחוֹק מִן** מְקָוֶה מַיִם כְּשֵׁרִים **הַקָּרוֹב,** עַל יְדֵי הַשָּׁקָה, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁאָדָם אַחֵר הִפְסִיק אֶת הַהַשָּׁקָה קֹדֶם שֶׁהִתְחַבְּרוּ הַמַּיִם שֶׁל שְׁנֵי הַמְּקָוָאוֹת. **כֵּיצַד** הוּא מַשִּׁיקָם, **מֵבִיא סִילּוֹן** [-צִנּוֹר] **שֶׁל חֶרֶס** אוֹ **שֶׁל אֹפֶר** [-עוֹפָרֶת] אוֹ שֶׁל שְׂאֹר דְּבָרִים, כְּגוֹן עֵץ, עָצָם, זְכוּכִית אוֹ מַתֶּכֶת, **וּמַנִּיחוֹ** בַּמְּקָוֶה הָעֶלְיוֹן שֶׁיְּזַרְמוּ הַמַּיִם לְתוֹכוֹ, **וּמַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו** בְּקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי וְסוֹתְמוֹ **עַד שֶׁהוּא מִתְמַלֵּא מַיִם,** כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ הַמַּיִם לִפְנֵי הַהַשָּׁקָה, **וּמוֹשְׁכוֹ וּמַשִּׁיקוֹ** בְּקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי לַמְּקָוֶה הַשֵּׁנִי, וּמֵסִיר אֶת יָדוֹ, **וְאָפְלוּ** נָגְעוּ מֵי הַמְּקָוָאוֹת אֵלּוּ בְּאֵלּוּ בְּשִׁעוּר **כִּשְׁעָרָה** בְּלִבַּד **דַּיּוֹ** לְהַכְשִׁיר אֶת הַמְּקָוֶה הַשָּׁאוּב, שֶׁהֲקִלּוּ בְּדִין מַיִם שְׁאוּבִים שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן. [אֲבָל מְקָוֶה חָסֵר שֶׁרוֹצֶה לְהַחְשִׁיבוֹ כְּמְחֻבָּר לְמְקָוֶה שָׁלֵם, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בֵּינֵיהֶם חִבּוּר כְּשִׁעוּר שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ״ז). וְאַף לַדַּעַת הַמְּקַלָּה בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ לְכָל הַפָּחוֹת שִׁעוּר מַיִם שֶׁל 'טוֹפֵחַ עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ' וְלֹא דַּי בְּחִבּוּר כְּשַׁעֲרָה]. וְאִם **הָיָה בַּמְּקָוֶה הָעֶלְיוֹן אַרְבָּעִים סְאָה** מַיִם כְּשֵׁרִים, **וּבַמְּקָוֶה הַתַּחְתּוֹן אֵין כְּלוּם, מִמַּלֵּא בַּפָּתַח** - מִמַּלֵּא מַיִם שְׁאוּבִים **וְנוֹתֵן** אוֹתָם **לָעֶלְיוֹן,** וּמֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה אֵינוֹ נִפְסָל בְּמַיִם שְׁאוּבִים, וּמְמַלֵּא עוֹד וְעוֹד מַיִם בַּמְּקָוֶה הָעֶלְיוֹן **עַד שֶׁיַּעֲלֶה** עַל גְּדוֹתָיו, **וְיֵרְדוּ** מִמֶּנּוּ **לַמְּקָוֶה הַתַּחְתּוֹן אַרְבָּעִים סְאָה,** שֶׁאַף אִם יִפָּלוּ לַתַּחְתּוֹן הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים שֶׁנִּתְּנוּ לָעֶלְיוֹן, כְּבָר הֶכְשִׁירוּ מַיִם אֲלּוּ בְּהַשָּׁקָתָם לְמֵי הַמְּקָוֶה הָעֶלְיוֹן: **מִשְׁנָה ט עֵרוּב מְקָוָאוֹת עַל יְדֵי סֻדָּק בַּפֹּתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶם:** כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי מְקָוָאוֹת שֶׁאֶחָד מֵהֶם חָסֵר וְאֶחָד שָׁלֵם, אוֹ שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם יֵשׁ אַרְבָּעִים סְאָה, **שֶׁנִּסְדַּק לִשְׁתֵּי** - לְכָל גָּבְהוֹ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, **מִצְטָרֵף** - מִצְטָרְפִים שְׁנֵי הַמְּקָוָאוֹת עַל יְדֵי סֶדֶק זֶה אַף שֶׁאֵין בּוֹ כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד. וְאִם נִסְדַּק **לָעֵרֶב** - לְכָל רָחְבּוֹ מִיָּמִין לִשְׂמֹאל, **אֵין מִצְטָרֵף** - אֵין הַמְּקָוָאוֹת מִצְטָרְפִים זֶה לָזֶה, **עַד שֶׁיִּהְיֶה** בּוֹ **בְּמָקוֹם אֶחָד** נֶקֶב בְּשִׁעוּר **כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד,** כֵּיוָן שֶׁאָנוּ רוֹאִים אֶת הַחֵלֶק שֶׁמִּמַּעַל שֶׁהוּא כְּמִי שֶׁפָּתוּחַ לְגַמְרֵי, וְהַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים שֶׁבְּתַחְתּוֹנָה מְשֻׁקָּעִים בְּמַיִם כְּשֵׁרִים שֶׁבְּעֶלְיוֹנָה, וְאֵין הַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים מְעַכְּבִים. **וְאִם הָיוּ עַל גַּבָּיו רוּם יָדָיו, אַף יָדָיו טְהוֹרוֹת:**

**ז עֵרוּב מְקָוָאוֹת, כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, כְּעָבְיָהּ וְכַחֲלָלָהּ, כִּשְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת חוֹזְרוֹת לְמְקוֹמָן. סָפֵק כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד סָפֵק שֶׁאֵינָהּ כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, פְּסוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה. וְכֵן כְּזַיִת מִן הַמֵּת, וּכְזַיִת מִן הַנְּבֵלָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ. כֹּל שֶׁיַּעֲמֹד כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד, מְמַעֲטָהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא מִבְּרִיַּת הַמַּיִם, טָהוֹר: ח מְטַהֲרִים אֶת הַמְּקָוָאוֹת, הָעֶלְיוֹן מִן הַתַּחְתּוֹן, וְהָרָחוֹק מִן הַקָּרוֹב. כֵּיצַד, מֵבִיא סִילּוֹן שֶׁל חֶרֶס אוֹ שֶׁל אֹבֶר וּמַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו עַד שֶׁהוּא מִתְמַלֵּא מַיִם, וּמוֹשְׁכוֹ וּמַשִּׁיקוֹ, אֲפִלּוּ כְּשַׂעֲרָה, דַּיּוֹ. הָיָה בָּעֶלְיוֹן אַרְבָּעִים סְאָה וּבַתַּחְתּוֹן אֵין כְּלוּם, מְמַלֵּא בַּפָּתַח וְנוֹתֵן לָעֶלְיוֹן, עַד שֶׁיֵּרְדוּ לַתַּחְתּוֹן אַרְבָּעִים סְאָה: ט כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי מְקָוָאוֹת שֶׁנִּסְדַּק לַשְּׁתֵּי, מִצְטָרֵף. וְלָעֵרֶב, אֵין מִצְטָרֵף, עַד שֶׁיִּהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חִלּוּף הַדְּבָרִים. נִפְרְצוּ זֶה בְּתוֹךְ זֶה, עַל רוּם, כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם. וְעַל רֹחַב, כִּשְׁפוֹפֶרֶת הַנּוֹד: י הָאֹבִיק שֶׁבַּמֶּרְחָץ, בִּזְמַן שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע, פּוֹסֵל. מִן הַצַּד, אֵינוֹ פּוֹסֵל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמְקוֶה סָמוּךְ לְמְקוֶה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אִם מְקַבֵּל הָאַמְבָּטִי רְבִיעִית עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לָאֹבִיק, כָּשֵׁר. וְאִם לָאו, פָּסוּל. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, אִם מְקַבֵּל הָאַמְבָּטִי כָּל שֶׁהוּא, פָּסוּל: יא הַמַּטְהֶרֶת שֶׁבַּמֶּרְחָץ, הַתַּחְתּוֹנָה כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד סָפֵק כְּשִׁפּ

משניות

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק ז

המבוארות

וְלֹא פּוֹסְלִין. אֵלּוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין, הַשֶּׁלֶג וְהַבָּרָד, וְהַכְּפוֹר וְהַגְּלִיד, וְהַמֶּלַח וְהַטִּיט הַנָּרוֹק. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הָיָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּן כְּנֶגְדִּי לוֹמַר, הַשֶּׁלֶג אֵינוֹ מַעֲלֶה אֶת הַמִּקְוֶה. וְהֵעִידוּ אַנְשֵׁי מִידְבָּא מִשֶּׁמּוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם, צְאוּ וְהָבִיאוּ שֶׁלֶג וַעֲשׂוּ מִקְוֶה בַּתְּחִלָּה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֶבֶן הַבָּרָד, כְּמַיִם. כֵּיצַד מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין, מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר אַחַת, נִמְצְאוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין: **ב** אֵלּוּ פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין, הַמַּיִם בֵּין טְמֵאִים בֵּין טְהוֹרִים, וּמֵי כְבָשִׁים וּמֵי שְׁלָקוֹת, וְהַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ. כֵּיצַד פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין, מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר קְרְטוֹב וְנִפַּל מֵהֶן קְרְטוֹב לְתוֹכוֹ, לֹא הֶעֱלָהוּ, פּוֹסְלוֹ בִּשְׁלשָׁה לֻגִּין. אֲבָל שָׁאַר הַמַּשְׁקִין, וְהַתֶּמֶד מִשֶּׁהֶחְמִיץ, פְּעָמִים מַעֲלִין וּפְעָמִים שֶׁאֵינָן מַעֲלִין. כֵּיצַד, מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר אַחַת, נָפַל לְתוֹכוֹ סְאָה מֵהֶם, לֹא הֶעֱלָהוּ. הָיוּ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, נָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה, הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר: **ג** הַדְּיחַ בּוֹ סַלֵּי זֵיתִים וְסַלֵּי עֲנָבִים וְשִׁנּוּ אֶת מַרְאָיו, כָּשֵׁר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מֵי הַצָּבָע פּוֹסְלִין אוֹתוֹ בִּשְׁלשָׁה לֻגִּין, וְאֵינָן פּוֹסְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁנּוּי מַרְאֶה. נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וּמֹחַל וְשִׁנּוּ אֶת מַרְאָיו, פָּסוּל. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים וְיַחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן לְמַרְאֵה הַמַּיִם. הָיוּ בוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, מְמַלֵּא בַּפָּתַח וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ עַד שֶׁיַּחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן לְמַרְאֵה הַמַּיִם: **ד** נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן אוֹ מֹחַל וְשִׁנּוּ מִקְצָת מַרְאָיו, אִם אֵין בּוֹ מַרְאֵה מַיִם אַרְבָּעִים סְאָה, הֲרֵי זֶה לֹא יִטְבֹּל בּוֹ: **ה** שְׁלשָׁה לֻגִּין מַיִם, וְנָפַל לְתוֹכָן קְרְטוֹב יַיִן, וַהֲרֵי מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה הַיַּיִן, וְנִפְלוּ לַמִּקְוֶה כְּמִקְוֶה שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְלֹא שִׁנּוּ אֶת מַרְאֵיהֶן, לֹא פְּסָלוּהוּ, מִשּׁוּם שֶׁהֵן כְּמַיִם שְׁאוּבִים. שְׁלשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים חָסֵר [-פָּחוֹת] קְרְטוֹב [-אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה חֲלָקִים שָׁבַלּוּ], וְנָפַל לְתוֹכָן קְרְטוֹב חֶלֶב, וַהֲרֵי מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה הַמַּיִם, וְנִפְלוּ לַמִּקְוֶה, לֹא פְּסָלוּהוּ, שֶׁאֵין כָּאן מַיִם שְׁאוּבִים בְּשִׁעוּר שְׁלשָׁה לֻגִּים, וְהֶחָלָב אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה מִשּׁוּם מַיִם שְׁאוּבִים. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמַּרְאֶה, בְּשִׁנּוּי מַרְאֶה. נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וּמֹחַל וְשִׁנּוּ אֶת מַרְאָיו, פָּסוּל. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים וְיַחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן לְמַרְאֵה הַמַּיִם. הָיוּ בוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, מְמַלֵּא בַּפָּתַח וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ עַד שֶׁיַּחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן לְמַרְאֵה הַמַּיִם: **ו** מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר אַחַת, נָפַל מֵהֶם סְאָה לְתוֹכוֹ וְהֶעֱלָהוּ, נִמְצְאוּ מַעֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין: **ז** אֵלּוּ פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין, הַמַּיִם בֵּין טְמֵאִים בֵּין טְהוֹרִים, וּמֵי כְבָשִׁים וּמֵי שְׁלָקוֹת, וְהַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ. כֵּיצַד פּוֹסְלִין וְלֹא מַעֲלִין, מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר קְרְטוֹב וְנָפַל מֵהֶן קְרְטוֹב לְתוֹכוֹ, לֹא הֶעֱלָהוּ, פּוֹסְלוֹ בִּשְׁלשָׁה לֻגִּין. אֲבָל שָׁאַר הַמַּשְׁקִין, וְהַתֶּמֶד מִשֶּׁהֶחְמִיץ, פְּעָמִים מַעֲלִין וּפְעָמִים שֶׁאֵינָן מַעֲלִין. כֵּיצַד, מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר אַחַת, נָפַל לְתוֹכוֹ סְאָה מֵהֶם, לֹא הֶעֱלָהוּ. הָיוּ בוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, נָתַן סְאָה וְנָטַל סְאָה, הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר: **ג** הַדִּיחַ בּוֹ סַלֵּי זֵיתִים וְסַלֵּי עֲנָבִים וְשִׁנּוּ אֶת מַרְאָיו, כָּשֵׁר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מֵי הַצָּבָע פּוֹסְלִין אוֹתוֹ בִּשְׁלשָׁה לֻגִּין, וְאֵינָן פּוֹסְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁנּוּי מַרְאֶה. נָפַל לְתוֹכוֹ יַיִן וּמֹחַל וְשִׁנּוּ אֶת מַרְאָיו, פָּסוּל. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים וְיַחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן שֶׁל מֵימָיו לְמַרְאֵה הַמַּיִם, אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְמַלֹּאותוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִים כֵּיוָן שֶׁהוּא מִקְוֶה חָסֵר הַנִּפְסָל בְּמַיִם שְׁאוּבִים. וְאִם הָיוּ בוֹ אַרְבָּעִים סְאָה אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַמְתִּין אֶלָּא מְמַלֵּא בַּפָּתַח - מֵבִיא מַיִם שְׁאוּבִים בִּכְלִי וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ עַד שֶׁיַּחְזְרוּ מַרְאֵיהֶן שֶׁל מֵימָיו לְמַרְאֵה הַמַּיִם, שֶׁהֲרֵי מִקְוֶה שָׁלֵם אֵינוֹ נִפְסָל מִמַּיִם שְׁאוּבִים: **מִשְׁנָה ד** **מִקְוֶה שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאֵה מִקְצַת מֵימָיו:** מִקְוֶה שָׁלֵם שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ יַיִן אוֹ מֹחַל וְשִׁנּוּ אֶת מִקְצַת מַרְאָיו, וּבְמִקְצָתוֹ עֲדַיִן נִשְׁאַר מַרְאֵה הַמַּיִם, **אִם אֵין בּוֹ** מַיִם שֶׁנִּשְׁאַר מַרְאֵיהֶם **בְּמַרְאֵה מַיִם** בְּשִׁעוּר **אַרְבָּעִים סְאָה, הֲרֵי זֶה לֹא יִטְבֹּל בּוֹ** כְּלָל, וַאֲפִלּוּ לֹא בַּחֵלֶק שֶׁנִּשְׁאַר בּוֹ מַרְאֵה מַיִם, וְאִם טָבַל לֹא עִלְּתָה לוֹ טְבִילָתוֹ: **מִשְׁנָה ה** **מַיִם שְׁאוּבִים שֶׁהִתְעָרְבוּ בְּמַשְׁקִים אֲחֵרִים:** שְׁלשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים, **וְנָפַל לְתוֹכָן קְרְטוֹב** יַיִן, **וַהֲרֵי מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה הַיַּיִן, וְנִפְלוּ לַמִּקְוֶה** שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וְלֹא שִׁנּוּ אֶת מַרְאֵיתוֹ, **לֹא פְּסָלוּהוּ** מִשּׁוּם מַיִם שְׁאוּבִים, שֶׁמֵּאַחַר וְיֵשׁ לָהֶם מַרְאֵה יַיִן, נִדּוֹנִים כְּיַיִן שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל מִקְוֶה מִשּׁוּם מַיִם שְׁאוּבִים. **שְׁלשָׁה לֻגִּין מַיִם** שְׁאוּבִים **חָסֵר** [-פָּחוֹת] **קְרְטוֹב** [-אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְאַרְבָּעָה חֲלָקִים שָׁבַלּוּ], **וְנָפַל לְתוֹכָן קְרְטוֹב חֶלֶב, וַהֲרֵי מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה הַמַּיִם, וְנִפְלוּ לַמִּקְוֶה, לֹא פְּסָלוּהוּ,** שֶׁאֵין כָּאן מַיִם שְׁאוּבִים בְּשִׁעוּר שְׁלשָׁה לֻגִּים, וְהֶחָלָב אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה מִשּׁוּם מַיִם שְׁאוּבִים. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמַּרְאֶה,** וּמֵאַחַר וְיֵשׁ כָּאן שְׁלשָׁה לֻגִּים שֶׁמַּרְאֵיהֶם כְּמַרְאֵה הַמַּיִם, יֵשׁ בָּהֶם פְּסוּל מַיִם שְׁאוּבִים בִּשְׁלשָׁה לֻגִּין: **מִשְׁנָה ו** **מִקְוֶה מִצְטַמְצֵם שֶׁהַטּוֹבֵל בּוֹ מְחַסְּרוֹ מִשְׁעוּרוֹ:** מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מְכֻוָּנוֹת - מְצֻמְצָמוֹת, וְיָרְדוּ שְׁנַיִם וְטָבְלוּ בּוֹ זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹן טָהוֹר וְהַשֵּׁנִי טָמֵא, שֶׁוַּדַּאי שֶׁהוֹצִיא הָרִאשׁוֹן בְּגוּפוֹ מְעַט מִמֵּי הַמִּקְוֶה, וְנֶחְסַר מִשִּׁעוּרוֹ בְּעֵת טְבִילַת הַשֵּׁנִי. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם** בְּשָׁעָה שֶׁטָּבַל הַשֵּׁנִי עֲדַיִן הָיוּ **רַגְלָיו שֶׁל רִאשׁוֹן נוֹגְעוֹת בַּמַּיִם, אַף הַשֵּׁנִי טָהוֹר,** לְפִי שֶׁמַּדִּין 'גּוּד אֲחִית' [-מִשֹּׁךְ וְהוֹרֵד] רוֹאִים אֶת הַמַּיִם כְּמְחֻבָּרִים וְנִמְצְאִים בַּמִּקְוֶה שֶׁתַּחְתֵּיהֶם, וְנִמְצָא שֶׁטָּבַל בְּמִקְוֶה שָׁלֵם. **הִטְבִּיל בּוֹ** - בְּמִקְוֶה מְצֻמְצָם **אֶת הַסָּגוֹס** - בֶּגֶד צֶמֶר עָבֶה שֶׁבּוֹלֵעַ הַרְבֵּה מַיִם, **וְהֶעֱלָהוּ** לְאַחַר הַטְּבִילָה, אַף שֶׁבָּלַע הַסָּגוֹס מִמֵּי הַמִּקְוֶה, מִכָּל מָקוֹם כָּל עוֹד **מִקְצָתוֹ נוֹגֵעַ בַּמַּיִם,** אִם טָבַל בְּמִקְוֶה אָדָם טָמֵא, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** כְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁמִּדִּין גּוּד אֲחִית רוֹאִים אֶת הַמַּיִם הַבְּלוּעִים בַּסָּגוֹס כִּמְחֻבָּרִים לְמֵי הַמִּקְוֶה, וְנִמְצָא שֶׁטָּבַל בְּמִקְוֶה שָׁלֵם. [וְאַף לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אֵין אוֹמְרִים כֵּן אֶלָּא בְּאָדָם טָהוֹר שֶׁטּוֹבֵל לְמַעֲלַת טָהֳרָה מִדְּרַבָּנָן, כְּגוֹן שֶׁהָיָה טָהוֹר לְחֻלִּין וְטָבַל כְּדֵי לְטַהֵר עַצְמוֹ לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר, אוֹ שֶׁהָיָה טָהוֹר לְמַעֲשֵׂר וְטָבַל כְּדֵי לְהִטָּהֵר לִתְרוּמָה, אֲבָל טָמֵא שֶׁטָּבַל לְטָהֳרָתוֹ מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'גּוּד אֲחִית' בְּאֹפֶן זֶה]. **הַכֹּל וְהַכָּסֶת שֶׁל עוֹר** שֶׁהֻטְבְּלוּ בְּמִקְוֶה זֶה, **כֵּיוָן שֶׁהִגְבִּיהַּ שִׁפְתוֹתֵיהֶם מִן הַמַּיִם,** נַעֲשִׂים **הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן שְׁאוּבִין,** וְאִם יִפָּלוּ הַמַּיִם חֲזָרָה לַמִּקְוֶה יִפְסְלוּהוּ מִדִּין מַיִם שְׁאוּבִים, כֵּיוָן שֶׁעַתָּה אֵין בַּמִּקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה וְהוּא נִפְסָל בְּשִׁלְשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים. **כֵּיצַד יַעֲשֶׂה** כְּדֵי לְמַנֵּעַ פְּסוּל זֶה, **מַטְבִּילָן וּמַעֲלֶה אוֹתָם דֶּרֶךְ שׁוּלֵיהֶם** - כְּשֶׁהוּא אוֹחֵז בְּתַחְתִּיתָם, וּבְאֹפֶן זֶה לֹא יִשָּׁאֲרוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָם כְּשֶׁמּוֹצִיאָם מֵהַמִּקְוֶה, וְאֵינָם מַיִם שְׁאוּבִים:

משנה ז **מטה שרגליה שוקעות בטיט שפקרקעית המקוה:** **הטביל בו** [-בְּמִקְוֶה מְצֻמְצָם] **את המטה** שָׁרַגְלֶיהָ גְּבוֹהוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לְהַטְבִּילָהּ בְּבַת אַחַת בְּמִקְוֶה קָטָן אֶלָּא אִם כֵּן יִשְׁקְעוּ רַגְלֶיהָ בַּטִּיט שֶׁבְּקַרְקָעִיתוֹ, **אף על פי שרגליה שוקעות בטיט העבה** [שֶׁאֵינוֹ רַךְ כְּטִיט הַנִּרוֹק שֶׁדֵּינוֹ כְּמַיִם (לעיל מ״א)], הֲרֵי הִיא **טהורה, מפני שהמים** - שֶׁהָרַגְלַיִם טוֹבְלִים תְּחִלָּה בַּמַּיִם קֹדֶם שֶׁשּׁוֹקְעִים בְּתוֹךְ הַטִּיט, וְדֵי בְּכָךְ לְהַחְשִׁיב אֶת הַמִּטָּה כְּמִי שֶׁהֻטְבְּלָה בַּמַּיִם. **הכשרת מקוה רדוד לטבילת אדם:** **מקוה** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, **שמימיו מרדדין** - רְדוּדִים וְאֵינָם עֲמוּקִים, מֻחְמֶּצֶת שֶׁהוּא רָחָב וְהַמַּיִם מִתְפַּשְּׁטִים עַל פְּנֵי כֻּלּוֹ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִטְבֹּל אֶת כָּל גּוּפוֹ בְּבַת אַחַת בַּמַּיִם כַּנִּדְרָשׁ [שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב ו-ז) 'וְלֹא יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי אִם רָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם, וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר', מַה בִּיאַת שִׁמְשׁוֹ כֻּלּוֹ כְּאַחַת אַף בִּיאָתוֹ בַּמַּיִם כֻּלּוֹ כְּאַחַת], הֲרֵי זֶה **כובש** בְּצַד אֶחָד שֶׁל הַמְּקוָה **אפלו חבילי עצים ואפלו חבילי קנים, כדי שיתפחו המים** וְיִתְרוֹמְמוּ בְּצַד הַשֵּׁנִי שֶׁל הַמְּקוָה, **ויורד וטובל** בָּהֶם, וְאַף שֶׁנִּפְרָאָה כְּאִלּוּ נֶחֱלַק הַמְּקוָה לִשְׁנַיִם, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהַמַּיִם נִכְנָסִים בֵּינוֹת הָעֵצִים וְהַקָּנִים, הֲרֵי זֶה מְקוָה אֶחָד. [וְ'כוֹבְשָׁן' עַל יְדֵי שֶׁמַּנִּיחַ אֲלֵיהֶם אֲבָנִים, שֶׁכֵּן בְּלֹא זֹאת יָצוּפוּ הָעֵצִים אוֹ הַקָּנִים עַל פְּנֵי הַמַּיִם]. **טבילת כלים קטנים שחוששו שיאבדו במקוה:** **מחט** טְמֵאָה **שהיא נתונה על מעלות** [-מַדְרֵגוֹת] **המערה** שֶׁבְּקַרְקָעִיתָהּ יֵשׁ מְקוָה, **היה מוליך ומביא** וּמְנַעְנֵעַ בְּיָדָיו **בתוך המים,** כְּדֵי שֶׁיָּנוּעוּ הַמַּיִם אֲנָה וַאֲנָה כְּגַלִּים, **ויין שעבר עליה** - עַל הַמַּעֲלָה שֶׁהַמַּחַט עָלֶיהָ **הגל,** וְצָפוּ הַמַּיִם עַל הַמַּחַט, **טהורה.** וְאֵין זֶה כְּמְקוָה שֶׁהַוָּיָתוֹ בִּידֵי אָדָם שֶׁהוּא פָּסוּל (לעיל פ״ב מ״ז), כֵּיוָן שֶׁהַגַּל לֹא נִתְלַשׁ מֵעִקַּר הַמְּקוָה וְאֵינוֹ מְקוָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ:

פרק ח כַּשְׁרוּתָם שֶׁל מְקוָאוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחוּץ לָאָרֶץ, טֻמְאַת קְרִי וְדִינֵי טְבִילָתָהּ, וְדִינֵי חֲצִיצָה: **משנה א מקואות ארץ ישראל:** **ארץ ישראל טהורה** וַאֲפִלּוּ עֲיָרוֹת שֶׁל כּוּתִים שֶׁבְּתוֹכָהּ, לְפִי שֶׁלֹּא גָּזְרוּ טֻמְאָה אֶלָּא עַל אֶרֶץ הָעַמִּים שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. **ומקוואותיה טהורים** - כְּשֵׁרִים לִטְבִילָה, וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא מֵימֵיהֶם שְׁאוּבִים, בְּאֶפֶן שֶׁיְּבֹאַר לְהַלָּן, וְאִלּוּ **מקוואות העמים שבחוצה לארץ,** יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמֵּימֵיהֶם מַיִם שְׁאוּבִים, וְהֵם **כשרים** רַק לִטְבִילַת **בעלי קריין** לְהַתִּירָם בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, **ואפלו** אִם **נתמלאו** **המקוואות בקילון** - צִנּוֹר הַמֵּבִיא מַיִם לַמְּקוָה מִתּוֹךְ גֶּמָּא, כְּשֶׁאַתָּ גֶּמָּא זוֹ מְמַלְּאִים בְּמַיִם שְׁאוּבִים בִּכְלִי, שֶׁדֵּי בִּטְבִילָה בְּמַיִם שְׁאוּבִים לְהַתִּירוֹ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה. [וְאַף שֶׁמִּלּוּי בְּקִילּוֹן הוּא עַל יְדֵי 'הַמְשָׁכָה', כָּךְ הָיָה דַּרְכָּם, אֲבָל בְּאֶמְצַע מַתָּר בְּדִבְרֵי תּוֹרָה אַף כְּשֶׁטָּבַל בְּמַיִם שְׁאוּבִים מַמָּשׁ בְּלִי הַמְשָׁכָה (תוי״ט)]. וְהַמְּקוָאוֹת **שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל** שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁהֵם טְהוֹרִים, אֲלּוּ **שֶׁחוּץ לַמַּפְתֵּחַ** - חוּץ לְפֶתַח הָעִיר שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם מְצוּיִים שָׁם, אֵין לָחוּשׁ שֶׁנִּפְחֲתוּ מִשִּׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה וּמִלְּאוּם בְּנֵי אָדָם בְּמַיִם שְׁאוּבִים, וְלָכֵן הֵם **כְּשֵׁרִים אַף לִטְבִילַת נִדּוֹת** לְהַתִּירָן לְבַעְלֵיהֶן, אַף שֶׁטְּבִילָה זוֹ בָּאָה לְהַתִּיר אִסּוּר כָּרֵת. אֲבָל אִלּוּ **שֶׁמִּלְּפָנִים מִן הַמַּפְתֵּחַ**, שֶׁרֶגֶל אָדָם מְצוּיָה שָׁם, יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמִּלְּאוּם בְּמַיִם שְׁאוּבִים לְצָרְךְ רְחִיצָה אוֹ כִּבּוּס, וְלָכֵן הֵם **כְּשֵׁרִים** רַק **לְבַעֲלֵי קְרִיִּין** לְהַתִּירָם בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, **ופסולים לכל** שְׁאָר **הטמאים. רבי אליעזר אומר,** מְקוָאוֹת **הקרובים לעיר** **ולדרך** - אוֹ לַדֶּרֶךְ, אַף שֶׁהֵם מְחוּץ לְפֶתַח הָעִיר, הֲרֵי הֵם **טמאים** - פְּסוּלִים לִשְׁאָר טְמֵאִים, **מפני הכביסה** - שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהָיָה הַמְּקוָה חָסֵר וְנָפְלוּ לְתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּים מַיִם שְׁאוּבִים כְּשֶׁכִּבְּסוּ בּוֹ, וְרַק מִקְּוָאוֹת **הרחוקים** מִן הָעִיר וְהַדֶּרֶךְ **טהורים** - כְּשֵׁרִים לִטְבִילָה, שֶׁאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא כִּבְּסוּ בָּהֶם: **משנה ב בעלי קרי שגזרו בהם טמאה לתרומה:** **אלו בעלי קריין שהם צריכין טבילה** מִדְּרַבָּנָן לְעִנְיַן תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים. **ראה מים חלוקים** - הַנּוֹטְפִים טִפִּים טִפִּים וַחֲלוּקִים זֶה מִזֶּה כְּמִין שַׁלְשֶׁלֶת, **או** מַיִם **עכורים** כְּשִׁכְבַת זֶרַע, אִם יָצְאוּ מִמָּנּוּ **בתחלה** - בִּתְחִלַּת הֶטְלַת מֵי רַגְלָיו, **טהור,** שֶׁאֵין זֶה מִן קְרִי אֶלָּא בָּא מֵעֲצִירַת הַשֶּׁתָן, אֲבָל אִם יָצְאוּ **באמצע ובסוף** [-אוֹ בְּסוֹף] הֶטְלַת מֵי רַגְלָיו, הֲרֵי זֶה מִן קְרִי וְהוּא **טמא. ואם יצאו מתחלה ועד סוף** בְּמָשָׁךְ כָּל זְמַן הֶטְלַת מֵי רַגְלָיו, הֲרֵי הוּא **טהור,** שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהָרִאשׁוֹנִים שֶׁיָּצְאוּ תְּחִלָּה וַדַּאי אֵינָם מִן קְרִי, כָּךְ גַּם הָאַחֲרוֹנִים, וּבָהֶכְרֵחַ שֶׁאֵרַע כֵּן מֻחְמַת מַכָּה וְאֵינוֹ קְרִי. וְאִם רָאָה מֵי רַגְלָיו **לבנים ונמשכים** - מְדֻבָּקִים זֶה בָּזֶה, כְּלֹבֶן בֵּיצָה, **טמא,** בֵּין בַּתְּחִלָּה וּבֵין בָּאֶמְצַע אוֹ בַּסּוֹף. **רבי יוסי אומר,** אַף מַיִם **לבנים** דֵּינָם **כעכורים,** וְטָמֵא רַק כְּשֶׁרָאָה בָּאֶמְצַע אוֹ בַּסּוֹף: **משנה ג דין טפות עבות היוצאות מתוך האמה:** **המטיל טפין עבות** שְׁדּוֹמוֹת קְצָת לִשְׁכְּבַת זֶרַע **מתוך האמה, טמא, דברי רבי אלעזר חסמא.** וְחוֹלֵק בָּזֶה עַל דַּעַת הַתַּנָּא לְעֵיל (מ״ב) שֶׁטְּהֵר אֶת הָרוֹאֶה מַיִם חֲלוּקִים וְלֹא חִלֵּק בֵּין עָבוֹת לְשֶׁאֵינָן עָבוֹת (תוי״ט). **המהרהר בלילה ולא מצא קרי:** **המהרהר** [-הַחוֹלֵם] **בלילה** שָׁבָא עַל הָאִשָּׁה, **ועמד** מִשְּׁנָתוֹ **ומצא** אֶת **בשרו** [-אֲבָרוֹ] **חם, אפלו** שֶׁלֹּא מָצָא טִפַּת קְרִי הֲרֵי הוּא **טמא,** לְפִי שֶׁוַּדַּאי רָאָה מְעַט קְרִי וְנִבְלַע בִּבְגָדוֹ. **פולטת שכבת זרע:** **הפולטת** בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְתַשְׁמִישָׁהּ, כְּבָר הִתְקַלְקֵל הַזֶּרַע וְהִיא **טהורה,** וּכְגוֹן שֶׁשִּׁמְּשָׁה בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת וּפָלְטָה בְּשַׁבָּת, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר מִנְיַן הַיָּמִים, בֵּין אִם הִשְׁתַּהָה הַזֶּרַע בְּמֵעֶיהָ אַרְבַּע עוֹנוֹת [עוֹנָה הִיא יוֹם אוֹ לַיְלָה] כְּגוֹן שֶׁשִּׁמְּשָׁה בְּלֵיל חֲמִישִׁי וְעָבְרוּ 'לֵיל חֲמִישִׁי', 'יוֹם חֲמִישִׁי', 'לֵיל שִׁשִּׁי' וְ'יוֹם שִׁשִּׁי'. וּבֵין שֶׁלֹּא הִשְׁתַּהָה אֶלָּא שְׁתֵּי עוֹנוֹת שְׁלֵמוֹת, כְּגוֹן שֶׁשִּׁמְּשָׁה בְּיוֹם חֲמִישִׁי סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה וְלֹא עָבְרוּ אֶלָּא 'לֵיל שִׁשִּׁי' וְ'יוֹם שִׁשִּׁי', **דברי רבי אלעזר בן עזריה. רבי ישמעאל אומר,** רַק הַפּוֹלֶטֶת בַּיּוֹם הָרְבִיעִי לְתַשְׁמִישָׁהּ טְהוֹרָה, אֲבָל אִם פָּלְטָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הֲרֵי הִיא טְמֵאָה, **טמא, דברי

את ידו בַּמַּיִם, טְהוֹרִים. רבי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, יְרֻפֶּה כְּדֵי שֶׁיְּבוֹאוּ בָהֶם מָיִם. בֵּית הַסְּתָרִים, בֵּית הַקְּמָטִים, אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיְּבוֹאוּ בָהֶן מָיִם:

פרק ט א אֵלּוּ חוֹצְצִין בָּאָדָם, חוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִּשְׁתָּן וְהָרְצוּעוֹת שֶׁבְּרַאשֵׁי הַבָּנוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שֶׁל צֶמֶר וְשֶׁל שֵׂעָר אֵינָם חוֹצְצִין, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם בָּאִין בָּהֶם: **ב** קִלְקֵי הַלֵּב וְהַזָּקָן, וּבֵית הַסְּתָרִים בָּאִשָּׁה, לִפְלוּף שֶׁחוּץ לָעַיִן, וְגֶלֶד שֶׁחוּץ לַמַּכָּה, וְהָרִטְיָה שֶׁעָלֶיהָ, וּשְׂרָף שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ, וּבֻצֵּק שֶׁתַּחַת הַצִּפָּרֶן, וְהַמִּלְמוּלִין, וְצוֹאָה שֶׁתַּחַת הַצִּפָּרֶן, וְצִפָּרֶן הַמְדַלְדֶּלֶת. כְּשׁוּת שֶׁל קָטָן, לֹא טָמֵא וּמְטַמֵּא. קְרוּם שֶׁעַל הַמַּכָּה, טָמֵא וּמְטַמֵּא: **ה** אֵלּוּ חוֹצְצִין בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ. עַל הַשֻּׁלְחָן וְעַל הַטַּבְלָה וְעַל הַדַּרְגָּשׁ, עַל הַנְּקִיִּים חוֹצְצִין, עַל הַבְּלוּסִין אֵינָן חוֹצְצִין. עַל מִטּוֹת בַּעַל הַבַּיִת, חוֹצֵץ. וְעַל שֶׁל עָנִי, אֵינוֹ חוֹצֵץ. עַל אִכּוּף שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, חוֹצֵץ. וְעַל שֶׁל זַקְקִין, אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְעַל הַמִּרְדַּעַת, חוֹצֵץ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה דִּינָם שָׁוֶה, וְזֶה הַכְּלָל: כָּל דָּבָר שֶׁהַטּוֹבֵל מַקְפִּיד עָלָיו חוֹצֵץ, וְדָבָר שֶׁאֵין הַטּוֹבֵל מַקְפִּיד עָלָיו אֵין חוֹצֵץ, וְאֵין חִלּוּק בְּדִין זֶה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה. [וּמִן הַתּוֹרָה חֲצִיצָה אֲסוּרָה רַק כְּשֶׁרֹב גּוּפוֹ עִם חֲצִיצָה בְּדָבָר הַמַּקְפִּיד, וַחֲכָמִים גָּזְרוּ בְּדָבָר הַמַּקְפִּיד אֲפִלּוּ הוּא בְּמִקְצָת גּוּפוֹ, אוֹ בְּרֹב גּוּפוֹ אַף כְּשֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד, אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלָיו וְנִמְצָא בְּמִעוּטוֹ אֵינוֹ חֲצִיצָה]:

משנה ד דְּבָרִים שֶׁאֵינָם חוֹצְצִים בִּטְבִילַת אָדָם: לִפְלוּף [-צוֹאַת הָעַיִן] שֶׁבְּתוֹךְ הָעַיִן אֵינוֹ חוֹצֵץ בְּעוֹדוֹ לַח [אֲבָל כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ אָדָם מַקְפִּיד עָלָיו וְהוּא חוֹצֵץ], וְגֶלֶד שֶׁעַל הַמַּכָּה שֶׁאֵין דָּרְכּוֹ לְהֵסִירוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַזִּיק לַמַּכָּה [בְּשׁוֹנָה מִגֶּלֶד שֶׁמִּחוּץ לַמַּכָּה שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ב) שֶׁהוּא חוֹצֵץ כֵּיוָן שֶׁמַּקְפִּידִים לְהֵסִירוֹ לְפִי שֶׁקִּלּוּפוֹ אֵינוֹ מַזִּיק לַמַּכָּה], וּשְׂרָף הָאִילָנוֹת אוֹ הַפֵּרוֹת שֶׁנִּדְבַּק לְגוּפוֹ, וְלִכְלוּכֵי צוֹאָה לַחָה שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ, וְצוֹאָה [-לִכְלוּךְ] שֶׁתַּחַת הַצִּפָּרֶן, וְצִפָּרֶן הַמְדַלְדֶּלֶת [שֶׁפָּרְשָׁה בְּרֻבָּהּ מִבְּשָׂרוֹ. כְּשׁוּת שֶׁל קָטָן - שְׂעָרוֹת קְטַנּוֹת הַצּוֹמְחוֹת עַל גּוּף הַקָּטָנִים [וּמְכֻנֶּה 'כְּשׁוּת' בְּדוֹמֶה לְשֵׂעָר הַגָּדֵל עַל הַקְּשׁוּא וּמְכֻנֶּה 'כְּשׁוּת שֶׁל קִשּׁוּת'], **לֹא טָמֵא** - אִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּשֵׂעָר זֶה אֵין הַקָּטָן טָמֵא, **וְלֹא מְטַמֵּא** - וְאִם הָיָה הַקָּטָן טָמֵא וְנָגַע אָדָם בְּשֵׂעָר זֶה לֹא נִטְמָא, לְפִי שֶׁשֵּׂעָר זֶה אֵינוֹ חָשׁוּב 'יָד' לְעִנְיַן טֻמְאָה. אֲבָל **קְרוּם שֶׁעַל הַמַּכָּה, טָמֵא** - אִם נָגַע בּוֹ טֻמְאָה נִטְמָא הָאָדָם, **וּמְטַמֵּא** - וְאִם הָיָה הָאָדָם טָמֵא וְנָגַע דָּבָר אַחֵר בַּקְּרוּם נִטְמָא כְּאִלּוּ נָגַע בָּאָדָם עַצְמוֹ, שֶׁהַקְּרוּם נֶחְשָׁב חֵלֶק מִגּוּף הָאָדָם:

משנה ה חֲצִיצָה שֶׁבִּטְבִילַת כֵּלִים: אֵלּוּ הַדְּבָרִים הַחוֹצְצִין בִּטְבִילַת כֵּלִים. הַזֶּפֶת וְהַמּוֹר [-שָׂרַף הַנּוֹדֵף] חוֹצְצִים כַּאֲשֶׁר הֵם דְּבוּקִים **בִּכְלֵי זְכוּכִית בֵּין מִבִּפְנִים** וּבֵין **מִבַּחוּץ**, שֶׁאַף שֶׁכְּלֵי זְכוּכִית חֲלָקִים וְהַנִּדְבָּק בָּהֶם נוֹפֵל מֵאֲלֵיהֶן, מַקְפִּיד הוּא עַל דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁנִּדְבָּקִים הֵיטֵב. וְכֵן שְׁאָר לִכְלוּכִים אִם הָיוּ דְּבוּקִים **עַל הַשֻּׁלְחָן וְעַל הַטַּבְלָה** - לוּחַ שְׁטוּחַ **וְעַל הַדַּרְגָּשׁ** - מִטָּה קְטַנָּה, אֵינָם חוֹצְצִים אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁמַּקְפִּיד לַהֲסִירָם, וְלָכֵן **עַל הַנְּקִיִּים** - אִם הָיוּ כֵּלִים אֵלּוּ נְקִיִּים **חוֹצְצִין, אַךְ עַל הַבְּלוּסִין** - הַמְלֻכְלָכִים **אֵינָן חוֹצְצִין**, שֶׁאֵין מַקְפִּיד לַהֲסִירָם מֵהֶם. וְכֵן **עַל מִטּוֹת** שֶׁל **בַּעַל הַבַּיִת, חוֹצֵץ. וְעַל שֶׁל עָנִי, אֵינוֹ חוֹצֵץ**, לְפִי שֶׁסְּתָם עָנִי אֵינוֹ מַקְפִּיד לַהֲסִירָם. וְכֵן אִם הָיוּ דְּבוּקִים **עַל אִכּוּף** [-אֻכָּף, עוֹר שֶׁמַּנִּיחִים תַּחַת מַשָּׂא הַחֲמוֹר] **שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת**, הֲרֵי הוּא **חוֹצֵץ. וְעַל אִכּוּף שֶׁל זַקְקִין** - נוֹשְׂאֵי נוֹדוֹת עוֹר שֶׁמַּקְפִּידִים עַל הַלִּכְלוּךְ, **אֵינוֹ חוֹצֵץ**. וְאִם הָיוּ דְּבוּקִים **עַל הַמִּרְדַּעַת** - בֶּגֶד שֶׁמַּנִּיחִים עַל הַחֲמוֹר לְחַמְּמוֹ, הֲרֵי הוּא **חוֹצֵץ** אַף בְּשֵׁעוּר כָּלְשֶׁהוּ. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֵינוֹ** חוֹצֵץ **עַד** שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּשֵׁעוּר **אִסָּר הָאִיטַלְקִי**, דְּהַיְנוּ רֹחַב אַרְבָּעָה גַּרְגִּירֵי שְׂעוֹרָה:

משנה ו חֲצִיצָה שֶׁבִּבְגָדִים: כָּל דָּבָר חֲצִיצָה שֶׁעַל הַבְּגָדִים אִם הוּא נִרְאֶה רַק **מִצַּד אֶחָד אֵינוֹ חוֹצֵץ**, וְרַק אִם נִרְאֶה **מִשְּׁנֵי** הַצְּדָדִין שֶׁל הַבֶּגֶד הוּא **חוֹצֵץ**, שֶׁאֵין אָדָם מַקְפִּיד עַל לִכְלוּךְ מִצַּד אֶחָד. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אַף מִצַּד אֶחָד** נֶחְשָׁב הוּא לַחֲצִיצָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**, אִם הָיָה הַבֶּגֶד **שֶׁל בַּנָּאִים** - תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בִּבְנָיְנוֹ שֶׁל עוֹלָם וּמַקְפִּידִים עַל רְבָב [-כֶּתֶם] שֶׁבִּבְגָדֵיהֶם [שֶׁכָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁנִּמְצָא רְבָב עַל בִּגְדוֹ חַיָּב מִיתָה], הֲרֵי הוּא חוֹצֵץ אֲפִלּוּ **מִצַּד אֶחָד. וְאִם** הָיָה הַבֶּגֶד **שֶׁל בּוּר** הַגָּרוּעַ אֲפִלּוּ מֵעַם הָאָרֶץ, אֵינוֹ חוֹצֵץ אֶלָּא **מִשְּׁנֵי צְדָדִין**, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עַל לִכְלוּךְ שֶׁבִּבְגָדָיו אֶלָּא אִם כֵּן הוּא יוֹצֵא מֵעֵבֶר לְעֵבֶר. [וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין חֲצִיצָה בְּמִרְדַּעַת אֶלָּא כְּשֶׁנִּרְאֵית מִשְּׁנֵי צְדָדִים, וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲצִיצָה הוּא בְּאֹפֶן זֶה]:

משניות

מִשְׁנָה ז חֲצִיצָה בְּמִטְפָּחוֹת: מִטְפַּחַת שֶׁל זָפְתִּין - עוֹשֵׂי זֶפֶת, וְשֶׁל יוֹצְרִין - עוֹשֵׂי כְּלֵי חֶרֶס, **וְשֶׁל מְפַסְּלֵי אֵילָנוֹת** - כּוֹרְתֵי עֲנָפִים מֵאִילָנוֹת כְּדֵי שֶׁיִּתְעַבֶּה הָאִילָן, **אֵין חוֹצְצִין** - אֵין הַלְכְלוּךְ שֶׁעֲלֵיהֶן חוֹצֵץ בְּטְבִילָתָם, לְפִי שֶׁאֵינָם מַקִּפִּידִים עַל הַלְכְלוּךְ בְּמִטְפָּחוֹתֵיהֶם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף** מִטְפַּחַת שֶׁל **קַיָּצִין** - הַשּׁוֹטְחִים פֵּרוֹת בַּקַּיִץ לְיַבֵּשָׁם **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן** - דִּינָהּ כְּמִטְפָּחוֹת אֵלּוּ שֶׁאֵין הַלְכְלוּךְ שֶׁעָלֶיהָ חֲצִיצָה. **זֶה הַכְּלָל** בַּחֲצִיצָה, **כָּל דָּבָר הַמַּקִּפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ** [מִדְּאוֹרַיְיתָא - אִם הוּא בְּרֵבּוֹ, וּמִדְּרַבָּנָן - אַף בְּמֵעוּטוֹ], וְכָל **שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלָיו,** אִם אֵינוֹ אֶלָּא בְּמֵעוּטוֹ **אֵינוֹ חוֹצֵץ** [וְאִם הוּא בְּרֵבּוֹ, חוֹצֵץ מִדְּרַבָּנָן]:

פֶּרֶק י טְבִילַת כֵּלִים וּבָתֵּי הַיָּד שֶׁלָּהֶם, טֻמְאַת אָדָם הָאוֹכֵל אֳכָלִים וּמַשְׁקִים טְמֵאִים, וְדִינֵי טֻמְאָה בְּלוּעָה: **מִשְׁנָה א חֲצִיצַת בֵּית יָד שֶׁל כְּלִי: כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים** - כְּגוֹן יָדִית הַקַּרְדֹּם שֶׁהִכְנִיסָן בְּבַרְזֶל הַכְּלִי **שֶׁלֹּא כְדַרְכָּן** - בְּצִדּוֹ עֻקְמָה, וְעָתִיד לְהוֹצִיאָן וְלַחֲזֹר וּלְהַכְנִיסָן כָּרָאוּי, **אוֹ שֶׁהִכְנִיסָן כְּדַרְכָּן וְלֹא מֵרְקָן** - וְלֹא גָּמַר הַכְנָסָתָן כָּרָאוּי, **אוֹ שֶׁמֵּרְקָן** - שֶׁגָּמַר אֶת הַכְנָסָתָן **וְנִשְׁבְּרוּ** וְאֵינָם רְאוּיִים לָאֲחִיזַת הַכְּלִי וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ בֵּית יָד אַחֵר, **הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין** בְּמָקוֹם חִבּוּרָם לְגוּף הַכְּלִי, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים לְהִתָּקֵים שָׁם. **כְּנֵיסַת מַיִם בְּטְבִילָה לְכָל חֶלְקֵי הַכְּלִי: כְּלִי שֶׁהִטְבִּילוֹ דֶּרֶךְ פִּיו** - שֶׁהֶפְכּוֹ וְהִכְנִיסוֹ כְּשֶׁפִּיו כְּלַפֵּי מַטָּה, **כְּאִלּוּ לֹא טָבַל,** לְפִי שֶׁבְּאֹפֶן זֶה לֹא נִכְנְסוּ הַמַּיִם לַחֲלָלוֹ הַפְּנִימִי, עַד שֶׁיַּטֶּה אוֹתוֹ מְעַט עַל צִדּוֹ. וְכֵן אִם **הִטְבִּילוֹ כְּדַרְכּוֹ בְּלֹא** לְהַטְבִּיל אֶת **הַזְּבוּרִית** - חֵלֶק טָפֵל בַּכְּלִי, כְּגוֹן בֵּית יָד אוֹ דָּבָר נוֹסָף שֶׁיֵּשׁ בְּאֶחָד מִקַּצְווֹת הַכְּלִי, כְּאִלּוּ לֹא טָבַל **עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ עַל צִדּוֹ** שֶׁרַק כָּךְ יָבוֹאוּ הַמַּיִם אַף לַזְּבוּרִית. וְכֵן **כְּלִי שֶׁהוּא צַר מִפֶּאן וּמִכָּאן** [-מִשְּׁנֵי קַצְווֹתָיו] **וְרָחָב מִן הָאֶמְצַע, אֵינוֹ טָהוֹר** בְּטְבִילָתוֹ **עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ עַל צִדּוֹ,** שֶׁרַק בְּאֹפֶן זֶה הַמַּיִם מְמַלְּאִים אֶת כֻּלּוֹ. **צְלוֹחִית שֶׁפִּיהָ שׁוֹקַעַ** - שֶׁשִּׂפַת הַכְּלִי מְקֻפֶּלֶת לְתוֹכָהּ בְּאֹפֶן שֶׁאֵין הַמַּיִם נִכְנָסִים בֵּין הַשָּׂפָה לְדֹפֶן הַצְּלוֹחִית, **אֵינָהּ טְהוֹרָה עַד שֶׁיְּנַקְּבֶנָּה מִצִּדָּהּ,** שֶׁרַק בְּאֹפֶן זֶה יִכָּנְסוּ הַמַּיִם לְמָקוֹם זֶה. וְכֵן **קַלְמָרִין** - כְּלִי שֶׁמְּנִיחִים בּוֹ אֶת הַדְּיוֹ, שֶׁל **הֶדְיוֹטוֹת,** פִּיהָ שָׁקוּעַ לְתוֹכָהּ כְּדֵי שֶׁאִם תִּפֹּל עַל צִדָּהּ לֹא יִשָּׁפֵךְ מִמֶּנָּה הַדְּיוֹ, וְלָכֵן **אֵינָהּ טְהוֹרָה עַד שֶׁיְּנַקְּבֶנָּה מִצִּדָּהּ. וְקַלְמָרִין שֶׁל יוֹסֵף הַכֹּהֵן הָיְתָה נְקוּבָה בְּצִדָּהּ,** וּכְשֶׁמַּטְבִּילָהּ נִכְנָסִים הַמַּיִם דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב וְהִיא טְהוֹרָה: **מִשְׁנָה ב הַכְּלָל מָתַי טוֹבֵל אֶת הַכְּלִי גַּם מִתּוֹכוֹ:** הַכַּפּוֹת שֶׁעָלָיו שׁוֹכֵב, **וְהַכֻּפֶּת** שֶׁתַּחַת רֹאשׁוֹ, **שֶׁל עוֹר,** אַף שֶׁהֵם תְּפוּרִים **הֲרֵי אֵלּוּ צְרִיכִין שֶׁיִּבּוֹאוּ בָהֶם** [-בְּתוֹכָם] **הַמַּיִם,** שֶׁהַדֶּרֶךְ לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא אֶת הַמַּלּוּי שֶׁבְּתוֹכָם. אֲבָל **כֻּפֶּת עֻגָּלָה** שֶׁמַּנִּיחִים הַשָּׂרִים תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָם, **וְהַכַּדּוּר** שֶׁמִּשְׁחָקִים בּוֹ הַתִּינוֹקוֹת, **וְהָאֻמּוּם** - וּדְפוּס שֶׁל מִנְעָל שֶׁעָלָיו קוֹבֵעַ הַסַּנְדָּלָר אֶת צוּרַת הַנַּעַל, שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים עוֹר וּמְלֵאִים בְּשֵׂעָר אוֹ מוֹכִין [-פִּסּוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל צֶמֶר וְכַדּוֹמֶה], **וְהַקְּמִיעַ** - וְכִיס עוֹר שֶׁבּוֹ קְלָף אוֹ עֲשָׂבִים לִרְפוּאָה, **וְהַתְּפִלָּה** - תְּפִלִּין שֶׁל יָד אוֹ רֹאשׁ, **אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיִּבּוֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם** לְתוֹכָם, כֵּיוָן שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מַה שֶּׁבְּתוֹכָם וּסְגִירָתָם קְבוּעָה. **זֶה הַכְּלָל, כָּל** הַכֵּלִים **שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא** מֵהֶם, **טוֹבְלִים** אוֹתָם כְּשֶׁהֵם **סְתוּמִים: מִשְׁנָה ג קְשָׁרִים שֶׁאֵין צְרִיכִין שֶׁיִּבּוֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם: אֵלּוּ הֵם הַקְּשָׁרִים שֶׁאֵינָם צְרִיכִים שֶׁיִּבּוֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְהַתִּירוֹ, וְהַקְּשָׁרִים שֶׁבְּאָזְנֵי **הַחֻמָּת** - הַיְּדִיּוֹת הַמְחֻבָּרוֹת לִשְׂפַת הַנּוֹד, וְהַקְּשָׁרִים שֶׁבְּאָזְנֵי **הַתַּרְמוּל** - הַיְּדִיּוֹת הַמְחֻבָּרוֹת לִשְׂפַת תַּרְמִיל עוֹר שֶׁהָרוֹעִים מְנִיחִים בּוֹ אֶת מְזוֹנָם וּשְׁאָר צְרָכֵיהֶם: **מִשְׁנָה ד הַקְּשָׁרִים וְהַקְּמָטִים שֶׁצְּרִיךְ לְהַתִּיר וְלִמְתֹּחַ בְּטְבִילָה:** וְאֵלּוּ הַקְּשָׁרִים **שֶׁהֵם צְרִיכִים שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶן הַמַּיִם,** הַיְנוּ שֶׁצָּרִיךְ לְהַתִּירָם בִּשְׁעַת הַטְּבִילָה כֵּיוָן שֶׁאֵינָם קְבוּעִים לְעוֹלָם, וְלָכֵן **הַקָּשֶׁר שֶׁבַּפִּרְקָסִים** - לְבוּשׁ תַּחְתּוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פֶּתַח גָּדוֹל מִצַּד הָרֹאשׁ, **שֶׁבְּכָתֵף** - שֶׁקּוֹשְׁרוֹ בַּכָּתֵף אַחֲרֵי שֶׁלּוֹבְשׁוֹ כְּדֵי לְהַקְטִין אֶת פִּתְחוֹ שֶׁלֹּא יִפֹּל מִמֶּנּוּ. **וְשָׂפָה שֶׁל סַדִּין** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קְמָטִים **צְרִיךְ לְמַתְּחָן** - לְפָשְׁטָם אֶת הַקְּמָטִים שֶׁיָּבוֹאוּ הַמַּיִם בֵּינֵיהֶם. וְקֶשֶׁר **תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ חוֹצָה** - שֶׁאֵינוֹ מְהֻדָּק אַף שֶׁהוּא מְהֻדָּק דַּיּוֹ כְּדֵי לְעַכֵּב אֶת הַמַּיִם מִלְּהִכָּנֵס, וְקֶשֶׁר תְּפִלָּה **שֶׁל זְרוֹעַ בִּזְמַן שֶׁהִיא** [-הָרְצוּעָה] **עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת** בּוֹ, שֶׁאֵין הַקֶּשֶׁר מְהֻדָּק כָּל כָּךְ אַף שֶׁהוּא מְעַכֵּב אֶת כְּנִיסַת הַמַּיִם, שֶׁקְּשָׁרִים אֵלּוּ עָתִיד לְהַתִּירָם, **וּשְׁנָצִין שֶׁל סַנְדָּל** - רְצוּעוֹת שֶׁקּוֹשְׁרִים בָּהֶם אֶת הַסַּנְדָּל בִּשְׁעַת נְעִילָתוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לְהַתִּירָם כְּשֶׁחוֹלֵץ אֶת הַסַּנְדָּל. **דִּין בְּגָדִים מְקֻפָּלִים שֶׁהֻטְבְּלוּ בְּמִקְוֶה: וּבְגָדִים** גְּדוֹלִים שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְשָׁטְחָם בְּמִקְוֶה, **שֶׁהֻטְבְּלוּ** כְּשֶׁהֵם מְקֻפָּלִים, אִם הֵם **מְכֻבָּסִין** וַעֲדַיִן מֵי הַכְּבִיסָה טוֹפְחִים עֲלֵיהֶם, מַטְבִּילָם **עַד שֶׁיִּבְעֲבְעוּ** - עַד שֶׁיַּתְחִילוּ מֵי הַמִּקְוֶה לְהַעֲלוֹת כְּמִין אֲבַעְבּוּעוֹת, שֶׁהוּא סִימָן לְכָךְ שֶׁהַשְּׁקוּ הַמַּיִם הַבְּלוּעִים בָּהֶם לְמֵי הַמִּקְוֶה, וְטָבַל הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ בְּמַיִם. וְאִם **הִטְבִּילָן** כְּשֶׁהֵם **נְגוּבִין** - יְבֵשִׁים, יַנִּיחֵם בְּמִקְוֶה **עַד שֶׁיִּבְעֲבְעוּ** מֵי הַמִּקְוֶה **וְיָנוּחוּ מִבְּעֲבּוּעָן,** שֶׁבְּכָךְ יָדוּעַ שֶׁנִּכְנְסוּ הַמַּיִם לְכָל קִפְלֵי הַבֶּגֶד וְאֵין אֲוִיר בֵּין קִפְלָיו: **מִשְׁנָה ה טְבִילָה בִּידוֹת כֵּלִים אֲרֻכּוֹת: כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁהֵם אֲרֻכִּין** יוֹתֵר מֵהַנִּצְרָךְ, **וְעָתִיד לִקְצֹץ** מֵהֶם אֶת הַחֵלֶק הַמְיֻתָּר, **מַטְבִּילָן** רַק **עַד מְקוֹם הַמִּדָּה** הַנִּצְרֶכֶת, וּכְלַפֵּי שְׁאָר הַיָּד אוֹמְרִים שֶׁכָּל הָעוֹמֵד לְהֵחָתֵךְ כְּחָתוּךְ דָּמֵי' וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַטְבִּילוֹ. וְאַף שֶׁאֵין הַמַּיִם מַגִּיעִים לְקָצֶה הַיָּד בְּמָקוֹם הַחִבּוּר שֶׁבֵּין הַחֵלֶק שֶׁעָתִיד לְהִשָּׁאֵר לַחֵלֶק שֶׁעָתִיד לְהִקָּצֵץ, הֲרֵי זֶה בֵּית הַסְּתָרִים שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ בִּיאַת מַיִם, וּבְכֵלִים אַף אֵין צָרִיךְ שֶׁיְּהֵיהּ רְאוּי לְבִיאַת מַיִם כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלָיו. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין הַכְּלִי טָהוֹר **עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כֻּלּוֹ,** שֶׁלְּפִי דֵּיעָתוֹ הָעוֹמֵד לְהֵחָתֵךְ אֵינוֹ נִדּוֹן כְּחָתוּךְ (משנ"א). **שַׁלְשֶׁלֶת** שֶׁל **דְּלִי גָּדוֹל** הָעֲשׂוּיָה טַבָּעוֹת טַבָּעוֹת, אָרְכָּהּ עַד **אַרְבָּעָה טְפָחִים** הַסְּמוּכִים לַדְּלִי נֶחְשָׁב לִבְיַת יָד שָׁלָהּ, וְשַׁלְשֶׁלֶת **שֶׁל** דְּלִי **קָטָן** בֵּית יָד שָׁלָהּ הוּא עַד אָרְכָּהּ **עֲשָׂרָה** טְפָחִים, שֶׁמַּחֲמַת קְטַנּוֹ שֶׁל הַדְּלִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיקוֹ בְּמָרְחָק גָּדוֹל יוֹתֵר. וְאִם נִטְמְאוּ, **מַטְבִּילָן** רַק **עַד מְקוֹם הַמִּדָּה** הָאֲמוּרָה, **אַרְבָּעָה טְפָחִים** לִדְלִי גָּדוֹל וַעֲשָׂרָה טְפָחִים לִדְלִי קָטָן, וַאֲפִלּוּ אִם כָּלְתָה הַמִּדָּה בְּאֶמְצַע אַחַת מֵהַטַּבָּעוֹת שֶׁבַּשַּׁלְשֶׁלֶת, מַטְבִּיל רַק אֶת מְקֹצֶת הַטַּבַּעַת שֶׁבְּתוֹךְ הַמִּדָּה. **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר,** בְּאֹפֶן זֶה אֵינוֹ טָהוֹר **עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כָּל הַטַּבַּעַת** שֶׁבָּאֶמְצָעָה כָּלְתָה הַמִּדָּה. **הַחֶבֶל שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּקֻפָּה** [-כְּמִין סַל] **אֵינוֹ חִבּוּר** - אֵינוֹ נֶחְשָׁב בֵּית יָד לַקֻּפָּה, וְאֵינוֹ נִטְמָא אִמָּה וְגַם אֵין צָרִיךְ לְהַטְבִּילוֹ עִמָּהּ, **אֶלָּא אִם כֵּן תָּפַר** אוֹתוֹ לַקֻּפָּה, שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ לְחַבְּרוֹ בִּתְפִירָה וְלֹא בְּקֶשִׁירָה: **מִשְׁנָה ו טְבִילַת כְּלִי מֻלָּא מַשְׁקִים: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מַטְבִּילִין** [-מַשְׁקִים] מַיִם **חַמִּין** טְמֵאִים **בְּמִקְוֶה צוֹנֵן, וְלֹא צוֹנֵן** [-מַיִם צוֹנְנִים] טָמֵא בְּמֵי מִקְוֶה **חַמִּין, וְלֹא** מַיִם **יָפִים** טְמֵאִים בְּמֵי מִקְוֶה **רָעִים** [-מָרִים], **וְלֹא** מַיִם **רָעִים** טְמֵאִים **בְּמֵי מִקְוֶה יָפִים,** שֶׁאֵין הַשָּׂקָה מוֹעִילָה אֶלָּא מִן בְּמִינוֹ, שֶׁבְּכָךְ נַעֲשִׂים הַמַּיִם הַטְּמֵאִים דָּבָר אֶחָד עִם מֵי הַמִּקְוֶה. [וּלְטַהֲרָם מִדִּין טְבִילָה אִי אֶפְשָׁר, שֶׁאֵין לְמַשְׁקִים טָהֳרָה בְּמִקְוֶה אֶלָּא עַל יְדֵי הַשָּׂקָה וְחִבּוּר]. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין** - מַשְׁקִים כָּל מַיִם אֵלּוּ לְאֵלּוּ, אַף אִם הֵם שְׁנֵי מִינֵי מַיִם. **כְּלִי** טָמֵא **שֶׁהוּא מֻלָּא מַשְׁקִין,** כְּגוֹן יַיִן וּמֵי פֵּרוֹת וְכַדּוֹמֶה [מִלְּבַד מַיִם שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם

מסכת מקוואות פרק י

ז מִטְפַּחַת שֶׁל זָפְתִּין וְשֶׁל יוֹצְרִין וְשֶׁל מְפַסְּלֵי אֵילָנוֹת, אֵין חוֹצְצִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף שֶׁל קַיָּצִין כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמַּקְפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ. וְשֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלָיו, אֵינוֹ חוֹצֵץ:

פרק י א כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁהִכְנִיסָן שֶׁלֹּא כְדַרְכָּן, אוֹ שֶׁהִכְנִיסָן כְּדַרְכָּן וְלֹא מֵרְקָן, אוֹ שֶׁמֵּרְקָן וְנִשְׁבְּרוּ, הֲרֵי אֵלּוּ חוֹצְצִין. כְּלִי שֶׁהִטְבִּילוֹ דֶּרֶךְ פִּיו, כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. הִטְבִּילוֹ כְּדַרְכּוֹ בְּלֹא זְבוּרִית, עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ עַל צִדּוֹ. כְּלִי שֶׁהוּא צַר מִכָּאן וּמִכָּאן וְרָחָב מִן הָאֶמְצַע, אֵינוֹ טָהוֹר עַד שֶׁיַּטֶּנּוּ עַל צִדּוֹ. צְלוֹחִית שֶׁפִּיהָ שׁוֹקֵעַ, אֵינָהּ טְהוֹרָה עַד שֶׁיְּנַקְּבֶנָּה מִצִּדָּהּ. קַלְמָרִין הֶדְיוֹטוֹת, אֵינָהּ טְהוֹרָה עַד שֶׁיְּנַקְּבֶנָּה מִצִּדָּהּ. וְקַלְמָרִין שֶׁל יוֹסֵף הַכֹּהֵן הָיְתָה נְקוּבָה בְּצִדָּהּ: **ב** הַכַּר וְהַכֶּסֶת שֶׁל עוֹר, הֲרֵי אֵלּוּ צְרִיכִין שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם. כֶּסֶת עֻגָּלָה, וְהַכַּדּוּר וְהָאֻמּוּם, וְהַקְּמִיעַ וְהַתְּפִלָּה, אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם. זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא, טוֹבְלִים סְתוּמִים: **ג** אֵלּוּ שֶׁאֵינָם צְרִיכִים שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶם הַמַּיִם, קִשְׁרֵי הָעָנִי, וְהַנִּימִין, וְחֻבֶּט שֶׁל סַנְדָּל, וּתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ בִּזְמַן שֶׁהִיא חוֹצָה, וְשֶׁל זְרוֹעַ בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְאָזְנֵי הַחֻמָּת, וְאָזְנֵי הַתַּרְמוּל: **ד** אֵלּוּ שֶׁהֵם צְרִיכִים שֶׁיָּבוֹאוּ בָהֶן הַמַּיִם, הַקֶּשֶׁר שֶׁבַּפִּרְקָסִים שֶׁבַּכָּתֵף, וְשָׂפָה שֶׁל סְדִין צָרִיךְ לְמַתְּחָן, וּתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ חוֹצָה, וְשֶׁל זְרוֹעַ בִּזְמַן שֶׁהִיא עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וּשְׁנָצִין שֶׁל סַנְדָּל. וּבְגָדִים שֶׁהִטְבִּילָן מְכֻבָּסִין, עַד שֶׁיִּבְעֲבְעוּ. הִטְבִּילָן נְגוּבִין, עַד שֶׁיִּבְעֲבְעוּ וְיָנוּחוּ מִבְּעֲבּוּעָן: **ה** כָּל יְדוֹת הַכֵּלִים שֶׁהֵם אֲרֻכִּין וְעָתִיד לְקַצֵּץ, מַטְבִּילָן עַד מְקוֹם הַמִּדָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כֻּלּוֹ. שַׁלְשֶׁלֶת דְּלִי גָּדוֹל אַרְבָּעָה טְפָחִים שֶׁהֵם אֲרֻכִּין וְעָתִיד לְקַצֵּץ, מַטְבִּילָן עַד מְקוֹם הַמִּדָּה. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּטְבִּיל אֶת כָּל הַטַּבַּעַת. הַחֶבֶל שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּקֻפָּה אֵינוֹ חִבּוּר, אֶלָּא אִם כֵּן תָּפַר: **ו** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אֵין מַטְבִּילִין חַמִּין בְּצוֹנֵן וְלֹא צוֹנֵן בְּחַמִּין, לֹא יָפִים בְּרָעִים וְלֹא רָעִים בְּיָפִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מַטְבִּילִין. כְּלִי שֶׁהוּא מָלֵא מַשְׁקִין

משניות

מַסֶּכֶת נִדָּה

פֶּרֶק א

פרק א שַׁמַּאי אוֹמֵר, כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּן שִׁעָתָן. הִלֵּל אוֹמֵר, מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, וַאֲפִלּוּ לְיָמִים הַרְבֵּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כִּדְבְרֵי זֶה וְלֹא כִּדְבְרֵי זֶה, אֶלָּא מֵעֵת לְעֵת דַּיָּן שִׁעָתָן וְאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ כְּלִי מַחֲזִיק כּוֹר וְאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית, כְּאִלּוּ לֹא טָבַל: ז כָּל הָאֳכָלִין מִצְטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָּה בְּכַחֲצִי פְּרָס. כָּל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָּה בִּרְבִיעִית. זֶה חִמֵּר בְּשׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִים מִעֵת לְעֵת, אֵינָהּ מוֹנָה אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁרָאֲתָה: וְהַטְּבִילוֹ, כְּאִלּוּ לֹא טָבַל. מָלֵא מֵי רַגְלַיִם, רוֹאִים אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם מָיִם. מָלֵא מֵי חַטָּאת, עַד שֶׁיִּרְבּוּ הַמַּיִם עַל מֵי חַטָּאת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ כְּלִי מַחֲזִיק כּוֹר וְאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית, כְּאִלּוּ לֹא טָבַל: ז כָּל הָאֳכָלִין מִצְטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָּה בְּכַחֲצִי פְּרָס. כָּל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָּה בִּרְבִיעִית. זֶה חִמֵּר בְּשׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִים מֵעֵת לְעֵת, הַמֵּת, הַזָּה וְשָׁנָה וְטָבַל וְהֶקִיאָהּ, הֲרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה. בָּלַע טַבַּעַת טְמֵאָה, טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמָתוֹ: סְלִיק מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת

מַסֶּכֶת נִדָּה

פרק א שַׁמַּאי אוֹמֵר, כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּן שִׁעָתָן. הִלֵּל אוֹמֵר, מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, וַאֲפִלּוּ לְיָמִים הַרְבֵּה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא כִּדְבְרֵי זֶה וְלֹא כִּדְבְרֵי זֶה, אֶלָּא מֵעֵת לְעֵת דַּיָּן שִׁעָתָן וְאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ כְּלִי מַחֲזִיק כּוֹר וְאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית מַיִם עַד שֶׁיִּרְבּוּ הַמַּיִם עַל מֵי חַטָּאת, כְּאִלּוּ לֹא טָבַל, מָלֵא מֵי רַגְלַיִם, רוֹאִים אוֹתָם כְּאִלּוּ הֵם מָיִם. וְאִם הָיָה מָלֵא בְּמֵי חַטָּאת - מַיִם חַיִּים שֶׁהִתְקַדְּשׁוּ בְּאֵפֶר פָּרָה וּמְשַׁמְּשִׁים לְהַזָּאָה עַל טְמֵאֵי מֵתִים, אֵין מוֹעִילָה לָהֶם הַשָּׁקָה עַד שֶׁיִּרְבּוּ הַמַּיִם עַל מֵי חַטָּאת בְּתוֹךְ הַכְּלִי, דְּהַיְנוּ שֶׁמֵּי הַחַטָּאת יְמַלְּאוּ רַק אֶת מִקְצַת הַכְּלִי וּשְׁאָר הַכְּלִי יִתְמַלֵּא מִמֵּי הַמִּקְוֶה. וְטַעַם הַדָּבָר, לְפִי שֶׁמֵּי חַטָּאת הֲרֵי הֵם 'אַב הַטֻּמְאָה' [כַּמְבאָר בִּתְחִלַּת מַסֶּכֶת כֵּלִים] וְהֵם חֲשׁוּבִים וְאֵינָם בְּטֵלִים לְמֵי הַמִּקְוֶה אֶלָּא בְּרֹב. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ כְּלִי שֶׁמַּחֲזִיק כּוֹר** [-שְׁלֹשִׁים סְאָה], **וְאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית** מֵי חַטָּאת אוֹ שְׁאָר מַשְׁקִים, הֲרֵי זֶה **כְּאִלּוּ לֹא טָבַל**, שְׁלִשִׁיטָתוֹ רְבִיעִית זוֹ אֵינָהּ בְּטֵלָה בְּרֹב מַיִם וְאֵין לָהּ הַשָּׁקָה וְהִיא חוֹצֶצֶת בֵּין הַכְּלִי לַמִּקְוֶה, וְצָרִיךְ לְרוֹקֵן אֶת הַכְּלִי מֵרְבִיעִית זוֹ וּלְהַטְבִּילוֹ רֵיקָן: **משנה ז צָרוּף מִינֵי אֳכָלִים וּמַשְׁקִים לְטַמְּאַת הָאוֹכְלִם:** כָּל הָאֳכָלִין הַטְּמֵאִים מִצְטָרְפִין זֶה לָזֶה **לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָּה** [-אֶת הָאָדָם הָאוֹכְלִם] **בְּשִׁעוּר כַּחֲצִי פְּרָס** [לָרַשַּׁ"י שִׁעוּרוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים, וְלָרַמַּב"ם שִׁעוּרוֹ בֵּיצָה וְחֵצִי], שֶׁאִם אָכַל שִׁעוּר זֶה מִכָּמָּה אֳכָלִים יַחַד, אַף הוּא בִּכְלַל גְּזֵרַת חֲכָמִים שֶׁהָאוֹכֵל אֳכָלִים טְמֵאִים נִטְמָא וְנִפְסָל מֵאֲכִילַת תְּרוּמָה. וְכֵן כָּל שִׁבְעַת **הַמַּשְׁקִין**, שֶׁהֵם מַיִם, יַיִן, דְּבַשׁ, שֶׁמֶן, חָלָב, טַל, דָּם, **מִצְטָרְפִין** זֶה לָזֶה **לִפְסֹל אֶת הַגּוּיָּה בִּרְבִיעִית**, שֶׁאִם שָׁתָה רְבִיעִית מִכָּמָּה מִינֵי מַשְׁקִים טְמֵאִים, אַף הוּא בִּכְלַל גְּזֵרַת חֲכָמִים שֶׁהַשּׁוֹתֶה מַשְׁקִים טְמֵאִים נִטְמָא וְנִפְסָל מֵאֲכִילַת תְּרוּמָה. וְהִסְמִיכוּ חֲכָמִים דִּין זֶה עַל הַכָּתוּב (ויקרא יא לד) 'מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', 'כָּל הָאֹכֶל' וְ'כָל הַמַּשְׁקֶה' לְרַבּוֹת צֵרוּף כָּל הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים. **וְזֶה** הוּא **חֻמָּר** שֶׁיֵּשְׁנוֹ **בְּשׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִין יוֹתֵר מִבְּמִקְוֶה, שֶׁעָשׂוּ בּוֹ** [-בְּשׁוֹתֶה מַשְׁקִים טְמֵאִים] דִּין **שְׁאָר הַמַּשְׁקִין כְּמַיִם**, וְאִלּוּ בְּמִקְוֶה אֵין שְׁאָר מַשְׁקִים פּוֹסְלִים בּוֹ מִשּׁוּם שְׁאוּבִים וְאֵין מַשְׁלִימִים לְשִׁעוּר אַרְבָּעִים סְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לו) 'אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר' וְלֹא מִקְוֶה שֶׁל שְׁאָר מַשְׁקִים: **משנה ח הַבְּרִים הַבְּלוּעִים בְּאָדָם לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה:** אָכַל אֳכָלִים טְמֵאִים, וְשָׁתָה מַשְׁקִים טְמֵאִים חוּץ מִמַּיִם, **וְטָבַל**, וְחָזַר וְהֶקִיאָן, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן טְהוֹרִים בַּגּוּף** - שֶׁלֹּא עָלְתָה לָהֶם טְבִילַת הָאָדָם בְּעוֹדָם בְּתוֹךְ גּוּפוֹ, שֶׁאֵין אֳכָלִים וּמַשְׁקִים נִטְהָרִים בְּמִקְוֶה אֶלָּא מַיִם בִּלְבַד. אֲבָל אִם **שָׁתָה מַיִם טְמֵאִים, וְטָבַל, וְחָזַר וְהֶקִיאָם, מִפְּנֵי שֶׁהֵם טְהוֹרִים בַּגּוּף** - לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טָהֳרָה בַּמִּקְוֶה עַל יְדֵי הַשָּׁקָה, וְעַל יְדֵי טְבִילַת הַגּוּף בְּעוֹדָם בְּלוּעִים בּוֹ הֵם נֶחְשָׁבִים כְּאִלּוּ הֵשִׁקוּ לַמִּקְוֶה. **בָּלַע טַבַּעַת טְהוֹרָה,** וּבְעוֹדָהּ בְּתוֹךְ גּוּפוֹ **נִכְנַס לְאָהֶל הַמֵּת** וְנִטְמָא, **וְהִזָּה וְשָׁנָה** - וְהִזּוּ עָלָיו פַּעֲמַיִם מִמֵּי חַטָּאת, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְהַשְּׁבִיעִי לְטֻמְאָתוֹ, **וְטָבַל** וְנִטְהַר מִטֻּמְאָתוֹ, וּלְאַחַר שֶׁנִּטְהַר חָזַר **וְהֶקִיאָהּ** לְאוֹתָהּ טַבַּעַת, **הֲרֵי הִיא** טְהוֹרָה **כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה** כְּשֶׁבְּלָעָהּ, שֶׁגּוּפוֹ מַצִּיל עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תִּתְקַבֵּל טֻמְאָה. **בָּלַע טַבַּעַת טְמֵאָה** וְנִטְמָא מִשּׁוּם מַגָּעָהּ, **טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמָה** בָּעָרֵב, וַאֲפִלּוּ שֶׁהִיא בְּתוֹךְ גּוּפוֹ אֵינוֹ נִטְמָא מֵחֲמָתָהּ, שֶׁטֻּמְאָה בְּלוּעָה אֵינָהּ מִטַּמֵּאת אֲחֵרִים. וְאִם **הֶקִיאָהּ,** הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה וְטִמְּאָתְהוּ** בְּמַגָּעָהּ בְּשָׁעָה שֶׁיָּצְאָה מִמֶּנּוּ. **חֵץ** טָהוֹר אוֹ טָמֵא **שֶׁהוּא תָּחוּב בְּאָדָם, בִּזְמַן שֶׁהוּא נִרְאָה** עַל גּוּפוֹ מִבַּחוּץ, הֲרֵי הוּא **חוֹצֵץ** בְּטִבִּילָתוֹ. **וְאִם אֵינוֹ נִרְאָה** מִבַּחוּץ, אֵינוֹ חוֹצֵץ וַהֲרֵי זֶה **טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמָתוֹ: סְלִיק מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת**

המבוארות

מַסֶּכֶת נִדָּה

פֶּרֶק א

פֶּרֶק א אִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם, מָתַי וּמִמָּתַי חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יָצָא הַדָּם מִמְּקוֹרָהּ קֹדֶם רְאִיָּתָהּ:

מִשְׁנָה א אִשָּׁה שֶׁנִּמְצְאָה נִדָּה מִמָּתַי חוֹשְׁשִׁים לְטֻמְאָתָהּ: שַׁמַּאי אוֹמֵר, כָּל הַנָּשִׁים הָרוֹאוֹת דָּם טָמֵא [וְלֹא רַק אַרְבַּע נָשִׁים שָׁמָּנָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (להלן מ"ה)], **דַּיָּן שְׁעָתָן** - דַּי שֶׁנִּטְמֵא אֶת הַטְּהָרוֹת שֶׁיִּגְעוּ בָּהֶם מִשְּׁעַת רְאִיָּתָן וְאֵילָךְ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא כְּבָר קֹדֶם לָכֵן זָב דָּמָהּ וְנִשְׁאַר בֵּין כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם [וּמִמֵּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו יט) 'דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ' לָמְדְנוּ שֶׁהוּא מְטַמֵּא אַף כְּשֶׁעוֹדֶנּוּ בִּבְשָׂרָהּ], וְהֵקֵלּוּ בַּדָּבָר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנַע מִתַּשְׁמִישׁ מֻחְשָׁשׁ שֶׁמָּא הִיא טְמֵאָה, וְיִתְבַּטֵּל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה. **וְהִלֵּל אוֹמֵר,** סָיַג עָשׂוּ חֲכָמִים לַחְשֹׁשׁ **מִפְּקִידָה לִפְקִידָה** - מִבְּדִיקָה לִבְדִיקָה, וּמְטַמְּאִים אֶת הַטָּהֳרוֹת שֶׁנִּגְעָה בָּהֶם מֵהַפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה שֶׁבָּדְקָה אֶת עַצְמָהּ וְנִמְצֵאת טְהוֹרָה, **וַאֲפִלּוּ** רָאֲתָה לְאַחַר שֶׁעָבְרוּ מֵהַבְּדִיקָה **יָמִים הַרְבֵּה,** חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מִיָּד אַחֲרֵי הַבְּדִיקָה זָב דָּמָהּ וְהֶעֱמִידוּהוּ כָּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם. וְאֵין לַחְשֹׁשׁ לְבִטּוּל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, כֵּיוָן שֶׁמְּטַמְּאִים רַק אֶת הַטָּהֳרוֹת אַךְ הִיא מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ [וּבֵית שַׁמַּאי סוֹבְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁמְּטַמְּאִים אֶת הַטָּהֳרוֹת, יַחְשֹׁשׁ בַּעְלָהּ וְיִתְבַּטֵּל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה]. וַחֲכָמִים **אוֹמְרִים, לֹא כִּדְבְרֵי זֶה** - שַׁמַּאי שֶׁמְּקַל מִדַּי וְלֹא עוֹשֶׂה סָיָג, **וְלֹא כִּדְבְרֵי זֶה** - הִלֵּל שֶׁמַּחְמִיר מִדַּי, שֶׁוַּדַּאי לֹא יִשָּׁהֶה הַדָּם זְמַן רַב כָּל כָּךְ בְּלֹא לָזוּב, **אֶלָּא** מְטַמְּאִת טָהֳרוֹת שֶׁעָסְקָה בָּהֶם מֵהַזְּמַן הַמְאֻחָר שֶׁבֵּין שְׁנֵי הַזְּמַנִּים הַבָּאִים: מֵעֵת לְעֵת [-בְּעָשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שֶׁקֹּדֶם הָרְאִיָּה], וּפְקִידָה לִפְקִידָה [-מִזְּמַן הַבְּדִיקָה הָאַחֲרוֹנָה], **מֵעֵת לְעֵת מְמַעֶטֶת** אֶת זְמַן הַטֻּמְאָה **עַל יַד** - אַחַר **מִפְּקִידָה לִפְקִידָה,** כְּלוֹמַר, אִם הַבְּדִיקָה הָאַחֲרוֹנָה הָיְתָה לִפְנֵי יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, חֲשֵׁשׁ הַטֻּמְאָה הוּא רַק מֵעֵת לְעֵת, **וּמִפְּקִידָה לִפְקִידָה מְמַעֶטֶת עַל יַד** - אַחַר **מֵעֵת לְעֵת,** וְאִם בְּדָקָה בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שֶׁקֹּדֶם הָרְאִיָּה, מְטַמֵּאת רַק מִזְּמַן הַבְּדִיקָה. שֶׁקָּבְעוּ חֲכָמִים שֶׁאִשָּׁה תִּבְדֹּק עַצְמָהּ בַּבֹּקֶר כְּדֵי לְהַכְשִׁיר טָהֳרוֹת שֶׁעָסְקָה בָּהֶם בַּלַּיְלָה, וְתִבְדֹּק שׁוּב בָּעֶרֶב לְהַכְשִׁיר טָהֳרוֹת שֶׁעָסְקָה בָּהֶם בַּיּוֹם, וְאִם עָבְרָה עַל תַּקָּנַת חֲכָמִים וְלֹא בָּדָקָה, קְנָסוּהָ שֶׁתִּתְפַּסִּיד עוֹנָה [יוֹם אוֹ לַיְלָה] נוֹסֶפֶת, וּכְדֵי שֶׁלֹּא לְחַלֵּק בֵּין מִקְרֶה לְמִקְרֶה, בֵּין אִשָּׁה שֶׁבָּדְקָה בַּבֹּקֶר לְאִשָּׁה שֶׁבָּדְקָה בַּצָּהֳרַיִם וְכַדּוֹמֶה, קָבְעוּ זְמַן קְבוּעַ שֶׁל 'מֵעֵת לְעֵת'. **וְכָל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֶת** - זְמַן קְבוּעַ לִרְאִיַּת דָּם, שֶׁהֶחְזִקָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים שֶׁרוֹאָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וּבָדְקָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וּמְצָאָה שֶׁהִיא טְמֵאָה, לְדַעַת כֻּלָּם **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ** וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁמָּא רָאֲתָה קֹדֶם לָכֵן, שֶׁחֶזְקָה שֶׁרָאֲתָה אֶת הַדָּם בִּזְמַנּוֹ. **הַבְּדִיקָה הַנֶּחְשֶׁבֶת לִפְקִידָה: וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת** מִטָּתָהּ **בְּעִדִּים** - שֶׁבּוֹדְקָת עַצְמָהּ בְּ'עֵד' [-בַּד בָּדוּק] לִפְנֵי וְאַחֲרֵי הַתַּשְׁמִישׁ, כְּדֵי לִרְאוֹת אִם נִטְמְאָה, **הֲרֵי זוֹ** הַבְּדִיקָה שֶׁאַחַר הַתַּשְׁמִישׁ נֶחְשֶׁבֶת **כִּפְקִידָה** - כִּבְדִיקָה, **וּמְמַעֶטֶת עַל יַד - מֵעֵת לְעֵת וְעַל יַד** - וְאַחַר **מִפְּקִידָה לִפְקִידָה,** שֶׁאִם בְּדִיקָה זוֹ נֶעֶשְׂתָה אַחֲרֵיהֶם, אֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶלָּא מִמֶּנָּה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא רָאֲתָה טִפַּת דָּם קֹדֶם הַבְּדִיקָה וְהִתְכַּפְתָּה בְּשִׂכְבַת זֶרַע וּמִמֵּילָא אֵין לְהַחְשִׁיב אֶת בְּדִיקָתָהּ כִּ'פְקִידָה'. [אֲבָל הַבְּדִיקָה שֶׁלִּפְנֵי הַתַּשְׁמִישׁ אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כִּפְקִידָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא בְּהוּלָה לְשַׁמֵּשׁ וְאֵינָהּ מַכְנֶסֶת אֶת הָעֵד לְחוֹרִים וּסְדָקִים]. וּבְכָלַל דְּבָרֶיהָ בָּאָה הַמִּשְׁנָה לְהוֹרוֹת גַּם אֶת עִקַּר הַדִּין שֶׁצְּרִיכָה לְשַׁמֵּשׁ בְּעִדִּים:

מִשְׁנָה ב 'דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ' וּ'מֵעֵת לְעֵת': **כֵּיצַד** הוּא דִּין **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ** בְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֶת קָבוּעַ, **הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בַּמִּטָּה וַעֲסוּקָה בִּטְהָרוֹת, וּפָרְשָׁה** מֵהַמִּטָּה וְהִגִּיעַ זְמַן וִסְתָּהּ **וְרָאֲתָה** דָּם, **הִיא טְמֵאָה, וְכֻלָּן** - הַטְּהָרוֹת שֶׁעָסְקָה בָּהֶן וְהַמִּטָּה, **טְהוֹרוֹת,** שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא רָאֲתָה טִפַּת דָּם קֹדֶם וִסְתָּהּ. [וְנָקַט הַתַּנָּא שֶׁהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בַּמִּטָּה, לְדַיֵּק שֶׁדַּוְקָא זוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֶת קָבוּעַ מִטָּתָהּ טְהוֹרָה, אֲבָל אִם אֵין לָהּ וָסֶת קָבוּעַ וּמִטָּתָהּ מֵעֵת לְעֵת אוֹ מִפְּקִידָה לִפְקִידָה, אַף מִטָּתָהּ טְמֵאָה כְּמִשְׁכַּב נִדָּה]. וְאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ וָסֶת **אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ** שֶׁהִיא **מְטַמְּאָה** לְמַפְרֵעַ **מֵעֵת לְעֵת** [אִם לֹא בָּדְקָה מֵעֵת לְעֵת, כְּדַעַת חֲכָמִים בְּמִשְׁנָה א'], מִכָּל מָקוֹם **אֵינָהּ מוֹנָה** שִׁבְעַת יְמֵי נִדָּה **אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁרָאֲתָה,** שֶׁטֻּמְאָתָהּ לְמַפְרֵעַ אֵינָהּ אֶלָּא מִסָּפֵק וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהָקֵל וְלִמְנוֹת שִׁבְעָה יָמִים מִזְּמַן זֶה:

משניות מסכת נדה פרק ב המבוארות

מִשְׁנָה ג נָשִׁים שֶׁאֵינָן חוֹשְׁשׁוֹת לִטְמְאָה קֹדֶם הָרְאִיָּה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יֵשׁ אַרְבַּע נָשִׁים שֶׁאַף שֶׁאֵין לָהֶם וָסֶת, דַּיָּן שְׁעָתָן, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁיָּצָא הַדָּם קֹדֶם לִשְׁעַת רְאִיָּתָן, כֵּיוָן שֶׁאֵינָן רְגִילוֹת לִרְאוֹת דָּם, וְהֵם: **בְּתוּלָה** שֶׁלֹּא רָאֲתָה דָּם מֵעוֹלָם, וּמְעֻבֶּרֶת, וּמְנִיקָה, וּזְקֵנָה שֶׁנִּסְתַּלְּקוּ דָּמֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי מַרְבּוֹתַי דִּין זֶה אֶלָּא **בִּבְתוּלָה**, אֲבָל שְׁאָר נָשִׁים צְרִיכוֹת לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא יָצָא הַדָּם קֹדֶם לָכֵן. **אֲבָל** לַמָּרוֹת דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ (א"ר) **הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:** **מִשְׁנָה ד** **גֵּדֶר בְּתוּלָה מְעֻבֶּרֶת וּמְנִיקָה שֶׁדַּיָּן שְׁעָתָן: אֵיזוֹ הִיא בְּתוּלָה, כֹּל שֶׁלֹּא רָאֲתָה דָּם מִיָּמֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא נְשׂוּאָה** - שֶׁנִּבְעֲלָה וְאֵין לָהּ בְּתוּלִים. וּמֵאֵימָתַי הִיא בִּכְלַל **מְעֻבֶּרֶת, מִשֶּׁיִּוָּדַע** - מִשֶּׁיִּהְיֶה נִכָּר **עֻבָּרָהּ,** וְהוּא אַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וּבִכְלַל **מְנִיקָה,** מִשֶּׁעַת לֵדָה וְעַד **שֶׁתִּגְמֹל אֶת בְּנָהּ** - עַד שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן הַהֲנָקָה, שֶׁהוּא כ"ד חֹדֶשׁ. וְאַף אִם מַמְשִׁיכָה לַהֲנִיקוֹ אַחַר זְמַן זֶה מְטֻמְּאָה מֵעֵת לְעֵת וּמְפַקְּדָה כִּשְׁאָר הַנָּשִׁים. וְאִם בְּתוֹךְ כ"ד חֹדֶשׁ **נָתְנָה** אֶת **בְּנָהּ לְמֵנִיקָה,** אוֹ **שֶׁגְּמָלַתּוּ** - שֶׁפָּסְקָה מִלְּהֲנִיקוֹ, **אוֹ שֶׁהַוָּלָד מֵת, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר,** דַּיָּנָהּ כְּשְׁאָר הַנָּשִׁים **וּמְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת,** שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ מְנִיקָה מְסֻלֶּקֶת דָּמִים כֵּיוָן שֶׁהַדָּם נַעֲשָׂה לְחָלָב, וְכֵיוָן שֶׁהִפְסִיקָה לְהָנִיק חוֹזֵר וְנַעֲשָׂה דָּם, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף בְּזוֹ **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם אֵינָהּ רוֹאָה דָּם לֹא מֵחֲמַת הֶחָלָב אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֵיבָרֶיהָ מִתְפָּרְקִים, וְהֵם אֵינָם חוֹזְרִים אֶלָּא אַחַר כ"ד חֹדֶשׁ: **מִשְׁנָה ה** **גֵּדֶר זְקֵנָה שֶׁדַּיָּהּ שְׁעָתָהּ: אֵיזוֹ הִיא זְקֵנָה, כֹּל שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת** בֵּינוֹנִיּוֹת, הַיְינוּ שְׁלֹשׁ יְחִידוֹת זְמַן שֶׁכָּל אַחַת שֶׁל שִׁשִּׁים יוֹם, שֶׁלֹּא רָאֲתָה בָּהֶן דָּם, כְּשֶׁהִיא **סָמוּךְ לְזִקְנָתָהּ,** דְּהַיְינוּ מִשָּׁעָה שֶׁקּוֹרְאִים לָהּ בִּכְנוּי שֶׁל זִקְנָה [אִמָּא אִמָּא' דְּהַיְינוּ סַבְתָּא] וְאֵינָהּ מַקְפֶּדֶת לְפִי שֶׁהִיא בְּגִיל שֶׁכָּךְ רָאוּי לִכְנוֹתָהּ, וּבְאֶפֶן זֶה תּוֹלִים שֶׁהִסְתַּלְּקוּ דָּמֶיהָ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל אִשָּׁה** וַאֲפִלּוּ אֵינָהּ **זְקֵנָה שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת** בֵּינוֹנִיּוֹת שֶׁלֹּא רָאֲתָה בָּהֶן דָּם **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ** וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁנִּטְמְאָה קֹדֶם רְאִיָּתָהּ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אַף **מְעֻבֶּרֶת וּמְנִיקָה** רַק כְּשֶׁעָבְרוּ **עֲלֵיהֶן שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת** בֵּינוֹנִיּוֹת וְלֹא רָאוּ דָּם **דַּיָּן שְׁעָתָן,** וְלֹא כְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁנִּכָּר הָעֻבָּר וּמִשַּׁעַת הַלֵּדָה: **מִשְׁנָה ו** **דִּין נָשִׁים אֵלּוּ בִּרְאִיָּה שֶׁנִּיָּה: וּבְמָה** - וּבְאֵיזֶה זְמַן **אָמְרוּ** חֲכָמִים שֶׁכָּל אַחַת מֵאַרְבַּע נָשִׁים אֵלּוּ **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ, לִרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה** שֶׁלָּהּ בְּמַצָּב זֶה, **אֲבָל בַּשְּׁנִיָּה** - אִם כְּבָר רָאֲתָה דָּם בְּמַצָּב זֶה, חָזְרָה לְקַדְמוּתָהּ וְדָמֶיהָ מְצוּיִים, וּבַפַּעַם הַשְּׁנִיָּה שֶׁתִּרְאֶה **מִטְמְּאָה מֵעֵת לְעֵת** כְּשְׁאָר הַנָּשִׁים. [וְאַף בְּתוּלָה, מְדֻבָּר בְּאֶפֶן שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת, וְלָכֵן בִּרְאִיָּה אַחַת כְּבָר הַחֶזְקָה לִרְאוֹת (משנ"א)]. **וְאִם רָאֲתָה** אֶת הָרְאִיָּה **הָרִאשׁוֹנָה מֵאֶנֶס,** כְּגוֹן מֻחֶמֶת פִּתְאֹם אוֹ קְפִיצָה וְכַדּוֹמֶה, לֹא יָצְאָה מֵחֶזְקַת מְסֻלֶּקֶת דָּמִים, **וְאַף בָּרְאִיָּה הַשְּׁנִיָּה** שֶׁתִּרְאֶה, **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ:** **מִשְׁנָה ז** **זְמַנֵּי הַבְּדִיקָה: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ** שֶׁאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֶת קָבוּעַ וְרָאֲתָה דָּם **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ,** מִכָּל מָקוֹם תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁאִשָּׁה הָעוֹסֶקֶת בִּטְהָרוֹת **צְרִיכָה לִהְיוֹת בּוֹדֶקֶת** בְּכָל יוֹם לְיַדַּע אִם רָאֲתָה דָּם, כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּסָמוּךְ, **חוּץ מִן הַנִּדָּה** בְּשִׁבְעַת יְמֵי טֻמְאָתָהּ, שֶׁאֵין טַעַם בִּבְדִיקָתָהּ כֵּיוָן שֶׁמִּכָּל מָקוֹם טְמֵאָה הִיא, **וְהַיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טָהֳרָה** - יוֹלֶדֶת בַּיָּמִים שֶׁאַחַר יְמֵי טֻמְאָתָהּ, שֶׁאַף אִם רוֹאָה בָּהֶם דָּם הוּא דַּם טָהֳרָה, וְאֵין טַעַם בִּבְדִיקָתָהּ. **וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים** - אַף אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֶת קָבוּעַ, צְרִיכָה לִבְדֹּק קֹדֶם תַּשְׁמִישׁ וּלְאַחֲרָיו [וְלֹא הִצְרִיכוּ בְּדִיקָה זוֹ אֶלָּא לְאִשָּׁה שֶׁעוֹסֶקֶת בְּטָהֳרוֹת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁבּוֹדֶקֶת עֲבוּר הַטָּהֳרוֹת הִצְרִיכוּהָ לִבְדֹּק גַּם עֲבוּר בַּעְלָהּ], **חוּץ מִיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טָהֳרָה** שֶׁאַף אִם תִּמְצָא דָּם טְהוֹרָה לְבַעְלָהּ, **וּבְתוּלָה** שֶׁנִּבְעֲלָה **שֶׁדָּמֶיהָ טְהוֹרִים,** שֶׁאַף אִם תִּרְאֶה דָּם בַּיָּמִים שֶׁאַחַר בְּעִילָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה תּוֹלִים שֶׁזֶּהוּ דַּם בְּתוּלִים [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן (פ"י מ"א)]. **וּפַעֲמַיִם** בַּיּוֹם **צְרִיכָה לִהְיוֹת בּוֹדֶקֶת** לְעִנְיַן טְהָרוֹת, פַּעַם אַחַת **בְּשַׁחֲרִית,** שֶׁעַל יְדֵי שֶׁתִּמָּצֵא טְהוֹרָה שׁוּב לֹא יִטָּמְאוּ הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָסְקָה בָּהֶם בַּלַּיְלָה גַּם אִם תִּמָּצֵא טְמֵאָה בְּמַהֲלַךְ הַיּוֹם, וּפַעַם שְׁנִיָּה **בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת,** כְּדֵי לְהַכְשִׁיר אֶת הַטָּהֳרוֹת שֶׁנִּגְּעָה בָּהֶן בַּיּוֹם, וּלְבַעְלָהּ צְרִיכָה לִבְדֹּק אַף **בְּשָׁעָה שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת** - מְכִינָה עַצְמָהּ **לְשַׁמֵּשׁ אֶת בַּיְתָהּ,** כְּלוֹמַר אַף קֹדֶם הַתַּשְׁמִישׁ וְלֹא רַק לְאַחֲרָיו כְּפִי שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ אֶת הַמְבֹאָר בְּרֵישָׁא. בְּדִיקָה **יִתְרָה עֲלֵיהֶן** צְרִיכוֹת לַעֲשׂוֹת **הַכֹּהֲנוֹת** - נְשׂוֹת וּבְנוֹת הַכֹּהֲנִים, **בְּשָׁעָה שֶׁהֵן אוֹכְלוֹת בִּתְרוּמָה** קֹדֶם הָאֲכִילָה, שֶׁלֹּא יִטַּמְּאוּ אֶת הַתְּרוּמָה אוֹ יֹאכְלוּהָ בְּטֻמְאָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף בְּשָׁעַת עֲבָרָתָן** - גְּמִירָתָן **מִלָּאֱכל בִּתְרוּמָה** צְרִיכוֹת לִבְדֹּק בַּשְּׁנִית, כְּדֵי שֶׁאִם תִּמָּצֵא טְמֵאָה לְאַחַר מִכֵּן לֹא יִטַּמְּאוּ מִסָּפֵק שְׁיָרֵי הַתְּרוּמָה שֶׁאָכְלָה:

פֶּרֶק ב שָׁבַח רִבּוּי הַבְּדִיקוֹת, זְמַנָּם, הַנֶּהֱגֶת אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִבְדֹּק, הַדִּין כְּשֶׁמָּצְאָה דָּם מִיָּד אַחַר הַתַּשְׁמִישׁ, דִּין הַמְשַׁמֶּשֶׁת כַּמָּה פְּעָמִים בְּלַיְלָה אֶחָד, וְהַדָּם הַמְטַמֵּא בְּטֻמְאַת נִדָּה:

מִשְׁנָה א **רִבּוּי בְּדִיקוֹת: כָּל הַיָּד הַמַּרְבָּה לִבְדֹּק בְּנָשִׁים** - אִשָּׁה הַמַּרְבָּה לִבְדֹּק, הֲרֵי הִיא **מְשֻׁבַּחַת,** שֶׁמְּמֻנַּעַת בְּכָךְ מִסְּפֵק טֻמְאָה. **וּבָאֲנָשִׁים** - אִישׁ הַבּוֹדֵק בְּאֵיבָרוֹ אִם יָצָא מִמֶּנּוּ קֶרִי, **תִּקְצַץ** יָדוֹ, שֶׁבִּנְגִיעָתוֹ גּוֹרֵם לְקִשּׁוּי וּלְהוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָּלָה. **אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִבְדֹּק:** **הַחֲרֶשֶׁת** שֶׁאֵינָהּ מְדַבֶּרֶת וְאֵינָהּ שׁוֹמַעַת, **וְהַשּׁוֹטָה וְהַסּוּמָא** [-עִוֶּרֶת] **וְשֶׁנִּטְרְפָה דַּעְתָּהּ** מֵחֲמַת חֹלִי, שֶׁאֵינָן יְכוֹלוֹת לִבְדֹּק מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶן דַּעַת [וְהַסּוּמָא, יְכוֹלָה לִבְדֹּק אַךְ אֵינָהּ יְכוֹלָה לִרְאוֹת מַה שֶּׁבָּדְקָה. וּמַסְקָנַת הַגְּמָרָא שֶׁמִּשְׁנָה דְּחוּיָה הִיא, שֶׁהֲרֵי הִיא יְכוֹלָה לִבְדֹּק וּלְהָרְאוֹת לְחֲבֵרוֹתֶיהָ], **אִם יֵשׁ לָהֶן נָשִׁים פִּקְחוֹת** שֶׁיְּכוֹלוֹת לִבְדֹּק אוֹתָן, **מְתַקְּנוֹת** - בּוֹדְקוֹת וּמַטְבִּילוֹת **אוֹתָן, וְהֵן אוֹכְלוֹת בִּתְרוּמָה. אֶפֶן הַבְּדִיקָה:** דֶּרֶךְ - מְנַהַג **בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל** שֶׁהֵן **מְשַׁמְּשׁוֹת בְּשֶׁנֵי עֵדִים** - בַּדִּים לִבְדִיקָה, **אֶחָד לוֹ** - לַבַּעַל, לְקַנֵּחַ עַצְמוֹ אַחַר הַתַּשְׁמִישׁ אִם נִדְבַּק בּוֹ דָּם, **וְאֶחָד לָהּ,** לְקַנֵּחַ עַצְמָהּ וְלִבְדֹּק שָׁמָּא מֻחֶמֶת תַּשְׁמִישׁ רָאֲתָה דָּם. וְכָל אִשָּׁה צְרִיכָה לִבְדֹּק אֶת עַצְמָהּ גַּם קֹדֶם תַּשְׁמִישׁ, אֶלָּא שֶׁהַצְּנוּעוֹת הַמַּחְמִירוֹת עַל עַצְמָן, **מְתַקְּנוֹת** - מְכִינוֹת **לָהֶן** עֵד **שְׁלִישִׁי** חָדָשׁ, כְּדֵי **לְתַקֵּן אֶת הַבַּיִת** - לִבְדֹּק אֶת עַצְמָן קֹדֶם תַּשְׁמִישׁ, וְאֵינָן מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בְּעֵד יָשָׁן שֶׁכְּבָר כֵּהָה מַרְאֵהוּ וְאֵין נִרְאֵית עָלָיו טִפַּת דָּם כְּחַרְדָּל: **מִשְׁנָה ב** **נִמְצָא דָּם בְּבְדִיקָה:** אִם **נִמְצָא** דָּם **עַל** הָעֵד **שָׁלוֹ,** כְּשֶׁבָּדַק קֹדֶם שֶׁקִּנֵּחַ אַף אִם בָּדַק לְאַחַר זְמַן, בְּוַדַּאי דָּם זֶה יָצָא כְּבָר בְּשָׁעַת תַּשְׁמִישׁ וְנִמְצָא שֶׁבָּעַל נִדָּה, וּשְׁנֵיהֶם **טְמֵאִין** שִׁבְעָה יָמִים כְּדִין נִדָּה וּבוֹעֵל נִדָּה, **וְחַיָּבִין קָרְבָּן** חַטָּאת עַל אִסּוּר בְּעִילַת נִדָּה, וְאִם **נִמְצָא** דָּם **עַל** הָעֵד שֶׁלָּהּ - תֵּכֶף לְאַחַר הַתַּשְׁמִישׁ, וַדַּאי יָצָא כְּבָר בְּשָׁעַת הַתַּשְׁמִישׁ, וּשְׁנֵיהֶם **טְמֵאִין וְחַיָּבִין קָרְבָּן** חַטָּאת. וְאִם **נִמְצָא** הַדָּם **עַל** הָעֵד **שֶׁלָּהּ** רַק **לְאַחַר זְמַן** מֵהַתַּשְׁמִישׁ, קֹדֶם שֶׁקִּנְּחָה, **טְמֵאִים** שִׁבְעָה יָמִים **מִסָּפֵק,** שֶׁהֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁיָּצָא הַדָּם לְאַחַר הַתַּשְׁמִישׁ, וְלָכֵן אִם נָגְעוּ בִּתְרוּמָה טְהוֹרָה אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אַךְ גַּם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת, **וּפְטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן** חַטָּאת, וְחַיָּבִים אָשָׁם תָּלוּי הַבָּא עַל סָפֵק אִסּוּר: **מִשְׁנָה ג** **שְׁעוּר 'אַחַר זְמַן': אֵיזֶהוּ אַחַר זְמַן** הָאָמוּר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאִם מָצְאָה בּוֹ דָּם שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים מִסָּפֵק, **כְּדֵי שֶׁתֵּרֵד מִן הַמִּטָּה וְתָדִיחַ** - תִּקַּנֵּחַ אֶת עַצְמָהּ וְתִבְדֹּק שֶׁל מַטָּה. **וְאַחַר כָּךְ** - וְאִם שָׁהֲתָה יוֹתֵר מִזְּמַן זֶה, וְנִמְצָא דָּם עַל שֶׁלָּהּ, דַּיְנָהּ כְּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים הָרוֹאוֹת דָּם שֶׁמְּטַמֵּאָה טְהֹרוֹת **מֵעֵת לְעֵת,** וְכֵן בַּעְלָהּ טָמֵא כְּדִין נוֹגֵעַ בְּנִדָּה, שֶׁהֲרֵי נָגַע בָּהּ בְּעֵת הַתַּשְׁמִישׁ בְּתוֹךְ מֵעֵת לְעֵת. **וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ** טֻמְאַת שִׁבְעָה כְּדִין בּוֹעֵל נִדָּה, אֲפִלּוּ אִם בָּא עָלֶיהָ בְּתוֹךְ מֵעֵת לְעֵת, שֶׁלְּעִנְיָן זֶה לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים לַחְשֹׁשׁ שֶׁהָיְתָה נִדָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשֹׁשׁ וְיִבָּטֵל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ,** שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ גָּזְרוּ חֲכָמִים לְחַשֵּׁשׁ לְטֻמְאָה מֵעֵת לְעֵת גַּם לְעִנְיַן טֻמְאַת בּוֹעֵל נִדָּה. **וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּאִשָּׁה הָרוֹאָה כֶּתֶם** דָּם בִּבְגָדָהּ, מֵעֵת לְעֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ: **הּ** אֵיזוֹ הִיא זְקֵנָה, שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת סָמוּךְ לִזְקְנָתָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, כָּל אִשָּׁה שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת, דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, מְעֻבֶּרֶת וּמְנִיקָה שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶן שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת, דַּיָּן שְׁעָתָן: **ו** וּבְמָה אָמְרוּ דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ, בִּרְאִיָּה רִאשׁוֹנָה. אֲבָל בַּשְּׁנִיָּה, מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת. וְאִם רָאֲתָה הָרִאשׁוֹנָה מֵאֹנֶס, אַף הַשְּׁנִיָּה דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ: **ז** אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ, צְרִיכָה לִהְיוֹת בּוֹדֶקֶת, חוּץ מִן הַנִּדָּה וְהַיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טֹהַר. וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים, חוּץ מִיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טֹהַר, וּבְתוּלָה שֶׁדָּמֶיהָ טְהוֹרִים. וּפַעֲמַיִם צְרִיכָה לִהְיוֹת בּוֹדֶקֶת, בְּשַׁחֲרִית וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, וּבְשָׁעָה שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת לְשַׁמֵּשׁ אֶת בֵּיתָהּ. יִתְרָה עֲלֵיהֶן כֹּהֲנוֹת, בְּשָׁעָה שֶׁהֵן אוֹכְלוֹת בִּתְרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף בְּשָׁעַת עֲבָרָתָן מִלֶּאֱכל בִּתְרוּמָה:

פרק ב **א** כָּל הַיָּד הַמַּרְבָּה לִבְדֹּק בְּנָשִׁים, מְשֻׁבַּחַת. וּבָאֲנָשִׁים, תִּקְצַץ. הַחֲרֶשֶׁת וְהַשּׁוֹטָה וְהַסּוּמָא וְשֶׁנִּטְרְפָה דַעְתָּהּ, הֵן יֵשׁ לָהֶן פִּקְחוֹת, מְתַקְּנוֹת אוֹתָן וְהֵן אוֹכְלוֹת בִּתְרוּמָה. דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מְשַׁמְּשׁוֹת בִּשְׁנֵי עֵדִים, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לָהּ. הַצְּנוּעוֹת מְתַקְּנוֹת לָהֶן שְׁלִישִׁי, לְתַקֵּן אֶת הַבַּיִת: **ב** נִמְצָא עַל שֶׁלּוֹ, טְמֵאִין וְחַיָּבִין קָרְבָּן. נִמְצָא עַל שֶׁלָּהּ אוֹתְיוֹם, טְמֵאִין וְחַיָּבִין קָרְבָּן. נִמְצָא עַל שֶׁלָּהּ לְאַחַר זְמַן, טְמֵאִים מִסָּפֵק, וּפְטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן: **ג** אֵיזֶהוּ אַחַר זְמַן, כְּדֵי שֶׁתֵּרֵד מִן הַמִּטָּה וְתָדִיחַ פָּנֶיהָ. וְאַחַר כָּךְ מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת, וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אַף מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בִּרְואָה כֶּתֶם,

משניות

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק ג

שֶׁאַף שֶׁטִּמְאָתָהּ רַק מִדְּרַבָּנָן, הִיא מְטַמְּאָה טֻמְאַת שִׁבְעָה אֶת בּוֹעֲלָהּ לְאַחַר מְצִיאַת הַדָּם. שֶׁכֵּן בְּטֻמְאַת כְּתָמִים תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא מִכֹּחַ הַכָּתֻם שֶׁלְּפָנֵינוּ, וְאִלּוּ בִּגְזֵרַת טֻמְאָה מֵעֵת לְעֵת אֵין לְפָנֵינוּ סְבָּה לְטֻמְאָה וְאֵין כָּאן אֶלָּא סָיָג בְּעָלְמָא שֶׁמָּא יָצָא הַדָּם קֹדֶם לָכֵן (תוי"ט): **מִשְׁנָה ד חֲזָקַת טָהֳרָה:** כָּל הַנָּשִׁים בְּחֲזָקַת טָהֳרָה וּמֻתָּרוֹת לְבַעְלֵיהֶן וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִשְׁאל אוֹתָהּ אִם הִיא בְּדָקָה אֶת עַצְמָהּ וְנִמְצֵאת טְהוֹרָה, וַאֲפִלּוּ הָאָנָשִׁים הַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ, נְשֵׁיהֶן לָהֶן בְּחֲזָקַת טָהֳרָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא כֵּיוָן שֶׁבַּעְלָהּ לֹא הָיָה בָּעִיר לֹא חָשְׁשָׁה לִבְדֹּק אֶת עַצְמָהּ. [וְחֲזָקַת טָהֳרָה הַמְבֹאֶרֶת בַּמִּשְׁנָה הִיא בְּאֹפֶן שֶׁהִנִּיחָהּ כְּשֶׁהִיא טְהוֹרָה, אֲבָל אִם עָבַר עָלֶיהָ עֵת וְסָתָהּ, צָרִיךְ לִשְׁאֲלָהּ]. **מְשַׁמֶּשֶׁת כַּמָּה פְּעָמִים בְּלַיְלָה אֶחָד: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אִשָּׁה הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּאוֹתוֹ לַיְלָה כַּמָּה פְּעָמִים, צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים עַל כָּל תַּשְׁמִישׁ וְתַשְׁמִישׁ, לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, שֶׁמָּא רָאֲתָה בְּבִיאָה רִאשׁוֹנָה טִפַּת דָּם וּבְבִיאָה שְׁנִיָּה תְּחִלַּת בְּשִׂכְבַת זֶרַע. **אוֹ שֶׁתְּשַׁמֵּשׁ לְאוֹר הַנֵּר,** כְּלוֹמַר שֶׁתְּבַדֵּק אַחַר כָּל תַּשְׁמִישׁ עִם אוֹתוֹ הָעֵד וְתִבְדֹּק אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם אִם יֵשׁ עָלָיו דָּם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, דַּיָּהּ בִּשְׁנֵי עֵדִים כָּל הַלָּיְלָה,** וְתִבְדֹּק רַק לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ רִאשׁוֹן וְאַחֲרֵי תַּשְׁמִישׁ אַחֲרוֹן. וְאַף לְבֵית שַׁמַּאי אֵינָהּ בּוֹדֶקֶת אֶת הָעֵדִים אֶלָּא בְּבֹקֶר, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא תִּרְאֶה בֵּין תַּשְׁמִישׁ לְתַשְׁמִישׁ וְתֵאָסֵר עָלָיו בַּתַּשְׁמִישׁ הַבָּא, שֶׁבְּדִיקָה זוֹ אֵינָהּ אֶלָּא מִשּׁוּם חֲמָרַת טָהֳרוֹת: **מִשְׁנָה ה דַּם הַמְּקוֹר הַמְטַמֵּא:** **מָשָׁל מָשְׁלוּ חֲכָמִים בָּאִשָּׁה** כְּדֵי לְתָאֵר אֶת אֵיבְרֵי הָאִשָּׁה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם לְדַעַת לְהַבְחִין אֵיזֶה דָּם מְטַמֵּא, **הַחָדָר** - חֲלַל הָרֶחֶם עַצְמוֹ, הַ'מְקוֹר', **וְהַפְּרוֹזְדוֹר** - צַוָּאר הָרֶחֶם הַדּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר, שְׁנֵיהֶם עוֹמְדִים זֶה לְצַד זֶה, הַחָדָר לְצַד אֲחוֹרֶיהָ וְהַפְּרוֹזְדוֹר לְצַד פָּנֶיהָ, **וְהָעֲלִיָּה** - וְחֶלֶל נוֹסָף נִמְצָא מֵעַל הַחָדָר וְהַפְּרוֹזְדוֹר, וְנָקָב יֵשׁ מִן הָעֲלִיָּה לַפְּרוֹזְדוֹר הַנִּקְרָא 'לוּל'. וּדְמֵי הַחָדָר נִבְנָסִים לְחֶצְיוֹ הָאֲחוֹרִי שֶׁל הַפְּרוֹזְדוֹר וּמִשָּׁם יוֹרְדִים לְפֶתַח הַמְמֻקָּם בְּאֶמְצַע תַּחְתִּית הַפְּרוֹזְדוֹר וְנִקְרָא 'כָּתְלֵי הָרֶחֶם', וּדְמֵי הָעֲלִיָּה יוֹרְדִים לְחֶצְיוֹ הַקִּדְמִי שֶׁל הַפְּרוֹזְדוֹר וּמִשָּׁם יוֹרְדִים אַף הֵם לְכָתְלֵי הָרֶחֶם. **דַּם הַחָדָר, טָמֵא** מִשּׁוּם נִדָּה, שֶׁהוּא דַּם הַמְּקוֹר שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (ויקרא כ יח) 'וְהוּא גִּלְּתָה אֶת מְקוֹר דָּמֶיהָ'. **נִמְצָא בַּפְּרוֹזְדוֹר** בְּחֶלְקוֹ הַפְּנִימִי, לְצַד הַחָדָר, אַף שֶׁיִּתְכַּן שֶׁדַּם הָעֲלִיָּה נִתַּז וְעָבַר לְצַד זֶה מֵעַל כָּתְלֵי הָרֶחֶם, מִכָּל מָקוֹם סְפֵקוֹ טָמֵא, **לְפִי שֶׁחֲזָקָתוֹ** - שֶׁרֹב הַדָּמִים בָּאִים **מִן הַמְּקוֹר** שֶׁדָּמָיו מְרֻבִּים מִדְּמֵי הָעֲלִיָּה, וּמַכְרִיעִים אֶת דִּינוֹ עַל פִּי הָרֹב, וְאִם נִגְּעָה בִּתְרוּמָה נִשְׂרָפֶת כְּדִין תְּרוּמָה טְמֵאָה. אֲבָל אִם נִמְצָא הַדָּם בְּחֶלְקוֹ הַחִיצוֹנִי שֶׁל הַפְּרוֹזְדוֹר, שֶׁהוּא קָרוֹב יוֹתֵר לְפֶתַח הָעֲלִיָּה, טְמֵאָה מִסְפֵּק כֵּיוָן שֶׁיִּתְכַּן שֶׁהִתְּיזוּ לְשָׁם דָּמִים מֵהַחָדָר, וְאִם נָגְעָה בִּתְרוּמָה אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אַךְ גַּם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת: **מִשְׁנָה ו חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּמִים טְמֵאִים יֵשׁ בָּאִשָּׁה, הָאָדֹם, וְהַשָּׁחֹר, וּכְקֶרֶן כַּרְכֹּם, וּכְמֵימֵי אֲדָמָה,** [יְבֹאַר לְהַלָּן מ"ז], **וּכְצִבְעוֹ שֶׁל יֵין אָדֹם מָזוּג.** וְנִלְמְדוּ מַרְאוֹת אֵלּוּ מִמַּה שֶּׁכָּפְלָה הַתּוֹרָה תֵּבַת 'דָּמָיהָ', 'וְטָהֲרָה מִמְּקֹר דָּמֶיהָ' (ויקרא יב ז), 'וְהוּא גִּלְּתָה אֶת מְקוֹר דָּמֶיהָ' (שם כ יח), וּמִעוּט רַבִּים שְׁנַיִם, הֲרֵי כָּאן אַרְבָּעָה מַרְאוֹת [וְהַשָּׁחוֹר אֵינוֹ מַרְאֶה נוֹסָף אֶלָּא הוּא דָּם אָדֹם שָׁלָקָה]. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף כְּצִבַע מֵימֵי תִלְתָן** - מַיִם שֶׁשָּׁרוּ בָּהֶם תִּלְתָן, **וּכְמֵימֵי בָּשָׂר צָלִי** - מֹהַל הַיּוֹצֵא מֵהַצָּלִי, שֶׁהֵם נוֹטִים לְאַדְמִימוּת, וְהוּא דָּם אָדֹם שָׁלָקָה וְהִתְבַּהֵר (תוי"ט). **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין** לְגַמְרֵי. וּדְמֵי תַּנָּא קַמָּא צְבָעִים אֵלּוּ אֵינָם טְמֵאִים בְּתוֹרַת וַדַּאי אֶלָּא מִסָּפֵק, וְאִם נָגְעָה בִּתְרוּמָה אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת וְאֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת. דָּם **הַיָּרֵק** כְּאָתְרוֹג שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַדְמִימוּת [וְלֹא כְּכַרְתִּי שֶׁאֵין בּוֹ אַדְמִימוּת], **עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא,** וְסוֹבֵר שֶׁהוּא דָּם כְּקֶרֶן הַכַּרְכֹּם שֶׁלָּקָה, **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים** לְגַמְרֵי, וּלְתַנָּא קַמָּא הוּא טָמֵא מִסָּפֵק. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אַף אִם** דָּם הַיָּרֵק **אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם כֻּלָּם, מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה.** רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, **לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ:** אֵיזֶהוּ אָדֹם, כְּדַם הַמַּכָּה. שָׁחֹר, כְּחֶרֶת. עָמֹק מִכֵּן, טָמֵא. דֹּהֶה מִכֵּן, טָהוֹר. וּכְקֶרֶן כַּרְכֹּם, כַּבָּרוּר שֶׁבּוֹ. וּכְמֵימֵי אֲדָמָה, מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם, וּמֵציף מָיִם. וְכַמָּזוּג, שְׁנֵי חֲלָקִים מַיִם, וְאֶחָד יַיִן, מִן הַיַּיִן הַשָּׁרוֹנִי:

המבוארות

פרק ג א הַמַּפֶּלֶת חֲתִיכָה, אִם יֵשׁ עִמָּהּ דָּם, טָמֵאָה. וְאִם לָאו, טְהוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, טְמֵאָה: **ב** הַמַּפֶּלֶת כְּמִין קְלִפָּה, כְּמִין שַׂעֲרָה, כְּמִין עָפָר, כְּמִין יַבְחוּשִׁים אֲדֻמִּים, תָּטִיל לַמַּיִם, אִם נִמּוֹחַ, טְמֵאָה. וְאִם לָאו, טְהוֹרָה. הַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִים, חֲגָבִים, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, אִם יֵשׁ עִמָּהֶם דָּם, טְמֵאָה. וְאִם לָאו, טְהוֹרָה. הַמַּפֶּלֶת מִין בְּהֵמָה, חַיָּה וָעוֹף, בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִים, אִם זָכָר, תֵּשֵׁב לְזָכָר. וְאִם נְקֵבָה, תֵּשֵׁב לִנְקֵבָה. וְאִם אֵין יָדוּעַ, תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ מִצּוּרַת אָדָם, אֵינוֹ וָלָד: זֶה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, **לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ** - אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְדָם לֹא לְעִנְיַן נִדָּה וְלֹא לְעִנְיַן הֶכְשֵׁר טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ז גּוֹן הַמַּרְאוֹת הַטְּמֵאִים: אֵיזֶהוּ דָּם אָדֹם,** דָּם שֶׁצִּבְעוֹ כְּדַם **הַמַּכָּה** - דַּם שְׁחִיטָה בְּתְחִלַּת הַכָּאַת הַסַּכִּין, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּם הַמַּכָּה שֶׁל הַקָּזָה. וְדָם **שָׁחֹר** צִבְעוֹ **כְּחֶרֶת** - דְּיוֹ שֶׁבְּשׁוּלֵי הַכְּלִי שֶׁהוּא שָׁחוֹר מְאֹד, וְאִם הָיָה צִבְעוֹ הַשָּׁחוֹר **עָמֹק מִכֵּן** - יוֹתֵר חָזָק מֵחֶרֶת, **טָמֵא. וְאִם הָיָה דֹּהֶה** [-חַלָּשׁ] **מִכֵּן, טָהוֹר** [וּכְלָל זֶה הוּא בְּכָל מִינֵי הַדָּמִים, מִלְּבַד יֵין מָזוּג שֶׁבֵּין עָמֹק וּבֵין דֹּהֶה, טָהוֹר]. **וּכְקֶרֶן כַּרְכֹּם** צִבְעוֹ כְּצֶבַע הָעֲלָה **הַבָּרוּר** - הָאַדְמוּמִי בְּיוֹתֵר **שֶׁיֵּשׁ,** שֶׁיֵּשׁ בַּכַּרְכֹּם שֶׁלֹּשׁ שׁוּרוֹת עָלִין וּבְכָל שׁוּרָה שְׁלֹשָׁה עָלִין, וְאֵין בּוֹדְקִים אֶלָּא בַּשּׁוּרָה הָאֶמְצָעִית, וְהָעֲלָה הָאֶמְצָעִי שֶׁבַּשּׁוּרָה הָאֶמְצָעִית הוּא הַמְשֻׁפָּח בְּיוֹתֵר לִבְדִיקָה. **וּכְמֵימֵי אֲדָמָה** - כְּמַיִם מְעֹרָבִים בַּאֲדָמָה **מִבִּקְעַת בֵּית כֶּרֶם** [מָקוֹם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל] שֶׁיֵּשׁ לָהּ צֶבַע אֲדַמְדְּמִי, **וּמֵציף מָיִם** - וְאֹפֶן עֵרוּב הָאֲדָמָה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שֶׁשּׁוֹפֵךְ מַיִם עַל הֶעָפָר עַד שֶׁצָּפִים הַמַּיִם מֵעַל הֶעָפָר, וּבוֹדֵק אוֹתָם כְּשֶׁהֵם עֲכוּרִים מֵאוֹתָהּ אֲדָמָה וְאֵינָם צְלוּלִים. **וְכַמָּזוּג, צִבְעוֹ כְּיֵין מָזוּג מִשְּׁנֵי חֲלָקִים מַיִם, וְאֶחָד יַיִן,** דְּהַיְינוּ שְׁלִישׁ יַיִן וּשְׁנֵי שְׁלִישׁ מַיִם, כְּשֶׁהַיַּיִן הַמָּזוּג הוּא **מִן הַיַּיִן הַשָּׁרוֹנִי** - הַבָּא מֵהַשָּׁרוֹן, וְיֵשׁ אוֹמְרִים מֵהַגְּפָנִים הַנִּטּוּעִים בַּבִּקְעָה וּבָעֵמֶק:

פֶּרֶק ג טֻמְאַת יוֹלֶדֶת בְּאִשָּׁה הַמַּפִּילָה חֲתִיכוֹת בָּשָׂר וּמֵינֵי וָלָד שׁוֹנִים, וְדִין טֻמְאַת נִדָּה בָּאֲפָנִים אֵלּוּ: **מִשְׁנָה א הַמַּפֶּלֶת חֲתִיכַת בָּשָׂר שֶׁאֵין לָהּ צוּרַת וָלָד:** אִשָּׁה **הַמַּפֶּלֶת חֲתִיכָה** שֶׁל בָּשָׂר חַסֶרֶת צוּרָה, אֵינָהּ טְמֵאָה כְּיוֹלֶדֶת כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִפִּילָה וָלָד. וּלְעִנְיַן טֻמְאַת נִדָּה, **אִם יֵשׁ עִמָּהּ** - אִם יָצָא עִם הַחֲתִיכָה **דָּם, טְמֵאָה. וְאִם לָאו** - אִם לֹא יָצָא דָּם בְּהַפָּלָתָהּ, **טְהוֹרָה,** שֶׁכֵּן לְדַעַת תִּנָּא קַמָּא תִּתְכַּן פְּתִיחַת הָרֶחֶם בְּלִי יְצִיאַת דָּם [וְאַף אִם נִמְצָא דָּם בְּתוֹךְ הַחֲתִיכָה, טְהוֹרָה, שֶׁזֶּהוּ דַּם הַחֲתִיכָה וְלֹא דַּם נִדָּה]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין אִם יָצָא עִמָּהּ דָּם וּבֵין אִם לֹא, **טְמֵאָה** טֻמְאַת נִדָּה, שֶׁלְּדַעְתּוֹ לֹא תִּתְכַּן פְּתִיחַת הָרֶחֶם בְּלִי יְצִיאַת דָּם, וְהַדָּם יָצָא וְאָבַד: **מִשְׁנָה ב הַמַּפֶּלֶת צוּרוֹת שׁוֹנוֹת:** **הַמַּפֶּלֶת** חֲתִיכָה **כְּמִין קְלִפָּה** דַּקָּה, אוֹ **כְּמִין שַׂעֲרָה,** אוֹ **כְּמִין עָפָר,** אוֹ **כְּמִין יַבְחוּשִׁים** [-יַתּוּשִׁים] **אֲדֻמִּים,** אֵינָהּ טְמֵאָה מִשּׁוּם יוֹלֶדֶת כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה וָלָד. וּכְדֵי לָדַעַת אִם טְמֵאָה מִשּׁוּם נִדָּה, **תָּטִיל** אֶת הַחֲתִיכוֹת **לַמַּיִם** פּוֹשְׁרִים וְיִשְׁהוּ בָּהֶם עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, **וְאִם נִמּוֹחוּ** הַחֲתִיכוֹת בַּמַּיִם, הִתְבָּרֵר שֶׁהָיָה זֶה דָּם וְהִיא **טְמֵאָה** מִשּׁוּם נִדָּה. **וְאִם לָאו** - וְאִם לֹא נִמּוֹחוּ בַּמַּיִם, הִתְבָּרֵר שֶׁהֵן חֲתִיכוֹת בָּשָׂר, וְהִיא **טְהוֹרָה. הַמַּפֶּלֶת** חֲתִיכָה **כְּמִין דָּגִים, חֲגָבִים,** אוֹ **שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים,** אֵינָהּ טְמֵאָה מִשּׁוּם לֵדָה כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה וָלָד, אֶלָּא שֶׁ**אִם יֵשׁ עִמָּהֶם דָּם, טְמֵאָה** מִשּׁוּם נִדָּה. **וְאִם לָאו** - אִם אֵין עִמָּהֶם דָּם, **טְהוֹרָה** אַף מִשּׁוּם נִדָּה. [כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא (לעיל מ"א) שֶׁתִּתְכַּן פְּתִיחַת הָרֶחֶם בְּלִי יְצִיאַת דָּם]. **הַמַּפֶּלֶת** חֲתִיכָה **כְּמִין בְּהֵמָה,** אוֹ **חַיָּה וָעוֹף, בֵּין טְמֵאִין וּבֵין טְהוֹרִים,** אִם פְּנֵיהֶם כִּפְנֵי אָדָם אַף שֶׁצּוּרָתָם כְּצוּרַת בְּהֵמָה חַיָּה אוֹ עוֹף, הֲרֵי זֶה וָלָד וְהִיא טְמֵאָה מִשּׁוּם לֵדָה, **וְאִם הוּא כְּמִין זָכָר, תֵּשֵׁב לְזָכָר** - תְּקַיֵּם אֶת יְמֵי טַמְאָתָהּ וִימֵי טָהֳרָתָהּ כְּדִין יוֹלֶדֶת זָכָר, שִׁבְעָה יְמֵי טֻמְאָה וּלְאַחֲרֵיהֶם שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יְמֵי טָהֳרָה [שֶׁאֲפִלּוּ אִם רוֹאָה בָּהֶם דָּם, דַּם טֹהַר הוּא]. **וְאִם הוּא כְּמִין נְקֵבָה, תֵּשֵׁב לִנְקֵבָה,** שִׁבּוּעַיִם יְמֵי טֻמְאָה וְשִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה יְמֵי טָהֳרָה. **וְאִם אֵין יָדוּעַ** שֶׁאֵינוֹ נָכָר אִם הוּא מִן זָכָר אוֹ נְקֵבָה, תַּחְמִיר מִסָּפֵק וְ**תֵּשֵׁב לְזָכָר וּלְנְקֵבָה,** שֶׁיְּמֵי טֻמְאָתָהּ מִסָּפֵק יִהְיוּ שִׁבּוּעַיִם כִּנְקֵבָה, וִימֵי טָהֳרָתָהּ יִהְיוּ מִסָּפֵק רַק שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יָמִים וּכְאִלּוּ הַחֵלָה לִמְנוֹתָם אַחַר שִׁבְעָה יָמִים. וְאִם פְּנֵיהֶם כִּפְנֵי בַּעַל חַי אַף שֶׁצּוּרָתָם כְּצוּרַת אָדָם, אֵין זֶה וָלָד וְאֵינָהּ טְמֵאָה מִשּׁוּם לֵדָה, וַאֲפִלּוּ רַק מִקְצָת פְּנֵיהֶם כִּפְנֵי חַיָּה, כְּגוֹן שֶׁעַיִן אַחַת שֶׁלּוֹ כְּשֶׁל חַיָּה, אֵין זֶה וָלָד, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ בְּפָנָיו מִצּוּרַת אָדָם** כְּלָל, **אֵינוֹ וָלָד,** אֲבָל אִם פָּנָיו פְּנֵי אָדָם וְרַק מִקְצָתוֹ כְּצוּרַת בְּהֵמָה, הֲרֵי זֶה וָלָד, וּטְמֵאָה טֻמְאַת לֵדָה:

משניות מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק ד המבוארות

מִשְׁנָה ג הַמַּפֶּלֶת שָׁפִיר: הַמַּפֶּלֶת **שָׁפִיר** - קְרוּם עוֹר הַוָּלָד שֶׁדּוֹמֶה לִשְׁפּוֹפֶרֶת בֵּיצָה, וְלֹא הָיָה בּוֹ צוּרַת אֵיבָרִים אֶלָּא הָיָה **מָלֵא מַיִם, אוֹ מָלֵא דָם, אוֹ מָלֵא גְנוּנִים** - חֲתִיכוֹת בָּשָׂר כְּמִין תּוֹלָעִים, **אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לְוָלָד** - אֵינָהּ צְרִיכָה לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא יְלָדָה וָלָד, וּטְהוֹרָה מִטֻּמְאַת לֵדָה. **וְאִם הָיָה** הַשָּׁפִיר **מְרֻקָּם** - שֶׁנִּרְקַם בּוֹ צוּרַת אֵיבְרֵי אָדָם, טְמֵאָה טֻמְאַת לֵדָה, וּמַאֲחַר וְאֵינוֹ נִכָּר אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה, **תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה** לְחֻמְרָא, שִׁבְוּעַיִם יְמֵי טֻמְאָה, וְעַד אַרְבָּעִים יוֹם מִלֵּדָתָהּ יְמֵי טָהֳרָה: **מִשְׁנָה ד הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל אוֹ שִׁלְיָא:** **הַמַּפֶּלֶת** חֲתִיכַת בָּשָׂר בְּצוּרַת **סַנְדָּל**, וַדַּאי בָּא עִמּוֹ וָלָד [וְהוּא מֵעֵכוֹ לְצוּרַת סַנְדָּל]. **אוֹ** שֶׁהַפִּילָה **שִׁלְיָא** - קְרוּם שֶׁבְּתוֹכוֹ נִמְצָא הַוָּלָד, וּבְתַנַּאי שֶׁהִיא גְּדוֹלָה טֶפַח, רְחָבָהּ בְּצִדָּהּ הָאֶחָד כְּחוּט שֶׁל עֶרֶב, וּמִתְרַחֶבֶת עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית רְחָבָה כְּתוּרְמוּס, וַחֲלוּלָה כַּחֲצוֹצְרָה, בָּאֲפָנִים אֵלּוּ וַדַּאי שָׁהֲיָה שָׁם וָלָד וְהִיא טְמֵאָה טֻמְאַת לֵדָה, אַךְ מַאֲחַר וְאֵין לָדַעַת אֵיזֶה מִין הוּא, לָכֵן **תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה. וְאִם הִפִּילָה** אֶת **הַשִּׁלְיָא בַּבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא** מִדִּין אֹהֶל הַמֵּת. **לֹא** מָחֲמַת **שֶׁהַשִּׁלְיָא** עַצְמָהּ הִיא **וָלָד, אֶלָּא לְפִי שֶׁאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד** בְּתוֹכָהּ, אֶלָּא שֶׁהַוָּלָד נִמּוֹחַ וְאֵינוֹ נִכָּר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** הַבַּיִת טָהוֹר, שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים **נִמּוֹק הַוָּלָד** בַּשִּׁלְיָא **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטָרָם] **יָצָא** מִפְּעֵי אִמּוֹ, וְנִתְעָרֵב וְנִתְבַּטֵּל בְּרֹב דַּם לֵדָה: **מִשְׁנָה ה מַפֶּלֶת וָלָד טֻמְטוּם אוֹ אַנְדְּרוֹגִינוֹס:** **הַמַּפֶּלֶת** וָלָד **טֻמְטוּם** [-שֶׁעוֹר מְכֻסֶּה עַל עֶרְוָתוֹ וְאֵין יָדוּעַ אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה], וְכֵן אִשָּׁה **הַמַּפֶּלֶת אַנְדְּרוֹגִינוֹס** [-שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָנֵי זָכְרוּת וְנִקְבוּת], **תֵּשֵׁב** מִסָּפֵק **לְזָכָר וְלִנְקֵבָה** לְחֻמְרָא. וְאִם יְלָדָה תְּאוֹמִים, **טֻמְטוּם וְזָכָר,** אוֹ **אַנְדְּרוֹגִינוֹס וְזָכָר, תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה** לְחֻמְרָא, שֶׁמָּא הַטֻּמְטוּם אוֹ הָאַנְדְּרוֹגִינוֹס הֵם נְקֵבָה, וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּלְדָה וָלָד אֶחָד זָכָר, וַדַּאי שֶׁאַף הַוָּלָד הַשֵּׁנִי זָכָר. וְאִם הַתְּאוֹמִים הֵם **טֻמְטוּם וּנְקֵבָה,** אוֹ **אַנְדְּרוֹגִינוֹס וּנְקֵבָה,** אָז **תֵּשֵׁב לִנְקֵבָה בִּלְבָד,** שֶׁמֵּאַחַר וּבְוַדַּאי יָלְדָה נְקֵבָה, אֲזַי אַף אִם הַסָּפֵק הוּא זָכָר, יְמֵי טֻמְאָתוֹ וְטָהֳרָתוֹ מְבֻלָּעִים בִּימֵי הַנְּקֵבָה. **זְמַן תְּחִלַּת יְמֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה:** אִם הַוָּלָד **יָצָא מְחֻתָּךְ** אֵיבָרִים, **אוֹ מְסֹרָס** - הָפוּךְ, שֶׁיָּצָא דֶּרֶךְ רַגְלָיו, **מִשֶּׁיָּצָא רֻבּוֹ הָרִי הוּא** נֶחְשָׁב **כְּיָלוּד,** וְרַק מִשָּׁעָה זוֹ סוֹפֶרֶת יְמֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה. וְאִם **יָצָא** הַוָּלָד **כְּדַרְכּוֹ,** דֶּרֶךְ הָרֹאשׁ, אֵינוֹ וָלָד **עַד שֶׁיֵּצֵא רֹב רֹאשׁוֹ,** וּמֵאוֹתָהּ שָׁעָה מַתְחִילָה לִסְפֹּר יְמֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה. **וְאֵיזֶהוּ רֹב רֹאשׁוֹ, מִשֶּׁתֵּצֵא פַּדַּחְתּוֹ** - מִצְחוֹ. [וְכֵן מֻחֲתָּךְ שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ, הֲרֵי הוּא כְּיָלוּד מֵאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁרֹאשׁוֹ כְּרֻבּוֹ]: **מִשְׁנָה ו הַמַּפֶּלֶת וְאֵין יָדוּעַ מַה הִפִּילָה:** **הַמַּפֶּלֶת** וָלָד, **וְאֵין יָדוּעַ מַה הוּא,** אִם זָכָר אוֹ נְקֵבָה, **תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה,** שִׁבְוּעַיִם יְמֵי טֻמְאָה, כְּנֶקְבָה, וְיֹמֵי טָהֳרָה רַק עַד יוֹם הָאַרְבָּעִים לְלֵדָתָהּ, כְּזָכָר. וְאִם **אֵין יָדוּעַ אִם** הָיָה **וָלָד** אִם לָאו, **תֵּשֵׁב** מִסָּפֵק **לְזָכָר וְלִנְקֵבָה** וְנִדָּה, וְיֹמֵי טָהֳרָה כְּזָכָר, עַד יוֹם הָאַרְבָּעִים לְלֵדָתָהּ. **פרק ד א** בְּנוֹת כּוּתִים, נִדּוֹת מֵעֲרִיסָתָן. וְהַכּוּתִים מְטַמְּאִים מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בּוֹעֲלֵי נִדּוֹת, וְהֵן יוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם וָדָם. וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ, וְאֵין שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶם אֶת הַתְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁטְּמֵאָתָן טְמֵאַת נִדָּה. **ב** בְּנוֹת צְדוֹקִין, בִּזְמַן שֶׁנָּהֲגוּ כְּלֶכֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן, הֲרֵי הֵן כַּכּוּתִיּוֹת. פָּרְשׁוּ כְּלֶכֶת בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי הֵן כְּיִשְׂרְאֵלִיּוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, עַד שֶׁיִּפְרְשׁוּ כְּלֶכֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן: **ג** דַּם נְכְרִית וְדַם טָהֳרָה שֶׁל מִצְרַעַת, בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִים. מִשּׁוּם שֶׁהַזָּכָר נִגְמָר צוּרָתוֹ לְיוֹם הָאַרְבָּעִים וְאֶחָד, **וְהַנְּקֵבָה** אֵינָהּ נִגְמֶרֶת אֶלָּא לְיוֹם הַשִּׁשִּׁים וְאֶחָד (ויקרא יב ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד' וּמִיִּתּוּר תֵּבַת 'תֵּלֵד' לְמֵדִים שֶׁזְּמַן יְצִירַת וָלָד נְקֵבָה כָּפוּל מִוָּלָד זָכָר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא, שֶׁאֶחָד **בְּרִית הַזָּכָר** וְאֶחָד **בְּרִית הַנְּקֵבָה, זֶה וָזֶה** גְּמַר צוּרָתָן לְיוֹם הָאַרְבָּעִים וְאֶחָד. [וְחָזַר וְהֵבִיא רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אֶת דַּעַת תַּנָּא קַמָּא בְּלִשּׁוֹן 'חֲכָמִים' לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהֲלָכָה כְּדִבְרֵיהֶם אַף שֶׁטָּעְמוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִסְתַּבֵּר]:

פֶּרֶק ד נָשִׁים שֶׁאֵין לָהֶם דִּין נִדָּה רְגִילָה, וְהֵן: כּוּתִית, צְדוֹקִית, גּוֹיָה וּמְצוֹרַעַת. וְדִינֵי יוֹלֶדֶת כְּשֶׁיָּלְדָה בִּימֵי נִדָּתָהּ וּבִימֵי זִיבָתָהּ, וּמָתַי מַטָּל עַל הָאִשָּׁה לִבְדֹּק אִם רָאֲתָה דָּם: **מִשְׁנָה א גְּזֵרַת חֲכָמִים עַל הַכּוּתִים וּבְנוֹתֵיהֶם: בְּנוֹת כּוּתִים,** הֲרֵי הֵן כִּנְדּוֹת **מֵעֲרִיסָתָן** - מִשָּׁעַת לֵדָתָן כְּשֶׁהֵן מֻנָּחוֹת עֲדַיִן בַּעֲרִיסָה. שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁמָּא פֵּרְסָה נִדָּה, וְאַף קְטַנָּה מִטַּמֵּאת שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו יט) 'וְאִשָּׁה' כִּי תִהְיֶה זָבָה', וּמַהֲאוֹת ו' בְּתֵבַת 'וְאִשָּׁה' מְרַבִּים קְטַנָּה, וְהַכּוּתִים אֵינָם דּוֹרְשִׁים זֹאת וְאֵינָם מַפְרִישִׁים אֶת בְּנוֹתֵיהֶם הַקְּטַנּוֹת שֶׁרָאוּ נִדָּה. וְגָזְרוּ עוֹד שֶׁיִּהְיוּ **הַכּוּתִים מְטַמְּאִים מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן** שֶׁהֵם יְשֵׁנִים עָלָיו, **כָּעֶלְיוֹן** - בְּדַרְגַּת טֻמְאָה כְּעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב, שֶׁאִם הָיוּ עַל גַּבֵּי הַזָּב עֲשָׂר מַצָּעוֹת זוֹ עַל זוֹ, אַף הַמַּצָּעוֹת שֶׁלֹּא נָגְעוּ בּוֹ טְמֵאִים וּמְטַמְּאִים אֳכָלִים וּמַשְׁקִים. אַךְ לֹא כְּתַחְתּוֹנוֹ שֶׁל זָב, דְּהַיְינוּ מִשְׁכַּב הַזָּב, שֶׁהוּא מְטַמֵּא גַּם אָדָם וְכֵלִים (ראה כלים פ"א מ"ג). וְגָזְרוּ כֵּן **מִפְּנֵי שֶׁהֵן** [-הַכּוּתִים] **בּוֹעֲלֵי נִדּוֹת,** וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁהֵן [-נְשׁוֹתֵיהֶם] **יוֹשְׁבוֹת** שִׁבְעָה יָמִים שֶׁל טֻמְאַת נִדָּה **עַל כָּל דָּם וָדָם,** אַף עַל מַרְאוֹת דָּמִים טְהוֹרִים, וּמִפְּנֵי לָא בָּאוֹת לִידֵי תַּקָּלָה שֶׁאִם רָאֲתָה שְׁנֵי יָמִים דָּם, בָּרְאשׁוֹן דַּם טָהֳרָה וּבַשֵּׁנִי דָּם טָמֵא, מַתְחִילָה לִסְפֹּר אֶת יְמֵי נִדָּתָהּ מֵהָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה, בְּעוֹד שֶׁיֵּשׁ לָהּ לְהַתְחִיל לִמְנוֹתָם מֵהַיּוֹם הַשֵּׁנִי. **וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן** [-עַל מִשְׁכַּב הַכּוּתִי] קָרְבָּן **עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ** - עַל הַכְנָסַת טֻמְאָה לַמִּקְדָּשׁ, אִם לָבַשׁ מִשְׁכַּב זֶה וְנִכְנַס עִמּוֹ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. **וְאֵין שׁוֹרְפִין עֲלֵיהֶם אֶת הַתְּרוּמָה,** שֶׁאִם נָגַע מִשְׁכַּב הַכּוּתִי בִּתְרוּמָה, אַף שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אַךְ גַּם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת, **מִפְּנֵי שֶׁטְּמֵאתָן** אֵינָהּ אֶלָּא **מִסָּפֵק** שֶׁמָּא בָּעַל נִדָּה. [וּבְמִשְׁנָה בְּטָהֳרוֹת (פ"ד מ"ה) מְבֹאָר שֶׁתְּרוּמָה נִשְׂרֶפֶת עַל סָפֵק בִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ, וְכוּתִי אֵינוֹ עָדִיף מֵעַם הָאָרֶץ. וְיִשְׁבָּה הַגְּמָרָא שֶׁמִּשְׁנָתֵנוּ עוֹסֶקֶת בְּאֹפֶן שֶׁהַכּוּתִי טָבַל בְּפָנֵינוּ לִפְנֵי שֶׁשָּׁכַב עַל הַבֶּגֶד, וְכַאֲשֶׁר נָגְעָה תְּרוּמָה בְּאוֹתָן הַבְּגָדִים יֵשׁ כָּאן סָפֵק סְפֵקָא, שֶׁמָּא לֹא בָּעַל אִשְׁתּוֹ לְאַחֲרוֹנָה, וְאַף אִם בָּעַל שֶׁמָּא הִיא טְבִילָה לְאַחַר רְאִיַּת דָּם טָמֵא וְנִטְהֲרָה כַּדִּת, וְלָכֵן אֵין הַתְּרוּמָה נִשְׂרֶפֶת]. וּמַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר שֶׁגָּזְרוּ גְּזֵרוֹת עַל הַכּוּתִים, כָּךְ הָיָה בִּדּוֹרוֹת רִאשׁוֹנִים, אֲבָל בְּדוֹרוֹת מְאֻחָרִים יוֹתֵר שֶׁמָּצְאוּ בְּרֹאשׁ הַר גְּרִזִּים דְּמוּת יוֹנָה שֶׁהַכּוּתִים עוֹבְדִים לָהּ, דִּין הַכּוּתִים כְּגוֹיִם גְּמוּרִים: **מִשְׁנָה ב בְּנוֹת צְדוֹקִים:** **בְּנוֹת צְדוֹקִין** הַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, **בִּזְמַן שֶׁנָּהֲגוּ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן** הַצְּדוֹקִים, **הֲרֵי הֵן כַּכּוּתִיּוֹת,** וְהֵן נִדּוֹת מֵעֲרִיסָתָן, וּבָעֲלֵיהֶן מְטַמְּאִים כְּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת. וְכָךְ דִּינָם בְּסְתָמָא, וְרַק אִם **פָּרְשׁוּ** מִדַּרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן **לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל,** וְנוֹהֲגוֹת בְּהֶלְכוֹת נִדָּה כְּקַבָּלַת הַחֲכָמִים, **הֲרֵי הֵן כְּיִשְׂרְאֵלִיּוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לְעוֹלָם הֵן כְּיִשְׂרְאֵל,** וְתוֹלִים מִסְּתָמָא שֶׁהֵן נוֹהֲגוֹת כְּקַבָּלַת הַחֲכָמִים, **עַד שֶׁיִּפְרְשׁוּ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן** הַצְּדוֹקִים, שֶׁאָז דִּינָן כְּכוּתִיּוֹת: **מִשְׁנָה ג דַּם נְכְרִית, מִצְרַעַת וְיוֹלֶדֶת:** מִן הַתּוֹרָה אֵינוֹ מְטַמֵּא כָּדָם נִדָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ב) 'דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וְלֹא גּוֹיִם, אוּלָם חֲכָמִים גָּזְרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ טְמֵאִים כְּזָבִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵיֶה תִּינוֹק יִשְׂרָאֵל מָצוּי אֶצְלָם (תוי"ט), **וְדַם טָהֳרָה שֶׁל מְצֹרַעַת,** שֶׁרָאֲתָה דָּם בִּימֵי טָהֳרָתָהּ שֶׁאַחַר לֵדָתָהּ, שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא מִצַּד עַצְמוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא דַּם טוֹהַר, אַךְ יֵשׁ סְבָרָא לְאָסְרוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁכָּל מַעְיְנוֹתֶיהָ שֶׁל הַמְּצֹרַעַת [כְּגוֹן רֻקָּהּ וּמֵימֵי רַגְלֶיהָ] טְמֵאִים. **בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִים,** בְּדַם נְכְרִית טַעְמָם, שֶׁכְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ שֶׁטֻּמְאָתָם מִן הַתּוֹרָה וְיָבוֹאוּ לִשְׁרֹף עֲלֵיהֶם תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים, טִמְּאוּ חֲכָמִים רַק אֶת רַקָּם וּמֵימֵי רַגְלֵיהֶם הַמְּצוּיִים וְלֹא אֶת דָּמָהּ שֶׁאֵינוֹ שָׁכִיחַ. וּבִמְצֹרַעַת טַעְמָם, שֶׁבִּכְלַל מַעְיְנוֹת נִכְלָלִים רַק דְּבָרִים הַמִּתְעַגְּלִים בַּגּוּף וְיוֹצְאִים יַחַד כְּמַעְיָן, וְלֹא דָּם

משניות

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק ה

שֶׁנֶּעֱקָר וְיוֹצֵא מִיָּד. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** דָּמָהּ שֶׁל נָכְרִית וּמְצוֹרַעַת מְטַמֵּא **כְּרֶקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ** הַמְטַמְּאִים רַק כְּשֶׁהֵם לַחִים, וְדֵי בְּכָךְ לְהַבְדִּילוֹ מִדַּם הַיִּשְׂרְאֵלִית הַמְטַמֵּא גַּם כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ, וְלֹא יָבוֹאוּ לְטָעוֹת שֶׁטֻּמְאָתָם מִן הַתּוֹרָה. וְכֵן דַּם מְצוֹרַעַת מְטַמֵּא, שֶׁלְּדַעְתָּם אַף דָּם בְּכָל הַמַּעְיָנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לג) 'וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה', 'לַזָּכָר' מְרַבֶּה אֶת מַעְיְנוֹת הַמְּצוֹרָע הַזָּכָר, וְ'לַנְּקֵבָה' מְרַבֶּה אֶת הַמַּעְיְנוֹת הַמְיֻחָדוֹת לְאִשָּׁה, דְּהַיְינוּ דָּם, שֶׁאַף הוּא דִּינוֹ כִּשְׁאָר הַמַּעְיָנוֹת, וְכֵיוָן שֶׁהִתְרַבָּה שֶׁדִּינוֹ כִּשְׁאָר הַמַּעְיָנוֹת לָכֵן הוּא מְטַמֵּא רַק לַח כְּמוֹתָם. **דַּם יוֹלֶדֶת שֶׁעָבְרוּ יְמֵי טֻמְאָתָהּ וְלֹא טָבְלָה:** דַּם יוֹלֶדֶת שֶׁעָבְרוּ יְמֵי טֻמְאָתָהּ וַעֲדַיִן **לֹא טָבְלָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** דָּמָהּ מְטַמֵּא מִדְּרַבָּנָן **כְּרֶקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ,** הַיְינוּ שֶׁמְּטַמֵּא רַק כְּשֶׁהוּא לַח. שֶׁכֵּן מִן הַדִּין דָּם זֶה הוּא דָּם טָהוֹר, לְפִי שֶׁהוּא מֵימֵי טֻמְאָתָהּ וְהֶחֱלוּ יְמֵי טָהֳרָתָהּ, וּלְדַעְתָּם טָהֳרָה דָּמָהּ תְּלוּיָה רַק בְּמִנְיַן הַיָּמִים וְלֹא בִּטְבִילָתָהּ, אֶלָּא שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁדָּמָהּ יְטַמֵּא כָּל עוֹד לֹא טָבְלָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ לְטַהֵר אֶת דָּמָהּ קֹדֶם טְבִילָה אַף בְּתוֹךְ יְמֵי טֻמְאָתָהּ, וּכְדֵי לַעֲשׂוֹת הֶכֵּר שֶׁטֻּמְאָה זוֹ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, תִּקְּנוּ שֶׁיְּטַמֵּא רַק כְּשֶׁהוּא לַח. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** דָּמָהּ **מְטַמֵּא** מִן הַתּוֹרָה, כְּשֶׁהוּא **לַח וְיָבֵשׁ.** שֶׁלִּשִׁיטָתָם כָּל זְמַן שֶׁלֹּא טָבְלָה, אֵין דָּמָהּ טָהוֹר, שֶׁדַּם טָהוֹר, לְפִי שֶׁהוּא מֵימֵי טֻמְאָתָהּ וְלֹא רַק בְּיָמִים. **וּמוֹדִים** בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל **בְּיוֹלֶדֶת בְּזוֹב** - שֶׁהָיְתָה זָבָה קֹדֶם לֵדָתָהּ, וְלֹא סָפְרָה שִׁבְעָה נְקִיִּים, שֶׁאַף אִם עָבְרוּ יְמֵי טֻמְאָתָהּ, **הִיא מְטַמְּאָה** [-דָּמָהּ מְטַמֵּא] **לַח וְיָבֵשׁ,** מִן הַתּוֹרָה, שֶׁכֵּן דַּם זָבָה מְטַמֵּא לְעוֹלָם כָּל זְמַן שֶׁלֹּא סָפְרָה שִׁבְעָה נְקִיִּים: **מִשְׁנָה ד דַּם קְשׁוּי:**

הַמִּקְשֶׁה - אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קְשִׁי וְצַעַר קֹדֶם הַלֵּדָה, וְרָאֲתָה דָּם בִּימֵי נִדָּתָהּ [-שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁאֲחֲרֵי תְּחִלַּת רְאִיַּת דָּם בְּכָל מֶחֱזוֹר חָדְשִׁי], הֲרֵי הִיא **נִדָּה,** שֶׁאַף שֶׁטְּהֳרָה הַתּוֹרָה דַּם קְשׁוּי, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו כה) 'וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ' דָּמָהּ מֻחֲמַת עַצְמָהּ וְלֹא מֻחֲמַת לֵדָה, לֹא טְהֳרָתוּ אֶלָּא בְּאַחַד עָשָׂר יְמֵי זִיבָה וְלֹא בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַנִּדָּה שֶׁלִּפְנֵיהֶם. וְאִם **קְשָׁתָהּ** [-הִצְטָעֲרָה מֵחֲבָלֵי הַלֵּדָה] וְרָאֲתָה דָּם **שְׁלֹשָׁה יָמִים** רְצוּפִים **בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר יוֹם** הָרְאוּיִים לְזִיבָה, וְאַחַר כָּךְ **שָׁפְתָה** - פָּסְקוּ מִכְאוֹבֶיהָ **מֵעֵת לְעֵת** - לְמֶשֶׁךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, **וְיָלְדָה,** הִתְבָּרֵר לְמַפְרֵעַ שֶׁלֹּא זָב הַדָּם מֵחֲמַת הַלֵּדָה, וַהֲרֵי **זוֹ יוֹלֶדֶת בְּזוֹב** - כְּשֶׁהִיא זָבָה, כָּכָל אִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם שְׁלֹשָׁה יָמִים בִּימֵי זִיבָתָהּ, **דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, רַבִּי** אֵינָהּ זָבָה אֶלָּא אִם כֵּן שָׁפְתָה **לַיְלָה וְיוֹם** שְׁלֵמִים, וְכַסֵּדֶר הַזֶּה, דְּהַיְינוּ לַיְלָה תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ יוֹמוֹ **כְּלֵילֵי שַׁבָּת וְיוֹמוֹ.** אֲבָל אִם פָּסְקָה בְּאֶמְצַע הַיּוֹם אַף שֶׁעָבַר מֵעֵת לְעֵת עַד לֵדָתָהּ, אוֹ שֶׁפָּסְקָה יוֹם תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ לַיְלָה, הֲרֵי הִיא טְהוֹרָה כְּדִין דַּם קְשׁוּי וְצַעַר לֵדָה [כְּגוֹן שֶׁאַחַר שְׁבוּעַיִם שֶׁל יְמֵי טֻמְאָה הִתְעַבְּרָה, וְהִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים], **כָּל דָּמִים שֶׁהִיא רוֹאָה** בְּיָמִים אֵלּוּ **טְהוֹרִים,** וַאֲפִלּוּ אִם רָאֲתָה דָּם זֶה בִּימֵי נִדָּתָהּ, לְפִי שֶׁבִּימֵי טֹהַר כָּל דָּם שֶׁרוֹאָה טָהוֹר, **עַד שֶׁיֵּצֵא הַוָּלָד,** שֶׁאָז נִטְמֵאת בְּטֻמְאַת לֵדָה. **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא** אִם רָאֲתָה כֵּן בִּימֵי נִדָּתָהּ, כִּי דָּם זֶה הוּא דַּם קְשׁוּי וְלֹא דַּם נִדּוּת, וְדַם קְשׁוּי לֹא טְהֲרָה הַתּוֹרָה אֶלָּא בִּימֵי זִיבָה וְלֹא בִּימֵי נִדָּה.

אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַהֲלֹא יֵשׁ לְטַהֲרָהּ מִקַּל וָחֹמֶר, **וּמַה בְּמָקוֹם שֶׁהֶחְמִיר** הַכָּתוּב **בְּדַם הַשִּׁפּוּי** - דָּם שֶׁרוֹאָה אִשָּׁה שֶׁלֹּא מֵחֲמַת כְּאֵב חֲבָלֵי לֵדָה, שֶׁהִיא טְמֵאָה מִשּׁוּם זָבָה, **הַקֵּל בְּדַם הַקְּשׁוּי** - שֶׁאִם הָיְתָה אָז בְּשָׁעָה שֶׁהִיא מַקְשָׁה לִילֵד, הָיָה הַדָּם טָהוֹר מִשּׁוּם דַּם קְשׁוּי, **מָקוֹם שֶׁהֵקֵל** הַכָּתוּב **בְּדַם הַשִּׁפּוּי,** דְּהַיְינוּ בִּימֵי טֹהַר שֶׁכָּל דָּמֶיהָ טְהוֹרִים, **אֵינוֹ דִין שֶׁנָּקֵל בְּדַם הַקְּשׁוּי,** לְטַהֵר דָּם שֶׁרָאֲתָה מֵחֲמַת שֶׁהִיא מַקְשָׁה לֶלֶדֶת. **אָמַר לָהֶן, דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין** [-לַדִּין הַנִּלְמָד מֵהַקֵּל וָחֹמֶר] **לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן** [-כַּדִּין הַמְּלַמֵּד], **מַה הֵקֵל עָלֶיהָ** הַכָּתוּב בְּדַם הַקְּשׁוּי, לְטַהֲרָהּ רַק **מִטֻּמְאַת זִיבָה, אֲבָל טְמֵאָה טֻמְאַת נִדָּה,** שֶׁהֲרֵי אֵין דַּם קְשׁוּי טָהוֹר אֶלָּא בִּימֵי זִיבָה וְלֹא בִּימֵי נִדָּה, אַף דַּם קְשׁוּי הַבָּא בִּימֵי טֹהַר אֵין לְטַהֲרוֹ אֶלָּא בִּימֵי זִיבָה וְלֹא בִּימֵי נִדָּה:

מִשְׁנָה ז הַבְּדִיקָה בִּימֵים שֶׁהִיא בְּחֶזְקַת טָהֳרָה וְטֻמְאָה: כָּל **אֶחָד עָשָׂר יוֹם** שֶׁל יְמֵי הַזִּיבָה, שֶׁאֲחֲרֵי שִׁבְעַת יְמֵי הַנִּדָּה, הֲרֵי הִיא **בְּחֶזְקַת טָהֳרָה** וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִבְדֹּק אִם רָאֲתָה דָּם, וּמַה שֶּׁשָּׁנִינוּ (לעיל פ"א מ"ז) שֶׁצְּרִיכָה לִבְדֹּק הַיְינוּ אַחַר שֶׁעָבְרוּ יְמֵי זִיבָתָהּ כְּשֶׁהִיא רְאוּיָה לִרְאוֹת דַּם נִדָּה. וְאַף בְּיָמִים שֶׁרְאוּיָה לִרְאוֹת דַּם נִדָּה חִיּוּב הַבְּדִיקָה הוּא לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל אִם **יָשְׁבָה לָהּ וְלֹא בָדְקָה,** בֵּין אִם **שִׁגְּגָה** וּבֵין אִם **נֶאֱנְסָה** וּבֵין אִם **הָזִידָה וְלֹא בָדְקָה, טְהוֹרָה,** וּכְשֶׁתִּרְאֶה דָּם תִּהְיֶה טְמֵאָה לְמַפְרֵעַ רַק מֵעֵת לְעֵת כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א). אֲבָל אִם **הִגִּיעַ שָׁעַת וְסָתָהּ** [-זְמַן קָבוּעַ שֶׁרוֹאָה בּוֹ דָּם], **וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה,** שֶׁמֶּחֱזָקָה הִיא שֶׁאֹרַח הַנָּשִׁים בִּזְמַנּוֹ בָּא, וּוַדַּאי יָצָא מִמֶּנָּה דָּם וְאָבַד. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם הָיְתָה בְּמַחֲבֹא** - בְּמַחֲבוֹא מְפֻחָד לְסָטִים אוֹ חַיָּלֵי הָאוֹיֵב, **וְהִגִּיעַ שָׁעַת וְסָתָהּ וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁחֲרָדָה מְסַלֶּקֶת אֶת הַדָּמִים,** וְהַדְּאָגָה מֵהֶם גְּרָמָה שֶׁלֹּא תִּרְאֶה אַף שֶׁהִגִּיעַ זְמַן וְסָתָהּ. וְאַף שֶׁבִּימֵי זִיבָה הִיא בְּחֶזְקַת טָהֳרָה, **אֲבָל יְמֵי הַזָּב** - שֶׁבְּעָה נְקִיִּים שֶׁסּוֹפֵר הַזָּב, וְכֵן **הַזָּבָה,** וְכֵן **שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם** - אִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה בִּימֵי זִיבָתָהּ רַק יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנֵי יָמִים, שֶׁדַּיְנָהּ לִשְׁמֹר בְּטָהֳרָה רַק יוֹם אֶחָד וְלָעֶרֶב טוֹבֶלֶת וַהֲרֵי הִיא טְהוֹרָה, אַף דָּם קְשׁוּי הַבָּא בִּימֵי טֹהַר אֵין לְטַהֲרוֹ אֶלָּא בִּימֵי זִיבָה וְלֹא בִּימֵי נִדָּה:

פֶּרֶק ה

דִּין יוֹצֵא דֹּפֶן, דִּין טֻמְאָה הַיּוֹצֵאת מִגּוּף הָאָדָם שֶׁנֶּעֱקָרָה לָצֵאת וַעֲדַיִן לֹא יָצְאָה, וּמִתּוֹךְ כָּךְ דִּינִים שׁוֹנִים הַנִּגְזָרִים מִגִּילּוֹי שֵׁל הָאָדָם, וְדִינֵי סָרִיס וְאַיְלוֹנִית: **מִשְׁנָה א דִּין יוֹצֵא דֹּפֶן לְעִנְיַן טֻמְאַת לֵדָה:** **יוֹצֵא דֹּפֶן** - וָלָד שֶׁיָּצָא עַל יְדֵי שֶׁפָּתְחוּ אֶת דֹּפֶן בִּטְנָהּ עַל יְדֵי סַם, **אֵין יוֹשְׁבִין עָלָיו** - אֵין לְאָמּוֹ דִּין **יְמֵי טֻמְאָה וִימֵי טָהֳרָה, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו קָרְבָּן** יוֹלֶדֶת. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ב) 'אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר' וְגוֹ', וְלָמַדְנוּ שֶׁאֵין דִּינֵי יוֹלֶדֶת נוֹהֲגִים אֶלָּא כְּשֶׁיָּלְדָה מִמָּקוֹם שֶׁמִּזְרַעַת. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה כְּיָלוּד** - כְּכָל הַתִּינוֹקוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד' וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם' וְגוֹ', וּמִיתּוּר תֵּבַת 'תֵּלֵד' מְרֻבִּים אַף יוֹצֵא דֹּפֶן. **יְצִיאַת הַדָּם הַמְטַמְּאָה: כָּל הַנָּשִׁים מְטַמְּאוֹת** בְּטֻמְאַת נִדָּה אוֹ זָבָה, כָּל שֶׁיָּצָא הַדָּם מִמְּקוֹרוֹ אַף שֶׁעוֹדֶנּוּ **בַּבַּיִת הַחִיצוֹן** - הַפְּרוֹזְדוֹר (ראה לעיל פ"ב מ"ה), שֶׁנֶּאֱמַר (שם טו יט) **'דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ',** שֶׁכָּל שֶׁזָּב דָּמָהּ אַף שֶׁעוֹדֶנּוּ בְּבַיִת הַחִיצוֹן, הֲרֵי הִיא טְמֵאָה. **אֲבָל הַזָּב וּבַעַל קֶרִי, אֵינָן מְטַמְּאִים עַד שֶׁתֵּצֵא טֻמְאָתָן לַחוּץ,** שֶׁבָּזָב נֶאֱמַר (שם פסוק ב) 'כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ', וּמַשְׁמָע שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא עַד שֶׁתֵּצֵא הַזִּיבָה מִבְּשָׂרוֹ. וּבְבַעַל קֶרִי נֶאֱמַר (שם פסוק טז) 'וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע', לְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא עַד שֶׁתֵּצֵא:

המבוארות

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כְּרֶקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. דַּם יוֹלֶדֶת שֶׁלֹּא טָבְלָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כְּרֶקָּהּ וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ. וּמוֹדִים בְּיוֹלֶדֶת בְּזוֹב, שֶׁהִיא מְטַמְּאָה לַח וְיָבֵשׁ: ד הַמְקַשָּׁה, נִדָּה. קִשְׁתָּה שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר יוֹם וְשָׁפְתָה מֵעֵת לְעֵת וְיָלְדָה, הֲרֵי זוֹ יוֹלֶדֶת בְּזוֹב, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כָּל יְמֵי הַזֹּב, כְּלֵילֵי שַׁבָּת וְיוֹמוֹ. שֶׁשָּׁפְתָה מִן הַצַּעַר, וְלֹא מִן הַדָּם: ה כַּמָּה הוּא קְשׁוּיָהּ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, דַּיָּהּ חָדְשָׁהּ. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, אֵין קְשׁוּי יוֹתֵר מִשְּׁתֵּי שַׁבָּתוֹת: ו הַמְקַשָּׁה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים שֶׁל נְקֵבָה, כָּל דָּמִים שֶׁהִיא רוֹאָה טְהוֹרִים, עַד שֶׁיֵּצֵא הַוָּלָד. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וּמַה בְּמָקוֹם שֶׁהֶחְמִיר בְּדַם הַשִּׁפּוּי, הֵקֵל בְּדַם הַקְּשׁוּי. מָקוֹם שֶׁהֵקֵל בְּדַם הַשִּׁפּוּי, אֵינוֹ דִין שֶׁנָּקֵל בְּדַם הַקְּשׁוּי. אָמַר לָהֶן, דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן, מַה הֵקֵל עָלֶיהָ, טָהֲרָהּ מִטֻּמְאַת זִיבָה, אֲבָל טְמֵאָה טֻמְאַת נִדָּה: ז כָּל אֶחָד עָשָׂר יוֹם בְּחֶזְקַת טָהֳרָה. יָשְׁבָה לָהּ וְלֹא בָדְקָה, שָׁגְגָה, נֶאֱנְסָה, הֶזִידָה וְלֹא בָדְקָה, טְהוֹרָה. הִגִּיעַ שְׁעַת וְסָתָהּ וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם הָיְתָה בְּמַחֲבֵא וְהִגִּיעַ שְׁעַת וְסָתָהּ וְלֹא בָדְקָה, הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁחֲרָדָה מְסַלֶּקֶת אֶת הַדָּמִים. אֲבָל יְמֵי הַזָּב וְהַזָּבָה וְשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, הֲרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקַת טְמֵאָה:

פֶּרֶק ה א יוֹצֵא דֹּפֶן, אֵין יוֹשְׁבִין עָלָיו יְמֵי טֻמְאָה וִימֵי טָהֳרָה, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו קָרְבָּן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הֲרֵי זֶה כְּיָלוּד. כָּל הַנָּשִׁים מְטַמְּאוֹת בַּבַּיִת הַחִיצוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו יט) 'דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ'. אֲבָל הַזָּב וּבַעַל קֶרִי, אֵינָן מְטַמְּאִים עַד שֶׁתֵּצֵא טֻמְאָתָן לַחוּץ:

משניות

מִשְׁנָה ה מֵשֵׁךְ הַזָּמֵן שֶׁאֲפָשָׁר לְתוֹלוֹת בְּדַם קְשׁוּי: וְכַמָּה הוּא קְשׁוּיָהּ - מֵאֵיזֶה זְמַן נִתָּן לִתְלוֹת שֶׁרְאָיָתָהּ מֻחֲמֶמֶת לֵדָה וְלֹא מֻחֲמֶמֶת זִיבָה, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** נִמְשָׁךְ קְשׁוּיָהּ **אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים יוֹם** [אַרְבָּעִים בְּאִשָּׁה בְּרִיאָה, וַחֲמִשִּׁים בְּאִשָּׁה חוֹלָה (תוי"ט)]. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, דַּיָּהּ** אִם נִטְהֲרָה אֶת קְשׁוּיָהּ **בְּחָדְשָׁהּ** - בַּחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי לְהֵרְיוֹנָהּ, אֲבָל אִם הִתְחִיל קְשׁוּיָהּ קֹדֶם לָכֵן וְרָאֲתָה דָּם בְּאַחַד עָשָׂר יְמֵי זִיבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי, אַף אִם הִמְשִׁיכָה לִרְאוֹת כָּל חֹדֶשׁ תְּשִׁיעִי, הֲרֵי הִיא זָבָה מֻחֲמֶמֶת רְאִיָּתָהּ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי. **רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים, אֵין קְשׁוּי יוֹתֵר מִשְּׁתֵּי שַׁבָּתוֹת** [-שְׁבוּעוֹת], שֶׁאִם רָאֲתָה דָּם כָּל שִׁלְשָׁה יָמִים בִּימֵי זִיבָה קֹדֶם שְׁנֵי הַשָּׁבוּעוֹת שֶׁלִּפְנֵי הַלֵּדָה, אַף אִם נִמְשַׁךְ קְשׁוּיָהּ עַד סָמוּךְ לַלֵּדָה, הֲרֵי הִיא יוֹלֶדֶת בְּזוֹב מֻחֲמֶמֶת שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הַלָּלוּ: **מִשְׁנָה ו דַּם קְשׁוּי בִּימֵי טָהֳרָה: הַמְקַשָּׁה** - מֵאֵיזֶה דָּם מֻחֲמֶמֶת צַעַר לֵדָה **בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים שֶׁל נְקֵבָה,** דְּהַיְינוּ בִּימֵי טֹהַר שֶׁאַחַר לֵדַת נְקֵבָה [כְּגוֹן שֶׁאַחַר שְׁבוּעַיִם שֶׁל יְמֵי טֻמְאָה הִתְעַבְּרָה, וְהִפִּילָה בְּתוֹךְ

מִשְׁנָה ב אוֹכֶל בִּתְרוּמָה שֶׁמִּרְגִּישׁ שֶׁיּוֹצֵאת מִמֶּנּוּ טֻמְאָה: כֹּהֵן שֶׁהָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה **וְהִרְגִּישׁ** בְּעוֹד הַתְּרוּמָה בְּפִיו **שֶׁנִּזְדַּעְזְעוּ** אֵבָרָיו וְנֶעְקְרָה שִׁכְבַת זֶרַע מִמְּקוֹמָהּ אַף עֲדַיִן לֹא יָצְאָה מִגּוּפוֹ, הֲרֵי זֶה **אוֹחֵז בָּאֲמָה** שֶׁלֹּא תֵּצֵא הַשִּׁכְבַת זֶרַע מִגּוּפוֹ **וּבוֹלַעַ אֶת הַתְּרוּמָה,** כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא עַד שֶׁתֵּצֵא מִגּוּפוֹ, כַּמְבאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. וְאַף שֶׁהַמַּחֲזִיק בְּאַמָּתוֹ כְּאִלּוּ מֵבִיא מַבּוּל לָעוֹלָם, שֶׁמָּא יָבוֹא לִידֵי הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָּלָה, אַךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נֶעְקְרָה מִמָּנּוּ עַתָּה שִׁכְבַת זֶרַע אֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁתֵּעָקֵר מִמָּנּוּ שׁוּב בִּזְמַן סָמוּךְ. וְהַזּוֹב וְהַשִּׁכְבַת זֶרַע **מְטַמְּאִים** אֶת הָאָדָם שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ **בְּכָל שֶׁהוּא, וְאֵפִלּוּ** הָיָה שְׁעוּרָם **כְּעֵין** גְּרִגִּיר הַחַרְדָּל, **וְאֵפִלּוּ בְּפָחוֹת מִכֵּן** - מִשְּׁעוּר זֶה. אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם נִטְמָא רַק אִם הָיוּ בְּשִׁעוּר כָּעֲדָשָׁה:

מִשְׁנָה ג טֻמְאַת נִדָּה וְזָבָה בִּקְטַנָּה: **תִּינֶקֶת** אֲפִלּוּ אֵינָהּ אֶלָּא **בַּת יוֹם אֶחָד, מְטַמְּאָה** בְּטֻמְאַת **נִדָּה** אִם רָאֲתָה דָּם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יט) 'וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּמָהּ' וגו', וּמַרְבִּים מֵהָאוֹת 'ו' קְטַנָּה בַּת עֶשְׂרֶה **יָמִים, מְטַמְּאָה בְּטֻמְאַת זִיבָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'וְאִשָּׁה כִּי תָזוּב זוֹב דָּמָהּ', וּמַרְבִּים מֵהָאוֹת 'ו' קְטַנָּה בַּת יוֹמָהּ, אֶלָּא שֶׁאֵין זִיבָה אֶלָּא בְּאֶחָד עָשָׂר יָמִים שֶׁאַחֲרֵי נִדּוּתָהּ, וְלָכֵן אֵינָהּ זָבָה אֶלָּא בְּאֶפֶן שֶׁרָאֲתָה דָּם בְּיוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן וְעָבְרוּ עָלֶיהָ שִׁבְעַת יְמֵי נִדָּה, וְרָאֲתָה עוֹד שְׁלֹשָׁה יָמִים זִיבָה, הַיְינוּ בִּהְיוֹתָהּ בַּת עֶשְׂרֶה יָמִים. **הֵיכִי תִּינוֹק בֶּן יוֹם אֶחָד:** **תִּינוֹק** אֵפִלּוּ אֵינוֹ אֶלָּא **בֶּן יוֹם אֶחָד,** אִם יָצְאָה מִמֶּנּוּ זִיבָה **מְטַמֵּא בְּטֻמְאַת זִיבָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'אִישׁ אִישׁ' מְרַבִּים אַף קָטָן בֶּן יוֹמוֹ. וּמִכְּפִילוּת תֵּבַת 'אִישׁ' מְרַבִּים אַף קָטָן בֶּן יוֹמוֹ. [אֲבָל בְּשִׁכְבַת זֶרַע אֵינוֹ נִטְמָא אֶלָּא בְּגִיל הָרְאוּי לְבִיאָה, דְּהַיְינוּ בֶּן תֵּשַׁע וְיוֹם אֶחָד]. **וּמְטַמֵּא בִּנְגָעִים** אִם נִרְאָה בּוֹ נֶגַע, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יג ב) 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת', וְאַף קָטָן בֶּן יוֹמוֹ בִּכְלַל 'אָדָם'. **וּמְטַמֵּא בְּטֻמְאַת מֵת,** שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי הַזָּאָה עַל טְמֵא מֵת (במדבר יט יח) 'וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם', וְאַף תִּינוֹק בִּכְלַל נָפֶשׁ. **וְזוֹקֵק** [-מַצְרִיךְ] אֶת אֵשֶׁת אָחִיו **לְיִבּוּם,** אִם נוֹלַד יוֹם אֶחָד קֹדֶם מִיתַת אָחִיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה) 'כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו', שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם יְשִׁיבָה יַחְדָּיו בָּעוֹלָם אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד. [אֲבָל אִם נוֹלַד אַחַר מִיתַת אִין אֵשֶׁת אָחִיו זְקוּקָה לוֹ, שֶׁהֲרֵי צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם יְשִׁיבָה אַחַת בָּעוֹלָם]. **וּפוֹטֵר** אֶת אִמּוֹ **מִן הַיִּבּוּם** אִם לֹא הָיָה לְאָבִיו בֵּן אַחֵר, וְנוֹלַד יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתוֹ. [אֲבָל אִם מֵת אָבִיו כְּשֶׁהוּא עֻבָּר, אֵינוֹ פּוֹטֵר אֶת אִמּוֹ מִן הַיִּבּוּם עַד שֶׁיִּוָּלֵד, וְעַד אָז אֲסוּרָה לְהִתְיַבֵּם אוֹ לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר]. **וּמַאֲכִיל** אֶת אִמּוֹ **בִּתְרוּמָה,** שֶׁאִם הָיְתָה אִמּוֹ יִשְׂרְאֵלִית וְאָבִיו כֹּהֵן, וּמֵת אָבִיו, מַמְשִׁיכָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה אִם יֵשׁ לָהּ בֵּן מִכֹּהֵן זֶה, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא בֶּן יוֹם אֶחָד. אֲבָל אִם הָיְתָה מְעֻבֶּרֶת, אֵין הָעֻבָּר מַאֲכִיל אֶת אִמּוֹ עַד שֶׁיִּוָּלֵד, וְעַד אָז אֲסוּרָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. וְלָמַדְנוּ מִזֶּה שֶׁאֵין הָעֻבָּר נֶחְשָׁב לְנֶפֶשׁ עַד שֶׁיִּוָּלֵד, וְכֵן הוּא בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וּמַהֲאוֹת 'ו' בְּתֵבַת 'וְאִשָּׁה' מְרַבִּים קְטַנָּה מֵעֵת לֵדָתָהּ. וּקְטַנָּה **בַּת עֶשְׂרָה יָמִים, מְטַמְּאָה בְּטֻמְאַת זִיבָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ', וּמַרְבִּים מֵהָאוֹת 'ו' קְטַנָּה בַּת יוֹמָהּ, אֶלָּא שֶׁאֵין זִיבָה אֶלָּא בְּאַחַד עָשָׂר יָמִים שֶׁאַחֲרֵי נִדּוּתָהּ, וְלָכֵן אֵינָהּ זָבָה אֶלָּא בְּאֶפֶן שֶׁרָאֲתָה דָּם בְּיוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן וְעָבְרוּ עָלֶיהָ שִׁבְעַת יְמֵי נִדָּה, וְרָאֲתָה עוֹד שְׁלֹשָׁה יָמִים זִיבָה, הַיְינוּ בִּהְיוֹתָהּ בַּת עֶשְׂרָה יָמִים. **הֵיכִי תִּינוֹק בֶּן יוֹם אֶחָד:** **תִּינוֹק** אֵפִלּוּ אֵינוֹ אֶלָּא **בֶּן יוֹם אֶחָד,** אִם יָצְאָה מִמֶּנּוּ זִיבָה **מְטַמֵּא בְּטֻמְאַת זִיבָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב',

משניות

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק ו

המבוארות

שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה וּבֶן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, **אַף עַל פִּי** שֶׁבָּדְקוּ אוֹתָם וְאָמְרוּ **אֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְשֵׁם מִי נָדָרְנוּ**, אוֹ **לְשֵׁם מִי הִקְדַּשְׁנוּ, נִדְרָן נֶדֶר וְהֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ** מִפְּנֵי שֶׁהֵם גְּדוֹלִים: **מִשְׁנָה ז מָשָׁל לְשָׁלֹשׁ תְּקוּפוֹת בְּחַיֵּי הָאִשָּׁה: מָשָׁל מָשְׁלוּ חֲכָמִים בְּאִשָּׁה**, וְדִמּוּהָ לִתְאֵנָה בִּגְדִילָתָהּ, **פַּגָּה** - בֹּסֶר, תְּאֵנָה שֶׁלֹּא הִתְבַּשְּׁלָה כָּל צָרְכָּהּ, **בֹּחַל** - תְּאֵנָה קְרוֹבָה לְבִשּׁוּלָהּ, **וָצֶמֶל** - תְּאֵנָה שֶׁהִבְשִׁילָה כָּל צָרְכָּהּ ['צֶמֶל' נוֹטָרִיקוֹן 'יָצְתָה מִלֵּאָה']. **'פַּגָּה'** הוּא כָּל זְמַן שֶׁאֵין בָּהּ סִימָן לֹא בְּדַדֶּיהָ וְלֹא בַּשְּׂעָרוֹת שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם **וְעוֹדָהּ תִּינֹקֶת. 'בֹּחַל', אֵלּוּ יְמֵי נְעוּרֶיהָ,** שֶׁיֵּשׁ לָהּ קְצָת סִימָן בַּדַּדִּין, וְיָדוּעַ שֶׁהֲבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְנַעֲרָה הִיא. **וּבָזוֹ** - בְּעוֹדָהּ תִּינֹקֶת, **וּבָזוֹ** - בִּימֵי נַעֲרוּתָהּ, **אָבִיהָ זַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ** - שִׂכַר עֲבוֹדָתָהּ **וּבַהֲפָרַת נִדָּרֶיהָ** - שֶׁאִם נָדְרָה הוּא יָכוֹל לְהָפֵר אֶת נִדְרָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל יז) 'בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ' כָּל שֶׁבַח נְעוּרֶיהָ לְאָבִיהָ. הַ'צֶּמֶל' הוּא כְּשֶׁיֵּשׁ לָהּ סִימָן מֻבְהָק בְּדַדֶּיהָ, וְהִיא בּוֹגֶרֶת, וְכֵיוָן שֶׁבָּגְרָה, **שׁוּב אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת** [-זְכוּת] **בָּהּ: מִשְׁנָה ח סִימָנֵי הַבַּגְרוּת: אֵיזֶהוּ סִימָנָהּ** שֶׁל הַבּוֹגֶרֶת, שֶׁמִּשֶּׁעָה שֶׁנִּרְאָה בָּהּ סִימָן זֶה הֲרֵי הִיא בּוֹגֶרֶת, **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּעֲלֶה הַקֶּמֶט תַּחַת הַדַּד** - מִשֶּׁיִּגְדְּלוּ דַּדֶּיהָ עַד שֶׁכְּפוּלִים מִעַט עַל הֶחָזֶה וְנִרְאֶה כְּקֶמֶט. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּשְׁוִיטוּ הַדַּדִּים** לְמַטָּה, וְהוּא שֶׁיְּעוּר גָּדוֹל יוֹתֵר מִקֶּמֶט. **בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר, מִשֶּׁיַּשְׂחִיר הַפִּטְמָת** - רֹאשׁ הַדַּד שֶׁמְּסָבִיב לָעֹקֶץ שֶׁמִּמֶּנּוּ הַתִּינוֹק יוֹנֵק. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נוֹתֵן יָדוֹ עַל הָעֹקֶץ, וְהוּא שׁוֹקֵעַ, וְשׁוֹהֶא** מְעַט מִלַּחֲזֹר: **מִשְׁנָה ט זְמַן אֲילוֹנִית וְסָרִיס: בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת** שֶׁהֵם סִימָנֵי נַעֲרוּת, **תָּבִיא רְאָיָה שֶׁהִיא בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה**, וְאִם מִלְּבַד זֹאת יֵשׁ בָּהּ סִימָנִים שֶׁהִיא **אֲילוֹנִית**, הֲרֵי הִיא **לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת** אִם מֵת בַּעְלָהּ בְּלֹא בָּנִים, וְהִיא מֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְשׁוּק, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה) 'וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד', לְמֵעֵט אֲילוֹנִית שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת. וְאִם אֵין לָהּ סִימָנֵי אֲילוֹנִית הֲרֵי הִיא קְטַנָּה עַד שֶׁתְּהֶיהָ בַּת שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְלֹא תָּבִיא שְׂעָרוֹת, שֶׁאָז הִיא אֲילוֹנִית אַף בְּלֹא סִימָנִים. וְכֵן **בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת** שֶׁהֵם סִימָנֵי גְּדֻלּוּת שֶׁבָּאִישׁ, **יָבִיא רְאָיָה שֶׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְהוּא סָרִיס,** דְּהַיְינוּ וְשֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּם סִימָנֵי סָרִיס, וְאָז דִּינוֹ, שֶׁהוּא **לֹא חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם** אֶת אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁמֵּת בְּלֹא בָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל', וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹלִיד וּלְהָקִים שֵׁם לְאָחִיו. וְאִם אֵין לוֹ סִימָנֵי סָרִיס, יִהְיֶה סָרִיס רַק כְּשֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְלֹא יָבִיא שְׂעָרוֹת, **אֲבָל דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, זֶה וָזֶה** - אֲילוֹנִית וְסָרִיס, הֵם אַף בִּבְנֵי **שְׁמוֹנֶה עָשָׂר** שָׁנָה שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ שְׂעָרוֹת וְיֵשׁ בָּהֶם סִימָנֵי אֲילוֹנִית וְסָרִיס. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַזָּכָר** בְּבֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה **כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, וְהַנְּקֵבָה** בְּבַת שְׁמוֹנֶה עָשָׂר שָׁנָה **כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי,** מִפְּנֵי **שֶׁהָאִשָּׁה מְמַהֶרֶת לָבוֹא** [-לְהָבִיא סִימָנִים] **לִפְנֵי הָאִישׁ:**

פֶּרֶק ו דְּיֵנֵי סִימָנֵי גְּדֻלּוּת כְּשֶׁנִּרְאֶה רַק סִימָן אֶחָד, וְאַגַּב זֶה סִימָנִים אֲחֵרִים שֶׁנָּתְנָה הַתּוֹרָה אוֹ שֶׁקִּבְּעוּ חֲז"ל מַה דִּינָם כְּשֶׁנִּרְאֶה בָּהֶם רַק סִימָן אֶחָד. דִּינֵי כְּתָמִים, וְדִין אִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁבֵּין יְמֵי זִיבָה וִימֵי נִדָּה, אוֹ בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן לִימֵי טָהֳרָתָהּ כְּיוֹלֶדֶת: **מִשְׁנָה א אִשָּׁה שֶׁנִּרְאֶה בָּהּ סִימָן אֶחָד:** קְטַנָּה בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, **שֶׁבָּא** בְּגוּפָהּ **סִימָן הַתַּחְתּוֹן,** שֶׁהֵן שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, **עַד שֶׁלֹּא** [-בְּטֶרֶם] **בָּא** הַסִּימָן **הָעֶלְיוֹן** שֶׁבַּדַּדִּין (לעיל מ"ח), מִכָּל מָקוֹם הַשְּׂעָרוֹת סִימָן מֻבְהָק הֵן וּמַכְרִיעִים עַל פִּיו שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, וְאִם מֵת בַּעְלָהּ בְּלֹא בָּנִים **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת.** אֲבָל אִם **בָּא** הַסִּימָן **הָעֶלְיוֹן עַד שֶׁלֹּא בָּא** הַסִּימָן **הַתַּחְתּוֹן, אַף עַל פִּי** שֶׁחֲכָמִים סוֹבְרִים [כְּפִי שֶׁיִּתְבָּאֵר לְהַלָּן] **שֶׁאִי אֶפְשָׁר** שֶׁיָּבוֹא הַסִּימָן הָעֶלְיוֹן קֹדֶם הַסִּימָן הַתַּחְתּוֹן, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁהָיוּ לָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֲבָל נָשְׁרוּ, אַף עַל פִּי כֵן חוֹלֵק **רַבִּי מֵאִיר וְאוֹמֵר** שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא תְּחִלָּה הַסִּימָן הָעֶלְיוֹן, וְכָל שֶׁלֹּא בָּא הַסִּימָן הַתַּחְתּוֹן הֲרֵי הִיא קְטַנָּה, **וְלֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.** וְהַטַּעַם שֶׁאֵין קְטַנָּה חוֹלֶצֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ז) 'אִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ', אִישׁ וְלֹא קָטָן, וְהֶקֵּשֶׁה אִשָּׁה לְאִישׁ שֶׁרַק הַגְּדוֹלָה חוֹלֶצֶת. וְכֵן אֵינָהּ מִתְיַבֶּמֶת, שֶׁלְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הִיא אֲילוֹנִית וְאֵינָהּ בְּתוֹרַת יְבוּם, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ה מ"ט). **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף בְּאֵלּוּ זֶה **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ** חֲכָמִים שֶׁאֶפְשָׁר לַסִּימָן הַתַּחְתּוֹן **לָבוֹא עַד שֶׁלֹּא בָּא** הַסִּימָן **הָעֶלְיוֹן, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לָעֶלְיוֹן לָבוֹא עַד שֶׁלֹּא בָּא הַתַּחְתּוֹן,** וְכֵיוָן שֶׁנִּרְאֶה בָּהּ הַסִּימָן הָעֶלְיוֹן וַדַּאי שֶׁהָיוּ לָהּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְנָשְׁרוּ. וּמִלְּבַד זֹאת קְטַנָּה מִתְיַבֶּמֶת לְדַעַת חֲכָמִים, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הִיא אֲילוֹנִית כֵּיוָן שֶׁרַק מִעוּט נָשִׁים הֵן אֲילוֹנִיּוֹת וְאֵין חוֹשְׁשִׁים לַמִּעוּט: **מִשְׁנָה ב כְּלָלִים נוֹסָפִים שֶׁדָּבָר אֶחָד מוֹרֶה עַל דָּבָר אַחֵר אַף לֹא לְהָקֵּף:** כַּיּוֹצֵא בּוֹ - בְּדוֹמֶה לְמַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁיֵּשְׁנוֹ דָּבָר הַמּוֹרֶה עַל קִיּוּמוֹ שֶׁל דָּבָר אַחֵר, אַף הַדָּבָר הָאַחֵר אֵינוֹ מוֹרֶה עַל קִיּוּם הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן, כָּךְ **כָּל כְּלִי חֶרֶס** הַפָּסוּל לְמַלְאוֹת בּוֹ מֵי חַטָּאת לְפִי שֶׁהוּא **מְכֻנִּיס** - שֶׁנִּקֵּב כָּל כָּךְ עַד שֶׁאִם מַנִּיחוֹ עַל גַּבֵּי מַשֶּׁקֶה הַמַּשְׁקֶה נִכְנָס לְתוֹכוֹ דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב, וַדַּאי שֶׁהוּא פָּסוּל בְּאֹפֶן שֶׁאֵינוֹ כְּלִי חֶרֶס שָׁלֵם אֶלָּא שֶׁבֶר כְּלִי חֶרֶס [-גִּסְטְרָא] שֶׁדַּי שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ נָקֵב שֶׁהוּא **מוֹצִיא** אֶת הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלִי, כְּדֵי לְבַטֵּל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי. וּלְעִנְיַן זֹאת **יֵשׁ שֶׁאֵינוֹ** נֶחְשָׁב לִכְלִי כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נָקֵב **הַמּוֹצִיא** מַשְׁקֶה, דְּהַיְינוּ בְּשֶׁבֶר כְּלִי חֶרֶס, וְאַף עַל פִּי כֵן הוּא כָּשֵׁר לְמֵי חַטָּאת, כֵּיוָן שֶׁנָּקֵב זֶה **אֵינוֹ מְכֻנִּיס** מַשְׁקֶה, וּבִכְלִי שָׁלֵם אֵין בָּטֵל מִמֶּנּוּ שֵׁם כְּלִי בְּנָקֵב כָּזֶה. [וְטַעַם הַחִלּוּק, שֶׁבִּכְלִי שָׁלֵם שֶׁנִּסְדַּק אָדָם מְמַשִּׁיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּמַנִּיחַ תַּחַת הַנֶּקֶב שֶׁבֶר כְּלִי לְקַבֵּל אֶת הַמַּשְׁקֶה הַנּוֹטֵף, וְאִלּוּ גִּסְטְרָא אֵין אָדָם מְקַיֵּם אֶצְלוֹ בְּאֹפֶן שֶׁהַשְׁמוּשׁ בָּהּ מַצְרִיךְ הַנַּחַת שֶׁבֶר כְּלִי אַחֵר תַּחְתֶּיהָ]. **כָּל אֹבֶר** שֶׁהוּא יוֹתֶרֶת, כְּגוֹן אֶצְבַּע שִׁשִּׁית, **שָׁיֵשׁ בּוֹ צִפָּרֶן,** הֲרֵי הוּא חָשׁוּב כְּאֹבֶר שֶׁיֵּשׁ **בּוֹ** גַּם **עֶצֶם** שֶׁמְּטַמֵּא בְּאֹהֶל אַף שֶׁאֵין בּוֹ כַּזַּיִת בָּשָׂר. וּלְעִנְיַן זֹאת **יֵשׁ** אֹבֶר מֵיתֵר, כְּגוֹן אֶצְבַּע שִׁשִּׁית, **שָׁיֵשׁ בּוֹ עֶצֶם וְאֵין בּוֹ צִפָּרֶן,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שֶׁאֵין בּוֹ צִפָּרֶן אֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּאֹבֶר חָשׁוּב, אֶלָּא רַק כַּחֲתִיכַת בָּשָׂר מִן הַמֵּת שֶׁאֵינָהּ מְטַמֵּאת בְּאֹהֶל אֶלָּא בִּשְׁעוּר כַּזַּיִת, אַךְ בִּפְחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה מְטַמֵּאת רַק בְּמַגָּע וּמַשָּׂא אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה. [דִּין זֶה הוּא רַק בְּיוֹתֶרֶת, אֲבָל אֹבֶר מַמָּשׁ, כְּגוֹן אֶצְבַּע מֻחֱמֶשׁ אֶצְבְּעוֹתָיו, מְטַמֵּאת בְּאֹהֶל אַף אִם אֵין בָּהּ צִפָּרֶן]: **מִשְׁנָה ג כְּלָל הַדּוֹמֶה לְעִנְיַן טֻמְאַת מַגָּע וּמִדְרָס: כָּל כְּלִי הַמִּטַּמֵּא** בְּטֻמְאַת **מִדְרָס** אִם יָשַׁב אוֹ שָׁכַב עָלָיו זָב, וְנַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה, אַף **מִטַּמֵּא** וְנַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה בְּהִיוֹתוֹ **טְמֵא מֵת,** אִם נָגַע בְּמֵת. וּלְעִנְיַן זֹאת יֵשׁ **כְּלִי שֶׁמִּטַּמֵּא** בְּנִגְיָעָתוֹ **בַּמֵּת** וְנַעֲשָׂה **לְטֻמְאַת מֵת** שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה, **וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא מִדְרָס** אִם יָשַׁב עָלָיו הַזָּב, וְאֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה כְּדִין כְּלִי שֶׁנִּגַּע בּוֹ הַזָּב. וְזֹאת בְּאֹפֶן שֶׁכְּלִי זֶה אֵינוֹ מְיֻעָד לִישִׁיבָה, שֶׁאוֹמְרִים לַיּוֹשֵׁב עָלָיו 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ': **מִשְׁנָה ד כְּלָלִים הוֹמִים בְּדִינֵי הַדַּיָּנִים וְהָעֵדִים: כָּל** דַּיָּן **הָרָאוּי** [-הַכָּשֵׁר] **לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת,** כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהוּא **רָאוּי לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת** שֶׁהֵם קַלִּים יוֹתֵר. **וְיֵשׁ** דַּיָּן **שֶׁרָאוּי לָדוּן דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֵינוֹ רָאוּי לָדוּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת,** כְּגוֹן מַמְזֵר, שֶׁלְּגַבֵּי הַדַּיָּנִים דָּרְשׁוּ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (במדבר יא טז) 'וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ', שֶׁיִּהְיוּ בְּדוֹמִין לָךְ. **כָּל** אָדָם **הַכָּשֵׁר לָדוּן, כָּשֵׁר לְהָעִיד** בִּפְנֵי דַּיָּן. וְאָמְנָם **יֵשׁ שֶׁכָּשֵׁר לְהָעִיד וְאֵינוֹ כָּשֵׁר לָדוּן,** וְהוּא הַסּוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא ה) 'וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נָגַע', הֶקֵּשׁוּ דִּינֵי מָמוֹנוֹת לְדִינֵי נְגָעִים, וְסוּמָא בְּעַיִן אַחַת פָּסוּל לִרְאִיַּת נְגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג יב) 'לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן'. [וּמִשְּׁנָתֵנוּ הִיא דַּעַת רַבִּי מֵאִיר, אֲבָל לְדַעַת חֲכָמִים אֵין לְמֵדִים דִּינֵי מָמוֹנוֹת מִנְּגָעִים, כְּפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁגִּמַּר דִּין כָּשֵׁר בַּלַּיְלָה אַף שֶׁאֵין רְאִיַּת נְגָעִים בַּלַּיְלָה]:

מִשְׁנָה ה כְּלָל הוֹמֶה בְּדִינֵי מַאֲכָלִים: כָּל דָּבָר שֶׁחַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת, מִטַּמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִים, שֶׁאֵין חִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת אֶלָּא בְּאֹכֶל. **וְיֵשׁ** דָּבָר **שֶׁמִּטַּמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִין וְאֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת,** כְּגוֹן בֶּשֶׂר דָּגִים וּבֵיצִים, שֶׁחִיּוּב מַעֲשְׂרוֹת אֵינוֹ אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁגִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ: **מִשְׁנָה ו כְּלָל הוֹמֶה בְּחִיּוּב פֵּאָה וּמַעֲשְׂרוֹת:** כָּל מִין שֶׁחַיָּב בְּמִצְוַת פֵּאָה - שֶׁצִּוְּתָה הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא לִקְצֹר אֶת כָּל שָׂדֵהוּ אֶלָּא לְהַנִּיחַ מִקְצָתָהּ לָעֲנִיִּים, אַף חַיָּב **בְּמַעֲשְׂרוֹת,** שֶׁאִם הוּא חַיָּב בְּפֵאָה בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהוּא אֹכֶל, וּמְשַׁמְּרִים אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים וְאֵינוֹ הֶפְקֵר, וְגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת, וְנִתָּן לְאַכְסֵן אוֹתוֹ לְאֹרֶךְ זְמַן, שֶׁכָּל תְּנָאִים אֵלּוּ נִצְרָכִים לְחִיּוּב פֵּאָה כַּמְבֹאָר בְּמַסֶּכֶת פֵּאָה (פ"א מ"ה), וְאִם כֵּן הוּא חַיָּב אַף בְּמַעֲשְׂרוֹת. **וְיֵשׁ** מִין **שֶׁחַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת וְאֵינוֹ חַיָּב בְּפֵאָה,** וְזֶהוּ מִין שֶׁאֵין לְקִיטָתוֹ כְּאַחַת, כְּגוֹן תְּאֵנִים שֶׁלּוֹקֵט בְּכָל יוֹם רַק אֶת הַתְּאֵנִים הַבְּשֵׁלוֹת, וְכֵן כָּל מִין שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם לִזְמַן אָרֹךְ, כְּגוֹן יָרָק, שֶׁאַף שֶׁפְּטוּרִים מִפֵּאָה חַיָּבִים בְּמַעֲשָׂר לְפִי שֶׁבַּמַּעֲשָׂר לֹא נֶאֱמְרוּ תְּנָאִים אֵלּוּ שֶׁל 'לְקִיטָתוֹ כְּאַחַת' וּ'מַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם':

מִשְׁנָה ז כְּלָל זֶה לְגַבֵּי רִאשִׁית הַגֵּז וּמַתְּנוֹת כְּהֻנָּה: כֹּל בְּהֵמוֹת **שֶׁחַיָּב** הַגּוֹזֵז אֶת צַמְרָן **בְּרֵאשִׁית הַגֵּז** לַכֹּהֵן, דְּהַיְינוּ רָחֵל וְאַיִל, אִם שְׁחָטָן **חַיָּב בְּמַתְּנוֹת** - לְתֵת זְרוֹעַ, לְחָיַיִם וְקֵבָה לַכֹּהֵן. **וְיֵשׁ** בְּהֵמוֹת **שֶׁאִם שְׁחָטָן חַיָּב בְּמַתְּנוֹת וְאֵינוֹ חַיָּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז,** וְהֵם שׁוֹר, עֵז וְכֶבֶשׂ: **מִשְׁנָה ח כְּלָל הוֹמֶה בְּדִינִין שְׁבִיעִית:** כָּל פְּרִי מְגֻדּוּלֵי שְׁבִיעִית **שֶׁיֵּשׁ לוֹ** דִּין **בְּעוּר** מֵהַבַּיִת כַּאֲשֶׁר כָּלָה הַפְּרִי מִהַשָּׂדֶה, **יֵשׁ לוֹ** גַּם קְדֻשַּׁת **שְׁבִיעִית** שֶׁאָסוּר בְּסָחוֹרָה וּבְשִׁמּוּשׁ שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ הַגּוֹרֵם לוֹ הֶפְסֵד. **וְיֵשׁ** פְּרִי **שֶׁיֵּשׁ לוֹ** רַק קְדֻשַּׁת **שְׁבִיעִית וְאֵין לוֹ** דִּין **בְּעוּר,** וְהֵם דְּבָרִים שֶׁשָּׁרְשָׁם נִשְׁאָר בָּאָרֶץ בִּימוֹת הַחַמָּה וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים וְהֵם אֵינָם כָּלִים מֵהַשָּׂדֶה, כְּגוֹן צֶמַח הַלּוּף הַשּׂוֹטָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁדִּין בְּעוּר נִלְמָד מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה ז) 'וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל', כָּל זְמַן שֶׁחַיָּה אוֹכֶלֶת מִן הַשָּׂדֶה הַאֲכֶל לִבְהֶמְתְּךָ מִן הַבַּיִת, כָּלָה לַחַיָּה מִן הַשָּׂדֶה כָּלָה לִבְהֶמְתְּךָ מִן הַבַּיִת, הֲרֵי שֶׁצְּמָחִים אֵלּוּ שֶׁלְּעוֹלָם אֵינָם כָּלִים מֵהַשָּׂדֶה אַף אֵין בָּהֶם דִּין בְּעוּר: **מִשְׁנָה ט כְּלָלִים הוֹמִים בְּסִימָנֵי טָהֳרַת דָּגִים וּבְהֵמוֹת:** כָּל דָּג **שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַשְׁקֶשֶׁת** - קַשְׁקַשִּׁים, **יֵשׁ לוֹ** בְּוַדַּאי גַּם **סְנַפִּיר,** וְהוּא מֵתֶר בַּאֲכִילָה אַף אִם לֹא בָּדַק אִם יֵשׁ לוֹ סְנַפִּיר. **וְיֵשׁ** דָּג **שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְאֵין לוֹ קַשְׁקֶשֶׁת,** וְלָכֵן אַף אִם מָצָא דָּג עִם סְנַפִּיר, אָסוּר בַּאֲכִילָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מָצָא לוֹ קַשְׁקַשִּׁים. **כָּל** מִין בְּהֵמָה אוֹ חַיָּה **שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְרָנַיִם, יֵשׁ לוֹ** וַדַּאי גַּם **טְלָפַיִם** [-פְּרָסוֹת סְדוּקוֹת] וְהוּא בִּכְלַל מַפְרִיס פַּרְסָה וְכָשֵׁר לַאֲכִילָה [וּבְוַדַּאי שֶׁהוּא אַף מַעֲלֶה גֵּרָה, שֶׁכֵּן אֵין בַּעַל חַי שֶׁמַּפְרִיס פַּרְסָה וְלֹא מַעֲלֶה גֵּרָה מִלְּבַד הַחֲזִיר]. **וְיֵשׁ** בַּעַל חַי **שֶׁיֵּשׁ לוֹ קְרָנַיִם וְאֵין לוֹ טְלָפַיִם,** וְהוּא הַחֲזִיר: **מִשְׁנָה י כְּלָל הוֹמֶה בְּעִנְיַן חִיּוּב בְּרָכָה:** כָּל דָּבָר **הַטָּעוּן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו, טָעוּן בְּרָכָה** גַּם **לְפָנָיו. וְיֵשׁ שֶׁטָּעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וְאֵין טָעוּן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו,** וְהֵן בִּרְכַּת הַמְּצוֹת, כְּגוֹן: צִיצִית, תְּפִלִּין, תְּקִיעַת שׁוֹפָר וְיִשִּׁיבָה בַּסֻּכָּה, שֶׁמְּבָרֵךְ עֲלֵיהֶן קֹדֶם עֲשִׂיָּתָן וְלֹא אַחֲרֶיהָ: **מִשְׁנָה יא זְמַן גְּדֵלוּת לְעִנְיַן כַּמָּה הֲלָכוֹת:** תִּינֹקֶת בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, **שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת,** נַעֲשֵׂית גְּדוֹלָה לְכָל דָּבָר, וְאִם מֵת בַּעְלָהּ בְּלֹא בָּנִים **אוֹ חוֹלָצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת, וְחַיֶּבֶת בְּכָל הַמִּצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה** [אַף מִצְוֹת יִבּוּם בִּכְלַל כָּל הַמִּצְוֹת, אֶלָּא שֶׁשָּׁנָה הַתּוֹרָה דִּין זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא נֹאמַר שֶׁאַף קְטַנָּה בִּכְלַל מִצְוֹת חֲלִיצָה וְדַוְקָא קְטָן אֵינוֹ חוֹלֵץ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ז) 'וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ', וְלִמְּדָנוּ הַתְּנָא שֶׁאִשָּׁה הֶקְשֶׁה לְאִישׁ וְאַף הִיא חוֹלֶצֶת רַק בִּגְדֻלּוּתָהּ]. **וְכֵן תִּינוֹק** בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד **שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת,** נַעֲשָׂה גָּדוֹל וְחַיָּב **בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה** [וְאִם הֵבִיאוּ שְׂעָרוֹת קֹדֶם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה בִּנְקֵבָה וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּזָכָר, אֵין הֵם סִימָן גְּדֻלּוּת אֶלָּא שׁוּמָא], **וְרָאוּי לִהְיוֹת** - לְהֵעָנֵשׁ כְּדִין **בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה מִשֶּׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת** וְיִמְלְאוּ לוֹ שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, **וְעַד שֶׁיַּזְקִיף** וְיִתְמַלֵּא הַזָּקָן בִּשְׂעָרוֹת, וְיִהְיֶה זֶה זָקָן **הַתַּחְתּוֹן** שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם, **וְלֹא** זָקָן **הָעֶלְיוֹן** שֶׁבְּפָנָיו. וּבָאֱמֶת 'זָקָן' סְתָם הוּא זָקָן הָעֶלְיוֹן **אֶלָּא** שֶׁכְּפִנּוּ חֲכָמִים אֶת זָקָן הַתַּחְתּוֹן בְּשֵׁם זֶה מִפְּנֵי **שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן נְקִיָּה.** וְקֹדֶם שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וְיָבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אֵינוֹ בַּר עֳנָשִׁין וְאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲנִישׁוֹ מִדִּין בֵּן סוֹרֵר, וְאַחַר שֶׁהִקִּיף זָקָן רָאוּי הוּא לִהְיוֹת אָב וְהִתְמַעֵט מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם כא יח) 'כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה', בֵּן וְלֹא אָב. **תִּינֹקֶת** יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וַאֲחוֹתָהּ בְּקִטְנוּתָהּ וְיכוֹלָה לְמָאֵן וְלָצֵאת מִבַּעְלָהּ בְּלֹא גֵּט, מִשָּׁעָה **שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת** וְהִיא בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה וְיוֹם אֶחָד, **אֵינָהּ יְכוֹלָה** עוֹד **לְמָאֵן,** כֵּיוָן שֶׁהִיא גְּדוֹלָה וּרְאוּיָה לְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמָהּ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** יְכוֹלָה לְהַמְשִׁיךְ וּלְמָאֵן **עַד שֶׁיִּרְבֶּה** הַשֵּׂעָר וְיִהְיֶה אוֹתוֹ מָקוֹם **שָׁחֹר** מִשֵּׂעָר: **מִשְׁנָה יב אֹרֶךְ הַשֵּׂעָר בְּדִינֵי הַתּוֹרָה: שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּפָרָה** אֲדֻמָּה, שֶׁהִיא נִפְסֶלֶת בִּשְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת, **וּבִנְגָעִים** - שֶׁאִם נָהֶפְכוּ שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בַּנֶּגַע לִלְבָנוֹת הֲרֵי זֶה סִימַן טֻמְאָה, **וְהָאֲמוּרוֹת בְּכָל מָקוֹם,** כְּגוֹן בְּסִימָנֵי גַּדְלוּת, שְׂעוּר אֹרֶךְ הוּא לְכָל הַפָּחוֹת בִּכְדֵי שֶׁיּוּכַל **לָכַף** אֶת **רֹאשָׁן לְעִקָּרָן** - לְשׁוֹרֶשׁ הַשֵּׂעָר, דִּבְרֵי **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,** דַּי בִּשְׂעוּר קָטָן יוֹתֵר **כְּדֵי** שֶׁיּוּכַל **לִקְרֹץ** - לֶאֱחֹז בַּשֵּׂעָר **בַּצִּפָּרְנַיִם** - בֵּין הַצִּפָּרְנַיִם. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** שִׂעוּרָן **כְּדֵי שֶׁיְּהוּ** הַשְּׂעָרוֹת **נִטָּלוֹת** - נִגָּזְרוֹת **בְּזוּג** - בְּמִסְפָּרַיִם, וְהוּא הַשִּׂעוּר הַגָּדוֹל מִכֻּלָּם:

מִשְׁנָה יג הֲרוֹאָה כְּתֶם: הָרוֹאָה כֶּתֶם עַל חֲלוּקָה וְאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵתַי יָצָא הַדָּם מִמְּקוֹרָהּ, **הֲרֵי זוֹ** מְקֻלְקֶלֶת בְּמִנְיַן יְמֵי טֻמְאָתָהּ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵתַי רָאֲתָה, אֵינָהּ יוֹדַעַת מֵתַי נִגְמְרִים שִׁבְעַת יְמֵי נִדּוּתָהּ וּמַתְחִילִים אַחַד עָשָׂר יְמֵי זִיבָה. וְאִם רָאֲתָה עַל חֲלוּקָה כֶּתֶם גָּדוֹל מִעֵט יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה גְּרִיסִים אַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים מִימֵי זִיבָה, **חוֹשֶׁשֶׁת** שֶׁיָּצָא הַדָּם בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים, כַּגְּרִיס וְעוֹד בְּכָל יוֹם, וְהִיא טְמֵאָה מִסָּפֵק **מִשּׁוּם זוֹב** וּצְרִיכָה לִסְפֹּר שִׁבְעָה נְקִיִּים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אַף אִם רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה כְּתָמִים בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת בַּחֲלוּקָה וְכָל אֶחָד כַּגְּרִיס וְעוֹד קָצָת, **אֵין** לַחֹשֶׁשׁ **בַּכְּתָמִים מִשּׁוּם זוֹב,** אֶלָּא תּוֹלִים שֶׁיָּצְאוּ בְּיוֹם אֶחָד כֵּיוָן שֶׁהֵם נִרְאוּ בְּחֲלוּק אֶחָד. וְכָךְ הִיא דַּעַת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס. וְאַף הוּא מוֹדֶה שֶׁאִם רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה כְּתָמִים בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים בִּשְׁלֹשָׁה חֲלוּקִים, וְכָל שֶׁכֵּן אִם רָאֲתָה דָּם מַמָּשׁ בִּשְׁנֵי יָמִים וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי רָאֲתָה כֶּתֶם שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּטֻמְאַת זִיבָה מִסָּפֵק:

מִשְׁנָה יד רוֹאָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בֵּין יְמֵי נִדָּה לְזִיבָה: הָרוֹאָה דָּם בְּיוֹם **אֶחָד עָשָׂר** לִזִיבָתָהּ **בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת,** וַהֲרֵי זֶה סָפֵק שֶׁמָּא הִתְחִילוּ כְּבָר יְמֵי נִדָּתָהּ, וְכֵן הָרוֹאָה דָּם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְנִדָּתָהּ, שֶׁהוּא סָפֵק תְּחִלַּת יְמֵי זִיבָתָהּ, הֲרֵי זֶה **תְּחִלַּת נִדָּה וְסוֹף נִדָּה, תְּחִלַּת זִיבָה וְסוֹף זִיבָה,** וּבִגְמָרָא מְבֹאָר שֶׁיֵּשׁ לִשְׁנוֹת בַּמִּשְׁנָה: תְּחִלַּת נִדָּה וְסוֹף זִיבָה, סוֹף נִדָּה וּתְחִלַּת זִיבָה. דְּהַיְינוּ, בְּאֹפֶן שֶׁרָאֲתָה בְּיוֹם אֶחָד עָשָׂר לִזִיבָתָהּ, שֶׁקֹּדֶם לָכֵן הֲרֵי הִיא זָבָה מִסָּפֵק. וּבְאֹפֶן שֶׁרָאֲתָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְנִדָּתָהּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, הַסָּפֵק הוּא לְהֶפֶךְ אִם הוּא סוֹף נִדָּה אוֹ תְּחִלַּת זִיבָה, וְאִם רָאֲתָה בִּשְׁנֵי הַיָּמִים הַבָּאִים הִיא זָבָה מִסָּפֵק. **סָפֵק דּוֹמֶה בְּדַם טָהֳרָה:** וְכֵן **יוֹם שְׁמוֹנִים לִנְקֵבָה, בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְכֻלָּן** - יוֹלֶדֶת שֶׁרָאֲתָה דָּם בְּאֶחָד מֵהֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם הוּא דַּם טָהוֹר אוֹ דַּם טָמֵא, וְאִם דָּם טָמֵא הוּא הִתְחִילָה בְּכָךְ אֶת יְמֵי נִדָּתָהּ וְכַעֲבֹר שִׁמּוֹנָה יָמִים יַתְחִילוּ יְמֵי זִיבָתָהּ וְאִם תִּרְאֶה בָּהֶם שִׁלְשָׁה יָמִים תִּתְחַיֵּב קָרְבָּן, וְכֵיוָן שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בִּרְאִיַּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הַמַּטָּלֶת בְּסָפֵק הֲרֵי אֵלּוּ **טוֹעוֹת** בְּחֶשְׁבּוֹן יְמֵי נִדּוּתָן וִימֵי זִיבָתָן, וּבְאֹפֶן זֶה מְבִיאָה קָרְבָּן מִסָּפֵק וְאֵינוֹ נֶאֱכָל. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** לַחֲכָמִים, **עַד שֶׁאַתֶּם מְתַקְּנִים אֶת הַשּׁוֹטוֹת** - מְלַמְּדִים מַה דִּינָם שֶׁל הַנָּשִׁים הַטּוֹעוֹת, שֶׁאֵינָן יוֹדְעוֹת מָתַי רָאוּ אִם בַּיּוֹם אוֹ בַּלַּיְלָה, **תַּקְּנוּ אֶת הַפְּקֻחוֹת** - לַמְּדוּ אֶת דִּינָם שֶׁל הַיּוֹדְעוֹת בְּאֵיזֶה יוֹם רָאוּ דָּם, וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינָן יוֹדְעוֹת לְחַשֵּׁב מָתַי הֵן טְמֵאוֹת וּמָתַי הֵן טְהוֹרוֹת. כְּגוֹן אִשָּׁה שֶׁכָּל יָמֶיהָ רוֹאָה דָּם יוֹם אֶחָד, וּפוֹסֶקֶת יוֹם אֶחָד, וְתָמִיד רְאִיַּת הַדָּם הִיא בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה. שֶׁדִּינָהּ הוּא, שֶׁבְּכָל מַחֲזוֹר שֶׁל שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם, שֶׁל יְמֵי נִדָּה וִימֵי זִיבָה, הֲרֵי הִיא נִטְמֵאת בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בְּטֻמְאַת נִדָּה שִׁבְעָה יָמִים, וּבְלֵיל שְׁמִינִי טוֹבֶלֶת וּמֻתֶּרֶת בּוֹ וּבְיוֹם שְׁמִינִי וּבְלֵיל תִּשְׁעִי. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עַד שֶׁאַתֶּם מְתַקְּנִים אֶת הַשּׁוֹטוֹת, תַּקְּנוּ אֶת הַפְּקֻחוֹת: יֵשׁ סָפֵק אִם רָאֲתָה זוֹ הִיא בִּתְחִלַּת נִדָּה אוֹ בְּסוֹף זִיבָה, וְאִם רָאֲתָה בִּשְׁנֵי הַיָּמִים שֶׁקֹּדֶם לָכֵן הֲרֵי הִיא זָבָה מִסָּפֵק. וּבְאֹפֶן שֶׁרָאֲתָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְנִדָּתָהּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, הַסָּפֵק הוּא לְהֶפֶךְ אִם הוּא סוֹף נִדָּה אוֹ תְּחִלַּת זִיבָה, וְאִם רָאֲתָה בִּשְׁנֵי הַיָּמִים הַבָּאִים הִיא זָבָה מִסָּפֵק. **סָפֵק דּוֹמֶה בְּדַם טָהֳרָה:** וְכֵן **יוֹם שְׁמוֹנִים לִנְקֵבָה, בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְכֻלָּן** - יוֹלֶדֶת שֶׁרָאֲתָה דָּם בְּאֶחָד מֵהֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם הוּא דַּם טָהוֹר אוֹ דַּם טָמֵא, וְאִם דָּם טָמֵא הוּא הִתְחִילָה בְּכָךְ אֶת יְמֵי נִדָּתָהּ וְכַעֲבֹר שִׁמּוֹנָה יָמִים יַתְחִילוּ יְמֵי זִיבָתָהּ וְאִם תִּרְאֶה בָּהֶם שִׁלְשָׁה יָמִים תִּתְחַיֵּב קָרְבָּן, וְכֵיוָן שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בִּרְאִיַּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הַמַּטָּלֶת בְּסָפֵק הֲרֵי אֵלּוּ **טוֹעוֹת** בְּחֶשְׁבּוֹן יְמֵי נִדּוּתָן וִימֵי זִיבָתָן, וּבְאֹפֶן זֶה מְבִיאָה קָרְבָּן מִסָּפֵק וְאֵינוֹ נֶאֱכָל. **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ** לַחֲכָמִים, **עַד שֶׁאַתֶּם מְתַקְּנִים אֶת הַשּׁוֹטוֹת** - מְלַמְּדִים מַה דִּינָם שֶׁל הַנָּשִׁים הַטּוֹעוֹת, שֶׁאֵינָן יוֹדְעוֹת מָתַי רָאוּ אִם בַּיּוֹם אוֹ בַּלַּיְלָה, **תַּקְּנוּ אֶת הַפְּקֻחוֹת** - לַמְּדוּ אֶת דִּינָם שֶׁל הַיּוֹדְעוֹת בְּאֵיזֶה יוֹם רָאוּ דָּם, וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינָן יוֹדְעוֹת לְחַשֵּׁב מָתַי הֵן טְמֵאוֹת וּמָתַי הֵן טְהוֹרוֹת. כְּגוֹן אִשָּׁה שֶׁכָּל יָמֶיהָ רוֹאָה דָּם יוֹם אֶחָד, וּפוֹסֶקֶת יוֹם אֶחָד, וְתָמִיד רְאִיַּת הַדָּם הִיא בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה. שֶׁדִּינָהּ הוּא, שֶׁבְּכָל מַחֲזוֹר שֶׁל שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם, שֶׁל יְמֵי נִדָּה וִימֵי זִיבָה, הֲרֵי הִיא נִטְמֵאת בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בְּטֻמְאַת נִדָּה שִׁבְעָה יָמִים, וּבְלֵיל שְׁמִינִי טוֹבֶלֶת וּמֻתֶּרֶת בּוֹ וּבְיוֹם שְׁמִינִי וּבְלֵיל תִּשְׁעִי. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עַד שֶׁאַתֶּם מְתַקְּנִים אֶת הַשּׁוֹטוֹת, תַּקְּנוּ אֶת הַפְּקֻחוֹת: יֵשׁ סָפֵק אִם רָאֲתָה זוֹ הִיא בִּתְחִלַּת נִדָּה אוֹ בְּסוֹף זִיבָה, וְאִם רָאֲתָה בִּשְׁנֵי הַיָּמִים

משניות

רַק בַּלֵּילוֹת שֶׁאַחַר הַיָּמִים הַטְּהוֹרִים, דְּהַיְינוּ בְּלֵיל אַחַד עָשָׂר, לֵיל שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, לֵיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר וְלֵיל שִׁבְעָה עָשָׂר:

פֶּרֶק ז

דִּין דַּם הַנִּדָּה, דִּינֵי כְתָמִים, וְנֶאֱמָנוּת הַכּוּתִים בְּדִינִים שׁוֹנִים:

מִשְׁנָה א טֻמְאָה בַּאֲבוֹת הַטֻּמְאָה כְּשֶׁהֵם לַחִים וְיבֵשִׁים: דַּם הַנִּדָּה וּבְשַׂר הַמֵּת, מְטַמְּאִין כְּשֶׁהֵם לַחִין, וּמְטַמְּאִין אַף כְּשֶׁהֵם יְבֵשִׁין. דַּם נִדָּה מְטַמֵּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו לג) 'וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ', 'וְהַדָּוָה' הַיְינוּ שֶׁדָּמָהּ זָב מִמֶּנָּה, וְדָרְשׁוּ מִכָּאן שֶׁדַּם הַזָּב מֵהַנִּדָּה מְטַמֵּא כְּמוֹתָהּ, וּמַשְׁמָע בְּשָׁעָה שֶׁזָּב. וְדָם יָבֵשׁ מִתְרַבֶּה מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יט) 'דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ', בַּהֲוָיָתוֹ יִהְיֶה אַף אַחַר שֶׁהִתְיַבֵּשׁ. וּבְשַׂר הַמֵּת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טז) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע וְגוֹ' אוֹ בְעֶצֶם אָדָם', הֵקֵשׁ 'אָדָם', דְּהַיְינוּ בְּשַׂר אָדָם, לְעֶצֶם, מָה עֶצֶם מְטַמֵּא כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ, אַף בְּשַׂר אָדָם מְטַמֵּא כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ. אֲבָל הַזֵּעוּר [-טִפּוֹת זִיבָה] **וְהַנִּיצ** [-לֵחַת הַחִטָּה] **וְהָרֹק שֶׁיָּצְאוּ** מִן הַזָּב, **וְהַשֶּׁרֶץ וְהַנְּבֵלָה וְהַשִּׁכְבַת זֶרַע, מְטַמְּאִין** רַק כְּשֶׁהֵן **לַחִין וְאֵין מְטַמְּאִין כְּשֶׁהֵן יְבֵשִׁין.** זוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ג) 'רָר בְּשָׂרוֹ' וּמַשְׁמָע כְּמִין רִיר שֶׁהוּא לַח. נִיצ וְרֹק, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְכִי יָרֹק הַזָּב' וּבְעֵת יְרִיקָתוֹ לַח הוּא. שֶׁרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לב) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא', 'בְּמֹתָם' כַּעֵין מוֹתָם שֶׁהֵם לַחִים. נְבֵלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לט) 'וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה וְגוֹ' הַנּוֹגֵעַ בִּנְבֵלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב', 'וְכִי יָמוּת' כְּעֵין שֶׁעַת מִיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לַחוּת. וְשִׁכְבַת זֶרַע כְּשֶׁמָּהּ שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהַזְרִיעַ, וְהַיְינוּ רַק בְּעוֹדָהּ לַחָה. [וְשֶׁרֶץ, אִם שִׁדְּרָתוֹ קַיֶּמֶת וְהָעֲצָמוֹת מְחֻבָּרוֹת אֵלֶיהָ, כֵּיוָן שֶׁצּוּרָתוֹ נִכֶּרֶת הוּא נָחְשָׁב לְלַח]. **וְאִם** לְאַחַר שֶׁהִתְיַבְּשׁוּ **יְכוֹלִין לְהִשָּׁרוֹת** בְּמַיִם **וְלַחֲזֹר לִכְמוֹת שֶׁהֵן, מְטַמְּאִין לַחִין וּמְטַמְּאִין** אֲפִלּוּ **יְבֵשִׁין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהַחֲזִירָם לְלַחוּתָם אֵינָם נֶחְשָׁבִים לִיבֵשִׁים. **וְכַמָּה הִיא שְׁרִיָּתָן** שֶׁאִם חוֹזְרִים לְלַחוּתָם בִּשְׁרִיָּה זוֹ אֵינָם נֶחְשָׁבִים לִיבֵשִׁים, בְּמַיִם **פּוֹשְׁרִין מֵעֵת לְעֵת** [-עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת], אֲבָל אִם צָרִיךְ לְשָׁרוֹתָם יוֹתֵר זְמַן אוֹ בְּמַיִם חַמִּים, הֵם נֶחְשָׁבִים כִּיבֵשִׁים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּשַׂר הַמֵּת יָבֵשׁ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁרוֹת וְלַחֲזֹר לִהְיוֹת לַח כְּמוֹת שֶׁהָיָה, טָהוֹר.** וְשֶׁלֹּא כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁבְּשַׂר מֵת יָבֵשׁ מְטַמֵּא בְּכָל אֹפֶן. וְאַף לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי אֵינוֹ טָהוֹר אֶלָּא מִטַּעְמָא בְּשַׂר הַמֵּת בְּשַׂר בְּעָצָם אָדָם', הֵקֵשׁ 'אָדָם', דְּהַיְינוּ בְּשַׂר אָדָם, לְעֶצֶם, מָה עֶצֶם מְטַמֵּא כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ, אַף בְּשַׂר אָדָם מְטַמֵּא כְּשֶׁהוּא יָבֵשׁ. אֲבָל הַזֵּעוּר [-טִפּוֹת זִיבָה] **וְהַנִּיצ** [-לֵחַת הַחִטָּה] **וְהָרֹק שֶׁיָּצְאוּ** מִן הַזָּב, **וְהַשֶּׁרֶץ וְהַנְּבֵלָה וְהַשִּׁכְבַת זֶרַע, מְטַמְּאִין** רַק כְּשֶׁהֵן **לַחִין וְאֵין מְטַמְּאִין כְּשֶׁהֵן יְבֵשִׁין.** זוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ג) 'רָר בְּשָׂרוֹ' וּמַשְׁמָע כְּמִין רִיר שֶׁהוּא לַח. נִיצ וְרֹק, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְכִי יָרֹק הַזָּב' וּבְעֵת יְרִיקָתוֹ לַח הוּא. שֶׁרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא לב) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא', 'בְּמֹתָם' כַּעֵין מוֹתָם שֶׁהֵם לַחִים. נְבֵלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לט) 'וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה וְגוֹ' הַנּוֹגֵעַ בִּנְבֵלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב', 'וְכִי יָמוּת' כְּעֵין שֶׁעַת מִיתָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לַחוּת. וְשִׁכְבַת זֶרַע כְּשֶׁמָּהּ שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהַזְרִיעַ, וְהַיְינוּ רַק בְּעוֹדָהּ לַחָה. [וְשֶׁרֶץ, אִם שִׁדְּרָתוֹ קַיֶּמֶת וְהָעֲצָמוֹת מְחֻבָּרוֹת אֵלֶיהָ, כֵּיוָן שֶׁצּוּרָתוֹ נִכֶּרֶת הוּא נָחְשָׁב לְלַח]. **וְאִם** לְאַחַר שֶׁהִתְיַבְּשׁוּ **יְכוֹלִין לְהִשָּׁרוֹת** בְּמַיִם **וְלַחֲזֹר לִכְמוֹת שֶׁהֵן, מְטַמְּאִין לַחִין וּמְטַמְּאִין** אֲפִלּוּ **יְבֵשִׁין,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְהַחֲזִירָם לְלַחוּתָם אֵינָם נֶחְשָׁבִים לִיבֵשִׁים. **וְכַמָּה הִיא שְׁרִיָּתָן** שֶׁאִם חוֹזְרִים לְלַחוּתָם בִּשְׁרִיָּה זוֹ אֵינָם נֶחְשָׁבִים לִיבֵשִׁים, בְּמַיִם **פּוֹשְׁרִין מֵעֵת לְעֵת** [-עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת], אֲבָל אִם צָרִיךְ לְשָׁרוֹתָם יוֹתֵר זְמַן אוֹ בְּמַיִם חַמִּים, הֵם נֶחְשָׁבִים כִּיבֵשִׁים. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּשַׂר הַמֵּת יָבֵשׁ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁרוֹת וְלַחֲזֹר לִהְיוֹת לַח כְּמוֹת שֶׁהָיָה, טָהוֹר.** וְשֶׁלֹּא כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁבְּשַׂר מֵת יָבֵשׁ מְטַמֵּא בְּכָל אֹפֶן. וְאַף לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי אֵינוֹ טָהוֹר אֶלָּא מִטַּעְמָא בְּשַׂר הַמֵּת בְּשׁוּעָר כְּמִלֹּא תַּרְוָד [-כַּף], שֶׁבְּשׁוּעָר זֶה אֲפִלּוּ רָקָק מֵהַמֵּת טָמֵא וְכָל שֶׁכֵּן בָּשָׂר יָבֵשׁ:

מִשְׁנָה ב סָפֵק בְּשֶׁרֶץ אוֹ פֶּתֶם שֶׁנִּמְצָא: הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בְּמָבוֹי, מְטַמֵּא אֶת כָּל הַטְּהָרוֹת שֶׁהָיוּ בַּמָּבוֹי **לְמַפְרֵעַ,** שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא נָגַע הַשֶּׁרֶץ בִּטְהָרוֹת אֵלּוּ, וּמָבוֹי הוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁסָּפֵק טֻמְאָה בּוֹ טָמֵא. וְחוֹשְׁשִׁים כֵּן **עַד** הַזְּמַן שֶׁעָלָיו **יֹאמַר** אָדָם, **בָּדַקְתִּי אֶת הַמָּבוֹי הַזֶּה וְלֹא הָיָה בּוֹ כְּתָם, אוֹ עַד שֶׁעַת הַכִּבּוּס** שֶׁל הֶחָלוּק, שֶׁאִלּוּ הָיָה בּוֹ כְּתָם הָיְתָה רוֹאָה אוֹתוֹ, שֶׁחֲזָקַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בּוֹדְקוֹת חֲלוּקֵיהֶן בִּשְׁעַת הַכִּבּוּס. **וּמְטַמֵּא** הַשֶּׁרֶץ אוֹ הַכָּתֶם לְמַפְרֵעַ, **בֵּין** כְּשֶׁנִּמְצָא **לַח וּבֵין** כְּשֶׁנִּמְצָא **יָבֵשׁ** [וְשֶׁרֶץ מְטַמֵּא יָבֵשׁ בְּאֹפֶן שֶׁשִּׁדְּרָתוֹ קַיֶּמֶת, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (מ"א)]. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** הַשֶּׁרֶץ רַק כְּשֶׁנִּמְצָא **יָבֵשׁ מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ, וְאִלּוּ הַלַּח אֵינוֹ מְטַמֵּא** לְמַפְרֵעַ **אֶלָּא עַד עֵת שֶׁעָה שֶׁהוּא** הָיָה **יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִהְיוֹת לַח,** אַף לֹא מֵעֵת הַבְּדִיקָה אוֹ הַכִּבּוּד, שֶׁאִם הָיוּ לִפָּנָיו זְמַן רַב וַדַּאי הָיָה הַשֶּׁרֶץ מִתְיַבֵּשׁ עַד עַתָּה. אֲבָל בְּכָתֶם מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן, כִּי אַף אִם נִמְצָא לַח יִתָּכֵן שֶׁהוּא מִלִּפָּנָיו זְמַן רַב וְנִרְטַב מִמַּיִם: **מִשְׁנָה ג כְּתֶם הַנִּמְצָא בַּשּׁוּק:** כָּל **הַכְּתָמִין הַבָּאִים מֵרֶקֶם** - שֶׁנִּמְצְאוּ בָּעִיר רֶקֶם שֶׁהִיא עִיר שֶׁל גּוֹיִם, **טְהוֹרִין,** שֶׁגּוֹיִם אֵינָם מְטַמְּאִים בְּנִדָּה מִן הַתּוֹרָה, וְאַף שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיְּטַמְּאוּ כְּזָבִים, לֹא גָּזְרוּ כֵּן עַל כְּתָמֵיהֶם. **רַבִּי יְהוּדָה**

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק ז

פֶּרֶק ז א דַּם הַנִּדָּה וּבְשַׂר הַמֵּת, מְטַמְּאִין לַחִין וּמְטַמְּאִין יְבֵשִׁין. אֲבָל הַזּוֹב וְהַנִּיצ וְהָרֹק, וְהַשֶּׁרֶץ וְהַנְּבֵלָה וְהַשִּׁכְבַת זֶרַע, מְטַמְּאִין לַחִין וְאֵין מְטַמְּאִין יְבֵשִׁין. וְאִם יְכוֹלִין לְהִשָּׁרוֹת וְלַחֲזֹר לִכְמוֹת שֶׁהֵן, מְטַמְּאִין לַחִין וּמְטַמְּאִין יְבֵשִׁין. וְכַמָּה הִיא שְׁרִיָּתָן, פּוֹשְׁרִין מֵעֵת לְעֵת, וְלַחִין מִיָּד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּשַׂר הַמֵּת יָבֵשׁ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁרוֹת וְלַחֲזֹר לִכְמוֹת שֶׁהָיָה, טָהוֹר: ב הַשֶּׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בְּמָבוֹי, מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ, עַד שֶׁיֹּאמַר בָּדַקְתִּי אֶת הַמָּבוֹי הַזֶּה וְלֹא הָיָה בּוֹ כְּתָם. וְכֵן כְּתָם שֶׁנִּמְצָא בְּחָלוּק, מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ, עַד שֶׁיֹּאמַר בָּדַקְתִּי אֶת הֶחָלוּק הַזֶּה וְלֹא הָיָה בּוֹ כְּתָם, אוֹ עַד שְׁעַת הַכִּבּוּס. וּמְטַמֵּא בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הַיָּבֵשׁ מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ, וְהַלַּח אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא עַד שָׁעָה שֶׁהוּא יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִהְיוֹת לַח: ג כָּל הַכְּתָמִין הַבָּאִים מֵרֶקֶם, טְהוֹרִין. רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהֵם גֵּרִים וְטוֹעִין. הַבָּאִין מִבֵּין הַגּוֹיִם, טְהוֹרִין. מִבֵּין יִשְׂרָאֵל וּמִבֵּין הַכּוּתִים, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ עַל כְּתֻמֵּיהֶן: ד כָּל הַכְּתָמִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל מָקוֹם, טְהוֹרִין, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִים בַּחֲדָרִים וּבִסְבִיבוֹת בֵּית הַטֻּמְאוֹת. בֵּית הַטֻּמְאוֹת שֶׁל כּוּתִים מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל, מִפְּנֵי שֶׁהֵם קוֹבְרִין שָׁם אֶת הַנִּפָּלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיוּ קוֹבְרִין אֶלָּא מַשְׁלִיכִין וְחַיָּה גּוֹרֶרְתָן: ה נֶאֱמָנִים לוֹמַר, קָבַרְנוּ שָׁם אֶת הַנִּפָּלִים אוֹ לֹא קְבַרְנוּ. נֶאֱמָנִים לוֹמַר עַל הַבְּהֵמָה אִם בִּכְּרָה אִם לֹא בִּכְּרָה. נֶאֱמָנִים עַל צִיּוּן קְבָרוֹת, וְאֵין נֶאֱמָנִין לֹא עַל הַסְּכָכוֹת וְלֹא עַל הַפְּרָעוֹת וְלֹא עַל בֵּית הַפְּרָס. זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁחֲשׁוּדִים בּוֹ, אֵין נֶאֱמָנִים עָלָיו:

המבוארות

מִטַּעְמָא, **מִפְּנֵי** שֶׁהַיּוֹשְׁבִים בְּרֶקֶם **הֵם גֵּרִים** שֶׁכְּתַמֵּיהֶם טְמֵאִים, **וְטוֹעִין** וְאֵינָם מַצְנִיעִים אֶת כְּתָמֵיהֶם, וְיֵשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁכָּתֶם זֶה הוּא דַּם נִדָּה. כְּתָמִים **הַבָּאִין מִבֵּין הַגּוֹיִם** [-מִמָּקוֹם שֶׁל גּוֹיִם], **טְהוֹרִין,** כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְכֵן כְּתָמִים הַבָּאִים **מִבֵּין יִשְׂרָאֵל וּמִבֵּין** [-אוֹ מִבֵּין] **הַכּוּתִים** וְנִמְצְאוּ בְּמָקוֹם מֻצְנָע, הֲרֵי הֵם טְמֵאִים, שֶׁאַף בְּמָקוֹם כּוּתִים יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהוּא דַּם נִדָּה כֵּיוָן שֶׁהַכּוּתִים הֵם גֵּרֵי אֱמֶת [לְדַעַת הַתַּנָּא בְּמַשְׁנָתֵנוּ] וְכִתְמֵיהֶם טְמֵאִים. אֲבָל אִם נִמְצְאוּ בְּמָקוֹם גָּלוּי, בְּעִיר שֶׁל יִשְׂרָאֵל - טְהוֹרִים, שֶׁאִלּוּ הָיָה זֶה דַּם נִדָּה הָיוּ מַצְנִיעִים אוֹתוֹ. **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא,** שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין הַכּוּתִים מַקְפִּידִים לְהַצְנִיעַ אֶת כְּתָמֵיהֶם. וַחֲכָמִים **מְטַהֲרִין, מִפְּנֵי שֶׁהַכּוּתִים לֹא נֶחְשְׁדוּ עַל כְּתֻמֵּיהֶן.** כְּתָמִים **הַנִּמְצָאִים בְּכָל מָקוֹם** שֶׁדָּרִים בּוֹ יִשְׂרָאֵל, **טְהוֹרִין,** שֶׁאִלּוּ הָיָה זֶה דַּם נִדָּה הָיוּ מַצְנִיעִים אוֹתוֹ. **חוּץ מִן** הַכְּתָמִים **הַנִּמְצָאִים בַּחֲדָרִים,** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁהוּא דַּם נִדָּה וְהַצְנִיעוּהוּ שָׁם, **וּבִסְבִיבוֹת בֵּית הַטֻּמְאוֹת** - חֶדֶר מְיֻחָד שֶׁהַנָּשִׁים מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בּוֹ בִּימֵי נִדָּתָן, שֶׁאַף אִם הוּא מֻנָּח בּוֹ בְּגִלּוּי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁהוּא דַּם נִדָּה וְהִנִּיחוּהוּ שָׁם לְפִי שֶׁאֵין הוֹלְכִים שָׁם טְהוֹרִים. **בֵּית הַטֻּמְאוֹת שֶׁל כּוּתִים מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל, מִפְּנֵי שֶׁהֵם** - הַכּוּתִים **קוֹבְרִין שָׁם אֶת הַנִּפָּלִים** לִזְמַן קָצָר עַד שֶׁיִּסַּלְקוּם לְבֵית הַקְּבָרוֹת, וּבְכָל שָׁעָה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא עֲדַיִן לֹא לָקְחוּם לְבֵית הַקְּבָרוֹת וְהַנֵּפֶל מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** הַכּוּתִים **לֹא הָיוּ קוֹבְרִין** אֶת הַנִּפָּלִים, **אֶלָּא מַשְׁלִיכִין** אוֹתָם **וְחַיָּה** הָיְתָה **גּוֹרֶרְתָן** וְאוֹכֶלֶת אוֹתָן, וְלָכֵן אֵין בֵּית הַטֻּמְאוֹת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל: **מִשְׁנָה ה נֶאֱמָנִים הַכּוּתִים בְּעִנְיְנֵי שׁוֹנִים: נֶאֱמָנִים** הַכּוּתִים **לוֹמַר, קָבַרְנוּ שָׁם** - בְּבֵית הַטֻּמְאוֹת **אֶת הַנִּפָּלִים,** וּמְטַמְּאִים אֶת הַתְּרוּמָה הַנִּכְנֶסֶת לְשָׁם בְּתוֹרַת וַדַּאי, וְהִיא נִשְׂרֶפֶת (תפא"י), **אוֹ לֹא קְבַרְנוּ,** וְאֵין הַנִּכְנָס לַבַּיִת טָמֵא בְּטֻמְאַת אֹהֶל. שֶׁטֻּמְאַת מֵת כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה וְלָכֵן גַּם הַכּוּתִים נִזְהָרִים בָּהּ. וְאֵינָם נֶאֱמָנִים אֶלָּא כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁהַכּוּתִי עַצְמוֹ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְטֻמְאָה, כְּגוֹן שֶׁהוּא כֹּהֵן [מִצַּאֲצָאֵי הַכֹּהֵן שֶׁשִּׁלַּח מָלֵךְ אַשּׁוּר לְהוֹרוֹת לַכּוּתִים אֶת מִשְׁפַּט אֱלֹקֵי הָאָרֶץ (תוי"ט)] וְאוֹכֵל שָׁם תְּרוּמָה, אֲבָל אֵין מַאֲמִינִים לְדִבְרָיו, שֶׁאֵינָם מַקְפִּידִים עַל אִסּוּר 'וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל' (ויקרא יט יד). **וְנֶאֱמָנִים לוֹמַר עַל הַבְּהֵמָה אִם בִּכְּרָה** כְּבָר בָּעָבָר, אוֹ **אִם לֹא בִּכְּרָה,** לְפִי שֶׁדִּבְרֵיהֶם נוֹגְעִים לְאִסּוּר עֲבוֹדָה וְגִזָּה בְּבֶכוֹר שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְאַף הַכּוּתִים נִזְהָרִים בּוֹ. וּבִלְבַד שֶׁרוֹאֶה שֶׁהַכּוּתִי עַצְמוֹ אֵינוֹ נִזְהָר בַּדָּבָר וְגוֹזְזֵהוּ וְעוֹבֵד בָּהּ. **וְנֶאֱמָנִים עַל צִיּוּן קְבָרוֹת,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁלֹּא צִיְּנוּ אֵיזֶה קָבֶר, וְאַף שֶׁצִּיּוּן קְבָרִים הוּא דִּין דְּרַבָּנָן, נִזְהָרִים בּוֹ הַכּוּתִים כֵּיוָן שֶׁרְמִזוּ בַּכָּתוּב שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ (יחזקאל לט טו) 'וְרָאָה עֶצֶם אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוּן'. **וְאֵין נֶאֱמָנִין** עַל טֻמְאָה שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִסָּפֵק, כֵּיוָן שֶׁאֵינָם חוֹשְׁשִׁים לִסְפֵק טֻמְאָה, לָכֵן אֵינָם נֶאֱמָנִים **לֹא עַל הַסְּכָכוֹת** - אֵילָן שֶׁעָנָפָיו מַפְרִידִים זֶה מִזֶּה וּמִתַּחַת אֶחָד מֵהֶם יֵשׁ טֻמְאָה וְאֵין יָדוּעַ תַּחַת אֵיזֶה עָנָף, **וְלֹא עַל הַפְּרָעוֹת** - אֲבָנִים הַבּוֹלְטוֹת מֵהַגָּדֵר וְתַחַת אַחַת מֵהֶן יֵשׁ קֶבֶר וְאֵין יָדוּעַ תַּחַת אֵיזוֹ אֶבֶן, וְאַף אִם יָעִיד כּוּתִי עַל אַחַת מֵהֶן שֶׁהִיא טְהוֹרָה, אֵינוֹ נֶאֱמָן. **וְלֹא נֶאֱמָנִים עַל בֵּית הַפְּרָס** - שֶׁדֶּה שֶׁנֶּחֱרַשׁ בָּהּ קֶבֶר וְחָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁהַמְהַלֵּךְ בָּהּ יָסִיט עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה. וְכוּתִי שֶׁמַּעִיד שֶׁהִיא טְהוֹרָה אֵינוֹ נֶאֱמָן, שֶׁדִּין זֶה הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וְאֵינוֹ אֶלָּא סְפֵק טֻמְאָה. **זֶה הַכְּלָל, דָּבָר שֶׁהַכּוּתִים חֲשׁוּדִים בּוֹ, אֵין נֶאֱמָנִים** לְהָעִיד **עָלָיו.** וּבְכֹלֵל זֶה, אִסּוּר תְּחוּמִים, שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר עַד כְּאן תְּחוּם שַׁבָּת, לְפִי שֶׁהוּא מְתַקָּנַת חֲכָמִים. וְאִסּוּר יֵין נָסֵךְ, שֶׁאֵין הַכּוּתִי נֶאֱמָן לְהָעִיד עַל יַיִן שֶׁלֹּא נָגַע בּוֹ נָכְרִי, לְפִי שֶׁאֵינָם נִזְהָרִים מִמַּגָּע נָכְרִי. [וְאַף דִּינִים אֵלּוּ לֹא נֶאֱמְרוּ בְּדוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים שֶׁהַכּוּתִים דִּינָם כְּנָכְרִים לְכָל דָּבָר]:

פֶּרֶק ח תְּלִית כֶּתֶם בְּדַם נִדָּה אוֹ בִּשְׂאָר דְּבָרִים: **מִשְׁנָה א הַמְּקוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ אִם נִרְאֶה בֶּהֱם כֶּתֶם:** הָרוֹאֶה כֶּתֶם עַל בְּשָׂרָהּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה [-אוֹתוֹ מָקוֹם], **טְמֵאָה** מִדְּרַבָּנָן, לְפִי שֶׁתּוֹלִים שֶׁהַדָּם בָּא מִמְּקוֹרָהּ וְאַף שֶׁמִּן הַתּוֹרָה אֵינָהּ נִטְמֵאת אֶלָּא אִם הִרְגִּישָׁה בִּיצִיאַת הַדָּם. וְאִם נִמְצָא שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד **בֵּית הַתְּרָפָה, טְהוֹרָה,** שֶׁוַּדַּאי לֹא נָטַף לְשָׁם מִמְּקוֹרָהּ. [וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁהֵבִיאַתּוּ מִמָּקוֹם אַחֵר, לְפִי שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין טֻמְאָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם]. וְלָכֵן אִם נִמְצָא **עַל** עֲקֵבָהּ, **וְעַל רֹאשׁ גּוּדָלָהּ** [-אֶצְבַּע הַבֹּהֶן שֶׁל הָרֶגֶל], **טְמֵאָה,** שֶׁהָעָקֵב עָשׂוּי לָגַעַת בְּאוֹתוֹ מָקוֹם כְּשֶׁיּוֹשֶׁבֶת עַל הַבְּרַכַּיִם כְּדַרְכָּם, וְרֹאשׁ גּוּדָלָהּ נִמְצָא כְּנֶגֶד הַמָּקוֹר כְּשֶׁהִיא מְהַלֶּכֶת. וְכֵן אִם נִמְצָא **עַל שׁוֹקָהּ** - עַל רַגְלֶיהָ, לְכָל אָרְכָּם, **וְעַל פַּרְסוֹתֶיהָ** - כַּף הָרֶגֶל, **מִבִּפְנִים** - בַּחֵלֶק הַפְּנִימִי שֶׁבֵּין שְׁתֵּי הָרַגְלַיִם, **טְמֵאָה,** שֶׁהוּא כְּנֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם. אֲבָל אִם נִרְאֶה עֲלֵיהֶם **מִבַּחוּץ,** בַּצַּד הַחִיצוֹנִי, **טְהוֹרָה** שֶׁאֵינָם כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה. וְכֵן אִם נִרְאֶה **עַל הַצְּדָדִין** שֶׁלָּהֶם, **מִכָּאן וּמִכָּאן** - בְּצִדָּם הַקְּדָמִי וְהָאֲחוֹרִי, **טְהוֹרָה,** שֶׁאַף מְקוֹמוֹת אֵלּוּ אֵינָם כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה. **רָאֲתָה עַל חֲלוּקָהּ,** אִם נִמְצָא **מִן הַחֲגוֹר** [-סִינָר שֶׁלּוֹבְשֶׁת לִצְנִיעוּת כְּנֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם] **וּלְמַעְלָה, טְמֵאָה.** וְאִם נִמְצָא **מִן הַחֲגוֹר וּלְמַעְלָה, טְהוֹרָה,** שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַמָּקוֹר. **רָאֲתָה** כֶּתֶם **עַל בֵּית יָד** [-שַׁרְווּל] **שֶׁל הֶחָלוּק, אִם** חֵלֶק זֶה שֶׁל הַבֵּית יָד **מַגִּיעַ** [-יָכוֹל לְהַגִּיעַ] **כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה,** כְּגוֹן שֶׁהוּא בְּקָצֶה הַשַּׁרְווּל לְצַד כַּף הַיָּד, וּכְשֶׁהִיא פּוֹשֶׁטְתּוֹ מִזְּרוֹעָהּ נוֹפֵל הַשַּׁרְווּל כְּלַפֵּי אוֹתוֹ מָקוֹם, **טְמֵאָה. וְאִם לָאו** - וְאִם אֵינוֹ כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה, כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא בְּסָמוּךְ לַכְּתֵפַיִם, **טְהוֹרָה. הָיְתָה פּוֹשֶׁטְתּוֹ** [-אֶת הֶחָלוּק] **וּמִתְכַּסָּה בּוֹ בַּלַּיְלָה** כְּסָדְרָן, **כָּל מָקוֹם שֶׁנִּמְצָא בּוֹ כֶּתֶם, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוֹזֵר** - זֶז הֵילֵךְ וְהֵילֵךְ וְלִפְעָמִים נֶהֱפָךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְלָכֵן אַף אִם נִמְצָא מֵעַל הַחֲגוֹר אֶפְשָׁר שֶׁדָּם זֶה הִגִּיעַ מֵהַמָּקוֹר. **וְכֵן** הוּא הַדִּין **בַּפַּלְיוֹם** - מִטְפַּחַת שֶׁהִיא מִתְכַּסָּה בּוֹ: **מִשְׁנָה ב תְּלִית הַכֶּתֶם בִּדְבָרִים אֲחֵרִים:** **וְתוֹלֶה** אֶת הַכֶּתֶם שֶׁמָּצְאָה **בְּכָל דָּבָר שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִתְלוֹת** שֶׁמִּמֶּנּוּ בָּא הַכֶּתֶם וְלֹא מִמֶּנָּה, וְהֲרֵי הִיא טְהוֹרָה. כְּגוֹן שֶׁקֹּדֶם שֶׁמְּצָאַתּוּ **שָׁחֲטָה בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף,** וְיֵשׁ סִבָּה לִתְלוֹת שֶׁמִּדָּמָם בָּא הַכֶּתֶם, אוֹ **שֶׁנִּתְעַסְּקָה בִּכְתָמִים** שֶׁל נָשִׁים אֲחֵרוֹת, **אוֹ שֶׁיָּשְׁבָה בִּצַּד** אֲנָשִׁים אֲחֵרִים **הָעֲסוּקִים בָּהֶן** - בִּכְתָמִים, וְכֵן אִם **הָרְגָה מַאֲכֶלֶת** - כִּנָּה, **הֲרֵי זוֹ תּוֹלָה** אֶת הַדָּם שֶׁמְּצָאָה, **בְּהּ** - שֶׁהוּא מִדַּם הַכִּנָּה. **וְעַד כַּמָּה** - עַד אֵיזֶה שִׁעוּר כָּתֶם, **הִיא תּוֹלָה** שֶׁהוּא בָּא מִדַּם הַמַּאֲכֶלֶת, **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר,** עַד כִּגְרִיס שֶׁל פּוֹל [-חֲצִי פּוֹל], אַךְ יוֹתֵר מִכָּךְ לֹא בָּא מִדַּם הַמַּאֲכֶלֶת הַמּוּעָט, וְלַדַּעַת רַבִּי חֲנִינָא תּוֹלָה בְּדָם מַאֲכֶלֶת **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא** יוֹדַעַת בְּוַדָּאוּת שֶׁהָרְגָה מַאֲכֶלֶת, וְזֹאת שֶׁלֹּא כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁפָּרַשׁ שֶׁתּוֹלִים בְּדַם מַאֲכֶלֶת רַק אִם יוֹדַעַת שֶׁהָרְגָה מַאֲכֶלֶת. **וְתוֹלֶה** שֶׁדָּם זֶה בָּא מִמַּכָּה הַנִּמְצֵאת **בִּבְנָהּ אוֹ בִּבְעָלָהּ** שֶׁשָּׁכְבוּ אֶצְלָהּ. וְכֵן **אִם יֵשׁ בָּהּ מַכָּה** אַף אִם הֶעָלְתָה קְרוּם, **וְהִיא** - הַמַּכָּה **יְכוֹלָה לְהִגָּלַע** - לְהִתְגַּלּוֹת עַל יְדֵי שְׁיִקְלְף הַגָּלֶד, **וּלְהוֹצִיא דָם, הֲרֵי זוֹ תּוֹלָה בָּהּ** - בְּמַכָּה זוֹ שֶׁמִּמֶּנָּה בָּא הַכֶּתֶם: **מִשְׁנָה ג מַעֲשֶׂה בְּדִין זֶה:** **מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁבָּאת לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמְרָה לוֹ, רָאִיתִי כֶּתֶם. אָמַר לָהּ, שֶׁמָּא מַכָּה הָיְתָה בִּיךְ. אָמְרָה לוֹ, הֵן, וְחִיְּתָה. אָמַר לָהּ, שֶׁמָּא יְכוֹלָה לְהִגָּלַע וּלְהוֹצִיא דָם. אָמְרָה לוֹ, הֵן. וְטִהֲרָהּ רַבִּי עֲקִיבָא. רָאָה תַּלְמִידָיו מְסִתַּכְּלִין זֶה בָּזֶה. אָמַר לָהֶם, מָה הַדָּבָר קָשֶׁה בְּעֵינֵיכֶם, שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים הַדָּבָר לְהַחְמִיר אֶלָּא לְהָקֵל, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא טו יט) **'וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ', 'דָּם' וְלֹא כֶתֶם:** **ד עַד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַכַּר וְנִמְצָא עָלָיו דָּם, עָגֹל, טָהוֹר. מָשׁוּךְ, טָמֵא, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי צָדוֹק:**

פרק ח א הָרוֹאָה כֶּתֶם עַל בְּשָׂרָהּ כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה, טְמֵאָה. וְשֶׁלֹּא כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה, טְהוֹרָה. עַל עֲקֵבָהּ, וְעַל רֹאשׁ גּוּדָלָהּ, טְמֵאָה. עַל שׁוֹקָהּ וְעַל פַּרְסוֹתֶיהָ, מִבִּפְנִים, טְמֵאָה. מִבַּחוּץ, טְהוֹרָה. וְעַל הַצְּדָדִין מִכָּאן וּמִכָּאן, טְהוֹרָה. רָאֲתָה עַל חֲלוּקָהּ, מִן הַחֲגוֹר וּלְמַטָּה, טְמֵאָה. מִן הַחֲגוֹר וּלְמַעְלָה, טְהוֹרָה. רָאֲתָה עַל בֵּית יָד שֶׁל חֲלוּק, אִם מַגִּיעַ כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה, טְמֵאָה. וְאִם לָאו, טְהוֹרָה. הָיְתָה פּוֹשַׁטְתּוֹ וּמִתְכַּסָּה בּוֹ בַּלַּיְלָה, כָּל מָקוֹם שֶׁנִּמְצָא בּוֹ כֶּתֶם, טְמֵאָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוֹזֵר. וְכֵן בַּפַּלְיוֹם: **ב** וְתוֹלָה בְּכָל דָּבָר שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִתְלוֹת. שָׁחֲטָה בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, נִתְעַסְּקָה בִּכְתָמִים אוֹ שֶׁיָּשְׁבָה בִּצַּד הָעֲסוּקִים בָּהֶן, הָרְגָה מַאֲכֶלֶת, הֲרֵי זוֹ תּוֹלָה בָּהּ. עַד כַּמָּה הִיא תּוֹלָה, רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר, עַד כִּגְרִיס שֶׁל פּוֹל, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָרְגָה. וְתוֹלָה בִּבְנָהּ אוֹ בְּבַעְלָהּ. אִם יֵשׁ בָּהּ מַכָּה וְהִיא יְכוֹלָה לְהִגָּלַע וּלְהוֹצִיא דָם, הֲרֵי זוֹ תּוֹלָה בָּהּ: **ג** מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁבָּאת לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמְרָה לוֹ, רָאִיתִי כֶּתֶם. אָמַר לָהּ, שֶׁמָּא מַכָּה הָיְתָה בִּיךְ. אָמְרָה לוֹ, הֵן, וְחִיְּתָה. אָמַר לָהּ, שֶׁמָּא יְכוֹלָה לְהִגָּלַע וּלְהוֹצִיא דָם. אָמְרָה לוֹ, הֵן. וְטִהֲרָהּ רַבִּי עֲקִיבָא. רָאָה תַּלְמִידָיו מְסִתַּכְּלִין זֶה בָּזֶה. אָמַר לָהֶם, מָה הַדָּבָר קָשֶׁה בְּעֵינֵיכֶם, שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים הַדָּבָר לְהַחְמִיר אֶלָּא לְהָקֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו יט) 'וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ', 'דָּם' וְלֹא כֶתֶם: **ד** עַד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַכַּר וְנִמְצָא עָלָיו דָּם, עָגֹל, טָהוֹר. מָשׁוּךְ, טָמֵא, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי צָדוֹק:

פֶּרֶק ט דִּינֵי כְּתָמִים כְּשֶׁיֵּשׁ סָפֵק מִמֵּי בָּאוּ, אִפֵּן בְּדִיקַת הַכָּתֶם אִם הוּא דָם, וְדִינֵי וְסָתוֹת: **מִשְׁנָה א אִשָּׁה שֶׁמְּצָאָה דָם בְּמֵי רַגְלֶיהָ:** **הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשָׂה צְרָכֶיהָ** - מְטִילָה מַיִם, **וְרָאֲתָה דָם** מְעֹרָב בְּמֵי רַגְלֶיהָ, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם** הַטִּילָה מַיִם כְּשֶׁהִיא **עוֹמֶדֶת,** בְּאֹפֶן זֶה הַטָּלַת הַמַּיִם אֵינָהּ בְּחֹזֶק, וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמֵּי רַגְלַיִם חָזְרוּ לַמָּקוֹר וְיָצְאוּ עִם דָּם מֵהַמָּקוֹר, וְהִיא **טְמֵאָה. וְאִם** הַטִּילָה מַיִם כְּשֶׁהִיא **יוֹשֶׁבֶת** בְּסָמוּךְ לְשִׁפַּת הַסַּפָּל, וְהַקִּלּוּחַ הוּא בְּחֹזֶק לְתוֹךְ הַסַּפָּל, הֲרֵי הִיא **טְהוֹרָה,** שֶׁכֵּן בְּקִלּוּחַ בְּחֹזֶק אֵין הַמַּיִם חוֹזְרִים לַמָּקוֹר. וְאַף אֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁדַּם הַמָּקוֹר יָצָא בִּנְפָרֵד מִמֵּי רַגְלֶיהָ, שֶׁכֵּן בְּאֹפֶן זֶה הָיָה הַדָּם שׁוֹתֵת וְלֹא מִקַּלַּח וְהָיָה לוֹ לְהִמָּצֵא עַל שִׁפַּת הַסַּפָּל וְלֹא בְּתוֹכוֹ, וּבְהֶכְרֵחַ שָׁדַם זֶה יָצָא מִמַּכָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בִּמְקוֹם יְצִיאַת מֵי רַגְלֶיהָ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין הַטִּילָה מְעֻמָּד וּבֵין מְיֻשָּׁב, **טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁתּוֹלִים שֶׁהוּא דַּם הַמַּכָּה: **מִשְׁנָה ב אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁנִּמְצָא דָם בְּמֵי רַגְלֵיהֶם:** **אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁעָשׂוּ** שְׁנֵיהֶם **צְרָכֵיהֶן** - הִטִּילוּ מֵי רַגְלֵיהֶם **לְתוֹךְ הַסַּפָּל וְנִמְצָא דָם עַל הַמַּיִם, רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר** אֶת הָאִשָּׁה מִטֻּמְאַת נִדָּה, שֶׁכֵּן אֶפְלוּ בְּאִשָּׁה הַמְּטִילָה מַיִם לְבַדָּהּ הֵקֵל רַבִּי יוֹסֵי שֶׁהִיא טְהוֹרָה וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ סָפֵק נוֹסָף שֶׁמָּא מֵהָאִישׁ בָּא. [וְהַתְּנָא הוֹסִיף דִּין זֶה לְהַשְׁמִיעֵנוּ, שֶׁרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר לְאִשָּׁה זוֹ לְהִתְעַסֵּק בִּטְהָרוֹת לְכַתְּחִלָּה, וְלֹא רַק מִטַּהֵר בְּדִיעֲבַד אֶת הַטְּהָרוֹת שֶׁנִּגְּעָה בָּהֶם]. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַמֵּא** אֶת הָאִשָּׁה, וְאַף שֶׁיֵּשׁ כָּאן סְפֵק סְפֵקָא לְהָקֵל, שֶׁמָּא מֵהָאִישׁ יָצָא, וְאַף אִם מֵהָאִשָּׁה יָצָא שֶׁמָּא הוּא דַּם הַמַּכָּה, כֵּיוָן **שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאִישׁ לְהוֹצִיא דָם, אֶלָּא שֶׁחֲזָקַת דָּמִים מִן הָאִשָּׁה,** וְכֵיוָן שֶׁהָאִשָּׁה מֻחְזֶקֶת בִּרְאִיַּת דָּמִים מֵהַמָּקוֹר, תּוֹלִים שֶׁדָּם זֶה יָצָא מִמְּקוֹרָהּ. וְאֶפְלוּ הַטִּילָה מַיִם בִּישִׁיבָה, הֲרֵי הִיא טְמֵאָה לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, לְפִי שֶׁחֲזָקַת דָּמִים בָּאִים מִן הַמָּקוֹר: **מִשְׁנָה ג תְּלִית כֶּתֶם בְּדַם אִשָּׁה אַחֶרֶת:** **הַשְׁאִילָה** אֶת חֲלוּקָהּ **לְנָכְרִית** גְּדוֹלָה שֶׁרְאוּיָה לִרְאוֹת דָּם, **אוֹ לְיִשְׂרְאֵלִית נִדָּה,** וּכְשֶׁהֶחֱזִירוּהָ לָהּ **לְבָשַׁתּוּ** וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא עָלָיו כֶּתֶם, **הֲרֵי** אִשָּׁה **זוֹ תּוֹלָה בָּהּ** - בַּנִּדָּה שֶׁהַכֶּתֶם בָּא מִמְּקוֹרָהּ. וְיָכוֹלָה לִתְלוֹת כֵּן לְפִי שֶׁבִּתְלִיָּה זוֹ אֵינָהּ מְקַלְקֶלֶת אִשָּׁה אַחֶרֶת, שֶׁהַנָּכְרִית אֵין בָּהּ טֻמְאַת נִדָּה וְאַף בְּלֹא דָּם גָּזְרוּ עָלֶיהָ טֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, וְהַנִּדָּה טְמֵאָה כְּבָר מִשּׁוּם נִדָּה. אֲבָל אִם הִשְׁאִילָה חֲלוּקָהּ לְיִשְׂרְאֵלִית, הֲרֵי אִם תִּתְלֶה בַּחֲבֶרְתָּהּ הֲרֵי חֲבֶרְתָּהּ טְמֵאָה, וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֵין לִתְלוֹת אֶת הַקִּלְקוּל בַּחֲבֶרְתָּהּ יוֹתֵר מִבָּהּ, וְדִינָהּ כְּדִין **שְׁלֹשׁ נָשִׁים** יִשְׂרְאֵלִיּוֹת טְהוֹרוֹת **שֶׁלָּבְשׁוּ** זוֹ אַחַר זוֹ **חָלוּק אֶחָד אוֹ שֶׁיָּשְׁבוּ** זוֹ אַחַר זוֹ **עַל סַפְסָל אֶחָד** שֶׁל עֵץ, **וְנִמְצָא עָלָיו** אַחַר כָּךְ **דָּם,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה אִי אֶפְשָׁר לִתְלוֹת אֶת הַדָּם בְּאַחַת מֵהֶן, **וְכֻלָּן טְמֵאוֹת** מִסָּפֵק. וְאִם **יָשְׁבוּ עַל סַפְסָל שֶׁל אֶבֶן אוֹ עַל הָאִצְטְבָא** [-מָקוֹם מֻגְבָּהּ מֵאֶבֶן] **שֶׁל** בֵּית **הַמֶּרְחָץ,** וּמָצְאוּ עֲלֵיהֶם דָּם, **רַבִּי נְחֶמְיָה מְטַהֵר** נָשִׁים אֵלּוּ, לְפִי **שֶׁהָיָה רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה,** כְּגוֹן כְּלֵי אֶבֶן, **אֵינוֹ מְקַבֵּל כְּתָמִים** - לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה עַל הַכְּתָמִים הַנִּמְצָאִים

בּוֹ. וְסָמְכוּ דִּבְרֵיהֶם עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (ישעיה ג כו) 'וְנִקְּתָה לָאָרֶץ תִּשֵּׁב', דְּהַיְינוּ שֶׁאִם יָשְׁבָה עַל הָאָרֶץ וְרָאֲתָה כֶּתֶם, 'וְנִקְּתָה' מִטֻּמְאָתָהּ. וְהוּא הַדִּין שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כְּמוֹ כְּלֵי אֶבֶן, כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה מִגַּבּוֹ, וּמַטְלִית בֶּגֶד שֶׁאֵין בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת: **מִשְׁנָה ד נָשִׁים שֶׁיְּשֵׁנוֹת יַחַד כְּשֵׁהֵן דְּבוּקוֹת וְנִמְצָא כֶּתֶם בֵּינֵיהֶן: שָׁלֹשׁ נָשִׁים** טְהוֹרוֹת **שֶׁהָיוּ יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת,** וְהָיוּ דְּבוּקוֹת זוֹ לָזוֹ, **וְנִמְצָא דָם** עַל הַמִּטָּה **תַּחַת אַחַת מֵהֶן, כֻּלָּן טְמֵאוֹת** מִסָּפֵק, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֵן דְּבוּקוֹת זוֹ לָזוֹ, בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּמְצָא הַדָּם יִתָּכֵן שֶׁבָּא מִכָּל אַחַת מֵהֶן. אֲבָל **אִם בָּדְקָה אַחַת מֵהֶן** בְּעֵד **וְנִמְצֵאת טְמֵאָה, הֵיא טְמֵאָה וּשְׁתֵּיהֶן טְהוֹרוֹת,** שֶׁהֵן תּוֹלוֹת שֶׁהַדָּם בָּא מִמֶּנָּה. **וְתוֹלוֹת זוֹ בָּזוֹ** - אִם אַחַת אֵינָהּ רְאוּיָה לִרְאוֹת דָּם מֵחֲמַת שֶׁהִיא מְעֻבֶּרֶת אוֹ מְנִיקָה, הִיא תּוֹלָה בַּחֲבֶרְתָּהּ הָרְאוּיָה לִרְאוֹת דָּם שֶׁהַדָּם בָּא מִמֶּנָּה, וְהִיא טְהוֹרָה. **וְאִם** כֻּלָּן **לֹא הָיוּ רְאוּיוֹת לִרְאוֹת** דָּם, שֶׁהָיוּ מְעֻבָּרוֹת אוֹ מְנִיקוֹת, **רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ הֵן רְאוּיוֹת** לִרְאוֹת, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי שֶׁדָּם זֶה בָּא מֵאַחַת מֵהֶן, וְכֻלָּן טְמֵאוֹת מִסָּפֵק: **מִשְׁנָה ה דִּין זֶה כְּשֶׁאֵינָן דְּבוּקוֹת זוֹ לָזוֹ: שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת** זוֹ לְצַד זוֹ, וְלֹא הָיוּ דְּבוּקוֹת זוֹ לָזוֹ, **וְנִמְצָא דָם** בַּמִּטָּה **תַּחַת הָאֶמְצָעִית, כֻּלָּן טְמֵאוֹת** מִסָּפֵק, שֶׁלְּמָקוֹם זֶה יִתָּכֵן שֶׁבָּא הַדָּם מִכָּל אַחַת מֵהֶן. אֲבָל אִם נִמְצָא הַדָּם **תַּחַת הַפְּנִימִית** הַקְּרוֹבָה לַקִּיר, **הַשְּׁתַּיִם הַפְּנִימִיּוֹת טְמֵאוֹת,** שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁבָּא הַדָּם מֵהֶם, **וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה,** שֶׁוַּדַּאי לֹא בָּא הַדָּם מִמֶּנָּה. וְכֵן אִם נִמְצָא **תַּחַת הַחִיצוֹנָה,** הָרְחוֹקָה מֵהַקִּיר, **שְׁתַּיִם הַחִיצוֹנוֹת טְמֵאוֹת וְהַפְּנִימִית טְהוֹרָה,** שֶׁוַּדַּאי לֹא בָּא הַדָּם מִמֶּנָּה. (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה), אֵימָתַי הַפְּנִימִית טְהוֹרָה, **בִּזְמַן שֶׁעָבְרוּ** נָשִׁים אֵלּוּ בַּעֲלֵיהֶם **לַמִּטָּה מֵרְגְּלוֹת הַמִּטָּה** [-סוֹף הַמִּטָּה סְמוּךְ לְמִקּוֹם הָרַגְלַיִם], וְנִמְצָא שֶׁלֹּא עָבְרָה הַפְּנִימִית בַּמָּקוֹם בּוֹ נִמְצָא הַדָּם, **אֲבָל אִם עָבְרוּ שְׁלָשְׁתָּן דֶּרֶךְ עָלֶיהָ** - שֶׁעָבְרוּ לְמִקּוֹמָם בַּמִּטָּה מֵעַל הָאִשָּׁה שֶׁיְּשֵׁנָה חִיצוֹנָה, **כֻּלָּן טְמֵאוֹת** מִסָּפֵק, וְאַף הַפְּנִימִית, שֶׁכֵּן יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁעָבְרָה שָׁם יָצָא מִמֶּנָּה הַדָּם. וְאִם **בָּדְקָה אַחַת מֵהֶן** בְּעֵד **וְנִמְצֵאת טְהוֹרָה** בְּלֹא דָם, **הֵיא טְהוֹרָה,** שֶׁהֲרֵי וַדַּאי לֹא רָאֲתָה דָּם, וְהִיא תּוֹלָה שֶׁהַדָּם בָּא מֵהֶן, **וּשְׁתַּיִם** הָאֲחֵרוֹת שֶׁלֹּא בָּדְקוּ עַצְמָן **טְמֵאוֹת** מִסָּפֵק. וְאִם **בָּדְקוּ שְׁתַּיִם וּמָצְאוּ** שֶׁהֵן **טְהוֹרוֹת, הֵן טְהוֹרוֹת וּשְׁלִישִׁית טְמֵאָה** מִסָּפֵק. אֲבָל אִם בָּדְקוּ **שְׁלָשְׁתָּן וּמָצְאוּ** שֶׁהֵן **טְהוֹרוֹת,** חָזְרוּ **כֻּלָּן** לִהְיוֹת **טְמֵאוֹת** מִסָּפֵק, שֶׁכֵּן בְּוַדַּאי יָצָא הַדָּם מֵאַחַת מֵהֶן, וְכֵיוָן שֶׁכֻּלָּן בָּדְקוּ וְלֹא מָצְאוּ אֵין טַעַם לִתְלוֹת אֶת הַטֻּמְאָה בְּאַחַת מֵהֶן יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹתֶיהָ. **לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְגַל** אֲבָנִים **טָמֵא** - שֶׁיָּדוּעַ שֶׁיֵּשׁ תַּחְתָּיו כַּזַּיִת בָּשָׂר מִן הַמֵּת **שֶׁנִּתְעָרֵב בֵּין שְׁנֵי גַלִּים טְהוֹרִים,** וְלֹא יָדוּעַ מַהוּ הַגַּל הַטָּמֵא, **וּבָדְקוּ אֶחָד מֵהֶן וּמָצְאוּ** שֶׁהוּא **טָהוֹר שֶׁלֹּא** נִמְצָא בּוֹ הַמֵּת, שֶׁהוּא **טָהוֹר וּשְׁנַיִם** הָאֲחֵרִים **טְמֵאִין** וְתוֹלִים שֶׁבְּאֶחָד מֵהֶם נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה. וְאִם בָּדְקוּ **שְׁנַיִם** מֵהַגַּלִּים **וּמָצְאוּ** שֶׁהֵם **טְהוֹרִים, הֵם טְהוֹרִים וּשְׁלִישִׁי טָמֵא** מִפְּנֵי שֶׁתּוֹלִים שֶׁבּוֹ נִמְצֵאת הַטֻּמְאָה. אֲבָל אִם בָּדְקוּ **שְׁלָשְׁתָּן וּמָצְאוּ** שֶׁכֻּלָּם **טְהוֹרִים,** שׁוּב חָזְרוּ **כֻּלָּן** לִהְיוֹת **טְמֵאִים** שֶׁהֲרֵי וַדַּאי הַטֻּמְאָה נִמְצֵאת בְּאַחַד הַגַּלִּים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טְמֵאָה בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע לְךָ שֶׁהוּא טָהוֹר** - שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהָיָה בּוֹ טֻמְאָה, **לְעוֹלָם הוּא** נִשְׁאָר **בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע לְךָ** עַל **הַטֻּמְאָה הֵיכָן הִיא** נִמְצֵאת, וְאַף כָּאן יָדוּעַ הָיָה שֶׁאֶחָד מֵהַגַּלִּים טָמֵא. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** שֶׁאִם בָּדַק אֶת שְׁלֹשֶׁת הַגַּלִּים וְלֹא מָצָא אֶת הַטֻּמְאָה, חוֹפֵר **וּבוֹדֵק עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְסֶלַע אוֹ** לְקַרְקַע **בְּתוֹלָה** שֶׁלֹּא חָפְרוּ בָּהּ מֵעוֹלָם, וְכָל הַגַּלִּים טְהוֹרִים, וְנוֹקְטִים שֶׁעוֹרֵב נָטַל אֶת הַטֻּמְאָה. אֲבָל גַּם לְדַעַת חֲכָמִים שְׁלֹשׁ הַנָּשִׁים שֶׁנִּמְצָא דָּם עַל מִטָּתָן טְמֵאוֹת, שֶׁכֵּן בְּוַדַּאי

ד שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת וְנִמְצָא דָם תַּחַת אַחַת מֵהֶן, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. בָּדְקָה אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת טְמֵאָה, הֵיא טְמֵאָה וּשְׁתֵּיהֶן טְהוֹרוֹת, וְתוֹלוֹת זוֹ בָּזוֹ. וְאִם לֹא הָיוּ רְאוּיוֹת לִרְאוֹת, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ הֵן רְאוּיוֹת: ה שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת וְנִמְצָא דָם תַּחַת הָאֶמְצָעִית, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. תַּחַת הַפְּנִימִית, שְׁתַּיִם הַפְּנִימִיּוֹת טְמֵאוֹת וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה. (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה), אֵימָתַי הַפְּנִימִית טְהוֹרָה, בִּזְמַן שֶׁעָבְרוּ בֵּין שְׁנֵי גַלִּים טְהוֹרִים, וּבָדְקוּ אֶחָד מֵהֶן וּמָצְאוּ טָהוֹר, הוּא טָהוֹר וּשְׁנַיִם טְמֵאִין. שְׁנַיִם וּמָצְאוּ טְהוֹרִים, הֵם טְהוֹרִים וּשְׁלִישִׁי טָמֵא. שְׁלָשְׁתָּן וּמָצְאוּ טְהוֹרִים, כֻּלָּן טְמֵאִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טְמֵאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע לְךָ שֶׁהוּא טָהוֹר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל דָּבָר שֶׁמִּתְּחִלָּתוֹ בְּסָפֵק טָמֵא, אַף עַכְשָׁיו בְּסָפֵק טָמֵא. בִּזְמַן שֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ מַרְגְּלוֹת הַמִּטָּה, בְּדָקָה אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת טְמֵאָה, הֵיא טְמֵאָה וּשְׁתֵּיהֶן טְהוֹרוֹת, רוֹאִין לִרְאוֹת, כְּלָן טְמֵאוֹת מִסָּפֵק. בָּדְקָה אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת טְהוֹרָה, הֵיא טְהוֹרָה וּשְׁתַּיִם הַחִיצוֹנָה טְמֵאוֹת, הֵן טְהוֹרוֹת וּשְׁלִישִׁית טְמֵאָה. בָּדְקוּ שְׁתַּיִם וּמָצְאוּ טְהוֹרוֹת, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְגַל טָמֵא שֶׁנִּתְעָרֵב בֵּין שְׁנֵי גַלִּים טְהוֹרִים, וּבָדְקוּ אֶחָד מֵהֶן וּמָצְאוּ טָהוֹר, הוּא טָהוֹר וּשְׁנַיִם טְמֵאִין. שְׁנַיִם וּמָצְאוּ טְהוֹרִים, הֵם טְהוֹרִים וּשְׁלִישִׁי טָמֵא. שְׁלָשְׁתָּן וּמָצְאוּ טְהוֹרִים, כֻּלָּן טְמֵאִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טְמֵאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע לְךָ שֶׁהוּא טָהוֹר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל דָּבָר שֶׁמִּתְּחִלָּתוֹ בְּסָפֵק טָמֵא, אַף עַכְשָׁיו בְּסָפֵק טָמֵא. בִּזְמַן שֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ מַרְגְּלוֹת הַמִּטָּה, בְּדָקָה אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת טְמֵאָה, הֵיא טְמֵאָה וּשְׁתֵּיהֶן טְהוֹרוֹת, וְתוֹלוֹת זוֹ בָּזוֹ. וְאִם לֹא הָיוּ רְאוּיוֹת לִרְאוֹת, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ הֵן רְאוּיוֹת: ה שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת וְנִמְצָא דָם תַּחַת הָאֶמְצָעִית, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. תַּחַת הַפְּנִימִית, שְׁתַּיִם הַפְּנִימִיּוֹת טְמֵאוֹת וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה. (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה), אֵימָתַי הַפְּנִימִית טְהוֹרָה, בִּזְמַן שֶׁעָבְרוּ בֵּין שְׁנֵי גַלִּים טְהוֹרִים, וּבָדְקוּ אֶחָד מֵהֶן וּמָצְאוּ טָהוֹר, הוּא טָהוֹר וּשְׁנַיִם טְמֵאִין. שְׁנַיִם וּמָצְאוּ טְהוֹרִים, הֵם טְהוֹרִים וּשְׁלִישִׁי טָמֵא. שְׁלָשְׁתָּן וּמָצְאוּ טְהוֹרִים, כֻּלָּן טְמֵאִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טְמֵאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע לְךָ שֶׁהוּא טָהוֹר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל דָּבָר שֶׁמִּתְּחִלָּתוֹ בְּסָפֵק טָמֵא, אַף עַכְשָׁיו בְּסָפֵק טָמֵא. בִּזְמַן שֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ מַרְגְּלוֹת הַמִּטָּה, בְּדָקָה אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת טְמֵאָה, הֵיא טְמֵאָה וּשְׁתֵּיהֶן טְהוֹרוֹת, וְתוֹלוֹת זוֹ בָּזוֹ. וְאִם לֹא הָיוּ רְאוּיוֹת לִרְאוֹת, רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ הֵן רְאוּיוֹת: ה שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת וְנִמְצָא דָם תַּחַת הָאֶמְצָעִית, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. תַּחַת הַפְּנִימִית, שְׁתַּיִם הַפְּנִימִיּוֹת טְמֵאוֹת וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה. (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה), אֵימָתַי הַפְּנִימִית טְהוֹרָה, בִּזְמַן שֶׁעָבְרוּ בֵּין שְׁנֵי גַלִּים טְהוֹרִים, וּבָדְקוּ אֶחָד מֵהֶן וּמָצְאוּ טָהוֹר, הוּא טָהוֹר וּשְׁנַיִם טְמֵאִין. שְׁנַיִם וּמָצְאוּ טְהוֹרִים, הֵם טְהוֹרִים וּשְׁלִישִׁי טָמֵא. שְׁלָשְׁתָּן וּמָצְאוּ טְהוֹרִים, כֻּלָּן טְמֵאִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, שֶׁרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טְמֵאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע לְךָ שֶׁהוּא טָהוֹר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כָּל דָּבָר שֶׁמִּתְּחִלָּתוֹ בְּסָפֵק טָמֵא, אַף עַכְשָׁיו בְּסָפֵק טָמֵא.

בָּא הַדָּם מֵאַחַת מֵהֶן: **מִשְׁנָה ו הַעֲבָרַת כֶּתֶם וּבְדִיקָתוֹ אִם הוּא דָּם אוֹ צֶבַע: שְׁבָעָה סַמָּנִין מַעֲבִירִין עַל הַכֶּתֶם** בָּזֶה אַחַר זֶה כְּדֵי לְבַטֵּל אֶת הַדָּם כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַטְבִּיל אֶת הַבָּגֶד. וְאֵלּוּ הֵם: **רַק תָּפֵל, וּמֵי גְרִיסִין, וּמֵי רַגְלַיִם** [שֶׁעֲנָיָנָם יְבֹאַר בַּמִּשְׁנָה הַבָּאָה], **וְנֶתֶר** - מִין קַרְקַע מַזְהִיר, **וּבוֹרִית, קְמוֹנְיָא, וְאִשְׁלָג** - מִינֵי עֲשָׂבִים לְנִקּוּי. אִם בַּתְּחִלָּה **הִטְבִּילוֹ** לַבָּגֶד **וְעָשָׂה עַל גַּבָּיו טָהֳרוֹת** - וְנִגַּע בּוֹ בְּתַרוּמָה אוֹ קָדָשִׁים, וְאַחַר כָּךְ **הֶעֱבִיר עָלָיו שִׁבְעָה סַמָּנִין** אֵלּוּ **וְלֹא עָבַר** הַכֶּתֶם, **הֲרֵי זֶה** מוֹכִיחַ שֶׁכֶּתֶם זֶה הוּא **צֶבַע** וְלֹא דָם, כִּי אִלּוּ הָיָה דָּם הָיָה עוֹבֵר מֵהַסַּמָּנִים, וְהִתְבָּרֵר שֶׁהַבָּגֶד אֵינוֹ טָמֵא **וְהַטָּהֳרוֹת** שֶׁנַּעֲשׂוּ גַּבּוֹ **טְהוֹרוֹת, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַטְבִּיל** שׁוּב אֶת הַבָּגֶד. וְאִם בְּהַעֲבָרַת הַסַּמָּנִין **עָבַר** הַכֶּתֶם מֵהַבָּגֶד **אוֹ שְׁהֵה** צִבְעוֹ, **הֲרֵי זֶה כֶּתֶם** - דָּם, וְהַבָּגֶד טָמֵא, **וְהַטָּהֳרוֹת** שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל גַּבּוֹ **טְמֵאוֹת,** שֶׁהֲרֵי נַעֲשׂוּ עַל בָּגֶד טָמֵא, **וְצָרִיךְ לְהַטְבִּיל** אוֹתוֹ שׁוּב אַחֲרֵי שֶׁיַּעֲבֹר הַכֶּתֶם, שֶׁטְּבִילָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה בְּעוֹד הַדָּם עָלָיו לֹא הוֹעִילָה לְטַהֲרוֹ, שֶׁהוּא כְּטוֹבֵל וְשֶׁרֶץ בְּיָדוֹ: **מִשְׁנָה ז בְּאוֹר שְׁלֹשֶׁת הַסַּמָּנִים הָרִאשׁוֹנִים וְאַפֶּר נִקּוּי הַכֶּתֶם: אֵיזֶהוּ רַק תָּפֵל** הָאָמוּר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **כָּל** רַק הַיּוֹצֵא מִפִּיו בִּשְׁלֹשׁ שָׁעוֹת רִאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם, אַחַר **שֶׁלֹּא טָעַם כְּלוּם** כָּל הַלַּיְלָה, וּבְלִבַּד שֶׁיָּשַׁן מֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְעַד הַבֹּקֶר. **וּמֵי גְרִיסִין** הֵם **לְעִיסַת גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל** - גְּרִיסִים שֶׁנִּלְעֲסוּ וּמֻעָרְבִים בְּרַק, מִגְּרִיסִים שֶׁהֵם **חֲלוּקַת נֶפֶשׁ** - שֶׁהָאֹכֶל שָׁבָהֶם חָלוּק מֵהַקְּלִפָּה. **וּמֵי רַגְלַיִם,** הֵם מַיִם שֶׁשָּׁהוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים **וְהֶחְמִיצוּ** [-הִסְרִיחוּ]. **וְצָרִיךְ** לִכְפֹּל אֶת הַבָּגֶד **וּלְכַסְכֵּס** [-לְשַׁפְשֵׁף] אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים זֶה עַל זֶה בִּמְקוֹם הַכֶּתֶם, **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד** - עִם כָּל אֶחָד מֵהַסַּמָּנִים. וְאִם **הֶעֱבִירָן** עַל גַּבֵּי הַכֶּתֶם **שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן** - שֶׁלֹּא בַּסֵּדֶר הַשָּׁנוּי בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, **אוֹ שֶׁהֶעֱבִיר** אֶת כָּל **הַשִּׁבְעָה סַמָּנִין כְּאַחַת** - בְּבַת אַחַת, **לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם** - אֵין בְּדִיקָה זוֹ מוֹעִילָה, לֹא לְעִנְיַן בְּדִיקַת הַכֶּתֶם אִם הוּא דָּם אוֹ צֶבַע, וְלֹא לְעִנְיַן בְּטוּל הַדָּם לְטָהֳרַת הַבָּגֶד בְּטְבִילָה: **מִשְׁנָה ח וֶסֶת הַגּוּף: כָּל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וֶסֶת** קְבוּעַ בְּגוּפָהּ, שֶׁכָּל רְאִיּוֹתֶיהָ בָּאוֹת יַחַד עִם הַרְגָּשָׁה קְבוּעָה בְּגוּפָהּ, **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ** - כְּשֶׁרוֹאָה דָּם בִּזְמַן וִסְתָּהּ אֵינָהּ צְרִיכָה לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא יָצָא הַדָּם מֵהַמָּקוֹר קֹדֶם שֶׁרָאֲתָה, וְכָל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָסְקָה בָּהֶם עַד אוֹתוֹ זְמַן טְהוֹרוֹת. **וְאֵלּוּ הֵן הַוִּסָּתוֹת** - הַרְגָּשׁוֹת הַגּוּף שֶׁאִשָּׁה הָרוֹאָה עִמָּם דָּם קְבוּעָה לָהּ **וֶסֶת הַגּוּף, מְפַהֶקֶת וּמְעַטֶּשֶׁת** עִטּוּשׁ שֶׁל מַטָּה, **וְחוֹשֶׁשֶׁת בִּפְנֵי כְּרֵסָהּ** - חֲשָׁה כְּאֵב כְּנֶגֶד טַבּוּרָהּ, **וּבְשִׁפּוּלֵי מֵעֶיהָ** - אוֹ שֶׁחֲשָׁה כְּאֵב כְּנֶגֶד פִּי הָרֶחֶם, **וְשׁוֹפַעַת** - אוֹ שֶׁרָגִילָה לִרְאוֹת דָּם טָהוֹר שֶׁאֵינוֹ מֻחְמָשָׁה מִינֵי דָּמִים טְמֵאִים וּמִתּוֹכוֹ מַתְחִילָה לִרְאוֹת דָּם נִדּוּת, **וְכִמְיַן צְמִרְמֶרֶת** - אוֹ שֶׁצְּמַרְמוֹרוֹת אוֹחֲזִין אוֹתָהּ בִּשְׁעַת יְצִיאַת דָּם הַמָּקוֹר, **וְכֵן** שְׁאָר הַרְגָּשׁוֹת **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן,** כְּגוֹן שֶׁרֹאשָׁהּ כָּבֵד עָלֶיהָ אוֹ אוֹחֲזָהּ כְּאֵב לֵב. **וְכֹל שֶׁקְּבָעָהּ לָהּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים** - שֶׁשָּׁלֹשׁ פְּעָמִים חָשָׁה בְּאֶחָד מֵאֵלּוּ וְרָאֲתָה דָּם, **הֲרֵי זֶה וֶסֶת** הַגּוּף קְבוּעַ: **מִשְׁנָה ט** 'וֶסֶת הַגּוּף' **כְּשֶׁרְגִילָה לִרְאוֹת בְּתְחִלָּתוֹ אוֹ בְּסוֹפוֹ: הָיְתָה לְמוּדָה** [-רְגִילָה] **לִהְיוֹת רוֹאָה** אֶת דַּם נִדּוּתָהּ **בְּתְחִלַּת הַוִּסָּתוֹת** - בְּתְחִלַּת בִּיאַת הַמְּחוֹשִׁים שֶׁבְּגוּפָהּ, כְּגוֹן שֶׁהִיא בִּתְחִלַּת הָעִטּוּשִׁים וְהַפִּהוּקִים, **כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בְּתוֹךְ** כְּדֵי **הַוִּסָּתוֹת** [-הַמְּחוֹשִׁים] **טְמֵאוֹת,** שֶׁמִּן הַסְּתָם מְיָדַּ עִם תְּחִלַּת הַוֶּסֶת כְּבָר רָאֲתָה דָּם וְנִטְמְאָה. אֲבָל אִם הָיְתָה רְגִילָה לִרְאוֹת אֶת הַדָּם **בְּסוֹף הַוִּסָּתוֹת, כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָשְׂתָה בְּתוֹךְ** כְּדֵי **הַוִּסָּתוֹת טְהוֹרוֹת,** שֶׁהֲרֵי רְגִילָה לִרְאוֹת דָּם בְּסוֹפָם. **הַזְּמַן שֶׁאָמְרוּ בְּתַשְׁמִישׁ בְּ'וֶסֶת יָמִים': רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף יָמִים וְשָׁעוֹת וְסָתוֹת** - כְּשֵׁם שֶׁאִשָּׁה שָׁרְגִילָה לִרְאוֹת בְּיוֹם קָבוּעַ, דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ

משניות

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק י

(לעיל פ"א מ"א), כָּךְ גַּם אִשָּׁה שֶׁרָגִילָה לִרְאוֹת בְּיוֹם קָבוּעַ וּבְשָׁעָה קְבוּעָה בְּאוֹתוֹ יוֹם, אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לִיצִיאָתוֹ קֹדֶם לָכֵן וְהִיא מֻתֶּרֶת לְשַׁמֵּשׁ אַף בְּאוֹתוֹ יוֹם עַד שְׁעַת הַוֶּסֶת, וְכֵן אִם עָבְרָה אוֹתָהּ שָׁעָה מֻתֶּרֶת שׁוּב בְּתַשְׁמִישׁ בְּהֶמְשֵׁךְ הַיּוֹם. כְּגוֹן אִשָּׁה שֶׁהָיְתָה לְמוּדָה [-רְגִילָה] **לִהְיוֹת רוֹאָה בְּסוֹף הַלַּיְלָה עִם הָנֵץ הַחַמָּה** - סָמוּךְ לְנֵץ הַחַמָּה, **אֵינָהּ אֲסוּרָה** לְבַעְלָהּ **אֶלָּא עִם הָנֵץ הַחַמָּה,** אֲבָל בְּכָל הַלַּיְלָה מֻתֶּרֶת, וְכֵן אִם עָבַר הָנֵץ וְלֹא רָאֲתָה מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ כָּל הַיּוֹם. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל הַיּוֹם שֶׁלָּהּ** - כְּלוֹמַר, אִם עָבַר הַלַּיְלָה וְלֹא רָאֲתָה, מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ בְּכָל יוֹם הַמֻּחֶרֶת. אֲבָל בַּלַּיְלָה שֶׁלִּפְנֵי רְאִיָּתָהּ אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ בְּכָל הַלַּיְלָה, שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אֲסוּרָה בְּתַשְׁמִישׁ [-יוֹם אוֹ לַיְלָה] שֶׁבְּהּ הַוֶּסֶת. **מִשְׁנָה י שִׁנּוּי וַעֲקִירַת וֶסֶת: הָיְתָה לְמוּדָה** [-רְגִילָה] **לִהְיוֹת רוֹאָה** אֶת דָּם נִדּוּתָהּ בְּאֶפֶן קָבוּעַ **בְּיוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר** מִיּוֹם טְבִילָתָהּ, **וְשִׁנְּתָה** פַּעַם אַחַת אֶת קְבִיעוּתָהּ **לִהְיוֹת רוֹאָה לְיוֹם עֶשְׂרִים** מִיּוֹם טְבִילָתָהּ, **זֶה וָזֶה** - יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר וְיוֹם הָעֶשְׂרִים **אֲסוּרִין** בְּתַשְׁמִישׁ, יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִדִּין וֶסֶת קָבוּעַ, וְיוֹם עֶשְׂרִים מִדִּין וֶסֶת שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא מֵעַתָּה תִּתְקַבַּע הַוֶּסֶת לְיוֹם זֶה. וְכֵן אִם **שִׁנְּתָה פְּעָמַיִם** אֶת זְמַן וְסָתָהּ **לְיוֹם עֶשְׂרִים,** עֲדַיִן **זֶה וָזֶה אֲסוּרִין.** וְרַק אִם **שִׁנְּתָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים לְיוֹם עֶשְׂרִים,** הֵתֵר יוֹם **חֲמִשָּׁה עָשָׂר** בְּתַשְׁמִישׁ, שֶׁבְּכָךְ נַעֲקְרָה וֶסֶת זוֹ, **וְקָבְעָה לָהּ** אֶת **יוֹם הָעֶשְׂרִים** לְיוֹם וְסָתָהּ הַקָּבוּעַ, **שֶׁאֵין אִשָּׁה קוֹבַעַת לָהּ וֶסֶת** קָבוּעַ **עַד שֶׁתְּקַבְּעָנָּה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים** רְצוּפוֹת שֶׁתִּרְאֶה בָּהֶם דָּם, וְכֵן אֵינָהּ **מְטַהֶרֶת** אֶת **הַוֶּסֶת** הַקְּבוּעַ **עַד שֶׁתַּעֲקֹר מִמֶּנָּה** רְאִיַּת הַדָּם **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים** רְצוּפוֹת: **מִשְׁנָה יא אַף בִּיאַת דָּם בְּתוּלִים: נָשִׁים** כְּשֶׁהֵן **בְּבְתוּלֵיהֶם** הֵן **כַּגְּנָיִם,** וְדַם בְּתוּלֵיהֶן כְּיֵין הַיּוֹצֵא מֵהַגְּפָן. **יֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ אָדֹם, וְיֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ שָׁחֹר, וְיֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ מְרֻבָּה, וְיֵשׁ גֶּפֶן שֶׁיֵּינָהּ מוּעָט,** וְכָךְ גַּם דַּם בְּתוּלִים, יֶשְׁנוֹ אָדֹם אוֹ שָׁחוֹר, מְרֻבֶּה אוֹ מוּעָט. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל גֶּפֶן יֶשׁ בָּהּ יַיִן** - כָּל אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ דַּם בְּתוּלִים וְדַם נִדָּה. **וְשֶׁאֵין בָּהּ יַיִן** - וְאִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ רוֹאָה דָּם, **הֲרֵי זֶה דּוֹרְקְטִי** [-נוֹטְרִיקוֹן 'דּוֹר קְטוּעַ'], כְּלוֹמַר, אִשָּׁה זוֹ עֲקָרָה וְאֵינָהּ יוֹלֶדֶת:

פֶּרֶק י תְּלִיַּת דַּם בְּתוּלָה שֶׁנִּשֵּׂאת בְּדַם בְּתוּלִים, סְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים וְדִין הֶפְסֵק טְהָרָה, וְדִינֵי יוֹלֶדֶת: **מִשְׁנָה א תְּלִיָּה בְּדַם בְּתוּלִים: תִּינֹקֶת** [-יַלְדָּה] שֶׁעוֹד **לֹא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת** דַּם נִדָּה, הֵיְינוּ שֶׁאֵינָהּ נַעֲרָה, **וְנִשֵּׂאת** [-וְנִשָּׂאת], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נוֹתְנִין לָהּ אַרְבָּעָה לֵילוֹת** לְשַׁמֵּשׁ עִם בַּעְלָהּ וְכָל הַדָּם שֶׁרוֹאָה בְּיָמִים אֵלּוּ תּוֹלִים שֶׁהוּא דַּם בְּתוּלִים. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אַף אַחַר אַרְבָּעָה לֵילוֹת מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ **עַד שֶׁתְּחֵיֶּה** [-תִּתְרַפֵּא] **הַמַּכָּה** שֶׁל הֶסְרַת הַבְּתוּלִים. [וְאֵין תּוֹלִים שֶׁאֵלּוּ הֵם דְּמֵי הַבְּתוּלִים. וְאֵין תּוֹלִים שֶׁהוּא דַּם בְּתוּלִים אֶלָּא כְּשֶׁדָּמְתָה שׁוֹתֶתֶת רַק כְּשֶׁהִיא עוֹמֶדֶת וּמַפְסִיק כְּשֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת, אוֹ שֶׁהוּא שׁוֹתֶת רַק כְּשֶׁיּוֹשֶׁבֶת עַל דָּבָר קָשֶׁה, אֲבָל אִם הַדָּם שׁוֹתֶת בֵּין בַּעֲמִידָה וּבֵין בִּישִׁיבָה, בֵּין כְּשֶׁיּוֹשֶׁבֶת עַל דָּבָר רַךְ וּבֵין עַל דָּבָר קָשֶׁה, הֲרֵי זֶה דַּם נִדָּה]. וְאִם הִיא כְּבָר נַעֲרָה שֶׁהִגִּיעַ **זְמַנָּהּ לִרְאוֹת** אֲבָל עֲדַיִן לֹא רָאֲתָה דַּם נִדּוּת מֵימֶיהָ, **וְנִשֵּׂאת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נוֹתְנִין לָהּ לַיְלָה הָרִאשׁוֹן,** וּמֻתֶּרֶת בּוֹ אַף בִּבְעִילוֹת הָרַבָּה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מֻתֶּרֶת בְּתַשְׁמִישׁ מִיּוֹם נִשּׂוּאֶיהָ **עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת,** וְהַיְינוּ שֶׁמְּשַׁמֶּשֶׁת **אַרְבָּעָה לֵילוֹת,** בְּאֶפֶן שֶׁנִּשֵּׂאת בְּיוֹם רְבִיעִי כְּדִין בְּתוּלָה (כתובות ב.), וְדַם הַיָּמִים הָאֵלֶּה אֶפְשָׁר לִתְלוֹתוֹ בְּדַם בְּתוּלִים. וְאִם כְּבָר **רָאֲתָה** דָּם **וְעוֹדָהּ** נִמְצֵאת **בְּבֵית אָבִיהָ,** וְאַחַר כָּךְ נִשֵּׂאת וְנִבְעֲלָה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, נוֹתְנִין לָהּ** רַק **בְּעִילַת מִצְוָה** [-בְּעִילָה רִאשׁוֹנָה], וּמֵיָּד אַחֲרֶיהָ הִיא נֶאֱסֶרֶת בְּתַשְׁמִישׁ עַד שֶׁתִּטְהַר. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מֻתֶּרֶת בְּתַשְׁמִישׁ **כָּל הַלַּיְלָה כֻּלָּהּ,** וְכָל דָּם שֶׁתִּרְאֶה בַּלַּיְלָה זֶה תּוֹלִים שֶׁהוּא דַּם בְּתוּלִים. [וְאַחַר שֶׁהֶחֱמִירוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲפִלּוּ רוֹאָה טִפַּת דָּם כְּחַרְדָּל יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ שִׁבְעָה נְקִיִּים, גַּם הַנּוֹשֵׂא בְּתוּלָה אֲפִלּוּ אִם הִיא קְטַנָּה שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ לִרְאוֹת, אַחַר בְּעִילַת מִצְוָה אֶסּוּרָה עָלָיו עַד שֶׁתִּסְפֹּר שִׁבְעָה נְקִיִּים]: **מִשְׁנָה ב הַבְּדִיקָה הַמּוֹעִילָה לְהַפְסִיק חֶזְקַת טֻמְאָה מֵהַנִּדָּה: נִדָּה שֶׁבָּדְקָה עַצְמָהּ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לְנִדָּתָהּ שַׁחֲרִית** [-בְּבֹקֶר] **וּמָצְאָתָה** שֶׁהִיא **טְהוֹרָה** - נְקִיָּה מִדָּם, **וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה** - וּבְסָמוּךְ לַשְּׁקִיעָה לֹא בָּדְקָה אֶת עַצְמָהּ שׁוּב לִפְרֹשׁ מִטָּמְאַת נִדָּה בְּטָהֳרָה, אֶלָּא טָבְלָה בְּלֵיל שְׁמִינִי עַל סְמַךְ בְּדִיקָתָהּ בְּבֹקֶר, **וּלְאַחַר כַּמָּה יָמִים בָּדְקָה** שׁוּב **וּמָצְאָתָה** שֶׁהִיא **טְמֵאָה** מִשּׁוּם שֶׁרָאֲתָה דָּם, **הֲרֵי הִיא** בְּיָמִים שֶׁבֵּין בְּדִיקַת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לַבְּדִיקָה שֶׁמָּצְאָה בּוֹ דָּם **בְּחֶזְקַת טָהֳרָה,** וְהַטָּהֳרוֹת שֶׁנֶּגְעָה בָּהֶם בְּאוֹתָם יָמִים טְהוֹרִים, שֶׁבְּדִיקַת יוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּשַׁחֲרִית מוֹעִילָה לְהוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקַת טֻמְאָה. וְאִם **בָּדְקָה עַצְמָהּ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּשַׁחֲרִית** [-בַּבֹּקֶר] **וּמָצְאָתָה** שֶׁהִיא **טְמֵאָה** שֶׁעֲדַיִן רָאֲתָה דָּם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, **וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה** - וְלֹא בָּדְקָה עַצְמָהּ שׁוּב סְמוּךְ לְלֵיל שְׁמִינִי, אֶלָּא טָבְלָה בְּלֵיל לִבְדִּיק, **וּלְאַחַר זְמַן בָּדְקָה וּמָצְאָתָה** שֶׁהִיא **טְהוֹרָה** - נְקִיָּה מִמַּרְאִית דָּם, **הֲרֵי זוֹ** בַּיָּמִים שֶׁבֵּין הַבְּדִיקוֹת **בְּחֶזְקַת טְמֵאָה,** לְפִי שֶׁנִּדָּה אֵינָהּ יוֹצֵאת מֵחֶזְקַת טֻמְאָתָהּ עַד שֶׁתִּבְדֹּק וְתִמְצָא שֶׁפָּסַק הַדָּם. [וְכֵן אִם לֹא בָּדְקָה עַצְמָהּ כְּלָל בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, עוֹדֶנָּה בְּחֶזְקַת טֻמְאָתָהּ עַד שֶׁתִּרְאֶה שֶׁפָּסַק הַדָּם]. וּבְאֶפֶן שֶׁבָּדְקָה עַצְמָהּ בְּיוֹם שְׁבִיעִי בַּבֹּקֶר, נִתְבָּאֵר בְּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה שֶׁיְּצִאָה מֵחֶזְקַת טֻמְאָה וְלָכֵן אִם לְאַחַר כַּמָּה יָמִים רָאֲתָה דָּם אֵינָהּ מְטַמֵּאת לְמַפְרֵעַ, וּמִכָּל מָקוֹם **מְטַמְּאָה** לְמַפְרֵעַ **מֵעֵת לְעֵת** - בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שֶׁלִּפְנֵי רְאִיַּת הַדָּם, **וּמִפְּקִידָה לְפְקִידָה** - אוֹ מִשָּׁעָה שֶׁבָּדְקָה אֶת עַצְמָהּ [הַזְּמַן הַמְאֻחָר שֶׁבֵּינֵיהֶם], כְּדִין כָּל אִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"א). **וְאִם יֶשׁ לָהּ וֶסֶת** קָבוּעַ וְרָאֲתָה בּוֹ דָּם, **דַּיָּהּ שְׁעָתָהּ** - דַּי אִם תִּסְמֹא טָהֳרוֹת מִזְּמַן זֶה וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁרָאֲתָה קֹדֶם לָכֵן (שם). **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל נִדָּה שֶׁלֹּא הִפְרִישָׁה בְּטָהֳרָה מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה** - שֶׁלֹּא בָּדְקָה אֶת עַצְמָהּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשְּׁעַת מִנְחָה קְטַנָּה, הֵיְינוּ מִתֵּשַׁע וָחֲצִי שָׁעוֹת בַּיּוֹם, **הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת טְמֵאָה,** אַף אִם בָּדְקָה שַׁחֲרִית וְנִמְצֵאת טְהוֹרָה. וְזֹאת שֶׁלֹּא כְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא שֶׁדַּי בִּבְדִיקָה בְּשַׁחֲרִית כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקַת טְמֵאָה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ** אִם **בַּשְּׁנִיָּה** - בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי **לְנִדָּתָהּ בְּדָקָה וּמָצְאָתָהּ טְהוֹרָה,** וְלֹא בָּדְקָה בְּשֹׁאָר הַיָּמִים, **וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת** שֶׁל לֵיל הַשְּׁמִינִי **לֹא הִפְרִישָׁה** - לֹא בָּדְקָה אִם הִיא טְהוֹרָה, וְטָבְלָה בְּלֵיל שְׁמִינִי, **וּלְאַחַר זְמַן בָּדְקָה וּמָצְאָתָהּ** שֶׁהִיא **טְמֵאָה, הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת טָהֳרָה,** שֶׁלְּדַעַת חֲכָמִים אַף הַפְסָקַת הָרְאִיָּה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי מוֹצִיאָתָהּ מֵחֶזְקַת טֻמְאָה. וְאָמְנָם גַּם לְדַעַת חֲכָמִים אִם בָּדְקָה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לֹא יָצְאָה מֵחֶזְקַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁבַּיּוֹם זֶה הֶחְזֵק מַעְיָנָהּ לִהְיוֹת פָּתוּחַ: **מִשְׁנָה ג זָב וְזָבָה שֶׁפָּפְרוּ רַק בְּיוֹם רִאשׁוֹן וּשְׁבִיעִי: הַזָּב וְהַזָּבָה** הַצְּרִיכִים לִסְפֹּר שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים מִטֻּמְאָה, **שֶׁבָּדְקוּ עַצְמָן** מִטֻּמְאָה, וְכֵן בָּדְקוּ **בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּמָצְאוּ שֶׁגּוּפָן טָהוֹר, וּשְׁאָר יָמִים שֶׁבֵּינְתַיִם לֹא בָּדְקוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת טָהֳרָה** בְּכָל שִׁבְעַת הַיָּמִים וְיכוֹלִים לִטְבֹּל בְּלֵיל שְׁמִינִי. **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אֵין לָהֶם אֶלָּא יוֹם רִאשׁוֹן וְיוֹם שְׁבִיעִי בִּלְבָד** וּצְרִיכִים לִסְפֹּר עוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים נְקִיִּים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵין לָהֶם אֶלָּא יוֹם שְׁבִיעִי בִּלְבָד,** שֶׁהֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁבַּיָּמִים שֶׁבֵּינְתַיִם רָאוּ שׁוּב טֻמְאָה, וְנִמְצָא שֶׁהַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הוּא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְמִנְיַן שִׁבְעָה נְקִיִּים:

משניות

מַסֶּכֶת נִדָּה פֶּרֶק י

המבוארות

מִשְׁנָה ד זָב וְזָבָה וְכֵהוֹמָה שֶׁמֵּתוּ: הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַנִּדָּה וְהַיּוֹלֶדֶת וְהַמְצֹרָע שֶׁמֵּתוּ, **מִטַּמְּאִין בְּמַשָּׂא** - מְטַמְּאִין כֵּלִים שֶׁתַּחְתֵּיהֶם, שֶׁאַף שֵׁמֶן הַתּוֹרָה בְּטֹלָה טֻמְאָתָם כְּשֶׁמֵּתוּ, גָּזְרוּ חֲכָמִים כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְטַהֵר בְּטָעוּת אַף כְּשֶׁהִתְעַלְּפוּ וְלֹא מֵתוּ. [וְאַף שֶׁמֵּת מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא, זָב וְזָבָה מְטַמְּאִים אַף כֵּלִים שֶׁתַּחַת אָבָן כְּבֵדָה [-אֲבָן מְסָמָא] שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְטַלְטְלָהּ, אִם יָשְׁבוּ עָלֶיהָ, וְאִלּוּ מֵת מְטַמֵּא רַק בְּאָבָן שֶׁרְאוּיָה לְהִטַּלְטֵל עִם הַמֵּת שֶׁעָלֶיהָ]. וּמְטַמְּאִין **עַד שֶׁיְּמוֹק** [-יִמַּס] **הַבָּשָׂר**, אֲבָל אִם נִמּוֹק הַבָּשָׂר שׁוּב אֵינוֹ דּוֹמֶה לְמִתְעַלֵּף וְלֹא גָּזְרוּ בּוֹ טֻמְאָה. **וְנִכְרֵי** אַף שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים עָלָיו טֻמְאָה כְּזָב שֶׁמְּטַמֵּא אַף בְּאָבָן מְסָמָא מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁמֵּת **הֲרֵי הוּא טָהוֹר מִלְטַמֵּא בְּמַשָּׂא** - בְּאָבָן מְסָמָא, שֶׁלֹּא הֶחֱמִירוּ בּוֹ שֶׁיְּטַמֵּא לְאַחַר מִיתָה כֵּיוָן שֶׁאַף בְּחַיָּיו טֻמְאָתוֹ מִדְּרַבָּנָן, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא בְּמַשָּׂא רָגִיל כְּמֵת יִשְׂרָאֵל: **בְּגָדִים שֶׁהָיוּ עַל אִשָּׁה סְמוּכָה לְמִיתָתָהּ: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כָּל הַנְּשָׂאִים** כְּשֶׁהֵן **מֵתוֹת,** אַף שֶׁהָיוּ בְּחֶזְקַת טְהוֹרוֹת דֵּינָן כִּנְדוֹת לְעִנְיָן זֶה שֶׁהַבְּגָדִים שֶׁעֲלֵיהֶן טְמֵאִים אַף שֶׁלֹּא נָגְעוּ בָּהֶם לְאַחַר מִיתָה. וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁבְּתְחִלָּה הָיוּ מַטְבִּילִים רַק בְּגָדִים שֶׁל נָשִׁים נִדּוֹת שֶׁמֵּתוּ, וְהָיוּ הַנִּדּוֹת הַחַיּוֹת מִתְבַּיְּשׁוֹת בְּכָךְ כְּשֶׁרָאוּ שֶׁאַף אַחַר מִיתָתָן דֵּינָן חָלוּק מִשְּׁאָר נָשִׁים, וְלָכֵן תִּקְּנוּ חֲכָמִים לְהַטְבִּיל אֶת בְּגָדֶיהָ שֶׁל כָּל אִשָּׁה שֶׁמֵּתָה אַף שֶׁאֵינָהּ נִדָּה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵין** מַחֲזִיקִים אִשָּׁה כִּנְדָּה בְּשָׁעַת מִיתָתָהּ לְהַצְרִיךְ אֶת בְּגָדֶיהָ טְבִילָה, **אֶלָּא** אִשָּׁה **שֶׁמֵּתָה** כְּשֶׁהִיא **נִדָּה,** וּלְדַעְתָּם לֹא תִּקְּנוּ תַּקָּנָה זוֹ:

מִשְׁנָה ה דָּם הַיּוֹצֵא מֵהַמָּקוֹר לְאַחַר מִיתָה: הָאִשָּׁה **שֶׁמֵּתָה** וְיָצָא **מִמֶּנָּה** לְאַחַר מִיתָתָהּ **רְבִיעִית דָּם** מֵהַמָּקוֹר, **מִטַּמְּאָה מִשּׁוּם כָּתֶם** כְּדָם נִדָּה הַיּוֹצֵא בְּחַיֶּיהָ, שֶׁדָּם שֶׁהָיָה בַּמָּקוֹר בְּחַיֶּיהָ טָמֵא אַף אִם נֶעֱקַר אַחַר מִיתָתָהּ, וְהַנּוֹגֵעַ אוֹ נוֹשֵׂא אֶפְלוּ כֶּלְשֶׁהוּ מִדָּם זֶה נִטְמָא. וּמִלְּבַד זֹאת **מִטַּמְּאָה** גַּם **בְּאֹהֶל** בִּרְבִיעִית שְׁלֵמָה, כְּדִין דַּם הַמֵּת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶלָּא בִּרְבִיעִית שְׁלֵמָה מִשּׁוּם דַּם הַמֵּת, אֲבָל אֵינָהּ **מִטַּמְּאָה מִשּׁוּם כָּתֶם** דַּם נִדָּה, **מִפְּנֵי שֶׁהַדָּם נֶעֱקַר מֵהַמָּקוֹר לְאַחַר שֶׁמֵּתָה,** וְדָם הַיּוֹצֵא לְאַחַר מִיתָה אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם נִדָּה. **וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּאִשָּׁה הַיּוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר** [-מוֹשַׁב הַיּוֹלֶדֶת], **וְמֵתָה** בְּשָׁעַת לֵדָתָהּ **וְיָצָא מִמֶּנָּה** לְאַחַר שֶׁמֵּתָה **רְבִיעִית דָּם** מֵהַמָּקוֹר, **שֶׁהִיא מִטַּמְּאָה מִשּׁוּם כָּתֶם** דַּם נִדָּה, שֶׁכֵּן דָּם זֶה נֶעֱקַר כְּבָר בַּחַיִּים מֵחֲמַת הַלֵּדָה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,** מֵאַחַר וְתוֹלִים שֶׁיָּצְאָה מִמֶּנָּה דָּם זֶה מֵחַיִּים, **לְפִיכָךְ** רְבִיעִית דָּם זוֹ **אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּאֹהֶל,** כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה דַּם הַמֵּת. אָמְנָם רַבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁדָּם זֶה מְטַמֵּא אַף בְּטֻמְאַת הַמֵּת, שֶׁכֵּן יִתָּכֵן שֶׁחָלְקוּ יָצָא לְאַחַר מִיתָה, וְנִזְרוּ חֲכָמִים עַל דַּם תִּבּוּסָה [-שֶׁרֻבּוּ יָצָא לְאַחַר מִיתָה וּמֵעוּטוֹ מֵחַיִּים] שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּטֻמְאַת מֵת, וְנִזְרוּ כֵּן גַּם בְּאֹפֶן שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם יָצָא רֻבּוֹ לְאַחַר מִיתָה, תְּלוּיָה טְהוֹרָה: **מִשְׁנָה ו דַּרְגַּת הַטֻּמְאָה שֶׁל יוֹלֶדֶת בֵּימֵי טָהֳרָהּ:** בָּרִאשׁוֹנָה - בַּתְּחִלָּה **הָיוּ** הַחֲכָמִים **אוֹמְרִים,** שֶׁיּוֹלֶדֶת **הַיּוֹשֶׁבֶת עַל דַּם טָהוֹר** - בֵּימֵי טָהֳרָתָהּ, דְּהַיְינוּ אַחַר שֶׁבוּעַ לְזָכָר וְאַחַר שְׁבוּעַיִם לִנְקֵבָה, **הָיְתָה מְעָרָה מַיִם** - מִקְוֶה לָהּ לְעָרוֹת מַיִם מִכְּלִי לִכְלִי **לְצֹרֶךְ** רְחִיצַת קָרְבַּן **פֶּסַח,** שֶׁכְּיָון שֶׁטְּבָלָה בְּסוֹף יְמֵי טֻמְאָתָהּ, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהָבִיא קָרְבָּן עַד סוֹף יְמֵי טָהֳרָתָהּ, בִּזְמַן זֶה דֵּינָהּ כִּ'טְבוּלַת יוֹם אֲרֻכָּ' שֶׁהִיא שֵׁנִי לְטֻמְאָה [וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יב ד) 'בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע, וּ'בְכָל קֹדֶשׁ' מְרַבֶּה אַף אֶת הַתְּרוּמָה], וְאֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶת הַכֵּלִים שֶׁנִּוּגְּעַת בָּהֶם. אֲבָל אָסוּר לָהּ לָגַעַת בַּמַּיִם עַצְמָם, שֶׁאַף שֶׁהֵם חֲלִין וְחֹל אֵינוֹ נִטְמָא מִשֵּׁנִי לְטֻמְאָה וְאַף מַשְׁקִים אֵינָם נִטְמָאִים מִטְּבוּל יוֹם, אַךְ כֵּיוָן שֶׁמַּיִם אֵלּוּ מְיֻעָדִים לְקָרְבַּן פֶּסַח שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, הֲרֵי הֵם חֲלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ שְׁדֵינָם כְּקֹדֶשׁ לְדַעַת חֲכָמִים, וְאִם תִּגַּע בַּמַּיִם הֵם יֵעָשׂוּ שְׁלִישִׁי וְיֵעָשׂוּ אֶת הַפֶּסַח רְבִיעִי. וְאַחֲרֵי כֵּן **חָזְרוּ** בָּהֶם הַחֲכָמִים **לוֹמַר,** שֶׁבֵּימֵי טָהֳרָתָהּ **הֲרֵי הִיא** טְמֵאָה טֻמְאָה חֲמוּרָה **כְּמַגַּע** [-כִּנּוֹגֵעַ] **בְּטֻמְאַת מֵת** שֶׁנַּעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, אַךְ טֻמְאָה זוֹ הִיא רַק לְעִנְיָן נְגִיעָה **בְּקָדָשִׁים,** אֲבָל לְגַבֵּי חֲלִין דֵּינָהּ כְּשֵׁנִי לְטֻמְאָה, וְעוֹד חָזְרוּ לוֹמַר שֶׁחֲלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ דֵּינָם כְּחֲלִין, וּמִמֵּילָא מַתָּר לָהּ אַף לָגַעַת בַּמַּיִם כֵּיוָן שֶׁאֵינָם קֹדֶשׁ, וְדִין זֶה הוּא **בְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל. אֲבָל בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים** שֶׁטְּבוּל יוֹם טֻמְאָתוֹ חֲמוּרָה יוֹתֵר שֶׁהוּא מְטַמֵּא קָדָשִׁים בִּנְגִיעָתוֹ **אַף כִּטְמֵא מֵת,** דְּהַיְינוּ שֶׁהוּא כְּאָב הַטֻּמְאָה הָעוֹשֶׂה אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה: **מִשְׁנָה ז דִּין יוֹלֶדֶת בֵּימֵי טָהֳרָתָהּ וּלְאַחֲרֵיהֶם:** וּמוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אַף שֶׁהֶחֱמִירוּ לְהַחְשִׁיב יוֹלֶדֶת בִּימֵי טָהֳרָתָהּ לְגַבֵּי קָדָשִׁים כִּטְמֵא מֵת אוֹ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בְּמַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, כְּדִין טְבוּל יוֹם הַמֻּתָּר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְקוֹצָה לָהּ** - וּמַפְרִישָׁה בְּיָדֶיהָ חֻתִּיכָה הָרְאוּיָה לְהַפְרָשַׁת **חַלָּה** וּמַנִּיחָה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ כְּלִי, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא קָרְאָה לָהּ שֵׁם הֲרֵי הִיא חֲלִין וְאֵין טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל חֲלִין בְּמַגָּעוֹ. **וּמַקָּפֶת** - מְקָרֶבֶת וּמַסְמִיכָה אֶת הַכְּלִי לַבָּצֵק, מִשּׁוּם שֶׁמְּצָוָה לִתְרֹם מִן הַמֶּקֶף, **וְקוֹרְאָה לָהּ** - לַחֻתִּיכָה זוֹ **בְּשֵׁם** חַלָּה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁתִּגַּע בּוֹ אַחֲרֵי שֶׁקְּרָאתִּו בְּשֵׁם. וְכֵן מוֹדִים שֶׁאִם **נָפַל מֵרֶקָּהּ וּמִדַּם טָהֳרָהּ עַל כִּכָּר שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁהוּא** - שֶׁהַכִּכָּר **טָהוֹר,** שֶׁמַּשְׁקִין הַיּוֹצְאִים מִטְּבוּל יוֹם אֵינָם מְטַמְּאִים אֶת הַתְּרוּמָה. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אַף שֶׁטְּבָלָה לַאֲכִילַת קָדָשִׁים, כְּדִין מְחַסֵּר כַּפָּרָה שֶׁצָּרִיךְ טְבִילָה לַאֲכִילַת קָדָשִׁים אַחַר הֶבְאַת קָרְבְּנוֹתֶיהָ צְרִיכָה טְבִילָה לַאֲכִילַת קָדָשִׁים אַחַר הֶבְאַת קָרְבְּנוֹתֶיהָ: **מִשְׁנָה ח רָאֲתָה דָּם בְּיוֹם הָאַחֲרוֹן לִימֵי זִיבָתָהּ:** הָרוֹאָה דָּם בְּיוֹם הָאֶחָד **עָשָׂר** לִימֵי זִיבָתָהּ, **וְטָבְלָה לָעֶרֶב וְשִׁמְּשָׁה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** הִיא וּבוֹעֲלָהּ **מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב,** הִיא מְטַמְּאָה בְּטֻמְאַת אָב הַטֻּמְאָה כְּדִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב זָבָה, שֶׁהֲרֵי הִיא זָבָה שֶׁלֹּא שָׁמְרָה יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, וּבוֹעֲלָהּ מְטַמֵּא בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה כְּדִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב שֶׁל הַבָּא עַל הַזָּבָה, **וְחַיָּבִין בִּקְרְבָּנָן** חַטָּאת אִם שִׁמְּשׁוּ בְּשׁוֹגֵג. שֶׁלְּדַעְתָּם אַף שֶׁיּוֹם אֶחָד עָשָׂר הוּא הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן לְזִיבָתָהּ, וְאִם תִּרְאֶה בְּיוֹם שְׁנֵים עָשָׂר וּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר לֹא יִצְטָרְפוּ הָרְאִיּוֹת לַעֲשׂוֹתָהּ זָבָה גְּדוֹלָה שֶׁכֵּן יָמִים אֵלּוּ הֵם תְּחִלַּת יְמֵי נִדּוּתָהּ, מִכָּל מָקוֹם צְרִיכָה שְׁמִירַת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵין הִיא צְרִיכָה שְׁמִירַת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם מִן הַתּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁאַף אִם תִּרְאֶה בַּיָּמִים הַבָּאִים לֹא יִצְטָרְפוּ לַעֲשׂוֹתָהּ זָבָה גְּדוֹלָה, וְלָכֵן טְבִילָתָהּ בָּעֶרֶב טְהָרָתָהּ, וְהֵם **פְּטוּרִין מִן הַקָּרְבָּן.** וּמִכָּל מָקוֹם מִדְּרַבָּנָן מְטַמְּאִים מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לְהָקֵל אַף כְּשֶׁרָאֲתָה בְּשְׁאָר יְמֵי זִיבָה וְלֹא שָׁמְרָה יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הִיא טְמֵאָה מִן הַתּוֹרָה. **שְׁמוּר מִקְצָת יוֹם:** וְאִם **טָבְלָה בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו** - בְּיוֹם שְׁנֵים עָשָׂר לְזִיבָתָהּ, אַחַר שֶׁשָּׁמְרָה מִקְצָת הַיּוֹם בְּטָהֳרָה, **וְשִׁמְּשָׁה אֶת בַּעְלָהּ, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה** דָּם בְּאוֹתוֹ יוֹם, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** אַף שֶׁאֵין רְאִיָּה זוֹ סוֹתֶרֶת אֶת טָהֳרָתָהּ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ בִּימֵי זִיבָה, מִכָּל מָקוֹם גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁהִיא וּבוֹעֲלָהּ **מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב,** שֶׁלֹּא יִנָּהֲגוּ כֵּן אַף בְּתוֹךְ יְמֵי הַזִּיבָה, שֶׁאָז אֲסוּרָה בְּתַשְׁמִישׁ אַף אַחַר שְׁמוּר מִקְצָת הַיּוֹם שֶׁמָּא תִּרְאֶה דָּם לְאַחַר מִכֵּן וְיִצְטָרֵף יוֹם זֶה לַיּוֹם הַקּוֹדֵם וַהֲרֵי הִיא זָבָה בַּת שְׁתֵּי רְאִיּוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם **פְּטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן,** כֵּיוָן שֶׁמִּן הַתּוֹרָה הִיא טְהוֹרָה לְפִי שֶׁשְּׁמוּר מִקְצָת הַיּוֹם נָחְשָׁב כְּכֻלּוֹ. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** הֲרֵי בּוֹעֵל **זֶה** שֶׁלֹּא הִמְתִּין לָעֶרֶב נִקְרָא **גַּרְגְּרָן** [-מְמַהֵר לַחֲטֹא], שֶׁיֵּשׁ לַחְשֹׁשׁ שֶׁיִּתְרַגֵּל לִשְׁמֹר רַק מִקְצָת הַיּוֹם אַף בְּתוֹךְ יְמֵי זִיבָה, אַךְ מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן טֻמְאָה אֵינָם טְמֵאִים אַף לֹא מִדְּרַבָּנָן. **וּמוֹדִים** בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי **בְּאִשָּׁה הָרוֹאָה** דָּם **בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר יוֹם** - בִּימֵי הַזִּיבָה שֶׁלְּפָנֵי יוֹם הָאֶחָד עָשָׂר, **וְלֹא** שָׁמְרָה אַף מִקְצָת מִיּוֹם הַמָּחֳרָת, אֶלָּא **טָבְלָה לָעֶרֶב וְשִׁמְּשָׁה** עִם בַּעְלָהּ, **שֶׁהִיא** וּבוֹעֲלָהּ **מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב** מִן הַתּוֹרָה, **וּפְטוּרִין חַיָּבִין בִּקְרְבָּנָן** חַטָּאת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁלֹּא שָׁמְרָה יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם הֲרֵי הִיא זָבָה. וְאִם **טָבְלָה בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו,** לְאַחַר שֶׁשָּׁמְרָה מִקְצָת הַיּוֹם בְּטָהֳרָה **וְשִׁמְּשָׁה** בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, **הֲרֵי זוֹ תַּרְבּוּת** [-הַנְהָגָה] **רָעָה,** שֶׁאַף שֶׁשָּׁמְרָה מִקְצָת הַיּוֹם נָחְשָׁב כְּשֶׁמּוּר כֻּלּוֹ, אַךְ אָסְרוּ עָלֶיהָ לְשַׁמֵּשׁ שֶׁמָּא תִּרְאֶה דָּם לְאַחַר מִכֵּן וְיִצְטָרֵף יוֹם זֶה לַיּוֹם הַקּוֹדֵם וְיִתְבָּרֵר שֶׁהָיְתָה זָבָה בַּת שְׁתֵּי רְאִיּוֹת וְשִׁמְּשָׁה בִּהְיוֹתָהּ זָבָה, **וּמַגָּעָן** - כָּל הַדְּבָרִים שֶׁיִּגְעוּ בָּהֶם בְּיוֹם זֶה, לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה, **וּבְעִילָתָן** בְּיוֹם זֶה, לְעִנְיַן חִיּוּב קָרְבָּן, **תְּלוּיִם** וְעוֹמְדִים בְּסָפֵק, שֶׁאִם תִּרְאֶה דָּם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם יִתְבָּרֵר שֶׁיּוֹם זֶה מִצְטָרֵף לַיּוֹם הַקּוֹדֵם וְהִיא זָבָה וְהַדְּבָרִים שֶׁנִּגְעוּ בָּהֶם טְמֵאִים וְהֵם חַיָּבִים קָרְבָּן. וְאִם לֹא תִּרְאֶה דָּם יִתְבָּרֵר שֶׁשָּׁמְרָה יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם וְהָיְתָה טְהוֹרָה בְּיוֹם זֶה וְהַדְּבָרִים שֶׁנִּגְעוּ בָּהֶם טְהוֹרִים וּבְעִילָתָם הָיְתָה בְּהֶתֵּר: **סְלִיק מַסֶּכֶת נִדָּה**

משניות

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין

בְּמַסֶּכֶת זוֹ יִתְבָּאֲרוּ הָאֳפָנִים בָּהֶם נַעֲשִׂים הָאֳכָלִים מַכְשָׁרִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה עַל יְדֵי נְתִינַת מַשְׁקֶה עֲלֵיהֶם, מֶהֶם הַמַּשְׁקִים הַמַּכְשִׁירִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וְהָאֳפָנִים בָּהֶם נַעֲשִׂים מַיִם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, כְּמוֹ כֵן יִתְבָּאֲרוּ הַמַּשְׁקִים שֶׁלָּהֶם תּוֹרַת 'מַשְׁקֶה' וְנִטְמְאִים בְּטֻמְאַת אֳכָלִים.

פֶּרֶק א דִּין רָצוֹן בְּהֶכְשֵׁר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וּבְתְלִישַׁת מַיִם מִן הַקַּרְקַע לְרִאשׁוֹנָה אוֹ קְלִיטָתָם לְרִאשׁוֹנָה בִּכְלֵי הָעוֹשִׂים אוֹתָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א דִּין רָצוֹן בְּהֶכְשֵׁר אֹכֶל לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וּבְמַיִם לַעֲשׂוֹתָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה:** כָּל מַשְׁקֶה - בֻּשָׁם בִּירִידָתוֹ וּמֵי בוֹרוֹת שִׂיחִים וּמְעָרוֹת, **שֶׁתְּחִלָּתוֹ** - קְלִיטָתוֹ לְרִאשׁוֹנָה בִּכְלֵי וּתְלִישָׁתָם לְרִאשׁוֹנָה מִן הַקַּרְקַע [שֶׁבָּהּ הֵם נַעֲשִׂים רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לד) 'וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא', וּדְרָשׁוּהוּ (תו"כ שמיני פ"ח ה"ב) לְעִנְיַן הָכְשֵׁר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, שֶׁאֵין מַכְשִׁירִים אֶלָּא מַיִם שֶׁבִּכֵּלִים, וְלֹא שֶׁבְּבוֹרוֹת וּבְשִׂיחִים וּבִמְעָרוֹת], הֵיא **לְרָצוֹן** - לִרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְנוֹחַ לוֹ בָּהּ כְּגוֹן כְּשֶׁיּוֹרֵד הַגֶּשֶׁם לְתוֹךְ קְעָרָה שֶׁמְּעֻנְיָן בַּהֲדָחָתָהּ אוֹ שֶׁחָפַץ בְּקְלִיטָתוֹ בָּהּ לְצָרְךָ שִׁמּוּשׁ אַחֵר, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ** - נְתִינָתוֹ עַל הַפֵּרוֹת **לְרָצוֹן** - לִרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם וְאֵין נוֹחַ לוֹ בָּהּ, **אוֹ שֶׁסּוֹפוֹ** - נְתִינָתוֹ עַל הַפֵּרוֹת הִיא **לְרָצוֹן** - לִרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם וְנוֹחַ לוֹ בָּהּ, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ** - קְלִיטָתוֹ לָרִאשׁוֹנָה בִּכְלֵי וּתְלִישָׁתוֹ לָרִאשׁוֹנָה מִן הַקַּרְקַע, **לְרָצוֹן** - לִרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם וְאֵין נוֹחַ לוֹ בָּהּ, הֲרֵי **זֶה בְּכִי יַתִּן** - בִּכְלָל הָאָמוּר בַּפָּסוּק (שם פסוק לח) 'וְכִי יַתִּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא' הַמְלַמֵּד שֶׁאֵין אֳכָלִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה עַד שֶׁיֻּכְשְׁרוּ בִּנְתִינַת מַשְׁקֶה עֲלֵיהֶם, וּלְפִי שֶׁהַכָּתוּב הוּא 'וְכִי יִתֵּן' שָׁמַעְנוּ שֶׁנּוֹתְנִין בְּעַצְמוֹ, וְאִלּוּ הַקָּרִי הוּא 'וְכִי יֻתַּן' שָׁמַעְנוּ שֶׁנִּתָּן הַמַּשְׁקֶה מֵאֵלָיו, דָּרְשׁוּ מַה 'יִּתֵּן' שֶׁהוּא נְתִינַת מַשְׁקִים עַל הָאֹכֶל עַל יְדֵי הָאָדָם בְּעַצְמוֹ הוּא כְּשֶׁנּוֹחַ לוֹ בַּמַּיִם הַנִּתָּנִים עֲלֵיהֶם, אַף 'יֻּתַּן' שֶׁהַמַּשְׁקִים נִתָּנִים עַל הָאֹכֶל מֵאֲלֵיהֶם הוּא רַק כְּשֶׁנּוֹחַ לָאָדָם בַּמַּיִם הַנִּתָּנִים עֲלֵיהֶם - אוֹ בִּנְתִינָתָם עַל הַפֵּרוֹת אוֹ בְּעָצְמָם יֵּיאוֹתָם לִתְלוּשִׁים וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **מַשְׁקִין טְמֵאִים** מַכְשִׁירִים **וּמְטַמְּאִין** אֶת הָאֹכֶל בְּבַת אַחַת, וְעַל כֵּן הֵם מַכְשִׁירִים בֵּין כְּשֶׁנִּתְּנוּ עַל הָאֹכֶל **לְרָצוֹן** וּבֵין כְּשֶׁנִּתְּנוּ עָלָיו **שֶׁלֹּא** לְרָצוֹן, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִקּוֹר דִּין רָצוֹן בְּהֶכְשֵׁר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה (שם) 'וְכִי יִתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁרַק כְּשֶׁנִּתְּנוּ עַל הָאֹכֶל וְהֻכְשְׁרוּ בְּכָךְ הִיא לִפְנֵי שֶׁהִטְמְאָה נוֹגַעַת בּוֹ צָרִיךְ רָצוֹן וְלֹא כְּשֶׁהֻכְשֵׁר הָאֳכָלִים וְטֻמְאָתָם הֵם בְּבַת אַחַת עַל יְדֵי מַשְׁקִים טְמֵאִים: **מִשְׁנָה ב הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן וְנָשְׁרוּ מֵי גְּשָׁמִים שֶׁהָיוּ עָלָיו: הַמַּרְעִיד** [-הַמְנַעְנֵעַ] **אֶת הָאִילָן** כְּדֵי **לְהַשִּׁיר** מִמֶּנּוּ אֳכָלִין - פֵּרוֹת, **אוֹ** אֶת **הָאִילָן** לְהַשִּׁיר פֵּרוֹתָיו, **וְנָפַל** מִמֶּנּוּ פְּרִי **עַל חֲבֵרוֹ** - עַל הַפֵּרוֹת שֶׁעַל חֲבֵרוֹ, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן** - בִּכְלָל הָאָמוּר בַּפָּסוּק (שם) 'וְכִי יִתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא' הַמְלַמֵּד שֶׁאֵין אֳכָלִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה עַד שֶׁיֻּכְשְׁרוּ בִּנְתִינַת מַשְׁקֶה עֲלֵיהֶם, וּלְפִי שֶׁהַכָּתוּב הוּא 'וְכִי יִתֵּן' שָׁמַעְנוּ שֶׁנִּתָּן הַמַּשְׁקֶה מֵאֵלָיו, דָּרְשׁוּ מַה 'יִּתֵּן' שֶׁהוּא נְתִינַת מַשְׁקִים עַל הָאֹכֶל עַל יְדֵי הָאָדָם בְּעַצְמוֹ הוּא כְּשֶׁנּוֹחַ לוֹ בַּמַּיִם הַנִּתָּנִים עֲלֵיהֶם, אַף 'יֻּתַּן' שֶׁהַמַּשְׁקִים נִתָּנִים עַל הָאֹכֶל מֵאֲלֵיהֶם הוּא רַק כְּשֶׁנּוֹחַ לָאָדָם בַּמַּיִם הַנִּתָּנִים עֲלֵיהֶם - אוֹ בִּנְתִינָתָם עַל הַפֵּרוֹת אוֹ בְּעָצְמָם יֵּיאוֹתָם לִתְלוּשִׁים וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **מַשְׁקִין טְמֵאִים** מַכְשִׁירִים **וּמְטַמְּאִין** אֶת הָאֹכֶל בְּבַת אַחַת, וְעַל כֵּן הֵם מַכְשִׁירִים בֵּין כְּשֶׁנִּתְּנוּ עַל הָאֹכֶל **לְרָצוֹן** וּבֵין כְּשֶׁנִּתְּנוּ עָלָיו **שֶׁלֹּא** לְרָצוֹן, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִקּוֹר דִּין רָצוֹן בְּהֶכְשֵׁר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה (שם) 'וְכִי יִתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו' שֶׁמַּשְׁמָעוֹ שֶׁרַק כְּשֶׁנִּתְּנוּ עַל הָאֹכֶל וְהֻכְשְׁרוּ בְּכָךְ הִיא לִפְנֵי שֶׁהַטֻּמְאָה נוֹגַעַת בּוֹ צָרִיךְ רָצוֹן וְלֹא כְּשֶׁהֻכְשֵׁר הָאֳכָלִים וְטֻמְאָתָם הֵם בְּבַת אַחַת עַל יְדֵי מַשְׁקִים טְמֵאִים: **מִשְׁנָה ב הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן וְנָשְׁרוּ מֵי גְּשָׁמִים שֶׁהָיוּ עָלָיו: הַמַּרְעִיד** [-הַמְנַעְנֵעַ] **אֶת הָאִילָן** כְּדֵי **לְהַשִּׁיר** מִמֶּנּוּ אֳכָלִין - פֵּרוֹת, **אוֹ** אֶת **הָאִילָן** לְהַשִּׁיר פֵּרוֹתָיו, **וְנָפַל** מִמֶּנּוּ פְּרִי **עַל חֲבֵרוֹ** - עַל

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק א

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין

פֶּרֶק א כָּל מַשְׁקֶה שֶׁתְּחִלָּתוֹ לְרָצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ לְרָצוֹן, אוֹ שֶׁסּוֹפוֹ לְרָצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ לְרָצוֹן, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֻתַּן. מַשְׁקִין טְמֵאִים מְטַמְּאִין לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן: **ב** הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ אֳכָלִין אוֹ אֶת הַטֻּמְאָה, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, בְּכִי יֻתַּן. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, הַיּוֹצְאִין בְּכִי יֻתַּן, וְאֶת שֶׁבּוֹ אֵינָן בְּכִי יֻתַּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְבַּוֵּן שֶׁיֵּצְאוּ מִכֻּלּוֹ: **ג** הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן וְנָפַל עַל חֲבֵרוֹ, אוֹ סוֹכָה וְנָפְלָה עַל חֲבֵרְתָּהּ, וְתַחְתֶּיהָן זְרָעִים אוֹ יְרָקוֹת הַמְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בְּכִי יֻתַּן. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינָן בְּכִי יֻתַּן. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִשּׁוּם אַבָּא יוֹסֵי חֲלִי קוּפְרִי אִישׁ טְבְעוֹן, תְּמַהּ עַצְמְךָ אִם יֵּשׁ מַשְׁקֶה טָמֵא בַּתּוֹרָה עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּן וְיִתֵּן, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לח) 'וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע': **ד** הַנּוֹעֵר אַגַּדָּה שֶׁל יָרָק וְיָרְדוּ מִצַּד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בְּכִי יֻתַּן. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינָם בְּכִי יֻתַּן. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, וַהֲלֹא הַנּוֹעֵר אֶת הַקֶּלַח, חוֹשְׁשִׁין אֲנוּ שֶׁמָּא יָצְאוּ מִן הָעֲלֶה לָעֲלֶה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי, שֶׁהַקֶּלַח אֶחָד, וַאֲגַדָּה קְלָחִים הַרְבֵּה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל, הֲרֵי הַמַּעֲלֶה שַׁק מָלֵא פֵּרוֹת וּנְתָנוֹ עַל גַּב הַנָּהָר, חוֹשְׁשִׁין אֲנוּ שֶׁמָּא יָרְדוּ מִצַּד הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן. אֲבָל אִם הֶעֱלָה שְׁנַיִם וּנְתָנָן זֶה עַל גַּב זֶה, הַתַּחְתּוֹן בְּכִי יֻתַּן. רַבִּי יוֹסֵי

המבוארות

אִילָן הַסָּמוּךְ לוֹ, וּמִמֶּנּוּ הוּא נָפַל לָאָרֶץ, **אוֹ** שֶׁהִרְעִיד **סוֹכָה** [-עֲנַף אִילָן] כְּדֵי לְהַפִּיל פֵּרוֹתֶיהָ לָאָרֶץ, **וְנָפְלָה הַסּוֹכָה עַל חֲבֶרְתָּהּ** - עַל סוֹכָה אַחֶרֶת בְּאוֹתוֹ אִילָן, וּמִשָּׁם הִיא נָפְלָה עִם פֵּרוֹתֶיהָ לָאָרֶץ, **וְתַחְתֶּיהָן** - תַּחַת אִילָנוֹת אֵלּוּ, הָיוּ **זְרָעִים אוֹ יְרָקוֹת הַמְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע** שֶׁנִּשְׁאֲרוּ עֲלֵיהֶם מַיִם מֵהַשָּׁקָתָם אוֹ מִן הַגְּשָׁמִים, וְנָגְעוּ הַפֵּרוֹת בְּדֶרֶךְ נְפִילָתָם לָאָרֶץ בִּזְרָעִים וּבִירָקוֹת אֵלּוּ וְדָבְקוּ בָּהֶם מַיִם אֵלּוּ, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֵתֵּן** - הֻכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁיּוֹדֵעַ הוּא שֶׁבִּנְפִילַת הַפֵּרוֹת מִן הָאִילָן הוּא יִפָּגַע בַּזְּרָעִים וּבַיְּרָקוֹת וְיִתְלֹשׁ מִן הַמַּיִם שֶׁעֲלֵיהֶם וְהֵם יִדְבְּקוּ בּוֹ, וְעַל כֵּן חֲשׁוּבִים תְּלִישַׁת הַמַּיִם וּנְתִינָתָם עַל הַפֵּרוֹת לִרְצוֹנוֹ, **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵינָן **בְּכִי יֵתֵּן** - לֹא הֻכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאַגַּדַּת הַיָּרָק עַל כָּל קְלָחֶיהָ נֶחְשֶׁבֶת כְּדָבָר אֶחָד שֶׁעָבְרוּ הַמַּיִם מִצַּדּוֹ הָאֶחָד לְצִדּוֹ הַשֵּׁנִי וְאֵין הַמַּיִם נֶחְשָׁבִים שֶׁנִּתְלְשׁוּ. **אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, וַהֲלֹא הַנּוֹעֵר** [-הַמְנַעֵר] **אֶת הַקֶּלַח** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲלִים רַבִּים מִמַּיִם שֶׁיָּרְדוּ עָלָיו, וְכִי תֹּאמְרוּ **שֶׁחוֹשְׁשִׁין אֲנוּ שֶׁמָּא יָצְאוּ מִן הָעֲלֶה לָעֲלֶה** וְנֶחְשָׁבִים הֵם כִּתְלוּשִׁים לְרָצוֹן וּמַכְשִׁירִים אֶת כָּל הָעֲלִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, הֲלֹא אַף אַתֶּם תּוֹדוּ שֶׁאֵין זוֹ תְּלִישָׁה מֵאַחַר וְכָל הָעֲלִים קָלַח אֶחָד הֵם, וְלָמָּה תְּחַלְּקוּ בַּאֲגַדָּה שֶׁבָּהּ כַּמָּה קְלָחִים, **אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי,** אֵין דּוֹמֶה נִעוּר קֶלַח שֶׁבּוֹ כַּמָּה עֲלִים לְנִעוּר אַגַּדָּה שֶׁבָּהּ כַּמָּה קְלָחִים, **שֶׁהַרֵי הַקֶּלַח** עַל כָּל עָלָיו **אֶחָד** הוּא מִתְחַלֶּת גִּדּוּלוֹ, **וּלְעֻמַּת זֹאת אַגַּדָּה** שֶׁל **קְלָחִים הַרְבֵּה** שֶׁאֵינָם אֶחָד מִתְּחִלַּת גִּדּוּלָם, אֶלָּא אַגַּדּוּם זֶה לָזֶה לְאַחַר תְּלִישָׁתָם, אֵינָם נֶחְשָׁבִים כְּגוּף אֶחָד, וְעַל כֵּן מַיִם הָעוֹבְרִים מִקֶּלַח לְקֶלַח נֶחְשָׁבִים הֵם כִּתְלוּשִׁים וּמַכְשִׁירִים אֶת כָּל הַקְּלָחִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. וְעוֹד **אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל** לְבֵית שַׁמַּאי, **הֲרֵי הַמַּעֲלֶה** מִן הַנָּהָר **שַׁק מָלֵא פֵּרוֹת** שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, **וּנְתָנוֹ עַל גַּב** [-שִׂפַּת] **הַנָּהָר** כְּדֵי שֶׁיָּזוּבוּ מִמֶּנּוּ מֵי הַנָּהָר שֶׁנִּטְּפוּ לְתוֹכוֹ, וְכִי תֹּאמְרוּ **שֶׁחוֹשְׁשִׁין אֲנוּ שֶׁמָּא יָרְדוּ הַמַּיִם מִצַּד הָעֶלְיוֹן** שֶׁל הַשַּׁק לַצַּד **הַתַּחְתּוֹן**, שֶׁלּוֹ, וְנֶחְשָׁבִים הֵם כִּתְלוּשִׁים לְרָצוֹן וְיַכְשִׁירוּ אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁבְּתַחְתִּית הַשַּׁק לְקַבָּלַת טֻמְאָה, הֲלֹא אַף אַתֶּם תּוֹדוּ שֶׁאֵין זוֹ תְּלִישָׁה מֵאַחַר וְכָל הַשַּׁק אֶחָד הוּא, וַאֲפִלּוּ שֶׁהַפֵּרוֹת עַצְמָם אֵינָם גּוּף אֶחָד מֻעָטָם בְּרִיאָתָם, וּבַמָּה שׁוֹנָה אַגַּדָּה שֶׁבָּהּ כַּמָּה קְלָחִים. **אֲבָל** מוֹדִים אָנוּ [בֵּית הִלֵּל] שֶׁ**אִם הֶעֱלָה** מִן הַנָּהָר **שְׁנַיִם** - שְׁנֵי שַׁקִּים מְלֵאִים פֵּרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹכוֹ שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, **וּנְתָנָן זֶה עַל גַּב זֶה** כְּדֵי שֶׁיָּזוּבוּ מֵהֶם מֵי הַנָּהָר שֶׁנִּטְּפוּ לְתוֹכָם, וְיָרְדוּ מַיִם מִן הַשַּׁק הָעֶלְיוֹן לַשַּׁק הַתַּחְתּוֹן, שֶׁפֵּרוֹת הַשַּׁק **הַתַּחְתּוֹן** הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֵתֵּן** - הֻכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין שְׁנֵי הַשַּׁקִּים מְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה וְאֵינָם כְּגוּף אֶחָד הֵם, וְעַל כֵּן הַמַּיִם שֶׁנִּתְלְשׁוּ מִן הַשַּׁק הָעֶלְיוֹן לְרָצוֹנוֹ וְנָפְלוּ לְשַׁק הַתַּחְתּוֹן הִכְשִׁירוּ אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁבַּשַּׁק הַתַּחְתּוֹן לְקַבָּלַת טֻמְאָה, אוּלָם הַפֵּרוֹת שֶׁבַּשַּׁק הָעֶלְיוֹן אֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין מַיִם אֵלּוּ נֶחְשָׁבִים עַד שֶׁיִּתָּלְשׁוּ מִמֶּנּוּ. **רַבִּי יוֹסֵי** חוֹלֵק

משניות

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק ב

עַל תַּנָּא קַמָּא בְּדַעַת בֵּית הִלֵּל וְאוֹמֵר, אַף בִּשְׁנֵי שַׂקִּים הַשַּׂק הַתַּחְתּוֹן גַּם הוּא **טָהוֹר** - לֹא הֶכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ אֶלָּא שֶׁיְּזוּבוּ הַמַּיִם מִן הַשַּׂק הָעֶלְיוֹן, וְלֹא שֶׁיִּכָּנְסוּ לַשַּׂק הַתַּחְתּוֹן: **מִשְׁנָה ה מַיִם שֶׁלֹּא הִצְלִיחַ לְתָלְשָׁם וְנִתְלַשׁוּ לְאַחַר זְמָן:** הַמְמַחֵק [-הַדּוֹחֵק] **אֶת הַכְּרִישָׁה** [-מִין יָרָק] כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנָּה הַטַּל שֶׁיָּרַד עָלֶיהָ שֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ, וְכֵן **הַסּוֹחֵט (שְׁעָרוֹ בִּכְסוּתוֹ)** [גִּרְסַת הרע"ב: **בִּשְׁעָרוֹ וּבִכְסוּתוֹ**] לְהוֹצִיא מֵהֶם אֶת מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶם בִּשְׁעַת הֲלִיכָתוֹ בַּדֶּרֶךְ, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** מַיִם **הַיּוֹצְאִין** מֵהֶם הֲרֵי הֵם **בְּכִי יַתָּן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁנִּתְלְשׁוּ לִרְצוֹנוֹ, וְאוּלָם **אֶת שָׁבוּ** - הַטַּל שֶׁנִּשְׁאַר עַל הַכְּרִשָּׁה וּמֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בַּשֹּׁעָר וּבַכְּסוּת, וּלְאַחַר מִכֵּן יָצְאוּ מֵהֶם **אֵינָן בְּכִי יַתָּן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁבִּשְׁעַת סְחִיטָתָם הוּא מִתְכַּוֵּן שֶׁיֵּצְאוּ** הַטַּל וּמֵי הַגְּשָׁמִים **מִכֻּלּוֹ** - מִכָּל הַכְּרִשָּׁה וְהַכְּסוּת שֶׁנִּשְׁאַר עַל הַכְּרִשָּׁה וְעַל כֵּן כָּל שֶׁנִּשְׁאַר בָּהֶם שָׁעָה אַף שֶׁנִּתְלַשׁ לְאַחַר מִכֵּן אֵינוֹ תָּלוּשׁ לְרָצוֹן, כְּדַעַת בֵּית הִלֵּל לְעֵיל (מ"ב): **מִשְׁנָה ו דִּין הֶכְשֵׁר אֹכֶל לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה עַל יְדֵי רֹק בָּאֲפָנִים שׁוֹנִים, וְעַל יְדֵי נְתִינָתָם בְּמַיִם שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַרְטָבָתָם:** הַנּוֹפֵחַ - הַנּוֹשֵׁף בְּפִיו **בַּעֲדָשִׁים** כְּדֵי **לְבָדְקָן אִם יָפוֹת הֵן** - אִם כְּבָר נִתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּן, וְנִתַּז עֲלֵיהֶם רֹק מִפִּיו, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אַף שֶׁהָרֹק מִתּוֹלְדוֹת הַמַּיִם וְהוּא מַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כַּמְבאָר לְהַלָּן (פ"ו מ"ה), מִכָּל מָקוֹם **אֵינָן בְּכִי יַתָּן** - לֹא הֶכְשִׁרוּ הָעֲדָשִׁים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁתְּלִישַׁת הָרֹק מִפִּיו הָיְתָה שֶׁלֹּא לִרְצוֹן. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** הֲרֵי הֵן **בְּכִי יַתָּן** - הֶכְשִׁרוּ הָעֲדָשִׁים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הָרֹק לְהִנָּתֵז עַל יְדֵי נְשִׁיפָה וְעַל כֵּן לְעוֹלָם הֲרֵי הוּא כְּתָלוּשׁ לִרְצוֹן. **וְהָאוֹכֵל שֶׁמִּשְׁמִין** שֶׁבְּתוֹךְ יָדוֹ הָאַחַת **בְּאֶצְבָּעוֹ** שֶׁל יָדוֹ הַשֵּׁנִית עַל יְדֵי לְחְלוּחָהּ בָּרֹק שֶׁבְּפִיו, וּנְתִינָתָהּ בְּשֶׁמִּשְׁמִין שֶׁבְּיָדוֹ כְּדֵי לְהַדְבִּיקָם בָּהּ וּלְהַכְנִיסָם לְפִיו לְאָכְלָם, **מַשְׁקִין** - רֹק, שֶׁיָּרְדוּ מֵאֶצְבָּעוֹ **עַל יָדוֹ** שֶׁבָּהּ הַשֶּׁמִּשְׁמִין, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינָן בְּכִי יַתָּן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ לְלַחְלֵחַ אֶת יָדוֹ אֶלָּא בָּרֹק שֶׁיִּשָּׁאֵר בָּהּ וְעַל יָדוֹ הוּא יַמְשִׁיךְ לִטֹּל בְּאֶצְבָּעוֹ מִן הַשֶּׁמִּשְׁמִין, וּשְׁאָר הָרֹק שֶׁיֵּרֵד מֵאֶצְבָּעוֹ אֵינוֹ תָּלוּשׁ לִרְצוֹנוֹ וְאֵינוֹ מַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** כָּל הָרֹק הוּא **בְּכִי יַתָּן** - רָאוּי לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁרּוֹצֶה הוּא בְּלִחְלוּחַ אֶצְבָּעוֹ וְדַעְתּוֹ עַל כָּל הָרֹק הַנִּדְבָּק בָּהּ, וְאַף שֶׁיִּרְיַדֵּת הָרֹק מֵאֶצְבָּעוֹ לַיָּד שֶׁבָּהּ הַשֶּׁמִּשְׁמִין אֵינָהּ לִרְצוֹנוֹ מַכְשִׁיר הוּא אֶת הַשֶּׁמִּשְׁמִין לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"א) 'כָּל מַשְׁקֶה שֶׁתְּחִלָּתוֹ לִרְצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ לִרְצוֹן הֲרֵי זֶה בְּכִי יַתָּן'. **הַטּוֹמֵן פֵּרוֹתָיו בַּמַּיִם** כְּדֵי לְהַחְבִּיאָם **מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים,** אַף אִם כְּשֶׁהוֹצִיאָם לְאַחַר מִכֵּן עָלוּ עִמָּהֶם מַיִם, **אֵינָן בְּכִי יַתָּן** - אֵין מַיִם אֵלּוּ מַכְשִׁירִים אֶת הַפֵּרוֹת לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁבִּשְׁעַת סְחִיטָתָם הוּא מִתְכַּוֵּן** שֶׁהַכְנָסָתָם לַמַּיִם הָיא לְרָצוֹן מִכָּל מָקוֹם הַרְטָבָתָם בַּמַּיִם אֵינָהּ לְרָצוֹן וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר:

פֶּרֶק ב דִּין מֵינֵי זֵעָה שׁוֹנִים אִם הֵם מַכְשִׁירִים אֶכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וּמְקַבְּלִים טֻמְאַת מַשְׁקִים, וְכֵן דִּין רֹב לְגֵבֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה וּלְגֵבֵי דִּינִים נוֹסָפִים: **מִשְׁנָה א דִּין זֵעַת בָּתִּים בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת וְזֵעַת אָדָם לְהֶכְשֵׁר אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה: זֵעַת בָּתִּים** - מַיִם הַנּוֹצָרִים מִלַּחוּת כָּתְלֵי הַבָּתִּים, וְזֵעַת כָּתְלֵי **בּוֹרוֹת** עֲגֻלִּים, **שִׂיחִין** [-בּוֹרוֹת אֲרֻכִּים וְצָרִים], **וּמְעָרוֹת** [-חֲפִירוֹת מְרֻבָּעוֹת הַמְכֻסּוֹת בְּתִקְרָה וְיֵשׁ לָהֶן פֶּתַח], **טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה לְפִי שֶׁאֵינָהּ מַשְׁקָה. **זֵעַת הָאָדָם, טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. וַאֲפִלּוּ **שְׁתָּה מַיִם טְמֵאִים** - תְּלוּשִׁים הָרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **זֵעָתוֹ טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהַזֵּעָה הַיּוֹצֵאת מִגּוּפוֹ, אֵינָהּ בָּאָה מִן הַמַּשְׁקִים שֶׁשָּׁתָה עַתָּה. הַבָּא **בְּתוֹךְ מַיִם שְׁאוּבִים** - תְּלוּשִׁים, **וְהִזִּיעַ** לִפְנֵי שֶׁנִּתְנַגֵּב מֵהַמַּיִם שֶׁעָלָיו, **זֵעָתוֹ טְמֵאָה** - מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהִיא בָּאָה מִן הַמַּיִם הַתְּלוּשִׁים שֶׁהָיָה בְּתוֹכָם, וְאִם **נִסְתַּפֵּג** [-נִתְנַגֵּב], וְרַק **אַחַר כָּךְ הִזִּיעַ, זֵעָתוֹ טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִין לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה לְפִי שֶׁשּׁוּב אֵינָהּ בָּאָה מִן הַמַּיִם הַתְּלוּשִׁים, וְהֲרֵי הִיא כִּשְׁאָר זֵעַת אָדָם. אוּלָם הַבָּא בְּתוֹךְ מַיִם מְחֻבָּרִים שֶׁאַף הֵם עַצְמָם אֵינָם מַכְשִׁירִים אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אֵין זֵעָתוֹ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אַף קֹדֶם שֶׁנִּסְתַּפֵּג: **מִשְׁנָה ב** דִּין **זֵעַת מֶרְחָץ וְזֵעַת בְּרֵכָה שֶׁפְּתוּחָה הַבַּיְתָה לְהֶכְשֵׁר אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה: מֶרְחָץ טְמֵאָה** - שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַיִם תְּלוּשִׁים טְמֵאִים, **זֵעָתָהּ** הַבָּאָה מִן הַהֶבֶל הָעוֹלֶה מִמֶּנָּה **טְמֵאָה** - מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וּמֶרְחָץ שֶׁל מֵי מְעָיְנוֹת שֶׁכָּל שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ אֵינָם מַכְשִׁירִים אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אַף זֵעָה הָעוֹלָה מִמֶּנָּה הֲרֵי הִיא **בְּכִי יַתָּן** - דִּינָהּ כְּמַיִם מְחֻבָּרִים, שֶׁרַק אִם תִּתָּלֵשׁ לִרְצוֹן הִיא מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אַךְ מִכָּל מָקוֹם אֵינָהּ מְטַמֵּאת שֶׁהֲרֵי הִיא בָּאָה מִמַּיִם טְהוֹרִים, וְכֵן **הַבְּרֵכָה שֶׁבַּבַּיִת,** שֶׁכְּתָל **הַבַּיִת מַזִּיעַ מַחֲמָתָהּ, אִם הִיא טְמֵאָה** - אִם מֵימֶיהָ הַתְּלוּשִׁים טְמֵאִים הֵם, **זֵעַת כָּל הַבַּיִת שֶׁהִיא מֵחֲמַת** מֵי **הַבְּרֵכָה, טְמֵאָה** - מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה וּמְטַמֵּאָה אוֹתָם, וְאִם מֵימֶיהָ טְהוֹרִים הֵם, זֵעַת כָּל הַבַּיִת אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְזֵעַת הַבַּיִת שֶׁאֵינָהּ מֵחֲמַת הַבְּרֵכָה שֶׁבּוֹ לְעוֹלָם אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה כְּדִין זֵעַת בָּתִּים שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"ב): **מִשְׁנָה ג דִּין זֵעָה הָעוֹלָה מִשְּׁתֵּי בְּרֵכוֹת שֶׁאַחַת מֵהֶן טְהוֹרָה וְאַחַת טְמֵאָה, וְדִין כְּלִי מַתֶּכֶת הֶעָשׂוּי מִמַּתֶּכֶת טְמֵאָה וּמִמַּתֶּכֶת טְהוֹרָה, וְדִין מֵי רַגְלַיִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְנָכְרֵי הַמְעֹרָבִים, וְדִין מַיִם טְמֵאִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמֵי גְּשָׁמִים טְהוֹרִים:** שְׁתֵּי **בְּרֵכוֹת** סְמוּכוֹת שֶׁאַחַת מֵהֶן **טְהוֹרָה** - שֶׁמֵּימֶיהָ מְחֻבָּרִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה כְּגוֹן מֵי מְעָיְנוֹת, **וְאַחַת טְמֵאָה** - שֶׁמֵּימֶיהָ נִתְלְשׁוּ וְנִטְמְאוּ, וְעוֹלָה זֵעָה מִשְּׁתֵיהֶן, אֹכֶל אוֹ מַשְׁקֶה **הַמַּזִּיעַ** מֵהֶן, אִם עוֹמֵד הוּא **קָרוֹב לַבְּרֵכָה הַטְּמֵאָה,** הֶכְשֵׁר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהוּא **טָמֵא. בָּרְזֶל** מִכְלִי **טָמֵא** שֶׁנִּשְׁבַּר, **שֶׁנִּבְלְלוּ עִם בָּרְזֶל** מִכְלִי **טָהוֹר** שֶׁנִּשְׁבַּר, וְעָשָׂה מֵהֶם כְּלִי חָדָשׁ, **אִם רֹב** הַכְּלִי הֶחָדָשׁ הוּא **מִן** הַבָּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי **הַטָּמֵא,** בָּטֵל הַבָּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי הַטָּהוֹר וְהַכְּלִי הֶחָדָשׁ **טָמֵא** הוּא כְּדִין כְּלִי מַתֶּכוֹת שֶׁנִּטְמָא וְנִשְׁבַּר וּפָקְעָה טֻמְאָתוֹ שָׁגְּזְרוּ חֲכָמִים (כלים פי"א מ"א) שֶׁאִם הִתִּיכוֹ וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ כְּלִי חָדָשׁ חוֹזֵר לְטֻמְאָתוֹ הַיִּשָּׁנָה. **וְאִם רֹב** הַכְּלִי הֶחָדָשׁ הוּא **מִן** הַבָּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי **הַטָּהוֹר,** בָּטֵל הַבָּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי הַטָּמֵא וְהַכְּלִי הֶחָדָשׁ **טָהוֹר. טָמֵא** - מַכְשִׁירָה אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה וּמְטַמֵּאָה אוֹתָם, וְאִם מֵימֶיהָ טְהוֹרִים הֵם, זֵעַת כָּל הַבַּיִת אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְזֵעַת הַבַּיִת שֶׁאֵינָהּ מֵחֲמַת הַבְּרֵכָה שֶׁבּוֹ לְעוֹלָם אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה כְּדִין זֵעַת בָּתִּים שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"ב): **מִשְׁנָה ג דִּין זֵעָה הָעוֹלָה מִשְּׁתֵּי בְּרֵכוֹת שֶׁאַחַת מֵהֶן טְהוֹרָה וְאַחַת טְמֵאָה, וְדִין כְּלִי מַתֶּכוֹת הֶעָשׂוּי מִמַּתֶּכֶת טְמֵאָה וּמִמַּתֶּכֶת טְהוֹרָה, וְדִין מֵי רַגְלַיִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְנָכְרֵי הַמְעֹרָבִים, וְדִין מַיִם טְמֵאִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמֵי גְּשָׁמִים טְהוֹרִים:** שְׁתֵּי **בְּרֵכוֹת** סְמוּכוֹת שֶׁאַחַת מֵהֶן **טְהוֹרָה** - שֶׁמֵּימֶיהָ מְחֻבָּרִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה כְּגוֹן מֵי מְעָיְנוֹת, **וְאַחַת טְמֵאָה** - שֶׁמֵּימֶיהָ נִתְלְשׁוּ וְנִטְמְאוּ, וְעוֹלָה זֵעָה מִשְּׁתֵיהֶן, אֹכֶל אוֹ מַשְׁקֶה **הַמַּזִּיעַ** מֵהֶן, אִם עוֹמֵד הוּא **קָרוֹב לַבְּרֵכָה הַטְּמֵאָה,** הֶכְשֵׁר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהוּא **טָמֵא. בָּרְזֶל** מִכְלִי **טָמֵא** שֶׁנִּשְׁבַּר, **שֶׁנִּבְלְלוּ עִם בָּרְזֶל** מִכְלִי **טָהוֹר** שֶׁנִּשְׁבַּר, וְעָשָׂה מֵהֶם כְּלִי חָדָשׁ, **אִם רֹב** הַכְּלִי הֶחָדָשׁ הוּא **מִן** הַבַּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי **הַטָּמֵא,** בָּטֵל הַבַּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי הַטָּהוֹר וְהַכְּלִי הֶחָדָשׁ **טָמֵא** הוּא כְּדִין כְּלִי מַתֶּכוֹת שֶׁנִּטְמָא וְנִשְׁבַּר וּפָקְעָה טֻמְאָתוֹ שָׁגְּזְרוּ חֲכָמִים (כלים פי"א מ"א) שֶׁאִם הִתִּיכוֹ וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ כְּלִי חָדָשׁ חוֹזֵר לְטֻמְאָתוֹ הַיִּשָּׁנָה. **וְאִם רֹב** הַכְּלִי הֶחָדָשׁ הוּא **מִן** הַבַּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי **הַטָּהוֹר,** בָּטֵל הַבַּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי הַטָּמֵא וְהַכְּלִי הֶחָדָשׁ **טָהוֹר. מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה** - חֶצְיוֹ מִן הַבַּרְזֶל הַטָּהוֹר וְחֶצְיוֹ מִן הַבַּרְזֶל הַטָּמֵא, **טָמֵא,** לְפִי שֶׁהַבַּרְזֶל הַטָּמֵא שֶׁבּוֹ אֵינוֹ בָּטֵל וְחוֹזֵר הוּא לְטֻמְאָתוֹ הַיְשָׁנָה. **גַּסְטָרְיוֹת** [-כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים לַהֲטָלַת מֵי רַגְלַיִם], **שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים מְטִילִין לְתוֹכָן** מֵי רַגְלֵיהֶם, **אִם רֹב** מֵי הָרַגְלַיִם הֵם **מִן הַטְּמֵא** - מִן הַנָּכְרִים שֶׁגָּזְרוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמִים (שבת יז:) טֻמְאָה כְּזָב שֶׁמֵּי רַגְלֵיהֶן הֵם אַב הַטֻּמְאָה, הַכֹּל **טָמֵא. וְאִם רֹב** מֵי הָרַגְלַיִם הֵם **מִן הַטָּהוֹר** - מִן הַיִּשְׂרְאֵל, הַכֹּל **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁמֵּי הָרַגְלַיִם הַמּוּעָטִים בְּטֵלִים בְּרֹב. וְאִם הָיוּ **מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה** - חֲצָיִם מִן הַיִּשְׂרְאֵל וְחֲצָיִם מִן הַנָּכְרִי, הַכֹּל **טָמֵא,** לְפִי שֶׁאֵין רֹב לְבַטֵּל אֶת מֵי הָרַגְלַיִם הַטְּמֵאִים.

המבוארות

[-בּוֹרוֹת אֲרֻכִּים וְצָרִים], **וּמְעָרוֹת** [-חֲפִירוֹת מְרֻבָּעוֹת הַמְכֻסּוֹת בְּתִקְרָה וְיֵשׁ לָהֶן פֶּתַח], **טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְאֵינָהּ מַשְׁקָה. **זֵעַת הָאָדָם, טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. וַאֲפִלּוּ **שְׁתָּה מַיִם טְמֵאִים** - תְּלוּשִׁים הָרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **זֵעָתוֹ טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהַזֵּעָה הַיּוֹצֵאת מִגּוּפוֹ, אֵינָהּ בָּאָה מִן הַמַּשְׁקִים שֶׁשָּׁתָה עַתָּה. הַבָּא **בְּתוֹךְ מַיִם שְׁאוּבִים** - תְּלוּשִׁים, **וְהִזִּיעַ** לִפְנֵי שֶׁנִּתְנַגֵּב מֵהַמַּיִם שֶׁעָלָיו, **זֵעָתוֹ טְמֵאָה** - מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהִיא בָּאָה מִן הַמַּיִם הַתְּלוּשִׁים שֶׁהָיָה בְּתוֹכָם, וְאִם **נִסְתַּפֵּג** [-נִתְנַגֵּב], וְרַק **אַחַר כָּךְ הִזִּיעַ, זֵעָתוֹ טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִין לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה לְפִי שֶׁשּׁוּב אֵינָהּ בָּאָה מִן הַמַּיִם הַתְּלוּשִׁים, וְהֲרֵי הִיא כִּשְׁאָר זֵעַת אָדָם. אוּלָם הַבָּא בְּתוֹךְ מַיִם מְחֻבָּרִים שֶׁאַף הֵם עַצְמָם אֵינָם מַכְשִׁירִים אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה אֵין זֵעָתוֹ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אַף קֹדֶם שֶׁנִּסְתַּפֵּג: **מִשְׁנָה ב דִּין זֵעַת מֶרְחָץ וְזֵעַת בְּרֵכָה שֶׁפְּתוּחָה הַבַּיְתָה לְהֶכְשֵׁר אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה: מֶרְחָץ טְמֵאָה** - שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַיִם תְּלוּשִׁים טְמֵאִים, **זֵעָתָהּ** הַבָּאָה מִן הַהֶבֶל הָעוֹלֶה מִמֶּנָּה **טְמֵאָה** - מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וּמֶרְחָץ שֶׁל מֵי מְעָיְנוֹת שֶׁכָּל שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ אֵינָם מַכְשִׁירִים אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אַף זֵעָה הָעוֹלָה מִמֶּנָּה הֲרֵי הִיא **בְּכִי יַתָּן** - דִּינָהּ כְּמַיִם מְחֻבָּרִים, שֶׁרַק אִם תִּתָּלֵשׁ לִרְצוֹן הִיא מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אַךְ מִכָּל מָקוֹם אֵינָהּ מְטַמֵּאת שֶׁהֲרֵי הִיא בָּאָה מִמַּיִם טְהוֹרִים, וְכֵן **הַבְּרֵכָה שֶׁבַּבַּיִת,** שֶׁכְּתָל **הַבַּיִת מַזִּיעַ מַחֲמָתָהּ, אִם הִיא טְמֵאָה** - אִם מֵימֶיהָ הַתְּלוּשִׁים טְמֵאִים הֵם, **זֵעַת כָּל הַבַּיִת שֶׁהִיא מֵחֲמַת** מֵי **הַבְּרֵכָה, טְמֵאָה** - מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה וּמְטַמֵּאָה אוֹתָם, וְאִם מֵימֶיהָ טְהוֹרִים הֵם, זֵעַת כָּל הַבַּיִת אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְזֵעַת הַבַּיִת שֶׁאֵינָהּ מֵחֲמַת הַבְּרֵכָה שֶׁבּוֹ לְעוֹלָם אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה כְּדִין זֵעַת בָּתִּים שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"ב): **מִשְׁנָה ג דִּין זֵעָה הָעוֹלָה מִשְּׁתֵּי בְּרֵכוֹת שֶׁאַחַת מֵהֶן טְהוֹרָה וְאַחַת טְמֵאָה, וְדִין כְּלִי מַתֶּכוֹת הֶעָשׂוּי מִמַּתֶּכֶת טְמֵאָה וּמִמַּתֶּכֶת טְהוֹרָה, וְדִין מֵי רַגְלַיִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְנָכְרֵי הַמְעֹרָבִים, וְדִין מַיִם טְמֵאִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמֵי גְּשָׁמִים טְהוֹרִים:** שְׁתֵּי **בְּרֵכוֹת** סְמוּכוֹת שֶׁאַחַת מֵהֶן **טְהוֹרָה** - שֶׁמֵּימֶיהָ מְחֻבָּרִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה כְּגוֹן מֵי מְעָיְנוֹת, **וְאַחַת טְמֵאָה** - שֶׁמֵּימֶיהָ נִתְלְשׁוּ וְנִטְמְאוּ, וְעוֹלָה זֵעָה מִשְּׁתֵיהֶן, אֹכֶל אוֹ מַשְׁקֶה **הַמַּזִּיעַ** מֵהֶן, אִם עוֹמֵד הוּא **קָרוֹב לַבְּרֵכָה הַטְּמֵאָה,** הֶכְשֵׁר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְהוּא **טָמֵא. בָּרְזֶל** מִכְלִי **טָמֵא** שֶׁנִּשְׁבַּר, **שֶׁנִּבְלְלוּ עִם בָּרְזֶל** מִכְלִי **טָהוֹר** שֶׁנִּשְׁבַּר, וְעָשָׂה מֵהֶם כְּלִי חָדָשׁ, **אִם רֹב** הַכְּלִי הֶחָדָשׁ הוּא **מִן** הַבַּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי **הַטָּמֵא,** בָּטֵל הַבַּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי הַטָּהוֹר וְהַכְּלִי הֶחָדָשׁ **טָמֵא** הוּא כְּדִין כְּלִי מַתֶּכוֹת שֶׁנִּטְמָא וְנִשְׁבַּר וּפָקְעָה טֻמְאָתוֹ שָׁגְּזְרוּ חֲכָמִים (כלים פי"א מ"א) שֶׁאִם הִתִּיכוֹ וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ כְּלִי חָדָשׁ חוֹזֵר לְטֻמְאָתוֹ הַיִּשָּׁנָה. **וְאִם רֹב** הַכְּלִי הֶחָדָשׁ הוּא **מִן** הַבַּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי **הַטָּהוֹר,** בָּטֵל הַבַּרְזֶל שֶׁל הַכְּלִי הַטָּמֵא וְהַכְּלִי הֶחָדָשׁ **טָהוֹר. מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה** - חֶצְיוֹ מִן הַבַּרְזֶל הַטָּהוֹר וְחֶצְיוֹ מִן הַבַּרְזֶל הַטָּמֵא, **טָמֵא,** לְפִי שֶׁהַבַּרְזֶל הַטָּמֵא שֶׁבּוֹ אֵינוֹ בָּטֵל וְחוֹזֵר הוּא לְטֻמְאָתוֹ הַיְשָׁנָה. **גַּסְטָרְיוֹת** [-כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים לַהֲטָלַת מֵי רַגְלַיִם], **שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים מְטִילִין לְתוֹכָן** מֵי רַגְלֵיהֶם, **אִם רֹב** מֵי הָרַגְלַיִם הֵם **מִן הַטְּמֵא** - מִן הַנָּכְרִים שֶׁגָּזְרוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמִים (שבת יז:) טֻמְאָה כְּזָב שֶׁמֵּי רַגְלֵיהֶן הֵם אַב הַטֻּמְאָה, הַכֹּל **טָמֵא. וְאִם רֹב** מֵי הָרַגְלַיִם הֵם **מִן הַטָּהוֹר** - מִן הַיִּשְׂרְאֵל, הַכֹּל **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁמֵּי הָרַגְלַיִם הַמּוּעָטִים בְּטֵלִים בְּרֹב. וְאִם הָיוּ **מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה** - חֲצָיִם מִן הַיִּשְׂרְאֵל וְחֲצָיִם מִן הַנָּכְרִי, הַכֹּל **טָמֵא,** לְפִי שֶׁאֵין רֹב לְבַטֵּל אֶת מֵי הָרַגְלַיִם הַטְּמֵאִים.

מֵי שְׁפִיכוֹת - מַיִם שֶׁרָחֲצוּ בָּהֶם, וְחָזְקָתָם שֶׁהֵם טְמֵאִים, **שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶן מֵי גְּשָׁמִים** וְנִתְעָרְבוּ עִמָּם בְּתוֹךְ הַכְּלִי, **אִם רֹב** הַמַּיִם שֶׁבַּכְּלִי הֵם **מִן הַטָּמֵא** - מִמֵּי הַשְׁפִיכוֹת, הַכֹּל **טָמֵא. וְאִם רֹב** הַמַּיִם שֶׁבַּכְּלִי הֵם **מִן הַטָּהוֹר** - מִמֵּי הַגְּשָׁמִים, הַכֹּל **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁבְּטֵלִים מֵי הַשְׁפִיכוֹת בְּרֹב, וְאֵין מֵי הַגְּשָׁמִים נִטְמְאִים מִמֵּי הַשְׁפִיכוֹת לְפִי שֶׁלֹּא נִתְלַשׁוּ לְרָצוֹן וְאֵינוֹ חָפֵץ בָּהֶם כְּשֶׁהֵם יוֹרְדִים עַל מֵי הַשְׁפִיכוֹת. הָיוּ הַמַּיִם שֶׁבַּכְּלִי **מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה** - חֲצָיָם מִמֵּי הַגְּשָׁמִים וְחֲצָיָם מִמֵּי הַשְׁפִיכוֹת, הַכֹּל **טָמֵא,** לְפִי שֶׁאֵין רֹב מֵי גְּשָׁמִים טְהוֹרִים לְבַטֵּל אֶת מֵי הַשְׁפִיכוֹת הַטְּמֵאִים. **אֵימָתַי** רֹב מֵי הַגְּשָׁמִים מְבַטֵּל אֶת מְעוּט מֵי הַשְׁפִיכוֹת הַטְּמֵאִים כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ וְאֵינוֹ נִטְמָא מֵהֶם, **בִּזְמַן שֶׁקָּדְמוּ מֵי שְׁפִיכוֹת** לְהִכָּנֵס לַכְּלִי, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה מְיֻדַּעַת יְרִידַת מֵי הַגְּשָׁמִים הֵם מִתְּלַכְלְכִים מִמֵּי הַשְׁפִיכוֹת וְעַל כֵּן אֵין לוֹ בָּהֶם חֵפֶץ, וְאֵינָם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן **אֲבָל אִם קָדְמוּ מֵי גְּשָׁמִים** וְנִכְנְסוּ לַכְּלִי לִפְנֵי מֵי הַשְׁפִיכוֹת **אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהֵן, לְמֵי שְׁפִיכוֹת, טְמֵא** - אֲפִלּוּ אֵין בַּכְּלִי אֶלָּא טִפָּה אַחַת שֶׁל מֵי שְׁפִיכוֹת הִיא אֵינָהּ מִתְבַּטֶּלֶת בְּמֵי הַגְּשָׁמִים, אֶלָּא אַדְרַבָּה הִיא מְטַמֵּאת אוֹתָם, לְפִי שֶׁיְּרִידַת הַגְּשָׁמִים לְתוֹךְ הַכְּלִי הֲרֵיק הִיא לְרְצוֹנוֹ לְפִי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְלַכְלְכוּ בְּמֵי הַשְׁפִיכוֹת, וְעַל כֵּן הֵם הֶכְשֵׁרוּ לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה:

מִשְׁנָה ד דִּין מֵי שְׁפִיכוֹת הַנּוֹטְפִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם מֵי גְּשָׁמִים: **הַטּוֹרֵף אֶת גַּגּוֹ** - הַשּׁוֹטֵחַ עַל גַּגּוֹ טִיט אוֹ סִיד כְּדֵי לְהַחֲלִיקוֹ, וְנוֹתֵן בַּטִּיט מֵי שְׁפִיכוֹת [-שֶׁרָחֲצוּ בָּהֶם] כְּמִקֻּבָּל, **וְהַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ** בְּמֵי שְׁפִיכוֹת כַּמִּקֻּבָּל, **וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן** - עַל הַגַּג אוֹ הַכְּסוּת, **גְּשָׁמִים** וְנִתְעָרְבוּ בְּמֵי הַשְׁפִיכוֹת שֶׁבָּהֶם, וְהֵם נוֹטְפִים מֵהֶם בְּיַחַד, **אִם רֹב** הַמַּיִם הַנּוֹטְפִים הֵם **מִן הַטָּמֵא** - מִמֵּי שְׁפִיכוֹת שֶׁחֻזְקָתָם שֶׁהֵם טְמֵאִים, **טָמֵא** - הֲרֵי הֵם טְמֵאִים, לְפִי שֶׁמֵּי הַגְּשָׁמִים בְּטֵלִים בְּרֹב. **וְאִם רֹב** הַמַּיִם הַנּוֹטְפִים הֵם **מִן הַטָּהוֹר** - מִמֵּי הַגְּשָׁמִים, **טָהוֹר** - הֲרֵי הֵם טְהוֹרִים, לְפִי שֶׁמֵּי הַשְׁפִיכוֹת בְּטֵלִים בְּרֹב, וְאֵין מֵי הַגְּשָׁמִים נִטְמְאִים מִמֵּי הַשְׁפִיכוֹת לְפִי שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ לְרָצוֹן. הָיוּ הַמַּיִם שֶׁבַּבֶּגֶד **מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה** - חֲצָיָם מֵי גְּשָׁמִים וְחֲצָיָם מֵי שְׁפִיכוֹת, **טָמֵא,** לְפִי שֶׁאֵין רֹב מֵי גְּשָׁמִים טְהוֹרִים לְבַטֵּל אֶת מֵי הַשְׁפִיכוֹת הַטְּמֵאִים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם** לְאַחַר יְרִידַת מֵי הַגְּשָׁמִים **הוֹסִיפוּ לְנַטֵּף** - הִתְחַזֵּק קָצָב יְרִידַת טִפּוֹת מֵי הַשְׁפִיכוֹת, אֲפִלּוּ אִם אֵינָם גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה, הֲרֵי הֵם טְהוֹרִים לְפִי שֶׁקָּצָב יְרִידַת הַטִּפּוֹת שֶׁהִתְחַזֵּק מוֹכִיחַ שֶׁמֵּי הַגְּשָׁמִים הֵם הָרֹב, וְעַל כֵּן מֵי הַשְׁפִיכוֹת בְּטֵלִים בָּהֶם:

מִשְׁנָה ה דִּין רְחִיצָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת בְּמֶרְחָץ שֶׁחִמְּמוּהוּ נָכְרִים בְּשַׁבָּת: **עִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ וְהָיָה בָּהּ מֶרְחָץ מֻרְחֶצֶת בְּשַׁבָּת** - שֶׁהַנָּכְרִים מְחַמְּמִים אֶת מֵימֶיהָ גַּם בְּשַׁבָּת, **אִם רֹב** הַדָּרִים בָּעִיר הֵם **נָכְרִים, רוֹחֵץ** בָּהּ **מִיָּד** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, שֶׁלְּפִי שֶׁהַנָּכְרִים חִמְּמוּהָ לְצָרְךָ רֹב הַמִּשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ שֶׁהֵם נָכְרִים וְלֹא לְצָרְךָ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁבִיל שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם לְהַנּוֹת לְאַחַר שַׁבָּת כְּשֶׁיִּתְחַמֵּם בְּחִמּוּם מֵי הַמֶּרְחָץ, לְפִי שֶׁהַנָּכְרִים תְּלוּשִׁים לְצָרְךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם רֹב לָקוֹחוֹת עִיר זוֹ, וּלְאַחַר שִׁעוּר זְמַן זֶה שֶׁכְּבָר יָכוֹל לִקְנוֹת יָרָק שֶׁנִּתְלַשׁ וְהוּבָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִמָּקוֹם קָרוֹב מֵעִיר לְפִי שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה מֵעֲשִׂיַּת הַגּוֹי אֶת מְלַאכְתּוֹ בְּשַׁבָּת. הָיוּ דָּרִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים **מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה** - בְּשָׁוֶה, **יַמְתִּין** אַחַר צֵאת הַשַּׁבָּת **כְּדֵי** שֶׁיִּתְלְשׁוּ **וְשֶׁיָּבוֹאוּ** יְרָקוֹת כָּאֵלּוּ **מִמָּקוֹם קָרוֹב,** אַךְ קֹדֶם לָכֵן אָסוּר לְאָכְלוֹ לְפִי שֶׁהַנָּכְרִים תְּלָשׁוּהוּ לְצָרְךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם רֹב לָקוֹחוֹת עִיר זוֹ, וּלְאַחַר שִׁעוּר זְמַן זֶה שֶׁכְּבָר יָכוֹל לִקְנוֹת יָרָק שֶׁנִּתְלַשׁ וְהוּבָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִמָּקוֹם קָרוֹב מֵעִיר לְפִי שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה מֵעֲשִׂיַּת הַגּוֹי אֶת מְלַאכְתּוֹ בְּשַׁבָּת. הָיוּ דָּרִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים **מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה** - בְּשָׁוֶה, **יַמְתִּין** אַחַר צֵאת הַשַּׁבָּת שִׁעוּר זְמַן **כְּדֵי שֶׁיִּתְלְשׁוּ וְשֶׁיָּבוֹאוּ** יְרָקוֹת כָּאֵלּוּ **מִמָּקוֹם קָרוֹב,** לְפִי שֶׁהַנָּכְרִים תְּלָשׁוּהוּ לְצָרְךָ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים **וְאִם יֵשׁ בּוֹ** - בְּמָקוֹם זֶה שֶׁרָבוּ יִשְׂרָאֵל, **רָשׁוּת** - נָכְרִי חָשׁוּב, שֶׁרְגִילִים תָּמִיד לְהָבִיא יָרָק לָעִיר עֲבוּרוֹ, **לוֹקֵחַ** הַיִּשְׂרָאֵל יָרָק זֶה **מִיָּד** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁהַיָּרָק נִתְלַשׁ וְהוּבָא לָעִיר בְּשַׁבָּת עֲבוּר נָכְרִי חָשׁוּב זֶה:

מִשְׁנָה ז דִּין תִּינוֹק הַגִּמְצָא וְאֵין יָדוּעַ אִם יִשְׂרָאֵל הוּא אוֹ נָכְרִי: **מָצָא בָּהּ** - בְּעִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ, **תִּינוֹק מֻשְׁלָךְ** וְאֵין יָדוּעַ אִם יִשְׂרָאֵל הוּא אוֹ נָכְרִי, **אִם רֹב** הַדָּרִים בָּעִיר הֵם **נָכְרִים** הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב וַהֲרֵי הוּא **נָכְרִי,** וּמֻתָּר לְהַאֲכִילוֹ בִּיְדֵי נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. **וְאִם רֹב** הַדָּרִים בָּעִיר הֵם **יִשְׂרָאֵל,** הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב וַהֲרֵי הוּא **יִשְׂרָאֵל,** וְחַיָּבִים אֲפִלּוּ לְהַחֲזִיר לוֹ אֲבֵדָתוֹ כְּיִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ מִיָּד הַמּוֹצְאָהּ. הָיוּ דָּרִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים **מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה** - בְּשָׁוֶה, הֲרֵי הוּא סָפֵק **יִשְׂרָאֵל,** הֲהוֹרְגוֹ אֵינוֹ נֶהֱרָג עָלָיו שֶׁמָּא נָכְרִי הוּא, וְאִם קִדֵּשׁ אִשָּׁה צְרִיכָה גֵּט מִסָּפֵק, שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל הוּא, וְאִם נָגַח שׁוֹרוֹ הַתָּם שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק כְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא נֶזֶק שָׁלֵם כְּנָכְרִי שֶׁנִּגַּח שׁוֹרוֹ שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁעַל הַנִּזָּק לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁאֵינוֹ יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְתָבְעוֹ נֶזֶק שָׁלֵם, אוּלָם אֵינוֹ כְּיִשְׂרָאֵל גָּמוּר עַד שֶׁיִּטְבֹּל לְשֵׁם גֵּרוּת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** כֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא מֻשְׁלָךְ **הוֹלְכִין** לְעוֹלָם **אַחַר רֹב הַמַּשְׁלִיכִין** תִּינוֹקוֹתֵיהֶם שֶׁהֵם נָכְרִים, וְעַל כֵּן אֲפִלּוּ אֵין בָּעִיר אֶלָּא נָכְרִית אַחַת תּוֹלִין שֶׁהוּא שֶׁלָּהּ:

מִשְׁנָה ח דִּין אֲבֵדָה הַנִּמְצֵאת בְּעִיר שֶׁדָּרִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים, וְדִין פַּת הַנִּמְצֵאת בְּעִיר שֶׁדָּרִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים: **מָצָא בָּהּ** - בְּעִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ, **מְצִיאָה** וְאֵין יָדוּעַ אִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא אוֹ שֶׁל נָכְרִי, **אִם רֹב** הַדָּרִים בְּעִיר זוֹ הֵם **נָכְרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַכְרִיז,** לְפִי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר הָרֹב וַאֲבֵדַת נָכְרִי מֻתֶּרֶת הִיא, וַאֲפִלּוּ אִם נָפְלָה מִיִּשְׂרָאֵל וַדַּאי נִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה לְפִי שֶׁקִּבּוּר הוּא שֶׁמְּצָאָהּ נָכְרִי. **וְאִם רֹב** הַדָּרִים בָּעִיר הֵם **יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ** הַמּוֹצֵא **לְהַכְרִיז** עָלֶיהָ, לְפִי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר הָרֹב וַאֲבֵדַת יִשְׂרָאֵל הִיא, וְכֵן אִין בְּעָלֶיהָ מִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה לְפִי שֶׁתּוֹלֶה הוּא שֶׁמְּצָאָהּ יִשְׂרָאֵל. הָיוּ דָּרִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים **מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה** - בְּשָׁוֶה, **צָרִיךְ לְהַכְרִיז,** לְפִי שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא נָפְלָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַף בְּעָלֶיהָ אֵינוֹ מִתְיָאֵשׁ מִמֶּנָּה לְפִי שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁיִּמְצָאֶנָּה יִשְׂרָאֵל. **מָצָא בָּהּ** - בְּעִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ, **פַּת** וְאֵין יָדוּעַ אִם נָאֲפָתָה עַל יְדֵי נָכְרִי וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה [מִגְּזֵרַת שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה דְּבָרִים (שבת יז:)], אוֹ שֶׁנָּאֲפָתָה עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל וּמֻתֶּרֶת, **הוֹלְכִין אַחַר רֹב הַנַּחְתּוֹמִין** [-הָאוֹפִים] שֶׁבָּעִיר, אִם רֻבָּם נָכְרִים הַפַּת אֲסוּרָה, וְאִם רֻבָּם יִשְׂרָאֵל, וְחַיָּבִים אֲפִלּוּ לְהַחֲזִיר לוֹ אֲבֵדָתוֹ כְּיִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ מִיָּד הַמּוֹצְאָהּ. הָיוּ דָּרִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים **מֶחֱצָה לְמֶחֱצָה** - בְּשָׁוֶה, **יַמְתִּין** אַחַר צֵאת הַשַּׁבָּת שִׁעוּר זְמַן **כְּדֵי שֶׁיִּתְלְשׁוּ וְשֶׁיָּבוֹאוּ** יְרָקוֹת כָּאֵלּוּ **מִמָּקוֹם קָרוֹב,** לְפִי שֶׁהַנַּחְתּוֹמִים תְּלָשׁוּהוּ לְצָרְךָ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים **וְאִם יֵשׁ בּוֹ** - בְּמָקוֹם זֶה שֶׁרָבוּ יִשְׂרָאֵל, **רָשׁוּת** - נָכְרִי חָשׁוּב, שֶׁרְגִילִים תָּמִיד לְהָבִיא יָרָק לָעִיר עֲבוּרוֹ, **לוֹקֵחַ** הַיִּשְׂרָאֵל יָרָק זֶה **מִיָּד** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁהַיָּרָק נִתְלַשׁ וְהוּבָא לָעִיר בְּשַׁבָּת עֲבוּר נָכְרִי חָשׁוּב זֶה:

מִשְׁנָה ט דִּין בָּשָׂר הַנִּמְצָא בְּעִיר שֶׁדָּרִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִים: **מָצָא בָּהּ** - בְּעִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ, **בָּשָׂר** שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִי שְׁחָטוֹ, **הוֹלְכִין אַחַר רֹב הַטַּבָּחִים** [-הַשּׁוֹחֲטִים] שֶׁבָּעִיר, אִם רֻבָּם יִשְׂרָאֵלִים מֻתָּר הַבָּשָׂר בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁלַּהֲלָכָה 'בָּשָׂר שֶׁנִּתְעַלֵּם מִן הָעַיִן מֻתָּר', וְאִם רֻבָּם נָכְרִים אָסוּר הַבָּשָׂר בַּאֲכִילָה. **וְאִם הָיְתָה** הַבָּשָׂר **מְבֻשָּׁל, הוֹלְכִין אַחַר רֹב אוֹכְלֵי בָּשָׂר מְבֻשָּׁל** שֶׁבָּעִיר,

אִם רַבָּם יִשְׂרְאֵלִים מֵתָר הַבָּשָׂר בַּאֲכִילָה, וְאִם רַבָּם נָכְרִים אָסוּר הַבָּשָׂר בַּאֲכִילָה אֲפִלּוּ אִם רֹב הַשּׁוֹחֲטִים בָּעִיר יִשְׂרְאֵלִים, לְפִי שֶׁאַף אִם נִשְׁחַט בָּשָׂר זֶה עַל יְדֵי יִשְׂרְאֵל אָסוּר הוּא מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי נָכְרִים: **משנה י** דִּין **פֵּרוֹת** שֶׁנִּמְצְאוּ **וְאֵין יְדוּעַ אִם הֵם מְעֻשָּׂרִים, וְדִין אוֹצָר** שֶׁמִּעֻרָבִים בּוֹ **פֵּרוֹת** שֶׁל **יִשְׂרָאֵל וְשֶׁל נָכְרִים: הַמּוֹצֵא פֵּרוֹת** בַּדֶּרֶךְ, **אִם רֹב** הַמּוֹלִיכִים בָּהּ **פֵּרוֹת מַכְנִיסִין** אוֹתָם **לְבָתֵּיהֶן** לְאָכְלָם, **פָּטוּר** מִלְּעַשְּׂרָם וּמֻתָּר לְאָכְלָם אֲכִילַת אַרְעַי, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁמֵּרֹב הַהוֹלְכִים בָּהּ נָפְלוּ בְּדַרְכָּם מִן הַשָּׂדֶה לַבַּיִת, וְכָל שֶׁלֹּא רָאוּ פְּנֵי הַבַּיִת לֹא נִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשֵׂר (ברכות לה:). **וְאִם** רֻבָּם מוֹלִיכִים בָּהּ **פֵּרוֹת** מִבֵּיתָם כְּדֵי **לִמְכֹּר** אוֹתָם **בַּשּׁוּק, חַיָּב** לְעַשְּׂרָם אַף לְצָרְכּוֹ אֲכִילַת עֲרַאי, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לִתְלוֹת שֶׁמֵּרֹב הַהוֹלְכִים בָּהּ נָפְלוּ בְּדַרְכָּם מִבֵּיתָם לַשּׁוּק, וּכְבָר נִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשֵׂר. וְאִם הָיוּ הַהוֹלְכִים בָּהּ **מֻחֲצָה לְמֻחֲצָה** - מַחֲצִיתָם מוֹלִיכִים פֵּרוֹת מִן הַשָּׂדֶה לַבַּיִת, וּמַחֲצִיתָם מוֹלִיכִים פֵּרוֹת מִן הַבַּיִת לַשּׁוּק, הֲרֵי הֵם כְּפֵרוֹת **דְּמַאי** [-פֵּרוֹת סָפֵק מְעֻשָּׂרִים סָפֵק אֵינָם מְעֻשָּׂרִים] שֶׁחַיָּבִים לְעַשְּׂרָם. **אוֹצָר** [-בַּיִת הַמְשַׁמֵּשׁ לִשְׁמִירַת תְּבוּאָה וּשְׂאָר פֵּרוֹת] **שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים מְטִילִין לְתוֹכוֹ** פֵּרוֹתֵיהֶם, **אִם רֹב** הַמְּטִילִים בּוֹ פֵּרוֹתֵיהֶם **נָכְרִים** הֵם, חַיָּבִים פֵּרוֹתָיו בְּמַעֲשֵׂר **דְּמַאי**, לְפִי שֶׁפֵּרוֹת נָכְרִים הַגְּדֵלִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר הֵיּוֹת וְאֵין לַנָּכְרִי קִנְיָן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ פֵּרוֹתָיו מֵחִיּוּב מַעֲשֵׂר לְדַעַת רַבִּי מֵאִיר (גיטין מז.), וְהַנָּכְרִי עַצְמוֹ וַדַּאי לֹא עִשְּׂרָם. **וְאִם רֹב** הַמְּטִילִים לְתוֹכוֹ פֵּרוֹתֵיהֶם **יִשְׂרָאֵל** הֵם, פֵּרוֹתָיו **דְּמַאי** עַד שֶׁיִּתְעַשְּׂרוּ, הָיוּ הַמְּטִילִים פֵּרוֹתֵיהֶם לְתוֹכוֹ. **מֻחֲצָה לְמֻחֲצָה** - מַחֲצִיתָם יִשְׂרְאֵלִים וּמַחֲצִיתָם נָכְרִים, חַיָּבִים פֵּרוֹתָיו בְּמַעֲשֵׂר **וַדַּאי**, שֶׁכֵּן יֵשׁ לְצָרֵף מִעוּט עַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁאֵינָם מְעֻשָּׂרִים לְמֻחֲצָה הַנָּכְרִים שֶׁאֵינָם מְעֻשָּׂרִים, וְנִמְצָא שָׁרֹב הַמְּטִילִים פֵּרוֹתֵיהֶם לְאוֹצָר זֶה אֵינָם מְעֻשָּׂרִים, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֲפִלּוּ כֻּלָּם נָכְרִים וְיִשְׂרָאֵל אֶחָד מֵטִיל לְתוֹכוֹ**, אֵינָם אֶלָּא **דְּמַאי**, לְפִי שֶׁלְּדַעְתָּם יֵשׁ קִנְיָן לַנָּכְרִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ פֵּרוֹתָיו מֵחִיּוּב מַעֲשֵׂר וְאִם פֵּרוֹת אֵלּוּ הֵם שֶׁל נָכְרִים פְּטוּרִים הֵם מִן הַמַּעֲשֵׂר לְגַמְרֵי, וְרַק לְצַד שֶׁהֵם פֵּרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל חַיָּבִים הֵם בְּמַעֲשֵׂר, וְאַף אִם רֹב הַפֵּרוֹת שֶׁבָּאוֹצָר הֵם שֶׁל נָכְרִים אֵין בְּטֵלִים בָּהֶם מִעוּט הַפֵּרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְפִי שֶׁהַטָּבָל הוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִים עַל יְדֵי שֶׁיְּעַשְּׂרֻנּוּ וְאֵינוֹ בָּטֵל בְּרֹב (נדרים נח.): **משנה יא** דִּין **פֵּרוֹת מִשְּׁנֵים שׁוֹנוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ אֵלּוּ בְּאֵלּוּ: פֵּרוֹת** שָׁנָה **שְׁנִיָּה** מִשְּׁנוֹת הַשְּׁמִטָּה הַחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר **שֵׁנִי, שֶׁנִּתְעָרְבוּ** בְּפֵרוֹת שָׁנָה **שְׁלִישִׁית** הַחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר עָנִי, **וְרַבּוּ** פֵּרוֹת שָׁנָה שְׁנִיָּה **עַל** הַפֵּרוֹת **שֶׁל** שָׁנָה **שְׁלִישִׁית**, וְכֵן פֵּרוֹת **שֶׁל** שָׁנָה **שְׁלִישִׁית** שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת שָׁנָה **רְבִיעִית** הַחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר **שֵׁנִי**, **וְרַבּוּ** פֵּרוֹת **שֶׁל** שָׁנָה **רְבִיעִית**, **(וְשֶׁל רְבִיעִית עַל שֶׁל חֲמִישִׁית)**, וְכֵן פֵּרוֹת **שֶׁל** שָׁנָה **חֲמִישִׁית** הַחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר **שֵׁנִי** שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת שָׁנָה **שִׁשִּׁית** הַחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר עָנִי, **וְרַבּוּ** פֵּרוֹת שָׁנָה **חֲמִישִׁית עַל** הַפֵּרוֹת **שֶׁל** שָׁנָה **שִׁשִּׁית**, וְכֵן פֵּרוֹת **שֶׁל** שָׁנָה **שִׁשִּׁית** שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת שָׁנָה **שְׁבִיעִית** הַפְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂרוֹת וְיֵשׁ בָּהֶם קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, **וְרַבּוּ** פֵּרוֹת שָׁנָה **שִׁשִּׁית עַל** הַפֵּרוֹת **שֶׁל** שָׁנָה **שְׁבִיעִית**, וְכֵן פֵּרוֹת **שֶׁל** שָׁנָה **שְׁבִיעִית** שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת שָׁנָה רִאשׁוֹנָה הַחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, **וְרַבּוּ** פֵּרוֹת שָׁנָה שְׁנִיָּה **עַל** הַפֵּרוֹת **שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית** - שֶׁל שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, **הוֹלְכִין** בְּכָל אֵלּוּ **אַחַר הָרֹב** - אַחַר רֹב הַפֵּרוֹת, אִם הֵם מִשָּׁנִים הַחַיָּבוֹת בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵשׁ לְהַפְרִישׁ מֵהַכֹּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאִם הֵם מִשָּׁנִים הַחַיָּבוֹת בְּמַעֲשֵׂר עָנִי יֵשׁ לְהַפְרִישׁ מַהַכֹּל מַעֲשֵׂר עָנִי, וְאִם הֵם מִשְּׁנַת הַשְּׁבִיעִית יֵשׁ לִנְהֹג בְּהַכֹּל קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, וְאָסוּר לְמָכְרָם וּלְהַפְסִידָם וְצָרִיךְ לְבַעֲרָם בִּזְמַנָּם. הָיוּ הַפֵּרוֹת **מֻחֲצָה לְמֻחֲצָה** - מַחֲצִיתָם מִשָּׁנָה הַחַיֶּבֶת בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמַחֲצִיתָם מִשָּׁנָה הַחַיֶּבֶת בְּמַעֲשֵׂר עָנִי, אוֹ שֶׁהָיוּ מַחֲצִיתָם מִשָּׁנָה הַחַיֶּבֶת בְּמַעֲשְׂרוֹת וּמַחֲצִיתָם מִשְּׁנַת הַשְּׁבִיעִית, יֵשׁ **לְהַחְמִיר** בָּהֶם כְּחֻמְרַת שְׁתֵּי הַשָּׁנִים יַחַד, בְּתַעֲרֹבֶת פֵּרוֹת שֶׁל שְׁנוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמַעֲשַׂר עָנִי, יַפְרִישׁ מַעֲשַׂר אֶחָד וְיַחֲלֹל עַל מָעוֹת, וְיִתֵּן אֶת הַמָּעוֹת לַעֲנִיִּים וְאֶת הַמָּעוֹת יַעֲלֶה לִירוּשָׁלַיִם וְיִקְנֶה בָּהֶם אֳכָלִים לְאָכְלָם בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּבְתַעֲרֹבֶת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בְּפֵרוֹת שָׁנָה אַחֶרֶת יַפְרִישׁ מַעֲשַׂר הָרָאוּי לַשָּׁנָה הַמְסֻפֶּקֶת, וְיִנְהַג בְּכָל הַפֵּרוֹת קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, וְלֹא יִמְכְּרֵם אוֹ יַפְסִידֵם, וִיבַעֲרֵם בִּזְמַנָּם:

פרק ג אֲפָנִים שׁוֹנִים שֶׁל הָכְשֵׁר אֳכָלִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה בִּנְתִינַת מַשְׁקֶה עֲלֵיהֶם:

משנה א דִּין **זֵרְעוֹנִים שֶׁשָּׁאֲבוּ מִלַּחְלוּחִית הַמַּיִם הַסְּמוּכִים לָהֶם: שֹׂק** שֶׁהוּא מָלֵא **פֵּרוֹת** - כְּגוֹן גַּרְעִינֵי חִטָּה, **וּנְתָנוֹ** - שֶׁנְּתָנוֹ [-שֹׂקַת] **עַל גַּב** [-שֹׂקַת] **הַנָּהָר, אוֹ** עַל פִּי **הַבּוֹר** הַמָּלֵא מַיִם, **אוֹ עַל מַעֲלוֹת** [-מַדְרֵגוֹת] **הַמְּעָרָה** הַמְּלֵאָה מַיִם, **וְשָׁאֲבוּ** מִן הַמַּיִם עַד שֶׁמַּשְׁקָה טוֹפֵחַ עֲלֵיהֶם, כֵּיוָן שֶׁנִּתְנָם שָׁם כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֲבוּ מִלַּחְלוּחִית הַמַּיִם וְיִתְנַפְּחוּ וְיֵרָאוּ גְּדוֹלִים, **כֹּל** הַגַּרְעִינִים **שֶׁשָּׁאֲבוּ** מִלַּחְלוּחִית הַמַּיִם הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - מֻכְשָׁרִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּל** גַּרְעִין שֶׁהוּא **כְּנֶגֶד הַמַּיִם** - סָמוּךְ לַמַּיִם מַמָּשׁ, הֲרֵי הוּא **בְּכִי יֶתֶן** - מֻכְשָׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **וְכֹל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַמַּיִם** מַמָּשׁ, **אֵינוֹ בְּכִי יֶתֶן** - אֵינוֹ מֻכְשָׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, שֶׁלְּפִי שֶׁלֹּא הִנִּיחוֹ בְּסָמוּךְ לַמַּיִם מַמָּשׁ אֵין מוֹכֵחַ מֵהַנָּחָתוֹ שָׁם שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵב מִלַּחְלוּחִית הַמַּיִם: **משנה ב** אֲפָנִים שֶׁבָּהֶם **פֵּרוֹת שׁוֹאֲבִים מַיִם דֶּרֶךְ דֶּפְנוֹת כְּלִי: חָבִית** חֶרֶס **שֶׁהִיא מְלֵאָה פֵּרוֹת, וּנְתוּנָה לְתוֹךְ** - בְּתוֹךְ **הַמַּשְׁקִין, אוֹ** חָבִית חֶרֶס שֶׁהִיא **מְלֵאָה מַשְׁקִין וּנְתוּנָה לְתוֹךְ** - בֵּין **הַפֵּרוֹת, וְשָׁאֲבוּ** הַפֵּרוֹת מִן הַמַּשְׁקִים דֶּרֶךְ דְּפָנוֹת הֶחָבִית עַד שֶׁמַּשְׁקָה טוֹפֵחַ עֲלֵיהֶם, **כֹּל הַפֵּרוֹת שֶׁשָּׁאֲבוּ** מִלַּחְלוּחִית הַמַּיִם הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - מֻכְשָׁרִים בְּכָךְ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁנּוֹחַ לוֹ בִּשְׁאִיבָתָם אֶת הַמַּיִם כְּדֵי שֶׁיִּתְנַפְּחוּ וְיֵרָאוּ גְּדוֹלִים. **בְּאֵלּוּ מַשְׁקִים אָמְרוּ, בְּמַיִם וּבְיַיִן וּבְחֹמֶץ** בֶּן יַיִן [שֶׁאַף הוּא חָשׁוּב מַשְׁקֶה כְּיַיִן]. **וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין** הַמַּכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה שֶׁהֵם שָׁמֶן דִּבְשׁ חָלָב דָּם וְטַל, **טְהוֹרִין** - אֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה פֵּרוֹת הַסְּמוּכִים לְחָבִית חֶרֶס שֶׁהֵם נִמְצָאִים בְּצִדָּהּ הַשֵּׁנִי שֶׁלְּפִי שֶׁעֲבִים הֵם אֵינָם מְחַלְחֲלִים דֶּרֶךְ הֶחָבִית וְאֵין הַפֵּרוֹת שׁוֹאֲבִים מֵהֶם. **רַבִּי נְחֶמְיָה** חוֹלֵק עַל תַּנָּא קַמָּא הַסּוֹבֵר שֶׁכָּל מִינֵי הַפֵּרוֹת הַנְּתוּנִים בְּחָבִית חֶרֶס הַנְּתוּנָה בְּתוֹךְ מַשְׁקִים מַכְשִׁירִים בְּכָךְ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **וּמְטַהֵר** - אֵינוֹ מַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה **בִּקְטָנִית** - אֶת הַקִּטְנִית [-כְּגוֹן פּוֹל וַאֲפוּנָה] הַנִּמְצֵאת בְּחָבִית זוֹ, לְפִי שֶׁאֵין **הַקִּטְנִית שׁוֹאֶבֶת** מִשָּׁקֶה דֶּרֶךְ דְּפָנוֹת חָבִית: **משנה ג** שְׁאִיבַת **פַּת מִיַּיִן שֶׁבְּחָבִית שֶׁהִיא מֻנַּחַת עַל פִּיהָ: הָרוֹדֶה** [-הַמּוֹצִיא מִן הַתַּנּוּר] **פַּת חַמָּה** שֶׁנִּלּוֹשָׁה בְּמֵי פֵּרוֹת וְלֹא הֻכְשְׁרָה לְקַבָּלַת טֻמְאָה עַל יְדֵי אַחַד מִשִּׁבְעַת הַמַּשְׁקִים, **וּנְתָנָהּ עַל פִּי חָבִית** פְּתוּחָה **שֶׁל יַיִן, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא** - מַכְשִׁיר בְּכָךְ אֶת הַפַּת לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהִיא שׁוֹאֶבֶת מִלַּחְלוּחִית הַיַּיִן שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָבִית דֶּרֶךְ אֲוִירָהּ, וּבְעוֹדוֹ עָלֶיהָ קֹדֶם שֶׁנִּבְלָע בְּתוֹכָהּ הוּא מַכְשִׁירָהּ, וְאִם הַיַּיִן שֶׁבְּחָבִית טֻמְּאַת הַפַּת. **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר** - אֵינוֹ מַכְשִׁיר בְּכָךְ אֶת הַפַּת לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין הַפַּת שׁוֹאֶבֶת כָּל כָּךְ. **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר** - אֵינוֹ מַכְשִׁיר בְּכָךְ לְקַבָּלַת טֻמְאָה **בְּפַת שֶׁל חִטִּים** מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ שׁוֹאֶבֶת כָּל כָּךְ, **וּמְטַמֵּא** - מַכְשִׁיר בְּכָךְ לְקַבָּלַת טֻמְאָה **בְּפַת שֶׁל שְׂעוֹרִים מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת: משנה ד** אֲפָנִים שׁוֹנִים **שֶׁל לְחֵלוּחַ פֵּרוֹת לְגַבֵּי הֶכְשֵׁרָם לְקַבָּלַת טֻמְאָה: הַמְרַבֵּץ אֶת בֵּיתוֹ** - הַמְזַלֵּף מַיִם בְּבֵיתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלֶה אָבָק מִן הָרִצְפָּה, **וְנָתַן בּוֹ** - בַּבַּיִת **חִטִּים, וּלְאַחַר זְמַן מְצָאָם שֶׁטָּנְנוּ** - שֶׁנַּעֲשׂוּ לַחוֹת, **אִם** נִתְלַחְלְחוּ הַחִטִּים **מֵחֲמַת הַמַּיִם** שֶׁרִבֵּץ בָּהֶם אֶת בֵּיתוֹ, הֲרֵי הֵן **בְּכִי יֶתֶן** - מֻכְשָׁרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁנּוֹחַ לוֹ בְּלִחְלוּחַ הַחִטִּים בַּמַּיִם, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ הֵן מִתְנַפְּחוֹת וְנִרְאוֹת גְּדוֹלוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"א). **וְאִם** נִתְלַחְלְחוּ **מֵחֲמַת** לַחְלוּחִית **הַסָּלַע** הַמִּשַּׁמֵּשׁ רְצָפָה לַבַּיִת [וְנִמְצָא שָׁם מִשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית], **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם מֻכְשָׁרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁלַּחְלוּחִית זוֹ דְּחוּיָה כְּזֵעַת בָּתִּים שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה מַשְׁקֶה הַמַּכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ב מ"א). **הַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ בְּעֵרְבָה** - בִּקְעָרָה, וּלְאַחַר מִכֵּן **נָתַן בָּהּ חִטִּים וְטָנְנוּ** - וְנִתְלַחְלְחוּ, **אִם** נִתְּנָם בָּעֵרְבָה **מֵחֲמַת הַמַּיִם** הַנּוֹתָרִים מִכִּבּוּס כְּסוּתוֹ כְּדֵי שֶׁיִּלַּחְלְחוּ אֶת הַחִטִּים, הֲרֵי הֵן **בְּכִי יֶתֶן** - מֻכְשָׁרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **וְאִם** נִתְּנָם בָּעֵרְבָה **מֵחֲמַת עַצְמָן** - כְּדֵי לְהַחְזִיקָם שָׁם, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּתְלַחְלְחוּ, **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם מֻכְשָׁרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁלַּחוּת הַמַּשְׁקֶה לֹא נִתְּנָה עֲלֵיהֶן לְרָצוֹן. **הַמְטַנֵּף** - הַמַּטְמִין פֵּרוֹתָיו **בְּחוֹל** לַח שֶׁבְּתוֹךְ כְּלִי כְּדֵי שֶׁיִּתְלַחְלְחוּ מִלַּחוּתוֹ, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - הֻכְשְׁרוּ בְּכָךְ הַפֵּרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה.

משניות

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק ד

וְכָךְ הָיָה מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי הַמָּחוֹז, שֶׁהָיוּ מְטַנִּין - מַטְמִינִים פֵּרוֹתֵיהֶם בְּחוֹל הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ כְּלִי, וְאָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים, אִם כָּךְ הֱיִיתֶם עוֹשִׂים תָּמִיד עִם כָּל פֵּרוֹתֵיכֶם, לֹא עֲשִׂיתֶם טָהֳרָה מִימֵיכֶם - לֹא נִהֲגְתֶּם וְלֹא אֲכַלְתֶּם בְּטָהֳרָה מֵעוֹלָם לְפִי שֶׁהֶכְשְׁרוּ פֵּרוֹתֵיכֶם מֵחֲמַת לַחוּת הַחוֹל וְלֹא נִזְהַרְתֶּם שֶׁלֹּא יִטָּמְאוּ לְפִי שֶׁפִּסְבַּרְתֶּם שֶׁלֹּא הֶכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ה אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁל לְחלּוּחַ פֵּרוֹת לְגַבֵּי הֶכְשֵׁרָם לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וּמַחֲלֹקֶת תַּנָּאִים אִם צָרִיךְ שֶׁיְּגַלֶּה בְּמַעֲשָׂיו עַל רְצוֹנוֹ בִּנְתִינַת הַמַּשְׁקֶה עַל הָאֳכָלִים:**

הַמְטַנֵּן - הַמַּטְמִין פֵּרוֹתָיו **בְּטִיט הַנָּגוּב** - שֶׁהִתְיַבֵּשׁ, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם** אֵין הַטִּיט יָבֵשׁ לְגַמְרֵי וְיֵשׁ **בּוֹ מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ** [-הַמַּרְטִיב אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ], הֲרֵי זֶה **בְּכִי יֶתֶן** - הֶכְשֵׁרוּ בְּכָךְ הַפֵּרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **וְאִם לָאו** - אִם יָבֵשׁ הַטִּיט לְגַמְרֵי שֶׁאֵין עָלָיו מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ, **אֵינוֹ בְּכִי יֶתֶן** - לֹא הֶכְשְׁרוּ הַפֵּרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **הַמְרַבֵּץ אֶת גָּרְנוֹ** - הַמְזַלֵּף מַיִם בְּגָרְנוֹ [-מְקוֹם אֲסִיפַת וְדִישַׁת הַתְּבוּאָה] כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה אָבָק, **אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נָתַן בָּהּ חִטִּים וְטָנְנוּ** - אִם נָתַן בָּהּ חִטִּים אֵינוֹ צָרִיךְ לְחַשֵּׁשׁ שֶׁמָּא נִתְלַחְלְחוּ מִן הַמַּיִם שֶׁזָּלְפוּ וְהֶכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁבְּוַדַּאי נִבְלְעוּ הַמַּיִם בְּקַרְקַע הַגֹּרֶן מִיָּד מֵרֹב יַבְשׁוּתוֹ. **הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים כְּשֶׁהַטַּל הַיּוֹרֵד לִפְנוֹת** בֹּקֶר עוֹדָנוּ **עֲלֵיהֶם**, כְּדֵי **לְהָטֵן** - לְהַטְמִין **בָּהֶם חִטִּים** לְלַחְלְחָם בַּלַּחוּת שֶׁבְּתוֹכָם, אַף אֵין דַּעְתּוֹ לְלַחְלְחָם בְּטַל הַנִּמְצָא עַל הַשֻּׂעָרִים, **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵין הַחִטִּים מֻכְשָׁרוֹת בְּכָךְ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁתְּלִישַׁת הַטַּל וּנְתִינָתוֹ עֲלֵיהֶן אֵינָהּ לִרְצוֹנוֹ, וְלַחוּת הָעֲשָׂבִים אֵינָהּ אֶלָּא כִּשְׁאָר מֵי פֵּרוֹת שֶׁאֵינָם מִשְׁבַּעַת הַמַּשְׁקִים וְאֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **וְאִם נִתְפַּוֵּן לְכָךְ** שֶׁיִּתְלַחְלְחוּ הַחִטִּים מִן הַטַּל שֶׁעַל הָעֲשָׂבִים, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - הֶכְשְׁרוּ הַחִטִּים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **הַמּוֹלִיךְ חִטִּין לְטָחוֹן וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, אִם שָׁמַח** בִּירִידַת הַגְּשָׁמִים עֲלֵיהֶן, **הֲרֵי הֵן בְּכִי יֶתֶן** - הֶכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְאִם לֹא שָׂמַח בְּכָךְ אֵינָן מֻכְשָׁרוֹת. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לִשְׂמֹחַ** בְּכָךְ שֶׁהֲרֵי הַגֶּשֶׁם מְנַקֶּה אוֹתָם וּמְרַכְּכָן, אֶלָּא שֶׁאֵין דַּי בְּשִׂמְחָתוֹ בְּלִבּוֹ וְצָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמְגַלֶּה עַל רְצוֹנוֹ, לְפִיכָךְ לֹא הֶכְשְׁרוּ הַחִטִּים לְקַבָּלַת טֻמְאָה אֶלָּא **אִם** כֵּן **עָמַד** בַּגָּשֶׁם וְהִדִּיחַ בְּיָדָיו אֶת רַגְלָיו. אוּלָם מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה **בְּאָדָם** זֶה שֶׁרָחֲצוּ מֵי הַגֶּשֶׁם אֶת רַגְלָיו **וּבִבְהֵמָה טְמֵאָה** הָעוֹבֶרֶת עִמּוֹ בַּגֶּשֶׁם וְרָחֲצוּ מֵי הַגֶּשֶׁם אֶת רַגְלֶיהָ שֶׁהָיוּ מְלֵאוֹת טִיט **שֶׁלְּעוֹלָם טְמֵא** - חֲשׁוּבִים הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרִגְלֵיהֶם בַּעֲלֵיָתָם מִן הַגֶּשֶׁם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁשִּׂמְחָתוֹ בִּרְחִיצַת רַגְלָיו וְרַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ הַטְּמֵאָה שֶׁהוּא רוֹכֵב עָלֶיהָ אוֹ מַטְעִינָהּ מַשּׂאוֹי אוֹ מְשַׁחֵק וּמְטַיֵּל עִמָּהּ מְבֹרָרֶת הִיא וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמְגַלֶּה עַל הָרָצוֹן שֶׁבְּלִבּוֹ: **מִשְׁנָה ו דְּבָרִים שֶׁמֵּי הַגֶּשֶׁם עוֹלִים עִמָּהֶם בְּעֲלוֹתָם מִן הַגֶּשֶׁם לְעִנְיַן הֶכְשֵׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה:** הַמּוֹרִיד אֶת הַגַּלְגַּלִּים שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הָעֲשׂוּיִים מֵעֵץ וְאֶת כְּלֵי הַחֲרִישָׁה הָעֲשׂוּיִים מֵעֵץ שֶׁחוֹרְשִׁים בָּהֶם עִם הַבָּקָר, בִּשְׁעַת הַחֹם שֶׁנּוֹשֶׁבֶת רוּחַ הַקָּדִים, לַמַּיִם בִּשְׁבִיל שֶׁיָּחֹצוּ - כְּדֵי שֶׁיִּתְהַדְּקוּ וְיִדְחֲקוּ זֶה בָּזֶה הַבְּקָעִים הַנַּעֲשִׂים בִּכְלֵי הָעֵץ מֵחֲמַת הַחֹם, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן - הַמַּיִם הָעוֹלִים עִמָּהֶם בַּעֲלִיָּתָם מִן הַגֶּשֶׁם תְּלוּשִׁים הֵם לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **הַמּוֹרִיד בְּהֵמָה** לַמַּיִם **לִשְׁתּוֹת** מֵהֶם, **הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיהָ** הֲרֵי הֵם בְּכִי יֶתֶן - תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְהַמַּיִם הָעוֹלִים **בְּרַגְלֶיהָ, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֳכָלִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין לוֹ עִנְיָן בִּתְלִישָׁתָם. אוּלָם **אִם** כְּשֶׁהוֹרִידָהּ לַמַּיִם **חֹשֶׁב** גַּם **שֶׁיּוּדְחוּ רַגְלֶיהָ** בַּמַּיִם, **אַף** הַמַּיִם **הָעוֹלִין בְּרַגְלֶיהָ** הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה. וְאִם הוֹרִידָהּ לַמַּיִם לִשְׁתּוֹת **בִּשְׁעַת הַיַּחַף** - בְּשָׁעָה שֶׁהַבְּהֵמָה יְגֵעָה וַעֲיֵפָה מִטֹּרַח הַדֶּרֶךְ, **וּבִשְׁעַת הַדַּיִשׁ** - בְּשָׁעָה שֶׁהַבְּהֵמָה דָּשָׁה בַּתְּבוּאָה וְטוֹרַחַת הַרְבֵּה, **לְעוֹלָם** אַף הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרַגְלֶיהָ **טְמֵא** - חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה זוֹ הוּא בְּוַדַּאי חָפֵץ בִּתְלִישָׁתָם כֵּיוָן שֶׁהֵם יָפִים לָהּ לְצַנָּנָהּ וּלְקָרְרָהּ. **הוֹרִיד** אֶת הַבְּהֵמָה לַמַּיִם **חֹרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, אַף עַל פִּי שֶׁחֹשֶׁב שֶׁיּוּדְחוּ רַגְלֶיהָ,** הַמַּיִם הָעוֹלִים בָּהֶן **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי **שֶׁיֵּשׁ לָהֶן** לְחֹרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן **מַחֲשָׁבָה** - אֵין מַחֲשַׁבְתָּם חֲשׁוּבָה מַחֲשָׁבָה, לְפִי שֶׁאֵינָם בְּנֵי דַּעַת, וּלְעוֹלָם אֵין הַמַּיִם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן עַל יְדֵי מַחֲשַׁבְתָּם:

פֶּרֶק ד אֶפָנִים שׁוֹנִים שֶׁל תְּלִישַׁת מַיִם, מֵהֶם שֶׁהַמַּיִם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וּמֵהֶם שֶׁהַמַּיִם אֵינָם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וְאֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א** דִּין מַיִם הָעוֹלִים מִן הַנָּהָר וּמִן הַבּוֹר עִם רֹאשׁוֹ שֶׁל הַמַּלְאוּהָ מֵהֶם: הַשּׁוֹחֶה [-הַמִּתְכּוֹפֵף] לַנָּהָר אוֹ לַבּוֹר כְּדֵי **לִשְׁתּוֹת** בְּפִיו מִמֵּימָיו, **הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיו** - בִּשְׁפָתָיו, **וּבִשְׁפָמוֹ** כְּשֶׁמַּעֲלָה אֶת רֹאשׁוֹ מֵהֶם הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין יְכוֹלִים הַמַּיִם לְהִבָּנֵס לְפִיו אֶלָּא אִם כֵּן נוֹגְעִים הֵם בִּשְׂפָתָיו וּבִשְׁפָמוֹ תְּחִלָּה, וְעַל כֵּן כַּוָּנָתוֹ לִשְׁתּוֹת מִן הַנָּהָר וְהַבּוֹר מַחְשִׁיבָה גַּם מַיִם אֵלּוּ לִתְלוּשִׁים לְרָצוֹן, אוּלָם הַמַּיִם הָעוֹלִים **בְּחָטְמוֹ** - אַפּוֹ **וּבִרְאשׁוֹ וּבִזְקָנוֹ אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהַמַּיִם יְכוֹלִים לְהִכָּנֵס לְפִיו בְּלֹא שֶׁיִּגְּעוּ בָּהֶם, וְעַל כֵּן אֵין כַּוָּנָתוֹ לִשְׁתּוֹת מִן הַנָּהָר וְהַבּוֹר מַחְשִׁיבָה מַיִם אֵלּוּ כִּתְלוּשִׁים לְרָצוֹן. וְכֵן **הַמְמַלֵּא** מַיִם **בְּחָבִית** עַל יְדֵי הַכְנָסָתָהּ לָנָּהָר אוֹ לַבּוֹר, **הַמַּיִם הָעוֹלִים** עִמָּהּ **אֲחֹרֶיהָ** - עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ, **וְהַמַּיִם** הָעוֹלִים **בַּחֹבֶל** - עַל הַחֹבֶל **שֶׁהוּא מְכוֹנָן** - עוֹמֵד **עַל צְוָארָהּ** שֶׁל הֶחָבִית כְּמִין טַבַּעַת וּמַקִּיף אוֹתָהּ, **וְהַמַּיִם** הָעוֹלִים **בַּחֹבֶל** - עַל הַחֹבֶל, **שֶׁהוּא** קָשׁוּר בָּהּ **לְצָרְכָּהּ** - לְצָרְכָּהּ הַכְנָסָתָהּ לָנָּהָר אוֹ לַבּוֹר לְמַלְאוֹתָהּ, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - הֲרֵי הֵם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמַלְאוֹת אֶת הֶחָבִית בְּאֹפֶן זֶה בְּלֹא שֶׁיִּגְּעוּ הַמַּיִם בִּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ, וְעַל כֵּן כַּוָּנָתוֹ לְמַלְאוֹת אֶת הֶחָבִית בְּמֵי הַנָּהָר וְהַבּוֹר לִרְצוֹנוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמֹחַ** בִּרְחִיצַת מֵי הַנָּהָר אֶת רַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ מִן הַטִּיט שֶׁעֲלֵיהֶם, אֶלָּא שֶׁאֵין דַּי בְּשִׂמְחָתוֹ בְּלִבּוֹ וְצָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמְגַלֶּה עַל רְצוֹנוֹ, לְפִיכָךְ לֹא הֶכְשְׁרוּ הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ הַטְּמֵאָה שֶׁרָחֲצוּ מֵי הַנָּהָר אֶת רַגְלֶיהָ **אֶלָּא אִם** כֵּן **עָמַד** בַּנָּהָר **וְהֵדִיחַ** בְּיָדָיו אֶת רַגְלֶיהָ. אוּלָם מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה **בְּאָדָם** זֶה שֶׁרָחֲצוּ מֵי הַנָּהָר אֶת רַגְלָיו **וּבִבְהֵמָה טְמֵאָה** הָעוֹבֶרֶת עִמּוֹ בַּנָּהָר וְרָחֲצוּ מֵי הַנָּהָר אֶת רַגְלֶיהָ שֶׁהָיוּ מְלֵאוֹת טִיט **שֶׁלְּעוֹלָם טְמֵא** - חֲשׁוּבִים הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרִגְלֵיהֶם בַּעֲלִיָּתָם מִן הַנָּהָר תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁשִּׂמְחָתוֹ בִּרְחִיצַת רַגְלָיו וְרַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ הַטְּמֵאָה שֶׁהוּא רוֹכֵב עָלֶיהָ אוֹ מַטְעִינָהּ מַשּׂאוֹי אוֹ מְשַׁחֵק וּמְטַיֵּל עִמָּהּ מְבֹרָרֶת הִיא וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמְגַלֶּה עַל הָרָצוֹן שֶׁבְּלִבּוֹ: **מִשְׁנָה ב** הַשּׁוֹחֶה לִשְׁתּוֹת, הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיו וּבִשְׁפָמוֹ בְּכִי יֶתֶן, בְּחָטְמוֹ וּבְרֹאשׁוֹ וּבִזְקָנוֹ אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. הַמְמַלֵּא בֶּחָבִית, הַמַּיִם הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ, וּבַחֹבֶל שֶׁהוּא מְכוֹנָן עַל צַוָּארָהּ, וּבַחֹבֶל שֶׁהוּא לְצָרְכָּהּ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן. הַמּוֹלִיךְ בְּהֵמָה לַמַּיִם לִשְׁתּוֹת, הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיהָ וּבְרַגְלֶיהָ בְּכִי יֶתֶן, וְכֵן הַמּוֹרִיד אֶת הַגַּלְגַּלִּים וְאֶת כְּלֵי הַבָּקָר בִּשְׁעַת הַקָּדִים לַמַּיִם בִּשְׁבִיל שֶׁיָּחֹצוּ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן. הַמּוֹרִיד בְּהֵמָה לִשְׁתּוֹת, הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיהָ וּבְרַגְלֶיהָ אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. אִם שָׁמַח בְּכִי יֶתֶן, וְאִם לָאו, אֵינוֹ בְּכִי יֶתֶן. הַמְרַבֵּץ אֶת גָּרְנוֹ, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נָתַן בָּהּ חִטִּים וְטָנְנוּ. הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים כְּשֶׁהַטַּל עֲלֵיהֶם לְהָטֵן בָּהֶם חִטִּים, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. אִם נִתְכַּוֵּן לְכָךְ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן. הַמּוֹלִיךְ חִטִּין לְטָחוֹן וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים, אִם שָׁמַח, בְּכִי יֶתֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא שָׂמַח, בְּכִי יֶתֶן. וְכֵן רַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ הַטְּמֵאָה שֶׁרָחֲצוּ מֵי הַגֶּשֶׁם אֶת רַגְלֶיהָ שֶׁהָיוּ מְלֵאוֹת טִיט, וְכֵן רַגְלֵי אָדָם וְהֵדִיחַ בְּיָדָיו אֶת רַגְלָיו, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לִשְׂמֹחַ בִּרְחִיצַת מֵי הַגֶּשֶׁם אֶת רַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ מִן הַטִּיט שֶׁעֲלֵיהֶם, אֶלָּא שֶׁאֵין דַּי בְּשִׂמְחָתוֹ בְּלִבּוֹ וְצָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמְגַלֶּה עַל רְצוֹנוֹ, לְפִיכָךְ לֹא הֶכְשְׁרוּ הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ הַטְּמֵאָה שֶׁרָחֲצוּ מֵי הַגֶּשֶׁם אֶת רַגְלֶיהָ **אֶלָּא אִם** כֵּן **עָמַד** בַּגֶּשֶׁם **וְהֵדִיחַ** בְּיָדָיו אֶת רַגְלֶיהָ. אוּלָם מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה **בְּאָדָם** זֶה שֶׁרָחֲצוּ מֵי הַגֶּשֶׁם אֶת רַגְלָיו **וּבִבְהֵמָה טְמֵאָה** הָעוֹבֶרֶת עִמּוֹ בַּגֶּשֶׁם וְרָחֲצוּ מֵי הַגֶּשֶׁם אֶת רַגְלֶיהָ שֶׁהָיוּ מְלֵאוֹת טִיט **שֶׁלְּעוֹלָם טְמֵא** - חֲשׁוּבִים הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרַגְלֵיהֶם בַּעֲלִיָּתָם מִן הַגֶּשֶׁם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁשִּׂמְחָתוֹ בִּרְחִיצַת רַגְלָיו וְרַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ הַטְּמֵאָה שֶׁהוּא רוֹכֵב עָלֶיהָ אוֹ מַטְעִינָהּ מַשּׂאוֹי אוֹ מְשַׁחֵק וּמְטַיֵּל עִמָּהּ מְבֹרָרֶת הִיא וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמְגַלֶּה עַל הָרָצוֹן שֶׁבְּלִבּוֹ: **מִשְׁנָה ג** דִּין מַיִם הָעוֹלִים מִן הַנָּהָר וּמִן הַבּוֹר עִם רֹאשׁוֹ שֶׁל הַמַּלְאוּהָ מֵהֶם: הַשּׁוֹחֶה [-הַמִּתְכּוֹפֵף] לַנָּהָר אוֹ לַבּוֹר כְּדֵי **לִשְׁתּוֹת** בְּפִיו מִמֵּימָיו, **הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיו** - בִּשְׁפָתָיו, **וּבִשְׁפָמוֹ** כְּשֶׁמַּעֲלֶה אֶת רֹאשׁוֹ מֵהֶם הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין יְכוֹלִים הַמַּיִם לְהִכָּנֵס לְפִיו אֶלָּא אִם כֵּן נוֹגְעִים הֵם בִּשְׂפָתָיו וּבִשְׁפָמוֹ תְּחִלָּה, וְעַל כֵּן כַּוָּנָתוֹ לִשְׁתּוֹת מִן הַנָּהָר וְהַבּוֹר מַחְשִׁיבָה גַּם מַיִם אֵלּוּ לִתְלוּשִׁים לְרָצוֹן, אוּלָם הַמַּיִם הָעוֹלִים **בְּחָטְמוֹ** - אַפּוֹ **וּבִרְאשׁוֹ וּבִזְקָנוֹ אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהַמַּיִם יְכוֹלִים לְהִכָּנֵס לְפִיו בְּלֹא שֶׁיִּגְּעוּ בָּהֶם, וְעַל כֵּן אֵין כַּוָּנָתוֹ לִשְׁתּוֹת מִן הַנָּהָר וְהַבּוֹר מַחְשִׁיבָה מַיִם אֵלּוּ כִּתְלוּשִׁים לְרָצוֹן. וְכֵן **הַמְמַלֵּא** מַיִם **בְּחָבִית** עַל יְדֵי הַכְנָסָתָהּ לָנָּהָר אוֹ לַבּוֹר, **הַמַּיִם הָעוֹלִים** עִמָּהּ **אֲחֹרֶיהָ** - עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ, **וְהַמַּיִם** הָעוֹלִים **בַּחֹבֶל** - עַל הַחֹבֶל **שֶׁהוּא מְכוֹנָן** - עוֹמֵד **עַל צְוָארָהּ** שֶׁל הֶחָבִית כְּמִין טַבַּעַת וּמַקִּיף אוֹתָהּ, **וְהַמַּיִם** הָעוֹלִים **בַּחֹבֶל** - עַל הַחֹבֶל, **שֶׁהוּא** קָשׁוּר בָּהּ **לְצָרְכָּהּ** - לְצָרְכָּהּ הַכְנָסָתָהּ לָנָּהָר אוֹ לַבּוֹר לְמַלְאוֹתָהּ, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - הֲרֵי הֵם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמַלְאוֹת אֶת הֶחָבִית בְּאֹפֶן זֶה בְּלֹא שֶׁיִּגְּעוּ הַמַּיִם בִּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ, וְעַל כֵּן כַּוָּנָתוֹ לְמַלְאוֹת אֶת הֶחָבִית בְּמֵי הַנָּהָר וְהַבּוֹר **עִמָּם בְּעֲלוֹתָם מִן הַנָּהָר לְעִנְיַן הֶכְשֵׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה:** הַמּוֹרִיד אֶת הַגַּלְגַּלִּים שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה הָעֲשׂוּיִים מֵעֵץ **וְאֶת כְּלֵי** הַחֲרִישָׁה הָעֲשׂוּיִים מֵעֵץ שֶׁחוֹרְשִׁים בָּהֶם עִם **הַבָּקָר, בִּשְׁעַת** הַחֹם שֶׁנּוֹשֶׁבֶת רוּחַ **הַקָּדִים, לַמַּיִם בִּשְׁבִיל שֶׁיָּחֹצוּ** - כְּדֵי שֶׁיִּתְהַדְּקוּ וְיִדְחֲקוּ זֶה בָּזֶה הַבְּקָעִים הַנַּעֲשִׂים בִּכְלֵי הָעֵץ מֵחֲמַת הַחֹם, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - הַמַּיִם הָעוֹלִים עִמָּהֶם בַּעֲלִיָּתָם מִן הַגֶּשֶׁם תְּלוּשִׁים הֵם לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **הַמּוֹרִיד בְּהֵמָה** לַמַּיִם **לִשְׁתּוֹת** מֵהֶם, **הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיהָ** הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְהַמַּיִם הָעוֹלִים **בְּרַגְלֶיהָ, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֳכָלִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין לוֹ עִנְיָן בִּתְלִישָׁתָם. אוּלָם **אִם** כְּשֶׁהוֹרִידָהּ לַמַּיִם **חֹשֶׁב** גַּם **שֶׁיּוּדְחוּ רַגְלֶיהָ** בַּמַּיִם, **אַף** הַמַּיִם **הָעוֹלִין בְּרַגְלֶיהָ** הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה. וְאִם הוֹרִידָהּ לַמַּיִם לִשְׁתּוֹת **בִּשְׁעַת הַיַּחַף** - בְּשָׁעָה שֶׁהַבְּהֵמָה יְגֵעָה וַעֲיֵפָה מִטֹּרַח הַדֶּרֶךְ, **וּבִשְׁעַת הַדַּיִשׁ** - בְּשָׁעָה שֶׁהַבְּהֵמָה דָּשָׁה בַּתְּבוּאָה וְטוֹרַחַת הַרְבֵּה, **לְעוֹלָם** אַף הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרַגְלֶיהָ **טְמֵא** - חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה זוֹ הוּא בְּוַדַּאי חָפֵץ בִּתְלִישָׁתָם כֵּיוָן שֶׁהֵם יָפִים לָהּ לְצַנָּנָהּ וּלְקָרְרָהּ. **הוֹרִיד** אֶת הַבְּהֵמָה לַמַּיִם **חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, אַף עַל פִּי שֶׁחֹשֶׁב שֶׁיּוּדְחוּ רַגְלֶיהָ,** הַמַּיִם הָעוֹלִים בָּהֶן **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי **שֶׁיֵּשׁ לָהֶן** לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן **מַחֲשָׁבָה** - אֵין מַחֲשַׁבְתָּם חֲשׁוּבָה מַחֲשָׁבָה, לְפִי שֶׁאֵינָם בְּנֵי דַּעַת, וּלְעוֹלָם אֵין הַמַּיִם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן עַל יְדֵי מַחֲשַׁבְתָּם:

פֶּרֶק ד אֶפָנִים שׁוֹנִים שֶׁל תְּלִישַׁת מַיִם, מֵהֶם שֶׁהַמַּיִם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וּמֵהֶם שֶׁהַמַּיִם אֵינָם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וְאֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א** דִּין מַיִם הָעוֹלִים מִן הַנָּהָר וּמִן הַבּוֹר עִם רֹאשׁוֹ שֶׁל הַמַּלְאוּהָ מֵהֶם: הַשּׁוֹחֶה [-הַמִּתְכּוֹפֵף] לַנָּהָר אוֹ לַבּוֹר כְּדֵי **לִשְׁתּוֹת** בְּפִיו מִמֵּימָיו, **הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּפִיו** - בִּשְׁפָתָיו, **וּבִשְׁפָמוֹ** כְּשֶׁמַּעֲלֶה אֶת רֹאשׁוֹ מֵהֶם הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין יְכוֹלִים הַמַּיִם לְהִכָּנֵס לְפִיו אֶלָּא אִם כֵּן נוֹגְעִים הֵם בִּשְׂפָתָיו וּבִשְׁפָמוֹ תְּחִלָּה, וְעַל כֵּן כַּוָּנָתוֹ לִשְׁתּוֹת מִן הַנָּהָר וְהַבּוֹר מַחְשִׁיבָה גַּם מַיִם אֵלּוּ לִתְלוּשִׁים לְרָצוֹן, אוּלָם הַמַּיִם הָעוֹלִים **בְּחָטְמוֹ** - אַפּוֹ **וּבִרְאשׁוֹ וּבִזְקָנוֹ אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהַמַּיִם יְכוֹלִים לְהִכָּנֵס לְפִיו בְּלֹא שֶׁיִּגְּעוּ בָּהֶם, וְעַל כֵּן אֵין כַּוָּנָתוֹ לִשְׁתּוֹת מִן הַנָּהָר וְהַבּוֹר מַחְשִׁיבָה מַיִם אֵלּוּ כִּתְלוּשִׁים לְרָצוֹן. וְכֵן **הַמְמַלֵּא** מַיִם **בְּחָבִית** עַל יְדֵי הַכְנָסָתָהּ לָנָּהָר אוֹ לַבּוֹר, **הַמַּיִם הָעוֹלִים** עִמָּהּ **אֲחֹרֶיהָ** - עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ, **וְהַמַּיִם** הָעוֹלִים **בַּחֹבֶל** - עַל הַחֹבֶל **שֶׁהוּא מְכוֹנָן** - עוֹמֵד **עַל צְוָארָהּ** שֶׁל הֶחָבִית כְּמִין טַבַּעַת וּמַקִּיף אוֹתָהּ, **וְהַמַּיִם** הָעוֹלִים **בַּחֹבֶל** - עַל הַחֹבֶל, **שֶׁהוּא** קָשׁוּר בָּהּ **לְצָרְכָּהּ** - לְצָרְכָּהּ הַכְנָסָתָהּ לָנָּהָר אוֹ לַבּוֹר לְמַלְאוֹתָהּ, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - הֲרֵי הֵם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָ

מַחְשִׁיבָה גַּם מַיִם אֵלּוּ לִתְלוּשִׁים לְרָצוֹן. **וְכַמָּה הוּא** אֹרֶךְ הַחֶבֶל הַנָּחְשָׁב **צָרְכָּהּ** - צָרְךְ מִלּוּיָהּ שֶׁל הֶחָבִית, שֶׁעַל כֵּן מַיִם הָעוֹלִים עָלָיו מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, טָפַח,** לְפִי שֶׁהוּא הַשִּׁעוּר שֶׁצָּרִיךְ לְהַכְנִיס אֶת הֶחָבִית לְתוֹךְ הַמַּיִם כְּדֵי שֶׁתִּתְמַלֵּא. **נִתְּנָהּ** לֶחָבִית **תַּחַת הַצִּנּוֹר** שֶׁל מַיִם לְמַלְאוֹתָהּ, וְנָטְפוּ מַיִם עַל גַּבָּהּ מִבַּחוּץ אוֹ עַל הַחֶבֶל שֶׁלָּהּ, **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁהֶחָבִית יְכוֹלָה לְהִתְמַלְאוֹת בְּלֹא שֶׁיִּגְּעוּ מַיִם בְּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ, וְעַל כֵּן אֵין רְצוֹנוֹ לְמַלְאוֹת אֶת הֶחָבִית מַיִם מַחְשִׁיב מַיִם אֵלּוּ לִתְלוּשִׁים לְרָצוֹן: **מַשְׁנָה ב דִּין מַשְׁקִים הַיּוֹרְדִים עַל הָאָדָם לִרְצוֹנוֹ וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ וְנִטְמְאוּ מִמֶּנּוּ, אִם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר וּלְטַמֹּאוֹת אֹכֶל בִּנְפִילָתָם: מִי שֶׁיָּרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים** שֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ, אֶפְלוּ אִם הוּא **אַב הַטֻּמְאָה** [-כְּגוֹן זָב וּטְמֵא מֵת], **אֵינוֹ בְּכִי יֶתֶן** - אֵין הֵם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁלֹּא יָרְדוּ עָלָיו לִרְצוֹנוֹ, וְאַף שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (פ"א מ"א) שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים מַכְשִׁירִים וּמְטַמְּאִים שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, אֵין זֶה אֶלָּא כְּשֶׁנִּתְלַשּׁוּ לְרָצוֹן. **וְאִם נִעֵר** גּוּפוֹ כְּדֵי לְהַסִּירָם מֵעָלָיו, הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁכָּעֵת הֵם נִתְלַשּׁוּ לְרָצוֹן. **עָמַד תַּחַת הַצִּנּוֹר** הַנּוֹטֵף מַיִם כְּדֵי **לְהָקֵר** - לְקָרֵר אֶת עַצְמוֹ, **אוֹ** כְּדֵי **לְדוֹחַ** - לִרְחֹץ אֶת גּוּפוֹ הַמְּלֻכְלָךְ בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה, **בְּטֻמְאָה** - אִם הוּא טָמֵא, הַמַּיִם שֶׁנָּטְפוּ עָלָיו **טְמֵאִין** מֵחֲמָתוֹ, וְאַף חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן לְפִי שֶׁחָפֵץ הוּא בִּירִידָתָם עַל גּוּפוֹ, וְעַל כֵּן רְאוּיִים הֵם לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה וּמִיָּד לְטַמֵּא אוֹתוֹ אֲפִלּוּ בִּנְפִילָתָם עָלָיו שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, כְּדִין מַיִם טְמֵאִים שֶׁנִּתְלְשׁוּ לְרָצוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, **וּבְטָהוֹר** - וְאִם הוּא טָהוֹר, הַמַּיִם שֶׁנָּטְפוּ עָלָיו הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה: **מַשְׁנָה ג דִּין גְּשָׁמִים הַיּוֹרְדִים עַל קְעָרָה הַמּוּטָּה עַל הַכּוֹתֶל כְּשֶׁהִיא הֲפוּכָה: הַכּוֹפֶה קְעָרָה** [-מַנִּיחָהּ הֲפוּכָה כְּשֶׁפִּיהָ לְמַטָּה וְשׁוּלֶיהָ לְמַעְלָה], וְסוֹמְכָהּ **עַל הַכֹּתֶל** בְּשָׁעַת יְרִידַת הַגְּשָׁמִים, אִם הִנִּיחָהּ שָׁם **בִּשְׁבִיל שֶׁתּוּדַח** [-תִּתְנַקֶּה] מִמֵּי הַגְּשָׁמִים, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - מֵי הַגְּשָׁמִים הַיּוֹרְדִים עַל הַקְּעָרָה רְאוּיִים הֵם לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן: **מַשְׁנָה ד דִּין מַשְׁקִים שֶׁיָּרְדוּ לְתוֹךְ עֲרֵבָה לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן וְנִטְמְאוּ מִמֶּנּוּ, אִם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר וּלְטַמֹּאוֹת אֹכֶל בִּנְפִילָתָם: מִי שֶׁיָּרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים** שֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ, אֶפְלוּ אִם הוּא **אַב הַטֻּמְאָה** [-כְּגוֹן זָב וּטְמֵא מֵת], **אֵינוֹ בְּכִי יֶתֶן** - אֵין הֵם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁלֹּא יָרְדוּ עָלָיו לִרְצוֹנוֹ, וְאַף שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (פ"א מ"א) שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים מַכְשִׁירִים וּמְטַמְּאִים שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, אֵין זֶה אֶלָּא כְּשֶׁנִּתְלַשּׁוּ לְרָצוֹן. **וְאִם נִעֵר** גּוּפוֹ כְּדֵי לְהַסִּירָם מֵעָלָיו, הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁכָּעֵת הֵם נִתְלַשּׁוּ לְרָצוֹן. **עָמַד תַּחַת הַצִּנּוֹר** הַנּוֹטֵף מַיִם כְּדֵי **לְהָקֵר** - לְקָרֵר אֶת עַצְמוֹ, **אוֹ** כְּדֵי **לְדוֹחַ** - לִרְחֹץ אֶת גּוּפוֹ הַמְּלֻכְלָךְ בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה, **בְּטֻמְאָה** - אִם הוּא טָמֵא, הַמַּיִם שֶׁנָּטְפוּ עָלָיו **טְמֵאִין** מֵחֲמָתוֹ, וְאַף חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן לְפִי שֶׁחָפֵץ הוּא בִּירִידָתָם עַל גּוּפוֹ, וְעַל כֵּן רְאוּיִים הֵם לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁכָּעֵת הֵם נִתְלַשּׁוּ לְרָצוֹן וּמִיָּד לְטַמֵּא אוֹתוֹ אֲפִלּוּ בִּנְפִילָתָם עָלָיו שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, כְּדִין מַיִם טְמֵאִים שֶׁנִּתְלְשׁוּ לְרָצוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, **וּבְטָהוֹר** - וְאִם הוּא טָהוֹר, הַמַּיִם שֶׁנָּטְפוּ עָלָיו הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה: **מַשְׁנָה ג דִּין גְּשָׁמִים הַיּוֹרְדִים עַל קְעָרָה הַמּוּטָּה עַל הַכּוֹתֶל כְּשֶׁהִיא הֲפוּכָה: הַכּוֹפֶה קְעָרָה** [-מַנִּיחָהּ הֲפוּכָה כְּשֶׁפִּיהָ לְמַטָּה וְשׁוּלֶיהָ לְמַעְלָה], וְסוֹמְכָהּ **עַל הַכֹּתֶל** בְּשָׁעַת יְרִידַת הַגְּשָׁמִים, אִם הִנִּיחָהּ שָׁם **בִּשְׁבִיל שֶׁתּוּדַח** [-תִּתְנַקֶּה] מִמֵּי הַגְּשָׁמִים, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - מֵי הַגְּשָׁמִים הַיּוֹרְדִים עַל הַקְּעָרָה רְאוּיִים הֵם לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן

כַּמָּה הוּא צָרְכָּהּ, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, טָפַח. נִתְּנָהּ תַּחַת הַצִּנּוֹר, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן: **ב** מִי שֶׁיָּרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים, אֶפְלוּ אַב הַטֻּמְאָה, אֵינוֹ בְּכִי יֶתֶן. וְאִם נִעֵר, בְּכִי יֶתֶן. עָמַד תַּחַת הַצִּנּוֹר לְהָקֵר אוֹ לְדוֹחַ, בְּטֻמְאָה טְמֵאִין, וּבְטָהוֹר בְּכִי יֶתֶן: **ג** הַכּוֹפֶה קְעָרָה עַל הַכֹּתֶל בִּשְׁבִיל שֶׁתּוּדַח, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן. אִם בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִלְקֶה הַכֹּתֶל, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן: **ד** חֲבִית שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יְעָרֶה. וּמוֹדִים שֶׁהוּא מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ וְנוֹטֵל פֵּרוֹת מִתּוֹכָהּ, וְהֵם טְהוֹרִים: **ה** עֲרֵבָה שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ, הַנִּתָּזִין וְהַצָּפִין אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. נִטְלָהּ לְשָׁפְכָהּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בְּכִי יֶתֶן. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. הִנִּיחָהּ שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ, הַנִּתָּזִין וְהַצָּפִין, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בְּכִי יֶתֶן. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. נִטְלָהּ לְשָׁפְכָהּ, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוֹדִים שֶׁהֵן בְּכִי יֶתֶן. הַמַּטְבִּיל אֶת הַכֵּלִים וְהַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ בִּמְעָרָה, הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּיָדָיו בְּכִי יֶתֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁיִּרַד לִמְעָרָה לְהַטְבִּיל כֵּלָיו אֶלָּא אִם כֵּן נִטַּנְּפוּ רַגְלָיו, אַף הָעוֹלִין בְּרַגְלָיו בְּכִי יֶתֶן: **ו** קֻפָּה שֶׁהִיא מְלֵאָה תְּרוּמוֹסִין וּנְתָנוּהָ לְתוֹךְ מְקוָה, מוֹשִׁיט יָדוֹ וְנוֹטֵל תְּרוּמוֹסִין מִתּוֹכָהּ, וְהֵם טְהוֹרִים. הֶעֱלָם מִן הַמַּיִם, הַנּוֹגְעִים בַּקֻּפָּה טְמֵאִים, וּשְׁאָר כָּל הַתְּרוּמוֹסִים טְהוֹרִים. צִנּוֹן שֶׁבִּמְעָרָה, נִדָּה מִדִּיחָתוֹ וְהוּא טָהוֹר. הֶעֱלָתוֹ כָּל שֶׁהוּא מִן הַמַּיִם, טָמֵא: **ז** פֵּרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ אַמַּת הַמַּיִם, פָּשַׁט מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת וּנְטָלָן, יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהַפֵּרוֹת טְהוֹרִים. שֶׁשְּׁפָכָם בְּמָקוֹם אַחֵר. **הִנִּיחָהּ** - לָעֲרֵבָה, מִלְּכַתְּחִלָּה כְּדֵי **שֶׁיֵּרֵד הַדֶּלֶף** [-הַגֶּשֶׁם] **לְתוֹכָהּ,** מֵי הַגֶּשֶׁם **הַנִּתָּזִין** חוּצָה לָהּ מִיָּד עִם נְפִילָתָם לְתוֹכָהּ, וּמֵי הַגֶּשֶׁם **הַצָּפִין** וְנִשְׁפָּכִים חוּצָה לָהּ לְאַחַר שֶׁנִּתְמַלְּאָה וְעוֹלָה עַל גְּדוֹתֶיהָ, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁמִּיָּד עִם יְרִידָתָם לְתוֹכָהּ יָצְאוּ מִמֶּנָּה מִכָּל מָקוֹם מִיָּד עִם יְרִידָתָם נֶחְשָׁבִים הֵם כְּבָר תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן. **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים,** מֵי הַגֶּשֶׁם הַנִּתָּזִין וְהַצָּפִים **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ אֶלָּא בַּמַּיִם שֶׁיִּתְקַיְּמוּ בְּתוֹכָהּ וְלֹא עַל הַמַּיִם הָעֲתִידִים לָצֵאת מִמֶּנָּה מִיָּד עִם כְּנִיסָתָם וְאֵין הֵם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן, אֲבָל הַמַּיִם הַנִּשְׁאָרִים בְּתוֹכָהּ לְדִבְרֵי הַכֹּל רְאוּיִים הֵם לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁחָפֵץ הוּא בְּכִנּוּסָם בְּתוֹכָהּ וּתְלוּשִׁים הֵם לְרָצוֹן. וְאֲפִלּוּ אִם לְאַחַר מִכֵּן **נִטְלָהּ** - לָעֲרֵבָה, **לְשָׁפְכָהּ** אֲפִלּוּ בְּמְקוֹמָהּ, **אֵלּוּ וָאֵלּוּ** - בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, **מוֹדִים שֶׁהֵן בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁמְּתְחִלָּה כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה בָּעֲרֵבָה הָיְתָה לְרָצוֹן וּכְבָר חָל עֲלֵיהֶם שֵׁם מַשְׁקֶה הַמַּכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **הַמַּטְבִּיל אֶת הַכֵּלִים וְהַמְכַבֵּס אֶת כְּסוּתוֹ בְּמֵי מְעָרָה, הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּיָדָיו** כְּשֶׁמַּעֲלֶה אֶת כֵּלָיו וּכְסוּתוֹ מִן הַמַּיִם הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, שֶׁלְּפִי שֶׁהֶחְשִׁיבָם וְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְטָבִילַת כֵּלָיו וּלְכִבּוּס כְּסוּתוֹ נֶחְשָׁבַת תְּלִישָׁתָם עִם הַכֵּלִים וְהַכְּסוּת לְרָצוֹן. אַף הַמַּיִם הָעוֹלִים **בְּרַגְלָיו** בִּיצִיאָתוֹ מִמֵּי הַמְּעָרָה **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁבָּהֶם לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ וְאֵין הֵם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁיֵּרֵד** לְמֵי הַמְּעָרָה לְהַטְבִּיל כֵּלָיו **אֶלָּא אִם כֵּן נִטַּנְּפוּ** - יִתְלַחְלְחוּ **רַגְלָיו** בְּמֵי הַמְּעָרָה, **אַף** הַמַּיִם **הָעוֹלִין בְּרַגְלָיו** הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁרְצוֹנוֹ בְּטְבִילַת הַכֵּלִים וּבְכִבּוּס הַכְּסוּת כּוֹלֵל גַּם אֶת הַמַּיִם הָעוֹלִים בְּרַגְלָיו, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַטְבִּילָם בְּלֹא שֶׁיַּעֲלוּ מַיִם בְּרַגְלָיו, וְעַל חֲשׁוּבִים הֵם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"א) לְגַבֵּי מַיִם הָעוֹלִים בַּאֲחוֹרֵי הֶחָבִית: **מַשְׁנָה ו דִּין קֻפָּה שֶׁנִּתְנוּהָ בְּמֵי מְעָרָה: קֻפָּה** [-כְּלִי גָּדוֹל] **שֶׁהִיא מְלֵאָה תְּרוּמוֹסִין** [-מִין פּוֹלִין יְבֵשִׁים], **וּנְתָנוּהָ לְתוֹךְ מְקוָה** מַיִם, אֲפִלּוּ אָדָם טָמֵא **מוֹשִׁיט** אֶת **יָדוֹ וְנוֹטֵל תְּרוּמוֹסִין מִתּוֹכָהּ, וְהֵם טְהוֹרִים, הֶעֱלָם** מִן הַמַּיִם, אֲפִלּוּ בְּמֻגָּע אָדָם טָמֵא, לְפִי שֶׁכָּל הַנִּשְׁאָרִים **טְהוֹרִים,** הֵיוֹת לְפִי שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, הֵיוֹת וְכָל כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְהַטְבִּיל אֶת הַקֻּפָּה וְלֹא לְהַרְטִיב אֶת הַתְּרוּמוֹסִין, וּלְפִיכָךְ אֲפִלּוּ הַמַּיִם הָעוֹלִים עִם הַתְּרוּמוֹסִין אֵינָם מַכְשִׁירִים אוֹתָם לְפִי שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ לְרָצוֹן. אוּלָם אִם אָדָם טָמֵא **הֶעֱלָם** - גַּם אֶת הַקֻּפָּה וְגַם אֶת הַתְּרוּמוֹסִין, **מִן הַמַּיִם,** הַתְּרוּמוֹסִים **הַנּוֹגְעִים** בְּדָפְנוֹת הַקֻּפָּה **טְמֵאִים** - נַעֲשִׂים שְׁנֵי לְטֻמְאָה, שֶׁכֵּן כַּאֲשֶׁר הוּא מַעֲלֶה גַּם אֶת הַקֻּפָּה הַמַּיִם הָעוֹלִים עִמָּהּ תְּלוּשִׁים הֵם לְרָצוֹן לְפִי שֶׁאוֹתָהּ הוּא הִתְכַּוֵּן לְהַטְבִּיל, וְהֵם מַכְשִׁירִים אֶת הַתְּרוּמוֹסִין שֶׁבְּתוֹכָהּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, וּלְאַחַר שֶׁהַטָּמֵא עוֹשֶׂה אֶת הַקֻּפָּה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה בְּמַגָּעוֹ, חוֹזֶרֶת הַקֻּפָּה וְעוֹשָׂה אֶת הַפֵּרוֹת הַנּוֹגְעִים בָּהּ שֵׁנִי לְטֻמְאָה. **וּשְׁאָר כָּל הַתְּרוּמוֹסִים** שֶׁאֵינָם נוֹגְעִים בְּדָפְנוֹת הַקֻּפָּה **טְהוֹרִים** אַף שֶׁנּוֹגְעִים הֵם בַּתְּרוּמוֹסִים הַטְּמֵאִים, לְפִי שֶׁאֵין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֻלִּין. **צִנּוֹן שֶׁנִּתְנוּהוּ בְּמֵי מְעָרָה,** אֲפִלּוּ **נִדָּה** - שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה **מְדִיחָתוֹ** [-שׁוֹטְפָתוֹ] בְּעוֹדוֹ בְּתוֹךְ הַמַּיִם **וְהוּא** נִשְׁאָר **טָהוֹר,** לְפִי שֶׁמֵּי הַמְּעָרָה מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע וְאֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. אוּלָם אִם **הֶעֱלָתוּ** הַנִּדָּה אֲפִלּוּ **כָּל שֶׁהוּא** - מֵהַצְּנוֹן, **מִן הַמַּיִם,** הֲרֵי הוּא **טָמֵא,** לְפִי שֶׁהַכֹּשֶׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה עַל יְדֵי הַמַּיִם שֶׁעָלוּ עִם אוֹתוֹ כָּל שֶׁהוּא שֶׁהוֹצִיאָה מִן הַמַּיִם שֶׁהֵם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן: **מַשְׁנָה ז דִּין פֵּרוֹת שֶׁהוּצְאוּ מֵהַמַּיִם עַל יְדֵי מִי שֶׁיָּדָיו טְמֵאוֹת: פֵּרוֹת** חֻלִּין **שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ אַמַּת הַמַּיִם** [-מְקוֹם כִּנּוּס מַיִם בְּגֹדֶל אַמָּה עַל אַמָּה] שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, **וּפָשַׁט מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת** לְתוֹכָהּ **וּנְטָלָן** לַפֵּרוֹת, אַף שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְהַטְבִּילָם לְשֵׁם טָהֳרָה **יָדָיו טְהוֹרוֹת** בְּכָךְ לְגַבֵּי פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵם חֻלִּין, וְאֵינָם עוֹד שְׁנִיּוֹת לְטֻמְאָה כְּכָל יָדַיִם שֶׁאֵינָם נִטּוּלוֹת אוֹ טְבוּלוֹת שֶׁנִּגְּזְרוּ עֲלֵיהֶם (שבת יד.-:) שְׁמִטַּמְּאוֹת תְּרוּמָה וּמַשְׁקֶה חֻלִּין לְפִי שֶׁהֵן עַסְקָנִיּוֹת וּמְצוּיוֹ שֶׁיִּגְּעוּ בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמָקוֹם הַטְּנוּפֶת וּגְנַאי הוּא לִתְרוּמָה שֶׁיִּגָּעוּ בָּהּ בְּיָדַיִם שֶׁאֵינָן נְקִיּוֹת, וְעַל כֵּן **הַפֵּרוֹת** שֶׁנָּטַל בָּהֶן **טְהוֹרִים,** וַאֲפִלּוּ לֹא הֻכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין הַמַּיִם שֶׁעֲלֵיהֶם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן הֵיוֹת וּנְפִילָתָם לַמַּיִם הָיְתָה שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, וְאַף הַמַּיִם שֶׁעַל

בית הלל אומרים, אף אם יְעָרֶה את המים ממנה בשפיכה לא יכשרו הפרות לקבלת טומאה, שכן כל שהמים בתוך החבית אף שהם עוברים מפרי לפרי אינם חשובים תלושים, ומחלקתם היא לשיטתם לעיל (פ"א מ"ד) בזמנין אגדה שכל יורק והמים עליה עוברים מקלח לקלח, שבלבית שמאי הם מכשרים, ובלבית הלל אינם מכשרים. ומודים בית שמאי לבית הלל שהוא מושיט את ידו ונוטל פרות מתוכה, והם טהורים - לרחץ את גופו המלכלך בטיט או בצואה, בטמא אם הוא טמא, המים שנטפו עליו טמאין מחמתו, ואף חשובים תלושים לרצון לפי שחפץ הוא בירידתם על גופו, ועל כן ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה ומיד לטמא אותו אפלו בנפילתם עליו שלא לרצון, כדין מים טמאים שנתלשו לרצון כמו שנתבאר, ובטהור - והמים שנטפו עליו הרי הם בכי יתן - ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה: משנה ג דין גשמים היורדים על קערה המוטה על הכותל כשהיא הפוכה: הכופה קערה [-מניחה הפוכה כשפיה למטה ושוליה למעלה], וסומכה על הכתל בשעת ירידת הגשמים, אם הניחה שם בשביל שתודח [-תתנקה] מגשמי הגשמים, הרי זה בכי יתן - מי הגשמים היורדים על הקערה ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שהם חשובים תלושים לרצון: משנה ד דין משקים שירדו לרצון ושלא לרצון ונטמאו ממנו, אם ראויים להכשיר ולטמאות אוכל בנפילתם: מי שירדו עליו גשמים שלא לרצונו, אפלו אם הוא אב הטומאה [-כגון זב וטמא מת], אינו בכי יתן - אין הם ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שלא ירדו עליו לרצונו, ואף ששנינו לעיל (פ"א מ"א) שמשקים טמאים מכשירים ומטמאים שלא לרצון, אין זה אלא כשנתלשו לרצון. ואם נער גופו כדי להסירם מעליו, הרי הם בכי יתן - ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שכעת הם נתלשו לרצון. עמד תחת הצנור הנוטף מים כדי להקר - לקרר את עצמו, או כדי לדוח - לרחץ את גופו המלכלך בטיט או בצואה, בטמא, אף שנפלו עליו טמאין מחמתו, ואף שחשובים תלושים לרצון לפי שחפץ הוא בירידתם על גופו, ועל כן ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה ומיד לטמא אותו אפלו בנפילתם עליו שלא לרצון, כדין מים טמאים שנתלשו לרצון כמו שנתבאר, ובטהור - אם המים שנפלו עליו טמאין מחמתו, ואף חשובים תלושים לרצון לפי שחפץ הוא בירידתם על גופו, ועל כן ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה, כיון שהחבית יכולה להתמלאות בלא ששיגעו מים במקומות אלו, ועל כן אין רצונו למלאות את החבית מים מחשיב מים אלו לתלושים לרצון: משנה ב דין משקים היורדים על האדם לרצונו ושלא לרצונו ונטמאו ממנו, אם ראויים להכשיר ולטמאות אוכל בנפילתם: מי שירדו עליו גשמים שלא לרצונו, אפלו אם הוא אב הטומאה [-כגון זב וטמא מת], אינו בכי יתן - אין הם ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שלא ירדו עליו לרצונו, ואף ששנינו לעיל (פ"א מ"א) שמשקים טמאים מכשירים ומטמאים שלא לרצון, אין זה אלא כשנתלשו לרצון. ואם נער גופו כדי להסירם מעליו, הרי הם בכי יתן - ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שכעת הם נתלשו לרצון. עמד תחת הצנור הנוטף מים כדי להקר - לקרר את עצמו, או כדי לדוח - לרחץ את גופו המלכלך בטיט או בצואה, בטמא, אף שנפלו עליו טמאין מחמתו, ואף חשובים תלושים לרצון לפי שחפץ הוא בירידתם על גופו, ועל כן ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה ומיד לטמא אותו אפלו בנפילתם עליו שלא לרצון, כדין מים טמאים שנתלשו לרצון כמו שנתבאר, ובטהור - והמים שנטפו עליו הרי הם בכי יתן - ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה: משנה ג דין גשמים היורדים על קערה המוטה על הכותל כשהיא הפוכה: הכופה קערה [-מניחה הפוכה כשפיה למטה ושוליה למעלה], וסומכה על הכתל בשעת ירידת הגשמים, אם הניחה שם בשביל שתודח [-תתנקה] ממי הגשמים, הרי זה בכי יתן - מי הגשמים היורדים על הקערה ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שהם חשובים תלושים לרצון: משנה ד דין משקים שירדו לרצון ושלא לרצון ונטמאו ממנו, אם ראויים להכשיר ולטמאות אוכל בנפילתם: מי שירדו עליו גשמים שלא לרצונו, אפלו אם הוא אב הטומאה [-כגון זב וטמא מת], אינו בכי יתן - אין הם ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שלא ירדו עליו לרצונו, ואף ששנינו לעיל (פ"א מ"א) שמשקים טמאים מכשירים ומטמאים שלא לרצון, אין זה אלא כשנתלשו לרצון. ואם נער גופו כדי להסירם מעליו, הרי הם בכי יתן - ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שכעת הם נתלשו לרצון. עמד תחת הצנור הנוטף מים כדי להקר - לקרר את עצמו, או כדי לדוח - לרחץ את גופו המלכלך בטיט או בצואה, בטמא, אף שנפלו עליו טמאין מחמתו, ואף חשובים תלושים לרצון לפי שחפץ הוא בירידתם על גופו, ועל כן ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה ומיד לטמא אותו אפלו בנפילתם עליו שלא לרצון, כדין מים טמאים שנתלשו לרצון כמו שנתבאר, ובטהור - והמים שנטפו עליו הרי הם בכי יתן - אין הם ראויים להכשיר לקבלת טומאה, כיון שהחבית יכולה להתמלאות בלא ששיגעו מים במקומות אלו, ועל כן אין רצונו למלאות את החבית מים מחשיב מים אלו לתלושים לרצון: משנה ב דין משקים שירדו לרצונו ושלא לרצונו ונטמאו ממנו, אם ראויים להכשיר ולטמאות אוכל בנפילתם: מי שירדו עליו גשמים שלא לרצונו, אפלו אם הוא אב הטומאה [-כגון זב וטמא מת], אינו בכי יתן - אין הם ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שלא ירדו עליו לרצונו, ואף ששנינו לעיל (פ"א מ"א) שמשקים טמאים מכשירים ומטמאים שלא לרצון, אין זה אלא כשנתלשו לרצון. ואם נער גופו כדי להסירם מעליו, הרי הם בכי יתן - ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שכעת הם נתלשו לרצון. עמד תחת הצנור הנוטף מים כדי להקר - לקרר את עצמו, או כדי לדוח - לרחץ את גופו המלכלך בטיט או בצואה, בטמא, אף שנפלו עליו טמאין מחמתו, ואף חשובים תלושים לרצון לפי שחפץ הוא בירידתם על גופו, ועל כן ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה ומיד לטמא אותו אפלו בנפילתם עליו שלא לרצון, כדין מים טמאים שנתלשו לרצון כמו שנתבאר, ובטהור - והמים שנטפו עליו הרי הם בכי יתן - אין הם ראויים להכשיר לקבלת טומאה, כיון שהחבית יכולה להתמלאות בלא ששיגעו מים במקומות אלו, ועל כן אין רצונו למלאות את החבית מים מחשיב מים אלו לתלושים לרצון: משנה ב דין משקים שירדו לרצונו ושלא לרצונו ונטמאו ממנו, אם ראויים להכשיר ולטמאות אוכל בנפילתם: מי שירדו עליו גשמים שלא לרצונו, אפלו אם הוא אב הטומאה [-כגון זב וטמא מת], אינו בכי יתן - אין הם ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שלא ירדו עליו לרצונו, ואף ששנינו לעיל (פ"א מ"א) שמשקים טמאים מכשירים ומטמאים שלא לרצון, אין זה אלא כשנתלשו לרצון. ואם נער גופו כדי להסירם מעליו, הרי הם בכי יתן - ראויים להכשיר אוכל לקבלת טומאה, לפי שכעת הם נתלשו לרצון. עמד תחת הצנור הנוטף מים כדי להקר - לקרר את עצמו, או כדי לדוח - לרחץ את גופו המלכלך בטיט או בצואה, בטמא, אף שנפלו עליו טמאין מחמתו, ואף חשובים תלושים לרצון לפי שחפץ הוא בירידתם על גופו, ועל כן ראויים הם להכשיר אוכל לקבלת טומאה ומיד לטמא אותו אפלו בנפילתם עליו שלא לרצון, כדין מים טמאים שנתלשו לרצון כמו שנתבאר, ובטהור - והמים שנטפו עליו הרי הם בכי יתן - אין הם ראויים להכשיר לקבלת טומאה, כיון שהחבית יכולה להתמלאות בלא ששיגעו מים במקומות אלו, ועל כן אין רצונו למלאות את החבית מים מחשיב מים אלו לתלושים לרצון: משנה ב דין משקים שירדו לרצונו ושלא לרצונ

משניות מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק ה המבוארות

יָדָיו שֶׁשִּׁמְּשׁוּ לְטָהֳרַת יָדָיו וְנוֹגְעִים עַתָּה בַּפֵּרוֹת אֵינָם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן לְפִי שֶׁהוּא לֹא הִכְנִיס אֶת יָדָיו לַמַּיִם לִרְצוֹנוֹ כְּדֵי לְטַהֲרָן, אֶלָּא כְּדֵי לִטֹּל אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁנִּפְלוּ לְשָׁם שֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ. וְאוּלָם **אִם חִשֵּׁב שֶׁיּוּדְחוּ יָדָיו, יָדָיו טְהוֹרוֹת** עַל יְדֵי טְבִילָתָן בְּאֶמְצַע הַמַּיִם אֲפִלּוּ לְגַבֵּי פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּתְרוּמָה, **וְהַפֵּרוֹת בְּכִי יֶתַּן** - הֻכְשְׁרוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה עַל יְדֵי הַמַּיִם שֶׁעַל יָדָיו שֶׁנִּתְלַשּׁוּ לְרָצוֹן וְעָלוּ עִם יָדָיו אַחֲרֵי הֱדָחָתָם בַּמַּיִם לִרְצוֹנוֹ וְנוֹגְעִים עַתָּה בַּפֵּרוֹת, וְאַף שֶׁתְּחִלַּת נְתִינַת הַמַּיִם עַל הַפֵּרוֹת הָיְתָה שֶׁלֹּא לִרְצוֹן, וְרַק כְּשֶׁנִּטְלָם בְּיָדָיו לְאַחַר מִכֵּן נִתְלַשּׁוּ הַמַּיִם לִרְצוֹן, כְּבָר שָׁנִינוּ (פ"א מ"א) 'כָּל מַשְׁקֶה שֶׁסּוֹפוֹ לִרְצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ לִרְצוֹן מַכְשִׁיר': **מִשְׁנָה ח דִּין קְדֵרָה מְלֵאָה מַיִם שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַמְּקוָה, שֶׁהִכְנִיס אָדָם טָמֵא אֵבֶר הַטֻּמְאָה** [-כְּגוֹן טְמֵא מֵת] **אֶת יָדוֹ לְתוֹכָהּ, טְמֵאָה** לְעוֹלָם, כְּדִין כָּלִי חֶרֶס שֶׁנִּטְמָא מֵאֲוִירוֹ אַף בְּלֹא מַגָּע הַטֻּמְאָה בּוֹ, וְאֵין לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה. נָגַע בְּתוֹכָהּ **מַגַּע טֻמְאוֹת** [-רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, שֶׁהוּא הַנּוֹגֵעַ בְּאַב הַטֻּמְאָה], **טְהוֹרָה**, לְפִי שֶׁאֵין כֵּלִים נִטְמָאִים אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה, וְאַף הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁנִּטְמְאוּ מִן הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים אוֹתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים עַל הַמַּשְׁקִים שֶׁמְּטַמְּאִים אֶת הַכֵּלִים [גְּזֵרָה מִשּׁוּם רֹק וּשְׁאָר מַעֲיָנוֹת הַזָּב שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה] לְפִי שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים לְמֵי הַמִּקְוֶה וְנִטְהָרִים בְּהַשָּׁקָה אֲלֵיהֶם. וְאוּלָם אִם הָיוּ בְּתוֹכָהּ **שְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין** - כְּגוֹן יַיִן שֶׁמֶן וְחָלָב, הֵם נִשְׁאָרִים **טְמֵאִין** מֻחְמֶת מַגַּע הַטֻּמְאָה בָּהֶם וּמְטַמְּאִים אֶת הַקְּדֵרָה, לְפִי **שֶׁאֵין הַמַּיִם מְטַהֲרִים** בְּהַשָּׁקָה אֶלָּא מַיִם וְלֹא אֶת שְׁאָר הַמַּשְׁקִין: **מִשְׁנָה ט דִּין פֵּרוֹת שֶׁנִּתְּנוּ בְּחָרִיץ שֶׁהֶעֱבִירוּ בּוֹ מַיִם: הַמְמַלֵּא** וּמַעֲבִיר מַיִם שֶׁנִּתְלְשׁוּ לְרָצוֹן **בְּקִילוֹן** [-חָרִיץ שֶׁעוֹשִׂים בַּקַּרְקַע כְּדֵי לְהוֹלִיךְ בּוֹ מַיִם הַמְכַנְּסִים בְּשָׂדֶה אַחַת לְשָׂדֶה אַחֶרֶת], וּלְאַחַר מִכֵּן נָפְלוּ לְתוֹכוֹ פֵּרוֹת וְהֶעָלֵם, **עַד** שֶׁיַּעַבְרוּ **שְׁלֹשָׁה יָמִים** מֵהֶעֱבָרַת הַמַּיִם בַּקִּילוֹן הַפֵּרוֹת **טְמֵאִין** - מֻכְשָׁרִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, הֵיוֹת וּבְדָרְךְ כְּלָל אֵין הַמַּיִם מִתְנַגְּבִים לְגַמְרֵי מִן הַקִּילוֹן בְּמֶשֶׁךְ זְמַן זֶה. **רַבִּי עֲקִיבָא** מְבָאֵר **וְאוֹמֵר, אִם** יָדוּעַ שֶׁנִּגְּבוּ - שֶׁהִתְיַבְּשׁוּ הַמַּיִם מִן הַקִּילוֹן לְגַמְרֵי, אֲפִלּוּ נָפְלוּ הַפֵּרוֹת לְתוֹכוֹ **מִיָּד, טְהוֹרִים** - אֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **וְאִם** יָדוּעַ **שֶׁלֹּא נִגְּבוּ** - שֶׁלֹּא הִתְיַבְּשׁוּ הַמַּיִם מִן הַקִּילוֹן לְגַמְרֵי עַד נְפִילַת הַפֵּרוֹת לְתוֹכוֹ, **אֲפִלּוּ** נָפְלוּ הַפֵּרוֹת לְתוֹכוֹ **עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם** הֲרֵי הֵם **טְמֵאִים** - מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְלֹא נֶאֱמַר שְׁלֹשָׁה יָמִים אֶלָּא כְּשֶׁאֵין יָדוּעַ אִם הִתְיַבְּשׁוּ הַמַּיִם לְגַמְרֵי אוֹ לֹא: **מִשְׁנָה י דִּין עֲצִים שֶׁנִּפְלוּ עֲלֵיהֶם מַשְׁקִים טְמֵאִים וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים: עֲצִים** תְּלוּשִׁים **שֶׁנִּפְלוּ עֲלֵיהֶם מַשְׁקִין** טְמֵאִים **וְיָרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים** שֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ, אֵין מֵי הַגְּשָׁמִים נִטְהָרִים בְּהַשָּׁקָה לְמַשְׁקִין הָאֲחֵרִים לְפִי שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ לְרָצוֹן וְלֹא הִכְשִׁירוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְעַל כֵּן אִם **רַבּוּ הַמַּשְׁקִין** עַל מֵי הַגְּשָׁמִים **אוֹ הוֹצִיאָם** לָעֲצִים כְּדֵי **שֶׁיֵּרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים, אַף עַל פִּי שֶׁרַבּוּ** מֵי הַגְּשָׁמִים עַל הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים, אֵין מֵי הַגְּשָׁמִים מְבַטְּלִים אוֹתָם אֶלָּא מַאֲדִּרַבָּה כֵּיוָן שֶׁנִּתְלְשׁוּ לְרָצוֹן הֵכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה מִן הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים וַהֲרֵי הֵם **טְמֵאִים**. וְאִם **בָּלְעוּ** הָעֲצִים אֶת **הַמַּשְׁקִים** הַטְּמֵאִים שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶם, **אַף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאָם** לָעֲצִים כְּדֵי **שֶׁיֵּרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים** וַהֲרֵי הֵם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן, **טְהוֹרִין** מֵי הַגְּשָׁמִים לְפִי שֶׁאֵינָם נוֹגְעִים בַּמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים שֶׁכְּבָר נִבְלְעוּ בָּעֲצִים. וְאוּלָם **לֹא יַסִּיקֵם** - לֹא יַכְנִיסֵם בְּיָדָיו לַתַּנּוּר כְּדֵי לְהַסִּיקוֹ בָּהֶם, **אֶלָּא בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת** - נְטוּלוֹת, **בִּלְבָד,** שֶׁכֵּן אִם יַעֲשֶׂה זֹאת בְּיָדִים טְמֵאוֹת יִטַּמְּאוּ יָדָיו אֶת מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁעַל הָעֲצִים, וְיַחְזְרוּ מֵי הַגְּשָׁמִים וִיטַמְּאוּ אֶת הַתַּנּוּר, שֶׁכֵּן גָּזְרוּ חֲכָמִים עַל מַשְׁקִים טְמֵאִים שֶׁמְּטַמְּאִים כֵּלִים, אוּלָם אֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא מֻחְמֶת חֹם הַתַּנּוּר יֵצְאוּ הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים מִן הָעֵצִים וִיטַמְּאוּהוּ, לְפִי שֶׁעֵצִים שֶׁהָאֵשׁ שׁוֹלֶטֶת וְנֶאֱחֶזֶת בָּהֶן הַמַּשְׁקִים הַבְּלוּעִים בָּהֶם מִתְכַּלִּים בְּתוֹכָם וְאֵינָם יוֹצְאִים לַחוּץ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם הָיוּ** הָעֲצִים **לַחִין** מֻחְמֶת עַצְמָם לְפָנֵי שֶׁבָּלְעוּ אֶת הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים, וְנִתְּנוּ עֲלֵיהֶם מַשְׁקִים טְמֵאִים וּבָלְעוּם **וְהִסִּיקָן,** יֵשׁ לַחוּשׁ שֶׁעִם פְּלִיטַת הַלַּחוּת מֵהֶם עַל יְדֵי חֹם הַתַּנּוּר יִפָּלְטוּ מֵהֶם גַּם הַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים וִיטַמְּאוּ אֶת הַתַּנּוּר, לְפִי שֶׁבְּעֵצִים לַחִים אֵין הָאֵשׁ שׁוֹלֶטֶת וְנֶאֱחֶזֶת כָּל כָּךְ, וְאֵין הַמַּשְׁקִים הַבְּלוּעִים בָּהֶם מִתְכַּלִּים בְּתוֹכָם אֶלָּא יוֹצְאִים, וְעַל כֵּן רַק אִם **רַבּוּ הַמַּשְׁקִין** הַיּוֹצְאִים מֵהֶן - מִן הָעֵצִים מֻחְמֶת לַחוּתָן הָעַצְמִית, **עַל הַמַּשְׁקִין** הַטְּמֵאִים שֶׁבָּלְעוּ הָעֵצִים וּבִטְּלוּם הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִים:**

פֶּרֶק ה אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁל תְּלִישַׁת מַיִם מִמְּקוֹם חִבּוּרָם, אֵימָתַי נֶחְשָׁבִים הֵם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן וּרְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְאֵימָתַי אֵינָם נֶחְשָׁבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן. דִּין מַשְׁקֶה הַנִּצּוֹק בְּאֵלּוּ אֲפָנִים הוּא נֶחְשָׁב לִמְחֻבָּר. וּמֵאֵימָתַי חָל תּוֹרַת מַשְׁקֶה עַל יַיִן: **מִשְׁנָה א דִּין הַנִּכְנָס לְנָהָר שֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ לְאַחַר שֶׁנִּכְנַס לְנָהָר אַחֵר לִרְצוֹנוֹ: מִי שֶׁטָּבַל בְּנָהָר** לִרְצוֹנוֹ וְעָלָה מִמֶּנּוּ, שֶׁהַמַּיִם שֶׁנִּתְרוּ עָלָיו רְאוּיִים הֵם לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁנֶּחְשָׁבִים תְּלוּשִׁים לִרְצוֹן, **וְהָיָה לְפָנָיו נָהָר אַחֵר וְעָבַר בּוֹ** בְּדַרְכּוֹ שֶׁלֹּא לִצְרֹךְ רְחִיצָה בְּמֵימָיו, שֶׁהַמַּיִם הַנּוֹתָרִים עָלָיו אֵינָם תְּלוּשִׁים לִרְצוֹן, **טְהָרוּ** - בִּטְלוּ הַמַּיִם **הַשְּׁנִיִּים** - מֵי הַנָּהָר הַשֵּׁנִי הַמְרֻבִּים שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ לִרְצוֹן **אֶת** הַמַּיִם **הָרִאשׁוֹנִים** - מֵי הַנָּהָר הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּתְלְשׁוּ לִרְצוֹן כְּשֶׁעָלוּ עִמּוֹ, וְשׁוּב כָּל הַמַּיִם שֶׁעָלָיו אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה. וְכֵן מִי שֶׁטָּבַל בְּנָהָר לִרְצוֹנוֹ וְעָלָה מִמֶּנּוּ, וּלְאַחַר מִכֵּן דָּחֲהוּ [-דְּחָפוֹ] **חֲבֵרוֹ** לַנָּהָר שֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ **לְשָׁכְרוֹ** - מִתּוֹךְ שְׂכִרוּתוֹ, **וְכֵן** מִי שֶׁאֵרַע בֵּן **לִבְהֶמְתּוֹ** - שֶׁלְּאַחַר שֶׁהִכְנִיסָהּ לַנָּהָר לִרְחָצָהּ וְהֶעֱלָה אוֹתָהּ, דְּחָפָהּ לַנָּהָר מִתּוֹךְ שְׂכִרוּתוֹ, **טְהָרוּ** - בִּטְלוּ הַמַּיִם **הַשְּׁנִיִּים** שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ לִרְצוֹן **אֶת** הַמַּיִם **הָרִאשׁוֹנִים,** וְשׁוּב אֵין הַמַּיִם שֶׁעָלָיו וְעַל בְּהֶמְתּוֹ רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **וְאִם** דְּחָפוֹ חֲבֵרוֹ לוֹ אוֹ לִבְהֶמְתּוֹ **כְּמִשְׂחֵק עִמּוֹ** - מִתּוֹךְ שֶׁשִּׂחֲקוּ יַחַד לְהַפִּיל הָאֶחָד אֶת רֵעֵהוּ אוֹ אֶת בְּהֶמְתּוֹ לַנָּהָר, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתַּן** - אַף הַמַּיִם הַשְּׁנִיִּים רְאוּיִים הֵם לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁתְּלִישַׁת הַמַּיִם מֻחֶמֶת דְּחִיפָה זוֹ נֶחְשֶׁבֶת תְּלִישָׁה לְרָצוֹן: **מִשְׁנָה ב דִּין מַיִם הַנִּתָּזִים מִן הַנָּהָר תּוֹךְ כְּדֵי שְׁחִיָּתוֹ אוֹ תּוֹךְ כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה אֲבֻעְבּוּעוֹת בַּנָּהָר, וְדִין מֵי הָאֲבֻעְבּוּעוֹת עַצְמָם: הַשֹּׁט** [-הַשּׂוֹחֶה] **עַל פְּנֵי הַמַּיִם,** מַיִם **הַנִּתָּזִין** עַל יָדוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה תּוֹךְ כְּדֵי שְׁחִיָּתוֹ **אֵינָן בְּכִי יֶתַּן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּתְלְשׁוּ שֶׁלֹּא לְרָצוֹן. **וְאִם נִתְכַּוֵּן לְהַתִּיז עַל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתַּן** - הַמַּיִם שֶׁהִתִּיז רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁתְּלִישָׁם לְרָצוֹן. **הָעוֹשֶׂה צְפוֹר בַּמַּיִם** - הַמַּכְנִיס פִּיו לַמַּיִם וְנוֹפֵחַ בָּהֶם עַד שֶׁעוֹשֶׂה אֲבֻעְבּוּעוֹת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, מַיִם **הַנִּתָּזִין** עַל יְדֵי כָּךְ **וְאֶת שֶׁבָּהּ** - וּמֵי הָאֲבֻעְבּוּעוֹת עַצְמָן, **אֵינָן בְּכִי יֶתַּן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, שֶׁלְּפִי שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ בְּאוֹתָם הָאֲבֻעְבּוּעוֹת אֵין מַיִם אֵלּוּ חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן: **מִשְׁנָה ג דִּין גְּשָׁמִים שֶׁיָּרְדוּ עַל הַפֵּרוֹת, וְעֵרֶב אֶת הַפֵּרוֹת כְּדֵי לִיבְּשָׁם: פֵּרוֹת שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף** [-הַגֶּשֶׁם] **לְתוֹכָן** שֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ, **וּבְלָלָן** [-וְעֵרְבָם] לְפַזֵּר אֶת מֵי הַגֶּשֶׁם בְּכָל הַפֵּרוֹת כְּדֵי **שֶׁנִּגְּבוּ** [-שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ] יוֹתֵר מַהֵר, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** מַיִם אֵלּוּ הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתַּן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁתְּלָשָׁם מִפְּרִי אָחָד וְהֶעֱבִירָם לִפְרִי אַחֵר לִרְצוֹנוֹ כְּדֵי שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ יוֹתֵר מַהֵר. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינָן בְּכִי יֶתַּן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין זוֹ תְּלִישָׁה לְרָצוֹן וְאֵין לוֹ בָּהֶם צָרָךְ כְּלָל וְאַדְרַבָּה חָפֵץ הוּא שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ: **מִשְׁנָה ד דִּין מַיִם הַנּוֹתָרִים עַל הַקָּנֶה לְאַחַר שֶׁמּוֹדְדִים בּוֹ בּוֹר מַיִם: הַמּוֹדֵד אֶת הַבּוֹר** שֶׁהוּא מָלֵא מַיִם, **בֵּין** אִם מוֹדֵד הוּא **לְעַמְקוֹ** שֶׁל הַבּוֹר, עַל יְדֵי שֶׁמַּכְנִיס קָנֶה עַד קַרְקָעִית הַבּוֹר, וְרוֹאֶה עַל פִּי רֹשֶׁם הַמַּיִם הַנִּכָּר בַּקָּנֶה אֶת עָמְקוֹ, **וּבֵין** אִם מוֹדֵד הוּא **לְרָחְבּוֹ** שֶׁל הַבּוֹר, עַל יְדֵי שֶׁמַּנִּיחַ קָנֶה מְדִידָה עַל פְּנֵי הַבּוֹר, וּמַחֲמַת מְדִידוֹת אֵלּוּ מִתְלַחְלֵחַ הַקָּנֶה מִמֵּי הַבּוֹר, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתַּן** - הַמַּיִם הַנּוֹתָרִים עַל הַקָּנֶה רְאוּיִים הֵם לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן, לְפִי שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁמּוֹדֵד הוּא אֶת רֹחַב הַבּוֹר שֶׁאֵין לוֹ צָרָךְ בְּלִחְלוּחַ הַקָּנֶה בַּמַּיִם כְּמוֹ כְּשֶׁהוּא מוֹדֵד אֶת עָמְקָן שֶׁל הַבּוֹר, חֲשׁוּבִים מַיִם אֵלּוּ תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן לְפִי שֶׁאֵין אֲפִשָּׁרוּת לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּלֹא שֶׁיִּתְלַחְלַח הַקָּנֶה בְּמֵי הַבּוֹר. **דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,** הַמּוֹדֵד אֶת הַבּוֹר **לְעָמְקוֹ** בְּלִבַּד שֶׁמִּפַּתְּשׁוֹ הוּא בְּמֵימָיו עַל הַקָּנֶה לְמִדְּיָדְתּוֹ הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתַּן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה. וְהַמּוֹדֵד אֶת הַבּוֹר **לְרָחְבּוֹ,** שֶׁאֵין לוֹ כָּל צָרָךְ בַּמַּיִם הַנּוֹתָרִים עַל הַקָּנֶה **אֵינוֹ בְּכִי יֶתַּן** - אֵין הֵם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה:

משניות

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק ה

מִשְׁנָה ה דִּין אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁל מַיִם שֶׁנִּתְלַשׁוּ מֵחֲמַת בְּדִיקַת הַבּוֹר: פָּשַׁט יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ קָנָה וְהִכְנִיסָם לְבוֹר כְּדֵי לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם עַל יְדֵי הַרְגָּשַׁת הַמַּיִם בָּהֶם, אוֹ שְׁמִיעַת קוֹל הַמַּיִם עַל יָדָם, הַמַּיִם הַנּוֹתָרִים עֲלֵיהֶם **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, שֶׁלְּפִי שֶׁאֵין לוֹ צָרְךְ בָּהֶם לְאַחַר תְּלִישָׁתָם אֵין הֵם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן. אַךְ אִם פָּשַׁט יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ קָנָה וְהִכְנִיסָם לַבּוֹר כְּדֵי **לֵידַע כַּמָּה מַיִם יֵשׁ בּוֹ** עַל פִּי רֹשֶׁם הַמַּיִם שֶׁיִּשָּׁאֵר עֲלֵיהֶם לְאַחַר הוֹצָאָתָם מִן הַמַּיִם, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - הַמַּיִם הַנּוֹתָרִים עֲלֵיהֶם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ד). **זָרַק אֶבֶן לְבוֹר כְּדֵי לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם**, עַל יְדֵי שְׁמִיעַת קוֹל נְפִילַת הָאֶבֶן אִם נוֹפֶלֶת עַל קַרְקַע אוֹ לְתוֹךְ מַיִם, הַמַּיִם **הַנִּתְזִין** מֵחֲמַת נְפִילַת הָאֶבֶן לְתוֹכָם **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין לוֹ צָרְךְ בְּתְלִישָׁתָם, וּתְלִישָׁתָם אֵינָהּ לְרָצוֹן. **וְאֶת שֶׁבָּאֶבֶן** - וְהַמַּיִם הַנִּמְצָאִים עַל הָאֶבֶן חוּץ לַמַּיִם לְאַחַר נְפִילָתָהּ לְקַרְקָעִית הַבּוֹר, כְּשֶׁמֵּי הַבּוֹר מוּעָטִים וְהִיא בּוֹלֶטֶת מֵעַל פְּנֵי הַמַּיִם, **טְהוֹרִים** - אֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּפְחָשְׁבִים הֵם מְחֻבָּרִים לְמֵי הַבּוֹר וְאֵינָם תְּלוּשִׁים: **מִשְׁנָה ו** דִּין מַיִם הַנּוֹשְׁרִים מֵעוֹר **בְּהֵמָה כְּשֶׁחוֹבְטִים אוֹתוֹ לְאַחַר רְחִיצָתוֹ: הַחוֹבֵט** [-הַמַּכָּה] **עַל הַשֶּׁלַח** [-עוֹר הַבְּהֵמָה לְאַחַר הַפְשָׁטָתוֹ מִמֶּנָּה] בְּשָׁעַת רְחִיצָתוֹ, אִם חָבַט **חוּץ לַמַּיִם** - לְאַחַר רְחִיצָתוֹ כְּדֵי לְנַעֲרוֹ מִן הַמַּיִם שֶׁעָלָיו, הַמַּיִם הַנּוֹשְׁרִים מִמֶּנּוּ הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁתְּלָשָׁם בְּכַוָּנָה, וּכְמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (פ"א מ"ב) בְּמַרְעִיד אֶת הָאִילָן כְּדֵי לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּיִם שֶׁעָלָיו, שֶׁמַּיִם הַנּוֹשְׁרִים מִמֶּנּוּ מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. וְאִם חָבַט לְעוֹר הַבְּהֵמָה **לְתוֹךְ הַמַּיִם** - כְּשֶׁהוּא עֲדַיִן בְּתוֹךְ הַמַּיִם, הַמַּיִם הַנִּתְזִים לְחוּץ **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַמַּיִם אֵינוֹ חוֹבְטוֹ כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּיִם אֶלָּא כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת הַלְּכְלוּךְ הַדָּבוּק בּוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף** הַחוֹבֵט **לְתוֹךְ הַמַּיִם** - כְּשֶׁהוּא עֲדַיִן בְּתוֹךְ הַמַּיִם, הַמַּיִם הַנִּתְזִים לְחוּץ הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שֶׁיֵּצְאוּ** הַמַּיִם **עִם הַצּוֹאָה** [-הַלְּכְלוּךְ] הַדְּבוּקָה בָּהֶם, וְדֵי בְּכָךְ לְהַחְשִׁיבָם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן: **מִשְׁנָה ז דִּין מַיִם הַנִּכְנָסִים לִסְפִינָה וּמַיִם הָעוֹלִים עִם הַמְּצוּדוֹת:** **הַמַּיִם הָעוֹלִין** מִן הַנָּהָר וְנִכְנָסִים **בַּסְּפִינָה וּבָעֵקֶל** [-מָקוֹם בְּתַחְתִּית הַסְּפִינָה שֶׁמִּתְקַבְּצִים בּוֹ הַמַּיִם הַנִּכְנָסִים לַסְּפִינָה דֶּרֶךְ סְדָקֶיהָ], **וּבַמְּשׁוֹטוֹת** - עַל מְשׁוֹטֵי הַסְּפִינָה, **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁתְּלִישָׁתָם מִן הַנָּהָר אֵינָהּ לְרָצוֹן. וְכֵן מַיִם הָעוֹלִים **בַּמְּצוּדוֹת וּבָרְשָׁתוֹת וּבַמִּכְמָרוֹת** [-כְּלֵי הַדִּיּוּג] שֶׁל הַדַּיָּגִים, **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁתְּלִישָׁתָם מִן הַנָּהָר אֵינָהּ לְרָצוֹן שֶׁהֲרֵי כַּוָּנַת הַדַּיָּגִים לְהָעֲלוֹת בְּלִבַּד וְלֹא מַיִם. **וְאִם נִעַר** אוֹתָם כְּדֵי לְהָסִיר מֵהֶם אֶת הַמַּיִם שֶׁעֲלֵיהֶם, הֲרֵי מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁעֲלֵיהֶם, **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, אוֹתָם כְּדֵי לַהֲדִיחָם בְּמֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁעֲלֵיהֶם, הֲרֵי מֵי הַגְּשָׁמִים **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, שֶׁבְּפִי שֶׁנִּבְעוּרוֹ הוּא תּוֹלְשָׁם לִרְצוֹנוֹ: **מִשְׁנָה ח דִּין נִצּוֹק לְעִנְיַן חִבּוּר לְטֻמְאָה: כָּל** מַשְׁקֶה טָהוֹר הַנִּשְׁפָּךְ מִכְּלֵי טָהוֹר לִכְלִי טָמֵא, **הַנִּצּוֹק** - חֵלֶק הַשְּׁפִיכָה הַנִּמְצָא עֲדַיִן בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן **טָהוֹר** הוּא, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב מְחֻבָּר לְחֶלְקוֹ הַתַּחְתּוֹן שֶׁכְּבָר נוֹגֵעַ בַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן וְנִטְמָא מִמֶּנּוּ, לְפִי שֶׁכְּשֶׁנַּפְסִיק הַמַּשְׁקֶה לְקַלֵּחַ יִשָּׁאֵר חֵלֶק קִלּוּחַ הַשְּׁפִיכָה זֶה לְמַעְלָה בַּכְּלִי הַטָּהוֹר, **חוּץ מִדְּבַשׁ הַזִּיפִין** - הַבָּא מִמָּקוֹם שֶׁשָּׁמוֹ 'זִיף', **וְהַצַּפַּחַת** - מַאֲכָל רַךְ הֶעָשׂוּי מִקֶּמַח וּדְבַשׁ שֶׁאֶפְשָׁר לָצֶקֶת אוֹתָם מִכְּלִי לִכְלִי. **וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף** נִצּוֹק שֶׁל **הַמִּקְפָּה** [-תַּבְשִׁיל קָפוּי שֶׁאֵינוֹ לֹא רַךְ וְלֹא קָשֶׁה] **שֶׁל גְּרִיסִין** [-פּוֹלִים טְחוּנִים וּגְרוּסִים בְּרֵחַיִם] **וְשֶׁל פּוֹל** - שֶׁל פּוֹלִים שְׁלֵמִים, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** - שְׁפִיכָתָם שֶׁל כָּל אֵלּוּ, כְּשֶׁהִיא נִפְסֶקֶת הִיא **סוֹלֶדֶת** - נִמְשֶׁכֶת לְאַחֲרֶיהָ כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְחוֹזֵר חֵלֶק הַשְּׁפִיכָה שֶׁכְּבָר נִטְמָא מֵהַכְּלִי הַתַּחְתּוֹן הַטָּמֵא וְעוֹלֶה לַכְּלִי הָעֶלְיוֹן הַטָּהוֹר וּמְטַמֵּא אֶת כָּל הַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכוֹ: **מִשְׁנָה י דִּין נִצּוֹק בְּחַם וּבְצוֹנֵן:** **הַמְעָרֶה** מִכְּלֵי טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם** לִכְלֵי טָמֵא שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם**, וְכֵן הַמְעָרֶה **מִכְּלֵי** טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **צוֹנֵן** לִכְלֵי טָמֵא שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **צוֹנֵן**, וְכֵן הַמְעָרֶה **מִכְּלֵי** טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם לִכְלֵי** טָמֵא שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **צוֹנֵן**, הַמַּשְׁקֶה הַנּוֹתָר בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן **טָהוֹר**, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ט) שֶׁנִּצּוֹק אֵינוֹ חִבּוּר לְטֻמְאָה. אוּלָם הַמְעָרֶה **מִכְּלֵי** טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **צוֹנֵן** **לִכְלֵי** טָמֵא שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם**, הַמַּשְׁקֶה הַנּוֹתָר בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן **טָמֵא**, לְפִי שֶׁהַמַּשְׁקֶה הַחַם שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן מַעֲלֶה הֶבֶל הַמְחַמֵּם אֶת הַמַּשְׁקֶה הַצּוֹנֵן שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן וּמְטַמֵּא אוֹתוֹ, וְהֶבֶל זֶה נֶחְשָׁב מַשְׁקֶה טָמֵא כְּמַבְּאָר לְעֵיל (פ"ב מ"ב) לְגַבֵּי זֵעָה הָעוֹלָה מִמֶּרְחָץ טָמֵא שֶׁהִיא טְמֵאָה כְּמוֹתוֹ, אוּלָם כְּשֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן גַּם הוּא חַם וְאֵין הַהֶבֶל הָעוֹלֶה מִן הַמַּשְׁקֶה הַחַם שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן מְחַמֵּם אֶת הַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן לְפִי שֶׁהוּא כְּבָר חַם הֲרֵי זֶה טָהוֹר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף הַמְעָרֶה** מִכְּלֵי טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם לִכְלֵי** טָמֵא שֶׁגַּם בּוֹ הַמַּשְׁקֶה **חַם, וְכֹחוֹ** - כֹּחַ הַחֹם **שֶׁל** הַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּכְּלִי הַ**תַּחְתּוֹן יָפֶה** - חָזָק יוֹתֵר, **מִשֶּׁל** הַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּכְּלִי **הָעֶלְיוֹן**, הַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן **טָמֵא** לְפִי שֶׁהַהֶבֶל הָעוֹלֶה מִן הַכְּלִי הַתַּחְתּוֹן מְחַמֵּם אֶת הַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן, וְעַל כֵּן מְטַמֵּא הוּא אֶת הַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן: **מִשְׁנָה יא דִּין הֶבֶל הָעוֹלֶה מִן הַקְּדֵרָה לִידֵי הָאִשָּׁה הַמְּגִיסָה בָּהּ:** **הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ יָדֶיהָ טְהוֹרוֹת** - נְטוּלוֹת וּטְהוֹרוֹת מִטֻּמְאַת שְׁנֵי לְטֻמְאָה שֶׁנִּזְּרוּ חֲכָמִים עַל סְתַם יָדַיִם, **וּמְגִיסָה** - וְהִיא מְעָרֶבֶת וּמְהַפֶּכֶת בַּבָּצֵק שֶׁבְּיָדֶהָ תַּבְשִׁיל חַם הַנִּמְצָא **בְּקִדֵּרָה טְמֵאָה, אִם הִזִּיעוּ יָדֶיהָ** מֵהֶבֶל הַתַּבְשִׁיל הַטָּהוֹר הָעוֹלֶה מִקְּדֵרָה זוֹ **הַקְּדֵרָה טְמֵאָה** וְכֵן הַתַּבְשִׁיל שֶׁבְּתוֹכָהּ, לְפִי שֶׁהַהֶבֶל הָעוֹלֶה מִן הַתַּבְשִׁיל מְחַבְּרָם לַזֵּעָה הַטְּמֵאָה שֶׁעַל יָדֶיהָ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** אֵין הַהֶבֶל הָעוֹלֶה מִן הַתַּבְשִׁיל חָשׁוּב מַשְׁקֶה לְחַבֵּר בֵּין יָדֶיהָ לַתַּבְשִׁיל וְעַל כֵּן אַף אִם הִזִּיעוּ יָדֶיהָ מִן הַהֶבֶל הָעוֹלֶה מֵהַקְּדֵרָה, לֹא נִטְמְאוּ הַקְּדֵרָה אֶלָּא **אִם** כֵּן **נָטְפוּ** טִפּוֹת מִן הַזֵּעָה שֶׁעַל יָדֶיהָ לְתוֹךְ הַקְּדֵרָה, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נִטְמְאוּ הַטִּפּוֹת מֵחֲמַת יָדֶיהָ וְהֵן מְטַמְּאוֹת אֶת הַקְּדֵרָה. **הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֹאזְנַיִם** וְזָב מֵהֶם יַיִן לְתוֹכָהּ, **הַיַּיִן שֶׁבַּכַּף** אֵינוֹ נֶחְשָׁב מַשְׁקֶה, וְעַל כֵּן הוּא **טָהוֹר** - אֵינוֹ נִטְמָא בְּטֻמְאַת מַשְׁקִים, וְאֵינוֹ מַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **עַד שֶׁיִּיעֲרֶה** אוֹתוֹ מִמָּקוֹם זִיבָתוֹ לָרֹאשׁוֹנָה **לְתוֹךְ הַכֶּלִי** - לִכְלִי אַחֵר, **וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְסַלֵּי זֵיתִים וַעֲנָבִים כְּשֶׁהֵן מְנֻטָּפִין,** שֶׁשָּׁנִינוּ לְהַלָּן (פ"ו מ"ח) שֶׁאִם הֵם נוֹטְפִים שֶׁלֹּא לְרָצוֹן אֵין הַנּוֹטֵף מֵהֶם נֶחְשָׁב לְמַשְׁקֶה עַד שֶׁיְּעָרֵהוּ לִכְלִי אַחֵר:

ה פָּשַׁט יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ קָנֶה לְבוֹר לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. לֵידַע כַּמָּה מַיִם יֵשׁ בּוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן. זָרַק אֶבֶן לְבוֹר לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם, הַנִּתְזִין אֵינָן בְּכִי יֶתֶן, וְאֶת שֶׁבָּאֶבֶן טְהוֹרִים: **ו** הַחוֹבֵט עַל הַשֶּׁלַח, חוּץ לַמַּיִם, בְּכִי יֶתֶן. לְתוֹךְ הַמַּיִם, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף לְתוֹךְ הַמַּיִם בְּכִי יֶתֶן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שֶׁיֵּצְאוּ עִם הַצּוֹאָה: **ז** הַמַּיִם הָעוֹלִין בַּסְּפִינָה וּבָעֵקֶל וּבַמְּשׁוֹטוֹת, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. בַּמְּצוּדוֹת וּבָרְשָׁתוֹת וּבַמִּכְמָרוֹת, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. וְאִם נִעַר, בְּכִי יֶתֶן. הַמּוֹלִיךְ אֶת הַסְּפִינָה לַיָּם הַגָּדוֹל לְצָרְפָהּ, הַמּוֹצִיא מִסְמֵר בַּגְּשָׁמִים לְכַבּוֹתוֹ, הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן: **ח** קַסְיָא שֶׁל לְבֵנִים, אֵינָן בְּכִי יֶתֶן. וְאִם נִעַר, בְּכִי יֶתֶן: **ט** כָּל הַנִּצּוֹק טָהוֹר, חוּץ מִדְּבַשׁ הַזִּיפִין וְהַצַּפַּחַת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף הַמִּקְפָּה שֶׁל גְּרִיסִין וְשֶׁל פּוֹל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סוֹלֶדֶת לְאַחֲרֶיהָ: **י** הַמְעָרֶה מֵחַם לְחַם, וּמִצּוֹנֵן לְצוֹנֵן, וּמֵחַם לְצוֹנֵן, טָהוֹר. מִצּוֹנֵן לְחַם, טָמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף הַמְעָרֶה מֵחַם לְחַם וְכֹחוֹ שֶׁל תַּחְתּוֹן יָפֶה מִשֶּׁל עֶלְיוֹן, טָמֵא: **יא** הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ יָדֶיהָ טְהוֹרוֹת וּמְגִיסָה בִּקְדֵרָה טְמֵאָה, אִם הִזִּיעוּ יָדֶיהָ, טְמֵאוֹת. הָיוּ יָדֶיהָ טְמֵאוֹת וּמְגִיסָה בִּקְדֵרָה טְהוֹרָה, אִם הִזִּיעוּ יָדֶיהָ, הַקְּדֵרָה טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אִם נָטְפוּ. הַשּׁוֹקֵל עֲנָבִים בְּכַף מֹאזְנַיִם, הַיַּיִן שֶׁבַּכַּף טָהוֹר, עַד שֶׁיְּעָרֶה לְתוֹךְ הַכֶּלִי. הֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְסַלֵּי זֵיתִים וַעֲנָבִים כְּשֶׁהֵן מְנֻטָּפִין:

המבוארות

מִשְׁנָה ה דִּין אֲפָנִים נוֹסָפִים שֶׁל מַיִם שֶׁנִּתְלַשׁוּ מֵחֲמַת בְּדִיקַת הַבּוֹר: פָּשַׁט יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ קָנֶה וְהִכְנִיסָם לְבוֹר כְּדֵי לֵידַע אִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם עַל יְדֵי הַרְגָּשַׁת הַמַּיִם בָּהֶם, אוֹ שְׁמִיעַת קוֹל הַמַּיִם עַל יָדָם, הַמַּיִם הַנּוֹתָרִים עֲלֵיהֶם **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, שֶׁלְּפִי שֶׁאֵין לוֹ צָרְךְ בָּהֶם לְאַחַר תְּלִישָׁתָם אֵין הֵם חֲשׁוּבִים תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן. אַךְ אִם פָּשַׁט יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ קָנֶה וְהִכְנִיסָם לַבּוֹר כְּדֵי **לֵידַע כַּמָּה מַיִם יֵשׁ בּוֹ** עַל פִּי רֹשֶׁם הַמַּיִם שֶׁיִּשָּׁאֵר עֲלֵיהֶם לְאַחַר הוֹצָאָתָם מִן הַמַּיִם, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֶתֶן** - הַמַּיִם הַנּוֹתָרִים עֲלֵיהֶם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ד). **זָרַק אֶבֶן לְבוֹר כְּדֵי לֵידַע אִם יֶשׁ בּוֹ מַיִם**, עַל יְדֵי שְׁמִיעַת קוֹל נְפִילַת הָאֶבֶן אִם נוֹפֶלֶת עַל קַרְקַע אוֹ לְתוֹךְ מַיִם, הַמַּיִם **הַנִּתְזִין** מֵחֲמַת נְפִילַת הָאֶבֶן לְתוֹכָם **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין לוֹ צָרְךְ בְּתְלִישָׁתָם, וּתְלִישָׁתָם אֵינָהּ לְרָצוֹן. **וְאֶת שֶׁבָּאֶבֶן** - וְהַמַּיִם הַנִּמְצָאִים עַל הָאֶבֶן חוּץ לַמַּיִם לְאַחַר נְפִילָתָהּ לְקַרְקָעִית הַבּוֹר, כְּשֶׁמֵּי הַבּוֹר מוּעָטִים וְהִיא בּוֹלֶטֶת מֵעַל פְּנֵי הַמַּיִם, **טְהוֹרִים** - אֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁנִּפְחָשְׁבִים הֵם מְחֻבָּרִים לְמֵי הַבּוֹר וְאֵינָם תְּלוּשִׁים: **מִשְׁנָה ו** דִּין מַיִם הַנּוֹשְׁרִים מֵעוֹר **בְּהֵמָה כְּשֶׁחוֹבְטִים אוֹתוֹ לְאַחַר רְחִיצָתוֹ: הַחוֹבֵט** [-הַמַּכָּה] **עַל הַשֶּׁלַח** [-עוֹר הַבְּהֵמָה לְאַחַר הַפְשָׁטָתוֹ מִמֶּנָּה] בְּשָׁעַת רְחִיצָתוֹ, אִם חָבַט **חוּץ לַמַּיִם** - לְאַחַר רְחִיצָתוֹ כְּדֵי לְנַעֲרוֹ מִן הַמַּיִם שֶׁעָלָיו, הַמַּיִם הַנּוֹשְׁרִים מִמֶּנּוּ הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁתְּלָשָׁם בְּכַוָּנָה, וּכְמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (פ"א מ"ב) בְּמַרְעִיד אֶת הָאִילָן כְּדֵי לְהַשִּׁיר מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּיִם שֶׁעָלָיו, שֶׁמַּיִם הַנּוֹשְׁרִים מִמֶּנּוּ מַכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה. וְאִם חָבַט לְעוֹר הַבְּהֵמָה **לְתוֹךְ הַמַּיִם** - כְּשֶׁהוּא עֲדַיִן בְּתוֹךְ הַמַּיִם, הַמַּיִם הַנִּתְזִים לְחוּץ **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַמַּיִם אֵינוֹ חוֹבְטוֹ כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּיִם אֶלָּא כְּדֵי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת הַלְּכְלוּךְ הַדָּבוּק בּוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף** הַחוֹבֵט **לְתוֹךְ הַמַּיִם** - כְּשֶׁהוּא עֲדַיִן בְּתוֹךְ הַמַּיִם, הַמַּיִם הַנִּתְזִים לְחוּץ הֲרֵי הֵם **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן שֶׁיֵּצְאוּ** הַמַּיִם **עִם הַצּוֹאָה** [-הַלְּכְלוּךְ] הַדְּבוּקָה בָּהֶם, וְדֵי בְּכָךְ לְהַחְשִׁיבָם תְּלוּשִׁים לְרָצוֹן: **מִשְׁנָה ז דִּין מַיִם הַנִּכְנָסִים לִסְפִינָה וּמַיִם הָעוֹלִים עִם הַמְּצוּדוֹת:** **הַמַּיִם הָעוֹלִין** מִן הַנָּהָר וְנִכְנָסִים **בַּסְּפִינָה וּבָעֵקֶל** [-מָקוֹם בְּתַחְתִּית הַסְּפִינָה שֶׁמִּתְקַבְּצִים בּוֹ הַמַּיִם הַנִּכְנָסִים לַסְּפִינָה דֶּרֶךְ סְדָקֶיהָ], **וּבַמְּשׁוֹטוֹת** - עַל מְשׁוֹטֵי הַסְּפִינָה, **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁתְּלִישָׁתָם מִן הַנָּהָר אֵינָהּ לְרָצוֹן. וְכֵן מַיִם הָעוֹלִים **בַּמְּצוּדוֹת וּבָרְשָׁתוֹת וּבַמִּכְמָרוֹת** [-כְּלֵי הַדִּיּוּג] שֶׁל הַדַּיָּגִים, **אֵינָן בְּכִי יֶתֶן** - אֵינָם רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁתְּלִישָׁתָם מִן הַנָּהָר אֵינָהּ לְרָצוֹן שֶׁהֲרֵי כַּוָּנַת הַדַּיָּגִים לְהָעֲלוֹת בְּלִבַּד וְלֹא מַיִם. **וְאִם נִעַר** אוֹתָם כְּדֵי לְהָסִיר מֵהֶם אֶת הַמַּיִם שֶׁעֲלֵיהֶם, הֲרֵי מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁעֲלֵיהֶם, **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, אוֹתָם כְּדֵי לַהֲדִיחָם בְּמֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁעֲלֵיהֶם, הֲרֵי מֵי הַגְּשָׁמִים **בְּכִי יֶתֶן** - רְאוּיִים לְהַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, שֶׁבְּפִי שֶׁנִּבְעוּרוֹ הוּא תּוֹלְשָׁם לִרְצוֹנוֹ: **מִשְׁנָה ח דִּין נִצּוֹק לְעִנְיַן חִבּוּר לְטֻמְאָה: כָּל** מַשְׁקֶה טָהוֹר הַנִּשְׁפָּךְ מִכְּלֵי טָהוֹר לִכְלִי טָמֵא, **הַנִּצּוֹק** - חֵלֶק הַשְּׁפִיכָה הַנִּמְצָא עֲדַיִן בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן **טָהוֹר** הוּא, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב מְחֻבָּר לְחֶלְקוֹ הַתַּחְתּוֹן שֶׁכְּבָר נוֹגֵעַ בַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן וְנִטְמָא מִמֶּנּוּ, לְפִי שֶׁכְּשֶׁנַּפְסִיק הַמַּשְׁקֶה לְקַלֵּחַ יִשָּׁאֵר חֵלֶק קִלּוּחַ הַשְּׁפִיכָה זֶה לְמַעְלָה בַּכְּלִי הַטָּהוֹר, **חוּץ מִדְּבַשׁ הַזִּיפִין** - הַבָּא מִמָּקוֹם שֶׁשָּׁמוֹ 'זִיף', **וְהַצַּפַּחַת** - מַאֲכָל רַךְ הֶעָשׂוּי מִקֶּמַח וּדְבַשׁ שֶׁאֶפְשָׁר לָצֶקֶת אוֹתָם מִכְּלִי לִכְלִי. **וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, אַף** נִצּוֹק שֶׁל **הַמִּקְפָּה** [-תַּבְשִׁיל קָפוּי שֶׁאֵינוֹ לֹא רַךְ וְלֹא קָשֶׁה] **שֶׁל גְּרִיסִין** [-פּוֹלִים טְחוּנִים וּגְרוּסִים בְּרֵחַיִם] **וְשֶׁל פּוֹל** - שֶׁל פּוֹלִים שְׁלֵמִים, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** - שְׁפִיכָתָם שֶׁל כָּל אֵלּוּ, כְּשֶׁהִיא נִפְסֶקֶת הִיא **סוֹלֶדֶת** - נִמְשֶׁכֶת לְאַחֲרֶיהָ כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְחוֹזֵר חֵלֶק הַשְּׁפִיכָה שֶׁכְּבָר נִטְמָא מֵהַכְּלִי הַתַּחְתּוֹן הַטָּמֵא וְעוֹלֶה לַכְּלִי הָעֶלְיוֹן הַטָּהוֹר וּמְטַמֵּא אֶת כָּל הַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכוֹ: **מִשְׁנָה י דִּין נִצּוֹק בְּחַם וּבְצוֹנֵן:** **הַמְעָרֶה** מִכְּלֵי טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם** לִכְלֵי טָמֵא שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם**, וְכֵן הַמְעָרֶה **מִכְּלֵי** טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **צוֹנֵן** לִכְלֵי טָמֵא שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **צוֹנֵן**, וְכֵן הַמְעָרֶה **מִכְּלֵי** טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם לִכְלֵי** טָמֵא שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **צוֹנֵן**, הַמַּשְׁקֶה הַנּוֹתָר בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן **טָהוֹר**, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ט) שֶׁנִּצּוֹק אֵינוֹ חִבּוּר לְטֻמְאָה. אוּלָם הַמְעָרֶה **מִכְּלֵי** טָהוֹר שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **צוֹנֵן** **לִכְלֵי** טָמֵא שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ **חַם**, הַמַּשְׁקֶה הַנּוֹתָר בַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן **טָמֵא**, לְפִי שֶׁהַמַּשְׁקֶה הַחַם שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן מַעֲלֶה הֶבֶל הַמְחַמֵּם אֶת הַמַּשְׁקֶה הַצּוֹנֵן שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן וּמְטַמֵּא אוֹתוֹ, וְהֶבֶל זֶה נֶחְשָׁב מַשְׁקֶה טָמֵא כְּמַבְּאָר לְעֵיל (פ"ב מ"ב) לְגַבֵּי זֵעָה הָעוֹלָה מִמֶּרְחָץ טָמֵא שֶׁהִיא טְמֵאָה כְּמוֹתוֹ, אוּלָם כְּשֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּכְּלִי הָעֶלְיוֹן גַּם הוּא חַם וְאֵין הַהֶבֶל הָעוֹלֶה מִן הַמַּשְׁקֶה הַחַם שֶׁבַּכְּלִי הַתַ

משניות | מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק ו | המבוארות

פֶּרֶק ו הַכְשֵׁר פֵּרוֹת שֶׁבַּגָּג בַּסַּל הַיּוֹרֵד עֲלֵיהֶם, חָשַׁשׁ עַל פֵּרוֹת שֶׁבַּשּׁוּק שֶׁהֵכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְהַמַּשְׁקִים הַמַּכְשִׁירִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א הָאֲפָנִים בָּהֶם מַכְשִׁירִים פֵּרוֹת שֶׁבַּגָּג לְקַבָּלַת טֻמְאָה עַל יְדֵי טַל הַיּוֹרֵד עֲלֵיהֶם, וְהָאֲפָנִים שֶׁאֵינָם מַכְשִׁירִים: הַמַּעֲלֶה פֵּרוֹתָיו לַגָּג מִפְּנֵי הַכְּנִימָה** [-מִין תּוֹלָעִים הַגְּדֵלִים בַּפֵּרוֹת] כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ מֵהַפֵּרוֹת עַל יְדֵי חם הַשֶּׁמֶשׁ, **וְיָרַד עֲלֵיהֶם טַל, אֵינָם בְּכִי יֵתָּן** - לֹא הֶכְשִׁירוּ הַפֵּרוֹת עַל יָדוֹ לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁלֹּא יָרַד עֲלֵיהֶם לְרָצוֹן. אוּלָם **אִם נִתְכַּוֵּן לְכָךְ** - אִם יָדַע שֶׁיֵּרֵד עֲלֵיהֶם טַל וְשָׂמַח בְּהִרְטָבָתָם, **הֲרֵי זֶה בְּכִי יֵתָּן** - הֶכְשִׁירוּ הַפֵּרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה. **הָעֶלְן** - אֶת הַפֵּרוֹת לַגָּג, **חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, אַף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב** בְּשָׁעָה שֶׁהֶעֱלָה אוֹתָם **שֶׁיֵּרֵד עֲלֵיהֶן הַטַּל** וְשָׂמַח בְּכָךְ, **אֵינָן בְּכִי יֵתָּן** - לֹא הֶכְשִׁירוּ הַפֵּרוֹת לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי **שֶׁיֵּשׁ** לָהֶן לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן **מַעֲשֶׂה** - כְּגוֹן אִם הֵם שׁוֹפְכִים מַשְׁקִים עַל פֵּרוֹת בְּכַוָּנָה הֵם מַכְשִׁירִים אוֹתָם לְקַבָּלַת טֻמְאָה, **וְאֵין** לָהֶן **מַחֲשָׁבָה** - אֵין מוֹעִילָה מַחֲשַׁבְתָּם לְהַחְשִׁיב אֶת יְרִידַת הַטַּל עַל הַפֵּרוֹת לְרָצוֹן: **מִשְׁנָה ב דִּין הָרוֹצֶה לְלַחְלֵחַ פֵּרוֹתָיו בְּלַחוּת הָאֲוִיר וְיָרַד עֲלֵיהֶם טַל וְלִחְלְחָם, וַחֲשַׁשׁ טֻמְאָה בִּירָקוֹת הַגִּמְפָּרִים בַּשּׁוּק: הַמַּעֲלֶה אֶת הָאֲגֻדּוֹת** שֶׁל יָרָק **וְאֶת הַקְּצִיעוֹת** [-תְּאֵנִים כְּתוּשׁוֹת שֶׁעוֹשִׂים מֵהֶן מַעְיָן כְּפָר גָּדוֹל הַנִּקְרָא עִגּוּל דְּבֵלָה], **וְאֶת הַשּׁוּם לַגָּג בִּשְׁבִיל שֶׁיִּמְתִּינוּ** - שֶׁיִּתְלַחְלְחוּ מִלַּחוּת הָאֲוִיר שֶׁבַּחוּץ, **וְיָרַד** עֲלֵיהֶם טַל וְלִחְלְחָם, **אֵינָן בְּכִי יֵתָּן** - לֹא הֶכְשִׁירוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה לְפִי שֶׁיִּרְדַת הַטַּל עֲלֵיהֶם אֵינָהּ לִרְצוֹנוֹ הֵיוֹת וְאֵין רְצוֹנוֹ לְלַחְלְחָם בַּטַּל אֶלָּא רַק בְּלַחוּת הָאֲוִיר שֶׁהִיא אֵינָהּ מַכְשִׁירָה לְקַבָּלַת טֻמְאָה כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (פ"ב מ"א) לְגַבֵּי זֵעַת בָּתִּים. **כָּל הָאֲגֻדּוֹת** שֶׁל הַיָּרָק **שֶׁל בֵּית הַשּׁוּקִים** - הַנִּמְכָּרוֹת בַּשּׁוּק, הֲרֵי הֵם בְּחֶזְקַת **טְמֵאִין**, לְפִי שְׁדָרְכָּן הַמּוֹכְרִים לְזַלֵּף עֲלֵיהֶם מַיִם לְלַחְלְחָם וּבְכָךְ הֵם מַכְשִׁירִים אוֹתָם לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וִידֵי הַלָּקוֹחוֹת שֶׁחָלְקָם טְמֵאִים מְמַשְׁמְשִׁים בָּהֶם תָּמִיד וּמְטַמְּאִים אוֹתָם. **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר בְּלַחִים** - בִּירָקוֹת חֲדָשִׁים שֶׁעֲדַיִן לַחִים הֵם מֵעַצְמָם וְאֵין דַּרְכָּן הַמּוֹכְרִים לְזַלֵּף עֲלֵיהֶם מַיִם, וְאֵין לַחְשֹׁשׁ שֶׁמָּא הֶכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה וְנִטְמְאוּ. **אָמַר רַבִּי מֵאִיר, וְכִי** - וַהֲלֹא **מִפְּנֵי מָה טִמְּאוּ** חֲכָמִים אֶת הַיְּרָקוֹת שֶׁבַּשּׁוּק וְחָשְׁשׁוּ שֶׁהֶכְשִׁירוּ לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְכִי רַק מִפְּנֵי הַמַּיִם שֶׁמְּזַלְּפִים עֲלֵיהֶם הַמּוֹכְרִים, אֵין זֹאת **אֶלָּא** אַף **מִפְּנֵי מַשְׁקֶה הַפֶּה** - רַק שֶׁרְגִילִים הַמּוֹכְרִים לָתֵת עַל הַיְּרָקוֹת כְּדֵי לְהַסִּיר מֵהֶם אֶת הָאָבָק וְהוּא מַכְשִׁיר לְקַבָּלַת טֻמְאָה כַּמְבאָר לְהַלָּן (מ"ה), וַחֲשָׁשׁ זֶה קַיָּם אַף בִּירָקוֹת חֲדָשִׁים שֶׁעֲדַיִן הֵם לַחִים מֵעַצְמָם, אוּלָם מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר בְּמָקוֹמוֹת שֶׁיֵּדוּעַ שֶׁאֵין דַּרְכָּן הַמּוֹכְרִים לָתֵת עַל הַיְּרָקוֹת רַק שֶׁהֵם טְהוֹרִים, וְתַנָּא קַמָּא חוֹשֵׁשׁ לְהֶכְשֵׁרָם וְטֻמְאָתָם אַף בִּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ לְפִי שֶׁאַף כְּשֶׁהֵם לַחִים יֵשׁ שֶׁרְגִילִים לְזַלֵּף עֲלֵיהֶם מַיִם. **כָּל הַקְּמָחִין וְהַסָּלְתוֹת** [-מִין קְמָחִים הֶעָשׂוּיִים מֵחֶלְקוֹ הַפְּנִימִי שֶׁל גַּרְעִין הַחִטָּה] **שֶׁל בֵּית הַשּׁוּקִים** - הַנִּמְכָּרוֹת בַּשּׁוּק, הֲרֵי הֵם בְּחֶזְקַת **טְמֵאִין**, לְפִי שְׁדַ

משניות

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין פֶּרֶק ו

המבוארות

מִן הֶחָלָב כְּשֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתוֹ בַּקִּבָּה לַעֲשׂוֹתוֹ גְּבִינָה, הֲרֵי הֵם **פֶּחָלָב, וְהַמּוֹחַל** - מַיִם שְׁחוֹרִים הַיּוֹצְאִים מִן הַזֵּיתִים, הֲרֵי הֵם **כַּשֶּׁמֶן,** וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁהַמּוֹחַל עַצְמוֹ חָשׁוּב מַמָּשׁ, אֶלָּא לְפִי **שֶׁאֵין הַמּוֹחַל יוֹצֵא מִידֵי** שִׁיּוּרֵי **שֶׁמֶן** הַמְעֹרָבִים בּוֹ, אַף מוֹחַל שֶׁלֹּא נִתְעָרֵב בּוֹ שֶׁמֶן כְּלָל אֵינוֹ נֶחְשָׁב מַמָּשׁ דִּבְרֵי **רַבִּי** שִׁמְעוֹן. **רַבִּי** מֵאִיר אוֹמֵר, הַמּוֹחַל כַּשֶּׁמֶן **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ** שִׁיּרֵי **שֶׁמֶן,** לְפִי שֶׁהוּא חָשׁוּב בְּעַצְמוֹ מַשְׁקֶה. **דַּם הַשֶּׁרֶץ** [-אֲחַד מִשְּׁמוֹנַת הַשְּׁרָצִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה (ויקרא יא כט-ל) 'הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ, וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְּטָאָה וְהַחֹמֶט וְהַתִּנְשָׁמֶת'], הֲרֵי הוּא **כִּבְשָׂרוֹ,** וְעַל כֵּן שִׁעוּר כָּעֲדָשָׁה מִמֶּנּוּ **מְטַמֵּא** אָדָם וְכֵלִים אֳכָלִים וּמַשְׁקִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא' וְאוֹכֶלְם **אֵינוֹ מַכְשִׁיר** אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁדָּרְשׁוּ 'וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא' טָמֵא הוּא וְאֵינוֹ מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים, **וְאֵין לָנוּ** עוֹד מַשְׁקֶה שֶׁדִּינוֹ **כְּיוֹצֵא בּוֹ** - כְּמוֹתוֹ, שֶׁמְּטַמֵּא וְאֵינוֹ מַכְשִׁיר: **מִשְׁנָה ו מַשְׁקִים הַמְּטַמְּאִים וּמַכְשִׁירִים:** **אֵלּוּ** מַשְׁקִים טְמֵאִים **מְטַמְּאִין** אֶת הַנּוֹגֵעַ בָּהֶם וְיַחַד עִם זֹאת **מַכְשִׁירִין** אוֹתוֹ לְקַבֵּל טֻמְאָה. **זוֹבוֹ שֶׁל זָב** [-זִיבָה הַיּוֹצֵאת מִגּוּף הָאָדָם וּמְטַמֵּאת אוֹתוֹ בְּטֻמְאַת זָב] שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ב) 'זוֹבוֹ טָמֵא הוּא', **וְרֹקּוֹ** שֶׁל זָב שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ח) 'וְכִי יָרֹק הַזָּב בַּטָּהוֹר וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב', **וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ** שֶׁל זָב, וְכֵן שֶׁל כָּל אָדָם, **וּמֵימֵי רַגְלָיו** שֶׁל זָב שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'זוֹבוֹ טָמֵא הוּא, וְזֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ' וְגוֹ', וְדָרְשׁוּ 'וְזֹאת' לְרַבּוֹת מֵי רַגְלַיִם. **וּרְבִיעִית** דָּם שֶׁיָּצָאָה **מִן הַמֵּת** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יג) 'כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ', וְנֶפֶשׁ הָאָדָם הִיא רְבִיעִית דָּם שֶׁלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב כג) 'כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ', **וְדַם הַנִּדָּה** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו לג) 'וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ' מְלַמֵּד שֶׁ'מַּדָּוָה' [-דַּם נִדּוּת] מְטַמֵּא כַּנִּדָּה עַצְמָהּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שִׁכְבַת זֶרַע אֵינָהּ מַכְשֶׁרֶת** לְקַבֵּל טֻמְאָה שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ שֵׁם לְוַאי אֵינָהּ חֲשׁוּבָה מַשְׁקֶה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ד), וְאַף תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם אֵינָהּ. **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, דַּם הַנִּדָּה אֵינוֹ מַכְשִׁיר** לְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב מַשְׁקֶה כְּדַם חֲלָלִים, הֵיוֹת וְהוּא כְּדָם הַיּוֹצֵא מִפִּי הַטַּבַּעַת שֶׁמִּבַּאַר לְהַלָּן (מ"ז) שֶׁאֵינוֹ מַכְשִׁיר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, דַּם הַמֵּת** שֶׁאֵינוֹ דַּם חָלָל הַיּוֹצֵא בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ **אֵינוֹ מַכְשִׁיר** לְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁמֵּת יָצָא דָּמוֹ מִתְּוֹרַת מַשְׁקֶה. וְעַל כֵּן **אִם נָפַל עַל הַדֶּלַעַת** שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרָה, **גּוֹרְדָהּ** וּמַסִּיר מִמֶּנָּה אֶת הַדָּם לְפִי שֶׁאָסוּר הוּא בַּאֲכִילָה, **וְהִיא טְהוֹרָה:** **מִשְׁנָה ז מַשְׁקִים שֶׁאֵינָם מְטַמְּאִים וְאֵינָם מַכְשִׁירִים:** **אֵלּוּ** מַשְׁקִים **לֹא מְטַמְּאִין וְלֹא מַכְשִׁירִין** אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה. **הַזֵּעָה, וְהַלֵּחָה הַסְּרוּחָה** הַיּוֹצֵאת מִן הַפֶּצַע אוֹ מִן הַפֶּה בִּירִיקָה, **וְהָרְאִי** [-צוֹאָה], **וְהַדָּם הַיּוֹצֵא עִמָּהֶם** - עִם הַלֵּחָה וְהָרְעִי, לְפִי שֶׁאֵינָם תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּתְמַעֲטוּ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ב) 'זוֹבוֹ טָמֵא הוּא', וְדָרְשׁוּ הוּא וְזוֹבוֹ טָמֵא וְאֵין זֵעָה וְלֵחָה סְרוּחָה וּרְעִי שֶׁלּוֹ טְמֵאִים, **וּמַשְׁקֶה** הַיּוֹצֵא מִן [**הַמֻּתָּר לְאַחַר שְׁמוֹנָה** חֲדָשִׁים עִבּוּר, שֶׁהוּא נֶפֶל שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לִחְיוֹת], שֶׁכְּבָר בְּחָיָיו הוּא כְּאֶבֶן (שבת קלה.) שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב מַשְׁקֶה לְהַכְשִׁיר לְקַבֵּל טֻמְאָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, חוּץ מִדָּמוֹ** שֶׁמִּטַּמֵּא כְּדָם שֶׁל כָּל בֶּן קְיָמָא. **וְהַשְּׁוֹתָה מֵי טְבָרְיָה** [-מֵי רְפוּאָה הַנִּמְצָאִים בִּטְבָרְיָא], וְיוֹצְאִים מִבֵּית הָרְעִי שֶׁלּוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹצְאִין נְקִיִּים** וּצְלוּבִלִּים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ כְּשֶׁשָּׁתָה אוֹתָם לְפִי שֶׁהֵם כִּרְעִי, [וְאֵינָם כְּמֵי רַגְלַיִם הַגְּדוֹלִים שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מ"ה) שֶׁמַּכְשִׁירִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁמְּשַׁנִּים אוֹתָם כְּדֵי לְשַׁלְשֵׁל אֶת הַמַּאֲכָל וְדֵינָם כְּמוֹתוֹ]. **וְדַם שְׁחִיטָה בַּבְּהֵמָה בַּחַיָּה וּבָעוֹפוֹת הַטְּמֵאִים** לְפִי שֶׁרַק אֶת דַּם שְׁחִיטַת בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף טְהוֹרִים הִשְׁוָה הַכָּתוּב לְמַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב טז) 'עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם', **וְדַם הַקֶּזָּה לִרְפוּאָה** לְפִי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב מַשְׁקֶה אֶלָּא אִם כֵּן יְחֻדּוּהוּ לִשְׁתִיָּה כַּמְבאָר לְעֵיל (מ"ה), וְאֵינוֹ כְּשֹׁאָר דָּם הַיּוֹצֵא מִן הַמַּכָּה שֶׁמַּכְשִׁיר הֵיוֹת וְהִיא דּוֹמָה לַהֲרִיגָה, לְפִי שֶׁהַקֶּזָּה הִיא מַכָּה לִרְפוּאָה. **רַבִּי אֶלְעָזָר מְטַמֵּא בָּאֵלּוּ** - סוֹבֵר שֶׁדַּם שְׁחִיטַת חַיּוֹת וְעוֹפוֹת טְמֵאִים וּמַכְשִׁירִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וְכֵן דַּם הַקֶּזָּה מַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר** מוֹסִיף עַל דִּבְרֵי תַּנָּא קַמָּא וְאוֹמֵר, אַף **חֵלֶב הַזָּכָר** - חֶלֶב הַיּוֹצֵא מִדַּדֵּי הַזָּכָר, **טָהוֹר** - אֵינוֹ מַכְשִׁיר, לְפִי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב מַשְׁקֶה: **מִשְׁנָה ח דִּין חֵלֶב אִשָּׁה:** חֵלֶב **הָאִשָּׁה** מַשְׁקֶה הוּא, לְפִיכָךְ הוּא **מְטַמֵּא** - מַכְשִׁיר אֳכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וְאִם נִטְמָא אוֹ שֶׁהָאִשָּׁה טְמֵאָה מְטַמֵּא הוּא כְּדִין מַשְׁקִים טְמֵאִים, בֵּין אִם יָצָא **לְרָצוֹן** - נָחֱלַב בְּכָוָּנָה, וּבֵין אִם יָצָא **שֶׁלֹּא לְרָצוֹן** - נָטַף מֵעַצְמוֹ מִדַּדֶּיהָ, כְּמוֹ דָּם שֶׁמְּטַמֵּא אַף שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, כַּמְבאָר לְהַלָּן, **וַחֲלֵב הַבְּהֵמָה אֵינוֹ מְטַמֵּא** - אֵינוֹ מַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא טֻמְאַת מַשְׁקִים, **אֶלָּא** אִם כֵּן יָצָא מְמֻנֶּה **לְרָצוֹן. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא** לַחֲכָמִים, וַהֲלוֹא **קַל וָחֹמֶר** הֵם **הַדְּבָרִים,** שֶׁאַף חֵלֶב בְּהֵמָה מַכְשִׁיר גַּם כְּשֶׁיָּצָא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, שֶׁהֲרֵי **מָה אִם חֵלֶב הָאִשָּׁה שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד לִשְׁתִיָּה אֶלָּא לְקִטְנִים,** חֶלְבָהּ מִשּׁוּם כָּךְ 'מַשְׁקֶה' וְהוּא **מְטַמֵּא** - מַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וְכֵן מִקֵּבֵל טֻמְאָה וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא, בֵּין כְּשֶׁיָּצָא **לְרָצוֹן** וּבֵין כְּשֶׁיָּצָא **שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, חֵלֶב הַבְּהֵמָה שֶׁהוּא מְיֻחָד** בֵּין **לְקִטְנִים** וּבֵין **לִגְדוֹלִים,** וְכִי **אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּטַמֵּא** - שֶׁיְּכַשֵּׁיר וְיִקַּבֵּל טֻמְאָה וְיַחֲזֹר וִיטַמֵּא, בֵּין כְּשֶׁיָּצָא **לְרָצוֹן** וּבֵין כְּשֶׁיָּצָא **שֶׁלֹּא לְרָצוֹן. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, לֹא** - אֵין זֶה קַל וָחֹמֶר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹתוֹ וְלוֹמַר, וְכִי **אִם טִמֵּא** - הַכְשִׁיר **חֵלֶב הָאִשָּׁה** אַף כְּשֶׁיָּצָא **שֶׁלֹּא לְרָצוֹן** לְפִי שֶׁיִּשְׁנָה חֲמָרָא בְּאִשָּׁה, **שָׁאַף דַּם מַגֵּפָתָהּ** [-מַכָּתָהּ] **טָמֵא** - מַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהוּא דּוֹמֶה לְדַם חֲלָלִים הַקָּרוּי 'מַשְׁקֶה', הֵיוֹת וְהַמַּכָּה הִיא כְּמִקְצַת הֲרִיגָה (נדה נה:), נֹאמַר כְּמוֹ כֵן **שֶׁיְּטַמֵּא** - שֶׁיְּכַשֵּׁיר גַּם **חֵלֶב הַבְּהֵמָה שֶׁלֹּא לְרָצוֹן,** אַף שֶׁבִּבְהֵמָה אֵין חֲמָרָא זוֹ, **שֶׁהֲרֵי דַּם מַגֵּפָתָהּ** [-מַכָּתָהּ] **טָהוֹר** - אֵינוֹ מַכְשִׁיר, הֵיוֹת וְאַף דַּם הֲרִיגָתָהּ אֵינוֹ מַכְשִׁיר, לְפִי שֶׁאֵין בְּכְלַל דַּם חֲלָלִים אֶלָּא דַּם אָדָם. חֲזַר וְאָמַר **לָהֶם** רַבִּי עֲקִיבָא לַחֲכָמִים, אֵין זוֹ פְּרָכָה לְקַל וָחֹמֶר לְפִי שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ קַלָּא בִּבְהֵמָה שֶׁדַּם מַכָּתָהּ אֵינוֹ מְטַמֵּא, אֵין זוֹ סְבָּה לְהָקֵל אַף בַּחֲלָבָהּ שֶׁלֹּא יְכַשֵּׁיר אֶלָּא לְרָצוֹן, שֶׁהֲרֵי כְּבָר מָצִינוּ דִּין שֶׁבּוֹ **מַחְמִיר אֲנִי בְּחֶלֶב** שֶׁל בְּהֵמָה יוֹתֵר **מֵאֲשֶׁר בְּדָם** שֶׁלָּהּ, **שֶׁכֵּן הַחוֹלֵב** אֶת הַבְּהֵמָה כְּדֵי לִשְׁתּוֹת חֲלָבָהּ **לִרְפוּאָה,** הֶחָלָב **טָמֵא** - מַכְשִׁיר, וְאִלּוּ **הַמְּקִיז** דָּם **לִרְפוּאָה,** הַדָּם **טָהוֹר** - אֵינוֹ מַכְשִׁיר, וְכֵיוָן שֶׁאֵין לְהוֹכִיחַ מִדָּם לְחָלָב חוֹזֵר הַקַּל וְחֹמֶר שֶׁחֲלֵב בְּהֵמָה יַכְשִׁיר אַף שֶׁלֹּא לְרָצוֹן כַּחֲלֵב אִשָּׁה. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים, **סַלֵּי זֵיתִים וַעֲנָבִים יוֹכִיחוּ** שֶׁאַף דָּבָר הֶחָמוּר כְּמוֹתָם בְּכָךְ שֶׁמַּכְשִׁיר לְטֻמְאָה אַף כְּשֶׁיָּצָא לִרְפוּאָה אֵינוֹ בְּהֶכְרֵחַ מַכְשִׁיר אַף כְּשֶׁיָּצָא שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, שֶׁהֲרֵי **הַמַּשְׁקִים** - שֶׁמֶן וְיַיִן, **הַיּוֹצְאִין מֵהֶן לְרָצוֹן, טְמֵאִים** - מַכְשִׁירִים, **וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן טְהוֹרִים** - שֶׁחֲמוּר הוּא בְּכָךְ שֶׁגַּם כְּשֶׁנִּסְחָט לִרְפוּאָה הוּא **שֶׁתְּחִלָּתָן וְסוֹפָן מַשְׁקֶה וְאֵינָן מְטַמְּאִין אֶלָּא לְרָצוֹן.** מַכְשִׁיר, יִתְּכַן שֶׁאֵינוֹ מַכְשִׁיר שֶׁלֹּא לְרָצוֹן. **אָמַר לָהֶן** רַבִּי עֲקִיבָא, **לֹא** - אֵין לְהוֹכִיחַ מִיַּיִן וְשֶׁמֶן לְחָלָב, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לִדְחוֹת וְלוֹמַר, וְכִי **אִם אֲמַרְתֶּם בְּסַלֵּי זֵיתִים וַעֲנָבִים** שֶׁשַּׁמְנָם וְיֵינָם מַכְשִׁירִים רַק אִם יָצְאוּ לְרָצוֹן, לְפִי שֶׁמְּצִינוּ בָּהֶם חֲמָרָא נוֹסֶפֶת **שֶׁתְּחִלָּתָן** - לִפְנֵי שֶׁיָּצְאוּ מִן הַזֵּיתִים וְהָעֲנָבִים הֵם **אֹכֶל** וְרַק **בְּסוֹפָן** הֵם **מַשְׁקֶה,** וּכְדֵי לְשַׁנּוֹת אֶת שְׁמָם צָרִיךְ רָצוֹן, **תֹּאמְרוּ** כָּךְ גַּם **בְּחֶלֶב** שֶׁאֵין בּוֹ חֲמָרָא זוֹ **שֶׁהֲרֵי בֵּין תְּחִלָּתוֹ** - לִפְנֵי שֶׁיָּצָא מִן הַבְּהֵמָה, **וּבֵין סוֹפוֹ** - לְאַחַר שֶׁיָּצָא מִן הַבְּהֵמָה **מַשְׁקֶה** הוּא, לְפִי שֶׁאֵין צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת אֶת שְׁמוֹ מֵאֹכֶל לְמַשְׁקֶה, שֶׁגַּם הוּא יַכְשִׁיר רַק כְּשֶׁנֶּחְלַב לְרָצוֹן, וַדַּאי שֶׁאֵין מִסְתַּבֵּר לוֹמַר כֵּן. **עַד כָּאן הָיְתָה הַתְּשׁוּבָה** וְהַדְּחִיָּה שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא לְפִרְכוֹת חֲכָמִים לַקַּל וָחֹמֶר שֶׁדָּרַשׁ מִדָּם לַחֲלֵב בְּהֵמָה שֶׁגַּם הוּא מַכְשִׁיר אַף שֶׁלֹּא לְרָצוֹן. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִכָּאן וְאֵילָךְ הָיִינוּ** תְּלְמִידָיו **מְשִׁיבִין לְפָנָיו, מֵי גִּשָּׁמִים יוֹכִיחוּ,** שֶׁבָּהֶם יֶשְׁנָהּ חֲמָרָה זוֹ **שֶׁתְּחִלָּתָן וְסוֹפָן מַשְׁקֶה,** וְאַף עַל פִּי כֵן **אֵינָן מְטַמְּאִין** - מַכְשִׁירִין **אֶלָּא** כְּשֶׁנִּתְלַשּׁוּ **לְרָצוֹן,** וְאִם כֵּן גַּם חֶלֶב אַף שֶׁהוּא מַשְׁקֶה מִתְּחִלָּתוֹ, אֵין זוֹ סְבָּה שֶׁיְּכַשֵּׁיר אַף שֶׁלֹּא לְרָצוֹן.

משניות

אָמַר לָנוּ רַבִּי עֲקִיבָא, **לא** - אֵין לְהָבִיא רְאָיָה מִמֵּי גְּשָׁמִים לְחָלָב, שֶׁכֵּן **אִם אֲמַרְתֶּם בְּמֵי גְּשָׁמִים** שֶׁמַּכְשִׁירִים רַק אִם נִתְלַשׁוּ לְרָצוֹן, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁאֵין **רֻבָּן** שֶׁל מֵי גְּשָׁמִים מְיֻחָד לְתַשְׁמִישׁ **אָדָם, אֶלָּא** לְהַשְׁקוֹת **לָאֲרָצוֹת וְלָאִילָנוֹת, וּלְעַמַּת** זֹאת **רֹב הֶחָלָב** מְיֻחָד הוּא לִשְׁתִּיַּת **אָדָם** וְעַל כֵּן יֵשׁ לוֹמַר שֶׁמַּכְשִׁיר אַף כְּשֶׁנִּתְלַב שֶׁלֹּא לְרָצוֹן: **סְלִיק מַסֶּכְתָּ מַכְשִׁירִין**

מַסֶּכְתָּ זָבִים

מַסֶּכְתָּ זוֹ עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי טֻמְאַת זָב וְזָבָה, וּבְכֻלָּם: רְאִיַּת הַזִּיבָה, שֶׁבָּעָה נְקִיִּים, טֻמְאַת הֶסֵּט וּמַשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְדִין טֻמְאַת אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים:

פֶּרֶק א סֵדֶר רְאִיּוֹת הַזָּב, וּסְתִירַת קֶרִי לְמִנְיַן שִׁבְעָה נְקִיִּים: **מִשְׁנָה א זָב שֶׁרָאָה רְאִיָּה אַחַת:** **הָרוֹאֶה רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב** [הַזּוֹב הוּא כְּעֵין קֶרִי, אֶלָּא שֶׁהַקֶּרִי בָּא מִבָּשָׂר שֶׁאֵינוֹ מֵת וּמְחֻבָּר כְּלָבֶן בֵּיצָה רְגִילָה, וְהַזּוֹב בָּא מִבָּשָׂר הַמֵּת וְאֵינוֹ קָשׁוּר, כְּלָבֶן בֵּיצָה הַמּוּזָּרֶת], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** דִּינוֹ כְּאִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם בִּימֵי זִיבָתָהּ, שֶׁאִם רָאֲתָה רַק יוֹם אֶחָד הֲרֵי הִיא **שׁוֹמֶרֶת יוֹם** אֶחָד בְּטָהֳרָה **כְּנֶגֶד יוֹם** רְאִיָּתָהּ, וּבְיוֹם טֻמְאָתָהּ הִיא מְטַמֵּאת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּזָבָה, וְזִיבָתָהּ מְטַמֵּאת בְּמַשָּׂא. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵינוֹ אֶלָּא **כְּבַעַל קֶרִי,** שֶׁהוּא טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב, כַּכָּתוּב (ויקרא טו טז) 'וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע, וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעָרֶב', וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב אֶלָּא רַק בְּמַגָּע, וְזוֹבוֹ אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא. **רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּיָמִים שֶׁאֵינָם רְצוּפִים:** רָאָה רְאִיָּה **אַחַת** בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן, **וּבְיוֹם הַשֵּׁנִי הִפְסִיק** וְלֹא רָאָה, **וּבְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי רָאָה שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, **אוֹ** רְאִיָּה **אַחַת מְרֻבָּה כְּשְׁתַּיִם** - שֶׁנִּמְשְׁכָה זְמַן מְרֻבֶּה כְּשִׁעוּר שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שֶׁאַף הִיא נֶחְשֶׁבֶת לִשְׁתֵּי רְאִיּוֹת [וְהוּא כְּדֵי הִלּוּךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה, כְּשִׁעוּר טְבִילָה וְנִגּוּב שֶׁאַחֲרֶיהָ], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שְׁתֵּי הָרְאִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת מִצְטָרְפוֹת לָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי הוּא **זָב גָּמוּר** שֶׁרָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת וְחָיַב בְּקָרְבָּן. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** יוֹם הַהֶפְסֵק בִּטֵּל אֶת הָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין כָּאן אֶלָּא שְׁתֵּי רְאִיּוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וְדִינוֹ כְּזָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת **שֶׁמִּטַּמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב,** וְחָיַב בִּסְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים וּלְאַחֲרֵיהֶם **צָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים** - טְבִילָה בְּמַעְיָן וְלֹא בְּמִקְוֶה, **וּפְטוּר מִן הַקָּרְבָּן,** שֶׁרַק זָב בַּעַל שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת חַיָּב בְּקָרְבָּן [שֶׁפְּסוּק אֶחָד קָרָאוֹ טָמֵא בִּשְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא', וּפָסוּק אֶחָד קָרָאוֹ טָמֵא רַק אַחַר שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וְזֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ'. [וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ בְּזוֹבוֹ רְאִיָּה אַחַת כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת וְכִשְׁנֵי סְפוּגִין, מְחַלְּקִים אֶת רְאִיָּתוֹ לְשָׁלֹשׁ, וַהֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר. **דִּין רְאִיָּה אַחַת כְּשְׁתַּיִם:** אִם רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כְּשְׁתַּיִם, מְחַלְּקִים אֶת רְאִיָּתוֹ לִשְׁתַּיִם, וְהוּא כְּזָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת שֶׁהוּא **מִטַּמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים** - טְבִילָה בְּמַעְיָן, וּסְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים, **וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן,** שְׁאֵין חִיּוּב קָרְבָּן אֶלָּא בְּזָב בַּעַל שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ** לְחַלֵּק רְאִיָּה אַחַת **מְרֻבָּה** לְכַמָּה רְאִיּוֹת **אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי שָׁלֹשׁ** רְאִיּוֹת, אֲבָל רְאִיָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַק כְּדֵי שְׁתֵּי רְאִיּוֹת נֶחְשֶׁבֶת לִרְאִיָּה אַחַת וְאֵינָהּ נֶחְלֶקֶת, וְדִינוֹ כְּבַעַל קֶרִי שֶׁטְּמֵא טֻמְאַת עֶרֶב, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְאֵינוֹ טָעוּן טְבִילָה בְּמַעְיָן:

מַסֶּכְתָּ זָבִים פֶּרֶק א

פֶּרֶק א הָרוֹאֶה רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, כְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כְּבַעַל קֶרִי. רָאָה אַחַת, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי רָאָה שְׁתַּיִם אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה, מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי בָּזֶה שֶׁאֵינוֹ זָב גָּמוּר. וְעַל מָה נֶחְלְקוּ, עַל הָרוֹאֶה שְׁתַּיִם אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, וּבַשֵּׁנִי הִפְסִיק, וּבַשְּׁלִישִׁי רָאָה אַחַת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, זָב גָּמוּר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן: **ב** הָרוֹאֶה קֶרִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לִסְפִירַת זוֹבוֹ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, סוֹתֵר שְׁנֵי יָמִים שֶׁלְּפָנָיו. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא סָתַר אֶלָּא יוֹמוֹ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הָרוֹאֶה בַּשֵּׁנִי אֶת שֶׁלְּפָנָיו. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֶחָד הָרוֹאֶה בַּשֵּׁנִי וְאֶחָד הָרוֹאֶה בַּשְּׁלִישִׁי, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, סָתַר שְׁנֵי יָמִים שֶׁלְּפָנָיו. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא סָתַר אֶלָּא יוֹמוֹ. וּמוֹדִים בָּרוֹאֶה בָּרִבְיעִי שֶׁלֹּא סָתַר אֶלָּא יוֹמוֹ. בְּרָאָה קֶרִי, אֲבָל אִם רָאָה זוֹב, אֲפִלּוּ יוֹם שְׁבִיעִי, סָתַר אֶת שֶׁלְּפָנָיו: **ג** רָאָה אַחַת הַיּוֹם וּשְׁתַּיִם לְמָחָר, שְׁתַּיִם הַיּוֹם וְאַחַת לְמָחָר, שָׁלֹשׁ לִשְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹ לִשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר: **ד** רָאָה אַחַת וְהִפְסִיק כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג וְאַחַר כָּךְ רָאָה שְׁתַּיִם אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, אוֹ שֶׁבַּתְּחִלָּה רָאָה שְׁתַּיִם הַיּוֹם וְלִמְנוֹת שִׁבְעָה יָמִים מִתְּחִלָּה. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא סָתַר אֶלָּא אֶת יוֹמוֹ** [-יוֹם רְאִיָּתוֹ], וְעָלָיו לִמְנוֹת עוֹד חֲמִשָּׁה יָמִים. **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הָרוֹאֶה בַּשֵּׁנִי** - אִם רָאָה קֶרִי אַחַר שֶׁסָּפַר רַק יוֹם אֶחָד נָקִי, אֲפִלּוּ לְדַעַת בֵּית הִלֵּל **סוֹתֵר אֶת** הַיּוֹם הַנָּקִי **שֶׁלְּפָנָיו** - שֶׁלִּפְנֵי רְאִיָּתוֹ וְחוֹזֵר וְסוֹפֵר שִׁבְעָה יָמִים. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֶחָד** [-בֵּין] **הָרוֹאֶה בַּשֵּׁנִי וְאֶחָד** [-וּבֵין] **הָרוֹאֶה בַּשְּׁלִישִׁי** שָׁנוּי בְּמַחֲלֹקֶת, **שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, סָתַר שְׁנֵי יָמִים שֶׁלְּפָנָיו. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לֹא סָתַר אֶלָּא יוֹמוֹ. וּמוֹדִים** בֵּית שַׁמַּאי בְּזָב **הָרוֹאֶה** קֶרִי בַּיּוֹם **לִסְפִירַתְתּוֹ** לְאַחַר שֶׁעָבְרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים נְקִיִּים, **שֶׁלֹּא סָתַר אֶלָּא אֶת יוֹמוֹ** וּמַמְשִׁיךְ לִסְפֹּר עוֹד אַרְבָּעָה יָמִים נְקִיִּים. וְלֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא עָבְרוּ עָלָיו בִּנְקִיּוּת שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּמִסְפַּר הַיָּמִים שֶׁנַּעֲשָׂה בָּהֶם זָב גָּמוּר הַחַיָּב בְּקָרְבָּן אִלּוּ הָיָה רוֹאֶה בָּהֶם זִיבָה. [וְדִין זֶה שֶׁשִּׁבְעָה נְקִיִּים צְרִיכִים לִהְיוֹת נְקִיִּים גַּם מִקֶּרִי, נִלְמָד מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לב) 'זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע לְטָמְאָה בָהּ', מַה זּוֹב סוֹתֵר אַף שִׁכְבַת זָרַע סוֹתֵר. אֶלָּא שֶׁמִּמְּקוֹם אֵין קֶרִי סוֹתֵר אֶלָּא יוֹם אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר 'לְטָמְאָה בָהּ']. וְכָל דִּינִים אֵלּוּ הֵם בְּזָב שֶׁרָאָה קֶרִי, אֲבָל אִם רָאָה זוֹב, אֲפִלּוּ רָאָהוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, **סָתַר אֶת** כָּל יְמֵי הַסְּפִירָה **שֶׁלְּפָנָיו,** וְסוֹפֵר שִׁבְעָה יָמִים מִתְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק יג) 'וְכִי יִטְהַר הַזָּב מִזּוֹבוֹ וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטָהֳרָתוֹ', שֶׁיְּהִיוּ כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים טְהוֹרִים מֵרְאִיַּת זִיבָה: **מִשְׁנָה ג טֻמְאַת זָב תְּלוּיָה בִּרְאִיּוֹת וְלֹא בְּיָמִים:** רָאָה הַזָּב רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב הַיּוֹם וּשְׁתַּיִם נוֹסָפוֹת לְמָחָר, אוֹ **שְׁתַּיִם הַיּוֹם וְאַחַת לְמָחָר,** אוֹ **שָׁלֹשׁ** רְאִיּוֹת **לִשְׁלֹשָׁה יָמִים** אוֹ **לִשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת,** [אוֹ שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּיוֹם אֶחָד], **הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר** הַחַיָּב קָרְבָּן, שֶׁטֻּמְאַת הַזָּב תְּלוּיָה בִּרְאִיּוֹת וְלֹא בְּיָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וְזֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ'. [וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ הֶפְסֵק יוֹם בֵּין הָרְאִיּוֹת, לְדַעַת בֵּית הִלֵּל (לעיל מ״א) אֵינוֹ נַעֲשֶׂה זָב]. וְאִלּוּ נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים נְקִיִּים, וְאִם רָאֲתָה אֲפִלּוּ רְאִיּוֹת רַבּוֹת בְּיוֹם אוֹ יוֹמַיִם אֵינָהּ אֶלָּא שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים', 'יָמִים' שְׁנַיִם, 'רַבִּים' שְׁלֹשָׁה, וְתָלָה הַכָּתוּב טֻמְאָתָהּ בַּיָּמִים: **מִשְׁנָה ד שִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁבֵּין רְאִיּוֹת לְהַחְשִׁיבָם כְּרְאִיּוֹת נִפְרָדוֹת:** רָאָה רְאִיָּה **אַחַת וְהִפְסִיק** מִלְּרְאוֹת בְּשִׁעוּר זְמַן **כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג** - וְנִגּוּב שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ, **וְאַחַר כָּךְ רָאָה** עוֹד **שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, **אוֹ** עוֹד רְאִיָּה **אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם** - שֶׁרָאָה בְּרָצָף בִּשְׁעוּר זְמַן שֶׁל טְבִילָה וְסִפּוּג, שֶׁהִיא נֶחְשֶׁבֶת כִּשְׁתַּיִם, **אוֹ** שֶׁבַּתְּחִלָּה **רָאָה שְׁתַּיִם** הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ רָאָה שְׁתַּיִם אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם **וְהִפְסִיק כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג וְאַחַר כָּךְ רָאָה אַחַת, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר:** **ה** רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כְּשָׁלֹשׁ, שֶׁהֵן כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת וְכִשְׁנֵי סְפוּגִין, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר. רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ אַחַת מְרֻבָּה אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי שָׁלֹשׁ:

המבוארות

משנה א - **אָמַר לָנוּ רַבִּי עֲקִיבָא, לֹא** - אֵין לְהָבִיא רְאָיָה מִמֵּי גְּשָׁמִים לְחָלָב, שֶׁכֵּן **אִם אֲמַרְתֶּם בְּמֵי גְּשָׁמִים** שֶׁמַּכְשִׁירִים רַק אִם נִתְלְשׁוּ לְרָצוֹן, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁאֵין **רֻבָּן** שֶׁל מֵי גְּשָׁמִים מְיֻחָד לְתַשְׁמִישׁ **אָדָם, אֶלָּא** לְהַשְׁקוֹת **לָאֲרָצוֹת וְלָאִילָנוֹת, וּלְעַמַּת** זֹאת **רֹב הֶחָלָב** מְיֻחָד הוּא לִשְׁתִּיַּת **אָדָם** וְעַל כֵּן יֵשׁ לוֹמַר שֶׁמַּכְשִׁיר אַף כְּשֶׁנִּתְלַב שֶׁלֹּא לְרָצוֹן: **סְלִיק מַסֶּכְתָּ מַכְשִׁירִין**

משנה ב - **סֵדֶר רְאִיּוֹת הַזָּב, וּסְתִירַת קֶרִי לְמִנְיַן שִׁבְעָה נְקִיִּים:** **מִשְׁנָה א זָב שֶׁרָאָה רְאִיָּה אַחַת:** **הָרוֹאֶה רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב** [הַזּוֹב הוּא כְּעֵין קֶרִי, אֶלָּא שֶׁהַקֶּרִי בָּא מִבָּשָׂר שֶׁאֵינוֹ מֵת וּמְחֻבָּר כְּלָבֶן בֵּיצָה רְגִילָה, וְהַזּוֹב בָּא מִבָּשָׂר הַמֵּת וְאֵינוֹ קָשׁוּר, כְּלָבֶן בֵּיצָה הַמּוּזָּרֶת], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** דִּינוֹ כְּאִשָּׁה שֶׁרָאֲתָה דָּם בִּימֵי זִיבָתָהּ, שֶׁאִם רָאֲתָה רַק יוֹם אֶחָד הֲרֵי הִיא **שׁוֹמֶרֶת יוֹם** אֶחָד בְּטָהֳרָה **כְּנֶגֶד יוֹם** רְאִיָּתָהּ, וּבְיוֹם טֻמְאָתָהּ הִיא מְטַמֵּאת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּזָבָה, וְזִיבָתָהּ מְטַמֵּאת בְּמַשָּׂא. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** אֵינוֹ אֶלָּא **כְּבַעַל קֶרִי,** שֶׁהוּא טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב, כַּכָּתוּב (ויקרא טו טז) 'וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע, וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעָרֶב', וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב אֶלָּא רַק בְּמַגָּע, וְזוֹבוֹ אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא. **רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּיָמִים שֶׁאֵינָם רְצוּפִים:** רָאָה רְאִיָּה **אַחַת** בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן, **וּבְיוֹם הַשֵּׁנִי הִפְסִיק** וְלֹא רָאָה, **וּבְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי רָאָה שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, **אוֹ** רְאִיָּה **אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם** - שֶׁנִּמְשְׁכָה זְמַן מְרֻבֶּה כִּשְׁעוּר שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שֶׁאַף הִיא נֶחְשֶׁבֶת לִשְׁתֵּי רְאִיּוֹת [וְהוּא כְּדֵי הִלּוּךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה, כְּשִׁעוּר טְבִילָה וְנִגּוּב שֶׁאַחֲרֶיהָ], **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים,** שְׁתֵּי הָרְאִיּוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת מִצְטָרְפוֹת לָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי הוּא **זָב גָּמוּר** שֶׁרָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת וְחָיַב בְּקָרְבָּן. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** יוֹם הַהֶפְסֵק בִּטֵּל אֶת הָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה, וְאֵין כָּאן אֶלָּא שְׁתֵּי רְאִיּוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וְדִינוֹ כְּזָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת **שֶׁמִּטַּמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב,** וְחָיַב בִּסְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים וּלְאַחֲרֵיהֶם **צָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים** - טְבִילָה בְּמַעְיָן וְלֹא בְּמִקְוֶה, **וּפְטוּר מִן הַקָּרְבָּן,** שֶׁרַק זָב בַּעַל שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת חַיָּב בְּקָרְבָּן [שֶׁפְּסוּק אֶחָד קָרָאוֹ טָמֵא בִּשְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ב) 'זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא', וּפָסוּק אֶחָד קָרָאוֹ טָמֵא רַק אַחַר שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וְזֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ'. [וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ בְּזוֹבוֹ רְאִיָּה אַחַת כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת וְכִשְׁנֵי סְפוּגִין, מְחַלְּקִים אֶת רְאִיָּתוֹ לְשָׁלֹשׁ, וַהֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר. **דִּין רְאִיָּה אַחַת כִּשְׁתַּיִם:** אִם רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, מְחַלְּקִים אֶת רְאִיָּתוֹ לִשְׁתַּיִם, וְהוּא כְּזָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת שֶׁהוּא **מִטַּמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים** - טְבִילָה בְּמַעְיָן, וּסְפִירַת שִׁבְעָה נְקִיִּים, **וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן,** שְׁאֵין חִיּוּב קָרְבָּן אֶלָּא בְּזָב בַּעַל שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ** לְחַלֵּק רְאִיָּה אַחַת **מְרֻבָּה** לְכַמָּה רְאִיּוֹת **אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי שָׁלֹשׁ** רְאִיּוֹת, אֲבָל רְאִיָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַק כְּדֵי שְׁתֵּי רְאִיּוֹת נֶחְשֶׁבֶת לִרְאִיָּה אַחַת וְאֵינָהּ נֶחְלֶקֶת, וְדִינוֹ כְּבַעַל קֶרִי שֶׁטְּמֵא טֻמְאַת עֶרֶב, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְאֵינוֹ טָעוּן טְבִילָה בְּמַעְיָן:

משנה ג - **טֻמְאַת זָב תְּלוּיָה בִּרְאִיּוֹת וְלֹא בְּיָמִים:** רָאָה הַזָּב רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב הַיּוֹם וּשְׁתַּיִם נוֹסָפוֹת לְמָחָר, אוֹ **שְׁתַּיִם הַיּוֹם וְאַחַת לְמָחָר,** אוֹ **שָׁלֹשׁ** רְאִיּוֹת **לִשְׁלֹשָׁה יָמִים** אוֹ **לִשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת,** [אוֹ שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּיוֹם אֶחָד], **הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר** הַחַיָּב קָרְבָּן, שֶׁטֻּמְאַת הַזָּב תְּלוּיָה בִּרְאִיּוֹת וְלֹא בְּיָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ג) 'וְזֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ'. [וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ הֶפְסֵק יוֹם בֵּין הָרְאִיּוֹת, לְדַעַת בֵּית הִלֵּל (לעיל מ״א) אֵינוֹ נַעֲשֶׂה זָב]. וְאִלּוּ נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים נְקִיִּים, וְאִם רָאֲתָה אֲפִלּוּ רְאִיּוֹת רַבּוֹת בְּיוֹם אוֹ יוֹמַיִם אֵינָהּ אֶלָּא שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק כה) 'וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים', 'יָמִים' שְׁנַיִם, 'רַבִּים' שְׁלֹשָׁה, וְתָלָה הַכָּתוּב טֻמְאָתָהּ בַּיָּמִים:

משנה ד - **שִׁעוּר הַזְּמַן שֶׁבֵּין רְאִיּוֹת לְהַחְשִׁיבָם כִּרְאִיּוֹת נִפְרָדוֹת:** רָאָה רְאִיָּה **אַחַת וְהִפְסִיק** מִלְּרְאוֹת בְּשִׁעוּר זְמַן **כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג** - וְנִגּוּב שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ, **וְאַחַר כָּךְ רָאָה** עוֹד **שְׁתַּיִם** - שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, **אוֹ** עוֹד רְאִיָּה **אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם** - שֶׁרָאָה בְּרָצָף בִּשְׁעוּר זְמַן שֶׁל טְבִילָה וְסִפּוּג, שֶׁהִיא נֶחְשֶׁבֶת כִּשְׁתַּיִם, **אוֹ** שֶׁבַּתְּחִלָּה **רָאָה שְׁתַּיִם** הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ רָאָה שְׁתַּיִם אוֹ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם **וְהִפְסִיק כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג וְאַחַר כָּךְ רָאָה אַחַת, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר:** **ה** רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כְּשָׁלֹשׁ, שֶׁהֵן כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת וְכִשְׁנֵי סְפוּגִין, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר. רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם וְהִפְסִיק כְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג וְאַחַר כָּךְ רָאָה אַחַת, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר: **ה** רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כְּשָׁלֹשׁ, שֶׁהֵן כְּדֵי שְׁתֵּי טְבִילוֹת וְכִשְׁנֵי סְפוּגִין, הֲרֵי זֶה זָב גָּמוּר. רָאָה אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם, מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְצָרִיךְ בִּיאַת מַיִם חַיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא אָמְרוּ אַחַת מְרֻבָּה כִּשְׁתַּיִם אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי שָׁלֹשׁ:

משניות

מִשְׁנָה ו רְאִיָּה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: רָאָה רְאִיָּה אַחַת הַיּוֹם בְּמַהֲלַךְ הַיּוֹם, וְאַחַת בֵּין **הַשְּׁמָשׁוֹת** בְּסוֹף הַיּוֹם, אוֹ **אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאַחַת לְמָחָר, אִם יָדוּעַ שֶׁמִּקְצָת הָרְאִיָּה - תְּחִלַּת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם** לִפְנֵי תְּחִלַּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, **וּמִקְצָתָהּ** - וְסוֹף הָרְאִיָּה **לְמָחָר** - לְאַחַר סוֹף בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, נַעֲשָׂה זָב גְּמוּר בְּתוֹרַת **וַדַּאי לְחִיּוּב קָרְבָּן וּלְטֻמְאָה.** שֶׁהָרְאִיָּה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת נֶחְשֶׁבֶת לִשְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו לג) 'וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה', לְלַמֵּד שֶׁאַף הַזָּב נִטְמָא בְּיָמִים כִּנְקֵבָה, שֶׁהֲיָמִים מְחַלְּקִים רְאִיָּה אַחַת לִשְׁתֵּי רְאִיּוֹת. [וְיִתְּכֵן אַף זֶה שֶׁרָאָה מִלְּפָנֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת עַד לְאַחֲרָיו, וְהָיָה זֶה פְּחוֹת מִכְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג, לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי שֶׁבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא כְּהֶרֶף עַיִן]. **וְאִם סָפֵק** הוּא דָּבָר זֶה **שֶׁמִּקְצָת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר,** שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁכֻּלָּהּ בַּיּוֹם אוֹ כֻּלָּהּ בַּלַּיְלָה וְאֵין כָּאן אֶלָּא שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, הֲרֵי הוּא זָב **וַדַּאי** רַק **לְטֻמְאָה,** שֶׁכֵּן מִמָּה נַפְשָׁךְ רָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, **וְסָפֵק לְחִיּוּב קָרְבָּן,** שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא רָאָה אֶלָּא שְׁתֵּי רְאִיּוֹת. **רָאָה שְׁנֵי יָמִים** בָּזֶה אַחַר זֶה **בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת,** כְּגוֹן בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, **סָפֵק** גַּם **לְעִנְיַן טֻמְאָה** וְגַם **לְקָרְבָּן,** שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁהָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה בְּיוֹם שִׁשִּׁי וְהַשְּׁנִיָּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְיֵשׁ הֶפְסֵק יוֹם בֵּין הָרְאִיּוֹת וְאֵינָן מִצְטָרְפוֹת וְאֵינָהּ טֻמְאָה כְּלָל. וְיִתָּכֵן שֶׁהָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּה הָיוּ בַּלַּיְלָה, דְּהַיְינוּ בְּלֵיל שַׁבָּת וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְהִיא טֻמְאָה אַךְ אֵינָהּ חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן. וְיִתָּכֵן גַּם שֶׁתְּחִלַּת אוֹ סוֹף בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא מֻחֶצָּה יוֹם וּמֻחֶצָּה לַיְלָה, וְהָרְאִיָּה הִתְאָרְכָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְנִמְנֵית כִּשְׁתֵּי רְאִיּוֹת, וְנִמְצָא שֶׁיֵּשׁ כָּאן שֶׁלֹּשׁ רְאִיּוֹת, וְהִיא טֻמְאָה וְאַף חַיֶּבֶת בְּקָרְבָּן. וְאִם רָאָה רַק רְאִיָּה **אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת,** הֲרֵי זֶה **סָפֵק לְטֻמְאָה,** שֶׁאִם הָיְתָה כֻּלָּהּ בַּיּוֹם אוֹ בַּלַּיְלָה אֵינוֹ אֶלָּא בַּעַל קֶרִי, וְאִם הָיְתָה מִקְצָתָהּ בַּיּוֹם וּמִקְצָתָהּ בַּלַּיְלָה הֲרֵי הוּא זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת:

פֶּרֶק ב

מִשְׁנָה א הַטְּמֵאִים בִּזִיבָה: הַכֹּל מִטַּמְּאִין בִּזִיבָה, וְאַף קָטָן בֶּן יוֹמוֹ, **וְאַף הַגֵּרִים,** וְאַף **הָעֲבָדִים** הַכְּנַעֲנִים, **בֵּין מְשֻׁחְרָרִין וּבֵין שֶׁאֵינָן מְשֻׁחְרָרִין, חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ב) 'דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתָּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב', 'אִישׁ' לְרַבּוֹת גֵּרִים וַעֲבָדִים, 'אִישׁ אִישׁ' לְרַבּוֹת קָטָן בֶּן יוֹמוֹ. וְכֵן **סְרִיס אָדָם** - שֶׁנִּסְתָּרֵס לְאַחַר שֶׁנּוֹלַד, **וּסְרִיס חַמָּה** - שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הַחַמָּה אֶלָּא כְּשֶׁהוּא סָרִיס, הַיְינוּ סָרִיס מִמַּעֵי אִמּוֹ, מְטַמְּאִים בִּזִיבָה. **טֻמְטוּם** - שֶׁעֲרָוָתוֹ אֲטוּמָה וּמְכֻסָּה בְּעוֹר וְאֵין נֵכֶר אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה, **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** שֶׁיֵּשׁ לוֹ סִימָנֵי זְכָרוּת וְנְקֵבוּת, הֲרֵי הֵם סָפֵק זָכָר וּסְפֵק נְקֵבָה, **וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶן** גַּם **חֲמֵרֵי הָאִישׁ** וְגַם חֲמֵרֵי **הָאִשָּׁה,** חֲמֵרֵי הָאִשָּׁה שֶׁהֵם **מִטַּמְּאִין** בִּרְאִיַּת **דָּם** זִיבָה **כְּאִשָּׁה,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם פסוק יט) 'וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ', וְחֲמֵרֵי הָאִישׁ שֶׁהֵם מִטַּמְּאִים בִּרְאִיַּת **לֵבָן כְּאִישׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם פסוק ב) 'אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ', דְּהַיְינוּ מַה שֶּׁרָגִיל לָזוּב מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא לָבָן. **וְטֻמְאָתָן בְּסָפֵק,** שֶׁאִם רָאוּ אָדֹם שֶׁמָּא הֵם זָכָר שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא מִדָּם, וְאִם רָאוּ לֹבֶן שֶׁמָּא הֵם נְקֵבָה שֶׁאֵינָהּ נִטְמֵאת בִּלֹּבֶן, וְאִם נָגְעוּ בִּתְרוּמָה לֹא תֵּאָכֵל וְלֹא תִּשָּׂרֵף. אֲבָל אִם רָאוּ אָדֹם וְלֹבֶן, הֲרֵי הֵם טְמֵאִים מִמָּה נַפְשָׁךְ, וְתִשָּׂרֵף הַתְּרוּמָה. [אֲבָל אִם בָּאוּ לְמִקְדָּשׁ אֵינָם חַיָּבִים אַף כְּשֶׁרָאוּ לָבָן וְאָדֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ג) 'מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ, אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם' וְגוֹ', זָכָר וַדַּאי וּנְקֵבָה וַדַּאִית וְלֹא טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס:

פֶּרֶק ב

מִשְׁנָה א הַטְּמֵאִים בִּזִיבָה: הַכֹּל מִטַּמְּאִין בִּזִיבָה, וְאַף קָטָן בֶּן יוֹמוֹ, **וְאַף הַגֵּרִים,** וְאַף **הָעֲבָדִים** הַכְּנַעֲנִים, **בֵּין מְשֻׁחְרָרִין וּבֵין שֶׁאֵינָן מְשֻׁחְרָרִין, חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ב) 'דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתָּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב', 'אִישׁ' לְרַבּוֹת גֵּרִים וַעֲבָדִים, 'אִישׁ אִישׁ' לְרַבּוֹת קָטָן בֶּן יוֹמוֹ. וְכֵן **סְרִיס אָדָם** - שֶׁנִּסְתָּרֵס לְאַחַר שֶׁנּוֹלַד, **וּסְרִיס חַמָּה** - שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הַחַמָּה אֶלָּא כְּשֶׁהוּא סָרִיס, הַיְינוּ סָרִיס מִמַּעֵי אִמּוֹ, מְטַמְּאִים בִּזִיבָה. **טֻמְטוּם** - שֶׁעֲרָוָתוֹ אֲטוּמָה וּמְכֻסָּה בְּעוֹר וְאֵין נֵכֶר אִם הוּא זָכָר אוֹ נְקֵבָה, **וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס** שֶׁיֵּשׁ לוֹ סִימָנֵי זְכָרוּת וְנְקֵבוּת, הֲרֵי הֵם סָפֵק זָכָר וּסְפֵק נְקֵבָה, **וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶן** גַּם **חֲמֵרֵי הָאִישׁ** וְגַם חֲמֵרֵי **הָאִשָּׁה,** חֲמֵרֵי הָאִשָּׁה שֶׁהֵם **מִטַּמְּאִין** בִּרְאִיַּת **דָּם** זִיבָה **כְּאִשָּׁה,** שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם פסוק יט) 'וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ', וְחֲמֵרֵי הָאִישׁ שֶׁהֵם **מִטַּמְּאִין** בִּרְאִיַּת **לֵבָן כְּאִישׁ,** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם פסוק ב) 'אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ', דְּהַיְינוּ מַה שֶּׁרָגִיל לָזוּב מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא לָבָן. **וְטֻמְאָתָן בְּסָפֵק,** שֶׁאִם רָאוּ אָדֹם שֶׁמָּא הֵם זָכָר שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא מִדָּם, וְאִם רָאוּ לֹבֶן שֶׁמָּא הֵם נְקֵבָה שֶׁאֵינָהּ נִטְמֵאת בִּלֹּבֶן, וְאִם נָגְעוּ בִּתְרוּמָה לֹא תֵּאָכֵל וְלֹא תִּשָּׂרֵף. אֲבָל אִם רָאוּ אָדֹם וְלֹבֶן, הֲרֵי הֵם טְמֵאִים מִמָּה נַפְשָׁךְ, וְתִשָּׂרֵף הַתְּרוּמָה. [אֲבָל אִם בָּאוּ לְמִקְדָּשׁ אֵינָם חַיָּבִים אַף כְּשֶׁרָאוּ לָבָן וְאָדֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה ג) 'מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ, אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם' וְגוֹ', זָכָר וַדַּאי וּנְקֵבָה וַדַּאִית וְלֹא טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס:

מִשְׁנָה ב זִיבָה מֻחֶזֶקֶת אֵינָהּ: **בְּשִׁבְעָה דְּרָכִים בּוֹדְקִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַקָּרְבָּן,** שֶׁאִם הָיָה אֲנוּס אֵינוֹ חַיָּב קָרְבָּן. שֶׁ'הַזָּב' 'אֶת' 'זוֹבוֹ' כּוֹלֵל שֶׁלֹּשׁ רְאִיּוֹת שֶׁבְּכֻלָּם נִדּוֹן כְּזָכָר שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא לְאָנְסוֹ: **מִשְׁנָה ג הָרוֹאֶה זִיבָה לְאַחַר שֶׁרָאָה קָרִי:** **הָרוֹאֶה קָרִי,** וְרָאָה אַחַר כָּךְ רְאִיַּת זִיבָה שְׁנִיָּה, **אֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּזִיבָה** אִם רָאָה כֵּן **מֵעֵת לְעֵת** - בְּעָשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שֶׁאַחַר רְאִיַּת הַקֶּרִי, שֶׁרְאִיָּה זוֹ הִיא לְאָנְסוֹ מִתּוֹךְ חֶלְשַׁת הַקֶּרִי. [אֲבָל אִם רוֹאֶה עַתָּה רְאִיַּת זִיבָה רִאשׁוֹנָה, הֲרֵי רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה מְטַמֵּאת אַף בְּאָנְסָהּ]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** תּוֹלִים אֶת הַזִּיבָה בְּקֶרִי רַק **בְּיוֹמוֹ** - בְּיוֹם רְאִיַּת הַקֶּרִי בִּלְבַד, וְלֹא כָּל הַמַּעֵת לְעֵת מֵרְאִיָּתוֹ. **נָכְרִי שֶׁרָאָה** זִיבָה **וְקֶרִי וְנִתְגַּיֵּר, מֵיָּד הוּא מִטַּמֵּא בִּזִיבָה,** אִם רָאָה זִיבָה בְּתוֹךְ מַעֵת לְעֵת לִרְאִיַּת קֶרְיוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁגֵּר שָׁנִּתְגַּיֵּר כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד דָּמֵי, דָּנִים אוֹתָהּ כִּרְאָיָה רִאשׁוֹנָה הַמְטַמֵּאת אַף בְּאָנְסָהּ, וְאִם יִרְאֶה אַחַר כָּךְ זִיבָה נוֹסָפָת אַחַר מַעֵת לְעֵת מִרְאִיַּת הַקֶּרִי יִצְטָרְפוּ שְׁתֵּי הָרְאִיּוֹת. [וּמַה שֶּׁדָּנִים אֶת רְאִיָּתוֹ כִּרְאִיָּה רִאשׁוֹנָה מֵהַמַּת סְבָרַת 'גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר', הוּא מִשּׁוּם שֶׁרְאִיָּתוֹ כְּגוֹי הָרֵי הִיא כְּמִי שֶׁאֵינָהּ כְּיָוֹן שֶׁאֵין גּוֹי מִטַּמֵּא בְּזִיבָה]. **דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁשִּׁעוּרָם מֵעֵת לְעֵת: הָרוֹאֶה דָּם** וְנִטְמְאָה בְּטֻמְאַת נִדָּה, מִטַּמֵּאת לְמַפְרֵעַ אֶת הַטְּהָרוֹת שֶׁהִתְעַסְּקָה בָּהֶם בְּמֶשֶׁךְ מֵעֵת לְעֵת קֹדֶם רְאִיָּתָהּ, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא נֶעֱקַר הַדָּם מֵהַמָּקוֹר וְלֹא יָצָא עַד עֵת רְאִיָּתָהּ (נדה פ"א מ"א). וְכֵן אִשָּׁה **הַמְקַשָּׁה** לֵילֵד וְרָאֲתָה דָּם בֵּימֵי זִיבָתָהּ, טְהוֹרָה, לְפִי שֶׁתּוֹלִים אֶת הַדָּם בְּקִשּׁוּיָהּ, אֲבָל אִם פָּסַק צַעֲרָהּ **מֵעֵת לְעֵת** קֹדֶם הַלֵּדָה, הֲבֵרַר הַדָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה זֶה דַּם קִשּׁוּי אֶלָּא דַּם זִיבָה, וְהִיא טְמֵאָה (שם פ"ד מ"ד). **וְהַמַּכֶּה אֶת עַבְדּוֹ יוֹם יוֹמַיִם,** עַד [-אַף] שֶׁלֹּא הִרְהֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, **אֲפִלּוּ רָאָה בְּהֵמָה** אוֹ **חַיָּה וָעוֹף מִתְעַסְּקִין בְּתַשְׁמִישׁ זֶה עִם זֶה, וַאֲפִלּוּ רָאָה בִּגְדֵי צֶבַע** - בְּגָדִים צְבָעוֹנִיִּים שֶׁל **הָאִשָּׁה,** תּוֹלִים בְּכָךְ אֶת הָרְאִיָּה. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אָכַל כָּל מַאֲכָל** בְּשִׁעוּר כָּל שֶׁהוּא, **בֵּין רַע בֵּין יָפֶה, וְשָׁתָה** [-אוֹ שָׁתָה] **כָּל מַשְׁקֶה** אֲפִלּוּ בְּשִׁעוּר כָּל שֶׁהוּא, תּוֹלִים שֶׁמַּחֲמַת אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ זוֹ רָאָה זִיבָה. **אָמְרוּ לוֹ** חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֵּן **אֵין כָּאן זְבִין מֵעִתָּה,** שֶׁלְּדָבָרֶיךָ אֵין זִיבָה מְטַמֵּאת אֶלָּא כְּשֶׁלֹּא אָכַל כָּל הַיּוֹם. **אָמַר לָהֶם,** מַדּוּעַ הִנְּכֶם חוֹשְׁשִׁים שֶׁלֹּא יִהְיוּ זָבִים, הֲלֹא **אֵין אַחֲרָיוּת** טֻמְאַת **הַזָּבִים** מֻטָּלֶת **עֲלֵיכֶם,** וּמַה בְּכָךְ שֶׁכְּמַעַט לֹא תִּמְצֵא טֻמְאָה זוֹ בָּעוֹלָם. **מִשֶּׁנִּזְקַק לְזִיבָה** - לְאַחַר שֶׁרָאָה רְאִיָּה שְׁנִיָּה שֶׁלֹּא בְּאָנְסָהּ וְנַעֲשָׂה זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, אִם חָזַר וְרָאָה רְאִיָּה שְׁלִישִׁית, **אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ** שֶׁמָּא רָאָה מֵחֲמַת אֹנֶס, אֶלָּא הָרְאִיָּה הַשְּׁלִישִׁית מִצְטָרֶפֶת לְחַיְּבוֹ קָרְבָּן אַף בְּאָנְסָהּ. וְכֵן כְּשֶׁנִּטְהַר וְסָפַר שִׁבְעָה יָמִים, אִם רָאָה רְאִיַּת אֹנֶס בְּשִׁבְעָה נְקִיִּים סוֹתֵר אֶת סְפִירָתוֹ וּמוֹנֶה מִתְּחִלָּה. לְפִי שֶׁאָנְסוֹ - אִם נִזְקַק לְזִיבָה וְאַחַר כָּךְ רָאָה רְאִיָּה שְׁלִישִׁית בְּאֹנֶס, **וּסְפָקוֹ וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ** - כְּלוֹמַר סְפֵקוֹ הֲבָא מֵחֲמַת שִׁכְבַת זַרְעוֹ, שֶׁרָאָה קֶרִי וְאַחַר כָּךְ זִיבָה, שֶׁבְּכָל אָדָם אֵינוֹ טָמֵא כֵּיוָן שֶׁנּוֹקְטִים שֶׁהַזּוֹב בָּא מֵחֲמַת הַקֶּרִי וְהוּא אָנוּס, אֲבָל אִם כְּבָר נִזְקַק לְזִיבָה הֲרֵי רְאִיּוֹתָיו **טְמֵאִים,** שֶׁכֵּיָון שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה זָב אֵין לִתְלוֹת רְאִיָּתוֹ מֵחֲמַת אֹנֶס אֶלָּא מֵחֲמַת הֱיוֹתוֹ זָב, **שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר** שֶׁרָאָה רְאִיָּה זוֹ מֵחֲמַת הֱיוֹתוֹ זָב. **דִּין רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית בְּאֹנֶס:** **רָאָה רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ** שֶׁמָּא רָאָה בְּאֹנֶס, וְלֹא תִּצְטָרֵף לִרְאִיָּה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית לְעִנְיַן חִיּוּב קָרְבָּן. אֲבָל לְעִנְיַן טֻמְאָה אֲפִלּוּ הָיְתָה הָרְאִיָּה הָרִאשׁוֹנָה בְּאֹנֶס, מִצְטָרֶפֶת לִרְאִיָּה הַשְּׁנִיָּה לְטַמֵּא, שֶׁהַקֹּשׁ לְבַעַל קֶרִי, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו לב) 'זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זֶרַע לְטָמְאָה בָהּ', מַה שִּׁכְבַת זֶרַע מְטַמֵּאת בְּאֹנֶס אַף רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁל זָב מְטַמֵּאת בְּאֹנֶס. וּבְרְאִיָּה **הַשְּׁנִיָּה, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ** אִם הוּא אָנוּס, בֵּין לְעִנְיַן טֻמְאָה וּבֵין לְעִנְיַן קָרְבָּן, שֶׁאִם הָיָה אָנוּס פָּטוּר מִשְּׁנֵיהֶם. וּבִרְאִיָּה **הַשְּׁלִישִׁית, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ,** אַף לֹא לְעִנְיַן קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לג) 'וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה', 'וְהַזָּב' אֶחָד, 'זוֹבוֹ' שְׁנַיִם, שֶׁבִּשְׁתֵּי רְאִיּוֹת רִאשׁוֹנוֹת נִדּוֹן כְּלַזָּכָר' שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא בִּזִיבָה אֶלָּא שֶׁלֹּא בְּאָנְסוֹ, אוּלָם מֵרְאִיָּה שְׁלִישִׁית וְאֵילָךְ הַקֹּשׁ 'לַנְּקֵבָה' הַטְמֵאָה אַף בִּרְאִיַּת אֹנֶס, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם פסוק כה) 'וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ' וְ'זוֹב' מִשְׁמַע מִכָּל מָקוֹם וַאֲפִלּוּ בְּאָנְסָהּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף בַּשְּׁלִישִׁית בּוֹדְקִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַקָּרְבָּן,** שֶׁאִם הָיָה אָנוּס אֵינוֹ חַיָּב קָרְבָּן. שֶׁ'הַזָּב' 'אֶת' 'זוֹבוֹ' כּוֹלֵל שֶׁלֹּשׁ רְאִיּוֹת שֶׁבְּכֻלָּם נִדּוֹן כְּזָכָר שֶׁאֵינוֹ נִטְמָא לְאָנְסוֹ: **מִשְׁנָה ג הָרוֹאֶה זִיבָה לְאַחַר שֶׁרָאָה קֶרִי:** **הָרוֹאֶה קֶרִי,** וְרָאָה אַחַר כָּךְ רְאִיַּת זִיבָה שְׁנִיָּה, **אֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּזִיבָה** אִם רָאָה כֵּן **מֵעֵת לְעֵת** - בְּעָשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שֶׁאַחַר רְאִיַּת הַקֶּרִי, שֶׁרְאִיָּה זוֹ הִיא לְאָנְסוֹ מִתּוֹךְ חֶלְשַׁת הַקֶּרִי. [אֲבָל אִם רוֹאֶה עַתָּה רְאִיַּת זִיבָה רִאשׁוֹנָה, הֲרֵי רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה מְטַמֵּאת אַף בְּאָנְסָהּ]. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** תּוֹלִים אֶת הַזִּיבָה בְּקֶרִי רַק בְּיוֹמוֹ - בְּיוֹם רְאִיַּת הַקֶּרִי בִּלְבַד, וְלֹא כָּל הַמַּעֵת לְעֵת מֵרְאִיָּתוֹ. **נָכְרִי שֶׁרָאָה** זִיבָה **וְקֶרִי וְנִתְגַּיֵּר, מֵיָּד הוּא מִטַּמֵּא בִּזִיבָה,** אִם רָאָה זִיבָה בְּתוֹךְ מַעֵת לְעֵת לִרְאִיַּת קֶרְיוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁגֵּר שָׁנִּתְגַּיֵּר כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד דָּמֵי, דָּנִים אוֹתָהּ כִּרְאִיָּה רִאשׁוֹנָה הַמְטַמֵּאת אַף בְּאָנְסָהּ, וְאִם יִרְאֶה אַחַר כָּךְ זִיבָה נוֹסָפָת אַחַר מַעֵת לְעֵת מֵרְאִיַּת הַקֶּרִי יִצְטָרְפוּ שְׁתֵּי הָרְאִיּוֹת. [וּמַה שֶּׁדָּנִים אֶת רְאִיָּתוֹ כִּרְאִיָּה רִאשׁוֹנָה מֵהַמַּת סְבָרַת 'גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר', הוּא מִשּׁוּם שֶׁרְאִיָּתוֹ כְּגוֹי הָרֵי הִיא כְּמִי שֶׁאֵינָהּ כְּיָוֹן שֶׁאֵין גּוֹי מִטַּמֵּא בִּזִיבָה]. **דִּינִים נוֹסָפִים שֶׁשִּׁעוּרָם מֵעֵת לְעֵת: הָרוֹאֶה דָּם** וְנִטְמְאָה בְּטֻמְאַת נִדָּה, מִטַּמֵּאת לְמַפְרֵעַ אֶת הַטְּהָרוֹת שֶׁהִתְעַסְּקָה בָּהֶם בְּמֶשֶׁךְ מֵעֵת לְעֵת קֹדֶם רְאִיָּתָהּ, שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא נֶעֱקַר הַדָּם מֵהַמָּקוֹר וְלֹא יָצָא עַד עֵת רְאִיָּתָהּ (נדה פ"א מ"א). וְכֵן אִשָּׁה **הַמְקַשָּׁה** לֵילֵד וְרָאֲתָה דָּם בֵּימֵי זִיבָתָהּ, טְהוֹרָה, לְפִי שֶׁתּוֹלִים אֶת הַדָּם בְּקִשּׁוּיָהּ, אֲבָל אִם פָּסַק צַעֲרָהּ **מֵעֵת לְעֵת** קֹדֶם הַלֵּדָה, הֲבֵרַר הַדָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה זֶה דַּם קִשּׁוּי אֶלָּא דַּם זִיבָה, וְהִיא טְמֵאָה (שם פ"ד מ"ד). **וְהַמַּכֶּה אֶת עַבְדּוֹ יוֹם יוֹמַיִם** בַּחַיִּים וְאַחַר כָּךְ מֵת, שָׁעַל כָּךְ נֶאֱמַר (שמות כא כ-כא) 'וְכִי יַכֶּה אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת אֲמָתוֹ

מסכת זבים פרק ב

וְרָאָה אַחַת הַיּוֹם וְאַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאַחַת לְמָחָר, אִם יָדוּעַ שֶׁמִּקְצָת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר, וַדַּאי לְקָרְבָּן וּלְטֻמְאָה. אִם סָפֵק שֶׁמִּקְצָת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר, וַדַּאי לְטֻמְאָה וְסָפֵק לְקָרְבָּן. רָאָה שְׁנֵי יָמִים בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, סָפֵק לְטֻמְאָה וּלְקָרְבָּן. אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, סָפֵק לְטֻמְאָה:

פרק ב א הַכֹּל מִטַּמְּאִין בִּזִיבָה, אַף הַגֵּרִים מְשֻׁחְרָרִין, חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, סְרִיס אָדָם, סְרִיס חַמָּה. טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי הָאִישׁ וְחֲמֵרֵי הָאִשָּׁה, מִטַּמְּאִין בְּדָם כְּאִשָּׁה, וּבְלֹבֶן כְּאִישׁ, וְטֻמְאָתָן בְּסָפֵק: **ב** בְּשִׁבְעָה דְּרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לִזִיבָה. בְּמַאֲכָל, בְּמִשְׁתֶּה, בְּקִפִּיצָה, בְּחֹלִי, וּבְמַרְאֶה, וּבְהִרְהוּר. הִרְהֵר עַד שֶׁלֹּא רָאָה, אוֹ שֶׁרָאָה עַד שֶׁלֹּא הִרְהֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֲפִלּוּ רָאָה בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף מִתְעַסְּקִין זֶה עִם זֶה, אֲפִלּוּ רָאָה בִּגְדֵי צֶבַע הָאִשָּׁה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֲפִלּוּ אָכַל כָּל מַאֲכָל בֵּין רַע בֵּין יָפֶה, וְשָׁתָה כָּל מַשְׁקֶה. אָמְרוּ לוֹ, אֵין כָּאן זְבִין מֵעַתָּה. אָמַר לָהֶם, אֵין אַחֲרָיוּת זָבִים עֲלֵיכֶם. מִשֶּׁנִּזְקַק לִזִיבָה, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. אָנוּס וּסְפֵקוֹ וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ טְמֵאִים, שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר. רָאָה רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. בַּשְּׁנִיָּה, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. בַּשְּׁלִישִׁית, אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף בַּשְּׁלִישִׁית בּוֹדְקִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַקָּרְבָּן:

ג הָרוֹאֶה קֶרִי, אֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּזִיבָה מֵעֵת לְעֵת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, יוֹמוֹ. נָכְרִי שֶׁרָאָה קֶרִי וְנִתְגַּיֵּר, מִיָּד הוּא מִטַּמֵּא בִּזִיבָה. הָרוֹאֶה דָּם וְהַמְקַשֶּׁה, מֵעֵת לְעֵת. וְהַמַּכֶּה אֶת עַבְדּוֹ יוֹם יוֹמַיִם,

המבוארות

מִשְׁנָה ו רְאִיָּה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: רָאָה רְאִיָּה אַחַת הַיּוֹם בְּמַהֲלַךְ הַיּוֹם, וְאַחַת בֵּין **הַשְּׁמָשׁוֹת** בְּסוֹף הַיּוֹם, אוֹ **אַחַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאַחַת לְמָחָר, אִם יָדוּעַ שֶׁמִּקְצָת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם** לִפְנֵי תְּחִלַּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, **וּמִקְצָתָהּ** - וְסוֹף הָרְאִיָּה **לְמָחָר** - לְאַחַר סוֹף בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, נַעֲשָׂה זָב גְּמוּר בְּתוֹרַת **וַדַּאי לְחִיּוּב קָרְבָּן וּלְטֻמְאָה.** שֶׁהָרְאִיָּה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת נֶחְשֶׁבֶת לִשְׁתֵּי רְאִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו לג) 'וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה', לְלַמֵּד שֶׁאַף הַזָּב נִטְמָא בְּיָמִים כִּנְקֵבָה, שֶׁהֲיָמִים מְחַלְּקִים רְאִיָּה אַחַת לִשְׁתֵּי רְאִיּוֹת. [וְיִתָּכֵן אַף זֶה שֶׁרָאָה מִלְּפָנֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת עַד לְאַחֲרָיו, וְהָיָה זֶה פְּחוֹת מִכְּדֵי טְבִילָה וְסִפּוּג, לְדַעַת רַבִּי יוֹסֵי שֶׁבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא כְּהֶרֶף עַיִן]. **וְאִם סָפֵק** הוּא דָּבָר זֶה **שֶׁמִּקְצָת הָרְאִיָּה מֵהַיּוֹם וּמִקְצָתָהּ לְמָחָר,** שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁכֻּלָּהּ בַּיּוֹם אוֹ כֻּלָּהּ בַּלַּיְלָה וְאֵין כָּאן אֶלָּא שְׁתֵּי רְאִיּוֹת, הֲרֵ

בַּשֵּׁבֶט וּמֵת תַּחַת יָדוֹ, נָקִם יִנָּקֵם, אַךְ אִם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד לֹא יִקַּם כִּי כַסְפּוֹ הוּא׳, שִׁעוּר הַזְּמַן הוּא יוֹם שָׁהוּא כְּיוֹמַיִם, דְּהַיְינוּ **מֵעֵת לְעֵת. כָּלֶב שֶׁאָכַל בְּשַׂר הַמֵּת,** עַד **שְׁלֹשָׁה יָמִים** [-יְמָמוֹת] שְׁלֵמִים **מֵעֵת לְעֵת** מִשְּׁעַת אֲכִילָתוֹ, **(הֲרֵי הוּא כִּבְרִיָּתוֹ)** הוּא מְטַמֵּא כִּבְשַׂר הַמֵּת, [גְּרְסַת הרע"ב: **וְהוּא שֶׁיִּהֵא כִּבְרִיָּתוֹ**] - וּבִלְבַד שֶׁיִּבָּלְעֲנוּ הַכֶּלֶב כְּצוּרָתוֹ, אֲבָל אִם לָעָסוֹ, מִתְעַכֵּל בִּזְמַן קָצָר יוֹתֵר:

מִשְׁנָה ד טֻמְאַת מִשְׁכָּב וּמוֹשַׁב הַזָּב: **הַזָּב מְטַמֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּב** אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ, כְּגוֹן הָרִבְדָּה מִשְׁכָּבוֹת זֶה עַל גַּב זֶה וְהַזָּב עַל הָעֶלְיוֹן, **בַּחֲמִשָּׁה דְרָכִים** [-אֳפָנִים] שֶׁל מִדְרָס, וְעַל יְדֵיהֶם נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּב לְאָב הַטֻּמְאָה **לְטַמֵּא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים** - שֶׁהָאָדָם הַנִּטְמָא מַמָּנוּ מְטַמֵּא אֶת הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו וְאֶת שְׁאָר הַכֵּלִים שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶם בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בְּמִשְׁכַּב הַזָּב [מִלְּבַד אָדָם וּכְלִי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא. וְאַחַר שֶׁפָּרַשׁ מֵהַמִּשְׁכָּב אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, הַמְטַמֵּא אֳכָלִים וּמַשְׁקִים בִּלְבַד]. וְאֵלּוּ חֲמִשָּׁה הָאֳפָנִים שֶׁנִּטְמָא מִמִּשְׁכַּב הַזָּב: **עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, שׁוֹכֵב, נִתְלֶה** [כְּגוֹן שֶׁהַזָּב וְהַכֵּלִים בִּשְׁתֵּי כַּפּוֹת הַמֹּאזְנַיִם, וְהִכְרִיעוּ הַכֵּלִים אֶת הַזָּב וּכְשֶׁעָלָה הֵרִי הוּא נִתְלֶה מֻחֲמֶת כֹּבֶד הַכֵּלִים וּכְאִלּוּ יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם], **וְנִשְׁעָן** כְּשֶׁרָגְלָיו עַל הַקַּרְקַע. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא, וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא', וְדָרְשׁוּ מִכָּפֶל הַלָּשׁוֹן 'יִטְמָא', שֶׁלֹּא רַק הַשּׁוֹכֵב עַל הַמִּשְׁכָּב וְהַיּוֹשֵׁב עַל הַמּוֹשָׁב, אֶלָּא אַף לְהָפֵךְ, וְאַף אִם עָשָׂה שְׁאָר אָפְנֵי מִדְרָס, כַּעֲמִידָה תְּלִיָּה וְהִשָּׁעֲנוּת. **וְהַמִּשְׁכָּב** - וּכְלִי שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מִדְרַס הַזָּב, נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶת הָאָדָם בִּשְׁבָעָה דְרָכִים** [-אֳפָנִים] שֶׁיִּהְיֶה דִּין הָאָדָם הַנִּטְמָא מִמּוֹשַׁב הַזָּב **לְטַמֵּא** אֶת הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו אוֹ שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּאוֹתָהּ עֵת, וְאֵלּוּ הֵם: **עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, שׁוֹכֵב, נִתְלֶה** [בְּאֹפֶן הָפוּךְ מֵהַמְבֹאָר לְעֵיל, שֶׁמּוֹשַׁב הַזָּב הִכְרִיעַ אֶת הַכַּף שֶׁבָּהּ הַטָּהוֹר, וְנִמְצָא שֶׁהוּא תָּלוּי עַל כְּבֹד הַכְּלִי הַטָּמֵא], **וְנִשְׁעָן.** וְכֵן מְטַמֵּא **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא,** אִם אָדָם טָהוֹר נָגַע אוֹ נָשָׂא אֶת מִדְרַס הַזָּב:

פֶּרֶק ג דִּינֵי טֻמְאַת הֶסֵּט הַזָּב:

מִשְׁנָה א טֻמְאַת מִדְרַס וְהֶסֵּט

בִּישִׁיבַת זָב וְטָהוֹר עַל דָּבָר הַנִּכְפָּף בִּישִׁיבָתָם: הַזָּב וְהַטָּהוֹר שֶׁיָּשְׁבוּ יַחַד **בִּסְפִינָה** קְטַנָּה, **אוֹ בְּאַסְדָּא** - עֲצִים קְשׁוּרִים יַחַד שֶׁמְּשִׁיטִים אוֹתָם עַל הַמַּיִם, שֶׁהֵם שׁוֹקְעִים תַּחְתֵּיהֶם מֻחֲמֶת כֹּבֶד הַיּוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם, **אוֹ שֶׁרָכְבוּ** יַחַד **עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה** שֶׁהִיא נִכְפֶּפֶת מֻחֲמֶת כָּבְדָּם [אַף אִם כֹּחָהּ יָפֶה, וּמַה שֶּׁחִלְּקָה הַמִּשְׁנָה (אהלות פי"ח מ"ו) בֵּין בְּהֵמָה שֶׁכֹּחָהּ יָפֶה לִבְהֵמָה שֶׁכֹּחָהּ רַע, הוּא כְּשֶׁמְּסִיטָה הַבְּהֵמָה בִּרְגְלֶיהָ, שֶׁרַק בִּבְהֵמָה שֶׁכֹּחָהּ רַע הָרוֹכֵב נָחְשָׁב כְּמֵסִיט], **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בִּגְדֵיהֶם נוֹגְעִים** אֲלוּ בָּאֵלּוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ** [-בִּגְדֵי הַטָּהוֹר] **וְהַזָּב נוֹגְעִים** בְּאֵלּוּ [-בִּגְדֵי הַזָּב] **וְהַכֵּלִים** בִּשְׁתֵּי הַכַּפּוֹת הַמֹּאזְנַיִם, וְהִכְרִיעוּ הַכֵּלִים אֶת הַזָּב וּכְשֶׁעָלָה הֵרִי הוּא נִתְלֶה מֻחֲמֶת כֹּבֶד הַכֵּלִים וּכְאִלּוּ יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם], **וְנִשְׁעָן** כְּשֶׁרַגְלָיו עַל הַקַּרְקַע. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא, וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא', וְדָרְשׁוּ מִכָּפֶל הַלָּשׁוֹן 'יִטְמָא', שֶׁלֹּא רַק הַשּׁוֹכֵב עַל הַמִּשְׁכָּב וְהַיּוֹשֵׁב עַל הַמּוֹשָׁב, אֶלָּא אַף לְהָפֵךְ, וְאַף אִם עָשָׂה שְׁאָר אָפְנֵי מִדְרָס, כַּעֲמִידָה תְּלִיָּה וְהִשָּׁעֲנוּת. **וְהַמִּשְׁכָּב** - וּכְלִי שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מִדְרַס הַזָּב, נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶת הָאָדָם בִּשְׁבָעָה דְרָכִים** [-אֳפָנִים] שֶׁיִּהְיֶה דִּין הָאָדָם הַנִּטְמָא מִמּוֹשַׁב הַזָּב **לְטַמֵּא** אֶת הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו אוֹ שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּאוֹתָהּ עֵת, וְאֵלּוּ הֵם: **עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, שׁוֹכֵב, נִתְלֶה** [בְּאֹפֶן הָפוּךְ מֵהַמְבֹאָר לְעֵיל, שֶׁמּוֹשַׁב הַזָּב הִכְרִיעַ אֶת הַכַּף שֶׁבָּהּ הַטָּהוֹר, וְנִמְצָא שֶׁהוּא תָּלוּי עַל כְּבֹד הַכְּלִי הַטָּמֵא], **וְנִשְׁעָן.** וְכֵן מְטַמֵּא **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא,** אִם אָדָם טָהוֹר נָגַע אוֹ נָשָׂא אֶת מִדְרַס הַזָּב:

פֶּרֶק ג דִּינֵי טֻמְאַת הֶסֵּט הַזָּב:

מִשְׁנָה א טֻמְאַת מִדְרַס וְהֶסֵּט

בִּישִׁיבַת זָב וְטָהוֹר עַל דָּבָר הַנִּכְפָּף בִּישִׁיבָתָם: הַזָּב וְהַטָּהוֹר שֶׁיָּשְׁבוּ יַחַד **בִּסְפִינָה** קְטַנָּה, **אוֹ בְּאַסְדָּא** - עֲצִים קְשׁוּרִים יַחַד שֶׁמְּשִׁיטִים אוֹתָם עַל הַמַּיִם, שֶׁהֵם שׁוֹקְעִים תַּחְתֵּיהֶם מֻחֲמֶת כֹּבֶד הַיּוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם, **אוֹ שֶׁרָכְבוּ** יַחַד **עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה** שֶׁהִיא נִכְפֶּפֶת מֻחֲמֶת כָּבְדָּם [אַף אִם כֹּחָהּ יָפֶה, וּמַה שֶּׁחִלְּקָה הַמִּשְׁנָה (אהלות פי"ח מ"ו) בֵּין בְּהֵמָה שֶׁכֹּחָהּ יָפֶה לִבְהֵמָה שֶׁכֹּחָהּ רַע, הוּא כְּשֶׁמְּסִיטָה הַבְּהֵמָה בִּרְגְלֶיהָ, שֶׁרַק בִּבְהֵמָה שֶׁכֹּחָהּ רַע הָרוֹכֵב נָחְשָׁב כְּמֵסִיט], **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בִּגְדֵיהֶם נוֹגְעִים** אֲלוּ בָּאֵלּוּ, **הֲרֵי אֵלּוּ** [-בִּגְדֵי הַטָּהוֹר] **וְהַזָּב נוֹגְעִים** בְּאֵלּוּ [-בִּגְדֵי הַזָּב] **וְהַכֵּלִים** בִּשְׁתֵּי הַכַּפּוֹת הַמֹּאזְנַיִם, וְהִכְרִיעוּ הַכֵּלִים אֶת הַזָּב וּכְשֶׁעָלָה הֵרִי הוּא נִתְלֶה מֻחֲמֶת כֹּבֶד הַכֵּלִים וּכְאִלּוּ יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם], **וְנִשְׁעָן** כְּשֶׁרַגְלָיו עַל הַקַּרְקַע. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא, וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא', וְדָרְשׁוּ מִכָּפֶל הַלָּשׁוֹן 'יִטְמָא', שֶׁלֹּא רַק הַשּׁוֹכֵב עַל הַמִּשְׁכָּב וְהַיּוֹשֵׁב עַל הַמּוֹשָׁב, אֶלָּא אַף לְהָפֵךְ, וְאַף אִם עָשָׂה שְׁאָר אָפְנֵי מִדְרָס, כַּעֲמִידָה תְּלִיָּה וְהִשָּׁעֲנוּת. **וְהַמִּשְׁכָּב** - וּכְלִי שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מִדְרַס הַזָּב, נַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶת הָאָדָם בִּשְׁבָעָה דְרָכִים** [-אֳפָנִים] שֶׁיִּהְיֶה דִּין הָאָדָם הַנִּטְמָא מִמּוֹשַׁב הַזָּב **לְטַמֵּא** אֶת הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו אוֹ שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּאוֹתָהּ עֵת, וְאֵלּוּ הֵם: **עוֹמֵד, יוֹשֵׁב, שׁוֹכֵב, נִתְלֶה** [בְּאֹפֶן הָפוּךְ מֵהַמְבֹאָר לְעֵיל, שֶׁמּוֹשַׁב הַזָּב הִכְרִיעַ אֶת הַכַּף שֶׁבָּהּ הַטָּהוֹר, וְנִמְצָא שֶׁהוּא תָּלוּי עַל כְּבֹד הַכְּלִי הַטָּמֵא], **וְנִשְׁעָן.** וְכֵן מְטַמֵּא **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא,** אִם אָדָם טָהוֹר נָגַע אוֹ נָשָׂא אֶת מִדְרַס הַזָּב:

מִשְׁנָה ב מִדְרָס וְהֶסֵּט בְּזָב וְטָהוֹר שֶׁעָשׂוּ יַחַד פְּעֻלּוֹת שׁוֹנוֹת: הָיוּ זָב וְטָהוֹר **מְגִיפִין** [-סוֹגְרִים] יַחַד אֶת הַדֶּלֶת, **אוֹ פּוֹתְחִין,** נִטְמָא הַטָּהוֹר בְּהֶסֵּט וּבְבִגְדָיו בְּמִדְרָס, שֶׁמָּא נִשְׁעֲנוּ זֶה עַל זֶה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין הַטָּהוֹר וּבְגָדָיו טְמֵאִים **עַד שֶׁיְּהֵא** זֶה **מַגִּיף וְזֶה פּוֹתֵחַ,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה שֶׁכָּל אֶחָד מִתְנַגֵּד לַחֲבֵרוֹ, כְּשֶׁהָאֶחָד גּוֹבֵר נִמְשָׁךְ חֲבֵרוֹ אֵלָיו, אֲבָל כְּשֶׁעוֹשִׂים יַחְדָּיו מְלָאכָה קַלָּה כִּסְגִירַת אוֹ פְּתִיחַת דֶּלֶת אֵין לָחוּשׁ שֶׁנִּשְׁעֲנוּ זֶה עַל זֶה. הָיוּ **מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה מִן הַבּוֹר,** נִטְמָא הַטָּהוֹר בְּהֶסֵּט, וְאַף בְּגָדָיו טְמֵאִים מִדְרָס בְּאֹפֶן שֶׁהַטָּהוֹר הֶעֱלָה אֶת הַזָּב לְפִי שֶׁהַזָּב נִתְלָה עֲלֵיהֶם, וּמִשּׁוּם אֹפֶן זֶה גָּזְרוּ גַּם בְּאֹפֶן שֶׁהַזָּב הֶעֱלָה אֶת הַטָּהוֹר. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אֵין בִּגְדֵי הַטָּהוֹר נִטְמָאִים בְּמִדְרָס **עַד שֶׁיְּהֵא הַטָּהוֹר מַעֲלֶה אֶת הַטָּמֵא,** שֶׁרַק בְּאֹפֶן זֶה נִתְלָה הַזָּב עַל בְּגָדָיו, וּלְדַעְתּוֹ לֹא גָּזְרוּ בְּאֹפֶן שֶׁהַטָּמֵא מַעֲלֶה אֶת הַטָּהוֹר (תפא"י). הָיוּ **מַפְשִׁילִין בַּחֲבָלִין** - קוֹלְעִים חֲבָלִים יַחַד, וּבְתוֹךְ כָּךְ מוֹשְׁכִים אֶת הַחֶבֶל לְכִוּוּנָם, נִטְמָא הַטָּהוֹר, שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁבִּפְעֻלָּה זוֹ נִמְשַׁךְ הָאֶחָד עַל יְדֵי חֲבֵרוֹ. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** אֵין לָחוּשׁ לְכָךְ **עַד שֶׁיְּהֵא זֶה** עוֹמֵד מִצַּד אֶחָד **וּמוֹשֵׁךְ הֵילָךְ** - לְכָאן, **וְזֶה** עוֹמֵד מִצַּדּוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַחֶבֶל **וּמוֹשֵׁךְ הֵילָךְ** - לַצַּד הַנֶּגְדִּי, אֲבָל בִּמְשִׁיכַת שְׁנֵיהֶם לְאוֹתוֹ הַכִּוּוּן אֵין לָחוּשׁ שֶׁהָאֶחָד נִמְשָׁךְ עַל יְדֵי חֲבֵרוֹ. הָיוּ **אוֹרְגִים** יַחַד, **בֵּין בִּדְבָרִים שֶׁהַדָּרְךְ לְאָרְגָם כְּשֶׁהָאוֹרְגִים עוֹמְדִין, וּבֵין בִּדְבָרִים שֶׁהַדָּרְךְ לְאָרְגָם יוֹשְׁבִין, אוֹ טוֹחֲנִין.** רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר בְּכֻלָּן, חוּץ מִן הַטּוֹחֲנִין בְּרֵחַיִם שֶׁל יָד. פּוֹרְקִין מִן הַחֲמוֹר אוֹ טוֹעֲנִין, בִּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָם כָּבֵד, טְמֵאִין. בִּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָם קַל, טְהוֹרִין. וְכֻלָּן טְהוֹרִין לִבְנֵי הַכְּנֶסֶת, וּטְמֵאִין לַתְּרוּמָה: **ג הַזָּב** וְהַטָּהוֹר שֶׁיָּשְׁבוּ בִּסְפִינָה אוֹ בְּאַסְדָּא גְּדוֹלָה. אֵיזוֹ הִיא סְפִינָה גְּדוֹלָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהָמִיט בְּאָדָם. יָשְׁבוּ עַל הַנֶּסֶר עַל הַסַּפְסָל עַל הַגֶּשֶׁישׁ שֶׁל מִטָּה וְעַל הָאַכְלוֹנָס בִּזְמַן שֶׁאֵינָן מַחְגִּירִין, עָלוּ בְּאֵילָן שֶׁכֹּחוֹ יָפֶה, בְּסוֹכָה שֶׁכֹּחָהּ רַע, בְּאֵילָן יָפֶה, בְּסֻלָּם מִצְרִי בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ בְּמַסְמֵר, עַל הַכֶּבֶשׁ וְעַל הַקּוֹרָה וְעַל הַדֶּלֶת בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּיין בְּטִיט, טְמֵאִים. רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר: **ב** מְגִיפִין אוֹ פּוֹתְחִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיְּהֵא זֶה מַגִּיף וְזֶה פּוֹתֵחַ. מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה מִן הַבּוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁיְּהֵא הַטָּהוֹר מַעֲלֶה אֶת הַטָּמֵא. מַפְשִׁילִין בַּחֲבָלִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד שֶׁיְּהֵא זֶה מוֹשֵׁךְ הֵילָךְ וְזֶה מוֹשֵׁךְ הֵילָךְ. אוֹרְגִים בֵּין בְּעוֹמְדִין בֵּין בְּיוֹשְׁבִין, אוֹ טוֹחֲנִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר בְּכֻלָּן, חוּץ מִן הַטּוֹחֲנִין בְּרֵחַיִם שֶׁל יָד. פּוֹרְקִין מִן הַחֲמוֹר אוֹ טוֹעֲנִין, בִּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָם כָּבֵד, טְמֵאִין. בִּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָם קַל, טְהוֹרִין. וְכֻלָּן טְהוֹרִין לִבְנֵי הַכְּנֶסֶת, וּטְמֵאִין לַתְּרוּמָה: **ג הַזָּב** וְהַטָּהוֹר שֶׁיָּשְׁבוּ בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהָמִיט בְּאָדָם. יָשְׁבוּ עַל הַנֶּסֶר עַל הַסַּפְסָל עַל הַגֶּשֶׁישׁ שֶׁל מִטָּה וְעַל הָאַכְלוֹנָס בִּזְמַן שֶׁאֵינָן מַחְגִּירִין, עָלוּ בְּאֵילָן שֶׁכֹּחוֹ יָפֶה, בְּסוֹכָה שֶׁכֹּחָהּ רַע, בְּאֵילָן יָפֶה, בְּסֻלָּם צוֹרִי אוֹ מִצְרִי בִּזְמַן שֶׁהוּא קָבוּעַ בְּמַסְמֵר, עַל הַכֶּבֶשׁ עַל הַקּוֹרָה וְעַל הַדֶּלֶת בִּזְמַן שֶׁהֵן עָשׂוּיין בְּטִיט, טְמֵאִים מִדְרָס

משניות

מסכת זבים פרק ד

המבוארות

עַל יְדֵי הַמַּכֶּה כְּפִי שֶׁיִּבאַר לְהַלָּן. וְהַטָּמֵא הַמַּכֶּה אֶת הַטָּהוֹר, טָמֵא בֶּגֶד הַטָּהוֹר מִשּׁוּם מִדְרָס וְנַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה, מִשּׁוּם שֶׁאִם יִמָּשֵׁךְ הַטָּהוֹר וְיִפֹּל לַאֲחוֹרָיו מֵחֲמַת הַמַּכָּה, הֲרֵי הַמַּכָּה הַטָּמֵא נוֹפֵל עָלָיו, וְנִמְצָא שֶׁהַמַּכָּה שֶׁהוּא הַזָּב נִשְׁעָן וְנִסְמָךְ עַל הַטָּהוֹר הַמֻּכֶּה וְעַל בְּגָדָיו. וְכֵן הַטָּהוֹר עַצְמוֹ טָמֵא מִדִּין נוֹשֵׂא הַזָּב:

פֶּרֶק ד דִּינֵי הֶסֵּט וּמִדְרָס שֶׁל זָב וּשְׁאָר מְטַמְּאֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב: **מִשְׁנָה א דֶּרֶךְ נוֹסֶפֶת בְּדִין טָהוֹר וְטָמֵא יַחַד בְּמִטָּה אוֹ סְפִינָה: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, נִדָּה שֶׁיָּשְׁבָה עִם הַטְּהוֹרָה בְּמִטָּה** מְחַגֶּרֶת [-מִתְנַדְנֶדֶת], לֹא רַק בִּגְדֵי הַטְּהוֹרָה טְמֵאִים כְּדַעַת הַתְּנָא לְעֵיל (פ"ג מ"א), אֶלָּא אֲפִלּוּ **כְּפָה** - צָעִיף **שֶׁבְּרֹאשָׁהּ טָמֵא מִדְרָס,** שֶׁלִּפְעָמִים מַכְרִיעַ כֹּבֶד הַטְּהוֹרָה אֶת הַמִּטָּה לְצַד אֶחָד וְנִמְצָא שָׂפַת נִשְׁעֶנֶת עַל הַטְּהוֹרָה וְעַל בְּגָדֶיהָ וּבְכְלָל זֶה גַּם הַכְּפָּה. וְכֵן אִם **יָשְׁבָה** עִמָּהּ **בִּסְפִינָה** קְטַנָּה, אֲפִלּוּ **כֵּלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַנֵּס** [-הַתֹּרֶן] **שֶׁבִּסְפִינָה טְמֵאִין מִדְרָס,** שֶׁכְּשֶׁהַסְּפִינָה נוֹטָה וּמְקוֹם הַנִּדָּה עוֹלֶה, נִמְצָא שֶׁהַנִּדָּה נִתְלֵית עַל כָּל מַה שֶּׁבִּסְפִינָה וְאַף עַל הַכֵּלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַתֹּרֶן. וְאַף בָּזֶה חוֹלֵק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דַּעַת הַתְּנָא לְעֵיל (שם) שֶׁטִּמֵּא רַק אֶת הַבְּגָדִים שֶׁלּוֹבֵשׁ הַטָּהוֹר. נִדָּה **הַנּוֹטָלֶת** עִם הַטְּהוֹרָה **עֲרֵבָה** - קְעָרָה **מְלֵאָה בְּגָדִים,** אַף שֶׁאֵינָהּ נוֹגַעַת בָּהֶם, **בְּזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָן כָּבֵד, טְמֵאִין** הַבְּגָדִים, כְּמִבְאָר לְעֵיל (פ"ג מ"ב) שֶׁבִּמְלָאכָה כְּבֵדָה יֵשׁ חֶשְׁשׁ שֶׁהִנּוֹשְׂאוֹת נִשְׁעָנוֹת זוֹ עַל זוֹ. **וּבְזְמַן שֶׁמַּשָּׂאָן קַל,** הַבְּגָדִים **טְהוֹרִין,** שֶׁבִּמְלָאכָה קַלָּה אֵין חֶשְׁשׁ זֶה, כְּמִבְאָר לְעֵיל. **הֶסֵּט מֵחֲמַת רְעָדָה: זָב שֶׁהִקִּישׁ עַל כְּצוֹצְרָא** - נָסָר הַבּוֹלֵט מִן הַכֹּתֶל [כְּמוֹ 'גְּזוּזְטְרָא'], **וְנָפַל כִּכָּר שֶׁל תְּרוּמָה** שֶׁהָיְתָה מֻנַּחַ עָלֶיהָ, הַכִּכָּר **טָהוֹר,** מִשּׁוּם שֶׁהַכְּצוֹצְרָא מְחֻבֶּרֶת הֵיטֵב לַכֹּתֶל וְכֹחָהּ יָפֶה, וְאֵינָהּ נִכְפֶּפֶת וְזֶזָה מִמְּקוֹמָהּ עַל יְדֵי הַהֶכָּאָה, וְנִמְצָא שֶׁהַזָּב לֹא הֵסִיט אֶת הַכִּכָּר בְּהַכָּאתוֹ, אֶלָּא הַכִּכָּר נָפַל מֵחֲמַת רְעִידַת הַמַּכָּה וְאֵין זֶה נֶחְשָׁב לְהֶסֵּט: **מִשְׁנָה ב אֲפִנַּיִם נוֹסָפִים שֶׁל הֶסֵּט מֵחֲמַת הָרְעָדָה: זָב שֶׁהִקִּישׁ** [-שֶׁהִכָּה] **עַל הַמְּרִישׁ** - קוֹרָה גְּדוֹלָה הַמֻּנַּחַת עַל גַּבֵּי עַמּוּדִים סָמוּךְ לְתִקְרַת הַבַּיִת וְעָלֶיהָ נִסְמָכוֹת קוֹרוֹת הַגָּג, אוֹ **עַל הַמִּלְבֵּן** - רִבּוּעַ הָעָשׂוּי מִקּוֹרוֹת הַקְּבוּעוֹת בָּאָרֶץ כְּעֵין גֶּדֶר, אוֹ **עַל הַצְּנוֹר** - מַרְזֵב, **וְעַל הַדֶּלֶף** - לוּחַ הַמֻּנָּח עַל הָאָרֶץ, **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָשׂוּי** [-קָשׁוּר] לַקַּרְקַע] **בַּחֲבָלִים,** וְאֵינוֹ קָבוּעַ בָּהּ וְאֵין כֹּחוֹ יָפֶה כָּל כָּךְ, אוֹ שֶׁהִכָּה **עַל הַתַּנּוּר, וְעַל הַיָּם** - מִסְגֶּרֶת מַעֲשֵׂה שְׁבָתוֹכָהּ מִתְקַבֵּץ הַקֶּמַח הַנִּטְחָן, **וְעַל אִצְטְרֶבֶל** - עִגּוּל עֵץ שֶׁעָלָיו מַעֲמִידִים רֵחַיִם, **וְעַל חֲמוֹר** - בְּנְיַן עֵצִים **שֶׁל** - שֶׁעָלָיו מֻנָּחוֹת **רֵחַיִם שֶׁל זֵיתִים יָד, וְעַל** כְּלִי מִדָּה **שֶׁל סְאָה שֶׁל רֵחַיִם שֶׁל זֵיתִים** - הַמְשַׁמֵּשׁ לְמִדִּידַת הַזֵּיתִים הַנִּטְחָנִים, בְּכָל אֵלּוּ אִם נָפַל מֵהֶם דָּבָר טָהוֹר אַחֲרֵי הַכְּאַת הַזָּב, אוֹתוֹ דָּבָר נִשְׁאָר בְּטָהֳרָתוֹ לְפִי שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ קְבוּעִים וְחִבּוּרָם יָפֶה וְלֹא הֵסִיט הַזָּב אֶת הַדָּבָר הַטָּהוֹר מִמְּקוֹמוֹ אֶלָּא נָפַל מֵחֲמַת רְעִדַת הַמַּכָּה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף** אִם הִכָּה **עַל קוֹרַת הַבַּלָּנִין** - קוֹרָה שֶׁהַבַּלָּן יוֹשֵׁב עָלֶיהָ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ, וְנָפַל מִמֶּנָּה דָּבָר טָהוֹר, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁאַף קוֹרָה זוֹ נֶחְשֶׁבֶת קְבוּעָה דַּיָּהּ, וְאוֹתוֹ דָּבָר נָפַל מִמֶּנָּה מֵחֲמַת הָרְעָדָה וְלֹא הוּסַט עַל יְדֵי הַזָּב: **מִשְׁנָה ג אֲפִנַּיִם שׁוֹנִים שֶׁל הֶסֵּט הַזָּב: הִקִּישׁ הַזָּב עַל הַדֶּלֶת,** אוֹ **עַל הַנָּגָר** - יְתֵד בַּרְזֶל הַנְּעוּצָה בְּמִפְתַּן הַדֶּלֶת לִמְנִיעַת פְּתִיחָתָהּ, אוֹ **עַל הַמַּנְעוּל** שֶׁנּוֹעֲלִים בּוֹ אֶת הַפֶּתַח, אוֹ **עַל הַמָּשׁוֹט** שֶׁמַּנְהִיגִים בּוֹ אֶת הַסְּפִינָה, **וְעַל הַקֶּלֶת** - עִגּוּל עֵץ שֶׁעוֹשִׂים סְבִיב אֶבֶן הָרֵחַיִם הַתַּחְתּוֹנָה כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הַקֶּמַח הַנִּטְחָן שֶׁלֹּא יִפֹּל לָאָרֶץ [וְצוּרָתוֹ שׁוֹנָה מֵהַ'יָּם' הַנִּזְכָּר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁהַיָּם קָבוּעַ בְּמִקְצָת בַּקַּרְקַע וְאִלּוּ הַקֶּלֶת מִטַּלְטֶלֶת], **וְעַל אִילָּן שֶׁכֹּחוֹ רַע** - שֶׁגִּזְעוֹ צַר כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ג מ"א), **וְעַל סוֹכָה שֶׁכֹּחָהּ רַע** - עָנָף צַר כַּמְבֹאָר שָׁם, אַף שֶׁגִּדְלָה **עַל אִילָן** שֶׁכֹּחוֹ **יָפֶה,** וְכֵן אִם הִקִּישׁ **עַל סָלָם מִצְרִי** שֶׁהוּא סֻלָּם קָטָן, **בְּזְמַן שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ** לַכֹּתֶל **בְּמִסְמֵר,** אוֹ שֶׁהִקִּישׁ **עַל הַכֶּבֶשׁ** - הַגֶּשֶׁר, אוֹ **עַל הַקּוֹרָה וְעַל הַדֶּלֶת בְּזְמַן שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין** [-מְחֻבָּרִים] **בְּטִיט** לַכֹּתֶל, אִם מִכֹּחַ הַכָּאתוֹ נָפְלוּ דְּבָרִים טְהוֹרִים מֵעַל גַּבֵּיהֶם, הֲרֵי אֵלּוּ **טְמֵאִין,** שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵינָם מְחֻבָּרִים לִמְקוֹמָם וּבְהַכָּאתוֹ הֵסִיטָם הַזָּב. וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא כֵּן הַדִּין גַּם אִם הִקִּישׁ **עַל הַשְּׂדֵה** - אַרְגָּז גָּדוֹל מֵעֵץ, אוֹ **עַל הַתֵּבָה** הָעוֹמֶדֶת לִפְנֵי הַשַּׁלְחָנִי [-חַלְפָן], **וְעַל הַמִּגְדָּל** - אָרוֹן עֵץ גָּבוֹהַּ, וְנָפְלוּ מֵהֶם דְּבָרִים, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין,** שֶׁנַּעֲנוּעָם נֶחְשָׁב לְהֶסֵּט. **רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֲרִין בָּאֵלּוּ,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם אַף בָּאֳפָנִים אֵלּוּ לֹא נָפַל הַדָּבָר מֵחֲמַת הֶסֵּטוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת רְעָדַת הַהַכָּאָה:

מִשְׁנָה ד מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב רַק כְּשֶׁנּוֹשֵׂא אֶת רֹב הַזָּב: זָב שֶׁהָיָה מֻטָּל עַל חֲמִשָּׁה סַפְסָלִים אוֹ עַל חָמֵשׁ פּוּנְדָיוֹת - כִּיסֵּי מָעוֹת אֲרֻכִּים שֶׁמִּשַּׁמְּשִׁים גַּם לִשְׁכִיבָה, אִם שׁוֹכֵב עֲלֵיהֶם **לְאָרְכָּן,** וּכְשֶׁהוּא מִתְהַפֵּךְ שׁוֹכֵב בְּכָל פַּעַם עַל אֶחָד מֵהֶם, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין** בְּטֻמְאַת מִדְרָס, שֶׁכֵּן בְּכָל פַּעַם שֶׁשָּׁכַב עַל אֶחָד מֵהֶם, הָיָה עָלָיו רֹב גּוּפוֹ שֶׁל הַזָּב. אֲבָל אִם שָׁכַב עֲלֵיהֶם כְּשֶׁאָרְכּוֹ **לְרָחְבָּן** שֶׁל הַסַּפְסָלִים וְהַפּוּנְדָיוֹת, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִין,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה כָּל אֶחָד מֵהֶם נָשָׂא רַק מִקְצָת גּוּפוֹ, וּמִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו כג) 'וְאִם עַל הַמִּשְׁכָּב הוּא' דָּרְשׁוּ שֶׁאֵין טֻמְאַת מִדְרָס אֶלָּא כְּשֶׁנּוֹשֵׂא אֶת רֻבּוֹ שֶׁל הַזָּב. וְאִם **יָשַׁן** עֲלֵיהֶם לְרָחְבָּן, **וְסָפַק שֶׁנִּתְהַפֵּךְ עֲלֵיהֶן** כְּדָרְכּוֹ הַיְשֵׁנִים, וְשָׁכַב גַּם לְאָרְכָּן, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין. הָיָה** מֻטָּל **עַל שִׁשָּׁה כִּסְאוֹת** [-כִּסְאוֹת], **שְׁתֵּי יָדָיו עַל שְׁנַיִם** מֵהֶם, **וּשְׁתֵּי רַגְלָיו עַל שְׁנַיִם** מֵהֶם, **וְרֹאשׁוֹ** מֻנָּח **עַל כִּסֵּא אֶחָד, וְגוּפוֹ עַל כִּסֵּא אֶחָד, אֵין טֻמְאָה** בְּטֻמְאַת אַב הַטֻּמְאָה מִשּׁוּם מִדְרָס הַזָּב **אֶלָּא זֶה שֶׁתַּחַת הַגּוּף,** שֶׁרֹב גּוּפוֹ נָשָׂא עָלָיו, וְהָאֲחֵרִים אֵינָם טְמֵאִים אֶלָּא מִשּׁוּם מַגָּע הַזָּב וְנַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. הָיָה **עוֹמֵד עַל שְׁנֵי כִּסְאוֹת,** וְכָל רֶגֶל מֻנַּחַת עַל כִּסֵּא אֶחָד, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם** הָיוּ הַכִּסְאוֹת **רְחוֹקִין זֶה מִזֶּה,** הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִין,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה כָּל כִּסֵּא מַחֲזִיק חֲצִי מִכֹּבֶד גּוּפוֹ וְאַף אֶחָד מֵהַכִּסְאוֹת אֵינוֹ מַחֲזִיק אֶת רֹב הַזָּב: **מִשְׁנָה ה מִשְׁכַּב הַזָּב בְּעֶשֶׂר טְלִיתוֹת זוֹ עַל זוֹ: עֶשֶׂר טַלִּיתוֹת** [-טַלִּיתוֹת] אוֹ יוֹתֵר הַמֻּנָּחוֹת **זוֹ עַל גַּב זוֹ,** וְהַזָּב **יָשַׁן עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת** מִשּׁוּם מִשְׁכַּב הַזָּב. וְכֵן אִם יָשַׁב עַל אֶבֶן כְּבֵדָה ['אֶבֶן מִסְמָא'] הַמֻּנַּחַת עַל גַּבֵּי טַלִּיתוֹת אֵלּוּ, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) 'וְכָל הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר יִרְכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא', וּמִתֵּבַת 'וְכָל' מְרַבִּים אֲפִלּוּ אֹפֶן זֶה. **זָב וּמִשְׁכָּבוֹת זֶה כְּנֶגֶד זֶה בְּמֹאזְנַיִם: הַזָּב** הַיּוֹשֵׁב **בְּכַף מֹאזְנַיִם,** וְכֵלִים הָרְאוּיִים לְ**מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב** בְּכַף הַמֹּאזְנַיִם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, אִם **כָּרַע הַזָּב** - שֶׁהַכַּף שֶׁבָּהּ יוֹשֵׁב יָרְדָה וּכְנֶגְדָּהּ עָלְתָה כַּף הַכֵּלִים, הֲרֵי הֵם **טְהוֹרִין** מִשֶּׁהַזָּב כָּרַע עֲלֵיהֶם לְאָרְכָּן, וְאֵינָם טְמֵאִים אֶלָּא בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה מֵחֲמַת שֶׁהוּסְטוּ עַל יְדֵי הַזָּב. וְאִם **כָּרְעוּ הֵן** - שֶׁהַכַּף שֶׁבָּהּ הַכֵּלִים יָרְדָה וּכְנֶגְדָּהּ עָלְתָה הַזָּב, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין** מִדְרָס, כֵּיוָן שֶׁהַזָּב נִתְלָה עֲלֵיהֶם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** בְּאֹפֶן שֶׁכַּפֵּי שְׁנֵי כֵּלִי **יְחִידִי** הֲרֵי הוּא **טָמֵא** מִדְרָס, שֶׁהֲרֵי כָּל יֵשׁ כְּלִי יְחִידִי מְשֻׁקָּע בְּכַף שְׁנִיָּה, **טְמֵאִין,** שֶׁכָּל אֵלּוּ **טְמֵאִין,** שֶׁכֵּן הַמִּשְׁכָּב וְהַמּוֹשָׁב נִתְלִין עַל הַכֵּלִים וְהַכֵּלִים עַל הַזָּב. **הַכֹּל טָהוֹר,** אוֹ **עַל הַנָּגָר** - יְתֵד בַּרְזֶל הַנְּעוּצָה בְּמִפְתַּן הַדֶּלֶת לִמְנִיעַת פְּתִיחָתָהּ, אוֹ **עַל הַמַּנְעוּל** שֶׁנּוֹעֲלִים בּוֹ אֶת הַפֶּתַח, אוֹ **עַל הַמָּשׁוֹט** שֶׁמַּנְהִיגִים בּוֹ אֶת הַסְּפִינָה, **וְעַל הַקֶּלֶת** - עִגּוּל עֵץ שֶׁעוֹשִׂים סְבִיב אֶבֶן הָרֵחַיִם הַתַּחְתּוֹנָה כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הַקֶּמַח הַנִּטְחָן שֶׁלֹּא יִפֹּל לָאָרֶץ [וְצוּרָתוֹ שׁוֹנָה מֵהַ'יָּם' הַנִּזְכָּר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת, שֶׁהַיָּם קָבוּעַ בְּמִקְצָת בַּקַּרְקַע וְאִלּוּ הַקֶּלֶת מִטַּלְטֶלֶת], **וְעַל אִילָּן שֶׁכֹּחוֹ רַע** - שֶׁגִּזְעוֹ צַר כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"ג מ"א), **וְעַל סוֹכָה שֶׁכֹּחָהּ רַע** - עָנָף צַר כַּמְבֹאָר שָׁם, אַף שֶׁגִּדְלָה **עַל אִילָן** שֶׁכֹּחוֹ **יָפֶה,** וְכֵן אִם הִקִּישׁ **עַל סָלָם מִצְרִי** שֶׁהוּא סֻלָּם קָטָן, **בְּזְמַן שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ** לַכֹּתֶל **בְּמִסְמֵר,** אוֹ שֶׁהִקִּישׁ **עַל הַכֶּבֶשׁ** - הַגֶּשֶׁר, אוֹ **עַל הַקּוֹרָה וְעַל הַדֶּלֶת בְּזְמַן שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין** [-מְחֻבָּרִים] **בְּטִיט** לַכֹּתֶל, אִם מִכֹּחַ הַכָּאתוֹ נָפְלוּ דְּבָרִים טְהוֹרִים מֵעַל גַּבֵּיהֶם, הֲרֵי אֵלּוּ **טְמֵאִין,** שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵינָם מְחֻבָּרִים לִמְקוֹמָם וּבְהַכָּאתוֹ הֵסִיטָם הַזָּב. וּלְדַעַת תַּנָּא קַמָּא כֵּן הַדִּין גַּם אִם הִקִּישׁ **עַל הַשְּׂדֵה** - אַרְגָּז גָּדוֹל מֵעֵץ, אוֹ **עַל הַתֵּבָה** הָעוֹמֶדֶת לִפְנֵי הַשַּׁלְחָנִי [-חַלְפָן], **וְעַל הַמִּגְדָּל** - אָרוֹן עֵץ גָּבוֹהַּ, וְנָפְלוּ מֵהֶם דְּבָרִים, הֲרֵי הֵם **טְמֵאִין,** שֶׁנַּעֲנוּעָם נֶחְשָׁב לְהֶסֵּט. **רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֲרִין בָּאֵלּוּ,** שֶׁלִּשִׁיטָתָם אַף בָּאֳפָנִים אֵלּוּ לֹא נָפַל הַדָּבָר מֵחֲמַת הֶסֵּטוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת רְעָדַת הַהַכָּאָה:

מִשְׁנָה ד מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב רַק כְּשֶׁנּוֹשֵׂא אֶת רֹב הַזָּב: זָב שֶׁהָיָה מֻטָּל עַל חֲמִשָּׁה סַפְסָלִים אוֹ עַל חָמֵשׁ פּוּנְדָיוֹת, לְאָרְכָּן, טְמֵאִין. לְרָחְבָּן, טְהוֹרִין. יָשַׁן, סָפַק שֶׁנִּתְהַפֵּךְ עֲלֵיהֶן, טְמֵאִין. הָיָה מֻטָּל עַל שִׁשָּׁה כִּסְאוֹת, שְׁתֵּי יָדָיו עַל שְׁנַיִם, שְׁתֵּי רַגְלָיו עַל שְׁנַיִם, רֹאשׁוֹ עַל אֶחָד, גּוּפוֹ עַל אֶחָד, אֵין טָמֵא אֶלָּא זֶה שֶׁתַּחַת הַגּוּף. עוֹמֵד עַל שְׁנֵי כִּסְאוֹת, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אִם רְחוֹקִין זֶה מִזֶּה, טְהוֹרִין: ה עֶשֶׂר טַלִּיוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, יָשַׁן עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה, כֻּלָּן טְמֵאוֹת. הַזָּב בְּכַף מֹאזְנַיִם וְאֶכְלִין וּמַשְׁקִין בְּכַף שְׁנִיָּה, טְמֵאִין. וּבַמֵּת, הַכֹּל טָהוֹר, חוּץ מִן הָאָדָם. זֶה חֹמֶר בַּזָּב מִבַּמֵּת, שֶׁהַזָּב עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִתַּחְתָּיו לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא בְּגָדִים, וְעַל גַּבָּיו מַדָּף לְטַמֵּא אֶכְלִין וּמַשְׁקִין, מַה שֶּׁאֵין הַמֵּת מְטַמֵּא.

דְּבָרִים אֵלּוּ, שֶׁאֵין בּוֹ טֻמְאַת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְלֹא טֻמְאַת מַדָּף כְּעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב. וְאַף שֶׁטֻּמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, אֲבָל אִם יֵשׁ אֹהֶל הַמַּפְסִיק בֵּינֵיהֶם, כְּגוֹן שֶׁהַמַּת נִמְצָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת סָמוּךְ לְתִקְרָתוֹ, וְהָאֳכָלִים נִמְצְאִים בָּעֲלִיָּה וּמְכוֹפְפִים אֶת תִּקְרַת הַבַּיִת וּמַכְבִּידִים עַל הַמַּת, שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הַזָּב מְטַמֵּא וְאִלּוּ הַמַּת אֵינוֹ מְטַמֵּא. **וְחֹמֶר בְּטֻמְאַת מֵת** מִטֻּמְאַת זָב, **שֶׁהַמֵּת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל,** כְּשֶׁמַּאֲהִיל עַל אָדָם וְכֵלִים אֳכָלִים וּמַשְׁקִים, אוֹ שֶׁהֵם מַאֲהִילִים עָלָיו, אוֹ שֶׁנִּמְצָא עִמָּהֶם תַּחַת אֹהֶל אֶחָד. וְכֵן הַמֵּת **מְטַמֵּא טֻמְאַת שִׁבְעָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט יא) 'הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים' וְגוֹ', **מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַזָּב שֶׁמְּטַמֵּא** אָדָם וְכֵלִים בְּטֻמְאַת עֶרֶב בִּלְבַד, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל: **מִשְׁנָה ז יָשַׁב עַל מִטָּה אוֹ בְּהֵמָה וְטַלִּיתוֹת תַּחַת רַגְלֶיהָ: הָיָה הַזָּב יוֹשֵׁב עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה וְאַרְבַּע טַלִּיּוֹת** [-טַלִּיתוֹת] מֻנָּחוֹת **תַּחַת אַרְבַּע רַגְלֵי הַמִּטָּה,** טַלִּית לְכָל רֶגֶל, כֻּלָּן **טְמֵאוֹת,** שֶׁבְּאֹפֶן זֶה נֶחְשֶׁבֶת כָּל טַלִּית כְּנוֹשֵׂאת אֶת כֻּלּוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁהַמִּטָּה אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמֹד עַל שָׁלֹשׁ** רַגְלַיִם בִּלְבַד. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר** אֶת כָּל הַטַּלִּיתוֹת, שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין לְהַחְשִׁיב כָּל אַחַת מֵהֶם כְּנוֹשֵׂאת אֶת כָּל הַזָּב, וּכְשִׁיטָתוֹ לְעִיל (מ"ה) שֶׁכָּפְמָה מִשְׁכָּבוֹת הַמַּכְרִיעוֹת אֶת הַזָּב בְּמֹאזְנַיִם טְהוֹרוֹת לְפִי שֶׁאַף אַחַת מֵהֶן אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּנוֹשֵׂאת אֶת רֻבּוֹ. **הָיָה רוֹכֵב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, וְאַרְבַּע טַלִּיּוֹת** [-טַלִּיתוֹת] מֻנָּחוֹת **תַּחַת אַרְבַּע רַגְלֵי הַבְּהֵמָה,** טַלִּית לְכָל רֶגֶל, כֻּלָּן **טְהוֹרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא** [-הַבְּהֵמָה] **יְכוֹלָה לַעֲמֹד עַל שָׁלֹשׁ** רַגְלַיִם, וְנִמְצָא שֶׁכָּל רֶגֶל נִדּוֹנֶת רַק כְּמִסַּיַּעַת שֶׁאֵין בָּהּ מַמָּשׁ, וְאֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּנוֹשֵׂאת אֶת הַזָּב. [וּבִלְבַד שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת, אֲךְ כְּשֶׁהִיא מְהַלֶּכֶת הֲרֵי בְּכָל עֵת אַחַת הָרַגְלַיִם אֵינָהּ עַל הַקַּרְקַע, וְנִמְצָא שֶׁכָּל הָרַגְלַיִם נִצְרָכוֹת לַעֲמִידָתָהּ, וְכָל הַטַּלִּיתוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָן נֶחְשָׁבוֹת לְנוֹשְׂאוֹת אֶת הַזָּב]. אֲבָל אִם **הָיְתָה טַלִּית אַחַת תַּחַת שְׁתֵּי הַיָּדַיִם** [-הָרַגְלַיִם הַקִּדְמִיּוֹת] שֶׁל הַבְּהֵמָה, אוֹ **תַּחַת שְׁתֵּי הָרַגְלַיִם** הָאֲחוֹרִיּוֹת שֶׁלָּהּ, אוֹ **תַּחַת יָד וְרֶגֶל** שֶׁלָּהּ, אוֹתָהּ טַלִּית **טְמֵאָה,** שֶׁהֲרֵי אֵין הַבְּהֵמָה יְכוֹלָה לַעֲמֹד עַל שְׁתֵּי הָרַגְלַיִם הַנּוֹתָרוֹת וְנִמְצָא שֶׁכָּל גּוּפוֹ שֶׁל הַזָּב נִסְמָךְ עַל טַלִּית זוֹ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, הַסּוּס מְטַמֵּא בְּרַגְלָיו** - אִם הָיוּ אַרְבַּע רַגְלָיו עַל אַרְבַּע טַלִּיתוֹת, הַטַּלִּיתוֹת שֶׁתַּחַת רַגְלָיו הָאֲחוֹרִיּוֹת טְמֵאוֹת מִדְּרָס, **וְהַחֲמוֹר** מְטַמֵּא **בְּיָדָיו** - אֶת שְׁתֵּי הַטַּלִּיתוֹת הַמֻּנָּחוֹת מִתַּחַת לְרַגְלָיו הַקִּדְמִיּוֹת, וְזֹאת מִשּׁוּם **שִׂעְקַר מִשְׁעֶנֶת** - הַשַּׁעֲנוּת **הַסּוּס** הִיא **עַל** שְׁתֵּי **רַגְלָיו,** וְהַטַּלִּיתוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָן נֶחְשָׁבוֹת כְּנוֹשְׂאוֹת אֶת רֹב גּוּפוֹ שֶׁל הַזָּב, וְאִלּוּ עִקַּר **מִשְׁעֶנֶת הַחֲמוֹר** הִיא **עַל** שְׁתֵּי **יָדָיו,** וְלָכֵן הַטַּלִּיתוֹת שֶׁתַּחְתֶּיהָן הֵן הַנֶּחְשָׁבוֹת כְּנוֹשְׂאוֹת אֶת רֹב גּוּפוֹ שֶׁל הַזָּב. **זָב שֶׁיָּשַׁב עַל קוֹרַת בֵּית הַבַּד וּמַכְבֵּשׁ שֶׁל כּוֹבְסִים: יָשַׁב עַל קוֹרַת בֵּית הַבַּד,** הַכֵּלִים שֶׁבָּעֲקָל [-סַל שֶׁמַּנִּיחִים בְּתוֹכוֹ אֶת הַגֶּפֶת הַנּוֹתֶרֶת מֵהַזֵּיתִים אַחַר סְחִיטָתָם, וּמַנִּיחִים עֲלֵיהֶם אֶת הַקּוֹרָה כְּדֵי שֶׁיִּסָּחֵט מֵהֶם הַשֶּׁמֶן הַנּוֹתָר] **טְמֵאִין** מִשּׁוּם מִדְּרַס הַזָּב, שֶׁכֹּבֶד הַקּוֹרָה עַל הָעֲקָל, וְנִמְצָא שֶׁהַזָּב הֵיוֹשֵׁב עַל הַקּוֹרָה נִשְׂעָן עַל הַכֵּלִים שֶׁבָּעֲקָל. יָשַׁב **עַל** קְצֵה אֶחָד שֶׁל **הַמַּכְבֵּשׁ שֶׁל הַכּוֹבְסִים** - עֵץ הַמְגֻהָץ עַל יְדֵי כְּבִישַׁת הַבְּגָדִים תַּחְתָּיו, **הַכֵּלִים** - הַבְּגָדִים **שֶׁתַּחְתָּיו** [-שֶׁתַּחַת הַמַּכְבֵּשׁ] בְּצִדּוֹ הַשֵּׁנִי **טְהוֹרִין,** לְפִי שֶׁיְּשִׁיבָתוֹ עַל קְצֵה הַמַּכְבֵּשׁ לֹא מוֹסִיפָה כֹּבֶד עַל הַכֵּלִים, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּיוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם. **רַבִּי נְחֶמְיָה מְטַמֵּא** כֵּלִים אֵלּוּ, שֶׁלִּשִׁיטָתוֹ אַף יְשִׁיבָה בְּצַד הַמַּכְבֵּשׁ מַכְבִּידָה בְּמַשָּׂהוּ עַל הַכֵּלִים:

פֶּרֶק ה דִּינֵי טֻמְאַת אָדָם וּשְׁאָר דְּבָרִים בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים לְדָבָר הַמְטַמֵּא אוֹתָם וּלְאַחַר שֶׁפֹּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ, דִּינֵי טֻמְאָה שׁוֹנִים בִּשְׁאָר אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וּדְבָרִים הַפּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה: **מִשְׁנָה א מְטַמֵּא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים:** אָדָם **הַנּוֹגֵעַ בַּזָּב, אוֹ שֶׁהַזָּב נוֹגֵעַ בּוֹ, וְכֵן** אָדָם **הַמֵּסִיט אֶת הַזָּב אוֹ שֶׁהַזָּב מְסִיטוֹ,** כָּל עוֹד שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ מֵהַזָּב הֲרֵי הוּא **מְטַמֵּא אֳכָלִים וּמַשְׁקִים וּכְלֵי שֶׁטַח בְּמַגָּע** - אִם הוּא נוֹגֵעַ בָּהֶם, שֶׁבְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר לְטֻמְאָה הֲרֵי הוּא כְּאַב הַטֻּמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו ה) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ, יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם, וְטָמֵא עַד הָעָרֶב'. וּכְשֵׁם שֶׁמְּטַמֵּא גַּם שְׁאָר כֵּלִי שֶׁטַח [כַּיָּם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טָהֳרָה בִּטְבִילָה], **אֲבָל לֹא בְּמַשָּׂא,** שֶׁאִם בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בַּזָּב נָשָׂא בְּגָדִים אוֹ כְּלֵי שֶׁטַח בְּלִי לָגַעַת בָּהֶם, אֵינוֹ מְטַמְּאָם. **כְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּל הַמְטַמֵּא בְּגָדִים בִּשְׁעַת מַגָּעוֹ** בְּטֻמְאָה, כְּגוֹן הַנּוֹגֵעַ בְּזָב וְזָבָה וְיוֹלֶדֶת אוֹ בְּמַעְיְנוֹתֵיהֶם וּמִשְׁכָּבָם וּמוֹשָׁבָם, **מְטַמֵּא אֳכָלִין וּמַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה** - רְאשׁוֹן לְטֻמְאָה, שֶׁבִּזְמַן חִבּוּרוֹ לְטֻמְאָה דֵּינוֹ כְּאַב הַטֻּמְאָה שֶׁהֲרֵי הוּא מְטַמֵּא בְּגָדִים וּכְלֵי שֶׁטַח. וּמְטַמֵּא אֶת **הַיָּדַיִם** הַנּוֹגְעוֹת בּוֹ **לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת** לְטֻמְאָה, **וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לֹא אָדָם וְלֹא כְּלֵי חֶרֶס,** שֶׁמִּתְּבַת 'בְּגָדָיו' הִתְמַעֲטוּ אָדָם וּכְלֵי חֶרֶס שֶׁאֵינָם דּוֹמִים לְבָגֶד. **וּלְאַחַר פְּרִישָׁתוֹ מִמְּטַמְּאָיו** - לְאַחַר שֶׁהִפְסִיק אֶת מַגָּעוֹ בַּזָּב, הֲרֵי הוּא רְאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וּמִכָּל מָקוֹם **מְטַמֵּא מַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה** - רְאשׁוֹן לְטֻמְאָה, שֶׁכָּךְ גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁבְּכָל אֹפֶן שֶׁיִּטַּמְאוּ יִהְיוּ הַמַּשְׁקִים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, מִשּׁוּם מַשְׁקִים הַנִּטְמָאִים מִשֶּׁרֶץ שֶׁהֵם רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְהֶחֱמִירוּ לִגְזֹר כֵּן בְּמַשְׁקִים שֶׁהֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה בְּקַלּוּת, שֶׁאֵינָם צְרִיכִים הֶכְשֵׁר לְטֻמְאָה. וּמְטַמֵּא אֶת הָאֳכָלִין וְהַיָּדַיִם **לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת** לְטֻמְאָה, **וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים** כְּלָל, שֶׁנֶּאֱמַר 'אֲשֶׁר יִגַּע בִּמְשָׁכָּבוֹ', לְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים אֶלָּא בִּשְׁעַת מַגָּעוֹ בַּזָּב: **מִשְׁנָה ב טָהוֹר הִגִּישָׁא עַל יְדֵי הַזָּב וְהַנּוֹשֵׂא אֶת הַזָּב: וְעוֹד כְּלָל אַחֵר אָמְרוּ, כָּל דָּבָר הַנִּשָּׂא עַל גַּבֵּי הַזָּב,** אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא נָגַע בּוֹ הַזָּב, כְּגוֹן עֶשֶׂר מַצָּעוֹת עַל גַּבֵּי הַזָּב, אֲפִלּוּ הַמַּצָּע הָעֶלְיוֹן **טָמֵא,** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק י) 'וְכָל הַנֹּגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא', וְאֵין הַכַּוָּנָה לְדָבָר הַנִּמְצָא תַּחַת הַזָּב, שֶׁהֲרֵי דָּבָר זֶה נִלְמָד מִ'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בִּמְשָׁכְּבוֹ', וּבְהֶכְרֵחַ כַּוָּנַת הַפָּסוּק לְכָל דָּבָר 'אֲשֶׁר יִהְיֶה [הַזָּב] תַּחְתָּיו', דְּהַיְינוּ שֶׁאוֹתוֹ הַדָּבָר נִשָּׂא עַל יְדֵי הַזָּב. וּמִשְּׁכַּב הַזָּב נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה, וְאִלּוּ עָלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה בִּלְבַד. **וְכָל** דָּבָר **שֶׁהַזָּב נִשָּׂא עָלָיו** וְלֹא נָגַע בּוֹ, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר, חוּץ מִן** הַדָּבָר **הָרָאוּי לְמִשְׁכָּב וּלְמוֹשָׁב** אוֹ לְמֶרְכָּב, **וְהָאָדָם,** שֶׁהֵם נִטְמָאִים בִּנְשִׂיאָתוֹ, הָרְאוּיִים לְמִשְׁכָּב וּלְמוֹשָׁב וּלְמֶרְכָּב טְמֵאִים בְּטֻמְאַת מִדְּרָס, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ו) 'וְהַיֹּשֵׁב עַל הַכְּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו', אֲבָל שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְכָךְ, כְּגוֹן שְׁכָפָה כְּלִי מִדִּידָה וְיָשַׁב עָלָיו, אֵינוֹ טָמֵא כְּלָל מִשּׁוּם יֹשֵׁב הַזָּב, שֶׁמִּמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר 'אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו הַזָּב', לְמֵדִים שֶׁדְּוָקָא כְּלִי הַמְיֻחָד לִישִׁיבָה נִטְמָא, וְלֹא כְּלִי שֶׁכְּשֶׁיּוֹשֵׁב עָלָיו אוֹמְרִים לוֹ 'עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ'. וְכֵן הָאָדָם נִטְמָא בִּנְשִׂיאָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק י) 'וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב', וּבִכְלַל זֶה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב הַזָּב וּמַעְיְנוֹתָיו וְכָל שֶׁכֵּן הַזָּב עַצְמוֹ. **כֵּיצַד,** הָיְתָה **אֶצְבָּעוֹ שֶׁל זָב תַּחַת הַנִּדְבָּךְ** - שׁוּרַת אֲבָנִים בַּחוֹמָה, וְהָיָה **הַטָּהוֹר מִלְמַעְלָן** [-מֵעַל הַנִּדְבָּךְ] וּמַכְבִּיד עַל אֶצְבָּעוֹ שֶׁל הַזָּב הַנִּתּוּנָה תַּחְתָּיו, הֲרֵי הוּא 'נִשָּׂא עַל גַּבֵּי הַזָּב', וְכָל זְמַן שֶׁהוּא שָׁם הֲרֵי הוּא אַב הַטֻּמְאָה, **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה רִאשׁוֹן, וּמִי שֶׁנּוֹגֵעַ בּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֵל** עוֹד **אֶחָד,** שֶׁאוֹתוֹ שֵׁנִי פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בּוֹ וְנַעֲשֵׂית שְׁלִישִׁי [אַךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא אוֹתָהּ, שֶׁכֵּן הִיא אֵינָהּ חוֹזֶרֶת וּמְטַמֵּאת אֲחֵרִים, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בִּתְרוּמָה]. וּלְאַחַר שֶׁפָּרַשׁ הָאָדָם מֵהַזָּב, כְּגוֹן שֶׁיָּרַד מִן הַנִּדְבָּךְ, הֲרֵי הוּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה בִּלְבַד, **וּמְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד** - מְטַמֵּא אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ לִהְיוֹת שֵׁנִי, וְשֵׁנִי זֶה פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ שְׁלִישִׁי. וּלְהֶפֶךְ, אִם **הַטָּמֵא** נִמְצָא עַל הַנִּדְבָּךְ **מִלְמַעְלָן, וְהַטָּהוֹר** מַנִּיחַ אֶת אֶצְבָּעוֹ **מִלְמַטָּן** תַּחַת הַנִּדְבָּךְ, וְהַזָּב מַכְבִּיד עַל אֶצְבָּעוֹ וְנִמְצָא שֶׁהַטָּהוֹר נוֹשֵׂא אוֹתוֹ. כָּל זְמַן שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת הַזָּב הֲרֵי הוּא אַב הַטֻּמְאָה **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד.** וּלְאַחַר שֶׁפָּרַשׁ מְהַטֻּמְאָה, הֲרֵי הוּא **מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד,** לְפִי שֶׁמַּעְתָּה אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה בִּלְבַד. וּבָזֶה נִתְבָּאֵר דִּינוֹ שֶׁל אָדָם הַנִּשָּׂא עַל יְדֵי הַזָּב וְהַנּוֹשֵׂא אֶת הַזָּב. וְאִם הָיְתָה אֶצְבָּעוֹ שֶׁל הַזָּב תַּחַת הַנִּדְבָּךְ, וְהָאֳכָלִין **וְהַמַּשְׁקִין, וְהַמִּשְׁכָּב וְהַמּוֹשָׁב** וְהַמַּדָּף - שְׁאָר כֵּלִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, **מִלְמַעְלָן** עַל גַּבֵּי הַנִּדְבָּךְ, הֲרֵי הֵם 'עָלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב', וְאַף קֹדֶם שֶׁפָּרְשׁוּ הֵם **מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד,** וְכֵן לְאַחַר שֶׁפָּרְשׁוּ מֵהֶם, **מְטַמְּאִין אֶחָד וּפוֹסְלִין אֶחָד.** שֶׁכֵּן טֻמְאַת אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים לֹא נֶאֱמְרָה אֶלָּא בְּאָדָם וְלֹא בִּשְׁאָר דְּבָרִים, וְלָכֵן אַף קֹדֶם שֶׁפָּרְשׁוּ אֵינָם אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. וְאִם הָיָה הַזָּב לְמַעְלָה, וְכֵלִים הָרְאוּיִים **לְמִשְׁכָּב וְהַמּוֹשָׁב מִלְמַטָּן** - תַּחַת הַנִּדְבָּךְ,

משניות

מַסֶּכֶת זָבִים פֶּרֶק ה

מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד, וְאַף עַל פִּי שֶׁפֵּרְשׁוּ, עֲדַיִן מְטַמְּאִין שְׁנַיִם וּפוֹסְלִין אֶחָד, שֶׁמִּדְרַס הַזָּב הוּא אַב הַטֻּמְאָה אַף כְּשֶׁפֵּרַשׁ מִן הַזָּב. אֲבָל אִם הָיוּ הָאֳכָלִין וְהַמַּשְׁקִין וְהַמִּדָּף - כֵּלִים שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִלְמַטָּן - מִתַּחַת לַנִּדָּבָךְ, הֲרֵי הֵם טְהוֹרִין לְגַמְרֵי אַף כְּשֶׁהַזָּב מִלְמַעְלָה, שֶׁכָּל שֶׁהַזָּב נִשָּׂא עָלָיו טָהוֹר מִלְּבַד מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, שֶׁאֵין טֻמְאַת מַשָּׂא אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וּבָזֶה נִתְבָּאֵר דִּינָם שֶׁל אֳכָלִים וּמַשְׁקִים וְכֵלִים שֶׁנִּשְׂאוּ עַל יְדֵי הַזָּב, אוֹ שֶׁנִּשְׂאוּ הֵם אֶת הַזָּב: **מַשָּׂא בְּמִשְׁכַּב הַזָּב:** מֵהַמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁאֳכָלִים וּמַשְׁקִים וּמִדָּף שְׁהָיוּ תַּחַת הַזָּב טְהוֹרִים, יֵשׁ לִלְמֹד בְּכָל שֶׁכֵּן שֶׁאִם הָיוּ מִתַּחַת לְמִשְׁכַּב הַזָּב וְלֹא נָגְעוּ בּוֹ שֶׁהֵם טְהוֹרִים, וּמִפְּנֵי מָה כָּךְ דִּינָם, **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, כָּל הַנּוֹשֵׂא** אֶת הַמִּשְׁכָּב, וְכָל **הַנִּשָּׂא עַל גַּבֵּי הַמִּשְׁכָּב** וְלֹא נָגַע בּוֹ, **טָהוֹר, חוּץ מִן הָאָדָם** הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמִּשְׁכָּב, אוֹ שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עַל גַּבֵּי הַמִּשְׁכָּב, אוֹ אֲפִלּוּ עַל אֶבֶן מִסְמָא הַמְכֻבֶּדֶת עַל הַמִּשְׁכָּב נֶתְנוּן תַּחְתֶּיהָ, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁזָּב הַיּוֹשֵׁב עַל אֶבֶן מִסְמָא הַמְכֻבֶּדֶת עַל הַמִּשְׁכָּב מְטַמֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּב, כָּךְ לְהֶפֶךְ אָדָם הַיָּשׁוּב עָלָיהָ כְּשֶׁהִיא מְכֻבֶּדֶת עַל מִשְׁכַּב הַזָּב, נִטְמָא. **מַשָּׂא וְהֶסֵּט בְּשָׂאר אֲבוֹת הַטֻּמְאָה: כָּל** אָדָם **הַנּוֹשֵׂא** נְבֵלָה מִבְּלִי לְהַזִּיזָהּ מִמְּקוֹמָהּ, כְּגוֹן שֶׁבָּא חֲבֵרוֹ וְהִנִּיחָהּ עָלָיו וְלֹא זָז מִמְּקוֹמוֹ, וְכָל אָדָם **הַנִּשָּׂא עַל גַּבֵּי הַנְּבֵלָה, טָהוֹר, חוּץ מִן הַמִּסִּיט** אֶת הַנְּבֵלָה מִמְּקוֹמָהּ, שֶׁנִּטְמָא, שֶׁטֻּמְאַת מַשָּׂא הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה הִיא בְּאָפֶן שֶׁהוּא מַסִּיט אֶת הַנְּבֵלָה וְלֹא רַק נוֹשְׂאָהּ. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַנּוֹשֵׂא,** כְּלוֹמַר, וּבְלִבַּד שֶׁהַמַּסִּיט אֶת הַנְּבֵלָה גַּם נוֹשֵׂא אוֹתָהּ, דְּהַיְינוּ שֶׁהַנְּבֵלָה לְמַעְלָה וְהוּא לְמַטָּה, אֲבָל אִם הוּא לְמַעְלָה וְהִיא לְמַטָּה, אֲפִלּוּ אִם הוּא מַסִּיט אוֹתָהּ, אֵינוֹ נִטְמָא כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נָגַע בָּהּ. **כָּל** דָּבָר **הַנּוֹשֵׂא** אֶת הַמֵּת, וְכֵן דָּבָר **הַנִּשָּׂא עַל גַּבֵּי הַמֵּת, טָהוֹר, חוּץ מִן הַמְּאַהִיל** עַל הַמֵּת, שֶׁנִּטְמָא מֵהַמֵּת בְּטֻמְאַת אֹהֶל. [וְיִתְּכֵן שֶׁדָּבָר יֹשֵׂא אֶת הַמֵּת אוֹ יִנָּשֵׂא עַל יְדֵי הַמֵּת מִבְּלִי לְהַאֲהִיל עָלָיו, כְּגוֹן שֶׁהַמֵּת בָּעֲלָיָה וְדָבָר זֶה נִמְצָא בְּבַיִת סְמוּךְ לַתִּקְרָה וְהַמֵּת מַכְבִּיד עָלָיו, וְכֵן לְהֶפֶךְ שֶׁהַמֵּת בַּבַּיִת סְמוּךְ לַתִּקְרָה וְהַדָּבָר הַטָּהוֹר בָּעֲלָיָה מַכְבִּיד אֶת הַתִּקְרָה עַל הַמֵּת], וְחוּץ מֵאָדָם הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמֵּת, אוֹ שֶׁנִּשָּׂא עַל גַּבֵּי הַמֵּת, **בִּזְמַן שֶׁהוּא מֵסִיט** אֶת הַמֵּת, שֶׁהוּא נִטְמָא בְּטֻמְאַת מַשָּׂא, אֲבָל אִם אֵין הַמֵּת זָז מִמְּקוֹמוֹ אֵין כָּאן הֶסֵּט וְהוּא טָהוֹר. אֲבָל שְׁאָר דְּבָרִים אַף כְּשֶׁהֵם נוֹשְׂאִים וּמְסִיטִים אֶת הַמֵּת אֵינָם טְמֵאִים, שֶׁאֵין טֻמְאַת מַשָּׂא אֶלָּא בְּאָדָם: **מִשְׁנָה ד טֻמְאַת מַשָּׂא בִּמְקֻצַת מִגּוּף הַזָּב אוֹ הַטָּהוֹר:** הָיָה **מִקְצָת** מִגּוּפוֹ שֶׁל הַטָּמֵא מֻנָּח **עַל** הַטָּהוֹר, כְּגוֹן שֶׁהִנִּיחַ הַזָּב אֶצְבָּעוֹ עַל אָדָם טָהוֹר, **וּמִקְצָת** - אוֹ מִקְצָת מִגּוּפוֹ שֶׁל הַטָּהוֹר כְּגוֹן אֶצְבָּעוֹ, מֻנָּח **עַל הַטָּמֵא,** וְכֵן אִם הָיוּ **חִבּוּרֵי הַטָּמֵא** - שְׁעָרוֹ אוֹ צִפָּרְנָיו אוֹ שִׁנָּיו, מֻנָּחִים **עַל הַטָּהוֹר,** וְכֵן אִם הָיוּ **חִבּוּרֵי הַטָּהוֹר** מֻנָּחִים **עַל הַטָּמֵא,** הַטָּהוֹר **טָמֵא** מִשּׁוּם מַשָּׂא הַזָּב. שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּנָּשֵׂא רֻבּוֹ שֶׁל זָב אֶלָּא עַל הַמִּדְרָס, אַף לֹא לְעִנְיַן טֻמְאַת אָדָם בְּמַגָּע. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** אִם הָיָה **מִקְצָת הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר, טָהוֹר,** וְאֵינוֹ נִטְמָא עַד שֶׁיִּהְיֶה רֹב גּוּפוֹ נִשָּׂא עַל הַטָּמֵא: **מִשְׁנָה ה טֻמְאַת מִשְׁכָּב בִּמְקֻצַת הַמִּשְׁכָּב וּבְמִקְצַת הָאָדָם: הַטָּמֵא** שֶׁרֹב גּוּפוֹ שׁוֹכֵב **עַל מִקְצַת הַמִּשְׁכָּב, וְהַטָּהוֹר** שֶׁרֹב גּוּפוֹ שׁוֹכֵב **עַל מִקְצַת הַמִּשְׁכָּב** הַטָּמֵא בְּמִשְׁכַּב הַזָּב, **טָמֵא** - הַמִּשְׁכָּב וְהַטָּהוֹר, שֶׁדִּי בְּמִקְצַת הַמְּסוֹכָּב לְטַמְּאוֹתוֹ אוֹ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ טֻמְאָה. אֲבָל אִם רַק **מִקְצַת** גּוּפוֹ שֶׁל **הַטָּמֵא** שׁוֹכֵב **עַל הַמִּשְׁכָּב,** וַאֲפִלּוּ עַל הַמִּשְׁכָּב כֻּלּוֹ, וְכֵן אִם רַק **מִקְצַת** גּוּפוֹ שֶׁל **הַטָּהוֹר** שׁוֹכֵב **עַל הַמִּשְׁכָּב** הַטָּמֵא, וַאֲפִלּוּ עַל הַמִּשְׁכָּב כֻּלּוֹ, הַמִּשְׁכָּב וְהַטָּהוֹר **טָהוֹר,** שֶׁאֵין הַמִּשְׁכָּב טָמֵא עַד שֶׁיִּשָּׂא רֹב גּוּפוֹ שֶׁל זָב, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיִּשָּׂא רֹב גּוּפוֹ שֶׁל טָהוֹר. **נִמְצֵאת טֻמְאָה נִכְנֶסֶת לוֹ** [-לַמִּשְׁכָּב] עַל יְדֵי הַזָּב, **וְיוֹצֵאת מִמֶּנּוּ** [-מֵהַמִּשְׁכָּב] לְטַמֵּא אֶת הַטָּהוֹר, אֲפִלּוּ **בְּמַעְוֵי טוּ** שֶׁל הַמִּשְׁכָּב, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּדִּין הָרִאשׁוֹן בַּמִּשְׁנָה. אַךְ אֵין דַּי בְּמַעְוֵי טוּ הַשּׁוֹכֵב, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיִּשְׁכַּב עָלָיו רֹב הַזָּב כְּדֵי לְטַמְּאוֹתוֹ, וְרֹב הַטָּהוֹר כְּדֵי שֶׁיִּטָּמֵא מֵהַמִּשְׁכָּב. **טֻמְאַת מַשָּׂא בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים:** שָׁנִינוּ לְעֵיל (מ"ג) שֶׁכָּל הַנּוֹשֵׂא וְנִשָּׂא עַל גַּבֵּי הַמִּשְׁכָּב טָהוֹר, אִם אֵינוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ, לְפִי שֶׁאֵין טֻמְאַת מַשָּׂא בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, (וְכֵן הַדִּין) בְּכִסֵּא שֶׁל **תִּרוּמָה שֶׁהוּא נָתוּן עַל גַּבֵּי מִשְׁכָּב** הַזָּב, **וְהַנִּיר** חוֹצֵץ **בֵּינְתַיִם** - בֵּין הַכִּסֵּא לַמִּשְׁכָּב, **בֵּין** שֶׁהַכִּסֵּא נָתוּן **מִלְמַעְלָן** - מֵעַל הַמִּשְׁכָּב, **וּבֵין** שֶׁהוּא נָתוּן **מִלְמַטָּן** - מִתַּחַת לַמִּשְׁכָּב, הַכִּסֵּא **טָהוֹר,** וַאֲפִלּוּ שָׁרַק דָּבָר דַּק מְאֹד כְּנֵגֶר חוֹצֵץ בֵּינֵיהֶם. **וְכֵן בְּאָבֶן הַמְנֻגַּעַת** - הַטְּמֵאָה בְּטֻמְאַת נְגָעִים, שֶׁהִיא אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמֵּאת בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, אִם כִּסֵּא נִמְצָא מֵעָלֶיהָ אוֹ מִתַּחְתֶּיהָ וְנֶגֶר חוֹצֵץ בֵּינֵיהֶם, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁאֵין טֻמְאַת מַשָּׂא בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַמֵּא בְּזוֹ** - בְּאָבֶן הַמְנֻגַּעַת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יד מ) 'וְחִלְּצוּ אֶת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֵן הַנָּגַע, וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל מִחוּץ לָעִיר אֶל מָקוֹם טָמֵא', וְדָרְשׁוּ 'אֶל מָקוֹם טָמֵא' שֶׁיִּהְיֶה מְקוֹם הָאֲבָנִים טָמֵא, סוֹבֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁכֵּיוָן שֶׁמְּקוֹמָהּ טָמֵא עַד שֶׁהִיא מְטַמֵּאת אֶת הַנִּמְצָא עִמָּהּ בְּאֹהֶל, כְּמוֹ כֵן תְּטַמֵּא בְּהֶסֵּט אֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים: **מִשְׁנָה ו הַמְּטַמְּאִים אָדָם לְטַמֵּא בִּגְדִים:** הַנּוֹגֵעַ **בְּזָב וּבְזָבָה, וּבִנְדָּה וּבִיוֹלֶדֶת, וּבִמְצֹרָע,** אוֹ **בְּמִשְׁכַּב וּבְמוֹשַׁב** שֶׁל כָּל אֵלּוּ, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ מֵהֶם הוּא טָמֵא לְטַמֵּא בְּגָדִים שֶׁעָלָיו וְכֵלִים שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶם, וַהֲרֵי הוּא אַב הַטֻּמְאָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה רִאשׁוֹן, וְאֶת הַנּוֹגֵעַ בָּרִאשׁוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֵל אֶחָד** נוֹסָף - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בַּשֵּׁנִי וְנַעֲשֵׂית שְׁלִישִׁי. וְאַחַר שֶׁפֵּרַשׁ מִמַּגַּע הַטֻּמְאָה, אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶחָד** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֵל אֶחָד** - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בַּשֵּׁנִי. וְכָךְ דִּין כָּל הַמִּקַּבֵּל מֵהֶם טֻמְאָה, **אֶחָד הַנּוֹגֵעַ וְאֶחָד הַמַּסִּיט וְאֶחָד הַנּוֹשֵׂא, וְאֶחָד הַנִּשָּׂא,** שֶׁבְּכָל אֵלּוּ נֶאֱמַר דִּין 'כִּבּוּס בְּגָדִים' שֶׁהוּא דִּין 'מְטַמֵּא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים', וּבְכָל דִּין זֶה נִכְלָלִים זָב וְזָבָה וְנִדָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה (ויקרא טו לב-לג) 'זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע לְטָמְאָה בָהּ, וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ, וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ, לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה, וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה', וּמִתֵּבַת 'לַזָּכָר' מְרֻבִּים מִצָּרַע, וּמִתֵּבַת 'וְלַנְּקֵבָה' מְרֻבִּים גַּם יוֹלֶדֶת: **מִשְׁנָה ז טֻמְאַת מַעְיְנוֹת הַזָּב וְדוֹמָיו: הַנּוֹגֵעַ בְּזוֹבוֹ שֶׁל זָב, וּבְרֻקּוֹ, וּבִשְׁכְבַת זַרְעוֹ, וּבִמֵימֵי רַגְלָיו, וּבְדַם הַנִּדָּה,** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ מִמַּגָּעָן הֲרֵי הוּא אַב הַטֻּמְאָה **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן, וְאֶת הַנּוֹגֵעַ בָּרִאשׁוֹן וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֵל** עוֹד **אֶחָד** - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בַּשֵּׁנִי. וּלְאַחַר שֶׁפֵּרַשׁ מִמַּגָּעָם חָזַר לִהְיוֹת רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶחָד** - אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי, **וּפוֹסֵל אֶחָד** - אֶת הַתְּרוּמָה הַנּוֹגַעַת בַּשֵּׁנִי זֶה. וְדִין טֻמְאָתָם שָׁוֶה, **אֶחָד הַנּוֹגֵעַ וְאֶחָד הַמַּסִּיט** בְּלִי לָגַעַת בָּהֶם וּבְלִי לָשֵׂאת אוֹתָם. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַנּוֹשֵׂא,** כְּלוֹמַר, אֵין הַמַּסִּיט טָמֵא אֶלָּא אִם כֵּן הוּא גַּם נוֹשֵׂא אוֹתָם, שֶׁהֵם לְמַעְלָה וְהוּא לְמַטָּה, אֲבָל אִם הוּא לְמַעְלָה וְהֵם לְמַטָּה, אַף שֶׁהֵסִיטָם הֲרֵי הוּא טָהוֹר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נָגַע בָּהֶם, כְּדַעְתּוֹ לְעֵיל (מ"ג): **מִשְׁנָה ח אֲבוֹת הַטֻּמְאָה הַמְטַמְּאִים אָדָם לְטַמֵּא בִּגְדִים רַק בְּמַשָּׂא: הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמָּרְכָּב וְהַנִּשָּׂא עָלָיו וְהַמְּסִיטוֹ,** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מִמֶּנּוּ הֲרֵי הוּא אַב הַטֻּמְאָה, **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד.** וּלְאַחַר שֶׁפֵּרַשׁ מִמֶּנּוּ, אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד.** וְהַנּוֹגֵעַ בְּמֶרְכָּב, אַף בִּזְמַן שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ מִמֶּנּוּ אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים. **הַנּוֹשֵׂא אֶת הַנִּבֵלָה** וְהַמְּסִיטָהּ מִמְּקוֹמָהּ (לעיל מ"ג), וְהַנּוֹשֵׂא וּמַסִּיט **אֶת מֵי חַטָּאת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כְּדֵי** שִׁעוּר **הַזָּיָה** - כְּדֵי לְהַטְבִּיל בָּהֶם אֶת רָאשֵׁי גְּבִעוֹלֵי הָאֵזוֹב וּלְהַזּוֹתָם עַל טְמֵא מֵת, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ מֵהֶם הֲרֵי הוּא אַב הַטֻּמְאָה, **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד.** וּלְאַחַר שֶׁפֵּרַשׁ, אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד.** אֲבָל הַנּוֹגֵעַ בִּנְבֵלָה, אַף בְּעוֹדוֹ נוֹגֵעַ בָּהּ אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים: **מִשְׁנָה ט אוֹכֶל נִבְלַת עוֹף טָהוֹר: הָאוֹכֵל מִנִּבְלַת עוֹף טָהוֹר וְהִיא** עוֹדֶנָּה **בְּבֵית הַבְּלִיעָה** שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא מָקוֹם טֻמְאָתָהּ כִּדְרָשַׁת חֲכָמִים מֵהַפָּסוּק (ויקרא כב ח) 'נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה בָהּ', הֲרֵי הוּא אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמֵּא בְּגָדִים וְכֵלִים שֶׁנּוֹגֵעַ בָּהֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, **וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד.** וְאִם **הִכְנִיס** אֶת **רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר, טָהוֹר (וְטָהוֹר) הַתַּנּוּר,** שֶׁהַנְּבֵלָה עַצְמָהּ אֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶת הַתַּנּוּר, שֶׁאֵין

המבוארות

משניות

מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם פֶּרֶק א

טֻמְאָתָהּ אֶלָּא בְּבֵית הַבְּלִיעָה. וְהָאָדָם עַצְמוֹ אֵינוֹ מְטַמֵּא כְּלִי חֶרֶס אַף בְּשָׁעָה שֶׁהוּא 'מְטַמֵּא בְּגָדִים'. וְאִם הֶקִיאָהּ לְנִבְלַת עוֹף טָהוֹר **אוֹ בְּלָעָהּ,** הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁפֵּרַשׁ מִן הַטָּמְאָה, שֶׁאֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶלָּא בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וְלֹא מִשֶּׁיָּרְדָה לְמֵעָיו אוֹ שֶׁיָּצְאָה לְפִיו, וַהֲרֵי הוּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **וּמְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד.** וְאַף **כְּשֶׁהִיא** [-נִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר] **בְּתוֹךְ פִּיו עַד שֶׁיִּבְלָעֶנָּה** בְּבֵית בְּלִיעָתוֹ, הֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** שֶׁנֶּאֱמַר 'לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה בָהּ', וּמִכָּאן שֶׁאֵינָהּ מְטַמֵּאת אֶלָּא עַל יְדֵי אֲכִילָה, הַיְינוּ כְּנִיסַת הַמַּאֲכָל לְבֵית הַבְּלִיעָה, וְלֹא כְּשֶׁהִיא בְּתוֹךְ פִּיו אוֹ אַחַר שֶׁיָּרְדָה לְמֵעָיו: **מִשְׁנָה י אֵבוֹת הַטֻּמְאוֹת שֶׁאֵינָם מְטַמְּאִים אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים: הַנּוֹגֵעַ בְּשֶׁרֶץ, וּבְשִׁכְבַת זֶרַע, וּבְטֻמְאַ מֵת** [-אָדָם שֶׁנָּגַע בְּמֵת], **וּבְמִצְרָע בִּימֵי סְפָרוֹ** - בְּשִׁכְבַת הַיָּמִים שֶׁסּוֹפֵר בֵּין תְּגָלַחַת רִאשׁוֹנָה לְשֵׁנִיָּה אַחַר שֶׁנִּתְרַפֵּא מִצָּרַעְתּוֹ, **וּבְטֻמְאַ בַּיִת סְפָרוֹ** - בְּשִׁכְבַת הַיָּמִים שֶׁסּוֹפֵר בֵּין תְּגָלַחַת רִאשׁוֹנָה לְשֵׁנִיָּה אַחַר שֶׁנִּתְרַפֵּא מִצָּרַעְתּוֹ, **וּבְטֻמְאַ חֲטָאת שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה, וּבְנִבְלָה, וּבְמֻרְכָּב,** הַזָּב וְדוֹמָיו, אֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְלָכֵן אַף קֹדֶם שֶׁפֵּרַשׁ מֵהֶם **מְטַמֵּא** רַק **אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד.** בְּשֶׁרֶץ, שִׁכְבַת זֶרַע, טֻמְאַ מֵת וּמְצֹרָע בִּימֵי סְפִירָתוֹ, לֹא נִזְכַּר כְּלָל שֶׁמְּטַמְּאִים אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים, וּבְמֻרְכָּב, נִבְלָה וּמֵי חַטָּאת, נִזְכַּר דִּין מְטַמֵּא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים רַק בְּנוֹשֵׂא וְלֹא בְּנוֹגֵעַ. **טֻמְאַת בְּגָדִים רַק בְּאָדָם וְלֹא בָּאֳכָלִים וְכֵלִים: זֶה הַכְּלָל, כָּל דָּבָר הַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מִכָּל אֲבוֹת הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד** כְּדִין רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **חוּץ מִן הָאָדָם,** שֶׁיֵּשׁ אָבוֹת הַטֻּמְאָה שֶׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ אָב הַטֻּמְאָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ מֵהֶם, כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָיוֹת הַקּוֹדְמוֹת, וְאָז מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, וְרַק לְאַחַר שֶׁפֵּרַשׁ מֵהֶם, אַף הָאָדָם **מְטַמֵּא** רַק **אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד: מִשְׁנָה יא דִּין בַּעַל קֶרִי וּבוֹעֵל נִדָּה: בַּעַל קֶרִי,** טֻמְאָתוֹ **כְּמִגַּע שֶׁרֶץ** - כְּנוֹגֵעַ בְּשֶׁרֶץ שֶׁנַּעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. **וּבוֹעֵל נִדָּה,** טֻמְאָתוֹ **כְּטֻמְאַ מֵת** - כְּאָדָם הַנּוֹגֵעַ מֵת שֶׁנַּעֲשָׂה אָב הַטֻּמְאָה, וּמְטַמֵּא אָדָם אוֹ כֵּלִים. **אֶלָּא שֶׁחָמוּר מִמֶּנּוּ** [-מִטְּמֵא מֵת] **בּוֹעֵל נִדָּה, בְּכָךְ שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב** שֶׁהוּא שׁוֹכֵב אוֹ יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶם, אַךְ לֹא בְּטֻמְאָה חֲמוּרָה שֶׁל אַב הַטֻּמְאָה כְּדִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב הַזָּב וְדוֹמָיו, אֶלָּא בְּטֻמְאָה קַלָּה בִּלְבַד שֶׁל רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **לְטַמֵּא** רַק **אֳכָלִין וּמַשְׁקִין** וְלֹא אָדָם וְכֵלִים. שֶׁכֵּיוָן שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר בְּבוֹעֵל נִדָּה 'וְתִהְיֶה נִדָּתָהּ עָלָיו', לְמַדְנוּ שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב כְּנִדָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא טו כ) 'וְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו בְּנִדָּתָהּ יִטְמָא', וּמַמָּה שֶׁהוֹסִיפָה הַתּוֹרָה בְּבוֹעֵל נִדָּה (שם פסוק כד) 'וְכָל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא', בְּהֶכְרֵחַ בָּאָה הַתּוֹרָה לְמַעֵט שֶׁרַק הַמִּשְׁכָּב עַצְמוֹ 'יִטְמָא' וְלֹא יְטַמֵּא כֵּלִים אֲחֵרִים אֶלָּא רַק אֳכָלִים וּמַשְׁקִים. וּבָזֶה חָמוּר הוּא מִטֻּמְאַ מֵת וַאֲפִלּוּ מִמֵּת עַצְמוֹ, שֶׁאֵינָם מְטַמְּאִים מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּלָל אַף לֹא בְּטֻמְאָה קַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא', זָב וְלֹא טֻמְאַ מֵת: **מִשְׁנָה יב הַפּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה: אֵלּוּ פּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה** מִדְּרַבָּנָן, וְכֻלָּם מְגֻזָּרַת שְׁמוֹנָה עָשָׂר דָּבָר שֶׁגָּזְרוּ בַּעֲלִיַּת חֲנַנְיָא בֶּן גָּרוֹן (ראה שבת פ"א מ"ד) מִלְּבַד טְבוּל יוֹם שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא: **הָאוֹכֵל אֹכֶל רִאשׁוֹן** לְטֻמְאָה, **וְהָאוֹכֵל אֹכֶל שֵׁנִי** לְטֻמְאָה, **וְהַשּׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִין,** שֶׁבְּכָל אֵלּוּ גָּזְרוּ שֶׁיִּפְסְלוּ אֶת הַתְּרוּמָה, מֵחֲשָׁשׁ שֶׁמִּהֵן שֶׁיִּהְיֶה אֹכֶל טָמֵא בְּתוֹךְ פִּיו יִשְׁתֶּה מַשְׁקִים שֶׁל תְּרוּמָה, וְכֵן לָהֶפֶךְ שֶׁהַשּׁוֹתֶה מַשְׁקִים טְמֵאִים יִתֵּן לְתוֹךְ פִּיו אֳכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה. **וְהָבָא רִאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין** אַחֲרֵי שֶׁטָּבַל בְּאוֹתוֹ יוֹם, **וְטָהוֹר שֶׁנִּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין,** וְגָזְרוּ כֵּן לְפִי שֶׁבַּתְּחִלָּה הָיוּ טוֹבְלִים בְּמֵי מְעָרוֹת מְכֻנָּסִים וּרְחוּחִים, וְאַחַר כָּךְ נִקּוּ עַצְמָם בְּמַיִם שְׁאוּבִים, וְחָשְׁשׁוּ שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁהַמַּיִם הַשְּׁאוּבִים הֵם הַמְטַהֲרִים, וְלָכֵן תִּקְּנוּ שֶׁמַּיִם אֵלּוּ יִפְסְלוּם מִתְּרוּמָה, וּכְדֵי לְקַיֵּם תַּקָּנָה זוֹ הוֹסִיפוּ גַּם אֶת הַתַּקָּנָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁאִם נָפְלוּ עָלָיו שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִים שֶׁהוּא פָּסוּל גַּם כֵּן מִתְּרוּמָה. **וְהַסֵּפֶר** מכ"ד סְפָרִים, פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַצְנִיעוּ תְּרוּמָה לְיַד הַסֵּפֶר בְּקֶבֶרֶם שֶׁהַתְּרוּמָה אַף הִיא קְדוֹשָׁה, וְעַל יְדֵי זֶה יִפָּסְדוּ הַסְּפָרִים מֵהָעַכְבָּרִים הַבָּאִים לֶאֱכֹל אֶת הַתְּרוּמָה. **וְהַיָּדַיִם** שֶׁאֵינָן נְטוּלוֹת, שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים עֲלֵיהֶם לְפִי שֶׁפְּתָם יָדַיִם עַסְקָנִיּוֹת הֵן וְנוֹגְעוֹת בִּמְקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים, וּגְנַאי לִתְרוּמָה שֶׁיִּגְּעוּ בָהּ בְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת לְפִי שֶׁהִיא נִמְאֶסֶת בְּכָךְ. **וְטְבוּל יוֹם** - טָמֵא שֶׁטָּבַל לְטָהֳרָתוֹ, פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מִן הַתּוֹרָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב ז) 'וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים', וְהַקֳּדָשִׁים הַמְּזֻכָּרִים בְּפָסוּק זֶה הֵם תְּרוּמָה. **וְהָאֳכָלִים וְהַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִים** טְמֵאִים שֶׁנִּגְּעוּ בָּהֶם, שֶׁמַּשְׁקִים טְמֵאִים אַף שֶׁנִּטְמְאוּ מִשֵּׁנִי לְטֻמְאָה גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּחָשְׁבוּ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקִים הַנִּטְמְאִים מִשֶּׁרֶץ שֶׁהֵם רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה [וְדַוְקָא בְּמַשְׁקִים גָּזְרוּ כֵּן לְפִי שֶׁהֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה בְּקַלּוּת, שֶׁאֵינָם צְרִיכִים הֶכְשֵׁר]. וְעוֹד גָּזְרוּ שֶׁמַּשְׁקִים אֵלּוּ מְטַמְּאִים כֵּלִים, אַף שֶׁכְּלֵי אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאָב הַטֻּמְאָה, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקֵי הַזָּב, דְּהַיְינוּ רֹקּוֹ וּמֵי רַגְלָיו שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמְּאִים כֵּלִים מִן הַתּוֹרָה. וְאֳכָלִים וְכֵלִים אֵלּוּ שֶׁנִּטְמְאוּ מִמַּשְׁקִים שֶׁהֵם רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, הֲרֵי הֵם שְׁנִיִּים לְטֻמְאָה וּפוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה: **סְלִיק מַסֶּכֶת זָבִים**

המבוארות

מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם

פרק א **א** הַמְכֻנָּס חַלּוֹת עַל מְנָת לְהַפְרִישׁ, וְנִשְׁכּוּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ חִבּוּר. מִקְרָצוֹת נוֹשְׁכוֹת זוֹ בָּזוֹ, וְכִפָּרוֹת נוֹשְׁכוֹת זוֹ בָּזוֹ, הָאוֹפֶה חֲמִיטָה עַל גַּבֵּי חֲמִיטָה עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ בַּתַּנּוּר, וְקוּלִית שֶׁל מַיִם הַמְחֻלְחֶלֶת, וּרְתִיחַת גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל רִאשׁוֹנָה, וּרְתִיחַת יַיִן חָדָשׁ, וּבְטֻמְאַ מֵת, וּבִמְצֹרָע בִּימֵי סְפָרוֹ, וּבְמֵי חַטָּאת שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה, וּבִנְבֵלָה, וּבְמֻרְכָּב, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מִכָּל אָבוֹת הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, חוּץ מִן הָאָדָם. פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד: **יא** בַּעַל קֶרִי, כְּמַגַּע שֶׁרֶץ. וּבוֹעֵל נִדָּה, כְּטֻמְאַ מֵת, אֶלָּא שֶׁחָמוּר מִמֶּנּוּ בּוֹעֵל נִדָּה, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּזָב וְדוֹמָיו, אֲבָל לֹא שְׁאָר הַטְּמֵאִים: **יב** אֵלּוּ פּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה, הָאוֹכֵל אֹכֶל רִאשׁוֹן, וְהָאוֹכֵל אֹכֶל שֵׁנִי, וְהַשּׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְהַבָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין, וְטָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִין, וְהַסֵּפֶר, וְהַיָּדַיִם, וּטְבוּל יוֹם, וְהָאֳכָלִים וְהַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִים:

סְלִיק מַסֶּכֶת זָבִים

מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם

פרק א **א** הַמְכֻנָּס חַלּוֹת עַל מְנָת לְהַפְרִישׁ, וְנִשְׁכּוּ, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, אֵינוֹ חִבּוּר. מִקְרָצוֹת נוֹשְׁכוֹת זוֹ בָּזוֹ, וְכִפָּרוֹת נוֹשְׁכוֹת זוֹ בָּזוֹ, הָאוֹפֶה חֲמִיטָה עַל גַּבֵּי חֲמִיטָה עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ בַּתַּנּוּר, וְקוּלִית שֶׁל מַיִם הַמְחֻלְחֶלֶת, וּרְתִיחַת גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל רִאשׁוֹנָה, וּרְתִיחַת יַיִן חָדָשׁ, וּבְטֻמְאַ מֵת, וּבִמְצֹרָע בִּימֵי סְפָרוֹ, וּבְמֵי חַטָּאת שֶׁאֵין בָּהֶם כְּדֵי הַזָּיָה, וּבִנְבֵלָה, וּבְמֻרְכָּב, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מִכָּל אָבוֹת הַטֻּמְאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, חוּץ מִן הָאָדָם. פֵּרַשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד: **יא** בַּעַל קֶרִי, כְּמַגַּע שֶׁרֶץ. וּבוֹעֵל נִדָּה, כְּטֻמְאַ מֵת, אֶלָּא שֶׁחָמוּר מִמֶּנּוּ בּוֹעֵל נִדָּה, שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב כְּזָב וְדוֹמָיו, אֲבָל לֹא שְׁאָר הַטְּמֵאִים: **יב** אֵלּוּ פּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה, הָאוֹכֵל אֹכֶל רִאשׁוֹן, וְהָאוֹכֵל אֹכֶל שֵׁנִי, וְהַשּׁוֹתֶה מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְהַבָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בְּמַיִם שְׁאוּבִין, וְטָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִין, וְהַסֵּפֶר, וְהַיָּדַיִם, וּטְבוּל יוֹם, וְהָאֳכָלִים וְהַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִים:

סְלִיק מַסֶּכֶת זָבִים

משניות

מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם פֶּרֶק ב

מִשְׁנָה ג דְּבָרִים נוֹסָפִים הַנֶּחְשָׁבִים חִבּוּר: מַסְמֵר שֶׁאַחַר הַכְּפָר - בָּצַק בְּצוּרַת מַסְמֵר הַבּוֹלֵט מֵהַכְּפָר [וְיֵשׁ הָעוֹשִׂים כֵּן לְסִימָן], **וְגַרְגֵּר מֶלַח קָטָן** שְׁנִדְבַּק לַכְּפָר וְנֶאֱפָה עִמּוֹ, **וְחַרְחוּר** - בָּצַק שֶׁרוּף סְבִיב הַלֶּחֶם, שֶׁעָבְיוֹ **פְּחוֹת מִכְּאֶצְבַּע,** כָּל אֵלּוּ נֶחְשָׁבִים לְחִבּוּר עִם הַכְּפָר, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** חַרְחוּר נֶחְשָׁב לְחִבּוּר, **כֹּל שֶׁהוּא** - הַחֵלֶק הַשָּׁרוּף **נֶאֱכָל עָלָיו** - עִם הַכְּפָר, וַאֲפִלּוּ עָבָה יוֹתֵר מִכְּאֶצְבַּע, וְכֵיוָן שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים לְחִבּוּר הֲרֵי הֵם **טְמֵאִים** כֻּלָּם **בִּטְבוּל יוֹם** אִם נָגַע בְּאֶחָד מֵהֶם, **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר** שֶׁנֶּחְשָׁבִים לְחִבּוּר **בְּכָל הַטֻּמְאוֹת:** **מִשְׁנָה ד דְּבָרִים שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים לְחִבּוּר:** **הַצְּרוֹר** [-הָאֶבֶן] **שֶׁבַּכְּפָר,** וְכֵן **גַּרְגֵּר מֶלַח גָּדוֹל, וְהַתֶּרְמוּס** [-מִין קִטְנִית], שֶׁהִנִּיחָם בְּתוֹךְ הַכְּפָר לְסִימָן שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּף בְּאַחֵר, **וְהַחַרְחוּר** - וּבָצַק שֶׁרוּף סְבִיב הַכְּפָר שֶׁעָבְיוֹ **יָתֵר מִכְּאֶצְבַּע,** אֵינָם חִבּוּר לַכְּפָר, **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** שִׁעוּר הַחַרְחוּר שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחִבּוּר הוּא **כֹּל** עָבְיוֹ תְּלוּי בָּעֲבִי אֶצְבַּע, אֶלָּא **כֹּל שֶׁמַּחֲמַת** עָבְיוֹ אֵינוֹ **נֶאֱכָל עִמּוֹ** - עִם הַכְּפָר. וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם חִבּוּר עִם הַכְּפָר, **טְהוֹרִים בְּאַב הַטֻּמְאָה** - אֲפִלּוּ נָגַע בָּהֶם אַב הַטֻּמְאָה לֹא נִטְמָא הַכְּפָר, **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּטְבוּל יוֹם,** שֶׁאִם הָיוּ בַּכְּפָר תְּרוּמָה וְנָגַע טְבוּל יוֹם בָּהֶם, שֶׁאֵין הַכְּפָר נִטְמָא: **מִשְׁנָה ה דְּבָרִים שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים כָּל כָּךְ לָאֲכִילָה: הַשְּׁעוֹרָה וְהַכֻּסֶּמֶת בִּזְמַן שֶׁאֵינָן קְלוּפִים,** שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְאָכְלָן כָּךְ, וְכֵן **הַתִּיאָה** - שֹׁרֶשׁ שֶׁל חִלְתִּית, **וְהָאֲלוּם** - שֹׁרֶשׁ שֶׁל מִין מִמִּינֵי הַחִלְתִּית, שֶׁאַף הֵם אֵינָם מַאֲכַל אָדָם אֶלָּא לִפְעָמִים מְעָרְבִים מְעַט מֵהֶם עִם הַמָּזוֹן, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף אֲפוּנִים שְׁחוֹרִים,** שֶׁעוֹמְדִים לִרְפוּאָה וְלֹא לְמַאֲכָל אֶלָּא עַל יְדֵי הַדְחָק, כָּל אֵלּוּ **טְהוֹרִים** - אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, אֲפִלּוּ **בְּאַב הַטֻּמְאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר** שֶׁאֵינָם נִפְסָלִים **בְּמַגָּע טְבוּל יוֹם** אִם הָיוּ תְּרוּמָה, **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** כָּל אֵלּוּ **טְהוֹרִים** רַק מִלְּהִפָּסֵל **בְּמַגָּע טְבוּל יוֹם, וּטְמֵאִים** - אַךְ מְקַבְּלִים טֻמְאָה **בְּכָל הַטֻּמְאוֹת,** שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיְּקַבְּלוּ טֻמְאָה אַף שֶׁאֵינָם מַאֲכַל אָדָם, וְלֹא גָּזְרוּ כֵּן בְּטֻמְאָה קְלוּשָׁה כִּטְבוּל יוֹם. **הַשְּׁעוֹרָה וְהַכֻּסֶּמֶת בִּזְמַן שֶׁהֵן קְלוּפִים, וְהַחִטָּה בֵּין שֶׁהִיא קְלוּפָה בֵּין שֶׁאֵינָהּ קְלוּפָה, וְהַקֶּצַח** - זֶרַע שָׁחֹר שֶׁרְגִילִים לָתֵת מִמְּנוּ בַּלֶּחֶם, **וְהַשֻּׁמְשׁוּם וְהַפִּלְפֵּל, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף אֲפוּנִים לְבָנִים,** כָּל אֵלּוּ רְאוּיִם לְמַאֲכַל אָדָם, **וּטְמֵאִים** - וְנִפְסָלִים **בְּמַגָּע טְבוּל יוֹם** [אִם הָיוּ שֶׁל תְּרוּמָה], **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר** שֶׁמְּקַבְּלִים טֻמְאָה **בְּכָל** שְׁאָר **הַטֻּמְאוֹת:**

פֶּרֶק ב טֻמְאַת מַשְׁקִים בִּטְבוּל יוֹם וְחֻמְרָתוֹ עַל פְּנֵי סְתָם יָדַיִם, דִּינֵי חִבּוּר אֳכָלִים לְעִנְיָן קִבָּלַת טֻמְאָה, וְדִינִים נוֹסָפִים: **מִשְׁנָה א טֻמְאַת מַשְׁקִים בִּטְבוּל יוֹם וּבִשְׁאָר טֻמְאוֹת:** מַשְׁקֶה **טְבוּל יוֹם,** כְּגוֹן רֹקּוֹ, מֵימֵי רַגְלָיו, דְּמָעוֹת עֵינָיו, דַּם מַכָּתוֹ, וַחֲלֵב הָאִשָּׁה, דִּינָם **כְּמַשְׁקִין** שֶׁל תְּרוּמָה **שֶׁהוּא** - הַטָּבוּל יוֹם **נוֹגֵעַ בָּהֶן, שֶׁאֲלוּ וְאֵלּוּ** - בֵּין מַשְׁקֵי טְבוּל יוֹם וּבֵין הַמַּשְׁקִים שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן, נַעֲשִׂים שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה **מְטַמְּאִין** אֶת הַקֳּדָשִׁים לְעִנְיַן שֶׁיִּפָּסְלוּ קָדָשִׁים אֲחֵרִים, אֶלָּא רַק פּוֹסְלִים אוֹתָם, שֶׁהַקֳּדָשִׁים נַעֲשִׂים רְבִיעִי לְטֻמְאָה וְאֵין רְבִיעִי עוֹשֶׂה חֲמִישִׁי בַּקֹּדֶשׁ. אֲבָל אִם נָגְעוּ בִּתְרוּמָה אַף לֹא פּוֹסְלִים אוֹתָהּ, שֶׁאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה. וְאַף שֶׁכָּפַל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מִטַּמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִין בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, מִכָּל מָקוֹם טְבוּל יוֹם לֹא נִכְלָל בְּדִין זֶה וְהַמַּשְׁקִין שֶׁל חֻלִּין אֵינָם נִטְמָאִים כְּלָל, וּמַשְׁקִין שֶׁל תְּרוּמָה נַעֲשִׂים שְׁלִישִׁי. **וּשְׁאָר כָּל הַטְּמֵאִין, בֵּין קַלִּין** - שֶׁטֻּמְאָתָם קַלָּה, כְּגוֹן שֶׁרֶץ, **בֵּין חֲמוּרִין** כְּגוֹן זָב שֶׁמִּטַּמֵּא בְּמִדְרָס וּבְהֶסֵּט, **הַמַּשְׁקִין הַיּוֹצְאִים מֵהֶן** [בְּשֶׁרֶץ יִתְכַּנּוּ מַשְׁקִים, כְּגוֹן מֵי רַגְלַיִם שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בּוֹ לְאַחַר מִיתָתוֹ], דִּינָם **כַּמַּשְׁקִין שֶׁהוּא** - אוֹתוֹ טָמֵא **נוֹגֵעַ בָּהֶן. שֶׁאֲלוּ וְאֵלּוּ** נַעֲשִׂים **תְּחִלָּה** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה. שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁאַף מַשְׁקִין הַנּוֹגְעִים בְּרִאשׁוֹן אוֹ בְּשֵׁנִי לְטֻמְאָה יִהְיֶה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקִים הַנּוֹגְעִים בְּשֶׁרֶץ שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה. **חוּץ מִן הַמַּשְׁקֶה שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה,** דְּהַיְינוּ מַעְיְנוֹתֵיהֶם שֶׁל הַזָּב וְהַזָּבָה וְהַנִּדָּה וְהַיּוֹלֶדֶת, שֶׁהֵם רַקִּים, שִׁכְבַת זֶרַע, מֵימֵי רַגְלֵיהֶם, וְזוֹבוֹ שֶׁל הַזָּב וְהַזָּבָה, וְדַם הַנִּדָּה, וְכֵן שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁל כָּל אָדָם: **מִשְׁנָה ב חֲמוּרוֹת בִּטְבוּל יוֹם וְסָתָם יָדַיִם זֶה לְעֻמַּת זֶה:** קִדְּרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִים וְנָגַע בָּהּ [-בְּמַשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ] **טְבוּל יוֹם, אִם הָיָה הַמַּשְׁקֶה** שֶׁל **תְּרוּמָה, הַמַּשְׁקִין פְּסוּלִין,** שֶׁכֵּן טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, **וְהַקְּדָרָה טְהוֹרָה,** שֶׁהֲרֵי הַמַּשְׁקִים הַנִּטְמְאִים מִטְּבוּל יוֹם נַעֲשִׂים שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה וְלֹא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּמִּשְׁנָה הַקּוֹדֶמֶת. **וְאִם הָיָה הַמַּשְׁקֶה** שֶׁבַּקְּדָרָה מַשְׁקֶה חֻלִּין, **הַכֹּל טָהוֹר** - אַף הַמַּשְׁקֶה עַצְמוֹ, שֶׁטְּבוּל יוֹם אֵינוֹ מְטַמֵּא אַף מַשְׁקִים אֶלָּא אִם הָיוּ שֶׁל תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים. **וְאִם הָיוּ יָדָיו** שֶׁל הַנּוֹגֵעַ בַּמַּשְׁקִים **מְסָאֳבוֹת** - לֹא נִטּוּלוֹת, שֶׁגָּזְרוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמִים שִׁיְּהוּ שְׁנִיּוֹת וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, **הַכֹּל טָמֵא** - אַף הַקְּדָרָה, שֶׁכֵּן הַמַּשְׁקִים נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, שֶׁכָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁתַּחְלָה, וּמַשְׁקִים שֶׁהֵם רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה גָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיִּטַּמְּאוּ כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַעְיְנוֹת הַזָּב שֶׁהֵם מַשְׁקִים הַמְטַמְּאִים בְּטֻמְאַת אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמְּאִים כֵּלִים מִן הַתּוֹרָה. וְדָבָר זֶה הוּא **חֻמָּר בַּיָּדַיִם** - בְּטֻמְאַת יָדַיִם יוֹתֵר **מִבִּטְבוּל יוֹם,** שֶׁיָּדַיִם עוֹשׂוֹת אֶת הַמַּשְׁקִים תְּחִלָּה, וּטְבוּל יוֹם עוֹשֶׂה אוֹתָם שְׁלִישִׁי. **וְחֻמָּר** אַחֵר יֵשׁ **בִּטְבוּל יוֹם** יוֹתֵר **מִבַּיָּדַיִם, שֶׁסְּפֵק טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה,** וְאֲלוּ טֻמְאַת הַיָּדַיִם, **סְפֵקָן טָהוֹר.** כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת לְפָנָיו, סָפֵק נָגַע בָּהֶם סָפֵק לֹא נָגַע, בִּטְבוּל יוֹם הֵן טְמֵאוֹת מִסְּפֵק, וּבְיָדַיִם מְסָאֳבוֹת הֵן טְהוֹרוֹת: **מִשְׁנָה ג תַּבְשִׁיל עָב שֶׁל תְּרוּמָה וְתִבּוּלוֹ שֶׁל חֹל וּלְהֶפֶךְ:** **הַמִּקְפָּה** [-תַּבְשִׁיל עָב, כְּמוֹ דַּיְסָה] **שֶׁל תְּרוּמָה וְהַשֶּׁמֶן וְהַשּׁוּם** שֶׁבָּהּ **שֶׁל חֻלִּין, שֶׁנָּגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן** - בְּמִקְצַת הַתַּבְלִין שֶׁל חֻלִּין, **פָּסַל אֶת כֻּלָּם** - אֶת כָּל הַמִּקְפָּה, כֵּיוָן שֶׁהַמִּקְפָּה הִיא הָעִקָּר וְהִיא שֶׁל תְּרוּמָה, וְהַתַּבְלִין מִחֲבָּר לַמִּקְפָּה וְהוּא עִמָּהּ כְּגוּף אֶחָד. **הַמִּקְפָּה שֶׁל חֻלִּין וְהַשּׁוּם וְהַשֶּׁמֶן שֶׁבָּהּ שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁנָּגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן** - בְּמִקְצַת הַתַּבְלִין, **לֹא פָסַל אֶלָּא** אֶת **מְקוֹם מְגָעוֹ** בִּלְבַד, אֲבָל הַמִּקְפָּה כֻּלָּהּ אֵינָהּ נִפְסֶלֶת כֵּיוָן שֶׁהִיא שֶׁל חֻלִּין, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא בָּטֵל הַתַּבְלִין בַּמִּקְפָּה כֵּיוָן שֶׁהוּא נִכָּר. **וְאִם הָיָה הַשּׁוּם** שֶׁל הַתְּרוּמָה **מְרֻבֶּה** מִן הַמִּקְפָּה שֶׁל הַחֻלִּין, **הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב** וְנֶחְשָׁב הַכֹּל לִתְרוּמָה, וְהַמִּקְפָּה כֻּלָּהּ נִפְסֶלֶת. **חִבּוּר בְּדָבָר הַנִּדּוֹד בְּמִדּוֹכָה:** **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי** רִבּוּי הַשּׁוּם גּוֹרֵם לִפְסֹל אֶת הַמִּקְפָּה כֻּלָּהּ, **בִּזְמַן שֶׁהֵן** - חֻלְקֵי הַשּׁוּם מְכֻנָּסִים בְּגוּשׁ אֶחָד **בְּקַעֲרָה, אֲבָל אִם הָיָה** גּוּשׁ **מְפֻזָּר בַּמְּדוֹכָה** לְאַחַר שֶׁדָּכוּ אוֹתָהּ בָּהּ, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתוֹ, פָּסַל רַק מְקוֹם מַגָּעוֹ וּשְׁאָר הַשּׁוּם **טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁבִּשְׁעַת כְּתִישָׁתוֹ הוּא רוֹצֶה בְּפִזּוּרוֹ** וּבְהַפְרָדַת חֻלָּקָיו, וְשׁוּב אֵינָם נֶחְשָׁבִים כִּמְחֻבָּרִים. וְכֵן **שְׁאָר כָּל הַנִּדּוֹכִין** בַּמְּדוֹכָה, **שֶׁדָּכָן בְּמַשְׁקִין** - שֶׁבְּעֵת כְּתִישָׁתָם זְלָף עֲלֵיהֶם מַשְׁקִים, אַף עַל פִּי כֵן אֵינָם חִבּוּר כָּל זְמַן שֶׁהֵם מְפֻזָּרִים בַּמְּדוֹכָה. **(אֲבָל)** [גִּרְסַת הרע"ב: **אוֹ**] שֶׁלָּקַח **אֶת** הַדְּבָרִים **שֶׁדָּרְכָּן לְדוּךְ** אוֹתָם **בְּמַשְׁקִים וְדָכָן שֶׁלֹּא בְּמַשְׁקִין,** אַף שֶׁקִּבֵּץ אֶת חֻלְקֵיהֶם יַחַד, **וְהֵן גּוּשׁ בַּקְּעָרָה,** מִכָּל מָקוֹם אֵינָם חִבּוּר, **וַהֲרֵי אֵלּוּ כְּעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה** - כְּעִגּוּלֵי דְּבֵלָה הַמְדֻבָּקִים זֶה לָזֶה שֶׁאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּאֶחָד מֵהֶם, לֹא נִטְמְאוּ כֻּלָּם: **מִשְׁנָה ד מִקְפָּה עִם חֲמִיטָה שֶׁנָּתַן בָּהֶם שֶׁמֶן:** **הַמִּקְפָּה וְהַחֲמִיטָה** [-רָקִיק] הַמֻּנָּחַת בְּתוֹכָהּ, וּשְׁתֵּיהֶן **שֶׁל חֻלִּין, וְהַשֶּׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה צָף עַל גַּבֵּיהֶן, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּשֶּׁמֶן, לֹא פָסַל אֶלָּא** אֶת **הַשֶּׁמֶן,** אֲבָל הַמִּקְפָּה וְהַחֲמִיטָה שֶׁהֵן שֶׁל חֻלִּין, טְהוֹרוֹת. **וְאִם חִבֵּץ** - עֵרֵב אֶת הַמִּקְפָּה וְהַחֲמִיטָה עִם הַשֶּׁמֶן, **כָּל מָקוֹם שֶׁהֵלֵךְ** שָׁם **הַשֶּׁמֶן, פָּסַל** אוֹתוֹ הַטְּבוּל יוֹם בְּמַגָּעוֹ, שֶׁבִּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ אַף שֶׁנִּבָּךְ הַשֶּׁמֶן אִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִידוֹ מֵהַמִּקְפָּה וְהַחֲמִיטָה וְאַף הֵן נֶאֱסָרוֹת עִמּוֹ:

המבוארות

מִשְׁנָה ה קְרוּם שֶׁעַל הַבָּשָׂר וְקִטְנִיּוֹת שֶׁקָּרְמוּ עַל הַלֶּחֶם: בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ - בְּשַׂר קָרְבָּנוֹת **שֶׁקָּרַם עָלָיו הַקֵּפָה** - שֶׁקָּרַשׁ מֵעָלָיו הַתַּבְלִין וְהַמָּרָק וְשֶׁמַן הַבָּשָׂר, אֵינוֹ חִבּוּר עִם הַבָּשָׂר, וְאִם **נָגַע טְבוּל יוֹם בַּקֵּפָה, חֲתִיכוֹת מֻתָּרוֹת.** וְאִם נָגַע **בַּחֲתִיכָה** שֶׁל הַבָּשָׂר, אוֹתָהּ **חֲתִיכָה וְכָל הָעוֹלִים עִמָּהּ** - וְהַקֵּפָה הָעוֹלָה יַחַד עִמָּהּ כְּשֶׁמַּגְבִּיהָהּ מֵהַקְּדֵרָה, נֶחְשָׁבִים **חִבּוּר זֶה לָזֶה,** וּשְׁאָר הַקֵּפָה טְהוֹר. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם חִבּוּר זֶה לָזֶה** - הַקֵּפָה וְהַבָּשָׂר, וְאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּאֶחָד מֵהֶם נִפְסַל גַּם הַשֵּׁנִי. וְכֵן הַדִּין בְּתַבְשִׁיל שֶׁל **קִטְנִיּוֹת שֶׁקָּרְמוּ** [-שֶׁקָּרְשׁוּ] **עַל גַּבֵּי פְּרוּסוֹת** לָחֶם, שֶׁלְּדַעַת תַּנָּא קַמָּא אִם נָגַע טְבוּל יוֹם בַּקִּטְנִיּוֹת לֹא נִפְסְלוּ הַפְּרוּסוֹת, וְאִם נָגַע בַּפְּרוּסוֹת נִפְסַל גַּם הַקְּרוּם הָעוֹלֶה עִמָּן, וּלְדַעַת רַבִּי יוֹחָנָן אִם נָגַע בְּאֶחָד מֵהֶם נִפְסַל גַּם הַשֵּׁנִי. **חִבּוּר בְּתַבְשִׁיל קִטְנִיּוֹת:** מַעֲשֶׂה קְדֵרָה בְּקִטְנִיּוֹת - קִטְנִיּוֹת שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּקִדְרָה, וְעַל יְדֵי בִּשּׁוּלָם דַּרְכָּם לְהִתְבַּקֵּעַ וּלְהִתְחַבֵּר זוֹ לָזוֹ וּלְהֵעָשׂוֹת גּוּשׁ, **בִּזְמַן שֶׁעֲדַיִן הֵן פְּרוּדִים** זוֹ מִזּוֹ **אֵינָן חִבּוּר,** וְאִם נָגַע שָׂרָץ בְּאַחַת מֵהֶן נִטְמְאוּ כֻּלָּן. **וּבִזְמַן שֶׁהֵן כְּבָר נַעֲשׂוּ לְגוּשׁ,** הֲרֵי הֵן **חִבּוּר,** וְאִם נָגַע שָׂרָץ בְּאַחַת מֵהֶן נִטְמְאוּ כֻּלָּן. **וְאִם הָיוּ גוּשִׁין הַרְבֵּה** סְמוּכִים זֶה לָזֶה, וְנָגַע שָׂרָץ בְּאֶחָד מֵהֶם, הֲרֵי **אֵלּוּ יִמָּנוּ,** הַגּוּשׁ שֶׁנָּגַע בּוֹ הַשָּׂרָץ נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, הַגּוּשׁ הַסָּמוּךְ לוֹ שֵׁנִי לְטֻמְאָה, וְהַבָּא אַחֲרָיו נַעֲשָׂה שְׁלִישִׁי לְטֻמְאָה אִם הוּא תְּרוּמָה. **חִבּוּר בְּשֶׁמֶן הַצָּף עַל הַיַּיִן:** שֶׁמֶן שֶׁהוּא צָף עַל גַּבֵּי הַיַּיִן, שֶׁאֵינָם מִתְעָרְבִים זֶה בָּזֶה, וּשְׁנֵיהֶם שֶׁל תְּרוּמָה, **וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּשֶּׁמֶן, לֹא פָסַל אֶלָּא** אֶת **הַשֶּׁמֶן,** שֶׁהַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן עוֹמְדִים כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם חִבּוּר זֶה לָזֶה,** וְאִם נָגַע בַּשֶּׁמֶן נִפְסַל גַּם הַיַּיִן:

מִשְׁנָה ו מַגָּע **טְבוּל יוֹם בְּחֲבִית יַיִן תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְבוֹר יַיִן חֻלִּין:** חֲבִית יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה פְּתוּחָה **שֶׁשָּׁקְעָה לְתוֹךְ בּוֹר שֶׁל** יַיִן שֶׁל חֻלִּין, וְהַיַּיִן שֶׁבַּבּוֹר צָף מֵעַל פִּי הֶחָבִית, **וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם,** אִם שִׁלְשֵׁל יָדוֹ לְתוֹךְ פִּי הֶחָבִית **מִן הַשָּׂפָה** [-מִשִּׂפַת הֶחָבִית] **וְלִפְנִים,** אַף אִם יֵין הַתְּרוּמָה לֹא הִגִּיעַ קֹדֶם לִשְׁקִיעָתָהּ עַד הַשָּׂפָה, כָּל הַיַּיִן שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָבִית **חִבּוּר,** וְנִפְסַל יֵין הַתְּרוּמָה בְּמַגָּע הַטְּבוּל יוֹם. אֲבָל אִם נָגַע **מִן הַשָּׂפָה** [-מִשִּׂפַת הֶחָבִית] **וְלִחוּץ, אֵינוֹ חִבּוּר** - אֵין הַיַּיִן שֶׁמִּחוּץ הֶחָבִית נֶחְשָׁב לְגוּף אֶחָד עִם הַיַּיִן שֶׁבְּתוֹכָהּ, וְיֵין הַתְּרוּמָה לֹא נִפְסַל. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ** הָיָה **עַל גַּבָּהּ** - מֵעַל פִּי הֶחָבִית **רוּם קוֹמָה** - יֵין בְּגֹבַהּ קוֹמַת אָדָם, **וְנָגַע** טְבוּל יוֹם בַּיַּיִן **שֶׁכְּנֶגֶד פִּיהָ** שֶׁל הֶחָבִית, הֲרֵי זֶה חָשׁוּב לְיֵין הַתְּרוּמָה שֶׁבֶּחָבִית, וְהַיַּיִן נִפְסָל:

מִשְׁנָה ז חֲבִית יַיִן שֶׁנִּקְּבָה וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּיַּיִן שֶׁבִּנְקָבָהּ: חֲבִית יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, **שֶׁנִּקְּבָה בֵּין מִפִּיהָ** הָעֶלְיוֹן, **בֵּין מִשּׁוּלֶיהָ** [-מִתַּחְתִּיתָהּ], **בֵּין מִצִּדֶּיהָ** [-בְּדָפְנוֹתֶיהָ] **וְנָגַע** בּוֹ - בַּיַּיִן שֶׁבִּנְקָבָהּ **טְבוּל יוֹם, טְמֵאָה** - נִפְסַל כָּל הַיַּיִן שֶׁבֶּחָבִית, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר,** אִם נִקְּבָה **מִפִּיהָ וּמִשּׁוּלֶיהָ,** וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּיַּיִן שֶׁבִּנְקָבָהּ, **טְמֵאָה** - נִפְסַל כָּל הַיַּיִן, שֶׁאִם הַנָּקָב בְּפִיהָ, הַיַּיִן הַתַּחְתּוֹן נֶחְשָׁב מְחֻבָּר לַיַּיִן הָעֶלְיוֹן כֵּיוָן שֶׁהוּא בָּסִיס לוֹ, וְאִם הַנָּקָב בְּתַחְתִּיתָהּ, הַיַּיִן הָעֶלְיוֹן נֶחְשָׁב מְחֻבָּר לַיַּיִן הַתַּחְתּוֹן לְפִי שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו לָצֵאת דֶּרֶךְ נָקָב זֶה. אֲבָל אִם נִקְּבָה **מִן הַצְּדָדִין,** נִטְמָא רַק הַיַּיִן שֶׁנָּגַע בּוֹ, אֲבָל הַיַּיִן **שֶׁמִּכָּאן וּמִכָּאן טְהוֹרָה,** שֶׁאֵין הַיַּיִן שֶׁבַּחֲבִית נֶחְשָׁב כִּמְחֻבָּר בְּאַפָּן זֶה. וּבְאֹפֶן זֶה אִם יֵשׁ בַּיַּיִן שֶׁבַּחֲבִית מַאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד הַיַּיִן שֶׁבַּנָּקָב שֶׁנִּפְסָל בְּמַגָּעוֹ, בְּטֵלָה הַתְּרוּמָה הַטְּמֵאָה בְּמֵאָה הַחֲלָקִים הַטְּהוֹרִים. **מַגָּע טְבוּל יוֹם בְּקִלּוּחַ מַשְׁקֶה תְּרוּמָה:** **הַמְעֹרָה** מַשְׁקֶה שֶׁל תְּרוּמָה **מִכְּלִי לִכְלִי, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּקִּלּוּחַ** הַמַּשְׁקֶה שֶׁבָּאֲוִיר, מַאַחַר וְ[נִצּוֹק' אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחִבּוּר, לֹא נִפְסַל אֶלָּא הַקִּלּוּחַ בִּלְבַד. וְכֵיוָן שֶׁמַּשְׁקֶה פָּסוּל זֶה הִמְשִׁיךְ בְּקִלּוּחוֹ וְהִתְעָרֵב עִם הַתְּרוּמָה הַטְּהוֹרָה שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן, נִדּוֹן כְּתַעֲרֹבֶת תְּרוּמָה וְחֵלִּין **וְאִם יֵשׁ בּוֹ** בַּמַּשְׁקֶה הַתַּחְתּוֹן מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד הַקִּלּוּחַ, **יֵעָלֶה** [-יִתְבַּטֵּל] **בְּאַחַת וּמֵאָה.** וְאֵין דִּין הַמִּשְׁנָה שַׁיָּךְ אֶלָּא בְּטְבוּל יוֹם שֶׁפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִים, אֲבָל אִם נָגַע טָמֵא בַּקִּלּוּחַ, נִטְמָא הַקִּלּוּחַ, וּמַשְׁקִים שֶׁנִּטְמְאוּ הֲרֵי הֵם רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וְהֵם עַצְמָם מְטַמְּאִים אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁבַּכְּלִי הַתַּחְתּוֹן: **מִשְׁנָה ח חֵלֶב נָפוּחַ בְּדַף הֶחָבִית שֶׁיֵּשׁ בּוֹ** נֶקֶב מִשְּׁנֵי צְדָדָיו: **בְּעִבּוּעַ** [-חֵלֶב נָפוּחַ] שֶׁבְּדַפָּן **חָבִית** שֶׁל חֶרֶס, שֶׁכְּשֶׁמְּצָרְפִים אוֹתָהּ בְּכִבְשָׁן לִפְעָמִים מִתְנַפֵּחַ חֵלֶב בְּתוֹךְ הַדּוֹפָן, וְיֵשׁ לְחֵלֶב זֶה שְׁתֵּי דְּפָנוֹת, אַחַת לְצַד פְּנִים הֶחָבִית וְאַחַת לְצַד חוּץ, **שֶׁנִּקַּב** חֵלֶב זֶה בִּשְׁתֵּי דַּפְנוֹתָיו, **בֵּין מִבִּפְנִים** כְּלַפֵּי חֵלֶב הֶחָבִית **וּבֵין מִבַּחוּץ (בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן),** וְהַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָבִית נִכְנָס דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב הַפְּנִימִי לַחֵלֶב הַבְּעִבּוּעַ, וּמִשָּׁם מִבַּצְבֵּץ וְיוֹצֵא לַחוּץ דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב הַחִיצוֹנִי. אִם הָיוּ הַנְּקָבִים מְכֻוָּנִים **זֶה כְּנֶגֶד זֶה, טָמֵא בְּאַב הַטֻּמְאָה** - אִם נָגַע אַב הַטֻּמְאָה בַּמַּשְׁקֶה שֶׁבַּנָּקָב הַחִיצוֹן, נִטְמָא כָּל הַמַּשְׁקֶה שֶׁבֶּחָבִית, מִשּׁוּם שֶׁהֵם חִבּוּר זֶה לָזֶה, **וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת** - וְכֵן אִם הָיְתָה הֶחָבִית מֻנַּחַת בְּאֹהֶל הַמֵּת, אַף שֶׁפִּיהָ מֻקָּף בְּצָמִיד פָּתִיל וְאֵין הַטֻּמְאָה נִכְנֶסֶת דֶּרֶךְ פִּיהָ, הֲרֵי הַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ נִטְמְאִים מֻחֱמֶת כְּנִיסַת הַטֻּמְאָה דֶּרֶךְ נִקְבֵי הַבְּעִבּוּעַ. וְאִם לֹא הָיוּ נִקְבֵי הַבְּעִבּוּעַ מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, אֶלָּא הַנֶּקֶב **הַפְּנִימִי מִלְמַטָּן** לְצַד תַּחְתִּית הֶחָבִית, וְהַנֶּקֶב **הַחִיצוֹן מִלְמַעְלָן** - בְּחֶלְקוֹ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַבְּעִבּוּעַ, כָּל הַמַּשְׁקֶה שֶׁבֶּחָבִית **טָמֵא בְּאַב הַטֻּמְאָה** - אִם נָגַע בַּמַּשְׁקֶה שֶׁבַּנָּקָב הַחִיצוֹן, שֶׁהַמַּשְׁקִים הַטְּמֵאִים שֶׁבַּבְּעִבּוּעַ נִמְשָׁכִים אַחַר הַנֶּקֶב הַתַּחְתּוֹן וְנֶחְשָׁבִים חִבּוּר לַמַּשְׁקִים שֶׁבֶּחָבִית, **וְכֵן טָמֵא** אִם הָיוּ **בְּאֹהֶל הַמֵּת.** אֲבָל אִם הָיָה הַנֶּקֶב **הַפְּנִימִי מִלְמַעְלָן וְהַחִיצוֹן מִלְמַטָּן, טָהוֹר בְּאַב הַטֻּמְאָה** - אִם נָגַע אַב הַטֻּמְאָה בַּמַּשְׁקֶה שֶׁבַּנָּקָב הַחִיצוֹן, לֹא נִטְמָא הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָבִית, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַמַּשְׁקֶה יוֹרֵד כְּלַפֵּי מַטָּה, הֲרֵי חִבּוּר הַמַּשְׁקֶה הוּא כְּ[נִצּוֹק' וּכְ[קָטָפְרֵס' [-מַשְׁקֶה הַזּוֹרֵם בְּמִדְרוֹן] שֶׁאֵינוֹ נֶחְשָׁב לְחִבּוּר. **וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת** - אֲבָל אִם הָיְתָה הֶחָבִית בְּאֹהֶל הַמֵּת נִטְמָא כָּל הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹכָהּ, כֵּיוָן שֶׁסּוֹף סוֹף יֵשׁ כְּנִיסָה לַטֻּמְאָה לֶחָבִית דֶּרֶךְ הַנְּקָבִים שֶׁבַּבְּעִבּוּעַ:

פֶּרֶק ג

עוֹד בְּדִין חִבּוּר לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה, דִּין מַגַּע טְבוּל יוֹם בְּתִרוּמָה מְדֻמַּעַת, וְדִין רֹק לְעִנְיַן הֶכְשֵׁר טֻמְאָה:

מִשְׁנָה א חִבּוּר יָדוֹת וּשְׁנֵי חֲלָקִי דָּבָר שֶׁנִּפְרַס: כָּל יְדוֹת הָאֳכָלִים - דְּבָרִים שֶׁאוֹחֵז בָּהֶם אֶת הַפֵּרִי, כְּגוֹן עֹקֶץ הַפֵּרִי, **שֶׁהֵם חִבּוּר בְּאַב הַטֻּמְאָה,** שֶׁאִם נָגַע אַב הַטֻּמְאָה בַּיָּד נִטְמָא הַפֵּרִי, הֲרֵי הֵם **חִבּוּר** גַּם **בְּטְבוּל יוֹם,** שֶׁאִם נָגַע בַּיָּד נִפְסַל הַפֵּרִי. **אֲכָל שֶׁנִּפְרַס** לִשְׁנֵי חֲלָקִים, **וּמְעֹרָה** [-מְחֻבָּר] עֲדַיִן בְּמִקְצָת, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם** כְּשֶׁאוֹחֵז בְּחֵלֶק הַגָּדוֹל וּמַגְבִּיהוֹ אַף הַחֵלֶק **הַקָּטָן עוֹלֶה עִמּוֹ** וְאֵינוֹ נִפְסָק מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי, **הֲרֵי הוּא** טָמֵא **כְּמוֹהוּ,** שֶׁהוּא נֶחְשָׁב מְחֻבָּר לוֹ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם** כְּשֶׁאוֹחֵז בְּחֵלֶק הַקָּטָן וּמַגְבִּיהוֹ הַחֵלֶק **הַגָּדוֹל עוֹלֶה עִמּוֹ,** הֲרֵי דָּוְקָא בְּאֹפֶן זֶה הוּא טָמֵא **כְּמוֹהוּ. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר,** מְשֻׁעָרִים **בַּטָּהוֹר** - בְּחֵלֶק שֶׁלֹּא נָגַע בּוֹ הַטְּבוּל יוֹם, שֶׁאִם בַּהֲרָמָתוֹ עוֹלֶה עִמּוֹ הַחֵלֶק הַטָּמֵא, הֲרֵי הֵם חִבּוּר וְנִטְמָא כֻּלּוֹ. **וּשְׁאָר כָּל הָאֳכָלִים,** כְּגוֹן מִינֵי יְרָקוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, **אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱחֹז בָּעֲלֶה** - יָרָק שֶׁהַדֶּרֶךְ לְטַלְטְלוֹ בַּאֲחִיזָה בָּעֲלֶה שֶׁלּוֹ, **אוֹחֵז אוֹתוֹ בָּעֲלֶה** וּבוֹדֵק אִם נִתְלַשׁ מִמֶּנּוּ קְלַח הַיָּרָק, וְאִם לֹא נִתְלַשׁ הֲרֵי הֵם חִבּוּר זֶה לָזֶה. וְיָרָק שֶׁהַדֶּרֶךְ לְטַלְטְלוֹ כְּשֶׁאוֹחֲזִים **בַּקְּלַח** שֶׁלּוֹ, **אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בַּקְּלַח** וְאִם לֹא נִתְלַשׁ הָעֲלֶה מִמֶּנּוּ, הֲרֵי הֵם חִבּוּר זֶה לָזֶה:

מִשְׁנָה ב בֵּיצָה טְרוּפָה הַנְּתוּנָה עַל קִלְחֵי יָרָק שֶׁל תְּרוּמָה: קִלְחֵי יָרָק שֶׁנִּתְּנָם בְּמַחֲבַת **וּבֵיצָה טְרוּפָה** [-מְעֹרֶבֶת, הַחֶלְבּוֹן וְהַחֶלְמוֹן יַחַד] **נְתוּנָה עַל גַּבָּיו** - עַל גַּבֵּי הַיָּרָק, **וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּבֵּיצָה,** אַף שֶׁהַבֵּיצָה חֲלִין [שֶׁאֵין בֵּיצָה שֶׁהִיא שֶׁל תְּרוּמָה], נֶחְשֶׁבֶת הַבֵּיצָה חִבּוּר לַיָּרָק, וְהַיָּרָק נִפְסָל מִמַּגַּע הַטְּבוּל יוֹם, אַךְ **לֹא פָסַל אֶלָּא** אֶת **הַקִּלְחַי שֶׁכְּנֶגְדּוֹ** - שֶׁכְּנֶגֶד מַגַּע יָדוֹ וְלֹא אֶת שְׁאָר הַקִּלְחִים שֶׁמִּתַּחְתָּיו וּמִצְּדָיו. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,** פָּסַל **אֶת כָּל הַסֵּדֶר הָעֶלְיוֹן** - אֶת כָּל שִׁכְבַת הַקִּלְחִים הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהַבֵּיצָה נְתוּנָה עֲלֵיהָ, כֵּיוָן שֶׁהַבֵּיצָה נֶחְשֶׁבֶת לְגוּף אֶחָד וּכְאִלּוּ נָגַע בְּכֻלָּהּ, וְכֵיוָן שֶׁהִיא חִבּוּר לַיָּרָק הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ נָגַע בְּכָל שִׁכְבַת הַיָּרָק הָעֶלְיוֹנָה. וְאֵין הַבֵּיצָה נֶחְשֶׁבֶת חִבּוּר אֶלָּא אִם כֵּן הִיא דְּבוּקָה לַיָּרָק, אֲבָל **אִם** בְּבִשּׁוּלָהּ הִתְנַפְּחָה הַבֵּיצָה, **וְהָיָה** - וְנֶעֶשְׂתָה **כְּמִין כּוֹבַע** שֶׁיֵּשׁ חָלָל מִתַּחְתָּיו בֵּינָהּ לַיָּרָק, **אֵינָהּ חִבּוּר,** וְלֹא נִפְסַל הַיָּרָק בְּמַגַּע הַטְּבוּל יוֹם בַּבֵּיצָה:

ה בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ שֶׁקָּרַם עָלָיו הַקֵּפָה, נָגַע טְבוּל יוֹם בַּקֵּפָה, חֲתִיכוֹת מֻתָּרוֹת. נָגַע בַּחֲתִיכָה, חֲתִיכָה וְכָל הָעוֹלִים עִמָּהּ חִבּוּר זֶה לָזֶה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם חִבּוּר זֶה לָזֶה. וְכֵן בִּקְטָנִיּוֹת שֶׁקָּרְמוּ עַל גַּבֵּי פְּרוּסוֹת. מַעֲשֶׂה קְדֵרָה בִּקְטָנִיּוֹת, בִּזְמַן שֶׁהֵן פְּרוּדִים, אֵינָן חִבּוּר. בִּזְמַן שֶׁהֵן גּוּשׁ, חִבּוּר. אִם הָיוּ גוּשִׁין הַרְבֵּה, הֲרֵי אֵלּוּ יִמָּנוּ. שֶׁמֶן שֶׁהוּא צָף עַל גַּבֵּי הַיַּיִן וְנָגַע טְבוּל יוֹם, לֹא פָסַל אֶלָּא הַשֶּׁמֶן. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם חִבּוּר זֶה לָזֶה: **ו** חָבִית שֶׁשָּׁקְעָה לְתוֹךְ בּוֹר שֶׁל יַיִן וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, מִן הַשָּׂפָה וְלִפְנִים, חִבּוּר. מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ, אֵינוֹ חִבּוּר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֲפִלּוּ עַל גַּבָּהּ רוּם קוֹמָה וְנָגַע כְּנֶגֶד פִּיהָ, חִבּוּר: **ז** חָבִית שֶׁנִּקְּבָה בֵּין מִפִּיהָ בֵּין מִשּׁוּלֶיהָ בֵּין מִצִּדֶּיהָ וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, טְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִפִּיהָ וּמִשּׁוּלֶיהָ, טְמֵאָה. מִן הַצְּדָדִין מִכָּאן וּמִכָּאן, טְהוֹרָה. הַמְעֹרָה מִכְּלִי לִכְלִי וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּקִּלּוּחַ, אִם יֵשׁ בּוֹ, יַעֲלֶה בְּאַחַת וּמֵאָה: **ח** בְּעִבּוּעַ שֶׁחֶבִּית שֶׁנִּקַּב בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ (בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן), זֶה כְּנֶגֶד זֶה, טָמֵא בְּאַב הַטֻּמְאָה וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת. הַפְּנִימִי מִלְמַטָּן וְהַחִיצוֹן מִלְמַעְלָן, טָמֵא בְּאַב הַטֻּמְאָה וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת. הַפְּנִימִי מִלְמַעְלָן וְהַחִיצוֹן מִלְמַטָּן, טָהוֹר בְּאַב הַטֻּמְאָה וְטָמֵא בְּאֹהֶל הַמֵּת:

פרק ג א כָּל יְדוֹת הָאֳכָלִים שֶׁהֵם חִבּוּר בְּאַב הַטֻּמְאָה, חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם. אֹכֶל שֶׁנִּפְרַס וּמְעֹרֶה מִקְצָת, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אִם אוֹחֵז בַּגָּדוֹל וְהַקָּטָן עוֹלֶה עִמּוֹ, הֲרֵי הוּא כְּמוֹהוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם אוֹחֵז בַּקָּטָן וְהַגָּדוֹל עוֹלֶה עִמּוֹ, הֲרֵי הוּא כְּמוֹהוּ. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר, בְּטָהוֹר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּטָמֵא. וּשְׁאָר כָּל הָאֳכָלִים, אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱחֹז בָּעֲלֶה, אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בָּעֲלֶה. וּבְקֶלַח, אוֹחֲזִין אוֹתוֹ בַּקֶּלַח: **ב** יָרָק שֶׁל תְּרוּמָה בֵּיצָה טְרוּפָה נְתוּנָה עַל גַּבָּיו, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בַּבֵּיצָה, לֹא פָסַל אֶלָּא הַקָּלַח שֶׁכְּנֶגְדּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, כָּל הַסֵּדֶר הָעֶלְיוֹן. אִם הָיָה כְּמִין כּוֹבַע, אֵינָהּ חִבּוּר:

משניות | מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם פֶּרֶק ד | המבוארות

מִשְׁנָה ג חוּט שֶׁל בֵּיצָה שֶׁקָּרַם עַל דְּפָנוֹת הַמְּחַבַּת: חוּט שֶׁל בֵּיצָה הַמְעֹרֶבֶת עִם מַאֲכָל תְּרוּמָה, **שֶׁקָּרַם עַל דְּפָנוֹת שֶׁל לְפָס** - 'אִלְפָּס', מַחֲבַת, **וְנָגַע בּוֹ** [-בְּחוּט הַבֵּיצָה] **טְבוּל יוֹם,** חוּט הַבֵּיצָה **שְׁמֵן הַשָּׂפָה** שֶׁל הָאִלְפָּס **וְלִפְנִים,** נָחְשָׁב **חִבּוּר** לְמַאֲכָל הַתְּרוּמָה וְנִטְמָא בְּמַגָּע הַטְּבוּל יוֹם. וְאִלּוּ הַחוּט שְׁמֵן הַשָּׂפָה שֶׁל הָאִלְפָּס **וְלַחוּץ, אֵינוֹ חִבּוּר,** וְאֵין הַטְּבוּל יוֹם פּוֹסֵל בְּמַגָּעוֹ אֶת מַאֲכַל הַתְּרוּמָה. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, חוּט וְכָל שֶׁנִּקְלָף עִמּוֹ** - אַף כְּשֶׁנָּגַע מִן הַשָּׂפָה וְלִפְנִים אֵינוֹ נֶחְשָׁב חִבּוּר אֶלָּא לְמַאֲכָל הַנִּמְשָׁךְ וְעוֹלֶה כְּשֶׁמּוֹשְׁכִין אֶת הַחוּט, וְרַק הוּא נִטְמָא וְלֹא הַמַּאֲכָל כֻּלּוֹ. **וְכֵן בְּקִטְנִיּוֹת שֶׁקָּרְמוּ עַל שְׂפָתָהּ שֶׁל קְדֵרָה,** דִּינָם כְּדִין חוּט הַבֵּיצָה:

מִשְׁנָה ד עֹשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִעַט תְּרוּמָה: עֹשֶׂה שֶׁל חֻלִּין **שֶׁנִּתְעָרְבָה** בָּהּ מִעַט עִסַּת תְּרוּמָה, וְאֵין בַּחֻלִּין מֵאָה חֲלָקִים כְּנֶגֶד הַתְּרוּמָה, **אוֹ שֶׁנִּתְחַמְּצָה בְּשְׂאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה,** אַף שֶׁבָּאֶפְנִים אֵלּוּ אֲסוּרָה הָעִסָּה כֻּלָּהּ לְזָרִים, מִכָּל מָקוֹם **אֵינָהּ נִפְסֶלֶת בְּמַגָּע טְבוּל יוֹם,** שֶׁלְּעִנְיַן טְבוּל יוֹם הוֹלְכִים אַחַר עִקַּר הָעִסָּה וְהִיא שֶׁל חֻלִּין. **רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹסְלִין** עִסָּה זוֹ אִם נָגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם, וּלְדַעְתָּם מֵאַחַר וְהַתְּרוּמָה אוֹסֶרֶת אֶת כָּל הָעִסָּה, אַף לְעִנְיַן טְבוּל יוֹם נִדּוֹנֶת הָעִסָּה כֻּלָּהּ כִּתְרוּמָה. **חִבּוּר בְּעִסָּה שֶׁגִּלּוּשָׁהּ בְּמֵי פֵרוֹת:** עִסָּה שֶׁהֻכְשְׁרָה בְּמַשְׁקֶה, כְּגוֹן שֶׁנָּעֶשְׂתָה מִקֶּמַח שֶׁל חִטִּים שֶׁנִּלְתְּתוּ בְּמֵיִם קָדַם הַטְּחִינָה, **וְנִלּוֹשָׁה בְּמֵי פֵרוֹת** שֶׁאֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **וְנָגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסַל אֶת כֻּלָּהּ,** שֶׁאַף מֵי פֵרוֹת מְחַבְּרִים אֶת הָעִסָּה כֻּלָּהּ לְגוּף אֶחָד. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשְׁמוֹ** שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵאַחַר מֵי פֵרוֹת אֵינָם מַכְשִׁירִים לְטֻמְאָה, רוֹאִים אוֹתָם לְעִנְיַן טֻמְאָה כְּמֵי שְׁאֵינָם, וּמִמֵּילָא אֵין הָעִסָּה נֶחְשֶׁבֶת כִּמְחֻבֶּרֶת לְגוּשׁ אֶחָד **וְלֹא פָסַל** הַטְּבוּל יוֹם אֶלָּא אֶת מְקוֹם מַגָּעוֹ:

מִשְׁנָה ה חִבּוּר קִלְחֵי יָרָק הַמִּתְבַּשְּׁלִים בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה: **יָרָק שֶׁל חֻלִּין שֶׁבִּשְּׁלוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסַל אֶת כֻּלּוֹ** - אֶת כָּל הַתַּבְשִׁיל, שֶׁהַשֶּׁמֶן שֶׁהוּא מַכְשִׁיר לְעִנְיַן טֻמְאָה, מְחַבֵּר בֵּין קִלְחֵי הַיָּרָק וּמַחְשִׁיבָם לְגוּף אֶחָד. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשְׁמוֹ** שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ,** שֶׁאֵין הַשֶּׁמֶן נֶחְשָׁב כְּמְחֻבֶּר בֵּין קִלְחֵי הַיָּרָק הַנִּפְרָדִים [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְעִסָּה שֶׁחֲלָקֶיהָ מְחֻבָּרִים וּמְהֻדָּקִים זֶה לָזֶה]:

מִשְׁנָה ו הֻכְשַׁר טֻמְאָה בְּרַק: טָהוֹר שֶׁנִּגַּס מִן הָאֹכֶל - שֶׁהִפֵּךְ אֶת הָאֹכֶל בְּפִיו, **וְנָפַל** הָאֹכֶל עִם לַחְלוּחִית הָרַק שֶׁדָּבְקָה בּוֹ, **עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּסֵּא שֶׁל תְּרוּמָה,** אַף שֶׁהָרַק הוּא מִתּוֹלְדוֹת הַמַּיִם וּמַכְשִׁיר אֲכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה **טָהוֹר** - לֹא הֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה בְּרַק זֶה, לְפִי שֶׁלֹּא הָחְשִׁיבוֹ כְּמַשְׁקֶה, שֶׁלְּעִנְיַן טְבוּל יוֹם הוֹלְכִים אַחַר עִקַּר הָעִסָּה וְהִיא שֶׁל חֻלִּין. **רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹסְלִין** עִסָּה זוֹ אִם נָגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם, וּלְדַעְתָּם מֵאַחַר וְהַתְּרוּמָה אוֹסֶרֶת אֶת כָּל הָעִסָּה, אַף לְעִנְיַן טְבוּל יוֹם נִדּוֹנֶת הָעִסָּה כֻּלָּהּ כִּתְרוּמָה. **חִבּוּר בְּעִסָּה שֶׁגִּלּוּשָׁהּ בְּמֵי פֵרוֹת: עִסָּה שֶׁהֻכְשְׁרָה בְּמַשְׁקֶה,** כְּגוֹן שֶׁנָּעֶשְׂתָה מִקֶּמַח שֶׁל חִטִּים שֶׁנִּלְתְּתוּ בְּמֵיִם קָדַם הַטְּחִינָה, **וְנִלּוֹשָׁה בְּמֵי פֵרוֹת** שֶׁאֵינָם מַכְשִׁירִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, **וְנָגַע בָּהּ טְבוּל יוֹם, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסַל אֶת כֻּלָּהּ,** שֶׁאַף מֵי פֵרוֹת מְחַבְּרִים אֶת הָעִסָּה כֻּלָּהּ לְגוּף אֶחָד. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשְׁמוֹ** שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵאַחַר מֵי פֵרוֹת אֵינָם מַכְשִׁירִים לְטֻמְאָה, רוֹאִים אוֹתָם לְעִנְיַן טֻמְאָה כְּמֵי שְׁאֵינָם, וּמִמֵּילָא אֵין הָעִסָּה נֶחְשֶׁבֶת כִּמְחֻבֶּרֶת לְגוּשׁ אֶחָד **וְלֹא פָסַל** הַטְּבוּל יוֹם אֶלָּא אֶת מְקוֹם מַגָּעוֹ:

מִשְׁנָה ה חִבּוּר קִלְחֵי יָרָק הַמִּתְבַּשְּׁלִים בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה: **יָרָק שֶׁל חֻלִּין שֶׁבִּשְּׁלוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסַל אֶת כֻּלּוֹ** - אֶת כָּל הַתַּבְשִׁיל, שֶׁהַשֶּׁמֶן שֶׁהוּא מַכְשִׁיר לְעִנְיַן טֻמְאָה, מְחַבֵּר בֵּין קִלְחֵי הַיָּרָק וּמַחְשִׁיבָם לְגוּף אֶחָד. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשְׁמוֹ** שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, **לֹא פָסַל אֶלָּא אֶת מְקוֹם מַגָּעוֹ,** שֶׁאֵין הַשֶּׁמֶן נֶחְשָׁב כְּמְחֻבָּר בֵּין קִלְחֵי הַיָּרָק הַנִּפְרָדִים [וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְעִסָּה שֶׁחֲלָקֶיהָ מְחֻבָּרִים וּמְהֻדָּקִים זֶה לָזֶה]:

מִשְׁנָה ו הֻכְשַׁר טֻמְאָה בְּרַק: טָהוֹר שֶׁנִּגַּס מִן הָאֹכֶל - שֶׁהִפֵּךְ אֶת הָאֹכֶל בְּפִיו, **וְנָפַל** הָאֹכֶל עִם לַחְלוּחִית הָרַק שֶׁדָּבְקָה בּוֹ, **עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּסֵּא שֶׁל תְּרוּמָה,** אַף שֶׁהָרַק הוּא מִתּוֹלְדוֹת הַמַּיִם וּמַכְשִׁיר אֲכָלִים לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה (מכשירין פ"ו מ"ה), מִכָּל מָקוֹם הַכִּסֵּא **טָהוֹר** - לֹא הֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה בְּרַק זֶה, לְפִי שֶׁלֹּא הָחְשִׁיבוֹ כְּמַשְׁקֶה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁטִּנֵּף אֶת בְּגָדָיו וַדַּאי שֶׁלֹּא רָצָה בִּנְפִילָתוֹ מִפִּיו. **הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים פְּצוּעִים** - שֶׁנִּתְמַעֲכוּ וְנִכְתְּשׁוּ, **וּתְמָרִים רְטֻבוֹת, כֹּל שֶׁהוּא רוֹצֶה לָמֹץ אֶת גַּרְעִינָתוֹ** - אִם בְּרְצוֹנוֹ לִמְצֹץ אֶת הַלַּחוּת שֶׁבְּגַרְעִין הַזֵּיתִים אוֹ הַתְּמָרִים, וּלְצָרְךָ כָּךְ מִשְׁתַּמֵּשׁ אָדָם בָּרַק שֶׁבִּפְיו, **וְנָפַל** הַגַּרְעִין עִם הָרַק **עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּסֵּא שֶׁל תְּרוּמָה,** הַכִּסֵּא **טָמֵא** - מֻכְשָׁר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֻכְשְׁרָה לְצָרְךָ מְצִיצַת הַגַּרְעִין, הֲרֵי הוּא מַכְשִׁיר לְקַבֶּלֶת טֻמְאָה. אֲבָל אִם **הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים נְגוּבִין וּתְמָרִים יְבֵשׁוֹת** שֶׁאֵין לַחְלוּחִית בְּגַרְעִינָם, וְכֵן **כֹּל** פְּרִי **שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָמֹץ אֶת גַּרְעִינָתוֹ וְנָפַל עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּסֵּא שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר** - לֹא הֻכְשַׁר לְטֻמְאָה עַל יְדֵי רַק זֶה, שֶׁהֲרֵי לֹא הָחְשִׁיבוֹ לְמַשְׁקֶה. **וְאֶחָד** [-וּבֵין] **טָהוֹר וְאֶחָד** [-וּבֵין] **טְבוּל יוֹם** שֶׁאֵרַע לָהֶם כֵּן, **כָּאֵלּוּ** - שְׁנֵיהֶם שָׁוִים בְּדִין זֶה, שֶׁאִם הִתְכַּוְּנוּ לִמְצֹץ בָּרַק, הָרַק מַכְשִׁיר אֶת הַכִּסֵּא, וְאִם לֹא הִתְכַּוְּנוּ לְכָךְ, אֵינוֹ מַכְשִׁיר. **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵלּוּ וָאֵלּוּ** - בֵּין שֶׁאוֹכֵל זֵיתִים פְּצוּעִים וּתְמָרִים רְטֻבוֹת, וּבֵין שֶׁאוֹכֵל זֵיתִים מְנֻגָּבִים וּתְמָרִים יְבֵשׁוֹת, **טְמֵאִין בִּטְבוּל יוֹם** - אִם נָפְלוּ עִם רֹק מִפִּיו שֶׁל טְבוּל יוֹם עַל כִּסֵּא תְּרוּמָה, נִטְמָא הַכִּסֵּא, מִשּׁוּם **שֶׁמַּשְׁקִין שֶׁל טָמֵא מַכְשִׁירִין לִרְצוֹנוֹ וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ,** כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ מַחְשִׁיבָם לְמַשְׁקֶה, וְאַף טְבוּל יוֹם נֶחְשָׁב לְטָמֵא לְעִנְיָן זֶה. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין טְבוּל יוֹם נֶחְשָׁב לְטָמֵא** לְעִנְיָן זֶה, וְשִׁיטָתָם כְּשִׁיטַת תַּנָּא קַמָּא:

פֶּרֶק ד

גּ חוּט שֶׁל בֵּיצָה שֶׁקָּרַם עַל דְּפָנוֹת שֶׁל לְפָס, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, מִן הַשָּׂפָה וְלִפְנִים, חִבּוּר. מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ, אֵינוֹ חִבּוּר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, חוּט וְכֹל שֶׁנִּקְלָף עִמּוֹ. וְכֵן בְּקִטְנִיּוֹת שֶׁקָּרְמוּ עַל שְׂפָתָהּ שֶׁל קְדֵרָה:

ד עֹשֶׂה שֶׁנִּתְחַמְּצָה אוֹ שֶׁנִּתְחַמְּצָה בְּשְׂאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה, אֵינָהּ נִפְסֶלֶת בְּטְבוּל יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַטְהִירִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסַל אֶת כֻּלָּהּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשְׁמוֹ, לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ: **ה** יָרָק שֶׁל חֻלִּין שֶׁבִּשְּׁלוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פָּסַל אֶת כֻּלּוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשְׁמוֹ, לֹא פָסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ: **ו** טָהוֹר שֶׁנָּגַס מִן הָאֹכֶל וְנָפַל עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּסֵּא שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר. הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים פְּצוּעִים וּתְמָרִים רְטֻבוֹת, כֹּל שֶׁהוּא רוֹצֶה לָמֹץ אֶת גַּרְעִינָתוֹ וְנָפַל עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּסֵּא שֶׁל תְּרוּמָה, טָמֵא. הָיָה אוֹכֵל זֵיתִים נְגוּבִין וּתְמָרִים יְבֵשׁוֹת, כֹּל שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָמֹץ אֶת גַּרְעִינָתוֹ וְנָפַל עַל בְּגָדָיו וְעַל כִּסֵּא שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר. אֶחָד טָהוֹר וְאֶחָד טְבוּל יוֹם, כָּאֵלּוּ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אֵלּוּ וָאֵלּוּ טְמֵאִין בִּטְבוּל יוֹם, שֶׁמַּשְׁקִין שֶׁל טָמֵא מַכְשִׁירִין לִרְצוֹנוֹ וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹנוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין טְבוּל יוֹם טָמֵא: **פֶּרֶק ד א** אֹכֶל מַעֲשֵׂר שֶׁהֻכְשַׁר בְּמַשְׁקֶה, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם אוֹ יָדַיִם מִסְאָבוֹת, מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּטָהֳרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחֻלִּין: **ב** הָאִשָּׁה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם, לָשָׂה אֶת הָעִסָּה, וְקוֹצָה לָהּ חַלָּה וּמַפְרֶשְׁתָּהּ, וּמַנַּחְתָּהּ בִּכְפִישָׁה מִצְרִית אוֹ בִּנְחוּתָא, וְקוֹרָא לָהּ שֵׁם חַלָּה. וּבְכָךְ אֵינָהּ נִפְסֶלֶת בְּמַגָּעָהּ, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** - הָעִסָּה הַנּוֹגַעַת בִּטְבוּלַת יוֹם **שְׁלִישִׁי** לְטֻמְאָה, שֶׁהֲרֵי נָגְעָה בִּטְבוּלַת יוֹם שֶׁהִיא שְׁנִיָּה, **וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחֻלִּין,** וּבִשְׁעַת מַגָּעָהּ קֹדֶם קְרִיאַת שֵׁם חַלָּה הָיְתָה הָעִסָּה חֻלִּין: **ג** דִּין זֶה בִּכְלִי טָבוּל יוֹם: **עֲרֵבָה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם, לָשִׁין בָּהּ אֶת הָעִסָּה וְקוֹצִין** [-וְחוֹתְכִים] וּמַפְרִישִׁים מִמֶּנָּה חַלָּה לְלֹא קְרִיאַת שֵׁם, **וּמַקֶּפֶת** - וְסוֹמְכִים אֶת הַחַלָּה לָעִסָּה כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה מִן הַמֻּקָּף, **וְקוֹרִין לָהּ שֵׁם** חַלָּה. שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא קָרָא לָהּ שֵׁם, הֲרֵי הִיא חֻלִּין, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מֵהֲעֲרֵבָה, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא** נַעֲשִׂית מִמֶּנָּה רַק **שְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי טָהוֹר לַחֻלִּין.** [וְהִשְׁמִיעֲנוּ הַתַּנָּא דִּין זֶה גַּם בִּכְלִי, לְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא גָּזְרוּ שֶׁלֹּא לָלוּשׁ בַּעֲרֵבָה טְבוּלַת יוֹם שֶׁמָּא יָבוֹא לָלוּשׁ גַּם בַּעֲרֵבָה טְמֵאָה הַמְטַמֵּאת גַּם חֻלִּין]: **מִשְׁנָה ד הַפְרָשַׁת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בִּכְלִי טְבוּל יוֹם:** **לָגִין** [-כַּד עֵץ] **שֶׁהוּא טְבוּל יוֹם, וּמִלְאָהוּ מִן הַחָבִית** בְּמַשְׁקֶה **מַעֲשֵׂר טֶבֶל** - מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא הוּרְמָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, **אִם אָמַר הֲרֵי זוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ,** כְּלוֹמַר שֶׁתִּתְחַזֵּק עַל הַמַּשְׁקֶה שֶׁבַּלָּגִין שֵׁם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, **וְאָמַר הֲרֵי זֶה עֵרוּב,** וְרָצָה לְקָבְעוֹ כְּעֵרוּב תְּחוּמִין' כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לָלֶכֶת אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ מִמְּקוֹם הַנָּחָתוֹ, **לֹא אָמַר כְּלוּם,** שֶׁאֵין עֵרוּב מוֹעִיל אֶלָּא בְּסִעוּדָה הָרְאוּיָה לוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, וְאִלּוּ כָּאן הַסְּעוּדָה תִּהְיֶה רְאוּיָה רַק אַחַר שֶׁיָּחוּל שֵׁם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְהוּא לֹא יָחוּל עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. וְאִם מִבְּעוֹד יוֹם **נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית** וְהָלַךְ הַמַּשְׁקֶה שֶׁבָּהּ לְאִבּוּד, נִמְצָא שֶׁאִי אֶפְשָׁר עוֹד לְהַפְרִישׁ עָלָיו תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, **וְהַלָּגִין** עִם הַמַּשְׁקֶה שֶׁבּוֹ הַמְיֻעָד לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הֶחָבִית, נִשְׁאַר **בִּטְבֻלּוֹ,** וַהֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לְהָרִים מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה אַחֶרֶת. וְכֵן אִם **נִשְׁבַּר הַלָּגִין** מִבְּעוֹד יוֹם, נִשְׁאֲרָה **הֶחָבִית בִּטְבֻלָּהּ,** שֶׁהֲרֵי קֹדֶם שֶׁחֲשֵׁכָה לֹא חָל שֵׁם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַלָּגִין, וּמִשֶּׁחֲשֵׁכָה כְּבָר לֹא הָיָה הַלָּגִין בָּעוֹלָם:

משניות

מִשְׁנָה ה **חִלּוּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת וּמְעוֹת עַם הָאָרֶץ:** **בְּרֵאשׁוֹנָה** - בַּתְּחִלָּה הָיוּ **אוֹמְרִים, מְחַלְּלִין** מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **עַל** פֵּרוֹת שֶׁל **עַם הָאָרֶץ,** וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא פֵּרוֹת אֵלּוּ הֵם פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר וְאֵין מַעֲשֵׂר מִתְחַלֵּל עַל מַעֲשֵׂר. וְאַחַר כָּךְ **חָזְרוּ לוֹמַר,** שֶׁאַף **מְחַלְּלִים** פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי **עַל מְעוֹתָיו** שֶׁל עַם הָאָרֶץ, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁהֵם מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁחִלְּלוּ עֲלֵיהֶם כְּבָר פֵּרוֹת אֲחֵרִים. [אַךְ בַּהַתְחָלָה אָמְרוּ כֵּן רַק עַל פֵּרוֹת, שֶׁעַמֵּי הָאָרֶץ אֵינָם רְגִילִים לְזַלְזֵל בָּהֶם, וְאִלּוּ הָיוּ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הָיָה עַם הָאָרֶץ אוֹמֵר זאת].

נְתִינַת גֵּט בְּצִוּוּי בַּעַל לְכָתְבוֹ כְּשֶׁהַבַּעַל בָּהוּל: **בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, הַיּוֹצֵא בַּקּוֹלָר** - בְּשַׁלְשֶׁלֶת, לְהֶהָרֵג עַל יְדֵי הַמַּלְכוּת, **וְאָמַר כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי,** אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַר 'תְּנוּ', **הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ,** מִשּׁוּם שֶׁוַּדַּאי הִתְכַּוֵּן לוֹמַר 'כִּתְבוּ וּתְנוּ' וְלֹא פֵּרֵשׁ דְּבָרָיו מֵחֲמַת הַפַּחַד וְהַבָּהָלָה. **חָזְרוּ לוֹמַר,** שֶׁאַף **הַמְפָרֵשׁ** מִן הַיְּבֵשָׁה לַיָּם, **וְהַיּוֹצֵא לַמִּדְבָּר בְּשַׁיָּרָא,** כָּךְ דִּינָם, שֶׁאַף הֵם בְּהוּלִים וְלֹא הִשְׁלִימוּ אֶת דִּבְרֵיהֶם. **רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר, אַף הַמְסֻכָּן** - חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת דִּינוֹ כֵּן, שֶׁאַף הוּא בְּהוּל וְאֵינוֹ מַשְׁלִים אֶת דְּבָרָיו: **מִשְׁנָה ו** **דִּינֵי טֻמְאָה בִּכְלֵים שׁוֹנִים:** **הַכַּדּוּמִין הָאַשְׁקְלוֹנִים** - מוֹטוֹת עֵץ גְּבוֹהִים הַנַּעֲשִׂים בְּאַשְׁקְלוֹן שֶׁיּוֹצְאִים מֵהֶם אוּנְקְלִיּוֹת [-וָיוִים] וַעֲלֵיהֶם תּוֹלִים צְלוֹחִיּוֹת מַיִם כְּדֵי לְצַנְּנָן, **שֶׁנִּשְׁבְּרוּ** הַוָּיוִים, **וְאוּנְקְלֵי שֶׁלָּהֶם** - וָוֵי אֶחָד מֵהֶם עֲדַיִן **קַיָּמֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים,** שֶׁעֲדַיִן רְאוּיִים לְמַלְאכָתָם. **הַמַּעְבֶּר** - כְּלִי שֶׁרֹאשׁוֹ כְּמִזְלֵג וְעָמוֹ מַעֲבִירִים אֶת הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, **וְהַמִּזְרֶה** - כְּלִי דּוֹמֶה שֶׁשְּׁנֵיִם מֵרֹבוֹת יוֹתֵר וְעִמּוֹ זוֹרִים אֶת הַחִטִּים בַּגֹּרֶן, **וְהַמַּגּוֹב** - כְּלִי דּוֹמֶה עִם שִׁנַּיִם רַבּוֹת עוֹד יוֹתֵר שֶׁבּוֹ בּוֹרְרִים תְּבוּאָה לְאַחַר שֶׁזָּרוּ אוֹתָהּ בַּמִּזְרֶה, **וְכֵן מַסְרֵק שֶׁל רֹאשׁ** שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁנַּיִם, שֶׁהֵם עֲשׂוּיִם עֵץ, **שְׁנִּטְלָה אַחַת מִשְּׁנֵיהֶן וַעֲשָׂאָן** - לְאוֹתָהּ שֶׁן **שֶׁל מַתֶּכֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין,** מֵחֲמַת אוֹתָהּ שֶׁן מַתֶּכֶת הַמַּחְשִׁיבָתָם מֵעַתָּה לִפְשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת. **וְעַל כָּלָּן** - עַל כָּל הַדִּינִים הַשָּׁנוּיִם לְעֵיל (מ"ב ואילך), **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דָּבָר חָדָשׁ חִדְּשׁוּ הַסּוֹפְרִים** [-חֲכָמִים] בְּדִינִים אֵלּוּ, **וְאֵין לִי מָה לְהָשִׁיב** - וְאֵין לִי תְּשׁוּבָה מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ כֵּן, כְּגוֹן בְּדִין הָאַחֲרוֹן אֵינִי רוֹאֶה טַעַם לָכָךְ שֶׁיֵּחָשְׁבוּ כִּכְלֵי מַתֶּכֶת מֵחֲמַת אוֹתָהּ שֵׁן: **מִשְׁנָה ז** **הַמְפָרִישׁ תְּרוּמָה בִּתְנַאי שֶׁלֹּא תִּפְסֹד בַּעֲלִיָּתָהּ: הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר** - הַמְפָרִישׁ תְּרוּמָה מִבּוֹר יַיִן אוֹ שֶׁמֶן, וְאָמַר, **הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה עַל מְנָת שֶׁתַּעֲלֶה בְּשָׁלוֹם** מִן הַבּוֹר, כַּוָּנָתוֹ שֶׁתַּעֲלֶה **בְּשָׁלוֹם מִן הַשָּׁבָר וּמִן הַשְּׁפִיכָה** - שֶׁלֹּא תִּשָּׁבֵר הָחָבִית אוֹ יִשָּׁפֵךְ מִמֶּנָּה הַיַּיִן בְּעֵת עֲלִיָּתָהּ, וּתְדַמֵּעַ אֶת הַחֲלִיּן הַנִּמְצָאִים בַּבּוֹר, **אֲבָל לֹא** הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְהַתְנוֹת **מִן הַטֻּמְאָה** - שֶׁאִם תִּטְמָא הַתְּרוּמָה לֹא יָחוּל עָלֶיהָ שֵׁם תְּרוּמָה, לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לַחְשֹׁשׁ מִשְׁבִירָה וּשְׁפִיכָה וּמִסְתַּבֵּר שֶׁלְּכָךְ הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ. וְלָכֵן אִם נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית אוֹ נִשְׁפְּכָה, תְּרוּמָתוֹ בְּטֵלָה, אַךְ אִם נִטְמְאָה, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף הַמְסֻכָּן** - חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת דִּינוֹ כֵּן, שֶׁאַף הוּא בְּהוּל וְאֵינוֹ מַשְׁלִים אֶת דְּבָרָיו: **מִשְׁנָה ח** **דִּינֵי טֻמְאָה בִּכְלֵים שׁוֹנִים:** **הַכַּדּוּמִין הָאַשְׁקְלוֹנִים** - מוֹטוֹת עֵץ גְּבוֹהִים הַנַּעֲשִׂים בְּאַשְׁקְלוֹן שֶׁיּוֹצְאִים מֵהֶם אוּנְקְלִיּוֹת [-וָיוִים] וַעֲלֵיהֶם תּוֹלִים צְלוֹחִיּוֹת מַיִם כְּדֵי לְצַנְּנָן, **שֶׁנִּשְׁבְּרוּ** הַוָּיוִים, **וְאוּנְקְלֵי שֶׁלָּהֶם** - וָוֵי אֶחָד מֵהֶם עֲדַיִן **קַיָּמֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים,** שֶׁעֲדַיִן רְאוּיִים לְמַלְאכָתָם. **הַמַּעְבֶּר** - כְּלִי שֶׁרֹאשׁוֹ כְּמִזְלֵג וְעָמוֹ מַעֲבִירִים אֶת הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, **וְהַמִּזְרֶה** - כְּלִי דּוֹמֶה שֶׁשְּׁנֵיִם מֵרֹבוֹת יוֹתֵר וְעִמּוֹ זוֹרִים אֶת הַחִטִּים בַּגֹּרֶן, **וְהַמַּגּוֹב** - כְּלִי דּוֹמֶה עִם שִׁנַּיִם רַבּוֹת עוֹד יוֹתֵר שֶׁבּוֹ בּוֹרְרִים תְּבוּאָה לְאַחַר שֶׁזָּרוּ אוֹתָהּ בַּמִּזְרֶה, **וְכֵן מַסְרֵק שֶׁל רֹאשׁ** שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁנַּיִם, שֶׁהֵם עֲשׂוּיִם עֵץ, **שְׁנִּטְלָה אַחַת מִשְּׁנֵיהֶן וַעֲשָׂאָן** - לְאוֹתָהּ שֶׁן **שֶׁל מַתֶּכֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין,** מֵחֲמַת אוֹתָהּ שֶׁן מַתֶּכֶת הַמַּחְשִׁיבָתָם מֵעַתָּה לִפְשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת. **וְעַל כָּלָּן** - עַל כָּל הַדִּינִים הַשָּׁנוּיִם לְעֵיל (מ"ב ואילך), **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דָּבָר חָדָשׁ חִדְּשׁוּ הַסּוֹפְרִים** [-חֲכָמִים] בְּדִינִים אֵלּוּ, **וְאֵין לִי מָה לְהָשִׁיב** - וְאֵין לִי תְּשׁוּבָה מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ כֵּן, כְּגוֹן בְּדִין הָאַחֲרוֹן אֵינִי רוֹאֶה טַעַם לָכָךְ שֶׁיֵּחָשְׁבוּ כִּכְלֵי מַתֶּכֶת מֵחֲמַת אוֹתָהּ שֵׁן: **מִשְׁנָה ז** **הַמְפָרִישׁ תְּרוּמָה בִּתְנַאי שֶׁלֹּא תִּפְסֹד בַּעֲלִיָּתָהּ: הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר** - הַמְפָרִישׁ תְּרוּמָה מִבּוֹר יַיִן אוֹ שֶׁמֶן, וְאָמַר, **הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה עַל מְנָת שֶׁתַּעֲלֶה בְּשָׁלוֹם** מִן הַבּוֹר, כַּוָּנָתוֹ שֶׁתַּעֲלֶה **בְּשָׁלוֹם מִן הַשָּׁבָר וּמִן הַשְּׁפִיכָה** - שֶׁלֹּא תִּשָּׁבֵר הָחָבִית אוֹ יִשָּׁפֵךְ מִמֶּנָּה הַיַּיִן בְּעֵת עֲלִיָּתָהּ, וּתְדַמֵּעַ אֶת הַחֲלִיּן הַנִּמְצָאִים בַּבּוֹר, **אֲבָל לֹא** הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְהַתְנוֹת **מִן הַטֻּמְאָה** - שֶׁאִם תִּטְמָא הַתְּרוּמָה לֹא יָחוּל עָלֶיהָ שֵׁם תְּרוּמָה, לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לַחְשֹׁשׁ מִשְׁבִירָה וּשְׁפִיכָה וּמִסְתַּבֵּר שֶׁלְּכָךְ הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ. וְלָכֵן אִם נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית אוֹ נִשְׁפְּכָה, תְּרוּמָתוֹ בְּטֵלָה, אַךְ אִם נִטְמְאָה, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף הַמְסֻכָּן** - חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת דִּינוֹ כֵּן, שֶׁאַף הוּא בְּהוּל וְאֵינוֹ מַשְׁלִים אֶת דְּבָרָיו: **מִשְׁנָה ט** **דִּינֵי טֻמְאָה בִּכְלֵים שׁוֹנִים:** **הַכַּדּוּמִין הָאַשְׁקְלוֹנִים** - מוֹטוֹת עֵץ גְּבוֹהִים הַנַּעֲשִׂים בְּאַשְׁקְלוֹן שֶׁיּוֹצְאִים מֵהֶם אוּנְקְלִיּוֹת [-וָיוִים] וַעֲלֵיהֶם תּוֹלִים צְלוֹחִיּוֹת מַיִם כְּדֵי לְצַנְּנָן, **שֶׁנִּשְׁבְּרוּ** הַוָּיוִים, **וְאוּנְקְלֵי שֶׁלָּהֶם** - וָוֵי אֶחָד מֵהֶם עֲדַיִן **קַיָּמֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים,** שֶׁעֲדַיִן רְאוּיִים לְמַלְאכָתָם. **הַמַּעְבֶּר** - כְּלִי שֶׁרֹאשׁוֹ כְּמִזְלֵג וְעָמוֹ מַעֲבִירִים אֶת הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, **וְהַמִּזְרֶה** - כְּלִי דּוֹמֶה שֶׁשְּׁנֵיִם מֵרֹבוֹת יוֹתֵר וְעִמּוֹ זוֹרִים אֶת הַחִטִּים בַּגֹּרֶן, **וְהַמַּגּוֹב** - כְּלִי דּוֹמֶה עִם שִׁנַּיִם רַבּוֹת עוֹד יוֹתֵר שֶׁבּוֹ בּוֹרְרִים תְּבוּאָה לְאַחַר שֶׁזָּרוּ אוֹתָהּ בַּמִּזְרֶה, **וְכֵן מַסְרֵק שֶׁל רֹאשׁ** שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁנַּיִם, שֶׁהֵם עֲשׂוּיִם עֵץ, **שְׁנִּטְלָה אַחַת מִשְּׁנֵיהֶן וַעֲשָׂאָן** - לְאוֹתָהּ שֶׁן **שֶׁל מַתֶּכֶת, הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין,** מֵחֲמַת אוֹתָהּ שֶׁן מַתֶּכֶת הַמַּחְשִׁיבָתָם מֵעַתָּה לִפְשׁוּטֵי כְּלֵי מַתֶּכֶת. **וְעַל כָּלָּן** - עַל כָּל הַדִּינִים הַשָּׁנוּיִם לְעֵיל (מ"ב ואילך), **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דָּבָר חָדָשׁ חִדְּשׁוּ הַסּוֹפְרִים** [-חֲכָמִים] בְּדִינִים אֵלּוּ, **וְאֵין לִי מָה לְהָשִׁיב** - וְאֵין לִי תְּשׁוּבָה מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ כֵּן, כְּגוֹן בְּדִין הָאַחֲרוֹן אֵינִי רוֹאֶה טַעַם לָכָךְ שֶׁיֵּחָשְׁבוּ כִּכְלֵי מַתֶּכֶת מֵחֲמַת אוֹתָהּ שֵׁן: **מִשְׁנָה ט** **הַמְפָרִישׁ תְּרוּמָה בִּתְנַאי שֶׁלֹּא תִּפְסֹד בַּעֲלִיָּתָהּ: הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר** - הַמְפָרִישׁ תְּרוּמָה מִבּוֹר יַיִן אוֹ שֶׁמֶן, וְאָמַר, **הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה עַל מְנָת שֶׁתַּעֲלֶה בְּשָׁלוֹם** מִן הַבּוֹר, כַּוָּנָתוֹ שֶׁתַּעֲלֶה **בְּשָׁלוֹם מִן הַשָּׁבָר וּמִן הַשְּׁפִיכָה** - שֶׁלֹּא תִּשָּׁבֵר הָחָבִית אוֹ יִשָּׁפֵךְ מִמֶּנָּה הַיַּיִן בְּעֵת עֲלִיָּתָהּ, וּתְדַמֵּעַ אֶת הַחֲלִיּן הַנִּמְצָאִים בַּבּוֹר, **אֲבָל לֹא** הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְהַתְנוֹת **מִן הַטֻּמְאָה** - שֶׁאִם תִּטְמָא הַתְּרוּמָה לֹא יָחוּל עָלֶיהָ שֵׁם תְּרוּמָה, לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לַחְשֹׁשׁ מִשְׁבִירָה וּשְׁפִיכָה וּמִסְתַּבֵּר שֶׁלְּכָךְ הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ. וְלָכֵן אִם נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית אוֹ נִשְׁפְּכָה, תְּרוּמָתוֹ בְּטֵלָה, אַךְ אִם נִטְמְאָה, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף** יֵשׁ לְתְלוֹת שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁתַּעֲלֶה **בְּשָׁלוֹם אַף מִן הַטֻּמְאָה,** וְאַף אִם נִטְמְאָה אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְכֵיוָן שֶׁהֻתְּנָה כֵּן, אִם בְּשָׁעָה שֶׁהֶעֱלָה אוֹתָהּ מִן הַבּוֹר **נִשְׁבְּרָה, אֵינָהּ מְדַמַּעַת** אֶת הַחֲלִיּן שֶׁבַּבּוֹר, שֶׁהֲרֵי הִתְבָּרֵר שֶׁכְּבָר אֵינָהּ תְּרוּמָה. **וְעַד הֵיכָן** - עַד אֵיזֶה מָרְחָק מִן הַבּוֹר אִם **תִּשָּׁבֵר** הֶחָבִית יַחְשֹׁב הַדָּבָר לְבִטּוּל הַתְּנַאי **וְלֹא תְּדַמַּע** אֶת הַחֲלִיּן, **כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל וְתַגִּיעַ לַבּוֹר,** שֶׁאִם נִשְׁבְּרָה בְּמָקוֹם קָרוֹב עַד שֶׁהִיא יְכוֹלָה לְהִתְגַּלְגֵּל מִמֶּנּוּ וְלִפֹּל לַבּוֹר, אֵין זֶה נֶחְשָׁב עֲדַיִן שֶׁעָלְתָה בְּשָׁלוֹם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף מִי שֶׁהָיָה בּוֹ דַּעַת לְהִתְנוֹת** שֶׁלֹּא תָּחוּל הַתְּרוּמָה אֶלָּא אִם **תַּעֲלֶה בְּשָׁלוֹם, וְשָׁכַח וְלֹא הִתְנָה,** אִם **נִשְׁבְּרָה** חֲבִיתוֹ בְּעֵת עֲלִיָּתָהּ **אֵינָהּ מְדַמַּעַת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין,** שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהִתְנוֹת כֵּן יַחְשֹׁב הַדָּבָר כְּאִלּוּ הִתְנָה: **סְלִיק מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם**

מַסֶּכֶת יָדַיִם

מַסֶּכֶת זוֹ עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי טֻמְאַת יָדַיִם שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים שֶׁיָּדָיו שֶׁל אָדָם יִטַּמְּאוּ בְּפְנֵי עַצְמָן בָּאֲפָנִים שׁוֹנִים, כְּגוֹן כְּשֶׁלֹּא הִקְפִּיד לְשָׁמְרָם בְּטָהֳרָה [-'סְתָם יָדַיִם'], אוֹ בְּאֹפֶן שֶׁנָּגְעוּ בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ וְכַדּוֹמֶה. וְכֵן בְּדִינֵי נְטִילַת יָדַיִם שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים קֹדֶם אֲכִילַת פַּת כְּדֵי לְהַרְגִּיל אַף אֶת אוֹכְלֵי הַתְּרוּמָה לִטֹּל יָדַיִם קֹדֶם אֲכִילָתָהּ. כְּשֶׁבְּכְלַל דִּינֵי הַנְּטִילָה יִתְבָּאֲרוּ אַף הַנְּטִילָה, הַכְּלִי הָרָאוּי לִנְטִילָה וְשִׁעוּר הַמַּיִם הַנִּצְרָךְ:

פֶּרֶק א

מִשְׁנָה א **שִׁעוּר מֵי הַנְּטִילָה:** **מֵי רְבִיעִית** - מַיִם בְּשִׁעוּר רְבִיעִית הַלֹּג, **נוֹתְנִין לַיָּדַיִם לְאֶחָד** - הֵם שִׁעוּר הַמַּיִם הַצְּרִיכִים לִהְיוֹת בַּכְּלִי לִנְטִילַת יָדַיִם לְאָדָם אֶחָד, **וְאַף לִשְׁנַיִם** - אִם הָיָה מַתְחִלָּה בַּכְּלִי שִׁעוּר רְבִיעִית, אַף שֶׁנָּטַל הָרִאשׁוֹן וְחִסֵּר מֵהַמַּיִם, יָכוֹל הַשֵּׁנִי לִטֹּל מֵהֶם, מִשּׁוּם שֶׁבָּאוּ מִשְּׁיָרֵי מֵי טָהֳרָתוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן. וּמִשִּׁעוּר **מַחֲצִית לג** אֶפְשָׁר לִטֹּל **לִשְׁלֹשָׁה אוֹ לְאַרְבָּעָה** בְּנֵי אָדָם. וְאַף שֶׁלְּפִי חֶשְׁבּוֹן רְבִיעִית לִשְׁנַיִם דֵּי לִשְׁלֹשָׁה בְּשִׁעוּר רְבִיעִית וּמֶחֱצָה, אַךְ מֵאַחַר וְהֵם מְרֻבִּים חוֹשְׁשִׁים שֶׁלֹּא יַדְקְדְּקוּ יָפָה לִטֹּל עַד הַפֶּרֶק וְלָכֵן הִצְרִיכוּ אַף לִשְׁלֹשָׁה מַחֲצִית הַלֹּג. [וְאִם הָיָה בַּכְּלִי רְבִיעִית וּמֶחֱצָה וְנָטַל הָרִאשׁוֹן וְחִסֵּר רַק חֲצִי רְבִיעִית, וַדַּאי שֶׁהָרְבִיעִית הַנּוֹתֶרֶת מוֹעִילָה לְטַהֵר עוֹד שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי רְבִיעִית מוֹעִילָה לִשְׁנַיִם כַּמְבֹאָר בָּרֵישָׁא, וּמַה שֶּׁהִצְרִיכָה הַמִּשְׁנָה חֲצִי לג, הוּא בְּאֹפֶן שֶׁהָרִאשׁוֹן מִחַסֵּר מֵהַמַּיִם יוֹתֵר מֵחֲצִי רְבִיעִית]. וּמִשִּׁעוּר **לג** אֶפְשָׁר לִטֹּל **לַחֲמִשָּׁה וְלַעֲשָׂרָה וּלְמֵאָה** בְּנֵי אָדָם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִפְחֹת לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם מֵרְבִיעִית** - וּבִלְבַד שֶׁבְּשָׁעַת נְטִילַת יְדֵי הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה בַּכְּלִי רְבִיעִית. [וְחוֹלֵק אַף עַל הַדִּין הָרִאשׁוֹן בְּמִשְׁנָה, וּלְדִעְתּוֹ רְבִיעִית אֵינָהּ מוֹעִילָה לִשְׁנַיִם אֶלָּא רַק לְאֶחָד (תוי"ט)]. **הַשְׁלָמַת הַנְּטִילָה עַד הַפֶּרֶק:** אַף שֶׁבִּנְטִילָה פַּעַם אַחַת כְּבָר נִטְהֲרוּ יָדָיו, מִכָּל מָקוֹם הַמַּיִם טְמֵאִים וְאִם נִגְּבָם בְּמַפָּה וְחָזַר וְנָגַע בָּהֶם, נִטְמָא, וְלָכֵן נָהֲגוּ לִטֹּל פַּעַם שְׁנִיָּה לְהָסִיר הַמַּיִם הַטְּמֵאִים. וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם מַעֲקַר דִּין הַנְּטִילָה, לָכֵן **מוֹסִיפִין עַל הַשְּׁנַיִים** - אִם לֹא נִתְּנוּ מֵי הַנְּטִילָה הַשְּׁנִיָּה עַד הַפֶּרֶק, יָכוֹל לְהוֹסִיף וְלִשְׁפֹּךְ מַיִם נוֹסָפִים עַל הַמָּקוֹם שֶׁנִּוּתְּרוּ בּוֹ עֲדַיִן מֵהַמַּיִם הָרִאשׁוֹנִים, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִשְׁפֹּךְ אֶת כָּל הַמַּיִם בְּפַעַם אַחַת. **וְאֵין מוֹסִיפִין עַל הָרִאשׁוֹנִים** - אֲבָל אִם לֹא הִגִּיעוּ מֵי הַנְּטִילָה הָרִאשׁוֹנִים עַד הַפֶּרֶק, צָרִיךְ לְנַגֵּב וְלַחֲזֹר וְלִטֹּל אֶת כָּל הַיָּד בְּבַת אַחַת, שֶׁאֵין הַיָּדַיִם טְהוֹרוֹת לַחֲצָאִים: **מִשְׁנָה ב** **נְטִילַת יָדַיִם מִכְּלִי:** **בְּכָל** סוּגֵי **הַכֵּלִים נוֹתְנִין** [-נוֹטְלִים] **לַיָּדַיִם, וַאֲפִלּוּ בִּכְלֵי גְלָלִים, וּבִכְלֵי אֲבָנִים, וּבִכְלֵי אַדָּמָה** שֶׁאֵינָם נֶחְשָׁבִים כֵּלִים לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה. אֲבָל **אֵין נוֹתְנִין לַיָּדַיִם, לֹא בְּדָפְנוֹת הַכֵּלִים** שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, **וְלֹא בְּשׁוּלֵי הַמַּחַץ** - בְּתַחְתִּית שֶׁל כְּלִי הַמְיֻעָד לִשְׁאִיבַת יַיִן מֵהַגַּת לְמִלּוּי הֶחָבִית שֶׁנִּשְׁבַּר, שֶׁאֵינָם כֵּלִים אֶלָּא שִׁבְרֵי כֵּלִים, **וְלֹא בְּמִגּוּפַת** [-פְּקָק] **הֶחָבִית,** שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית קִבּוּלָהּ אֶלָּא לְכִסּוּי. וְכֵן **לֹא יִתֵּן לַחֲבֵרוֹ בְּחָפְנָיו** - לֹא יְמַלֵּא כַּפּוֹת יָדַיִם מַיִם וְיִטֹּל בָּהֶם אֶת יְדֵי חֲבֵרוֹ, **מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְמַלְּאִין** מַיִם מִן הַמַּעְיָן לְקַדְּשָׁם בְּאֹפֶן חַסֵּר, **וְאֵין מְקַדְּשִׁין** אוֹתָם בְּהַנָּחַת אֹפֶר הַפָּרָה בְּתוֹכָם, **וְאֵין מַזִּין מֵי חַטָּאת** - וְאֵין טוֹבְלִים בָּהֶם אֶת הָאֵזוֹב כְּדֵי לְהַזּוֹת עַל טְמֵא מֵת [שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִלּוּי הַמַּיִם (במדבר יט יז) 'וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי', וְאַף נְתִינַת הֶעָפָר מֻזְכֶּרֶת בְּפָסוּק זֶה הַמְצָרִיךְ כְּלִי דָּוְקָא. וּבְהַזָּאָה נֶאֱמַר (שם פסוק יח) 'וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם', וּמִשְּׁמַע בַּמַּיִם שֶׁהֻזְכְּרוּ כְּפִי שֶׁהֵם בְּתוֹךְ כְּלִי], **וְאֵין נוֹתְנִים לַיָּדַיִם אֶלָּא בְּכֶלִי. וְכֵן אֵין מַצִּילִין** מִטֻּמְאַת מֵת בְּאֹהֶל הַמֵּת **בְּצָמִיד פָּתִיל** - בְּכְלִי עִם מְכָסֶה מְהֻדָּק, **אֶלָּא בֵּלִים** שְׁלֵמִים שֶׁל חֶרֶס, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טו), 'וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא', וּמַשְׁמַע שֶׁאִם הוּא כְּלִי סָגוּר עִם צָמִיד פָּתִיל, אֵינוֹ נִטְמָא, וּמַצִּיל עַל הָאֳכָלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה, אַךְ דָּוְקָא אִם הוּא 'כְּלִי'. שֶׁאֵין [-וְאֵין] **מַצִּילִין מִיַּד** טֻמְאַת **כְּלִי חֶרֶשׂ** טָמֵא הַמְטַמֵּא אֶת כָּל הָאֳכָלִים וְהַמַּשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכוֹ אַף אִם לֹא נָגְעוּ בְּדָפְנוֹתָיו, **אֶלָּא בֵּלִים,** שֶׁאִם יֵשׁ בְּתוֹכוֹ כְּלִי וּבְתוֹךְ הַכְּלִי הַפְּנִימִי יֵשׁ אֳכָלִים וּמַשְׁקִים אֵינָם נִטְמָאִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לג) 'וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ, כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא' בְּתוֹכוֹ וְלֹא שֶׁבָּר כְּלִי:

המבוארות

פֶּרֶק א

מִשְׁנָה א **שִׁעוּר מֵי הַנְּטִילָה:** **מֵי רְבִיעִית** - מַיִם בְּשִׁעוּר רְבִיעִית הַלֹּג, **נוֹתְנִין לַיָּדַיִם לְאֶחָד** - הֵם שִׁעוּר הַמַּיִם הַצְּרִיכִים לִהְיוֹת בַּכְּלִי לִנְטִילַת יָדַיִם לְאָדָם אֶחָד, **וְאַף לִשְׁנַיִם** - אִם הָיָה מַתְחִלָּה בַּכְּלִי שִׁעוּר רְבִיעִית, אַף שֶׁנָּטַל הָרִאשׁוֹן וְחִסֵּר מֵהַמַּיִם, יָכוֹל הַשֵּׁנִי לִטֹּל מֵהֶם, מִשּׁוּם שֶׁבָּאוּ מִשְּׁיָרֵי מֵי טָהֳרָתוֹ שֶׁל הָרִאשׁוֹן. וּמִשִּׁעוּר **מַחֲצִית לג** אֶפְשָׁר לִטֹּל **לִשְׁלֹשָׁה אוֹ לְאַרְבָּעָה** בְּנֵי אָדָם. וְאַף שֶׁלְּפִי חֶשְׁבּוֹן רְבִיעִית לִשְׁנַיִם דֵּי לִשְׁלֹשָׁה בְּשִׁעוּר רְבִיעִית וּמֶחֱצָה, אַךְ מֵאַחַר וְהֵם מְרֻבִּים חוֹשְׁשִׁים שֶׁלֹּא יְדַקְדְּקוּ יָפָה לִטֹּל עַד הַפֶּרֶק וְלָכֵן הִצְרִיכוּ אַף לִשְׁלֹשָׁה מַחֲצִית הַלֹּג. [וְאִם הָיָה בַּכְּלִי רְבִיעִית וּמֶחֱצָה וְנָטַל הָרִאשׁוֹן וְחִסֵּר רַק חֲצִי רְבִיעִית, וַדַּאי שֶׁהָרְבִיעִית הַנּוֹתֶרֶת מוֹעִילָה לְטַהֵר עוֹד שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי רְבִיעִית מוֹעִילָה לִשְׁנַיִם כַּמְבֹאָר בָּרֵישָׁא, וּמַה שֶּׁהִצְרִיכָה הַמִּשְׁנָה חֲצִי לג, הוּא בְּאֹפֶן שֶׁהָרִאשׁוֹן מְחַסֵּר מֵהַמַּיִם יוֹתֵר מֵחֲצִי רְבִיעִית]. וּמִשִּׁעוּר **לג** אֶפְשָׁר לִטֹּל **לַחֲמִשָּׁה וְלַעֲשָׂרָה וּלְמֵאָה** בְּנֵי אָדָם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִפְחֹת לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם מֵרְבִיעִית** - וּבִלְבַד שֶׁבְּשָׁעַת נְטִילַת יְדֵי הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה בַּכְּלִי רְבִיעִית. [וְחוֹלֵק אַף עַל הַדִּין הָרִאשׁוֹן בְּמִשְׁנָה, וּלְדִעְתּוֹ רְבִיעִית אֵינָהּ מוֹעִילָה לִשְׁנַיִם אֶלָּא רַק לְאֶחָד (תוי"ט)]. **הַשְׁלָמַת הַנְּטִילָה עַד הַפֶּרֶק:** אַף שֶׁבִּנְטִילָה פַּעַם אַחַת כְּבָר נִטְהֲרוּ יָדָיו, מִכָּל מָקוֹם הַמַּיִם טְמֵאִים וְאִם נִגְּבָם בְּמַפָּה וְחָזַר וְנָגַע בָּהֶם, נִטְמָא, וְלָכֵן נָהֲגוּ לִטֹּל פַּעַם שְׁנִיָּה לְהָסִיר הַמַּיִם הַטְּמֵאִים. וְכֵיוָן שֶׁאֵינָם מַעֲקַר דִּין הַנְּטִילָה, לָכֵן **מוֹסִיפִין עַל הַשְּׁנַיִים** - אִם לֹא נִתְּנוּ מֵי הַנְּטִילָה הַשְּׁנִיָּה עַד הַפֶּרֶק, יָכוֹל לְהוֹסִיף וְלִשְׁפֹּךְ

משניות מסכת ידים פרק ב המבוארות

משנה ג **פְּסוּלִים בְּמֵי הַנְּטִילָה:** **הַמַּיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְּׁתִיַּת הַבְּהֵמָה,** כְּגוֹן שֶׁנַּעֲשׂוּ סְרוּחִים, **בְּכֵלִים** - לְטוֹל מֵהֶם יָדַיִם בִּכְלִי, **פְּסוּלִים,** שֶׁלֹּא הִכְשִׁירוּ חֲכָמִים מַיִם שְׁאוּבִים בִּכְלִי לִנְטִילָה אֶלָּא בְּרֵאוּיִים לִשְׁתִיַּת בְּהֵמָה, **וּבַקְּרָקָעוֹת** - לִטְבּוֹל בָּהֶם יָדַיִם, **כְּשֵׁרִים,** שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים לִטְבִילַת כָּל הַגּוּף כְּמִקְוֶה, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁכְּשֵׁרִים לִטְבִילַת יָדַיִם שֶׁהִיא מִדְּרַבָּנָן. [אֲבָל מַיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מֵחֲמַת שֶׁנַּעֲשׂוּ טִיט, פְּסוּלִים אֲפִלּוּ בְּקַרְקַע כְּשֵׁם שֶׁפְּסוּלִים לְמִקְוֶה (מקוואות פ"ב מ"י)]. **נָפַל לְתוֹכָן דְּיוֹ,** אוֹ **קוֹמוֹס** - מִין עָפָר שֶׁצּוֹבְעוֹ שָׁחֹר, **וְקַנְקַנְתּוֹם** - סַמְמָן שֶׁצּוֹבְעִים בּוֹ מִנְעָלִים שְׁחֹרִים **וְנִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן, פְּסוּלִין** לִנְטִילַת יָדַיִם, כְּשֵׁם שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְקִדּוּשׁ יָדַי וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים [שֶׁלָּמְדוּ מִכֹּפֶל תֵּבַת 'מַיִם' בַּפָּסוּק (שמות ל יח-כ) 'וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם, וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם, בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם', שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם בַּהֲוָיָתָם וְלֹא יִשְׁתַּנֶּה מַרְאֵיהֶם (תוי"ט)]. **עָשָׂה בָּהֶן מְלָאכָה,** בְּאֻפָנִים שֶׁיִּבָּאֲרוּ לְהַלָּן, **אוֹ שֶׁשָּׂרָה בָּהֶן פִּתּוֹ, פְּסוּלִין** לִנְטִילַת יָדַיִם, מִשּׁוּם שֶׁבִּטְּלָם מִתּוֹרַת מַיִם וְנַעֲשׂוּ מֵי שׁוֹפְכִים. אֲבָל אִם לֹא הִתְכַּוֵּן לִשְׁרוֹת פִּתּוֹ אֶלָּא נָפְלָה שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, כְּשֵׁרִים. **שִׁמְעוֹן הַתִּמְנִי** [-מֵהָעִיר 'תִּמְנַת'] **אוֹמֵר,** הַאִם נִדְקְדֵּק מִדִּין זֶה שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים רַק אִם לֹא הִתְכַּוֵּן לִשְׁרִיַּת הַפַּת **אֲפִלּוּ נִתְכַּוֵּן לִשְׁרוֹת בִּכְלִי זֶה וְנָפַל לִכְלִי שֵׁנִי** יִהְיוּ פְּסוּלִים, הֲרֵי וַדַּאי שֶׁאֵין לוֹמַר כֵּן אֶלָּא אַף בְּאֹפֶן זֶה הֵם **כְּשֵׁרִים,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְבַטְּלָם וְלַעֲשׂוֹתָם 'מֵי שׁוֹפְכִים' (תוי"ט): **מִשְׁנָה ד** **אֶפְנֵי פְּסוּל מְלָאכָה בַּמַּיִם:** **הִדִּיחַ בָּהֶם אֶת הַכֵּלִים אוֹ שָׁמַחְה** - נִקָּה בָּהֶם **אֶת הַמִּדּוֹת** - כְּלֵי הַמִּדִּידָה מֵהַלַּחְלוּחִית שֶׁנִּדְבְּקָה בָּהֶם, שֶׁאֵינָהּ יוֹצֵאת אֶלָּא בְּדַחַק [וְלָכֵן נָקַט לְשׁוֹן מִחוּי שֶׁהוּא הוֹצָאָה בְּדַחַק], הֲרֵי הֵם **פְּסוּלִים** לִנְטִילַת יָדַיִם, מִשּׁוּם שֶׁנַּעֲשְׂתָה בָּהֶם מְלָאכָה. אֲבָל אִם **הִדִּיחַ בָּהֶם כֵּלִים שֶׁכְּבָר הָיוּ מוּדָּחִים אוֹ** כֵּלִים **חֲדָשִׁים,** הֲרֵי הֵם **כְּשֵׁרִים** לִנְטִילָה, שֶׁאֵין הֲדָחָתָם נֶחְשֶׁבֶת לִמְלָאכָה. **רַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל בִּכְלִים חֲדָשִׁים,** שֶׁאַף שֶׁהֵם נְקִיִּים אֵין רְגִילוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בִּלְי לַהֲדִיחָם תְּחִלָּה וַהֲדָחָתָם נֶחְשֶׁבֶת מְלָאכָה: **מִשְׁנָה ה** **מְלָאכָה בְּמַיִם הַמְיֻעָדִים לְטִיהַת כְּתָמִים:** **הַמַּיִם שֶׁהַנַּחְתּוֹם מַטְבִּיל בָּהֶם אֶת הַגְּלוּסְקִין** - כְּכָרוֹת לֶחֶם נָקִי, **פְּסוּלִים** לִנְטִילָה, שֶׁנַּעֲשְׂתָה בָּהֶם מְלָאכָה. **וּכְשֶׁהוּא** מֵדִיחַ **אֶת יָדָיו בָּהֶן, פְּסוּלִין** לִנְטִילַת יָדַיִם, מִשּׁוּם שֶׁבִּטְּלָם מִתּוֹרַת מַיִם וְנַעֲשׂוּ מֵי שׁוֹפְכִים. אֲבָל אִם לֹא הִתְכַּוֵּן לִשְׁרוֹת פִּתּוֹ אֶלָּא נָפְלָה שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, כְּשֵׁרִים. **שִׁמְעוֹן הַתִּמְנִי** [-מֵהָעִיר 'תִּמְנַת'] **אוֹמֵר,** הַאִם נִדְקְדֵּק מִדִּין זֶה שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים רַק אִם לֹא הִתְכַּוֵּן לִשְׁרִיַּת הַפַּת **אֲפִלּוּ נִתְכַּוֵּן לִשְׁרוֹת בִּכְלִי זֶה וְנָפַל לִכְלִי שֵׁנִי** יִהְיוּ פְּסוּלִים, הֲרֵי וַדַּאי שֶׁאֵין לוֹמַר כֵּן אֶלָּא אַף בְּאֹפֶן זֶה הֵם **כְּשֵׁרִים,** כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן לְבַטְּלָם וְלַעֲשׂוֹתָם 'מֵי שׁוֹפְכִים' (תוי"ט): **מִשְׁנָה ד** **אֶפְנֵי פְּסוּל מְלָאכָה בַּמַּיִם:** **הִדִּיחַ בָּהֶם אֶת הַכֵּלִים אוֹ שָׁמַחְה** - נִקָּה בָּהֶם **אֶת הַמִּדּוֹת** - כְּלֵי הַמִּדִּידָה מֵהַלַּחְלוּחִית שֶׁנִּדְבְּקָה בָּהֶם, שֶׁאֵינָהּ יוֹצֵאת אֶלָּא בְּדַחַק [וְלָכֵן נָקַט לְשׁוֹן מִחוּי שֶׁהוּא הוֹצָאָה בְּדַחַק], הֲרֵי הֵם **פְּסוּלִים** לִנְטִילַת יָדַיִם, מִשּׁוּם שֶׁנַּעֲשְׂתָה בָּהֶם מְלָאכָה. אֲבָל אִם **הִדִּיחַ בָּהֶם כֵּלִים שֶׁכְּבָר הָיוּ מוּדָּחִים אוֹ** כֵּלִים **חֲדָשִׁים,** הֲרֵי הֵם **כְּשֵׁרִים** לִנְטִילָה, שֶׁאֵין הֲדָחָתָם נֶחְשֶׁבֶת לִמְלָאכָה. **רַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל בִּכְלִים חֲדָשִׁים,** שֶׁאַף שֶׁהֵם נְקִיִּים אֵין רְגִילוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בִּלְי לַהֲדִיחָם תְּחִלָּה וַהֲדָחָתָם נֶחְשֶׁבֶת מְלָאכָה: **מִשְׁנָה ה** **מְלָאכָה בְּמַיִם הַמְיֻעָדִים לְטִיהַת כְּתָמִים:** **הַמַּיִם שֶׁהַנַּחְתּוֹם מַטְבִּיל בָּהֶם אֶת הַגְּלוּסְקִין** - כְּכָרוֹת לֶחֶם נָקִי, **פְּסוּלִים** לִנְטִילָה, שֶׁנַּעֲשְׂתָה בָּהֶם מְלָאכָה. **וּכְשֶׁהוּא** מֵדִיחַ **אֶת יָדָיו בָּהֶן,** וְטָח אֶת הַגְּלוּסְקִין בְּיָדָיו, **כְּשֵׁרִים,** שֶׁהַמְּלָאכָה לֹא נַעֲשְׂתָה בְּמַיִם שֶׁבִּכְלִי אֶלָּא בְּמַיִם שֶׁלָּקַח בְּיָדָיו. **פַּח נוֹתֵן אוֹ פַּח גָּבְרָא:** **הַכֹּל כְּשֵׁרִים לִתֵּן לַיָּדַיִם** - לִשְׁפֹּךְ אֶת הַמַּיִם עַל הַיָּדַיִם, **וְאֲפִלּוּ חֶרֶשׂ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְכֵן מְנִיחַ אָדָם חֲבִית בֵּין בִּרְכָּיו וְנוֹטֵל** אֶת יָדָיו בְּסִיּוּעַ בִּרְכָּיו. **וְכֵן מַטָּה חֲבִית עַל צַדָּהּ וְנוֹטֵל** אֶת יָדָיו בְּמַיִם הַנִּשְׁפָּכִים שֶׁנִּשְׁפְּכוּ מִיָּמֶיהָ, **וְנוֹטֵל** אֶת יָדָיו בְּמַיִם הַנִּשְׁפָּכִים מִמְּמֶנָּה, אֲפִלּוּ הוֹלֵךְ אִם הוֹלֵךְ אַחַר הַטָּיָתָהּ, וַאֲפִלּוּ אִם הוֹלֵךְ אַחַר הַטִּפָּה וְהַמַּיִם מַמְשִׁיכִים לְהִשָּׁפֵךְ כָּל הַיּוֹם, שֶׁבְּכָל אֻפָנִים אֵלּוּ יֵשׁ 'כֹּחַ גַּבְרָא' שֶׁמַּחֲמָתוֹ בָּאוּ הַמַּיִם. **וְהַקּוֹף נוֹטֵל לַיָּדַיִם** שֶׁל הָאָדָם, לְפִי שֶׁדַּי בְּ'כֹחַ נוֹתֵן' אַף שֶׁאֵינוֹ 'כֹחַ גַּבְרָא' [-אָדָם]. **רַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל בִּשְׁנֵי אֻפָנִים אֵלּוּ,** בְּקוֹף - שֶׁלְּדַעְתּוֹ צָרִיךְ נְתִינָה מִכֹּחַ אָדָם דַּוְקָא, וּבְחֲבִית מֻטָּה - שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֵין הַמַּיִם הַמַּמְשִׁיכִים לִזְרֹם נֶחְשָׁבִים כִּבְאִים מִכֹּחוֹ:

פֶּרֶק ב

משנה א **נְטִילַת מַיִם שְׁנִיִּים:** **נָטַל לְיָדוֹ אַחַת מִשְּׁטִיפָּה אַחַת,** יָדוֹ טְהוֹרָה. **לִשְׁתֵּי יָדָיו מִשְּׁטִיפָּה אַחַת,** רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, עַד שֶׁיִּטֹּל מֵרְבִיעִית. **נָפַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר.** רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא: **ב** **נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לְמָקוֹם אֶחָד, וְאֶת הָאַחֲרוֹנִים, עַל הָרִאשׁוֹנִים, טָמֵא.** **וְעַל הַשְּׁנִיִּים, טָהוֹר. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֶת הַשְּׁנִיִּים לְמָקוֹם אֶחָד, וְנָפַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, עַל הָרִאשׁוֹנִים, טָמֵא.** **נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְנִמְצָא עַל יָדָיו קֵיסָם אוֹ צְרוֹר, יָדָיו טְמֵאוֹת, שֶׁאֵין הַמַּיִם הָאַחֲרוֹנִים מְטַהֲרִים אֶלָּא הַמַּיִם שֶׁעַל גַּבֵּי הַיָּד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא מִבְּרִיַּת הַמַּיִם, טָהוֹר:** **ג** **הַמַּיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְּׁתִיַּת הַבְּהֵמָה, בְּכֵלִים, פְּסוּלִים. וּבְקַרְקָעוֹת, כְּשֵׁרִים. נָפַל לְתוֹכָן דְּיוֹ קוֹמוֹס וְקַנְקַנְתּוֹם וְנִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן, פְּסוּלִין. עָשָׂה בָּהֶן מְלָאכָה אוֹ שֶׁשָּׂרָה בָּהֶן פִּתּוֹ, פְּסוּלִין. שִׁמְעוֹן הַתִּמְנִי אוֹמֵר, אֶפְלּוּ נִתְכַּוֵּן לְשֹׁרוֹת בָּזֶה וְנָפַל לַשֵּׁנִי, כְּשֵׁרִים: ד** **הִדִּיחַ בָּהֶם אֶת הַכֵּלִים אוֹ שָׁמְחָה בָּהֶם אֶת הַמִּדּוֹת, פְּסוּלִים. הִדִּיחַ בָּהֶם כֵּלִים מוּדָּחִים אוֹ חֲדָשִׁים, כְּשֵׁרִים. רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים עַד הַפֶּרֶק. כֵּיצַד, נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְעַד הַמַּיִם שֶׁעַל גַּבֵּי הַיָּד, וְלֹא אֶת הַמַּיִם שֶׁעַל גַּבֵּי הַקֵּיסָם אוֹ הַצְּרוֹר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כל שֶׁהוּא מִבְּרִיַּת הַמַּיִם, כְּגוֹן יַבְחוּשִׁים וְיִתּוּשִׁים הַנּוֹצָרִים בַּמַּיִם, טָהוֹר** - נֶחְשָׁב כְּגוּף אֶחָד עִם הַמַּיִם, וְהַמַּיִם שֶׁעָלָיו הֲרֵי הֵם כַּמַּיִם שֶׁעַל הַיָּדַיִם וְנִטְהָרִים בְּמַיִם שְׁנִיִּים: **משנה ג** **הַחֵלֶק בְּיַד שֶׁחַיָּב בִּנְטִילַת יָדַיִם:** **הַיָּדַיִם מְטַמְּאוֹת** בְּטֻמְאַת יָדַיִם **וּמְטַהֲרוֹת** בִּנְטִילָתָם, בַּחֵלֶק שֶׁמֵּרֹאשׁ הָאֶצְבָּעוֹת **וְעַד הַפֶּרֶק** [וְנֶחְלְקוּ אָמוֹרָאִים אִם לְחֵלְיִן דַּי בַּפֶּרֶק שֶׁבְּאֶמְצַע הָאֶצְבָּעוֹת, אוֹ שֶׁצָּרִיךְ לִטֹּל עַד הַפֶּרֶק הַמְחַבֵּר אֶת כַּף הַיָּד לַזְּרוֹעַ]. **כֵּיצַד,** אִם **נָטַל אֶת הַמַּיִם הָרִאשׁוֹנִים עַד הַפֶּרֶק, וְאֶת הַמַּיִם הַשְּׁנִיִּים** נָטַל אַף **חוּץ לַפֶּרֶק, וְחָזְרוּ הַמַּיִם הַשְּׁנִיִּים לַיָּד** - לְתוֹךְ הַפֶּרֶק, **הַיָּד טְהוֹרָה,** שֶׁהַמַּיִם הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ רַק בְּמָקוֹם הַנִּטְילָה **וְנִטְהֲרוּ** בִּנְטִילַת הַמַּיִם הַשְּׁנִיִּים. אֲבָל אִם **נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֶת הַשְּׁנִיִּים** וְיָצְאוּ **מִחוּץ לַפֶּרֶק וְחָזְרוּ לַיָּד, הַיָּד טְמֵאָה,** שֶׁהַמַּיִם הָרִאשׁוֹנִים נִטְמְאוּ וְיָצְאוּ מִחוּץ לַפֶּרֶק, וּכְשֶׁחָזַר וְנָטַל עֲלֵיהֶם מַיִם שְׁנִיִּים, לֹא נִטְהֲרוּ, שֶׁאֵין הַמַּיִם הַשְּׁנִיִּים מְטַהֲרִים אֶלָּא אֶת הַמַּיִם שֶׁבִּמְקוֹם הַנְּטִילָה, וְאִדְרַבָּה מַיִם אֵלּוּ מְקַבְּלִים טֻמְאָה מֵהַמַּיִם הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיָּצְאוּ חוּץ לַפֶּרֶק, וְחוֹזְרִים לַיָּד וּמְטַמְּאִים אוֹתָהּ. וְאִם **נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לְיָדוֹ אַחַת** - עַל כָּל יָד בִּפְנֵי עַצְמָהּ, **וְנִמְלַךְ** - וְחָזַר בּוֹ וְהֶחְלִיט לְצָרֵף אֶת שְׁתֵּי יָדָיו לִנְטִילָה אַחַת, **וְנָטַל אֶת הַמַּיִם הַשְּׁנִיִּים לִשְׁתֵּי יָדָיו** יַחַד, יָדָיו **טְמֵאוֹת,** שֶׁכְּשֶׁקֵּרֵב אֶת יָדָיו זוֹ לְצַד זוֹ, נִטְמְאָה כָּל יָד מֵהַמַּיִם הָרִאשׁוֹנִים שֶׁעַל גַּבֵּי חֲבֵרְתָּהּ, וְאֵין הַמַּיִם הַשְּׁנִיִּים מְטַהֲרִים אֶת הַמַּיִם הָרִאשׁוֹנִים שֶׁנִּטְמְאוּ מֵחֲמַת הַמַּיִם שֶׁעַל הַיָּד שֶׁנִּטְמְאוּ מִשֶּׁנִּפְרְשׁוּ מִמֶּנָּה וּבִשְׁעַת הַשְׁפָּשׁוּף עֲדַיִן לֹא פֵּרְשׁוּ מִמֶּנָּה. וְאִם אַחַר שֶׁנִּגַּב יָדוֹ שֵׁב וְנָגַע בַּמַּיִם שֶׁעַל הָרֹאשׁ אוֹ הַכֹּתֶל, נִטְמְאוּ יָדָיו. **נְטִילַת יָדַיִם לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם כְּאַחַת:** **נוֹטְלִין אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה** בְּנֵי אָדָם אֶת יְדֵיהֶם כְּשֶׁהֵן נְתוּנוֹת **זֶה בְּצַד זֶה אוֹ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה,** שֶׁיֵּשׁ כֻּלָּם נָחְשָׁבִים כְּיָד אַחַת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יְדֵי הָאֶחָד יִטַּמְּאוּ מִיְּדֵי חֲבֵרוֹ, אוֹ שֶׁיֵּחָשְׁבוּ הַמַּיִם כְּמַיִם שֶׁנִּגְעָשְׂתָה בָּהֶם מְלָאכָה, אוֹ כְּמַיִם שֶׁלֹּא נִטְלוּ מִתּוֹךְ כְּלִי אֶלָּא מִיָּד לְיָד. וְכֵן לֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָאַחֲרוֹנִים לֹא נִטְלוּ יָדַיִם מֵרְבִיעִית מַיִם [וְהַיְינוּ בְּאֹפֶן שֶׁנִּטְלוּ מִכְּלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲצִי לֹג, שֶׁשִּׁעוּר זֶה מוֹעִיל רַק לְאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"א), וּמִכָּל מָקוֹם אִלּוּ נִשְׁאַר בַּמַּיִם רְבִיעִית קֹדֶם נְטִילַת יְדֵי הָרְבִיעִי וְהַחֲמִישִׁי, וַדַּאי שֶׁהָיְתָה הַנְּטִילָה כְּשֵׁרָה, שֶׁכֵּן רְבִיעִית מוֹעִילָה לִנְטִילַת שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם כַּמְבֹאָר שָׁם, וְלָכֵן אַף כְּשֶׁאֵין יָדוּעַ אִם אָכֵן נִשְׁאֲרָה שָׁם רְבִיעִית לִפְנֵי שֶׁנִּטְלוּ הָרְבִיעִי וְהַחֲמִישִׁי, מִכָּל מָקוֹם סָפֵק יָדַיִם לְקֻלָּא]. **וּבִלְבַד שֶׁיִּרְפּוּ** - שֶׁלֹּא יְהַדְּקוּ אֶת יְדֵיהֶם זוֹ לְזוֹ, כְּדֵי **שֶׁיָּבוֹאוּ בָּהֶם** - בֵּין יְדֵיהֶם **הַמַּיִם** בְּלִי חֲצִיצָה:

טְהוֹרָה. לִשְׁתֵּי יָדָיו מִשְּׁטִיפָּה אַחַת, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא, עַד שֶׁיִּטֹּל מֵרְבִיעִית. **נָפַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָהוֹר.** רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא: **ב** **נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לְמָקוֹם אֶחָד, וְאֶת הָאַחֲרוֹנִים, עַל הָרִאשׁוֹנִים, טָמֵא.** **וְעַל הַשְּׁנִיִּים, טָהוֹר. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֶת הַשְּׁנִיִּים לְמָקוֹם אֶחָד, וְנָפַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, טָמֵא.** **נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְנִמְצָא עַל יָדָיו קֵיסָם אוֹ צְרוֹר, יָדָיו טְמֵאוֹת, שֶׁאֵין הַמַּיִם הָאַחֲרוֹנִים מְטַהֲרִים אֶלָּא הַמַּיִם שֶׁעַל גַּבֵּי הַיָּד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא מִבְּרִיַּת הַמַּיִם, טָהוֹר:** **ג** **הַיָּדַיִם מְטַמְּאוֹת וּמְטַהֲרוֹת עַד הַפֶּרֶק. כֵּיצַד, נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים עַד הַפֶּרֶק, וְאֶת הַשְּׁנִיִּים חוּץ לַפֶּרֶק, וְחָזְרוּ לַיָּד, טְהוֹרָה. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֶת הַשְּׁנִיִּים חוּץ לַפֶּרֶק וְחָזְרוּ לַיָּד, טְמֵאָה. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לְיָדוֹ אַחַת וּנְמִלַךְ וְנָטַל אֶת הַשְּׁנִיִּים לִשְׁתֵּי יָדָיו, טְמֵאוֹת. נָטַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים לִשְׁתֵּי יָדָיו וּנְמִלַךְ וְנָטַל אֶת הַשְּׁנִיִּים לְיָדוֹ אַחַת, יָדוֹ טְהוֹרָה. נָטַל לְיָדוֹ אַחַת וְשִׁפְשְׁפָהּ בַּחֲבֵרְתָּהּ, טְמֵאָה. בְּרֹאשׁוֹ אוֹ בַכֹּתֶל, עַל גַּבֵּי זֶה, וּבִלְבַד שֶׁיִּרְפּוּ אֵרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה זֶה בְּצַד זֶה אוֹ זֶה**

הוּא נוֹגֵעַ בַּמַּיִם שֶׁעַל הָרֹאשׁ אוֹ הַכֹּתֶל, כֵּיוָן שֶׁאֵין מַיִם רִאשׁוֹנִים וּמְטַמְּאִים אֶת הַיָּד רַק אַחַר שֶׁפֵּרְשׁוּ מִמֶּנָּה וּבִשְׁעַת הַשְׁפָּשׁוּף עֲדַיִן לֹא פֵּרְשׁוּ מִמֶּנָּה. וְאִם אַחַר שֶׁנִּגַּב יָדוֹ שֵׁב וְנָגַע בַּמַּיִם שֶׁעַל הָרֹאשׁ אוֹ הַכֹּתֶל, נִטְמְאוּ יָדָיו. **נְטִילַת יָדַיִם לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם כְּאַחַת:** **נוֹטְלִין אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה** בְּנֵי אָדָם אֶת יְדֵיהֶם כְּשֶׁהֵן נְתוּנוֹת **זֶה בְּצַד זֶה אוֹ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה,** שֶׁיֵּשׁ כֻּלָּם נָחְשָׁבִים כְּיָד אַחַת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא יְדֵי הָאֶחָד יִטַּמְּאוּ מִיְּדֵי חֲבֵרוֹ, אוֹ שֶׁיֵּחָשְׁבוּ הַמַּיִם כְּמַיִם שֶׁנִּגְעָשְׂתָה בָּהֶם מְלָאכָה, אוֹ כְּמַיִם שֶׁלֹּא נִטְלוּ מִתּוֹךְ כְּלִי אֶלָּא מִיָּד לְיָד. וְכֵן לֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הָאַחֲרוֹנִים לֹא נִטְלוּ יָדַיִם מֵרְבִיעִית מַיִם [וְהַיְינוּ בְּאֹפֶן שֶׁנִּטְלוּ מִכְּלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲצִי לֹג, שֶׁשִּׁעוּר זֶה מוֹעִיל רַק לְאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים, כַּמְבֹאָר לְעֵיל (פ"א מ"א), וּמִכָּל מָקוֹם אִלּוּ נִשְׁאַר בַּמַּיִם רְבִיעִית קֹדֶם נְטִילַת יְדֵי הָרְבִיעִי וְהַחֲמִישִׁי, וַדַּאי שֶׁהָיְתָה הַנְּטִילָה כְּשֵׁרָה, שֶׁכֵּן רְבִיעִית מוֹעִילָה לִנְטִילַת שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם כַּמְבֹאָר שָׁם, וְלָכֵן אַף כְּשֶׁאֵין יָדוּעַ אִם אָכֵן נִשְׁאֲרָה שָׁם רְבִיעִית לִפְנֵי שֶׁנִּטְלוּ הָרְבִיעִי וְהַחֲמִישִׁי, מִכָּל מָקוֹם סָפֵק יָדַיִם לְקֻלָּא]. **וּבִלְבַד שֶׁיִּרְפּוּ** - שֶׁלֹּא יְהַדְּקוּ אֶת יְדֵיהֶם זוֹ לְזוֹ, כְּדֵי **שֶׁיָּבוֹאוּ בָּהֶם** - בֵּין יְדֵיהֶם **הַמַּיִם** בְּלִי חֲצִיצָה:

מִשְׁנָה ד **סְפֵקוֹת שׁוּנִים בַּנְּטִילָה וּבְטֻמְאַת יָדַיִם:** מַיִם שֶׁסָּפֵק נַעֲשָׂה בָּהֶם מִלְאכָה **סָפֵק לֹא נַעֲשָׂה בָּהֶם מִלְאכָה,** וְכֵן **סָפֵק** יֵשׁ בָּהֶם **כַּשִּׁעוּר** רְבִיעִית הַלֹּג, **סָפֵק שֶׁאֵין בָּהֶם כַּשִּׁעוּר,** וְכֵן **סָפֵק** אִם הֵם **טְמֵאִים** - פְּסוּלִים לִנְטִילָה [כְּגוֹן שֶׁשְּׁתָתָה מֵהֶם בְּהֵמָה (תפא"י)], **סָפֵק טְהוֹרִין,** אֲפִלּוּ הָיוּ בַּמַּיִם אֶת כָּל הַסְּפֵקוֹת הַלָּלוּ, **סְפֵקָן טָהוֹר** - הַיָּדַיִם טְהוֹרוֹת מִסָּפֵק, **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, סְפֵק הַיָּדַיִם לְטַמְּא** - שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם נִטְמְאוּ יָדָיו, **וּלְטַמֵּא** - שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם יָדָיו הַטְּמֵאוֹת נָגְעוּ בְּמַאֲכָל [וּשְׁנֵי אָפְנֵי סָפֵק אֵלּוּ יְבֹאֲרוּ לְהַלָּן], **וְלִטַהֵר** - שֶׁיֵּשׁ סָפֵק אִם יָדָיו הַטְּמֵאוֹת נִטְהֲרוּ, כְּגוֹן הַסְּפֵקוֹת שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ בְּתְחִלַּת הַמִּשְׁנָה, סְפֵקָן **טָהוֹר,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁטֻּמְאַת יָדַיִם מִדְּרַבָּנָן, הֵקֵלּוּ חֲכָמִים בִּסְפֵקָהּ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, לְטַהֵר** - יָדַיִם טְמֵאוֹת שֶׁסָּפֵק אִם נִטְהֲרוּ, **טָמֵא** - מִסָּפֵק הֵן נִשְׁאֲרוּ בְּחֶזְקַת טֻמְאָתָן. **כֵּיצַד** סְפֵק יָדַיִם לְטַמֵּא וּלְטַמֵּא טָהוֹר, מִי שֶׁהָיוּ **יָדָיו טְהוֹרוֹת וּלְפָנָיו שְׁנֵי כְּפָרִים טְמֵאִים, סָפֵק נָגַע** בָּהֶן וְנִטְמְאוּ יָדָיו [שֶׁאָכְלִים תְּרוּמָה בְּטֻמְאַת רִאשׁוֹן אוֹ שְׁנֵי פּוֹסְלִים תְּרוּמָה בְּמַגָּעָם, וְשָׁנִינוּ (להלן פ"ג מ"ב) 'כָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת'] **סָפֵק לֹא נָגַע.** אוֹ שֶׁהָיוּ **יָדָיו טְמֵאוֹת וּלְפָנָיו שְׁנֵי כְּפָרִים טְהוֹרִים** שֶׁל תְּרוּמָה, **סָפֵק נָגַע** בָּהֶם וְנִטְמֵא אוֹתָם, **סָפֵק לֹא נָגַע.** אוֹ שֶׁהָיוּ **יָדָיו אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת** נְטוּלָה **וּטְהוֹרָה, וּלְפָנָיו שְׁנֵי כְּפָרִים טְהוֹרִים** שֶׁל תְּרוּמָה, **וְנָגַע בְּאֶחָד** מֵהֶם, **וְסָפֵק בַּטְּמֵאָה נָגַע** בּוֹ וְנִשְׁאַר הַכְּפָר בְּטָהֳרָתוֹ. אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי **יָדָיו טְהוֹרוֹת וּלְפָנָיו שְׁנֵי כְּפָרִים** אֶחָד **טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, וְנָגַע בְּאֶחָד** מֵהֶן, **סָפֵק בַּכְּפָר הַטָּמֵא נָגַע** וְנִטְמָא, **סָפֵק בַּטָּהוֹר נָגַע.** אוֹ שֶׁהָיוּ **יָדָיו אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה וּלְפָנָיו שְׁנֵי כְּפָרִים** אֶחָד **טָמֵא** וְאֶחָד **טָהוֹר, וְנָגַע בִּשְׁתֵּיהֶן, וְסָפֵק** אִם נָגְעָה **הַיָּד הַטְּמֵאָה בַּכְּפָר הַטָּמֵא** וְהַיָּד **הַטְּהוֹרָה בַּכְּפָר הַטָּהוֹר,** אוֹ שֶׁנָּגְעָה **הַיָּד הַטְּהוֹרָה בַּכְּפָר הַטָּמֵא** וְהַיָּד **הַטְּמֵאָה בַּכְּפָר הַטָּהוֹר** וְנִטְמְאוּ הַיָּד וְהַכְּפָר הַטְּהוֹרִים, בְּכָל סְפֵקוֹת אֵלּוּ **הַיָּדַיִם כְּמוֹ שֶׁהָיוּ וְהַכְּפָרִים כְּמוֹת שֶׁהָיוּ,** שֶׁהֵם נִשְׁאָרִים בְּטָהֳרָתָם כְּבִתְחִלָּה:

פֶּרֶק ג

מִשְׁנָה א **טֻמְאַת רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה בְּיָדַיִם:** **הַמַּכְנִיס יָדָיו לְבֵית הַמִּנְגָּע, יָדָיו תְּחִלּוֹת** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.** וַחֲכָמִים **אוֹמְרִים, יָדָיו שְׁנִיּוֹת** לְטֻמְאָה. וְכָל **הַמְּטַמֵּא בְּשִׁעַת מַגָּעוֹ** - כְּגוֹן אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּזָב וְזָבָה, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶם הוּא מְטַמֵּא אֶת הַבְּגָדִים שֶׁהוּא לוֹבֵשׁ אוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה [וְכֵן אֲפָנִים נוֹסָפִים כַּמְבֹאָר בְּזָבִים (פ"ה משניות ו-ז)], **מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם לִהְיוֹת תְּחִלּוֹת** - רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** מְטַמְּאִם **לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת** לְטֻמְאָה. **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים** לְרַבִּי עֲקִיבָא, **הַיְכָן מָצִינוּ שֶׁהַיָּדַיִם תְּחִלָּה בְּכָל מָקוֹם,** הֲלֹא לֹא מָצָאנוּ בְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁגָּזְרוּ טֻמְאַת רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, **אֶלָּא** - מִפְּנֵי **הַיִּאוּשׁ שֶׁהַיָּדַיִם יִהְיוּ** רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, הֲלֹא לֹא יִתָּכֵן כֵּן **אֶלָּא אִם כֵּן נִטְמָא** גַּם כָּל **גּוּפוֹ,** שֶׁכֵּן אִם קִבְּלוּ טֻמְאָה מֵאַב הַטֻּמְאָה נִטְמָא גּוּפוֹ כֻּלּוֹ, וְלֹא יִתָּכֵן אֶפֶן שֶׁרַק הַיָּדַיִם יִטַּמְּאוּ **חוּץ מִזֶּה** - מִשְּׁנֵי הַמִּקְרִים הָאֲמוּרִים, בְּהַכְנָסַת יָדָיו לַבַּיִת הַמִּנְגָּע, שֶׁאֵין גּוּפוֹ נִטְמָא עַד שֶׁיִּכָּנֵס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לַבַּיִת. וְכֵן בְּנוֹגֵעַ בְּאָדָם הַמְּטַמֵּא בְּשִׁעַת מַגָּעוֹ, שֶׁאָדָם זֶה הוּא כְּאַב הַטֻּמְאָה לְעִנְיַן טֻמְאַת בְּגָדִים וְלָכֵן אַף **מְטַמֵּא** אֶת **הַיָּדַיִם,** אֲבָל אֵינוֹ **מְטַמֵּא** אֶת הַיָּדַיִם **לִהְיוֹת שְׁנִיּוֹת** לְטֻמְאָה. **אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים** לְרַבִּי עֲקִיבָא, **הַיְכָן מָצִינוּ שֶׁהַיָּדַיִם תְּחִלָּה בְּכָל מָקוֹם,** הֲלֹא לֹא מָצָאנוּ בְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁגָּזְרוּ טֻמְאַת רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה עַל הַיָּדַיִם. **אָמַר לָהֶם, וְכִי הַיְאַךְ אֶפְשָׁר לָהֶן לִהְיוֹת תְּחִלָּה** - וְכִי בְּאֵיזֶה אֹפֶן יִתָּכֵן שֶׁרַק הַיָּדַיִם יִהְיוּ רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, הֲלֹא לֹא יִתָּכֵן כֵּן **אֶלָּא אִם כֵּן נִטְמָא** גַּם כָּל **גּוּפוֹ,** שֶׁכֵּן אִם קִבְּלוּ טֻמְאָה מֵאַב הַטֻּמְאָה נִטְמָא גּוּפוֹ כֻּלּוֹ, וְלֹא יִתָּכֵן אֶפֶן שֶׁרַק הַיָּדַיִם יִטַּמְּאוּ **חוּץ מִזֶּה** - מִשְּׁנֵי הַמִּקְרִים הָאֲמוּרִים, בְּהַכְנָסַת יָדָיו לַבַּיִת הַמִּנְגָּע, שֶׁאֵין גּוּפוֹ נִטְמָא עַד שֶׁיִּכָּנֵס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לַבַּיִת. וְכֵן בְּנוֹגֵעַ בְּאָדָם הַמְּטַמֵּא בְּשִׁעַת מַגָּעוֹ, שֶׁאָדָם זֶה הוּא כְּאַב הַטֻּמְאָה לְעִנְיַן טֻמְאַת בְּגָדִים וְלָכֵן אַף **מְטַמֵּא** אֶת **הַיָּדַיִם,** אֲבָל אֵינוֹ **מְטַמֵּא** אֶת **הַיָּדַיִם

גַּם גִּלָּיוֹן זֶה בִּקְדֻשַּׁת הַסֵּפֶר, אַךְ קֹדֶם לָכֵן הוּא חל לְפִי שֶׁיָּכוֹל לְחָתְכוֹ. [וְדִין זֶה שֶׁעֹשִׂין הָעֲמוּד הֵיא בְּסוֹף הַסֵּפֶר, הוּא בְּסֵפֶר תּוֹרָה לְחוּד, אֲבָל אִם כָּתַב בִּקְלָף אֶחָד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, בְּאֹפֶן זֶה אִם יִגְלֹל אֶת הַסֵּפֶר מִסּוֹפוֹ לְתְחִלָּתוֹ נִמְצָא שֶׁהַתּוֹרָה מַקִּיפָה וְשׁוֹמֶרֶת עַל הַנְּבִיאִים וְהַכְּתוּבִים וְהוּא גְּנַאי, וְלָכֵן מְשַׂיֵּר בַּתְּחִלָּה חָלָק כְּדֵי לַעֲשׂוֹת עַמּוּד, וּבַסּוֹף כְּדֵי לְהַקִּיף אֶת כָּל הַסֵּפֶר, וְגוֹלְלוֹ מִתְּחִלָּתוֹ לְסוֹפוֹ]: **מִשְׁנָה ה שִׁעוּר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דִּין כְּתֵבִי הַקֹּדֶשׁ: סֵפֶר שֶׁנִּמְחַק חֶלְקוֹ וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת כְּשִׁעוּר הָאוֹתִיּוֹת בְּפָרָשַׁת וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן** (במדבר י לה-לו), **מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם.** וְכֵן **מְגִלָּה** - יְרִיעַת קֶלֶף שֶׁכָּתוּב בָּהּ **שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת כְּשִׁעוּר הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּפָרָשַׁת וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן,** קְדוּשָׁה בִּקְדֻשַּׁת כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ **וּמְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם.** שֶׁפָּרָשָׁה זוֹ נֶחְשֶׁבֶת לְסֵפֶר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ט א) 'חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה', דְּהַיְינוּ שִׁיֵּשׁ שִׁבְעָה סִפְרֵי תוֹרָה, וְהֵם חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה וְכֵן חֲמֵשׁ בְּמִדְבַּר כְּשֶׁהוּא נָחְלָק לִשְׁלֹשָׁה סְפָרִים, סֵפֶר אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ עַד פָּרָשַׁת וַיְהִי בִּנְסֹעַ, פָּרָשַׁת וַיְהִי בִּנְסֹעַ, וּמִסּוֹף פָּרָשָׁה זוֹ וְעַד סוֹף הַסֵּפֶר: **קְדֻשַּׁת שִׁיר הַשִּׁירִים וְקֹהֶלֶת: כָּל כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. וְאַף שִׁיר הַשִּׁירִים וְקֹהֶלֶת מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁיר הַשִּׁירִים מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, וְקֹהֶלֶת מַחֲלֶקֶת** אם הִיא בִּכְלַל כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, וְדַעַת הַסּוֹבְרִים שֶׁאֵינָהּ מִכְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ לְפִי שֶׁלִּדְעָתָם הִיא חָכְמָתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה וְאֵינָהּ כְּתוּבָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, קֹהֶלֶת** לְדִבְרֵי הַכֹּל **אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, וְשִׁיר הַשִּׁירִים** תָּלוּי **בְּמַחֲלֹקֶת,** שֶׁיֵּשׁ סוֹבְרִים שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מָשָׁל שֶׁחִבֵּר שְׁלֹמֹה מֵעַצְמוֹ עַל הָאַהֲבָה שֶׁבֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא נָאֱמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר,** דִּין **קֹהֶלֶת** לְעִנְיַן טֻמְאַת יָדַיִם הוּא **מִקְּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחְמִירֵי בֵּית הִלֵּל** - שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּדִינוֹ, וּלְדַעַת בֵּית שַׁמַּאי אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם וּלְדַעַת בֵּית הִלֵּל מְטַמֵּא. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מִקַּבָּל אֲנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זְקֵן** [-זְקֵנִים, וְנָקֵט לְשׁוֹן 'זְקֵן' לְהוֹרוֹת שֶׁכֻּלָּם הִסְכִּימוּ בְּדָבָר כְּאִישׁ אֶחָד] דְּהַיְינוּ שִׁבְעִים וְאֶחָד חַכְמֵי הַסַּנְהֶדְרִין וּמַפְלָא שֶׁבְּבֵית דִּין (תפא"י), **שֶׁבַּיּוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּיְשִׁיבָה** - כְּנֶשֶׁיא בְּרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, קִבְּעוּ **שֶׁשִּׁיר הַשִּׁירִים וְקֹהֶלֶת מְטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, חַס וְשָׁלוֹם** לְעָרְעֵר עַל קְדֻשַּׁת שִׁיר הַשִּׁירִים, וּמֵעוֹלָם **לֹא נֶחְלַק אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל עַל שִׁיר הַשִּׁירִים** לוֹמַר **שֶׁלֹּא תִּטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, שֶׁאֵין כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַאי כְּיוֹם שֶׁנִּתַּן בּוֹ שִׁיר הַשִּׁירִים לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הַכְּתוּבִים קֹדֶשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים,** שֶׁכֻּלּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם וְקַבָּלַת עֹל מַלְכוּת ה'. **וְאִם נֶחְלְקוּ, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל קֹהֶלֶת. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן חָמְיוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, כַּן הַדָּבָר כְּדִבְרֵי בֶן עַזַּאי שֶׁאֵין חִלּוּק בֵּין שִׁיר הַשִּׁירִים לְקֹהֶלֶת, אֶלָּא כָּךְ נֶחְלְקוּ** בִּשְׁנֵיהֶם **אִם מְטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם, וְכֵן** נִמְנוּ **וְגָמְרוּ** לְבַסּוֹף שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם:

ה סֵפֶר שֶׁנִּמְחַק וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת כְּפָרָשַׁת וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן (במדבר י לה-לו), מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. מְגִלָּה שֶׁכָּתוּב בָּהּ שְׁמוֹנִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת כְּפָרָשַׁת וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. כָּל כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. שִׁיר הַשִּׁירִים וְקֹהֶלֶת מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שִׁיר הַשִּׁירִים מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם, וְקֹהֶלֶת מַחֲלֶקֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, קֹהֶלֶת מִקְּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחְמִירֵי בֵּית הִלֵּל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מִקַּבָּל אֲנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן בַּיּוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּיְשִׁיבָה, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמַן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מְקֻבָּלַנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן בַּיּוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּיְשִׁיבָה, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. לֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי עַל הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ג** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מֵה הֵן בַּשְּׁבִיעִית - שֶׁמָּא יִשְׂרָאֵל מְחַיְּבִין אֶת הָעַמּוֹנִי וְאֶת הַמּוֹאָבִי מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמַן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מְקֻבָּלַנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן בַּיּוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּיְשִׁיבָה, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. לֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי עַל הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ג** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מֵה הֵן בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי טַרְפוֹן, מַעֲשֵׂר עָנִי. וְרַבִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, עָלֶיךָ רְאָיָה לְלַמֵּד, שֶׁאַתָּה מַחְמִיר; שֶׁכָּל הַמַּחְמִיר, עָלָיו רְאָיָה לְלַמֵּד. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, יִשְׁמָעֵאל אָחִי, אֲנִי לֹא שְׁנִיתִי מִסֵּדֶר הַשָּׁנִים, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. לֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי עַל הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ג** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מֵה הֵן בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי טַרְפוֹן, מַעֲשֵׂר עָנִי. וְרַבִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, עָלֶיךָ רְאָיָה לְלַמֵּד - לְהָבִיא רְאָיָה לְדָבָרֶיךָ, לְפִי שֶׁאַתָּה מַחְמִיר יוֹתֵר, כִּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי קָדוֹשׁ וְנֶאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי כְּחֻלִּין לְכָל דָּבָר, שֶׁכָּל הַמַּחְמִיר, עָלָיו רְאָיָה לְלַמֵּד. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, יִשְׁמָעֵאל אָחִי, אֲנִי לֹא שְׁנִיתִי מִסֵּדֶר הַשָּׁנִים, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. לֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי עַל הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ג** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מֵה הֵן בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי טַרְפוֹן, מַעֲשֵׂר עָנִי. וְרַבִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, עָלֶיךָ רְאָיָה לְלַמֵּד. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, יִשְׁמָעֵאל אָחִי, אֲנִי לֹא שְׁנִיתִי מִסֵּדֶר הַשָּׁנִים, טַרְפוֹן אָחִי שְׁנָּה, וְעָלָיו רְאָיָה לְלַמֵּד.

פֶּרֶק ד א בּוֹ בַּיּוֹם נִמְנוּ וְגָמְרוּ עַל עֶרְבַת הָרַגְלַיִם שֶׁהִיא מִשְּׁנֵי לֶגִּין וְעַד תִּשְׁעָה קַבִּין שֶׁנִּסְדְּקָה, שֶׁהִיא טְמֵאָה מִדְּרָס, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כָּל עֶרְבַת הָרַגְלַיִם כִּשְׁמָהּ: **ב** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ, כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הָאָשָׁם. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ, וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמַן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, מְקֻבָּלַנִי מִפִּי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן בַּיּוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּיְשִׁיבָה, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. לֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי עַל הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ג** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מֵה הֵן בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי טַרְפוֹן, מַעֲשֵׂר עָנִי. וְרַבִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, עָלֶיךָ רְאָיָה לְלַמֵּד - לְהָבִיא רְאָיָה לְדָבָרֶיךָ, לְפִי שֶׁאַתָּה מַחְמִיר יוֹתֵר, כִּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי קָדוֹשׁ וְנֶאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם בְּטָהֳרָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי כְּחֻלִּין לְכָל דָּבָר, שֶׁכָּל הַמַּחְמִיר, עָלָיו רְאָיָה לְלַמֵּד. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, יִשְׁמָעֵאל אָחִי, אֲנִי לֹא שְׁנִיתִי מִסֵּדֶר הַשָּׁנִים, שֶׁכָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. לֹא הוֹסִיף בֶּן עַזַּאי עַל הָעוֹלָה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים: **ג** בּוֹ בַּיּוֹם אָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מֵה הֵן בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי טַרְפוֹן, מַעֲשֵׂר עָנִי. וְרַבִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, עָלֶיךָ רְאָיָה לְלַמֵּד. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, יִשְׁמָעֵאל אָחִי, אֲנִי לֹא שְׁנִיתִי מִסֵּדֶר הַשָּׁנִים

משניות

הֵשִׁיב **רַבִּי טַרְפוֹן**, הֲלֹא **מִצְרִים** הִיא **חוּצָה לָאָרֶץ** וְגַם **עַמּוֹן וּמוֹאָב** הֵם **חוּצָה לָאָרֶץ**, וְיֵשׁ לְהַשְׁוֹוֹת אֶת דִּינֵיהֶם, **מַה מִּצְרִים** תְּקָנוּ בָּהּ הַזְּקֵנִים שֶׁהָיוּ לְאַחַר עֶזְרָא לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, יֵשׁ לְתַקֵּן שֶׁיְּעַשְּׂרוּ **מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית, אַף בְּעַמּוֹן וּמוֹאָב** שֶׁתְּקָנוּ בָּהּ הַזְּקֵנִים שֶׁאַחַר עֶזְרָא לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, יֵשׁ לְתַקֵּן שֶׁיְּעַשְּׂרוּ **מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית.**

הֵשִׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, יֵשׁ לִלְמֹד לְהֶפֶךְ מִדִּינָהּ שֶׁל בָּבֶל, שֶׁכֵּן **בָּבֶל חוּצָה לָאָרֶץ**, וְגַם **עַמּוֹן וּמוֹאָב חוּצָה לָאָרֶץ, מַה בָּבֶל** תְּקָנוּ בָּהּ **נְבִיאִים** לְהַפְרִישׁ **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּשְּׁבִיעִית, אַף בְּעַמּוֹן וּמוֹאָב** רָאוּי לְתַקֵּן שֶׁיְּפָרִישׁוּ **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּשְּׁבִיעִית. אָמַר** לוֹ **רַבִּי טַרְפוֹן,** אֵין לְדַמּוֹת אֶת עַמּוֹן וּמוֹאָב לְבָבֶל אֶלָּא לְמִצְרַיִם, שֶׁכֵּן כְּשֵׁם שֶׁ**מִּצְרַיִם** מִשּׁוּם שֶׁ**הִיא קְרוֹבָה** לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, **עֲשָׂאוּהָ** [-תְּקָנוּ לָהּ] בַּשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִית **מַעֲשֵׂר עָנִי,** כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ **עֲנָיֵי** אֶרֶץ **יִשְׂרָאֵל נִסְמָכִים עֲלֵיהֶם בַּשְּׁבִיעִית** לְקַבֵּל שָׁם **מַעֲשֵׂר עָנִי.** מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבָבֶל שֶׁאֵינָהּ קְרוֹבָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחִיְּבוּהָ בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת מִפְּנֵי שֶׁרֹב יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים וְשָׁבִים שָׁם. **אָמַר** לוֹ **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה,** בְּכָךְ שֶׁאַתָּה מְחַיֵּב אֶת עַמּוֹן וּמוֹאָב בְּמַעֲשֵׂר עָנִי, **הֲרֵי אַתָּה כְּמַהֲנֶן** [-מְהַנֶּה אֶת הָעֲנִיִּים] **בְּמָמוֹן** בְּקַבָּלַת הַמַּעֲשֵׂר, וּבֶאֱמֶת אֵין **אַתָּה כְּמַפְסִיד נְפָשׁוֹת,** כִּי אֶפְשָׁר שֶׁכְּבָר קִבְּעוּ חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּבְכָךְ שֶׁאַתָּה מוֹנְעָם מִלְּהַפְרִישׁ כַּדִּין אַתָּה גּוֹרֵם לְמִיתָה, שֶׁכֵּן בְּכָךְ **קוֹבֵעַ** [-גּוֹזֵל] **אַתָּה אֶת הַשָּׁמַיִם** וְעוֹצֵרָם **מִלְּהוֹרִיד טַל וּמָטָר, שֶׁנֶּאֱמַר** (מלאכי ג ח) **'הֲיִקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים, כִּי אַתֶּם קְבָעִים אֹתִי, וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה קְבַעֲנוּךְ, הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה',** שֶׁהַנְּבִיא מוֹכִיחָם עַל שֶׁאֵינָם מַפְרִישִׁים תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, וְהוּא מְכַנָּם כְּגוֹזְלִים מַה', וְהַיְינוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהוּא קָדוֹשׁ. וּבְהֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים נֶאֱמַר (שם פסוק י) **'הָבִיאוּ** אֶת כָּל **הַמַּעֲשֵׂר** אֶל בֵּית הָאוֹצָר, וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי, וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר ה' צְבָאוֹת, אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וַהֲרִיקֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דָי', וּמְבֹאָר שֶׁיְּרִידַת הַגְּשָׁמִים תְּלוּיָה בְּהַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת (א"ר). **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הֲרֵינִי כְּמֹשִׁיב עַל טַרְפוֹן אָחִי לְסַיֵּעַ** לְשִׁיטָתוֹ, **אֲבָל לֹא לְעִנְיַן דְּבָרָיו** - אַף לֹא מִטַּעְמוֹ אֶלָּא מִטַּעַם אַחֵר, שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד דִּין עַמּוֹן וּמוֹאָב מִמִּצְרַיִם, לְפִי שֶׁתְּקָנַת הַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת **בְּמִצְרַיִם** הִיא **מַעֲשֶׂה חָדָשׁ** - תַּקָּנָה חֲדָשָׁה מֵהַחֲכָמִים שֶׁאַחַר עֶזְרָא. לְפִיכָךְ **יְדוֹן** [-יִלָּמֵד] **מַעֲשֶׂה חָדָשׁ מִמַּעֲשֶׂה חָדָשׁ, וְאַל יְדוֹן מַעֲשֶׂה חָדָשׁ מִמַּעֲשֶׂה יָשָׁן,** שֶׁכֵּן כְּבָר נִשְׁכַּח הַטַּעַם שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ בָּהּ מַעְשֵׂר עָנִי, וְיִתָּכֵן שֶׁהוּא מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הָיָה צָרֵךְ בְּתַקָּנָה לַעֲנִיִּים. וְעוֹד טַעַם לִלְמֹד מִמִּצְרַיִם וְלֹא מִבָּבֶל, שֶׁהַתַּקָּנָה בְּמִצְרַיִם הִיא **מַעֲשֶׂה זְקֵנִים** שֶׁהָיוּ לְאַחַר עֶזְרָא, וְאִלּוּ הַתַּקָּנָה בְּבָבֶל הִיא מַעֲשֵׂה נְבִיאִים, **וְהַנִּדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ** עוֹסֵק בְּתַקָּנַת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בְּעַמּוֹן וּמוֹאָב שֶׁאַף הִיא **מַעֲשֶׂה חָדָשׁ** - תַּקָּנָה חֲדָשָׁה מֵהַחֲכָמִים שֶׁאַחַר עֶזְרָא. לְפִיכָךְ **יְדוֹן** [-יִלָּמֵד] **מַעֲשֶׂה חָדָשׁ מִמַּעֲשֶׂה חָדָשׁ, וְאַל יְדוֹן מַעֲשֶׂה חָדָשׁ מִמַּעֲשֶׂה יָשָׁן,** שֶׁכֵּן כְּבָר נִשְׁכַּח הַטַּעַם שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ בָּהּ מַעְשֵׂר עָנִי, וְיִתָּכֵן שֶׁהוּא מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הָיָה צָרֵךְ בְּתַקָּנָה לַעֲנִיִּים. וְעוֹד טַעַם לִלְמֹד מִמִּצְרַיִם וְלֹא מִבָּבֶל, שֶׁהַתַּקָּנָה בְּמִצְרַיִם הִיא **מַעֲשֶׂה זְקֵנִים** שֶׁהָיוּ לְאַחַר עֶזְרָא, וְאִלּוּ הַתַּקָּנָה בְּבָבֶל הִיא מַעֲשֵׂה נְבִיאִים, **וְהַנִּדּוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ** עוֹסֵק בְּתַקָּנַת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת בְּעַמּוֹן וּמוֹאָב אַף הוּא **מַעֲשֶׂה זְקֵנִים,** הִלְכָךְ **יְדוֹן מַעֲשֶׂה זְקֵנִים מִמַּעֲשֶׂה זְקֵנִים, וְאַל יְדוֹן מַעֲשֶׂה זְקֵנִים מִמַּעֲשֶׂה נְבִיאִים,** הָיְתָה תַּקָּנָתָם עַל פִּי נְבוּאָה וְהוֹרָאַת שָׁעָה, וְאֵין לִלְמֹד מִמֶּנָּה לְדוֹרוֹת. **נִמְנוּ וְגָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִין מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. וּכְשֶׁבָּא רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוֹרְמַסְקִית אֲצַל רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בְּלַד, אָמַר** לוֹ **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר,** מַה **חִדּוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַיּוֹם. אָמַר** לוֹ, **נִמְנוּ וְגָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִים מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. בָּכָה רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר וְאָמַר** עֲלֵיהֶם אֶת הַכָּתוּב (תהלים כה יד) **'סוֹד ה' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם',** שֶׁזָּכוּ לְכֵן לְדַעַת הַמָּקוֹם [כְּפִי שֶׁהִמְשִׁיךְ וְאָמַר לוֹ], **צֵא וֶאֱמֹר לָהֶם, אַל תָּחֹשׁוּ לְמִנְיַנְכֶם** - אַל יִהְיֶה לָכֶם שׁוּם חֶשְׁשׁ בְּמַה שֶּׁמְּנִיתֶם וְתִקַּנְתֶּם, שֶׁכֵּן הִכְרַעְתֶּם כְּפִי הַהֲלָכָה, שֶׁכָּךְ **מְקֻבָּל אֲנִי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שָׁשְׁמַע מֵרַבּוֹ, וְרַבּוֹ שָׁמַע מֵרַבּוֹ,** וְכֵן הֲלָכָה, **עַד הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי** [לָאו דַּוְקָא, שֶׁהֲרֵי אֵין זֶה אֶלָּא תַּקָּנַת זְקֵנִים, אֶלָּא שֶׁהִתְקַבֵּל הַדָּבָר בְּמַסֹּרֶת כְּאִלּוּ הָיָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי], **שֶׁעַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִין מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית:**

מִשְׁנָה ד גֵּר עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בַּזְּמַן הַזֶּה: בּוֹ בַּיּוֹם **בָּא יְהוּדָה** שֶׁהָיָה **גֵּר עַמּוֹנִי וְעָמַד לִפְנֵיהֶן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמַר לָהֶם, מָה אֲנִי לָבוֹא בַּקָּהָל** - הַאִם מֻתָּר לִי לִשָּׂא בַּת יִשְׂרָאֵל. **אָמַר** לוֹ **רַבָּן גַּמְלִיאֵל,** אָסוּר **אַתָּה. אָמַר** לוֹ **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֻתָּר אַתָּה. אָמַר** לוֹ **רַבָּן גַּמְלִיאֵל** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כַּיצַד אַתָּה מַתִּירוֹ, **וַהֲרֵי הַכָּתוּב אוֹמֵר** (דברים כג ד) **'לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל ה', גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי** לֹא יָבוֹא לָהֶם בִּקְהַל ה'" **וּגוֹ'. אָמַר** לוֹ **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי עַמּוֹנִים וּמוֹאָבִים בְּמְקוֹמָן הֵן יוֹשְׁבִים,** וַהֲרֵי כְּבָר עָלָה **סַנְחֵרִיב** מֶלֶךְ **אַשּׁוּר וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָאֻמּוֹת,** וְהִגְלָה אֶת הָאֻמּוֹת, בְּנֵי עִיר זוֹ לְעִיר זוֹ, **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה י יג) **'וְאָסִיר גְּבוּלֹת עַמִּים וַעֲתוּדוֹתֵיהֶם שׁוֹסֵתִי'** [-וְאֶת מַצָּבָם וּמַעֲמָדָם שִׁסֵּיתִי וְהִשְׁחַתִּי], **'וְאוֹרִיד כַּבִּיר יוֹשְׁבִים'** [-וְהוֹרַדְתִּי יוֹשְׁבִים רַבִּים מִגְּדֻלָּתָם]. **אָמַר** לוֹ **רַבָּן גַּמְלִיאֵל,** וַהֲרֵי **הַכָּתוּב אוֹמֵר** (ירמיה מט ו) **'וְאַחֲרֵי כֵן אָשִׁיב אֶת שְׁבוּת בְּנֵי עַמּוֹן',** וּמִכָּאן שֶׁכְּבָר חָזְרוּ לְאַרְצָם. **אָמַר** לוֹ **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,** הֲרֵי **הַכָּתוּב** גַּם **אוֹמֵר** (עמוס ט יד) **'וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל' (ויהודה), וְעַדַיִן לֹא שָׁבוּ,** וּכְשֵׁם שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא שָׁבוּ, אַף בְּנֵי עַמּוֹן לֹא שָׁבוּ. **וְהִתִּירוּהוּ לָבוֹא בַּקָּהָל,** שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵינָם בִּמְקוֹמָם נִמְצָא שָׁעַל כָּל גֵּר יֵשׁ סָפֵק אִם הוּא מֵעַמּוֹן וּמוֹאָב אוֹ מִשְּׁאָר אֻמּוֹת, וְכָל דִּפְרִישׂ מֵרֻבָּא פָּרִישׂ' וְרֹב הַגֵּרִים מַתִּירִים לָבוֹא בַּקָּהָל: **מִשְׁנָה ה הַכָּתָב וְהַלָּשׁוֹן בִּכְתָבֵי הַקֹּדֶשׁ:** תַּרְגּוּם [-אֲרָמִית] שֶׁנִּסְפַּר עֶזְרָא **וְשֶׁנִּסְפַּר דָּנִיֵּאל, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם** כִּדְתָבֵי הַקֹּדֶשׁ. וְכֵן שְׁאָר הַכְּתוּבִים שֶׁנִּכְתְּבוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, **דִּבְרֵי** תַּאמְרוּן לְהוֹם' וְגוֹ' (ירמיה י יא). פָּסוּק הַכָּתוּב בַּכְּתוּבִים בִּלְשׁוֹן **תַּרְגּוּם** - אֲרָמִית, **שֶׁנִּכְתְּבוּ עִבְרִית** - בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְכֵן פָּסוּק שֶׁנִּכְתַּב בַּכְּתוּבִים בְּעִבְרִית - בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, **שֶׁנִּכְתְּבוּ** בִּלְשׁוֹן **תַּרְגּוּם,** אֵינָם מְטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם, **וּכְתָב עִבְרִי** - הַבָּא מֵעֵבֶר הַנָּהָר, וּמִשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ יִשְׂרָאֵל לְדִבְרֵי חֹל, כְּגוֹן בְּמַטְבְּעוֹת שֶׁטָּבְעוּ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, **אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם.** וְכָל כְּתָב מִכְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ **לְעוֹלָם אֵינוֹ מְטַמֵּא, עַד שֶׁיִּכְתְּבֶנּוּ** בִּכְתַב **אַשּׁוּרִית עַל הָעוֹר וּבְדִיוֹ:**

המבוארות

בָּתַקָּנַת עַמּוֹן וּמוֹאָב אַף הוּא מַעֲשֶׂה זְקֵנִים, הִלְכָךְ **יְדוֹן מַעֲשֶׂה זְקֵנִים מִמַּעֲשֶׂה זְקֵנִים, וְאַל יְדוֹן מַעֲשֶׂה זְקֵנִים מִמַּעֲשֶׂה נְבִיאִים,** הָיְתָה תַּקָּנָתָם עַל פִּי נְבוּאָה וְהוֹרָאַת שָׁעָה, וְאֵין לִלְמֹד מִמֶּנָּה לְדוֹרוֹת. **נִמְנוּ וְגָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִין מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. וּכְשֶׁבָּא רַבִּי יוֹסֵי בֶּן דּוֹרְמַסְקִית אֲצַל רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בְּלַד, אָמַר** לוֹ **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר, מַה חִדּוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַיּוֹם. אָמַר** לוֹ, **נִמְנוּ וְגָמְרוּ, עַמּוֹן וּמוֹאָב מְעַשְּׂרִים מַעֲשֵׂר עָנִי בַּשְּׁבִיעִית. בָּכָה רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר וְאָמַר, 'סוֹד ה' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם'** (תהלים כה יד)**. צֵא וֶאֱמֹר לָהֶם, אַל תָּחֹשׁוּ לְמִנְיַנְכֶם, מְקֻבָּל אֲנִי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ, וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ עַד הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי: ד בּוֹ בַּיּוֹם בָּא יְהוּדָה גֵּר עַמּוֹנִי וְעָמַד לִפְנֵיהֶן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמַר לָהֶם, מָה אֲנִי לָבוֹא בַּקָּהָל. אָמַר** לוֹ **רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אָסוּר אַתָּה. אָמַר** לוֹ **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֻתָּר אַתָּה. אָמַר** לוֹ **רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הַכָּתוּב אוֹמֵר** (דברים כג ד) **'לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי' וְגוֹ'. אָמַר** לוֹ **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי עַמּוֹנִים וּמוֹאָבִים בִּמְקוֹמָן הֵן, כְּבָר עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָאֻמּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה י יג) **'וְאָסִיר גְּבוּלֹת עַמִּים וַעֲתוּדוֹתֵיהֶם שׁוֹסֵתִי וְאוֹרִיד כַּבִּיר יוֹשְׁבִים'. אָמַר** לוֹ **רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הַכָּתוּב אוֹמֵר** (ירמיה מט ו) **'וְאַחֲרֵי כֵן אָשִׁיב אֶת שְׁבוּת בְּנֵי עַמּוֹן', וּכְבָר חָזְרוּ. אָמַר** לוֹ **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַכָּתוּב אוֹמֵר** (עמוס ט יד) **'וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל' (ויהודה), וַעֲדַיִן לֹא שָׁבוּ. הִתִּירוּהוּ לָבוֹא בַּקָּהָל: ה תַּרְגּוּם שֶׁבְּעֶזְרָא וְשֶׁבְּדָנִיֵּאל, מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. תַּרְגּוּם שֶׁכָּתְבוּ עִבְרִית וְעִבְרִית שֶׁכָּתְבוּ תַּרְגּוּם, וּכְתָב עִבְרִי, אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. לְעוֹלָם אֵינוֹ מְטַמֵּא, עַד שֶׁיִּכְתְּבֶנּוּ אַשּׁוּרִית עַל הָעוֹר וּבְדִיוֹ:**

משניות

מַסֶּכֶת עֻקְצִין פֶּרֶק א

מִשְׁנָה ו טַעֲנַת הַצָּדוֹקִים וּתְשׁוּבַת הַפְּרוּשִׁים בְּעִנְיַן טֻמְאַת כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ: אוֹמְרִים הָיוּ הַצָּדוֹקִים הַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה שָׁבָעל פֶּה [עַל שֵׁם 'צְדוֹק' וּ'בַיְתוֹס' מִתַּלְמִידֵי אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ, שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּיו שֶׁאָמַר (אבות פ"א מ"ג) 'אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס', וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָצְאוּ לִכְפֹּר בְּשָׂכָר וְעֹנֶשׁ וּפָרְשׁוּ מִדִּבְרֵי חֲכָמִים] לַחֲכָמִים, **קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים** - מִתְרַעֲמִים אָנוּ עַל מִדּוֹתֵיכֶם חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל [הַמְכַנִּים פְּרוּשִׁים לְפִי שֶׁפּוֹרְשִׁים מִמַּגַּע עַם הָאָרֶץ כֵּיוָן שֶׁאוֹכְלִים חֻלִּין בְּטָהֳרָה], **שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים, כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם, וְסִפְרֵי הַמִּינִים אֵינָם מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם** - סִפְרֵי הַמִּינִים שֶׁהֲמִירוּ דָּת הָאֱמֶת בְּדִבְרֵי שֶׁקֶר, **אֵינָם מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם.** וְנִמְצָא שֶׁהַדָּבָר הַקָּדוֹשׁ יוֹתֵר מְטַמֵּא יוֹתֵר, וְזֶה הֶפֶךְ הַסְּבָרָא. **אָמַר** לָהֶם **רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּדָרֶךְ הִתְחַכְּמוּת, וְכִי אֵין לָנוּ עַל הַפְּרוּשִׁים אֶלָּא טַעֲנָה זוֹ בִּלְבַד, וְהֲרֵי הֵם אוֹמְרִים, עַצְמוֹת חֲמוֹר טְהוֹרִים,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לט) 'וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה וְגוֹ' הַנּוֹגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב', וְדָרְשׁוּ 'בְּנִבְלָתָהּ' וְלֹא בַּעֲצָמוֹת, **וְאִלּוּ עַצְמוֹת** אָדָם חָשׁוּב כְּיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל טְמֵאִים מִן הַתּוֹרָה, וְאֵיךְ יִתְּכֵן שֶׁהַקָּדוֹשׁ יוֹתֵר יִטַּמֵּא יוֹתֵר. **אָמְרוּ לוֹ** צְדוֹקִים, **לְפִי חִבָּתָן** [-חֲשִׁיבוּתָם] כָּךְ **הָיָה טֻמְאָתָן,** שֶׁטֻּמְאָה הַתּוֹרָה עַצְמוֹת אָדָם כְּדֵי **שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אָדָם עַצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ תַּרְוָדוֹת** - כַּפּוֹת אֲכִילָה. **אָמַר לָהֶם, אַף כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ לְפִי רֹב חִבָּתָן** כָּךְ **הָיָה טֻמְאָתָן,** שֶׁלְּכָךְ גָּזְרוּ טֻמְאָה בָּהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה מֵהֶם אָדָם שְׁטִיחִים עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, **וְאִלּוּ סִפְרֵי הַמִּינִים שֶׁאֵינָן חֲבִיבִין אֵינָן מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם,** שֶׁאֵין לַחוֹשֵׁשׁ אִם יִנָּהֵג בָּהֶם מִנְהַג בִּזָּיוֹן. [וּתְשׁוּבָה זוֹ הַשִּׁיב לָהֶם לְפִי דִּבְרֵיהֶם, אַךְ לְפִי הָאֱמֶת טַעַם הַתַּקָּנָה הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יַנִּיחוּ תְּרוּמָה לְיַד סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ וְיִפָּסְדוּ הַסְּפָרִים מֵהֶעָכְבָּרִים הַבָּאִים לֶאֱכֹל אֶת הַתְּרוּמָה]: **מִשְׁנָה ז** וְכוּ' **נוֹסָפִים בֵּין הַצָּדוֹקִים לְבֵין חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל:** עוֹד הָיוּ **אוֹמְרִים הַצָּדוֹקִין** לַחֲכָמִים, **קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִים אֶת הַנִּצּוֹק** - קְלוּחַ מַשְׁקֶה מִכְּלֵי עֶלְיוֹן טָהוֹר לְכְלֵי תַּחְתּוֹן טָמֵא, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁקְּלוּחַ אֵינוֹ חִבּוּר וְהַכְּלֵי הָעֶלְיוֹן עוֹדְנוּ טָהוֹר. **אוֹמְרִים הַפְּרוּשִׁים** וּמְשִׁיבִים לָהֶם, אִם כְּדִבְרֵיכֶם **קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם צָדוֹקִים, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִים אֶת אִמַּת הַמַּיִם הַבָּאָה מִבֵּית הַקְּבָרוֹת,** שֶׁאַף הִיא מְחֻבֶּרֶת בְּתְחִלַּת נְבִיעָתָהּ לְמָקוֹם טָמֵא, וּבָזֶה הֲלֹא מוֹדִים אַתֶּם שֶׁכֵּן מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה (שם פסוק לו) 'אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר'. וְעוֹד הָיוּ **אוֹמְרִים הַצָּדוֹקִין** לַחֲכָמִים, **קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים, שׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי שְׁהִזִּיקוּ אַחֵרִים, חַיָּבִין** - חַיָּב אֲנִי לְשַׁלֵּם אֶת נִזְקָם, כַּמְפֹרָשׁ בְּפָרָשַׁת מִשְׁפָּטִים (שמות כא). **וְאִלּוּ עַבְדֵי וַאֲמָתִי שֶׁהִזִּיקוּ אַחֵרִים, פְּטוּרִין** - פָּטוּר אֲנִי מִלְּשַׁלֵּם אֶת מַה שֶּׁהִזִּיקוּ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (ב"ק פ"ח מ"ד) 'הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעָתָן רָעָה וְכוּ' וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים פְּטוּרִים'. וַהֲרֵי מִקַּל וָחֹמֶר יֵשׁ לְחַיְּבָם, וּמָה **אִם שׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי שֶׁאֵינִי חַיָּב בָּהֶם מִצּוֹת** - שֶׁאֵין מֻטָּל עָלַי לְהַשְׁתַּדֵּל שֶׁיְּקַיְּמוּ מִצּוֹת וְלֹא יַעַבְרוּ עַל אִסּוּרִים, אַף עַל פִּי כֵן הֲרֵי **אֲנִי חַיָּב בְּנִזְקָן, עַבְדֵי וַאֲמָתִי שֶׁאֲנִי חַיָּב בָּהֶן מִצּוֹת** שֶׁעָבֶד חַיָּב בְּכָל הַמִּצּוֹת שֶׁאִשָּׁה מְחֻיֶּבֶת בָּהֶן, וְכִי **אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶהֱא חַיָּב בְּנִזְקָן. אָמְרוּ לָהֶם, לֹא. אִם אֲמַרְתֶּם בְּשׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי, שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת,** וְאֵין לַחֹשֵׁשׁ שֶׁיִּתְכַּוְּנוּ לְהַזִּיק כְּדֵי לְחַיֵּב אֶת בַּעֲלֵיהֶם, וְכִי **תֹּאמְרוּ** כֵּן גַּם **בְּעַבְדַּי וּבַאֲמָתִי, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דַּעַת,** וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁאִם אַקְנִיטֵם, יֵלְכוּ וְיַדְלִיק גְּדִישׁוֹ שֶׁל אַחֵר וְאֶהֱא חַיָּב לְשַׁלֵּם, וְלָכֵן פָּטְרוּ אֶת רַבָּם מִלְּשַׁלֵּם: **מִשְׁנָה ח** הַזְּבָרִת שֵׁם ה' אוֹ שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה עִם שֵׁם מֶלֶךְ נָבְרִי: **אָמַר צְדוֹקִי גְּלִילִי** [-מֵהַגָּלִיל] לַחֲכָמִים, **קוֹבֵל אֲנִי עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוֹשֵׁל עִם מֹשֶׁה בַּגֵּט** - שֶׁבִּתְחִלַּת הַגֵּט כּוֹתְבִים אֶת הַתַּאֲרִיךְ בְּשָׁנָה פְּלוֹנִית לְמֶלֶךְ פְּלוֹנִי וּבְסוֹפוֹ כּוֹתְבִים 'כְּדָת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל', וּגְנַאי הַדָּבָר לְמֹשֶׁה שֶׁמַּזְכִּירִים עִמּוֹ אֶת שֵׁם הַמֶּלֶךְ הַנָּכְרִי. וְהֵיכִי **אוֹמְרִים** לוֹ **הַפְּרוּשִׁים** בִּתְשׁוּבָה, לְדִבְרֵיךָ, **קוֹבְלִין אָנוּ עָלֶיךָ צָדוֹקִי גְּלִילִי, שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִים אֶת הַמּוֹשֵׁל עִם הַשֵּׁם בַּדַּף** - בַּתּוֹרָה שֶׁאַף אַתֶּם מַאֲמִינִים בָּהּ, **וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוֹשֵׁל מִלְּמַעְלָן** - בְּרֹאשׁ הַכָּתוּב, **וְאֶת שֵׁם הַשֵּׁם מִלְּמַטָּן** - בְּסוֹף הַכָּתוּב, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות ה ב) **'וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל'**, וְעַל כָּרְחֲךָ שֵׁאֵין גְּנַאי בַּדָּבָר. וּכְדֵי לֹא לְסַיֵּם אֶת הַמַּסֶּכֶת בְּדִבְרֵי הַכְּפִירָה שֶׁל פַּרְעֹה, מַמְשִׁיךְ הַתַּנָּא וְאוֹמֵר: **וּכְשֶׁלָּקָה** פַּרְעֹה בְּמַכּוֹת מִצְרַיִם **מַהוּ אוֹמֵר** (שם ט כז) **'ה' הַצַּדִּיק':**

סְלִיק מַסֶּכֶת יָדַיִם

מַסֶּכֶת עֻקְצִין

פֶּרֶק א כֹּל שֶׁהוּא יָד וְלֹא שׁוֹמֵר, מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא וְלֹא מְצָטָרֵף. שׁוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָד, מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא וְלֹא מְטַמֵּא: **ב** שָׂרְשֵׁי הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים וְהַקַּפְלוֹטוֹת בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִין, וְהַפִּטְמָא שֶׁלָּהֶן בֵּין לַחָה בֵּין יְבֵשָׁה, וְהָעֲמוּד שֶׁהוּא מִכְּנָן כְּנֶגֶד הָאֹכֶל, שָׂרְשֵׁי הַחֲזָרִים וְהַצְּנוֹן וְהַגַּפּוּס, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

המבוארות

מִשְׁנָה ו טַעֲנַת הַצָּדוֹקִים וּתְשׁוּבַת הַפְּרוּשִׁים בְּעִנְיַן טֻמְאַת כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ: **אוֹמְרִים הָיוּ הַצָּדוֹקִים** הַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה [עַל שֵׁם 'צְדוֹק' וּ'בַיְתוֹס' מִתַּלְמִידֵי אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ, שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּיו שֶׁאָמַר (אבות פ"א מ"ג) 'אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס', וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָצְאוּ לִכְפֹּר בְּשָׂכָר וְעֹנֶשׁ וּפָרְשׁוּ מִדִּבְרֵי חֲכָמִים] לַחֲכָמִים, **קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים** - מִתְרַעֲמִים אָנוּ עַל מִדּוֹתֵיכֶם חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל [הַמְכַנִּים פְּרוּשִׁים לְפִי שֶׁפּוֹרְשִׁים מִמַּגַּע עַם הָאָרֶץ כֵּיוָן שֶׁאוֹכְלִים חֻלִּין בְּטָהֳרָה], **שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים, כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם, וְסִפְרֵי הַמִּינִים אֵינָם מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם.** אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְכִי אֵין לָנוּ עַל הַפְּרוּשִׁים אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד, הֲרֵי הֵם אוֹמְרִים, עַצְמוֹת חֲמוֹר טְהוֹרִים, וְעַצְמוֹת יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל טְמֵאִים. אָמְרוּ לוֹ, לְפִי חִבָּתָן הָיָה טֻמְאָתָן. אָמַר לָהֶם, אַף כִּתְבֵי הַמִּינִים שֶׁאֵינָן חֲבִיבִין אֵינָן מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. וְסִפְרֵי הַמִּינִים אֵינָם מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. אוֹמְרִים צְדוֹקִים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִים אֶת אִמַּת הַמַּיִם הַבָּאָה מִבֵּית הַקְּבָרוֹת. אוֹמְרִים פְּרוּשִׁים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם צְדוֹקִים, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִים אֶת הַנִּצּוֹק. אוֹמְרִים צְדוֹקִים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי שֶׁהִזִּיקוּ, חַיָּבִין. וְעַבְדַּי וַאֲמָתִי שֶׁהִזִּיקוּ, פְּטוּרִין. מָה אִם שׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי שֶׁאֵינִי חַיָּב בָּהֶם מִצּוֹת, הֲרֵי אֲנִי חַיָּב בִּנְזָקָן, עַבְדַּי וַאֲמָתִי שֶׁאֲנִי חַיָּב בָּהֶן מִצּוֹת, אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶהֱא חַיָּב בִּנְזָקָן. אָמְרוּ לָהֶם, לֹא. אִם אֲמַרְתֶּם בְּשׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי, שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת, תֹּאמְרוּ בְּעַבְדַּי וּבַאֲמָתִי, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דַּעַת, שֶׁאִם אֲקַנִּיטֵם, יֵלְכוּ וְיַדְלִיק גְּדִישׁוֹ שֶׁל אַחֵר וְאֶהֱא חַיָּב לְשַׁלֵּם: **ח** אָמַר צְדוֹקִי גְּלִילִי, קוֹבֵל אֲנִי עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוֹשֵׁל עִם מֹשֶׁה בַּגֵּט. אוֹמְרִים פְּרוּשִׁים, קוֹבְלִין אָנוּ עָלֶיךָ צָדוֹקִי גְּלִילִי, שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִים אֶת הַמּוֹשֵׁל עִם הַשֵּׁם בַּדַּף, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוֹשֵׁל מִלְּמַעְלָן וְאֶת הַשֵּׁם מִלְּמַטָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ה ב) 'וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי יְיָ אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל'. וּכְשֶׁלָּקָה מַהוּ אוֹמֵר (שם ט כז) 'יְיָ הַצַּדִּיק': **סְלִיק מַסֶּכֶת יָדַיִם**

מַסֶּכֶת עֻקְצִין

פֶּרֶק א כֹּל שֶׁהוּא יָד וְלֹא שׁוֹמֵר, מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא וְלֹא מְצָטָרֵף. שׁוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָד, שָׁאַף אַתֶּם מַאֲמִינִים בָּהּ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוֹשֵׁל מִלְּמַעְלָן - בְּרֹאשׁ הַכָּתוּב, וְאֶת שֵׁם הַשֵּׁם מִלְּמַטָּן - בְּסוֹף הַכָּתוּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ה ב) 'וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל', וְעַל כָּרְחֲךָ שֵׁאֵין גְּנַאי בַּדָּבָר. וּכְדֵי לֹא לְסַיֵּם אֶת הַמַּסֶּכֶת בְּדִבְרֵי הַכְּפִירָה שֶׁל פַּרְעֹה, מַמְשִׁיךְ הַתַּנָּא וְאוֹמֵר: **וּכְשֶׁלָּקָה** פַּרְעֹה בְּמַכּוֹת מִצְרַיִם **מַהוּ אוֹמֵר** (שם ט כז) **'ה' הַצַּדִּיק':**

סְלִיק מַסֶּכֶת יָדַיִם

מַסֶּכֶת עֻקְצִין

פֶּרֶק א מִינִים שׁוֹנִים שֶׁל 'יָד' וְ'שׁוֹמֵר' שֶׁל אֹכֶל וְדִינָם לְעִנְיַן טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א** דִּין **'יָד' וְ'שׁוֹמֵר' הָאֹכֶל לְעִנְיַן טֻמְאַת אֳכָלִים: כֹּל שֶׁהוּא** מְחֻבָּר לָאֹכֶל וּמְשַׁמֵּשׁ לוֹ כְּיָד, כְּגוֹן עֹקֶץ הַפֵּרִי שֶׁאָדָם אוֹחֵז בּוֹ בְּשָׁעַת אֲכִילַת הַפֵּרִי, וְעֻצָּם שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ בָּשָׂר שֶׁאָדָם אוֹחֵז בָּהּ כְּדֵי לֶאֱכֹל אֶת הַבָּשָׂר, וְהוּא **לֹא שׁוֹמֵר** אֶת הָאֳכָלִים שֶׁלֹּא יִתְקַלְקְלוּ, כְּגוֹן חֵלֶק הָעֹקֶץ הַמֻּרְחָק מֵהַפֵּרִי שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ, **מְטַמֵּא** עִם הָאֹכֶל כְּשֶׁטְּמֵאָה נוֹגַעַת בָּאֹכֶל, וְאַף שֶׁבּוֹ הַטֻּמְאָה אֵינָהּ נוֹגַעַת, וְהוּא גַּם אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, לְפִי שֶׁהוּא וְהָאֹכֶל נֶחְשָׁבִים כְּגוּף אֶחָד, **וּמְטַמֵּא** - מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגַעַת בּוֹ טֻמְאָה אַף שֶׁבָּאֹכֶל הִיא לֹא נוֹגַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לז-לח) 'וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ וְגוֹ' טָמֵא הוּא לָכֶם' וְדָרְשׁוּ לְרַבּוֹת כָּל שֶׁבְּצָרְכֵיכֶם - כָּל שֶׁהוּא נִצְרָךְ לַאֲכִילַת הַפֵּרִי, שֶׁהוּא מַעֲבִיר אֶת הַטֻּמְאָה לַפֵּרִי וּמְטַמֵּא עִמּוֹ, וְאוּלָם הוּא **לֹא מִצְטָרֵף** עִם הָאֹכֶל לְהַשְׁלִימוֹ לִשְׁעוּר כְּבֵיצָה אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִים. וְכֹל שֶׁהוּא מְחֻבָּר לָאֹכֶל וְהוּא **שׁוֹמֵר** אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל, כְּגוֹן קְלִפַּת הַפֵּרִי וְחֵלֶק הָעֹקֶץ הַנּוֹגֵעַ בַּפֵּרִי וְדָבוּק לְגַרְעִינוֹ, **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ** מְשַׁמֵּשׁ לוֹ כְּיָד, הֲרֵי הוּא **מְטַמֵּא** עִם הָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגַעַת בָּאֹכֶל טֻמְאָה, **וּמְטַמֵּא** - מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לָאֹכֶל אַף שֶׁבָּאֹכֶל הִיא לֹא נוֹגַעַת, **וּמְצָטָרֵף** עִם הָאֹכֶל לְהַשְׁלִימוֹ לִשְׁעוּר כְּבֵיצָה אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ' - שֶׁמַּשְׁמָעוֹ כְּדַרְכּוֹ שֶׁבְּנֵי אָדָם רְגִילִים לִזְרוֹעַ דְּהַיְינוּ חִטִּים בְּקִלְפָּתָם וּשְׁעוֹרִים בְּקִלְפָּתָם, וְכֵיוָן שֶׁבְּוַדַּאי לֹא בָּא הַכָּתוּב לְרַבּוֹת שֶׁקִּלְפּוֹתֵיהֶם מְטַמְּאִים וּמְטַמְּאִים שֶׁהֲרֵי פְּשׁוּט וּבָרוּר הוּא שֶׁאִם 'יָד' מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא כָּל שֶׁכֵּן 'שׁוֹמֵר' שֶׁהַפֵּרִי צָרִיךְ לוֹ, בָּהֶכְרַח בָּא הַכָּתוּב לְרַבּוֹת אֶת הַ'שׁוֹמֵר' שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָד, מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא וְלֹא מְצָטָרֵף. שׁוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָד, מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא וְלֹא מְטַמֵּא: **ב** שָׂרְשֵׁי הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים וְהַקַּפְלוֹטוֹת בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִין, וְהַפִּטְמָא שֶׁלָּהֶן בֵּין לַחָה בֵּין יְבֵשָׁה, וְהָעֲמוּד שֶׁהוּא מִכְּנָן כְּנֶגֶד הָאֹכֶל, שָׂרְשֵׁי הַחֲזָרִים וְהַצְּנוֹן וְהַגַּפּוּס, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

הלכה

מִשְׁנָה ו טַעֲנַת הַצָּדוֹקִים וּתְשׁוּבַת הַפְּרוּשִׁים בְּעִנְיַן טֻמְאַת כְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ: אוֹמְרִים הָיוּ הַצָּדוֹקִים הַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה [עַל שֵׁם 'צְדוֹק' וּ'בַיְתוֹס' מִתַּלְמִידֵי אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ, שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּיו שֶׁאָמַר (אבות פ"א מ"ג) 'אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס', וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָצְאוּ לִכְפֹּר בְּשָׂכָר וְעֹנֶשׁ וּפָרְשׁוּ מִדִּבְרֵי חֲכָמִים] לַחֲכָמִים, **קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים** - מִתְרַעֲמִים אָנוּ עַל מִדּוֹתֵיכֶם חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל [הַמְכַנִּים פְּרוּשִׁים לְפִי שֶׁפּוֹרְשִׁים מִמַּגַּע עַם הָאָרֶץ כֵּיוָן שֶׁאוֹכְלִים חֻלִּין בְּטָהֳרָה], **שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים, כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם, וְסִפְרֵי הַמִּינִים אֵינָם מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם.** אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְכִי אֵין לָנוּ עַל הַפְּרוּשִׁים אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד, הֲרֵי הֵם אוֹמְרִים, עַצְמוֹת חֲמוֹר טְהוֹרִים, וְעַצְמוֹת יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל טְמֵאִים. אָמְרוּ לוֹ, לְפִי חִבָּתָן הָיָה טֻמְאָתָן. אָמַר לָהֶם, אַף כִּתְבֵי הַמִּינִים שֶׁאֵינָן חֲבִיבִין אֵינָן מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. וְסִפְרֵי הַמִּינִים אֵינָם מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. אוֹמְרִים צְדוֹקִים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִים אֶת אִמַּת הַמַּיִם הַבָּאָה מִבֵּית הַקְּבָרוֹת. אוֹמְרִים פְּרוּשִׁים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם צְדוֹקִים, שֶׁאַתֶּם מְטַהֲרִים אֶת הַנִּצּוֹק. אוֹמְרִים צְדוֹקִים, קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי שֶׁהִזִּיקוּ, חַיָּבִין. וְעַבְדַּי וַאֲמָתִי שֶׁהִזִּיקוּ, פְּטוּרִין. מָה אִם שׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי שֶׁאֵינִי חַיָּב בָּהֶם מִצּוֹת, הֲרֵי אֲנִי חַיָּב בִּנְזָקָן, עַבְדַּי וַאֲמָתִי שֶׁאֲנִי חַיָּב בָּהֶן מִצּוֹת שֶׁאִשָּׁה מְחֻיֶּבֶת בָּהֶן, וְכִי אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶהֱא חַיָּב בִּנְזָקָן. אָמְרוּ לָהֶם, לֹא. אִם אֲמַרְתֶּם בְּשׁוֹרֵי וַחֲמוֹרֵי, שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת, תֹּאמְרוּ בְּעַבְדַּי וּבַאֲמָתִי, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דַּעַת, שֶׁאִם אֲקַנִּיטֵם, יֵלְכוּ וְיַדְלִיק גְּדִישׁוֹ שֶׁל אַחֵר וְאֶהֱא חַיָּב לְשַׁלֵּם, וְלָכֵן פָּטְרוּ אֶת רַבָּם מִלְּשַׁלֵּם: **מִשְׁנָה ח** הַזְּבָרִת שֵׁם ה' אוֹ שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה עִם שֵׁם מֶלֶךְ נָבְרִי: **אָמַר צְדוֹקִי גְּלִילִי** [-מֵהַגָּלִיל] לַחֲכָמִים, **קוֹבֵל אֲנִי עֲלֵיכֶם פְּרוּשִׁים, שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוֹשֵׁל עִם מֹשֶׁה בַּגֵּט** - שֶׁבִּתְחִלַּת הַגֵּט כּוֹתְבִים אֶת הַתַּאֲרִיךְ בְּשָׁנָה פְּלוֹנִית לְמֶלֶךְ פְּלוֹנִי וּבְסוֹפוֹ כּוֹתְבִים 'כְּדָת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל', וּגְנַאי הַדָּבָר לְמֹשֶׁה שֶׁמַּזְכִּירִים עִמּוֹ אֶת שֵׁם הַמֶּלֶךְ הַנָּכְרִי. וְהֵיכִי **אוֹמְרִים** לוֹ **הַפְּרוּשִׁים** בִּתְשׁוּבָה, לְדִבְרֵיךָ, **קוֹבְלִין אָנוּ עָלֶיךָ צָדוֹקִי גְּלִילִי, שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִים אֶת הַמּוֹשֵׁל עִם הַשֵּׁם בַּדַּף** - בַּתּוֹרָה שֶׁאַף אַתֶּם מַאֲמִינִים בָּהּ, **וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאַתֶּם כּוֹתְבִין אֶת הַמּוֹשֵׁל מִלְּמַעְלָן** - בְּרֹאשׁ הַכָּתוּב, **וְאֶת שֵׁם הַשֵּׁם מִלְּמַטָּן** - בְּסוֹף הַכָּתוּב, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות ה ב) **'וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל'**, וְעַל כָּרְחֲךָ שֵׁאֵין גְּנַאי בַּדָּבָר. וּכְדֵי לֹא לְסַיֵּם אֶת הַמַּסֶּכֶת בְּדִבְרֵי הַכְּפִירָה שֶׁל פַּרְעֹה, מַמְשִׁיךְ הַתַּנָּא וְאוֹמֵר: **וּכְשֶׁלָּקָה** פַּרְעֹה בְּמַכּוֹת מִצְרַיִם **מַהוּ אוֹמֵר** (שם ט כז) **'ה' הַצַּדִּיק':**

סְלִיק מַסֶּכֶת יָדַיִם

מַסֶּכֶת עֻקְצִין

פֶּרֶק א מִינִים שׁוֹנִים שֶׁל 'יָד' וְ'שׁוֹמֵר' שֶׁל אֹכֶל וְדִינָם לְעִנְיַן טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א** דִּין **'יָד' וְ'שׁוֹמֵר' הָאֹכֶל לְעִנְיַן טֻמְאַת אֳכָלִים: כֹּל שֶׁהוּא** מְחֻבָּר לָאֹכֶל וּמְשַׁמֵּשׁ לוֹ כְּיָד, כְּגוֹן עֹקֶץ הַפֵּרִי, וְעֻצָּם שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ בָּשָׂר שֶׁאָדָם אוֹחֵז בָּהּ כְּדֵי לֶאֱכֹל אֶת הַבָּשָׂר, וְהוּא **לֹא שׁוֹמֵר** אֶת הָאֳכָלִים שֶׁלֹּא יִתְקַלְקְלוּ, כְּגוֹן חֵלֶק הָעֹקֶץ הַמֻּרְחָק מֵהַפֵּרִי שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בּוֹ, **מְטַמֵּא** עִם הָאֹכֶל כְּשֶׁטְּמֵאָה נוֹגַעַת בָּאֹכֶל, וְאַף שֶׁבּוֹ הַטֻּמְאָה אֵינָהּ נוֹגַעַת, וְהוּא גַּם אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, לְפִי שֶׁהוּא וְהָאֹכֶל נֶחְשָׁבִים כְּגוּף אֶחָד, **וּמְטַמֵּא** - מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגַעַת בּוֹ טֻמְאָה אַף שֶׁבָּאֹכֶל הִיא לֹא נוֹגַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יא לז-לח) 'וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ וְגוֹ' טָמֵא הוּא לָכֶם' וְדָרְשׁוּ לְרַבּוֹת כָּל שֶׁבְּצָרְכֵיכֶם - כָּל שֶׁהוּא נִצְרָךְ לַאֲכִילַת הַפֵּרִי, שֶׁהוּא מַעֲבִיר אֶת הַטֻּמְאָה לַפֵּרִי וּמְטַמֵּא עִמּוֹ, וְאוּלָם הוּא **לֹא מִצְטָרֵף** עִם הָאֹכֶל לְה

משניות מַסֶּכֶת עֻקְצִין פֶּרֶק ב המבוארות

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא כָּל שָׂרְשֵׁי הַצְּנוֹן 'שׁוֹמֵר' הֵם לַצְּנוֹן, אֶלָּא רַק **שֹׁרֶשׁ הַצְּנוֹן הַגָּדוֹל** - שָׁרְשׁוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַצְּנוֹן שֶׁהוּא טָמוּן בָּאֲדָמָה, וְעַל כֵּן רַק הוּא **מִצְטָרֵף** לַצְּנוֹן לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמַּקֹּבֵל טֻמְאָה, וְאִלּוּ **הַסִּיב שֶׁלּוֹ** - הַגִּידִים הַדַּקִּים כְּחוּטִים הַגְּדֵלִים בְּצִדֵּי רֹאשׁ הַצְּנוֹן, שֶׁהַמּוֹכְרִים חוֹתְכִים אֶת חֶלְקָם בְּיָדָם בְּשָׁעַת מְכִירַת הַצְּנוֹן, **אֵינוֹ מִצְטָרֵף** - אֵינָם מִצְטָרְפִים לַצְּנוֹן לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמַּקֹּבֵל טֻמְאָה לְפִי שֶׁאֵינָם 'שׁוֹמֵר' לו. **שָׁרְשֵׁי הַמִּתְנָא** [-נַעְנָע] וְשָׁרְשֵׁי **הַפִּיגָם,** וְשָׁרְשֵׁי **יַרְקוֹת שָׂדֶה וְיַרְקוֹת גִּנָּה** שֶׁאֵין נֶאֱכָלִים עֲלֵיהֶם אֶלָּא שָׁרְשֵׁיהֶם בִּלְבַד, **שָׁעֲקָרָן** עִם הַשָּׁרָשִׁים כְּדֵי **לְשָׁתְלָן** בְּמָקוֹם אַחֵר, **וְהַשִּׁדְרָה** - הַקָּנָה הָאֶמְצָעִי **שֶׁל הַשִּׁבֹּלֶת** [-הַחִטָּה] שֶׁבּוֹ דְּבוּקִים הַגַּרְעִינִים, **וְהַלְּבוּשׁ שֶׁלָּהּ** - קְלִפַּת גַּרְעִינָיהָ, **וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אַף הַסִּיג שֶׁל רְצָפוֹת** - הָאָבָק הַנִּדְבָּק עַל רָאשֵׁי הַיְרָקוֹת וְרָצוּף בָּהֶם כְּקוּרֵי עַכָּבִישׁ, וְשׁוֹמֵר עַל לַחוּתָם, **הֲרֵי אֵלּוּ** 'שׁוֹמֵר' לְאֹכֶל וּלְפִיכָךְ הֵם **מִטַּמְּאִים** עִמּוֹ כְּשֶׁנּוֹגַעַת בּוֹ טֻמְאָה, **וּמְטַמְּאִים** - מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה כְּשֶׁהִיא נוֹגַעַת בָּהֶם, **וּמִצְטָרְפִין** אֲלֵיהֶן לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמַּקֹּבֵל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ג מִינֵי 'יְדוֹת אֳכָלִים': אֵלּוּ** דְּבָרִים 'יָד' הֵם לְאֹכֶל, וּלְפִיכָךְ הֵם **מִטַּמְּאִין** עִמּוֹ כְּשֶׁנּוֹגַעַת בּוֹ טֻמְאָה, **וּמְטַמְּאִין** - מְבִיאִים אֲלֵיהֶן אֶת הַטֻּמְאָה כְּשֶׁהִיא נוֹגַעַת בָּהֶם, וְאוּלָם **לֹא מִצְטָרְפִין** הֵם לְאֹכֶל לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמַּקֹּבֵל טֻמְאָה: **שָׁרְשֵׁי הַשּׁוּם** וְשָׁרְשֵׁי **הַבְּצָלִים** וְשָׁרְשֵׁי **הַקַּפְלוֹטוֹת** [-הַכַּרְתִּי] **בִּזְמַן שֶׁהֵם יְבֵשִׁים,** וּכְבָר אֵינָם שׁוֹמְרִים לְאֹכֶל, אֲבָל מִשֶּׁמְּשִׁישִׁים רַק כְּבֵית יָד לֶאֱחֹז בּוֹ, **וְהָעֲמוּד** - לֵב הַבָּצָל, **שֶׁאֵינוֹ מְכֻוָּן כְּנֶגֶד הָאֹכֶל** - שֶׁאֵין זַרְעוֹ שֶׁל הַבָּצָל גָּדֵל בְּקָצֵהוּ, שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר לַבָּצָל אֶלָּא רַק יָד שֶׁלּוֹ, **וְיֵד הַפִּרְכִּיל** - זְמוֹרַת הַגֶּפֶן הַנִּקְצֶצֶת עִם הָעֲנָבִים הַתְּלוּיִם בָּהּ, **טֶפַח** מִמֶּנָּה **מִכָּאן** - מִיָּמִין לָאֶשְׁכּוֹל, **וְטֶפַח** מִמֶּנָּה **מִכָּאן** - מִשְּׂמֹאל לָאֶשְׁכּוֹל, **וְיֵד הָאֶשְׁכּוֹל** - עֹקֶץ הָאֶשְׁכּוֹל הַתָּלוּי בַּזְּמוֹרָה **בְּכָל** אֹרֶךְ **שֶׁהוּא** 'יָד' הֵם לָעֲנָבִים, **וְזָנָב** [-תַּחְתִּיתוֹ] **שֶׁל אֶשְׁכּוֹל** עֲנָבִים **שֶׁרִקְּנוּ** מִן הָעֲנָבִים שֶׁהָיוּ עָלָיו וְנִשְׁאֲרוּ עֲנָבִים בְּרֹאשׁ הָאֶשְׁכּוֹל, 'יָד' הוּא לָהֶם, וַאֲפִלּוּ הוּא אֹרֶךְ הַרְבֵּה, **וְיֵד הַמַּכְבֵּד שֶׁל תְּמָרָה** - עֲנַף עֵץ דָּקָל שֶׁתְּלוּיִם בּוֹ תְּמָרִים, **אַרְבָּעָה טְפָחִים** מִמֶּנּוּ הַסְּמוּכִים לַתְּמָרִים 'יָד' הֵם לַתְּמָרִים. **וְקִנָּה שֶׁל שִׁבֹּלֶת** - הַגִּבְעוֹל שֶׁבְּרֹאשׁוֹ נִמְצֵאת הַשִּׁבֹּלֶת, **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים** הַסְּמוּכִים לַשִּׁבֹּלֶת 'יָד' הֵם לַשִּׁבֹּלֶת, וְכֵן שִׁעוּר הַ'יָּד' שֶׁל **כָּל** הַמִּינִים **הַנִּקְצָרִים** בְּמַגָּל הוּא **שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים, וְהַמִּינִים **שֶׁאֵין דַּרְכָּן לִקָּצֵר** בְּמַגָּל אֶלָּא לְהִתָּלֵשׁ בַּיָּד, **יְדֵיהֶם וְשָׁרְשֵׁיהֶם כָּל שֶׁהֵן** - בְּכָל אֹרֶךְ שֶׁהֵם, הֲרֵי הֵם 'יָד' לְמִינִים אֵלּוּ, **וּמְלָעִין שֶׁל שִׁבֹּלִין** - הַשֵּׂעָר שֶׁבְּרֹאשׁ הַשִּׁבֹּלֶת שֶׁהוּא כְּמִין שֵׂעָר שֶׁל זָקָן, 'יָד' הוּא לַשִּׁבֹּלֶת. **הֲרֵי כָּל אֵלּוּ** - 'יְדוֹת הָאֳכָלִים' הַשָּׁנוּיִם בַּמִּשְׁנָה, **מִטַּמְּאִים** עִם הָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגְעִים בּוֹ טֻמְאָה, **וּמְטַמְּאִים** - מְבִיאִים עִמָּהֶם אֶת הַטֻּמְאָה כְּשֶׁהֵם נוֹגְעִים בָּהּ, **וְאֵין מִצְטָרְפִין** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמַּקֹּבֵל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה ד דְּבָרִים הַמְחֻבָּרִים לָאֹכֶל שֶׁאֵינָם לֹא 'יָד' וְלֹא 'שׁוֹמֵר':** **אֵלּוּ** דְּבָרִים הַמְחֻבָּרִים לָאֹכֶל, אֵינָם לֹא 'שׁוֹמֵר' וְלֹא 'יָד' לָאֹכֶל וְעַל כֵּן הֵם **לֹא מִטַּמְּאִין** עִם הָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגְעָה בּוֹ טֻמְאָה, **וְלֹא מְטַמְּאִין** - אֵינָם מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה לָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגַעַת בָּהֶם טֻמְאָה, **וְלֹא מִצְטָרְפִין** עִם הָאֹכֶל לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכְלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה: **שָׁרְשֵׁי הַשּׁוּם וְשָׁרְשֵׁי הַבְּצָלִים וְשָׁרְשֵׁי הַקַּפְלוֹטוֹת** [-הַכַּרְתִּי] **בִּזְמַן שֶׁהֵם יְבֵשִׁים,** וּכְבָר אֵינָם שׁוֹמְרִים רַק כְּבֵית יָד לֶאֱחֹז בּוֹ, אֲבָל מְשֻׁמָּשִׁים **וְהָעֲמוּד** - לֵב הַבָּצָל, **שֶׁאֵינוֹ מְכֻוָּן כְּנֶגֶד הָאֹכֶל** - שֶׁאֵין זַרְעוֹ שֶׁל הַבָּצָל גָּדֵל בְּקָצֵהוּ, שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר לַבָּצָל אֶלָּא רַק יָד שֶׁלּוֹ, **וְיֵד הַפִּרְכִּיל** - זְמוֹרַת הַגֶּפֶן הַנִּקְצֶצֶת עִם הָעֲנָבִים הַתְּלוּיִם בָּהּ, **טֶפַח** מִמֶּנָּה **מִכָּאן** - מִיָּמִין לָאֶשְׁכּוֹל, **וְטֶפַח** מִמֶּנָּה **מִכָּאן** - מִשְּׂמֹאל לָאֶשְׁכּוֹל, **וְיֵד הָאֶשְׁכּוֹל** - עֹקֶץ הָאֶשְׁכּוֹל הַתָּלוּי בַּזְּמוֹרָה **בְּכָל** אֹרֶךְ **שֶׁהוּא** 'יָד' הֵם לָעֲנָבִים, **וְזָנָב** [-תַּחְתִּיתוֹ] **שֶׁל אֶשְׁכּוֹל** עֲנָבִים **שֶׁרִקְּנוּ** מִן הָעֲנָבִים שֶׁהָיוּ עָלָיו וְנִשְׁאֲרוּ עֲנָבִים בְּרֹאשׁ הָאֶשְׁכּוֹל, 'יָד' הוּא לָהֶם, וַאֲפִלּוּ הוּא אֹרֶךְ הַרְבֵּה, **וְיֵד הַמַּכְבֵּד שֶׁל תְּמָרָה** - עֲנַף עֵץ דָּקָל שֶׁתְּלוּיִם בּוֹ תְּמָרִים, **אַרְבָּעָה טְפָחִים** מִמֶּנּוּ הַסְּמוּכִים לַתְּמָרִים 'יָד' הֵם לַתְּמָרִים. **וְקִנָּה שֶׁל שִׁבֹּלֶת** - הַגִּבְעוֹל שֶׁבְּרֹאשׁוֹ נִמְצֵאת הַשִּׁבֹּלֶת, **שְׁלֹשָׁה טְפָחִים** הַסְּמוּכִים לַשִּׁבֹּלֶת 'יָד' הֵם לַשִּׁבֹּלֶת, וְכֵן שִׁעוּר הַ'יָּד' שֶׁל **כָּל** הַמִּינִים **הַנִּקְצָרִים** בְּמַגָּל הוּא **שְׁלֹשָׁה** טְפָחִים, וְהַמִּינִים **שֶׁאֵין דַּרְכָּן לִקָּצֵר** בְּמַגָּל אֶלָּא לְהִתָּלֵשׁ בַּיָּד, **יְדֵיהֶם וְשָׁרְשֵׁיהֶם כָּל שֶׁהֵן** - בְּכָל אֹרֶךְ שֶׁהֵם, הֲרֵי הֵם 'יָד' לְמִינִים אֵלּוּ, **וּמְלָעִין שֶׁל שִׁבֹּלִין** - הַשֵּׂעָר שֶׁבְּרֹאשׁ הַשִּׁבֹּלֶת שֶׁהוּא כְּמִין שֵׂעָר שֶׁל זָקָן, 'יָד' הוּא לַשִּׁבֹּלֶת. **הֲרֵי כָּל אֵלּוּ** - 'יְדוֹת הָאֳכָלִים' הַשָּׁנוּיִם בַּמִּשְׁנָה, **מִטַּמְּאִים** עִם הָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגְעִים בּוֹ טֻמְאָה, **וּמְטַמְּאִין** - מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה לָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגַעַת בָּהֶם טֻמְאָה, **וּמִצְטָרְפִין** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר כְּבֵיצָה אֳכָלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה, לְפִי שֶׁכְּשֶׁהַפֵּרוֹת מִתְבַּשְּׁלִים בְּעוֹדָם מְחֻבָּרִים בָּהֶם הֵם נֶאֱכָלִים עִמָּהֶם. **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף עֹקֶץ דְּלַעַת** 'יָד' וְ'שׁוֹמֵר' הוּא לְדְלַעַת וְעַל כֵּן הוּא נִטְמָא עִם הַדְּלַעַת כְּשֶׁנּוֹגַעַת בָּהּ טֻמְאָה, וְהַדְּלַעַת נִטְמֵאת עִמּוֹ כְּשֶׁנּוֹגַעַת בּוֹ טֻמְאָה, וּמִצְטָרֵף עִמָּהּ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִים. **עֻקְצֵי הָאַגְּסִין** [-תַּפּוּחִים קְטַנִּים הַדּוֹמִים לַעֻפָּצִים], **וְעֻקְצֵי הַפְּרִישִׁין** [-חֲבוּשִׁים], **וְעֻקְצֵי הָעֲזָרְדִין, וְעֹקֶץ דְּלַעַת בַּטֶּפַח** הַסָּמוּךְ לַדְּלַעַת, **וְעֹקֶץ קוּנָּרָס** - מִין יָרָק מַר הַמִּתְמַתֵּק עַל יְדֵי בִּשּׁוּל, **בַּטֶּפַח** הַסָּמוּךְ לַקּוּנָּרָס, **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר, בַּטְּפָחַיִם** הַסְּמוּכִים לַקּוּנָּרָס, **הֲרֵי אֵלּוּ מִטַּמְּאִין** עִם הַפֵּרוֹת כְּשֶׁנִּגְּעָה בּוֹ טֻמְאָה, **וּמְטַמְּאִין** - מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה כְּשֶׁנִּגְּעָה בָּהֶם טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהֵם 'יָד' לַפֵּרוֹת, וְאוּלָם הֵם **לֹא מִצְטָרְפִים** עִמּוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִים, לְפִי שֶׁאֵינָם נֶאֱכָלִים עִמּוֹ וְאַף אֵינָם 'שׁוֹמֵר' שֶׁלּוֹ. **וּשְׁאָר כָּל הָעֻקְצִים, לֹא מִטַּמְּאִין** עִם הַפֵּרוֹת כְּשֶׁנִּגְּעָה בּוֹ טֻמְאָה, **וְלֹא מְטַמְּאִין** - אֵינָם מְבִיאִים אֶת הַטֻּמְאָה לַפֵּרוֹת כְּשֶׁנִּגְּעָה בָּהֶם טֻמְאָה, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵינָם מִצְטָרְפִים לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִים:

פֶּרֶק ב דִּינָם שֶׁל דְּבָרִים שׁוֹנִים הַמְחֻבָּרִים לָאֹכֶל, אִם יֵשׁ לָהֶם דִּין 'יָד' אוֹ 'שׁוֹמֵר': **מִשְׁנָה א דִּין עָלִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ מְחֻבָּרִים לָאֹכֶל כְּדֵי לְיַפּוֹתוֹ: זֵיתִים שֶׁכָּבְשָׁן** בֵּיצִין אוֹ בְּחֹמֶץ אוֹ בְּשֵׁאָר מַשְׁקִים, **בְּטֻרְפֵּיהֶן** - יַחַד עִם הֶעָלִים שֶׁלָּהֶם [מִלְּשׁוֹן טָרָף - עֵלֶה הַזַּיִת], וְנָגַע בָּהֶם שֶׁרֶץ הַזֵּיתִים וְהֶעָלִים **טְהוֹרִים, לְפִי שֶׁלֹּא כְּבָשָׁן** לַזֵּיתִים עִם הֶעָלִים **אֶלָּא לְמַרְאֶה** - כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ נִרְאִים יָפִים וּטְרִיִּים כְּאִלּוּ תְּלָשׁוּם עַכְשָׁיו, וְלֹא כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְשׁוּ הֶעָלִים יָד אוֹ שׁוֹמֵר לַזֵּיתִים. **כְּשׁוּת שֶׁל קְשׁוּת** - שֵׂעָר קָטָן שֶׁיֵּשׁ

פֶּרֶק ב א זֵיתִים שֶׁכְּבָשָׁן בְּטֻרְפֵּיהֶן, טְהוֹרִים, לְפִי שֶׁלֹּא כְּבָשָׁן אֶלָּא לְמַרְאֶה. כְּשׁוּת שֶׁל קְשׁוּת

לַקִּשּׁוּאִים כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים, **וְהַנֵּץ שֶׁלָּהּ** - הַפֶּרַח שֶׁבְּרֹאשָׁהּ שֶׁנִּרְאֶה כְּמוֹ נִיצָן מְעַט אָרוֹךְ, **טְהוֹרָה** - אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינָם לֹא ׳יָד׳ וְלֹא ׳שׁוֹמֵר׳ לַקִּשּׁוּת, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁהִיא** - הַקִּשּׁוּת, עוֹמֶדֶת **לִפְנֵי הַתַּגָּר** לִמְכִירָה, הֲרֵי הִיא **טְמֵאָה** - מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה עִם הַקִּשּׁוּת וּמְבִיאָה טֻמְאָה לַקִּשּׁוּת כְּשֶׁטֻּמְאָה נוֹגַעַת בָּהּ, וְאַף מִצְטָרֶפֶת לְהַשְׁלִימָהּ לְשִׁעוּר אֳכָלִים טְמֵאִים, לְפִי שֶׁהִיא ׳שׁוֹמֵר׳ לַקִּשּׁוּת. **מִשְׁנָה ב דִּין גַּלְעִינֵי הַפֵּרוֹת לְעִנְיַן קִבְּלַת טֻמְאָה וְצֵרוּפָם לְשִׁעוּר כְּבֵיצָה: כָּל הַגַּלְעִינִין** - גַּרְעִינֵי הַפֵּרוֹת **מִטַּמְּאוֹת** עִם הַפֵּרִי כְּשֶׁנָּגְעָה בּוֹ טֻמְאָה, **וּמְטַמְּאוֹת** - מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה לְאָכֶל כְּשֶׁנּוֹגַעַת בָּהֶם טֻמְאָה, [בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה יִתְבָּאֵר אֵיזֶה חֵלֶק שֶׁלָּהּ מִצְטָרֵף], וְגַרְעִינִין **שֶׁל** תְּמָרָה **יְבֵשָׁה**, אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ בְּתוֹךְ הַתָּמָר **אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים טְמֵאִים, שֶׁכֵּן הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לֹא נִתְעַתֵּד שֶׁתְּהֵא נְקוּבָה. **לְפִיכָךְ**, רַק **הַחוֹתֶל** - הַקְּרוּם הַדַּק הַדָּבוּק עַל הַגַּרְעִין **שֶׁל** תְּמָרָה **יְבֵשָׁה מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימָהּ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁרַק הוּא ׳שׁוֹמֵר׳ אוֹתָהּ וְלֹא הַגַּרְעִין, וְאוּלָם חוֹתֶל **שֶׁל** גַּרְעִין שֶׁל תְּמָר לַח שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **רָטֹב, אֵינוֹ מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַתָּמָר לַח הוּא נִשְׁמָר עַל יְדֵי הַגַּרְעִין וְלֹא עַל יְדֵי הַחוֹתֶל. **גַּלְעִינָהּ** - גַּרְעִין שֶׁל תָּמָר לַח **שֶׁמִּקְצָתָהּ יוֹצְאָה** חוּץ לַתָּמָר, שֶׁשָּׁנִינוּ לְמַעְלָה שֶׁמִּצְטָרֵף לַתָּמָר לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁהוּא ׳שׁוֹמֵר׳ לַתָּמָר, הַיְינוּ חֲצִי הַגַּרְעִין **שֶׁנִּגַּד הָאֹכֶל** - שֶׁבְּתוֹךְ הַפֵּרִי, שֶׁבְּלַעְדָיו הַפֵּרִי נִפְסָד, וְעַל כֵּן הוּא **מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, אוּלָם הַחֲצִי הַיּוֹצֵא חוּץ לַפֵּרִי אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִימוֹ לְפִי שֶׁאֵינוֹ ׳שׁוֹמֵר׳ לַפֵּרִי. **עָצָם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר** שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמַסֶּכֶת טָהֳרוֹת (פ"א מ"ד) שֶׁנֶּחְשֶׁבֶת שׁוֹמֵר לַבָּשָׂר, הַיְינוּ חֵלֶק הָעֶצֶם **שֶׁנִּגַּד הָאֹכֶל** - שֶׁבְּתוֹךְ הַבָּשָׂר, שֶׁהוּא שׁוֹמֵר אֶת הַבָּשָׂר וְעַל כֵּן הוּא **מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, אוּלָם חֵלֶק הָעֶצֶם הַבּוֹלֵט חוּץ לַבָּשָׂר אֵינוֹ ׳שׁוֹמֵר׳ אֶלָּא רַק ׳יָד׳ לַבָּשָׂר, וְעַל כֵּן אַף שֶׁנִּטְמָאת עִם הַבָּשָׂר וּמַעֲבִירָה אֵלָיו אֶת הַטֻּמְאָה, אֵין הִיא מִצְטָרֶפֶת לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. **הָיָה עָלָיו** - עַל הָעֶצֶם, **בָּשָׂר אֶחָד** - שֶׁאֵינוֹ מַקִּיפָהּ מִכָּל צְדָדֶיהָ, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, רוֹאִין אוֹתוֹ** - אֶת הַבָּשָׂר, **כְּאִלּוּ הוּא מְקִיפוֹ בְּטַבַּעַת** - אִם יֵשׁ בּוֹ כְּשִׁעוּר טַבַּעַת בָּעֳבִי חוּט שֶׁל עֶרֶב הַיְכוֹלָה לְהַקִּיף אֶת הָעֶצֶם מִכָּל צְדָדֶיהָ, הֲרֵי כֻּלָּהּ נֶחְשֶׁבֶת שׁוֹמֵר׳ לַבָּשָׂר וּמְצָטֶרֶפֶת לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר׳ לְהָם. **מִצְטָרְפוֹת** לַפֵּרִי לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר כְּבֵיצָה אֳכָלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינָם ׳שׁוֹמֵר׳ לוֹ. **גַּלְעִינָהּ** - גַּרְעִין **שֶׁל** תָּמָר לַח שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **רָטֹב, אַף עַל פִּי** שֶׁחֶלְקָהּ **יוֹצֵאת** חוּץ לַתָּמָר, **מִצְטָרֶפֶת** הִיא לַתָּמָר לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, [בְּהֶמְשֵׁךְ הַמִּשְׁנָה יִתְבָּאֵר אֵיזֶה חֵלֶק שֶׁלָּהּ מִצְטָרֵף], וְגַרְעִין **שֶׁל** תְּמָרָה **יְבֵשָׁה**, אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ בְּתוֹךְ הַתָּמָר **אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁכֵּן הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לֹא נִתְעַתֵּד שֶׁתְּהֵא יְבֵשָׁה. **לְפִיכָךְ**, רַק **הַחוֹתֶל** - הַקְּרוּם הַדַּק הַדָּבוּק עַל הַגַּרְעִין **שֶׁל** תְּמָרָה **יְבֵשָׁה מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימָהּ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁרַק הוּא ׳שׁוֹמֵר׳ אוֹתָהּ וְלֹא הַגַּרְעִין, וְאוּלָם חוֹתֶל **שֶׁל** גַּרְעִין שֶׁל תְּמָר לַח שֶׁיֵּשׁ בּוֹ **רָטֹב, אֵינוֹ מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַתָּמָר לַח הוּא נִשְׁמָר עַל יְדֵי הַגַּרְעִין וְלֹא עַל יְדֵי הַחוֹתֶל. **גַּלְעִינָהּ** - גַּרְעִין שֶׁל תָּמָר לַח **שֶׁמִּקְצָתָהּ יוֹצְאָה** חוּץ לַתָּמָר, שֶׁשָּׁנִינוּ לְמַעְלָה שֶׁמִּצְטָרֵף לַתָּמָר לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁהוּא ׳שׁוֹמֵר׳ לַתָּמָר, הַיְינוּ חֲצִי הַגַּרְעִין **שֶׁנִּגַּד הָאֹכֶל** - שֶׁבְּתוֹךְ הַפֵּרִי, שֶׁבְּלַעְדָיו הַפֵּרִי נִפְסָד, וְעַל כֵּן הוּא **מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, אוּלָם חֲצִי הַיּוֹצֵא חוּץ לַפֵּרִי אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִימוֹ לְפִי שֶׁאֵינוֹ ׳שׁוֹמֵר׳ לַפֵּרִי. **עָצָם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו בָּשָׂר** שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמַסֶּכֶת טָהֳרוֹת (פ"א מ"ד) שֶׁנֶּחְשֶׁבֶת שׁוֹמֵר לַבָּשָׂר, הַיְינוּ חֵלֶק הָעֶצֶם **שֶׁנִּגַּד הָאֹכֶל** - שֶׁבְּתוֹךְ הַבָּשָׂר, שֶׁהוּא שׁוֹמֵר אֶת הַבָּשָׂר וְעַל כֵּן הוּא **מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, אוּלָם חֵלֶק הָעֶצֶם הַבּוֹלֵט חוּץ לַבָּשָׂר אֵינוֹ ׳שׁוֹמֵר׳ אֶלָּא רַק ׳יָד׳ לַבָּשָׂר, וְעַל כֵּן אַף שֶׁנִּטְמֵאת עִם הַבָּשָׂר וּמַעֲבִירָה אֵלָיו אֶת הַטֻּמְאָה, אֵין הִיא מִצְטָרֶפֶת לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. **הָיָה עָלָיו** - עַל הָעֶצֶם, **בָּשָׂר אֶחָד** - שֶׁאֵינוֹ מַקִּיפָהּ מִכָּל צְדָדֶיהָ, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, רוֹאִין אוֹתוֹ** - אֶת הַבָּשָׂר, **כְּאִלּוּ הוּא מְקִיפוֹ בְּטַבַּעַת** - אִם יֵשׁ בּוֹ כְּשִׁעוּר טַבַּעַת בָּעֳבִי חוּט שֶׁל עֶרֶב הַיְכוֹלָה לְהַקִּיף אֶת הָעֶצֶם מִכָּל צְדָדֶיהָ, הֲרֵי כֻּלָּהּ נֶחְשֶׁבֶת שׁוֹמֵר׳ לַבָּשָׂר וּמְצָטֶרֶפֶת לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֳכָלִים הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר׳ לְהָם. **מִשְׁנָה ג דִּין חֵלֶק פֵּרִי שֶׁנִּרְקַב, אִם מִצְטָרֵף לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה:** הָרִמּוֹן וְכֵן [-שֶׁנִּרְקַב] **מִקְצָתוֹ** וְאֵינוֹ רָאוּי לְמַאֲכָל, הַחֵלֶק הַנִּמּוֹק **אֵינוֹ מִצְטָרֵף** לַפֵּרִי לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה הַפֵּרִי **שָׁלֵם מִכָּאן וּמִכָּאן** - מִשְּׁנֵי צְדָדָיו, **וְנִמּוֹק** [-רָקוּב] **מִן הָאֶמְצַע,** וְיֵשׁ בִּשְׁנֵי צְדָדָיו הַשְּׁלֵמִים מִצְטָרְפִים זֶה לָזֶה, מֻחְמֶצֶת מִקְצָתוֹ שֶׁנִּמּוֹק **מִצְטָרֵף** - אֵין שְׁנֵי חֲלָקָיו הַשְּׁלֵמִים מִצְטָרְפִים זֶה לָזֶה, מֻחְמֶצֶת מִקְצָתוֹ שֶׁנִּמּוֹק בָּאֶמְצַע. **הַפִּטְמָא שֶׁל רִמּוֹן** - דַּד שֶׁבְּרֹאשׁ הָרִמּוֹן, **מִצְטָרֶפֶת** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁרָשָׁהּ יִתְגַּלּוּ גַּרְעִינֵי הָרִמּוֹן וְיִפָּסְדוּ, וַהֲרֵי הִיא ׳שׁוֹמֵר׳ לָרִמּוֹן, **וְהַנֵּץ שֶׁלּוֹ** - הַפֶּרַח יָרַק שֶׁמִּסָּבִיב לַפִּיטְמָא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוּטִים דַּקִּים, **אֵינוֹ מִצְטָרֵף** לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר לַפִּרְי אֶלָּא לַפִּטְמָא. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַף הַמַּסְרֵק** [-כְּעֵין כּוֹס הַגְּוֹדֶלֶת עַל הָרִמּוֹן סָבִיב לְחוּטֵי הַנֵּץ וְרֹאשָׁהּ עָשׂוּי לְתַלְפִּיּוֹת] **טָהוֹר** - אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִים אֶת הָרִמּוֹן לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאַף אֵינוֹ מִטַּמֵּא עִם הָרִמּוֹן וְאֵינוֹ מְטַמֵּא לָרִמּוֹן, לְפִי שֶׁאַף אִם יִתָּלֵשׁ לֹא יִתְגַּלּוּ גַּרְעִינֵי הָרִמּוֹן וְאֵינוֹ לֹא שׁוֹמֵר וְלֹא יָד: **מִשְׁנָה ד דִּין קְלִפּוֹת לְעִנְיַן צֵרוּפָם לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה:** כָּל הַקְּלִפִּין כְּגוֹן קְלִפּוֹת אֱגוֹזִים שְׁקֵדִים רִמּוֹנִים וּבֵיצִים, הֲרֵי הֵם **מִטַּמְּאוֹת** עִם הָאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגַעַת בּוֹ טֻמְאָה, **וּמְטַמְּאוֹת** - מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה לְאֹכֶל כְּשֶׁנּוֹגַעַת בָּהֶם טֻמְאָה, **וּמִצְטָרְפוֹת** לְאֹכֶל לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהֵם ׳שׁוֹמֵר׳ לְאֹכֶל, אוּלָם הַקְּלִפָּה הַלַּחָה שֶׁנִּמְצֵאת עַל הָאֱגוֹזִים בִּשְׁעַת לְקִיטָתָן אֵינָהּ ׳שׁוֹמֵר׳ לָהֶם וְאֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה** מִינֵי **קְלִפִּין** הֵם **בַּבָּצָל**, וְדִינָם חָלוּק זֶה מִזֶּה: הַקְּלִפָּה **הַפְּנִימִית, בֵּין** שֶׁהִיא **שְׁלֵמָה וּבֵין** שֶׁהִיא **קְדוּרָה** - נְקוּבָה, **מִצְטָרֶפֶת** לַבָּצָל לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ נֶאֱכֶלֶת וְיֵשׁ לָהּ דִּין ׳אֹכֶל׳. הַקְּלִפָּה **הָאֶמְצָעִית** שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֶאֱכִילָה, כְּשֶׁהִיא **שְׁלֵמָה מִצְטָרֶפֶת** לַבָּצָל לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁהִיא ׳שׁוֹמֵר׳ לוֹ, וּכְשֶׁהִיא **קְדוּרָה** - נְקוּבָה, **אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת,** לְפִי שֶׁכְּשֶׁהִיא נְקוּבָה הִיא אֵינָהּ שׁוֹמֶרֶת עַל הַבָּצָל. וְהַקְּלִפָּה **הַחִיצוֹנָה** שֶׁנּוֹפֶלֶת מֵאֵלֶיהָ כְּשֶׁמְּמַשְׁמְשִׁים בַּבָּצָל, **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ** - בֵּין כְּשֶׁהִיא נְקוּבָה וּבֵין כְּשֶׁהִיא שְׁלֵמָה, **טְהוֹרָה** - אֵינָהּ מִטַּמֵּאת עִם הַבָּצָל וְאֵינָהּ מְטַמֵּאת לוֹ וְאֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת לְהַשְׁלִימוֹ לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ לֹא ׳יָד׳ וְלֹא ׳שׁוֹמֵר׳ לַבָּצָל: **מִשְׁנָה ה דִּין חִבּוּר אֳכָלִים לְעִנְיַן לְהַחְשִׁיבָם כְּ׳יָד׳ אוֹ כְּ׳שׁוֹמֵר׳: הַמְחַתֵּךְ** דְּלוּעִים אוֹ בְּצָלִים אוֹ בָּשָׂר כְּדֵי **לְבַשֵּׁל** אוֹתָם בִּקְדָרָה, **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָרַק** [-סִיֵּם] אֶת חִתּוּכָם, וַעֲדַיִן מְחֻבָּרוֹת הַחֲתִיכוֹת זוֹ לְזוֹ בְּמִקְצָת, חִבּוּרָם **אֵינוֹ חִבּוּר** לְצָרְפָם לְשִׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, וּלְטַמְּאָם זֶה עִם זֶה, לְפִי שֶׁעִסּוּקוֹ הֵם לְהָפֵרֵד בְּבִשּׁוּל הַמָּרַכְתָּם וְאֵין כָּל תּוֹעֶלֶת בְּחִבּוּרָם, אוּלָם אִם חִתְּכָם בִּשְׁבִיל **לְכַבֵּשׁ** אֶת הַחֲתִיכוֹת בְּיַיִן וּבְחֹמֶץ לְקַיְּמָם לְמָשָׁךְ זְמַן, וְכֵן אִם חִתְּכָם כְּדֵי **לִשְׁלֹק** - לְבַשְּׁלָם בְּשׁוּל חָזָק, הַמַּקְשֶׁה אֶת הַבָּשָׂר עַד שֶׁקָּרוֹב הוּא לִצְלִי, וְכֵן אִם חִתְּכָם כְּדֵי **לְהַגִּישׁ** - לְהַגִּישׁ אֶת הַחֲתִיכוֹת כְּשֶׁהֵם מְחֻבָּרוֹת בְּמִקְצָת **עַל הַשֻּׁלְחָן**, שֶׁבְּכָל אֵפָנִים אֲלוּ הוּא חָפֵץ בְּחִבּוּרָם, חִבּוּרָם **חִבּוּר** הוּא. **הִתְחִיל לְפָרֵק** וּלְסַיֵּם אֶת חִתּוּכָהּ שֶׁל אַחַת הַחֲתִיכוֹת, **אֹכֶל שֶׁהִתְחִיל בּוֹ** - חֲתִיכָה זוֹ שֶׁהִתְחִיל לְסַיֵּם חִתּוּכָהּ לְבַדָּהּ חִבּוּרָהּ כְּבָר **אֵינוֹ חִבּוּר,** אוּלָם אֵינוֹ מְגֻלָּה דַּעְתּוֹ בְּכָךְ שֶׁרוֹצֶה לְהַפְרִיד גַּם אֶת שְׁאָר הַחֲתִיכוֹת, וְעַל כֵּן חִבּוּרָם עֲדַיִן חִבּוּר הוּא. **הָאֱגוֹזִים שֶׁאָמְנָן** - שֶׁחִבּוּרָם זֶה לָזֶה, **וְהַבְּצָלִים שֶׁחָמְרָן** - שֶׁחִבּוּרָם זֶה לָזֶה, כְּדֶרֶךְ אוֹגְרֵי אֱגוֹזִים וּבְצָלִים שֶׁקּוֹשְׁרִים אוֹתָם זֶה לָזֶה בְּחֶבֶל וְתוֹלִים אוֹתָם כְּדֵי לְקַיְּמָם, **הֲרֵי אֵלּוּ חִבּוּר. הִתְחִיל לְפָרֵק בָּאֱגוֹזִים** - אֶת קְלִפָּתָם, **וּלְפַקֵּל בַּבְּצָלִים** - אֶת קְלִפָּתָם, פָּרַשׁ זֶה שֶׁהִתְחִיל לְהַפְרִידוֹ מֵאֲגַדָּתוֹ עַל יְדֵי פְּרִיקָה וְקִלּוּפָהּ, כְּבָר **אֵינוֹ חִבּוּר** וְאַפִלּוּ חִלְקוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא נִפְרַד מֵהָאֲגַדָּה. קְלִפַּת **הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים,** אַף עַל פִּי שֶׁפְּצָעָהּ וְנִסְדְּקָה, כָּל שֶׁחֶלְקָהּ מְחֻבָּר בָּהֶם הֲרֵי הִיא **חִבּוּר,** אוּלָם אֵינוֹ מְגֻלֶּה דַּעְתּוֹ בְּכָךְ שֶׁרוֹצֶה לְהַפְרִיד גַּם אֶת שְׁאָר הַחֲתִיכוֹת, וְעַל כֵּן חִבּוּרָם עֲדַיִן חִבּוּר הוּא. **הָאֱגוֹזִים שֶׁאָמְנָן** - שֶׁחִבּוּרָם זֶה לָזֶה, **וְהַבְּצָלִים שֶׁחָמְרָן** - שֶׁחִבּוּרָם זֶה לָזֶה, כְּדֶרֶךְ אוֹגְרֵי אֱגוֹזִים וּבְצָלִים שֶׁקּוֹשְׁרִים אוֹתָם זֶה לָזֶה בְּחֶבֶל וְתוֹלִים אוֹתָם כְּדֵי לְקַיְּמָם, **הֲרֵי אֵלּוּ חִבּוּר. הִתְחִיל לְפָרֵק בָּאֱגוֹזִים** - אֶת קְלִפָּתָם, **וּלְפַקֵּל בַּבְּצָלִים** - אֶת קְלִפָּתָם, פָּרַשׁ זֶה שֶׁהִתְחִיל לְהַפְרִידוֹ מֵאֲגַדָּתוֹ עַל יְדֵי פְּרִיקָה וְקִלּוּפוֹ

בְּמָקוֹמָם וְיִתְבַּטֵּל חִבּוּרָם. **כֵּיוֹצֵא בּוֹ, שְׁלַל הַכּוֹבְסִין** - בֶּגֶד קָטָן שֶׁחִבְּרוּהוּ הַכּוֹבְסִים לְבֶגֶד גָּדוֹל כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאבַד בַּכְּבִיסָה, שֶׁעֲתִידִים לְהַפְרִידוֹ לְאַחַר הַכִּבּוּס, וְכֵן **הַבֶּגֶד שֶׁהוּא תְּפוּר בִּכְלָאַיִם** - שֶׁהוּא עָשׂוּי מִשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת שֶׁל צֶמֶר הַתְּפוּרוֹת זוֹ לְזוֹ בְּחוּט פִּשְׁתָּן, שֶׁסּוֹפוֹ לְהִפָּרְדָם מִשּׁוּם אִסּוּר כִּלְאַיִם, מִכָּל מָקוֹם נֶחְשָׁבִים הֵם **חִבּוּר** - מֻחְבָּרִים זֶה לָזֶה, וְאִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶם יִטְמָא גַּם הַשֵּׁנִי, **עַד שֶׁיַּתְחִיל לְהַתִּיר** אוֹתָם זֶה מִזֶּה, שֶׁמַּעֲשֶׂה הַתָּרָתָם מוֹצִיאָם מִידֵי מַעֲשֶׂה חִבּוּרָם וְשׁוּב נֶחְשָׁבִים הֵם שְׁנֵי בְּגָדִים: **מִשְׁנָה ז צְרוּף עֲלֵי יְרָקוֹת לְשַׁעֲוֹר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה: עֲלֵי יְרָקוֹת**, כָּל זְמַן שֶׁהֵם **יְרָקִים** רְאוּיִם הֵם לַאֲכִילָה, **וּמִצְטָרְפִין** לַיֶּרֶק לְהַשְׁלִימוֹ לְשַׁעֲוֹר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. וּכְשֶׁנַּעֲשִׂים **לְבָנִים** שׁוּב אֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה, וְאֵינָן **מִצְטָרְפִין** לַיֶּרֶק. **רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר, הָעֲלִים הַלְּבָנִים מִצְטָרְפִים בִּכְרוּב, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְשַׁמְּרִין אֶת הָאֹכֶל** - רְאוּיִם לַאֲכִילָה, **וְזֶהוּ צִבְעָם הַמְקוֹרִי. וּבַחֲזָרִים** - עֲלֵי הַחֲזֶרֶת הַלְּבָנִים, מִצְטָרְפִים לַחֲזֶרֶת אַף שֶׁאֵינָם רְאוּיִם לַאֲכִילָה, **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְשַׁמְּרִין אֶת הָאֹכֶל** - אֶת הַחֲזֶרֶת, וְהֵם שׁוֹמֵר לָהּ: **מִשְׁנָה ח אַף שְׁעוֹר מַאֲכָלִים שׁוֹנִים לְשַׁעֲוֹר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה: עֲלֵי בְּצָלִים וּבְנֵי בְּצָלִים** - הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי [הַלֵּב] שֶׁל הַבָּצָל שֶׁמְּפִגּוּ הוּא צוֹמֵחַ, **אִם יֵשׁ בָּהֶן רִיר** הַמְמַלֵּא אֶת חֲלָלָם, הֲרֵי הֵם **מְשַׁתְּעָרִין** לְשַׁעֲוֹר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה **בִּכְמוֹת שֶׁהֵן** - עִם נֶפַח חֲלָלָם. **וְאִם יֵשׁ בָּהֶן חָלָל** שֶׁאֵינוֹ מָלֵא בְּרִיר, **מְמַעֵט אֶת חֲלָלָן** לְפָנֵי שֶׁמְּשַׁעֲרָן, לְפִי שֶׁאֵין חֲלָלָן זֶה מִצְטָרֵף לְשַׁעֲוֹר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. **פֹּת סְפוֹגָנִית** - הָעֲשׂוּיָה רַכָּה כִּסְפוֹג וְאֵינָהּ דְּחוּסָה, הֲרֵי הִיא **מְשַׁתְּעֶרֶת בִּכְמוֹת שֶׁהִיא** בְּלֹא מְעוּךְ. אוּלָם **אִם יֵשׁ בָּהּ חָלָל, מְמַעֵט אֶת חֲלָלָהּ** לְפָנֵי שֶׁמְּשַׁעֲרָהּ, לְפִי שֶׁאֵין חֲלָלָהּ מִצְטָרֵף לְשַׁעֲוֹר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. **דֶּרֶךְ בְּשַׂר הָעֵגֶל לְהִתְפַּח וּלְהִתְרַבּוֹת בַּבָּשׂוּל, וְאִלּוּ בְּשַׂר הַשּׁוֹר הַזָּקֵן דְּרוֹסוֹ לְהִצְטַמֵּק וּלְהִתְמַעֵט בַּבָּשׂוּל. הַמִּשְׁנֶה מִבָּאן כֵּיצַד מוֹדְדִים אֶת שְׁעוּרָם לְאַחַר בִּשּׁוּלָם: בְּשַׂר הָעֵגֶל** שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שְׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, **שֶׁנִּתְפַּח** - שֶׁגָּדַל נִפְחוֹ בְּבִשּׁוּלוֹ כְּדַרְכּוֹ, וְעַתָּה יֵשׁ בּוֹ כַּשִּׁעוּר, וְכֵן **בְּשַׂר** בְּהֵמָה **זְקֵנָה** שֶׁהָיָה בּוֹ שְׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, **שֶׁנִּתְמַעֵט** בְּבִשּׁוּלוֹ כְּדַרְכּוֹ, וְעַתָּה אֵין בּוֹ כַּשִּׁעוּר, הֲרֵי הֵם **מְשַׁתְּעָרִין בִּכְמוֹת שֶׁהֵן** - כְּמוֹ שֶׁהֵם עַתָּה לְאַחַר בִּשּׁוּלָם: **מִשְׁנָה ט דִּין הַנִּזְרָע בְּעֵצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב וְהִתְפַּשֵּׁט אֶל מְחוּץ לְדָפְנוֹתָיו, אִם נֶחְשָׁב 'מְחֻבָּר' שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה: קִשּׁוּת שֶׁנִּטְעָה בְּעֵצִיץ** שֶׁאֵינוֹ נָקוּב שֶׁהִיא 'תְּלוּשָׁה' וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה הוֹאִיל וְאֵינָהּ יוֹנֶקֶת מִן הָאָרֶץ אֶלָּא רַק מִן הֶעָפָר שֶׁבָּעֵצִיץ, וְנִטְמְאָה, וְאַחַר כָּךְ **הִגְדִּילָה וְיָצְאָה** - וְהִתְפַּשְׁטָה אֶל מְחוּץ לְדָפְנוֹת הֶעָצִיץ, וְעַתָּה הִיא יוֹנֶקֶת וְשׁוֹאֶבֶת מִן הַקַּרְקַע שֶׁחוּץ לָעֵצִיץ, פּוֹסֶקֶת טֻמְאָתָהּ וְהִיא **טְהוֹרָה**, לְפִי שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה טִּיבָהּ** - מַה טַּעַם יֵשׁ לָהּ לִקְשׁוּת זוֹ **לִטַּהֵר** - שֶׁאַף חֶלְקָהּ שֶׁבְּתוֹךְ הָעֵצִיץ שֶׁנִּטְמָא בְּהֶיוֹתָהּ 'תְּלוּשָׁה' יִטְהַר, **אֶלָּא** חֶלְקָהּ **הַטָּמֵא** - שֶׁבְּתוֹךְ הָעֵצִיץ, נִשְׁאַר **בְּטֻמְאָתוֹ**, וְרַק חֶלְקָהּ **הַטָּהוֹר** - שֶׁהִתְפַּשֵּׁט חוּץ לָעֵצִיץ טָהוֹר הוּא וְיֹאכַל לְכַתְּחִלָּה כְּשֶׁאָר אֹכֶל טָהוֹר: **מִשְׁנָה י דִּין הַגֶּדֶל בִּכְלֵי גְלָלִים וּבִכְלֵי אֲדָמָה, וּבְעֵצִיץ נָקוּב שֶׁנֶּחְשַׁב מְחֻבָּר לַקַּרְקַע: כְּלֵי גְלָלִים** [-כֵּלִים הָעֲשׂוּיִם מִגֶּלְלֵי בָּקָר], **וּכְלֵי אֲדָמָה** [-כֵּלִים הָעֲשׂוּיִם מֵאֲדָמָה], **שֶׁהַשָּׁרָשִׁים** שֶׁל הַגֶּדֶל בָּהֶם **יְכוֹלִין** לִנְקֹב מִתּוֹךְ רַכּוּתָם, **וְלָצֵאת בָּהֶן** [-מֵהֶם] הַחוּצָה, אֵינָם חוֹצְצִים בֵּין מַה שֶּׁבְּתוֹכָם לַקַּרְקַע וְעַל כֵּן **אֵינָם מְכַשִּׁירִים אֶת הַזְּרָעִים** - אֵין הַזְּרָעִים הַנְּטוּעִים בְּתוֹכָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה עַל יְדֵי מַשְׁקִים לְפִי שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים 'מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע', וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָם דִּינָם כְּדִין מַיִם הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע שֶׁאֵינָם מְכַשִּׁירִים אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה (מכשירין פ"א מ"א). **עֲצִיץ נָקוּב, אֵינוֹ מְכַשִּׁיר אֶת הַזְּרָעִים** - אֵין הַזְּרָעִים שֶׁבְּתוֹכוֹ מְקַבְּלִים הָכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ אֵינָם רְאוּיִם לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה. **פֹּת סְפוֹגָנִית** - הָעֲשׂוּיָה רַכָּה כִּסְפוֹג וְאֵינָהּ דְּחוּסָה, הֲרֵי הִיא **מְשַׁתְּעֶרֶת בִּכְמוֹת שֶׁהִיא** בְּלֹא מְעוּךְ. אוּלָם **אִם יֵשׁ בָּהּ חָלָל, מְמַעֵט אֶת חֲלָלָהּ** לְפָנֵי שֶׁמְּשַׁעֲרָהּ, לְפִי שֶׁאֵין חֲלָלָהּ מִצְטָרֵף לְשַׁעֲוֹר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה. **דֶּרֶךְ בְּשַׂר הָעֵגֶל לְהִתְפַּח וּלְהִתְרַבּוֹת בַּבָּשׂוּל, וְאִלּוּ בְּשַׂר הַשּׁוֹר הַזָּקֵן דְּרוֹסוֹ לְהִצְטַמֵּק וּלְהִתְמַעֵט בַּבָּשׂוּל. הַמִּשְׁנֶה מִבָּאן כֵּיצַד מוֹדְדִים אֶת שְׁעוּרָם לְאַחַר בִּשּׁוּלָם: בְּשַׂר הָעֵגֶל** שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שְׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, **שֶׁנִּתְפַּח** - שֶׁגָּדַל נִפְחוֹ בְּבִשּׁוּלוֹ כְּדַרְכּוֹ, וְעַתָּה יֵשׁ בּוֹ כַּשִּׁעוּר, וְכֵן **בְּשַׂר** בְּהֵמָה **זְקֵנָה** שֶׁהָיָה בּוֹ שְׁעוּר אֹכֶל הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, **שֶׁנִּתְמַעֵט** בְּבִשּׁוּלוֹ כְּדַרְכּוֹ, וְעַתָּה אֵין בּוֹ כַּשִּׁעוּר, הֲרֵי הֵם **מְשַׁתְּעָרִין בִּכְמוֹת שֶׁהֵן** - כְּמוֹ שֶׁהֵם עַתָּה לְאַחַר בִּשּׁוּלָם: **מִשְׁנָה ט דִּין הַנִּזְרָע בְּעֵצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב וְהִתְפַּשֵּׁט אֶל מְחוּץ לְדָפְנוֹתָיו, אִם נֶחְשָׁב 'מְחֻבָּר' שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה: קִשּׁוּת שֶׁנִּטְעָה בְּעֵצִיץ** שֶׁאֵינוֹ נָקוּב שֶׁהִיא 'תְּלוּשָׁה' וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה הוֹאִיל וְאֵינָהּ יוֹנֶקֶת מִן הָאָרֶץ אֶלָּא רַק מִן הֶעָפָר שֶׁבָּעֵצִיץ, וְנִטְמְאָה, וְאַחַר כָּךְ **הִגְדִּילָה וְיָצְאָה** - וְהִתְפַּשְׁטָה אֶל מְחוּץ לְדָפְנוֹת הֶעָצִיץ, וְעַתָּה הִיא יוֹנֶקֶת וְשׁוֹאֶבֶת מִן הַקַּרְקַע שֶׁחוּץ לָעֵצִיץ, פּוֹסֶקֶת טֻמְאָתָהּ וְהִיא **טְהוֹרָה**, לְפִי שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה טִּיבָהּ** - מַה טַּעַם יֵשׁ לָהּ לִקְשׁוּת זוֹ **לִטַּהֵר** - שֶׁאַף חֶלְקָהּ שֶׁבְּתוֹךְ הָעֵצִיץ שֶׁנִּטְמָא בְּהֶיוֹתָהּ 'תְּלוּשָׁה' יִטְהַר, **אֶלָּא** חֶלְקָהּ **הַטָּמֵא** - שֶׁבְּתוֹךְ הָעֵצִיץ, נִשְׁאַר **בְּטֻמְאָתוֹ**, וְרַק חֶלְקָהּ **הַטָּהוֹר** - שֶׁהִתְפַּשֵּׁט חוּץ לָעֵצִיץ טָהוֹר הוּא וְיֹאכַל לְכַתְּחִלָּה כְּשֶׁאָר אֹכֶל טָהוֹר: **מִשְׁנָה י דִּין הַגֶּדֶל בִּכְלֵי גְלָלִים וּבִכְלֵי אֲדָמָה, וּבְעֵצִיץ נָקוּב שֶׁנֶּחְשַׁב מְחֻבָּר לַקַּרְקַע: כְּלֵי גְלָלִים** [-כֵּלִים הָעֲשׂוּיִם מִגֶּלְלֵי בָּקָר], **וּכְלֵי אֲדָמָה** [-כֵּלִים הָעֲשׂוּיִם מֵאֲדָמָה], **שֶׁהַשָּׁרָשִׁים** שֶׁל הַגֶּדֶל בָּהֶם **יְכוֹלִין** לִנְקֹב מִתּוֹךְ רַכּוּתָם, **וְלָצֵאת בָּהֶן** [-מֵהֶם] הַחוּצָה, אֵינָם חוֹצְצִים בֵּין מַה שֶּׁבְּתוֹכָם לַקַּרְקַע וְעַל כֵּן **אֵינָם מְכַשִּׁירִים אֶת הַזְּרָעִים** - אֵין הַזְּרָעִים הַנְּטוּעִים בְּתוֹכָם מְקַבְּלִים הָכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה עַל יְדֵי מַשְׁקִים לְפִי שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים 'מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע', וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָם דִּינָם כְּדִין מַיִם הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע שֶׁאֵינָם מְכַשִּׁירִים אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה (מכשירין פ"א מ"א). **עֲצִיץ נָקוּב, אֵינוֹ מְכַשִּׁיר אֶת הַזְּרָעִים** - אֵין הַזְּרָעִים שֶׁבְּתוֹכוֹ מְקַבְּלִים הָכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ אֵינָם רְאוּיִם לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה. וְיֵשׁ מַאֲכָלִים שֶׁאֵינָם נָקוּב הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, **מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים** - זְרָעִים שֶׁבְּתוֹכוֹ מְקַבְּלִים הָכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, **שֶׁאֵינָם** מְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע, וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ רְאוּיִם לְהַכְשִׁיר אֹכֶל לְקַבֵּל טֻמְאָה לְפִי שֶׁהֵם תְּלוּשִׁים. **וְכַמָּה הוּא שִׁעוּרוֹ שֶׁל נָקָב** הַמַּחְשִׁיב עָצִיץ לְנָקוּב, **כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא בּוֹ** - שֶׁיּוּכַל לָצֵאת דַּרְכּוֹ **שֹׁרֶשׁ קָטָן. מִלְּאָהוּ עָפָר שֶׁאֵינוֹ נָקוּב בְּעָפָר עַד** מַעַל **שְׂפָתוֹ** הָעֶלְיוֹנָה, וְהוּא גָּלוּי לָאֲוִיר מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו, **הֲרֵי הוּא כְּעָפָר** שֶׁעַל **טָבְלָא** פְּשׁוּטָה **שֶׁאֵין לָהּ לִזְבֵּז** - מִסְגֶּרֶת סְבִיבָהּ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא גָּלוּי לָאֲוִיר מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו וְאֵינוֹ בְּתוֹךְ כְּלִי נֶחְשָׁב הוּא 'מְחֻבָּר' לַקַּרְקַע:

פֶּרֶק ג הָכְשֵׁר אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִשְׁנָה א אֳכָלִים הַצְּרִיכִים הָכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה וְאֵינָם צְרִיכִים שֶׁיֵּחָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה: יֵשׁ** מַאֲכָלִים **הַצְּרִיכִים הָכְשֵׁר** כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאָה **לְקַבֵּל** טֻמְאָה **הָכְשֵׁר** לְקַבֵּל טֻמְאָה, **וְלֹא צְרִיכִים הָכְשֵׁר** לְקַבֵּל טֻמְאָה בִּנְתִינַת מַשְׁקִים עֲלֵיהֶם. וְיֵשׁ מַאֲכָלִים שֶׁאֵינָם צְרִיכִים כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאָה **לֹא הָכְשֵׁר** לְקַבֵּל טֻמְאָה, **וְלֹא מְחֻשָּׁבָה** - שֶׁיֵּחָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה. **כָּל הָאֳכָלִים הַמְיֻחָדִים לְמַאֲכַל אָדָם, צְרִיכִין הָכְשֵׁר** לְקַבֵּל טֻמְאָה בִּנְתִינַת מַשְׁקֶה עֲלֵיהֶם, **וְאֵינָן צְרִיכִים מַחֲשָׁבָה** - שֶׁיֵּחָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה: **מִשְׁנָה ב אֳכָלִים הַצְּרִיכִים גַּם הָכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה וְגַם שֶׁיֵּחָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה: הַחוֹתֵךְ** בָּשָׂר [שֶׁאֵינוֹ אֵבֶר שָׁלֵם] **מִן הָאָדָם, וְהַחוֹתֵךְ** בָּשָׂר **מִן הַבְּהֵמָה, וּמִן הַחַיָּה, וּמִן הָעוֹפוֹת** בְּעוֹדָם בַּחַיִּים [שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי], אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיֵּחָשֵׁב עָלָיו לַאֲכִילָה. וְכֵן הַחוֹתֵךְ **מִנִּבֵלַת הָעוֹף הַטָּמֵא**, שֶׁאַף גּוֹיִם אֵינָם רְגִילִים לְאָכְלָהּ, **וְהַחֵלֶב בִּכְפָרִים** - שֶׁאֲנָשֵׁי הַכְּפָרִים אֵינָם רְגִילִים לְאָכְלוֹ, אֵינָם מְקַבְּלִים טֻמְאָה עַד שֶׁיֵּחָשֵׁב עֲלֵיהֶם כַּאֲכִילָה, שֶׁאַף הֵם עוֹמְדִים לְמַאֲכַל אָדָם, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף חוּץ מִן הָעַכְבְּיוֹת** (בראשית ג יח) 'דַּרְדַּר'], שֶׁאַף הוּא עוֹמֵד לְמַאֲכַל אָדָם, **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אַף חוּץ מִן הַכְּלוֹסִין**, שֶׁאַף הֵם עוֹמְדִים לְמַאֲכַל אָדָם. **הֲרֵי כָּל אֵלּוּ צְרִיכִין** כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאָה, **מַחֲשָׁבָה** - שֶׁיֵּחָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה, **וְהָכְשֵׁר** לְקַבָּלַת טֻמְאָה בִּנְתִינַת מַשְׁקֶה עֲלֵיהֶם: **מִשְׁנָה ג אֳכָלִים הַצְּרִיכִים שֶׁיֵּחָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה וְאֵינָם צְרִיכִים הָכְשֵׁר לְקַבָּלַת טֻמְאָה, וְאֳכָלִים שֶׁאֵינָם צְרִיכִים לֹא מַחֲשָׁבָה וְלֹא הָכְשֵׁר: נִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּכָל מָקוֹם** - בֵּין בַּכְּפָרִים וּבֵין בַּשְּׁוָקִים, שֶׁאַף גּוֹיִם שֶׁבַּשְּׁוָקִים אֵינָם רְגִילִים לְאָכְלָהּ לְפִי שֶׁמְּאוּסָה הִיא בְּיוֹתֵר, **וְנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר בַּכְּפָרִים** - שֶׁאֲנָשֵׁי הַכְּפָרִים אֵינָם רְגִילִים לְאָכְלָהּ, שֶׁלְּקַח פֻּחוֹת מִכַּזַּיִת מֵהֶן וְצָרְפוֹ עִם אֳכָלִים טְהוֹרִים לְשַׁעוּר כְּבֵיצָה אֳכָלִין הַמְקַבְּלִים טֻמְאָה, **צְרִיכִין** נִבְלוֹת אֵלּוּ כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאַת אָכְלִין **מַחֲשָׁבָה** - שֶׁיֵּחָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה, **וְאֵינָן צְרִיכִין הָכְשֵׁר** לְקַבָּלַת טֻמְאָה עַל יְדֵי נְתִינַת מַשְׁקִים עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁאִם הָיָה מְצָרְפָם עִם בְּשַׂר נִבְלָה אַחֵר לְשַׁעוּר כַּזַּיִת הֵם הָיוּ מְטַמְּאִים בְּטֻמְאַת נִבְלָה הַחֲמוּרָה בְּלֹא הָכְשֵׁר [וְאַף בְּלֹא שֶׁתִּגַּע בָּהֶם טֻמְאָה כְּלָל], אַף כְּשֶׁצֵּרְפָם עִם אֳכָלִים טְהוֹרִים אֵינָם צְרִיכִים הָכְשֵׁר לְטֻמְאָה. **נִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּכָל מָקוֹם** - בֵּין בַּכְּפָרִים וּבֵין בַּשְּׁוָקִים, שֶׁרְגִילִים לְאָכְלָהּ, **וְנִבְלַת הָעוֹף הַטָּהוֹר וְהַחֵלֶב** שֶׁל בְּהֵמָה טְמֵאָה הִנִּמְצָאִים **בַּשְּׁוָקִים** שֶׁבָּהֶם גּוֹיִם רַבִּים הָרְגִילִים לְאָכְלָם, **אֵינָן צְרִיכִין** כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאָה **מַחֲשָׁבָה** - שֶׁיֵּחָשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה, **וְלֹא הָכְשֵׁר** לְקַבָּלַת טֻמְאָה עַל יְדֵי נְתִינַת מַשְׁקִים עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁאִם יֵשׁ בָּהֶם שִׁעוּר כַּזַּיִת מְטַמְּאִים הֵם בְּטֻמְאַת נִבְלָה הַחֲמוּרָה [וְאַף נִבְלַת עוֹף טָהוֹר טֻמְאָתָהּ חֲמוּרָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וְכֵן חֵלֶב נִבְלָה טְמֵאָה מְטַמֵּא טֻמְאַת נִבְלָה חֲמוּרָה כִּבְשָׂרָהּ], וְאַף אִם אֵין בָּהֶם כַּזַּיִת אֶלָּא צֵרָפָם עִם אֳכָלִים טְהוֹרִים לְשַׁעוּר כְּבֵיצָה אֳכָלִים הַמְקַבְּלִים טֻמְאַת אָכְלִים, אֵין הֵם צְרִיכִים הָכְשֵׁר מַשְׁקִים לְקַבָּלַת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאִם הָיָה מְצָרְפָם עִם בְּשַׂר נִבְלָה אַחֵר לְשַׁעוּר כַּזַּיִת הָיוּ מְטַמְּאִים בְּטֻמְאַת נִבְלָה הַחֲמוּרָה בְּלֹא הָכְשֵׁר, וּכְמוֹ **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף חוּץ מִן הָעַכְבְּיוֹת הֵם מְאַכַל אָדָם, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף חוּץ מִכַּרְשֵׁי שָׁדֶה** [-כַּרְתִּי], **וְהָרִגְלָה** - הַחֲלָגלוֹגָה, **וְנֵץ הַחֶלֶב** - מִין פְּרָחִים לְבָנִים כָּחָלָב, שֶׁאַף הֵם עוֹמְדִים לְמַאֲכַל אָדָם, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף חוּץ מִן הָעַכְבְּיוֹת** [-עֲשָׂב מָלֵא קוֹצִים, הַנִּקְרָא בַּתּוֹרָה (בראשית ג יח)

תשיז

משניות

מַסֶּכֶת עֲקָצִין פֶּרֶק ג

המבוארות

מִמֶּנָּה בְּמֵאֲכָלִים אַף שְׂרֵיחָהּ רַע, **וְהַפִּלְפְּלִין, וְחִלְּתוֹת חָרִיעַ** [-כַּרְכֹּם הַגָּדֵל בַּיַּעַר], אַף שֶׁאֵינָם נֶאֱכָלִים בִּפְנֵי עַצְמָם אֶלָּא הֵם תַּבְלִינִים הַנּוֹתְנִים בַּמַּאֲכָל טַעַם רֵיחַ אוֹ מַרְאֶה וְנֶאֱכָלִים עִמּוֹ, נֶחְשָׁבִים הֵם 'אֹכֶל' לְעִנְיַן שֶׁנִּלְקָחִים **בְּכֶסֶף** פִּדְיוֹן **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי - שֶׁאֵין קוֹנִים בּוֹ אֶלָּא אֹכֶל בֵּירוּשָׁלַיִם לְאָכְלוֹ שָׁם בְּטָהֳרָה, **וְאֵינָן** נֶחְשָׁבִים 'אֹכֶל' לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיוּ **מִטַּמְּאִין בְּטֻמְאַת אֳכָלִין, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי** לְרַבִּי עֲקִיבָא, **אִם** נֶחְשָׁבִים הֵם 'אֹכֶל' לְעִנְיַן שֶׁנִּלְקָחִים **בְּכֶסֶף** פִּדְיוֹן **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, **מִפְּנֵי מָה** אֵינָן נֶחְשָׁבִים 'אֹכֶל' לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיוּ **מִטַּמְּאִין בְּטֻמְאַת אֳכָלִים, וְאִם** אֵינָן נֶחְשָׁבִים 'אֹכֶל' לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיוּ **מִטַּמְּאִין בְּטֻמְאַת אֳכָלִים, אַף הֵם לֹא יִלָּקְחוּ בְּכֶסֶף** פִּדְיוֹן **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כו) 'וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף וְגוֹ' וְאָכַלְתָּ שָּׁם' וְדָרַשׁוּ דָּבָר שֶׁהוּא נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא - בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אַתָּה קוֹנֶה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא - בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֵין אַתָּה קוֹנֶה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִשְׁנָה ב וְשֶׁעוּר בְּשׁוּל הַפֵּרוֹת הַמַּחְשִׁיבָם 'אֹכֶל' לְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִין, וְדֵין זֵיתִים וַעֲנָבִים קָשִׁים וְקָצָח לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה וּלְעִנְיַן חִיּוּב מַעֲשֵׂר:** **הַפִּגִּין** [-פֵּרוֹת שֶׁלֹּא הִבְשִׁילוּ], **וְהַבֹּסֶר** [-עֲנָבִים שֶׁלֹּא הִבְשִׁילוּ], אַף שֶׁהֵם גְּדוֹלִים מִפִּגִּים וְגָדְלָם כְּפוֹל הַבָּלָן, **רַבִּי עֲקִיבָא** אוֹמֵר הֲרֵי הֵם 'אֹכֶל' לְעִנְיַן שֶׁנִּלְקָחִים **בְּכֶסֶף** פִּדְיוֹן **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי - בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אַתָּה קוֹנֶה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא - בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֵין אַתָּה קוֹנֶה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִשְׁנָה ג וְשֶׁעוּר בְּשׁוּל הַפֵּרוֹת הַמַּחְשִׁיבָם 'אֹכֶל' לְקַבֵּל טֻמְאַת אֳכָלִין, וְדֵין זֵיתִים וַעֲנָבִים קָשִׁים וְקָצָח לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה וּלְעִנְיַן חִיּוּב מַעֲשֵׂר:** **הַפִּגִּין** [-פֵּרוֹת שֶׁלֹּא הִבְשִׁילוּ], **וְהַבֹּסֶר** [-עֲנָבִים שֶׁלֹּא הִבְשִׁילוּ], אַף שֶׁהֵם גְּדוֹלִים מִפִּגִּים וְגָדְלָם כְּפוֹל הַבָּלָן, **רַבִּי עֲקִיבָא** אוֹמֵר הֲרֵי הֵם 'אֹכֶל' לְעִנְיַן שֶׁנִּלְקָחִים **בְּכֶסֶף** פִּדְיוֹן **מַעֲשֵׂר** שֵׁנִי, **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי** אוֹמֵר, אֵינָם מִטַּמְּאִים **בְּטֻמְאַת אֳכָלִים** אֶלָּא **מִשֶּׁיְּסוֹדוּ** - לִזְמַן חִיּוּבָם בְּהַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, כָּל פְּרִי וּפְרִי כְּשֶׁעוּרוֹ הַשָּׁנוּי בְּמַסֶּכְתָּ מַעֲשְׂרוֹת (פ"א משניות ב-ד), וְעַל כֵּן פִּגִּים וּבֹסֶר אֵינָם מִטַּמְּאִים **בְּטֻמְאַת אֳכָלִים. פְּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים** - זֵיתִים וַעֲנָבִים שֶׁנִּתְקַשּׁוּ לִפְנֵי בְּשׁוּלָם שֶׁשּׁוּב אֵינָם נִפְרָכִים בְּבֵית הַבַּד וְאֵינָם נִדְרָכִים בַּיֶּקֶב לְעוֹלָם, **בֵּית שַׁמַּאי מִטַּמְּאִין** - דְּנִים אוֹתָם כְּ'אֹכֶל' הַמִּטַּמֵּא **בְּטֻמְאַת אֳכָלִים** לִפְנֵי שְׁמוֹצִיאִין מִעֵט מֵהֶם יַיִן, **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין** - דָּנִים אוֹתָם כְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אֹכֶל וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא **בְּטֻמְאַת אֳכָלִים**, לִפְנֵי שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם מַטְרִיחִים עַצְמָם לְסָחֲטָם. **הַקֶּצַח** - זֶרַע שָׂחֹר שֶׁרֵיחוֹ קָשֶׁה, אַף לַמְרוֹת זֹאת רְגִילִים לְתִתּוֹ בַּלֶּחֶם לְפִי שֶׁהָרְגִיל בּוֹ אֵינוֹ בָּא לִידֵי כְּאֵב לֵב, **בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין** - דָּנִים אוֹתוֹ כְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אֹכֶל וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא **בְּטֻמְאַת אֳכָלִים**, לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתָם הַהֶזֵּק הַבָּא מֵרֵיחוֹ מְרֻבֶּה עַל הַתּוֹעֶלֶת הַבָּאָה מֵאֲכִילָתוֹ, **וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין** - דָּנִים אוֹתוֹ כְּאֹכֶל הַמִּטַּמֵּא **בְּטֻמְאַת אֳכָלִים**, לְפִי שֶׁלִּשִׁיטָתָם הַתּוֹעֶלֶת הַבָּאָה מֵאֲכִילָתוֹ מְרֻבָּה עַל הַהֶזֵּק הַבָּא מֵרֵיחוֹ. **וְכֵן** נָחְלְקוּ **בֵּית שַׁמַּאי** וּבֵית הִלֵּל **בְּדִינָם** שֶׁל **אִלּוּ לְעִנְיַן חִיּוּב תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת,** שֶׁכָּל הַמִּטַּמֵּא **בְּטֻמְאַת אֳכָלִים** חַיָּב בִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת וְכָל שֶׁאֵינוֹ מִטַּמֵּא **בְּטֻמְאַת אֳכָלִים** פָּטוּר מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (מ"ג). **דְּגִים טְמֵאִים וַחֲגָבִים טְמֵאִים, צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה** - שֶׁיַּחְשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה, כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאָה כְּשֶׁהֵם **בַּכְּפָרִים,** לְפִי שֶׁאַנְשֵׁי הַכְּפָרִים אֵינָם רְגִילִים לְאָכְלָם, אוּלָם בַּשָּׁוָקִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אֲנָשִׁים רַבִּים הָאוֹכְלִים מֵהֶם הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה אַף בְּלֹא שֶׁיַּחְשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה, אוּלָם לְעוֹלָם צְרִיכִים הֵם הֶכְשֵׁר מַשְׁקִים וּמַגָּע טֻמְאָה בָּהֶם: **מִשְׁנָה י דִּין כַּוֶּרֶת דְּבוּרִים הַמְּנַחַת עַל הָאָרֶץ לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה וְלִשְׁאָר דִּינִים: כַּוֶּרֶת דְּבוּרִים** הַמְּנַחַת עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע [וְלֹא עַל גַּבֵּי יְתִדוֹת], **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא כַּקַּרְקַע,** וְנִקְנֵית בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה כְּקַרְקַע, **וְכוֹתְבִין** לַמַּלְוֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּוֶּרֶת **עָלֶיהָ** - מַחֲמָתָהּ, **פְּרוֹזְבּוּל** [-שְׁטָר שְׁתִּקֵּן הִלֵּל הַזָּקֵן שְׁבִּית דִּין כּוֹתְבִים לַמַּלְוֶה, שֶׁמָּסַר לָהֶם כָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל אַחֵרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁמְטֶנּוּ שְׁבִיעִית, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהַלְווֹת קֹדֶם שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, 'פְּרוֹזְבּוּל' נוֹטָרִיקוֹן 'פְּרוֹז בּוּלֵי וּפְרוֹז בּוּטֵי' - תַּקָּנָה לָעֲנִיִּים [שֶׁיִּלְווּ לָהֶם] וְתַקָּנָה לָעֲשִׁירִים [שֶׁלֹּא יַפְסִידוּ חוֹבוֹתֵיהֶם בַּשְּׁבִיעִית], וְאֵין כּוֹתְבִין אוֹתוֹ אֶלָּא לְלִוָּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע] כָּכָל קַרְקַע, **וְאֵינָהּ מִקַּבֶּלֶת טֻמְאָה** כְּשֶׁהִיא **בִּמְקוֹמָהּ** הַמְיֻחָד לָהּ וְאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְהִטַּלְטֵל, לְפִי שֶׁהִיא כְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, **וְהָרוֹדֶה** - הָעוֹקֵר **מִמֶּנָּה** אֶת חֲלוֹת הַדֶּבֶשׁ, וְהָעוֹקֵר אֶת הַדֶּבֶשׁ מֵחֲלוֹתֶיהָ **בְּשַׁבָּת** בְּשׁוֹגֵג **חַיָּב חַטָּאת,** לְפִי שֶׁהוּא כְּתוֹלֵשׁ מִן הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע שֶׁהִיא תּוֹלֶדֶת קוֹצֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א יד כז) 'וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בְּיַעֲרַת הַדְּבָשׁ' הַקֹּשׁ דְּבַשׁ לְיַעַר, מַה יַּעַר הַתּוֹלֵשׁ מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת חַיָּב, אַף דְּבַשׁ הָרוֹדֶהוּ מִכַּוֶּרֶת שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע בְּשַׁבָּת חַיָּב. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** כַּוֶּרֶת הַמְּנַחַת עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת אֵלֶיהָ בְּטִיט **אֵינָהּ כַּקַּרְקַע,** אֶלָּא הִיא כְּשֶׁאָר הַמִּטַּלְטְלִין שֶׁנִּקְנִים בִּמְשִׁיכָה, **וְאֵין כּוֹתְבִים** לַמַּלְוֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּוֶּרֶת **עָלֶיהָ** - מַחֲמָתָהּ, **פְּרוֹזְבּוּל** אִם אֵין לוֹ קַרְקַע אַחֶרֶת, **וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה** אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא עוֹמֶדֶת **בִּמְקוֹמָהּ** הַמְיֻחָד לָהּ, **וְהָרוֹדֶה** - הָעוֹקֵר **מִמֶּנָּה** אֶת חֲלוֹת הַדֶּבֶשׁ, וְהָעוֹקֵר אֶת הַדֶּבֶשׁ מֵחֲלוֹתֶיהָ **בְּשַׁבָּת,**

וְהַפִּלְפְּלִין, וְחִלְּתוֹת חָרִיעַ, נִלְקָחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וְאֵינָן מִטַּמְּאִין טֻמְאַת אֳכָלִין, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אִם נִלְקָחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, מִפְּנֵי מָה אֵינָן מִטַּמְּאִין טֻמְאַת אֳכָלִים. וְאִם אֵינָן מִטַּמְּאִין טֻמְאַת אֳכָלִים, אַף הֵם לֹא יִלָּקְחוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר: וְ הַפִּגִּין וְהַבֹּסֶר, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִין. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, מְשֶׁיָּסוּדוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִם מְשֶׁיָּסוּדוּ אוֹמְרִים, מִשֶּׁיִּצּוֹדוּ. וּבֵית הַשַּׁמַּאי אוֹמְרִים, מִשֶּׁיִּתְפְּסוּ. פְּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים, בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. הַקֶּצַח, טְהוֹרָה: ט חִלְּתוֹ בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אֵינוֹ מְטַמֵּא טֻמְאַת נִבְלוֹת, לְפִיכָךְ הוּא צָרִיךְ הֶכְשֵׁר. חִלְּתוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה, מְטַמֵּא טֻמְאַת נִבְלוֹת, לְפִיכָךְ אֵינוֹ צָרִיךְ הֶכְשֵׁר. דָּגִים טְמֵאִים וַחֲגָבִים טְמֵאִים, צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה בַּכְּפָרִים: י כַּוֶּרֶת דְּבוּרִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא כַּקַּרְקַע, וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבּוּל, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בִּמְקוֹמָהּ, וְהָרוֹדֶה מִמֶּנָּה בְּשַׁבָּת, פָּטוּר: יא חַלּוֹת דְּבַשׁ מֵאֵימָתַי מִטַּמְּאוֹת מִשֶּׁיְּהֵא שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִשֶּׁיְּחַרְחֵר. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים, מִשֶּׁיִּרְסֹק: יב אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח כא) 'לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא, לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כט יא) 'יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם':

סְלִיק מַסֶּכֶת עֲקָצִין וְכֻלְּהוּ מַסְכְּתֵיתֵי דְּטָהֳרוֹת וּסְלִיקוּ לְהוּ שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה

- וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, לְפִי שֶׁהִיא יוֹנֶקֶת מִן הַקַּרְקַע דֶּרֶךְ שֹׁרֶשׁ זֶה, וּמַמְשִׁיכָה לִצְמֹחַ: **מִשְׁנָה ט דִּין חֵלֶב נִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה לְעִנְיַן טֻמְאַת נִבְלָה וְטֻמְאַת אֳכָלִין וְדִין דָּגִים וַחֲגָבִים טְהוֹרִים לְעִנְיַן טֻמְאַת אֳכָלִים: חֵלֶב** שֶׁל **בְּהֵמָה טְהוֹרָה** שֶׁנִּתְנַבְּלָה, **אֵינוֹ מְטַמֵּא** כִּשְׁאָר הַבְּהֵמָה בְּטֻמְאַת **נְבֵלוֹת,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז כד) 'וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה', וְדָרְשׁוּ אַבְּלוּ לְמְלָאכְת קָדָשִׁים לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִטַּמֵּא בְּטֻמְאַת נְבֵלוֹת, וְכֵיוָן שֶׁלְּעוֹלָם אֵינוֹ מִטַּמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה בְּעַצְמוֹ **לְפִיכָךְ הוּא צָרִיךְ הֶכְשֵׁר** מַשְׁקִים וּמַגַּע טֻמְאָה בּוֹ כְּדֵי לְהִטַּמֵּא בְּטֻמְאַת אֳכָלִים. אוּלָם **חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה, מְטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלוֹת,** לְפִי שֶׁבִּפְסוּק זֶה הִמְעִיט חֵלֶב מִשְּׁאַר נְבֵלָה נֶאֱמַר (שם) 'וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה', לְלַמֵּדְנוּ שֶׁלֹּא מִעֵט הַכָּתוּב אֶלָּא חֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁבָּהּ חֻלִּין דִּין נְבֵלָה מִדִּין טְרֵפָה, וְלֹא חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁשָּׁוֶה בָּהּ דִּין נְבֵלָה וְטְרֵפָה, וְכֵיוָן שֶׁמִּטַּמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה בְּעַצְמוֹ **לְפִיכָךְ** גַּם כְּשֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר כַּזַּיִת לְטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלָה, הוּא **אֵינוֹ צָרִיךְ הֶכְשֵׁר** מַשְׁקִים כְּדֵי לְהִטַּמֵּא בְּטֻמְאַת אֳכָלִים עַל יְדֵי צְרוּפוֹ לְאֹכֶל אַחֵר (מ"ג). **דָּגִים טְמֵאִים וַחֲגָבִים טְמֵאִים, צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה** - שֶׁיַּחְשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה, כְּדֵי לְקַבֵּל טֻמְאָה כְּשֶׁהֵם **בַּכְּפָרִים,** לְפִי שֶׁאַנְשֵׁי הַכְּפָרִים אֵינָם רְגִילִים לְאָכְלָם, אוּלָם **בַּשָּׁוָקִים** שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אֲנָשִׁים רַבִּים הָאוֹכְלִים מֵהֶם הֵם מְקַבְּלִים טֻמְאָה אַף בְּלֹא שֶׁיַּחְשְׁבוּ עֲלֵיהֶם לַאֲכִילָה, אוּלָם לְעוֹלָם צְרִיכִים הֵם הֶכְשֵׁר מַשְׁקִים וּמַגַּע טֻמְאָה בָּהֶם: **מִשְׁנָה י דִּין כַּוֶּרֶת דְּבוּרִים הַמְּנַחַת עַל הָאָרֶץ לְעִנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה וְלִשְׁאָר דִּינִים: כַּוֶּרֶת דְּבוּרִים** הַמְּנַחַת עַל גַּבֵּי הַקַּרְקַע [וְלֹא עַל גַּבֵּי יְתִדוֹת], **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרֵי הִיא כַּקַּרְקַע,** וְנִקְנֵית בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה כְּקַרְקַע, **וְכוֹתְבִין** לַמַּלְוֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּוֶּרֶת **עָלֶיהָ** - מַחֲמָתָהּ, **פְּרוֹזְבּוּל** [-שְׁטָר שְׁתִּקֵּן הִלֵּל הַזָּקֵן שְׁבִּית דִּין כּוֹתְבִים לַמַּלְוֶה, שֶׁמָּסַר לָהֶם כָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל אַחֵרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׁמְטֶנּוּ שְׁבִיעִית, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלְּהַלְווֹת קֹדֶם שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, 'פְּרוֹזְבּוּל' נוֹטָרִיקוֹן 'פְּרוֹז בּוּלֵי וּפְרוֹז בּוּטֵי' - תַּקָּנָה לָעֲנִיִּים [שֶׁיִּלְווּ לָהֶם] וְתַקָּנָה לָעֲשִׁירִים [שֶׁלֹּא יַפְסִידוּ חוֹבוֹתֵיהֶם בַּשְּׁבִיעִית], וְאֵין כּוֹתְבִין אוֹתוֹ אֶלָּא לְלִוָּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע] כָּכָל קַרְקַע, **וְאֵינָהּ מִקַּבֶּלֶת טֻמְאָה** כְּשֶׁהִיא **בִּמְקוֹמָהּ** הַמְיֻחָד לָהּ וְאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְהִטַּלְטֵל, לְפִי שֶׁהִיא כְּמֻחְבָּר לַקַּרְקַע שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, **וְהָרוֹדֶה** - הָעוֹקֵר **מִמֶּנָּה** אֶת חֲלוֹת הַדֶּבֶשׁ, וְהָעוֹקֵר אֶת הַדֶּבֶשׁ מֵחֲלוֹתֶיהָ **בְּשַׁבָּת** בְּשׁוֹגֵג **חַיָּב חַטָּאת,** לְפִי שֶׁהוּא כְּתוֹלֵשׁ מִן הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע שֶׁהִיא תּוֹלֶדֶת קוֹצֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א יד כז) 'וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בְּיַעֲרַת הַדְּבָשׁ' הַקֹּשׁ דְּבַשׁ לְיַעַר, מַה יַּעַר הַתּוֹלֵשׁ מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת חַיָּב, אַף דְּבַשׁ הָרוֹדֶהוּ מִכַּוֶּרֶת שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע בְּשַׁבָּת חַיָּב. **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים,** כַּוֶּרֶת הַמְּנַחַת עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת אֵלֶיהָ בְּטִיט **אֵינָהּ כַּקַּרְקַע,** אֶלָּא הִיא כְּשֶׁאָר הַמִּטַּלְטְלִין שֶׁנִּקְנִים בִּמְשִׁיכָה, **וְאֵין כּוֹתְבִים** לַמַּלְוֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּוֶּרֶת **עָלֶיהָ** - מַחֲמָתָהּ, **פְּרוֹזְבּוּל** אִם אֵין לוֹ קַרְקַע אַחֶרֶת, **וּמְקַבֶּלֶת טֻמְאָה** אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא עוֹמֶדֶת **בִּמְקוֹמָהּ** הַמְיֻחָד לָהּ, **וְהָרוֹדֶה** - הָעוֹקֵר **מִמֶּנָּה** אֶת חֲלוֹת הַדֶּבֶשׁ, וְהָעוֹקֵר אֶת הַדֶּבֶשׁ מֵחֲלוֹתֶיהָ **בְּשַׁבָּת,**

פָּטוּר לְפִי שֶׁכָּל שֶׁאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט אֵין הִיא כְּקַרְקַע אֶלָּא כִּשְׁאָר מִטַּלְטְלִים הַמֻּנָּחִים בָּאָרֶץ: **מִשְׁנָה יא דִּין חַלּוֹת דְּבַשׁ אֵימָתַי מִטַּמְּאוֹת כְּ'אֹכֶל' וְאֵימָתַי מִטַּמְּאוֹת כְּ'מַשְׁקֶה': חַלּוֹת דְּבַשׁ** מִטַּמְּאוֹת כְּ'אֹכֶל' שֶׁכַּאֲשֶׁר הוּא נִטְמָא נַעֲשָׂה הוּא בְּדַרְגַּת טֻמְאָה אַחַת פְּחוּתָה מִן הַמְטַמֵּא אוֹתוֹ, **מֵאֵימָתַי** הֵן מִתְחִילוֹת לִהְיוֹת **מִטַּמְּאוֹת מִשּׁוּם מַשְׁקֶה,** שֶׁנֶּאֱזְרוּ בּוֹ חֲכָמִים (פרה פ"ח מ"ז) שֶׁלְּעוֹלָם כְּשֶׁנִּטְמָא נַעֲשָׂה רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהַמְטַמֵּא אוֹתוֹ הוּא רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי לְטֻמְאָה. **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, מִשֶּׁיִּתְחַרְחֵר** - מִשֶּׁיִּתְחַתְּכוּ בְּסַכִּין לְהוֹצִיאָן מִן הַכַּוֶּרֶת: **מִשְׁנָה יב חֲתִימַת שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, מַתָּן שְׁכָרָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַלּוֹמְדִים וּמִקַּיְּמִים אֶת הַפָּתוּב בַּמִּשְׁנָיוֹת לֶעָתִיד לָבוֹא: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק** בָּעוֹלָם הַבָּא הֲנָאָה וְקוֹרַת רוּחַ כְּמוֹ **שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת** - פִּי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂר מִכָּל הָעוֹלָם הַזֶּה, **שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי ח כא) **'לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא'** - 'יֵשׁ' בְּגִימַטְרִיָּא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַעֲשָׂר. **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא, לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם,** שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כט יא) **'ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם': סְלִיק מַסֶּכֶת עֲקָצִין וְכֻלְּהוּ מַסְכְּתֵיתֵי דְּטָהֳרוֹת וּסְלִיקוּ לְהוּ שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה**

אחר סיום סדר טהרות וששה סדרי משנה יאמר זה:

הַדְרָן עֲלָךְ סֵדֶר טָהָרוֹת וְשִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה וְהַדְרָךְ עָלָן. דַּעְתָּן עֲלָךְ סֵדֶר טָהָרוֹת וְשִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה וְדַעְתָּךְ עָלָן. לָא נִתְנְשִׁי מִנָּךְ סֵדֶר טָהָרוֹת וְלָא תִתְנְשִׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי ג״פ:

ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עָמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא, חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רְכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ. וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ לִשְׁמָהּ: מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן, אָמֵן, אָמֵן, סֶלָה וָעֶד:

מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאֲנִי מַשְׁכִּים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אֲנִי מַשְׁכִּים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אֲנִי עָמֵל וְהֵם עֲמֵלִים. אֲנִי עָמֵל וּמְקַבֵּל שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אֲנִי רָץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רָץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר, וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם סֵדֶר טָהָרוֹת וְשִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה. כָּךְ תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל סְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם. לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, מִתּוֹךְ הַרְחָבָה. לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים (וְהָאֲמוֹרָאִים) וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים בְּסֵדֶר טָהָרוֹת וּבְכָל הַסְּפָרִים שֶׁלָּמַדְתִּי. תַּעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי וּלְזֶרַע זַרְעִי, שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיִקָּיֵם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא: בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא (לְחַדָּתָא). וּלְאַחָיָאָה מֵתַיָּא. וּלְאַסָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא. וּלְמִבְנֵי קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם. וּלְשַׁכְלְלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוָּהּ. וּלְמֶעְקַר פֻּלְחָנָא נָכְרָאָה מִן אַרְעָא. וּלַאֲתָבָא פֻּלְחָנָא דִּי שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ. וְיִמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיִקָּרֵהּ. [וַיְצַמַּח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ]: בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

נוסח ספרד / אשכנז

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: לְעֵלָּא מִן כָּל (לעש"ת לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן. וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא. דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין וְחַיִּין אֲרִיכִין וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם (לעש"ת הַשָּׁלוֹם) בִּמְרוֹמָיו הוּא בְרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

נוסח ע"מ

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאַר, וְיִתְרוֹמַם, וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדַּר, וְיִתְעַלֶּה, וְיִתְהַלַּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ־הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל־בִּרְכָתָא, שִׁירָתָא, תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא, דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּשְׁתָּא, דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל־אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן וּלְכוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי, מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא, חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה, לָנוּ וּלְכָל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו, הוּא בְרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

בספרים הקדושים הביאו לומר פסוקים אלו אחר לימוד המשנה, ויש בהם סוד גדול:

לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתֻשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ: בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָמַל עָלָי: שׁוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּייָ תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יַעְטֵנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְיָ: שִׂמְחוּ בַייָ וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב: נֵר לְרַגְלִי דְּבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:

ואחר כך יאמר זה:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּים הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים, לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ. בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים, גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ. בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים, אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ. בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים, הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עֻזֵּנוּ, הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים, יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ, לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר, אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט. בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבוֹא לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

פירוש

רבינו עובדיה ברטנורא

על משנה סדרי משנה

רבינו עובדיה תוכן ברטנורא

סֵדֶר זְרָעִים

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת ..... א
מַסֶּכֶת פֵּאָה ..... ג
מַסֶּכֶת דְּמַאי ..... ו
מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם ..... ח
מַסֶּכֶת שְׁבִיעִית ..... יג
מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת ..... יז
מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת ..... כא
מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי ..... כב
מַסֶּכֶת חַלָּה ..... כה
מַסֶּכֶת עָרְלָה ..... כו
מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים ..... כח

סֵדֶר מוֹעֵד

מַסֶּכֶת שַׁבָּת ..... כט
מַסֶּכֶת עֵרוּבִין ..... לז
מַסֶּכֶת פְּסָחִים ..... מב
מַסֶּכֶת שְׁקָלִים ..... מז
מַסֶּכֶת יוֹמָא ..... נ
מַסֶּכֶת סֻכָּה ..... נב
מַסֶּכֶת בֵּיצָה ..... נה
מַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה ..... נז
מַסֶּכֶת תַּעֲנִית ..... נח
מַסֶּכֶת מְגִלָּה ..... נט
מַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן ..... סא
מַסֶּכֶת חֲגִיגָה ..... סב

סֵדֶר נָשִׁים

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת ..... סד
מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת ..... סח
מַסֶּכֶת נְדָרִים ..... עב
מַסֶּכֶת נָזִיר ..... עה
מַסֶּכֶת סוֹטָה ..... עח
מַסֶּכֶת גִּטִּין ..... פא
מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין ..... פד

סֵדֶר נְזִיקִין

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא ..... פו
מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא ..... פט
מַסֶּכֶת בָּבָא בָּתְרָא ..... צד
מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין ..... צח
מַסֶּכֶת מַכּוֹת ..... קב
מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת ..... קג
מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת ..... קו
מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה ..... קי
מַסֶּכֶת אָבוֹת ..... קיג
מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת ..... קיח

סֵדֶר קָדָשִׁים

מַסֶּכֶת זְבָחִים ..... קיט
מַסֶּכֶת מְנָחוֹת ..... קכה
מַסֶּכֶת חֻלִּין ..... קלא
מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת ..... קלו
מַסֶּכֶת עֲרָכִין ..... קמא
מַסֶּכֶת תְּמוּרָה ..... קמד
מַסֶּכֶת כְּרֻתוֹת ..... קמז
מַסֶּכֶת מְעִילָה ..... קנ
מַסֶּכֶת תָּמִיד ..... קנב
מַסֶּכֶת מִדּוֹת ..... קנד
מַסֶּכֶת קִנִּים ..... קנו

סֵדֶר טָהֳרוֹת

מַסֶּכֶת כֵּלִים ..... קנז
מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת ..... קעא
מַסֶּכֶת נְגָעִים ..... קעח
מַסֶּכֶת פָּרָה ..... קפג
מַסֶּכֶת טְהָרוֹת ..... קפז
מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת ..... קצב
מַסֶּכֶת נִדָּה ..... קצה
מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין ..... קצט
מַסֶּכֶת זָבִים ..... רא
מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם ..... רג
מַסֶּכֶת יָדַיִם ..... רד
מַסֶּכֶת עֻקְצִין ..... רה

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת

פרק א

(א) **מֵאֵימָתַי קוֹרִין. מִשָּׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָתָן.** כֹּהֲנִים שֶׁנִּטְמְאוּ וְטָבְלוּ, אֵין יְכוֹלִים לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשָׁן, דִּהֵינוּ צֵאת הַכּוֹכָבִים. וְהָא דִּלְא תָּנֵי ׳מִשָּׁעַת צֵאת הַכּוֹכָבִים׳, מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵהּ קָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאִם נִטְמְאוּ הַכֹּהֲנִים בְּטֻמְאָה שֶׁהֲרָתָן תְּלוּיָה בְּקָרְבָּן, כְּגוֹן זָב וּמְצֹרָע, אֵין הַפְּרָה מְעַכֶּבֶת מִלֶּאֱכוֹל בִּתְרוּמָה, דִּכְתִיב (ויקרא כב ז) ׳וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים׳, בִּיאַת שִׁמְשׁוֹ מְעַכֶּבְתּוֹ מִלֶּאֱכוֹל בִּתְרוּמָה, וְאֵין כַּפָּרָתוֹ מְעַכֶּבְתּוֹ מִלֶּאֱכוֹל בִּתְרוּמָה: **עַד סוֹף הָאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה.** שְׁלִישׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁל לַיְלָה, שֶׁהַלַּיְלָה נֶחְלָק לְשָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת. וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ לֹא מִקְרֵי תּוֹ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע דִּשְׁכִיבָה, וְלֹא קָרִינָא בַּהּ ׳בִּשְׁכְבְּךָ׳ (דברים ו ז). וּמִקַּמֵּי צֵאת הַכּוֹכָבִים נַמֵּי יָמָא הוּא וְלָאו זְמַן שְׁכִיבָה. וְהַמַּקְדִּימִים וְקוֹרִים קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית מִבְּעוֹד יוֹם, סוֹמְכִים אַהָא דְּרִבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר לְקַמָּן בְּפֶרֶק תְּפִלַּת הַשַּׁחַר עַד חֲצוֹת הַמְּנוּחָה עַד פֶּלֶג הַמְּנוּחָה, שֶׁהוּא שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם הַלַּיְלָה. וְקָיְמָא לָן דְּעֶבֶד כְּרַבִּי יְהוּדָה עֶבֶד, וּמִיד כְּשֶׁכָּלָה זְמַן הַמְּנוּחָה מַתְחִיל זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית: **עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר.** דִּכְלָה הַלַּיְלָה מִקְּרֵי זְמַן שְׁכִיבָה. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁגַּם חֲכָמִים מוֹדִים לוֹ, וְלֹא אָמְרוּ עַד חֲצוֹת אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה. וּמִיהוּ לְכַתְּחִלָּה מְשַׁהֲגִיעַ עוֹנַת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית דְּמַתְנִיתִין, דִּהֵינוּ מִצֵּאת הַכּוֹכָבִים, אָסוּר לִסְעֹד וְכָל שֶׁכֵּן לִישֵׁן עַד שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְיִתְפַּלֵּל: **מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ בָנָיו מִבֵּית הַמִּשְׁתֶּה.** בְּנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁמִּעִינְהוּ לְרַבָּנָן עֲלָךְ, וְזוֹקֶא קָאָמְרִי עַד חֲצוֹת, וְהָכִי קָאָמְרִי לֵהּ, הָא דִּפְלִיגִי רַבָּנָן עֲלָךְ, דְּוַקָא קָאָמְרִי עַד חֲצוֹת וְתוּ לֹא, וְיָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים, אוֹ דִּלְמָא רַבָּנָן כְּוָתְהוּ סְבִירָא לְהוּ, וְהַאי דְּקָאָמְרִי עַד חֲצוֹת, כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה. וְאָמַר לְהוּ, רַבָּנָן כְּוָתְהוּ סְבִירָא לְהוּ, וְהַאי דְּקָאָמְרִי עַד חֲצוֹת כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה וְחַיְּבִים אַתֶּם לִקְרוֹתוֹ: **וְלֹא זוֹ בִּלְבַד.** כָּלָּה מִלְּתָא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל הִיא דְּאָמַר לְבָנָיו: **הֶחָטֵר חַלָּבִים.** שֶׁל קָרְבָּנוֹת: **וְאַבָּרִים.** שֶׁל עוֹלַת תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם שֶׁנִּזְרַק דָּמוֹ בַּיּוֹם, מִצְוָה לְהַעֲלוֹת הַנְּתָחִים כָּל הַלַּיְלָה, דִּכְתִיב (ויקרא ו ב) ׳הוּא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר׳: **וְכָל הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד.** כְּגוֹן תּוֹדָה וְחַשְׁאת וְאָשָׁם וְכִיוֹצֵא בָּהֶם שֶׁהֵם נֶאֱכָלִים לְיוֹם וְלַיְלָה, זְמַן אֲכִילָתָן עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, וְהוּא הַמֵּבִיא לִידֵי נוֹתָר: **אִם כֵּן לָמָּה אָמְרוּ הֲכָמִים עַד חֲצוֹת.** בְּקְרִיאַת שְׁמַע וּבַאֲכִילַת קָדָשִׁים. אֲבָל בְּהֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵיבָרִים לֹא אָמְרוּ בּוֹ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת כְּלָל, וְלֹא נָקַט לֵהּ הָכָא אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁכָּל דָּבָר שְׁמִצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה: **כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה.** שֶׁלֹּא יָבוֹא לֶאֱכֹל אַחַר שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר וְיִתְחַיֵּב כָּרֵת, וְכֵן בִּקְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁלֹּא יֹאמַר עֲדַיִן יֵשׁ לִי שָׁהוּת וְתִבָּטֵל עוֹנָתָהּ:

(ב) **בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן.** בֵּין חוּטֵי תְּכֵלֶת לְחוּטֵי לָבָן שֶׁבַּצִּיצִית. פֵּרוּשׁ אַחֵר, גִּזְּהּ צֶמֶר שֶׁצִּבְעָהּ תְּכֵלֶת וְיֵשׁ בָּהּ מְקוֹמוֹת שֶׁלֹּא נִקְלט צִבְעָהּ יָפֶה וְנִשְׁאָר לָבָן: **בֵּין תְּכֵלֶת לְכַרְתֵּי.** צֶבַע הַתְּכֵלֶת קָרוֹב לְגֶוֶן שֶׁל כַּרְתִּי, כְּרִיסִין שֶׁקּוֹרִין פורו״ש בְּלַע״ז: **עַד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת.** בְּיוֹם, עַד סוֹף שָׁעָה שְׁלִישִׁית שֶׁהוּא רְבִיעִי הַיּוֹם בְּזְמַן שֶׁהַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת שָׁוִים. וּלְעוֹלָם זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע הוּא עַד רְבִיעִי הַיּוֹם בֵּין שֶׁהַיָּמִים אֲרֻכִּים בֵּין קְצָרִים. וְכֵן הָא דְּתָנֵן לְקַמָּן (פ״ד מ״א) תְּפִלַּת הַשַּׁחַר עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת בְּיוֹם, הֵינוּ עַד שְׁלִישִׁי הַיּוֹם, וְאַרְבַּע שָׁעוֹת דְּנָקֵט, לְפִי שְׁשְׁלִישִׁי הַיּוֹם הוּא אַרְבַּע שָׁעוֹת בְּזְמַן שֶׁהַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת שָׁוִין. וְכָל מָקוֹם שֶׁנִּזְהַר בְּמִשְׁנָה זֹאת וְנֶהְנֶה בַּיּוֹם, עַל דֶּרֶךְ זֶה אַתָּה צָרִיךְ לַחֲשֹׁב וְלָדוּן, זוֹ הֶבְנָתִי מִפֵּרוּשֵׁי הָרַמְבַּ״ם וְנִתְקַבֵּל לִי. וְטַעְמָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר **עַד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת** בַּיּוֹם, **שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי מְלָכִים** שֶׁאֵין עוֹמְדִין מִמִּשְׁתָּן עַד סוֹף שָׁעָה שְׁלִישִׁית. וְרַחֲמָנָא דְּאָמַר (דברים ו ז) ׳וּבְקוּמֶךָ׳, עַד שָׁעָה שֶׁכָּפֹל בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים מִמִּשְׁתֶּן קָאָמַר **וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ**, וּמִיהוּ **לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לִכְוֵן לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע עִם הָנֵץ הַחַמָּה כְּמוֹ שֶׁהֵיוּ הַוָּתִיקִים עוֹשִׂים: לֹא הִפְסִיד.** כְּלוֹמַר לֹא הִפְסִיד מִלְּבָרְךָ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁעִבְּרָה עוֹנָתָהּ קוֹרֵא וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ: **בְּאָדָם הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה.** אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא יְדֵי חוֹבַת קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנָתָהּ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ קִבּוּל שָׂכָר בְּקוֹרֵא **בַּתּוֹרָה**

(ג) **יָטוּ.** עַל צִדֵּיהֶם, דִּכְתִיב ׳בִּשְׁכְבְּךָ׳ דֶּרֶךְ שְׁכִיבָה: **יַעֲמְדוּ.** דִּכְתִיב ׳וּבְקוּמֶךָ׳ דֶּרֶךְ קִימָה: **כְּדַרְכּוֹ.** בֵּין בְּקִימָה, בֵּין בִּישִׁיבָה, בֵּין בִּשְׁכִיבָה, בֵּין בַּהֲלִיכָה: **כְּדֵי הָיִיתָ.** רְאוּי הָיִיתָ לַהֲרֹג, וְאִם הָיִיתָ מֵת הָיִיתָ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשְׁךָ: (ד) **שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ.** ״וּצְרֹר אוֹר׳ ר׳אֲהֲבָה׳: **וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ.** ״אֱמֶת וְיַצִּיב״: **וְיַצִּיב.** מְבָרֵךְ: **שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ.** ״מַעֲרִיב עֲרָבִים׳ ר׳אַהֲבַת עוֹלָם״: **וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ.** ״אֱמֶת וֶאֱמוּנָה׳ ר׳הַשְׁכִּיבֵנוּ״: **אַחַת אֲרֻכָּה וְאַחַת קְצָרָה.** אִשְׁתַּיִּם שֶׁלְּפָנֶיהָ קַאי, ״וּצְרֹר אוֹר׳ אֲרֻכָּה שְׁפוֹתַחַת בְּ׳בָרוּךְ׳ וְחוֹתֶמֶת בְּ׳בָרוּךְ׳, וְכֵן ׳מַעֲרִיב עֲרָבִים׳. ׳אַהֲבָה׳ קְצָרָה, שֶׁחוֹתֶמֶת בְּ׳בָרוּךְ׳ וְאֵינָהּ פּוֹתַחַת בְּ׳בָרוּךְ׳: **לְחַתֵּם.** בְּ׳בָרוּךְ׳: **שֶׁלֹּא לְחַתֵּם.** כְּגוֹן בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן: (ה) **מְזִקְּירִין יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלֵילוֹת.** פָּרָשַׁת צִיצִית אוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לַיְלָה זְמַן צִיצִית דִּכְתִיב (במדבר טו לט) ׳וּרְאִיתֶם אֹתוֹ׳, פָּרָט לְכִסּוּפֵי לַיְלָה, אוֹמְרִים אוֹתָהּ בַּלַּיְלָה מִפְּנֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁבָּהּ: **כָּבֵן שִׁבְעִים שָׁנָה.** הָיִיתִי נִרְאֶה זָקֵן. וְלֹא זָקֵן מִמָּשׁ אֶלָּא שֶׁהִלְבִּינוּ שְׂעָרוֹתַיו יוֹם שְׁמִנּוּ אוֹתוֹ נָשִׂיא, בְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה זָקֵן וְרָאוּי לִנְשִׂיאוּת, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם דָּרַשׁ בֶּן זוֹמָא מִקְרָא זֶה: **וְלֹא זָכִיתִי.** לֹא נִצְחָתִי לַחֲכָמִים. וְדוֹמֶה לוֹ בַּשַּׁ״ס בְּפֶרֶק בְּנוֹת פּוּתִים (נדה לח:) בְּהָא זְכִינְהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְרִבָּנָן, כְּלוֹמַר נִצַּחְם:

פרק ב

(א) **הָיָה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה.** פָּרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע: **וְהִגִּיעַ זְמַן.** קְרִיאַת שְׁמַע: **אִם כֵּן לָמָּה אָמְרוּ.** לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, צָרִיךְ לְפָרֵשׁ **אִם כֵּן לִבּוֹ** שֶׁיִּהֶא מְתַכֵּוֵן לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְהָאוֹמֵר מִצְוֹת

סֵדֶר זְרָעִים

אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּנָה מְפָרֵשׁ **אִם כֵּן לִבּוֹ** לִקְרוֹת כִּנְקֻדָּתָן וּכְהִלְכָתָן, לְאַפּוֹקֵי קוֹרֵא לְהַגִּיהַּ שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵא הַחֲבוֹת כִּנְקֻדָּתָן אֶלָּא קוֹרֵא כִּכְתִיבָתָן כְּדֵי לְהָבִין בַּחֲסֵרוֹת וִיתֵרוֹת, דִּבְקְרִיאָה כָּזוֹ לֹא יָצָא. וַאֲנַן קַיְמָא לָן כְּמָאן דְּאָמַר מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה: **בַּפָּרָקִים.** לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין (משנה ב) מְפָרֵשׁ מַה הֵם הַפָּרָקִים: **שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכָּבוֹד.** שׁוֹאֵל בְּשָׁלוֹם אָדָם וְנִכְבָּד שָׂרָאוּי לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם, כְּגוֹן אָבִיו אוֹ רַבּוֹ אוֹ שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה: **וּמֵשִׁיב.** לַשּׁוֹאֵל. **וְאֵין צָרִיךְ** לוֹמַר שֶׁמֵּשִׁיב לָהֶם שָׁלוֹם אִם הִקְדִּימוּ לוֹ: **וְכָאֻמְצַע.** הַפָּרָק: **שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַיִּרְאָה.** אָדָם שֶׁהוּא יָרֵא מִפָּנָיו שֶׁמָּא יַהֲרְגֶנּוּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁמֵּשִׁיב לוֹ שָׁלוֹם. אֲבָל מִפְּנֵי הַכָּבוֹד לֹא: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בָּאֻמְצַע.** הַפָּרָק, שׁוֹאֵל בְּשָׁלוֹם מִי שֶׁהוּא יָרֵא מִמֶּנּוּ, וּמֵשִׁיב שָׁלוֹם לְמִי שֶׁמֵּטֵל עָלָיו לְכַבְּדוֹ: **וּמֵשִׁיב שָׁלוֹם לְכָל אָדָם.** שֶׁהַקְּדוֹשׁ לוֹ שָׁלוֹם. **וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.** וּבְכָל מָקוֹם שֶׁאָסוּר לְהַפְסִיק, כָּךְ אָסוּר לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כְּמוֹ בִּשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת: (ב) **בֵּין** ׳**וַיֹּאמֶר**׳ **לֶאֱמֹת וְיַצִּיב.** דִּכְתִיב (ירמיה י י) ׳וַיהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת׳, הִלְכָךְ אֵין מַפְסִיקִין בֵּין ׳אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם׳ (במדבר טו מא) לֶ׳אֱמֶת׳. וְכֵן הֲלָכָה: ׳וְהָיָה **אִם שָׁמֹעַ נוֹהֵג בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה.** דִּכְתִיב בֵּהּ (דברים יא יט) ׳וְדִבַּרְתָּם אֹתָם בְּבָנֶיךָ׳, וְתַלְמוּד תּוֹרָה נוֹהֵג בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה: ׳**וַיֹּאמֶר**׳ **אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם.** דִּאִית בֵּהּ פָּרְשַׁת צִיצִית שֶׁאֵינָהּ נוֹהֶגֶת בַּלַּיְלָה, דִּכְתִיב (במדבר שם לט) ׳וּרְאִיתֶם אֹתוֹ׳: (ג) **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לֹא יָצָא.** דִּכְתִיב (דברים ו ד) ׳שְׁמַע׳, ׳הַשְׁמַע לְאָזְנְךָ מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ: וְתָנָא קַמָּא סָבַר, ׳שְׁמַע׳ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ. וַהֲלָכָה **כְּתָנָּא קַמָּא**: **וְלֹא דִקְדֵּק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ.** לְהוֹצִיאָן בְּשָׁפָתַיִם רָפֶה, בְּשִׁפְתֵי תְּבוּת שֶׁהַתֵּבָה הַשְּׁנִיָּה מִתְחֶלֶת בְּאוֹת שֶׁהַתֵּבָה הָרִאשׁוֹנָה נִגְמֶרֶת, כְּגוֹן ׳עַל לְבָבֶךָ׳ (שם פסוק ו), ׳עֲשָׂב בְּשָׂדְךָ׳ (שם יא טו), ׳וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה׳ (שם פסוק יז), אִם אֵינוֹ נוֹתֵן בֵּינֵיהֶם לְהַפְרִידָם נִמְצָא קוֹרֵא אוֹתָם שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת כְּאוֹת אַחַת: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יָצָא.** **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.** מֵיהוּ לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ, וְכֵן יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יַנִּיחַ הַנָּח וְלֹא יָנִיד הַנָּח וְלֹא יַרְפֶּה הַחֲזֵק וְלֹא יְחַזֵּק הָרָפֶה, וְצָרִיךְ לְהַתִּיז זַיִ״ן שֶׁל ׳תִּזְכְּרוּ׳ (במדבר טו מ) שֶׁלֹּא יֵהָא נִרְאֶה כְּאוֹמֵר ׳תִּשְׂכְּרוּ׳ בְּשִׁי״ן, כְּלוֹמַר כְּדֵי שֶׁתַּרְבּוּ שָׂכָר, שֶׁהֲרֵי אֵין רָאוּי לְשַׁמֵּשׁ אֶת הֶרֶב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס: **הַקּוֹרֵא לְמִפְרֵעַ.** הִקְדִּים פָּסוּק שְׁלִישִׁי לְשֵׁנִי וְשֵׁנִי לָרִאשׁוֹן וְכִיוֹצֵא בָּזֶה: **לֹא יָצָא.** דִּכְתִיב (דברים ו ו) ׳וְהָיוּ הַדְּבָרִים׳ בַּהֲוָיָתָן יִהְיוּ, כְּלוֹמַר כְּמוֹ שֶׁהֵן סְדוּרִין בַּתּוֹרָה. וּמִיהוּ אִם הִקְדִּים פָּרָשַׁת ׳וְיֹאמֶר׳ לְפָרָשַׁת ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳, וּפָרָשַׁת ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ לִ׳שְׁמַע׳, נִרְאֶה דְּאֵין זֶה חְשׁוּב לְמַפְרֵעַ וְיָצָא, שֶׁהֲרֵי אֵינָן סְדוּרוֹת כֵּן זוֹ לְאַחַר זוֹ בַּתּוֹרָה: **יַחְזֹר לְמָקוֹם שֶׁפָּעָה.** אִם בֵּין פָּרָק לְפָרָק טָעָה, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה פָּרָק הִפְסִיק וּלְרֹאשׁ אֵיזֶה פָּרָק יַחְזֹר, חוֹזֵר לְהַפְסֵק רֹאשׁוֹן שֶׁהוּא **וְהָיָה** אִם שָׁמֹעַ. וְהָרַמְבַּ״ם (פי״ח מ) אוֹמֵר שֶׁהוּא ׳וְאָהַבְתָּ אֵת ה׳׳, וְאִם בְּאֶמְצַע הַפָּרָק פָּסַק, שֶׁיּוֹדֵעַ הַפָּרָק שֶׁפָּסַק בּוֹ, אֲבָל אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מָקוֹם מֵאוֹתוֹ פָּרָק פָּסַק, חוֹזֵר לְרֹאשׁ אוֹתוֹ הַפָּרָק. הָיָה קוֹרֵא ׳וּכְתַבְתָּם׳, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הוּא ב׳וּכְתַבְתָּם׳ שֶׁל ׳שְׁמַע׳ (דברים ו ט) אוֹ ב׳וּכְתַבְתָּם׳ שֶׁל ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ (שם יא כ), חוֹזֵר לְ׳וּכְתַבְתָּם׳ שֶׁל ׳שְׁמַע׳, וְאִם נִסְתַּפֵּק לְאַחַר שֶׁהִתְחִיל ׳לְמַעַן יִרְבּוּ׳ (שם פסוק כא), אֵינוֹ חוֹזֵר, שֶׁעַל הָרֹגֶל לְשׁוֹנוֹ הוּא הוֹלֵךְ: (ד) **נִדְבָּךְ.** שׁוּרָה שֶׁל בִּנְיָן אֲבָנִים, כְּמוֹ ׳נִדְבְּכִין דִּי אֶבֶן גְּלָל׳ (עזרא ו ד). וְאַף עַל גַּב דִּמְסִתְפֵּי דִּלְמָא נָפְלִי וְלֹא מָצוּ מְכַוְּנֵי, לֹא הִצְרִיכוּ חֲכָמִים לְרָדַת, דִּקְרִיאַת שְׁמַע לֹא בְּעֵי כַּוָּנָה אֶלָּא פָּסוּק רִאשׁוֹן בִּלְבַד: **מַה שְׁאֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בִּתְפִלָּה.** דְּצוֹלְתָא רַחֲמֵי הִיא וּבְעֵי כַּוָּנָה, הִלְכָךְ יוֹרְדִין לְמַטָּה וּמִתְפַּלְּלִין: (ה) **חָתָן** שֶׁנָּשָׂא בְּתוּלָה, **פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע לַיְלָה רִאשׁוֹן.** מִשּׁוּם דְּטִרְיָד שֶׁמָּא לֹא יִמְצָאֶנָּה בְּתוּלָה. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁפְּתִירָא שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה כְּרוּת שֶׁפָּכָה בִּבְעִילָתוֹ, וְטָרְדָא דְּמִצְוָה הִיא, וְרַחֲמָנָא אָמַר (דברים ו ז) ׳וּבְלֶכְתְּךָ בַדָּרֶךְ׳, בְּלֶכְתְּךָ דִּידְךָ הוּא דְּמִחְזְרַת, הָא דְּמִצְוָה פְּטִירַת: **אִם לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה.** אִם לֹא בָּעַל עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁהֵם אַרְבַּע לֵילוֹת, טָרִיד. וּמִשֶּׁם וְאֵילָךְ לִבּוֹ גַּס בָּהּ וְתוּ לֹא טָרִיד, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה בְּתוּלָה: (ו) **רַחֵץ לַיְלָה רִאשׁוֹן שֶׁמִּטָּתוֹ אֲשָׁתוֹ.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲבָל אָסוּר בִּרְחִיצָה: **אֲסָטְנִים אֲנִי.** קַר וּמְצַנֵּן, לְשׁוֹן צִנָּה. וְאִם צָעֲרָה אִם לֹא הָיָה רוֹחֵץ, וְאֵין אָסוּר בֵּימֵי אֲבֵלוּ אֶלָּא רְחִיצָה שֶׁל תַּעֲנוּג: (ח) **לֹא כָל הָרוֹצֶה לִטֹּל אֶת הַשֵּׁם יִטֹּל.** אִם לֹא הֶחָזַק חָכָם וּפָרַשׁ בְּשָׁאָר דְּבָרִים אֵין [זֶה] אֶלָּא גַּאֲוָה שֶׁמִּרָּאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁיָּכוֹל לְכַוֵּן לִבּוֹ. וְאֵין **הַלָּכָה כְּרַבָּן** שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְחָזִינַן לִקְצָת מַרְבּוֹתֵינוּ דְּאָמְרִי דְּהָאִידָנָא כָּל אָדָם יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּפוּ רֹאשׁוֹן הַלָּלוּ אֵין מַכְנִיסִים כָּל כָּךְ בִּשְׁאָר יָמִים, אִם לֹא יִקְרָא בְּלֵילָה רִאשׁוֹן מִיחֲזֵי יוֹתֵר כִּיוֹהֲרָא, שֶׁמַּרְאֶה עַצְמוֹ שֶׁהוּא מְכַוֵּן בְּכָל שָׁעָה אֶלָּא הַשְׁתָּא מִשּׁוּם דְּטִרְיָד בְּמִצְוָה:

פרק ג

(א) **מִי שֶׁמֵּתוּ מֵתִים לְפָנָיו.** אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁחַיָּב לְהִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם מֻטָּל עָלָיו לְקָבְרוֹ: **פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע.** מִשּׁוּם דְּטִרְיָד טָרְדָּא דְּמִצְוָה: **וְחַיָּיבִין בִּתְפִלָּה.** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ שְׁמִתְחַלְּפִין, לְפִי שֶׁהַכֹּל רוֹצִים לִזְכּוֹת בְּמִצְוָה: **אֶת שֶׁלְּפָנֵי הַמִּטָּה.** הַמְזַמְּנִים לְנַשְּׁאָהּ כְּשֶׁתַּגִּיעַ הַמִּטָּה אֶצְלָם: **וְאֶת שֶׁלְּאַחַר הַמִּטָּה.** כְּלוֹמַר, בֵּין אוֹתָם שֶׁלְּפָנֵי הַמִּטָּה וּבֵין אוֹתָם שֶׁלְּאַחַר הַמִּטָּה, אִם הַמִּטָּה צְרִיכָה לָהֶם לְשָׂאתָהּ, **פְּטוּרִים: וְאֶת שֶׁאֵין לַמִּטָּה צָרִיךְ בָּהֶן.** כְּגוֹן הַהוֹלְכִים לְלַוּוֹת אֶת הַמֵּת בִּלְבַד לְכִבּוּדוֹ, חַיָּבִין: **וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ פְּטוּרִים מִן הַתְּפִלָּה.** דִּלְאו דְּאוֹרַיְתָא הִיא כְּמוֹ קְרִיאַת שְׁמַע. וְאִבָּא דְּאָמְרִי מִפְּנֵי שֶׁהִיא צְרִיכָה כַּוָּנָה יִתְרָה: (ב) **לְהִתְחִיל וְלִגְמוֹר.** פָּרָשָׁה אַחַת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע: **לַעֲשׂוֹת כֵּן עוֹשִׂים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת סְבִיב הָאֲבֵל לְנַחֲמוֹ בְּשׁוּבָם מִן הַקָּבָר: וְאִם לָאו.** שֶׁהָיָה הַדֶּרֶךְ קָרוֹב מִן הַקָּבָר עַד הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ עוֹשִׂים הַשִּׁוּרָה, וְאֵין פָּנַאי לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לַשִּׁוּרָה: **הַפָּנִימִים.** הָרוֹאִים [פָּנַי]

הָאֲבֵלִים: **וְהַחִיצוֹנִים.** שֶׁאֵינָם רוֹאִים פְּנֵי הָאֲבֵלִים: (ג) **נָשִׁים וַעֲבָדִים פְּטוּרִים מִקְּרִיאַת שְׁמַע.** אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, וְכָל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא לְחַיְּבָן הוֹאִיל וְאִית בַּהּ מַלְכוּת שָׁמַיִם, קָא מַשְׁמַע לָן. וּתְפִלִּין מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא הֵן, דִּלַיְלָה וְשַׁבָּת לָאו זְמַן תְּפִלִּין נִינְהוּ, וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הוֹאִיל וְאִתְקַשׁ תְּפִלִּין לִמְזוּזָה, נָשִׁים נָחֲיְבוּ, קָא מַשְׁמַע לָן: **קְטַנִּים.** אֲפִלּוּ קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ לֹא הַטִּילוּ עַל אֲבִיו לְחַנְּכוֹ בְּקְרִיאַת שְׁמַע. וְלֹא בְּתְפִלִּין, מִשּׁוּם דְּסָתָם קָטָן אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁמֹר תְּפִלָּיו שֶׁלֹּא יִפִּיחַ בָּהֶן: **וְחַיָּבִין בִּתְפִלָּה.** דִּתְפִלָּה רַחֲמֵי הִיא, וּמִדְרַבָּנָן הִיא, וְתַקָּנוּהָ אַף לְנָשִׁים וּלְחַנּךְ בָּהּ הַקְּטַנִּים: **וּבִמְזוּזָה.** דְּמַהוּ דְּתֵימָא הוֹאִיל וְאִתְקַשׁ לְתַלְמוּד תּוֹרָה, כֵּי הֵיכִי דְּנָשִׁים פְּטוּרוֹת מִתַּלְמוּד תּוֹרָה דִּכְתִיב (דברים יא יט) ׳וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם׳ וְלֹא אֶת בְּנוֹתֵיכֶם, הָכִי נַמֵּי נִפְטְרוּ מִמְּזוּזָה אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא קָא מַשְׁמַע לָן: **וּבִבְרָכַת הַמָּזוֹן.** מִבַּעְיָא לָן אִי חַיָּבוֹת בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן מִדְּאוֹרַיְתָא כֵּיוָן דִּכְתִיב (שם ח י) ׳וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ׳ הָוְיָא לַהּ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא, אוֹ שֶׁמָּא אֵין חַיָּבוֹת מִדְּאוֹרַיְתָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב (שם) ׳עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ׳ וְהָאָרֶץ לֹא נִתְּנָה לְנָקֵבוֹת וְלֹא אִפְּשִׁיטָא: (ד) **בַּעַל קֶרִי.** עָזְרָא תִּקֵּן שֶׁלֹּא יִקְרָא בַּעַל קֶרִי בְּתוֹרָה בֵּין שֶׁרָאָה קֶרִי לְאָנְסוֹ בֵּין לִרְצוֹנוֹ עַד שֶׁיִּטְבֹּל. וְלֹא מִפְּנֵי טֻמְאָה וְטָהֳרָה, שֶׁאֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מְקַבְּלִין טֻמְאָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא י

רבינו עובדיה

וְאִית דְּאָמְרִי, ׳חֲבֵינָנוּ ה׳ אֱלֹהֵינוּ לָדַעַת דְּרָכֶיךָ׳, שֶׁהִיא בְּרָכָה אַחַת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מֵעֵין כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֲמְצָעִיּוֹת שֶׁל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, וְחוֹתֵם ׳בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה׳: **שְׁגִוּרָה בְּפִיו.** שֶׁהוּא לְמוּד וְרָגִיל בָּהּ. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא** שֶׁמִּי שֶׁאֵין תְּפִלָּתוֹ שְׁגוּרָה בְּפִיו, אוֹ בְּשָׁעַת הַדְּחָק, מִתְפַּלֵּל אָדָם שֶׁל שֹׁשׁ רִאשׁוֹנוֹת וְשֶׁל שֹׁשׁ אַחֲרוֹנוֹת רַ׳חֲבֵינָנוּ׳ בָּאֶמְצַע שֶׁהִיא מֵעֵין כָּל הָאֶמְצָעִיּוֹת, חוּץ מִימוֹת הַגְּשָׁמִים שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל ׳חֲבִינֵנוּ׳ מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר שְׁאֵלָה בִּבְרָכַת הַשָּׁנִים, וְחוּץ מִמּוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר הַבְדָּלָה בְּ׳חוֹנֵן הַדָּעַת׳: (ד) **הָעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ קֶבַע.** שְׁתִּפְלָתוֹ דּוֹמָה לְדָבָר הַקָּבוּעַ עָלָיו כְּמִשְׂאוֹי. וּלְשׁוֹן קֶבַע שֶׁאוֹמֵר חֹק קָבוּעַ עָלַי לְהִתְפַּלֵּל וְצָרִיךְ אֲנִי לָצֵאת מִמֶּנּוּ: **מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה.** וּמַה הִיא תְּפִלָּה קְצָרָה, שֶׁאוֹמֵר ׳הוֹשַׁע ה׳ אֶת עַמְּךָ׳ וְכוּ׳: **כְּכָל פָּרְשַׁת הֶעָבוּר.** אֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהֵם פּוֹרְשִׁים לַעֲבִירָה, יִהְיוּ צָרֵיהֶם גְּלוּיִים לְפָנֶיךָ לְרַחֵם עֲלֵיהֶם. ׳פָּרְשַׁת׳ לְשׁוֹן פְּרִישָׁה, ׳הֶעָבוּר׳ שֶׁל עֲבֵירָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֶלָּא הַתְּפִלָּה שֶׁמִּתְפַּלְּלִים בְּמָקוֹם סַכָּנָה הִיא צָרְכֵי עַמְּךָ מְרֻבִּים וְכוּ׳. וּמִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ אָדָם כְּשֶׁהוּא מַהֲלֵךְ. וְאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל לֹא שֹׁשׁ רִאשׁוֹנוֹת וְלֹא שֹׁשׁ אַחֲרוֹנוֹת. וּכְשֶׁיַּעֲבֹר מִקּוֹם הַסַּכָּנָה וְתִתְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה כְּתִקְנָהּ אִם לֹא עָבְרָה עוֹנָתָהּ: (ה) **הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר יָרֵד.** אֵין הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה זוֹ, אֶלָּא בֵּין יֵשׁ לוֹ מִי שֶׁיֶּאֱחֹז חֲמוֹרוֹ בֵּין אֵין לוֹ מִי שֶׁיֶּאֱחֹז חֲמוֹרוֹ לֹא יֵרֵד, מִפְּנֵי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ מְיֻשֶּׁבֶת עָלָיו כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד: **יַחֲזִיר אֶת פָּנָיו.** לְצַד יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א׳ ח מח) ׳וְהִתְפַּלְלוּ אֵלַיִךְ דֶּרֶךְ אַרְצָם׳: **יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לה) ׳וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה׳: (ו) **בְּאַסְדָּא.** עֲצֵי הָרִכָּבָה שְׁזוּרִים וּמְחֻבָּרִים יַחַד, וּמְשִׁטִּים אוֹתָם בְּגָזָר וּבְנֵי אָדָם הוֹלְכִים עֲלֵיהֶם. וּבְלִשּׁוֹן מִקְרָא (ה״א ב׳ ב טז) קְרוּיִין ׳רַפְסוֹדוֹת׳: (ז) **אֵין תִּפְלַּת הַמּוּסָפִין אֶלָּא בְּחֶבֶר עִיר.** בַּחֲבוּרַת הָעִיר, כְּלוֹמַר בְּצִבּוּר וְלֹא בְּיָחִיד: **בְּחֶבֶר עִיר וְשֶׁלֹּא בְּחֶבֶר עִיר.** בֵּין בְּצִבּוּר בֵּין בְּיָחִיד: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְׁמוֹ.** שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וְאֶפְשָׁא בֵּין תָּנָא קַמָּא לְרַבִּי יְהוּדָה יָחִיד הַדָּר בְּעִיר שֶׁאֵין שָׁם עֲשָׂרָה, לְתָנָא קַמָּא אַלְבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר לֹא תִקָּנוּהָ אֶלָּא בְּחֶבֶר עִיר יָחִיד זֶה פָּטוּר, וּלְרַבִּי יְהוּדָה אֵין יָחִיד פָּטוּר אֶלָּא בְּשֶׁהוּא בִּמְקוֹם עֲשָׂרָה שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר פּוֹטְרוֹ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק ה (א) **אֵין עוֹמְדִין. מִתּוֹךְ כֹּבֶד רֹאשׁ.** הַכְנָעָה וּמוֹרָא דִּכְתִיב (תהלים ב יא) ׳עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּיִרְאָה׳, וַעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה הִיא: **שִׁחִים שָׂעָה אַחַת.** בַּמָּקוֹם שֶׁבָּאוּ לְהִתְפַּלֵּל: **אֲפִלּוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ.** וְזוֹקֵף מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מֶלֶךְ עוֹבֵד כּוֹכָבִים פּוֹסֵק שֶׁלֹּא יַהֲרְגֶנּוּ: **אֲפִלּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ.** דְּוָקָא נָחָשׁ שֶׁרֹב פְּעָמִים אֵינוֹ נוֹשֵׁךְ, אֲבָל עַקְרָב אוֹ אֶפְעֶה מִן הַדְּבָרִים שֶׁוַּדַּאי נוֹשְׁכִים וּמְמִיתִים פּוֹסֵק: (ב) **מַזִּיקִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים.** מְשִׁיב הָרוּחַ׳ שֶׁאֵינוֹ לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה אֶלָּא לְשׁוֹן הַזְכָּרָה וְשֶׁבַח. וּמִפְּנֵי שֶׁהַגְּשָׁמִים אַחַת מִגְּבוּרוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּכְתִיב (איוב ה ט-י) ׳עֹשֶׂה גְדֹלוֹת וְאֵין חֵקֶר [וְנוֹ׳] הַנֹּתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ׳ מְשׁוּם הָכֵי קָרֵי לְהוּ גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים: **וְשֹׁאֲלָה.** ׳וְתֵן טַל וּמָטָר׳ לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה: **בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים.** מִתּוֹךְ שֶׁהֵן פְּרָנָסָה קְבוּעָה שְׁאֵלָתָן בִּבְרָכַת פַּרְנָסָה: **וְהַבְדָּלָה.** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: **בְּחוֹנֵן הַדָּעַת.** שֶׁהִיא בְּרָכָה רִאשׁוֹנָהּ שֶׁל חֹל. וּבִירוּשָׁלְמִי (פ״ה ה״ב) אָמְרוּ מִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ בְּחוֹנֵן הַדָּעַת שֶׁאִם אֵין דֵּעָה הַבְדָּלָה מִנַּיִן. וְכֵן הֲלָכָה: (ג) **עַל כֵּן צִפּוֹר יְגִיעוּ רַחֲמֶיךָ.** כְּמוֹ שֶׁהֶגְיעוּ רַחֲמֶיךָ עַל צִפּוֹר וְגוּרָהּ ׳לֹא תְקַח הָאֵם עַל הַבָּנִים׳ (דברים כב ו) כֵּן חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ: **מְשַׁתְּכְּחִין אוֹתוֹ.** שֶׁעוֹשֶׂה מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רַחֲמִים וְהֵן אֵינָן אֶלָּא גְּזֵרוֹת מֶלֶךְ עַל עֲבָדָיו: **וְעַל טוֹב יִזְכַּר שְׁמֶךָ.** מַשְׁמַע עַל טוֹבָתְךָ נוֹדֶה לְךָ וְעַל הֶרַע לֹא נוֹדֶה, וַהֲרֵי אָנוּ חַיָּבִין לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרְכִין עַל הַטּוֹבָה: **מוֹדִים מוֹדִים.** דְּמִיחְזֵי כְּמִקַּבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי אֱלֹהוּת. וּמִפֵּרֵשׁ בִּירוּשַׁלְמִי (פ״ה ה״ג) הָדָא דְתֵימָא בְּצִבּוּר, אֲבָל בְּיָחִיד תַּחֲנוּנִים הֵם: **וְלֹא יִהְא סָרָךְ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.** כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵר יוֹרְדִים לִפְנֵי הַתֵּבָה שֶׁצְּרִיךְ לְסָרֵב פַּעַם רִאשׁוֹנָה, אֲבָל זֶה לֹא יְסָרֵב כְּשֶׁאוֹמְרִים לוֹ לְךָ רֵד, לְפִי שֶׁגְּנַאי הוּא שֶׁתְּהֵא הַתְּפִלָּה מְפֻסֶּקֶת בְּפִי בָּךְ: (ד) **לֹא יַעֲנֶה אַחַר הַכֹּהֲנִים אָמֵן.** בְּסוֹף כָּל בְּרָכָה כְּמוֹ שֶׁשְּׁאָר הַצִּבּוּר עוֹנִים: **מִפְּנֵי הַטָּרוּחַ.** שֶׁלֹּא תִּטָּרֵחַ דַּעְתּוֹ וְיִטְעֶה, לְפִי שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר הוּא, צָרִיךְ לְהַתְחִיל בְּרָכָה שְׁנִיָּה, וּלְהַקְרוֹת לָהֶן מִלָּה בְּמִלָּה, וְאִם יַעֲנֶה אָמֵן לֹא יוּכַל לְכַוֵּן וְלַחֲזֹר לְתִקְּפָלְתּוֹ כְּהַר וּלְהַתְחִיל חֲמוֹרוֹ בֵּין אֵין לוֹ מִי שֶׁיֶּאֱחֹז חֲמוֹרוֹ לֹא יֵרֵד, מִפְּנֵי שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ מְיֻשֶּׁבֶת עָלָיו כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד: **יַחֲזִיר אֶת פָּנָיו.** לְצַד יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א׳ ח מח) ׳וְהִתְפַּלְלוּ אֵלַיִךְ דֶּרֶךְ אַרְצָם׳: **יְכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים.** שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק לה) ׳וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה׳: (ו) **בְּאַסְדָּא.** עֲצֵי הָרִכָּבָה שְׁזוּרִים וּמְחֻבָּרִים יַחַד, וּמְשִׁטִּים אוֹתָם בְּגָזָר וּבְנֵי אָדָם הוֹלְכִים עֲלֵיהֶם. וּבְלִשּׁוֹן מִקְרָא (ה״א ב׳ ב טז) קְרוּיִין ׳רַפְסוֹדוֹת׳: (ז) **אֵין תִּפְלַּת הַמּוּסָפִין אֶלָּא בְּחֶבֶר עִיר.** בַּחֲבוּרַת הָעִיר, כְּלוֹמַר בְּצִבּוּר וְלֹא בְּיָחִיד: **בְּחֶבֶר עִיר וְשֶׁלֹּא בְּחֶבֶר עִיר.** בֵּין בְּצִבּוּר בֵּין בְּיָחִיד: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְׁמוֹ.** שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וְאֶפְשָׁא בֵּין תָּנָא קַמָּא לְרַבִּי יְהוּדָה יָחִיד הַדָּר בְּעִיר שֶׁאֵין שָׁם עֲשָׂרָה, לְתָנָא קַמָּא אַלְבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר לֹא תִקָּנוּהָ אֶלָּא בְּחֶבֶר עִיר יָחִיד זֶה פָּטוּר, וּלְרַבִּי יְהוּדָה אֵין יָחִיד פָּטוּר אֶלָּא בְּשֶׁהוּא בִּמְקוֹם עֲשָׂרָה שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר פּוֹטְרוֹ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק ה (א) **אֵין עוֹמְדִין. מִתּוֹךְ כֹּבֶד רֹאשׁ.** הַכְנָעָה וּמוֹרָא דִּכְתִיב (תהלים ב יא) ׳עִבְדוּ אֶת ה׳ בְּיִרְאָה׳, וַעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה הִיא: **שִׁחִים שָׂעָה אַחַת.** בַּמָּקוֹם שֶׁבָּאוּ לְהִתְפַּלֵּל: **אֲפִלּוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ.** וְזוֹקֵף מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מֶלֶךְ עוֹבֵד כּוֹכָבִים פּוֹסֵק שֶׁלֹּא יַהֲרְגֶנּוּ: **אֲפִלּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ.** דְּוָקָא נָחָשׁ שֶׁרֹב פְּעָמִים אֵינוֹ נוֹשֵׁךְ, אֲבָל עַקְרָב אוֹ אֶפְעֶה מִן הַדְּבָרִים שֶׁוַּדַּאי נוֹשְׁכִים וּמְמִיתִים פּוֹסֵק: (ב) **מַזִּיקִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים.** מְשִׁיב הָרוּחַ׳ שֶׁאֵינוֹ לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה אֶלָּא לְשׁוֹן הַזְכָּרָה וְשֶׁבַח. וּמִפְּנֵי שֶׁהַגְּשָׁמִים אַחַת מִגְּבוּרוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּכְתִיב (איוב ה ט-י) ׳עֹשֶׂה גְדֹלוֹת וְאֵין חֵקֶר [וְנוֹ׳] הַנֹּתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ׳ מְשׁוּם הָכֵי קָרֵי לְהוּ גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים: **וְשֹׁאֲלָה.** ׳וְתֵן טַל וּמָטָר׳ לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה: **בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים.** מִתּוֹךְ שֶׁהֵן פְּרָנָסָה קְבוּעָה שְׁאֵלָתָן בִּבְרָכַת פַּרְנָסָה: **וְהַבְדָּלָה.** בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: **בְּחוֹנֵן הַדָּעַת.** שֶׁהִיא בְּרָכָה רִאשׁוֹנָהּ שֶׁל חֹל. וּבִירוּשָׁלְמִי (פ״ה ה״ב) אָמְרוּ מִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ בְּחוֹנֵן הַדָּעַת שֶׁאִם אֵין דֵּעָה הַבְדָּלָה מִנַּיִן. וְכֵן הֲלָכָה: (ג) **עַל כֵּן צִפּוֹר יְגִיעוּ רַחֲמֶיךָ.** כְּמוֹ שֶׁהֶגְיעוּ רַחֲמֶיךָ עַל צִפּוֹר וְגוּרָהּ ׳לֹא תְקַח הָאֵם עַל הַבָּנִים׳ (דברים כב ו) כֵּן חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ: **מְשַׁתְּכְּחִין אוֹתוֹ.** שֶׁעוֹשֶׂה מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רַחֲמִים וְהֵן אֵינָן אֶלָּא גְּזֵרוֹת מֶלֶךְ עַל עֲבָדָיו: **וְעַל טוֹב יִזְכַּר שְׁמֶךָ.** מַשְׁמַע עַל טוֹבָתְךָ נוֹדֶה לְךָ וְעַל הֶרַע לֹא נוֹדֶה, וַהֲרֵי אָנוּ חַיָּבִין לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרְכִין עַל הַטּוֹבָה: **מוֹדִים מוֹדִים.** דְּמִיחְזֵי כְּמִקַּבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי אֱלֹהוּת. וּמִפֵּרֵשׁ בִּירוּשַׁלְמִי (פ״ה ה״ג) הָדָא דְתֵימָא בְּצִבּוּר, אֲבָל בְּיָחִיד תַּחֲנוּנִים הֵם: **וְלֹא יְהֵא סָרָךְ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.** כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵר יוֹרְדִים לִפְנֵי הַתֵּבָה שֶׁצְּרִיךְ לְסָרֵב פַּעַם רִאשׁוֹנָה, אֲבָל זֶה לֹא יְסָרֵב כְּשֶׁאוֹמְרִים לוֹ לְךָ רֵד, לְפִי שֶׁגְּנַאי הוּא שֶׁתְּהֵא הַתְּפִלָּה מְפֻסֶּקֶת בְּפִי בָּךְ: (ד) **לֹא יַעֲנֶה אַחַר הַכֹּהֲנִים אָמֵן.** בְּסוֹף כָּל בְּרָכָה כְּמוֹ שֶׁשְּׁאָר הַצִּבּוּר עוֹנִים: **מִפְּנֵי הַטָּרוּחַ.** שֶׁלֹּא תִּטָּרֵחַ דַּעְתּוֹ וְיִטְעֶה, לְפִי שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר הוּא, צָרִיךְ לְהַתְחִיל בְּרָכָה שְׁנִיָּה, וּלְהַקְרוֹת לָהֶן מִלָּה בְּמִלָּה, וְאִם יַעֲנֶה אָמֵן לֹא יוּכַל לְכַוֵּן וְלַחֲזֹר לְתִקְּפָלְתּוֹ כְּהַר וּלְהַתְחִיל הַבְרָכָה שֶׁרָאוּי שֶׁיַּתְחִיל: **לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו.** שֶׁמָּא לֹא יוּכַל לְכַוֵּן וְלַחֲזֹר לְתִקְּפָלְתּוֹ לְהַתְחִיל ׳שִׂים שָׁלוֹם׳, שֶׁתְּהֵא דַּעְתּוֹ מְטֹרָפֶת מֵאֵימָתָא דְּצִבּוּרָא: **וְאִם הִבְטִיחָתוּ.** כְּלוֹמַר אִם בְּטוּחַ הוּא שֶׁלֹּא תִּהֵא דַּעְתּוֹ מְטֹרָפֶת מֵאֵימָתָא דַּצִּבּוּר: (ה) **אִם שְׁגִוּרָה תְּפִלָּתוֹ.** סְדוּרָה בְּפִי בִּמְרוּצָה וְאֵינִי נִכְשָׁל בָּהּ: **שֶׁהוּא מְטֹרָף.** שֶׁהַחוֹלֶה מְטֹרָף, כְּמוֹ ׳אַף טָרוּף טָרַף׳ (בראשית מד כח). פֵּרוּשׁ אַחַר לְשׁוֹן טוֹרְפִים לוֹ תְּפִלָּתוֹ בְּפָנָיו (ברכות ה:). כְּלוֹמַר הַתְּפִלָּה שֶׁהִתְפַּלֵּל עָלָיו מְטֹרָפֶת וּטְרוּדָה מִמֶּנּוּ וְאֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת:

פרק ו (א) **בֵּיצַד מְבָרְכִין. חוּץ מִן הַיַּיִן.** שֶׁמִּתּוֹךְ חֲשִׁיבוּתוֹ קְבָעוּ לוֹ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ. וְכֵן הַפֵּת: **בּוֹרֵא מִינֵי דְשָׁאִים.** לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּכְלַל פְּרִי הָאֲדָמָה דָּשָׁא הַנִּזְרָעִים כְּגוֹן קִטְנִיּוֹת, וְרַבִּי יְהוּדָה בָּעֵי הָכֵי בְּרָכָה לְכָל מִין וָמִין, וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי** יְהוּדָה. וְהָא דְּתָנַן עַל הַיְרָקוֹת אוֹמֵר ׳בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה׳, הֵנִי מִלֵּי יְרָקוֹת שֶׁדַּרְכָּן לְאָכְלָן חַיִּין וְאָכְלָן חַיִּין אוֹ שֶׁדַּרְכָּן לְאָכְלָן מְבֻשָּׁלִים וְאָכְלָן חַיִּין אוֹ מְבֻשָּׁלִים, אֲבָל אוֹתָן שֶׁדַּרְכָּן לְאָכְלָן מְבֻשָּׁלִים וְאָכְלָן חַיִּין אֵינוֹ מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן אֶלָּא ׳שֶׁהַכֹּל׳. וְיִרְקוֹת שֶׁאוֹכְלִין אוֹתָם בֵּין חַיִּין בֵּין מְבֻשָּׁלִים מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן ׳בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה׳ בֵּין חַיִּין בֵּין מְבֻשָּׁלִים: (ב) **בְּרַךְ עַל פֵּרוֹת הָאִילָן וְכוּ׳.** כָּל הֵיכָא דְּכִי שָׁקְלִי פֵּירָא אִיתֵּהּ לָעָנָף, וְאוֹתוֹ הָעָנָף עַצְמוֹ חוֹזֵר וּמוֹצִיא פֵּרוֹת לַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת מִקְּרֵי אִילָן, וּמְבָרְכִין עַל פֵּרוֹתָיו ׳בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ׳, אֲבָל הֵיכָא דְּכִי שָׁקְלַת לֵהּ לְפֵרֵי לֹא יִשָּׂאֵר עָנָף שֶׁיַּחֲזֹר וְיוֹצִיא פֵּרוֹת לַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת, אֵין מְבָרְכִין עַל הַפֵּרוֹת אֶלָּא ׳בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה׳:

מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת

וְעַל כָּל אֵלֶּה אִם אָמַר שֶׁהַכֹּל נִהְיָא. וַאֲפִלּוּ עַל הַפֵּת וְעַל הַיַּיִן. וּמֵיהוּ לְכַתְּחִלָּה אֵין לֶאֱכוֹל שׁוּם פֵּרִי אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ תְּחִלָּה שֶׁיְּבָרֵךְ עָלָיו בְּרָכָה הָרְאוּיָה לוֹ: (ג) **נוֹבְלוֹת.** פֵּרוֹת שֶׁנָּפְלוּ מִן הָאִילָן קֹדֶם שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּן: **גּוֹבְאִי.** חֲגָבִים טְהוֹרִים: **מִין קִלָּיָה.** נוֹבְלוֹת וְגוֹבְאֵי עַל יְדֵי קִלָּיָה הֵן בָּאִים, וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי** יְהוּדָה: (ד) **מִין שִׂבְעָה.** חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן זַיִת וּתְמָרִים, דְּהָנֵי עַדִיפֵי הוֹאִיל וְנִשְׁתַּבְּחָה בָּהֶן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **מְבָרֵךְ עַל אֵיזֶה מֵהֶם שֶׁיִּרְצֶה.** דְּחָבִיב עָדִיף. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ה) **פָּטַר אֶת הַיַּיִן שֶׁלְּאַחַר הַמָּזוֹן.** הָנֵי מִלֵּי בְּשִׂבְעָה מִינִים טוֹבִים שֶׁרִגִּילִים לִקְבֹּעַ עַל הַיַּיִן לְאַחַר הַמָּזוֹן, וּכְשֶׁבֵּרַךְ עַל הַיַּיִן לְפָנָיו הַמָּזוֹן אֵין הַיַּיִן שֶׁלְּפָנָיו הַמָּזוֹן פּוֹטֵר הַיַּיִן שֶׁלְּאַחַר הַמָּזוֹן. וְכָל **לְאַחַר** הַמָּזוֹן **תִּנְתְּנִיתִין** בְּמַתְנִיתִין, הַיְנוּ שֶׁלְּאַחַר הַמָּזוֹן שֶׁפְּלִגוּ יְדֵיהֶם מִן הַפַּת קֹדֶם שֶׁיְּבָרְכוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן: **פְּרִפֶּרֶת.** כָּל דָּבָר שֶׁמְּלַפְלְפִים בּוֹ אֶת הַפַּת, כְּגוֹן בָּשָׂר וּבֵיצִים וְדָגִים קְרוּיִים **פְּרִפֶּרֶת.** וּפְעָמִים שֶׁהֵיוּ מְבִיאִים פְּרִפְרָאוֹת קֹדֶם סְעוּדָה לְהַמְשִׁיךְ הָאֲכִילָה וְחוֹזְרִים וּמְבִיאִים פְּרִפְרָאוֹת אֲחֵרוֹת לְאַחַר הַסְּעוּדָה אַחַר שֶׁמְּשִׁכוּ יְדֵיהֶם מִן הַפַּת: **מַעֲשֶׂה קְדֵרָה.** כְּגוֹן הֲרִיפוֹת וּגְרָשׂ כַּרְמֶל וְקֻמְח שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּמֵימֵי יְדֵיהֶם מִן הַפַּת: **מַעֲשֶׂה קְדֵרָה.** כְּגוֹן הֲרִיפוֹת וּגְרָשׂ כַּרְמֶל וְקֶמַח שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּמֵימֵי יְדֵיהֶם מִן הַפַּת: **מַעֲשֶׂה** וְכוּ׳. וְאִית דְּמְפָרְשֵׁי **פְּרִפֶּרֶת** דְּמִתְנִיתִין, פַּת הַצְּנוּמָה בְּקֻעָרָה שֶׁאֵין בָּהּ מַרְאֶה לֶחֶם, דְּמְבָרְכִים עָלֶיהָ ׳בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת׳. וְהַשְׁתָּא נֵיתֵי דְּאִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן בָּרוּךְ עַל הַפְּרִפֶּרֶת לֹא פָּטַר אֶת הַפַּת אַף עַל גַּב דְּהֵיא נַמֵּי מִין פַּת, אֲבָל מַעֲשֶׂה קְדֵרָה פָּטַר. וּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי כְּשֵׁם שֶׁאִם בֵּרַךְ עַל הַפְּרִפֶּרֶת לֹא פָּטַר אֶת הַפַּת כָּךְ לֹא פָּטַר מַעֲשֶׂה קְדֵרָה. וְאִין הֲלָכָה כְּבֵית שַׁמַּאי: (ו) **הָיוּ יוֹשְׁבִים.** בְּלֹא הֶסֵבָּה, וְסִימָן הוּא שֶׁאֵין נִתְעַדִּין לֶאֱכוֹל יַחַד. שֶׁרְגִילִים הָיוּ כְּשֶׁמִּתְוַעֲדִים חֲבוּרוֹת אֲנָשִׁים לֶאֱכוֹל, שֶׁהָיוּ מְסֻבִּים עַל הַמִּטּוֹת וְאוֹכְלִים וְשׁוֹתִים בַּהֶסֵבַּת שְׂמֹאל: **כָּל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ.** שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם קָבֵּעַ סְעוּדָה בְּלֹא הֶסֵבָּה. וּמֵיהוּ אִם אָמְרוּ נַיְזִיל נֵיכוֹל נַהֲמָא בְּדוּכְתָּא פְּלָן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֶסֵבּוּ כְּהֶסֵבַּת דְּמֵי, וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם וּמִצְטָרְפִין נַמֵּי לְזִמּוּן: **בָּא לָהֶם יַיִן בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן כָּל אֶחָד מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ.** הוֹאִיל וְאֵין בֵּית הַבְּלִיעָה פָּנוּי, וְאֵין לֵב הַמְסֻבִּים פּוֹנֶה אֶל הַמְבָרֵךְ אֶלָּא לִבְלֹעַ מַה שֶּׁבְּפִיהֶם. אִי נַמֵּי חִישִׁינַן שֶׁמָּא יִתְעַנֵּג בְּהֶם מְבָרֵךְ עַל הַמֶּגְמָר ׳בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים׳. וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא דְּעָדִיף מִנֵּהּ אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּאִתְחִיל בְּחַד עָבִיד לְאִידָךְ: **לְאַחַר הַסְּעוּדָה.** לְאַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְהַשְׁתָּא לָאו מִצְּרָכֵי הַסְּעוּדָה הוּא, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁהַתְּחִיל בִּבְרָכוֹת אַחֲרוֹנוֹת גּוֹמֵרָן: **מַגְמָר.** רְגִילִין הָיוּ לְהָבִיא אַחַר הַסְּעוּדָה עֲצֵי בְשָׂמִים בְּמַחְתָּה עַל הָאֵשׁ לְרֵיחַ טוֹב: (ז) **מָלִיחַ.** כָּל דָּבָר מָלוּחַ: **שֶׁהַפַּת טְפֵלָה לוֹ.** מִי שֶׁאָכַל אֲכִילָה גַּסָּה מִפֵּרוֹת מְתוּקִים בְּיוֹתֵר אוֹכֵל אַחֲרֵיהֶן דָּבָר מָלִיחַ לַחְתֹּךְ הַלֵּחוּת הַנִּדְבָּקוֹת בְּגוּפוֹ מֵחֲמַת רֹב הַפֵּרוֹת, וּמִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכוֹל הַמָּלִיחַ לְבַדּוֹ אוֹכֵל מִן הַפַּת עִמּוֹ. אֲבָל הַמָּלִיחַ לִבְדּוֹ עִקָּר וְהַפַּת טְפֵלָה לוֹ: (ח) **מְבָרֵךְ אַחֲרֵיהֶן שֶׁהַכֹּל בְּרָכוֹת.** דְּכָל שֶׁהוּא מִשְּׁבִעַת הַמִּינִים מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שֶׁהַכֹּל בְּרָכוֹת, דִּסְבִירָא לַהּ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל דְּ׳וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ׳ (דברים ח י) לָאו אַאֲכֹלֶת בִּלְבַד קְאֵי, אֶלָּא אִפְּלֵי שְׁבָעַת הַמִּינִין הַמְּזֻכָּרִים לְעֵיל בְּפָרָשָׁה. וּבְהֵאי קְרָא שֶׁהַכֹּל בְּרָכוֹת רְמִיזִי, ׳וּבֵרַכְתָּ׳ זוֹ בִּרְכַּת ׳הַזָּן׳, ׳עַל הָאָרֶץ׳ זוֹ בִּרְכַּת הָאָרֶץ, ׳הַטּוֹבָה׳ זוֹ ׳בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם׳, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שם ג כה) ׳הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה׳: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּרָכָה אַחַת.** מֵעֵין שֶׁלֹּשׁ בִּרְכוֹת. אִם עֲנָבִים, תְּאֵנִים, רִמּוֹנִים, זֵיתִים וּתְמָרִים אָכַל, מְבָרֵךְ ׳עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְעַל פְּרִי תְמָרָה טוֹבָה׳ וְכוּ׳, וְחוֹתֵם ׳עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת׳. וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חוֹתֵם ׳עַל הָאָרֶץ וְעַל פֵּרוֹתֶיהָ׳. וּבְרָכָה זוֹ עִצְמָהּ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן אֶלָּא שֶׁפּוֹתֵחַ בָּהּ ׳עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן׳. וְעַל כָּל דָּבָר הַנַּעֲשֶׂה מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן בְּמָקוֹם ׳עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ׳ אוֹמֵר ׳עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה׳ וְחוֹתֵם ׳עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה׳: **אֲפִלּוּ אָכַל שָׂלָק.** שֶׁל יָרָק. וְהוּא מְזו

מַחֲמַת אוֹתָן מַשְׁקִים וּמְשַׁתְּמֵשׁ בּוֹ בְּאִשּׁוּר. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי אֵין אִשּׁוּר בְּכֵלִים שֶׁאֲחוֹרָיו מְטֻאִים, הִלְכָךְ מוֹזְגִים אֶת הַכּוֹס תְּחִלָּה וְשׁוֹתִים אוֹתוֹ מִשִּׁיורֵי אֵלּוּ לְיָדִים, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר נוֹטְלִין לְיָדַיִם וְאַחַר כָּךְ נוֹטְלִין לַיָּדַיִם, וְאַחַר כָּךְ מוֹזְגִים אֶת הַכּוֹס גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִהְיוּ אֲחוֹרֵי הַכּוֹס טְמֵאִים, שֶׁמָּתְּרִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי שֶׁאֲחוֹרָיו טְמֵאִים, וְלֹא יִהְיוּ יָדָיו נְגוּבוֹת יָפָה וְיִטַּמְּאוּ אֲחוֹרֵי הַכְּלִי הַמְּשְׁקִין שֶׁבְּיָדָיו, וְאוֹתָן מְשְׁקִין שֶׁנִּגְעוּ תְּחִלָּה יַחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם וְנִמְצָא אוֹכֵל בְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת: (ג) **מְקַנֵּחַ יָדָיו בַּמַּפָּה.** מִנְּטִילַת מַיִם רִאשׁוֹנִים, וּמִנִּיחָהּ **עַל הַשֻּׁלְחָן**, וּמְקַנֵּחַ בָּהּ יָדָיו תָּמִיד מֻזְהָמוֹת הַתְּבְשִׁיל, וְלֹא יַנִּיחֶנָּה עַל הַכֶּסֶת שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בָּהּ גְּזֵרָה שֶׁמָּא יְהֵיָה הַכֶּסֶת רִאשׁוֹן לַשְּׁמָאָה וְיִהְיֶה מְשֻׁקָּה טוֹפֵחַ בַּמַּפָּה מֻחְמֶּמֶת נְגוּב הַיָּדַיִם, וְאוֹתוֹ מְשֻׁקֶּה כְּשֶׁנּוֹגֵעַ בַּכֶּסֶת נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן, דִּלְעוֹלָם הַמְּשְׁקִים נַעֲשׂוֹת תְּחִלָּה וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם כְּשֶׁמְּקַנֵּחַ בָּהּ תָּמִיד בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה. אֲבָל בְּשֻׁלְחָן לַיכָּא לְמִגְזַר הָכִי, שֶׁאְסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֻׁלְחָן שֶׁהוּא שְׁנֵי לַטָּמְאָה. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֻׁלְחָן שֶׁהוּא שְׁנֵי לַטָּמְאָה, הִלְכָךְ לֹא יַנִּיחַ הַמַּפָּה עַל הַשֻּׁלְחָן, שֶׁמָּא יִטְמְאוּ הַמַּשְׁקִים שֶׁבַּמַּפָּה מֵהַמַּת הַשֻּׁלְחָן וְיִטַּמְּאוּ אֲחוֹרֵי הַכּוֹס טְמֵאִים, וְאִם יַנִּיחֶנָּה עַל הַכֶּסֶת, אֵין לָחוּשׁ כִּי אִם שֶׁמָּא יִטְמְאוּ יָדָיו, מוּטָב שֶׁיִּטְמְאוּ יָדַיִם שֶׁאֵין לָהֶם עִקָּר מִן הַתּוֹרָה, דְּאֵין נִטְילַת יָדַיִם לְחֻלִּין מִן הַתּוֹרָה, וְלֹא יִטְמְאוּ אֻכָלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עִקָּר מִן הַתּוֹרָה, דְּרִאשׁוֹן לַשְּׁמָאָה וְיוֹשֵׁב בְּהָ יָדָיו תָּמִיד מְזֻהָמוֹת הַתְּבְשִׁיל, וְלֹא יַנִּיחֶנָּה עַל הַכֶּסֶת שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בָּהּ גְּזֵרָה שֶׁמָּא יְהֵיָה הַכֶּסֶת רִאשׁוֹן לַשְּׁמָאָה וְיִהְיֶה מְשֻׁקֶּה טוֹפֵחַ בַּמַּפָּה מֻחְמֶּמֶת נְגוּב הַיָּדַיִם, וְאוֹתוֹ מְשֻׁקֶּה כְּשֶׁנּוֹגֵעַ בַּכֶּסֶת נַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן, דִּלְעוֹלָם הַמַּשְׁקִים נַעֲשׂוֹת תְּחִלָּה וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם כְּשֶׁמְּקַנֵּחַ בָּהּ תָּמִיד בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה. אֲבָל בְּשֻׁלְחָן לַיכָּא לְמִגְזַר הָכִי, שֶׁאְסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֻׁלְחָן שֶׁהוּא שְׁנֵי לַטָּמְאָה, הִלְכָךְ לֹא יַנִּיחַ הַמַּפָּה עַל הַשֻּׁלְחָן, שֶׁמָּא יִטְמְאוּ הַמַּשְׁקִים שֶׁבַּמַּפָּה מֵהַמַּת הַשֻּׁלְחָן וְיִטַּמְּאוּ אֲחוֹרֵי הַכּוֹס טְמֵאִים, וְאִם יַנִּיחֶנָּה עַל הַכֶּסֶת, אֵין לָחוּשׁ כִּי אִם שֶׁמָּא יִטְמְאוּ יָדָיו, מוּטָב שֶׁיִּטְמְאוּ יָדַיִם שֶׁאֵין לָהֶם עִקָּר מִן הַתּוֹרָה, דְּאֵין נִטְילַת יָדַיִם לְחֻלִּין מִן הַתּוֹרָה, וְלֹא יִטְמְאוּ אֻכָלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עִקָּר מִן הַתּוֹרָה, דִּרְ

וְהַנִּיר. חֲרִישָׁה, כְּמוֹ ׳נִירוּ לָכֶם נִיר׳ (ירמיה ד ג): **וְזֶרַע אַחֵר.** כְּגוֹן שֶׁשְּׁתֵּי זְרוּעִים חֲמִשִּׁים וּבֵינֵיהֶם קַרְקַע זְרוּעַ מִין אַחֵר. וְשָׁעוּר רֹחַב הַבּוּר וְהַנִּיר וְזֶרַע אַחַר, כְּדֵי שְׁלֹשָׁה תְּלָמִים שֶׁל מַעֲנִית הַמַּחֲרֵשָׁה: **וְהַקּוֹצֵר לְשֵׁחַת מַפְסִיק.** דְּקָסָבַר כָּל לִשְׁחַת אָנוּ אֶת זֶה, דְּלָא חַשְׁבִינַן לֵהּ אַתְחִלְתָּא דְּקִצִּירָה. שֵׁחַת, תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, וְקוֹצְרִים אוֹתָהּ לְהַאֲכִיל לַבְּהֵמוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ב) **אֵמַת הַמַּיִם שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקָּצֵר כָּאֲחַת.** שֶׁהִיא רְחָבָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁהָעוֹמֵד בָּאֶמְצַע אֵינוֹ יָכוֹל לִקְצוֹר מִכָּאן וּמִכָּאן: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מַפְסֶקֶת.** וּפְלִיג אַתַּנָּא קַמָּא דְּאָמַר לְעֵיל עַל שְׁלוּלִית דְּהֵיינוּ אֵמַת הַמַּיִם דְּבִכְלָל עִנְיָן מַפְסִיק, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר דְּאִם יְכוֹלָה לְהִקָּצֵר כְּאַחַת אֵינָהּ מַפְסֶקֶת. **וְהָלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** וְכֹל הַמְּרֻבֶּה עַל הַשָּׁדֶה זֶה עִם זֶה לְמַעְלָה מִן הָאָרֶץ כֻּלּוֹ מִן הַשָּׂדֶה. כְּדֵי שְׁלֹשָׁה תְּלָמִים שֶׁל מַעֲנִית הַמַּחֲרֵשָׁה: **וְהַקּוֹצֵר לְשֵׁחַת מַפְסִיק.** דְּקָסָבַר כָּל לִשְׁחַת אָנוּ אֶת זֶה, דְּלָא חַשְׁבִינַן לֵהּ אַתְחִלְתָּא דְּקִצִּירָה. שֵׁחַת, תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, וְקוֹצְרִים אוֹתָהּ לְהַאֲכִיל לַבְּהֵמוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ב) **אֵמַת הַמַּיִם שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקָּצֵר כָּאֲחַת.** שֶׁהִיא רְחָבָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁהָעוֹמֵד בָּאֶמְצַע אֵינוֹ יָכוֹל לִקְצוֹר מִכָּאן וּמִכָּאן: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מַפְסֶקֶת.** וּפְלִיג אַתַּנָּא קַמָּא דְּאָמַר לְעֵיל עַל שְׁלוּלִית דְּהֵיינוּ אֵמַת הַמַּיִם דְּבִכְלָל עִנְיָן מַפְסִיק, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר דְּאִם יְכוֹלָה לְהִקָּצֵר כְּאַחַת אֵינָהּ מַפְסֶקֶת. **וְהָלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** וְכֹל הַמְּרֻבֶּה עַל הַשָּׂ

כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה שִׁבֹּלֶת שֶׁל לָקֶט דְּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְמָרַח חָל שָׁם מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ, כְּמוֹ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁהַקְּדִימוֹ בְּשִׁבֳּלִין שֶׁחָל עָלָיו שָׁם מַעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְמָרַח. וְכֵיצַד הוּא עוֹשֶׂה, מֵבִיא שְׁתֵּי שִׁבֳּלִים מִגְּדִישׁ זֶה שֶׁנִּתְעָרְבָה בּוֹ שִׁבֹּלֶת שֶׁל לָקֶט, וְאוֹמֵר עַל אַחַת מֵהֶן אִם זוֹ לָקֶט מוּטָב, וְאִם לָאו הֲרֵי מַעֲשְׂרוֹתֶיהָ קְבוּעִים בְּזוֹ הַשֵּׁנִית, וְנוֹתֵן לוֹ אֶת הָרִאשׁוֹנָה. וּבְיִרּוּשַׁלְמִי (ה״ב) פָּרִיךְ וְנִיחוּשׁ שֶׁמָּא זֹאת הַשֵּׁנִיָּה שֶׁקָּבַע עָלֶיהָ הַמַּעֲשְׂרוֹת שֶׁל לָקֶט הִיא, וְכֵיוָן שֶׁהִיא פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר אֵין הַמַּעֲשְׂרוֹת קוֹבְעִים בָּהּ שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין מִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב, וּמְשַׁנֵּי שְׁלִישִׁית שֶׁבֹּלֶת שְׁלִישִׁית וְאוֹמֵר אִם הַשֵּׁנִיָּה שֶׁקָּבַעְתִּי בָּהּ הַמַּעֲשְׂרוֹת הִיא לָקֶט וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לִהְיוֹת מַעֲשֵׂר, הֲרֵי זוֹ הַשְּׁלִישִׁית מַעֲשֵׂר עַל הָרִאשׁוֹנָה: **אָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְכִי הֵיאַךְ הֶעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָא בִּרְשׁוּתוֹ.** רַבִּי אֶלְיעֶזֶר לְדִבְרֵיהֶם דְּרַבָּנָן קָאָמַר לְהוּ, לְדִידְכוּ דְּפָלְגִיתּוּ עָלַי (לעיל פ״ד מ״ט) בְּעָשִׂיר שֶׁלָּקַט פֵּאָה לְעָנִי שֶׁאֲנִי אוֹמֵר זָכָה לוֹ וְאִתּוּן אֲמַרִיתּוּ דְּלֹא זָכָה לוֹ, הֵיאַךְ הֶעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָא בִּרְשׁוּתוֹ, דְּהָא אֵין בַּעַל הַשָּׂדֶה יְכוֹל לְזַכּוֹת לוֹ אֶת הַלָּקֶט לִפְי דְּבְרֵיכֶם, וְנִמְצָא דְּלָקֶט זֶה לֹא בָּא בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל עָנִי, אֶלָּא לִדְבְרֵיכֶם מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגְּדִישׁ עַל מְנָת לְהַחֲזִיר דְּמֵתָנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר שְׁמָהּ מַתָּנָה, וְנִמְצֵאת אוֹתָהּ שִׁבֹּלֶת שֶׁהִיא לָקֶט בָּאָה לְיַד הֶעָנִי וְיָכוֹל לְהַחֲלִיפָהּ בְּאַחֶרֶת. וְרַבָּנָן אָמְרֵי לָהּ לֹא זָכָה לוֹ כְּדוֹכָה, וְחַשְׁבִינַן לְהַאי שִׁבֹּלֶת שֶׁל לָקֶט כְּאִלּוּ בָּאָה לְיָדוֹ שֶׁל עָנִי אַף עַל גַּב דְּלֹא זָכָה בָּהּ, לְעָנְיָן זֶה שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲלִיפָהּ בְּאַחֶרֶת. וְהָלָכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **אֵין מְגַלְּגְּלִין בְּטוֹפְחַי.** מִין קִטְנִית דַּק, שֶׁקּוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי גילב״ץ. וְרַמְב״ם פֵּרֵשׁ שֶׁהוּא מִין זֶרַע לֹא נִתְמָרַח שָׁם מַעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְמָרַח. וְכֵיצַד הוּא עוֹשֶׂה, מֵבִיא אֲמִרִיתּוּ דְּלֹא זָכָה לוֹ, הֵיאַךְ הֶעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָא בִּרְשׁוּתוֹ, דְּהָא אֵין בַּעַל הַשָּׂדֶה יָכוֹל לְזַכּוֹת לוֹ אֶת הַלָּקֶט לִפְי דִּבְרֵיכֶם, וְנִמְצָא דְּלָקֶט זֶה לֹא בָּא בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל עָנִי, אֶלָּא לִדְבְרֵיכֶם מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגְּדִישׁ עַל מְנָת לְהַחֲזִיר דְּמֵתָנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר שְׁמָהּ מַתָּנָה, וְנִמְצֵאת אוֹתָהּ שִׁבֹּלֶת שֶׁהִיא לָקֶט בָּאָה לְיַד הֶעָנִי וְיָכוֹל לְהַחֲלִיפָהּ בְּאַחֶרֶת. וְרַבָּנָן אָמְרֵי לָהּ לֹא זָכָה לוֹ כְּדוֹכָה, וְחַשְׁבִינַן לְהַאי שִׁבֹּלֶת שֶׁל לָקֶט כְּאִלּוּ בָּאָה לְיָדוֹ שֶׁל עָנִי אַף עַל גַּב דְּלֹא זָכָה בָּהּ, לְעִ

רבינו עובדיה

לִירוּשָׁלַיִם וְאוֹכְלִם שָׁם בְּקֻדָּשַׁת מַעֲשַׂר שֵׁנִי אוֹ פּוֹדֶה וּמַעֲלֶה הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב (ויקרא יט כד) ׳וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִית יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים׳, וְדָרְשִׁינַן ׳הִלּוּלִים׳ כְּמוֹ חֻלּוֹלִים, אָמַר רַחֲמָנָא אַחֲלֵיהּ וַהֲדַר אַכְלֵיהּ: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חֹמֶשׁ.** אַף עַל פִּי שֶׁטָּעוּן פְּדִיוֹן כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין הַבְּעָלִים מוֹסִיפִים אֶת הַחֹמֶשׁ, דְּלֹא כְּתִבָה תּוֹרָה בּוֹ חֹמֶשׁ: **וְאֵין לוֹ בָּעוּר.** אֵינוֹ חַיָּב לְבַעֵרוֹ מִן הַבַּיִת בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית כְּשֶׁמְּבַעֵר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִן הַבַּיִת בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית (דברים כו יג) ׳בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת׳: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ.** חֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִּעוּר. בַּיִת הִלֵּל יִלְפֵי ׳קֹדֶשׁ׳ (ויקרא יט כד) ׳קֹדֶשׁ׳ (שם כז ל) מִמַּעֲשֵׂר, מָה מַעֲשֵׂר יֵשׁ לוֹ חֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִּעוּר אַף כָּרֶם רְבָעִי יֵשׁ לוֹ חֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִּעוּר, וּבֵית שַׁמַּאי לָא יִלְפֵי ׳קֹדֶשׁ׳ ׳קֹדֶשׁ׳ מִמַּעֲשֵׂר: **יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלֵלוֹת.** דִּכְתִיב חִשְׁבִי לִיהּ: **וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן.** מִן הַפֶּרֶט וְהָעוֹלֵלוֹת שֶׁלָּקְטוּ, וְאוֹכְלִים אוֹתָן בְּמָקוֹמָן וּמַעֲלִין הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים גַּם לוֹ גַּת.** מִשּׁוּם דְּיִלְפִי מִמַּעֲשֵׂר וּכְבִיצָה לְהוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גְּבוֹהּ הוּא הִלְכָךְ אֵין לָעֲנִיִּים חֵלֶק בּוֹ, וְדוֹרְכִים הָעוֹלֵלוֹת עִם שְׁאָר הַיַּיִן וְהַבְּעָלִים מַעֲלִים הַכֹּל לִירוּשָׁלַיִם: (ז) **שֶׁכָּלוּ עוֹלֵלוֹת.** שֶׁאֵין בְּכָל הַכֶּרֶם אֶשְׁכּוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּתֵף וְנָטָף: **אִם אֵין בָּצִיר.** וְכַמָּה שִׁעוּר בָּצִיר, שְׁלֹשָׁה אֶשְׁכּוֹלוֹת שָׁעוּשִׁים רְבִיעִית: **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אֲפִלּוּ בָּאָה.** וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר דְּלָא תֵּימָא הוֹאִיל וְאֵין לָעֲנִיִּים בְּעוֹלְלוֹת קֹדֶם לְבָצִיר יִזְכֶּה בָּהֶם בַּעַל הַבַּיִת, לְכָךְ נֶאֱמַר ׳וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל׳: (ח) **מַשְׁנְתֵּנוּ הָעוֹלֵלוֹת.** שֶׁנִּפְּרִ הוּא מִן הַמִּצְוָה אֲשֶׁכּוֹל: **הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים.** שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ: **יִתְּנוּ שֶׁכַר גִּדּוּלָן לְהֶקְדֵּשׁ.** מה שֶׁמִּשְׁבִּיחִין כָּל שָׁנָה בְּתוֹךְ קַרְקַע שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. וַהֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹסֵי: **בָּעֳרִים.** כְּרֹם שֶׁהִגְפִּנִים שְׁלֹשָׁה מִדָּלוֹת עַל גַּבֵּי כְּלוֹנָסוֹת וַעֲצִים, לְשׁוֹן ׳אַף עֲרָשֵׂנוּ רַעֲנָנָה׳ (שיר״ש א טז): **כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְפָשׁוֹט.** כְּלוֹמַר לְאַחַר שֶׁעָבַר מֵעָלָיו, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְקָק אֵינוֹ יָכוֹל לְפָשׁוֹט יָדוֹ וְלִטּוֹל, קָרֵינָא בֵּיהּ ׳לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ׳ (דברים כד יט): **אֲבָל רוֹגְלִיּוֹת.** הַגְּפָנִים הָעוֹמְדִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע שֶׁדּוֹרְכִים עֲלֵיהֶם בָּרֶגֶל: **מְשֻׁיָּעֲבוֹר מִמֶּנָּה.** הֲוֵי שִׁכְחָה, דְּכָל נָפֵל וְנָפָן מִן הָרוֹגְלִיּוֹת חֲשִׁיבָא כְּאוֹמֶן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאָסוּר לָשׁוּב מֵאוֹמֶן לְאוֹמֶן:

פרק ח (א) **מֵאֵימָתַי.** אֵית דְּמְפָרְשִׁי זְקֵנִים הַהוֹלְכִים עַל מִשְׁעֲנָתָם, וְאֵית דְּמְפָרְשִׁי לְקוּטֵי בָּתַר לְקוּטֵי. שֶׁמֵּאַחַר שֶׁיִּלְכוּ בְּשָׂדֶה לוֹקְטִים אַחַר לוֹקְטִים, אוֹ הַזְּקֵנִים הֹלְכוּ שֶׁמְּאַחֲרִים לָלֶכֶת לְלַקֵּט אַחַר הַכֹּל, כְּבָר נִתְיָאֲשׁוּ הָעֲנִיִּים מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה, וְכָל הַנִּמְצָא בָּהּ אַחַר כָּךְ הוּא הֶפְקֵר לְכָל בְּנֵי לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים: **רְבִיעָה שְׁנִיָּה.** הַמָּטָר נִקְרָא רְבִיעָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא רוֹבֵעַ אֶת הָאָרֶץ וּמוֹלִידָהּ וּמְצַמְּיחָהּ כְּזָכָר הָרוֹבֵעַ אֶת הַנְּקֵבָה וְהִיא מִתְעַבֶּרֶת מִמֶּנּוּ, לְשׁוֹן ׳בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ׳ (ויקרא יט יט). פֵּרוּשׁ אַחֵר, רְבִיעָה עַל שֵׁם שֶׁהַמָּטָר מַשְׁכִּיב הָעָפָר וּמַרְבִּיצוֹ, תַּרְגּוּם ׳וְלֹבֶן׳ (שמות כג ה) ׳רְבִיעַי׳. וּמִמֶּן רְבִיעָה שְׁנִיָּה בְּשָׁנָה בֵּינוֹנִית הוּא בְּכ״ג בְּמַרְחֶשְׁוָן: **שֶׁאֵינָן מוֹסְקִין.** מְסִיקָה בְּזֵיתִים. כְּמוֹ קוֹצֵר בְּתְבוּאָה, בּוֹצֵר בַּעֲנָבִים, אוֹרֶה בְּתַמָּרִים, גּוֹדֵר בְּתְמָרִים, קָף מוֹסֵק בְּזֵיתִים: **וְלֹא יִהְיֶה מֵבִיא בְּאַרְבָּעָה אַפָּרוֹת.** דְּהֵיינוּ שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹנִים, שֶׁהַפּוּנְדְיוֹן שְׁנֵי אַפָּרִין, וּתְנַן (לקמן מ״ז) אֵין פּוֹחֲתִין לָעָנִי הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מִכִּכָּר בְּפוּנְדְיוֹן, דְּהֵיינוּ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא בְּיָתִים שָׁוֶה אַרְבָּעָה אַפָּרוֹת דְּהֵיינוּ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לוֹ וּשְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְאִשְׁתּוֹ, אַף הוּא אֵינוֹ יוֹצֵא לְלִקּוֹט. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי יְהוּדָה: (ב) **נֶאֱמָנִים.** הָעֲנִיִּים לוֹמַר חִשִּׁים הִלּוּ שֶׁל לָקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה הֵן, וּפְטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר: **בְּשָׁעָתָן.** בְּשָׁעַת הַקָּצִיר: **בְּכָל שְׁנוֹתָיו.** בְּשָׁנָה שְׁלִישִׁית וּבְשָׁנָה שִׁשִּׁית, שֶׁמַּעֲשֵׂר עָנִי נוֹהֵג בָּהֶן: **וּבֵן לְוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם.** דְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן נוֹהֵג בְּכָל שָׁנָה, וְכֵיוָן דְּאָמַר שֶׁל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן הֵם לֹא חַיִישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא הִפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, דְּכִי הֵיכִי דְּלֹא נָחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה כָּךְ לֹא נָחְשְׁדוּ בֶּן לֵוִי עַל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר: **אֲלָּא עַל דָּבָר שֶׁבְּנֵי אָדָם נוֹהֲגִין בֵּן.** נוֹהֲגִים לְתֵת לָהֶם בֵּן, וְלֹא עַל דָּבָר שֶׁאֵין רְגִילִים לְתֵת לָהֶם כֵּיוֹצֵא בּוֹ, וּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: (ג) **נֶאֱמָנִים עַל הַחִטִּים.** לוֹמַר שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי הֵם שֶׁנִּפְטַר מִן הַמַּעֲשֵׂר עָנִי שֶׁנִּפְטַר לִי קֶמַח וּפַת, דְּאֵין דֶּרֶךְ לְחַלֵּק מַעֲשֵׂר עָנִי קֶמַח וּפַת: **שְׁעוֹרָה שֶׁל אֹרֶז.** אִית דְּמְפָרְשִׁי שִׁבֹּלֶת שֶׁל אֹרֶז, שֶׁלֹּא הָיָה דַּרְכָּם לְחַלֵּק אֹרֶז שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי אֶלָּא בְּשִׁבֳּלִים, וְאִית דְּמְפָרְשִׁי שְׁעוֹרָה שֶׁל אֹרֶז קֹדֶם שֶׁנִּכְנְסוּ

מַסֶּכֶת פֵּאָה - מַסֶּכֶת דְּמַאי

עָנִי בַּגֹּרֶן, אֲבָל הַמְחַלֵּק מַעֲשֵׂר עָנִי בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ מְחַלֵּק כְּפִי רְצוֹנוֹ וְלֹא נָתְנוּ בּוֹ חֲכָמִים שִׁעוּר: (ו) **מִדָּה זוֹ.** דְּאֵין פּוֹחֲתִין לָעָנִי, אֲמָרוּהָ **בְּכֹהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים,** כָּל אֶחָד מֵהֶם שֶׁמְּחַלֵּק מַעֲשֵׂר עָנִי בַּגֹּרֶן לֹא יִפְחוֹת מִזֶּה הַשִּׁעוּר: **הָיָה מַצִּיל.** שֶׁאִין רוֹצֶה לְחַלֵּק לָעֲנִיִּים שֶׁבָּאוּ כָּל מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁבְּיָדוֹ, וְרוֹצֶה לְהַצִּיל מִמֶּנּוּ לִקְרוֹבָיו הָעֲנִיִּים: **נוֹטֵל מֻחֲצָה.** וּמַצְנִיעַ לְצֹרֶךְ קְרוֹבָיו: **וְנוֹתֵן מֻחֲצָה.** לָעֲנִיִּים שֶׁבָּאוּ. וְאִם לְאַחַר שֶׁנָּטַל מֻחֲצָה וְהִצְנִיעַ לְצֹרֶךְ קְרוֹבָיו הָיָה לוֹ דָּבָר מוּעָט, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לוֹ כְּדֵי לְתֵת לְכָל אֶחָד מִן הָעֲנִיִּים שֶׁבָּאוּ כַּשִּׁעוּר הַקָּצוּב לְעִיל בְּמַתְנִיתִין (מ״ח), **נוֹתֵן לְפָנֵיהֶם** מַה שֶּׁנִּשְׁאַר בְּיָדוֹ וְהֵן מְחַלְּקִים בֵּינֵיהֶם: (ז) **מִכְּפָר בְּפוּנְדְיוֹן.** כְּפַר הַנִּמְכָּר בְּפוּנְדְיוֹן כְּשֶׁהַחִשִּׁים נִמְכָּרִים אַרְבַּע סְאִין לְסֶלַע. וְאַרְבַּע סְאִין הֵן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קַבִּין, שֶׁכָּל סְאָה הִיא שִׁשָּׁה קַבִּין, וְהַסֶּלַע הוּא אַרְבָּעָה דִינָרִים, וְכָל דִּינָר שִׁשָּׁה מָעִין, נִמְצָא הַסֶּלַע עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מָעִין, נִמְצָאוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קַבִּין לְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מָעִין, קַב לְכָל מָעָה, וְהַמָּעָה שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹנִים, הֲרֵי הַכֹּפֶר הַנִּמְכָּר בְּפוּנְדְיוֹן הוּא חֲצִי קַב. אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁהַחֲנָנִי רוֹצֶה לְהִשְׁתַּכֵּר לִיצִיאַת הָאַפְיָה וְהַטְּחִינָה, אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּמְכֹּר הַכֹּפֶר שֶׁהוּא חֲצִי קַב בְּפוּנְדְיוֹן כְּפִי הָעֵרֶךְ שֶׁמּוֹכְרִים הַתְּבוּאָה בְּשׁוּק אַרְבַּע סְאִים בְּסֶלַע, לְפִיכָךְ לֹא יִהְיֶה הַכֹּפֶר הַנִּמְכָּר בְּפוּנְדְיוֹן אֶלָּא רוֹבַע הַקַּב בִּלְבַד. וּכְשֶׁמְּחַלְּקִים תְּבוּאָה לָעָנִי בַּגֹּרֶן וְעָלָיו לְטַחוֹן וְלֶאֱפוֹת אֵין פּוֹחֲתִין מֵחֲצִי קַב, אֲבָל כְּשֶׁנּוֹתְנִים לוֹ כֹּפֶר אִפּוּי לֹא יִהְיֶה אֶלָּא רוֹבַע הַקַּב שֶׁהֵם שִׁשָּׁה בֵּיצִים. וְהָכִי מִפְרַשׁ בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְשַׁתַּתְּפִין בְּעֵרוּבִין (פב:): **פַּרְנֶסֶת לֵינָה.** מָזוֹן **שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת.** שֶׁחַיָּב אָדָם לֶאֱכוֹל בְּשַׁבָּת שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת: **לֹא יִטּוֹל מִן הַתַּמְחוּי.** לְפִי שֶׁהַתַּמְחוּי מִתְחַלֵּק בְּכָל יוֹם, שֶׁהַגְּבָאִים מַחֲזִירִים עַל פִּתְחֵי בַּעֲלֵי בָּתִּים בְּכָל יוֹם וְלוֹקְחִים מֵהֶם תַּבְשִׁיל לִצְרֹךְ הָעֲנִיִּים, וְהַכְּלִי שֶׁמַּשִּׁימִים בּוֹ אֶת הַתַּבְשִׁיל נִקְרָא תַּמְחוּי: **לֹא יִטּוֹל מִן הַקֻּפָּה.** לְפִי שֶׁהַקֻּפָּה מִתְחַלֶּקֶת מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת: **גִּנְבִית בְּשָׁנַיִם.** לְפִי שֶׁמְּמַשְׁכְּנִים עַל הַצְּדָקָה, וְאֵין עוֹשִׂים שְׁרָרָה עַל הַגְּבוּי פְּחוֹת מִשְּׁנַיִם (ב״ב ח:): **וּמִתְחַלֶּקֶת בְּשָׁלֹשָׁה.** לְפִי שֶׁהִיא כְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וְדִינֵי מְמוֹנוֹת בִּשְׁלֹשָׁה (סנהדרין פ״א מ״א): (ח) **מָאתַיִם זוּז.** קִים לְהוּ לְרַבָּנָן שֶׁאֶלּוּ מִסְפִּיקִים לִשְׁנָה אַחַת לְכִסּוּת וְלִמְזוֹנוֹת: **אוֹ לִכְתֻבַּת אִשָּׁתוֹ.** וַאֲפִלּוּ הִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו: **וְאֶת כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ.** כֵּלִים יָפִים שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּשַׂבָּתוֹת וּבְרַגָּלִים. וְהֵנֵי מִלֵּי כְּשֶׁבָּא לִסּוֹל לָקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וְאֵינוֹ נוֹטֵל מִקֶּפָּה שֶׁל צְדָקָה, שֶׁמִּתְפַּרְנֵס בְּצִנְעָה וְאֵינוֹ נוֹטֵל מִמַּה שֶׁגָּבְיוּ בַּאי, אֲבָל אִם נוֹטֵל מִקֶּפָּה שֶׁל צְדָקָה אַז אֵין מַנִּיחִין אוֹתוֹ לִסּוֹל לָקֶט אֲפִלּוּ לָקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה עַד שֶׁיִּמְכּוֹר כְּלֵי תַּשְׁמִישׁוֹ: (ט) **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז וְכוּ׳.** דַּחֲמִשִּׁים דְּעָבְדִין טְבֵרִין מִכְּמַאתַיִם דְּלָא עָבְדִין: **וְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ לִטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל וְכוּ׳.** כְּגוֹן שֶׁהוֹחֹרַ עַצְמוֹ בְּמְלָאכָה וּמִסְתַּפֵּק בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּרְנֵס מֵאֲחֵרִים. אֲבָל אִם אֵין מַעֲשֵׂה יָדָיו מַסְפִּיקִין לוֹ וּמִסְגַּף עַצְמוֹ בְּחַיֵּי צַעַר כּוֹרֵבִין לְמִיתָה, עַל זֶה אָמְרוּ (ירושלמי ה״ח) כָּל הַצָּרִיךְ לִטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל הֲרֵי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְאָסוּר לְרַחֵם עָלָיו, עַל נַפְשֵׁיהּ לָא חַייֵס כָּל שֶׁכֵּן עַל אֲחֵרִים:

מַסֶּכֶת דְּמַאי

פרק א (א) **הַקַּיִן שֶׁבִּדְמַאי.** שֶׁהַקַּלּוּ חֲכָמִים עַל הַפֵּרוֹת הַלְּוּחִ הַנִּזְקָרִים בְּמַתָּנִיתִין שֶׁלֹּא לְעַשְּׂרָן דְּמַאי, לְפִי שֶׁחֲזָקָתָן בָּאִים מִן הַהֶפְקֵר מְשׁוּם דְּלָא חֲשִׁיבִי, וְאִית בְּהוּ תְּרֵי קְפָקֵי, קְפָק בָּאִים מִן הַהֶפְקֵר וּפְטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְאַפִּלּוּ אִם תִּמְצָא לוֹמַר שֶׁבָּאִים מִן הַשָּׁמוּר וְחַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, שָׁמָא נִתְעַשְּׂרוּ. וּדְמַאי, הֵם הַתְּבוּאָה וְהַפֵּרוֹת הַנִּקָּחִים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁהֵם חֲשׁוּדִים עַל הַמַּעֲשֵׂרוֹת. וְהַחֹבֵר הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵהֶם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּמְכֹּר הַכֹּפֶר שֶׁהוּא חֲצִי קַב בְּפוּנְדְיוֹן בְּמִיתָה, וְאֵין לָהּ שִׁעוּר גְּדוֹלָה לֹא נִתְּשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עָלֶיהָ לְפִי שֶׁהִיא בְּמִיתָה, וְאֵין לָהּ שִׁעוּר שֶׁחֲטָה אַחַת פּוֹטֶרֶת כָּל הַכְּרִי, וְהַכֹּל נִזְקָרִים בָּהּ. וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי אֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיא מִן הַדְּמַאי אַף עַל פִּי שֶׁעַמֵּי הָאָרֶץ חֲשׁוּדִים עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁיְּכוֹל בַּעַל הַפֵּרוֹת לוֹמַר לַלֵּוִי אוֹ לֶעָנִי הַבָּאִים לִטּוֹל הַמַּעֲשְׂרוֹת הֲבֵא רְאָיָה שֶׁאֵין פֵּרוֹת הַלְּוּחִ מְעֻשָּׂרִים וְטוֹל, דְּקָיְימָא לָן בְּכָל דּוּכְתָּא הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אֲבָל בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לֵיכָא לְמֵימַר הָכִי, שֶׁהָאוֹכֵל טֶבֶל שֶׁלֹּא הוֹרִמוּ מִמֶּנּוּ מַתְנוֹת כְּהֻנָּה חַיָּב מִיתָה וּמְשׁוּם אִסּוּרָא מַפְרִשִׁינַן לָהּ לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי נַמִּי כְּדֵי שֶׁלֹּא לְאָכְלוֹ בְּטֻמְאָה אוֹ שֶׁלֹּא לְאָכְלוֹ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם: **הַשִּׁיתִּין.** תְּאֵנִים מְדֻבָּרוֹת: **וְהָרִימִּין.** פֵּרֵשׁ הָעָרוּךְ (ערך רמ״י) פולצראק״ בְּלַעַ״ז: **וְעֲזָרָדִין.** בְּעַרְבִי זערור״ד, וּבְלַעַ״ז סורבי״ש: **וּבְנוֹת שׁוּחַ.** תְּאֵנִים לְבָנוֹת הַמִּתְגַּדְּלוֹת מִשְּׁלֹשׁ שָׁנִים לְשֶׁלֹשׁ שָׁנִים, וּמִתְגַּדְּלִים בְּיַעֲרִים: **וּבְנוֹת שָׁקְמָה.** תְּאֵנָה הַמְּרֻכֶּבֶת בְּעַרְמוֹן: **וְנוֹבְלוֹת תְּמָרָה.** תְּמָרִים שֶׁאֵינָם מִתְבַּשְּׁלִין בְּאִילָן וְתוֹלְשִׁין אוֹתָן וּמַנִּיחִים אוֹתָם זֶה עַל זֶה עַד שֶׁיִּתְבַּשְּׁלוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים **נוֹבְלוֹת** תְּמָרָה תְּמָרִים שֶׁהַפִּילָתָן הָרוּחַ קֹדֶם בְּשׁוּלָן: **גּוּפָנִים.** עֲנָבִים שֶׁמְּנִיחִים אוֹתָן בַּגֶּפֶן בְּסוֹף הַבָּצִיר וּבְקֹשִׁי מִתְבַּשְּׁלִים: **הַנִּצְפָּה.** צָלָף שֶׁקּוֹרִין קאיפר״י בְּלַעַ״ז: **הָאוֹג.** פְּרִי אָדָם שֶׁקּוֹרִין לוֹ בְּלַעַ״ז קוריגיאול״י. וְרַמְבַּ״ם אוֹמֵר שֶׁהוּא אִילָן שֶׁעוֹשֶׂה כְּמִין אֶשְׁכּוֹלוֹת אֲדֻמּוֹת אֲדֻמּוֹת וְקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי סומא״ק. וְלֹא הָיָה זֶה הַפְּרִי חָשׁוּב בִּיהוּדָה: **וְהַחֹמֶץ.** בְּתַחְלָה לֹא הָיָה הַיַּיִן שֶׁבִּיהוּדָה מְחֻמָּץ לְפִי שֶׁהָיוּ מְבִיאִים מִמֶּנּוּ נְסָכִים, וְכָל הַחֹמֶץ שֶׁבִּיהוּדָה לֹא הָיָה בָּא אֶלָּא מִן הַתָּמֵד לְפִיכָךְ הַחֹמֶץ שֶׁבִּיהוּדָה פָּטוּר, אֲבָל לְאַחַר שֶׁבָּטְלוּ נְסָכִים וְהַחֹמֶץ בָּא מִן הַיַּיִן, הַחֹמֶץ חַיָּב בִּדְמַאי אַף בִּיהוּדָה כְּמוֹ בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת: **וְהַכּוּסְבָּר.** ׳כְּזַרַע גַּד׳ (שמות טז לא) תַּרְגּוּם יְרוּשַׁלְמִי ׳כּוּסְבָּר׳, כוליאנדר״ו בְּלַעַ״ז: **דְּיוֹפָרָא.** שֶׁטּוֹעֵן פֵּרוֹתָיו שְׁנֵי פְּעָמִים בַּשָּׁנָה. דְּיוֹ בְּלִשּׁוֹן יָוָן שְׁנַיִם: **שָׁקְמוֹנָה.** שֵׁם מָקוֹם: **הַמְסוּפָּפוֹת.** שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּאִילָן עַד שֶׁנִּתְבַּקְּעוּ מֵאֲלֵיהֶן. שָׁכָל אִלּוּ חֲשׁוּבִים הֵן וְחִזְקָתָן שֶׁאֵין בָּאִין מִן הַהֶפְקֵר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **הַדְּמַאי אֵין לוֹ חֹמֶשׁ.** הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי, אֵינוֹ נוֹתֵן

מברטנורא

אֶת הַחֹמֶשׁ, מִשּׁוּם דְּרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִין הֵם, הִלְכָךְ קָרֵן דְּמַעֲבֵד בְּדָאוֹרַיְיתָא, אֵיתָא בְּדָרַבָּנָן, חֹמֶשׁ דְּלָא מַעֲבֵד בְּדָאוֹרַיְיתָא יָאֲכַל (ב״מ נד.): **וְאֵין לוֹ בָּעוּר.** בְּסוֹף שָׁלֹשׁ שָׁנִים שֶׁחַיָּב לְבַעֵר כָּל מַעֲשְׂרוֹתָיו, כְּדִכְתִיב (דברים כו יג) ׳בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת׳, וְלֹא תִּקְנוּהוּ רַבָּנָן בִּדְמַאי: **וְנֶאֱכָל לְאוֹנֵן.** דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּאִי אָסוּר לְאוֹנֵן כְּדִכְתִיב (שם פסוק יד) ׳לֹא אָכַלְתִּי בְאוֹנִי מִמֶּנּוּ׳, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי לֹא גָּזְרוּ בּוֹ: **וְנִכְנָם לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצֵא.** וְנִפְדֶּה וְנֶאֱכָל חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּרוּדַאי שֶׁהַמְּחִיצוֹת קוֹלְטוֹת וְאֵין יְכוֹלִין לְפָדּוֹתוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ חוּץ לַחוֹמָה לְאַחַר שֶׁנִּכְנַס, וּכְדַמַאי לָא גְּזוּר: **וּמְאֻבָּדִים מְעוּטוֹ בְּדָרָכִים.** אִם הָיָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בְּדָרָכִים בְּמָקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִסְטִים, אֲפִלּוּ הָיָה דָּבָר מוּעָט וְיָכוֹל לַהֲבִיאוֹ בְּלֹא טֹרַח וּבְלֹא הֶפְסֵד, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לוֹ וּמַנִּיחַ אוֹתוֹ לֶאֱבֹד בַּדֶּרֶךְ בַּמָּקוֹם שֶׁהוּא שָׁם. וְרִמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ שֶׁאִם הָיָה מְעַט בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹלִיךְ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בְּדֶרֶךְ בַּמָּקוֹם שֶׁהוּא שָׁם, וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ שֶׁאִם הָיָה מְעַט מִמְּנוּי מְעַט בַּדֶּרֶךְ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּרוּדַאי שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּעֲלֶהוּ כֻּלּוֹ אוֹ דָּמָיו וְלֹא יִפְסַד מִמְּנוּי כְּלוּם בַּדְּרָכִים: **וְנוֹתְנִים אוֹתוֹ לְעַם הָאָרֶץ.** לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא חָשׁוּד לְאָכְלוֹ בְּטֻמְאָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּרוּדַאי שֶׁאֵין מוֹסְרִים אוֹתוֹ לְעַם הָאָרֶץ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר לְאָכְלוֹ בְּטָהֳרָה: **וְיֹאבַד בְּנֶגְדּוֹ.** כְּנֶגֶד מַה שֶּׁנָּתַן לְעַם הָאָרֶץ, לוֹקֵחַ מִנְּכָסָיו וְאוֹכֵל בְּטָהֳרַת מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם: **וּמְחַלְּלִים אוֹתוֹ כֶּסֶף עַל כֶּסֶף.** אִם יֵשׁ לוֹ כֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי וְהוּא צָרִיךְ לוֹ, יָכוֹל לְחַלְּלוֹ עַל כֶּסֶף חֻלִּין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּרוּדַאי שֶׁאֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף עַל כֶּסֶף, אֶלָּא בְּסֶלָעִים שֶׁל שְׁנֵי מְלָכִים שֶׁיָּכוֹל לְחַלֵּל זֶה עַל זֶה אִם הַשֵּׁנִי חָרִיף, אֲבָל שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד לֹא דְּלָאו דֶּרֶךְ חִלּוּל הוּא, וּכְדַמַאי שָׁרֵי: **כֶּסֶף עַל נְחֹשֶׁת.** אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מִדַּחַק. אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מִדַּחַק אֵין שֶׁלֹּא מִדַּחַק לְךָ: **וְיַחְזוֹר וְיִפְדֶּה אֶת הַפֵּרוֹת.** גְּרֵסִינַן, וְלֹא גְּרֵסִינַן וּבִלְבַד שֶׁיַּחְזוֹר וְיִפְדֶּה. וְהָכִי קָאָמַר וְיָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְפָדּוֹתוֹת אֶת הַפֵּרוֹת אִם יִרְצֶה דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְפָדּוֹתָם אֶלָּא מַעֲלָה הַפֵּרוֹת לִירוּשָׁלַיִם. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **הַסּוֹחֵק לְזֵרֵעַ.** לָקַח תְּבוּאָה לְזָרְעָהּ פָּטוּר בְּדִמַּאי, דְּאִילּוּ טָבֵל וַדַּאי אָסוּר לְאוֹנֵן כְּדִכְתִיב (שם פסוק יד) ׳לֹא אָכַלְתִּי בְאוֹנִי מִמֶּנּוּ׳, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי לֹא גָּזְרוּ בּוֹ: **וְנִכְנָם לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצֵא.** וְנִפְדֶּה וְנֶאֱכָל חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּרוּדַאי שֶׁהַמְּחִיצוֹת קוֹלְטוֹת וְאֵין יְכוֹלִין לְפָדּוֹתוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ חוּץ לַחוֹמָה לְאַחַר שֶׁנִּכְנַס, וּכְדַמַאי לָא גְּזוּר: **וּמְאֻבָּדִים מְעוּטוֹ בְּדָרָכִים.** אִם הָיָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בְּדָרָכִים בְּמָקוֹם גְּדוּד

צָרִיךְ בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֲחֵרִים מְקַבְּלִים לְפָנָיו: לֹח וְיָבֵשׁ. דְּאֵין מוֹסְרִין טְהָרוֹת לְעַם הָאָרֶץ, שֶׁאֲסוּר לִגְרוֹם לוֹ טֻמְאָה לְחַיִּין שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל: **וְאֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ לֹח.** אֲבָל יָבֵשׁ לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּא הִכְשִׁיר לְקַבֵּל טֻמְאָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּא עָלָיו מַשְׁקֶה, וְנֶאֱמָן עִם הָאָרֶץ לוֹמַר הַפֵּרוֹת הָלְלוּ לֹא הֻכְשְׁרוּ, אֲבָל אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר הֻכְשְׁרוּ אֲבָל לֹא נִטְמְאוּ: **וְלֹא יִתְאָרֵחַ אֶצֶל עַם הָאָרֶץ.** שֶׁלֹּא יִשְׁמָא וְיָבֹא וִיטַמֵּא טָהֳרוֹת: **וְלֹא מְאָרְחִין.** לְעַם הָאָרֶץ: **אֶצְלוֹ בְּכִסּוּת.** דִּכְסוּת עַם הָאָרֶץ טְמֵאָתוֹ חֲמוּרָה מִטְּמֵאַת עַם הָאָרֶץ עַצְמוֹ, דְּחַיְישִׁינַן שֶׁמָּא יָשְׁבָה עֲלֵיהֶן אִשְׁתּוֹ נִדָּה וּבִגְדֵי עַם הָאָרֶץ מִדָּרְס לְפָרוּשִׁים. אִי נַמִּי לְכָךְ אָמְרוּ **לֹא מְאָרְחִין אֶצְלוֹ בְּכִסּוּתוֹ** דְּמַגַּע עַצְמוֹ יָכוֹל לִזְהֵר טְפֵי מִמַּגַּע כְּסוּתוֹ: **אַף לֹא יִגְדֹּל בְּהֶמָּה דַּקָּה.** שֶׁאֲסוּר לְגַדֵּל בְּהֵמָה [דַּקָּה] בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (ב״ק פ״ז מ״ז) שֶׁלֹּא יִרְעוּ בִּשְׂדוֹת אֲחֵרִים: **וְלֹא יְהֵא פָּרוּץ בְּגִנְדָּרִים.** שֶׁסּוֹפוֹ לָבֹא לִידֵי חִלּוּל: **וְלֹא יְהֵא פָּרוּץ בְּשָׁחוֹק.** דְּשָׁחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ מְרַגִּילִין אֶת הָאָדָם לְעָרְוָה: **וְמְשַׁמְּשׁ.** תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ: **לֹא בָאוּ אֶלָּוּ לַכְּלָל.** דְּאֵין עֲנָיָנָם נוֹגֵעַ לְטָהֳרוֹת. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:**

(ד) **הַנַּחְתּוֹמִים.** נַחְתּוֹם חָבֵר שֶׁלָּקַח תְּבוּאָה מֵעַם הָאָרֶץ שֶׁהִיא דְּמַאי, **לֹא חִיְּבוּ** אוֹתוֹ **חֲכָמִים לְהַפְרִישׁ: אֶלָּא כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר.** שֶׁהִיא אֶחָד מֵאֶלֶף, אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִתּוֹךְ שֶׁשּׁוֹטְרֵי הַמֶּלֶךְ וְנוֹגְשָׁיו חוֹבְטִים אוֹתָם בְּכָל שָׁעָה וְאוֹמְרִים לָהֶם מִכְּרוּ בְזוֹל, לֹא הִטְרִיחוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמִים בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁטָּרְחוּ מְרֻבֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, וְדוְקָא כְּשֶׁמּוֹכֵר לְחָבֵר, שֶׁהַלּוֹקֵחַ יְפַרֵשׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל אִם מוֹכֵר לְעַם הָאָרֶץ חַיָּב לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי קֹדֶם שֶׁיִּמְכּוֹר: **הַחֲנָוָנִים.** שֶׁמּוֹכְרִים מֵעֵט מֵעֵט בַּחֲנוּת: **אֵינָן רַשָּׁאִין לְמַכֵּר אֶת הַדְּמַאי.** הוֹאִיל וְהֵן מִשְׁתַּכְּרִים הַרְבֵּה, עֲלֵיהֶם מֻטָּל לְתַקֵּן. אִי נַמִּי מִפְּנֵי שֶׁרְגִילִין לִמְכּוֹר לְתִינוֹקוֹת, שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ הַתִּינוֹקוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן: **כָּל הַמַּשְׁפִּיעִים.** שֶׁמּוֹכְרִים בְּשֶׁפַע הַרְבֵּה בְּיַחַד: **בְּמִדָּה גַּסָּה.** לְקַמָּן מְפָרֵשׁ כַּמָּה הִיא מִדָּה גַּסָּה: **רַשָּׁאִין לְמַכֵּר אֶת הַדְּמַאי.** דֶּרֶךְ הַמּוֹכְרִים הַרְבֵּה בְּיַחַד לְהוֹסִיף עַל הַמִּדָּה, וּלְבָךְ נִקְרְאוּ מַשְׁפִּיעִים שֶׁעוֹשִׂין מִדָּה גְּדוֹשָׁה וּמוֹסִיפִים עַל הַמִּדּוֹת, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא הִטִּילוּ עֲלֵיהֶם לְהַפְרִישׁ אֶת הַדְּמַאי אֶלָּא עַל הַלּוֹקֵחַ מֵהֶם: **קִיטוֹנוֹת.** הֵם הַסּוֹחֲרִים הַגְּדוֹלִים הַקּוֹנִים תְּבוּאָה מִבַּעֲלֵי הַתְּבוּאָה וּמוֹכְרִים אוֹתָהּ לַחֲנֻוָנִים בְּמִדָּה גַּסָּה: (ה) **אֶת שֶׁדָּרְכּוֹ לְהַמְדֵּד בְּדֶקָּה וּמְדָדוֹ בְּגַסָּה.** גַּרְסִינַן: **טַפֵּלָּה דַּקָּה לְגַסָּה.** וּפְטוּר כְּשֶׁהוּא מוֹכֵר בְּגַסָּה, וְלָא אִמְרִינַן כֵּיוָן דְּדַרְכּוֹ לְמֹד בְּדַקָּה חַיָּב אַף כְּשֶׁמּוֹדֵד בְּגַסָּה: **וּכְלָּח דַּיְנָר.** מִדָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַה שֶּׁהוּא שָׁוֶה דִּינָר, לְפִי שֶׁלֹּא הָיְתָה מִדָּה יְרוּעָה לַלֹּח שֶׁהַשַּׁעַר מִשְׁתַּנֶּה תָּמִיד לְכָךְ שַׁעֲרוּ בְּדָמִים: **אִכְסָרָה.** לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל אֶלָּא לְפִי הָאֹמֶד, **פָּטוּר,** דְּהָוֵי כְּמוֹכֵר בְּגִגָּה. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:**

פרק ג (א) **מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי.** אֲפִלּוּ הֵן חֲבֵרִים, וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעָן וְהִרְוֹצָה לְעַשְּׂרָן יַעֲשְׂרָן: **וְאֶת הָאַכְסַנְיָא.** חִיל שֶׁל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּמֵשֶׁל עַל בְּנֵי הַמָּקוֹם לְפַרְנְסָם, מַאֲכִילִין אוֹתָם דְּמַאי בִּזְמַן שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת, אֲבָל לָנוּ שָׁם בַּלַּיְלָה חַיָּבִין לְתַקֵּן: **רָבָן גַּמְלִיאֵל הָיָה מַאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו דְּמַאי.** עֲנִיִּים הָיוּ. וְאֵין **הֲלָכָה** כְּרִבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּכִיוָן דַּחֲזִיב בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶן נִמְצָא פּוֹרֵעַ אֶת חוֹבוֹ בְּדָמַי: **וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מְעַשֵּׂר לְמְעַשֵּׂר.** וְנוֹתְנִין לוֹ בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי מַעֲשְׂרוֹתָיו, וְנִמְצְאוּ כָּל הָאָדָם אוֹכְלִים מְתֻקָּן. וּבֵית שַׁמַּאי לְטַעֲמַיְיהוּ דְּאָמְרִי (ברכות מז.) אֵין מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי: **וְהָרוֹצֶה לְתַקֵּן יִתְקַן.** שֶׁלֹּא הָתַר הַדְּמַאי לְעֲנִיִּים אֶלָּא כְּשֶׁאוֹכְלִין אֲכִילָה אַחַת אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, אֲבָל הַפֵּרוֹת שֶׁיָּבוֹאוּ לִידֵי חֲבֵרִים הֵם לְעַשְּׂרָן דְּמַאי, דַּיְקָא נַמִּי דְּקָתָנֵי מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי, וְלֹא תָּנֵי ״עֲנִיִּים אוֹכְלִין דְּמַאי״. כֵּן כָּתַב רַמְב״ם: (ב) **לְחָזוּם.** לְכִרְסוֹ וּלְחַתְּפוֹ, וְאֵין לוֹ דוּמֶה בְּמִשְׁנָה: **לְהֶכֵּל מְמַשָּׁאוֹ.** שֶׁלֹּא יִכְבֹּד עָלָיו: **לֹא יַשְׁלִיךְ עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר.** שֶׁמָּא יִמְצָאֵם עִם הָאָרֶץ וְיֹאכַל אוֹתָם כְּשֶׁאֵינָם מְתֻקָּנִים וְנִמְצָא נוֹתֵן מִכְשׁוֹל. וְהָנֵי מִלֵּי בְּיָרָק הַנֶּאֱגָד, דְּאִי בְּשֶׁלֹּא נֶאֱגַד אִפְּתֵי לֹא אִתְחֲיֵיב בְּמַעֲשֵׂר: **הַלּוֹקֵחַ יָרָק מִן הַשּׁוּק.** וְנָטַל אֲגֻדּוֹת אֲגֻדּוֹת שֶׁל יָרָק בְּיָדוֹ וְכָךְ אֲגֻדּוֹת בְּפוּטָה, וּלְאַחַר שֶׁנִּטְלָן נִמְלַךְ עֲלֵיהֶן לְהַחֲזִירָן לַמּוֹכֵר: **לֹא יַחֲזִיר עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר.** וְיִתֵּן לוֹ דְּמֵי הַמַּעֲשֵׂר שֶׁהוּא מְפָרֵישׁ, דְּמִכִּי אִגְּבְהִינְהוּ נַעֲשׂוּ שֶׁלּוֹ וְנִתְחַיֵּב עֲלֵיהֶן לְעַשְּׂרָן: **שֶׁאִינוֹ מְעַשֵּׂר אֶלָּא מִנְיָן.** הַאי מַעֲשֵׂר הֲוֵי פִּירוּשָׁא מְחֻסָּר, כְּלוֹמַר כְּבָר קָנָה אוֹתָם בְּהַגְבָּהָה וְלֹא הָיָה מְחֻסָּר אֶלָּא לְמִנְיָן וְחוֹבְטִים אוֹתָם בְּכָל שָׁעָה וְאוֹמְרִים לָהֶם מִכְּרוּ בְּזוֹל, לֹא הִטְרִיחוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמִים בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁטָּרְחוּ מְרֻבֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, וְדוְקָא כְּשֶׁמּוֹכֵר לְחָבֵר, שֶׁהַלּוֹקֵחַ יְפָרֵישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אֲבָל אִם מוֹכֵר לְעַם הָאָרֶץ חַיָּב לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי קֹדֶם שֶׁיִּמְכּוֹר: **הַחֲנָוָנִים.** שֶׁמּוֹכְרִים מֵעֵט מֵעֵט בַּחֲנוּת: **אֵינָן רַשָּׁאִין לְמַכֵּר אֶת הַדְּמַאי.** הוֹאִיל וְהֵן מִשְׁתַּכְּרִים הַרְבֵּה, עֲלֵיהֶם מֻטָּל לְתַקֵּן. אִי נַמִּי מִפְּנֵי שֶׁרְגִילִין לִמְכּוֹר לְתִינוֹקוֹת, שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ הַתִּינוֹקוֹת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתֻקָּן: **כָּל הַמַּשְׁפִּיעִים.** שֶׁמּוֹכְרִים בְּשֶׁפַע הַרְבֵּה בְּיַחַד: **בְּמִדָּה גַּסָּה.** לְקַמָּן מְפָרֵשׁ כַּמָּה הִיא מִדָּה גַּסָּה: **רַשָּׁאִין לְמַכֵּר אֶת הַדְּמַאי.** דֶּרֶךְ הַמּוֹכְרִים הַרְבֵּה בְּיַחַד לְהוֹסִיף עַל הַמִּדָּה, וּלְבָךְ נִקְרְאוּ מַשְׁפִּיעִים שֶׁעוֹשִׂין מִדָּה גְּדוֹשָׁה וּמוֹסִיפִים עַל הַמִּדּוֹת, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא הִטִּילוּ עֲלֵיהֶם לְהַפְרִישׁ אֶת הַדְּמַאי אֶלָּא עַל הַלּוֹקֵחַ מֵהֶם: **קִיטוֹנוֹת.** הֵם הַסּוֹחֲרִים הַגְּדוֹלִים הַקּוֹנִים תְּבוּאָה מִבַּעֲלֵי הַתְּבוּאָה וּמוֹכְרִים אוֹתָהּ לַחֲנֻוָנִים בְּמִדָּה גַּסָּה: (ה) **אֶת שֶׁדָּרְכּוֹ לְהַמְדֵּד בְּדֶקָּה וּמְדָדוֹ בְּגַסָּה.** גַּרְסִינַן: **טַפֵּלָּה דַּקָּה לְגַסָּה.** וּפְטוּר כְּשֶׁמּוֹכֵר בְּגַסָּה, וְלָא אִמְרִינַן כֵּיוָן דְּדַרְכּוֹ לְמֹד בְּדַקָּה חַיָּב אַף כְּשֶׁמּוֹדֵד בְּגַסָּה: **וּכְלָּח דַּיְנָר.** מִדָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַה שֶּׁהוּא שָׁוֶה דִּינָר, לְפִי שֶׁלֹּא הָיְתָה מִדָּה יְרוּעָה לַלֹּח שֶׁהַשַּׁעַר מִשְׁתַּנֶּה תָּמִיד לְכָךְ שַׁעֲרוּ בְּדָמִים: **אִכְסָרָה.** לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל אֶלָּא לְפִי הָאֹמֶד, **פָּטוּר,** דְּהָוֵי כְּמוֹכֵר בְּגִגָּה. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:**

פרק ד (א) **הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת.** **בְּשַׁבָּת יֹאכַל עַל פִּיו.** דְּאִימַת שַׁבָּת עָלָיו, שֶׁמִּתְיָרְאִים לַעֲבוֹר עֲבֵרָה וּלְשַׁקֵּר בְּשַׁבָּת יוֹתֵר מִבְּחֹל: **תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי.** לְהָכִי נָקֵט תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, דְּעַמֵּי הָאָרֶץ נָתְשְׁדוּ עָלֶיהָ דְּסָבְרֵי אֵינָהּ בְּמִיתָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֻפְרַשׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, אֲבָל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לֹא נָתְשְׁדוּ עָלֶיהָ. וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר הִוְיָא אֶחָד מֵאֶלֶף, וּכְשֶׁחָזְרָה לִמְקוֹמָהּ לְפָחוֹת מֵאֶלֶף, חֲזָרָה וּמְדַמַּעַת: **שׁוֹאֲלוֹ וְאוֹכֵל עַל פִּיו.** דְּמֵאַחַר שֶׁנִּקְרָא לְהִ שֵׁם תְּרוּמָה, אֵימַת דְּמוּעָ עַל עַם הָאָרֶץ וְיָרֵא לְשַׁקֵּר. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי: (ב) **הַמַּדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל עִמּוֹ.** דְּאָמַר לֵיהּ קוֹנָם מַה שֶּׁאֹתָּה נֶהֱנֶה לִי אִם אֵין אַתָּה סוֹעֵד אֶצְלִי: **שַׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה.** שֶׁל טְעוּדַת נִשּׂוּאִין לְבָחוּר שֶׁנָּשָׂא בְּתוּלָה, הִתִּירוּ לוֹ לֶאֱכוֹל עִמּוֹ מִשּׁוּם אֵיבָה: (ג) **אֵין צָרִיךְ לְקָרוֹת שֵׁם לְמַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁל דְּמַאי.** דְּלֹא נָתְשְׁדוּ עָמֵי הָאָרֶץ עַל מַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁהֵם יוֹדְעִים שֶׁפֵּרוֹת הַטְּבוּלִים לְמַעֲשֵׂר עָנִי הֵם בְּמִיתָה, וּמַפְרִישִׁים אוֹתוֹ וְלוֹקְחִים אוֹתוֹ לְעַצְמָן: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים.** אַף עַל פִּי כֵן קוֹרֵא לוֹ שֵׁם, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ מִפְסִיד כְּלוּם בָּזֶה דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ וְלִתֵּן לָעָנִי, מְשׁוּם דְּעָנִי הֲוֵי בָּזֶה מוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה: (ד) **מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי.** שֶׁאָמַר תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁאֲנִי חַיָּב לְהַפְרִישׁ מִכְּרִי זֶה יְהֵא מֻנָּח בְּצִפּוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ וְלֹא הִפְרִישָׁהּ. וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי דִּנְקַט לְפִי שֶׁהַיִּשְׂרְאֵל קוֹרֵא לָהּ שֵׁם וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן וְלוֹקֵחַ הַמַּעֲשֵׂר לְעַצְמוֹ, אֲבָל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל וַדַּאי אֵין הַיִּשְׂרְאֵל קוֹרֵא לָהּ שֵׁם, אֶלָּא הוּא נוֹתֵן מַעֲשֵׂר לַלֵּוִי וְהַלֵּוִי מְפָרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן: **לֹא יְמַלֵּם.** כְּדֵי לְתֵּנָם לְכֹהֵן אוֹ לְעָנִי שֶׁבָּחָצֵר וְשֶׁבַּמְּבוֹי, שֶׁאָסוּר לִתֵּן מַתָּנוֹת לְכֹהֵן וּלְעָנִי בְּשַׁבָּת. אֲבָל בִּלְמוּדִים לָאֱכוֹל אֲצִלּוֹ כְּלוֹמַר הָרְגִילִין עַל שֻׁלְחָנוֹ שָׁרִי, **וּבִלְבַד** שֶׁיּוֹדִיעֵם שֶׁהֵם שֶׁל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר אוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי, שֶׁאִם אֵינוֹ מוֹדִיעָם וְהֵם סְבוּרִים שֶׁמִּשֶּׁלּוֹ הוּא מַאֲכִילָם הֲוֵה לֵיהּ כְּמַאֲכִיל אוֹרְחָיו תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת שֶׁהוּא אָסוּר: (ה) **אֵינוֹ נֶאֱמָן.** דַּאֲפִלּוּ יְמָצֵא שֶׁלָּקַח מִמֵּי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן מְצֵי לְאִשְׁתַּמּוּטֵי וְלוֹמַר בְּעִינַי הָיָה נֶאֱמָן, אֲבָל כִּי אָמַר לֵיהּ מֵאַיִשׁ פְּלוֹנִי לָא מְצֵי לְאִשְׁתַּמּוּטֵי, דְּקָא אֵינוּ רַשַּׁאי לְקַח מֵאַחֵר: (ו) **אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן הָרֵי זֶה נֶאֱמָן.** אַף עַל גַּב דְּלֹא הָיָה רָאוּי לְהֶאֱמִינוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא עַצְמוֹ חָשׁוּד, קָלָא הִיא שֶׁהֶקֵּלוּ בְּאֶכְסְנַאי מִשּׁוּם חַיֵּי נַפְשׁ. וְדוְקָא כְּשֶׁאֵין מֵכִיר אָדָם שֵׁם, אֲבָל אִם מֵכִיר אָדָם שֵׁם לֹא יְשׁוֹל אֶלָּא מִן הַמֻּמְחֶה: **מִי כָּאן מוֹכֵר יָשָׁן.** שֶׁיֵּרֵא שֶׁמָּא יַאֲכִילוּהוּ חָדָשׁ קֹדֶם שֶׁיִּקְרַב הָעֹמֶר, וְרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ אֵין חֲשׁוּדִים עַל הַחָדָשׁ, וְהָוֵי כִּדְמֵאי דְּרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים הֵן, הִלְכָּךְ לֹא הֶחְמִירוּ עֲלֵיהֶן כָּל כָּךְ דְּנֵימָא שֶׁהֵם גּוֹמְלִים חֶסֶד זֶה לָזֶה תָּעִיד אַתָּה עָלַי וַאֲנִי אָעִיד עָלֶיךָ: (ז) **הַחֲמָרִים.** הַמְּבִיאִים תְּבוּאָה מִמָּקוֹם הַזּוֹל לְמָקוֹם הַיֹּקֶר: **אֵין נֶאֱמָנִים.** דְּוַדַּאי גּוֹמְלִים זֶה אֶת זֶה וּמְשַׁכְּחָה שֶׁל חֲבֵרוֹ בְּעִיר זוֹ כְּדֵי שֶׁיְּשַׁכְּחָה חֲבֵרוֹ אֶת שֶׁלּוֹ בְּעִיר אַחֶרֶת: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נֶאֱמָנִים.** הוֹאִיל וְרֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִים הֵן, בְּדְמַאי הֻקַּל מִשּׁוּם חֲיֵי נַפְשׁ מוֹכְרֵי תְּבוּאָה וּפְרוֹת רְגִילִין לָבֹא שָׁם. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:**

פרק ה (א) **הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹם.** כְּשֶׁהַנַּחְתּוֹם מוֹכֵר בְּמִדָּה גַּסָּה הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ חַיָּב לְתַקֵּן מַה שֶּׁהוּא לוֹקֵחַ וְהַנַּחְתּוֹם פָּטוּר. וְהָא דְּתָנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק ב׳ (מ״ד) שֶׁהַנַּחְתּוֹמִים חַיָּבִים לְהַפְרִישׁ כְּדֵי שִׁעוּר תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחַלָּה, הָתָם מִירֵי בְּמוֹכֵר בְּמִדָּה דַּקָּה, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁהוּא מִשְׁתַּכֵּר הַרְבֵּה הִטִּילוּ עָלָיו לְעַשֵּׂר, אִי נַמִּי מִפְּנֵי הַתִּינוֹקוֹת שֶׁלּוֹקְחִים מִמֵּי שֶׁמּוֹכֵר בְּדַקָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ טְבָלִים הִטִּילוּ עָלָיו לְתַקֵּן. מִדָּה גַּסָּה וְדַקָּה מְפֹרָשִׁים לְעֵיל סוֹף פֶּרֶק ב׳ (משניות ד-ה): **נוֹטֵל כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר.** דְּהַיְינוּ אֶחָד מִמֵּאָה וּכְדֵי חַלָּה אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. וְלֹא שַׁיְּפְרִישֵׁם מִן הַכִּכָּר שֶׁלָּקַח מִן הַנַּחְתּוֹם, אֶלָּא קוֹבֵעַ לָהֶם מָקוֹם וּמַנִּיחָם מְחֻבָּרִים בְּמָקוֹמָם: **אֶחָד מִמֵּאָה מִפֹּה שֶׁיֵּשׁ כָּאן.** מִכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ כָּאן מִשָּׁם וְאֵילָךְ אַף עִם כְּדֵי שִׁעוּר חַלָּה שֶׁהִפְרִישׁ, עָשׂוּי מַעֲשֵׂר, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר אַף מִן הַחַלָּה: **וְשִׁאֵר מַעֲשֵׂר.** דְּהַיְינוּ עוֹד תְּשִׁעָה מָסְמוּךְ לוֹ, הֲרֵי קָבַע מָקוֹם לְכָל הַמַּעֲשֵׂר, וְאוֹתוֹ הָאֶחָד שֶׁקָּרָאתִי לוֹ שֵׁם מַעֲשֵׂר תְּחִלָּה עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַתִּשְׁעָה הַמְּסוּכִים לוֹ: **וְהַשְּׁאָר חַלָּה.** אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה שֶׁהִפְרַשְׁתִּי חַלָּה: **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּצִפּוֹנוֹ אוֹ בְּדָרוֹמוֹ.** קוֹבֵעַ לוֹ מָקוֹם וְאַחַר כָּךְ מְחַלְּלוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹסִיף חֹמֶשׁ: (ב) **נוֹטֵל אֶחָד מִשְּׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ וּשְׁלִישׁ.** הַיְינוּ שְׁלִישׁ מִמֵּאָה, וּסְאָה שְׁנוֹטֵל יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה שְׁלִישִׁים, שְׁנַיִם מֵהֶן לְתְרוּמָה שֶׁהִיא תְּרֵי מִמֵּאָה, וְאֶחָד לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁהִיא אֶחָד מִמֵּאָה, וְאוֹמֵר עַל אוֹתָהּ סְאָה שֶׁנּוֹטֵל, אֶחָד מִמֵּאָה

שֶׁיֵּשׁ כָּאן בֵּין הַכֹּל דְּהַיְינוּ שְׁלִישׁ אוֹתָהּ סְאָה: **הֲרֵי הוּא בְּצַד זֶה חֻלִּין.** פְּרוּשׁ יִשָּׁאֵר חֻלִּין כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה בְּטִבְלוֹ בְּצַד שְׁנֵי שְׁלִישִׁים שֶׁעִמּוֹ, **וְהַשְּׁאָר** דְּהַיְינוּ שְׁנֵי שְׁלִישִׁים יִהְיוּ תְּרוּמָה **עַל הַכֹּל: מֻהֳחָלִּין שֶׁיֵּשׁ בָּאן.** דְּהַיְינוּ הַשְּׁלִישׁ שֶׁאָמַרְתִּי עָלָיו שֶׁיִּשָּׁאֵר חֻלִּין, **הֲרֵי זֶה בְּצַד זֶה** מַעֲשֵׂר: **וְשָׁאַר מַעֲשֵׂר.** דְּהַיְינוּ עוֹד תִּשְׁעָה סָמוּךְ לְשְׁלִישׁ זֶה, אוֹתָם עֲשָׂרָה שְׁלִישִׁים יִהְיוּ מַעֲשֵׂר עַל הַמֵּאָה שְׁלִישִׁים, וְלָאו דַּוְקָא עֲשָׂרָה אֶלָּא מִעַט פָּחוֹת כְּפִי הַמַּגִּיעַ לִשְׁנַיִם שֶׁל תְּרוּמָה: **זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר.** הַיְינוּ הַשְּׁלִישׁ שֶׁקָּרָא עָלָיו שֵׁם מַעֲשֵׂר תְּחִלָּה, **עָשׂוּי** תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תִּשְׁעָה הַשְּׁלִישִׁים. וְלֹא שְׁלִישׁ שֶׁלֵּם אֶלָּא חֶסֶר דָּבָר מוּעָט, וּלְהָכִי קָאָמַר מֵהַחֻלִּין שֶׁיֵּשׁ כָּאן, דְּמִשְּׁמַע וְלֹא כָּל הַחֻלִּין. וּמַתְנִיתִין אַתְיָא כְּאַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גּוּמֶל דְּאָמַר בְּסוֹף פֶּרֶק כָּל הַגֵּט (גיטין לא.) כְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְבַעַל הַבַּיִת רְשׁוּת לְתָרוֹם תְּרוּמָה גְּדוֹלָה כָּךְ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְתָרוֹם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְאִיהוּ נַמֵּי שָׁרֵי לְהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּאֹמֶד בְּעַיִן יָפָה בְּפָרָק כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מַצָּה (מנחות נד.), הִלְכָּךְ אוֹתוֹ שְׁלִישׁ שֶׁהוּא מַפְרִישׁ מִשָּׁלֵם אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רָאוּי לִהְיוֹת חֶסֶר מְעַט, בְּעַיִן יָפָה הוּא מַפְרִישׁ וְשָׁרֵי: (ג) **וּמִן הַצּוֹנֵנֶת עַל הַחַמָּה.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְעֻשָּׂר מִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב: **וּמַתִּיר בְּחַלָּה.** דִּכְתִיב כּוּלֵּי עָלְמָא מוֹדוּ אֲפִלּוּ שֶׁל אָמֶשׁ בִּשֶּׁל הַיּוֹם וַאֲפִלּוּ מִשְּׁנֵי דְּפוֹסִים, דְּאִי נַמֵּי מִתְּרֵי גַּבְרֵי זָכֵן לֹא חַיִישִׁינַן, שֶׁהֲרֵי אֲצֶל הַנַּחְתּוֹם מִתְחַיְּבָה בְּחַלָּה שֶׁהוּא גִּלְגֵּל אֶת הָעִסָּה. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ד) **פַּלְטֵר.** הוּא הַלּוֹקֵחַ מִן הַנַּחְתּוֹמִים כְּפֵרוֹת הַרְבֵּה כְּבַת אַחַת וּמוֹכְרָן אַחַר כָּךְ בְּשׁוּק אֶחָד אֶחָד: **מְעַשֵּׂר מָכָּל דְּפוּס וְדְפוּס כְּרַבִּי מֵאִיר.** דְּסָבְרֵי לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר פַּלְטֵר מִתְּרֵי תְּלָתָא נַחְתּוֹמֵי זָכֵן, וְאֲנוּ אוֹמְרִים דְּפוּס זֶה קָנָה מִנַּחְתּוֹם אֶחָד וְהַשֵּׁנִי מִנַּחְתּוֹם אַחֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר פַּלְטֵר מֵאֶחָד נַחְתּוֹם זָכֵן וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם מִשְּׁנֵי דְּפוּסִים כֻּלָּן מִנַּחְתּוֹם אֶחָד הֵן, הִלְכָּךְ אִם כֻּלָּן מִשָּׁל אָמֶשׁ אוֹ מִשָּׁל הַיּוֹם מְעַשֵּׂר עַל הַכֹּל כְּדִין נַחְתּוֹם: **מַנְפּוּ.** קוֹנֶה מִן פַּלְטֵרִין הַרְבֵּה וּמוֹכֵר לַאֲחֵרִים, וְכֵיוָן שֶׁהוּא רָגִיל לִקְנוֹת מֵאֲנָשִׁים הַרְבֵּה הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ מְעַשֵּׂר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** (ה) **הַלּוֹקֵחַ מִן הֶעָנִי.** הַמַּחֲזִיר עַל הַפְּתָחִים: **פָּלְחֵי דְּבֶלָּה.** חֲתִיכוֹת שֶׁל דְּבֶלָה: **בּוֹלֵל וְנוֹטֵל.** דּוֹרֵס הַתְּמָרִים אוֹ הַגְּרוֹגְרוֹת וּמְעָרְבָן יַחַד וְהֵן נִבְלָלִים וּמִתְעָרְבִים, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַחִיּוּב עַל הַחִיּוּב, דְּקָסָבַר יֵשׁ בִּלְילָה בְּדָבָר הַיָּבֵשׁ. אֲבָל פְּרוֹסוֹת שֶׁל לֶחֶם וּפִלְחֵי דְּבֶלָה אֵין נִבְלָלִין וְאַתְּי לְאַפְרוּשֵׁי מִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב: **בִּזְמַן שֶׁהַמַּתָּנָה מְרֻבָּה.** בִּזְמַן שֶׁהַכֹּל נוֹתְנִין מַתָּנָה מְרֻבָּה שֶׁכָּל הַמַּתָּנוֹת שָׁווֹת אֲז מוֹעֶלֶת בְּלִילָה: **אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהַמַּתָּנָה מוּע

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת דְּמַאי

מברטנורא

וּמַעֲשֵׂר כְּמוֹ בְּסִיפָא, מִשּׁוּם דְּמִדְאוֹרַיְיתָא לָאו טָבֵל הוּא, אֲבָל מִן הַנָּקוּב עַל שֶׁאִינוֹ נָקוּב דְּמִן הַחִיּוּב הִפְרִישׁ הַתְרוּמָה, הַוְיָא מְעֻשָּׂר, כְּשֶׁנּוֹתֵן לוֹ חֶכְירוֹתוֹ מְאוּחָר מַאוּחָר הַמִּין, וּמַאוּחָר הַמִּין, אֲבָל אִם נָתַן לוֹ מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת אַף מַאוּחָר הַמִּין, אוֹ מִמִּין אַחֵר אַף מַאוּחָר שָׂדֶה כְּגוֹן שֶׁזָּרַע מִקְצָת הַשָּׂדֶה מִין אֶחָד כְּשֶׁעוֹר חִכְירוּתוֹ, חַיָּב אַף לְעַשֵּׂר, דְּרָמֵי לְפוֹרֵעַ חוֹבוֹ, אִי נָמֵי אֵין דַּעַת [הַמַּחְכִּיר] לִקְבֹּל פֵּרוֹת טְבוּלִים אֶלָּא כְּשֶׁפּוֹרֵעַ לוֹ מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין:

(ב) **הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי.** קָנָם קָנְסוּ חֲכָמִים לְחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי שֶׁיְּהֵא מְעֻשָּׂר מַה שֶּׁנּוֹתֵן לוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא שׁוּם יִשְׂרָאֵל חוֹכֵר שָׂדֶה מִמֶּנּוּ וְתִשָּׁאֵר בּוּרָה בְּיָדוֹ וּמִתּוֹךְ כָּךְ יִצְטָרֵךְ לְמָכְרָהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּדָמִים מוּעָטִים. וּבְמָקְבֵּל בְּאֲרִיסוּת לֹא קָנְסוּ, שֶׁיּוֹתֵר חֶפֶץ הַנָּכְרִי בְּחֵכֶר יוֹתֵר מִבַּאֲרִיסוּת: **שָׂדֶה שֶׁל אֲבוֹתָיו.** שֶׁנִּזְלָה הַנָּכְרִי מֵאֲבוֹתָיו, וְקָנָהּ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְעַשֵּׂר כְּדֵי שֶׁיִּדְחוֹק עַצְמוֹ וְיִקְנֶנָּה מִן הַנָּכְרִי, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא חֲבִיבָה עָלָיו שֶׁהָיְתָה שֶׁל אֲבוֹתָיו לֹא יַנִּיחַ לְקַבְּלָהּ מִן הַנָּכְרִי בְּיוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהּ, וּכְשֶׁיִּכְבֹּד עָלָיו הַמַּעֲשֵׂר יִקְנֶנָּה. וּכְוָותֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה קָיְימָא לַן דְּלָא פְּלִיג תַּנָּא קַמָּא עֲלֵיהּ: (ג) **בְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין בְּחַיָּין כָּךְ חוֹלְקִים בִּתְרוּמָה.** כְּשֶׁנּוֹטֵל בְּעַל הַשָּׂדֶה מֶחֱצָה וּשְׁלִישׁ וּרְבִיעַ מִמַּה שֶּׁהוֹצִיאָה הַשָּׂדֶה, נוֹטֵל גַּם כֵּן מֶחֱצָה וּשְׁלִישׁ וּרְבִיעַ מִן הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשְׂרוֹת הַמֻּפְלוֹת עָלֶיהָ וְנוֹתְנָן הוּא לְכָל כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁיִּרְצֶה: **אַף הַמְּעֻשָּׂרוֹת שֶׁלָּהֶן.** אִם הַמְקַבֵּל כֹּהֵן כָּל הַתְּרוּמָה שֶׁלּוֹ, וְאִם לֵוִי הוּא כָּל הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ: **שֶׁעַל מְנָת כֵּן.** יָרְדוּ לְקַבֵּל שָׂדֶה זוֹ בַּאֲרִיסוּת. וְאִין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאַף עַל גַּב דְּעַל מְנָת כֵּן יָרְדוּ בְּמֶה קָנוּ:

(ד) **הַמְּעֻשָּׂרוֹת לַבְּעָלִים.** בְּהָא אִפְּלוּ רַבָּנָן דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (מ"ג) מוֹדוּ, דְּבְיוָן דְּשָׂדֶה שֶׁל בְּעָלִים, מְקוֹם מַעֲשֵׂר שִׁיּוּרֵי שְׁיָרֵיהּ: **הַפְרָתָנִי.** לְשׁוֹן קְרִיָה, כְּלוֹמַר הָאִישׁ הַיּוֹשֵׁב בְּקְרִיָה בִּכְפָרִים, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי הַכְּפָרִים לִקְבֹּל שָׂדֶה מִבְּנֵי הַכְּרַכִּים: **יָכוֹל הוּא הַקַּרְתָנִי וְכוּ'.** הִלְכָּךְ כָּל אֶחָד מֵהֶן נוֹטֵל חֶלְקוֹ בְּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּי. וְכֵן הֲלָכָה: (ה) **הַמְקַבֵּל זֵיתִים לְשֶׁמֶן.** יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל זֵיתִים מִכֹּהֵן אוֹ מִלֵּוִי: **כֻּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בְּחַיָּין כָּךְ חוֹלְקִים בִּתְרוּמָה.** וְאַף עַל גַּב דִּלְעֵיל (מ"ד) לְבַעֲלִים, הָכָא שְׁאנֵי דִּלְא קִבֵּל קַרְקַע אֶלָּא אֵילָנוֹת, וְרַבָּנָן לָא אַבְּדִי זֵיתִים מִכְּקַרְקַע: **אוֹ לְמַחֲצִית שָׂכָר.** שֶׁיִּמְכֹּר הַשֶּׁמֶן וְיַחְלְקוּ הָרִוַח לָאֶמְצַע: **הַמְּעֻשָּׂרוֹת לַבְּעָלִים.** דְּרַבִּי יְהוּדָה עָבִיד זֵיתִים כְּקַרְקַע. וְאִין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ו) **לֹא יִמְכּוֹר אָדָם זֵיתָיו.** זֵיתִים שֶׁנִּתְלַשׁוּ מִן הָאִילָן וְלֹא הִכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה כְּגוֹן שֶׁעֲדַיִן לֹא הִזִּיעוּ זַעַת הַמַּעֲטָן שֶׁהִיא מַכְשִׁירָתָן לְקַבֵּל טֻמְאָה: **אֶלָּא לְחָבֵר.** לְפָרוּשׁ הַמַּחֲזִיק לְטָהֳרוֹת, וְלֹא יִמְכְּרֵם לְמִי שֶׁאֵינוֹ חָבֵר שֶׁלֹּא יְדַרֵּךְ אוֹתָם בְּטֻמְאָה: **אַף לְמַעֲשֵׂר.** אַף לְמִי שֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו אֶלָּא לְעַשֵּׂר אֲבָל לֹא קִבֵּל עָלָיו לִהְיוֹת מַחֲזִיק לְטָהֳרוֹת יָכוֹל לְמָכְרָם, דְּכְיוָן דְּאִפְּתִי לֹא הִכְשִׁירוּ אֲמוּר שֶׁמָּא יֹאכְלֵם קֹדֶם שֶׁיִּזִּיעוּ, וְאַף עַל גַּב דְּרֹב זֵיתִים אֵין עוֹמְדִין לְאָכְלָן בָּךְ, בַּעֲלֵילָה כָּל דְּהוּ דְּמָצִינַן לְתַלּוֹת תָּלִינַן. וְרַמְבַּ"ם מוֹקֵי פְּלוּגְתַּיְיהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, דְּבֵית שַׁמַּאי סְבְרֵי אִסּוּר לְגָרוֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי מֻתָּר לְגָרוֹם טֻמְאָה לְחֻלִּין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִסְתַּבֵּר דְּמִנָּה לוֹ הָתְרוּמָה מְחֻבָּרִין וְתוֹ לָא מְחַבְּרִי לְהוּ, וְאִי מְחַבְּרִי לְהוּ לָא מְחַבְּרִי לְהוּ אֶלָּא לְאַחַר שֶׁנִּתְלְשׁוּ, וְאִי מְחַבְּרִי לְהוּ מִשּׁוּם דְּמִדְאוֹרַיְיתָא לָאו טֶבֶל הוּא, אֲבָל מִן הַנָּקוּב עַל שֶׁאִינוֹ נָקוּב דְּמִן הַחִיּוּב הִפְרִישׁ הַתְרוּמָה, הַוְיָא מְעֻשָּׂר, כְּשֶׁנּוֹתֵן לוֹ חֶכְירוֹתוֹ מְאוּחָר מַאוּחָר הַמִּין, וּמַאוּחָר הַמִּין, אֲבָל אִם נָתַן לוֹ מִשָּׂדֶה אַחֶרֶת אַף מַאוּחָר שָׂדֶה כְּגוֹן שֶׁזָּרַע מִקְצָת הַשָּׂדֶה מִין אֶחָד כְּשֶׁעוֹר חִכְירוּתוֹ, חַיָּב אַף לְעַשֵּׂר, דְּרָמֵי לְפוֹרֵעַ חוֹבוֹ, אִי נָמֵי אֵין דַּעַת [הַמַּחְכִּיר] לִקְבֹּל פֵּרוֹת טְבוּלִים אֶלָּא כְּשֶׁפּוֹרֵעַ לוֹ מֵאוֹתָהּ שָׂדֶה וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין:

(ב) **הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי.** קָנָם קָנְסוּ חֲכָמִים לְחוֹכֵר שָׂדֶה מִן הַנָּכְרִי שֶׁיְּהֵא מְעֻשָּׂר מַה שֶּׁנּוֹתֵן לוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא שׁוּם יִשְׂרָאֵל חוֹכֵר שָׂדֶה מִמֶּנּוּ וְתִשָּׁאֵר בּוּרָה בְּיָדוֹ וּמִתּוֹךְ כָּךְ יִצְטָרֵךְ לְמָכְרָהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּדָמִים מוּעָטִים. וּבְמָקְבֵּל בְּאֲרִיסוּת לֹא קָנְסוּ, שֶׁיּוֹתֵר חֶפֶץ הַנָּכְרִי בְּחֵכֶר יוֹתֵר מִבַּאֲרִיסוּת: **שָׂדֶה שֶׁל אֲבוֹתָיו.** שֶׁנִּזְלָה הַנָּכְרִי מֵאֲבוֹתָיו, וְקָנָהּ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְעַשֵּׂר כְּדֵי שֶׁיִּדְחוֹק עַצְמוֹ וְיִקְנֶנָּה מִן הַנָּכְרִי, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא חֲבִיבָה עָלָיו שֶׁהָיְתָה שֶׁל אֲבוֹתָיו לֹא יַנִּיחַ לְקַבְּלָהּ מִן הַנָּכְרִי בְּיוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהּ, וּכְשֶׁיִּכְבֹּד עָלָיו הַמַּעֲשֵׂר יִקְנֶנָּה. וּכְוָותֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה קָיְימָא לַן דְּלָא פְּלִיג תַּנָּא קַמָּא עֲלֵיהּ: (ג) **בְּשֵׁם שֶׁחוֹלְקִין בְּחַיָּין כָּךְ חוֹלְקִים בִּתְרוּמָה.** כְּשֶׁנּוֹטֵל בְּעַל הַשָּׂדֶה מֶחֱצָה וּשְׁלִישׁ וּרְבִיעַ מִמַּה שֶּׁהוֹצִיאָה הַשָּׂדֶה, נוֹטֵל גַּם כֵּן מֶחֱצָה וּשְׁלִישׁ וּרְבִיעַ מִן הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשְׂרוֹת הַמֻּפְלוֹת עָלֶיהָ וְנוֹתְנָן הוּא לְכָל כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁיִּרְצֶה: **אַף הַמְּעֻשָּׂרוֹת שֶׁלָּהֶן.** אִם הַמְקַבֵּל כֹּהֵן כָּל הַתְּרוּמָה שֶׁלּוֹ, וְאִם לֵוִי הוּא כָּל הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ: **שֶׁעַל מְנָת כֵּן.** יָרְדוּ לְקַבֵּל שָׂדֶה זוֹ בַּאֲרִיסוּת. וְאִין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאַף עַל גַּב דְּעַל מְנָת כֵּן יָרְדוּ בְּמֶה קָנוּ:

(ד) **הַמְּעֻשָּׂרוֹת לַבְּעָלִים.** בְּהָא אִפְּלוּ רַבָּנָן דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר (מ"ג) מוֹדוּ, דְּבְיוָן דְּשָׂדֶה שֶׁל בְּעָלִים, מְקוֹם מַעֲשֵׂר שִׁיּוּרֵי שְׁיָרֵיהּ: **הַפְרָתָנִי.** לְשׁוֹן קְרִיָה, כְּלוֹמַר הָאִישׁ הַיּוֹשֵׁב בְּקְרִיָה בִּכְפָרִים, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי הַכְּפָרִים לִקְבֹּל שָׂדֶה מִבְּנֵי הַכְּרַכִּים: **יָכוֹל הוּא הַקַּרְתָנִי וְכוּ'.** הִלְכָּךְ כָּל אֶחָד מֵהֶן נוֹטֵל חֶלְקוֹ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְכֵן הֲלָכָה: (ה) **הַמְקַבֵּל זֵיתִים לְשֶׁמֶן.** יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל זֵיתִים מִכֹּהֵן אוֹ מִלֵּוִי: **כֻּשֵּׁם שֶׁחוֹלְקִין בְּחַיָּין כָּךְ חוֹלְקִים בִּתְרוּמָה.** וְאַף עַל גַּב דִּלְעֵיל (מ"ד) לְבַעֲלִים, הָכָא שְׁאנֵי דִּלְא קִבֵּל קַרְקַע אֶלָּא אִילָנוֹת, וְרַבָּנָן לָא אַבְּדִי זֵיתִים מִכְּקַרְקַע: **אוֹ לְמַחֲצִית שָׂכָר.** שֶׁיִּמְכֹּר הַשֶּׁמֶן וְיַחְלְקוּ הָרִוַח לָאֶמְצַע: **הַמְּעֻשָּׂרוֹת לַבְּעָלִים.** דְּרַבִּי יְהוּדָה עָבִיד זֵיתִים כְּקַרְקַע. וְאִין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ו) **לֹא יִמְכּוֹר אָדָם זֵיתָיו.** זֵיתִים שֶׁנִּתְלְ

מַסֶּכֶת כִּלְאַיִם

פרק א (א) **הַחִטִּין.** וְהַזְּנִין. קוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי זִיוא״ן: **אִינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.** לְפִי שֶׁכְּשֶׁהִשְׁחִיתוּ דּוֹר הַמַּבּוּל אֶת דַּרְכָּם הָיְתָה הָאָרֶץ גַּם הִיא מְזַנָּה אֶת פְּרוֹתֶיהָ וְהָיוּ זוֹרְעִים חִטִּים וּמוֹצִיאָה זוּנִין, הִלְכָךְ לָא חֲווּ כִּלְאַיִם עִם הַחִטִּים. אֲבָל עִם שְׂאָר מִינֵי תְּבוּאָה חֲווּ כִּלְאַיִם, וְאַף עַל גַּב דְּלָא חֲזֵי לְמֵאֲכַל אָדָם, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁמּוֹלִיכִים אוֹתוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְמַאֲכַל יוֹנִים הָווּ כִּלְאַיִם: **הַשְּׁעוֹרִים וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל.** כָּל הַשְּׁנוּיִם בַּמִּשְׁנָה זוּג זוּג אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה, אֶחָד מִזּוּג זֶה וְאֶחָד מִזּוּג זֶה הֵם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּמָנָחוֹת (ע.) הַכַּסְּמִין מִין חִטִּים וְשִׂיפּוֹן מִין שְׂעוֹרִים, הֲנֵי מִלֵּי לְעִנְיַן חַלָּה שְׁמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְשִׁעוּר חַלָּה, אֲבָל לְעִנְיַן כִּלְאַיִם הָווּ כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה: **וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל.** שְׁעוֹרִים מְדֻבָּרִיִּים, וּבְלַעַ״ז אוינ״א: **כֻּסְּמִין.** בְּלָשׁוֹן לַעַ״ז אספילט״א: **שִׂיפּוֹן.** בְּלַעַ״ז סיגל״א. וּמְשׁוּם דְּכַסְמִין וְשִׂיפּוֹן דָּמוּ לְהַדָדֵי אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה: **וְהַפִּיר.** יֵשׁ אוֹמְרִים ציצרקל״א בְּלַעַ״ז. וְרַמְבַּ״ם פֵּרַשׁ שָׁקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי מא״ש: **הַפָּרְדָּן.** רַמְבַּ״ם פֵּרַשׁ שֶׁהוּא זֶרַע דַּק שָׁקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי גילבא״ן: **וְטִפָּח.** הוּא קְטָנִית שֶׁגַּרְגִּירָיו עֲגוּלִים לְבָנִים וְקוֹרִין לוֹ קורטמא״ן. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁטִּפַּח הוּא שָׁקוֹרִין לוֹ גילבא״ן: **וְהַשְּׁעוּעִית.** קוֹרִין לָהּ בְּעַרְבִי לוביא״ה: **אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.** אִם זָרַע כָּל אֶחָד

(ב) **הַקְּשׁוּת.** קִשּׁוּאִין שָׁקוֹרִין בְּעַרְבִי פאקו״ס וּבְלַעַ״ז קוקומברו״ש: **וְהַמִּלְפְּפוֹנוֹת.** נִקְרָאִים בְּעַרְבִי כייא״ר וּבְלַעַ״ז צִיטְרוּל״י: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כִּלְאַיִם.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גַּפָּיִם.** הַחֲפָא הַגְּדֵלָה בַּגַּנִּים וְחֲפָא הַגְּדֵלָה בָּהָרִים: **עֲלָיִים.** שֶׁל גַּנִּים, וַעֲלָשִׁי שָׂדֶה, וְנִקְרָאִים בְּעַרְבִי הנדב״ש: **כְּרִישִׁין.** שֶׁל גִּנָּה, וּכְרִישֵׁי שָׂדֶה וְהֵם הַנִּקְרָאִים בְּעַרְבִי כורא״ת, וּבְלַעַ״ז פורו״ש: **כַּסְבָּר.** כֻּסְּמִין שֶׁבְּעַרְבִי כּוֹלִיינדר״ו בְּלַעַ״ז. תַּרְגּוּם יְרוּשָׁלְמִי כְּזֶרַע גַּד״ (שמות טז לא), כְּבֵר זֶרַע כּוּסְבֵּר׳: **וְהָרְמוּצָה.** דְּלַעַת מָרָה שֶׁמִּמְתְּקִים אוֹתָהּ בְּרָמָּן, כְּלוֹמַר בְּאֶפֶר חַם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְשָׁפֵי אֵשׁ, לְפִיכָךְ קוֹרִין לָהּ רמוּצה״: **וְפוֹל הַמִּצְרִי.** פאסו״ל בְּלַעַ״ז: **וְהֶחָרוּב.** מִין קְטָנִית, וְקוֹרִין לוֹ חֲרוּב לְפִי שֶׁתַּרְמִילָיו שֶׁהַזֶּרַע בְּתוֹכוֹ הֵן דַּקִּין וַעֲקֻמִּין כְּחָרוּבִין, וְהוּא מִמִּין פּוֹל הַמִּצְרִי: (ג) **וְהַנְּפוּיִן.** הוּא מִין צְנוֹן, וְעָלָיו דּוֹמִים לַעֲלֵי הַלֶּפֶת הִלְכָךְ לָא חֲווּ כִּלְאַיִם: **וְהַתְּרוּבְתּוֹר.** מִין כְּרוּב שֶׁקָּלְחִים שְׁלוֹ דַּקִּים: **תִּרְדִּין.** בְּעַרְבִי סילק״א, וּבְלַעַ״ז בליט״: **לְעוּנִין.** בְּעַרְבִי קט״ף, וּבְלַעַ״ז ארמולא״ש: **הַשּׁוּמָנִית.** שׁוּם מִדְבָּרִי, וְהוּא קָטָן מִן הַשּׁוּם הַגָּדֵל בַּגַּנִּים: **בְּצַלְצוּל.** בָּצָל מִדְבָּרִי קָטָן מִשֹּׁאָר בְּצָלִים לְפִיכָךְ נִקְרָא בְּצַלְצוּל: **פְּלוּסְלוֹם.** מִין תּוּרְמוּס הוּא, וְתוּרְמוּס מִין קְטָנִית יָדוּעַ מֵר מְאֹד שֶׁשּׁוֹלְקִים אוֹתוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְאוֹכְלִים אוֹתוֹ בְּקִבּוּחַ סְעָדָה: (ד) **אַגָּמִים.** בְּעַרְבִי אגא״ס, וּבְלַעַ״ז פירא״ש: **קְרוֹסְטוֹלִין.** מִין אַגָּמִים קְטַנִּים הַדּוֹמִים לַעֲפָצִים שֶׁקּוֹרִין מילי״ן: **פָּרִישִׁים.** הֵם חֲבוּשִׁים בְּעַרְבִי ספרג״ל, וּבְלַעַ״ז קודוניי״ש: **עֲזָרָדִים.** בְּעַרְבִי יזרע״ד, וּבְלַעַ״ז סורבא״ש: **חַזָּרָד.** תַּפּוּחַ יַעַר, תַּרְגּוּם יְכִפְתּוֹר׳ (שמות כה לה) - וְחֵיזוּר: **אַפְרְסְקִים.** בְּלַעַ״ז פירשאג״ס, וּכְשֶׁהֵן קְטַנִּים דּוֹמִין לְשִׁקְדִים: **שִׂזְפִין.** הִרְכִּיב זֵיתִים עַל רִמּוֹן, נָפַץ מִנְּהֶן שִׂזְפִין: **רִימִּין.** בָּעֲרוּךְ פֶּרֶשׁ וְהָעֲלִים דּוֹמִין זֶה לָזֶה בְּזֶה, לְפִי שֶׁאֵין אַף עַל פִּי שֶׁהֶפְרֵי הַדּוֹמֶה לְזֶה הֵן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה, אֲבָל טַעַם הֶפְרֵי אֶחָד טָעַם הֶפְרֵי: **לְפָנָם.** פֵּרַשׁ בְּעָרוּךְ (ערך לפס״ן) מרוי״ו בְּלַעַ״ז: (ו) **כֻּלָּךְ כְּפָרִי.** כְּלָךְ שֶׁמְּגַדְּלִים בְּנֵי הַכְּפָרִים וְהוּא קָטָן וְדוֹמֶה לְשׁוּעָל: **הַיְעֵלִים.** מִין חַיָּה, רְ׳אקו׳ (דברים יד ה) מְתַרְגְּמִין יְרְעֶלָא׳: **עֲרוֹד.** חֲמוֹר הַבָּר: (ז) **אֵין מְבִיאִין אֵילָן בְּאֵילָן.** אֵין מַרְכִּיבִין אֵילָן מַאֲכָל מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, אוֹ אֵילָן סָרָק בְּאֵילָן מַאֲכָל, אֲבָל אֵילָן סָרָק בְּאֵילָן סָרָק מִין שֶׁאֵין שׁוּם אָחַד מֵהֶם עוֹשֶׂה פְּרִי כְּמִין אֶחָד חָשׁוּב וּשְׂרִי: **יָרָק בְּיָרָק.** מִין בְּשֶׂאֵינוֹ מִינוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר יָרָק בְּאִילָן.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ח) **שֶׁקְּמָה.** אִילָן תְּאֵנָה שֶׁגִּדֵּל בֵּיעָרִים: **סַדָּן שֶׁל שְׁקָמָה.** לְאַחַר שֶׁנִּתְחַבֵּךְ וְנִשְׁאֲרוּ שָׁרְשָׁיו בָּאָרֶץ נִקְרָא סַדָּן, וְאֵין נוֹטְעִין יָרָק לְתוֹכוֹ דְּהֲוֵי יָרָק בְּאִילָן: **פִּיגָם.** עֲשָׂב שֶׁקּוֹרִין לוֹ רוד״א בְּלַעַ״ז: **קֻדָּה.** מִין אִילָן שֶׁל בְּשָׂמִים, תַּרְגּוּם קִדָּה׳ (שמות כ כד) - קְצִיעָה, וּכְתִיב (תהלים מה ט) מֹר׳ וַאֲהָלוֹת קְצִיעוֹת כָּל בִּגְדֹתֶיךָ׳: **חָצוּב.** מִין יָרָק שֶׁשָּׁרָשָׁיו יוֹרְדִים בְּעֹמֶק הָאָרֶץ בְּיֹשֶׁר וְאֵינָם נוֹטִים לְכָאן וּלְכָאן, וּבוֹ תִּחֹם יְהוֹשֵׁעַ אֶת הָאָרֶץ׳: **מִכְרֶה.** לְשׁוֹן כֹּר, שֶׁתְּהֵא הַתְּאֵנָה מְקֻרֶרֶת הַחָצוּב שֶׁהוּא חֹם בְּיוֹתֵר. פֵּרוּשׁ אַחֵר שֶׁתְּהֵיָה עֲלֶיהָ לְצַל, לְשׁוֹן קוֹרָה: **מֵימֶיהָ לְתוֹכָהּ.** שֶׁהָאֲבָטִיחַ לַח וּמְלֵא מַיִם: **חַמָּנִית.** בְּעַרְבִי כוכוז״א, וּבְלַעַ״ז צִיטְרוּל״י: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כִּלְאַיִם.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גַּפָּיִם.** הַחֲפָא הַגְּדֵלָה בַּגַּנִּים וְחֲפָא הַגְּדֵלָה בָּהָרִים: **עֲלָיִים.** שֶׁל גַּנִּים, וַעֲלָשִׁי שָׂדֶה, וְנִקְרָאִים בְּעַרְבִי הנדב״ש: **כְּרִישִׁין.** שֶׁל גִּנָּה, וּכְרִישֵׁי שָׂדֶה וְהֵם הַנִּקְרָאִים בְּעַרְבִי כורא״ת, וּבְלַעַ״ז פורו״ש: **כַּסְבָּר.** כֻּסְּמִין שֶׁבְּעַרְבִי כּוֹלִיינדר״ו בְּלַעַ״ז. תַּרְגּוּם יְרוּשָׁלְמִי כְּזֶרַע גַּד״ (שמות טז לא), כְּבֵר זֶרַע כּוּסְבֵּר׳: **וְהָרְמוּצָה.** דְּלַעַת מָרָה שֶׁמִּמְתְּקִים אוֹתָהּ בְּרָמָּן, כְּלוֹמַר בְּאֶפֶר חַם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְשָׁפֵי אֵשׁ, לְפִיכָךְ קוֹרִין לָהּ רמוּצה״: **וְפוֹל הַמִּצְרִי.** פאסו״ל בְּלַעַ״ז: **וְהֶחָרוּב.** מִין קְטָנִית, וְקוֹרִין לוֹ חֲרוּב לְפִי שֶׁתַּרְמִילָיו שֶׁהַזֶּרַע בְּתוֹכוֹ הֵן דַּקִּין וַעֲקֻמִּין כְּחָרוּבִין, וְהוּא מִמִּין פּוֹל הַמִּצְרִי: (ג) **וְהַנְּפוּיִן.** הוּא מִין צְנוֹן, וְעָלָיו דּוֹמִים לַעֲלֵי הַלֶּפֶת הִלְכָךְ לָא חֲווּ כִּלְאַיִם: **וְהַתְּרוּבְתּוֹר.** מִין כְּרוּב שֶׁקָּלְחִים שְׁלוֹ דַּקִּים: **תִּרְדִּין.** בְּעַרְבִי סילק״א, וּבְלַעַ״ז בליט״: **לְעוּנִין.** בְּעַרְבִי קט״ף, וּבְלַעַ״ז ארמולא״ש: **הַשּׁוּמָנִית.** שׁוּם מִדְבָּרִי, וְהוּא קָטָן מִן הַשּׁוּם הַגָּדֵל בַּגַּנִּים: **בְּצַלְצוּל.** בָּצָל מִדְבָּרִי קָטָן מִשֹּׁאָר בְּצָלִים לְפִיכָךְ נִקְרָא בְּצַלְצוּל: **פְּלוּסְלוֹם.** מִין תּוּרְמוּס הוּא, וְתוּרְמוּס מִין קְטָנִית יָדוּעַ מֵר מְאֹד שֶׁשּׁוֹלְקִים אוֹתוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְאוֹכְלִים אוֹתוֹ בְּקִבּוּחַ סְעָדָה: (ד) **אַגָּמִים.** בְּעַרְבִי אגא״ס, וּבְלַעַ״ז פירא״ש: **קְרוֹסְטוֹלִין.** מִין אַגָּמִים קְטַנִּים הַדּוֹמִים לַעֲפָצִים שֶׁקּוֹרִין מילי״ן: **פָּרִישִׁים.** הֵם חֲבוּשִׁים בְּעַרְבִי ספרג״ל, וּבְלַעַ״ז קודוניי״ש: **עֲזָרָדִים.** בְּעַרְבִי יזרע״ד, וּבְלַעַ״ז סורבא״ש: **חַזָּרָד.** תַּפּוּחַ יַעַר, תַּרְגּוּם יְכִפְתּוֹר׳ (שמות כה לה) - וְחֵיזוּר: **אַפְרְסְקִים.** בְּלַעַ״ז פירשאג״ס, וּכְשֶׁהֵן קְטַנִּים דּוֹמִין לְשִׁקְדִים: **שִׂזְפִין.** הִרְכִּיב זֵיתִים עַל רִמּוֹן, נָפַץ מִנְּהֶן שִׂזְפִין: **רִימִּין.** בָּעֲרוּךְ פֶּרֶשׁ וְהָעֲלִים דּוֹמִין זֶה לָזֶה בְּזֶה, לְפִי שֶׁאֵין אַף עַל פִּי שֶׁהֶפְרֵי הַדּוֹמֶה לְזֶה הֵן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה, לְפִי שֶׁאֵין טַעַם הֶפְרֵי אֶחָד טָעַם הֶפְרֵי: **לְפָנָם.** פֵּרַשׁ בָּעֲרוּךְ (ערך לפס״ן) מרוי״ו בְּלַעַ״ז: (ו) **כֻּלָּךְ כְּפָרִי.** כְּלָךְ שֶׁמְּגַדְּלִים בְּנֵי הַכְּפָרִים וְהוּא קָטָן וְדוֹמֶה לְשׁוּעָל: **הַיְעֵלִים.** מִין חַיָּה, רְ׳אקו׳ (דברים יד ה) מְתַרְגְּמִין יְרְעֶלָא׳: **עֲרוֹד.** חֲמוֹר הַבָּר: (ז) **אֵין מְבִיאִין אֵילָן בְּאֵילָן.** אֵין מַרְכִּיבִין אֵילָן מַאֲכָל מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, אוֹ אֵילָן סָרָק בְּאֵילָן מַאֲכָל, אֲבָל אֵילָן סָרָק בְּאֵילָן סָרָק מִין שֶׁאֵין שׁוּם אָחַד מֵהֶם עוֹשֶׂה פְּרִי כְּמִין אֶחָד חָשׁוּב וּשְׂרִי: **יָרָק בְּיָרָק.** מִין בְּשֶׂאֵינוֹ מִינוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר יָרָק בְּאִילָן.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ח) **שֶׁקְּמָה.** אִילָן תְּאֵנָה שֶׁגִּדֵּל בֵּיעָרִים: **סַדָּן שֶׁל שְׁקָמָה.** לְאַחַר שֶׁנִּתְחַבֵּךְ וְנִשְׁאֲרוּ שָׁרְשָׁיו בָּאָרֶץ נִקְרָא סַדָּן, וְאֵין נוֹטְעִין יָרָק לְתוֹכוֹ דְּהֲוֵי יָרָק בְּאִילָן: **פִּיגָם.** עֲשָׂב שֶׁקּוֹרִין לוֹ רוד״א בְּלַעַ״ז: **קֻדָּה.** מִין אִילָן שֶׁל בְּשָׂמִים, תַּרְגּוּם קִדָּה׳ (שמות כ כד) - קְצִיעָה, וּכְתִיב (תהלים מה ט) מֹר׳ וַאֲהָלוֹת קְצִיעוֹת כָּל בִּגְדֹתֶיךָ׳: **חָצוּב.** מִין יָרָק שֶׁשָּׁרָשָׁיו יוֹרְדִים בְּעֹמֶק הָאָרֶץ בְּיֹשֶׁר וְאֵינָם נוֹטִים לְכָאן וּלְכָאן, וּבוֹ תִּחֹם יְהוֹשֵׁעַ אֶת הָאָרֶץ׳: **מִכְרֶה.** לְשׁוֹן כֹּר, שֶׁתְּהֵא הַתְּאֵנָה מְקֻרֶרֶת הַחָצוּב שֶׁהוּא חֹם בְּיוֹתֵר. פֵּרוּשׁ אַחֵר שֶׁתְּהֵיָה עֲלֶיהָ לְצַל, לְשׁוֹן קוֹרָה: **מֵימֶיהָ לְתוֹכָהּ.** שֶׁהָאֲבָטִיחַ לַח וּמְלֵא מַיִם: **חַמָּנִית.** בְּעַרְבִי כוכוז״א, וּבְלַעַ״ז צִיטְרוּל״י: (ט) **הַטּוֹמֵן לֶפֶת וּצְנוֹנוֹת.** כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ נִשְׁמָרִים תַּחַת הַקַּרְקַע שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּךְ שְׁתִילָה, וְגַלֵּי דַּעְתֵּיהּ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּהַשְׁרָשָׁתָן, כְּגוֹן שֶׁטָּמַן אֲגֻדָּה שֶׁל לֶפֶת וַאֲגֻדָּה שֶׁל צְנוֹנוֹת זֶה בָּזֶה: **אִם הָיוּ מְקֻצָּת עָלִין מְגֻלִּין.** מִשּׁוּם שַׁבָּת נַקְטֵיהּ, דְּאִם הָיוּ כָּל הֶעָלִין מְכֻסִּין אִי אֶפְשָׁר לִטֹּל אִם לֹא שֶׁיְּזִיז עָפָר בְּיָדָיו: **לֹא מִשּׁוּם כִּלְאַיִם וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית.** לֹא מִשּׁוּם זוֹרַע כִּלְאַיִם וְלֹא מִשּׁוּם זוֹרַע בַּשְּׁבִיעִית. אִי נַמִּי אֶפְלוּ הוֹסִיף מֵאִתַּיִם, מִשּׁוּם כִּלְאַיִם שְׂרֵי דְּלָאו דֶּרֶךְ זְרִיעָה [הוּא], וְאִם הָיוּ מְשִׁשִּׁית וְנִכְנְסוּ לְשִׁבִיעִית וְהוֹצִיאוּ סְפִיחִים כְּדַרְכָּךְ שָׁמוֹסִיפִים הַבְּצָלִים בְּתָלוּשׁ, אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם סְפִיחֵי שְׁבִיעִית: **וְלֹא מִשּׁוּם מַעֲשְׂרוֹת.** אֵינוֹ חַיָּב לְעַשֵּׂר כְּשֶׁיִּתְלֹשׁ אוֹתָם מִמָּקוֹם שֶׁהִטְמִינָם, דִּכְתִיב (ויקרא כז ל) ׳וְכָל מַעְשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ׳, וְהַאי לָאו זְרִיעָה הִיא: **וְנִמְלָים בְּשַׁבָּת.** דִּכְתִלּוּשִׁים דָּמוּ, וְאוֹחֵז בָּעֲלִים הַמְגַלִּים וּמוֹצִיאָן. וְאַף עַל גַּב דְּמִזְיז עָפָר מִמְּקוֹמוֹ, טִלְטוּל מִן הַצַּד לְצֹרֶךְ דִּבְרֵי הֶתֵּר וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בְּדָבָר הָאָסוּר מַתָּר: **עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵי חֲמִים וּשְׁעוֹרָה.** טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דִּכְתִיב (שם יט יט) ׳שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם׳, וְסָבַר דִּקְרָקַע בְּלָא זֶרַע לָא אִקְרֵי שָׂדֶה, וּמַשְׁמַע לֹא תִזְרַע כִּלְאַיִם בְּהַדֵי שָׂדְךָ שְׁנִזְרַע כְּבָר, וְכֵן ׳לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם׳ (דברים כב ט) לֹא תִזְרַע כִּלְאַיִם דְּהֵינוּ שְׁנֵי מִינֵי זְרָעִים בְּהַדֵי כַּרְמְךָ, וְלָא מַחַיַּב בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם עַד שֶׁיִּזְרַע חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְחַרְצָן בְּמַפֹּלֶת יָד. וְאֵין

הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּקַרְקַע אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ זְרוּעָה קָרוּי שָׂדֶה, אֲבָל אֵינוֹ קָרוּי כֶּרֶם בְּלֹא חֲמִשָּׁה זְרוּעָה כְּאֶחָד חַיָּב מִשּׁוּם כִּלְאֵי זְרָעִים, וְאֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם עַד שֶׁיִּזְרַע חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְחַרְצָן בְּמַפֹּלֶת יָד:

פרק ב (א) **כָּל מָאָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹבַע.** הַקֵּב, דְּהֵינוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְסָאָה, שֶׁהִסְאָה שִׁשָּׁה קַבִּין: **יִמְעֵט.** אוֹתוֹ מִין אַחַר הַמַּעֲרָב בּוֹ, עַד שֶׁיִּפְחֲת הָרֹבַע וְיִתְבַּטֵּל בְּתוֹךְ הַסְּאָה, וּמַתָּר לִזְרֹעַ וְלָא מִיתְסַר מִשּׁוּם זוֹרֵעַ כִּלְאַיִם: **יָבֵר.** מְבַיְּנִין שֶׁהַזְּקֵק לְמַעֵט יָסִיר הַכֹּל, מִשּׁוּם דְּמִיחֲזֵי כְּמְקַיֵּם כִּלְאַיִם מִפְּנֵי שֶׁהִתְחִיל לְבָרֵר אִם לֹא הָיָה בּוֹרֵר אֶת כָּלּוֹ. אֲבָל תְּחִלָּתוֹ פָּחוֹת מֵרֹבַע שָׁרֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **בֵּין מִמִּין אֶחָד.** בֵּין שֶׁאוֹתוֹ רֹבַע מִמִּין אֶחָד בֵּין מִמִּינִין הַרְבֵּה צָרִיךְ לְמַעֵט: **לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִמִּין אֶחָד.** דְּאֵין שְׁנֵי מִינִין מִצְטָרְפִין לְשִׁעוּר רֹבַע: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּל שֶׁהוּא כִּלְאַיִם לַפָּאָה.** אֵיכָא בֵּין חֲכָמִים לְתַנָּא קַמָּא כְּגוֹן סְאָה שְׁעוֹרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רֹבַע שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְכַסְּמִין, לְתַנָּא קַמָּא עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְאֵין זוֹרְעִים בּוֹ מִזֶּרְעוֹנֵי גִּנָּה אֶלָּא קַב וְחֲצִי, לְפִי שֶׁהֵן דַּקִּין וּבְקַב וְחֲצִי מֵהֶן יֵשׁ בָּהֶן כְּדֵי לִזְרֹעַ מָקוֹם שֶׁזּוֹרְעִים בּוֹ סְאָה שֶׁל חִטִּין הוּא חֲמִשִּׁים אַמָּה וְאֵין זוֹרְעִים בּוֹ מִזֶּרְעוֹנֵי גִּנָּה אֶלָּא קַב וְחֲצִי, לְפִי שֶׁהֵן גַּסִּין, וְלַחֲכָמִים אֵין צָרִיךְ לְמַעֵט, דְּאֵין שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל מִצְטָרֶפֶת לְכַסְּמִין כֵּיוָן דְּלָא הָווּ כִּלְאַיִם בִּסְאָה שֶׁל שְׁעוֹרִים. וְהִלְכָה כַּחֲכָמִים: (ב) **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים תְּבוּאָה בְּתְבוּאָה.** תְּבוּאָה בְּמִין תְּבוּאָה אוֹ בְּקִטְנִית: **אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע בְּנוֹפֶל.** מֵהֶן לְבֵית סְאָה חִטִּין, כְּלוֹמַר כְּשֶׁעוּר הָאֲרִי שֶׁזּוֹרְעִים מֵהֶן לְמָקוֹם שֶׁזּוֹרְעִין בּוֹ סְאָה שֶׁל חִטִּין. וְשֶׁעוּר הַמָּקוֹם שֶׁזּוֹרְעִים בּוֹ סְאָה שֶׁל חִטִּין הוּא חֲמִשִּׁים אַמָּה עַל חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְאֵין זוֹרְעִים בּוֹ מִזֶּרְעוֹנֵי גִּנָּה אֶלָּא קַב וְחֲצִי, לְפִי שֶׁהֵן גַּסִּין, וְלַחֲכָמִים אֵין צָרִיךְ לְמַעֵט, דְּאֵין שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל מִצְטָרֶפֶת לְכַסְּמִין כֵּיוָן דְּלָא הָווּ כִּלְאַיִם בִּסְאָה שֶׁל שְׁעוֹרִים. וְהִלְכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **עַד שֶׁתִּתְלַיִּים.** וְשֶׁעוּרָהּ הֲוֵי כְּשִׁתְּשָׁהֶה בְּאֶרֶץ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּקַרְקַע לַחָה, וּבִיבֵּשָׁהּ צָרִיךְ יוֹתֵר: **וְיוֹסֵף.** יַהֲפֹךְ הַקַּרְקַע בְּמַחֲרֵשָׁה בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִצְמַח הַזֶּרַע: **כַּמָּה יוֹסִיף חוֹרֵשׁ.** שֶׁלֹּא תֹּאמַר שֶׁהוּא צָרִיךְ לַחֲרֹשׁ תְּלָמִים תְּלָמִים קְטַנִּים סְמוּכִים זֶה לָזֶה, אֶלָּא כְּתַלְמֵי הָרְבִיעָה, כְּתַלְמִים שֶׁצָּרַךְ בְּנֵי אָדָם לִזְרֹעַ בָּהֶן חִטִּים, וְשִׁחוֹרְשִׁים תְּלָמִים גְּדוֹלִים: **בְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׂיֵר רֹבַע לְבֵית סְאָה.** שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בָּאָרֶץ מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ מְהֻפָּךְ אֶלָּא פְּחוֹת מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּקַרְקַע שֶׁהוּא חוֹרֵשׁ, וְהֵינוּ רֹבַע קַב לְבֵית סְאָה. וְאֵין צָרִיךְ לְמַעֵט: (ד) **זְרוּעָה וְנִמְלַךְ לְנָטְעָהּ.** שֶׁהָיְתָה זְרוּעָה תְּבוּאָה וְנִמְלַךְ לְנָטְעָהּ גְּפָנִים: **גּוֹמֵם.** לְשׁוֹן גּוֹמְמוֹ עִם הַשּׁוֹפֵי דְּפָרָק גִּיד הַנָּשֶׁה (חולין צב:), כְּלוֹמַר כּוֹרֵת הַגֶּפֶן סָמוּךְ לַקַּרְקַע שֶׁלֹּא יִשְׂיֵר מִמֶּנּוּ גְּפָנִים: (ה) **קַנְבּוֹס אוֹ לוּף.** שְׁמוֹנִים הַלְּוֹ אֵין הַתְּלָעָה וַחֲרִישָׁה מוֹעֶלֶת בָּהֶן, לְפִי שֶׁמִּתְקַיְּמִים בָּאָרֶץ שְׁלֹשָׁה שָׁנִים וְאֵינָן מִתְלִיעִין: **אַסְטִיס.** צִבְעוֹ דּוֹמֶה לְתִכֶלֶת קוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי נ״ל, וּבְלַעַ״ז אנדי״ק, וּרְגִילִים שְׁפּוֹרְתִים אוֹתוֹ וְחוֹזֵר וְצוֹמֵחַ, וּמַה שֶּׁצּוֹמֵחַ פַּעַם שְׁנִיָּה נִקְרָא סְפִיחַ. אִי נַמִּי מַה שֶּׁצּוֹמֵחַ מִן הַזֶּרַע הַנּוֹפֵל בְּשָׁעַת קְצִירָה קְרוּי סְפִיחַ: **מִקּוֹם הַגַּרְנוֹת.** שֶׁדָּשִׁים בּוֹ תְּבוּאָה וְקַטְנִית: **תִּלְתָן.** בְּעַרְבִי חולב״א, וּבְלַעַ״ז פינגריק״ו: **אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְנַכֵּשׁ.** דִּבְלָאו הָכֵי סוֹפוֹ לְעֻקְרָם, לְפִי שֶׁאִסְטִיס קָשֶׁה לַתְּבוּאָה וְהָעֲשָׂבִים קָשִׁים לַתִּלְתָן כְּשֶׁנִּזְרָע לְמַאֲכַל אָדָם, וּמִקּוֹם הַגַּרְנוֹת נִמְצְאוּ קָשִׁים לוֹ הַזְּרָעִים שֶׁמַּחְלִידִים אֶת הַקַּרְקַע וּמַלְקִים אוֹתָהּ וְלָא חֲזֵי תּוּ לְמָקוֹם דִּישָׁה: **וְאִם נִכַּשׁ אוֹ כִּפַּה.** דְּהַשְׁתָּא גְּלֵי דַּעְתֵּיהּ דְּנִיחָא לֵיהּ בְּאוֹתָם הַנִּשְׁאָרִים שֶׁהָרֵי עָקַר הָכֹל חוץ מִזֶּה, אוֹמְרִים לוֹ עְקֹר אֶת הַכֹּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּמְקַיֵּם כִּלְאַיִם: **נִכַּשׁ.** שֶׁעָקַר הַצְּמָחִים בְּיָדָיו עִם הַשֹּׁרֶשׁ: **כִּפַּח.** שֶׁחָתַךְ הָעֲלִים וְהַשֹּׁרֶשׁ נִשְׁאַר בָּאָרֶץ, תַּרְגּוּם ׳לֹא תִזְמֹר׳ (ויקרא כה ד) - לָא תִכְסָח: (ו) **מֵשָׂר מִשָּׂר.** עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת וְכָל עֲרוּגָה מִמִּין אֶחָד לְבַדּוֹ: **שְׁלֹשָׁה תִּלְמִים שֶׁל פָּתִּים.** כְּלוֹמַר מְנִיחַ בֵּין מֵשָׂר לְמֵשָׂר רֶוַח שְׁלֹשָׁה תְּלָמִים שֶׁל מַחֲרֵשָׁה, מִלְּשׁוֹן ׳פְּתַח וישַׁדֵּד אַדְמָתוֹ׳ (ישעיה כח כד). וּבִירוּשְׁלְמִי (ה״ד) מְפָרֵשׁ שֶׁהֵם שְׁתֵּי אַמּוֹת רוֹחַב עַל שְׁתֵּי אַמּוֹת אֹרֶךְ, וְאַחַר כָּךְ מַצַּר וְהוֹלֵךְ אִם יִרְצֶה עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בֵּינֵיהֶן בְּסוֹף הַמֵּצַר אֶלָּא כָּל שֶׁהוּ, שֶׁהֲרֵי בְּכָךְ הֵן נִרְאִים שֶׁלֹּא נִזְרְעוּ בְּעֵרְבּוּבְיָא: **הָעֹל הַשָּׂרוֹנִי.** כְּמִלֹּא רוֹחַב הָעֹל שֶׁחוֹרְשִׁים בּוֹ בַּשָּׂרוֹן, מִשּׁוּם דְּמִיחֲזֵי שֶׁהוּא רָחָב מִן הָעֹל שֶׁחוֹרְשִׁים בּוֹ בְּהָר: **וּקְרוֹבִים דִּבְרֵי אֵלּוּ וְכוּ׳.** שֶׁשִּׁעוּר שְׁלֹשָׁה תִּלְמִים שֶׁל פָּתִּים קָרוֹב לְהִיוֹת שָׁוֶה לְמֹלֶא הָעֹל הַשָּׂרוֹנִי: (ז) **תּוֹר.** הוּא שֵׁם תַּכְשִׁיט שֶׁל אִשָּׁה שֶׁצּוֹרְתוֹ מְשֻׁלֶּשֶׁת, כְּלוֹמַר בַּעַל שָׁלֹשׁ זְוִיּוֹת, לְשׁוֹן ׳תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ׳ (שיה״ש א יא), וְעַל שְׁמוֹ קוֹרִין קֶרֶן זָוִית הַמְחֻדֶּדֶת רֹאשׁ תּוֹר. וְאִם קֶרֶן זָוִית שֶׁל שָׂדֶה שֶׁהִיא זְרוּעָה חִטִּים נִכְנָסָת בְּתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל שְׂעוֹרִים, מִפְּנ

רבינו עובדיה

כְּדֵי לְהַפְרִישׁ בֵּינֵיהֶן הֶפְרֵשׁ הֶרְאוּי וְלֹא הָוֵי עִרְבּוּב: **אַרְבָּעָה בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעֲרוּגָה.** מְמַלֵּא אֶת כָּל הָרוּחַ עַד סְמוּךְ לַקָּרֶן, וּבָאֶמְצַע אֵינוֹ זוֹרֵעַ אֶלָּא גֶּרֶעין אֶחָד, כְּדֵי שֶׁיְּהֶיהָ הַגֶּרֶעין שֶׁבָּאֶמְצַע רָחוֹק שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מִן הַזְּרוּעַ שֶׁבְּכָל רוּחַ, דְּשִׁעוּר יְנִיקַת כָּל זֶרַע טֶפַח וּמֶחֱצָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲצָל הַקָּרָנוֹת שֶׁבָּרוּחוֹת, הַזְּרָעִים קְרוֹבִים זֶה לָזֶה וְאֵין בֵּינֵיהֶם הַרְחָקָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְיוֹנְקִין זֶה מִזֶּה, אֵין כָּאן בַּיִת מֻחזָק, דְּאַכְלְאִים בִּכְלַב קָפִיד קְרָא דְּלָא לֶיהֱוֵי עִרְבּוּב, וְלִיניקָה לָא חָיְישִׁינַן, כְּדִתְנַן (ב״ב פ״ב מ״ב) הָיָה גָּדֵר בֵּינָתַיִם זֶה סוֹמֵךְ לַגָּדֵר מִכָּאן וְזֶה סוֹמֵךְ לַגָּדֵר מִכָּאן, וְאַף עַל גַּב דְּיֵנְקֵי מִתְּחֵאי. וְכָאן יֵשׁ הֶכֵר גָּדוֹל שָׁרוּחַ זוֹ זְרוּעָה צָפוֹן וְדָרוֹם, וְרוּחַ זוֹ זְרוּעָה מִזְרָח וּמַעֲרָב, אֲבָל בֵּין זֶרַע הָאֶמְצָעִי לְזֶרְעוֹנֵי הָרוּחוֹת אֵין הֶכֵר, וְאִי מִקָּרְבֵי הָוֵי עִרְבּוּב, הִלְכָךְ צָרִיךְ יְנִיקָה כְּדֵי יְנִיקָה): [אֲמַר הַמְּגִיהַּ, בְּכָל הַדְּפוּסִים לֹא נִמְצָא הַפֵּרוּשׁ הַזֶּה בְּסוֹף הַקּוּנְטְרֶס, וְעִקָּר כְּאֲשֶׁר זְכִינוּ לְאוֹר הַסֵּפֶר מִלְּאכֶת שְׁלֹמֹה מָצָאנוּ בּוֹ הָעִקָּר הַפֵּרוּשׁ הַזֶּה שֶׁל הָרַב רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא עִם הַגָּהוֹתָיו, וּלְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה׳ תְּמִימָה הִרְפַּסְנוּהוּ פֹּה עַל הַמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ]: **עֲרוּגָה שָׁהִיא שָׁשָׁה טְפָחִים וְכוּ׳ זוֹרְעִים וְכוּ׳.** בְּפֶרֶק רַבִּי עֲקִיבָא (שבת פד.) דָּרַשׁ לָהּ מִקְרָא דִּכְתִיב (ישעיה סא יא) ״כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגִנָּה זַרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ״, ׳תּוֹצִיא׳ חַד, ׳צִמְחָהּ׳ חַד, הֲרֵי תְּרֵי, ׳זַרוּעֶיהָ׳ תְּרֵי הֲרֵי אַרְבָּעָה, ׳תַּצְמִיחַ׳ חַד הֲרֵי חֲמִשָּׁה, ׳כְּגִנָּה׳ לְעִיל בְּפֶרֶק שֵׁנִי (מ״ד) יָרָק שִׁשָּׁה טְפָחִים, הָנֵי מִלֵּי בְּשָׁוֶה גְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יָרָק הַרְבֵּה, אֲבָל הָכָא דְּאֵין זוֹרֵעַ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד אֶלָּא מְעַט לֹא חָיְישִׁינַן. וּמַה שֵּׁשׁ לְהַקְדִּים לְפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה הוּא, כִּי אֲנַחְנוּ צְרִיכִין שֶׁיִּהְיֶה בֵּין כָּל זְרִיעָה וּזְרִיעָה רָחוֹק טֶפַח וּמֶחֱצָה (הַגְּהָ״ה וְזֶה שֹׁלֹא כְּדַעַת רַשׁ״י (שבת פד: ד״ה ואחת) וְהָרַאֲב״ד זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁהֵם זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה סוֹבְרִים שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְחִיק בֵּין כָּל זֶרַע וְזֶרַע שִׁלְשָׁה טְפָחִים, אֲבָל בְּשֶׁבָּא לִבְרֹךְ עַל הַמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ) **עֲרוּגָה שָׁהִיא שָׁשָׁה טְפָחִים וְכוּ׳ זוֹרְעִים וְכוּ׳.** בְּפֶרֶק רַבִּי עֲקִיבָא (שבת פד:) דָּרַשׁ לָהּ מִקְרָא דִּכְתִיב (ישעיה סא יא) ״כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגִנָּה זַרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ״, ׳תּוֹצִיא׳ חַד, ׳צִמְחָהּ׳ חַד, הֲרֵי תְּרֵי, ׳זַרוּעֶיהָ׳ תְּרֵי הֲרֵי אַרְבָּעָה, ׳תַּצְמִיחַ׳ חַד הֲרֵי חֲמִשָּׁה, דְּאַכְלְאִים בִּכְלַב קָפִיד קְרָא דְּלָא לֶיהֱוֵי עִרְבּוּב, וְלִיניקָה לָא חָיְישִׁינַן, כְּדִתְנַן (ב״ב פ״ב מ״ב) הָיָה גָּדֵר בֵּינָתַיִם זֶה סוֹמֵךְ לַגָּדֵר מִכָּאן וְזֶה סוֹמֵךְ לַגָּדֵר מִכָּאן, וְאַף עַל גַּב דְּיֵנְקֵי מִתְּחֵאי. וְכָאן יֵשׁ הֶכֵר גָּדוֹל שָׁרוּחַ זוֹ זְרוּעָה צָפוֹן וְדָרוֹם, וְרוּחַ זוֹ זְרוּעָה מִזְרָח וּמַעֲרָב, אֲבָל בֵּין זֶרַע הָאֶמְצָעִי לְזֶרְעוֹנֵי הָרוּחוֹת אֵין הֶכֵר, וְאִי מִקָּרְבֵי הָוֵי עִרְבּוּב, הִלְכָךְ צָרִיךְ יְנִיקָה כְּדֵי יְנִיקָה): [אֲמַר הַמְּגִיהַּ, בְּכָל הַדְּפוּסִים לֹא נִמְצָא הַפֵּרוּשׁ הַזֶּה בְּסוֹף הַקּוּנְטְרֶס, וְעִקָּר כְּאֲשֶׁר זְכִינוּ לְאוֹר הַסֵּפֶר מִלְּאכֶת שְׁלֹמֹה מָצָאנוּ בּוֹ הָעִקָּר הַפֵּרוּשׁ הַזֶּה שֶׁל הָרַב רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא עִם הַגָּהוֹתָיו, וּלְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה׳ תְּמִימָה הִרְפַּסְנוּהוּ פֹּה עַל הַמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ]:

לְסָמֹךְ שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִים אֵצֶל קָמָה שֶׁל בְּצָלִים, וְלָא מַצְרְכִי אֶלָּא תֶּלֶם אֶחָד בְּלִבְד כִּשְׁאָר יְרָקוֹת, אֲבָל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה בֵּין שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִים לַחֲבֶרְתָּהּ בָּעוּ חֲכָמִים, לְפִי שֶׁהַדְּלוּעִים עֲלִין שֶׁלָּהֶן רְחָבוֹת וּמִתְפַּשְׁטוֹת הַרְבֵּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּרְאֶה כָּל הַשָּׂדֶה מְעֹרָבֶבֶת בִּבְצָלִים וּדְלוּעִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ז) **דְּלַעַת בְּיָרָק.** הַבָּא לִשְׁע דְּלַעַת אֵצֶל יָרָק, עֲבוֹדָתָהּ כַּיָּרָק, דְּהֵינוּ שִׁשָּׁה טְפָחִים. אֲבָל אִם בָּא לִשְׁע דְּלַעַת בִּתְבוּאָה צָרִיךְ לְהַרְחִיק לוֹ בַּיִת רִבַּע, כְּשִׁעוּר עֲבוֹדַת הַתְּבוּאָה שֶׁהוּא עָשָׂר אַמּוֹת וּשְׁנֵי טְפָחִים וּמֶחֱצָה עַל עָשָׂר אַמּוֹת, וְהוּא מָקוֹם זְרִיעַת רִבַּע הַקַּב. **שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִים נוֹתְנִים לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים.** וְקִלָּא שׁוּרָה מִדְּלַעַת יְחִידִית, דְּדְלַעַת יְחִידִית בַּתְּבוּאָה צְרִיכָה בַּיִת רִבַּע. לְפִי שֶׁשּׁוּרָה מְנַכֶּרָא בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְלֵיכָּא עֲרֵבוּב כְּמוֹ בִּדְלַעַת יְחִידִית. וְשִׁשָּׁה טְפָחִים דְּתָנֵן הָכָא הֲוֵי שִׁעוּר רֹחַב, אֲבָל שִׁעוּר אֹרֶךְ לָא אִתְפָּרַשׁ בְּמַתְנִיתִין, וּבְתוֹסְפְתָּא (פ״ב הי״ג) פָּרְשׁוּ דְּצָרִיךְ שֶׁיְּהֵיהּ שִׁעוּר הָאֹרֶךְ עֶשֶׂר אַמּוֹת וּמֶחֱצָה: **וְאִם הִגְדִּילָהּ.** הַשּׁוּרָה וְנִכְנְסוּ בְּתוֹךְ שִׁשָּׁה טְפָחִים, יַעֲקֹר מִלְּפָנֶיהָ כָּל הָעֲנָפִים שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ וְנִכְנְסוּ בְּתוֹךְ שִׁעוּר זֶה: **נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ.** שֶׁל שׁוּרַת הַדְּלוּעִים אַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַתְּבוּאָה: **הֶתֵּחְמִיר** זוֹ **מִן הַגֶּפֶן.** דְּתָנֵן לְקַמָּן בְּפֶרֶק ד׳ (מ״ה) הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁל חָמֵשׁ גְּפָנִים בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ כָּרֶם. וְאֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ עֲבוֹדָתָהּ כָּרֶם אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ, אֶלָּא שִׁשָּׁה טְפָחִים וְהֵכִי נַמִּי בִּשְׁאוֹרָה שֶׁל דְּלוּעִים אֵין לְהַחְמִיר וְלִתֵּן לָהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת, דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּכִלְאֵי זְרָעִים יוֹתֵר מִבִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם: **מָצִינוּ שֶׁזּוֹ חֲמוּרָה מִן הַגֶּפֶן.** אַף עַל גַּב דְּאִסּוּרָ

כְּשֶׁהֵן נְטוּעוֹת עַל חָמֵשׁ חָמֵשׁ. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּעַל אַרְבַּע וְחָמֵשׁ צוּרוֹתֵיהֶן דּוֹמוֹת זוֹ לְזוֹ כִּי יִפֹּל בְּתוֹךְ הָעִגּוּל בְּכָל אַחַת מֵהֶן שֶׁבַע שׁוּרוֹת עַל שֶׁבַע חוּץ מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת, וְגַם כֵּן הֵן שָׁוִין בְּמִנְיַן הַגְּפָנִים [הַגָּהָ״ה פֵּירוּשׁ, אוֹתָן שְׁמִתְקְדְּשׁוֹת אֵין הֶפְרֵשׁ אֶלָּא שְׁבַאַרְבַּע עַל אַרְבַּע הֵם בִּדְקִדּוּק וּבְחָמֵשׁ עַל חָמֵשׁ הֵם בְּתוֹסֶפְתָּ]. וְיוֹתֵר טוֹב הוּא לְהוֹדִיעֵנוּ מִנְיַן הַגְּפָנִים שֶׁמְּקֻדָּשׁ, אֲבָל כְּשֶׁהֵן נְטוּעוֹת עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ אוֹ עַל שֶׁבַע שֶׁבַע אֵין מִנְיַן הַגְּפָנִים שֶׁמְּקֻדָּשׁ כְּשֶׁיִּהְיֶה עַל שִׁשָּׁה שִׁשָּׁה כְּפִי מִנְיָנָם כְּשֶׁיִּהְיֶה עַל שֶׁבַע שֶׁבַע כְּמוֹ שֶׁנִּבְאַר, וּלְפִיכָךְ לָקַח בָּהֶן עִקָּר שֶׁכּוֹלֵל הַכֹּל וְאָמַר מְקֻדָּשׁ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה: **הָיוּ נְטוּעוֹת עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ וְכוּ׳.** וְהִפְרַשְׁנוּ מִן הַכָּרֶם עֲגָלָה שֶׁאַלְכְּסוֹנָהּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמּוֹת, יוֹצֵא קַו הָעֲגָלָה מִכָּל שׁוּרָה הַחִיצוֹנָה אַמָּה אַחַת, וּמִנְיַן הַגְּפָנִים שֶׁבְּתוֹךְ הָעֲגָלָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים, וְזֶה צוּרָתוֹ [הַגָּהָ״ה בְּצוּרָה שֶׁל שֶׁבַע בְּמָקוֹם הָאָל״ף] תַּעֲשֶׂה בֵּי״ת, וּבְמָקוֹם חֲמִשָּׁה אֲוִירִין שְׁלֵמִין שָׁאתָה רוֹאֶה תְּצִיר אַרְבָּעָה אֲוִירִין]. וְלֹא מָשְׁכְנוּ הָאַלְכְּסוֹן [הַגָּהָ״ה פֵּירוּשׁ לֹא רָאִינוּ כְּאֵלּוּ נִמְשְׁכוּ כַּאֲשֶׁר אָמַרְנוּ בְּעַל חָמֵשׁ חָמֵשׁ] עַד שֶׁיִּגִּיעַ בְּאַרְבַּע שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁאָצֶל הָעִגּוּל כְּמוֹ שֶׁעָשִׂינוּ בְּחָמֵשׁ עַל חָמֵשׁ, מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁאַר בֵּין קְצֵה הָאַלְכְּסוֹן וּבֵין שׁוּרָה הַסְּמוּכָה לוֹ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אַמּוֹת, וְאִם כֵּן נִמְצָא שֶׁבְּכָל אַחַת מֵהֶן אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים, וְיֵשׁ קְצָת אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים בְּשׁוּרָה הַחִיצוֹנָה שֶׁאֵינָהּ מְקֻדָּשׁ, וְלֹא מָשְׁכְנוּ הָאַלְכְּסוֹן לְהַכְלִיל אוֹתָן שֶׁאֵינָן מְקֻדָּשׁוֹת, לְפִי שֶׁאֵין הַגְּפָנִים שֶׁבְּכָל שׁוּרָה מְקֻדָּשׁוֹת אֶלָּא עַל שִׁעוּר הַגְּפָנִים שֶׁבְּתוֹכָהּ, וְאֵין הַגְּפָנִים שֶׁבְּתוֹכָהּ מְקֻדָּשׁוֹת אֶלָּא עַל שִׁעוּר הַגְּפָנִים שֶׁבְּשׁוּרָה הַחִיצוֹנָה שֶׁהִיא סְמוּכָה לָהּ, וְלֹא עַל שִׁעוּר הַגְּפָנִים שֶׁבְּשׁוּרָה הַחִיצוֹנָה שֶׁאֵינָהּ

וְיַקְדֵּשׁ כָּל מַה שֶׁיּוֹרֵע בָּהּ: (ז) **הָרוּחַ שֶׁעָלְתָה.** שֶׁסַּעֲרָה. ׳רוּחַ סְעָרָה׳ (יחזקאל א ד) מִתַּרְגְּמִינַן ׳רוּחַ עַלְעֲלָא׳: **יִגְדַּר.** כְּמוֹ גּוֹדֵר בַּתְּמָרִים, כְּלוֹמַר יַחְתֹּךְ וְיִלְקֹט: **וְכֵן בַּיָּרָק.** [הַנּוֹטֵה] תַּחַת הַגָּפֶן: **יַחְזִיר.** הַתְּבוּאָה וְהַיֶּרֶק לְמְקוֹמָן: **וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ.** אִם לֹא הֶחְזִיר אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ, דְּהָא תְּנַן לְעֵיל (מ״ג) תַּחַת הַגָּפֶן אוֹסֵר וּמְקַדֵּשׁ, הֵיכִי כְּשָׁעֲקַר הַתְּבוּאָה תַּחַת הַגָּפֶן, אֲבָל כְּשֶׁעֲקַר הַתְּבוּאָה עוֹמֶדֶת חוּץ לַגָּפֶן וְנוֹטָה תַּחַת הַגָּפֶן אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ: **מִשֶּׁתִּפָּשְׁטוּ שָׁרָשִׁיו.** מִשָּׁעָה שֶׁיִּתְפַּשְּׁטוּ שָׁרָשִׁים בַּקַּרְקַע. וְאֵית דְּגָרְסִי ׳מִשֶּׁתִּשְׁלִישׁ׳ כְּלוֹמַר מִשֶּׁתָּבִיא שְׁלִישׁ, דְּרַחֲמָנָא אָמַר (דברים כב ט) ׳וּתְבוּאַת הַכֶּרֶם׳, וּפְחוֹת מִשְּׁלִישׁ לָא מִקְרֵי תְּבוּאָה: **וַעֲנָבִים מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ כְּפוֹל הַלֶּבֶן.** שֶׁאִם זֶרַע תְּבוּאָה אוֹ יָרָק בְּכֶרֶם שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ עֲנָבָיו לִהְיוֹת כְּפוֹל הַלֶּבֶן, וְעָקַר הַזֶּרַע קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ הָעֲנָבִים לִהְיוֹת כְּפוֹל הַלֶּבֶן הֲרֵי זֶה לֹא קִדֵּשׁ. וְכֵן עֲנָבִים שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּפוֹל הַלֶּבֶן וְזֶרַע בְּצִדָּן תְּבוּאָה אוֹ יָרָק וְלִקֵּט הַזֶּרַע קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ הָעֲנָבִים לִהְיוֹת כְּפוֹל הַלֶּבֶן הֲרֵי זֶה לֹא קִדֵּשׁ. עֲנָבִים שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּפוֹל הַלֶּבֶן וְזֶרַע בְּצִדָּן תְּבוּאָה אוֹ יָרָק וְלִקֵּט הַזֶּרַע קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ הָעֲנָבִים לִהְיוֹת כְּפוֹל הַלֶּבֶן הֲרֵי זֶה לֹא קִדֵּשׁ. וְכֵן עֲנָבִים מִשֶּׁיַּעֲשׂוּ כְּפוֹל הַלֶּבֶן וְזֶרַע בְּצִדָּן תְּבוּאָה אוֹ יָרָק וְלִקֵּט הַזֶּרַע קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ הָעֲנָבִים לִהְיוֹת כְּפוֹל הַלֶּבֶן הֲרֵי זֶה לֹא קִדֵּשׁ: (ח) **עֲצִיץ נָקוּב.** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶקֶב כְּדֵי שֹׁרֶשׁ קָטָן, וְזֶרַע בְּתוֹכוֹ: **מְקַדֵּשׁ בַּכֶּרֶם.** אִם הִנִּיחוֹ בַּכֶּרֶם אוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם, מְקַדֵּשׁ כְּאִלּוּ נִזְרַע בָּאָרֶץ: **אֲסוּרִין וְלֹא מְקַדְּשִׁין.** לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹכוֹ לְכַתְּחִלָּה, וְאִם הֵבִיא לֹא קִדֵּשׁ אֶלָּא הֲרֵי פְּזוּרַע בָּאָרֶץ. וְאֵין הֶלְכָה כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן: **הַמַּעֲבִיר עֲצִיץ נָקוּב בַּכֶּרֶם.** עֲצִיץ נָקוּב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּבוּאָה שֶׁהֶבִיאָה שְׁלִישׁ, וְהֶעֱבִירוֹ בְּכֶרֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲנָבִים כְּפוֹל הַלֶּבֶן, וְלֹא הֵנִיחוֹ בָּאָרֶץ אֶלָּא הֶעֱבִירוֹ תַּחַת הַגְּפָנִים בִּלְבַד, אִם הוֹסִיפוּ הַזֵּרָעִים בְּדֶרֶךְ הֶעֲבָרָתוֹ חֵלֶק מִמְּאתַיִם עַל מָה שֶׁהָיוּ תְּחִלָּה, אָסוּר הַזֶּרַע שֶׁבָּעֲצִיץ, אֲבָל הַגְּפָנִים לֹא קִדְּשׁוּ כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִנִּיחוֹ בַּקַּרְקַע. וּלְעֵיל בְּפֶרֶק כֶּרֶם שֶׁחָרַב (פ״ה מ״ו) פָּרַשְׁנוּ כֵּיצד רוֹאִין אִם הוֹסִיף אֶחָד מִמְּאתַיִם:

פרק ח (א) **כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֲסוּרִים מִלְּזָרְעָם.** אֲבָל אֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם עַד שִׁיִּזְרַע שְׁנֵי מִינֵי זֶרַע שֶׁהֵן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה וְיִזְרָעֵם בְּכֶרֶם, דִּכְתִיב מִשְּׁמַע קְרָא (דברים כב ט) ׳לֹא תִזְרַע כִּרְמְךָ כִּלְאָיִם׳, לֹא תִזְרַע שְׁנֵי מִינֵי זְרָעִים שֶׁהֵן כִּלְאַיִם בְּתוֹךְ כַּרְמְךָ, וְאִם זְרָעוֹ בְּכֶרֶם לוֹקֶה שְׁתַּיִם מִשּׁוּם כִּלְאֵי זְרָעִים וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם: **וּמְלַקִּין.** אִם רוֹאֶה אוֹתָם וּמַתְרִאֶה מִלְּעָקְרָם אָסוּר, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא אִם כֵּן עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה: **וְאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה.** דִּכְתִיב (שם) ׳פֶּן תִּקְדָּשׁ׳, תּוֹקֶד אֵשׁ, מִלְּמַד שֶׁהֵן טְעוּנִים שְׂרֵפָה וַאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה: **אֶלָּא לְכִבּוּשׁ.** וְהוּא הַדִּין לְהַעֲלוֹת עָלָיו, דִּכְתִיב (ויקרא יט יט) ׳לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ׳: **אֶלָּא לְהַרְבִּיעַ.** לְהַכְנִיס בְּמִכְחוֹל בִּשְׂפוֹפֶרֶת, אֲבָל מַתָּר לְהַכְנִיס לְדִיר וּלְהַעֲמִיד זֶה אֵצֶל זֶה שְׁנֵי מִינִים, זָכָר מִמִּין זֶה וּנְקֵבָה מִמִּין אַחֵר: **כִּלְאֵי בְּהֶמָה אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה.** כְּגוֹן הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס שֶׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר שֶׁאֲבִיהֶן מִן הַחֲמוֹר וְאִמָּן מִן הַסּוּס, מִתְּנִיתִין אַתְיָא כְּמַאן דְּאָמַר (חולין עט.) אֵין חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאֵב, דִּלְמַאן דְּאָמַר חוֹשְׁשִׁין כָּל מִינֵי פְּרִדוֹת אֶחָד הֵן וּמֻתָּרִים זֶה בָּזֶה. וּבִירוּשְׁלְמִי (ה״ב) רָצוּ לְהוֹכִיחַ שֶׁאָסוּר לִרְכֹּב עַל פְּרִדָּה מִקַּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם בִּבְגָדִים שֶׁאָתָּה מֻתָּר לִלְבֹּשׁ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה אָתָּה אָסוּר בְּתַעֲרֻבְתָּן, בְּהֵמָה שֶׁאָתָּה אָסוּר לְהַנּוֹתָהּ זוֹ עִם זוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָתָּה אָסוּר בְּתַעֲרֻבְתָּהּ, וּמִקְּשִׁינָן, וְהָכְתִיב (שמואל ב׳ יג כט) ׳וַיִּרְכְּבוּ אִישׁ עַל פִּרְדּוֹ וַיָּנֻסוּ׳, אֲצַל בְּנֵי דָוִד כְּשֶׁנִּבְהֲלוּ אַמְנוֹן, וּמִשְּׁנֵינוּ אֵין לְמֵדִין מִן הַמְּבֻהָלוֹת. תּוּ מִקְּשִׁינַן וְהָא כְּתִיב (מלכים א׳ א לג) ׳וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר לִי׳, וּמִשְּׁנֵינוּ הָהִיא בְּרִיָּה מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית הָוְיָא. וּמֵיהוּ חֲזָיָא לְהוּ לְרַבָּנָן קְשִׁישֵׁי קַמַּאי דְּקַמָּן שָׁרוֹכְבִין לְפָנֵיהֶם עַל פְּרִדּוֹת וְאֵין מוֹחֶה בְּדָבָר, אֶלָּא שֶׁמִּזְּהִירִים שֶׁלֹּא לְהַנְהִיג יַחַד שְׁתֵּי פְּרִדּוֹת, דְּשֶׁמָּא אַחַת מֵהֶן נוֹלְדָה מֵחֲמוֹר וְאָבִיהָ סוּס, וְהָאַחֶרֶת מִסּוּס וְאָבִיהָ חֲמוֹר: (ב) **בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה וְחַיָּה עִם חַיָּה וְכוּ׳.** אַף עַל גַּב דְּלֹא תַּחְרֹשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר (דברים כב י) אָמַר רַחֲמָנָא, יְלָפִינַן ׳שׁוֹר׳ ׳שׁוֹר׳ (שם ה יד) מִשֶּׁבֵּת דְּהוּא הַדִּין לְכָל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף: **וְלִמְשׁוֹךְ וּלְהַנְהִיג.** לִמְשֹׁךְ אֶת שְׁדֵרְכּוֹ לִמְשֹׁךְ וּלְהַנְהִיג אֶת שְׁדֵרְכּוֹ לְהַנְהִיג, גָּמָל אַרְתֵּיהּ בְּמִשִּׁיכָה, וַחֲמוֹר אַרְתֵּיהּ בְּהַנְהָגָה. וּמֵיהוּ בֵּין בְּגָמָל בֵּין בַּחֲמוֹר בֵּין מוֹשֵׁךְ בֵּין מַנְהִיג: (ג) **וְהַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן.** חַיָּב, הוֹאִיל וְאָזְלִי מַחֲמַתֵּיהּ חָשִׁיב כְּאִלּוּ מַנְהִיגָן: **רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר.** הֵיוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן, דְּלָאו מִידֵי קָעֲבִיד. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לְרִצּוּעוֹת.** אִם שְׁנֵי סוּסִים קְשׁוּרִים בַּקָּרוֹן, וְקָשַׁר שָׁם חֲמוֹר, אַף עַל גַּב דִּבְלֹא חֲמוֹר קָאָזְלִי אָסוּר, וְלָא חָזֵינַן לַחֲמוֹר כְּמַאן דְּלֵיתֵיהּ: (ד) **אֵין קוֹשְׁרִין סוּס בְּצִדֵּי הַקָּרוֹן.** כְּשֶׁהַבָּקָר מוֹשְׁכוֹת בַּקָּרוֹן אֵין קוֹשְׁרִין סוּס בְּצִדּוֹ אוֹ אֲחֲרָיו שֶׁל קָרוֹן כְּדֵי שֶׁיִּלְמַד לִמְשֹׁךְ, לְפִי שֶׁפְּעָמִים הַסּוּס שֶׁאַחַר הַקָּרוֹן דּוֹחֵף אֶת הַקָּרוֹן וּמְנַהֵיגוֹ בְּגוּפוֹ: **לְבַדָּקָם.** חֲמוֹר שֶׁל לוֹד, וְהוּא גָּדוֹל וְעָרִיץ מִשְּׁאָר חֲמוֹרִים וְדוֹמֶה לְגָמָל: **אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר מָתָרִין זֶה עִם זֶה.** שֶׁאָבִיו שֶׁל זֶה חֲמוֹר. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּלָא אָמְרִינַן אָתֵי צַד סוּס וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצַד חֲמוֹר וְצַד חֲמוֹר מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצַד סוּס, דִּכְיָון דְּאִמּוֹתֵיהֶן שָׁווֹת אֵין חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאֵב: **אֲבָל הַנּוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר עִם הַנּוֹלָדִים מִן הַסּוּס אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה.** כֵּיוָן שֶׁאִמּוֹ שֶׁל זֶה מִמִּין הַחֲמוֹרִים וְאִמּוֹ שֶׁל זֶה מִמִּין הַסּוּסִים, דִּבְתַר זֶרַע הָאֵם אָזְלִינַן וְהֲרֵי הֵן שְׁנֵי מִינִים. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ה) **פְּרוּטוֹת.** מִין פְּרִדּוֹת שֶׁאֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמֹד [עֲלֵיהֶן] וּלְבָרֵר עַל יְדֵי סִימָנִים אֵיזֶה מֵהֶם אִמּוֹ חֲמוֹר וְאֵיזֶה מֵהֶם אִמּוֹ סוּס, הֶלְכָךְ אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה: **וְהָרַמְּךָ מֻתָּר.** שֶׁכָּלָם מִין אֶחָד וְאִמָּם סוּס, וּבְלִשּׁוֹן עֲרַבִּי קוֹרִין לְסוּסְיָא נָקֵבָה רַמּ״ךְ, וְדוֹמֶה לוֹ (אסתר ח י) ׳בְּנֵי הָרַמָּכִים׳: **אַדְנֵי הַשָּׂדֶה.** חַיָּה הַגְּדֵלָה בַּשָּׂדוֹת, וּכְמִין חֻבָּל גָּדוֹל יוֹצֵא מִן הָאָרֶץ שְׁגִדְלָה בּוֹ אוֹתָהּ חַיָּה, וּשְׁמָהּ יָדוּעַ, וְהוּא ׳יְדִיעוֹנִי׳ (ויקרא כ כז) הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה, וּמְחֻבָּר בְּטַבּוּרוֹ בְּאוֹתוֹ חֻבָּל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, וְצוּרָתוֹ צוּרַת אָדָם בַּפָּרְצוּף וְיָדַיִם וְרַגְלַיִם, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה רַשָּׁאָה לִקְרַב אֵלָיו, כִּי הוּא הוֹרֵג וְטוֹרֵף כָּל הַקָּרֵב אֵלָיו, וּכְשֶׁרוֹצִים לְצוּד אוֹתוֹ מוֹרִים בְּחִצִּים בַּחֻבָּל עַד שֶׁנִּפְסָק וְצוֹעֵק בְּקוֹל מַר וּמַת מִיָּד, וְאֵלָיו רָמוּז בְּאִיּוֹב (ה כג) ׳כִּי עִם אַבְנֵי הַשָּׂדֶה בְּרִיתֶךָ׳: **מִטַּמֵּא בְּאֹהֶל כְּאָדָם.** דִּכְתִיב (במדבר יט טז) ׳וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה׳, בְּאָדָם שֶׁנִּגְדַּל בַּשָּׂדֶה: **הַקָּפָּד.** שֶׁרֶץ שֶׁגּוּפוֹ מָלֵא קוֹצִים, וּכְשֶׁאָדָם נוֹגֵעַ בּוֹ כּוֹפֵל עַצְמוֹ וּמַכְנִיס יָדָיו וְרַגְלָיו בְּבִטְנוֹ וְנַעֲשֶׂה כְּכַדּוּר, וְקוֹרִין לוֹ בְּלַע״ז אריצ״ו: **חֲלֻדַּת הַחֻפָּנִיים.** חֲלֻדָּה הַגְּדֵלָה בְּסָנָה: **בְּזַיִת בְּמַשָּׂא.** דִּמְסַפְּקָא לְהוּ אִם מִן חַיָּה וּמְטַמְּאָה נִבְלָתוֹ בְּזַיִת, וּמְטַמְּאָה נַפַּי טָמְאָה חֲמוּרָה בְּמַשָּׂא לְטַמֵּא אָדָם לְטַמֵּא בְּגָדִים כְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה, אוֹ מִן שֶׁרֶץ הוּא וּמְטַמֵּא בְּכַעֲדָשָׁה, אֲבָל אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא כְּנִבְלַת בְּהֵמָה אֶלָּא בְּמַגָּע כְּשֶׁרֶץ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹסֵי לֹא בְּאַדְנֵי הַשָּׂדֶה וְלֹא בַּחֲלֻדַּת הַסְּנָאִים: (ו) **שׁוֹר הַבָּר.** שׁוֹר הַגָּדֵל בַּמִּדְבָּר: **מִן בְּהֵמָה.** וְחָלְבּוֹ אָסוּר וְאֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי, דִּסְכְרֵי רַבָּנָן עִקָּרוֹ מִן הַיִּשּׁוּב הָיָה אֶלָּא שֶׁבָּרַח לַמִּדְבָּר וְנַעֲשָׂה שׁוֹר בַּר: **מִן חַיָּה.** וְטָעוּן כִּסּוּי וְחָלְבּוֹ מֻתָּר, קָסָבַר עִקָּרוֹ מִן הַמִּדְבָּר הָיָה, וְסִימָנִים שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים (חולין נט.) לְהַכִּיר בֵּין בְּהֵמָה לְחַיָּה, בְּשֶׁאֵר חַיּוֹת נֶאֱמְרוּ חוּץ מִשּׁוֹר הַבָּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹסֵי: **כֶּלֶב מִן חַיָּה.** נִפְקָא מִינָּהּ לְכוֹתֵב כָּל חַיָּה שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ לְאַחַר, אוֹ לְמְקַדֵּשׁ כָּל חַיָּה שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִן בְּהֵמָה.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי מֵאִיר: **עָרוֹד.** חֲמוֹר הַבָּר: **וְאָדָם מֻתָּר עִם כֻּלָּם.** דִּכְתִיב (דברים כב י) ׳לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר׳, אֲבָל אַתָּה תַּחֲרֹשׁ בְּאָדָם וְחַמּוֹר:

פרק ט (א) **אֵין אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים.** דִּכְתִיב (דברים כב יא) ׳לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים׳, ׳שַׁעַטְנֵז׳ כְּלַל ׳צֶמֶר וּפִשְׁתִּים׳ פָּרַט, כְּלַל וּפָרַט אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפָּרָט, צֶמֶר וּפִשְׁתִּים אֵין מִידֵי אַחֲרִינָא לָא. וְצֶמֶר הוּא צֶמֶר רְחָלִים וְאֵילִים בִּלְבַד, דִּכְתִיב (מלכים ב׳ ג ד) ׳וּמֵישַׁע מֶלֶךְ מוֹאָב הָיָה נֹקֵד וְהֵשִׁיב לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מְאָה אֶלֶף כָּרִים וּמְאָה אֶלֶף אֵילִים צֶמֶר׳. אֵין לְךָ קְרוּי צֶמֶר סְתָם אֶלָּא צֶמֶר אֵילִים, אֲבָל שְׂאָר צֶמֶר צְרִיךְ לִתֵּן לוֹ שֵׁם לְווּי, צֶמֶר גְּמַלִּים, צֶמֶר אַרְנְבִים, צֶמֶר עִזִּים: **וְאֵינוֹ מְצַמֵּא בְּנִגְעִים אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים.** דִּכְתִיב (ויקרא יג מז) ׳וְהַבֶּגֶד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרָעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים׳: **אֵין הַכֹּהֲנִים לוֹבְשִׁים לְשַׁמֵּשׁ בְּמִקְדָּשׁ אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים.** דִּכְתִיב בְּכֹהֲנֵי כְּתִיב (שמות לט כח) ׳שֵׁשׁ׳ ו׳בַד׳. וְהוּא פִּשְׁתָּן שֶׁעוֹלֶה בַּד בְּבַד, כְּלוֹמַר קָנֶה יְחִידִי מִכָּל גִּדְעוֹנִין וְאֵין שְׁנֵי קָנִים עוֹלִים מִגַּרְעִין אֶחָד. וּבְאַבְנֵט כְּתִיב (שם פסוק כט) ׳תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי׳. וּתְכֵלֶת צֶמֶר צְבוּעַ בְּדַם חִלָּזוֹן, וְאַרְגָּמָן צֶמֶר צְבוּעַ בְּצֶבַע אָדֹם שֶׁשְּׁמוֹ אַרְגָּמָן וְהוּא לאכ״א בְּלַע״ז, וְתוֹלַעַת שָׁנִי הוּא צֶמֶר צְבוּעַ בְּצֶבַע אָדֹם שֶׁקּוֹרִין כרמז״ר: **שָׁתַרְפָּן.** שֶׁעֵרְבָן: **מֻתָּר.** לְעֵרֶב עִמָּהֶן פִּשְׁתָּן, לְפִי שֶׁצֶּמֶר רְחָלִים נִתְבַּשֵּׁל בְּרֹב שֶׁל גְּמַלִּים: **וְכֵן פִּשְׁתָּן וְקִנְבּוֹס.** שֶׁנִּתְעָרְבוּ, וְהָרֹב מִן הַקִּנְבּוֹס מַתָּר לְהַבִיא צֶמֶר וּלְעָרֵב עִמָּהֶם: (ב) **הַשִּׁירַיִם וְהַכָּלָךְ.** מִינֵים שֶׁל מַשִּׁי הֵן, וְהַכָּלָךְ גַּדִּל בִּכְרֵכֵי הַיָּם וְתַכְנִיתוֹ כְּתַכְנִית הַזָּהָב וְהוּא וּמַטַּמֵּא וְרוֹמֶה לְצַמֶּר: **אֲבָל אֲסוּרִים.** דִּאָתֵי לְאַחְלוּפֵי בְּצֶמֶר וּפִשְׁתִּים. וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ מְצוּיִין בֵּינֵיהֶם לֹא יָזְעוּ מַכִּירִים בָּהֶן וְאָתֵי לְאַחְלוּפֵי הִלְכָךְ אֲסוּרִים מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, אֲבָל הָאִידָּנָא שֶׁהַמַּשִׁי מְצוּי בֵּינֵינוּ וְהַכֹּל יוֹדְעִים וּמַכִּירִים בּוֹ, אֵין אָסוּר שׁוּם מִין שֶׁל מַשִּׁי בְּצֶמֶר אוֹ בְּפִשְׁתִּים, וְכֵן הַקִּנְבּוֹס שְׁרֵי בֵּין בְּצֶמֶר בֵּין בְּפִשְׁתִּים שֶׁהַכֹּל מַכִּירִים בּוֹ: **הַכְּתֹנוֹת אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם.** לְפִי שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין לִשְׁכִיבָה וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (ויקרא יט יט) ׳לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ׳. אֲבָל אַתָּה מַתָּר לְהַצִּיעוֹ תַּחְתֶּיךָ. וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁהֵן קְשׁוּם וְרִקָּנִים וּתְחוּנִים עַל גַּבֵּי אִצְטַבָּא, אֲז הֵן מַתִּירִין כְּשֶׁאֵין בְּשָׂרוֹ [נוֹגֵעַ] בָּהֶם, אֲבָל אִם הֵם רַכִּים אוֹ מְלֵאִים, אוֹ אֲפִלּוּ רֵקָנִים וּמֻנָּחִים עַל גַּבֵּי מִטָּה, אֲפִלּוּ עֲשָׂר מַצָּעוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ וְכִלְאֵי הַבְּגָדִים הֵן אָסוּר לִישֵׁן עֲלֵיהֶן, לְפִי שֶׁנִּכְפָּפִים תַּחְתָּיו וְנִכְרָכִים עַל בְּשָׂרוֹ: **אֵין עֲרָאי לְכִלְאַיִם.** דִּכְתִיב עֲרָאי לְבִישָׁה הִיא: **אֲפִלּוּ עַל גַּבֵּי עֲשָׂרָה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה מִן הַכִּלְאַיִם: **וַאֲפִלּוּ לְגַנּוֹב בָּהֶם אֶת הַמֵּכֶס.** רְאִיתִי לְקָצָת מְרַבּוֹתַי שֶׁפֵּרְשׁוּ כְּגוֹן בְּמָקוֹם פּוֹרְעִים מֶכֶס לְמוֹכֵס הָעוֹמֵד מֵאֵלָיו, וְלוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּיר שֶׁהוּא יְהוּדִי. וְלִי נִרְאֶה לְגַנֵּב אֶת הַמֶּכֶס, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם נוֹתֵן מֶכֶס מִבְּגָדִים שֶׁהוּא לוֹבֵשׁ. וְאִם מִשָּׁנָה זוֹ [סְבָרָה] דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן אָסוּר, וּפְלִיגָא אַאִידָּךְ סְתָמָא דְּתַנַּן (להלן מ״ה) מוֹכְרֵי כְּסוּת מוֹכְרִין כִּדְרָכָן: (ג) **מַטְפָּחוֹת הַיָּדַיִם.** שֶׁמְּנַגְּבִים בָּהֶם כְּשֶׁנּוֹטְלִים אֶת הַיָּדַיִם: **מַטְפָּחוֹת הַפַּפָּרִים.** שֶׁנּוֹתְנִים עַל גַּבֵּי סֵפֶר תּוֹרָה: **וּמַטְפָּחוֹת סַפָּג.** שֶׁמְּנַגֵּב בָּהֶם כָּל גּוּפוֹ אַחַר שֶׁרָחַץ: **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר.** מַטְפָּחוֹת יָדַיִם לְפִי שֶׁפְּעָמִים מְחַמֵּם בָּהּ יָדָיו, וּמַטְפָּחוֹת סְפָרִים פְּעָמִים שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ בְּחִיקוֹ וּמִתְחַמֵּם, וּמַטְפָּחוֹת הַסַּפָּג פְּעָמִים שֶׁרוֹאֶה אֶת רַבּוֹ וּמִתְעַשֵּׁט בָּהּ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר: **מַטְפָּחוֹת סַפָּרִים.** הַמְגֻלָּחִים בְּנֵי אָדָם, וּפוֹרְסִים עֲלֵיהֶם מַטְפַּחַת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְלַכְלְכוּ בְּגָדֵיהֶם: **אֲסוּרִים מִשּׁוּם כִּלְאַיִם.** וּבְהָא מוֹדֶה תַּנָּא קַמָּא לְפִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן בַּיִת רֹאשׁ וְלוֹבְשִׁים אוֹתָן דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ. וְהֵכִי מוּכָח בַּיְרוּשַׁלְמִי (ה״ב): (ד) **תַּכְרִיכֵי הַמֵּת.** שֶׁהַמֵּת נִקְבָּר בָּהֶם, אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם כִּלְאַיִם דִּכְתִיב (תהלים פח ו) ׳בַּמֵּתִים חָפְשִׁי׳, כֵּיוָן שֶׁמֵּת אָדָם נַעֲשָׂה חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת: **וּמַרְדַּעַת חֲמוֹר.** הִיא קֶשֶׁת יוֹתֵר מִקָּרִים וּכְסָתוֹת, הִלְכָךְ אֲפִלּוּ בְּשָׂרוֹ נוֹגֵעַ לָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא תִּכְרַךְ נִימָא עַל בְּשָׂרוֹ. וְדִוְקָא כְּשֶׁהַכִּלְאַיִם נְקָרִים וְנִרְאִים בָּהּ אֲבָל בָּגֵד שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם לֹא יַעֲשֶׂנּוּ מַרְדַּעַת לַחֲמוֹר, דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִקַּח מִמֶּנּוּ טְלַאי לְבִגְדּוֹ, הוֹאִיל וְאֵין הַכִּלְאַיִם נִקָּרִים: (ה) **מוֹכְרֵי כְּסוּת מוֹכְרִים כְּדַרְכָּן.** לוֹבְשִׁים בִּגְדֵי כִּלְאַיִם לְהַרְאוֹת לַקּוֹנָה מִדַּת אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ לְהַנָּאָתָן. וְאַף עַל גַּב דְּאִם מִתְכַּוֵּן אֵיפָא אִסּוּרָא דְּאוֹרָיְתָא, כֵּיוָן שֶׁלֹּא מִתְכַּוֵּן שְׁרֵי לְכַתְּחִלָּה. וְכֵן הֲלָכָה: **וְהָאֻמָּנוּת עִם.** הַמַּחְמִירִים עַל עַצְמָן: **מַפְשִׁילִין בַּמַּקֵּל.** נוֹתְנִים הַמַּקֵּל עַל כְּתֵפֵיהֶם וְהַכִּלְאַיִם מֻנָּחִים בְּקֶצֶהוּ וְאֵין כְּתֵפֵיהֶם נוֹגְעוֹת בִּכְלַאֲיִם: (ו) **תּוֹפְרִין כְּדַרְכָּן.** מַנִּיחִין הַכִּלְאַיִם עַל הַבְּרָכַיִם וְעַל הַשּׁוֹקַיִם כְּשֶׁהֵן תּוֹפְרִים: (ז) **הַבִּרְסָן וְהַבַּרְדְּסָן.** שְׁנֵיהֶם עֲשׂוּיִין מִצֶּמֶר וּמְכֻסִּים בָּהֶן אֶת הַמֻּשְׁטוֹת, אֶלָּא שֶׁאֵלּוּ דַּקִּין וְאֵלּוּ עָבִין: **הוֹלְמְטִיקְיוֹן.** בָּתֵּי שׁוֹקַיִם, קַאלְצִי״ש בְּלַע״ז: **מְנַעֵל הַפָּנוֹן.** מְנַעֵל שֶׁעוֹשׂוֹת מִפֹּלֶת הַצֶּמֶר: **עַד שֶׁיִּבְדֹּק.** שֶׁמָּא יֵשׁ פִּשְׁתָּן מְעֹרָב בָּהֶן: **הַבָּאִים מֵחוּץ הַיָּם וּמִמְּדִינַת הַיָּם.** מֵחוּץ הַיָּם שֶׁהוּא בִּמְדִינַת הַיָּם: **שֶׁחֻזְקָתוֹ מִן הַגָּנְבוֹס.** מִשְׁנָה זוֹ נִשְׁנֵית בָּרַאשׁוֹנָה בִּזְמַן שֶׁלֹּא הָיָה הַפִּשְׁתָּן מָצוּי בְּכָל מָקוֹם, אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁהַפִּשְׁתָּן מָצוּי בְּכָל מָקוֹם כֻּלָּם צְרִיכִים בְּדִיקָה, הִלְכָךְ הַלּוֹקֵחַ בְּגָדִים תְּפוּרִים מִן הַנָּכְרִי בְּזְמַן הַזֶּה לֹא יִלְבַּשׁ עַד שֶׁיִּבְדֹּק כָּל פָּה: **וּמְנַעֵל שֶׁל עוֹר.** מְנַעֲלִים שֶׁל עוֹר, וּמְחֻפִּים בְּפָנִים בִּלְבָדִים אוֹ בְּצֶמֶר עַד וּמַגִּיעִין עַד הַיֶּרֶךְ, כֵּיצַד אוֹתָן שֶׁקּוֹרִין בורזק״ש וּבִעַרְבִי כופ״ש. וּלְפִי אֲשֶׁר שָׁקוֹרִין לְחֻמָּם הָרָגִיל קרויי״ן שֶׁל וֶרֶב, לְשׁוֹן ׳יְזֹרְבוּ נִצָּמַתּוּ׳ (איוב ו יז): ׳אֵין בּוֹ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. אַיִן חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא פִּשְׁתִּים מְעֹרָב בָּהֶם: (ח) **שׁוּעַ טָווּי וְנוּז.** ׳שׁוּעַ׳ סָרוּק בְּמַסְרֵק, וְשׁוּעַ חָלָק. ׳אִישׁ חֵלֶק׳ (בראשית כז יא) מִתַּרְגְּמִינַן ׳גְּבַר שְׁעִיעַ׳: **נוּז.** שָׁזוּר, דְּהַיְנוּ שְׁנֵי חוּטִין שְׁזוּרִין יַחַד. וְעִקַּר כִּלְאַיִם מִן הַתּוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה הַצֶּמֶר סָרוּק וְטָווּי וְשָׁזוּר לְבַדּוֹ, וְאַחַר כָּךְ יִהְיוּ אֲרוּגִים יַח

כְּעֵין כִּפַּר לֶחֶם קְרוּיִם כִּפַּר דְּבֵלָה: **בָּאִיטַלְקִי.** בְּמָנֶה שֶׁל אִיטַלְיָא שֶׁל יָוָן, וּלְפִי שֶׁהָיָה כָּךְ בִּימֵי מֹשֶׁה מְשֻׁעָרִים בּוֹ. וְהַמָּנֶה מֵאָה דִּינָרִים וְהַדִּינָר שֵׁשׁ מָעוֹת וּמִשְׁקָל כָּל מָעָה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שְׂעוֹרוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת: **פָּחוֹת מִכָּאן.** מִכִּכָּר שֶׁל שִׁשִּׁים מָנֶה, אֵין חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה אֶלָּא תַּחַת הָאִילָן לְבַד וְחוּצָה לוֹ כְּמִלֹּא אוֹרָה וְסָלּוֹ. הַמְלַקֵּט תְּאֵנִים קָרוֹי אוֹרֶה, כְּמוֹ גּוֹדֵר בַּתְּמָרִים וּבוֹצֵר בָּעֲנָבִים: **וְסַלּוֹ.** הַסַּל שֶׁנּוֹתֵן בּוֹ מַה שֶּׁהוּא לוֹקֵט, וּשְׁאָר הַשָּׂדֶה חֲשִׁיב שְׂדֵה הַלָּבָן וְאֵין חוֹרְשִׁין אוֹתוֹ אֶלָּא עַד הַפֶּסַח: (ג) **אֶחָד אִילָן גָּרָן.** שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת וּנְטוּעִין שְׁלֹשָׁה לְבֵית סְאָה: **אִם רְאוּיִין לַעֲשׂוֹת.** רוֹאִין כָּל אִילָן וְאִילָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ אִם אִילָן שֶׁל תְּאֵנָה כְּיוֹצֵא בּוֹ הָיָה עוֹשֶׂה **כִּפַּר דְּבֵלָה.** וְלָמָּה שִׁעֲרוּ בִּתְאֵנָה, עַל שְׁפֵרוֹתֶיהָ גָּפִין וְעוֹשָׂה הַרְבֵּה: **לְגָרְנָן.** מָלֵא אוֹרָה וְסָלּוֹ חוּצָה לוֹ: (ד) **עַד שֶׁיְּהֵוּ כִּשְׁלֹשָׁה וְעַד תִּשְׁעָה.** כְּלוֹמַר דַּיִן זֶה שֶׁאָמַרְנוּ הָיְנוּ מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד תִּשְׁעָה, אֲבָל אִם הָיוּ עֶשְׂרָה אוֹ יוֹתֵר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין חוֹרְשִׁין: **שֶׁנֶּאֱמַר בֶּחָרִישׁ וּבְקָצִיר תִּשְׁבּוֹת.** אַרִישָׁא קָאֵי דִּתְנַן אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶן אֶלָּא לְצָרְכָּן, וּמִנַּיִן שֶׁאֵין חוֹרְשִׁין כָּל הַבַּיִת סְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר **וּבַקָּצִיר תִּשְׁבּוֹת**, וְאִם אֵינוֹ עִנְיָן לְשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית שָׁכְבָר נֶאֱמַר (שמות כ ט) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבוֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ, וְלֹא לִשְׁמִטָּה שָׁכְבָר נֶאֱמַר (ויקרא כה ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ, תָּנֵהוּ עִנְיָן לְאִסּוּר שְׁנֵי פְּרָקִים שֶׁל עֵרֶב שְׁבִיעִית, מִפֶּסַח לִשְׁדֵּה לָבָן, וּמֵעֲצֶרֶת לִשְׁדֵּה אִילָן. וְהֵכִי קָאָמַר, 'בְּחָרִישׁ' שֶׁקְּצִירוֹ אָסוּר וְאֵיזֶה זֶה חָרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית [שֶׁנִּכְנָס לִשְׁבִיעִית], 'תִּשְׁבּוֹת'. 'וּבַקָּצִיר', שֶׁחָרִישׁוֹ אָסוּר וְאֵיזֶה זֶה קָצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיּוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, נֹמֶי 'תִּשְׁבּוֹת', שֶׁפְּסִיחִים שֶׁגָּדְלוּ בְּשְׁבִיעִית אוֹ שֶׁעָבַר וְזָרַע בְּשְׁבִיעִית אָסוּר לְקָצְרָם בְּשִׁשִּׁית: **רַבִּי יְשָׁמָעֵאל אוֹמֵר.** לְעוֹלָם בְּשִׁבְתֵי קְרָא כְּפְשָׁטֵיהּ, וַאֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן מַה חָרִישׁ רִאשׁוֹן, שֶׁאֵין לְךָ חָרִישׁ שֶׁל מִצְוָה, אַף קָצִיר דְּאָמַר תִּשְׁבּוֹת בְּקָצִיר שֶׁל רִאשׁוֹן. יָצָא קָצִיר הָעֹמֶר, שֶׁהוּא מִצְוָה דְּבָעִינַן קְצִירָה לִשְׁמָהּ שֶׁזֶּה דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת: (ה) **חֲרֵי אִלּוּ מְצַטְרְפִין.** וְנִתְשְׁבִין כְּאִילּוּ הֵן שֶׁל אִישׁ אֶחָד וְחוֹרְשִׁין **כָּל בֵּית סְאָה בְּשִׁבְילָן: וְכַמָּה יְהֵא בֵּינֵיהֶן.** בֵּין אִילָן לְאִילָן: **כְּמִלֹּא בֶקַע וְכַלְיָו.** צָמֶד בָּקָר עִם הָעֹל, וְהֵיינוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. אֲבָל פָּחוֹת מִכָּאן לְמַעְקַר קַיְימִי וְאֵין חוֹרְשִׁין בִּשְׁבִילָן: (ו) **נְטִיעוֹת.** יְלָדוֹת, וְלִזְקֵנוֹת קְרֵי אִילָן, וְהָכָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת לְבֵית סְאָה קְרוּי שָׂדֶה אִילָן וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן, בִּנְטִיעוֹת יְלָדוֹת אֵין חוֹרְשִׁין עַד שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה: **שׁוּרָה.** שְׁנֵּטוּעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹמָה וְאֵינָן מְפֻזָּרוֹת: **אֵין חוֹרְשִׁין אֶלָּא לְצָרְכָּן.** מִשּׁוּם דְּכִשְׁמַפְזְרוֹת נִרְאֶה כְּחוֹרֵשׁ לְצוֹרֶךְ הָאִילָן, אֲבָל הֵיכָא דְּקַיְימָן בְּמָקוֹם אֶחָד נִרְאֶה כְּמִתְקֵן אֶת הָאָרֶץ לִצְרָכָהּ שְׁבִיעִית וְלֹא לְצָרְכָּן הָאִילָנוֹת: **שׁוּרָה.** תַּרְגּוּם 'חוֹמָה' (שמות יד כב - שׁוּרָה: **עֲטָרָה.** גָּדֵר סָבִיב: (ז) **הַנְּטִיעוֹת וְהַדָּלוּעִים מְצַטְרְפִין לְבֵית סָאָה.** בִּדְלַעַת יְוָנִית דְּוָקָא קָא אַיְירִי בְּמִתְנִיתִין שֶׁהִיא גְּדוֹלָה כְּאִילָן וְלֹא בִּשְׁאָר דְּלוּעִין. וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַנְּטִיעוֹת רַבּוֹת עַל הַדְּלוּעִים כְּגוֹן שֶׁהָיוּ הַנְּטִיעוֹת שִׁשָּׁה וְהַדְּלוּעִים אַרְבָּעָה, מִצְטָרְפִין לַעֲשָׂרָה וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר.** אֲפִלּוּ הָיוּ כָּל הָעֲשָׂרָה דְּלוּעִין חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן, לְפִי שֶׁהֵן פְּנוּיוֹת. **וְהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.** (ח) **עַד שֶׁיְּחֹפּוּ.** עַד שֶׁיְּצֵאוּ לְחֻלִּין בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית עַל יְדֵי פְּדִיוֹן. וְאִם לֹא פָּדָן בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית, עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ חֻלִּין מֵאֲלֵיהֶן בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית: **נְטִיעָה כְּשֶׁמָּה.** בַּת שְׁנָתָהּ קְרוּיָה נְטִיעָה וְתוֹ לֹא. פָּרוּשׁ אַחַר, כְּשֶׁמָּה, כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם קוֹרְאִין לָהּ נְטִיעָה וְאֵין קוֹרְאִין לָהּ אִילָן. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** **שְׁנִּגְמְמָה.** שְׁנִּתְחַדְּשׁ: **חֲלִיפִין.** גִּדּוּלִים, לְשׁוֹן גִּזְעוֹ מַחֲלִיף (ירמיהו ק״ו): **כְּנְטִיעָה.** בֵּין לְעִנְיַן חֲרִישָׁה בֵּין לְעִנְיַן עֲרֵלָה. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:**

פרק ב (א) **עַד אֵימָתַי. שְׂדֵה הַלָּבָן.** שָׂדֶה שֶׁל תְּבוּאָה וְקִטְנִית שֶׁאֵין בּוֹ אִילָן: **הַלְּחָה.** לַחְלוּחִית הַקַּרְקַע מֵחֲמַת הַגְּשָׁמִים: **מַקְשָׁאוֹת וּמִדְלָעוֹת.** קִשּׁוּאִים וּדְלוּעִים, אֲבָל מֹשֶׁה וְאֵילָךְ מִיחֲזֵי כִּמְתֻקָּן שָׂדֶה לִצְרָךְ שְׁבִיעִית: **נָתַתָּ תּוֹרַת כָּל אֶחָד בְּיָדוֹ.** זֶה אוֹמֵר כָּלְתָה לַחָה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר לֹא כָּלְתָה לַחָה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי: **אֲפִלּוּ בְּשָׂדֶה לָבָן.** שֶׁעֲתִידִין לְזָרְעָהּ אַחַר הַחֲרִישָׁה וְצָרִיךְ שֶׁתִּהֵא רֹב לַחָה קַיֶּמֶת אֵין חוֹרְשִׁים אֶלָּא **עַד הַפֶּסַח: וּשְׂדֵה אִילָן.** שֶׁהִיא נְטוּעָה כְּבָר, אֵין צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא רֹב לַחָה קַיֶּמֶת שֶׁאֵין חוֹרְשִׁין אוֹתָהּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּרַדֵּד הַנִּשְׁמִים בְּעֹמֶק הַקַּרְקַע, לְאֲסוֹר שְׁנֵי פְּרָקִים שֶׁל עֵרֶב שְׁבִיעִית, מִפֶּסַח לִשְׁדֵּה לָבָן, וּמֵעֲצֶרֶת לִשְׁדֵּה אִילָן. וְהֵכִי קָאָמַר, 'בְּחָרִישׁ' שֶׁקְּצִירוֹ אָסוּר וְאֵיזֶה זֶה חָרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית [שֶׁנִּכְנָס לִשְׁבִיעִית], 'תִּשְׁבּוֹת'. 'וּבַקָּצִיר', שֶׁחָרִישׁוֹ אָסוּר וְאֵיזֶה זֶה קָצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיּוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, נֹמֶי 'תִּשְׁבּוֹת', שֶׁפְּסִיחִים שֶׁגָּדְלוּ בְּשְׁבִיעִית אוֹ שֶׁעָבַר וְזָרַע בְּשְׁבִיעִית אָסוּר לְקָצְרָם בְּשִׁשִּׁית: **רַבִּי יְשָׁמָעֵאל אוֹמֵר.** לְעוֹלָם בְּשִׁבְתֵי קְרָא כְּפְשָׁטֵיהּ, וַאֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן מַה חָרִישׁ רִאשׁוֹן, שֶׁאֵין לְךָ חָרִישׁ שֶׁל מִצְוָה, אַף קָצִיר דְּאָמַר תִּשְׁבּוֹת בְּקָצִיר שֶׁל רִאשׁוֹן. יָצָא קָצִיר הָעֹמֶר, שֶׁהוּא מִצְוָה דְּבָעִינַן קְצִירָה לִשְׁמָהּ שֶׁזֶּה דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת: (ה) **חֲרֵי אִלּוּ מְצַטְרְפִין.** וְנִתְשְׁבִין כְּאִילּוּ הֵן שֶׁל אִישׁ אֶחָד וְחוֹרְשִׁין **כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן: וְכַמָּה יְהֵא בֵּינֵיהֶן.** בֵּין אִילָן לְאִילָן: **כְּמִלֹּא בֶקַע וְכַלְיָו.** צָמֶד בָּקָר עִם הָעֹל, וְהֵיינוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. אֲבָל פָּחוֹת מִכָּאן לְמַעְקַר קַיְימִי וְאֵין חוֹרְשִׁין בִּשְׁבִילָן: (ו) **נְטִיעוֹת.** יְלָדוֹת, וְלִזְקֵנוֹת קְרֵי אִילָן, וְהָכָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת לְבֵית סְאָה קְרוּי שָׂדֶה אִילָן וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן, בִּנְטִיעוֹת יְלָדוֹת אֵין חוֹרְשִׁין עַד שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה: **שׁוּרָה.** שְׁנֵּטוּעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹמָה וְאֵינָן מְפֻזָּרוֹת: **אֵין חוֹרְשִׁין אֶלָּא לְצָרְכָּן.** מִשּׁוּם דְּכִשְׁמַפְזְרוֹת נִרְאֶה כְּחוֹרֵשׁ לְצוֹרֶךְ הָאִילָן, אֲבָל הֵיכָא דְּקַיְימָן בְּמָקוֹם אֶחָד נִרְאֶה כְּמִתְקֵן אֶת הָאָרֶץ לִצְרָכָהּ שְׁבִיעִית וְלֹא לְצָרְכָּן הָאִילָנוֹת: **שׁוּרָה.** תַּרְגּוּם 'חוֹמָה' (שמות יד כב - שׁוּרָה: **עֲטָרָה.** גָּדֵר סָבִיב: (ז) **הַנְּטִיעוֹת וְהַדָּלוּעִים מְצַטְרְפִין לְבֵית סָאָה.** בִּדְלַעַת יְוָנִית דְּוָקָא קָא אַיְירִי בְּמִתְנִיתִין שֶׁהִיא גְּדוֹלָה כְּאִילָן וְלֹא בִּשְׁאָר דְּלוּעִין. וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַנְּטִיעוֹת רַבּוֹת עַל הַדְּלוּעִים כְּגוֹן שֶׁהָיוּ הַנְּטִיעוֹת שִׁשָּׁה וְהַדְּלוּעִים אַרְבָּעָה, מִצְטָרְפִין לַעֲשָׂרָה וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר.** אֲפִלּוּ הָיוּ כָּל הָעֲשָׂרָה דְּלוּעִין חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן, לְפִי שֶׁהֵן פְּנוּיוֹת. **וְהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.** (ח) **עַד שֶׁיְּחֹפּוּ.** עַד שֶׁיְּצֵאוּ לְחֻלִּין בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית עַל יְדֵי פְּדִיוֹן. וְאִם לֹא פָּדָן בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית, עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ חֻלִּין מֵאֲלֵיהֶן בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית: **נְטִיעָה כְּשֶׁמָּה.** בַּת שְׁנָתָהּ קְרוּיָה נְטִיעָה וְתוֹ לֹא. פָּרוּשׁ אַחַר, כְּשֶׁמָּה, כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם קוֹרְאִין לָהּ נְטִיעָה וְאֵין קוֹרְאִין לָהּ אִילָן. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** **שְׁנִּגְמְמָה.** שְׁנִּתְחַדְּשׁ: **חֲלִיפִין.** גִּדּוּלִים, לְשׁוֹן גִּזְעוֹ מַחֲלִיף (ירמיהו ק״ו): **כְּנְטִיעָה.** בֵּין לְעִנְיַן חֲרִישָׁה בֵּין לְעִנְיַן עֲרֵלָה. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:**

פרק ב (א) **עַד אֵימָתַי. שְׂדֵה הַלָּבָן.** שָׂדֶה שֶׁל תְּבוּאָה וְקִטְנִית שֶׁאֵין בּוֹ אִילָן: **הַלְּחָה.** לַחְלוּחִית הַקַּרְקַע מֵחֲמַת הַגְּשָׁמִים: **מַקְשָׁאוֹת וּמִדְלָעוֹת.** קִשּׁוּאִים וּדְלוּעִים, אֲבָל מֹשֶׁה וְאֵילָךְ מִיחֲזֵי כִּמְתֻקָּן שָׂדֶה לִצְרָךְ שְׁבִיעִית: **נָתַתָּ תּוֹרַת כָּל אֶחָד בְּיָדוֹ.** זֶה אוֹמֵר כָּלְתָה לַחָה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר לֹא כָּלְתָה לַחָה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי: **אֲפִלּוּ בְּשָׂדֶה לָבָן.** שֶׁעֲתִידִין לְזָרְעָהּ אַחַר הַחֲרִישָׁה וְצָרִיךְ שֶׁתִּהֵא רֹב לַחָה קַיֶּמֶת אֵין חוֹרְשִׁים אֶלָּא **עַד הַפֶּסַח: וּשְׂדֵה אִילָן.** שֶׁהִיא נְטוּעָה כְּבָר, אֵין צָרִיךְ שֶׁתִּהֵא רֹב לַחָה קַיֶּמֶת שֶׁאֵין חוֹרְשִׁין אוֹתָהּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּרַדֵּד הַנִּשְׁמִים בְּעֹמֶק הַקַּרְקַע, לְאֲסוֹר שְׁנֵי פְּרָקִים שֶׁל עֵרֶב שְׁבִיעִית, מִפֶּסַח לִשְׁדֵּה לָבָן, וּמֵעֲצֶרֶת לִשְׁדֵּה אִילָן. וְהֵכִי קָאָמַר, 'בְּחָרִישׁ' שֶׁקְּצִירוֹ אָסוּר וְאֵיזֶה זֶה חָרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית [שֶׁנִּכְנָס לִשְׁבִיעִית], 'תִּשְׁבּוֹת'. 'וּבַקָּצִיר', שֶׁחָרִישׁוֹ אָסוּר וְאֵיזֶה זֶה קָצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיּוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, נֹמֶי 'תִּשְׁבּוֹת', שֶׁפְּסִיחִים שֶׁגָּדְלוּ בְּשְׁבִיעִית אוֹ שֶׁעָבַר וְזָרַע בְּשְׁבִיעִית אָסוּר לְקָצְרָם בְּשִׁשִּׁית: **רַבִּי יְשָׁמָעֵאל אוֹמֵר.** לְעוֹלָם בְּשִׁבְתֵי קְרָא כְּפְשָׁטֵיהּ, וַאֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן מַה חָרִישׁ רִאשׁוֹן, שֶׁאֵין לְךָ חָרִישׁ שֶׁל מִצְוָה, אַף קָצִיר דְּאָמַר תִּשְׁבּוֹת בְּקָצִיר שֶׁל רִאשׁוֹן. יָצָא קָצִיר הָעֹמֶר, שֶׁהוּא מִצְוָה דְּבָעִינַן קְצִירָה לִשְׁמָהּ שֶׁזֶּה דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת: (ה) **חֲרֵי אִלּוּ מְצַטְרְפִין.** וְנִתְשְׁבִין כְּאִילּוּ הֵן שֶׁל אִישׁ אֶחָד וְחוֹרְשִׁין **כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן: וְכַמָּה יְהֵא בֵּינֵיהֶן.** בֵּין אִילָן לְאִילָן: **כְּמִלֹּא בֶקַע וְכַלְיָו.** צָמֶד בָּקָר עִם הָעֹל, וְהֵיינוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. אֲבָל פָּחוֹת מִכָּאן לְמַעְקַר קַיְימִי וְאֵין חוֹרְשִׁין בִּשְׁבִילָן: (ו) **נְטִיעוֹת.** יְלָדוֹת, וְלִזְקֵנוֹת קְרֵי אִילָן, וְהָכָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת לְבֵית סְאָה קְרוּי שָׂדֶה אִילָן וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן, בִּנְטִיעוֹת יְלָדוֹת אֵין חוֹרְשִׁין עַד שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה: **שׁוּרָה.** שְׁנֵּטוּעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹמָה וְאֵינָן מְפֻזָּרוֹת: **אֵין חוֹרְשִׁין אֶלָּא לְצָרְכָּן.** מִשּׁוּם דְּכִשְׁמַפְזְרוֹת נִרְאֶה כְּחוֹרֵשׁ לְצוֹרֶךְ הָאִילָן, אֲבָל הֵיכָא דְּקַיְימָן בְּמָקוֹם אֶחָד נִרְאֶה כְּמִתְקֵן אֶת הָאָרֶץ לִצְרָכָהּ שְׁבִיעִית וְלֹא לְצָרְכָּן הָאִילָנוֹת: **שׁוּרָה.** תַּרְגּוּם 'חוֹמָה' (שמות יד כב - שׁוּרָה: **עֲטָרָה.** גָּדֵר סָבִיב: (ז) **הַנְּטִיעוֹת וְהַדָּלוּעִים מְצַטְרְפִין לְבֵית סָאָה.** בִּדְלַעַת יְוָנִית דְּוָקָא קָא אַיְירִי בְּמִתְנִיתִין שֶׁהִיא גְּדוֹלָה כְּאִילָן וְלֹא בִּשְׁאָר דְּלוּעִין. וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַנְּטִיעוֹת רַבּוֹת עַל הַדְּלוּעִים כְּגוֹן שֶׁהָיוּ הַנְּטִיעוֹת שִׁשָּׁה וְהַדְּלוּעִים אַרְבָּעָה, מִצְטָרְפִין לַעֲשָׂרָה וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר.** אֲפִלּוּ הָיוּ כָּל הָעֲשָׂרָה דְּלוּעִין חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן, לְפִי שֶׁהֵן פְּנוּיוֹת. **וְהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.** (ח) **עַד שֶׁיְּחֹפּוּ.** עַד שֶׁיְּצֵאוּ לְחֻלִּין בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית עַל יְדֵי פְּדִיוֹן. וְאִם לֹא פָּדָן בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית, עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ חֻלִּין מֵאֲלֵיהֶן בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית: **נְטִיעָה כְּשֶׁמָּה.** בַּת שְׁנָתָהּ קְרוּיָה נְטִיעָה וְתוֹ לֹא. פָּרוּשׁ אַחַר, כְּשֶׁמָּה, כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם קוֹרְאִין לָהּ נְטִיעָה וְאֵין קוֹרְאִין לָהּ אִילָן. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** **שְׁנִּגְמְמָה.** שְׁנִּתְחַדְּשׁ: **חֲלִיפִין.** גִּדּוּלִים, לְשׁוֹן גִּזְעוֹ מַחֲלִיף (ירמיהו ק״ו): **כְּנְטִיעָה.** בֵּין לְעִנְיַן חֲרִישָׁה בֵּין לְעִנְיַן עֲרֵלָה. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:**

פרק ב (א) **עַד אֵימָתַי. שְׂדֵה הַלָּבָן.** שָׂדֶה שֶׁל תְּבוּאָה וְקִטְנִית שֶׁאֵין בּוֹ אִילָן: **הַלְּחָה.** לַחְלוּחִית הַקַּרְקַע מֵחֲמַת הַגְּשָׁמִים: **מַקְשָׁאוֹת וּמִדְלָעוֹת.** קִשּׁוּאִים וּדְלוּעִים, אֲבָל מֹשֶׁה וְאֵילָךְ מִיחֲזֵי כִּמְתֻקָּן שָׂדֶה לִצְרָךְ שְׁבִיעִית: **נָתַתָּ תּוֹרַת כָּל אֶחָד בְּיָדוֹ.** זֶה אוֹמֵר כָּלְתָה לַחָה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר לֹא כָּלְתָה לַחָה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי: **אֲפִלּוּ בְּשָׂדֶה לָבָן.** שֶׁעֲתִידִין לְזָרְעָהּ אַחַר הַחֲרִישָׁה וְצָרִיךְ שֶׁתִּהֵא רֹב לַחָה קַיֶּמֶת אֵין חוֹרְשִׁים אֶלָּא **עַד הַפֶּסַח: וּשְׂדֵה אִילָן.** שֶׁהִיא נְטוּעָה כְּבָר, אֵין צָרִיךְ שֶׁתִּהֵא רֹב לַחָה קַיֶּמֶת שֶׁאֵין חוֹרְשִׁין אוֹתָהּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּרַדֵּד הַנִּשְׁמִים בְּעֹמֶק הַקַּרְקַע, לְאֲסוֹר שְׁנֵי פְּרָקִים שֶׁל עֵרֶב שְׁבִיעִית, מִפֶּסַח לִשְׁדֵּה לָבָן, וּמֵעֲצֶרֶת לִשְׁדֵּה אִילָן. וְהֵכִי קָאָמַר, 'בְּחָרִישׁ' שֶׁקְּצִירוֹ אָסוּר וְאֵיזֶה זֶה חָרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית [שֶׁנִּכְנָס לִשְׁבִיעִית], 'תִּשְׁבּוֹת'. 'וּבַקָּצִיר', שֶׁחָרִישׁוֹ אָסוּר וְאֵיזֶה זֶה קָצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיּוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, נֹמֶי 'תִּשְׁבּוֹת', שֶׁפְּסִיחִים שֶׁגָּדְלוּ בְּשְׁבִיעִית אוֹ שֶׁעָבַר וְזָרַע בְּשְׁבִיעִית אָסוּר לְקָצְרָם בְּשִׁשִּׁית: **רַבִּי יְשָׁמָעֵאל אוֹמֵר.** לְעוֹלָם בְּשִׁבְתֵי קְרָא כְּפְשָׁטֵיהּ, וַאֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן מַה חָרִישׁ רִאשׁוֹן, שֶׁאֵין לְךָ חָרִישׁ שֶׁל מִצְוָה, אַף קָצִיר דְּאָמַר תִּשְׁבּוֹת בְּקָצִיר שֶׁל רִאשׁוֹן. יָצָא קָצִיר הָעֹמֶר, שֶׁהוּא מִצְוָה דְּבָעִינַן קְצִירָה לִשְׁמָהּ שֶׁזֶּה דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת: (ה) **חֲרֵי אִלּוּ מְצַטְרְפִין.** וְנִתְשְׁבִין כְּאִילּוּ הֵן שֶׁל אִישׁ אֶחָד וְחוֹרְשִׁין **כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן: וְכַמָּה יְהֵא בֵּינֵיהֶן.** בֵּין אִילָן לְאִילָן: **כְּמִלֹּא בֶקַע וְכַלְיָו.** צָמֶד בָּקָר עִם הָעֹל, וְהֵיינוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. אֲבָל פָּחוֹת מִכָּאן לְמַעְקַר קַיְימִי וְאֵין חוֹרְשִׁין בִּשְׁבִילָן: (ו) **נְטִיעוֹת.** יְלָדוֹת, וְלִזְקֵנוֹת קְרֵי אִילָן, וְהָכָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת לְבֵית סְאָה קְרוּי שָׂדֶה אִילָן וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן, בִּנְטִיעוֹת יְלָדוֹת אֵין חוֹרְשִׁין עַד שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה: **שׁוּרָה.** שְׁנֵּטוּעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹמָה וְאֵינָן מְפֻזָּרוֹת: **אֵין חוֹרְשִׁין אֶלָּא לְצָרְכָּן.** מִשּׁוּם דְּכִשְׁמַפְזְרוֹת נִרְאֶה כְּחוֹרֵשׁ לְצוֹרֶךְ הָאִילָן, אֲבָל הֵיכָא דְּקַיְימָן בְּמָקוֹם אֶחָד נִרְאֶה כְּמִתְקֵן אֶת הָאָרֶץ לִצְרָכָהּ שְׁבִיעִית וְלֹא לְצָרְכָּן הָאִילָנוֹת: **שׁוּרָה.** תַּרְגּוּם 'חוֹמָה' (שמות יד כב - שׁוּרָה: **עֲטָרָה.** גָּדֵר סָבִיב: (ז) **הַנְּטִיעוֹת וְהַדָּלוּעִים מְצַטְרְפִין לְבֵית סָאָה.** בִּדְלַעַת יְוָנִית דְּוָקָא קָא אַיְירִי בְּמִתְנִיתִין שֶׁהִיא גְּדוֹלָה כְּאִילָן וְלֹא בִּשְׁאָר דְּלוּעִין. וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַנְּטִיעוֹת רַבּוֹת עַל הַדְּלוּעִים כְּגוֹן שֶׁהָיוּ הַנְּטִיעוֹת שִׁשָּׁה וְהַדְּלוּעִים אַרְבָּעָה, מִצְטָרְפִין לַעֲשָׂרָה וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר.** אֲפִלּוּ הָיוּ כָּל הָעֲשָׂרָה דְּלוּעִין חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סְאָה בִּשְׁבִילָן, לְפִי שֶׁהֵן פְּנוּיוֹת. **וְהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.** (ח) **עַד שֶׁיְּחֹפּוּ.** עַד שֶׁיְּצֵאוּ לְחֻלִּין בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית עַל יְדֵי פְּדִיוֹן. וְאִם לֹא פָּדָן בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית, עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ חֻלִּין מֵאֲלֵיהֶן בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית: **נְטִיעָה כְּשֶׁמָּה.** בַּת שְׁנָתָהּ קְרוּיָה נְטִיעָה וְתוֹ לֹא. פָּרוּשׁ אַחַר, כְּשֶׁמָּה, כָּל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם קוֹרְאִין לָהּ נְטִיעָה וְאֵין קוֹרְאִין לָהּ אִילָן. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** **שְׁנִּגְמְמָה.** שְׁנִּתְחַדְּשׁ: **חֲלִיפִין.** גִּדּוּלִים, לְשׁוֹן גִּזְעוֹ מַחֲלִיף (ירמיהו ק״ו): **כְּנְטִיעָה.** בֵּין לְעִנְיַן חֲרִישָׁה בֵּין לְעִנְיַן עֲרֵלָה. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:**

הַלְכָךְ חוֹרְשִׁים בָּהּ עַד עֶרֶב שְׁבִיעִית. וְכָל הַמִּשְׁנָיוֹת הַלָּלוּ דְּחוּיוֹת הֵן כְּדַאֲמְרִינַן לְעֵיל בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״א) שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ נָמְנוּ עַל שְׁנֵי פְּרָקִים הַלָּלוּ שֶׁהֵם פֶּסַח וַעֲצֶרֶת וּבִטְּלוּם, וּמַתְנִי לַחֲרוֹשׁ עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁבִיעִית: (ב) **מְזַבְּלִין.** מַכְנִיסִין לָהֶם זֶבֶל: **מְעַדְּרִין.** חוֹפְרִים בְּעִקְּרֵי הָאִילָנוֹת, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁהוּא לְצָרְכּוֹ תִּקּוּן הָאִילָן אָסוּר, אֲבָל אִם הוּא דָּבָר שֶׁאֵפְלוּ בְּשְׁבִיעִית עַצְמָהּ אֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, וּבְתוֹסָפְתָּ שְׁבִיעִית לָא גְּזוּר: **בֵּית הַשְּׁלָחִין.** שֶׁא

וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים וְהַקַּבָּלָן שֶׁדַּרְכּוֹ לִבְנוֹת בִּנְיָנִים בְּקִבֹּלֶת שָׁאִין] כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְקַבֵּץ אֲבָנִים, מֵבִיא [מִכָּל מָקוֹם וְאֵפִלּוּ מִשָּׁדָה] שֶׁלּוֹ: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר וכו׳.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (י) **לְהַעֲמִיק עַד הַסֶּלַע.** וְלֹא חִיְּישִׁינַן דִּלְמָא מְפַלֵּיךְ וְזָרַע לֵיהּ, שָׁאִין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִזְרוֹעַ סָמוּךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. אֲבָל בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ חַיְישִׁינַן דִּלְמָא מְפַלֵּיךְ וְזָרַע לֵיהּ וְאָסוּר: **צוֹבְרוֹ בְּרְשׁוּת הָרַבִּים.** וְאַחַר כָּךְ נוֹטְלוֹ מִשָּׁם וּמְתַקֵּן אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים כְּמוֹ שֶׁהָיָה: **כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְכַלְּקְלִים רְשׁוּת הָרַבִּים כָּךְ לֹא יִתְקֵן.** כְּלוֹמַר לָא מַבְעֵיָא לְצִבּוֹר עֲפָרוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוּא אָסוּר אַף עַל פִּי שֶׁיְּסַיְּרֶנּוּ אַחַר כָּךְ שֶׁהֲרֵי מְקַלְקֵל הוּא לְשָׁעָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ לְתַקֵּן אָסוּר, כְּגוֹן אִם הָיוּ אֲבָנִים אוֹ עָפָר מְפֻזָּרִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לֹא יִצְבְּרֵם בְּמָקוֹם אֶחָד אֶלָּא יְסַלְּקֵם לִגְמָרֵי מֵרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֵיינוּ דְּקָאָמַר כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְקַלְקְלִין רְשׁוּת הָרַבִּים לִצְבּוֹר עֲפָרוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים אַף עַל פִּי שֶׁדַּעְתּוֹ לְסַלְּקוֹ מִיָּד, כָּךְ לֹא יִתְקֵן לִצְבּוֹר אֲבָנִים אוֹ עָפָר הַמְפֻזָּרִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְלִשּׁוּם אוֹתָם בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים לְפִי שָׁעָה, אֶלָּא יְסַלְּקֵם מִיָּד לְגַמְרֵי מִכָּל רְשׁוּת הָרַבִּים וְיוֹצִיאֵם לַיָּם אוֹ לַנָּהָר: **מַה יַּעֲשֶׂה בָּעָפָר.** אֵלִיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא: **צוֹבְרוֹ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ כְּדַרְכּוֹ הַמְּזַבְּלִים.** שֶׁלֹּא יַנִּיחֶנּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד שֶׁיְּהֵא נִרְאֶה כְּגַל אֶבֶן וְלֹא יִתְקֵן אֶת הַדֶּרֶךְ כְּלָל. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פרק ד (א) **בְּרֵאשׁוֹנָה. כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מְלַקֵּט מֵחֲבֵרוֹ אֶת הַגֶּפֶן הַגֶּפֶן.** הָכִי מְפָרְשָׁא מַתְנִיתִין בִּירוּשַׁלְמִי (ה״א), בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים מְלַקֵּט אָדָם בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ אֶת הַגֶּפֶן הַגֶּפֶן כְּדַרְכּוֹ שֶׁמְּלַקֵּט בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ בֵּין גֶּפֶן בֵּין דְּקֶל, וְאַף עַל גַּב דְּעֹצֶם וַעֲשָׂבִים כְּשֶׁמְּלַקֵּטִים הַגֶּפֶן אוֹתָן מִתּוֹךְ הַשָּׂדֶה מִתְקַן הַשָּׂדֶה לִזְרִיעָה, כְּשֶׁמְּלַקֵּט הַגֶּפֶן הָעֹצִים וְהָעֲשָׂבִים הַגֶּפֶן מְעַיֵּת אֶת הַדֶּקֶל, תְּלִינִן דְּצָעֵי לְעֹצִים הוּא וְלֹא לְתַקֵּן אֶת הַקַּרְקַע קָעֲבִיד, כְּדֶרֶךְ דְּבָנֵי אָדָם לִזְרוֹעַ סָמוּךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. בֵּין גֶּפֶן דְּקֶל וְבֵין דְּקֶל עֲבִיד אִינָשׁ לְתַקֵּן שָׂדֵהּ חֲבֵרוֹ וּמְיַדַּע יְדֵעַ דְּלָעֵצִים הוּא עָרֵיךְ: **מְשָׂרְבוּ עוֹבְרֵי עֲבֵירָה.** שֶׁהָיוּ מְלַקְטִין בִּשְׂדוֹתֵיהֶן בֵּין דְּקֶל בֵּין גֶּפֶן וְהֵן אוֹמְרִים בַּגְּפָנִים לְקַטְנוּ: **שֶׁלֹּא בְטוֹבָה.** שֶׁאֵין חֲבֵרוֹ מַחֲזִיק לוֹ טוֹבָה, דְּהַשְׁתָּא וַדַּאי לָא אָתֵי לְמִלְקַט הַדֶּקֶל בֵּינַיִם לוֹ מַחֲזִיק לוֹ טוֹבָה עַל זֶה: **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁיִּקְצֹץ לָהֶם מְזוֹנוֹת.** שֶׁאֹמַר לוֹ לְקוֹט מִשָּׁדַי הַיּוֹם וְאֶתֵּן לְךָ מְזוֹנוֹתֶיךָ, דִּפְשִׁיטָא דְּאָסוּר:

(ב) **שְׁנֹתְקָנוּהָ.** שֶׁנִּטְּלוּ קוֹצֶיהָ בַּשְּׁבִיעִית: **שְׁנֹתְבָּהּ.** שֶׁכָּל הָעוֹלֶה חוֹרְשִׁים פַּעַם אַחַת וְהוּא חֹרֶשׁ שְׁתֵּי פְעָמִים. וּמַתְנִיתִין אַיירֵי בְּשָׁעַת הַסַּכָּנָה שֶׁהָיְתָה הַמַּלְכוּת אוֹנֶסֶת עַל הַמַּס הַמּוּטָל עַל הַקַּרְקָעוֹת, וְהִתִּירוּ לַחֲרוֹשׁ בַּשְּׁבִיעִית כְּדֵי לִתֵּן הַמַּס הַקָּצוּב מִתְּבוּאָתָהּ לַמֶּלֶךְ, וְאִם חָרַשׁ שְׁתֵּי פְעָמִים קָנָסוּהוּ רַבָּנָן, דַּחֲרִישָׁה אַחַת הִתִּירוּ וְלֹא שְׁתֵּי חֲרִישׁוֹת: **אוֹ שֶׁנִּדְיְרָה.** שֶׁעָשׂוּ מִמֶּנָּה דִּיר לַבְּהֵמוֹת שֶׁעָשָׂה בָּהּ סָהַר כִּדְאָמְרִינַן בְּפִרְקִין דִּלְעֵיל (פ״ג מ״ד), וְלֹא עָשָׂה מִמֶּנּוּ אֲשֵׁפוֹת אֶלָּא הִנִּיחוֹ כְּדֵי לִזְבֹּל בּוֹ הַשָּׂדֶה: **לֹא תִּזָּרַע לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית.** דְּקָנְסִינַן לֵיהּ בְּהֶנֵי יוֹתֵר מִבְּתַקְנָתָהּ: **בְּטוֹבָה.** אָסוּר, דְּאֵין מְחַזִּיקִין טוֹבָה לַבַּעֲלֵי דִּרְתָּמָנָא אַפְקְרִינְהוּ: **חֹלוֹף הַדְּבָרִים.** דְּבֵית שַׁמַּאי לְקוּלָּא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **חוֹכְרִין נִירִין.** יָכוֹל יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל עָלָיו בְּכָךְ וְכָךְ פּוֹרִים לְשָׁנָה שֶׁזֶּה הַנִּכְרִי מְשַׁחֲשֵׁהּ בַּשְּׁבִיעִית לְזָרְעָהּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וְאַף עַל פִּי שֶׁגּוֹרֵם לַנָּכְרִי לַחֲרוֹשׁ בַּשְּׁבִיעִית. נִירִין לְשׁוֹן נִיר״ו (ירמיה ד ג): **וּמַחֲזִירִים יְדֵי נְכָרִים.** אִם מָצְאוּ חוֹרֵשׁ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ יִשֹּׂר כַּחֵךְ וְכִיוֹצֵא בָּזֶה: **וְשׁוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹמָן.** וַאֲפִלּוּ בְּיוֹם חַגָּם: (ד) **הַמְדַלֶּה בְּזֵיתִים.** כְּשֶׁהַזֵּיתִים מְקֹרָבִים זֶה לָזֶה יוֹתֵר מִדַּאי, נוֹטֵל אֶחָד וּמַנִּיחַ שְׁנַיִם אוֹ נוֹטֵל שְׁנַיִם וּמַנִּיחַ אֶחָד, כְּדֵי שֶׁיִּגְדֹּל וְיִתְעַבֶּה. מַדֶּל לְשׁוֹן שְׁלִיפָה וַהֲבָרָה, וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים לְשׁוֹן דְּלִדּוּל וְדִלּוּת, שֶׁמְּדַלְדֵּל שָׁדֵהוּ מִן הַזֵּיתִים: **יָגֹם.** גּוֹמֵם וּמְקַצֵּץ הָאִילָן וּמַשְׁאִיר הַשֹּׁרֶשׁ בָּאָרֶץ, וְלֹא יִשְׂרֶשׁ לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא יַרְאֶה כְּעוֹבֵד אֶת הָאֲדָמָה: **וּמוֹדִים בְּמַחֲלִיק.** כְּגוֹן אִם נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה זֵיתִים זֶה בְּצַד זֶה שֶׁמַּחֲלִיק פְּנֵי הַקַּרְקַע יוֹתֵר מִדַּאי, דְּאָמְרוּ לַעֲבוֹדַת קַרְקַע הוּא מִתְכַּוֵּן וְאָסוּר: **מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ אַף הַמְחַלִּיק יִשָּׂרֵשׁ.** דְּלָא עֲבִיד אִינָשׁ שֶׁיִּתְקַן קַרְקַע חֲבֵרוֹ, וְיִדּוּעַ דִּלְעֵצִים הוּא מְכַוֵּן: (ה) **לֹא יַחְפֹּר.** הַבְּקוּעַ בְּעָפָר, שֶׁהֲרֵי הוּא מְיַתֵּקֵן בְּכָךְ שֶׁהֶעָפָר נֵעָשֶׂה טִיט וּמַשְׁבִּיחַ הָאִילָן: **בַּאֲבָנִים וּבְקֶשׁ.** דְּהָוֵי כְּמוֹשִׁיב שׁוֹמֵר שֶׁלֹּא יִיבַשׁ אַחַר כָּךְ וְיִתְקַן רְשׁוּת הָרַבִּים כְּמוֹ שֶׁהָיָה, וּלְרַבִּי עֲקִיבָא אַף עַל פִּי שֶׁדַּעְתּוֹ לְתַקֵּן בִּרְשׁוּתוֹ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פרק ה (א) **בְּנוֹת שׁוּחַ.** תְּאֵנִים לְבָנוֹת מְשֻׁלָּשׁ שְׁנִים לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים: **שְׁבִיעִית שֶׁלָּהֶן שָׁנָה שְׁנִיָּה.** שֶׁל שְׁמִטָּה, דִּפְרוֹת הַחוֹנְטִים בַּשְּׁבִיעִית אֵין נִגְמָר בְּשׁוּלָן עַד שָׁנָה שְׁנִיָּה שֶׁל שְׁמִטָּה שֶׁהִיא שְׁלִישִׁית לַחֲנִיטָה, וְאֵז נוֹהֵג בָּהֶן דִּין שְׁבִיעִית, דְּבָתַר חֲנָטָה אָזְלִינַן: **פְּרָסְיוֹת.** מִין תְּאֵנִים שֶׁעוֹשִׂים מִשְּׁתֵּי שָׁנִים לִשְׁתֵּי שָׁנִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ב) **הַטּוֹמֵן אֶת הַחוֹף.** מִין מִמִּינֵי הַבַּצָּלִים שֶׁרְגִילִים לִטָּמְנָן בָּאָרֶץ: **לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁמֹנָה.** מִשּׁוּם דִּמְחַזֵּי כְּזוֹרֵעַ, עַד שֶׁיִּטְמוֹן מֵהֶם שְׁמוֹנָה בְּחֲפִירָה אַחַת עַל גַּבֵּי שִׁשָּׁה טְפָחִים, שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְפֻזָּרִים, אֶלָּא יִהְיֶה גּוּבַהּ הַכְּרִי וְהַצְּבוּר שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְטֶפַח עָפָר עַל גַּבֵּי הַכְּרִי: **וְטוֹמְנוֹ בְּמָקוֹם דְּרִיסַת הָאָדָם.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְמַח. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **לוֹף שֶׁעֲבָרָהּ עָלֶיהָ שְׁבִיעִית.** וְנִכְנְסָה עָלָיו שְׁמִינִית, שֶׁהוּא מְתַקְּנָם זְמַן מְרֻבֶּה בָּאָרֶץ וְעִקָּרוֹ אֵין לוֹ בְּעוּר כְּדִתְנַן לְקַמָּן בְּפֶרֶק ד׳ (משניות א-ב), יֵשׁ לָהֶן בְּעוּר וְעִקָּרוֹ אֵין לוֹ בְּעוּר כְּדִתְנַן לְקַמָּן בְּפֶרֶק ד׳ (משניות א-ב), הִלְכָךְ **אִם לָקְטוּ עֲנִיִּים אֶת עָלָיו בִּשְׁבִיעִית לָקָטוּ, וְאִם לָאו וְנִכְנְסוּ** לִשְׁמִינִית וְנִדְלוּ הָעֲלִין נִמְצְאוּ גִּדּוּלֵי שְׁבִיעִית וּשְׁמִינִית מְעֹרָבִין יַחַד: **יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן.** וִישַׁעֵר כַּמָּה גֹּדֶל מַהֶן בַּשְּׁבִיעִית וְיִתֵּן לָעֲנִיִּים, דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר לְקַמָּן (פ״ט מ״ח) עֲנִיִּים אוֹכְלִים אַחַר בְּעוּר וְלֹא עֲשִׂירִים: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אֵין לָעֲנִיִּים עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן.** דְּסָבַר כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר לְקַמָּן (שם) אֶחָד עֲנִיִּים וְאֶחָד עֲשִׂירִים אוֹכְלִים אַחַר הַבְּעוּר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. (ד) **לוֹף שֶׁל עֶרֶב שְׁבִיעִית.** שֶׁנִּשְׁלַם מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית וְלֹא הוֹסִיף צְמָחִים בְּשְׁבִיעִית, שֶׁאִם הוֹסִיף צְמָחִים בְּשְׁבִיעִית אָסוּר לְעָקְרוֹ מִשּׁוּם הָפְסֵד פֵּרוֹת: **הַקִּיצוֹנִים.** יֵשׁ מִקְרָשִׁים שֶׁנִּזְרְעוּ בְּקֵיץ, וְיֵשׁ מִקְרָשִׁים מִיַּחֲדוֹת לַקֵּיץ שֶׁהֵן יְבֵשׁוֹת מֵאֵד: **פּוּאָה שֶׁל עֲדִית.** הַגְּדֵלָה בְּשָׂדֶה שְׁמֵנָה. פּוּאָה, צֶבַע אֹדֶם שְׁקוֹרִין רוויר״א בְּלַעַ״ז: **בְּמַאֲרֻפּוֹת שֶׁל עֵץ.** בְּמָרָה שְׁחוֹפְרִים בּוֹ אֶת הַקַּרְקַע. **שֶׁל עֵץ,** וְלֹא שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּעוֹבֵד אֶת הָאָרֶץ: **בְּקַרְחֲמוֹת שֶׁל מַטְבֶּעֶת.** וְלָא חַיְישִׁינַן דִּלְמָא מִיחֲזֵי כַּעֲבוֹדָה: **בְּפוּאָה שֶׁל צְלָעוֹת.** כְּמוֹ סָלְעוֹת בְּסָמ״ךְ, פּוּאָה הַגְּדֵלָה בֵּין הַסְּלָעִים, כֵּיוָן דְּאֵין דֶּרֶךְ לְזָרְעוֹ שָׁם לֹא מְחֲזֵי כְּעוֹבֵד אֶת הָאָרֶץ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, צְלָעוֹת כְּמוֹ ׳וְלִצֶּלַע הַמִּשְׁכָּן׳ (שמות כו כ), כְּלוֹמַר צִדֵּי הַשָּׂדֶה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִזְרוֹעַ שָׁם: (ה) **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִיָּד.** וְאַף עַל גַּב דִּכְשֶׁאֵר יְרָקוֹת מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה דְּאָסוּר עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּיוֹצֵא בּוֹ (להלן פ״ו מ״ד), בְּלוּף הוֹאִיל וְצָרִיךְ לְעָקְרוֹ לְבֵית שַׁמַּאי בְּמַאֲרוּפוֹת שֶׁל עֵץ וּלְבֵית הִלֵּל בְּקַרְחֲמוֹת שֶׁל מַתְכוֹת (מ״ד), וְאֵין דֶּרֶךְ לְעָקְרוֹ בְּשְׁבִיעִית אֶלָּא עַל יְדֵי שִׁנּוּי, הִלְכָךְ בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית לָא שְׁכִיחַ דְּאִסּוּרָא וּמִשּׁוּם הָכִי מֻתָּר מִיָּד, אֲבָל יֶרֶק שֶׁלֹּא גָּזוּז אֵילָנוֹת טוֹבִים לְכִיפָּא אִם הוּא מְעֻלֶּה בְּדָמִים, שֶׁדָּמְיוֹ יְקָרִים לְעֵצִים יוֹתֵר מִלְּאִילָן: **וְכַמָּה יְהֵא בְּזִית.** לְאוּ דַּאֲשְׁבִיעִית קָאֵי, אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר לְקָצְצוֹ מִשּׁוּם קוֹצֵץ אִילָנוֹת טוֹבִים בְּדִכְתִיב (דברים כ יט) ׳כִּי מִמֶּנּוּ תֹּאכַל וְאוֹתוֹ לֹא תִכְרֹת׳: **רַבִּי.** הַקַּב, מִשּׁוּם דַּחֲשִׁישׁ יוֹתֵר מִשְּׁאָר אִילָנוֹת, דְּאִלּוּ בְּדֶקֶל מַתֵּר לְקָצְצוֹ עַד שֶׁלֹּא יִתְיַבֵּשׁ קִבְּאוּ:

פרק ו (א) **שֵׁשׁ אֲרָצוֹת לִשְׁבִיעִית.** חֲלוּקוֹת לְעִנְיַן דִּין שְׁבִיעִית: **כְּלִי שֶׁהֶחֱזִיקוּ עוֹלֵי בָבֶל.** עֶזְרָא וְסִיעָתוֹ כְּשֶׁעָלוּ מִבָּבֶל: **לֹא נֶאֱכַל וְלֹא נֶעֱבַד.** שֶׁעֲבוֹדַת הָאָרֶץ הַהִיא אֲסוּרָה בַּשְּׁבִיעִית, וְאִם נֶעֱבְדָה וְנִבְדְּלָה אָסוּר לֶאֱכוֹל מֵאוֹתָן גִּדּוּלִים. פֵּרוּשׁ אַחֵר וְעִקָּר, **לֹא נֶאֱכַל** לְאַחַר שְׁבִיעִית בְּלֹא בִעוּר, **וְלֹא נֶעֱבַד** בַּשְּׁבִיעִית: **מִבְּזִיב וְעַד הַנָּהָר וְעַד אֲמָנוֹם.** כְּזִיב מְשׁוּךְ כְּלַפֵּי צָפוֹן וְהוֹלֵכָת עַד כְּזִיב, וּרְצוּעָה אֲחֶרֶת מְשׁוּכָה מֵעִבּוּ כְּלַפֵּי מִזְרָח וּבָהּ הַנָּהָר הָאָמוּר כָּאן, וְאִלּוּ הַשְּׁתֵּי רְצוּעוֹת כְּבָשׁוּם עוֹלֵי מִצְרַיִם וְלֹא כְּבָשׁוּם עוֹלֵי בָבֶל: **וְעַד אֲמָנוֹם.** הוּא הֹר הָהָר הַכָּתוּב בִּגְבוּלוֹת הָאָרֶץ בְּפָרְשַׁת אֵלֶּה מַסְעֵי, ׳תִּתְאוּ לָכֶם הֹר הָהָר׳ (במדבר לד ז), מְתַרְגְּמִינַן בִּירוּשַׁלְמִי ׳טוּרֵי אֲמָנוֹס׳, וְהוּא בִּצְפוֹנָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְצַד מַעֲרָב אֵצֶל הַיָּם הַגָּדוֹל, וְגַם זוֹ לֹא כָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל לְאַחַר הַבִּעוּר וּלְאִירְתֵּי לִישָׁנָא אִם נֶעֱבַד בִּשְׁבִיעִית נֶאֱכַל, דִּקְדָּשָׁה רִאשׁוֹנָה קְדֻשָּׁה לְשַׁעֲתָהּ וְלֹא קְדֻשָּׁה לְעָתִיד לָבֹא. **וְלֹא נֶעֱבַד,** דִּלְעִנְיַן עֲבוֹדָה הֶחְמִירוּ לְאָסוֹר מִדְּרַבָּנָן: **מֵהַנָּהָר וּמֵאֲמָנוֹם וְלְפָנִים.** כָּךְ כָּתוּב בְּכָל הַסְּפָרִים, וּטְפֵי הָוֵה נֵיחָא אִי הָוֵה גָּרְסִינַן וְלִחוּץ. וְאָפְשָׁר לְפָרֵשׁ בְּדוֹחַק מֵהַנָּהָר וְלִפְנִים, מִתְּחִלַּת הַנָּהָר וּלְפָנִים לְצַד הַנָּהָר חוּצָה לָאָרֶץ, וְכֵן מִתְּחִלַּת טוּרֵי אֲמָנוֹס וּלְפָנִים לְצַד הָהָר קְרוֹבָה לִפְנִים: (ב) **סוּרְיָא.** אֲרַם נַהֲרַיִם וַאֲרַם צוֹבָה שֶׁכָּבַשׁ דָּוִד, וְאֵינָהּ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר מִפְּנֵי שֶׁכְּבָשָׁהּ קֹדֶם שֶׁכָּבַשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כֻּלָּהּ, וּבִקְּעָת דִּינִים עֲשָׂאוּהָ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְקָעָתָן כְּחוּצָה לָאָרֶץ: **עוֹשִׂים בָּתֵּי לוּשׁ.** אֲפִלּוּ אֵצֶל הַחֲשׁוּדִים, וְאִלּוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תְּנַן (לעיל פ״ה מ״ט) לֹא תָבוֹר וְלֹא תִטְחוֹן עִמָּהּ: **אֲבָל לֹא בְּמִחְבָּר.** כְּגוֹן מְסִיקָה קְצִירָה וּבְצִירָה. וְדַוְקָא בְּשָׁמוּר, אֲבָל בְּמֻפְקָר אֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ מַתָּר, דְּתַנְיָא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (ויקרא כה ה) מִן הַשָּׁמוּר אִי אַתָּה בּוֹצֵר אֲבָל אַתָּה בּוֹצֵר מִן הַמֻּפְקָר. וְטַעֲמָא דִּגְזוּר בְּסוּרְיָא בְּמִחְבָּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ מַנִּיחִים אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהוֹלְכִים וּמִשְׁתַּקְּעִים בְּסוּרְיָא, וּבְתָלוּשׁ הִתִּירוּ כְּדֵי שֶׁיִּמְצְאוּ הָעֲנִיִּים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קְצָת רֵיוַח בְּסוּרְיָא שֶׁהִיא קְרוֹבָה לָהֶם, וְלֹא יִצְטָרְכוּ לָצֵאת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּצָה לָאָרֶץ: **כְּלִי שֶׁפִּיּוֹצֵא בּוֹ מֻתָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.** מִדְּאוֹרַיְיתָא, כְּגוֹן תָּלוּשׁ, אַף עַל גַּב דִּמְדַרְבָּנָן אָסוּר בְּלֹא שְׁנוּי, עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא כִּי אוֹרְחֵיהּ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת. אִי נַמִּי הָכִי קָאָמַר **כְּל שֶׁפִּיּוֹצֵא בּוֹ מֻתָּר בָּאָרֶץ** בְּמֻפְקָר **עוֹשִׂים אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא** אֲפִלּוּ בְּשָׁמוּר, אֲבָל בְּמִחְבָּר אָסוּר מִדְּרַבָּנָן בָּאָרֶץ אֲפִלּוּ בְּסוּרְיָא, מִשּׁוּם דְּגָזְרוּ לְמִגְדַּל בַּשְּׁבִיעִית עֲקָרָן וְחָזַר וְנִטָּעָן בַּשְּׁמִינִית, וּמִתּוֹךְ שֶׁכָּבָר גָּדְלוּ בַּשְּׁשִׁית לֹא הוֹסִיפוּ כִּי אִם מְעַט בַּשְּׁבִיעִית וְנֶאֱסְרוּ, וּכְשֶׁחָזְרוּ וְהוֹסִיפוּ מְעַט בַּשְּׁמִינִית חָזַר אוֹתוֹ הֶחָתָר וּבִטֵּל אִסּוּר הַמּוּעָט, שֶׁגַּם שֶׁל שִׁשִּׁית מְסַיֵּע לְבַטְּלוֹ אַחַר שֶׁסּוֹף גִּדּוּלוֹ הֶחָתָר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגְנוֹס: (ד) **מְשַׁיְּעִשֶּׂה כֵּיוֹצֵא בּוֹ.** מִמַּה שֶּׁגִּזְרוּ בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית יֵשׁ גִּדּוּל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה, דְּתָלִינַן בֵּיהּ. אִי נַמִּי מִכְּפֵי שֶׁרָבָה הַהֶתֵּר עַל הָאִסּוּר וְנִתְבַּטֵּל: **הַבְּצִיר.** מָקוֹם שֶׁמְּמַהֲרִ לְבַצֵּר פֵּרוֹתָיו יוֹתֵר מִשְּׁאָר מְקוֹמוֹת: **הַתֶּתֶר הָאֲפֵל.** דְּתָלִינַן שֶׁמִּמְּקוֹם הַבַּצִּיר הֶבִיאוּם: **מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מְיֻדֶּה.** לְפִי שֶׁהָיוּ מְבִיאִים יָרָק מֵחוּצָה לָאָרֶץ וְהָיָה רָבָה עַל יֶרֶק שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי הַטַּעַם לְפִי שֶׁבְּשָׁנִים אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים עוֹשֶׂה כֵּיוֹצֵא בּוֹ: (ה) **שֶׁמֶן שְׁרֵיפָה.** שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה, וּמִתּוֹךְ שֶׁלִּשְׂרֵיפָה עוֹמֵד קָרֵי לֵיהּ שֶׁמֶן שְׂרֵיפָה, וּמַעֲלָה עָשָׂן לְשָׂרְפָהּ בָּאָרֶץ כִּדְאִשְׁכְּחָן בְּקָדָשִׁים פְּסוּלִים שֶׁהֵן נִשְׂרָפִים בְּמִקוֹמָן (ראה פסחים כד.), וְכֵן פְּרוֹת שְׁבִיעִית צְרִיכִים בִּעוּר בָּאָרֶץ דִּכְתִיב (ויקרא כה ז) ׳בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ׳. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

(ו) **אֵין מְבִיאִין תְּרוּמָה מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ.** לְפִי שֶׁהַתְּרוּמָה שֶׁהִיא נִקְצָצָה מֵעוֹלָם: **מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוֹדָה.** שֶׁהִיא מְשׁוּבַּחַת בְּכָךְ: **בְּדֶרֶךְ הָאֲסוּר.** שֶׁהִיא מִתְגַּדֶּלֶת וּמִתְעַבָּה בְּכָךְ וְהָוֵי כְּעֵין זְמוּר לַגְּפָנִים: **אֶלָּא מַגְבִּיהַּ עֲשָׂרָה.** שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְעוֹלָם לְכָרְתָהּ אֶלָּא לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה: **אוֹ גּוֹמֵם מֵעַל הָאָרֶץ.** שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִכְרוֹת אוֹתָהּ כָּךְ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ו) **הַמְזַבֵּל בְּגֶפָנִים.** מְקַטֵּעַ זְנֻבוֹת הַגְּפָנִים כְּדֵי שֶׁיַּעֲבֶה הַגַּזָּע וְיִגְדַּל וְיִגְבַּר כֹּחוֹ, וְכֵן הַקּוֹצֵץ קָנִים כְּדֵי שֶׁיִּתְעַבּוּ וְיוֹסִיף כֹּחָן: **יַרְחִיק טֶפַח.** מִן הַקַּרְקַע וְשׁוּב לָא מִיחֲזֵי כַּעֲבוֹדָה: **שֶׁגִּנְפְּשָׁח.** נִסְדַּק, כְּמוֹ ׳וַיִּפְשְׁחֵנִי׳ (איכה ג יא): **לֹא שָׁיְעָלָה.** שֶׁיִּתְחַבְּרוּ סְדָקָיו: **אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹסִיף.** לְפָרֵק: (ז) **מֵאֵימָתַי אוֹכְלִין פֵּרוֹת הָאִילָן בְּשְׁבִיעִית.** מִשּׁוּם דְּדָרְשִׁינַן (פסחים נב:) ׳לְאָכְלָה׳ (ויקרא כה ז) וְלֹא לְהָפְסֵד, וְאִם אוֹכְלִין קֹדֶם בְּשׁוּלָן הֵיינוּ הָפְסֵד: **הַפִּגִּים.** פִּגֵּי תְּאֵנָה, כְּדִכְתִיב (שיר״ש ב יג) ׳הַתְאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ׳: **מְשֻׁהֲזָרִיחוּ.** הָאִדִּימוּ, וְזֶהוּ הַתְחָלַת בְּשׁוּלָן: **אוֹכֵל בָּהֶם פְּתוֹ בַּשְּׁדֶה.** אֲבָל לִלְקֹט וּלְהַכְנִיס לַבַּיִת אֵינוֹ רַשַּׁאי עַד שֶׁיִּגְמְרוּ: **בָּחֲלוּ.** שֶׁגָּדְלוּ הַרְבֵּה, וְדוֹמֶה לוֹ ׳וְגֹם נְפָשָׁם בָּחֲלָה בִּי׳ (זכריה יא ח). וּבִירוּשַׁלְמִי (ה״ו) יָלִיף לָהּ מִדִּכְתִיב (ויקרא כה ז) ׳תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ׳, וּכְתִיב (שם פסוק יב) ׳מִן הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ׳, בְּשָׁתֵּי תְּבוּאוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר אַחַת מִן הַבַּיִת וְאַחַת מִן הַשָּׂדֶה:

(ח) **מַשֶּׁהֲבִיא מַיִם.** שֶׁפּוֹחֲטוֹ וְיוֹצֵא מִמֶּנּוּ מִשְׁקֶה: **מִשֶּׁהֲבִיאוּ שֵׁנִי.** מִשֶּׁיִּקְרְאוּ בָּאִשָּׁה, וְהֵיינוּ כְּשֶׁיַּתְחִילוּ לְהִתְבַּשֵּׁל וְנִתְבַּשְּׁלוּ עַד שֶׁהַחֲרִצָנִים שָׁבְּפָנִים נִרְאִים מִבַּחוּץ מֵאֲלֵיהֶם: (ט) **רְבִיעִית לְסָאָה.** שְׁמִפְּאָה

רבינו עובדיה

כֹּהֲנִים מְחַזְּרִין אַחֲרֶיהָ לְבֵית הַגָּרְנוֹת, חֲיִשֵׁי רַבָּנָן שָׁמָא יִהְיוּ הַכֹּהֲנִים מְרַדְּפִים אַחֲרֶיהָ וְיַצְאוּ חוּצָה לָאָרֶץ לְהָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק ז (א) **כָּל גְּדוֹל. וּלְדָמָיו שְׁבִיעִית.** אִם מְכָרָן וְקִבֵּל הַדָּמִים שֶׁלָּהֶם, יֵשׁ בִּדְמֵיהֶן קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית: **יֵשׁ לוֹ בָּעוּר.** כְּשֶׁכָּלָה לַחַיָּה חַיָּב לְבַעֵר: **עֲלֵה לוֹף שׁוֹטָה.** אִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי לוֹף שׁוֹטָה, מִשּׁוּם דְּתְנַן בְּפֶרָק בָּתְרָא דְּעֵקְצִין (מ״ד) עֲלֵה לוֹף שׁוֹטָה אֵין מְסַפְּאִין אֶכְלִים, סַלָּקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הָכִי נַמֵּי לָא לֵיחוּל עֲלַיְיהוּ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, קָמַשְׁמַע לָן: **הַדַּנְדָּנָה.** בְּעַרְבֵי נִינְוֵ״ע, וּבְלַע״ז מינטור״א: **הָעֲלָשִׁין.** תְּרֵי גַּוְנֵי עֲלָשִׁין הֶן, עֲלָשֵׁי גִּנָּה וַעֲלָשֵׁי שָׂדֶה, וּבְשֶׁאָר שָׁנִים דְּשִׁכְיחִי עֲלָשֵׁי גִּנָּה עֲלָשֵׁי שָׂדֶה לָא חֲשִׁיבִי אֹכֶל וְאֵין מְסַפְּאִין אֹכָלִים, וְהָכָא קָא מַשְׁמַע לָן דִּבְשְׁבִיעִית דְּאֵין עֲלָשֵׁי גִּנָּה מְצוּיִין עֲלָשֵׁי שָׂדֶה חֲשִׁיבִי וּמְסַפְּאִין אֹכָלִים וּשְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהֶן: **וּכְרִישִׁין.** נַמִּי תְּרֵי גַּוְנֵי נִינְהוּ, כְּרִישֵׁי גִּנָּה וּכְרִישֵׁי שָׂדֶה, וּכְרִישֵׁי שָׂדֶה אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינַן: **הָרְגִילָה.** הֵם חַלּוּגְלוּגוֹת, וּבְלַע״ז בירדולגי״ש: **וְגֵין הֶחָלָב.** פְּרָחִים לְבָנִים כְּחָלָב. פֵּרוּשׁ אַחֵר, עֵשֶׂב הוּא כְּשֶׁנִּתְּתָךְ יוֹצֵא מִמֶּנּוּ חָלָב: **הַחוֹחִים וְהַדַּרְדָּרִים.** מִינֵי קוֹצִים הֵן: **אִסְטִיס.** הוּא שֶׁצּוֹבְעִין בּוֹ כְּמִין תְּכֵלֶת וְקוֹרִים לוֹ בְּעַרְבֵי נִי״ל, וְקוֹצְרִים אוֹתוֹ וְהוּא צוֹמֵחַ וְדוֹמֶה לְסָפִיחַ, לְכָךְ קוֹרְהוּ הַתַּנָּא סְפִיחֵי אִסְטִיס: **וְקוֹצָב.** מִין מִמִּינֵי הַצְּבָעִים, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא אלעצפו״ר בְּעַרְבִי: **יֵשׁ לָהֶן שְׁבִיעִית.** קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהֶן, שֶׁלֹּא לְהַפְסִידָם וְשֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בָּהֶם סְחוֹרָה: **וְיֵשׁ לָהֶם בָּעוּר.** כְּשֶׁגִּיעֵי זְמַן הַבְּעוּר צָרִיךְ לְבַעֵרָם, וּלְקַמֵּן בִּפְנִים (פ״ט) מְפָרְשִׁים דִּינֵי הַבְּעוּר: (ב) **עֵקֶר.** שֹׁרֶשׁ: **עֵקְרֵבָנִין.** רִבּוֹתַי מְפָרְשִׁים עֵשֶׂב הַגָּדֵל בַּדֶּשֶׁא וְעוֹלֶה וְנִכְרָךְ סְבִיכוֹת הַדֶּקֶל. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁהוּא עֵשֶׂב שֶׁעָלָיו שֶׁלּוֹ דּוֹמוֹת לְעֵקֶרֶב: **וְחַלְבְּצִין.** הַשָּׁרָשִׁים שֶׁל נֵץ חֶלֶב הָאָמוּר לְמַעְלָה (מ״א): **הַבּוּכְרֵיָה.** קוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי כנג״ר: **הַפּוּאָה.** בְּעַרְבִי פּוּו״א, וּבְלַע״ז רויי״א: **וְהָרְכָפָא.** שָׁרָשִׁים שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע, וְשׁוֹלְקִין אוֹתָן וְשׁוֹתִין מֵימֵיהֶן וּמֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹלָעִים בְּבִטְנוֹ יְמִיתִם: **אֵין לָהֶם בָּעוּר.** לְפִי שֶׁמִּתְקַיְּמִים בָּאָרֶץ וְלֹא כָּלָה לַחַיָּה מִן הַשָּׂדֶה, לְפִיכָךְ אֵין צָרִיךְ לְבַעֲרוֹ מִן הַבַּיִת: **הַמִּיל

הוּא דְּהָא דַּרְשִׁינַן לָהּ מִן ׳וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ׳ (שם פסוק ז) כָּל זְמַן שֶׁחַיָּה אוֹכֶלֶת בַּשָּׂדֶה הָאֵכֶל לִבְהֶמְתְּךָ מִן הַבַּיִת וְכוּ׳, אֶלָּא קָרֵא לִכְבוּשִׁים הוּא דַּאֲתָא וְהָכִי קָאָמַר ׳מִן הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ׳ אִם יֵשׁ בַּשָּׂדֶה מִקְצָת מִן הַדָּבָר הַנִּכְבָּשׁ בַּבַּיִת, שֶׁהַשַּׁעַם הַבָּלוּעַ בַּדָּבָר הַנִּכְבָּשׁ יֵשׁ בְּמִינוֹ עֲדַיִן בַּשָּׂדֶה שֶׁעֲדַיִן לֹא כָּלָה, אַף עַל פִּי שֶׁעִקַּר הִפְרִי כָּלָה אַף עַל פִּי כֵן ׳תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ׳ וְאֵינוֹ זָקוּק לְבֵעֵר: **כָּל יָרָק אֶחָד הוּא.** לֹא נָתְנוּ חֲכָמִים שִׁעוּר לְכָל יָרָק וְיָרָק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְשְׁתָּן כָּלוּ מִן הַשָּׂדֶה הוֹאִיל וְאֵיפָא שְׁאָר יְרָקוֹת שֶׁלֹּא כָלוּ, אוֹכֵל עַל יְדֵי שְׁאָר יְרָקוֹת וְלֹא יְבַעֵרֵם מִן הַחֲבִית עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל הַיְרָקוֹת כֻּלָּן מִן הַשָּׂדֶה. וְהַלָּכָה כִּרְבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּכָל שֶׁבָּלָה מִינוֹ מִן הַשָּׂדֶה יְבַעֵר מִינוֹ מִן הַחֲבִית וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר: (ו) **הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים לְחָיִם.** אוֹכְלָן בְּלֹא בִעוּר עַד שֶׁיִּיבַשׁ לַחְלוּחִית הָאָרֶץ הַמְמַתֶּקֶת אֶת הַפֵּרוֹת, מִשֶּׁם וְאֵילָךְ חַיָּב לְבַעֲרָן: **הַמְגַבֵּב בֵּיבֵשׁ.** הַמְלַקֵּט בַּעֲשָׂבִים יְבֵשִׁים, אוֹכְלָן בְּלֹא בִעוּר: **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה.** שֶׁהִיא בְּשָׁנָה בֵּינוֹנִית בְּכ״ג בְּמַרְחֶשְׁוָן, מִשָּׁם וְאֵילָךְ חַיָּב לְבַעֵר: **מְגַבֵּב.** תַּרְגּוּם ׳לְקוֹשֵׁשׁ קַשׁ׳ (שמות ה יב) - לְגַבָּבָא: **רְבִיעָה.** עַל שֵׁם שֶׁהַמָּטָר רוֹבֵעַ אֶת הָאָרֶץ וּמוֹלִידָהּ כְּזָכָר זֶה שֶׁרוֹבֵעַ אֶת הַנְּקֵבָה. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁמַּרְבִּיץ הָעֵפָר וּמַשְׁכִּיבוֹ, תַּרְגּוּם ׳רוֹבֵץ׳ (שם כג ה) - רְבִיעַ: **וְעֲלֵי נְפָנִים.** לַחִים, אוֹכְלִים בָּהֶן כָּל זְמַן שֶׁנִּמְצָאִים בָּאֲבִיהֶן, כְּלוֹמַר בִּמְחֻבָּר לְאִילָן: **וְהַמְגַבֵּב בֵּיבֵשׁ.** בַּעֲלֵי קָנִים וּגְפָנִים יְבֵשִׁים, אוֹכֵל עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה וְאַחַר כָּךְ יְבַעֵר: **בֶּכֶל.** בֵּין עֲשָׂבִים בֵּין קָנִים וּגְפָנִים בֵּין לַחִים בֵּין יְבֵשִׁים. וְאֵין הַלָּבָה כִּרְבִי (ז) **עֲנָיִים נִכְנָסִים לְפַרְדֵּיסָאוֹת.** בִּשְׁאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ לִטּוֹל לָקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה. וְכֵן נִכְנָסִים לִגְזוֹז בְּמוּצָאֵי שְׁבִיעִית עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה מִפְּנֵי מוֹתְרוֹת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בָּהּ: **בְּתֶבֶן וּבְקַשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית.** דְּהַיְנוּ תֶּבֶן וְקַשׁ חֲזִי לְמֵאֲכַל בְּהֵמָה וְיֵשׁ בּוֹ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית וְאָסוּר לְשָׂרְפוֹ וְלֶהֱנוֹת בּוֹ הֲנָאָה שֶׁל [אִבּוּד], מִשּׁוּם דְּדָרְשִׁינַן (פסחים נב:) ׳לְאָכְלָהּ׳ (ויקרא כה ו) וְלֹא לְהַפְסֵד. אֲבָל כְּשֶׁנִּתְבַּשֵּׁל מַה שֶּׁבַּשָּׂדֶה מִמַּאֲכַל חַיָּה קְצָתָהּ שֶׁעֲדַיִן לֹא כָלָה, אַף עַל פִּי שֶׁעִקַּר הִפְרִי כָּלָה אַף עַל פִּי כֵן ׳תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ׳ וְאֵינוֹ זָקוּק לְבַעֵר: **כָּל יָרָק אֶחָד הוּא.** לֹא נָתְנוּ חֲכָמִים שִׁעוּר לְכָל יָרָק וְיָרָק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְשְׁתָּן כָּלוּ מִן הַשָּׂדֶה הוֹאִיל וְאִיפָּא שְׁאָר יְרָקוֹת שֶׁלֹּא כָלוּ, אוֹכֵל עַל יְדֵי שְׁאָר יְרָקוֹת וְלֹא יְבַעֲרֵם מִן הַחֲבִית עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל הַיְרָקוֹת כֻּלָּן מִן הַשָּׂדֶה. וְהַלָּכָה כִּרְבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּכָל שֶׁבָּלָה מִינוֹ מִן הַשָּׂדֶה יְבַעֵר מִינוֹ מִן הַחֲבִית וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר: (ו) **הַמְלַקֵּט עֲשָׂבִים לְחָיִם.** אוֹכְלָן בְּלֹא בִעוּר עַד שֶׁיִּיבַשׁ לַחְלוּחִית הָאָרֶץ הַמְמַתֶּקֶת אֶת הַפֵּרוֹת, מִשָּׁם וְאֵילָךְ חַיָּב לְבַעֲרָן: **הַמְגַבֵּב בֵּיבֵשׁ.** הַמְלַקֵּט בַּעֲשָׂבִים יְבֵשִׁים, אוֹכְלָן בְּלֹא בִעוּר: **עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה.** שֶׁהִיא בְּשָׁנָה בֵּינוֹנִית בְּכ״ג בְּמַרְחֶשְׁוָן, מִשָּׁם וְאֵילָךְ חַיָּב לְבַעֵר: **מְגַבֵּב.** תַּרְגּוּם ׳לְקוֹשֵׁשׁ קַשׁ׳ (שמות ה יב) - לְגַבָּבָא: **רְבִיעָה.** עַל שֵׁם שֶׁהַמָּטָר רוֹבֵעַ אֶת הָאָרֶץ וּמוֹלִידָהּ כְּזָכָר זֶה שֶׁרוֹבֵעַ אֶת הַנְּקֵבָה. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁמַּרְבִּיץ הָעֵפָר וּמַשְׁכִּיבוֹ, תַּרְגּוּם ׳רוֹבֵץ׳ (שם כג ה) - רְבִיעַ: **וְעֲלֵי נְפָנִים.** לַחִים, אוֹכְלִים בָּהֶן כָּל זְמַן שֶׁנִּמְצָאִים בָּאֲבִיהֶן, כְּלוֹמַר בִּמְחֻבָּר לְאִילָן: **וְהַמְגַבֵּב בֵּיבֵשׁ.** בַּעֲלֵי קָנִים וּגְפָנִים יְבֵשִׁים, אוֹכֵל עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה וְאַחַר כָּךְ יְבַעֵר: **בֶּכֶל.** בֵּין עֲשָׂבִים בֵּין קָנִים וּגְפָנִים בֵּין לַחִים בֵּין יְבֵשִׁים. וְאֵין הַלָּבָה כִּרְבִי (ז) **עֲנָיִים נִכְנָסִים לְפַרְדֵּיסָאוֹת.** בִּשְׁאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ לִטּוֹל לָקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה. וְכֵן נִכְנָסִים לִגְזוֹז בְּמוּצָאֵי שְׁבִיעִית עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה מִפְּנֵי מוֹתְרוֹת פֵּרוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בָּהּ: **בְּתֶבֶן וּבְקַשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית.** דְּהַיְנוּ תֶּבֶן וְקַשׁ חֲזִי לְמַ

רבינו עובדיה

בְּזְמַן הַתַּקָּנָה מְקַמֵּי דְּבַטְּלוּהָ לְטָבִילוּתָא לָא הֲוָה מָצֵי לְבָרֵךְ, דְּתָנַן (ברכות פ״ג מ״ד) בַּעַל קֶרִי מְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ: **וְהַשְׁכֵּר וְהַפּוּמָא.** אֵינָם יוֹדְעִים לְבָרֵר מִן הַיָּפָה, וַאֲנַן בָּעֵינַן שֶׁיְּהֵא הַתּוֹרֵם בּוֹרֵר וְתוֹרֵם מִן הַיָּפָה, דִּכְתִיב (במדבר יח כט) ׳מִכֹּל חֶלְבּוֹ אֶת מְקֻדְּשׁוֹ׳. וְשִׁכּוֹר מִקְרֵי כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר בִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ מֵחֲמַת שְׁכָרוּתוֹ: (ז) **אֵין תּוֹרְמִין לֹא בְּמִדָּה.** דִּכְתִיב (במדבר יח כט) ׳וְנָחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם׳, בְּמַחֲשָׁבָה אַתָּה תּוֹרֵם, כְּלוֹמַר מֵאָמָּד, וְאִי אַתָּה תּוֹרֵם לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל וְלֹא בְּמִנְיָן. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי קְרָא בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר הוּא דִּכְתִיב, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁהֲרֵי נִתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה שֶׁעִוּוּר מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֶׂר וְצָרִיךְ שֶׁיְּמַדֵּד כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן הַשִּׁעוּר הֶרְאוּי, תְּנֵהוּ עִנְיָן לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא נִתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה שִׁעוּר: **אֲבָל תּוֹרֵם הוּא אֶת הַמְּדוּד.** שֶׁמּוֹדֵד הוּא אֶת טְבָלוֹ, אוֹ מוֹנֶה וְשׁוֹקֵל אֶת טְבָלוֹ וּמַכְנִיסוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וּכְשֶׁמַּפְרִישׁ אוֹתָן הַזֵּיתִים וּדְרֵיכַת הֶעֲנָבִים, יַחְזֹר וְיוֹצִיא תְּרוּמָה שְׁנִיָּה כְּשִׁעוּר הָצָרִיךְ לְשָׁמֵן וְלַיֵּין שֶׁיָּצָא: **הָרִאשׁוֹנָה מְדַמַּעַת.** אִם נִפְלָה לְפָחוֹת מִמַּאָה חֻלִּין נֵעָשֶׂה הַכֹּל מְדֻמָּע, וְאָסוּר לְזָרִים, וְיִמָּכֵר הַכֹּל לְכֹהֵן, דִּתְרוּמָה גְּמוּרָה הִיא וְחִיְּבָן עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. זֶה הָאוֹכְלָהּ בִּשְׁגָגָה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, כְּדִין כָּל זָר שֶׁאוֹכֵל תְּרוּמָה: **אֲבָל לֹא שְׁנִיָּה.** לְפִי שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מְדֻרְבָּנָן, לְפִיכָךְ אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת עַד שֶׁיַּפְרִישׁוּ עָלֶיהָ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר, דְּמֻדְאוֹרַיְתָא הִיא שְׁטָר טָבֵל גָּמוּר. וְאִי קַשְׁיָא מֵאי שְׁנָא הָכָא בְּתוֹרֵם שֶׁמָּן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְתָּשִׁים דִּתְרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְיַחְזֹר וְיִתְרֹם, וּמֵאי שְׁנָא לְעִיל (מ״ד) גַּבֵּי הַתּוֹרֵם זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן וַעֲנָבִים עַל הַיַּיִן דְּאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, דְּמֻדְאוֹרַיְתָא הִיא טָבֵל גָּמוּר, וְלָמָּה לִי לְמִיתַּן זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן אִיקָּא פְּסִידָא לַכֹּהֵן לְפִיכָךְ אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֲבָל בְּתוֹרֵם שֶׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְתָּשִׁים דְּלֵיכָּא פְּסִידָא לַכֹּהֵן תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֶלָּא דְּרַבָּנָן הוּא דְּגָזוּר דְּיַחְזֹר וְיִתְרֹם: (ט) **זֵיתִים הַנִּכְתָּשִׁים.** זֵיתִים מְלוּחִים וּכְבוּשִׁים בְּיַיִן אוֹ בְּחֹמֶץ כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיְּמוּ. וְחַשִּׁיבִי דָּבָר שֶׁגְּמָרָה מְלַאכְתּוֹ, הֶלְכָּךְ תּוֹרְמִים מִן הַשֶּׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הָעוֹמְדִים לְהוֹצִיא שֶׁמֶן, וְכֵן יַיִן עַל עֲנָבִים הָעוֹמְדוֹת לְדָרֵךְ הוּא דְּאָסוּר לִתְרֹם, אֲבָל יַיִן עַל צמוּקִים וְשֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁים שָׁרֵי, וּכְשֶׁהוּא תּוֹרֵם מִן הַשֶּׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְבָּשִׁים וּמִן הַיַּיִן עַל הַצמוּקִים, תּוֹרֵם לְפִי הַשֶּׁמֶן הָרָאוּי שֶׁיֵּצֵא מִן הַזֵּיתִים הַנִּכְבָּשִׁים וּלְפִי הַיַּיִן הָרָאוּי שֶׁיֵּצֵא מִן הַצמוּקִים: **אֵין צָרִיךְ לְתָרֹם.** הוֹאִיל וְכִי קָא תָּרִם שֵׁפִיר קָא תָּרִם, שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ עוֹמְדוֹת לַאֲכִילָה: (י) **אֵין תּוֹרְמִים מִדָּבָר שֶׁגְּמָרָה מְלַאכְתּוֹ.** מִדָּבָר שֶׁנִּתְמָרַח בַּכְּרִי, דִּכְתִיב (במדבר יח כז) **שֶׁלֹּא גְמָרָה מְלַאכְתּוֹ.** שֶׁלֹּא נִתְמָרַח בַּכְּרִי, כְּדַבָּנָן דְּתָנֵי, מִן הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן הַיֶּקֶב, מִן הַגְּמוּר עַל הַגְּמוּר, וְלֹא מִן הַגְּמוּר עַל שֶׁאֵינוֹ גְמוּר וְלֹא מִשֶּׁאֵינוֹ גְמוּר עַל הַגְּמוּר: **וְאִם תָּרַם תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.** וְדַוְקָא בְּשֶׁאֵר פֵּרוֹת, אֲבָל הַתּוֹרֵם מִן הַזֵּיתִים עַל הַשֶּׁמֶן, אוֹ מִן הָעֲנָבִים עַל הַיַּיִן, הָא אָמְרִינַן לְעֵיל (מ״ד) דְּאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה מִשּׁוּם דְּאֵיכָּא פְּסִידָא לְכֹהֵן כְּדַאֲמָרַן (לעיל מ״ח ד״ה אבל):

פרק ב (א) **אֵין תּוֹרְמִין מִטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא.** גְּזֵרָה שָׁמָא יִתְרֹם שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּח מִשּׁוּם דְּמִסְתְּפֵי שָׁמָא יִגַּע הַטָּמֵא בַּשָּׁהוֹר וְיִטַּמְּאֶנּוּ, וַאֲנַן בָּעֵינַן שֶׁהַתּוֹרֵם יִתְרֹם מִן הַמֻּקָּח: **בְּאֶמֶת אָמְרוּ.** כָּל הֵיכָא דְּתָנֵינַן בְּאֶמֶת אָמְרוּ, כְּאִלּוּ הִיא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, אֲבָל לְאוּ דַּוְקָא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁהֲרֵי בְּקָמֶץ אָמְרוּ הַחַזָּן רוֹאֶה הֵיכָן הַתִּינוֹקוֹת קוֹרִין, וּמִדְּרַבָּנָן הִיא: **הָעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה.** אַף עַל פִּי שֶׁהַדְּבֵלוֹת מְרֻבָּעוֹת הֵן בְּתוֹךְ הָעִגּוּל, אֵינָן חֲשׁוּבוֹת כְּחבוּר לְעִנְיַן טֻמְאָה, וְאִם נִגְּעָה טֻמְאָה בְּאַחַת מִן הַדְּבֵלוֹת לֹא נִטְמְאוּ שְׁאָר הָאֲחֵרוֹת: **וְכֵן אֲגֻדָּה שֶׁל יָרָק וְכֵן עֲרֵמָה.** צְרִיכִי, דְּאִי אִשְׁמְעִינַן עִגּוּל הֲוָה אָמֵינָא עִגּוּל עֲגוּל שֶׁכֵּלוֹ גּוּף אֶחָד תּוֹרֵם, אֲגֻדָּה שֶׁאֵינָהּ גּוּף אֶחָד אֵינוֹ תּוֹרֵם. וְאִי אִשְׁמְעִינַן אֲגֻדָּה הֲוָה אָמֵינָא אֲגֻדָּה שֶׁכָּלְלָה תְּפוּסָה אַחַת תּוֹרֵם, עֲרֵמָה שֶׁאֵינָהּ תְּפוּסָה אַחַת אֵינוֹ תּוֹרֵם, צְרִיכִי: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תּוֹרְמִים.** לְכַתְּחִלָּה מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, דְּלֹא גָּזַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁמָּא יָבוֹא לִתְרֹם שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּח. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ב) **אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר.** מִשּׁוּם דְּסִפֵּיקָא לֵיהּ שֶׁמָּא יִגַּע הַטָּמֵא בַּשָּׁהוֹר וְיִטַּמְּאֶנּוּ, וַאֲנַן בָּעֵינַן שֶׁהַתּוֹרֵם יִתְרֹם מִן הַמֻּקָּח: **בְּאֶמֶת אָמְרוּ.** כָּל הֵיכָא דְּתָנֵינַן בְּאֶמֶת אָמְרוּ, כְּאִלּוּ הִיא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, אֲבָל לְאוּ דַּוְקָא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, כְּאִלּוּ הִיא מִדְּאוֹרַיְתָא הִיא, אֶלָּא דְּרַבָּנָן הִיא: **הָרִאשׁוֹנָה מְדַמַּעַת.** אִם נִפְלָה לְפָחוֹת מִמַּאָה חֻלִּין נֵעָשֶׂה הַכֹּל מְדֻמָּע, וְאָסוּר לְזָרִים, וְיִמָּכֵר הַכֹּל לְכֹהֵן, דִּתְרוּמָה גְּמוּרָה הִיא וְחִיְּבָן עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. זֶה הָאוֹכְלָהּ בִּשְׁגָגָה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, כְּדִין כָּל זָר שֶׁאוֹכֵל תְּרוּמָה: **אֲבָל לֹא שְׁנִיָּה.** לְפִי שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, לְפִיכָךְ אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת עַד שֶׁיַּפְרִישׁוּ עָלֶיהָ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר, דְּמֻדְאוֹרַיְתָא הִיא שְׁטָר טָבֵל גָּמוּר. וְאִי קַשְׁיָא מֵאי שְׁנָא הָכָא בְּתוֹרֵם שֶׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְתָּשִׁים דִּתְרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְיַחְזֹר וְיִתְרֹם, וּמֵאי שְׁנָא לְעִיל (מ״ד) גַּבֵּי הַתּוֹרֵם זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן וַעֲנָבִים עַל הַיַּיִן דְּאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, דְּמֻדְאוֹרַיְתָא הִיא טָבֵל גָּמוּר, וְלָמָּה לִי לְמִיתַּן זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן אִיקָּא פְּסִידָא לַכֹּהֵן לְפִיכָךְ אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֲבָל בְּתוֹרֵם שֶׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְתָּשִׁים דְּלֵיכָּא פְּסִידָא לַכֹּהֵן תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֶלָּא דְּרַבָּנָן הוּא דְּגָזוּר דְּיַחְזֹר וְיִתְרֹם: (ט) **זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁים.** זֵיתִים מְלוּחִים וּכְבוּשִׁים בְּיַיִן אוֹ בְּחֹמֶץ כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיְּמוּ. וְחַשִּׁיבִי דָּבָר שֶׁגְּמָרָה מְלַאכְתּוֹ, הֶלְכָּךְ תּוֹרְמִים מִן הַשֶּׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הָעוֹמְדִים לְהוֹצִיא שֶׁמֶן, וְכֵן יַיִן עַל עֲנָבִים הָעוֹמְדוֹת לְדָרֵךְ הוּא דְּאָסוּר לִתְרֹם, אֲבָל יַיִן עַל צמוּקִים וְשֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁים שָׁרֵי, וּכְשֶׁהוּא תּוֹרֵם מִן הַשֶּׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְבָּשִׁים וּמִן הַיַּיִן עַל הַצמוּקִים, תּוֹרֵם לְפִי הַשֶּׁמֶן הָרָאוּי שֶׁיֵּצֵא מִן הַזֵּיתִים הַנִּכְבָּשִׁים וּלְפִי הַיַּיִן הָרָאוּי שֶׁיֵּצֵא מִן הַצמוּקִים: **אֵין צָרִיךְ לְתָרֹם.** הוֹאִיל וְכִי קָא תָּרִם שֵׁפִיר קָא תָּרִם, שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ עוֹמְדוֹת לַאֲכִילָה: (י) **אֵין תּוֹרְמִים מִדָּבָר שֶׁגְּמָרָה מְלַאכְתּוֹ.** מִדָּבָר שֶׁנִּתְמָרַח בַּכְּרִי, דִּכְתִיב (במדבר יח כז) **שֶׁלֹּא גְמָרָה מְלַאכְתּוֹ.** שֶׁלֹּא נִתְמָרַח בַּכְּרִי, כְּדַבָּנָן דְּתָנֵי, מִן הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן הַיֶּקֶב, מִן הַגְּמוּר עַל הַגְּמוּר, וְלֹא מִן הַגְּמוּר עַל שֶׁאֵינוֹ גְמוּר וְלֹא מִשֶּׁאֵינוֹ גְמוּר עַל הַגְּמוּר: **וְאִם תָּרַם תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.** וְדַוְקָא בְּשֶׁאֵר פֵּרוֹת, אֲבָל הַתּוֹרֵם מִן הַזֵּיתִים עַל הַשֶּׁמֶן, אוֹ מִן הָעֲנָבִים עַל הַיַּיִן, הָא אָמְרִינַן לְעֵיל (מ״ד) דְּאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה מִשּׁוּם דְּאֵיכָּא פְּסִידָא לְכֹהֵן כְּדַאֲמָרַן (לעיל מ״ח ד״ה אבל):

פרק ב (א) **אֵין תּוֹרְמִין מִטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא.** גְּזֵרָה שָׁמָא יִתְרֹם שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּח. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ב) **אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר.** מִשּׁוּם דְּסִפֵּיקָא לֵיהּ שֶׁמָּא יִגַּע הַטָּמֵא בַּשָּׁהוֹר וְיִטַּמְּאֶנּוּ, וַאֲנַן בָּעֵינַן שֶׁהַתּוֹרֵם יִתְרֹם מִן הַמֻּקָּח: **בְּאֶמֶת אָמְרוּ.** כָּל הֵיכָא דְּתָנֵינַן בְּאֶמֶת אָמְרוּ, כְּאִלּוּ הִיא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, אֲבָל לְאוּ דַּוְקָא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, כְּאִלּוּ הִיא מִדְּאוֹרַיְתָא הִיא, אֶלָּא דְּרַבָּנָן הִיא: **הָרִאשׁוֹנָה מְדַמַּעַת.** אִם נִפְלָה לְפָחוֹת מִמַּאָה חֻלִּין נֵעָשֶׂה הַכֹּל מְדֻמָּע, וְאָסוּר לְזָרִים, וְיִמָּכֵר הַכֹּל לְכֹהֵן, דִּתְרוּמָה גְּמוּרָה הִיא וְחִיְּבָן עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. זֶה הָאוֹכְלָהּ בִּשְׁגָגָה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, כְּדִין כָּל זָר שֶׁאוֹכֵל תְּרוּמָה: **אֲבָל לֹא שְׁנִיָּה.** לְפִי שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, לְפִיכָךְ אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת עַד שֶׁיַּפְרִישׁוּ עָלֶיהָ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת מִמָּקוֹם אַחֵר, דְּמֻדְאוֹרַיְתָא הִיא שְׁטָר טָבֵל גָּמוּר. וְאִי קַשְׁיָא מֵאי שְׁנָא הָכָא בְּתוֹרֵם שֶׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְתָּשִׁים דִּתְרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְיַחְזֹר וְיִתְרֹם, וּמֵאי שְׁנָא לְעִיל (מ״ד) גַּבֵּי הַתּוֹרֵם זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן וַעֲנָבִים עַל הַיַּיִן דְּאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, דְּמֻדְאוֹרַיְתָא הִיא טָבֵל גָּמוּר, וְלָמָּה לִי לְמִיתַּן זֵיתִים עַל הַשֶּׁמֶן אִיקָּא פְּסִידָא לַכֹּהֵן לְפִיכָךְ אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֲבָל בְּתוֹרֵם שֶׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְתָּשִׁים דְּלֵיכָּא פְּסִידָא לַכֹּהֵן תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֶלָּא דְּרַבָּנָן הוּא דְּגָזוּר דְּיַחְזֹר וְיִתְרֹם: (ט) **זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁים.** זֵיתִים מְלוּחִים וּכְבוּשִׁים בְּיַיִן אוֹ בְּחֹמֶץ כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיְּמוּ. וְחַשִּׁיבִי דָּבָר שֶׁגְּמָרָה מְלַאכְתּוֹ, הֶלְכָּךְ תּוֹרְמִים מִן הַשֶּׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הָעוֹמְדִים לְהוֹצִיא שֶׁמֶן, וְכֵן יַיִן עַל עֲנָבִים הָעוֹמְדוֹת לְדָרֵךְ הוּא דְּאָסוּר לִתְרֹם, אֲבָל יַיִן עַל צמוּקִים וְשֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁים שָׁרֵי, וּכְשֶׁהוּא תּוֹרֵם מִן הַשֶּׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְבָּשִׁים וּמִן הַיַּיִן עַל הַצמוּקִים, תּוֹרֵם לְפִי הַשֶּׁמֶן הָרָאוּי שֶׁיֵּצֵא מִן הַזֵּיתִים הַנִּכְבָּשִׁים וּלְפִי הַיַּיִן הָרָאוּי שֶׁיֵּצֵא מִן הַצמוּקִים: **אֵין צָרִיךְ לְתָרֹם.** הוֹאִיל וְכִי קָא תָּרִם שֵׁפִיר קָא תָּרִם, שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיוּ עוֹמְדוֹת לַאֲכִילָה: (י) **אֵין תּוֹרְמִים מִדָּבָר שֶׁגְּמָרָה מְלַאכְתּוֹ.** מִדָּבָר שֶׁנִּתְמָרַח בַּכְּרִי, דִּכְתִיב (במדבר יח כז) **שֶׁלֹּא גְמָרָה מְלַאכְתּוֹ.** שֶׁלֹּא נִתְמָרַח בַּכְּרִי, כְּדַבָּנָן דְּתָנֵי, מִן הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן הַיֶּקֶב, מִן הַגְּמוּר עַל הַגְּמוּר, וְלֹא מִן הַגְּמוּר עַל שֶׁאֵינוֹ גְמוּר וְלֹא מִשֶּׁאֵינוֹ גְמוּר עַל הַגְּמוּר: **וְאִם תָּרַם תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.** וְדַוְקָא בְּשֶׁאֵר פֵּרוֹת, אֲבָל הַתּוֹרֵם מִן הַזֵּיתִים עַל הַשֶּׁמֶן, אוֹ מִן הָעֲנָבִים עַל הַיַּיִן, הָא אָמְרִינַן לְעֵיל (מ״ד) דְּאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה מִשּׁוּם דְּאֵיכָּא פְּסִידָא לְכֹהֵן כְּדַאֲמָרַן (לעיל מ״ח ד״ה אבל):

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת

דְּאִיכָּא שְׁחוֹרוֹת וּלְבָנוֹת. תְּאֵנִים בְּעוֹדָן לַחִים קְרוּיִין תְּאֵנִים, וּכְשֶׁיָּבְשׁוּ קְרוּיִין גְּרוֹגָרוֹת, וּכְשֶׁנִּדְרְסִין בְּעִגּוּל קְרוּיִין עִגּוּל דְּבֵלָה: **תּוֹרֵם מִן הַיָּפָה.** מִן הַתְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת, דִּתְאֵנִים יָפִים מִן הַגְּרוֹגָרוֹת: **תּוֹרֵם מִן הַמְּתֻקָּנִים.** מִן הַגְּרוֹגָרוֹת עַל הַתְּאֵנִים, דִּגְרוֹגָרוֹת מְתֻקָּנִים טְפֵי: **לְעוֹלָם הוּא תּוֹרֵם מִן הַיָּפָה.** דִּכְתִיב (במדבר יח ל) ׳בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ׳ לְעוֹלָם בָּעֵינַן חֶלְבּוֹ, וְאִי פָּסֵיד יְפָסֵד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ה) **תּוֹרְמִים בָּצָל קָטָן שָׁלֵם.** לְפִי שֶׁהוּא מִתְקַיֵּם: **וְלֹא חֲצִי בָּצָל גָּדוֹל.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יָפֶה מִמֶּנּוּ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא כָּל.** רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר לְעוֹלָם הוּא תּוֹרֵם מִן הַיָּפָה: **מִבְּנֵי הַמְּדִינָה.** טוֹבִים לְאַכִּילָה מִן הַפּוּפְרִים הַבָּצָלִים שֶׁל בְּנֵי הַכְּפָרִים, אֲבָל שֶׁל בְּנֵי הַכְּפָרִים מְתֻקָּנִים יוֹתֵר: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכַל פּוֹלְטִיקִין.** בְּצָלִים שֶׁל בְּנֵי הַמְּדִינָה הוּא מַאֲכָל לָאֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים, וְהֵם יָפִים יוֹתֵר מֵאוֹתָן שֶׁל בְּנֵי הַכְּפָרִים. פּוֹלְטִיקִין, בְּנֵי פָּלְטֵרִין שֶׁל מְלָכִים: (ו) **תּוֹרְמִין זֵיתֵי שָׁמֶן.** הָעוֹמְדִים לְהוֹצִיא שֶׁמֶן: **עַל זֵיתֵי כָבָשׁ.** זֵיתִים שֶׁאֵין עוֹשִׂים שָׁמֶן, וְכוֹבְשִׁים אוֹתָן בְּחֹמֶץ לְקַיְּמָם אוֹ בְּחֹמֶץ וְקִיסָּמִין אוֹתָן לַאֲכִילָה. וְזֵיתֵי שָׁמֶן יָפִין מִזֵּיתֵי כָבָשׁ, הֶלְכָּךְ מִפְרִישִׁים מִזֵּיתֵי שָׁמֶן עַל זֵיתֵי כָבָשׁ, דְּהַוְיָין לֵיהּ מִן הַיָּפָה עַל הַיָּפָה. **כָּל שֶׁלֹּא תִקְּנוּ חֲכָמִים אֵינוֹ תּוֹרֵם.** דִּכְתִיב ׳מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם׳, וּקְרוּיָה ׳רֵאשִׁית דְּגָנְךָ׳ (דברים יח ח), וּקְרוּיָה ׳רֵאשִׁית דְּגָנְךָ׳ (דברים יח ד): **בְּכוּרִים שֶׁהֵן בְּכוּרִים לַכֹּל.** לְשׁוֹן בְּכוּרִים דָּרִישׁ, לָכֵךְ קָרִינְהוּ רַחֲמָנָא בְּכוּרִים. אִי נַמִּי מִשּׁוּם דִּכְתִיבִי בְּפָרָשַׁת כִּי תִשָּׂא (שמות לד כו) עַד שֶׁלֹּא נִצְטַוּוּ עַל הַתְּרוּמוֹת: **שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֵאשִׁית.** דִּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן יֵשׁ בּוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְהַתְּרוּמָה קְרוּיָה ׳רֵאשִׁית׳, לְפִיכָךְ אֵין הוּא שֶׁיְּקַדֵּם רִאשׁוֹן לַשְּׁנִי: (ח) **עַד שֶׁיְּהוּ פָּיו וְלֻבּוֹ שָׁוִין.** דִּכְתִיב (דברים כג כד) ׳מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר׳, וּכְתִיב (שמות לה כב) ׳כֹּל נְדִיב לֵב׳, הָא כֵּיצַד, בָּעֵינַן גּוֹמֵר בְּלִבּוֹ וּמוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו: (ט) **הַנָּכְרִי וְהַבּוּתִי תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה.** אִם הִפְרִישׁוּ תְּרוּמָה מִן הַתְּבוּאָה שֶׁלָּהֶן, אֲבָל אִם תָּרַם הַנָּכְרִי מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלִיחוּתוֹ אֵין תְּרוּמָה כְּלוּם עַצְמוֹ עַד שֶׁיְּשַׁלְּחֵם שְׁנֵי סְאִין כְּשִׁעוּר הַתְּרוּמָה, דְּהַשְׁתָּא הוּא שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדוֹ וְלֹא מַה שֶׁכָּבָר מְחֻסָּר: **אֲבָל לֹא לְמָקוֹם אַחֵר.** אִם יֵשׁ לוֹ מֵאָה סְאִין אֲחֵרִים שֶׁל טֶבֶל אֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵאֵלּוּ שֶׁהוֹצִיא מִקָּצַת תְּרוּמָתָן, דִּלְגַבֵּי אֲחֵרִים תְּלִינַן דִּלְמָא מִן הַמְּחֻסָּר הוּא מוֹצִיא עֲלֵיהֶן וְלֹא מִן הַשָּׁבוּר שָׁבוּ. וְרַבִּי מֵאִיר שָׁרֵי אַף לְמָקוֹם אַחֵר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: (ב) **בְּמָגוּרָה.** בְּאוֹצָר, כְּדִכְתִיב (חגי ב יט) ׳הַעוֹד הַזֶּרַע בַּמָּגוּרָה׳: **וְנָתַן מֵאָה לְבֶן לֵוִי.** מַתְנִיתִין אֵיירִי בְּפוֹעֵל חֵבֶר הַבָּא לִסְעֹד אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת וְאֵינוֹ מַאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשֵׂרוֹת, וְרָאָה הַפּוֹעֵל אֶת בַּעַל הַבַּיִת נוֹתֵן מִמְּגוּרָתוֹ מֵאָה לְבֶן לֵוִי וּמֵאָה לְעָנִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר דְּאוֹתוֹ פּוֹעֵל יָכוֹל לֶאֱכֹל מִן הַמְּגוּרָה שְׁמֹנָה סְאִים דְּמִסְתָּמָא בְּתוֹרֵת מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן נָתַן לַלֵּוִי וּבְתוֹרֵת מַעֲשֵׂר עָנִי נָתַן לָעָנִי, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן שְׁמֹנָה סְאִים מְתֻקָּנִים וּמֵעַט יוֹתֵר. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָאָהוּ מַפְרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לֹא נֶחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עַל הַתְּרוּמָה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים לֹא הִפְרִישׁ בַּעַל הַבַּיִת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.** סְעֻדָּה זוֹ שֶׁרוֹצֶה הַפּוֹעֵל לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ, וְהַשְּׁאָר מַתָּנָה בְּעָלְמָא הוּא דְּיָהֵיב לְלֵוִי וְלָעָנִי, הֶלְכָּךְ אֵין הַפּוֹעֵל יָכוֹל לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ עַד שֶׁיְּכַלּוּ שְׁמֹנָה סְאִין כְּדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, אֶלָּא אוֹתָהּ סְעֻדָּה שֶׁהָיָה לוֹ לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ וְתוֹ לֹא. פֵּרוּשׁ אַחֵר וְנָתַן מֵאָה לְבֶן לֵוִי וּמֵאָה לָעָנִי וְהָלְכוּ לָהֶם, וּכְשֶׁבָּא לְהַפְרִישׁ שְׁמֹנָה סְאִין מִן הַמְּגוּרָה וְלֶאֱכֹל אוֹתָם עַל סְמַךְ הַשְּׁנֵי סְאִין שֶׁנָּתַן לַבֶּן לֵוִי וְלָעָנִי, אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם אוֹתָן שְׁנֵי סְאִין קַיָּמִים אִם לָאו, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מְפָרִישׁ שְׁמֹנָה סְאִין וְאוֹכְלָן, עַל סְמַךְ אוֹתָן שְׁנֵי סְאִין שֶׁנָּתַן לַבֶּן לֵוִי וְלָעָנִי בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מְפָרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַדָּבָר שֶׁהֵן קַיָּמִים, אִם כָּל הַשְּׁנֵי סְאִין קַיָּמִים מְפָרִישׁ עֲלֵיהֶן שְׁמֹנָה סְאִין וּמְעַט יוֹתֵר, וְאִם אֵין קַיָּמִים אֶלָּא חֲצִין אֵינוֹ מְפָרִישׁ עֲלֵיהֶם וְלֹא יוֹתֵר. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **עַיִן יָפָה אֶחָד מֵאַרְבָּעִים.** מִי שֶׁהוּא נָדִיב לֵב וְתוֹרֵם בְּעַיִן יָפָה, מְפָרִישׁ אֶחָד מֵאַרְבָּעִים: **וְהַבֵּינוֹנִית אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים.** לְאוּ דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי אַתָּה לָמֵד לְדִבְרֵיהֶם עַיִן רָעָה וּבֵינוֹנִית, אַף עַל גַּב דְּלֹא תָּנֵי לָהּ בְּמַתְנִיתִין: **וְעָלָה בְיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים.** כְּגוֹן שֶׁתָּרַם מֵאָמָּד וְעָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְהוּא עַיִן רָעָה: **חָזַר וְהוֹסִיף חֵיב בַּמַּעֲשְׂרוֹת.** דִּכְבָר נִפְטְרוּ וְאֵין שָׁם תְּרוּמָה חָל עַל מַה שֶּׁמּוֹסִיף, הֶלְכָּךְ הַתּוֹסֶפֶת הַזֹּאת הֲרֵיָא כְּטֶבֶל גָּמוּר וְחַיֶּבֶת בְּמַעֲשְׂרוֹת: **מִשִּׁשִּׁים וְאֶחָד.** כְּגוֹן שֶׁהָיוּ בַּכְּרִי שִׁשִּׁים וְאֶחָד סְאִין וְעָלָה בְּיָדוֹ סְאָה, אוֹתָהּ סְאָה תְּרוּמָה: **וְיַחְזֹר וְיִתְרֹם כְּמוֹ שֶׁהוּא לָמוּד.** [אם הוּא רָגִיל] לִתְרֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים יַפְרִישׁ עֲדַיִן אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּסָאָה, וְאִם הוּא רָגִיל לִתְרֹם אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים נִמְצְאוּ

שֶׁאֵין מְפָרִישִׁים אוֹתָן אֶלָּא בְּמִדָּה וּבְמָנְיָן וּבְמִשְׁקָל, כִּדְתָנַן (אבות פ״א מט״ז) וְאַל תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אֲמָדוֹת. אֲבָל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה אֵין מְפָרִישִׁים אוֹתָהּ אֶלָּא מֵאָמַד כְּדִתָנַן לְעֵיל (פ״א מ״ז): **מְשַׂעֲרִין אֶת הַכֹּל כָּאן**. לְיַדַּע מַה שֶּׁיִּבָּנְסוּ בָּהּ מִן הַפֵּרוֹת: **בַּבְּבוּרוֹת**. בִּזְמַן שֶׁהַפֵּרוֹת בִּבְכוּרֵיהֶן הֵן בִּמְלוֹאָן, וְהַכֹּל כְּמוֹ כֵן מִכְּלָלָה מַהֵן פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁהָיָא מְכִילָה מַהֵן בְּסוֹף הַקַּיִץ, שֶׁכְּבָר הִתְחִילוּ לְהִצְטַמֵּק וְהֵן צְנוּמוֹת דַּקּוֹת: **וּבְאֶמְצַע הַקַּיִץ**. שֶׁהֵן מְבֻשָּׁלוֹת וְאֵינָם מְצַמָּקוֹת, הַכְּלָלָה מַחְזֶקֶת מִן הַפֵּרוֹת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁמַּחְזֶקֶת מַהֵן כְּשֶׁהֵן מְבֻכָּרוֹת בִּמְלוֹאָן, וּפָחוֹת מִמַּה שֶּׁהִיא מַחְזֶקֶת מַהֵן בְּסוֹף הַקַּיִץ כְּשֶׁכְּבָר נִצְטַמְּקוּ. הִלְכָךְ מְשַׁעֲרִין בִּשְׁלֹשָׁה זְמַנִּים הִלְּלוּ: **וּבְפָרִכוֹת**. פֵּרוֹת שֶׁבְּסוֹף הַקַּיִץ: **הַמּוּנָּה מְשֻׁבָּח**. מִן הַמּוּצָּיא בְּאֹמֶד: **וְהַמּוּדָד מְשֻׁבָּח וְכוּ׳**. וְדַוְקָא בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה כִּדְתָנַן לְעֵיל (פ״א מ״ז): (ז) **תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה**. סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה סְאִין שֶׁל חֻלִּין, שֶׁהֵם בֵּין הַכֹּל אֶחָד וּמֵאָה, נוֹטֵל אֶחָת מֵהֶן וְהִשְׁאָר חֻלִּין כְּמוֹ שֶׁהָיוּ: **מְשַׂעֲרִין אֶת הַכֹּל כָּאן**. לְיַדַּע מַה שֶּׁיִּבָּנְסוּ בָּהּ מִן הַפֵּרוֹת: **בַּבְּבוּרוֹת**. בִּזְמַן שֶׁהַפֵּרוֹת בִּבְכוּרֵיהֶן הֵן בִּמְלוֹאָן, וְהַכֹּל כְּמוֹ כֵן מִכְּלָלָה מַהֵן פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁהִיא מְכִילָה מַהֵן בְּסוֹף הַקַּיִץ, שֶׁכְּבָר הִתְחִילוּ לְהִצְטַמֵּק וְהֵן צְנוּמוֹת דַּקּוֹת: **וּבְאֶמְצַע הַקַּיִץ**. שֶׁהֵן מְבֻשָּׁלוֹת וְאֵינָם מְצַמָּקוֹת, הַכְּלָלָה מַחְזֶקֶת מִן הַפֵּרוֹת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁמַּחְזֶקֶת מַהֵן כְּשֶׁהֵן מְבֻכָּרוֹת בִּמְלוֹאָן, וּפָחוֹת מִמַּה שֶּׁהִיא מַחְזֶקֶת מַהֵן בְּסוֹף הַקַּיִץ כְּשֶׁכְּבָר נִצְטַמְּקוּ. הִלְכָךְ מְשַׁעֲרִין בִּשְׁלֹשָׁה זְמַנִּים הִלְּלוּ: **וּבְפָרִכוֹת**. פֵּרוֹת שֶׁבְּסוֹף הַקַּיִץ: **הַמּוּנָּה מְשֻׁבָּח**. מִן הַמּוּצָּיא בְּאֹמֶד: **וְהַמּוּדָד מְשֻׁבָּח וְכוּ׳**. וְדַוְקָא בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה כִּדְתָנַן לְעֵיל (פ״א מ״ז): (ז) **תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה**. סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לִמְאָה סְאִין שֶׁל חֻלִּין, שֶׁהֵם בֵּין הַכֹּל אֶחָד וּמֵאָה, נוֹטֵל אַחַת מֵהֶן וְהִשְׁאָר חֻלִּין כְּשֶׁהָיוּ: **בְּמֵאָה וְעוֹד**. אִם נָפְלָה סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְמֵאָה סְאִין וְעוֹד מִמַּה שֶּׁהָיוּ, כְּמוֹ שֶׁהֵם בֵּין הַכֹּל אֶחָד וּמֵאָה, נוֹטֵל אַחַת מֵהֶן וְהִשְׁאָר חֻלִּין כְּשֶׁהָיוּ: **בְּמֵאָה וְעוֹד**. אִם נָפְלָה סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְמֵאָה סְאִין וְעוֹד מִמַּה שֶּׁהָיוּ כְּמוֹ שֶׁהֵם בֵּין הַכֹּל אֶחָד וּמֵאָה, נוֹטֵל אַחַת מֵהֶן וְהִשְׁאָר חֻלִּין כְּשֶׁהָיוּ: **מְשַׂעֲרִין אֶת הַכֹּל כָּאן**. לְיַדַּע מַה שֶּׁיִּבָּנְסוּ בָּהּ מִן הַפֵּרוֹת: **בַּבְּבוּרוֹת**. בִּזְמַן שֶׁהַפֵּרוֹת בִּבְכוּרֵיהֶן הֵן בִּמְלוֹאָן, וְהַכֹּל כְּמוֹ כֵן מִכְּלָלָה מַהֵן פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁהִיא מְכִילָה מַהֵן בְּסוֹף הַקַּיִץ, שֶׁכְּבָר הִתְחִילוּ לְהִצְטַמֵּק וְהֵן צְנוּמוֹת דַּקּוֹת: **וּבְאֶמְצַע הַקַּיִץ**. שֶׁהֵן מְבֻשָּׁלוֹת וְאֵינָם מְצַמָּקוֹת, הַכְּלָלָה מַחְזֶקֶת מִן הַפֵּרוֹת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁמַּחְזֶקֶת מַהֵן כְּשֶׁהֵן מְבֻכָּרוֹת בִּמְלוֹאָן, וּפָחוֹת מִמַּה שֶּׁהִיא מַחְזֶקֶת מַהֵן בְּסוֹף הַקַּיִץ כְּשֶׁכְּבָר נִצְטַמְּקוּ. הִלְכָךְ מְשַׁעֲרִין בִּשְׁלֹשָׁה זְמַנִּים הִלְּלוּ: **וּבְפָרִכוֹת**. פֵּרוֹת שֶׁבְּסוֹף הַקַּיִץ: **הַמּוּנָּה מְשֻׁבָּח**. מִן הַמּוּצָּיא בְּאֹמֶד: **וְהַמּוּדָד מְשֻׁבָּח וְכוּ׳**. וְדַוְקָא בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה כִּדְתָנַן לְעֵיל (פ״א מ״ז): (ז) **תְּרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה**. סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לִמְאָה סְאִין שֶׁל חֻלִּין,

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת

מברטנורא

כְּדִכְתִיב (שם כא ט) ׳וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תָחֵל לִזְנוֹת׳ וְכוּ׳, כָּל שֶׁהִיא בַּת כֹּהֵן לֹא שָׁנָא אֵשֶׁת כֹּהֵן וְלֹא שָׁנָא אֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל, ׳בְּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׳: **נְשׂאֵת לְאֶחָד מִכָּל הַפְּסוּלִים.** כְּגוֹן חָלָל נָתִין וּמַמְזֵר, מְשֻׁלָּמֶת קָרֶן וְחֹמֶשׁ, שֶׁהֲרֵי נִתְחַלְּלָה בְּבִיאָתוֹ וְאֵינָהּ רְאוּיָה עוֹד לָאֲכֹל בִּתְרוּמָה וַהֲרֵי הִיא כְּזָרָה: **וּמֵיתָתָהּ בְּחֶנֶק.** דִּכְתִיב ׳וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תָחֵל לִזְנוֹת׳, מִי שֶׁרְאוּיָה לַחֲזֹר לְבֵית אָבִיהָ אִלְמָלֵא זְנוּת זֶה הִיא בִּשְׂרָפָה, יָצְתָה נִבְעֶלֶת לְפָסוּל לָהּ שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַחֲזֹר לְבֵית אָבִיהָ שָׁזּוּ אֵינָהּ בִּשְׂרָפָה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים וְכוּ׳.** דְּלָא הָוְיָא זָרָה עַד שֶׁתְּהֵא זָרָה מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ, וְזוֹ הוֹאִיל וּכְבָר אָכְלָה בִּתְרוּמָה אֵינָהּ מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַחֹמֶשׁ: **וּמֵיתָתָהּ בְּשְׂרָפָה.** ׳וּבַת אִישׁ כֹּהֵן׳ כְּתִיב, מִכָּל מָקוֹם. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:**

(ג) **הַמְאָבִיל אֶת בָּנָיו קְטַנִּים.** דְּלָאו בְּנֵי חִיּוּבָא נִינְהוּ. **וַעֲבָדָיו אֲפִלּוּ גְּדוֹלִים: וּתְרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ.** אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְדַמַּעַת, אֵין מוֹסִיפִים חֹמֶשׁ עָלֶיהָ: (ה) **לְתוֹךְ שֶׁלּ תְּרוּמָה נָפְלָה.** וְשָׁל חֻלִּין נָתְרָת, וְדַוְקָא בְּשִׁתֵּי קִפּוֹת אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, תָּלִינַן תְּרוּמָה לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָפְלָה שֵׁשׁ לְשִׁתֵּי הַקִּפּוֹת, אֲבָל אַחַת חֻלִּין וְאַחַת טָבֵל אוֹ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, לָא תָּלִינַן שֶׁנָּפְלָה הַתְּרוּמָה לַטָּבֵל כְּדֵי לְהַתִּיר הַחֻלִּין, מֵאַחַר שֶׁהַטָּבֵל נִדְמָע וְנֶאֱסַר, דִּמְאי חֲזִית לְאֶסֹר קַקָּה זוֹ יוֹתֵר מִזּוֹ. וְכֵן טְמֵאָה וּטְהוֹרָה תָּלִינַן בְּטְמֵאָה, אוֹ מְדַמַּעַת וְשֶׁאֵינָהּ מְדַמַּעַת, כְּלָלָא דְּמִלְּתָא כָּל הֵיכָא דְּאַחַת אֵינָהּ מִתְקַלְקֶלֶת תָּלִינַן בָּהּ: **אֲבָל אַחַת מֵהֶן פָּטוּר.** דְּשֻׁמָּא שֶׁל חֻלִּין אָכְלוּ: **וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר.** דְּסָפֵק חֻלִּין הִיא: **וְרַבִּי יוֹסֵי בְּכָל הַנֵּי תְּלָתָא בְּבֵי דְּמַתְנִיתִין:** דְּפָטוּר מִן הַחַלָּה. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּכָל הַנֵּי תְּלָתָא אֲבָל.** אֲדָם אַחֵר אֶת הַשֵּׁנִיָּה, פָּטוּר: **כֵּיצַד מְדַמַּעַת.** דְּשֻׁמָּא הֵינוּ אוֹתָהּ שֶׁל חֻלִּין:

(ז) **זָרַע אַחַת מֵהֶן פָּטוּר.** דְּכִיוָן שֶׁהִזְרִיעַ אֶת הַתְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג צָרִיךְ לְהַפֵּךְ אֶת הַקַּרְקַע, וְאִם לֹא הָפַךְ הַגִּדּוּלִים תְּרוּמָה (להלן פ״ט משניות א, ד), וְהָכָא פָּטוּר דְּכִפְלִיִּין הֵן: **בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה.** כְּגוֹן חִטִּין וּשְׂעוֹרִין, מֻתָּר לְזָרְעָם. דְּאִין זוֹ תְּרוּמָה וַדַּאי, וְחָטְבִינַן לֵהּ כִּגְדוּלֵי [מְדַמַּע] דְּתְנַן בְּפֶרֶק ט׳ (מ״ד) שֶׁהֵן חֻלִּין: **בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה.** כְּגוֹן שׁוּם וּבְצָלִים, אָסוּר. וְאַף עַל גַּב דְּחָטְבִינַן לֵיהּ כִּמְדַמַּע וְלֹא כִּתְרוּמָה, בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה יֵשׁ לְהַחְמִיר טְפֵי:

פרק ח (א) **הָאִשָּׁה.** בַּת יִשְׂרָאֵל הַנְּשׂוּאָה לְכֹהֵן: **מֵת רַבָּהּ.** וְיִרְשׁוֹ בֵּן בִּתּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, אוֹ בִּתּוֹ הַנְּשׂוּאָה לְיִשְׂרָאֵל: **שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה.** וּפְסוּל מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה: **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר מְחַיֵּב קֶרֶן וְחֹמֶשׁ.** בְּכוֹלְהוּ: **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.** בְּגֶמָרָא (יבמות לד.) מוֹקֵי לֵהּ דְּזָקָא בְּאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח, מִפְּנֵי שֶׁזְּמַנּוֹ בָּהוּל שֶׁהַשָּׁעָה דְּחוּקָה וְעוֹמֵד לְבַעֵר הֶחָמֵץ שֶׁל תְּרוּמָה. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר.** דִּכְתִיב (דברים לג יא) ׳בָּרֵךְ ה׳ חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה׳, אֲפִלּוּ חֵלֶל שֶׁבּוֹ פֹּעַל יָדָיו תִּרְצֶה: **נוֹדַע שֶׁהוּא בַּעַל מוּם עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה.** אַף לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דִּכְתִיב (במדבר כה יב) ׳אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם׳, כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם וְלֹא כְּשֶׁהוּא חָסֵר. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:**

(ב) **וְכֻלָּם.** עֶבֶד וְאִשָּׁה שֶׁאָכְלוּ מִתְּחִלָּה בְּהֶתֵּר, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר דְּיִבְלְעוּ, אֲבָל בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה דְּמֻעוֹלָם לֹא אָכְלוּ בְּהֶתֵּר מוֹדֶה רַבִּי אֶלְיעֶזֶר דְּיִפְלְטוּ, מִידֵי דְּהָוָה אַשְׁמָה הָיְתָה אוֹ טְמֵאָה הָיְתָה הַתְּרוּמָה קֹדֶם שֶׁנִּתְּנָהּ לְתוֹךְ פִּיו דְּמוּתֶּרֶת רַבִּי אֶלְיעֶזֶר דְּיִפְלֹט: **אוֹ שֶׁמָּעַם טַעַם פְּשִׁפּוּשׁ.** שֶׁרָץ שֶׁכְּשֶׁמּוֹלְלִין אוֹתוֹ רֵיחוֹ מְאוּס בְּיוֹתֵר, וְהוּא מְצוּי בִּכְתָלִים וּבַמְּטוֹת, וְקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי בק״ר, וּבְלַע״ז צִימִצ״א. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:**

(ג) **הָיָה אוֹכֵל בְּאִשְׁפּוֹ.** תָּלַשׁ אִשְׁפּוֹל מִבָּקָן שֶׁבַּגִּנָּה וְהָיָה אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁנִּכְנַס לְחָצֵר, וְחָצֵר קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר (מעשרות פ״ג מ״ה), וַאֲפִלּוּ אֲכִילַת עֲרַאי אֲסוּרָה עַד שֶׁיִּתְרֹם וְיַעֲשֵׂר: **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר יִגְמֹר.** לֹא שֶׁיֹּאכַל בְּחָצֵר, אֶלָּא יֵצֵא חוּץ לְחָצֵר וְיִגְמֹר לֶאֱכֹל הָאֶשְׁכּוֹל בַּגִּנָּה: **לֹא יִגְמֹר.** וַאֲפִלּוּ בַּגִּנָּה, עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר: **חָשְׁכָה יְלֵילִי שַׁבָּת.** וְהָיָה אוֹכֵל אֲכִילַת עֲרַאי, וְשַׁבָּת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר (שם פ״ד מ״ב) וַאֲפִלּוּ אֲכִילַת עֲרַאי אֲסוּרָה: **יִגְמֹר.** לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, אֲבָל בַּשַּׁבָּת עַצְמוֹ מוּתָּר דְּאָסוּר: **לֹא יִגְמֹר.** אֲפִלּוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר.

וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ד) **יְשָׁפָךְ.** וְאֵין כָּאן מִשּׁוּם אִבּוּד תְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לִשְׁתּוֹתוֹ, שִׁמֵּא שָׁתָה מִמֶּנּוּ נָחָשׁ: **וְשֶׁאֵר כָּל הַמַּשְׁקִים מֻתָּרִים.** שֶׁאֵין נָחָשׁ שׁוֹתֶה מֵהֶן. אֶלָּא שֶׁהַדֶּבֶשׁ וְהַצִּיר וְהַמּוּרְיָס וְשׁוּמִים כְּתוּשִׁים, כָּל אֵלּוּ הַזְּכוּרִין בַּתַּלְמוּד (ביצה ז: חולין מט:) לָאֲסֹר, שֶׁהַנָּחָשׁ שׁוֹתֶה מֵהֶן.

כַּמָּה יְשָׁהוּ. כַּמָּה יַעֲמְדוּ מְגֻלִּין: **הָרַחַשׁ.** וּלְפִי שֶׁהוֹלֵךְ עַל גְּחוֹנוֹ קְרוּי רַחַשׁ, שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה כְּמַהֲלַךְ אֶלָּא כְּרוֹחֵשׁ וּמִתְנַעְנֵעַ: **מִמָּקוֹם קָרוֹב.** פֵּרְשׁוּ בּוֹ (שם י.) כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת אֵזֶן הַכְּלִי וְיִשְׁתֶּה וְיַחֲזֹר לְחוֹרוֹ: (ה) **שְׁעוּר הַמַּיִם.** לְהֵיוֹת אֲסוּרִים מִשּׁוּם גְּלוּי: **כְּדֵי שֶׁתֹּאבַד בָּהֶן מָרָה.** אִם הָיוּ מְרֻבִּים כָּל כָּךְ עַד שֶׁאָרָס הַנָּחָשׁ יִפָּסֵד וְיֹאבַד בָּהֶן אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם גְּלוּי. וְיוֹדְעִין הָיוּ כַּמָּה אָרָס הַנָּחָשׁ מַטִּיל בְּכַעַס אַחַת: **מָרָה.** הָאָרָס שֶׁהַנָּחָשׁ מַטִּיל קָרוּי מָרָה: **בְּכֵלִים כָּל שֶׁהֵן.** אֲפִלּוּ מְרֻבִּין, כָּל שֶׁהֵן בְּהֶן מִשּׁוּם גְּלוּי כְּשֶׁהֵם עֲשׂוּיִין: **וּבְקַרְקָעוֹת עַד אַרְבָּעִים סָאָה.** יֵשׁ בָּהֶם מִשּׁוּם גְּלוּי, טְפֵי מֵהֵכִי אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם גְּלוּי, שֶׁהָאָרָס מִתְבַּשֵּׁל בָּהֶם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. וּמַעְיָן הַמּוֹשֵׁךְ אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גְּלוּי. וּמַיִם מְגֻלִּים כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר לִשְׁתּוֹתָן כָּךְ אָסוּר לְהַשְׁקוֹתָן לִבְהֵמְתּוֹ וְלִרְחֹץ בָּהֶן פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו, וּלְגַבֵּל בָּהֶן אֶת הַטִּיט, וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּשׁוּם תַּשְׁמִישׁ: (ו) **נְקוּרֵי תְּאֵנִים.** תְּאֵנָה שֶׁנִּרְאֶה בָּהּ נְקוּר, אֲסוּרָה, שֶׁמָּא נִקַּר בָּהּ נָחָשׁ וְהֵטִיל בָּהּ אָרָס: **אֲפִלּוּ הֵן כָּבָר.** כְּלוֹמַר שֶׁהֵן גְּדוֹלִים הַרְבֵּה וְהַנְּקוּר מִצַּד אֶחָד, לֹא יֹאמַר הוּא אָכַל מִצַּד אֶחָד אֲנִי מִצַּד אַחֵר: **כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לֵחָה.** הָאָרָס מִתְעָרֵב עִם הַלֵּחָה וּמִתְחַלְחֵל בְּכֻלּוֹ, אֲבָל בְּדָבָר יָבֵשׁ חוֹתֵךְ אֶת הַנְּקוּר וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר: **וְנִשּׁוֹבַת הֶחָחָשׁ.** בְּהֶמָּה שֶׁנִּשְׁכָּה נָחָשׁ וּשְׁחָטָהּ, אֲסוּרָה, שֶׁהָאָרָס מִתְחַלְחֵל בְּכָל גּוּפָהּ: (ז) **מִשַּׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן.** אַף עַל פִּי שֶׁהַכֵּלִי הַתַּחְתּוֹן מְכֻסֶּה בְּמִשַּׁמֶּרֶת, יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם גְּלוּי, שֶׁהָאָרָס עוֹבֵר דֶּרֶךְ הַמִּשַּׁמֶּרֶת וְהוֹלֵךְ לַכֵּלִי

הַתַּחְתּוֹן: **רַבִּי נְחֶמְיָה מַתִּיר.** לְפִי שֶׁהָאָרָס צָף וְאֵינוֹ עוֹבֵר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי נְחֶמְיָה: (ח) **סְפֵק טָמְאָה.** כְּגוֹן שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת בְּרִשּׁוּת הַיָּחִיד וְנָגַע שֶׁרֶץ בְּאַחַת מֵהֶן וְלָא יְדִיעַ לְהֵי מִינַיְיהוּ, וּשְׁתֵּיהֶן תְּלוּיוֹת: **בְּמָקוֹם הַתָּרָפָּה.** מָקוֹם שֶׁל הֶפְקֵר וְעוֹמֶדֶת לְפַסֵּד שָׁם: **יַנִּיחֶנָּה בְּמָקוֹם הַמְּצֻנָּע.** דַּעֲדִין מְזַהֵר עַל שְׁמִירָתָהּ, דִּכְתִיב (במדבר יח ח) ׳אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי׳, בְּשִׁתֵּי תְּרוּמוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר אַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְּרוּמָה תְּלוּיָה, דְּתַרְוַוְיְיהוּ בָּעוּ שִׁמּוּר: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר וְכוּ׳.** דְּסָבַר ׳תְּרוּמָתִי׳ כְּתִיב בְּלֹא יָ״ו, וְיֵשׁ אֵם לַמִּסֹּרֶת: **אַל יְחַדֵּשׁ בָּהּ דָּבָר.** שֶׁאֵין צָרִיךְ לְשָׁמְרָהּ, וְאַף אִסּוּר לִגְרֹם לָהּ טֻמְאָה. **וַהֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל:** (ט) **בְּגַת הֲעֵלְיוֹנָה.** מָקוֹם שֶׁעוֹצְרִים שָׁם: **וְהַתַּחְתּוֹנָה.** בּוֹר עַל פְּנֵי הַגַּת שֶׁהַיַּיִן יוֹרֵד לְתוֹכוֹ: **טֻמְאָה.** חֻלִּין טְמֵאִים יֵשׁ בָּהּ, וּרְאוּיִין לוֹ בִּימֵי טֻמְאָתוֹ, אוֹ לְמִי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל חֻלִּין בְּטָהֳרָה, וְאִם תִּפֹּל לְתוֹכוֹ הַתְּרוּמָה הָוֵה לֵיהּ מְדַמַּע טָמֵא, וְאַף לַכֹּהֵן לָא חָזְיָא: **שֶׁאִם יְכוֹלִים לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית.** אִם יָכוֹל לְחַזֵּר אַחַר כֵּלִים וּלְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה קֹדֶם שֶׁתֵּרֵד כֻּלָּהּ וְתִטְמָא: **יַצִּיל.** יְחַזֵּר אַחַר כֵּלִים וְיַצִּיל, וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ שֶׁיְּחַזֵּר אַחַר כֵּלִים תֵּרֵד מִן הַתְּרוּמָה לַחֻלִּין שֶׁבַּתַּחְתּוֹנָה וְיִפָּסְדוּ הַחֻלִּין, לֹא יַטְמֵא הַתְּרוּמָה בַּיָּדַיִם לְהַצִּיל הַחֻלִּין, כֵּיוָן שֶׁכּוֹלּ לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית הַלֹּג בְּטָהֳרָה שֶׁהוּא דָּבָר חָשׁוּב: **וְאִם לָאו.** שֶׁלֹּא יְמַצֶּא כְּלִי טָהוֹר, וְסוֹף סוֹף כָּלָה לְטֻמְאָה אֲזָלָא, בְּהָא פְּלִיגִי, דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר יְטַמְּאֶנָּה בְּיָד לְהַצִּיל אֶת הַחֻלִּין, כִּדְקָתָנֵי סֵיפָא (להלן מ״א) וְעַל זוֹ וְעַל זוֹ אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ׳. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר אַף עַל גַּב דְּסוֹף סוֹף כֻּלָּהּ לְטֻמְאָה אֲזָלָא לֹא יְטַמְּאֶנָּה בְּיָד לְהַצִּיל הַחֻלִּין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (י) **וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן.** טְהוֹרָה שֶׁנִּשְׁפְּכָה וְכֻלָּהּ הוֹלֶכֶת לְאִבּוּד, פְּלִיגִי בְּדִלְעֵיל (מ״ט). וּלְהָכֵי קָתָנֵי גַּבֵּי שֶׁמֶן [שֶׁנִּשְׁפְּכָה] בַּגַּת הָעֶלְיוֹנָה וּבַתַּחְתּוֹנָה כְּמוֹ גַּבֵּי יַיִן, מִשּׁוּם דִּבְחֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן חֻלִּין בְּטָהֳרָה וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר יְטַמְּאֶנָּה בְּיָד לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית הַלֹּג בְּטָהֳרָה וְאַל יִטְמָאֶנָּה בְּיָד, מִשּׁוּם דְּשֶׁמֶן רְאוּי לְהַדְלִיק וְלֹא חָשׁוּ לְהָפְסֵד מְעַט. וּבְיַיִן נַמֵּי לֹא נָחֲלְקוּ אֶלָּא דְּזוֹקֵא בַּתַּחְתּוֹנָה פְּחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין, שֶׁנַּעֲשִׂין הַחֻלִּין כֻּלָּן מְדַמָּע וְאֵיכָא הֶפְסֵד, אֲבָל אִי אֵיכָא מֵאָה חֻלִּין, כּוּלְּהוּ מוֹדוּ דְּאַל יְטַמְּאֶנָּה בְּיָד מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא הֶפְסֵד: (יא) **עַל זוֹ וְעַל זוֹ.** עַל זוֹ שֶׁנּוֹלַד לָהּ הֶפְסֵד טֻמְאָה (לעיל מ״ח), וְעַל זוֹ שֶׁהוֹלֶכֶת לְאִבּוּד (לעיל מ״ט-י״). אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאֵינוֹ מֵזֶהּ עַל טֻמְאָתָן, וְאוֹתָהּ שֶׁמְּזֶהֶה עָלֶיהָ בַּל תְּטַמֵּא כֵּיצַד, הָיָה עוֹבֵר וְכוּ׳, דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ יִנִּיחַ לְפָנָיו אַחַת עַל הַפָּלָט כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְרֹם טֻמְאָה לָאֲחֵרוֹת, וְאַף אוֹתָהּ אַחַת יַנִּיחַ עַל הַפָּלָט וְלֹא יִתְּנֶנָּה בְּיָדוֹ, שֶׁלֹּא יְטַמְּאֶנָּה בְּיָדַיִם. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:** (יב) **תְּנוּ לָנוּ אַחַת מִכֻּם.** שְׁרוֹצִים לִבְא עָלָיהּ בְּאוֹנֶס: **יִטְמְאוּ כָּלָּן.** דְּאֵין דּוֹחִים נָפֶשׁ מִפְּנֵי נָפֶשׁ. וּבְהָא מוֹדוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

פרק ט (א) **הַזּוֹרֵעַ תְּרוּמָה שׁוֹגֵג יוֹפֵךְ.** חוֹרֵשׁ וּמְהַפֵּךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְדֹּל, וְאֵין בְּכָךְ כְּלוּם: **וּמֵזִיד יִקְּיֵם.** כֵּיוָן שֶׁנִּקְרָא שֵׁם תְּרוּמָה עַל הַשָּׂדֶה, הָיָה נִרְאֶה כִּמְאַבֵּד אֶת הַתְּרוּמָה: **וְאִם הֵבִיאָה שְׁלִישׁ.** אֲפִלּוּ שׁוֹגֵג יִקְּיֵם, מִשּׁוּם דְּאָסוּר לְאַבֵּד אֶת הַתְּרוּמָה: **וּבַפִּשְׁתָּן מֵזִיד יוֹפֵךְ.** וַאֲפִלּוּ הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵנֶּה בְּקִסְמָן וְיַחְשֹׁב שֶׁהִזְרִיעַ בִּכְלִבְד הוּא דְּהָוֵי תְּרוּמָה וְאָסוּר, וְעִקַּר פִּשְׁתָּן מִשּׁוּם קִסְמִין הוּא וְלֹא מִשּׁוּם זֶרַע: (ב) **בְּדָמַי תְּרוּמָה.** דְּגִדּוּלֵי תְּרוּמָה אֲסוּרִים לְזָרִים: **לֹא יְלַקְּטוּ אֶלָּא עֲנִיֵּי כֹהֲנִים.** דְּחָיְישִׁינַן אַדְּמִלְקֵטֵי לֵיהּ שָׁדוּ לְפוּמַיְהוּ: **אִם כֵּן לֹא יְלַקְּטוּ אֶלָּא טְהוֹרִים.** דְּהָא כֹּהֵן טָמֵא אָסוּר בִּתְרוּמָה. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:**

(ג) **וְחַיֶּבֶת בְּמַעֲשְׂרוֹת.** מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, וְהוּא הַדִּין בִּתְרוּמָה: **וּבְמַעֲשֵׂר עָנִי.** אִם הִיא שָׁנָה שְׁלִישִׁית אוֹ שִׁשִּׁית שֶׁל שְׁמִטָּה שֶׁמַּעֲשֵׂר עָנִי נוֹהֵג בָּהֶן: **הַחוֹבֵט.** גְּדוּלֵי תְּרוּמָה הַלָּלוּ בְּמִקְלוֹת, הֲרֵי זֶה מְשַׁבֵּח, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לַחְסֹם אֶת הַבְּהֵמָה שֶׁדָּשׁ בָּהּ, שֶׁאָסוּר לְהָנִיחָהּ לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה אִם אַיְנָהּ פָּרָתוֹ שֶׁל כֹּהֵן: **כְּפִיסוֹת.** סְלִין: **מְאוֹתוֹ הַמִּין.** שֶׁל חֻלִּין, אִם חֲמִשִּׁים וְאִם שִׁבְעִים וְאִם שְׁמוֹנִים: **נִמְצָא לֹא זוֹמֵם.** כְּלוֹמַר אֵינוֹ חוֹסֵם וְנוֹתֵן זְמָם לְתוֹךְ פִּיהָ שֶׁהֲרֵי הִיא אוֹכֶלֶת מֵאוֹתוֹ הַמִּין: **וְלֹא מְאִבְּלָהּ תְּרוּמָה.** דְּמִשֶּׁל חֻלִּין שֶׁבַּכְּפִיסָה הַתְּלוּיָה בְּצַוָּארָהּ הִיא אוֹכֶלֶת: (ד) **גְּדוּלֵי תְּרוּמָה תְּרוּמָה.** מִדְּרַבָּנָן, עֲבָדוּ רַבָּנָן תַּקָּנָתָא מִשּׁוּם תְּרוּמָה טְמֵאָה בְּיָד כֹּהֵן כִּי הֵיכִי דְּלָא לִישַׁהֵי לֵהּ לְגַבֵּיהּ עַד זְמַן הַזֶּרַע כְּדֵי לְזָרְעָהּ וְאָתֵי בָּהּ לִידֵי תַּקָּלָה, וּמִשּׁוּם הָכִי גִּזְרוּ שֶׁיְּהוּ גְּדוּלֵי תְּרוּמָה כִּתְרוּמָה: **וְגִדּוּלֵי גִּדּוּלֵי חֻלִּין חֻלִּין.** אִם חָזַר וְזָרַע אוֹתָן גִּדּוּלִין, בְּהָא פְּלִיגִי, דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר גִּדּוּלֵיהֶן חֻלִּין: **הַטָּבֵל.** גִּדּוּלָיו חֻלִּין, מִשּׁוּם דְּרֻבּוֹ חֻלִּין: **וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן.** נַמֵּי מִשּׁוּם דְּרֻבּוֹ חֻלִּין: **וּכְפִיחֵי שְׁבִיעִית.** לְפִי שֶׁאֵינָן מְצוּיִין וְאֵינָן נוֹהֲגִים בְּכָל שָׁנָה: **וּתְרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ.** נַמֵּי לְפִי שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה: **וְהַמְדֻמָּע.** שֶׁרֻּבּוֹ חֻלִּין: **וּבְכוּרִים.** שֶׁאֵינָן מְצוּיִין, [שֶׁאֵינָן] נוֹהֲגִים אֶלָּא בִּשְׁבִעַת הַמִּינִים: **גְּדוּלֵי חֻלְּדֵּשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי חֻלִּין.** שֶׁאִם זָרַע מֵהֶן סְאָה אַחַת וְהוֹסִיף כַּמָּה סְאִין, חֻלִּין, אַף בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה: **וּפוֹדֶה אוֹתָם בְּזוֹמֶן זֶרַע.** פּוֹדֶה כָּל הָאוֹצָר בִּדְמֵי אוֹתָהּ סְאָה: (ה) **מֵאָה לְגִנָּה שֶׁל תְּרוּמָה.** שֶׁדֶּה שֶׁנִּזְרְעָה עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת וְיֵשׁ בָּהּ מֵאָה עֲרוּגוֹת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין וְלָא יְדִיעַ הֵי דְּחִלִּין: **כֻּלָּן מֻתָּרִים.** קָלָא הוּא שֶׁהַקַּלּוּ בְּגִדּוּלֵי תְּרוּמָה דַּעֲרוּגָה אַחַת שֶׁל חֻלִּין מֻתֶּרֶת עֲרוּגוֹת רַבּוֹת **בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה,** אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה אוֹסֶרֶת מֵאָה שֶׁל חֻלִּין, לְפִי שֶׁאֵין הַקַּרְקַע עוֹלָה בְּאַחַת וּמֵאָה: (ו) **הַמֻּכָּל גִּדּוּלָיו מֻתָּרִים.** בַּאֲכִילַת עֲרַאי, שֶׁכְּשֶׁאָכַל טֶבֶל שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מִלַּאכְתּוֹ: **בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה.** הִשְׁתָּא מִפָּרֵשׁ תַּנָּא לְמִלְתֵיהּ דְּתָנַן לְעֵיל (מ״ד) הַטָּבֵל גִּדּוּלָיו חֻלִּין, לָא הָוְיָא אֶלָּא **בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה אֲפִלּוּ אֲפִלּוּ גִּדּוּלֵי גִּדּוּלֵי גִּדּוּלֵי אֲסוּרִים** בַּאֲכִילַת עֲרַאי: **הַשּׁוּם כַּשְּׂעוֹרָה.** כְּלוֹמַר הַשּׁוּם חָשׁוּב זַרְעוֹ כָּלֶה כְּמוֹ הַשְּׂעוֹרָה. וְנָקֵט שְׂעוֹרָה לְפִי שֶׁאֵין בַּתְּבוּאוֹת דָּבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה וְנִפְסָד מְהֵרָה כְּמוֹ הַשְּׂעוֹרָה. פֵּרוּשׁ אַחֵר, **הַשּׁוּם** שֶׁהוּא גָּדוֹל **כַּשְּׂעוֹרָה** אֵין זַרְעוֹ כָּלֶה, אֲבָל פְּחוֹת מִכַּשְּׂעוֹרָה

(ז) **הַמְנַכֵּשׁ.** תּוֹלֵשׁ עֲשָׂבִים רָעִים הַגְּדֵלִים בְּתוֹךְ הַתְּבוּאָה וְהַיְרָקוֹת: **בַּחֲפִיּוֹת.** כְּגוֹן הַשּׁוּם וְהַלּוּף וְהַבְּצָלִים וְהַכַּרְתִּי, כָּל אֵלּוּ נִקְרָאִים חֲסִיּוֹת: **אַף עַל פִּי שֶׁפֵּרוֹתָיו.** שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים טָבֶל, דִּסְבַר הַאי תַּנָּא אֵין קִנְיָן לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּגְדוּלֵי טֶבֶל טֶבֶל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה, אֲפִלּוּ טֶבֶל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה: (ב) **תַּפּוּחַ.** שֶׁל תְּרוּמָה, כְּדֵי לִתֵּן בּוֹ טַעַם. **וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** **שֶׁרְסָקוֹ וְנָתַנוֹ כְּשֶׁהוּא מְרֻסָּק וְכָתוּשׁ לְתוֹךְ הָעִסָּה וְחִמְּצָה,** הוֹאִיל וְחֻלִּין מַחֲמַת הַתְּרוּמָה נִתְחַמְּצָה, הֶעִסָּה אֲסוּרָה לְזָרִים: **אַף עַל פִּי שֶׁהֶבְאִישׁוּ.** מַחֲמַת הַשָּׁעוֹרִים שֶׁל תְּרוּמָה, מֵימֵיהֶן מַתָּרִים: (ג) **הָרוֹדֶה.** הוֹצָאַת הַפֹּת מִן הַתְּבוּאָה נִקְרֵאת רְדִיָּה: **וְנָתַנָה עַל פִּי חֻבִּית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה.** דְּהַשְׁתָּא הַפֹּת קוֹלֶטֶת וְשׁוֹאֶבֶת מֵרֵיחַ הַיַּיִן: **רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר.** דִּסְבַר רֵיחָא מִילְּתָא הִיא: **וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר.** דְּסָבַר רֵיחָא לָאו מִילְּתָא הִיא: **מִפְּנֵי שֶׁהַשָּׁעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת.** מוֹשְׁכוֹת מִלַּחְלוּחִית יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** (ד) **אֵלָּא רֵיחַ כְּמוֹן.** דְּדוֹקָא רֵיחַ שֶׁל כְּמוֹן נִכְנָס לְת

יְבֵשָׁה שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁקוֹתָהּ, אִם [שֶׁלְּקוֹ] עִם כְּרוּב שֶׁל תְּרוּמָה הַגָּדֵל בְּאֶרֶץ לַחָה שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַשְׁקוֹתָהּ אֲסוּר, דְּשֶׁל שְׁקִי מַחֲמַת יַבְשׁוּתוֹ הוּא בּוֹלֵעַ: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר.** כָּל אִסּוּר וְהֶתֵּר הַמִּתְבַּשְּׁלִים זֶה עִם זֶה, וְהֵם מִין אֶחָד, מֻתָּרִים, שֶׁאֵין נוֹתְנִים טַעַם זֶה בָּזֶה, חוּץ מִבְּשַׂר אִסּוּר וְהֶתֵּר שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ יַחַד דְּאָמַר כָּל הַנִּכְבָּשִׁים מַתָּרִים חוּץ מִן הַחֲסִית, אֲבָל מְבֻשָּׁלִים אוֹ שְׁלוּקִים כֵּלָּן אוֹסְרִים: **הַבָּבֵד אוֹסֵרֶת.** כָּבֵד שֶׁל טְרֵפָה שֶׁבִּשְּׁלָהּ עִם הֶתֵּר, אוֹסֶרֶת כָּל הַמִּתְבַּשֵּׁל עִמָּהּ: **וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת.** אִם נִתְבַּשְּׁלָה עִם דִּבֵּר אִסּוּר, דְּמִתּוֹךְ שֶׁהִיא טְרוּדָה לִפְלֹט תְּדִיר רִבּוּי דָּם שָׁבָּהּ, לֹא בָּלְעָה. **וְהַלְבָתָא כָּבֵד שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה אֲפִלּוּ הִיא שֶׁל הֶתֵּר אָסוּר לְאָכְלָהּ,** וְאוֹסֶרֶת **כָּל מַה שֶּׁנִּתְבַּשֵּׁל עִמָּהּ,** לְפִי שֶׁהִיא מְלֵאָה דָּם וּפוֹלֶטֶת וְחוֹזֶרֶת וּבוֹלַעַת מֵהַדָּם שֶׁפָּלְטָה. וְאֵין לָהּ תַּקָּנָה בְּבִשּׁוּל, אֶלָּא אִם כֵּן הִכְבָּהּ בְּאוּר תְּחִלָּה יָפָה, וְכֵן נֶהֱגוּ הָעָם: (יב) **בְּתֶבֶן אֲסוּרִים.** כְּגוֹן תֶּבֶן שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שֶׁל עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם: **אֲפִלּוּ חֻלְמוֹן.** הָאָדָם שֶׁל בֵּיצָה שֶׁהוּא מִבְּפָנִים, וְכָל שֶׁכֵּן הַחֻלְבּוֹן שֶׁהוּא מִבַּחוּץ: **מִי כְבָשִׁים וּמֵי שְׁלָקוֹת.** שֶׁנִּכְבְּשׁוּ אוֹ נִשְׁלְקוּ בָּהֶן תְּרוּמָה, אֲסוּרִים לְזָרִים:

פרק יא (א) **אֵין נוֹתְנִין דְּבֶלָּה וּגְרוֹגָרוֹת.** שֶׁל תְּרוּמָה: **לְתוֹךְ הַמְּזוֹנִים.** שֵׁמֶן שֶׁל דָּגִים: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדָן.** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ דְּבֶלָה וּגְרוֹגָרוֹת לְהַסְרִיחַ הַמַּשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכָן וְלִהוֹצִיא אֶת מֵימֵיהֶן וְאַחַר כָּךְ מַשְׁלִיכָן: **אֲבָל נוֹתְנִים אֶת הַיַּיִן לְמוּרְיָס.** רְגִילִים הָיוּ לָתֵת יַיִן לְמוּרְיָס שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שְׁמִנוּנִית כָּל כָּךְ כְּדֵי לְמַתְּקוֹ וְלָתֵת בּוֹ טַעַם. הִלְכָךְ מֻתָּר לִתֵּן יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹכוֹ, וְלָא אָמְרִינַן לְעִבּוּרֵי זֵהֲמָא בְּלָבְדִי הוּא נוֹתֵן אֶת הַיַּיִן וְהוֹלֵךְ כְּמִבְּאבְּדוֹ: **אֵין מְפַטְּמִין אֶת הַשָּׁמֶן.** שֶׁל תְּרוּמָה בְּעִקְּרֵי בְּשָׂמִים, שֶׁבְּוַדַּאי אִם הַשֶּׁמֶן נִתָּן לְאִבּוּד. אִי נַמִי דְּלָא חֲזֵי הַשְׁתָּא לַאֲכִילָה כְּשֶׁהוּא מְפֻטָּם: **יְנוֹמְלִים.** נוֹתְנִים לְתוֹךְ הַיַּיִן דָּבֵשׁ וּפִלְפְּלִין: **מְמַעֲטוֹ.** שֶׁמִּתְחַשֵּׁב וּמִתְמַעֵט עַל יְדֵי הַבְּשׁוּל. וְאִית דְּמְפָרְשֵׁי שֶׁמְּמַעֲטוֹ מִשּׁוּתָיו, שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם רְגִילִין לִשְׁתּוֹת יַיִן מְבֻשָּׁל כְּמוֹ חַי: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבְּחוֹ.** וּמִתְקַיֵּם יוֹתֵר. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **סָתָנְיוֹת.** עֲנָבִים שֶׁאֵינָם מִתְבַּשְּׁלִים עַד יְמוֹת הַסְּתָו, וּרְגִילִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן חֹמֶץ: **וּשְׁאָר כָּל מִי פֵרוֹת.** חוּץ מִיַּיִן וְשֶׁמֶן: **מְחֻמָּץ מִן הַחֲסִית,** אֲבָל מְבֻשָּׁלִים אוֹ שְׁלוּקִים כֵּלָּן אוֹסְרִים: **הַבָּבֵד אוֹסֶרֶת.** כָּבֵד שֶׁל טְרֵפָה שֶׁבִּשְּׁלָהּ עִם הֶתֵּר, אוֹסֶרֶת כָּל הַמִּתְבַּשֵּׁל עִמָּהּ: **וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת.** אִם נִתְבַּשְּׁלָה עִם דִּבֵּר אִסּוּר, דְּמִתּוֹךְ שֶׁהִיא טְרוּדָה לִפְלֹט תְּדִיר רִבּוּי דָּם שָׁבָּהּ, לֹא בָּלְעָה. **וְהַלְבָתָא כָּבֵד שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה אֲפִלּוּ הִיא שֶׁל הֶתֵּר אָסוּר לְאָכְלָהּ,** וְאוֹסֶרֶת **כָּל מַה שֶּׁנִּתְבַּשֵּׁל עִמָּהּ,** לְפִי שֶׁהִיא מְלֵאָה דָּם וּפוֹלֶטֶת וְחוֹזֶרֶת וּבוֹלַעַת מֵהַדָּם שֶׁפָּלְטָה. וְאֵין לָהּ תַּקָּנָה בְּבִשּׁוּל, אֶלָּא אִם כֵּן הִכְבָּהּ בְּאוּר תְּחִלָּה יָפָה, וְכֵן נֶהֱגוּ הָעָם: (יב) **בְּתֶבֶן אֲסוּרִים.** כְּגוֹן תֶּבֶן שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שֶׁל עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם: **אֲפִלּוּ חֻלְמוֹן.** הָאָדָם שֶׁל בֵּיצָה שֶׁהוּא מִבְּפָנִים, וְכָל שֶׁכֵּן הַחֻלְבּוֹן שֶׁהוּא מִבַּחוּץ: **מִי כְבָשִׁים וּמֵי שְׁלָקוֹת.** שֶׁנִּכְבְּשׁוּ אוֹ נִשְׁלְקוּ בָּהֶן תְּרוּמָה, אֲסוּרִים לְזָרִים:

פרק יא (א) **אֵין נוֹתְנִין דְּבֶלָּה וּגְרוֹגָרוֹת.** שֶׁל תְּרוּמָה: **לְתוֹךְ הַמְּזוֹנִים.** שֵׁמֶן שֶׁל דָּגִים: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאַבְּדָן.** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ דְּבֶלָה וּגְרוֹגָרוֹת לְהַסְרִיחַ הַמַּשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכָן וְלִהוֹצִיא אֶת מֵימֵיהֶן וְאַחַר כָּךְ מַשְׁלִיכָן: **אֲבָל נוֹתְנִים אֶת הַיַּיִן לְמוּרְיָס.** רְגִילִים הָיוּ לָתֵת יַיִן לְמוּרְיָס שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שְׁמִנוּנִית כָּל כָּךְ כְּדֵי לְמַתְּקוֹ וְלָתֵת בּוֹ טַעַם. הִלְכָךְ מֻתָּר לִתֵּן יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹכוֹ, וְלָא אָמְרִינַן לְעִבּוּרֵי זֵהֲמָא בְּלָבְדִי הוּא נוֹתֵן אֶת הַיַּיִן וְהוֹלֵךְ כְּמִבְּאבְּדוֹ: **אֵין מְפַטְּמִין אֶת הַשָּׁמֶן.** שֶׁל תְּרוּמָה בְּעִקְּרֵי בְּשָׂמִים, שֶׁבְּוַדַּאי אִם הַשֶּׁמֶן נִתָּן לְאִבּוּד. אִי נַמִי דְּלָא חֲזֵי הַשְׁתָּא לַאֲכִילָה כְּשֶׁהוּא מְפֻטָּם: **יְנוֹמְלִים.** נוֹתְנִים לְתוֹךְ הַיַּיִן דָּבֵשׁ וּפִלְפְּלִין: **מְמַעֲטוֹ.** שֶׁמִּתְחַשֵּׁב וּמִתְמַעֵט עַל יְדֵי הַבְּשׁוּל. וְאִית דְּמְפָרְשֵׁי שֶׁמְּמַעֲטוֹ מִשּׁוּתָיו, שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם רְגִילִין לִשְׁתּוֹת יַיִן מְבֻשָּׁל כְּמוֹ חַי: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבְּחוֹ.** וּמִתְקַיֵּם יוֹתֵר. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **סָתָנְיוֹת.** עֲנָבִים שֶׁאֵינָם מִתְבַּשְּׁלִים עַד יְמוֹת הַסְּתָו, וּרְגִילִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן חֹמֶץ: **וּשְׁאָר כָּל מִי פֵרוֹת.** חוּץ מִיַּיִן וְשֶׁמֶן: **מְחֻמָּץ מִן הַחֲסִית,** אֲבָל מְבֻשָּׁלִים אוֹ שְׁלוּקִים כֵּלָּן אוֹסְרִים: **הַבָּבֵד אוֹסֶרֶת.** כָּבֵד שֶׁל טְרֵפָה שֶׁבִּשְּׁלָהּ עִם הֶתֵּר, אוֹסֶרֶת כָּל הַמִּתְבַּשֵּׁל עִמָּהּ,

רבינו עובדיה

שָׁם: **וְכֵן בַּחֲזָרָה.** אִם קָדַם שֶׁהִגִּיעַ לִיהוּדָה נִמְלַךְ לְהַחֲזִירָן לַגְּלִיל, אוֹכֵל מֵהֶן עַרְאִי בַּדֶּרֶךְ עַד שֶׁיַּגִּיעַ לַגְּלִיל: **עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לִמְקוֹם הַשְּׁבִיתָה.** לַמָּקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה לָנוּחַ שָׁם בְּשַׁבָּת, וּמֵיָּד כְּשֶׁמַּגִּיעַ שָׁם הֶקְבְּעוּ פֵּרוֹתָיו לְמַעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעָה שַׁבָּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **וְהָרוֹכְלִין הַמְחַזְּרִין בָּעֲיָרוֹת.** לְמִכּוֹר בְּשָׂמִים וְתַמְרוּקֵי הַנָּשִׁים וּמוֹלִיכִין עִמָּהֶם פֵּרוֹת, **אוֹכְלִים** מֵהֶן עֲרַאי **עַד שֶׁמַּגִּיעוּ לִמְקוֹם הַלִּינָה,** וּכְשֶׁמַּגִּיעִים שָׁם הֶקְבְּעוּ הַפֵּרוֹת לְמַעֲשֵׂר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּית רֹאשׁוֹן.** שֶׁבָּעִיר שֶׁהוּא לָן שָׁם, קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר וַאֲפִלּוּ הוּא לָן בְּבֵית רֹאשׁוֹן הָאַחַר שֶׁל הָעִיר, לְפִי שֶׁאָדָם רוֹצֶה לְפַנּוֹת כֵּלָיו בְּבֵית רִאשׁוֹן שֶׁהוּא פּוֹנֶה כְּדֵי לָלוּן שָׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ד) **עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן.** שֶׁלֹּא הִגִּיעַ גְּרָנָן לְמַעֲשֵׂר, כָּל פֵּרִי וּפֵרִי כְּפִי מַה שֶּׁמִּפְרֹשׁ לְעֵיל (פ״א משניות ה-ח): **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר לֶאֱכוֹל מֵהֶן עֲרַאי.** עַד שֶׁיְּפָרֵישׁ כָּל מַעֲשְׂרוֹתֵיהֶן, דְּתִרוּמָה טוֹבָלֶת: **וַחֲכָמִים מַתִּירִים.** דְּסָבְרִי אֵין תְּרוּמָה טוֹבָלֶת אֶלָּא אִם כֵּן תָּרַם מִתּוֹךְ הַכֻּלְכָּלָה: **כֻּלְּכֶלֶת תְּאֵנִים שֶׁתְּרָמָה.** עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ גְּרָנָן לְמַעֲשְׂרוֹת: **רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.** אֲפִלּוּ תָּרַם מִתּוֹךְ הַכֻּלְכָּלָה: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.** וְהֶלְכָה כַּחֲכָמִים דִּתְרוּמָה קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ גְּרָנָן לְמַעֲשֵׂר: **אֲבָל מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ.** פּוֹעֵל רַשַּׁאי לִהְיוֹת מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשֶׂה בָּרְעוּת עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְיָפוּת, וְאוֹכֵל מִן הַיָּפוֹת מָה שֶׁהָיָה לוֹ לֶאֱכוֹל בָּרְעוּת: **זֶה לֶאֱכוֹל וְזֶה לֶאֱכוֹל.** אֲכוֹל אַתָּה בַּתְּאֵנִים שֶׁלִּי וַאֲנִי אוֹכֵל בְּשֶׁלְּךָ: **זֶה לְקָצוֹת וְזֶה לְקָצוֹת.** אֲכוֹל אַתָּה בַּקְּצִיעוֹת שֶׁלִּי הַשְּׁטוּחוֹת לְיַבֵּשׁ אוֹ הַחֲתוּכוֹת בְּמַקֲצוֹעוֹת וַאֲנִי אוֹכֵל בַּקְּצִיעוֹת שֶׁלְּךָ: **זֶה לֶאֱכוֹל וְזֶה לְקָצוֹת.** אֲכוֹל אַתָּה בַּתְּאֵנִים הַלַּחִים שֶׁלִּי וַאֲנִי אוֹכֵל בַּקְּצִיעוֹת שֶׁלְּךָ, בְּכָל אֵלּוּ הֲוֵי מִקָּח וְקוֹבֵעַ לְמַעֲשְׂרוֹת: **הַמְחָלִיף לֶאֱכוֹל חַיָּב לְקָצוֹת פָּטוּר.** דְּאִין מִקָּח וְקוֹבֵעַ בְּדָבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, הִלְכָּךְ קְצִיעוֹת הַלָּלוּ שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן אֵין הַמִּקָּח קוֹבֵעַ בָּהֶן. וְהֶלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ג (א) **הַמְעַבֵּר תְּאֵנִים.** דֶּרֶךְ חֲצֵרוֹ, לְהוֹלִיכָם לְמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂים הַקְּצִיעוֹת: **אוֹכְלִין וּפְטוּרִין.** דְּחֲצֵר אֵינָהּ קוֹבַעַת בְּדָבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, אֲבָל הוּא אָסוּר לֶאֱכוֹל אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂים הַקְּצִיעוֹת, מִשּׁוּם דְּבִמְקוֹמוֹ נִכָּר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ וְשֶׁלֹּא בְּמְקוֹמוֹ אֵינוֹ נִכָּר. וּבָנְיוּ מָתְרִין אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין בּוֹ הַקְּצִיעוֹת, שֶׁאֵין תְּלוּי בָּהֶם לְמֶלֶךְ, וְכֵיוָן שֶׁדַּעַת אֲבֵיהֶן לַעֲשׂוֹת מָקוֹם קְצִיעוֹת מָתְרִין, אֲבָל הוּא שֶׁבְּיָדוֹ לְמֶלֶךְ אֵינוֹ מֻתָּר אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂים הַקְּצִיעוֹת: **אֲבָל אִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת.** שֶׁקָּצַץ לָהֶן, דְּאֵינָן אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה אוֹכְלִין מִכֹּחַ דִּלְא שְׁכָרָן אֶלָּא לְהַעֲבִירָן עַד מָקוֹם שֶׁעוֹשִׂים הַקְּצִיעוֹת: **הָרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ.** דְּהֲוֵי מִקָּח, וּלְגַבֵּי לוֹקֵחַ חֲשִׁיבִי בִּנְגִמְרָה מִלַּאכְתָּן, שֶׁהַלּוֹקֵחַ עֵינָיו בְּמִקָּחוֹ: (ב) **הַמּוֹצִיא פּוֹעֲלָיו לַשָּׂדֶה.** לִמְלָאכָה אַחֶרֶת וְלֹא לִלְקוֹט פֵּרוֹת, דְּהַשְׁתָּא אֵין אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה: **אוֹכְלִין וּפְטוּרִין.** אֲם נָתַן לָהֶם, דְּמַתָּנָה אֵינָהּ כְּמֶכֶר: **וְאִם יֵשׁ לָהֶן עָלָיו מְזוֹנוֹת.** שֶׁקָּצַץ לָהֶן: **אוֹכְלִין אַחַת אַחַת וְכוּ'.** דְּלָא הֲוֵי קָבַע: **וְלֹא מִן הַמֻּקְצֶה.** כִּרְי שֶׁל תְּאֵנִים: (ג) **לְעֲשׂוֹת בְּזֵיתִים.** לְעַדּוֹר וּלְקַשְׁקֵשׁ תַּחַת הַזֵּיתִים וְלֹא לְלַקֵּט, דְּהַשְׁתָּא אֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה: **וְאִם צָרַךְ.** שָׁנִים בְּיַחַד, **חַיָּב** דִּהֲוֵי קָבַע: **לְנַכֵּשׁ בַּבְּצָלִים.** לִתְלוֹשׁ הָעֲשָׂבִים הָרָעִים הַגְּדֵלִים בְּתוֹךְ הַבְּצָלִים: **מְקָרְסֵם.** מְחַתֵּךְ, וְדוֹמֶה לוֹ ׳יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר׳ (תהלים פ יד): (ד) **וַאֲפִלּוּ בְּצַד שָׂדֶה קְצִיעוֹת.** דְּמוֹכֵחַ מִלְּתָא דְּמַהֲדַּר שָׂדֶה נְפוּל, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּרוֹת מִשּׁוּם גָּזֵל דִּמְסְתָּמָא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מֵהֶן: **וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂר.** כְּדֵין הָפְקֵר: **וּבְזֵיתִים וּבְחָרוּבִים חַיָּבִין.** לְפִי שֶׁאֵין הַבְּעָלִים מִתְיָאֲשִׁים מֵהֶן, שֶׁמַּרְאִיתוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו שֶׁמֵּאֵילָן זֶה נָפַל. אֲבָל תְּאֵנָה עִם נְפִילָתָהּ נִמְאֶסֶת וְלֹא יָדוּעַ מֵאֵיזֶה אִילָן הִיא: **אִם דָּרְסוּ רֹב אָדָם.** אִם רֹב אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר דָּרְסוּ כְּבָר הַגְּרוֹגְרוֹת שֶׁהֵן בִּשְׂרוֹתֵיהֶן, אִית לָן לְמֵימַר זוּ מִן הַדְּרוּסוֹת הֵן וּכְבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, וְחַיָּב לְעַשֵּׂר: **פָּלְחִי רַבָּלָה.** אַחַר שֶׁנִּדְרְסוּ בְּעִגּוּל, מְחַלְּקִים הָעִגּוּל לְכַמָּה פְּלָחִין, וְיֵשׁ בְּפֶלַח הַרְבֵּה דְּבֵלוֹת דְּבוּקוֹת זוֹ בָּזוֹ:

מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת

עַד שֶׁלֹּא נִבְנָן לְרֹאשׁ הַגָּג. לַעֲשׂוֹת מֵהֶן עֲרֵמָה, שֶׁהוּא גָּרְנָן שֶׁל חָרוּבִין לְמַעֲשֵׂר כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״ו): **מוֹרִיד מֵהֶן לְבְהֵמָה.** אֲבָל הוּא לֹא יֹאכַל, שֶׁאֵין אוֹכְלִים עַל הַמֻּקְצֶה אֶלָּא בִּמְקוֹמָן, כְּלוֹמַר הַפֵּרוֹת שֶׁשּׁוֹטְחִין אוֹתָם לְיַבֵּשׁ שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן אֵין אוֹכְלִים מֵהֶן אֶלָּא בִּמְקוֹמָן, דְּשֶׁלֹּא בִּמְקוֹמָן אֵינוֹ נִכָּר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, וּמֵיהוּ כְּשֶׁמַּאֲכִיל מֵהֶן לִבְהֵמָה אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמָן, מִתּוֹךְ שֶׁאֵין הֶחָרוּבִין מַאֲכַל בְּהֵמָה, מֵיָּדַע יְדִיעַ דְּלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְלֹא יָבְשׁוּ כָּל צָרְכָּן: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר.** לַמָּקוֹם שֶׁשּׁוֹטְחָן שָׁם לְיַבֵּשׁ, וְכָל הֵיכָא דְּמוֹתָרוּ חוֹזֵר לָא טָבִיל: (ה) **אֵיזוֹ הִיא חֲצַר שֶׁחַיֶּבֶת בְּמַעֲשֵׂר.** שֶׁקּוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר כְּמוֹ בַּיִת: **חֲצַר צוֹרִית.** שֶׁכֵּן בְּצוֹר הָיוּ מוֹשִׁיבִין שׁוֹמֵר בְּפֶתַח הֶחָצֵר: **כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעֵל.** כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ בֶּחָצֵר שְׁנֵי בָּתִּים לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, וּכְשֶׁאֶחָד מֵהֶן פּוֹתֵחַ פֶּתַח הֶחָצֵר, בָּא הַשֵּׁנִי וְנוֹעֵל, וּכְשֶׁאֶחָד נוֹעֵל, הַשֵּׁנִי מוֹתֵחַ בְּיָדוֹ וּפוֹתֵחַ, נִמְצֵאת חָצֵר שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת: **וְאֵין אוֹמְרִים לוֹ מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ פְּטוּרָה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בּוֹשׁ לֶאֱכוֹל בְּתוֹכָהּ: **וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה.** כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לַפְּנִימִית דִּרְיֵסַת הָרֶגֶל עָלֶיהָ אֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת. וְקַיְימָא לָן (נדה מז:) **הֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֵּלָן לְהַחְמִיר:** (ו) **אַף עַל פִּי שֶׁהֵן שֶׁל חָצֵר הַחַיֶּבֶת.** וְהָעֲלָה הַפֵּרוֹת לַגַּג דָּרָךְ חָצֵר, אַף עַל פִּי כֵן לֹא טָבְלָן, הוֹאִיל וּבְשָׁעָה שֶׁהִכְנִיסָן לָחָצֵר הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהַעֲלוֹתָן וּלְאָכְלָן בַּגַּג. וְהֵנִי מִלֵּי כְּשִׁשׁ בַּגַּג אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל אִם אֵין בַּגַּג אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת בָּטֵל לְגַבֵּי חָצֵר: **בֵּית שַׁעַר.** אֲצֶל פֶּתַח הֶחָצֵר: **אַכְסַדְרָה.** מַקֵּפָה מִשָּׁלֹשׁ מְחִיצוֹת וּמִקְרָה לְמַעְלָה: **מִרְפֶּסֶת.** מָקוֹם לְפָנֶיהָ הָעֲלִיּוֹת, וְיוֹצְאִים מִן הָעֲלִיּוֹת לַמִּרְפֶּסֶת וּמִן הַמִּרְפֶּסֶת יוֹרְדִים בְּסֻלָּם לְחָצֵר: (ז) **הַצְּרִיפִים.** אֵין לָהֶם גַּג, אֶלָּא הַקּוֹרוֹת לְמַעְלָה נוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ וְהוֹלְכִים וּמִתְרַחֲבִים לְמַשָּׁה: **וְהַדָּגְנִים.** כְּמִין שׁוֹבָכִים, עֲשׂוּיִין בְּשָׂתוֹת לֶאֱצוֹר בָּהֶן פֵּרוֹת: **וְהָאֻלְקְטָיוֹת.** סְכוֹת שֶׁעוֹשִׂים בֵּימוֹת הַחַמָּה לָצֵל. תַּרְגּוּם ׳קְרִי׳ (בראשית ח כב) - קַייְטָא: **סֻכַּת גְּנוֹבָר.** יָם בְּנֶגֶד׳ (במדבר לד יא) מְתַרְגְּמִינַן יַם גְּנוֹסָר, וְהוּא מָקוֹם בְּאֶרֶץ הַגָּלִיל שֶׁפֵּרוֹתָיו מְרֻבִּים וְטוֹבִים, וְיוֹשְׁבָיו עוֹשִׂים סֻכּוֹת, וְדָרִים שָׁם כָּל זְמַן הַפֵּרוֹת: **אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם רֵחַיִם וְתַרְגְּנוֹלִים.** לֹא הָוֵי קָבַע: **סֻכַּת הַיּוֹצְרִים.** רְגִילִים לַעֲשׂוֹת שָׁתֵּי סֻכּוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, בְּפְנִימִית מְצַנְּעִי קְדֵרוֹתָיו וְדָר שָׁם, וּבַחִיצוֹנָה עוֹשֶׂה מְלַאכְתּוֹ וּמוֹכֵר קְדֵרוֹתָיו: **כֹּל שֶׁאֵינָהּ דִּירַת הַחַמָּה וְדִירַת הַגַּשָּׁמִים.** וְסֻכָּה פְּנִימִית אֵין הַיּוֹצֵר דָּר בָּהּ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, הִלְכָּךְ פְּטוּרָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב.** רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ דְּסָבַר (יומא י׳) סֻכָּה דִּירַת קָבַע בְּעֵינָן וְחֶיְבַת בְּמִזּוּזָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ח) **תְּאֵנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בָּחָצֵר.** אִילָן שֶׁל תְּאֵנָה שֶׁהוּא עוֹמֵד בֶּחָצֵר, וְחָצֵר קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר: **וְאִם צָרַךְ.** שְׁתַּיִם, חַיָּב: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַחַת בֵּימִינוֹ.** אֲפִלּוּ שְׁלֹשׁ כֹּהֲאי גַּוְנָא לָא הָוֵי צָרוּךְ וְשָׂרֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **עָלָה לִרְאֹשָׁהּ.** לְרֹאשׁ הַתְּאֵנָה: **מִמֶּנָּה חַיְכוּ וְאוֹכֵל.** שָׁם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹרִיד לְחָצֵר: (ט) **נוֹטֵל אֶת הָאֻשְׁכּוֹל.** אוֹכֵל כְּדֶרְכּוֹ וְאֵין צָרִיךְ לִגְרֹגֵר, וְכֵן בְּרִמּוֹן אֵין צָרִיךְ לְקָרֵט, וְכֵן בָּאֲבַטִּיחַ אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין שֶׁתֵּצֵא הַשָּׂרָף וְשָׂרֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **עָלָה לִרְאֹשָׁהּ.** לְסוֹף גּוּפוֹ: **לְתוֹךְ יָדוֹ חַיָּב.** דְּמֵה שֶׁנָּתַן לְתוֹךְ יָדוֹ נָחְשַׁב כְּאִלּוּ נָתַן לְתוֹךְ בּוֹר קָטָן דְּהֵיינוּ הַחֲפִירָה שֶׁהַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן יוֹרְדִים בָּהּ: **הַמַּקֵּפָה לְתַבְשִׁיל.** הַשּׁוֹלָה פִּסְלַת שֶׁמֵּעָלָה הַיַּיִן בְּעֵת רְתִיחָתוֹ נִקְרָא מִקֵּפָה, וְאִם אַחַר שֶׁנָּתַן יַיִן בַּתַּבְשִׁיל הִסִּיר מֵעָלָיו הַחֲרָצָנִים וְהַגַּזִּים הַצָּפִין לְמַעְלָה, קִפּוּי עֲרַאי הוּא זֶה וְאֵינוֹ קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר כִּשְׁאָר מִקֵּפָה יַיִן בְּעֶלְמָא. וּבְתַבְשִׁיל צוֹנֵן אֲיֵירִי, דְּאִי בְּתַבְשִׁיל רוֹתֵחַ הָא אָמְרִינַן שֶׁהָאוּר קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר וּבְלֹא הַקֵּפָאָה הָיָה נִקְבָּע לְמַעֲשֵׂר מֵחֲמַת הָאוּר: **לְקִדָּרָה.** רַקָּנִית, קוֹדֶם שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ הַתַּבְשִׁיל נָתַן בְּתוֹכָהּ יַיִן וְהִקֵּפָהוּ, הֲוָה לֵיהּ כְּמִקֵּפָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּקָנִים לֹא מָצֵי אָכֵיל לֵיהּ בְּלֹא פְּדִיָּה:

פרק ד (א) **הַבּוֹצֵשׁ.** יְרָקוֹת אוֹ זֵיתִים בְּחֹמֶץ אוֹ בְּיַיִן, וְכֵן הַשּׁוּלֵק אוֹ הַמּוֹלֵחַ, אַף **בַּשָּׂדֶה חַיָּב.** שֶׁהָאוּר וְהַמֶּלַח וְהַמֻּקָּח וְהַתְּרוּמָה וְהַשַּׁבָּת וְהֶחָמֵץ הַמִּשְׁתַּמְּרִת, כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר: **הַמְכַמֵּן בָּאֲדָמָה.** הַמִּטְמִין פֵּרוֹת תַּחַת הַקַּרְקַע כְּדַרְכָּהּ שֶׁרְגִילִין לְהַטְמִין פֵּרוֹת שֶׁאֵין מְכַשְּׁלִים כָּל צָרְכָּן כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּשְּׁלוּ: **וְהַמְטַבֵּל.** פֵּרוֹת בְּמֶלַח אוֹ בְּצִיר אוֹ בְּחֹמֶץ וְאוֹכֵל, **פָּטוּר,** וְאֵינוֹ קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר כְּמוֹ הַבּוֹצֵשׁ אוֹ הַמּוֹלֵחַ, אֶלָּא אוֹכֵל מֵהֶן אֲכִילַת עֲרַאי וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר: **הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים.** מִמְּעֵךְ וְכוֹתֵשׁ אוֹתָם כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא הַשֶּׁרַף דְּהֵיינוּ הַמְרִירוּת שָׁלָהֶן: **הַפּוֹחֵט זֵיתִים עַל בְּשָׂרוֹ.** לְסוֹף גּוּפוֹ: **לְתוֹךְ יָדוֹ חַיָּב.** דְּמֵה שֶׁנָּתַן לְתוֹךְ יָדוֹ נָחְשַׁב כְּאִלּוּ נָתַן לְתוֹךְ בּוֹר קָטָן דְּהֵיינוּ הַחֲפִירָה שֶׁהַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן יוֹרְדִים בָּהּ: **הַמַּקֵּפָה לְתַבְשִׁיל.** הַשּׁוֹלָה פִּסְלַת שֶׁמֵּעָלָה הַיַּיִן בְּעֵת רְתִיחָתוֹ נִקְרָא מִקֵּפָה, וְאִם אַחַר שֶׁנָּתַן יַיִן בַּתַּבְשִׁיל הִסִּיר מֵעָלָיו הַחֲרָצָנִים וְהַגַּזִּים הַצָּפִין לְמַעְלָה, קִפּוּי עֲרַאי הוּא זֶה וְאֵינוֹ קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר כִּשְׁאָר מִקֵּפָה יַיִן בְּעֶלְמָא. וּבְתַבְשִׁיל צוֹנֵן אֲיֵירִי, דְּאִי בְּתַבְשִׁיל רוֹתֵחַ הָא אָמְרִינַן שֶׁהָאוּר קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר וּבְלֹא הַקֵּפָאָה הָיָה נִקְבָּע לְמַעֲשֵׂר מֵחֲמַת הָאוּר: **לְקִדָּרָה.** רַקָּנִית, קוֹדֶם שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ הַתַּבְשִׁיל נָתַן בְּתוֹכָהּ יַיִן וְהִקֵּפָהוּ, הֲוָה לֵיהּ כְּמִקֵּפָה

מברטנורא

בְּבוֹר קָטָן וְחַיָּב: (ב) **תְּינוֹקוֹת שֶׁמָּמְנוּ תְּאֵנִים.** בַּשָּׂדֶה, דְּאִי בַּבַּיִת בְּלֹא שַׁבָּת בֵּית קוֹבַעַת. וְנָקֵט תְּינוֹקוֹת לְאַשְׁמוּעִינַן דְּיֵשׁ לָהֶם מַחֲשָׁבָה הַנְּכָרַת מִתּוֹךְ מַעֲשֵׂיהֶם: **לֹא יֹאכְלוּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת.** דְּכֵיוָן שֶׁקָּבָעַתַן שַׁבָּת לְמַעֲשֵׂר, אֲסוּרִים לְעוֹלָם עַד שֶׁיִּתְעַשְּׂרוּ: **כֻּלְּכֶלֶת שַׁבָּת.** כַּלְכָּלָה מְלֵאָה פֵּרוֹת שֶׁיִּחֲדָהּ לְשַׁבָּת: **וּבֵית הַלֵּל מְחַיְּבִין.** בְּמַעֲשֵׂר מִיָּד אֲפִלּוּ קוֹדֶם הַשַּׁבָּת, דְּכֵיוָן שֶׁיִּחֲדָהּ לְשַׁבָּת הֶקְבְּעָה מִיָּד: **לְשָׁלּוֹחַ לַחֲבֵרוֹ.** נִטְבְּלָה מִיָּד וְלֹא יֹאכַל עַרְאִי עַד שֶׁיְּעַשֵּׂר וַאֲפִלּוּ לֹא שְׁלָחָהּ, לְפִי שֶׁכֵּיוָן שֶׁיִּחֲדָהּ לְשָׁלוֹחַ הוּא מְקַפִּיד עָלֶיהָ כְּמוֹ בְּכַלְכֶּלֶת שַׁבָּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **הַמַּעֲטָן.** מָקוֹם שֶׁצּוֹבְרִין שָׁם הַזֵּיתִים כְּדֵי שֶׁיִּתְרַכְּכוּ וְיִהְיוּ רְאוּיוֹת לְהוֹצִיא שְׁמָנָן: **טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בְּמֵלַח.** שֶׁאֵין קוֹבֵעַ אֶלָּא בְּמֵלַח וְצָרוּף שְׁתֵּיהֶם, הִלְכָּךְ אִם מָלַח וְנָתַן לְפָנָיו חַיָּב: **מִן הַמַּעֲטָן הַטָּהוֹר חַיָּב.** וּכְגוֹן שֶׁהָאָדָם הַנּוֹטְלָן טָמֵא, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַחֲזִיר אֶת הַמּוֹתָר שֶׁכְּבָר נִטְמְאוּ כָּל אוֹתָן שֶׁנָּטַל בְּיָדוֹ: **וּמִן הַטָּמֵא פָּטוּר.** שֶׁכֵּיוָן שֶׁהַמַּעֲטָן כֻּלּוֹ טָמֵא וְהָאָדָם הַנּוֹטְלָן טָמֵא, הֲרֵי הוּא מַחֲזִיר אֶת הַנּוֹתָר: (ד) **שׁוֹתִין עַל הַגַּת.** וּכְגוֹן שֶׁהִכְנִיס שָׁם רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ דְּלֵיכָּא לְמִגְזַר שֶׁמָּא יָבִיא הַכְלִי אֵלָיו וְיִשְׁתֶּה חוּץ לַגַּת, דְּחוּץ לַגַּת הָוֵי קֶבַע וְאָסוּר לִשְׁתּוֹת: **בֵּין עַל הַחַמִּין.** בֵּין שֶׁמָּזַג הַיַּיִן בְּחַמִּין, בֵּין שֶׁמָּזְגוּ בְּצוֹנֵן: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק מְחַיֵּב.** דְּגָזַר שֶׁמָּא יוֹצִיא מִן הַיַּיִן חוּץ לַגַּת: **עַל הַחַמִּין חַיָּב.** שֶׁהוּא קוֹבֵעַ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר הַמּוֹתָר שֶׁיִּקָּלְקֵל הַיַּיִן שֶׁבַּגַּת, אֲבָל מְזַג בְּצוֹנֵן פָּטוּר שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִיר הַמּוֹתָר. וְהֶלְכָה כַּחֲכָמִים: (ה) **הַמְקַפֵּחַ.** מֵסִיר קְלִפָּתָן: **מְקַפֵּחַ אַחַת אַחַת.** שְׁעוֹרָה אַחַת, וְדִוְקָא שֶׁאֵינוֹ מְקַפֵּחַ לַגֹּרֶן, אֲבָל אִם הָיָה שָׁמוּחַ לַגֹּרֶן אֲפִלּוּ קַלָּף שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְחַזֵּר אֶת הַמּוֹתָר: **הַמּוֹלֵל מְלֵיאוֹת.** הַמְהַבְהֵב שִׁבֳּלִין בְּאוּר וּמְמַצֵּן בְּיָדוֹ לְהָסִיר הַפְּסֹלֶת: **מְנַפֶּה.** לְהַפְרִיחַ הַמּוֹץ: **מְיָד לְיָד.** מְנַצֵּר מִיָּדוֹ אַחַת לְיָדוֹ הָאַחֶרֶת: **יְרָקָה פְּטוּר.** שֶׁהַזָּרַע עִקָּר, וְירָקָה לֹא חָשִׁיב אֶלָּא אִם כֵּן כִּוֵּן לְיָרֵק: **מְתַעֲשֶׂרֶת זֶרַע וְיָרָק.** חַיָּב לְעַשֵּׂר בֵּין אֲכָל הַזֶּרַע בֵּין אֲכָל הָעֲלִין יָרֵק כְּמוֹת שֶׁהֵן: **הַשָּׁבֶת.** כַּף שְׁמֹּה בְּעַרְבִי, וּבְלַעַ״ז אניט״ו: **וְזֹרִים.** זְמוֹרוֹת, וַאֲפִלּוּ זֶרַע מְפֹרָשִׁים מִתָּם מִתְעַשֶּׂרֶת זֶרַע וְיָרָק וְזֹרִים, לְפִי שֶׁהַשֶּׁבֶת עוֹשֶׂה זְמוֹרוֹת אֲרֻכּוֹת. אֲבָל הַכּוּסְבָּר אֵינָהּ מִתְעַשֶּׂרֶת זֹרִים אֶלָּא אִם כֵּן זֶרַע סְתָם וְלֹא פָּרַשׂ. בְּעַרְבִי ח״ב א״ל שא״ר, וּבְלַעַ״ז קוריסוי״ן. **הַגַּרְגִּיר.** כַּף שְׁמוֹ בְּעַרְבִי, וּבְלַעַ״ז אירוג״א. (ו) **הַתְּמָרוֹת שֶׁל תִּלְתָן.** יֵשׁ מְפָרְשִׁים לוּלְבֵי תִּלְתָן קְצִין שֵׁשׁ לַגְּפָנִים וְהֵן נֶאֱכָלִים, וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים כְּשֶׁמַּחְתִּיל הַגְּבוֹעוֹל לְצַמּוֹחַ נִרְאֶה בְּמָקוֹם צְמִיחָתוֹ כְּמִין גְּרָגִיר עֵב וְנִקְרָא תְּמָרָה, כְּדְאָמְרִינַן (סוכה לג.) גַּבֵּי הֲדַס נִקּוּם רֹאשׁוֹ וְעָלְתָה בּוֹ תְּמָרָה. וּבְתִלְתָן וְחַרְדָּל וּפוֹל הַלָּבָן חֲשׁוּבִין אֹכֶל: **הַצָּלָף** בְּלַעַ״ז קאפר״י: **תְּמָרוֹת.** לוּלְבֵי שַׁבּוֹ, וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים הַפָּרוּר: הוּא עִקַּר הַפֶּרִי, וְקִפְרֵסִין הוּא שׁוֹמֵר הַפֶּרִי: **רַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ'.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פרק ה (א) **הָעוֹקֵר שְׁתָלִים.** נְטִיעוֹת אֶחָד שֶׁצָּמְחוּ וְגָדְלוּ קָצָת עוֹקְרִין אוֹתָן וְשׁוֹתְלִין אוֹתָם בְּמָקוֹם אַחֵר וְהֵם מִתְעַבִּים וּמִתְרַחֲבִים וּמִתְגַּדְּלִין שָׁם: **פָּטוּר.** אֲפִלּוּ רָאוּ פְּנֵי הַבַּיִת, מִפְּנֵי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן. **לָקַח בְּמֻחְצָר עֲקָרָקַע.** הַקּוֹנֶה פֵּרוֹת בְּשָׂהֵן מְחֻבָּרִין פָּטוּר, שֶׁאֵין הַמִּקָּח קוֹבֵעַ לְמַעֲשֵׂר עַד שֶׁיִּתְלְשׁוּ אֶלָּא בְּקוֹנֶה הַנּוֹטֵל בְּתַלּוּשׁ לֹא בְּמֻחְצָר: **לָקַט.** שְׁתִילִין לְשָׁלוֹחַ **לְחַבְרוֹ פָּטוּר: אִם יֵשׁ כֵּיוֹצֵא בָּהֶם נִמְכָּרִים בַּשּׁוּק.** חֲשִׁיבִי כְּאִלּוּ נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אוֹמֵר אַף לְפִי שֶׁאֵין בָּהֶם נִמְכָּרִים בַּשּׁוּק. (ב) **וְנוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ לְזֹרֶע.** (שֶׁיִּתְבַּשֵּׁל) בָּהֶם הַזֶּרַע בְּמָקוֹם נְטִיעָתָן: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא גָּרְנָן.** עֲקִירָתָן הוּא גָּרְנָן, שֶׁאֵין לָהֶם גֹּרֶן אַחֵר לְהַתְחִיב בְּמַעֲשֵׂר, דִּזְרָעָן פְּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר דִּכְתִיב (ויקרא כז ל) ׳מִזֶּרַע הָאָרֶץ׳, וְלֹא כָּל זֶרַע, פְּרָט לְזֶרַע יְרָקוֹת גִּנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין, וְנִמְצָא שְׁנִגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְאָסוּר לְנ

רבינו עובדיה

מְתַמֵּד. וְהָכָא מַיְירֵי בְּנוֹתֵן מַיִם בִּשְׂמָרִים דְּוַקָא: **וּמָצָא כְּדֵי מַדָּתוֹ.** לְאוּ דְּוַקָא כְּדֵי מַדָּתוֹ, דְּאִפְּלוּ נָתַן שְׁלֹשָׁה כַּדּוֹת שֶׁל מַיִם וּמָצָא שְׁלֹשָׁה וְחֲצִי פָּטוּר, עַד שֶׁיִּתֵּן שְׁלֹשָׁה וְיִמְצָא אַרְבָּעָה: **פָּטוּר.** וְאַף עַל גַּב דְּשָׂמְרִים יַהֲבֵי בְּהוּ טַעַם, פָּטוּר, דְּטַעַם שְׂמָרִים שֶׁל טָבָל לָא חֲשִׁיב טַעַם גְּמוּר אֶלָּא קִיּוּהָא בְּעָלְמָא: **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב.** דְּסָבַר אִי אְפְשָׁר שֶׁיְּצָאוּ כָּל הַמַּיִם לַחוּץ אֶלָּא נִשְׁאַר חֲצִי כַּד שֶׁל מַיִם בְּתוֹךְ הַשְּׂמָרִים, וְנִמְצָא שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה כַּדּוֹת וַחֲצִי כַּד אֶחָד שֶׁל יַיִן וּשְׁנַיִם וַחֲצִי מַיִם וְהָווּ כְּיַיִן מָזוּג, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ מְזִיגַת הַיַּיִן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **מָצָא יוֹתֵר מִכְּדֵי מַדָּתוֹ.** וְהוּא דְּרָמָא תִּלְתָא וְאִשְׁכַּח אַרְבָּעָה: **מוֹצִיא עָלָיו מָקוֹם אַחֵר.** אַף מִמָּקוֹם אַחֵר, כְּלוֹמַר לָא מִבַּעְיָא מִנֵּיהּ וּבֵיהּ דְּשָׁרֵי, אֶלָּא אַף מִמָּקוֹם אַחֵר יָכוֹל לַעֲשֹׂר לְפִי חֶשְׁבּוֹן הַיֹּתֵר עַל מַדָּתוֹ:

(ז) **שָׁלָנוּ.** לַיְלָה: **הֶעָרֵמָה הַחַיֶּבֶת.** הַכְּרִי שֶׁנִּתְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר, כְּהֶהִיא דְּתָנֵן בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״ו) וְאִם אֵינוֹ מְמָרַח מִשַּׁיֵּעַמִיד עֲרֵמָה: (ח) **שׁוּם בַּעַל בֶּבִי.** שׁוּם חָרִיף שֶׁהָאוֹכְלוֹ בּוֹכֶה וְעֵינָיו זוֹלְגוֹת דְּמָעוֹת. וְלִי נִרְאֶה שׁוּם הַגָּדֵל בְּהַר הַלְּבָנוֹן, שֶׁכֵּן בְּעַרְבֵי קוֹרִין לַלְּבָנוֹן בע״ל: **רִכְפָּא.** שֵׁם מָקוֹם: **גְּרִיסִין הַקָּלְיָין.** גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל הַבָּאִים מִן הַקִּלְקִי, שֵׁם מָקוֹם, וְהֵן מְרֻבָּעוֹת כְּדִתְנַן בִּנְגָעִים (פ״ו מ״א) כִּגְרִיס הַקִּלְקִי הַמְרֻבָּע: **וַעֲדָשִׁים הַמְּצֻרְיוֹת.** רֹאשׁן אֶחָד חַד. וְהַמִּינִין הַלָּלוּ כֻּלָּם הֵם מִדְּבָרִיּוֹת וְחִזְקָתָן מִן הַהֶפְקֵר לְפִי שֶׁאֵינָן נִזְרָעִים בַּגִּנָּה, לְפִיכָךְ פְּטוּרִים מִן הַמַּעְשָׂרוֹת: **אַף הַקּוּרְקָם.** בְּעַרְבִי קִלְקָא״ס, וְהוּא מִין מִמִּינֵי הַכְּרוּב: **הַקּוּטְנִים.** מִמִּינֵי הָעֲדָשִׁים. **וְהַלֶּכָה כְּסֵתֶם מִשְׁנָה: וְנִלְקָחִים מִכָּל אָדָם.** אַף מִן הַחֲשׁוּדִים לְמִכּוֹר פֵּרוֹת שְׁבִיעִית: **זֶרַע הַלּוּף הֶעָלְיוֹן.** אֲנִי שָׁמַעְתִּי הַלּוּף הַשּׁוֹטָה, אֲבָל זֶרַע הַלּוּף הַפַּקָּח חָיָב. וְרַמְב״ם פֵּרֵשׁ שֶׁהַמְּשֻׁנָּה מְסֹרָסֶת זֶרַע הָעֶלְיוֹן שֶׁל לוּף, וְלוּף הוּא מִין מִמִּינֵי הַבְּצָלִים: **שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן תְּרוּמָה.** אַף עַל פִּי שֶׁאָחַד מִכָּל אֵלּוּ זְרוֹנֵי גִּנָּה שֶׁאֵינָם נֶאֱכָלִים הֵן תְּרוּמָה, וְזַרְעָן, הֲרֵי הַגִּדּוּלִים נֶאֱכָלִין. וְלָא אַמְרִינַן גִּדּוּלֵי תְּרוּמָה תְּרוּמָה אֶלָּא כְּשֶׁהַזֶּרַע שֶׁל הַזְּרוּעַ הוּא מִדְּבָרִים הָרְאוּיִין לֶאֱכִילָה: **שֶׁאֲבִיהֶן.** הַזֶּרַע, שֶׁהוּא אָב לְמַה שֶּׁגָּדַל מִמֶּנּוּ:

מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי

פרק א (א) **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ.** אֲפִלּוּ לְהוֹלִיכוֹ לִירוּשָׁלַיִם, לְפִי שֶׁהוּא קֹדֶשׁ. וּסְתָם מַתְנִיתִין כְּרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר (קידושין פ״ב מ״ח) מַעֲשֵׂר [שֵׁנִי] מָמוֹן גְּבוּהּ הוּא: **וְאֵין מַחֲלִיפִין אוֹתוֹ.** לֹא יֹאמַר לוֹ הַיְלֶךָ יַיִן וְתֵן לִי שֶׁמֶן, שֶׁמֶן וְתֵן לִי יַיִן: **וְאֵין שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ.** סֶלַע שֶׁל חֲלִין כְּנֶגֶד סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מִשּׁוּם בִּזּוּי מִצְוָה: **וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ בִּירוּשָׁלַיִם.** לְעִיל אֵיירִי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וְהָכָא קָמַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם שְׁקוּלִין בִּדְמֵיהֶן מֵאֵכֶל וּמִשְׁתֶּה אֵינוֹ רָשַׁאי לְהַחֲלִיף: **וְכֵן שְׁאָר כָּל הַפֵּרוֹת.** אֲפִלּוּ אוֹתָן פֵּרוֹת דְּמַעֲשֵׂר דִּידְהוּ לָא הֲוֵי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן: **אֲבָל נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַתָּנַת חִנָּם.** כְּגוֹן שֶׁמְּזַמְּנוֹ לֶאֱכוֹל עִמּוֹ עַל שֻׁלְחָנוֹ, וְדִבְרֵי הַכֹּל הִיא. אֲבָל לָתֵת לוֹ בְּמַתָּנָה מִמֶּשׁ לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר (מנחות פ״ח מ״ח) מַתָּנָה כְּמָכָר אָסוּר: (ב) **אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ.** דְּגַמְרִינַן גְּאֻלָּה גְּאֻלָּה מֵחֲרָמִים, נֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר (ויקרא כז לג) ׳לֹא יִגָּאֵל׳, וְנֶאֱמַר בְּחֲרָמִים (שם פסוק כח) ׳לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל׳, מָה לְהַלָּן מְכִירָה עִמּוֹ אַף כָּאן מְכִירָה עִמּוֹ (בכורות לב.): **תָּמִים חַי.** וְהוּא הַדִּין נַמִּי שְׁחוּט, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לג) ׳לֹא יִגָּאֵל׳ אֵינוֹ נִמְכָּר לֹא חַי וְלֹא שְׁחוּט לֹא תָּמִים וְלֹא בַּעַל מוּם (בכורות שם). אֶלָּא תְּמִים, חָלְבּוּ וְדָמוֹ קָרֵבִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְהַבָּשָׂר אוֹכְלִין אוֹתוֹ הַבְּעָלִים בִּירוּשָׁלַיִם, וּבַעַל מוּם אוֹכְלִים אוֹתוֹ הַבְּעָלִים בְּכָל מָקוֹם. וְאִיידֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא גַּבֵּי בְּכוֹר מוֹכְרִים אוֹתוֹ תָּמִים חַי, תָּנָא נַמֵּי רֵישָׁא תָּמִים חַי: **וְאֵין מַקְדִּישִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה.** דְּהָוֵי כְּמָכָר: **הַבְּכוֹר מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּמִים חַי.** מִשּׁוּם דִּבְכְבוֹר כְּתִיב (במדבר יח יז) ׳לֹא תִפְדֶּה׳ אֲבָל נִמְכָּר הוּא: **וּמַקְדִּישִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה.** דְּמֻמוֹנוֹ שֶׁל כֹּהֵן הוּא וּמַתָּר לְמָכְרוֹ: **אֲסִימוֹן.** מַטְבֵּעַ שֶׁאֵין עָלָיו צוּרָה, וְאֵין מְחֻלָּלִין עָלָיו מַעֲשֵׂר שֵׁנִי דִּכְתִיב (דברים יד כה) ׳וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ׳, כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה: **וְלֹא עַל הַמַּטְבֵּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא.** דִּכְתִיב (שם פסוק כו) ׳וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ׳, לְכָסֶף הַבָּאִים מִמַּה שֶּׁהוּא רוֹצֶה: **וְלֹא עַל הַמָּעוֹת שֶׁאֵין בָּרְשׁוּתוֹ.** כְּגוֹן שֶׁנָּפַל כִּיסוֹ לַיָּם הַגָּדוֹל אֵינוֹ יָכוֹל לְפְדּוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָעוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְשַׁכֵּר מִי שֶׁשָּׁט עַל גַּבֵּי הַמַּיִם לְהוֹצִיאוֹ: (ג) **הַלּוֹקֵחַ בְּהֶמָה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים.** מְמָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁכָּךְ הִיא עִקַּר מִצְוַת מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִקְנוֹת מֵהֶם שְׁלָמִים, דִּילְפִינַן ׳שָׁם׳ (דברים כז ז) ׳שָׁם׳ (שם יד כג) לְגָזֵרָה שָׁוָה מֵהַר עֵיבָל: **וְחַיָּה.** שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהַקְרָבָה, וּקְנָאָהּ מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֶאֱכוֹל אוֹתָהּ **בְּשַׂר תַּאֲוָה.** כְּלוֹמַר חֻלִּין: **יָצָא הָעוֹר לְחֻלִּין.** וְאֵין צָרִיךְ לֶאֱכֹל דָּמָיו בִּירוּשָׁלַיִם: **יָצָא הַמְּנָחָן לְחֻלִּין.** וְאֵין צָרִיךְ לְמָכְרוֹ וְלֶאֱכוֹל דָּמָיו בִּקְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם. וְהָנֵי מִילֵּי כְּשֶׁהַמּוֹכֵר וְהַקּוֹנֶה הֲדְיוֹטִים וְאֵין נוֹתְנִים עֵינֵיהֶם אֶלָּא בְּבָשָׂר לֶאֱכוֹל וּבְיַיִן לִשְׁתּוֹת, אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם אֻמָּן לְעִבּוּד עוֹרוֹת אוֹ יוֹצֵר חֶרֶס, דְּעֵכְשָׁו וַדַּאי נוֹתֵן עֵינָיו בָּעוֹרוֹת אוֹ בַּקַּנְקַנִּין, נַעֲשָׂה כְּקוֹנֶה זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְלֹא יָצְאוּ לְחֻלִּין: **הַתָּמֵד.** פְּסֹלֶת שֶׁל עֲנָבִים שֶׁנָּתַן עֲלֵיהֶם מַיִם: **אֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר.** דְּחֻשְׁיב כְּמוֹ מַיִם, וַאֲנַן בָּעֵינַן פֵּרִי מִפֵּרִי וְגִדּוּלֵי קַרְקַע וְאִי אֶפְשָׁר: **נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר.** דְּכֵיוָן שֶׁהַחְמִיץ חֲשִׁיב אֹכֶל, וְהוּא הִדְרָמָא תִּלְתָא וְאַשְׁכַּח אַרְבָּעָה: (ד) **הַלּוֹקֵחַ חֵיָה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים.** וְאֵין קָרְבָּן בָּא מִן הַחַיָּה, דִּכְתִיב (ויקרא א ב) ׳מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן׳: **וּבְהֵמָה לְבֶשֶׂר תַּאֲוָה.** חֲכָמִים גָּזְרוּ שֶׁלֹּא יִקְנוּ בְּהֵמָה מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא שְׁלָמִים, לְפִי שֶׁבָּרְאשׁוֹנָה הָיָה מֻתָּר לִקַּח בְּהֵמָה לְבֶשֶׂר תַּאֲוָה, כֵּיוָן שֶׁרָאוּ שֶׁהָיוּ הַכֹּל לוֹקְחִים בְּהֵמָה לְבֶשֶׂר תַּאֲוָה וּמְבַרְיחִים אוֹתָהּ מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ חָזְרוּ וְאָמְרוּ לֹא יִקְחוּ (ירושלמי ה״ב): **אֵין הָעוֹר יוֹצֵא לְחֻלִּין.** כְּלוֹמַר אֵינוֹ בְּתוֹרַת זוֹ שֶׁיָּצָא הָעוֹר לְחֻלִּין, אֶלָּא לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר לֹא הַחַיָּה וְלֹא הַבְּהֵמָה, דְּנַעֲשָׂה כְּקוֹנֶה

מַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת - מַסֶּכֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי

שׁוֹר לַחֲרִישָׁה בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר, דְּאִלּוּ קָנָה מַעֲשֵׂר: **לֹא יָצָא הַקָּנְקַן לְחֻלִּין.** כֵּיוָן שֶׁנֶּהֱנוּ לְמִכּוֹר הַיַּיִן בְּלֹא הַקָּנְקַן: **לֹא יָצְאוּ דְּמֵי הַכְּלִי לְחֻלִּין.** לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ לְמָכְרָן בְּלֹא הַכְּלִי: (ה) **הַלּוֹקֵחַ מַיִם וּמֶלַח וְכוּ׳.** מַיִם וּמֶלַח אֵין נִקָּחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דִּכְתִיב (דברים יד כו) ׳וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ׳, כְּלָל, ׳בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר׳ (שם), פְּרָט, ׳וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ׳ (שם), חָזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מָה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ דָּבָר שֶׁהוּא אֹכֶל וְגִדּוּלֵי קַרְקַע, דְּבָקָר וְצֹאן גִּדּוּלִים מִן הַצֶּמַח שֶׁהֵם גִּדּוּלֵי קַרְקַע, וְתָלוּשׁ, וְדָבָר הַמִּתְקַיֵּם עַד שֶׁמּוֹלִיכָן לִירוּשָׁלַיִם, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא אֹכֶל וְגִדּוּלֵי קַרְקַע וְתָלוּשׁ, וְדָבָר הַמִּתְקַיֵּם. יָצְאוּ מַיִם וּמֶלַח שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁהֵן אֹכֶל אֵינָן גִּדּוּלֵי קַרְקַע, יָצְאוּ פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע שֶׁאֵינָן תְּלוּשִׁים, יָצְאוּ פֵּרוֹת הַנִּרְקָבִים קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם שֶׁאֵינָן דָּבָר הַמִּתְקַיֵּם, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵין נִקָּחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר: **לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר.** וְלֹא חָלָה קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר עַל הַדָּבָר הַקָּנוּי, וְלֹא יָצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין: **הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת שׁוֹגֵג.** שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁמְּכָסֶף מַעֲשֵׂר הוּא קוֹנֶה: **יַחְזְרוּ דְמִים לִמְקוֹמָן.** הַמּוֹכֵר לוֹקֵחַ פֵּרוֹתָיו וּמַחֲזִיר הַדָּמִים מִשּׁוּם דְּהָוֵי בְּמִקַּח טָעוּת, שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ הַלּוֹקֵחַ שֶׁהֵם דְּמֵי מַעֲשֵׂר לֹא הָיָה לוֹקֵחַ בְּהֶם פֵּרוֹת הַלָּלוּ מִשּׁוּם טֹרַח הַדֶּרֶךְ, וְכֵיוָן דְּשׁוֹגֵג הוּא בָּטֵל מִקָּח: **מֵזִיד.** שֶׁיָּדַע שֶׁכֶּסֶף מַעֲשֵׂר הוּא: **יַעֲלוּ וְיֹאכְלוּ בַּמָּקוֹם.** אֲשֶׁר יִבְחַר ה״ (דברים יב יא), כְּלוֹמַר בִּירוּשָׁלַיִם: **וְאִם אֵין מְקַדֵּשׁ יַרְקְבוּ.** שֶׁהַדָּבָר הַקָּנוּי בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר אֵינוֹ נִפְדֶּה טָהוֹר בְּרִחוּק מָקוֹם, כִּדְתָנֵן לְקַמָּן בְּפֶרֶק ג׳ (מ״י): (ו) **תִּקָּבֵר עַל יְדֵי עוֹרָהּ.** עִם עוֹרָהּ, לְפִי שֶׁגַּם עוֹרָהּ אָסוּר: (ז) **אֵין לוֹקְחִין עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וְכוּ׳.** לְפִי שֶׁאֵין נִמְשָׁנִין אֹכֶל, וְרַחֲמָנָא אָמַר ׳בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וְאָכַלְתָּ שָׁם׳: **יֹאכַל כָּנָגְדָּן.** כְּנֶגֶד מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁהוֹצִיא בְּדָבָרִים הָלָלוּ יוֹצִיא מִשָּׁלוּ וְיַקְנֶה דָּבָר שֶׁהוּא אֹכֶל בְּקֻדֻּשַּׁת מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם. וְהָכָא מַיְירֵי כְּשֶׁבֵּרַח הַמּוֹכֵר וּמְשׁוּם הָכִי לָא תָּנֵא יַחְזְרוּ דְּמִים לִמְקוֹמָן. אִי נַמֵּי מַתְנִיתִין אֵיירֵי בְּמִזִּיד, אֲבָל שׁוֹגֵג יַחְזְרוּ דְּמִים לִמְקוֹמָן: **קְנֵי זָבִים וְקְנֵי זָבוֹת.** שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה שֶׁחִבְּרָן הַזָּבִים וְהִזְּבוֹת לְהָבִיא, וְקִיְּימָא לָן (מנחות פ״ז מ״ו) דְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא חוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, שֶׁאֵין אָדָם פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ בְּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

פרק ב (א) **מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִתַּן לֶאֱכֹלָה וְלִשְׁתִּיָה.** דִּכְתִיב (דברים יד כו) ׳וּבַבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ שָׁם׳, וְשִׁתְּיָה בִּכְלָל אֲכִילָה. וְסֵיכָה פְּשִׁתְּיָה דִּכְתִיב (תהלים קט יח) ׳וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו׳: **לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל.** שֶׁאִם קָנָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר פַּת וְנִתְעַפְּשָׁה, יַיִן וְהִקְרִים, תַּבְשִׁיל וְנִבְאַשׁ, אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל כִּדֵי שֶׁלֹּא יִפְסְדוּ מְעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אִי נַמֵּי בִּקֵּשׁ לֶאֱכוֹל תְּרֵדִין לְחֵין חֵיין אוֹ לְכָס חִטִּין חֵיוֹת, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, כֵּיוָן שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְאָכְלָן כָּךְ: **אֵין מְפַצְּמִין אֶת הַשֶּׂמֶן.** לְשִׂים בְּתוֹכוֹ עִקָּרִין וְרֵאשֵׁי בְּשָׂמִים, מִשּׁוּם דִּבְלְעֵי הַשֶּׂמֶן וְאָזִיל לְאִבּוּד, שֶׁהַשָּׁרָשִׁים אֵינָן נֶאֱכָלִין: **וְאֵין לוֹקְחִין בְּדְמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמֶן מְצֻפֶּה.** מִשּׁוּם דִּבְעִינַן דָּבָר הַשָּׁוֶה לְכָל אָדָם, וְזֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְמַסְפְּקָנִים וְלַמְעַנְּגִים: **אֲבָל מְפֻצֶּה הוּא אֶת הַיַּיִן.** לַעֲשׂוֹתוֹ יְנוּמוֹלִין וְכִיוֹצֵא בָּהֶן: **נָפַל.** לְתוֹךְ יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּשֶׁהוּא חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, **דָּבָשׁ וְתַבְלִין** וְהִשְׁבִּיחַ, חוֹלְקִין אֶת הַשֶּׂבַח **לְפִי חֶשְׁבּוֹן.** כְּגוֹן אִם הַיַּיִן שָׁוֶה שְׁנֵי סְלָעִים וְהַדְּבָשׁ וְהַתַּבְלִין שָׁוִין סֶלַע, וְהִשְׁבִּיחוּ וְעָמְדוּ עַל אַרְבָּעָה סְלָעִים, פּוֹדֶה אֶת הַיַּיִן בִּשְׁנֵי סְלָעִים וּשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי סֶלַע: **קַפְלוּטוֹת.** כַּרְתִּי, פּוּרוּ״ש בְּלַעַ״ז: **הַשֶּׂבַח לַשֵּׁנִי.** וּפוֹדֶה אֶת הַפַּת בְּשָׁוֶוין, וְאֵין חוֹלְקִין הַשֶּׂבַח לָעֲצִים שֶׁל חֻלִּין, אֶלָּא כָּל הַשֶּׂבַח לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְפִי שֶׁאֵין שֶׂבַח עֵצִים נִכָּר בְּפַת: **כֹּל שֶׁשִּׁבְחוֹ נִכָּר.** שֶׁשִּׁבְחוֹ הַחֻלִּין נִכָּר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, שֶׁהוֹסִיפוּ הַחֻלִּין עַל הַמַּעֲשֵׂר בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל, אֲבָל אִם לֹא הוֹסִיפוּ אֶלָּא בְּטַעַם אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְעַלָּה בְּדָמִים מֻחְלָט הַטַּעַם, אֵין זֶה שֶׂבַח נִכָּר: (ב) **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵין כָּאן.** קָסָבַר לֹא נִתַּן שָׂכָר שֵׁנִי לְסֵיכָה אֶלָּא לַאֲכִילָה בִּלְבַד: **אִם הֶרֵק בָּתְרוּמָה.** שֶׁאִם הָיְתָה תְּרוּמָה יוֹתֵר מִבְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק שְׁמִינִי דְּשְׁבִיעִית (מ״ב) וְכֵן בְּתִרוּמָה וְכֵן בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְלֹא קָא מִפְלְגַת בְּתִרוּמָה: **שֶׁהֶרֵק בִּבְרֵישִׁינִין וּבְתִלְתָן.** שֶׁל תְּרוּמָה יוֹתֵר מִבְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, כְּדִבְעִינַן לְמֵימַר לְקַמָּן (משניות ג-ד), הִלְכָךְ דִּין הוּא נַמֵּי שֶׁנֶּהֱנֶה בְּסֵיכָה גַּבֵּי תְּרוּמָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ג) **תֹּאבֶל צְמָחוֹנִים.** כְּשֶׁהֵן יְרָקוֹת לְחִין, וְלֹא יִנְיַחֵם עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וְלֹא יִהְיוּ רְאוּיוֹת לֶאֱכִילָה, אֲבָל בְּתִרוּמָה תֹּאבֶל בֵּין צְמָחוֹנִין בֵּין יְבֵשִׁים: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָהֳרָה.** אַף עַל גַּב דְּתִתְלָתָן לָאו אֹכֶל גָּמוּר הוּא, וְאֵין תְּרוּמָה נוֹהֶגֶת בּוֹ אֶלָּא לְפִי שֶׁנֶּאֱכָל לְקִצָּת בְּנֵי אָדָם, הִלְכָךְ נֶאֱכָל בְּטָמְאָה, מִכָּל מָקוֹם לְבֵית שַׁמַּאי צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כָּל מַעֲשָׂיו בְּטָהֳרָה בִּנְטִילַת יָדַיִם, כִּדֵּין כָּל שְׁאָר אֹכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁהֲנוֹגֵעַ בָּהֶם צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם תְּחִלָּה, וְטַעֲמָא כְּדֵי שֶׁיְּדִידוּ שֶׁהֵם תְּרוּמָה וְלֹא יַאֲכִילוּ לְזָרִים: **חוּץ מֵחֲפִיפָתָהּ.** שֶׁבְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם יְכוֹלִים לָחֹף בָּהֶן רֹאשָׁן, וְכָךְ הָיָה דַּרְכָּן לָחֹף רֹאשָׁן בְּתִלְתָן: **כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָמְאָה חוּץ מִשִּׁרְיָתָהּ.** בְּמַיִם, שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁרוֹתָן בְּטָהֳרָה, שֶׁאִם שׁוֹרָה אוֹתָן בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם שֶׁרְיָתָן מְכַשֶּׁרְתָן לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְהוּא מְטַמְּאָן מִיָּד בְּיָדָיו, וְאָסְרוּ זֶה בְּלֹבֶד מִשּׁוּם הֶכֵּר כְּדֵי שֶׁיִּדְּעוּ שֶׁהֵיא תְּרוּמָה: (ד) **בַּרְשִׁינִי.** בְּלָשׁוֹן עַרְבִי כרסנ״א, וְאֵינָם מַאֲכַל אָדָם אֶלָּא מִדֹּחַק בִּשְׁנוֹת רָעָבוֹן: **וְנִכְנָסִים לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאִים.** אַף עַל גַּב דְּכִשְׁאָר פֵּרוֹת קַיְימָא לָן (להלן פ״ג מ״ט) דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי הַנִּכְנָס לִירוּשָׁלַיִם אֵין יְכוֹלִין לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם, בְּכַרְשִׁינִין הֻקַּלּוּ: **יִתְחַלְּקוּ לְעִסּוֹת.** וְאֵינוֹ כִּשְׁאָר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא שֶׁפּוֹדִין אוֹתוֹ וַאֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם, אֲבָל כִּרְשִׁינִים לְפִי שֶׁאֵינָן מֵאֲכַל אָדָם אֵין פּוֹדִין אוֹתָן, דְּסָבַר רַבִּי טַרְפוֹן אֵין פּוֹדִין אֶת הַקָּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים, הִלְכָךְ יִתְחַלְּקוּ לְעִסּוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל עִסָּה וְעִסָּה מִן הַכַּרְשִׁינִים הֻלְּווּ שֶׁנִּטְמְאוּ פְּחוֹת פְּחוֹת מִכְּבֵיצָה, דְּאִלּוּ פְּחוֹת מִכְּבֵיצָה אֵינוֹ לֹא מִטַּמֵּא מֵאֲחֵרִים, וְלֹא מְטַמֵּא אֲחֵרִים, וְכֵיוָן שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּעִסָּה אֵין לָהֶם בִּטּוּל: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים יִפָּדוּ.** כְּשְׁאָר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. **וְהֲלָכָה כְּחֲכָמִים: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כָּל מַעֲשֶׂיהָ בְּטָהֳרָה.** בְּמַיִם וְשָׁפִין עַל הַבָּשָׂר בְּטָהֳרָה, בִּנְטִילַת יָדַיִם, שֶׁפְּתָם כְּדֵי שְׁנֵיהֶן וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה: **וּמַאֲכִילִין.** לַבְּהֵמָה: **יֹאכַל צָרִיד.** לְשׁוֹן יְבֵשׁ, כְּמוֹ צָרִיד שֶׁל מְנָחוֹת (פסחים כ.) שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁל הַמְּנָחָה שֶׁלֹּא הִגִּיעַ שָׁם שָׁמֶן, כְּלוֹמַר יֹאכְלוּ יְבֵשִׁים שֶׁלֹּא יְהֵא עֲלֵיהֶם מַשְׁקֶה בִּשְׁעַת אֲכִילָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִכָּר שֶׁהֶכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה: **כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּטָמְאָה.** וַאֲפִלּוּ הַשְּׁרִיָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ה) **מַה שֶּׁלִּקֵּט לְקֵט לְמַעֲשֵׂר.** כָּל מַה שֶּׁמְּלַקֵּט הַכֹּל לְמַעֲשֵׂר עַד שֶׁיִּשָּׁלֵים דְּמֵי מַעֲשֵׂר, וְיִתְּנֶנּוּ וְיֹאמַר, אִם כָּל מַה שֶּׁלִּקַּטְתִּי הֵם מְעוֹת מַעֲשֵׂר מוּטָב, וְאִם לָאו אוֹתָם שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנִּשְׁאֲרוּ יִהְיוּ מְחֻלָּלִין עַל אֵלּוּ: **וְאִם בָּלַל וְחָפַן.** וְאִם לֹא לִקֵּט אוֹתָן אֶחָד אֶחָד מִכָּאן וּמִכָּאן, אֶלָּא שֶׁהָיוּ בְּלוּלִין וּמְעֹרָבִים וְלִקֵּט אוֹתָם מִלֹּא לֶחֶפְנָיו: **לְפִי חֶשְׁבּוֹן.** שֶׁאִם לָזֶה מָנָה וְלָזֶה מָאתַיִם, נוֹתֵן לָזֶה שֶׁל מָנָה שְׁלִישׁ וְלָזֶה שֶׁל מָאתַיִם שְׁנֵי שְׁלִישִׁים: (ו) **שֶׁנִּתְעָרְבוּ.** וְרוֹצֶה לְהוֹצִיא שֶׁל חֻלִּין חוּץ לִירוּשָׁלַיִם: **מֵבִיא בְּסֶלַע מָעוֹת.** שֶׁל נְחֹשֶׁת שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם צוּרָה, שֶׁשְּׁוִין סֶלַע שֶׁל כֶּסֶף: **וּבוֹרֵר אֶת הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן.** שֶׁבִּשְׁנֵי הַסְּלָעִים, וּמְחַלֵּל אֶלּוּ הַמָּעוֹת עָלֶיהָ, וְהַסֶּלַע הַשֵּׁנִי וְהַמָּעוֹת נִשְׁאָרִים חֻ

אוֹתָן מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי, אֲז מֵאַיִן לוֹמַר כֵּן אֲפִלּוּ לְעִנְיַן הָאָרֶץ, דְּשָׁמָא הַמְּעוֹת אֵינָן מַעֲשֵׂר: (ד) **וּמְעוֹת בַּמְּדִינָה.** וּמְעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם וְצָרִיךְ לָהֶן, וְקָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַפְּרוּטוֹת וְהַמְּעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד. וְעוֹד אֲשְׁמְעִינַן בְּמַתְנִיתִין דְּאַף עַל גַּב דִּפְרוּטוֹת מַעֲשֵׂר אֵין יְכוֹלִין לִפְדּוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, מְעוֹת מַעֲשֵׂר מִתְחַלְּלִין הֵן בִּירוּשָׁלַיִם: (ה) **מָעוֹת.** שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **נִכְנָסוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאוֹת.** שֶׁאֵין הַמְּחִיצוֹת קוֹלְטוֹת מָעוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁקּוֹלְטוֹת פֵּרוֹת: **אַף פֵּרוֹת הַנִּכְנָסִים יוֹצְאִים.** וְדַוְקָא לְהוֹצִיאָן כְּדֵי לְטָחְנָן וְלֶאֱפוֹתָן וּלְהַחֲזִירָן אַחַר כָּךְ לִירוּשָׁלַיִם שָׁרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לְפִי שֶׁיּוֹתֵר הָיוּ מוֹצְאִין לְטָחוֹן וְלֶאֱפוֹת חוּץ לִירוּשָׁלַיִם מִבִּירוּשָׁלַיִם עַצְמָהּ. וְתָנָא קַמָּא אָסַר נַמִּי בְּהָא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ו) **שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן.** לְמַעֲשֶׂה, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמַעֲשְׂרוֹת (משניות ה-ח) אֵיזֶהוּ גָּרָן לְמַעֲשֵׂר: **וְעָבְרוּ בְתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם.** בְּעוֹדָן טְבֵל: **יַחֲזוֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן.** דְּקָסָבַר מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דַּמְיָן, וּקְלָטוּהוּ מְחִיצוֹת לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **וְשֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן.** כְּגוֹן סְלֵי עֲנָבִים לַאֲכִילָה נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן: **לַמַּקֵּצֶה.** מָקוֹם שֶׁשּׁוֹחִין בּוֹ תְּאֵנִים לְיַבֵּשׁ קְרוּי מַקֵּצֶה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר וכו'.** סָבַר דִּלְבֵית הִלֵּל מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ לָאו כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דַּמְיָן. אִי נַמִּי אֲפִלּוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דַּמְיָן, הָנֵי מִילֵּי [לְעִנְיַן] שְׁאָר דְּבָרִים, אֲבָל לְעִנְיַן קְלִיטַת מְחִיצוֹת דְּרַבָּנַן מִקְלִין בֵּית הִלֵּל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, שֶׁלֹּא נָחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אֶלָּא עַל פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן כְּדִבְרֵי תְּנָא קַמָּא: **וְהַדְּמָאי.** טֶבֶל שֶׁל דְּמַאי: **נִכְנָס.** לִירוּשָׁלַיִם: **וְיוֹצֵא וְנִפְדֶּה.** חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אַחַר שֶׁיָּצָא, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר. וְהַךְ סֵיפָא לְתַנָּא קַמָּא אִיצְטְרִיךְ וְאִבָּעֵיָא דְּבֵית הִלֵּל: (ז) **בָּפָנִים.** חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם: **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים כְּלִפְנִים.** דְּבֵין נוֹף וּבֵין עֵקֶר מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וּלְפָנִים כְּלִפְנִים, וְאוֹכְלִין שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְלֹא פּוֹדִין, וּבֵין נוֹף וּבֵין עֵקֶר מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ כְּלַחוּץ, וּפוֹדִין שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְלֹא אוֹכְלִין. וְהֵיכִנוּ דְּתָנַן בְּמַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת פֶּרֶק ג׳ (מ״י) וּבִירוּשָׁלַיִם הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף, כְּלוֹמַר אַף אַחַר הַנּוֹף: **בָּתֵּי הַבְּדִים.** שֶׁעוֹצְרִים בָּהֶם שָׁמָן, וּרְגִילִים הָיוּ לַעֲשׂוֹת בָּתִּים הַלָּלוּ בְּחוֹמַת הַמְּדִינָה: **שֶׁפְּתָחֵיהֶן לִפְנִים.** מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, וְחֶלְקָן חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם: **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים כְּלִפְנִים.** וְאוֹכְלִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְקָדָשִׁים קַלִּים, וְאֵין פּוֹדִין שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ כְּלַחוּץ.** וְאֵין אוֹכְלִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְקָדָשִׁים קַלִּים, וּפוֹדִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: (ח) **הַלִּשְׁכּוֹת בְּנוּיוֹת בַּקֹּדֶשׁ.** בָּעֲזָרָה: **וּפְתוּחוֹת לַחֹל.** לְהַר הַבַּיִת: **וְגַגּוֹתֵיהֶן לְקֹדֶשׁ.** וְהוּא שֶׁהָיוּ גַּגּוֹתֵיהֶן שָׁוִוֹת לְקַרְקַע הָעֲזָרָה, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה הַלִּשְׁכָּה בְּשִׁפּוּעַ הָהָר. שֶׁאִם אֵין גַּגּוֹתֵיהֶן שָׁוִוֹת לְקַרְקַע הָעֲזָרָה קַיְימָא לָן (פסחים פה:) דַּעֲלִיּוֹת וְגַגּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ: **תּוֹכָן קֹדֶשׁ.** לִשְׁחִיטַת קָדָשִׁים קַלִּים, וְלַאֲכִילַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וּלְהִתְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם טֻמְאָה: (ט) **בְּאַב הַטֻּמְאָה.** שֶׁרֶץ וּנְבֵלָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן: **בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה.** הָאִי וְלַד הַטֻּמְאָה שֶׁנִּגַּע בְּאַב הַטֻּמְאָה שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּאוֹרַיְתָא, אֲלָא בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה דְּרַבָּנָן, כְּגוֹן שֶׁנִּגַּע בִּכְלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִשְׁקִין: **יָפֵדֶה.** דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא פּוֹדִין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב (דברים יד כד) ׳כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ׳, וְאֵין שְׂאֵת אֶלָּא אֲכִילָה כְּדִכְתִיב (בראשית מג לד) ׳וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵיהֶם׳: **וְיֹאכַל הַכֹּל בְּפָנִים.** שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ רְאִינוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ קוֹל לְמַעֲשֵׂר הֵיאוֹצֵא. אֲבָל אֵין לְחוּשׁ כְּשֶׁפּוֹדִים אוֹתוֹ שֶׁמָּא יֹאמְרוּ רְאִינוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּפְדָּה בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁאֵין קוֹל לַפְּדִיוֹת: **חוּץ מִשְּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ.** שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס כְּשֶׁהוּא טָמֵא אֵין הַמְּחִיצָה קוֹלַטְתּוֹ: **חוּץ מִשְּׁנִּטְמָא בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה בְּפָנִים.** אֲבָל נִטְמָא בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה בַּחוּץ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּוֹלַד הַטֻּמְאָה שֶׁל דִּבְרֵיהֶם נִטְמָא, וּמִן הַתּוֹרָה טָהוֹר הוּא, יָאכַל בַּחוּץ. וּבִירוּשַׁלְמִי (ה״ה) מוֹקֵי לָהּ כְּגוֹן שֶׁהִכְנִיסוֹ עַל מְנָת שֶׁלֹּא יְקַלְטוּהוּ מְחִיצוֹת, אֲבָל אִם לֹא הִתְנָה, הוֹאִיל וְנִכְנַס וְהָרֵי הוּא כְּטָהוֹר דְּאוֹרַיְתָא יֹאכַל בְּפָנִים: (י) **הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** פֵּרוֹת שֶׁנִּקְנוּ מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **יִקָּבֵר.** הוֹאִיל וְנִגְמְרָה מִצְוָתוֹ וְקָנָה פֵּרוֹת מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שׁוּב לֹא יִפָּדֶה: **שֶׁכֵּן נִפְדֶּה טָהוֹר בִּרְחוֹק מָקוֹם.** שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי פּוֹדִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא טָהוֹר חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, כְּדִכְתִיב (דברים יד כד) ׳כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם׳ וְגוֹ׳, אֲבָל

נַמִּי אֲפִלּוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דַּמְיָן, הָנֵי מִילֵּי [לְעִנְיַן] שְׁאָר דְּבָרִים, אֲבָל לְעִנְיַן קְלִיטַת מְחִיצוֹת דְּרַבָּנַן מִקְלִין בֵּית הִלֵּל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, שֶׁלֹּא נָחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אֶלָּא עַל פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן בְּמַסֶּכֶת מַעֲשְׂרוֹת פֶּרֶק ג׳ (מ״י) וּבִירוּשָׁלַיִם הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף, כְּלוֹמַר אַף אַחַר הַנּוֹף: **בָּתֵּי הַבְּדִים.** שֶׁעוֹצְרִים בָּהֶם שָׁמָן, וּרְגִילִים הָיוּ לַעֲשׂוֹת בָּתִּים הַלָּלוּ בְּחוֹמַת הַמְּדִינָה: **שֶׁפְּתָחֵיהֶן לִפְנִים.** מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, וְחֶלְקָן חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם: **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלִפְנִים כְּלִפְנִים.** וְאוֹכְלִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְקָדָשִׁים קַלִּים, וְאֵין פּוֹדִין שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ כְּלַחוּץ.** וְאֵין אוֹכְלִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְקָדָשִׁים קַלִּים, וּפוֹדִים שָׁם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: (ח) **הַלִּשְׁכּוֹת בְּנוּיוֹת בַּקֹּדֶשׁ.** בָּעֲזָרָה: **וּפְתוּחוֹת לַחֹל.** לְהַר הַבַּיִת: **וְגַגּוֹתֵיהֶן לְקֹדֶשׁ.** וְהוּא שֶׁהָיוּ גַּגּוֹתֵיהֶן שָׁוִוֹת לְקַרְקַע הָעֲזָרָה, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה הַלִּשְׁכָּה בְּשִׁפּוּעַ הָהָר. שֶׁאִם אֵין גַּגּוֹתֵיהֶן שָׁוִוֹת לְקַרְקַע הָעֲזָרָה קַיְימָא לָן (פסחים פה:) דַּעֲלִיּוֹת וְגַגּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ: **תּוֹכָן קֹדֶשׁ.** לִשְׁחִיטַת קָדָשִׁים קַלִּים, וְלַאֲכִילַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וּלְהִתְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם טֻמְאָה: (ט) **בְּאַב הַטֻּמְאָה.** שֶׁרֶץ וּנְבֵלָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן: **בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה.** הָאִי וְלַד הַטֻּמְאָה שֶׁנִּגַּע בְּאַב הַטֻּמְאָה שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּאוֹרַיְתָא, אֲלָא בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה דְּרַבָּנָן, כְּגוֹן שֶׁנִּגַּע בִּכְלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִשְׁקִין: **יָפֵדֶה.** דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא פּוֹדִין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב (דברים יד כד) ׳כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ׳, וְאֵין שְׂאֵת אֶלָּא אֲכִילָה כְּדִכְתִיב (בראשית מג לד) ׳וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵיהֶם׳: **וְיֹאכַל הַכֹּל בְּפָנִים.** שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ רְאִינוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ קוֹל לְמַעֲשֵׂר הֵיאוֹצֵא. אֲבָל אֵין לְחוּשׁ כְּשֶׁפּוֹדִים אוֹתוֹ שֶׁמָּא יֹאמְרוּ רְאִינוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּפְדָּה בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁאֵין קוֹל לַפְּדִיוֹת: **חוּץ מִשְּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ.** שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס כְּשֶׁהוּא טָמֵא אֵין הַמְּחִיצָה קוֹלַטְתּוֹ: **חוּץ מִשְּׁנִּטְמָא בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה בְּפָנִים.** אֲבָל נִטְמָא בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה בַּחוּץ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּוֹלַד הַטֻּמְאָה שֶׁל דִּבְרֵיהֶם נִטְמָא, וּמִן הַתּוֹרָה טָהוֹר הוּא, יָאכַל בַּחוּץ. וּבִירוּשַׁלְמִי (ה״ה) מוֹקֵי לָהּ כְּגוֹן שֶׁהִכְנִיסוֹ עַל מְנָת שֶׁלֹּא יְקַלְטוּהוּ מְחִיצוֹת, אֲבָל אִם לֹא הִתְנָה, הוֹאִיל וְנִכְנַס וְהָרֵי הוּא כְּטָהוֹר דְּאוֹרַיְתָא יֹאכַל בְּפָנִים: (י) **הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** פֵּרוֹת שֶׁנִּקְנוּ מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **יִקָּבֵר.** הוֹאִיל וְנִגְמְרָה מִצְוָתוֹ וְקָנָה פֵּרוֹת מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שׁוּב לֹא יִפָּדֶה: **שֶׁכֵּן נִפְדֶּה טָהוֹר בִּרְחוֹק מָקוֹם.** שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי פּוֹדִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא טָהוֹר חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, כְּדִכְתִיב (דברים יד כד) ׳כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם׳ וְגוֹ׳, אֲבָל

בָּא לְחַלְּלוֹ עַל הַכֶּסֶף: **עוֹלוֹת בְּאַחַד וּמְאָה.** בְּשֶׁל תְּרוּמָה אֲיירִי, אִם נִתְעָרֵב קַנְקַן שֶׁל תְּרוּמָה בְּמֵאָה קַנְקַנִּים שֶׁל חֻלִּין, וְלֹא הָיָה פִּיהֶן סָתוּם בְּמִגּוֹפָה, חֲשִׁבִינַן לְהוּ כְּאִלּוּ כֻּלָּן מְעֹרָבוֹת זוֹ בְּזוֹ, וְעוֹלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה כְּדִין תְּרוּמָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחֻלִּין: **מְשֻׁנָּתָן מְקֻדָּשׁוֹת בְּכָל שֶׁהֵן.** וַאֲפִלּוּ אֶחָד בְּאֶלֶף אֲינָן עוֹלוֹת, וְיִמָּכְרוּ כֻּלָּן לַכֹּהֲנִים בִּדְמֵי תְּרוּמָה, חוּץ מֵאַחַת שֶׁבָּהֶן שֶׁנִּטְלָה הַכֹּהֵן בְּלֹא דָּמִים: **עַד שֶׁלֹּא נָפָן תּוֹרֵם מֵאַחַת עַל הַכֹּל.** דְּחֲשִׁיב מַקָּף: (יג) **מִפְּתֵחַ וּמְעָרֶה לַגַּת.** אִם בָּא לְתָרוֹם מֵאַחַת עַל הַכֹּל אַחַר שֶׁנָּפָן, צָרִיךְ לְעָרוֹתָן לַגַּת: **וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְעָרוֹת.** דְּסַגֵּי לְהוּ בִּפְתִיחָה כִּדְמַעְיַיקְרָא: **בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** דְּאִם לְאַחַר שֶׁנָּפָן קָרָא שֵׁם, קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַנִּים: **בַּמָּקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְמִכּוֹר סְתוּמוֹת.** דְּבִכֵי הַאי גַּוְנָא בִּירוּשָׁלַיִם הַקַּנְקַן טְפֵלָה לַיַּיִן כִּדְתָנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״ג), הִלְכָךְ בְּגִבּוּילִין נַמִּי קָנָה מַעֲשֵׂר: **אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְמִכּוֹר פְּתוּחוֹת לֹא יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין.** בִּירוּשָׁלַיִם, הִלְכָךְ [בְּגִבּוּילִין] נַמִּי לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר: **אֲבָל אִם רָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לְמִכּוֹר בְּמִדָּה.** הַקּוֹנֶה יַיִן מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, וּכְשֶׁבָּא הַמּוֹכֵר לִמְכּוֹר רָצָה לְדַקְדֵּק עַל עַצְמוֹ וְאָמַר כָּךְ וְכָךְ יַיִן בְּמִדָּה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ בְּכָךְ וְכָךְ מָעוֹת: **יָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין.** וַאֲפִלּוּ הַקַּנְקַנִּים סְתוּמוֹת: הָכִי גַּרְסִינַן **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ יַיִן זֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ חוּץ מִקַּנְקַנִּים יָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין.** וּבִירוּשַׁלְמִי (ה״ו) מְפָרֵשׁ לָהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קַאֵי אַהָא דְּתָנָא לְעֵיל (מ״ב) דְּאִם מְשָׁפְּךָ קָרָא שֵׁם מַעֲשֵׂר קָנָה מַעֲשֵׂר, וְאַשְׁמְעִינַן רַבִּי שִׁמְעוֹן דַּוְקָא שֶׁקָּרָא שֵׁם מַעֲשֵׂר לְכָל הַיַּיִן שֶׁבַּקַּנְקַן, אֲבָל אִם אָמַר כָּל הַיַּיִן מַעֲשֵׂר חוּץ מֵרְבִיעִית, אַף עַל פִּי שֶׁכְּשָׁבָא לְמִדּוֹד לַחֲבֵרוֹ אוֹתוֹ רְבִיעִית, אָמַר לוֹ יַיִן זֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ חוּץ מִן הַקַּנְקַן שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְשַׁיֵּר בְּשֵׁבִיל מַעֲשֵׂר שֶׁבְּתוֹכָהּ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא נַעֲשֵׂית הַקַּנְקַן טְפֵלָה לְמַעֲשֵׂר, וְיָצָא קַנְקַן לְחֻלִּין וְלֹא קָנָה מַעֲשֵׂר:

פרק ד (א) **הַמּוֹלִיךְ.** דַּוְקָא עֵבֶר וְהוֹלִיךְ, דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר לְהוֹלִיכוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אֲלָא פּוֹדֶהוּ בְּמְקוֹמוֹ אוֹ מַעֲלֵהוּ לִירוּשָׁלַיִם: **כַּשֵּׁעַר מְקוֹמוֹ.** כְּשֵׁעַר הַמָּקוֹם שֶׁהוּא בִּשְׁעַת פְּדִיוֹן, בֵּין לְקֻלָּא בֵּין לְחֻמְרָא: **הַשַּׁבָּת לַשָּׁנִי.** מָה שֶּׁשָּׁוִין בְּעִיר יוֹתֵר, הֲרֵיוַח שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּמַה שֶּׁהוֹצִיא לַהַבְיָאן מִן הַשָּׂדֶה לְעִיר יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ: (ב) **פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** יָכוֹל לִפְדּוֹת אִם יִרְצֶה כֶּשֶׁעֵר הַזּוֹל, כִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: **כְּמוֹת שֶׁהֶחֱנָנִי לוֹקֵחַ.** שֶׁהוּא לוֹקֵחַ בְּזוֹל כְּדֵי לְהַשְׁתַּבֵּחַ: **לֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר.** שֶׁהוּא מוֹכֵר בְּיֹקֶר כְּיוֹתֵר מִמָּה שֶׁקָּנָה: **כְּמוֹת שֶׁהַשָּׂלְחָנִי פּוֹרֵט.** הַבָּא לְחַלֵּל פְּרוּטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר עַל סֶלַע, מְחַשֵּׁב הַסֶּלַע בִּפְרוּטוֹת הָרַבָּה, כַּשֵּׂלְחָנִי הַזֶּה כְּשֶׁבָּא לוֹקַח פְּרוּטוֹת מִבְּנֵי אָדָם וְלָתַת לָהֶם סֶלַע שֶׁהוּא לוֹקֵחַ פְּרוּטוֹת הַרְבֵּה: **וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מְצָרֵף.** כְּשֶׁמְּצָרֵף הַשַּׂלְחָנִי פְּרוּטוֹת לְתַת לִבְנֵי אָדָם בְּחֻלּוּף הַסֶּלַע, נוֹתֵן לָהֶם פְּחוֹת: **אַכְסָרָה.** בְּלֹא מִדָּה וּבְלֹא מִשְׁקָל, אֶלָּא כְּמָה אַתָּה נוֹתֵן בִּכְרֵי זֶה אוֹ בְּמִלֹּא חָפְנַיִם הַלָּלוּ: **עַל פִּי אֶחָד.** בְּשׁוּמַת לוֹקֵחַ אֶחָד: **עַל פִּי שְׁלֹשָׁה.** שָׁמְאִים בְּקִיאִין, וַאֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶן נָכְרִי וַאֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶן בְּעָלִים: **קָרֵם.** הַתְחִיל לְהַחְמִיץ, וְגַרְסָא אַחֶרֶת שֶׁקָּשַׁס. וְדוּגְמָתוֹ בְּבָבָא בִּתְרָא (פ״ו מ״ב) מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסְסוֹת לְמָאָה: (ג) **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף חֻמְשׁ.** כְּדִכְתִיב (ויקרא כז לא) ׳וְאִם גָּאוֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעְשְׂרוֹ׳, עַל שֶׁלּוֹ מוֹסִיף חֻמְשׁ וְלֹא עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ: **בְּמֻלָּע וְאַסְרָ.** הָאֶסְרָ הוּא אֶחָד מִשִּׁשָּׁה דְּקָרֵי לְהוּ בְּסִפְרֵי, וְהוּא הַמְּשֻׁלָּשׁ בְּעֵדֶיקָא, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשִׂין אוֹתוֹ מִשְּׁלֹשָׁה מִינִין: **וְתִשְׁעִים וְאַחַד דְּמַאי כְּשֶׁלֹּא נִתְּנוּ מֵהֶן תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת.** וְאִם נָתַן מֵהֶן תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא עֶשֶׂר עַל מֵאָה: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִן הַגָּבוֹהַּ.** דְּכִי נָתַן מִן הַחֻלִּין לֹא הָוֵי תְּרוּמָה: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִן הַיָּפֶה.** דְּכִי נָתַן מִן הַגָּרוּעַ לֹא הָוֵי תְּרוּמָה: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִן הַשָּׁלֵם.** דְּכִי נָתַן מִן הַפָּגוּם לֹא הָוֵי תְּרוּמָה: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִן הַתָּבוּאָה.** דְּכִי נָתַן מִן הַקַּרְקַע לֹא הָוֵי תְּרוּמָה: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִן הַמִּין.** דְּכִי נָתַן מִן הַמִּין לְמִין אַחֵר לֹא הָוֵי תְּרוּמָה: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִן הַמָּקוֹם.** דְּכִי נָתַן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אַחֵר לֹא הָוֵי תְּרוּמָה: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִן הַמְּדִינָה.** דְּכִי נָתַן מִמְּדִינָה לִמְדִינָה אַחֶרֶת לֹא הָוֵי תְּרוּמָה: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִן הַמְּחֻבָּר.** דְּכִי נָתַן מִן הַמְּחֻבָּר לַמְּחֻבָּר

דְּסָבְרִי מָמוֹן בְּעָלִים הוּא וְלֹא מָמוֹן גָּבוֹהַּ, הִלְכָךְ חַיָּב בְּפֶרָט וּבְעוֹלְלוֹת כְּכָל כֶּרֶם דְּעָלְמָא. וְהָעֲנִיִּים שָׁמְלַקְטִים הַפֶּרָט וְעוֹלְלוֹת מִכֶּרֶם רָבְעִי, **פּוֹדִין לְעָצְמָן** וְאוֹכְלִין הַפִּדְיוֹן בִּירוּשָׁלַיִם: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים בָּלוֹ גָּוֹת.** דְּסָבְרִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא כְּמוֹ מַעֲשֵׂר, הִלְכָךְ אֵין לוֹ פֶּרָט וְעוֹלְלוֹת, אֶלָּא דּוֹרְכִים אוֹתוֹ כֻּלּוֹ כְּאַחַת וּמַעֲלֶה וְאוֹכֵל בִּירוּשָׁלַיִם, אוֹ פּוֹדֶה וּמַעֲלֶה הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם: (ד) **מְנִיחַ אֶת הַפֹּל עַל פִּי שְׁלֹשָׁה.** בְּקִיאִין בְּשׁוּמָא, דְּסָתָם נֶטַע רְבָעִי אֵין דָּמָיו יְדוּעִים לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְחַשֵּׁב הֶיְצִיאוֹת כְּדִתְנַן הָכָא: **לְפָדוֹת בֶּסֶלַע.** כְּלוֹמַר לִקַּח בְּסֶלַע בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְכָּר לַקַּרְקַע: **עַל מְנָת לְהוֹצִיא יְצִיאוֹת מְבִיתוֹ.** שֶׁכֵּר פְּעֻלַּת הַכֶּרֶם מִשָּׁעָה שֶׁנִּקְרָא פֵּרֵי, כְּגוֹן שֶׁכֵּר שְׁמִירָה וְעִדּוּר: **וּמְנִיחַ אֶת הַמָּעוֹת.** לְפִי הַשּׁוּמָא, לְאַחַר שֶׁשָּׁמוּ כָּךְ וְכָךְ סְלָעִים בְּסֶלַע: (ה) **וּבִשְׁבִיעִית.** שֶׁאֵין שְׁכַר שְׁמִירָה וְלֹא עֲבוֹדַת קַרְקַע, **פּוֹדֶהוּ בְּשָׁוֶה:** **אִם הָיָה הַכֹּל מָפְקָר.** אִם הִפְקִירוּ הַבְּעָלִים נֶטַע רְבָעִי שֶׁלָּהֶם, אֵין הַזּוֹכֶה בּוֹ מְנַכֶּה אֶלָּא שָׂכַר **לְקִיטָה,** וּמַעֲלֶה הַפֵּרוֹת לִירוּשָׁלַיִם אוֹ פּוֹדֶה וּמַעֲלֶה הַדָּמִים. וְלֹא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּמַהֲפְקָרָא קָא זָכֵי אֵין דִּין רְבָעִי נוֹהֵג בּוֹ. וּבִשְׁבִיעִית אֵינוֹ מְנַכֶּה שְׂכַר לְקִיטָה שֶׁכָּל אָדָם מִלְּקֹט לְעַצְמוֹ: **מוֹסִיף עָלָיו חֻמְשׁ.** סְתָם מַתְנִיתִין כְּבֵית הִלֵּל דְּיִלְפִי ׳קֹדֶשׁ׳ (ויקרא יט כד) ׳קֹדֶשׁ׳ (שם כז ל) מִמַּעֲשֵׂר (קידושין נד:): **בֵּין שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה.** כְּשֶׁהוּא סְמָדַר, דְּאִלּוּ לְאַחַר שְׁנִגְמַר בִּשּׁוּלוֹ הָא קָבְרֵי בֵּית הִלֵּל דְּמָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא כְּמַעֲשֵׂר וְאֵין יְכוֹלִים לִתֵּן אוֹתוֹ בְּמַתָּנָה: (ו) **עֶרֶב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח וְכוּ׳.** דִּכְתִיב (דברים יד כח) ׳מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים בְּמוֹעֵד שָׁנַת הַשִּׁמְטָה בְּחַג וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שם לא י) ׳מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמוֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת, מַה לְּהַלָּן רֶגֶל אַף כָּאן רֶגֶל, אִי מַה לְּהַלָּן חַג הַסָּמוּךְ אַף כָּאן חַג הַסָּמוּךְ, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם כו יב) ׳כִּי תְכַלֶּה לְעַשֵּׂר׳, רֶגֶל שֶׁכָּל מַעֲשְׂרוֹת בְּלֵיל בּוֹ חֲלֵי אוֹמֵר זֶה פֶּסַח (ספרי ראה קט), שֶׁאֵין פֵּרוֹת שֶׁל שָׁנָה שְׁלִישִׁית נִגְמָרִים לְהִיוֹת נִלְקָטִים כָּלָּן עַד שֶׁיָּבֹא פֶּסַח שֶׁל שָׁנָה הְרְבִיעִית, וְכֵן שֶׁל שָׁנָה שִׁשִּׁית עַד שֶׁיָּבוֹא פֶּסַח שֶׁל שָׁנָה שְׁבִיעִית: **תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לַבְּעָלִים.** לַכֹּהֲנִים, שֶׁהַתְּרוּמָה שֶׁלָּהֶם: **וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לְבַעֲלָיו.** לַלְוִיִּם: **וּמַעֲשֵׂר עָנִי לְבַעֲלָיו.** לָעֲנִיִּים: **מִתְבַּעֲרִים בְּכָל מָקוֹם.** צָרִיךְ לְבַעֲרָם וּלְאַבְּדָם מִן הָעוֹלָם: **הַבְּכוּרִים נִתָּנִים לַכֹּהֲנִים בְּתְרוּמָה.** וְאֵין צָרִיךְ לְבַעֲרָם מִן הָעוֹלָם מִשּׁוּם דִּתְרוּמָה קְרִינְהוּ רַחֲמָנָא, דְּאָמַר מַר ׳וְתִתְרוֹמֵם יָדֶךָ׳ (דברים יב יז) אֲפִלּוּ הַבְּכוּרִים (פסחים לו:), דִּכְתִיב בָּהוּ (דברים כו ד) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ׳. וְאֵין הָלְכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **הַתְּבוּאָה.** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִפְּרוֹת שְׁבִיעִית, אוֹ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּשְׁעַת הַבְּעוּר: **חָרֵי הוּא כְּמִבְעָר.** כֵּיוָן דְּאֵין מַמָּשׁ נִכָּר: (ז) **בְּזְמַן הַזֶּה.** שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם: **צָרִיךְ לְחַלְּלָן עַל הַכֶּסֶף.** דִּכְתִיב (דברים יד כה) ׳וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ׳, הַכֶּסֶף בִּלְבַד מַעֲלִין: **אֶחָד שֶׁהֵן כֶּסֶף וְאֶחָד שֶׁהֵן פֵּרוֹת.** טְעוּנִים גְּנִיזָה, וּמֵה מוֹעִיל הַחִלּוּל: (ח) **מַהֲרוּ וְתִקְּנוּ אֶת פֵּרוֹתֵיכֶם.** תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת לָתֵת אוֹתָן לְרֹאשׁ לָהֶן, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְהַעֲלוֹתוֹ וּלְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם: **שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת.** כָּל פֵּרִי דְּפֵרִי כְּמוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ עוֹנָתוֹ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמַעֲשְׂרוֹת (משניות ב-ד): **פְּטוּרִים מִן הַבְּעוּר.** וּבְרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים דִּקְדּוֹם עוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת נִמְשָׁךְ קְצָת לְבַעֵר. (ט) **מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ.** וּכְבָר נִתְּקָנוּ וְהִגִּיעַ זְמַן הַבְּעוּר: **צָרִיךְ לְקָרוֹת לָהֶם שֵׁם.** לְזִכּוּת אוֹתָן לַבְּעָלִים, כְּהַךְ עוּבְדָא דְּרַבְּתָה גַּמְלִיאֵל הַזְקֵנִים: **עֲשׂוֹר שֶׁאֲנִי עָתִיד לִתֵּן.** מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁאֲנִי עָתִיד לִתֵּן מִפֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּבֵיתִי: **נָתוֹן לִיהוֹשֻׁעַ.** לֵוִי הָיָה. וּתְרוּמָה גְּדוֹלָה לֹא נָתַן עַתָּה מִשּׁוּם דִּתְרוּמָה מְפָרִישִׁין אוֹתָהּ בְּגֹרֶן, [כְּדִתָנְיָא] (ירושלמי מעשרות פ״ג ה״א) שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַגֹּרֶן שֶׁתַּעֲקֹר אֶלָּא אִם כֵּן נִתְרְמָה תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וּכְבָר (פירש) [הִפְרִישׁ] אוֹתָהּ בְּגֹרֶן: **וּמְקוֹמוֹ מֻשְׁכָּר לוֹ.** וּמְקוֹם הַמַּעֲשֵׂר מֻשְׁכָּר לוֹ, וְיִקְנֶה הַמַּעֲשֵׂר אֲפִלּוּ קַרְקַע: **עֲשׂוֹר אַחֵר.** מִמַּעֲשֵׂר עָנִי: **נָתוֹן לְיַעֲקֹב בֶּן יוֹסֵף.** גַּבַּאי שֶׁל עֲנִיִּים הָיָה: **עֲשׂוֹר שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד.** מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר, שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִתֵּן לְכֹהֵן מִן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁנָּתַן לִי רַבָּן גַּמְלִיאֵל: **נָתוֹן לְאֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה.** כֹּהֵן הָיָה, וְהוּא עָשִׁירִי לְעֶזְרָא (ברכות כז:): **וְנִתְקַבְּלוּ שָׁכָר זֶה מִזֶּה.** רַבָּן גַּמְלִיאֵל קִבֵּל שְׂכַר מְקוֹמוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מֵרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וּשְׂכַר מְקוֹמוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי מֵרַבִּי עֲקִיבָא, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קִבֵּל שְׂכַר מְקוֹם מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וְנִקְנֶה לְכָל אֶחָד מְקוֹם הַמַּעֲשֵׂר הָרָאוּי לוֹ בְּסֶכֶף שֶׁנָּתַן לוֹ לְמַשְׁכִּיר. שֶׁשְּׂכִירוּת קַרְקַע נִקְנֵית בְּכֶסֶף: (י) **בֵּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן הָיוּ מִתְוַדִּין.** וְלֹא הָיוּ מִתְוַדִּין בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן מִיָּד אַחַר הַבְּעוּר כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מַה יֹּאכַל בָּרֶגֶל, הִלְכָךְ עֶרֶב יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן הָיָה מְבַעֵר וּמְשַׁיֵּר עַד יוֹם אַחֲרוֹן: **זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי.** שֶׁנִּקְרְאוּ קֹדֶשׁ: **זֶה מַעֲשֵׂר לֵוִי.** כְּלוֹמַר מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן: **וְגַם נָתַתִּי זוֹ תְרוּמָה גְּדוֹלָה.** שֶׁהִיא נִתְרָמָה מִן הָעִסָּה בְּתוֹךְ הַבַּיִת: (יא) **וְלֹא מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמְחֻבָּר וְכוּ׳.** דְּהֵיינוּ מִן הַחִיּוּב עַל הַפְּטוּר וּמִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב: **וְלֹא מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן.** דִּכְתִיב (דברים יד כב) ׳הַיוֹצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה׳, וְלֹא מִשָּׁנָה זוֹ עַל שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ: **וְלֹא שָׁכַחְתִּי מִלְּבָרֵךְ וּמִלְּהַזְכִּיר שִׁמְךָ עָלָיו.** לְפִי שֶׁמְּבָרְכִים לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה, וְכֵן עַל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּמַעֲשֵׂר עָנִי, וּלְפִדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּלְחַלָּה, עַל כֻּלָּן מְבָרְכִים: (יב) **לֹא אָכַלְתִּי בְאוֹנִי.** כָּל יוֹם הַמִּיתָה הַוְיָא אֲנִינוּת דְּאוֹרְיְתָא וַאֲפִלּוּ לְאַחַר קְבוּרָה, וְלַיְלָה שֶׁלְּאַחַר יוֹם הַמִּיתָה הַוְיָא אֲנִינוּת דְּרַבָּנָן, וְכֵן יוֹם קְבוּרָה שֶׁאֵינוֹ יוֹם הַמִּיתָה הַוְיָא אֲנִינוּת דְּרַבָּנָן: **לֹא לָקַחְתִּי מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין לְמֵת.** וּכְהַאי גַּוְנָא אֲפִלּוּ לְחַי אָסוּר, שֶׁהֲרֵי אָסוּר לִקְנוֹת מִלְבוּשׁ וְכֵיוצֵא בָּזֶה מִ

רבינו עובדיה

תַּעֲרֹבֶת מַיִם, הוֹאִיל וְלֹא אִתְּבְרִיר הֲלָכָה אִי לָאו בְּחַלָּה אוֹ פְּטוּרָה: **וְנֶאֱכָלִ֥ת בְּיָרִ֖ים מִסְאָבוֹת.** שֶׁאֵין אֹכֶל מֻכְשָׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיְּבוֹאוּ עָלָיו מַיִם אוֹ אֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִין, שֶׁמָּה שֶׁלֹּא הֻכְשָׁרָה לְקַבֵּל טֻמְאָה אֵין הַיָּדַיִם מְסַאֲבוֹת פּוֹסְלוֹת אוֹתָהּ: (ג) **וְקוֹצָ֥ה חַלָּתָ֖הּ עָרוּמָ֑ה.** מְפֹרָשׁ חַלָּה וּמְבָרֶכֶת עַל הַפְרָשָׁתָהּ, וְהוּא שֶׁפָּנֶיהָ שֶׁל מַטָּה טוּחוֹת בְּקַרְקַע וְכָל עֶרְוָתָהּ מְכֻסָּה, וְהֶעֱבוֹת מְכֻסֶּה אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם עֶרְוָה לְעִנְיַן בְּרָכָה, אֲבָל הָאִישׁ אֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ עָרֹם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְכַסּוֹת עֶרְוָתוֹ שֶׁבּוֹלְטִים הַבֵּיצִים וְהַגִּיד: **מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִסָּתוֹ בְּטָהֳרָה.** כְּגוֹן שֶׁהוּא טָמֵא וְאֵין שָׁם אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁיִּטְבֹּל בָּהֶן: **יַעֲשֶׂ֥ה כָּל עִסָּתוֹ קֹב, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְחַיֵּב בְּחַלָּה וְיַעֲטָרֶךָּ לְהַפְרִישׁ בְּטָמְאָה: יַעֲשֶׂ֥ה בְטָמְאָ֖ה.** דְּהָכִי עֲדִיף טְפֵי מִמַּה שֶּׁיִּפְטֹר עִסָּתוֹ מִן הַחַלָּה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ חֵלֶק לְשֵׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ד) **קְבִּ֑ים.** קֹב קֹב בִּכְפֵּי עַצְמוֹ: **וְנָגְע֥וּ זֶ֖ה בָּזֶ֑ה.** אֵין הַנְּגִיעָה מְצָרַפְתָּן לְהִתְחַיֵּב בַּחַלָּה: **עַד שֶׁיִּשָּׁכוּ.** שֶׁיִּתְדַּבְּקוּ זֶה בָּזֶה כָּל כָּךְ שֶׁאִם בָּא לְהַפְרִידָם נִתְלָשׁ מִזֶּה לָזֶה: **אַף הָרוֹדֶ֖ה וְנוֹתֵ֣ן לַפַּ֑ל.** הָרוֹדֶה חַלּוֹת מִן הַתַּנּוּר לְאַחַר שֶׁנֶּאֶפּוּ וְנוֹתְנָם בַּסַּל: **הַפַּ֖ל מִצָּרְפָ֣ן לַחַלָּ֑ה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן נוֹשְׂכוֹת. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהָא דְּמַצְרֵי רַבָּנָן נְשִׂיכָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נְגִיעָה, הָנֵי מִלֵּי לְצָרֵף שְׁתֵּי עִסּוֹת יַחַד שֶׁאֵין בְּכָל אַחַת כְּשִׁעוּר, אֲבָל לְעִנְיַן לְחַיֵּב לְהַפְרִישׁ מִן הַצָּרוּף אַף נְגִיעָה לְבַד אֵינָהּ כְּלוּם, וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם ז"ל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ה) **אֵינָ֥הּ חַלָּ֖ה.** דְּ"רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם" כְּתִיב (במדבר טו כ): **וְזָ֣רְקוּ בְיֹד כֹּהֵן.** וְצָרִיךְ לְהַחֲזִירָהּ לִבְעָלִים, שֶׁאִם תֹּאשַׁר בְּיָדוֹ יִהְיֶה סָבוּר שֶׁיִּפְטְרוּ פְּטוּרָה: **הָעִסָּ֥ה עַצְמָ֖הּ.** שֶׁהִפְרִישׁ חַלָּתָהּ קֹמַח חִטִּים: **וְהַקֹּמַ֖ח.** שֶׁבָּא לִידֵי כֹּהֵן בְּתוֹרַת חַלָּה: **אִם יֵ֥שׁ בּ֛וֹ כְּשִׁעוּר.** חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֹמַח, חֶצְיָא בְּחַלָּה: **וְאֵ֣ינוֹ רָ֔אוּי.** לְפִי שֶׁרֹּאשׁוֹ אוֹ גַּבּוֹ נִשְׂרָף, וְהוּא שֶׁאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם עֶרְוָה לְכַסּוֹת עֶרְוָתוֹ שֶׁבּוֹלְטִים הַבֵּיצִים וְהַגִּיד: **אֲפִלּ֖וּ נִשְׂרַ֣ף.** כְּגוֹן שֶׁהוּא טָמֵא וְאֵין שָׁם אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁיִּטְבֹּל בָּהֶן: **יַעֲשֶׂ֥ה כָּל עִסָּתוֹ קֹב, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְחַיֵּב בְּחַלָּה וְיַעֲטָרֶךָּ לְהַפְרִישׁ בְּטָמְאָה: יַעֲשֶׂ֥ה בְטָמְאָ֖ה.** דְּהָכִי עֲדִיף טְפֵי מִמַּה שֶּׁיִּפְטֹר עִסָּתוֹ מִן הַחַלָּה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ חֵלֶק לְשֵׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ד) **קְבִּ֑ים.** קֹב קֹב בִּכְפֵּי עַצְמוֹ: **וְנָגְע֥וּ זֶ֖ה בָּזֶ֑ה.** אֵין הַנְּגִיעָה מְצָרַפְתָּן לְהִתְחַיֵּב בַּחַלָּה: **עַד שֶׁיִּשָּׁכוּ.** שֶׁיִּתְדַּבְּקוּ זֶה בָּזֶה כָּל כָּךְ שֶׁאִם בָּא לְהַפְרִידָם נִתְלָשׁ מִזֶּה לָזֶה: **אַף הָרוֹדֶ֖ה וְנוֹתֵ֣ן לַפַּ֑ל.** הָרוֹדֶה חַלּוֹת מִן הַתַּנּוּר לְאַחַר שֶׁנֶּאֶפּוּ וְנוֹתְנָם בַּסַּל: **הַפַּ֖ל מִצָּרְפָ֣ן לַחַלָּ֑ה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן נוֹשְׂכוֹת. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהָא דְּמַצְרֵי רַבָּנָן נְשִׂיכָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נְגִיעָה, הָנֵי מִלֵּי לְצָרֵף שְׁתֵּי עִסּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אַחַת כְּשִׁעוּר, אֲבָל לְעִנְיַן לְחַיֵּב לְהַפְרִישׁ מִן הַצָּרוּף אַף נְגִיעָה לְבַד אֵינָהּ כְּלוּם, וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם ז"ל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ד) **קְבִּ֑ים.** קֹב קֹב בִּכְפֵּי עַצְמוֹ: **וְנָגְע֥וּ זֶ֖ה בָּזֶ֑ה.** אֵין הַנְּגִיעָה מְצָרַפְתָּן לְהִתְחַיֵּב בַּחַלָּה: **עַד שֶׁיִּשָּׁכוּ.** שֶׁיִּתְדַּבְּקוּ זֶה בָּזֶה כָּל כָּךְ שֶׁאִם בָּא לְהַפְרִידָם נִתְלָשׁ מִזֶּה לָזֶה: **אַף הָרוֹדֶ֖ה וְנוֹתֵ֣ן לַפַּ֑ל.** הָרוֹדֶה חַלּוֹת מִן הַתַּנּוּר לְאַחַר שֶׁנֶּאֶפּוּ וְנוֹתְנָם בַּסַּל: **הַפַּ֖ל מִצָּרְפָ֣ן לַחַלָּ֑ה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן נוֹשְׂכוֹת. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהָא דְּמַצְרֵי רַבָּנָן נְשִׂיכָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נְגִיעָה, הָנֵי מִלֵּי לְצָרֵף שְׁתֵּי עִסּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אַחַת כְּשִׁעוּר, אֲבָל לְעִנְיַן לְחַיֵּב לְהַפְרִישׁ מִן הַצָּרוּף אַף נְגִיעָה לְבַד אֵינָהּ כְּלוּם, וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם ז"ל. וְאֵין

לָא בָּעֵי, רַק שֶׁיְּהֵא סָמוּכִים זֶה לָזֶה, וּבְשֶׁלְהֵי פְּרָקִין (מ"ח) דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר נוֹתֵן פְּחוֹת מִכַּבֵּיצָה בְּאֶמְצַע כְּדֵי לְתָרֹם מִן הַמֻּקָּף, אֶלְמָא בְּעִנְיַן נְגִיעָה לְעִנְיַן מֻקָּף, טְהוֹרָה וּטְמֵאָה שֶׁאנִי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁמְּקִפִּיד עַל תַּעֲרֻבְתּוֹ אֵין הַכְּלִי מְצָרְפָהּ: (ה) **אֵינָ֥הּ חַלָּ֖ה.** דְּ"רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם" כְּתִיב (במדבר טו כ): **וְזָ֣רְקוּ בְיֹד כֹּהֵן.** וְצָרִיךְ לְהַחֲזִירָהּ לִבְעָלִים, שֶׁאִם תֹּאשַׁר בְּיָדוֹ יִהְיֶה סָבוּר שֶׁיִּפְטְרוּ פְּטוּרָה: **הָעִסָּ֥ה עַצְמָ֖הּ.** שֶׁהִפְרִישׁ חַלָּתָהּ קֹמַח חִטִּים: **וְהַקֹּמַ֖ח.** שֶׁבָּא לִידֵי כֹּהֵן בְּתוֹרַת חַלָּה: **אִם יֵ֥שׁ בּ֛וֹ כְּשִׁעוּר.** חֲמִשָּׁה רְבָעִים קֹמַח, חֶצְיָא בְּחַלָּה: **וְאֵ֣ינוֹ רָ֔אוּי.** לְפִי שֶׁרֹּאשׁוֹ אוֹ גַּבּוֹ נִשְׂרָף, וְהוּא שֶׁאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם עֶרְוָה לְכַסּוֹת עֶרְוָתוֹ שֶׁבּוֹלְטִים הַבֵּיצִים וְהַגִּיד: **אֲפִלּ֖וּ נִשְׂרַ֣ף.** כְּגוֹן שֶׁהוּא טָמֵא וְאֵין שָׁם אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁיִּטְבֹּל בָּהֶן: **יַעֲשֶׂ֥ה כָּל עִסָּתוֹ קֹב, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְחַיֵּב בְּחַלָּה וְיַעֲטָרֶךָּ לְהַפְרִישׁ בְּטָמְאָה: יַעֲשֶׂ֥ה בְטָמְאָ֖ה.** דְּהָכִי עֲדִיף טְפֵי מִמַּה שֶּׁיִּפְטֹר עִסָּתוֹ מִן הַחַלָּה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ חֵלֶק לְשֵׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ד) **קְבִּ֑ים.** קֹב קֹב בִּכְפֵּי עַצְמוֹ: **וְנָגְע֥וּ זֶ֖ה בָּזֶ֑ה.** אֵין הַנְּגִיעָה מְצָרַפְתָּן לְהִתְחַיֵּב בַּחַלָּה: **עַד שֶׁיִּשָּׁכוּ.** שֶׁיִּתְדַּבְּקוּ זֶה בָּזֶה כָּל כָּךְ שֶׁאִם בָּא לְהַפְרִידָם נִתְלָשׁ מִזֶּה לָזֶה: **אַף הָרוֹדֶ֖ה וְנוֹתֵ֣ן לַפַּ֑ל.** הָרוֹדֶה חַלּוֹת מִן הַתַּנּוּר לְאַחַר שֶׁנֶּאֶפּוּ וְנוֹתְנָם בַּסַּל: **הַפַּ֖ל מִצָּרְפָ֣ן לַחַלָּ֑ה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן נוֹשְׂכוֹת. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהָא דְּמַצְרֵי רַבָּנָן נְשִׂיכָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נְגִיעָה, הָנֵי מִלֵּי לְצָרֵף שְׁתֵּי עִסּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אַחַת כְּשִׁעוּר, אֲבָל לְעִנְיַן לְחַיֵּב לְהַפְרִישׁ מִן הַצָּרוּף אַף נְגִיעָה לְבַד אֵינָהּ כְּלוּם, וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם ז"ל. וְאֵין

מַסֶּכֶת חַלָּה

תְּרוּמָה בְּפָחוֹת מִמֵּאָה חִלִּין: **מְשֻׁגֶּלֶת חַיֶּבֶת.** דְּכֵיוָן דְּנִתְחַיְּבָה בְּחַלָּה כְּבָר, תּוּ לָא פָּקַע עַל יְדֵי דְּמוּעַ: **עַד שֶׁלֹּא גִּלְּגְלָה תֵּעָשֶׂה בְּטָמְאָה.** כֵּיוָן דַּאֲפִלּוּ אִם תֵּעָשֶׂה בְּטָהֳרָה אֵין הַכֹּהֵן רַשַּׁאי לְאָכְלָהּ מִפְּנֵי סָפֵק שֶׁנּוֹלַד בָּהּ, יָכוֹל לְטַמְּאָהּ מִיָּד קֹדֶם גִּלְגּוּל: **מְשֻׁגֶּלֶת תֵּעָשֶׂה בְּטָהֳרָה.** אִם נוֹלַד בָּהּ סָפֵק לְאַחַר הַגִּלְגּוּל אָסוּר לְטַמְּאָהּ, דְּחַלִּין הַטְּבוּלִים לְחַלָּה כְּחַלָּה דָּמוּ, וּתְרוּמָה תְּלוּיָה צְרִיכָה שִׁמּוּר: (ג) **עַד שֶׁלֹּא גִּלְּגְלָה וּפְדָאתָהּ.** וּלְאַחַר שֶׁפְּדָאתָהּ גִּלְגְּלָה, חַיֶּבֶת, כֵּיוָן דְּבִשְׁעַת הַגִּלְגּוּל לֹא הָיְתָה הֶקְדֵּשׁ: **שֶׁבְּשָׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה פְּטוּרָה.** דְּגִלְגּוּל הֶקְדֵּשׁ פּוֹטֵר, דִּכְתִיב 'עֲרִיסוֹתֵיכֶם' (במדבר טו כ) וְלֹא עִסַּת הֶקְדֵּשׁ (מנחות סז.): (ד) **עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת.** כָּל אֶחָד כְּמִשְׁפָּט הַמְפֹרָשׁ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמַעֲשְׂרוֹת: **וְגִמְרָן הַגִּזְבָּר.** שֶׁגִּגְמְרוּ בְּעוֹדָן תַּחַת יַד הַגִּזְבָּר: **שֶׁבְּשָׁעַת חוֹבָתָן הָיוּ פְּטוּרִים.** דִּכְתִיב (דברים יח ד) 'רֵאשִׁית', וְלֹא דְּגַן הֶקְדֵּשׁ (ירושלמי מעשרות פ"א ה"א): (ה) **פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה.** שֶׁאֵין גִּלְגּוּלוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְחַיֵּב הָעִסָּה שֶׁל גּוֹי. וְכֵן עִסָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵין גִּלְגּוּל הַגּוֹי פּוֹטְרָתָהּ: **אִם אֵין בָּשֶׂ֥ר יִשְׂרָאֵ֖ל בְּשִׁעוּר.** שֶׁחִיְּבִין לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה, שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה רְבִיעִיּוֹת: (ו) **סָפֵ֥ק חַ֖יִב.** מִשּׁוּם דְּהֶוֵי סָפֵק אִסּוּרָא, וּלְחֻמְרָא (גיטין סג.), וּמַפְרִישׁ חַלָּה וּמוֹכְרָהּ לַכֹּהֵן: **וְאֵין חַיָּבִין עָלֶ֖יהָ חֲמִשָּׁ֑ה.** זָר הָאוֹכְלָהּ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ, אֲבָל הַקָּרֵן מְשַׁלֵּם, דְּתַלְמִיד תְּרוּמָה כְּפָרָה נִיהוּ (תוס' כתובות ל: ד"ה זר), הִלְכָּךְ מִפְרִישׁ תְּשִׁלּוּמֵי תְּרוּמָה וּמְכַפֵּרִים מִשְׁפָּק, וּמוֹכְרָן לַכֹּהֵן: **אַחַר הַקְרִיבָ֥ה בַּתַּנּ֖וּר.** דְּסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא אֵין גָּמָר מִלַּאכְתָּהּ שֶׁל חַלָּה עַד שֶׁיְּקָרְמוּ פְּנֵי הַפַּת בַּתַּנּוּר, וְזוֹ הִיא עוֹנָתָהּ לַחַלָּה, הִלְכָּךְ אִם נִתְעַיֵּר קֹדֶם שֶׁיְּקָרְמוּ פְּנֵי הַפַּת בַּתַּנּוּר, חַיֶּבֶת בְּחַלָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ז) **אֹ֥רֶז.** לָאו מִין דָּגָן הוּא, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מִין דָּגָן פָּטוּר מִן הַחַלָּה, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח (לעיל פ"א משניות א-ב, ד): **אִם יֵ֥שׁ בָּה֖ טַעַ֣ם דָּגָ֑ן חַ֖יִב בַּחַלָּ֑ה.** וְאַף עַל גַּב דְּאֵין בְּדָגָן כְּשִׁעוּר חַלָּה: (ח) **אִם יֵ֥שׁ לוֹ֙ פְּרָנְסָ֣ה מְמָקוֹם֔ אַחֵ֑ר.** אִם יֵשׁ לוֹ קֶמַח אַחֵר חוּץ מַעֲשָׂה זוֹ, מֵבִיא קֶמַח כְּשִׁעוּר שֶׁאִם יִצְרְפֶנּוּ לִשְׁאוֹר זֶה שֶׁחַיָּב בְּחַלָּה יִהְיֶה בּוֹ חֲמִשָּׁה רְבָעִים שֶׁהוּא שִׁעוּר חַלָּה, וְלֹא עָשָׂה וּמְעָרֵב עִם הָעִסָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַשִּׁאוּר, וּמוֹצִיא מִמֶּנָּה כְּשִׁעוּר חַלָּה וְלֹא עָשָׂה וּמְעָרֵב עִם הָעִסָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַשִּׁאוּר, וּמוֹצִיא שָׁאֵין לוֹ קֶמַח, מוֹצִיא חַלָּה אַחַת מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה עַל כָּל הָעִסָּה, דְּטָלֵל אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא בְּמִינוֹ (להלן מ"ו), וְנַעֲשֵׂית כֻּלָּהּ טְבוּלָה לְחַלָּה: (ט) **זִיתֵ֥י מָסִ֖יק.** זֵיתִים שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מְלַקֵּט. וּלְקִיטַת הַזֵּיתִים קְרִיטָה מְסִיקָה: **זֵיתֵ֥י נְקוּף.** זֵיתִים שֶׁעֲנָיִים מְלַקְּטִים. כְּמָה דְּאָתְּ אָמַר (ישעיה יז ו) 'כְּנֻקֹּף זֵית שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה גַּרְגְּרִים', וְהֵם פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר: **עֲנָבֵי בְצִיר.** שֶׁחֲבֵרִים בְּמַעֲשֵׂר: **עִם עֲנָבֵי עוֹלֵלוֹת.** שֶׁפְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר: **אִם יֵ֥שׁ לוֹ.** טֶבֶל אֶחָד כֵּיוֹצֵא בָּזֶה, מוֹצִיא מִמֶּנּוּ **לְפִי חֶשְׁבּוֹן** כְּשִׁעוּר מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא מִזֵּיתֵי מָסִיק, אוֹ מֵעִנְבֵי בְּצִיר שֶׁחֲבֵרִים בְּמַעֲשֵׂר: **וְאִם לָ֑אוּ.** אִם אֵין לוֹ טֶבֶל אַחֵר, רוֹאִים אוֹתוֹ כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ טֶבֶל, וּמוֹצִיא תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל הַכֹּל: **וְהַשְּׁאָר מְעֻשָּׂר רִאשׁוֹן וּמְעֻשָּׂר שֵׁנִי.** אוֹ מְעֻשָּׂר עָנִי, אֵין מוֹצִיא אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְלֹא שֶׁלֹּא יַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, דְּהָא אִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַד שֶׁיַּפְרִישׁ תְּחִלָּה מַעֲשֵׂר עַל הַכֹּל, וְעוֹד אִי לָא מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר עַל הַכֹּל חֲדֵי כָּל מֵה שֶּׁמְּעֻשָּׂר יֵשׁ בָּהֶן חֶלְיֵן לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְנִמְצָא מַפְרִישׁ מִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב, אֶלָּא כָּל הַמַּעֲשְׂרוֹת צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ עַל הַכֹּל, אֲבָל אֵין צָרִיךְ לְתֵּן לַלֵּוִי וְלָעָנִי אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְהַשְּׁאָר מְעֻרָב עִם פְּרוּתָיו. וְכֵן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין צָרִיךְ לְפָדוֹת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, אֲבָל תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁהֵן בְּמִיתָה. כְּשֶׁמַּפְרִישׁ עַל הַכֹּל נִמְצְאוּ חֶלְיֵן שֶׁבָּהֶן מְרֻמָּעִין, וְצָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן הַכֹּל לַכֹּהֵן: (י) **הַנּוֹטֵ֥ל שְׁא֖וֹר מֵעִסַּ֣ת חִטִּ֑ין.** שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ: **וְאִם לָ֣אוּ פְטוּרָ֔ה.** דְּאֵין הַשֵּׁבֶל אוֹסֵרָה, כֵּיוָן דְּלֵיכָא טַעַם: **אִם בֵּן לָ֣מָּה אָמְר֔וּ הַטֵּבֶל אוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא.** דְּאֲמָרֵן לְעֵיל (משניות ח-ט) כְּשֶׁאֵין לוֹ פַּרְנָסָה שֶׁמּוֹצִיא עַל הַכֹּל. הָנֵי מִלֵּי בְּמִינוֹ, אֲבָל שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ כִּי הַאי דְּחִטִּין בְּאֹרֶז, **בְּנוֹתֵ֥ן טָעַ֖ם.** דְּטַעֲמָא דְּטֵבֶל בְּכָל שֶׁהוּא, מִשּׁוּם דְּהָהֲתִרוּ דְּחִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַכְּרִי כְּךְ אִסּוּרוֹ, וְהַאי טַעֲמָא לָא שַׁייךְ אֶלָּא מִין בְּמִינוֹ:

פרק ד (א) **שְׁתֵּ֥י נָשִׁ֖ים.** **אֲפִלּ֥וּ הֵן מִמִּ֖ין אֶחָ֑ד פְּטוּרִ֔ים.** וְאֵין נִשִּׂיכָה וְצִרּוּף סַל מִצְרָפָן כֵּיוָן שֶׁמְּקֻפִּידוֹת, וַאֲפִלּוּ לְשֵׁנִי קֹבִין כְּאֶחָד, כֵּיוָן דְּסוֹפָן לְחֻלַּק פְּטוּרוֹת. וּתְנַן מַתְנִיתִין כְּבֵית הִלֵּל (עדויות פ"א מ"ב) דְּאָמְרִי קֹבִין לְחֻלַּק פְּטוּרוֹת, וְאֵיתָא הָלְכָה, דְּקָיְמָא לָן (לעיל פ"ב מ"ו) דַּחֲמִשָּׁה רְבָעִים חִטִּים מְעֻשָּׂרִים וְאַחַת שְׁעוּרִים פְּטוּרָה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַשְּׁעוּרִים לְהַחֲמִשָּׁה רְבָעִים חִטִּים לְחַיְּבָן בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַחִטִּים לְהַשְּׁעוּרִים לְחַיְּבָן בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַשִּׁבֹּלֶת לְהַגַּרְעִין לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַקְּלִפָּה לְהַגַּרְעִין לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַגַּרְעִין לְהַקְּלִפָּה לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַקְּלִפָּה לְהַשִּׁבֹּלֶת לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַשִּׁבֹּלֶת לְהַקְּלִפָּה לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַגַּרְעִין לְהַשִּׁבֹּלֶת לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַשִּׁבֹּלֶת לְהַגַּרְעִין לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַקְּלִפָּה לְהַגַּרְעִין לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַגַּרְעִין לְהַקְּלִפָּה לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַקְּלִפָּה לְהַשִּׁבֹּלֶת לְחַיְּבָהּ בְּחַלָּה, וְאֵין מְצָרְפִין אֶת הַשִּׁבֹּלֶת

מַמְזֵי. דִּלְאָכְלָן אִי אֶפְשָׁר שֶׁהֲרֵי נִטְמְאוּ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים, וּלְשָׁרְפָן אִי אֶפְשָׁר, לְפִי שֶׁאֵין טֻמְאָה זוֹ יְדוּעָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ רָאִינוּ תְּרוּמָה טְהוֹרָה נִשְׂרָפָת, לְהַחֲזִירָן לִמְקוֹמָן אִי אֶפְשָׁר, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ תְּרוּמָה יוֹצְאָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ, אֶלָּא מַנִּיחָן עַד עֶרֶב פֶּסַח וְשׂוֹרְפָן: **וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ** (שמות כג טז). דִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם אִקְּרוּ בִּכּוּרִים (מנחות פד:), וּמַתְירִין אֶת הֶחָדָשׁ בַּמִּקְדָּשׁ: (יא) **הֶעֱלָה בְכוֹרוֹת מִבְּכָל וְלֹא קִבְּלוּ מַמְזֵי.** דִּכְתִיב (דברים יד כג) ׳וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירוֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכוֹרוֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ׳, מִמְּקוֹם שֶׁאַתָּה מֵבִיא מְעֻשָּׂר דָּגָן אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹרוֹת, מְחוּצָה לָאָרֶץ שֶׁאִי אַתָּה מֵבִיא מְעֻשָּׂר דָּגָן אֵין אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹרוֹת (תמורה כא:): **הֵבִיא בְּכוּרִים יַיִן וְשֶׁמֶן וְלֹא קִבְּלוּ מַמְזֵי.** לְפִי שֶׁלֹּא בְּצָרוּם מִתְּחִלָּה לְכָךְ, דְּאִלּוּ בְּצָרוּם מִתְּחִלָּה לְכָךְ שָׁרֵי, דְּהָכִי תְּנַן בְּתָרָא דִּתְרוּמוֹת (מ״ג) אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מִשְּׁקֶה אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבַד: **פֶּסַח שֵׁנִי.** וּבְנֵיהֶן קְטַנִּים הָיוּ וּבְפֶסַח רִאשׁוֹן בִּלְבַד הֵן חַיָּבִים, שֶׁהַכֹּל חַיָּבִים בָּרִאשׁוֹן כִּדְכְתִיב (שמות כג יז) ׳יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ׳ אֲבָל לֹא בְּפֶסַח שֵׁנִי: **מֵאַפְּמְיָא.** גַּרְסִינַן, וְהוּא שֵׁם מָקוֹם בְּסוּרְיָא: **כְּקוֹנָה בְּפַרְוָרֵי יְרוּשָׁלַיִם.** מִגְּרֹשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם וּכְפָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ, תַּרְגּוּם ׳מִגְּרָשֶׁיהָ׳ (דה״א א׳ ו מ) פַּרְוָרֶהָא:

מַסֶּכֶת עָרְלָה

פרק א (א) **הַנּוֹטֵעַ לְתָךְ.** שֶׁיִּהְיֶה הָאִילָן גָּדֵר לְכָרֶם: **וּלְקוֹרוֹת.** לִגְדֵּל עֵצִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן קוֹרוֹת לִבְנְיָן, וְאֵין עִקַּר נְטִיעָתוֹ לֶאֱכוֹל הַפֵּרוֹת: **פְּטוּר מִן הָעֲרָלָה.** דִּכְתִיב (ויקרא יט כג) ׳וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל׳, אֶת שֶׁהוּא לְמַאֲכָל חַיָּב, לִסְךָ וּלְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים פָּטוּר: **הַפְּנִימִי לְמַאֲכָל.** נִתְפַּזֵּן שֶׁיִּחְיֶה פְּנִימִי יִהְיֶה לְמַאֲכָל וְיִחְיֶה הַחִיצוֹן לִסְיָג, אַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל אִילָן אֶחָד, הַחִיצוֹן פָּטוּר. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ב) **וְמָצְאוּ נְטוּעַ פָּטוּר.** דִּכְתִיב (ויקרא יט כג) ׳כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם׳, פָּרַט לִנְטוּעִין נְכְרִי עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לָאָרֶץ: **נְטוּעִין.** בֵּין יִשְׂרָאֵל בֵּין נָכְרִים לְאַחַר שֶׁבָּאוּ לָאָרֶץ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִּבְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ חַיָּב, דִּכְתִיב (שם) ׳כָּל עֵץ׳, בֵּין נְטוּעִין יִשְׂרָאֵל בֵּין נְטוּעִין נָכְרִי: **הַנּוֹטֵעַ לְרַבִּים.** שָׁנְטַע בִּרְשׁוּתוֹ לִצְרָךְ רַבִּים: **חַיָּב.** דִּכְתִיב (שם) ׳וְהָיָה לָכֶם עֲרֵלִים׳ לְהָבִיא הַנְּטוּעַ לְרַבִּים: **וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר.** סָבַר ׳וּנְטַעְתֶּם׳ (שם) נִמְשַׁל לְרַבִּים וְאֵין רַבּוּי אַחַר רַבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט. וְרַבָּנָן סָבְרֵי ׳וּנְטַעְתֶּם׳ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ מִשְׁמַע. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְהַנּוֹטֵעַ בְּרְשׁוּת הָרַבִּים.** לִצְרָךְ עַצְמוֹ: **וְהַנְּכְרִי שֶׁנָּטַע.** בְּשָׂדֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל: **וְהַגַּזְלָן.** שֶׁגָּזַל קַרְקַע וּנְטָעָהּ, וְנִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּהּ: **וְהַנּוֹטֵעַ בְּסַפְּיָנָה.** אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ נְקוּבָה אִם הָיָה שֶׁל חֶרֶס, לְפִי שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס עוֹמֵד בְּפְנֵי הַשָּׂרָשִׁים וְהֵן מַפְעִפְּעִין דֶּרֶךְ הַחֶרֶס וְיוֹנְקִים מִן הַקַּרְקַע. אֲבָל שֶׁל עֵץ בְּעֵי נְקִיבָה: **וְהָעוֹלֶה מֵאֵלָיו.** וְדַוְקָא בִּמְקוֹם יְשׁוּב, אֲבָל בִּמְקוֹם יְעָרִים וּמִדְבָּרוֹת לֹא: (ג) **אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר.** שֶׁעֲקָרָתוּ הָרוּחַ, אוֹ שֶׁטָּפוֹ נָהָר וְהוֹלִיכוֹ לִמְקוֹם אַחֵר: **וְהֻפַּל עִמּוֹ.** הָעִפָּר שֶׁסְּבִיב הַשָּׂרָשִׁים קְרוּי סֶלַע, לְפִי שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה שָׁם קָשֶׁה כְּסֶלַע, וְקָאָמַר שֶׁאִם הָיָה אוֹתוֹ עָפָר עִמּוֹ וְהוֹסִיף עָלָיו עָפָר וְנִשְׂרַשׁ שָׁם בָּאָרֶץ, רוֹאִים אִם יָכוֹל לִחְיוֹת מִן הֶעָפָר שֶׁבָּא עִמּוֹ בְּלֹא תּוֹסֶפֶת עָפָר אַחֵר, הֲרֵי הוּא כְּנָטוּעַ בְּמָקוֹם הָרִאשׁוֹן וּפָטוּר מִן הָעֲרָלָה. וְאִם לָאו, הֲרֵי הוּא כְּאִילָן הָעוֹלֶה מֵאֵלָיו וְחַיָּב: **זְנָזְעָתוּ הַמְּחָרָשָׁה.** מִמְּנוּ הֶעָפָר וְנִתְגַּלּוּ הַשָּׂרָשִׁים: (ד) **וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שֹׁרֶשׁ.** שֶׁלֹּא נֶעֱקַר: **כְּמַחַט שֶׁל מְתוֹחַ.** גִּרְסִינַן, כְּלוֹמַר שִׁעוּר עֹבִי הַשֹּׁרֶשׁ כְּמַחַט שֶׁהָאוֹרְגִים מוֹתְחִים בּוֹ הַבֶּגֶד אַחַר שֶׁאָרְגוּהוּ לְהַסְפִּיטוֹ וּלְהַרְחִיבוֹ: (ה) **וּבוֹ בָּרְכָה.** מְנָהֵג עוֹבְדֵי אֲדָמָה שֶׁחוֹפְרִים גֶּמָּא וְלוֹקְחִים יְחִידִי אֶחָד מִן הָאִילָן וְטוֹמְנִין אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ גֶּמָּא, וְיוֹצֵא שֹׁרֶשׁ הַיְחִידִי מִצַּד אַחַר וְנַעֲשֶׂה שָׁם אִילָן, וְרֹאשׁ הַיְחִידִי נִשְׁאָר מְחֻבָּר בְּאִילָן, וְאֵין דֵּין עָרְלָה נוֹהֵג בּוֹ בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר לְאִילָן וְיוֹנֵק מִמֶּנּוּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹנֵק גַּם מִן הַקַּרְקַע. וְאִם נֶעֱקַר אִילָן הַזָּקֵן מִן הַקַּרְקַע וְנִמְצָא שָׁכָּל חִיּוּתוֹ וִינִיקָתוֹ עַתָּה מִן הַבְּרֵכָה: **חָזְרָה הַזְּקֵנָה לִחְיוֹת כְּבָרְכָה.** וְשִׁנֵּיהֶם הַזְּקֵנָה וְהַבְּרֵכָה הָיוּ כְּאִילּוּ נְטוּעִין עַתָּה, וּמוֹנִים לָהֶם שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִשָּׁעָה שֶׁנֶּעֱקַר הָאִילָן: **הִבְרִיכָה שָׁנָה אַחַר שָׁנָה.** לְאַחַר שֶׁהִגְדִּילָה בְּרֵכָה רִאשׁוֹנָה לָקַח מִמֶּנּוּ יְחִידִי אֶחָד וְהִבְרִיכוֹ בָּאָרֶץ, וְכֵן עָשָׂה כַּמָּה פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה: **מוֹנֶה.** לְכָלָן שְׁנֵי עָרְלָה מִשֶּׁנִּפְסְקָה הַבְּרֵכָה הָרִאשׁוֹנָה מִן הָאִילָן: **סְפוּק גַּפְנִים.** דֶּרֶךְ עוֹבְדֵי אֲדָמָה שֶׁלּוֹקְחִים זְמוֹרָה אֲרֻכָּה מִגֶּפֶן זוֹ וּמוֹשְׁכִים אוֹתָהּ לְגֶפֶן שֶׁבְּצִדָּהּ וְטוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּגֶפֶן. וְזֶהוּ הַנִּקְרָא סִפּוּק וּפְטוּר מִן הָעֲרָלָה. וְהָא תְּנַן (ר״ה ט:) אֶחָד הַנּוֹטֵעַ וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב חַיָּב בָּעֲרָלָה, הָתָם מְיֵירֵי כְּשֶׁחָתַךְ הַזְּמוֹרָה מִן הַגֶּפֶן אוֹ הַיְחִידִי מִן הָאִילָן, וְאַחַר כָּךְ הִבְרִיכָן אוֹ הִרְכִּיבָן: **מָקוֹם שֶׁכָּחַהּ יָפָה מָתָר.** אִם הַזְּמוֹרָה (שהבריכוה) [שֶׁהִרְכִּיבוּהָ] בְּגֶפֶן כָּחֹה יָפָה וְיוֹנֶקֶת מִן הַגֶּפֶן אֲשֶׁר מִמֶּנָּה לַקָּחָהּ, מֻתָּר וּפְטוּרָה מִן הָעֲרָלָה, וְאִם כֹּחָהּ רַע חַיֶּבֶת בָּעֲרָלָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **וְהִיא מִלֵּאָה פֵּרוֹת.** אִם תְּלָשָׁן מִיָּד, הֲן מַפְרִין מִפְּנֵי שֶׁגָּזְלוּ בֶּהָתֵּר, וְאִם הִנִּיחַ בָּאִילָן וְגָדְלוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְסְקָה וְאֵין בַּפֵּרוֹת שֶׁגָּדְלוּ כְּבָר מֵאתַיִם לַבַּשָּׂל הַתּוֹסֶפֶת, אָסוּר, דְּעָרְלָה אוֹסֶרֶת עַד מֵאתַיִם. וְהוּא הַדִּין בְּאִילָן זָקֵן שֶׁנֶּעֱקַר וּבוֹ פֵּרוֹת, וְחָזַר וּשְׁתָלוֹ: (ו) **שָׁנְתָה עֲרֵבוּ בְּנְטִיעוֹת.** שֶׁל הֶתֵּר, וְאֵינוֹ מַכִּיר הַנְּטִיעָה שֶׁל עָרְלָה: **וְשֶׁל כָּלְאֵי הַכֶּרֶם.** כְּגוֹן שֶׁהֶעֱבִיר עָצִיץ נָקוּב תַּחַת גֶּפֶן אַחַת וְנִאְסְרָה, וְאֵינוֹ מַכִּירָהּ בֵּין שְׁאָר גְּפָנִים: **הֲרֵי זֶה לֹא יִלְקֹט.** דְּכֵינָן שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר אוֹתָהּ שֶׁל אִסּוּר וְתַפְּנוּן וְיִלְקוֹט. דְּחָזְקָה אֵין אָדָם אוֹסֵר כַּרְמוֹ בִּנְטִיעָה אַחַת, וְלֹא חִיישִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְעָרֵב הַנְּטִיעָה לְכַתְּחִלָּה. וְאַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא אֵין מְבַטְּלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה, הָכָא מִלְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא הִיא וְלָא גָּזְרוּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ז) **וְאִם גְּפָנִים.** הַמַּיִם הַיּוֹצְאִים מִן הַגְּפָנִים כְּשֶׁחוֹתְכִים אוֹתָם אוֹ אֶת הַזְּמוֹרוֹת בִּימֵי נִיסָן: **וְהַמַּדֵּר.** הוּא הַמֻּפְרָשׁ שֶׁמְּמַנּוּ יוֹצֵא הַבֹּסֶר. אֲבָל הַבֹּסֶר עַצְמוֹ הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא פֵּרִי: **מֻתָּרִים בְּעָרְלָה.** דִּכְתִיב (ויקרא יט כג) ׳וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתָם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ׳,

מַמְזֵי. דִּלְאָכְלָן אִי אֶפְשָׁר שֶׁהֲרֵי נִטְמְאוּ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים, וּלְשָׁרְפָן אִי אֶפְשָׁר, לְפִי שֶׁאֵין טֻמְאָה זוֹ יְדוּעָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ רָאִינוּ תְּרוּמָה טְהוֹרָה נִשְׂרָפָת, לְהַחֲזִירָן לִמְקוֹמָן אִי אֶפְשָׁר, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ תְּרוּמָה יוֹצְאָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ, אֶלָּא מַנִּיחָן עַד עֶרֶב פֶּסַח וְשׂוֹרְפָן: **וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ** (שמות כג טז). דִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם אִקְּרוּ בִּכּוּרִים (מנחות פד:), וּמַתְירִין אֶת הֶחָדָשׁ בַּמִּקְדָּשׁ: (יא) **הֶעֱלָה בְכוֹרוֹת מִבְּכָל וְלֹא קִבְּלוּ מַמְזֵי.** דִּכְתִיב (דברים יד כג) ׳וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירוֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכוֹרוֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ׳, מִמְּקוֹם שֶׁאַתָּה מֵבִיא מְעֻשָּׂר דָּגָן אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹרוֹת, מְחוּצָה לָאָרֶץ שֶׁאִי אַתָּה מֵבִיא מְעֻשָּׂר דָּגָן אֵין אַתָּה מֵבִיא בְּכוֹרוֹת (תמורה כא:): **הֵבִיא בְּכוּרִים יַיִן וְשֶׁמֶן וְלֹא קִבְּלוּ מַמְזֵי.** לְפִי שֶׁלֹּא בְּצָרוּם מִתְּחִלָּה לְכָךְ, דְּאִלּוּ בְּצָרוּם מִתְּחִלָּה לְכָךְ שָׁרֵי, דְּהָכִי תְּנַן בְּתָרָא דִּתְרוּמוֹת (מ״ג) אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים מִשְּׁקֶה אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבַד: **פֶּסַח שֵׁנִי.** וּבְנֵיהֶן קְטַנִּים הָיוּ וּבְפֶסַח רִאשׁוֹן בִּלְבַד הֵן חַיָּבִים, שֶׁהַכֹּל חַיָּבִים בָּרִאשׁוֹן כְּדִכְתִיב (שמות כג יז) ׳יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ׳ אֲבָל לֹא בְּפֶסַח שֵׁנִי: **מֵאַפְּמְיָא.** גַּרְסִינַן, וְהוּא שֵׁם מָקוֹם בְּסוּרְיָא: **כְּקוֹנָה בְּפַרְוָרֵי יְרוּשָׁלַיִם.** מִגְּרֹשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם וּכְפָרִים שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ, תַּרְגּוּם ׳מִגְּרָשֶׁיהָ׳ (דה״א א׳ ו מ) פַּרְוָרֶהָא:

מַסֶּכֶת עָרְלָה

פרק א (א) **הַנּוֹטֵעַ לְתָךְ.** שֶׁיִּהְיֶה הָאִילָן גָּדֵר לְכָרֶם: **וּלְקוֹרוֹת.** לִגְדֵּל עֵצִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן קוֹרוֹת לִבְנְיָן, וְאֵין עִקַּר נְטִיעָתוֹ לֶאֱכוֹל הַפֵּרוֹת: **פָּטוּר מִן הָעֲרָלָה.** דִּכְתִיב (ויקרא יט כג) ׳וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל׳, אֶת שֶׁהוּא לְמַאֲכָל חַיָּב, לִסְךָ וּלְקוֹרוֹת וּלְעֵצִים פָּטוּר: **הַפְּנִימִי לְמַאֲכָל.** נִתְפַּזֵּן שֶׁיִּחְיֶה פְּנִימִי יִהְיֶה לְמַאֲכָל וְיִחְיֶה הַחִיצוֹן לִסְיָג, אַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל אִילָן אֶחָד, הַחִיצוֹן פָּטוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ב) **וְמָצְאוּ נְטוּעַ פָּטוּר.** דִּכְתִיב (ויקרא יט כג) ׳כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם׳, פָּרַט לִנְטוּעִין נָכְרִי עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לָאָרֶץ: **נְטוּעִין.** בֵּין יִשְׂרָאֵל בֵּין נָכְרִים לְאַחַר שֶׁבָּאוּ לָאָרֶץ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כִּבְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ חַיָּב, דִּכְתִיב (שם) ׳כָּל עֵץ׳, בֵּין נְטוּעוֹ יִשְׂרָאֵל בֵּין נְטוּעוֹ נָכְרִי: **הַנּוֹטֵעַ לְרַבִּים.** שָׁנְטַע בִּרְשׁוּתוֹ לִצְרָךְ רַבִּים: **חַיָּב.** דִּכְתִיב (שם) ׳וְהָיָה לָכֶם עֲרֵלִים׳ לְהָבִיא הַנְּטוּעַ לְרַבִּים: **וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר.** סָבַר ׳וּנְטַעְתֶּם׳ (שם) נִמְשַׁל לְרַבִּים וְאֵין רַבּוּי אַחַר רַבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט. וְרַבָּנָן סָבְרֵי ׳וּנְטַעְתֶּם׳ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ מִשְׁמַע. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְהַנּוֹטֵעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.** לִצְרָךְ עַצְמוֹ: **וְהַנְּכְרִי שֶׁנָּטַע.** בְּשָׂדֶה שֶׁל יִשְׂרָאֵל: **וְהַגַּזְלָן.** שֶׁגָּזַל קַרְקַע וּנְטָעָהּ, וְנִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּהּ: **וְהַנּוֹטֵעַ בְּסַפְּיָנָה.** אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ נְקוּבָה אִם הָיָה שֶׁל חֶרֶס, לְפִי שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס עוֹמֵד בְּפְנֵי הַשָּׂרָשִׁים וְהֵן מַפְעִפְּעִין דֶּרֶךְ הַחֶרֶס וְיוֹנְקִים מִן הַקַּרְקַע. אֲבָל שֶׁל עֵץ בְּעֵי נְקִיבָה: **וְהָעוֹלֶה מֵאֵלָיו.** וְדַוְקָא בִּמְקוֹם יְשׁוּב, אֲבָל בִּמְקוֹם יְעָרִים וּמִדְבָּרוֹת לֹא: (ג) **אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר.** שֶׁעֲקָרָתוּ הָרוּחַ, אוֹ שֶׁטָּפוֹ נָהָר וְהוֹלִיכוֹ לִמְקוֹם אַחֵר: **וְהֻפַּל עִמּוֹ.** הָעִפָּר שֶׁסְּבִיב הַשָּׂרָשִׁים קְרוּי סֶלַע, לְפִי שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה שָׁם קָשֶׁה כְּסֶלַע, וְקָאָמַר שֶׁאִם הָיָה אוֹתוֹ עָפָר עִמּוֹ וְהוֹסִיף עָלָיו עָפָר וְנִשְׂרַשׁ שָׁם בָּאָרֶץ, רוֹאִים אִם יָכוֹל לִחְיוֹת מִן הֶעָפָר שֶׁבָּא עִמּוֹ בְּלֹא תּוֹסֶפֶת עָפָר אַחֵר, הֲרֵי הוּא כְּנָטוּעַ בְּמָקוֹם הָרִאשׁוֹן וּפָטוּר מִן הָעֲרָלָה. וְאִם לָאו, הֲרֵי הוּא כְּאִילָן הָעוֹלֶה מֵאֵלָיו וְחַיָּב: **זְנָזְעָתוּ הַמְּחָרָשָׁה.** מִמְּנוּ הֶעָפָר וְנִתְגַּלּוּ הַשָּׂרָשִׁים: (ד) **וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ שֹׁרֶשׁ.** שֶׁלֹּא נֶעֱקַר: **כְּמַחַט שֶׁל מְתוֹחַ.** גִּרְסִינַן, כְּלוֹמַר שִׁעוּר עֹבִי הַשֹּׁרֶשׁ כְּמַחַט שֶׁהָאוֹרְגִים מוֹתְחִים בּוֹ הַבֶּגֶד אַחַר שֶׁאָרְגוּהוּ לְהַסְפִּיטוֹ וּלְהַרְחִיבוֹ: (ה) **וּבוֹ בָּרְכָה.** מְנָהֵג עוֹבְדֵי אֲדָמָה שֶׁחוֹפְרִים גֶּמָּא וְלוֹקְחִים יְחִידִי אֶחָד מִן הָאִילָן וְטוֹמְנִין אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ גֶּמָּא, וְיוֹצֵא שֹׁרֶשׁ הַיְחִידִי מִצַּד אַחַר וְנַעֲשֶׂה שָׁם אִילָן, וְרֹאשׁ הַיְחִידִי נִשְׁאָר מְחֻבָּר בְּאִילָן, וְאֵין דֵּין עָרְלָה נוֹהֵג בּוֹ בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר לְאִילָן וְיוֹנֵק מִמֶּנּוּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹנֵק גַּם מִן הַקַּרְקַע. וְאִם נֶעֱקַר אִילָן הַזָּקֵן מִן הַקַּרְקַע וְנִמְצָא שָׁכָּל חִיּוּתוֹ וִינִיקָתוֹ עַתָּה מִן הַבְּרֵכָה: **חָזְרָה הַזְּקֵנָה לִחְיוֹת כְּבָרְכָה.** וְשִׁנֵּיהֶם הַזְּקֵנָה וְהַבְּרֵכָה הָיוּ כְּאִילּוּ נְטוּעִין עַתָּה, וּמוֹנִים לָהֶם שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִשָּׁעָה שֶׁנֶּעֱקַר הָאִילָן: **הִבְרִיכָה שָׁנָה אַחַר שָׁנָה.** לְאַחַר שֶׁהִגְדִּילָה בְּרֵכָה רִאשׁוֹנָה לָקַח מִמֶּנּוּ יְחִידִי אֶחָד וְהִבְרִיכוֹ בָּאָרֶץ, וְכֵן עָשָׂה כַּמָּה פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה: **מוֹנֶה.** לְכָלָן שְׁנֵי עָרְלָה מִשֶּׁנִּפְסְקָה הַבְּרֵכָה הָרִאשׁוֹנָה מִן הָאִילָן: **סְפוּק גַּפְנִים.** דֶּרֶךְ עוֹבְדֵי אֲדָמָה שֶׁלּוֹקְחִים זְמוֹרָה אֲרֻכָּה מִגֶּפֶן זוֹ וּמוֹשְׁכִים אוֹתָהּ לְגֶפֶן שֶׁבְּצִדָּהּ וְטוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּגֶפֶן. וְזֶהוּ הַנִּקְרָא סִפּוּק וּפְטוּר מִן הָעֲרָלָה. וְהָא תְּנַן (ר״ה ט:) אֶחָד הַנּוֹטֵעַ וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב חַיָּב בָּעֲרָלָה, הָתָם מְיֵירֵי כְּשֶׁחָתַךְ הַזְּמוֹרָה מִן הַגֶּפֶן אוֹ הַיְחִידִי מִן הָאִילָן, וְאַחַר כָּךְ הִבְרִיכָן אוֹ הִרְכִּיבָן: **מָקוֹם שֶׁכָּחַהּ יָפָה מָתָר.** אִם הַזְּמוֹרָה (שהבריכוה) [שֶׁהִרְכִּיבוּהָ] בְּגֶפֶן כָּחֹה יָפָה וְיוֹנֶקֶת מִן הַגֶּפֶן אֲשֶׁר מִמֶּנָּה לַקָּחָהּ, מֻתָּר וּפְטוּרָה מִן הָעֲרָלָה, וְאִם כֹּחָהּ רַע חַיֶּבֶת בָּעֲרָלָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **וְהִיא מִלֵּאָה פֵּרוֹת.** אִם תְּלָשָׁן מִיָּד, הֲן מַפְרִין מִפְּנֵי שֶׁגָּזְלוּ בֶּהָתֵּר, וְאִם הִנִּיחַ בָּאִילָן וְגָדְלוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְסְקָה וְאֵין בַּפֵּרוֹת שֶׁגָּדְלוּ כְּבָר מָאתַיִם לַבַּשָּׂל הַתּוֹסֶפֶת, אָסוּר, דְּעָרְלָה אוֹסֶרֶת עַד מָאתַיִם. וְהוּא הַדִּין בְּאִילָן זָקֵן שֶׁנֶּעֱקַר וּבוֹ פֵּרוֹת, וְחָזַר וּשְׁתָלוֹ: (ו) **שָׁנְתָה עֲרֵבוּ בְּנְטִיעוֹת.** שֶׁל הֶתֵּר, וְאֵינוֹ מַכִּיר הַנְּטִיעָה שֶׁל עָרְלָה: **וְשֶׁל כָּלְאֵי הַכֶּרֶם.** כְּגוֹן שֶׁהֶעֱבִיר עָצִיץ נָקוּב תַּחַת גֶּפֶן אַחַת וְנִאְסְרָה, וְאֵינוֹ מַכִּירָהּ בֵּין שְׁאָר גְּפָנִים: **הֲרֵי זֶה לֹא יִלְקֹט.** דְּכֵינָן שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר אוֹתָהּ שֶׁל אִסּוּר וְתַפְּנוּן וְיִלְקוֹט. דְּחָזְקָה אֵין אָדָם אוֹסֵר כַּרְמוֹ בִּנְטִיעָה אַחַת, וְלֹא חִיישִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְעָרֵב הַנְּטִיעָה לְכַתְּחִלָּה. וְאַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא אֵין מְבַטְּלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה, הָכָא מִלְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא הִיא וְלָא גָּזְרוּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ז) **וְאִם גְּפָנִים.** הַמַּיִם הַיּוֹצְאִים מִן הַגְּפָנִים כְּשֶׁחוֹתְכִים אוֹתָם אוֹ אֶת הַזְּמוֹרוֹת בִּימֵי נִיסָן: **וְהַמַּדֵּר.** הוּא הַמֻּפְרָשׁ שֶׁמְּמַנּוּ יוֹצֵא הַבֹּסֶר. אֲבָל הַבֹּסֶר עַצְמוֹ הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא פֵּרִי: **מֻתָּרִים בְּעָרְלָה.** דִּכְתִיב (ויקרא יט כג) ׳וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתָם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ׳,

תְּשָׁעִים וְתִשְׁעָה שֶׁל הֶתֵּר נָאֱסְרוּ, וְנִשְׁתַּיֵּר וְנָפַל שָׁם סְאָה וְעוֹד שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וְכֵן הָעֲרֵלָה מִצְטָרֶפֶת עִם הַמַּאָה תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה לְבַטֵּל סְאָה וְעוֹד שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, וְהֵיינוּ פְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ (תרומות פ״ד מ״ז) דְּאִית לֵיהּ דְּעָרְלָה בְּטֵלָה בְּמֵאָתַיִם וְעוֹד, כְּמוֹ תְּרוּמָה בְּמֵאָה וְעוֹד, הֵלְכָךְ סְאָה שֶׁל כִּלְאֵים בְּטֵלָה בְּמֵאָה תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה וּמַשְׁהוּ וְהָעוֹד בָּטֵל בִּסְאָה חֶסֶר מַשְׁהוּ. וְכֵן נַמֵּי אִם נָפַל שָׁם סְאָה וְעוֹד שֶׁל נָטַע רְבָעִי, מִצְטָרְפִין עִם הַמַּאָה תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה לְבַטֵּל אֶת הַסְּאָה שֶׁל עָרְלָה שֶׁנָּפְלָה, וְאָסְרָה הַכֹּל, וְכֵן סְאָה שֶׁל עָרְלָה מִצְטָרֶפֶת עִם הַמַּאָה תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה שֶׁנָּפְלָה לְבַטֵּל סְאָה וְעוֹד שֶׁל נָטַע רְבָעִי שֶׁנָּפְלוּ בָּאַחֲרוֹנָה: (ד) **כָּל הַמַּחֲזִיק וְהַמִּתְבַּלֵּל וְכוּ׳.** הָכִי קָאָמַר כָּל הַמַּחֲזִיק עֲרֵלָה וְהַמִּתְבַּלֵּל בָּעֲרֵלָה וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם אָסוּר, וְהַמְדַמֵּעַ בַּתְּרוּמָה. הַמַּחֲזִיק אֶת הָעִסָּה בְּתִפּוּחִים, אוֹ בְּשִׂמְרֵי יַיִן שֶׁל עָרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם. וְהַמִּתְבַּלֵּל אֶת הַקֻּדָּרָה בְּתִבְלִין שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אוֹ שֶׁל עָרְלָה אָסוּר וְאֵין עוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם. וְכֵן בִּתְרוּמָה כֵּיוָן שֶׁהַחֲמִיצָה עִסָּה שֶׁל חֵלֶק בִּשְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה, וְהַמְדַמֵּעַ [וּמִסְבַּשֵּׁל] חֵלֶק וּתְרוּמָה יַחַד שְׁאָנוּ הוֹלְכִים הַכֹּל לְהַחְמִיר, וּמְשַׁנֵּי מִין בְּמִינוֹ. וּבְמָה אֲמוּרִים פְּעָמִים לְהַחֲמִיר כְּגוֹן שֶׁנִּתְעָרֵב עִם שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וּמְפָרֵשׁ, לְהַחְמִיר כַּיָּצֵר, שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמַת חֵטִין שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסַּת חִטִּין שֶׁל חֵלֶק, דְּהֵינוּ מִין בְּמִינוֹ, אוֹסֵר בְּנוֹתֵן טַעַם אֲפִילּוּ בְּיוֹתֵר מִמֵּאָה. בִּלֹּא נְתִינַת טַעַם: (ז) **גְּרִיסִין.** שֶׁל פּוֹל שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם עֲדָשִׁים שֶׁל חֵלֶק וְנָתְנוּ בָּהֶם טַעַם, טַעֲמָא לָא בָּט

פרק ג (א) **בָּגַד שֶׁצָּבְעוּ בְּקַלְפֵּי עָרְלָה.** כְּגוֹן קְלִפֵּי אֱגוֹזִים וְרִמּוֹנִים, דָּגַם הַקְּלִפִּים אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה, כִּדְדָרְשִׁינַן (ברכות לו:) 'אֶת פְּרִיוֹ' (ויקרא יט כג) אֶת הַשָּׁפֵל לִפְרִיוֹ: **יְדָלֵק.** שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה דִּכְתִיב (שם) 'וַעֲרָלְתֶם עָרְלָתָן', שֶׁלֹּא יֵהָנֶה וְלֹא יִצְבַּע וְלֹא יַדְלִיק בּוֹ אֶת הַנֵּר: **בֻּלָּם יְדָלֵקוּ.** רַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר לְקַמָּן (מ״ז) אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת מְקֻדָּשׁ, וּבָגַד שֶׁצָּבְעוּ דַּרְכּוֹ לְמָנוֹת הוּא: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יַצָּלֶה בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם.** לְטַעֲמַיְיהוּ, דְּאָמְרִי לְקַמָּן בְּפִרְקִין (שם) אֵין מְקַדֵּשׁ אֶלָּא שִׁשָּׁה דְּבָרִים בִּלְבַד. וַחֲכָמִים **מְלֹא הַפִּיט.** הוּא כְּדֵי הֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין אִמָּה לָאֻצְבַּע כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל לְהַרְחִיבוֹ הוּא הַפִּיט כָּפוּל, לְפִי שֶׁהוּא הֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין הָגֶדֶל לָאֻצְבַּע כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל לְהַרְחִיבוֹ הוּא הַפִּיט כָּפוּל, לְפִי שֶׁהוּא הֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין אִמָּה לָאֻצְבַּע. וּמִלֹּא הַפִּיט הוּא שִׁעוּר חֻשְׁבּוֹ לְאָסוּר, הָלְכָךְ כְּשֶׁאָרְגוֹ בְּבֶגֶד וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הוּא, **רַבִּי מֵאִיר** אוֹמֵר **יִדָּלְקוּ,** לְטַעֲמֵיהּ, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יַצָּלוּ בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם,** לְטַעֲמַיְיהוּ, כְּפִלּוּגְתָּא דִּלְעֵיל (מ״א): (ג) **מְצָמֶר הַבָּבֹר.** וְאָסוּר לִגְזֹז בְּכוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו יט) 'וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ', וּבְבכוֹר בַּעַל מוּם אֵירְיו וּלְהֶכֵי בְּעֵי מִלֹּא הַפִּיט, דְּאִלּוּ בְּכוֹר תָּם הֲרֵי הוּא מֻקְדָּשִׁים, וּתְנַן וּבְמֻקְדָּשִׁים מְקֻדָּשִׁים כָּל שֶׁהוּא: **מִשְּׁעַר הַנָּזִיר.** וְשִׁעוּרוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ה) 'קָדוֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע', גְּדוּלּוֹ שֶׁל פֶּרַע יִהְיֶה קָדוֹשׁ: **וּמִסְּפָר חֲמוֹר.** לְאַחַר עֲרִיפָה כּוּלֵי עָלְמָא מוֹדוּ דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה, דִּגְמַרִינַן (שמות יג יג) 'עֲרֵיפָה' מֵעֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא ד): **בְּשֵׂה.** גַּבֵּי צֹאן כְּתִיב בְּגֶד, וְגַבֵּי שְׂעָר תָּנָא שֵׂה, דְּהָכִי אוֹרְחַיְיהוּ: (ד-ה) **יְדָלֵק.** דְּיֵשׁ שֶׁבַח עֵצִים בַּהַבְשֵׁל, וְכֵן בַּפַּח. **יַצָּלֶה בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם.** וּבְהָא מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר, דְּאֵין זֶה מַעֲשֶׂה דְּכָרִים דְּחוּשִׁיב רַבִּי מֵאִיר דְּמְקַדֵּשִׁים, כִּדְמוֹכַח בִּירוּשְׁלְמִי (ה״ב): (ו) **חֲבִילֵי תִּלְתָן.** אֵין חֲבִילָה פְּחוּתָה מֵעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דְּמִשְׁנָה זוֹ: **נִתְעָרְבוּ בְּאַחֲרִים.** גְּרִסִינַן, וְלָא גְּרִסִינַן וַאֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים, וְאִי גְּרִסִינַן לָהּ צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁנִּתְעָרְבוּ כָּל אוֹתָן אֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים דְּלָא הֲוֵי אֶלָּא חַד סְפֵיקָא, וְאַשְׁמְעִינַן אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא תְּרֵי רוּבֵּי אֲסִירֵי: **בֻּלָּם יְדָלְקוּ.** אֲמְרִינַן יִמְכְּרוּ כֻּלָּן לְנָכְרִי חוּץ מִדְּמֵי אִסּוּר שֶׁבָּהֶן דִּדְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּפֶרֶק בַּתְּרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה (מ״ו) גַּבֵּי יַיִן נָסָךְ, מִשּׁוּם דְּהָכָא חַיְישִׁינַן בְּכוּלְּהוּ שֶׁמָּא יַחֲזֹר הַנָּכְרִי וְיִמְכְּרֶנּוּ לְיִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיַיִן נָסָךְ דְּלֵיכָא לְמֵיחַשׁ לְהָכִי: (ז) **שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת.** שֶׁאֵין אָדָם מוֹכְרוֹ אֶלָּא שִׁשָּׁה דְּבָרִים כַּאֲשֶׁר יִתְבָּאֵר לְקַמָּן (שם) אֵין מְקַדֵּשׁ אֶלָּא שִׁשָּׁה דְּבָרִים בִּלְבַד. **מְלֹא הַפִּיט.** הוּא כְּדֵי הֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין הָגֶדֶל לָאֻצְבַּע כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל לְהַרְחִיבוֹ הוּא הַפִּיט כָּפוּל, לְפִי שֶׁהוּא הֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין אִמָּה לָאֻצְבַּע כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל לְהַרְחִיבוֹ הוּא הַפִּיט כָּפוּל, לְפִי שֶׁהוּא הֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין אִמָּה לָאֻצְבַּע. וּמִלֹּא הַפִּיט הוּא שִׁעוּר חֻשְׁבּוֹ לְאָסוּר, הָלְכָךְ כְּשֶׁאָרְגוֹ בְּבֶגֶד וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הוּא, **רַבִּי מֵאִיר** אוֹמֵר **יִדָּלְקוּ,** לְטַעֲמֵיהּ, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יַצָּלוּ בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם,** לְטַעֲמַיְיהוּ, כְּפִלּוּגְתָּא דִּלְעֵיל (מ״א): (ג) **מְצָמֶר הַבָּבֹר.** וְאָסוּר לִגְזֹז בְּכוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו יט) 'וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ', וּבְבכוֹר בַּעַל מוּם אֵירְיו וּלְהֶכֵי בְּעֵי מִלֹּא הַפִּיט, דְּאִלּוּ בְּכוֹר תָּם הֲרֵי הוּא מֻקְדָּשִׁים, וּתְנַן וּבְמֻקְדָּשִׁים מְקֻדָּשִׁים כָּל שֶׁהוּא: **מִשְּׁעַר הַנָּזִיר.** וְשִׁעוּרוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו ה) 'קָדוֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע', גְּדוּלּוֹ שֶׁל פֶּרַע יִהְיֶה קָדוֹשׁ: **וּמִסְּפָר חֲמוֹר.** לְאַחַר עֲרִיפָה כּוּלֵי עָלְמָא מוֹדוּ דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה, דִּגְמַרִינַן (שמות יג יג) 'עֲרֵיפָה' (דברים כא ד): **בְּשֵׂה.** גַּבֵּי צֹאן כְּתִיב בְּגֶד, וְגַבֵּי שְׂעָר תָּנָא שֵׂה, דְּהָכִי אוֹרְחַיְיהוּ: (ד-ה) **יְדָלֵק.** דְּיֵשׁ שֶׁבַח עֵצִים בַּהַבְשֵׁל, וְכֵן בַּפַּח. **יַצָּלֶה בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם.** וּבְהָא מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר, דְּאֵין זֶה מַעֲשֶׂה דְּכָרִים דְּחוּשִׁיב רַבִּי מֵאִיר דְּמְקַדֵּשִׁים, כִּדְמוֹכַח בִּירוּשְׁלְמִי (ה״ב): (ו) **חֲבִילֵי תִּלְתָן.** אֵין חֲבִילָה פְּחוּתָה מֵעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דְּמִשְׁנָה זוֹ: **נִתְעָרְבוּ בַּאֲחֵרִים.** גְּרִסִינַן, וְלָא גְּרִסִינַן וַאֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים, וְאִי גְּרִסִינַן לָהּ צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁנִּתְעָרְבוּ כָּל אוֹתָן אֲחֵרִים בַּאֲחֵרִים דְּלָא הֲוֵי אֶלָּא חַד סְפֵיקָא, וְאַשְׁמְעִינַן אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא תְּרֵי רוּבֵּי אֲסִירֵי: **בֻּלָּם יְדָלְקוּ.** אֲמְרִינַן יִמְכְּרוּ כֻּלָּן לְנָכְרִי חוּץ מִדְּמֵי אִסּוּר שֶׁבָּהֶן דִּדְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּפֶרֶק בַּתְּרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה (מ״ו) גַּבֵּי יַיִן נָסָךְ, מִשּׁוּם דְּהָכָא חַיְישִׁינַן בְּכוּלְּהוּ שֶׁמָּא יַחֲזֹר הַנָּכְרִי וְיִמְכְּרֶנּוּ לְיִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּיַיִן נָסָךְ דְּלֵיכָא לְמֵיחַשׁ לְהָכִי: (ז) **שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת.** שֶׁאֵין אָדָם מוֹכְרוֹ אֶלָּא שִׁשָּׁה דְּבָרִים כַּאֲשֶׁר יִתְבָּאֵר לְקַמָּן (שם) אֵין מְקַדֵּשׁ אֶלָּא שִׁשָּׁה דְּבָרִים בִּלְבַד. **פֶּרֶךְ וּבָדָן.** שְׁמוֹת מְקוֹמוֹת הֵן. וַאֲנִי שְׁמַעְתִּי אֲגוֹזֵי פֶּרֶךְ, אֲגוֹזִים שֶׁקַּלְפָּתָן רָכָּה וְנִפְרָכִין: **חֶלְקֵי תְּרֵדִין.** עָלִין מִצְּלוֹעוֹת הַתְּרֵדִין: **קֶלְקֵי כְּרוּב.** קְלִפֵּי כְּרוּב שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם גְּדוֹלִים וְטוֹבִים: **שֶׁל בַּעֲלֵי הַבַּיִת.** שֶׁהֵן גְּדוֹלִים, אֲבָל שֶׁל נִחְתּוֹם קְטַנִּים הֵן: **הָרְאוּי לְעָרְלָה.** כְּגוֹן אֱגוֹזִים וְרִמּוֹנִים וְחֲבִיּוֹת סְתוּמוֹת: **וְהָרְאוּי לְכִלְאֵי הַכֶּרֶם.** כְּגוֹן חֶלְקֵי תְּרֵדִין וְקֶלְקֵי כְּרוּב וּדְלַעַת יְוָנִית. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר וְלֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ח) **נִתְפַּצְּעוּ הָאֱגוֹזִים.** גְּרִסִינַן, וְלָא גַּרְסִינַן כֵּיצַד, וְקָא מַשְׁמַע לַן מַתְנִיתִין דְּדַוְקָא שְׁלֵמִים לָא בְּטִילִי, אֲבָל לֹא שִׁבּוּרִים וּפְצוּעִים: **נִתְפָּרְסוּ הַכְּפָרוֹת.** הָאי סְתָמָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּהָלְכְתָא כְּוָתֵיהּ. (ט) **סְפֵק עָרְלָה.** כְּגוֹן עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְטִיעוֹת שֶׁל עָרְלָה בְּגִנָּתוֹ, וּבְיָדוֹ פֵּרוֹת וְאֵין יָדוּעַ אִם מִשֶּׁל עָרְלָה אִם מִשֶּׁל זְקֻנָה: **בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.** דְּהָנֵי סְפֵיקֵי דְּאוֹרַיְיתָא לְחוּמְרָא: **בְּסוּרְיָא מָתָר.** דִּכְבוּשׁ יָחִיד הוּא וְלָאו כִּבְבוּשׁ כְּבוּשׁ דְּמִשְׁנָה זוֹ: **וּבְחוּצָה לָאָרֶץ יוֹרֵד וְלוֹקֵחַ.** בְּתוֹךְ הַגִּנָּה, וְקוֹנֶה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים מֵאוֹתָם שֶׁלֹּקֵט כְּבָר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִרְאֶנּוּ לוֹקֵט: **וּבְחוּצָה לָאָרֶץ יוֹרֵד וְלוֹקֵט.** הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים יוֹרֵד וְלוֹקֵט בִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל קוֹנֶה מִמֶּנּוּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִלְקוֹט יִשְׂרָאֵל בְּיָד: **בְּכָל מָקוֹם.** וַאֲפִלּוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ, דִּכְתִיב (ויקרא כג יד) 'וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ וגו' בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם': **וְהָעָרְלָה הֲלָכָה.** לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאָסוּר בְּחוּץ לָאָרֶץ, וְאַף עַל פִּי כֵן סְפֵקָהּ מָתָר, שֶׁפָּךְ נָאֶמְרָה הֲלָכָה לְמֹשֶׁה בְּסִינַי שֶׁיִּהְיֶה סְפֵקָהּ מָתָר בְּחוּץ לָאָרֶץ: **וְהַכִּלְאַיִם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.** דְּזַקָא כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, כֵּיוָן דְּכָאֲרָץ חֲמִירִי וְאָסוּרִים בַּהֲנָאָה מִן הַתּוֹרָה, בְּחוּץ לָאָרֶץ גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנָן, אֲבָל כִּלְאֵי זְרָעִים דְּבָאָרֶץ שָׁרוּ בַּהֲנָאָה, בְּחוּץ לָאָרֶץ לָא גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנָן. וְהָרַכֶּבֶת הָאִילָן אֲסוּרָה בְּחוּץ לָאָרֶץ מִן הַתּוֹרָה, דִּכְתִיב (שם יט יט) 'בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאָיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם', מַה בְּהֶמְתְּךָ בְּהַרְכָּבָה אַף שָׂדְךָ בְּהַרְכָּבָה, וּמַה בְּהֶמְתְּךָ בֵּין בְּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ אַף שָׂדְךָ בֵּין בְּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ:

מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים

פרק א (א) **יֵשׁ מְבִיאִין בִּכּוּרִים וְקוֹרִין.** מִקְרָא בִּכּוּרִים, מֵ'אַרְמִי אוֹבֵד אָבִי' עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה (דברים כו ה-י): **וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ.** וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ', אִם אֵין מִזְבֵּחַ אֵין בִּכּוּרִים: **וּבַאֲרִיסוּת וּבְחֲכִירוּת וְכוּ'.** מִפְּרָשׁ לְעֵיל בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא (מ״ב). וּבִכּוּרִים אֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִפֵּי הַדַּיִן דִּכְתִיב (שמות כג יט) 'בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ': (ד) **נִקְנִין בְּמִחֲבָּר לְקַרְקַע.** דִּכְתִיב (במדבר יח יג) 'בִּכּוּרֵי כָל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם', בְּשָׁעָה שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים בְּאַרְצָם בִּכּוּרִים הֵם, וְהָכִי תָּנַן לְקַמָּן (פ״ג מ״א) יוֹרֵד אָדָם לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְכוּ' קוֹשְׁרוֹ בְּגֶמִי וְאוֹמֵר הֲרֵי אֵלּוּ בִּכּוּרִים: **וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שֶׁרְּחוּ בִּכּוּרִים.** דִּכְתִיב (יחזקאל מד ל) 'בִּכּוּרֵי כָל', מֵ'רֵאשִׁית כָּל' (דברים כו ב): **וְטָעוּנִין קְרָבָּן.** נֶאֱמַר בַּבִּכּוּרִים שִׂמְחָה 'וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב' (שם פסוק יא), וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שם כז ז) 'וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ', מַה לְּהַלָּן שְׁלָמִים אַף כָּאן שְׁלָמִים: **וְיָשִׁיר.** נֶאֱמַר כָּאן (שם כו יא) 'בְּכָל הַטּוֹב', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (יחזקאל לג לב) 'כְּשִׁיר עֲגָבִים יָפֶה קוֹל וּמֵיטִב נַגֵּן': **וְתַנּוּפָה.** כְּתִיב הָכָא (דברים כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ', וּכְתִיב הָתָם (ויקרא ז ל) 'יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֵת אִשֵּׁי ה'', מַה לְּהַלָּן שְׁתֵּי יָדַיִם אַף כָּאן שְׁתֵּי יָדַיִם: **וְלֵיתָנָה.** שְׁתֵּי יָדַיִם כְּנֶגֶד שְׁתֵּי יָדַיִם שֶׁל אַחֵר הַיּוֹם שֶׁהַבִּיא הַבִּכּוּרִים, דִּכְתִיב (דברים טז ז) 'וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאָהָלֶיךָ', הָא כָּל פּוֹנוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יִהְיוּ אֶלָּא בַּבֹּקֶר: (ה) **נִסֶּלֶת** בְּמַזִּיד חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם, דִּכְתִיב בְּתַרְוַיְיהוּ (ויקרא כב ט) 'וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלוּהוּ', וּבִכּוּרִים אִקְּרוּ תְּרוּמָה, דְּאָמַר מַר (מכות יז.) 'תְּרוּמַת יָדֶךָ' (דברים יב יז) אֵלּוּ בִּכּוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן (שם כו ד) 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ': **וְחִמֵּשׁ.** הָאוֹכְלָן שׁוֹגֵג מְשַׁלֵּם קֶרֶן לַבְּעָלִים וְחֻמְשׁ לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה: **וְאֲסוּרִים לְזָרִים.** בְּחִנָּם הֵיא שְׁנוּיָה, דִּכְיָן שֶׁחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִיתָה וְחֹמֶשׁ פְּשִׁיטָא שֶׁאֲסוּרִים לְזָרִים. וּלְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר (יומא עג:) חֲצִי שִׁעוּר אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, מָצִינוּ לְמֵימַר דְּתְנַן אֲסוּרִים לְזָרִים לַחֲצִי שִׁעוּר, שֶׁהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין בּוֹ לֹא מִיתָה וְלֹא חֹמֶשׁ: **וְהֵן נִכְסֵי כֹּהֵן.** שֶׁיָּכוֹל לְמָכְרָן וּלְשַׁחֵט בָּהֶן עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה: **וְעוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאָה.** אִם נִתְעָרְבוּ בִּמְאָה שֶׁל חֻלִּין: **וּמְצִינִין רְחִיצַת יָדַיִם.** הַבָּא לִגַּע בָּהֶן צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו תְּחִלָּה, שֶׁמָּתָם יָדַיִם פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, וּבִכּוּרִים נִמְאֲי אִקְּרוּ תְּרוּמָה: **וְהֶעָרֵב שֶׁמֶשׁ.** טְמֵא שֶׁטָּבַל אֵינוֹ אוֹכֵל בַּתְּרוּמָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ, דִּכְתִיב (ויקרא כב ז) 'וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים', וְהוּא הַדִּין לְבִכּוּרִים: **מַה שָּׁאֵין כֵּן בְּמַעֲשֵׂר.** דִּשְׁרֵי לְזָרִים, וְאָסוּר לִקְנוֹת בִּדְמֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּהֵמָה טְמֵאָה וַעֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת, וּבְטֵל בְּרֹב הֵיכָא דְּאֵין לוֹ מַתִּירִין, וְהַנּוֹגֵעַ בּוֹ אֵין טָעוּן רְחִיצַת יָדַיִם, וְאֵין צָרִיךְ שֶׁמֶשׁ דְּאָמְרִינַן (נגעים פי״ד מ״ג) טָבַל וְעָלָה אוֹכֵל בְּמַעֲשֵׂר: (ב) **הָבֵאת מָקוֹם.** לְהַעֲלוֹתָן לִירוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב (דברים יב ו) 'וְהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עוֹלוֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעֲשְׂרוֹתֵיכֶם וּתְרוּמַת יְדֵכֶם', וְדָרְשִׁינַן (ספרי ראה סג) 'תְּרוּמַת יְדֵכֶם' אֵלּוּ הַבִּכּוּרִים: **וְטַעוּנִין וִדּוּי.** בְּמַעֲשֵׂר כְּתִיב (שם כו יג) 'וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת', וּבִכּוּרִים כְּתִיב (שם פסוק ה) 'וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי', וְאַף עַל גַּב דִּתְרוּמָה נַמִּי בְּעָיָא וִדּוּי כַּדְּאָמְרִינַן (מעשר שני פ״ה מ״י) וְגַם נָתַתִּיו לַלֵּוִי' (דברים כו יג) זוֹ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, מִיהוּ מַעֲשֵׂר וּבִכּוּרִים מַעֲשֵׂר לְבַדּוֹ אוֹ בִּכּוּרִים לְבַדָּן טְעוּנִים וִדּוּי, וּתְרוּמָה אֵי לַיִת לֵיהּ אֶלָּא תְּרוּמָה לְבַדָּהּ אֵינוֹ טָעוּן וִדּוּי: **וְאֲסוּרִין לְאוֹנֵן.** בְּמַעֲשֵׂר כְּתִיב (שם פסוק יד) 'לֹא אָכַלְתִּי בְאוֹנִי מִמֶּנּוּ', וּבִכּוּרִים נָמֵאי (שם פסוק יא) 'וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב', מְלַמֵּד שֶׁאֲסוּרִים לְאוֹנֵן: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.** בִּכּוּרִים דִּתְרוּמָה קְרִינְהוּ רַחֲמָנָא וּתְרוּמָה שְׁרֵיָא לְאוֹנֵן: **וְחַיָּבִין בִּבְעִיזּוּר.** לְבַעֲרָן מִן הָעוֹלָם לְסוֹף שֵׁשׁ שָׁנִים, כִּדְכְתִיב בְּפָרָשַׁת מַעֲשֵׂר (שם פסוק יג) 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת', וּמַשְׁמַע נַמִּי בִּכּוּרִים מִדִּכְתִיב 'הַקֹּדֶשׁ', הַקֹּדֶשׁ הָאָמוּר לְמַעְלָה, אֵלּוּ בִּכּוּרִים שֶׁנֶּאֱמְרוּ בְּפָרָשָׁה שֶׁלְּמַעְלָה: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.** בִּכּוּרִים מִן הַבִּעוּר, אֶלָּא יִנָּתְנוּ לְכֹהֵן, דִּתְרוּמָה קְרִינְהוּ וְחַמָּנָא אִיקְּרוּ תְּרוּמָה אֵין צָרִיךְ לְבַעֲרָהּ מִן הָעוֹלָם: **וְאֲסוּרִים.** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחֻלִּין אוֹסְרִים תַּעֲרֻבְתָּן בְּכָל שֶׁהוּ, וְאֵין עוֹלִים בְּאֶחָד וּמֵאָה: **מְלֹא אֻכְלֵי בִּירוּשָׁלַיִם.** כְּלוֹמַר אִם נִתְעָרְבוּ הַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ הַבִּכּוּרִים בְּעוֹד שֶׁהֵן בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, אָז אוֹסְרִים תַּעֲרֻבְתָּן בְּכָל שֶׁהוּא מִלֶּאֱכֹל בְּתוֹרַת חֻלִּין, מִשּׁוּם דְּהֲוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין הוֹאִיל וְיָכוֹל לֶאֱכֹל הַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ בִּמְקוֹמָהּ, אֲבָל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחֻלִּין חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, אֵינָן אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּא, הוֹאִיל וְיֵשׁ טֹרַח לְהַעֲלוֹתָן לָא מִקְּרֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין: **וְגַדּוּלֵיהֶם אֲסוּרִים.** תַּעֲרֹבֶת שֶׁל מַעֲשֵׂר וּבִכּוּרִים שֶׁזְּרָעָם וְצָמְחוּ וְגָדְלוּ, אוֹתָן הַגִּדּוּלִים נַמִּי אֲסוּרִים לֶאֱכֹל בְּתוֹרַת חֻלִּין אִם זְרָעָן וְגָדְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם, וְאוֹסְרִין תַּעֲרֻבְתָּן בְּכָל שֶׁהוּא כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלִים לֶאֱכֹל הַתַּעֲרֹבֶת כֻּלָּהּ בִּמְקוֹמָהּ: **אַף לְזָרִים וְלִבְהֵמָה.** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּבִכּוּרִים שֶׁאוֹסְרִין תַּעֲרֻבְתָּן בְּכָל שֶׁהוּא וְגִדּוּלֵיהֶן נַמִּי דַּאֲסוּרִין, אַף לְזָרִים וְלִבְהֵמָה אֲסוּרִים, אִם בִּכּוּרִים הֵם אוֹסְרִין תַּעֲרֻבְתָּן לְזָרִים, וְאִם מַעֲשֵׂר הוּא אוֹסֵר [אֶת] הַתַּעֲרֹבֶת לִבְהֵמָה, דְּלָא תֵּימָא דַּוְקָא לְעִנְיַן לֶאֱכֹל חוּץ לִירוּשָׁלַיִם הוּא דְּאוֹסְרִים בְּכָל שֶׁהוּא, דִּלְמַאי מִלְּתָא חֲשִׁיבִי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלִין לֶאֱכֹל בִּמְקוֹמָם בִּירוּשָׁלַיִם, וַאֲפִלּוּ בְּאֶלֶף לָא בְּטִלִי, אֲבָל לֶאֱסֹר תַּעֲרֹבֶת לִזָּרִים וְלִבְהֵמָה, דְּאִסּוּר זָרוּת וּבְהֵמָה אֵין לוֹ מַתִּירִין, סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא דְּלֹא תַּעֲרֹבְתָן בְּכָל שֶׁהוּא, קָמְשַׁמַע לָן דְּכֵיוָן דְּחָל עַל הַתַּעֲרֹבֶת שֵׁם בִּכּוּרִים וּמַעֲשֵׂר לֶאֱכֹל לְאָכְלָן חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, חָל נַמִּי לְעִנְיָן זֶה לֶאֱסֹר לֶאֱכֹל לִזָּרִים אִם הֵן בִּכּוּרִים אוֹ לִבְהֵמָה אִם הוּא מַעֲשֵׂר: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.** אַגְּדּוּלֵיהֶן בִּלְבַד קָאֵי, דְּסָבַר כְּבָר בְּטֵלִים הֵם, אֲבָל בַּתַּעֲרֹבֶת עַצְמָהּ מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. שָׁכָל הַדַּיָּנִים הָלְלוּ אֵין נוֹהֲגִים בִּתְרוּמָה: (ג) **אוֹסְרִין אֶת הַגֹּרֶן.** אִסּוּר לֶאֱכֹל מִתְּבוּאָה שֶׁבַּגֹּרֶן עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת, אֲבָל בִּפְנֵי אֵינָן אוֹסְרִין: **וְיֵשׁ לָהֶן שְׁעוּר.** תְּרוּמָה יֵשׁ לָהּ שִׁעוּר מִדְּרַבָּנָן, אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים, אֲבָל בִּכּוּרִים אֵין לָהֶם שִׁעוּר אֶפִלּוּ מִדְּרַבָּנָן: **וְנוֹהֲגִין בְּכָל הַפֵּרוֹת.** מִדְּרַבָּנָן, וּבִכּוּרִים אֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין: **בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת.** וּבִכּוּרִים אֵינָן אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת בִּלְבַד, דִּכְתִיב בָּהוּ (דברים כו ד) 'וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ', אִם אֵין מִזְבֵּחַ אֵין בִּכּוּרִים: **וּבַאֲרִיסוּת וּבְחֲכִירוּת וְכוּ'.** מִפֹּרָשׁ לְעֵיל בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא (מ״ב). וּבִכּוּרִים אֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִפִּי הַדַּיָּן דִּכְתִיב (שמות כג יט) 'בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ': (ד) **נִקְנִין בְּמִחֲבָּר לְקַרְקַע.** דִּכְתִיב (במדבר יח יג) 'בִּכּוּרֵי כָל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם', בְּשָׁעָה שֶׁהֵם מְחֻבָּרִים בְּאַרְצָם בִּכּוּרִים הֵם, וְהָכִי תָּנַן לְקַמָּן (פ״ג מ״א) יוֹרֵד אָדָם לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְכוּ' קוֹשְׁרוֹ בְּגֶמִי וְאוֹמֵר הֲרֵי אֵלּוּ בִּכּוּרִים: **וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שֶׁרְּחוּ בִּכּוּרִים.** דִּכְתִיב (יחזקאל מד ל) 'בִּכּוּרֵי כָל', מֵ'רֵאשִׁית כָּל' (דברים כו ב): **וְטָעוּנִין קְרָבָּן.** נֶאֱמַר בַּבִּכּוּרִים שִׂמְחָה 'וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב' (שם פסוק יא), וְנֶאֱמַר לְ

רבינו עובדיה

מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. דְּהָא דְּאֵין תְּרוּמָה נִשָּׂלַת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, הֵיינוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּבָעִינַן מֻקָּף, וְחֵישִׁינַן דִּלְמָא לָא מֻקַּף דְּמִסְתָּפֵי דִּלְמָא נָגַע הַטָּהוֹר בַּטָּמֵא, וְהַאי טַעֲמָא לֵיכָּא לְמֵימַר הָכָא דְּהָא נִתְרַמְתָּ שָׁלֹא מִן הַמֻּקָּף: **וְיֵשׁ לָהּ שָׁעוּר בִּתְרוּמָה.** שֶׁהַתְּרוּמָה נָתְנוּ בָּהּ חֲכָמִים שִׁעוּר תְּרֵי מִמְאָה: (ו) **שֶׁוֶה לְאִילָן.** דְּאִלְּיִנוּ בָּתַר חֲנָטָה, וּמוֹנִין לוֹ שָׁלֹשׁ לְעָרְלָה מִשָּׁעַת חֲנָטָה, וְכֵן לִרְבָעִי, וְכֵן לִרְבָעִי, וְכֵן לִשְׁבִיעִית דְּאִם נֶחְנַט בְּשִׁשִּׁית וְנִגְמַר בַּשְּׁבִיעִית מַהֵר, וּמִכָּל מָקוֹם פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר, דְּלִעְנְיַן מַעֲשֵׂר אִזְלִינַן בָּתַר לְקִיטָה כְּדֵין יָרָק, וְכֵיוָן דְּנִלְקַט בִּשְׁבִיעִית פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר: (ז) **דָּם מֻהֳכֵי שְׁתַּיִם.** הֵינוּ דָּם הָאָדָם כְּמוֹ דָּם חֲלָלִים: **לְהַכְשִׁיר.** [אֶת] הַזָּרִעִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, כְּמוֹ דָּם בְּהֵמָה דִּכְתִיב בֵּיהּ (דברים יב טז) ׳עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׳: **וְדַם הַשָּׁרֵץ.** כְּלוֹמַר וְשָׁוֶה דָּם מְהֳלְכֵי שְׁתַּיִם לְדַם הַשָּׁרֵץ, שֶׁאֵין חִיבִּין עָלָיו מִשּׁוּם דָּם. וְדַוְקָא כְּשֶׁהִתִּירוּ בּוֹ מִשּׁוּם דָּם אֵין חִיבִּין עַל דַּם הַשָּׁרֵץ, אֲבָל אִם הִתִּירוּ בּוֹ מִשּׁוּם שָׁרֵץ לוֹקֶה, שָׁדַם הַשָּׁרֵץ כִּבְשָׂרוֹ הוּא: (ח) **כּוּי.** נְחָלְקוּ בּוֹ חֲכְמֵי יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא אֵיל הַבָּר, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא תַּיִשׁ הַבָּא עַל הַצְּבָיָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הִיא. וְלֹא הִכְרִיעוּ בָּהּ חֲכָמִים אִם חַיָּה הִיא אִם בְּהֵמָה: (ט) **בָּשׂוּי בְּדַם חַיָּה.** לְחַמְרָא, וְאֵין מְבָרְכִין עַל כִּסּוּיוֹ דְּסָפֵק הוּא: **וְאֵינוֹ שׁוֹחֲטָן אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב.** לְפִי שֶׁאָסוּר לְכַסּוֹת אֶת דָּמוֹ, וְאַף עַל גַּב דְּאָפֵר כִּירָה מוּכָן הוּא, מוּכָן לְהַדְאִי וְאֵינוֹ מוּכָן לְכָפֵק: **בְּטֻמְאַת נִבְלָה בְּחַיָּה.** דְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה טָהוֹר הוּא, כְּדִילְפִינַן (פסחים כג.) מִן ׳וְחֵלֶב נִבְלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה׳ (ויקרא ז כד), וּמִשּׁוּם דְּכָפֵק בְּהֵמָה הוּא וְחָלְבוֹ טָהוֹר כָּפֵק חַיָּה וְחָלְבוֹ טָמֵא לְפִיכָךְ טֻמְאָתוֹ כָּפֵק: **וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר.** שֶׁמָּא חַיָּה הוּא וְרַחֲמָנָא אָמַר (שמות לד כ) ׳וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה, וְהֵאי כָּפֵק שֶׂה כָּפֵק בְּנֵי: (י) **חֶלְבּוֹ אָסוּר כְּחֶלֶב בְּהֵמָה.** כְּחֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז: **וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.** לְהָבִיא חֶשְׁמֶת עַל שְׁגָגָתוֹ. וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵין לוֹקִין עָלָיו: **וְאֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לְאָכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם.** דְּשָׁמָא בְּהֵמָה הוּא, וְאֵין לוֹקְחִין בְּהֵמָה לְבַשֵּׂר תַּאֲוָה מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר [שֵׁלִּא] לְהַקְרִיבָהּ שְׁלָמִים: **וְחַיָּב בְּזָרוֹעַ וּבִלְחָיַיִם וּבְקֵבָה.** דִּמְרַבִּינַן לְהוּ מִקְּרָא דִּכְתִיב (דברים יח ג) ׳אִם שֹׁר׳, לְרַבּוֹת אֶת הַכּוֹי (חולין קלב.): **שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.** דְּאָמַר לֵיהּ בַּעַל הַבְּהֵמָה לַכֹּהֵן אֵיתֵי רְאָיָה דִּמְיָן בְּהֵמָה הוּא וּשְׁקוֹל: (יא) **לֹא כָתַב לוֹ אֶת הַמּוּם.** אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ שְׁנֵיהֶם, לֹא הָיָה דִּיעְתּוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי בְּהֵמָה אוֹ וַדַּאי חַיָּה. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ שֶׁאִם כָּתַב לוֹ בְּהֶמְתּוֹ לְבַד, לֹא קָנָה אֶת הַכּוֹי, דְּאָמְרִינַן לֵיהּ אֵיתֵי רְאָיָה דִּבְהֵמָה הוּא, וְאִם כָּתַב לוֹ חַיָּתוֹ לְבַד, אָמְרִינַן לֵיהּ אֵיתֵי רְאָיָה דְּחַיָּה הוּא. נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁאִם כָּתַב לוֹ שְׁנֵיהֶן קָנָה מִפְּנֵי נַפְשׁוֹ: **אִם אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שָׁזֶה חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה.** בֵּין שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שָׁזֶה חַיָּה, בֵּין שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שָׁזֶּה בְּהֵמָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר, דִּסְפֵק אִסּוּרָא לְחַמְרָא, וַאֲפִלּוּ אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שָׁזֶּה חַיָּה וּבְהֵמָה, אוֹ שָׁזֶּה אֵינוֹ לֹא חַיָּה וְלֹא בְּהֵמָה, הֲרֵי זֶה נָזִיר מִסָּפֵק:

פרק ג (א) **בֵּיצַד מַפְרִישִׁין.** שֶׁבְּכָרָה. וַאֲפִלּוּ לֹא נִגְמַר הַפְּרִי, דִּכְתִיב (דברים כו י) ׳הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי׳, בְּשָׁעָה הֲבָאָה הוּא פְּרִי, אֲבָל בְּשָׁעַת הַפְּרִישָׁה אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה פְּרִי אֶלָּא אֲפִלּוּ בֹּסֶר וַאֲפִלּוּ פִּגִּין: **חֲרֵי אֲלּוּ בִּכּוּרִים.** וְאֵין צָרִיךְ לִקְרוֹת עוֹד שָׁם אֶחָד לִקְיָטָתָן: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְקוֹרֵא שָׁם.** דִּדְרִישׁ ׳וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה׳ (שם פסוק ב), מַה בְּשָׁעַת הֲבָאָה פְּרִי אַף בְּשָׁעַת הַפְּרָשָׁה פְּרִי, דִּבְשָׁעַת קְרִיאַת שֵׁם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הַפֵּרוֹת בִּתְלוּשׁ כְּמוֹ בְּשָׁעַת הֲבָאָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ב) **כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁבְּמַעֲמָד.** עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מַעֲמָדוֹת הָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים מִשְׁמָרוֹת כְּהֲנָה, וְאַנְשֵׁי הַמַּעֲמָד יִשְׂרְאֵלִים הָיוּ שְׁלוּחִים מִכָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד עַל הַקָּרְבָּן עִם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר, כָּל אֶחָד בְּשַׁבָּת הַקָּבוּעַ לוֹ, וְהֵן נִקְרָאִים אַנְשֵׁי מַעֲמָד: **מִתְכַּנְּסוֹת לְעִירוֹ.** שֶׁל רֹאשׁ הַמַּעֲמָד, וְלֹא הָיוּ מְבִיאִין בִּכּוּרֵיהֶם כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, מִשּׁוּם דִּ׳בְּרֹב עַם הַדְרַת מֶלֶךְ׳ (משלי יד כח): **וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִים לָעֲתִים.** מִפְּנֵי אֹהֶל הַטֻּמְאָה: **וְלַמּוֹשָׁבִים.** בַּבֹּקֶר כְּשֶׁהֵם מַשְׁכִּימִין: **הַמְמֻנֶּה.** רֹאשׁ הַמַּעֲמָד: **קוּמוּ**

מַסֶּכֶת בִּכּוּרִים - מַסֶּכֶת שַׁבָּת

וְנַעֲלֶה צִיּוֹן. וּבִדְרָךְ הָיוּ אוֹמְרִים ׳שַׂמְחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי בֵּית ה׳ נֵלֵךְ׳ (תהלים קכב א), כְּשֶׁהִגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם הָיוּ אוֹמְרִים ׳עוֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָיִם׳ (שם פסוק ב), בְּהַר הַבַּיִת הָיוּ אוֹמְרִים ׳הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ׳ (שם קנ א), בָּעֲזָרָה הָיוּ אוֹמְרִים ׳כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ׳ (שם פסוק ו): (ג) **תְּאֵנִים וַעֲנָבִים.** כְּשֶׁהֵם לַחִים: **וְרִמּוֹנִים.** מִירוּשָׁלַיִם וְאֵין בִּכּוּרֵיהֶם יְכוֹלִים לְהִתְקַיֵּם כָּל כָּךְ: **מְבִיאִין גְּרוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִים.** תְּאֵנִים וַעֲנָבִים יְבֵשִׁים: **הַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם.** וּמַקְרִיבִין אוֹתוֹ שְׁלָמִים: **וַעֲטָרָה שֶׁל זַיִת בְּרֹאשׁוֹ.** אֵית דְּאָמְרִי לְפִי שֶׁהוּא קָרוֹב לְ׳אֶרֶץ׳ יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר אִילָנוֹת שֶׁבְּשִׁבְעַת הַמִּינִים, דִּכְתִיב (דברים ח ח) ׳אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן׳. וְאֵית דְּאָמְרִי לְפִי שֶׁאֵין בְּכָל שְׁאָר אִילָנוֹת שֶׁל שִׁבְעַת הַמִּינִים אִילָן יָפֶה וְעָשׂוּי לְהִנָּזֵר מִמֶּנּוּ כְּמוֹ הַזַּיִת: **וְעָטְרוּ אֶת בִּכּוּרֵיהֶם.** וְכֵיצַד מַעֲטִירִים, מִי שֶׁהָיוּ בִּכּוּרָיו גְּרוֹגָרוֹת מְעַטְּרָן בְּתְאֵנִים לַחִים, מִי שֶׁהָיוּ בִּכּוּרָיו צְמוּקִים מְעַטְּרָן בַּעֲנָבִים לַחִים, וְאִם מְבִיאִים עֲנָבִים הָיָה מַרְאֶה הַטּוֹבִים וְהַיָּפִים שֶׁבְּכֻלָּם מִלְמַעְלָה: **הַפַּחוֹת.** סְגָנֵי כְּהֻנָּה: **וְהַגִּזְבָּרִים.** הַמְמֻנִּין עַל הַקֳּדָשׁ: **וְלִפְנֵי כִבּוּד הַנִּכְנָסִים.** לְפִי רֹב הַנִּכְנָסִים הָיוּ **יוֹצְאִים,** אִם מְרֻבִּים מְרֻבִּים וְאִם מוּעָטִים מוּעָטִים: **וְכָל בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים מִפְּנֵיהֶם.** אַף עַל גַּב דְּאֵין בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת חַיָּבִים לַעֲמֹד מִפְּנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסְקִים בְּמַלַאכְתָּם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטְּלוּ מִמְּלַאכְתָּם, מִכָּל מָקוֹם הָיוּ חַיָּבִים לַעֲמֹד מִפְּנֵי מְבִיאֵי בִּכּוּרִים דַּחֲבִיבָה מִצְוָה בְּשָׁעָתָהּ (קידושין לג.), וּמִשּׁוּם זֶה עוֹמְדִים מִפְּנֵי נוֹשְׂאֵי הַמִּשָּׂה שֶׁהַמַּת בָּהּ, וּמִפְּנֵי נוֹשְׂאֵי הַתֵּינוֹק לְבְרִית מִילָה: (ד) **הֶחָלִיל.** מִין כְּלִי זֶמֶר וְקוֹלוֹ נִשְׁמָע לְמֶרְחוֹק: **הָיָה נוֹטֵל הַפַּל עַל כְּתֵפוֹ.** לְפִי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְתֵנוּ מְיֻדֶּה לְיַד כֹּהֵן דִּכְתִיב (דברים כו ד) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ׳: (ה) **הַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַפַּלִּים.** שֶׁהָיוּ תּוֹלִים מֵאֲחוֹרֵי הַפַּלִּים שֶׁל בִּכּוּרִים תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנִים, וְלֹא עַל גַּבֵּי הַפַּלִּים מַמָּשׁ, שֶׁלֹּא יִטַּנְּפוּם. וְהֵן קְרֵבִין עוֹלוֹת: **וּמֵה שֶּׁבְּיָדָם.** רַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ הַגּוֹזָלוֹת שֶׁהֵבִיאוּ בְּיָדָם שֶׁלֹּא תְּלוּאִים אֲחוֹרֵי הַפַּלִּים, וְלִי נִרְאֶה וּמֵה שֶּׁבְּיָדָם, הַבִּכּוּרִים שֶׁהֵבִיאוּ בְּיָדָם: (ו) **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד אַרְמִי אוֹבֵד אָבִי.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׂפְתוֹתָיו וְכֹהֵן מְנִיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו.** מִכָּאן מִשְׁמַע שֶׁהַפַּל הָיָה עַל יָדוֹ שֶׁל כֹּהֵן אֶלָּא שֶׁהַבְּעָלִים אוֹחֲזִים הַפַּל בִּשְׂפָתוֹתָיו לְמַעְלָה בְּשָׁעַת הֲנָפָה, וְשֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר (סוכה מז:) כֹּהֵן מְנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמֵנִיף: **בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ.** בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית: **וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא.** מִכָּאן מִשְׁמַע שֶׁלֹּא הָיָה מַנִּיחַ כִּי אִם תְּנוּפָה אַחַת בְּשָׁעַת הַקְרִיאָה בִּלְבַד. וְתָנָא דְּסִפְרֵי (כי תבוא שא) מַצְרִיךְ שְׁתֵּי תְּנוּפוֹת, אַחַת בְּשָׁעַת הַקְרִיאָה דִּכְתִיב (דברים כו ד) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ׳, וְגַמְרִינַן ׳יָד׳ ׳יָד׳ מִ׳יָדָיו תְּבִיאֶנָּה אֶת אֲשֵׁי ה׳׳ (ויקרא ז ל), מָה לְהַלָּן תְּנוּפָה אַף כָּאן תְּנוּפָה. וְהַשֵּׁנִית לְאַחַר שֶׁהִשְׁלִים הַקְרִיאָה, דִּלְאַחַר הַקְרִיאָה כְּתִיב (דברים כו י) ׳וְהִנַּחְתּוֹ׳, לְשׁוֹן ׳לֵךְ נְחֵה אֶת הָעָם׳ (שמות לב לד), דְּהֵיינוּ תְּנוּפָה שְׁמוֹלִיךְ וּמֵבִיא מַעֲלָה וּמוֹרִיד: (ז) **נִכְנְעוּ מִלְּהָבִיא.** מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת: **הִתְקִינוּ שֶׁיִּהוּ מְקָרִין.** וְאִסְמְכוּהָ אַקְרָא דִּכְתִיב (דברים כו ה) ׳וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ׳, וְאֵין עֲנִיָּה אֶלָּא מִפִּי אַחֵר: (ח) **בָּקְלָתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב.** קְפוֹת מְצֻפּוֹת כֶּסֶף וְזָהָב: **הַפַּלִּים וְהַבִּכּוּרִים נְתָנִים לַכֹּהֲנִים.** סְלֵי עֲנִיִּים נִתָּנִים לַכֹּהֲנִים, וּקְלָתוֹת שֶׁל עֲשִׁירִים מַחֲזִירִים לָהֶם, מִכָּאן אָמְרוּ (ב״ק צה.) בְּתַר עֲנִיָּא אָזְלָא עֲנִיוּתָא. (ט) **מְעַטְּרִים אֶת הַבִּכּוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים.** מְקֹרִיפִים אֶת הַפַּלִּים שֶׁבִּכּוּרִים בָּהֶם מִפֵּרוֹת נָאִים וּמִשֻּׁבָּחִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, כְּגוֹן פֵּרִישׁ וְאֶתְרוֹג וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן, וְהוּא הַדִּין שֶׁיְּכוֹלִין לְעַטֵּר מִפֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵין מְעַטְּרִין הַבִּכּוּרִים אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים.** וּמִפֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בָּאָרֶץ שֶׁחַיְּבִים בִּבכּוּרִים. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (י) **הַבִּכּוּרִים.** עִקַּר הַבִּכּוּרִים תְּאֵנָה שֶׁבִּכָּרָה אוֹ אֶשְׁכּוֹל שֶׁבִּכֵּר: **תּוֹסֶפֶת הַבִּכּוּרִים.** בְּשָׁעַת לְקִיטַת הַבִּכּוּרִים מוֹסִיף מִשָּׁאָר מִינִים אוֹ מִשָּׁאָר עֲנָבִים: **עִמּוּר.** הַפֵּרוֹת הַנִּאָים שֶׁמַּקִּיף סְבִיבוֹת הַפַּל לְהַדּוּר מִצְוָה: **מִן בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ.** מֵעֲשֵׂר הַפַּל שֶׁל בִּכּוּרֵי עֲנָבִים בְּתְאֵנִים וְשֶׁל בִּכּוּרֵי תְאֵנִים בַּעֲנָבִים, וַאֲפִלּוּ בְּפֵרוֹת שֶׁאֵינָם מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים לְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּסָבִירָא לֵיהּ

מִבְּרַטְנוּרָא

וּפְטוּרִים מִן הַדְּמַאי. אִם לְקָחָן הַכֹּהֵן מֵעַם הָאָרֶץ שֶׁהֵבִיא בִּכּוּרִים: (יא) **וְאִם אֵינָהּ בָּאָה מִן הָאָרֶץ.** כְּגוֹן שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסֶפֶת מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן, דִּתְנַן לְעֵיל (פ״א מ״י) שֶׁמְּבִיאִים מִשָּׁם בִּכּוּרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ. אִי נַמִי מַתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא דְּאָמַר לְעֵיל (מ״ט) מְעַטְּרִים אֶת הַבִּכּוּרִים חוּץ מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים, וְהוּא הַדִּין מִפֵּרוֹת שֶׁגִּדְּלוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ, וְכִי הֵיכִי דְּאַלְּבֵיהּ מְעַטְּרִים בְּפֵרוֹת חוּצָה לָאָרֶץ, הָכִי נַמִּי הַתּוֹסֶפֶת בָּאָה מִפֵּרוֹת חוּץ לָאָרֶץ. וְקָא מַשְׁמַע לַן הָכָא שֶׁהַתּוֹסֶפֶת שֶׁאֵינָהּ מִן הָאָרֶץ אֵינָהּ בִּכּוּרִים: (יב) **כְּסֵפֶר תּוֹרָה.** כְּלוֹמַר תּוֹרָה נִמֵּי הָוֵי כְּמוֹ בִּכּוּרִים לְדִין זֶה דִּבְעַל חוֹב נוֹטְלוֹ בְּחוֹבוֹ וְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, **וְסֵפֶר תּוֹרָה,** וּמַתָּר לִקְנוֹת בָּהֶם סֵפֶר תּוֹרָה, וַאַף עַל גַּב דְּתָנָא בְּהֶמָה טְמֵאָה אֲצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי סֵפֶר תּוֹרָה, דְּלָא תֵּימָא כָּל הָנֵי נָהֵי דְּלָא חָזוּ לַאֲכִילָה חָזוּ לְשָׁכָר שַׁיְּבָא לִידֵי אֲכִילָה, אֲבָל סֵפֶר תּוֹרָה דְּלָא חָזֵי לְשָׁכָר שַׁיְּבָא לִידֵי אֲכִילָה לְפִי שֶׁאֵין מוֹכְרִין סֵפֶר תּוֹרָה (מגילה כז.), אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן: **אֵין נוֹתְנִים אֶלָּא לְחָבֵר בְּטוֹבָה.** אֵין הַכֹּהֵן יָכוֹל

פרק ד (ב) **מְטַמֵּא בְּלֹבֶן.** שֶׁהָאִישׁ מְטַמֵּא בְּלֹבֶן כִּדְאֵיתָא בְּזָבִים (פ״ב מ״א): **וּמִתְעַטֵּף בָּאֲנָשִׁים.** שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ שִׂמְלַת אִשָּׁה: **אֲבָל לֹא נָשָׂא.** מִשּׁוּם דַּהֲבָא עָלְיוּ כַּהֲבָא עַל הַזָּבָה (יבמות פ״ח מ״ו): לְתֵן הַבְּכוּרִים אֶלָּא לְכֹהֵן חָבֵר שֶׁאוֹכֵל חֶלְיוֹ בְּטָהֳרָה, וְנוֹתֵן אוֹתָם לוֹ בְּטוֹבָה בְּתוֹרַת חֶסֶד וּנְדָבָה, וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לִקְנוֹת בָּהֶן דָּבָר, וַאַף לֹא לִתְּנָן לְכֹהֵן שֶׁאֵינוֹ חָבֵר, דְּכֵיוָן שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן עֲבוֹדָה חַיְישִׁינַן דִּלְמָא לָא מְזַדְּהַר בְּהוּ: **נוֹתְנִים אוֹתָם לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר.** וּבֵין חָבֵר וּבֵין שֶׁאֵינוֹ חָבֵר מְחַלְּקִין אוֹתָם בֵּינֵיהֶם: **כָּקָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ.** כְּשֶׁאָר קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, וַאַף עַל פִּי שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶם עֲבוֹדָה הוֹאִיל וּכְנִיסִין אוֹתָן מִזְּדַּהֲרֵי בְּהוּ וְלָא אָתוּ לְמֵכַלְיִנְהוּ בְּטֻמְאָה. וְהֵלָכָה כַּחֲכָמִים: **וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו בְּדַם טֹהַר בָּאֲנָשִׁים.** כְּזָכָר, וְלִבְסוֹף אַרְבָּעִים לְלֵדָתוֹ דָּמָהּ טָמֵא: **וְאֵינוֹ נִזּוֹן עִם הַבָּנוֹת.** בְּנָכְסִים מוּעָטִים, כִּדְתָנַן (ב״ב פ״ט מ״ב) בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מוּעָטִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֵצֶל הַבָּנִים: **וְחַיָּב בְּכָל הַמִּצוֹת בָּאֲנָשִׁים.** אֲפִלּוּ מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא שֶׁהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת הוּא חַיָּב: (ג) **מְטַמֵּא בְּאֹהֶל.** דְּדָם טָמֵא (ויקרא טו יט) ׳וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָּם׳. וַחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּמִים טְמֵאִים בָּאִשָּׁה: **וְאֵינוֹ חוֹלֵק.** בְּזִמַּן שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּים הַבָּנִים דּוֹחִים אֵצֶל הַנְּקֵבוֹת (וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּבָבָא בָּתְרָא (פ״ט מ״ב)): **וְאֵינוֹ אוֹכֵל.** הֵינוּ חֲטָאוֹת וַאֲשָׁמוֹת וּמְנָחוֹת, דִּכְתִיב בְּכָלְהוּ כְּתִיב (ויקרא ו יא) ׳כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה׳: **וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו בְּדַם טָמֵא.** שִׁבְעִים יְמוֹת בִּנְקֵבָה: **וְאִם נִבְעֲלָה בָּעֲבָרָה.** שֶׁבָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִקְּרוֹבָיו אוֹ מִפְּסוּלֵי כְּהֻנָּה, שֶׁאִם הָיְתָה נְקֵבָה הָיְתָה נִפְסֶלֶת מִן הַתְּרוּמָה, אַף הָאַנְדְּרוֹגִינוֹס נִפְסָל, אַף עַל פִּי שֶׁהַזָּכָר שֶׁנִּבְעַל לֹא נִפְסַל כִּדְאֵיתָא בִּבְכוֹרוֹת (פ״ו מ״ו). וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים אֲפִלּוּ נִבְעַל מִכָּל אָדָם נִפְסָל מִתְּרוּמָה מִשּׁוּם דְּבִיאָתוֹ בָּעֲבָרָה. וְיֵשׁ לְגַמְגֵּם דַּהֲוֵי תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי, אִם אַתָּה מְחַשְּׁבוֹ בְּזָכָר אֵינוֹ נִפְסָל בְּבִיאַת עֲבָרָה אֲפִלּוּ מִן הַהֶבְהֵנָה, וְאִם אַתָּה מְחַשְּׁבוֹ בִּנְקֵבָה אֵינָהּ נִפְסֶלֶת כִּי אִם בְּבִיאַת הַפְּסוּלִים אוֹ בְּבִיאַת אֶחָד מִקְּרוֹבִים שֶׁהִיא עֲרָוָה: (ד) **וְנוֹחֵל לְכָל הַנַּחֲלוֹת.** אִם אֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אֶלָּא הוּא יוֹרֵשׁ הַכֹּל, דְּלָא תֵּימָא בִּרְיָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הוּא וְלָאו בַּר יְרֻשָּׁה הוּא, קָא מַשְׁמַע לַן (ב״ב פ״ט מ״ב): **אֵין שׁוֹרְפִין תְּרוּמָה וְכוּ׳.** אִם רָאָה לָבָן לְבַד אוֹ אָדֹם לְבַד מִשּׁוּם דַּהֲוֵי סָפֵק, כִּדְתָנַן בְּמַסֶּכֶת זָבִים (פ״ב מ״א). אֲבָל אִם רָאָה לָבָן וְאָדֹם כְּאַחַת שׁוֹרְפִין שֶׁהוּא טָמֵא מֵמָּה נַפְשָׁךְ. עַיֵּן בְּנִדָּה (כח.): **וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ.** אֲפִלּוּ רָאָה לָבָן וְאָדֹם כְּאַחַת, מִשּׁוּם דִּכְתִיב (במדבר ה ג) ׳מִזָּכָר עַד נְקֵבָה׳, זָכָר וַדַּאי, וּנְקֵבָה וַדַּאי (נדה שם): **וְאֵינוֹ נִמְכָּר בְּעֶבֶד עִבְרִי וְכוּ׳.** מִשּׁוּם דַּהֲוֵי סָפֵק נְקֵבָה, וּכְתִיב ׳וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ׳ וְלֹא בִּגְנֵבָתָהּ (סוטה פ״ג מ״ח): **וְלֹא בָּאֲנָשִׁים.** שֶׁהָאָב מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה לְאָמָה, וְהָאַנְדְּרוֹגִינוֹס סָפֵק זָכָר וְאֵין אָב מוֹכֵר אֶת בְּנוֹ לְעֶבֶד: **וְאֵינוֹ נֶעֱרָךְ.** דִּ׳זָכָר׳ וּ׳נְקֵבָה׳ אֲמוּרִים בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין (ויקרא כז ג-ד), שֶׁהֵבָא זָכָר וַדַּאי אוֹ נְקֵבָה וַדַּאית (ערכין ד:): **אֲבָל טוּמְטוּם וְכוּ׳.** וּבְתוֹסְפְתָּא (פ״ב ה״ז) הַגֵּירְסָא אֲבָל טוּמְטוּם אֵינוֹ כֵּן אֶלָּא אוֹ סָפֵק אִישׁ אוֹ סָפֵק אִשָּׁה:

סֵדֶר מוֹעֵד

מַסֶּכֶת שַׁבָּת

פרק א (א) **יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת.** הוֹצָאוֹת שֶׁמַּרְשִׁות לְרְשׁוּת הָאֲמוּרוֹת אֵצֶל **שַׁבָּת,** וְהַכְנָסוֹת נַמִּי קָא קָרֵי ׳יְצִיאוֹת׳, הוֹאִיל וּמוֹצִיא מַרְשׁוּת לִרְשׁוּת. וְהֵאי דְּתָנֵי ׳יְצִיאוֹת׳ וְלָא תָּנֵי ׳הוֹצָאוֹת׳, לְיִשָּׁנָא דִּקְרָא נָקֵט, דִּכְתִיב (שמות טז כט) ׳אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ׳, וּמִינֵּיהּ דְּרִשִׁינַן הוֹצָאָה, ׳אַל יֵצֵא אִישׁ עִם הַכְּלִי שֶׁבְּיָדוֹ לִלְקֹט הַמָּן׳: **שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע.** שְׁתַּיִם מִן הַתּוֹרָה, הוֹצָאָה וְהַכְנָסָה לְבַעַל הַבַּיִת הָעוֹמֵד בִּפְנִים בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְעַל שְׁתַּיִם אֵלּוּ חַיָּב עַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, וְעַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת, וְעַל הַתַּרָאָתוֹ סְקִילָה, כְּמוֹ בְּכָל שְׁאָר מְלָאכוֹת שֶׁל שַׁבָּת: **שֶׁהֵן אַרְבַּע.** מִדִּבְרֵיהֶם הוֹסִיפוּ שְׁתַּיִם, לָאסֹר לְכַתְּחִלָּה הֵיכָא שֶׁהַמְּלָאכָה נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי שְׁנַיִם, זֶה עוֹקֵר וְזֶה מַנִּיחַ, דִּשְׁנַיִם שֶׁעָשָׂאוּהָ פְּטוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד כז) ׳בַּעֲשׂוֹתָהּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה׳׳, הָעוֹשֶׂה אֶת כֻּלָּהּ וְלֹא הָעוֹשֶׂה מִקְצָתָהּ, וְכֵן בְּכָל מְלָאכוֹת שֶׁל שַׁבָּת אָמְרִינַן יָחִיד שֶ

הַדִּין, מְשַׁיְּתַעֲשְׂפוּ הַדַּיָּנִין בְּטַלְיָתָן לָשֶׁבֶת לַדִּין בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה. וְאִם הָיוּ מְעַשָּׂפִים וְיוֹשְׁבִים בַּדִּין וּבָא לִפְנֵיהֶם דִּין אַחַר סָמוּךְ לְמִנְחָה, הֲרֵי הַתְחָלַת אוֹתוֹ הַדִּין מִשָּׁפָתְחוּ בְּעֲלֵי הַדִּין בְּטַלָּנוֹתָם: **מַפְסִיקִים לִקְרִיאַת שְׁמַע.** מִלְּתָא אַחֲרִיתִי נָקֵט, וְהָכִי קָאָמַר, חֲבֵרִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה **מַפְסִיקִים** תּוֹרָתָן **לִקְרִיאַת שְׁמַע**, דִּזְמִנָּהּ קָבוּעַ, דִּכְתִיב (דברים ו ז) ׳וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׳; **וְאֵין מַפְסִיקִין לְתִפְלָּה.** שֶׁאֵין לָהּ זְמַן קָבוּעַ דְּאוֹרַיְתָא. וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְּגוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וַחֲבֵרָיו שֶׁתּוֹרָתָן אֻמָּנוּתָן, אֲבָל אָנוּ הוֹאִיל וְאָנוּ מַפְסִיקִין תּוֹרָתֵנוּ לְאֻמָּנוּתֵנוּ, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁנַּפְסִיק לִתְפִלָּה:

(ג) **לֹא יָצָא הַחַיָּט בְּמַחְטוֹ.** אֲפִלּוּ תְּחוּבָה לוֹ בְּבִגְדוֹ, שֶׁמָּא יִשְׁפַּח וְיֵצֵא, וְאָפֵן דֶּרֶךְ אֻמָּנוּתוֹ חַיָּב, שֶׁדֶּרֶךְ הָאֻמָּנִים לְתָחְבָן בִּבְגָדָיו כְּשֶׁיּוֹצְאִים לַשּׁוּק: **שֶׁמָּא יִשְׁבַּח וְיֵצֵא.** מִשֶּׁתַּחְשֹׁךְ: **הַסַּבָּלִים.** הַסּוֹפְרִים: **בְּקַלְמוֹסוֹ.** הַתָּחוּב אֲחוֹרֵי אָזְנָיו כְּדַרְכָּן הַסּוֹפְרִים: **וְלֹא יִפָּלֶה אֶת בָּלָיו.** מִבֵּעֵר בְּנִים מִבִּגְדָיו. תֵּרְגּוּם ׳בְּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ׳ (דברים כו יג) - פַּלֵּיתִי: **וְלֹא יִקְרָא לְאוֹר הַנֵּר.** בְּסָפֵק, שֶׁמָּא יַשֶּׁה הַנֵּר לְהָבִיא הַשֶּׁמֶן לְפִי הַתְּפִלָּה כְּדֵי שֶׁיִּדְלֹק יָפָה, וְנִמְצָא מְבַעֵר בְּשַׁבָּת. וַאֲפִלּוּ הָיָה הַנֵּר גָּבוֹהַּ שְׁתֵּים וְשָׁלֹשׁ קוֹמוֹת, לְעוֹלָם אָסוּר לִקְרוֹת לְאוֹר הַנֵּר, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עִמּוֹ אָדָם אַחֵר לִשְׁמֹרוֹ, אוֹ אִם הוּא אָדָם חָשׁוּב שֶׁאֵינוֹ רָגִיל לְעוֹלָם לְתַקֵּן הַנֵּר: **הַחַזָּן.** מְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת: **מֵהֵיכָן הַתִּינוֹקוֹת קוֹרִין.** מֵהֵיכָן יַתְחִילוּ לִקְרוֹת, דִּבְעִיּוֹן מוּעָט כִּי הַאי לָא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַשֶּׁה. וְהַתִּינוֹקוֹת קוֹרְאִין לִפְנֵי רַבָּן לְאוֹר הַנֵּר, שֶׁאֵימַת רַבָּן עֲלֵיהֶם. **אֲבָל הוּא לֹא יִקְרָא.** כָּל הַפָּרָשָׁה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין אֵימָתָן עָלָיו, וּשְׁמִירָתָן לֹא הָוְיָא שְׁמִירָה. וּמַהַאי טַעְמָא נַמִּי אִיכָּא לְמֵאָמַר דְּאִשָּׁה שׁוֹמֶרֶת לְבַעְלָהּ אֵין שְׁמִירָתָהּ שְׁמִירָה, שֶׁאֵין אֵימָתָהּ עָלָיו: **יֵיצֵא בוֹ.** לַעֲשׂוֹת הַרְחָקָה מִן הָעֲבֵרָה, אֲמוּרִי **לֹא יֹאכַל הַזֵּב אֹשׁתוֹ זָבָה**, וְאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם טְמֵאִים: **מִפְּנֵי הֶרְגֵּל עֲבֵרָה.** שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהֵם מִתְיַחֲדִים, יָבוֹא לִבְעֹל זָבָה שֶׁהִיא בְּכָרֵת. **וְזָב וְזָבָה לְרִבּוּיָא קָטָנִי.** שֶׁהַתּוֹשָׁבִים וְהַגֵּרִים אֵינָן נִקְרָאִים לְעוֹלָם לְמִיתָה בִּידֵי אָדָם, וְאֵיכָא לְמֵימַר דְּוַדַּאי לֹא יָבוֹאוּ לִידֵי הֶרְגֵּל עֲבֵרָה, אֶפִלּוּ הָכִי לֹא יֹאכַל, גְּזֵרָה מִשּׁוּם [אֲכָלִין] הַבָּאִים מֵהֶחָמֵת שָׁרָץ. הֵיכִי דָּמֵי, אִי בְּאֲכָלִין, גְּזֵרָה מִשּׁוּם דַּעֲלוּלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵינָן צְרִיכִין תִּקּוּן הֲכְשֵׁר לְהַבִיאָן לִידֵי קַבָּלַת טֻמְאָה כְּמוֹ הָאֲכָלִין שֶׁצְּרִיכִין נְתִינַת מַיִם לְהַכְשִׁירָן לְקַבֵּל טֻמְאָה. **[ט]** וְהַגְּזֵרָה הִתְּשִׁיעִית, כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּשֶׁרֶץ, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, דְּאוֹרַיְתָא אֵין יְכוֹלִין לְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים, שֶׁאֵין אָדָם וְכֵלִים מְקַבְּלִין טֻמְאָה אֶלָּא מֵאָב הַטֻּמְאָה וְלֹא מִמַּשְׁקִין שֶׁנִּטְמְאוּ בְּשֶׁרֶץ שֶׁהֵם רִאשׁוֹנִים, וְרַבָּנָן גְּזוּר עֲלֵיהוּ שֶׁיִּטַּמְאוּ כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה דִּזְב וְזָבָה שֶׁהֵן רִאשׁוֹנִים וּמְטַמְּאִין כֵּלִים מִדְּאוֹרַיְתָא. **[י]** וְהַגְּזֵרָה הָעֲשִׂירִית, שֶׁיִּהוּ בְּנוֹת כּוּתִיִּים נִדּוֹת מֵעֲרִיסָתָן, כְּלוֹמַר מִיּוֹם שְׁנוֹלְדָה, שֶׁתִּינֹקֶת בַּת יוֹמָהּ מְטַמְּאָה בְּנִדָּה, וְכוּתִים לַיִת לְהוּ מִדְּרַשׁ זֶה, וְכִי חָזְיָין לָא מַפְרְשִׁי לְהוּ, הִלְכָךְ גְּזוּר בְּהוּ רַבָּנָן. **[יא]** וְהַגְּזֵרָה הָאַחַת עֶשְׂרֵה, שֶׁיִּהוּ כָּל הַמַּשְׁלְטְלִין מִבִּיאִין מִן הַמֵּת, וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּן הַמֵּת לֹא יִגַּע בְּהֶם אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת, וְהַנּוֹגֵעַ בְּמֵת לֹא יִגַּע בְּהֶם אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּנִדָּה, וְהַנּוֹגֵעַ בְּנִדָּה לֹא יִגַּע בְּהֶם אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּזָב וְזָבָה, וְהַנּוֹגֵעַ בְּזָב וְזָבָה לֹא יִגַּע בְּהֶם אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּשֶׁרֶץ, וְהַנּוֹגֵעַ בְּשֶׁרֶץ לֹא יִגַּע בְּהֶם אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּמַשְׁקִין שֶׁנִּטְמְאוּ בְּשֶׁרֶץ, וְהַנּוֹגֵעַ בְּמַשְׁקִין שֶׁנִּטְמְאוּ בְּשֶׁרֶץ לֹא יִגַּע בְּהֶם אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּכֵלִים, וְהַנּוֹגֵעַ בְּכֵלִים לֹא יִגַּע בְּהֶם אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּאָדָם, וְהַנּוֹגֵעַ בְּאָדָם לֹא יִגַּע בְּהֶם אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת, וְהַנּוֹגֵעַ בְּמֵת

חָלַל הַנֵּר לְמַעְלָה, וְלֹא מַפְסִיק מִידִי בֵּין הַנֵּר וּבֵינָם, וְלִיכָּא לְמִגְזַר שֶׁמָּא יִסְתְּפֵק, דִּבְדִיל מְנֵיהּ, אֲבָל בְּקָעָרָה דְּמַסְקָא, שֶׁהֲרֵי אֲצָל הַנֵּר מְנַחַת רֵישׁ כָּאן הָפְסֵק וְלֵיכָּא לְמֵימַר גּוּפֵיהּ הוּא, אֵימָא מוֹדָה דְּנִגְזוֹר. וְאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהֵהִיא, בְּהֵהִיא קָאָמְרִי רַבָּנָן, אֲבָל בְּהָנָךְ תַּרְתֵּי מוֹדוּ לְרַבִּי יְהוּדָה, צְרִיכָא. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ה) **מִפְּנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים.** כְּגוֹן פָּרְסִיים שֶׁאֵין מְנִיחִין לְהַדְלִיק אוּר בְּיוֹם אֵידָם אֶלָּא בְּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁלָּהֶם: **מִפְּנֵי לְסָטִים.** שֶׁלֹּא יִרְאוּ שֶׁיֵּשׁ שָׁם אָדָם וְיָבוֹאוּ עָלָיו: **מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה.** הַשּׁוֹרָה עָלָיו, וְכֶשֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה נוֹחַ לוֹ. וְרַמְבַּ״ם (פיה״מ) פֵּרֵשׁ, רוּחַ רָעָה, מִין מִמִּינֵי הַחֹלִי הַבָּא לְבַעֲלֵי הַמָּרָה הַשְּׁחֹרָה, שֶׁלֹּא יָנוּחוּ אֶלָּא כְּשֶׁיִּשְׁבוּ בַּחֹשֶׁךְ וּבַהֶסְתָּרָה מִבְּנֵי אָדָם: **וְאִם בְּשִׁבְיל הַחוֹלֶה שֶׁיִּישַׁן פָּטוּר.** הַאי חוֹלֶה, חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה הוּא. דְּאִלּוּ מְכַבֶּה בְּשִׁבִיל חוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, חַיָּב, לְמַאי דְּסָבַר הַאי תַּנָּא דִּמְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ חַיָּב יִסְתַּפֵּק, דִּבְדִיל מִנֵּיהּ, אֲבָל בְּקָעָרָה דְּמַסְקָא, שֶׁהֲרֵי אֲצָל הַנֵּר מְנַחַת רֵישׁ כָּאן הָפְסֵק וְלֵיכָּא לְמֵימַר גּוּפֵיהּ הוּא, אֵימָא מוֹדָה דְּנִגְזוֹר. וְאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהֵהִיא, בְּהֵהִיא קָאָמְרִי רַבָּנָן, אֲבָל בְּהָנָךְ תַּרְתֵּי מוֹדוּ לְרַבִּי יְהוּדָה, צְרִיכָא. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ה) **מִפְּנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים.** כְּגוֹן פָּרְסִיים שֶׁאֵין מְנִיחִין לְהַדְלִיק אוּר בְּיוֹם אֵידָם אֶלָּא בְּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁלָּהֶם: **מִפְּנֵי לְסָטִים.** שֶׁלֹּא יִרְאוּ שֶׁיֵּשׁ שָׁם אָדָם וְיָבוֹאוּ עָלָיו: **מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה.** הַשּׁוֹרָה עָלָיו, וְכֶשֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה נוֹחַ לוֹ. וְרַמְבַּ״ם (פיה״מ) פֵּרֵשׁ, רוּחַ רָעָה, מִין מִמִּינֵי הַחֹלִי הַבָּא לְבַעֲלֵי הַמָּרָה הַשְּׁחֹרָה, שֶׁלֹּא יָנוּחוּ אֶלָּא בְּשֶׁיִּשְׁבוּ בַּחֹשֶׁךְ וּבַהֶסְתָּרָה מִבְּנֵי אָדָם: **וְאִם בְּשִׁבִ

רבינו עובדיה

עֲצִים כְּמִין שְׁתֵּי וַעֲרֵב כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְזֹר רֹאשׁוֹ לְחַכֵּךְ חֲבֵרְתּוֹ: **וְלֹא בְּרָצוּעָה שֶׁבִּרְגְלוֹ.** בְּהֵמָה שְׁמֻכָּה רַגְלֶיהָ זוֹ בָּזוֹ בַּהֲלִיכָתָהּ, עוֹשִׂין לָהּ כְּמִין טַבַּעַת שֶׁל רְצוּעָה עֲבָה וְקוֹשְׁרִים אוֹתָהּ בַּמָּקוֹם שֶׁרַגְלֶיהָ מְנֻקָּשׁוֹת זוֹ בָּזוֹ: **בְּחוּטִין.** שֶׁעוֹשִׂים לָהֶן לְסִימָנָא, שֶׁלֹּא יִתְחַלְּפוּ בְּתַרְנְגוֹלוֹת אֲחֵרִים: **וְלֹא בָּרְצוּעוֹת.** שֶׁקּוֹשְׁרִין שְׁתֵּי רַגְלֵיהֶן יַחַד בִּרְצוּעָה קְצָרָה, שֶׁלֹּא יִדְלְגוּ וְיִשְׁבְּרוּ אֶת הַכֵּלִים: **בָּעֲנָלָה שֶׁתַּחַת הָאֵלְיָה.** כְּמִין עֲגָלָה קְטַנָּה קוֹשְׁרִין תַּחַת הָאַלְיָה שֶׁל הַכְּבָשִׂים שֶׁאַלְיָתָן גְּדוֹלָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּלָּקֶה בָּאֲבָנִים וּבַסְּלָעִים: **חֲנוּנוֹת.** עֵץ אֶחָד יֵשׁ שֶׁשְּׁמוֹ ׳יְחַנּוֹן׳, מְבִיאִין קַיְסָם מִמֶּנּוּ וּמְנִיחִין לָהּ בָּחֲטָמָהּ כְּדֵי שֶׁתִּתְעַטֵּשׁ וְיִפָּלוּ הַתּוֹלָעִים שֶׁבְּרֹאשָׁהּ. וְלִזְכָּרִים אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁמִּתּוֹךְ שְׁמֻנָּתָן זֶה בָּזֶה נוֹפְלִים הַתּוֹלָעִים מֵאֲלֵיהֶם: **בְּגִימוֹן.** כְּמִין עֹל שֶׁל גְּמִי נוֹתְנִים עַל צַוְּארֵי הָעֲגָל שֶׁיְּהֵא לְמוּד לְכֹף רֹאשׁוֹ כְּשֶׁיְּגַדֵּל: **בְּעוֹר הַקּוֹפָּר.** שֶׁרֶץ שֶׁנִּימְיוֹ חַדִּין כְּמַחַט, וְקוֹשְׁרִין עוֹרוֹ בְּדַדֵּי הַפָּרָה שֶׁלֹּא יִינְקוּהָ הַשְּׂרָצִים: **וְלֹא בְרָצוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ.** בֵּין לְנוֹי בֵּין לִשְׁמֹר אָסוּר, דְּכָל נְטִירוּתָא יַתִּירְתָא מַשְׁאוּי הוּא: **פָּרָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה.** לֹא שֶׁלּוֹ הָיְתָה, אֶלָּא שֶׁל שְׁכֵנָתוֹ, וְעַל שֶׁלֹּא מִחָה בָּהּ נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ:

פרק ו (א) **בַּמֶּה אִשָּׁה. שֶׁבִּרְאִשָּׁהּ.** אַכּוּהֲנוּ קָאֵי, אַחוֹטֵי צָמֶר וּפִשְׁתָּן וּרְצוּעָה שֶׁמְּקַלַּעַת בָּהֶן שֵׂעָר שֶׁבִּרְאִשָּׁהּ. וּמַה טַּעַם **לֹא תֵצֵא בָהֶם בַּשַּׁבָּת.** מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים, בַּחֹל **לֹא תִטְבֹּל בָּהֶם עַד שֶׁתִּרָפֵּם,** לְפִיכָךְ בַּשַּׁבָּת לֹא תֵּצֵא בָהֶם, דִּלְמָא מִתְרַמְיָא לָהּ טְבֵילָה שֶׁל מִצְוָה וְשָׁרְיָא לְהוּ, וְאָתְיָא לַאֲתוויֵי בְּחוּטִין שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה טְבִילָה: **עַד שֶׁתִּרָפֵּם.** שֶׁתִּתְּירֵם קָצָת שֶׁיִּהְיוּ רְפוּיִין וְיִכָּנְסוּ הַמַּיִם בֵּינֵיהֶם, שֶׁלֹּא יִהְיוּ חוֹצְצִים בַּשְּׁחִילָה: **בְּטוֹטָפֶת.** צֵיץ שֶׁקּוֹשְׁרִין עַל הַמֵּצַח מֵאָזֶן לְאָזֶן: **סְנַבְּוּטִין.** תְּלוּיִין **בְּטוֹטָפֶת** וּבְאֵין עַל הַזְּעָרִים עַד הַלְּחָיַיִם. עֲנִיּוֹת עוֹשׂוֹת אוֹתָן שֶׁל מֵינֵי צְבָעוֹנִין, וַעֲשָׂרוֹת עוֹשׂוֹת אוֹתָן שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב. וּמְתוֹךְ שֶׁחֲשׁוּבִין הֵן, חַיְשִׁינַן דִּלְמָא שָׁלְפָא וּמְחַוְיָא לַחֲבֵרְתָּהּ: **בְּזִמַּן שֶׁאֵינָן תְּפוּרִין.** בְּשֶׁכָּבָה שֶׁבְּרֹאשָׁהּ לְמַיִם שֶׁלֹּא יִהְיוּ לְפִיכָךְ תְּפוּרִין, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּתוֹלֵיהֶן נוֹשְׁרִים. הִלְכָךְ מִקָּבֶלֶת תַּשְׁמִישׁ דְּאָדָם הוּא וְלֹא תַּשְׁמִישׁ כְּלִי, לְפִיכָךְ הִיא מִקָּבֶלֶת טֻמְאָה: **וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶם.** דִּלְמָא שָׁלְפָא לַשַּׁלְשֶׁלֶת שֶׁהִיא שֶׁל זָהָב וּמַחְוְיָא. דְּכִי שַׁקְלָא לַשַּׁלְשֶׁלֶת, לָא מְגַלְּיָא שׁוֹקָהּ, שֶׁהֲרֵי בִּירִית בְּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת: (ה) **חוּטֵי עֵצָר. שֶׁעָר.** תֶּלוּשׁ שֶׁעָשָׂתָה אוֹתוֹ כְּמִין חוּטִין וְקוֹלַעַת בָּהֶן שְׂעָרָהּ, אוֹ אֲפִילּוּ קְשָׁרָה אוֹתָן עַל פַּדָּחָתָהּ קֶשֶׁר מְהֻדָּק, יוֹצְאָה בָּהֶן. דְּלָא דָּמֵי לְחוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִּשְׁתָּן דִּלְעֵיל (משנה א), לְפִי שֶׁהַמַּיִם נִכְנָסִים בָּהֶם, וְאִי מִתְרַמְיָא לָהּ טְבִילָה, אֵינָהּ צְרִיכָה שֶׁתִּתְּירֵם וְלֹא אָתְיָא לַאֲתוויֵי: **בֵּין מֻשָּׁהּ בֵּין מֻשָּׁל חֲבֵרְתָּהּ בֵּין מֻשָּׁל בְּהֵמָה.** צְרִיכִי, דְּאִי תְּנָא מֻשָּׁלָהּ מְשׁוּם דְּלֹא מְאִיס לָהּ, אֲבָל חֲבֵרְתָּהּ דְּמֵאִיס לָהּ, אֵימָא נֵיחוּשׁ דִּלְמָא שָׁלְפָא לְהוּ וְאָתְיָא לַאֲתוויֵנְהוּ. וְאִי תְּנָא שֶׁל חֲבֵרְתָּהּ, מְשׁוּם דְּבַת מִינָהּ הִיא לֹא מִינְכַּר וְלֹא מְחַיְיכִי עֲלָהּ, וּמְשׁוּם הָכִי לֵיכָּא לְמֵימַר דִּלְמָא שָׁלְפָא וְאָתְיָא לְאַתוּיֵיהּ, אֲבָל דִּבְהֵמָה דִּלְמָא מִפְּנֵי רֵיחַ הַפֶּה: **וּבְגַרְגִּיר מֻלָּח.** שֶׁנּוֹתֶנֶת לִרְפוּאַת חֲלִי הַשִּׁנַּיִם: **שֶׁן תּוֹתֶבֶת.** נוֹשֶׁבֶת בִּלְחָיַיִם בִּמְקוֹם הַשֵּׁן שֶׁנָּפַל לָהּ: **וְשֶׁן שֶׁל זָהָב.** שֶׁן שֶׁנִּשְׁתַּנְּתָה מֵרְאִיתוֹ מֻחֶמֶת עִפּוּשׁ, מְכַסֶּה אוֹתוֹ בְּזָהָב: **רַבִּי מַתְיָר.** לָצֵאת בָּהּ דִּלְמָא שָׁלְפָה וּמַחְוְיָא, שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת מוּמָהּ: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.** בְּיָון שֶׁהוּא מְשֻׁנֶּה מִשְּׁאָר שִׁנֶּיהָ, דִּלְמָא מַחְיְיכִי עֲלָהּ וְשָׁלְפָא לָהּ וְאָתְיָא לְאַתוּיֵיהּ. וַהֲלָכָה כְּחַכָּמִים: (ו) **בְּשֶׁלָּם.** מַטְבֵּעַ שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה: **שֶׁעַל הַצִּינִית.** מַכָּה שֶׁתַּחַת פָּרְסוֹת הָרֶגֶל, וְקוֹשְׁרִים בָּהּ מַטְבֵּעַ שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה לִרְפוּאָה: **הַבָּנוֹת יוֹצְאוֹת בְּחוּטִין.** הַקְּטַנּוֹת מְנַקְּבוֹת אֶת אָזְנֵיהֶן, וְאֵין עוֹשִׂין לָהֶן נְזָמִין עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ, וְנוֹתְנִין חוּטִין אוֹ קִיסָמִים בְּאָזְנֵיהֶן שֶׁלֹּא יִסָּתְמוּ אָזְנֵיהֶן: **וְאֵפִילּוּ בְּקִיסָמִים.** רְבוֹתֵינוּ קָאָמַר, אַף עַל גַּב דְּלֹא מִתְכַּשְׁיָט שֶׁל נוֹי הוּא, אוֹרְחֵייהוּ בְּהָכֵי וְלָאו מִשּׁוּם הוֹא: **עֲרָבִיּוֹת.** בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּעֲרָבְיָא: **יוֹצְאוֹת רְעוּלוֹת.** מִטַּפְּחוֹת בְּרֹאשָׁן וְקוֹשְׁרוֹת תַּחַת מִן הָעֵינַיִם, כְּדֶרֶךְ שֶׁעֲרָבִיּוֹת: **פְּרוּפוֹת.** בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּמִדַּי: **מָדִיּוֹת.** שֶׁמִּתְעַטְּפוֹת בְּטַלִּית וְחוֹלְצוֹת רְצוּעָה בְּשִׂפָתָהּ אַחַת כְּנֶגֶד צַוָּארָהּ, וּבְשִׂפָתָהּ הַשֵּׁנִית כּוֹרֶכֶת אֲבָן אוֹ אֲגוֹז, וְקוֹשֶׁרֶת הָרְצוּעָה בַּכָּרֶךְ, וְאֵין הַטַּלִּית נוֹפֶלֶת מֵעָלֶיהָ: (ז) **פּוֹרֶפֶת.** מְחֻבֶּרֶת. תַּרְגּוּם ׳קְרֵסִים׳ (שמות כו ו) - פּוּרְפְּרִין: **וּבְלֹבֶד שֶׁלֹּא תִפְרֹץ לְכִתְחִלָּה.** אֲמַתְּבָע לְחוּדֵיהּ קָאֵי, **שֶׁלֹּא תִפְרֹץ לְכַתְּחִלָּה עַל הַמַּטְבֵּעַ** מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ: (ח) **הַקְּטַע.** שֶׁנִּקְטָעָה רַגְלוֹ: **יוֹצֵא בְקֹב שֶׁלּוֹ.** עוֹשִׂים לוֹ כְּמִין דְּפוֹס רֶגֶל וְחוֹקֵק בּוֹ מַעֲט לְשׁוֹם רֹאשׁ שׁוֹקוֹ בְּתוֹכוֹ, וְאֵינוֹ נִסְמָךְ עָלָיו. וּמֻתָּר לָצֵאת בּוֹ, דְּמִנְעָל דִּידֵיהּ הֲוֵי. **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר** דִּלְמָא תַּכְשִׁיט הוּא. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: וְאִם יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל כְּתִיתִין.** שֶׁנִּתְקַע בּוֹ כְּדֵי קִבּוּל שֶׁל כְּתִיתִין דַּקִּין וּמוֹכִין לְהַנִּיחַ רֹאשׁ שׁוֹקוֹ עֲלֵיהֶן, מִקַּבֵּל טֻמְאַת מַגָּע. אֲבָל אִם אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּית קִבּוּל שׁוֹקוֹ בִּלְבַד בְּלֹא כְּתִיתִין, לָאו בֵּית קִבּוּל הוּא לְטֻמְאָה וְהָוֶה לֵיהּ כִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ. דִּדּוּמְיָא דְּשֵׂק בָּעֵינַן דְּקִבּוּל שָׁלוֹ עָשׂוי לְטַלְטֵל עַל יְדוֹ מַה שֶּׁנּוֹתְנִין בּוֹ, אֲבָל שׁוֹקוֹ אֵינוֹ מְטַלְטֵל עַל גַּבֵּי הַכְּלִי: **סְמוּכוֹת שֶׁלּוֹ.** יֵשׁ קְטַע שְׁתֵּי רַגְלָיו וְהוֹלֵךְ עַל שׁוֹקָיו וְעַל אַרְכֻּבוֹתָיו וְעוֹשֶׂה סְמוּכוֹת שֶׁל עוֹר בְּשׁוֹקָיו: **טְמֵאִים מִדָּרְסָם.** אִם זָב הוּא, דְּהָא לְסָמְכוּת גּוּפּוֹ עֲבִידִי וּמִדָּרְסָם הֵן וְנַעֲשׂוּ אַב הַטֻּמְאָה: **וְיוֹצְאִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת.** דְּתַכְשִׁיט דִּידֵיהּ הֵן: **וְנִכְנָסִין בָּהֶן לָעֲזָרָה.** וְאַף עַל גַּב דְּתִתְּנִן לֹא יִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת בְּמִנְעָלוֹ, הָנֵי לָאו מִנְעָל נִינְהוּ, דְּלָאו בְּרֹאשׁ רַגְלָיו הֵן: **כְּפָא.** יֵשׁ קְטַע שֶׁיָּבְשׁוּ וְנִכְרְצוּ גִּידֵי שׁוֹקָיו, וְאַף עַל אַרְכֻּבוֹתָיו אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ, וְעוֹשֶׂה כְּמִין כִּפָּא נָמוּךְ וְיוֹשֵׁב עָלָיו, וּכְשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ נִסְמָךְ עַל יָדָיו בְּסַפְסָלִים קְטַנִּים, וְעוֹקֵר גּוּפּוֹ מִן הָאָרֶץ וְנִדְחָף לְפָנָיו וְחוֹזֵר וְנָח עַל אֲחוֹרָיו, וְהַכִּפָּא קָשׁוּר לַאֲחוֹרָיו: **סָמוֹכוֹת.** שֶׁל אוֹתוֹ קְטַע, עוֹשֶׂה לוֹ סְמוֹכוֹת שֶׁל עוֹר אוֹ שֶׁל עֵץ לְרַאשֵׁי שׁוֹקָיו אוֹ רַגְלָיו הַתְּלוּיִין, וּכְשֶׁהוּא נִשְׁעָן עַל יָדָיו וְהוּא עוֹקֵר עַצְמוֹ נִשְׁעָן גַּם עַל רַגְלָיו קָצָת: **וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת.** דְּאַיְידֵי דְּתָלוּ וְלָא מְאָרְגֵי, זְמְנִין דְּמִשְׁתַּלְפֵי וְאָתֵי לַאֲתוויֵנְהוּ. וְאִית דְּאָמְרֵי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין צְרִיכִין לוֹ כָּךְ וְהָוֵי מַשְׁאוֹי: **וְאֵין נִכְנָסִין בָּהֶן לָעֲזָרָה.** דְּמִנְעָל נִינְהוּ: **אִסְקָמִין.** כְּמִין פַּרְצוּף אָדָם מְשֻׁנֶּה שֶׁמְּשִׂימִין עַל הַפָּנִים לְהַבְעִית בּוֹ הַתִּינוֹקוֹת. פֵּרוּשׁ אַחֵר, חֲמוֹר שֶׁהַלָּצָנִים עוֹשִׂין וְנוֹשְׂאִין אוֹתוֹ עַל כְּתֵפֵיהֶן. **טָהוֹרִים.** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, דִּלְכְלִי תַּשְׁמִישׁ וְלֹא תַּכְשִׁיט הוּא: (ט) **בְּקִשָּׁרִים.** בֶּן שֵׁשׁ לוֹ גְּעִגּוּעִים עַל אֲבִיו, נוֹטֵל הָאֵב רְצוּעָה שֶׁל מִנְעָל יָמִין וְקוֹשְׁרָהּ לוֹ לַבֶּן בְּשִׂמְאלוֹ, וְכָל זְמַן שֶׁאוֹתוֹ קָשֶׁר עָלָיו, סָרִים הַגְּעָגּוּעִים מֵעָלָיו בְּסִגְלָה. וּלְהָכִי תְּנֵי **הַבָּנִים,** שֶׁאֵין לַבָּנוֹת גְּעָגּוּעִים עַל אֲבִיהֶן כְּמוֹ **הַבָּנִים: בְּזוּגִין.** כְּמִין פַּעֲמוֹנִים קְטַנִּים. תַּרְגּוּם ׳פַּעֲמוֹן זָהָב׳ (שמות כח לד) - זָגָא דְּדַהֲבָא: (י) **הַחַרְגּוֹל.** מִין חָגָב, כְּדִכְתִיב (ויקרא יא כב) ׳אֶת הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ׳, וְתוֹלִין אוֹתוֹ בְּאֹזֶן וּמְרַפְּאִים בּוֹ כְּאֵב הָאֹזֶן: **וּבִשֶּׁן שֶׁל שׁוּעָל.** דְּעָבְדֵי לְשִׁינָתָא. לְמָאן דְּנָיְים לְהַקִּיצוֹ, תּוֹלִין עָלָיו שֵׁן שֶׁל שׁוּעָל חַי. וּלְמָאן דְּלֹא נָיְים כְּדֵי שֶׁיִּישַׁן, תּוֹלִין עָלָיו שֵׁן שֶׁל שׁוּעָל מֵת: **וּבְמִסְמֵר הַצְּלוּב.**

מַסֶּכֶת שַׁבָּת

דְּטַבָּעוֹת הַכֵּלִים שֶׁהֵן טְהוֹרִים: **יוֹצְאִין בָּהּ.** דְּדָרֵךְ לְבִישָׁה הִיא, וְלֵיכָּא לְמֵימַר דִּלְמָא שָׁלְפָא וּמַחְוְיָא, דִּלֹּא מְגַלְּיָא שׁוֹקָהּ: **כְּבָלִים טְמֵאִין.** מִשְׁפָּחָה אַחַת הָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ פְּסִיעוֹתֵיהֶן גַּסּוֹת וְהָיוּ בְּתוֹלֵיהֶן נוֹשְׁרִים, וְהִטִּילוּ שַׁלְשֶׁלֶת בֵּין בִּירִית לְבִירִית שֶׁכְּשׁוֹקֶיהָ, וְנַעֲשָׂה **כְּבָלִים** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ פְּסִיעוֹתֵיהֶן גַּסּוֹת וְלֹא יִהְיוּ בְּתוֹלֵיהֶן נוֹשְׁרִים. הִלְכָךְ שַׁלְשֶׁלֶת תַּשְׁמִישׁ דְּאָדָם הוּא וְלֹא תַּשְׁמִישׁ כְּלִי, לְפִיכָךְ הִיא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה: **וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶם.** דִּלְמָא שָׁלְפָא לַשַּׁלְשֶׁלֶת שֶׁהִיא שֶׁל זָהָב וּמַחְוְיָא. דְּכִי שַׁקְלָא לַשַּׁלְשֶׁלֶת, לָא מְגַלְּיָא שׁוֹקָהּ, שֶׁהֲרֵי בִּירִית בְּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת: (ה) **חוּטֵי עֵצָר. שֶׁעָר.** תֶּלוּשׁ שֶׁעָשְׂתָה אוֹתוֹ כְּמִין חוּטִין וְקוֹלַעַת בָּהֶן שְׂעָרָהּ, אוֹ אֲפִילּוּ קְשָׁרָה אוֹתָן עַל פַּדַּחְתָּהּ קֶשֶׁר מְהֻדָּק, יוֹצְאָה בָּהֶן. דְּלָא דָּמֵי לְחוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִּשְׁתָּן דִּלְעֵיל (משנה א), לְפִי שֶׁהַמַּיִם נִכְנָסִים בָּהֶם, וְאִי מִתְרַמְיָא לָהּ טְבִילָה, אֵינָהּ צְרִיכָה שֶׁתִּתְּירֵם וְלֹא אָתְיָא לַאֲתוויֵי: **לְחֻצְנֵי. אַבְּגוּל וְאַפֵּאָה נָבְרִית** קָאֵי, דְּאֶסְרוּהָ לְעִיל לְמִיפַּק בֵּיהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהַשְׁתָּא אַשְׁמְעִינַן דְּלָחֻצְנֵי מִתְּרִי: **פֵּאָה נָבְרִית.** אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ רֹב שֵׂעָר, לוֹקַחַת שֵׂעָר נָשִׁים אֲחֵרוֹת וּמְשִׁימָה בְּרֹאשָׁהּ וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ הוּא שֶׁעָרָהּ: **בְּמוּךְ שֶׁבְּאָזְנָהּ.** שֶׁנּוֹתֶנֶת לְבֹלֶט לֵחֶה שֶׁל צוֹאת הָאֹזֶן: **שֶׁבְּסַנְדָּלָהּ.** שֶׁלֹּא יַזִּיק הַסַּנְדָּל לְכַף רַגְלָהּ: **לְנַדְּתָהּ.** בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, שֶׁיִּבָּלֶע בּוֹ הַדָּם וְלֹא יִטַּנֵּף בְּגָדֶיהָ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר, דְּאִי נָפַל, לֹא אָתְיָא לְאָתוּיֵי מִפְּנֵי מְאִיסוּתוֹ. אֲבָל מוּךְ **שֶׁבְּאָזְנָהּ** וְשֶׁבְּסַנְדָּלָהּ, לֹא תֵּצֵא בּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן קָשׁוּר וּמְהֻדָּק: **בְּמַלְמַלִּין.** שֶׁנּוֹתֶנֶת בְּפִיהָ מִפְּנֵי רֵיחַ הַפֶּה: **וּבְגַרְגִּיר מֻלָּח.** שֶׁנּוֹתֶנֶת לִרְפוּאַת חֲלִי הַשִּׁנַּיִם: **שֵׁן תּוֹתֶבֶת.** נוֹשֶׁבֶת בִּלְחָיַיִם בִּמְקוֹם הַשֵּׁן שֶׁנָּפַל לָהּ: **וְשֶׁן שֶׁל זָהָב.** שֵׁן שֶׁנִּשְׁתַּנְּתָה מֵרְאִיתוֹ מֻחֶמֶת עִפּוּשׁ, מְכַסֶּה אוֹתוֹ בְּזָהָב: **רַבִּי מַתְיִר.** לָצֵאת בָּהּ דִּלְמָא שָׁלְפָה וּמַחְוְיָא, שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת מוּמָהּ: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.** בֵּיוָן שֶׁהוּא מְשֻׁנֶּה מִשְּׁאָר שִׁנֶּיהָ, דִּלְמָא מַחְיְיכִי עֲלָהּ וְשָׁלְפָא לָהּ וְאָתְיָא לְאָתוּיֵיהּ. וַהֲלָכָה כְּחַכָּמִים: (ו) **בְּשֶׁלָּם.** מַטְבֵּעַ שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה: **שֶׁעַל הַצִּינִית.** מַכָּה שֶׁתַּחַת פָּרְסוֹת הָרֶגֶל, וְקוֹשְׁרִים בָּהּ מַטְבֵּעַ שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה לִרְפוּאָה: **הַבָּנוֹת יוֹצְאוֹת בְּחוּטִין.** הַקְּטַנּוֹת מְנַקְּבוֹת אֶת אָזְנֵיהֶן, וְאֵין עוֹשִׂין לָהֶן נְזָמִין עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ, וְנוֹתְנִין חוּטִין אוֹ קִיסָמִים בְּאָזְנֵיהֶן שֶׁלֹּא יִסָּתְמוּ אָזְנֵיהֶן: **וַאֲפִילּוּ בְּקִיסָמִים.** רְבוֹתֵינוּ קָאָמַר, אַף עַל גַּב דְּלָאו תַּכְשִׁיט שֶׁל נוֹי הוּא, אוֹרְחֵייהוּ בְּהָכֵי וְלָאו מִשּׁוּם הוֹא: **עֲרָבִיּוֹת.** בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּעֲרָבְיָא: **יוֹצְאוֹת רְעוּלוֹת.** מִטַּפְּחוֹת בְּרֹאשָׁן וּפָנֵיהֶן מְכֻסּוֹת חוּץ מִן הָעֵינַיִם, כְּדֶרֶךְ הָעֲרָבִיּוֹת: **מָדִיּוֹת.** בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּמָדַי: **פְּרוּפוֹת.** שֶׁמִּתְעַטְּפוֹת בְּטַלִּית וְחוֹלְצוֹת רְצוּעָה בְּשִׂפָתָהּ אַחַת כְּנֶגֶד צַוָּארָהּ, וּבְשִׂפָתָהּ הַשֵּׁנִית כּוֹרֶכֶת אֲבָן אוֹ אֱגוֹז, וְקוֹשֶׁרֶת הָרְצוּעָה בַּכָּרֶךְ, וְאֵין הַטַּלִּית נוֹפֶלֶת מֵעָלֶיהָ: (ז) **פּוֹרֶפֶת.** מְחֻבֶּרֶת. תַּרְגּוּם ׳קְרֵסִים׳ (שמות כו ו) - פּוּרְפְּרִין: **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תִפְרֹץ לְכַתְּחִלָּה.** אֲמַתְּבָע לְחוּדֵיהּ קָאֵי, **שֶׁלֹּא תִפְרֹץ לְכַתְּחִלָּה עַל הַמַּטְבֵּעַ** מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ: (ח) **הַקְּטַע.** שֶׁנִּקְטְעָה רַגְלוֹ: **יוֹצֵא בְקֹב שֶׁלּוֹ.** עוֹשִׂים לוֹ כְּמִין דְּפוֹס רֶגֶל וְחוֹקֵק בּוֹ מַעַט לְשׁוֹם רֹאשׁ שׁוֹקוֹ בְּתוֹכוֹ, וְאֵינוֹ נִסְמָךְ עָלָיו. וּמֻתָּר לָצֵאת בּוֹ, דְּמִנְעָל דִּידֵיהּ הֲוֵי. **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר** דִּלְמָא תַּכְשִׁיט הוּא. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: וְאִם יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל כְּתִיתִין.** שֶׁנִּתְקַע בּוֹ כְּדֵי קִבּוּל שֶׁל כְּתִיתִין דַּקִּין וּמוֹכִין לְהַנִּיחַ רֹאשׁ שׁוֹקוֹ עֲלֵיהֶן, מִקַּבֵּל טֻמְאַת מַגָּע. אֲבָל אִם אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּית קִבּוּל שׁוֹקוֹ בִּלְבַד בְּלֹא כְּתִיתִין, לָאו בֵּית קִבּוּל הוּא לְטֻמְאָה וְהָוֶה לֵיהּ כִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ. דִּדּוּמְיָא דְּשֵׂק בָּעֵינַן דְּקִבּוּל שֶׁלּוֹ עָשׂוי לְטַלְטֵל עַל יְדוֹ מַה שֶּׁנּוֹתְנִין בּוֹ, אֲבָל שׁוֹקוֹ אֵינוֹ מְטַלְטֵל עַל גַּבֵּי הַכְּלִי: **סְמוּכוֹת שֶׁלּוֹ.** יֵשׁ קְטַע שְׁתֵּי רַגְלָיו וְהוֹלֵךְ עַל שׁוֹקָיו וְעַל אַרְכֻּבוֹתָיו וְעוֹשֶׂה סְמוּכוֹת שֶׁל עוֹר בְּשׁוֹקָיו: **טְמֵאִים מִדָּרְסָם.** אִם זָב הוּא, דְּהָא לְסָמְכוּת גּוּפּוֹ עֲבִידִי וּמִדָּרְסָם הֵן וְנַעֲשׂוּ אַב הַטֻּמְאָה. וְאִית דְּאָמְרֵי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין צְרִיכִין לוֹ כָּךְ וְהָוֵי מַשְׁאוֹי: **וְאֵין נִכְנָסִין בָּהֶן לָעֲזָרָה.** דְּמִנְעָל נִינְהוּ: **אִסְקָמִין.** כְּמִין פַּרְצוּף אָדָם מְשֻׁנֶּה שֶׁמְּשִׂימִין עַל הַפָּנִים לְהַבְעִית בּוֹ הַתִּינוֹקוֹת. פֵּרוּשׁ אַחֵר, חֲמוֹר שֶׁהַלָּצָנִים עוֹשִׂין וְנוֹשְׂאִין אוֹתוֹ עַל כְּתֵפֵיהֶן. **טְהוֹרִים.** מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, דִּלְכְלִי תַּשְׁמִישׁ וְלֹא תַּכְשִׁיט הוּא: (ט) **בְּקִשָּׁרִים.** בֶּן שֵׁשׁ לוֹ גְּעָגּוּעִים עַל אֲבִיו, נוֹטֵל הָאֵב רְצוּעָה שֶׁל מִנְעָל יָמִין וְקוֹשְׁרָהּ לוֹ לַבֵּן בְּשִׂמְאלוֹ, וְכָל זְמַן שֶׁאוֹתוֹ קֶשֶׁר עָלָיו, סָרִים הַגְּעָגּוּעִים מֵעָלָיו בְּסִגְלָה. וּלְהָכִי תְּנֵי **הַבָּנִים,** שֶׁאֵין לַבָּנוֹת גְּעָגּוּעִים עַל אֲבִיהֶן כְּמוֹ **הַבָּנִים: בְּזוּגִין.** כְּמִין פַּעֲמוֹנִים קְטַנִּים. תַּרְגּוּם ׳פַּעֲמוֹן זָהָב׳ (שמות כח לד) - זָגָא דְּדַהֲבָא: (י) **הַחַרְגּוֹל.** מִין חָגָב, כְּדִכְתִיב (ויקרא יא כב) ׳אֶת הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ׳, וְתוֹלִין אוֹתוֹ בְּאֹזֶן וּמְרַפְּאִים בּוֹ כְּאֵב הָאֹזֶן: **וּבִשֶּׁן שֶׁל שׁוּעָל.** דְּעָבְדֵי לְשִׁינָתָא. לְמָאן דְּנָיְים לְהַקִּיצוֹ, תּוֹלִין עָלָיו שֵׁן שֶׁל שׁוּעָל חַי. וּלְמָאן דְּלֹא נָיְים כְּדֵי שֶׁיִּישַׁן, תּוֹלִין עָלָיו שֵׁן שֶׁל שׁוּעָל מֵת: **וּבְמִסְמֵר הַצָּלוּב.**

מברטנורא

מַסְמֵר שֶׁבָּעֵץ הַתָּלוּי, אִם יְנִיחוּהוּ עַל נֶפֶשׁ שֶׁבַּמַּכָּה יָסִיר הַנֶּפֶשׁ. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ (פיה״מ), שֶׁמְּשִׁימִין אוֹתוֹ בְּצַוָּאר מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַדַּחַת שְׁלִישִׁית וְיִרְפָּאֶנּוּ: **וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אַף בַּחֹל אָסוּר.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּקַיְימָא לָן כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִשּׁוּם רְפוּאָה אֵין בּוֹ מִשּׁוּם דֶּרֶכֵי הָאֱמֹרִי, וְלָא קָרֵינַן בֵּהּ ׳וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ׳ (שם יח ג):

פרק ז (א) **כָּל גָּדוֹל. הַשּׁוֹכֵחַ עִקַּר שַׁבָּת.** כְּסָבוּר אֵין שַׁבָּת בַּתּוֹרָה, וְאַף עַל גַּב דְּמַעִיקָּרָא שָׁמַע וַעֲבָשָׁיו שְׁכָחוֹ: **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת.** עַל כָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁחִלֵּל, דִּכְוָתֵיהּ שְׁגָגָה חֲדָא הִיא, דִּכְתִיב (שמות לא יג) ׳אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ׳, וּמַשְׁמַע שְׁמִירָה אַחַת לְשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה: **הַיּוֹדֵעַ עִקַּר שַׁבָּת.** שֶׁיֵּשׁ שַׁבָּת בַּתּוֹרָה וְנֶאֶסְרוּ בּוֹ מְלָאכוֹת, **וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה** עַל יְדֵי שִׁגְגַת שַׁבָּת, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁשַּׁבָּת הַיּוֹם, **חַיָּב עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת** חַטָּאת אַחַת. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (שם פסוק טז) ׳וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת׳, דְּמַשְׁמַע שְׁמִירָה לְכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, כְּלוֹמַר שֶׁחַיָּב חַטָּאת עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ בֵּינְתַיִם, הָוְיָין יְדִיעָה לְחֶלֶק, דְּמִשּׁוּם יָמִים שֶׁבֵּינְתַיִם אֵין לוֹ לָדַעַת אֵיזוֹ מְלָאכָה אֲסוּרָה וְאֵיזוֹ מְלָאכָה מ

הַשְׁעוּר: **וְעַקְצִיהֶן.** זְנַב הַפְּרִי, דְּהוּא עֵץ בְּעַלְמָא: **וְגַבָּן.** קְלִפַּת הַחִטִּים הַנּוֹשֶׁרֶת מֵהֶמֶת הַכְּתִישָׁה: **וּמֻרָּקָנָן.** הַנִּשְׁאָר בַּנָּפָה. וְרִמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ אִיפְכָא, דְּמֻרְקָן הוּא עָבֶה וְגָרוּעַ מִסְּבִּין: **חוּץ מִקְּלִפֵּי עֲרָשִׁים.** [שֶׁמִּצְטָרְפִין]: **שֶׁהֵן מִתְבַּשְּׁלוֹת עִמָּהֶן.** לְאַפּוּקֵי הַקְּלִפּוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן נוֹשְׁרוֹת כְּשֶׁעוֹשֶׂה מֵהֶם גֶּרֶן. וּקְלִפֵּי הַפּוֹלִין בִּזְמַן שֶׁהֵן לַחִים וּמִתְבַּשְּׁלִין עִם קְלִפָּתָן, לְרַבִּי יְהוּדָה מִצְטָרְפִין עִם הָאֻכָלִין לִשְׁעוּר גְּרוֹגֶרֶת, אֲבָל יְבֵשִׁים לֹא, שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין בְּקִלְפָּתָן, לְפִי שֶׁהֵן נִרְאִין כִּזְבוּבִין בַּקַּעֲרָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ח (א) **הַמּוֹצִיא יַיִן כְּדֵי מְזִיגַת הַכּוֹס.** שֶׁל בְּרָכַת הַמָּזוֹן, שֶׁהוּא רֻבַּע רְבִיעִית יַיִן חִי, כְּדֵי שֶׁיְּמְזֻגֶנּוּ לְחֶשְׁבּוֹן עַל חַד שֶׁל יַיִן תְּלָתָא מִמַּיִם, וְיַעֲמֹד עַל רְבִיעִית הַלּ֫וֹג שֶׁהוּא שְׁעוּר **כּוֹס** שֶׁל בְּרָכָה: **כְּדֵי גְּמִיעָה.** מַה שֶּׁאָדָם בּוֹלֵעַ בְּבַת אַחַת. וַחֲלַב בְּהֵמָה טְמֵאָה דְּלָא חֲזֵי לִשְׁתִיָּה, שְׁעוּרוֹ כְּדֵי לִכְחֹל עַיִן אַחַת: **עַל הַבָּתִּית.** מִכָּה שֶׁעַל גַּבֵּי הַסּוּסִים וְהַחֲמוֹרִים מֵחֲמַת הַמַּשּׂאוֹי. וּמְצָאתִי כָּתוּב, שֶׁשְּׁחִין הַיּוֹצֵא בְּעוֹר הַבָּשָׂר, כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְהִתְבַּשֵּׁל הוּא עוֹשֶׂה רֹאשׁ לְמַעְלָה וְקָרוּי פִּי בָּתִּית. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִדְבַּשׁ עִקָּרוֹ לַאֲכִילָה, כֵּיוָן שֶׁרְפוּאָתוֹ מְצוּיָה, וְהוּא מַשֶּׁהוּ, אֲזָלִינַן בָּתַר שִׁיעוּרָא זוּטְרָא לְחֻמְרָא: **אֵבֶר קָטָן.** שֶׁל תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ, וְהוּא אֲצְבַּע קְטַנָּה שֶׁבְּרֶגֶל: **לְשׁוֹף.** לְשַׁפְשֵׁף וּלְמָחוֹת בָּהֶן: **קִילּוֹר.** שְׁנוֹתְנִין עַל הָעַיִן שֶׁיִּהְיֶה רַכָּה וְיָפֶה לִרְאִיָּה: **וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין.** שֶׁאֵין עוֹשִׂין מֵהֶם רְפוּאָה: **שׁוֹפְכִין.** מַיִם שֶׁרוֹחֲצִין, וַחֲזוּ לִגְבֹּל בָּהֶן אֶת הַטִּיט: **בָּלָן בְּרְבִיעִית.** אַף הַיַּיִן וְהַחֹמֶץ וְהַדִּבְשׁ, דְּלֹא שְׁכִיחִי לְמִשְׁתֵּה בְּפָחוֹת מֵרְבִיעִית. וְעַיֵּן בְּמַשְׁנָה אֶלָּא לְמִצְנִיעֵיהֶן, אֲבָל שְׁאָר כָּל אָדָם אֵין חַיָּבִין אֶלָּא בִּרְבִיעִית. וּכְבָרְיָא לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּמִצְנִיעֵי עֲצְמוֹ בָּעֵי שִׁיעוּרָא זוּטָא, וּבִבְצִיר מֵהֵאי שִׁיעוּרָא לָא מְחַיֵּב. דִּילְמָא לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן כָּל שֶׁאֵין כָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ וְאֵין מַצְנִיעִין כְּמוֹתוֹ, שֶׁיִּתְחַיֵּב עָלָיו מַצְנִיעוּ בְּכָל שֶׁהוּא (פ"ע מ"ג). וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ב) **אֵזֶן לְקֻפָּה.** לְאָפּוּקֵי הַקְּלִפּוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן נוֹשְׁרוֹת בְּהּ: **תְּלָאי.** לְתִלּוֹתוֹ בּוֹ, וּבְצִיר מִשְּׁעוּר אֵזֶן לְקֻפָּה: **מְדָּת מְנֻעָל.** לְהַרְאוֹת לָאֻמָּן כַּמְּדָה זוֹ אֲנִי צָרִיךְ, וְשֶׁעוֹרֶיהָ בְּצִיר מִתְּלָאי: **נֵר.** מַעֲשֶׂבִים עוֹשִׂין אוֹתוֹ: **כֶּשֶׁר שֶׁל מוֹכְסִין.** פְּעָמִים שֶׁאָדָם נוֹתֵן מֶכֶס בְּראשׁ הַנָּהָר מִזֶּה, וְהוּא מוֹסֵר לוֹ חוֹתָם לְהַרְאוֹת לַמּוֹכֵס שֶׁבָּעֲבָר הָאַחֵר מִן הַנָּהָר, לְהַרְאוֹתוֹ שֶׁכְּבָר פָּרַע הַמֶּכֶס, וְדַרְכּוֹ לִכְתֹּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת לְסִימָן, וְהֵן גְּדוֹלוֹת מִשְּׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁלָּנוּ: **נֵר מָחוֹק.** שׁוּב אֵינוֹ רָאוּי לִכְתֹּב. לְפִיכָךְ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא גָּדוֹל לְכָרֵךְ עַל פִּי צְלוֹחִית: (ג) **לֶעָשׂוֹת בּוֹ קְמָיעַ.** לְכָסּוֹת בּוֹ אֶת הַקְּמִיעַ: **קֻלָּף כְּדֵי לִכְתֹּב עָלָיו פָּרָשָׁה קְטַנָּה.** דְּאִיידֵי דְּדָמְיָי יְקָרִין, לָא עֲבַד מִינֵּיהּ קֶשֶׁר מוֹכְסִין אֶלָּא תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת, וְלָא מַחֲיֵיב בְּשִׁעוּרָא זוּטָא: **דְּיוֹ כְּדֵי לִכְתֹּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת.** לִרְשֹׁם עַל שְׁתֵּי חֲלָיוֹת שֶׁל כְּלִי אוֹ עַל שְׁנֵי קְרָשִׁים לְזַוְּגָן: **כְּדֵי לִכְחֹל עַיִן אַחַת.** שֶׁכֵּן צְנוּעוֹת הַהוֹלְכוֹת מְעֻטָּפוֹת, אֵין מְגֻלּוֹת אֶלָּא עַיִן אַחַת וּכוֹחֲלוֹת אוֹתָהּ: (ד) **הַשְּׁבֻשֶׁבֶת.** הַצַּיָּדִין מוֹשִׁיבִין נֵסֶר קָטָן בְּראשׁ הַקָּנֶה וְנוֹתְנִים עָלָיו דָּבָק, וְהָעוֹף יוֹשֵׁב עָלָיו וְנִדְבָּק בּוֹ. וְצָרִיךְ לָתֵת עָלָיו דָּבָק הַרְבֵּה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הָעוֹף נִדְבָּק בּוֹ: **[נְּדִין] לֶעָשׂוֹת** בּוֹ כְּסָף חַי, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִדְבָּק בּוֹ: **נֶקֶב.** נֶקֶן. כְּלִי שֶׁמִּשְׁימִין בּוֹ כֶּסֶף חַי, וְסוֹתֵם פִּיו בְּזֶפֶת אוֹ בְּגָפְרִית, וְעוֹשֶׂה בְּסִתְימָה נֶקֶב קָטָן לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַכֶּסֶף חַי: **חַרְסִית.** לְבֵנָה תְּרוּשָׁה: **לֶעָשׂוֹת פִּי כּוּר.** שֶׁהַמַּפּוּחַ נִכְנָס בּוֹ: **פֻּטְפּוּט.** רֶגֶל לְמִקּוֹם מוֹשַׁב הַכּוּר, שֶׁמּוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ עַל כַּן וּבְסִיס הָעֲשׂוּי לְכָךְ: **סָבִין כְּדֵי לִתֵּן עַל פִּי הַכּוּר שֶׁל צוֹרְפֵי זָהָב.** בְּמָקוֹם שֶׁאֵין פַּחָמִין, צוֹרְפִין הַזָּהָב בְּאֵשׁ שֶׁל סְבִין. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁרְגִילִים לָתֵת סְבִין עַל פִּי הַכּוּר כְּשֶׁמַּפִּיכִים הַזָּהָב: **לְסוּד קְטַנָּה שֶׁבִּבְנָיוֹת.** בְּנָיוֹת שֶׁהַגִּיעוּ לִפְרָקָן וְלֹא בָא לְהָן הָאֹרַח, בְּנוֹת עֲנִיִּים טוֹלְלוֹת אוֹתָן בַּפִּיד, וְהָאֹרַח מְמַהֵר לְבוֹא, וּמַשִּׁיר נִמְי אֶת הַשַּׁעַר. וּבְנוֹת עֲשִׁירִים טוֹלְלוֹת בַּסֶּלֶת, וּבְנוֹת מְלָכִים בְּשֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ: **כְּלִיבִּי.** הַצַּדְעָנִין, וְסָדְרִין אוֹתָן בְּפִיד לְהַשְׁפִּיב אֶת הַשַּׁעַר: **אַנְדִיפֵי.** לְמַשָּׂה מִן הַצַּדְעָנִין מַעַט, שֶׁקּוֹרִין בַּת צְדָעָה׳. וְאֵין הֲלָכָה לֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כְּרַבִּי נְחֶמְיָה: (ה) **אֲדָמָה.** טִיט אָדֹם: **מַרְצִיפִין.** שֶׁקּוֹרִין גְּדוֹלוֹת שֶׁנּוֹשְׁאִין בָּהֶם פִּרְקְמַטְיָא בִּסְפִינוֹת, וְחוֹתְמִין אוֹתָם בְּדָרָךְ שֶׁחוֹתְמִים הָאִגְּרוֹת. וְשִׁיעוּרֵיהּ דְּרַבָּנָן זוּטַר מִדְּרַבִּי עֲקִיבָא. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **כְּדֵי לְזַבֵּל כָּרִישָׁא.** כַּרְתִּי. וְשִׁיעוּרֵיהּ זוּטַר מִקֻּלַּח שֶׁל כְּרוּב. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **מִלֹּא פַּח סִיד.** פַּח שֶׁל סַיָּדִין: **כְּדֵי לֶעָשׂוֹת קָמוֹס.** הַמַּגִּיעַ לְקִשָּׁרִין שֶׁל אָמְצַע אֶצְבְּעוֹתָיו: **עֻבְיָה.** שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְכְתִיבָה: **מַרְפֵּא.** מַרְצֵץ וְשָׁבוּר: **בֵּיצַת קֻלָּה.** בֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת. וְאַמַּאי קָרֵי לָהּ בֵּיצָה קֻלָּה, שֶׁקָּלָה לְהִתְבַּשֵּׁל יוֹתֵר מִשְּׁאָר בֵּיצִים. וְהֶשְׁעוּר הוּא, כְּדֵי לְבַשֵּׁל כִּגְרוֹגֶרֶת מִמֶּנָּהּ: **טְרוּפָה.** מְעֹרֶבֶת בְּשֶׁמֶן: **וּנְתוּנָה בְּאַסְכָּפָא.** שֶׁהוּא כְּמוֹ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה: **כְּדֵי גְּמִיעָה.** מַה שֶּׁאָדָם בּוֹלֵעַ בְּבַת אַחַת. וַחֲלַב בְּהֵמָה טְמֵאָה דְּלָא חֲזֵי לִשְׁתִיָּה, שִׁעוּרוֹ כְּדֵי לִכְחֹל עַיִן אַחַת: **עַל הַבָּתִּית.** מִכָּה שֶׁעַל גַּבֵּי הַסּוּסִים וְהַחֲמוֹרִים מֵחֲמַת הַמַּשּׂאוֹי. וּמְצָאתִי כָּתוּב, שֶׁשְּׁחִין הַיּוֹצֵא בְּעוֹר הַבָּשָׂר, כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְהִתְבַּשֵּׁל הוּא עוֹשֶׂה רֹאשׁ לְמַעְלָה וְקָרוּי פִּי בָּתִּית. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִדְבַּשׁ עִקָּרוֹ לַאֲכִילָה, כֵּיוָן שֶׁרְפוּאָתוֹ מְצוּיָה, וְהוּא מַשֶּׁהוּ, אֲזָלִינַן בָּתַר שִׁיעוּרָא זוּטְרָא לְחֻמְרָא: **אֵבֶר קָטָן.** שֶׁל תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ, וְהוּא אֲצְבַּע קְטַנָּה שֶׁבְּרֶגֶל: **לְשׁוֹף.** לְשַׁפְשֵׁף וּלְמָחוֹת בָּהֶן: **קִילּוֹר.** שְׁנוֹתְנִין עַל הָעַיִן שֶׁתִּהְיֶה רַכָּה וְיָפֶה לִרְאִיָּה: **וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין.** שֶׁאֵין עוֹשִׂין מֵהֶם רְפוּאָה: **שׁוֹפְכִין.** מַיִם שֶׁרוֹחֲצִין, וַחֲזוּ לִגְבֹּל בָּהֶן אֶת הַטִּיט: **בָּלָן בְּרְבִיעִית.** אַף הַיַּיִן וְהַחֹמֶץ וְהַדִּבְשׁ, דְּלָא שְׁכִיחִי לְמִשְׁתֵּה בְּפָחוֹת מֵרְבִיעִית. וְעַיֵּן בְּמַשְׁנָה אֶלָּא לְמִצְנִיעֵיהֶן, אֲבָל שְׁאָר כָּל אָדָם אֵין חַיָּבִין אֶלָּא בִּרְבִיעִית. וּכְבָרְיָא לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּמִצְנִיעֵי עַצְמוֹ בָּעֵי שִׁיעוּרָא זוּטָא, וּבִבְצִיר מֵהֵאי שִׁיעוּרָא לָא מְחַיֵּב. דִּילְמָא לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן כָּל שֶׁאֵין כָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ וְאֵין מַצְנִיעִין כְּמוֹתוֹ, שֶׁיִּתְחַיֵּב עָלָיו מַצְנִיעוּ בְּכָל שֶׁהוּא (פ"ע מ"ג). וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ב) **אֵזֶן לְקֻפָּה.** לְאָפּוּקֵי הַקְּלִפּוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן נוֹשְׁרוֹת בְּהּ: **תְּלָאי.** לְתִלּוֹתוֹ בּוֹ, וּבְצִיר מִשְּׁעוּר אֵזֶן לְקֻפָּה: **מְדָּת מְנֻעָל.** לְהַרְאוֹת לָאֻמָּן כַּמְּדָה זוֹ אֲנִי צָרִיךְ, וְשֶׁעוֹרֶיהָ בְּצִיר מִתְּלָאי: **נֵר.** מַעֲשֶׂבִים עוֹשִׂין אוֹתוֹ: **כֶּשֶׁר שֶׁל מוֹכְסִין.** פְּעָמִים שֶׁאָדָם נוֹתֵן מֶכֶס בְּראשׁ הַנָּהָר מִזֶּה, וְהוּא מוֹסֵר לוֹ חוֹתָם לְהַרְאוֹת לַמּוֹכֵס שֶׁבָּעֲבָר הָאַחֵר מִן הַנָּהָר, לְהַרְאוֹתוֹ שֶׁכְּבָר פָּרַע הַמֶּכֶס, וְדַרְכּוֹ לִכְתֹּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת לְסִימָן, וְהֵן גְּדוֹלוֹת מִשְּׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁלָּנוּ: **נֵר מָחוֹק.** שׁוּב אֵינוֹ רָאוּי לִכְתֹּב. לְפִיכָךְ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא גָּדוֹל לְכָרֵךְ עַל פִּי צְלוֹחִית: (ג) **לֶעָשׂוֹת בּוֹ קְמָיעַ.** לְכָסּוֹת בּוֹ אֶת הַקְּמִיעַ: **קֻלָּף כְּדֵי לִכְתֹּב עָלָיו פָּרָשָׁה קְטַנָּה.** דְּאִיידֵי דְּדָמְיָי יְקָרִין, לָא עֲבַד מִינֵּיהּ קֶשֶׁר מוֹכְסִין אֶלָּא תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת, וְלָא מַחֲיֵיב בְּשִׁעוּרָא זוּטָא: **דְּיוֹ כְּדֵי לִכְתֹּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת.** לִרְשֹׁם עַל שְׁתֵּי חֲלָיוֹת שֶׁל כְּלִי אוֹ עַל שְׁנֵי קְרָשִׁים לְזַוְּגָן: **כְּדֵי לִכְחֹל עַיִן אַחַת.** שֶׁכֵּן צְנוּעוֹת הַהוֹלְכוֹת מְעֻטָּפוֹת, אֵין מְגֻלּוֹת אֶלָּא עַיִן אַחַת וּכוֹחֲלוֹת אוֹתָהּ: (ד) **הַשְּׁבֻשֶׁבֶת.** הַצַּיָּדִין מוֹשִׁיבִין נֵסֶר קָטָן בְּראשׁ הַקָּנֶה וְנוֹתְנִים עָלָיו דָּבָק, וְהָעוֹף יוֹשֵׁב עָלָיו וְנִדְבָּק בּוֹ. וְצָרִיךְ לָתֵת עָלָיו דָּבָק הַרְבֵּה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הָעוֹף נִדְבָּק בּוֹ: **[נְּדִין] לֶעָשׂוֹת** בּוֹ כְּסָף חַי, כְּדֵי שֶׁיְּמְזֻגֶנּוּ לְחֶשְׁבּוֹן עַל חַד שֶׁל יַיִן תְּלָתָא מִמַּיִם, וְיַעֲמֹד עַל רְבִיעִית הַלּ֫וֹג שֶׁהוּא שִׁעוּר **כּוֹס**

הֲרַבִּים לְכַרְמִלִית, וּמִכַּרְמִלִית לִשְׁתַּיִם פָּטוּר אֲבָל אָסוּר. מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד אוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְמָקוֹם פָּטוּר אוֹ מִמָּקוֹם פָּטוּר לִשְׁנַיִם, מָתָר לְכַתְּחִלָּה. וְאֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר מִכַּרְמִלִית לְמָקוֹם פָּטוּר, אוֹ מִמָּקוֹם פָּטוּר לְכַרְמִלִית, שֶׁהוּא מָתָר. וְהַמַּעֲבִיר מִתְּחִלַּת אַרְבַּע אַמּוֹת לְסוֹף אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, חַיָּב חַטָּאת. בְּכַרְמִלִית, פָּטוּר אֲבָל אָסוּר. בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבְמָקוֹם פָּטוּר, מָתָר לְכַתְּחִלָּה לְטַלְטֵל וּלְהַעֲבִיר בְּכָל הָרְשׁוּת וּלְהַפִּילוֹ הוּא כַּמָּה מִילִין: **רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב.** דְּסָבְרָה לַיהּ מִכִּי עָבַר הַחַפָּץ בַּאֲוִיר רְשׁוּת הָרַבִּים בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ נָח. וְרַבָּנַן סָבְרִי קְלוּטָה בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה בַּאֲוִיר רְשׁוּת הָרַבִּים לָאו כְּמִי שֶׁהַנִּחָה דָּמְיָא. אֲבָל לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה שֶׁהוּא מָקוֹם פָּטוּר כּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּפָטוּר. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:

(ב) **בֵּיצַד.** רַבָּנַן קָאָמְרִי לֵיהּ: **שְׁתֵּי גְּזֵטְרָאוֹת.** וְהֵן נְסָרִים יוֹצְאִים מִכֹּתֶל הָעֲלִיָּה וְלַחוּץ עַל רְשׁוּת הָרַבִּים, וְהַגְּזוּזְטְרָאוֹת עַצְמָן הֵן רְשׁוּת הַיָּחִיד, וּכְשֶׁהֵן זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ בִּשְׁנֵי צִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים הַמּוֹשִׁיט וְהַהוֹצֵךְ מִזּוֹ לָזוֹ פָּטוּר, שֶׁלֹּא מָצִינוּ זְרִיקָה וְהוֹשָׁטָה בְּמֶלְאכֶת הַמִּשְׁכָּן מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לְרְשׁוּת הַיָּחִיד וְרֹחַב רְשׁוּת הָרַבִּים מַפְסִיק בֵּינֵיהֶן: **שֶׁבֶן הָיְתָה עֲבוֹדַת הַלְוִיִּם.** מוֹשִׁיטִים מִזֶּה לָזֶה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, וְאֹרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים בָּאֶמְצַע, כֵּיצַד [**שְׁתֵּי**] עֲגָלוֹת זוֹ אֵצֶל זוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּפוֹרְקֵי הַמִּשְׁכָּן הָיוּ מוֹשִׁיטִין לְאוֹתָם שֶׁל הָעֲגָלוֹת שֶׁאָבְלָן הֵן סְמוּכוֹת וּקְרוֹבוֹת, וְהֵן מוֹשִׁיטִין לְאֵלּוּ שֶׁלְּפָנֵיהֶם וְכֵן אַחַת מֵהֶעֲגָלוֹת רְשׁוּת הַיָּחִיד הֵן: **אֲבָל לֹא זוֹרְקִים.** שֶׁאֵין הַקְּרָשִׁים נִזְרָקִין מִפְּנֵי כְּבָדָן: **חֲלִית הַבּוֹר.** עָפָר שֶׁמּוֹצִיאִין מֵחֲפִירַת הַבּוֹר רְגִילִין לִתֵּן סְבִיבוֹת פִּי הַבּוֹר כְּמִין חוֹמָה לְהָקֵף, וְאָסוּר לְאָבְלוֹ בְּשַׁבָּת גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִשְׁחֹק סַמָּנִים, דַּהֲוֵי תּוֹלֵדָה דְּטוֹחֵן. וְאָסוּר לְאָכְלוֹ בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם דְּמֵרַח לְאָכְלוֹ, וְהוּא טוֹב לְמִי שֶׁנִּזּוֹק עַל שֶׁשָּׁתָה מַיִם מְגֻלִּים: **כָּל הָאֳכָלִים אוֹכֵל אָדָם לִרְפוּאָה.** כָּל דָּבָר שֶׁהוּא אֹכֶל וְהַבְּרִיאִים אוֹכְלִים אוֹתוֹ, יָכוֹל אָדָם לְאָכְלוֹ בְּשַׁבָּת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִתְפַּוֵּן לִרְפוּאָה: **חוּץ מִמֵּי דְקָלִים.** הֵם שְׁנֵי אִילָנוֹת מִמֵּינֵי הַדְּקָלִים שֶׁהָיוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבֵינֵיהֶם מַעְיָן מַיִם, וְהַשּׁוֹתֶה מֵהֶם כּוֹס רִאשׁוֹן מַרְפֵּא הַזֶּבֶל שֶׁבְּמֵעָיו, וְכוֹס שֵׁנִי מְשַׁלְשֵׁל, וְכוֹס שְׁלִישִׁי מְנַקֶּה אֶת בְּנֵי מֵעָיו עַד שֶׁאָדָם מוֹצִיאָם צְלוּלִים כְּדָרְכָּן שֶׁהֲכִנִיסָם: **וְכוֹס שֶׁל עִקָּרִין.** לוֹקְחִין שֹׁרֶף אִילָן שֶׁקּוֹרִין לוֹ בַּעֲרָבִי זא״ג אלכנדרי״א, וְעֹשֶׂה שֶׁקּוֹרִין לוֹ עשב״א אלסדו״ר, פֵּרוּשׁ עֹשֶׂה שֶׁל שִׁמְחָה, וְכֵרְכֹּם, וְכוֹתְשִׁין אוֹתָן וְנוֹתְנִין אֶת עֲפָרָן בַּיָּיִן. וְהָאִשָּׁה וְכָל שֶׁתִּשְׁתֶּה מֵהֶן שָׁלֹשׁ כּוֹסוֹת תִּרָפֵא: **מִפְּנֵי שֶׁהֵן לְיִרְקָה.** בַּעַל חֹלִי הַנִּקְרָא יֵרְקוֹן, אִם יִשְׁתֶּה מֵהֶן יֵרָפֵא מֵחֹלִי הַיֵּרָקוֹן אֲבָל יִשְׁאַר עָקָר וְלֹא יוֹלִיד, וּלְכָךְ נִקְרָא **כּוֹס עִקָּרִין.** אִם אֵינוֹ חוֹלֶה: (ד) **לֹא יִגְמֹא אֶת הַחֹמֶץ.** וְיִפְלֹט, דְּמוֹכְחָא מִלְּתָא דְּלִרְפוּאָה הוּא. וְאִם מְגַמֵּעַ וּבוֹלֵעַ, שִׁפּוּר דָּמִי: **לֹא יָסוּךְ בָּהֶם יַיִן וְחֹמֶץ.** דְּאֵין אָדָם סָךְ מֵהֶן אֶלָּא לִרְפוּאָה: **אֲבָל לֹא שֶׁמֶן וָרֶד.** לְפִי שֶׁדָּמָיו יְקָרִים וּמוֹכְחָא מִלְּתָא דְּלִרְפוּאָה קָעָבֵיד: **שֶׁבֶן דַּרְבָּן לְפוּךְ.** בְּלֹא מַכָּה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כּוֹ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק טו (א) **אֵלּוּ קְשָׁרִים.** שֶׁנּוֹקְבִים לַגֶּמֶל בְּחָטְמוֹ וְנוֹתְנִין בּוֹ רְצוּעָה וְקוֹשְׁרִים אוֹתָהּ קֶשֶׁר עוֹלָם. וּכְמוֹ כֵן נוֹקְבִים בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה נֶקֶב וְנוֹתְנִין בּוֹ חֶבֶל וְקוֹשְׁרִין אוֹתוֹ קֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא שֶׁאִינוֹ מִתְּרוֹפֵף לְעוֹלָם. וְהַוֵי דּוּמְיָא דְּקוֹשְׁרֵי חוּטֵי יְרִיעוֹת הַנִּפְסָקִים בַּמִּשְׁכָּן. וְקֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא וְאֵינוֹ מַעֲשֵׂה אֻמָּן, אוֹ מַעֲשֵׂה אֻמָּן וְאֵינוֹ שֶׁל קַיְמָא, פָּטוּר אֲבָל אָסוּר, וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּהֶא שֶׁל קַיְמָא וּמַעֲשֵׂה אֻמָּן. וְשֶׁאֵינוֹ שֶׁל קַיְמָא וְלֹא מַעֲשֵׂה אֻמָּן מָתָר לְכַתְּחִלָּה: **וְכֹשֶׁם שֶׁחַיָּב עַל קְשָׁרָן כָּךְ חַיָּב עַל הָתֵּרָן.** שֶׁכֵּן צְיָדֵי חַלּוֹנוֹת הָיוּ נִצְרָכִין לִפְרָקִים לְהַתִּיר קְשָׁרֵי רְשָׁתוֹת הַקַּיָּמִים מִדֵּי לְקַצְּרָן אוֹ לְהָרְחִיבָן: **שֶׁיָּכוֹל לְהַתִּירוֹ.** דְּלָא הַדְּקִיהּ: **אֵין חַיָּבִין עָלָיו.** וַאֲפִלּוּ עֲשָׂאוֹ לְקַיְמָא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ב) **יֵשׁ לָךְ קְשָׁרִים שֶׁאֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם.** חֲשֹׁאת כְּמוֹ שֶׁחַיָּבִים עַל קֶשֶׁר גַּמָּלִים וְקֶשֶׁר שֶׁל סַפָּנִים, אֶלָּא פָּטוּר אֲבָל אָסוּר וְלֹא נִזְכְּרוּ קְשָׁרִים הָלָלוּ בַּמִּשְׁנָה. וּבַגְּמָרָא (קיב:) מְפָרֵשׁ בְּגוֹן חֶבֶל שֶׁקּוֹשְׁרִים בַּטַּבַּעַת שֶׁבְּחֹטֶם הַנָּאקָה, וּכְמוֹ כֵן חֶבֶל אָרֹךְ שֶׁקּוֹשְׁרִים בְּחֶבֶל הָעֲשׂוּי כְּמִין טַבַּעַת הַתָּלוּי בַּנֵּיקֶב שֶׁבְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, וּפְעָמִים מַנִּיחָהּ שָׁם שָׁבוּעַ וּשְׁבוּעַיִם וּמִתְּירָהּ. וְכֵן כָּל קֶשֶׁר שֶׁקּוֹשְׁרִים אוֹתוֹ לַעֲמֹד כָּךְ זְמַן יָדוּעַ, לֹא שֶׁיִּהְיֶה קַיָּם לְעוֹלָם אֵין חַיָּבִין עָלָיו: **קוֹשֶׁרֶת אִשָּׁה מִפִּתְחֵי חֲלוּקָה.** כְּעֵין לְשׁוֹנוֹת לְכָאן וּלְכָאן וְקוֹשְׁרִים אוֹתָהּ קֶשֶׁר עוֹלָם. וּכְמוֹ כֵן נוֹקְבִים בִּרֹאשׁ יָמִין, דְּכֵיוָן דְּכָל יוֹמָא שָׁרֵי לַיהּ לָא דָּמֵי לְקֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא וּמַתָּר לְכַתְּחִלָּה: **סָבְכָה.** מִגְבַּעַת שֶׁעַל הָרֹאשׁ עֲשׂוּיָה כְּעֵין רֶשֶׁת: **פִּסְיקְיָא.** אֲזוֹר רָחָב וְחוּטֵיהָ תְּלוּיִין בְּרֹאשׁוֹ לְקָשְׁרוֹ בָּהֶן: **וְנוֹדוֹת יַיִן.** שֶׁל עוֹר שֶׁכּוֹפְפִין פִּיהֶם וְקוֹשְׁרִין אוֹתָן. וְאַף עַל גַּב דְּאִית לַהּ תַּרְתֵּי אֶפְרֵי, וְלָא אָמְרִינַן חַד מִנַּיְהוּ בְּטוּלֵי מִבְטַל לַהּ וַהֲוֵי קֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא: **וּקְדֵרָה שֶׁל בָּשָׂר.** פְּעָמִים שֶׁקּוֹשֵׁר בָּהּ בָּגֶד סָבִיב לְפִיהָ. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לַהּ דַּיְּין שֶׁיְּכוֹלִין לְהוֹצִיא הַמָּרָק מֵהֶן בִּלֹא הַתֵּר הַקֶּשֶׁר, אֲפִלּוּ הָכִי לָא הֲוֵי קֶשֶׁר: **קוֹשְׁרִין לְפָנֵי בְּהֵמָה.** חֶבֶל בְּרֹחַב הַפֶּתַח לִנְעֹל בְּפָנֶיהָ שֶׁלֹּא תֵּצֵא. וְכֵן הֲלָכָה: **קוֹשְׁרִין דְּלִי בְּפִסְיקְיָא.** עַל פִּי הַבּוֹר שֶׁיִּהְיֶה קָשׁוּר וְתָלוּי שָׁם, דִּפְסִיקְיָא לָא מְכַשַּׁל לַיהּ הָתָם: **אֲבָל לֹא בְּחֶבֶל.** דִּמְכַשַּׁל לַיהּ הָתָם וַהֲוֵי קֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא: **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר.** לֹא הִתִּיר רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא בְּחֶבֶל שֶׁל גַּרְדִּי שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לְמַלְאכְתּוֹ וְלֹא מְכַשַּׁל לַיהּ הָתָם, וְרַבָּנַן סְבְרִי אִי שָׁרֵית לַיהּ חֶבֶל שֶׁל גַּרְדִּי יִקְשֹׁר נְמִי בְּשֹׁאָר חֲבָלִים דְּחֶבֶל בְּחֶבֶל מִיחַלַּף. וַהֲלָכָה כְּמִעֲבֵד:

וּמְכַחְישִׁים כֹּחַ הָאִילָן וְקוֹצְצִין אוֹתָן מִמְּנוּ: **אִם לְתִקּוּן.** אֶת הָאִילָן אוֹ אֶת הַקַּרְקַע, וּקְצָצוֹ מִן הַמְחֻבָּר: **בֵּיצָה קְלָה.** כִּגְרוֹגֶרֶת מִבֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת, שֶׁהִיא קְלָה לְהִתְבַּשֵּׁל יוֹתֵר מִשְּׁאָר בֵּיצִים: (ג) **בֵּין בֵּימִינוֹ בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ.** בְּאָדָם שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו, דְּאִלּוּ בִּשְׂאָר כָּל אָדָם כְּתִיבַת שְׂמאל אֵינָהּ כְּתִיבָה: **בֵּין מִשֵּׁם אֶחָד.** שְׁתֵּיהֶן אֶל״פִּין: **מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת.** אֶל״ף בֵּי״ת: **מִשְּׁנֵי סַמְמָנִיּוֹת.** אֶחָד בִּדְיוֹ וְאֶחָד בְּסִקְרָא. וְאֵית סְפָרִים דְּגָרְסִי מִשְּׁנֵי סִימָנִיּוֹת כְּלוֹמַר מִשְּׁנֵי סִימָנִים, כְּגוֹן שֶׁכּוֹתְבִים א׳ לְסִימַן אֶחָד וּב׳ לְסִימַן שְׁנַיִם: **בְּכָל לָשׁוֹן.** וּכְתָב שֶׁל כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה: **מִשּׁוּם רוֹשֶׁם.** סִימָן שֶׁהִיוּ עוֹשִׂין בְּקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן, מִפְּנֵי שֶׁמְּפָרְקִים אוֹתָן, וְלִכְשֶׁיְּקִימוּהוּ לֹא יַחְלִיפוּ סֵדֶר הַקְּרָשִׁים. וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר דְּאַפִּלּוּ לֹא כָּתַב אֶלָּא שֶׁרֶשֶׁם שְׁנֵי רְשִׁימוֹת בְּעֶלְמָא לְסִימָן, חַיָּב. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **מְצִינוּ שֵׁם קָטָן.** כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגְמַר מְלַאכְתּוֹ, שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִכְתֹּב תְּבָה גְּדוֹלָה וְכָתַב מִקְצָתָהּ, הוֹאִיל וְאוֹתוֹ מִקְצָת הֲרֵי תֵּבָה וּמִתְקַיֶּמֶת בְּמָקוֹם אַחֵר חַיָּב, וְכֵן הֲלָכָה: (ד) **בָּסַם.** אורפימנ״ט בְּלַעַ״ז: **בִּסְקְרָא.** מִין אֶבֶן שֶׁצּוֹבְעִין אֹדֶם: **בְּקוֹמוֹס.** מִין עֵפָר וְצִבְעוֹ שָׁחֹר. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֹׁרֶף אִילָן גֹּמָא בְּלַעַ״ז: **בְּקַנְקַנְתּוֹם.** זא״ג בַּעֲרַבִּי, וּבְלַעַ״ז וּדריאו״לי: **וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם.** לְאָתוֹיֵי מַיִם שֶׁשָּׂרוּ בָּהֶם עֲפָצִים, גאלי״ש בְּלַעַ״ז, שֶׁהוּא רֹשֶׁם שֶׁרְשׁוּמוֹ מִתְקַיֵּם: **עַל שְׁנֵי כְתָלַי זָוִיוֹת.** אַחַת בְּמִזְרָח וְאַחַת בְּצָפוֹן, סְמוּכוֹת זוֹ לָזוֹ בְּמִקְצוֹעַ: **עַל שְׁנֵי לוּחֵי קְנָקִם.** סֵפֶר שֶׁהַחֲנָנִי כּוֹתֵב בּוֹ חֶשְׁבּוֹנוֹתָיו. וְאַף עַל גַּב דְּלָאו עַל לוּחַ אֶחָד הֵם, אִם נֶהֱנִין וְנִקְרָאִין זֶה עִם זֶה, כְּגוֹן שֶׁכּוֹתְבִין עַל שְׁנֵי שִׁפְתֵי הַלּוּחַיִן הַסְּמוּכִין זֶה לָזֶה, חַיָּב: **הַכּוֹתֵב עַל בְּשָׂרוֹ.** בְּדָיוֹ: **וְהַמְשָׂרֵט עַל בְּשָׂרוֹ.** בְּבָרְזֶל עוֹשֶׂה צוּרַת אוֹתִיּוֹת בִּבְשָׂרוֹ: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.** וְאֲפִלּוּ הִנִּיצָא דָּם, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ כְּתִיבָה בְּכָךְ. וַהֲלָכָה פְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ה) **בְּמִשְׁקָיִן.** שֶׁמַּשְׁחִירִין, כְּמוֹ מֵי תּוּתְיָא וְכִיוֹצֵא בָּהֶן: **בְּמֵי פֵּרוֹת.** שֶׁל כָּל שֹׁאֵר פֵּרוֹת: **בְּאֶבֶן דְּרָכִים.** כְּגוֹן שֶׁפָּרַט בְּאֶצְבָּעוֹ צוּרַת אוֹתִיּוֹת עַל הַחוֹל וְהָאֶבֶק שֶׁבַּדְּרָכִים: **בְּאֶבֶן סוֹפְרִים.** עַפְרוּרִית שֶׁל קֶסֶת הַסּוֹפֵר: **לְאַחַר יָדוֹ.** עַל גַּב יָדוֹ, שֶׁאַחַת הַקְּלִמּוֹס מִקְצְבִיעוֹתֶיהָ וְהָפַךְ יָדוֹ וְכָתַב: **וּבְמַרְפְּקוֹ.** הַפֶּרֶק הָאֶמְצָעִי שֶׁבִּזְרוֹעַ: **אוֹת אַחַת סָמוּךְ לַכְּתָב.** אֲצֶל אוֹת כְּתוּבָה זוֹג לָהּ אַחַת וְהִשְׁלִימָהּ לִשְׁתַּיִם: **כָּתַב עַל גַּבֵּי כְתָב.** הָעֶבְיר קְלְמוֹס עַל אוֹתִיּוֹת הַכְּתוּבִים כְּבָר וְחִדְּשָׁם: **וְכָתַב שְׁנֵי זֵינֵי״ן.** שֶׁלֹּא נִרְאֶה הַגַּג שֶׁל חֵי״ת אֶלָּא שְׁתֵּי הָרַגְלַיִם, נִרְאֶה כְּאִלּוּ הֵם שְׁנֵי זֵינֵי״ן: **עַל שְׁנֵי כְתָלֵי הַבַּיִת.** שֶׁאֵינָן בְּמַקְצוֹעַ: **עַל שְׁנֵי דַפֵּי פִּנְקָס.** שֶׁעֲשׂוּיִין עַמּוּדִים עַמּוּדִים, כָּתַב אוֹת אַחַת בְּעַמּוּד זֶה וְאוֹת אַחַת בְּעַמּוּד זֶה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקָרְבָן אֶלָּא אִם כֵּן יַחְתֹּךְ מֵה שֶׁמַּפְסִיק בֵּינֵיהֶן. וּתְנַא בְּרַיְשָׁא כְּתָלֵי הַבַּיִת הַמְרֻחָקִים זֶה מִזֶּה וַהֲדַר תְּנֵי דַּפֵּי פִּנְקָס, וְלֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי: **אוֹת אַחַת עַל שֵׁם נוֹטָרִיקוֹן.** שֶׁעוֹשֶׂה סִימָן נָקֻדָּה עֲלֶיהָ וּמְבִינִים מֵאוֹתָהּ הָאוֹת תֵּבָה שְׁלֵמָה, כְּגוֹן קו״ף קָרְקַן, מ״ם מַעֲשֵׂר, תי״ו תְּרוּמָה: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר חַיָּב.** כֵּיוָן שֶׁהַכֹּל מְבִינִים מֵאוֹתָהּ הָאוֹת תֵּבָה שְׁלֵמָה, כְּאִלּוּ כָּתַב אוֹתִיּוֹת שֶׁל כָּל הַתֵּבָה: **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין.** שֶׁהֲרֵי לֹא כָּתַב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. **וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים.** (ו) **בְּשָׁתֵי הָעֶלְמוֹת.** לְאַחַר שֶׁכָּתַב אוֹת אַחַת בְּשׁוֹגֵג נוֹדַע לוֹ שֶׁכָּבָר, וְחָזַר וְנָעֲלַם מִמֶּנּוּ וְשָׁגַג וְכָתַב אוֹת שְׁנִיָּה בְּצִדָּהּ: **אַחַת בְּשַׁחֲרִית וְאַחַת בֵּין הָעַרְבַּיִם.** כֵּיוָן דַּהֲוֵי לֵיהּ שְׁהוּת בֵּינַיִתַיִם כְּדֵי לְיַדַּע הֲוָה לֵיהּ כִּשְׁתֵּי הָעֶלְמוֹת: **רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּב.** דְּסָבַר אֵין יְדִיעָה לַחֲצִי שִׁעוּר לְחַלֵּק שֶׁלֹּא יִצְטָרֵף עִמּוֹ הַחֲצִי הָאַחֵר: **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין.** דְּסָבְרִי הַיְדִיעָה שֶׁבֵּין שְׁנֵי חֲצָאֵי שִׁעוּר כִּשְׁנֵי חֲצָאֵי שִׁעוּר בְּהֶעְלֵם אַחַת. **וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:**

פרק יג (א) **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הָאוֹרֵג שְׁלֹשָׁה חוּטִין בַּתְּחִלָּה.** אִם זוֹ תְּחִלַּת אֲרִיגָתוֹ שֶׁל בֶּגֶד אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֶּאֱרֹג שְׁלֹשָׁה חוּטִין. וְאִם מוֹסִיף הוּא עַל הָאָרִיג, שֶׁעוֹרוֹ בָּאֶחָד, דִּמְעָרָב עִם הַשֹּׁאָר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ב) **שְׁתֵּי בְתֵּי נִירִין.** שְׁנֵתַן שְׁנֵי חוּטִין שֶׁל שְׁתֵּי בַּנִּיר שְׁקוֹרִין לִיצ״ש: **בַּנִּירִין.** מְפָרֵשׁ בִּגְמָרָא שֶׁמַּרְכִּיב שְׁנֵי פְּעָמִים [כָּל] חוּט שֶׁל שְׁתֵּי בַּנִּיר, וּבְפַעַם הַשְּׁלִישִׁית מַרְכִּיבוֹ עַל חוּט הַמַּרְכָּב עַל הַקָּנֶה: **בַּקְּרוֹס.** יְרִיעָה אֲרוּגָה מִסִּיב שֶׁל דֶּקֶל: (ג) **הִקּוֹרֵעַ עַל מְתוֹ וְכוּ'.** בְּמֵת שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לִקְרֹעַ עָלָיו הוּא דַּהֲוֵי מִקַּלְקֵל וּפְטוּר, אֲבָל עַל מֵת שֶׁחַיָּב לִקְרֹעַ עָלָיו, מִתַּקֵּן הוּא וְחַיָּב: **וּבְחָמוֹתוֹ וְכָל הַמְקַלְקְלִים פְּטוּרִין.** הָא מַתְנִיתִין אַדְּחָיָא לַהּ, וְהָלְכָה שֶׁהַקּוֹרֵעַ בְּחָמוֹתוֹ חַיָּב, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמְּקַלְקֵל הוּא אֲצֶל יְצֻרוֹ וְדַעְתּוֹ מִתְיַשֶּׁבֶת עָלָיו בְּכָךְ: (ד) **הַמְלַבֵּן.** אֶת הַצֶּמֶר, וְהַמְנַפֵּץ וְהַצּוֹבְעוֹ וְהַטּוֹוֶה מִמְּנוּ, שֶׁהֵן כֻּלָּן אֲבוֹת מְלָאכוֹת, שֶׁעִוְּרוּ כְּדֵי שֶׁיִּטְוֶה מֵאוֹתוֹ הַצֶּמֶר חוּט אֹרֶךְ כְּמִלֹּא רֹחַב הַסֵּיט כְּפוּל. וְהַסֵּיט הוּא כְּדֵי הֶפְסֵק שֶׁיֵּשׁ בֵּין אַמָּה לְאַמָּה כְּשֶׁאָבַע כָּל מַה שֶׁיּוּכַל אָדָם לְהַרְחִיבוֹ, וּכְשֶׁעוֹבֵר הֶרְוַח הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים הוּא הַסֵּיט כְּפוּל. וְרֶוַח שֶׁבֵּין גֶּדֶל לְאֶצְבַּע פַּעַם אַחַת הוּא גַּם כֵּן כְּמִלֹּא רֹחַב שְׁנֵי חוּטִין. שֶׁעִוְּרָן בְּרֹחַב הַבֶּגֶד כְּמִלֹּא הַסֵּיט, שֶׁאִלּוּ עַל פִּי שֶׁלֹּא אֲרָגָן עַל פְּנֵי כָּל רֹחַב הַבֶּגֶד, חַיָּב: (ה) **הַצָּד צְפוֹר.** עַד שֶׁהִכְנִיסוֹ לְמִגְדָּל שֶׁל עֵץ, אַרְמַאי״ו בְּלַעַ״ז, חַיָּב, שֶׁזּוֹ הִיא צֵידָתוֹ. אֲבָל אִם הִכְנִיסוֹ לַבַּיִת, אֵינוֹ נִצּוֹד בְּכָךְ: **וְצָבִי.** נִצּוֹד מִשֶּׁהִכְנִיסוֹ לַבַּיִת וְנֶעֱלַם בְּפָנָיו, אֲבָל אִם הִכְנִיסוֹ לְגִנָּה אוֹ לְחָצֵר אֵין זוֹ צֵידָתוֹ: **וְלַבִּיבָרִין.** קַרְפּוֹפוֹת הַמְקֻפָּים חוֹמָה שֶׁמַּכְנִיסִין שָׁם חַיּוֹת וְנִשְׁמָרִים שָׁם: **כָּל הַמַּחֲפֹר צֵידָה.** שֶׁקָּשֶׁה לְתָפְשׂוֹ שָׁם, כְּגוֹן שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לוֹ בִּשְׁחִיָּה אַחַת שֶׁשּׁוֹחֶה לְתָפְשׂוֹ, וַהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל [דְּמִפָּרֵשׁ] לְמִלְּתֵיהּ דְּרַבָּנָן: (ו) **צְבִי שֶׁנִּכְנַס.** מֵאֵלָיו לַבַּיִת וְנֶעֱלַם אֶחָד בְּפָנָיו, זוֹ הִיא צֵידָתוֹ: **נֶעֱלַם שְׁנַיִם פְּטוּרִים.** דַּהֲווֹ לְהוּ שְׁנַיִם שֶׁעָשָׂאוּהוּ: **לֹא יָכוֹל אֶחָד לְנָעֲלוֹ.** אוֹרְחֵיהּ הוּא לְנָעֲלוֹ בִּשְׁנַיִם, וַהֲרֵי לָכָל אֶחָד מְלַאכְתּוֹ דְּבִלְאוֹ אִיהוּ לָא מִתְעַבְּדָה: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ז) **הַשְּׁנֵי חַיָּב.** שֶׁהוּא צָד אוֹתוֹ: **הָא לָמָּה זֶּה דּוֹמֶה.** מַאֲחַר שֶׁנִּצּוֹד עַל יְדֵי רִאשׁוֹן: **לְנוֹעֵל אֶת בֵּיתוֹ** שֶׁמְּצוּיִין שָׁם הַרְבֵּה עַכְבָּרִים וְנִכְנָסִין לְתוֹכוֹ: **וְנִמְצָא צְבִי.** שֶׁהוּא נִצּוֹד בְּכָךְ בְּתוֹכוֹ, כָּךְ שֶׁמּוּר בְּתוֹכוֹ: **וְלֹא לְצוּדוֹ.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אֶלָּא כְּשֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן לְצֹרֶךְ שְׁנֵיהֶם, כָּךְ זֶה אַף עַל פִּי שֶׁעָמַד רֹאשׁוֹן אֵין זֶה אֶלָּא כְּשׁוֹמְרוֹ לְצִבְיוֹ שֶׁהָיָה לוֹ מֵאֲתָמוֹל. וְהַשֵּׁנִי פָּטוּר הָאָמוּר בְּמִתְנִיתִין, פָּטוּר וּמֻתָּר:

פרק יד (א) **שְׁמוֹנָה.** הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְכוּ'. הַמְּנוּיִין בְּפָרָשַׁת ״וְיֶהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי״ (ויקרא יא כט-ל): **הַצָּדָן חַיָּב.** שֶׁיֵּשׁ בְּמִינָן נִצּוֹד: **וְהַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּב.** דְּיֵשׁ לָהֶן עוֹר וְהָוְיָא לַהּ חַבּוּרָה שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת, וְחַיָּב מִשּׁוּם מְפָרֵק שֶׁהִיא תּוֹלְדָה דְּדָשׁ. אִי נַמִּי, כֵּיוָן דְּיֵשׁ לָהֶן עוֹר נִצְבָּע הָעוֹר בַּדָּם הַנִּצְרָר בּוֹ, וְחַיָּב מִשּׁוּם צוֹבֵעַ: **וְשָׁאָר שֶׁקָּצִים וּרְמָשִׁים.** כְּגוֹן תּוֹלָעִים וְחִלְזוֹנוֹת וְעַקְרַבִּים: **הַחוֹבֵל בָּהֶם פָּטוּר.** דְּאֵין לָהֶם עוֹר: **שֶׁלֹּא לְצָרֵךְ פָּטוּר.** דְּאֵין בְּמִינָן נִצּוֹד: **חַיָּה וְעוֹף שֶׁשִּׁבַּרְשׁוּתוֹ, הַצָּדָן פָּטוּר.** שֶׁהֲרֵי נִצּוֹדִים וְעוֹמְדִים הֵן: **וְהַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּב.** דְּיֵשׁ לָהֶן עוֹר, וְאֵין הַחוֹבֵל חַיָּב בְּכָל הֲנֵי דְּתְנַיְנָן בְּמִתְנִיתִין אֶלָּא בְּצָדָיוֹ לַדָּם, אֲבָל אִם לֹא חָבַל אֶלָּא לְהַזִּיק, הָא קָיְימָא לָן (לעיל פ״ג מ״ג) כָּל הַמְקַלְקְלִים פְּטוּרִים: (ב) **אֵין עוֹשִׂין הִילְמִי.** מִי מֶלַח מֵרְבִּים שֶׁנּוֹתְנִים לְתוֹךְ יֵרָקוֹת שֶׁכּוֹבְשִׁין אוֹתָן לְהִתְקַיֵּם: **אֲבָל עוֹשִׂין.** מִי מֶלַח מוּעָטִים כְּדֵי לִטְבֹּל בָּהֶן פִּתּוֹ אוֹ לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל: **וְהָלֹא הִיא הִילְמִי בֵּין מְרֻבֶּה בֵּין מוּעָט.** כְּלוֹמַר, אִם הַמְרֻבִּים אֲסוּרִים אַף הַמּוּעָטִים אֲסוּרִים, דְּיֹאמְרוּ מְלָאכָה מְרֻבָּה אֲסוּרָה וּמְלָאכָה מוּעֶטֶת מֻתֶּרֶת, אֶלָּא אֵלּוּ וְאֵלּוּ אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַעֲבֵד וּמְתַקֵּן אֶת הָאֹכֶל הַנָּתָן בְּתוֹכוֹ כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיֵּם: **וַאֲפִלּוּ הֵן הַמְתֻרָּמִים.** נוֹתֵן שֶׁמֶן בְּתוֹךְ הַמַּיִם **בַּתְּחִלָּה,** קֹדֶם שֶׁיִּתֵּן הַמֶּלַח, אוֹ **נוֹתֵן בַּתְּחִלָּה** לְתוֹךְ הַמֶּלַח, קֹדֶם שֶׁיִּתֵּן אֶת הַמַּיִם, דְּהַשֶּׁמֶן מַעֲכִּבוֹ שֶׁאֵין הַמֶּלַח מִתְעָרֵב יָפָה עִם הַמַּיִם וּמַתִּישׁ אֶת כֹּחוֹ. אֲבָל לֹא יִתֵּן מַיִם וּמֶלַח בַּתְּחִל

אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים כְּדֵי לַחֲזֹר וּלְבָקְשָׁם בּוֹ בַּיּוֹם, וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּאָדָם אֶחָד, אֲבָל בִּשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם לֹא, שְׁנָרְאִים כִּמְתַקְּנִין. וּבְאָדָם אֶחָד נַמִּי לָא אָמְרָן אֶלָּא בִּבְגָדִים חֲדָשִׁים שֶׁהֵם קָשִׁים וְאֵינָן מְמַהֲרִים לִקְמֹט, אֲבָל יְשָׁנִים קִפּוּלָן מְתַקְּנָן טְפֵי וּמֵיחֲזֵי כִּמְתַקֵּן, וּבַחֲדָשִׁים נַמִּי לָא אָמְרָן אֶלָּא בִּלְבָנִים, אֲבָל צְבוּעִים לֹא, שֶׁהַצְּבוּעִים קִפּוּלָן מְתַקְּנָן בְּיוֹתֵר. וּבִלְבָנִים נַמִּי לָא אָמְרָן אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ בְּגָדִים אֲחֵרִים לְהַחֲלִיף, אֲבָל יֵשׁ לוֹ בְּגָדִים אֲחֵרִים לְהַחֲלִיף לְכְבוֹד שַׁבָּת אָסוּר לְקַפֵּל: **מֵיּוֹם הַכִּפּוּרִים לְשַׁבָּת.** כְּשֶׁחָל יוֹם הַכִּפּוּרִים לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, לְפִי שֶׁשַּׁבָּת חָמוּר מִיּוֹם כִּפּוּר: **וְשֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵינָן קְרֵבִין בַּשַּׁבָּת.** דְּהַיְנוּ כְּעוֹלַת חֹל בְּשַׁבָּת: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר.** שְׁרִין הֵן וְאֵין קְרֻבָּנוֹ שֶׁל אֶחָד מַהֶן קָרֵב בַּחֲבֵרוֹ. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פרק טז (א) **כָּל כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ.** אֲפִלּוּ נְבִיאִים וּכְתוּבִים, מַצִּילִין אוֹתָן מֵחָצֵר שֶׁנִּפְלָה בּוֹ הַדְלָקָה לְחָצֵר אַחֶרֶת שֶׁבָּאוֹתוֹ מָבוֹי, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ כְּתוּבִים בְּכְתָב אַשּׁוּרִי וּבִלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: **בֵּין שֶׁקְּוּרִין בָּהֶן.** כְּגוֹן נְבִיאִים שֶׁמַּפְטִירִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת: **בֵּין שֶׁאֵין קוֹרִין בָּהֶן.** כְּגוֹן כְּתוּבִים דְּאַף יְחִידִים אֵין קוֹרִין בָּהֶן בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי **בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ** כְּדִלְקַמָּן, שֶׁהָיוּ דּוֹרְשִׁים לָעָם בְּשַׁבָּת וּמוֹרִין לָהֶן הֲלָכוֹת אִסּוּר וְהֶתֵּר, לְפִי שֶׁכָּל יְמוֹת הַחֹל הֵם עֲסוּקִים בְּמְלַאכְתָּן, וְאָסְרוּ לִקְרוֹת בְּכְתוּבִים בְּשַׁעַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ מִשּׁוּם דְּמִשְׁכֵּי לִבָּא וְאָתוּ לְאִמְנוּעֵי מִלִּשְׁמֹעַ הַדְּרָשָׁה: **וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּתוּבִים בְּכָל לָשׁוֹן.** וְאִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר דְּלֹא נִתְּנוּ לִקְרוֹת בָּהֶן וְאֵין מַצִּילִין אוֹתָן, אֲפִלּוּ הָכִי מַצִּילִין אוֹתָן, גְּנִיזָה וְאָסוּר לְהַנִּיחָן בְּמָקוֹם הֶפְקֵר: **לְמָבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ.** שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת וְלָהֶן אֶחָד בְּרוּחַ רְבִיעִית, זֶה מְבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ הָאָמוּר כָּאן. שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת בְּלֹא לָחִי, זֶהוּ מְבוֹי מְפֻלָּשׁ. וְהָכִי מְפָרֵשׁ לָהּ בַּגְּמָרָא.

וְאֵין הֲלָכָה כְּבֶן בְּתִירָא: (ב) **מַצִּילִין מָזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת.** גַּב דְּבַהֲתָרָא קָא טָרַח דְּהָא לָא שָׁרוּ לֵיהּ לְאַצּוֹלֵי אֶלָּא לְחֲצַר הַמְעֹרָבֶת בִּלְבַד, אֲפִלּוּ הָכִי לָא שָׁרוּ לֵיהּ לְאַצּוֹלֵי טְפֵי, מִפְּנֵי שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ וְאֵי שָׁרֵית לֵיהּ אָתֵי לְכַבּוּיֵי: **נָפְלָה דְּלֵיקָה בְּלֵילֵי שַׁבָּת.** קַדֵּם סְעוּדָה: **שַׁחֲרִית.** קַדֵּם סְעוּדָה: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא מַצִּיל.** הוֹאִיל וְיוֹמָא בַּר הָכִי הוּא וּבְהַתְרָא טָרַח. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

(ג) **מַצִּילִין סַל מָלֵא כְּפָרוֹת.** הוֹאִיל וּבְבַת אַחַת הוּא מַצִּיל מַה לִּי פּוּרְתָּא מַה לִּי טוּבָא: **וְעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא גָּדוֹל וְיֵשׁ בּוֹ סְעוּדוֹת הַרְבֵּה: **וְאִם הָיוּ פְּקָחִים.** וְיוֹדְעִים שֶׁאִם יִשְׁאֲלוּ שָׂכָר כְּפוֹעֲלִים לְאוֹ שֹׂכַר שַׁבָּת שָׂקְלִי, כֵּיוָן דְּמַעְיְיקָרָא לְאוֹ אַדַּעְתָּא דִּשְׂכַר פְּעֻלָּה בְּאוּ, **עוֹשִׂין עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן לְאַחַר שַׁבָּת.** וּבִירֵא שָׁמַיִם עָסְקִינַן, דְּאַף עַל גַּב דְּמַהְפְּקֵרָא קָא זָכֵי וּמַה שֶּׁהִצִּיל בִּידֵיהּ הָוֵי מִכָּל מָקוֹם לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיתְהֲנֵי מֵאֲחֵרִים בְּיָדַע דְּעֵל כָּרְחֵיהּ אַפְקְרֵיהּ, וּבְחִנָּם נַמִּי לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִטְרַח, הִלְכָּךְ שָׂקֵל אַגְרֵיהּ: (ד) **וְיֶשׁ הוּא מוֹצִיא.** לְתַנָּא קַמָּא לְחֲצַר הַמְעֹרָבֶת, וּלְבֶן בְּתִירָא אֲפִילּוּ לְחֲצַר שֶׁאֵינָהּ מְעֹרָבֶת: **כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ.** שְׁצְרִיכִים לוֹ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם לְסְעוּדָה: **שְׁמוֹנָה עָשָׂר כֵּלִים.** שֶׁהוּא רָגִיל לְלַבֵּשׁ בְּחֹל שַׁבָּת וְתוֹ לֹא. וְאִלּוּ הֵן, הַסַּרְבָּל הָעֶלְיוֹן, וּמַלְבּוּשׁ שֶׁמְּמַלְּאִין אוֹתוֹ מוֹךְ וְצֶמֶר גָּפֶן בֵּין תְּפִירָה לִתְפִירָה שֶׁקּוֹרִין בְּעַרְבִי מחשי"א, וַחֲגוֹר רָחָב שֶׁחוֹגֵר מִמַּעַל לְמָתְנָיו, וּבָגֶד צֶר וְקָצָר שֶׁקּוֹרִין בְּלַעַ"ז גונ"א, וְחִלּוּף שֶׁלּוֹבֵשׁ עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁקּוֹרִין קמי"ז, וַחֲגוֹר שֶׁחוֹגְרִים עָלָיו, וְכוֹבַע שֶׁבְּרֹאשׁוֹ, וּמִצְנָפָת, וּשְׁנֵי מְנָעָלִים שֶׁבְּרַגְלָיו, וּשְׁנֵי בָּתֵּי שׁוֹקַיִם, וּשְׁנֵי בָּתֵּי יָדַיִם שֶׁמַּלְבִּישִׁים אוֹתָם עַל הַיָּדַיִם וּמְכַסִּין בָּהֶן הַזְּרוֹעוֹת עַד הָאֲצִילִים, וּשְׁנֵי רְדִידִים שֶׁמִּתְנַגֵּב בָּהֶן, וְטַלִּית קָטָן שֶׁמְּכַסֶּה בּוֹ רֹאשׁוֹ וּכְתֵפָיו, וְסוּדָר שֶׁבְּצַוָּארוֹ וְתִלְויִין שְׁנֵי רֹאשָׁיו וְקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי שי"ד: **בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ עִמִּי.** שֶׁכֻּלָּם שֶׁהוּא מַצִּיל, כָּךְ הֵם מַצִּילִים. אֲבָל לְעִיל אָמַר בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם, שֶׁפְּעָמִים שֶׁהוּא מַצִּיל יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהֵם יְכוֹלִים לְהַצִּיל, כְּגוֹן שֶׁהוּא לֹא טָעַד וְהֵן טָעֲדוּ, אוֹ אִיפְּכָא: (ה) **שָׂדֶה.** עֲשׂוּיָה כְּמִין אָרוֹן: **תֵּבָה.** קְטַנָּה שֶׁל שַׁלְחָנִים: **וּמִגְדָּל.** ארמאריא"ו בְּלַע"ז, וּבְעַרְבִי מנשא"ר, וּשְׁקֻשְׁתָּן שֶׁל עֵץ: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחָרֵךְ.** וְאֵין הָאוֹר נֶאֱחָז בּוֹ וּמַצִּיל עַל כְּלֵי עֵץ שֶׁלֹּא יִשָּׂרֵף: **בֵּין מְלֵאִים.** מַיִם: **שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר.** מִפְּנֵי שֶׁחֲדָשִׁים הֵם, וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי גֹּרֶם כִּבּוּי אִסּוּר אֶפְלוּ בְּמָקוֹם הֶפְסֵד מָמוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ו) **אֵין אוֹמְרִים לוֹ כַּבֵּה.** דַּאֲמִירָה לְנָכְרִי שַׁבָּת: **וְאֵל תַּכְבֶּה.** אֵין צָרִיךְ לְמַחוֹת בְּיָדוֹ, אֶלָּא יַנִּיחוּ וְיִכְבֶּה מִפְּנֵי שֶׁאֵין שְׁבִיתַת הַנָּכְרִי עֲלֵיהֶם, דְּיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְזַהֵר עַל שְׁבִיתַת הַנָּכְרִי כְּשֶׁאֵינוֹ עֵבֶד: (ז) **כּוֹפִין קְעָרָה.** שֶׁל חֶרֶס **עַל גַּבֵּי הַנֵּר** וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַבֶּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁנּוֹטֵל כְּלִי לְהַצִּילָת קוֹרָה שֶׁאֵינָהּ נִטֶּלֶת בַּשַּׁבָּת, הָא אוֹתִיבְנָא מִינָּהּ לְרַבִּי יִצְחָק דְּאָמַר אֵין כְּלִי נִטָּל אֶלָּא לִצְרָךְ דָּבָר הַנִּטָּל, וְשָׁנֵי לֵהּ בְּצָרִיךְ לִמְקוֹמוֹ שֶׁל כְּלִי, דְּשָׁרֵי לְטַלְטְלוֹ לִצְרָךְ מְקוֹמוֹ: **וְעַל צוֹאָה שֶׁל קָטָן.** לָאו צוֹאָה שֶׁל נַעַר קָטָן קָאָמַר, דְּהָא גְּרָף שֶׁל רְעִי הוּא וּמֻתָּר לְטַלְטְלוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ לָאַשְׁפָּה, אֶלָּא הָכִי קָאָמַר וְעַל צוֹאָה שֶׁל תִּרְנְגוֹלִים, מִפְּנֵי הַקָּטָן שֶׁלֹּא יִטְפַּח וְיִתְלַכְלֵךְ בָּהּ. וּכְגוֹן שֶׁצּוֹאָה זוֹ מֻנַּחַת בָּאַשְׁפָּה שֶׁבְּחָצֵר דְּלָא רַמְיָא קַמֵּיהּ וְלָאו גְּרָף שֶׁל רְעִי הוּא, הִלְכָּךְ אֵין לְטַלְטְלָהּ וּלְהוֹצִיאָהּ, אֲבָל כּוֹפִין עָלֶיהָ קְעָרָה בַּשְּׁבִיל הַקָּטָן שֶׁלֹּא יִתְלַכְלֵךְ: **מַעֲשֶׂה בָּא.** כְּפִיַּת כְּלִי עַל עֵקֶרֶב: **בַּעֲרֶב.** שָׁם מָקוֹם: **חוֹשֵׁשׁ אֲנִי לוֹ מֻחֲטָאת.** דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא הָיָה עֵקֶרֶב רַךְ אַחֲרָיו, חוֹשֵׁשׁ אֲנִי שֶׁמָּא חִיֵּב מִשּׁוּם צִידָה. וּלְעִנְיַן פְּסַק הֲלָכָה, אוֹתָן בַּעֲלֵי הָאֳרָס שֶׁנּוֹשְׁכִין וּמְמִיתִין וַדַּאי, כְּגוֹן הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים וְכָלֶב שׁוֹטֶה, מֻתָּר לְהָרְגָן מִיָּד כְּשֶׁיִּרְאֶה אוֹתָן וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵינָן רָצִים אַחֲרָיו. וְאוֹתָן שֶׁאֵינָן נוֹשְׁכִים וּמְמִיתִין וַדַּאי, אֶלָּא פְּעָמִים מְמִיתִין וּפְעָמִים אֵין מְמִיתִין, אִם רָצִים אַחֲרָיו מֻתָּר לְהָרְגָן, וְאִם אֵין רָצִים אַחֲרָיו כּוֹפֶה עֲלֵיהֶם כְּלִי, וְאִם דְּרָסָן וְהָרָגָן לְפִי תֻּמּוֹ מֻתָּר. וְלָעוּד נָחָשׁ מִפְּנֵי שֶׁרוֹצֶה לְצַחֵק בּוֹ, אָסוּר: (ח) **מִלֹּא מַיִם.** מִבּוֹר בְּרַשׁוּת הָרַבִּים: **בֶּצֶשׁ.** עוֹשִׂין בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה לְיָרֵד בּוֹ מִן הַסְּפִינָה לַיַּבָּשָׁה. וְאִיצְטְרִיךְ תַּנָּא לְאַשְׁמַעִינַן נַר וּמַיִם. דְּאִי תְּנָא נַר, הָוֵה אָמֵינָא

נַר הוּא דְּשָׁרֵי, דְּלִיכָּא לְמִגְזַר שָׁמָא יַרְבֶּה בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל דְּנַר לְאָחַד נַר לְמֵאָה, אֲבָל מַיִם דְּאִיכָּא לְמִיגְזַר אָסוּר. וְאִי אַשְׁמְעִינַן מַיִם, הָוֵה אָמֵינָא מַיִם הוּא דְּבִשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל אָסוּר, אֲבָל נַר אַף עַל גַּב דִּבְשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל כֵּיוָן דְּאִיהוּ נַמִּי צָרִיךְ לֵיהּ שָׁרֵי, דְּנַר לְאָחַד נַר לְמֵאָה, צְרִיכָא. וְכָבָשׁ אַף עַל גַּב דְּדָמֵי לִנְר, דְּכָבָשׁ לְאָחַד כָּבָשׁ לְמֵאָה, מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים תְּנָא לֵיהּ, דְּמַעֲשֶׂה רַב:

פרק יז (א) **כָּל הַכֵּלִים.** שֶׁיֵּשׁ לָהֶן דְּלָתוֹת: **נִטָּלִים בַּשַּׁבָּת וְדַלְּתוֹתֵיהֶן עִמָּהֶן.** וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְפָּרְקוּ הַדְּלָתוֹת מִן הַכֵּלִים קֹדֶם הַשַּׁבָּת, נִטָּלִים בְּשַׁבָּת אַגַּב הַכֵּלִים: **וְאֵינָן דּוֹמִין לְדַלְּתוֹת הַבַּיִת.** שֶׁאֲפִלּוּ נִתְפָּרְקוּ בְּשַׁבָּת אֵין נִטָּלִין, **לְפִי** שֶׁדַּלְתוֹת הַבַּיִת אֵינָן מִן הַמּוּכָן, כְּלוֹמַר לֹא נַעֲשׂוּ לְטַלְטוּל: (ב) **קָרָנָם.** פִּשּׁוּשׁ: **הַדְּבֵלָה.** לְאַחַר שֶׁעֲשָׂאָהּ עִגּוּל הִיא עֲבָה וְקָשָׁה וּצְרִיכָה קְרִדֹּם לְחָתְכָהּ: **מְגָרָה.** כְּעֵין סַכִּין אָרֹךְ וְיֵשׁ בּוֹ פְּגִימוֹת הַרְבֵּה: **לְגָרֹר בּוֹ אֶת הַגְּבִינָה.** לְחָתְכָהּ וּלְחַלְּקָהּ לְחֲלָקִים שֶׁעַל יְדֵי פְּגִימוֹתָיו מְמַהֵר וְחוֹתֵךְ הַדָּבָר הֶעָב: **מַגְרָפָה.** לִגְרֹף בָּהּ הַגְּרוֹגָרוֹת מִן הֶחָבִית: **רַחַת.** לוּחַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית יָד וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת וְוֹרִין בָּהּ אֶת הַחִטָּה: **וּמַזְרֶה.** כְּלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ שִׁנַּיִם וּמְהַפְּכִים בּוֹ אֶת הַקַּשׁ בַּגֹּרֶן: **בּוּשׁ.** פֶּלֶךְ שָׁטוּת בּוֹ הַנְּשָׁמִים: **פַּרְפָּר.** עֵץ שֶׁל אוֹרְגִים וְדוֹמֶה לְמַחַט שֶׁל סַקָּאִין: **לְתָחֵב בּוֹ.** לָאֳכֹל בּוֹ תּוּתִים וְכָל מִינֵי פֵּרוֹת רַךְ: **מַחַט שֶׁל יָד.** מַחַט קְטַנָּה שֶׁתּוֹפְרִים בָּהּ בְּגָדִים: **לְטַל בּוֹ אֶת הַחוֹן.** שֶׁנִּכְנַס בִּבְשָׂרוֹ, שֶׁמָּתֹר לִטְלוֹ בַּשַּׁבָּת כְּמוֹ שֶׁמֻּתָּר לְהָכִיס מַרְפֵּא לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לֵחָה וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה: **וְשֶׁל סַקָּאִים.** מַחַט גְּדוֹל שֶׁתּוֹפְרִים בָּהּ שַׂקִּין: **לִפְתֹּחַ בּוֹ אֶת הַדֶּלֶת.** מִי שֶׁאָבְדָה לוֹ מִפְתֵּחַ: (ג) **קָנֶה שֶׁל זְיָתִים.** קָנֶה שֶׁעָשׂוּי לְבַדֵּק הַזֵּיתִים שֶׁבְּמַעֲטָן אִם נִתְאַפֵּךְ שִׁמְנָן בְּתוֹכוֹ וְהִגִּיעַ לְהֵיוֹת רְאוּיִין לְבֵית הַבַּד: **אִם יֵשׁ קֶשֶׁר בְּרֹאשׁוֹ.** כְּעֵין פְּקָק שֶׁבְּקָנֶה, מִקַּבֵּל טְמֵאָה, לְפִי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהוּא פָּקוּק בְּקֶשֶׁר מִשְׁתַּיֵּר בּוֹ מִן הַשֶּׁמֶן הַזָּב מִן הַזֵּיתִים וּבוֹדֵק בּוֹ אִם הִגִּיעַ לְעִגּוּר וַהֲוָה לֵיהּ בֵּית קִבּוּל: **וְאִם לָאו.** שֶׁאֵין בּוֹ קֶשֶׁר אַף עַל פִּי שֶׁהוּא חָלוּל אֵין חֲלָלוֹ עָשׂוּי לְקַבֵּל כְּלוּם, הִלְכָּךְ הָוֵה לֵיהּ פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ וְאֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה: **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ נִטָּל בַּשַּׁבָּת.** דְּהָא כְּלֵי הוּא וְעָשׂוּי לְהֻפַּךְ בּוֹ אֶת הַזֵּיתִים: (ד) **מַפָּר הַגָּדוֹל.** מִגְרָה גְּדוֹלָה שֶׁנּוֹטְרִים בָּהּ קוֹרוֹת: **וְיִתְדַּת שֶׁל מַחֲרֵשָׁה.** כְּלִי גָּדוֹל הֶעָשׂוּי כְּפֹפִין שֶׁבּוֹ עוֹשִׁין חָרִיץ שֶׁל תֶּלֶם הַמַּעֲנָה, וְהֶנֶךְ קָפִיד עֲלַיְיהוּ וּמְיַחֵד לְהוּ מָקוֹם דְּלָא חֲזוּ לְמִלְאָכָה אַחֲרִיתִי: **כָּל הַכֵּלִים נְטָלִים לְצָרְךָ וְשֶׁלֹּא לְצָרְךָ.** הָכִי קָאָמַר, כָּל הַכֵּלִים שֶׁמְּלַאכְתָּן לְהֶתֵּר כְּגוֹן קְעָרוֹת וְכוֹסוֹת נְטָלִים לְצָרְךָ גּוּפוֹ וּלְצָרְךָ מְקוֹמוֹ שֶׁל כְּלִי, **וְשֶׁלֹּא לְצָרְךָ.** אֲפִלּוּ אֵינוֹ צָרִיךְ לִגּוּפוֹ וְלִמְקוֹמוֹ שֶׁל כְּלִי אֶלָּא לְטַלְטְלוֹ מַחֲמַת לְצָל אוֹ שֶׁלֹּא יִגְנְבוּהוּ הַגַּנָּבִים, שְׁרֵי בִּכְלֵי שְׁמִלַאכְתּוֹ לְהֶתֵּר. וּכְלֵי שְׁמִלַאכְתּוֹ לְאִסּוּר, כְּגוֹן מְדוֹכוֹת וְרַחַיִם וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן, לְצָרְךָ גּוּפוֹ וּלְצָרְךָ מְקוֹמוֹ מֻתָּר, מַחֲמַת לְצָל אוֹ מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים אָסוּר: **רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר אֵין נִטָּלִים אֶלָּא לְצָרְךָ.** מְפָרֵשׁ בְּגֹמָרָא (כקנ.) לְצָרְךָ תַּשְׁמִישׁ הַמִּיָּחֵד לוֹ בִּלְבַד, וְלֹא לְצָרְךָ דָּבָר אַחֵר וַאֲפִלּוּ לְצָרְךָ גּוּפוֹ, כְּגוֹן סַכִּין לְחִתּוּךְ בּוֹ בִּלְבַד שְׁרֵי וְלֹא לְסַמֵּךְ בּוֹ אֶת הַקַּעֲרָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי נְחֶמְיָה: (ה) **מֵעֵין מְלַאכְתָּן.** אֵיזוֹ מְלָאכָה שֶׁתִּהְיֶה, וַאֲפִלּוּ אֵינָהּ מֵעֵין מְלַאכְתָּן הָרִאשׁוֹנָה: **לְצֹרֶךְ בִּתּוֹ וְכֵן מִקָּפָה.** עֲבָה, דּוּמְיָא דְּעִפָּה מְעֹרֶבֶת בְּמַיִם. וְלָא קָתָנֵי בְּשַׁבָּת, אֲבָל נִשְׁבְּרוּ בְּשַׁבָּת, אֲבָל אֵין לְהָרְגָן מִיָּד כְּשֶׁיִּרְאֶה אוֹתָן שַׁבָּת כְּלֵי עֲלֵיהֶם מוּתָּרִים מִפְּנֵי שֶׁחֲשׁוּבִים. וְהָכָא בְּשַׁבָּת בְּשַׁעַת בֵּית הַמִּדְרָשׁ מִשּׁוּם דְּמִשְׁכֵּי לִבָּא וְאָתוּ לְאִמְנוּעֵי מִלִּשְׁמֹעַ הַדְּרָשָׁה: **וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּתוּבִים בְּכָל לָשׁוֹן.** וְאִיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר דְּלֹא נִתְּנוּ לִקְרוֹת בָּהֶן וְאֵין מַצִּילִין אוֹתָן, אֲפִלּוּ הָכִי מַצִּילִין אוֹתָן, גְּנִיזָה וְאָסוּר לְהַנִּיחָן בְּמָקוֹם הֶפְקֵר: **לְמָבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ.** שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת וְלָהֶן אֶחָד בְּרוּחַ רְבִיעִית, זֶה מְבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ הָאָמוּר כָּאן. שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת בְּלֹא לָחִי, זֶהוּ מְבוֹי מְפֻלָּשׁ. וְהָכִי מְפָרֵשׁ לָהּ בַּגְּמָרָא.

וְאֵין הֲלָכָה כְּבֶן בְּתִירָא: (ב) **מַצִּילִין מָזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת.** גַּב דְּבַהֲתָרָא קָא טָרַח דְּהָא לָא שָׁרוּ לֵיהּ לְאַצּוֹלֵי אֶלָּא לְחֲצַר הַמְעֹרָבֶת בִּלְבַד, אֲפִלּוּ הָכִי לָא שָׁרוּ לֵיהּ לְאַצּוֹלֵי טְפֵי, מִפְּנֵי שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ וְאֵי שָׁרֵית לֵיהּ אָתֵי לְכַבּוּיֵי: **נָפְלָה דְּלֵיקָה בְּלֵילֵי שַׁבָּת.** קַדֵּם סְעוּדָה: **שַׁחֲרִית.** קַדֵּם סְעוּדָה: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא מַצִּיל.** הוֹאִיל וְיוֹמָא בַּר הָכִי הוּא וּבְהַתְרָא טָרַח. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

(ג) **מַצִּילִין סַל מָלֵא כְּפָרוֹת.** הוֹאִיל וּבְבַת אַחַת הוּא מַצִּיל מַה לִּי פּוּרְתָּא מַה לִּי טוּבָא: **וְעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא גָּדוֹל וְיֵשׁ בּוֹ סְעוּדוֹת הַרְבֵּה: **וְאִם הָיוּ פְּקָחִים.** וְיוֹדְעִים שֶׁאִם יִשְׁאֲלוּ שָׂכָר כְּפוֹעֲלִים לְאוֹ שֹׂכַר שַׁבָּת שָׂקְלִי, כֵּיוָן דְּמַעְיְיקָרָא לְאוֹ אַדַּעְתָּא דִּשְׂכַר פְּעֻלָּה בְּאוּ, **עוֹשִׂין עִמּוֹ חֶשְׁבּוֹן לְאַחַר שַׁבָּת.** וּבִירֵא שָׁמַיִם עָסְקִינַן, דְּאַף עַל גַּב דְּמַהְפְּקֵרָא קָא זָכֵי וּמַה שֶּׁהִצִּיל בִּידֵיהּ הָוֵי מִכָּל מָקוֹם לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיתְהֲנֵי מֵאֲחֵרִים בְּיָדַע דְּעֵל כָּרְחֵיהּ אַפְקְרֵיהּ, וּבְחִנָּם נַמִּי לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִטְרַח, הִלְכָּךְ שָׂקֵל אַגְרֵיהּ: (ד) **וְיֶשׁ הוּא מוֹצִיא.** לְתַנָּא קַמָּא לְחֲצַר הַמְעֹרָבֶת, וּלְבֶן בְּתִירָא אֲפִילּוּ לְחֲצַר שֶׁאֵינָהּ מְעֹרָבֶת: **כְּלֵי תַשְׁמִישׁוֹ.** שְׁצְרִיכִים לוֹ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם לְסְעוּדָה: **שְׁמוֹנָה עָשָׂר כֵּלִים.** שֶׁהוּא רָגִיל לְלַבֵּשׁ בְּחֹל שַׁבָּת וְתוֹ לֹא. וְאִלּוּ הֵן, הַסַּרְבָּל הָעֶלְיוֹן, וּמַלְבּוּשׁ שֶׁמְּמַלְּאִין אוֹתוֹ מוֹךְ וְצֶמֶר גָּפֶן בֵּין תְּפִירָה לִתְפִירָה שֶׁקּוֹרִין בְּעַרְבִי מחשי"א, וַחֲגוֹר רָחָב שֶׁחוֹגֵר מִמַּעַל לְמָתְנָיו, וּבֶגֶד צֵר וְקָצָר שֶׁקּוֹרִין בְּלַעַ"ז גונ"א, וְחִלּוּף שֶׁלּוֹבֵשׁ עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁקּוֹרִין קמי"ז, וַחֲגוֹר שֶׁחוֹגְרִים עָלָיו, וְכוֹבַע שֶׁבְּרֹאשׁוֹ, וּמִצְנָפֶת, וּשְׁנֵי מְנָעָלִים שֶׁבְּרַגְלָיו, וּשְׁנֵי בָּתֵּי שׁוֹקַיִם, וּשְׁנֵי בָּתֵּי יָדַיִם שֶׁמַּלְבִּישִׁים אוֹתָם עַל הַיָּדַיִם וּמְכַסִּין בָּהֶן הַזְּרוֹעוֹת עַד הָאֲצִילִים, וּשְׁנֵי רְדִידִים שֶׁמִּתְנַגֵּב בָּהֶן, וְטַלִּית קָטָן שֶׁמְּכַסֶּה בּוֹ רֹאשׁוֹ וּכְתֵפָיו, וְסוּדָר שֶׁבְּצַוָּארוֹ וְתִלְויִין שְׁנֵי רֹאשָׁיו וְקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי שי"ד: **בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ עִמִּי.** שֶׁכֻּלָּם שֶׁהוּא מַצִּיל, כָּךְ הֵם מַצִּילִים. אֲבָל לְעִיל אָמַר בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם, שֶׁפְּעָמִים שֶׁהוּא מַצִּיל יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהֵם יְכוֹלִים לְהַצִּיל, כְּגוֹן שֶׁהוּא לֹא טָעַד וְהֵן טָעֲדוּ, אוֹ אִיפְּכָא: (ה) **שָׂדֶה.** עֲשׂוּיָה כְּמִין אָרוֹן: **תֵּבָה.** קְטַנָּה שֶׁל שַׁלְחָנִים: **וּמִגְדָּל.** ארמאריא"ו בְּלַע"ז, וּבְעַרְבִי מנשא"ר, וּשְׁקֻשְׁתָּן שֶׁל עֵץ: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחָרֵךְ.** וְאֵין הָאוֹר נֶאֱחָז בּוֹ וּמַצִּיל עַל כְּלֵי עֵץ שֶׁלֹּא יִשָּׂרֵף: **בֵּין מְלֵאִים.** מַיִם: **שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר.** מִפְּנֵי שֶׁחֲדָשִׁים הֵם, וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי גֹּרֶם כִּבּוּי אִסּוּר אֶפְלוּ בְּמָקוֹם הֶפְסֵד מָמוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ו) **אֵין אוֹמְרִים לוֹ כַּבֵּה.** דַּאֲמִירָה לְנָכְרִי שַׁבָּת: **וְאֵל תַּכְבֶּה.** אֵין צָרִיךְ לְמַחוֹת בְּיָדוֹ, אֶלָּא יַנִּיחוּ וְיִכְבֶּה מִפְּנֵי שֶׁאֵין שְׁבִיתַת הַנָּכְרִי עֲלֵיהֶם, דְּיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְזַהֵר עַל שְׁבִיתַת הַנָּכְרִי כְּשֶׁאֵינוֹ עֵבֶד: (ז) **כּוֹפִין קְעָרָה.** שֶׁל חֶרֶס **עַל גַּבֵּי הַנֵּר** וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְכַבֶּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁנּוֹטֵל כְּלִי לְהַצִּילָת קוֹרָה שֶׁאֵינָהּ נִטֶּלֶת בַּשַּׁבָּת, הָא אוֹתִיבְנָא מִינָּהּ לְרַבִּי יִצְחָק דְּאָמַר אֵין כְּלִי נִטָּל אֶלָּא לִצְרָךְ דָּבָר הַנִּטָּל, וְשָׁנֵי לֵהּ בְּצָרִיךְ לִמְקוֹמוֹ שֶׁל כְּלִי, דְּשָׁרֵי לְטַלְטְלוֹ לִצְרָךְ מְקוֹמוֹ: **וְעַל צוֹאָה שֶׁל קָטָן.** לָאו צוֹאָה שֶׁל נַעַר קָטָן קָאָמַר, דְּהָא גְּרָף שֶׁל רְעִי הוּא וּמֻתָּר לְטַלְטְלוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ לָאַשְׁפָּה, אֶלָּא הָכִי קָאָמַר וְעַל צוֹאָה שֶׁל תִּרְנְגוֹלִים, מִפְּנֵי הַקָּטָן שֶׁלֹּא יִטְפַּח וְיִתְלַכְלֵךְ בָּהּ. וּכְגוֹן שֶׁצּוֹאָה זוֹ מֻנַּחַת בָּאַשְׁפָּה שֶׁבְּחָצֵר דְּלָא רַמְיָא קַמֵּיהּ וְלָאו גְּרָף שֶׁל רְעִי הוּא, הִלְכָּךְ אֵין לְטַלְטְלָהּ וּלְהוֹצִיאָהּ, אֲבָל כּוֹפִין עָלֶ

בְּשַׁבָּת חַיָּב לִדְבָרֵי הַכֹּל, שֶׁהֲרֵי טָעָה בִּדְבָר מִצְוָה וְלֹא עָשָׂה מִצְוָה כְּשֶׁהִקְדִּים וּמָל אֶת שֶׁל אַחַר הַשַּׁבָּת בְּשַׁבָּת, וּבְהָא אֲפִלּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מוֹדֶה: **אֶחָד לָמוּל בְּשַׁבָּת וְאֶחָד לָמוּל בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְשָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת בְּשַׁבָּת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת.** דְּמִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ אֵינָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת. וְאַף עַל גַּב דְּטָעָה בִּדְבַר מִצְוָה שָׁהְיָה טָרוּד בְּאוֹתוֹ שֶׁל שַׁבָּת וּמִתּוֹךְ כָּךְ טָעָה בָּזֶה, וְאַף בָּזֶה עָשָׂה מִצְוָה שֶׁהֲרֵי רָאוּי הוּא לָמוּל אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ דּוֹחֶה שַׁבָּת, סְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר טָעָה בִּדְבַר מִצְוָה וְעָשָׂה מִצְוָה שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת **פּוֹטֵר.** דְּסְבִירָא לֵיהּ טָעָה בִּדְבַר מִצְוָה וְעָשָׂה מִצְוָה שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת פָּטוּר, כֵּיוָן דְּסָבוּר הָיָה שֶׁבְּרִשׁוּת בֵּית דִּין הוּא עוֹשֶׂה. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ה) **נוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת נָמוּל לְתִשְׁעִי.** שֶׁהֲרֵי יוֹם שְׁמִינִי שֶׁל מָחָר הוּא נָמוּל, וְשָׁמָּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת יוֹם הוּא וְנָמוּל לַתִּשְׁעִי. הָיָה הַיּוֹם עֶרֶב שַׁבָּת אִי אֶפְשָׁר לְמוּלוֹ בְּשַׁבָּת הַבָּא דְּשָׁמָּא תִּשְׁעִי הוּא וְהָוְיָא לָהּ מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ וְאֵינָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא עֲשִׂירִי: **חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת.** אֵין מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ דּוֹחָה אוֹתוֹ וְנָמוּל לְאַחַר עָשָׂר: **שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** דְּקֻדֻּשָּׁה אַחַת הֵן וְאֵין מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ דּוֹחָה אֶת יוֹם טוֹב הַשֵּׁנִי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, נָמוּל לִשְׁנֵים עָשָׂר: **עַד שֶׁיִּבְרִיא.** וְיַעֲבְרוּ עָלָיו שִׁבְעָה יָמִים שְׁלֵמִים מֵעֵת לְעֵת מִיּוֹם שֶׁהֻבְרִיא, וְאַחַר כָּךְ מָלִין אוֹתוֹ: (ו) **צִיצִין.** כְּמִין נִימִין שֶׁל בָּשָׂר שֶׁנִּשְׁאָרוּ מִן הָעָרְלָה: **עֲטָרָה.** הִיא שָׂפָה גְּבוֹהָה הַמַּקֶּפֶת אֶת הַגִּיד סָבִיב, וּמִמֶּנָּה מְשַׁפֵּעַ וְיוֹרֵד לְרֹאשׁוֹ. **וּבָשָׂר הֶחוֹפֶה אֶת רֹב הָעֲטָרָה** דְּקָתָנֵי מַתְנִיתִין, לָא תֵּימָא רֹב הַקָּפָּה אֶלָּא אֲפִלּוּ רֹב גְּבָהָּה בְּמָקוֹם אֶחָד: **אֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה.** אִם כֹּהֵן עָרֵל אֵסוּר לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. נֶאֱמַר בְּפֶסַח (שמות י מה) 'תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ' וְנֶאֱמַר בִּתְרוּמָה (ויקרא כב י) 'תּוֹשָׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ', מַה פֶּסַח אָסוּר לְעָרֵל, אַף תְּרוּמָה אָסוּרָה לְעָרֵל. **וְאִם הָיָה בָּעֵל בָּשָׂר.** שֶׁהָיָה שָׁמֵן וּנְרָאֶה בָּשָׂר שֶׁלְּמַעְלָה מֵעָרְלָתוֹ לְאַחַר שֶׁנִּטְלָה הָעָרְלָה כֻּלָּהּ כְּאִלּוּ אוֹתוֹ בָּשָׂר חוֹזֵר וְחוֹפֶה אֶת הַגִּיד: **מְתִקְּנוֹ.** וּמְשַׁפֵּעַ בְּאִזְמֵל מֵאוֹתוֹ עֹבִי: **מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.** שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה כְּעָרֵל: **וְלֹא פָרַע.** לֹא גָּלָּה: **כְּאִלּוּ לֹא מָל.** וְיָשׁוּב וְיִפְרַע, וַאֲפִלּוּ סִלֵּק יָדוֹ מִמֶּנָּה. וְכָל זְמַן שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק בְּמִילָה בְּשַׁבָּת חוֹתֵךְ בֵּין צִיצִין הַמְעַכְּבִין בֵּין צִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין. לְאַחַר שֶׁסִּלֵּק יָדוֹ, עַל צִיצִין הַמְעַכְּבִין חוֹזֵר, עַל צִיצִין שֶׁאֵינָן מְעַכְּבִין אֵינוֹ חוֹזֵר:

פרק כ (א) **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תּוֹלִין אֶת הַמְשַׁמֶּרֶת.** שְׁמָמֵנִים בָּהּ שֹׁמְרֵי יַיִן, וּמוֹתֵחַ אֶת פִּיהָ לְכָל צַד בְּעִגּוּל וְנַעֲשֶׂה כְּאֹהֶל עַל חֲלַל הַכְּלִי. וְאַף עַל גַּב דְּעָבִיד אֹהֶל שְׁרִי בְּיוֹם טוֹב, דְּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁירֵי אֹכֶל נֶפֶשׁ שֶׁאִפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב מֻתָּר לַעֲשׂוֹתָן בְּיוֹם טוֹב. אֲבָל בְּשַׁבָּת [תּוֹלֶה] לְכַתְּחִלָּה לֹא, אֲבָל אִם תְּלָיָהּ הֵיא נוֹתְנִין לְתוֹכָהּ שְׁמָרִים וּמְסַנְּנִין, דְּאֵין דֶּרֶךְ בּוֹרֵר בְּכָךְ: **אֵין תּוֹלִין אֶת הַמְשַׁמֶּרֶת.** דְּעָבִיד אֹהֶל עֲרַאי וּמֵחֲזֵי כְּמַעֲשֶׂה שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת פָּטוּר, כֵּיוָן דְּסָבוּר מֵעֵת לְעֵת הוּא עוֹשֶׂה. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ה) **נוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת נָמוּל לְתִשְׁעִי.** שֶׁהֲרֵי יוֹם שְׁמִינִי שֶׁל מָחָר הוּא נָמוּל, וְשָׁמָּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת יוֹם הוּא וְנָמוּל לַתִּשְׁעִי. הָיָה הַיּוֹם עֶרֶב שַׁבָּת אִי אֶפְשָׁר לְמוּלוֹ בְּשַׁבָּת הַבָּא דְּשָׁמָּא תִּשְׁעִי הוּא וְהָוְיָא לָהּ מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ וְאֵינָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא עֲשִׂירִי: **חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת.** אֵין מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ דּוֹחָה אוֹתוֹ וְנָמוּל לְאַחַר עָשָׂר: **שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** דְּקֻדֻּשָּׁה אַחַת הֵן וְאֵין מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ דּוֹחָה אֶת יוֹם טוֹב הַשֵּׁנִי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, נָמוּל לִשְׁנֵים עָשָׂר: **עַד שֶׁיִּבְרִיא.** וְיַעֲבְרוּ עָלָיו שִׁבְעָה יָמִים שְׁלֵמִים מֵעֵת לְעֵת מִיּוֹם שֶׁהֻבְרִיא, וְאַחַר כָּךְ מָלִין אוֹתוֹ: (ו) **צִיצִין.** כְּמִין נִימִין שֶׁל בָּשָׂר שֶׁנִּשְׁאָרוּ מִן הָעָרְלָה: **עֲטָרָה.** הִיא שָׂפָה גְּבוֹהָה הַמַּקֶּפֶת אֶת הַגִּיד סָבִיב, וּמִמֶּנָּה מְשַׁפֵּעַ וְיוֹרֵד לְרֹאשׁוֹ. **וּבָשָׂר הֶחוֹפֶה אֶת רֹב הָעֲטָרָה** דְּקָתָנֵי מַתְנִיתִין, לָא תֵּימָא רֹב הַקָּפָּה אֶלָּא רֹב גְּבָהָּה בְּמָקוֹם אֶחָד: **אֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה.** אִם כֹּהֵן עָרֵל אֵסוּר לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. נֶאֱמַר בְּפֶסַח (שמות י מה) 'תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ' וְנֶאֱמַר בִּתְרוּמָה (ויקרא כב י) 'תּוֹשָׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ', מַה פֶּסַח אָסוּר לְעָרֵל, אַף תְּרוּמָה אָסוּרָה לְעָרֵל. **וְאִם הָיָה בָּעֵל בָּשָׂר.** שֶׁהָיָה שָׁמֵן וּנְרְאֶה בָּשָׂר שֶׁלְּמַעְלָה מֵעָרְלָתוֹ לְאַחַר שֶׁנִּטְלָה הָעָרְלָה כֻּלָּהּ כְּאִלּוּ אוֹתוֹ בָּשָׂר חוֹזֵר וְחוֹפֶה אֶת הַגִּיד: **מְתִקְּנוֹ.** וּמְשַׁפֵּעַ בְּאִזְמֵל מֵאוֹתוֹ עֹבִי: **מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.** שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה כְּעָרֵל: **וְלֹא פָרַע.** לֹא גָּלָּה: **כְּאִלּוּ לֹא מָל.** וְיָשׁוּב וְיִפְרַע, וַאֲפִלּוּ סִלֵּק יָדוֹ מִמֶּנָּה. וְכָל זְמַן שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק בְּמִילָה בְּשַׁבָּת חוֹתֵךְ בֵּין צִיצִין הַמְעַכְּבִין בֵּין צִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין. לְאַחַר שֶׁסִּלֵּק יָדוֹ, עַל צִיצִין הַמְעַכְּבִין חוֹזֵר, עַל צִיצִין שֶׁאֵינָן מְעַכְּבִין אֵינוֹ חוֹזֵר:

פרק כ (א) **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תּוֹלִין אֶת הַמְשַׁמֶּרֶת.** שְׁמָמֵנִים בָּהּ שֹׁמְרֵי יַיִן, וּמוֹתֵחַ אֶת פִּיהָ לְכָל צַד בְּעִגּוּל וְנַעֲשֶׂה כְּאֹהֶל עַל חֲלַל הַכְּלִי. וְאַף עַל גַּב דְּעָבִיד אֹהֶל שְׁרִי בְּיוֹם טוֹב, דְּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁירֵי אֹכֶל נֶפֶשׁ שֶׁאִפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב מֻתָּר לַעֲשׂוֹתָן בְּיוֹם טוֹב. אֲבָל בְּשַׁבָּת [תּוֹלֶה] לְכַתְּחִלָּה לֹא, אֲבָל אִם תְּלָיָהּ הֵיא נוֹתְנִין לְתוֹכָהּ שְׁמָרִים וּמְסַנְּנִין, דְּאֵין דֶּרֶךְ בּוֹרֵר בְּכָךְ: **אֵין תּוֹלִין אֶת הַמְשַׁמֶּרֶת.** דְּעָבִיד אֹהֶל עֲרַאי וּמֵחֲזֵי כְּמַעֲשֶׂה שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת פָּטוּר, כֵּיוָן דְּסָבוּר מֵעֵת לְעֵת הוּא עוֹשֶׂה. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ה) **נוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת נָמוּל לְתִשְׁעִי.** שֶׁהֲרֵי יוֹם שְׁמִינִי שֶׁל מָחָר הוּא נָמוּל, וְשָׁמָּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת יוֹם הוּא וְנָמוּל לַתִּשְׁעִי. הָיָה הַיּוֹם עֶרֶב שַׁבָּת אִי אֶפְשָׁר לְמוּלוֹ בְּשַׁבָּת הַבָּא דְּשָׁמָּא תִּשְׁעִי הוּא וְהָוְיָא לָהּ מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ וְאֵינָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא עֲשִׂירִי: **חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת.** אֵין מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ דּוֹחָה אוֹתוֹ וְנָמוּל לְאַחַר עָשָׂר: **שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** דְּקֻדֻּשָּׁה אַחַת הֵן וְאֵין מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ דּוֹחָה אֶת יוֹם טוֹב הַשֵּׁנִי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, נָמוּל לִשְׁנֵים עָשָׂר: **עַד שֶׁיִּבְרִיא.** וְיַעֲבְרוּ עָלָיו שִׁבְעָה יָמִים שְׁלֵמִים מֵעֵת לְעֵת מִיּוֹם שֶׁהֻבְרִיא, וְאַחַר כָּךְ מָלִין אוֹתוֹ: (ו) **צִיצִין.** כְּמִין נִימִין שֶׁל בָּשָׂר שֶׁנִּשְׁאָרוּ מִן הָעָרְלָה: **עֲטָרָה.** הִיא שָׂפָה גְּבוֹהָה הַמַּקֶּפֶת אֶת הַגִּיד סָבִיב, וּמִמֶּנָּה מְשַׁפֵּעַ וְיוֹרֵד לְרֹאשׁוֹ. **וּבָשָׂר הֶחוֹפֶה אֶת רֹב הָעֲטָרָה** דְּקָתָנֵי מַתְנִיתִין, לָא תֵּימָא רֹב הַקָּפָּה אֶלָּא רֹב גְּבָהָּה בְּמָקוֹם אֶחָד: **אֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה.** אִם כֹּהֵן עָרֵל אֵסוּר לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה. נֶאֱמַר בְּפֶסַח (שמות י מה) 'תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ' וְנֶאֱמַר בִּתְרוּמָה (ויקרא כב י) 'תּוֹשָׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ', מַה פֶּסַח אָסוּר לְעָרֵל, אַף תְּרוּמָה אָסוּרָה לְעָרֵל. **וְאִם הָיָה בָּעֵל בָּשָׂר.** שֶׁהָיָה שָׁמֵן וּנְרְאֶה בָּשָׂר שֶׁלְּמַעְלָה מֵעָרְלָתוֹ לְאַחַר שֶׁנִּטְלָה הָעָרְלָה כֻּלָּהּ כְּאִלּוּ אוֹתוֹ בָּשָׂר חוֹזֵר וְחוֹפֶה אֶת הַגִּיד: **מְתִקְּנוֹ.** וּמְשַׁפֵּעַ בְּאִזְמֵל מֵאוֹתוֹ עֹבִי: **מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.** שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה כְּעָרֵל: **וְלֹא פָרַע.** לֹא גָּלָּה: **כְּאִלּוּ לֹא מָל.** וְיָשׁוּב וְיִפְרַע, וַאֲפִלּוּ סִלֵּק יָדוֹ מִמֶּנָּה. וְכָל זְמַן שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק בְּמִילָה בְּשַׁבָּת חוֹתֵךְ בֵּין צִיצִין הַמְעַכְּבִין בֵּין צִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין. לְאַחַר שֶׁסִּלֵּק יָדוֹ, עַל צִיצִין הַמְעַכְּבִין חוֹזֵר, עַל צִיצִין שֶׁאֵינָן מְעַכְּבִין אֵינוֹ חוֹזֵר:

שֶׁיִּהְא רַךְ וְצָף לִשְׁקֹב עָלָיו: **לֹא יְנַעְנְעֶנּוּ בְּיָדָיו.** דְּמַקָּצֶה הוּא, אֲבָל מְנַעְנְעוֹ בְּגוּפוֹ בְּכַתֵּפָיו, דְּטִלְטוּל מִן הַצַּד הוּא וְלֹאו שְׁמִיהּ טִלְטוּל: **אוֹ שֶׁהָיָה עָלָיו כַּר אוֹ סָדִין.** דְּגַלֵּי דַּעְתֵּיהּ דְּאַקְצֵייהּ לִשְׁכִיבָה מַעֲתָּה תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו: **מַכְבֵּשׁ.** שְׁנֵי לוּחוֹת שֶׁמְּשִׁימִין בֵּינֵיהֶן הַבְּגָדִים לְאַחַר כְּבִיסָתָן וּמְהַדְּקִין הַלּוּחַ הָעֶלְיוֹן עַל הַבְּגָדִים הַמֻּנָּחִין בְּלוּחַ הַתַּחְתּוֹן כְּדֵי שֶׁיְּהֵא קִפּוּלָן נָאֶה: **מַתִּירִין.** דְּהֵינוּ לְצֹרֶךְ שַׁבָּת לִטֹּל אֶת הַבְּגָדִים, **אֲבָל לֹא פּוֹבְשִׁים** דְּהֵינוּ צֹרֶךְ חֹל: **וְשֶׁל כּוֹבְסִים לֹא יִגַּע בּוֹ.** מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָשׂוּי לְתַקֵּן בְּגָדִים, וּמְהַדֵּק טְפֵי וְהַתָּרָתוֹ דּוֹמָה לְסְתִירָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק כא (א) **נוֹטֵל אָדָם אֶת בָּנוֹ.** בֶּחָצֵר וְהָאֶבֶן בְּיָדוֹ, וְלֹא אָמְרִינַן דְּמִטַּלְטֵל לָאֶבֶן: **כַּלְכָּלָה.** סַל: **וְהָאֶבֶן בְּתוֹכָהּ.** וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ פְּרוֹת בַּסַּל, שֶׁאִם אֵין בּוֹ פֵּרוֹת נַעֲשָׂה כְּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר וְאָסוּר לְטַלְטְלוֹ. וְצָרִיךְ נַמִּי שֶׁיִּהְיוּ בְּתוֹכוֹ פֵּרוֹת שֶׁאִם יַשְׁלִיכֵם בָּאָרֶץ יִמְאָסוּ, כְּגוֹן תּוּתִים וַעֲנָבִים וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם, אֲבָל אִם הָיוּ בּוֹ פֵּרוֹת כְּגוֹן אֱגוֹזִים וּשְׁקָדִים, מְנַעֵר אֶת הַפֵּרוֹת וְהֵם נוֹפְלִים. וּפֵרוֹת הַנִּמְאָסִים נַמִּי כְּגוֹן תּוּתִים וַעֲנָבִים, אִם אֶפְשָׁר לְסִלְקָם לְצִדֵּי הַכַּלְכָּלָה וּלְנַעֵר הָאֶבֶן לְבַדָּהּ וּלְהַשְׁלִיכָהּ, אָסוּר לְטַלְטְלָהּ עִם הָאֶבֶן. וּמַתְנִיתִין אֵיירֵי כְּגוֹן שֶׁנִּפְחֲתָה מִצִּדֵּי הַכַּלְכָּלָה אוֹ שׁוּלֶיהָ וְהָאֶבֶן דֹּפֶן לָהּ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּכַּלְכָּלָה בְּלֹא הָאֶבֶן: **וְאֵינוֹ מִקַּבֵּל טֻמְאָה.** דְּאֵינוֹ לֹא כְּלִי עֵץ וְלֹא כֵּלִי וְלֹא שֵׂק וְלֹא מַחֲכֶּרֶת:

פרק כב (א) **מַצִּיעִין מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת.** וַאֲפִלּוּ בִּכְלִים הָרְבֵּה, דְּאִלּוּ בִּכְלִי אֶחָד אָמְרוּ בְּפֶרֶק כָּל כִּתְבֵי (שבת קכ.) דְּכַמָּה דְּבָעֵי מַצֵּיל: **לָכֶם.** כָּל אֶחָד מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת: **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִסְפֹּג.** שֶׁלֹּא יְשִׁים סִפּוֹג לִשְׁאֹב הַיַּיִן וְלִהְזַּחֵר וּלְהִטָּיחַ, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לִסְפּוֹג בֵּית אֶחָיזָה, דְּלֵיכָא חֲשָׁשׁ טִלְטוּל, דְּהָוֵה לֵיהּ כִּמְקֻשָּׁר וְתָלוּי: **אֵין סוֹחֲטִין אֶת הַפֵּרוֹת.** דְּהָוֵה לֵיהּ מְקַרֵּר תּוֹלָדָה דְּדָשׁ: **אֲסוּרִין.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט לְכַתְּחִלָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם לָאֲכָלִין.** הָיוּ אוֹתָן פֵּרוֹת מְכֻנָּסִים, הֵיוֹצֵא מֵהֶן מֵתֶר, דְּלָא נִיחָא לֵיהּ בְּמַה שֶׁזָּבוּ וְלֵיכָּא לְמִגְזַר בְּהוּ שֶׁמָּא יִסְחֹט: **וְאִם לְמַשְׁקִין.** הָיוּ מְכֻנָּסִין דְּנִיחָא לֵיהּ בְּמַאי דְּנָפֵק מִנַּיְהוּ, הֵיוֹצֵא מֵהֶן אָסוּר, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט. וּבְזֵיתִים וַעֲנָבִים מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים דְּאַף עַל גַּב דִּכְנָסָן לְאֲכָלִים הֵיוֹצֵא מֵהֶן אָסוּר, כֵּיוָן דְּדַרְכָּן לִסְחִיטָה קָיְימִי, כִּי אֲתוֹ לִידֵי מַשְׁקֶה יָהִיב דַּעְתֵּיהּ בְּהָכִי. וּבִשְׁאָר מִינֵי פֵּרוֹת מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן דְּלָאו דַּרְכָּן לִסְחִיטָה. לֹא נָחְלְקוּ אֶלָּא בְּתוּתִים וְרִמּוֹנִים, דְּרַבִּי יְהוּדָה מְדַמֶּה לְהוּ לְשֶׁאָר פֵּרוֹת וַחֲכָמִים מְדַמּוּ לְהוּ לְזֵיתִים וַעֲנָבִים. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** **חַלּוֹת דְּבַשׁ.** כְּשֶׁהֵן מְרֻסָּקִים זֶב הַדְּבַשׁ מֵעַצְמוֹ מִתּוֹךְ הַשַּׁעֲוָה וְאֵין דֶּרֶךְ לְסָחְטָן, הִלְכָךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים גְּזֵרוּ אַטּוּ שְׁאֵין מְרֻסָּקִין. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.** (ב) **כָּל שֶׁבָּא בְּחַמִּין.** שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל: **מִדִּיחִין.** דַּהֲדָחָתוֹ אֵינָהּ בְּשׁוֹלוֹ אֲבָל לֹא שׁוֹרִין: **חוּץ מִן הַקְּלִיחַ הַיָּשָׁן.** דְּגָ מָלִיחַ שֶׁעֲבָרָה עָלָיו שָׁנָה מִשְּׁנִמְלַח: וְקוֹלְיָם הָאַסְפָּנִין. דְּגָ שֶׁקִּלְפְתּוֹ דַּקָּה וַהֲדָחָתוֹ בְּחַמִּין הוּא גָּמֵר בְּשׁוֹלוֹ: (ג) **שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הַחֶבִית.** מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקַלְקֵל: **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְפֹּוֵן לַעֲשׂוֹתָהּ כֵּלִי.** לַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה נָאֶה: **אֵין נוֹקְבִים מְגוּפָּה.** הַדְּבוּקָה בְּפִי חֲבִית,

שְׁמָן וּדְבַשׁ שֶׁהֵן עֲבִים וְנִדְבָּקִים וּלְקֻנַּח יָדוֹ בְּשִׁפַּת הַכְּלִי אָסוּר, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂה חל: **אֵין סוֹחֲטִין אֶת הַפֵּרוֹת.** דַּהֲוָה לֵיהּ מְקַרֵּר תּוֹלָדָה דְּדָשׁ: **אֲסוּרִין.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט לְכַתְּחִלָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם לָאֲכָלִין.** הָיוּ אוֹתָן פֵּרוֹת מְכֻנָּסִים, הֵיוֹצֵא מֵהֶן מֵתֶר, דְּלָא נִיחָא לֵיהּ בְּמַה שֶׁזָּבוּ וְלֵיכָּא לְמִגְזַר בְּהוּ שֶׁמָּא יִסְחֹט: **וְאִם לְמַשְׁקִין.** הָיוּ מְכֻנָּסִין דְּנִיחָא לֵיהּ בְּמַאי דְּנָפֵק מִנַּיְהוּ, הֵיוֹצֵא מֵהֶן אָסוּר, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט. וּבְזֵיתִים וַעֲנָבִים מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים דְּאַף עַל גַּב דִּכְנָסָן לְאֲכָלִים הֵיוֹצֵא מֵהֶן אָסוּר, כֵּיוָן דְּדַרְכָּן לִסְחִיטָה קָיְימִי, כִּי אֲתוֹ לִידֵי מַשְׁקֶה יָהִיב דַּעְתֵּיהּ בְּהָכִי. וּבִשְׁאָר מִינֵי פֵּרוֹת מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן דְּלָאו דַּרְכָּן לִסְחִיטָה. לֹא נָחְלְקוּ אֶלָּא בְּתוּתִים וְרִמּוֹנִים, דְּרַבִּי יְהוּדָה מְדַמֶּה לְהוּ לִשְׁאָר פֵּרוֹת וַחֲכָמִים מְדַמּוּ לְהוּ לִזֵיתִים וַעֲנָבִים. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** **חַלּוֹת דְּבַשׁ.** כְּשֶׁהֵן מְרֻסָּקִים זֶב הַדְּבַשׁ מֵעַצְמוֹ מִתּוֹךְ הַשַּׁעֲוָה וְאֵין דֶּרֶךְ לְסָחְטָן, הִלְכָךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים גְּזֵרוּ אַטּוּ שְׁאֵין מְרֻסָּקִין. (ב) **כָּל שֶׁבָּא בְּחַמִּין.** שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל: **מִדִּיחִין.** דַּהֲדָחָתוֹ אֵינָהּ בְּשׁוֹלוֹ אֲבָל לֹא שׁוֹרִין: **חוּץ מִן הַקְּלִיחַ הַיָּשָׁן.** דְּגָ מָלִיחַ שֶׁעֲבָרָה עָלָיו שָׁנָה מִשְּׁנִמְלַח: וְקוֹלְיָם הָאַסְפָּנִין. דְּגָ שֶׁקִּלְפְתּוֹ דַּקָּה וַהֲדָחָתוֹ בְּחַמִּין הוּא גָּמֵר בְּשׁוֹלוֹ: (ג) **שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הַחֶבִית.** מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקַלְקֵל: **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְפֹּוֵן לַעֲשׂוֹתָהּ כֵּלִי.** לַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה נָאֶה: **אֵין נוֹקְבִים מְגוּפָּה.** הַדְּבוּקָה בְּפִי חֲבִית,

אֶלָּא נוֹטֵל אֶת כֻּלָּהּ, דְּכִי נָקֵיב לָהּ מִתְקַן פִּתְחָא הוּא: **רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר.** דְּאֵין דֶּרֶךְ פֶּתַח חֲבִית בְּכָךְ. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** **וְלֹא יִקָּבֶנָּה מִצַּדָּהּ.** כְּלוֹמַר, הָא דְּשָׁרֵי רַבִּי יוֹסֵי לְהֵיוֹת נוֹקֵב אֶת הַמְּגוּפָּה, לֹא שָׁרֵי אֶלָּא לְמַעְלָה בְּרֹאשׁ הַמְּגוּפָּה, דְּלָאו אָרְחָא לְמֶעְבַּד פִּתְחָא הָתָם אֶלָּא נוֹטֵל כָּל הַמְּגוּפָּה. אֲבָל מִצִּדָּהּ, זִימְנִין דַּעֲבִיד לֵיהּ לַנָּקֵב בְּצַד הַמְּגוּפָּה מִשּׁוּם פִּתְחָא וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְפָתְחָהּ לְמַעְלָה שֶׁלֹּא יִפְלוּ צְרוֹרוֹת אוֹ עָפָר בַּיַּיִן: **מִמָּרֵחַ.** וְיֵשׁ כָּאן מִשּׁוּם מְמַחֵק: **בַּעֲרֵב.** שֵׁם מָקוֹם: **חוֹשְׁשַׁנִי לוֹ מֵחַטָּאת.** אִם מֵרַח הַשַּׁעֲוָה לְדַבְקָהּ בְּדָפְנֵי הַכְּלִי סָבִיב הַנָּקֵב: (ד) **לְתוֹךְ הַבּוֹר.** שֶׁאֵין בּוֹ מַיִם: **שֶׁיְּהֵא שָׁמוּר.** שֶׁלֹּא יִסְרִיחַ מַחֲמַת הַחֹם. וְהָא קָמַשְׁמַע לַן דְּלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְאַשְׁווֹיֵי גּוּמּוֹת שֶׁבְּקַרְקָעִית הַבּוֹר כְּדֵי שֶׁיְּהֵא שָׁוֶה לְהוֹשִׁיב שָׁם הַקְּדָרָה: **וְאֶת הַמַּיִם הַיָּפִים.** הָרְאוּיִים לִשְׁתִיָּה: **בָּרְעִים.** בְּתוֹךְ מְקֻוֶּה מַיִם רָעִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה. וּמִלְּתָא דְּפִשִׁיטָא הִיא וּמִשּׁוּם סֵיפָא נָקֵט לָהּ, דְּתָנֵן וְאֶת הַצּוֹנְנִים [בַּחַמָּה] **בְּשִׁבְיל שֶׁיֵּחַמּוּ,** מַהוּ דְּתֵימָא נִגְזוֹר דִּלְמָא אָתֵי לְאַטְמוֹנֵי בְּרֶמֶץ, קָא מַשְׁמַע לַן: **מִי שֶׁנָּשְׁרוּ כֵּלָיו.** שֶׁנִּפְלוּ **בְּמַיִם בְּשַׁבָּת: מְהַלֵּךְ עִמָּהֶן עִרְאִי וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.** שֶׁמָּא יַחְשְׁדוּ אוֹתוֹ שֶׁכִּבְכָּן: **הִגִּיעַ לְחָצֵר הַחִיצוֹנָה.** הַסְּמוּכָה לְמִבּוֹא הָעִיר שֶׁהוּא מָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר: **שׁוֹתְקָן בַּחַמָּה.** לְיַבְּשָׁן: **אֲבָל לֹא כְּנֶגֶד הָעָם.** שֶׁיְּחַשְּׁדוּהוּ שֶׁכִּבְכָּן. וּמִשְּׁנָה זוֹ דְּחוּיָה הִיא, שֶׁהַלָּכָה כְּיוֹדְעִים כָּל דָּבָר שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן אֲפִלּוּ בְּחַדְרֵי חַדָרִים אָסוּר, הִלְכָךְ אָסוּר לְשָׁטְחָן אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָעָם: (ה) **וְנִסְת

מְפָרֵשׁ לֵיהּ שְׁכִירוּת בְּהָדֵיָא שָׁרֵי, דְּקָיְימָא לָן דִּבּוּר אָסוּר הִרְהוּר מֻתָּר: **אֵין מַחְשִׁיכִין עַל הַתְּחוּם.** לְקָרֵב עַצְמוֹ בְּשַׁבָּת עַד סוֹף הַתְּחוּם וּלְהַחְשִׁיךְ שָׁם שֶׁיֵּהָא קָרוֹב לְמְקוֹם הַפּוֹעֲלִים אוֹ לַפַּרְדֵּס לְהָבִיא פֵּרוֹת, דְּכָל דָּבָר שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת אָסוּר לְהַחְשִׁיךְ עָלָיו, **אֲבָל** מַחְשִׁיךְ הוּא לְהִיוֹת קָרוֹב לָצֵאת וְלִשְׁמֹר פֵּרוֹתָיו, דְּזֶה דָּבָר הַמֻּתָּר בְּשַׁבָּת לִשְׁמֹר פֵּרוֹתָיו: **וּמְבִיא פֵּרוֹת בְּיָדוֹ.** הוֹאִיל וְעִקַּר מַחֲשַׁבְתּוֹ לֹא הָיְתָה לְכָךְ: **כְּלָל אָמַר אַבָּא שָׁאוּל.** אַתָּנָא קַמָּא פְּלִיג, דְּאָסַר כָּל הַחְשָׁכָה וְלָא מִפְלִיג בֵּין הַחְשָׁכָה שֶׁל מִצְוָה לְהַחְשָׁכָה שֶׁל רְשׁוּת, וְאָתָא אֵיהוּ וְאָמַר דְּהַחְשָׁכָה שֶׁל מִצְוָה שַׁרְיָא, שֶׁכֵּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לוֹמַר לַחֲבֵרוֹ בְּשַׁבָּת תְּהֵיֵה מְזֻמָּן לִילַךְ לְאַחַר חֲשֵׁכָה לְהָבִיא אָרוֹן וְתַכְרִיכִים לַמֵּת, כָּךְ מֻתָּר לְהַחְשִׁיךְ עַל הַתְּחוּם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְזֻמָּן לְאַחַר חֲשֵׁכָה לְהָבִיא אָרוֹן וְתַכְרִיכִים. וְסֵיפָא דְּתָנֵן מַחְשִׁיכִים עַל הַתְּחוּם [לְפַקֵּחַ] עַל עִסְקֵי כַלָּה וְעַל עִסְקֵי הַמֵּת, אַבָּא שָׁאוּל הִיא. וַהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ: (ד) **לְפַקֵּחַ עַל עִסְקֵי כַלָּה.** לְעֵין וְלַחְקֹר בְּצָרְכֵי הַכַּלָּה: **חֲלִילִין.** כְּלֵי נִגּוּן חֲלוּלִין שֶׁקּוֹלוֹ מְעוֹרֵר הַבְּכִי: **לֹא יִסַּד בָּהֶן יִשְׂרָאֵל.** קִנְסָא הוּא מִשּׁוּם דְּמוֹכְחָא מִלְּתָא שֶׁבִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל הוּבְאוּ: **אֶלָּא אִם כֵּן בָּאוּ מֵאֲלֵיהֶם קָרוֹב.** אֶלָּא אִם כֵּן נוֹדַע לָנוּ בְּבֵרוּר שֶׁבָּאוּ מִמָּקוֹם שֶׁבְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְלֹא הֵבִיאָם מִחוּץ לַתְּחוּם: **אָרוֹן.** לְעַצְמוֹ שֶׁיִּקָּבֵר בּוֹ נָכְרִי, אוֹ לְמֹכֵר: (ה) **כְּכִין.** בְּשֶׁמָּן מְפָרֵשׁ בְּמַיִם. וּפוֹקְקִין נְקָבָיו, סוֹתְמִין נְקָבָיו וְהַתַּחְתּוֹנִים בְּבֶגֶד אוֹ בְּשׂוּם דָּבָר כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּצֵא בָהֶם הִרְהוּר וְיִתְפַּח: **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיז בּוֹ אֵבֶר.** שֶׁלֹּא יְטַלְטֵל וְיַגְבִּיהַּ לֹא יָדוֹ וְלֹא רַגְלוֹ וְלֹא רֵיסֵי עֵינָיו, שֶׁאָסוּר לְטַלְטֵל הַמֵּת אוֹ אֵבֶר מֵאֲבָרָיו, אַף עַל פִּי שֶׁמֻּתָּר לִגַּע בּוֹ. וְכֵן כָּל מֻקְצֶה מֻתָּר בְּנִגִּיעָה וְאָסוּר בְּטַלְטוּל: וּבִיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּשַׁבָּת אוֹ בְּיוֹם אָסוּרָה אֲפִלּוּ בְּנִגִּיעָה, שֶׁמִּפְּנֵי כְּדוּרִיתָהּ גְּזֵרָתָהּ וְהוּ טְטוֹלֵהּ: **וְשׂוֹמִטִים אֶת הַבַּר מִתַּחְתָּיו.** וְנִמְצָא מֻקָּף עַל הַחוֹל, **אֲבָל** לֹא מְטַלְטְלִין לְהַנִּיחוֹ עַל הַחוֹל, דְּהָא תְּנָא רֵישָׁא **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיז בּוֹ אֵבֶר: בְּשִׁבְיל שֶׁיִּמְתִּין.** שֶׁלֹּא יִסָּרֵיחַ מֵחֲמַת חֹם הַסָּדִינִים וְהַכָּרִים: **קוֹשְׁרִים אֶת הַחֹחִי.** שֶׁל מַת שֶׁהָיָה פִּיו הוֹלֵךְ וְנִפְתָּח: **וְלֹא שֶׁלֹּא יוֹסִיף לְהִפָּתַח: סוֹמְכִים אוֹתָהּ בְּסַפְסָל.** שֶׁהָרֵי תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו: **וְלֹא שֶׁתֵּעָלֶה.** דַּהֲוָה לֵיהּ בּוֹנֶה: **אֵין מְעַמְּצִין.** אֶת עֵינָיו בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ לְאַחַר יְצִיאַת נֶפֶשׁ, דַּהֲוָה לֵיהּ מְזִיז אֵבֶר: **שׁוּפְךְ דָּמִים.** שֶׁבְּדָבָר מוּעָט מְקֻרָב מִיתָתוֹ:

פרק כד (א) **מִי שֶׁהֶחְשִׁיךְ. נוֹתֵן כֵּיסוֹ לַנָּכְרִי.** מִבְּעוֹד יוֹם. וְאַף עַל גַּב דְּשִׁלּוּחוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא שֶׁיֹּאמַר אֶת כֵּיסוֹ בְּשַׁבָּת, קִים לְהוּ לְרַבָּנָן דְּאֵין אָדָם מַעֲמִיד עַצְמוֹ עַל מָמוֹנוֹ, וְאִי לָא שָׁרִית לֵיהּ אָתֵי לְאַתּוֹיֵי אַרְבַּע אָמוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **וְאִם אֵין עִמּוֹ נָכְרִי כו'.** הָא יֵשׁ עִמּוֹ נָכְרִי, לַנָּכְרִי יָהֵיב לֵיהּ, מַאי טַעְמָא, חֲמוֹר אַתָּה מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ, נָכְרִי אִי אַתָּה מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתָתוֹ. וּכְשֶׁמְּנִיחַ כֵּיסוֹ עַל הַחֲמוֹר מְשָׁתְּחֲשָׁךְ מִנִּיחוֹ עָלֶיהָ כְּשֶׁהִיא מְהֻלֶּכֶת, כְּלוֹמַר לְאַחַר שֶׁעָקְרָה רַגְלֶיהָ לֵילֵךְ, דְּלָא עֲבָדָה עֲקִירָה, וּכְשֶׁרוֹצָה הִבְהֵמָה לַעֲמֹד נוֹטְלוֹ מֵעָלֶיהָ, וּלְאַחַר שֶׁתַּחֲזֹר וְתַעֲקֹר רַגְלֶיהָ לֵילֵךְ נִניחָהּ עָלֶיהָ, כִּי הֵיכִי דְּלָא תַּעֲבִיד הַבְהֵמָה עֲקִירָה וְהַנָּחָה, דְּאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְמַעְבַּד עֲקִירָה וְהַנָּחָה וְהוּא מְחַמֵּר אֲחֵרֶיהָ וּמְנַהִיגָהּ נִמְצָא מְחַמֵּר אַחַר בְּהֶמְתּוֹ בְּשַׁבָּת וְאָסוּר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה אֲלָא כָּל דְּהוּ, דְּיִכְתּוּב (שמות כ י) 'לֹא תַעֲשֶׂה [כָּל] מְלָאכָה אַתָּה וּבְהֶמְתֶּךָ', אֵיזוֹ הִיא מְלָאכָה שֶׁנַּעֲשֵׂית בֵּין הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה, הֲוֵי אוֹמֵר זֶה מְחַמֵּר: **הִנִּיחַ.** מִלְּתָא בְּאִנְפֵּי נַפְשֵׁהּ הִיא וְלֹא בְּדִין כֵּיסוֹ קָא מֵיירֵי: **לְחֻצַּר הַחִיצוֹנָה.** שֶׁל עִיר, שֶׁהוּא מָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר רֹאשׁוֹן, כְּשֶׁיִּבָּא לִפְרֹק הַחֲמוֹר **נוֹטֵל** בְּיָדוֹ מַעֲלֵיהֶן **כֵּלִים** הַנְּטֻלִין **בַּשַּׁבָּת: וְשֶׁאֵינָם נְטָלִים מַתִּיר אֶת הַחֲבָלִים.** שֶׁל אֲפָךְ שֶׁהֵן קְשׁוּרִים וְהַשִּׁקִּין נוֹפְלִים: (ב) **פְּקִיעֵי עָמִיר.** קַשִּׁין שֶׁל שִׁבֳּלִים שֶׁאָגַדְתָּן, מַתִּירִין אוֹתָן, דְּכָל זְמַן שֶׁהֵן קְשׁוּרִין לָאו אוכְלָא נִינְהוּ, וּמַתִּירִין אוֹתָן לְשׁוּנְיָהוּ אוכְלָא, **אֲבָל** פְּסָפוּס, לְפָזְרָן כְּדַרְכָּן שָׁרְגִילִין לְפַזֵּר עֲשָׂבִים לִפְנֵי בְּהֵמָה כְּדֵי שֶׁתְּרִיחַ רֵיחָן וְיִהְיוּ יָפִין לָהּ לְאָכְלָן, אֲסוּר בְּפְקִיעֵי עָמִיר, דְּמֵאַחַר דְּאִתְעֲבִידוּ אוכְלָא בְּהָתֵּר הָפְקִיעִין, וְהַפְסָפוּס אֵינוֹ אֶלָּא לְתַעֲנוּג בְּעָלְמָא, וּמִטְרַח בְּדָבָר שֶׁהוּא כְּבָר אוֹכֶל לֹא טָרְחִינַן: **וּמְפַסְפְּסִים אֶת הַיְּתֵדוֹת.** עֲנָפִים לַחִים שֶׁל אִרָז, מִפְּזָרִים וְשׂוֹטְחִים אוֹתָן לִפְנֵי הַבְּהֵמָה שֶׁתְּרִיחַ רֵיחָן, דִּבְלֹאו פְּסִפּוּס לֹא הָוֵי אוכְלָא: **אֲבָל לֹא אֶת הַזִּירִין.** הֵן הֵן פְּקִיעֵי עָמִיר, אֶלָּא שֶׁהַפְּקִיעִין יֵשׁ לָהֶן שְׁנֵי קְשָׁרִים, אֶחָד בְּרֹאשָׁן וְאֶחָד בְּסוֹפָן, וְהַקְּאָמָרָה מַתְנִיתִין קְשָׁרִים, קְשָׁר אֶחָד יֶתֶר בְּאֶמְצָעָן. וְקָאָמַר מַתְנִיתִין שֶׁאֵין מְפַסְפְּסִים אֶת הַזִּירִין וְאַף עַל פִּי שֶׁהַן דְּחוּקִים זֶה בָּזֶה וּמִתְחַמְּמִים וְהַבְּהֵמָה קָצָה בָהֶן, אֶלָּא מַתִּיר שְׁלֹשָׁה אַגְדֵּיהֶן בִּלְבַד, דְּהַתֶּרֶת אַגְדֵּיהֶן מְשַׁוֵּי לָהּ אוכְלָא בִּפְקִיעִין: **אֵין מְרַפְּקִין אֶת הַשַּׁחַת.** אֵין מַחְתְּכִין עֵשֶׂב שֶׁל תְּבוּאָה, וְהִיא אַסְפַּסְתָּא, מִשּׁוּם דְּטִרְחָא שֶׁלֹּא לְצָרְכָהּ הוּא: **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בֶּחָרוּבִין לְבֶהֱמָה דַקָּה.** שֶׁשְּׁנֵיהֶן דַּקּוֹת וְקָשִׁין לָהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **אֵין אוֹבְסִין.** [אֵין] מַאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל כָּרְחוֹ וְתוֹחֲבִים לוֹ בִּגְרוֹנוֹ. וּפְרוּשׁ אוֹבְסִין, עוֹשִׂין לָהּ אֲבוּס בְּתוֹךְ מָעֶיהָ: **וְלֹא דוֹרְסִים.** שֶׁדּוֹרֵס הַמַּאֲכָל לְתוֹךְ גְּרוֹנָהּ. וּמֵיהוּ לָא הָוֵי כְּמוֹ אוֹבְסִין: **אֲבָל מְלַעֲטִים.** שֶׁתּוֹחֵב לוֹ הַמַּאֲכָל לְמָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לְהַחְזִיר: **אֵין מְמָרְאִין.** מְפַשְׁטִין, לְשׁוֹן 'וְחֵלֶב מְרִיאִים' (ישעיה א יא). וּפְרוּשׁ 'הַמָּרָאָה', שֶׁתּוֹחֵב לוֹ הַמַּאֲכָל לְפָנִים מִבֵּית הַבְּלִיעָה בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחְזִיר: **וּמְהַלְּקְטִין לַתַּרְנְגוֹלִים.** שֶׁתּוֹחֵב הַמַּאֲכָל לְתוֹךְ פִּיו בְּמָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לְהַחְזִיר: **אֲבָל לֹא גוֹבְלִין.** אֵין לָשִׁין אוֹתוֹ בְּמַיִם: **אֵין נוֹתְנִין מַיִם לִפְנֵי דְּבוֹרִים.** שֶׁאֵין מְזוֹנוֹתֵיהֶן עָלָיו, שֶׁיּוֹצְאִין וְאוֹכְלִין בַּשָּׂדֶה, וּמַיִם מְצוּיִין לָהֶם בַּאֲגַמִּים: **דּוֹרְסָאוֹת.** יוֹנִים שֶׁגְּדֵלִים בַּבָּתִּים. וְנִקְרָאִים דּוֹרְסָאוֹת עַל שֵׁם הוֹרְדוּס הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה מְגַדֵּל מֵהֶן בְּאַרְמוֹנוֹ: (ד) **מְחַתְּכִין אֶת הַדַּלּוּעִין.** הַתְּלוּשִׁין לִפְנֵי הַבְּהֵמָה, וְאַף עַל גַּב דְּסָמְכַל בְּהֵמָה קַיְימִי אֶלָּא לְאָדָם: **וְאֶת הַגְּבָלָּה.** הַיּוֹם, וְאַף עַל גַּב דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת עוֹמֶדֶת לְאָדָם וְלֹא לִבְהֵמָה:

שְׁתּוּף, לֹא הֲוֵי כִּרְשׁוּת הַיָּחִיד גְּמוּרָה, וְהַזּוֹרֵק מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכוֹ פָּטוּר, דְּקָיְמָא לָן קוֹרֶה מְשׁוּם הֶבְרָא וְלָחֵי מְשׁוּם מְחִצָּה: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לָהֶיזֵק.** כְּבֵית שַׁמַּאי סְבִירָא לֵיהּ, וּכְעֵי לָחֵי מִכָּאן וּמִכָּאן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **אָמַר תַּלְמִיד אֶחָד.** הוּא רַבִּי מֵאִיר: **שֶׁהוּא פָּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת.** רוֹחַב פִּתְחוֹ: **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא עַל זֶה וְעַל זֶה נֶחְלְקוּ.** וְתַנָּא קַמָּא נַמֵּי הָכִי קָאָמַר, דְּלָא מִפְלִיג בֵּין רָחָב לְקָצָר. וּמִפָּרֵשׁ תַּלְמוּדָא (יג.), דְּאִיכָּא בֵּינַיְיהוּ מָבוֹי שֶׁיֵּשׁ בְּרוֹחַב פִּתְחוֹ פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, דְּחַד מַנַּיְיהוּ סָבַר אֵין צָרִיךְ לֹא לָחֵי וְלֹא קוֹרֶה, וְאִידָךְ סָבַר צָרִיךְ אוֹ לָחֵי אוֹ קוֹרֶה, וְלֹא הֲבָרר מִתּוֹךְ דִּבְרֵיהֶם הֵי מַנַּיְיהוּ סָבַר צָרִיךְ: (ג) **רְחָבָה כְּדֵי לְקַבֵּל אֲרִיחַ.** שֶׁתְּהֵא רְאוּיָה לִבְנוֹת עָלֶיהָ בִּנְיַן לְקִבְיעוּת: **וְהָאֲרִיחַ חֲצִי לְבֵנָה שֶׁל שְׁלוּשָׁה טְפָחִים.** נִמְצָא אֲרִיחַ טָפַח וּמֶחֱצָה רוֹחַב: **הַיְינוּ לְקוֹרָה בְּרוֹחַב טֶפַח.** הֵכִי קָאָמַר, כֵּיוָן שֶׁהַקּוֹרָה רְחָבָה טֶפַח, אוֹתוֹ חֲצִי טֶפַח הַנּוֹתָר, שֶׁהָאֲרִיחַ רָחָב טֶפַח וּמֶחֱצָה, יְכוֹל לְמָרַח בְּטִיט אָצְבַּע מִכָּאן וְאָצְבַּע מִכָּאן, וְעַל יְדֵי כֵּן תִּהְיֶה רְחָבָה לְקַבֵּל אֲרִיחַ. וְהֵכִי מְפָרֵשׁ לָהּ בַּגְּמָרָא (יד.): (ד) **בְּרִיאָה לְקַבֵּל אֲרִיחַ.** חֲזָקָה לִסְבֹּל כֹּבֶד הָאֲרִיחַ שֶׁלֹּא תִּשָּׁבֵר. וְכֵן הֲלָכָה: (ה) **הָיְתָה שֶׁל קַשׁ וְשֶׁל קָנִים כו'.** רַבִּי יְהוּדָה קָאָמַר לָהּ, וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ: **עֲקָמָה.** שֶׁאֵין אֲרִיחַ יָכוֹל לָנוּחַ עָלֶיהָ, וְכֵן עֲגָלָה שֶׁאֵין אֲרִיחַ נָח בָּהּ: **אִם יֵשׁ בָּהֶקְפָּה.** כְּלוֹמַר, וְאִיזוֹ הִיא מִדַּת הָעֲגָלָה לְהַכְשִׁיר, **כָּל שֶׁיֵּשׁ בְּהֶקֵּפָהּ שְׁלוּשָׁה טְפָחִים.** שֶׁצְּרִיכָה חוּט שְׁלוּשָׁה טְפָחִים לְהֶקֵּפָהּ סָבִיב, בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רֹחַב טֶפַח אִם תַּחֲלֹק, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בַּיָּם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה 'עָשָׂר בָּאַמָּה מִשְׁפָּתוֹ אֶל שְׂפָתוֹ עָגוֹל סָבִיב' וְקָן שְׁלוֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אוֹתוֹ סָבִיב' (דה"ו ב' ד ב), אִלְמָא לְכָל אַמָּה רוֹחַב בְּעָגוּל אֵיכָא שְׁלוֹשׁ אַמּוֹת הֶקֵּף: (ו) **לְחָיַיִם שֶׁאָמְרוּ.** בְּהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים, דִּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר תַּרְתֵּי בַּעֲיָנן וּלְרַבָּנָן חֲדָא, וְהוּ שְׁעוּרָן: **גָּבְהָן עֲשָׂרָה טְפָחִים.** כְּשִׁעוּר גֹּבַהּ הַמְּבוֹי דְּאֵין גָּבְהוֹ פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים. וְאָפְלוּ הָיָה הַמָּבוֹי גָּבוֹהַּ הַרְבֵּה, דַּיּוֹ בִּלְחָיַי גְּבוֹהִּ עֲשָׂרָה טְפָחִים: **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר רָחְבָן שְׁלוֹשָׁה.** דְּבָעֵי דָּבָר חָשׁוּב בְּמִחְצָה: **וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** (ז) **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר.** דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא תָּמוּת, וְלֹא הָוֵי גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה, וְלָא יְהֵיב אַדַּעְתֵּיהּ וְיִסְמֹךְ עָלָהּ: **וְיִמְצָא גוֹלֵל מְפַלֵּיג.** אִם עָשָׂאן גּוֹלֵל לְקֻבָּר מֻטְעָם לְעוֹלָם אִם נָגַע בּוֹ אָדָם וְכֵלִים כְּאֹהֶל הַמֵּת, אֲפִלּוּ נֹגַע מִשָּׁם, דִּכְתִיב (במדבר יט טז) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה', וְדָרְשִׁינַן (חולין עב.) לְרִבּוּיֹ גּוֹלֵל וְדוֹפֵק. **גּוֹלֵל** הוּא כְּסוּי הַקֶּבֶר: **וְרַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר.** טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר מִשּׁוּם דְּקָסָבַר כָּל מְחִצָּה הָעוֹמֶדֶת בְּרוּחַ חַיִּים אֵינָהּ מְחִצָּה. וְאֵינָהּ הֲלָכָה: **וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי פּוֹסֵל.** דִּכְתִיב (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר', מַה סֵּפֶר אֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים אַף כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְרַבָּנָן, אִי כְּתִיב 'וְכָתַב לָהּ בְּסֵפֶר' כְּדַקָּאָמְרַת, הַשְׁתָּא דִּכְתִיב 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר', לְסִפּוּר דְּבָרִים הוּא דַּאֲתָא. **וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא.** [וְאִם כָּתַב] לָהּ גֵּט בְּקֶרֶן שֶׁל פָּרָה וְנָתַן לָהּ אֶת הַפָּרָה, דְּהַשְׁתָּא אֵינוֹ צָרִיךְ קְצִיצָה לְאַחַר שֶׁנִּכְתַּב, כָּשֵׁר. **אֲבָל** אִם לֹא נָתַן לָהּ אֶת הַפָּרָה אֶלָּא אֶת הַקֶּרֶן, כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ קְצִיצָה, לָא מִגְרְשָׁה בֵּיהּ: (ח) **וְלֹא יִהְיוּ פְּרָצוֹת יְתֵרוֹת עַל הַבִּנְיָן.** וַאֲפִלּוּ הֵן פְּרָצוֹת קְטַנּוֹת פְּחוּתוֹת מֵעֲשָׂר, אִם הִפְרִיז מֻרְבֶּה עַל הָעוֹמֵד אֵינוֹ מְחִצָּה, וְאַף כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד אָסוּר: **כָּל פְּרָצָה שֶׁהִיא כַּעֲשָׂר אַמּוֹת מֻתֶּרֶת.** וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא הָעוֹמֵד רָב עָלֶיהָ, אִי נַמִּי פְּרִיז כְּעוֹמֵד, הֲוֵי מְחִצָּה וְאַף פְּתוּחָה בְּנֶגֶד הַפְּרִיז מֻתָּר: **יָתֵר מִכָּאן אָסוּר.** אֲפִלּוּ פְּרָצָה אַחַת יוֹתֵר מֵעֲשָׂר, אוֹסֶרֶת כָּל הַהֶקֵּף וַאֲפִלּוּ הָעוֹמֵד מְרֻבֶּה, דִּלְא עָבְדֵי אִינָשֵׁי פֶּתַח יוֹתֵר מֵעֲשָׂר וְהֲוֵי פְּרָצָה. וְדַוְקָא דְּאֵין לָהּ צוּרַת פֶּתַח, אֲבָל אִית לָהּ צוּרַת פֶּתַח, אֲפִלּוּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂר הֲוֵי פֶּתַח: (ט) **מַקִּיפִין שְׁלוּשָׁה חֲבָלִים.** אַשְׁיֵרֵי שְׁתָּנְתָּה בַּבַּקָּעָה (משנה ח) קָאֵי: **זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה.** עַל גַּבֵּי יְתֵדוֹת סָבִיב, מִן הַחֲבָל הַתַּחְתּוֹן לַקַּרְקַע פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה, וַהֲרֵי כְּאִלּוּ עוֹמֵד, דְּכָל פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה כִּלְבוּד דָּמֵי, וּמִמַּנּוּ לָאֶמְצָעִי פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה, הֲרֵי עוֹמֵד שִׁשָּׁה טְפָחִים פָּחוֹת שְׁנֵי מְשֻׁלּוֹשׁוֹת הָאֲוִירִין, וּמֵאֶמְצָעִי לָעֶלְיוֹן פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה, הֲרֵי תִּשְׁעָה טְפָחִים עוֹמֵד בְּשִׁלּוֹשָׁה הָאֲוִירִין פָּחוֹת שְׁלוֹשָׁה מְשֻׁלּוֹשִׁין: **שְׁעוּר עִבְרֵי הַחֲבָלִים יוֹתֵר עַל טֶפַח.** שְׁלוֹשָׁה מְשֻׁלּוֹשִׁין, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בֵּין הַכֹּל עֲשָׂרָה טְפָחִים: (י) **מַקִּיפִים בְּקָנִים.** נְעוּצִים וְעוֹמְדִים, וְזוֹ הִיא מְחִצַּת שְׁתִּי, **אֲבָל** שֶׁל **חֲבָלִים** הֲרֵיא מְחִצָּה שֶׁל עֵרֶב: **בְּשֶׁיָּרֵא דְּבָרוֹ.** הַקְּלוּעִ אֲצְלָן שֶׁאֵין צְרִיכִים אֶלָּא אוֹ שְׁתִי בְּגוֹן **קָנִים** אוֹ עֵרֶב כְּגוֹן **חֲבָלִים**, אֲבָל אֵין אָרִיחַ נָח בָּהּ: **אִם יֵשׁ בָּהֶקֵּפָהּ.** כְּלוֹמַר, וְאֵיזוֹ הִיא מִדַּת הָעֲגָלָה לְהַכְשִׁיר, **כָּל שֶׁיֵּשׁ בְּהֶקֵּפָהּ שְׁלוּשָׁה טְפָחִים.** שֶׁצְּרִיכָה חוּט שְׁלוּשָׁה טְפָחִים לְהֶקֵּפָהּ סָבִיב, בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רֹחַב טֶפַח אִם תַּחֲלֹק, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בַּיָּם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה 'עָשָׂר בָּאַמָּה מִשְׁפָּתוֹ אֶל שְׂפָתוֹ עָגוֹל סָבִיב' וְקָן שְׁלוֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אוֹתוֹ סָבִיב' (דה"ו ב' ד ב), אִלְמָא לְכָל אַמָּה רוֹחַב בְּעָגוּל אֵיכָא שְׁלוֹשׁ אַמּוֹת הֶקֵּף: (ו) **לְחָיַיִם שֶׁאָמְרוּ.** בְּהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים, דִּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר תַּרְתֵּי בַּעֲיָנן וּלְרַבָּנָן חֲדָא, וְהוּ שְׁעוּרָן: **גָּבְהָן עֲשָׂרָה טְפָחִים.** כְּשִׁעוּר גֹּבַהּ הַמְּבוֹי דְּאֵין גָּבְהוֹ פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים. וְאָפְלוּ הָיָה הַמָּבוֹי גָּבוֹהַּ הַרְבֵּה, דַּיּוֹ בִּלְחָיַי גְּבוֹהִּ עֲשָׂרָה טְפָחִים: **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר רָחְבָן שְׁלוֹשָׁה.** דְּבָעֵי דָּבָר חָשׁוּב בְּמִחְצָה: **וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** (ז) **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר.** דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא תָּמוּת, וְלֹא הָוֵי גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה, וְלָא יְהֵיב אַדַּעְתֵּיהּ וְיִסְמֹךְ עָלָהּ: **וְיִמְצָא גוֹלֵל מְפַלֵּיג.** אִם עָשָׂאן גּוֹלֵל לְקֻבָּר מֻטְעָם לְעוֹלָם אִם נָגַע בּוֹ אָדָם וְכֵלִים כְּאֹהֶל הַמֵּת, אֲפִלּוּ נֹגַע מִשָּׁם, דִּכְתִיב (במדבר יט טז) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה', וְדָרְשִׁינַן (חולין עב.) לְרִבּוּיֹ גּוֹלֵל וְדוֹפֵק. **גּוֹלֵל** הוּא כְּסוּי הַקֶּבֶר: **וְרַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר.** טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר מִשּׁוּם דְּקָסָבַר כָּל מְחִצָּה הָעוֹמֶדֶת בְּרוּחַ חַיִּים אֵינָהּ מְחִצָּה. וְאֵינָהּ הֲלָכָה: **וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי פּוֹסֵל.** דִּכְתִיב (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר', מַה סֵּפֶר אֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים אַף כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים. וְרַבָּנָן, אִי כְּתִיב 'וְכָתַב לָהּ בְּסֵפֶר' כְּדַקָּאָמְרַת, הַשְׁתָּא דִּכְתִיב 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר', לְסִפּוּר דְּבָרִים הוּא דַּאֲתָא. **וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא.** [וְאִם כָּתַב] לָהּ גֵּט בְּקֶרֶן שֶׁל פָּרָה וְנָתַן לָהּ אֶת הַפָּרָה, דְּהַשְׁתָּא אֵינוֹ צָרִיךְ קְצִיצָה לְאַחַר שֶׁנִּכְתַּב, כָּשֵׁר. **אֲבָל** אִם לֹא נָתַן לָהּ אֶת הַפָּרָה אֶלָּא אֶת הַקֶּרֶן, כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ קְצִיצָה, לָא מִגְרְשָׁה בֵּיהּ: (ח) **וְלֹא יִהְיוּ פְּרָצוֹת יְתֵרוֹת עַל הַבִּנְיָן.** וַאֲפִלּוּ הֵן פְּרָצוֹת קְטַנּוֹת פְּחוּתוֹת מֵעֲשָׂר, אִם הִפְרִיז מֻרְבֶּה עַל הָעוֹמֵד אֵינוֹ מְחִצָּה, וְאַף כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד אָסוּר: **כָּל פְּרָצָה שֶׁהִיא כַּעֲשָׂר אַמּוֹת מֻתֶּרֶת.** וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא הָעוֹמֵד רָב עָלֶיהָ, אִי נַמִּי פְּרִיז כְּעוֹמֵד, הֲוֵי מְחִצָּה וְאַף פְּתוּחָה בְּנֶגֶד הַפְּרִיז מֻתָּר: **יָתֵר מִכָּאן אָסוּר.** אֲפִלּוּ פְּרָצָה אַחַת יוֹתֵר מֵעֲשָׂר, אוֹסֶרֶת כָּל הַהֶקֵּף וַאֲפִלּוּ הָעוֹמֵד מְרֻבֶּה, דִּלְא עָבְדֵי אִינָשֵׁי פֶּתַח יוֹתֵר מֵעֲשָׂר וְהֲוֵי פְּרָצָה. וְדַוְקָא דְּאֵין לָהּ צוּרַת פֶּתַח, אֲבָל אִית לָהּ צוּרַת פֶּתַח, אֲפִלּוּ יוֹתֵר מֵעֲשָׂר הֲוֵי פֶּתַח: (ט) **מַקִּיפִין שְׁלוּשָׁה חֲבָלִים.** אַשְׁיֵרֵי שְׁתָּנְתָּה בַּבַּקָּעָה (משנה ח) קָאֵי: **זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה.** עַל גַּבֵּי יְתֵדוֹת סָבִיב, מִן הַחֲבָל הַתַּחְתּוֹן לַקַּרְקַע פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה, וַהֲרֵי כְּאִלּוּ עוֹמֵד, דְּכָל פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה כִּלְבוּד דָּמֵי, וּמִמַּנּוּ לָאֶמְצָעִי פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה, הֲרֵי עוֹמֵד שִׁשָּׁה טְפָחִים פָּחוֹת שְׁנֵי מְשֻׁלּוֹשׁוֹת הָאֲוִירִין, וּמֵאֶמְצָעִי לָעֶלְיוֹן פָּחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה, הֲרֵי תִּשְׁעָה טְפָחִים עוֹמֵד בְּשִׁלּוֹשָׁה הָאֲוִירִין פָּחוֹת שְׁלוֹשָׁה מִשְּׁלוֹשִׁין: **שְׁעוּר עִבְרֵי הַחֲבָלִים יוֹתֵר עַל טֶפַח.** שְׁלוֹשָׁה מְשֻׁלּוֹשִׁין, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בֵּין הַכֹּל עֲשָׂרָה טְפָחִים: (י) **מַקִּיפִים בְּקָנִים.** נְעוּצִים וְעוֹמְדִים, וְזוֹ הִיא מְחִצַּת שְׁתִי, **אֲבָל** שֶׁל **חֲבָלִים** הֲרֵיא מְחִצָּה שֶׁל עֵרֶב: **בְּשֶׁיָּרֵא דְּבָרוֹ.** הַקְּלוּעִ א

רבינו עובדיה

פרק ב (א) **עוֹשִׁין פֵּסִין לַבִּירָאוֹת.** שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים. לְפִי שֶׁהַבִּירָאוֹת רְשׁוּת הַיָּחִיד הֵן שֶׁעֲמֻקִּים עֲשָׂרָה, וְאֵין יְכוֹלִים לְמַלְאוֹת מֵהֶן וּלְהוֹצִיא לִרְשׁוּת הָרַבִּים, **וְעוֹשִׁין פֵּסִין** שֶׁיִּהְיוּ הַפֵּסִין עוֹשִׁין [חָלָל] סְבִיבוֹת הַבּוֹר רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְיִמָּלֵא וְיוֹצִיא וְיֵנִיחַ שָׁם, וְתִכָּנֵס בְּהֶמְתּוֹ כֻּלָּהּ אוֹ רֹאשָׁהּ וְרֻבָּהּ וְיִשְׁקְנָּה: **דְּיוֹמְדִין.** שְׁנֵי עַמּוּדִין. שֶׁכָּל עַמּוּד הֶעָמּוּד הֶעָשׂוּי כְּשָׁנִים לְפָאת דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, נִמְצָא נוֹטֶה דָּפְנוֹ אֶחָד לַמִּזְרָח וְדָפְנוֹ אֶחָד לַצָּפוֹן, וְהַשֵּׁנִי לְפָאת מַעֲרָבִית צְפוֹנִית נוֹטֶה צִדּוֹ אֶחָד לַמִּזְרָח וְצִדּוֹ אֶחָד לַדָּרוֹם, וּכְשֶׁנּוֹתֵן אַרְבַּע לְאַרְבַּע הַפָּאוֹת, נִמְצָא לְכָל רוּחַ שְׁתֵּי אַמּוֹת דֹּפֶן, אַמָּה כְּנֶגֶד אַמָּה וְהָרֶוַח בֵּינֵיתַיִם: **וְאַרְבָּעָה פָּשׁוּטִין.** בְּאַמְצַע נוֹתֵן לְכָל רוּחַ לוּחַ רְחָבָה אַמָּה. וּבִזְמַן שֶׁאֵין בֵּין פֶּס לְפֶס מֵאַרְבָּעָה דְּיוֹמְדִין [אֲלוּ] אֶלָּא עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹ פָּחוֹת, מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר דְּאֵין צָרִיךְ לְפַסִּין פְּשׁוּטִין, וְאִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶן יוֹתֵר מִשְּׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּשְׁלִישׁ, מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה דְּצָרִיךְ פְּשׁוּטִין, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא מֵעֶשֶׂר עַד שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה וּשְׁלִישׁ, דְּרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר צָרִיךְ פְּשׁוּטִים וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין צָרִיךְ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **שְׁתֵּי רְבָקוֹת שֶׁל שָׁלוֹשׁ שָׁלוֹשׁ בָּקָר.** שֶׁרֹחַב כָּל בָּקָר וּבָקָר אַמָּתַיִם פָּחוֹת שְׁלִישׁ, נִמְצָא רֹחַב שִׁשָּׁה בָּקָר עֶשֶׂר אַמּוֹת, וְזֶה הֶרָוַח שֶׁיָּכוֹל לִתֵּן בֵּין פֶּס לְפֶס לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְאִם יֵשׁ רֹחַב יוֹתֵר מִזֶּה, בְּקָטָן שֶׁבַּבְּקָרִים וְיוֹתֵר עַל כֵּן. וּבְזֶה יוֹתֵר לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְאִם יֵשׁ רֹחַב יוֹתֵר עַל זֶה לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה הוּא. וְהָנֵי פַּסֵּי בֵּירָאוֹת נַמִּי, הוֹאִיל וּמִימֵיהֶן רְאוּיוֹת לִשְׁתִּיַּת אָדָם, תַּשְׁמִישׁ מְעַלְיְתָא הוּא: **וּמָתָר לְהַרְחִיק כָּל שֶׁהוּא.** כְּלוֹמַר, כַּשֵּׁם שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁהֶקֵּפוּ לְדִירָה אֲפִלּוּ גְּדוֹלִים עַד עֶשְׂרָה כּוֹרִים מָתָר לְטַלְטֵל בָּהֶם, כָּךְ מָתָר לְהַרְחִיק הַהֶקֵּף שֶׁל פַּסֵּי בֵּירָאוֹת כָּל מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ. וְכֵן הֲלָכָה: (ד) **אִם הָיְתָה דַּרְכּוֹ דְּרָכִים.** דֶּרֶךְ שֶׁרַבִּים בּוֹקְעִים בָּהּ מְפֻסָּקִים בֵּין הַפַּסִּים: **יַסְקְנָה לְצִדָּדִים.** לַפַּסִּים, שֶׁלֹּא יִהְיוּ הָרַבִּים מְהַלְּכִים בֵּין הַפַּסִּים, וּמְשַׁנִּין לָהּ כְּרִשְׁוּת הָרַבִּים וּמְבַטְּלִים הַמְחִצָּה: **בּוֹר הָרַבִּים.** אִי פְּסָקֵי מַיָּא, מִדְּכְרֵי אַהֲדָדֵי, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ מַיִם מְצוּיִין לְבַהֲמוֹת עוֹלֵי רְגָלִים, וְכָל זְמַן שֶׁאֵין שָׁם מַיִם, אֵין לְפַסִּין תּוֹרַת מְחִצָּה: **לְבֹאֵר הַיְחִיד.** נַמִּי שְׁרֵי, דִּבְאֵר מַיִם חַיִּים הֵן, וְהָא לָא פָּסְקֵי מַיָּא: **לְבֹאֵר הָרַבִּים.** דְּאִיכָּא תִּרְתֵּי לְמֵעְלְיוּתָא. וְכֵן הֲלָכָה. וְאֵין מָתָר לְמַלְאוֹת מַיִם וּלְהוֹצִיא מִן הַבְּאֵר עַל יְדֵי פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא כְּדֵי לְהַשְׁקוֹת בְּהֶמְתָּן שֶׁל עוֹלֵי רְגָלִים וּבְאֵרָן יִשְׂרָאֵל בִּלְבָד, אֲבָל לְהוֹצִיא מַיִם כְּדֵי לְשַׁתּוֹת הָאָדָם עַצְמוֹ אָסוּר, אֶלָּא יוֹרֵד לִבּוֹר וְשׁוֹתֶה, אוֹ עוֹשֶׂה מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים: (ה) **וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא.** מִשּׁוּם דְּאָמַר חֲדָא לְחַמְרָא גַּבֵּי פַּסִּין, דְּאָמַר (משנה ד) **אֵין עוֹשִׂין** אוֹתָן **אֶלָּא לְבֹאֵר הָרַבִּים**, וְהִשְׁתָּא קָאָמַר אֲפִלּוּ עַד בֵּית סָאתַיִם: **לְגַבֵּי וּלְקַרְפַּף.** שֶׁאֵין הֶקֵּפָן לְדִירָה: **קַרְפַּף.** הֶקֵּף גָּדוֹל חוּץ לָעִיר לְהַכְנִיס שָׁם עֲצִים לְאוֹצָר: **דִּיר.** שֶׁל בְּהֵמוֹת שֶׁעוֹשִׂין בַּשָּׂדוֹת, הַיְינוּ כָּאן וּלְמָחָר כָּאן, כְּדֵי לְזַבְּלָהּ בְּגָלְלֵי בְּהֵמָה: **סַחַר.** [הֶקֵּף מְחִצָּה] לִבְהֵמוֹת בְּעִיר. וְאֵית דְּגָרְסִי סָהַר, בֵּית הָאֲסוּרִים: **חָצֵר.** מָקוֹם מְגֻדָּלָה שֶׁלִּפְנֵי הַבָּתִּים: **מָקְצָה.** רְחָבָה שֶׁאֲחוֹרֵי הַבָּתִּים, דְּכָל הָנֵי הֶקֵּפָן לְדִירָה הוּא. וְהָנֵי פַּסֵּי בֵּירָאוֹת נַמִּי, הוֹאִיל וּמִימֵיהֶן רְאוּיוֹת לִשְׁתִּיַּת אָדָם, תַּשְׁמִישׁ מְעַלְיְתָא הוּא: **וּמָתָר לְהַרְחִיק כָּל שֶׁהוּא.** כְּלוֹמַר, כֹּשֶׁם שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁהֶקֵּפוּ לְדִירָה אֲפִלּוּ גְּדוֹלִים עַד עֶשְׂרָה כּוֹרִים מָתָר לְטַלְטֵל בָּהֶם, כָּךְ מָתָר לְהַרְחִיק הַהֶקֵּף שֶׁל פַּסֵּי בֵּירָאוֹת כָּל מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ. (ד) **אִם הָיְתָה דַּרְכּוֹ דְּרָכִים.** דֶּרֶךְ שֶׁרַבִּים בּוֹקְעִים בָּהּ מְפֻסָּקִים בֵּין הַפַּסִּים: **יַסְקְנָה לְצִדָּדִים.** לַפַּסִּים, שֶׁלֹּא יִהְיוּ הָרַבִּים מְהַלְּכִים בֵּין הַפַּסִּים, וּמְשַׁנִּין לָהּ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמְבַטְּלִים הַמְחִצָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **בּוֹר הָרַבִּים.** אִי פְּסָקֵי מַיָּא, מִדְּכְרֵי אַהֲדָדֵי, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ מַיִם מְצוּיִין לְבַהֲמוֹת עוֹלֵי רְגָלִים, וְכָל זְמַן שֶׁאֵין שָׁם מַיִם, אֵין לְפַסִּין תּוֹרַת מְחִצָּה: **לְבֹאֵר הַיְחִיד.** נַמִּי שְׁרֵי, דִּבְאֵר מַיִם חַיִּים הֵן, וְהָא לָא פָּסְקֵי מַיָּא: **לְבֹאֵר הָרַבִּים.** דְּאִיכָּא תִּרְתֵּי לְמֵעְלְיוּתָא. וְכֵן הֲלָכָה. וְאֵין מָתָר לְמַלְאוֹת מַיִם וּלְהוֹצִיא מִן הַבְּאֵר עַל יְדֵי פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא כְּדֵי לְהַשְׁקוֹת בְּהֶמְתָּן שֶׁל עוֹלֵי רְגָלִים וּבְאֵרָן יִשְׂרָאֵל בִּלְבָד, אֲבָל לְהוֹצִיא מַיִם כְּדֵי לְשַׁתּוֹת הָאָדָם עַצְמוֹ אָסוּר, אֶלָּא יוֹרֵד לִבּוֹר וְשׁוֹתֶה, אוֹ עוֹשֶׂה מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים: (ה) **וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא.** מִשּׁוּם דְּאָמַר חֲדָא לְחַמְרָא גַּבֵּי פַּסִּין, דְּאָמַר (משנה ד) **אֵין עוֹשִׂין** אוֹתָן **אֶלָּא לְבֹאֵר הָרַבִּים**, וְהִשְׁתָּא קָאָמַר אֲפִלּוּ עַד בֵּית סָאתַיִם: **לְגַבֵּי וּלְקַרְפַּף.** שֶׁאֵין הֶקֵּפָן לְדִירָה: **קַרְפַּף.** הֶקֵּף גָּדוֹל חוּץ לָעִיר לְהַכְנִיס שָׁם עֲצִים לְאוֹצָר: **דִּיר.** שֶׁל בְּהֵמוֹת שֶׁעוֹשִׂין בַּשָּׂדוֹת, הַיְינוּ כָּאן וּלְמָחָר כָּאן, כְּדֵי לְזַבְּלָהּ בְּגָלְלֵי בְּהֵמָה: **סַחַר.** [הֶקֵּף מְחִצָּה] לִבְהֵמוֹת בְּעִיר. וְאֵית דְּגָרְסִי סָהַר, בֵּית הָאֲסוּרִים: **חָצֵר.** מָקוֹם מְגֻדָּלָה שֶׁלִּפְנֵי הַבָּתִּים: **מָקְצָה.** רְחָבָה שֶׁאֲחוֹרֵי הַבָּתִּים, דְּכָל הָנֵי הֶקֵּפָן לְדִירָה הוּא. וְהָנֵי פַּסֵּי בֵּירָאוֹת נַמִּי, הוֹאִיל וּמִימֵיהֶן רְאוּיוֹת לִשְׁתִּיַּת אָדָם, תַּשְׁמִישׁ מְעַלְיְתָא הוּא: **וּמָתָר לְהַרְחִיק כָּל שֶׁהוּא.** כְּלוֹמַר, כֹּשֶׁם שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁהֶקֵּפוּ לְדִירָה אֲפִלּוּ גְּדוֹלִים עַד עֶשְׂרָה כּוֹרִים מָתָר לְטַלְטֵל בָּהֶם, כָּךְ מָתָר לְהַרְחִיק הַהֶקֵּף שֶׁל פַּסֵּי בֵּירָאוֹת כָּל מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ. וְכֵן הֲלָכָה: (ד) **אִם הָיְתָה דַּרְכּוֹ דְּרָכִים.** דֶּרֶךְ שֶׁרַבִּים בּוֹקְעִים בָּהּ מְפֻסָּקִים בֵּין הַפַּסִּים: **יַסְקְנָה לְצִדָּדִים.** לַפַּסִּים, שֶׁלֹּא יִהְיוּ הָרַבִּים מְהַלְּכִים בֵּין הַפַּסִּים, וּמְשַׁנִּין לָהּ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמְבַטְּלִים הַמְחִצָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **בּוֹר הָרַבִּים.** אִי פְּסָקֵי מַיָּא, מִדְּכְרֵי אַהֲדָדֵי, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ מַיִם מְצוּיִין לְבַהֲמוֹת עוֹלֵי רְגָלִים, וְכָל זְמַן שֶׁאֵין שָׁם מַיִם, אֵין לְפַסִּין תּוֹרַת מְחִצָּה: **לְבֹאֵר הַיְחִיד.** נַמִּי שְׁרֵי, דִּבְאֵר מַיִם חַיִּים הֵן, וְהָא לָא פָּסְקֵי מַיָּא: **לְבֹאֵר הָרַבִּים.** דְּאִיכָּא תִּרְתֵּי לְמֵעְלְיוּתָא. וְכֵן הֲלָכָה. וְאֵין מָתָר לְמַלְאוֹת מַיִם וּלְהוֹצִיא מִן הַבְּאֵר עַל יְדֵי פַּסֵּי בֵּירָאוֹת אֶלָּא כְּדֵי לְהַשְׁקוֹת בְּהֶמְתָּן שֶׁל עוֹלֵי רְגָלִים וּבְאֵרָן יִשְׂרָאֵל בִּלְבָד, אֲבָל לְהוֹצִיא מַיִם כְּדֵי לְשַׁתּוֹת הָאָדָם עַצְמוֹ אָסוּר, אֶלָּא יוֹרֵד לִבּוֹר וְשׁוֹתֶה, אוֹ עוֹשֶׂה מְחִצָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים:

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין

אוֹתָם רְצוּעוֹת שֶׁל שְׁנֵי טְפָחִים, הֲרֵי שְׁלוֹשִׁים רְצוּעוֹת אֹרֶךְ כָּל אַחַת עֶשֶׂר אַמּוֹת, שֶׁהֵן שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה. תֵּן שִׁבְעִים לְכָל רוּחַ, הֲרֵי שִׁבְעִים [אַמּוֹת] וְאַרְבָּעָה טְפָחִים עַל שִׁבְעִים אַמּוֹת וְאַרְבָּעָה טְפָחִים, אֶלָּא שֶׁהַקֶּרֶנוֹת פְּגוּמִים טְפָחַיִם עַל טְפָחַיִם, וְנִשְׁאֲרוּ בְּיָדְךָ עֶשְׂרִים אַמָּה. טֹל מֵהֶם שְׁמוֹנָה טְפָחִים וְשִׁים לַקְּרָנוֹת וְנִתְמַלְּאוּ, וְנִשְׁאֲרוּ בְּיָדְךָ שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וְאַרְבָּעָה טְפָחִים אֹרֶךְ בְּרוֹחַב שִׁבְעִים. וְהֵיכִנוּ דָּבָר מוּעָט, שֶׁאִם בָּאתָ לְחַלְּקָן וּלְהַקִּיף, אֵין מַגִּיעַ תּוֹסֶפֶת לְרוֹחַב שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי אֶצְבַּע, דְּהָא בָּעֵי לְמֵיעְבַּד מִינָּהּ רְצוּעוֹת שֶׁל רפ״ג [אַמּוֹת] אֹרֶךְ לְהַקִּיף הָאַרְבַּע רוּחוֹת. כָּךְ מָצָאתִי פֵּרוּשׁ שִׁיטָה זוֹ בְּפֵרוּשֵׁי רַשׁ״י (כג: ד״ה אלא אמרה), וְנָכוֹן הוּא. וְהָרַמְבַּ״ם (פיה״מ) בִּקֵּשׁ חִשְׁבּוֹנוֹת רַבִּים, וְלֹא יָרַדְתִּי לְסוֹף דַּעְתּוֹ. וּבְמַה שֶּׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲפִלּוּ אֵין בָּהּ אֶחָד מֵאֶלּוּ אֵין בָּהּ מִטְלְטָלִים בְּתוֹכָהּ, הִלְכָתָא גְּבִירְתִּיהּ. אֲבָל בְּמַאי דְּפְלִיג אַחֲכָמִים דְּאָמְרוּ לוֹ דְּלָעֵיל (משנה ג) וְסָבַר דְּשִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וְתוּ לֹא, בָּהּ הֲלָכָה כַּחֲכָמִים. דִּבְבֵית סָאתַיִם כַּחֲצַר הַמִּשְׁכָּן שָׁרֵי, שֶׁהוּא דָּבָר מוּעָט יוֹתֵר עַל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם רְבוּעִים: **אִם הָיְתָה אָרְכָּהּ יוֹתֵר עַל רָחְבָּהּ.** וְאַף עַל גַּב דְּמִעֵט רָחְבָּהּ וְהוֹסִיף עַל אָרְכָּהּ וְאֵין בְּכֻלָּהּ אֶלָּא בֵּית סָאתַיִם, אֵין מְטַלְטְלִין, דְּמַרְבָּע הוּא דְּשָׁרוּ רַבָּנָן הֵיכָא דְּלֹא הֶקֵּף לְדִירָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּפְלִיג אַדְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר וְלָא בָּעֵי מְרֻבָּעוֹת: (ו) **אֲפִלּוּ הִיא בְּבֵית כּוֹר.** אַפְלוּגְתָּא דִּלְעֵיל (משנה ה) קַאֵי אַגִּמְּנָה וְקִרְפָּף: **אֲנָשִׁי חֲצַר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶם וְלֹא עֵרֵב.** וּלְמָחָר בְּשַׁל רְשׁוּת חֲצֵרוֹ לְחֲבֵרָיו, שֶׁהָיָה אוֹסֵר עֲלֵיהֶן מִלְּהוֹצִיא מִבָּתֵּיהֶן לְחָצֵר, שֶׁהֲחָצֵר בִּרְשׁוּת כֻּלָּן וְחָלְקוֹ אוֹסֵר עֲלֵיהֶן. הוֹאִיל וּבִטֵּל רְשׁוּת חֲצֵרוֹ, בְּשַׁל אַף רְשׁוּת בֵּיתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּרַשׁ, וְנַעֲשָׂה אוֹרְחַ אֶצְלָם, לְפִיכָךְ אַף בֵּיתוֹ מֻתָּר לָהֶם, אֲבָל אָסוּר לוֹ לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מִבֵּיתוֹ לְחָצֵר אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֻתָּר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מִבָּתֵּיהֶם לְחָצֵר כְּשֶׁאָר כָּל אָדָם הַנִּכְנָס לְבֵית חֲבֵרוֹ שֶׁמֻּתָּר לוֹ לְהוֹצִיא מִבֵּית חֲבֵרוֹ לְחָצֵר דְּהָא רְשׁוּתָא דְּחַד הוּא, מִכָּל מָקוֹם מִבֵּיתוֹ אָסוּר הוּא לְהוֹצִיא, וְלָא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּבִטֵּל אַף רְשׁוּת בֵּיתוֹ הֲרֵי בֵּיתוֹ כְּבָתֵּיהֶם, דִּבְטֵלָה בְּמִיעוּטָא הוּא וְאוֹסֵר עֲלֵיהֶן, כְּדִתְנַן בְּהֶדְיָא עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים (פ״ו מ״ד), מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּתוֹ וְחָזַר וְהוֹצִיא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, הֲרֵי זֶה אוֹסֵר: **שֶׁיּוֹצְאִין בְּעֵקְרָבְנִין בְּפֶסַח.** מִשּׁוּם מָרוֹר. וְעֵקְרָבְנִין, יָרָק שֶׁעָלִין שֶׁלּוֹ דּוֹמוֹת לְעַקְרָב. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי, סִיב הַגָּדֵל סְבִיבוֹת הַדֶּקֶל: **וּבְקִשְׁתִּי לִי חָבֵר.** לִשְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ אִם שָׁמַע מִפִּיו, וְלֹא מָצָאתִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּאֶחָד מֵהֶן. דְּגַבֵּי גִּנָּה וְקִרְפָּף לָא שְׁרֵי טְפֵי מִבֵּית סָאתַיִם. וְאַנְשֵׁי חֲצַר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶן וְלֹא עֵרֵב וּבִטֵּל רְשׁוּתוֹ וְלֹא בִּטֵּל בֵּיתוֹ, אַף לָהֶם אָסוּר בֵּיתוֹ, אֲבָל מִבָּתֵּיהֶם לְחָצֵר מֻתָּר. וְעֵקְרָבְנִין לָאו מָרוֹר הוּא וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח:

פרק ג (א) **בַּכֹּל מְעָרְבִין.** עֵרוּבֵי תְּחוּמִין. דְּאִלּוּ עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת אֵין מְעָרְבִין אֶלָּא בְּפַת. וְהָאי **בַּכֹּל** דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין, לָאו דַּוְקָא, כִּדְאָמְרִינַן בִּגְמָרָא (כז.) אֵין לְמַדִּין מִן הַכְּלָלוֹת אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן חוּץ, דְּהָא הָכָא תְּנַן **בַּכֹּל מְעָרְבִין** חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח, וְאִיכָּא נַמֵּי כַּמֶּהֱוִין וּפִטְרְיוֹת דְּאֵין מְעָרְבִין וְלֹא מִשְׁתַּתְּפִים בָּהֶם דִּלְאו מְזוֹן נִינְהוּ כְּמוֹ מַיִם וּמֶלַח: **וּמִשְׁתַּתְּפִים.** שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת: **הַכֹּל נִקְרָא בְּכֶרֶם מְעֹרָב.** כְּדִכְתִיב (דברים יד כו) וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ: **חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח.** דִּלְאו פְּרִי מִפְּרֵי הוּא: **הַנּוֹדָר מִן הַמָּזוֹן.** לֹא דָּאֲמַר ״אֲסוֹר עָלַי מָזוֹן״, דְּאֵין נִקְרָא מָזוֹן אֶלָּא חֲמִשָּׁה הַמִּינִים דִּזְנֵי וְקָנְעֵי, אֶלָּא כְּגוֹן דְּאָמַר כָּל הַזָּן עָלַי קוֹנָם, וְכָל מֵלֵי זְנֵי וּמִשְׁבִּיעִים לְפִי שָׁעָה חוּץ מִן הַמַּיִם וְהַמֶּלַח: **מְעָרְבִין לְנָזִיר בְּיַיִן.** דְּאַף עַל גַּב דְּלָא חֲזֵי לְדִידֵיהּ, חֲזֵי לְאַחֲרִינִי: **וְלִישְׂרָאֵל בִּתְרוּמָה.** דְּהָא חֲזָא לַכֹּהֲנִים: **סוּמְכוֹס אוֹמֵר בְּחַיִּין.** דְּמִידֵי דַּחֲזֵי לֵיהּ בְּעֵינָן. וּבְיַיִן לַנָּזִיר לָא פְּלִיג סוּמְכוֹס, מִפְּנֵי שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁיִּשְׂאַל הַנָּזִיר עַל נִדְרוֹ וְיִהְיֶה הַיַּיִן מֻתָּר לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁבָּת, אֲבָל תְּרוּמָה אִי אֶפְשָׁר שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁאֲפִלּוּ יִשְׂאַל הַמְּפֹרָשׁ שֶׁהַתְּרוּמָה עָלָיו וְהַרֵי הִיא כְּאִלּוּ לֹא הוּרְמָה, הֲרֵי הִיא חוֹזֶרֶת לְטִבְלָהּ וְאָסוּר לָאֲכֹל מִמֶּנָּה עַד שֶׁיַּחֲזוֹר וְיַפְרִישׁ תְּרוּמָה אַחֶרֶת, וְאֵין מַפְרִישִׁין תְּרוּמָה בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, הִלְכָךְ לָא חֲזָא לֵיהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּסוּמְכוֹס: **וְלַכֹּהֵן בְּבֵית הַפְּרָס.** סְתָמָא הִיא, וְלָאו סוּמְכוֹס קָאָמַר לָהּ. **בֵּית הַפְּרָס,** שָׂדֶה שֶׁנִּתְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, מֵאַחַר דְּלֹכֹהֵן לִכְנֹס שָׁם כְּשֶׁהוּא מְנַפֵּחַ וְהוֹלֵךְ וְרוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בְּעֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה. וּמִשּׁוּם הָכִי מָתָר לְתֵּן עֵרוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד: **וְלֹא עֵרֵב.** וְלֹא הִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּשׁוּם מָקוֹם: **לָחֹץ.** לְעֻשׂוֹת מְחִצָּה בֵּינוֹ לַקֶּבֶר שֶׁלֹּא יַאֲהִיל, כְּגוֹן שֶׁיִּכְנַס שָׁם כְּשָׂדֶה חֻבָּה וּמִגְדָּל, אִלְמָא חֲזֵי לֵיהּ. וּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן, מוֹקְמִינַן בְּגֵמָרָא (ל:) דַּאֲפִלּוּ בִּישְׂרָאֵל פְּלִיגִי רַבָּנָן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה וְאָמְרִי דְּאֵין מְנִיחִין עֵרוּבֵי תְּחוּמִין בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְלֹא נָקַט כֵּהֵן אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יְהוּדָה דַּאֲפִלּוּ בְּכֹהֵן שָׁרֵי, וּבְהָא קָמְפַלְּגִי, דְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר אַף עַל גַּב דְּאָסוּר לְהֲנוֹת וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, מַתָּר לְהַנִּיחַ שָׁם עֵרוּב, דְּאֵין מְעָרְבִין עֵרוּבֵי תְּחוּמִין אֶלָּא לְדָבָר מִצְוָה וְלִשְׁכֹּחַ אוֹ לְהָנוֹת נִתְּנוּ, וְאַף הָכִי לָא, וְרַבָּנָן סָבְרִי אֵין מְעָרְבִין לְאַחַר מִיתָה, וְהוּא הַדִּין לְמִשְׁכֹּחַ אוֹ לְהָנוֹת נִתְּנוּ, וְאַף עַל גַּב דְּמִצְוָה הוּא, כֵּיוָן דְּאִיכָּא אִסּוּר הֲנָאָה לְהַנִּיחַ שָׁם עֵרוּב, לָא מְעָרְבִינַן. וְהָא דְּתָנֵי עֵרוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד, לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא אֲפִלּוּ נָתַן עֵרוּבוֹ בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת וְלֹא עֵרֵב: **אֲנָשֵׁי עִיר שֶׁשָּׁכַח אֶחָד מֵהֶם וְלֹא עֵרֵב.** וְהָנֵי מִילֵּי בְּמַתְנִיתִין, לָאו דַּוְקָא, כִּדְאָמְרִינַן בִּגְמָרָא (כז.) אֵין לְמַדִּין מִן הַכְּלָלוֹת אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן חוּץ, דְּהָא תְּנַן **בַּכֹּל מְעָרְבִין** חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח, וְאִיכָּא נַמֵּי כַּמֶּהֱוִין וּפִטְרְיוֹת דְּאֵין מְעָרְבִין וְלֹא מִשְׁתַּתְּפִים בָּהֶם דִּלְאו מְזוֹן נִינְהוּ כְּמוֹ מַיִם וּמֶלַח: **וּמִשְׁתַּתְּפִים.** שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת: **הַכֹּל נִקְרָא בְּכֶרֶם מְעֹרָב.** כְּדִכְתִיב (דברים יד כו) וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ: **חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמֶּלַח.** דִּלְאו פְּרִי מִפְּרֵי הוּא: **הַנּוֹדֵר מִן הַמָּזוֹן.** לֹא דָּאֲמַר ״אֲסוֹר עָלַי מָזוֹן״, דְּאֵין נִקְרָא מָזוֹן אֶלָּא חֲמִשָּׁה הַמִּינִים דִּזְנֵי וְקָנְעֵי, אֶלָּא כְּגוֹן דְּאָמַר כָּל הַזָּן עָלַי קוֹנָם, וְכָל מֵלֵי זְנֵי וּמִשְׁבִּיעִים לְפִי שָׁעָה חוּץ מִן הַמַּיִם וְהַמֶּלַח: **מְעָרְבִין לְנָזִיר בְּיַיִן.** דְּאַף עַל גַּב דְּלָא חֲזֵי לְדִידֵיהּ, חֲזֵי לְאַחֲרִינִי: **וְלִישְׂרָאֵל בִּתְרוּמָה.** דְּהָא חֲזָא לַכֹּהֲנִים: **סוּמְכוֹס אוֹמֵר בְּחַיִּין.** דְּמִידֵי דַּחֲזֵי לֵיהּ בְּעֵינָן. וּבְיַיִן לַנָּזִיר לָא פְּלִיג סוּמְכוֹס, מִפְּנֵי שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁיִּשְׂאַל הַנָּזִיר עַל נִדְרוֹ וְיִהְיֶה הַיַּיִן מֻתָּר לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁבָּת, אֲבָל תְּרוּמָה אִי אֶפְשָׁר שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁאֲפִלּוּ יִשְׂאַל הַמְּפֹרָשׁ שֶׁהַתְּרוּמָה עָלָיו וְהַרֵי הִיא כְּאִלּוּ לֹא הוּרְמָה, הֲרֵי הִיא חוֹזֶרֶת לְטִבְלָהּ וְאָסוּר לָאֲכֹל מִמֶּנָּה עַד שֶׁיַּחֲזוֹר וְיַפְרִישׁ תְּרוּמָה אַחֶרֶת, וְאֵין מַפְרִישִׁין תְּרוּמָה בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, הִלְכָךְ לָא חֲזָא לֵיהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּסוּמְכוֹס: **וְלַכֹּהֵן בְּבֵית הַפְּרָס.** סְתָמָא הִיא, וְלָאו סוּמְכוֹס קָאָמַר לָהּ. **בֵּית הַפְּרָס,** שָׂדֶה שֶׁנִּתְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, מֵאַחַר דְּלֹכֹהֵן לִכְנֹס שָׁם כְּשֶׁהוּא מְנַפֵּחַ וְהוֹלֵךְ וְרוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בְּעֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה. וּמִשּׁוּם הָכִי מָתָר לְתֵּן עֵרוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד: **וְלֹא עֵרֵב.** וְלֹא הִנִּיחַ עֵרוּבוֹ בְּשׁוּם מָקוֹם: **לָחֹץ.** לְעֻשׂוֹת מְחִצָּה בֵּינוֹ לַקֶּבֶר שֶׁלֹּא יַאֲהִיל, כְּגוֹן שֶׁיִּכְנַס שָׁם כְּשָׂדֶה חֻבָּה וּמִגְדָּל, אִלְמָא חֲזֵי לֵיהּ. וּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן, מוֹקְמִינַן בְּגֵמָרָא (ל:) דַּאֲפִלּוּ בִּישְׂרָאֵל פְּלִיגִי רַבָּנָן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה וְאָמְרִי דְּאֵין מְנִיחִין עֵרוּבֵי תְּחוּמִין בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְלֹא נָקַט כֵּהֵן אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יְהוּדָה דַּאֲפִלּוּ בְּכֹהֵן שָׁרֵי, וּבְהָא קָמְפַלְּגִי, דְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר אַף עַל גַּב דְּאָסוּר לְהֲנוֹת ו

אוֹמֵר. אִם בָּאוּ מִכָּאן וּמִכָּאן וְאָחַד מֵהֶם רַבּוֹ, יֵלֵךְ אֵצֶל רַבּוֹ וְלֹא אֵצֶל רַבּוֹ שֶׁלּוֹ. הָאַחֵר, דְּקִים לֵן בִּגְוִיהּ דִּבְשֵׁעַת קְנִיַּת עֵרוּב בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת קָנִיַּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דַּעְתֵּיהּ דִּלְקָנֵי לֵיהּ הָהוּא עֵרוּב דִּלְצַד רַבֵּיהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּזִמְנִין דְּנִיחָא לֵיהּ לְאִינָשׁ בְּחַבְרֵיהּ טָפֵי מֵרַבֵּיהּ: (ו) **מָעֲרַב אָדָם שְׁנֵי עֵרוּבִין.** אִם הָיָה צָרִיךְ לֵילֵךְ יוֹם רִאשׁוֹן לְכָאן וְיוֹם שֵׁנִי לְכָאן, יָכוֹל לְעָרֵב לַמִּזְרָח וְלַמַּעֲרָב עֶרֶב יוֹם הָרִאשׁוֹן, וְאוֹמֵר ׳עֵרוּבִי שֶׁל מִזְרָח יִקָּנֶה לִי הַיּוֹם לְצָרְכִי מָחָר, וְעֵרוּבִי שֶׁל מַעֲרָב יִקָּנֶה לִי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דִּלְמָחָר לְצָרְכִי יוֹם שֵׁנִי׳. דְּקָסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב לָאו כְּחַד יוֹמָא דָּמְיָא אֶלָּא נִינְהוּ אֶלָּא שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת [זֶהֶן], וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּקַמָּא, לְדִידֵיהּ הוּא דְּקָנֵי וְלֹא לְיוֹם שֵׁנִי: **עֵרוּבֵי בָּרִאשׁוֹן וּבִשְׁנֵי כִּבְנֵי עִירִי.** כְּלוֹמַר, וְאִם לֹא הָיָה צָרִיךְ לֵילֵךְ אֶלָּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וּבִשְׁנֵי אֵינוֹ צָרִיךְ לְזוּז מִמְּקוֹמוֹ, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַפְסִיד לֹא אֲלָפִים שֶׁל תְּחוּמוֹ מִכָּאן וְלֹא אֲלָפִים שֶׁל תְּחוּמוֹ מִכָּאן, יְעָרֵב עֵרוּב אֶחָד לַצַּד שֶׁהוּא רוֹצֶה לֵילֵךְ בּוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְאוֹמֵר עֵרוּבִי זֶה יִקָּנֶה לִי לְצָרְכִי מָחָר, וּבִשְׁנֵי הֲרֵינִי כִּבְנֵי עִירִי שֶׁלֹּא עֵרְבוּ. אוֹ אִם הָיָה צָרִיךְ לֵילֵךְ בַּשֵּׁנִי וְלֹא בָּרִאשׁוֹן, וְעָבְדִי הָכָא לְחֻמְרָא דְּאָמְרִי לְקַמָּן נָאֶכַל בָּרִאשׁוֹן אֵין עֵרוּב לַשֵּׁנִי, דִּלְמָא שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת הֵן וְלֹא כְּיוֹמָא אֲרִיכָא דְּמוּ: **מוֹלִיכוֹ.** הַשָּׁלִיחַ עֶרֶב יוֹם טוֹב שֶׁלְּפָנֵי שַׁבָּת וּמַחְשִׁיךְ עָלָיו עַד שֶׁיְּקַנֶּה עֵרוּב בְּאוֹתוֹ עֵרוּב עַצְמוֹ שֶׁקָּרָא עָלָיו שֵׁם מֵאֶתְמוֹל, וְעַתָּה שׁוֹתֵק, אֲבָל לֹא בְּפַת אַחֶרֶת, דְּבָעֵי לְמִקְרָא עֲלֵיהּ הַשְׁתָּא שֵׁם עֵרוּב, וְהֵרֵי מֻכָּן מֵיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת: **וְנִמְצָא מִשְׁתַּבֵּר בְּהֶלִּיכָתוֹ.** כְּלוֹמַר, הֵלִיכָה לְיוֹם מָחָר: **וּמִשְׁתַּבֵּר בָּעֵרוּבוֹ.** שֶׁאוֹכְלוֹ. וְיוֹם טוֹב אַחַר הַשַּׁבָּת דִּלְא אֶפְשָׁא בְּהֶכֵי, מוֹלִיכוֹ בָּרִאשׁוֹן וְאֵינוֹ אוֹכְלוֹ, וְחוֹזֵר וְהוֹלֵךְ שָׁם בַּשֵּׁנִי לְרִאשׁוֹת, אִם קָיְמָ הֶעָרוּב, מַחְשִׁיךְ עָלָיו, וְאִם רוֹצֶה, יֹאכְלֶנּוּ אַחֲרֵי כֵן: **מוֹדִים אַתֶּם לִי שֶׁהֵן שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת.** דְּאָמְרִיתוּ נֶאֱכַל עֵרוּב בָּרִאשׁוֹן אֵין עֵרוּב לַשֵּׁנִי, וְאִי חָדָא קְדֻשָּׁה נִינְהוּ, הָוֶה לֵיהּ כְּחַד יוֹמָא אֲרִיכְתָּא וְיִקָּנֶה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל רִאשׁוֹן לְשֵׁנִיהֶם, וְכֵיוָן דִּשְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת נִינְהוּ, יָכוֹל לְעָרֵב נְמֵי לְשְׁתֵּי רוּחוֹת. וְרַבָּנָן אָזְלִי הָכָא לְחֻמְרָא וְהָכָא לְחֻמְרָא כְּדַאֲמָרַן (ד״ה או מערב), מִשּׁוּם דְּמִסְפְּקָא לְהוּ. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר **דִּשְׁבַּת וְיוֹם טוֹב שְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת הֵן.** (ז) **שְׁמָא תִּתְעַבֵּר.** שֶׁמָּא יַעֲשׂוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל אֱלוּל מֵעֻבָּר וְיִהְיוּ שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים, יוֹם שְׁלוֹשִׁים שֶׁל אֱלוּל וְיוֹם שְׁלוֹשִׁים וְאֶחָד, וְהוּא שֶׁלְּצַד לֵילֵךְ בָּרִאשׁוֹן לְצַד אֶחָד וּבִשְׁנֵי לְצַד אַחֵר, מֵעֵרְבִי שְׁנֵי עֵרוּבִין וּמֵנִיחַ בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב זֶה לְכָאן וְזֶה לְכָאן וְאוֹמֵר וְכוּ׳: **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.** דְּקַסָּבְרֵי קְדֻשָּׁה אַחַת הֵן. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים בִּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּלְאו מִשּׁוּם סְפֵקָא בִּלְבַד אִיתְקַן, שֶׁמָּא קִדְּשׁוּ בֵּית דִּין אֶת יוֹם שְׁלוֹשִׁים אוֹ יוֹם שְׁלוֹשִׁים וְאֶחָד, וְאֶחָד מֵהֶם חֹל, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּשָׁמָא בָּאוּ עֵדִים מִן הַמַּעֲרָב וּלְמַעְלָה, שֶׁנִּתְהַגִּין אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר קֹדֶשׁ וְתַרְוַיְהוּ קְדֻשָּׁה אַחַת, אֲבָל בְּשָׁאָר יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת דְּלָא אִתְקִין אֶלָּא מִסְפֵּקָא דְּלָא יָדְעִינַן מָתַי קִדְּשׁוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל אֶת הַחֹדֶשׁ, מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה דִּשְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת הֵן. וַחֲכָמִים הָאֲמוּרִים כָּאן הוּא רַבִּי יוֹסֵי: (ח) **מַתְנָה אָדָם עַל הַכַּלְכָּלָה.** סַל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פֵּרוֹת טְבֵלִים, מַתָּנָה עָלָיו בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְאוֹמֵר, ׳אִם הַיּוֹם חֹל, תְּהֵא זוֹ תְּרוּמָה עַל אֶחָד, וְאִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ אֵין בְּדִבְרֵי כֻלָּם׳, שֶׁאֵין מַגְבִּיהִין תְּרוּמוֹת בְּיוֹם טוֹב. וּלְמָחָר הוּא אוֹמֵר ׳אִם אֶתְמוֹל קֹדֶשׁ וְהַיּוֹם חֹל, תְּהֵא זוֹ שֶׁאָמַרְתִּי אֶתְמוֹל תְּרוּמָה עַל אֵלּוּ, וְאִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ וְאֶתְמוֹל חֹל, כְּבָר הָיא תְּרוּמָה׳, וְאוֹכֵל כַּלְכָּלָה הַמִּתְקֻנֶּת וּמְשַׁיֵּר הַתְּרוּמָה: **וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.** הוּא רַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַרַן (משנה ד ד״ה ולא), דְּסָבַר קְדֻשָּׁה אַחַת הֵן וְאֵין מַגְבִּיהִים בָּהֶם תְּרוּמָה.

מַתְנִי׳ מִי שֶׁהוֹצִיאוּהוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְאָנְסוֹ, חוּץ לִתְחוּם: **אוֹ רוּחַ רָעָה.** שֶׁנִּכְנְסָה בּוֹ שֵׁד וְנִטְרְפָה דַּעְתּוֹ וְיָצָא חוּץ לִתְחוּם, וְחָזַר וְנִכְתַּפָּה וְהֵרֵי הוּא כְּחוּץ לַתְּחוּם: **הֶחֱזִירוּהוּ לְתוֹךְ הַתְּחוּם כְּאִלּוּ לֹא יָצָא.** וְהֵרֵי כָּל הָעִיר לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת בְּתַחְלָה וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה כַּאֲשֶׁר הָיָה בְּתַחְלָה, דְּאָמְרִינַן בְּעַל כָּרְחוֹ, אֲבָל יָצָא אַמָּה לְכָל רוּחַ. וְדַוְקָא כְּשֶׁהוֹצִיאוּהוּ בְּעַל כָּרְחוֹ, אֲבָל הֶחֱזִירוּהוּ בְּעַל כָּרְחוֹ, אֲף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירוּהוּ בְּעַל כָּרְחוֹ, אוֹ הוֹצִיאוּהוּ בְּעַל כָּרְחוֹ וְחָזַר לְדַעְתּוֹ, אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת: **הוֹלִיכוּהוּ לְעִיר אַחֶרֶת.** וְהֵרֵי הִיא מַקֶּפֶת מְחִצּוֹת, אוֹ שֶׁנִּתְנוּהוּ בְּדִיר אוֹ בְּסַהַר שֶׁהֵן מַקִּיפִין וְהֵקֵפָן גָּדוֹל: **מְהַלֵּךְ אֶת כָּלָּהּ.** דְּהוֹאִיל וּמַקֶּפֶת מְחִצּוֹת הֵרֵי הִיא כְּאַרְבַּע אַמּוֹת: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת.** דְּכֵיוָן דְּלֹא שָׁבַת בָּאֲוִיר מְחִצּוֹת מִבְּעוֹד יוֹם, לָא מְהַנֵּי לֵיהּ מְחִצּוֹת. וְרִבּוֹתֵי פָּרְשׁוּ, מִשּׁוּם דְּגָזְרִי דִּיר וְסַהַר אַטּוּ בִּקְעָה שֶׁאֵין לָהּ מְחִצּוֹת, וּבִבְקָעָה כֻּלֵּי עָלְמָא מוֹדוּ דְּאֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת: **מִפְּרַנְדְּסִין.** שֵׁם מָקוֹם: **וְהַפַּלְיָנָה.** כְּשֶׁהִיא מִתְרַחֶקֶת מִשָּׁפַת הַיָּם וְנִכְנֶסֶת בָּאֲמָצָעוֹ, קָרֵי הַפַּלְגָה, לְשׁוֹן ׳פַּלְגֵי מָיִם׳ (תהלים א ג): **הֶחֱזִירוּהוּ אֶת כָּלָּהּ.** הָיוּ מְהַלְּכִין בְּכָל הַסְּפִינָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַסְּפִינָה הָלְכָה בְּשִׁבְתָּ וְיָצְאוּ חוּץ לְתְחוּם, הֲרֵי כְּמִי שֶׁיָּצָא חוּץ לִתְחוּם וְנִתַּן בְּדִיר אוֹ בְּסַהַר, שֶׁהַסְּפִינָה מַקֶּפֶת מְחִצּוֹת: **שֶׁרָצוּ לְהַחְמִיר עַל עַצְמָן.** דִּלְדִידְהוּ נַמֵּי דְּגָזְרִי דִּיר וְסַהַר אַטּוּ בִּקְעָה, בְּסִפִינָה כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְהַלֶּכֶת, הָיָה מַתָּר לְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ. וְעוֹד שֶׁהֲרֵי שָׁבְתוּ בַּאֲוִיר מְחִצּוֹת מִבְּעוֹד יוֹם, אֶלָּא שֶׁרָצוּ לְהַחְמִיר. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: (ב) **לָמָּל.** מָקוֹם שֶׁהַסְּפִינוֹת חוֹנוֹת כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַיָּם אֶל שִׂפָּתוֹ: **מָה אָנוּ לְיָרֵד.** מִן הַסְּפִינָה לְתוֹךְ הָעִיר, כְּלוּם בָּאנוּ מֵחוּץ לִתְחוּם מִשֶּׁחָשְׁכָה. וְהַאי נָמֵל לָאו מֻקָּף מְחִצּוֹת הֲוָה, דְּאִי הֲוָה מֻקָּף מְחִצּוֹת, הָא קָאָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְעֵיל (משנה א) **בְּנָתְנוּהוּ בְּדִיר אוֹ בְּסַהַר דִּמְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ: שֶׁכְּבָר הָיְתָה מְחֻקֶּקֶת לְמִדַּת קִבּוּץ אַלְפַּיִם אַמָּה: (ג) **מִי שֶׁיָּצָא בִּרְשׁוּת.** כְּגוֹן לַעֲדוּת הַחֹדֶשׁ אוֹ לְהַצִּיל מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אוֹ מִן הַנָּהָר: **כְּבָר נַעֲשָׂה מַעֲשֶׂה.** וְאֵינָךְ צָרִיךְ לֵילֵךְ: **יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ.** מִמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ: **כְּאִלּוּ לֹא יָצָא.** הֲכִי קָאָמַר, אִם הָיָה אוֹתָן אַלְפַּיִם אַמָּה הַנִּתְּנוֹת לוֹ לְכָל רוּחַ מִמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ, נִכְנָסוֹת לְתוֹךְ אַלְפַּיִם שֶׁל תְּחוּם בֵּיתוֹ, כְּאִלּוּ לֹא יָצָא מִתְּחוּמוֹ דָּמֵי, וְהוֹלֵךְ עַד בֵּיתוֹ וְהֵרֵי הוּא כִּבְתְחִלָּה: **שֶׁכָּל הַיּוֹצְאִין לְהַצִּיל חוֹזְרִין לִמְקוֹמָן.** הֲכִי קָאָמַר, שֶׁכֵּן מָצִינוּ קֹלָּא אַחֶרֶת בְּכָל הַיּוֹצְאִין לְהַצִּיל מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִן הַמַּפֹּלֶת, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁיָּצְאוּ בִּרְשׁוּת, הִתִּירוּ לָהֶם לַחֲזֹר בִּכְלֵי זַיִן לִמְקוֹמָם, וְלֹא הִצְרִיכוּם לְהַנִּיחַ כְּלֵי זַיִן, הָכִי נַמֵּי הַלָּלוּ [לָזֶה שֶׁיָּצָא] **בִּרְשׁוּת לְהִיוֹת כְּאִלּוּ לֹא יָצָא:** (ד) **מִי שֶׁיָּשַׁב בַּדֶּרֶךְ.** לָנוּחַ, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהָיָה בְּתְחוּם הָעִיר, וְחָשְׁכָה לוֹ שָׁם, וּכְשֶׁעָמַד רָאָה שֶׁהוּא סָמוּךְ לָעִיר וּבְתְחוּמָהּ: **לֹא יִכָּנֵס.** לָעִיר לִהְיוֹת כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁחָשְׁכָה לוֹ יִמְדֹּד אֶלְפַּיִם אַמָּה, וְעַד מָקוֹם שֶׁיִּכְלוּ יְלֵךְ בְּעִיר וְתוּ לֹא: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִכָּנֵס.** וְיֵלֵךְ כָּל הָעִיר וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה כְּבֵנֵי הָעִיר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **בַּלֹּא מִתְפַּוֵּץ.** שֶׁלֹּא יָדַע כְּשֶׁחָשְׁכָה לוֹ שֶׁהוּא בְּתְחוּם הָעִיר, וְלֹא נִתְכַּוֵּן לְהִיוֹת שְׁבִיתָתוֹ בָּעִיר אֶלָּא בְּמִקּוֹמוֹ: (ה) **יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ.** דְּסָבַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, חֲמִצֵּי הַפְקֵר שֶׁאֵין לָהֶם דַּעַת בְּעָלִים, קוֹנִים שְׁבִיתָה בִּמְקוֹמָן וְיֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, וְהֵישֵׁן שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת בְּשָׁעָה שְׁקוֹנָה שְׁבִיתָה, דְּינוֹ כְּחֲמִצֵּי הַפְקֵר וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. וְרַבָּנָן סְבְרִי, חֲמִצֵּי הַפְקֵר אֵין קוֹנִין שְׁבִיתָה בִּמְקוֹמָן, אֶלָּא הַזּוֹכֶה בָּהֶן מוֹלִיכָן לַמָּקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לֵילֵךְ, וְכָא נַמֵּי הֵישֵׁן אֵינוֹ קוֹנֶה שְׁבִיתָה וְאֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבְּתוֹךְ כֻּלָּהּ. וְעוֹד שֶׁהֲרֵי שָׁבְתוּ בָּאֲוִיר מְחִצּוֹת מִבְּעוֹד יוֹם, אֶלָּא שֶׁרָצוּ לְהַחְמִיר. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: (ב) **לָמָּל.** מָקוֹם שֶׁהַסְּפִינוֹת חוֹנוֹת כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַיָּם אֶל שִׂפָּתוֹ: **מָה אָנוּ לְיָרֵד.** מִן הַסְּפִינָה לְתוֹךְ הָעִיר, כְּלוּם בָּאנוּ מֵחוּץ לִתְחוּם מִשֶּׁחָשְׁכָה. וְהַאי נָמֵל לָאו מֻקָּף מְחִצּוֹת הֲוָה, דְּאִי הֲוָה מֻקָּף מְחִצּוֹת, הָא קָאָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְעֵיל (משנה א) **בְּנָתְנוּהוּ בְּדִיר אוֹ בְּסַהַר דִּמְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ: שֶׁכְּבָר הָיְתָה מְחֻקֶּקֶת לְמִדַּת קִבּוּץ אַלְפַּיִם אַמָּה: (ג) **מִי שֶׁיָּצָא בִּרְשׁוּת.** כְּגוֹן לַעֲדוּת הַחֹדֶשׁ אוֹ לְהַצִּיל מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אוֹ מִן הַנָּהָר: **כְּבָר נַעֲשָׂה מַעֲשֶׂה.** וְאֵינָךְ צָרִיךְ לֵילֵךְ: **יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ.** מִמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ: **כְּאִלּוּ לֹא יָצָא.** הֲכִי קָאָמַר, אִם הָיָה אוֹתָן אַלְפַּיִם אַמָּה הַנִּתְּנוֹת לוֹ לְכָל רוּחַ מִמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ, נִכְנָסוֹת לְתוֹךְ אַלְפַּיִם שֶׁל תְּחוּם בֵּיתוֹ, כְּאִלּוּ לֹא יָצָא מִתְּחוּמוֹ דָּמֵי, וְהוֹלֵךְ עַד בֵּיתוֹ וְהֵרֵי הוּא כִּבְתְחִלָּה: **שֶׁכָּל הַיּוֹצְאִין לְהַצִּיל חוֹזְרִין לִמְקוֹמָן.** הֲכִי קָאָמַר, שֶׁכֵּן מָצִינוּ קֹלָּא אַחֶרֶת בְּכָל הַיּוֹצְאִין לְהַצִּיל מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִן הַמַּפֹּלֶת, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁיָּצְאוּ בִּרְשׁוּת, הִתִּירוּ לָהֶם לַחֲזֹר בִּכְלֵי זַיִן לִמְקוֹמָם, וְלֹא הִצְרִיכוּם לְהַנִּיחַ כְּלֵי זַיִן, הָכִי נַמֵּי הַלָּלוּ [לָזֶה שֶׁיָּצָא] **בִּרְשׁוּת לְהִיוֹת כְּאִלּוּ לֹא יָצָא:** (ד) **מִי שֶׁיָּשַׁב בַּדֶּרֶךְ.** לָנוּחַ, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהָיָה בְּתְחוּם הָעִיר, וְחָשְׁכָה לוֹ שָׁם, וּכְשֶׁעָמַד רָאָה שֶׁהוּא סָמוּךְ לָעִיר וּבְתְחוּמָהּ: **לֹא יִכָּנֵס.** לָעִיר לִהְיוֹת כְּאַנְשֵׁי הָעִיר, אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁחָשְׁכָה לוֹ יִמְדֹּד אֶלְפַּיִם אַמָּה, וְעַד מָקוֹם שֶׁיִּכְלוּ יְלֵךְ בְּעִיר וְתוּ לֹא: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִכָּנֵס.** וְיֵלֵךְ כָּל הָעִיר וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה כְּבֵנֵי הָעִיר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **בַּלֹּא מִתְפַּוֵּץ.** שֶׁלֹּא יָדַע כְּשֶׁחָשְׁכָה לוֹ שֶׁהוּא בְּתְחוּם הָעִיר, וְלֹא נִתְכַּוֵּן לִהְיוֹת שְׁבִיתָתוֹ בָּעִיר אֶלָּא בְּמִקוֹמוֹ: (ה) **יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ.** דְּסָבַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, חֲמִצֵּי הַפְקֵר שֶׁאֵין לָהֶם דַּעַת בְּעָלִים, קוֹנִים שְׁבִיתָה בִּמְקוֹמָן וְיֵשׁ לָהֶם אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, וְהֵישֵׁן שֶׁאֵין לוֹ דַּעַת בְּשָׁעָה שְׁקוֹנָה שְׁבִיתָה, דְּינוֹ כְּחֲמִצֵּי הַפְקֵר וְיֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. וְרַבָּנָן סְבְרִי, חֲמִצֵּי הַפְקֵר אֵין קוֹנִין שְׁבִיתָה בִּמְקוֹמָן, אֶלָּא הַזּוֹכֶה בָּהֶן מוֹלִיכָן לַמָּקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לֵילֵךְ, וְכָא נַמֵּי הֵישֵׁן אֵינוֹ קוֹנֶה שְׁבִיתָה וְאֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבְּתוֹךְ כֻּלָּהּ. וְעוֹד שֶׁהֲרֵי שָׁבְתוּ בָּאֲוִיר מְחִצּוֹת מִבְּעוֹד יוֹם, אֶלָּא שֶׁרָצוּ לְהַחְמִיר. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: (ב) **לָמָּל.** מָקוֹם שֶׁהַסְּפִינוֹת חוֹנוֹת כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַיָּם אֶל שִׂפָּתוֹ: **מָה אָנוּ לְיָרֵד.** מִן הַסְּפִינָה לְתוֹךְ הָעִיר, כְּלוּם בָּאנוּ מֵחוּץ לִתְחוּם מִשֶּׁחָשְׁכָה. וְהַאי נָמֵל לָאו מֻקָּף מְחִצּוֹת הֲוָה, דְּאִי הֲוָה מֻקָּף מְחִצּוֹת, הָא קָאָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְעֵיל (משנה א) **בְּנָתְנוּהוּ בְּדִיר אוֹ בְּסַהַר דִּמְהַלֵּךְ אֶת כֻּלָּהּ: שֶׁכְּבָר הָיְתָה**

כְּרַחְבָּהּ מִקְצָת בֵּיתוֹ נָכְרִ בְּאַמָּה אַמְצָעִית דְּאִי אָפְשָׁר שֶׁלֹּא בְּרֵרָה, דְּאִי בְּאַמְצָע הָאֵילָן בֵּרַר לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, הֲרֵי הִיא מֻנָּח, וְאִי מֵהָאי גִּיסָא אוֹ מֵהָאי גִּיסָא, הֲרֵי הִיא מֻנָּח, הִלְכָּךְ קָנָה שָׁם [שְׁבִיתָה]: **אָמַר שְׁבִיתָתִי בְּעָקָרוֹ.** הוֹאִיל וְסִמֵּם מְקוֹמוֹ, אוֹתָהּ שְׁבִיתָה קוֹנֶה לוֹ אַלְפַּיִם לְצַד רַגְלָיו וְאַלְפַּיִם לְצַד בֵּיתוֹ: (ח) **וְאִם אֵינוֹ מַכִּיר.** אֵילָן אוֹ גֶּדֶר: **אוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בַּהֲלָכָה.** וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁיּוֹעִיל לוֹ כְּשֶׁיֹּאמַר שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹם פְּלוֹנִי, וְאָמַר שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי, זָכָה לוֹ מְקוֹמוֹ: **עֲנָיּוֹת.** דְּבָעֲרֵי מִקְלָט דְּמִנַּיְהוּ לְיָלְפִינַן אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל תְּחוּם שַׁבָּת, כְּתִיב (במדבר לה ה) ׳זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרַשֵּׁי הֶעָרִים׳, לָזֶה אַתָּה נוֹתֵן פָּאוֹת, דְּהַיְנוּ זָוִיוֹת, וְאִי אַתָּה נוֹתֵן פָּאוֹת לְשׁוֹבְתֵי שַׁבָּת. וְרַבָּנָן דְּבָעוּ מְרֻבָּעוֹת דְּרֶשׁי ׳זֶה׳ לְרִבּוּיֵי כָּזֶה יִהְיוּ כָּל שׁוֹבְתֵי שַׁבָּת (גמרא נא.). **וַהֲלָכָה פַּחֲכָמִים: פַּטְבֶּלָא מְרֻבַּעַת.** כָּתַב הָרַמְבַּ״ם (פיה״מ), לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת מְרֻבָּע מִצַּמְצֵם בְּכִוּוּן, תְּנָא בְּטַבְלָא מְרֻבַּעַת, כְּלוֹמַר כְּדֶרֶךְ שֶׁבְּנֵי אָדָם רְגִילִים לְרַבֵּעַ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְרֻבָּע בְּצִמְצוּם: **נִשְׁבָּר אֶת הַזָּוִיוֹת.** אַרְבַּע הַפֵּאוֹת שֶׁבָּאַלְכְּסוֹנוֹ שֶׁל מְרֻבָּע הָעוֹדְפוֹת עַל הָעִגּוּל שֶׁבְּתוֹכוֹ: (ט) **זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ.** כְּגוֹן זֶה שֶׁהוּא בַּדֶּרֶךְ וְאֵין עִמּוֹ פַּת דְּהַשְׁתָּא עָנִי הוּא, לוֹ הִתִּירוּ חֲכָמִים לְעָרֵב בְּרַגְלָיו. דְּכֵיוָן דְּאֵין עִמּוֹ פַּת דְּהַשְׁתָּא עָנִי הוּא, לוֹ הִתִּירוּ חֲכָמִים לְעָרֵב בְּרַגְלָיו. לְיִשְׁבוּ יָפֶה: **הַמְּשׁוּחוֹת.** מוֹדְדֵי הַתְּחוּמִים לָעֲיָרוֹת וְשׁוֹתִין סִימָן לְסוֹף הַתְּחוּם, אֵין מְמַצִּין אֶת הַמִּדּוֹת לָעֲשׂוֹת הַסִּימָן בְּסוֹף אַלְפַּיִם מַמָּשׁ, אֶלָּא כּוֹנְסִין אוֹתָן לְתוֹךְ אַלְפַּיִם: **מִפְּנֵי הַטּוֹעִין.** שֶׁאֵין מַכִּירִין הַסִּימָן וּפְעָמִים שֶׁיּוֹצְאִים לְהַלֵּן מִמְּנוּ וְחוֹזְרִין וְלֹא אַדַּעְתַּיְהוּ, וּמִשּׁוּם הָכִי רְגִילִין תָּמִיד לְכַנֵּס בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם, וְנִמְצָא שֶׁאִלּוּ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת בְּתוֹךְ הַתְּחוּם הֵן, וְכֵיוָן שֶׁהָיָה זֶה אָנוּס שֶׁרִיְּנוּ לֵיהּ לִכְנֵס וְלֹא מֻחְמִירִינַן לֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּמַחֲמִירִינַן לְמִי שֶׁיָּצָא חוּץ לִתְחוּם, דְּהָתָם הָוֶה לֵיהּ לִזְהֵר וְלַתֵּת בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא יֵצֵא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק ה (א) **כֵּיצַד מְעַבְּרִין.** לְשׁוֹן אִשָּׁה מְעֻבֶּרֶת שָׁכְרְסָה בּוֹלֵט (גמרא נג. רש״י סוכה ג: ד״ה ואין), ספר העתים מד). וְהָכִי קָאָמַר, **כֵּיצַד** יֵשׁ לָהּ עִבּוּר לָעִיר, **אִם בֵּית נִבְנָס בֵּית יוֹצֵא** וְכוּ׳. כְּשֶׁבָּא לְצַיֵּן סִימָן תְּחוּם הָעִיר וּבָא לְמִדּוֹד אַלְפַּיִם חוּצָה לָהּ, אִם לֹא הָיְתָה חוֹמָתָהּ חֲלָקָה אֶלָּא בָּתִּים סְמוּכִין וּמְחֻבָּרִים, יֵשׁ בֵּית נִבְנָס לְתוֹךְ הָעִיר יוֹתֵר מֵהֶבְרוֹ וְנִרְאֵית כְּנִיסָתוֹ פְּגוּמָה, וְיֵשׁ בֵּית בּוֹלֵט וְיוֹצֵא לְחוּץ יוֹתֵר מֵהֶבְרוֹ: **אוֹ פָּגוּם נִכְנָס פָּגוּם יוֹצֵא.** שֶׁיֵּשׁ מִגְדָּלִים בּוֹלְטִים בַּחוֹמָה, פְּעָמִים בּוֹלְטִים לִפְנִים, פְּעָמִים לַחוּץ: **אוֹ שֶׁהָיוּ שָׁם.** לְאַחַת הַקֶּרָנוֹת שֶׁל עִיר (רש״י נב: ד״ה או שהיו): **גְּדוּדְיוֹת גְּבוֹהוֹת.** שִׁבְרֵי חוֹמָה שֶׁל חֻרְבּוֹת בָּתִּים, וְיֶשְׁנָן תּוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לְעִיר: **אוֹ נְפָשׁוֹת.** בְּנֵין שָׁעוֹשִׁין עַל הַקֶּבֶר. וְהוּא שֶׁיִּהֵא בָּהֶן בֵּית דִּירָה: **מוֹצִיאִין אֶת הַמִּדָּה בְּנִנְדָּן.** אִם הַבְּלִיטוֹת הַלָּלוּ אֲצֵל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, רוֹאִים כְּאִלּוּ יֵשׁ עוֹד בְּלִיטָה אַחֶרֶת כְּנֶגְדָּהּ בְּקֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, וְחוּט מְתוּתָּח מִזּוֹ לָזוֹ, וּמוֹדֵד מִן הַחוּט וְלַחוּץ, כְּדֵי שֶׁיִּהֵא הַתְּחוּם שָׁוֶה לִשְׁתֵּי הַקֶּרָנוֹת וְלֹא יִהְיֶה כָּאן אָרְךְ וְכָאן קָצָר: **וְעוֹשִׂין אוֹתָן.** הַתְּחוּמִים. מְרֻבָּעִים, שֶׁיִּהֵא אַלְפַּ

רבינו עובדיה

מַתְחִיל לְמִדָּד אֵלֶּה אָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר לה ד) 'מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב', אֲמָרָה תּוֹרָה, תֵּן חוּצָה וְאַחַר כָּךְ מִדָּד, כְּלוֹמַר תֵּן לָהּ קַרְפֵּף שֶׁל שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם וְאַחַר כָּךְ מִדָּד מִשָּׁם וְהָלְאָה: **לֹא אָמְרוּ כַּרְפֵּף אֶלָּא בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת.** שְׁתֵּי עֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת זוֹ לְזוֹ נוֹתְנִין שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם לְכָל אַחַת כְּדֵי לְחַבְּרָן עַל יְדֵי קַרְפֵּפוֹת הַלָּלוּ לִהְיוֹת כְּעִיר אַחַת, וְהַבָּא לָלֶכֶת מֵאַחַת מֵהֶן [דַּרְכּוֹ] חֲבָרְתָּהּ מוֹדְדִים לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה מִחוּץ לַחֲבָרְתָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁתֵּיהֶן כְּעִיר אַחַת עַל יְדֵי קַרְפֵּפוֹת הַלָּלוּ שֶׁמְּחַבְּרִין בֵּינֵיהֶן. וְהֵלְכָה כַּחֲכָמִים, שֶׁאֵין נוֹתְנִין קַרְפֵּף לְעִיר אַחַת אֶלָּא **בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת בִּלְבַד:** (ג) **וְכֵן שֶׁלּוֹשָׁה כְּפָרִים הַמְשֻׁלָּשִׁים.** לֹא מְשֻׁלָּשִׁים מִמָּשׁ, אֶלָּא שְׁלִישִׁי עוֹמֵד מֵרָחוֹק כְּנֶגֶד בֵּין הַחִיצוֹנִים, וְכָל שֶׁאֵלּוּ מְכַנִּיס אָמְצָעִי לְבֵינֵיהֶן וְאֵין בֵּין זֶה לָזֶה אֶלָּא מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד אַמָּה וּשְׁלִישׁ, שֶׁהֵן שִׁבְעִים אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים לָזוֹ וְשִׁבְעִים אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים לָזוֹ, וְכֵן לְצַד הָעִיר הַחִיצוֹנָה הָאַחֶרֶת אֵין בֵּין הָאָמְצָעִית לְבֵינָהּ אֶלָּא מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד אַמָּה וּשְׁלִישׁ, הֲרֵי שִׁלְשָׁתָן נֶחְשָׁבוֹת כְּאַחַת, וְהַיּוֹצֵא מֵאַחַת מֵהֶן דַּרְכּוֹ לְיַלֵּךְ דֶּרֶךְ חֲבֵרוֹתֶיהָ, מוֹנֶה מֵחוֹמַת הָעִיר הַחִיצוֹנָה. וְכַמָּה יְהֵא בֵּין הָאָמְצָעִית לַחִיצוֹנוֹת, אַלְפַּיִם אַמָּה, דְּהוֹאִיל וְיכוֹלָה לִבְנוֹת אָמְצָעִית לַחִיצוֹנָה וְחִיצוֹנָה לָאָמְצָעִית בְּלֹא עֲרוּב, אָמְרִינַן רוֹאִין כְּאִלּוּ אָמְצָעִית נְתוּנָה בֵּינֵיהֶן. אֲבָל אִם רָחוֹקָה יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם, לֹא אָמְרִינַן רוֹאִין: (ד) **אֵין מוֹדְדִין.** אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל תְּחוּם שַׁבָּת אֶלָּא **בְּחֶבֶל** שֶׁל פִּשְׁתָּן אֹרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה: **לֹא פָּחוֹת.** שֶׁכְּשֶׁהַחֶבֶל קָצָר, נִמְתָּח הַרְבֵּה וּמַאֲרִיךְ (האמה) [הַמִּדָּה]: **וְלֹא יוֹתֵר.** שֶׁכְּשֶׁהוּא אָרֹךְ הַרְבֵּה, כָּבְדוּ מִכַּפֵּילוּ בְּאֶמְצָעִיתוֹ וּמִתְקַצֵּר: **אֶלָּא כְּנֶגֶד לִבּוֹ.** קָבְעוּ לוֹ חֲכָמִים מָקוֹם לְשׁוּם רֹאשׁ הַחֶבֶל כָּל אֶחָד נֶגֶד לִבּוֹ, שֶׁאִם יִתֵּן זֶה כְּנֶגֶד זֶה כְּנֶגֶד צַוָּארוֹ וְזֶה כְּנֶגֶד רַגְלָיו, הַחֶבֶל מִתְקַצֵּר וְהַתְּחוּמִין מִתְמַעֲטִין: **לְגָדֵר.** חוֹמַת אֲבָנִים שֶׁנִּפְלָה וְנַעֲשֵׂית גֵּל גְּבוֹהַּ וּמִשְׁפָּע: **מִבְּלִיעוֹ.** אִם אֵינוֹ רָחֵב חֲמִשִּׁים אַמָּה מִשָּׁפָתוֹ אֶל שָׁפָתוֹ מִלְמַעְלָה, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּמִדָּתוֹ גּוֹבַהּ וּמִשְׁפָּע, הוֹאִיל וְאֵין מִלְמַעְלָה אֶלָּא כְּמִדַּת מִלְּמַטָּה, מוֹנֶה מֵחוֹמַת הַחִיצוֹנָה. וְכַמָּה יְהֵא בֵּין הָאָמְצָעִית לַחִיצוֹנוֹת, אַלְפַּיִם אַמָּה, דְּהוֹאִיל וְיכוֹלָה לִבְנוֹת אָמְצָעִית לַחִיצוֹנָה וְחִיצוֹנָה לָאָמְצָעִית בְּלֹא עֲרוּב, אָמְרִינַן רוֹאִין כְּאִלּוּ אָמְצָעִית נְתוּנָה בֵּינֵיהֶן. וְהֵלְכָה כַּחֲכָמִים, שֶׁאֵין נוֹתְנִין קַרְפֵּף לְעִיר אַחַת אֶלָּא **בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת בִּלְבַד:** (ג) **וְכֵן שֶׁלּוֹשָׁה כְּפָרִים הַמְשֻׁלָּשִׁים.** לֹא מְשֻׁלָּשִׁים מִמָּשׁ, אֶלָּא שְׁלִישִׁי עוֹמֵד מֵרָחוֹק כְּנֶגֶד בֵּין הַחִיצוֹנִים, וְכָל שֶׁאֵלּוּ מְכַנִּיס אָמְצָעִי לְבֵינֵיהֶן וְאֵין בֵּין זֶה לָזֶה אֶלָּא מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים, שֶׁהֵן שִׁבְעִים אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים לָזוֹ וְשִׁבְעִים אַמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים לָזוֹ, וְכֵן לְצַד הָעִיר הַחִיצוֹנָה הָאַחֶרֶת אֵין בֵּין הָאָמְצָעִית לְבֵינָהּ אֶלָּא מֵאָה וְאַרְבָּעִים וְאֶחָד אַמָּה וּשְׁלִישׁ, הֲרֵי שִׁלְשָׁתָן נֶחְשָׁבוֹת כְּאַחַת, וְהַיּוֹצֵא מֵאַחַת מֵהֶן דַּרְכּוֹ לְיַלֵּךְ דֶּרֶךְ חֲבֵרוֹתֶיהָ, מוֹנֶה מֵחוֹמַת הַחִיצוֹנָה. וְכַמָּה יְהֵא בֵּין הָאָמְצָעִית לַחִיצוֹנוֹת, אַלְפַּיִם אַמָּה, דְּהוֹאִיל וְיכוֹלָה לִבְנוֹת אָמְצָעִית לַחִיצוֹנָה וְחִיצוֹנָה לָאָמְצָעִית בְּלֹא עֲרוּב, אָמְרִינַן רוֹאִין כְּאִלּוּ אָמְצָעִית נְתוּנָה בֵּינֵיהֶן. אֲבָל אִם רָחוֹקָה יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם, לֹא אָמְרִינַן רוֹאִין: (ד) **אֵין מוֹדְדִין.** אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל תְּחוּם שַׁבָּת אֶלָּא **בְּחֶבֶל** שֶׁל פִּשְׁתָּן אֹרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה: **לֹא פָּחוֹת.** שֶׁכְּשֶׁהַחֶבֶל קָצָר, נִמְתָּח הַרְבֵּה וּמַאֲרִיךְ (האמה) [הַמִּדָּה]: **וְלֹא יוֹתֵר.** שֶׁכְּשֶׁהוּא אָרֹךְ הַרְבֵּה, כָּבְדוּ מִכַּפֵּילוּ בְּאֶמְצָעִיתוֹ וּמִתְקַצֵּר: **אֶלָּא כְּנֶגֶד לִבּוֹ.** קָבְעוּ לוֹ חֲכָמִים מָקוֹם לְשׁוּם רֹאשׁ הַחֶבֶל כָּל אֶחָד נֶגֶד לִבּוֹ, שֶׁאִם יִתֵּן זֶה כְּנֶגֶד זֶה כְּנֶגֶד צַוָּארוֹ וְזֶה כְּנֶגֶד רַגְלָיו, הַחֶבֶל מִתְקַצֵּר וְהַתְּחוּמִין מִתְמַעֲטִין: **לְגָדֵר.** חוֹמַת אֲבָנִים שֶׁנִּפְלָה וְנַעֲשֵׂית גֵּל גְּבוֹהַּ וּמִשְׁפָּע: **מִבְּלִיעוֹ.** אִם אֵינוֹ רָחֵב חֲמִשִּׁים אַמָּה מִשָּׁפָתוֹ אֶל שָׁפָתוֹ מִלְמַעְלָה, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּמִדָּתוֹ גּוֹבַהּ וּמִשְׁפָּע, הוֹאִיל וְאֵין מִלְמַעְלָה אֶלָּא כְּמִדַּת מִלְּמַטָּה, מוֹנֶה מֵחוֹמַת הַחִיצוֹנָה. אֶלָּא יוֹתֵר מֵאֲלָף, אֵין אוֹמְרִים תַּעֲלֶה מִדַּת מִדְרוֹנוֹ לְמִדַּת הַתְּחוּם, אֶלָּא זֶה יַעֲמֹד עַל שִׁפְתּוֹ מִכָּאן וְזֶה יַעֲמֹד עַל שִׁפְתּוֹ מִכָּאן וְיַבְלִיעוּ מִדְרוֹנוֹ בְּחֶבֶל אֶחָד: **וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ.** מִדְּקָתָנֵי חוֹזֵר לְמִדָּתוֹ, מַשְׁמַע שֶׁאִם הָיָה רָחְבּוֹ כְּנֶגֶד הָעִיר יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ שָׁם בְּחֶבֶל, וּבְאֶחָד מֵרָאשָׁיו שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָעִיר יָכוֹל לְהַבְלִיעוֹ, הוֹלֵךְ וּמַבְלִיעוֹ שָׁם, וּמוֹדֵד וְהוֹלֵךְ שָׁם מִשָּׁפָתוֹ וְהָלְאָה עַד כְּנֶגֶד הַמָּקוֹם שֶׁכְּלָה בּוֹ רֹחַב הַגַּיְא כְּנֶגֶד הָעִיר, וְחוֹזֵר לְמִדָּתוֹ כְּנֶגֶד הָעִיר וּמִשָּׁלִים אֶת מִדַּת תְּחוּמֵימוֹ: **הַגַּיְא לְהַר מַבְלִיעוֹ.** וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַר זָקוּף הַרְבֵּה אֶלָּא מִשָּׁפֵל, שֶׁבְּהִלּוּךְ חֲמֵשׁ אַמּוֹת מִמֶּנּוּ לֹא יִגְבַּהּ אֶלָּא עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֲבָל אִם הוּא זָקוּף עַד שֶׁבְּפָחוֹת מֵהִלּוּךְ חֲמֵשׁ אַמּוֹת זָקוּף עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵינוֹ מַבְלִיעוֹ, אֶלָּא אוֹמְדוֹ בִּלְבַד וְהוֹלֵךְ: **וְהוּא שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ לַתְּחוּם.** כְּשֶׁהוֹלֵךְ הַמּוֹדֵד לְהַבְלִיעַ הָהָר אוֹ הַגַּיְא, לֹא יֵצֵא חוּץ לְתְחוּם לַמָּקוֹם שֶׁרָאשֵׁי הַגַּיְא קְצָרִים שֶׁיָּכוֹל לְהַבְלִיעָם שָׁם, כְּדֵי שֶׁיַּחֲזֹר אַחַר כָּךְ לְמִדָּתוֹ כְּנֶגֶד הָעִיר, גְּזֵרָה מִפְּנֵי שֶׁהָרוֹאֶה אוֹתוֹ מוֹדֵד וְהוֹלֵךְ שָׁם, יֹאמַר שְׁמִדַּת תְּחוּמִים שֶׁל צִדֵּי הָעִיר בָּאָה עַד כָּאן: **בְּזוֹ אָמַר רַבִּי דוֹסְתַּאי.** בְּזוֹ לְמַעְטֵי עִיר מְקֻלָּט וְעָבְלָה עֲרוּפָה הַקְּרוֹבָה אֶל הֶחָלָל, שֶׁאֵין מְקַדְּדִין בָּהֶן: **מְקַדְּדִין.** נוֹקְבִין. רוֹאִין כְּאִלּוּ נוֹקְבִין אוֹתָן וּמוֹדְדִים דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב לְמַעֲט מִדַּת מִדְרוֹנוֹ, כְּדִאֲמְרִינַן בְּגֶמָרָא (נח:) שְׁמוֹדְדִין אוֹתוֹ בְּחֶבֶל שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת, וְהַתְּחוּתוֹן מְנַיֵּחַ אֶת הַחֶבֶל כְּנֶגֶד לִבּוֹ וְהָעֶלְיוֹן כְּנֶגֶד רַגְלָיו, וְכֵן מוֹדְדִין אוֹתוֹ כֻּלּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת, וּמִתְמַעֵט מִדְּרוֹן שֶׁל כָּל אַרְבַּע אַמּוֹת חֲצִי קוֹמַת אָדָם. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי דוֹסְתַּאי: (ה) **אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא מִן הַמְּמֻחֶה.** אָדָם הַבָּקִי בְּמִדִּידָה. וְנָאוֹן (ר"ח) פֵּרֵשׁ, מְמֻחֶה לִשּׁוֹן 'מְמָחָה עַל [כָּתָף]' יָם כִּנֶּרֶת' (במדבר לד יא), כְּלוֹמַר שֶׁמִּתְכַּוְּנִים לְמִדַּד הַתְּחוּמִין לְכַתְּחִלָּה מִן הַמָּקוֹם הַשָּׁוֶה וְהַיָּשָׁר כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ לְקַדֵּר: **רַבָּה לְמָקוֹם אֶחָד וּמֵעֵט לְמָקוֹם אַחֵר.** שֶׁנִּמְצְאוּ סִימָנֵי תְּחוּם זוֹ אֲרֻכִּין וּבוֹלְטִין מִכְּנֶגֶד סִימָנֵי תְּחוּם קָרֵן שְׁפָנְגְּדָהּ: **שׁוֹמְעִין לַמָּקוֹם שֶׁרָבָּה.** וּמוֹצִיאִין מִדַּת הַקְּצָרָה כְּנֶגְדָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מָתַח מִתְּחִלָּה הַחֶבֶל כָּל צָרְכּוֹ. וְתַנְיָא בְּתוֹסֶפְתָּא (פ"ד ה"ג) שֶׁהוּא צָרִיךְ לְמָתְחוֹ בְּכָל כֹּחוֹ: **רַבָּה לְאֶחָד וּמֵעֵט לְאַחֵר.** הֵכִי קָאָמַר, רַבָּה אֶחָד וּמֵעֵט אַחֵר, שֶׁמְּדוּדִי שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם מְמֻחִים, זֶה רַבָּה וְזֶה מֵעֵט: (ו) **עִיר שֶׁל יָחִיד.** כְּגוֹן שֶׁאָדָם אֶחָד קָנָה כֻּלָּהּ, וְהוּא מַשְׁכִּיר כָּל בָּתֶּיהָ לִבְנֵי אָדָם הַדָּרִים בָּהּ. וְאַחַר כָּךְ נַעֲשֵׂית שֶׁל רַבִּים: **מְעָרְבִין אֶת כֻּלָּהּ.** כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיוּ מְעָרְבִין כְּשֶׁהָיְתָה שֶׁל יָחִיד, שֶׁלֹּא הָיְתָה צְרִיכָה שִׁיּוּר: **אֵין מְעָרְבִין אֶת כֻּלָּהּ.** שֶׁאָסוּר לְעָרֵב עִיר שֶׁל רַבִּים אִם אֵין מְשַׁיֵּר בָּהּ בָּתִּים יְרוּעִים בְּלֹא עֲרוּב, דְּהַהוּא שִׁיּוּר הָכָר דְּעַצְמָא מְשׁוּם עֲרוּב הוּא וְלֹא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת רְשׁוּת הָרַבִּים. וְזוֹ הוֹאִיל וְהָיְתָה שֶׁל רַבִּים וְהָיְתָה צְרִיכָה שִׁיּוּר, אַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא הָוְיָא שֶׁל יָחִיד, נִדּוֹנֶית כְּבִתְּחִלָּה: **אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה חוּצָה לָהּ.** שִׁיּוּר שֶׁלֹּא עֲרָבוּ עִם שְׁאָר הָעִיר. וּרְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאֲפִלּוּ שִׁיּוּר שֶׁל חוּצָה לָהּ מוֹעִיל לְשָׁאָר הָעִיר: **כְּעִיר חֲדָשָׁה שֶׁבְּיהוּדָה.** עִיר הָיְתָה בִּיהוּדָה וּשְׁמָהּ 'חֲדָשָׁה', וְלֹא הָיוּ בָהּ אֶלָּא חֲמִשִּׁים דְּיוּרִים, וְהָיא הָעִיר הַיּוֹתֵר קְטַנָּה שֶׁבְּכָל אֶרֶץ יְהוּדָה, וְהָיא הָיְתָה שִׁיּוּר לְעִיר גְּדוֹלָה הַסְּמוּכָה לָהּ, וְהוּא שֶׁעוּר הַשִּׁיּוּר שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁיֵּר בָּעִיר שֶׁלֹּא יְעָרְבוּ עִם הָאֲחֵרִים מִשּׁוּם הֶכֵּרָא: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר שָׁלוֹשׁ חֲצֵרוֹת כוּ'.** וּפְסַק הֲלָכָה, אֶפְלּוּ בַּיִת אֶחָד בְּחָצֵר אֶחָד הֲוֵי שִׁיּוּר. וְעִיר שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא פֶּתַח אֶחָד בִּלְבַד, אֶפְלּוּ אֶחָד הֵיְתָה שֶׁל רַבִּים אֵינָהּ צְרִיכָה שִׁיּוּר: (ז) **מִי שֶׁהָיָה בַּמִּזְרָח.** בַּשָּׁדֶה, וְקָדַשׁ עָלָיו שָׁם הַיּוֹם, וְהוּא רָחוֹק מֵעֲרוּבוֹ יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם, וַהֲרֵי אֵין עֲרוּבוֹ עֲרוּב כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ וְלִטָּלוֹ, הֲרֵי הוּא כְּשִׁבְיָתוֹ בְּבֵיתוֹ, שֶׁהֲרֵי בְּתְחוּם בֵּיתוֹ הוּא עוֹמֵד, וּמִפֶּתֶם בְּבֵיתוֹ נִיחָא לֵיהּ שֶׁתְּהֵא שְׁבִיתָתוֹ כְּשֶׁאֵין עֲרוּבוֹ עֲרוּב: **אָסוּר לְבֵיתוֹ.** לִמְנוֹת מִבֵּיתוֹ אֶלֶפַיִם לְכָל רוּחַ: **בָּעִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר.** בְּאֶחָד מִן הַבָּתִּים הָעוֹמְדִים בְּתוֹךְ שִׁבְעִים אַמָּה וְשִׁירַיִם: **לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם.** שֶׁהֲרֵי בְּלֹא עֲרוּב נַמִּי יֵשׁ לוֹ מִן הָעִיר אֶלֶפַיִם לְכָל רוּחַ, וְכָל הָעִיר עִם עִבּוּרָהּ נֶחְשָׁבִים לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת: **נִתְּנוּ**

מַסֶּכֶת עֵרוּבִין

חוּץ לַתְּחוּם. חוּץ לְעִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר, וְהָכִי מְפָרֵשׁ לָהּ בְּגֶמָרָא (ס:): **מַה שְּׁנַּשְׁבַּר.** לְרוּחַ זֶה מַפְסִיד לְרוּחַ שֶׁכְּנֶגְדָּהּ. שֶׁהֲרֵי מוֹנֶה מִן הָעֲרוּב אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ, וְאִם נָתְנוּ בְּסוֹף אֶלֶף לְמִזְרָח, נִמְצָא שֶׁכָּלוֹת אַלְפַּיִם שֶׁל מִזְרָח בְּסוֹף שְׁלוֹשָׁה אַלְפַּיִם לְעִיר וְנִשְׁתַּכֵּר אֶלֶף, וְאַלְפַּיִם שֶׁל מַעֲרָב כָּלוֹת בְּסוֹף אֶלֶף שֶׁל מַעֲרָב הָעִיר וְהִפְסִיד אֶלֶף. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּאֵין הָעִיר עוֹלָה בְּחֶשְׁבּוֹן הָאַלְפַּיִם שֶׁל מַעֲרָב, אֶלָּא כָּלָה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁאֵין כָּלוֹת הָאַלְפַּיִם שֶׁמִּן הָעֲרוּב לְצַד הָעִיר אֶלָּא בְּסוֹף הָעִיר אוֹ חוּצָה לָהּ, אֲבָל אִם כָּלוֹת בְּאֶמְצַע הָעִיר אוֹ בְּאֶיזֶה מָקוֹם בְּתוֹכָהּ, אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ בְּתוֹךְ הָעִיר אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁכָּלוֹת הָאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל עֲרוּב וְתוּ לֹא, כְּדִתְנַן בְּסָמוּךְ (משנה ט): (ח) **אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה.** שֶׁהָיְתָה לָהֶן עִיר קְטַנָּה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם, וְיוֹצְאִים מֵעִירָן וּמוֹנִין וְהוֹלְכִים דֶּרֶךְ הַקְּטַנָּה הַסְּמוּכָה, מְהַלְּכִין **אֶת כָּל הָעִיר הַקְּטַנָּה** הַסְּמוּכָה לָהֶן כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וּמִשְּׁלִימִים מִדָּתָן חוּצָה לָהּ: **וְאֵין אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת הַגְּדוֹלָה.** כְּלָהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, לְפִי שֶׁמִּדַּת תְּחוּמִין כָּלָה בְּאֶמְצַע עִיר גְּדוֹלָה, לְפִיכָךְ אֵין עִיר גְּדוֹלָה נֶחְשֶׁבֶת לָהֶם כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וְאֵין הוֹלְכִים בָּהּ אֶלָּא עַד סוֹף תְּחוּמָן: **כֵּיצַד מִי שֶׁהָיָה מֵעִיר גְּדוֹלָה.** חַסְּרֵי מַחְסֵרָה וְהָכִי קָתָנֵי, אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר קְטַנָּה וְאֵין אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר גְּדוֹלָה, בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוֹדֵד אֶלְפַּיִם אַמָּה, אֲבָל הַנּוֹתֵן אַנְשֵׁי עִיר בְּתוֹךְ הָעִיר, בֵּין נָתְנוּ אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה בְּתוֹךְ הָעִיר קְטַנָּה, בֵּין נָתְנוּ אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה בְּתוֹךְ הָעִיר גְּדוֹלָה, מְהַלְּכִין כָּל הָעִיר שֶׁהֲרוּבָּהּ בָּאִין מִצַּד אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה וְנִתְּנוּ בְּתוֹכָהּ, מִי שֶׁהָיָה מֵעִיר גְּדוֹלָה וְנָתַן אֶת שֶׁלּוֹ בְּעִיר קְטַנָּה כו': **וְרַבִּי עֲקִיבָא.** חוֹלֵק עַל תִּנָּא קַמָּא וְסָבַר שֶׁאֵין הָעֲרוּב עוֹשֶׂה הָעִיר שֶׁהוּא מֻנָּח בָּהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאֵין מוֹנִים **אֶלָּא מִמָּקוֹם הָעֲרוּב.** וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** (ט) **אֵימָתַי בִּזְמַן שֶׁאֵין בָּהּ דְּיוּרִים.** שֶׁנִּפְרְצוּ אֵותְיוֹתֶיהָ וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְדִיּוּרִין, שֶׁאִם רְאוּיָה לְדִיּוּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהּ עַכְשָׁיו דִּיּוּרִין, אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּלָהּ אֶלָּא כְּאַרְבַּע אַמּוֹת לְדִבְרֵי חֲכָמִים. וְכֵן עִיר שֶׁאֵין יוֹשֵׁב בָּהּ וְיֵשׁ לָהּ חוֹמָה סְבִיב שָׁנְתַן בָּהּ עֲרוּבוֹ, נֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וַאֲפִלּוּ הִיא גְּדוֹלָה כְּאֶלֶף. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּאֵין הָעִיר עוֹלָה בְּחֶשְׁבּוֹן הָאַלְפַּיִם שֶׁל מַעֲרָב, אֶלָּא כָּלָה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁאֵין כָּלוֹת הָאַלְפַּיִם שֶׁמִּן הָעֲרוּב לְצַד הָעִיר אֶלָּא בְּסוֹף הָעִיר אוֹ חוּצָה לָהּ, אֲבָל אִם כָּלוֹת בְּאֶמְצַע הָעִיר אוֹ בְּאֶיזֶה מָקוֹם בְּתוֹכָהּ, אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ בְּתוֹךְ הָעִיר אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁכָּלוֹת הָאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל עֲרוּב וְתוּ לֹא, כְּדִתְנַן בְּסָמוּךְ (משנה ט): (ח) **אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה.** שֶׁהָיְתָה לָהֶן עִיר קְטַנָּה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם, וְיוֹצְאִים מֵעִירָן וּמוֹנִין וְהוֹלְכִים דֶּרֶךְ הַקְּטַנָּה הַסְּמוּכָה, מְהַלְּכִין **אֶת כָּל הָעִיר הַקְּטַנָּה** הַסְּמוּכָה לָהֶן כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וּמִשְּׁלִימִים מִדָּתָן חוּצָה לָהּ: **וְאֵין אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת הַגְּדוֹלָה.** כְּלָהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, לְפִי שֶׁמִּדַּת תְּחוּמִין כָּלָה בְּאֶמְצַע עִיר גְּדוֹלָה, לְפִיכָךְ אֵין עִיר גְּדוֹלָה נֶחְשֶׁבֶת לָהֶם כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וְאֵין הוֹלְכִים בָּהּ אֶלָּא עַד סוֹף תְּחוּמָן: **כֵּיצַד מִי שֶׁהָיָה מֵעִיר גְּדוֹלָה.** חַסְּרֵי מַחְסֵרָה וְהָכִי קָתָנֵי, אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר קְטַנָּה וְאֵין אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר גְּדוֹלָה, בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוֹדֵד אֶלְפַּיִם אַמָּה, אֲבָל הַנּוֹתֵן אַנְשֵׁי עִיר בְּתוֹךְ הָעִיר, בֵּין נָתְנוּ אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה בְּתוֹךְ הָעִיר גְּדוֹלָה, בֵּין נָתְנוּ אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה בְּתוֹךְ הָעִיר קְטַנָּה, מְהַלְּכִין כָּל הָעִיר שֶׁהֲרוּבָּהּ בָּאִין מִצַּד אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה וְנִתְּנוּ בְּתוֹכָהּ, מִי שֶׁהָיָה מֵעִיר גְּדוֹלָה וְנָתַן אֶת שֶׁלּוֹ בְּעִיר קְטַנָּה כו': **וְרַבִּי עֲקִיבָא.** חוֹלֵק עַל תִּנָּא קַמָּא וְסָבַר שֶׁאֵין הָעֲרוּב עוֹשֶׂה הָעִיר שֶׁהוּא מֻנָּח בָּהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאֵין מוֹנִים **אֶלָּא מִמָּקוֹם הָעֲרוּב.** וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** (ט) **אֵימָתַי בִּזְמַן שֶׁאֵין בָּהּ דְּיוּרִים.** שֶׁנִּפְרְצוּ אֵותְיוֹתֶיהָ וְאֵינָהּ רְאוּיָה לְדִיּוּרִין, שֶׁאִם רְאוּיָה לְדִיּוּרִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהּ עַכְשָׁיו דִּיּוּרִין, אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כְּלָהּ אֶלָּא כְּאַרְבַּע אַמּוֹת לְדִבְרֵי חֲכָמִים. וְכֵן עִיר שֶׁאֵין יוֹשֵׁב בָּהּ וְיֵשׁ לָהּ חוֹמָה סְבִיב שָׁנְתַן בָּהּ עֲרוּבוֹ, נֶחְשֶׁבֶת כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וַאֲפִלּוּ הִיא גְּדוֹלָה כְּאֶלֶף. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּאֵין הָעִיר עוֹלָה בְּחֶשְׁבּוֹן הָאַלְפַּיִם שֶׁל מַעֲרָב, אֶלָּא כָּלָה כְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁאֵין כָּלוֹת הָאַלְפַּיִם שֶׁמִּן הָעֲרוּב לְצַד הָעִיר אֶלָּא בְּסוֹף הָעִיר אוֹ חוּצָה לָהּ, אֲבָל אִם כָּלוֹת בְּאֶמְצַע הָעִיר אוֹ בְּאֶיזֶה מָקוֹם בְּתוֹכָהּ, אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ בְּתוֹךְ הָעִיר אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁכָּלוֹת הָאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל עֲרוּב וְתוּ לֹא, כְּדִתְנַן בְּסָמוּךְ (משנה ט): (ח) **אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה.** שֶׁהָיְתָה לָהֶן עִיר קְטַנָּה בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם, וְיוֹצְאִים מֵעִירָן וּמוֹנִין וְהוֹלְכִים דֶּרֶךְ הַקְּטַנָּה הַסְּמוּכָה, מְהַלְּכִין **אֶת כָּל הָעִיר הַקְּטַנָּה** הַסְּמוּכָה לָהֶן כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וּמִשְּׁלִימִים מִדָּתָן חוּצָה לָהּ: **וְאֵין אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת הַגְּדוֹלָה.** כְּלָהּ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, לְפִי שֶׁמִּדַּת תְּחוּמִין כָּלָה בְּאֶמְצַע עִיר גְּדוֹלָה, לְפִיכָךְ אֵין עִיר גְּדוֹלָה נֶחְשֶׁבֶת לָהֶם כְּאַרְבַּע אַמּוֹת וְאֵין הוֹלְכִים בָּהּ אֶלָּא עַד סוֹף תְּחוּמָן: **כֵּיצַד מִי שֶׁהָיָה מֵעִיר גְּדוֹלָה.** חַסְּרֵי מַחְסֵרָה וְהָכִי קָתָנֵי, אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר קְטַנָּה וְאֵין אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה מְהַלְּכִין אֶת כָּל עִיר גְּדוֹלָה, בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמוֹדֵד אֶלְפַּיִם אַמָּה, אֲבָל הַנּוֹתֵן אַנְשֵׁי עִיר בְּתוֹךְ הָעִיר, בֵּין נָתְנוּ אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה בְּתוֹךְ הָעִיר גְּדוֹלָה, בֵּין נָתְנוּ אַנְשֵׁי עִיר גְּדוֹלָה בְּתוֹךְ הָעִיר קְטַנָּה, מְהַלְּכִין כָּל הָעִיר שֶׁהֲרוּבָּהּ בָּאִין מִצַּד אַנְשֵׁי עִיר קְטַנָּה וְנִתְּנוּ בְּתוֹכָהּ, מִי שֶׁהָיָה מֵעִיר גְּדוֹלָה וְנָתַן אֶת שֶׁלּוֹ בְּעִיר קְטַנָּה כו': **וְרַבִּי עֲקִיבָא.** חוֹלֵק עַל תִּנָּא קַמָּא וְסָבַר שֶׁאֵין הָעֲרוּב עוֹשֶׂה הָעִיר שֶׁהוּא מֻנָּח בָּהּ כְּאַרְבַּ

נָתְנוּ עֵרוּבָן בְּמָקוֹם אֶחָד. שֶׁעֵרְבוּ שְׁתֵּיהֶן זוֹ עִם זוֹ וְנָתְנוּ הֶעָרוּב בְּחֵיצוֹנָה. וְקָרֵי לָהּ מָקוֹם אֶחָד לְפִי שֶׁשְּׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בָּהּ כְּאֶחָד. **וְשָׁכַח** אֲפִלּוּ אֶחָד מִן הַחֵיצוֹנָה **וְלֹא עֵרַב, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת,** דִּפְנִימִית נַמֵּי אֲסוּרָה לְטַלְטֵל בַּחֲצֵרָהּ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִסְתַּלֵּק מִן הַחֵיצוֹנָה וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאַנְפֵּי נַפְשָׁהּ, דְּהָא לֵיתָא לְעֵרוּבָהּ גַּבָּהּ, דְּאוֹתוֹ עֵרוּב הַמְּפֹרָשׁ הוֹלִיכוּהוּ לַחֵיצוֹנָה. אֲבָל נָתְנוּ הֶעָרוּב בַּפְּנִימִית, חִיצוֹנָה מִתַּסְרָא בְּשִׁכְחָה דִּפְנִימִית וּפְנִימִית לָא מִתַּסְרָא בְּשִׁכְחָה דְּחִיצוֹנָה, דְּהָא אֲחָדָא לְדָשָׁא וּמִשְׁתַּמְּשָׁא: **וְאִם הָיוּ שָׁם יְחִידִים.** שֶׁאֵין בַּפְּנִימִית אֶלָּא אֶחָד וּבַחִיצוֹנָה אֶחָד, **אֵינָם צְרִיכִים לְעָרֵב** זֶה עִם זֶה מִשּׁוּם דְּרִיסַת הָרֶגֶל, דְּכֵיוָן דְּיָחִיד הוּא בַּפְּנִימִית הֲוֵי רֶגֶל הַמַּתֶּרֶת וְאֵינָהּ אוֹסֶרֶת. וּסְתָם מַתְנִיתִין כְּתַנָּא קַמָּא דְּלָעֵיל דְּסָבַר רֶגֶל הַמַּתֶּרֶת אֵינָהּ אוֹסֶרֶת:

פרק ז (א) **חָלוֹן. בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה.** שֶׁיְּהֵא קָצָת מִמֶּנּוּ וַאֲפִלּוּ מִשֶּׁהוּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה סְמוּךְ לַקַּרְקַע: **מְעָרְבִין שְׁנַיִם.** שְׁנֵי עֵרוּבִין, אֶלּוּ לְעַצְמָן וְאֵלּוּ לְעַצְמָן וַאֲסוּרִים זוֹ עִם זוֹ: **וְאִם רָצוּ מְעָרְבִין אֶחָד.** עֵרוּב אֶחָד, שֶׁיִּתְּנוּ עֵרוּבָן בְּאֶחָרֶת וְיִעָרְבוּ עִמָּהֶן וְיִהְיוּ אֶחָד: **פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה.** לָאו פָּתַח הוּא וְאֵין רָאוּי לַעֲבֹר מִזֶּה לָזֶה. **וּלְמַעְלָה** מַעֲשָׂרָה נַמֵּי לָא נִיחָא תַּשְׁמִישְׁתֵּיהּ הִלְכָךְ אֵין מְעָרְבִין אֶחָד. וְדַוְקָא בְּחָצֵר שֶׁאֵינוֹ מְקֹרֶה, אֲבָל בְּבַיִת הַמְקֹרֶה אֲפִלּוּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה מְעָרְבִין אֶחָד, שֶׁהֲרֵי מְעָרְבִין בְּפַת פְּרוּסָה וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. שֶׁאֵין בַּפְּנִימִית אֶלָּא אֶחָד וּבַחִיצוֹנָה אֶחָד, **אֵינָם צְרִיכִים לְעָרֵב** זֶה עִם זֶה מִשּׁוּם דְּרִיסַת הָרֶגֶל, דְּכֵיוָן דְּיָחִיד הוּא בַּפְּנִימִית הֲוֵי רֶגֶל הַמַּתֶּרֶת וְאֵינָהּ אוֹסֶרֶת:

מַתְנִיתִין כְּתַנָּא קַמָּא דְּלָעֵיל דְּסָבַר רֶגֶל הַמַּתֶּרֶת אֵינָהּ אוֹסֶרֶת:

פרק ח (א) **חַיָּב.** לְהוֹדִיעַ דְּסָבַר רֶגֶל הַמַּתֶּרֶת אֵינָהּ אוֹסֶרֶת:

פרק ז (א) **חָלוֹן. בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה.** שֶׁיְּהֵא קָצָת מִמֶּנּוּ וַאֲפִלּוּ מִשֶּׁהוּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה סְמוּךְ לַקַּרְקַע: **מְעָרְבִין שְׁנַיִם.** שְׁנֵי עֵרוּבִין, אֶלּוּ לְעַצְמָן וְאֵלּוּ לְעַצְמָן וַאֲסוּרִים זוֹ עִם זוֹ: **וְאִם רָצוּ מְעָרְבִין אֶחָד.** עֵרוּב אֶחָד, שֶׁיִּתְּנוּ עֵרוּבָן בְּאֶחָרֶת וְיִעָרְבוּ עִמָּהֶן וְיִהְיוּ אֶחָד: **פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה.** לָאו פָּתַח הוּא וְאֵין רָאוּי לַעֲבֹר מִזֶּה לָזֶה. **וּלְמַעְלָה** מַעֲשָׂרָה נַמֵּי לָא נִיחָא תַּשְׁמִישְׁתֵּיהּ הִלְכָךְ אֵין מְעָרְבִין אֶחָד. וְדַוְקָא בְּחָצֵר שֶׁאֵינוֹ מְקֹרֶה, אֲבָל בְּבַיִת הַמְקֹרֶה אֲפִלּוּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה מְעָרְבִין אֶחָד, שֶׁהֲרֵי מְעָרְבִין בְּפַת פְּרוּסָה וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ. **אֲפִלּוּ אֶחָד מִן הַחֵיצוֹנָה וְלֹא עֵרַב, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת,** דִּפְנִימִית נַמֵּי אֲסוּרָה לְטַלְטֵל בַּחֲצֵרָהּ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִסְתַּלֵּק מִן הַחֵיצוֹנָה וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאַנְפֵּי נַפְשָׁהּ, דְּהָא לֵיתָא לְעֵרוּבָהּ גַּבָּהּ, דְּאוֹתוֹ עֵרוּב הַמְּפֹרָשׁ הוֹלִיכוּהוּ לַחֵיצוֹנָה. אֲבָל נָתְנוּ הֶעָרוּב בַּפְּנִימִית, חִיצוֹנָה מִתַּסְרָא בְּשִׁכְחָה דִּפְנִימִית וּפְנִימִית לָא מִתַּסְרָא בְּשִׁכְחָה דְּחִיצוֹנָה, דְּהָא אֲחָדָא לְדָשָׁא וּמִשְׁתַּמְּשָׁא: **וְאִם הָיוּ שָׁם יְחִידִים.** שֶׁאֵין בַּפְּנִימִית אֶלָּא אֶחָד וּבַחִיצוֹנָה אֶחָד, **אֵינָם צְרִיכִים לְעָרֵב** זֶה עִם זֶה מִשּׁוּם דְּרִיסַת הָרֶגֶל, דְּכֵיוָן דְּיָחִיד הוּא בַּפְּנִימִית הֲוֵי רֶגֶל הַמַּתֶּרֶת וְאֵינָהּ אוֹסֶרֶת:

פרק ח (א) **בֵּיצַד.** לְכָל מִי שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵית הָאֲבֵל וְכוּ'. דְּמֵילֵי דְּמִצְוָה נִינְהוּ, וְקָיְמָא לָן אֵין מְעָרְבִין עֵרוּבֵי תְּחוּמִין אֶלָּא לְדָבָר מִצְוָה: **וְכָל מִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו.** לְסַמֵּךְ עַל עֵרוּב זֶה מֵתָר: **וּמְשֻׁחָשָׁכָה אָסוּר.** וְהָנֵי מִילֵּי כְּשֶׁלֹּא הוֹדִיעוּהוּ מִבְּעוֹד יוֹם, אֲבָל הוֹדִיעוּהוּ מִבְּעוֹד יוֹם אֲפִלּוּ לֹא קִבֵּל עָלָיו לְסַמֵּךְ עַל עֵרוּב זֶה בְּוַדַּאי אֶלָּא מְשֻׁחָשֵׁכָה, מֵתָר: (ב) **מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד.** מִתּוֹךְ שֶׁקּוֹנֶה שְׁבִיתָתוֹ שָׁם צָרִיךְ לְהַנִּיחַ שָׁם מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת שֶׁל עֵרוּב לִדְבָרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא. **וְהָלְכָה כְּמוֹתוֹ: רַבִּי שִׁמְעוֹן.** מְמַעֵט בְּשִׁעוּר וְאוֹמֵר שְׁתֵּי לְעֵרוּב בְּשִׁתֵּי יְדוֹת שֶׁל **כִּכָּר** שֶׁל שְׁלֹשׁ כִּכָּרוֹת **לָקַב.** וְכִכָּר שֶׁלָּם שֶׁל שְׁמוֹנָה בֵּיצִים הוּא שְׁלִישִׁית הַקַּב. וּשְׁתֵּי יְדוֹתֶיהָ שֶׁהֵם חֲמֵשׁ בֵּיצִים וְיוֹתֵר הֲוֵי שְׁתֵּי סְעוּדוֹת: **חֲצִיָּה לְבֵית הַמְנֻגָּע.** סְתָם מַתְנִיתִין הִיא, וְהָכִי קָאָמַר, חֲצִי כִּכָּר שֶׁלָּם שֶׁשְּׁעוֹרוֹ בּוֹ בֵּין לְמַר וּבֵין לְמַר, הוּא שֶׁעוּר לִשְׁהִיַּת **בֵּית הַמְנֻגָּע,** שֶׁהַנִּכְנָס לְבֵית שֵׁשׁ בּוֹ נָגַע צָרַעַת אַף עַל פִּי שֶׁהוּא טָמֵא מִיָּד אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּס בְּגָדִים עַד שֶׁיִּשְׁהֶה כְּדֵי אֲכִילָה, וְחֲצִי כִּכָּר זוֹ הֲוֵי כְּדֵי אֲכִילָה. וּלְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא דְּאָמַר כִּכָּר שֶׁלָּם הֲוֵי רֹבַע קַב שֶׁהֵם שִׁשָּׁה בֵּיצִים, נִמְצָא חֲצִיָּה שֵׁשׁ בֵּיצִים וְהוּא פְּרָס דְּבַכְלֵי תַלְמוּדָא. וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר כִּכָּר שָׁלֵם הוּא שֶׁל שְׁלִישִׁית הַקַּב שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה בֵּיצִים, הֲוֵי חֲצִיָּה אַרְבַּע בֵּיצִים וְהוּא פְּרָס דְּבַכְלֵי תַלְמוּדָא אֲלִיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר דְּבַכְּכָר שָׁלֵם יֵשׁ שֵׁשׁ סְעוּדוֹת דְּהָא שְׁתֵּי יְדוֹתֶיהָ קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דַּהֲווּ שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, הָנֵי מִילֵּי בְּעֵרוּב דְּתַבְחֲנוּ בּוֹ לְהָקֵל וְאֵין צָרִיךְ שְׁתֵּי סְעוּדוֹת שְׁלֵמוֹת, אֲבָל בְּכָל שְׁאָר דִּיכְתֵי תַּלְמוּדָא טְבִיעָא לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאֵין סְעוּדָה פְּחוּתָה מֵחֲצִי כִּכָּר שֶׁל שְׁלִישִׁית הַקַּב, וּבְעֵינַן שֶׁיִּשְׁהֶה כְּדֵי אֲכִילַת **חֲצִי** כִּכָּר זוֹ שֶׁהֵם אַרְבַּע בֵּיצִים: **חֲצִי חֲצִיָּה לְפַסֵּל אֶת הַגְּוִיָּה.** דְּהָאוֹכֵל אֳכָלִים טְמֵאִים חֲצִי פְּרָס נִפְסָל וּפוֹסֵל מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה. וַחֲצִי פְּרָס הֲוֵי בֵּיצָה וּמֶחֱצָה לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה, וּשְׁתֵּי בֵּיצִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ג) **מְרֻפֶּסֶת.** מָקוֹם גְּבוֹהַּ בַּחֲצַר הַבַּיִת, וְהָרְבֵּה פְּתָחִים עֲלֵיהֶן פְּתוּחִין לָהּ, וְכֻלָּם יוֹצְאִין בְּסֹלֶם אֶחָד לְחָצֵר וּמְמֻנֶּה לִרְאוֹת הֶרַבִּים, וְאַף עַל פִּי כֵן אֵין אוֹסְרִין הוֹאִיל וּמִרְפֶּסֶת גְּבוֹהָה וְלִבְלָב שֶׁיִּרְעוּ בְּהֵמוֹת כֹּחַל הֶחָצֵר הַתַּלוּיוֹת עָלֶיהָ. וְרַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ דְּפָלִיג נַמִּי אַבּוֹר, וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ: **שֶׁלֹּא הָיָה בָּהּ שָׁעוֹר.** כִּרְמִלִּית, שֶׁלֹּא הָיָה עָמֹק עֲשָׂרָה אוֹ לֹא הָיָה רָחָב אַרְבָּעָה, שֶׁאֵין הַמַּיִם נַעֲשִׂין רְשׁוּת לְעַצְמָן לְהַחְשֵׁב כַּרְמִלִּית אֶלָּא אִם כֵּן עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה. עֲשׂוֹ לָהּ בִּכְנִיסָה וְלֹא בִּיצִיאָה לֹא מֵהֲנֵי מִידִי, דְּהָא מְחֻבֶּרֶת לַמַּיִם שֶׁחוּץ לָחָצֵר בִּיצִיאָתוֹ וְנַעֲשֵׂית הַכֹּל כַּרְמִלִּית [עֲשׂוֹ לָהּ בִּיצִיאָה וְלֹא בִּכְנִיסָה נַמִּי לָא מֵהֲנֵי, דְּהָא מְחֻבֶּרֶת לַמַּיִם שֶׁלְּמַעְלָה חוּץ לָחָצֵר זוֹ. אֲבָל עֲשׂוֹ לָהּ בִּכְנִיסָה וּבִיצִיאָה מֵהֲנֵי, שֶׁנִּרְאֶה] כְּאִלּוּ מִתְחִילִין בְּחָצֵר זוֹ: (ח) **וַחֲזָטָרָא.** כְּעֵין דַּף אוֹ מָקוֹם מְקֹרֶה הַיּוֹצֵא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבוֹלֵט עַל גַּבֵּי הַמַּיִם: **אֲפִלּוּ אִם כֵּן עֲשׂוּ מְחִצָּה.** כָּל סְבִיבוֹת הַגְּוִזְטְרָא אוֹ סְבִיב נָקָב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה הֶחְקוּק בְּאֶמְצָעִיתָהּ, דְּאֶמְרִינַן גּוּד אַחַיִת מְחִיצָתָא: **בֵּין מִלְּמַעְלָה.** לְמַטָּה מִן נָקָב הַגְּוִזְטְרָא: **בֵּין מִלְּמַטָּה.** מֻחְבֶּרֶת לַגְּוִזְטְרָא מִתַּחְתֶּיהָ. וְרַמְכִ"ם פֵּרֵשׁ מִלְּמַטָּה עַל הַמַּיִם כְּנֶגֶד נָקָב הַגְּוִזְטְרָא, דְּאֶמְרִינַן גּוּד אַפֵּיק כְּאִלּוּ הַגִּיעַ הַמְּחִצָּה לַנָּקָב שֶׁבַּגְּוִזְטְרָא שֶׁמְּמַלְּאִין מִמֶּנּוּ: זוֹ **לְמַעְלָה מִזּוֹ.** וְנָקָב שֶׁמְּמַלְּאִין מִמֶּנּוּ בָּעֲלִיּוֹנָה מְכֻוָּן כְּנֶגֶד נָקָב הַתַּחְתּוֹנָה: **עָשׂוּ לָעֲלִיּוֹנָה.** שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בְּנֵי הַתַּחְתּוֹנָה עִם בְּנֵי הָעֲלִיּוֹנָה לַעֲשׂוֹת מְחִצָּה בָּעֲלִיּוֹנָה **וְלֹא עָשׂוּ בַּתַּחְתּוֹנָה: שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת עַד שֶׁיַּעֲרְבוּ.** שֶׁכֵּיוָן שֶׁבְּנֵי הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁתָּפִין בְּמִחְצָה זוֹ שֶׁל עֲלִיּוֹנָה אוֹסְרִין עֲלֵיהֶם. וְאִם עָשׂוּ לְתַחְתּוֹנָה וְלֹא עָשׂוּ לָעֲלִיּוֹנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָעֲלִיּוֹנָה שֻׁתָּפוּת בְּמִחְצָה שֶׁתְּפוּת שֶׁל תַּחְתּוֹנָה שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. הָעֲלִיּוֹנָה אֲסוּרָה שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ מְחִצָּה, וְהַתַּחְתּוֹנָה הוֹאִיל וְיֵשׁ דֶּרֶךְ לָעֲלִיּוֹנָה עֲלֵיהָ שֶׁגַּם הִיא מְמַלֵּאת מַיִם מִשָּׁם אוֹסֶרֶת עֲלֵיהָ עַד שֶׁיַּעֲרְבוּ עִמָּהּ. וְהָנֵי מִילֵּי כְּשֶׁשְּׁתֵּי הַגְּוִזְטְרָאוֹת מִפְּלָגוֹת זוֹ מִזּוֹ, שֶׁיֵּשׁ גֹּבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר בֵּין זוֹ לָזוֹ, אֲבָל אִם שְׁתֵּיהֶן בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה אֲפִלּוּ עָשׂוּ שְׁתֵּיהֶן מְחִצָּה לְעוֹלָם אוֹסֶרֶת זוֹ עַל זוֹ עַד שֶׁיַּעֲרְבוּ: (ט) **אֵין שׁוֹפְכִין לְתוֹכָהּ מַיִם בַּשַּׁבָּת.** דְּבְאַרְבַּע אַמּוֹת, הַמַּיִם שֶׁאָדָם עָשׂוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּכָל יוֹם נִבְלָעִים שָׁם בְּמִקּוֹמָם וְאֵין יוֹצְאִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים, פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, אֵין נִבְלָעִים בְּמִקּוֹמָם וְיוֹצְאִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **עוֹקֶה.** גּוּמָא: **מַחֲזֶקֶת סָאתַיִם.** מִפְּנֵי שֶׁהָאָדָם עָשׂוּי לְהִטָּפֵחַ סָאתַיִם מַיִם בְּכָל יוֹם: **מִן הַנָּקָב וּלְמַטָּה.** שֶׁיִּהְיֶה הַחֵלֶל שֶׁל הָעוֹקֶה מַחֲזִיק סָאתַיִם קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעוּ הַמַּיִם אֶל הַנָּקָב שֶׁעַל שְׂפָתָהּ שֶׁבּוֹ מַקְלִיחִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ.** בֵּין שֶׁעָשָׂה הָעוֹקֶה בְּחָצֵר בֵּין שֶׁעָשָׂאָהּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **צָרִיךְ לְקַמֵּר.** לַעֲשׂוֹת עָלֶיהָ כְּמִין כִּפָּה מְכֻסֶּה מִלְמַעְלָה כְּדֵי שֶׁתְּהֵא חֲלוּקָה מִרְשׁוּת הָרַבִּים: (י) **בִּיב.** חָרִיץ הָעָשׂוּי כְּדֵי שֶׁיִּקָּלְחוּ הַמַּיִם [שֶׁשּׁוֹפְכִין] בָּחָצֵר לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְהוּא קָמוּר בְּמָשָׁךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, דִּבְאַרְבַּע אַמּוֹת יֵשׁ שִׁעוּר לִבְלֹעַ בָּהֶן סָאתַיִם מַיִם שֶׁאָדָם מִסְתַּפֵּק בְּכָל יוֹם: **שׁוֹפְכִין לְתוֹכוֹ.** דְּתָנְיֵי מַיָּא וְאֵין יוֹצְאִין לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **לֹא יִשְׁפֹּךְ עַל פִּי הַבִּיב.** דְּכֵיוָן דִּבְגַוֵּיהּ מִקַּלְּחֵי לְהָדָיָא וְנִפְקֵי לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהָרוֹאֶה אוֹמֵר שֶׁשִּׁפְכָן סָמוּךְ לִיצִיאָתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים: **מְצַטָּרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת.** אִם יֵשׁ בָּחָצֵר עִם הָאַכְסַדְרָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת מְצַטָּרְפִין, וּמֵתָר לִשְׁפֹּךְ לְתוֹכָהּ מַיִם וְאֵין צָרִיךְ עוּקָה: (יא) **דִּיווֹטוֹת.** עֲלִיּוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ וְחָצֵר פְּחוּתָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת לְפָנֵיהֶן שֶׁשּׁוֹפְכִין בָּהּ מֵימֵיהֶן: **מְקַצָּתָן.** בְּנֵי הַדִּיוֹטָא הָאַחַת עָשׂוּ עוּקָה בָּחָצֵר וּבְנֵי הָאַחֶרֶת לֹא עָשׂוּ: **וְאֵת שֶׁלֹּא עָשׂוּ עוּקָה אֲסוּרִין.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא עֵרְבוּ. דְּאִי שָׁרֵית לְהוּ לְהֲנֵי עַל יְדֵי עוּקָה דְּהָנָךְ, אָתוּ לְאַפּוֹקֵי מֵאנֵי עִם הַשּׁוֹפְכִים מִן הַבָּתִּים וּלְהוֹרִידָן לְחָצֵר בְּהֶדְיָא עַד שִׁפַּת הָעוּקָה בְּרַגְלֵיהֶם. וְקָא מְטַלְטְלִי בָּהֶן בְּחָצֵר דְּלֹא עֵרַב בָּהּ:

פרק ט (א) **כָּל גְּגוֹת הָעִיר רְשׁוּת אֶחָד.** וְאַף עַל פִּי שֶׁדִּיּוּרִים חֲלוּקִים לְמַשָּׂה לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, מִכָּל מָקוֹם הַגַּגּוֹת שֶׁאֵין תַּשְׁמִישָׁן תָּדִיר אֵין בָּהֶן חֲלוּקַת רְשׁוּת, וְכֻלִּים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּגַג זֶה מַתָּר לְהוֹצִיאָן לָזֶה: **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא גַּג גָּבוֹהַּ מֵחֲבֵרוֹ עֲשָׂרָה.** דְּאִם חָלוּק מַהֶן בְּגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר בֵּין זוֹ לָזוֹ, אֲבָל אִם שְׁתֵּיהֶן בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה אֲפִלּוּ עָשׂוּ גֹּבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר בֵּין זוֹ לָזוֹ, אֲבָל אִם שְׁתֵּיהֶן הַיְחִיד, דְּקָלָא הִיא שֶׁהַקַּלּוֹ אַרְבָּעָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ: (ב) **כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת.** הַאי דְּנָקֵט רָחָב אַרְבָּעָה לָאו מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ רֹחַב אַרְבָּעָה לְמֵהֱוֵי סְתִימָה, דְּמִחְצָה בְּרֹחַב כָּל דְּהוּ הֲוֵי סְתִימָה. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא הֵיוּ [בְּרֹאשׁוֹ] **פְּרוֹת, אֲלוּ עוֹלִין מִכָּאן וְאוֹכְלִין, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹרִידוּ לְמַטָּה,** דְּחֵשְׁוּת רְשׁוּת בְּאַנְפֵּי נַפְשָׁהּ, וּלְהַאי דִּינָא צָרִיךְ שִׁיְּהֵיהּ רֹחַב אַרְבָּעָה, דְּפְחוֹת מֵאַרְבָּעָה הֲוֵי מָקוֹם פְּטוּר וּמֻתָּרִין אֲלוּ וְאֲלוּ לְהוֹרִיד לְמַטָּה. **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹרִידוּ לְמַטָּה.** לְדִיּוּרִין בַּבָּתִּים, אֲבָל בְּחָצֵר שָׁרֵי: **יוֹתֵר מִכָּאן.** הֲוֵי פָּרָצָה, וְהֲוֵי כְּלָה כְּחָצֵר אַחַת, וְאִם עָרְבָה כָּל אַחַת עֵרוּבָהּ כָּל אַחַת לְעַצְמָהּ הֲוֵי כְּאִלּוּ חוֹלְקִין אֶת עֵרוּבָן וְאוֹסְרִין אֵלּוּ עַל אֵלּוּ:

(ג) **חָרִיץ.** אָרֹךְ הוּא וּמִפְסִיק עַל פְּנֵי כָּל הֶחָצֵר כֻּלָּהּ: **וְרָחַב אַרְבָּעָה.** דְּפָחוֹת מִכָּאן נֹחַ לְסָעוּ מִשָּׁפוֹ לִשָּׁפוֹ: **וְאֲפִלּוּ מָלֵא תֶּבֶן וְקַשׁ.** לָאו סְתִימָה הִיא, דְּלֹא מִבַּשֵּׁל לֵיהּ לְהָתָם דְּסוֹפוֹ לִטְלוֹ: (ד) **נָתַן עָלָיו נֵסֶר.** מִשָּׁפוֹ לִשָּׁפוֹ כְּצִין עֶשֶׂר, הֲוֵי כְּמוֹ פָּתַח: **שְׁתֵּי גְּזוֹזְטְרָאוֹת.** כְּמִין תִּקְרָה בּוֹלֶטֶת מֵרֹאשׁ הַכְּתָלִים עַל רֹאשׁ הֶרַבִּים, וְנָתַן נֵסֶר רָחָב אַרְבָּעָה, אֲדָם רָאֶה לַעֲבֹר עָלָיו וְלֹא נִיחָא תַּשְׁמִישְׁתֵּיהּ: (ה) **מִתְּבֵן.** גָּדִישׁ שֶׁל תֶּבֶן, וּמַפְסִיק עַל פְּנֵי כָּל רֹחַב הֶחָצֵרוֹת: **אֵלּוּ מַאכִילִין.** מִנִּיחִין בְּהֶמְתָּן לֶאֱכֹל מִן הַתֶּבֶן, וְלֹא חִישִׁינַן דִּלְמָא מְמַעֲטִי הַתֶּבֶן מֵעֲשָׂרָה וְהָוֵי לְהוּ חֲדָא רְשׁוּתָא וְאָסְרֵי אַהֲדָדֵי וּמְטַלְטְלֵי בְּחָצֵר וְלֹא מִסְּקֵי אַדַּעְתַּיְיהוּ, לָהָא לָא חִישִׁינַן דְּהָא אֶפְשִׁי אֶמְעִיט אִי לָא הֲוֵי הַמְעוּט עַל פְּנֵי עֶשֶׂר אַמּוֹת וְיוֹתֵר לֹא אֶסְרֵי, דְּהָא עֶשֶׂר אַמּוֹת פִּתְחָא הֲוֵי וְאֵין בְּהֶמָּה מְמַעֶטֶת כָּל כָּךְ בְּאֵלְיָתָהּ [בַּשַּׁבָּת אֶחָד]: **נִתְמַעֵט הַתֶּבֶן מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים.** עַל פְּנֵי כָּל אֹרֶךְ הֶחָצֵר אוֹ בְּמֻשָּׁךְ עֶשֶׂר אַמּוֹת [וְעוֹד]: **מְעָרְבִין אֶחָד.** אִם נִתְמַעֵט בַּחֹל לִפְנֵי הַשַּׁבָּת: (ו) **מְנִיחַ אֶת הַחָבִית.** מְשֻׁלֶּשֶׁת אִם יִרְצֶה וְאִי אֵפְשִׁי מִשֶּׁלָּהֶם אֵין צָרִיךְ לְזוֹכוֹת: **וּמְזַכֶּה לָהֶם עַל יְדֵי בָּנָיו וּבְתּוֹ.** אוֹמֵר לָהֶם קַבְּלוּ חָבִית זוֹ וּזְכוּ בָּהּ לְשֵׁם כָּל בְּנֵי הַמְבוֹאִי. וְהַזּוֹכֶה מַגִּיעַ הֶעָרוּב לְיָדוֹ טֶפַח מִן הַקַּרְקַע, דְּכָל הֵיכָא דְּמִנַּחַת בִּרְשׁוּתֵיהּ לְהוֹדִיעָן, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁאַר קָצָת מִן הַמַּיִם הָרִאשׁוֹנִים אֵינוֹ נִרְאֶה כְּמֻעָרָב בַּתְּחִלָּה. אֲבָל אִם נוֹתֵן מִמַּיִם הַשְּׁתוּף הָרִאשׁוֹן אֲפִלּוּ כָּלָה לְגַמְרֵי מַבִּיא מֵאוֹתוֹ הַמַּיִם וּמְזַכֶּה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעָן: **נִתּוֹסְפוּ עֲלֵיהֶם דִּיווֹרִים מוֹסִיף וּמְזַכֶּה וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ.** וְדַוְקָא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לְחָצֵר שְׁנֵי פְּתָחִים לִשְׁנֵי מְבוֹאוֹת, שֶׁכְּשֶׁעוֹשֶׂה עֵרוּב עִם אַנְשֵׁי מְבוֹי זֶה אַסּוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמְבוֹי אַחֵר, לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, דִּלְמָא לָא נִיחָא לְהוּ לְקַנּוֹת זוּז וּלְהַנִּיחַ יָד בְּרוּחַ שֶׁכְּנֶגְדָּהּ. אֲבָל אִם אֵין לוֹ פֶּתַח אֶלָּא לְמָבוֹי זֶה שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ אוֹתָהּ הַלָּכָה, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, דְּזִכְיוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וְאֵין חָבִין לְאָדָם אֶלָּא בְּפָנָיו: (ח) **מָרְבִּין.** פְּחוֹת מִשְּׁמוֹנָה עָשָׂר: **מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת.** הֵן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה מִיל מִבּוֹאוֹ שֶׁל הוֹצָאַת שַׁבָּת. כִּי הַמּוֹצִיא אֳכָלִים בְּשַׁבָּת אֵינוֹ חַיָּב בְּפָחוֹת מִכְּגְרוֹגֶרֶת: (ט) **בְּשִׁירֵי הָעֵרוּב.** שֶׁנִּתְמַעֵט מִשֶּׁעוּרוֹ: **וְלֹא אָמְרוּ לְעָרֵב בְּחֲצֵרוֹת.** אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בַּמְבוֹי, אֶלָּא שֶׁלֹּא תְּשַׁתְּפוּ תּוֹרַת עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת מִתִּינוֹקוֹת שֶׁאֵינָן יוֹדְעִין שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בַּמְבוֹי, הִלְכָךְ מִקְלִינַן בֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּטַעְמָא דְּמִעָרְבִין עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בַּמְבוֹי הוֹאִיל וְאֵין תּוֹרַת עֵרוּב מִן הַתִּינוֹקוֹת, מִכָּל מָקוֹם אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּשִׁירֵי עֵרוּב, דְּאָלוּ מְקַלִּינַן בֵּיהּ הָאי: (י) **בְּכָל מְעָרְבִין.** עֵרוּבֵי תְּחוּמִין, דְּאָלוּ עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת אֵין מְעָרְבִין אֶלָּא בְּפַת. וּמֵיהוּ **בְּכֹל** מְעָרְבִין דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר חֲצֵרוֹת שֶׁמְּעָרְבִין בְּפַת פְּרוּסָה וְאֵין צָרִיךְ כְּכָר שְׁלֵמָה, וּפְלִיג עֲלֵיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר דְּוַקָּא **כִּכָּר** שָׁלֵם הוּא עֵרוּב. **וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֵין מְעָרְבִין בָּהּ.** לְהָקֵל בּוֹ: **לֹא זָכוּ לוֹ מְעוֹתָיו.** שֶׁאֵין מָעוֹת

קוֹנוֹת עַד שֶׁיִּמְשֹׁךְ. וְאַפִּלּוּ עֵרַב זֶה הַחֲנָנִי לְכָל הָאֲחֵרִים וְזָכָה גַּם לָזֶה, אֵינוֹ עֵרוּב, שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְכַּוֵּן לוֹ בְּמַתָּנַת חִנָּם כְּשֶׁאָר הַמְזַכִּין בָּעֵרוּב אֶלָּא שֶׁיִּקְנֶה בְּמָעָה, וַהֲרֵי אֵינָהּ קוֹנָה לוֹ דְּמָעוֹת אֵינָן קוֹנוֹת וְנִמְצָא מְעָרֵב לוֹ בְּמְעוֹתָיו: **וּמוֹדִים בְּשְׁאָר

רבינו עובדיה

מֵעַט מִכָּאן וּמְעַט מִכָּאן, כְּמַעֲקֶה שֶׁסְּבִיב הַגַּגּוֹת וַחֲשִׁיבָא סְתִימָה, וּכְגוֹן שֶׁאֵין הַפִּרְצָה יוֹתֵר מֵעֲשָׂר. אֲבָל קָטָן אָסוּר לְהוֹצִיא לוֹ בְּלֵי הַבַּיִת, דִּבְנֵי גְדוֹל אָסְרֵי עֲלֵיהּ, שֶׁהֲרֵי נִפְרַץ לוֹ בְּמִלּוֹאוֹ: **הַגְּדוֹלָה מְתָרֶת.** בְּשָׁבִיל הַגְּפוּפִין שֶׁנִּשְׁאֲרוּ לָהּ מִכָּאן וּמִכָּאן הֲוֵי הַהּ פִּרְצָה כְּפָתַח: **וְהַקְּטַנָּה אֲסוּרָה.** שֶׁהֲרֵי נִפְרְצָה בְּמִלּוֹאָהּ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּפְרְצָה קֹדֶם הַשַּׁבָּת, אֲבָל אִם נִפְרְצָה בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ הַקְּטַנָּה מֻתֶּרֶת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֻתְּרָה לְמִקְצָת שַׁבָּת קֹדֶם שַׁבָּת הֻתְּרָה לְכֻלָּהּ שַׁבָּת: **חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים.** שָׁנָפַל הַכֹּתֶל הַפּוֹנֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים בְּמִלּוֹאוֹ אוֹ בְּיוֹתֵר מֵעֲשָׂר: **חַיָּב.** דְּכִרְשׁוּת הָרַבִּים הִיא: **פָּטוּר.** אֲבָל אָסוּר, דְּלָאו רְשׁוּת הָרַבִּים הִיא אֶלָּא בָּרַמְלִית. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** (ג) **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ.** מִרוּחַ אַחַת שֶׁתּוֹפֶסֶת שְׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ, כְּגוֹן שֶׁנִּפְרְצָה בְּקֶרֶן זָוִית, אֲפִלּוּ אֵין בְּפִרְצָה עֶשֶׂר אַמּוֹת, הָכָא בְּקֶרֶן זָוִית לָא חֲשִׁיב כְּפָתַח, דִּפְתָחָא בְּקֶרֶן זָוִית לָא עֲבְדִי אֱינָשֵׁי. וּפִרְצָה בְּיוֹתֵר מֵעֲשָׂר אֲפִלּוּ מֵרוּחַ אַחַת אוֹסֶרֶת: **וְכֵן בַּיִת שֶׁנִּפְרַץ מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתָיו.** שֶׁנִּפְרַץ בְּקֶרֶן זָוִית וְנָפַל קְצָת מִכֹּתֶל זֶה וּקְצָת מִכֹּתֶל זֶה, וְאֵין הַתִּקָּרָה פְּרוּשָׂה וּמְתוּחָה עַל מְקוֹם הַפִּרְצָה, אֲבָל אִם הַתִּקָּרָה פְּרוּשָׂה עַל מְקוֹם הַפִּרְצָה אֵין הַפִּרְצָה אוֹסֶרֶת בַּבַּיִת, דְּאָמְרִינַן פִּי תִקָּרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם: **מֻתָּרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת.** הוֹאִיל וְהַתֵּר מִקְצָתוֹ: **לֶעָתִיד לָבוֹא.** לְשַׁבָּת הַבָּאָה: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אִם מֻתָּרִין כּוּ'.** כְּלוֹמַר, כְּשֵׁם שֶׁאָסוּרִין לֶעָתִיד לָבוֹא כָּךְ אֲסוּרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי,** וְלָא אָמְרִינַן הֻתְּרָה מִקְצָת שַׁבָּת כְּלָהּ אֶלָּא לְעִנְיַן חֲרִישָׁה וְקָצִיר, דְּבְנֵי הַבַּיִת, דְּבָשְׁבִיל הַגְּדוֹל אָסְרֵי עֲלֵיהּ, שֶׁהֲרֵי נִפְרַץ לוֹ בְּמִלּוֹאוֹ: **הַגְּדוֹלָה מֻתֶּרֶת.** בְּשָׁבִיל הַגְּפוּפִין שֶׁנִּשְׁאֲרוּ לָהּ מִכָּאן וּמִכָּאן הֲוֵי הַהּ פִּרְצָה כְּפָתַח: **וְהַקְּטַנָּה אֲסוּרָה.** שֶׁהֲרֵי נִפְרְצָה בְּמִלּוֹאָהּ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּפְרְצָה קֹדֶם הַשַּׁבָּת, אֲבָל אִם נִפְרְצָה בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ הַקְּטַנָּה מֻתֶּרֶת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהֻתְּרָה לְמִקְצָת שַׁבָּת קֹדֶם הַשַּׁבָּת, דִּבְנֵי הַבַּיִת הוּא אֲסְרֵי עֲלֵיהּ, שֶׁהֲרֵי נִפְרַץ לוֹ בְּמִלּוֹאוֹ: **חָצֵר שֶׁנִּפְרְצָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים.** שָׁנָפַל הַכֹּתֶל הַפּוֹנֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים בְּמִלּוֹאוֹ אוֹ בְּיוֹתֵר מֵעֲשָׂר: **חַיָּב.** דְּכִרְשׁוּת הָרַבִּים הִיא: **פָּטוּר.** אֲבָל אָסוּר, דְּלָאו רְשׁוּת הָרַבִּים הִיא אֶלָּא בָּרַמְלִית. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** (ג) **מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ.** מִרוּחַ אַחַת שֶׁתּוֹפֶסֶת שְׁתֵּי רוּחוֹתֶיהָ, כְּגוֹן שֶׁנִּפְרְצָה בְּקֶרֶן זָוִית, אֲפִלּוּ אֵין בְּפִרְצָה עֶשֶׂר אַמּוֹת, הָכָא בְּקֶרֶן זָוִית לָא חֲשִׁיב כְּפָתַח, דִּפְתָחָא בְּקֶרֶן זָוִית לָא עֲבְדִי אֱינָשֵׁי. וּפִרְצָה בְּיוֹתֵר מֵעֲשָׂר אֲפִלּוּ מֵרוּחַ אַחַת אוֹסֶרֶת: **וְכֵן בַּיִת שֶׁנִּפְרַץ מִשְּׁתֵּי רוּחוֹתָיו.** שֶׁנִּפְרַץ בְּקֶרֶן זָוִית וְנָפַל קְצָת מִכֹּתֶל זֶה וּקְצָת מִכֹּתֶל זֶה, וְאֵין הַתִּקָּרָה פְּרוּשָׂה וּמְתוּחָה עַל מְקוֹם הַפִּרְצָה, אֲבָל אִם הַתִּקָּרָה פְּרוּשָׂה עַל מְקוֹם הַפִּרְצָה אֵין הַפִּרְצָה אוֹסֶרֶת בַּבַּיִת, דְּאָמְרִינַן פִּי תִקָּרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם: **מֻתָּרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת.** הוֹאִיל וְהַתֵּר מִקְצָתוֹ: **לֶעָתִיד לָבוֹא.** לְשַׁבָּת הַבָּאָה: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אִם מֻתָּרִין כּוּ'.** כְּלוֹמַר, כְּשֵׁם שֶׁאָסוּרִין לֶעָתִיד לָבוֹא כָּךְ אֲסוּרִין לְאוֹתָהּ שַׁבָּת. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי,** וְלָא אָמְרִינַן הֻתְּרָה מִקְצָת שַׁבָּת כְּלָהּ אֶלָּא לְעִנְיַן חֲרִישָׁה וְקָצִיר, דִ

מַסֶּכֶת פְּסָחִים

פרק א (א) **אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר.** לֵיל שְׁלֹמֶחָרְתוֹ יִהְיֶה אַרְבָּעָה עָשָׂר. וְקוֹרֵא הַתָּנָא לַלַּיְלָה אוֹר כְּדֶרֶךְ שֶׁקּוֹרִין לְעוֹר ׳סַגִּי נְהוֹר׳, וְלִישָׁנָא מְעַלְיָא נָקֵט: **בּוֹדְקִים אֶת הֶחָמֵץ.** אֵית דְּמְפָרְשִׁי טַעְמָא דִּבְדִיקָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל ׳בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא׳ (ראה שמות יג ז, שם יב ט) אִם יִהְיֶה חָמֵץ בְּבֵיתוֹ בְּפֶסַח. וְאַף עַל גַּב דִּבְבַטּוּל בְּעָלְמָא סַגֵּי, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִמְצָא גְּלוּסְקָא יַפְיָפִיָּה וְיִמָּלֵךְ עַל בִּטּוּלוֹ וְיַחְשֹׁב עָלֶיהָ לְאָכְלָהּ, וְיַעֲבֹר עָלֶיהָ עַל ׳בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא׳, הִלְכָךְ **בּוֹדְקִים אֶת הֶחָמֵץ** כְּדֵי לְבַעֵר מִן הָעוֹלָם. וְאֵית דְּאָמְרֵי טַעְמָא דִּבְדִיקָה גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִמְצָא חָמֵץ בְּבֵיתוֹ בְּפֶסַח וְיֹאכְלֶנּוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵין רָגִיל לְהִיוֹת בָּדֵל מִמְּנוּ כָּל שֶׁאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה: **לְאוֹר הַנֵּר.** בְּגִמָּרָא (ז:) יָלִיף דִּבְדִיקַת חָמֵץ צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא לְאוֹר הַנֵּר, מִדִּכְתִיב הָכָא (שמות יב יט) ׳שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא׳, וּכְתִיב הָתָם (בראשית מד יב) ׳וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ׳, מָה מְצִיאָה הָאֲמוּרָה שָׁם עַל יְדֵי חִפּוּשׂ, שְׁנֶאֱמַר ׳וַיְחַפֵּשׂ וְכוּ׳ וַיִּמָּצֵא׳, אַף מְצִיאָה הָאֲמוּרָה כָּאן עַל יְדֵי חִפּוּשׂ, וְחִפּוּשׂ הָוֵי בְּנֵר דִּכְתִיב (משלי כ כז) ׳נֵר ה׳ נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן׳. וְתִקְנוּ הַבְדִּיקָה בַּלַּיְלָה, מִפְּנֵי שֶׁבַּלַּיְלָה כָּל הָעָם מְצוּיִין בְּבָתֵּיהֶם, וְאוֹר הַנֵּר יָפֶה לִבְדִיקָה בַּלַּיְלָה יוֹתֵר מִבַּיּוֹם, דְּשָׁרְגָא בְּטִיהֲרָא לְמַאי מְהַנְיָא. וּמֵיהוּ, אִם לֹא בָּדַק לֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר וּבוֹדֵק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, צָרִיךְ שֶׁיִּבְדֹּק נָמֵי לְאוֹר הַנֵּר: (ז) **מִדִּבְרֵיהֶם לָמְדִנוּ.** בֵּין רַבִּי מֵאִיר בֵּין רַבִּי יוֹסֵי תַּרְוַוייהוּ סְבִירָא לְהוּ דְּבָשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּוַדַּאי דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מְיֵרֵי בְּבָשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּכֵלִי שֶׁנִּטְמָא בְּשֶׁרֶץ, וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר טֻמְאַת מַשְׁקִים לְטֻמְאַת אֲחֵרִים לָאו דְּאוֹרַיְתָא, שֶׁאֵין מַשְׁקִין מְטַמְּאִין אֲחֵרִים וַאֲפִלּוּ אֳכָלִין אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וּמִשּׁוּם הָכִי קָאָמַר מִדִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא דְּאָמַר שֶׁשּׁוֹרְפִין בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִין דְּהָוֵי לֵיהּ טֻמְאָה מִדְּרַבָּנָן, דְּמִדְּאוֹרַיְתָא טָהוֹר מֵעִקָּרָא הוּא, עִם בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה שֶׁהוּא טֻמְאָה דְּאוֹרַיְתָא: **לְמַדְנוּ שֶׁשּׁוֹרְפִין תְּרוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטְּמֵאָה.** מִשֶּׁהִגִּיעַ שָׁעָה שִׁשִּׁית שֶׁהִיא אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן, כְּמוֹ שֶׁשּׁוֹרְפִין בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִין שֶׁהוּא טָהוֹר מִדְּאוֹרַיְתָא מִן הַתּוֹרָה עִם בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה שֶׁהוּא טֻמְאָה דְּאוֹרַיְתָא: **אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה.** רַבִּי יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ דְּסָבַר טֻמְאַת מַשְׁקִין לְטֻמְאַת אֲחֵרִים דְּאוֹרַיְתָא, וּבָשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִין טֻמְאָה מִדְּאוֹרַיְתָא, הִלְכָךְ אָמַר לֵיהּ אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה, כְּלוֹמַר אִי אַתָּה יָכוֹל לִלְמֹד זֹאת מִדְּבָרֵיהֶם, אִם הִתִּירָהּ לְשׂרֹף טֻמְאָה טֻמְאָה טֻמְאָה סָלְקָה עִם טֻמְאָה טֻמְאָה חֲמוּרָה, תַּתִּיר לְשׂרֹף טְהוֹרָה עִם טֻמְאָה. וַהֲלָכָה **רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאֵין שׂוֹרְפִים תְּרוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטְּמֵאָה אֵינָהּ מִדָּאוֹרַיְתָא אֶלָּא** מִדְּרַבָּנָן, **כְּרַבִּי מֵאִיר:** **וּמוֹדִים רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** רַבִּי יוֹסֵי קָאָמַר לָהּ, דְּאַף עַל גַּב דְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אִפְּלִיגוּ בְּשׂרֵפַת תְּרוּמָה, בְּהָא מוֹדִים שֶׁשּׁוֹרְפִים זוֹ לְעַצְמָהּ וְזוֹ לְעַצְמָהּ: **עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּמֵאָה.** רַבִּי אֶלְיעֶזֶר סָבַר דְּמַזְהָר עַל שְׁמִירָתָהּ שֶׁל תְּלוּיָה, דִּכְתִיב (במדבר יח ח) ׳אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי׳, בְּשִׁתֵּי תְּרוּמוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת תְּרוּמָה תְּלוּיָה וְאַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה: **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר שְׁתֵּיהֶן נִאֲחָת.** פֵּירוּשׁ דִּתְלוּיָה הִיא אִי אַתָּה מַזְהִיר עַל שְׁמִירָתָהּ. וְעַל הַתְּלוּיָה וְהַטְּהוֹרָה לֹא נֶחְלְקוּ שֶׁשּׁוֹרְפִין, דְּהוֹאִיל וְלֹא הֶחְזִקָה טֻמְאָה אֵין נִרְאֵית כִּטְמֵאָה בְּיָדַיִם:

פרק ב (א) **כָּל שָׁעָה שֶׁמָּתָר לֶאֱכֹל.** מִדְּלָא קָאָמַר כָּל שָׁעָה שֶׁאוֹכֵל מַאֲכִיל, וְנָקֵט לָהּ בְּתֵרֵי לִישָׁנֵי, מִשְׁמַע דְּאִתְּרֵי גִּבְרֵי קָאֵי. וְהָכִי קָאָמַר, **כָּל שָׁעָה שֶׁמָּתָר לֶאֱכֹל** בִּתְרוּמָה דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא, מְיֵרֵי בְּבָשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִים שֶׁנִּטְמְאוּ בִּכְלִי שֶׁנִּטְמָא בְּשֶׁרֶץ, וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר טֻמְאַת מַשְׁקִים לְטֻמְאַת אֲחֵרִים לָאו דְּאוֹרַיְתָא, שֶׁאֵין מַשְׁקִין מְטַמְּאִין אֲחֵרִים וַאֲפִלּוּ אֳכָלִין אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וּמִשּׁוּם הָכִי קָאָמַר מִדִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא דְּאָמַר שֶׁשּׁוֹרְפִין בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִין שֶׁהָיוּ טְהוֹרִים מִדְּרַבָּנָן, דְּמִדְּאוֹרַיְתָא טָהוֹר מֵעִקָּרָא הוּא, עִם בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה שֶׁהוּא טֻמְאָה דְּאוֹרַיְתָא: **לְמַדְנוּ שֶׁשּׁוֹרְפִין תְּרוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטְּמֵאָה.** מִשֶּׁהִגִּיעַ שָׁעָה שִׁשִּׁית שֶׁהִיא אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן, כְּמוֹ שֶׁשּׁוֹרְפִין בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִין שֶׁהוּא טָהוֹר מִדְּאוֹרַיְתָא מִן הַתּוֹרָה עִם בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה שֶׁהוּא טֻמְאָה דְּאוֹרַיְתָא: **אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה.** רַבִּי יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ דְּסָבַר טֻמְאַת מַשְׁקִין לְטֻמְאַת אֲחֵרִים דְּאוֹרַיְתָא, וּבָשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִין טֻמְאָה מִדְּאוֹרַיְתָא, הִלְכָךְ אָמַר לֵיהּ אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה, כְּלוֹמַר אִי אַתָּה יָכוֹל לִלְמֹד זֹאת מִדְּבָרֵיהֶם, אִם הִתִּירָהּ לְשׂרֹף טֻמְאָה טֻמְאָה טֻמְאָה סָלְקָה עִם טֻמְאָה טֻמְאָה חֲמוּרָה, תַּתִּיר לְשׂרֹף טְהוֹרָה עִם טֻמְאָה. וַהֲלָכָה **רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאֵין שׂוֹרְפִים תְּרוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטְּמֵאָה** אֵינָהּ מִדְּאוֹרַיְתָא, הִלְכָךְ אֲפִלּוּ **כָּל שָׁעָה שֶׁמָּתָר לֶאֱכֹל** מִן הַתְּרוּמָה עִם הַטְּמֵאָה:

בְּתֵרֵי לִישָׁנֵי. בְּגִמָּרָא (ז:) מַקְשֵׁי, הָכְתִיב ׳שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא׳, וּכְתִיב הָתָם (בראשית מד יב) ׳וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ׳, מַה מְּצִיאָה הָאֲמוּרָה שָׁם עַל יְדֵי חִפּוּשׂ, שְׁנֶאֱמַר ׳וַיְחַפֵּשׂ וְכוּ׳ וַיִּמָּצֵא׳, אַף מְצִיאָה הָאֲמוּרָה כָּאן עַל יְדֵי חִפּוּשׂ, וְחִפּוּשׂ הָוֵי בְּנֵר דִּכְתִיב (משלי כ כז) ׳נֵר ה׳ נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן׳. וְתִקְנוּ הַבְדִּיקָה בַּלַּיְלָה, מִפְּנֵי שֶׁבַּלַּיְלָה כָּל הָעָם מְצוּיִין בְּבָתֵּיהֶם, וְאוֹר הַנֵּר יָפֶה לִבְדִיקָה בַּלַּיְלָה יוֹתֵר מִבַּיּוֹם. וּמֵיהוּ, אִם לֹא בָּדַק לֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר וּבוֹדֵק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, צָרִיךְ שֶׁיִּבְדֹּק נָמֵי לְאוֹר הַנֵּר: (ז:) לְקָמָן בְּמַתְנִיתִין: **שְׁתֵּי שׂוֹרוֹת.** שֶׁל חֲבִיּוֹת הַסְּדוּרוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ **בַּמַּרְתֶּפֶת** שֶׁל יַיִן צָרִיךְ לִבְדֹּק בֵּינֵיהֶן, אַחַר שֶׁאָמְרוּ **כָּל מָקוֹם** שֶׁאֵין **מַכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ** אֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק, לָמָּה הִצְרִיכוּ לְבָדְקָן. וּמִשְּׁנֵי, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא **בְּמַרְתֶּפֶת שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ,** כְּמוֹ מַרְתֶּפֶת שֶׁמְּסִתְפֵּק מִמֶּנּוּ יַיִן לְשֻׁלְחָנוֹ, וּפְעָמִים שֶׁהִשְׁמִשׁ עוֹמֵד לְמִזֹּג וּפִתּוֹ בְּיָדוֹ, וּכְשֶׁהַיַּיִן כָּלָה נִכְנָס בְּמַרְתֶּפֶת לְהָבִיא יַיִן: **שְׁתֵּי שׂוֹרוֹת עַל פְּנֵי [כָּל] הַמַּרְתֶּפֶת.** דְּרֶךְ אוֹצָרֵי יַיִן לְסַדֵּר חֲבִיּוֹתֵיהֶן שׂוֹרוֹת שׂוֹרוֹת, עַד שֶׁמְּמַלְּאִין כָּל קַרְקַעִית הַמַּרְתֶּפֶת, וְחוֹזְרִין וּמַנִּיחִין חֲבִית עַל חֲבִית, כְּשׂוֹרוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת כֵּךְ שׂוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת עַד שֶׁמֵּי הַקֹּרָה. וּשְׁתֵּי **שׂוֹרוֹת שֶׁאָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי הֵם** שׂוֹרָה חִיצוֹנָה מִן הָאָרֶץ עַד שֶׁמֵּי קוֹרָה, וְחוֹזֵר וּבוֹדֵק הַחֲבִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת עַל פְּנֵי אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ שֶׁל מַרְתֶּפֶת, נִמְצְאוּ שְׁתֵּי שׂוֹרוֹת כְּמִין גַּ״ם יְוָנִית, שׂוֹרָה אַחַת בְּזָקְפָּה וְשׂוֹרָה אַחַת בִּשְׁכִיבָה: **שְׁתֵּי שׂוֹרוֹת הַחִיצוֹנוֹת.** הַשּׂוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה הַסְּמוּכָה לִשְׁמֵי קוֹרָה הָרוֹאָה פְּנֵי הַפֶּתַח, וְשֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנָּה. וְאוֹתָן שֶׁלְּפָנִים אֵינוֹ בּוֹדֵק כָּלָל. וּמִן הַחִיצוֹנוֹת אֵינוֹ בּוֹדֵק אֶלָּא שְׁתֵּי הָעֶלְיוֹנוֹת בִּלְבַד: (ב) **אֵין חוֹשְׁשִׁין.** כְּשֶׁבָּדַק הַבַּיִת בְּזְוִית זוֹ וּבָא לִבְדֹּק זְוִית זוֹ, אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא בְּתוֹךְ שֶׁבָּאתִי לְזוֹ גְּרָרָה חִלְדָּה לַמָּקוֹם הַבָּדוּק וְצָרִיךְ אֲנִי לַחֲזוֹר וְלִבְדֹּק, שֶׁאִם בָּאתָ לְחוּשׁ לְכָךְ, הֲרֵי גַּם מֵחָצֵר לְחָצֵר יֵשׁ לוֹמַר כֵּן, אֲנִי בְּדָקְתִּי קֹדֶם לְחַבְרֵי וּלְאַחַר בְּדִיקָתִי הֵבִיאָה חֲלָדָה חָמֵץ מֵחָצֵר לְחַבְרֵי לְחָצֵר, וְאֵין לָדָבָר סוֹף: (ג) **בּוֹדְקִים אוֹר אַרְבָּעָה עָשָׂר וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית.** הֵכִי קָאָמַר, בְּאֶחָד מִשְּׁלוֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ בִּלְבַד בּוֹדְקִים, וּלְאַחַר שְׁלוֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ אִם לֹא בָּדַק שׁוּב אֵינוֹ בּוֹדֵק: **בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד.** בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית, שֶׁהוּא מוֹעֵד הַבְּעוּר: **לְאַחַר הַמּוֹעֵד.** עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. וְאִית דְּמְפָרְשִׁי **בְּתוֹךְ** הַמּוֹעֵד, בְּתוֹךְ הַפֶּסַח. **לְאַחַר הַמּוֹעֵד,** לְאַחַר הַפֶּסַח, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ לוֹ חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח שֶׁהוּא אָסוּר בְּהָנָאָה בְּחָמֵץ שֶׁל הֶתֵּר שֶׁנַּעֲשָׂה לְאַחַר הַפֶּסַח. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, לְאַחַר הַבְּעוּר דַּיְינִינוּ לְאַחַר זְמַן אֲסוּרוֹ שֶׁל חָמֵץ, לֹא יִבְדֹּק כְּלָל, דַּיְילְמָא אָתֵי לְמִיכַל מִינֵּיהּ. וְרַבָּנַן אָמְרֵי יִבְדֹּק לְאַחַר זְמַן אֲסוּרוֹ, וְלֹא חָיְישִׁינַן דַּיְילְמָא אָתֵי לְמִיכַל מִינֵּיהּ כֵּיוָן שֶׁכָּל עַצְמוֹ מֻחְזָר עָלָיו לְשָׂרְפוֹ. וְאִין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ד) **וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ.** בְּכָל שָׁעָה שֵׁשׁ מִדְּאוֹרַיְתָא שְׁרֵיָא, גְּזִרוּ רַבָּנָן עָלֶיהָ דַּיְילְמָא טָעֵי וְסָמֵךְ עַל הַשְּׁבִיעִית שֶׁהִיא שִׁשִּׁית, וְאַבַּאי תּוֹלִין כָּל שֵׁשׁ, וְאֵינוֹ אוֹכֵל, גְּזִרָה מִשּׁוּם יוֹם הַמְעֻנָּן דְּטָעֵי וְסָמֵךְ עַל הַשְּׁבִיעִית שֶׁהִיא חֲמִישִׁית, וּמִתּוֹ, אֲפִילּוּ לְשׁוֹרְפוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ, מִשּׁוּם דְּאָכֵל גְּזֵרָה מִשּׁוּם יוֹם הַמְעֻנָּן דְּטָעֵי וְסָמֵךְ עַל הַשְּׁבִיעִית שֶׁהִיא חֲמִישִׁית. וּמֵיהוּ לִשְׂרֹף אֵינוֹ צָרִיךְ, מִדְּאָכֵל לְבַהְמָתוֹ. אֲבָל שֵׁשׁ שְׁאֵינָהּ אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן, גְּזֵרָה מִשּׁוּם יוֹם הַמְעֻנָּן דְּטָעֵי וְסָמֵךְ עַל הַשְּׁבִיעִית: (ה) **שְׁתֵּי חַלּוֹת.** שֶׁל חֻמָּץ: **שֶׁל תּוֹדָה פְּסוּלוֹת.** שֶׁנִּפְסְלוּ בִּלְינָה, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהֵן מְרֻבּוֹת לְחָמֵי תּוֹדָה בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר בְּנִיסָן, שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹדָה לְהָבִיא מְבִיאָהּ בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר, וְנִפְסָלוֹת בִּלְינָה לְבֹקֶר שֶׁל אַרְבָּעָה עָשָׂר. לַחְמֵי תּוֹדָה אַרְבָּעִים חַלּוֹת, עֲשָׂרָה מֵהֶן חָמֵץ, וּתוֹדָה נֶאֱכֶלֶת לְיוֹם וְלַיְלָה, וְאִם הָיוּ מְבִיאִים אוֹתָם בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר אֵין נֶאֱכָלוֹת שֶׁל חָמֵץ אֶלָּא עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת, וְאִסּוּר לְהָבִיא קָרְבָּן בְּיוֹם שֶׁיִּתְמַעֵט זְמַן אֲכִילָתוֹ, שֶׁאֵין מְבִיאִין קָרְשִׁים לְבֵית הַפְּסוֹל (יג:), הִלְכָךְ כָּל מִי שֶׁהָיָה עָלָיו קָרְבַּן תּוֹדָה מְבִיאָהּ בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר, דִּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר לֹא יוּכַל לַהֲבִיאָהּ, וְכָל שֶׁכֵּן בַּפֶּסַח, וְנִפְסָלוֹ בִּלְינָה לְיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ לָהֶם אוֹכְלִים כָּל כָּךְ, וּמִשּׁוּם הָכִי דִּפְסוּלוֹת הָיוּ נִתְּנוֹת שָׁם, שֶׁאִם הָיוּ כְּשֵׁרוֹת לֹא הָיוּ נוֹתְנִים אוֹתָם שָׁם לְפָסְלָם בְּיָדַיִם: **שֶׁמְּנֻחוֹת.** שָׁם עַד זְמַן הַבְּעוּר וְנִשְׂרָפוֹת: **עַל גַּג הָאִצְטַבָּא.** שֶׁהָיָה בְּהַר הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ אוֹתָם שָׁם לְסִימָן: **נִטְּלָה אַחַת מֵהֶן.** בְּתַחִלַּת שָׁעָה חֲמִישִׁית בָּא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין וְנוֹטֵל הָאַחַת, וְכָל הָעָם מַכִּירִים שֶׁהַגִּיעַ שָׁעָה חֲמִישִׁית וְתוֹלִין: **וּתְרוּמָה כָּל חֲמֵשׁ.** דְּאָסוּר לְהַקְדִּישׁ קָדָשִׁים בְּיוֹמָן כָּל זְמַן שֶׁיָּכוֹל לְאָכְלָם: **וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ.** דְּהַשְׁתָּא וַדַּאי רַבָּא טָעוּ בֵּין שִׁשִּׁית לְשִׁבִיעִית. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל: (ו) **מֵיסֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא (מ״ז) מִדְּבָרֵיהֶם לָמְדִנוּ שֶׁשּׁוֹרְפִין תְּרוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטְּמֵאָה [נְקֹט] לָהּ הָכָא: **מִשְּׁרֹף אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּוֶלֶד הַטֻּמְאָה.** בְּוָלָד שֶׁל וָלָד קָאָמַר, כְּלוֹמַר הַבָּשָׂר שֶׁהוּא שְׁלִישֵׁי שֶׁנִּטְמָא בַּשֵּׁנִי לַטֻּמְאָה, שֶׁהוּא וָלָד שֶׁל וָלָד, **לֹא נִמְנְעוּ** מִלִּשְׂרֹפוֹ **עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה** שֶׁהוּא רִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה, וּכְשֶׁנּוֹגֵעַ זֶה הַבָּשָׂר שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּתוֹ שְׁלִישֵׁי בַּבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה חוֹזֵר לִהְיוֹת שֵׁנִי, שֶׁהֲרֵי נָגַע בָּרִאשׁוֹן וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי, וְנִמְצָא שֶׁהוֹסִיפוּ לוֹ **טֻמְאָתוֹ עַל טֻמְאָתוֹ,** דְּמַעִיקָּרָא שְׁלִישֵׁי יְהֵא שֵׁנִי, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא נִמְנְעוּ מִלִּשְׂרֹפוֹ עִם חָמוּר מִמֶּנּוּ, דְּהוֹאִיל וְאַף זֶה בָּא מִכֹּחַ הַתֶּר, לֹא עָשׂוּ אֶלָּא כְּמִי שֶׁנָּגַע בְּשֵׁנִי וְנַעֲשָׂה שְׁלִישִׁי, וְאֵין הַשְּׁלִישִׁי מְטַמֵּא בְּגָדִים וְאוֹכָלִין, וְאֵין בָּהֶם כְּדֵי אֲכִילַת עֲרַאי, וְאֵין בָּהֶם כְּדֵי לְהַדְלִיק שִׁעוּר שְׁתֵּי הִלְכוֹת בְּשֶׁמֶן שְׂרֵפָה כְּדֵי לְהַדְלִיק, וְאֵין בָּהֶם כְּדֵי לְהַדְלִיק כְּדֵי אֲכִילַת כַּזַּיִת פַּת חִטִּים בְּכַזַּיִת ש

וּמְעָרְבִין בָּהֶן מַיִם, דְּאִי אֵין בָּהֶם מַיִם אֶלָּא מִי פֵּרוֹת, קָיְמָא לָן (גמרא לה:) דְּמֵי פֵּרוֹת אֵין מַחְמִיצִין: **הֲרֵי אֵלּוּ בְּאַזְהָרָה.** אִם אֲכָלָן עוֹבֵר בְּלָאו: **וְאֵין בָּהֶם כָּרֵת.** דְּעַל חָמֵץ גָּמוּר עָנוּשׁ כָּרֵת, וְאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת עַל הַתַּעֲרֹבֶת, אֲבָל לוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ אִם אָכַל כְּזַיִת חָמֵץ בְּתוֹךְ הַתַּעֲרֹבֶת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אֲבָל אִם לֹא אָכַל כְּזַיִת חָמֵץ בְּתוֹךְ הַתַּעֲרֹבֶת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס אֵינוֹ לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה, מִיהוּ אִיסּוּרָא מֵיהָא אִיכָּא, דְּחָמֵץ בְּפֶסַח אוֹסֵר בְּתַעֲרוֹבְתּוֹ בְּכָל שֶׁהוּא: (ב) **בָּצַק שֶׁבִּסְדָקֵי עֲרָבָה.** וְעָשׂוּי לְחַזֵּק שְׁבָרֶיהָ וּסְדָקֶיהָ, **אִם יֵשׁ כְּזַיִת בְּמָקוֹם אֶחָד חַיָּב לְבַעֵר,** פָּחוֹת מִכָּאן בָּטֵל בְּמִעוּט, וְאִם אֵינוֹ עָשׂוּי לְחַזֵּק אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִכְּזַיִת חַיָּב לְבַעֵר, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מְבַטְּלוֹ שָׁם וְאָפְשָׁר שֶׁיְּמַלְּךָ וְיִטָּלֵנּוּ מִשָּׁם: **וְכֵן לָעִנְיַן הַמַּמָּאָה.** אִם נָגַע שֶׁרֶץ בְּהָאי בָּצַק בַּפֶּסַח שֶׁאִסּוּרוֹ חוֹשְׁבוֹ, אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזַיִת חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה וְלֹא הָוֵי כְּעֲרָבָה וְלֹא נִטְחָא לֵהּ טָמְאָה לַעֲרָבָה, וּבְפָחוֹת מִכְּזַיִת, אִם אֵינוֹ מַקְפִּיד עָלָיו בְּטֵל לְגַבֵּי עֲרָבָה, וְהָוֵי כְּאִלּוּ נָגַע הַשֶּׁרֶץ בַּעֲרָבָה עַצְמָהּ וְהֵיא טְמֵאָה: **אִם מַקְפִּיד עָלָיו חוֹצֵץ.** הָכִי קָאָמַר, וּבִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁאֵין אִסּוּרוֹ חוֹשְׁבוֹ, אֵין הַדָּבָר תָּלוּי בִּשְׁעוּר אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזַיִת אִם לָאו, אֶלָּא בְּקִפְּדָא תַּלְיָא מִילְּתָא, אִם הִקְפִּיד עָלָיו וְעָתִיד לְטָלוֹ מִשָּׁם חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, בֵּין יֵשׁ בּוֹ כְּזַיִת בֵּין אֵין בּוֹ כְּזַיִת, וְלֹא נָחֲתָא טֻמְאָה לַעֲרָבָה. וְאִם לֹא הִקְפִּיד עָלָיו וְרוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ, אֵין בּוֹ כְּזַיִת אֵין מַחְמִיצִין, הֲרֵי הוּא כְּעֲרָבָה, וּכְשֶׁנּוֹגֵעַ הַשֶּׁרֶץ בִּבְצַק הָוֵי כְּאִלּוּ נָגַע בָּעֲרָבָה מִמָּשׁ: **בָּצַק הַחֲרֹשׁ.** שֶׁמַּכִּין עָלָיו בַּיָּד וְאֵינוֹ מַשִּׁיב. פֵּרוּשׁ אַחֵר, בָּצַק הַחָרֵם, שֶׁהוּא קָשֶׁה כַּחֶרֶס וְאֵינוֹ נִקָּר אִם הֶחְמִיץ: **אִם יֵשׁ כַּיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהֶחְמִיץ.** אִם יֵשׁ עִסָּה אַחֶרֶת שֶׁנִּלּוֹשָׁה בְּשָׁעָה שֶׁוּ נִלּוֹשָׁה וּכְבָר הֶחְמִיצָה, אֲסוּר. וְאִם אֵין שָׁם כַּיּוֹצֵא בּוֹ, הָוֵי שִׁעוּרָהּ כְּדֵי שֶׁיִּתְלֹךְ אָדָם מִיל בַּהֲלִיכָה בֵּינוֹנִית, וְשִׁעוּר זֶה כְּזְמַן שְׁנֵי חֲמִשֵּׁי שָׁעָה: (ג) **חִלָּה בְּטֻמְאָה.** שֶׁנִּטְמְאַת הָעִסָּה וְשׁוּב אֵין הַחַלָּה הַנִּטֶּלֶת מִמֶּנָּה רְאוּיָה לַאֲכִילַת כֹּהֵן. **בְּיוֹצֵא מִפֶּרִישִׁין אוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב** שֶׁל פֶּסַח, הֲרֵי אֵין יָכוֹל לְאָפוֹתָהּ בְּפֶסַח מֵאַחַר שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַאֲכִילָה, וְלַשְׂרֵפָהּ בָּעֶרֶב אִי אֶפְשָׁר שֶׁמָּא תֶּחְמִיץ, וּלְהַאֲכִילָהּ לַכְּלָבִים אִי אֶפְשָׁר שֶׁאֵין מְבַעֲרִין קָדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב (שבת כד:): **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא יִקְרָא לָהּ שֵׁם חַלָּה עַד שֶׁתֵּאָפֶה.** דְּאַפְּתִי כָּל חֲדָא וַחֲדָא חֵזְיָא לֵיהּ, דְּמִכָּל חֲדָא וַחֲדָא מִפְרֵישׁ פּוּרְתָּא, וּלְאַחַר אֲפִיָּתָהּ אִם רָצָה יַפְרִישׁ חַלָּה שְׁלֵמָה עַל הַכֹּל, דְּקָסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (חלה פ״ב מ״ד) הְרוּדָה מִן הַתַּנּוּר וְנוֹתֵן לְפֹל, הֵפֹל מִצְרָפָן לְחַלָּה: **לֹא זֶהוּ חֹמֶץ שֶׁמַּזְהִירִים עָלָיו.** דְּלָאו דִּידֵיהּ הוּא לְאַחַר שֶׁנֶּאֱרָב עָלֶיהָ שֵׁם, וּכְתִיב כְּתִיב (שמות יג ז) ׳לֹא יֵרָאֶה לְךָ׳, שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גְּבוֹהַּ, וְזֶה אֵינוֹ שֶׁלְּךָ וְלֹא שֶׁל חֲבֵרְךָ דְּאִכַּפֵּי לֵהּ מְטָא לִידֵי כֹּהֵן, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר הוֹאִיל אִי בָּעֵי מִתְּשִׁיל עָלֵהּ, הָוֵי הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת וְאֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ וְחֵזְיָא לֵיהּ לַאֲכִילָה, נִמְצָא דְּשֶׁלּוֹ הִיא וְחָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר לֹא אָמְרִינַן הוֹאִיל. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:** (ד) **שָׁלֹשׁ נָשִׁים לְשׁוֹת בָּאַחַת.** כָּל אַחַת תַּנּוּר מָלֵא, וְאֵין כָּאן חִמּוּץ, אַף עַל פִּי (שֶׁהָאַחַת) [מִמְּתָנָּה] עַד שֶׁיֹּאפוּ הַשְּׁתַּיִם: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים.** אֵין לְהָקֵל כָּל כָּךְ שֶׁיְּהוּ לְשׁוֹת כְּאַחַת, אֶלָּא שָׁלֹשׁ נָשִׁים עוֹסְקוֹת כָּל אַחַת **בְּצָצַק שֶׁלָּהּ:** **אַחַת לָשָׁה.** הָאַחֲרוֹנָה לָשָׁה כְּשֶׁחֲבֵרְתָּהּ הָאֶמְצָעִית מְקַפֶּלֶת, וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁלָּשָׁה תְּחִלָּה אוֹפָה, נִמְצְאוּ שְׁלָשְׁתָן עוֹסְקוֹת בְּכֻלָּן כְּאַחַת, כָּל אַחַת בְּצָצַק שֶׁלָּהּ, **אַחַת לָשָׁה שֶׁלָּהּ, וְאַחַת מְקַפֶּלֶת שֶׁלָּהּ, וְאַחַת אוֹפָה שֶׁלָּהּ: לֹא כָל הַנָּשִׁים.** רַבִּי עֲקִיבָא אֲמַלְתְּהוּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל קָא מְהַדַּר, וְאָמַר רָאוּי לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵיהֶן, לְפִי שֶׁיֵּשׁ נָשִׁים עַצְלָנִיּוֹת וּמַחְמִיצוֹת אִם שׁוֹהוֹת כָּל כָּךְ, וְיֵשׁ תַּנּוּר שֶׁאֵינוֹ חַם מַהֵר, וְיֵשׁ עֵצִים שֶׁאֵין נִבְעָרִים מַהֵר, אֶלָּא כִּדְבְרֵי חֲכָמִים רָאוּי לַעֲשׂוֹת, לַעֲסֹק תָּמִיד בִּבְצָצִין, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁעוֹסְקִין בְּבָצָק אֵינוֹ בָא לִידֵי חִמּוּץ: **וְכֵן הֶלָּכָה: זֶה הַכְּלָל תָּפֵשׂ.** הַבָּצָק שֶׁבְּיָדָהּ שֶׁרוֹאָה שֶׁרוֹצֶה לְתְפֹּחַ: **תַּלְטֵשׁ.** יָדָהּ בְּמַיִם צוֹנְנִין וּתְקַטְּפָנָּה וְתִטְּמֶנֶנּוּ: (ה) **שֵׁאוֹר.** שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ כָּל צָרְכּוֹ: **[סְדוּק].** דֶּרֶךְ הַבָּצָק כְּשֶׁמַּחְמִיץ נַעֲשֶׂה סְדָקִים סְדָקִים: **כִּקְרְנֵי חֲגָבִים.** סָדָק לְכָאן וְסָדָק לְכָאן: **זֶה וְזֶה הָאוֹכְלוֹ חַיָּב כָּרֵת.** דִּקְרְנֵי חֲגָבִים נְמֵי הוּא סְדוּק, וְאִיזְהוּ שֶׁאוֹר שֶׁפָּטוּר, זֶה שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם סְדוּק, אֲבָל הִכְסִיפוּ פָּנָיו כְּאָדָם שֶׁעָמְדוּ שַׂעֲרוֹתָיו מִתּוֹךְ פַּחַד [שֶׁפָּנָיו מַכְסִיפִין]. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** (ו) **מְבַעֲרִים אֶת הַכֹּל.** בֵּין חֹלִין בֵּין תְּרוּמָה, חוּץ מִכְּלֵי אֲכִילָתוֹ לְשַׁבָּת: **תְּרוּמָה מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת,**

חָמֵץ דְּחַלִּין אֵינוֹ חוֹזֵר אֶלָּא עַל בִּבְיצָה. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:**

פרק ד (א) **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ. עַד חֲצוֹת.** עַד חֲצִי הַיּוֹם: **שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא טָרוּד בְּמְלָאכָה וְיִשְׁכַּח בְּעוּר חָמֵץ וּשְׁחִיטַת פֶּסַח וְתִקּוּן מַצָּה שֶׁל מִצְוָה: **וְאַל יִשְׁנֶה אָדָם.** הָכִי קָאָמַר, **הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין לָמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין נוֹתְנִין עָלָיו חָמֵרִי מָקוֹם שֶׁיֵּצֵא מִשָּׁם** וְלֹא יַעֲשֶׂה, דְּהָא דְּקָמָךְ לֵן (ילקוט רמז פב, ראה ב״מ פו:) **אַל יִשְׁנֶה אָדָם** מִמִּנְהָג הָעִיר אֵינוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי **הַמַּחֲלֹקֶת,** וְכָאן אֵין מַחֲלֹקֶת, דְּמַאי קָא אָמְרַת, הָרוֹאֶה אוֹתוֹ בָּטֵל אוֹמֵר זֶה שֶׁבָּטֵל חוֹשֵׁב שֶׁהַמְּלָאכָה אֲסוּרָה וְחוֹזֵל עַל עַצְמוֹ, לֹא אָמַר הָכִי, אֶלָּא אָמַר אֵין לוֹ מְלָאכָה, שֶׁהֲרֵי כַּמָּה בְּטֵלִים אֵיכָא בְּשׁוּקָא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. וְהָא דְּתָנֵן **נוֹתְנִים עָלָיו חָמֵרִי מָקוֹם שֶׁיֵּצֵא מִשָּׁם,** אֵינוֹ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁדַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר לְמְקוֹמוֹ, אֲבָל אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר לְמְקוֹמוֹ נוֹהֵג כְּמִנְהָג אַנְשֵׁי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם, בֵּין לְקוֹלָּא בֵּין לְחֻמְרָא: (ב) **הַמּוֹלִיךְ פְּרוֹת שְׁבִיעִית מִמָּקוֹם שֶׁבָּלוּ.** לַחֲיָה מִן הַשָּׂדֶה וְחַיְיבִין עָלָיו בְּנֵי מְקוֹמוֹ לְבַעֲרָן מִן הַבַּיִת, וְהוֹלִיכָן זֶה לְמָקוֹם שֶׁלֹּא כָּלוּ, וּבְנֵי אוֹתוֹ מָקוֹם עֲדַיִן אוֹכְלִין הֵן מִן הַמְכֻנָּסִים לַבַּיִת, **חַיָּב לְבַעֵר מִשּׁוּם חָמֵרֵי הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אוֹמְרִים לוֹ צֵא וְהָבֵא אַף אַתָּה מֵאוֹתוֹ הַמִּין שֶׁכָּלָה כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא זֶה הָאִישׁ וְלֹא תִמְצָא, הִלְכָּךְ אֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא מֵהַמִּין שֶׁלֹּא כָלָה, דְּאֵין אוֹכְלִין מֵהַמִּנִּין שֶׁכָּלוּ עַל סְמַךְ הַמִּין שֶׁלֹּא כָלָה, וְחַיָּב לְבַעֵר הַמִּינִין שֶׁכָּלוּ: **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה,** דְּקָאֵי **בְּשִׁיטָתֵיהּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּמַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק הַפֵּיאָה** (פ״ט מ״ה): (ג) **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְמִכֹּר.** דְּהָחְמִירוּ עַל עַצְמָן דִּלְמָא אָתֵי לְמִכֹּר גַּפָּה: **וּבְכָל מָקוֹם אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֶמָה גַּסָּה.** דִּגּוּר רַבָּנָן שֶׁמָּא יַשְׁאִיל אוֹ יַשְׂכִּיר בְּהֶמְתּוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאָתֵי מְצִוָּה עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ. אִי נַמִּי, פְּעָמִים שֶׁמּוֹכְרָהּ לוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֶשְׁכָה וְצוֹעֵק לָהּ הַיִּשְׂרְאֵל כְּדֵי שֶׁתֵּלֵךְ לִפְנֵי הַקּוֹנָה, וְהִיא מְפֻרָּת קוֹלוֹ וְהוֹלֶכֶת מֵהֶמְתּוֹ, וְנִמְצָא מְחַמֵּר אַחַר בְּהֶמְתּוֹ בְּשַׁבָּת: **עֲגָלִים וְסִיחִין.** קְטַנִּים, אַף עַל גַּב דְּלָאו בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ, מֵיחֲלְפִי בְּמְכִירַת גְּדוֹלִים. וּשְׁבוּרִים מֵיחֲלְפִי בִּמְכִירַת שְׁלֵמִים: **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בַּשְּׁבוּרָה.** דְּאֵינָהּ בַּת מְלָאכָה לְעוֹלָם. אֲבָל בַּעֲגָלִים וּסְיָחִים מוֹדֶה, כֵּיוָן דִּלְכִי גְּדְלִי הֲווּ בְּנֵי מְלָאכָה. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: בֶּן תְּתִירָא מַתִּיר בַּסּוּס.** הוֹאִיל וְלִרְכִיבָה עוֹמֵד וְהַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּבֶן תְּתִירָא. וְעוֹד יֵדִי סַרְסוּר שָׁרֵי לְמִכֹּר בְּהֶמָה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים בִּזְמַן שֶׁאֵין הַבְּעָלִים מְצוּיִין שָׁם בְּעֵת הַמְכִירָה, דְּלֵיכָא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יַשְׁאִילֶנָּה וְיִשְׁכִּירֶנָּה שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ שֶׁלּוֹ. וְשֶׁמָּא תֵּלֵךְ מֵהֶמְתּוֹ קוֹלוֹ וְנִמְצָא מְחַמֵּר הָכִי, אֶלָּא אָמַר אֵין לוֹ מְלָאכָה, שֶׁהֲרֵי כַּמָּה בְּטֵלִים אֵיכָא בְּשׁוּקָא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה. וְהָא דְּתָנֵן **נוֹתְנִים עָלָיו חָמֵרִי מָקוֹם שֶׁיֵּצֵא מִשָּׁם,** אֵינוֹ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁדַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר לְמְקוֹמוֹ, אֲבָל אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר לְמְקוֹמוֹ נוֹהֵג כְּמִנְהָג אַנְשֵׁי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם, בֵּין לְקוּלָּא בֵּין לְחֻמְרָא: **הַחֲיָטִים.** שְׁרֵי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּכָל מָקוֹם, שֶׁכֵּן מְצִינוּ בָּהֶן בְּחִלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד שֶׁלָּא יוֹתִירוּ מִשְּׁאָר אֻמָּנִיּוֹת שֶׁהֲרֵיוֹט שֶׁאֵינוֹ אָמָּן בְּכָךְ תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ, הִלְכָּךְ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר דְּקִיל מֵחל הַמּוֹעֵד אֲפִלּוּ אָמָּן נַמִּי שְׁרֵי: **וְהַסַּפָּרִים וְהַכּוֹבְסִין.** שֶׁכֵּן הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים מְסַפְּרִים וּמְכַבְּסִים בְּחוֹל הַמּוֹעֵד, וְכֵיוָן דְּאַשְׁכְּחַן בָּהֶן צַד הֶתֵּר בְּחֹל הַמּוֹעֵד, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר דְּקִיל שְׁרֵי לְכוּלֵּי עָלְמָא: **אַף הָרוֹצְעָנִים.** שֶׁכֵּן עוֹלֵי רְגָלִים מְתֻקָּנִין מִנְעָלֵיהֶן בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וַחֲכָמִים סָבְרֵי אֵין לְמַדִּין תְּחִלַּת מְלָאכָת רַצְעָנִים שֶׁעוֹשִׂין מִנְעָלִים חֲדָשִׁים תְּחִלָּה, מִסּוֹף מְלָאכָה תִּקּוּן מִנְעָלִים שֶׁל עוֹלֵי רְגָלִים. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** (ז) **מוֹשִׁיבִין שׁוֹבָכִין.** שׁוֹבָכֵי יוֹנִים שֶׁיְּהוּ יוֹשְׁבִים לְגַדֵּל אֶפְרוֹחִים, מוֹשִׁיבִין אוֹתָם לְכַתְּחִלָּה **בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר: וְתַרְנְגֹלֶת שֶׁבָּרְחָה.** בְּחִלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. דְּאִלּוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר הַשְׁתָּא אוֹתּוּבֵי שׁוֹבְכִין לְכַתְּחִלָּה אָמְרַת דִּשְׁרֵי, אַהְדּוּרֵי מִיבְּעֵיָא. אֶלָּא הַתַּרְנְגֹלֶת שֶׁבָּרְחָה בְּחִלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד קָאָמַר דְּמַחֲזִירִין, וְהוּא שֶׁיָּשְׁבָה עַל הַבֵּיצִים שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם שֶׁבָּרְחָה לְשׁוּב אֵין הַבֵּיצִים רְאוּיִים לַאֲכִילָה וְדָבָר הָאָבֵד הוּא, הִלְכָּךְ **אִם מָתָה מוּשִׁיב אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ מִשּׁוּם הָפְסֵד דְּבֵיצִים: גְּזֵרָפִין.** מְשָׁלִיכִין לְחוּץ: **וּבְמוֹעֵד.** שֶׁחָמוּר יוֹתֵר, אֵין מְשַׁלִּיכִין לְחוּץ אֶלָּא מְסַלְּקִין לְצַדָּדִין: **מוֹלִיכִין וּמְבִיאִין בַּיָּם מִבֵּית הָאָפָן.** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד: (ח) **עָשׂוּ**

אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ. הָיוּ נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ: **מַרְכִּיבִין דְּקָלִים.** עֲנָף רַךְ שֶׁל דֶּקֶל וְכָר מַרְכִּיבוֹ בְּדֶקֶל נְקֵבָה, שֶׁהַזָּכָר עוֹשֶׂה פֵּרוֹת, וְהַנְּקֵבָה אֵינָהּ עוֹשָׂה פֵּרוֹת: **כָּל הַיּוֹם.** כְּלוֹמַר בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר: **וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע.** שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד בִּקְרִיאַת שְׁמַע. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁלֹּא הָיוּ מַפְסִיקִין בֵּין ׳אֶחָד׳ לִ׳וְאָהַבְתָּ׳, שֶׁצָּרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בְּ׳אֶחָד׳ וּלְהַפְסִיק בֵּין מַלְכוּת שָׁמַיִם לְדִבָּרִים אֲחֵרִים: **וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין.** עוֹשִׂין גְּדִישׁ מִן הֶחָדָשׁ לִפְנֵי הָעֹמֶר, וְלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְמֵיכַל מִינֵּיהּ: **וְלֹא מָחוּ בְיָדָם.** כָּל הַשִּׁשָּׁה דְּבָרִים שֶׁעָשׂוּ, כֻּלָּם שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין, אֶלָּא שֶׁעַל אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה לֹא מָחוּ, וְעַל שְׁלֹשָׁה הָאַחֲרוֹנִים מָחוּ: **מוֹתִירִין לֶאֱכֹל הֶקְדֵּשׁ.** גְּדוּלִים שֶׁגָּדְלוּ בְּאֵילָן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, דְּקֻסְבָּרִי אֵין אִסּוּר אֶלָּא הַפֵּרִי עַצְמוֹ שֶׁהֶקְדֵּשׁ. וְאִית סְפָרִים דְּגָרְסִי (מתיזין) [מַתִּיזִין], כְּלוֹמַר חוֹתְכִים וְכוֹרְתִים עִנְפֵי אִילָנוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁצָּמְחוּ אַחַר שֶׁהֶקְדִּישׁוּ הָאִילָן, לְהַנּוֹת מֵהֶן: **וְאוֹכְלִין.** בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב פֵּרוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ תַּחַת הָאִילָן, וְלֹא נוֹדַע אִם נָשְׁרוּ מֵאֶמֶשׁ וְהֵם מֻתָּרִים אוֹ נָשְׁרוּ הַיּוֹם וַאֲסוּרִים: **כָּל הַיּוֹם.** כְּלוֹמַר בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר: **וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע.** שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד בִּקְרִיאַת שְׁמַע. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁלֹּא הָיוּ מַפְסִיקִין בֵּין ׳אֶחָד׳ לִ׳וְאָהַבְתָּ׳, שֶׁצָּרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בְּ׳אֶחָד׳ וּלְהַפְסִיק בֵּין מַלְכוּת שָׁמַיִם לְדִבָּרִים אֲחֵרִים: **וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין.** עוֹשִׂין גְּדִישׁ מִן הֶחָדָשׁ לִפְנֵי הָעֹמֶר, וְלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי לְמֵיכַל מִינֵּיהּ: **וְלֹא מָחוּ בְיָדָם.** כָּל הַשִּׁשָּׁה דְּבָרִים שֶׁעָשׂוּ, כֻּלָּם שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין, אֶלָּא שֶׁעַל אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה לֹא מָחוּ, וְעַל שְׁלֹשָׁה הָאַחֲרוֹנִים מָחוּ: **מוֹתִירִין לֶאֱכֹל הֶקְדֵּשׁ.** גְּדוּלִים שֶׁגָּדְלוּ בְּאִילָן שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, דְּקֻסְבָּרִי אֵין אִסּוּר אֶלָּא הַפֵּרִי עַצְמוֹ שֶׁהֶקְדֵּשׁ. וְאִית סְפָרִים דְּגָרְסִי (מתיזין) [מַתִּיזִין], כְּלוֹמַר חוֹתְכִים וְכוֹרְתִים עִנְפֵי אִילָנוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁצָּמְחוּ אַחַר שֶׁהֶקְדִּישׁוּ הָאִילָן, לְהַנּוֹת מֵהֶן: **וְאוֹכְלִין.** בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב פֵּרוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ תַּחַת הָאִילָן, וְלֹא נוֹדַע אִם נָשְׁרוּ מֵאֶמֶשׁ וְהֵם מֻתָּרִים אוֹ נָשְׁרוּ הַיּוֹם וַאֲסוּרִים: **כָּתַת נָחַשׁ הִנְחִישׁ.** כְּדִכְתִיב (בדברי הימים) [בְּמִלְכֵים] (ב׳ יח ד), לְפִי שֶׁהָיוּ טוֹעִין אַחֲרָיו: **וְגַנַּב סֻפָּר רְפוּאוֹת.** לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה לָבָם נִכְנָע עַל חֲלָיִם אֶלָּא מִתְרַפְּאִים מִיָּד. וְהָרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, סֵפֶר מְרוּאוֹת, סֵפֶר מוֹדִיעַ מַעֲנְיְנֵי צוּרוֹת הַכּוֹכָבִים וְהַמַּשְׁמָעוֹת, שֶׁצּוּרָה פְּלוֹנִית הָעֲשׂוּיָה בִּזְמַן וְעֵת יְדוּעַ מְרֻפֶּאת מַחְלֵי פְלוֹנִי, וְזֶה הָיָה קָרוֹב לְהִטָּעוֹת הַבְּרִיּוֹת אַחַר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּלְכָךְ גְּנָזוּ: **עִבֵּר נִיסָּן בְּנִיסָן.** לְאַחַר שֶׁנִּכְנַס נִיסָן נִמְלַךְ וְעָשָׂה אֲדָר שֵׁנִי. וְהַכָּתוּב אוֹמֵר ׳הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם׳, זֶה נִיסָן, וְאֵין אַחַר נִיסָן. וְלֹא עִבֵּר חִזְקִיָּה לְאַחַר שֶׁנִּכְנַס נִיסָן מִמָּשׁ, אֶלָּא יוֹם שִׁלְשִׁים שֶׁל אֲדָר עִבֵּר אֶת הַשָּׁנָה, וַאֲנַן קָיְמָא לָן (ברכות י:) אֵין מַעֲבִּרִין אֶת הַשָּׁנָה בִּשְׁלֹשִׁים שֶׁל אֲדָר הוֹאִיל וְרָאוּי לְקַבְּעוֹ נִיסָן:

פרק ה (א) **תָּמִיד נִשְׁחָט.** תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם נִשְׁחָט כָּל שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה **בִּשְׁמֹנֶה** וּמֶחֱצָה, דִּזְמַן שְׁחִיטַת הַתָּמִיד מִכְּי יָנוּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב שֶׁהוּא מֹשֶׁךְ שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה שָׁתְּמָה נוֹטָה לְמַעֲרָב, שֶׁחֲצִי שֵׁשׁ וַחֲצִי שְׁבַע הִיא עוֹמֶדֶת בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ וְאֵין צֵל נוֹטֶה אֶלָּא צֵל כָּל אָדָם תַּחְתָּיו, וּמֵאֲחֲרִין שְׁחִיטָתוֹ שְׁתֵּי שָׁעוֹת אַחַר זְמַנּוֹ מִפְּנֵי נָדָרִים וּנְדָבוֹת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָם אַחַר תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, כְּדִכְתִיב (ויקרא ו ה) ׳וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׳, עַל עוֹלַת הַבֹּקֶר הַשָּׁלֵם כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּן, שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר מֵאַחַר לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם. וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת שֶׁאֵין קְרֵבִים נְדָרִים וּנְדָבוֹת, מֵאַחֲרִים זְמַן שְׁחִיטַת תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם מִשּׁוּם תָּמִיד וּנְדָבוֹת, וְכֵן בְּשַׁבָּת שֶׁחָפְפָה עַל בֵּין הָעַרְבַּיִם שֶׁהַפֶּסַח קָרֵב אַחַר תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, מַקְדִּימִין לְיֵהָ שָׁעָה אַחַת וְעֶבְדִינַן לֵיהּ **בְּשַׁבָּע** וּמֶחֱצָה: **חָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת.** דְּאִיכָּא נַמִּי צְלִיַּת הַפֶּסַח דְּלָא דָּחֲיָא שַׁבָּת וְצָרִיךְ לְצָלוֹתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, מַקְדִּימִין לֵיהּ וּמוֹתְבִינַן לֵיהּ אַדְּיָנֵיהּ שֶׁיִּהְיֶה **נִשְׁחָט בְּשֵׁשׁ** וּמֶחֱצָה: **וְקָרֵב בְּשֶׁבַע** וּמֶחֱצָה. גְּמַר הַקְרָבָתוֹ **בְּשֶׁבַע** וּמֶחֱצָה, שֶׁשּׁוֹהִין שָׁעָה אַחַת בֵּעֲשִׂיָתוֹ: (ב) **שֶׁשָּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.** כְּגוֹן שֶׁשָּׁחָטוֹ לְשֵׁם שְׁלָמִים. אוֹ קִבֵּל הַדָּם בְּמִזְרָק, אוֹ הוֹלִיךְ הַדָּם לְמִזְבֵּחַ, אוֹ זָרַק הַדָּם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.** שֶׁבְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת הָלְלוּ הַמַּחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת הַזָּבָח: **אוֹ שֶׁלִּשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.** כְּגוֹן שֶׁשָּׁחַט לִשְׁמוֹ וְקִבֵּל הַדָּם שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ: **אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.** הַךְ סִיפָא אִשְׁמְעִינַן דְּמַחֲשֹׁבִים מַעֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה, שֶׁאִם חָשַׁב בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה זוֹ עַל חֲבֵרְתָּהּ לַעֲשׂוֹתָהּ בְּמַ

וְלָאו שְׁמֵהּ שְׁחִיטָה: **וְשָׁאַר כָּל הַזְּבָחִים.** שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר אֲחַר חֲצוֹת עַל הֶחָמֵץ: **בֵּין לִשְׁמָן בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן פָּטוּר.** וְאַף עַל פִּי שְׁכְּשָׁרִים הֵן כִּדְתָנֵן (זבחים פ״א מ״א) כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרִים וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן פָּטוּר, דִּכְתִיב ׳זִבְחֵי זִבְחֵי׳ שְׁנֵי פְּעָמִים, ׳לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי׳ (שמות לד כה) ר׳לֹא תִזְבַּח עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי׳ (שם כג יח), וּלְמַאי הִלְכְתָא פַּלְגִינְהוּ רַחֲמָנָא וְלָא כָּתַב זִבְחֵי בְּחַד קְרָא וְהַכֹּל בְּמַשְׁמַע בֵּין פֶּסַח בֵּין שְׁאָר זְבָחִים, לוֹמַר לְךָ בִּזְמַן דְּאִיכָּא דְּהַיְנוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר דְּאִיכָּא פֶּסַח, לָא מִחַיֵּיב אֲשָׁאַר זְבָחִים, וּבִזְמַן דְּלֵיכָּא זֶבַח בְּתוֹךְ הַפֶּסַח, מִחַיֵּיב אֲשָׁאַר זְבָחִים אִם שְׁחָטָן עַל חָמֵץ: **וּבְמוֹעֲדוֹ.** בְּתוֹךְ הַפֶּסַח, אִם לִשְׁמוֹ שְׁחָטוֹ לְפֶסַח עַל הֶחָמֵץ: **פָּטוּר.** מ׳לֹא תִשְׁחַט׳, דְּפֶסַח שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ לִשְׁמוֹ פָּסוּל, וְהָוְיָא לֵהּ שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה: **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.** אֶלָּא לְשֵׁם שְׁלָמִים: **חַיָּב.** דִּלְהֶכְרֵי קָאֵי, וְהָוְיָא לֵהּ שְׁחִיטָה רְאוּיָה, וְחַיָּב מְשׁוּם ׳לֹא תִשְׁחַט׳, בַּהֲדֵי לָאו דִּ׳לֹא יָרָאָה׳ (שמות יג ז) ר׳לֹא יִמָּצֵא׳ (שם יב יט): **וְשָׁאַר כָּל הַזְּבָחִים.** שֶׁנִּזְבְּחוּ בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד עַל חָמֵץ: **בֵּין לִשְׁמָן בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן חַיָּב.** דִּכְרֵא אַשָּׁאַר זְבָחִים נַמִּי אַזְהַר: **חוּץ מִן הַחִטָּאת שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.** דִּפְסוּלָה הִיא מִשּׁוּם דִּכְתִיב בִּשְׁחִיטָתָהּ ׳חַטָּאת הִיא׳ (ויקרא ד כד), ׳הִיא׳ וְלֹא הַנִּשְׁחֶטֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ: (ה) **הַפֶּסַח נִשְׁחַט בְּשֹׁלֹשׁ כִּתּוֹת.** [בֵּין שֶׁהַצִּבּוּר מְרֻבִּים] בֵּין שֶׁהַצִּבּוּר מוּעָטִים וְיכוֹלִים כֻּלָּן לִשְׁחֹט כְּבָר אַחַת, מִצְוָה לְחַלֵּק לְשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת זוֹ אַחַר זוֹ: **שֶׁנֶּאֱמַר** ׳וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל׳, קָהָל׳ וְעֵדָה׳ וְיִשְׂרָאֵל׳. הֲרֵי שֹׁלֶשׁ כִּתּוֹת: **בְּזִיכִי.** כִּפּוֹת גְּדוֹלוֹת לְקַבֵּל בְּהֶם הַדָּם: **שׁוּרָה שֶׁבָּהֶן בֶּסֶף בֶּסֶף.** דְּהֲכִי שַׁפִּיר טְפֵי: **וְלֹא הָיוּ לָהֶן זִיזִים שׁוּלַיִם.** רְחָבִים הָיוּ מִלְמַעְלָה וְהַתַּחְתִּיִּים חִדִּים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִישֵׁב עַל הַקַּרְקַע: **שָׁמָּא יָנִיחוּם.** הַחֲנִים לִישֵׁב עַל הַקַּרְקַע עַד שֶׁיִּקָּבֵל דָּם אֶחָד מֵהֶם מְרֻבִּים, וְיִשְׁפְּכוּהוּ וְיִקְרֹשׁ הַדָּם וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי לִזְרֹק: (ו) **שָׁחַט יִשְׂרָאֵל.** אִם יִרְצֶה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת: **וְקִבֵּל כֹּהֵן.** הַדָּם בְּבַזְבָּזִךְ: **שֶׁמִּקַּבְּלָה וְאֵילְךָ מִצְוָתָן כְּהֶנָּה: נָתְנוּ לַחֲבֵרוֹ.** שֶׁהֲרֵי כְּשׁוּרָה הֵן עוֹמְדִים: **וַחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ.** הָא קָמְשַׁמַע ׳לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי׳ (שמות לד כה) ר׳לֹא תִזְבַּח עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי׳ (שם כג יח), וּלְמַאי הִלְכְתָא פַּלְגִינְהוּ רַחֲמָנָא וְלָא כָּתַב זִבְחֵי בְּחַד קְרָא וְהַכֹּל בְּמַשְׁמַע בֵּין פֶּסַח שְׁאָר זְבָחִים, לוֹמַר לְךָ בִּזְמַן דְּאִיכָּא דְּהַיְנוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר דְּאִיכָּא פֶּסַח, לָא מִחַיֵּיב אֲשָׁאַר זְבָחִים, וּבִזְמַן דְּלֵיכָּא זֶבַח בְּתוֹךְ הַפֶּסַח, מִחַיֵּיב אֲשָׁאַר זְבָחִים אִם שְׁחָטָן עַל חָמֵץ: **וּבְמוֹעֲדוֹ.** בְּתוֹךְ הַפֶּסַח, אִם לִשְׁמוֹ שְׁחָטוֹ לְפֶסַח עַל הֶחָמֵץ: **פָּטוּר.** מ׳לֹא תִשְׁחַט׳, דְּפֶסַח שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ לִשְׁמוֹ פָּסוּל, וְהָוְיָא לֵהּ שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה: **שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.** אֶלָּא לְשֵׁם שְׁלָמִים: **חַיָּב.** דִּלְהֶכְרֵי קָאֵי, וְהָוְיָא לֵהּ שְׁחִיטָה רְאוּיָה, וְחַיָּב מְשׁוּם ׳לֹא תִשְׁחַט׳, בַּהֲדֵי לָאו דִּ׳לֹא יֵרָאֶה׳ (שמות יג ז) ר׳לֹא יִמָּצֵא׳ (שם יב יט): **וְשָׁאַר כָּל הַזְּבָחִים.** שֶׁנִּזְבְּחוּ בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד עַל חָמֵץ: **בֵּין לִשְׁמָן בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן חַיָּב.** דִּקְרֵא אַשָּׁאַר זְבָחִים נַמִּי אַזְהַר: **חוּץ מִן הַחִטָּאת שֶׁשְּׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.** דִּפְסוּלָה הִיא מִשּׁוּם דִּכְתִיב בִּשְׁחִיטָתָהּ ׳חַטָּאת הִיא׳ (ויקרא ד כד), ׳הִיא׳ וְלֹא הַנִּשְׁחֶטֶת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ: (ה) **הַפֶּסַח נִשְׁחַט בְּשֹׁלֹשׁ כִּתּוֹת.** [בֵּין שֶׁהַצִּבּוּר מְרֻבִּים] בֵּין שֶׁהַצִּבּוּר מוּעָטִים וְיכוֹלִים כֻּלָּן לִשְׁחֹט כְּבָר אַחַת, מִצְוָה לְחַלֵּק לְשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת זוֹ אַחַר זוֹ: **שֶׁנֶּאֱמַר** ׳וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל׳, קָהָל׳ וְעֵדָה׳ וְיִשְׂרָאֵל׳. הֲרֵי שֹׁלֶשׁ כִּתּוֹת: **בְּזִיכִי.** כִּפּוֹת גְּדוֹלוֹת לְקַבֵּל בְּהֶם הַדָּם: **שׁוּרָה שֶׁבָּהֶן בֶּסֶף בֶּסֶף.** דִּכְתִיב שְׁפִי טְפֵי: **וְלֹא הָיוּ לָהֶן זִיזִים שׁוּלַיִם.** רְחָבִים הָיוּ מִלְמַעְלָה וְהַתַּחְתִּיִּים חִדִּים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִישֵׁב עַל הַקַּרְקַע עַד שֶׁיִּקָּבֵל דָּם אֶחָד מֵהֶם מְרֻבִּים, וְיִשְׁפְּכוּהוּ וְיִקְרֹשׁ הַדָּם וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי לִזְרֹק: (ו) **שָׁחַט יִשְׂרָאֵל.** אִם יִרְצֶה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר בְּכָל הַקָּרְבָּנוֹת: **וְקִבֵּל כֹּהֵן.** הַדָּם בְּבַזְבָּזִךְ: **שֶׁמִּקַּבְּלָה וְאֵילְךָ מִצְוָתָן כְּהֶנָּה: נָתְנוּ לַחֲבֵרוֹ.** שֶׁהֲרֵי כְּשׁוּרָה הֵן עוֹמְדִים: **וַחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ.** הָא קָמְשַׁמַע

טוֹב יוֹכִיחַ. שֶׁהִתְּירוּ בּוֹ שְׁחִיטָה וּבִשּׁוּל שֶׁהוּא אַב מְלָאכָה, וּמַתָּרִין לְהַדְיוֹט, וְאָסְרוּ בּוֹ לְהָבִיא דָּבָר מֵחוּץ לְתְּחוּם וּלְאָכְלוֹ, הוֹאִיל וְהָיָה אָפְשָׁר לוֹ מֵאֶתְמוֹל, וְאַף עַל גַּב דִּתְחוּמִים מִדְּרַבָּנָן: **מָה רְאָיָה רִשּׁוּת לַמָּצָּה.** אֲכִילַת חֲדְיוֹט רְשׁוּת הִיא וְצָרְךָ גְּבוֹהַּ מִצָּה הִיא, וְאִם הָעֲמִידוּ חֲכָמִים אִסּוּר שְׁבוּת שֶׁלָּהֶן בִּמְקוֹם רְשׁוּת, יַעֲמִידוּהוּ אַף בִּמְקוֹם מִצְוָה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר, כָּל שְׁמֹחַת יוֹם טוֹב מִצְוָה הִיא וַאֲפִלּוּ הָכִי אֵינָהּ דּוֹחָה שְׁבוּת: **הַזֶּאֱה תּוֹכִיחַ שֶׁהִיא מִצְוָה.** בִּטְמֵא מֵת שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת עֶרֶב הַפֶּסַח, שֶׁאִם לֹא יַזֶּה לֹא יַעֲשֶׂה פִּסְחוֹ, וַאֲפִילּוּ הָכִי אֵינָהּ דּוֹחָה. דְּהָכִי קָיְמִי לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּלָא דָּחֵיָא. וְהַזֶּאֱה שְׁבוּת הִיא, דִּמְיחֲזֵי כְּמַאן דִּמְתַקֵּן גִּבְרָא: **וְעָלֶיהָ אֲנִי דָן.** וְגַם עַל הַהַזֶּאָה אֲנִי חוֹלֵק וְאוֹמֵר שֶׁתִּדָּחֶה וְלֹא יַעֲבְרֶהוּ מִפֶּסַח, מִקַּל וָחֹמֶר זֶה בְּעַצְמוֹ: **אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא אוֹ חֹפֶן.** אוֹ אֲנִי אַחֲלִיף אֶת הַדִּין. דְּקִשְׁיָא לֵיהּ דְּהַזָּאָה מֵעַכְבָא, וְיִלְפִינַן בְּקַל וָחֹמֶר מִינָּהּ לְשְׁחִיטָה [שֶׁתְּעַכֵּב]: **בְּמוֹעֲדוֹ.** ׳וְעָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ׳ (במדבר ט ב): **הֲבָא לִי מוֹעֵד שֶׁאֵפוֹ.** שֶׁיְּהֵא לָהֶם זְמַן קָבוּעַ, כְּמוֹ שֶׁקָּבַע לַשְּׁחִיטָה, הִלְכָךְ כֵּיוָן שֶׁלֹּא קָבַע לָהֶם זְמַן וּמָצֵי לְמֶעְבַּד מֵאֶתְמוֹל, לָא דָּחֵיָא, וְהַזָּאָה נַמִּי לָאו מִגּוּפֵיהּ דְּפֶסַח הִיא וְלָא כְּתִיב בֵּיהּ ׳בְּמוֹעֲדוֹ׳. **הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** (ג) **אֵימָתַי מְבִיאִים עִמּוֹ חֲגִיגָה.** עִם הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן: **בְּזְמַן שֶׁהוּא בָּא בְּהֵלָּה וּבְטָהֳרָה.** דְּאִף עַל גַּב דְּפֶסַח דָּחֵי שַׁבָּת וְטֻמְאָה, חֲגִיגָה לָא דָּחֵיָא שַׁבָּת: **וּבְמוּטָב.** שֶׁהָיָה פֶּסַח מוּטָב לַאֲכִילַת בְּנֵי חֲבוּרָה. וְאוֹכְלִין הַחֲגִיגָה תְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַפֶּסַח גָּמֵר שְׁבִיעָתָן: **בְּמֻרְבֶּה.** שֶׁהָיְתָה הַחֲבוּרָה מוּעֶטֶת וְדֵי לָהֶן בְּפֶסַח לְבַדּוֹ: **וּבְטָמֵאָה.** שֶׁרֹב צִבּוּר טְמֵאִין: **אֵין מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה.** שֶׁחֲגִיגַת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר רְשׁוּת הִיא וְלֹא חוֹבָה: (ד) **מִן הַבָּקָר.** שֶׁאִין כֵּן בַּפֶּסַח, שֶׁאֵינוֹ בָּא לֹא מִן הַבָּקָר וְלֹא מִן הַנְּקֵבוֹת: (ה) **הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וְסָבוּר כְּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לִשְׁמוֹ, כָּךְ מֻתָּר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ: **חַיָּב חַטָּאת.** שֶׁחִלֵּל שַׁבָּת בְּשׁוֹגֵג: **אִם אֵינָן רְאוּיִין.** לַפֶּסַח, כְּגוֹן עֵגֶל אוֹ אַיִל בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים אוֹ נְקֵבָה, **חַיָּב** עֲלֵיהֶן חַטָּאת, אִם נִתְעַלְּמָה מִמֶּנּוּ שַׁבָּת אוֹ סְבוּר שֶׁמֻּתָּר לִשְׁחֹט יְבָחִים אֲחֵרִים לְשֵׁם פֶּסַח בְּשַׁבָּת, דְּהַאי לָאו טוֹעֶה בִּדְבַר מִצְוָה, דְּהַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁאֵין זֶה כָּשֵׁר לַפֶּסַח: **וְאִם רְאוּיִין הֵן.** כְּגוֹן שֶׁה בֶּן שָׁנָה שֶׁל שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח, דִּמְתוֹךְ שֶׁהוּא טָרוּד וְטָהוֹל לִשְׁחֹט פִּסְחוֹ טָעָה בְּדָבָר זֶה וְלֹא נִזְכַּר שֶׁהַקְּדִישׁוֹ לְזֻבָּח אַחֵר: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת.** אַף עַל פִּי שֶׁטָּעָה בְּדָבָר מִצְוָה: **וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.** דְּקֶסְבָר טָעָה בְּדָבָר מִצְוָה וְעָשָׂה מִצְוָה כָּל דְּהוּא, פָּטוּר מֵחִיּוּב חַטָּאת שֶׁבָּהּ. וְזֶה עָשָׂה מִצְוָה שֶׁהִקְרִיב קָרְבָּן, דְּכָל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרִים (זבחים פ״א מ״א), וְאַף הַנִּשְׁחָטִים לְשֵׁם פֶּסַח מַכְשִׁיר לְהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּקָרָן תָּמִיד נִשְׁחַט (גמרא סב:): **מָה אִם הַפֶּסַח.** שֶׁמֻּתָּר לִשְׁחֹטוֹ בְּשַׁבָּת לִשְׁמוֹ, **שְׁנָה** אֶת שְׁמוֹ אוֹדִית מֵיהָא דְּחָיֵב חַטָּאת כִּדְקָתָנֵי לְעֵיל (תחילת המשנה): **שֶׁשָּׁנָה לְדָבָר הָאָסוּר.** שֶׁשְּׁחָטוֹ לְשֵׁם קָרְבָּנוֹת אֲחֵרִים שֶׁאָסוּרִים לִשְׁחֹטָן בְּשַׁבָּת: **שֶׁשָּׁנָה לְדָבָר הַמֻּתָּר.** שֶׁשְּׁחָטוֹ לְשֵׁם דָּבָר הַמֻּתָּר לִשְׁחֹטוֹ בְּשַׁבָּת: **אֲמוּרֵי צִבּוּר.** קָרְבָּנוֹת הָאֲמוּרִים בַּצִּבּוּר בְּשַׁבָּת, כְּגוֹן תְּמִידִים וּמוּסָפִים, **יוֹכִיחוּ** שֶׁמַּתָּרִים לִשְׁחֹטָן לִשְׁמָן, וְהִשּׁוֹחֵט שֶׁאֵר זְבָחִים לִשְׁמָן בְּשַׁבָּת **חַיָּב:** **שֵׁשׁ לָהֶן קְצָבָה.** שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֲחֵרִים עֲסוּקִין בְּשְׁחִיטָתוֹ, וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׁחֹט הַתָּמִיד יוֹדֵעַ הוּא שֶׁאֵין צָרִיךְ לִשְׁחֹט עוֹד, הִלְכָךְ אֵין זֶה טוֹעֶה אֶלָּא שׁוֹגֵג, דִּילְמָא לָא הֲוָה לוֹ לְטָעוֹת בְּדִבְרֵי: **תֹּאמַר בְּפֶסַח שֶׁאֵין לוֹ קְצָבָה.** דְּהַכֹּל צְרִיכִין לְכָךְ, וַהֲרֵי הוּא רוֹאֶה אֲחֵרִים הַרְבֵּה עֲסוּקִים בְּכָךְ וְטָרוּד הוּא לְהִתְעַסֵּק בְּמִצְוָה, וַאֲפִילּוּ שָׁחַט הוּא פֶּסַח כְּבָר וּמָצָא זֶבַח זֶה עוֹמֵד בְּעֶזְרָה וּכְסָבוּר שֶׁהוּא פֶּסַח וּשְׁחָטוֹ לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא, טוֹעֶה בִּדְבַר מִצְוָה הוּא: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר.** **הַשּׁוֹחֵט** בַּשַּׁבָּת לְשֵׁם אֲמוּרֵי צִבּוּר, פָּטוּר. **הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְאֵין** הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ו) **לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו פָּטוּר וְכוּ'.** דְּקָא פֶּסַח כָּשֵׁר הוּא, דְּאָמְרִינַן פָּרֶק תָּמִיד נִשְׁחַט (פ״ה מ״ג) דְּהַשּׁוֹחֵט לַפְּסוּלִים וְלִכְשֵׁרִים לֹא פְּסַל: **שְׁחָטוֹ וְנִמְצָא בְּעַל מוּם חַיָּב.** דִּשּׁוֹגֵג הוּא וְלֹא אָנוּס, שֶׁהָיָה לוֹ (לְבַקֵּר): **שֶׁמְּשָׁכוֹ הַבְּעָלִים אֶת יָדָם.** מִמֶּנּוּ קֹדֶם שְׁחִיטָה וְנִמְנוּ עַל אַחֵר: **אוֹ שֶׁמֵּתוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ.** דְּעָכְשָׁו לֹא נִתְּנָה שַׁבָּת לְדָחוֹת אֶצְלָם: **פָּטוּר.** שָׁאנוּס הוּא, דְּלֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁבָּךְ הוּא, וְלֹא הָיָה לוֹ לְבַדֵּק עַל כָּךְ:

פרק ז (א) **כֵּיצַד צוֹלִין. שַׁפּוּד שֶׁל רִמּוֹן.** וְלֹא שֶׁאֵר עֵצִים, דְּמַפְקֵי מֵיָא וְהָוֶה לֵיהּ ׳בְּשֶׁל מְבַשֵּׁל בַּמַּיִם׳ (שמות יב ט), וְרִמּוֹן לָא מַפִּיק מַיָּא. וּבִשְׁפּוּד שֶׁל מַתֶּכֶת לֹא, כְּדִלְקַמָּן (משנה ב), דְּחַם מִקְצָתוֹ חַם כֻּלּוֹ, וְנִצְלֶה מֻחְלָּמֶת שֶׁפּוּד וְרַחֲמָנָא אָמַר (שם יב ט) ׳צְלִי אֵשׁ׳ וְלֹא צְלִי דָּבָר אַחֵר: **כְּמִין בָּשׁוּל הוּא זֶה.** שֶׁמִּתְבַּשְּׁלִין בְּנֵי מֵעָיו לְתוֹכוֹ כִּבְתוֹךְ הַקְּדֵרָה: **תּוֹלִין חוּצָה לוֹ.** תּוֹלְבָן בַּשַּׁפּוּד לְמַעְלָה מִפִּיו שֶׁל טָלֶה. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** (ב) **אָמַר רַבִּי צָדוֹק כו'.** מַתְנִיתִין חַסּוּרֵי מִחְסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי, **וְאִם אִסְפָּלָה מְעֻקֶּבֶת הִיא כְּשֵׁרָה,** וְאָמַר **רַבִּי צָדוֹק** וְכוּ'. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי צָדוֹק:** **נָגַע הַפֶּסַח בְּחֵרֶס שֶׁל תַּנּוּר יִקָּלֵף.** מִן הַפֶּסַח מָקוֹם הַנּוֹגֵעַ בַּתַּנּוּר. שֶׁנִּצְלָה שָׁם מֵחֹם חֶרֶס הַתַּנּוּר, וְלֹא ׳צְלִי אֵשׁ׳ הוּא: **נָטַף מֵרָטְבוֹ עַל הַחֶרֶס וְחָזַר אֵלָיו.** שֶׁחָזַר שָׁם שֶׁנִּתְחַמֵּם מִן הַחֶרֶס וְנִבְלַע בַּפֶּסַח: **יִטֹּל אֶת מְקוֹמוֹ.** וְלֹא סַגִּי בְּקִלִּיפָה אֶלָּא בְּנִטְילָה כְּעֹבִי אֶצְבַּע, דְּשֶׁמָּן נִבְלָע בְּתוֹכוֹ הַרְבֵּה, וְאוֹתוֹ שֶׁמֶן צָלִי מִן הֶחֶרֶס הוּא: **נָטַף מֵרָטְבוֹ עַל הַסַּפְלָת.** וְהַסַּפְלָת רוֹתַחַת, דְּמִצְלֵי רָטֵב מֻחְמָת סֹלֶת. וְהַהוּא רָטֵב שֶׁבְּתוֹךְ הַסַּפְלָת אָסוּר לְמִיכְלֵיהּ דִּהָוֶה לֵיהּ צָלִי מֻחְמָת דָּבָר אַחֵר, הִלְכָךְ יִקְמֹץ אֶת מְקוֹמוֹ, וְיִשְׁרֹף אוֹתוֹ קֹמֶץ כְּשֶׁאָר קָדָשִׁים הַפְּסוּלִים: (ג) **כָּכוֹ בְּשֶׁמֶן תְּרוּמָה.** שֶׁמָּתָר לְסוּפֵּךְ בְּמֵי פֵרוֹת: **אִם חֵי יְדִיחֶנּוּ.** דְּלֹא בָּלַע: **וְאִם צָלִי הוּא.** בָּעֵי קְלִיפָה מְשׁוּם דְּבָלַע: **שְׁאֵין פּוֹדִים.** מוֹכְרִים: **מֵעֶשֶׂר שְׁנֵי בִּירוּשָׁלַיִם.** וַאֲפִלּוּ לְאָכְלוֹ בְּטָהֳרָה, דִּכְתִיב (דברים יד כה) ׳וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם׳: (ד) **חֲמִשָּׁה**

דְּבָרִים. אֵין לְךָ בְּצִבּוּר קָרְבָּן נֶאֱכָל אֶלָּא אֵלּוּ. וְקָרְבַּן צִבּוּר דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, דִּילְפִינַן מִפֶּסַח דִּכְתִיב בֵּיהּ (במדבר ט ב) ׳בְּמוֹעֲדוֹ׳ וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, דְּכִי אֲמְרִינַן (גמרא סו:) ׳אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא׳ וְגוֹ׳ (שם פסוק י), יָחִיד נִדָּחֶה וְאֵין צִבּוּר נִדְחִין. וּבְקָרְבְּנוֹת צִבּוּר כְּתִיב (שם כט לט) ׳אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה׳ בְּמוֹעֲדֵיכֶם׳ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּפֶּסַח ׳בְּמוֹעֲדוֹ׳. וְאַשְׁמְעִינַן מַתְנִיתִין דְּאַף עַל גַּב דְּקָרְבִין בְּטָמְאָה לְאַפּוֹקֵי צִבּוּר בִּידֵי חוֹבָתָן, אֵין נֶאֱכָלִים בְּטָמְאָה. וְהָא דְּתָנֵי חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, וְלָא תָּנֵי קָרְבָּנוֹת צִבּוּר׳ וְכוּ׳, מִנְיָנָא לְמַעוּטֵי חֲגִיגַת הָרְגָלִים מִכֻּלָּם, דְּדָמוּ לְקָרְבַּן צִבּוּר מִשּׁוּם דְּאָתוּ בִּכְנוּפְיָא בַּאֲסֵיפַת חֲבֵרִים לָרֶגֶל, וְאֵינָם דּוֹחִים אֶת הַשַּׁבָּת מִשּׁוּם דְּדֶרֶךְ שֶׁאֵין דּוֹחִים אֶת הַשַּׁבָּת: **זְבָחִי שְׁלָמֵי צִבּוּר.** כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת, שֶׁאֵין שְׁלָמִים אֲחֵרִים לַצִּבּוּר: **וּשְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים.** וְלָא תָּנֵי ׳שְׁעִירֵי רְגָלִים׳, דִּכְיוָן דְּאִשְׁתְּמִעִינַן **זְבָחִי שְׁלָמֵי צִבּוּר** שֶׁהֵם מִינֵי דְּמִים וְאֵין נֶאֱכָלִין בְּטָמְאָה, הוּא הַדִּין לְכָל שְׁאָר מִינֵי דְּמִים. וְלֹא אִיצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ ׳מוֹעֵד׳, וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא לָא לִידְחוּ אֶת הַטָּמְאָה, דְּהָא כָּל קָרְבְּנוֹת צִבּוּר מְמוֹעָד נָפְקָא לָן, דִּכְתִיב בְּכוּלְּהוּ (במדבר כט לט) ׳אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה׳ בְּמוֹעֲדֵיכֶם׳: **שֶׁלֹּא בָּא מִתְּחִלָּתוֹ אֶלָּא לְאָכְלָהּ.** שֶׁפְּשָׁטָה וְנִצְטָרְעָה עִקַּר מִצְוַת פֶּסַח שְׁנִי: **לַאֲכִילָה נִצְטַוָּה,** דִּכְתִיב (שמות יב ד) ׳לְפִי אָכְלוֹ׳, וְכִי שַׁרְיֵיהּ רַחֲמָנָא לְאָתוֹיֵי בְּטָמְאָה, מֵ׳אִישׁ נִדָּחָה וְאֵין צִבּוּר נִדְחִין׳, אַדַּעְתָּא לְמֵיכְלֵהּ שַׁרְיֵיהּ (רש״י עו: ד״ה שמתחילתו): (ה) **נִטְמָא בָּשָׂר וְחֵלֶב קַיָּם אֵינוֹ זוֹרֵק אֶת הַדָּם.** דְּעִקַּר פֶּסַח לַאֲכִילַת אָדָם אָתֵי: **וּבַמֻּקְדָּשִׁים אֵינוֹ כֵּן.** שֶׁאֲפִילּוּ **נִטְמָא בָּשָׂר וְחֵלֶב קַיָּם זוֹרֵק אֶת הַדָּם:** (ו) **נִטְמָא הַקְּהָל.** בְּטֻמְאַת מֵת, שֶׁאֵין פֶּסַח נִדְחֶה מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה אֶלָּא מִטֻּמְאַת מֵת: **יַעֲשׂוּ בָּטֻמְאָה.** וְאַפִלּוּ טְמֵאִים יְחִידִים, דְּהָא [פָּסַח] דְּטָהֳרוֹת גּוֹפַיְיהוּ בְּטֻמְאָה אִתּוֹ מְשׁוּם כֹּהֲנִים, שֶׁאֵין קָרְבָּן אֲבוֹדָתָן חָלוּק, מֵאַחַר שֶׁקָּרְבָּן הַבָּא בְּטֻמְאָה חָלוּק עִקַּר מִצְוָתוֹ עֹשִׂים בְּטֻמְאָה: (ז) **וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע שֶׁהוּא טָמֵא.** הַפֶּסַח אוֹ הַדָּם: **הַצִּיץ מְרַצֶּה.** וּפְטוּר מִפֶּסַח שֵׁנִי: **נִטְמָא.** בְּעָלָיו טְמֵאַת הַגּוּף בְּמֵת: **אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה.** וְחַיָּב בְּפֶסַח שֵׁנִי, דְּהָא בְּשִׁעַת זְרִיקָה לָאו בַּר מֵיעֲבַד פֶּסַח הוּא, דִּרְחֵמָנָא דַּחְיֵיהּ: **הַנָּזִיר.** דִּכְתִיב (במדבר ו ט-יב) ׳וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו [וְגוֹ׳] וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפֹּלוּ׳, דְּאִם נִטְמָא בְּמֵת קֹדֶם שֶׁהֻּבְאַת קָרְבְּנוֹתָיו סוֹתֵר: **הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף.** וְאִם [נִטְמָא] בְּשִׁעַת הֶבְאַת קָרְבְּנוֹתָיו סוֹתֵר הַכֹּל: **נִטְמָא.** גּוּפוֹ: **בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם.** כָּל טֻמְאַת מֵת שֶׁלֹּא יָדַע בָּהּ אָדָם קֹדֶם לָכֵן וְנִקְרֵאת טֻמְאַת הַתְּהוֹם: **הַצִּיץ מְרַצֶּה.** דְּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁהַתֹּר טֻמְאַת הַתְּהוֹם לָהֶם, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אָדָם בְּטֻמְאָה זוֹ מֵעוֹלָם, וְאִם נוֹדַע לוֹ בְּטֻמְאָה זוֹ אַחַר שֶׁהִקְרִיב פִּסְחוֹ, אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְכֵן נָזִיר שֶׁנּוֹדַע לוֹ בְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם לְאַחַר שֶׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה. וְלֹא אָמְרוּ טֻמְאַת הַתְּהוֹם אֶלָּא בְּטֻמְאַת מֵת בִּלְבַד: (ח) **לִפְנֵי הַבִּירָה.** כָּל הַמִּקְדָּשׁ כֻּלּוֹ קְרוּי בִּירָה. וְשׁוֹרְפִים אוֹתוֹ שָׁם כְּדֵי לְבַיְּשָׁן, שֶׁיִּזְדַּהוּ שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ עוֹד לִידֵי טֻמְאָה: **מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה.** שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ עֵצִים: **נִטְמָא מְעִיטוֹ.** וְכֵן נוֹתָר שֶׁל פֶּסַח טָהוֹר: **הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל עִנְיָן.** הָעֲצָרָנִין, צָרֵי עֵין. שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ מְעוּט שְׁנִטְמָא וְהַנּוֹתָר מִפֶּסַח טָהוֹר, **לִפְנֵי הַבִּירָה:** (ט) **הַפֶּסַח שֶׁיָּצָא.** חוּץ לַחוֹמָה: **יִשָּׂרֵף מִיָּד.** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. וְלֹא צָרִיךְ לְאֻשְׁהוּיֵי עַד הַבֹּקֶר שֶׁל ח

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת פְּסָחִים

מברטנורא

וְלֹא תֹאכְלוּ׃ **חוֹתֵךְ.** אֶת הַבָּשָׂר הַיּוֹצֵא סָבִיב עַד שֶׁמַּגִּיעַ לָעֶצֶם: **וְקוֹלֵף.** אֶת הַבָּשָׂר שֶׁלֹּא יָצָא לַחוּץ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַפֶּרֶק שֶׁמִּתְחַבְּרִים שָׁם שְׁנֵי עֲצָמוֹת, וְאוֹכֵל אֶת הַבָּשָׂר שֶׁקָּלַף, שֶׁהֲרֵי לֹא יָצָא. **וְחוֹתֵךְ** אֶת הַפֶּרֶק וּמַשְׁלִיךְ כָּל הָעֶצֶם שֶׁיָּצָא מִקָּצָתוֹ: **וּבְמַקְדְּשִׁים.** בְּשָׂאר קָדָשִׁים חוּץ מֵהַפֶּסַח: **קוֹצֵץ בְּקוֹפִּין.** אוֹתוֹ מִקָּצָת הָאֵבֶר שֶׁיָּצָא. וּבַפֶּסַח אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְזֻהָר עַל שְׁבִירַת עֶצֶם: **מִן הָאֻגָּף וְלִפְנִים כְּלִפְנִים.** אֻגָּף קָרֵי כָּל מָקוֹם הֻגָּפֶת הַדְּלָתוֹת שֶׁהוּא חוֹפֵף וְנוֹקֵשׁ שָׁם כְּשֶׁסּוֹגְרוֹ, דְּהַיְנוּ [מִשְּׁפַת הַפְּנִימִי שֶׁל עִבֵּי הַפֶּתַח עַד מָקוֹם הַנְּקִישָׁה. מִן הָאֻגָּף וְלִפְנִים, דְּהַיְנוּ] תּוֹךְ הָעִיר מַמָּשׁ: **כְּלִפְנִים.** וְאוֹכְלִים שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים: **מִן הָאֻגָּף וְלַחוּץ.** דְּהַיְנוּ מִמָּקוֹם הַנְּקִישָׁה וְלַחוּץ, **כְּלַחוּץ:** **הַחֲזוֹנוֹת.** שְׁבּוֹחֲמַת יְרוּשָׁלַיִם, וְעִבֵּי רֹאשׁ הַחוֹמָה בְּגֻגָּה, **כְּלִפְנִים:** (יג) **שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁהָיוּ אוֹכְלוֹת.** פֶּסַח אֶחָד: **אֶלָּא הוֹפְכִים פְּנֵיהֶם הֵיכָּךְ וְאֶלָּא הוֹפְכִים פְּנֵיהֶם הֵיכָּךְ.** וַאֲפִילּוּ נִרְאִים כְּשִׁתֵּי חֲבוּרוֹת עַל פֶּסַח אֶחָד לֹא אִכְפַּת לָן, דִּרְחֲמָנָא אֲמַר (שמות יב ז) ׳עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ׳, דְּמִשְׁמַע שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין פֶּסַח אֶחָד בִּשְׁנֵי בָּתִּים, דִּכְתִיב ״אֹכְלוּ׳ (שָׁנִים), ׳אוֹתוֹ׳ חַד פֶּסַח, [׳בָּתִּים׳] שְׁנַיִם. אֲבָל אָדָם אֶחָד אֵינוֹ אוֹכֵל בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, וּלְהָכִי ׳בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל׳ (שם פסוק מו), שֶׁאֵין אֶחָד אוֹכֵל בִּשְׁנֵי בָּתִּים. וּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת הַהוֹפְכוֹת פְּנֵיהֶם כִּשְׁנֵי בָּתִּים דָּמֵי: **וְהַמְּחֻתָּם.** שֶׁמְּחַמְּמִין בּוֹ אֶת הַחֹמֶץ שֶׁמּוֹזְגִים בּוֹ הַיַּיִן, רַשַּׁאי לִתֵּן בְּאַמְצַע כְּדֵי שֶׁמַּגִּיעַ לְעֶצֶם וְנֹחַ לְשִׁתִּיָּתָן לִמְזֹג וּלְכָאן, וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּפְסִיק בֵּין הַחֲבוּרוֹת, לֹא אִכְפַּת לָן: **וּכְשֶׁהַשַּׁבָּת.** הַמְשַׁמֵּשׁ לְשִׁתִּיָּתָן, עוֹמֵד מֵחֲבוּרָה אַחַת שֶׁהִתְחִיל לֶאֱכֹל הַפֶּסַח עִמָּהּ וּמוֹזֵג לַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת: **קוֹנֵס אֶת פִּיו.** סוֹגֵר וּבוֹלֵם אֶת פִּיו, מֵאֲחֵזִיר אֶת פָּנָיו לְצַד חֲבוּרָתוֹ, שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁהוּא אוֹכֵל עִם הַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת, דְּאֵין אָדָם אֶחָד אוֹכֵל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת (לעיל ד״ה הוֹפְכִים): **וְהַכֹּהֵן.** שֶׁהִיא בּוֹשָׁה, רַשַּׁאי לְהַפֵּךְ פָּנָיו לְצַד אַחַר וְלֶאֱכֹל, דְּפֶסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת:

פרק ח (א) **הָאִשָּׁה תֹּאכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פָּרְשָׁה שַׁדָּעְתָּהּ בְּשֶׁל אָבִיהָ, דְּמִסְתָּמָא דַּעְתָּהּ לְמָנוֹת עַל שֶׁל בַּעְלָהּ: **רֹגֶל הָרִאשׁוֹן.** שֶׁלְּאַחַר נִשּׂוּאֶיהָ, שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ הַנְּשׂוּאוֹת לְלֶכֶת לְבֵית אֲבִיהֶן: **תֹּאכַל בְּמָקוֹם שֶׁהִיא רוֹצָה.** וּכְגוֹן שֶׁאֵינָהּ רְדוּפָה עַד הַנָּה לֵילֵךְ לְבֵית אָבִיהָ תְּדִיר, הֵלְכָךְ מִסְפְּקָא לָן בְּהֵי נִיהָא לָהּ: **אַפְטְרוֹפְסִין.** יְתוֹם שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי אַפְטְרוֹפְסִין, וְהִמְנוּהוּ זֶה עַל פִּסְחוֹ וְזֶה עַל פִּסְחוֹ: **לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶם.** לֹא מִפִּסְחוֹ שֶׁל זֶה וְלֹא מִפִּסְחוֹ שֶׁל זֶה, דְּמֵי נָתַן רִשׁוּת לְחֶלֶק הָאֶחָד לְהִתְמַנּוֹת עִם זֶה. וְאֵין לוֹ תִּקָּנָה אֶלָּא אִם כֵּן רָצוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁיִּמָּנֶה עִם הָאֶחָד: **לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל רַבּוֹ.** אֲבָל מִשֶּׁל עַצְמוֹ אוֹכֵל, דְּכֵיוָן דְּדִינָא [מַשְׁפַּת הַפְּנִימִי שֶׁל עִבֵּי הַפֶּתַח עַד מְקוֹם הַנְּקִישָׁה. מִן הָאֻגָּף וְלִפְנִים, דְּהַיְנוּ] תּוֹךְ הָעִיר מַמָּשׁ: **כְּלִפְנִים.** וְאוֹכְלִים שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים: **מִן הָאֻגָּף וְלַחוּץ.** דְּהַיְנוּ מִמְּקוֹם הַנְּקִישָׁה וְלַחוּץ, **כְּלַחוּץ:** **הַחֲזוֹנוֹת.** שְׁבּוֹחֲמַת יְרוּשָׁלַיִם, וְעִבֵּי רֹאשׁ הַחוֹמָה בְּגֻגָּה, **כְּלִפְנִים:** (יג) **שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁהָיוּ אוֹכְלוֹת.** פֶּסַח אֶחָד: **אֶלָּא הוֹפְכִים פְּנֵיהֶם הֵיכָּךְ וְאֶלָּא הוֹפְכִים פְּנֵיהֶם הֵיכָּךְ.** וַאֲפִילּוּ נִרְאִים כְּשִׁתֵּי חֲבוּרוֹת עַל פֶּסַח אֶחָד לֹא אִכְפַּת לָן, דִּרְחֲמָנָא אֲמַר (שמות יב ז) ׳עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ׳, דְּמִשְׁמַע שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין פֶּסַח אֶחָד בִּשְׁנֵי בָּתִּים, דִּכְתִיב ״אֹכְלוּ׳ (שָׁנִים), ׳אוֹתוֹ׳ חַד פֶּסַח, [׳בָּתִּים׳] שְׁנַיִם. אֲבָל אָדָם אֶחָד אֵינוֹ אוֹכֵל בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, וּלְהָכִי ׳בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל׳ (שם פסוק מו), שֶׁאֵין אֶחָד אוֹכֵל בִּשְׁנֵי בָּתִּים. וּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת הַהוֹפְכוֹת פְּנֵיהֶם כִּשְׁנֵי בָּתִּים דָּמֵי: **וְהַמְּחֻתָּם.** שֶׁמְּחַמְּמִין בּוֹ אֶת הַחֹמֶץ שֶׁמּוֹזְגִים בּוֹ הַיַּיִן, רַשַּׁאי לִתֵּן בְּאַמְצַע כְּדֵי שֶׁמַּגִּיעַ לְעֶצֶם וְנֹחַ לְשִׁתִּיָּתָן לִמְזֹג וּלְכָאן, וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּפְסִיק בֵּין הַחֲבוּרוֹת, לֹא אִכְפַּת לָן: **וּכְשֶׁהַשַּׁבָּת.** הַמְשַׁמֵּשׁ לְשִׁתִּיָּתָן, עוֹמֵד מֵחֲבוּרָה אַחַת שֶׁהִתְחִיל לֶאֱכֹל הַפֶּסַח עִמָּהּ וּמוֹזֵג לַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת: **קוֹנֵס אֶת פִּיו.** סוֹגֵר וּבוֹלֵם אֶת פִּיו, מֵאֲחֵזִיר אֶת פָּנָיו לְצַד חֲבוּרָתוֹ, שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁהוּא אוֹכֵל עִם הַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת, דְּאֵין אָדָם אֶחָד אוֹכֵל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת (לעיל ד״ה הוֹפְכִים): **וְהַכֹּהֵן.** שֶׁהִיא בּוֹשָׁה, רַשַּׁאי לְהַפֵּךְ פָּנָיו לְצַד אַחַר וְלֶאֱכֹל, דְּפֶסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת:

פרק ח (א) **הָאִשָּׁה תֹּאכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פָּרְשָׁה שַׁדַּעְתָּהּ בְּשֶׁל אָבִיהָ, דְּמִסְתָּמָא דַּעְתָּהּ לְמָנוֹת עַל שֶׁל בַּעְלָהּ: **רֹגֶל הָרִאשׁוֹן.** שֶׁלְּאַחַר נִשּׂוּאֶיהָ, שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ הַנְּשׂוּאוֹת לָלֶכֶת לְבֵית אֲבִיהֶן: **תֹּאכַל בְּמָקוֹם שֶׁהִיא רוֹצָה.** וּכְגוֹן שֶׁאֵינָהּ רְדוּפָה עַד הַנָּה לֵילֵךְ לְבֵית אָבִיהָ תְּדִיר, הֵלְכָךְ מִסְפְּקָא לָן בְּהֵי נִיהָא לָהּ: **אַפְטְרוֹפְסִין.** יְתוֹם שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי אַפְטְרוֹפְסִין, וְהִמְנוּהוּ זֶה עַל פִּסְחוֹ וְזֶה עַל פִּסְחוֹ: **לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶם.** לֹא מִפִּסְחוֹ שֶׁל זֶה וְלֹא מִפִּסְחוֹ שֶׁל זֶה, דְּמֵי נָתַן רִשׁוּת לְחֶלֶק הָאֶחָד לְהִתְמַנּוֹת עִם זֶה. וְאֵין לוֹ תִּקָּנָה אֶלָּא אִם כֵּן רָצוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁיִּמָּנֶה עִם הָאֶחָד: **לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל רַבּוֹ.** אֲבָל מִשֶּׁל עַצְמוֹ אוֹכֵל, דְּכֵיוָן דְּדִינָא [מַשְׁפַּת הַפְּנִימִי שֶׁל עִבֵּי הַפֶּתַח עַד מְקוֹם הַנְּקִישָׁה. מִן הָאֻגָּף וְלִפְנִים, דְּהַיְנוּ] תּוֹךְ הָעִיר מַמָּשׁ: **כְּלִפְנִים.** וְאוֹכְלִים שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים: **מִן הָאֻגָּף וְלַחוּץ.** דְּהַיְנוּ מִמְּקוֹם הַנְּקִישָׁה וְלַחוּץ, **כְּלַחוּץ:** **הַחֲזוֹנוֹת.** שְׁבּוֹחֲמַת יְרוּשָׁלַיִם, וְעִבֵּי רֹאשׁ הַחוֹמָה בְּגֻגָּה, **כְּלִפְנִים:** (יג) **שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁהָיוּ אוֹכְלוֹת.** פֶּסַח אֶחָד: **אֶלָּא הוֹפְכִים פְּנֵיהֶם הֵיכָּךְ וְאֶלָּא הוֹפְכִים פְּנֵיהֶם הֵיכָּךְ.** וַאֲפִילּוּ נִרְאִים כְּשִׁתֵּי חֲבוּרוֹת עַל פֶּסַח אֶחָד לֹא אִכְפַּת לָן, דִּרְחֲמָנָא אֲמַר (שמות יב ז) ׳עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ׳, דְּמִשְׁמַע שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין פֶּסַח אֶחָד בִּשְׁנֵי בָּתִּים, דִּכְתִיב ״אֹכְלוּ׳ (שָׁנִים), ׳אוֹתוֹ׳ חַד פֶּסַח, [׳בָּתִּים׳] שְׁנַיִם. אֲבָל אָדָם אֶחָד אֵינוֹ אוֹכֵל בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, וּלְהָכִי ׳בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל׳ (שם פסוק מו), שֶׁאֵין אֶחָד אוֹכֵל בִּשְׁנֵי בָּתִּים. וּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת הַהוֹפְכוֹת פְּנֵיהֶם כִּשְׁנֵי בָּתִּים דָּמֵי: **וְהַמְּחֻתָּם.** שֶׁמְּחַמְּמִין בּוֹ אֶת הַחֹמֶץ שֶׁמּוֹזְגִים בּוֹ הַיַּיִן, רַשַּׁאי לִתֵּן בְּאַמְצַע כְּדֵי שֶׁמַּגִּיעַ לְעֶצֶם וְנֹחַ לְשִׁתִּיָּתָן לִמְזֹג וּלְכָאן, וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּפְסִיק בֵּין הַחֲבוּרוֹת, לֹא אִכְפַּת לָן: **וּכְשֶׁהַשַּׁבָּת.** הַמְשַׁמֵּשׁ לְשִׁתִּיָּתָן, עוֹמֵד מֵחֲבוּרָה אַחַת שֶׁהִתְחִיל לֶאֱכֹל הַפֶּסַח עִמָּהּ וּמוֹזֵג לַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת: **קוֹנֵס אֶת פִּיו.** סוֹגֵר וּבוֹלֵם אֶת פִּיו, מֵאֲחֵזִיר אֶת פָּנָיו לְצַד חֲבוּרָתוֹ, שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁהוּא אוֹכֵל עִם הַחֲבוּרָה הָאַחֶרֶת, דְּאֵין אָדָם אֶחָד אוֹכֵל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת (לעיל ד״ה הוֹפְכִים): **וְהַכֹּהֵן.** שֶׁהִיא בּוֹשָׁה, רַשַּׁאי לְהַפֵּךְ פָּנָיו לְצַד אַחַר וְלֶאֱכֹל, דְּפֶסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת:

פרק ח (א) **הָאִשָּׁה תֹּאכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבַּר הַמֵּת, קְרוֹבֵי אוֹנֵן, וּלְאַחַר שֶׁנִּקְבַּר, כָּל יוֹם הַמִּיתָה הוּא קְרוֹבֵי אוֹנֵן. וְלֵילָה שֶׁלְּאַחֲרָיו הוּא אוֹנֵן מִדְּרַבָּנָן. וְלֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם כָּרֵת גַּבֵּי פֶּסַח, הֵלְכָךְ שׁוֹחֲטִין עָלָיו, דִּלְאוּרְתָּא חֲזֵי: **וְהַמְפַקֵּחַ בַּגֵּל.** שֶׁנָּפַל עַל אָדָם וְאֵין יָדוּעַ אִם יִמְצָאֶנּוּ חַי אוֹ מֵת, שׁוֹחֲטִין עָלָיו, דִּבְחֶזְקַת טָהֳרָה עוֹמֵד עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁנִּטְמָא: **שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶם.** בַּחֲבוּרַת אֲחֵרִים: **שֶׁמָּא יְבִיאוּהוּ לְיָדֵי פְּסוּלוֹ.** שֶׁמָּא יִטַּמֵּא אוֹנֵן לְמֵתוֹ מִתּוֹךְ טִרְדָּתוֹ. וּמְפַקֵּחַ גַּל, שֶׁמָּא יִטַּמֵּא בְּמֵת וְנִמְצָא שֶׁהֶאֱהִיל עַל הַטָּמְאָה. וּבָחֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים מְיֻרָּי, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהִבְטִיחוּהוּ, שֶׁמָּא לֹא יוֹצִיאוּהוּ, ׳אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר שָׁוְא׳ (תהלים קמד יא). אֲבָל חָבוּשׁ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, בְּגוֹן לָבָן וּלְבוֹ לְהוֹצִיא אִשָּׁה פְּסוּלָה אוֹ לְשַׁלֵּם מָמוֹן, שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶם אֲפִלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן, אִם הִבְטִיחוּהוּ לְהוֹצִיאוֹ, דְּ׳שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַרְבְּרוּ כָזָב׳ (צפניה ג יג). וְאִם בֵּית הָאֲסוּרִים בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, אֲפִילּוּ בִּידֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶם בִּפְנֵי עַצְמָן, דְּאָפְשָׁר דְּמֵעִיילִי לַפֶּסַח לְבֵית הָאֲסוּרִים וְאָכְלִי לֵיהּ הָתָם. וְחוֹלֶה וְזָקֵן אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁמָּא יִכְבֹּד עֲלֵיהֶם הַחֹלִי וְלֹא יוּכְלוּ לָאֱכֹל כְּזַיִת: **לְפִיכָךְ.** הוֹאִיל וּבִשְׁעַת שְׁחִיטָה רְאוּיִין הָיוּ וְנִזְדַּקְּקוּ הַדָּם עֲלֵיהֶם, **אִם אֲרַע בָּהֶם פְּסוּל** כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, **פְּסוּרִים מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:** **חוּץ מִן הַמְפַקֵּחַ בַּגֵּל.** וְנִמְצָא מֵת תַּחְתָּיו, שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי: **שֶׁהָיָה טָמֵא מִתְחִלָּתוֹ.** קֹדֶם שְׁחִיטָה, שֶׁהֲרֵי הֶאֱהִיל עַל הַטֻּמְאָה מִשָּׁעָה שֶׁהִתְחִיל לְפַקֵּחַ. וְהוּא שֶׁהָיָה הַגַּל עָגֹל, דְּוַדַּאי הֶאֱהִיל עָלָיו מִתְּחִלָּה, אֲבָל אִם הָיָה הַגַּל אָרֹךְ, שֶׁמָּא בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה עֲדַיִן לֹא הֶאֱהִיל עַל הַטֻּמְאָה, וּפְטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי: (ז) **אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח בְּיָחִיד.** דִּכְתִיב (דברים טז ה) ׳לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד׳, כְּלוֹמַר בְּיָחִיד: **אֲפִלּוּ חֲבוּרָה שֶׁל מֵאָה.** רַבִּי יוֹסֵי קָאָמַר לָהּ, כְּלוֹמַר לָא תֵּלֵךְ אֶלָּא בְּאֲכִילָה, יָחִיד וְיָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזַיִת, שׁוֹחֲטִין עָלָיו, מֵאָה וְאֵין כָּל אֶחָד מֵהֶם יְכוֹלִין לֶאֱכֹל כְּזַיִת, אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶם. **וְהַלָּבָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרַת נָשִׁים וַעֲבָדִים.** לִשְׁחֹט פֶּסַח. **נָשִׁים וַעֲבָדִים** בַּחֲבוּרָה אַחַת, מִשּׁוּם הֶרְגֵּל עֲבֵרָה. וְלֹא קְטַנִּים וַעֲבָדִים בַּחֲבוּרָה אַחַת, מִשּׁוּם פְּרִיצוּתָא דְּמִשְׁכַּב זְכוּר. אֲבָל נָשִׁים וַעֲבָדִים כָּל חֲדָא בְּאַנְפֵּי נַפְשָׁהּ, עוֹשִׂין: (ח) **אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל פִּסְחוֹ לְעֶרֶב.** דְּאֵין אֲנִינוּת מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא בְּיוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא י יט) ׳וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם׳, ׳יוֹם׳ אָמוּר, לַיְלָה מַתָּר. וּטְבִילָה בְּעֵי, מִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר עַד עַכְשָׁיו בְּקָדָשִׁים אִצְרְכוּהוּ רַבָּנָן טְבִילָה. **אֲבָל לָא** אָכֵיל אוֹנֵן בְּשָׂאָר קָדָשִׁים לְעֶרֶב, דַּאֲנִינוּת לַיְלָה אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן, וּלְגַבֵּי פֶּסַח לֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם כָּרֵת, אֲבָל אֲכִילַת שְׁאָר קָדָשִׁים, עֲשֵׂה בְּעַלְמָא הוּא, ׳וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם׳ (שמות כט לג): **הַשּׁוֹמֵעַ עַל מֻתּוֹ.** יוֹם שְׁמוּעָה הֲוֵי אוֹנֵן דִּרַבָּנָן. וְכֵן מִי שֶׁלִּקְּטוּ לוֹ עַצְמוֹת אֲבִיו וְאִמּוֹ, אָמְרִינַן בְּמַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן (ח.) מִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלָעֶרֶב אֵין מִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם: **טוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקָדָשִׁים לָעֶרֶב.** דַּאֲפִלּוּ יוֹם גּוּפֵיהּ מִדְּרַבָּנָן הוּא: **כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר.** וְצָרִיךְ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. וְלֹא נְחִלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אֶלָּא בְּעֶרֶב נְכָרִי שֶׁמָּל בֵּיתוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר, דְּבֵית הִלֵּל סְבָרִי גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִטְמָא לְשָׁנָה הַבָּאָה וְיֹאמַר אֶשְׁתְּקַד לֹא טָהַרְתִּי מִכָּל טֻמְאָה עַד יוֹם עֶרֶב פֶּסַח שֶׁטָּבַלְתִּי, הִשְׁתָּא נַמִּי אֶטְבֹּל וְאֹכַל, וְלֹא יָדַע דְּאִשְׁתְּקַד נְכָרִי הָוֶה וְלֹא מְקַבֵּל טֻמְאָה, עַכְשָׁיו יִשְׂרָאֵל הוּא וּמְקַבֵּל טֻמְאָה. וּבֵית שַׁמַּאי סְבָרִי לָא גָּזְרִינַן. אֲבָל עֶרֶל יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן שֶׁמָּתוּ אֶחָיו מַחֲמַת מִילָה, דִּבְרֵי הַכֹּל טוֹבֵל וְאוֹכֵל פִּסְחוֹ לְעֶרֶב, וְלָא גָּזְרִינַן עֶרֶל יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּ עֶרֶל נָכְרִי:

פרק ט (א) **מִי שֶׁהָיָה טָמֵא. שֶׁאֵינוֹ פְּטוּרִין מִן הַהֶכְרֵת.** הַטָּמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה פְּטָרָן הַכָּתוּב מִמַּעֲשׂוֹת פֶּסַח רִאשׁוֹן, וְעִקַּר כָּרֵת בְּפֶסַח רִאשׁוֹן הוּא, לְפִיכָךְ אִם לֹא עָשׂוּ פֶּסַח שֵׁנִי פְּטוּרִים מִן הַכָּרֵת: **וְאֵינוֹ חַיָּבִין בְּהַכָּרֵת.** הַשּׁוֹגֵג אוֹ הָאָנוּס חַיָּבִין הָיוּ בְּפֶסַח רִאשׁוֹן, אֶלָּא שֶׁהִשְׁגָּגָה וְהָאֹנֶס עִכְּבָתָן, וּכְשֶׁהֵזִידוּ וְלֹא עָשׂוּ פֶּסַח שֵׁנִי חַיָּבִין בְּהַכָּרֵת, דִּכְתִיב (במדבר ט יג) ׳וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה׳, מִשְׁמַע דְּעַל כָּל שְׁאָר שְׁגָגוֹת וַאֲנָסִין שֶׁאֵרְעוּ בָּרִאשׁוֹן חוּץ מִטֻּמְאָה וְדֶרֶךְ רְחוֹקָה, חַיָּבִין כָּרֵת אִם לֹא עָשׂוּ פֶּסַח שֵׁנִי: (ב) **מִן הַמּוּדָעִית.** שֵׁם מְקוֹם רָחוֹק מִירוּשָׁלַיִם מְהַלֵּךְ חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִילִין. וְהוּא שֶׁעוּר מַהֲלַךְ אָדָם בֵּינוֹנִי בִּימֵי נִיסָן וִימֵי תִּשְׁרֵי שֶׁהַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת שָׁוִים מֶהֱנַן הַחַמָּה עַד בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁהוּא שָׁעָה הַקְּרֻבֶת הַרְבֵּה: **חוּץ לְאַסְקֻפַּת הָעֲזָרָה.** אֲפִלּוּ הָיָה קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם וְחָלָה וְנִתְעַכֵּב וְלֹא הִגִּיעַ לְאַסְקֻפַּת הָעֲזָרָה עַד סוֹף שָׁעַת הַקְּרֻבָּת הַרְבֵּה, נִדּוֹן בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא סוֹבֵר, שָׁאנֵי לוֹ אֶלָּא דִּין נָאֱנַס אֲבָל לֹא דִּין הֶחָתֵם. **וְחוֹלֶה וְזָקֵן** אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן **בִּפְנֵי עַצְמָן,** שֶׁמָּא יִכְבֹּד עֲלֵיהֶם הַחֹלִי וְלֹא יוּכְלוּ לָאֱכֹל כְּזַיִת: **לְפִיכָךְ.** הוֹאִיל וּבִשְׁעַת שְׁחִיטָה רְאוּיִין הָיוּ וְנִזְדַּקְּקוּ הַדָּם עֲלֵיהֶם, **אִם אֲרַע בָּהֶם פְּסוּל** כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, **פְּסוּרִים מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:** **חוּץ מִן הַמְפַקֵּחַ בַּגֵּל.** וְנִמְצָא מֵת תַּחְתָּיו, שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי: **שֶׁהָיָה טָמֵא מִתְּחִלָּתוֹ.** קֹדֶם שְׁחִיטָה, שֶׁהֲרֵי הֶאֱהִיל עַל הַטֻּמְאָה מִשָּׁעָה שֶׁהִתְחִיל לְפַקֵּחַ. וְהוּא שֶׁהָיָה הַגַּל עָגֹל, דְּוַדַּאי הֶאֱהִיל עָלָיו מִתְּחִלָּה, אֲבָל אִם הָיָה הַגַּל אָרֹךְ, שֶׁמָּא בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה עֲדַיִן לֹא הֶאֱהִיל עַל הַטֻּמְאָה, וּפְטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי: (ז) **אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח בְּיָחִיד.** דִּכְתִיב (דברים טז ה) ׳לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד׳, כְּלוֹמַר בְּיָחִיד: **אֲפִלּוּ חֲבוּרָה שֶׁל מֵאָה.** רַבִּי יוֹסֵי קָאָמַר לָהּ, כְּלוֹמַר לָא תֵּלֵךְ אֶלָּא בְּאֲכִילָה, יָחִיד וְיָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזַיִת, שׁוֹחֲטִין עָלָיו, מֵאָה וְאֵין כָּל אֶחָד מֵהֶם יְכוֹלִין לֶאֱכֹל כְּזַיִת, אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶם. **וְהַלָּבָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרַת נָשִׁים וַעֲבָדִים.** לִשְׁחֹט פֶּסַח. **נָשִׁים וַעֲבָדִים** בַּחֲבוּרָה אַחַת, מִשּׁוּם הֶרְגֵּל עֲבֵרָה. וְלֹא קְטַנִּים וַעֲבָדִים בַּחֲבוּרָה אַחַת, מִשּׁוּם פְּרִיצוּתָא דְּמִשְׁכַּב זְכוּר. אֲבָל נָשִׁים וַעֲבָדִים כָּל חֲדָא בְּאַנְפֵּי נַפְשָׁהּ, עוֹשִׂין: (ח) **אוֹנֵן טוֹבֵל וְאוֹכֵל פִּסְחוֹ לְעֶרֶב.** דְּאֵין אֲנִינוּת מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא בְּיוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא י יט) ׳וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם׳, ׳יוֹם׳ אָמוּר, לַיְלָה מַתָּר. וּטְבִילָה בְּעֵי, מִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר עַד עַכְשָׁיו בְּקָדָשִׁים אִצְרְכוּהוּ רַבָּנָן טְבִילָה. **אֲבָל לָא** אָכֵיל אוֹנֵן בְּשָׂאָר קָדָשִׁים לְעֶרֶב, דַּאֲנִינוּת לַיְלָה אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן, וּלְגַבֵּי פֶּסַח לֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם כָּרֵת, אֲבָל אֲכִילַת שְׁאָר קָדָשִׁים, עֲשֵׂה בְּעַלְמָא הוּא, ׳וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם׳ (שמות כט לג): **הַשּׁוֹמֵעַ עַל מֻתּוֹ.** יוֹם שְׁמוּעָה הֲוֵי אוֹנֵן דִּרַבָּנָן. וְכֵן מִי שֶׁלִּקְּטוּ לוֹ עַצְמוֹת אֲבִיו וְאִמּוֹ, אָמְרִינַן בְּמַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן (ח.) מִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלָעֶרֶב אֵין מִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם: **טוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקָדָשִׁים לָעֶרֶב.** דַּאֲפִלּוּ יוֹם גּוּפֵיהּ מִדְּרַבָּנָן הוּא: **כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר.** וְצָרִיךְ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. וְלֹא נְחִלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אֶלָּא בְּעֶרֶב נְכָרִי שֶׁמָּל בֵּיתוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר, דְּבֵית הִלֵּל סְבָרִי גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִטְמָא לְשָׁנָה הַבָּאָה וְיֹאמַר אֶשְׁתְּקַד לֹא טָהַרְתִּי מִכָּל טֻמְאָה עַד יוֹם עֶרֶב פ

יָדֵינוּ מְשׁוּכוֹת מִשָּׁלְנוּ הֲרֵי נוֹתֵר פֶּסַח בְּלֹא בְּעָלִים מִיָּד, וְזֶה אָסוּר. וְעַכְשָׁיו כְּשֶׁאָחַד מֵהֶבּוּרָה זוֹ בָּא אֵצֶל הָאַחֶרֶת, מִמֶּה נַפְשֶׁךָ אֵין כָּאן פֶּסַח בְּלֹא בְּעָלִים, אִם יָפָה בֵּרְרוּ לָהֶם, הֲרֵי כָּל בְּנֵי חֲבוּרָתוֹ עָלָיו חוֹרֵץ מִן הָאֶחָד שֶׁפֵּרֵשׁ מֵהֶן וּמְשֹׁךְ יָדוֹ, וְאִם הֶחְלִיפוּ הֲרֵי הֶחְלִיף אֶחָד מֵהֶם עִם פִּסְחוֹ, וּכְשֶׁמְּשְׁכוּ הַנּוֹתָרִים יְדֵיהֶם הֵימֶנּוּ, נִשְׁאַר הוּא עָלָיו: **וְכֵן חֲמִשָּׁה חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה.** בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, כָּל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה מוֹשְׁכִין לָהֶם אֶחָד מִן הַפְּסָחִים, וַחֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים שֶׁבְּכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה מִתְחַלְּקִין [לַחֲמִשָּׁה] פְּסָחִים, שֶׁאִם הֶחְלִיפוּ, לֹא יְהֵא כָּאן פֶּסַח שֶׁאֵין אֶחָד מִבְּעָלָיו הָרְאשׁוֹנִים עָלָיו: **וְכָךְ הֵם אוֹמְרִים.** כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ עַתָּה הַחֲבוּרוֹת הַחֲדָשִׁים אוֹמְרִים הָאַרְבָּעָה לְאֶחָד, אִם שֶׁלְּךָ הוּא פֶּסַח זֶה, הֲרֵי (יְדֵינוּ) [יָדַי] אֲרַבַּעְתָּנוּ מְסֻלָּקוֹת מֵאַרְבָּעָה פְּסָחֵינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם וְנִמְנִינוּ עִמָּךְ, וְכֵן הוּא וּשְׁלִשָּׁה חוֹרְצִין וְאוֹמְרִין לְשֵׁנִי, וְכֵן הָאַרְבָּעָה לְכָל אֶחָד שֶׁבַּחֲבוּרָה. וְכָל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה כֵּן: (יא) **שָׁנִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן.** רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, רְאוּבֵן מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד וְשִׁמְעוֹן מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד. רְאוּבֵן הוֹלֵךְ וּמְמַנֶּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, וְאוֹמֵר כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא פֶּסַח שֶׁלִּי, הֲרֵי אַתָּה נִמְנֶה עָלָיו, וּרְאוּבֵן בָּא לוֹ אֵצֶל פֶּסַח שֶׁמְּשַׁךְ לוֹ שִׁמְעוֹן, וְשִׁמְעוֹן בָּא לוֹ אֵצֶל פֶּסַח שֶׁמְּשַׁךְ לוֹ רְאוּבֵן, וְכָךְ אוֹמֵר לוֹ רְאוּבֵן לְיהוּדָה הַנִּשְׁאָר עַל פֶּסַח שֶׁמְּשַׁךְ לוֹ שִׁמְעוֹן, 'אִם שֶׁלְּךָ הוּא פֶּסַח זֶה, שֶׁיָּפָה בֵּרַר לוֹ שִׁמְעוֹן תְּחִלָּה, הֲרֵי יָדַי מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלִּי וַהֲרֵינִי נִמְנֶה עִמְּךָ עַל זֶה, וְאִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה, שֶׁלֹּא כְּדִינִתִי מִתְּחִלָּה לִבְרֹר יָפָה וְאֵין זֶה פֶּסַח שֶׁנִּמְנֵיתָ עָלָיו עִם שִׁמְעוֹן, הֲרֵי יָדֶיךָ מְסֻלָּקוֹת מִמִּשְׁלָךְ, וְהַמְּנָה עִמִּי עַל זֶה'. וּלְכָךְ הֲצָרוּךְ כָּל אֶחָד לְהַמְנוֹת עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, 'אִם בָּאוּ לְהַתְנוֹת כְּשֶׁהֵן יְחִידִים וְלוֹמַר, 'אִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה וְשֶׁלְּךָ שֶׁלְּךָ, הֲרֵי יָפָה בֵּרַרְנוּ, וְאִם לָאו הֲרֵי אֲנִי מוֹשֵׁךְ יָדִי מִשֶּׁלִּי וְנִמְנֶה עַל שֶׁלְּךָ', נִמְצָא כְּשֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ מִשֶּׁלּוֹ הֲרֵי הוּא מַנִּיחַ אֶת פִּסְחוֹ בְּלֹא בְּעָלִים, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִמְנָה עָלָיו אַחֵר. וְהָא לֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁיִּמְנֶה כָּל אֶחָד עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ קֹדֶם שֶׁיִּמְשֹׁךְ יָדוֹ מִשֶּׁלּוֹ, דְּאֵין נִמְנִין עַל שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד, וְאֵין זֶה מְנוּיוֹ:

פרק י (א) **עַרְבֵי פְּסָחִים סָמוּךְ לַמִּנְחָה.** קֹדֶם לְמִנְחָה מְעַט כְּמוֹ חֲצִי שָׁעָה, בְּתִחִלַּת שָׁעָה עֲשִׂירִית. דְּתָמִיד קָרֵב בְּתִשַּׁע וּמֶחֱצָה וְהוּא זְמַן הַמִּנְחָה, וְקֹדֶם לַמִּנְחָה חֲצִי שָׁעָה הָיוּ בְּתִחִלַּת שָׁעָה עֲשִׂירִית: **לֹא יאכַל אָדָם.** כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל מַצָּה לְתֵאָבוֹן, מֻשְׁהִם הִדּוּר מִצְוָה. וְלֶחֶם פְּשִׁיטָא דְּלָא מָצֵי אָכִיל, דְּחֵמֵי אִסּוּר מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה. וּמַצָּה נַמִּי דָּא אַרְוִיסְתָּא דְּאָמְרִינַן בִּירוּשַׁלְמִי (ה״א), דְּאוֹכֵל מַצָּה בְּעֶרֶב פֶּסַח כְּבָא עַל אֲרוּסְתּוֹ בְּבֵית חָמִיו. וְלֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְשֶׁאֵר אֲכִילִין שֶׁלֹּא יֹאמַר פִּרְסוֹ מֵהֶן: **עַד שֶׁיֶּחְשַׁךְ.** בְּמִשָּׁה וְעַל הַשִּׁלְחָן, כְּדֶרֶךְ בְּנֵי חוֹרִין: **וְלֹא יִפְחֲתוּ לוֹ.** גַּבְאֵי צְדָקָה הַמְפָרְנְסִים אֶת הָעֲנִיִּים: **וַאֲפִילּוּ הוּא מִתְפָּרְנֵס מִן הַתְּמְחוּי.** דְּהֵינוּ עָנִי שֶׁבָּעֲנִיִּים, דְּתָנֵן בְּמַסֶּכְתָּא פֵּאָה (פ״ח מ״ז), מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לֹא יִטֹּל מִן הַתָּמְחוּי: **מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת.** כְּנֶגֶד אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה שֶׁיֵּשׁ בְּפָרָשַׁת וְאָרָא (שמות ו ו-ז), ׳וְהוֹצֵאתִי׳, ׳וְהִצַּלְתִּי׳, ׳וְגָאַלְתִּי׳, ׳וְלָקַחְתִּי׳: (ב) **מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם.** בַּתְּחִלָּה קִדּוּשׁ הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ ׳בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׳, שְׁתְּחִלָּה קִדּוּשׁ הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ בָּא הַיַּיִן, וּכְשֶׁם שֶׁקִּדְּמָה לַכְּנִיסָה כָּךְ קוֹדֶם לְבָרָכָה: **מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן.** תְּחִלָּה. וְהוּא הַדִּין לְמְקַדֵּשׁ עַל הַפַּת. שֶׁהַיַּיִן אוֹ הַפַּת גּוֹרְמִים לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם, שֶׁאִם אֵין לוֹ יַיִן אוֹ פַּת לֹא יְקַדֵּשׁ: (ג) **הֶבִיאוּ לָפָנָיו.** הַיָּרְקוֹת. כְּדֵי שֶׁיְּפִיר תִּינוֹק וְיִשְׁאַל, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהָבִיא יְרָקוֹת קֹדֶם סְעוּדָה: **מְטַבֵּל בַּחֲזֶרֶת.** לְאוּ דַּוְקָא חֲזֶרֶת, דְּטִבּוּל רִאשׁוֹן זֶה הָיוּ בְּשְׂאָר יְרָקוֹת, אֶלָּא אִם אֵין לוֹ שְׂאָר יְרָקוֹת מְטַבֵּל בַּחֲזֶרֶת בְּמָקוֹם שְׂאָר יְרָקוֹת (רשב״ם קיד. ד״ה מטבל). וּלְשׁוֹן מְטַבֵּל, אוֹכֵל, וּלְפִי שֶׁכָּל אֲכִילָתָן עַל יְדֵי טִבּוּל הָיְתָה, קָרֵי לְאֲכִילָה טִבּוּל. וּמֵיהוּ טִבּוּל זֶה לְאוּ בְּחַרְסָת הוּא, מִדְּקָתָנֵי לְקַמָּן **הֵבִיאוּ לְפָנָיו מַצָּה וַחֲזֶרֶת וְחַרְסָת.** מִכְּלָל דַּעֲדַיִן לֹא הוּבְאוּ: **עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְפַרְפֵּר אֶת הַפַּת.** לַאֲכִילַת מַצָּה. וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאֵין אֲכִילָה אֲחֶרֶת מִפְסֶקֶת בֵּין אֲכִילַת יְרָקוֹת לַאֲכִילַת מַצָּה, דִּקְדֵם שֶׁיַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ חֲזֶרֶת שֶׁל מִצְוָה שְׁמְבָרֵךְ עָלָיו ׳עַל אֲכִילַת מָרוֹר׳ אוֹכֵל מַצָּה תְּחִלָּה, כְּדִכְתִיב (במדבר ט יא) ׳עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים׳, ׳מַצּוֹת׳ בְּרֵישָׁא וַהֲדַר ׳מְרֹרִים׳: **וַחֲרֹסֶת.** שֶׁעוֹשִׂים מִתְּאֵנִים וְלוּזִים וּבְטָנִים וּשְׁקֵדִים וְכַמָּה מִינֵי פֵּרוֹת, וּמְשִׂימִין בָּהּ תַּפּוּחִים, וְדָכְיֵן הַכֹּל בְּמִדּוֹכָה, וּמְעָרְבִין בְּחֹמֶץ, וְנוֹתְנִין עָלֶיהָ תַּבְלִין קָנֶה וְקִנָּמוֹן כְּעֵין פִּתְיוֹלוֹת דְּקוֹת אֲרֻכּוֹת זֶכֶר לַטִּיט. וְצָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה עֲבָה זֶכֶר לְטִיט שֶׁלָּךְ הוּא פֶּסַח זֶה, שֶׁיָּפָה בֵּרַר לוֹ שִׁמְעוֹן תְּחִלָּה, הֲרֵי יָדַי מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלִּי וַהֲרֵינִי נִמְנֶה עִמְּךָ עַל זֶה, וְאִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה, שֶׁלֹּא כְּדִינִתִי מִתְּחִלָּה לִבְרֹר יָפָה וְאֵין זֶה פֶּסַח שֶׁנִּמְנֵיתָ עָלָיו עִם שִׁמְעוֹן, הֲרֵי יָדֶיךָ מְסֻלָּקוֹת מִמִּשְׁלָךְ וְהַמְּנָה עִמִּי עַל זֶה'. וּלְכָךְ הֲצָרוּךְ כָּל אֶחָד לְהַמְנוֹת עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, 'אִם בָּאוּ לְהַתְנוֹת כְּשֶׁהֵן יְחִידִים וְלוֹמַר, 'אִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה וְשֶׁלְּךָ שֶׁלְּךָ, הֲרֵי יָפָה בֵּרַרְנוּ, וְאִם לָאו הֲרֵי אֲנִי מוֹשֵׁךְ יָדִי מִשֶּׁלִּי וְנִמְנֶה עַל שֶׁלְּךָ', נִמְצָא כְּשֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ מִשֶּׁלּוֹ הֲרֵי הוּא מַנִּיחַ אֶת פִּסְחוֹ בְּלֹא בְּעָלִים, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִמְנָה עָלָיו אַחֵר. וְהָא לֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁיִּמְנֶה כָּל אֶחָד עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ קֹדֶם שֶׁיִּמְשֹׁךְ יָדוֹ מִשֶּׁלּוֹ, דְּאֵין נִמְנִין עַל שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד, וְאֵין זֶה מְנוּיוֹ:

פרק י (א) **עַרְבֵי פְּסָחִים סָמוּךְ לַמִּנְחָה.** קֹדֶם לְמִנְחָה מְעַט כְּמוֹ חֲצִי שָׁעָה, בְּתִחִלַּת שָׁעָה עֲשִׂירִית. דְּתָמִיד קָרֵב בְּתִשַּׁע וּמֶחֱצָה וְהוּא זְמַן הַמִּנְחָה, וְקֹדֶם לַמִּנְחָה חֲצִי שָׁעָה הָיוּ בְּתִחִלַּת שָׁעָה עֲשִׂירִית: **לֹא יאכַל אָדָם.** כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל מַצָּה לְתֵאָבוֹן, מֻשְׁהִם הִדּוּר מִצְוָה. וְלֶחֶם פְּשִׁיטָא דְּלָא מָצֵי אָכִיל, דְּחֵמֵי אִסּוּר מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה. וּמַצָּה נַמִּי דָּא אַרְוִיסְתָּא דְּאָמְרִינַן בִּירוּשַׁלְמִי (ה״א), דְּאוֹכֵל מַצָּה בְּעֶרֶב פֶּסַח כְּבָא עַל אֲרוּסְתּוֹ בְּבֵית חָמִיו. וְלֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְשֶׁאֵר אֲכִילִין שֶׁלֹּא יֹאמַר פִּרְסוֹ מֵהֶן: **עַד שֶׁיֶּחְשַׁךְ.** בְּמִשָּׁה וְעַל הַשִּׁלְחָן, כְּדֶרֶךְ בְּנֵי חוֹרִין: **וְלֹא יִפְחֲתוּ לוֹ.** גַּבְאֵי צְדָקָה הַמְפָרְנְסִים אֶת הָעֲנִיִּים: **וַאֲפִילּוּ הוּא מִתְפָּרְנֵס מִן הַתְּמְחוּי.** דְּהֵינוּ עָנִי שֶׁבָּעֲנִיִּים, דְּתָנֵן בְּמַסֶּכְתָּא פֵּאָה (פ״ח מ״ז), מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לֹא יִטֹּל מִן הַתָּמְחוּי: **מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת.** כְּנֶגֶד אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה שֶׁיֵּשׁ בְּפָרָשַׁת וְאָרָא (שמות ו ו-ז), ׳וְהוֹצֵאתִי׳, ׳וְהִצַּלְתִּי׳, ׳וְגָאַלְתִּי׳, ׳וְלָקַחְתִּי׳: (ב) **מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם.** בַּתְּחִלָּה קִדּוּשׁ הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ ׳בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׳, שְׁתְּחִלָּה קִדּוּשׁ הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ בָּא הַיַּיִן, וּכְשֶׁם שֶׁקִּדְּמָה לַכְּנִיסָה כָּךְ קוֹדֶם לְבָרָכָה: **מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן.** תְּחִלָּה. וְהוּא הַדִּין לְמְקַדֵּשׁ עַל הַפַּת. שֶׁהַיַּיִן אוֹ הַפַּת גּוֹרְמִים לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם, שֶׁאִם אֵין לוֹ יַיִן אוֹ פַּת לֹא יְקַדֵּשׁ: (ג) **הֶבִיאוּ לָפָנָיו.** הַיָּרְקוֹת. כְּדֵי שֶׁיְּפִיר תִּינוֹק וְיִשְׁאַל, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהָבִיא יְרָקוֹת קֹדֶם סְעוּדָה: **מְטַבֵּל בַּחֲזֶרֶת.** לְאוּ דַּוְקָא חֲזֶרֶת, דְּטִבּוּל רִאשׁוֹן זֶה הָיוּ בְּשְׂאָר יְרָקוֹת, אֶלָּא אִם אֵין לוֹ שְׂאָר יְרָקוֹת מְטַבֵּל בַּחֲזֶרֶת בְּמָקוֹם שְׂאָר יְרָקוֹת (רשב״ם קיד. ד״ה מטבל). וּלְשׁוֹן מְטַבֵּל, אוֹכֵל, וּלְפִי שֶׁכָּל אֲכִילָתָן עַל יְדֵי טִבּוּל הָיְתָה, קָרֵי לְאֲכִילָה טִבּוּל. וּמֵיהוּ טִבּוּל זֶה לְאוּ בְּחַרְסָת הוּא, מִדְּקָתָנֵי לְקַמָּן **הֵבִיאוּ לְפָנָיו מַצָּה וַחֲזֶרֶת וְחַרְסָת.** מִכְּלָל דַּעֲדַיִן לֹא הוּבְאוּ: **עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְפַרְפֵּר אֶת הַפַּת.** לַאֲכִילַת מַצָּה. וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאֵין אֲכִילָה אֲחֶרֶת מִפְסֶקֶת בֵּין אֲכִילַת יְרָקוֹת לַאֲכִילַת מַצָּה, דִּקְדֵם שֶׁיַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ חֲזֶרֶת שֶׁל מִצְוָה שְׁמְבָרֵךְ עָלָיו ׳עַל אֲכִילַת מָרוֹר׳ אוֹכֵל מַצָּה תְּחִלָּה, כְּדִכְתִיב (במדבר ט יא) ׳עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים׳, ׳מַצּוֹת׳ בְּרֵישָׁא וַהֲדַר ׳מְרֹרִים׳: **וַחֲרֹסֶת.** שֶׁעוֹשִׂים מִתְּאֵנִים וְלוּזִים וּבְטָנִים וּשְׁקֵדִים וְכַמָּה מִינֵי פֵּרוֹת, וּמְשִׂימִין בָּהּ תַּפּוּחִים, וְדָכְיֵן הַכֹּל בְּמִדּוֹכָה, וּמְעָרְבִין בְּחֹמֶץ, וְנוֹתְנִין עָלֶיהָ תַּבְלִין קָנֶה וְקִנָּמוֹן כְּעֵין פִּתְיוֹלוֹת דְּקוֹת אֲרֻכּוֹת זֶכֶר לַטִּיט. וְצָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה עֲבָה זֶכֶר לְטִיט שֶׁלָּךְ הוּא פֶּסַח זֶה, שֶׁיָּפָה בֵּרַר לוֹ שִׁמְעוֹן תְּחִלָּה, הֲרֵי יָדַי מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלִּי וַהֲרֵינִי נִמְנֶה עִמְּךָ עַל זֶה, וְאִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה, שֶׁלֹּא כְּדִינִתִי מִתְּחִלָּה לִבְרֹר יָפָה וְאֵין זֶה פֶּסַח שֶׁנִּמְנֵיתָ עָלָיו עִם שִׁמְעוֹן, הֲרֵי יָדֶיךָ מְסֻלָּקוֹת מִמִּשְׁלָךְ וְהַמְּנָה עִמִּי עַל זֶה'. וּלְכָךְ הֲצָרוּךְ כָּל אֶחָד לְהַמְנוֹת עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, 'אִם בָּאוּ לְהַתְנוֹת כְּשֶׁהֵן יְחִידִים וְלוֹמַר, 'אִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה וְשֶׁלְּךָ שֶׁלְּךָ, הֲרֵי יָפָה בֵּרַרְנוּ, וְאִם לָאו הֲרֵי אֲנִי מוֹשֵׁךְ יָדִי מִשֶּׁלִּי וְנִמְנֶה עַל שֶׁלְּךָ', נִמְצָא כְּשֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ מִשֶּׁלּוֹ הֲרֵי הוּא מַנִּיחַ אֶת פִּסְחוֹ בְּלֹא בְּעָלִים, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִמְנָה עָלָיו אַחֵר. וְהָא לֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁיִּמְנֶה כָּל אֶחָד עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ קֹדֶם שֶׁיִּמְשֹׁךְ יָדוֹ מִשֶּׁלּוֹ, דְּאֵין נִמְנִין עַל שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד, וְאֵין זֶה מְנוּיוֹ:

פרק י (א) **עַרְבֵי פְּסָחִים סָמוּךְ לַמִּנְחָה.** קֹדֶם לְמִנְחָה מְעַט כְּמוֹ חֲצִי שָׁעָה, בְּתִחִלַּת שָׁעָה עֲשִׂירִית. דְּתָמִיד קָרֵב בְּתִשַּׁע וּמֶחֱצָה וְהוּא זְמַן הַמִּנְחָה, וְקֹדֶם לַמִּנְחָה חֲצִי שָׁעָה הָיוּ בְּתִחִלַּת שָׁעָה עֲשִׂירִית. **לֹא יאכַל אָדָם.** כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל מַצָּה לְתֵאָבוֹן, מֻשְׁהִם הִדּוּר מִצְוָה. וְלֶחֶם פְּשִׁיטָא דְּלָא מָצֵי אָכִיל, דְּחֵמֵי אִסּוּר מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה. וּמַצָּה נַמִּי דָּא אַרְוִיסְתָּא דְּאָמְרִינַן בִּירוּשַׁלְמִי (ה״א), דְּאוֹכֵל מַצָּה בְּעֶרֶב פֶּסַח כְּבָא עַל אֲרוּסְתּוֹ בְּבֵית חָמִיו. וְלֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְשֶׁאֵר אֲכִילִין שֶׁלֹּא יֹאמַר פִּרְסוֹ מֵהֶן: **עַד שֶׁיֶּחְשַׁךְ.** בְּמִשָּׁה וְעַל הַשִּׁלְחָן, כְּדֶרֶךְ בְּנֵי חוֹרִין: **וְלֹא יִפְחֲתוּ לוֹ.** גַּבְאֵי צְדָקָה הַמְפָרְנְסִים אֶת הָעֲנִיִּים: **וַאֲפִילּוּ הוּא מִתְפָּרְנֵס מִן הַתְּמְחוּי.** דְּהֵינוּ עָנִי שֶׁבָּעֲנִיִּים, דְּתָנֵן בְּמַסֶּכְתָּא פֵּאָה (פ״ח מ״ז), מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לֹא יִטֹּל מִן הַתָּמְחוּי: **מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת.** כְּנֶגֶד אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה שֶׁיֵּשׁ בְּפָרָשַׁת וְאָרָא (שמות ו ו-ז), ׳וְהוֹצֵאתִי׳, ׳וְהִצַּלְתִּי׳, ׳וְגָאַלְתִּי׳, ׳וְלָקַחְתִּי׳: (ב) **מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם.** בַּתְּחִלָּה קִדּוּשׁ הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ ׳בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׳, שְׁתְּחִלָּה קִדּוּשׁ הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ בָּא הַיַּיִן, וּכְשֶׁם שֶׁקִּדְּמָה לַכְּנִיסָה כָּךְ קוֹדֶם לְבָרָכָה: **מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן.** תְּחִלָּה. וְהוּא הַדִּין לְמְקַדֵּשׁ עַל הַפַּת. שֶׁהַיַּיִן אוֹ הַפַּת גּוֹרְמִים לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם, שֶׁאִם אֵין לוֹ יַיִן אוֹ פַּת לֹא יְקַדֵּשׁ: (ג) **הֶבִיאוּ לָפָנָיו.** הַיָּרְקוֹת. כְּדֵי שֶׁיְּפִיר תִּינוֹק וְיִשְׁאַל, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְהָבִיא יְרָקוֹת קֹדֶם סְעוּדָה: **מְטַבֵּל בַּחֲזֶרֶת.** לְאוּ דַּוְקָא חֲזֶרֶת, דְּטִבּוּל רִאשׁוֹן זֶה הָיוּ בְּשְׂאָר יְרָקוֹת, אֶלָּא אִם אֵין לוֹ שְׂאָר יְרָקוֹת מְטַבֵּל בַּחֲזֶרֶת בְּמָקוֹם שְׂאָר יְרָקוֹת (רשב״ם קיד. ד״ה מטבל). וּלְשׁוֹן מְטַבֵּל, אוֹכֵל, וּלְפִי שֶׁכָּל אֲכִילָתָן עַל יְדֵי טִבּוּל הָיְתָה, קָרֵי לְאֲכִילָה טִבּוּל. וּמֵיהוּ טִבּוּל זֶה לְאוּ בְּחַרְסָת הוּא, מִדְּקָתָנֵי לְקַמָּן **הֵבִיאוּ לְפָנָיו מַצָּה וַחֲזֶרֶת וְחַרְסָת.** מִכְּלָל דַּעֲדַיִן לֹא הוּבְאוּ: **עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְפַרְפֵּר אֶת הַפַּת.** לַאֲכִילַת מַצָּה. וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאֵין אֲכִילָה אֲחֶרֶת מִפְסֶקֶת בֵּין אֲכִילַת יְרָקוֹת לַאֲכִילַת מַצָּה, דִּקְדֵם שֶׁיַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ חֲזֶרֶת שֶׁל מִצְוָה שְׁמְבָרֵךְ עָלָיו ׳עַל אֲכִילַת מָרוֹר׳ אוֹכֵל מַצָּה תְּחִלָּה, כְּדִכְתִיב (במדבר ט יא) ׳עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים׳, ׳מַצּוֹת׳ בְּרֵישָׁא וַהֲדַר ׳מְרֹרִים׳: **וַחֲרֹסֶת.** שֶׁעוֹשִׂים מִתְּאֵנִים וְלוּזִים וּבְטָנִים וּשְׁקֵדִים וְכַמָּה מִינֵי פֵּרוֹת, וּמְשִׂימִין בָּהּ תַּפּוּחִים, וְדָכְיֵן הַכֹּל בְּמִדּוֹכָה, וּמְעָרְבִין בְּחֹמֶץ, וְנוֹתְנִין עָלֶיהָ תַּבְלִין קָנֶה וְקִנָּמוֹן כְּעֵין פִּתְיוֹלוֹת דְּקוֹת אֲרֻכּוֹת זֶכֶר לַטִּיט. וְצָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה עֲבָה זֶכֶר לְטִיט שֶׁלָּךְ הוּא פֶּסַח זֶה, שֶׁיָּפָה בֵּרַר לוֹ שִׁמְעוֹן תְּחִלָּה, הֲרֵי יָדַי מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלִּי וַהֲרֵינִי נִמְנֶה עִמְּךָ עַל זֶה, וְאִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה, שֶׁלֹּא כְּדִינִתִי מִתְּחִלָּה לִבְרֹר יָפָה וְאֵין זֶה פֶּסַח שֶׁנִּמְנֵיתָ עָלָיו עִם שִׁמְעוֹן, הֲרֵי יָדֶיךָ מְסֻלָּקוֹת מִמִּשְׁלָךְ וְהַמְּנָה עִמִּי עַל זֶה'. וּלְכָךְ הֲצָרוּךְ כָּל אֶחָד לְהַמְנוֹת עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, 'אִם בָּאוּ לְהַתְנוֹת כְּשֶׁהֵן יְחִידִים וְלוֹמַר, 'אִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה וְשֶׁלְּךָ שֶׁלְּךָ, הֲרֵי יָפָה בֵּרַרְנוּ, וְאִם לָאו הֲרֵי אֲנִי מוֹשֵׁךְ יָדִי מִשֶּׁלִּי וְנִמְנֶה עַל שֶׁלְּךָ', נִמְצָא כְּשֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ מִשֶּׁלּוֹ הֲרֵי הוּא מַנִּיחַ אֶת פִּסְחוֹ בְּלֹא בְּעָלִים, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִמְנָה עָלָיו אַחֵר. וְהָא לֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁיִּמְנֶה כָּל אֶחָד עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ קֹדֶם שֶׁיִּמְשֹׁךְ יָדוֹ מִשֶּׁלּוֹ, דְּאֵין נִמְנִין עַל שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד, וְאֵין זֶה מְנוּיוֹ:

מַסֶּכֶת פְּסָחִים

פרק א (א) **בְּאֶחָד בַּאֲדָר מַשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים.** בֵּית דִּין שׁוֹלְחִים בְּכָל עָרֵי יְשׂרָאֵל וּמַכְרִיזִין שֶׁיְּבִיאוּ שִׁקְלֵיהֶן. לְפִי שֶׁבְּאֶחָד בְּנִיסָן צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבְּנוֹת צִבּוּר מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה, דִּכְתִיב (במדבר כח יד) ׳זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׳, חֹדֶשׁ וְהָבֵא קָרְבָּן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה, וְיִלְפִינַן ׳חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׳ דְּהָכָא מֵרֹאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׳ (שמות יב ב), הִלְכָךְ מִקַּדִּימִין שְׁלִשִׁים יוֹם דְּהֵינוּ מֵאֶחָד בַּאֲדָר לְהַכְרִיז שֶׁיְּבִיאוּ שִׁקְלֵיהֶם: **וְעַל הַכִּלְאַיִם.** מַכְרִיזִין שֶׁיִּמָּצְטוּ הַזֶּרַע הָאָחוּר עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בּוֹ רֹבַע קַב לִסְאָה, כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק ב׳ דְּכִלְאַיִם (משנה א) כָּל סְאָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹבַע קַב מִמִּין אֶחָד יִמָּצֵט. וְרַבּוֹתֵינוּ פֵּרְשׁוּ דְּלְאַחַר שֶׁגָּדְלוּ הַזְּרָעִים אֲפִלּוּ אֶחָד בְּאֶלֶף צָרִיךְ לַעֲקֹר הַכֹּל, דְּכָל חֲרִי מִלֵּי דְּכָל חַד לְחוֹדֵיהּ שָׁרֵי וְנָפְטָרוּ עַל יְדֵי תַּעֲרֹבֶת לֹא שָׁךְ בְּהוּ בְּטוּל, דְּדִוְקָא כְּשֶׁמִּיִּן אַחַר מֵעֹרֶב בְּשַׁעַת הַזֶּרַע אֵין צָרִיךְ כִּי אִם לְמַעֵט, דְּמִדְּאוֹרַיְתָא חַד בִּתְרֵי בָּטֵיל וְלֹא מִקְרֵי זוֹרֵעַ כִּלְאַיִם, אֶלָּא מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן בְּעָלְמָא צָרִיךְ לְמַעֵט, אֲבָל לְאַחַר שֶׁגָּדְלוּ לֹא שָׁךְ בְּהוּ בְּטוּל וְצָרִיךְ לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל וְלֹא יִשְׁיֵר אֶלָּא אֶחָד מִן הַמִּינִים: **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ קוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה בִּכְרַכִּים.** הַמְּפֻקָּפִין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן. אֲיָרֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי (להלן משנה ג) דְּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּאֲדָר שֶׁלְּחָנוֹת יוֹשְׁבִין בְּמְדִינָה, תְּנֵי נַמֵּי כָּל מָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בּוֹ בְּיוֹם: **וּמַתְקִנִים אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת.** הַשְּׁוָקִים שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ בְּגִשְׁמִים בִּימוֹת הַחֹרֶף, מְתַקְּנִים אוֹתָם בְּשִׁבְעֵי עוֹלֵי רְגָלִים. וְאִית דְּמַפְרְשִׁי בְּשִׁבְעֵי עוֹלֵי רְגָלִים, דְּכִי הֲווֹ סָלְקִי לְהָתָם הֲווֹ מְתַקְּנִי לְהוּ, וְהֵיכִי דְּכְתִיב (דברים יט ג) ׳תָּכִין לְךָ הַדָּרֶךְ׳: **וְאֶת מְקוֹאוֹת הַמַּיִם.** אִם נִתְרַבֶּה בָּהֶן טִיט

רבינו עובדיה

עַל הָעֲתִיד לְגָבוֹת, בְּרִשּׁוּת הַבְּעָלִים אֲבָדוּ, הִלְכָךְ **נִשְׁבָּעִים** הַשְּׁלוּחִים לְאַנְשֵׁי הָעִיר וְנִפְטָרִים. וְאַנְשֵׁי הָעִיר חוֹזְרִין וְשׁוֹקְלִים שְׁקָלִים אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, שֶׁהַשְּׁקָלִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁאָבְדוּ לֹא עָלוּ לָהֶן: (ב) **הַנּוֹתֵן שְׁקָלָו לַחֲבֵרוֹ יִשְׁקֹל עַל יָדוֹ.** בְּשְׁבִילוֹ, וְהֶלֶךְ הַשָּׁלִיחַ וְשָׁקַל בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ: **אִם נִתְרַמָּה הִתְרוּמָה.** קֹדֶם שֶׁנָּתַן הַשֶּׁקֶל לַגִּזְבָּר: **מָעַל.** זֶה שֶׁשָּׁקַל בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ, דְּמֵיד שְׁנִתְרַמָּה הַתְּרוּמָה עַל הֶעָתִיד לִגְבּוֹת, הָיָה זֶה הַשֶּׁקֶל שֶׁנָּתַן לוֹ חֲבֵרוֹ לִשְׁקֹל עָלָיו בִּרְשׁוּת הַקֹּדֶשׁ, וּכְשֶׁנִּתְנוּ עַל עַצְמוֹ נֶהֱנָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, שֶׁהֲרֵי אִם לֹא הָיָה נוֹתֵן שֶׁקֶל זֶה בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ הָיוּ מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ, כְּדִתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק קַמָּא (משנה ג) מְשָׁכְנוּ בַּמִּקְדָּשׁ הִתְחִילוּ לְמַשְׁכֵּן, וְנִמְצָא נֶהֱנֶה מִן הַהֶקְדֵּשׁ וְחַיָּב קָרְבַּן מְעִילָה: **הִשְׁוֹקֵל שְׁקָלָו מִן הַהֶקְדֵּשׁ.** שֶׁהָיוּ בְּיָדוֹ מָעוֹת שֶׁהֶקְדִּישׁוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת וּכְסָבוּר שֶׁהֵם שֶׁל מַהֶם שְׁקָלוֹ, וְנִתְרַמָּה הִתְרוּמָה וְקָנוּ בָּהֶמָה בְּאוֹתָהּ תְּרוּמָה וְהִקְרִיבוּהָ, אָז נִתְחַיֵּב הַשּׁוֹקֵל קָרְבַּן מְעִילָה, אֲבָל לֹא קֹדֶם, לְפִי שֶׁזֶּה שֶׁנֶּהֱנָה הֶקְדֵּשׁ כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא וְלֹא נִשְׁתַּנָּה, וּכְשֶׁנִּקְרְבָה הַבְּהֵמָה וְהוּא נִתְפַּוֵּן שֶׁהִיא מִמָּמוֹן כָּל מִי שֶׁשָּׁקַל בִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, נַעֲשָׂה כְּאִלּוּ קָנָה בְּהֵמָה בְּאוֹתָן מָעוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְהִקְרִיבָהּ, וְנֶהֱנָה שֶׁלֹּא מִשְׁפְּנוּהוּ בִּשְׁבִיל שֶׁקָּלוֹ, וְנִתְחַיֵּב בְּקָרְבַּן מְעִילָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר דְּקָתָנֵי בְּשֶׁנָּתַן לוֹ חֲבֵרוֹ לִשְׁקֹל עַל יָדוֹ וְשָׁקַל עַל עַצְמוֹ דְּמֵעַל, הֵינוּ נַמִּי שֶׁקָּרְבָה בְּהֵמָה אַחַר שֶׁנִּתְרַמָּה הִתְרוּמָה. וְהָאי דְּלָא תַּנְיֵיהּ בְּרִישָׁא, מִשּׁוּם דְּסָמִיךְ אִסֵּיפָא שֶׁמְּפָרֵשׁ בָּהּ מְעִילַת שְׁנֵיהֶם. וְהֵינוּ טַעְמָא שֶׁאֵינוֹ מוֹעֵל מִיָּד אַף עַל פִּי שֶׁנֶּהֱנָה כְּבָר, לְפִי שֶׁאֵין מְעִילָה אֶלָּא בְּמוֹצִיא מִן הַהֶקְדֵּשׁ לְחֻלִּין, אֲבָל הַמּוֹצִיא מֵהֶקְדֵּשׁ לְהֶקְדֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁנֶּהֱנָה אֵינוֹ מוֹעֵל אֶלָּא אַחַר שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה בַּהֶקְדֵּשׁ הַשֵּׁנִי, וְכֵן מוּכָח בִּירוּשַׁלְמִי (ה״ב):

יֹאכַל בָּנְגְדָּן. יָבֵא שֶׁקֶל וְיֹאמַר, כָּל מָקוֹם שֶׁהֵם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ שְׁבִיעִית יִהְיוּ מְחֻלָּלִים עַל שֶׁקֶל זֶה, דִּשְׁבִיעִית תּוֹסֶפֶת דְּמֵיהֶ בְּקֹדֶשׁ. וְיֹאכַל פֵּרוֹת שֶׁיִּקְנֶה בְּאוֹתוֹ שֶׁקֶל כְּדִירוּשָׁלַיִם בְּדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אוֹ יֹאכְלֵם בְּקֹדֶשֶׁת שְׁבִיעִית אִם הָפְרוֹת שְׁחֻלַּל הָיוּ שְׁבִיעִית: (ג) **הַמְבַנֵּם מְשׁוֹת.** כּוֹנֵס מֵעַט מֵעַט פְּרוּטָה אַחַר פְּרוּטָה לִשְׁקֹלוֹ, וְאָמַר כְּשֶׁהִתְחִיל לְכַנֵּס, הֲרֵי אֵלּוּ **לִשְׁקָלַי. וּכְשֶׁבָּא לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁכִּנֵּס מָצָא שֶׁהוֹתִירוּ עַל שְׁקָלוֹ: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מוֹתָרָן נִדָּבָה.** יִפְלוּ לְשׁוֹפְרוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁעוֹמְדִים לְהִקָּרִיב בִּדְמֵיהֶן עוֹלוֹת קִיץ לַמִּזְבֵּחַ. וּבֵית שַׁמַּאי לְטַעֲמֵיהוּ דְּאִית לְהוּ הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת שְׁמִיטַ הֶקְדֵּשׁ (נזיר פ״ה מ״א): **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מוֹתָרָן חֻלִּין.** דְּלֹא נִתְפַּוֵּן זֶה לְהַקְדִּישׁ אֶלָּא עַד כְּדֵי שְׁקָלוֹ: **שְׁאֲבִיא מִהֶן שְׁקָלַי שְׁוִין שֶׁהַמּוֹתָר חֻלִּין.** דְּהָוֵי כְּאוֹמֵר בְּפֵרוּשׁ אִם אִכְנִיס יוֹתֵר מִשֶּׁקֶל אֲבִיא מֵהֶם שֶׁקֶל וְהַמּוֹתָר יְהֵא חֻלִּין: **אִי׳ לְחַטָּאתִי.** אִם בְּנֵס מָעוֹת וְאָמַר הֲרֵי אֵלּוּ לְחַטָּאתִי, מוֹדוּ בֵּית הִלֵּל שֶׁהַמּוֹתָר נִדָּבָה: (ד) **בֵּין שְׁקָלִים לְחַטָּאת.** מַאי שְׁנָא שְׁקָלִים דְּמִכַּנֵּס מָעוֹת וְאָמַר הֲרֵי אֵלּוּ [לִשְׁקָלַי] אָמְרֵי בֵּית הִלֵּל דְּהָוֵי הַמּוֹתָר חֻלִּין, וּמַאי שְׁנָא חַטָּאת דְּמוֹדוּ לְבֵית שַׁמַּאי דְּהָוֵי נִדָּבָה: **שְׁקָלִים יֵשׁ לָהֶן קִצְבָּה.** דִּכְתִיב (שמות ל טו) ״הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט״, הִלְכָךְ בְּוַדַּאי לֹא נִתְפַּוֵּן זֶה אֶלָּא לְשֶׁקֶל, וְהַמּוֹתָר הָוֵי הֶקְדֵּשׁ טָעוּת. אֲבָל חַטָּאת אֵין לָהּ קִצְבָּה, אִם יִרְצֶה יָבִיא חַטָּאת בְּמֵעָה כָּסֶף, וְאִם יִרְצֶה יָבִיא בְּדָמִים מְרֻבִּים, הִלְכָךְ נִתְפַּוֵּס הַדָּמִים וּמוֹתָרָן נִדָּבָה: **הָיוּ שׁוֹקְלִים מְעוֹת לְקָרְבְּנוֹתֵיהֶן וְנִתְותְּרוּ, הַמּוֹתָר לִנְדָבָה** לְקִיץ הַמִּזְבֵּחַ: **מוֹתַר עָנִי.** אִם גָּבוּ מָעוֹת לְקָנוֹת לוֹ מַלְבּוּשׁ וְנִתְותְּרוּ, נוֹתְנִין הַמּוֹתָר **לְאוֹתוֹ עָנִי: מוֹתַר שְׁבוּיִים.** אִם גָּבוּ צְדָקָה לְצָרְכֵי פִּדְיוֹן **שְׁבוּיִים** וְנִתְותְּרוּ מֵהֶם, יִשְׁמְרוּם עַד שֶׁיִּפָּדוּ בָּהֶם שְׁבוּיִים אֲחֵרִים. אֲבָל אִם פָּרְשׁוּ לְשֶׁבוּי זֶה, זָכָה **אוֹתוֹ** שֶׁבּוּי בַּמּוֹתָר: **מוֹתַר הַמֵּתִים.** אִם גָּבוּ צְדָקָה קְבוּרַת מֵת סְתָם, הַמּוֹתָר לִקְבוּרַת מֵתִים אֲחֵרִים. לְמֵת זֶה, הַמּוֹתָר **לְיוֹרְשָׁיו,** דְּאַחוֹלֵי אַחֵיל הַמֵּת זִילוּתֵיהּ לְגַבֵּי יוֹרְשָׁיו: **יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ.** מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי מָחֵיל

מַסֶּכֶת שְׁקָלִים

הַמֵּת זִילוּתֵיהּ לְגַבֵּי יוֹרְשָׁיו אִי לָא, הִלְכָךְ יְהֵא מֻנָּח **עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ: בּוֹנִים לוֹ נֶפֶשׁ עַל קִבְרוֹ.** פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבִּי נָתָן דְּלָא מָחֵיל, הִלְכָךְ **בּוֹנִים לוֹ** מַצֵּבָה עַל קִבְרוֹ מֵאוֹתוֹ מוֹתָר שֶׁכְּבָר זָכָה בּוֹ הַמֵּת. **וַהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא.** וְהֵיכָא דְּבָנוּ לְצָרְכֵי קִבּוּרַת הַמֵּת מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא שֶׁהָיָה לוֹ, לֹא אָמְרִינַן בְּכֹהֲאי גַּוְנָא מוֹתַר הַמֵּת לְיוֹרְשָׁיו, כֵּיוָן שֶׁהַגְּבִיָּה בְּטָעוּת הָיְתָה, וְהֵכִי מוּכָח בִּירוּשַׁלְמִי (ה״ה - ז׳). וְעוֹד מוֹכִיחַ בִּירוּשַׁלְמִי (שם) וּבַגְּמָרָא שֶׁלָּנוּ (ב״ב ח׳), דְּהֵיכָא דְּאֵיפָא שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר אוֹ חָבֵר עִיר שֶׁכָּל עִסְקֵי צִבּוּר נָתְתָּכִין עַל פִּיו וְנִרְאֶה בְּעֵינָיו לְשַׁנּוֹת מוֹתַר שְׁבוּיִים אוֹ מוֹתַר מֵתִים לְמַה שֶּׁיִּרְאֶה בְּעֵינָיו, יָכוֹל לְשַׁנּוֹת וּלְהוֹצִיא בְּמַה שֶּׁיִּרְאֶה בְּעֵינָיו שֶׁהוּא צֹרֶךְ שָׁעָה וְאֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ, וְכֵן מוֹרִין תָּמִיד הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה:

פרק ג (א) **בְּשִׁשָּׁה פְרָקִים בַּשָּׁנָה תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה.** כָּל הַשְּׁקָלִים הָיוּ נוֹתְנִים לְתוֹךְ לִשְׁכָּה אַחַת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וּשְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בַּשָּׁנָה נוֹטְלִין מִמֶּנָּה וְנוֹתְנִים לְתוֹךְ שָׁלֹשׁ קִפּוֹת שֶׁכָּל קִפָּה הָיְתָה מְשֻׁלֶּשֶׁת סְאִין, כְּדֵי לִקְנוֹת מֵהֶן קָרְבְּנוֹת צִבּוּר, וְלֹא הָיוּ נוֹטְלִים הַכֹּל בְּפַעַם אַחַת לְצָרְכָּן כָּל הַשָּׁנָה, לְפִי שֶׁהֶחֳרְחוֹקִים לֹא הֵבִיאוּ עֲדַיִן כָּל שְׁקָלֵיהֶם: **בְּפֶרֶס הַפֶּסַח.** חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם הַמּוֹעֵד קְרֵי פֶּרֶס הַמּוֹעֵד, לְפִי שֶׁשִּׁשִּׁים יוֹם קֹדֶם הָרֶגֶל שׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת הָרֶגֶל (פסחים ו׳). וּפֶרֶס הוּא לְשׁוֹן פְּרוּסָה דְּהֵינוּ **חֲצִי** שֶׁקֶל. שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ הֵן שְׁלֹשׁ **גְּרוֹנוֹת** שֶׁל מַעֲשֵׂר **בְּהֵמָה,** שֶׁזְּמַנִּים אֵלּוּ קְבוּעִ חֲכָמִים לְעַשֵּׂר בְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ, וּכְמוֹ שֶׁהַגֹּרֶן קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר דָּגָן, כָּךְ זְמַנִּים אֵלּוּ קוֹבְעִים לְאֵסֶר הַבְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ בַּאֲכִילָה עַד שֶׁיְּעַשְּׂרוּ, אֲבָל קֹדֶם הַפֶּרֶק מֻתָּר לֶאֱכֹל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עִשְּׂרוּ. וְקָבְעוּ חֲכָמִים הָנָךְ תְּלָתָא זְמָנֵי לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ בְּהֵמוֹת מְצוּיוֹת לְעוֹלֵי רְגָלִים, דְּאַף עַל גַּב דְּמֻתָּר לְמִכַּל וּלְשַׁחֹט וְלֶאֱכֹל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ מוֹעֵד הַגֶּרֶן, אֲפִלּוּ הָכֵי לָא שָׁחֲטֵי לְהוּ אֵינָשֵׁי עַד דְּמִעַשְּׂרָן, דְּנִיחָא לֵיהּ לְאֵינִישׁ לְקַיּוֹמֵי מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ בְּדָבָר שֶׁאֵין חֶסֶר בּוֹ כְּלוּם כְּגוֹן מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁהוּא עֶצְמוֹ מֻבְיָא מַעֲשֵׂר וְאוֹכְלוֹ שְׁלֵמִים, וְאִם לֹא הָיוּ מְעַשְּׂרִים בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ הָיוּ הַרְבֵּה נִמְנָעִים לְמִכֹּר לְפִי שֶׁלֹּא עִשְּׂרוּ, וְלֹא הָיוּ בְּהֵמוֹת מְצוּיוֹת לְעוֹלֵי רְגָלִים: **בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאָדָר.** טַעֲמֵיהוּ דִּכְלָ הָנֵי תְּנָאֵי דִּמַחֲלַקְתָּן מְפֹרָשׁ פֶּרֶק בָּתְרָא דִּבְכוֹרוֹת (נח.): (ב) **תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה.** מַפְרִישִׁין הַשְּׁקָלִים מִן הַלִּשְׁכָּה שֶׁהָיוּ הַשְּׁקָלִים מֻנָּחִים שָׁם, וְנוֹטְלִין מֵהֶן **בָּשָׁלֹשׁ** קִפּוֹת, כָּל קִפָּה מֵהֶן שֶׁל שֵׁשׁ סְאִין. וְרַמְבַּ״ם כָּתַב (פי״ה מ) שֶׁמַּמְלִיאִין תְּחִלָּה שֵׁשׁ קִפּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁל שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים סְאִין וּמֵהֶן תּוֹרְמִין לִשְׁלֹשׁ קִפּוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל תֵּשַׁע סְאִין. וּבְחֻנָּם דָּחַק לוֹמַר כֵּן: **וְכָתוּב עֲלֵיהֶן אֵ״ף בֵּי״ת גִּימ״ל.** לְיָדַע אֵי זוֹ נִתְרַמָּה תְּחִלָּה, וּמִמֶּנָּה הָיוּ קוֹנִים קָרְבְּנוֹת צִבּוּר רִאשׁוֹנָה, וְאַחַר כָּךְ מִן הַשֵּׁנִיָּה, וְאַחַר כָּךְ מִן הַשְּׁלִישִׁית: **יְנִית בָּתוּב עֲלֵיהֶן.** הָיוּ רְגִילִים בִּיְנִית מְשׁוּם דִּכְתִיב (בראשית ט כז) ״פְּתְ אֱלֹהִים לְיֶפֶת וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם״, יַפְיוּפוּתוֹ שֶׁל יֶפֶת יִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם (מגילה ט:), וְאֵין לְךָ לְשׁוֹן יָפֶה בִּבְנֵי יֶפֶת כְּמוֹ לְשׁוֹן יְוָנִית: **פַּרְגּוֹד חֲפוּיוֹת.** כְּשֶׁהַמַּלְבּוּשׁ אָרוּךְ וְכוֹסִלְיוֹ אוֹתוֹ מִלְּמַטָּה, אוֹתָהּ הַשֵּׁפָה הַפְּסוּלָה קְרוּיָה פַּרְגּוֹד חֲפוּיוֹת, וְאֵין הַתּוֹרֵם נִכְנָס עִם הַשֵּׁפָה כְּפוּלָה הַהִיא בְּמַלְבּוּשׁוֹ, שֶׁלֹּא יִחְשְׁדוּהוּ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ מִמְּעוֹת הַלִּשְׁכָּה: **וְלֹא בְּתַפֵּיִן וְלֹא בְּקַרְמֵיעַ.** שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ הִתִּיר הַתָּפֵי וְנָתַן בְּתוֹכוֹ מְעוֹת: (ג) **וְזוֹרְקוּ לְפָנֵי הַתּוֹרֵם.** מִתְכַּוְּנִים הָיוּ שֶׁיִּפְלוּ שְׁקָלֵיהֶם לְתוֹךְ הַקֻּפָּה וְיִקְנוּ מֵהֶם קָרְבְּנוֹת צִבּוּר, וְלֹא יִהְיוּ מְשַׁיְּרֵי הַלִּשְׁכָּה: **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים.** עַל כָּל פַּעַם וּפַעַם הָיָה אוֹמֵר **אִתְּרַם** וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ **תְּרֹם.** וְכֵן דֶּרֶךְ לְשׁוֹן חֲכָמִים לְהִיוֹת מְשַׁלֵּשׁ, וְדֶגְמָתוֹ מְצִינוּ בְּעֹמֶר (מנחות פ״ י מ״ג) מָגֹל זוֹ מָגֹל זוֹ מָגֹל זוֹ, אָקְצֹר אָקְצֹר. וְכֵן חֻלִּין הַנֶּעֱלִין חֻלִּין הַנֶּעֱלִין הַנֶּעֱלִין (יבמות פ״ב מ״ו), שָׁלֹשׁ פְּעָמִים: (ד) **תָּרַם אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּמְחַפֶּה בְּקַטְבֶּלָאוֹת.** תְּרוּמָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהֲיְתָה בִּפְרֹס הַפֶּסַח, לְאַחַר שֶׁתָּרַם אוֹתָהּ הָיָה מְכַסֶּה כָּל הַשְּׁקָלִים הַנִּשְׁאָרִים בִּלְשָׁכָּה בְּקַטְבֶּלָאוֹת דְּהֵינוּ עוֹר שְׁלוּק, כְּדֵי שֶׁיִּתְּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁקָלִים שֶׁיָּבִיאוּ מִמְּדִינוֹת שֶׁסְּבִיבוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהָבִיא קֹדֶם הַפֶּסַח, וּמְבִיאִים מִפֶּסַח וְעַד עֲצֶרֶת וְנוֹתְנִים אוֹתָם עַל גַּבֵּי הַקַּטְבֶּלָא כְּדֵי שֶׁיִּתְרֹם מֵהֶן בִּפְרֹס הָעֲצֶרֶת וְלֹא יִתְרֹם מִן הַדָּבָר שֶׁתָּרַם כְּבָר בִּפְרֹס הַפֶּסַח, וְאַחַר שֶׁתָּרַם בִּפְרֹס הָעֲצֶרֶת חָזַר וְכִסָּה כָּל הַמָּעוֹת שֶׁבַּלִּשְׁכָּה בְּקַטְבֶּלָאוֹת, וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶם כָּל הַשְּׁקָלִים הַמְּבִיאִים מִבָּבֶל וּמִמְּדִינוֹת הָרְחוֹקוֹת, וְתוֹרְמִין מֵהֶן בִּפְרֹס הֶחָג, וְעוֹד **לֹא הָיָה** מַחֲפֶּה, שֶׁאֵין עוֹד תְּרוּמָה אַחֶרֶיהָ: **הָרִאשׁוֹנָה לְשֵׁם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.** שֶׁהֵם שָׁלְחוּ שְׁקָלֵיהֶם תְּחִלָּה, שֶׁהָאַחֲרִים עֲדַיִן לֹא הֵבִיאוּ: **לְשֵׁם הַמֻּקְדָּשִׁים.** הַסְּמוּכִים, כְּמוֹ עַמּוֹן וּמוֹאָב וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן, וְדֶגְמָתוֹ לְתִרֹם שֶׁלֹּא מִן הַמֻּקָּף (גיטין ל:), [אֵין] מַקְרִיבִין בִּבְהֵמֵי (חולין מו:). וּמִכָּל מָקוֹם בְּכָל פַּעַם וּפַעַם הָיוּ תּוֹרְמִין עַל שֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל עַל הַגְּבוּי וְעַל הָעָתִיד לִגְבּוֹת, וְלֹא הִזְכִּיר הַתַּנָּא חִלּוּקֵי מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁתִּקְנוּ שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים אֵלּוּ לְפִי שֶׁאָז יִתְקַבְּצוּ כָּל שִׁקְלֵי יִשְׂרָאֵל:

פרק ד (א) **הַתְּרוּמָה מֶה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ.** מֶה שָׁנָּתְנוּ לְתוֹךְ הַקֻּפּוֹת **מֶה עוֹשִׂין בָּהֶן: וְכָל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר.** לְאֻתּוֹיֵי קְטוֹרֶת. וְנוֹתְנִים שָׁכָר לְשׁוֹמְרִים שֶׁלֹּא יִלָּקְטוּם עֲנִיִּים בַּשְּׁבִיעִית, וּמְבִיאִים מֵהֶם עֹמֶר בְּפֶסַח וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּעֲצֶרֶת, שֶׁאֵינָם בָּאִים אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. וְנוֹתְנִים שָׂכָרָם מִן הַתְּרוּמָה, דִּצְרִיךְ קָרְבָּן כְּקָרְבָּן דְּמֵי: **שׁוֹמֵר חִנָּם.** וְאַף עַל גַּב דְּקָנֶה אוֹתָם מִן הַהֶפְקֵר כְּשֶׁשָּׁמָרָם חִנָּם וְהֵבִיאָם וְהֲרֵי הֵן שֶׁלּוֹ, רַבִּי יוֹסֵי סָבַר דְּקָרְבָּן יָחִיד מִשְׁתַּנֶּה לְקָרְבַּן צִבּוּר: **אַף אַתָּה אוֹמֵר וְכוּ׳.** כְּלוֹמַר, אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִשֶּׁל צִבּוּר, וְאִם שָׁמָרָם חִנָּם וְהֵבִיאָם וְזָכָה בָּהֶם נִמְצָא שֶׁאֵינָם בָּאִין מִשֶּׁל צִבּוּר, דְּסָבְרִי רַבָּנָן קָרְבָּן יָחִיד אֵינוֹ מִשְׁתַּנֶּה לְשֶׁל צִבּוּר. וְהֲלָכָה כְּחָכָמִים: (ב) **פָּרָה אֲדֻמָּה הַמְּשְׁתַּלַּחַ.** לַעֲזָאזֵל, **בְּאֵין** מִתְרוֹמֵמִת הַלִּשְׁכָּה, דְּחַטָּאת קָרְיֵיהּ רַחֲמָנָא (במדבר יט ט). וְשָׁעִיר הַמְּשְׁתַּלֵּחַ, לְפִי שֶׁצָּרִיךְ שֶׁקֹּדֶם שֻׁנֵּי שְׂעִירִים וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶם יַעֲלֶה הַגּוֹרָל לַה׳: **וְשָׁעִיר שֶׁל זְהוֹרִית.** שֶׁנִּי תּוֹלַעַת שֶׁמַּשְׁלִיכִין אֶל תּוֹךְ שְׂרֻפַת הַפָּרָה. וְהוּא הַדִּין לְעֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב, אֶלָּא נָקַט לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית לִבֵּד לְחַלֵּק בֵּין לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית זֶה לְלָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית שֶׁל שָׂעִיר הַמְּשְׁתַּלֵּחַ: **פָּבֵשׁ פָּרָה.** שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים שְׁנֵי גְּשָׁרִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה מִפְּנֵי כֻּבֶד הַתְּהוֹם מַהַר הַבַּיִת לְהַר הַמִּשְׁחָה וַעֲלֵיהֶן הָיוּ מוֹצִיאִין אֶת הַפָּרָה: **וְכָבֵשׁ [שָׂעִיר].** שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין כְּמִין גֶּשֶׁר עַד חוּץ לָעִיר, וְעָלָיו הָיָה הוֹלֵךְ הַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר, מִפְּנֵי הַבַּבְלִיִּים שֶׁהָיוּ תּוֹלְשִׁים שְׂעָרוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ טֹל וְצֵא שֶׁלֹּא תִּשְׁהֶה עֲוֹנוֹתֵינוּ: **וְלֹשׁוֹן שֶׁבִּין קַרְנָיו.** לַיְדַע אִם הִלְבִּין וְנִתְכַּפֵּר עֲוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְהֵנִי אִינָם צָרִךְ קָרְבָּן, לְפִיכָךְ אֵינָן בָּאִין מִתְּרוּמָה שֶׁהַקְּרִשָּׁה לְשֵׁם קָרְבָּנוֹת אֶלָּא מִמַּה שֶּׁנִּשְׁתַּיֵּר בִּלְשָׁכָּה אַחֵר הַפָּרָשַׁת הַתְּרוּמוֹת: **וְאַמַּת הַמַּיִם.** הָעוֹבֶרֶת בָּעֲזָרָה, אִם צְרִיכָה תִּקּוּן: **וְכָל צָרְכֵי הָעִיר.** לַחְפֹּר בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת וְתִקּוּן רְחוֹבוֹתֶיהָ וּשׁוּעָקֶיהָ וּשְׁמִירַת הָעִיר: **אִבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְאֵין הֲלָכָה כְּאִבָּא שָׁאוּל: (ג) **מוֹתַר שְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה.** מַה שֶּׁנִּשְׁאַר אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶן תִּקּוּן צָרְכֵי הָעִיר: **לְזוֹקְחִים מֵהֶן יֵינוֹת שְׁמָנִים וְסָלְתוֹת.** וּמוֹכְרִים אוֹתָן לְמִי שֶׁצָּרִיךְ יַיִן לִנְסָכִים וּשְׁמָנִים וּסְלָתוֹת לְמִנְחוֹת: **אֵין מְשַׁתְּבְּרִין בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ.** שֶׁאֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת, וּגְנַאי הוּא לַהֶקְדֵּשׁ: **וְאַף לֹא בְּשֶׁל עֲנִיִּים.** דִּלְמָא מִתְרְמֵי עָנִי וְלֵיקָא לְמֵיתַב לֵיהּ. וְהֲלָכָה כְּרִבִּי עֲקִיבָא: (ד) **מוֹתַר הַתְּרוּמָה.** הֵינוּ מַה שֶּׁנִּשְׁאַר בְּבֶקַע חֹדֶשׁ נִיסָן, שֶׁאָז מְבִיאִין קָרְבָּנוֹת מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה: **צִפּוּי לְבֵית קִדֶּשׁ הַקָּדָשִׁים.** לְרִצְפָּה וְלִכְתָלִים: **מוֹתַר פָּרוֹת.** רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר לָעֵיל (משנה ג) **מוֹתַר שְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה** קוֹנִים מֵהֶן **יֵינוֹת שְׁמָנִים** וּסְלָתוֹת, וְהַשְּׁכָר שֶׁמִּשְׁתַּכְּרִים בָּהֶן קְרוּי מוֹתַר **פָּרוֹת,** כְּלוֹמַר, מַה שֶּׁהוֹתִירוּ מִשְּׂכַר הַפָּרוֹת: **קַיִן לַמִּזְבֵּחַ.** כְּשֶׁהַמִּזְבֵּחַ בָּטֵל מְבִיאִים מֵהֶן עוֹלוֹת, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּנֵי אָדָם לְהַעֲלוֹת מֵינֵי מְתִיקָה עַל הַשֻּׁלְחָן בְּגִמַר סְעוּדָתָן, כָּךְ אַחַר שֶׁגָּמְרוּ לְהָבִיא חוֹבַת הַיּוֹם מְבִיאִים עוֹלוֹת הָלְלוּ כְּשֶׁאֵין נְדָרִים וּנְדָבוֹת וְהַמִּזְבֵּחַ בָּטֵל: **מוֹתַר תְּרוּמָה לְכְלֵי שָׁרֵת.** מִקְרָא דָּרַשׁ לֵיהּ דִּכְתִיב (דה״י ב׳ כד יד) ״וְאֶת שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשׂוּ כְלִים לְבֵית ה׳״, אֵיזֶהוּ כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁיָּרִים הֱוֵי אוֹמֵר זוֹ תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה: **מוֹתַר תְּרוּמָה לְקֵין הַמִּזְבֵּחַ.** שֶׁלְּצֹרֶךְ קָרְבְּנוֹת הַפְּרָשָׁה: **מוֹתַר נְסָכִים.** גִּזְבְּרֵי הַהֶקְדֵּשׁ הָיוּ מְמַצִּיאִים מָעוֹת לְבֵצְעֵי יֵינוֹת וּשְׁמָנִים וּסְלָתוֹת לְסֹפֶק לְמִנְחוֹת וּנְסָכִים כָּל הַשָּׁנָה, וְאִם קִבֵּל עֲלָיו לְסַפֵּק שֵׁשׁ סְאִים בְּסֶלַע וְעָמְדוּ אַרְבַּע סְאִים בְּסֶלַע צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן אַרְבַּע סְאִים, וְאוֹתָהּ סְאָה הִיא מוֹתַר **נְסָכִים,** וְכֵן כְּשֶׁמּוֹדְדִין לַהֶקְדֵּשׁ הָיוּ מוֹדְדִין בְּמִדָּה מְבֻרֶצֶת וּגְדוּשָׁה, וְהַגּוֹבֶר הָיָה מוֹחֵק הַמִּדָּה, הַבַּרְזֶל נִקְרָא מוֹתַר **נְסָכִים.** וְעוֹשִׂין מֵהֶן כְּלֵי שָׁרֵת, שֶׁהַנְּסָכִים מִתְקַדְּשִׁים בִּכְלֵי שָׁרֵת: **מוֹתַר נְסָכִים לְקֵין הַמִּזְבֵּחַ.** שֶׁהַנְּסָכִים כָּלִיל וְהָעוֹלָה כָּלִיל: **זֶה וְזֶה.** רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי חֲנִינָא: **לֹא הָיוּ מוֹדִים בַּפְּרוֹת.** כְּדַאֲמַר רַבִּי עֲקִיבָא לְעֵיל (משנה ג) שֶׁאֵין מִשְׁתַּכְּרִים **בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ.** וּמִסְקָנָא דִּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא עַל הַמּוֹתָרוֹת שֶׁיִּהְיוּ כַּלָּן קְרֵבִים עוֹלוֹת, **וְכֵן הֲלָכָה:** (ה) **מוֹתַר הִקְטֹרֶת.** הַנּוֹתָר בְּכָל שָׁנָה: **מֶה הָיוּ עוֹשִׂים בָּהּ.** לְהַקְטִירָהּ לְשָׁנָה הַבָּאָה. שֶׁאֵין לְךָ שָׁנָה שֶׁאֵין בָּהּ מוֹתָר, שֶׁהַקְּטֹרֶת הָיְתָה נַעֲשֵׂית שס״ח מָנִים, שס״ה מָנִים כְּמִנְיַן שס״ה יְמוֹת הַחַמָּה, וּש

לֹא חָל עֲלֵיהֶן קְדֻשַּׁת הַבַּיִת וְיֵבִיא בְּדֶמֵיהֶם עוֹלוֹת: **שֶׁהַמַּקְדִּישׁ בְּפֵרוּשׁ.** שֶׁאָמַר בְּהֵמָה וּנְכָסַי לַהֶקְדֵּשׁ, דְּכֵיוָן שֶׁהִפְרִישָׁן וְהִבְדִּילָן זוֹ מִזּוֹ וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא אָמַר בְּהֵמָה לְמִזְבֵּחַ וּנְכָסַי לְבֶדֶק הַבַּיִת, שְׁמַע מִנַּהּ דְּדַעְתּוֹ הָיָה שֶׁבֵּין בְּהֵמָה וּבֵין נְכָסָיו הַכֹּל יֵלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד. אֲבָל **הַמַּקְדִּישׁ סְתָם** כָּל נְכָסָיו, דַּעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁ כָּל דָּבָר לְמַה שֶּׁהוּא רָאוּי. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** (ח) **יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת.** שֶׁהֵן רְאוּיִים לְמִנְחוֹת וְלִנְסָכִים: **וְעוֹפוֹת.** תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה: **רַבִּי אֶלְעָזָר.** גָּרְסִינַן, וְלֹא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְטַעֲמָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר מִקְּרָא בִּירוּשָׁלְמִי (ה״ד - יב:) דִּכְתִיב (ויקרא כב יח) ׳לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה׳ לְעֹלָה׳, כָּל מַה שֶּׁהֵם נוֹדְרִים וּמִתְנַדְּבִים מִדְּבָרִים אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה׳ אֲפִלּוּ יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת יְהֵיָה לְעוֹלָה, יָכוֹל יַקְרִיב בִּדְמֵיהֶן עוֹלַת הָעוֹף, אוֹ אִם הִקְדִּישׁ עוֹף יַקְרִיבֶנּוּ עוֹלָה, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם פסוק יט) ׳בַּבָּקָר בַּכְּשָׂבִים וּבָעִזִּים׳, הָא אֵינוֹ מַקְרִיב בְּכָל מַה שֶּׁהֻקְדַּשׁ אֶלָּא עוֹלַת בְּהֵמָה בִּלְבַד: (ט) **מְשַׁעֲרִין אֶת הַשִּׁשָּׁבָּה.** פּוֹסְקִים שַׁעַר לְיֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת שֶׁיַּעֲמֹד זֶה הַשַּׁעַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּלוֹקְחִים בְּכָל יוֹם מִמּוֹכְרֵי יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת מַה שֶּׁהֵן צְרִיכִין בְּאוֹתוֹ הַסָּכוּם שֶׁפָּסְקוּ, וְאִם נִתְקַר הַמֵּקָּח אֵין מוֹסִיפִים דָּמִים, וְאִם הוֹזִל לוֹקְחִים לְפִי הַזּוֹל: **הַמְכַבֵּל עָלָיו לְכַפֵּק סָלָתוֹת.** בֵּימוֹת קְצִיר חִטִּים וּבְצִירַת עֲנָבִים וּמִסְיקַת זֵיתִים הָיוּ הַגּוֹבְרִים מַקְדִּימִים מָעוֹת לְחַלְּנָיו, וְהָיָה הַחַלְּנִי מְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת כָּל הַשָּׁנָה, וְאִם הָיוּ אָז נִמְכָּרִים אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וְהוּזְלוּ וְעָמְדוּ שֵׁשׁ סְאִין בְּסֶלַע, צָרִיךְ לִתֵּן אַרְבַּע סְאִין, דְּהֵקְדֵּשׁ קוֹנֶה בְּכֶסֶף, דִּכְתִיב (ויקרא כז יט, ראה תוס׳ שבת קכח. ד״ה ונתן) ׳וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ׳. וְאִם קִבֵּל לְסַפֵּק שֵׁשׁ סְאִין בְּסֶלַע וְהוּזְלוּ וְעָמְדוּ אַרְבַּע בְּסֶלַע, נוֹתֵן אַרְבַּע בְּסֶלַע, דְּלֹא גָּרַע מֵהַדְיוֹט אֶלָּא קְנֵי אֶלָּא כְּמַשִּׂיכָה: **הִתְלִיעַ לֹו.** וַאֲפִלּוּ מָשַׁךְ הַגּוֹבֵר וְנָתַן מָעוֹת עַל הַחֲנָנִי: **אֵינוֹ מַקַּבֵּל אֶת מְעוֹתָיו.** כְּלוֹמַר, אֵינָם נֶחְשָׁבִים מְעוֹתָיו שֶׁל חֲנָנִי וְלֹא זָכָה בָּהֶם וְאַף עַל פִּי שֶׁקִּבְּלָם מִן הַגּוֹבֵר: **עַד שֶׁיְּהֵא הַמּוֹבֵר מְרֻצֶּה.** שֶׁיְּעַלֶּה לְרָצוֹן עַל הַמּוֹבֵר, הִלְכָּךְ אִם הֶחְמִיץ הַיַּיִן אוֹ הֶחְלִיעָה הַסֹּלֶת אַחֲרֵיהֶם עַל הַחֲנָנִי:

פרק ה (א) **אֵלּוּ הֵן הַמְעִנִּים.** חֲמִשָּׁה עֲשָׂר מִינִים שֶׁל פְּקִידוּת וּמִנּוּי שֶׁל שָׂרָה דְּחִשִּׁיב בְּמִתְנִיתִין הָיוּ תָּמִיד **בְּמִקְדָּשׁ.** מֵיהוּ הָנָךְ גַּבְרֵי דְּחִשִּׁיב, לֹא בִּזְמַן אֶחָד הָיוּ, אֶלָּא הַחֲסִידִים וְהַכְּשֵׁרִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר הוּא מוֹנֶה. וְרַבּוֹתַי פָּרְשׁוּ, עַל שֵׁם שֶׁהַמְּעִנִּים הָרִאשׁוֹנִים שְׁנִתְמַנּוּ עַל כָּךְ, כָּךְ הָיָה שְׁמָם, לְפִיכָךְ נִקְרְאוּ הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם עַל שְׁמָם: **עַל הַחוֹתָמוֹת וְעַל הַסְּלָתוֹת.** מְפֹרָשׁ לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין (ה״ד): **עַל הַפֵּיאוֹת.** לְהוֹרוֹת סָדֶר הַגּוֹרָל מִי יִזְכֶּה בָּעֲבוֹדָה זוֹ וּמִי בָּזוֹ, כַּמְפֹרָשׁ בְּמַסֶּכֶת יוֹמָא (פ״ב מ״ב): **עַל הַקִּנִּין.** מְחַסְּרֵי כַּפָּרָה כְּגוֹן זָב וְזָבָה וְיוֹלֶדֶת שֶׁמְּבִיאִים קִנֵּי חוֹבָה דְּהֵינוּ תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה, נוֹתְנִין מָעוֹתֵיהֶן לְשׁוֹפְרוֹת שֶׁבְּמִקְדָּשׁ, וְהַמְמֻנִּים עַל הַשּׁוֹפְרוֹת לוֹקְחִים הַמָּעוֹת וּמְבִיאִין בָּהֶן הַקִּנִּין. וְהָיָה צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מְמֻנֶּה עַל זֶה חָכָם גָּדוֹל וּבָקִי, כִּדְאָמְרִינַן בְּמַסֶּכֶת אֲבוֹת (פ״ג מ״ח) קִנִּים וּפִתְחֵי נִדָּה הֵן הֵן גּוּפֵי הֲלָכוֹת: **שֶׁהָיָה פּוֹתֵחַ דְּבָרִים וְכוּ׳.** וְהוּא מְרִדְכַי בִּלְשָׁן שֶׁעָלָה מִן הַגּוֹלָה (עזרא ב ב), וְנִקְרָא כֵּן, שֶׁהָיָה בּוֹלֵל לְשׁוֹנוֹת הַרְבֵּה: **עַל חוֹלֵי מֵעַיִם.** לְפִי שֶׁהַכֹּהֲנִים הוֹלְכִים יְחֵפִים עַל הָרִצְפָּה וְאוֹכְלִין בְּשַׂר הַרְבֵּה יוֹשְׁתִין מַיִם, הָיוּ מַעֵיהֶן מִתְקַלְקְלִין, וְצְרִיכִין תָּמִיד לִרְופֵא לוֹמַר לָהֶם זֶה הַסֵּם טוֹב לְמֵעַיִם: **חוֹפֵר שִׁיחִין.** הָיָה מְמֻנֶּה לַחְפֹּר בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מַיִם מְצוּיִין לְשִׁתּוֹת לְעוֹלֵי רְגָלִים: **גְּבִינֵי בָּרוּז.** כָּךְ שְׁמוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַמְכָרֵיז בְּכָל בֹּקֶר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ ׳עִמְדוּ כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדַתְכֶם׳ (יומא כ:), וְשׁוֹמְעִים קוֹלוֹ מֵירִיחוֹ (תמיד פ״ג מ״ח): **עַל נְעִילַת שְׁעָרִים.** לִנְעֹל הַשְּׁעָרִים בְּעֶרֶב וּלְפָתְחָן בַּבֹּקֶר: **עַל הַפְּקָעִין.** לְהַלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם שֶׁנִּמְצְאוּ יְשֵׁנִים עַל מִשְׁמְרוֹתֵיהֶם, שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַמִּקְדָּשׁ בַּלַּיְלָה, כְּדֵאָמְרָן בְּמַסֶּכֶת מִדּוֹת (פ״א מ״ב) ׳מִי שֶׁהָיוּ מוֹצְאִים אוֹתוֹ יָשֵׁן, הָיוּ חוֹבְטִים אוֹתוֹ וְשׁוֹרְפִים אֶת כְּסוּתוֹ׳. וּבִירוּשָׁלְמִי (ה״א - יד.) מְפָרֵשׁ, **הַפְּקִיעַ** הַפְּתִילוֹת שֶׁל מְנוֹרָה וְשָׁל בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, כְּדַאָמְרִינַן בְּפֶרֶק הֶחָלִיל (סוכה פ״ה מ״ג) ׳מִבְּלֹאֵי מִכְנְסֵי כֹהֲנִים וּמֵהֶמְיָנֵיהֶם הָיוּ מַפְקִיעִים פְּתִילוֹת׳: **צִלְצַל.** כְּלִי שִׁיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קוֹל גָּדוֹל, לְשׁוֹן ׳תְּצַלְצֵלְנָה אָזְנָיו׳ (שמואל א׳ ג יא), צימבל״ו בְּלַעַ״ז. וּכְשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹלוֹ, הָיוּ הַלְוִיִּם מַתְחִילִין בְּשִׁיר: **עַל הַשִּׁיר.** לְהַתְחִיל אֶת הַשִּׁיר, וּכְשֶׁהָיָה מְסַיֵּם הָיוּ כֻּלָּן מְסַיְּמִין: **בֵּית גַּרְמוּ.** שֵׁם מִשְׁפָּחָה: **עַל לֶחֶם הַפָּנִים.** שֶׁהָיָה עָשׂוּי כְּמִין תֵּבָה פְּרוּצָה, וְהָיוּ אֲמָנִים בְּעֶשְׂיָתוֹ וּבַאֲפִיָּתוֹ לְרַדּוֹתוֹ מִן הַתַּנּוּר שֶׁלֹּא יִשָּׁבֵר, וְלַעֲשׂוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִתְעַפֵּשׁ (ראה יומא לח.): **בֵּית אַבְטִינָס.** שֵׁם מִשְׁפָּחָה שֶׁהָיוּ בְּקִיאִים לְפַשֵּׁם הַקְּטֹרֶת, וּמַכִּירִין בְּעֶשֶׂב שֶׁשְּׁמוֹ ׳מַעֲלֶה עָשָׁן׳, וּכְשֶׁהָיוּ מְעָרְבִין אוֹתוֹ עִם סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת הָיָה עֲשַׁן הַקְּטֹרֶת מִתְפַּזֵּר וְעוֹלֶה כְּמִין מַקֵּל (ראה יומא לח.): **עַל הַפָּרוֹכוֹת.** לַעֲשׂוֹת פָּרוֹכוֹת חֲדָשׁוֹת כְּשֶׁהָיוּ צְרִיכִים: **הַמַּלְבִּישׁ.** הָיָה מְמֻנֶּה לְהַלְבִּישׁ הַכֹּהֲנִים בְּשַׁעַת עֲבוֹדָה וּלְהַפְשִׁיטָם אַחַר עֲבוֹדָה, וְלִשְׁמֹר בִּגְדֵי כְּהֻנָּה בְּלִשְׁכוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לָכָךְ: (ב) **גִּזְבָּרִין.** הֵן שָׁמְמוֹן הַהֶקְדֵּשׁ תַּחַת יָדָם, וְהֵן פּוֹדִים הָעֲרָכִין וְהַחֲרָמִין וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת, וְכָל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ בָּהֶם נַעֲשֶׂית: **אַמַרכָּלִין.** לְמַעְלָה מִן הַגּוֹבְרִים. ׳וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלְוִיִּם׳ (במדבר ג לב) מְתַרְגְּמִינַן ׳וַאֲמַרכָּלָא דְּמַמָּנָא׳. וּלְשׁוֹן ׳אֲמַרכָּל׳ אָמַר עַל כֹּל. וּבַעֲרָבִי קוֹרִים לְגָדוֹל ׳אֲמִיר׳. מָה הָיוּ **שֶׁבָּעָה אֲמַרכָּלִין** עוֹשִׁין, שֶׁבָּעָה מִפְתְּחוֹת הָעֲזָרָה בְּיָדָם, רָצָה אֶחָד מֵהֶן לִפְתֹּחַ, אֵינוֹ יָכוֹל עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ כֻּלָּם וְיִפְתְּחוּ, וְהַגּוֹבְרִים נִכְנָסִים אַחֲרֵיהֶם וּמוֹצִיאִים מַה שֶּׁהֵן צְרִיכִין. וְעוֹד מַעֲלָה הָאַחֶרֶת לְמַעְלָה מִן הָאֲמַרכָּלִים הָיְתָה שָׁם שֶׁלֹּא נִזְקְרָה בְּמִשְׁנָה וּמֵיתֵי לָהּ בְּתוֹסֶפְתָּא (עיין ירושלמי ה״ב - יד:), וְהֵן שְׁנֵי קָתִילוֹקִין. וְנִמְצְאוּ שָׁם חָמֵשׁ מַדְרֵגוֹת, כֹּהֵן גָּדוֹל, סְגָן, קָתִילוֹקִין, אֲמַרכָּלִין, גִּזְבָּרִים: **אֵין עוֹשִׂין שָׁרָרָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם.** דִּכְתִיב (שמות כח ה) ׳וְהֵם יִקְחוּ אֵת הַזָּהָב׳, מְעוּט רַבִּים שְׁנַיִם: (ג) **אַרְבָּעָה חוֹתְמוֹת הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ.** שְׁלוֹשָׁה חוֹתְמוֹת לִשְׁלוֹשָׁה נְסָכִין חִלּוּקִים שֶׁל בְּהֵמוֹת, חוֹתָם רִאשׁוֹן לְנִסְכֵּי בָקָר, וְהֵן שְׁלוֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים סֹלֶת בָּלוּל בַּחֲצִי הַהִין שֶׁמֶן, וְיַיִן

לַנָּסֵךְ חֲצִי הַהִין, וְחוֹתָמָן עֶגֶל. וְהַשֵּׁנִי זָכָר לְנִסְכֵּי אַיִל, שְׁתֵּי עֶשְׂרוֹנִים סֹלֶת בָּלוּל בְּשִׁמְשֶׁת שְׁלִישִׁית (בראשית כב יג) ׳וְהִנֵּה׳, וּנְסָכָיו, שְׁתֵּי עֶשְׂרוֹנִים סֹלֶת בָּלוּל בְּשִׁמְשֶׁת שְׁלִישִׁית הַהִין, וְיַיִן לַנָּסֵךְ שְׁלִישִׁית הַהִין. וְהַשְּׁלִישִׁי גְּדִי לִנְסְכֵי כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ, וְהֵן, עֶשְׂרוֹן סֹלֶת בָּלוּל בִּרְבִיעִית הַהִין שֶׁמֶן, וְיַיִן לַנָּסֵךְ רְבִיעִית הַהִין. וְהָרְבִיעִי **חוֹטֵא**, וְהֵם נְסָכָיו שֶׁל מִנְחַת עֶשִׂיר שֶׁמַּבִיא שְׁלוֹשׁ בְּהֵמוֹת וְצָרִיךְ עֲשָׂרָה לוּגִּין שֶׁמֶן, תִּשְׁעָה לִשְׁלוֹשָׁה כְּבָשִׂים, וְאֶחָד לְמַתַּן תְּנוּפָה וּבְהוֹנוֹת. וְקָרֵי לֵיהּ **חוֹטֵא**, מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן בַּעֲרָכִין (טז.) עַל שִׁבְעָה דְּבָרִים נֶעֱנָשִׁים בָּאִין: **חֲמִשָּׁה הָיוּ.** שְׁנֵי חוֹתָמוֹת הָיוּ לִמְצֹרָע: **וְאַרְמִית בָּתוּב עֲלֵיהֶן.** שֶׁרֹב דִּבּוּרָם בְּלָשׁוֹן אֲרַמִּי הָיָה: **חוֹטֵא דְּלֹ׳ וְחוֹטֵא עָשִׁיר.** לְפִי שֶׁמְּצֹרָע עָנִי אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא בְּהֵמָה אַחַת, וְאִם לֹא הָיָה לִמְצֹרָע אֶלָּא חוֹתָם אֶחָד הָיוּ נוֹתְנִים לִמְצֹרָע עָנִי שֶׁלּוֹשׁ עֶשְׂרוֹנוֹת. וְתָנָא קַמָּא סָבַר, לִמְצֹרָע עָנִי נוֹתְנִים לוֹ חוֹתָם גְּדִי. וְהַלָּכָה כְּתָנָא קַמָּא: **זְכָרִים וּנְקֵבוֹת.** בֵּין לִנְסְכֵי עוֹלוֹת שֶׁאֵינָן בָּאוֹת אֶלָּא זְכָרִים, בֵּין לִנְסְכֵי שְׁלָמִים שֶׁבָּאִים זְכָרִים אוֹ נְקֵבוֹת. וְעוֹלוֹת וּשְׁלָמִים הֵן שֶׁטְּעוּנִין נְסָכִים, כְּדִכְתִיב (במדבר טו ג) ׳עֹלָה אוֹ זָבַח׳: (ד) **נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת.** כְּפִי הַנְּסָכִים שֶׁהוּא צָרִיךְ: **בָּא לוֹ אֵצֶל אֲחִיזָה שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה.** לִקְנוֹת נְסָכִים יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ כָּל מֵבִיא נְסָכִים לְחַזֵּר אַחַר נְסָכִים הָעֲשׂוּיִין עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ: **וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לַהֶקְדֵּשׁ.** וְלֹא אָמְרִינַן שֶׁמָּא מָעוֹתָיו שֶׁל יוֹחָנָן הֵם שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמָעוֹת שֶׁל נְסָכִים: (ה) **מַמְתִּינִין לוֹ עַד הָעֶרֶב.** שֶׁיְּזַדְּוְגוּ יָחַד יוֹחָנָן וַאֲחֵרִים, אִם נִמְצְאוּ מָעוֹת יְתֵרִים בְּיַד יוֹחָנָן כְּנֶגֶד הַחוֹתָם שֶׁאוֹמַר זֶה שֶׁנֶּאֱבַד מִמֶּנּוּ, **נוֹתְנִים לוֹ: וְשֵׁם כָּל הַיּוֹם כָּתוּב.** עַל הַחוֹתָם, יוֹם פְּלוֹנִי וְחֹדֶשׁ פְּלוֹנִי: **מִפְּנֵי הַרְמָאִין.** שֶׁמָּא מָצָא חוֹתָם שֶׁנָּפַל מֵחֲבֵרוֹ אוֹ מֵאֲחֵיהָ אוֹ מֵיוֹחָנָן, וּבָא עַכְשָׁיו לִקַּח, וּבְיוֹם שֶׁמְּצָאוֹ אֵינוֹ יָשֵׁאי לְהוֹצִיאוֹ, שֶׁהָאוֹבֵד מֵחֲזִיר אַחֲרָיו. וְיוֹדֵעַ יֵשׁ לְחוּשׁ, שֶׁמָּא לָקַח חוֹתָם כַּשֵּׁעַר הַזֶּה וְהֶצְנִיעוֹ עַד שֶׁנִּתְיַקֵּר הַשַּׁעַר: (ו) **לְשִׁבְעַת חֲשָׁאִים.** עַל שֵׁם שֶׁהַנּוֹתְנִים בְּתוֹכָהּ מָעוֹת נוֹתְנִים בַּסֵּתֶר, וְהַמְפֻרְנָסִים מִמֶּנָּה נוֹטְלִים בַּסֵּתֶר. **לְשִׁבְעַת בָּתֵּי הַבַּיִת.** לְשִׁבְעָה שְׁנוֹתְנִים בָּהּ כָּל קְדֻשֵּׁי בֶדֶק הַבַּיִת:

פרק ו (א) **שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת.** תֵּבוֹת צָרוֹת מִלְמַעְלָה וּרְחָבוֹת מִלְמַטָּה עֲשׂוּיוֹת כְּעֵין שׁוֹפָר, מִפְּנֵי הָרְמָאִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַכְנִיס יָדָן לְתוֹכָן לְהַרְאוֹת עַצְמָן כְּאִלּוּ נוֹתְנִין לְתוֹכָן, וְנוֹטְלִין מִתּוֹכָן. וּלְקַמָּן (משניות ד-ה) מְפֹרָשׁ לָמָּה שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת וּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר שִׁלְחָנוֹת, וּבְאֵיזֶה מָקוֹם מְנָחִים: **שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה הַשְּׁתַּחֲוָיוֹת.** לְקַמָּן (מ״ג) מְפֹרָשׁ הֵיכָן הָיוּ: **כְּנֶגֶד דִּיר הָעֲצִים.** לְשִׁכָּה שֵׁשׁ הָיוּ אוֹצָרִים כָּל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, וְהִיא הָיְתָה בְּמִקְצוֹעַ מִזְרָחִית צְפוֹנִית שֶׁל עֲזָרַת נָשִׁים: **שֵׁשֶׁם הָאַרְזֹן נִגְנַז.** שֶׁיֹּאשִׁיָּהוּ הַמֶּלֶךְ צִוָּה, וּגְנָזוּהוּ לְמַשָּׂה בְּמִטְמוֹנִיּוֹת וְעַקַּלְקַלּוֹת שֶׁבָּנָה שְׁלֹמֹה בִּזְמַן שֶׁבָּנָה אֶת הַבַּיִת וְיָדַע שֶׁסּוֹפוֹ לֵחָרֵב, וְהִיכָן בִּדְבָרֵי הַיָּמִים (ב׳ לה ג) בִּיאֹשִׁיָּהוּ ׳וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְבִינִים [וְגוֹ׳] תְּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה׳ וְגוֹ׳. וְעִמּוֹ נִגְנְזוּ מַשֵּׂה אַהֲרֹן וְצִנְצֶנֶת הַמָּן וּצְלוֹחִית שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה: (ב) **שֶׁהָיָה מִתְעַפֵּק.** בְּמִלַּאכְתּוֹ, מַתְלִיעַ אֶת הָעֵצִים. וּבַעַל מוּם הָיָה, וּמִלַּאכְתָּן שֶׁל בַּעֲלֵי מוּמִין לְהֶכְיֵן עֵצִים לַמַּעֲרָכָה, וְכָל עֵץ שֶׁנִּמְצָא בּוֹ תּוֹלַעַת פְּסוּל לַמִּזְבֵּחַ: **שֶׁהִיא מְשֻׁנָּה.** לֹא הָיְתָה הָאָבֶן שָׁוָה לִשְׁאָר אַבְנֵי הָרִצְפָּה, וְהֻבְיַן שֶׁנִּסְתַּלְּקָה מִשָּׁם וְהַחֲזָרָה: **בְּיַחְוּד.** בְּבַרוּר: (ג) **וְהֵיכָן הָיוּ הַשְּׁתַּחֲוָיוֹת.** שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה הַשְּׁתַּחֲוָיוֹת הָיוּ עוֹשִׂין אוֹתָן: **שֵׁעַר הָעֶלְיוֹן.** הַר הַבַּיִת הָיָה מְשֻׁפָּע וְעוֹלֶה מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וְהַשַּׁעַר הַסָּמוּךְ לְמַעֲרָב הוּא שַׁעַר הָעֶלְיוֹן. וְאֵחֲרָיו **שַׁעַר הַדָּלָק**, הוּא שַׁעַר שֶׁל לִשְׁכַּת הָעֵץ שֶׁהָיְתָה בִּדְרוֹם הָעֲזָרָה, וְעַל שֵׁם שֶׁמַּכְנִיסִין דֶּרֶךְ שָׁם עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה שְׁדוֹלְקִים עַל הַמִּזְבֵּחַ נִקְרָא שַׁעַר הַדָּלָק: **שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת.** שֶׁמַּכְנִיסִין שָׁם הַבְּכוֹרוֹת הַנִּשְׁחָטִים בְּדְרוֹם: **הַמַּיִם מְפַכִּים.** כִּדְכְתִיב בִּיחֶזְקֵאל (מז ב) ׳וְהִנֵּה מַיִם מְפַכִּים מִן הַכָּתֵף הַיְמָנִית׳, וְהֵינוּ דָּרוֹם שֶׁקָּרוֹי יָמִין כִּדְכְתִיב (תהלים פט יג) ׳צָפוֹן וְיָמִין׳, וְרָאָה יְחֶזְקֵאל בִּנְבוּאָה שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים דֶּרֶךְ כְּרֵעֵי חֲבָבִים, וּכְשֶׁמַּגִּיעִים לְשַׁעַר זֶה מִתְגַּבְּרִים וְנַעֲשִׂים כְּמִלֹּא פִּי פֹּךְ קָטָן, וְהֵינוּ דְּרוֹם שֶׁקָּרוֹי מַיִם מְפַכִּים: **שַׁעַר הַקָּרְבָּן.** שֶׁם מַכְנִיסִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשִּׁחְיְטָתָן בַּצָּפוֹן: **שַׁעַר הַנָּשִׁים.** שֶׁבּוֹ הַנָּשִׁים נִכְנָסוֹת לִסְמֹךְ עַל קָרְבָּנָן לִדְבָרֵי רַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר (ר״ה לג.) נָשִׁים סוֹמְכוֹת רְשׁוּת, וּלְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן (שם) לַעֲמֹד עַל קָרְבָּנָן: **שַׁעַר הַשִּׁיר.** דֶּרֶךְ שָׁם הָיוּ מַכְנִיסִין כְּלֵי שִׁיר: **שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָהוּ בְּגָלוּתוֹ.** שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְהִשְׁתַּחֲווֹת וְלִטֹּל רְשׁוּת כִּשְׁהָלַךְ בַּגּוֹלָה לְבָבֶל, וְיָצָא דֶּרֶךְ אוֹתוֹ שַׁעַר: **שַׁעַר נִיקָנוֹר.** מִפְּרָשׁ בְּיוֹמָא פֶּרֶק אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה (לח.): **פִּשְׁפָּשִׁין.** שְׁעָרִים קְטַנִּים בְּתוֹךְ הַשְּׁעָרִים הַגְּדוֹלִים. וְאַף הֵם מְמֻנִּין שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שְׁעָרִים. וְאַף עַל גַּב דִּגְמַר לְשַׁעַר בֵּית הַמּוֹקֵד הָיָה לוֹ פִּשְׁפֵּשׁ, לֹא חָשַׁיב לֵיהּ לְפִי שֶׁהָיָה קָטָן בְּיוֹתֵר, אֲבָל אֵלּוּ הָיוּ גְּדוֹלִים קָצָת. וְהַדּ מִתְנִיתִין דִּשְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שְׁעָרִים מוֹקְמִינַן לָהּ בַּבָּמָרָא בִּירוּשָׁלְמִי (ה״ב - יז.) כְּאַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן (מידות פ״ב מ״ו), אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים שִׁבְעָה עֶשְׂרֵה הָיוּ אוֹצָרִים (שם פ״א מ״ד), וְאִינְהוּ סָבְרִי דְּהָנָךְ שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה הָיוּ לָעֲזָרָה (שם פ״א מ״ד), וְאִינְהוּ דְּהָנָךְ בְּעֶזְרַת הַנָּשִׁים, וְהֵיכָן הָיוּ עוֹמְדִין לְהִשְׁתַּחֲווֹת, תִּקְנוּ בָּעֲזָרָה, וּכְשֶׁגָּבְרוּ מַלְכֵי חַשְׁמוֹנַאי וְנִצְּחוּם וְגָדְרוּ אוֹתָם פְּרָצוֹת, תִּקְנוּ **שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת**, כְּנֶגֶד כָּל פִּרְצָה גְּדוֹדָה הִשְׁתַּחֲוָיָה (שם פ״ב מ״ג): (ד) **עַל שֶׁל שִׁישׁ מַנִּיחִין אֶת הָאֲבָרִים.** אַחַר הַנִּתּוּחַ מַסְדְּרִין אוֹתָן עַל הַשֻּׁלְחָן עַד שֶׁיַּצְלוּם הַכֹּהֲנִים. וְלֹא עֲשָׂאוּם שֶׁל כֶּסֶף אוֹ שֶׁל זָהָב דְּהָא אֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת, לְפִי שֶׁהַזָּהָב וְהַכֶּסֶף מַרְתִּיחִים וּמַסְרִיחִים, וְהַשִּׁישׁ מְצַנֵּן וְשׁוֹמֵר הַבָּשָׂר שֶׁלֹּא יַסְרִיחַ, וְלֹא הָיוּ סוֹמְכִין עַל הַנֵּס שֶׁלֹּא הִסְרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם (אבות פ״ה מ״ה): **וְעַל שֶׁל כֶּסֶף כְּלֵי שָׁרֵת.** שֶׁמּוֹצִיאִין בְּכָל בֹּקֶר תְּשָׁעִים וּשְׁלוֹשָׁה כְּלֵי שָׁרֵת, כִּדְתָנֵן בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד (פ״ג מ״ד): **נוֹתְנִים לֶחֶם הַפָּנִים בְּנִינְסָתוֹ.** אַחַר שֶׁנַּאֲפָה, עַד שֶׁיְּסַדְּרוּהוּ עַל הַשֻּׁלְחָן: **וְעַל שֶׁל זָהָב בִּיצִיאָתוֹ.** וְהָיָה מֻנָּח שָׁם עַד זְמַן חִלּוּקוֹ: **שֶׁמִּעֲלִין בְּקֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין.** דְּכֵיוָן שֶׁשִּׁפְלְקוּהוּ מֵעַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁל זָהָב, אֵין מוֹרִידִין אוֹתוֹ לְהָנִיחוֹ בְּשֶׁל כֶּסֶף: (ה) **תְּקִלִּין חָדְתִין.** כְּדִמְפָרֵשׁ בְּמַתְנִיתִין שֶׁבּוֹ נוֹתְנִין שִׁקְלֵי שָׁנָה זוֹ. וּכְשֶׁמַּגִּיעַ זְמַן הַתְּרוּמָה, הַגִּזְבָּר מוֹצִיא כָּל שִׁקְלִים שֶׁבְּשׁוֹפָר וְנוֹתְנָם לַלִּשְׁכָּה כְּדֵי שֶׁיִּתְרַמּוּ מֵהֶם. וְהַשֵּׁנִי כְּתוּב עָלָיו תְּקָלִין עַתִּיקִין, וּמִי שֶׁלֹּא הֵבִיא שִׁקְלוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה, מְבִיאוֹ בַּשָּׁנָה שֶׁאַחַר כָּךְ וְנוֹתְנוֹ בְּאוֹתוֹ שׁוֹפָר, וְהַגִּזְבָּר נוֹטְלָם וְנוֹתָנָם בִּשְׁעָרֵי הַלִּשְׁכָּה. וְהַשְּׁלִישִׁי כָּתוּב עָלָיו נְדָבָה, וְהוּא לְצַפֵּרָת. וְהַשְּׁנִי לְחַטֹּאת וְלַעוֹלָה. וְהָרִאשׁוֹן גְּדוֹלִים. וְהָרִבִיעִי גּוֹזְלֵי עוֹלָה, וְכֵן הַמְּבִיאִים קִנֵּי חוֹבָה, נוֹתְנִים הַמָּעוֹת אוֹ הָעוֹפוֹת לְיַד הַכֹּהֵן וְלֹא הָיוּ נוֹתְנִים מָעוֹת לַשּׁוֹפָר, וּמְפָרֵשׁ טַעֲמָא בִּירוּשַׁלְמִי (ה״ד - יח.) מִפְּנֵי הַתַּעֲרוֹבוֹת, שֶׁמָּא יָמוּת אֶחָד מִבַּעֲלֵי קִנִּין וְנִמְצָא דְּמֵי חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ דְּאָזְלָא לְמֵיתָה מְעֻרָבֶת בָּהֶן. אֲבָל רַבָּנָן לָא חָיְישִׁי לְהָכִי, וְסָבְרִי דִּבְשׁוֹפָר שֶׁל קִנִּין מְשִׁימִין דְּמֵי קִנֵּי חוֹבָה, וּבְכָל הַמָּעוֹת הַנִּמְצָאִים בּוֹ מַקְרִיבִין קֵן אֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה, וְהַשְּׁנִי בָּלָן נְדָבָה וּקְרֵבִים עוֹלוֹת. וְהֵיכָן מְצִינוּ מִדְּרָשׁ זֶה בִּיהוֹיָדָע, דִּכְתִיב בְּמִלְכִים (ב׳ יב יז

רבינו עובדיה

הַנֶּאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם הֲוֵי שְׁלָמִים: **זֶה וָזֶה.** בֵּין שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה בֵּין שֶׁנִּמְצָא בִּירוּשָׁלַיִם: **תְּעֻבַּר צוּרָתָן.** לְפִי שֶׁנִּפְסְלוּ בְּהֶסַּח הַדַּעַת וַאֲסוּרִין בַּאֲכִילָה, וְאֵין לְזִלְזֵל בָּהֶן וּלְשָׂרְפָן עַד שֶׁיִּפָּסְלוּ בְּוַדַּאי, הִלְכָךְ בָּעוּ עִבּוּר צוּרָה, הֵינוּ שֶׁיִּפָּסְלוּ בְּנוֹתָר. וְעִבּוּר צוּרָה דְּשְׁלָמִים הֵינוּ עַד יוֹם שְׁלִישִׁי: **נִמְצְאוּ בְּגִבּוֹלִים.** בְּעֲרֵי יִשְׂרָאֵל: **אֲבָרִים נִבְלוֹת.** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ שֶׁחוֹתְכִין הַנִּבֵּלוֹת לְאֲבָרִים וּמַשְׁלִיכִין בָּרְחוֹבוֹת שֶׁיֹּאכְלוּם הַכְּלָבִים: **חֲתִיכוֹת מֻתָּרִים.** שֶׁאֵין רְגִילִין לַחְתֹּךְ הַנִּבֵּלוֹת לַחֲתִיכוֹת, אֶלָּא הַכְּשֵׁרוֹת רְגִילִין לַחְתֹּךְ לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת לְמָכְרָן לְיִשְׂרְאֵל אוֹ לָתֵת אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה. וְדִין זֶה בְּעִיר שֶׁכָּלָּהּ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נָכְרִים, אֲפִלּוּ חֲתִיכוֹת אֲסוּרִים: **שֶׁהַבָּשָׂר מֻרְבֶּה.** וְאֵין חוֹתְכִין הַבָּשָׂר לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת אֶלָּא מֻבְשָׁלִים אוֹתוֹ אֲבָרִים: (ד) **זְבָרִים עוֹלוֹת.** שֶׁאָנוּ תּוֹלִין שֶׁיָּצְאָה מִירוּשָׁלַיִם, וּרְבֹ **זְבָרִים** שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הֵן עוֹלוֹת, וּרְבֹ **נְקֵבוֹת זִבְחֵי שְׁלָמִים: הָרְאוּי לְפָסְחִים.** ׳זָכָר בֶּן שָׁנָה׳ (שמות יב ה), ׳מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים׳ (ויקרא א י): **פְּסָחִים.** וְהַמּוֹצְאוֹ מֵהֶן **לִפְסָחִין** לִפְסָחוֹ, וְאִם יָבוֹא בְּעָלָיו אַחַר כָּךְ, יִתֵּן לוֹ אֶת דָּמָיו: **לְדֶם לֶרֶגֶל שְׁלוּשִׁים יוֹם.** מִשָּׁעָה שֶׁמַּתְחִילִין לִדְרֹשׁ בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, וְאָדָם מַפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ. וְאֵין לְהָבִין מִכָּאן שֶׁיֵּשׁ לְהַמְתִּין עַד שְׁלוֹשִׁים יוֹם, דְּהָא אִיכָּא לְמֵימַר כְּבָר הֵינוּ שֶׁיִּפָּסְלוּ בְּנוֹתָר. וְעִבּוּר צוּרָה דְּשְׁלָמִים הֵינוּ עַד יוֹם שְׁלִישִׁי: **נִמְצְאוּ בְּגִבּוֹלִים.** בְּעֲרֵי יִשְׂרָאֵל: **אֲבָרִים נִבְלוֹת.** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ שֶׁחוֹתְכִין הַנִּבֵּלוֹת לַאֲבָרִים וּמַשְׁלִיכִין בָּרְחוֹבוֹת שֶׁיֹּאכְלוּם הַכְּלָבִים: **חֲתִיכוֹת מֻתָּרִים.** שֶׁאֵין רְגִילִין לַחְתֹּךְ הַנִּבֵּלוֹת לַחֲתִיכוֹת, אֶלָּא הַכְּשֵׁרוֹת רְגִילִין לַחְתֹּךְ לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת לְמָכְרָן לְיִשְׂרְאֵל אוֹ לָתֵת אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה. וְדִין זֶה בְּעִיר שֶׁכָּלָּהּ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נָכְרִים, אֲפִלּוּ חֲתִיכוֹת אֲסוּרִים: **שֶׁהַבָּשָׂר מֻרְבֶּה.** וְאֵין חוֹתְכִין הַבָּשָׂר לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת אֶלָּא מְבֻשָּׁלִים אוֹתוֹ אֲבָרִים: (ד) **זְבָרִים עוֹלוֹת.** שֶׁאָנוּ תּוֹלִין שֶׁיָּצְאָה מִירוּשָׁלַיִם הֵן עוֹלוֹת, וּרְבֹ **זְבָרִים** שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הֵן עוֹלוֹת, וּרְבֹ **נְקֵבוֹת זִבְחֵי שְׁלָמִים: הָרְאוּי לְפָסְחִים.** ׳זָכָר בֶּן שָׁנָה׳ (שמות יב ה), ׳מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים׳ (ויקרא א י): **פְּסָחִים.** וְהַמּוֹצְאוֹ מֵהֶן **לִפְסָחִין** לִפְסָחוֹ, וְאִם יָבוֹא בְּעָלָיו אַחַר כָּךְ, יִתֵּן לוֹ אֶת דָּמָיו: **לְדֶם לֶרֶגֶל שְׁלוּשִׁים יוֹם.** מִשָּׁעָה שֶׁמַּתְחִילִין לִדְרֹשׁ בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, וְאָדָם מַפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ. וְאֵין לְהָבִין מִכָּאן שֶׁיֵּשׁ לְהַמְתִּין עַד שְׁלוֹשִׁים יוֹם, דְּהָא אִיכָּא לְמֵימַר כְּבָר הֵינוּ שֶׁיִּפָּסְלוּ בְּנוֹתָר. וְעִבּוּר צוּרָה דְּשְׁלָמִים הֵינוּ עַד יוֹם שְׁלִישִׁי: **נִמְצְאוּ בְּגִבּוֹלִים.** בְּעֲרֵי יִשְׂרָאֵל: **אֲבָרִים נִבְלוֹת.** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ שֶׁחוֹתְכִין הַנִּבֵּלוֹת לַאֲבָרִים וּמַשְׁלִיכִין בָּרְחוֹבוֹת שֶׁיֹּאכְלוּם הַכְּלָבִים: **חֲתִיכוֹת מֻתָּרִים.** שֶׁאֵין רְגִילִין לַחְתֹּךְ הַנִּבֵּלוֹת לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת לְמָכְרָן לְיִשְׂרְאֵל אוֹ לָתֵת אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה. וְדִין זֶה בְּעִיר שֶׁכָּלָּהּ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נָכְרִים, אֲפִלּוּ חֲתִיכוֹת אֲסוּרִים: **שֶׁהַבָּשָׂר מֻרְבֶּה.** וְאֵין חוֹתְכִין הַבָּשָׂר לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת אֶלָּא מְבֻשָּׁלִים אוֹתוֹ אֲבָרִים: (ד) **זְבָרִים עוֹלוֹת.** שֶׁאָנוּ תּוֹלִין שֶׁיָּצְאָה מִירוּשָׁלַיִם הֵן עוֹלוֹת, וּרְבֹ **זְבָרִים** שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הֵן עוֹלוֹת, וּרְבֹ **נְקֵבוֹת זִבְחֵי שְׁלָמִים: הָרְאוּי לְפָסְחִים.** ׳זָכָר בֶּן שָׁנָה׳ (שמות יב ה), ׳מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים׳ (ויקרא א י): **פְּסָחִים.** וְהַמּוֹצְאוֹ מֵהֶן **לִפְסָחִין** לִפְסָחוֹ, וְאִם יָבוֹא בְּעָלָיו אַחַר כָּךְ, יִתֵּן לוֹ אֶת דָּמָיו: **לְדֶם לֶרֶגֶל שְׁלוּשִׁים יוֹם.** מִשָּׁעָה שֶׁמַּתְחִילִין לִדְרֹשׁ בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, וְאָדָם מַפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ. וְאֵין לְהָבִין מִכָּאן שֶׁיֵּשׁ לְהַמְתִּין עַד שְׁלוֹשִׁים יוֹם, דְּהָא אִיכָּא לְמֵימַר כְּבָר

מַסֶּכֶת שְׁקָלִים - מַסֶּכֶת יוֹמָא

לְמָקוֹם: (ג) **שׁוֹחֵט בָּהּ מֵיָּד.** דְּוַדַּאי הַטְבָּלוּהָ בְּעָלְיָהּ מֵאֶתְמוֹל כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהּ הֶעָרֵב שֶׁמֶשׁ וּתְהֵא רְאוּיָה לִשְׁחֹט בָּהּ הַיּוֹם בְּעֶרֶב הַפֶּסַח: **בְּשׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל.** כְּלוֹמַר אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא לְמֵימַר כְּבָר הַטְבִּילוּהָ בְּעָלְיָהּ, צָרִיךְ הַמּוֹצִאָהּ לְהַטְבִּילָהּ שֵׁנִית, דְּשָׁמָּא לֹא הַטְבִּילוּהָ בְּעָלְיָהּ, דְּהָיָה לָהֶם שָׁהוּת לְהַמְתִּין עַד סְמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָּזְרוּ עַל סָפֵק בֵּילִים בִּירוּשָׁלַיִם, מִשּׁוּם חֲמָרָא דְקָדָשִׁים הִצְרִיכוּהָ טְבִילָה. וְרַמְבַּ״ם (פיה״מ) פֵּרֵשׁ, **שׁוֹנָה** לְהַזּוֹת עָלֶיהָ, דְּשָׁמָּא נִטְמְאָה בְּמַת וְהִזָּיָה עָלֶיהָ בַּשְּׁלִישִׁי, וְעַתָּה **שׁוֹנָה** וּמַזֶּה עָלֶיהָ וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּילָהּ: **קוֹפִין.** סַכִּין גָּדוֹל עָשׂוּי לְחִתּוּךְ בָּשָׂר וְלִשְׁבֹּר בּוֹ עֲצָמוֹת: **בָּזֶה וּבָזֶה.** בֵּין בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר בֵּין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר: **שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל.** לְפִי שֶׁאֵין הַקּוֹפִין רְאוּיִ אֶלָּא לַחֲגִיגָה, שֶׁשְּׁבִירַת עֶצֶם מַתָּר בָּהּ. וּבְגְמָרָא בְּפִסְחִים (ע:) מוֹקֵי מַתְנִיתִין בִּזְמַן שֶׁהָיָה הַנִּשְׁיא גּוֹסֵס בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר, שֶׁאִם יָמוּת יִהְיוּ כָּל הַצִּבּוּר טְמֵאִים וְיִקָּרֵב הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה וְלֹא יִהְיוּ צְרִיכִים לְטַהֵר הַכֵּלִים, הִלְכָךְ סַכִּין שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁחִיטַת הַפֶּסַח, דְּחַד סְפֵיקָא הוּא, שֶׁמָּא לֹא יָמוּת הַנִּשְׁיא וְיַעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּטָהֳרָה מִטְּבִילִין אוֹתוֹ, וַחֲזָקָה שֶׁטְּהָרוּהוּ בְּיוֹם שְׁלִשָּׁה עָשָׂר כְּדֵי לִשְׁחֹט בּוֹ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. אֲבָל קוֹפִין דְּחִרֵי סְפֵיקֵי, שֶׁמָּא יָמוּת הַנִּשְׁיא וְיַעֲשׂוּ פֶּסַח בְּטֻמְאָה וְאָז אֵין מְבִיאִין חֲגִיגָה וְאֵינוּ צָרִיךְ לְקוֹפִין, וְאַף אִם לֹא יָמוּת, שֶׁמָּא יִהְיוּ הַפְּסָחִים מְרֻבִּים וְלֹא יַסְפִּיקוּ לִשְׁחֹט בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר, הִלְכָךְ לָא מַטְבְּלִי לֵיהּ וְחָזְקָתוֹ שֶׁלֹּא טְהָרוּהוּ: **חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת שׁוֹחֵט בָּהּ מֵיָּד.** וְלֹא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּשַׁבָּת הוּא לֹא נִשְׁחֹט בָּהּ מִפְּסֵיקָא שֶׁמָּא טְמֵאָה הִיא וְנִמְצָא הַפֶּסַח טָמֵא וּמְחֻלָּל אֶת הַשַּׁבָּת שֶׁלֹּא בְּמִקְוֶה מְצוּיָה. שֶׁהֲרֵי רְבוֹתֵינוּ פֵּרְשׁוּ, **שׁוֹחֵט בָּהּ** מִיָּד בְּקוֹפִין קָאָמַר, דְּאַף עַל גַּב דְּאִין חֲגִיגָה בְּשַׁבָּת (פסחים סט:), מִכָּל מָקוֹם חֲזָקָה שֶׁהַטְבָּלָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לִצְרָךְ חֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר: **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר שׁוֹחֵט בָּהּ מֵיָּד.** לְפִי שֶׁכָּל הָעָם יוֹדְעִים שֶׁהֻזְּאָה וּטְבִילָה אֲסוּרָה בְּיוֹם טוֹב, וּמְטֻבְּלִין אֶת הַכֹּל מִלְּפָנֵי יוֹם טוֹב: **נִמְצֵאת הַקּוֹפִין קְשׁוּרָה לְפָנֶיךָ.** אֶמְרִינַן וַדַּאי הַטְבִּילוּהָ עִם הַסַּפִּין. אֲבָל רַמְבַּ״ם (פיה״מ) פֵּרֵשׁ, נִמְצֵאת סַכִּין סְתָמָא קְשׁוּרָה עִם סַכִּין אַחֶרֶת יְדוּעָה, הֲרֵי הִיא בַּסַּכִּין הַיְדוּעָה, אִם טְמֵאָה טְמֵאָה וְאִם טְהוֹרָה טְהוֹרָה: (ד) **פָּרֹכֶת שְׁנִטְמֵאת בְּוֹלֵד הַטֻּמְאָה.** שְׁנָּגְעָה בְּמֵשְׁקִין טְמֵאִים, שֶׁחֲכָמִים גָּזְרוּ עַל הַמֵּשְׁקִין שֶׁטְּמֵאִין כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה דְּזָב וְזָבָה כְּגוֹן רֹקוֹ וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמְּאִין אָדָם וְכֵלִים מִדְּאוֹרַיְתָא (שבת יד:): **מְטַבִּילִין אוֹתָהּ בְּכֵלִים.** וְאֵינָהּ טְעוּנָה שְׁזִיפַת מִחוּץ לְמְחֻנֶה שְׁכִינָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ אֶלָּא בְּוֹלֵד הַטֻּמְאָה: **וּמְכַנְּסִין אוֹתָהּ מֵיָּד.** שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה הֶעָרֵב שֶׁמֶשׁ: **נִטְמְאוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה.** בְּשֶׁרֶץ אוֹ בְּנִבְלָה: **מְטַבִּילִין אוֹתָהּ בַּחוּץ.** דְּטְעוּנָה שְׁזִיפַת, דִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק בָּתְרָא דְּעֵרוּבִין (קד:), הַמְכַנִּיס טְמֵא שֶׁרֶץ בְּמִקְדָּשׁ חַיָּב: **וְשׁוֹטְחִין אוֹתָהּ בַּחוּץ.** חוּץ לָעֲזָרָה: (ה) **נִימִין.** לִיצִי״ש בְּלַעַ״ז: **עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִין.** לְפִי שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מִתְּכֶלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ, וְכָל מִין וָמִין חוּטוֹ כְּפוֹל שִׁשָּׁה כְּדְאִיתָא בְּיוֹמָא (עא:): **אַרְבָּה אַרְבָּעִים וְרָחְבָּהּ עֶשְׂרִים.** כְּמִדַּת פֶּתַח הָאוּלָם שֶׁהָיָה גָּבְהוֹ אַרְבָּעִים וְרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים: **וּמְשַׁמְּנִים וּשְׁתֵּים רְוֹאוּ.** כָּךְ הָיָה מִנְיַן הַחוּטִים שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית מֵהֶן. פֵּרוּשׁ אֲחַד, מִנְיַן דִּינְרֵי זָהָב שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִין עָלֶיהָ. וְיֵשׁ סְפָרִים שֶׁכָּתוּב בָּהֶן **וּבְשִׁמּוֹנִים וּשְׁתֵּים רִיבּוֹת,** כְּלוֹמַר דְּשִׁמּוֹנִים וּשְׁתֵּים נְעָרוֹת בְּתוּלוֹת הָיוּ מִתְעַסְּקוֹת בַּעֲשָׂיָתָהּ: **וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים הָיוּ מְטַבִּילִין אוֹתָהּ.** דְּכֵלִים הַנִּגְמָרִים אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ בְּטָהֳרָה צְרִיכִים טְבִילָה כְּדִאִיתָא בְּמַסֶּכֶת חֲגִיגָה (פ״ג מ״ב). **וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים** דְּתַנַּן בְּמִתְנִיתִין לְשׁוֹן גְּזֵמָא וַהֲבַאי הוּא, דְּלֹא הָיָה צָרִיךְ כָּל כָּךְ כֹּהֲנִים לְהַטְבִּילָהּ: (ו) **הַכֹּל יְשָׁרֵף בְּפָנִים.** בְּבֵית הַדֶּשֶׁן הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה בָּעֲזָרָה שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִים פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, שֶׁכָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בְּקֹדֶשׁ שׂוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּקֹדֶשׁ: **חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה בַּחוּץ.** דְּכֵיוָן דְּחֲמִירָא טֻמְאָתוֹ וְאַרַע פְּסוּלוֹ בַּחוּץ, אֵין לְהַכְנִיסוֹ לָעֲזָרָה לִשְׂרֹפוֹ, הוֹאִיל וְלֹא הָיָה פְּסוּלוֹ בְּקֹדֶשׁ: **חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּוֹלֵד הַטֻּמְאָה בְּפָנִים.** דְּאִית בֵּיהּ תִּרְתֵּי, טֻמְאָתוֹ בְּפָנִים וְקִלְקֻל טֻמְאָתוֹ. אֲבָל נִטְמָא בְּאַב הַטֻּמְאָה, אֵין לְהַשְׁהוֹת הַטֻּמְאָה בְּפָנִים עַד שֶׁתִּשְׂרֹף, אֶלָּא יוֹצִיאֶנּוּ מִיָּד וְיִשְׂרְפֶנּוּ בַּחוּץ: (ז) **וְאֶת שֶׁנִּטְמָא בְּוֹלֵד הַטֻּמְאָה בֵּין בַּחוּץ בֵּין בְּפָנִים יִשָּׂרֵף בְּפָנִים.** דְּכֵיוָן דְּטָהוֹר מִדְּאוֹרַיְתָא, אֲפִלּוּ נִטְמָא בַּחוּץ יֵשׁ לְקַיֵּם בּוֹ שְׂרֵפָתוֹ בְּקֹדֶשׁ: (ח) **מֻחֲצֵי הַכֶּבֶשׂ וּלְמַטָּה בַּמַּעֲרָב.** כִּהֲנִים הַזּוֹכִים בְּפִיס בְּאֵיבְרֵי הַתָּמִיד לְהַעֲלוֹתָם, לֹא הָיוּ מַעֲלִים אוֹתָם בְּפַעַם אַחַת, אֶלָּא נוֹתְנִים אוֹתָן עַל הַכֶּבֶשׂ וְהוֹלְכִים לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית לִקְרֹא אֶת שְׁמָע, וְאַחַר כָּךְ חוֹזְרִים וּמַקְרִיבִים הָאֵבָרִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְקָתָנֵי הָכָא דִּנְתָנִים מֵחֲצִי הַכֶּבֶשׂ וּלְמַטָּה, שֶׁהַכֶּבֶשׂ אֹרֶךְ שִׁלּוּשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, וּמֵחֲצָיוֹ וּלְמַטָּה נוֹתְנִים אוֹתָן. וְרוֹחַב הַכֶּבֶשׂ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, וּבְחֲצִיוֹ שֶׁלְּצַד מַעֲרָב הָיוּ נוֹתְנִים אוֹתָן: **וְשֶׁל רָאשֵׁי חֳדָשִׁים.** מֵחֲצָיוֹ וּלְמַעְלָה, דְּהֵינוּ עַל **בִּרְכַּב** הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהוּא הַסּוֹבֵב, וּכְלַפֵּי הַמִּזְרָח: **אֵינָן נוֹהֲגִים אֶלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת.** שְׁקָלִים, מִשּׁוּם דְּצָרְכָן קָרְבָּן נִינְהוּ, וְכֵיוָן שֶׁאֵין קָרְבָּן אֵין שְׁקָלִים. וּבְכוּרִים, דִּכְתִיב (שמות כג יט) ׳רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה׳ אֱלֹהֶיךָ׳, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לְךָ בַּיִת יֵשׁ לְךָ בִּכּוּרִים, אֵין לְךָ בַּיִת אֵין לְךָ בִּכּוּרִים: **אֲבָל מַעֲשֵׂר דָּגָן וְכוּ׳ נוֹהֲגִים בְּפָנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בְּפָנֵי הַבַּיִת.** דִּקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ לֹא בָּטְלָה, הִלְכָךְ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ הָעֲשִׂירִי. וּבְמַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת (נג.) אָמְרוּ שֶׁבִּטְלוּ מַעֲשַׂר בְּהֵמָה דְּלֵית בֵּיהּ לִידֵי תַּקָּלָה: **הַמַּקְדִּישׁ שְׁקָלִים וּבְכוּרִים.** דְּאֵין נוֹהֲגִים אֶלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת, אִם הִפְרִישָׁן שֶׁלֹּא בְּפָנֵי הַבַּיִת קָדְשׁוּ: **בְּכוּרִים קוֹדֶשׁ אֵינָן קָדֶשׁ.** כֵּיוָן דִּבְהֶדְיָא כְּתִיב בְּהוּ (שמות שם) ׳תָּבִיא בֵּית ה׳ אֱלֹהֶיךָ׳, אֲפִלּוּ הִפְרִישָׁן בְּדִיעֲבַד לָא קָדְשׁוּ, וְאֵין שַׁם בִּכּוּרִים חָל עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא בְּפָנֵי הַבַּיִת. וְרַמְבַּ״ם (פיה״מ) פֵּרֵשׁ, הַמַּקְדִּישׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת שְׁקָלִים וּבְכוּרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּכָר. וּלְפֵרוּשׁוֹ לֹא אִתְבְּרִיר טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲמַאי שְׁקָלִים קָדְשׁוּ וּבְכוּרִים לָא קָדְשׁוּ.

וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

מברטנורא

מַסֶּכֶת יוֹמָא

פרק א (א) **שִׁבְעַת יָמִים. מַפְרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל.** שֶׁכָּל עֲבוֹדוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵין כְּשֵׁרוֹת אֶלָּא בּוֹ (יומא לב:), שֶׁנֶּאֱמַר גַּבֵּי יוֹם הַכִּפּוּרִים (ויקרא טז לב) ׳וְכִפֶּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמְשַׁח אוֹתוֹ׳. וְהַכָּרְשָׁה זוֹ נִפְקָא לָן מִדִּכְתִיב בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים (ויקרא ח לג) ׳וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שִׁבְעַת יָמִים׳, וּכְתִיב בְּתַרְיהּ (שם פסוק לד) ׳כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה ה׳ לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׳, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ (ג:), ׳לַעֲשׂוֹת׳ זֶה מַעֲשֶׂה פָּרָה, ׳לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׳ זֶה מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁהַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה וְהַכֹּהֵן הָעוֹבֵד בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, שְׁנֵיהֶם טְעוּנִים הִפָּרְשָׁה מִבֵּיתָם שִׁבְעַת יָמִים, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ טְעוּנִים אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים: **לְשֶׁשֶׁת פַּלְהֶדְרִין.** פְּקִידֵי הַמֶּלֶךְ נִקְרָאִים ׳פַּלְהֶדְרִין׳, וּמִתּוֹךְ שֶׁהַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים שָׁהָיוּ בְּבֵית שֵׁנִי אַחַד שִׁמְעוֹן אָחִיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ נִקְרָאִים ׳פַּלְהֶדְרִין׳, וּמִתּוֹךְ שֶׁהַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים הָיוּ נוֹתְנִים כְּמִנְיַן כִּדֵי לְשַׁמֵּשׁ בְּכָהֳנָּה גְּדוֹלָה, וּמִתּוֹךְ שֶׁרָשָׁעִים הָיוּ לֹא הָיוּ מַשְׁלִימִין שְׁנָתָן, וְהָיוּ מִתְחַלְּפִין כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כְּפִקְדֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁהַמֶּלֶךְ מַחֲלִיפָן כָּל שָׁנָה, לְכָךְ נִקְרְאוּ לְשִׁבָּה זוֹ לִשְׁכַּת פַּלְהֶדְרִין: **וּמַזְמִינִין כֹּהֵן אַחֵר לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל תַּחְתָּיו, אִם יֵאָרַע לוֹ קֶרִי אוֹ שְׁאָר טֻמְאָה: אִם כֵּן אֵין לַדָּבָר סוֹף.** אִם כֵּן דְּחִישַׁת לְמִיתָה, אֵין לַדָּבָר סוֹף, שֶׁמָּא גַּם זוֹ תָּמוּת, אֶלָּא לְטֻמְאָה דְּשָׁכִיחָא חָיְישִׁינַן, לְפִיכָךְ מַתְקִינִים לוֹ כֹּהֵן אַחֵר, לְמִיתָה דְּלֹא שְׁכִיחָא שָׁיְּמוּת מֵת בְּפָתַע פִּתְאֹם, לֹא חָיְישִׁינַן, הִלְכָךְ אֵין מַתְקִינִין לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ב) **הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם.** שֶׁל תְּמִידִים, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רָגִיל בָּעֲבוֹדָה: **וּמֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת.** מִדִּשָּׁנָן מִן הָאֲפַר שֶׁל הַפָּתִילוֹת שֶׁכָּבוּ: **וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים.** אִם יִרְצֶה לְהַקְרִיב כָּל קָרְבָּנוֹ שֶׁיִּרְצֶה, וְאֵין אַנְשֵׁי הַמִּשְׁמָר יְכוֹלִין לְעַכֵּב עַל יָדוֹ: **מַקְרִיב הַלֶּחֶם בָּרֹאשׁ.** רֹאשׁ הוּא לְהַקְרִיב כָּל חֵלֶק שֶׁיִּבְחַר: **וְנוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ.** בַּחֲלֻקַּת הַקָּדָשִׁים נוֹטֵל מָנָה יָפָה שֶׁיִּבְחַר לוֹ. וְהֵנִי מִילֵּי בְּקָדָשֵׁי מִזְבֵּחַ, אֲבָל בְּקָדָשֵׁי גְבוּל, אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הֶדְיוֹט חוֹלְקִים בְּשָׁוֶה: (ג) **וְקוֹרְין לְפָנָיו.** כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים: **בְּסֵדֶר הַיּוֹם.** בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת: **אִישִׁי.** אֲדוֹנִי: **שֶׁמָּא לֹא לָמַדְתָּ.** בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי הָיוּ צְרִיכִין לְכָךְ, שֶׁהָיוּ מַעֲמִידִין כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים שֶׁאֵינָם מֻהָגָּנִים עַל פִּי הַמִּלְּכוּת, דְּאִלּוּ בִּמְקָדָּשׁ רִאשׁוֹן לֹא הָיוּ מַעֲמִידִין כֹּהֵן גָּדוֹל אֶלָּא הַגָּדוֹל שֶׁבַּכֹּהֲנִים, בְּחָכְמָה בְּגוֹי בְּכֹחַ וּבְעֹשֶׁר, וְאִם לֹא הָיָה לוֹ עֹשֶׁר, אֲחָיו הַכֹּהֲנִים מְגַדְּלִין אוֹתוֹ מִשֶּׁלָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא י) ׳וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו׳, גִּדְּלָהוּ מִשֶּׁל אֶחָיו: **שֶׁיִּהֵא מְפֻיָּס.** מְתֻבּוֹנָן בַּהֲמוֹת הָעוֹבְרוֹת לְפָנָיו, לָתֵת אֶל לִבּוֹ הִלְכוֹת סֵדֶר הַיּוֹם: (ד) **לֹא הָיוּ מַנִּיחִין אוֹתוֹ לֶאֱכֹל הַרְבֵּה.** אֲפִלּוּ מִן הַמַּאֲכָלִים שֶׁאֵין מְבִיאִים לִידֵי חֲמִימוּ, וּמוֹנְעִים מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי כָּל מַאֲכָל הַמֵּבִיא לִידֵי חֲמִימוּ וְקָרִי, כְּגוֹן חֶלֶב וּבֵיצִים וּבָשָׂר שֶׁמֵּן וְיַיִן יָשָׁן וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן: (ה) **מְקָרְאוּ לְפָנָיו בֵּית דִּין.** שֶׁקָּרְאוּ לְפָנָיו בְּסֵדֶר הַיּוֹם: **לְזָקְנֵי כְהֻנָּה.** לְלַמְּדוֹ חֲפִינַת הַקְּטֹרֶת שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז יב) ׳וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים׳, וַעֲבוֹדָה קָשָׁה הָיְתָה: **בֵּית אַבְטִינָס.** הֵם הָעוֹשִׂים אֶת הַקְּטֹרֶת וְכוֹתְשִׁים אוֹתָהּ וּמְעַרְבִין סַמְמָנֶיהָ: **וְהַשְׁגִּיחוּהוּ.** שֶׁלֹּא יְהֵא צַדּוּקִי לְתַקֵּן הַקְּטֹרֶת עַל הַמַּחְתָּה מִבַּחוּץ וּלְהַכְנִיס מִבִּפְנִים, שֶׁהֵם הוֹרְשִׁין ׳כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת׳ (שם פסוק ב), ׳כִּי בֶעָנָן׳ עֲשֵׂה הַקְּטֹרֶת יָבֹא, וְאָז ׳אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת׳, וְאֵין הַדָּבָר כֵּן, שֶׁהֲרֵי הַכָּתוּב אוֹמֵר (שם פסוק יג), ׳וְנָתַן אֶת הַקְּטֹרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה׳׳: **הוּא פּוֹרֵשׁ וּבוֹכֶה.** שֶׁמַּחֲשָׁבוּתוֹ לְצַדּוֹקִי: **וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבוֹכִין.** עַל שֶׁמַּחֲשָׁבוּתוֹ, דְּאָמַר מַר (יט:) הַחוֹשֵׁד בְּכַשָּׁרִים לוֹקֶה בְּגוּפוֹ: (ו) **אִם הָיָה חָכָם הוֹרֵשׁ.** בְּדָבָר הַלָּכָה כָּל לֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁלֹּא יִישַׁן וְיִרָּאֶה קֶרִי, וְאִם תַּלְמִיד הוּא וְלֹא חָכָם, שֶׁיִּוָּעֵץ לְהָבִין וְלִשְׁמֹעַ דְּבַר הֲלָ

בַּעֲגָלָה, וְהַמְּנָה בָּא וְנוֹטֵל מִצְנָפַת מֵרֹאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם וּמִמֶּנּוּ הַפִּיס מַתְחִיל לִמְנוֹת. וּמוֹצִיא כָּל אֶחָד אֶצְבָּעוֹ, וְהַמְּנָה מוֹצִיא מִפִּיו סָךְ וּמְנָיָן, אוֹ מֵאָה אוֹ שִׁשִּׁים, הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁיֵּשׁ שָׁם כֹּהֲנִים, וְאוֹמֵר, מִי שֶׁיִּכְלֶה חֶשְׁבּוֹן זֶה אֶצְלוֹ, יִזְכֶּה. וּמַתְחִיל לִמְנוֹת מִזֶּה שֶׁנָּטַל מֵרֹאשׁוֹ הַמְּצָנֶפֶת, וְסוֹבֵב וְהוֹלֵךְ וּמוֹנֶה הָאֶצְבָּעוֹת וְחוֹזֵר חָלִילָה עַד סוֹף הַמְּנָיָן, וּמִי שֶׁהַמְּנָיָן כָּלָה בּוֹ, הוּא הַזּוֹכֶה. וְכֵן כָּל הַפִּיסוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ: **אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם.** אֶצְבַּע אַחַת אִם הוּא בָּרִיא, **אוֹ שְׁתַּיִם** אִם הוּא חוֹלֶה, שֶׁהַחוֹלֶה אֵינוֹ יָכוֹל לִכְבֹּשׁ אֶצְבָּעוֹתָיו, וּכְשֶׁמּוֹצִיא אַחַת, יוֹצְאָה חֲבֶרְתָּהּ עִמָּהּ, וְאֵין הַשְּׁתַּיִם נִמְנִין אֶלָּא אַחַת: **וְאֵין מוֹצִיאִים אֶגֻּדָּל׳ בַּמִּקְדָּשׁ.** מִפְּנֵי הָרַמָּאִים, כְּשֶׁיִּקְרַב הַמְּנָיָן לְכָלּוֹת וְיָבִינוּ לְמִי יִכְלֶה, יוֹצִיא זֶה הָעוֹמֵד לְפָנָיו שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת כְּדֵי שֶׁיְּמָנֶה לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם וִימַהֵר הַמְּנָיָן לְכָלּוֹת בּוֹ, וְהַמְּמֻנֶּה לֹא יָבִין, לְפִי שֶׁהָאָדָם יָכוֹל לְהַרְחִיק הָאֶגֻּדָּל מִן הָאֶצְבַּע הַרְבֵּה, עַד שֶׁנִּרְאֶה כְּאֶצְבָּעוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, מַה שֶּׁאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כֵּן בִּשְׁאָר אֶצְבָּעוֹת: (ב) **אֶלָּא בְּפִיס.** זֶה שֶׁפֵּרַשְׁנוּ: **אַרְבָּעָה פְּרָסוֹת הָיוּ שָׁם.** אַרְבָּעָה פְּעָמִים בַּיּוֹם נֶאֱסָפִים לַפִּיס. וְלֹא הָיוּ מְפִיסִים עַל כֻּלָּם בְּאֶסֹּפָה אַחַת, כְּדֵי לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אַרְבָּעָה פְּעָמִים שֶׁיֵּשׁ עִם רַב בָּעֲזָרָה, וְזֶהוּ כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נה טו) ׳בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ׳: (ג) **מִי שׁוֹחֵט.** אֶת הַתָּמִיד: **מִי זוֹרֵק וְכוּ׳.** כָּל הָעֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ בְּפִיס אֶחָד הַן, שֶׁמִּי שֶׁיִּכְלֶה בּוֹ הַחֶשְׁבּוֹן כְּמוֹ (משנה א ד״ה ואם), זָכָה, וְהוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם לְמִזְבַּח אַחַר שֶׁקִּבֵּל אֶת הַדָּם בְּמִזְרָק, שֶׁהַזּוֹרֵק הוּא הַמְקַבֵּל. וְהַסָּמוּךְ לוֹ **שׁוֹחֵט.** וְאַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁחִיטָה קוֹדֶמֶת לְקַבָּלַת הַדָּם, מִכָּל מָקוֹם מִפְּנֵי שֶׁעֲבוֹדַת הַזְּרִיקָה גְּדוֹלָה מִן הַשְּׁחִיטָה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר וּבְטֻמְטָם וּבְאִשָּׁה וּבְאַנְדְּרוֹגִינוס, וְהַזְּרִיקָה, דִּמְקַבָּלָה וְאֵילָךְ מִצְוֹת כְּהֻנָּה, לְפִיכָךְ זָכָה הָרִאשׁוֹן שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הַפִּיס בְּזְרִיקָה וְהַסָּמוּךְ לוֹ בְּשְׁחִיטָה. וְהַסָּמוּךְ לְשׁוֹחֵט מְדַשֵּׁן אֶת הַמִּזְבֵּחַ, וְהַסָּמוּךְ לְמְדַשֵּׁן אֶת הַמִּזְבֵּחַ מְדַשֵּׁן אֶת הַמְנוֹרָה, וְכֵן כֻּלָּם: **הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל.** שֶׁל יָמִין, בְּכֹהֵן אֶחָד: **וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם.** בְּכֹהֵן שֵׁנִי: **הָעֹקֶץ.** הוּא הַזָּנָב: **וְהָרֶגֶל.** שֶׁל שְׂמֹאל בְּכֹהֵן שְׁלִישִׁי: **הֶחָזֶה.** הוּא שֶׁמֵּן הֶחָזֶה הָרוֹאֶה אֶת הַקֶּרֶסֶן, וְחוֹתְכִין אוֹתוֹ אֵילָךְ וְאֵילָךְ בִּלֹא רֹאשֵׁי הַצְּלָעוֹת: **וְהַגָּרָה.** מָקוֹם שֶׁהוּא מַעֲלֶה גֵּרָה, הוּא הַצַּוָּאר, וּבוֹ מְחַבְּרִים קָנֶה הָרֵאָה עִם הַכֶּבֶד וְהַלֵּב. **הֶחָזֶה וְהַגָּרָה** בְּכֹהֵן רְבִיעִי: **וּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת.** בְּכֹהֵן חֲמִישִׁי: **וְהַקְּרָבַיִם.** בְּשִׁשִּׁי: **וְהַסֹּלֶת.** עִשָּׂרוֹן לְמִנְחַת נִסְכּוֹ שֶׁל תָּמִיד, בְּשִׁבְעִיי: **וְהַחֲבִיתִים.** חֲצִי עִשָּׂרוֹן לְמִנְחַת נִסְכּוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁקָּרֵבָה עִם הַתְּמִידִים בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו יג) ׳מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב׳, בְּשִׁמְיני: **וְהַיַּיִן.** שְׁלִשֶׁת לֻגִּין לְנֶסֶךְ הַתָּמִיד, בְּתִשְׁיעִי: **שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כְּהֲנִים זוֹכִין בּוֹ.** בְּפִיס זֶה, שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה עֲבוֹדוֹת שֶׁל כֹּהֲנִים הַמְנוּיוֹת כָּאן כְּפִי הַסֵּדֶר הַכָּתוּב בַּמִּשְׁנָה: **כְּדַרְךְ הֹלְכוֹ.** בְּחָיָיו: **הָיָה קָרֵב** הַתָּמִיד. תַּנָּא קַמָּא סָבַר הַטּוֹב וְהַיָּפֶה קָרֵב תְּחִלָּה, וּבֶן עַזַּאי סָבַר כְּדַרְךְ הֹלְכוֹ, הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, הֶחָזֶה וְהַגֵּרָה, וּשְׁתֵּי הַיָּדַיִם, וּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, הָעֹקֶץ וְהָרֶגֶל. וְאֵין הֲלָכָה כְּבֶן עַזַּאי: (ד) **חֲדָשִׁים לַקְּטֹרֶת.** כְּדֵי הָיוּ מִכְרִיזִין בָּעֲזָרָה, כְּלוֹמַר, מִי שֶׁלֹּא זָכָה בְּקִטֹּרֶת כָּל יָמָיו יָבֹא וְיָפִיס, וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין לְמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ פַּעַם אַחַת לִשְׁנוֹת בָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁמְּעַשֶּׁרֶת, דִּכְתִיב (דברים לג י-יא) ׳יְשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְגוּ׳ בָּרֵךְ ה׳ חֵילוֹ׳. וּלְפִי שֶׁכָּל כֹּהֵן הַמְּקַטֵּר קְטֹרֶת הָיָה מְעַשֵּׂר וּמִתְבָּרֵךְ בִּשְׁבִילָהּ, לְפִיכָךְ לֹא הָיוּ מַנִּיחִין לִשְׁנוֹת בָּהּ אָדָם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ הַכֹּל מִתְעַשְּׁרִים וּמִתְבָּרְכִים בָּהּ: **חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים.** מִי שֶׁזָּכָה בַּפִּיס פְּעָמִים אֲחֵרוֹת וּמִי שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ מְעוֹלָם, בּוֹאוּ וְהַפִּיסוּ: **מִי מְעַלֶּה אִיבָרִים מִן הַכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ.** כְּשֶׁהָיוּ מוֹלִיכִים הָאֵיבָרִים מִבֵּית הַמִּטְבָּחַיִם, לֹא הָיוּ מוֹלִיכִים אוֹתָם לַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא נוֹתְנִים אוֹתָם מֵחֲצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בַּמִּזְרָח, וּמִפִּיסִין פִּיס אֶחָד, מִי מַעֲלֶה אוֹתָם מִמְּקוֹם הַנָּתְחָן בַּכֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ, וְהָיוּ עוֹשִׂין כֵּן מִשּׁוּם ׳בְּרֹב עָם הֲדְרַת מֶלֶךְ׳ (משלי יד כח): (ה) **תָּמִיד קָרֵב.** מִשְּׁעַת הוֹלָכַת אֵיבָרִים וְאֵילָךְ קָחֲשִׁיב: **עַצְמוֹ.** בְּכָל יוֹם תִּשְׁעָה, שִׁשָּׁה לְאֵיבָרִים וְלַקְּרָבִים כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל, וְאֶחָד לְסֹלֶת וְאֶחָד לְחַבִּיתִין וְאֶחָד לְיַיִן: **וּבָחֹג.** שְׁצֵרִיךְ שְׁנֵי נסוכין, אֶחָד שֶׁל יַיִן וְאֶחָד שֶׁל מַיִם, בְּיֶתֶר כֹּהֵן אֶחָד צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם: **שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.** שֶׁבְּכָל יוֹם: **שְׁנַיִם בְּרֶגֶל שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים.** לְהוֹסִיף עַל עֲצֵי מַעֲרָכָה, דִּכְתִיב (ויקרא א ז) ׳וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ׳, אִם אֵינוֹ עָנִין לְתָמִיד שֶׁחַר שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר (שם ו ה) ׳וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים׳, תְּנֵהוּ עָנִין לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם שְׁמוֹסִיפִים שְׁנֵי גְזִירֵי עֵצִים: (ו) **הַבָּשָׂר בַּחֲמִשָּׁה.**

כְּאֵיבָרִים שֶׁל כֶּבֶשׂ כְּךָ אֵיבָרִים שֶׁל אַיִל: **הַפָּלֶת.** שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים הָיָה בְּשְׁנֵי כְּהָנִים: (ז) **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** דְּבָעִינַן כָּל הָנֵי כֹּהֲנִים לְכָל בְּהֵמָה וּבְעִינַן פִּיס: **אִם רָצָה לְהַקְרִיב.** כֹּהֵן יְחִידִי אֶת הַכֹּל וּבְלֹא פִּיס: **הֶחְפִּשְׁטָן וְנִתּוּחָן.** שֶׁל יָחִיד וְשֶׁל צִבּוּר שָׁוִין לִהְיוֹת כְּשֵׁרִים בְּזָר וְאֵין טְעוּנִין כֹּהֵן:

פרק ג (א) **אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה.** הוּא הַסָּגָן: **צְאוּ וּרְאוּ.** עַל מָקוֹם גְּבוֹהַּ שֶׁהָיָה לָהֶם בַּמִּקְדָּשׁ: **זְמַן הַשְּׁחִיטָה.** שֶׁהַשְּׁחִיטָה פְּסוּלָה בַּלַּיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט ו) ׳בְּיוֹם זִבְחֲכֶם׳: **בְּרַקַּאי.** הֵאִיר וְהִבְרִיק הַשַּׁחַר: **הָאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח.** זְמַן זֶה אַחַר בְּרַקַּאי דְּאָמַר תַּנָּא קַמָּא. וְהָלְכָה כְּמַתְּיָה בֶּן שְׁמוּאֵל: **עַד שֶׁבָּהֲרוּן.** אוֹתָן הָעוֹמְדִין לְמַטָּה שׁוֹאֲלִין לוֹ, הָגִיעַ הָאוֹר לְחָבְרוֹן, וְהוּא מַשִּׁיב הֵן. וּכְדֵי לְהַזְכִּיר זְכוּת אָבוֹת מְזַכִּירִין חֶבְרוֹן: (ב) **שֶׁפַּעַם אַחַת עָלָה מֵאוֹר הַלְּבָנָה.** לְאוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים קָאָמַר, דְּאִי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת מְאוֹר הַלְּבָנָה סָמוּךְ לְשַׁחַר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא בְּשִׁלִּישׁ הַחֹדֶשׁ, אֶלָּא בְּסוֹף אֶחָד מִן הַחֳדָשִׁים כְּשֶׁהַלְּבָנָה עוֹלָה סָמוּךְ לַעֲלוֹת הַשַּׁחַר אֹרֶךְ זֶה הַטָּעוּת, וְחִשְּׁשׁוּ שֶׁמָּא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים יֵאָרַע טָעוּת אֶחָד כַּיּוֹצֵא בּוֹ, לְכָךְ הֶצְרִכוּ לְכָל זֶה: **הוֹרִידוּ כֹּהֵן גָּדוֹל.** מִלְּתָא בְּאַגַּפֵּי נַפְשֵׁהּ הִיא. וְהַחְשָׁתָא מַהֲדַר לְהָא דְּתָנֵינַן לְעֵיל (משנה א) **עַד חֲבֵרוֹן וְהוּא אוֹמֵר חֶן.** וּלְאַחַר שֶׁהַשִּׁיב הָרוֹאֶה חֶן, הָיוּ מוֹרִידִין כֹּהֵן גָּדוֹל לְבֵית הַטְּבִילָה, שֶׁהָיָה טָעוּן טְבִילָה קֹדֶם שֶׁיִּשְׁחֹט תָּמִיד: **הַמַּסְךְ רַגְלָיו.** כִּנּוּי לְנָקֵבִים גְּדוֹלִים: (ג) **לָעֲבוֹדָה.** לְאוֹ דַּוְקָא: **עַד שֶׁיִּטְבֹּל.**

שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה כֹּהֵן גָּדוֹל הַמְשֻׁנֶּה מִקְּדֶשׁ לְקֹדֶשׁ, מַעֲבוֹדַת חוּץ לַעֲבוֹדַת פְּנִים וּמַעֲבוֹדַת פְּנִים לַעֲבוֹדַת חוּץ, טָעוּן טְבִילָה בֵּין עֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה, זֶה הַבָּא מִבֵּיתוֹ שֶׁהוּא מַחֹל לְקֹדֶשׁ לֹא כָּל שֶׁכֵּן שֶׁטָּעוּן טְבִילָה: **עַל בֵּית הַפַּרְוָה.** עַל לִשְׁכַּת בֵּית הַפַּרְוָה: **חוּץ מִזּוֹ.** הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהָיְתָה בַּחֵל עַל גַּבֵּי שַׁעַר הַמַּיִם, וּבְצֵד לִשְׁכָּתוֹ הָיְתָה: (ד) **סָדִין שֶׁל בּוּץ.** כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר שֶׁעֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי בוּץ, לְפִי שֶׁהוּא רָגִיל לְשַׁמֵּשׁ כָּל הַשָּׁנָה בְּלֹבֶן: **וְנִטְמְפָּג.** וְנִתְעַנֵּג: **וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו.** מִן הַכִּיּוֹר. שֶׁצָּרִיךְ לְכָל חֲלִיפוֹת בִּגְדֵי הַיּוֹם קִדּוּשׁ לְפָשִׁיטָה וְקִדּוּשׁ לַלְּבִישָׁה. וּטְבִילָה רִאשׁוֹנָה זוֹ, שֶׁהַפְּשִׁיטָה שֶׁל בִּגְדֵי חֹל הִיא, לֹא הֶצְרֵךְ קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם עַל הַפְּשִׁיטָה: **קָרְצוּ.** שְׁחָטוּ בְּרֹב שְׁנֵי סִימָנִין, הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה בִּלְבַד: **וּמֵרַק אֶחָד.** וְגָמַר כֹּהֵן אֶחָד שְׁחִיטָה, לְפִי שֶׁאֵין קַבָּלַת הַדָּם כְּשֵׁרָה אֶלָּא בְּכֹהֵן גָּדוֹל וְצָרִיךְ לְמַהֵר וּלְקַבֵּל: **עַל יָדוֹ.** בִּשְׁבִילוֹ. אִי נַמִּי עַל יָדוֹ, אַחֲרָיו וְסָמוּךְ לוֹ, כְּמוֹ ׳וְעַל יָדוֹ הֶחֱזִיק׳, בְּסֵפֶר עֶזְרָא (ראה נחמיה ג ח): (ה) **בֵּין דָּם לְאֵיבָרִים.** לְאוֹ דַּוְקָא, דְּהָא תָּנֵן לְעֵיל (מ״ד) וְקִבֵּל אֶת הַדָּם וְזָרַק נִכְנַס לְהַקְטִיר קְטֹרֶת וּלְהֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת וּלְהַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָאֵיבָרִים, אֵלְמָא הָיְתָה קְטֹרֶת קְרֵבָה בֵּין דָּם לַנֵּרוֹת וְלֹא בֵּין דָּם לְאֵיבָרִים. אֶלָּא לֹא בָּא הַתָּנָא עַכְשָׁו לוֹמַר סֵדֶר הַהַקְרָבוֹת זוֹ אַחַר זוֹ אֵיךְ הָיוּ, אֲבָל רָצָה לוֹמַר בִּלְבַד שֶׁלֹּא הָיְתָה זְרִיקַת הַדָּם וְהַקְרֶבֶת הָאֵיבָרִים רְצוּפִים זוֹ אַחַר זוֹ, שֶׁהָרֵי הַקְּטֹרֶת הָיְתָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶן, וְהוּא הַדִּין נַמִּי שֶׁהַטֶּבַת הַנֵּרוֹת הָיְתָה בֵּינֵיהֶן לְאַחַר הַקְּטֹרֶת קֹדֶם הַקְרֶבֶת הָאֵיבָרִים: **אַטְבָּנִים.** שֶׁגּוּפוֹ מְצֻנָּן וְקַר: **מְחַמִּין לוֹ חַמִּין.** בְּעֶרֶב יוֹם **וּמְטִילִין.** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְתוֹךְ חֵקֶךְ בְּנֵין בֵּית טְבִילָתוֹ: **שְׁתָפֵּיהּ.** לְהַסִּיר צִנָּתָן בְּמִקְצָת, כְּמוֹ ׳מְפִיגִין טַעְמָן׳ (ביצה יד.): (ו) **לְבֵית הַפַּרְוָה.** מִכְּשֶׁכָּךְ אֶחָד שֶׁשָּׁמְנוֹ פָּרְוָה בְּנָאָה, וְנִקְרָאת עַל שְׁמוֹ: **וּבִקֵּשׁ הָיְתָה.** שְׁכָבְיָלָה שְׁנִיָּה זוֹ עִם כָּל שְׁאָר טְבִילוֹת, חוּץ מִן הָרִאשׁוֹנָה, טְעוּנוֹת מָקוֹם קָדוֹשׁ, כְּדִכְתִיב (ויקרא טז כד) ׳וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ׳: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר.** **פָּשֵׁט** תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מִקְדָּשׁ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **בְּגָדֵי לָבָן.** כִּתְנֹת וּמִכְנָסַיִם וְאַבְנֵט וּמִצְנֶפֶת הָאֲמוּרִים בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת (שם פסוק ד), שֶׁכָּל עֲבוֹדוֹת פְּנִימִיּוֹת הָיוּ בָּהֶן. וַעֲבוֹדוֹת חִיצוֹנוֹת, כְּגוֹן תְּמִידִין וּמוּסָפִין, הָיוּ בִּבְגָדֵי זָהָב שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ בָּהֶן כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וּבֵין כָּל חֲלִיפָה וַחֲלִיפָה טְעוּן טְבִילָה וּשְׁתֵּי יָדַיִם וְרַגְלַיִם מִן הַכִּיּוֹר: (ז) **פָּלוּסִין.** בּוּרִין דַּק וְיָפֶה הַבָּא מֵאֲרַץ רַעְמְסֵס. תַּרְגּוּם יְרוּשְׁלְמִי ׳רַעְמְסֵס׳ (בראשית מז יא) ׳פִּילוּסְיָא׳: **הַנְּדוּאִין.** מֵאֲרַץ הֹדּוּ: **וּבֵין הָעַרְבַּיִם.** בְּגָדִים שֶׁלּוֹבֵשׁ לְהוֹצָאַת כַּף וּמַחְתָּה: **הַכֹּל שְׁלֹשִׁים מָנֶה.** לְהָכִי הֻדַּר כְּלָלֵינְהוּ וְתָנָא לְאַשְׁמוּעִינַן דִּשְׁלֹשִׁים מָנֶה סַךְ הַכֹּל, לוֹמַר לְךָ שֶׁאִם פָּחֵת לְאוֹתָן שֶׁל שַׁחֲרִית וְרִבָּה לְאוֹתָן שֶׁל עַרְבִית, לֵית לָן בָּהּ: **אִם רָצָה לְהוֹסִיף מוֹסִיף מִשֶּׁלּוֹ.** וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן אוֹתוֹ תּוֹסֶפֶת מַתָּנָה לְהַקְדֵּשׁ: (ח) **בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ.** כָּל צִפּוּן הָעֲזָרָה הָיָה כָּשֵׁר מִן הַדִּין לְהַעֲמֵד הָפַר, דִּכְלָהּ לִפְנֵי ה׳ הָיָה, וְלֹא הָיוּ מַעֲמִידִים הַפָּר בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ קְרוֹב לַהֵיכָל, אֶלָּא מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁלֹּא יִכְבֹּד בְּעֵינָיו טֹרַח מַשָּׂא מִזְרָק הַדָּם לְמֶרְחָק: **רֹאשׁוֹ לַדְּרוֹם וּפָנָיו לַמַּעֲרָב.** בְּדֶרֶךְ הֱיוֹת שְׁיִהְיֶה רֹאשׁוֹ לַהֵיכָל שֶׁהוּא בַּמַּעֲרָב וַאֲחוֹרָיו לַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא שֶׁמָּא יְטַיֵּל וְגִלְּלִים וּגְנֵי הוּא לְהַרְאוֹת בֵּית הָרְעִי שֶׁלּוֹ לְצַד מִזְבֵּחַ, לְפִיכָךְ הָיָה רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם וּזְנָבוֹ לְצָפוֹן, דְּהֵיכִי שֶׁפִּיר טְפֵי. וְאָמְצַע גּוּפוֹ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וְעוֹקֶם רֹאשׁוֹ עַד שֶׁיְּהֵא פָּנָיו לְמַעֲרָב: **וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד.** וַאֲחוֹרָיו לַמִּזְרָח: (ט) **בָּא לוֹ לְמִזְרַח הַעֲזָרָה.** שֶׁלֹּא הָיוּ מְכַנִּיסִים הַשְּׁעִירִים בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁרוֹצֶה לָתֵת עֲלֵיהֶם גּוֹרָלוֹת, אֶלָּא בָּעֲזָרָה הָיוּ עַד שְׁעַת שְׁחִיטָה: **וְרַקְפֵי.** כְּלִי עֵץ חָלוּל: **שֶׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ.** בוֹסְ״א בְּלַעַ״ז. מִין עֵץ וְחָשׁוּב הוּא: **בֶּן גַּמְלָא.** יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא כְּשֶׁנִּתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל עֲשָׂאָן שֶׁל זָהָב: (י) **בֶּן קָטִין.** כֹּהֵן גָּדוֹל הָיָה: **עֶשֶׂה שְׁנַיִם עָשָׂר דַּד לַיָּיוֹר.** כְּדֵי שֶׁיְּהוּ שְׁנַיִם עָשָׂר כֹּהֲנִים הַזּוֹכִים בַּפִּיס שֶׁל תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר מִקְדָּשִׁים בְּבֵית אַחַת. וְאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר כֹּהֲנִים הָיוּ כְּדַאֲמָרַן בְּפִרְקָא בְּרֵאשׁוֹנָה (פ״ב מ״ג), לֹא עָשָׂה דַּד לְשׁוֹחֵט, שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר: **מוּכְנִי.** גִּלְגֵּל לְשַׁקְּעוֹ בְּבוֹר, שֶׁיִּהְיוּ מְיֻמָּיו מְחֻבָּרִים בְּבוֹר וְלֹא יִפָּסְלוּ בְּלִינָה: **נִבְרֶשֶׁת.** מְנוֹרָה: **שֶׁפָּרְשַׁת סוֹמָה פִּתּוּבָה עָלֶיהָ.** וְלֹא יִצְטָרֵךְ לְהָבִיא תּוֹרָה לְכִתּוֹב מְמֶנָּה פָּרָשַׁת סוֹטָה: **נִיקָנוֹר.** שֵׁם אָדָם: **נַעֲשׂוּ נִפִּים לְדַלְתוֹתָיו.** שֶׁהָלַךְ לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם לְהָבִיא דְּלָתוֹת, וּבַחֲזָרָתוֹ עָמַד סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם לְטַבְּעָן, נְטָלוּ אַחַת מֵהֶן וְהֻטִּילוּהָ בַּיָּם זוֹ, שֶׁהָרֵי הַקְּטֹרֶת הָיְתָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶן, וְהוּא הַדִּין נַמִּי שֶׁהַטֶּבַת הַנֵּרוֹת הָיְתָה בֵּינֵיהֶן לְאַחַר הַקְּטֹרֶת קֹדֶם הַקְרֶבֶת הָאֵיבָרִים: **אַסְטַנִּים.** שֶׁגּוּפוֹ מְצֻנָּן וְקַר: **מְחַמִּין לוֹ חַמִּין.** בְּעֶרֶב יוֹם **וּמְטִילִין.** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְתוֹךְ חֵקֶךְ בְּנֵין בֵּית טְבִילָתוֹ: **שְׁתָפֵּיהּ.** לְהַסִּיר צִנָּתָן בְּמִקְצָת, כְּמוֹ ׳מְפִיגִין טַעְמָן׳ (ביצה יד.): (ו) **לְבֵית הַפַּרְוָה.** מִכְּשֶׁכָּךְ אֶחָד שֶׁשָּׁמְנוֹ פָּרְוָה בְּנָאָה, וְנִקְרָאת עַל שְׁמוֹ: **וּבִקֵּשׁ הָיְתָה.** שְׁכָבְיָלָה שְׁנִיָּה זוֹ עִם כָּל שְׁאָר טְבִילוֹת, חוּץ מִן הָרִאשׁוֹנָה, טְעוּנוֹת מָקוֹם קָדוֹשׁ, כְּדִכְתִיב (ויקרא טז כד) ׳וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ׳: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר.** **פָּשֵׁט** תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מִקְדָּשׁ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **בְּגָדֵי לָבָן.** כִּתְנֹת וּמִכְנָסַיִם וְאַבְנֵט וּמִצְנֶפֶת הָאֲמוּרִים בְּפָרָשַׁת אַחֲרֵי מוֹת (שם פסוק ד), שֶׁכָּל עֲבוֹדוֹת פְּנִימִיּוֹת הָיוּ בָּהֶן. וַעֲבוֹדוֹת חִיצוֹנוֹת, כְּגוֹן תְּמִידִין וּמוּסָפִין, הָיוּ בִּבְגָדֵי זָהָב שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ בָּהֶן כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וּבֵין כָּל חֲלִיפָה וַחֲלִיפָה טְעוּן טְבִילָה וּשְׁתֵּי יָדַיִם וְרַגְלַיִם מִן הַכִּיּוֹר: (ז) **פָּלוּסִין.** בּוּרִין דַּק וְיָפֶה הַבָּא מֵאֲרַץ רַעְמְסֵס. תַּרְגּוּם יְרוּשְׁלְמִי ׳רַעְמְסֵס׳ (בראשית מז יא) ׳פִּילוּסְיָא׳: **הַנְּדוּאִין.** מֵאֲרַץ הֹדּוּ: **וּבֵין הָעַרְבַּיִם.** בְּגָדִים שֶׁלּוֹבֵשׁ לְהוֹצָאַת כַּף וּמַחְתָּה: **הַכֹּל שְׁלֹשִׁים מָנֶה.** לְהָכִי הֻדַּר כְּלָלֵינְהוּ וְתָנָא לְאַשְׁמוּעִינַן דִּשְׁלֹשִׁים מָנֶה סַךְ הַכֹּל, לוֹמַר לְךָ שֶׁאִם פָּחֵת לְאוֹתָן שֶׁל שַׁחֲרִית וְרִבָּה לְאוֹתָן שֶׁל עַרְבִית, לֵית לָן בָּהּ: **אִם רָצָה לְהוֹסִיף מוֹסִיף מִשֶּׁלּוֹ.** וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן אוֹתוֹ תּוֹסֶפֶת מַתָּנָה לְהַקְדֵּשׁ: (ח) **בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ.** כָּל צִפּוּן הָעֲזָרָה הָיָה כָּשֵׁר מִן הַדִּין לְהַעֲמֵד הָפַר, דִּכְלָהּ לִפְנֵי ה׳ הָיָה, וְלֹא הָיוּ מַעֲמִידִים הַפָּר בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ קְרוֹב לַהֵיכָל, אֶלָּא מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁלֹּא יִכְבֹּד בְּעֵינָיו טֹרַח מַשָּׂא מִזְרָק הַדָּם לְמֶרְחָק: **רֹאשׁוֹ לַדְּרוֹם וּפָנָיו לַמַּעֲרָב.** בְּדֶרֶךְ הֱיוֹת שְׁיִהְיֶה רֹאשׁוֹ לַהֵיכָל שֶׁהוּא בַּמַּעֲרָב וַאֲחוֹרָיו לַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא שֶׁמָּא יְטַיֵּל וְגִלְּלִים וּגְנֵי הוּא לְהַרְאוֹת בֵּית הָרְעִי שֶׁלּוֹ לְצַד מִזְבֵּחַ, לְפִיכָךְ הָיָה רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם וּזְנָבוֹ לְצָפוֹן, דְּהֵיכִי שֶׁפִּיר טְפֵי. וְאָמְצַע גּוּפוֹ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וְעוֹקֶם רֹאשׁוֹ עַד שֶׁיְּהֵא פָּנָיו לְמַעֲרָב: **וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד.** וַאֲחוֹרָיו לַמִּזְרָח: (ט) **בָּא לוֹ לְמִזְרַח הָעֲזָרָה.** שֶׁלֹּא הָיוּ מְכַנִּיסִים הַשְּׁעִירִים בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁרוֹצֶה לָתֵת עֲלֵיהֶם גּוֹרָלוֹת, אֶלָּא בָּעֲזָרָה הָיוּ עַד שְׁעַת שְׁחִיטָה: **וְרַקְפֵי.** כְּלִי עֵץ חָלוּל: **שֶׁל אֶשְׁכְּרוֹעַ.** בוֹסְ״א בְּלַעַ״ז. מִין עֵץ וְחָשׁוּב הוּא: **בֶּן גַּמְלָא.** יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא שֶׁנִּתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל עֲשָׂאָן שֶׁל זָהָב: (י) **בֶּן קָטִין.** כֹּהֵן גָּדוֹל הָיָה: **עֶשֶׂה שְׁנַיִם עָשָׂר דַּד לַיָּיוֹר.** כְּדֵי שֶׁיְּהוּ שְׁנַיִם עָשָׂר כֹּהֲנִים הַזּוֹכִים בַּפִּיס שֶׁל תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר מִקְדָּשִׁים בְּבֵית אַחַת. וְאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר כֹּהֲנִים הָיוּ כְּדַא

רבינו עובדיה

עִם הַפָּרֹכֶת. שֶׁהַמַּהֲלָךְ מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם, שֹׁמֹאלוֹ לַמִּזְרָח, וְהַפָּרֹכֶת הָיְתָה בַּמִּזְרָח, נִמְצָא שְׁמֹאלוֹ עִם הַפָּרֹכֶת: **עַד שֶׁהוּא מִגִּיעַ לָאָרוֹן.** לְמִקּוֹם אָרוֹן, וְלֹא לָאָרוֹן מַמָּשׁ, דִּבְבֵית שֵׁנִי לֹא הָיָה שָׁם אָרוֹן: **דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ.** שֶׁלֹּא הָיָה מַסֵּב אֶת פָּנָיו לָצֵאת, אֶלָּא יוֹצֵא דֶּרֶךְ אֲחוֹרָיו וּפָנָיו לָאָרוֹן: **וּמִתְכַּפֶּלֶ֖ת תִּכְפֶּ֑ה קָצָ֣רָה.** וְוֹ֣ו הִ֔יא, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה׳ אֱלֹהַי שֶׁאִם שָׁנָה זוֹ שְׁחוּנָה, פָּרוּשׁ חֲמָה, שְׁתְּהֵא גְּשׁוּמָה, וְלָא יַעֲדֵי עֲבֵד שׁוּלְטָן מִדְּבֵית יְהוּדָה, וְלֹא יְהֵיוּ עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל צָרִיכִים פַּרְנָסָה זֶה מִזֶּה וְלֹא מַעַם אַחֵר, וְלֹא תִּפְנֵם לְפָנֶיךָ תְּפִלַּת עוֹבְרֵי דְּרָכִים, פָּרוּשׁ מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִתְפַּלְּלִין שֶׁלֹּא יַרְדוּ גְּשָׁמִים: **בְּבֵית הַחִיצוֹן.** בַּהֵיכָל: **שֶׁלֹּא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל.** שֶׁיֹּאמְרוּ מֵת הוּא: (ב) **וּשְׁתֵּיהֶן הָיְתָה נִקְרָאת.** עַל שֵׁם שֶׁמְּמֻנֶּה נְשִׁמַּת הָעוֹלָם, שֶׁבָּהּ יִפֵּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלְמוֹ. שְׁתֵּיהֶן, יסוֹד: (ג) **לַמָּקוֹם שֶׁנִּטְנַם.** בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: **בַּמָּקוֹם שֶׁעָמַד.** בֵּין הַבַּדִּים: **וְלֹא הָיָה מִתְבַּזֵּין לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה.** שֶׁתְּהֵא הַזָּיָה בְּחַדְּהּ שֶׁל כַּפֹּרֶת הָעֶלְיוֹן, וְהַשֵּׁבֶט לְמַטָּה [מֵאֶמְצָעָהּ בְּעֶבְיָהּ], שֶׁהֲרֵי לֹא עַל כַּפֹּרֶת הָעֶלְיוֹן, וְהַשֵּׁבֶט לְמַטָּה מִזּוּג רִאשׁוֹן וְאֶחָד מִזּוּג שֵׁנִי, וּבְאֶחָד מֵהֶן יִתְכַּפְּרוּ, וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה. וְכֵן אִם שָׁל שָׁם מֵת וַהֲרֵי יֵ״שׁ כָּאן שְׁנַיִם לַשֵּׁם, אֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר מִזּוּג רִאשׁוֹן וְאֶחָד מִזּוּג שֵׁנִי, שְׁנַיִם לַעֲזָאזֵל, הָאֶחָד יִשְׁתַּלַּח וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה. וְשֵׁנִי שֶׁבְּזוּג שֵׁנִי הוּא שֶׁיִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, וְשֵׁנִי שֶׁבְּזוּג רִאשׁוֹן הוּא שֶׁיִּקָּרֵב אִם הוּא שֶׁל שָׁם, אוֹ יִשְׁתַּלַּח אִם הוּא שֶׁל עֲזָאזֵל, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין, וְאִם אֵרְעָה לָהֶן שָׁעַת פְּסוּל עֲדַיִן יְכוֹלִין לְהִתְקַדֵּשׁ כְּשֶׁיְּזַדְּגוּ לוֹ אַחֵר: **שֶׁאֵין חַטָּאת צְבוּר מֵתָה.** דִּכְתִיב גְּמִירִי חַטָּאוֹת מֵתוֹת, בְּיָחִיד גְּמִירִי, וּשְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים חַטֹּאת צִבּוּר הֵן, דִּכְתִיב (שם פסוק ה) ׳וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח׳. **וְחַטָּאת מֵתָה** הוּא שֶׁמְּכְנִיסִין אוֹתָהּ לְבֵית אֶחָד וּמַנִּיחִין אוֹתָהּ שָׁם עַד שֶׁתָּמוּת: **וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה נִשְׁפַּךְ הַדָּם.** שֶׁל שָׂעִיר שֶׁל הַשֵּׁם, יְמוּת הַמְּשׁתַלֵּחַ, דְּהָא לֹא אִתְעֲבִידָא מִצְוָה דְּדָם, וּבְכָל הֲעֲבוֹדוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בְּבִגְדֵי לָבָן בֵּין בִּפְנִים בֵּין בַּחוּץ ׳חֻקָּה׳ כְּתִיב בָּהוּ (שם פסוק לד) לַעֲבֹ֕ב, וְצָרִיךְ לְהָבִיא דָּם אַחַר, וְאִי אָפְשָׁר אֶלָּא בְּהַגְרָלָה, וְכֵיוָן דְּאִית לֵיהּ בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין, יָמוּת הַמְּשׁתַלֵּחַ הָרִאשׁוֹן: **מֵת הַמְּשׁתַלֵּחַ.** אַף עַל גַּב דְּשׁלּוּחֵי לֹא מְעַכֵּב לְדִבְרֵי הַכֹּל, דְּכִי כְּתִיב ׳חֻקָּה׳ לְעַכֵּב אַדְּבָרִים שֶׁהַכֹּהֵן עוֹשֶׂה בְּבִגְדֵי לָבָן, לֹא עַל דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים בְּיַד אִישׁ עִתִּי, מִכָּל מָקוֹם יָלְפִינַן מִקְּרָא דִּכְתִיב (שם פסוק י) ׳יַעֲמָד חַי לִפְנֵי ה׳ לְכַפֵּר עָלָיו׳, עַד אֵימָתַי זְקוּק הַמְּשׁתַלֵּחַ לְעָמְדוֹ חַי, עַד שָׁעַת מַתַּן דָּמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, הָא

מַסֶּכֶת יוֹמָא

אִם מֵת קֹדֶם לָכֵן אֵין כַּפֶּרֶת הַדָּם כְּלוּם, לְכָךְ צָרִיךְ תַּשְׁלוּמִים, וּבְלֹא הַגְרָלָה אִי אֶפְשָׁר, וְזָקוּק לִשְׁנַיִם. וְרֹאשׁוֹן יְדֻחֶה, דְּהַכֹּל מוֹדִים בְּשִׁחוּטִים שֶׁנִּדְחִים: (ב) **בָּא לוֹ אֵצֶל שָׂעִיר.** לְאַחַר שֶׁגָּמַר מַתַּן דָּמִים שֶׁל פָּר וְשָׂעִיר, בָּא לוֹ הַכֹּהֵן אֵצֶל שָׂעִיר הַמְשׁתַּלֵּחַ בַּמָּקוֹם שֶׁהֶעֱמִידוֹ שָׁם כְּנֶגֶד בֵּית שִׁלּוּחוֹ: (ג) **אֶלָּא שֶׁעָשׂוּ הַכֹּהֲנִים קֶבַע.** לְהִיוֹת מְשַׁלְּחִין אוֹתוֹ, וְלֹא הָיוּ בֵּית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים מַנִּיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכוֹ: **עַרְמָלָא.** שֵׁם הָאִישׁ: (ד) **וְכֶבֶשׁ.** כְּמִין מַעֲלָה עָשׂוּ, שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ וְיוֹצֵא דֶּרֶךְ הַכֶּבֶשׁ חֹרֶן לָעֲזָרָה וְחוֹרֶן לָעִיר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ הַבַּבְלִיִּים לִגֹּעַ בַּמְשַׁלֵּחַ, לְפִי שֶׁהָיוּ רְגִילִין לְתָלְשׁוֹ בְּשַׂעָרוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ, טֹל מַהֵר וְצֵא וְאַל תַּשְׁהֶא עַוֹנוֹתֵינוּ אֲצָלְנוּ עוֹד: **מִיַּקִּירֵי יְרוּשָׁלַיִם.** מֵחֲשׁוּבֵי יְרוּשָׁלַיִם: **עַד כָּאן רִאשׁוֹנָה.** סְכוֹת עָשׂוּ לוֹ בַּדֶּרֶךְ וְהוֹלְכִין בְּנֵי אָדָם לְגוּר שָׁם לִפְנֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁמְּלַוִּין אוֹתוֹ מִסָּפֵק לְסָפֵק: **תִּשְׁעִים רִיס.** הָיוּ מִירוּשָׁלַיִם עַד סָפֵק אַחֲרוֹנָה עֶשֶׂר מִילִין, וְשָׁאר מִסָּפֵק אַחֲרוֹנָה לַצּוּק שְׁנֵי מִילִין, מִלְּוִין אוֹתוֹ מִיל כְּמִדַּת תְּחוּם שַׁבָּת, וְעוֹמְדִים מֵרָחוֹק וְרוֹאִין אֶת מַעֲשָׂיו: (ו) **חִצְיוֹ קֶשֶׁר בַּסֶּלַע וְחִצְיוֹ קֶשֶׁר בֵּין קַרְנָיו.** לֹא הָיָה קוֹשֵׁר כָּל הַלָּשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית בַּסֶּלַע, שֶׁמָּא תִּבָּלַע מִיָּד קֹדֶם הַשְׁעִיפָה, וּמִשֶּׁמַּחַת לִבּוֹן הַלָּשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית שֶׁמַּרְאֶה שֶׁכִּבֵּר נִתְכַּפְּרוּ הָעֲוֹנוֹת, יִשְׁכַּח מֵעֲוֹן הַדְּחִיפָה וִידָמֶה שֶׁכְּבָר נִשְׁלְמָה הַמְּצָוָה מֵאַחַר שֶׁהַלִּבְיָן הַלָּשׁוֹן. וְלֹא הָיָה קוֹשֵׁר כְּלֵפַּי בֵּין קַרְנָיו, שֶׁמָּא בִּשְׁעַת דְּחִיפָה יְכַוֵּן הַשָּׂעִיר רֹאשׁוֹ תַּחַת גּוּפוֹ לְשֵׁיפֵל לַאֲחוֹרָיו, וְלֹא יוּכַל לִרְאוֹת הַלָּשׁוֹן כְּשֶׁתַּלְבִּין וְיִהְיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל עֲצֵבִין, לְפִיכָךְ קֶשֶׁר חָצָיהּ בַּסֶּלַע, וְהִיא לֹא תַּלְבִּין לַחֲצָאִין עַד שֶׁתִּגְמַר מְלָאכֶת כֻּלָּהּ. וּכְשֶׁקּוֹשֵׁר בַּאֲחֵרוֹנָה חֶצְיָהּ בֵּין קַרְנָיו, אַף עַל פִּי שֶׁתַּלְבִּין מִיָּד, לֹא יַנִּיחַ מִלְּחָפְּדוֹ הוֹאִיל וְהוּא עָסוּק בָּהּ: **בָּא וְיָשַׁב לוֹ.** חוֹזֵר עַד סָפֵק אַחֲרוֹנָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיוֹצֵא חוּץ לַתְּחוּם אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת חֲכָמִים אֵין לוֹ אֶלָּא אִלְפַּיִם אַמָּה מִמָּקוֹם שֶׁיָּצָא לְשָׁם בִּרְשׁוּת, לָזֶה הִתִּירוּ, לְפִי שֶׁיֵּרֶא לַעֲמֹד בַּמִּדְבָּר מִשֶּׁחָשַׁךְ: **מִטַּמֵּא בְּגָדִים.** דִּכְתִיב (ויקרא טז כח) ׳וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו׳: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר וכו׳.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ז) **בָּא לוֹ.** אַחַר שֶׁגָּמַר כָּל הַמִּתְנוֹת שֶׁל קְרָנוֹת, מִזֶּה עָלָיו שֶׁבַע פְּעָמִים, כִּדְתָנֵי (ויקרא טז יט) ׳וְהִזָּה עָלָיו מִן הַדָּם׳. **טָהֳרוּ,** הַמָּקוֹם הַמְגֻלֶּה שָׁבוּ, שֶׁהוֹתָה הָאֹפֶר וְהִגָּחֲלִים אֵילַךְ וְאֵילָךְ וּמִזֶּה עַל זֶה וְהָבוֹ שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. שִׁירֵי דַּם הַחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנוֹת הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי: **אוֹ וְאוֹ.** דָּמִים הַחִיצוֹנִים וְהַפְּנִימִים הַנִּשְׁפָּכִים עַל מִזְבַּח הָעוֹלָה, הָיוּ שׁוֹתְתִים מִן הַיְסוֹד לִרְצָפָה, וּמִתְעָרְבִין בְּאַמָּה, סִילוֹן שֶׁבָּעֲזָרָה הָיוֹצֵא לְנַחַל קִדְרוֹן: **לַגִּנָּנִים.** לְבַעֲלֵי גִּנּוֹת: **וּמוֹעֲלִין בָּהֶם.** אִסּוּר לֶהָנוֹת מֵהֶם בִּלֹּא דָּמִים: (ז) **כָּל מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים.** כָּל עֲבוֹדוֹת שֶׁעוֹבֵד בִּבְגְדֵי לָבָן בִּפְנִים וּבַהֵיכָל: **הָאָמוּר עַל הַפָּדָר.** בְּמִשְׁנָתֵנוּ: **וְכֵן בַּהֵיכָל.** נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת בְּפָרֹכֶת וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, יָבִיא פָּר אַחֵר וְיַתְחִיל מַתָּנוֹת הַפָּרֹכֶת, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַתְחִיל בִּפְנִים: **שֶׁבֵּן בְּפָרָה בִּפְנֵי עַצְמָן.** לְפִיכָךְ בְּפָרָה שְׁנִגְמְרָה נִגְמְרָה: **מִפְּקוֹם שֶׁפָּסַק.** וַאֲפִלּוּ לֹא נִגְמְרָה אוֹתָהּ בְּפָרָה אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִתֵּן מַה שֶׁנָּתַן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק ו (א) **שְׁנֵי שְׂעִירֵי.** **בְּמַרְאֶה.** שְׁנֵיהֶם לְבָנִים אוֹ שְׁנֵיהֶם שְׁחוֹרִים: **וּבִקּוֹמָה וּבְדָמִים** דִּתְלָתָא קְרָאֵי כְּתִיבִי ׳וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירִים׳ (ויקרא טז ה), ׳וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם׳ (שם פסוק ז), ׳וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם׳ (שם פסוק ח), וְכֵיוָן דִּ׳שְׂעִירִים׳ תְּרֵי מַשְׁמַע, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳שְׁנֵי׳ ׳שְׁנֵי׳ ׳שְׁנֵי׳ תְּלָתָא זִימְנֵי, אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ שָׁוִים בְּמַרְאֶה וּבִקּוֹמָה וּבְדָמִים: **וְיֹאמַר אִם שָׁל שֵׁם מֵת וכו׳.** הָכִי מַקְרְשָׁה, אִם שֶׁל שֵׁם מֵת, יֹאמַר זֶה שֶׁעָלָה הַגּוֹרָל לַשֵּׁם יִתְקַיֵּם תְּחִלָּתִי, וְאִם שֶׁל עֲזָאזֵל מֵת, יֹאמַר זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו וכו׳: **וְהַשֵּׁנִי.** שֶׁמִּשְּׁנֵיהֶם יִתְכַּפֵּר, וְאֵין לוֹמַר זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו וכו׳ שֶׁהֲרֵי מִצְוָה לְהַפְסִיק מַתָּנוֹת שֶׁלְּמַטָּה מִתּוֹךְ שְׁבָעָה וְלֹא מִתּוֹךְ שְׁמוֹנָה, דְּיֵשׁ לוֹמַר מִצְוָה לְהַפְסִיק מַתָּנוֹת שֶׁלְּמַטָּה מִתּוֹךְ שְׁבָעָה וְלֹא מִתּוֹךְ שְׁמוֹנָה: (ד) **נָסַל דַּם הַפָּר וְהִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר.** מִסְתַּבְּרָא דִּדְבֵי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא כַּף אֶחָד, וְצָרִיךְ לִטֹּל דַּם הַפָּר תְּחִלָּה, כְּדֵי לְהַנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר בְּכַף שֶׁהָיָה עָלָיו הַפָּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **עַל הַפָּרֹכֶת.** דִּכְתִיב (ויקרא טז טו) ׳וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד׳: **עֶרֶה דַּם הַפָּר.** דִּכְתִיב בְּמַתְנוֹת הַמְּזֻבָּח ׳וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר׳ (שם פסוק יח), מִדַּם שְׁנֵיהֶם יַחַד: **וְנָתַן אֶת הַמַּלָּא בָּרִיקָן.** וְחוֹזֵר וּמְעָרֶה מִזֶּרֶק מָלֵא תּוֹךְ הֲרֵיקָן, כְּדֵי שֶׁיִּתְעָרְבוּ הַדָּמִים יָפָה יָפָה: (ה) **הָיָה מְחַטֵּא וְיוֹרֵד.** הַאי תָּנָא סָבַר שֶׁהָיָה הַכֹּהֵן הוֹלֵךְ בְּרִגְלָיו לְכָל קֶרֶן וְקֶרֶן, וְכָל מַתָּנָה וּמַתָּנָה הָיְתָה בְּקֶרֶן שֶׁלְּפָנָיו וְסָמוּךְ לוֹ, וּלְהֶכְרֵי נָקֵט מְחַטֵּא וְיוֹרֵד, כְּלוֹמַר שֶׁהָיָה נוֹתֵן מַתָּנָה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, שֶׁאִם יִתֵּן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה בְּקֶרֶן שֶׁלְּפָנָיו, הַדָּם זָב לְתוֹךְ בֵּית יָד שֶׁלּוֹ וּמְטַנֵּף אֶת בִּגְדָיו. וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר סָבַר, שֶׁהַכֹּהֵן עוֹמֵד בְּקֶרֶן אַחַת וּמִשָּׁם נוֹתֵן הַמַּתָּנוֹת עַל כָּל הַקְּרָנוֹת, שֶׁהֲרֵי כָּל הַמְּזֻבָּחַ אֵינוֹ אֶלָּא אַמָּה עַל אַמָּה מְרֻבָּע, וְכֵיוָן שֶׁאֵין שְׁלֹשָׁת הַקְּרָנוֹת סְמוּכוֹת לוֹ, יָכוֹל לְתֵּן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה וְלֹא יִטַּנֵּף אֶת בִּגְדָיו, חוֹזֵר מִקֶּרֶן זוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד אֲצָלָהּ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְצַדֵּד רֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו לְמַטָּה אֶלָּא לְמַעְלָה, שֶׁאִם יְצַדֵּד רֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו לְמַטָּה יִזֵּין מַתָּנָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, חֲרֵי הַדָּם זָב לְתוֹךְ בֵּית יַד כְּתִנַּת שֶׁלּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר: (ו) **עַל טָהֳרוֹ.** אַחַר שֶׁגָּמַר כָּל הַמַּתָּנוֹת שֶׁל קְרָנוֹת, מִזֶּה עָלָיו שֶׁבַע פְּעָמִים, כְּדִכְתִיב (ויקרא טז יט) ׳וְהִזָּה עָלָיו מִן הַדָּם׳. **טָהֳרוּ,** הַמָּקוֹם הַמְגֻלֶּה שָׁבוּ, שֶׁהוֹתָה הָאֹפֶר וְהַגֶּחָלִים אֵילַךְ וְאֵילַךְ וּמִזֶּה עַל זֶה וְהָבוֹ שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. שִׁירֵי דַּם הַחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנוֹת הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי: **אוֹ וְאוֹ.** דָּמִים הַחִיצוֹנִים וְהַפְּנִימִים הַנִּשְׁפָּכִים עַל מִזְבַּח הָעוֹלָה, הָיוּ שׁוֹתְתִים מִן הַיְסוֹד לִרְצָפָה, וּמִתְעָרְבִין בְּאַמָּה, סִילוֹן שֶׁבָּעֲזָרָה הָיוֹצֵא לְנַחַל קִדְרוֹן: **לַגִּנָּנִים.** לְבַעֲלֵי גִּנּוֹת: **וּמוֹעֲלִין בָּהֶם.** אִסּוּר לֶהָנוֹת מֵהֶם בִּלֹּא דָּמִים: (ז) **כָּל מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים.** כָּל עֲבוֹדוֹת שֶׁעוֹבֵד בִּבְגְדֵי לָבָן בִּפְנִים וּבַהֵיכָל: **הָאָמוּר עַל הַפָּדָר.** בְּמִשְׁנָתֵנוּ: **וְכֵן בַּהֵיכָל.** נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת בְּפָרֹכֶת וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, יָבִיא פָּר אַחֵר וְיַתְחִיל מַתָּנוֹת הַפָּרֹכֶת, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַתְחִיל בִּפְנִים: **שֶׁבֵּן בְּפָרָה בִּפְנֵי עַצְמָן.** לְפִיכָךְ בְּפָרָה שְׁנִגְמְרָה נִגְמְרָה: **מִפְּקוֹם שֶׁפָּסַק.** וַאֲפִלּוּ לֹא נִגְמְרָה אוֹתָהּ בְּפָרָה אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִתֵּן מַה שֶׁנָּתַן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק ו (א) **שְׁנֵי שְׂעִירֵי.** **בְּמַרְאֶה.** שְׁנֵיהֶם לְבָנִים אוֹ שְׁנֵיהֶם שְׁחוֹרִים: **וּבִקּוֹמָה וּבְדָמִים** דִּתְלָתָא קְרָאֵי כְּתִיבִי ׳וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירִים׳ (ויקרא טז ה), ׳וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם׳ (שם פסוק ז), ׳וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם׳ (שם פסוק ח), וְכֵיוָן דִּ׳שְׂעִירִים׳ תְּרֵי מַשְׁמַע, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳שְׁנֵי׳ ׳שְׁנֵי׳ ׳שְׁנֵי׳ תְּלָתָא זִימְנֵי, אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ שָׁוִים בְּמַרְאֶה וּבִקּוֹמָה וּבְדָמִים: **וְיֹאמַר אִם שָׁל שֵׁם מֵת וכו׳.** הָכִי מַקְרְשָׁה, אִם שֶׁל שֵׁם מֵת, יֹאמַר זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַשֵּׁם יִתְקַיֵּם תְּחִלָּתִי, וְאִם שֶׁל עֲזָאזֵל מֵת, יֹאמַר זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו וכו׳: **וְהַשֵּׁנִי.** שֶׁמִּשְּׁנֵיהֶם יִתְכַּפֵּר, וְאֵין לוֹמַר זֶה שֶׁעָלָה עָלָיו וכו׳ שֶׁהֲרֵי מִצְוָה לְהַפְסִיק מַתָּנוֹת שֶׁלְּמַטָּה מִתּוֹךְ שְׁבָעָה וְלֹא מִתּוֹךְ שְׁמוֹנָה, דְּיֵשׁ לוֹמַר מִצְוָה לְהַפְסִיק מַתָּנוֹת שֶׁלְּמַטָּה מִתּוֹךְ שְׁבָעָה וְלֹא מִתּוֹךְ שְׁמוֹנָה, דִּישׁ לוֹמַר מִצְוָה לְהַפְסִיק מַתָּנוֹת שֶׁלְּמַטָּה מִתּוֹךְ שְׁבָעָה וְלֹא מִתּוֹךְ שְׁמוֹנָה: (ד) **נָסַל דַּם הַפָּר וְהִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר.** מִסְתַּבְּרָא דִּדְבֵי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא כַּף אֶחָד, וְצָרִיךְ לִטֹּל דַּם הַפָּר תְּחִלָּה, כְּדֵי לְהַנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר בְּכַף שֶׁהָיָה עָלָיו הַפָּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **עַל הַפָּרֹכֶת.** דִּכְתִיב (ויקרא טז טו) ׳וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד׳: **עֶרֶה דַּם הַפָּר.** דִּכְתִיב בְּמַתְנוֹת הַמְּזֻבָּח ׳וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר׳ (שם פסוק יח), מִדַּם שְׁנֵיהֶם יַחַד: **וְנָתַן אֶת הַמַּלָּא בָּרִיקָן.** וְחוֹזֵר וּמְעָרֶה מִזֶּרֶק מָלֵא תּוֹךְ הֲרֵיקָן, כְּדֵי שֶׁיִּתְעָרְבוּ הַדָּמִים יָפָה יָפָה: (ה) **הָיָה מְחַטֵּא וְיוֹרֵד.** הַאי תָּנָא סָבַר שֶׁהָיָה הַכֹּהֵן הוֹלֵךְ בְּרִגְלָיו לְכָל קֶרֶן וְקֶרֶן, וְכָל מַתָּנָה וּמַתָּנָה הָיְתָה בְּקֶרֶן שֶׁלְּפָנָיו וְסָמוּךְ לוֹ, וּלְהֶכְרֵי נָקֵט מְחַטֵּא וְיוֹרֵד, כְּלוֹמַר שֶׁהָיָה נוֹתֵן מַתָּנָה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, שֶׁאִם יִתֵּן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה בְּקֶרֶן שֶׁלְּפָנָיו, הַדָּם זָב לְתוֹךְ בֵּית יָד שֶׁלּוֹ וּמְטַנֵּף אֶת בִּגְדָיו. וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר סָבַר, שֶׁהַכֹּהֵן עוֹמֵד בְּקֶרֶן אַחַת וּמִשָּׁם נוֹתֵן הַמַּתָּנוֹת עַל כָּל הַקְּרָנוֹת, שֶׁהֲרֵי כָּל הַמְּזֻבָּחַ אֵינוֹ אֶלָּא אַמָּה עַל אַמָּה מְרֻבָּע, וְכֵיוָן שֶׁאֵין שְׁלֹשֶׁת הַקְּרָנוֹת סְמוּכוֹת לוֹ, יָכוֹל לְתֵּן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה וְלֹא יִטַּנֵּף אֶת בִּגְדָיו, חוֹזֵר מִקֶּרֶן זוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד אֲצָלָהּ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְצַדֵּד רֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו לְמַטָּה אֶלָּא לְמַעְלָה, שֶׁאִם יְצַדֵּד רֹאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו לְמַטָּה יִזֵּין מַתָּנָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, חֲרֵי הַדָּם זָב לְתוֹךְ בֵּית יַד כְּתִנַּת שֶׁלּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר: (ו) **עַל טָהֳרוֹ.** אַחַר שֶׁגָּמַר כָּל הַמַּתָּנוֹת שֶׁל קְרָנוֹת, מִזֶּה עָלָיו שֶׁבַע פְּעָמִים, כְּדִכְתִיב (ויקרא טז יט) ׳וְהִזָּה עָלָיו מִן הַדָּם׳. **טָהֳרוּ,** הַמָּקוֹם הַמְגֻלֶּה שָׁבוּ, שֶׁהוֹתָה הָאֹפֶר וְהַגֶּחָלִים אֵילַךְ וְאֵילַךְ וּמִזֶּה עַל זֶה וְהָבוֹ שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. שִׁירֵי דַּם הַחַטָּאוֹת הַחִיצוֹנוֹת הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד דְּרוֹמִי: **אוֹ וְאוֹ.** דָּמִים הַחִיצוֹנִים וְהַפְּנִימִים הַנִּשְׁפָּכִים עַל מִזְבַּח הָעוֹלָה, הָיוּ שׁוֹתְתִים מִן הַיְסוֹד לִרְצָפָה, וּמִתְעָרְבִין בְּאַמָּה, סִילוֹן שֶׁבָּעֲזָרָה הָיוֹצֵא לְנַחַל קִדְרוֹן: **לַגִּנָּנִים.** לְבַעֲלֵי גִּנּוֹת: **וּמוֹעֲלִין בָּהֶם.** אִסּוּר לֶהָנוֹת מֵהֶם בִּלֹּא דָּמִים: (ז) **כָּל מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים.** כָּל עֲבוֹדוֹת שֶׁעוֹבֵד בִּבְגְדֵי לָבָן בִּפְנִים וּבַהֵיכָל: **הָאָמוּר עַל הַפָּדָר.** בְּמִשְׁנָתֵנוּ: **וְכֵן בַּהֵיכָל.** נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת בְּפָרֹכֶת וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, יָבִיא פָּר אַחֵר וְיַתְחִיל מַתָּנוֹת הַפָּרֹכֶת, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַתְחִיל בִּפְנִים: **שֶׁבֵּן בְּפָרָה בִּפְנֵי עַצְמָן.** לְפִיכָךְ בְּפָרָה שְׁנִגְמְרָה נִגְמְרָה: **מִפְּקוֹם שֶׁפָּסַק.** וַאֲפִלּוּ לֹא נִגְמְרָה אוֹתָהּ בְּפָרָה אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִתֵּן מַה שֶׁנָּתַן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן:

מברטנורא

בְּבֵית הַמְּנַסָּת: **עַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַהוֹדָאָה.** רְצֵה וּמוֹדִים: **וְעַל מְחִילַת הֶעָוֹן.** סְלַח לָנוּ: **וְעַל הַמִּקְדָּשׁ.** שֶׁתִּשָּׁרֶה בּוֹ שְׁכִינָה: **וְעַל הַכֹּהֲנִים.** שֶׁיִּתְבָּרְכוּ וְיִהְיוּ קְרֵבָנוֹתָם לְרָצוֹן: **וְעַל יִשְׂרָאֵל וְעַל שְׁאָר הַתְּפִלָּה.** מִפְּרֹשׁ בִּגְמָרָא (ע.) תְּחִנָּה רִנָּה בַּקָּשָׁה מִלְּפָנָיךָ, שֶׁעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְהַהוּא שַׁע, בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה: (ב) **לֹא מִפָּנַי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי.** דְּמַהוּ דְּתֵימָא הָרוֹאֶה עֲבוֹדָה אַחַת אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַנִּיחָהּ כְּדֵי לֵילֵךְ לִרְאוֹת עֲבוֹדָה אַחֶרֶת, דְּאֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹות, וּרְאֵיַת עֲבוֹדָה מִצָּוָה הִיא מִשּׁוּם ׳בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ׳ (משלי יד כח), קָא מַשְׁמַע לָן דְּלָא מַעֲבַר מִצָּוָה הוּא, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עָסוּק בָּהּ (גמרא ע. ורש״י ד״ה קא משמע לן):

(ג) **אֵילּוֹ וְאֵילּ הָעָם.** טַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִשּׁוּם דְּאֵילּוּ וְאֵיל הָעָם וְאָמוּרֵי חַשָּׁאת וְהוֹצָאַת כַּף וּמַחְתָּה, כָּל הֲנֵי דְּכִתְיבִי בְּרִישָׁא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים בְּפָרָשַׁת הַיּוֹם, עֲבִיד לְהוּ בְּרִישָׁא, וַהֲדַר עֲבִיד מוּסָפִין, **פַּר הָעוֹלָה וְשִׁבְעָה כְּבָשִׂים וְשָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ,** כֻּלָּן **עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם** דִּכְתִיב לְבַסּוֹף בְּחֲמֵשׁ הַפָּקוּדִים (במדבר כח ד):

שֶׁמַּתְחִיל בְּשֹׁר הַחֲנִיכִים לְהִתְאַבֵּל וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ לַחֵיךְ וְלַגָּרוֹן: **מַטִּילִין לוֹ סַם.** שׂוֹרֶשׁ עֵשֶׂב לְרְפוּאָה: **וְכָל סָפֵק נְפָשׁוֹת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.** כָּל לְאַתּוּיֵי כְּגוֹן דְּפִשְׁטָא לָן דִּבְשַׁבָּת זוֹ לֹא יָמוּת, אֶלָּא סָפֵק שֶׁאִם לֹא יַעֲשׂוּ לוֹ הַיּוֹם שָׁמָא יָמוּת לַשַּׁבָּת הַבָּאָה, וּכְגוֹן דַּאֲמַדּוּהוּ לִשְׁתּוֹת סַם זֶה לְתַמְנֵא יוֹמֵי וְיוֹמָא קָמָא שַׁבְּתָא, מֵהוּ דְּתֵימָא לְעִבּוּרֵי עַד לְאוֹרְתָּא כִּי הֵיכִי דְּלָא נֵיחוּל עֲלֵיהּ תְּרֵי שַׁבְּתָא, קָא מַשְׁמַע לָן: (ז) **מְפַקְּחִין עָלָיו.** חוֹפְרִין אֶת הַגֵּל וּמְחַפְּשִׂין אַחֲרָיו. וְאִם בָּדְקוּ עַד חָטְמוֹ, בֵּין מִלְמַעְלָה לְמָטָּה בֵּין מִלְמַטָּה לְמַעְלָה וְלֹא מָצְאוּ בּוֹ נְשָׁמָה, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מֵת וְשׁוּב אֵין מְפַקְּחִין עָלָיו, דִּכְתִיב (בראשית ז כב) ׳כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו׳: **מְצָאוּהוּ חַי מְפַקְּחִין עָלָיו.** לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא שֶׁרָאוּ בּוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּחְיֶה אֶלָּא חַיֵּי שָׁעָה וּמֵיד הוּא מֵת, קָא מַשְׁמַע לָן דְּמְפַקְּחִין עָלָיו בְּשַׁבָּת אוֹתוֹ חַיֵּי שָׁעָה: **מֵת אֵין מְפַקְּחִין עָלָיו.** הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דַּאֲפִלּוּ לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר (פה.) מְצַיְּלִין אֶת הַמֵּת מִפְּנֵי הַדְּלָקָה, בְּהָא מוֹדֶה דְּאֵין מְפַקְּחִין, דְּגַבֵּי דְּלָקָה הִתִּירוּ לְטַלְטֵל הַמֵּת וּלְהוֹצִיאוֹ, דְּאִי לָא שָׁרֵית לֵיהּ אֲתֵי לְכַבּוּיֵי מִתּוֹךְ שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מֵתוֹ, אֲבָל הָכָא אִי לָא שָׁרֵית לֵיהּ לְפַקֵּחַ אֶת הַגֵּל, מַאי אִית לֵיהּ לְמֶעְבַּד דְּתֶהֱוֵי אִסּוּרָא דְּאוֹרַיְתָא דְּנִשְׁרֵי הָא מִקַּמֵּי הָא: (ח) **חַטָּאת וְאָשָׁם וַדַּאי מְכַפְּרִים.** עִם הַתְּשׁוּבָה, וְלֹא חָשׁ הַתָּנָא לְהַזְכִּירָהּ, דְּמִסְתָּמָא כְּשֶׁהוּא מֵבִיא חַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ כְּבָר עָשָׂה תְּשׁוּבָה, שֶׁאִם לֹא הָיָה מִתְחָרֵט לֹא הָיָה מֵבִיא קָרְבָּנוֹ: **אָשָׁם וַדַּאי.** כְּגוֹן אֶשֶׁם גְּזֵלוֹת וַאֲשֶׁם מְעִילוֹת: **עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה.** הַנִּפְתָּק לַעֲשֵׂה, תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת, אֲבָל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַלְקוּת, תְּשׁוּבָה תּוֹלָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. (פו.) וּמִסְקָנָא דְּמִילְתָא בְּגֶמָרָא: שֶׁאִם הֶזִּיד בַּעֲשֵׂה וּבָלְאוֹ נַעֲשֶׂה, אוֹ שֶׁגַּג בְּלָא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַלְקוּת וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, אֵינוֹ זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמּוֹחְלִין לוֹ, וְאִם הֶזִּיד בְּלָאו שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַלְקוּת, תְּשׁוּבָה תּוֹלָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, וְאִם שָׁגַג בְּחֲבֵרָיו בְּהֶם, תְּשׁוּבָה וְיוֹם כִּפּוּרִים תּוֹלִין וְיִסּוּרִין מְמָרְקִין, וְהֶנֵּי מִילֵּי כְּשֶׁלֹּא חִלֵּל אֶת הַשֵּׁם, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא חָטָא וְהֶחֱטִיא אֲחֵרִים, אֲבָל אִם חִלֵּל אֶת הַשֵּׁם אֵין כַּפָּרָתוֹ נִגְמֶרֶת עַד שְׁמוּת, וְכָל זֶה בִּזְמַן שֶׁאֵין שָׁם שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, הוּא מְכַפֵּר עַל כָּל הָעֲבֵרוֹת קַלּוֹת וַחֲמוּרוֹת, חוּץ מֵעֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ שֶׁאֵין מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שֶׁיְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרוֹ: (ט) **אֶחָטָא וְאָשׁוּב אֶחֱטָא וְאָשׁוּב.** תְּרֵי זִימְנֵי, אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ וְכוּ׳. שֶׁכֵּיוָן שֶׁעָבַר עֲבֵרָה וְשָׁנָה בָּהּ, שׁוּב אֵינוֹ פּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה לְפִי שֶׁדּוֹמָה עָלָיו כְּהֶתֵּר:

מַסֶּכֶת סָפָה

פרק א (א) **סָפָה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה פְּסוּלָה.** דִּסְפָה דִּירַת עֲרָאי בָּעֵינַן, דִּכְתִיב (דברים טז יג) ׳חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים׳, אָמְרָה תּוֹרָה עֲשֵׂה סָפָה לְשִׁבְעַת יָמִים, וּלְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה אֵין אָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת עֲרָאי אֶלָּא דִּירַת קָבַע: **וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.** דְּסָפָה דִּירַת קָבַע בָּעֵינַן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְשֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֶשְׂרָה טְפָחִים פְּסוּלָה.** דְּדִירָה סְרוּחָה הִיא, וְאֵין אָדָם דָּר בְּדִירָה סְרוּחָה: **וְשֶׁאֵין לָהּ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת.** דִּכְתִיב (ויקרא כג מב-מג) ׳בַּסֻּכֹּת׳ ׳בַּסֻּכֹּת׳ שְׁנַיִם חֲסֵרִים וְאֶחָד מָלֵא, חַד לְסָכָךְ, דְּפָרוּשׂ ׳סְכָּה׳ - סִכָּךְ, פָּשׁוּ לְהוּ תְּלָתָא לְשָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת, אָתְיָא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וּבְצָפְרָה לְדָקָן חֲדָא וְאוֹקְמָהּ אֲשָׁפָּת, נִשְׁאֲרוּ שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן וּשְׁלִישִׁית אֲפִלּוּ טָפַח. לְפִיכָךְ סָכָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁתֵּי דְּפָנוֹת זוֹ אֲצֶל זוֹ, עוֹשֶׂה דֹּפֶן שְׁלִישִׁי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֶפַח וּמֵשֵׁהוּ וּמְעַמִּידוֹ בְּפִחּוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לְאֶחָד מִשְּׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, שֶׁכָּל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה כְּלִבּוּד דָּמֵי, וְנַחְשָׁב כְּאִלּוּ הוּא דֹּפֶן שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְנִמְצָא רֹב דֹּפֶן עֹשִׂוי, וַהֲרֵי יֵשׁ לְסָכָּה זוֹ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת. וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהּ שְׁתֵּי דְּפָנוֹת סָתָם. וְאִם שְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת הֵם זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ רְבִיעֵיהֶן מְפֻלָּשׁ, מַבִּיא פַּס שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים וּמֵשֵׁהוּ וּמְעַמִּידוֹ בְּפִחּוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לְאֶחָד מִשְּׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, וְנַחְשָׁב כְּאִלּוּ יֵשׁ לְסָכָּה זוֹ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּכֻלָּן יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה טְפָחִים וּמֵשֵׁהוּ וּמְעַמִּידוֹ בְּפִחּוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לְאֶחָד מִשְּׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, וְנַחְשָׁב כְּאִלּוּ יֵשׁ לְסָכָּה זוֹ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת. וְאִם הָיוּ שְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת רֹב דֹּפֶן עֹשִׂוי, וַהֲרֵי יֵשׁ לְסָכָּה זוֹ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת, וְנִמְצָא רֹב דֹּפֶן עֹשִׂוי בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים, וְנִמְצָא רֹב דֹּפֶן עֹשִׂוי, וַהֲרֵי יֵשׁ לְסָכָּה זוֹ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת. וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהּ צוּרַת פֶּתַח. וְאִם שְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת הֵם זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ רְבִיעֵיהֶן מְפֻלָּשׁ, מַבִּיא פַּס שֶׁיֵּ

לְהִתְקַלְקֵל בְּגִשְׁמִים יוֹתֵר מִשֶּׁאֵר מִקְפּוֹת, וְאִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים עַד שֶׁאֵלּוּ הָיָה לְפָנָיו מִקְפָּה שֶׁל גְּרִיסִין הַיְתָה מִתְקַלְקֶלֶת, מֵהֶר לְפָנוֹת מִיָּד: **וְשָׁפַךְ לוֹ.** רַבּוֹ קִיתוֹן עַל פָּנָיו שֶׁל עָבָד, כְּלוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּשִׁמּוּשֶׁךָ. אַף כָּאן גְּשָׁמִים הַלָּלוּ מְרִאִין שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּרָצוֹן:

פרק ג (א) **לוֹלֵב הַגָּזוּל פָּסוּל.** דִּכְתִיב (ויקרא כג מ) ׳וּלְקַחְתֶּם לָכֶם׳, מִשֶּׁלָּכֶם. וּלְאַחַר שֶׁאוּשׁ בְּעָלִים, נִהְיֶה דִּשֶּׁלּוֹ הוּא שֶׁקּוֹנֶה אוֹתוֹ בְּיֵאוּשׁ, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה: **וְהַיָּבֵשׁ פָּסוּל.** דִּבְכָלְהוּ בָּעֵינַן הָדָר וְלֵיכָּא. **שֶׁל אֲשֵׁרָה.** אִילָן הַנֶּעֱבָד: **וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת פָּסוּל.** דִּלְשָׁרְפָה קָאֵי. וְלוּלֵב בָּעֵי שִׁעּוּר, וְהָנֵי כֵּינָן דִּלְשָׁרְפָה קָיְמִי אֵין שִׁעּוּרָן קָיִם: **נִקְטַם רֹאשׁוֹ פָּסוּל.** דְּלֹא הֲוֵי הָדָר: **נִפְרְצוּ עָלָיו.** וְאֵינָן מְחֻבָּרִין אֶלָּא עַל יְדֵי אֲגִידָה: **נִפְרְדוּ עָלָיו.** מְחֻבָּרִים הֵן בַּשְּׁדֵרָה, אֶלָּא שֶׁלְּמַעְלָה הֵן נִפְרָדִין לְכָאן וּלְכָאן כְּעֵנַפֵּי אִילָן: **יָאֲגְדֵנּוּ מִלְּמַעְלָה.** אִם נִפְרְדוּ עָלָיו מַשִּׁיאִין עוֹלִים עִם הַשְּׁדֵרָה כְּשֶׁאָר לוּלָבִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **צִנֵּי הַר הַבָּרְזֶל.** יֵשׁ דְּקָלִים שֶׁלּוּלְבִין שָׁלֵהֶן קְצָרִים מְאֹד וְאֵין עוֹלִין עַל אֹרֶךְ הַשְּׁדֵרָה, אִם הֵן אֲרֻכִּין כָּל כָּךְ עַד שֶׁרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה מַגִּיעַ לְצַד עִקָּרוֹ שֶׁל זֶה כְּשָׁרִים: **כָּל לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.** כְּנֶגֶד אֹרֶךְ הַהֲדַס, וְטֶפַח יוֹתֵר כְּדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ, דִּלּוּלָב בָּעֵי לְנַעְנוּעֵי כְּדִלְקַמָּן (מ״ט): **כְּדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ.** תֵּנִי, וּכְדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ, דְּהֵינוּ טֶפַח יוֹתֵר עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים: (ב) **נִקְטַם רֹאשׁוֹ פָּסוּל.** וְלֵית הִלְכְתָא כְּסָתָם מַתְנִיתִין, אֶלָּא כְּרַבִּי טַרְפוֹן דְּאָמַר לְקַמָּן (מ״ד) אֲפִלּוּ שְׁלָשְׁתָּן קְטוּמִין כְּשֵׁרִים: **עֲנָבָיו.** פְּרִי יֵשׁ בּוֹ שֶׁהוֹמָה לַעֲנָבִים: **מְרֻבּוֹת מֵעָלָיו פָּסוּל.** לֹא שְׁנוּ אֶלָּא שֶׁחוֹרוֹת אוֹ אֲדֻמּוֹת, אֲבָל יְרֵקוֹת מִינָא דְּהֲדַס הוּא וְכָשֵׁר: **וְאֵין מְמַעֲטִין אוֹתָן בְּיוֹם טוֹב.** דְּהֲוָה לֵהּ מְתַקֵּן: (ג) **נִקְטַם רֹאשׁוֹ פָּסוּל.** אַף זוֹ אֵינָהּ הֲלָכָה: **צְפַצְפָה.** מִין עֲרָבָה וְעֵלָה שֶׁלָּהּ עָגֹל: **וְשֶׁל בַּעַל.** שֶׁגְּדֵלָה בְּשָׂדֶה וְלֹא בְּנַחַל כְּשָׂרָה, לֹא נֶאֱמַר ׳עַרְבֵי נָחַל׳ (ויקרא כג מ) אֶלָּא שֶׁדִּבֵּר הַכָּתוּב בַּהֹוֶה: (ד) **אֲפִלּוּ שְׁנַיִם קְטוּמִין.** אַהֲדָסִים קָאֵי. וּבְגְמָרָא (לד:) פָּרֵיךְ אִי אֲפִלּוּ שְׁנַיִם קְטוּמִין פָּסוּל וְהוּא מִצְּרִיךְ שְׁלֹשָׁה לִבְעֵי שְׁלֵמִים, וְאִי אֲפִלּוּ בְּשֵׁר לִכְשֵׁר שְׁלָשְׁתָּן קְטוּמִים, וּמֵשִׁיק דְּחֲזַר בּוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִתְּחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁהָיָה מַצְרִיךְ שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים, וּמַכְשִׁיר אֲפִלּוּ שְׁנַיִם קְטוּמִין, וְהוּא הַדִּין אִי לָא מֵיתֵי לְהוּ כְּלָל, דְּקְטוּמִין כְּמָאן דְּלֵיתְנְהוּ דְּמֵי: **אֲפִלּוּ שְׁלָשְׁתָּן קְטוּמִין.** דְּלָא בְּעֵי הֲדָר בַּהֲדַס. **וְהֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן:** (ה) **שֶׁל עֲרָלָה וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה פָּסוּל.** דְּאָמַר קְרָא (ויקרא כג מ) ׳וּלְקַחְתֶּם לָכֶם׳, שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לָכֶם: (ו) **וְאֵם נָטַל כָּשֵׁר.** שֶׁהֲרֵי יֵשׁ בָּהּ הֶתֵּר אֲכִילָה: **וּבֵית הִלֵּל מְכַשִּׁירִין.** דְּהָא חֲזִי לַעֲנִיִּים, כְּדִתְנַן (דמאי פ״ג מ״א) מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי: **בֵּירוּשָׁלַיִם וְכוּ׳.** אֲבָל חוּץ לִירוּשָׁלַיִם לֹא, דִּבְעֵינַן לָכֶם׳, שֶׁיְּהֵא רָאוּי לָכֶם: (ו) **עָלְתָה חֲזָזִית.** כְּמִין אֲבַעְבּוּעוֹת דַּקּוֹת: **עַל רֻבּוֹ.** בְּמָקוֹם אֶחָד הוּא דִּבְעֵינַן רֻבּוֹ, אֲבָל בִּשְׁנַיִם אוֹ בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת אֲפִלּוּ עַל מְעוּטוֹ פָּסוּל. וְעַל פְּטָמְתוֹ אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא פָּסוּל, שֶׁשָּׁם הוּא נִרְאֶה יוֹתֵר מִבִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת: **פְּטָמְתוֹ.** הַדֵּד שְׁבְּרֹאשׁוֹ. כְּמוֹ פִּטְמָא שֶׁל רִמּוֹן (עוקצין פ״ב מ״ג): **נִקַּב פָּסוּל.** וְדַוְקָא שֶׁנִּקַּלְקֵל כֻּלּוֹ, אֲבָל מִקְצָתוֹ כָּשֵׁר. וְאִית דְּאָמְרֵי אִפְּכָא נִקְלַף מִקְצָתוֹ פָּסוּל, דִּמְחַזֵּי כְּמְנֻמָּר, אֲבָל נִקְלַף כֻּלּוֹ כָּשֵׁר. וְהַאי נִקְלַף לָאו שֶׁהוּסְרָה הַקְלִפָּה עַד שֶׁנִּרְאֶה הַלְּבְנוֹנִית שֶׁבְּתוֹכוֹ, דְּהַאי הֲוֵי חָסֵר וּפְסוּל, אֶלָּא שֶׁנִּקַּלְקֵל מִמֶּנּוּ גֶּלֶד דַּק וּמַרְאֵהוּ יָרֹק כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה: **נִקַּב.** נָקָב מְפֻלָּשׁ מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר אֲפִלּוּ בְּכָל שֶׁהוּא פָּסוּל. וְשֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְאֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם כְּגוֹן שֶׁתָּחַב בּוֹ יָתֵד עֻבְיָהּ, אִם הַנֶּקֶב רָחָב כְּאֹפֶר פָּסוּל, פָּחוֹת מִכָּאן כָּשֵׁר. וְהֵינוּ **נֶקֶב וְלֹא חָסַר כָּל שֶׁהוּא** כָּשֵׁר דְּתְנִינַן לְקַמָּן, שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְאֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם כְּאֹפֶר: **אֶתְרוֹג הַכּוּשִׁי.** שֶׁגְּדֵל כָּאן וְהוּא שְׁחוֹר, **פָּסוּל.** אֲבָל כּוּשִׁי שֶׁגְּדֵל בְּאֶרֶץ כּוּשׁ, אוֹרְחֵהּ הוּא וְכָשֵׁר: **וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל.** וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְכָל הָנֵי פְּסוּלִים בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, אֲבָל בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי עִם שְׁאָר הַיָּמִים הַכֹּל כָּשֵׁר: (ז) **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּבֵיצָה.** וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּפָחוֹת מִכַּבֵּיצָה פָּסוּל: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֲפִלּוּ בְּשִׁתֵּי יָדָיו.** וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ח) **בְּגִימוֹנְיוֹת שֶׁל זָהָב.** חוּטֵי זָהָב כְּפוּפִין כְּגִימוֹן, כְּמוֹ ׳הֲלָכָךְ כְּאַגְמוֹן׳ (ישעיה נח ה), וְסוֹבְבִין הָאַגָּדָה: **בְּמִינוֹ הָיוּ אוֹגְדִין אוֹתוֹ לְמַטָּה.** לְקַיֵּם מִצְוַת אֶגֶד, וְזֶה לְנוֹי בְּעָלְמָא הָוֵה. וְרַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ דְּאָמַר לוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד (לג.), הִלְכָךְ אִי אֶגֵיד לֵהּ שְׁלָא בְּמִינוֹ הָוֵי לֵהּ חֲמִשָּׁה מִינִין, וַאֲנַן קָיְמָא לַן דְּלוּלָב אֵין צָרִיךְ אֶגֶד, הִלְכָךְ **בְּהָא הֲלָכָה כְּרַבִּי** מֵאִיר: (ט) **וְהֵיכָן הָיוּ מְנַעְנְעִין.** הַשְׁתָּא מֵהַדַּר תֵּנָא לְהָא דִּתְנִינַן לְעֵיל (מ״א) כָּל לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי לְנַעְנֵעַ, אֲלָמָא מִצְוָה בִּנְעִנּוּעַ, וְהֵיכָן מְנַעְנְעִים: **בָּהוֹדוּ לַה׳ תְּחִלָּה.** תְּחִלַּת הַמִּקְרָא: **וְסוֹף.** סוֹף הַמִּקְרָא, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. וְאִית דְּמַפְרְשִׁי, תְּחִלָּה, הוֹדוּ רִאשׁוֹן, **וְסוֹף,** הוֹדוּ אַחֲרוֹן שֶׁבְּסוֹף הַהַלֵּל, וְהָכִי מִסְתַּבְּרָא. וְכֵיצַד מְנַעְנְעִין, מוֹלִיךְ וּמֵבִיא כְּדֵי לַעֲצֹר רוּחוֹת רָעוֹת, מַעֲלֶה וּמוֹרִיד כְּדֵי לַעֲצֹר טְלָלִים רָעִים. וּבַהוֹלָכָה מְנַעְנְעִין שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, וְכֵן בַּהֲבָאָה וְכֵן בָּעֲלִיָּה וְכֵן בִּירִידָה, עַל כָּל אַחַת וְאַחַת שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים: **וְהֵם לֹא נַעֲנְעוּ אֶלָּא בַּאֲנָא ה׳ הוֹשִׁיעָה נָּא בָּלְבַד.** וְאֵין בָּךְ הֲלָכָה אֶלָּא כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל: **יְטֹל עַל שֶׁלְּחָנוֹ.** אִם שָׁכַח וְלֹא נָטַל לוּלָב קֹדֶם אֲכִילָה, יַפְסִיק סְעוּדָתוֹ וְיִטֹּל עַל שֻׁלְחָנוֹ: (י) **מִי שֶׁהָיָה עֵבֶד אוֹ אִשָּׁה אוֹ קָטָן וְכוּ׳.** מִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בַּדָּבָר אֵינוֹ מוֹצִיא אֲחֵרִים יְדֵי חוֹבָתָן, לְכָךְ צָרִיךְ שֶׁיְּעַנְּנָה אַחֵרָיו מִלָּה בְּמִלָּה מַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר: **וְיִתְּנָה לוֹ מֵאֵרָה.** שֶׁלֹּא לְמַד: **עוֹנֶה אַחֲרָיו הַלְלוּיָהּ.** עַל כָּל דָּבָר שֶׁהוּא אוֹמֵר, שֶׁכָּךְ הָיוּ רְגִילִין לַעֲנוֹת אַחַר מַקְרֵא אֶת הַהַלֵּל עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר ׳הַלְלוּיָהּ׳: (יא) **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִכְפֹּל.** כָּל פָּסוּק וּפְסוּק מֵאוֹדֶךְ וּלְמַטָּה עַד סוֹף הַהַלֵּל, כּוֹפְלִים, לְפִי שֶׁכָּל אוֹתוֹ הַפָּרָק מַ״הוֹדוּ לַה׳ כִּי טוֹב׳ עַד ׳אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי׳ כֻּלּוֹ כָּפוּל בַּמִּקְרָא, וּמֵאוֹדֶךְ וּלְמַטָּה אֵינוֹ כָּפוּל, לְכָךְ נָהֲגוּ לִכְפֹּל הַמִּקְרָאוֹת הַלָּלוּ: **לְבָרֵךְ אַחֲרָיו [וְכוּ׳] הַכֹּל כְּמִנְהָג הַמְדִינָה.** אֲבָל בִּרְכַּת הַלֵּל לְפָנָיו מִצְוָה הִיא בְּכָל מָקוֹם וְאֵינוֹ תָּלוּי בַּמִּנְהָג: **הַלּוֹקֵחַ לוּלָב מֵחֲבֵרוֹ.** עִם הָאָרֶץ: **בַּשְּׁבִיעִית.** שֶׁעִם

הָאָרֶץ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית. וּנְהִי דִּדְמֵי לוּלָב יָכוֹל לִתֵּן לוֹ, לְפִי שֶׁלּוּלָב עֵץ בְּעָלְמָא הוּא וְאֵין בּוֹ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית, דְּמֵי אֶתְרוֹג אֵינוֹ יָכוֹל לִתֵּן לוֹ, שֶׁפֵּרוֹת שְׁבִיעִית צְרִיכִין לְהִתְבַּעֵר בַּשְּׁבִיעִית הֵן וּדְמֵיהֶן, הִלְכָךְ צָרִיךְ שֶׁיִּזְקֹק מִמֶּנּוּ הָאֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה וְלֹא יִתֵּן לוֹ דָּמָיו, שֶׁמָּא לֹא יְבַעֲרֵם עִם הָאָרֶץ בְּקְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית: (יב) **בַּמִּקְדָּשׁ שְׁבָעָה.** כִּדְדָרְשִׁינַן (תו״כ ויקרא כג מ) ׳לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים׳ (ויקרא כג מ), וְלֹא בַּגְּבוּלִין שִׁבְעַת יָמִים: **בַּמְּדִינָה.** בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁאַף הִיא כַּגְּבוּלִים לְעִנְיָן זֶה: **וְשֶׁיִּהְיֶה יוֹם הֶגֶף.** שֶׁל עֹמֶר, דְּהֵינוּ יוֹם ט״ז בְּנִיסָן כֻּלּוֹ אָסוּר. וּבִזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם מַשְׁקָרֵב הָעֹמֶר הָיוּ אוֹכְלִים חָדָשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, דִּכְתִיב (ויקרא כג יד) ׳עַד הֲבִיאֲכֶם׳, וּכְשֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מֵאָז מִן הַתּוֹרָה מִשֶּׁהֶאִיר הַמִּזְרָח, דְּאָמְרִינַן (מנחות סח.) כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר ׳עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׳ (ויקרא שם), דְּמַשְׁמַע מִשֶּׁהֶאִיר הַמִּזְרָח, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר ׳עַד הֲבִיאֲכֶם׳ (ויקרא שם), הָא כֵּיצַד, בִּזְמַן דְּאִיכָּא עֹמֶר ׳עַד הֲבִיאֲכֶם׳, בִּזְמַן דְּלֵיכָּא עֹמֶר ׳עַד עֶצֶם הַיּוֹם׳, וְאֵסֶר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי עֲלֵיהֶם כָּל הַיּוֹם, מִשּׁוּם מְהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיֹאכְלוּ מִן הֶחָדָשׁ מִיָּד, וְלֹא יִהְיוּ צְרִיכִין לְהִתְעַכֵּב עוֹד: (יג) **יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן וְכוּ׳.** דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן (פ״ד מ״ב) דְּמִצְוַת לוּלָב דְּוָוהּ אֶת הַשַּׁבָּת בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן לְבַדּוֹ, לְפִיכָךְ הָיוּ מוֹלִיכִין שָׁם לוּלְבֵיהֶן מֵעֶרֶב שַׁבָּת: **אֵין אָדָם יוֹצֵא וְכוּ׳.** דִּכְתִיב (ויקרא כג מ) ׳וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן׳, ׳לָכֶם׳ מִשֶּׁלָּכֶם. וְאִם נָתְנוּ לוֹ חֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה אֲפִלּוּ עַל מְנָת לְהַחֲזִיר שְׁמָהּ מַתָּנָה, וְנוֹטְלוֹ וְיוֹצֵא בּוֹ וְאַחַר כָּךְ מַחֲזִירוֹ, וְאִם לֹא הֶחֱזִירוֹ, אַגַּלַּאי מִלְּתָא הָיָה בְּיָדוֹ מֵעֶרֶב וְלֹא יָצָא יָדֵי חוֹבָתוֹ: (יד) **פָּטוּר מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוֹ בְּרָשׁוּת.** וְכֹגוֹן שֶׁלֹּא יָצָא יָדֵי חוֹבַת נְטִילָה בְּשָׁעָה שֶׁהוֹצִיאוֹ, אֲבָל יָצָא יָדֵי חוֹבַת נְטִילָה קֹדֶם שֶׁהוֹצִיאוֹ חָבֵר, דְּלָא יָדְעִי לֵהּ מִשּׁכַּחַת דִּלְא יָצָא יָדֵי חוֹבַת נְטִילָה בְּמִצְוָה לַעֲשׂוֹתָהּ. וְהֵיכִי מַשְׁכַּחַת לַהּ מִצְוָה דְּלָא יָצָא יָדֵי חוֹבַת נְטִילָה קֹדֶם שֶׁהוֹצִיאוֹ דְּהָא מִדְאִגַּבְּהָהּ נָפַק בַּהּ, מַשְׁכַּחַת לַהּ בְּגוֹן שֶׁהָפְכוֹ, שֶׁכָּל הַמִּצְוֹת כֻּלָּן אֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן אֶלָּא בְּדֶרֶךְ גְּדֻלָּתָן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כו טו) ׳עֹצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׳, שֶׁעוֹמְדִים בְּדֶרֶךְ גְּדֻלָּתָן. אִי נַמִי שֶׁהוֹצִיאָן בְּכִבְלֵי, דִּלְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר בְּדֶרֶךְ לָאו שְׁמָהּ לְקִיחָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (טו) **מְכֻבָּלֶת אִשָּׁה.** אֶת הַלּוּלָב, וְלֹא אָמְרִינַן דְּמִטַּלְטֶלֶת מִידֵי דְּלָא חֲזִי לָהּ: **וּמַחֲזֶרֶת לַמַּיִם.** שֶׁלֹּא יִכְמְשׁוּ: **בְּשַׁבָּת מַחֲזִירִים.** שֶׁהֲרֵי מָהֵם נִטָּלוּם הַיּוֹם, אֲבָל לֹא מוֹסִיפִים, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין מַחֲלִיפִין: **וּבְיוֹם טוֹב מוֹסִיפִין.** אֲבָל לֹא מַחֲלִיפִים, לִשְׁפּוֹךְ אֵלּוּ וְלִתֵּת עוֹנְגִין מֵהָן, דְּטוֹרַח לְתַקֵּן מָנָא: **וּבְמוּעָד.** בְּחֹל הַמּוֹעֵד מִצְוָה לְהַחֲלִיף. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: חַיָּב בְּלוּלָב.** לְחַנְּכוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

פרק ד (א) **לוּלָב וַעֲרָבָה.** לוּלָב לִנְטִילָה וַעֲרָבָה לְהַקִּיף הַמִּזְבֵּחַ: **שָׁשָׁה וְשִׁבְעָה.** לְפִי שֶׁפְּעָמִים דּוֹחִים אֶת הַשַּׁבָּת וְהוּא לְהוּ שִׁבְעָה, וּפְעָמִים שֶׁאֵין דּוֹחִין וְלָא הָוֵי אֶלָּא שִׁשָּׁה. וּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ לְהוּ וְאָזֵיל: **וְהַהַלֵּל.** לִגְמֹר כָּל שְׁמוֹנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח, לְפִי שְׁמוּת הֶחָג חֲלוּקִים בְּקִרְבְּנוֹתֵיהֶן: **וְהַשְּׁמִחָה.** לֶאֱכֹל בְּשַׂר שְׁלָמִים בִּזְמַן הַמִּקְדָּשׁ, דִּכְתִיב (דברים טז יד) ׳וְשָׂמַחְתָּ בְחַגֶּךָ׳, וְאֵין שִׂמְחָה בִּזְמַן הַמִּקְדָּשׁ אֶלָּא בִּבְשַׂר שְׁלָמִים, דִּכְתִיב (שם כז ז) ׳וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ׳: **סֻכָּה.** לֵישׁ בְּסֻכָּה, **וְנִסּוּךְ הַמַּיִם.** בְּתָמִיד הֶחָג שְׁחֵרִית: **הַלֵּילִי.** בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה הָיוּ שְׂמָחִים בְּחָג לִכְבּוֹד שְׁאִיבַת נְסוּךְ הַמַּיִם, וּמְנַגְּנִים בַּחֲלִילִים וְכִנּוֹרוֹת. וְאוֹתוֹ חָלִיל אֵינוֹ דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב: (ב) **לוּלָב שִׁבְעָה.** דִּיוֹם רִאשׁוֹן דּוֹחֶה שַׁבָּת, מִשּׁוּם דְּאִית לֵיהּ עִקָּר מִן הַתּוֹרָה בַּגְּבוּלִים, דִּכְתִיב (ויקרא כג מ) ׳וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן׳: **וְשָׁאַר כָּל הַיָּמִים.** אִם חָל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת יְמֵי הַחֹל, וְנִמְצְאַת שַׁבָּת בְּחֹל הַמּוֹעֵד, לָא דָּחֵי. וְאַף עַל גַּב דְּכָל שִׁבְעָה הוּא מִן הַתּוֹרָה בְּמִקְדָּשׁ, הֶעֱמִידוּ חֲכָמִים גְּזֵרָתָם בְּשָׁאַר יְמֵי הֶחָג, הוֹאִיל וְאֵין לָהֶם עִקָּר מִן הַתּוֹרָה בַּגְּבוּלִין. וּבְדֵין הָיָה דְּאַפְלוּ בַּזְּמַן הַזֶּה יְהֵא לוּלָב דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חַג, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלָא בְּקִיאֵינוּ בְּקִבִּיעָא דְּיַרְחָא, וְשָׁמָּא אֵין זֶה יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, הִלְכָךְ לָא דָּחֵינַן שַׁבָּת מִפְּקִיקָא. וְטַעְמָא דְּגָזְרוּ שֶׁלֹּא לִטֹּל לוּלָב בְּשַׁבָּת, וְהָרֵי אֵין בְּנְטִילָתוֹ שׁוּם מְלָאכָה אֶלָּא טְלטוּל בְּעָלְמָא, גְּזֵרָה שָׁמָּא יִשְׁלֶנּוּ בְּיָדוֹ וְיֵלֵךְ אֵצֶל בָּקִי לִלְמֹד הַבְּרָכָה אוֹ סֵדֶר הַנַּעֲנוּעִים וְיַעֲבִירֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֵינוּ טַעְמָא דְּשׁוֹפָר וְהֵינוּ טַעְמָא דִּמְגִלָּה: (ג) **יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל עֲרָבָה וְכוּ׳.** דַּעֲבוּד הָכֵי רָצְתָה לְדַעַת שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְתָא, כְּלוֹמַר הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וּמִשּׁוּם הַאי הָכֵי תִּקְּנוּ דְּשִׁבְעִיבִי שְׁלֹשָׁה דּוֹחֶה שַׁבָּת בַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁבָּעֲרָבָה הָיוּ מַקִּיפִים אֶת הַמִּזְבֵּחַ. וְהָאִידָּנָא אֵינָהּ אֶלָּא מִנְהַג נְבִיאִים, שֶׁהֲנִהֲגוּ אֶת הָעָם לִטֹּל עֲרָבָה בַּשְּׁבִיעִי חוּץ מֵעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב, וְאֵין מְבָרְכִין עָלֶיהָ: (ד) **מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְהַר הַבַּיִת.** יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן, מֵעֶרֶב שַׁבָּת: **הַחַזָּנִים.** שֶׁמְּשִׁים שֶׁהָיוּ שָׁם לְצָרְכֵי צִבּוּר: **עַל גַּב הָאִצְטַבָּא.** רְחָבָה שֶׁל הַר הַבַּיִת הָיְתָה מֻקָּפֶת בְּאִצְטַבָּאוֹת לֵישֵׁב שָׁם, וּמְסוֹכָכוֹת לְמַעְלָה מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים: **וְהַזְּקֵנִים.** הַזּוֹאֲגִים שֶׁלֹּא יִדְחֲפוּם לְמָחָר כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְקַחַת אִישׁ לוּלָבוֹ: **וּמַלְמְדֵיהֶן.** בֵּית דִּין אֶת כָּל הָעָם לוֹמַר ׳אָם יָבוֹא לוּלְבִי אֶל יַד חֲבֵרִי הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ בְּמַתָּנָה׳, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהָא אָצְלוֹ לֹא גְּזוּל וְלֹא שָׁאוּל: (ה) **נִקְרָא מוֹצָא.** בְּגְמָרָא (מה.) אוֹמֵר שֶׁשָּׁמוֹ קָלָנִי״א. וְעוֹד הַיּוֹם כְּךָ שְׁמוֹ, וְהָעֲרָבָה מְצוּיָה שָׁם, וְהַמָּקוֹם רָחוֹק מִירוּשָׁלַיִם מְעַט. וּפָרוּשׁ קָלָנִי״א, חָפְשִׁי מִמַּס, וּלְפִיכָךְ נִקְרָא ׳מוֹצָא׳, שֶׁהָיָה מוּצָא מִמַּס הַמֶּלֶךְ בִּשְׁבִיל הָעֲרָבָה שֶׁלּוֹקְחִים מִשָּׁם: **מָרְבִיּוֹת.** עֲנָפִים גְּדוֹלִים גְּבוֹהִים אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה, וּמִנִּיחִים אוֹתָם עַל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ, וְרֹאשֵׁיהֶן זְקוּפִים וּמֻשָּׁן עַל הַמִּזְבֵּחַ אַמָּה: **אָנָּא ה׳.** בִּגְמָרָא אָנָּא ה׳, וְעוֹד הֵם שְׁנֵי שֵׁמוֹת שֶׁבְּשֵׁם שֶׁל ע״ב. פֵּרוּשׁ אַחֵר מִי שֶׁאֵנִי וְהוּא בְּצָרָה, עַל דָּרְךְ ׳עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה׳ (תהלים צא טו), הוֹשִׁיעָה נָּא: (ו) **גִּינְיוֹת.** כֵּלִים שֶׁל זֶרַע מְלֵאִים מַיִם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְמְשׁוּ עֲלֵיהֶן: **חֲרִיּוֹת.** עֲנָפִים שֶׁל דֶּקֶל הָיוּ מְבִיאִים בֵּין בַּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת, וְלֹא עֲרָבָה, דִּכְתִיב (ויקרא כג מ) ׳כַּפֹּת

תְּמָרִים׳, שְׁתֵּים הֵן, אַחַת לְלוּלָב וְאַחַת לְמִזְבֵּחַ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא: (ז) **הַתִּינוֹקוֹת שׁוֹמְטִים אֶת לוּלְבֵיהֶן.** הַגְּדוֹלִים שׁוֹמְטִים אֶת לוּלְבֵי הַתִּינוֹקוֹת מִיָּדָן שֶׁל תִּינוֹקוֹת: **וְאוֹכְלִים.** הַגְּדוֹלִים אֶתְרוֹגֵיהֶן שֶׁל תִּינוֹקוֹת. וְאֵין בַּדָּבָר מְשׁוּם גָּזֵל, שֶׁכָּךְ נָהֲגוּ מְשׁוּם שִׂמְחָה. פְּרוּשׁ אַחֵר הַתִּינוֹקוֹת מְשַׁלְּיכִים לוּלְבֵיהֶן מִיָּדָם וְאוֹכְלִים אֶתְרוֹגֵיהֶן בְּשָׂבִיבֵי, אֲבָל הַגְּדוֹלִים אֵין אוֹכְלִים אֶתְרוֹגֵיהֶן כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, דְּכֵיוָן שֶׁהַקְּצָבָה לְמִצְוָה לְמִקְצַת הַיּוֹם הַקְּצָבָה לְכֻלּוֹ: (ח) **לֹא יִתְּיר.** אָגֻד שֶׁלֹּא לְסָתָרָה, דְּהָא כָּל הַיּוֹם חוֹלְתָהּ: **אֲבָל מוֹרִיד.** הוּא מְמֻנֶּה הַבַּיִת נָאִים וּמְצֻעָּרוֹת נָאוֹת שֶׁהֲעֶלָה לְתוֹכָהּ: **מִפְּנֵי כְבוֹד יוֹם טוֹב.** שֶׁיֵּרָאֶה כְּמַכִּין לְקָרְאתוֹ [לַמְּקוֹם] שֶׁיִּסְעֹד בּוֹ הַלַּיְלָה: (ט) **מִן הַשַּׁלּוֹחַ.** הוּא מַעְיָן הַסָּמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם: **מַחֲזֶקֶת שַׁלֹּשֶׁת לֻגִּין.** [זֶהוּ] פָּחוּת שֶׁבַּנְּסָכִים, רְבִיעִית הַהִין לַכֶּבֶשׂ׳ (במדבר כח ז): **שֹׁעַר הַמַּיִם.** אֶחָד מִשַּׁעֲרֵי עֲזָרָה נִקְרָא כֵן, עַל שֵׁם שֶׁבּוֹ מַכְנִיסִין צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם דְּנִסּוּךְ הֶחָג: **תָּקְעוּ וְהָרִיעוּ.** מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יב ג) ׳וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן׳: **עָלָה בַּכֶּבֶשׁ.** שֶׁהָיָה בִּדְרוֹמוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ: **וּפָנָה לְשְׂמֹאלוֹ.** שְׁנֵיהֶם נַעֲשִׂים בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, וּכְשֶׁהוּא פּוֹנֶה לִשְׂמֹאלוֹ הֵיא הָרִאשׁוֹנָה: **שֶׁהָיוּ מַשְׁ

(שם) הָיוּ תּוֹקְעִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַיּוֹצֵא מִמִּזְרָח, לְהָכִי קָרֵי לְהוּ שָׁלֹשׁ שֶׁל שַׁעַר הַתַּחְתּוֹן. וְשָׁלֹשׁ שֶׁל מַעֲלָה עֲשִׂירִית לֹא קָחָשִׁיב, דְּהַאי תִּנָּא סָבַר כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב דְּאָמַר שֶׁלֹּא הָיוּ תּוֹקְעִים לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית: **וְשָׁלֹשׁ לְמִלְּוִי הַמַּיִם.** לְאַחַר שֶׁשָּׁאֲבוּם וּבָאוּ לָהֶם לַעֲזָרָה דֶּרֶךְ שַׁעַר הַמַּיִם, תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ: **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.** דִּתְנַן בְּפֶרֶק לוּלָב וַעֲרָבָה (מ"ה), וּזְקִפּוּם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. וְתַנָּא דִּידַן לָא מַיְיתֵי הָכָא כְּשֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבָּת, שֶׁהַפֶּסַח נִשְׁחָט בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת, וּתְקִיעוֹת טוּבָא הַוּוּ הָתָם, מִשּׁוּם דְּלָא שְׁכִיחָא כּוּלֵּי הַאי שֶׁיְּבֹא עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבָּת. וְהָא דְּתָנַן אֵין מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה, לְאוּ דַּוְקָא, דִּכְעֶרֶב פֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת דְּיָמִנִין דְּמוֹסִיפִים עַד שַׁבָּע וַחֲמִשִּׁים תְּקִיעוֹת:

(ו) **יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג וְכוּ'.** עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת שֶׁל כְּהֻנָּה הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ, וְכֻלָּן עוֹלוֹת עֲשִׂירִית לָרֶגֶל וְזוֹכוֹת בַּחוֹבוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת הָרֶגֶל, וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה מִשְׁמָרוֹת מִקְרִיבִים כָּל אַחַת קָחָשִׁיב. שֶׁנִּתְמַעֵט עוֹד פַּר אֶחָד מִן הַפָּרִים, וְנִשְׁאֲרוּ עֶשֶׂר מִשְׁמָרוֹת לְאַרְבָּעָה עֶשֶׂר אַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת מַקְרִיבוֹת כָּל אַחַת שִׁבְעָה, וְהַשְּׁאָר אֶחָד, שִׁשָּׁה כְּבָשִׂים לְשֵׁשׁ מִשְׁמָרוֹת: **בִּשְׁבִיעִי בַּיּוֹם עָרִין.** הַמִּשְׁמָרוֹת (וּמקריבות) [הַמַּקְרִיבוֹת] כְּבָשִׂים, שְׁוִוּת, שֶׁכָּל אַחַת מַקְרֶבֶת אַחַת, שֶׁהֲרֵי אֵינָם אֶלָּא שִׁבְעָה פָּרִים וְאֵילִים שְׁנַיִם וְשָׁעִיר אֶחָד לְעֶשֶׂר מִשְׁמָרוֹת, שְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה עֶשֶׂר כְּבָשִׂים לְאַרְבָּעָה עֶשְׂרֵה מִשְׁמָרוֹת: **בִּשְׁמִינִי חוֹזְרִים לְפִּיס כִּבְרָגְלִים.** פַּר אֶחָד אֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְּבָשִׂים שֶׁקְּרֵבִים בַּשְּׁמִינִי, אֵין קְרֵבִים בְּסֵדֶר קָרְבָּנוֹת הֶחָג לְפִי סֵדֶר הַמִּשְׁמָרוֹת, אֶלָּא כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת בָּאוֹת וּמְפֻיָּסוֹת עֲלֵיהֶן, כְּמוֹ שְׁמְפֻיָּסוֹת בִּשְׁאָר רְגָלִים, וְסֵדֶר הַפִּיּוּס מְפֹרָשׁ בְּיוֹמָא פֶּרֶק בְּרֹאשׁוֹנָה (פ"ב מ"ג): **אָמְרוּ מִשְּׁמָר שֶׁהִקְרִיבוּ פָּרִים הַיּוֹם.** לֹא הָיוּ מַקְרִיבִים פָּרִים לְמָחָר, שֶׁהַמִּשְׁמָרוֹת שֶׁהִקְרִיבוּ אֶתְמוֹל כְּבָשִׂים לֹא הָיוּ מַנִּיחִים אוֹתָן, אֶלָּא הוֹתִירוּ חְלִילָה:

(ז) **בְּאַמּוּרֵי הָרְגָלִים.** בְּמָה שֶׁאָמוּר בָּרְגָלִים, כְּלוֹמַר בְּקָרְבָּנוֹת הָאֲמוּרִים בָּרֶגֶל הָיוּ כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁוִוּת, כְּגוֹן חֲזֵה וּשׁוֹק שֶׁל שַׁלְמֵי חֲגִיגָה שֶׁל כָּל יָחִיד וְיָחִיד, וְעוֹרוֹת שֶׁל עוֹלוֹת רְאִיָּה, וְשֶׁל מוּסְפֵי צִבּוּר וְשֶׁל שְׁעִירֵי חַטָּאוֹת: **וּבְחַלּוֹק לֶחֶם הַפָּנִים.** כְּשֶׁאֲרַע שַׁבָּת בְּרֶגֶל, שֶׁבְּשַׁבָּת מְסַלְּקִין אוֹתוֹ וּמְסַדְּרִין אַחֵר, כְּדִכְתִיב (ויקרא כד ח) 'בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ': **וּבַעֲצֶרֶת.** כְּשֶׁאֲרַע בְּשַׁבָּת, וְיֵשׁ בּוֹ חְלּוּק חָמֵץ שֶׁל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְחִלּוּק לֶחֶם הַפָּנִים שֶׁהִיא מַצָּה, אוֹמְרִים לוֹ לְכָל אֶחָד בְּשָׁנוֹתְנִים לוֹ חֶלְקוֹ בְּלֶחֶם הַפָּנִים הֵילַךְ מַצָּה, וּכְשָׁנוֹתְנִים לוֹ חֶלְקוֹ בְּשִׁתֵּי הַלֶּחֶם אוֹמְרִים לוֹ הֵילַךְ חָמֵץ, לְפִי שֶׁאֵין חוֹלְקִים קָרְבָּן בְּעֻבָּד קָרְבָּן, אֶלָּא מִכָּל קָרְבָּן כָּל אֶחָד נוֹטֵל חֶלְקוֹ, כְּדִנְפֵקָא לָן (מנחות עג.) מִ'לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו' (ויקרא ז י), לְפִיכָךְ תּוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ חֶלְקוֹ בֵּין בְּחָמֵץ בֵּין בְּמַצָּה: **מִשְׁמָר שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ.** לְשַׁמֵּשׁ בְּשַׁבָּת זוֹ שֶׁחָל הֶרֶגֶל לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ: **מַקְרִיב תְּמִידִין.** שֶׁהֲרֵי אֵינָן בְּשַׁכְבִיל הֶרֶגֶל: **וּנְדָרִים וּנְדָבוֹת.** שֶׁנָּדְרוּ וְנָדְבוּ כָּל הַשָּׁנָה וַהֲבִיאוּם בָּרֶגֶל: **וְכָל קָרְבְּנוֹת צִבּוּר.** לְאַתּוֹיֵי פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁשָּׁגְגוּ בֵּית דִּין וְעָשׂוּ בְּהוֹרָאָה וְעָשׂוּ רֹב הַקָּהָל עַל פִּיהֶם, וְאִם אֵרַע בֵּן בָּרֶגֶל, מִשְׁמָר שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ מַקְרִיבִין אוֹתוֹ: **מַקְרִיב אֶת הַכֹּל.** לְאַתוּיֵי קֵן הַמִּזְבֵּחַ כְּשֶׁהוּא בְּטֵל, שֶׁכְּלֻתָּה הַקְּרֵבַת הַתָּמִיד וְאֵין מְבִיאִין שָׁם נֶדֶר אוֹ נְדָבָה, לוֹקְחִין מִמְּעוֹת הַמּוֹתָרוֹת מִשְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה וְקוֹנִין מֵהֶן קָרְבְּנוֹת עוֹלוֹת וּמַקְרִיבִין אוֹתָן, וְהֵן נִדְבַת צִבּוּר, וְאַף אִלּוּ אִם קָרְבוּ בָּרֶגֶל מִשְׁמָר שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ מַקְרִיב אוֹתָן: **בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין מֵאֲחֶרֶיהָ.** אִם חָל יוֹם טוֹב לְאַחַר הַשַּׁבָּת, אַף עַל גַּב דְּלָא הֲוָה לֵיהּ שַׁבָּת בְּתוֹךְ הֶחָג, אֲפִלּוּ הָכִי הוֹאִיל וּצְרִיכִין לְהַקְדִּים בִּיאָתָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת בְּשַׁבִּיל יוֹם טוֹב, שֶׁהֲרֵי בְּשַׁבָּת לֹא יוּכְלוּ לְבוֹא, חוֹלְקִים בְּלֶחֶם הַפָּנִים. וְכֵן אִם חָל שֶׁאֵין לְפָנָיו שַׁבָּת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַשַּׁבָּת בְּתוֹךְ הֶחָג, חוֹלְקִים, הוֹאִיל וְלֹא יוּכְלוּ לְלֻקְטוֹ:

(ח) **חָל לִהְיוֹת יוֹם אֶחָד לְהַפְסִיק בֵּינָתַיִם.** כְּגוֹן שֶׁחָל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת, שֶׁהָיוּ יְכוֹלִים לְבוֹא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת, וְהֵן קָדְמוּ וּבָאוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת. אוֹ שֶׁחָל יוֹם טוֹב הָאֲחָרוֹן בְּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת, שֶׁהָיוּ יְכוֹלִין לֵילֵךְ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְנִתְעַכְּבוּ שָׁם בְּשַׁבָּת. כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שֶׁנִּתְמַעֲטוּ שָׁם אֵין נוֹטְלִין אֶלָּא שְׁתֵּי חַלּוֹת, וּמִשְׁמָר שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ נוֹטֵל עֶשֶׂר וְחוֹלְקִין אוֹתָן בֵּין מִשְׁמָר שֶׁנִּכְנָס וּבֵין מִשְׁמָר הַיּוֹצֵא כְּדַרְכָּן כָּל שַׁבָּתוֹת הַשָּׁנָה: **הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֵׁשׁ וְכוּ'.** שֶׁהַמִּשְׁמָרוֹת מִתְחַלְּפוֹת בְּשַׁבָּת, זוֹ עוֹבֶדֶת שַׁחֲרִית וְזוֹ עוֹבֶדֶת עַרְבִית: **הַנִּכְנָס נוֹטֵל שָׁבַע.** נוֹטְלִים שְׁתֵּי חַלּוֹת יְתֵרוֹת בְּשָׁכַר הֶגֶפֶת דְּלָתוֹת, שֶׁהֵם נוֹעֲלִים הַדְּלָתוֹת שֶׁפָּתְחוּ הַמִּשְׁמָר הַיּוֹצֵא בְּשַׁחַר: וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **הַנִּכְנָסִים חוֹלְקִים.** בֵּינֵיהֶן לֶחֶם הַמַּגִּיעַ לְחֶלְקָם: **בַּצָּפוֹן.** כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה לְכֹל שֶׁהֵן נִכְנָסִין, שֶׁהָיָה קְבוּעָה לְשְׁחִיטַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים: **וְהֵיוֹצְאִים חוֹלְקִים בַּדְּרוֹם.** כְּדֵי שֶׁיֵּרָאֶה שֶׁהֵם יוֹצְאִים וְהוֹלְכִים לָהֶם, לְפִיכָךְ שִׁנּוּ מִקּוֹמָן אֵצֶל רוּחַ שֶׁאֵינוֹ עֹקֶר: **לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדְּרוֹם.** וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא נִכְנֶסֶת, קִנְסָא הוּא שֶׁקִּנְסוּהָ: **וְעַבְעָתָהּ קְבוּעָה.** עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע טַבָּעוֹת הָיוּ בָּעֲזָרָה בִּמְקוֹם הַמִּטְבָּחַיִם, לְעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת כְּהֻנָּה, וְטַבָּעוֹת שֶׁל כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת פְּתוּחוֹת צַד אֶחָד וְהוֹפְכָהּ לְמַעְלָה וּמַכְנִיס צַוָּאר הַבְּהֵמָה לְתוֹכָהּ וְחוֹזֵר וְהוֹפְכָהּ פְּתָחָהּ לְמַטָּה לְתוֹךְ הָרִצְפָּה, וְטַבַּעַת שֶׁל בְּלֹגָה קְבוּעָה וְאֵינָהּ נֶהֱפֶכֶת, וּצְרִיכָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁל אֲחֵרִים, וּגְנַאי הוּא לָהּ: **וְחַלּוֹנָהּ סָתוּמָה.** חֲלוֹנוֹת הָיוּ בְּלִשְׁכַּת הַחֲלִיפוֹת שֶׁשָּׁם גּוֹנְזִין אֶת סַכִּינֵיהֶם, וְחַלּוֹן שֶׁל מִשְׁמֶרֶת בִּלְגָּה הָיְתָה סְתוּמָה, דְּקִנְסוּהָ רַבָּנָן מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, שֶׁאִשָּׁה אַחַת מִמִּשְׁמֶרֶת בִּלְגָּה וּמֵרָיִם בַּת בִּלְגָּה שָׁמְהּ נִשְׁתַּמְּדָה וְנִשֵּׂאת לְסַרְדִּיוֹט אֶחָד מִמַּלְכֵי יְוָנִים, וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ יְוָנִים לַהֵיכָל הָלְכָה וְטָפְחָה בְּסַנְדָּל עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְאָמְרָה, לוּקוּס לוּקוּס, פְּרוּשׁ זְאֵב זְאֵב בְּלָשׁוֹן יְוָנִי, עַד מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵין אַתָּה עוֹמֵד לָהֶן בְּשָׁעַת דְּחֻקָּן, וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר זֶה קָבְעוּ אֶת טַבַּעְתָּהּ וְסָתְמוּ אֶת חַלּוֹנָהּ שֶׁל כָּל הַמִּשְׁמֶרֶת בַּלָּהּ, כִּי אָמְרוּ, שֶׁמָּא לֹא שָׁמְעָה מֵאֲבִיהָ שֶׁהָיָה מְבַזֶּה אֶת הָעֲבוֹדָה לֹא אָמְרָה כֵּן, וּבִשְׁבִיל אֲבִיהָ קָנְסוּ כָּל הַמִּשְׁפָּחָה, דְּאוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ, טוֹב לַצַּדִּיק וְטוֹב לִשְׁכֵנוֹ:

מַסֶּכֶת בֵּיצָה

פרק א (א) **בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב.** [בְּיוֹם טוֹב] שֶׁלְּאַחַר שַׁבָּת עָסְקִינַן. וְטַעֲמַיְיהוּ דְּבֵית הִלֵּל דְּאָמְרִי **לֹא תֹאכַל,** מִשּׁוּם דְּכָל בֵּיצָה דְּמִתְיַלְּדָא הָאִידָנָא, מֵאֶתְמוֹל גְּמְרָה לָהּ, וְנִמְצֵאת שַׁבָּת מְכִינָה לְיוֹם טוֹב, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה 'יִהְיֶה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ', וּפְתָם 'שִׁשִּׁי' חֹל הוּא, חֹל מֵכִין לְשַׁבָּת וְחֹל מֵכִין לְיוֹם טוֹב, דְּיוֹם טוֹב נַמִּי אִקְרֵי שַׁבָּת, וְאֵין יוֹם טוֹב מֵכִין לְשַׁבָּת וְלֹא שַׁבָּת מְכִינָה לְיוֹם טוֹב. וְהָכָא כִּי הַךְ דְּבֵיצָה, אַף עַל גַּב דִּבְיוֹם טוֹב שָׁמַיִם הִיא, מִקַּרְקָע הֲכָנָה. וּמִיהוּ שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב דְּחַשְׁיבִי, בְּעֵיָא סְעוּדָתָן הַזְמָנָה בְּחֹל וְאֵין אֶחָד מֵהֶן מֵכִין לַחֲבֵרוֹ אֲפִלּוּ בְּהֶכְנָה דְּבִידֵי שָׁמַיִם, אֲבָל סְעוּדַת חֹל לֹא חֲשִׁיבָא וְלֹא בָּעֵיָא הַזְמָנָה. הִלְכָךְ בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת בְּעָלְמָא שֶׁאֵינוֹ יוֹם טוֹב, לֵית לָן לְמֵימַר בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בּוֹ לְפִי שֶׁנִּגְמְרָה בְּשַׁבָּת, דְּסְעוּדַת חֹל לֹא אַצְרְכָה רַחֲמָנָא זְמַן מְבָעוֹד יוֹם. וְאִסְּרוּ בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּכָל יוֹם טוֹב וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אֶחָד שַׁבָּת, גְּזֵרָה מִשּׁוּם יוֹם טוֹב שֶׁאַחַר שַׁבָּת. וְכֵן אָסְרוּ בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּכָל שַׁבָּת לְגַמְעָהּ חַיָּה, גְּזֵרָה מִשּׁוּם שַׁבָּת שֶׁאַחַר יוֹם טוֹב. וְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב הַסְּמוּכִים זֶה לָזֶה, בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בָּזֶה אֲסוּרָה בָּזֶה. וְכֵן שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בָּזֶה מֻתֶּרֶת בָּזֶה: **שְׁאוֹר בְּכַזִּית.** לְעִנְיַן אֲכִילָה כְּלֵי עָלְמָא לֹא כְּלִיגֵי דְּזֵה וָזֶה בְּכַזִּית, מִדְּפָתַח הַכָּתוּב בִּשְׁאוֹר וְסִיֵּם בְּחָמֵץ, 'שְׁאוֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מְחֻמָּצֶת' (שמות יב יט), לוֹמַר לְךָ זֶהוּ שְׁאוֹר וְזֶהוּ חָמֵץ, כְּזֶה כֵּן זֶה. כִּי כְּלִיגֵי לְעִנְיַן בְּעוּר, בֵּית שַׁמַּאי סָבְרֵי, מִדִּכְתִיב רַחֲמָנָא לְתַרְוַיְיהוּ שְׂאוֹר וְחָמֵץ, וְלִכְתּוֹב חָמֵץ שֶׁאֵין חִמּוּצוֹ קָשֶׁה וַאֲפִלּוּ הָכִי חַיֵּב לְבָעֵר, וְקַל וָחֹמֶר לִשְׂאוֹר שֶׁחִמּוּצוֹ קָשֶׁה, אֶלָּא שְׁמַע מִנֵּה שִׁעוּרוֹ שֶׁל זֶה לֹא כְּשִׁעוּרוֹ שֶׁל זֶה, וְלֹא כְּלִיגֵי בְּעוּר מֵאֲכִילָה. וּמִשּׁוּם דְּהֶנֵּךְ תְּלָת מִלֵּי מִקַּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחְמִירֵי בֵּית הִלֵּל גַּבֵּי יוֹם טוֹב, תָּנָא לְהוּ הָכָא גַּבֵּי הֲדָדֵי: (ב) **הַשּׁוֹחֵט חַיָּה וְעוֹף.** הַבָּא לִשְׁחֹט חַיָּה וְעוֹף, וְנִמְלַךְ בְּבֵית דִּין כֵּיצַד יַעֲשֶׂה: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים.** בֵּית דִּין מוֹרִין לוֹ שֶׁיִּשְׁחֹט לְכַתְּחִלָּה, וְיַחְפֹּר בְּדֶקֶר נָעוּץ שֶׁהֵכִינוּ מִבְּעוֹד יוֹם, כְּלוֹמַר, שֶׁיַּעֲקֹר אוֹתוֹ מִמְּקוֹם נְעִיצָתוֹ וְיַעֲלֶה עָפָר וְיִכָּסֶה בּוֹ. וּמְיַירֵי כְּשֶׁהוּא נָעוּץ בְּעָפָר תַּחוֹחַ הָרָאוּי לְכִסּוּי שֶׁאֵינוֹ מְחַסֵּר תְּחִישָׁה: **דֶּקֶר.** יָתֵד שֶׁנּוֹעֲצִים בָּאָרֶץ, לְשׁוֹן 'וַיִּדְקֹר אֶת שְׁנֵיהֶם' (במדבר כה ח): **שֶׁאֶפְשָׁר בְּיָדוֹ מִזֶּה הוּא.** לְאוּ אִפְּלְתֵיהּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל קַאֵי, אֶלָּא מִלְּתָא בְּאַגַּפֵּי נַפְשֵׁהּ הִיא, וְהָכִי קָאָמַר, **וְאֲפִלּוּ כֵּירָה** מוּכָן הוּא וְאֵינוֹ צָרִיךְ הַזְמָנָה דְּדִמְיָתֵיהּ עִלְּוִיהּ. וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהַסַּק מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, אֲבָל הַסַּק בְּיוֹם טוֹב אָסוּר, וְהַיְינוּ דְּלָא כְּלִיגֵי דְּאִסּוּר, בֵּיצָה, שֶׁקַּיָּל לֵיהּ נַמִּי וּמְכַשֵּׁה בּוֹ: (ג) **אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַפֶּתֶם מִשּׁוּבָּךְ לְשׁוּבָךְ.** בְּסֶתֶם שֶׁל עֲלִיָּה כֻּלֵּי עָלְמָא לֹא כְּלִיגֵי דְּאִסּוּר, וּבְסֶתֶם שֶׁל שׁוּבָךְ נַמִּי קָשֶׁהוּא מוֹלִיכוֹ בְּרִשׁוּת הָרַבִּים, מוֹדוּ בֵּית הִלֵּל דְּאָסוּר, שֶׁהֲרוֹאֶה אוֹמֵר לְתַקֵּן גַּגּוֹ הוּא מוֹלִיכוֹ וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם טוֹב, כִּי כְּלִיגֵי שְׁמוֹלִיכוֹ בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְאֵין בְּנֵי אָדָם רוֹאִים אוֹתוֹ, **בֵּית שַׁמַּאי** סָבְרֵי אֵין מוֹלִיכִין, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן אֲפִלּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים אָסוּר, **וּבֵית הִלֵּל** מַתִּירִין, אַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא דִּינָא הָכִי הוּא, הָכָא שָׁרֵי מִשּׁוּם שִׂמְחַת יוֹם טוֹב: **מֻחְלָּוֹן לְהַחְלִין.** בְּאוֹתוֹ שׁוּבָךְ עַצְמוֹ, שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ שׁוּבָךְ לִהְיוֹת בּוֹ [מְחִצּוֹת הַרְבֵּה], קַן לְכָל זוּג וְזוּג וְחֻלִּין לְכָל קַן וָקַן: **זֶה וְזֶה אֲנִי נוֹטֵל.** פְּלוּגְתַּיְיהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל דִּבְרֵיכָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁדַּרְכָּן מְגַדְּלֵי יוֹנִים תָּמִיד לְהַנִּיחַ בְּרֵיכָה רִאשׁוֹנָה, דְּהֵינוּ שְׁתֵּי גּוֹזָלוֹת רִאשׁוֹנוֹת, שֶׁהֲאֵמָהוֹת מִשְׁתַּעְשְׁעוֹת בָּהֶן וְלֹא יִבְרְחוּ. וּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי דִּבְדִבּוּר בְּעָלְמָא לֹא סַגֵּי, דִּלְמָא כִּי שָׁקֵיל לְהוּ לְמָחָר, אָתֵי לְאַמְלוֹכֵי וְחָיֵיס עֲלַיְיהוּ וַהֲוֵי טָלְטוּל שֶׁלֹּא לְצָרְכָּן, אֲבָל מְשַׁנְעִינַן וּמְטַלְטְלִינַן שֶׁלֹּא לְצָרְכָּן, וּמִדְּלָא מְשַׁנְעִינַן וּמְטַלְטְלִינַן שֶׁלֹּא לְצָרְכָּן, שְׁמַע מִנֵּה דְּלָא כְּלִיגֵי דְּאִסּוּר, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין, אַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא דִּינָא הָכִי הוּא, הָכָא שָׁרֵי מִשּׁוּם שִׂמְחַת יוֹם טוֹב: **מֻחְלָּוֹן לְהַחְלִין.** בְּאוֹתוֹ שׁוּבָךְ עַצְמוֹ, שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ שׁוּבָךְ לִהְיוֹת בּוֹ [מְחִצּוֹת הַרְבֵּה], קַן לְכָל זוּג וְזוּג וְחֻלִּין לְכָל קַן וָקַן: **זֶה וְזֶה אֲנִי נוֹטֵל.** פְּלוּגְתַּיְיהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל דִּבְרֵיכָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁדַּרְכָּן מְגַדְּלֵי יוֹנִים תָּמִיד לְהַנִּיחַ בְּרֵיכָה רִאשׁוֹנָה, דְּהֵינוּ שְׁתֵּי גּוֹזָלוֹת רִאשׁוֹנוֹת, שֶׁהָ

רבינו עובדיה

וְחֹמֶר מִיּוֹם טוֹב לְחֹל, דִּלְגַמְרֵי אֵין אוֹפִין וְלֹא מְבַשְּׁלִין. וּמְבָרְכִים עַל עֲרוּבֵי תַּבְשִׁילִין כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִים עַל עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת. וְצָרִיךְ לְזַכּוֹת עַל יְדֵי אַחֵר לְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה אַחֵר כָּךְ לִסְמֹךְ עַל עֲרוּבוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּן, דְּזָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו: **אֲבָלּוֹ אוֹ שֶׁאָבַד.** אוֹתוֹ תַּבְשִׁיל שֶׁבִּשֵּׁל מֵעֶרֶב **שַׁבָּת: סוֹמֵךְ עָלָיו.** לְבַשֵּׁל בְּשׁוּלוֹ בְּיוֹם טוֹב לְצָרְכָּן שַׁבָּת. אֲבָל מִתְּחִלָּתוֹ אֵין עֲרוּבֵי תַּבְשִׁילִין פְּחוֹת מִכְּזַיִת, בֵּין לְאָחָד בֵּין לְמֵאָה. וְאִם הִתְחִיל בְּעִפָּתוֹ וְנֶאֱבַד עֲרוּבוֹ, מַה שֶּׁהִתְחִיל גּוֹמֵר: (ב) **מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּל.** שֶׁחָיָב אָדָם לְטַהֵר עַצְמוֹ בָּרֶגֶל. וְכָל מַה שֶּׁצָּרִיךְ טְבִילָה בֵּין אָדָם בֵּין כֵּלִים מְטַבִּילִין מִלְּפְנֵי הַשַּׁבָּת: **כֵּלִים מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת.** שֶׁפְּיָרִן שֶׁהֵם רְאוּיִין לְאַחַר טְבִילָה לְדָבָר שֶׁלֹּא הָיוּ רְאוּיִין לוֹ קֹדֶם טְבִילָה, אִי מְטַבִּיל לְהוּ בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם טוֹב, הֲוָה לֵיהּ מְתַקֵּן מָנָא וְאָסוּר. **וְשַׁבָּת** דְּנָקֵט הָכָא, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּבֵית הִלֵּל דְּאָפְלוּ **בְּשַׁבָּת** שָׁרוּ לְהַטְבִּיל אָדָם, מִשּׁוּם דְּנִרְאֶה כְּמֵיקַר וּמְצַטָּנֵן וְרוֹחֵץ לְתַעֲנוּג, וְלֹא לְשֵׁם טְבִילָה: (ג) **וְשָׁוִין שֶׁמַּשְׁיִירִין אֶת הַמַּיִם בִּכְלֵי אֶבֶן.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַיִם יָפִים לִשְׁתּוֹת וְנִטְמְאוּ, מְמַלֵּא מֵהֶן כְּלֵי אֶבֶן שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְנוֹתְנָן בְּמָקוֹם מַיִם מְלוּחִים אוֹ עֲכוּרִים, עַד שֶׁנּוֹשְׁקִים מַיִם לְמַיִם, נִמְצְאוּ אֵלּוּ זְרוּעִים וּמְחֻבָּרִים לְמֵי מְקוֶה וּבָטְלוּ אַגַּבַּיְיהוּ וְטָהֲרוּ. וְאֵין טָהֳרָה בְּמִקְוֶה לִשּׁוֹם אֹכֶל וּמַשְׁקֶה אֶלָּא לְמַיִם בִּלְבַד, וְלֹא בְּתוֹרַת טְבִילָה אֶלָּא בְּתוֹרַת זְרִיעָה: **אֲבָלּ לֹא מַטְבִּילִין.** שֶׁאֵין נוֹתְנִין אוֹתָן בִּכְלֵי עֵץ טָמֵא שֶׁצָּרִיךְ טְבִילָה, לִכְלֵי לַעֲלוֹת טְבִילָה בּוֹ, כְּדֵי לַעֲלוֹת טְבִילָה לִכְלֵי אַגַּב הַשֶּׁקֶת מַיִם: **וּמַטְבִּילִין מִגַּב לְגַב.** מִי שֶׁהִטְבִּיל כֵּלִים לְתוֹךְ כֵּלִים אֲחֵרִים בְּבֵית הַבַּד אוֹ בְּבֵית הַבֹּר שֶׁצָּרִיךְ בָּהֶן זַיתִּים אוֹ עֲנָבִים, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּבֵית הִלֵּל דְּאָפְלוּ **בְּשַׁבָּת** שָׁרוּ לְהַטְבִּיל אָדָם, מִשּׁוּם דְּנִרְאֶה כְּמֵיקַר וּמְצַטָּנֵן וְרוֹחֵץ לְתַעֲנוּג, וְלֹא לְשֵׁם טְבִילָה: (ג) **וְשָׁוִין שֶׁמַּשְׁיִירִין אֶת הַמַּיִם בִּכְלֵי אֶבֶן.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַיִם יָפִים לִשְׁתּוֹת וְנִטְמְאוּ, מְמַלֵּא מֵהֶן כְּלֵי אֶבֶן שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְנוֹתְנָן בְּמָקוֹם מַיִם מְלוּחִים אוֹ עֲכוּרִים, עַד שֶׁנּוֹשְׁקִים מַיִם לְמַיִם, נִמְצְאוּ אֵלּוּ זְרוּעִים וּמְחֻבָּרִים לְמֵי מְקוֶה וּבָטְלוּ אַגַּבַּיְיהוּ וְטָהֲרוּ. וְאֵין טָהֳרָה בְּמִקְוֶה לִשּׁוֹם אֹכֶל וּמַשְׁקֶה אֶלָּא לְמַיִם בִּלְבַד, וְלֹא בְּתוֹרַת טְבִילָה אֶלָּא בְּתוֹרַת זְרִיעָה: **אֲבָלּ לֹא מַטְבִּילִין.** שֶׁאֵין נוֹתְנִין אוֹתָן בִּכְלֵי עֵץ טָמֵא שֶׁצָּרִיךְ טְבִילָה, לִכְלֵי לַעֲלוֹת טְבִילָה בּוֹ, כְּדֵי לַעֲלוֹת טְבִילָה לִכְלֵי אַגַּב הַשֶּׁקֶת מַיִם: **וּמַטְבִּילִין מִגַּב לְגַב.** מִי שֶׁהִטְבִּיל כֵּלִים לְתוֹךְ כֵּלִים אֲחֵרִים בְּבֵית הַבַּד אוֹ בְּבֵית הַבֹּר שֶׁצָּרִיךְ בָּהֶן זַיתִּים אוֹ עֲנָבִים, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּבֵית הִלֵּל דְּאָפְלוּ **בְּשַׁבָּת** שָׁרוּ לְהַטְבִּיל אָדָם, מִשּׁוּם דְּנִרְאֶה כְּמֵיקַר וּמְצַטָּנֵן וְרוֹחֵץ לְתַעֲנוּג, וְלֹא לְשֵׁם טְבִילָה: (ג) **וְשָׁוִין שֶׁמַּשְׁיִירִין אֶת הַמַּיִם בִּכְלֵי אֶבֶן.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַיִם יָפִים לִשְׁתּוֹת וְנִטְמְאוּ, מְמַלֵּא מֵהֶן כְּלֵי אֶבֶן שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, וְנוֹתְנָן בְּמָקוֹם מַיִם מְלוּחִים אוֹ עֲכוּרִים, עַד שֶׁנּוֹשְׁקִים מַיִם לְמַיִם, נִמְצְאוּ אֵלּוּ זְרוּעִים וּמְחֻבָּרִים לְמֵי מְקוֶה וּבָטְלוּ אַגַּבַּיְיהוּ וְטָהֲרוּ. וְאֵין טָהֳרָה בְּמִקְוֶה לִשּׁוֹם אֹכֶל וּמַשְׁקֶה אֶלָּא לְמַיִם בִּלְבַד, וְלֹא בְּתוֹרַת טְבִילָה אֶלָּא בְּתוֹרַת זְרִיעָה:

מַסֶּכֶת בֵּיצָה

שְׁלֹשָׁה בַּלִּים. שֶׁאִם פֵּרֵשׁ אֶחָד מֵהֶן אֵינָן שְׁבָרֵי כֵּלִים, אֶלָּא כָּל אֶחָד מֵהֶם חָשׁוּב כְּלֵי בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְטָמֵא, אַף עַל פִּי שֶׁבָּעוֹדָן בְּרֻחַיִם הֵן מְחֻבָּרִים וְנִרְאִים כִּכְלֵי אֶחָד: **מְשׁוּם כְּלֵי קִבּוּל.** הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁמְּקַבֶּלֶת אֲבַק שְׁחִיקַת הַפִּלְפְּלִים דֶּרֶךְ נְקָבֵי הַכְּבָרָה, טָמְאָה מְשׁוּם כְּלֵי קִבּוּל, שֶׁכְּלֵי עֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל הוּא: **וּמְשׁוּם כְּלֵי מַתָּכוֹת.** הָעֶלְיוֹנָה שֶׁכּוֹתְשִׁין וְטוֹחֲנִין בָּהּ הַפִּלְפְּלִין, טָמְאָה מְשׁוּם כְּלֵי מַתָּכוֹת. דְּמְשׁוּם כְּלֵי עֵץ לֵיכָּא לְמִשְׁמַע, דִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי טְהוֹרִין, אֶלָּא מְשׁוּם צְפִיפָה הַמַּחְתּוֹן שֶׁהוּא שֶׁל מַתֶּכֶת: **וּמְשׁוּם כְּלֵי כְּבָרָה.** אֲמְצָעִית שֶׁהִיא מַקֶּפֶת אֶת הַכְּבָרָה. מְשׁוּם כְּלֵי עֵץ לֹא מִשְׁמָאָה, דְּאֵין קִבּוּלָהּ קִבּוּל, אֶלָּא חֻכְמִים גָּזְרוּ טֻמְאָה עַל הַכְּבָרָה מְשׁוּם כְּלֵי אֲרוּג. וַאֲפִלּוּ אֵין הַכְּבָרָה שֶׁל מַתֶּכֶת, מְשַׁמְּאָה **מְשׁוּם כְּלֵי כְּבָרָה:** (י) **עֲגָלָה.** הֶעָשׂוּיָה לְשֶׁחֹק לְקָטָן, וּמְיֻחֶדֶת לוֹ לַיְשֵׁב עָלֶיהָ: **טְמֵאָה מִדָּרָס.** אִם הָיָה הַקָּטָן זָב, נַעֲשֵׂית הָעֲגָלָה אַב הַטֻּמְאָה: **וְנִטְּלָת בַּשַּׁבָּת.** דְּתוֹרַת כְּלִי עָלֶיהָ: **וְאֵינָהּ נִגְרֶרֶת.** בְּשַׁבָּת: **אֲלָּא עַל גַּבֵּי כֵּלִים.** עַל גַּבֵּי בְּגָדִים, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה חָרִיץ בַּקַּרְקַע, וְחוֹפֵר חַיָּב מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כוּ'.** תְּרֵי תַּנָּאֵי נִינְהוּ וְאִלֵּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּתָנָא קַמָּא נָמֵי רַבִּי יְהוּדָה הִיא דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן אָסוּר, וְאַתָּא הַאי תַּנָּא אַחֲרִיתִי וְאָמַר דְּלֹא אָסַר רַבִּי יְהוּדָה בַּעֲגָלָה שֶׁל קָטָן, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה חָרִיץ בְּהִלּוּכָהּ עַל יְדֵי חֲפִירָה, אֶלָּא **כּוֹבֶשֶׁת** הַקַּרְקַע וְנִדּוּשׁ תַּחְתֶּיהָ וְנַעֲשֶׂה עֲפָרָהּ נָמוּךְ, אֲבָל אֵינָהּ מְזִיזָה כֵּלִים, אֶלָּא כָּל אֶחָד מִפְּנֵי עַצְמוֹ: **וּכְבָר אִפְסִיקָא הִלְכְתָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר גּוֹרֵר אָדָם מִטָּה כִּסֵּא וְסַפְסָל וּבֵלְבַד שֶׁלֹּא יִתְפַּוֵּן לַעֲשׂוֹת חָרִיץ:**

פרק ג (א) **אֵין צָדִין דָּגִים.** אַף עַל גַּב דְּשִׁחֲטֵיהּ וַאֲפֵיהּ וּבְשׁוּל מַאֲכוֹל מֻלְאָכוֹת הֵן וְהַתּוֹרָה לְצָרְכָּךְ יוֹם טוֹב. צֵידָה דְּמֶיהָ לִקְצֵירָה, וְקִצֵּירָה לֹא הַתִּירָה בְּיוֹם טוֹב. **בֵּיצָרִין** שֶׁל דָּגִים, הֵן בְּרֵכוֹת שֶׁל מַיִם שֶׁדָּגִים מִתְגַּדְּלִים שָׁם. **בֵּיצָרִים** שֶׁל חַיָּה, קְרָפּוֹפוֹת מְקֻפָּין גָּדֵר סָבִיב, וּמְבִיאִים שָׁם חַיּוֹת וְיוֹלְדוֹת וּמִתְגַּדְּלוֹת שָׁם: **וְאֵין נוֹתְנִין.** לִפְנֵי הַדָּגִים מְזוֹנוֹת, דְּאָפְשָׁר לָהֶם בְּלֹא מְזוֹנוֹת וְאֵין מְזוֹנוֹתָן עָלָיו: **אֲבָלּ צָדִין חַיָּה וָעוֹף.** הַמּוּכָנִים מֵאֶתְמוֹל: **מִן הַבֵּיצָרִין.** הַקְּטַנִּים, שֶׁאֵין מְחֻפָּרִים צְיָדָה. וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָאו לְאִפְלוּגֵי אַתָּא קָמָא אַתָּא, אֶלָּא לְפָרוּשֵׁי: **כָּל הַמְחֻפָּר צְיָדָה.** שֶׁצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ תַּחְבּוּלוֹת כְּדֵי לְתָפְסוֹ. וְכָל דְּרָכֶיהָ כִּתְרֵיהּ וּמְטֵי לֵיהּ בְּחַד שְׁחִיָּה, לֹא חֲיֵי מְחֻפָּר צְיָדָה, וְאִי לֹא, חֲיֵי מְחֻפָּר צְיָדָה: (ב) **וּמַעֲשֶׂה בְּנֶכְרִי אֶחָד.** חַסּוֹרֵי מַחְסְרָא וְהָכֵי קָתָנֵי, סְפָק מוֹכֵן אָסוּר, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְתִיר, וּמַעֲשֶׂה בְּנֶכְרִי אֶחָד וְכוּ'. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, אֶלָּא פְּרוֹת וְדָגִים שֶׁהוּבְאוּ בְּיוֹם טוֹב, סָפֵק נִלְקְטוּ הַיּוֹם סָפֵק מֶאֶתְמוֹל, סָפֵק נִצּוֹדוּ הַיּוֹם סָפֵק מֶאֶתְמוֹל, אֲסוּרִים. וְכָל שֶׁאָסוּר לְאָכְלוֹ אָסוּר לְטַלְטְלוֹ. וְאִם צוֹרְתָן מוֹכַחַת עֲלֵיהֶן, כְּגוֹן פְּרוֹת דְּכְמוֹתָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁנִּלְקְטוּ הַיּוֹם, וְכֵן דָּגִים שֶׁהֵבִיאוּם מִמָּקוֹם רָחוֹק שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁנִּצּוֹדוּ הַיּוֹם, מֻתָּרִין. וְדָבָר מוּכָן שֶׁבָּא מֵחוּץ לַתְּחוּם בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר לְאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּבְא בִּשְׁבִילוֹ וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ, וּמֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר. וּפְרוֹת אוֹ דָּגִים שֶׁנִּתְלַשּׁוּ אוֹ נִצּוֹדוּ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, מֻתָּרִין לְעָרֵב בְּלֵיל יוֹם טוֹב שֵׁנִי בִּכְדֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ, חוּץ מִשְּׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהֵם אֲסוּרִים עַד מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב שֵׁנִי בִּכְדֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ. וּפְרוּשׁ כִּדֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ, כְּדֵי שֶׁיִּתְלַשְּׁלוּ הַפֵּרוֹת מִמָּקוֹם שֶׁנִּתְלַשְּׁלוּ וְיָבִיאוּ אוֹתָם מִן הַמָּקוֹם שֶׁהֵבִיאוּם. וְעִירוּב שֶׁהִתְלוּהוּ נְעוּלוֹת בַּלַּיְלָה, צָרִיךְ שֶׁיְּמַתְּחוּ לְבַקֵּר בִּכְדֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ: **אֲלָּא שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ.** שֶׁאֲנִי שׁוֹנֵא אוֹתוֹ: (ג) **בְּהֵמָה מְסֻבֶּנֶת.** שֶׁהוּא יָרֵא שֶׁמָּא תָּמוּת, וְאֵין צָרִיךְ לָהּ, שֶׁכְּבָר סָעֲדָתוֹ: **לֹא יִשְׁחֹט.** אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ שָׁהוּת **בַּיּוֹם לְאֻכַל בְּזִית לְאַחַר הַיְמָנָה: מִבֵּית טְבִיחָתָהּ.** שֶׁהוּא מְזֻמָּן וּמְפֻשָּׁט מֵעוֹרוֹ וְעוֹמֵד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **לֹא יִבְיאֶנָּה בְּמוֹט וּבְמוֹטָהּ.** בִּשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, מִשּׁוּם דְּאוֹשֶׁא מִלְּתָא וּמִזְלְזֵל בִּכְבוֹד יוֹם טוֹב: (ד) **בְּכוֹר שֶׁנִּפַּל לְבוֹר.** בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁלֹּא הָרְאָהוּ לָהֶם מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב מִבְּעוֹד יוֹם לְהַתִּירוֹ, וְנָפַל לַבּוֹר בְּיוֹם טוֹב וְיָרֵא שֶׁמָּא יָמוּת שָׁם: **יֵרֵד מָמָּחָה.** שֶׁכְּבָר לְהַבְחִין בֵּין מוּם קָבוּעַ לְמוּם עוֹבֵר: **וְיִרְאֶה.** מוּם שֶׁהָיָה בּוֹ אֶתְמוֹל, אִם מוּם קָבוּעַ הוּא: **יַעֲלֶה וְיִשָּׁחֵט.** דְּמִשּׁוּם מַכָּה לֵיכָּא, דְּמֶאֶתְמוֹל דְּעִתֵּיהּ עִלָּוֵיהּ: **וְאִם לָאו לֹא יִשָּׁחֵט.** הָכִי קָאָמַר, וְאִם לָאו, דְּאוֹתוֹ מוּם שֶׁהָיָה בּוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב לֹא הָיָה קָבוּעַ, אֶלָּא הַיּוֹם נַעֲשָׂה בּוֹ מוּם קָבוּעַ, אֲפִלּוּ עֶבֶר וְהֶעֱלָהוּ, **לֹא יִשָּׁחֵט.** וְלֹא אָמְרִינַן מֶאֶתְמוֹל הָוָה דְּעִתֵּיהּ עִלָּוֵיהּ וְכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַכְשָׁו מוּם קָבוּעַ, נִשְׁחֲטֵיהּ, דְּהוֹאִיל וְהַמּוּם שֶׁל אֶתְמוֹל לֹא הָיָה קָבוּעַ, מְקֻצֶּה מֻחְמֶּת אִסּוּר הָוֶה: **אֵין זֶה מִן הַמּוּכָן.** לְאוּ מִשּׁוּם מְקֻצֶּה אָסַר לֵיהּ, דְּהָא לֵית לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְקֻצֶּה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁמִּתְּירוֹ בְּיוֹם טוֹב, הֲוָה לֵיהּ כְּמִתְקַנּוֹ, וְנִרְאֶה כְּדֶרֶךְ הֵין דְּגָזוּר בֵּיהּ מִשּׁוּם שְׁבוּת. וְהָכִי קָאָמַר, אֵין הַתֵּרָתוֹ הֶתֵּר וְאֵינוֹ מוּכָן לְהִיוֹת כָּשֵׁר: (ה) **בְּהֵמָה שֶׁמֻּתָּרָה.** בְּבָהֵמַת קָדָשִׁים מִיירֵי, כִּדְקָתָנֵי עָלֶיהָ **וְעַל הַחֲלָה שֶׁנִּטְמֵאת.** וּבְהֵמַת קָדָשִׁים שֶׁמֻּתָּרָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה וּטְעוּנָה קְבוּרָה, הִלְכָּךְ **לֹא יְזִיזֶנָּה** מִמְּקוֹמָהּ. אֲבָל בֶּהֱמַת חֻלִּין שֶׁמְּתָּרָה מִכֹּחַ הַכְּלָבִים. וְהֵנִי מִילֵּי שֶׁהָיְתָה מְסֻפֶּנֶת מֵאֶתְמוֹל דְּעִתֵּיהּ עִילָּוֵהּ, אֲבָל לֹא הָיְתָה מְסֻפֶּנֶת מֵאֶתְמוֹל, אַף בֶּהֱמַת חֻלִּין יֵשׁ שֶׁמַּתִּירִין אוֹתָהּ לִפְנֵי

לְטַל, דְּקָאָמַר כָּל מַה שֶּׁבָּחַצֵר מוּכָן הוּא. וְהָא דְּנָקֵט מִשָּׁלְמָנֵיו, מִשּׁוּם רַבָּנַן דִּפְלִיגִי, דַּאֲפִלּוּ מִשָּׁלְמָנֵיו, לְהַדְלִיק אֵין, לַחֲצֹץ לֹא, דְּסָבְרִי, לֹא נִתְּנוּ עֲצִים אֶלָּא לְהַסָּקָה: **וְחַכָמִים אוֹמְרִים מְגַבֵּב מִשָּׁלְמָנָיו וּמַדְלִיק.** אֲבָל מִן הֶחָצֵר לֹא, דְּהוֹאִיל וְקָסְמִין דַּקִּין הֵן וְטוֹרֵחַ לְקוֹשְׁשָׁן וּלְגַבְּבָן, מֵאֶתְמוֹל לָאו לְהָכֵי קָיְמִי. וּדְקָאָמַרַתְּ **נוֹטֵל קֵיסָם לַחֲצֹץ בּוֹ שִׁנָּיו,** אֲנַן אִית לָן דְּאַף מִשָּׁלְמָנֵיו לֹא יִטֹּל אֶלָּא לְהַדְלִיק, דְּלֹא נִתְּנוּ עֲצִים אֶלָּא לְהַסָּקָה. וּבְתַרְתֵּי פְּלִיגִי. **וְהָלְכָה כְּחַכָמִים.** וְאֵין מַתָּר לִטֹּל קֵיסָם לַחֲצֹץ בּוֹ שִׁנָּיו אֶלָּא מֵאֲבוּס שֶׁל בְּהֵמָה. וְלֹא יַחְתְּכֶנּוּ וְיִסַּקֶּנּוּ לְכָךְ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לֹחַ וְרָאוּי לְמַאֲכַל בְּהֵמָה, שֶׁכָּל דָּבָר הָרָאוּי לְמַאֲכַל בְּהֵמָה מֻתָּר לְחַתְּכוֹ בֵּין בְּיוֹם טוֹב בֵּין בְּשַׁבָּת, וְאֵין בָּהֶם מִשּׁוּם תִּקּוּן כְּלִי: (ז) **אֵין מוֹצִיאִין אֶת הָאוּר.** מִשּׁוּם דְּמוֹלִיד וְדָמֵי לְמַלָּאכָה, שֶׁבּוֹרֵא הָאֵשׁ הַזֶּה בְּיוֹם טוֹב: **מִן הֶעָפָר.** יֵשׁ קַרְקַע כְּשֶׁחוֹפְרִין אוֹתָהּ, מוֹצִיאָה אוּר מִמְּקוֹם מַחְפֹּרֶת שֶׁלָּהּ: **וְלֹא מִן הַמַּיִם.** נוֹתְנִים מַיִם בִּכְלֵי זְכוּכִית לְבָנָה, וְנוֹתְנוֹ בַּחַמָּה כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ חַם מְאֹד, וְהַזְּכוּכִית מוֹצִיאָה שֶׁלָּהֶבֶת, וּמְבִיאִים נִעֶרֶת וּמַגִּיעִים בַּזְּכוּכִית וְהִיא בּוֹעֶרֶת: **רֹעָפִים.** כְּלֵי חֶרֶס חֲלוּלִים בְּאֶמְצָעָן שְׁמַכְסִים בָּהֶן סְתָם מַקֵּצָה, וְאֵין רְגִילִין לְעַשֵּׂר קֹדֶם גְּמַר מְלָאכָה: **מִפְּנֵי אֲנִי נוֹטֵל לְמָחָר.** וְסָבִי בְּהֵכִי, דְּיֵשׁ בְּרֵירָה: **עַד שֶׁיִּרְשֹׁם.** בְּסִימָן, דְּאֵין בְּרֵירָה. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים:**

פרק ה (א) **מְשִׁילִין פֵּרוֹת דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֵּרוֹת אוֹ תְּבוּאָה שְׁטוּחִין עַל גַּגּוֹ לְהִתְיַבֵּשׁ, וְרָאָה גְּשָׁמִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים, הִתִּירוּ לוֹ לִטְרֹחַ וּלְהַשְׁלִיךְ דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה שֶׁבַּגַּג וְהֵם נוֹפְלִים לָאָרֶץ, דִּלְיָכָא טִרְחָא יְתֵירָא. וְדַוְקָא אֲרֻבָּה, דְּכָל אֲרֻבָּה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה [בְּתִקְרַת הַגַּג], אֲבָל חַלּוֹן כְּגוֹן גַּג שֶׁמֻּקָּף מְחִצּוֹת וְחַלּוֹן בַּכֹּתֶל, וְצָרִיךְ לְהַגְבִּיהוֹ עַד הַחַלּוֹן וּלְהַשְׁלִיכוֹ, כֵּלִי הַאי לֹא שָׁרוּ רַבָּנָן לְמִטְרַח: **וּמְכַסִּין אֶת הַפֵּרוֹת.** וְלֹא אָמְרִינַן טִרַח שֶׁלֹּא לְצָרְכּוֹ יוֹם טוֹב הוּא, דְּמִשּׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן שָׁרוּ לֵיהּ רַבָּנָן: דְּלָלָּ. גְּשָׁמִים הַנּוֹטְפִים מִן הַגַּג: **וְכֵן כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן.** מְכַסִּין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלָף: **תַּחַת הַדָּלָף.** לְקַבֵּל אֶת הַמַּיִם שֶׁלֹּא יִטְּפוּ בַּבַּיִת. וְאִם נִתְמַלְּא הַכֶּלִי, שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה וְאֵינוֹ נִמְנָע: (ב) **כָּל שֶׁחַיָּבִין עָלָיו.** שֶׁאִסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם שְׁבוּת: **אוֹ מִשּׁוּם רְשׁוּת.** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קְצָת מְצָוָה אֲבָל לֹא מִצְוָה גְּדוֹלָה, וְקָרוֹב הוּא לִהְיוֹת דָּבָר הָרְשׁוּת, וְיֵשׁ בּוֹ אִסּוּר מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: **אוֹ מִשּׁוּם מִצְוָה.** אוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִצְוָה מֻפְלָגָה, וְאִסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת: **חַיָּבִין עָלָיו.** שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתוֹ **בְּיוֹם טוֹב: וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת.** שֶׁהִטִּילוּ עָלָיו חֲכָמִים לִשְׁבֹּת מֵהֶן, וְאֵין בְּעַשְׂיָתָן שׁוּם מְצָוָה: **לֹא עוֹלִין בָּאֵילָן.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ: **וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה לְהַנְהִיגָהּ: **וְלֹא שָׂטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה חֻבִּית שֶׁל שִׁיטִּין: **וְלֹא מְטַפְּחִין.** כַּף עַל כַּף: **וְלֹא מַסְפִּיקִין.** כַּף עַל יָרֵךְ: **וְלֹא מַרְקְדִין.** בְּרַגְלֵי: וְכֵלְּהוּ גְּזֵרָה שְׁמָא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר: **וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם רְשׁוּת.** מִשּׁוּם דְּהֶנְךְ דְּסָיְפָא הָווּ מִצְוָה גְּמוּרָה, לְגַבֵּיהֶן קָרֵי לְהָנֵי רְשׁוּת: **לֹא דָנִין.** דִּין. וְזִמְנִין דַּהֲווּ **רְשׁוּת,** כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ בָּעִיר גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין מֶשֶׁל עָלָיו לְדוּן: **וְלֹא מְקַדְּשִׁין.** קִדּוּשֵׁי אִשָּׁה. וְזִמְנִין דְּלֹא הֲווֹ מִצְוָה גְּמוּרָה אֶלָּא רְשׁוּת, כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ אִשָּׁה וּבָנִים: **וְלֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין.** נִמְי בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ אֶחָיו הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ הֲווֹ **רְשׁוּת,** דְּמִצְוָה בְּגָדוֹל לְיַבֵּם. וְטַעֲמָא דְּכֻלְּהוּ, גְּזֵרָה שְׁמָא יִכְתֹּב: **וְלֹא מַעֲרִיכִין.** עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי. וְנוֹתֵן כְּפִי הַשָּׁנִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין (ויקרא כז א-ח): **וְלֹא מַחֲרִימִין.** חֲרֵי בְּהֵמָה זוֹ חֵרֶם. וּסְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת. וְכֻלְּהוּ אִסְרִינְהוּ רַבָּנָן מִשּׁוּם דְּזִמְנִין לְמִקַּח וּמִמְכָּר, שְׁמוֹעֵי מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הַקָּדֵשׁ: **וְלֹא מַגְבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת.** וַאֲפִלּוּ בְּדֵי לִתֵּן לְכֹהֵן בּוֹ בְּיוֹם, דְּמֻחֲזֵי דְּמִשּׁוּם שִׂמְחַת יוֹם טוֹב הִכֹּהֵן שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן, הוֹאִיל מְפָרִישֶׁן, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר, דְּהָוֶה לֵיהּ מְתַקֵּן. וְהָנֵי מִילֵּי פֵּרוֹת דְּטִבְלֵי מְאֻתְמָלֹּ, אֲבָל פֵּרוֹת דְּטִבְלֵי הָאִידָּנָא, כְּגוֹן עֹשֶׂה לְאִפְרוֹשֵׁי מִינַּהּ חַלָּה, מְפָרִישִׁין לֵהּ בְּיוֹם טוֹב וְהֶקְבֵּינָן לְכֹהֵן: **אֵין בֵּין יוֹם טוֹב** מְקַצָּה (מ״ו) וַהֲדַר אָמַר אַחֲרִיתִי, קָאָמַר וְעוֹד: **עוֹמֵד אָדָם עַל הַמָּקָצָה.** הַצָּרִיךְ הַזְמָנָה, וְהִזְמִינָהּ מוֹעֶלֶת לוֹ: **עֶרֶב שַׁבָּת בְּשַׁבִּיעִית.** שֶׁאֵין מְעַשְּׂרִין נוֹהֵג בָּהּ וְאֵין מַחֲפֹּר אֶלָּא הַזְמָנָה. וְהוּא הַדִּין בְּמְעַשֵּׂר וּבִשְׁאָר שְׁנֵי הַשָּׁבוּעַ, אֶלָּא אָרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט דְּסְתָם מְקַצָּה לָאו מֵעֲשֵׂה הוּא, דִּגְרוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִים הֵן סְתָם מְקַצָּה, וְאֵין רְגִילִין לְעַשֵּׂר קֹדֶם גְּמַר מְלָאכָה: **מִפְּנֵי אֲנִי נוֹטֵל לְמָחָר.** וְסָבִי בְּהֵכִי, דְּיֵשׁ בְּרֵירָה: **עַד שֶׁיִּרְשֹׁם.** בְּסִימָן, דְּאֵין בְּרֵירָה. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים:**

פרק ה (א) **מְשִׁילִין פֵּרוֹת דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֵּרוֹת אוֹ תְּבוּאָה שְׁטוּחִין עַל גַּגּוֹ לְהִתְיַבֵּשׁ, וְרָאָה גְּשָׁמִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים, הִתִּירוּ לוֹ לִטְרֹחַ וּלְהַשְׁלִיךְ דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה שֶׁבַּגַּג וְהֵם נוֹפְלִים לָאָרֶץ, דִּלְיָכָא טִרְחָא יְתֵירָא. וְדַוְקָא אֲרֻבָּה, דְּכָל אֲרֻבָּה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה [בְּתִקְרַת הַגַּג], אֲבָל חַלּוֹן כְּגוֹן גַּג שֶׁמֻּקָּף מְחִצּוֹת וְחַלּוֹן בַּכֹּתֶל, וְצָרִיךְ לְהַגְבִּיהוֹ עַד הַחַלּוֹן וּלְהַשְׁלִיכוֹ, כֵּלִי הַאי לֹא שָׁרוּ רַבָּנָן לְמִטְרַח: **וּמְכַסִּין אֶת הַפֵּרוֹת.** וְלֹא אָמְרִינַן טִרַח שֶׁלֹּא לְצָרְכּוֹ יוֹם טוֹב הוּא, דְּמִשּׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן שָׁרוּ לֵיהּ רַבָּנָן: דְּלָלָּ. גְּשָׁמִים הַנּוֹטְפִים מִן הַגַּג: **וְכֵן כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן.** מְכַסִּין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלָף: **תַּחַת הַדָּלָף.** לְקַבֵּל אֶת הַמַּיִם שֶׁלֹּא יִטְּפוּ בַּבַּיִת. וְאִם נִתְמַלְּא הַכֶּלִי, שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה וְאֵינוֹ נִמְנָע: (ב) **כָּל שֶׁחַיָּבִין עָלָיו.** שֶׁאִסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם שְׁבוּת: **אוֹ מִשּׁוּם רְשׁוּת.** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קְצָת מְצָוָה אֲבָל לֹא מִצְוָה גְּדוֹלָה, וְקָרוֹב הוּא לִהְיוֹת דָּבָר הָרְשׁוּת, וְיֵשׁ בּוֹ אִסּוּר מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: **אוֹ מִשּׁוּם מִצְוָה.** אוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִצְוָה מֻפְלָגָה, וְאִסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת: **חַיָּבִין עָלָיו.** שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתוֹ **בְּיוֹם טוֹב: וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת.** שֶׁהִטִּילוּ עָלָיו חֲכָמִים לִשְׁבֹּת מֵהֶן, וְאֵין בְּעַשְׂיָתָן שׁוּם מְצָוָה: **לֹא עוֹלִין בָּאֵילָן.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ: **וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה לְהַנְהִיגָהּ: **וְלֹא שָׂטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה חֻבִּית שֶׁל שִׁיטִּין: **וְלֹא מְטַפְּחִין.** כַּף עַל כַּף: **וְלֹא מַסְפִּיקִין.** כַּף עַל יָרֵךְ: **וְלֹא מַרְקְדִין.** בְּרַגְלֵי: וְכֻלְּהוּ גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר: **וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם רְשׁוּת.** מִשּׁוּם דְּהֶנְךְ דְּסָיְפָא הָווּ מִצְוָה גְּמוּרָה, לְגַבֵּיהֶן קָרֵי לְהָנֵי רְשׁוּת: **לֹא דָנִין.** דִּין. וְזִמְנִין דַּהֲווּ **רְשׁוּת,** כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ בָּעִיר גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין מֶשֶׁל עָלָיו לְדוּן: **וְלֹא מְקַדְּשִׁין.** קִדּוּשֵׁי אִשָּׁה. וְזִמְנִין דְּלֹא הֲווֹ מִצְוָה גְּמוּרָה אֶלָּא רְשׁוּת, כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ אִשָּׁה וּבָנִים: **וְלֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין.** נִמְי בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ אֶחָיו הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ הֲווֹ **רְשׁוּת,** דְּמִצְוָה בְּגָדוֹל לְיַבֵּם. וְטַעֲמָא דְּכֻלְּהוּ, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִכְתֹּב: **וְלֹא מַעֲרִיכִין.** עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי. וְנוֹתֵן כְּפִי הַשָּׁנִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין (ויקרא כז א-ח): **וְלֹא מַחֲרִימִין.** חֲרֵי בְּהֵמָה זוֹ חֵרֶם. וּסְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת. וְכֻלְּהוּ אִסְרִינְהוּ רַבָּנָן מִשּׁוּם דְּזִמְנִין לְמִקַּח וּמִמְכָּר, שְׁמוֹעֵי מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הַקָּדֵשׁ: **וְלֹא מַגְבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת.** וַאֲפִלּוּ בְּדֵי לִתֵּן לְכֹהֵן בּוֹ בְּיוֹם, דְּמֻחֲזֵי דְּמִשּׁוּם שִׂמְחַת יוֹם טוֹב הִכֹּהֵן שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן, הוֹאִיל מְפָרִישֶׁן, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר, דְּהָוֶה לֵיהּ מְתַקֵּן. וְהָנֵי מִילֵּי פֵּרוֹת דְּטִבְלֵי מְאֻתְמָלֹּ, אֲבָל פֵּרוֹת דְּטִבְלֵי הָאִידָּנָא, כְּגוֹן עֹשֶׂה לְאִפְרוֹשֵׁי מִינַּהּ חַלָּה, מְפָרִישִׁין לֵהּ בְּיוֹם טוֹב וְהֶקְבֵּינָן לְכֹהֵן: **אֵין בֵּין יוֹם טוֹב** מְקַצָּה (מ״ו) וַהֲדַר אָמַר מֵאֲחַרִיתִי, קָאָמַר וְעוֹד: **עוֹמֵד אָדָם עַל הַמָּקָצָה.** הַצָּרִיךְ הַזְמָנָה, וְהִזְמִינָהּ מוֹעֶלֶת לוֹ: **עֶרֶב שַׁבָּת בְּשַׁבִּיעִית.** שֶׁאֵין מְעַשְּׂרִין נוֹהֵג בָּהּ וְאֵין מַחֲפֹּר אֶלָּא הַזְמָנָה. וְהוּא הַדִּין בְּמְעַשֵּׂר וּבִשְׁאָר שְׁנֵי הַשָּׁבוּעַ, אֶלָּא אָרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט דְּסְתָם מְקַצָּה לָאו מֵעֲשֵׂה הוּא, דִּגְרוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִים הֵן סְתָם מְקַצָּה, וְאֵין רְגִילִין לְעַשֵּׂר קֹדֶם גְּמַר מְלָאכָה: **מִפְּנֵי אֲנִי נוֹטֵל לְמָחָר.** וְסָבִי בְּהֵכִי, דְּיֵשׁ בְּרֵירָה: **עַד שֶׁיִּרְשֹׁם.** בְּסִימָן, דְּאֵין בְּרֵירָה. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים:**

פרק ה (א) **מְשִׁילִין פֵּרוֹת דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֵּרוֹת אוֹ תְּבוּאָה שְׁטוּחִין עַל גַּגּוֹ לְהִתְיַבֵּשׁ, וְרָאָה גְּשָׁמִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים, הִתִּירוּ לוֹ לִטְרֹחַ וּלְהַשְׁלִיךְ דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה שֶׁבַּגַּג וְהֵם נוֹפְלִים לָאָרֶץ, דִּלְיָכָא טִרְחָא יְתֵירָא. וְדַוְקָא אֲרֻבָּה, דְּכָל אֲרֻבָּה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה [בְּתִקְרַת הַגַּג], אֲבָל חַלּוֹן כְּגוֹן גַּג שֶׁמֻּקָּף מְחִצּוֹת וְחַלּוֹן בַּכֹּתֶל, וְצָרִיךְ לְהַגְבִּיהוֹ עַד הַחַלּוֹן וּלְהַשְׁלִיכוֹ, כֵּלִי הַאי לֹא שָׁרוּ רַבָּנָן לְמִטְרַח: **וּמְכַסִּין אֶת הַפֵּרוֹת.** וְלֹא אָמְרִינַן טִרַח שֶׁלֹּא לְצָרְכּוֹ יוֹם טוֹב הוּא, דְּמִשּׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן שָׁרוּ לֵיהּ רַבָּנָן: דְּלָלָּ. גְּשָׁמִים הַנּוֹטְפִים מִן הַגַּג: **וְכֵן כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן.** מְכַסִּין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלָף: **תַּחַת הַדָּלָף.** לְקַבֵּל אֶת הַמַּיִם שֶׁלֹּא יִטְּפוּ בַּבַּיִת. וְאִם נִתְמַלְּא הַכֶּלִי, שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹנֶה וְאֵינוֹ נִמְנָע: (ב) **כָּל שֶׁחַיָּבִין עָלָיו.** שֶׁאִסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם שְׁבוּת: **אוֹ מִשּׁוּם רְשׁוּת.** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קְצָת מְצָוָה אֲבָל לֹא מִצְוָה גְּדוֹלָה, וְקָרוֹב הוּא לִהְיוֹת דָּבָר הָרְשׁוּת, וְיֵשׁ בּוֹ אִסּוּר מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: **אוֹ מִשּׁוּם מִצְוָה.** אוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִצְוָה מֻפְלָגָה, וְאִסְרוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת: **חַיָּבִין עָלָיו.** שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתוֹ **בְּיוֹם טוֹב: וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת.** שֶׁהִטִּילוּ עָלָיו חֲכָמִים לִשְׁבֹּת מֵהֶן, וְאֵין בְּעַשְׂיָתָן שׁוּם מְצָוָה: **לֹא עוֹלִין בָּאֵילָן.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְלֹשׁ: **וְלֹא רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה לְהַנְהִיגָהּ: **וְלֹא שָׂטִין עַל פְּנֵי הַמַּיִם.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה חֻבִּית שֶׁל שִׁיטִּין: **וְלֹא מְטַפְּחִין.** כַּף עַל כַּף: **וְלֹא מַסְפִּיקִין.** כַּף עַל יָרֵךְ: **וְלֹא מַרְקְדִין.** בְּרַגְלֵי: וְכֻלְּהוּ גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִתְקַן כְּלִי שִׁיר: **וְאֵלּוּ הֵן מִשּׁוּם רְשׁוּת.** מִשּׁוּם דְּהֶנְךְ דְּסָיְפָא הָווּ מִצְוָה גְּמוּרָה, לְגַבֵּיהֶן קָרֵי לְהָנֵי רְשׁוּת: **לֹא דָנִין.** דִּין. וְזִמְנִין דַּהֲווּ **רְשׁוּת,** כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ בָּעִיר גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, שֶׁאֵין מֶשֶׁל עָלָיו לְדוּן: **וְלֹא מְקַדְּשִׁין.** קִדּוּשֵׁי אִשָּׁה. וְזִמְנִין דְּלֹא הֲווֹ מִצְוָה גְּמוּרָה אֶלָּא רְשׁוּת, כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ אִשָּׁה וּבָנִים: **וְלֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין.** נִמְי בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ אֶחָיו הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ הֲווֹ **רְשׁוּת,** דְּמִצְוָה בְּגָדוֹל לְיַבֵּם. וְטַעֲמָא דְּכֻלְּהוּ, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִכְתֹּב: **וְלֹא מַעֲרִיכִין.** עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי. וְנוֹתֵן כְּפִי הַשָּׁנִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין (ויקרא כז א-ח): **וְלֹא מַחֲרִימִין.** חֲרֵי בְּהֵמָה זוֹ חֵרֶם. וּסְתָם חֲרָמִים לְבֶדֶק הַבַּיִת. וְכֻלְּהוּ אִסְרִינְהוּ רַבָּנָן מִשּׁוּם דְּזִמְנִין לְמִקַּח וּמִמְכָּר, שְׁמוֹעֵי מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הַקָּדֵשׁ: **וְלֹא מַגְבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת.** וַאֲפִלּוּ בְּדֵי לִתֵּן לְכֹהֵן בּוֹ בְּיוֹם, דְּמֻחֲזֵי דְּמִשּׁוּם שִׂמְחַת יוֹם טוֹב הִכֹּהֵן שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן, הוֹאִיל מְפָרִישֶׁן, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר, דְּהָוֶה לֵיהּ מְתַקֵּן. וְהָנֵי מִילֵּי פֵּרוֹת דְּטִבְלֵי מְאֻתְמָלֹּ, אֲבָל פֵּרוֹת דְּטִבְלֵי הָאִידָּנָא, כְּגוֹן עֹשֶׂה לְאִפְרוֹשֵׁי מִינַּהּ חַלָּה, מְפָרִישִׁין לֵהּ בְּיוֹם טוֹב וְהֶקְבֵּינָן לְכֹהֵן: **אֵין בֵּין יוֹם טוֹב**

לַשַּׁבָּת אֶלָּא אֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבָד. הַךְ סְתָמָא כְּבֵית שַׁמַּאי דְּאָמְרִי (לעיל פ״א מ״ח) אֵין מוֹצִיאִין לֹא אֶת הַקָּטָן וְלֹא אֶת הַלּוּלֶב וְלֹא אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, דְּלֹא הֲתָרָה הוֹצָאָה אֶלָּא לְצָרְכּוֹ אֹכֶל נֶפֶשׁ, אֲבָל אֵין קָיְמָא לָן כְּבֵית הִלֵּל דְּאָמְרִי, מִתּוֹךְ שֶׁהֻתְּרָה הוֹצָאָה לְצָרְכּוֹ אֹכֶל נֶפֶשׁ הֻתְּרָה נַמִּי שֶׁלֹּא לְצָרְכּוֹ. וְאֵיפָא נַמִּי מַשִּׁילִין פֵּרוֹת דֶּרֶךְ אֲרֻבָּה דְּרֵישׁ פִּירְקִין (משנה א), דְּבִשַּׁבָּת אָסוּר וּבְיוֹם טוֹב מֻתָּר: (ג) **כַּרְגְּלֵי הַבְּעָלִים.** אֵין אָדָם יָכוֹל לְהוֹלִיכָהּ בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁבְּעָלֶיהָ יְכוֹלִים לֵילֵךְ: **אוֹ לְרוֹעָה הֲרֵי אֵלּוּ כַּרְגְּלֵי הַבְּעָלִים.** מַתְנִיתִין כְּשֵׁשׁ בָּעִיר שְׁנֵי רוֹעִים, דְּלֹא יָדְעִינַן לְהֵי מִנַּיְהוּ הֲוָיָא לָהּ דַּעַת בְּעָלִים, הִלְכָּךְ הֲרֵי הֵן כַּרְגְּלֵי הַבְּעָלִים אִם אֵינָהּ אֶצֶל הָרוֹעָה מִבְּעוֹד יוֹם. אֲבָל כְּשֶׁאֵין בָּעִיר אֶלָּא רוֹעָה אֶחָד, כָּל בְּנֵי הָעִיר מַצְמִידִין בְּהֶמְתָּן בִּרְשׁוּתוֹ וּבְקַנְיָתָ שְׁבִיתָתוֹ, וְהַוְיָא לָהּ כְּרַגְלֵי הָרוֹעָה: **וְשֶׁאֵינָן מְיֻחָדִים.** לְאָחָד מֵהֶן, אֶלָּא לְכֻלָּן: **הֲרֵי אֵלּוּ כְּמָקוֹם שֶׁהוֹלְכִין.** לְמָקוֹם שֶׁכֻּלָּן יְכוֹלִין לֵילֵךְ מֵתָר לְהוֹלִיכָהּ אֶת הַכֶּלִים. אֲבָל אִם עֵרֶב אֶחָד מֵהֶן לְסוֹף אַלְפַּיִם לַצָּפוֹן וְהַשְּׁאָר לֹא עֵרְבוּ, הוּא מְעֹבָב עַל יָדָם מִלְּהוֹלִיכָהּ לְדָרוֹם אֲפִלּוּ פְּסִיעָה אַחַת מִפְּנֵי חֶלְקוֹ, וְהֵן מְעֻכָּבִין עַל יָדוֹ מִלְּהוֹלִיכָהּ לַצָּפוֹן אֶלָּא אַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁהֵן מַהֲלַךְ תְּחוּם: (ד) **כַּרְגְּלֵי הַשּׁוֹאֵל.** שֶׁהֲרֵי קָנָה שְׁבִיתָתוֹ אֲצָלוֹ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁהוּא כְּנֵיסַת הַיּוֹם קוֹנֶה שְׁבִיתָה. וַאֲפִלּוּ לֹא בָא לְיַד הַשּׁוֹאֵל אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב, דְּלָאו בִּרְשׁוּתֵיהּ קָיְמִין בֵּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, הֲרֵי הֵן כַּרְגְּלֵי שֶׁל שׁוֹאֵל. וְאִם שְׁאָלוֹ **בְּיוֹם טוֹב** מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, הֲרֵי הֵן

אֶלָּעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי. כֵּיוָן דְּאִתְּקַשׁ מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשֵׂר דָּגָן, מָה מַעֲשֵׂר דָּגָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה שָׁלוֹ תִּשְׁרֵי, אַף מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה שָׁלוֹ תִּשְׁרֵי, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן [דַּאֲמְרִי] בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר, כֵּיוָן דְּאִתְּקַשׁ מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשַׂר דָּגָן, דִּכְתִיב (דברים יד כב) ׳עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר׳, מַה דָּגָן סְמוּךְ לִגְמָרוֹ עִשּׂוּרוֹ, שֶׁהֲרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שָׁלוֹ תִּשְׁרֵי וְהוּא גְּמָרוֹ [הַחַמָּה] עוֹמֵד בְּגֹרֶן לְהִתְיַבֵּשׁ, אַף מַעֲשַׂר בְּהֵמָה נַמִּי סְמוּךְ לִגְמָרוֹ עִשּׂוּרוֹ דְּהַיְינוּ אֶחָד בָּאֱלוּל, שֶׁהַהֶחְמוֹת יוֹלְדוֹת בְּאֶב שֶׁאָז נִגְמָר זְמַן עִבּוּרָן, דְּהָכֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַשָּׁנִים, כְּלוֹמַר כָּשָׁנִים שֶׁל מַלְכֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם. וְנָפְקָא מִנָּהּ, לְפִי שְׁרֵגִילִין לְמָנוֹת זְמַן שְׁטָרוֹת לְשָׁנוֹת הַמֶּלֶךְ מִשָּׁנָה שֶׁעָמַד בָּהּ, מִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת, וְאִם עָמַד מֶלֶךְ בַּאֲדָר, וְכָתַב לוֹ הַסּוֹפֵר בְּנִיסָן שֶׁאַחֲרֵי שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חֹדֶשׁ, נִיסָן שֶׁל שָׁנָה שְׁנִיָּה, כֵּיוָן דְּנִיסָן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמַּלְכִים, הֲרֵי לַהּ שְׁטָר מֻקְדָּמִים פְּסוּלִים, מִשּׁוּם דְּהַאי נִיסָן שֶׁל שָׁנָה שְׁלִישִׁית הוּא, וְשִׁטְרֵי חוֹב הַמֻּקְדָּמִים פְּסוּלִים, כְּלוֹמַר שֶׁנִּמְצָא שׁוֹרֵף לְקוֹחוֹת שֶׁלָּהֶם מִן הַשָּׁדֶה מִן הַלְוָה בֵּין זְמַנּוֹ שֶׁל שֶׁטֶר לִזְמַן הַהַלְוָאָה שֶׁלֹּא בְּדִין, שֶׁהֲרֵי קָדְמָה מְכִירָה לַהַלְוָאָה, לְפִיכָךְ קָנְסוּהוּ לְאַבֵּד גַּם מִזְּמַן הַהַלְוָאָה וְאֵילָךְ וְלֹא גָּבֵי מִמֵּשְׁעַבְּדֵי: **וְלֹא רַבָּנָן.** הֵכִי קָאָמַר, רַגָּל שָ

מְעֻבָּר, וּפְעָם אַחַת עִבְּרוּ בֵּית דִּין אֶת הַחֹדֶשׁ וְלֹא עָשׂוּ מְשׂוּאוֹת לָעֲרָב שֶׁל יוֹם שְׁלֹשִׁים, וְהַכּוּתִים הִשִּׂיאוּ בָּהֶרִים שֶׁלָּהֶם, וְהִטְעוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה לַעֲשׂוֹתוֹ חֶסֶר: (ג) **כָּלוֹנָמָאוֹת.** עֲצִים אֲרָכִים וּגְבוֹהִים, תַּרְגּוּם נַס כְּלוֹנָס, כְּדֵי שֶׁיֵּרָאוּ לְמֵרָחוֹק: **וְקָנִים וַעֲצֵי שֶׁמֶן וּנְעֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן.** כָּל אֵלּוּ מְרִבִּים שַׂלְהֶבֶת: (ד) **מֵהַר הַמִּשְׁחָה.** הַר הַזֵּיתִים שֶׁהוּא נֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם בְּמִזְרָחָהּ: **כָּל הַגּוֹלָה.** בְּנֵי בָבֶל: **כְּמִדּוּרַת אֵשׁ.** שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל אֲבוּקָה וּמַעֲלָה לְרֹאשׁ גַּגּוֹ: (ה) **לֹא הָיוּ זְמִים מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם.** הָעֵדִים שֶׁיָּצְאוּ חוּץ לְתְחוּמָן בְּשַׁבָּת וּבָאוּ לְהָעִיד, שֶׁהַיּוֹצֵא חוּץ לְתְחוּם אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת: (ו) **לְפָנֵי הַחַמָּה אוֹ לְאַחַר הַחַמָּה.** פְּגִימָתָהּ שֶׁל לְבָנָה לִפְנֵי הַחַמָּה, נוֹטָה לְצַד הַחַמָּה, אוֹ לְצַד אַחַר, וַעֲלָהּ קָתָנֵי סֵיפָא ׳אִם אָמַר לְצַד הַחַמָּה לֹא אָמַר כְּלוּם׳, שֶׁמַּעוֹלָם לֹא רָאֲתָה חַמָּה פְּגִימָתָהּ שֶׁל לְבָנָה, דְּלְעוֹלָם הַחֵלֶק הַמֵּאִיר מִמֶּנָּה נוֹטָה לְצַד הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַחֵלֶק הַפָּגוּם נוֹטָה לְצַד הָאַחַר: **בְּצַפּוּנָהּ אוֹ בְּדָרוֹמָהּ.** שֶׁהַלְּבָנָה מִתְרַחֶקֶת מִן הַשֶּׁמֶשׁ פַּעַם לְצַד צָפוֹן פַּעַם לְצַד דָּרוֹם, וְאִם יָדְעוּ בֵּית דִּין בְּרִבְדָּ הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן רְאוּיָה שֶׁתְּהֵיָה לְצַד צָפוֹן, וְאָמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּהָ נוֹטָה לְצַד דָּרוֹם, אוֹ אִיפְכָּא, בִּידוּעַ שֶׁעֵדֵי שֶׁקֶר הֵן: **כַּמָּה הָיָה גָּבוֹהַּ.** מִן הָאָרֶץ לְפִי רְאוּת עֵינֵיכֶם, אִם אָמַר אֶחָד מִן הָעֵדִים גָּבוֹהַּ שְׁתֵּי קוֹמוֹת וְהָאֶחָד אוֹמֵר שָׁלֹשׁ, עֵדוּתָן קַיֶּמֶת, אֶחָד אוֹמֵר שָׁלֹשׁ וְאֶחָד אוֹמֵר חֲמִשׁ, עֵדוּתָן בְּטֵלָה: **וְלֹאזֵן הָיָה נוֹטֶה.** רְאשֵׁי הַפְּגִימָה לְאֵיזֶה צַד נוֹטִין, לְצַד פָּצוֹן אוֹ לְצַד דָּרוֹם: **וְכַמָּה הָיָה רָחָב.** שֶׁהַלְּבָנָה מִשְׁתַּנָּה שִׁעוּרָהּ בְּפִי מָה שֶׁהִיא רְחוֹקָה מִן הַחַמָּה לֹא אָמַר כְּלוּם׳, שֶׁמַּעוֹלָם לֹא רָאֲתָה חַמָּה פְּגִימָתָהּ שֶׁל לְבָנָה, דְּלְעוֹלָם הַחֵלֶק הַמֵּאִיר מִמֶּנָּה נוֹטָה לְצַד הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַחֵלֶק הַפָּגוּם נוֹטָה לְצַד הָאַחַר: **בְּצַפּוּנָהּ אוֹ בְּדָרוֹמָהּ.** שֶׁהַלְּבָנָה מִתְרַחֶקֶת מִן הַשֶּׁמֶשׁ פַּעַם לְצַד צָפוֹן פַּעַם לְצַד דָּרוֹם, וְאִם יָדְעוּ בֵּית דִּין בְּרִבְדָּ הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁבְּאוֹתוֹ הַזְּמַן דִּין רָבָן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה רְאוּי שֶׁתִּרָאֶה הַלְּבָנָה בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, לְפִיכָךְ קִבֵּל עֵדוּתָן: **רְאִינוּהוּ בְּזְמַנּוֹ.** בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים: **וּבְלֵיל עִבּוּרוֹ.** לֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד: **וְקִבְּלָן רָבָן גַּמְלִיאֵל.** לֹא מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר שְׁנֵּתְרַחֲקָה הַיֶּרַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים עַד שֶׁתִּרָאֶה, וּבְלֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד חֲזָרָה לַאֲחוֹרֶיהָ וְנִתְקָרְבָה אֵצֶל הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁנִּתְכַּסֶּה, שֶׁאֵין הַיֶּרַח חוֹזֶרֶת לַאֲחוֹרֶיהָ אֶלָּא מֵהֶלְכָהּ בְּסִבּוּב בְּגֻלְגֹּלֶת, אֶלָּא שֶׁיָּדַע רִבָּן גַּמְלִיאֵל בְּחָשְׁבּוֹנוֹ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁאֲמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּהָ, כְּבָר נִתְרַחֲקָה הַיֶּרַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה, לְפִיכָךְ קִבֵּל עֵדוּתָן, וּבְמָה שֶׁאָמְרוּ בְּלֵיל עִבּוּרוֹ לֹא נִרְאֶה, אֶפְשָׁר שֶׁהָיָה מִפְּנֵי שֶׁכִּסָּה אוֹתוֹ הֶעָנָן, אוֹ סִבָּה אַחֶרֶת גְּרָמָה שֶׁהָם לֹא רָאוּ אוֹתָהּ: **רוֹאֶה אֲנִי אֶת הַדָּבָרִיךְ.** לְעַבֵּר אֶת הַחֹדֶשׁ: (ט) **הָלַךְ וּמָצָאוֹ רַבִּי עֲקִיבָא.** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **מִצַּר.** עַל שֶׁהַנָּשִׁיא גָּזַר עָלָיו לְחַלֵּל אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים: **אֲשֶׁר תִּקְרָאוּ.** בְּקִרְיַאת בֵּית דִּין תְּלָאוֹ הַכָּתוּב: **בָּא.** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי דּוֹסְא: **לָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָן וְכוּ׳.** שֶׁאִם יָבֹא אָדָם לְדוֹן אֵצֶל בֵּית דִּין שֶׁבָּעִיר, לוֹמַר יְכִי בֵּית דִּין זֶה כְּמִשָּׁה וְאַהֲרֹן אוֹ כְּאֶלְדָּד וּמֵידָד, דִּכְתִיב (ויקרא שם ב) ׳מוֹצַדֵי ה׳ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם, קְרֵי בֵּהּ ׳אֹתָם׳, דְּחֶסֶר כְּתִיב בְּלֹא וְי״ו: **מִקְרָא קֹדֶשׁ.** תְּרֵי זִמְנֵי, דִּכְתִיב (ויקרא שם ב. ד) ׳מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ׳, שְׁנֵי מִקְרָאוֹת: **שֶׁנִּרְאֶה בִּזְמַנּוֹ.** בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים: **אִם לֹא נִרְאֶה בִּזְמַנּוֹ.** וְקוֹבְעִין רֹאשׁ חֹדֶשׁ לֵיל אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים: **אֵין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ.** שֶׁקִּדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ אֵינוֹ חוֹבָה, דְּאָמַר קְרָא (שם פסוק ד) ׳וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה׳, שָׁנִים אַתָּה מְקַדֵּשׁ, שְׁאוֹבָה עַל בֵּית דִּין לוֹמַר ׳מְקֻדָּשֶׁת הַשָּׁנָה׳ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל, וְאֵין אַתָּה מְקַדֵּשׁ חֳדָשִׁים, שֶׁאֵין חוֹבָה עַל בֵּית דִּין לוֹמַר ׳הַחֹדֶשׁ מְקֻדָּשׁ׳, וּכְשֶׁנִּרְאֶה בִּזְמַנּוֹ מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ חִזּוּק. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק:** (ח) **צוּרוֹת לְבָנוֹת.** שִׁעוּר הַיֶּרַח וּלְאֵיזֶה צַד קְרָנֶיהָ נוֹטוֹת: **קִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל.** לֹא מִפְּנֵי שֶׁחָשַׁב שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח שַׁחֲרִית בְּמִזְרָח בְּתְחִלַּת תִּנְיָן הַחֹדֶשׁ, וּבְיוֹם עַצְמוֹ תֵּרָאֶה בְּמַעֲרָב עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, כִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא שֶׁקִּבֵּל עֵדוּתָן בְּמֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁרָאוּ הַיֶּרַח בְּמַעֲרָב עַרְבִית, מִפְּנֵי שֶׁיָּדַע בְּדַרְכֵי הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה, וּבְמֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁרָאוּהָ שַׁחֲרִית בְּמִזְרָח, אָמַר טוֹעִים הֵם וְעֵנָנִים כִּרְמוּת יֵרֵחַ נִרְאָה לָהֶם בָּרָקִיעַ, דְּהָכִי תְּנַן בְּבָרַיְיתָא (כה.), פַּעַם אַחַת נִתְקַשְּׁרוּ שִׁמְים בְּעָבִים וְנִרְאָתָה דְּמוּת לְבָנָה בְּעָשָׂר (ושבעה) [וְתִשְׁעָה] לְחֹדֶשׁ וְכוּ׳. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי דְּאָמַר עַדֵי שֶׁקֶר הֵם, הָיָה נִרְאֶה לוֹ לְפִי חֶשְׁבּוֹנוֹ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁאָמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ, וְאָמַר עֵדֵי שֶׁקֶר הֵם, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה בֵּין הָרְאִיָּה וּבֵין הַמּוֹלָד לְפִי דַּעְתּוֹ כָּל כָּךְ זְמַן שֶׁיִּתָּרֶאֶה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה בּוֹ, וְעַל זֶה הָשִׁיב רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּבָרַיְיתָא (שם), כָּךְ מְקַבְּלַנִי מִבֵּית אֲבִי אַבָּא פְּעָמִים וּפְעָמִים בָּא בַּאֲרֻבָּה וּפְעָמִים בְּקַצָרָה, כְּלוֹמַר, שֶׁהַזְּמַן שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַמּוֹלָד עַד שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח אֵינוֹ שָׁוֶה לְעוֹלָם, אֶלָּא פְּעָמִים תִּהְיֶה תְּנוּעַת הַיֶּרַח מְהִירָה וּפְעָמִים מְאֻחֶרֶת, וּכְפִי מְהִירוּת תְּנוּעַת הַיֶּרַח בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן דִּין רָבָן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה רָאוּי שֶׁתִּרָאֶה הַלְּבָנָה בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, לְפִיכָךְ קִבֵּל עֵדוּתָן: **רְאִינוּהוּ בְּזְמַנּוֹ.** בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים: **וּבְלֵיל עִבּוּרוֹ.** לֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד: **וְקִבְּלָן רָבָן גַּמְלִיאֵל.** לֹא מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר שְׁנִּתְרַחֲקָה הַיֶּרַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים עַד שֶׁתִּרָאֶה, וּבְלֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד חֲזָרָה לַאֲחוֹרֶיהָ וְנִתְקָרְבָה אֵצֶל הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁנִּתְכַּסֶּה, שֶׁאֵין הַיֶּרַח חוֹזֶרֶת לַאֲחוֹרֶיהָ אֶלָּא מֵהֶלְכָהּ בְּסִבּוּב בְּגֻלְגֹּלֶת, אֶלָּא שֶׁיָּדַע רִבָּן גַּמְלִיאֵל בְּחָשְׁבּוֹנוֹ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁאֲמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּהָ, כְּבָר נִתְרַחֲקָה הַיֶּרַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה, לְפִיכָךְ קִבֵּל עֵדוּתָן, וּבְמָה שֶׁאָמְרוּ בְּלֵיל עִבּוּרוֹ לֹא נִרְאֶה, אֶפְשָׁר שֶׁהָיָה מִפְּנֵי שֶׁכִּסָּה אוֹתוֹ הֶעָנָן, אוֹ סִבָּה אַחֶרֶת גְּרָמָה שֶׁהֵם לֹא רָאוּ אוֹתָהּ: **רוֹאֶה אֲנִי אֶת הַדָּבָרִיךְ.** לְעַבֵּר אֶת הַחֹדֶשׁ: (ט) **הָלַךְ וּמָצָאוֹ רַבִּי עֲקִיבָא.** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **מִצַּר.** עַל שֶׁהַנָּשִׂיא גָּזַר עָלָיו לְחַלֵּל אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים: **אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ.** בְּקִרְיַאת בֵּית דִּין תְּלָאוֹ הַכָּתוּב: **בָּא.** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי דּוֹסְא: **לָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָן וְכוּ׳.** שֶׁאִם יָבֹא אָדָם לְדוֹן אֵצֶל בֵּית דִּין שֶׁבָּעִיר, לוֹמַר יְכִי בֵּית דִּין זֶה כְּמִשָּׁה וְאַהֲרֹן אוֹ כְּאֶלְדָּד וּמֵידָד, דִּכְתִיב (ויקרא שם ב) ׳מוֹצַדֵי ה׳ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם, קְרֵי בֵּהּ ׳אֹתָם׳, דְּחֶסֶר כְּתִיב בְּלֹא וְי״ו: **מִקְרָא קֹדֶשׁ.** תְּרֵי זִמְנֵי, דִּכְתִיב (ויקרא שם ב. ד) ׳מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ׳, שְׁנֵי מִקְרָאוֹת: **שֶׁנִּרְאֶה בִּזְמַנּוֹ.** בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים: **אִם לֹא נִרְאֶה בִּזְמַנּוֹ.** וְקוֹבְעִין רֹאשׁ חֹדֶשׁ לֵיל אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים: **אֵין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ.** שֶׁקִּדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ אֵינוֹ חוֹבָה, דְּאָמַר קְרָא (שם פסוק ד) ׳וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה׳, שָׁנִים אַתָּה מְקַדֵּשׁ, שְׁאוֹבָה עַל בֵּית דִּין לוֹמַר ׳מְקֻדָּשֶׁת הַשָּׁנָה׳ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל, וְאֵין אַתָּה מְקַדֵּשׁ חֳדָשִׁים, שֶׁאֵין חוֹבָה עַל בֵּית דִּין לוֹמַר ׳הַחֹדֶשׁ מְקֻדָּשׁ׳, וּכְשֶׁנִּרְאֶה בִּזְמַנּוֹ מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ חִזּוּק. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק:** (ח) **צוּרוֹת לְבָנוֹת.** שִׁעוּר הַיֶּרַח וּלְאֵיזֶה צַד קְרָנֶיהָ נוֹטוֹת: **קִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל.** לֹא מִפְּנֵי שֶׁחָשַׁב שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח שַׁחֲרִית בְּמִזְרָח בְּתְחִלַּת תִּנְיַן הַחֹדֶשׁ, וּבְיוֹם עַצְמוֹ תֵּרָאֶה בְּמַעֲרָב עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, כִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא שֶׁקִּבֵּל עֵדוּתָן בְּמֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁרָאוּ הַיֶּרַח בְּמַעֲרָב עַרְבִית, מִפְּנֵי שֶׁיָּדַע בְּדַרְכֵי הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה, וּבְמֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁרָאוּהָ שַׁחֲרִית בְּמִזְרָח, אָמַר טוֹעִים הֵם וְעֵנָנִים כִּרְמוּת יֵרֵחַ נִרְאָה לָהֶם בָּרָקִיעַ, דְּהָכִי תְּנַן בְּבָרַיְיתָא (כה.), פַּעַם אַחַת נִתְקַשְּׁרוּ שִׁמְים בְּעָבִים וְנִרְאָתָה דְּמוּת לְבָנָה בְּעָשָׂר (ושבעה) [וְתִשְׁעָה] לְחֹדֶשׁ וְכוּ׳. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי דְּאָמַר עַדֵי שֶׁקֶר הֵם, הָיָה נִרְאֶה לוֹ לְפִי חֶשְׁבּוֹנוֹ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁאָמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ, וְאָמַר עֵדֵי שֶׁקֶר הֵם, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה בֵּין הָרְאִיָּה וּבֵין הַמּוֹלָד לְפִי דַּעְתּוֹ כָּל כָּךְ זְמַן שֶׁיִּתָּרֶאֶה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה בּוֹ, וְעַל זֶה הָשִׁיב רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּבָרַיְיתָא (שם), כָּךְ מְקַבְּלַנִי מִבֵּית אֲבִי אַבָּא פְּעָמִים וּפְעָמִים בָּא בַּאֲרֻבָּה וּפְעָמִים בְּקַצָרָה, כְּלוֹמַר, שֶׁהַזְּמַן שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַמּוֹלָד עַד שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח אֵינוֹ שָׁוֶה לְעוֹלָם, אֶלָּא פְּעָמִים תִּהְיֶה תְּנוּעַת הַיֶּרַח מְהִירָה וּפְעָמִים מְאֻחֶרֶת, וּכְפִי מְהִירוּת תְּנוּעַת הַיֶּרַח בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן דִּין רָבָן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה רָאוּי שֶׁתִּרָאֶה הַלְּבָנָה בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, לְפִיכָךְ קִבֵּל עֵדוּתָן: **רְאִינוּהוּ בְּזְמַנּוֹ.** בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים: **וּבְלֵיל עִבּוּרוֹ.** לֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד: **וְקִבְּלָן רָבָן גַּמְלִיאֵל.** לֹא מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר שְׁנִּתְרַחֲקָה הַיֶּרַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים עַד שֶׁתִּרָאֶה, וּבְלֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד חֲזָרָה לַאֲחוֹרֶיהָ וְנִתְקָרְבָה אֵצֶל הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁנִּתְכַּסֶּה, שֶׁאֵין הַיֶּרַח חוֹזֶרֶת לַאֲחוֹרֶיהָ אֶלָּא מֵהֶלְכָהּ בְּסִבּוּב בְּגֻלְגֹּלֶת, אֶלָּא שֶׁיָּדַע רִבָּן גַּמְלִיאֵל בְּחָשְׁבּוֹנוֹ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁאֲמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּהָ, כְּבָר נִתְרַחֲקָה הַיֶּרַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה, לְפִיכָךְ קִבֵּל עֵדוּתָן, וּבְמָה שֶׁאָמְרוּ בְּלֵיל עִבּוּרוֹ לֹא נִרְאֶה, אֶפְשָׁר שֶׁהָיָה מִפְּנֵי שֶׁכִּסָּה אוֹתוֹ הֶעָנָן, אוֹ סִבָּה אַחֶרֶת גְּרָמָה שֶׁהֵם לֹא רָאוּ אוֹתָהּ: **רוֹאֶה אֲנִי אֶת הַדָּבָרִיךְ.** לְעַבֵּר אֶת הַחֹדֶשׁ: (ט) **הָלַךְ וּמָצָאוֹ רַבִּי עֲקִיבָא.** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **מִצַּר.** עַל שֶׁהַנָּשִׂיא גָּזַר עָלָיו לְחַלֵּל אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים: **אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ.** בְּקִרְיַאת בֵּית דִּין תְּלָאוֹ הַכָּתוּב: **בָּא.** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי דּוֹסְא: **לָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָן וְכוּ׳.** שֶׁאִם יָבֹא אָדָם לְדוֹן אֵצֶל בֵּית דִּין שֶׁבָּעִיר, לוֹמַר יְכִי בֵּית דִּין זֶה כְּמִשָּׁה וְאַהֲרֹן אוֹ כְּאֶלְדָּד וּמֵידָד, דִּכְתִיב (ויקרא שם ב) ׳מוֹצַדֵי ה׳ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם, קְרֵי בֵּהּ ׳אֹתָם׳, דְּחֶסֶר כְּתִיב בְּלֹא וְי״ו: **מִקְרָא קֹדֶשׁ.** תְּרֵי זִמְנֵי, דִּכְתִיב (ויקרא שם ב. ד) ׳מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ׳, שְׁנֵי מִקְרָאוֹת: **שֶׁנִּרְאֶה בִּזְמַנּוֹ.** בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים: **אִם לֹא נִרְאֶה בִּזְמַנּוֹ.** וְקוֹבְעִין רֹאשׁ חֹדֶשׁ לֵיל אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים: **אֵין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ.** שֶׁקִּדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ אֵינוֹ חוֹבָה, דְּאָמַר קְרָא (שם פסוק ד) ׳וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה׳, שָׁנִים אַתָּה מְקַדֵּשׁ, שְׁאוֹבָה עַל בֵּית דִּין לוֹמַר ׳מְקֻדָּשֶׁת הַשָּׁנָה׳ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל, וְאֵין אַתָּה מְקַדֵּשׁ חֳדָשִׁים, שֶׁאֵין חוֹבָה עַל בֵּית דִּין לוֹמַר ׳הַחֹדֶשׁ מְקֻדָּשׁ׳, וּכְשֶׁנִּרְאֶה בִּזְמַנּוֹ מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ חִזּוּק. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק:** (ח) **צוּרוֹת לְבָנוֹת.** שִׁעוּר הַיֶּרַח וּלְאֵיזֶה צַד קְרָנֶיהָ נוֹטוֹת: **קִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל.** לֹא מִפְּנֵי שֶׁחָשַׁב שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח שַׁחֲרִית בְּמִזְרָח בְּתְחִלַּת תִּנְיַן הַחֹדֶשׁ, וּבְיוֹם עַצְמוֹ תֵּרָאֶה בְּמַעֲרָב עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, כִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא שֶׁקִּבֵּל עֵדוּתָן בְּמֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁרָאוּ הַיֶּרַח בְּמַעֲרָב עַרְבִית, מִפְּנֵי שֶׁיָּדַע בְּדַרְכֵי הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה, וּבְמֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁרָאוּהָ שַׁחֲרִית בְּמִזְרָח, אָמַר טוֹעִים הֵם וְעֵנָנִים כִּרְמוּת יֵרֵחַ נִרְאָה לָהֶם בָּרָקִיעַ, דְּהָכִי תְּנַן בְּבָרַיְיתָא (כה.), פַּעַם אַחַת נִתְקַשְּׁרוּ שִׁמְים בְּעָבִים וְנִרְאָתָה דְּמוּת לְבָנָה בְּעָשָׂר (ושבעה) [וְתִשְׁעָה] לְחֹדֶשׁ וְכוּ׳. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי דְּאָמַר עַדֵי שֶׁקֶר הֵם, הָיָה נִרְאֶה לוֹ לְפִי חֶשְׁבּוֹנוֹ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁאָמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ, וְאָמַר עֵדֵי שֶׁקֶר הֵם, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה בֵּין הָרְאִיָּה וּבֵין הַמּוֹלָד לְפִי דַּעְתּוֹ כָּל כָּךְ זְמַן שֶׁיִּתָּרֶאֶה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה בּוֹ, וְעַל זֶה הָשִׁיב רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּבָרַיְיתָא (שם), כָּךְ מְקַבְּלַנִי מִבֵּית אֲבִי אַבָּא פְּעָמִים וּפְעָמִים בָּא בַּאֲרֻבָּה וּפְעָמִים בְּקַצָרָה, כְּלוֹמַר, שֶׁהַזְּמַן שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַמּוֹלָד עַד שֶׁתִּרָאֶה הַיֶּרַח אֵינוֹ שָׁוֶה לְעוֹלָם, אֶלָּא פְּעָמִים תִּהְיֶה תְּנוּעַת הַיֶּרַח מְהִירָה וּפְעָמִים מְאֻחֶרֶת, וּכְפִי מְהִירוּת תְּנוּעַת הַיֶּרַח בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן דִּין רָבָן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה רָאוּי שֶׁתִּרָאֶה הַלְּבָנָה בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, לְפִיכָךְ קִבֵּל עֵדוּתָן: **רְאִינוּהוּ בְּזְמַנּוֹ.** בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים: **וּבְלֵיל עִבּוּרוֹ.** לֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד: **וְקִבְּלָן רָבָן גַּמְלִיאֵל.** לֹא מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר שְׁנִּתְרַחֲקָה הַיֶּרַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים עַד שֶׁתִּרָאֶה, וּבְלֵיל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד חֲזָרָה לַאֲחוֹרֶיהָ וְנִתְקָרְבָה אֵצֶל הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁנִּתְכַּסֶּה, שֶׁאֵין הַיֶּרַח חוֹזֶרֶת לַאֲחוֹרֶיהָ אֶלָּא מֵהֶלְכָהּ בְּסִבּוּב בְּגֻלְגֹּלֶת, אֶלָּא שֶׁיָּדַע רִבָּן גַּמְלִיאֵל בְּחָשְׁבּוֹנוֹ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁאֲמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרָאוּהָ, כְּבָר נִתְרַחֲקָה הַיֶּרַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁתִּרָאֶה, לְפִיכָךְ קִבֵּל עֵדוּתָן, וּבְמָה שֶׁאָמְרוּ בְּלֵיל עִבּוּרוֹ לֹא נִרְאֶה, אֶפְשָׁר שֶׁהָיָה מִפְּנֵי שֶׁכִּסָּה אוֹתוֹ הֶעָנָן, אוֹ סִבָּה אַחֶרֶת גְּרָמָה שֶׁהֵם לֹא רָאוּ אוֹתָהּ: **רוֹאֶה אֲנִי אֶת הַדָּבָרִיךְ.** לְעַבֵּר אֶת הַחֹדֶשׁ: (ט) **הָלַךְ וּמָצָאוֹ רַבִּי עֲקִיבָא.** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **מִצַּר.** עַל שֶׁהַנָּשִׂיא גָּזַר עָלָיו לְחַלֵּל אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים: **אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ.** בְּקִרְיַאת בֵּית דִּין תְּלָאוֹ הַכָּתוּב: **בָּא.** רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי דּוֹסְא: **לָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָן וְכוּ׳.** שֶׁאִם יָבֹא אָדָם לְדוֹן אֵצֶל בֵּית דִּין שֶׁבָּעִיר, לוֹמַר יְכִי בֵּית דִּין זֶה כְּמִשָּׁה וְאַהֲרֹן אוֹ כְּאֶלְדָּד וּמֵידָד, דִּכְתִיב (ויקרא שם ב) ׳מוֹצַדֵי ה׳ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם, קְרֵי בֵּהּ ׳אֹתָם׳, דְּחֶסֶר כְּתִיב בְּלֹא וְי״ו: **מִקְרָא קֹדֶשׁ.** תְּרֵי זִמְנֵי, דִּכְתִיב (ויקרא שם ב. ד) ׳מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ׳, שְׁנֵי מִקְרָאוֹת: **שֶׁנִּרְאֶה בִּזְמַנּוֹ.** בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים: **אִם לֹא נִרְאֶה בִּזְמַנּוֹ.** וְקוֹבְעִין רֹאשׁ חֹדֶשׁ לֵיל אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים: **אֵין מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ.** שֶׁקִּדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ אֵינוֹ חוֹבָה, דְּאָמַר קְרָא (שם פסוק ד) ׳וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה׳, שָׁנִים אַתָּה מְקַדֵּשׁ, שְׁאוֹבָה עַל בֵּית דִּין לוֹמַר ׳מְקֻדָּשֶׁת הַשָּׁנָה׳ בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל, וְאֵין אַתָּה מְקַדֵּשׁ חֳדָשִׁים, שֶׁאֵין חוֹבָה עַל בֵּית דִּין לוֹמַר ׳הַחֹדֶשׁ מְקֻדָּשׁ׳, וּכְשֶׁנִּרְאֶה בִּזְמַנּוֹ מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ חִזּוּק. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק:** (ח) **צוּרוֹת לְבָנוֹת.** שִׁעוּר הַיֶּרַח וּלְאֵי

בַּבְּרָכוֹת שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וְשֶׁל יוֹבֵל יִתְּנוּ לוֹמַר יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ, שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין אוֹתָן אֶלָּא סְמוּךְ לַמִּנְחָה, דְּהֵיינוּ בִּשְׁלֹשָׁה בְּמִרְחָשְׁוָן אוֹ בִּשְׁבָעָה בּוֹ, כִּדְמְפָרְשֵׁי תַּנָּאֵי לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין (משנה ג): **הָאַחֲרוֹן.** הַמִּתְפַּלֵּל מִוּסָף תְּפִלַּת מִזְכִּיר ׳מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם׳: **וְהָרִאשׁוֹן.** תְּפִלַּת שַׁחֲרִית אֵינוּ מַזְכִּיר גֶּשֶׁם אֶלָּא שָׁם. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְהָא דְּתָנֵן בְּסֵמוֹךְ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעֲבֹר הַפֶּסַח, וְהָכָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח אֵינוֹ מַזְכִּיר, תֵּרֵי תַּנָּאֵי נִינְהוּ וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **בְּשָׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים.** אוֹמְרִים ׳וְתֵן טַל וּמָטָר׳ בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים. וְהָנֵי מִלֵּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בַּגּוֹלָה אֵין שׁוֹאֲלִין עַד שִׁשִּׁים יוֹם לִתְקוּפַּת תִּשְׁרֵי, וּבְיוֹם שִׁשִּׁים עַצְמוֹ מַתְחִילִין לְשָׁאוֹל הַגְּשָׁמִים: **הָאַחֲרוֹן שֶׁבִּישְׂרָאֵל לְנַהֲרַ פְּרָת.** אוֹתָן שֶׁעוֹלִין לְרֶגֶל הַחוֹזְרִים לְבָתֵּיהֶן, וְלֹא יַפְסִיקוּם הַגְּשָׁמִים: (ד) **הִגִּיעַ שְׁבִעָה עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָן.** וּכְבָר עָבְרוּ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה וְשִׁבְעָה שְׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן וְשִׁבְעָה עָשָׂר: **הִתְחִילוּ הַיְרִידִים.** תִּלְמִידֵי חֲכָמִים: **שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת.** שְׁנֵי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי: **אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים מִשְׁחֲשְׁבָה.** מֵתָר לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת כָּל לֵיל הַתַּעֲנִית עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָשָׁן, אֲבָל לְאַחַר שֶׁיָּשַׁן שְׁנַת קַבָּע, אָסוּר לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת אִם לֹא הִתְנָה מִתְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁיָּשַׁן. וְאִית דְּאָמְרֵי דַּאֲכִילָה בָּעֲיָא תְּנַאי, שְׁתִיָּה לָא בָּעֲיָא תְּנַאי, דְּאֵין קָבַע לִשְׁתִיָּה. וְהָכִי מִסְתַּבְּרָא: (ו) **שֶׁהֵן שֶׁלֹּשָׁה עָשָׂר תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצִּבּוּר.** שֶׁכְּבָר הִתְעַנּוּ שֵׁשׁ, וְתַעֲנִיּוֹת דְּיִחִידִים אֵינָם מִן הַמְּנִין: **מִתְרִיעִין.** בְּשׁוֹפָרוֹת: **בְּשֵׁנִי מִבָּיוֹן.** בְּשֵׁנִי שֶׁל תַּעֲנִית פּוֹתְחִין דַּלְתֵי הַחֲנֻיּוֹת קְצָת לְעֵת עֶרֶב, אֲבָל אֵין מוֹצִיאִין מִחוּץ לַחוּץ: **וּבַחֲמִישִׁי מֻתָּרִים.** לְפִתּוֹחַ כָּל הַיּוֹם: (ז) **בְּבָנִין וּבְנִטִּיעָה.** וְדַוְקָא בִּבְנִין שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן בֵּית חִתּוּנוּת לַעֲשׂוֹת בּוֹ חֻפָּה, וְנִטִּיעָה שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן אִילָן גָּדוֹל הַמַּסְךְ עַל הָאָרֶץ לְטַיֵּל הַמְּלָכִים תַּחְתָּיו, אֲבָל בֵּית לְדוּר בּוֹ וּנְטִיעַת אִילָן לְפֵרוֹתָיו, וּמָה אַתָּה נוֹתֵן סִימָן מִיּוֹם טוֹב רִאשׁוֹן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ב) **אֵין שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים.** הֵינוּ אֵין מַזְכִּירִין אֶת הַגְּשָׁמִים: **אֶלָּא סָמוּךְ לַגְּשָׁמִים.** דְּהֵינוּ יוֹם שְׁמִינִי שֶׁל חָג, דְּמִן הֶחָג וְאֵילָךְ זְמַן גְּשָׁמִים הוּא, וּסְתָמָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵינָם נוֹטְלִים, כְּדִי בְּהַזְקֵרַת גְּשָׁמִים, מוֹדִים הֵם לְעִנְיָן שְׁאֵלָה, דְּהֵינוּ לוֹמַר יִתֵּן טַל וּמָטָר, שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין אוֹתָן אֶלָּא סְמוּךְ לַגְּשָׁמִים, דְּהֵינוּ בִּשְׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן אוֹ בִּשְׁבָעָה בּוֹ, כִּדְמְפָרְשֵׁי תַּנָּאֵי לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין (משנה ג): **הָאַחֲרוֹן.** הַמִּתְפַּלֵּל מִוּסָף תְּפִלַּת מִזְכִּיר ׳מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם׳: **וְהָרִאשׁוֹן.** תְּפִלַּת שַׁחֲרִית אֵינוּ מַזְכִּיר גֶּשֶׁם אֶלָּא שָׁם. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְהָא דְּתָנֵן בְּסֵמוֹךְ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעֲבֹר הַפֶּסַח, וְהָכָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח אֵינוֹ מַזְכִּיר, תֵּרֵי תַּנָּאֵי נִינְהוּ וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **בְּשָׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים.** אוֹמְרִים ׳וְתֵן טַל וּמָטָר׳ בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים. וְהָנֵי מִלֵּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בַּגּוֹלָה אֵין שׁוֹאֲלִין עַד שִׁשִּׁים יוֹם לִתְקוּפַּת תִּשְׁרֵי, וּבְיוֹם שִׁשִּׁים עַצְמוֹ מַתְחִילִין לְשָׁאוֹל הַגְּשָׁמִים: **הָאַחֲרוֹן שֶׁבִּישְׂרָאֵל לְנַהֲרַ פְּרָת.** אוֹתָן שֶׁעוֹלִין לְרֶגֶל הַחוֹזְרִים לְבָתֵּיהֶן, וְלֹא יַפְסִיקוּם הַגְּשָׁמִים: (ד) **הִגִּיעַ שְׁבִעָה עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָן.** וּכְבָר עָבְרוּ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה וְשִׁבְעָה שְׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן וְשִׁבְעָה עָשָׂר: **הִתְחִילוּ הַיְרִידִים.** תִּלְמִידֵי חֲכָמִים: **שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת.** שְׁנֵי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי: **אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים מִשְׁחֲשְׁבָה.** מֵתָר לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת כָּל לֵיל הַתַּעֲנִית עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָשָׁן, אֲבָל לְאַחַר שֶׁיָּשַׁן שְׁנַת קַבָּע, אָסוּר לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת אִם לֹא הִתְנָה מִתְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁיָּשַׁן. וְאִית דְּאָמְרֵי דַּאֲכִילָה בָּעֲיָא תְּנַאי, שְׁתִיָּה לָא בָּעֲיָא תְּנַאי, דְּאֵין קָבַע לִשְׁתִיָּה. וְהָכִי מִסְתַּבְּרָא: (ו) **שֶׁהֵן שֶׁלֹּשָׁה עָשָׂר תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצִּבּוּר.** שֶׁכְּבָר הִתְעַנּוּ שֵׁשׁ, וְתַעֲנִיּוֹת דְּיִחִידִים אֵינָם מִן הַמְּנִין: **מִתְרִיעִין.** בְּשׁוֹפָרוֹת: **בְּשֵׁנִי מִבָּיוֹן.** בְּשֵׁנִי שֶׁל תַּעֲנִית פּוֹתְחִין דַּלְתֵי הַחֲנֻיּוֹת קְצָת לְעֵת עֶרֶב, אֲבָל אֵין מוֹצִיאִין מִחוּץ לַחוּץ: **וּבַחֲמִישִׁי מֻתָּרִים.** לְפִתּוֹחַ כָּל הַיּוֹם: (ז) **בְּבָנִין וּבְנִטִּיעָה.** וְדַוְקָא בִּבְנִין שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן בֵּית חִתּוּנוּת לַעֲשׂוֹת בּוֹ חֻפָּה, וְנִטִּיעָה שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן אִילָן גָּדוֹל הַמַּסְךְ עַל הָאָרֶץ לְטַיֵּל הַמְּלָכִים תַּחְתָּיו, אֲבָל בֵּית לְדוּר בּוֹ וּנְטִיעַת אִילָן לְפֵרוֹתָיו, וּמָה אַתָּה נוֹתֵן סִימָן מִיּוֹם טוֹב רִאשׁוֹן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ב) **אֵין שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים.** הֵינוּ אֵין מַזְכִּירִין אֶת הַגְּשָׁמִים: **אֶלָּא סָמוּךְ לַגְּשָׁמִים.** דְּהֵינוּ יוֹם שְׁמִינִי שֶׁל חָג, דְּמִן הֶחָג וְאֵילָךְ זְמַן גְּשָׁמִים הוּא, וּסְתָמָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵינָם נוֹטְלִים, כְּדִי

מַסֶּכֶת תַּעֲנִית

פֶּרֶק א (א) **מֵאֵימָתַי מַזְכִּירִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים.** אֵידֵי דְּתָנָא בְּמַסֶּכֶת רֹאשׁ הַשָּׁנָה (פ״א מ״ב) דְּסָלַק מִנָּהּ ׳וּבָחַנְתֶּם נְדוֹנִין עַל הַמַּיִם׳, תָּנָא הָכָא מֵאֵימָתַי מַזְכִּירִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים. וּלְפִי שֶׁהַגְּשָׁמִים אַחַת מִגְּבוּרוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב (איוב ה ט-י) ׳עֹשֶׂה גְדֹלוֹת וְאֵין חֵקֶר, הַנֹּתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ׳, מִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לְהוּ גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים: **מִיּוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חָג.** אֲבָל כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הֶחָג לֹא, שֶׁהַגְּשָׁמִים לִימֵי סֻכָּה סִימָן קָלָלָה, מָשָׁל לְעֶבֶד שֶׁבָּא לְמֹזֶג כּוֹס לְרַבּוֹ וְשָׁפַךְ לוֹ רַבּוֹ קִיתוֹן עַל פָּנָיו, כְּלוֹמַר אִי אַפְשִׁי בִּשְׁמוּשְׁךָ: **אִם כֵּן.** אַתָּה אוֹמֵר מַזְכִּירִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין, הוֹאִיל וּמִשְׁמַע בְּעוֹנָתוֹ, אֲפִלּוּ בְּקַיִץ יַזְכִּירוּ, וּמָה אַתָּה נוֹתֵן סִימָן מִיּוֹם טוֹב רִאשׁוֹן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ב) **אֵין שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים.** הֵינוּ אֵין מַזְכִּירִין אֶת הַגְּשָׁמִים: **אֶלָּא סָמוּךְ לַגְּשָׁמִים.** דְּהֵינוּ יוֹם שְׁמִינִי שֶׁל חָג, דְּמִן הֶחָג וְאֵילָךְ זְמַן גְּשָׁמִים הוּא, וּסְתָמָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵינָם נוֹטְלִים, כְּדִי בְּהַזְקֵרַת גְּשָׁמִים, מוֹדִים הֵם לְעִנְיָן שְׁאֵלָה, דְּהֵינוּ לוֹמַר יִתֵּן טַל וּמָטָר, שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין אוֹתָן אֶלָּא סְמוּךְ לַגְּשָׁמִים, דְּהֵינוּ בִּשְׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן אוֹ בִּשְׁבָעָה בּוֹ, כִּדְמְפָרְשֵׁי תַּנָּאֵי לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין (משנה ג): **הָאַחֲרוֹן.** הַמִּתְפַּלֵּל מִוּסָף תְּפִלַּת מִזְכִּיר ׳מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם׳: **וְהָרִאשׁוֹן.** תְּפִלַּת שַׁחֲרִית אֵינוּ מַזְכִּיר גֶּשֶׁם אֶלָּא שָׁם. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְהָא דְּתָנֵן בְּסֵמוֹךְ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעֲבֹר הַפֶּסַח, וְהָכָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח אֵינוֹ מַזְכִּיר, תֵּרֵי תַּנָּאֵי נִינְהוּ וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **בְּשָׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים.** אוֹמְרִים ׳וְתֵן טַל וּמָטָר׳ בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים. וְהָנֵי מִלֵּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בַּגּוֹלָה אֵין שׁוֹאֲלִין עַד שִׁשִּׁים יוֹם לִתְקוּפַּת תִּשְׁרֵי, וּבְיוֹם שִׁשִּׁים עַצְמוֹ מַתְחִילִין לְשָׁאוֹל הַגְּשָׁמִים: **הָאַחֲרוֹן שֶׁבִּישְׂרָאֵל לְנַהֲרַ פְּרָת.** אוֹתָן שֶׁעוֹלִין לְרֶגֶל הַחוֹזְרִים לְבָתֵּיהֶן, וְלֹא יַפְסִיקוּם הַגְּשָׁמִים: (ד) **הִגִּיעַ שְׁבִעָה עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָן.** וּכְבָר עָבְרוּ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה וְשִׁבְעָה שְׁלֹשָׁה בְּמַרְחֶשְׁוָן וְשִׁבְעָה עָשָׂר: **הִתְחִילוּ הַיְרִידִים.** תִּלְמִידֵי חֲכָמִים: **שָׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת.** שְׁנֵי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי: **אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים מִשְׁחֲשְׁבָה.** מֵתָר לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת כָּל לֵיל הַתַּעֲנִית עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָשָׁן, אֲבָל לְאַחַר שֶׁיָּשַׁן שְׁנַת קַבָּע, אָסוּר לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת אִם לֹא הִתְנָה מִתְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁיָּשַׁן. וְאִית דְּאָמְרֵי דַּאֲכִילָה בָּעֲיָא תְּנַאי, שְׁתִיָּה לָא בָּעֲיָא תְּנַאי, דְּאֵין קָבַע לִשְׁתִיָּה. וְהָכִי מִסְתַּבְּרָא: (ו) **שֶׁהֵן שֶׁלֹּשָׁה עָשָׂר תַּעֲנִיּוֹת עַל הַצִּבּוּר.** שֶׁכְּבָר הִתְעַנּוּ שֵׁשׁ, וְתַעֲנִיּוֹת דְּיִחִידִים אֵינָם מִן הַמְּנִין: **מִתְרִיעִין.** בְּשׁוֹפָרוֹת: **בְּשֵׁנִי מִבָּיוֹן.** בְּשֵׁנִי שֶׁל תַּעֲנִית פּוֹתְחִין דַּלְתֵי הַחֲנֻיּוֹת קְצָת לְעֵת עֶרֶב, אֲבָל אֵין מוֹצִיאִין מִחוּץ לַחוּץ: **וּבַחֲמִישִׁי מֻתָּרִים.** לְפִתּוֹחַ כָּל הַיּוֹם: (ז) **בְּבָנִין וּבְנִטִּיעָה.** וְדַוְקָא בִּבְנִין שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן בֵּית חִתּוּנוּת לַעֲשׂוֹת בּוֹ חֻפָּה, וְנִטִּיעָה שֶׁל שִׂמְחָה, כְּגוֹן אִילָן גָּדוֹל הַמַּסְךְ עַל הָאָרֶץ לְטַיֵּל הַמְּלָכִים תַּחְתָּיו, אֲבָל בֵּית לְדוּר בּוֹ וּנְטִיעַת אִילָן לְפֵרוֹתָיו, וּמָה אַתָּה נוֹתֵן סִימָן מִיּוֹם טוֹב רִאשׁוֹן. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ב) **אֵין שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים.** הֵינוּ אֵין מַזְכִּירִין אֶת הַגְּשָׁמִים: **אֶלָּא סָמוּךְ לַגְּשָׁמִים.** דְּהֵינוּ יוֹם שְׁמִינִי שֶׁל חָג, דְּמִן הֶחָג וְאֵילָךְ זְמַן גְּשָׁמִים הוּא, וּסְתָמָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵינָם נוֹטְלִים, כְּדִי

מברטנורא

שֶׁיִּרְדוּ הַרְבֵּה כָּל כָּךְ שֶׁמְּקַלְקְלִין אֶת הַתְּבוּאָה, אֶלָּא שֶׁכְּבָר יָרְדוּ הַרְבֵּה שֶׁאֵין צְרִיכִין לָהֶן עוֹד וְהֵן לְטֹרַח עַל בְּנֵי אָדָם: **תַּנּוּרֵי פְּחָחִים.** שֶׁל חֶרֶס הֵם, וּמִשַּׁלְטְלִין מִמָּקוֹם לְמָקוֹם: **שֶׁלֹּא יִמּוֹקוּ.** בַּגְּשָׁמִים: **עֲגֹ עוּגָה.** רָשֵׁם בַּקַּרְקַע רֹשֶׁם עָגֹל כְּעֵין עוּגָה: **גִּשְׁמֵי בּוֹרוֹת.** גְּשָׁמִים בְּשֹׁפַע לְמַלֹּאת בּוֹרוֹת: **אִם נִמְחֵית.** אִם כַּלָּה מִכָּסָּה בְּמַיִם: **אֶבֶן טוֹעִים.** אֶבֶן הָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁכָּל מִי שֶׁמּוֹצֵא מְצִיאָה הָיָה עוֹמֵד עָלֶיהָ וּמַכְרִיז מְצִיאָה מֻצָּאתִי, וּבָאִין בְּעָלֶיהָ וְנוֹתְנִין סִימָנֶיהָ וְנוֹטְלִין אוֹתָהּ. וְאוֹתָהּ אֶבֶן נִקְרֵאת אֶבֶן טוֹעִים. וּמֻצָּאתִי כָּתוּב (רבנו יהונתן) שֶׁהָיְתָה גְּבוֹהָה מְאֹד וְלֹא הָיָה אָפְשָׁר שֶׁתִּתְכַּפֶּה בִּגְשָׁמִים אֶלָּא אִם כֵּן בָּא מַבּוּל לָעוֹלָם: **לְנַדּוֹת.** שֶׁמְּנַדִּין עַל כְּבוֹד הָרַב: **מִתְחַמְּאָא.** מִתְגַּעֲגֵעַ: (ט) **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר קֹדֶם חֲצוֹת לֹא יַשְׁלִימוּ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר: צָאוּ אֲכָלוּ וּשְׁתוּ.** וְלֹא אָמַר לָהֶן קִרְאוּ הַלֵּל הַגָּדוֹל תְּחִלָּה, שֶׁאֵין קוֹרִין הַלֵּל הַגָּדוֹל אֶלָּא בְּכָרַס מְלֵאָה וְנֶפֶשׁ שְׂבֵעָה:

פֶּרֶק ד בְּשִׁלֹּשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה וְכוּ׳. הֵכִי קָאָמַר, בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים, שֶׁהֵם תַּעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים דְּמַסִּיק בָּתַר הָכִי, כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶם בְּכָל תְּפִלָּה, דְּהֵינוּ שַׁחֲרִית מִנְחָה וּנְעִילָה, וְיֵשׁ יוֹם אֶחָד בְּאַלּוּ הַפְּרָקִים שֶׁנּוֹשְׂאִים כַּפֵּיהֶם אַרְבָּעָה פְּעָמִים בַּיּוֹם, וְהוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּפִלַּת מוּסָף. וּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר יֵשׁ נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת, דְּכָל יוֹמָא טַעֲמָא מֵאי אֵין נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם בְּתַעֲנִיָּה מִשּׁוּם שְׂכָרוּת, וְהָאִדָּנָא לֵיכָא שְׂכָרוּת. וְרַבִּי יוֹסֵי פְּלִיג עֲלֵהּ וְאָמַר דְּגָזְרִינַן מִנְחָה שֶׁל תַּעֲנִית אַשּׁוּ מִנְחָה דְּכָל יוֹמָא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים דְּאִית בְּהוּ תְּפִלַּת נְעִילָה, אֲבָל בְּשַׁאָר תַּעֲנִיּוֹת שֶׁאֵין מִתְפַּלְּלִין בָּהֶן נְעִילָה פָּרְשִׁי כֻּלְּהֵי יְדִיהוּ בְּמִנְחָתָא דְּתַעֲנִיתָא, כֵּיוָן דְּסָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה מְצַלֵּי לָהּ, כְּתִפְלַּת נְעִילָה דְּמֵיָא, וּמִנְחָתָא כְּהַאי לֵיתָא בְּכָל יוֹמָא, הִלְכָךְ לֹא גָּזְרוּ בָהּ: **בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת.** הֵכִי קָאָמַר, וְאִלּוּ הֵן שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים, תַּעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים: **וּמַעֲמָדוֹת.** אַנְשֵׁי מַעֲמָד הָיוּ מִתְעַנִּים אַרְבָּעָה יָמִים בְּשָׁבוּעַ: (ב) **אֵלּוּ הֵן מַעֲמָדוֹת.** מַה טַּעַם קָאָמַר, מַה טַּעַם תִּקְּנוּ מַעֲמָדוֹת, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח ב) ׳צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ וְגוֹ׳: **עַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר הָיָה מַעֲמָד.** מִקָּצָת שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל חֲלוּקִים לְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֲלָקִים, שְׁלוּחִים מִכָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד עַל הַקָּרְבָּן עִם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר: **וְיִשְׂרָאֵל שֶׁאֲבוֹתוֹ מִשְׁמָר מִתְעַנִּין בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת.** אוֹתָם שֶׁהָיוּ רְחוֹקִים מִירוּשָׁלַיִם, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת לַעֲמֹד עַל הַקָּרְבָּן בְּמִשְׁמָר שֶׁלָּהֶן, מִתְכַּנְּסִים בְּכָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת בְּעָרֵיהֶן, וּמִתְעַנִּים וּמִתְפַּלְּלִים וְקוֹרִין בְּתוֹרָה כָּבְלָ יוֹם בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, לְהוֹדִיעַ שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הָעֲבוֹדָה שֶׁעוֹשִׂים בַּמִּקְדָּשׁ: (ג) **וְלֹא הָיוּ מִתְעַנִּין בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת.** וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּשַׁבָּת עַצְמָהּ, וְלֹא בְּיוֹם רִאשׁוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי לִיצִירָה, שֶׁבְּעֶרֶב שַׁבָּת נִבְרָא אָדָם, וְיוֹם שְׁלִישִׁי לִיצִירָתוֹ חָלוּשׁ טְפֵי, דִּכְתִיב (בראשית לד כה) ׳וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים׳. אִי נַמִי מִפְּנֵי שֶׁבְּשַׁבָּת נִתְּנָה בּוֹ נְשָׁמָה יְתֵרָה, וּלְמֹצָאֵי שַׁבָּת נִטֶּלֶת מִמֶּנּוּ, וְאִם הָיוּ מִתְעַנִּים בְּיוֹם רִאשׁוֹן הָיוּ מִסְתַּפְּנִים. וּבְכָל יוֹם הָיוּ אַנְשֵׁי מַעֲמָד מִתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת נְעִילָה: **פָּרְשָׁה גְּדוֹלָה קוֹרִין אוֹתָהּ בְּשִׁנַּיִם.** בְּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית לְאַחַר שֶׁקָּרָא הָרִאשׁוֹן שִׁלְשָׁה פְּסוּקִים, חוֹזֵר הַשֵּׁנִי וְקוֹרֵא פְּסוּק שְׁלִישִׁי שֶׁקָּרָא הָרִאשׁוֹן וּמֵשִׁלִּים פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, וְהַשְּׁלִישִׁי קוֹרֵא ׳וְיִהִי רְקִיעַ׳. בַּשֵּׁנִי רִאשׁוֹן קוֹרֵא ׳וְיִהִי רְקִיעַ׳, וּשְׁנֵיִם קוֹרְאִים ׳וַיִּקְוּ הַמַּיִם׳, וְכֵן כֻּלָּם: **שַׁחֲרִית וּבְמוּסָף וְכוּ׳.** הֵכָא מְיַירֵי בְּכָל שְׁאָר מַעֲמָדוֹת שֶׁהָיוּ לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁהֵן הָיוּ קוֹרְאִין בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית כְּמִשְׁפָּטָן אֲפִלּוּ בְּיוֹם שֵׁשׁ בּוֹ קָרְבַּן מוּסָף, דְּהָא אִינְהוּ לָא טְרִידִי, אֲבָל הַמַּעֲמָדוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, בְּיוֹם שֵׁשׁ בּוֹ קָרְבַּן מוּסָף לֹא הָיוּ קוֹרִין בְּמוּסָף בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, כִּדְתָנַן לְקַמָּן (מ״ד) ׳קָרְבַּן מוּסָף, אֵין בּוֹ בְּמִנְחָה׳, וְהַשְׁתָּא קָרְבַּן מוּסָף מַעֲמָד דִּמְנָחָה דְּלָאו דִּידֵהּ דִּידֵהּ, מַעֲמָד דִּידֵהּ לֹא כָּל שֶׁכֵּן: **בְּשַׁחֲרִית וּבְמוּסָף וּבְמִנְחָה וְכוּ׳.** הֵכִי קָאָמַר, בְּשַׁחֲרִית וּבְמוּסָף הוּא דְּמִבְיאִין סֵפֶר תּוֹרָה וְקוֹרִין פָּרָשָׁה גְּדוֹלָה בִּשְׁנַיִם וּקְטַנָּה בְּיָחִיד, אֲבָל בְּמִנְחָה אֵין מְבִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה מִפְּנֵי טֹרַח הַתַּעֲנִית אֶלָּא קוֹרִין עַל פֶּה: **עֶרֶב שַׁבָּת בְּמִנְחָה לֹא הָיוּ נִכְנָסִים.** לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא הָיוּ קוֹרִין בְּלָל, לְפִי שֶׁהָיוּ טְרוּדִים לְתַקֵּן צָרְכֵי שַׁבָּת: (ד) **יוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַלֵּל.** כְּגוֹן יְמֵי חֲנֻכָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הַלֵּל וְאֵין בָּהֶם מוּסָף, אוֹתָן שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם לֹא הָיוּ קוֹרִין שׁוּם פָּרָשָׁה בְּשַׁחֲרִית, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם פָּנַאי לַעֲשׂוֹת מַעֲמָדָם, שֶׁהַהַלֵּל דּוֹחֶה בְּמִנְחָה בַּתַּעֲנִיּוֹת וּבַמַּעֲמָדוֹת, דְּכָל יוֹמָא מַאי אֵין נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם בְּמִנְחָה מִשּׁוּם שְׂכָרוּת, וְהָאִדָּנָא לֵיכָא שְׂכָרוּת. וְרַבִּי יוֹסֵי פְּלִיג עֲלֵהּ וְאָמַר דְּגָזְרִינַן מִנְחָה שֶׁל תַּעֲנִית אַשּׁוּ מִנְחָה דְּכָל יוֹמָא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּתַעֲנִיּוֹת וּבַמַּעֲמָדוֹת וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים דְּאִית בְּהוּ תְּפִלַּת נְעִילָה, אֲבָל בְּשַׁאָר תַּעֲנִיּוֹת שֶׁאֵין מִתְפַּלְּלִין בָּהֶן נְעִילָה פָּרְשִׁי כֻּלְּהֵי יְדִיהוּ בְּמִנְחָתָא דְּתַעֲנִיתָא, כֵּיוָן דְּסָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה מְצַלֵּי לָהּ, כְּתִפְלַּת נְעִילָה דְּמֵיָא, וּמִנְחָתָא כְּהַאי לֵיתָא בְּכָל יוֹמָא, הִלְכָךְ לֹא גָּזְרוּ בָהּ: **בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת.** הֵכִי קָאָמַר, וְאִלּוּ הֵן שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים, תַּעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים: **וּמַעֲמָדוֹת.** אַנְשֵׁי מַעֲמָד הָיוּ מִתְעַנִּים אַרְבָּעָה יָמִים בְּשָׁבוּעַ: (ב) **אֵלּוּ הֵן מַעֲמָדוֹת.** מַה טַּעַם קָאָמַר, מַה טַּעַם תִּקְּנוּ מַעֲמָדוֹת, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כח ב) ׳צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ וְגוֹ׳: **עַל כָּל מִשְׁמ

רבינו עובדיה

עֶזְרָא (נחמיה י לה) וְהַגּוֹרָלוֹת הִפַּלְנוּ עַל קָרְבַּן הָעֵצִים וְגוֹ' לְהָבִיא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ בְּעִתִּים מְזֻמָּנִים לַשָּׁנָה: **וְכָל מִי שֶׁפָּתָה לִבּוֹ יָבֹא.** וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ עִם מִי יֵלֵךְ, יֵלֵךְ עִם בְּנֵי זַתּוּא: **וּבְנֵי גּוֹנְבֵי עֲלֵי.** מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא (כח.) שֶׁפַּעַם אַחַת גָּזְרוּ הָאוֹיְבִים שֶׁמָּד עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יָבִיאוּ בְּכוּרִים לַמִּקְדָּשׁ, וְהוֹשִׁיבוּ שׁוֹמְרִים בַּדְּרָכִים עַל כָּךְ, וְעָמְדוּ אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר וְהֵבִיאוּ סַלֵּי בִּכּוּרִים וְחִפּוּ אוֹתָם בְּקַצִּיעוֹת, דְּהַיְינוּ תְּאֵנִים יְבֵשִׁים, וְנוֹשְׁאִים עַל כְּתֵפָם עֵלִי, הוּא עֵץ גָּדוֹל עָשׂוּי כְּעֵין בּוּכְנָא שֶׁכּוֹתְשִׁים בּוֹ הַדְּיָקָא, וְהָיוּ רְגִילִין לִכְתֹּשׁ בּוֹ הַקְּצִיעוֹת לַעֲשׂוֹת מֵהֶם עִגּוּלֵי דְּבֵלָה, וּכְשֶׁהָיוּ פּוֹגְעִים בְּשׁוֹמְרִים, אוֹמְרִים לָהֶם, אָנוּ הוֹלְכִים לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי עִגּוּלֵי דְּבֵלָה בַּמַּכְתֶּשֶׁת שֶׁקְּפָנִינוּ בְּעֲלֵי זֶה שָׁעָל כְּתֵפֵנוּ, וְכָךְ הָיוּ מְבִיאִין בִּכּוּרִים לִירוּשָׁלַיִם, וְעַל שֵׁם כָּךְ נִקְרְאוּ בְּנֵי גּוֹנְבֵי עֲלֵי, כְּלוֹמַר גּוֹנְבֵי לֵב הַשּׁוֹמְרִים בָּעֲלֵי שֶׁעַל כְּתֵפָם, וּבְנֵי קוֹצְעֵי קְצִיעוֹת, עַל שֵׁם שֶׁחוֹתְכִין עִגּוּלֵי הַדְּבֵלָה בְּמַקְצוּעוֹת. וְאִלּוּ הָאֲנָשִׁים הַכְּשֵׁרִים עַצְמָן עָמְדוּ פַּעַם אַחֶרֶת, שֶׁגָּזְרוּ שֶׁמָּד שֶׁלֹּא לְהָבִיא עֵצִים לַמַּעֲרָכָה, וְתִקְּנוּ סַלָּמוֹת, וְהָיוּ אוֹמְרִים לַשּׁוֹמְרִים, לְטֹל שְׁנֵי גּוֹזָלוֹת מִשּׁוֹלְבֵי זֶה שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּסֶלָּם זֶה שֶׁעַל כְּתֵפֵנוּ אָנוּ הוֹלְכִים, וְעַל שֵׁם כָּךְ נִקְרְאוּ בְּנֵי סַלְמַאי הַנְּתוּצָתִי, שֶׁהָיוּ נוֹתְצִים הַסֻּלָּמוֹת אַחַר שֶׁעָבְרוּ מִן הַשּׁוֹמְרִים, וּמְבִיאִין מֵהֶן עֵצִים לַמַּעֲרָכָה. וְכָל אֵלּוּ מְבִיאִין עֵצִים עִם בְּנֵי זַתּוּא: **שָׁבוּ בְּנֵי פַּרְעֹשׁ שְׁנֵיָה.** שֶׁלְּאַחַר שֶׁפִּיְּסוּ אֶיזֶה בָּאַחֲרוֹנָה, כִּדְכְתִיב (נחמיה י לה) וְהַגּוֹרָלוֹת הִפַּלְנוּ עַל קָרְבַּן הָעֵצִים וְגוֹ' לְהָבִיא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ בְּעִתִּים מְזֻמָּנִים לַשָּׁנָה: **שֶׁהָיָה בּוֹ הַלֵּל.** לִפִי שֶׁאֶחָד בְּטֵבֶת חָל בַּחֲנֻכָּה לְעוֹלָם, וּבַחֲנֻכָּה גּוֹמְרִים אֶת הַהַלֵּל. אֲבָל הַלֵּל דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁאֵין קְרִיאַת הַהַלֵּל בּוֹ אֶלָּא מִנְהָג בְּעָלְמָא, לָא דָּחֵי מֵעֲמָד. וּמֵהַאי טַעְמָא לָא חָשֵׁב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן דְּאִית בֵּהּ נִמֵּי הַלֵּל וְקָרְבַּן מוּסָף וְקָרְבַּן עֵצִים: (ו) **בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת.** שֶׁהָרֵי בְּשִׁשָּׁה בְּסִיוָן נִתְּנוּ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, וּבְשִׁבְעָה בְּהַשְׁכָּמָה עָלָה לְקַבֵּל אֶת שְׁאָר הַתּוֹרָה, וְשָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם, וְנִמְצָא בְּכָלִים בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז, וּכְשֶׁיָּרַד שִׁבֵּר אֶת הַלּוּחוֹת. **וּבְט' הַתָּמִיד.** שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם בְּכָשִׂים לְהַקְרִיב, שֶׁבָּאָה הָעִיר בְּמָצוֹר: **וְהֶעֱמִיד צָלָם בַּהֵיכָל.** פְּלִיגִי בָּהּ אָמוֹרָאֵי בֵּירוּשַׁלְמִי (ת"ה-כז.), חַד אָמַר צָלָם שֶׁל מְנַשֶּׁה, וּבְבִית רִאשׁוֹן מְיֻרָּי, וְחַד אָמַר צָלָם שֶׁל אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שָׁהָיָה מְשַׁרֵּי הַיְּנִים, וּבְבִית שֵׁנִי הָיָה: (ז) **שַׁבָּת שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב.** שֶׁבּוֹעֵ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ: **אָסוּר לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס.** כָּל אוֹתוֹ שָׁבוּעַ עַד שֶׁיַּעֲבֹר הַתַּעֲנִית: **וּבַחֲמִישִׁי מֻתָּרִים.** כְּשֶׁהָיוּ מְקַדְּשִׁים עַל פִּי הָרְאִיָּה וְחָל תִּשְׁעָה בְּאָב לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מֻתָּרִים לְכַבֵּס בַּחֲמִישִׁי שֶׁלְּפָנֵי הַתַּעֲנִית מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת: **שְׁנֵי תִּבְשִׁילִין.** אֵין אָסוּר מִשּׁוּם שְׁנֵי תִּבְשִׁילִין אֶלָּא דְּבָר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, אֲבָל דָּבָר הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, כְּגוֹן חֶלֶב וּגְבִינָה וְקִטְנִיּוֹת בִּזְמַן שֶׁהֵיא לַחָה, אַף עַל פִּי שֶׁבְּשֶׁלֶן אֵין בְּהֶן מִשּׁוּם שְׁנֵי תִּבְשִׁילִין: **וְלֹא יֹאכַל בָּשָׂר וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן.** הָנֵי מִלֵּי לְאַחַר חֲצִי הַיּוֹם וּבְסְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל אַחֲרֶיהָ סְעוּדַת קֶבַע, אֲבָל קֹדֶם חֲצִי הַיּוֹם אֲפִלּוּ בִּסְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, אוֹ בִּסְעוּדָה שֶׁאֵינָהּ מַפְסֶקֶת אֲפִלּוּ לְאַחַר חֲצִי הַיּוֹם, שְׁרִי לֶאֱכֹל שְׁנֵי תִּבְשִׁילִין, וּבְבָשָׂר וְיַיִן: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר יִשָּׁנֶה.** אִם הָיָה רָגִיל בִּשְׁנֵי תִּבְשִׁילִין אוֹכֵל תִּבְשִׁיל אֶחָד, הָיָה רָגִיל בִּשְׁנֵי כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן שׁוֹתֶה כּוֹס אֶחָד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: **בְּכָפִית הַמְּסֻאָה.** שְׁכּוֹפָּה הַמְּסֻאָה עַל פָּנֶיהָ, וְלֹא יִשְׁכַּב עָלֶיהָ אֶלָּא בְּקֹרְקַע. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ח) **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב.** שֶׁבּוֹ כָּלוּ מֵתֵי מִדְבָּר בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים, וּבוֹ נִתְבַּטְּלוּ אוֹתָן הַשּׁוֹמְרִים שֶׁהוֹשִׁיב יָרָבְעָם בֶּן נְבָט שֶׁיִּהְיוּ מוֹנְעִים אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יַעֲלוּ לְרֶגֶל, וּבוֹ נִתְּנוּ הֲרוּגֵי בֵיתֵר לִקְבוּרָה, וּבוֹ הָיוּ פּוֹסְקִים מִלִּכְרֹת עֵצִים לַמַּעֲרָכָה, וְהִקְנוּ סַלְמוֹת, וְהָיוּ אוֹמְרִים לַשּׁוֹמְרִים, לְטֹל שְׁנֵי גּוֹזָלוֹת מִשּׁוֹלְבֵי זֶה שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּסֶלָּם זֶה שֶׁעַל כְּתֵפֵנוּ אָנוּ הוֹלְכִים, וְעַל שֵׁם כָּךְ נִקְרְאוּ בְּנֵי סַלְמַאי הַנְּתוּצָתִי, שֶׁהָיוּ נוֹתְצִים הַסֻּלָּמוֹת אַחַר שֶׁעָבְרוּ מִן הַשּׁוֹמְרִים, וּמְבִיאִין מֵהֶן עֵצִים לַמַּעֲרָכָה. וְכָל אֵלּוּ מְבִיאִין עֵצִים עִם בְּנֵי זַתּוּא: **שָׁבוּ בְּנֵי פַּרְעֹשׁ שְׁנִיָּה.** שֶׁלְּאַחַר שֶׁפִּיְּסוּ אֶיזֶה בָּאַחֲרוֹנָה, כִּדְכְתִיב (נחמיה י לה) וְהַגּוֹרָלוֹת הִפַּלְנוּ עַל קָרְבַּן הָעֵצִים: **שֶׁהָיָה בּוֹ הַלֵּל.** לִפִי שֶׁאֶחָד בְּטֵבֵת חָל בַּחֲנֻכָּה לְעוֹלָם, וּבַחֲנֻכָּה גּוֹמְרִים אֶת הַהַלֵּל. אֲבָל הַלֵּל דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁאֵין קְרִיאַת הַהַלֵּל בּוֹ אֶלָּא מִנְהָג בְּעָלְמָא, לָא דָּחֵי מֵעֲמָד. וּמֵהַאי טַעְמָא לָא חָשֵׁב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן דְּאִית בֵּהּ נִמֵּי הַלֵּל וְקָרְבַּן מוּסָף וְקָרְבַּן עֵצִים: (ו) **בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת.** שֶׁהָרֵי בְּשִׁשָּׁה בְּסִיוָן נִתְּנוּ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, וּבְשִׁבְעָה בְּהַשְׁכָּמָה עָלָה לְקַבֵּל אֶת שְׁאָר הַתּוֹרָה, וְשָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם, וְנִמְצָא בְּכָלִים בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז, וּכְשֶׁיָּרַד שִׁבֵּר אֶת הַלּוּחוֹת. **וּבְט' הַתָּמִיד.** שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם בְּכָשִׂים לְהַקְרִיב, שֶׁבָּאָה הָעִיר בְּמָצוֹר: **וְהֶעֱמִיד צָלָם בַּהֵיכָל.** פְּלִיגִי בָּהּ אָמוֹרָאֵי בֵּירוּשַׁלְמִי (ת"ה-כז.), חַד אָמַר צָלָם שֶׁל מְנַשֶּׁה, וּבְבִית רִאשׁוֹן מְיֻרָּי, וְחַד אָמַר צָלָם שֶׁל אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שָׁהָיָה מְשַׁרֵּי הַיְּנִים, וּבְבִית שֵׁנִי הָיָה: (ז) **שַׁבָּת שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב.** שֶׁבּוֹעֵ שֶׁחָל תִּשְׁעָה בְּאָב לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ: **אָסוּר לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס.** כָּל אוֹתוֹ שָׁבוּעַ עַד שֶׁיַּעֲבֹר הַתַּעֲנִית: **וּבַחֲמִישִׁי מֻתָּרִים.** כְּשֶׁהָיוּ מְקַדְּשִׁים עַל פִּי הָרְאִיָּה וְחָל תִּשְׁעָה בְּאָב לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מֻתָּרִים לְכַבֵּס בַּחֲמִישִׁי שֶׁלְּפָנֵי הַתַּעֲנִית מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת: **שְׁנֵי תִּבְשִׁילִין.** אֵין אָסוּר מִשּׁוּם שְׁנֵי תִּבְשִׁילִין אֶלָּא דְּבָר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, אֲבָל דָּבָר הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי, כְּגוֹן חֶלֶב וּגְבִינָה וְקִטְנִיּוֹת בִּזְמַן שֶׁהֵיא לַחָה, אַף עַל פִּי שֶׁבְּשֶׁלֶן אֵין בְּהֶן מִשּׁוּם שְׁנֵי תִּבְשִׁילִין: **וְלֹא יֹאכַל בָּשָׂר וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן.** הָנֵי מִלֵּי לְאַחַר חֲצִי הַיּוֹם וּבִסְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל אַחֲרֶיהָ סְעוּדַת קֶבַע, אֲבָל קֹדֶם חֲצִי הַיּוֹם אֲפִלּוּ בִּסְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת, אוֹ בִּסְעוּדָה שֶׁאֵינָהּ מַפְסֶקֶת אֲפִלּוּ לְאַחַר חֲצִי הַיּוֹם, שְׁרִי לֶאֱכֹל שְׁנֵי תִּבְשִׁילִין, וּבְבָשָׂר וְיַיִן: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר יִשָּׁנֶה.** אִם הָיָה רָגִיל בִּשְׁנֵי תִּבְשִׁילִין אוֹכֵל תִּבְשִׁיל אֶחָד, הָיָה רָגִיל בִּשְׁנֵי כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן שׁוֹתֶה כּוֹס אֶחָד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: **בְּכָפִית הַמְּסֻאָה.** שְׁכּוֹפָּה הַמְּסֻאָה עַל פָּנֶיהָ, וְלֹא יִשְׁכַּב עָלֶיהָ אֶלָּא בְּקֹרְקַע. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ח) **בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב.** שֶׁבּוֹ כָּלוּ מֵתֵי מִדְבָּר בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים, וּבוֹ נִתְבַּטְּלוּ אוֹתָן הַשּׁוֹמְרִים שֶׁהוֹשִׁיב יָרָבְעָם בֶּן נְבָט שֶׁיִּהְיוּ מוֹנְעִים אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יַעֲלוּ לְרֶגֶל, וּבוֹ נִתְּנוּ הֲרוּגֵי בֵיתֵר לִקְבוּרָה, וּבוֹ הָיוּ פּוֹסְקִים מִלִּכְרֹת עֵצִים לַמַּעֲרָכָה, לְפִי שֶׁאָז תַּשׁ כֹּחַ גְּבוּרַת עֵצִים מִלַּחוֹתָן: **וְיוֹם הַכִּפּוּרִים.** שֶׁבּוֹ נִתְּנוּ לִוחוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת, וְהוּא יוֹם מְחִילָה וּסְלִיחָה: **שְׁאוּלִים.** שֶׁכָּלָן שׁוֹאֲלִין, אֲפִלּוּ עַשִּׁירוֹת, שֶׁלֹּא לְבַיֵּשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ: **טְעוּנִים טְבִילָה.** קֹדֶם שֶׁיְּבַקְּשׁוּם, לְפִי שֶׁאֵין כָּל אַחַת בְּקִיאָה בְּחֲבֶרְתָּהּ שֶׁמָּא נִדָּה הָיְתָה: **וּצְאוּת וְחוֹלוֹת.** כְּמוֹ 'אִו תִּשְׁמֹה בְּתוֹלָה בְּמַחוֹל' (ירמיה לא יב): **'בַּמְּלֵךְ שְׁלֹמֹה'.** הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהִשְׁלִים שְׁלוֹ: **'אִמּוֹ'.** כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: **זֶה מַתַּן תּוֹרָה.** יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁבּוֹ נִתְּנוּ לוּחוֹת אַחֲרוֹנוֹת: **זֶה בְּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.** שֶׁנִּתְחַנֵּךְ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים:

מַסֶּכֶת מְגִלָּה

פרק א (א) **מְגִלָּה נִקְרֵאת בְּאַחַד עָשָׂר, בִּשְׁנַיִם עָשָׂר.** פְּעָמִים בָּזֶה וּפְעָמִים בָּזֶה, כִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: **מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ בֶּן נוּן קוֹרִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר.** דִּכְתִיב (אסתר ט יט) 'עַל כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר', וּמִדִּפְרָזִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, שְׁמַע מִנַּהּ דְּמַקָּפִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר. וּמֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ, נִפְקָא לָן גְּזֵרָה שָׁוָה מ'פְּרָזִי' 'פְּרָזִי', כְּתִיב הָכָא (שם) 'הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים' וּכְתִיב הָתָם (דברים ג ה) 'לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי', מַה לְהָלָן מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ אַף כָּאן מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ. וְתִקְּנוּ שֶׁהַכְּרַכִּים מַקָּפִים חוֹמָה מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶם חוֹמָה עַכְשָׁו, יִקְרְאוּ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כְּמוֹ שׁוּשָׁן, כְּדֵי לַחֲלֹק כָּבוֹד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיְתָה חֲרֵבָה בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, כְּדֵי שֶׁיִּיחִיבוּ קוֹרִין כִּבְנֵי שׁוּשָׁן וְיַחְשְׁבוּ כְּאִלּוּ הֵם כְּרַכִּים הַמַּקָּפִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵם עַתָּה חֲרֵבִין, וְיִהְיֶה זִכָּרוֹן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנֵס זֶה. וּלְפִי שֶׁיִּהוֹשָׁעַ הִתְחִיל לְהִלָּחֵם בַּעֲמָלֵק תְּחִלָּה, וּכְתִיב (שמות יז יד) 'כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשָׁעַ', לְפִיכָךְ הִזְכִּירוּ מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ: **אֲבָל שֶׁהַכְּפָרִים מַקִּדִּימִין.** כְּלוֹמַר מֵאַחַר שֶׁמַּקְּפִין קוֹרִין בְּחַמִּשָּׁה עָשָׂר וְשָׁאֵין מַקָּפִין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, הֲכִי נָמֵי מִדְּקָרֵי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, שְׁמַע מִנַּהּ דְּמַקָּפִין בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר. וּמֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ, נִפְקָא לָן גְּזֵרָה שָׁוָה מ'פְּרָזִי' 'פְּרָזִי', כְּתִיב הָכָא (שם) 'הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים' וּכְתִיב הָתָם (דברים ג ה) 'לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי', מַה לְהָלָן מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ אַף כָּאן מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ. וְתִקְּנוּ שֶׁהַכְּרַכִּים מַקָּפִים חוֹמָה מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶם חוֹמָה עַכְשָׁו, יִקְרְאוּ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כְּמוֹ שׁוּשָׁן, כְּדֵי לַחֲלֹק כָּבוֹד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיְתָה חֲרֵבָה בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, כְּדֵי שֶׁיִּיחִיבוּ קוֹרִין כִּבְנֵי שׁוּשָׁן וְיַחְשְׁבוּ כְּאִלּוּ הֵם כְּרַכִּים הַמַּקָּפִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵם עַתָּה חֲרֵבִין, וְיִהְיֶה זִכָּרוֹן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנֵס זֶה. וּלְפִי שֶׁיְּהוֹשָׁעַ הִתְחִיל לְהִלָּחֵם בַּעֲמָלֵק תְּחִלָּה, וּכְתִיב (שמות יז יד) 'כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשָׁעַ', לְפִיכָךְ הִזְכִּירוּ מֵימוֹת יְהוֹשָׁעַ: **אֲבָל שֶׁהַכְּפָרִים מַקְדִּימִין.** כְּלוֹמַר מֵאַחַר שֶׁמַּקָ

שֶׁאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין כְּשֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר: (ה) **וְלָזְדִּוִי הַפָּרִים.** פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּפַר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, שֶׁמִּתְוַדִּים עֲלֵיהֶם חֶטְאָם שֶׁהֶבִיאוּם עָלָיו: **וְלָזְדוּי מֵעֲשֵׂר.** 'בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת' (דברים כו יג): **לְסַמְיָכָה.** 'וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעוֹלָה' (ויקרא א ד): **לְהַגָּשָׁה.** מַגִּישׁ אֶת הַמִּנְחָה תְּחִלָּה בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית שֶׁל מִזְבֵּחַ, וְאַחַר כָּךְ קוֹמֵץ: **וְלִקְמִיצָה וּלְהַקְטָרָה.** בְּהַקְטֶרֶת קֹמֶץ קָאָמַר, שֶׁהוּא בַּמִּנְחָה כְּנֶגֶד זְרִיקַת דָּם בַּזְּבָחִים, וְאֵינָהּ כְּשֵׁרָה אֶלָּא בַּיּוֹם. אֲבָל הֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵיבָרִים כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה כְּדִתְנַן בְּמִנְחוֹת (מ״ו): **לִזְבָלָה.** קַבָּלַת הַדָּם בַּמִּזְרָק: **לְהַזָּיָה.** הַזָּיַת פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וְכָל חַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת. וּזְרִיקַת דָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ נַמִּי קְרֵי הַזָּיָה: (ו) **וּלְהַקְטָר חֲלָבִים וְאֵבָרִים.** מוֹתָרֵי תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, דִּכְתִיב בֵּהּ (ויקרא ו ב) 'הִיא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה': **וְזֶה הַכְּלָל דָּבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּיּוֹם כָּשֵׁר כָּל הַיּוֹם.** לְאִתּוּיֵי סִדּוּר שְׁתֵּי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁנּוֹתְנִים עַל לֶחֶם הַפָּנִים: **וְדָבָר שֶׁמִּצְוָתוֹ בַּלַּיְלָה כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה.** לְאִתּוּיֵי אֲכִילַת פְּסָחִים שֶׁכָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה. וְלֹא אָמְרוּ חֲכָמִים 'עַד רֹאשׁ הָעוֹלָה' אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה:

פרק ג (א) **בְּנֵי הָעִיר.** יֵשׁ בָּהּ קְדֻשָּׁה, שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בָּהּ בְּתַעֲנִיּוֹת. וַחֲכָמִים פְּלִינִי עַל סָתָם מַתְנִיתִין וְאָמְרֵי **רְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר** אֵין בָּהּ מִשּׁוּם קְדֻשָּׁה, הוֹאִיל וְאֵין מִתְפַּלְּלִין בָּהּ אֶלָּא בְּאַקְרָאֵי בְּעָלְמָא. וְהַלָּכָה כְּתַנָּא קַמָּא דְּמַתְנִיתִין שֶׁהִיא מְיֻסֶּדֶת מִתְּחִלָּתָהּ לִתְפִלָּה. וְדוּקָא בֵּית הַכְּנֶסֶת הַמְיֻחֶדֶת לִתְפִלָּה, אֲבָל בֵּית הַכְּנֶסֶת הַמְיֻחֶדֶת לִשְׁמִיעַת תּוֹרָה אֵין בָּהּ קְדֻשָּׁה כָּל כָּךְ, וְלָכֵן מֻתָּרִין בְּמַשָּׂא וּמַתָּן וּבִשְׁאָר צָרְכֵי הָעִיר: **בֵּית הַכְּנֶסֶת לוֹקְחִין תְּבֵה.** וְדוֹקָא בֵּית הַכְּנֶסֶת דְּכֹהֲנִים הוּא דְּמִצוּי מְזַבְּנֵי לָהּ, אֲבָל בֵּית הַכְּנֶסֶת דְּכֹרְכִים, כֵּיוָן דְּמַעֲלָמָא קָא אָתוּ לָהּ, הֲוָיָא דְּרָבִים וְלֹא מָצוּ מְזַבְּנֵי לָהּ: **סְפָרִים.** נְבִיאִים וּכְתוּבִים: **אֲבָל אֵם מָכְרוּ תּוֹרָה לֹא יִקְחוּ סְפָרִים.** דְּמֵעֲלִין בְּקֹדֶשׁ וְאֵין מוֹרִידִין: **וְכֵן הַמּוֹתָרִין.** מִכְּרוּ סְפָרִים וְלָקְחוּ מִמֶּקֶצֶת הַדְּמֵים תּוֹרָה, לֹא יִקְחוּ מִן הַמּוֹתָר דָּבָר שֶׁקֹּדֶשְׁתּוֹ פְּחוּתָה. וְלֹא נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָלְלוּ אֶלָּא בְּשֶׁלֹּא מָכְרוּ שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמֵעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, אֲבָל אִם מָכְרוּ שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמֵעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, אֲפִלּוּ לִקְנוֹת בְּדָמִים שֶׁכָּר לִשְׁתּוֹת מָתָה. וְדוֹקָא בְּשֶׁל סְפָרִים כִּדְאָמְרִינַן (לעיל ד״ה בית הכנסת): (ב) **אֲבָל לֹא תִנָּאי.** וַאֲפִלּוּ מִשֶּׁל רַבִּים לְרַבִּים אָסוּר לְמִכֹּר מִכִּירָה חֲלוֹטָה, דְּדָרֵךְ בְּזִיּוֹן הוּא, כְּלוֹמַר אֵינוֹ בְּעֵינֵינוּ כְּלוּם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **מִמְכַּר עוֹלָם.** וַאֲפִלּוּ לְיָחִיד וַאֲפִלּוּ לְכָל תִּשְׁמִישִׁין: **חוּץ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים.** דִּלְאוֹתָם אַרְבָּעָה דְּבָרִים לֹא יִמְכֹּר: **בֵּית הַמָּיִם.** לְכִבְיסָה. אִי נַמִּי לְמֵי רַגְלַיִם: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מוֹכְרִין אוֹתוֹ לְשֵׁם חָצֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **וְאֵין מִפַּשְׁפְּשִׁין.** גּוֹדְלִים וּפוֹתְלִים. וְהוּא הַדִּין לְכָל שְׁאָר מְלָאכוֹת, אֶלָּא שֶׁהַפִּשְׁפּוּשׁ חֲבָלִים צָרִיךְ מָקוֹם רָחָב יָדַיִם, וּבֵית הַכְּנֶסֶת בֵּית גְּדוֹל הוּא וְרָאוּי לְכָךְ וְהַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ: **קַפַּנְדַּרְיָא.** לְקַצֵּר הִלּוּכוֹ דֶּרֶךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת. וּלְשׁוֹן קַפַּנְדַּרְיָא - אַדְמַקִּיפְנָ״א דְּר״י אִיעוּל בָּהָא, כְּלוֹמַר, בְּעוֹד שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהַקִּיף שׁוּרוֹת בָּתִּים, אֲקַצֵּר מַהֲלָכִי וְאֶכָּנֵס דֶּרֶךְ כָּאן: **מִפְּנֵי עֶגְמַת נָפֶשׁ.** שֶׁיִּזְקְרוּ יְמֵי בְנֵינוּ וְיִתְּנוּ לֵב לְבִנּוֹתוֹ אִם יוּכְלוּ, אוֹ יִבְקְשׁוּ עָלָיו רַחֲמִים שֶׁיִּחָזֵר. לְפִיכָךְ אֵין אָסוּר אֶלָּא לְלַקֵּט עֲשָׁבִים וּלְהַאֲכִיל לִבְהֵמָה אוֹ לַאֲבָדָם לְגַמְרֵי, אֲבָל לְלַקֵּט וּלְהַנִּיחַ בִּמְקוֹמָם מֻתָּר, דְּאֵיכָּא עֶגְמַת נָפֶשׁ: (ד) **קוֹרִין פָּרָשַׁת שְׁקָלִים.** 'כִּי תִשָּׂא' (שמות ל יא-טז), לְהוֹדִיעַ שֶׁיְּבִיאוּ שִׁקְלֵיהֶם בַּאֲדָר, כְּדֵי שֶׁיְּקַבְּלוּ בְּאֶחָד בְּנִיסָן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה: **מַקְדִּימִין לְפָרָשַׁת שְׁקָלִים.** קוֹרִין פָּרָשַׁת שְׁקָלִים בַּשַּׁבָּת שֶׁלְּפָנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וַאֲפִלּוּ חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת מַקְדִּימִין לַשַּׁבָּת שֶׁעֶרְבָהּ: **וּמַפְסִיקִין בַּשַּׁבָּת הָבָאָה.** מִלּוֹמַר פָּרָשַׁת שְׁנִיָּה, כְּדֵי שֶׁתִּקָּרֵא פָּרָשַׁת זָכוֹר בַּשַּׁבָּת הַסְמוּכָה לְפוּרִים, לְסִמְנָךְ מְחִיַּת עֲמָלֵק לְמְחִיַּת הַמָּן: **בַּשְּׁלִישִׁית פָּרָה אֲדֻמָּה.** לְהַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְטַהֵר עַצְמָם כְּדֵי שֶׁיְּשַׁוּשׁוּ פְּסֹחִים כְּשֶׁכָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה. וְלֹא אָמְרוּ חֲכָמִים 'עַד חֲצוֹת' אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵרָה:

פרק ד (א) **הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב.** רָצָה עוֹמֵד רָצָה יוֹשֵׁב: **קְרָאוּהָ שָׁנִים.** בְּיָחִיד: **יָצָאוּ.** וְלֹא אָמְרִינַן 'שְׁנֵי קוֹלוֹת אֵין נִשְׁמָעִין בְּאֶחָד', דְּכֵיוָן דַּחֲבִיבָה לְהוּ יְהֵבִי דַּעְתַּיְיהוּ: **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ.** אַחֲרֶיהָ, יְבָרֵךְ. אֲבָל לְפָנֶיהָ חַיָּב לְבָרֵךְ בְּכָל מָקוֹם שֶׁלֹּא בֵּרְכוּת, 'עַל מִקְרָא מְגִלָּה' וְ'שֶׁעָשָׂה נִסִּים' וְ'שֶׁהֶחֱיָנוּ', בֵּין בַּלַּיְלָה בֵּין בַּיּוֹם, דִּקְרִיאָה שֶׁל יוֹם עִקָּר, דִּכְתִיב (אסתר ט כח) 'וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים'. וְאֵיכָא לְמֵאן דְּאָמַר (רמב״ם מגילה פ״א ה״ג) דְּכֵיוָן שֶׁבֵּרַךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ בַּלַּיְלָה לֹא יְבָרֵךְ בַּיּוֹם דְּהֵיכִי מִסְתַּבְּרָא: **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן.** שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה לְצִבּוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן יְמֵי מִלְאָכָה. וְשֶׁמָּא בְּמִנְחָה נַמִּי סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל הַיּוֹם הָיוּ רְגִילִים לִדְרֹשׁ, וּמַהֲאי טַעְמָא טַעֲמָא נַמִּי אֵין מִפְטִירִין: **הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בְּתוֹרָה מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.** הַמַּתְחִיל לִקְרוֹת בְּתוֹרָה רִאשׁוֹן, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ. וְהָאַחֲרוֹן, הַחוֹתֵם שֶׁהוּא הַמַּשְׁלִים, מְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ. וְכָל שֶׁאֵר הַקּוֹרִין בְּתוֹרָה אֵין מְבָרְכִין לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ. וְהָאִידָּנָא נְהִיגֵי עָלְמָא דְּכָלְהוּ מְבָרְכִין לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, גְּזֵרָה מִשּׁוּם הַנַּכְנְסִים וְלֹא שָׁמְעוּ הָרִאשׁוֹן שֶׁבֵּרַךְ לְפָנֶיהָ וְיֹאמְרוּ אֵין בְּרָכָה בְּתוֹרָה לְפָנֶיהָ, וּמִשּׁוּם הַיּוֹצְאִים וְלֹא יִשְׁמְעוּ הַחוֹתֵם מְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ, וְהָרִאשׁוֹנִים לֹא בֵּרְכוּ, וְיֹאמְרוּ אֵין בְּרָכָה בְּתוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ: (ב) **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן.** דִּכְרִאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד נַמִּי אֵיכָּא בְּטוּל מְלָאכָה, דִּמְלֶאכֶת דָּבָר הָאֲבֵד מֻתָּרֶת: **בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה.** דְּכָל דִּטְבֵי לֵיהּ מִלְּתָא מַחֲבְרֵיהּ, טְפֵי לֵיהּ גַּבְרָא. הִלְכָּךְ **בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְמוֹעֵד** דְּאֵיכָּא קָרְבַּן מוּסָף, קוֹרִין אַרְבָּעָה. **יוֹם טוֹב** דְּאֵיכָּא בְּטוּל מְלָאכָה, קוֹרִין חֲמִשָּׁה. וְיוֹם **הַכִּפּוּרִים** דְּעִנּוּיָא קָרֵת, קוֹרִין שִׁשָּׁה. **שַׁבָּת** דְּחִיּוּב קְטָלָה, קוֹרִין שִׁבְעָה: (ג) **אֵין פּוֹרְסִין עַל שֶׁמַע.** עֲשָׂרָה שֶׁבָּאוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחַר שֶׁקָּרְאוּ צִבּוּר אֶת שְׁמַע, עוֹמֵד אֶחָד וְאוֹמֵר קְדִישׁ וּבָרְכוּ וּבָרְכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלְּפָנֵי קְרִיאַת שְׁמַע. **פּוֹרְסִין,** לְשׁוֹן פְּרִיסָה, כְּלוֹמַר, חֲצִי דָּבָר, מִשְׁתֵּי בְּרָכוֹת שֶׁלְּפָנֵי קְרִיאַת שְׁמַע, אוֹמֵר בְּרָכָה אַחַת: **וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה.** שְׁלִיחַ צִבּוּר: **וְאֵין נוֹשְׂאִין כַּפֵּיהֶן.** לְבָרֵךְ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים: **וְאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה.** בְּצִבּוּר. וְכָל הֲנֵי אֵין נַעֲשִׂים בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, דִּכְתִיב (ויקרא כב לב) 'וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לֹא יֵהֵא בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, כְּתִיב הָכָא 'בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וּכְתִיב הָתָם (במדבר טז כא) 'הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֲדָה הַזֹּאת', מַה לְּהַלָּן עֲשָׂרָה, שֶׁאֵין עֵדָה פְּחוּתָה מֵעֲשָׂרָה, אַף כָּאן עֲשָׂרָה: **וְאֵין עוֹשִׂין מְלָאכָה וּמוֹשָׁבִין.** לְמֵת, כְּשֶׁנּוֹשְׂאִין אֶת הַמֵּת לִקְבֹּרוֹ הָיוּ יוֹשְׁבִים שָׁבֵעַ פָּעָמִים לִכְבוֹד הַמֵּת, וְאוֹמְרִים עַל כָּל פֶּרֶק וּפֶרֶק שֶׁל הֶסְפֵּד, עִמְדוּ יְקָרִים עֲמֹדוּ, שְׁבוּ יְקָרִים שְׁבוּ. וּבְצִיר מַעֲשָׂרָה לְאוֹ אֹרַח אַרְעָא: **בְּרֻבַּת אֲבֵלִים.** בְּרָכָה, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים **בְּרָכָה** כְּנֶגֶד **אֲבֵלִים**, וּבְרָכָה כְּנֶגֶד הַמְנַחֲמִים וְכוּ', דְּמִדְּפָקֵי בְּתִשׁוּבָה וְיַנְּקֵלוּ מִצָּרֹתָם: **בְּסֵדֶר.** בְּסֵדֶר פָּרָשַׁת הַיּוֹם: **וְאֵין עוֹלִין לְהֶם מִן הַחֶשְׁבּוֹן.** כְּשֶׁיִּגִּיעַ יוֹם שֶׁבַּת יַחֲזוֹרוּ וְיִקְרְאוּ מַה שֶּׁקָּרְאוּ בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבְשַׁבָּת בַּמִּנְחָה. אַפֵּלְהָ מַתְנִיתִין קָאֵי,

לְלִמּוֹד מִכָּאן שֶׁמִּצְוָה לִקְרוֹת בְּכָל הַמּוֹעֵד מֵעֵנְיַן הַמּוֹעֵד:

פרק ד (א) **הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב.** רָצָה עוֹמֵד רָצָה יוֹשֵׁב: **קְרָאוּהָ שָׁנִים.** בְּיָחִיד: **יָצְאוּ.** וְלֹא אָמְרִינַן 'שְׁנֵי קוֹלוֹת אֵין נִשְׁמָעִין בְּאֶחָד', דְּכֵיוָן דַּחֲבִיבָה לְהוּ יְהֵבִי דַּעְתַּיְיהוּ: **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ.** אַחֲרֶיהָ, יְבָרֵךְ. אֲבָל לְפָנֶיהָ חַיָּב לְבָרֵךְ בְּכָל מָקוֹם שֶׁלֹּא בֵּרְכוֹת, 'עַל מִקְרָא מְגִלָּה' וְ'שֶׁעָשָׂה נִסִּים' וְ'שֶׁהֶחֱיָנוּ', בֵּין בַּלַּיְלָה בֵּין בַּיּוֹם, דִּקְרִיאָה שֶׁל יוֹם עִקָּר, דִּכְתִיב (אסתר ט כח) 'וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים'. וְאֵיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר (רמב״ם מגילה פ״א ה״ג) דְּכֵיוָן שֶׁבֵּרַךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ בַּלַּיְלָה לֹא יְבָרֵךְ בַּיּוֹם דְּהֵיכִי מִסְתַּבְּרָא: **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן.** שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה לְצִבּוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן יְמֵי מִלְאָכָה. וְשֶׁמָּא בְּמִנְחָה נַמִּי סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל הַיּוֹם הָיוּ רְגִילִים לִדְרֹשׁ, וּמַהֲאי טַעְמָא טַעֲמָא נַמִּי אֵין מִפְטִירִין: **הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בְּתוֹרָה מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.** הַמַּתְחִיל לִקְרוֹת בְּתוֹרָה רִאשׁוֹן, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ. וְהָאַחֲרוֹן, הַחוֹתֵם שֶׁהוּא הַמַּשְׁלִים, מְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ. וְכָל שְׁאָר הַקּוֹרִין בְּתוֹרָה אֵין מְבָרְכִין לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ. וְהָאִידָּנָא נְהִיגֵי עָלְמָא דְּכָלְהוּ מְבָרְכִין לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, גְּזֵרָה מִשּׁוּם הַנַּכְנְסִים וְלֹא שָׁמְעוּ הָרִאשׁוֹן שֶׁבֵּרַךְ לְפָנֶיהָ וְיֹאמְרוּ אֵין בְּרָכָה בְּתוֹרָה לְפָנֶיהָ, וּמִשּׁוּם הַיּוֹצְאִים וְלֹא יִשְׁמְעוּ הַחוֹתֵם מְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ, וְהָרִאשׁוֹנִים לֹא בֵּרְכוּ, וְיֹאמְרוּ אֵין בְּרָכָה בְּתוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ: (ב) **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן.** דִּכְרִאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד נַמִּי אֵיכָּא בְּטוּל מְלָאכָה, דִּמְלֶאכֶת דָּבָר הָאֲבֵד מֻתָּרֶת: **בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה.** דְּכָל דִּטְבֵי לֵיהּ מִלְּתָא מַחֲבְרֵיהּ, טְפֵי לֵיהּ גַּבְרָא. הִלְכָּךְ **בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְמוֹעֵד** דְּאֵיכָּא קָרְבַּן מוּסָף, קוֹרִין אַרְבָּעָה. **יוֹם טוֹב** דְּאֵיכָּא בְּטוּל מְלָאכָה, קוֹרִין חֲמִשָּׁה. וְיוֹם **הַכִּפּוּרִים** דְּעִנּוּיָא קָרֵת, קוֹרִין שִׁשָּׁה. **שַׁבָּת** דְּחִיּוּב קְטָלָה, קוֹרִין שִׁבְעָה: (ג) **אֵין פּוֹרְסִין עַל שֶׁמַע.** עֲשָׂרָה שֶׁבָּאוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחַר שֶׁקָּרְאוּ צִבּוּר אֶת שְׁמַע, עוֹמֵד אֶחָד וְאוֹמֵר קְדִישׁ וּבָרְכוּ וּבָרְכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלְּפָנֵי קְרִיאַת שְׁמַע. **פּוֹרְסִין,** לְשׁוֹן פְּרִיסָה, כְּלוֹמַר, חֲצִי דָּבָר, מִשְׁתֵּי בְּרָכוֹת שֶׁלְּפָנֵי קְרִיאַת שְׁמַע, אוֹמֵר בְּרָכָה אַחַת: **וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה.** שְׁלִיחַ צִבּוּר: **וְאֵין נוֹשְׂאִין כַּפֵּיהֶן.** לְבָרֵךְ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים: **וְאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה.** בְּצִבּוּר. וְכָל הֲנֵי אֵין נַעֲשִׂים בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, דִּכְתִיב (ויקרא כב לב) 'וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לֹא יֵהֵא בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, כְּתִיב הָכָא 'בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וּכְתִיב הָתָם (במדבר טז כא) 'הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֲדָה הַזֹּאת', מַה לְּהַלָּן עֲשָׂרָה, שֶׁאֵין עֵדָה פְּחוּתָה מֵעֲשָׂרָה, אַף כָּאן עֲשָׂרָה: **וְאֵין עוֹשִׂין מְלָאכָה וּמוֹשָׁבִין.** לְמֵת, כְּשֶׁנּוֹשְׂאִין אֶת הַמֵּת לִקְבֹּרוֹ הָיוּ יוֹשְׁבִים שָׁבֵעַ פָּעָמִים לִכְבוֹד הַמֵּת, וְאוֹמְרִים עַל כָּל פֶּרֶק וּפֶרֶק שֶׁל הֶסְפֵּד, עִמְדוּ יְקָרִים עֲמֹדוּ, שְׁבוּ יְקָרִים שְׁבוּ. וּבְצִיר מַעֲשָׂרָה לְאוֹ אֹרַח אַרְעָא: **בְּרֻבַּת אֲבֵלִים.** בְּרָכָה, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים **בְּרָכָה** כְּנֶגֶד **אֲבֵלִים**, וּבְרָכָה כְּנֶגֶד הַמְנַחֲמִים וְכוּ', דְּמִדְּפָקֵי בְּתִשׁוּבָה וְיַנְּקֵלוּ מִצָּרֹתָם: **בְּסֵדֶר.** בְּסֵדֶר פָּרָשַׁת הַיּוֹם: **וְאֵין עוֹלִין לָהֶם מִן הַחֶשְׁבּוֹן.** כְּשֶׁיִּגִּיעַ יוֹם שֶׁבַּת יַחֲזוֹרוּ וְיִקְרְאוּ מַה שֶּׁקָּרְאוּ בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבְשַׁבָּת בַּמִּנְחָה. אַפֵּלְהָ מַתְנִיתִין קָאֵי,

לְלִמּוֹד מִכָּאן שֶׁמִּצְוָה לִקְרוֹת בְּכָל הַמּוֹעֵד מֵעֵנְיַן הַמּוֹעֵד:

פרק ד (א) **הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב.** רָצָה עוֹמֵד רָצָה יוֹשֵׁב: **קְרָאוּהָ שָׁנִים.** בְּיָחִיד: **יָצְאוּ.** וְלֹא אָמְרִינַן 'שְׁנֵי קוֹלוֹת אֵין נִשְׁמָעִין בְּאֶחָד', דְּכֵיוָן דַּחֲבִיבָה לְהוּ יְהֵבִי דַּעְתַּיְיהוּ: **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ.** אַחֲרֶיהָ, יְבָרֵךְ. אֲבָל לְפָנֶיהָ חַיָּב לְבָרֵךְ בְּכָל מָקוֹם שֶׁלֹּא בֵּרְכוֹת, 'עַל מִקְרָא מְגִלָּה' וְ'שֶׁעָשָׂה נִסִּים' וְ'שֶׁהֶחֱיָנוּ', בֵּין בַּלַּיְלָה בֵּין בַּיּוֹם, דִּקְרִיאָה שֶׁל יוֹם עִקָּר, דִּכְתִיב (אסתר ט כח) 'וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים'. וְאֵיכָּא לְמֵאן דְּאָמַר (רמב״ם מגילה פ״א ה״ג) דְּכֵיוָן שֶׁבֵּרַךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ בַּלַּיְלָה לֹא יְבָרֵךְ בַּיּוֹם דְּהֵיכִי מִסְתַּבְּרָא: **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן.** שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה לְצִבּוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן יְמֵי מִלְאָכָה. וְשֶׁמָּא בְּמִנְחָה נַמִּי סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל הַיּוֹם הָיוּ רְגִילִים לִדְרֹשׁ, וּמַהֲאי טַעְמָא טַעֲמָא נַמִּי אֵין מִפְטִירִין: **הַפּוֹתֵחַ וְהַחוֹתֵם בְּתוֹרָה מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.** הַמַּתְחִיל לִקְרוֹת בְּתוֹרָה רִאשׁוֹן, מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ. וְהָאַחֲרוֹן, הַחוֹתֵם שֶׁהוּא הַמַּשְׁלִים, מְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ. וְכָל שְׁאָר הַקּוֹרִין בְּתוֹרָה אֵין מְבָרְכִין לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ. וְהָאִידָּנָא נְהִיגֵי עָלְמָא דְּכָלְהוּ מְבָרְכִין לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, גְּזֵרָה מִשּׁוּם הַנַּכְנְסִים וְלֹא שָׁמְעוּ הָרִאשׁוֹן שֶׁבֵּרַךְ לְפָנֶיהָ וְיֹאמְרוּ אֵין בְּרָכָה בְּתוֹרָה לְפָנֶיהָ, וּמִשּׁוּם הַיּוֹצְאִים וְלֹא יִשְׁמְעוּ הַחוֹתֵם מְבָרֵךְ לְאַחֲרֶיהָ, וְהָרִאשׁוֹנִים לֹא בֵּרְכוּ, וְיֹאמְרוּ אֵין בְּרָכָה בְּתוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ: (ב) **וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן.** דִּכְרִאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד נַמִּי אֵיכָּא בְּטוּל מְלָאכָה, דִּמְלֶאכֶת דָּבָר הָאֲבֵד מֻתָּרֶת: **בְּיוֹם טוֹב חֲמִשָּׁה.** דְּכָל דִּטְבֵי לֵיהּ מִלְּתָא מַחֲבְרֵיהּ, טְפֵי לֵיהּ גַּבְרָא. הִלְכָּךְ **בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּבְמוֹעֵד** דְּאֵיכָּא קָרְבַּן מוּסָף, קוֹרִין אַרְבָּעָה. **יוֹם טוֹב** דְּאֵיכָּא בְּטוּל מְלָאכָה, קוֹרִין חֲמִשָּׁה. וְיוֹם **הַכִּפּוּרִים** דְּעִנּוּיָא קָרֵת, קוֹרִין שִׁשָּׁה. **שַׁבָּת** דְּחִיּוּב קְטָלָה, קוֹרִין שִׁבְעָה: (ג) **אֵין פּוֹרְסִין עַל שֶׁמַע.** עֲשָׂרָה שֶׁבָּאוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחַר שֶׁקָּרְאוּ צִבּוּר אֶת שְׁמַע, עוֹמֵד אֶחָד וְאוֹמֵר קְדִישׁ וּבָרְכוּ וּבָרְכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלְּפָנֵי קְרִיאַת שְׁמַע. **פּוֹרְסִין,** לְשׁוֹן פְּרִיסָה, כְּלוֹמַר, חֲצִי דָּבָר, מִשְׁתֵּי בְּרָכוֹת שֶׁלְּפָנֵי קְרִיאַת שְׁמַע, אוֹמֵר בְּרָכָה אַחַת: **וְאֵין עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה.** שְׁלִיחַ צִבּוּר: **וְאֵין נוֹשְׂאִין כַּפֵּיהֶן.** לְבָרֵךְ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים: **וְאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה.** בְּצִבּוּר. וְכָל הֲנֵי אֵין נַעֲשִׂים בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, דִּכְתִיב (ויקרא כב לב) 'וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לֹא יֵהֵא בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, כְּתִיב הָכָא 'בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וּכְתִיב הָתָם (במדבר טז כא) 'הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֲדָה הַזֹּאת', מַה לְּהַלָּן עֲשָׂרָה, שֶׁאֵין עֵדָה פְּחוּתָה מֵעֲשָׂרָה, אַף כָּאן עֲשָׂרָה: **וְאֵין עוֹשִׂין מְלָאכָה וּמוֹשָׁבִין.** לְמֵת, כְּשֶׁנּוֹשְׂאִין אֶת הַמֵּת לִקְבֹּרוֹ הָיוּ יוֹשְׁבִים שָׁבֵעַ פָּעָמִים לִכְבוֹד הַמֵּת, וְאוֹמְרִים עַל כָּל פֶּרֶק וּפֶרֶק שֶׁל הֶסְפֵּד, עִמְדוּ יְקָרִים עֲמֹדוּ, שְׁבוּ יְקָרִים שְׁבוּ. וּבְצִיר מַעֲשָׂרָה לְאוֹ אֹרַח אַרְעָא: **בְּרֻבַּת אֲבֵלִים.** בְּרָכָה, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים **בְּרָכָה** כְּנֶגֶד **אֲבֵלִים**, וּבְרָכָה כְּנֶגֶד הַמְנַחֲמִים וְכוּ', דְּמִדְּפָקֵי בְּתִשׁוּבָה וְיַנְּקֵלוּ מִצָּרֹתָם: **בְּסֵדֶר.** בְּסֵדֶר פָּרָשַׁת הַיּוֹם: **וְאֵין עוֹלִין לָהֶם מִן הַחֶשְׁבּוֹן.** כְּשֶׁיִּגִּיעַ יוֹם שֶׁבַּת יַחֲזוֹרוּ וְיִקְרְאוּ מַה שֶּׁקָּרְאוּ בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּבְשַׁבָּת בַּמִּנְחָה. אַפֵּלְהָ מַתְנִיתִין קָאֵי,

לְלִמּוֹד מִכָּאן שֶׁמִּצְוָה לִקְרוֹת בְּכָל הַמּוֹעֵד מֵעֵנְיַן הַמּוֹע

עַכְשָׁו מִתְחִלָּה. וְאֵין חוֹשְׁשִׁין הוֹאִיל וְחָדָשׁ הוּא שָׁמָּא יִפְלוּ גְּדוּתָיו וְאָתֵי לְתַקֵּן בְּמוֹעֵד וְאֵיכָא טִירְחָא: **שֶׁלֹּא יָצָא בְּתְחִלָּה.** שֶׁהוּא יָשָׁן: **אֲבָל לֹא מִמֵּי גְשָׁמִים.** גְּזֵרָה מִשּׁוּם מֵי קִילוֹן. קִילוֹן, הֵם מַיִם שֶׁל בּוֹר עָמֹק וּבוֹ מֵי גְּשָׁמִים מְכַנָּסִים, דְּבֵיהּ אֵיכָּא טִרְחָא יְתֵרָה לְדִלּוּת: **עוּגִיּוֹת.** חֲרִיצִים שֶׁעוֹשִׂים בְּעִקְּרֵי הַדֶּיתִים וּבְעִקְּרֵי הַגְּפָנִים כְּדֵי שֶׁיִּתְמַלְּאוּ מַיִם:

(ב) **חָאמָּה.** חֲרִיצִים שֶׁעוֹשִׂים בְּקַרְקַע שֶׁבָּהֶן הַמַּיִם הוֹלְכִים סְבִיב הַשָּׂדֶה וּמֵשָּׂדֶה לְשָׂדֶה, קְרוּיִין אָמָּה, לְפִי שֶׁהֵן רֹחַב אַמָּה בְּרוּם אַמָּה: **בַּתְּחִלָּה.** אִם לֹא הָיְתָה מֵעוֹלָם אֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ בַּתְּחִלָּה בְּמוֹעֵד, מִשּׁוּם טִרְחָא: **וּבִשְׁבִיעִית.** מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּחוֹפֵר בְּקַרְקַע בְּשִׁבִיעִית: **וּמַתְקְנִים אֶת הַמַּקֶּלֶת.** אִם נָפַל לְתוֹכָהּ עָפָר וְאֵינָהּ מְקַלֶּחֶת, מְתַקְּנִים אוֹתָהּ, אֲבָל אֵין עוֹשִׂים אוֹתָהּ בַּתְּחִלָּה בְּמוֹעֵד. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** **וּמַתְקְנִים קִלְקוּלֵי הַמַּיִם.** מַיִם הַמְכֻנָּסִים בְּגֻמּוֹת לְשָׁתוֹת מֵהֶן: **וְחוֹטְטִין.** מְנַקִּין וּמְנַקְּרִין וּמוֹצִיאִין מִתּוֹכָן צְרוֹרוֹת וְקַיְסָמִין וְעַפְרוּרִית שֶׁנָּפַל בָּהֶן: **וּמְצַיְּנִין.** עוֹשִׂין צִיּוּנִין עַל הַקָּבָרוֹת. שֶׁהָיוּ מַמְחִין סִיד וְשׁוֹכְכִין עַל הַקֶּבֶר, וְהוּא סִימָן לְהוֹלְכֵי דְּרָכִים שֶׁלֹּא יַעַבְרוּ בְּמָקוֹם טָמְאָה: **וְיוֹצְאִין.** שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין בְּמוֹעֵד בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְרְעוּ כִּלְאַיִם, לְעַקֵּר אוֹתָם. לְפִי שֶׁנּוֹטְלִין שָׂכָר עַל כָּךְ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, וּבִימֵי הַמּוֹעֵד נִשְׂכָּרִים בְּזוֹל, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּטֵלִים:

(ג) **מוֹשְׁכִים אֶת הַמַּיִם.** שֶׁהַחַת אֵילָן זֶה, לְאֵילָן אַחֵר, דְּלֹא כָּאן טִרְחָא. **אֲבָל לֹא שִׁקֶּה כָּל הַשָּׂדֶה.** וּבְשָׂדֶה בֵּית הַבַּעַל אֵירִיר, דְּלָא פָּסְדִי, שֶׁמֵּי גְּשָׁמִים מְסַפְּקִין לוֹ, אֶלָּא שֶׁכְּשֶׁמַּשְׁקִין אוֹתוֹ הֲוֵי הַרְוָחָה טְפֵי: **שֶׁלֹּא שָׁתוּ.** דְּלָא פָּסְדִי: **בֶּזֶה וּבָזֶה.** אֲפִלּוּ לֹא שָׁתוּ וַאֲפִלּוּ שָׂדֶה הַבַּעַל, דִּמְשׁוּם הַרְוָחָה שָׁרוּ חֲכָמִים. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. דְּסָתָם הַרְוָחָה מִשְׁקְיָן בֵּית הַשְּׁלָחִין דִּלְעֵיל כְּוָותֵיהּ. וּמֵיהוּ שָׂדֶה לֵחָה הַמִּשְׁקֶרֶקַע שֶׁלֹּא כְּמוֹ טִיט, מָתֵר לְהַשְׁקוֹתָהּ בְּמוֹעֵד אֲפִלּוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, דְּכִרְעֵרִים שֶׁשְּׁתוּ לְפָנֵי הַמּוֹעֵד כְּמוֹ שָׁתוּ:

(ד) **הָאִישׁוֹת.** תִּנְשָׁמֶת. וְהִיא בְּרִיָּה שֶׁאֵין לָהּ עֵינַיִם, וּמַפֶּטֶרֶת אֶת הַשָּׂדוֹת: **וּבִשְׂדֵה הַלָּבָן.** שְׁחוֹרִישִׁין וְזוֹרְעִין אוֹתוֹ לִתְבוּאָה וְאֵין בּוֹ אִילָנוֹת: **בִּשְׂדֵה הָאִילָן כְּדַרְכּוֹ.** דְּמִפְסְדִי טְפֵי, וּלְהָפְסֵד מְרֻבֶּה חָשְׁשׁוּ. לְפִיכָךְ חוֹפֵר גֻּמָּא כְּדַרְכּוֹ וְתוֹלֶה בָּהּ מִצְודָּה: **שֶׁלֹּא בְדַרְכּוֹ.** נוֹעֵץ שָׂפוּד בְּקַרְקַע בְּחָזָק וּמְנַעְנֵעַ אֵילָךְ וְאֵילָךְ וּמוֹצִיא, וְנִמְצֵאת גֻּמָּא נַעֲשֵׂית מֵאֵלֶיהָ. אֲבָל לֹא עַל יְדֵי חֲפִירָה. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים.** **וּבִשְׂדֵה לָבָן הַסְּמוּכָה לִשְׂדֵה אִילָן, חוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ.** שֶׁמָּא יַצְאוּ מִשְּׂדֵה לָבָן וְיַחֲרִיבוּ הָאִילָנוֹת: **וּמְקָרְעִין אֶת הַסְּפִירָה.** מְסַדְּרִין אֶת הָאֲבָנִים זוֹ עַל זוֹ כְּדֶרֶךְ בִּנְיָן, וַאֲיֹ טָח בְּטִיט. וּבְפִרְצָה שֶׁל גִּנָּה מְיֻיֶּרֶת, אֲבָל כֹּתֶל חָצֵר שֶׁנָּפַל, בּוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ, מִפְּנֵי הַגְּנָבִים:

(ה) **רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים בְּמוֹעֵד לְהָכֵל.** שֶׁאִם טָהוֹר הוּא אוֹמֵר לוֹ הַכֹּהֵן טָהוֹר אַתָּה, שֶׁשִּׂמְחָה הִיא לוֹ: **אֲבָל לֹא לְהַחְמִיר.** שֶׁאִם טָמֵא הוּא, יִשְׁתֹּק, וְלֹא יְטַמְּאֶנּוּ וְיַצְרִיכֶנּוּ לָצֵאת חוּץ לַמַּחֲנֶה: **לֹא לְהָכֵל וְלֹא לְהַחְמִיר.** מִתּוֹךְ שֶׁנִּזְקַק לִרְאוֹתוֹ אִם הוּא טָהוֹר כְּדֵי לְהָכֵל עָלָיו, הוּא נִזְקָק לְהַחְמִיר, שֶׁאִם הוּא טָמֵא צָרִיךְ לוֹמַר לוֹ טָמֵא אַתָּה, כְּדִכְתִיב (ויקרא יג נט) ׳לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ׳, שֶׁאֵין כֹּהֵן רַשַּׁאי לִשְׁתֹּק, וּמוּטָב לוֹ שֶׁלֹּא יִרְאֶהוּ הַכֹּהֵן כְּלָל: **מְלַקֵּט אָדָם עַצְמוֹת אָבִיו וְאִמּוֹ.** בְּמוֹעֵד, כְּדֵי לְקָבְרָם בְּמָקוֹם הָגוּן: **שֶׁשְּׂמֵחָה הִיא לוֹ.** כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָם [שֶׁקִּבְּרָן בְּקִבְרֵי אֲבוֹתָיו]. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר בְּשִׁתֵּיהֶן: **לֹא יַעֲרֵעַ עַל מְתוֹ.** לֹא יְבִיא סִפְדָּן לְעָרְעָר עַל מְתוֹ שָׁמַּת זֶה יָמִים רַבִּים, לְחַזֵּר עַל קְרוֹבֵי הַמֵּת בְּדֶרֶךְ שֶׁחוֹזֵר הַסַּפְדָּן שְׁצוֹעֵק וְאוֹמֵר, בּוֹאוּ בְכוּ עִמִּי כָּל מָרֵי לֵב. וּמִי שֶׁלִּבּוֹ דָּוֶה וּמִסְפִּיד עַל קְרוֹבוֹ: **לֹא יִסְפְּדֶנּוּ.** לֹא יִשְׂכֹּר סַפְדָן עַל מְתוֹ שָׁמַּת לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: **קֹדֶם לָרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם.** תָּמִיד. דְּאָמְרִי טַעֲמָא בְּגִמָּרָא (ח.) שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְכַנֵּס מְעוֹת לְצֹרֶךְ הָרֶגֶל קֹדֶם לָרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם מִכִּי שָׁמַע שֶׁפִּזְּרוּם בַּהֲלָכוֹת הָרֶגֶל, וְשָׁמָּא יִתֵּן הַמָּעוֹת שֶׁבְּנֵפּוֹ לְצֹרֶךְ הָרֶגֶל לְסַפֵּדְתָּן וְיִתְעַנֵּג מִשְּׁמָחַת הָרֶגֶל. וְאִית דְּאָמְרִי שֶׁאֵין הַמֵּת מִשְׁתַּכֵּחַ מִן הַלֵּב אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם מֵאַחַר הַקְּבוּרָה: (ו) **אֵין חוֹפְרִין בּוֹכִין וּקְבָרוֹת בְּמוֹעֵד.** לְהַקְבֵּר בּוֹ מֵת שֶׁיָּמוּת לְאַחַר הַמּוֹעֵד. **כּוֹכִין.** בְּמְעָרָה שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע. **וּקְבָרוֹת.** בְּבִנְיָן: **אֲבָל מְחַנְּכִין.** שֶׁאִם הָיָה אָרוּךְ מִקְצָרוֹ. וְאִם הָיָה קָצָר מֵאֲרִיךְ וּמַרְחִיב בּוֹ: **נִבְרֶכֶת.** שֶׁל כּוֹבְסִין, מָקוֹם מְתֻקָּן לְכַבֵּס בּוֹ הַבְּגָדִים, וְלִית בֵּיהּ טָרְחָא כּוּלֵי הַאי: **וְאָרוֹן עִם הַמֵּת בָּחֹצֶר.** שֶׁמָּת שָׁם, מֵתָר לְנַסֵּר הַנְּסָרִים וְלַעֲשׂוֹת לוֹ אָרוֹן. אֲבָל בָּחָצֵר אַחֶרֶת לֹא, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מְלָאכָה אַחֶרֶת הוּא עוֹשֶׂה. וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּאָדָם שֶׁאֵינוֹ מְפֻרְסָם, אֲבָל אָדָם מְפֻרְסָם עוֹשִׂין לוֹ אָרוֹן וַאֲפִלּוּ בְּשׁוּק. וְלִדִידַן שָׁאנוּ מֵתֵי מִסְפָּר, כָּל אָדָם הֲוֵי מְפֻרְסָם: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר.** לְהָבִיא עֵצִים לַעֲשׂוֹת נְסָרִים בְּתְּחִלָּה לְצֹרֶךְ הָאָרוֹן, אֶלָּא אִם כֵּן מְנַסְּרוֹת קֹדֶם יוֹם טוֹב. וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ.

(ז) **מִפְּנֵי שֶׁשְּׂמְחָה הִיא לוֹ.** שְׂמְחַת הֶרֶגֶל, דִּכְתִיב (דברים טז יד) ׳וְשָׂמַחְתָּ בְחַגֶּךָ׳, ׳בְּחַגֶּךָ׳ וְלֹא בְּאִשְׁתְּךָ: **אֲבָל מְחַזֵּר הוּא אֶת גְּרוּשָׁתוֹ.** דְּאֵינָהּ שִׂמְחָה כָּל כָּךְ אֶלָּא בְּאִשָּׁה חֲדָשָׁה שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ מֵעוֹלָם: **וְעוֹשֶׂה אִשָּׁה תַּכְשִׁיטֶיהָ.** כְּגוֹן לָתַת כְּחוֹל בְּעֵינֶיהָ, וּלְהַשְׁוֹת שֵׂעָר רֹאשָׁהּ שֶׁלֹּא יִתְפַּזֵּר, וּמַעֲבֶרֶת צֶבַע אָדֹם עַל פָּנֶיהָ, וּמַעֲבֶרֶת סַפִּין עַל פָּנֶיהָ שֶׁל מִטָּה, וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה: **שֶׁנִּוּוֹל הוּא לָהּ.** צַעַר הוּא לָהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ח) **הַהֲדִיוֹט תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ.** הֲדִיוֹט מִקְרֵי כָּל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְכַוֵּן שָׂפָה לַבֶּגֶד שֶׁתְּהֵא שָׁוָה וּמְכֻוָּנֶת בּוֹ, אֶלָּא מְעַקֵּם לְכָאן וּלְכָאן וְעוֹשֶׂהוּ רָחָב בְּמָקוֹם זֶה וְקָצָר בְּמָקוֹם אַחֵר: **מְכֻלָּיב.** עוֹשֶׂה תְּפִירוֹת כְּעֵין שְׁנֵי הַכְּלָב, שֶׁאֵינָן שָׁוִין זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ אֶלָּא אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה: **מְסָרְגִין אֶת הַמִּפּוֹת.** אוֹרְגִין אוֹתָן בַּחֲבָלִין שְׁתֵּי וָעֵרֶב: **מְמַתְּחִין.** אִם הָיָה אָרוּג זֶה יָמִים רַבִּים וְרָפוּ הַחֲבָלִים, מְמַתְּחִין, אֲבָל לֹא מְסָרְגִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

(ט) **מַעֲמִידִין.** בּוֹנִין וּמוֹשִׁיבִין וּמְתַקְּנִים תַּנּוּר שֶׁצָּרִיךְ לוֹ בְּמוֹעֵד. וּלְפִי שֶׁתַּנּוּרִים שֶׁלָּהֶם מְשֻׁלְטָלִין הָיוּ מְפֻקָּפִים לְהָקֵל תָּנֵי מַעֲמִידִין: **אֵין מְכַבְּשִׁין.** מְנַקְּרִין וּמְכִין בַּפַּטִּישׁ עַל הֶרְחָיִם כְּשֶׁהֵן חֲלָקוֹת יוֹתֵר מִדַּאי וְאֵין טוֹחֲנוֹת בָּהֶם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (י) **וְלֹא מְרַפְּסֶת.** הִלּוּחַ שֶׁלְּפָנֵי עֲלִיָּה שֶׁבְּנֵי הָעֲלִיָּה הוֹלְכִים בּוֹ וְיוֹרְדִים דֶּרֶךְ סֻלָּם לְחָצֵר:

וְשָׂפִין אֶת הַסְּרָקִין. גַּפּוֹת שֶׁאֵינָן מְשֻׁפָּעִין טוֹחִין אוֹתָן בְּטִיט, וּכְשֶׁיֵּשׁ סְרָקִים בְּטִיחַת הַטִּיט הֲדָלֶךְ יוֹרֵד בַּבַּיִת וְאֵיכָא פְּסִידָא. **שָׂפִין,** טָחִין: **מַעֲגִילָה.** עֵץ עָגֹל שֶׁבּוֹ מַחֲלִיקִין הַגַּפּוֹת: **בַּמַּחֲלְצַיִם.** כְּלִי אֻמָּנוּת שֶׁל בַּרְזֶל רְחָבָה כְּעֵין כַּף, וְלָהּ בֵּית יָד: **הַצִּיר.** רֶגֶל הַדֶּלֶת הַסּוֹבֶבֶת בְּתוֹךְ חֹר הָאַסְקֻפָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל פֶּתַח: **צְנוֹר.** הַחֹר שֶׁבָּאַסְקֻפָּה: **וְהַקּוֹרָה.** קוֹרוֹת הַבַּיִת מַמָּשׁ שֶׁנִּשְׁבְּרוּ אֲפִלּוּ קֹדֶם יוֹם טוֹב: **וּבְלִבַּד שֶׁלֹּא יִבְנֶה מִלֵּאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד.** שֶׁלֹּא יֹאמַר אַמְתִּין עַד הַמּוֹעֵד שֶׁאֵין לִי מְלָאכָה אַחֶרֶת וְאֶעֱשֶׂה אֶת זֹאת: **כֻּבְשִׁים.** כְּגוֹן דָּגִים וִירָקוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן שֶׁכּוֹבְשִׁין בְּמֶלַח וְחֹמֶץ: **שֶׁיְּכוֹל לְאָכְלָן בַּמּוֹעֵד.** שֶׁיְּהוּ נִכְבָּשִׁין מֵהַר וּרְאוּיִין לֶאֱכֹל מִיָּד:

פרק ב (א) **מַי שֶׁחָפַף.** דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם שֶׁמְּהַפְּכִין הַדֶּיתִים בְּתוֹךְ הַמַּצָּעָן שֶׁהֵם צְבוּרִים בּוֹ, כְּשֶׁרוֹצִים לְהַכְנִיסָן לְבֵית הַבַּד. וְאִי לָא מַסִּיק לְהוּ לְבַד לְטִחֹן לְאַחַר שֶׁהֻכְנָסוּ לְבֵית הַבַּד. וְכָל מִידֵי דְּשָׁפֵיף קְרֵוֵי זִלּוּף: **וְגוֹמֵר.** סְחִיטָתָם וְעִצּוּרָם בְּבֵית הַבַּד: **וְנָח.** סוֹתֵם פִּי הַחֲבִיּוֹת. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ב) **בְּתוֹךְ הַבּוֹר.** חֲפִירָה שֶׁתַּחַת הַגַּת מְסֻיֶּדֶת בְּסִיד לְקַבֵּל הַיַּיִן: **לְמוּדִים.** נְטָרִים שֶׁל עֵץ. כְּלוֹמַר, מְכַסֶּה אוֹתוֹ שָׁם בִּנְטָרִים שֶׁלֹּא יִחְמְצוּ, וְלֹא יִשְׁלְהוּ מִן הַבּוֹר. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:**

(ג) **וְשׁוֹלֶה פִּשְׁתָּנוֹ.** כָּל מַה שֶּׁמַּעֲלֶה מִן הַמַּיִם קְרוּי שׁוֹלֶה: **אִם כְּוָנוּ מִלְּאכְתָּן בְּמוֹעֵד יֹאבֵדוּ.** בֵּית דִּין מְאַבְּדִים אוֹתוֹ מָמוֹן, וְעוֹשִׂים אוֹתוֹ הֶפְקֵר: (ד) **אֶלָּא לְצָרְכּוֹ הַמּוֹעֵד.** שֶׁהַקּוֹנֶה צָרִיךְ לָהֶם בְּמוֹעֵד, **בְּתִים לַיָּשֵׁב בָּהֶם, עֲבָדִים לְשַׁמְּשׁוֹ, בְּהֵמָה לִשְׁחִיטָה:** **אוֹ לְצָרְכּוֹ הַמּוֹכֵר.** שֶׁצָּרִיךְ לָמָעוֹת לְהוֹצִיאָן לְצָרְכּוֹ יוֹם טוֹב: **אֵין מְפַנִּים.** כֵּלִים אוֹ תְּבוּאָה: **מִבַּיִת.** זֶה לְבַיִת אַחֵר רָחוֹק מִמְּנוּ, מִפְּנֵי הַטֹּרַח: **אֲבָל מְפַנֶּה לַחֲצֵרוֹ.** לְבַיִת אַחֵר שֶׁבְּאוֹתוֹ חָצֵר, דְּצְנִעָה הָוֵי. אֲבָל מְבִיא לְבַיִת דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים לֹא: **וְאֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאָמָּן.** וְהָנֵי מִילֵּי כֵּלִים שֶׁאֵינָן לְצָרְכּוֹ הַמּוֹעֵד, אֲבָל כֵּלִים שֶׁהֵן לְצָרְכּוֹ הַמּוֹעֵד כְּגוֹן כָּרִים וּכְסוֹתוֹת וְקִיתוֹנִיּוֹת שֶׁרֵי: **וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם.** שֶׁמָּא יִגָּנְבוּ מִבֵּית הָאָמָּן, אוֹ אִם צָרִיךְ הָאָמָּן לִשְׁכָּרוֹ וְאֵין בַּעַל הַכֵּלִי מַאֲמִינוֹ כִּי יָרֵא שֶׁמָּא יִשְׁאַל מִמֶּנּוּ שָׂכָר פְּעָלְתּוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה: (ה) **מְחַפִּין אֶת הַקְּצִיעוֹת.** תְּאֵנִים שֶׁטּוֹחִין בַּשָּׂדֶה לְיַבְּשָׁן, מְחַפִּין וּמְכַסִּין אוֹתָן בְּקַשׁ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים: **אַף מְעַבְּרִין.** שְׁנוֹתְנִין אוֹתָן זוֹ עַל גַּב זוֹ וְעוֹשִׂין אוֹתָן כְּמִין כְּרִי, שֶׁיְּהוּ הָעֶלְיוֹנוֹת מְגִנּוֹת עַל הַתַּחְתּוֹנוֹת: **הַדְּשׁוּשׁוֹת.** שֶׁדָּשִׁים וְכוֹנְסִים חֹמֶשׁ לְדִיסָקָא: **הַגְּרוֹסוֹת.** שֶׁעוֹשִׂים גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל: **הֵם.** הָאָמָּנִין: **הֶחְמִירוּ עַל עַצְמָן.** וְאֵין עוֹשִׂין אֲפִלּוּ בְּצִנְעָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

פרק ג (א) **וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין. הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם.** בְּמוֹעֵד, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ פְּנַאי לְגַלַּח קֹדֶם הַמּוֹעֵד. וְהוּא שֶׁפָּרַשׁ לִסְחוֹרָה אוֹ לְדָבָר הַצָּרִיךְ, אֲבָל אִם לֹא פָּרַשׁ אֶלָּא לְטִיּוּל בָּעֲלְמָא אָסוּר: **וְהֵיצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין.** וַאֲפִלּוּ חֲבוּשׁ בֵּיד יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה מְנִיחוֹ לְגַלֵּחַ, לְפִי שֶׁהָיָה בְּצַעַר: **וּמְנֻוָּלָה.** שֶׁהִתִּירוּ לוֹ נִדּוּיוֹ בְּמוֹעֵד. וְקֹדֶם הַמּוֹעֵד לֹא הָיָה יָכוֹל לְגַלֵּחַ, דִּמְנֻוָּלָה אָסוּר בְּתִסְפֹּרֶת: **וּמִי שֶׁנָּדַר.** שֶׁלֹּא גִלַּח, וְלֹא מָצָא חָכָם שֶׁיַּתִּיר לוֹ נִדְרוֹ קֹדֶם הַמּוֹעֵד, אִי נַמִי לֹא מָצָא פֶּתַח לַחֲרָטָה אֶלָּא בְּמוֹעֵד: **וְהַנָּזִיר.** שֶׁהִשְׁלִים נְזִירוּתוֹ בְּמוֹעֵד: **הֵכִי גְּרִסִינַן וְהַמְצֹרָע הָעוֹלֶה מִטֻּמְאָתוֹ לְטָהֳרָתוֹ.** אִם חָל שְׁבִיעִי (שֶׁלּוֹ) בְּמוֹעֵד מֻתָּר בְּתִסְפֹּרֶת, דִּכְתִיב (ויקרא יד ט) ׳בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ׳. וְגִלּוּחַ דְּנָתָק לָא חָשִׁיב, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא דָּבָר מוּעָט שֶׁמְּגַלֵּחַ סְבִיב הַנָּתָק. וְטַעְמָא דְּאָסוּר לְכָל אָדָם לְגַלַּח בְּמוֹעֵד חוּץ מֵאֵלּוּ הַשְּׁנוּיִים בְּמִשְׁנָתֵנוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכוֹנוּ לְגַלַּח בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד שֶׁהֵם בְּטֵלִים בּוֹ מִמְּלָאכָה וְיִבוֹא יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל רֶגֶל כְּשֵׂעָרָם מְגֻלָּחִים, וְהֵיכִי נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמוֹעֵד: (ב) **וּמִי שֶׁנִּשְׁאַל לָחֲכָם.** שֶׁנָּדַר שֶׁלֹּא לְכַבֵּס בְּגָדָיו, וְנִשְׁאַל לָחֲכָם בְּמוֹעֵד וְהִתִּיר לוֹ נִדְרוֹ: **וּמְטַפְּחוֹת יָדַיִם.** שֶׁמְּנַגְּבִים בָּהֶם יָדַיִם בִּשְׁעַת אֲכִילָה: **וּמְטַפְּחוֹת סַפָּרִים.** כְּסוּת שֶׁנּוֹתְנִים הַסְּפָרִים לְמִסְתַּפֵּר בֵּין כְּתִפָּיו מִפְּנֵי הַשֵּׂעָר, וּכְשֶׁבָּא לְגַלַּח לְאֵלּוּ הַשְּׁנוּיִים הַסְּפָרִים לְמִסְתַּפֵּר בֵּין כְּתִפָּיו מִפְּנֵי הַשֵּׂעָר, וּכְשֶׁבָּא לְגַלַּח לְאֵלּוּ הַשְּׁנוּיִים שֶׁהֵם מֻתָּרִין לְגַלֵּחַ בְּמוֹעֵד, צָרִיךְ לְכַבְּסָהּ תְּמִיד: **וּמְטַפְּחוֹת הַסַּפָּגִין.** שֶׁמְּנַגְּבִין בָּהֶן כְּשֶׁיּוֹצְאִין מִן הַמֶּרְחָץ: **וְכָל הָעוֹלִים מִטֻּמְאָה לְטָהֳרָה.** בְּמוֹעֵד, מֻתָּרִים לְכַבֵּס בִּגְדֵיהֶם. וּכְלֵי פִּשְׁתָּן אֲפִלּוּ שֶׁל כָּל אָדָם מֻתָּר לְכַבְּסָן בְּמוֹעֵד, מִפְּנֵי שֶׁהֵן צְרִיכִין כִּבּוּס תָּדִיר, וַאֲפִלּוּ הַמְכֻבָּסִים עָרֵב הָרֶגֶל מִיַּשְׁנְפִי מִיָּד וּצְרִיכִים כִּבּוּס בְּתוֹךְ הָרֶגֶל, הִלְכָךְ לֹא גָּזְרוּ בָּהוּ. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלוּק אֶחָד, אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ שֶׁל פִּשְׁתָּן, מֻתָּר לְכַבְּסוֹ בְּמוֹעֵד, וְהוּא שֶׁעָשָׂה לְהִוָּשׁוֹת לַצֹּרֶךְ יוֹם טוֹב: **אֵין מְפַנִּים.** כֵּלִים אוֹ תְּבוּאָה: **מִבַּיִת.** זֶה לְבַיִת אַחֵר רָחוֹק מִמְּנוּ, מִפְּנֵי הַטֹּרַח: **אֲבָל מְפַנֶּה לַחֲצֵרוֹ.** לְבַיִת אַחֵר שֶׁבְּאוֹתוֹ חָצֵר, דִּצְנִעָה הָוֵי. אֲבָל מְבִיא לְבַיִת דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים לֹא: **וְאֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאָמָּן.** וְהָנֵי מִילֵּי כֵּלִים שֶׁאֵינָן לְצָרְכּוֹ הַמּוֹעֵד, אֲבָל כֵּלִים שֶׁהֵן לְצָרְכּוֹ הַמּוֹעֵד כְּגוֹן כָּרִים וּכְסוֹתוֹת וְקִיתוֹנִיּוֹת שֶׁרֵי: **וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶם.** שֶׁמָּא יִגָּנְבוּ מִבֵּית הָאָמָּן, אוֹ אִם צָרִיךְ הָאָמָּן לִשְׁכָּרוֹ וְאֵין בַּעַל הַכֵּלִי מַאֲמִינוֹ כִּי יָרֵא שֶׁמָּא יִשְׁאַל מִמֶּנּוּ שָׂכָר פְּעָלְתּוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה: (ה) **מְחַפִּין אֶת הַקְּצִיעוֹת.** תְּאֵנִים שֶׁטּוֹחִין בַּשָּׂדֶה לְיַבְּשָׁן, מְחַפִּין וּמְכַסִּין אוֹתָן בְּקַשׁ מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים: **אַף מְעַבְּרִין.** שְׁנוֹתְנִין אוֹתָן זוֹ עַל גַּב זוֹ וְעוֹשִׂין אוֹתָן כְּמִין כְּרִי, שֶׁיְּהוּ הָעֶלְיוֹנוֹת מְגִנּוֹת עַל הַתַּחְתּוֹנוֹת: **הַדְּשׁוּשׁוֹת.** שֶׁדָּשִׁים וְכוֹנְסִים חֹמֶשׁ לְדִיסָקָא: **הַגְּרוֹסוֹת.** שֶׁעוֹשִׂים גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל: **הֵם.** הָאָמָּנִין: **הֶחְמִירוּ עַל עַצְמָן.** וְאֵין עוֹשִׂין אֲפִלּוּ בְּצִנְעָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

פרק ג (א) **וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין. הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם.** בְּמוֹעֵד, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ פְּנַאי לְגַלַּח קֹדֶם הַמּוֹעֵד. וְהוּא שֶׁפָּרַשׁ לִסְחוֹרָה אוֹ לְדָבָר הַצָּרִיךְ, אֲבָל אִם לֹא פָּרַשׁ אֶלָּא לְטִיּוּל בָּעֲלְמָא אָסוּר: **וְהֵיצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין.** וַאֲפִלּוּ חֲבוּשׁ בֵּיד יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה מְנִיחוֹ לְגַלֵּחַ, לְפִי שֶׁהָיָה בְּצַעַר: **וּמְנֻוָּלָה.** שֶׁהִתִּירוּ לוֹ נִדּוּיוֹ בְּמוֹעֵד. וְקֹדֶם הַמּוֹעֵד לֹא הָיָה יָכוֹל לְגַלֵּחַ, דִּמְנֻוָּלָה אָסוּר בְּתִסְפֹּרֶת: **וּמִי שֶׁנָּדַר.** שֶׁלֹּא גִלַּח, וְלֹא מָצָא חָכָם שֶׁיַּתִּיר לוֹ נִדְרוֹ קֹדֶם הַמּוֹעֵד, אִי נַמִי לֹא מָצָא פֶּתַח לַחֲרָטָה אֶלָּא בְּמוֹעֵד: **וְהַנָּזִיר.** שֶׁהִשְׁלִים נְזִירוּתוֹ בְּמוֹעֵד: **הֵכִי גְּרִסִינַן וְהַמְצֹרָע הָעוֹלֶה מִטֻּמְאָתוֹ לְטָהֳרָתוֹ.** אִם חָל שְׁבִיעִי (שֶׁלּוֹ) בְּמוֹעֵד מֻתָּר בְּתִסְפֹּרֶת, דִּכְתִיב (ויקרא יד ט) ׳בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ׳. וְגִלּוּחַ דְּנָתָק לָא חָשִׁיב, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כָּתִיב לְהוּ מַפְסִיד הַמְכַבֵּס אֶת יְגִיעוֹ בְּמוֹעֵד, וְכֵיוָן דְּאִיכָּא הֶפְסֵד מְרֻבֶּה לָא חָשׁוּ לֵיהּ. וְהֵיכִי נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמוֹעֵד: (ב) **וּמִי שֶׁנִּשְׁאַל לָחֲכָם.** שֶׁנָּדַר שֶׁלֹּא לְכַבֵּס בְּגָדָיו, וְנִשְׁאַל לָחֲכָם בְּמוֹעֵד וְהִתִּיר לוֹ נִדְרוֹ: **וּמְטַפְּחוֹת יָדַיִם.** שֶׁמְּנַגְּבִים בָּהֶם יָדַיִם בִּשְׁעַת אֲכִילָה: **וּמְטַפְּחוֹת סַפָּרִים.** כְּסוּת שֶׁנּוֹתְנִים הַסְּפָרִים לְמִסְתַּפֵּר בֵּין כְּתִפָּיו מִפְּנֵי הַשֵּׂעָר, וּכְשֶׁבָּא לְגַלַּח לְאֵלּוּ הַשְּׁנוּיִים שֶׁהֵם מֻתָּרִין לְגַלֵּחַ בְּמוֹעֵד, צָרִיךְ לְכַבְּסָהּ תְּמִיד: **וְכָל הָעוֹלִים מִטֻּמְאָה לְטָהֳרָה.** בְּמוֹעֵד, מֻתָּרִים לְכַבֵּס בִּגְדֵיהֶם. וּכְלֵי פִּשְׁתָּן אֲפִלּוּ שֶׁל כָּל אָדָם מֻתָּר לְכַבְּסָן בְּמוֹעֵד, מִפְּנֵי שֶׁהֵן צְרִיכִין כִּבּוּס תָּדִיר, וַאֲפִלּוּ הַמְכֻבָּסִים עָרֵב הָרֶגֶל מִיַּשְׁנְפִי מִיָּד וּצְרִיכִים כִּבּוּס בְּתוֹךְ הָרֶגֶל, הִלְכָךְ לֹא גָּזְרוּ בָּהוּ. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלו

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה

פרק א (א) **הַכֹּל חַיָּבִין בְּרָאִיָּה.** בְּמִצְוַת ״יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ׳ (שמות כג יז), שֶׁצְּרִיךְ לְהִתְרָאוֹת בָּעֲזָרָה בֶּרֶגֶל. **וְהַכֹּל** לְאָתוּיֵי מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין. וְאֵין כַּן **הַלָּכָה.** שֶׁמִּי שֶׁחֶצְיוֹ **עֶבֶד** וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין פָּטוּר מִן **הָרְאִיָּה מִפְּנֵי צַד עֲבָדוּת שֶׁבּוֹ:** **חוּץ מֵהֶחָרֵשׁ.** וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְדַבֵּר, וְאַפִּלּוּ חֵרֵשׁ בְּאָזְנוֹ אַחַת פָּטוּר, דִּכְתִיב (דברים לא יא) ׳בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת פְּנֵי ה״, וּכְתִיב בְּתָרֵיהּ (שם פסוק יב) ׳לְמַעַן יִשְׁמְעוּ׳, פָּרָט לְמִי שֶׁאֵין לוֹ שְׁמִיעָה גְּמוּרָה. וְהַשּׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר נָמֵי פָּטוּר, דִּכְתִיב (שם) ׳וּלְמַעַן יִלְמְדוּ׳: **שׁוֹטֶה וְקָטָן.** דְּלָאו בְּנֵי חִיּוּבָא נִינְהוּ, שֶׁהֵן פְּטוּרִין מִכָּל הַמִּצְוֹת. וְקָטָן שֶׁיָּכוֹל לֵאֲחֹז בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר הַבַּיִת, אֲבִיו חַיָּב לְהַעֲלוֹתוֹ כְּדֵי לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹת, כִּדְאָמַר בֵּית הִלֵּל לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין: **וְעַמְמִטּוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, נָשִׁים וַעֲבָדִים שֶׁאֵינָן מְשֻׁחְרָרִין.** כָּל הָנֵי אִפְּשִׁיטוּ מִ׳זְכוּרְךָ׳, פָּרָט לְטַמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס וְנָשִׁים שֶׁאֵינָן בִּכְלָל ׳זְכוּרְךָ׳. וְכָל מִצְוָה שֶׁאֵין נָשִׁים חַיָּבוֹת בָּהּ, אֵין הָעֲבָדִים חַיָּבִין בָּהּ. וְעוֹד הֲרֵי הוּא אוֹמֵר ׳בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת׳, וַעֲבָדִים לְאוֹ בְּכְלַל יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ: **הַחֹגֵר וְהַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן וְשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת בְּרַגְלָיו.** מִירוּשָׁלַיִם לְעֲזָרָה, כְּגוֹן שֶׁהוּא מְעֻנָּג בְּיוֹתֵר. כָּל הָנֵי יְלָפִינַן לְהוּ מִדִּכְתִיב (שמות כג יד) ׳שָׁלֹשׁ רְגָלִים׳, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לַעֲלוֹת בְּרַגְלֵיהֶם. **וְהַסּוּמָא.** דִּכְתִיב ׳בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת׳, כְּשֵׁם שֶׁהֵם בָּאִים לְהֵרָאוֹת כָּךְ הֵם בָּאִין לְרְאוֹת הַר קָדְשׁוֹ וּבֵית שְׁכִינָתוֹ, לְאַפּוֹקֵי סוּמָא וְאַפְלּוּ בְּעֵינוֹ אַחַת, שֶׁהֲרֵי אֵין רְאִיָּתוֹ שְׁלֵמָה: **שָׁלֹשׁ רְגָלִים.** הֶרְאוּי לַעֲלוֹת בְּרַגְלָיו חַיָּב הַפָּטוּר, וְכֵיוָן דְּגָדוֹל פָּטוּר מִן הַתּוֹרָה, קָטָן נָמֵי לָאו בַּר חִנּוּךְ הוּא: (ב) **הֲרְאִיָּה שְׁתֵּי כֶסֶף.** גָּדוֹל הַבָּא לֵרָאוֹת צָרִיךְ לְהָבִיא עוֹלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג טו) ׳לֹא יֵרָאֶה פָנַי רֵיקָם, וְאֵינָהּ פְּחוּתָה מִשְּׁתֵּי מָעוֹת כֶּסֶף, שֶׁהֵם מִשְׁקָל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם גְּרָעִינֵי שְׂעוֹרָה מִן הַכֶּסֶף הַצָּרוּף: **וְחֲגִיגָה.** שְׁלָמִי חֲגִיגָה, שֶׁאֲמָרָה תּוֹרָה (שמות יב יד) ׳וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לה״, כְּלוֹמַר הָבִיאוּ שְׁלָמֵי חֲגִיגָה, אֵין פְּחוּתִים מִמַּעֲה כֶּסֶף. וְאֵף עַל פִּי שֶׁאֵין לְרְאִיָּה וְלַחֲגִיגָה שִׁעוּר, דִּכְתִיב (דברים טז יז) ׳אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ׳, חֲכָמִים נָתְנוּ בָּהֶם שִׁעוּר לְמַטָּה, שֶׁלֹּא יָבִיא פָּחוֹת מִכָּאן: **הָרְאִיָּה מָעָה כֶּסֶף וְחֲגִיגָה שְׁתֵּי כֶסֶף.** דִּשְׁלָמִים יֵשׁ בָּהֶם לְגָבוֹהַּ וּלְכֹהֲנִים וּלְבָעָלִים, לְפִיכָךְ הֵן מְרֻבִּין מִן הָעוֹלוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן אֶלָּא לְגָבוֹהַּ. וְחוּץ מֵעוֹלַת רְאִיָּה וְשֶׁלְמֵי חֲגִיגָה הָאֲמוּרִים בְּמַתְנִיתִין עוֹד הָיוּ צְרִיכִים לְהָבִיא מִין אַחֵר שֶׁל שְׁלָמִים, וְהֵן נִקְרָאִים שִׁלְמֵי שִׂמְחָה, דִּכְתִיב (דברים כז ז) ׳וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ׳. וְשֶׁלְמֵי שִׂמְחָה הָיְלוּ לֹא הָיוּ חֲכָמִים בָּהֶם שִׁעוּר. וְנָשִׁים חַיָּבוֹת בָּהֶן כַּאֲנָשִׁים, דְּעַל הַשִּׂמְחָה נָשִׁים, דִּכְתִיב (שם יד כו) ׳וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ׳: (ג) **עוֹלוֹת בְּמוֹעֵד בָּאוֹת מִן הַחֻלִּין.** מַתְנִיתִין חִסּוֹרֵי מִחְסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי, עוֹלוֹת נְדָרִים וּנְדָבוֹת בְּמוֹעֵד בָּאוֹת, בְּיוֹם טוֹב אֵינָן בָּאוֹת, וְעוֹלַת רְאִיָּה בָּאָה אֲפִלּוּ בְּיוֹם טוֹב, אַף עַל גַּב דְּיֵשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה, עִקַּר מְצִוָּתָהּ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, וּכְשֶׁהִיא בָּאָה אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. וְשִׁלְמֵי שִׂמְחָה בָּאִים מִן הַמַּעֲשֵׂר, כְּלוֹמַר שֶׁיִּכּוֹלִין לְהָבִיא שִׁלְמֵי שִׂמְחָה מִמַּעוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דְּשֶׁלְמֵי שִׂמְחָה אֵינָן חוֹבָה בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בָּשָׂר, וַהֲרֵי יֵשׁ לוֹ מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְהוֹצִיא בִּירוּשָׁלַיִם, הִלְכָּךְ יִקָּנֶה בָּהֶם שְׁלָמִים וְיֹאכַל. אֲבָל חֲגִיגַת יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן הוּא דְּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ בָּשָׂר הַרְבֵּה, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם חוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין וְלֹא מִן הַמַּעֲשֵׂר: **בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח.** הוּא הַדִּין לְיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל שְׁאָר רְגָלִים. וּלְהָכִי נָקֵט פֶּסַח, לְפִי שֶׁיֵּשׁ עָרֶב פֶּסַח חֲגִיגָה אַחֶרֶת, כְּשֶׁהָיְתָה חֲבוּרַת הַפֶּסַח מְרֻבָּה, הָיוּ מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַפֶּסַח נֶאֱכָל עַל הַשֹּׂבַע, וְאַשְׁמוּעִינַן מַתְנִיתִין דְּחֲגִיגַת יוֹם טוֹב עַצְמוֹ הוּא דְּאֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, אֲבָל חֲגִיגַת אֲרֻבָּעָה עָשָׂר בָּאָה מִן הַמַּעֲשֵׂר: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר.** בְּגִמָּרָא (ח.) פָּרִיךְ אַמַּאי, דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה הִיא, וְכָל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. וּמִשְׁנֵי בְּטוֹפֵל, שֶׁמִּחְבַּר מַעֲשֵׂר עִם חֻלִּין וּמֻבְיָא, אִם יֵשׁ לוֹ אוֹכְלִין הַרְבֵּה וְאֵין לוֹ סַפֵּק בְּבְהֵמָה אַחַת, מֵבִיא בְּהֵמָה אַחַת לַחֲגִיגָה מִן הַחֻלִּין וְהַשְּׁאָר מִמַּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאַף עַל פִּי שֶׁכָּל הַבָּאוֹת בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֵׁם חֲגִיגָה עֲלֵיהֶן, מִכָּל מָקוֹם סָבְרֵי בֵּית הִלֵּל מֵהֵיכָא הִשְׁאִיר לְהָבִיא הַמַּעֲשֵׂר, הוֹאִיל וּכְבָר יָצָא יָדֵי חוֹבָתוֹ בְּרִאשׁוֹנָה מִן הַחֻלִּין: (ד) **יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן.** שֶׁל שִׁלְמֵי שִׂמְחָה: **בְּנִדָּרִים וּנְדָבוֹת וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה.** דִּכְתִיב (דברים טז יד) ׳וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ׳, לְרִבּוֹת כָּל מִינֵי שְׂמָחוֹת, דִּקְרָא

לָא בָּעֵי אֶלָּא שִׂמְחָה, וְאָמַר מָר (פסחים קט.) אֵין שִׂמְחָה אֶלָּא בְּבָשָׂר, וְהַאי בָּשָׂר הוּא: **אֲבָל לֹא בָּעוֹפוֹת וְלֹא בִּמְנָחוֹת.** דִּכְתִיב ׳וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ׳, אֲמָרָה תּוֹרָה עֲשֵׂה שִׂמְחָה מִמִּי שֶׁחֲגִיגָה בָּאָה מֵהֶן, יָצְאוּ עוֹפוֹת וּמִנְחוֹת שֶׁאֵין חֲגִיגָה בָּאָה מֵהֶן: (ה) **אוֹכְלִין מְרֻבִּין.** בְּנֵי בַּיִת מְרֻבִּין: **מֵבִיא שְׁלָמִים מְרֻבִּין.** שֶׁלְּמֵי חֲגִיגָה רַבִּים לְפִי הָאוֹכְלִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ: (ו) **מִי שֶׁלֹּא חָג.** שֶׁלֹּא הֵבִיא שַׁלְמֵי חֲגִיגָתוֹ וְעוֹלַת רְאִיָּתוֹ: **וְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן.** שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. וְאַף עַל גַּב דְּרֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא, הֲוֵי תַּשְׁלוּמִין דְּרִאשׁוֹן. וְחָג הַשָּׁבוּעוֹת נָמֵי אַף עַל גַּב דְּלָא הֲוֵי אֶלָּא יוֹם אֶחָד, יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה, מִדְּאַקְּשִׁינְהוּ קְרָא לַהֲדָדֵי, ׳בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת׳ (דברים טז טז), מָה חַג הַמַּצּוֹת יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה, אַף חַג הַשָּׁבוּעוֹת יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה: (ז) **וְהוֹלִיד מַמְּגָּה מַמָּזֵר.** שֶׁהֵבִיא פְּסוּלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְהֵן לוֹ לְזִקְרוֹן, לְפִיכָךְ אֵין עֲנוֹשׁ נִמְחָק בְּתִשׁוּבָה: **יָכוֹל הוּא שֶׁיַּחֲזִיר.** דְּמֵי גְּנֵבְתּוֹ וּגְזֵלָתוֹ לַבְּעָלִים וְיֵהָא מְתֻקָּן מִן הַחֶטְא: (ח) **הֲתֵר נְדָרִים פּוֹרְחִים בָּאֲוִיר.** מִעַט רָמָז יֵשׁ בְּמִקְרָא שֶׁיּוּכַל הָהֵן דְּלָא הוֹדַע מֵעִנְיָנוֹ אִם נִתְּלַק עִם הַלֵּל בָּזֶה עִם לָאו, וְנִכְנַס שֶׁמָּא בִּמְקוֹמוֹ לִהְיוֹת אַב בֵּית דִּין תַּחְתָּיו, וְנִתְלַק עַל הַלֵּל: **הָרִאשׁוֹנִים.** שֶׁהִזְכִּירוּ רִאשׁוֹן בְּכָל זוֹג הָיוּ נְשִׂיאִים: (ג) **מְבִיאִים שְׁלָמִים.** שִׁלְמֵי חֲגִיגָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם צֹרֶךְ אֲכִילָה לַהֲדְיוֹט: **וְאֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶם.** אֶלָּא סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶן הַנָּדָר, וְאֵין לְסוֹמֵךְ עָלָיו, אֶלָּא כָּךְ מָסוּר לַחֲכָמִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה: **הֲלָכוֹת שַׁבָּת.** וְהֲלָכוֹת חֲגִיגָה וְהֲלָכוֹת מְעִילָה. יֵשׁ בָּהֶן הֲלָכוֹת שֶׁהֵן תְּלוּיוֹת בָּרֶמֶז, בְּמִקְרָא מוּפְלָג, כְּהַר הַתָּלוּי בַּשְּׂעָרוֹת רֹאשׁ: **וְהֶעָבוּדוֹת.** הֲלָכוֹת עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת: **הֵן הֵן גּוּפֵי תּוֹרָה.** בְּגִמָּרָא (יא:) מְפָרֵשׁ, דְּהֵן וְהֵן גּוּפֵי תּוֹרָה קָאָמַר. כְּלוֹמַר, בֵּין אוֹתָן שֶׁאֵין לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסְמְכוּ וּבֵין אוֹתָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסְמְכוּ,

בֵּין אוֹתָן שֶׁהֵן בַּהֲרֵים הַתְּלוּיִן בְּשַׂעֲרָה, אֲלוּ וַאֲלוּ גּוּפֵי תּוֹרָה:

פרק ב (א) **אֵין דּוֹרְשִׁין בָּעֲרָיוֹת.** לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם כְּאֶחָד אֵין דּוֹרְשִׁין לָהֶם סִתְרֵי עֲרָיוֹת, כְּגוֹן בְּתוֹ מַאֲוַתּוֹ דְּלָא כְּתִיבָא בְּקָרָא בְּהָדְיָא וְאִתְיָא מִדְּרָשָׁא. שֶׁמָּא בִּזְמַן שֶׁמְּדַבֵּר הֲרֵב עִם אֶחָד יִשָּׁאוּ וְיִתְּנוּ בְּיִחוּדִים, וְיִבְוֹאוּ לְהָקֵל בַּעֲרָיוֹת עַל יְדֵי שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶן וּמְחַמַּדְתָּן יוֹתֵר מִשֶּׁאָר אִסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה: **וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית.** בְּמַעֲשֶׂה שֵׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית אֲפִלּוּ לִשְׁנֵי בְנֵי אָדָם, וְכָל שֶׁכֵּן לִשְׁלֹשָׁה אוֹ יוֹתֵר, דְּאָמַר קְרָא (דברים ד לב) ׳כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים׳, יָחִיד שׁוֹאֵל וְאֵין שְׁנַיִם שׁוֹאֲלִים: **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה.** שֶׁרָאָה יְחֶזְקֵאל וְשָׁרָאָה יְשַׁעְיָה. וְרַמַּ״ם פֵּרֵשׁ, מַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית, הַחָכְמָה הַטִּבְעִית. וּמַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה, מִצִּיאוּת הָאֵל וְתָאֲרָיו וְהַפִּלְאָכִים וְהַנְּפָשׁ וְהַשֵּׂכֶל, וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר הַמָּוֶת. וְאֵין נִרְאֶה לִי שֶׁיִּקָּרֵא כָּל זֶה מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה, דְּאִם כֵּן חָכְמַת הַמֶּרְכָּבָה הָוֶה לֵיהּ לְמִתְנֵי, אֶלָּא מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה הוּא שֶׁעָל יְדֵי הַזְּעָרַת שְׁמוֹת שֶׁל קְדֻשָּׁה מְשִׂתַּמְּשִׁים בְּפָתָר, וְצוֹפִין אֵיךְ מִשְׁמְרוֹת הַמַּלְאָכִים בְּמַעֲמָדָן וְאֵיךְ הֵיכָל לְפָנִים מֵהֵיכָל, כְּעֵין הַסּוֹכִין בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ: **בְּיָחִיד אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ.** אֲפִלּוּ לְאָדָם אֶחָד אֵין דּוֹרְשִׁין בְּמֶרְכָּבָה, אֶלָּא אִם כֵּן מַכִּיר בּוֹ הָרֵב שֶׁהוּא חָכָם, שֶׁאִם יִמְסֹר לוֹ רָאשֵׁי פְּרָקִים יִהְיֶה הוּא מֵבִין הַשְּׁאָר מִדַּעְתּוֹ: **כָּל הַמִּסְתַּכֵּל בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים.** הֲנֵי דִּמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: **רָאוּי לוֹ.** יָפָה וְטוֹב הָיָה לוֹ אִם לֹא בָּא לָעוֹלָם: **מַה לְּמַעְלָה.** מֵרָאשֵׁי הַחַיּוֹת: **מַה לְּמַטָּה.** מִתַּחַת לָאָרֶץ: **מַה לְּפָנִים.** חוּץ לְמִחִצַּת הָרָקִיעַ בְּמִזְרָח: **וּמַה לְּאָחוֹר.** לְמַעֲרָב. פֵּרוּשׁ אַחַר, **מַה לְּפָנִים** קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, **מַה לְּאָחוֹר** בְּסוֹף הָעוֹלָם לְאַחֲרִית הַיָּמִים: **כָּל שֶׁלֹּא חָס עַל כְּבוֹד קוֹנוֹ.** שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה בַּסֵּתֶר וְאֹמֵר אֵין כְּיִנְיָנוֹ מְצוּיָה כָּאן וּמִי רוֹאֲנִי וּמִי יוֹדְעֵנִי:

(ב) **יוֹסִי בֶּן יוֹעֶזֶר אוֹמֵר שֶׁלֹּא לְסַמּוֹךְ.** בְּיוֹם טוֹב. מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַעֲלֵי חַיִּים, שֶׁבְּכָל כֹּחוֹ הוּא סוֹמֵךְ. וְזוֹ הַמַּחֲלֹקֶת הָיְתָה בֵּין הַנְּשִׂיאִים וּבֵין אֲבוֹת בֵּית דִּין, דּוֹר אַחַר דּוֹר: **יָצָא מְנַחֵם.** לַעֲבוֹדַת הַמַּלָּךְ, וּפָרַשׁ מִלְּהִיוֹת חֲבֵרוֹ שֶׁל הִלֵּל. לְפִיכָךְ לֹא הוֹדַע מֵעִנְיָנוֹ אִם נִתְּלַק עִם הִלֵּל בָּזֶה עִם לָאו, וְנִכְנַס שֶׁמָּא בִּמְקוֹמוֹ לִהְיוֹת אַב בֵּית דִּין תַּחְתָּיו, וְנִתְלַק עַל הִלֵּל: **הָרִאשׁוֹנִים.** שֶׁהִזְכִּירוּ רִאשׁוֹן בְּכָל זוּג הָיוּ נְשִׂיאִים: (ג) **מְבִיאִים שְׁלָמִים.** שִׁלְמֵי חֲגִיגָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם צֹרֶךְ אֲכִילָה לַהֲדְיוֹט: **וְאֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶם.** אֶלָּא סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶן מִבְּעוֹד יוֹם. דְּלֹא בְּעֵינַן יְסָמֵךְ, וְשָׁחֵט (ויקרא א ד-ה), תֵּכֶף לְסְמִיכָה שְׁחִיטָה: **אֲבָל לֹא עוֹלוֹת.** עוֹלַת יָחִיד, וַאֲפִלּוּ עוֹלַת רְאִיָּה. שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לְהַקְרִיבָהּ בְּשַׁאַר יְמוֹת הָרֶגֶל, דְּאָמַר קְרָא (במדבר כט לה) ׳עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם׳, ׳לָכֶם׳ וְלֹא לְגָבוֹהַּ: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מְבִיאִין.** שִׁלְמֵי חֲגִיגָה וְעוֹלוֹת רְאִיָּה. דִּכְתִיב (דברים טז ח) ׳עֲצֶרֶת לה״, כָּל דִּלֹּה׳. אֲבָל נְדָרִים וּנְדָבוֹת, בֵּין עוֹלוֹת בֵּין שְׁלָמִים דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין קְרֵבִין בְּיוֹם טוֹב: (ד) **יוֹם טָבוּחַ.** יוֹם שֶׁחִטְּטוּ עוֹלוֹת רְאִיָּה שֶׁל יוֹם טוֹב, **לְאַחַר הַשַּׁבָּת.** שֶׁאֵין קְרֵבִים לֹא בְּיוֹם טוֹב וְלֹא בְּשַׁבָּת. וַעֲצֶרֶת יֵשׁ לָהּ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה כְּפֶסַח וְסֻכּוֹת: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵין לָהּ יוֹם טָבוּחַ.** אֵינָהּ צְרִיכָה יוֹם טָבוּחַ, שֶׁמָּתַר לְהַקְרִיבָן בְּיוֹם טוֹב. וּבֵית הִלֵּל לְטַעְמַיְהוּ דְּאָמְרֵי מְבִיאִין שְׁלָמִים וְעוֹלוֹת בְּיוֹם טוֹב. וְאִשְׁמְעִינַן תַּנָּא דְּאֶפְלּוּ הֵיכָא דְּלָא אָפְשָׁר לְמֶעֱבַד לְמָחָר, כְּגוֹן דְּחָל עֲצֶרֶת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אֲפִלּוּ הָכָא אָמְרִי בֵּית שַׁמַּאי דְּאֵין עוֹלַת רְאִיָּה קְרֵבָה בְּיוֹם טוֹב וְדָחוּ לָהּ עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת: **אֵין כֹּהֵן גָּדוֹל מִתְלַבֵּשׁ.** בְּכֵלִים נָאִים שֶׁלּוֹ, בְּיוֹם טָבוּחַ שֶׁל עֲצֶרֶת שֶׁאַחַר הַשַּׁבָּת. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגָּאֶה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, שֶׁיְּבִינוּ הַכֹּל שֶׁאֵין הַיּוֹם יוֹם טוֹב: **שֶׁלֹּא לְקַיֵּם דִּבְרֵי הָאוֹמְרִים עֲצֶרֶת אַחַר שַׁבָּת.** שֶׁהָיוּ הַצְּדוֹקִים אוֹמְרִים לְעוֹלָם עֲצֶרֶת אַחַר שַׁבָּת, דִּכְתִיב (ויקרא כג טו) ׳וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת׳, וְהֵן אוֹמְרִים מִמָּחֳרַת שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית וְאִם כֵּן לְעוֹלָם חָל עֲצֶרֶת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת: (ה) **נוֹטְלִין לַיָּדַיִם לְחֻלִּין וְלַמַּעֲשֵׂר וְלִתְרוּמָה.** חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּתְרוּמָה דֵּי לָהֶם נְטִילָה בִּכְלִי שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא רְבִיעִית מַיִם: **וְלַקֹּדֶשׁ מַטְבִּילִין.** פָּרוּשׁ, לֶאֱכֹל שְׁלָמִים וְחַטָּאת וְאָשָׁם יֵשׁ מַעֲלָה יְתֵרָה, שֶׁצָּרִיךְ לְהַטְבִּיל אֶת הַיָּדַיִם בְּאַרְבָּעִים סְאָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם אֶלָּא סְתָם יָדַיִם, שֶׁלֹּא נָגְעוּ בְּטֻמְאָה הַמְטַמְּאָה אֶת כָּל הַגּוּף דְּאוֹרַיְתָא: **וְלַחַטָּאת.** לִגַּע בְּמֵי חַטָּאת, מַיִם הַמְקֻדָּשִׁים בְּאֹפֶא פָּרָה אֲדֻמָּה לְהִזּוֹת מֵהֶם עַל טְמֵאֵי מֵתִים, יֵשׁ מַעֲלָה יְתֵרָה, שֶׁאִם נִטְמְאוּ יָדָיו בְּאֶחָד מִן הַדְּבָרִים הַמְטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם וְלֹא אֶת הַגּוּף, כְּגוֹן סֵפֶר וְאֻכָלִין טְמֵאִים וּמַשְׁקִין טְמֵאִים וְכָל

טְמֵאוֹת שֶׁמְּדַבְּרֵי סוֹפְרִים, וְנִטְמָא גַּם הַגּוּף, וְכָל הַגּוּף צָרִיךְ טְבִילָה. וְכָל מַעֲלוֹת הָלָּלוּ שֶׁזֶּה גָּבוֹהַּ מִזֶּה, מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים הֵם. וְהָאי דְּנָקֵט לְהוּ הָכָא גַּבֵּי הִלְכוֹת חֲגִיגָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּסוֹפָן הִלְכוֹת הָרֶגֶל, שֶׁעַמֵּי הָאָרֶץ חֲשׁוּבִים טְהוֹרִים בָּרֶגֶל, וְלֹא בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. בְּסוֹף חֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ (משניות ז-ח):

פרק ג (א) **חֹמֶר בְּקֹדֶשׁ. שֶׁמַּטְבִּילִין לָהֶן בְּתוֹךְ כֻּלָּן.** בְּשִׁשָּׁנֵיהֶם טְמֵאִים: **אֲבָל לֹא לְקֹדֶשׁ.** דְּאָמְרִינַן כְּבָר שֶׁל כְּלִי הַפְּנִימִי הַמַּכְבִּיד עַל הַחִיצוֹן שֶׁהוּא מָגֵן בְּתוֹכוֹ, חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה [צ״ל הַמַּיִם, וכ״ה ברש״י], וְאֵין טְבִילָה עוֹלָה לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה: **אֲחוֹרִים וְתוֹךְ וּבֵית הַצְּבִיטָה לְתַרוּמָה.** כְּלִי הָרָאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתוֹכוֹ וּבַאֲחוֹרָיו וּבֵית צְבִיטָתוֹ. כָּל תַּשְׁמִישׁ וְתַשְׁמִישׁ שֶׁבּוֹ, חָשׁוּב כְּלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְעִנְיַן תְּרוּמָה, שֶׁאִם נִטְמָא נִטְמָא זֶה לֹא נִטְמָא זֶה. וּבְטֻמְאוֹת דְּרַבָּנָן קָאָמַר, שֶׁאִם נִטְמְאוּ אֲחוֹרָיו בְּמַשְׁקִים טְמֵאִים לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ וְלֹא בֵּית צְבִיטָתוֹ, וְאִם נִטְמָא בֵּית צְבִיטָתוֹ לֹא נִטְמְאוּ אֲחוֹרָיו וְתוֹכוֹ. וּפֵרוּשׁ **בֵּית הַצְּבִיטָה**, בֵּית אֲחִיזָה. לְשׁוֹן ״וַיִּצְבָּט לָהּ קָלִי״ (רות ב יד). וְאִית דְּגָרְסִי **בֵּית הַצְּבִיעָה**, לְשׁוֹן אֲצָבַע, שֶׁעוֹשִׂין לְכְלִי בֵּית אֲחִיזָה לְהַכְנִיס אֲצָבְעוֹ בְּתוֹכוֹ כְּשֶׁהוּא שׁוֹתָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְכַנִּיס יָדוֹ לְתוֹךְ הַכְּלִי: **אֲבָל לֹא לְקֹדֶשׁ.** שֶׁאִם נִטְמָא אֶחָד מֵהֶם בְּטֻמְאוֹת דְּרַבָּנָן, כְּלוֹ טָמֵא לְקֹדֶשׁ: **הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמְּדֹרָס.** מִנְעָל שֶׁל זָב: **נוֹשֵׂא אֶת הַתְּרוּמָה.** אִם יִרְצֶה, בְּחִבַּת שֶׁל חֶרֶס, שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ בְּאִירֵהּ: **אֲבָל לֹא אֶת הַקֹּדֶשׁ.** מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא חֲבִית יַיִן שֶׁל נְסָכִים, וְנִפְסְקָה לוֹ רְצוּעָה שֶׁל סַנְדָּל שֶׁהָיָה מִדְרֹס הַדֶּבֶשׁ, וְנִטְלָהּ בְּיָדוֹ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ נָפְלָה לַאֲוִיר הַחֲבִית וְנִטְמָא הַקֹּדֶשׁ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמְּדֹרָס לֹא יִשָּׂא אֶת הַקֹּדֶשׁ. וּלְפִי שֶׁמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּקֹדֶשׁ הָיָה, לְפִיכָךְ לֹא גָּזְרוּ אֶלָּא בְּקֹדֶשׁ וְלֹא בִּתְרוּמָה: **לֹא כְּמִדַּת הַקֹּדֶשׁ.** בַּחֲצִיצַת טְבִילוֹתָיו, מִדַּת הַתְּרוּמָה: **שֶׁבְּקֹדֶשׁ.** אִם יֵשׁ בֶּגֶד טָמֵא וּבָא לְהִטָּבִילוֹ, אִם קְשׁוּר הוּא מַתִּיר אֶת קְשָׁרוֹ, מִשּׁוּם דְּדָמֵי לַחֲצִיצָה: **וּמְנֻגָּב.** אִם לַח הוּא מְנַגְּבוֹ תְּחִלָּה, דְּשִׁמְנוּנִית שֶׁעָלָיו הֲוֵי כְּחוֹצֵץ: **וּבִתְרוּמָה.** אִם יִרְצֶה קוֹשְׁרוֹ וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּיל כְּשֶׁהוּא קָשׁוּר וְאֵין בְּכָךְ כְּלוּם: (ב) **כֵּלִים הַנִּגְמָרִים בְּטָהֳרָה.** שֶׁנִּגְמַר חִבּוּרָן בָּהֶם מִשֶּׁנִּטְמְאוּ אָדָם וְכֵלִים, כְּמִדְרַס הַזָּב שֶׁמִּטַּמֵּא אָדָם וְכֵלִים, כְּדִכְתִיב (ויקרא טו ה, כא) ׳וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו׳: **לְאוֹכְלֵי חֻלִּין בְּטָהֳרַת חֻלִּין: בְּגִדֵי פְרוּשִׁים מִדְרָס לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה.** כָּאן חֶסֶר מַעֲלָה אַחַת. וְהָכִי אִבָּעֵי לֵיהּ לְמִתְנֵי, בִּגְדֵי פְרוּשִׁים מִדְרָס לְאוֹכְלֵי מַעֲשֵׂר שֵ

שֶׁאָסוּר לָאֱכֹל אֵינוֹ פּוֹסֵל בִּנְגִיעָה: **אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה.** דִּמְחַסֵּר כִּפּוּרִים וְאוֹנֵן מָתָּרִים בַּתְּרוּמָה. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹנֵן אָסוּר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מָתָר הוּא בִּתְרוּמָה, דִּמְרַבִּינַן לֵיהּ מִ׳לְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ׳ (ויקרא כב י), זָרוּת אָמְרִתִּי לָךְ וְלֹא אֲנִינוּת: (ד) **שֶׁבִּיהוּדָה נָאֱמָנִין וְכוּ׳.** לְהָכִי נָקֵט **בִּיהוּדָה,** לְפִי שֶׁרְצוּעָה שֶׁל אֶרֶץ כּוּתִיִּים הָיְתָה מַפְסֶקֶת בֵּין גָּלִיל לִיהוּדָה, וִירוּשָׁלַיִם אֶרֶץ יְהוּדָה הָיְתָה, וְלֹא הָיָה אָפְשָׁר לְהָבִיא קִדּוּשׁ מֵאֶרֶץ הַגָּלִיל לִיהוּדָה לְפִי שֶׁגְּזִירוּ טֻמְאָה עַל אֶרֶץ הָעַמִּים, וַאֲפִלּוּ שֶׁל חֲבֵרִים שֶׁבַּגָּלִיל לֹא הָיָה אָפְשָׁר לְהָבִיאוֹ לִנְסָכִים: **נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת יַיִן וְשֶׁמֶן כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה.** עִם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר יַיִן זֶה טָהוֹר וְהוּא לִנְסָכִים, שֶׁמֶן זֶה טָהוֹר וְהוּא לִמְנָחוֹת, נֶאֱמָן לְעוֹלָם, דְּמִשּׁוּם חֲמָרָא דְּקִדְּשׁוּ מִזְּדַהֲרִי וְלָא מְשַׁקְּרִי. אֲבָל אִם אָמַר יַיִן וְשֶׁמֶן אֵלּוּ טְהוֹרִים וְהֵן לְתִרוּמָה, אֵינוֹ נֶאֱמָן, שֶׁאֵין אִסּוּר טֻמְאַת תְּרוּמָה חָמוּר בְּעֵינֵי עַמֵּי הָאָרֶץ וְחִיְישִׁינַן דִּלְמָא מְשַׁקְּרִי בָּהּ: **וּבְשָׁעַת הַגִּזְרוֹת וְהַבְּדִים.** בְּעֵת הַבְּצִיר וּבְעֵת שֶׁעוֹצְרִים הַזֵּיתִים בַּבַּד, נֶאֱמָנִין אַף עַל הַתְּרוּמָה, לְפִי שֶׁכָּל בְּנֵי אָדָם מְטַהֲרִים אֶת כְּלֵיהֶם בְּעֵת עֲשִׂיַּת הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן כְּדֵי לְהַכְרִישׁ הַתְּרוּמָה בְּטָהֳרָה: **עֲבְרוּ הַגִּזְרוֹת וְכוּ׳.** לְאַחַר שֶׁעָבַר זְמַן הַבְּצִיר אוֹ זְמַן עֲצִירַת הַזֵּיתִים בְּבֵית הַבַּד, וְהֵבִיא עַם הָאָרֶץ חָבִית שֶׁל יַיִן אוֹ שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה לְכֹהֵן חָבֵר וְאוֹמֵר שֶׁהֵיא טְהוֹרָה: **לֹא יִקָּבֶלֶנָּה מִמֶּנּוּ.** בְּחֶזְקַת טְהוֹרָה, דִּלְאַחַר הַגִּזְרוֹת וְהַבְּדִים אֵינוֹ נֶאֱמָן: **אֲבָל מְנִיחָה לַגַּת הַבָּאָה.** עִם הָאָרֶץ שֶׁלְּאַחַר הַגִּזְרוֹת וְהַבְּדִים אֵינוֹ נֶאֱמָן, מַנִּיחַ חָבִית זוֹ לַגַּת הַבָּאָה וְאֵין נוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן, דִּבְאוֹתָהּ שָׁעָה נֶאֱמָן עָלֶיהָ: **רְבִיעִית.** הַלֹּג יַיִן לִנְסָכִים: **נֶאֱמָן.** עַל כָּל הַחָבִית. דִּמְגוֹ דִּמְהֵימַן אַקָּדֹשׁ מְהֵימַן נַמִּי אַתְּרוּמָה: **כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן הַמְרֻבָּעוֹת.** הַמְטֻהָר אֶת טְבָלוֹ לִנְסָכִים, וְהִשְׁתָּא אֵיכָא חֵלֶק מִעֲרֵבִין וּמְרֻבָּעִין זֶה בָּזֶה, וּבָא לוֹמַר גַּם עַל הַכַּדִּים שֶׁהֵן טְהוֹרִים, אַף עַל גַּב דְּעַם הָאָרֶץ אֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַכַּדִּים אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת הַגִּזְרוֹת, הֵאֵידָנָא מְהֵמְנִינַן לֵיהּ עַל הַכַּדִּים אֲפִלּוּ

קֹדֶם שָׁעַת הַגִּזְרוֹת שִׁבְעִים יוֹם, דְּמִגּוֹ דִּמְהֵימְנִן אַקֹּדֶשׁ מְהֵימְנִן נַמִּי אַתְּרוּמָה וְאַכַּדִּים, דִּגְנַאי הוּא לְקִדֵּשׁ שֶׁיִּהְיוּ הַכַּדִּים שֶׁעֵרוּהוּ מֻהָם בְּחֶזְקַת טָמְאָה וְהוּא קָרֵב. **וְשִׁבְעִים יוֹם** דְּנָקֵט, מִשּׁוּם דְּאִרְחָא דְּעָלְמָא הוּא לְהַזְמִין אֶת הַכַּלִּים וּלְטַהֲרָם שִׁבְעִים יוֹם קֹדֶם הַגִּזְרוֹת: (ה) **מִן הַמּוֹדִיעִית וְלִפָּנִים.** מוֹדִיעִית כְּרַךְ רָחוֹק מִירוּשָׁלַיִם חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מִיל. מִמֶּנּוּ וְלִפָּנִים, לְצַד יְרוּשָׁלַיִם, נֶאֱמָנִים קֹדֶרִים עַמֵּי הָאָרֶץ לִקַּח חֶרֶס מֵהֶן כְּלֵי חֶרֶס הַדְּקִים, כְּגוֹן כּוֹסוֹת קְדֵרוֹת וְקִיתוֹנוֹת. לְפִי שְׁאֵי אֶפְשָׁר בְּלֹא הֶם. וּבִירוּשָׁלַיִם אֵין עוֹשִׂין כִּבְשׁוֹנוֹת, מִפְּנֵי הָעָשָׁן, לֹא לַסִּיד וְלֹא לַקְּדֵרוֹת, לְפִיכָךְ הָאֻמָּנִים וְלֹא עָלָיו מִשְׁעָת נְפִילַת אֶחָיו הָרִאשׁוֹן: **כָּךְ צָרַת צָרָתָהּ.** אֵשֶׁת אָחִיו הַשֵּׁנִי הָאַחֶרֶת: **פְּטוּרָה.** שְׁוֵי פּוֹטַרְתָּהּ, שֶׁצָּרַת עָרְוָה פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ: **וְאַפִּלּוּ הֵם מֵאָה.** אַחִים, וְהֵלְכָה צָרַת צָרָתָהּ שֶׁל בַּתּוֹ וְנִתְיַבְּמָה לְאָחִיו הַשְּׁלִישִׁי, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וּמֵת בִּלֹא בָּנִים, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת עַל זֶה, וְכֵן לְעוֹלָם: **צָרָתָהּ מָתֶרֶת.** לְהִתְיַבֵּם, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעַת זִקַּת יְבוּם אֵינָהּ צָרָתָהּ: **וְכָל הַיְכוֹלָה לְמָאן.** שֶׁהִיא קְטַנָּה [הָעֲרָוָה], **וְיכוֹלָה לְמָאן וְלֹא מָאֲנָה,** וּמֵת אָחִיו, הוֹאִיל וְקִדּוּשֶׁיהָ אֵינָן אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְזִקָּה שֶׁלָּהּ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ מִן הַחֲלִיצָה, וּלְהִתְיַבֵּם אֲסוּרָה שֶׁנִּרְאֵית כְּצָרַת עֶרְוָה:

(ג) **שֵׁשׁ עֶרְיוֹת חֲמוּרוֹת מֵאֵלּוּ.** וּמַה הִיא חוּמְרָא שֶׁלָּהֶן, **שֶׁנִּשּׂוּאוֹת לַאֲחֵרִים,** וְאֵינָן יְכוֹלוֹת לְהִנָּשֵׂא לְאָחִיו שֶׁל זֶה מֵאֲבִיו. וְאִם מֵתוּ בַּעֲלֵיהֶן שֶׁהֵן נְכָרִים אֵצֶל זֶה, **צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת** לְנַשֵּׂא זֶה, שֶׁאֵין צָרַת עֶרְוָה אֲסוּרָה אֶלָּא בְּנוֹפֶלֶת לְפָנָיו לְהִתְיַבֵּם מֵאָחִיו. וְרַמְ״ם פֵּרֵשׁ, אִם נִשּׂוּאוֹ בַּעֲבֵרָה לְאָחִיו וּמֵת בִּלֹא בָּנִים וְנָפְלוּ לְפָנָיו לְיַבּוּם, צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת, שֶׁאֵין אֲלוּ צָרוֹת עֶרְוָה, הוֹאִיל וְלֹא הָיוּ קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין לְאָחִיו בְּאוֹתָן עֲרָיוֹת: **אִמּוֹ.** אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִנָּשֵׂא לְאָחִיו מֵאָבִיו, שֶׁהֲרֵי הִיא לוֹ אֵשֶׁת הָאָב, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שְׁאֵנוּסָה אֲבִיו אֲסוּרָה. וּלְעֵיל (מ״א ד״ה ואי אתה) פֵּרַשְׁתִּי שֶׁאֵין כֵּן הַלָּכָה, אֶלָּא אִמּוֹ פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ, שֶׁהִיא יְכוֹלָה לְהִנָּשֵׂא לְאָחִיו מֵאָבִיו: **אֵשֶׁת אֲבִיו אֵשֶׁת אָחִיו מֵאָבִיו.** [שֶׁהָיָה לוֹ בָּנִים] **וַאֲחוֹת אָבִיו,** כֻּלָּן אֲסוּרוֹת לְאָחִיו כְּמוֹ שֶׁאֲסוּרוֹת עָלָיו, וְאֵין בָּהֶם צַד יְבוּם עַל זֶה לְעוֹלָם. וְאִם נָשָׂא אוֹתָם אָחִיו בַּעֲבֵרָה וּמֵת בִּלֹא בָּנִים צְרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת לְזֶה. וְכֵן אִם נָשָׂא אוֹתָם אָחִיו בְּעֵבֶרָה וּמֵת בִּלֹא בָּנִים צְרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת: (ד) **בֵּית שַׁמַּאי מַתִּירִין.** צָרַת עֶרְוָה לְהִתְיַבֵּם לְאָחִיו, דְּלֵית לְהוּ הַךְ דְּרָשָׁה דִּ׳לִצְרֹר׳ (ויקרא יח יח): **הֲלָצוּ.** הַצָּרוֹת מִן הָאָחִין: **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין.** הַצָּרוֹת מִן הַהֶבְדֵּה, שֶׁחֲלִיצָתָן חֲלִיצָה: **וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין.** שֶׁחֲלִיצָתָן שֶׁלֹּא לִצְרָךְ הָיְתָה, וַהֲרֵי הִיא כְּחוֹלָצַת מִן הַנָּכְרִי: **נִתְיַבְּמוּ.** לָאַחִין: **בֵּית הִלֵּל פּוֹסְלִים.** שֶׁנִּבְעֲלוּ לְאָסוּר לָהֶם, וְהַנִּבְעָלָת לְאָסוּר לָהּ עֲשָׂאָהּ זוֹנָה וְזוֹנָה אֲסוּרָה לַכֹּהֵן: **לֹא נִמְנְעוּ.** וְאַף עַל פִּי שֶׁבָּנֵי הַצָּרוֹת שְׁנִתְיַבְּמוּ כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי מַמְזֵרִים הֵם לְבֵית הִלֵּל, שֶׁהֲרֵי בְּאִסּוּר אֵשֶׁת אָח הֵם עֲלֵיהֶם וְאֵשֶׁת אָח בְּכָרֶת, וּבְנֵי חַיָּבֵי כָּרֵתוֹת מַמְזֵרִים הֵם, אַף עַל פִּי כֵן לֹא נִמְנְעוּ בֵּית הִלֵּל מִלְּשָׂא נָשִׁים מִבֵּית שַׁמַּאי, לְפִי שֶׁהָיוּ מוֹדִיעִים לָהֶם אוֹתָן הַבָּאוֹת מִן הַצָּרוֹת וּפוֹרְשִׁין מֵהֶן: **אֵלּוּ עַל גַּבֵּי אֵלּוּ.** מִשְּׁאִילִים כְּלֵיהֶם אֵלּוּ לְאֵלּוּ. וּבִגְמָרָא (יד.) פָּרֵיךְ אַהָא דְּתָנֵן בֵּית שַׁמַּאי מַתִּירִין אֶת הַצָּרוֹת לְאַחִים וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִים, קְרֵי כָּאן ׳לֹא תִתְגֹּדְדוּ׳ (דברים יד א) לֹא תַּעֲשׂוּ אֲגֻדּוֹת אֲגֻדּוֹת, וּמְשַׁנֵּי בְּגוֹן בֵּית דִּין אֶחָד בְּעִיר אַחַת פָּלְגָ מוֹרִים בְּבֵית שַׁמַּאי וּפָלְגָ מוֹרִים בְּבֵית הִלֵּל, אֲבָל שְׁנֵי בָּתֵּי דִּינִים בְּעִיר אַחַת, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁנֵי בָּתֵּי דִּינִים בִּשְׁתֵּי עֲיָרוֹת, לֵית לָן בָּהּ:

פרק ב (א) **כֵּיצד אֵשֶׁת אָחִיו וְכוּ׳.** פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ: **וְנוֹלַד לָהֶן אָח.** וּמִצָּאָהּ זְקוּקָה לְיָבָם, וְעָלָיו אֲסוּרָה מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּעוֹלָמוֹ: **וְאַחַר כָּךְ יָבַם הַשֵּׁנִי אֶת אֵשֶׁת אָחִיו.** וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת: **וָמֵת.** בִּלֹא בָּנִים: **הָרִאשׁוֹנָה.** הִיא אֵשֶׁת הָרִאשׁוֹן, שֶׁנִּפְלָה לְפָנָיו כְּבָר

וְאָמוֹ אַחַת מֵהֶן, וְכֵן הֲלָכָה: (ב) **כֻּשִׁי שֶׁבָּתוֹ פְּטוּרָה.** שֶׁהֲרֵי אֲסוּרָה לוֹ, וְאֵין שָׁם אֶת אֶלָּא הוּא, כְּךְ עֲרָוָתָהּ פְּטוּרָה: **הֲלָכָה צָרַת בָּתוֹ וְנִשֵּׂאת לְאָחִיו הַשֵּׁנִי.** הֵיכִא דְּיֵשׁ אֶת אַחַר שֶׁשְּׁתֵּיהֶן מֻתָּרוֹת לוֹ, וְאֵינָן פְּטוּרוֹת, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ כָּאן מִצְוַת יְבוּם, וּמִתְיַבֶּמֶת הָאַחַת וְהַשֵּׁנִיָּה פְּטוּרָה, דִּכְתִיב (דברים כה ט) ׳אֶת בֵּית אָחִיו׳, בַּיִת אֶחָד הוּא בּוֹנָה וְאֵינוֹ בּוֹנָה שְׁתֵּי בָתִּים. וְאִם יִבַּם אָחִיו הַשֵּׁנִי אֶת צָרַת בָּתּוֹ, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת, וּמֵת בִּלֹא בָּנִים וְחָזְרוּ וְנִפְלוּ לְפָנָיו: **כֻּשִׁי שֶׁצָּרַת בָּתּוֹ פְּטוּרָה.** שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו מִשְּׁעַת נְפִילַת אָחִיו הָרִאשׁוֹן: **כָּךְ צָרַת צָרָתָהּ.** אֵשֶׁת אָחִיו הַשֵּׁנִי הָאַחֶרֶת: **פְּטוּרָה.** שְׁוֵי פּוֹטַרְתָּהּ, שֶׁצָּרַת עֶרְוָה פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ: **וַאֲפִלּוּ הֵם מֵאָה.** אַחִים, וְהֵלְכָה צָרַת צָרָתָהּ שֶׁל בַּתּוֹ וְנִתְיַבְּמָה לְאָחִיו הַשְּׁלִישִׁי, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וּמֵת בִּלֹא בָּנִים, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת עַל זֶה, וְכֵן לְעוֹלָם: **צָרָתָהּ מָתֶרֶת.** לְהִתְיַבֵּם, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעַת זִקַּת יְבוּם אֵינָהּ צָרָתָהּ: **וְכָל הַיְכוֹלָה לְמָאן.** שֶׁהִיא קְטַנָּה [הָעֲרָוָה], **וְיכוֹלָה לְמָאן וְלֹא מָאֲנָה,** וּמֵת אָחִיו, הוֹאִיל וְקִדּוּשֶׁיהָ אֵינָן אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְזִקָּה שֶׁלָּהּ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ מִן הַחֲלִיצָה, וּלְהִתְיַבֵּם אֲסוּרָה שֶׁנִּרְאֵית כְּצָרַת עֶרְוָה:

(ג) **שֵׁשׁ עֶרְיוֹת חֲמוּרוֹת מֵאֵלּוּ.** וּמַה הִיא חוּמְרָא שֶׁלָּהֶן, **שֶׁנִּשּׂוּאוֹת לַאֲחֵרִים,** וְאֵינָן יְכוֹלוֹת לְהִנָּשֵׂא לְאָחִיו שֶׁל זֶה מֵאֲבִיו. וְאִם מֵתוּ בַּעֲלֵיהֶן שֶׁהֵן נְכָרִים אֵצֶל זֶה, **צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת** לְנַשֵּׂא זֶה, שֶׁאֵין צָרַת עֶרְוָה אֲסוּרָה אֶלָּא בְּנוֹפֶלֶת לְפָנָיו לְהִתְיַבֵּם מֵאָחִיו. וְרַמְ״ם פֵּרֵשׁ, אִם נִשּׂוּאוֹ בַּעֲבֵרָה לְאָחִיו וּמֵת בִּלֹא בָּנִים וְנָפְלוּ לְפָנָיו לְיַבּוּם, צָרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת, שֶׁאֵין אֲלוּ צָרוֹת עֶרְוָה, הוֹאִיל וְלֹא הָיוּ קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין לְאָחִיו בְּאוֹתָן עֲרָיוֹת: **אִמּוֹ.** אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִנָּשֵׂא לְאָחִיו מֵאָבִיו, שֶׁהֲרֵי הִיא לוֹ אֵשֶׁת הָאָב, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר שְׁאֲנוּסָה אֲבִיו אֲסוּרָה. וּלְעֵיל (מ״א ד״ה ואי אתה) פֵּרַשְׁתִּי שֶׁאֵין כֵּן הַלָּכָה, אֶלָּא אִמּוֹ פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ, שֶׁהִיא יְכוֹלָה לְהִנָּשֵׂא לְאָחִיו מֵאָבִיו: **אֵשֶׁת אֲבִיו אֵשֶׁת אָחִיו מֵאָבִיו.** [שֶׁהָיָה לוֹ בָּנִים] **וַאֲחוֹת אָבִיו,** כֻּלָּן אֲסוּרוֹת לְאָחִיו כְּמוֹ שֶׁאֲסוּרוֹת עָלָיו, וְאֵין בָּהֶם צַד יְבוּם עַל זֶה לְעוֹלָם. וְאִם נָשָׂא אוֹתָם אָחִיו בְּעֵבֶרָה וּמֵת בִּלֹא בָּנִים צְרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת לְזֶה. וְכֵן אִם נָשָׂא אוֹתָם אָחִיו בְּעֵבֶרָה וּמֵת בִּלֹא בָּנִים צְרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת: (ד) **בֵּית שַׁמַּאי מַתִּירִין.** צָרַת עֶרְוָה לְהִתְיַבֵּם לְאָחִיו, דְּלֵית לְהוּ הַךְ דְּרָשָׁה דִּ׳לִצְרֹר׳ (ויקרא יח יח): **הֲלָצוּ.** הַצָּרוֹת מִן הָאָחִין: **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין.** הַצָּרוֹת מִן הַהֶבְדֵּה, שֶׁחֲלִיצָתָן חֲלִיצָה: **וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין.** שֶׁחֲלִיצָתָן שֶׁלֹּא לִצְרָךְ הָיְתָה, וַהֲרֵי הִיא כְּחוֹלָצַת מִן הַנָּכְרִי: **נִתְיַבְּמוּ.** לָאַחִין: **בֵּית הִלֵּל פּוֹסְלִים.** שֶׁנִּבְעֲלוּ לְאָסוּר לָהֶם, וְהַנִּבְעָלָת לְאָסוּר לָהּ עֲשָׂאָהּ זוֹנָה וְזוֹנָה אֲסוּרָה לַכֹּהֵן: **לֹא נִמְנְעוּ.** וְאַף עַל פִּי שֶׁבָּנֵי הַצָּרוֹת שְׁנִתְיַבְּמוּ כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי מַמְזֵרִים הֵם לְבֵית הִלֵּל, שֶׁהֲרֵי בְּאִסּוּר אֵשֶׁת אָח הֵם עֲלֵיהֶם וְאֵשֶׁת אָח בְּכָרֶת, וּבְנֵי חַיָּבֵי כָּרֵתוֹת מַמְזֵרִים הֵם, אַף עַל פִּי כֵן לֹא נִמְנְעוּ בֵּית הִלֵּל מִלְּשָׂא נָשִׁים מִבֵּית שַׁמַּאי, לְפִי שֶׁהָיוּ מוֹדִיעִים לָהֶם אוֹתָן הַבָּאוֹת מִן הַצָּרוֹת וּפוֹרְשִׁין מֵהֶן: **אֵלּוּ עַל גַּבֵּי אֵלּוּ.** מִשְּׁאִילִים כְּלֵיהֶם אֵלּוּ לְאֵלּוּ. וּבִגְמָרָא (יד.) פָּרֵיךְ אַהָא דְּתָנֵן בֵּית שַׁמַּאי מַתִּירִין אֶת הַצָּרוֹת לְאַחִים וּבֵית הִלֵּל אוֹסְרִים, קְרֵי כָּאן ׳לֹא תִתְגֹּדְדוּ׳ (דברים יד א) לֹא תַּעֲשׂוּ אֲגֻדּוֹת אֲגֻדּוֹת, וּמְשַׁנֵּי בְּגוֹן בֵּית דִּין אֶחָד בְּעִיר אַחַת פָּלְגָ מוֹרִים בְּבֵית שַׁמַּאי וּפָלְגָ מוֹרִים בְּבֵית הִלֵּל, אֲבָל שְׁנֵי בָּתֵּי דִּינִים בְּעִיר אַחַת, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁנֵי בָּתֵּי דִּינִים בִּשְׁתֵּי עֲיָרוֹת, לֵית לָן בָּהּ:

סֵדֶר נָשִׁים

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת

פרק א (א) **חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵה נָשִׁים פּוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן.** שֶׁאִם הָיְתָה אַחַת מֵהֶן נְשׂוּאָה לְאָחִיו וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּמֵת בִּלֹא בָּנִים, שְׁתֵּיהֶן פְּטוּרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח יח) ׳וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ׳, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר ׳עָלֶיהָ׳, אֶלָּא לְלַמֵּדְךָ שֶׁאֲפִלּוּ יִבְמְתּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים כה ה) ׳יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ׳, אִם הִיא ׳אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ׳, לֹא תִקָּח. וְהוּא הַדִּין לְאִשָּׁה שֵׁשׁ בָּהֶן קָרֵת. וְאֵין לִי אֶלָּא הִיא, צָרָתָהּ מְנַיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳לִצְרֹר׳. צָרַת צָרָתָהּ מְנַיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳לִצְרֹר׳. דִּמְשָׁמַע לֹא תִקָּח לֹא הִיא וְלֹא צָרָתָהּ וְלֹא צָרַת צָרָתָהּ: **בַּת וּבַת בַּתּוֹ וְכוּ׳.** בְּבַת מְאֻנוּסָתוֹ, וְכֵן בַּת בִּתּוֹ וּבַת בְּנוֹ, דְּאִלּוּ בִּתּוֹ מְאֻשֶּׁתּוֹ הָיְינוּ **בַּת אִשְׁתּוֹ,** דִּכְתִיב (ויקרא יח יז) ׳עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ׳, לֹא שְׁנָא הִימְנוּ וְלֹא שְׁנָא מֵאִישׁ אַחֵר, אֲבָל בִּתּוֹ מְאֻנוּסָתוֹ לֹא נָפֵיק מֵאִי קָרֵא, דְּאִשָּׁה עַל יְדֵי קִדּוּשִׁין מִשְׁמָע, אֶלָּא נַפְקָא מֵ׳עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתְּךָ׳ (שם פסוק י): **חֲמוֹתוֹ וְאֵם חֲמוֹתוֹ וְאֵם חָמִיו.** כָּל אֵלּוּ אֲסוּרוֹת לוֹ מִשּׁוּם ׳עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בִּנָּהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ׳ (שם פסוק יז), וְיֵשׁ בִּכְלָל זֶה חֲמוֹתוֹ וְאֵם חֲמוֹתוֹ וְאֵם חָמִיו: **אֲחוֹתוֹ מֵאִמּוֹ.** שֶׁנִּשֵּׂאת לְאָחִיו מֵאָבִיו וּמֵת, וְכֵן אֲחוֹת אִמּוֹ, שֶׁאֵין יְבוּם אֶלָּא בְּאָחִיו מִן הָאָב, דְּיָלְפִינַן (גמרא יז:) ׳אַחְוָה אַחְוָה׳ מִבְּנֵי יַעֲקֹב מָה לְהָלָן מִן הָאָב אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מִן הָאֵם, הָכָא נַמִּי לֹא שָׁנָא: **וְאֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ.** שֶׁמֵּת וְנִשְׂאָהּ אָחִיו מֵאָבִיו, שֶׁהֲיְתָה נְכָרִית אֵצְלוֹ, וּמֵת בִּלֹא בָּנִים וְנָפְלָה לְפָנָיו לְיַבּוּם. וַאֲסוּרָה לוֹ לְפִי שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה אֵשֶׁת אָחִיו מֵאִמּוֹ וַאֲסוּרָה לוֹ עוֹלָמִית, דִּכְתִיב (ויקרא יח טז) ׳עֶרְוַת אֵשֶׁת אָחִיךָ׳, וְדָרְשִׁינַן (גמרא נה.) ׳אָחִיךָ׳ בִּין מִן הָאָב בִּין מִן הָאֵם: **וְאֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ.** כְּגוֹן רְאוּבֵן שֶׁמֵּת בִּלֹא בָּנִים, וְנוֹלַד לוֹ אָח לְאַחַר מִיתָה וּשְׁמוֹ לֵוִי, וְיֵבֶם שִׁמְעוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ וְלוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וּמֵת בִּלֹא בָּנִים, וְנָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לִפְנֵי לֵוִי, שְׁתֵּיהֶן פְּטוּרוֹת, לְפִי שֶׁאֵשֶׁת רְאוּבֵן שֶׁנִּשֵּׂאת לְשִׁמְעוֹן אֲסוּרָה לְלֵוִי בְּקָרֵת, לְפִי שֶׁמְּעָטָהּ הַכָּתוּב מִיְּבוּם מִלֵּוִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ה) ׳כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו׳, שֶׁהָיְתָה לָהֶם יְשִׁיבָה אַחַת בָּעוֹלָם, הֻלְכָּךְ כְּשֶׁמֵּת רְאוּבֵן נֶאֱסְרָה עַל לֵוִי אִשּׁוּר עוֹלָם כְּאֵשֶׁת אָח שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁעַתָּה נָשִׁים פּוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן, נִתְמַצְאוּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה נָשִׁים פּוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן, נָפְלָה מִכֹּחַ נִשּׂוּאֵי שִׁמְעוֹן שֶׁהָיָה בְּעוֹלָמוֹ, אֲסוּרָה לוֹ מֵחֲמַת רְאוּבֵן. וְכֵיוָן שֶׁהִיא אֲסוּרָה כָּךְ צָרָתָהּ אֲסוּרָה: **וְכֻלָּן.** שֶׁמֵּת בְּנוֹ, וּנְשָׂאָהּ אֲחַר מִבְּנוֹ עוֹלָם וַאֲפִלּוּ אַחַר שֶׁמֵּת בְּנוֹ: **וְכֻלָּן אִם מֵתוּ.** כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה בְּתּוֹ קֹדֶם מִיתַת אָחִיו, אוֹ שֶׁמָּאֲנָה בּוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַאוֹן אֶלָּא בִּיתוֹמָה קְטַנָּה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאָחִיהָ, מַשְׁפַּחַת לָהּ שֶׁמַּאֲנָה בְּחַיֵּי אָבִיהָ, כְּגוֹן שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ לְאָחִי וְנִתְגָּרְשָׁה בְּעוֹדָהּ קְטַנָּה, שֶׁשּׁוּב אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ, וְנִשֵּׂאת לַאֲחֵי אָבִיהָ בְּעוֹדָהּ קְטַנָּה, אָז יוֹצְאָה בְּמַאוֹן, דִּקְרִינַן לָהּ לְקַמָּן (פ״ג מ״ו) יְתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב. וְאִם מֵאֲנָה בְּאֲחֵיו אוֹ נִתְגָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ, אוֹ נִמְצְאָה אֵילוֹנִית שֶׁמְּקֻחָהּ מִקָּח טָעוּת וּכְאִלּוּ לֹא הָיְתָה אֶשֶׁת אָחִיו מֵעוֹלָם, צָרָתָהּ מִתְיַבֶּמֶת: **אֵילוֹנִית.** לְשׁוֹן אַיִל, הַזָּכָר מִן הַצֹּאן. וְסִימָנֶיהָ מְפֹרָשִׁים (גמרא פ:), שֶׁאֵין לָהּ שְׁדַיִם כַּנָּשִׁים, וְאֵין לָהּ סִימָנִים, וְקוֹלָהּ עָבֶה כְּאִישׁ, וְאֵין לָהּ שִׁפּוּלֵי מַעַיִם כַּנָּשִׁים, כְּלוֹמַר שֶׁאוֹתוֹ מָקוֹם אֵינוֹ בּוֹלֵט מִגּוּפָהּ כְּעֵרוַת שְׁאָר הַנָּשִׁים: **וְאִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר וְכוּ׳.** שֶׁכְּבָר יָלְדוּ מֵאַחַר כֻּלָּם שֶׁנִּשְׂאוּ לְאָחִיו, הִלְכָּךְ לָאו אֵילוֹנִיּוֹת נִינְהוּ. וּמֵאוֹן נַמִּי לֵיכָּא, שֶׁהֲרֵי גְּדוֹלוֹת הֵן, וְאֵין מְמָאֲנָת אֶלָּא קְטַנָּה. וְהַנָּא דִּידָן דִּלְא חַשִּׁיב אִמּוֹ בִּכְלַל הַנָּשִׁים שֶׁפּוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן, סָבַר לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר (להלן פ״א מ״א) שֶׁאֵין אָדָם נוֹשֵׂא אֲנוּסַת אָבִיו וּמְפֻתַּת אָבִיו, אֲבָל לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר נוֹשֵׂא אָדָם אֲנוּסַת אָבִיו וּמְפֻתַּת אָבִיו, וְהִיא הֲלָכָה, אֲפִלּוּ שְׁתִּנְּשָׂא אִמּוֹ לְאָחִיו מֵאָבִיו, וּכְשֶׁנִּמּוֹת בִּלֹא בָּנִים נִמְצֵאת אִמּוֹ נוֹפֶלֶת לִפְנֵי בְּנוֹ לְיִבּוּם, וְנִמְצְאוּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה נָשִׁים פּוֹטְרוֹת צָרוֹתֵיהֶן,

בּוֹ בְּעֵמֶק הָאֶרֶץ: **לֹא יִגְמֹר.** לְאַחַר הֶרֶגֶל. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁבִּשְׁעַת הֶרֶגֶל הֵן טְהוֹרִין לֹא שָׁטְחָהֶן טְהוֹרָה עוֹלָמִית, אֶלָּא שֶׁבִּשְׁעַת הֶרֶגֶל הַכֹּל חֲבֵרִים, אֲבָל לְאַחַר הֶרֶגֶל טָמֵא מַגָּעָן לְמַפְרֵעַ, כִּדְאָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין לְאַחַר הֶרֶגֶל מְטַבִּילִין כְּלֵי הָעֲזָרָה, מִפְּנֵי שֶׁנִּגְּעוּ בָּהֶן עַמֵּי הָאָרֶץ בֶּרֶגֶל. ו

הַהִיא שַׁעֲתָא הוּא דַּעֲבַד אִיסּוּרָא, וּמִשֶּׁבָּא אֲחִיו וְיִבֵּם אֶת הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִיא יְבִמְתּוֹ, פָּקְעָא זִקָּתָהּ לְמִפְרַע מֵאִידָךְ: (ז) **שְׁנַיִם שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת.** וְהֵם נָכְרִים: **וֶה חוֹלֵץ לְשְׁתֵּיהֶן וְכוּ'.** מִשּׁוּם דְּכָל חַד מִינַּייהוּ אָסוּר לְיַבּוּמֵי, דִּדְלְמָא כָּל חַד וְחַד מִינַּייהוּ פָּגַע בַּאֲחוֹת זִקּוּקְתּוֹ: **הַיָּחִיד חוֹלֵץ לְשְׁתֵּיהֶן.** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְיַבֵּם, לֹא קָדֵם חֲלִיצָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה, וְלֹא לְאַחַר חֲלִיצָה מִשּׁוּם אֲחוֹת חֲלִיצָה. לְפִיכָךְ הוֹאִיל וְאָסוּר לְיַבֵּם, יַחְלֹץ תְּחִלָּה לִשְׁתֵּיהֶן, כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹתָהּ שֶׁהִיא יְבִמְתּוֹ מֵאִסּוּר יְבָמָה לַשּׁוּק: **וְהַשְּׁנַיִם אֶחָד חוֹלֵץ.** לַאְפְקוֹעֵי זִקָּה מֵאֲחִיו אִם זוֹ יְבִמְתּוֹ, וְתִשְׁתְּרֵי אֲחוֹתָהּ לְשֵׁנִי מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִי יְבִמְתּוֹ הִיא, שְׁפִיר, וְאִי אֲחוֹתָהּ הִיא הָא פָּקְעָה זִקַּת הַיְבָמָה מִינַּיהּ בַּחֲלִיצַת אָחִיו: **אֶחָיו שֶׁל זֶה מְיַבְּמִים חֲלוּצַת שֶׁל זֶה.** מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִם זוֹ יְבִמְתּוֹ שְׁפִיר נָסֵיב, שֶׁהֲרֵי אָחִיו לֹא חָלַץ לְזוֹ אֶלָּא לַאֲחוֹתָהּ שֶׁלֹּא הָיְתָה יְבִמְתּוֹ וְאֵינָהּ כְּלוּם. וְאִי לָאו יְבִמְתּוֹ הִיא, שְׁפִיר נָסֵיב, נָכְרִיָּה הִיא, דְּאִי מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה לַיְבָמָה וּפָקְעָה זִקָּה. אֲבָל אָחִיו שֶׁהֲרֵי חָלַץ אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ שֶׁהִיא יְבִמְתּוֹ וּפָקְעָה זִקָּה. וְאִי מִשּׁוּם יְבָמָה לַשּׁוּק, הֲרֵי חֲלִיצָה זוֹ מֵאֲחֵי בַּעְלָהּ: **קָדְמוּ שְׁנֵי אֲחִין.** שֶׁל אֶחָד, וְחָלְצוּ לִשְׁתֵּיהֶן מִשּׁוּם דְּלֹא יָדְעִי אֵיזוֹ הִיא יְבִמְתּוֹ: **לֹא יִיבְּמוּ.** שְׁנֵי אַחִים הָאֲחֵרִים זֶה אֶת זוֹ וְזֶה אֶת זוֹ, מִשּׁוּם דְּקָמָא דְּנָסֵיב אִית לַיהּ לְמֵימַר זוֹ הִיא אֲחוֹת זִקּוּקָתִי: **אֶלָּא אֶחָד חוֹלֵץ.** תְּחִלָּה, לְאַחַת: **וְאֶחָד מְיַבֵּם חֲלוּצַת שֶׁל זֶה.** מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִי יְבִמְתּוֹ הִיא, שְׁפִיר, וְאִי אֲחוֹתָהּ הִיא הָא פָּקְעָה זִקַּת הַיְבָמָה מִינַּיהּ בַּחֲלִיצַת אָחִיו: **אֶחָיו שֶׁל מְיַבֵּם חֲלוּצַת שֶׁל זֶה.** מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִם זוֹ יְבִמְתּוֹ שְׁפִיר נָסֵיב, שֶׁהֲרֵי אָחִיו לֹא חָלַץ לְזוֹ אֶלָּא לַאֲחוֹתָהּ שֶׁלֹּא הָיְתָה יְבִמְתּוֹ, וְאִי לָאו יְבִמְתּוֹ הִיא, שֶׁפִיר נָסֵיב, נָכְרִיָּה הִיא, דְּאִי מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה לַיְבָמָה וּפָקְעָה זִקָּה. אֲבָל אָחִיו שְׁנַיִם אֲחֵרוֹנִים וְכָנְסוּ אַחַר חֲלִיצַת שְׁנַיִם הָאֲחֵרִים וְלֹא בָּאוּ לְחֻלְקָהּ בְּבֵית דִּין, אֵין מוֹצִיאִין מֵיָּדָן, כְּדִרְפְּרִישִׁית, שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן אֶלָּא סָפֵק אִסּוּר אֲחוֹת זִקּוּקָה בְּנִשּׂוּאֵי רִאשׁוֹנָה, וְאֵיכָּא לְמֵימַר קָמֵא דְּנָסֵיב יְבִמְתּוֹ הִיא וְשָׁפִיר נָסֵיב, וּבָתְרָא נָמֵי שָׁפִיר נָסֵיב נָכְרִיָּה, וְאִי נָמֵי הָוֵי אִינְסֵיבָא וְקָמָא פָּגַע בַּאֲחוֹת זִקּוּקָה, כֵּיוָן שֶׁבָּא שְׁנֵי יְבָמִים, פָּקְעָה זִקַּתָּהּ מֵאֲחִיו וְהֻתְּרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ, וְאִיסּוּרָא דַּעֲבַד עֲבַד: (ח) **מְצֻוֶּה בְּגָדוֹל לְיַבֵּם.** דִּדְרִשִׁינַן 'וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ' וְהָיָה הַבְּכוֹר' (דברים כה ה-ו), הַמְיַבֵּם יְהֵא בְּכוֹר. 'אֲשֶׁר תֵּלֵד' (שם), וְאוֹתָהּ יְבָמָה תְּהֵא רְאוּיָה לֵילֵד, פְּרָט לְאֵילוֹנִית. 'קוֹם' הַבְּכוֹר הַיָּבֶם 'עַל שֵׁם אָחִיו' (שם) לִנְחֹל אוֹתוֹ, וְלֹא יַחְלְקוּ אֶחָיו עִמּוֹ: **הַנִּטָּעִין עַל אֶשֶׁת אִישׁ.** הֶחָשׁוּד עַל אֶשֶׁת אִישׁ: **וְהוֹצִיאוּהָ.** מִבֵּית דִּין מִתְּחַת בַּעְלָהּ, כְּשֶׁכְּבָר זֶה שֶׁאֲסָרָהּ עָלָיו, וְהָלַךְ זֶה וּנְשָׂאָהּ: **יוֹצִיא.** דִּמְדְאוֹרַיְתָא אֲסוּרָה נָמֵי לוֹ כְּמוֹ שֶׁאֲסוּרָה לַבַּעַל, כְּדִדְרִשִׁינַן (סוטה פ״ה מ״א) מ'נִטְמְאָה' (במדבר ה יד) 'וְנִטְמְאָה' (שם פסוק כט) שְׁתֵּי פְּעָמִים, אַחַת לַבַּעַל וְאַחַת לְבוֹעֵל. וְדַוְקָא הַנִּטָּעִין עַל אֶשֶׁת אִישׁ, אֲבָל נִטָּעִין עַל הַפְּנוּיָה, נִרְאֶה דְּמִצְוָה לִכְנֹס, כְּדְאָשְׁכְּחַן גַּבֵּי אוֹנֵס (דברים כב כט) 'וְלוֹ' תִּהְיֶה לְאִשָּׁה': (ט) **הַמְּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם.** צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר **בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם.** וְטַעֲמָא מִפָּרָשׁ בִּגִּטִּין (ב.), לְמַר מְשׁוּם שָׁאנֵי בְּקִיאִין לִשְׁמֹהּ, וּלְמַר שָׁאנֵי עֵדִים מְצוּיִין לְקַיְּמוֹ: **לֹא יִשָּׂא אֶת אֲשֶׁתּוֹ.** מִשּׁוּם דְּאַדְּבּוּרֵיהּ סָמְכִינַן: **מֵת הָרִאשׁוֹן וְכוּ'.** הוֹאִיל וְעַל עֲדוּתוֹ נִשֵּׂאת, אֵיכָא לְזוּת שִׁפְתַיִם, שֶׁמָּא עֵינָיו נָתַן בָּהּ וְהֵעִיד עֲדוּת שֶׁקֶר עָלָיו. אֲבָל תִּנְשָׂא לְאַחֵר, דְּאִשָּׁה נִשֵּׂאת בְּעֵד אֶחָד: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָרִאשׁוֹן לֹא תִנָּשֵׂא אִשָּׁה.** בְּעֵדוּתוֹ אֲפִלּוּ לְאַחַר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָשָׁע וְהַמֵּת אָמְרָה (שמות כג א) 'אַל תָּשֶׁת רָשָׁע עֵד', וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּקָיְימָא לָן אֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע, דְּאָדָם קָרוֹב אֵצֶל עַצְמוֹ. וּמְהֵימְנִינַן לֵיהּ שֶׁנֶּהֱרַג, אֲבָל לֹא מְהֵימְנִינַן לֵיהּ שֶׁנֶּהֱרַג כְּמַאי דְּאָמַר שְׁהוּא הָרַגְנוּהוּ **תְּנַשֵּׂא אִשְׁתּוֹ.** מִפְּרָשׁ בִּגְמָרָא (כה:), בְּאוֹמֵר אֲנִי הָיִיתִי עִם הוֹרְגָיו, אֲבָל אֲנִי לֹא הֲרַגְתִּיו: (י) **בְּנָדָר.** שֶׁנָּדְרָה הֲנָאָה מִבַּעְלָהּ וְלֹא הֵפֵר לָהּ, וּבְאת לָהֶם לְהַתִּיר לָהּ וְלֹא מָצְא פֶּתַח לְחָרְטָה: **לֹא יִשָּׂאֶנָּה.** מִשּׁוּם חֲשָׁד: **שֶׁהוּא בֵּית דִּין.** כְּלוֹמַר, מֵאוֹן אוֹ חֲלִיצָה לֹא עָשָׂה חָכָם זֶה בֵּיתִידִי, מִשּׁוּם דְּקָיְימָא לָן חֲלִיצָה וּמֵאוֹנִים בְּשִׁלְשָׁה, וּשְׁלֹשָׁה לֹא חֲשִׁידִי. אֲבָל הָתֵּר נְדָרִים בְּיָחִיד מְמֻחֶה, וְכָל הָיְכָא דְּלֹא יָכְנֹס, אִם הָיוּ נָשִׁים בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה, וּמֵתוּ אַחַר כָּךְ, מַתָּרוֹת לְהֶנְשֵׂא לָהֶם דְּהַשְׁתָּא לֵיכָא חָשֵׁד: **וְכֵן.** הַנָּשִׁים הָלְלוּ: **שֶׁנִּשְׂאוּ לַאֲחֵרִים.** כְּשֶׁאָסְרָה הֶחָכָם אוֹ כְּשֶׁהֵעִיד הָעֵד שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ, וּמֵתוּ הַבְּעָלִים הַשְּׁנִיִּים: **מֻתָּרוֹת לְנַשֵּׂא.** לְחָכָם וּלְעֵד וּלְמֵבִיא גֵּט: **וְכֵן מֻתָּרוֹת לִבְנֵיהֶם וְלַאֲחֵיהֶן.** שֶׁל אֵלּוּ הַמִּתְיָרִים אוֹתָן, וְאֵינָן אִסּוּרוֹת אֶלָּא לָהֶם לְבַדָּם, דְּאֵין אָדָם חוֹטֵא בְּשִׁבְיל בְּנוֹ אוֹ בְּשִׁבְיל אָחִיו. וְכָל הָנֵי דְּאָמְרִינַן לֹא יִכְנֹס, אִם כָּנַס אֵינוֹ מוֹצִיא, חוּץ מֵהַנִּטָּעִין עַל אֶשֶׁת אִישׁ, שֶׁאִם הוֹצִיאוּהָ בֵּית דִּין מִתְּחַת בַּעְלָהּ בְּעִדִּים וּרְאָיָה בְּרוּרָה, אֲפִלּוּ אִם כָּנַס יוֹצִיא. וְאִם בָּאוּ עֵדֵי דָּבָר מִכֹּעַר בְּלִבָּד, כְּגוֹן שֶׁרָאוּ אָדָם יוֹצֵא וְהִיא חוֹגֶרֶת בְּסִינָר, אוֹ אָדָם יוֹצֵא וְהִיא עוֹמֶדֶת מֵעַל הַמִּטָּה, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, אִם כָּנַס לֹא יוֹצִיא. וְאִם לְאַחַר שֶׁבָּאוּ עֵדֵי דָּבָר מִכֹּעַר יָצָא קֹלָא דְּלֹא פָּסִיק, שֶׁעָמַד הַקּוֹל יוֹם וְחֲצִי, אִם כָּנַס יוֹצִיא, אֲבָל אִם כֵּן הָיוּ לוֹ בָּנִים מִמֶּנָּהּ שֶׁאָז אֵינוֹ מוֹצִיא, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לַעַז עַל בָּנָיו:

פרק ג (א) **אַרְבָּעָה אֹחִין. חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת.** דִּכְיוָן דְּתַרְוַויְיהוּ זִקּוּקִין לְהַאי וּלְהַאי, קָמָא דְּמְיַבֵּם פָּגַע בַּאֲחוֹת זִקּוּקָתוֹ דְּהָוְיָא כְּאִשְׁתּוֹ: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יְקַיְּמוּ וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יוֹצִיאוּ.** בְּגִמָרָא (כח.) מַפְּכִינַן לָהּ, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יוֹצִיאוּ וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יְקַיְּמוּ,** דְּבְכָל מָקוֹם **בֵּית** שַׁמַּאי לְחוּמְרָא וּבֵית הִלֵּל לְקוּלָּא חוּץ מֵהַמְּקוֹמוֹת הַיְדוּעִים מִקּוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל, וְהָכִי אָמְרִינַן בְּעָלְמָא (ברכות לו:), בֵּית שַׁמַּאי בִּמְקוֹם בֵּית הִלֵּל אֵינָהּ מִשְׁנָה, כְּלוֹמַר, כָּל הֵיכָא דְּאַשְׁכְּחַן בַּמִּשְׁנָה בֵּית שַׁמַּאי מְקִלִּין וּבֵית הִלֵּל הוּא שֶׁדַּרְכָּן לְהָקֵל וְנִמְצְאוּ עַתָּה בֵּית שַׁמַּאי עוֹמְדִים בִּמְקוֹם בֵּית הִלֵּל, אֵינָהּ מִשְׁנָה וּמְשַׁבַּשְׁתָּא הִיא וְצָרִיךְ לְהָפְכָהּ, אֶלָּא אִם כֵּן הִיא מַהַמִּשָּׁנַיּוֹת הַיְדוּעוֹת שֶׁהֵם מִקּוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. וּבְמַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת (פ״ה מ״ה) מָנֵי לָהּ בְּשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִקּוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל: (ב) **אִפּוּר עֶרְוָה.**

כְּגוֹן חֲמוֹתוֹ וְאֵם חֲמוֹתוֹ: **וּמֵתָר בַּאֲחוֹתָהּ.** דְּלָאו אֲחוֹת זִקּוּקָתוֹ הִיא, דְּעֶרְוָה לֹא רַמְיָא קַמֵּיהּ לְיַבּוֹמֵי: **אִפּוּר מְצָוָה.** רַמְיָא קַמֵּיהּ מִדְּאוֹרַיְתָא, הִלְכָךְ אָסוּר בַּאֲחוֹתָהּ, דַּאֲחוֹת זִקּוּקָתוֹ הִיא: (ג) **אֲחוֹתָהּ כְּשֶׁהִיא יְבִמְתָּהּ.** אֲחוֹתָהּ שֶׁל עֶרְוָה כְּשֶׁהִיא יְבִמְתּוֹ, אַשֶּׁת אֲחִי בַּעְלָהּ כְּשֶׁנּוֹפֶלֶת עִמָּהּ לְיִבּוּם: **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת.** דְּלָאו אֲחוֹת זִקּוּקָתוֹ הִיא, דְּעֶרְוָה לֹא רַמְיָא קַמֵּיהּ: (ד) **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.** טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דִּכְתִיב (ויקרא יח יח) 'וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר', בְּשָׁעָה שֶׁנַּעֲשׂוּ צָרוֹת זוֹ לְזוֹ כְּגוֹן הָכָא שֶׁשְּׁתֵּיהֶן זִקּוּקוֹת לוֹ לְיִבּוּם לֹא יְהֵא לְךָ לְקוּחִין לֹא בְּזוֹ וְלֹא בְּזוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ה) **וְאֶחָד מֵהֶן.** בְּלֹא אִשָּׁה: **אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.** דְּקָסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי מַאֲמָר הִיא חֲשׁוּבָה כְּכִנּוּסָהּ, וּכְשֶׁנִּפְלָה אֲחוֹתָהּ לְאַחַר כֵּן לֹא מִתְסָרָה מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה: **וְהַלָּזֶה תֵּצֵא.** אַף מִן הַחֲלִיצָה, מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה: **מוֹצִיא אִשְׁתּוֹ בְּגֵט.** דְּלֹא אֲלִים מַאֲמָר לְשַׁוְיֵהּ כְּכִנּוּסָה, וְזוֹ אוֹסַרְתָּהּ מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה. וּצְרִיכָה גֵּט מִפְּנֵי הַמַּאֲמָר דַּהֲוֵי קִדּוּשִׁין בְּמִקְצָת וְלֹא פָּקְעֵי קִדּוּשִׁין בְּלֹא גֵּט, וּצְרִיכָה חֲלִיצָה דְּהוֹאִיל וְלֹא הֲוֵי מַאֲמָר קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין עֲדַיִן זִקּוּקָתוֹ הִיא וּצְרִיכָה חֲלִיצָה לְזִיקָתָהּ. וּבְרַיְשָׁא יָהֵיב לָהּ גִּיטָּא, וַהֲדַר חָלֵיץ לָהּ. וְכֵן הַלָּכָה: (ו) **נְכָרִית.** שֶׁאֵינָהּ קְרוֹבָה לֹא לְזוֹ וְלֹא לְזוֹ: **נָכְרִית חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.** הוּא הַדִּין אַף עַל גַּב דְּלֹא עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, וְמָת, נָכְרִית מִחֲלִיץ חֲלִיצָה יְבוֹמֵי לֹא מִיבְּמָה, דְּהָוְיָא לָהּ צָרַת אֲחוֹת אִשָּׁה בְּזִקָּה. וְהָאי דְּקָתָנֵי מַאֲמָר, לַאֲפוּקֵי מִדְּבֵית שַׁמַּאי דְּאָמְרִי (לעיל מ״ה) מַאֲמָר קוֹנֶה קְנָיָן גָּמוּר וַאֲפִלּוּ חֲלִיצָה נָמֵי לֹא תִּיבְּעֵי, קָא מִשְׁמַע לָן דִּצְרִיכָה חֲלִיצָה: (ז) **שָׁנָה אַחַת.** בִּנְפִילָה רִאשׁוֹנָה כְּשֶׁנָּפְלָה מֵאֲחֵי הָרִאשׁוֹן, שֶׁאָז הָיְתָה אִשְׁתּוֹ קַיֶּמֶת וְהָיְתָה זֹאת אֲסוּרָה עָלָיו כְּאִשֶּׁת אַח שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים. וְצָרְתָהּ הַנִּכְרִית אֵי אִתְּפְרַשׁ דַּיְנֵהּ, וּמִסְתַּבְּרָא דִּיחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: (ח) **וְכֵן.** חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה עֲרָיוֹת, שֶׁהֵיוּ בְּהֶן לְאֲחֵי קִדּוּשֵׁי סָפֵק אוֹ גְּרוּשֵׁי סָפֵק, דְּהָוְיָא סָפֵק צָרַת עֶרְוָה: **חוֹלֶצֶת.** וְלֹא מִפְּשָׁרָה בְּלֹא כְּלוּם, דִּדְילְמָא לְאוּ צָרַת עֶרְוָה הִיא: **סָפֵק קָרוֹב לוֹ.** שֶׁהֵיוּ שְׁמֻעָתָן אֲמוּת מִצַּמְצְמוֹת בֵּינֵיהֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ שָׁם, וּזְרָקוֹ סָפֵק בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו סָפֵק בְּאַרְבַּע אַמּוֹתֶיהָ: (ט) **זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִין.** דִּכְל זְמַן שֶׁלֹּא כְּנָסָהּ זֶה עֲדַיִן זִקַּת רִאשׁוֹן עָלֶיהָ, וְנִתְסְפָה עָלֶיהָ זִקַּת שְׁנֵי בִּשְׁבִיל הַמַּאֲמָר, וּכְשֶׁמֵּת נוֹתְרוּ עָלֶיהָ זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִין: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר וְכוּ'.** דְּקָסָבַר מְסַפְּקָא לָן אִי מַאֲמָר קוֹנֶה לְגַמְרֵי אוֹ לֹא קָנֵי כְּלָל, לְכָךְ מְכַּיֵּם לְאִיזּוּ שֶׁיִּרְצֶה, דְּאִי מַאֲמָר קָנֵי לֹא הֲוֵי עָלֶה אֶלָּא זִקַּת הָרִאשׁוֹן: **וְחוֹלֶץ לְשְׁנֵיהֶן.** דַּחֲדָא לֹא מִפְּשָׁרָה בְּבֵיאַת אִידָךְ, דִּדְלְמָא מַאֲמָר לֹא קָנֵי וְהָוֵי שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִשְּׁנֵי בָּתִּים. וְיִבּוּמֵי תְּרַוַויְיהוּ לֹא, דִּדְילְמָא מַאֲמָר קָנֵי וְהָוֵי שְׁנֵי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאֵין הַלָּכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ה) **וְאֶחָד מֵהֶן.** בְּלֹא אִשָּׁה: **אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.** דְּקָסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי מַאֲמָר הִיא חֲשׁוּבָה כְּכִנּוּסָה, וּכְשֶׁנִּפְלָה אֲחוֹתָהּ לְאַחַר כֵּן לֹא מִתְסָרָה מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה: **וְהַלָּזֶה תֵּצֵא.** אַף מִן הַחֲלִיצָה, מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה: **מוֹצִיא אִשְׁתּוֹ בְּגֵט.** דְּלֹא אֲלִים מַאֲמָר לְשַׁוְיֵהּ כְּכִנּוּסָה, וְזוֹ אוֹסַרְתָּהּ מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה. וּצְרִיכָה גֵּט מִפְּנֵי הַמַּאֲמָר דַּהֲוֵי קִדּוּשִׁין בְּמִקְצָת וְלֹא פָּקְעֵי קִדּוּשִׁין בְּלֹא גֵּט, וּצְרִיכָה חֲלִיצָה לְזִיקָתָהּ. וְהָאי דְּקָתָנֵי מַאֲמָר, לַאֲפוּקֵי מִדְּבֵית שַׁמַּאי דְּאָמְרִי (לעיל מ״ה) מַאֲמָר קוֹנֶה קְנָיָן גָּמוּר וַאֲפִלּוּ חֲלִיצָה נָמֵי לֹא תִּיבְּעֵי, קָא מִשְׁמַע לָן דִּצְרִיכָה חֲלִיצָה: (ז) **שָׁנָה אַחַת.** בִּנְפִילָה רִאשׁוֹנָה כְּשֶׁנָּפְלָה מֵאֲחֵי הָרִאשׁוֹן, שֶׁאָז הָיְתָה אִשְׁתּוֹ קַיֶּמֶת וְהָיְתָה זֹאת אֲסוּרָה עָלָיו כְּאִשֶּׁת אַח שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים. וְצָרְתָהּ הַנִּכְרִית אֵי אִתְּפְרַשׁ דַּיְנֵהּ, וּמִסְתַּבְּרָא דִּיחוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: (ח) **וְכֵן.** חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה עֲרָיוֹת, שֶׁהֵיוּ בְּהֶן לְאֲחֵי קִדּוּשֵׁי סָפֵק אוֹ גְּרוּשֵׁי סָפֵק, דְּהָוְיָא סָפֵק צָרַת עֶרְוָה: **חוֹלֶצֶת.** וְלֹא מִפְּשָׁרָה בְּלֹא כְּלוּם, דִּדְילְמָא לְאוּ צָרַת עֶרְוָה הִיא: **סָפֵק קָרוֹב לוֹ.** שֶׁהֵיוּ שְׁמֻעָתָן אֲמוּת מִצַּמְצְמוֹת בֵּינֵיהֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ שָׁם, וּזְרָקוֹ סָפֵק בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו סָפֵק בְּאַרְבַּע אַמּוֹתֶיהָ: (ט) **זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִין.** דִּכְל זְמַן שֶׁלֹּא כְּנָסָהּ זֶה עֲדַיִן זִקַּת רִאשׁוֹן עָלֶיהָ, וְנִתְסְפָה עָלֶיהָ זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִין: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר וְכוּ'.** דְּקָסָבַר מְסַפְּקָא לָן אִי מַאֲמָר קוֹנֶה לְגַמְרֵי אוֹ לֹא קָנֵי כְּלָל, לְכָךְ מְכַּיֵּם לְאִיזּוּ שֶׁיִּרְצֶה, דְּאִי מַאֲמָר קָנֵי לֹא הֲוֵי עָלֶה אֶלָּא זִקַּת הָרִאשׁוֹן: **וְחוֹלֶץ לְשְׁנֵיהֶן.** דַּחֲדָא לֹא מִפְּשָׁרָה בְּבֵיאַת אִידָךְ, דִּדְילְמָא מַאֲמָר לֹא קָנֵי וְהָוֵי שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִשְּׁנֵי בָּתִּים. וְיִבּוּמֵי תְּרַוַויְיהוּ לֹא, דִּדְילְמָא מַאֲמָר קָנֵי וְהָוֵי שְׁנֵי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ה) **וְאֶחָד מֵהֶן.** בְּלֹא אִשָּׁה: **אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.** דְּקָסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי מַאֲמָר הִיא חֲשׁוּבָה כְּכִנּוּסָה, וּכְשֶׁנִּפְלָה אֲחוֹתָהּ לְאַחַר כֵּן לֹא מִתְסָרָה מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה: **וְהַלָּזֶה תֵּצֵא.** אַף מִן הַחֲלִיצָה, מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה: **מוֹצִיא אִשְׁתּוֹ בְּגֵט.** דְּלֹא אֲלִים מַאֲמָר לְשַׁוְיֵהּ כְּכִנּוּסָה, וְזוֹ אוֹסַרְתָּהּ מִשּׁוּם אֲחוֹת זִקּוּקָה לַיְבָמָה וּפָקְעָה זִקָּה. אֲבָל אָחִיו שְׁנַיִם אֲחֵרוֹנִים וְכָנְסוּ אַחַר חֲלִיצַת שְׁנַיִם הָאֲחֵרִים וְלֹא בָּאוּ לְחֻלְקָהּ בְּבֵית דִּין, אֵין מוֹצִיאִין מֵיָּדָן, כְּדִרְפְּרִישִׁית, שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן אֶלָּא סָפֵק אִסּוּר אֲחוֹת זִקּוּקָה בְּנִשּׂוּאֵי רִאשׁוֹנָה, וְאֵיכָּא לְמֵימַר קָמֵא דְּנָסֵיב יְבִמְתּוֹ הִיא וְשָׁפִיר נָסֵיב נָכְרִיָּה, וְאִי נָמֵי הָוֵי אִינְסֵיבָא וְקָמָא פָּגַע בַּאֲחוֹת זִקּוּקָה, כֵּיוָן שֶׁבָּא שְׁנֵי יְבָמִים, פָּקְעָה זִקַּתָּהּ מֵאֲחִיו וְהֻתְּרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ, וְאִיסּוּרָא דַּעֲבַד עֲבַד: (ח) **מְצֻוֶּה בְּגָדוֹל לְיַבֵּם.** דִּדְרִשִׁינַן 'וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ' וְהָיָה הַבְּכוֹר' (דברים כה ה-ו), הַמְיַבֵּם יְהֵא בְּכוֹר. 'אֲשֶׁר תֵּלֵד' (שם), וְאוֹתָהּ יְבָמָה תְּהֵא רְאוּיָה לֵילֵד, פְּרָט לְאֵילוֹנִית. 'קוֹם' הַבְּכוֹר הַיָּבֶם 'עַל שֵׁם אָחִיו' (שם) לִנְחֹל אוֹתוֹ, וְלֹא יַחְלְקוּ אֶחָיו עִמּוֹ: **הַנִּטָּעִין עַל אֶשֶׁת אִישׁ.** הֶחָשׁוּד עַל אֶשֶׁת אִישׁ: **וְהוֹצִיאוּהָ.** מִבֵּית דִּין מִתְּחַת בַּעְלָהּ, כְּשֶׁכְּבָר זֶה שֶׁאֲסָרָהּ עָלָיו, וְהָלַךְ זֶה וּנְשָׂאָהּ: **יוֹצִיא.** דִּמְדְאוֹרַיְתָא אֲסוּרָה נָמֵי לוֹ כְּמוֹ שֶׁאֲסוּרָה לַבַּעַל, כְּדִדְרִשִׁינַן (סוטה פ״ה מ״א) מ'נִטְמְאָה' (במדבר ה יד) 'וְנִטְמְאָה' (שם פסוק כט) שְׁתֵּי פְּעָמִים, אַחַת לַבַּעַל וְאַחַת לְבוֹעֵל. וְדַוְקָא הַנִּטָּעִין עַל אֶשֶׁת אִישׁ, אֲבָל נִטָּעִין עַל הַפְּנוּיָה, נִרְאֶה דְּמִצְוָה לִכְנֹס

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת

מברטנורא

לְמַאֲמָרוֹ וַחֲלִיצָה לְזִקָּה: **נָתַן גֵּט וּבָעַל.** אָסוּר לְקַיְּמָהּ, שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁנָּתַן גֵּט קַיְּימָא עָלַיהּ בְּ׳לֹא יִבְנֶה׳ (דברים כה ט), וּצְרִיכָה גֵּט לְבִיאָתוֹ וַחֲלִיצָה לְזִקָּתוֹ: **אֵין לְאַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.** הָא מַתְנִיתִין רַבִּי עֲקִיבָא הִיא דְּאָמַר אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחֲיֵבֵי לָאוִין, וְאֵינָהּ הֲלָכָה, אֶלָּא חֲלָכָה כַּחֲכָמִים שֶׁאוֹמְרִים יֵשׁ אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם, וְאִם קִדְּשָׁהּ אַחַר חֲלִיצָה צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט: **אַחַת יְבָמָה אַחַת לְיָבָם אֶחָד וְאַחַת שְׁתֵּי יְבָמוֹת לְיָבָם אֶחָד.** שָׁרִין הֵן שֶׁיֵּשׁ אַחַר גֵּט רִאשׁוֹן אוֹ אַחַר מַאֲמָר רִאשׁוֹן כְּלוּם, וְאֵין אַחַר בִּיאָה שֶׁבְּתְחִלָּה כְּלוּם וְאֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם: (ד) **צָרִיכוֹת שְׁנֵי גִּטֵּי.** לְשֹׁנֵי יְבָמוֹת. כְּרַבָּנָן דְּיֵשׁ מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר: **וַחֲלִיצָה.** לְאַחַת מֵהֶן, וּפוֹטֶרֶת צָרָתָהּ: **מַאֲמָר לָזוּ וּגְט לָזוּ.** פָּסַל גֵּט שֶׁל אַחֲרוֹנָה אֶת הָרִאשׁוֹנָה, דְּקָם לֵיהּ בְּ׳לֹא יִבְנֶה׳ (דברים כה ט), וּצְרִיכָה גֵּט לְמַאֲמָרוֹ וַחֲלִיצָה לְזִקָּתוֹ: **מַאֲמָר לָזוּ וּבָעַל לָזוּ צָרִיכוֹת שְׁנֵי גִּטֵּין.** זוּ גֵּט לְמַאֲמָרוֹ וְזוּ גֵּט לְבִיאָתוֹ: **וַחֲלִיצָה.** לְאַחַת מֵהֶן, וּפוֹטֶרֶת צָרָתָהּ: **גֵּט לָזוּ וּבָעַל לָזוּ צְרִיכוֹת גֵּט וַחֲלִיצָה.** וְאָסוּר לְקַיְּמָהּ דְּקָם עֲלֵיהּ בְּלֹא יִבְנֶה מִשּׁוּם גֵּט רִאשׁוֹן, וּבְגֵט לְחוּדָא לֹא נָפְקָה בַּעֲלַת בִּיאָה, דְּבִיאָה פְּסוּלָה הִיא: **אֵין לְאַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.** וְאִי הֲדַר מְקַדֵּשׁ לָהּ אוֹ לְצָרָתָהּ לֹא תָּפְסוּ לָהּ קִדּוּשִׁין, כְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיֵּבֵי לָאוִין, וְאֵינָהּ הֲלָכָה: (ה) **חָלִין וְחַלִּין.** מָתָר בִּקְרוּבוֹת שְׁנֵיהֶ, שֶׁאֵין אַחַר חֲלִיצָה רִאשׁוֹנָה שׁוּם זִקָּת יָבְמִין, וַחֲלִיצָה בְּתַרְייְהוּ לָאו כְּלוּם הִיא וַאֲפִלּוּ לְכַהֲנָה אֵינָהּ פְּסוּלָה. וְכֵן חָלִץ לְזוּ וּמַאֲמָר לְזוּ, וְכֵן נָתַן גֵּט לְזוּ אַחַר חֲלִיצָה שֶׁל זוּ, אוֹ אִם בָּעַל לְזוּ אַחַר חֲלִיצָה שֶׁל זוּ, אֵין מַעֲשֶׂה הָאַחֲרוֹן כְּלוּם. אוֹ אִם בָּעַל תְּחִלָּה וְחָזַר וּבָעַל לְשֵׁנִיָּה, אוֹ בָּעַל תְּחִלָּה וְעָשָׂה מַאֲמָר בְּשֵׁנִיָּה, אוֹ נָתַן גֵּט לְשֵׁנִיָּה אוֹ חָלַץ לְשֵׁנִיָּה, אֵין אַחַר בִּיאָה כְּלוּם, וּמַעֲשֶׂה אַחֲרוֹן לֹא חָשִׁיב וּמַהֲרִ בְּקְרוֹבוֹת הַשְּׁנִיָּה: **אין אחר חֲלִיצָה כְּלוּם.** אַרִישָׁא קַאי, וְאַסֵּיפָא צָרִיךְ לְמֵימַר אֵין אַחַר בִּיאָה כְּלוּם: (ו) **חָלִין וְעָשָׂה מַאֲמָר נָתַן גֵּט וּבָעַל.** (מ״ג), הֲדַר תַּנְיֵיהּ הָכָא מִשּׁוּם סֵיפָא דְּבַעֵי לְאִפְלוּגֵי בֵּין בִּיאָה לַחֲלִיצָה, דַּחֲלִיצָה בֵּין בְּתְחִלָּה בֵּין בְּאֶמְצַע בֵּין בְּסוֹף אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם, וְהַבִּיאָה דְּזִקָּה בִּזְמַן שֶׁהִיא בַּתְּחִלָּה. וְלִאֲשְׁמוֹעִינַן נָמֵי פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבָּנַן: **בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בָּאֶמְצַע.** כְּגוֹן גֵּט לָזוּ וְחָזַר וְעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר אוֹ בְּבַעֲלַת הַגֵּט, לֹא מְהַנֵּי הַמַּאֲמָר וְלֹא בָּעִינַן גֵּט לְמַאֲמָרוֹ: **בַּסּוֹף.** אַחַר מַאֲמָר וְגֵט חָלַץ: **אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם.** וַחֲלִיצָה גְּמוּרָה הִיא, וְאִי הֲדַר וְעָבִיד מַאֲמָר לֹא בָּעֵיָא גֵּט, מִשּׁוּם דַּחֲלִיצָה גְּרוּשִׁין גְּמוּרִים נִינְהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּהַוְואי חֲלִיצָה פְּסוּלָה: **הַבִּיאָה בָּאֶמְצַע.** כְּגוֹן גֵּט לָזוּ וּבָעַל לָזוּ וְחָזַר וְעָשָׂה מַאֲמָר בְּשֵׁלִישִׁית, אָסוּר בְּקְרוֹבוֹתֶיהָ: **בַּסּוֹף.** גֵּט לָזוּ וּמַאֲמָר לָזוּ וְחָזַר וּבָא עַל [הָאַחַת], יֵשׁ אַחַר בִּיאָה זוֹ זִקַּת יָבְמִין, וְכִי מִפֵּיק לָהּ בָּעֵיָא חֲלִיצָה וְלֹא סַגֵּי לָהּ בְּגֵט: **אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם.** וְנִפְקָא בְּגֵט בְּלֹא חֲלִיצָה. וְאִי הֲדַר וְקִדֵּישׁ לְאִידָךְ אַחַר בִּיאָה אֵין בְּמַעֲשָׂיו כְּלוּם:

פרק ו (א) **הָבָא עַל יְבִמְתּוֹ. שׁוֹגֵג.** כְּסָבוּר אִשָּׁה אַחֶרֶת הִיא: **מְזִיד.** לְשֵׁם זְנוּת וְלֹא לְמִצְוַת יִבּוּם: **אֲפִלּוּ הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מְזִידָה.** לֹא מִבַּעְיָא הֵיכָא דְּהִיא מְכַוֶּונֶת לְמִצְוָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ הֵיכָא דְּתַרְוַויְיהוּ לֹא מְכַוְּונִי לְמִצְוָה, כְּגוֹן שֶׁהוּא מְכֻוָּן לְאִשָּׁה אַחֶרֶת וְהִיא נִתְכַּוְּונָה לְשֵׁם זְנוּת, קָנָה, דְּאָמַר קְרָא (דברים כה ה) ׳יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ׳, מָכָל מָקוֹם: **הַמְעָרֶה.** שֶׁלֹּא גָּמַר בִּיאָתוֹ אֶלָּא הִכְנִיס עֲטָרָה בִּלְבַד, וּפְגִיעַת עֲטָרָה בִּלֹא הִכְנָסָה קְרִיָּה נְשִׂיקָה: **קָנָה.** וְזָכָה בְּנִפְלָה, וְיוֹצֵאת בְּגֵט אִם בָּא לְהוֹצִיאָהּ: **לֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה.** בֵּין בִּיאָה כְּדַרְכָּהּ לְבִיאָה שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, דִּכְתִיב (ויקרא כ יג) ׳מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה׳, מִגִּיד הַכָּתוּב שֶׁשְּׁתֵּי מִשְׁכָּבוֹת יֵשׁ בְּאִשָּׁה:

(ב) **וְכֵן הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת.** בְּאַחַת מִכָּל הַבִּיאוֹת הָאֲלוּ: **אוֹ עַל הַפְּסוּלוֹת כְּגוֹן אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל וְכוּ׳.** פְּסוּלָה לְכַהֲנָה מִשּׁוּם זוֹנָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאִשָּׁה יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּאֶנְסָה מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ, פְּסוּלָה הִיא לְכַהֲנָה. וּגְרוּשָׁה נָמֵי, אִי בַּת כֹּהֵן הִיא מְפֻסָּלָה בְּהֵךְ בִּיאָה מִתְּרוּמָה דְּבֵי נָשָׂא: **מְמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרְאֵל.** לְאוֹ אַפְסוּלָה לְכַהֲנָה קָאֵי, דְּהָא פְּסוּלָה וְקָיְימָא, אֶלָּא לְעִנְיַן הַעֲרָאָה נָקֵט לֵיהּ, לְמִלְקֵי עָלָהּ בְּהַעֲרָאָה כְּגִמַר בִּיאָה: (ג) **מִן הָאֲרוּסִין לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה.** מִפְּנֵי שֶׁנִּתְקְדְּשָׁה קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיֵּבֵי לָאוִין: **רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין.** עַד שֶׁתִּבָּעֵל וְתִפָּשֵׁעַ חֲלָלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא טו) ׳וְלֹא יְחַלֵּל׳, שְׁנֵי חוֹלִין אֶחָד לָהּ וְאֶחָד לְזַרְעָהּ. וְלֵית הֲלָכְתָא כְּוָותַיְיהוּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ אַף מִן הָאֲרוּסִין לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה: **נִתְאַרְמְלוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ.** מִן הַכֹּהֲנִים הֲלָלוּ: **מִן הַנִּשּׂוּאִין פְּסוּלוֹת.** דְּשַׁוְויוּהּ חֲלָלָה בְּבִיאָתָן: **מִן הָאֲרוּסִין כְּשֵׁרוֹת.** דַּאֲפִלּוּ תָּנָא קַמָּא לֹא פָּסַל מִן הָאֲרוּסִין אֶלָּא בְּחַיֵּיהֶן, שֶׁהִיא מְשֻׁתֶּמֶרֶת לְבִיאָה פְּסוּלָה, אֲבָל בְּמוּתוֹ לֹא: **אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.** אַרִישָׁא קַאי, וְאַסֵּיפָא צָרִיךְ לְמֵימַר אֵין אַחַר בִּיאָה כְּלוּם:

(ו) **חָלִין וְעָשָׂה מַאֲמָר נָתַן גֵּט וּבָעַל.** (מ״ג), הֲדַר תַּנְיֵיהּ הָכָא מִשּׁוּם סֵיפָא דְּבַעֵי לְאִפְלוּגֵי בֵּין בִּיאָה לַחֲלִיצָה, דַּחֲלִיצָה בֵּין בְּתְחִלָּה בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין בְּסוֹף אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם, וְהַבִּיאָה דְּזִקָּה בִּזְמַן שֶׁהִיא בַּתְּחִלָּה. וְלִאֲשְׁמוֹעִינַן נָמֵי פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבָּנַן: **בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בָּאֶמְצַע.** כְּגוֹן גֵּט לָזוּ וְחָזַר וְעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר אוֹ בְּבַעֲלַת הַגֵּט, לֹא מְהַנֵּי הַמַּאֲמָר וְלֹא בָּעִינַן גֵּט לְמַאֲמָרוֹ: **בַּסּוֹף.** אַחַר מַאֲמָר וְגֵט חָלַץ: **אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם.** וַחֲלִיצָה גְּמוּרָה הִיא, וְאִי הֲדַר וְעָבִיד מַאֲמָר לֹא בָּעֵיָא גֵּט, מִשּׁוּם דַּחֲלִיצָה גְּרוּשִׁין גְּמוּרִים נִינְהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּהַוְואי חֲלִיצָה פְּסוּלָה: **הַבִּיאָה בָּאֶמְצַע.** כְּגוֹן גֵּט לָזוּ וּבָעַל לָזוּ וְחָזַר וְעָשָׂה מַאֲמָר בְּשֵׁלִישִׁית, אָסוּר בְּקְרוֹבוֹתֶיהָ: **בַּסּוֹף.** גֵּט לָזוּ וּמַאֲמָר לָזוּ וְחָזַר וּבָא עַל [הָאַחַת], יֵשׁ אַחַר בִּיאָה זוֹ זִקַּת יָבְמִין, וְכִי מִפֵּיק לָהּ בָּעֵיָא חֲלִיצָה וְלֹא סַגֵּי לָהּ בְּגֵט: **אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם.** וְנִפְקָא בְּגֵט בְּלֹא חֲלִיצָה. וְאִי הֲדַר וְקִדֵּישׁ לְאִידָךְ אַחַר בִּיאָה אֵין בְּמַעֲשָׂיו כְּלוּם:

פרק ו (א) **הָבָא עַל יְבִמְתּוֹ. שׁוֹגֵג.** כְּסָבוּר אִשָּׁה אַחֶרֶת הִיא: **מְזִיד.** לְשֵׁם זְנוּת וְלֹא לְמִצְוַת יִבּוּם: **אֲפִלּוּ הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מְזִידָה.** לֹא מִבַּעְיָא הֵיכָא דְּהִיא מְכַוֶּונֶת לְמִצְוָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ הֵיכָא דְּתַרְוַויְיהוּ לֹא מְכַוְּונִי לְמִצְוָה, כְּגוֹן שֶׁהוּא מְכֻוָּן לְאִשָּׁה אַחֶרֶת וְהִיא נִתְכַּוְּונָה לְשֵׁם זְנוּת, קָנָה, דְּאָמַר קְרָא (דברים כה ה) ׳יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ׳, מָכָל מָקוֹם: **הַמְעָרֶה.** שֶׁלֹּא גָּמַר בִּיאָתוֹ אֶלָּא הִכְנִיס עֲטָרָה בִּלְבַד, וּפְגִיעַת עֲטָרָה בִּלֹא הִכְנָסָה קְרִיָּה נְשִׂיקָה: **קָנָה.** וְזָכָה בְּנִפְלָה, וְיוֹצֵאת בְּגֵט אִם בָּא לְהוֹצִיאָהּ: **לֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה.** בֵּין בִּיאָה כְּדַרְכָּהּ לְבִיאָה שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, דִּכְתִיב (ויקרא כ יג) ׳מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה׳, מִגִּיד הַכָּתוּב שֶׁשְּׁתֵּי מִשְׁכָּבוֹת יֵשׁ בְּאִשָּׁה:

(ב) **וְכֵן הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת.** בְּאַחַת מִכָּל הַבִּיאוֹת הָאֲלוּ: **אוֹ עַל הַפְּסוּלוֹת כְּגוֹן אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל וְכוּ׳.** פְּסוּלָה לְכַהֲנָה מִשּׁוּם זוֹנָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאִשָּׁה יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱנְסָה מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ, פְּסוּלָה הִיא לְכַהֲנָה. וּגְרוּשָׁה נָמֵי, אִי בַּת כֹּהֵן הִיא מְפֻסָּלָה בְּהֵךְ בִּיאָה מִתְּרוּמָה דְּבֵי נָשָׂא: **מְמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרְאֵל.** לְאוֹ אַפְסוּלָה לְכַהֲנָה קָאֵי, דְּהָא פְּסוּלָה וְקָיְימָא, אֶלָּא לְעִנְיַן הַעֲרָאָה נָקֵט לֵיהּ, לְמִלְקֵי עָלָהּ בְּהַעֲרָאָה כְּגִמַר בִּיאָה: (ג) **מִן הָאֲרוּסִין לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה.** מִפְּנֵי שֶׁנִּתְקְדְּשָׁה קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיֵּבֵי לָאוִין: **רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין.** עַד שֶׁתִּבָּעֵל וְתִפָּשֵׁעַ חֲלָלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא טו) ׳וְלֹא יְחַלֵּל׳, שְׁנֵי חוֹלִין אֶחָד לָהּ וְאֶחָד לְזַרְעָהּ. וְלֵית הֲלָכְתָא כְּוָותַיְיהוּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ אַף מִן הָאֲרוּסִין לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה: **נִתְאַרְמְלוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ.** מִן הַכֹּהֲנִים הֲלָלוּ: **מִן הַנִּשּׂוּאִין פְּסוּלוֹת.** דְּשַׁוְויוּהּ חֲלָלָה בְּבִיאָתָן: **מִן הָאֲרוּסִין כְּשֵׁרוֹת.** דַּאֲפִלּוּ תָּנָא קַמָּא לֹא פָּסַל מִן הָאֲרוּסִין אֶלָּא בְּחַיֵּיהֶן, שֶׁהִיא מְשֻׁתֶּמֶרֶת לְבִיאָה פְּסוּלָה, אֲבָל בְּמוּתוֹ לֹא: **אֵין אַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.** אַרִישָׁא קַאי, וְאַסֵּיפָא צָרִיךְ לְמֵימַר אֵין אַחַר בִּיאָה כְּלוּם:

(ד) **לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה.** לְפִי שֶׁהֵן שֵׁלָּה וְהִיא חֲלָלָה: (ב) **בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן.** אֲפִלּוּ עַבְדֵי מְלוֹג יֹאכְלוּ. מִשּׁוּם דְּהֵוֵי קִנְיָן כֹּהֵן קִנְיָן, כְּלוֹמַר הָאִשָּׁה שֶׁהִיא קִנְיָנוֹ שֶׁל כֹּהֵן קָנְתָה אֵלּוּ הָעֲבָדִים, וכתיב (ויקרא כב יא) ׳וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ׳, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר קִנְיַן כַּסְפּוֹ׳ אֶלָּא לְמִדְרָשׁ הָכִי, ׳וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה קִנְיַן כַּסְפּוֹ נָפָשׁ׳, שֶׁעַבְדוֹ שֶׁל כֹּהֵן קָנֶה נֶפֶשׁ, הוּא ׳יֹאכַל בּוֹ׳: (ג) **וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת.** אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּנִים מִמְּנוּי וְהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, לֹא יֹאכְלוּ עַבְדֵי צֹאן בָּרְזֶל בִּתְרוּמָה, לְפִי שֶׁהֵן שֶׁל יוֹרְשִׁין וְיֵשׁ לָעֻבָּר חֵלֶק בָּהֶן, וְאֵין לָעֻבָּר כֹּחַ לְהַאֲכִילָם בִּתְרוּמָה, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר כְּמֵעֵי אִמּוֹ דָּמֵי, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר זֶרַע הוּא, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר יֶלֶד הוּא, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר אֵינוֹ מַאֲכִיל שֶׁאֵינוֹ יוֹלֵד אֵינוֹ מַאֲכִיל, דִּכְתִיב (ויקרא כב יא) ׳וְיִלִּיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ׳, וּקְרֵי בֵּיהּ ׳הֵם יַאֲכִילוּ׳: **שֶׁהָעֻבָּר פּוֹסֵל.** אִם בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל הִיא וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת וְאֵין לָהּ בֵּן אַחֵר, פּוֹסְלָהּ מִלְּשׁוּב לְבֵית אָבִיהָ: **וְאֵינוֹ מַאֲכִיל.** דִּכְתִיב (בראשית א כח) ׳פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ׳ וְכִבְשֻׁהָ׳, ׳וְכִבְשֻׁהָ׳ כְּתִיב חֶסֶר וְ״ו, הָאִישׁ שֶׁדִּרְכּוֹ לִכְבֹּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, הוּא מְצֻוֶּה עַל פְּרִיָּה וְרִבְיָה: **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ:

פרק ז (א) **אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל.** עֲבְדֵי מְלוֹג. מַה שֶּׁהָאִשָּׁה מְשַׁיֶּרֶת לְעַצְמָהּ וְאֵינָהּ כּוֹתֶבֶת בִּכְתֻבָּתָהּ, נִקְרָאִים נְכָסֵי מְלוֹג, שֶׁהַבַּעַל מוֹלֵג אוֹתָם נְכָסִים כְּמִלְיֶגֶת הַתַּרְנְגוֹלִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת אוֹתָן נְכָסִים, וְאִם פָּחֲתוּ לָהּ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לָהּ. וְנִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל הֵם הַנְּכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ וּמֵה שֶׁהוֹסִיף הוּא לָהּ, וְכָתְבוּ בִּכְתֻבָּתָהּ סָךְ הַכֹּל קִבֵּל עָלָיו פְּלוֹנִי כָּךְ וְכָךְ בִּכְתֻבָּתָהּ. וּלְכָךְ נִקְרָאִים צֹאן בָּרְזֶל, שֶׁהַקֶּרֶן קַיָּם בְּבָרְזֶל, שָׁאִם מֵתוּ בְּלֹא חַיָּב הַבַּעַל לְשַׁלֵּם. וּלְפִי שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְשׁוּם הַצֹּאן בְּשׁוּמַת כָּךְ וְכָךְ וְהָיָה הָרוֹעֶה חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן כְּפִי הַשּׁוּמָא אֲפִלּוּ אִם מֵתוּ כָּל הַצֹּאן, לְכָךְ נִקְרְאוּ הַנְּכָסִים שֶׁהַבַּעַל מְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּתָן נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל: (ב) **בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן.** לְפִי שֶׁהֵן שֶׁלָּהּ וְהִיא חֲלָלָה: **עֲבְדֵי מְלוֹג לֹא יֹאכְלוּ.** לְפִי שֶׁהֵן שֶׁלָּהּ בֶּן אַחֵר, מִשּׁוּם דְּהֵוֵי קִנְיַן כֹּהֵן קִנְיַן כֹּהֵן קָנְתָה אֵלּוּ הָעֲבָדִים, וכתיב (ויקרא כב יא) ׳וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ׳, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר קִנְיַן כַּסְפּוֹ׳ אֶלָּא לְמִדְרָשׁ הָכִי, ׳וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה קִנְיַן כַּסְפּוֹ נָפָשׁ׳, שֶׁעַבְדוֹ שֶׁל כֹּהֵן קָנֶה נֶפֶשׁ, הוּא ׳יֹאכַל בּוֹ׳: (ג) **וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת.** אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּנִים מִמְּנוּי וְהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, לֹא יֹאכְלוּ עַבְדֵי צֹאן בָּרְזֶל, לְפִי שֶׁהֵן שֶׁל יוֹרְשִׁין וְיֵשׁ לָעֻבָּר חֵלֶק בָּהֶן, וְאֵין לָעֻבָּר כֹּחַ לְהַאֲכִילָם בִּתְרוּמָה, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר כְּמֵעֵי אִמּוֹ דָּמֵי, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר זֶרַע הוּא, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר יֶלֶד הוּא, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר אֵינוֹ מַאֲכִיל שֶׁאֵינוֹ יוֹלֵד אֵינוֹ מַאֲכִיל, דִּכְתִיב (ויקרא כב יא) ׳וְיִלִּיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ׳, וּקְרֵי בֵּיהּ ׳הֵם יַאֲכִילוּ׳: **שֶׁהָעֻבָּר פּוֹסֵל.** אִם בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל הִיא וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת וְאֵין לָהּ בֵּן אַחֵר, פּוֹסְלָהּ מִלְּשׁוּב לְבֵית אָבִיהָ: **וְאֵינוֹ מַאֲכִיל.** דִּכְתִיב (בראשית א כח) ׳פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ׳ וְכִבְשֻׁהָ׳, ׳וְכִבְשֻׁהָ׳ כְּתִיב חֶסֶר וְ״ו, הָאִישׁ שֶׁדִּרְכּוֹ לִכְבֹּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, הוּא מְצֻוֶּה עַל פְּרִיָּה וְרִבְיָה: **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ:

פרק ז (א) **אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל.** עֲבְדֵי מְלוֹג. מַה שֶּׁהָאִשָּׁה מְשַׁיֶּרֶת לְעַצְמָהּ וְאֵינָהּ כּוֹתֶבֶת בִּכְתֻבָּתָהּ, נִקְרָאִים נְכָסֵי מְלוֹג, שֶׁהַבַּעַל מוֹלֵג אוֹתָם נְכָסִים כְּמִלְיֶגֶת הַתַּרְנְגוֹלִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת אוֹתָן נְכָסִים, וְאִם פָּחֲתוּ לָהּ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לָהּ. וְנִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל הֵם הַנְּכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ וּמֵה שֶׁהוֹסִיף הוּא לָהּ, וְכָתְבוּ בִּכְתֻבָּתָהּ סָךְ הַכֹּל קִבֵּל עָלָיו פְּלוֹנִי כָּךְ וְכָךְ בִּכְתֻבָּתָהּ. וּלְכָךְ נִקְרָאִים צֹאן בָּרְזֶל, שֶׁהַקֶּרֶן קַיָּם בְּבָרְזֶל, שָׁאִם מֵתוּ בְּלֹא חַיָּב הַבַּעַל לְשַׁלֵּם. וּלְפִי שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְשׁוּם הַצֹּאן בְּשׁוּמַת כָּךְ וְכָךְ וְהָיָה הָרוֹעֶה חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן כְּפִי הַשּׁוּמָא אֲפִלּוּ אִם מֵתוּ כָּל הַצֹּאן, לְכָךְ נִקְרְאוּ הַנְּכָסִים שֶׁהַבַּעַל מְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּתָן נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל: (ב) **בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן.** לְפִי שֶׁהֵן שֶׁלָּהּ וְהִיא חֲלָלָה: **עֲבְדֵי מְלוֹג לֹא יֹאכְלוּ.** לְפִי שֶׁהֵן שֶׁלָּהּ בֶּן אַחֵר, מִשּׁוּם דְּהֵוֵי קִנְיַן כֹּהֵן קִנְיַן כֹּהֵן קָנְתָה אֵלּוּ הָעֲבָדִים, וכתיב (ויקרא כב יא) ׳וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ׳, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר קִנְיַן כַּסְפּוֹ׳ אֶלָּא לְמִדְרָשׁ הָכִי, ׳וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה קִנְיַן כַּסְפּוֹ נָפָשׁ׳, שֶׁעַבְדוֹ שֶׁל כֹּהֵן קָנֶה נֶפֶשׁ, הוּא ׳יֹאכַל בּוֹ׳: (ג) **וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת.** אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בָּנִים מִמְּנוּי וְהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, לֹא יֹאכְלוּ עַבְדֵי צֹאן בָּרְזֶל, לְפִי שֶׁהֵן שֶׁל יוֹרְשִׁין וְיֵשׁ לָעֻבָּר חֵלֶק בָּהֶן, וְאֵין לָעֻבָּר כֹּחַ לְהַאֲכִילָם בִּתְרוּמָה, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר כְּמֵעֵי אִמּוֹ דָּמֵי, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר זֶרַע הוּא, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר יֶלֶד הוּא, אִי מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֻבָּר אֵינוֹ מַאֲכִיל שֶׁאֵינוֹ יוֹלֵד אֵינוֹ מַאֲכִיל, דִּכְתִיב (ויקרא כב יא) ׳וְיִלִּיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ׳, וּקְרֵי בֵּיהּ ׳הֵם יַאֲכִילוּ׳: **שֶׁהָעֻבָּר פּוֹסֵל.** אִם בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל הִיא וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת וְאֵין לָהּ בֵּן אַחֵר, פּוֹסְלָהּ מִלְּשׁוּב לְבֵית אָבִיהָ: **וְאֵינוֹ מַאֲכִיל.** דִּכְתִיב (בראשית א כח) ׳פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ׳ וְכִבְשֻׁהָ׳, ׳וְכִבְשֻׁהָ׳ כְּתִיב חֶסֶר וְ״ו, הָאִישׁ שֶׁדִּרְכּוֹ לִכְבֹּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, הוּא מְצֻוֶּה עַל פְּרִיָּה וְרִבְיָה: **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ:

נִשְׁתַּיֵּר מֵהֶעֱמֶרֶת. שֶׁנִּחְתַּךְ מֵהֶעֱמֶרֶת וְאֵילָךְ, כֶּשֶׁר. שֶׁאֵין גִּיד אֶלָּא מֵהֶעֱמֶרֶת וּלְמַעְלָה לְצַד הַגּוּף. עֶמֶרֶת הִיא שׁוּרַת בָּשָׂר הַמַּקָּפֶת בִּמְקוֹם הַמִּילָה. וּבֵין שֶׁנִּפְצַע הַגִּיד כְּמִין מַפַּת חָרֶב וְסָכִין, בֵּין שֶׁנִּתְמַעֵךְ וְהָקְטַן מֵאֵלָיו, בֵּין שֶׁנִּכְרַת, בֵּין בַּגִּיד בֵּין בַּבֵּיצִים בֵּין בְּחוּטֵי הַבֵּיצִים, כָּלָם פְּסוּלִים. וְהָנֵי מִילֵּי בִּידֵי אָדָם, אֲבָל מֵחֲמַת חֹלִי הַכֹּל כָּשֵׁר: (ג) **וְאִם לַדִּין.** שֶׁאִמָּתָה דּוֹרֵשׁ קַל וְחוֹמֶר מֵעֵצְמָךְ, יֵשׁ תְּשׁוּבָה לְהָקְשִׁיב, מַה לְעֵמּוֹן וּמוֹאָב שֶׁפֵּן נִתְפַּרֵשׁ טַעֲמָן ׳עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ׳ (דברים כג ה), וְהָאִשָּׁה אֵין דַּרְכָּהּ לִקְדֵּם, תֹּאמַר בְּמִצְרִי וַאֲדוֹמִי שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ טַעֲמָן: **לֹא כָּךְ.** אֲפִלּוּ אִם הָיִיתִי דָּן קַל וָחֹ

וְלֹא מַעֲשֶׂה בְּבֵית הַגְּרָנוֹת לֹא לְבַת כֹּהֵן וְלֹא לְבַת לֵוִי גְּזֵרָה מִשּׁוּם גְּרוּשָׁה בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אֲסוּרָה לָאֲכֹל בְּמַעֲשֵׂר, וְאִם יַחְלְקוּ לְאִשָּׁה מַעֲשֵׂר בְּבֵית הַגְּרָנוֹת יָבוֹאוּ לַחְלֹק לְבַת יִשְׂרָאֵל אַחַר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִלֵּוִי שֶׁאֵין הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁכְּבָר הָיוּ מְחַלְּקִין לָהּ, לְפִיכָךְ גָּזַר רַבִּי מֵאִיר שֶׁלֹּא תֵּחָלֵק אִשָּׁה בְּבֵית הַגְּרָנוֹת אֲפִלּוּ בַּת כֹּהֵן וּבַת לֵוִי. וְהָא דְּתָנַן בַּת לֵוִי הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן וְכוּ׳ לֹא תֹּאכַל לֹא בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר, הוּא הַדִּין אֲפִלּוּ נְשׂוּאָה, וּמִשּׁוּם רֵישָׁא דְּתָנֵי בַּת יִשְׂרָאֵל הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן דְּוָקָא מְאֹרָסֶת שֶׁאִם הָיְתָה נְשׂוּאָה תֹּאכַל, תָּנָא נָמֵי בְּסֵיפָא גַּבֵּי בַּת לֵוִי מְאֹרָסֶת: (ה) **מֵת וְלָהּ מִמֶּנּוּ בֵּן תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.** דִּכְתִיב (ויקרא כב יא) ׳וְיִלִּיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ׳, קְרֵי בֵּיהּ ׳יַאֲכִילוּ׳. וְכָל זְמַן שֶׁבְּנָהּ קַיָּם מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה: **נִשֵּׂאת לַיָּוִי.** אַחַר שֶׁיָּלְדָה מִכֹּהֵן, אוֹכֶלֶת בְּמַעֲשֵׂר וְלֹא בִּתְרוּמָה, וְאַף עַל גַּב דְּיֵשׁ לָהּ בֵּן מִכֹּהֵן, דְּהָדְרָא הָוְיָא לָהּ זָרָה: **מֵת וְלָהּ מִמֶּנּוּ בֵּן אוֹכֶלֶת בְּמַעֲשֵׂר.** בִּשְׁבִיל בְּנָהּ מִלֵּוִי, אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה בִּשְׁבִיל בְּנָהּ מִכֹּהֵן, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהּ זֶרַע מִן הַזָּר:

פרק י (א) **הָאִשָּׁה. וְאָמְרוּ לָהּ מֵת בַּעֲלַיִךְ.** שֶׁאָמַר לָהּ עֵד אֶחָד מֵת בַּעֲלַיִךְ, וְנִשֵּׂאת עַל פִּי עֵד אֶחָד. וּלְפִיכָךְ תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה כְּדִין אִשָּׁה מְעֻגֶּנֶת. וְאַף עַל גַּב דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא עֵדִים שֶׁרָאוּ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִלֵּוִי שֶׁאֵין הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁכְּבָר נִשֵּׂאת עַל פִּי עֵד אֶחָד, הָכָא דְּלֵית בְּהוּ אֶלָּא עֵד אֶחָד, לְפִיכָךְ גָּזַר רַבִּי מֵאִיר שֶׁלֹּא תֵּחָלֵק אִשָּׁה בְּבֵית הַגְּרָנוֹת אֲפִלּוּ בַּת כֹּהֵן וּבַת לֵוִי. וְהָא דְּתָנַן **בַּת לֵוִי הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן אֲפִלּוּ בַּת כֹּהֵן וּבַת לֵוִי. הַמְאֹרָסֶת לַכֹּהֵן וְכוּ׳ לֹא תֹּאכַל לֹא בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר,** הוּא הַדִּין אֲפִלּוּ נְשׂוּאָה, וּמִשּׁוּם רֵישָׁא דְּתָנֵי בַּת יִשְׂרָאֵל הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן דְּוָקָא מְאֹרָסֶת: שֶׁאִם הָיְתָה נְשׂוּאָה תֹּאכַל, תָּנָא נָמֵי בְּסֵיפָא גַּבֵּי בַּת לֵוִי מְאֹרָסֶת: (ה) **מֵת וְלָהּ מִמֶּנּוּ בֵּן תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.** דִּכְתִיב (ויקרא כב יא) ׳וְיִלִּיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ׳, קְרֵי בֵּיהּ ׳יַאֲכִילוּ׳. וְכָל זְמַן שֶׁבְּנָהּ קַיָּם מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה: **נִשֵּׂאת לַיָּוִי.** אַחַר שֶׁיָּלְדָה מִכֹּהֵן, אוֹכֶלֶת בְּמַעֲשֵׂר וְלֹא בִּתְרוּמָה, וְאַף עַל גַּב דְּיֵשׁ לָהּ בֵּן מִכֹּהֵן, דְּהָדְרָא הָוְיָא לָהּ זָרָה: **מֵת וְלָהּ מִמֶּנּוּ בֵּן אוֹכֶלֶת בְּמַעֲשֵׂר.** בִּשְׁבִיל בְּנָהּ מִלֵּוִי, אֲבָל לֹא בִּתְרוּמָה בִּשְׁבִיל בְּנָהּ מִכֹּהֵן, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהּ זֶרַע מִן הַזָּר:

פרק י (א) **הָאִשָּׁה. וְאָמְרוּ לָהּ מֵת בַּעֲלַיִךְ.** שֶׁאָמַר לָהּ עֵד אֶחָד מֵת בַּעֲלַיִךְ, וְנִשֵּׂאת עַל פִּי עֵד אֶחָד. וּלְפִיכָךְ תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה כְּדִין אִשָּׁה מְעֻגֶּנֶת. וְאַף עַל גַּב דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא עֵדִים שֶׁרָאוּ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִלֵּוִי שֶׁאֵין הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁכְּבָר נִשֵּׂאת עַל פִּי עֵד אֶחָד, הָכָא דְּלֵית בְּהוּ אֶלָּא עֵד אֶחָד, לְפִיכָךְ גָּזַר רַבִּי מֵאִיר שֶׁלֹּא תֵּחָלֵק אִשָּׁה בְּבֵית הַגְּרָנוֹת אֲפִלּוּ בַּת כֹּהֵן וּבַת לֵוִי. וְהָא דְּתָנַן **בַּת לֵוִי הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן אֲפִלּוּ בַּת כֹּהֵן וּבַת לֵוִי. הַמְאֹרָסֶת לַכֹּהֵן וְכוּ׳ לֹא תֹּאכַל לֹא בִּתְרוּמָה וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר,** הוּא הַדִּין אֲפִלּוּ נְשׂוּאָה, וּמִשּׁוּם רֵישָׁא דְּתָנֵי בַּת יִשְׂרָאֵל הַמְאֹרָסֶת לְכֹהֵן דְּוָקָא מְאֹרָסֶת: שֶׁאִם הָיְתָה נְשׂוּאָה תֹּאכַל, תָּנָא נָמֵי בְּסֵיפָא גַּבֵּי בַּת לֵוִי מְאֹרָסֶת:

(גמרא צז.) אֲנַס אִשָּׁה מֵתָר לְשָׁא בְּתָּהּ, דְּלֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא אֲחוֹת אִשָּׁה בְּלִבַּד, וְהֵיכָא דְּלֹא תָּפְסֵי קִדּוּשִׁין לְאו אֲחוֹת אִשָּׁה הִיא. וְכֵן הַחֲמִישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁהִיא אֲחוֹת הָרְבִיעִית, מֻתֶּרֶת, דִּהוֹאִיל וְתָפְסֵי קִדּוּשִׁין בַּשְּׁלִישִׁית נִמְצֵאת בִּיאַת שְׁלִישִׁית שֶׁהִיא אֲחוֹת שְׁלִישִׁית בִּיאַת זְנוּת וְלֹא אָסְרָה [הַחֲמִישִׁית] עָלָיו: **וּפוֹטֶרֶת צָרָתָהּ וְיָבָמָתָהּ.** אִם מֵת וּבָא יָבָם וְיִבֵּם אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ: **וְאֶסּוּר בַּשְּׁנִיָּה.** מִפְּנֵי הָרִאשׁוֹנָה. וּבְרְבִיעִית מִפְּנֵי הַשְּׁלִישִׁית: **וְאִם בָּא עַל הַשְּׁנִיָּה לְאַחַר מִיתַת הָרִאשׁוֹנָה.** שֶׁאָמַת הָיוּ הַדְּבָרִים שֶׁל רִאשׁוֹנָה, וּשְׁאַר הַדְּבָרִים שֶׁקָּר הָיוּ. **אֶסּוּר בַּשְּׁלִישִׁית.** מִפְּנֵי הַשְּׁנִיָּה. **וּבַחֲמִישִׁית.** מִפְּנֵי הָרְבִיעִית: (ו) **בֶּן תִּשַּׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד פּוֹסֵל.** אֶת הַיְבָמָה לְאַחִין אִם בָּא עָלֶיהָ, דְּבִיאָתוֹ בִּיאָה. אוֹ אִם נָתָן גֵּט אוֹ עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ גֵּט וְיֵשׁ לוֹ מַאֲמָר, אֲבָל אֵינוֹ גֵּט גְּמוּר וְלֹא מַאֲמָר גְּמוּר: **אֲבָל לֹא שֶׁהוּא פּוֹסֵל תְּחִלָּה.** בְּגְמָרָא (צו.) מְפָרֵשׁ דְּבַמַּאֲמָר הוּא פּוֹסֵל תְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, שֶׁאִם אָחִיו הַגָּדוֹל עָשָׂה מַאֲמָר וְאַחַר כָּךְ עָשָׂה מַאֲמָר זֶה שֶׁהוּא בֶּן תִּשַּׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד לֹא פָּסְלָה מֵאָחִיו, אֲבָל בְּבִיאָה פּוֹסֵל בֶּן תִּשַּׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד בֵּין בִּתְחִלָּה בֵּין בְּסוֹף, וּמַתְנִיתִין חַסּוֹרֵי מִחְסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי, ׳אֶלָּא הוּא פּוֹסֵל תְּחִלָּה וְהֵן פּוֹסְלִין תְּחִלָּה וְסוֹף, בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמַאֲמָר, אֲבָל בִּיאָה אֲפִלּוּ בְּסוֹף נָמֵי פָּסֵל, כֵּיצַד, בֶּן תִּשַּׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד הָבָא עַל יְבִמְתּוֹ וְכוּ׳: (ז) **פָּסַל עַל יָדוֹ.** דַּהֲוָה לֵיהּ כְּמַאֲמָר אַחֵר מַאֲמָר דְּשָׁנֵיהֶם תּוֹפְסִין בָּהּ: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לֹא פָּסַל.** דְּבִיאַת בֶּן תִּשַּׁע לְרַבִּי שִׁמְעוֹן פָּסֵק קָנְיָא פָּסֵק קָנְיָא, אִי קָנְיָא קָנְיָא לְגַמְרֵי וְלֹא מְהָנְיָא בִּיאַת אָחִיו, וְאִי לֹא קָנְיָא הֲוָה לֵיהּ כְּמִי שֶׁלֹּא בָּעַל לָהּ הוּא וְלֹא אָחִיו, הִלְכָךְ לֹא פָּסַל. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ח) **בֶּן תִּשַּׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ וּמֵת חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.** שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ זִקַּת שְׁנֵי יְבָמִין, שֶׁבְּבִיאָתוֹ שֶׁל זֶה הַקָּטָן שֶׁהוּא כְּמַאֲמָר בְּגָדוֹל לֹא יָצְאת מִידֵי זִקַּת נְפִילָה רִאשׁוֹנָה, וְחָלְה עָלֶיהָ זִקַּת נְפִילָה שְׁנִיָּה, וְתִנַּן בְּפֶרֶק אַרְבָּעָה אַחִים (לעיל פ״ג מ״ט) מִי שֶׁעָלֶיהָ זִקַּת יָבָם אֶחָד וְלֹא אָסְרָה [חֲמִישִׁית] עָלָיו: **וּפוֹטֶרֶת צָרוֹתֶיהָן

רבינו עובדיה

כְּמַשָּׂתָה. דִּכְמִי שֶׁלֹּא נִשָּׂאת דָּמִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר, וַהֲלָכָה כְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס. וּפְחוּתָה מִבַּת שֵׁשׁ בְּחֶזְקַת שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת לִשְׁמֹר קִדּוּשֶׁיהָ וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאן, וְיוֹתֵר מִבַּת עֶשֶׂר בְּחֶזְקַת שֶׁיּוֹדַעַת לִשְׁמֹר קִדּוּשֶׁיהָ וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא סְכָלָה בְּיוֹתֵר, וּמִבַּת שֵׁשׁ וְעַד בַּת עֶשֶׂר צְרִיכָה בְּדִיקָה אִם יוֹדַעַת לִשְׁמֹר קִדּוּשֶׁיהָ אִם לָאו. וּמִמָּאנָת הַבַּת וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁתְּהֵא בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְתִבְעֶל סִימָנִים, לְאַחַר מִכָּאן אֵינָהּ מְמָאֶנֶת אֲפִלּוּ לֹא בָּא עָלֶיהָ. וְאִם בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֵבִיאָה סִימָנִים חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא נִשְׂרְטוּ הַסִּימָנִים וּקְנָאָהּ: (ג) **כָּל עַצְבָה שֶׁהִיא מִן הָאִישׁ.** נֶתַן לָהּ גֵּט, זוֹ הִיא עַצְבָה שֶׁהִיא מִן הָאִישׁ, דְּכֵיוָן דִּלֹּא מָאֲנָה גִּלְּתָה דַּעְתָּהּ שֶׁכָּל מַה שֶׁהָיְתָה מִתְעַצֶּבֶת אָצְלוֹ הָיָה בִּשְׁבִילוֹ. מַאֲנָה בוֹ, זוֹ הִיא עַצְבָה שֶׁאֵינָהּ מִן הָאִישׁ, שֶׁלֹּא נִתְעַצְּבָה אָצְלוֹ מִשּׁוּם אֵישׁוּת. וּמַתְנִיתִין מְפֹרָשׁ לָהּ וְאָזַיל: (ד) **מָתְרֶת לַחֲזֹר לוֹ.** אַף עַל גֵּב דְּאִם לֹא הֶחֱזִירָהּ וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר מִתּוֹךְ הַגֵּרוּשִׁין וְנִתְאַרְמְלָה אֲסוּרָה לָרִאשׁוֹן, אֲפִלּוּ הָכִי כִּי הֶחֱזִירָהּ וּמַאֲנָה בּוֹ אָתֵי מַאוּן וְגָלֵי עֲלָהּ דְּקָטָנָה הִיא וּבְטְלָיה לְגַמֵּא, וְלֹא הֲוֵי בְּחֶזְרָה שְׁנִיָּה כְּמַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִשְּׁנִשֵּׂאת לְאַחֵר: **זֶה הַכְּלָל.** כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ פְּעָמִים הַרְבֵּה גֵּרְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ וּמַאֲנָה בּוֹ, אִם נִשֵּׂאת לְאַחֵר מִתּוֹךְ גֵּט אֲסוּרָה לַחֲזֹר לוֹ, וּמִתּוֹךְ מַאוּן מָתֶרֶת לַחֲזֹר לוֹ: (ה) **לְאַחַר וּמַאֲנָה בּוֹ.** כְּלוֹמַר כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לִשְׁלִישִׁי וּמַאֲנָה בּוֹ: **כָּל שֶׁיָּצְאָה מִמֶּנּוּ בְּגֵט אֲסוּרָה לַחֲזֹר לוֹ.** אַף עַל פִּי שֶׁיָּצְתָה מִשֶּׁל אַחֵרִיו בְּמַאוּן לֹא בִּטְלִיהּ לְגִיטָּא דִּידֵיהּ: (ו) **מָתְרֶת לָיִבָּם.** וְלֹא אָמְרִינַן נִשֵּׂאת הֶרְאשׁוֹנִים מַפִּילִין הַיְבָמָה לִפְנֵי הַיָּבָם וּמִשָּׁעָה שֶׁגֵּרְשָׁהּ אַחִיו קַיְּימָא עֲלֵיהּ בְּאִסּוּר אֵשֶׁת אָח דְּהָוְיָא לָהּ גְּרוּשָׁה אָחִיו: **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹסֵר.** דְּגָזַר כָּל הָנֵי אִטּוֹ דְּתוֹמֵךְ הַגֵּרוּשִׁין לְקַמָּן, דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין דִּלְאַחַר חֲזָרָה הֲרֵי הִיא כִּגְרוּשָׁה אֲפִלּוּ לְרַבָּנָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: **כֵּיתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב.** אַף עַל פִּי שֶׁהָאָב חַי הֲרֵי הִיא כֵּיתוֹמָה לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין, דְּשׁוּב אֵין לָאָב כֹּחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ. וְאִם הֶחֱזִירָהּ בְּקִטְנוּתָהּ, אֲסוּרָה לַיָּבָם אִם מֵת בְּקִטְנוּתָהּ, דִּקְדוּשֵׁי חֲזָרָה אֵינָן כְּלוּם הוֹאִיל וּפְקַע רְשׁוּת אָב מִינַּהּ, וְהִיא אֵין לָהּ יָד, וְהָוְיָא בִּגְרוּשָׁה וְעוֹמֶדֶת: (ז) **תֵּצֵא מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה.** וּפְטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם: **מֵת בַּעְלָהּ שֶׁל גְּדוֹלָה.** וְנָפְלָה לִפְנֵי בַּעַל הַקְּטָנָה, וְקִדְּמָה שֶׁל גְּדוֹלָה שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה קְטַנָּה עָלָיו מִשּׁוּם דְּנִשּׂוֹאֶיהָ דְּרַבָּנָן, וְהָוְיָא לָהּ אֲחוֹת זְקוּקָתוֹ. וּמֹה יַּעֲשׂוּ: **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר מְלַמְּדִים הַקְּטַנָּה שֶׁתִּמָּאֵן בּוֹ.** וְתַעֲקֹר נִשּׂוֹאֶיהָ, וְיֵהֵא מְיֻבָּם אֶת הַגְּדוֹלָה. וְהִלְכָתָא כְּוָתֵיהּ: **רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר.** אֵין זְקַת הַגְּדוֹלָה אוֹסֶרֶת אֶת הַקְּטַנָּה, דְּסָבַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל דִּלֹּא אֵלִימָא זְקָה לֶאֱסֹר אֶת אִשְׁתּוֹ עָלָיו, הִלְכָּךְ אִם מֵאֲנָה מוּטָב וְתִתְיַבֵּם הַגְּדוֹלָה, וְאִם לָאו, תִּמְתִּין הַקְּטַנָּה אֲצְלוֹ עַד שֶׁתִּגְדֵּיל וְיִהְיוּ נִשּׂוֹאֶיהָ דְּאוֹרְיְתָא, וְאַחַר כָּךְ תֵּצֵא הַגְּדוֹלָה מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה. אֲבָל לַחֲלֹץ לַגְּדוֹלָה לֹא, דְּפָסֵל אֶת הָרִאשׁוֹנָה עָלָיו מִשּׁוּם אֲחוֹת חֲלוּצָה: **אִי לוֹ.** אוֹי לוֹ, שֶׁמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט. וְאֵין מְלַמְּדִין אוֹתָהּ לְמָאֵן, דְּאָמְרִינַן שֶׁיִּתְרַחֵק אָדָם מִן הַמְּאוּנִים: (ח) **לְשִׁתֵּי יְתוֹמוֹת.** נְכָרִיּוֹת: **אוֹ חֲלִיצָתָהּ.** לְאַחַר שֶׁתַּגְדִּיל: **וְכֵן שְׁתֵּי חֵרְשׁוֹת.** כְּלוֹמַר כֻּשֵּׁם שֶׁשְּׁתֵּי קְטַנוֹת בְּיאַת אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ, כָּךְ בִּשְׁתֵּי חֵרְשׁוֹת. אֲבָל חֲלִיצָה לֵיכָּא לְמֵימַר בְּחֶרֶשֶׁת, דְּלֹאו בַּת חֲלִיצָה הִיא: **אַחַת קְטַנָּה וְאַחַת חֵרֶשֶׁת.** אַף עַל גַּב דְּשִׁתֵּיהֶן אֵין נִשּׂוֹאֵיהֶן נִשּׂוֹאִין גְּמוּרִין, מִכָּל מָקוֹם לֹא יָדְעִינַן בְּהֵי מִינַּייהוּ נִיחָא לֵיהּ וְהִיא חֲשֵׁיבָא אִשְׁתּוֹ טְפֵי: **בְּיאַת הַגְּדוֹלָה פּוֹטֶרֶת אֶת הַקְּטַנָּה.** דְּבִיאַת מִי שֶׁנִּשּׂוֹאֶיהָ נִשּׂוֹאִין גְּמוּרִין פּוֹטֶרֶת אוֹתָהּ שֶׁאֵין נִשּׂוֹאֶיהָ גְּמוּרִין, אֲבָל אִיפְּכָא לֹא: (ט) **לֹא פָּסַל אֶת הָרִאשׁוֹנָה.** שֶׁהֲרֵי בִּיאָתָן שָׁוָה, וְאִי רִאשׁוֹנָה קְנוּיָה הִיא הֲרֵי הִיא אִשְׁתּוֹ וּבִיאַת הָאַחֲרוֹנָה בְּעִילַת זְנוּת, וְאִי לָאו קְנוּיָה הִיא הֲרֵי שְׁתֵּיהֶן נְכָרִיּוֹת אָצְלוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ קְנוּיוֹת לְאָחִיו. וּמְקַיֵּם אֶת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא נִפְסְלָה עָלֶיהָ, אֲבָל אַחֲרוֹנָה לֹא, דְּיִלְמָא קְנוּיוֹת הֲוֵי וּמִשְּׁבָא עַל הָרִאשׁוֹנָה קַיְּימָא הֵיאַךְ עֲלֵיהּ בְּאִסּוּר שְׁנֵי בָּתִּים: **פָּסַל אֶת הַחֲרֶשֶׁת.** דְּשִׁמְּאָה קְטַנָּה כְּלָּה וְקִנְיַן הַחֲרֶשֶׁת מְשַׁיֵּר, וַהֲוָה לֵיהּ שְׁנֵי בָּתִּים, דְּהָכִי מְפַקְּינַן בִּגְמָרָא (קיז:) דִּקְטַנָּה סָפֵק אִם הִיא קְנוּיָה לְגַמְרֵי הוֹאִיל וּרְאוּיָה לְבִיאָה לְאַחַר זְמַן, סָפֵק אִם אֵינָהּ קְנוּיָה כְּלָל, וְחֶרֶשֶׁת קְנוּיָה וּמְשַׁיֶּרֶת, כְּלוֹמַר קְנוּיָה בְּמְקֻצָּת וְאֵינָהּ קְנוּיָה קְנְיַן גְּמוּר. וַאֲפִלּוּ הָכִי אִם בָּא עַל הַחֲרֶשֶׁת אַחַר שֶׁבָּא עַל הַקְּטַנָּה לֹא פָּסַל אֶת הַקְּטַנָּה, מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִי קְטַנָּה קְנוּיָה לְגַמְרֵי, הֲרֵי אֵינָהּ קְנוּיָה כְּלָל, אַף לְאָחִיו לֹא הָיְתָה קְנוּיָה וְנִכְרִית הִיא. אֲבָל אִם בָּא תְּחִלָּה עַל הַחֲרֶשֶׁת וְאַחַר כָּךְ עַל הַקְּטַנָּה, פָּסַל אֶת הַחֲרֶשֶׁת דְּשָׁמָּא קְנְיַן הַקְּטַנָּה קְנְיַן גָּמוּר הוּא, וּפָסַל קְנְיַן הַחֲרֶשֶׁת שֶׁהוּא קְנְיַן מְשַׁיֵּר. וְאִית סְפָרִים דִּגְרְסִי, ׳אִם בָּא עַל הַקְּטַנָּה וְחָזַר וּבָא עַל הַחֲרֶשֶׁת פָּסַל אֶת הַקְּטַנָּה׳, דְּגָזְרִינַן שֵׁנִי אַטּוּ רִאשׁוֹן כְּשֶׁבָּא עַל הַחֲרֶשֶׁת וְחָזַר וּבָא עַל הַקְּטַנָּה: (יא) **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּכֻלָּן מְלַמְּדִין.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר: (יב) **יִגְדְּלוּ זֶה עִם זֶה.** וְאֵינוֹ יָכוֹל לְגָרְשָׁהּ עַד שֶׁיַּגְדִּיל דְּגֵט קָטָן אֵינוֹ גֵּט: **הַיְבָמָה שָׁאֲמָרָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם.** שֶׁכְּנָסָהּ הַיָּבָם, לֹא נִבְעֲלָתְהוּ לַיָּבָם, וְהוּא אוֹמֵר בְּעַלְתִּיךְ וְדַיֵּיךְ בְּגֵט. **כּוֹפִין אוֹתוֹ לַחֲלֹץ.** דְּהִיא נָאֲמָנָת, דְּעֵד תְּלָתִין יוֹמִין מוֹקֵי אֱינִישׁ נַפְשֵׁיהּ וְלֹא בָּעֵיל: **לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם.** הוּא נָאֲמָן, דְּלֹא מוֹקֵי אֱינִישׁ נַפְשֵׁיהּ מִלְּבַעֵל יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. וּמִיהוּ אִיהִי לֹא מְשַׁתְּרְיָא, דְּשַׁוְיוּהָ אֲנַפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא וּבָעְיָא חֲלִיצָה, וּמְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ שֶׁיְּחַלֵּץ, אֲבָל לֹא כּוֹפִין, דְּהָא הוּא אוֹמֵר שָׁבָעַל. וְהָא דְּכוֹפִין אוֹתוֹ לַחֲלֹץ תּוֹךְ שְׁלוֹשִׁים יוֹם וּמְבַקְּשִׁין אוֹתוֹ לְחַלֵּץ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְאֵין כּוֹפִין וּמְבַקְּשִׁים לְיַבֵּם, מוֹקֵי בְּגִמָרָא (קיב.) כְּגוֹן שֶׁגֵּט יוֹצֵא מַתַּחַת יָדָהּ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנָּתַן לָהּ גֵּט לְזַקְּתוֹ נִפְסְלָה עָלָיו, וּמִיהוּ בָּעֵיָא חֲלִיצָה לְמִשְׁרֵיהּ לָעָלְמָא. וְאִי אָמְרָה הֵיא נִבְעַלְתִּי וְהוּא אוֹמֵר לֹא בָּעַלְתִּי, אֵין חוֹשְׁשִׁים לִדְבָרֶיהָ וְלֹא בָּעֵיָא חֲלִיצָה: (יג) **הַנּוֹדֶרֶת הֲנָאָה מֵיבָמָהּ בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיְּחַלֵּץ**

מַסֶּכֶת יְבָמוֹת

לָהּ. דְּלֹא אַסְקָא דַּעְתָּהּ שֶׁיָּמוּת בַּעְלָהּ וְתִפֹּל לְפָנָיו לְיִבּוּם, וְנוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ: **אֲבָל לְאַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ.** הֲוָיָא מוֹרֶדֶת, וְקָיְימָא לָן כּוֹתְבִין אִגֶּרֶת מָרֵד עַל שׁוֹמֶרֶת יָבָם: **מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ לְחַלֵּץ.** וְיִתֵּן כְּתֻבָּתָהּ אִם יִרְצֶה, וְאִם לֹא רָצָה לַחֲלֹץ וְהִיא מוֹרֶדֶת בּוֹ וּבָאָה לְהַפְסִיד כְּתֻבָּתָהּ, כּוֹפִין אוֹתוֹ לַחֲלֹץ:

פרק יד (א) **חֵרֵשׁ. כֻּשֵּׁם שֶׁפּוֹגֵם בְּרִמְיוֹנָה.** כְּלוֹמַר כַּקְּדוּשִׁין כָּךְ גֵּרוּשִׁין. וְכֵן פִּקֵּחַ בְּחֵרֶשֶׁת, בִּרְמִיזָה בָּנִס שָׁרְמַז לָהּ עַד שֶׁנִּתְרַצֵּית לוֹ, וּבִרְמִיזָה יוֹצִיא אִם רָצָה לְהוֹצִיא: **וְנִתְחָרְשָׁה.** אַף עַל פִּי שֶׁקִּדּוּשִׁין גְּמוּרִים הָיוּ שֶׁפִּקֵּחַת הָיְתָה בְּאוֹתוֹ זְמַן: **אִם רָצָה לְהוֹצִיא יוֹצִיא.** דְּלֹא בָּעֵינַן דַּעַת הָאִשָּׁה: **נִשְׁתַּטִּית לֹא יוֹצִיא.** וְאַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדַעַת לִשְׁמֹר גִּטָּהּ וּמְתֻגֶּרֶשֶׁת מִן הַתּוֹרָה, תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יְגָרְשֶׁנָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְנַהֲגוּ בָּהּ מִנְהַג הֶפְקֵר: **נִתְחָרֵשׁ הוּא.** לְאַחַר קִדּוּשִׁין, הוֹאִיל וְהָיוּ קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים לֹא יוֹצִיא עוֹלָמִית, שֶׁאֵין גֵּרוּשִׁין שֶׁאֵינָן גְּמוּרִים מַפְקִיעִין קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים: (ב) **שֶׁהִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ.** בְּקָטְנוּתָהּ וְקִבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ, וְהָיוּ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים אַף עַל פִּי שֶׁהִיא חֵרֶשֶׁת, שֶׁעַל דַּעַת אָבִיהָ נִתְקַדְּשָׁה וְלֹא עַל דַּעְתָּהּ: **יוֹצְאָה בְּגֵט.** אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁגָּדְלָה וּפָקַע כֹּחַ אָב מִקִּבָּלַת הִיא אֶת גִּטָּהּ: **אַף זוֹ.** פִּקֵּחַת שֶׁנִּתְחָרְשָׁה, כַּיּוֹצֵא בָּהּ: (ג) **הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרוֹת.** דְּהוֹאִיל וּשְׁנֵיהֶן חֵרְשִׁים אוֹ שְׁתֵּיהֶן חֵרְשׁוֹת, כְּקִדּוּשֵׁי זוֹ כָּךְ קִדּוּשֵׁי זוֹ, וְאֵתוֹ קִדּוּשֵׁי דְּאִשְׁתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן גְּמוּרִים, וּמַפְקְעֵי זִקַּת יְבִמְתּוֹ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ זְקָה גְּמוּרָה: **יְכֻנְסוּ.** שֶׁאֵין חֲלִיצָה בְּחֵרֶשׁ וְחֵרֶשֶׁת, שֶׁאֵינָן בְּ׳רָאֲמַר׳ ׳וְאָמְרָה׳ (דברים כה ז, ט), וְאַחַר כָּךְ אִם רָצוּ לְהוֹצִיא יוֹצִיא בְּגֵט, דְּאָתֵי גֵּט בְּרִמְיָה וּמַפְקַע נִשּׂוֹאִין דִּידֵיהּ וְזִקַּת אֲחִיהֶן בְּרִמְיָה: (ד) **מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט.** דְּזִקַּת אֲחוֹתָהּ הֲבָאָה מִכֹּחַ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים אוֹקְרָתָהּ עָלָיו, וְאֵין כֹּחַ בְּקִדּוּשֵׁי דִּידֵיהּ לְדָחוֹת הַיְבָמָה מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ: **וְאֶשֶׁת אָחִיו אֲסוּרָה לְעוֹלָם.** דְּחִלְּרַשׁ לֹא אָפְקְעָה מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה: **כּוֹנֵס וְאֵינוֹ מוֹצִיא לְעוֹלָם.** דְּלֹא אָתֵי גֵּט דִּידֵיהּ וּמַפְקַע זִקַּת יְבוּמֵי אֲחִיו הָרִאשׁוֹן:

פרק טו (א) **הָאִשָּׁה. שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ.** שֶׁאִם הָיְתָה קְטַנָּה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ דִּלְמָא מֵחֲמַת שִׁנְאָה מְכַוְּונָה לֶאֱסֹר עַצְמָהּ עָלָיו: **וְשָׁלוֹם בָּעוֹלָם.** שֶׁאִם הָיָה שָׁעַת חֲרוּם, דִּלְמָא כְּשֶׁרָאֲתָה שֶׁשָּׂהָה הַרְבֵּה זְמַן וְלֹא חָזַר אָמְרָה וַדַּאי מֵרוּם, אֲבָל כְּשֶׁנִּשְׂאָה מְקֻלְקֶלֶת: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר זְכוּ'.** וְלֹית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ, דְּרַבִּי יְהוּדָה, [וְלַדְבָרֶיךָ] פִּקֵּחַת תִּנָּשֵׂא שׁוֹטָה לֹא תִּנָּשֵׂא, אֶלָּא אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ תִּנָּשֵׂא:

(ב) **בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר.** כְּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה שֶׁהָלְכוּ בְּנֵי אָדָם לִקְצֹר חִטִּין וְנִשְׁכּוּ נָחָשׁ לְאֶחָד מֵהֶם וּמֵת, וּבָאָה וְהוֹדִיעָה בְּבֵית דִּין וְשָׁלְחוּ וּמְצָאוּ כְּדִבְרֶיהָ. וְלֹא הִתִּירוּ חֲכָמִים אֶלָּא דִּגְמָתוֹ שֶׁיִּהֵא הַדָּבָר קָרוֹב, אֲבָל מִמְּדִינַת הַיָּם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת: **אֶלָּא בְּהוֹוֶה.** מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, וְהוּא הַדִּין לְשֹׁאַר מְקוֹמוֹת: (ג) **שֶׁאֵין הָאֲחִים נִכְנָסִים.** לְנַחֲלַת בַּעְלָהּ, דִּרְחַמָנָא אָמַר (דברים יז ו) ׳עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים׳. וְגַבֵּי נִשּׂוֹאִין דִּידֵהּ הוּא דַּאֲקִילוּ רַבָּנָן מִשּׁוּם עֲגוּנָה: **מְפֻפֶּרֶת כְּתָבָתָהּ.** מְנַפֶּה הַכָּתוּב בִּשְׁטָר כְּתֻבָּה, כְּשֶׁתְּנַשֵּׂאִי לְאָחֵר, וַהֲרֵי הִיא נִשֵּׂאת, וְאִם כֵּן תִּשֹּׂל כְּתֻבָּתָהּ:

(ד) **חוּץ מֵחֲמוֹתָהּ.** טַעֲמָא דְּכוּלְּהוּ, מִפְּנֵי שֶׁשּׂוֹנְאוֹת אוֹתָהּ וּמִתְכַּוְּונוֹת לְקַלְקֵלָהּ. חֲמוֹתָהּ שׂוֹנַאֲתָהּ, שֶׁאוֹמֶרֶת בְּלִבָּהּ זֹאת תֹּאכַל כָּל עַמְלִי. בַּת חֲמוֹתָהּ אוֹמֶרֶת זֹאת תִּירַשׁ כָּל עֲמַל אָבִי וְאִמִּי. יְבִמְתָּהּ יְרֵאָה שֶׁמָּא סוֹפָהּ לִהְיוֹת צָרָתָהּ. בַּת בַּעְלָהּ אוֹמֶרֶת זֹאת בָּאָה בְּמָקוֹם אִמִּי וְתֹאכַל כָּל עַמְלָהּ: **מַה בֵּין גֵּט לְמִיתָה.** דְּאָמְרִינַן (גיטין פ״ב מ״ז) אַף הַנָּשִׁים שֶׁאֵין נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר מֵת בַּעְלָהּ נֶאֱמָנוֹת לְהָבִיא גִּטָּהּ: **שֶׁהַכְּתָב מוֹכִיחַ.** דְּסָמְכִינַן עִיקָּרָא עַל הַגֵּט, וְאַף עַל גַּב דַּעֲלַייהוּ נָמֵי סָמְכִינַן שְׁצְרִיכוֹת לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם: **עֵד אֶחָד אוֹמֵר מֵת וְנִשֵּׂאת.** לָאו דַּוְקָא נִשֵּׂאת, אֶלָּא הִתִּירוּהָ לְהִנָּשֵׂא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת, וְאַחַר כָּךְ בָּא עֵד אֶחָד וְאוֹמֵר לֹא מֵת, לֹא תֵּצֵא מֵהֶהָרֵג הָרִאשׁוֹן: **עֵד אֶחָד אוֹמֵר מֵת וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא מֵת.** כְּגוֹן שֶׁהֵם פְּסוּלֵי עֵדוּת. וְאַשְׁמוּעִינַן הוֹאִיל וְהָאֲמִינָהּ תּוֹרָה עַד אֶחָד אֵין כָּאן תּוֹרַת עֵדוּת, וְכִי הֵיכִי דְּחַד חַשִּׁיב, פְּסוּלֵי עֵדוּת נָמֵי חַשִּׁיבִי, הִלְכָּךְ הֲלָךְ אַחַר רֹב דֵּעוֹת בֵּין כְּשָׁרִים בֵּין פְּסוּלִים: **שְׁנַיִם אוֹמְרִים מֵת וְאֶחָד אוֹמֵר לֹא מֵת וְכוּ'.** הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאָזְלִינַן אַחַר רֹב דֵּעוֹת בְּפְסוּלֵי עֵדוּת בֵּין לְקוּלָּא בֵּין לְחוּמְרָא: (ה) **אַחַת אוֹמֶרֶת מֵת.** שְׁתֵּי צָרוֹת הַבָּאוֹת מִמְּדִינַת הַיָּם, אַחַת אוֹמֶרֶת מֵת בַּעְלִי וְאַחַת אוֹמֶרֶת לֹא מֵת: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הוֹאִיל וּמִכְחִישׁוֹת וְכוּ'.** וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ: (ו) **הָיְתָה בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן.** אִם הָיְתָה צָרָתָהּ בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה בְּחֶזְקַת שֶׁבַּעְלָהּ קַיָּם וְאֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לְעֵדוּת צָרָתָהּ, שֶׁהוֹאִיל וְאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לְהַשִּׂיאָהּ אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לִפְסֹלָהּ. וְכֵן הַלָּכָה: (ז) **אָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ אָמְרָה לֹא מֵת וְכוּ'.** חֲמוֹתָהּ אֲסוּרָה, שֶׁאֵין כַּלָּה מְעִידָה עַל חֲמוֹתָהּ. וְאִף עַל גַּב דְּאָמְרָה בְּרִישָׁא מֵת בַּעְלִי דְּחוּ אֵינָהּ כַּלָּתָהּ וְהָוְיָא נָכְרִית, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא מְהֵימְנָה: **הָיְתָה בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.** בָּהָא נָמֵי הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, אֲבָל בְּקִדֵּשׁ אַחַת מֵהֶמֶשׁ נָשִׁים וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה מֵהֶן קִדֵּשׁ, וְכֵן גֶּזֶל אֶחָד מֵהֶמֶשָּׁה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה מֵהֶן גָּזַל, בְּתַרְוַוייהוּ הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ח) **מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנִי נָאֱמָנֶת.** הוֹאִיל וְהָיָה לָהּ בֵּן וְלֹא הָיְתָה בְּחֶזְקַת זְקוּקָה לְיָבָם כְּשֶׁיָּצְאָה, הַשְׁתָּא נָמֵי כִּי אָמְרָה מֵת בַּעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנִי בְּנֵי שֶׁאֵין בָּהּ זִקַּת יָבָם, מְהֵימְנָא. אֲבָל כִּי אָמְרָה מֵת בְּנִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי וְרוֹצָה לְהִתְיַבֵּם, לֹא מְהֵימְנָא, וְאִם בָּאָה לְהָנָּשֵׂא לְשׁוּק חוֹשְׁשִׁים לְדִבְרֶיהָ, דְּשַׁוּוּהָ לְנַפְשָׁהּ חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא וּבָעְיָא חֲלִיצָה, מִפְּנֵי שֶׁנִּתְיַחֵד עִמּוֹ: (ט) **נִתַּן לִי בֵּן בְּמְדִינַת הַיָּם וּמֵת בְּנִי בְּנִי וְאַחַר כָּךְ מֵת בַּעְלִי.** דְּלֹא מַפְקָא נַפְשָׁהּ מֵחֲזָקָה קַמָּיְירָא, שֶׁאוֹמֶרֶת עֲדַיִן הִיא צְרִיכָה לַיָּבָם, נֶאֱמֶנֶת וּמַתֶּרֶת לְהִתְיַבֵּם: **אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת.** לְהָנָּשֵׂא לְשׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה, דְּכִי הֵימְנוּהָ רַבָּנָן לְאִשָּׁה, גַּבֵּי בַּעֲלָהּ הֵימְנוּהָ מִשּׁוּם דְּדַיְּיקָא וּמִנַּסְבָה, אֲבָל לְאַפּוּקֵי נַפְשָׁהּ מִיָּבָם לֹא הֵימְנוּהָ מִשּׁוּם דְּזִמְנִין דְּסָנְיָא לֵיהּ: **וְחוֹשְׁשִׁין לְדִבְרֶיהָ.** דְּאַפְּקָא נַפְשָׁהּ מִיָּבָם, וְחוֹלָצַת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת: (י) **נִתַּן לִי בָּנִי בְּמְדִינַת הַיָּם.** שֶׁיָּלְדָה חֲמוֹתָהּ בִּמְדִינַת הַיָּם, וְהִיא הָלְכָה בְּחֶזְקַת שֶׁאֵין לָהּ בָּנִים: **נִתַּן לִי בָּנִים וְאַחַר כָּךְ מֵת בְּנִי וְכוּ'.** דְּתַרְוַוייהוּ קָא שָׁרְיָא נַפְשָׁהּ לַשּׁוּק, נֶאֱמֶנֶת וּמַתֶּרֶת לַשּׁוּק בְּחֶזְקָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהֲפָה שֶׁאָסַר הוּא הַפָּה שֶׁהִתִּיר:

פרק טז (א) **הָאִשָּׁה. לֹא תִּנָּשֵׂא.** הוֹאִיל וּבְלֹא בָּנִים יָצָא בַּעְלָהּ: **וְלֹא תִּתְיַבֵּם.** שֶׁמָּא יָלְדָה צָרָתָהּ. וְאִם תֹּאמַר תַּחְלֹץ וְאַחַר כָּךְ תִּנָּשֵׂא לְשׁוּק מִמָּה נַפְשָׁךְ. תֵּרְצוּ בִּגְמָרָא (קיט:), מִשּׁוּם דְּחֲלוּצָה פְּסוּלָה לְכְהֻנָּה, וְאִם תַּחְלֹץ וְיִמָּצֵא אַחַר כָּךְ שֶׁיָּלְדָה צָרָתָהּ וְלָד שֶׁל קַיָּימָא וַחֲלִיצָתָהּ אֵינָהּ כְּלוּם, צְרִיכִים לְהַכְרִיז עָלֶיהָ שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה לְכְהֻנָּה וְלֹא נִפְסְלָה מֵחֲמַת אוֹתָהּ חֲלִיצָה, וּמִי שֶׁנִּמְצָא בְּשָׁעַת חֲלִיצָתָהּ וְלֹא נִמְצָא בְּשָׁעָה שֶׁהִכְרִיזוּ עַל הַחֲלִיצָה דְּלֹאו כְּלוּם הִיא וְלֹא נִפְסְלָה לְכְהֻנָּה עַל יָדָהּ, כְּשֶׁיִּרְאֶה אוֹתָהּ נְשׂוּאָה אַחַר כַּף לַכֹּהֵן יֹאמַר שֶׁחֲלוּצָה מֵהֶרֶת לַכֹּהֵן: **הָיְתָה לָהּ חָמוֹת.** בְּמְדִינַת הַיָּם: **אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת.** שֶׁמָּא נִתַּן לָהּ יָבָם. אַף עַל גַּב דְּחָיְישִׁינַן לְעֵיל שֶׁמָּא יָלְדָה צָרָה, הָתָם הוּא דְּכָל מַה דְּיָלְדָה צָרָה בֵּין זָכָר בֵּין נְקֵבָה מַפִּיק לָהּ לְהַאִיךְ מֵיָּבָם, אֲבָל חֲמוֹת דְּאִי נָמֵי יָלְדָה, לֹא זָקִיק לָהּ לְהַאִיךְ מִשֶּׁם רַבִּי יוֹסֵי, כִּדְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּמַתְנִיתִין. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **וְעָלָה לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים.** דְּסָבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר אָדָם חַי בְּתוֹךְ הַמַּיִם יָמִים רַבִּים, וּמִשּׁוּם הָכִי אֲפִלּוּ בְּמַיִם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סוֹף דְּאִי נָפֵיק הֲוָה חָזֵי לֵיהּ, חֲיֵישׁ דִּילְמָא נָפֵיק בְּתַר י

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת

פרק א (א) **בְּתוּלָה נִשֵּׂאת לְיוֹם רְבִיעִי.** וְלֹא בְּלֵיל חֲמִישִׁי, דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יִהְיֶה טָרוּד בִּנְשׂוֹאִים וְלָא מָצֵי בָּעִיל: **שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים.** כְּגוֹן שֶׁיֹּאמַר בָּעַלְתִּי וְלֹא מָצָאתִי דָּם, לֹא שָׁנָא אִם הִיא קְטַנָּה אוֹ נַעֲרָה, אוֹ נַעֲרָה אוֹ בּוֹגֶרֶת. אוֹ פָּתַח פְּתוּחַ מָצָאתִי, אִם הִיא קְטַנָּה אוֹ נַעֲרָה, אֲבָל בּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ טַעֲנַת פָּתַח פְּתוּחַ: **יֹשְׁבִים וְיָבֹא לְבֵית דִּין.** בְּעוֹד כַּעֲסוֹ עָלֶיהָ, שֶׁמָּא יִתְפַּיֵּס וְיִתְחָרֵט דַּעְתּוֹ וְיִקַּיְמֶנָּה, וְשָׁמָּא יִזְנֶתְנָה תַּחְתָּיו וַהֲרֵי הִיא אֲסוּרָה עָלָיו. וּבַגְּמָרָא (ג:) פָּרִיךְ וְתִנָּשֵׂא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת וְאִם יֵשׁ לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים יַשְׁכִּים בְּיוֹם שֵׁנִי לְבֵית דִּין, וּמְשַׁנֵּי שָׁקְדוּ חֲכָמִים עַל תַּקָּנַת בְּתוּלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהֵא טוֹרְחַ בַּסְּעוּדָה שְׁלֹשָׁה יָמִים, אֶחָד בְּשַׁבָּת וְשֵׁנִי בְּשַׁבָּת וּשְׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת, וּבְרַבִיעִי כּוֹנְסָהּ. וּבִזְמַן שֶׁאֵין בָּתֵּי דִינִין יוֹשְׁבִים בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, אִשָּׁה נִשֵּׂאת כָּל יוֹם, וְהוּא שֶׁטָּרַח בְּסְעוּדָה שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּמִפְּנֵי תַּקָּנַת עֲנִיִּים נוֹהֲגִים בְּקָצַת מְקוֹמוֹת לִשְׂא בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וְטַעְמָא דְּאַלְמָנָה לְיוֹם חֲמִישִׁי, שֶׁקָּדוּ חֲכָמִים עַל תַּקָּנַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהֵא שְׁמֵחַ עִמָּהּ שְׁלֹשָׁה יָמִים, חֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת וְשִׁשִּׁי בְּשַׁבָּת וְשַׁבָּת. וְהִנּוֹשֵׂא אֶת הָאַלְמָנָה אָסוּר בְּעֹנֶשׁ מְלֹאכָה שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְהִנּוֹשֵׂא אֶת הַבְּתוּלָה כָּל שִׁבְעָה. וּלְעִנְיַן בִּרְכַּת חֲתָנִים, בֵּין בְּחוּר שֶׁנָּשָׂא אַלְמָנָה בֵּין אַלְמוֹן שֶׁנָּשָׂא בְּתוּלָה מְבָרְכִים בִּרְכַּת חֲתָנִים כָּל שִׁבְעָה, וְאַלְמוֹן שֶׁנָּשָׂא בְּתוּלָה אוֹ אַלְמָנָה אוֹ גְּרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה מִן הָאֲרוּסִין, וְחָזָרָה וְנִשֵּׂאת, כְּתֻבָּתָהּ מִן הַשֵּׁנִי מְאתַיִם: **וְיֵשׁ לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים.** אִם לֹא מָצָא לָהּ הַשֵּׁנִי בְּתוּלִים, אֲבָדָה כְּתֻבָּתָהּ, דְּמִקָּח טָעוּת הוּא, שֶׁהֲרֵי בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה נִשֵּׂאת: (ג) **שָׁבָא עַל הַקְּטַנָּה.** פְּחוּתָה מִבַּת שֵׁשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה: **וְקָטָן.** פְּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה וּבָא עַל הַגְּדוֹלָה: **וּמַכַּת עֵין.** שֶׁנִּתְקָע לָהּ עֵין כְּאִלּוּ מָקוֹם: **כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם.** אִם נִשֵּׂאוּ סְתָם: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מַכַּת עֵין כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה.** וְהִלְכְתָא כְּוָתַיְהוּ. וַאֲפִלּוּ לֹא הִכִּיר בָּהּ, כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה, וְלֹא הָוֵי מְקָח טָעוּת: (ד) **בְּתוּלָה שֶׁהִיא אַלְמָנָה אוֹ גְרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה מִן הָאֲרוּסִין אֲמִרִים.** אִם חָזְרָה וְנִשֵּׂאת סְתָם. כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה, דִּבְחֶזְקַת בְּתוּלָה קַיְימָא מְשֻׁכְנְסָה לַחֻפָּה: (ה) **הָאוֹכֶלֶת אֵצֶל חְמִיו בִּיהוּדָה.** כְּשֶׁהָיוּ עוֹשִׂין סְעוּדַת אֵרוּסִין בְּבֵית אֲבִי הַכַּלָּה בִּיהוּדָה, הָיוּ נוֹהֲגִים שֶׁהָאֲרוּס מִתְיַחֵד עִם אֵרוּסְתּוֹ בְּדֵי שֶׁיֵּהֵא לִבּוֹ גַּס בָּהּ, לְפִיכָךְ כְּשֶׁנִּשֵּׂאת אַחַר כָּךְ אֵין לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים: (ו) **וְנִסְתַּחֲפָה שָׁדָךְ.** מָטָר סוֹחֵף בָּא עַל שָׂדֶךָ וְהִפְסִידָהּ, כְּלוֹמַר מַלְּךָ גָּרַם וְתַן לִי כְּתֻבָּתִי: **וְהָיָה מְקֹחִי מָקַח טָעוּת.** וְאֵין לְךָ כְּתֻבָּה מִמֶּנִּי: **נֶאֱמָנֶת.** וּמִשְּׁבִיעִין אוֹתָהּ שְׁבוּעַת הֶסֵּת שֶׁכֵּן הוּא כִּדְבָרֶיהָ, וְתִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ. וְאִי אָמְרָה בְּתוּלָה מְצָאנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, דְּהַיְינוּ רַבָּנָן לַבַּעַל וַאֲפִלּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה, דַּחֲזָקָה אֵין אָדָם טוֹרֵחַ בְּסְעוּדָה וּמַפְסִידָהּ: (ז) **דְּרוּסַת אִישׁ.** בְּעוֹלַת אִישׁ: **נֶאֱמֶנֶת.** וְלֹא הַפְסִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ. וּמִכָּל מָקוֹם אִי אֶשֶׁת כֹּהֵן הִיא וּלְאַחַר זְמַן הָאֲרוּסִין כְּשֶׁנִּשֵּׂאָה טָעַן דְּרוּסַת אִישׁ אֶת, מְפַקְּינַן לָהּ מִנִּיהּ, דְּשֶׁמָּא לְאַחַר שֶׁאֵרַס אוֹתָהּ נִבְעֲלָה, וּמִכִּי אָמַר דְּרוּסַת אִישׁ אֶת שׁוּיתָהּ אִנַּשֵּׁשִׁיא חֲזִיכָה דְּאִסּוּרָא. וַאֲפִלּוּ נִבְעֲלָה בְּאֹנֶס, הָא קַיְימָא לָן אֶשֶׁת כֹּהֵן שֶׁנֶּאֱנְסָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ. וּמְגָרֵשׁ לָהּ וְיִהְיֶה לָהּ כְּתֻבָּתָהּ: (ח) **מְדֻבָּרִים.** מְתֻיָּחָדִין: **הוּא.** מַיְיחֵס: **נֶאֱמֶנֶת.** כְּשֶׁרָה לְכַהֲנָה: (ט) **מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֵבֶר זֶה וְכוּ' רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר נֶאֱמָנֶת.** וּכְשֶׁרִים לְכַהֲנָה הִיא וּבְתָהּ, אֲבָל לְעִנְיַן יְרֻשָּׁה לֹא אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל שְׁזֶה הָעֵבֶר יִירָשֶׁנּוּ. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל **בְּכָל חֲנֵי בְּנֵי דַּמְתָּנִיתִין,** וַאֲפִלּוּ הָכִי לְכַתְּחִלָּה לֹא תִּנָּשֵׂא לְכַהֲנָה לֹא הַמְדֻבֶּרֶת עִם אֶחָד וְלֹא הַמְעֻבֶּרֶת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ רֹב אַנְשֵׁי הָעִיר מְיֻחָסִים וְנִבְעֲלָה זֹאת הָאִשָּׁה מֵאָחַד מֵהֶם שֶׁפָּרַשׁ חֹרֶן לְעִיר וּבָעַל, דְּאָמְרִינַן כָּל דְּפָרִישׁ מְרוּבָּא פָּרִישׁ, וְאָז תִּנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה לְכַהֲנָה בֵּין הִיא בֵּין בִּתָּהּ: (י) **אִם רֹב הָעִיר מְשֻׁיָּאִין לְכַהֲנָה.** אַף עַל גַּב דְּרוּבָּא חַד סַגִּי בָּעָלְמָא, מֵעֲלָה עָשׂוּ בְּיוֹחֲסִין, וְהָכָא אַצְרְכוּהָ רַבָּנָן תְּרֵי רוּבֵּי, רֹב סִיעָה הָעוֹבֶרֶת שָׁם, וְרֹב הָעִיר, וְאֵין מְשִׁיאִין לְכַתְּחִלָּה לְכַהֲנָה אֶלָּא בִּתְרֵי רוּבֵּי. וְכֵן הֲלָכָה:

פרק ב (א) **הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה.** וְתוֹבַעַת כְּתֻבָּתָהּ: **הוּא אוֹמֵר.** קַאי אִנִּתְגָּרְשָׁה. וְאִי אִנִּתְאַרְמְלָה, הַיְינוּ דְּאָמַר נְשָׂאךָ אֲבִינוּ וְאֵין לְךָ אֶלָּא מָנֶה: **הֵינוּמָא.** אֵיפָא מֵאן דְּאָמַר חֲפָה שֶׁל הַדֶּס שֶׁעוֹשִׂים לְבָתּוּלוֹת, וְאֵיפָא מֵאן דְּאָמַר צָעִיף שֶׁנּוֹתְנִים עַל הָעֵינַיִם וּמִתְנַמְנֶמֶת בּוֹ: (ב) **בְּתוּלָה אַלְמָנָה גְּרוּשָׁה.** כְּלוֹמַר, בְּתוּלָה שֶׁהִיא אַלְמָנָה אוֹ גְרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה מִן הָאֲרוּסִין, וְחָזְרָה וְנִשֵּׂאת, כְּתֻבָּתָהּ מִן הַשֵּׁנִי מְאתַיִם: **וְיֵשׁ לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים.** אִם לֹא מָצָא לָהּ הַשֵּׁנִי בְּתוּלִים, אֲבָדָה כְּתֻבָּתָהּ, דְּמִקָּח טָעוּת הוּא, שֶׁהֲרֵי בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה נִשֵּׂאת: (ג) **שָׁבָא עַל הַקְּטַנָּה.** פְּחוּתָה מִבַּת שֵׁשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה: **וְקָטָן.** פְּחוֹת מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה וּבָא עַל הַגְּדוֹלָה: **וּמַכַּת עֵין.** שֶׁנִּתְקָע לָהּ עֵין כְּאִלּוּ מָקוֹם: **כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם.** אִם נִשֵּׂאוּ סְתָם: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מַכַּת עֵין כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה.** וְהִלְכְתָא כְּוָתַיְהוּ. וַאֲפִלּוּ לֹא הִכִּיר בָּהּ, כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה, וְלֹא הָוֵי מְקָח טָעוּת: (ד) **בְּתוּלָה שֶׁהִיא אַלְמָנָה אוֹ גְרוּשָׁה אוֹ חֲלוּצָה מִן הָאֲרוּסִין אֲמִרִים.** אִם חָזְרָה וְנִשֵּׂאת סְתָם. כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה, דִּבְחֶזְקַת בְּתוּלָה קַיְימָא מְשֻׁכְנְסָה לַחֻפָּה: (ה) **הָאוֹכֶלֶת אֵצֶל חְמִיו בִּיהוּדָה.** כְּשֶׁהָיוּ עוֹשִׂין סְעוּדַת אֵרוּסִין בְּבֵית אֲבִי הַכַּלָּה בִּיהוּדָה, הָיוּ נוֹהֲגִים שֶׁהָאֲרוּס מִתְיַחֵד עִם אֵרוּסְתּוֹ כְּדֵי שֶׁיֵּהֵא לִבּוֹ גַּס בָּהּ, לְפִיכָךְ כְּשֶׁנִּשֵּׂאת אַחַר כָּךְ אֵין לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים: (ו) **וְנִסְתַּחֲפָה שָׁדָךְ.** מָטָר סוֹחֵף בָּא עַל שָׂדֶךָ וְהִפְסִידָהּ, כְּלוֹמַר מַלְּךָ גָּרַם וְתַן לִי כְּתֻבָּתִי: **וְהָיָה מְקֹחִי מָקַח טָעוּת.** וְאֵין לְךָ כְּתֻבָּה מִמֶּנִּי: **נֶאֱמֶנֶת.** וּמִשְּׁבִיעִין אוֹתָהּ שְׁבוּעַת הֶסֵּת שֶׁכֵּן הוּא כִּדְבָרֶיהָ, וְתִטֹּל כְּתֻבָּתָהּ. וְאִי אָמְרָה בְּתוּלָה מְצָאנִי, אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, דְּהַיְינוּ רַבָּנָן לַבַּעַל וַאֲפִלּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה, דַּחֲזָקָה אֵין אָדָם טוֹרֵחַ בְּסְעוּדָה וּמַפְסִידָהּ: (ז) **דְּרוּסַת אִישׁ.** בְּעוֹלַת אִישׁ: **נֶאֱמֶנֶת.** וְלֹא הַפְסִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ. וּמִכָּל מָקוֹם אִי אֶשֶׁת כֹּהֵן הִיא וּלְאַחַר זְמַן הָאֲרוּסִין כְּשֶׁנִּשֵּׂאָה טָעַן דְּרוּסַת אִישׁ אֶת, מְפַקְּינַן לָהּ מִנִּיהּ, דְּשֶׁמָּא לְאַחַר שֶׁאֵרַס אוֹתָהּ נִבְעֲלָה, וּמִכִּי אָמַר דְּרוּסַת אִישׁ אֶת שׁוּיתָהּ אִנַּשֵּׁשִׁיא חֲזִיכָה דְּאִסּוּרָא. וַאֲפִלּוּ נִבְעֲלָה בְּאֹנֶס, הָא קַיְימָא לָן אֶשֶׁת כֹּהֵן שֶׁנֶּאֱנְסָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ. וּמְגָרֵשׁ לָהּ וְיִהְיֶה לָהּ כְּתֻבָּתָהּ: (ח) **מְדֻבָּרִים.** מְתֻיָּחָדִין: **הוּא.** מַיְיחֵס: **נֶאֱמֶנֶת.** כְּשֶׁרָה לְכַהֲנָה: (ט) **מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֵבֶר זֶה וְכוּ' רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר נֶאֱמֶנֶת.** וּכְשֶׁרִים לְכַהֲנָה הִיא וּבְתָהּ, אֲבָל לְעִנְיַן יְרֻשָּׁה לֹא אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל שְׁזֶה הָעֵבֶר יִירָשֶׁנּוּ. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל **בְּכָל חֲנֵי בְּנֵי דַּמְתָּנִיתִין,** וַאֲפִלּוּ הָכִי לְכַתְּחִלָּה לֹא תִּנָּשֵׂא לְכַהֲנָה לֹא הַמְדֻבֶּרֶת עִם אֶחָד וְלֹא הַמְעֻבֶּרֶת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ רֹב אַנְשֵׁי הָעִיר מְיֻחָסִים וְנִבְעֲלָה זֹאת הָאִשָּׁה מֵאָחַד מֵהֶם שֶׁפָּרַשׁ חֹרֶן לְעִיר וּבָעַל, דְּאָמְרִינַן כָּל דְּפָרִישׁ מְרוּבָּא פָּרִישׁ, וְאָז תִּנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה לְכַהֲנָה בֵּין הִיא בֵּין בִּתָּהּ: (י) **אִם רֹב הָעִיר מְשֻׁיָּאִין לְכַהֲנָה.** אַף עַל גַּב דְּרוּבָּא חַד סַגִּי בָּעָלְמָא, מֵעֲלָה עָשׂוּ בְּיוֹחֲסִין, וְהָכָא אַצְרְכוּהָ רַבָּנָן תְּרֵי רוּבֵּי, רֹב סִיעָה הָעוֹבֶרֶת שָׁם, וְרֹב הָעִיר, וְאֵין מְשִׁיאִין לְכַתְּחִלָּה לְכַהֲנָה אֶלָּא בִּתְרֵי רוּבֵּי. וְכֵן הֲלָכָה:

פרק ב (א) **הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה.** וְתוֹבַעַת כְּתֻבָּתָהּ: **הוּא אוֹמֵר.** קַאי אִנִּתְגָּרְשָׁה. וְאִי אִנִּתְאַרְמְלָה, הַיְינוּ דְּאָמַר נְשָׂאךָ אֲבִינוּ וְאֵין לְךָ אֶלָּא מָנֶה: **הֵינוּמָא.** אֵיפָא מֵאן דְּאָמַר חֲפָה שֶׁל הַדֶּס שֶׁעוֹשִׂים לְבָתּוּלוֹת, וְאֵיפָא מֵאן דְּאָמַר צָעִיף שֶׁנּוֹתְנִים עַל הָעֵינַיִם וּמִתְנַמְנֶמֶת בּוֹ: **וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ.** שְׁעָרָהּ עַל כְּתֵפָהּ. כְּךְ הָיוּ נוֹהֲגִים לְהוֹצִיא הַבְּתוּלוֹת מִבֵּית אֲבִיהֶן לְבֵית הַחֻפָּה: **אַף חֻפַּוִּק קְלָלוֹת.** בִּמְקוֹמוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא הָיוּ נוֹהֲגִים לְחַלֵּק קְלָלוֹת בְּנִשּׂוֹאֵי הַבְּתוּלוֹת. וְאִי לֵיכָּא סַהֲדֵי שֶׁעָשׂוּ בְּנִשּׂוֹאֶיהָ כְּמִנְהָג נִשּׂוֹאֵי הַבְּתוּלוֹת, וּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה אָבֵד, בַּעַל מְהֵימָן וְאֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא מָנֶה: (ב) **וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** אַף עַל גַּב דְּלֵעֵיל בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״ז) גַּבֵּי הִיא אוֹמֶרֶת מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי, פָּלֵיג רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאָמַר דְּלָא מְהֵמְנִינַן לְאִשָּׁה בְּמַאי דְּאָמְרָה מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי, פְּלִיגִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאָמַר דְּלָא מְהֵמְנִינַן לְאִשָּׁה בְּמַאי דְּאָמְרָה מַפֶּת עֵין אֲנִי וְהָיְתָה כְּשֶׁרָה לְכַהֲנָה, הֲנִי מִילֵּי הֵיכָא דְּאִיכָּא אִסּוּר וְהֶתֵּר לְפָסֵל לְכַהֲנָה אוֹ לְהַכְשִׁיר, בְּהָא פָּלֵיג רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאָמַר דְּלָא מְהֵימְנִינַן לָהּ בְּמִגּוֹ, אֲבָל הֵיכָא דְּלֵיכָּא אִסּוּר וְהֶתֵּר אֶלָּא דְּרָךְ דְּמָמוֹנָא, כְּגוֹן הָאוֹמֵר לְחַבֵּרוֹ שָׂדֶה זוֹ שֶׁל אָבִיךָ הָיְתָה וּלְקַחְתִּיהָ מִמֶּנּוּ, מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל דְּבִכְהַאי גַּוְנָא מְהֵימְנִינַן לֵיהּ בְּמִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר שֶׁלִּי הִיא וְאָמַר שֶׁל אָבִיךָ הָיְתָה וּלְקַחְתִּיהָ מִמֶּנּוּ נֶאֱמָן: **וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁהִיא שֶׁל אָבִיו אֵינוֹ נֶאֱמָן.** בְּגְמָרָא (יז:) מְפָרֵשׁ דְּהָא מַתְנִיתִין אָתָא לְאַשְׁמוּעִינַן כְּגוֹן שֶׁלֹּא אָכְלָה אֶלָּא שְׁתֵּי שָׁנִים בְּפְנֵי הָאָב וְשָׁנָה אַחַת בְּפְנֵי הַבַּן, דְּכֵיוָן דְּלֹא שְׁלְמוּ לוֹ שָׁלֹשׁ שְׁנֵי חֲזָקָה בְּחַיֵּי הָאָב, הַשְׁתָּא שֶׁאָכְלָה בְּפְנֵי הַבַּן אֵינוֹ עוֹלֶה לְמִנְיַן שְׁנֵי חֲזָקָה: (ג) **אֲנוּסִים הָיִינוּ.** אֲנַן נָפְשׁוֹת שָׁמָּא יַהֲרְגוּנוּ. אֲבָל אֲנַן מָמוֹן שָׁמָּא יִקַּח מִמֶּנּוּ, וְכָל שֶׁכֵּן אִם אָמְרוּ בִּשְׁבִיל רֹב מָמוֹן שֶׁנִּתַּן לָנוּ, אֵינָן נֶאֱמָנִין, דְּאֵין אָדָם

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת

מִשִּׁים עַצְמוֹ רָשָׁע, דְּאָדָם קָרוֹב אֵצֶל עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ לֹא לְזַכּוּת וְלֹא לְחוֹבָה. וְכֵן פְּסוֹלֵי עֲדוּת הֵיינוּ, מַחֲמַת קְרָבָה, אֲבָל מַחֲמַת עֲבֵרָה אֵינָן נֶאֱמָנִים: **יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחֵר.** חֲתוּמִים בִּשְׁטָר אַחֵר שֶׁהֶחְזִיק בְּבֵית דִּין, וּבָא אוֹתוֹ שְׁטָר לְפָנֵינוּ עִם זֶה, וּכְתַב חוֹתָמָן דּוֹמִין זֶה לְשֶׁל זֶה: (ד) **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנִים.** דְּהָא אִיפָּא תְּרֵי סַהֲדֵי עַל כָּל כְּתָב וּכְתָב: **צְרִיכִים לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר.** שֶׁעַל כְּתַב יָדָן הֵן מְעִידִין, לֹא עַל מָנָה שֶׁבַּשְּׁטָר, וְצָרִיךְ תְּרֵי סַהֲדֵי עַל כָּל כְּתָב וּכְתָב: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינָם צְרִיכִין לְצָרֵף עִמָּהֶם אַחֵר.** שֶׁעַל מָנָה שֶׁבַּשְּׁטָר הֵם מְעִידִים, וּכְשֶׁזֶּה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי וְזֶה אוֹמֵר זֶה כְּתַב יָדִי נִמְצְאוּ שְׁנֵי עֵדִים עַל מָנָה שֶׁבַּשְּׁטָר. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ה) **אִם מְשֻׁנָּאִת.** לֹא נִשֵּׂאת מִמֶּנּוּ, אֶלָּא אִם מְשֻׁהְתִּירוּהָ לְנָשֵׂא בְּאוּ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּית: **לֹא תֵצֵא.** מֵהַתֶּרֶת הָרִאשׁוֹן, וְתִנָּשֵׂא לְכָתְחִלָּה. אֲבָל אִם בָּאוּ עֵדִים שֶׁנִּטְמֵאת, אֲפִלּוּ הָיוּ לָהּ כַּמָּה בָּנִים תֵּצֵא: (ו) **שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁנִּשְׁבּוּ.** שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבּוּ: **שֶׁמַּעִידוֹת זוֹ אֶת זוֹ.** כָּל אַחַת אוֹמֶרֶת חֲבֶרְתִּי טְהוֹרָה: **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת.** דִּבְשִׁבְיָה הֻקְלוּ לְהִכָּשֵׁר עַד אֶחָד וַאֲפִלּוּ עֶבֶד וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה וַאֲפִלּוּ קָטָן שֶׁנִּשְׁבּוּ עִם גְּדוֹלִים: **עוֹרְרִין.** שֶׁקּוֹרִין עָלָיו שֵׁם פְּסוּל. וְאֵין עֵרְעוּר פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם: **מַצְלִין.** הֵיכָא דְּלֵיכָּא גּוֹמְלִים. וְהֵיינוּ דְּאֵיכָּא לְמֵימַר

רבינו עובדיה

נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל׳: **וְלֹא מֵאָה יֻלָּע.** אִם נִמְצָא הַבַּעַל שִׁקָּרָן. דִּכוּלָּהּ פָּרָשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִיבָא: **וְלָדָתָה בְּקָרָשָׁה חֲרִי זוֹ בְּסַקִּילָה.** דְּאָמַר קְרָא (שם) ׳וּסְקַלְתֶּהָ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה׳, שֶׁאֵין צָרִיךְ לוֹמַר ׳וָמֵתָה׳, אֶלָּא לְרַבּוֹת הוֹרָתָהּ שֶׁלֹּא בְקָרָשָׁה. וּמִיהוּ לְקָנָס לֹא מְרַבִּינַן לָהּ, דִּלְמִיתָה נִתְרַבִּית וְלֹא לְקָנָס: **יֵשׁ לָהּ אָב.** בְּיִשְׂרְאֵלִית מֻקְמֵירִי: **וְאֵין לָהּ פֶּתַח בֵּית אָב.** כְּגוֹן שֶׁאֵין לָאָב בַּיִת: (ד) **הָאָב זַכַּאי בִּבְתּוֹ.** כְּקָטָנוּתָהּ וּבְנַעֲרוּתָהּ: **בְּקִדּוּשֶׁיהָ בִּכְסָף.** שֶׁכָּסַף קִדּוּשֶׁיהָ שֶׁלּוֹ, דִּכְתִיב בָּאָמָה הָעִבְרִיָּה (שמות כא יא) ׳וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף׳, וְדַרְשִׁינַן אֵין כֶּסֶף לְאָדוֹן זֶה, כְּלוֹמַר לְאָדוֹן שֶׁקָּנָאָהּ שֶׁיְּצָאָה מֵאִתּוֹ חִנָּם בְּסִימָנֵי נְעָרוּת, אֲבָל יֵשׁ כֶּסֶף לְאָדוֹן אַחֵר, וּמִנּוֹ אָב, שֶׁכֶּסֶף קִדּוּשֶׁיהָ שֶׁלּוֹ אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה עַד שֶׁתִּבָּגֵר: **בְּשָׂטָר וּבְבִיאָה.** שֶׁמְּקַבֵּל שָׂטָר קִדּוּשִׁין עָלֶיהָ, וּמוֹסְרָהּ לְבִיאָה לְשֵׁם קִדּוּשִׁין לְמִי שֶׁיִּרְצֶה, דִּכְתִיב (דברים כד ב) ׳וְהָיְתָה׳, אִתְקוּשׁ הָוְיוֹת לַהֲדֵדֵי, מַה כָּסֶף שֶׁהוּא אֶחָד מִן הַהָוְיוֹת בִּרְשׁוּת אָבִיהָ, אַף קִדּוּשֵׁי שְׂטָר וּבִיאָה בִּרְשׁוּת אָבִיהָ: **בְּמִצִיאָתָהּ.** מְשׁוּם אֵיבָה: **וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ.** דִּכְתִיב (שמות כא ז) ׳וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה׳, מַה אָמָה מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לִרְבָּה אַף בַּת מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְאָבִיהָ: **וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ.** דִּכְתִיב (במדבר ל יז) ׳בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׳: **וּמַקֶּבֶל גִּטָּהּ.** דִּכְתִיב (דברים שם) ׳וְיָצְאָה וְהָיְתָה׳, אִיתְקַשׁ יְצִיאָה לַהֲוָיָה, כְּשֵׁם שֶׁהָאָב מְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ בְּקָטְנוּתָהּ וְנַעֲרוּתָהּ, כָּךְ מְקַבֵּל גִּטָּהּ: **וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ.** אִם נִפְלוּ לָהּ קַרְקָעוֹת מִבֵּית אֲבִי אִמָּהּ, אֵין אָבִיהָ אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן בְּחַיֶּיהָ, אֶלָּא אִם כֵּן מַתָּה וְהוּא יוֹרְשָׁהּ: **יֶתֶר עָלָיו הַבַּעַל.** שֶׁהוּא בַּעַל חוֹב בָּל יִמָּצֵא לְכָל אֲשֶׁר לוֹ, וְאוֹכֵל פֵּרוֹת כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ, אֶלָּא אִם כֵּן נִפְרַעְתִּי מִנִּכְסֵי אָבִיהָ: **וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ.** דִּכְתִיב (שמות כא ז) ׳וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה׳, מַה אָמָה מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לִרְבָּה אַף בַּת מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְאָבִיהָ: **נְדָרֶיהָ.** דִּכְתִיב (במדבר ל יז) ׳בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׳: **וּמַקֶּבֶל גִּטָּהּ.** דִּכְתִיב (דברים שם) ׳וְיָצְאָה וְהָיְתָה׳, אִיתְקַשׁ יְצִיאָה לַהֲוָיָה, כְּשֵׁם שֶׁהָאָב מְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ בְּקָטְנוּתָהּ וְנַעֲרוּתָהּ, כָּךְ מְקַבֵּל גִּטָּהּ: **וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ.** אִם נִפְלוּ לָהּ קַרְקָעוֹת מִבֵּית אֲבִי אִמָּהּ, אֵין אָבִיהָ אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן בְּחַיֶּיהָ, אֶלָּא אִם כֵּן מַתָּה וְהוּא יוֹרְשָׁהּ: **יֶתֶר עָלָיו הַבַּעַל.** שֶׁהוּא בַּעַל חוֹב בָּל יִמָּצֵא לְכָל אֲשֶׁר לוֹ, וְאוֹכֵל פֵּרוֹת כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ, אֶלָּא אִם כֵּן נִפְרַעְתִּי מִנִּכְסֵי אָבִיהָ: **וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ.** דִּכְתִיב (שמות כא ז) ׳וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה׳, מַה אָמָה מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לִרְבָּה אַף בַּת מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְאָבִיהָ: **וּבַהֲפָרַת

יַעֲמִיד פַּרְנָס, וּמְשַׁנֵּי, כְּגוֹן שֶׁאֵין מַסְפִּיקִין לְדַבְּרִים שֶׁהָיְתָה רְגִילָה בָּהֶם בְּבֵית אָבִיהָ, וְעַל זֶה בִּלְבַד יַעֲמִיד פַּרְנָס שֶׁיְּפַרְנְסֶנָּה. וְלֹא שֶׁיַּעֲמִיד שֶׁלֶיהָ לְפַרְנְסָהּ, שֶׁהֲרֵי שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, אֶלָּא שֶׁאוֹמַר כָּל הַמְפַרְנֵס אֵינוֹ מְפַסִּיד: **יָתֵר מִכֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה.** דְּעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם לָא שָׁמְעֵי אִינְשֵׁי וְלֵיכָּא זִילּוּתָא, טָפֵי מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם שָׁמְעֵי אִינְשֵׁי וְאִיכָּא זִילּוּתָא: **בְּיִשְׂרָאֵל.** אִם יִשְׂרָאֵל הוּא שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִיר שֶׁהֲרֵי אֵין גּוֹרְשָׁתוֹ: **וּבְכֹהֶנֶת.** שֶׁאִם יִגָּרְשֶׁנָּה לֹא יוּכַל לְהַחֲזִירָהּ יָהֲבוּ לֵיהּ רַבָּנָן זִימְנָא טָפֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **אֶחָד מִכָּל הַפֵּרוֹת.** כְּגוֹן שֶׁאָמְרָה הֵיא קוֹנָם פֵּרִי פְלוֹנִי עָלַי, וְהוּא קָיֵם לָהּ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ'.** **וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ:** (ג) **שֶׁלֹּא תִתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִים.** [שֶׁאָמְרָה הֵיא] קוֹנָם בֹּשֶׂם פְּלוֹנִי עָלַי, וְהוּא קָיֵם לָהּ: **בַּעֲנִיּוֹת שֶׁלֹּא נָתַן קִצְבָּה לְדָבָר.** עַד מָתַי אֶסְרוּ עָלֶיהָ, הוּא דְּיוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. אֲבָל אִם נָתַן קִצְבָּה, תַּמְתִּין עַד אוֹתוֹ זְמַן. וְכַמָּה קִצְבָּה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ: **וּבַעֲשִׂירוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם.** שֶׁכֵּן אִשָּׁה חֲשׁוּבָה נֶהֱנֵית מֵרֵיחַ קְשׁוּטֶיהָ שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְזוֹאת תֶּהֱנֶה מֵרֵיחַ הַקְּשׁוּטִים שֶׁנִּתְקַשְּׁטָה לִפְנֵי הַנָּדָר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **רֶגֶל אֶחָד יְקַיֵּם שְׁלֹשָׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה.** הָא מַתְנִיתִין מְפָרְשִׁים לָהּ בְּגֶמָרָא (עא:) הָכִי, רֶגֶל אֶחָד יְקַיֵּם, בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאִשָּׁת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּכֹהֶנֶת שְׁנַיִם יְקַיֵּם, שְׁלִשָּׁה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּמַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה הִיא דְּמַפְלִיג בֵּין יִשְׂרָאֵל לְכֹהֶנֶת (לעיל משניות א-ב), **וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ:** (ה) **שְׁנוֹעַל בְּפָנֶיהָ.** דֶּלֶת שֶׁל שִׁמְהָה וְהֶסֶרֶת יָגוֹן. וּלְבֵית הָאֵבֶל נוֹעֵל בְּפָנֶיהָ, שֶׁלִּמְחָר הִיא מֵתָה וְאֵין אָדָם פָּרוּצִים מְצוּיִין שָׁם: **מִחֲמַת דָּבָר אַחֵר.** כְּגוֹן דְּאִתְחֲזַק שֶׁבְּנֵי אָדָם פְּרוּצִים מְצוּיִין שָׁם: **שֶׁתֹּאמְרִי לְפָלוֹנִי וְכוּ'.** דְּבָרִים שֶׁל קְלוֹן: **שְׁתֵּהֵא מְמֹאָהּ וּמְעֹרָה לָאֶשֶׁפָּה.** אִית דְּמְפָרְשֵׁי (גמ' עב.) לְאַחַר שֶׁתִּשְׁמַשׁ וְיִמָּלֵא רַחְמָהּ שֶׁכְּבַת זֶרַע תִּנָּעֵנוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְלְטוּ וְתִתְעַבֵּר. וְאִית דְּמְפָרְשֵׁי שֶׁתִּמְלֵא עֲשָׂרָה כְּפוּלוֹת לְאֶשֶׁפָּה, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֵית כְּשׁוֹטָה: (ו) **מֵאֵבֶלֶת שֶׁאֵינוֹ מֵעֲשָׂר.** וְלֹא נוֹדַע לוֹ אֶלָּא אַחַר שֶׁאָכְלוּ, כְּגוֹן דְּאָמְרָה לֵיהּ פְּלוֹנִי כֹּהֵן תַּקֵּן לִי אֶת הַכָּרִי, וְאַזַל שַׁיְּלֵיהּ וְאִשְׁתְּכַח שִׁיקְרָא: **וּמְשַׁמְּשָׁתוֹ נִדָּה.** כְּגוֹן שֶׁהֶחֱזִקָה נִדָּה בְּשִׁכְנוֹתֶיהָ שֶׁרָאוּהָ לוֹבֶשֶׁת בִּגְדֵי נִדּוּת, וּלְבַעְלָהּ אָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי: **וְלֹא קוֹנָה לוֹ חַלָּה.** דְּאָמְרָה לֵיהּ פְּלוֹנִי תַּקֵּן לִי אֶת הָעִסָּה, וְאַזַל שַׁיְּלֵיהּ וְאִשְׁתְּכַח שִׁיקְרָא: **וּמְוֹנָה בְּשׂוֹק.** וּמַרְאָה זְרוֹעוֹתֶיהָ לִבְנֵי אָדָם: **וּמְדַבֶּרֶת עִם בְּנֵי אָדָם.** מְשַׂחֶקֶת עִם הַבַּחוּרִים: **וּמְקַפֶּלֶת יוֹלְדָנִיו בְּפָנָיו.** מְקַלֶּלֶת וּמְחָרֶפֶת אֲבִי בַּעְלָהּ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ: **הַקּוֹלָנִית.** תּוֹבַעַת תַּשְׁמִישׁ בְּקוֹל רָם עַד שֶׁשְּׁכֵנוֹתֶיהָ שׁוֹמְעוֹת אוֹתָהּ. וְכָל הָנֵי צְרִיכוּת עַדִּים וְהַתְרָאָה לְהַפְסִידָן כְּתֻבָּתָן, וְאֵין לָהֶן לֹא כְּתֻבָּה וְלֹא תּוֹסֶפֶת, וְאֵינָן נוֹטְלוֹת אֶלָּא בְּלֹא כְּתֻבָּה: (ז) **שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים.** בְּאִלּוּ נְדָרִים אָמְרוּ, שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר וְלֹא תִּשְׁתֶּה יַיִן וְלֹא תִּתְקַשֵּׁט בִּכְבָדֵי צִבְעוֹנִים (גמ' עב:), אֲבָל בִּשְׁאָר נְדָרִים מְקַדֶּשֶׁת: **כָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בִּכֹהֲנִים.** בְּבְכוֹרוֹת (פ״ז) קָא מָנֵי לְהוּ. וְהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן בַּנָּשִׁים, זֵעָה, וְרִיחַ הָפֶה, אוֹ רֵיחַ רַע בְּמָקוֹם אֶחָד בְּגוּפָהּ, וְשׁוּמָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֵׂעָר, בֵּין קְטַנָּה בֵּין גְּדוֹלָה כְּשֶׁהִיא כְּנֶגֶד פָּנֶיהָ, וּכְגוֹן שֶׁהִיא תַּחַת כַּפָּה שֶׁבְּרֹאשָׁהּ, דְּזִימְנִין דְּמִתְחֲזֵא בְּמוּמִין לֹא מִתְחֲזֵא, שֶׁאִם הִיא בְּמָקוֹם הַמְגֻלֶּה תָּמִיד הֲרֵי רָאָה וְנִתְפַּיֵּס, וְאִם הַשּׁוּמָא אֵין בָּהּ שֵׂעָר אֵינָהּ מוּם עַד שֶׁתְּהֵא גְּדוֹלָה כְּאֶסֶר, וְקוֹלָהּ עֶבֶה וּמְשֻׁנֶּה מִקּוֹל שְׁאָר הַנָּשִׁים, וּנְשָׁכָהּ כָּלֶב וְנַעֲשָׂה בְּמָקוֹם הַנְּשִׁיכָה צַלֶּקֶת, כְּלוֹמַר כּוּחִין כְּמוֹ מְכוֹת אֵשׁ, וְדַדֶּיהָ גַּסִּים מֵחֲבֵרוֹתֶיהָ טָפֵת, וְשָׁדַדֶּיהָ רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה עַד שֶׁיֵּשׁ טֶפַח בֵּין דַּד לְדַד, אֶלּוּ מוּמִין בַּנָּשִׁים, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם מוּמִין בִּכֹּהֲנִים: (ח) **הָאַב צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה.** אִם בָּא לְתָבֵעַ כְּתֻבָּתָהּ מִן הָאֵרוּסִין מִזֶּה שֶׁמְּמַאֵן לְקַחְתָּהּ, צָרִיךְ שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁלְּאַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה הָיוּ בָּהּ מוּמִין הַלָּלוּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָאִשָּׁה חֶזְקָה דְּרוּפָּא, הוֹאִיל וְנִמְצְאוּ הַמּוּמִין בְּרֹאשׁ הָאַב וְאֵיכָא לְמֵימַר כְּאן הָיוּ קֹדֶם אֵרוּסִין, וּלְפִיכָךְ אִם לֹא הֵבִיא רְאָיָה בַּעַל מְהֵימַן: **נִכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל.** נִשֵּׂאָה, וְעַתָּה בָּא לְהוֹצִיאָהּ בְּלֹא כְּתֻבָּה עַל מוּמִין שֶׁבָּהּ, עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁקֹּדֶם שֶׁנִּתְאָרְסָה הָיוּ בָהּ מוּמִין הַלָּלוּ, דְּכֵיוָן דְּלֹא נִמְצְאוּ מוּמִין הַלָּלוּ אֶלָּא בִּרְשׁוּתוֹ, אוֹמְרִים כְּאן נִמְצְאוּ כְּאן הָיוּ וּלְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת בָּאוּ לָהּ וְנִסְתַּכְּלָה שֶׁהָהוּ: **אֵינוֹ יָכוֹל לְטָעֹן.**

יְדוּעִים: (ג) **שָׁמִין אוֹתָן.** דְּקָסָבַר מָה שֶׁגָּדַל בִּרְשׁוּתוֹ הָוֵי פֵּרוֹת, וּמָה שֶׁלֹּא גָּדַל בִּרְשׁוּתוֹ הֲרֵי קָרֵן, וּלְפִיכָךְ מָה שֶׁדְּמֵי הַקַּרְקַע יְקָרִים עַכְשָׁיו בְּשֶׁבִיל תְּבוּאָה זוֹ הֲרֵי קָרֵן, וְצָרִיךְ לִתֵּן לָהּ דָּמִים וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָ: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים.** אַף אֵלּוּ שֶׁלֹּא גָּדְלוּ בִּרְשׁוּתוֹ תּוֹרַת פֵּרוֹת נְתִנוּ בָּהֶם, הוֹאִיל וְהַקַּרְקַע קַיֶּמֶת לָהּ. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:**

(ד) **בִּיצִיאָתָהּ.** אִם בָּא לְגָרְשָׁהּ: **פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע בְּכִנְיָסָתָהּ שֶׁלּוֹ.** כְּלוֹמַר בְּשָׁעַת נְפִילָתָן, שֶׁלּוֹ, כְּדִבְרֵי חֲכָמִים (לעיל מ״ג). וְאֵיכָא בֵּין חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִין בְּשָׁעַת יְצִיאָה דְּלֹא אִיירֵי בְּהוּ חֲכָמִים, וְלֵית לְהוּ הָא דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּיצִיאָתָהּ שֶׁלָּהּ, דְּקָסָבְרֵי מָה שֶׁגָּדַל בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁלּוֹ. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:** (ה) **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא תְּמִכֹּר.** יְכוֹלָה הִיא לְעַכֵּב. **וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא תְּמִכֹּר.** וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ: **קְמָעָא.** דָּבָר מוּעָט, וַאֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא: **יָשְׁבָע בַּמֶּה הוֹצִיא וְיִטֹּל.** וְשִׁבּוּעָה זוֹ כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה הִיא. וְהָנֵי מִילֵּי שֶׁהָיָה הַשָּׁבַח כְּנֶגֶד הַהוֹצָאָה אוֹ יוֹתֵר, אֲבָל אִם הָיְתָה הַהוֹצָאָה יְתֵרָה עַל הַשָּׁבַח, יִשָּׁבַע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שֶׁהוֹצִיא כְּנֶגֶד הַשָּׁבַח, וְיִטֹּל כְּנֶגֶד הַשָּׁבַח בִּלְבַד וְהַשְּׁאָר מַבְּעָלָהּ יוֹצְאִים עִמָּהּ: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יִחְלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה.** דְּסָפֵק נִשּׂוֹאָה לַיְּבָמִים הִיא וְיוֹרֶשׁ בַּחֲצִי יְרֻשָּׁתָהּ מִסָּפֵק [שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְזֶה שֶׁסָּפֵק נִשּׂוֹאָה הִיא אֲצְלוֹ וֹכֵה בְּסָפֵק] (שם): **נִכְסִים בְּחֶזְקָתָן.** נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל בְּחֶזְקָתָן. וְלֹא אִתְפָּרַשׁ בְּחֶזְקַת מִי, אִי בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל הוֹאִיל וְאַחֲרָיוּתָן עָלָיו, אִי בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה שֶׁהֵיא שֶׁלָּהּ [וּלְעִנְיַן דִּינָא יַחֲלוֹקוּ אֲפִלּוּ לְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל (שם)]. וּבְקָרָע רְבִיעֵי מִיכְּמוֹת (מ״ג) תִּמְצָא הַמִּשְׁנָה הַזֹּאת: (ז) **יְקֻחַ בָּהֶן קַרְקַע.** לְפִי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן, לְפִיכָךְ נִכְסֵי הַמֵּת אַחֲרֵיהֶן לִכְתֻבָּתָהּ, אֲבָל שֶׁהֵיכֶם אוֹכֵל פֵּרוֹת אִם מְכַּבֵּס אוֹתָהּ. וְכֵסֶת מִשְׁכָּבוֹת אֵינוֹ לְכְתֻבָּתָהּ: **שָׁמִין אוֹתָם.** דְּכָל מַה שֶׁגָּדַל בִּרְשׁוּת הַמֵּת אַחֲרֵיהֶן לִכְתֻבָּתָהּ: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים פֵּרוֹת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ.** בְּגֶמָרָא (פב.) פָּרִיךְ, וְהָא כָּל נִכְסֵיהּ אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין לִכְתֻבָּתָהּ, וּמִשְּׁנֵי תָּנֵי ״שֶׁלּוֹ״: **כָּל הַקּוֹדֶם זָכָה.** קָסְבְרֵי מְשַׁלְטֵי לַכְתֻבָּה לָא מְשַׁתְּעְבְּדֵי אֶלָּא אִם כֵּן תְּפָסָהּ, וּמַחַיִּים דְּבַעַל בְּעֵינָן תְּפִיסָה. וְהוּא הַדִּין נָמֵי דִּפְלִיגִי אִכְּסָפִים, דְּמַאי שְׁנָא כְּסָפִים מִפֵּרוֹת תְּלוּשִׁין. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ.** שְׁמַגְרָשָׁהּ בְּגֵט וּמַחֲזִירָהּ. וְלֹא אַמְרִינַן ״וְיִבְמָהּ״ אָמַר רַחֲמָנָא (דברים כה ה) וַעֲדַיִן יְבוּמִין רִאשׁוֹנִים עָלֶיהָ וְלֹא תִּסְגֵּי לָהּ בְּגֵט, וְהָכִי נָמֵי כְּשֶׁגִּרְשָׁהּ [הָוֵה] אַמְרִינַן מִצְוָה דְּרָמָא רַחֲמָנָא עֲלֵיהּ הָא קָעֲבָדָה וְתַקִּיעַ בְּאִסּוּר עֲלֵיהּ אֵשֶׁת אָח וְלֹא מָצֵי לְהַחֲזִירָהּ, קָא מַשְׁמַע לָן דְּאָמַר רַחֲמָנָא (שם) ״וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה״, כֵּיוָן שֶׁלָּקָחָהּ הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ: (ח) **כָּל נְכָסָיו.** שֶׁיָּרַשׁ מֵאָחִיו אַחֲרָאִין לְכְתֻבָּתָהּ: **גֵּרְשָׁהּ אֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּה.** אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא גֵּרְשָׁהּ הָיוּ כָּל הַנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים לָהּ: **הֲרֵי הִיא כְּכָל הַנְּשָׂיִם.** שֶׁהַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶחֱזִירָהּ, עַל מְנָת כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה הֶחֱזִירָהּ. וְאִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינַן הָא בִּיכְמָה, דְּלָא תֵּימָא אִשְׁתּוֹ הִיא דְּאִיהוּ כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה מֻמְּנוֹנוֹ, אֲבָל יְבִמְתּוֹ דְּלָאו אִיהוּ כָּתַב לָהּ אֶלָּא נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן הוּא דְּהָוֹוּ אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין, הֵיכָא דְּגֵרְשָׁהּ וְאַהֲדְרָהּ אֵימָא כְּתֻבָּתָהּ מִנַּיהּ, קָא מַשְׁמַע לָן:

פרק ט (א) **הַכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ דַּיִן וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנִכְסַיִךְ.** בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה כּוֹתֵב לָהּ, לְכִשְׁתִּנָּשְׂאִי לִי דַּיִן וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ, אַף עַל גַּב דְּלֹא קָנוּ מִנַּיהּ, מוֹכֶרֶת הִיא לָהֶם, שֶׁנִּמְלָה הַבָּאָה לְאָדָם מִמָּקוֹם אַחֵר אָדָם מַתְנֶה עָלֶיהָ שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה, וְאִי קָנוּ מִנַּיהּ, אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁנֵּשֵׂאת מִכְּרָה קָיֵם, אֲבָל פֵּרוֹת אוֹכֵל, וְאִם מֵתָה יוֹרְשָׁהּ, דְּהָכֵי מַשְׁמַע, בְּנִכְסַיִךְ אֵין לִי דַּיִן, וְכָל זְמַן שֶׁהֵן נְכָסַיִךְ שֶׁאַתְּ מְחַיַּיִם אֵין לִי דַּיִן וּדְבָרִים עִמָּהֶם, הוֹאִיל וְאֵין לִי בָּהֶם דַּיִן וּדְבָרִים: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא אוֹכֵל פֵּרֵי פֵּרוֹת.** בְּגֶמָרָא (פג:) מְפָרֵשׁ אִלּוּ הֵן פֵּרוֹת וְאִלּוּ הֵן פֵּרֵי פֵּרוֹת, הַכְנִיסָהּ לוֹ קַרְקַע וְעָשְׂתָה פֵּרוֹת אִלּוּ הֵן פֵּרוֹת, מֻכָּר אִלּוּ הַפֵּרוֹת וְלָקַח בָּהֶן קַרְקַע וְעָשְׂתָה פֵּרוֹת הֲרֵי הֵן פֵּרֵי פֵּרוֹת. וּכְשֶׁאָמַר לָהּ דַּיִן וּדְבָרִים אֵין לִי בִּנְכָסַיִךְ וּבִפְרוֹתֵיהֶן בִּלְבַד, אוֹכֵל פֵּרֵי פֵּרוֹת לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, דְּהָא לָא סָלִיק נַפְשֵׁיהּ אֶלָּא מִן הַפֵּרוֹת בִּלְבַד. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִם מֵתָה יֵרָשֶׁנָּה מִפְּנֵי שֶׁמַּתָּנָה עַל מָה שֶׁפָּתוּב בַּתּוֹרָה.** דִּכְתִיב (במדבר כז יא) ״וְיָרַשׁ אֹתָהּ״, מִכָּאן שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, אֲבָל מַקְנָא דְּמִלְּתָא, שֶׁיֵּרֵשֶׁת הַבַּעַל אֶת אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא, וְאַף עַל פִּי כֵן הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לֹא מִפְּנֵי שֶׁמַּתָּנָה עַל מָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, אֶלָּא שֶׁהֲלָכָה כְּשֶׁל חִזּוּק כְּשֶׁל תּוֹרָה: (ב) **יָצָתָה לְכוּשׁ שֶׁבָּהֶן.** שֶׁמִּכְּרוּ לְמִי שֶׁשָּׁטְרוּ מִאֲחֵר, וְאֵין לָהּ לְטָעֹן לְקוֹחוֹת הַקּוֹדְמִים לוֹ. וְאִית דְּמְפָרְשֵׁי לְכוּשׁ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִטְרֹחַ לְקוֹחוֹת הַקּוֹדְמִים לוֹ. וְאִית דְּמְפָרְשֵׁי לְכוּשׁ שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לַחֲזֹר אַחַר נְכָסִי הַמֵּת וּלְבַקֵּשׁ הֵיכָן יֵשׁ לוֹ קַרְקַע כְּמוֹ הָאִישׁ. וְאַף עַל גַּב דְּמִשַּׁלְטָלֵי דִּיתְמֵי לָא מִשְׁתַּעְבְּדִי לְבַעַל חוֹב וְלֹא לְכְתֻבַּת אִשָּׁה, הָכָא דְּלָאו בְּרִשׁוּתַיְיהוּ מִנַּחֵי, סְבִירָא לְרַבִּי טַרְפוֹן דְּמוֹצִיאִין מִיַּד הַלּוֶה אוֹ מִיַּד שֶׁהַפְקָדוֹן אֶצְלוֹ וְנוֹתְנִין לְבַעַל חוֹב וּלְכְתֻבָּה: **יִנָּתְנוּ לַיּוֹרְשִׁים.** שֶׁהַבָּא לִפְרֹעַ מִנְּכָסִי יְתוֹמִים לֹא יִפְרַע אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁבְּעוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו כְּלוּם, הִלְכָךְ מְשַׁמֶּת בֵּית דִּין זְכוּ לָהֶם כָּל הַשָּׁבַח שֶׁל בַּעַל, דְּאַמְרִינַן אִם בָּא הַבַּעַל לִגְבּוֹת מִן הַלָּקוֹחוֹת אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ: (ג) **כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה.** קָדְמוּ יוֹרְשִׁים זְכוּ וְאֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם, דְּמִשַּׁלְטֵי דִּיתְמֵי לָא

פרק י (א) **מִי שֶׁהָיָה.** **יוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה קוֹדְמִים לְיוֹרְשֵׁי הַשֵּׁנִיָּה.** אִם מֵתוּ נָשָׁיו אַחֲרָיו עַד שֶׁלֹּא הִסְפִּיקוּ לִגְבּוֹת: **שֵׁנִיָּה וְיוֹרְשֶׁיהָ קוֹדְמִים.** שֶׁהִיא בְּעֲלַת חוֹב, וְיוֹרְשֵׁי רִאשׁוֹנָה בָּאִים לִירַשׁ מֵאֲבִיהֶן כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין, דְּהָא אִינּוּן יְרִתּוּן תְּנַן (לעיל פ״ד מ״י), לְפִיכָךְ פּוֹרְעִין אֶת הַחוֹב תְּחִלָּה וּמַה שֶּׁנִּשְׁאַר יִירְשׁוּ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּשְׁבְּעָה הַשֵּׁנִיָּה עַל כְּתֻבָּתָהּ אָז הִיא אוֹ יוֹרְשֶׁיהָ נוֹטְלִים כְּתֻבָּתָהּ, אֲבָל אִם מֵתָה הִיא לְאַחַר שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ וְלֹא נִשְׁבְּעָה עַל כְּתֻבָּתָהּ, אֵין יוֹרְשֶׁיהָ נוֹטְלִים כְּלוּם מִכְּתֻבָּתָהּ, דְּקָיְימָא לָן (שבועות מז.) אֵין אָדָם מוֹרִישׁ שֶׁבוּעָה לִבְנָיו, כְּלוֹמַר מָמוֹן שֶׁאֵין אָדָם מוֹרִישׁוֹ זוֹכֶה בּוֹ אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה וּמֵת קֹדֶם שֶׁנִּשְׁבַּע, אוֹתוֹ מָמוֹן אֵין אָדָם מוֹרִישׁוֹ לִבְנָיו: (ב) **וְיִתּוֹמִים מְבַקְּשִׁים כְּתֻבַּת אִמָּן.** שְׁכְּתֻבָּה שֶׁל אַחַת מְרֻבָּה מִשֶּׁל חֲבֶרְתָּהּ, וְאוֹמְרִים בָּנֶיהָ כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין נִטֹּל, וְכֵן אָתָם, וְהַשְּׁאָר נֶחְלָק: **חוֹלְקִים בְּשָׁוֶה.** כִּשְׁאָר כָּל הַיְרֻשּׁוֹת, וְאֵין נוֹטְלִים כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין: **אִם אָמְרוּ יְתוֹמִים.** בְּנֵי הַכְּתֻבָּה הַגְּדוֹלָה: **הֲרֵי אָנוּ מַעֲלִין עַל נִכְסֵי אֲבִינוּ.** מַעֲלִין דְּמֵיהֶן לְקַבְּלָם עֲלֵינוּ בְּיֹקֶר כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁם מוֹתַר דִּינָר וְיִטְלוּ כְּתֻבַּת אִמָּן: (ג) **הָיוּ שָׁם נְכָסִים בָּרְאוּי.** כְּגוֹן עִסָּקָא שֶׁבְּיַד אֲחֵרִים אוֹ הַלְוָאָה: **אֵינָן נֶבְמָחִזָּק.** אֵינָן נֶחְשָׁבִים לְהִיוֹת כְּאִלּוּ הֵן מַחְזָקִים בְּיָדוֹ וְיֵשׁ כָּאן מוֹתַר דִּינָר: **שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת.** מְשַׁלְטֵלִים: **שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת.** קַרְקָעוֹת. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.** וְאַף בַּזְּמַן הַזֶּה דִּנְהִיגִי דְּמְשַׁלְטֵלִי דִּיתְמֵי מְשַׁעְבְּדִי לְבַעַל חוֹב, אֵין כְּתֻבַּת בְּנִין

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת

מברטנורא

דְּכִרְיִן נוֹהֶגֶת בְּמִשְׁלְטָלִין אֲבָל בְּקַרְקָעוֹת: (ד) **שֶׁל זוֹ מָנֶה וְשֶׁל זוֹ מָאתַיִם וכו׳.** וּשְׁלָשְׁתָן נִחְתְּמוּ בְּיוֹם אֶחָד, דְּאִי בְּתְלָתָא יוֹמֵי, הֵקּוֹדֶמֶת בְּשֶׁטָר קוֹדֶמֶת בַּגְּבוּי. אוֹ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ אֶלָּא מִשְׁלְטָלִין, שֶׁאֵין דִּין קְדִימָה בְּמִשְׁלְטָלִין: **חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה.** שֶׁהֲרֵי כֹּחַ שְׁלָשְׁתָן שָׁוֶה בְּשִׁעְבּוּד מָנֶה, דְּבכוּלְּהוּ אִיכָּא מָנֶה: **הָיוּ שָׁם מָאתַיִם.** אֵין לְבַעַל מָנֶה שִׁעְבּוּד לְשָׁטָרָא שֶׁל בַּעַל מָנֶה: **שֶׁל מָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים.** בְּגִמָּרָא (צג.) פָּרִיךְ, שְׁלִישִׁית מָנֶה הָיָה רָאוּי שֶׁתִּטֹּל וְהֵיאַךְ נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים שֶׁהוּא חֲצִי מָנֶה, וּמִשֶּׁנֵּי, דְּמִתְנִיתִין אַיירֵי דְּאָמְרָה לָהּ בַּעֲלַת מָאתַיִם לְבַעַל מָנֶה דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ בְּמָנֶה, הִלְכָךְ מָנֶה הָרִאשׁוֹן חוֹלְקוֹת בַּעֲלַת מָאתַיִם וּבַעֲלַת מָנֶה, נִמְצֵאת בַּעֲלַת מָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים. וּמָנֶה הַשֵּׁנִי חוֹלְקוֹת בַּעֲלַת מָאתַיִם וּבַעֲלַת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, נִמְצֵאת בַּעֲלַת מָנֶה נוֹטֶלֶת מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים, מַחֲמִשִּׁים שְׁחָלְקָה מָנֶה הָרִאשׁוֹן עִם בַּעֲלַת הַמָּנֶה וַחֲמִשִּׁים מֵהַמָּנֶה הַשֵּׁנִי שְׁחָלְקָה עִם בַּעֲלַת הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת. וְהַמָּנֶה הַשְּׁלִישִׁי נוֹטֶלֶת כְּלוּם בַּעֲלַת הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת, נִמְצֵאת נוֹטֶלֶת שִׁשִּׁים דִּינָרִי זָהֻב שֶׁהֵם מָנֶה וּמֶחֱצָה, הַמָּנֶה הַשְּׁלִישִׁי כֻּלּוֹ שֶׁנִּשְׁאַר לָהּ וַחֲצִי הַמָּנֶה שְׁחָלְקָה עִם בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם. וּבְגְמָרָא (שם) מַסִּיק דְּמַתְנִיתִין רַבִּי נָתָן הִיא וְאִינָהּ הֲלָכָה, דְּאָמַר רַבִּי אֵין אֲנִי רוֹאֶה דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי נָתָן בָּזֶה אֶלָּא בְּשׁוֹוה, דְּהוֹאִיל וְכָל בְּמָנֶה, אֲבָל בְּמָנֶה שֵׁנִי אֵין שִׁעְבּוּד לְשָׁטָרָא שֶׁל בַּעֲלַת מָנֶה: **הָיוּ שָׁם מָאתַיִם.** אֵין לְבַעֲלַת מָנֶה שִׁעְבּוּד לְשָׁטָרָא שֶׁל בַּעֲלַת מָנֶה: **שֶׁל מָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים.** בַּגְּמָרָא (צג.) פָּרִיךְ, שְׁלִישִׁית מָנֶה הָיָה רָאוּי שֶׁתִּטֹּל וְהֵיאַךְ נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים שֶׁהוּא חֲצִי מָנֶה, וּמִשֶּׁנֵּי, דְּמִתְנִיתִין אַיירֵי דְּאָמְרָה לָהּ בַּעֲלַת מָאתַיִם לְבַעַל מָנֶה דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ בְּמָנֶה הַמִּשְׁתַּכֵּר לָךְ וְלֹא יִתְמַעֵט חֶלְקֵךְ בְּשִׁבְילִי, הִלְכָךְ הֵיא וּבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת חוֹלְקוֹת אוֹתוֹ, וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא נָתְנָה בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם לְבַעֲלַת הַמָּנֶה חֶלְקָהּ בְּמַתָּנָה אֶלָּא יְתָמַעֵט עִמָּהּ וּבְשִׁבְילָהּ לֹא יִתְמַעֵט חֶלְקָהּ, לְאַחַר שֶׁלָּקְחָה בַּעֲלַת הַמָּנֶה חֲמִשִּׁים נִשְׁאַר זְכוּת בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם שָׁוֶה עִם זְכוּת בַּעֲלַת הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת בַּמָּנֶה וַחֲצִי הַנִּשְׁאָר, וְכָל אַחַת מֵהֶן נוֹטֶלֶת שְׁלֹשָׁה דִּינְרֵי זָהֻב שֶׁבָּעִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָרִים שֶׁל כֶּסֶף, שֶׁכָּל דִּינָר זָהֻב הוּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָרִים שֶׁל כֶּסֶף: **הָיוּ שָׁם שֵׁשׁ מֵאוֹת.** מָנֶה רִאשׁוֹן מִשֶּׁעָבַד לְכָלָם, וְהַשֵּׁנִי לְבַעֲלַת מָאתַיִם וּלְבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת, וְהַשְּׁלִישִׁי לְבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת בִּלְבַד: **שֶׁל מָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים וְשֶׁל מָאתַיִם מָנֶה.** כְּגוֹן דְּאָמְרָה לְהוּ בַּעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת לְבַעֲלַת מָנֶה וּלְבַעֲלַת מָאתַיִם דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּכֶם בְּמָנֶה, הִלְכָךְ מָנֶה הָרִאשׁוֹן חוֹלְקוֹת בַּעֲלַת מָאתַיִם וּבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת, נִמְצֵאת בַּעֲלַת מָנֶה נוֹטֶלֶת מָנֶה, וּמָנֶה הַשֵּׁנִי חוֹלְקוֹת בַּעֲלַת מָאתַיִם וּבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת, נִמְצֵאת בַּעֲלַת מָנֶה נוֹטֶלֶת שִׁשִּׁים, מֵחֲמִשִּׁים שֶׁחָלְקָה מָנֶה הָרִאשׁוֹן עִם בַּעֲלַת הַמָּנֶה וַחֲמִשִּׁים מֵהַמָּנֶה הַשֵּׁנִי שֶׁחָלְקָה עִם בַּעֲלַת הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת. וְהַמָּנֶה הַשְּׁלִישִׁי נוֹטֶלֶת כְּלוּם בַּעֲלַת הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת, נִמְצֵאת נוֹטֶלֶת שִׁשִּׁים דִּינְרֵי זָהֻב שֶׁהֵם מָנֶה וּמֶחֱצָה, וְחַזְרִינַן לְהָא דְּאָמְרִינַן בְּפֶרֶק הַמַּנִּיחַ (צח.) דְּאִי אֶפְשָׁר לְחַלֵּק בְּשָׁוֶה אֶלָּא בְּמָנֶה שֵׁנִי אֵין שִׁעְבּוּד לְשָׁטָרָא שֶׁל בַּעֲלַת מָנֶה, דְּהוֹאִיל וְכָל בְּמָנֶה, אֲבָל בְּמָנֶה שֵׁנִי אֵין שִׁעְבּוּד לְשָׁטָרָא שֶׁל בַּעֲלַת מָנֶה: **שֶׁל מָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים.** בְּגִמָּרָא (צג.) פָּרִיךְ, שְׁלִישִׁית מָנֶה הָיָה רָאוּי שֶׁתִּטֹּל וְהֵיאַךְ נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים שֶׁהוּא חֲצִי מָנֶה, וּמִשֶּׁנֵּי, דְּמִתְנִיתִין אַיירֵי דְּאָמְרָה לָהּ בַּעֲלַת מָאתַיִם לְבַעַל מָנֶה דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ בְּמָנֶה הַמִּשְׁתַּכֵּר לָךְ וְלֹא יִתְמַעֵט חֶלְקֵךְ בְּשִׁבְילִי, הִלְכָךְ הֵיא וּבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת חוֹלְקוֹת אוֹתוֹ, וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא נָתְנָה בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם לְבַעֲלַת הַמָּנֶה חֶלְקָהּ בְּמַתָּנָה אֶלָּא יְתָמַעֵט עִמָּהּ וּבִשְׁבִילָהּ לֹא יִתְמַעֵט חֶלְקָהּ, לְאַחַר שֶׁלָּקְחָה בַּעֲלַת הַמָּנֶה חֲמִשִּׁים נִשְׁאַר זְכוּת בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם שָׁוֶה עִם זְכוּת בַּעֲלַת הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת בַּמָּנֶה וַחֲצִי הַנִּשְׁאָר, וְכָל אַחַת מֵהֶן נוֹטֶלֶת שְׁלֹשָׁה דִּינְרֵי זָהֻב שֶׁבָּעִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָרִים שֶׁל כֶּסֶף, שֶׁכָּל דִּינָר זָהֻב הוּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָרִים שֶׁל כֶּסֶף: **הָיוּ שָׁם שֵׁשׁ מֵאוֹת.** מָנֶה רִאשׁוֹן מִשֶּׁעָבַד לְכָלָם, וְהַשֵּׁנִי לְבַעֲלַת מָאתַיִם וּלְבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת, וְהַשְּׁלִישִׁי לְבַעֲלַת הַמָּאתַיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת. אֲבָל בִּשְׁלֹשָׁה מָנִים שֶׁלֹּא מִשֶּׁעָבַד לְכָלָם, דְּהָתָם שֵׁכַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ מָעוֹת לְכֵיס זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת, דְּהָתָם שֵׁכַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ מָעוֹתֵיהֶן קָא שָׁקְלִי, דִּינָא הוּא שֶׁכָּל אֶחָד יִטֹּל לְפִי מָעוֹתָיו. וְדִוְקָא כְּשֶׁהִשְׁבִּיחוּ מֵחֲמַת הַמָּעוֹת עַצְמָן, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הַמִּטְבֵּעַ אוֹ הוֹסִיפוּ עָלָיו אוֹ פָּחֲתוּ, אֲז חוֹלְקִים הַשֵּׁבַח וְהַהֶפְסֵד לְפִי הַמָּמוֹן, אֲבָל אִם קָנוּ סְחוֹרָה מִן הַמָּעוֹת שֶׁהִטִּילוּ לְכִיס וְהִרְוִיחוּ בְּסְחוֹרָה אוֹ הִפְסִידוּ, אֵין מְחַלְּקִים הֶרְוַח וְהַהֶפְסֵד אֶלָּא לְפִי מִסְפַּר הַשְׁתָּפִין וְלֹא לְפִי הַמָּמוֹן, וְכָךְ נוֹטֵל בְּהֶפְסֵד וּבְשֵׁבֶת מִי שֶׁנּוֹתֵן בְּכִיס מָעוֹת מוּעָטִים כְּמוֹ אוֹתוֹ שֶׁנָּתַן מָעוֹת מְרֻבִּים, אִם לֹא הָתְנוּ תְּחִלָּה שֶׁיְּחַלְּקוּ לְפִי מָמוֹן. וְכֵן דָּנִים בְּכָל בְּתֵּי דִינִים: (ה) **הָרִאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה.** אוֹתָהּ שֶׁזְּמַן כְּתֻבָּתָהּ מֻקְדָּם קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה שֶׁזְּמַנָּהּ מְאֻחָר, וְכֵן כֻּלָּם: **הָרִאשׁוֹנָה נִשְׁבַּעַת לַשְּׁנִיָּה.** אִם שְׁנִיָּה טוֹעֶנֶת הַשָּׁבְעִי לִי שֶׁלֹּא גָּבִית מִשֶּׁל בַּעְלִי כְּלוּם דְּלָמָא לֹא יִשָּׁאֵר לִי מִמָּה שֶׁאֶגְבֶּה כְּתֻבָּתִי, וְאַף שְׁלִישִׁית תֹּאמַר כֵּן לִשְׁנִיָּה, וּרְבִיעִית לַשְּׁלִישִׁית. אֲבָל חֲרֵבִיעִית נִפְרַעַת **שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה.** וּכְגוֹן שֶׁאֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אוֹ בַּעַל חוֹב אַחֵר שֶׁיִּשְׁבַּע: **בֶּן נָפָן אוֹמֵר וכו׳.** פְּלוּגְתַּיְיהוּ דְּתַנְיָא קָמָא וּבֶן נָפָן מִפָּרֵשׁ בְּגִמָּרָא (צה.) כְּגוֹן שֶׁנִּמְצְאוּ שָׁדֶה אַחַת מַאֲלוּ הַשָּׁדוֹת שֶׁגָּבוּ הַשֵּׁשׁ נָשִׁים הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁאֵינָהּ שָׁלוֹ, שֶׁנּוֹדַע שֶׁגְּזֵלָהּ וְסוֹלֵק שֶׁיְּבוֹאוּ בְּעָלֶיהָ וְיִטָּלוּהָ, וּכְשֶׁבָּאָה הָרְבִיעִית לְגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ מִשָּׁדֶה רְבִיעִית בָּאָה זֹאת וְאוֹמֶרֶת לָהּ לְמָחָר יְבוֹא הַגַּנָּב וְיִטֹּל שֶׁלִּי וְאֵינִי יוֹדַעַת אִם יִשְׁבַּע אִם לֹא, הִלְכָךְ לֹמָּה תִּשְׁבַּע, אִם יְבוֹא הַגַּנָּב לֹא גָּבָה, הִלְכָךְ לֹמָּה תִּשְׁבַּע, וְקָסָבַר תַּנָּא קָמָא סָבַר בְּעַל חוֹב מֵאָחֵר שֶׁקָּדַם גָּבָה, וְאִם תַּחֲזִיק זֹאת אֵין הַשְּׁלִישִׁית יְכוֹלָה לְחַזֵּר עָלֶיהָ, וּלְכָךְ תִּשְׁבַּע לָהּ שֶׁלֹּא גָּבְתָה מִנְּכְסֵי בַּעְלָהּ כְּלוּם. וְהַלְכָה כְּתַנָּא קָמָא. וּמִפֵּילָא שְׁמִעִינַן שֶׁאִם תָּפְסָה מְשַׁלְטָלִין שֶׁגְּרִיכָה לִשְׁבַּע לִדְבָרֵי הַכֹּל, כֵּיוָן שֶׁאֵין דִּין קְדִימָה בְּמְשַׁלְטָלִין וּמַה שֶּׁגָּבָה גָּבָה. (צה.) פָּרִיךְ, וְתֵימָא נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי, וּמִשֶּׁנֵּי, כְּגוֹן דְּאָמְרָה לְהוּ בַּעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת לְבַעֲלַת מָנֶה וּלְבַעֲלַת מָאתַיִם דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּכֶם בְּמָנֶה, הִלְכָךְ מָנֶה הָרִאשׁוֹן חוֹלְקוֹת בַּעֲלַת מָאתַיִם וּבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת, נִמְצֵאת בַּעֲלַת מָנֶה נוֹטֶלֶת מָנֶה, וּמָנֶה הַשֵּׁנִי חוֹלְקוֹת בַּעֲלַת מָאתַיִם וּבַעֲלַת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, נִמְצֵאת בַּעֲלַת מָנֶה נוֹטֶלֶת מֵחֲמִשִּׁים שֶׁחָלְקָה מָנֶה הָרִאשׁוֹן עִם בַּעֲלַת הַמָּנֶה וַחֲמִשִּׁים מֵהַמָּנֶה הַשֵּׁנִי שֶׁחָלְקָה עִם בַּעֲלַת הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת. וְהַמָּנֶה הַשְּׁלִישִׁי נוֹטֶלֶת כְּלוּם בַּעֲלַת הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת, נִמְצֵאת נוֹטֶלֶת שִׁשִּׁים דִּינְרֵי זָהֻב שֶׁהֵם מָנֶה וּמֶחֱצָה, הַמָּנֶה הַשְּׁלִישִׁי כֻּלּוֹ שֶׁנִּשְׁאַר לָהּ וַחֲצִי הַמָּנֶה שְׁחָלְקָה עִם בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם. וּבְגְמָרָא (שם) מַסִּיק דְּמַתְנִיתִין רַבִּי נָתָן הִיא וְאִינָהּ הֲלָכָה, דְּאָמַר רַבִּי אֵין אֲנִי רוֹאֶה דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי נָתָן בָּזֶה אֶלָּא בְּשׁוֹוה, דְּהוֹאִיל וְכָל בְּמָנֶה, אֲבָל בְּמָנֶה שֵׁנִי אֵין שִׁעְבּוּד לְשָׁטָרָא שֶׁל בַּעֲלַת מָנֶה: **הָיוּ שָׁם מָאתַיִם.** אֵין לְבַעֲלַת מָנֶה שִׁעְבּוּד לְשָׁטָרָא שֶׁל בַּעֲלַת מָנֶה: **שֶׁל מָנֶה נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים.** בְּגִמָּרָא (צג.) פָּרִיךְ, שְׁלִישִׁית מָנֶה הָיָה רָאוּי שֶׁתִּטֹּל וְהֵיאַךְ נוֹטֶלֶת חֲמִשִּׁים שֶׁהוּא חֲצִי מָנֶה, וּמִשֶּׁנֵּי, דְּמִתְנִיתִין אַיירֵי דְּאָמְרָה לָהּ בַּעֲלַת מָאתַיִם לְבַעַל מָנֶה דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ בְּמָנֶה הַמִּשְׁתַּכֵּר לָךְ וְלֹא יִתְמַעֵט חֶלְקֵךְ בְּשִׁבְילִי, הִלְכָךְ הֵיא וּבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת חוֹלְקוֹת אוֹתוֹ, וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא נָתְנָה בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם לְבַעֲלַת הַמָּנֶה חֶלְקָהּ בְּמַתָּנָה אֶלָּא יְתָמַעֵט עִמָּהּ וּבִשְׁבִילָהּ לֹא יִתְמַעֵט חֶלְקָהּ, לְאַחַר שֶׁלָּקְחָה בַּעֲלַת הַמָּנֶה חֲמִשִּׁים נִשְׁאַר זְכוּת בַּעֲלַת הַמָּאתַיִם שָׁוֶה עִם זְכוּת בַּעֲלַת הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת בַּמָּנֶה וַחֲצִי הַנִּשְׁאָר, וְכָל אַחַת מֵהֶן נוֹטֶלֶת שְׁלֹשָׁה דִּינְרֵי זָהֻב שֶׁבָּעִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָרִים שֶׁל כֶּסֶף, שֶׁכָּל דִּינָר זָהֻב הוּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינָרִים שֶׁל כֶּסֶף: **הָיוּ שָׁם שֵׁשׁ מֵאוֹת.** מָנֶה רִאשׁוֹן מִשֶּׁעָבַד לְכָלָם, וְהַשֵּׁנִי לְבַעֲלַת מָאתַיִם וּלְבַעֲלַת שֵׁשׁ מֵאוֹת, וְהַשְּׁלִישִׁי לְבַעֲלַת הַמָּאתַיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת. אֲבָל בִּשְׁלֹשָׁה מָנִים שֶׁלֹּא מִשֶּׁעָבַד לְכָלָם, דְּהָתָם שֵׁכַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ מָעוֹת לְכִיס זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת, דְּהָתָם שֵׁכַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ מָעוֹתֵיהֶן קָא שָׁקְלִי, דִּינָא הוּא שֶׁכָּל אֶחָד יִטֹּל לְפִי מָעוֹתָיו. וְדִוְקָא כְּשֶׁהִשְׁבִּיחוּ מֵחֲמַת הַמָּעוֹת עַצְמָן, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הַמִּטְבֵּעַ אוֹ הוֹסִיפוּ עָלָיו אוֹ פָּחֲתוּ, אֲז חוֹלְקִים הַשֵּׁבַח וְהַהֶפְסֵד לְפִי הַמָּמוֹן, אֲבָל אִם קָנוּ סְחוֹרָה מִן הַמָּעוֹת שֶׁהִטִּילוּ לְכִיס וְהִרְוִיחוּ בְּסְחוֹרָה אוֹ הִפְסִידוּ, אֵין מְחַלְּקִים הֶרְוַח וְהַהֶפְסֵד אֶלָּא לְפִי מִסְפַּר הַשְׁתָּפִין וְלֹא לְפִי הַמָּמוֹן, וְכָךְ נוֹטֵל בְּהֶפְסֵד וּבְשֵׁבֶת מִי שֶׁנּוֹתֵן בְּכִיס מָעוֹת מוּעָטִים כְּמוֹ אוֹתוֹ שֶׁנָּתַן מָעוֹת מְרֻבִּים, אִם לֹא הָתְנוּ תְּחִלָּה שֶׁיְּחַלְּקוּ לְפִי מָמוֹן. וְכֵן דָּנִים בְּכָל בְּתֵּי דִינִים: (ה) **הָרִאשׁוֹנָה קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה.** אוֹתָהּ שֶׁזְּמַן כְּתֻבָּתָהּ מֻקְדָּם קוֹדֶמֶת לַשְּׁנִיָּה שֶׁזְּמַנָּהּ מְאֻחָר, וְכֵן כֻּלָּם: **הָרִאשׁוֹנָה נִשְׁבַּעַת לַשְּׁנִיָּה.** אִם שְׁנִיָּה טוֹעֶנֶת הַשָּׁבְעִי לִי שֶׁלֹּא גָּבִית מִשֶּׁל בַּעְלִי כְּלוּם דְּלָמָא לֹא יִשָּׁאֵר לִי מִמָּה שֶׁאֶגְבֶּה כְּתֻבָּתִי, וְאַף שְׁלִישִׁית תֹּאמַר כֵּן לִשְׁנִיָּה, וּרְבִיעִית לַשְּׁלִישִׁית. אֲבָל חֲרֵבִיעִית נִפְרַעַת **שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה.** וּכְגוֹן שֶׁאֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אוֹ בַּעַל חוֹב אַחֵר שֶׁיִּשְׁבַּע: **בֶּן נָפָן אוֹמֵר וכו׳.** פְּלוּגְתַּיְיהוּ דְּתַנְיָא קָמָא וּבֶן נָפָן מִפָּרֵשׁ בְּגִמָּרָא (צה.) כְּגוֹן שֶׁנִּמְצְאוּ שָׁדֶה אַחַת מַאֲלוּ הַשָּׁדוֹת שֶׁגָּבוּ הַשֵּׁשׁ נָשִׁים הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁאֵינָהּ שָׁלוֹ, שֶׁנּוֹדַע שֶׁגְּזֵלָהּ וְסוֹלֵק שֶׁיְּבוֹאוּ בְּעָלֶיהָ וְיִטָּלוּהָ, וּכְשֶׁבָּאָה הָרְבִיעִית לְגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ מִשָּׁדֶה רְבִיעִית בָּאָה זֹאת וְאוֹמֶרֶת לָהּ לְמָחָר יְבוֹא הַגַּנָּב וְיִטֹּל שֶׁלִּי וְאֵינִי יוֹדַעַת אִם יִשְׁבַּע אִם לֹא, הִלְכָךְ לֹמָּה תִּשְׁבַּע, תַּנָּא קָמָא סָבַר בְּעַל חוֹב מֵאָחֵר שֶׁקָּדַם גָּבָה, וְאִם תַּחֲזִיק זֹאת אֵין הַשְּׁלִישִׁית יְכוֹלָה לְחַזֵּר עָלֶיהָ, וּלְכָךְ תִּשְׁבַּע לָהּ שֶׁלֹּא גָּבְתָה מִנְּכְסֵי בַּעְלָהּ כְּלוּם. וְהַלְכָה כְּתַנָּא קָמָא. וּמִפֵּילָא שְׁמִעִינַן שֶׁאִם תָּפְסָה מְשַׁלְטָלִין שֶׁגְּרִיכָה לִשְׁבַּע לִדְבָרֵי הַכֹּל, כֵּיוָן שֶׁאֵין דִּין קְדִימָה בְּמְשַׁלְטָלִין וּמַה שֶּׁגָּבָה גָּבָה. וּבגְמָרָא (צה.) פָּרִיךְ, וְתֵימָא נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי, וּמִשֶּׁנֵּי, כְּגוֹן שֶׁאָמְכַר הַבַּעַל שָׂדֶה זוֹ לְאִישׁ אַחֵר קֹדֶם לָזֶה וְלֹא רָצְתָה הָאִשָּׁה לְחַתֵּם לוֹ, וְלָזֶה חָתְמָה, דְּאִם אֵיתָא דְּנַחַת רוּחַ עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ הָיְתָה חוֹתֶמֶת לָרִאשׁוֹן: **פְּשָׁרָה.** בְּצוּעַ, לֹא כֻּלּוֹ לָזֶה וְלֹא כֻּלּוֹ לָזֶה. וּלְשׁוֹן פּוֹשְׁרִין הוּא, לֹא חַמִּים וְלֹא קָרִים: **וְכֵן בַּעַל חוֹב.** וּשְׁנֵי לָקוֹחוֹת, רְאוּבֵן נוֹשֶׂה בְּשִׁמְעוֹן מָנֶה וּלְוֹ שְׁתֵּי שָׂדוֹת וּמְכָרָן לִשְׁנַיִם זוֹ בַּחֲמִשִּׁים זוֹ בַּחֲמִשִּׁים, וְכָתַב בַּעַל חוֹב לְלוֹקֵחַ שֵׁנִי דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ, בַּעַל חוֹב נוֹעַל מִיָּד הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הַנַּח־לִי לְךָ מָקוֹם שֶׁתִּגְבֶּה מִמֶּנּוּ, שֶׁחוֹבוֹ קָנֶגֶד שְׁנֵיהֶם, וּלְוֹקֵחַ רִאשׁוֹן מוֹצִיא מִיָּד הַשֵּׁנִי, וּבַעַל חוֹב חוֹזֵר וּמוֹצִיא אַף זוֹ מִן הָרִאשׁוֹן, וּלְוֹקֵחַ שֵׁנִי מִבַּעַל חוֹב, וְחוֹזְרִין חֲלִילָה עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ פְּשָׁרָה: **וְכֵן אִשָּׁה בַּעֲלַת חוֹב.** שֶׁהָיָה לָהּ כְּתֻבָּתָהּ עַל בַּעְלָהּ וּמָכַר שְׁתֵּי שְׂדוֹתָיו לִשְׁנַיִם וְאֵין בִּשְׁנֵיהֶם אֶלָּא כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ, וְכָתְבָה לַשֵּׁנִי דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ, הָאִשָּׁה מוֹצִיאָה מִיַּד לוֹקֵחַ רִאשׁוֹן, וְהוּא מִן הַשֵּׁנִי, [וְהָאִשָּׁה מִן הָרִאשׁוֹן], וְהַשֵּׁנִי מִן הָאִשָּׁה, וְלוֹקֵחַ רִאשׁוֹן מִיַּד הַשֵּׁנִי, וְחוֹזְרִים חֲלִילָה:

פרק יא (א) **אַלְמָנָה נְזוּנֶת מִנְּכְסֵי יְתוֹמִין.** בֵּין קַרְקָעוֹת בֵּין מִטַּלְטְלִין, דְּתְנַאי כְּתֻבָּה הוּא, וְאַתְּ תְּהֵא יָתְבָא בְּבֵיתִי וּמִתְּזָנָא מִנְּכָסַי: **וְאֵין חַיָּבִין בְּקִבּוּרָתָהּ.** שֶׁהַבַּעַל חַיָּב בְּקִבּוּרָתָהּ תַּחַת יֵרָשָׁתָהּ, וְעִכְשָׁיו שֶׁיִּרְשָׁתָהּ גּוֹבִין כְּתֻבָּתָהּ מִיּוֹרְשֵׁי הַבַּעַל, הֵם יִקְבְּרוּהָ. וּמִפֵּילָא שְׁמִעִינַן שֶׁאִם מֵתָה וְלֹא נִשְׁבָּעָה עַל כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁעַכְשָׁו אֵין יוֹרְשֶׁיהָ גּוֹבִין כְּתֻבָּתָהּ, עַל יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל מֵת לְקַבְּרָהּ: (ב) **בֵּין מִן הָאֵרוּסִין.** לָהֶם לְבַדָּם, אֵין אֲנָשִׁים אֲחֵרִים נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ לְקַבְּרָהּ, אֲבָל מִן הַנִּשּׂוּאִין לְכָל הָעוֹלָם: **פרק יב** (א) **הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה וְפָסְקָה עִמּוֹ.** בִּשְׁטָר וְקִנְיָן, אוֹ שֶׁאָמַר לָעֵדִים אַתֶּם עֵדֵי שֶׁאֲנִי מַחְתִּים עַצְמִי לְזוּן אֶת בִּתְּכֶם שֶׁיֵּשׁ לָהּ מֵאִישׁ אַחֵר: **לְכִשְׁתָּבוֹא אֵצְלִי.** כְּלוֹמַר אִם הָיִיתִי מְקַיֵּם אֶת אִמָּהּ הָיִיתִי זָנֶה: **מוֹלִיךְ לָהּ מְזוֹנוֹתֶיהָ לְמָקוֹם שֶׁאִמָּהּ שָׁם.** דְּקַיְימָא לָן בַּת אֵצֶל אִמָּהּ בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קְטַנָּה כָּל זְמַן שֶׁהָאֵם רוֹצָה. וְהֵבֵן עַד שֵׁשׁ שָׁנִים אֵצֶל אִמּוֹ, וְחַיָּב הָאָב לְפַרְנְסוֹ וְהוּא אֵצֶל אִמּוֹ אִם הָאֵם רוֹצָה: (ב) **בְּנוֹתֵיהֶן נְזוֹנוֹת מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.** וְלֹא מִמְּשֻׁעְבָּדִים, שֶׁאֵין מוֹצִיאִין לְמְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם, שֶׁאֵין הַלְקוֹחוֹת יוֹדְעִים כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לַמְּזוֹנוֹת כִּי הֵיכִי דְּלִיזְהֲרוּ לְהֶנְיַהּ לָהֶם מָקוֹם לִגְבּוֹת: **וְהִיא נְזוֹנֶת.** אוֹתָהּ הַבַּת: **שֶׁהִיא כְּבַעֲלַת חוֹב.** שֶׁיֵּשׁ לָהּ עַלֵּיהֶן שֶׁטַר מְזוֹנוֹת: **כָּל זְמַן שֶׁאֵת עִמִּי.** וְלֹא אֶמּוּתִי, אוֹ אֶגְרָשֵׁךְ: (ג) **וְנוֹתְנִין לָהּ מְדוֹר.** וְכֵן כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ וְעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת שֶׁהָיְתָה מְשֻׁתַּפְשֶׁת בֵּהֶם בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ. וְאִם נָפַל הַבַּיִת, אֵין חַיָּבִים לִבְנוֹת לָהּ בַּיִת אַחֵר, דְּאִתְּ תְּהֵא יָתְבָא בְּבֵיתִי תְּנַן (לעיל פ״ד מ״ב), וַאֲפִלּוּ רָצְתָה לִבְנוֹתוֹ מִמְּמוֹנָהּ, אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ: **אִם אֵת אֲצֵלֵנוּ יֵשׁ לָךְ מְזוֹנוֹת.** שֶׁבְּרֹאשׁ הַבַּיִת מְרֻבֶּה: (ד) **כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ.** וְהַיּוֹרְשִׁים נָתְנוּ לָהּ מְזוֹנוֹתֶיהָ שָׁם: **גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ.** כְּשֶׁתִּרְצֶה: **שֶׁתַּעֲשֶׂה טוֹבָה.** מִנְּכָסִי יְתוֹמִים, נוֹתֶנֶת לָהֶם וּמַלַּח לִשְׁכֵנוֹתֶיהָ כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ: **וְחַכָּמִים אוֹמְרִים.** לֹא הַזְּכִירוּ עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְהַפְסִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ בְּשָׁבִיל הַטּוֹבָה שֶׁתַּעֲשֶׂה מִנְּכָסִי הַיְתוֹמִים, אֶלָּא לְעִנְיַן הַמְּחִילָה הַזְּכָרוּ, דְּהוֹאִיל וְשָׁתְקָה וְלֹא תָּבְעָה כָּל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ מָחֲלָה, הִלְכָךְ כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ אֵין שְׁתִיקָתָהּ מְחִילָה, שֶׁמִּפְּנֵי שָׁלוֹם בֵּיתָהּ הוּא שׁוֹתֶקֶת וְלֹא תָּבְעָה בְּבֵית אֲבִיהָ מֻתָּרֶת לִתְבּוֹעַ כְּתֻבָּתָהּ קֹדֶם שֶׁתָּמוּת הוּא יוֹרְשָׁהּ יוֹכְלוּ לִתְבּוֹעַ כְּתֻבָּתָה

מַסֶּכֶת נְדָרִים

פרק א (א) **כָּל כִּנּוּיֵי נְדָרִים כִּנּוּיֵי נְדָרִים.** בְּגְמָרָא (ג.) מוֹקְמִינַן דְּרִישָׁא דְּמַתְנִיתִין חֲסוֹרֵי מִחְסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי, ׳כָּל יְדוֹת נְדָרִים כִּנּוּיֵי נְדָרִים, כָּל כִּנּוּיֵי נְדָרִים כִּנּוּיֵי נְדָרִים, אֵלּוּ הֵן יְדוֹת נְדָרִים הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ מוּדָּר אֲנִי מִמְּךָ מֻפָּרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ וְכוּ׳, אֵלּוּ הֵן כִּנּוּיֵי נְדָרִים קוֹנָם קוֹנָח קוֹנָס וְכוּ׳. יְדוֹת נְדָרִים, כְּמוֹ בַּיִת יָד שֶׁל כָּלִי שֶׁאוֹחֲזִין אוֹתוֹ בּוֹ, כָּךְ יְדוֹת נְדָרִים שֶׁבָּהֶם הַנְּדָרִים נֶאֱחָזִים. כִּנּוּיֵי נְדָרִים, כְּמוֹ הַמְכַנֶּה שֵׁם לַחֲבֵרוֹ (ב״מ נח:), שֶׁאֵינוֹ עִקָּרוֹ שֶׁל שֵׁם: **מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ.** אִם אָמַר אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ, מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, אוֹ מֻפָּרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, אוֹ מְרֻחָק אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, הוּא יְדוֹת נְדָרִים וְאָסוּר לָאֲכֹל וְלִטְעֹם עִמּוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, אֵין בְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו אֶלָּא שֶׁלֹּא יִדַּבֵּר עִמּוֹ. וּמֻפְרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יִשָּׂא וְיִתֵּן עִמּוֹ. וּמְרֻחָק אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יֵשֵׁב בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו. וְאֵינוֹ אָסוּר לֶאֱכֹל עִמּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן פָּרַשׂ וְאָמַר עִם כָּל אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ, שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לְךָ: **רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה חוֹבֵךְ וְכוּ׳.** כְּלוֹמַר מִתַּחַּ שְׁפָתָיו זוֹ בְּזוֹ וְלֹא רָצָה לֶאֱסֹר בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל הָיָה נִרְאֶה מִדַּעְתּוֹ שֶׁהָיָה אוֹסֵר: **כִּנּוּיֵי נְדָרִים כְּמוֹ הַמְכַנֶּה שֵׁם לַחֲבֵרוֹ** (ב״מ נח:), שֶׁאֵינוֹ עִקָּרוֹ שֶׁל שֵׁם: **מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ.** אִם אָמַר אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ, מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, אוֹ מֻפְרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, אוֹ מְרֻחָק אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, הוּא יְדוֹת נְדָרִים וְאָסוּר לָאֲכֹל וְלִטְעֹם עִמּוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, אֵין בְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו אֶלָּא שֶׁלֹּא יִדַּבֵּר עִמּוֹ. וּמֻפְרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יִשָּׂא וְיִתֵּן עִמּוֹ. וּמְרֻחָק אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יֵשֵׁב בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו. וְאֵינוֹ אָסוּר לָאֲכֹל עִמּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן פָּרַשׂ וְאָמַר עִם כָּל אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ, שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לְךָ: **רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה חוֹבֵךְ וְכוּ׳.** כְּלוֹמַר מִתַּחַּ שְׁפָתָיו זוֹ בְּזוֹ וְלֹא רָצָה לֶאֱסֹר בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל הָיָה נִרְאֶה מִדַּעְתּוֹ שֶׁהָיָה אוֹסֵר: **כִּנּוּיֵי נְדָרִים כִּנּוּיֵי נְדָרִים קוֹנָם קוֹנָח קוֹנָס וְכוּ׳.** יְדוֹת נְדָרִים, כְּמוֹ בַּיִת יָד שֶׁל כָּלִי שֶׁאוֹחֲזִין אוֹתוֹ בּוֹ, כָּךְ יְדוֹת נְדָרִים שֶׁבָּהֶם הַנְּדָרִים נֶאֱחָזִים. כִּנּוּיֵי נְדָרִים, כְּמוֹ הַמְכַנֶּה שֵׁם לַחֲבֵרוֹ (ב״מ נח:), שֶׁאֵינוֹ עִקָּרוֹ שֶׁל שֵׁם: **מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ.** אִם אָמַר אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ, מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, אוֹ מֻפְרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, אוֹ מְרֻחָק אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, הוּא יְדוֹת נְדָרִים וְאָסוּר לָאֲכֹל וְלִטְעֹם עִמּוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, אֵין בְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו אֶלָּא שֶׁלֹּא יִדַּבֵּר עִמּוֹ. וּמֻפְרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יִשָּׂא וְיִתֵּן עִמּוֹ. וּמְרֻחָק אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יֵשֵׁב בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו. וְאֵינוֹ אָסוּר לָאֲכֹל עִמּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן פָּרַשׂ וְאָמַר עִם כָּל אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ, שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לְךָ: **רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה חוֹבֵךְ וְכוּ׳.** כְּלוֹמַר מִתַּחַּ שְׁפָתָיו זוֹ בְּזוֹ וְלֹא רָצָה לֶאֱסֹר בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל הָיָה נִרְאֶה מִדַּעְתּוֹ שֶׁהָיָה אוֹסֵר: **כִּנּוּיֵי נְדָרִים כִּנּוּיֵי נְדָרִים קוֹנָם קוֹנָח קוֹנָס וְכוּ׳.** יְדוֹת נְדָרִים, כְּמוֹ בַּיִת יָד שֶׁל כָּלִי שֶׁאוֹחֲזִין אוֹתוֹ בּוֹ, כָּךְ יְדוֹת נְדָרִים שֶׁבָּהֶם הַנְּדָרִים נֶאֱחָזִים. כִּנּוּיֵי נְדָרִים, כְּמוֹ הַמְכַנֶּה שֵׁם לַחֲבֵרוֹ (ב״מ נח:), שֶׁאֵינוֹ עִקָּרוֹ שֶׁל שֵׁם: **מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ.** אִם אָמַר אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ, מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, אוֹ מֻפְרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, אוֹ מְרֻחָק אֲנִי מִמְּךָ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ וְאֵינִי טוֹעֵם לְךָ, הוּא יְדוֹת נְדָרִים וְאָסוּר לָאֲכֹל וְלִטְעֹם עִמּוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ מֻדָּר אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, אֵין בְּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו אֶלָּא שֶׁלֹּא יִדַּבֵּר עִמּוֹ. וּמֻפְרָשׁ אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יִשָּׂא וְיִתֵּן עִמּוֹ. וּמְרֻחָק אֲנִי מִמְּךָ בִּלְבַד, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יֵשֵׁב בְּאַרְבַּע אַמּוֹתָיו. וְאֵינוֹ אָסוּר לָאֲכֹל עִמּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן פָּרַשׂ וְאָמַר עִם כָּל אֶחָד מִלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ,

מָקוֹם שֶׁמַּשְׁפִּירִין כַּיּוֹצֵא בָּהֶם. דְּכֵיוָן דְּדַרְךְ לְהַשְׁפִּיר כַּיּוֹצֵא בָּזֶה וְהוּא מוֹחֵל לוֹ הַשְׁכִּירוּת, בְּאוֹתָם הַדְּמִים הוּא יָכוֹל לִקְנוֹת אֹכֶל נֶפֶשׁ, וְהוּא הַדִּירוֹ מַהֲנָאָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַאֲכָל: (ב) **שׁוֹקֵל לוֹ שְׁקָלוֹ.** מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁחַיָּב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה לִצְרָךְ קָרְבְּנוֹת צִבּוּר. וְהַמַּדִּיר יָכוֹל לְשָׁקְלוֹ בִּשְׂבִילוֹ, דְּמִצְוָה בְּעָלְמָא קָעָבֵיד: **וּפוֹרֵעַ לוֹ חוֹבוֹ.** אית דְּמוֹקְמֵי לַהּ (גמ׳ לג.) דְּזָקֵא בְּחוֹב שֶׁהִתְנָה לוֹ עִם הַמַּלְוֶה שֶׁלֹּא יִפְרָעֶנּוּ אֶלָּא לְכָשֶׁיִּרְצֶה וְלֹא יוּכַל הַמַּלְוֶה לְלָחְצוֹ, וְהִשְׁתָּא לֹא אַהֲנֵי לֵיהּ מִידֵי בַּמֶּה שֶׁפּוֹרֵעַ חוֹבוֹ. וְאִית דְּמוֹקְמֵי לַהּ בְּכָל חוֹב שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁאִינוֹ אֶלָּא מוֹנֵעַ אֶת בַּעַל חוֹבוֹ שֶׁלֹּא יִתְבָּעֶנּוּ, וּמְנִיעַת תְּבִיעָה אֵינָהּ בִּכְלָל הֲנָאָה: **וּמְחַזֵּיר לוֹ אֲבֵדָתוֹ.** בֵּין שֶׁהָיוּ נִכְסֵי מַחֲזִיר אֲסוּרִים עַל בַּעַל אֲבֵדָה בֵּין שֶׁהָיוּ נִכְסֵי בַּעַל אֲבֵדָה אֲסוּרִים עַל הַמַּחֲזִיר, מִשּׁוּם דְּמִצְוָה קָעָבֵיד: **וּבְמָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין עָלֶיהָ שָׂכָר תִּפּוֹל הֲנָאָה לְהֶקְדֵּשׁ.** כְּשֶׁשָּׁנִיתָ מַדִּרִים הֲנָאָה זֶה מִזֶּה, אִם הוּא נוֹטֵל שָׂכָר נִמְצָא נֶהֱנֶה, וְאִם אֵינוֹ נוֹטֵל שָׂכָר נִמְצָא מְהַנֶּה, לְפִיכָךְ תִּפֹּל הֲנָאָה לְהֶקְדֵּשׁ. וְלֹא אָמְרִינַן יוֹלִיךְ הֲנָאָה לִים הַמֶּלַח, לְפִי שֶׁאֵטֶר עָלָיו הֲנָאתוֹ כְּהֶקְדֵּשׁ, הִלְכָךְ כָּל הֲנָאָה הַבָּאָה לְיָדוֹ מִמֶּנּוּ הֶקְדֵּשׁ הִיא: (ג) **וְתוֹרַם תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשְׂרוֹתָיו לְדַעְתּוֹ.** כְּגוֹן שֶׁאָמַר כָּל הָרוֹצֶה לִתְרֹם יָבֹא וְיִתְרֹם. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ לִתְרֹם, שֶׁהֲרֵי עוֹשֶׂהוּ שָׁלִיחַ וַהֲנָאָה הִיא לוֹ שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ:

וּמַקְרִיב לוֹ קְנֵי זָבִין וְזָבוֹת. כֹּהֵן שֶׁהִדִּיר אֶת יִשְׂרָאֵל הֲנָאָה מִמֶּנּוּ, יָכוֹל לְהַקְרִיב קָרְבְּנוֹתָיו שֶׁמְּבִיא עַל יָד וְזָבָה וְיוֹלֶדֶת: **וּמְלַמְּדוֹ מִדְרָשׁ.** סִפְרָא וְסִפְרֵי, שֶׁהוּא מִדְרָשׁ הַפְּסוּקִים: **הֲלָכוֹת.** הֵלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי: **אַגָּדוֹת.** דִּבְרֵי חֲכָמִים שֶׁהַמִּיכוּם עַל הַפְּסוּקִים. וְטַעֲמָא דְּשָׁרֵי לְלַמְּדוֹ כָּל הָנֵי, שֶׁאֵין אָדָם רָשַׁאי לִקַּח שָׂכָר כְּדֵי לְלַמֵּד אֶת חֲבֵרוֹ אֶת אֵלֶּה, וְאֵין כָּאן הֲנָאָה, דִּמְצְוָה קָעָבֵיד: **אֲבָל לֹא יְלַמְּדֶנּוּ מִקְרָא.** שֶׁמָּתֹר לִטֹּל שָׂכָר עַל לִמּוּד הַמִּקְרָא, שֶׁאִינוֹ נוֹטֵל אֶלָּא שָׂכָר פְּסוּק טְעָמִים לְנַגֵּן הַמִּקְרָאוֹת כְּהִלְכָתָן, וְלֹאו אִוּאוֹרַיְתָא הוּא וְשָׁרֵי לִטֹּל שָׂכָר עֲלָיו, וְאִם אֵינוֹ נוֹטֵל נִמְצָא מְהַנֶּה, וְאִם נוֹטֵל נִמְצָא נֶהֱנֶה. וְדַוְקָא בִּמְקוֹם שֶׁנֶּהֱגוּ לִטֹּל שָׂכָר עַל הַמִּקְרָא, אֲבָל בִּמְקוֹם שֶׁאֵין נוֹטְלִים שָׂכָר עַל הַמִּקְרָא אַף מִקְרָא שָׁרֵי לְלַמֵּד: **אֲבָל לֹא מִלַּמֵּד הוּא אֶת בָּנָיו.** וְאַף עַל גַּב דִּמְצָוָה עַל הָאָב לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ וְזֶה מוֹצִיאוֹ מִידֵי חוֹבָתוֹ, לָא מִקְרֵי הֲנָאָה, דִּמְצוֹת לְאוֹ לְהֲנוֹת נִתְּנוּ. וְגַם אִפְשָׁר שֶׁהָיָה מוֹצֵא אַחֵר שֶׁהָיָה מְלַמְּדוֹ חִנָּם: **וְלֹא יְזוֹן אֶת בֵּהֲמָתוֹ.** דְּנֵיקָא לֵיהּ בְּפִטּוּמָהּ וְקָא מְהַנֵּי לֵיהּ: **טְמֵאָה נַפְשָׁהּ וְגוּפָהּ לַשָּׁמַיִם.** דְּלִמְלָאכָה קָיְמָא, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ עַל פִּטּוּמָהּ: **שֶׁאִם יִרְצֶה מוֹכְרָהּ לַגּוֹיִם.** לַאֲכִילָה, וְנוֹטֵל דָּמִים יְתֵרִים בְּשָׂבִיל פִּטּוּמָהּ:

(ד) **עוֹמֵד אֲבָל לֹא יוֹשֵׁב.** מַתְנִיתִין אֵירְדֵי כְּשֶׁנִּכְסֵי הַמְבַקֵּר אֲסוּרִים עַל הַחוֹלֶה, וּבְמָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין שָׂכָר עַל הַיְשִׁיבָה עִם הַחוֹלֶה, שֶׁאִם יוֹשֵׁב עִמּוֹ וְאֵינוֹ נוֹטֵל שְׂכָרוֹ הֲנָאָה הֲרֵי מְהַנֶּהוּ. אֲבָל עֲמִידָה, זְמַן מָצָה הוּא וְאֵין רַגְלִים לְטֹל עָלֶיהָ שָׂכָר: **רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ.** רְפוּאַת גּוּפוֹ: **רְפוּאַת מָמוֹן.** רְפוּאַת בְּהֶמְתּוֹ. לְפִי שֶׁחַיָּב אָדָם לְרַפְּאוֹת אֶת חֲבֵרוֹ כְּשֶׁהֶלְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב ב) ״וְהֲשֵׁבתוֹ לוֹ״, לְרַבּוֹת אֲבֵדַת גּוּפוֹ, וּמִצְוָה קָעָבֵיד, לְפִיכָךְ אַף עַל פִּי שֶׁהִדִּירוֹ הֲנָאָה מִמֶּנּוּ מְרַפְּאוֹ בְּיָדָיו כְּשֶׁהֶלְחָה בְּגוּפוֹ, וְאִם הֶלְחָה בְּהֶמְתּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְרַפְּאָהּ בְּיָדָיו שֶׁמְּפֻנֶּה מִפְּנֵי שֶׁמְּהַנֶּהוּ, אֲבָל אוֹמֵר לוֹ סֹם פְּלוֹנִי יָפֶה לָהּ, סֹם פְּלוֹנִי רַע לָהּ: **אֲבָל לֹא בְּקִטְנָה.** מִפְּנֵי שֶׁמְּהַנֶּהוּ כְּשֶׁמַּגְבִּיהַּ עָלָיו אֶת הַמִּים: **אֲבָל לֹא מִן הַתְּמִחוּי.** לֹא יֹאכַל עִמּוֹ בִּכְלִי אֶחָד, שֶׁמָּא יְנִיחַ מִלֶּאֱכֹל מִנָּה יָפָה שֶׁבּוֹ כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל וְנִמְצָא נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ, אוֹ שֶׁמָּא יִקָּרֵב לְפָנָיו חֲתִיכָה שֶׁיֹּאכַל וְנִמְצָא מְהַנֶּהוּ: **אֲבָל אוֹכֵל הוּא מִן הַתְּמִחוּי הַחוֹזֵר.** לְבַעַל הַבַּיִת. רְאוּבֵן אוֹכֵל בְּקֵעָרָה שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁכָּשֶׁיַּחֲזִירֶנָּה לְבַעַל הַבַּיִת יַחֲזֹר בַּעַל הַבַּיִת וְיִשְׁלְחֶנָּה לִשְׁמְעוֹן שֶׁמְּדַר הֲנָאָה מִמֶּנּוּ, וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יְשַׁיֵּר בַּקֵּעָרָה כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל מִמֶּנָּה שִׁמְעוֹן וְנִמְצָא מְהַנֶּהוּ: **הָאוֹכֵס שֶׁלְּפָנֵי הַפּוֹעֲלִים.** כְּלִי גָּדוֹל שֶׁמְּמַלְּאִים אוֹתוֹ וְאוֹכְלִים בּוֹ כָּל הַפּוֹעֲלִים בְּיַחַד: **לֹא יַעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּאֶגְּן.** לֹא יִקְצֹר עִמּוֹ בְּאוֹתָהּ שׁוּרָה שֶׁהוּא קוֹצֵר. שֶׁגּוֹרֵם לוֹ שֶׁמְּמַהֵר לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ כְּשֶׁמּוֹצֵא הַמָּקוֹם פָּנוּי וְנִמְצָא מְהַנֶּהוּ. וְאֵין הֶלְחָה קְרֵבִי מִן הַצַּד: (ה) **מִן הַנּוֹטְלוֹת.** פֵּרוֹת תְּלוּיִין הַנּוֹטְלִין חוּץ מִן הַפֵּרְדֵּס: **וּבְשָׂבִיעִית לֹא יֵרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ.** אַף עַל גַּב דְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית רַחֲמָנָא אִפְקְרִינְהוּ, גּוּף הַקַּרְקַע לֹא אִפְקַר רַחֲמָנָא, וְחִיישִׁינַן שֶׁמָּא בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת יִשְׁהֶה בְּשָׂדֶה וְיִתְעַסֵּק שָׁם וְיֵהָנֶה מִגּוּף הַקַּרְקַע שֶׁאֵינוֹ הֶפְקֵר: (ו) **הַמַּדִּיר**

בְּדִידֵיהּ קָאָזֵיל וְהַאי בְּדִידֵיהּ קָאָזֵיל: **וּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לְהֲעָמִיד שָׁם רַחִים וְכוּ׳.** וּמוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב בְּכָל הָנֵי דִּשְׁתָּפִים מְעַכְּבִים זֶה עַל זֶה, דְּלֹא שַׁיֵּךְ לְהַתִּיר מִשֵּׁעַם בְּרֵרָה, דְּכֵיוָן דְּבֵידוֹ לְעַכֵּב עָלָיו וְאֵינוֹ מְעַכֵּב נִמְצָא מְהַנֶּהוּ: **וְכוֹפִין אֶת הַנּוֹדֵר לְמֹכֵר אֶת חֶלְקוֹ.** דְּחֲיִישִׁינַן מֵאַחַר שֶׁרוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ נִכְנָס יִשְׁכֹּח וְיִכָּנֵס גַּם הוּא, אֲבָל כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לֹא חָיְשִׁינַן. וְדַוְקָא כְּשֶׁנָּדַר מֵעַצְמוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ הוּא דְּכוֹפִין אוֹתוֹ לְמֹכֵר חֶלְקוֹ, אֲבָל אִם חֲבֵרוֹ הִדִּירוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ, אָנוּס הוּא וְאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְמֹכֵר דְּמֵאי אִית לֵיהּ לְמֶעְבַּד, וְאִם אֲמַרְתְּ כֵּן כָּל שֶׁתָּף יַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיְּכוֹפוֹ אוֹתוֹ לְמֹכֵר לוֹ חֶלְקוֹ: (ב) **הָיָה אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְכוּ׳.** לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב נָקֵט לַהּ, דְּאֶפְלוּ אֶחָד מִן הַשּׁוּק שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בָּחָצֵר שָׁרֵי לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לִכְנֹס מִשֵּׁעַם בְּרֵרָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: (ג) **הַמַּדִּיר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ וְיֵשׁ לוֹ מֶרְחָץ וּבֵית הַבַּד וְכוּ׳.** רְאוּבֵן שֶׁנָּאֲסַר עָלָיו לֵהָנוֹת מִנִּכְסֵי שִׁמְעוֹן, וְיֵשׁ לִשְׁמְעוֹן בְּעִיר מֶרְחָץ וּבֵית הַבַּד שֶׁהִשְׁכִּירָן לַאֲחֵרִים, וּבָא רְאוּבֵן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, רוֹאִים אִם נִשְׂאַר לִשְׁמְעוֹן מָקוֹם בְּזֶה הַמֶּרְחָץ וּבֵית הַבַּד שֶׁלֹּא הִשְׁכִּירוֹ, כְּגוֹן בּוֹר בְּבֵית הַמֶּרְחָץ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אָסוּר לִרְאוּבֵן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וְאִם לָאו, מֻתָּר: **וּמֵת אוֹ שֶׁמְּכָרָם לְאַחֵר מֻתָּר.** דְּכֵיוָן שֶׁאָמַר בֵּיתְךָ, שָׂדֶךָ, לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהֵם שֶׁלּוֹ, אֲבָל אִם אָמַר בֵּית זֶה אוֹ שָׂדֶה זוֹ, אֲפִלּוּ זוֹ, אֲסָרָם עָלָיו לְעוֹלָם: (ד) **הֲרֵינִי עָלַיִךְ חֲרֵם.** הֲנָאתִי תִּהְיֶה אֲסוּרָה עָלַיִךְ בְּחֵרֵם שֶׁלֹּא תּוּכְלִי לֵהָנוֹת מִמֶּנִּי: **הַמֻּדָּר אֲסוּר.** אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָנָה אָמֵן, שֶׁאָדָם יָכוֹל לֶאֱסֹר עַל חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ: **הֲרֵי אַתְּ עָלַי חֲרֵם.** שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ כָּל הֲנָאָה שֶׁתְּבוּא לוֹ מֵחֲבֵרוֹ, **הַנּוֹדֵר אֲסוּר בְּדָבָר שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל.** כְּגוֹן בּוֹר שֶׁל עוֹלֵי רְגָלִים שֶׁהָיוּ עוֹלִים מִבָּבֶל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לָרֶגֶל, וְהָיָה אוֹתוֹ הַבּוֹר בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, וְיָדוֹ שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל שָׁוָה בּוֹ, וְהֲוֵי כְּהֶפְקֵר, וְלֹא כְּדָבָר שֶׁהוּא שֶׁל שְׁתָּפִים: (ה) **הַרְחָבָה.** הַשָּׁוְקִין שֶׁבָּעִיר: **וְהַתֵּבָה.** שֶׁמַּנִּיחִין בָּהּ סְפָרִים: **וְהַסְּפָרִים.** שְׁקוּנִים בְּנֵי הָעִיר לְלִמּוּד בָּהֶם: **וְהַכּוֹתֶבֶת חֶלְקוֹ לַנָּשִׂיא.** מְפֻרָשׁ בַּגְּמָרָא (מח.) דְּהָכֵי קָתָנֵי, ׳וּמַה תַּקָּנָתָן, יִכְתְּבוּ חֶלְקָן לַנָּשִׂיא׳. כְּלוֹמַר אִלּוּ שֶׁנָּדְרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה וַאֲסוּרִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר וּבַתֵּבָה וּבַסְּפָרִים, יִכְתֹּב כָּל אֶחָד מֵהֶם חֶלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרְחָבָה וּבַתֵּבָה וּבַסְּפָרִים לַנָּשִׂיא, וְאַחַר כָּךְ יוֹכַל כָּל אֶחָד מֵהֶם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, שֶׁבְּמָמוֹן שֶׁל נָשִׂיא הֵם מִשְׁתַּמְּשִׁים וְאֵין אֶחָד מֵהֶם נֶהֱנֶה מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.** אִם יִרְצוּ יִכְתְּבוּ חֶלְקָם לְהֶדְיוֹט, אֶלָּא שֶׁאִם כָּתְבוּ לַנָּשִׂיא אֵין צָרִיךְ לִזְכוֹת לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר, דִּמְשׁוּם חֲשִׁיבוּתּוֹ שֶׁל נָשִׂיא כּוֹנָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא זָכָה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר, וּבְהֶדְיוֹט לֹא קָנָה עַד שֶׁיִּזְכֶּה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר: **אַנְשֵׁי גָּלִיל אֵין צְרִיכִין לְזוֹפוֹת.** אַנְשֵׁי גָּלִיל קַנְטְרָנִים הָיוּ וּבְכַעְסָן הָיוּ נוֹדְרִים הֲנָאָה זֶה מִזֶּה, עָמְדוּ אֲבוֹתֵיהֶן וְכָתְבוּ חֶלְקֵיהֶן לַנָּשִׂיא, שֶׁאִם בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם יִדְּרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה לֹא יִהְיוּ אֲסוּרִים בְּרְחָבָה שֶׁל עִיר אוֹ בַּתֵּבָה אוֹ בַּסְּפָרִים, דִּמְמוֹן נָשִׂיא הֵם: (ו) **מַעֲשֶׂה בְּבֵית חוֹרוֹן וְכוּ׳.** בְּגִמָּרָא (מח.) מְפָרֶשׁ דְּמַתְנִיתִין חַסּוֹרֵי מִחְסְרָא וְהָכֵי קָתָנֵי, ׳וְאִם הוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ אָסוּר, וּמַעֲשֶׂה נִמּוֹי בְּבֵית חוֹרוֹן בְּאֶחָד שֶׁהוֹכִיחַ סוֹפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ׳ וְכוּ׳: **וְאֵינָן לָפָנֶיךָ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּבֹא אַבָּא וְיֹאכַל.** אִלְמָא לֹא נָתְנָם אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּבֹא אֲבִיו וְיֹאכַל, וְאָסוּר. אֲבָל אִם אָמַר הֲרֵי הֵן לְפָנֶיךָ וְאִם רְצוֹנְךָ יְבֹא אַבָּא וְיֹאכַל, מֻתָּר. וְאִם סְעָדָתוֹ מוֹכַחַת עָלָיו שֶׁהִרְבָּה בִּסְעֻדָּה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ וְנִכָּרִין הַדְּבָרִים שֶׁבִּשְׁבִיל אֲבִיו עָשָׂה כְּדֵי שֶׁיְּבֹא וְיֹאכַל, אָסוּר:

פרק ו (א) **הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל.** שֶׁאָמַר קוֹנָם מְבֻשָּׁל עָלַי: **מֻתָּר בִּצְלִי וּבַשָּׁלוּק.** כָּל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל יוֹתֵר מִבְּשׁוּלוֹ הָרָאוּי נִקְרָא שָׁלוּק: **מַעֲשֶׂה קְדֵרָה רַךְ.** שֶׁנֶּאֱכָל עִם הַפַּת: **עָבֶה.** שֶׁנֶּאֱכָל בְּלֹא פַּת: **בֵּיצַת טַרְמִית מְבֻשֶּׁלֶת בְּמַיִם חַמִּים וּמְשֻׁמָּרִים אוֹתָהּ שֶׁלֹּא תִּקָּרֵשׁ.** וּבְדַלַּעַת הָרְמוֹצָה: דְּלֹעַת שְׁטוּמְנִים אוֹתָהּ בְּרָמָּן, הוּא אַפֹּר חַם, וּמִתְמַהֲקֶת בְּכָךְ: (ב) **מִמַּעֲשֶׂה רִתְחָתִּי.** אֹכֶל עָשׂוּי מִקֶּמַח שֶׁהֵרְתִּחַ בְּקִדְּרָה. וּכְלָלָא דְּמִלְּתָא, בִּנְדָרִים הֹלֵךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לְפִי הַזְּמַן וְהַמָּקוֹם, וְאִי אֵיפָא דְּזִקְרוּ לְצֶלִי מְבֻשָּׁל וְלִמְבֻשָּׁל צָלִי, הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל אָסוּר בְּצָלִי, וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאִי רוּבָּא קָרֵי לֵיהּ הָכִי וּמִיעוּטָא קָרֵי לֵיהּ הָכִי, לֹא אָמְרִינַן זִיל בָּתַר רוּבָּא אֶלָּא הֲוֵי סָפֵק נְדָרִים, וְכָל סָפֵק נְדָרִים לְהַחְמִיר: (ג) **אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַכַּבּוּשׁ שֶׁל יָרָק.** דְּסְתָם כַּבּוּשׁ שֶׁל יָרָק הוּא: **כַּבּוּשׁ שֶׁאֵינִי טוֹעֲמוֹ.** מַשְׁמַע כָּל מִינֵי כַּבּוּשׁ. וְכֵן שָׁלוּק, צָלוּי, מָלִיחַ, בְּלֹא ה״א, מַשְׁמַע כָּל מִינִים שֶׁל שָׁלוּק וְשֶׁל צָלוּי וְשֶׁל מָלִיחַ: (ד) **דָּג דָּגִים שֶׁאֵינִי טוֹעֲמָם.** לֹא דָּג וְלֹא דָּגִים, וַהֲכִי בְּמִשְׁמַע: **טְפֵלִין.** מִבְּלִי מָלַח: **בְּטָרִית טְרוּפָה.** דְּג שֶׁחוֹתְכִים אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת וּמוֹכְרִים אוֹתוֹ, וְיֵשׁ לוֹ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ בִּכְלַל דָּג וְדָגִים: **צִיר.** מֵיִם הַיּוֹצְאִים מִן הַדָּגִים הַמְּלוּחִים: **וּמֵרִים.** שׁוּמָן הַיּוֹצֵא מִדָּגִים מְלוּחִים: **צַחֲנָה.** תַּעֲרֹבֶת מִינֵי דָּגִים טְרוּפִים נִקְרָאִים צַחֲנָה, וְרַגְמָתוֹ בְּמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה (מ.) הַהִיא אַרְבָּא דְּצַחֲנָתָא: **וּמֻתָּר בְּצִיר וּבְמֵרִים.** הוֹאִיל וְאֵין עִקַּר מַמְשׁוּת הַדָּג מִבְּלָע בָּהֶם: **הַנּוֹדֵר מִטְּרוּפָה אָסוּר בְּצִיר וּבְמֵרִים.** דְּכֵיוָן דְּהִזְכִּיר טְרוּפָה, מִכָּל דָּבָר שֶׁמִּעֹרָב בּוֹ מִין דָּג מַשְׁמַע: (ה) **קוֹם.** הוּא נְסִיּוֹבֵי דַּחֲלָבָא, מֵיִם הַיּוֹצְאִים מִן הַגְּבִינָה: **אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר וְכוּ׳ בֵּין מְלוּחָה בֵּין טְפֵלָה.** דְּלֹא תֵּימָא הַגְּבִינָה הַמְיֻחֶדֶת שֶׁבְּגְבִינָה מַשְׁמַע וְאֵין דָּרְךְ לְאָכְלָהּ בְּלֹא מָלַח. וְהַלָּכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל: (ו) **מָתַר בָּרֹטֶב וּבְקִיפָּה.** רֹטֶב הַנִּקְפָּה בְּשׁוּלֵי הַקְּדֵרָה נִקְרָא קִיפָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר.** הוֹאִיל וְיֵשׁ בּוֹ טַעַם בָּשָׂר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **אִיתָמַר בְּזְמַן שֶׁאָמַר בָּשָׂר זֶה עָלַי.** דְּכֵיוָן שֶׁאָמַר בָּשָׂר זֶה, שַׁוַּיֵּיהּ עֲלֵיהּ חֲתִיכָה דְּאִסּוּרָא וְאָסוּר בְּטַעֲמוֹ, אֲבָל אִם אָמַר קוֹנָם בָּשָׂר עָלַי, לֹא אָסַר עִצְמוֹ אֶלָּא בְּדָבָר הַנִּקְרָא בָּשָׂר: (ז) **מָתַר בְּתַבְשִׁיל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם יָיִן.** כְּרַבָּנָן דְּרַבִּי יְהוּדָה (מ״ו): (ח) **כְּתָנִיּוֹת.** עֲנָבִים רָעִים הַנִּשְׁאָרִים בַּגְּפָנִים בֵּימוֹת הַסְּתָיו, וְאֵינָם רְאוּיִם לְיַיִן וְעוֹשִׂים מֵהֶם חֹמֶץ: **כָּל שֶׁשֵּׁם תּוֹלְדָתוֹ קְרוּבָה עָלָיו.** וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּנָּה נִקְרָא עַל שֵׁם עִקָּרוֹ, כְּמוֹ דְּבַשׁ תְּמָרִים, חֹמֶץ סְתָנִיּוֹת: **וַחֲכָמִים מַתִּירִין.** אֵיכָא בֵּין תַּנָּא קַמָּא לַחֲכָמִים, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר הַנּוֹדֵר בְּסְתָנִיּוֹת מַתָּר בְּחֹמֶץ הֵיוֹצֵא מֵהֶן וְאָסוּר בְּסְתָנִיּוֹת, וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּסְתָנִיּוֹת עַצְמָן, דְּכֵיוָן דְּסְתָנִיּוֹת לָאו בְּנֵי אֲכִילָה נִינְהוּ, כִּי נָדַר מִפְּסְתָנִיּוֹת דַּעְתּוֹ עַל הַחֹמֶץ הַיּוֹצֵא מֵהֶן לֹא עַל הַסְּתָנִיּוֹת עַצְמָן. וְהֲלָכָה **כַּחֲכָמִים.** פָּרוּשׁ אַחֵר, וַחֲכָמִים מַתִּירִין חוֹמֶץ הַסְּתָנִיּוֹת כְּמוֹ דְּבַשׁ תְּמָרִים, דְּסְבִירָא לְהוּ לַחֲכָמִים דְּבֵין בִּדְבָרִים הָרְאוּיִים לַאֲכִילָה בֵּין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה הָאוֹסֵר דָּבָר אֶחָד עַל עַצְמוֹ מַהֵר בִּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ: (ט) **קַפָּלוֹטוֹת.** מִין מִמִּינֵי הַכְּרָתִים הַגְּדֵלִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **שָׁהוּא שָׁם לָוִי.** הַבָּא לוֹמַר יֵרָקוֹת שָׂדֶה צָרִיךְ לְחַבֵּר שָׁם לְלֶרֶק וְלוֹמַר יֵרָקוֹת שָׂדֶה, וְכֵן בַּלֶּם. אֲבָל בַּשְּׁבִיעִית לְפִי שֶׁאֵין יֵרָקוֹת גִּנָּה מְצוּיִין שֶׁאֵין גִּדְלִין בְּלֹא עֲבוֹדָה וְאוֹכְלִים יֵרָקוֹת שָׂדֶה, לְפִיכָךְ יֵרָקוֹת סְתָם בַּשְּׁבִיעִית הֲוֵי יֵרָקוֹת שָׂדֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשָׁאָר שְׁנֵי הַשָּׁבוּעַ: (י) **אִסְפַּרְגּוֹס.** מִין כְּרוּב הוּא, אֶלָּא שֶׁאֵין כְּרוּב נִקְרָא בְּשֵׁם אִסְפַּרְגּוֹס. פָּרוּשׁ אַחֵר, אִסְפַּרְגּוֹס, הַמִּים שֶׁשָּׁלְקוּ בָּהֶם הַכְּרוּב: **מִן הַגְּרִיסִין אָסוּר בַּמִּקְפֶּה.** שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם נִתּוּנִים לְתוֹךְ הַמִּקְפֶּה עֲדַיִן שֵׁם גְּרִיסִין עֲלֵיהֶם: **וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר.** דְּקָסָבַר מִקְפֶּה שֶׁל גְּרִיסִין מִקְרֵי, גְּרִיסִין גְּרִידָא לֹא מִקְרֵי: **מִקְפֶּה.** תַּבְשִׁיל עָב שֶׁל קִטְנִית אוֹ שֶׁל צִיקֵי קְדֵרָה: חֹמֶץ: **כָּל שֶׁשֵּׁם תּוֹלְדָתוֹ קְרוּבָה עָלָיו.** וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּנָּה נִקְרָא עַל שֵׁם עִקָּרוֹ, כְּמוֹ דְּבַשׁ תְּמָרִים, חֹמֶץ סְתָנִיּוֹת: **וַחֲכָמִים מַתִּירִין.** אֵיכָא בֵּין תַּנָּא קַמָּא לַחֲכָמִים, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר הַנּוֹדֵר בְּסְתָנִיּוֹת מַתָּר בְּחֹמֶץ הֵיוֹצֵא מֵהֶן וְאָסוּר בְּסְתָנִיּוֹת עַצְמָן, וַחֲכָמִים מַתִּירִין בְּסְתָנִיּוֹת עַצְמָן, דְּכֵיוָן דְּסְתָנִיּוֹת לָאו בְּנֵי אֲכִילָה נִינְהוּ, כִּי נָדַר מִפְּסְתָנִיּוֹת דַּעְתּוֹ עַל הַחֹמֶץ הַיּוֹצֵא מֵהֶן לֹא עַל הַסְּתָנִיּוֹת עַצְמָן. וְהֲלָכָה **כַּחֲכָמִים.** פָּרוּשׁ אַחֵר, וַחֲכָמִים מַתִּירִין חוֹמֶץ הַסְּתָנִיּוֹת כְּמוֹ דְּבַשׁ תְּמָרִים, דְּסְבִירָא לְהוּ לַחֲכָמִים דְּבֵין בִּדְבָרִים הָרְאוּיִים לַאֲכִילָה בֵּין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה הָאוֹסֵר דָּבָר אֶחָד עַל עַצְמוֹ מַהֵר בִּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ כְּמוֹ דְּבַשׁ תְּמָרִים, דְּסְבִירָא לְהוּ לַחֲכָמִים דְּבֵין בִּדְבָרִים הָרְאוּיִים לַאֲכִילָה בֵּין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה הָאוֹסֵר דָּבָר אֶחָד עַל עַצְמוֹ מַהֵר בִּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ: **שֶׁאֵינִי טוֹעֲמוֹ.** חֲשָׁשׁ מִשְׁמַע פַּת אֲפוּיָה, חֲשָׁשׁ מִשְׁמַע לָכוֹס:

פרק ז (א) **הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק.** **לֹא מָצָאתִי אֶלָּא דְּלוּעִין.** וְאִם מִן יָרָק הוּא אַמַּאי לָא זַבְּין לֵיהּ: **כֵּן הַדָּבָר.** וּמִשֵּׁם אֲנִי מֵבִיא רְאָיָה, שֶׁמָּא אֹמַר לֹא מָצָאתִי אֶלָּא קִטְנִיּוֹת, וּמִדְּקָא קָאָמַר אֲתֵי לְהָמְלַךְ עַל הַדְּלוּעִין אַלְמָא מִן יָרָק הוּא. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ב) **אָסוּר בִּפּוֹלֹ הַמִּצְרִי יָבֵשׁ.** דְּדָגֵן כָּל מִידֵי דְּמִדְגֵן מִשְׁמַע, כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ כְּרִי, וְהַאי נַמִּי מִדְּגֵן הוּא: **הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן אָסוּר בַּ

נַפְשִׁיהּ לְאֵסֹר בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכַל לְהִסְתַּפֵּק. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ג) **עַד הַקָּצִיר.** שֶׁל חִטִּים וּשְׂעוֹרִים: **עַד הַבָּצִיר.** שֶׁל עֲנָבִים: **עַד הַמָּסִיק.** שֶׁל זֵיתִים: **אִינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ.** הוֹאִיל וְאֵין לַקָּצִיר וְלַבָּצִיר זְמַן קָבוּעַ, כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל, לֹא שָׁנָא אָמַר עַד שֶׁיְּהֵא לֹא שָׁנָא אָמַר עַד שֶׁיַּגִּיעַ, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁאֵין זְמַנּוֹ קָצוּב אֵין בְּדַעַת הַנּוֹדֵר לְהַכְנִיס עַצְמוֹ בְּאִסּוּר זְמַן שֶׁאֵין יָדוּעַ לוֹ, וּלְפִיכָךְ אָמְרִינַן דְּוַדַּאי עַד שֶׁיַּגִּיעַ קָאָמַר: (ד) **עַד הַקַּיִץ עַד שֶׁיְּהֵא הַקַּיִץ.** בֵּין אָמַר עַד הַקַּיִץ בֵּין אָמַר עַד שֶׁיְּהֵא הַקַּיִץ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיִּתְחִילוּ הָעָם לְהַכְנִיס בְּכַלְכָּלוֹת, כְּלוֹמַר שֶׁקּוֹצְצִים תְּאֵנִים הִרְבֵּה וּמְכַנִּיסִים אוֹתָם בְּסַלִּים: **עַד שֶׁיַּקְפִּיּוּ הַמְּקַצְּעוֹת.** הַמַּחְצְלָאוֹת שֶׁמְּיַבְּשִׁים עֲלֵיהֶם הַתְּאֵנִים, לְאַחַר שֶׁנִּתְיַבְּשׁוּ מְקַפְּלִין אוֹתָן מַחְצְלָאוֹת וּמַנִּיחִין אוֹתָן לַשָּׁנָה הַבָּאָה: **הַכֹּל לְפִי מְקוֹם נִדְרוֹ.** אִם רֹב תְּבוּאוֹת הַמָּקוֹם חִטִּין, עַד קְצִיר חִטִּים, וְאִם שְׂעוֹרִים, עַד קְצִיר שְׂעוֹרִים. וְכֵן אִם הָיָה בְּהָר בִּשְׁעַת הַנָּדָר, עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הַקָּצִיר בָּהָר, וְאִם בְּבִקְעָה, עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הַקָּצִיר וְהַבָּצִיר שֶׁל בִּקְעָה: (ה) **עַד הַנְּשָׁמִים עַד שֶׁיִּהְיוּ נְשָׁמִים.** בְּאֵיזֶה לָשׁוֹן מְשַׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ שֶׁהוֹצִיא מִפִּיו, מֵהֵ כֵּינָן שֶׁהִתְחִילוּ הַגְּשָׁמִים לְיָרֵד בְּרִבִיעָה שְׁנִיָּה, שֶׁהִיא בַּשָּׁנָה הַמַּאֲחֶרֶת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו, הִלְכָךְ הַנּוֹדֵר עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו, אָסוּר עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו, אֶלָּא אִם כֵּן יָרְדוּ גְּשָׁמִים בְּתְחִלַּת זְמַנָּן שֶׁהוּא בְּשָׁנָה הַמְּבֹרֶכֶת בִּי״ז בְּמַרְחֶשְׁוָן, וּבְשָׁנָה הַבֵּינוֹנִית בְּכ״ג בּוֹ. וְכֵן הֲלָכָה, וְלֹא כְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאוֹמֵר עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל רִבִיעָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעֲבֹר הַפֶּסַח.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ו) **לֵילֵי הַצּוֹם.** לֵיל צוֹם כִּפּוּר, שֶׁמִּצְוָה לְהַרְבּוֹת בִּסְעֻדָּה בְּעֶרֶב צוֹם כִּפּוּר: **קוֹנָם שׁוּם שָׁאֵינִי טוֹעֵם וְכוּ׳.** שֶׁעֲזָרָה תִּקֵּן שֶׁיְּהוּ אוֹכְלִים שׁוּם בְּלֵילֵי שַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַזָּרַע (ב״ק פב.). וְאֵין הֲלָכָה לא כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּנוֹ, אֶלָּא כְּדְאָמְרִינַן לְעֵיל בְּמַתְנִיתִין (מ״ג) כָּל שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ אָמַר עַד שֶׁיַּגִּיעַ, אָסוּר עַד שֶׁיַּגִּיעַ, עַד שֶׁיְּהֵא, אָסוּר עַד שֶׁצֵּא: (ז) **וְהוּ כְּבוֹדוֹ.** שֶׁאֲפָרֵנֵס בְּנֵי מִשְׁלִי: **הֲרֵי מְסֻרְבִין בּוֹ לֶאֱשֵׂת אֶת בַּת אֲחוֹתוֹ.** מִפְּצִירִין בּוֹ שֶׁיִּשָּׂא אֶת בַּת אֲחוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא בַּת גִּילוֹ, וְאָמְרִינַן (יבמות סב:) הַנּוֹשֵׂא אֶת בַּת אֲחוֹתוֹ עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (ישעיה נח ז, ט) ׳וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם, אָז תִּקְרָא וַה׳ יַעֲנֶה׳: **שֶׁלֹּא נִתְבַּיֵּון זֶה אֶלָּא לְשֵׁם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה.** וּמֵיהוּ גַּם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה מַהוּ, הוֹאִיל וְלֹא הוֹצִיא מִפִּיו אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, דִּכְתִיב בָּעֵינָן שֶׁיּוֹצִיא בְּשִׂפָתָיו, כְּדִכְתִיב (במדבר ל ג) ׳כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה׳, וְלֹא דְּמֵי לְרֵישָׁא, דְּאִישּׁוּת בְּכָלְ אִיתֵיהּ:

פרק ט (א) **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר פּוֹתְחִין לְאָדָם בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ.** כְּגוֹן שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁיֹּאמְרוּ הָעוֹלָם לְאָבִיךָ וּלְאִמְּךָ רְאוּ גְּדוּלִים שֶׁגִּדַּלְתֶּם, כַּמָּה בִּנְכָם קַל בִּנְדָרִים, וְנִמְצָאתָ מְזַלְזֵל בִּכְבוֹדָם, כְּלוּם הָיִיתָ נוֹדֵר: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.** דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא מִשְּׁקַר, כִּי הוּא בּוּשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה מַנִּיחַ מִלְּדוֹר בְּשׁכְבֵל כְּבוֹדָם, וְנִמְצָא שֶׁחָכָם מַתִּיר נָדָר זֶה בְּלֹא חֲרָטָה. וּמַיְירֵי שֶׁהוּא אֵינוֹ מִתְחָרֵט מֵעִיקָּרָא מַעֲצָמוֹ, דְּקָמָא לָן (גמ׳ כב:) פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה וְאֵין צָרִיךְ לְמִצֹּא לוֹ פֶּתַח בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מִתְחָרֵט מֵעַצְמוֹ מֵעִיקָּרָא: **יִפְתְּחוּ לוֹ בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם.** עַל מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר קָא פָּרֵיךְ, כִּי הֵיכִי דִּפּוֹתְחִין בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ וְלֹא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִשְׁקַר, יִפְתְּחוּ לוֹ נַמִּי בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם וְיֹאמְרוּ לוֹ אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁתִּקָּרֵא רַע לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּלוּם הָיִיתָ נוֹדֵר, וְאָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים דִּרְבִּי אֱלִיעֶזֶר, מַהָא לֹא תִּסְתָּיָן, דְּאַף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹדֶה בָּהָא, דִּדְאַבִי יִשְׁקַר, דְּלֹא חֲצִיף אִינָשׁ כּוּלֵּי הַאי דְּיֹאמַר שֶׁלֹּא הָיָה מַנִּיחַ בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הַמָּקוֹם, וְלֹא דְּמֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל (גמ׳ כב.) דְּתָפַח לְהַהוּא גַּבְרָא יֵ״ש בּוֹשָׁה כְּמִדְקָרוֹת חָרֶב׳ וְכוּ׳ (משלי יב יח), דְּהָתָם אוֹמֵר לוֹ מִן הַפְּסוּקִים כְּהַהֶךְ דְּתָנֵי בְּמַתְנִיתִין (מ״ד) שָׁעוֹבֵר עַל ׳לֹא תִשְׁנָא׳ (ויקרא יט יז) ׳וְלֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר׳ (שם פסוק יח), אֲבָל כָּשֶׁמְּזִכִּירִין לוֹ כְּבוֹד הַמָּקוֹם אֵין דַּאי מִשְׁקַר. וַהֲלָכָה כְּחֲכָמִים: **שֶׁבִּינוֹ לְבֵין אָבִיו וְאִמּוֹ.** כְּגוֹן שֶׁהִכְּרִיזוּ עַל אָבִיו מִנְּכָסָיו: (ב) **וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.** קוֹשְׁיָא אַחֶרֶת בְּנְדָרִים: **פּוֹתְחִין.** בְּנְדָרִים **בְּנוֹלָד,** כְּגוֹן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי וְנוֹלָד וְנִתְחַדֵּשׁ אַחַר שֶׁנָּדַר, וְאֵלּוּ יָדַע בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ דָּבָר זֶה לֹא הָיָה נוֹדֵר: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.** דְּטַעְמָא דַּחֲרָטָה, מִשּׁוּם שֶׁעַל יְדֵי חֲרָטָה נַעֲקֹר הַנֶּדֶר מֵעִקָּרוֹ, וּבְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי אֵינוֹ נַעֲשֶׂה נֶדֶר עָקוּר מֵעִקָּרוֹ, כִּי בִּשְׁבִיל זֶה לֹא הָיָה מֵנִיחַ מִלְּדוֹר כִּי הָיָה סָבוּר שֶׁלֹּא יָבוֹא לְעוֹלָם: **וְנַעֲשֶׂה סוֹפֵר.** תַּלְמִיד חָכָם וְהַכֹּל צְרִיכִים לוֹ: **אוֹ שֶׁהָיָה מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְּקָרוֹב לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר.** וּכְגוֹן שֶׁנָּדַר לִזְמַן וְלֹא הָיָה סָבוּר שֶׁיַּשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְּתוֹךְ אוֹתוֹ זְמַן וְיִצְטָרֵךְ לַיְלֵךְ לְחַפֵּת בְּנוֹ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵם בְּנוֹלָד.** נִרְאִין כְּנוֹלָד: **וְאֵינָן כְּנוֹלָד.** וּפוֹתְחִין בָּהֶם: **אָמְרוּ לוֹ מֵת וְכוּ׳.** וְאַף עַל גַּב דִּמְיתָה נוֹלָד הָוֵי, הוֹאִיל וּפָרַשׁ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ בְּעֵבּוּר מָה הָיָה נוֹדֵר, נַעֲשָׂה כְּתוֹלֶה נִדְרוֹ בְּדָבָר, כְּאִלּוּ פָּרַשׁ כָּל זְמַן שֶׁאֲבִיהָ קַיָּם, הִלְכָךְ לֹא הָוֵי נוֹלָד. אֲבָל תְּנַאי גָּמוּר לֹא הָוֵי, הִלְכָךְ צָרִיךְ הַתָּרָה. וּבְיִרוּשַׁלְמִי (ה״ג) מוּכָח שֶׁאֵין צָרִיךְ הַתָּרָה, וְכֵן פָּרַשׁ רַמְב״ם: (ד) **אוֹ חָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁבֵּן הוּא לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר הֲרֵי זֶה מֻתָּר.** אַחַר שֶׁיִּתְיַרְּעוּ הַחָכָם. וְכָל הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ, כְּשֶׁמַּתִּירִין לוֹ אֵין מַתִּירִין אֶלָּא בְּפָנֵי חֲבֵרוֹ, כְּדִכְתִיב (שמות ד יט) ׳וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב׳, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, בְּמִדְיָן נִדַּרְתָּ בְּמִדְיָן לֵךְ וְהַתֵּר אֶת נִדְרְךָ, לְפִי שֶׁנִּשְׁבַּע מֹשֶׁה לְחוֹתְנוֹ שֶׁלֹּא יָזוּז מִמִּדְיָן בְּלֹא רְשׁוּתוֹ, דִּכְתִיב (שם ב כא) ׳וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לָשֶׁבֶת אֶת הָאִישׁ׳, וְהִצְרִיכוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָלֶכֶת וְלֹא לְהַתִּיר נִדְרוֹ בְּפָנָיו: (ה) **פּוֹתְחִין לוֹ בִּכְתֻבַּת אִשְׁתּוֹ.** בִּפְרָעוֹן כְּתֻבָּתָהּ, אִם נָדַר שֶׁלֹּא תִּטְעַם מִמֶּנּוּ כְּלוּם: (ו) **פּוֹתְחִין בִּימִים טוֹבִים וּבַשַּׁבָּתוֹת.** אִם נָדַר לְהִתְעַנּוֹת, אוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר לִזְמַן קָצוּב, אוֹמְרִים לוֹ אִלּוּ שָׁמַעְתָּ אֶל לִבְּךָ לְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים שֶׁבְּתוֹךְ זְמַן זֶה, כְּלוּם הָיִיתָ נוֹדֵר. וְאֵין זֶה פּוֹתֵחַ בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם: **אוֹתָן הַיָּמִים.** שֶׁמָּצָא לָהֶם פֶּתַח לְהִתְחָרֵט: **מֻתָּרִים.** שֶׁהֲחָכָם מַתִּירָן: **וּשְׁאָר הַיָּמִים.** שֶׁאֵין עַלֵּיהֶם חֲרָטָה, נִשְׁאָרִין

בְּאִסּוּרָן: **שֶׁנָּדַר שֶׁהַתֹּר מֻקְצֶתוֹ הַתֹּר כֻּלּוֹ.** אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָצָא פֶּתַח עַל כֻּלּוֹ. דִּלְאוּ נָדַר מֵעִקָּרָא אֶלָּא עַל דַּעַת שֶׁיִּתְקַיְּים כֻּלּוֹ, נִמְצָא הַתָּרַת מִקְצָתוֹ פֶּתַח לְכֻלּוֹ: (ז) **לָזֶה וְלָזֶה.** כְּגוֹן שֶׁאָסַר הָרִאשׁוֹן עָלָיו בְּקוֹנָם, וְאָמַר עַל הַשֵּׁנִי הֲרֵי זֶה כָּרִאשׁוֹן וְעַל הַשְּׁלִישִׁי הֲרֵי זֶה כַּשֵּׁנִי, וְכֵן כֻּלָּם: **הַתֹּר הָרִאשׁוֹן הֻתְּרוּ כֻּלָּם.** שֶׁכֻּלָּם תְּלוּיִין בּוֹ: **לָזֶה קָרְבָּן וְלָזֶה קָרְבָּן.** הָא מַתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא דְּאָמַר גַּבֵּי שְׁבוּעַת הֵפֵקֵדוֹן (שבועות לח.) אִם הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִים אוֹתוֹ וְכָפַר וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְהָכָא נַמִּי צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לָזֶה קָרְבָּן וְלָזֶה קָרְבָּן. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים אִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי חַיָּב לְךָ, וְלֹא לְךָ, וְלֹא לְךָ, חַיָּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְהָכָא נַמִּי אִם אָמַר לֹא לָזֶה, וְלֹא לָזֶה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד, הֲרֵי כָּל אֶחָד נָדַר בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְכֵן הֲלָכָה: (ח) **וְלֹא בְּמַיְשִׁין בְּכֻלָּם הַתֹּר אֶלָּא בְּכָל הַיַּיִן.** וְדַוְקָא שֶׁאָמַר אִלּוּ יָדַעְתִּי כֵּן לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר כְּלָל, אוֹ הָיִיתִי אוֹמֵר יָשָׁן מַתְּר וְחָדָשׁ אָסוּר, אֲבָל אִם אָמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ הָיִיתִי אוֹמֵר כָּל יַיִן אָסוּר עָלַי חוּץ מִן הַיָּשָׁן, הֲרֵי זֶה מֻתָּר לוֹ אֶלָּא הַיָּשָׁן, וְכָל שְׁאָר יַיִן אָסוּר: (ט) **פּוֹתְחִין לָאָדָם בִּכְבוֹד עַצְמוֹ וּבִכְבוֹד בָּנָיו.** אִם נָדַר לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ: **מָה רָאָתָה אִמָּן לְהִתְגָּרֵשׁ.** אִם לֹא שֶׁנִּמְצָא בָּהּ עֶרְוַת דָּבָר, וְנִמְצָא פּוֹגֵם אֶת בָּנָיו. וְלֹא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִשְׁקַר, שֶׁהוּא אֵינוֹ מִתְחָרֵט אֶלָּא שֶׁהוּא בּוֹשׁ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִכְבוֹד בָּנָיו: (י) **אֶלָּא שֶׁהַנֶּדֶר טָעוּת.** מֵעִקָּרוֹ, שֶׁבִּשְׁעַת הַנֶּדֶר הָיְתָה לְבָנָה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם: **מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּדַר וְכוּ׳.** בַּגְּמָרָא (סו.) מְפָרֶשׁ דְּחִסּוֹרֵי מִחַסְּרֵי וְהָכֵי קָתָנֵי, ׳רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר אֲפִלּוּ כְּעוּרָה וְנַעֲשֵׂית יָפָה, שְׁחוֹרָה וְנַעֲשֵׂית לְבָנָה, וּמַעֲשֶׂה נִמְּי וְכוּ׳, דְּתַנְּא קַמָּא לֹא שָׁרֵי אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהָיְתָה הַנֶּדֶר טָעוּת מֵעִקָּרוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה יָפָה בְּשָׁעַת הַנֶּדֶר, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית יָפָה אֶלָּא לְאַחַר הַנֶּדֶר, הַנֶּדֶר מֵאֵר, דְּכֵינָן שֶׁיִּכּוֹלִין לְיַפּוֹתָהּ לֹא הָיְתָה כְּעוּרָה מֵעִקָּרָא.

וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל:

פרק י (א) **נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה.** בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת קְרוּבוֹת נַעֲרָה, עַד שֶׁשָּׁה חֳדָשִׁים. וּבַת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נְדָרֶיהָ נִבְדָּקִים, אִם יָדְעָה לְשֵׁם מִי נָדְרָה וּלְשֵׁם מִי הִקְדִּישָׁה, נִדְרָהּ נֶדֶר, וְאַף הִיא, אֲבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפָרִין נִדְרֶיהָ: **הֵפֵר הָאָב וְלֹא הֵפֵר הַבַּעַל.** מִשּׁוּם דִּהֲוָה אִפְשָׁר לְמִטְעֵי וּלְפָרוּשֵׁי אֲבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפָרִין נִדְרֶיהָ, אוֹ אֲבִיהָ אוֹ בַּעְלָהּ, תָּנָא **הֵפֵר הָאָב וְלֹא הֵפֵר הַבַּעַל** וְכוּ׳, לְאַשְׁמוּעִינַן הֶפְקֵדוֹן (שבועות לח.) אִם הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִים אוֹתוֹ וְכָפַר וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְהָכָא נַמִּי צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לָזֶה קָרְבָּן וְלָזֶה קָרְבָּן, וְהָכָא נַמִּי אִם אָמַר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד, הֲרֵי הֵן קָיְמִין לֹא אָמַר כְּלוּם: (ח) **וְלֹא בְּמַיְשִׁין בְּכֻלָּם.** דְּהָוָה לֵיהּ קִיּוּם בְּטָעוּת, לְפִי שֶׁיֵּשׁ נְדָרִים שֶׁלֹּא יַחְפֹּץ בְּקִיּוּמָן: **הֲרֵי הֵן מוּפָרִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מוּפָר.** דְּמִסְתָּמָא אֵין אָדָם רוֹצֶה בְּנִדְרֵי אִשְׁתּוֹ: **נְדָרִים שֶׁבָּאוּ לְכָלָל אִסּוּר.** לְאַחַר שֶׁנָּדְרָה אֲסוּרָה בָּהֶם אִם לֹא יָפֵר לָהּ הַבַּעַל: **שֶׁבָּאוּ לְכָלָל הָקֵם.** נְדָרִים שֶׁחָלוּ בָּהּ: (ח) **הָפְרַת נְדָרִים.** שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה (במדבר ל ט) ׳וְאִם בְּיוֹם שְׁמֹעַ אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ׳: **כָּל הַיּוֹם.** עַד שֶׁתַּחֲשֹׁךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) ׳כְּיוֹם שָׁמְעוֹ׳. וְהָא דִּכְתִיב (שם פסוק טו) ׳מִיּוֹם אֶל יוֹם׳, צְרִיכָא,

בְּפָתַח עַל כֻּלּוֹ. דִּלְאוּ נָדַר מֵעִקָּרָא אֶלָּא עַל דַּעַת שֶׁיִּתְקַיְּים כֻּלּוֹ, נִמְצָא הַתָּרַת מִקְצָתוֹ פֶּתַח לְכֻלּוֹ: (ז) **לָזֶה וְלָזֶה.** כְּגוֹן שֶׁאָסַר הָרִאשׁוֹן עָלָיו בְּקוֹנָם, וְאָמַר עַל הַשֵּׁנִי הֲרֵי זֶה כָּרִאשׁוֹן וְעַל הַשְּׁלִישִׁי הֲרֵי זֶה כַּשֵּׁנִי, וְכֵן כֻּלָּם: **הַתֹּר הָרִאשׁוֹן הֻתְּרוּ כֻּלָּם.** שֶׁכֻּלָּם תְּלוּיִין בּוֹ: **לָזֶה קָרְבָּן וְלָזֶה קָרְבָּן.** הָא מַתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא דְּאָמַר גַּבֵּי שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן (שבועות לח.) אִם הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִים אוֹתוֹ וְכָפַר וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְהָכָא נַמִּי צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לָזֶה קָרְבָּן וְלָזֶה קָרְבָּן. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים אִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי חַיָּב לְךָ, וְלֹא לְךָ, וְלֹא לְךָ, חַיָּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְהָכָא נַמִּי אִם אָמַר לֹא לָזֶה, וְלֹא לָזֶה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר קָרְבָּן עַל כָּל אֶחָד, הֲרֵי הֵן קַיָּמִין לֹא אָמַר כְּלוּם: (ח) **וְלֹא בְּמַיְשִׁין בְּכֻלָּם.** דְּהָוָה לֵיהּ קִיּוּם בְּטָעוּת, לְפִי שֶׁיֵּשׁ נְדָרִים שֶׁלֹּא יַחְפֹּץ בְּקִיּוּמָן: **הֲרֵי הֵן מוּפָרִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מוּפָר.** דְּמִסְתָּמָא אֵין אָדָם רוֹצֶה בְּנִדְרֵי אִשְׁתּוֹ: **נְדָרִים שֶׁבָּאוּ לְכָלָל אִסּוּר.** לְאַחַר שֶׁנָּדְרָה אֲסוּרָה בָּהֶם אִם לֹא יָפֵר לָהּ הַבַּעַל: **שֶׁבָּאוּ לְכָלָל הָקֵם.** נְדָרִים שֶׁחָלוּ בָּהּ: (ח) **הָפְרַת נְדָרִים.** שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה (במדבר ל ט) ׳וְאִם בְּיוֹם שְׁמֹעַ אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ׳: **כָּל הַיּוֹם.** עַד שֶׁתַּחֲשֹׁךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ט) ׳כְּיוֹם שָׁמְעוֹ׳. וְהָא דִּכְתִיב (שם פסוק טו) ׳מִיּוֹם אֶל יוֹם׳, צְרִיכָא,

דִּלְא תֵּימָא בֵּימָמָא אִין בְּלֵילְיָא לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן ׳מִיּוֹם אֶל יוֹם׳ דְּיוֹמָנִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן לְהָפֵר מַעֵת לְעֵת, כְּגוֹן אִם נָדְרָה בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה: **וְיֵשׁ בְּדָבָר דָּבָר וְדָבָר וּדְבָרִים.** כְּלוֹמַר פְּעָמִים שֶׁיֵּשׁ לַהֲפָרָה זְמַן מֻעָט וּפְעָמִים זְמַן מְרֻבֶּה: **נָדְרָה בְּלֵילֵי שַׁבָּת.** הַאי דְּנָקֵט בְּלֵילֵי שַׁבָּת, לְאַשְׁמוּעִינַן שֶׁמְּפָרִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הַשַּׁבָּת, וְהָחָכָם, אֵינוֹ מַתִּיר בְּשַׁבָּת אֶלָּא נְדָרִים שֶׁהֵן לְצֹרֶךְ הַשַּׁבָּת, וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לוֹ פְּנַאי מִבְּעוֹד יוֹם יָכוֹל לְהַתִּיר לְצֹרֶךְ הַשַּׁבָּת: **שֶׁאִם לֹא הֵפֵר וְחָשְׁכָה אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.** שֶׁאֵין הֲפָרַת נְדָרִים מַעֵת לְעֵת אֶלָּא אִם כֵּן נָדְרָה בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה. וּלְעִנְיַן הֲפָרָה אֵינוֹ מוֹעִיל עַד שֶׁיֹּאמַר מוּפָר לָךְ כְּלוֹשָׁנָא דִּקְרָא, דְּהַפָּרַת הַבַּעַל הוּא מִכָּאן וּלְהַבָּא בְּלֹא טַעַם, כְּמוֹ ׳אֶת בְּרִיתִי הָפֵר׳ (בראשית יז יד). וְחָכָם הוּא שֶׁאוֹמֵר מֻתָּר לָךְ אֵין כָּאן נֶדֶר וְאֵין כָּאן שְׁבוּעָה, שֶׁהוּא עוֹקֵר הַנֶּדֶר מֵעִקָּרוֹ. וְאִם אָמַר הֶחָכָם בְּלָשׁוֹן הֲפָרָה וְהַבַּעַל בִּלְשׁוֹן הֻתָּרָה, אֵינוֹ מֻתָּר וְאֵינוֹ מוּפָר. וְאִם אָמַר אִם לֹא נָדַרְתְּ מֵעַת לְעֵת, כְּגוֹן אִם נָדְרָה בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה: **אִם אֶרְחַץ וְאִם לֹא אֶרְחַץ.** הֲכִי קָאָמַר, הֲנָאַת רְחִיצָה אֲסוּרָה עָלַי לְעוֹלָם **אִם** אֶרְחַץ הַיּוֹם, הֲרֵי נָדַר. **אִם לֹא** אֶרְחַץ, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶרְחַץ, הֲרֵי שְׁבוּעָה. וְכֵן **אִם** אֶתְקַשֵּׁט, הֲנָאַת קִשּׁוּט אֲסוּרָה עָלַי לְעוֹלָם **אִם** אֶתְקַשֵּׁט הַיּוֹם. **אִם לֹא** אֶתְקַשֵּׁט, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶתְקַשֵּׁט: **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אֵין אֶלָּא נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ.** אֲנֶדֶר בְּלֵבָד פָּלֵיג רַבִּי יוֹסֵי עַל תְּנָא קַמָּא, וְאָמַר דַּהֲנָאַת רְחִיצָה אֲסוּרָה עָלַי לְעוֹלָם אִם אֶרְחַץ הַיּוֹם אֵין זֶה נֶדֶר שֶׁל עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר לָהּ שֶׁלֹּא תִרְחַץ הַיּוֹם וְלֹא תִּהְיֶה הֲנָאַת רְחִיצָה אֲסוּרָה עָלֶיהָ לְעוֹלָם, וּמִינְיַת יוֹם אֶחָד מֵרְחִיצָה אֵינוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ, דְּנִוּחוּל שֶׁל יוֹם אֶחָד לֹא הָוֵי נִוּחוּל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. וּבֵין הָאָב וּבֵין הַבַּעַל נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ הוּא דְּמִפְרִין, דִּכְתִיב (במדבר ל יז) ׳בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ׳, מַקִּישׁ אָב לְבַעַל, מָה בַּעַל אֵינוֹ מֵפֵר אֶלָּא נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ אַף אָב אֵינוֹ מֵפֵר אֶלָּא נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ. וְרַמְב״ם פָּסַק (נדרים פי״ב ה״א) שֶׁהָאָב מֵפֵר כָּל נְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁאֵינָן שֶׁל עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל ו) ׳כָּל נִדְרֶיהָ וְאֲסָרֶיהָ׳: (ב) **אִם לֹא הָיְתָה פְּרָנְסָתוֹ אֶלָּא מִמֶּנּוּ.** שֶׁהוּא מַאֲמִינוֹ עַד שֶׁיַּרְוִיחַ וְיִפְרַע לוֹ: **הֲרֵי זֶה יָפֵר דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי.** רַבִּי יוֹסֵי לְטַעֲמֵיהּ דְּסָבַר לֵיהּ שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵפֵר כָּל נֶדֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ, שֶׁהוּא מְחַלֵּק בֵּין עִנּוּי מְרֻבֶּה לְעִנּוּי מֻעָט וּבֵין עִנּוּי שֶׁל זְמַן מְרֻבֶּה לִזְמַן מֻעָט. וְכָל מַתְנִיתִין דְּהַאי פִּירְקָא אָזְלָא כְּוָותֵיהּ וְאֵינָהּ הֲלָכָה, אֶלָּא הַבַּעַל מֵפֵר כָּל נֶדֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ, בֵּין שֶׁל יוֹם אֶח

שָׁמָּא יִגָּרֵשֶׁנָּה. וְעִקַּר מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ צָרִיךְ הַפָּרָה שָׁמָּא יִגָּרְשֶׁנָּה וְיִפְקַע שִׁעְבּוּדַיְהוּ דְּבַעַל וְאָז יְחוּל הַנֶּדֶר וּתְהֵא אֲסוּרָה לְחָזוֹר לוֹ. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי,** וּבְאוֹמֶרֶת יִקָּדְשׁוּ יָדַי לְעוֹשַׂיהֶם, דְּיָדַיִם אִיתַּנְהוּ בְּעוֹלָם וְחָל עֲלֵיהֶם הַקְּדֵּשׁ: (ה) **הֲרֵי זֶה יֶחֱזוֹר וְיָפֵר.** דַּהֲפָרָה בְּטָעוּת לֹא הָוְיָא הֲפָרָה עַד שֶׁיְּכַוֵּן לְאִשָּׁה שֶׁנָּדָרָה, דִּכְתִיב (במדבר ל יב) ׳לֹא הֵנִיא אֹתָהּ׳, עַד שֶׁתְּהֶיהָ הַהֲפָרָה לְעַצְמָהּ שֶׁל הַנּוֹדֶרֶת, וְגַם שֶׁיְּכַוֵּן לַנֶּדֶר שֶׁנָּדָרָה, דִּכְתִיב (שם פסוק ה) ׳וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת נִדְרָהּ׳, עַד שֶׁיֵּדַע אֵיזֶה נֶדֶר נָדָרָה:

(ו) **קָיְמִים לַיְתָאנִים בָּעוֹ קַיְמִים וְכוּ'.** וְטַעֲמָא, דִּכְתִיב (במדבר ל יד) ׳אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ׳, יָקִים מִמֶּנּוּ, כְּשֶׁקַּיָּם מִקְצָתוֹ קַיָּם כֻּלּוֹ, אֲבָל ׳יְפִירֶנּוּ׳ (שם) דְּלִיכָּא לְמִדְרַשׁ הָכִי, אֵינוֹ מוּפָר עַד שֶׁיָּפֵר כֻּלּוֹ. וְאִלּוּ דִּבְרֵי יָחִיד וְאֵינָהּ הֲלָכָה, **אֲבָל הֲלָכָה כַּחֲכָמִים** (גמ׳ פז:) מִקִּישׁ הֲקָמָה לַהֲפָרָה, מָה הַפָּרָה מַה שֶּׁהָפַר הָפַר וּמַה שֶּׁלֹּא הֵפַר לֹא הֵפַר, דְּהָא לֵיכָּא לְמִדְרַשׁ מ׳יְפִירֶנּוּ׳ הָפָרָה בְּמִקְצָת, אַף הֲקָמָה מָה שֶּׁקַּיֵּם קַיֵּם וּמַה שֶּׁלֹּא קִיֵּם לֹא קַיֵּם, דְּמ׳יְקִימֶנּוּ׳ נָמֵי לֹא דָּרְשִׁינַן הֲקָמָה בְּמִקְצָת, אֶלָּא אוֹרְחֵיהּ דִּקְרָא לְמִכְתַּב הָכִי. וְאַף עַל גַּב דִּבְהַתָּרַת חָכָם אָמְרִינַן (לעיל פ״ט מ״ר) נָדַר שֶׁהַתֵּר מִקְצָתוֹ הַתֵּר כֻּלּוֹ, בְּהַפְרָה שָׁנִינוּ, דְּכִי אֵינוֹ מוּפָר עַד שֶׁיָּפֵר כֻּלּוֹ:

(ז) **אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ מִפְרִין.** בְּיוֹם שֶׁנּוֹדָע לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהָפֵר, שֶׁהוּא עָלָיו כְּיוֹם שָׁמְעוֹ: **אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה נָדַר.** וְצָרִיךְ הֲפָרָה: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא יָפֵר.** דְּכֵינוֹן שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָפֵר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהוּא נָדַר, מִכָּל מָקוֹם הָיָה לוֹ לְהָפֵר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ח) **וּבְלִבַּד שֶׁלֹּא יְהֵא לְבַעֲלִיךְ רְשׁוּת בָּהֶם.** וּתְנַאוֹ קַיָּם וְלֹא קָנָה הַבַּעַל. וְאַף עַל גַּב דִּבְמִתָּנָה זוֹ מַצִּילוֹ מִן הַשֹּׁרֶשׁ, שֶׁהֲרֵי אִשְׁתּוֹ נְאוֹנָה מִן הַמְּעוֹת הַלָּלוּ וּמְזוֹנוֹתֶיהָ הֵיוּ עָלָיו, אִצּוֹלֵי מִשְׁרָשָׁא אִינָהּ חֲשׁוּבָה הֲנָאָה:

(ט) **וְנֶדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְכוּ'.** לְגוּפֵיהּ לֹא צָרִיךְ קְרָא, דִּכְיָון דְּאֵין לְהָ בַּעַל מִי יָפֵר, אֶלָּא כְּשֶׁנִּדְּרָה כְּשֶׁהָיָה אַלְמָנָה לִזְמַן, וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן הַנֶּדֶר עַד שֶׁנִּשֵּׂאת: **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.** אַף עַל פִּי שֶׁהַנֶּדֶר חָל כְּשֶׁהָיָה תַּחְתָּיו, דְּכַתַּר שַׁעַת הַנֶּדֶר אָזְלִינַן: **נָדְרָה בּוֹ בְּיוֹם גְּרוּשָׁה בּוֹ בַּיּוֹם וְהַחֲזִירָהּ בּוֹ בַּיּוֹם.** וְאַחַר כָּךְ שָׁמַע אֶת נִדְרָהּ: **אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.** כֵּיוָן שֶׁיָּצְאַת לִרְשׁוּת עַצְמָהּ בֵּין נֶדֶר לַהֲפָרָה, דְּאֵין הַבַּעַל מֵפֵר בְּקוֹדְמִין:

(י) **תֵּשַׁע נְעָרוֹת נִדְרֵיהֶן קַיָּמִים.** נְעָרוֹת לְאוּ דַּוְקָא: **בּוֹגֶרֶת וְהִיא יְתוֹמָה.** שֶׁנִּשֵּׂאת וּמֵת בְּעָלָהּ כְּשֶׁהִיא יְתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב שֶׁאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ, וּבְגֶרֶת אַחַר כָּךְ וְנָדְרָה, נִדְרָהּ קַיָּם, שֶׁאֵין הָאָב יָכוֹל לְהָפֵר, שֶׁהֲרֵי הִיא בּוֹגֶרֶת, וְעוֹד שֶׁהִיא יְתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב: **נַעֲרָה וּבְגֶרֶת וְהִיא יְתוֹמָה.** שֶׁנִּשֵּׂאת וּמֵת בְּעָלָהּ. שֶׁנִּדְרָה כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה וּבְגֶרֶת לְאַחַר מִכָּאן, וְהִיא יְתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב כִּדְפָרִישְׁנָא: **נַעֲרָה.** בְּשָׁעָה שֶׁנָּדְרָה, **שֶׁלֹּא בְּגֶרֶת** עֲדַיִן, וְהִיא יְתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב. וְהָנֵךְ תִּלְתָא, יְתוֹמָה בְּחַיֵּי אָב כְּיֵילָא לְהוּ: **בּוֹגֶרֶת וּמֵת אֲבִיהָ [וְכוּ'].** שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנָּדְרָה הָיְתָה בּוֹגֶרֶת וּמֵת אֲבִיהָ, דְּהֵינוּ יְתוֹמָה מַמָּשׁ. וְהָנֵךְ תִּלְתָא נָמֵי, מֵת אֲבִיהָ כְּיֵיל לְהוּ: **נַעֲרָה שֶׁמֵּת אֲבִיהָ וּמֵשְׁמֵת אֲבִיהָ בְּגֶרֶת וְכוּ'.** הָנֵךְ תִּלְתָא דְּקָתָנֵי, בּוֹגֶרֶת כְּיֵילָא לְהוּ. וּבְגֶמָרָא (פט:) אָמְרִינַן דַּחֲכָמִים לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא נַעֲרוֹת, בּוֹגֶרֶת וְיִתוֹמָה וְיִתוֹמָה בְּחַיֵּי הָאָב: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ'.** דְּכֵינוֹן שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה יָצָאתָה מֵרְשׁוּת אֲבִיהָ בְּהֲנָחוּ לְהּ בִּלְבַד וְאֵינָהּ: (יא) **קוֹנֵם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֵית לְאַבָּא וְלִאֲבִיךְ וְכוּ' חֲרֵי זֶה יָפֵר.** דְּכֵינוֹן דְּנֶאֱסְרָה בְּהֲנָאַת אֲבִיהָ וְאֲבִיו עַל יְדֵי שֶׁהִיא עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ, גְּנַאי הוּא לְבַעַל וְהֲוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ: (יב) **הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי חָפָּ.** בְּאִשָּׁה כֹּהֵן מְיֻרֵּי, דְּנֶאֱסְרָה לְבַעְלָהּ בְּאֹנֶס (גמ׳ צא.) וְלֹא הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ. וְהָאֻמְּנִיוֹתָ חֲכָמִים לֶאֱסֹר עַצְמָהּ עַל בַּעְלָהּ. וְכֵינוֹן דְּיוֹצֵאת בְּגֵט נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ, דְּמִסְפָּר כְּתֻבָּתָהּ נִלְמַד, לְכִשְׁתִּתְּנֶאי לְאַחַר תִּשְׁלִי מָה שֶׁכָּתוּב לִיכִי: **הַשָּׁמַיִם בֵּינִי וּבֵינָךְ.** מִפְּרֹשׁ בְּגִמְרָא (צא.) דְּאִינּוֹ יוֹרֶה כַּחַץ, כְּלוֹמַר דְּבָרִים דְּקִמֵּי שְׁמַיָּא גְּלָיָא וְאִינָהּ יְכוֹלָה לְבָרֵר. וּמְיֻרֵּי בְּבָאָה מֻחְזֶקֶת דְּאָמְרָה בָּעֵינָא חוּטְרָא לְיַלְדָּא וְעָרָה לְקָבוּיָה, דְּאִי לָאו הָכֵי אָמְרִינַן לָהּ זִילִי לָא מִפְּקַדְתְּ חָכָם אִמְרִינַן (לעיל פ״ט מ״ר) נֶדֶר שֶׁהַתֵּר מִקְצָתוֹ הַתֵּר כֻּלּוֹ, בְּהַהֲתָרַת חָכָם אִמְרִינַן (לעיל פ״ט מ״ר) נֶדֶר שֶׁהַתֵּר מִקְצָתוֹ הַתֵּר כֻּלּוֹ, בְּהַפְרַת בַּעַל וְהָכָא לֹא מִפְּקַדְתְּ חָכָם אִמְרִינַן לָהּ זִילִי לָ

חֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם נִטְמָא יוֹם שְׁלֹשִׁים סָתַר אֶת הַכֹּל. בֵּין לְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבָּנָן, דְּכִיוָן דְּאָמַר חֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, הַכֹּל מוֹדִים דִּשְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלֵמִים בְּעִינָן, וְלֹא אֲמְרִינָן בְּהָא מִקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ. וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּסְבִירָא לֵיהּ (מ״ד) שֶׁהַנִּטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת מִמֶּשׁ סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים בִּלְבַד וְאֵינוֹ סוֹתֵר הַכֹּל, לֵיכִּיף לֵהּ מִקְרָא דִּכְתִיב (במדבר ו יג) ׳וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת׳, נִטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת תֵּן לוֹ תּוֹרַת הַנָּזִיר, כְּלוֹמַר סְתָם נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָכָא שָׁאנֵי חֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְנִטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים שֶׁהוּא יוֹם מְלֹאת, לְכִי סָתַר כָּל הַשְּׁלֹשִׁים סָתַר אֶת הַכֹּל. וְרַבָּנָן נְמִי דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר וְאָמְרִי שֶׁהַנִּטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת סוֹתֵר אֶת הַכֹּל וַאֲפִלּוּ מָנֶה כַּמָּה יָמִים, הָכָא כִּי אָמַר חֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְנִטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת לְכִי נַמִּי סָתַר שְׁלֹשִׁים סָתַר אֶת הַכֹּל, הִלְכָךְ בֵּין לְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבָּנָן סָתַר אֶת הַכֹּל. וּבְכָל הָא דְּאַפְלִיגוּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים הֲלָכָה כְּרַבָּנָן דְּאָמְרִי נִטְמָא יוֹם מְלֹאת אֵינוֹ סוֹתֵר אֶלָּא שִׁבְעָה. וּבְכָל דְּאָמְרִי נִטְמָא יוֹם מְלֹאת סוֹתֵר אֶת הַכֹּל: וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֵינוֹ סוֹתֵר אֶלָּא שִׁבְעָה. דְּכִי כְּתִיב חֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם, הַכֹּל מוֹדִים דִּשְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלֵמִים בְּעִינָן, וְלֹא אֲמְרִינָן בְּהָא מִקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ. וְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּסְבִירָא לֵיהּ (מ״ד) שֶׁהַנִּטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים בִּלְבַד וְאֵינוֹ סוֹתֵר הַכֹּל, לֵיכִּיף לֵהּ מִקְרָא דִּכְתִיב (במדבר ו יג) ׳וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת׳, נִטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת תֵּן לוֹ תּוֹרַת הַנָּזִיר, כְּלוֹמַר סְתָם נְזִירוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם, הָכָא שָׁאנֵי חֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְנִטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת לְכִי נַמִּי סָתַר שְׁלֹשִׁים סָתַר אֶת הַכֹּל, הִלְכָךְ בֵּין לְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבָּנָן סָתַר אֶת הַכֹּל. וּבְכָל הָא דְּאַפְלִיגוּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים: (ד) חֲרֵינִי נָזִיר מֵאָה יוֹם נִטְמָא יוֹם מֵאָה סָתַר אֶת הַכֹּל. רַבָּנָן לְטַעֲמַיְיהוּ דְּאָמְרִי נִטְמָא יוֹם מְלֹאת בְּאִלּוּ נִטְמָא בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ וְסוֹתֵר אֶת הַכֹּל: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לֹא סָתַר אֶלָּא שְׁלֹשִׁים. דְּסִבְירָא לֵיהּ נִטְמָא בְּיוֹם מְלֹאת אֵינוֹ סוֹתֵר אֶלָּא שְׁלֹשִׁים: נִטְמָא יוֹם מֵאָה וְאֶחָד. לְרַבָּנָן סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים, דְּגָזְרוּ יוֹם מֵאָה וְאֶחָד שֶׁהוּא יוֹם תִּגְלַחַת אַשּׁוּ יוֹם מֵאָה. וּמִכָּל מָקוֹם לֹא הֶחְמִירוּ עָלָיו לְעַשּׂוֹתוֹ כְּיוֹם מְלֹאת שֶׁהוּא סוֹתֵר כָּל הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם בִּלְבַד: וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֵינוֹ סוֹתֵר אֶלָּא שִׁבְעָה. דְּסָבַר אֵין גְּזֵרָה עַל גְּזֵרָה, וְכֵיוָן דְּלָאו מִשּׁוּם תִּגְלַחַת אַשּׁוּ הוּא אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא שִׁבְעָה כִּימִי נִדָּה: (ה) נָזַרְתָּ עָלַיִךְ אֶחָד מִן הַהָרִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. דְּלְאַחַר שֶׁנָּזַרְתָּ הַדָּם הוּא יָכוֹל לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטַּמֵּא לַמֵּתִים, וְאֵין כָּאן יוֹתֵר נָדָר שֶׁל עִנּוּי נֶפֶשׁ: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֲפִלּוּ נָשְׂאָה עָלַיִךְ אַחַת מִכָּל הַבְּהֵמוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. מִשּׁוּם הֶפְסֵד קָדָשִׁים: תִּגְלַחַת טָמֵא יָפֵר. שְׁצָרִיכָה לַחֲזוֹר וְלִמְנוֹת נְזִירוּת טְהֵרָה, וְיָכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאוֹשֶׁה מְנֻוָּלֶת, כְּלוֹמַר מְעֻנָּה וּמְנוּוָעָה מִשְּׁתִיַּת יַיִן: אַף בְּתִגְלַחַת הַטָּהֳרָה יָפֵר. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהִתְנַוֵּל בְּגִלּוּחַ, דְּגִלּוּחַ בְּאוֹשֶׁה נוּוּל הוּא. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר אֵין הַגִּלּוּחַ נוּוּל שֶׁהֲרֵי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת פָּאָה נְכָרִית. וְאֵין הֲלָכָה לא כְּרִבִּי עֲקִיבָא וְלֹא כְּרַבִּי: (ו) הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר. כְּשֶׁהוּא קָטָן עַד שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אַחַר שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְכָל דִּין נְזִירוּת עָלָיו, וְאֵבִיו מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, וְאִם נִטְמָא מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה. וְהַאי נְזִירוּת, שֶׁאוֹמֵר לוֹ תְּהֵא נְזִיר אוֹ הֲרֵי בְּנִי פְּלוֹנִי נָזִיר. וְהוּא שֶׁלֹּא יִמְחֶה לֹא הַבַּן וְלֹא הַקְּרוֹבִים. וְדָבָר זֶה הֲלָכָה מִפִּי הַקַּבָּלָה: בֵּיצַד גַּלַּח אוֹ שֶׁגִּלְּחוּהוּ קְרוֹבָיו. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה הָאָב בַּקָּרְבָּנוֹת בִּזְמַן שֶׁגִּלַּח הַבֵּן וְלֹא קִבֵּל הַנְּזִירוּת אוֹ שֶׁגִּלְּחוּהוּ קְרוֹבִים, אוֹ מִחָה אוֹ שֶׁמִּחוּהוּ קְרוֹבִים, דְּבָטֵל הַנְּזִירוּת. וְדַוְקָא כְּשֶׁמִּחָה הוּא אוֹ מִחוּ הַקְּרוֹבִים מִיָּד, אֲבָל אִם הִתְחִיל לִנְהֹג נְזִירוּת אוֹ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַנְּזִירוּת, תּוֹ לֹא מָצֵי לְמִמְחֵי לֵיהּ הוּא וְלֹא קְרוֹבִים: (ז) הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיו וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אֲבִיהָ. וְאַפִּלּוּ הִיא בַּת יִשְׂרָאֵל. וְדָבָר זֶה הֲלָכָה מִפִּי הַקַּבָּלָה: אֲמַר רַבִּי יוֹסֵי הֲרֵי אִלּוּ יָפְרוּ לְנָדְבָה וְכוּ׳. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, אֶלָּא בֵּין שֶׁמֵּת אֲבִיו וְאָמַר חֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנַת שֶׁאֲגַלַּח עַל מֵעוֹת אֲבָא, בֵּין שֶׁהָיוּ הוּא וַאֲבִיו נְזִירִים וּמֵת אֲבִיו, מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיו. וְאִם הָיוּ בָּנִים רַבִּים וְקָדַם אֶחָד מֵהֶן וְגִלַּח עַל נְזִירוּת אֲבִיו, זָכָה: פרק ה (א) בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הֶחְדֵּשׁ טָעוּת הֶחְדֵּשׁ. דְּיִלְפִינַן מִתְּמוּרָה דִּהְוֵי אֲפִלּוּ בְּטָעוּת, דִּכְתִיב (ויקרא כז י) ׳וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ׳, וְדִרְשִׁינַן (תמורה יז.) ׳וְהָיָה׳ לְרַבּוֹת שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד: וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶחְדֵּשׁ. דְּלֹא גְּמִירִנַן תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּא מִכֹּחַ הֶקְדֵּשׁ, מִתְּמוּרָה שֶׁהוּא סוֹף הֶקְדֵּשׁ שֶׁבָּא מִכֹּחַ דָּבָר אַחֵר שֶׁהָיָה הֶקְדֵּשׁ: (ב) דִּינָר זָהָב. רִישָׁא אִשְׁמוּעִינַן בְּמִידֵי דְּקָדוֹשׁ קָדֶשֶׁת הַגּוּף, וְהָכָא אַשְׁמוּעִינַן בְּמִידֵי דְּקָדוֹשׁ קָדֶשֶׁת דָּמִים: (ג) מִי שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר. בְּלָשׁוֹן שֶׁהָיָה דּוֹמֶה לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה נָזִיר: וְנִשְׁאַל לְחָכָם וַאֲסָרוֹ. וְאָמַר לוֹ שַׁיָּשׁ בְּלָשׁוֹן זֶה לְשׁוֹן נְזִירוּת, וְהוּא לֹא נִזְהַר מִלְּשְׁתּוֹת יַיִן: מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנָּדַר. וְלֹא קַנְסִינַן לֵיהּ עַל שֶׁעָבַר וְשָׁתָה יַיִן, אַף עַל גַּב דְּמִסְפֵּק אִסּוּר הָיָה לוֹ לִפְרֹשׁ עַד שֶׁיִּשְׁאַל לְחָכָם: נִשְׁאַל לְחָכָם וְהִתִּירוֹ. שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁאֵין בְּלָשׁוֹן זֶה לְשׁוֹן נְזִירוּת: תֵּצֵא וְתֵרֵעֶה בָּעֲדָר. דְּהַפְרָשָׁה בְּטָעוּת הֲוַאי וְתֵצֵא לְחֻלִּין. וּבְהָא מוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי, דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ נְזִיר, כִּי קָאָמַר לְקָרְבְּנוֹת נְזִירוּתוֹ, וְלֹא מִידֵי קָאָמַר, כְּאִלּוּ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת וְאָמַר הֲרֵי זוֹ לְחַטָּאתִי: אִי אַתֶּם מוֹדִים בָּזֶה שֶׁהוּא הֶקְדֵּשׁ טָעוּת. וּמַאי שְׁנָא מֵרִישׁ פְּרָקִין דְּאָמְרִיתוּ הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הֲוֵי הֶקְדֵּשׁ: אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי. לֹא חָשׁוּ לְהַשְׁכֵּים עִקֵּר אֶלָּא לִדְבָרֵיהֶם קָאָמְרִי לְהוּ מִתְּשִׁיעִי וְאַחַד עָשָׂר דְּקִדְּשׁוּ בְּטָעוּת, דִּמְרַבְּיִנַן לֵיהּ מִן יְכֹל מַעֲשֵׂר בָּקָר וְצֹאן׳ (ויקרא כז לב): אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל לֹא הַשַּׁבְתֶּם קָדְשׁוֹ. בִּתְמִיָּה. כְּלוֹמַר גְּזֵרַת הַכָּתוּב הִיא דְּתִשְׁיעִי וְאַחַד עָשָׂר הַסְמוּכִים לְעַשִּׂירִי הַשַּׁבְתֶּם מִקְדָּשָׁן אִם קָרֵא לָהֶם עַשִּׂירִי, וְלֹא יַלְפִינַן מִינֵּיהּ בְּעִלְמָא דְּהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הֲוֵי הֶקְדֵּשׁ, דְּאִלּוּ הֲוֵי טָעֲמָא מִשּׁוּם הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת, אִם כֵּן אֲפִלּוּ שְׁמִינִי וּשְׁנֵים עָשָׂר נַמִּי, אֶלָּא הַכָּתוּב שֶׁקִּדֵּשׁ עֲשִׂירִי וְכוּ׳, וּגְזֵרַת הַכָּתוּב הִיא וְלֹא יַלְפִינַן מִינָּהּ: (ד) מִי שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר. וּכְשֶׁעָנָה שֶׁנָּדַר הָיוּ לוֹ בְּהֵמוֹת, וְאַדַּעְתָּא דְּהָכֵי נָדַר שֶׁיְּקָרִיב קָרְבְּנוֹתָיו מֵאוֹתָם בְּהֵמוֹת. וְהָלַךְ וּמָצָאן שֶׁנִּגְנְבוּ וּמֻחְמָת זֶה מִתְחָרֵט עַל שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר: אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְנְבוּ בַּהֲמוֹתָיו נָדַר הֲרֵי זֶה נָזִיר. וְלֹא יִתִּיר לוֹ הֶחָכָם בְּפֶתַח זֶה, דִּנְולָד הֲוֵי וְאֵין פּוֹתְחִין בִּנְולָד: וְאִם לְאַחַר שֶׁנִּגְנְבוּ נָדַר. וְאָמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁנִּגְנְבוּ לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, הֲרֵי זֶה פֶּתַח וְיִתִּירֶנּוּ הֶחָכָם: וְוֹ׳ טָעוּת טָעָה נִחוּם הַמָּדִי שֶׁכָּשְׁלוּ נְזִירִים מִן הַגּוֹלָה וּמָצְאוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב. וְהֵם נָדְרוּ קֹדֶם שֶׁחָרַב הַבַּיִת, וְהִתִּיר לָהֶן, וְאָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים דְּבָרִים אֲמוּרִים. שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ נוֹטֵל שָׂעָר וּמְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד, בְּתִגְלַחַת לְעוֹלָה וְאַלּוּ הֵם לִשְׁלָמִים: יָפְרוּ לְנָדְבָה. לְתַבּוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁמַּשְׁלִיכִים בָּהֶם שְׂאֵר מְעוֹת נְדָבָה וְקוֹנִים מֵהֶן קָרְבָּנוֹת שֶׁכֵּלָן עוֹלוֹת: לֹא נָהֲנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. לְכְתְחִלָּה אָסוּר לֶהָנוֹת בָּהֶן, וְאִם נֶהֱנָה אֵינוֹ חַיָּב לְהָבִיא קָרְבַּן מְעִילָה הָאָמוּר בְּכָל מִי שֶׁנֶּהֱנָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ: (ה) נָזַרְתָּ עָלַיִךְ אֶחָד מִן הָהָרִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. דִּלְאַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם הִיא יְכוֹלָה לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטַּמֵּא לַמֵּתִים, וְאֵין כָּאן יוֹתֵר נָדָר שֶׁל עִנּוּי נֶפֶשׁ: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֲפִלּוּ נָשְׂאָה עָלַיִךְ אַחַת מִכָּל הַבְּהֵמוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. מִשּׁוּם הֶפְסֵד קָדָשִׁים: תִּגְלַחַת טָמֵא יָפֵר. שְׁצָרִיכָה לַחֲזוֹר וְלִמְנוֹת נְזִירוּת טָהֳרָה, וְיָכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאוֹשֶׁה מְנֻוָּלֶת, כְּלוֹמַר מְעֻנָּה וּמְנוּוָעָה מִשְּׁתִיַּת יַיִן: אַף בְּתִגְלַחַת הַטָּהֳרָה יָפֵר. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהִתְנַוֵּל בְּגִלּוּחַ, דְּגִלּוּחַ בְּאוֹשֶׁה נוּוּל הוּא. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר אֵין הַגִּלּוּחַ נוּוּל שֶׁהֲרֵי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת פָּאָה נְכָרִית. וְאֵין הֲלָכָה לא כְּרִבִּי עֲקִיבָא וְלֹא כְּרַבִּי: (ו) הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר. כְּשֶׁהוּא קָטָן עַד שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אַחַר שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְכָל דִּין נְזִירוּת עָלָיו, וְאֵבִיו מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, וְאִם נִטְמָא מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה. וְהַאי נְזִירוּת, שֶׁאוֹמֵר לוֹ תְּהֵא נְזִיר אוֹ הֲרֵי בְּנִי פְּלוֹנִי נָזִיר. וְהוּא שֶׁלֹּא יִמְחֶה לֹא הַבַּן וְלֹא הַקְּרוֹבִים. וְדָבָר זֶה הֲלָכָה מִפִּי הַקַּבָּלָה: בֵּיצַד גִּלַּח אוֹ שֶׁגִּלְּחוּהוּ קְרוֹבָיו. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה הָאָב בַּקָּרְבָּנוֹת בִּזְמַן שֶׁגִּלַּח הַבֵּן וְלֹא קִבֵּל הַנְּזִירוּת אוֹ שֶׁגִּלְּחוּהוּ קְרוֹבִים, אוֹ מִחָה אוֹ שֶׁמִּחוּהוּ קְרוֹבִים, דְּבָטֵל הַנְּזִירוּת. וְדַוְקָא כְּשֶׁמִּחָה הוּא אוֹ מִחוּ הַקְּרוֹבִים מִיָּד, אֲבָל אִם הִתְחִיל לִנְהֹג נְזִירוּת אוֹ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַנְּזִירוּת, תּוֹ לֹא מָצֵי לְמִמְחֵי לֵיהּ הוּא וְלֹא קְרוֹבִים: (ז) הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיו וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אֲבִיהָ. וְאַפִּלּוּ הִיא בַּת יִשְׂרָאֵל. וְדָבָר זֶה הֲלָכָה מִפִּי הַקַּבָּלָה: אֲמַר רַבִּי יוֹסֵי הֲרֵי אִלּוּ יָפְרוּ לְנָדְבָה וְכוּ׳. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, אֶלָּא בֵּין שֶׁמֵּת אֲבִיו וְאָמַר חֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנַת שֶׁאֲגַלַּח עַל מֵעוֹת אֲבָא, בֵּין שֶׁהָיוּ הוּא וַאֲבִיו נְזִירִים וּמֵת אֲבִיו, מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיו. וְאִם הָיוּ בָּנִים רַבִּים וְקָדַם אֶחָד מֵהֶן וְגִלַּח עַל נְזִירוּת אֲבִיו, זָכָה: פרק ה (א) בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הֶחְדֵּשׁ טָעוּת הֶחְדֵּשׁ. דְּיִלְפִינַן מִתְּמוּרָה דִּהְוֵי אֲפִלּוּ בְּטָעוּת, דִּכְתִיב (ויקרא כז י) ׳וְהָיָה׳ הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ׳, וְדִרְשִׁינַן (תמורה יז.) ׳וְהָיָה׳ לְרַבּוֹת שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד: וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶחְדֵּשׁ. דְּלֹא גְּמִירִנַן תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּא מִכֹּחַ הֶקְדֵּשׁ, מִתְּמוּרָה שֶׁהוּא סוֹף הֶקְדֵּשׁ שֶׁבָּא מִכֹּחַ דָּבָר אַחֵר שֶׁהָיָה הֶקְדֵּשׁ: (ב) דִּינָר זָהָב. רִישָׁא אִשְׁמוּעִינַן בְּמִידֵי דְּקָדוֹשׁ קָדֶשֶׁת הַגּוּף, וְהָכָא אַשְׁמוּעִינַן בְּמִידֵי דְּקָדוֹשׁ קָדֶשֶׁת דָּמִים: (ג) מִי שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר. בְּלָשׁוֹן שֶׁהָיָה דּוֹמֶה לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה נָזִיר: וְנִשְׁאַל לְחָכָם וַאֲסָרוֹ. וְאָמַר לוֹ שַׁיֵּשׁ בְּלָשׁוֹן זֶה לְשׁוֹן נְזִירוּת, וְהוּא לֹא נִזְהַר מִלְּשְׁתּוֹת יַיִן: מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנָּדַר. וְלֹא קַנְסִינַן לֵיהּ עַל שֶׁעָבַר וְשָׁתָה יַיִן, אַף עַל גַּב דְּמִסְפֵּק אִסּוּר הָיָה לוֹ לִפְרֹשׁ עַד שֶׁיִּשְׁאַל לְחָכָם: נִשְׁאַל לְחָכָם וְהִתִּירוֹ. שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁאֵין בְּלָשׁוֹן זֶה לְשׁוֹן נְזִירוּת: תֵּצֵא וְתֵרֵעֶה בָּעֲדָר. דְּהַפְרָשָׁה בְּטָעוּת הֲוַאי וְתֵצֵא לְחֻלִּין. וּבְהָא מוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי, דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ נְזִיר, כִּי קָאָמַר לְקָרְבְּנוֹת נְזִירוּתוֹ, וְלֹא מִידֵי קָאָמַר, כְּאִלּוּ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת וְאָמַר הֲרֵי זוֹ לְחַטָּאתִי: אִי אַתֶּם מוֹדִים בָּזֶה שֶׁהוּא הֶקְדֵּשׁ טָעוּת. וּמַאי שְׁנָא מֵרִישׁ פְּרָקִין דְּאָמְרִיתוּ הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הֲוֵי הֶקְדֵּשׁ: אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי. לֹא חָשׁוּ לְהַשְׁכִּים עִקֵּר אֶלָּא לִדְבָרֵיהֶם קָאָמְרִי לְהוּ מִתְּשִׁיעִי וְאַחַד עָשָׂר דְּקִדְּשׁוּ בְּטָעוּת, דִּמְרַבְּיִנַן לֵיהּ מִן יְכֹל מַעֲשֵׂר בָּקָר וְצֹאן׳ (ויקרא כז לב): אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל לֹא הַשַּׁבְתֶּם קָדְשׁוֹ. בִּתְמִיָּה. כְּלוֹמַר גְּזֵרַת הַכָּתוּב הִיא דְּתִשְׁיעִי וְאַחַד עָשָׂר הַסְמוּכִים לְעַשִּׂירִי הַשַּׁבְתֶּם מִקְדָּשָׁן אִם קָרֵא לָהֶם עַשִּׂירִי, וְלֹא יַלְפִינַן מִינֵּיהּ בְּעִלְמָא דְּהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הֲוֵי הֶקְדֵּשׁ, דְּאִלּוּ הֲוֵי טָעֲמָא מִשּׁוּם הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת, אִם כֵּן אֲפִלּוּ שְׁמִינִי וּשְׁנֵים עָשָׂר נַמִּי, אֶלָּא הַכָּתוּב שֶׁקִּדֵּשׁ עֲשִׂירִי וְכוּ׳, וּגְזֵרַת הַכָּתוּב הִיא וְלֹא יַלְפִינַן מִינָּהּ: (ד) מִי שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר. וּכְשֶׁעָנָה שֶׁנָּדַר הָיוּ לוֹ בְּהֵמוֹת, וְאַדַּעְתָּא דְּהָכֵי נָדַר שֶׁיְּקָרִיב קָרְבְּנוֹתָיו מֵאוֹתָם בְּהֵמוֹת. וְהָלַךְ וּמָצָאן שֶׁנִּגְנְבוּ וּמֻחְמָת זֶה מִתְחָרֵט עַל שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר: אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְנְבוּ בַּהֲמוֹתָיו נָדַר הֲרֵי זֶה נָזִיר. וְלֹא יַתִּיר לוֹ הֶחָכָם בְּפֶתַח זֶה, דִּנְולָד הֲוֵי וְאֵין פּוֹתְחִין בִּנְולָד: וְאִם לְאַחַר שֶׁנִּגְנְבוּ נָדַר. וְאָמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁנִּגְנְבוּ לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר, הֲרֵי זֶה פֶּתַח וְיִתִּירֶנּוּ הֶחָכָם: וְוֹ׳ טָעוּת טָעָה נִחוּם הַמָּדִי שֶׁכָּשְׁלוּ נְזִירִים מִן הַגּוֹלָה וּמָצְאוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב. וְהֵם נָדְרוּ קֹדֶם שֶׁחָרַב הַבַּיִת, וְהִתִּיר לָהֶן, וְאָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים דְּבָרִים אֲמוּרִים. שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ נוֹטֵל שָׂעָר וּמְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד, בְּתִגְלַחַת

לְעוֹלָה וְאַלּוּ הֵם לִשְׁלָמִים: יָפְרוּ לְנָדְבָה. לְתַבּוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁמַּשְׁלִיכִים בָּהֶם שְׂאֵר מְעוֹת נְדָבָה וְקוֹנִים מֵהֶן קָרְבָּנוֹת שֶׁכֻּלָּן עוֹלוֹת: לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. לְכְתְחִלָּה אָסוּר לֶהָנוֹת בָּהֶן, וְאִם נֶהֱנָה אֵינוֹ חַיָּב לְהָבִיא קָרְבַּן מְעִילָה הָאָמוּר בְּכָל מִי שֶׁנֶּהֱנָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ: (ה) נָזַרְתָּ עָלַיִךְ אֶחָד מִן הָהָרִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. דִּלְאַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם הִיא יְכוֹלָה לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטַּמֵּא לַמֵּתִים, וְאֵין כָּאן יוֹתֵר נָדָר שֶׁל עִנּוּי נֶפֶשׁ: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֲפִלּוּ נָשְׂאָה עָלַיִךְ אַחַת מִכָּל הַבְּהֵמוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר. מִשּׁוּם הֶפְסֵד קָדָשִׁים: תִּגְלַחַת טָמֵא יָפֵר. שְׁצָרִיכָה לַחֲזוֹר וְלִמְנוֹת נְזִירוּת טָהֳרָה, וְיָכוֹל לוֹמַר אִי אֶפְשִׁי בְּאוֹשֶׁה מְנֻוָּלֶת, כְּלוֹמַר מְעֻנָּה וּמְנוּוָעָה מִשְּׁתִיַּת יַיִן: אַף בְּתִגְלַחַת הַטָּהֳרָה יָפֵר. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לְהִתְנַוֵּל בְּגִלּוּחַ, דְּגִלּוּחַ בְּאוֹשֶׁה נוּוּל הוּא. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר אֵין הַגִּלּוּחַ נוּוּל שֶׁהֲרֵי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת פָּאָה נְכָרִית. וְאֵין הֲלָכָה לא כְּרִבִּי עֲקִיבָא וְלֹא כְּרַבִּי: (ו) הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר. כְּשֶׁהוּא קָטָן עַד שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אַחַר שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְכָל דִּין נְזִירוּת עָלָיו, וְאֵבִיו מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, וְאִם נִטְמָא מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה. וְהָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיו וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אֲבִיהָ. וְאַפִּלּוּ הִיא בַּת יִשְׂרָאֵל. וְדָבָר זֶה הֲלָכָה מִפִּי הַקַּבָּלָה: אֲמַר רַבִּי יוֹסֵי הֲרֵי אִלּוּ יָפְרוּ לְנָדְבָה וְכוּ׳. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, אֶלָּא בֵּין שֶׁמֵּת אֲבִיו וְאָמַר חֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנַת שֶׁאֲגַלַּח עַל מֵעוֹת אֲבָא, בֵּין שֶׁהָיוּ הוּא וַאֲבִיו נְזִירִים וּמֵת אֲבִיו, מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיו. וְאִם הָיוּ בָּנִים רַבִּים וְקָדַם אֶחָד מֵהֶן וְגִלַּח עַל נְזִירוּת אֲבִיו, זָכָה: פרק ה (א) בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים הֶחְדֵּשׁ טָעוּת הֶחְדֵּשׁ. דְּיִלְפִינַן מִתְּמוּרָה דִּהְוֵי אֲפִלּוּ בְּטָעוּת, דִּכְתִיב (ויקרא כז י) ׳וְהָיָה׳ הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ׳, וְדִרְשִׁינַן (תמורה יז.) ׳וְהָיָה׳ לְרַבּוֹת שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד: וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶחְדֵּשׁ. דְּלֹא גְּמִירִנַן תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּא מִכֹּחַ הֶקְדֵּשׁ, מִתְּמוּרָה שֶׁהוּא סוֹף הֶקְדֵּשׁ שֶׁבָּא מִכֹּחַ דָּבָר אַחֵר שֶׁהָיָה הֶקְדֵּשׁ: (ב) דִּינָר זָהָב. רִישָׁא אִשְׁמוּעִינַן בְּמִידֵי דְּקָדוֹשׁ קָדֶשֶׁת הַגּוּף, וְהָכָא אַשְׁמוּעִינַן בְּמִידֵי דְּקָדוֹשׁ קָדֶשֶׁת דָּמִים: (ג) מִי שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר. בְּלָשׁוֹן שֶׁהָיָה דּוֹמֶה לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה נָזִיר: וְנִשְׁאַל לְחָכָם וַאֲסָרוֹ. וְאָמַר לוֹ שַׁיֵּשׁ בְּלָשׁוֹן זֶה לְשׁוֹן נְזִירוּת, וְהוּא לֹא נִזְהַר מִלְּשְׁתּוֹת יַיִן: מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנָּ

רבינו עובדיה

טָהֳרָה: **אֲבָל בְּתִגְלַּחַת טֻמְאָה.** אֲפִלּוּ גִּלַּח בַּמִּקְדָּשׁ אֵינוֹ נוֹטֵל שֵׂעָר וּמְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד שֶׁל אָשָׁם וְחַטָּאת הָעוֹף, דְּלֹא כְּתִיב נְתִינַת שֵׂעָר תַּחַת הַדּוּד אֶלָּא בְּנָזִיר טָהוֹר: **הַכֹּל מְשַׁלְּחִין.** טָהוֹר בְּמִקְדָּשׁ וּבְמְדִינָה וְטָמֵא בְּמִקְדָּשׁ, חוּץ מִשֶּׁמֵא שֶׁגִּלַּח בְּמִדְינָה, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁעָרוֹ נִקְבָּר. וּפָסַק הַהֲלָכָה, שֶׁאֵין מְשַׁלֵּחַ תַּחַת הַדּוּד אֶלָּא נָזִיר טָהוֹר שֶׁגִּלַּח בָּמִדְינָה מוֹעֵד שֶׁנַּעֲשָׂה כְּמִצְוָתוֹ. וְאִם שִׁלַּח תַּחַת הַדּוּד שֶׁל שְׁאָר נְזִירִים שֶׁגִּלְּחוּ בְּמִדְינָה אוֹ שֶׁגִּלַּח בְּמִקְדָּשׁ אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. וְאִם נָתַן שֵׂעָרוֹ לְתוֹךְ הַדּוּד אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. וְאִם נָתַן שֵׂעָרוֹ לְתוֹךְ הַדּוּד וְנִמְצָא חָסֵר, אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ אֶלָּא אִם כֵּן יָדוּעַ שֶׁכָּל שֵׂעָרוֹ שָׁם. וְאִם שִׁלַּח תַּחַת הַדּוּד שֶׁל שְׁאָר נְזִירִים וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן כָּשֵׁר, וְהַשְּׁאָר נִקְבָּרִים. וְאִם נִמְצָא אֶחָד שֶׁהַקְרִיבוּ שְׁלָמָיו וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן כָּשֵׁר וְהַשְּׁאָר נִקְבָּרִים. וְאִם נִמְצָא פָּסוּל, תִּגְלַּחְתּוֹ פְּסוּלָה. וְלֹא עָלוּ לוֹ לְשֵׁם חוֹבַת שְׁלָמָיו נָזִיר, הֲרֵי לֵיהּ כְּמִגַּלַּח עַל עוֹלַת נְדָבָה וְשַׁלְמֵי נְדָבָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר דְּאִם גִּלַּח עַל עוֹלַת נְדָבָה וְשַׁלְמֵי נְדָבָה יָצָא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **אִם גִּלַּח עַל שְׁלָשְׁתָּן.** אֶחָד שֶׁהִקְרִיבוּ שְׁלָמָיו, וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן כָּשֵׁר וְהַשְּׁאָר פְּסוּלִים, תִּגְלַּחְתּוֹ כְּשֵׁרָה, לְדִבְרֵי הַכֹּל, דְּהָא תְּנַן (מ״ז) וְאִם שִׁלַּח עַל אֶחָד מִשְּׁלָשְׁתָּן יָצָא: (יא) **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר סוֹתֵר אֶת הַכֹּל.** לֹא כָּל הַיָּמִים קָאָמַר, אֶלָּא סוֹתֵר כָּל הַקָּרְבָּנוֹת. וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר לְטַעֲמֵיהּ (גמ׳ מו.) דְּאָמַר שֶׁלֹּא הַתֵּר הַנָּזִיר לִשְׁתּוֹת יַיִן אֶלָּא אַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים כֻּלָּם, אַחַר הֲבָאַת כָּל הַקָּרְבָּנוֹת, וּכְשֶׁנִּטְמָא קֹדֶם שֶׁהִקְרִיב כֻּלָּם הֲוֵי כְּאִלּוּ נִטְמָא שֶׁחִקְרִיב שׁוּם אֶחָד מֵהֶם, וְהֲוֵי הַקָּרְבָּן שֶׁהִקְרִיב כְּאִלּוּ הֻבְיאוּ תּוֹךְ מְלֹאת. וְהָאוֹתוֹ הַבָּחַח שֶׁהֻבְיא בְּטָהֳרָה לֹא יַחֲזֹר וְיבִיאֶנּוּ. רַבָּנַן לְטַעְמַיְיהוּ (שם) דְּאָמְרֵי אַחַר מַעֲשֶׂה יְחִידִי מַתָּר לִשְׁתּוֹת יַיִן מִמַּתָּר לְגַלַּח, הִלְכָּךְ קֹדֶם שֶׁנִּטְמָא יְחִידִי הָיָה רָאוּי לְתִגְלַּחַת וְלֹא יִסְתֹּר אוֹתוֹ זֶבַח, אֲבָל שְׁאָר הַזְּבָחִים שֶׁהִקְרִיב מִשֶּׁנִּטְמָא וַדַּאי סוֹתֵר, דְּקָרֵא קָפִיד שֶׁיְּהוּ קָרְבְּנוֹת נָזִיר כֻּלָּן בְּטָהֳרָה: **מָרִים הַתַּרְמוֹדִית.** מִתַּרְמוֹד הָיְתָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק ז (א) **כֹּהֵן גָּדוֹל וְנָזִיר אֵינָן מְטַמְּאִין לִקְרוֹבֵיהֶן.** כִּדְכְתִיב בְּקָדְשָׁת אֲמֹר (ויקרא כא יא) וּבְקָדְשַׁת נָשׂא (במדבר ו ו-ז): **הָיוּ מְהַלְּכִים בַּדֶּרֶךְ.** לָאו דְּוַקָא בְּכֹהֵן גָּדוֹל פְּלִיגִי, דְּהוּא הַדִּין בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט נַמִּי פְּלִיגִי, דְּתַנְיָא בְּכֹהֵן גָּדוֹל פְּלִיגִי, דְּהוּא הַדִּין בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט נַמִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹב בְּנָיָן שֶׁהֵם שְׁנֵי שׁוֹקַיִם וְיָרֵךְ אֶחָד, אוֹ רֹב מִנְיַן הָאֵבָרִים שֶׁהֵם מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֵבָרִים, אֲפִלּוּ אֵין בָּהֶם רֹבַע קֹב, מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, וְנִיחָא אִי אֵין בְּמַת לֹא רֹב מִנְיָן וְלֹא רֹב בְּנָיָן, אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל אֲהָלוֹ עַד שֶׁיְּהֵא בָּעֲצָמוֹת חֲצִי קֹב: **וְעַל בַּזִּית גָּבֵי קֹב.** מֵהָכָא הֵיאֹצָא מִן הַמֵּת כְּמִין לֶחֶם הַיּוֹצֵאת מֵעֲפוּשׁ הַבָּשָׂר: **מְלֹא תַרְוִד רָקָב.** מְלֹא כַּף מַעֲפַר רִקָּבוֹן שֶׁל מֵת. וְאֵין הָרִקָּבוֹן מְטַמֵּא אֶלָּא כְּשֶׁנִּקְבַּר הַמֵּת עִרֹם בְּאָרוֹן שֶׁל שֵׁישׁ וְכִיוֹצֵא בּוֹ שֶׁאֵין שָׁם רִקָּבוֹן אֲחֵר אֶלָּא מִגּוּפוֹ שֶׁל מֵת, וְנִקְבַּר הַמֵּת כֻּלּוֹ שֶׁלֹּא נִתְּמַר מִמֶּנּוּ אֲבָר: **תַּרְוִד.** כַּף גְּדוֹלָה שֶׁמַּחְזִיק מְלֹא חָפְנַיִם: **עַל הַשְּׁדֵרָה.** אֲפִלּוּ אֵין בְּהּ בָּשָׂר כְּלָל: **וְכֵן עַל עֶצֶם הַגַּלְגֹּלֶת.** שֶׁל רֹאשׁ, אֲפִלּוּ אֵין בְּהּ בָּשָׂר: **וְעַל אֵבֶר מִן הַחַי וְעַל אֵבֶר מִן הַמֵּת שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם בָּשָׂר כָּרָאוּי.** כָּל שֶׁאִלּוּ הָיָה הָאֵבֶר מְחֻבָּר בְּאָדָם חַי הָיָה יָכוֹל לְהֲעָלוֹת אֲרוּכָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ בָּשָׂר, הוּא נִקְרָא כָּרָאוּי. וְהוּא פָּחוֹת מִפְּזִית: **וְעַל חֲצִי קֹב עֲצָמוֹת.** וְאַף עַל גַּב דְּרֹבַע קֹב עֲצָמוֹת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, הָלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל חֲצִי קֹב. וְכֵן עַל חֲצִי לֹג דָּם, וְאַף עַל גַּב דְּרֹבַע דָּם מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַל חֲצִי לֹג: **וְעַל עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה עַל מְגַעוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ.** אֲבָל עַל אֲהָלוֹ לֹא, שֶׁאֵין עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, דִּכְתִיב (במדבר ו יב) וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפֹּלוּ: **עַד שֶׁיִּטָּהֵר.** שֶׁיִּטְבֹּל וְיַעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ אַחַר שְׁלִישֵׁי וּשְׁבִיעִי: (ג) **אֲבָל הַפְּכֻכוֹת.** אֵילָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲנָפִים מְבֻדָּלִים זֶה מִזֶּה, וְיֵשׁ כַּזַּיִת מִן הַמֵּת תַּחַת אֶחָד מֵהֶן, וְעָבַר הַנָּזִיר וְאֵין יָדוּעַ אִם עָבַר תַּחַת הֶעָנָף הַמְאֻהָיל עַל הַמֵּת: **וְהַפְּרָעוֹת.** אֲבָנִים אוֹ עֵצִים בּוֹלְטִים מִן הַכֹּתֶל וְטַמְאָה תַּחַת אֶחָד מֵהֶם: **וּבֵית הַפֶּרֶס.** שֶׁהָה שְׁנֵחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, עוֹשֶׂה בַּיִת הַפֶּרֶס מֵאָה אַמָּה, שֶׁבָּךְ שִׁעֲרוּ שֶׁהַמַּחֲרֵשָׁה מוֹלִיכָה אֶת הָעֲפָר: **וְאֶרֶץ הָעַמִּים.** שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה עַל אֶרֶץ הָעַמִּים: **גּוֹלֶל.** כִּפּוּי הָאָרוֹן: **דּוֹפֶק.** הָאָרוֹן עַצְמוֹ שֶׁהַכִּפּוּי דּוֹפֵק עָלָיו: **וְרַבִּיעִית דָּם.** אֲפִלּוּ עַל מַשָּׂאוֹ וּמַגָּעוֹ אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ: **וְאֹהֶל וְרֹבַע עֲצָמוֹת.** אִם הָאֶהֱיל עַל רֹבַע קֹב שֶׁל עַצְמוֹת הַמֵּת, אֵינוֹ מְגַלֵּחַ עַד שֶׁיַּאֲהִיל עַל חֲצִי קֹב, אֲבָל עַל מַגָּע וּמַשָּׂא שֶׁל רֹבַע עֲצָמוֹת, מְגַלֵּחַ, וַאֲפִלּוּ הֵם נְמוּקִים וְלֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה שָׁלֵם: **וְכֵלִים הַנּוֹגְעִים בַּמֵּת.** שֶׁהֵם מְטַמְּאִים כַּמֵּת עַצְמוֹ, וְהַנּוֹגֵעַ בָּהֶם טֻמְאַת שִׁבְעָה: **וְיֹמֵי גְמָרוֹ.** יְמֵי חֲלוּטוֹ שֶׁל מִצְרָע: **וְיֹמֵי סָפְרוֹ.** לְאַחַר שֶׁנִּטְהַר מִצָּרַעְתּוֹ, דִּכְתִיב (ויקרא יד ח) וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת יָמִים: **עַל אִם אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ.** עַל כָּל הָנָךְ דְּמִתְנִיתִין: **וּמַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי.** הָא לֹא קָאֵי אֲיֹמֵי סָפְרוֹ וַאֲיֹמֵי גְּמָרוֹ, דִּלְא שַׁיָּךְ בְּהוּ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי: **וְאֵינוֹ סוֹתֵר אֶת הַקּוֹדְמִין וּמַתְחִיל וּמוֹנֶה מֵיָּד.** כָּל אֶלֶה שֶׁאָמַרְנוּ, אֵינָן עוֹלִין לִימֵי הַנְּזִירוּת וְאֵינָן סוֹתְרִין, אֶלָּא אַחַר שֶׁיָּזָּה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי וְיִטְהַר אִם נִטְמָא בְּטֻמְאַת

מַסֶּכֶת נָזִיר

מֵת, וְאַחַר שֶׁיִּשְׁלִים יְמֵי גְּמָרוֹ וִימֵי סָפְרוֹ אִם נִצְטָרַע, מַשְׁלִים נְזִירוּתוֹ עַל מְנָיַן הַיָּמִים שֶׁמָּנָה קֹדֶם שֶׁנִּטְמָא, וְאֵינוֹ מֵבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה: **בָּאֳמֶת אָמְרוּ יְמֵי הַזָּב וְהַזָּבָה.** כָּל יְמֵי טֻמְאָתָם וִימֵי סְפִירָתָם שְׁבָעָה נְקִיִּים: **וְיֹמֵי הַסְּגֵרוֹ שֶׁל מְצֹרָע.** שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם יג נ) וְהִסְגִּיר אֶת הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים, עוֹלִין לְמְנָיַן יְמֵי הַנְּזִירוּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵין סוֹתְרִין אֶת הַקּוֹדְמִים: (ד) **חַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ.** אִם נִטְמָא בְּאוֹתָהּ טֻמְאָה וְנִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, אוֹ אָכַל קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁשָּׁהָה כְּדֵי שְׁתִיַּת לוֹמֶר שֶׁאֵין סוֹתְרִין אֶת הַקּוֹדְמִים: **לֹא תִּהְא זוֹ קַלָּה מִן הַשְּׁרָץ.** דְּחַיָּבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ, כְּדִכְתִיב בְּרַיְקָרָא (ה ב) ׳אוֹ בִּנְבֵלַת שֶׁרֶץ טָמֵא׳. וּמִילְתָא דְּרַבִּי מֵאִיר לֵיתָא, שֶׁהֲרֵי מַגָּע וּמַשָּׂא שֶׁל עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה שֶׁהוּא קַל שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו עַד שֶׁיְּהֵא כְּדֵתָנֵן בְּמִתְנִיתִין, וּרְבִיעִית דָּם שֶׁהִיא חֲמוּרָה שֶׁמְּטַמֵּא בְּאֹהֶל אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ: **אֵין דָּנִין קַל וָחֹמֶר.** שֶׁאֵין דָּנִין קַל וָחֹמֶר עַל דָּבָר שֶׁהוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁעָשָׂם כַּשְּׁעוֹרָה אֵינוֹ כְּתוּב בַּתּוֹרָה אֶלָּא הֲלָכָה הִיא, וְאֵין דָּנִין קַל וָחֹמֶר מֵהֲלָכָה. וְהֵן הֵן דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר

הֵן הֵן דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאָמַר אֶלָּא כָּךְ אָמְרוּ הֲלָכָה:

פרק ח (א) **שְׁנֵי נְזִירִים שֶׁאָמַר לָהֶם אֶחָד וְכוּ׳.** וְהֵם שׁוֹתְקִים, דְּאִם הֵם מַכְחִישִׁין אֵינוֹ נָאֱמָן, דְּעַד אֶחָד בְּמָקוֹם שֶׁמַּכְחִישִׁין אוֹתוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן. וּמִתְנִיתִין אֵירֵי כְּגוֹן שֶׁזֶּה הָעֵד לֹא הָיָה עִמָּהֶם, אֶלָּא אָמַר רְאִיתִי מֵרָחוֹק טֻמְאָה שֶׁנִּזְרַקָה בֵּינֵיכֶם, שֶׁאִם הָיָה הָעֵד אֶצְלָם בְּמָקוֹם הֶוְרֵא לָהּ סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סְפֵקוֹ טָהוֹר, דְּכָל סָפֵק טֻמְאָה מִסּוֹטָה יַלְפִינַן לָהּ דִּכְתִיב בָּהּ (במדבר ה יג) ׳וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה׳, וְאֵינָן אֶלָּא הֵיא וְהַבּוֹעֵל, וּסְפֵקָהּ טָמֵא, וְכָל זְמַן שֶׁהֵם יוֹתֵר מִשְּׁנַיִם אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת סְפֵקוֹ טָהוֹר, דְּהֶוְרֵא לָהּ סְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, לְכָךְ צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה הָעֵד בְּשָׁעַת סְפֵק טֻמְאָה אֲצָלָם בְּמָקוֹם: **וְסוֹפְרִים שְׁלֹשִׁים יוֹם.** וּכְגוֹן שֶׁשָּׁנִים נָדְרוּ נְזִירוּת בְּיַחַד וְנָדְרוּ סָתָם נְזִירוּת. וְהוּא הַדִּין אִם נָדְרוּ שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד וּפָרְשׁוּ נְזִירוּתָם לִזְמַן קָצוּב, שֶׁלְּאַחַר שֶׁהֻבִיאוּ קָרְבַּן טֻמְאָה וְקָרְבַּן טָהֳרָה חוֹזְרִים וּמוֹנִים הַזְּמַן הַקָּצוּב לִנְזִירוּתָם, וּמִפְרִישִׁין קָרְבַּן טָהֳרָה: **וְקָרְבַּן טֻמְאָה יִפֹּל.** חַטַּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַטֻּמְאָה, סָפֵק וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת: **אֶלָּא מֵבִיא חַטַּאת הָעוֹף.** לְסָפֵק טֻמְאַת נְזִירוּת. וְאָשָׁם אֵינוֹ מֵבִיא, כְּדִבָּנָן דְּאָמְרֵי לְעֵיל (גמ׳ יח.) הֻבִיא חַטָּאתוֹ וְלֹא הֻבִיא אֲשָׁמוֹ מוֹנֶה: **נִטְמָא זֶה מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו לַחֲצָאִים.** אִם נָזִיר טָהוֹר הוּא, דְּעוֹלָה רֹאשׁוֹנָה הָיְתָה חוֹבָה וְעִכּוּבָהּ הוּא מִקְרִיב חַטָּאת וּשְׁלָמִים: **אֲבָל הוֹדוּ חֲכָמִים לְבֶן זוֹמָא.** וְלֹא חָשְׁשׁוּ עַל שֶׁמִּקְרִיב קָרְבְּנוֹתָיו לַחֲצָאִים. וַהֲלָכָה כְּבֶן זוֹמָא: (ב) **נָזִיר שֶׁהָיָה טָמֵא בְּסָפֵק וּמֻלָּט בְּסָפֵק.** סָפֵק אִם נִטְמָא בְּמֵת וְסָפֵק אִם הוּא מִצָּרָע מֻחְלָט: **אוֹכֵל בַּקָּדָשִׁים אַחַר שְׁלִשִׁים יוֹם.** אֲבָל קֹדֶם לָכֵן לֹא, דִּסְפֵק מִצָּרָע הוּא וְעֵד שֶׁיְּבִיא כַּפָּרָתוֹ כְּאִסּוּר לָאֲכֹל בַּקָּדָשִׁים, אֲבָל מִשּׁוּם סָפֵק נְזִיר טָמֵא לֹא מִתְסַר לָאֲכֹל בַּקָּדָשִׁים, דִּלְא מִקְרֵי מִתְסַר כְּפָרָה שֶׁאִסּוּר לָאֲכֹל בַּקָּדָשִׁים אֶלָּא מִי שֶׁטְּמֵאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ. כֵּיצַד, נָזִיר שְׁלִשִׁים יוֹם, וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן אָרַע לוֹ סָפֵק טֻמְאַת מֵת וּסְפֵק צָרַעַת, מַזֶּה וְשׁוֹנֶה וְטוֹבֵל וְנִטְהָר מִטֻּמְאַת מֵת וּסְפֵק צָרַעַת, שֶׁהֲרֵי מַגָּע וּמַשָּׂא שֶׁל עֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה שֶׁהוּא קַל שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלָיו עַד שֶׁיְּהֵא כְּדֵתָנֵן בְּמִתְנִיתִין, וּרְבִיעִית דָּם שֶׁהִיא חֲמוּרָה שֶׁמְּטַמֵּא בְּאֹהֶל אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ עַד שֶׁיְּהֵא בָּעֲצָמוֹת חֲצִי קֹב: **וְעַל בַּזִּית גָּבֵי קֹב.** מֵהָכָא הֵיאֹצָא מִן הַמֵּת כְּמִין לֶחֶם הַיּוֹצֵאת מֵעֲפוּשׁ הַבָּשָׂר: **מְלֹא תַרְוִד רָקָב.** מְלֹא כַּף מַעֲפַר רִקָּבוֹן שֶׁל מֵת. וְאֵין הָרִקָּבוֹן מְטַמֵּא אֶלָּא כְּשֶׁנִּקְבַּר הַמֵּת עִרֹם בְּאָרוֹן שֶׁל שֵׁישׁ וְכִיוֹצֵא בּוֹ שֶׁאֵין שָׁם רִקָּבוֹן אַחֵר אֶלָּא מִגּוּפוֹ שֶׁל מֵת, וְנִקְבַּר הַמֵּת כֻּלּוֹ שֶׁלֹּא נִתְּמַר מִמֶּנּוּ אֲבָר: **תַּרְוִד.** כַּף גְּדוֹלָה שֶׁמַּחְזִיק מְלֹא חָפְנַיִם: **עַל הַשְּׁדֵרָה.** אֲפִלּוּ אֵין בְּהּ בָּשָׂר: **וְעַל אֵבֶר מִן הַחַי וְעַל אֵבֶר מִן הַמֵּת שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם בָּשָׂר כָּרָאוּי.** כָּל שֶׁאִלּוּ הָיָה הָאֵבֶר מְחֻבָּר בְּאָדָם חַי הָיָה יָכוֹל לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ בָּשָׂר, הוּא נִקְרָא כָּרָאוּי. וְהוּא פָּחוֹת מִפְּזִית: **וְעַל חֲצִי קֹב עֲצָמוֹת.** וְאַף עַל גַּב דְּרֹבַע קֹב עֲצָמוֹת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, הָלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עַל חֲצִי קֹב. וְכֵן עַל חֲצִי לֹג דָּם, וְאַף עַל גַּב דְּרֹבַע דָּם מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַל חֲצִי לֹג: **וְעַל עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה עַל מְגַעוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ.** אֲבָל עַל אֲהָלוֹ לֹא, שֶׁאֵין עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, דִּכְתִיב (במדבר ו יב) וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפֹּלוּ: **עַד שֶׁיִּטָּהֵר.** שֶׁיִּטְבֹּל וְיַעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ אַחַר שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי: (ג) **אֲבָל הַפְּכֻכוֹת.** אִילָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲנָפִים מְבֻדָּלִים זֶה מִזֶּה, וְיֵשׁ כַּזַּיִת מִן הַמֵּת תַּחַת אֶחָד מֵהֶן, וְעָבַר הַנָּזִיר וְאֵין יָדוּעַ אִם עָבַר תַּחַת הֶעָנָף הַמְאֻהָיל עַל הַמֵּת: **וְהַפְּרָעוֹת.** אֲבָנִים אוֹ עֵצִים בּוֹלְטִים מִן הַכֹּתֶל וְטַמְאָה תַּחַת אֶחָד מֵהֶם: **וּבֵית הַפֶּרֶס.** שֶׁהָה שֶׁנִּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, עוֹשֶׂה בַּיִת הַפֶּרֶס מֵאָה אַמָּה, שֶׁכָּךְ שִׁעֲרוּ שֶׁהַמַּחֲרֵשָׁה מוֹלִיכָה אֶת הֶעָפָר: **וְאֶרֶץ הָעַמִּים.** שֶׁגָּזְרוּ חֲכָמִים טֻמְאָה עַל אֶרֶץ הָעַמִּים: **גּוֹלֶל.** כִּפּוּי הָאָרוֹן: **דּוֹפֶק.** הָאָרוֹן עַצְמוֹ שֶׁהַכִּפּוּי דּוֹפֵק עָלָיו: **וּרְבִיעִית דָּם.** אֲפִלּוּ עַל מַשָּׂאוֹ וּמַגָּעוֹ אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ: **וְאֹהֶל וְרֹבַע עֲצָמוֹת.** אִם הָאֶהֱיל עַל רֹבַע קֹב שֶׁל עַצְמוֹת הַמֵּת, אֵינוֹ מְגַלֵּחַ עַד שֶׁיַּאֲהִיל עַל חֲצִי קֹב, אֲבָל עַל מַגָּע וּמַשָּׂא שֶׁל רֹבַע עֲצָמוֹת, מְגַלֵּחַ, וַאֲפִלּוּ הֵם נְמוּקִים וְלֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה שָׁלֵם: **וְכֵלִים הַנּוֹגְעִים בַּמֵּת.** שֶׁהֵם מְטַמְּאִים כַּמֵּת עַצְמוֹ, וְהַנּוֹגֵעַ בָּהֶם טֻמְאַת שִׁבְעָה: **וְיֹמֵי גְמָרוֹ.** יְמֵי חֲלוּטוֹ שֶׁל מִצְרָע: **וְיֹמֵי סָפְרוֹ.** לְאַחַר שֶׁנִּטְהַר מִצָּרַעְתּוֹ, דִּכְתִיב (ויקרא יד ח) וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת יָמִים: **עַל אִם אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ.** עַל כָּל הָנָךְ דְּמִתְנִיתִין: **וּמַזֶּה בַּשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי.** הָא לֹא קָאֵי אֲיֹמֵי סָפְרוֹ וַאֲיֹמֵי גְּמָרוֹ, דִּלְא שַׁיָּךְ בְּהוּ הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי: **וְאֵינוֹ סוֹתֵר אֶת הַקּוֹדְמִין וּמַתְחִיל וּמוֹנֶה מֵיָּד.** כָּל אֶלֶה שֶׁאָמַרְנוּ, אֵינָן עוֹלִין לִימֵי הַנְּזִירוּת וְאֵינָן סוֹתְרִין, אֶלָּא אַחַר שֶׁיָּזָּה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי וְיִטְהַר אִם נִטְמָא בְּטֻמְאַת

מברטנורא

לִשְׁתּוֹת יַיִן וְלִטַּמֵּא לַמֵּתִים, דִּכְתִיב בְּרִישׁ פָּרָשַׁת נָזִיר (במדבר ו ב) ׳דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נוֹדָרִים בְּנָזִיר וְאֵין גּוֹיִם נוֹדְרִים בְּנָזִיר: **שֶׁהוּא פּוֹפֶה אֶת עַבְדּוֹ.** כּוֹפֶהוּ לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִטַּמֵּא לַמֵּתִים בְּעַל כָּרְחוֹ: **וְאֵינוֹ כּוֹפֶה אֶת אִשְׁתּוֹ.** בְּעַל כָּרְחָהּ. וּבִשְׁאַר נְדָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עִנּוּי נָפֶשׁ אוֹ בְּטוּל מְלָאכָה, אֵין הָרַב צָרִיךְ לְכַף אֶלָּא הֵם בְּטֵלִים מֵאֲלֵיהֶם, דִּכְתִיב (שם ל ג) ׳לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ׳, מִי שֶׁנַּפְשׁוֹ קְנוּיָה לוֹ, יָצָא עֶבֶד שֶׁאֵין נַפְשׁוֹ קְנוּיָה לוֹ. וְכֵן הַשָּׁבוּעוֹת כֻּלָּם שֶׁנִּשְׁבַּע הָעֶבֶד בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עִנּוּי נָפֶשׁ בֵּין שֶׁאֵין בָּהֶם עִנּוּי נָפֶשׁ, אֵין רַבּוֹ צָרִיךְ לְכַפּוֹת, שֶׁמֵּאֲלֵיהֶם בְּטֵלִים, שֶׁהֲרֵי אֵין לוֹ רְשׁוּת לְעִנּוֹתוֹ, אֲבָל נְדָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם עִנּוּי נָפֶשׁ וְאֵין בָּהֶם בְּטוּל מְלָאכָה לְרַבּוֹ, חַיָּב הָעֶבֶד לְקַיְּמָם וְאֵין רַבּוֹ יָכוֹל לְכַפּוֹת עֲלֵיהֶם לְבַטְּלָם: **מֵפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵינוֹ מֵפֵר נִדְרֵי עַבְדּוֹ.** שֶׁאִם נִתְרַצָּה בְּנֶדֶר שֶׁנָּדְרָה אִשְׁתּוֹ אַחַר שֶׁהֵפֵר לָהּ וְרוֹצֶה שֶׁתְּקַיְּמֶנּוּ, אֵינָהּ חַיֶּבֶת לְקַיְּמוֹ אַחַר שֶׁהֵפֵר לָהּ פַּעַם אַחַת, וְאִם כָּפָה אֶת עַבְדּוֹ לַעֲבֹר עַל נִדְרוֹ וְרָצָה אַחַר כָּךְ בְּקִיּוּמוֹ, חַיָּב הָעֶבֶד לְקַיְּמוֹ: **הֵפֵר לְעַבְדּוֹ יָצָא לְחֲרוּת מִשֶּׁיִּם נְזִירוּתוֹ.** לְאוֹ דַּוְקָא הֵפֵר אֶלָּא אִם כָּפָה אֶת עַבְדּוֹ לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִטַּמֵּא לַמֵּתִים וְאַחַר כָּךְ יָצָא הָעֶבֶד לְחֵרוּת, חַיָּב הָעֶבֶד לְהַשְׁלִים נְזִירוּתוֹ אַחַר שֶׁיָּצָא לְחֵרוּת. וּרְמַ״ם פֵּרֵשׁ הֵפֵר לְעַבְדּוֹ יָצָא לְחֵרוּת, שֶׁהָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ מוּפָר לָךְ, פָּקַע זְכוּת הָאָדוֹן מִמֶּנּוּ וְיָצָא הָעֶבֶד לְחֵרוּת בִּשְׁבִיל כֵּן וְצָרִיךְ שֶׁיַּשְׁלִים נְזִירוּתוֹ. וּלְבִי מְהַסֵּס בְּפֵרוּשׁ זֶה: **עָבַר מִבְּנֶגֶד פָּנָיו.** שֶׁבָּרַח מִרַבּוֹ אַחַר שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא יִשְׁתֶּה.** יַיִן, כְּדֵי שֶׁיִּצְטַעֵר וְיָשׁוּב לְרַבּוֹ שֶׁיְּכַפֶּהוּ לַעֲבֹר עַל נִדְרוֹ וְיִהְיֶה מֻתָּר לִשְׁתּוֹת יַיִן: **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִשְׁתֶּה.** שֶׁלֹּא יֶחֱלֶה וְיָמוּת, שֶׁהֲרֵי עָתִיד הוּא לְשׁוּב לְרַבּוֹ שֶׁיְּבַקֵּשׁ רַבּוֹ אַחֲרָיו וְיַחְזִירֶנּוּ, וְנִמְצָא כְּאִלּוּ הוּא בִּרְשׁוּת רַבּוֹ: (ב) **נָזִיר שֶׁגִּלַּח.** שֶׁהִבְיא קָרְבְּנוֹתָיו וְגִלַּח עַל־יָדָן, וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לוֹ שֶׁנִּטְמָא בִּימֵי נְזִירוּתוֹ: **אִם טָמֵא יְדוּעָה.** טֻמְאָה שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהָיְתָה יְדוּעָה, כְּגוֹן שֶׁאֵינָהּ קֶבֶר הַתְּהוֹם: **סוֹתֵר.** וְחוֹזֵר וּמוֹנֶה נְזִירוּת אַחֶרֶת: **וְאִם טָמֵאת הַתְּהוֹם אֵינוֹ סוֹתֵר.** אִם נוֹדַע לוֹ שֶׁכְּמָקוֹם שֶׁעָבַר הַתְּהוֹם וְהִיא טֻמְאָה שֶׁאֵין אָחָד מַכִּירָהּ אֲפִלּוּ בְּסוֹף הָעוֹלָם, אַף עַל פִּי שֶׁוַּדַּאי טֻמְאָה הָיָה, אֵינוֹ סוֹתֵר, דַּהֲלָכָה הִיא כְּךָ בְּנָזִיר: **אִם עַד שֶׁלֹּא נִגַּח.** תִּגְלַחַת טָהֳרָה, אַף עַל פִּי שֶׁכְ

הֶחָצֵר, אִי נַמִי זוֹ הִיא שֶׁבַּמַּעֲרָב הֶחָצֵר וְיֵשׁ עֲדַיִן אַחֶרֶת בְּמִזְרַח הֶחָצֵר: **מָצָא אֶחָד בְּסוֹף עֶשְׂרִים בּוֹדֵק הֵימֶנּוּ וּלְהַלָּן עֶשְׂרִים אַמָּה.** דְּמֵי יֵימַר דְּמִבֵּית הַקְּבָרוֹת הָוְיָא הַהִיא מְעָרָה, שָׁמָּא קָבֵר אֶחָד הוּא וְחֶצֵר אַחֶרֶת שֶׁל אָדָם אֶחָד, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת גַּם לְשָׁם כָּל בְּדִיקוֹת דִּלְעֵיל, דְּכְמוֹ שָׁיֵּשׁ שָׁם קָבֶר כְּמוֹ כֵן יֵשׁ אֲחֵרִים: **שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר.** שֶׁזּוֹ הַשָּׁדֶה עֲשׂוּיָה לִקְבָרִים וְהָיוּ בָּהּ גַּם מְעָרוֹת אֲחֵרוֹת. וּמְשׁוּם רַגְלַיִם לַדָּבָר תָּנֵי כָּל הָנֵי מִשְׁנָיוֹת הָכָא: [**שֶׁאִם מִתְחִלָּה מְצָאוֹ.** לְקָבֶר זֶה קֹדֶם שֶׁמָּצָא הַשְּׁלִשָּׁה הָרִאשׁוֹנִים, הָיָה **נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּפוּסָתוֹ,** כְּדִתְנַן בְּרֵישָׁא הַמּוֹצֵא מַת בְּתְחִלָּה וְכוּ׳ נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּפוּסָתוֹ (אהלות פט״ז מ״ג)]: (ד) **כָּל סְפֵק נְגָעִים בְּתְחִלָּה טָהוֹר.** כְּגוֹן שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֶצֶל כֹּהֵן, בְּזֶה בְּהֶרֶת גְּרִיס וּבְזֶה בַּהֶרֶת כְּסֶלַע, וּבְסוֹף שְׁבוּעַ בְּזֶה כְּסֶלַע וּבְזֶה כְּסֶלַע, וְאֵין יְרִדּוּעַ בְּאֵיזֶה מֵהֶן שְׁהֶה, שְׁנֵיהֶן טְהוֹרִין, וְאַף עַל גַּב דְּוַדַּאי אֶחָד מֵהֶן טָמֵא: **מְשֻׁנָּזְקַק לְטַמְּאָה סָפְקוֹ טָמֵא.** כְּגוֹן שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֶצֶל כֹּהֵן, בְּזֶה בַּהֶרֶת כְּגְרִיס וּבְזֶה כְּסֶלַע, וּבְסוֹף שְׁבוּעַ בְּזֶה כְּסֶלַע וְעוֹד וּבְזֶה כְּסֶלַע וְעוֹד, חָזְרוּ לְהֵיוֹת כְּסֶלַע, אַף עַל פִּי שֶׁהָאֶחָד מֵהֶם וַדַּאי טָהוֹר שֶׁכְּבָר הָלַךְ הַפְּשִׁיטָן, שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים כֵּיוָן שֶׁנִּזְקְקוּ לַטֻּמְאָה, עַד שֶׁיַּחְזְרוּ לְכִגְרִיס: **בִּשְׁבָעָה דְרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב.** שֶׁאִם רָאָה מֵחֲמַת אֹנֶס טָהוֹר, דְּדַרְשִׁינַן (כריתות ח:) זָב מִבְּשָׂרוֹ (ויקרא טו ב), וְלֹא מֵחֲמַת אֹנֶס: **עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטַמְּאָה.**

מָעָן, שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר סְתִירָה, אֲז יְהֶאֱשָׁה הֲהִיא תִּשְׁא אֶת עֲוֹנָהּ׳ (שם), אֵין הָאִישׁ מְנַקֶּה מֵעוֹן אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים אֶת אִשְׁתּוֹ: **שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.** שֶׁיִּדְעוּ לְהַתְרוֹת בּוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בַּעֲלָהּ נֶאֱמָן עָלֶיהָ.** אִם הַבַּעַל נֶאֱמָן עַל אִשְׁתּוֹ בְּאִסּוּר חֲמוּר שֶׁל נִדָּה, לֹא יְהֵא נֶאֱמָן בְּאִסּוּר קַל שֶׁל לָאו גְּרִידָא. וְטַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן, מִתּוֹךְ שֶׁאִסּוּר קַל הוּא תַּקִּיף עֲלֶיהָ יְצִרֵיהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ד) **הָיוּ מַעֲלִין אוֹתָהּ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל.** דִּכְתִיב בְּסוֹטָה (כמדבר ה ל) ׳וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת׳, וּכְתִיב הָתָם (דברים יז יא) ׳עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ׳, מַה לְּהַלָּן בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל אַף כָּאן בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל: **וּמֵאֵימֵין עָלֶיהָ.** כְּדֵי שֶׁתּוֹרָה: **הָרְבֵּה יַלְדוּת עוֹשָׂה.** וְגוֹרֵם לַיַּלְדָּה שֶׁתְּבוֹא לִידֵי קִלְקוּל: **דְּבָרִים שֶׁאֵינָן כְּדַאי לְשׁוֹמְעָן.** שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִשְׁמֹעַ אוֹתָן הַדְּבָרִים שֶׁאוֹמְרִים לְפָנֶיהָ מִמַּעֲשֵׂיהֶן שֶׁל צַדִּיקִים, כְּגוֹן יְהוּדָה הוֹדָה וְלֹא בוֹשׁ בְּמַעֲשֶׂה תָּמָר, רְאוּבֵן הוֹדָה וְלֹא בוֹשׁ בְּמַעֲשֶׂה בִלְהָה: (ה) **שׁוֹבֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ.** כּוֹתֶבֶת שׁוֹבָר עַל כְּתֻבָּתָהּ, זְנִיתִי וְאִבַּדְתִּי כְּתֻבָּתִי, כְּדֵי שֶׁלֹּא תּוּכַל וְלַחְזֹר וְלִתְבֹּעַ כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנּוּ. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה אֶלָּא סוֹמְכִין עַל תְּנַאי בֵּית דִּין, הוּא שֶׁכּוֹתֶבֶת שׁוֹבָר, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִים כְּתֻבָּה מְקָרַעַת כְּתֻבָּתָהּ וְאֵינָהּ כּוֹתֶבֶת שׁוֹבָר: **עַד שֶׁמִּגִּלָּה אֶת לִבָּהּ.** דִּכְתִיב (במדבר ה כז) ׳וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה׳, אֵין לִי אֶלָּא רֹאשָׁהּ, גּוּפָהּ מְנַיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳הָאִשָּׁה׳, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אֶת רֹאשׁ׳, מְלַמֵּד שֶׁפּוֹתֵר אֶת שְׂעָרָהּ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ׳.** שֶׁמָּא תֵּצֵא וַתָּבֹא וְיִתְגָּרוּ בָּהּ פְּרִחֵי כְהֻנָּה שֶׁרָאוּ לִבָּהּ נָאָה וּשְׂעָרָהּ נָאֶה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ו) **הָיְתָה מְכֻסָּה בְּלֹבָנִים מְכֻסֶּה בְּשְׁחֹרִים.** וְאִם הָיוּ שְׁחֹרִים יְפִין לָהּ, מְכֻסָּה בִּבְגָדִים מְכֻעָרִים: **קְטָלְיוֹת.** עֲנָקִים שְׁמְשִׁימִים סָבִיב הַצַּוָּאר. וּמִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה חוֹנֶקֶת עַצְמָהּ בָּהֶם כְּדֵי שֶׁתֵּרָאֶה בַּעֲלַת בָּשָׂר נִקְרָאִים קְטָלְיוֹת: **נְזָמִים וְטַבָּעוֹת מְעֻבְּרִים מְמֻנָּה.** מְפֹרָשׁ בִּגְמָרָא (ח:) דִּלֹּא תֵּימָא שְׁנַיִם־שְׁנַיִם לָהּ הַנְּזָמִים וְהַטַּבָּעוֹת אַחַר שֶׁקָּרְעוּ בְּנֶיהָ וְגָלוּ אֶת לִבָּהּ שֶׁזֶּה יוֹתֵר גְּנַאי לָהּ, כְּמוֹ שֶׁגְּנַאי יוֹתֵר לָאָדָם עָרֹם שֶׁיֵּלֵךְ בְּמִנְעָלִים בְּרַגְלָיו מִלֵּילֵךְ יָחֵף, קָא מַשְׁמַע לַן דִּלֹּא: **חֻבַּל מִצְרִי.** מְפֹרָשׁ בִּירוּשַׁלְמִי (ה״ו) לְפִי שֶׁעָשְׂתָה מַעֲשֵׂה מִצְרִים. וְאִם אֵין חֻבַּל מִצְרִי מֵבִיא שְׂאֵר חֲבָלִים: **וְקִשְׁרוֹ לְמַעְלָה מִדַּדֶּיהָ.** שֶׁלֹּא יִפְלוּ בְּגָדֶיהָ וְתִשָּׁאֵר עֲרָמָה: **וְכָל הָרוֹצֶה לִרְאוֹת בָּא לִרְאוֹת.** וְדַוְקָא בָּאֲנָשִׁים רְשׁוּת וְאֵינוֹ חוֹבָה, אֲבָל בַּנָּשִׁים חוֹבָה עַל כָּל הַנָּשִׁים בּוֹשׁ בְּמַעֲשֶׂה בִלְהָה: (ה) **שׁוֹבֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ.** כּוֹתֶבֶת שׁוֹבָר עַל כְּתֻבָּתָהּ, זְנִיתִי וְאִבַּדְתִּי כְּתֻבָּתִי, כְּדֵי שֶׁלֹּא תּוּכַל וְלַחְזֹר וְלִתְבֹּעַ כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנּוּ. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה אֶלָּא סוֹמְכִין עַל תְּנַאי בֵּית דִּין, הוּא שֶׁכּוֹתֶבֶת שׁוֹבָר: **וְאֵינָהּ כּוֹתֶבֶת שׁוֹבָר: מַעֲלִין וּמוֹרִידִין** נוֹתְנִים לוֹ לְאָדָם שָׂכָר מַעַיִן הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה. וּמֵיהוּ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁעָשָׂה מִשְּׁתִּלַּם, דְּמִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה בְּתַשְׁלוּמִין מִמִּדַּת פֻּרְעָנוּת:

פרק ב (א) **הָיָה מֵבִיא.** הַבַּעַל: **אֶת מִנְחָתָהּ.** כְּדִכְתִיב (במדבר ה טו) ׳וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ׳: **בְּכַפֶּיהָ מִצָּרִית.** סַל עָשׂוּי מִצּוֹרֵי הַדֶּקֶל [מן] הֶרֹךְ הַגְּדֵלִים סְבִיבוֹת הַדֶּקֶל: **כְּדֵי לְיַגְּעָהּ.** שְׁתּוֹדָה וְלֹא יִמְחֶה הַשֵּׁם עַל הַמַּיִם. וּלְמַאן דְּאָמַר (פ״ג מ״ב) שֶׁבְּתְחִלָּה הָיָה מַשְׁקֶה אוֹתָהּ וְאַחַר כָּךְ מֵבִיא מִנְחָתָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁנִּמְחַק הַשֵּׁם, מֵיגְּעָהּ כְּדֵי שֶׁתּוֹדֶה וְלֹא תְּמוּת מִיתָה מְגֻלָּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁנִּמְחֲקָה הַמְּגִלָּה אִם אָמְרָה טְמֵאָה אֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי: **תְּחֻלָּתָן וְסוֹפָן בְּכֵלִי שָׁרֵת.** לָאו בִּכְלֵי שָׁרֵת מַמָּשׁ קָאָמַר, שֶׁאֵין אָדָם מֵבִיא מִנְחָתוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ בִּכְלֵי שָׁרֵת, אֶלָּא בְּקַלְתּוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב שֶׁהֵם מְרוּחִים לִכְלֵי שָׁרֵת: **וְזוֹ בְּכַפֶּיהָ מִצָּרִית.** שֶׁאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת מִמְּנָּהּ כְּלֵי שָׁרֵת, דְּדָמֵי לְ׳הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ׳ (מלאכי א ח): **כָּל הַמִּנְחוֹת טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה.** בִּגְמָרָא (טו.) פָּרִיךְ וְהָא אִיפָּא מִנְחַת חוֹטֵא דִּכְתִיב בָּהּ (ויקרא ה יא) ׳לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה׳. וְכֵן הָא דְּתַנְיָנִן כָּל הַמִּנְחוֹת בָּאוֹת חִטִּים, קָשֶׁה, דְּהָא מִנְחַת הָעֹמֶר בָּאָה מִן הַשְּׂעוֹרִים. וּמְתָרֵץ בִּגְמָרָא לָא תֵּיתֵנִי מִילְּתָא בְּאַנְפֵּי נַפְשַׁיהּ, אֶלָּא כְּרוּבֵּי וְתָנֵי וְהֵכִי קָאָמַר, כָּל הַמִּנְחוֹת טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה, וְאוֹתָן שֶׁאֵינָם טְעוּנוֹת שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה בָּאוֹת מִן הַחִטִּין וּבָאוֹת סֹלֶת, מִנְחַת חוֹטֵא אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה בָּאָה חִטִּין וּבָאָה סֹלֶת, מִנְחַת הָעֹמֶר אַף עַל פִּי שֶׁבָּאָה מִן הַשְּׂעוֹרִין טְעוּנָה שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה וּבָאָה

גָּרֵשׁ, וְזוֹ אֵינָהּ טְעוּנָה שֶׁמֶן וּלְבוֹנָה וּבָאָה מִן הַשְּׂעוֹרִים וּבָאָה קֶמַח׳: **גָּרֵשׁ.** מְבֹרָר וּמְנֻפֶּה בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נְפָה כְּעֵין סֹלֶת בַּחִשִּׁים: **קֶמַח.** הַכֹּל מֵעֹרֶב כְּמוֹ שֶׁנִּטְחַן: (ב) **הָיָה מֵבִיא.** הַכֹּהֵן: **פָּלִי.** כּוֹס בְּלָשׁוֹן יָוָנִי: **מִן הַפָּיוֹר.** דִּכְתִיב (במדבר ה יז) ׳מַיִם קְדֹשִׁים׳, וְאֵין קְדוֹשִׁים אֶלָּא שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ בִּכְלִי: **כֶּשֶׁם שֶׁמְּמַעֵט.** רַבִּי יְהוּדָה **בִּכְתַב** הַמְּגִלָּה, לְקַמָּן בְּמַסֶּכְתִּין (מ״ג), **בְּךָ** מְמַעֵט כָּאן **בַּמַּיִם.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **מָקוֹם הָיָה שָׁם.** נָפַר מִתּוֹךְ שֶׁאַר רְצִפַּת הַהֵיכָל: **וְטַבַּעַת קְבוּעָה בָּהּ.** לְאָחֲזָהּ בְּטַבַּעְתָּהּ וּלְהַגְבִּיהָהּ מִשָּׁאַר הָרְצָפָה שֶׁהִיא בַּלָּה בְּאַבְנֵי שַׁיִשׁ: **כְּדֵי שְׁיָרַאֶה.** צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בָּהּ שִׁעוּר שֶׁיְּהֵא נִרְאֶה וְנִכָּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם: **וְנָתַן אֶל הַמַּיִם.** מִדְּלָא כְּתִיב ׳וְנָתַן בַּמַּיִם׳, אֶלָּא ׳אֶל הַמַּיִם׳, מַשְׁמַע שֶׁלֹּא יְהֵא נִבְלָע בְּתוֹכָן: (ג) **מִי׳אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ וְגוֹ׳.** הַנָּקִי׳ (במדבר ה יט), שֶׁהֵן קְלָלוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת בְּרָכוֹת, דְּמַשְׁמַע הָא אִם שָׁכַב לֹא תִּנָּקֶי: **וְאִינוֹ כּוֹתֵב יְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה׳ וְגוֹ׳.** שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא מִצְוָה עַל הַכֹּהֵן לְהַשְׁבִּיעָהּ: **וְלֹא הָיָה כּוֹתֵב ׳וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן׳.** שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא קַבָּלָה שֶׁהָאִשָּׁה מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ הָאָלוֹת. וְיֵלִיף לָהּ מִדִּכְתִיב (שם פסוק כג) ׳הָאָלֹת הָאֵלֶּה׳, ׳הָאָלוֹת׳ לְרַבּוֹת קְלָלוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת בְּרָכוֹת, ׳הָאֵלֶּה׳, לְמַעוּטֵי צַוָּאוֹת וְקַבָּלוֹת: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵינוֹ מַפְסִיק.** מִשֶּׁהִתְחִיל ׳אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ׳ עַד ׳אָמֵן אָמֵן׳, וְכוֹתֵב צַוָּאוֹת דְּ׳וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה׳ וְקַבָּלוֹת דְּ׳וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן׳, דִּדְרִישׁ ׳אֶת׳ (שם פסוק כג), לְרַבּוֹת צַוָּאוֹת וְקַבָּלוֹת: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל עַצְמוֹ אֵינוֹ כּוֹתֵב.** כְּלוֹמַר הָיָה יָהִיר בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא לִכְתֹּב אֶלָּא אָלוֹת בִּלְבָד, וְלֹא קְלָלוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת בְּרָכוֹת, וְלֹא צַוָּאוֹת, וְלֹא קַבָּלוֹת. דִּדְרִישׁ ׳הָאָלֹת׳ וְלֹא קְלָלוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת בְּרָכוֹת, ׳הָאֵלֶּה׳, לְמַעוּטֵי צַוָּאוֹת וְקַבָּלוֹת: (ד) **לוֹחַ.** שֶׁל עֵץ: **נֵזֶר.** שֶׁל עֲשָׂבִים שֶׁכּוֹתְשִׁים אוֹתָם וְעוֹשִׂים כְּמִין עוֹר: **דַּפְתֶּרָא.** עוֹר שֶׁאֵינוֹ מְעֻבָּד כָּל צָרְכּוֹ, דְּמִלְּיחַ וּמְקַמֵּיחַ וְלָא עָבְדִי: **בְּסַפָּר.** בְּקִלְף: **קוֹמוֹס.** שְׁרָף הָאִילָן וּמַדִּיכוֹ בַּמַּיִם: **קַנְקַנְתּוֹם.** אירמנ״ט. וּכְלַעַ״ז ודריאול״ו: **וְלֹא בְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם.** וְנִכְלַע בַּקֶּלֶף וְאֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹת, דְּקוֹמוֹס וְקַנְקַנְתּוֹם עֲבָדִי רֹשֶׁם: (ה) **אָמֵן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה.** עַל יְדֵי גִּלְגּוּל שְׁבוּעָה הוּא מִגַּלְגֵּל עָלֶיהָ זְנוּת שֶׁל אֵרוּסִין, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ בְּקִנּוּי וּסְתִירָה. וּמִכָּאן לְגִלְגּוּל שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה: **שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָתָהּ.** וְאִם הָיְתָה יְבִמְתּוֹ וּכְנוּסָתָהּ, וְקִנֵּא לָהּ וְנִסְתָּרָה, מְגַלְגֵּל עָלֶיהָ טֻמְאַת שְׁנֵטְמְאָה כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וּמִתְנִיתִין רַבִּי עֲקִיבָא הִיא דְּאָמַר (גמ׳ יח:) שׁוֹמֶרֶת יָבָם עֶרְוָה. וְאֵינָהּ הֲלָכָה, אֶלָּא שׁוֹמֶרֶת יָבָם שְׁנִּזְקְקָה לַיָּבָם, לְפִיכָךְ אֵינוֹ מַתְנֶה עָלֶיהָ אִם זְנָתָה שׁוֹמֶרֶת יָבָם: **אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי וְכוּ׳.** פָּרוּשׁ כְּמַשְׁמָעוֹ לְאָמֵן עַל הָאָלָה אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה דִּתְנַיְנִן לְעֵיל, וְהָכִי קָאָמַר, אָמֵן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי הוּא אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה שֶׁהִשְׁבִּיעָהּ הַכֹּהֵן מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמֵאת: **וְאִם נִטְמֵאתִי יָבוֹאוּ בִי.** הַיְינוּ קַבָּלַת אָלָה, שֶׁאָמַר לָהּ הַכֹּהֵן וְאִם נִטְמֵאת יָבוֹאוּ בִיךְ כָּל הַקְּלָלוֹת הַלָּלוּ: **אָמֵן שֶׁלֹּא אִטַּמֵּאתִי.** שֶׁאִם תִּטַּמֵּא לְאַחַר זְמַן, מַיִם מְעֹרְעִרִים אוֹתָהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ו) **וְלֹא מִשְׁנַתְנְגְרָשָׁה.** שֶׁאִם נְתָנָהּ לְאַחֵר שֶׁגֵּרְשָׁהּ וְחָזַר וְהֶחֱזִירָהּ וְקִנֵּא לָהּ וְנִסְתָּרָה, אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים עַל זְנוּת שֶׁלְּאַחַר גֵּרוּשִׁין, דִּגְרוּשָׁה שֶׁנְּתָנָתְהּ מֵאֵחַר לַחֲזֹר לְבַעֲלָהּ, דִּכְקִדּוּשִׁין תָּלָה רַחֲמָנָא הָאִסּוּר, לֹא בְּבִיאָה, דִּכְתִיב (דברים כד ב) ׳וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר׳, לְפִיכָךְ, נִתְקַדְּשָׁה לְאִישׁ אַחֵר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה אֲסוּרָה לַחֲזֹר לְבַעֲלָהּ, וְאִם נִבְעֲלָה בִּלֹּא קִדּוּשִׁין, מֻתֶּרֶת לַחֲזֹר לְבַעֲלָהּ:

פרק ג (א) **הָיָה נוֹטֵל.** בַּעֲלָהּ אֶת הַמִּנְחָה, שֶׁאֵין מְצִוֹת כְּהֶנָּה בְּמִנְחוֹת אֶלָּא מִקְמִיצָה וְאֵילָךְ. וְהַגְּשָׁה נָמֵי תְּחִלַּת קְמִיצָה הִיא, שֶׁאֵין זָר קָרֵב לַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל קְדוּשֵׁי כְלִי וְיִצּוּקָה וּבְלִילָה, בְּמִנְחוֹת הַטְּעוּנוֹת שֶׁמֶן, כָּשֵׁר בְּזָר: **וְנוֹתְנָהּ עַל יָדָהּ.** לְהָנִיף: **וְכֹהֵן מְנִיחַ יָדוֹ תַּחְתֶּיהָ.** שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׁלֻּמִים (ויקרא ז ל) ׳יָדָיו תָּבִיאֶינָה׳, וְנֶאֱמַר בְּמִנְחַת סוֹטָה (במדבר ה כה) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה׳, מַה לְּהַלָּן מְנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבַּעַלִים וּמֵנִיף, כָּךְ בְּמִנְחַת סוֹטָה כֹּהֵן מְנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הָאִשָּׁה וּמֵנִיף: (ב) **וְהִגִּישׁ.** לְקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית: **וְהִשְׁאִיר נֶאֱכָל לְכֹהֲנִים.** שֶׁכָּל הַנִּקְמָצוֹת שְׁיָרֵיהֶן נֶאֱכָלִים: **הָיָה מַשְׁקֶה וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ.** תְּלָתָא קְרָאֵי כְּתִיבִי (במדבר ה כד-כז), ׳וְהִשְׁקָה׳ קַמָּא, ׳וְאַחַר יַשְׁקֶה׳, ׳וְהִשְׁקָהּ׳ כְּתִיב, לְמִגְרַס דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: **כֵּיצַד הוּא מַקְנֶא לָהּ בְּפָנֵי שְׁנַיִם אַל תְּדַבֵּר עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְכוּ׳.** בִּגְמָרָא (ה:) מְפֹרָשׁ לְמַתְנִיתִין הָכִי, אָמַר לָהּ בְּפָנֵי שְׁנַיִם אַל תְּדַבֵּר עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְדִבְּרָה, אַל תְּדַבֵּר וְנִסְתְּרָה, וְלֹא כְלוּם הוּא, וְאֵינָהּ אֲסוּרָה לֹא לְבַעֲלָהּ וְלֹא לְתִרוּמָה, אָמַר לָהּ אַל תִּסְתַּרִי וְדִבְּרָה עִמּוֹ שֶׁלֹּא בְּסֵתֶר, עַדַיִן מֻתֶּרֶת לְבַעֲלָהּ וּמֻתֶּרֶת לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה אִם אִשַּׁת כֹּהֵן הִיא: **נִכְנְסָה עִמּוֹ לְבֵית הַסֵּתֶר וְשָׁהֲתָה עִמּוֹ כְּדֵי טַמְאָה אֲסוּרָה לְבֵיתָהּ וַאֲסוּרָה לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה.** וְשִׁעוּר כְּדֵי טַמְאָה, כְּדֵי לִצְלוֹת בֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת וּלְגַמְעָהּ: **וְאִם מֵת חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.** וְאִם מֵת בַּעֲלָהּ קֹדֶם שֶׁיִּשְׁקֶנָּה, חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת, דִּכְתִיב בְּאִשָּׁה שֶׁמָּצָא בָּהּ עֶרְוַת דָּבָר (דברים כד ב) ׳וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר׳, וְדָרְשִׁינַן ׳לְאִישׁ אַחֵר׳ וְלֹא לְיַבָּם. וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינָהּ מֻתֶּרֶת לְזָר בִּלֹּא חֲלִיצָה, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאִם הָיָה מֻתֶּרֶת לְזָר בִּלֹּא חֲלִיצָה, כָּךְ אֵינָהּ מֻתֶּרֶת מִן הַיִּבּוּם **וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת.** (ג) **וְאֵינוֹ אֲסוּרוֹת לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָה.** לְעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ הִיא בַּת כֹּהֵן. וְאִלּוּ שְׁאָר סוֹטוֹת אֵינָן אֲסוּרוֹת אֶלָּא עַד שֶׁיִּשְׁתּוּ וְיִמָּצְאוּ טְהוֹרוֹת: **וְשֶׁבָּאוּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה.** וַאֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁשָּׁתְתָה וְלֹא בְּדָקוּהָ הַמַּיִם אֲסוּרָה אִפּוּר עוֹלָם, לְפִי שֶׁאֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים בְּאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֵדִים שֶׁנִּטְמֵאת, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה יג) ׳וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ׳, דְּיֵלְפִינַן בָּהּ הוּא שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין, אֲבָל אִיפָּא דְּיֵדַע בָּהּ אֲפִלּוּ הָעֵדִים הֵם בְּמִדְינַת הַיָּם אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים: **וְשָׁבְעָלָה בָּא עָלֶיהָ בַּדֶּרֶךְ.** דְּשׁוּב אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִים אוֹתָהּ, דִּכְתִיב (שם פסוק לא) ׳וְנָקֵה הָאִישׁ מֵעָוֹן׳, בִּזְמַן שֶׁהָאִישׁ מְנֻקֶּה

דְּכַמָּה דְּלָא קָרְבָה מִנְחָתָהּ לֹא בְּדָקֵי לָהּ מַיָּא, דִּכְתִיב (במדבר ה טו) ׳מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן׳: **מְתַמַּהְּאת גִּידִים.** מִתּוֹךְ שְׁבָשָׁרָהּ נָפוּחַ נִרְאֵית כְּמִלְאָה גִּידִים: **שֶׁלֹּא תִטַּמֵּא אֶת הָעֲזָרָה.** לֹא מִטַּמְּאַת מֵת קָאָמַר, אֶלָּא שֶׁלֹּא תִּפָּרֵס נִדָּה וּתְטַמֵּא שַׁעַר נִקָּנוֹר וְעֲזָרַת נָשִׁים שֶׁתֵּצֵא דֶּרֶךְ שָׁם, שֶׁנִּדָּה וְזָבָה אֲסוּרִין לִכָּנֵס בְּהַר הַבַּיִת, אֲבָל הַמֵּת עַצְמוֹ מֻתָּר לְהַכְנִיסוֹ לְהַר הַבַּיִת וּלְשַׁעַר נִקָּנוֹר, שֶׁלֹּא נִתְקַדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת הָעֲזָרָה: **וְיִכּוֹל.** בִּגְמָרָא (כא.) מְפָרֵשׁ דִּזְכוּת דְּתוֹרָה הוּא דִּתְלוֹלָה לָהּ, שֶׁהוֹלִיכָה בָּנֶיהָ לְבֵית הַסֵּפֶר, וְהִמְתִּינָה לְבַעְלָהּ שֶׁיָּצָא חוּץ לָעִיר לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה: **כְּאִלּוּ מַלְמֵדָהּ תִּפְלוּת.** חִבּוּר מִשְׁפָּב אֲנָשִׁים, שֶׁמִּתּוֹךְ הַתּוֹרָה הִיא מְבִינָה עֲרָמִימוּת וְעוֹשָׂה דְּבָרֶיהָ בְּהַצְנֵעַ, כְּדִכְתִיב (משלי ח יב) ׳אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עֲרָמִימוּת׳: **רוֹצֶה אִשָּׁה בְּקַב.** לְזוֹן מְזוֹנוֹת מוּעָטִים, וְיִהְיֶה תַּשְׁמִישׁ מְצוּי לָהּ: **מְתִשְׁעָה קַבִּין וּפְרִישׁוּת.** לְפָרֵשׁ מִן הַתַּשְׁמִישׁ, הִלְכָּךְ אֵין טוֹב שְׁתִּלְמֹד תּוֹרָה: **חָסִיד שׁוֹטֶה.** מְפָרֵשׁ בִּגְמָרָא (כא:) כְּגוֹן דְּקָטְבָעָה אִשָּׁה בְּנַהֲרָא וְאָמַר לְאו אֹרַח אַרְעָא לְאִסְתַּכּוֹלֵי בְּאִתְתָּא וּלְאַצּוֹלֵהּ: **רָשָׁע עָרוּם.** כְּגוֹן הַמַּטְעִים דְּבָרָיו לְדַיָּן קֹדֶם שֶׁיָּבוֹא בַּעַל דִּין חֲבֵרוֹ, וּמְשַׁנֶּפְתְּחוּ בְּלֵב הַדַּיָּן שַׁעֲרֵי זְכוּת לְדִבְרֵי זֶה קָשֶׁה לְסִלְקָן, וַהֲרֵי רִשְׁעָתוֹ וְעָרְמָתוֹ שֶׁל זֶה שָׁעָבַר עַל ׳לֹא תֵּישָׂא שֵׁמַע שָׁוְא׳ (שמות כג א): **וְאִשָּׁה פְּרוּשָׁה.** כְּגוֹן אִשָּׁה כַּשְּׁפָנִית שֶׁהִיְתָה עוֹצֶרֶת רֶחֶם הַנָּשִׁים הַיּוֹלְדוֹת בִּכְשָׁפֶיהָ, וּבְשָׁעָה שֶׁהִיְתָה הַיּוֹלֶדֶת מְקֻשָּׁה בִּלְדָתָהּ הָיְתָה אוֹמֶרֶת אֲלֵךְ אוֹלִיךְ תְּקֻבַּל תִּפְלָתִי, וְסוֹתֶרֶת כְּשָׁפֶיהָ וְיוֹלֶדֶת: **וּמַכּוֹת פְּרוּשִׁים.** שֶׁמַּכָּה עַצְמוֹ לְהַרְאוֹת שֶׁהוּא עָנִיו וְצָנוּעַ, כְּגוֹן שֶׁמְּהַלֵּךְ עֵקֶב בְּצַד גּוּדָל וְאֵינוֹ מֵרִים רַגְלוֹ מִן הָאָרֶץ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ מְנַקֵּף אֶצְבְּעוֹתָיו בָּאֲבָנִים, וְהוּא שֶׁנִּקְרָא בִּגְמָרָא (כב:) פָּרוּשׁ נִקָּפִי. אוֹ מִי שֶׁעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּעוֹצֵם עֵינָיו שֶׁלֹּא לְהִסְתַּכֵּל בַּנָּשִׁים, וּמִתּוֹךְ כָּךְ מַכֶּה בְּכֹתֶל וְיוֹצֵא מִמֶּנּוּ דָּם, וְהוּא הַנִּקְרָא פָּרוּשׁ קִיְרֵי, כְּלוֹמַר שֶׁמַּקִּיז דָּם מֵרֹאשׁוֹ מֵחֲמַת פְּרִישׁוּתוֹ: **הֲרֵי אֵלּוּ מְכַלֵּי הָעוֹלָם.** שֶׁרוֹצִים לְהָרֵאוֹת לְבְרִיּוֹת שֶׁהֵם חֲסִידִים, וְאֵין תּוֹכָם כְּבָרָם: (ה) **מְדֵהָה אַתָּה אֶת הַמַּיִם.** מַחְסֵר וּמַחְשִׁיךְ. הַגָּוֵן הֶחָסֵר נִקְרָא דְּהֵה בִּלְשׁוֹן מִשְׁנָה: **מִתְנַוֶּנֶת וְהוֹלֶכֶת.** נַחֲלַיִת וְהוֹלֶכֶת: (ו) **נִטְמֵאת מִנַּחְתָּהּ עַד שֶׁלֹּא קָדְשָׁה בִּכְלִי הֲרֵי הִיא כְּכָל הַמִּנָּחוֹת.** שֶׁנִּטְמְאוּ עַד שֶׁלֹּא קָדְשׁוּ בִּכְלִי: **וְתִפָּדֶה.** וְתֵצֵא לְחֻלִּין, וּמִן הַמָּעוֹת יִקָּנֶה אַחֶרֶת: **וְתִשָּׂרֵף.** שֶׁקָּדְשָׁה קְדֻשַּׁת הַגּוּף וְאֵינָהּ יוֹצְאָה עוֹד לְחֻלִּין: **וְכָל הַנְּשׁוּאוֹת לַכֹּהֲנִים מִנְחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת.** וַאֲפִלּוּ קָרֵב קֻמְץ כְּהִלְכָתוֹ וְלֹא נִטְמֵאת, נִשְׂרָפִים שְׁיָרֶיהָ עַל בֵּית הַדֶּשֶׁן וְאֵינָן נֶאֱכָלִים, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְכֹהֵן בָּהּ חֵלֶק שֶׁמִּשָּׁלוֹ הִיא בָּאָה, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (ויקרא ו טז) ׳וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל׳, וְאֵין כָּלִיל כָּלִיל מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ חֵלֶק בָּהּ שֶׁלְּכַפָּרָתָהּ הִיא בָּאָה, הָא כֵּיצַד, הַקֹּמֶץ קָרֵב בָּעַצְמוֹ וְהַשְּׁיָרִים קְרֵבִין בְּעַצְמָן: (ז) **וְכֹהֶנֶת שֶׁנִּשֵּׂאת לְיִשְׂרְאֵל.** בַּת כֹּהֵן: **מִנְחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת.** דְּ׳כָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה׳ כְּתִיב (ויקרא ו טז), ׳כֹּהֵן׳ וְלֹא כֹּהֶנֶת. וְכֵן כֹּהֶנֶת אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה שֶׁהֶבִיאָה מִנְחַת נְדָבָה, נֶאֱכֶלֶת: **כֹּהֶנֶת מִתְחַיֶּבֶת.** מִן הַתְּרוּמָה וּמִן הַקָּדָשִׁים, אִם נִבְעֲלָה לִפְסוּלִים שׁוּב אֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְכִשְׁרוּתָהּ לְעוֹלָם: **כֹּהֵן אֵינוֹ מִתְחַלֵּל.** אִם נָשָׂא גְּרוּשָׁה חֲלָלָה אוֹ זוֹנָה, אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁהִוא עִמָּהּ הוּא פָּסוּל לַעֲבוֹדָה, מִשֶּׁגְּרָשָׁהּ חוֹזֵר לְהָקְרִיב, דִּכְתִיב (שם כא טו) ׳וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ, זַרְעוֹ חָלָל וְהוּא אֵינוֹ חָלָל: **כֹּהֶנֶת מְפֻטְפֶּטֶת לַמֵּתִים.** דִּכְתִיב (שם פסוק א) ׳בְּנֵי אַהֲרֹן׳, וְלֹא בְּנוֹת אַהֲרֹן: **וְאֵין כֹּהֶנֶת אוֹכֶלֶת בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים.** דִּתְּשָׁאת וְאִשָּׁה וּמִנְחָה בְּכוּלְהוּ כְּתִיב (שם ו יא) ׳כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנּוּ׳: (ח) **הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם.** כְּשֶׁהוּא מְנַגֵּעַ פּוֹרֵעַ אֶת רֹאשׁוֹ וּפוֹרֵם אֶת בְּגָדָיו, דִּכְתִיב (ויקרא יג מד) ׳אִישׁ צָרוּעַ הוּא׳ וְכוּ׳, ׳אִישׁ׳ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם וְאֵין אִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת: **הָאִישׁ מַדִּיר בְּנוֹ בְּנָזִיר.** בְּנוֹ קָטָן, וְחָלָה נְזִירוּתוֹ עָלָיו וַאֲפִלּוּ לְכִשֶּׁיגְּדִיל. וְזוֹ הֲלָכָה הִיא בְּנָזִיר וְאֵין לָהּ סָמְךְ מִן הַתּוֹרָה: **הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיו.** אִם נָדַר אֲבִיו בִּנְזִירוּת וְהִפְרִישׁ קָרְבְּנוֹתָיו וּמֵת, וְהָיָה בְּנוֹ נָזִיר אוֹ שֶׁנָּדַר בִּנְזִירוּת לְאַחַר מִיתַת אֲבִיו, הֲרֵי הַבֵּן מְגַלֵּחַ בְּיוֹם מִלְאַת וּמֵבִיא קָרְבְּנוֹת שֶׁהִפְרִישׁ אֲבִיו. וְגַם זוֹ הֲלָכָה וְאֵין לָהּ סָמְךְ: **הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ.** מְקַבֵּל קִדּוּשֵׁי בִּתּוֹ קְטַנָּה שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ, דִּכְתִיב (דברים כב טז) ׳אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה׳: **עָרֹם.** דִּכְתִיב (ויקרא כד יד) ׳וְרָגְמוּ אֹתוֹ׳, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר ׳אוֹתוֹ׳ וְלֹא אוֹתָהּ, דְּהָא כְּתִיב (דברים יז ה) ׳וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא׳, אֶלָּא ׳אוֹתוֹ׳ בְּלֹא פְּסוּתוֹ אֲבָל אוֹתָהּ בִּכְסוּתָהּ: **הָאִישׁ נִתְלָה** דִּכְתִיב (שם כא כב) ׳וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ׳, ׳אוֹתוֹ׳ וְלֹא אוֹתָהּ: **הָאִישׁ נִמְכָּר בְּגִנְבָתוֹ.** דִּכְתִיב (שמות כב ב) ׳וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ׳, וְלֹא בִּגְנֵבָתָהּ:

פרק ד (א) **אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם.** אֲרוּסָה שֶׁקִּנָּא לָהּ אָרוּס, וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁקִּנָּא לָהּ יָבָם: **לֹא שׁוֹתוֹת.** דְּמַעֲטֵיהוּ קְרָא: **וְלֹא נוֹטְלוֹת בְּתֻבָּה.** שֶׁהִיא גְּרָמָה לְאֶסּוֹר עַצְמָהּ עָלָיו, שֶׁנִּסְתָּרָה אַחַר קִנּוּי, דִּמְקַנּוּי וְאֵסּוּר לֹא אָמְעִיט, דִּכְתִיב (במדבר ה יב) ׳דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ וְכוּ׳, לְרַבּוֹת אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לְקִנּוּי: **תַּחַת אִישָׁהּ.** בִּיוֹשֶׁבֶת תַּחְתָּיו בַּהֶכְתּוּב מְדַבֵּר: **נְתִינָה.** מִן הַגְּבָעוֹנִים, וַאֲסוּרִים לָבוֹא בַּקָּהָל: **לֹא שׁוֹתוֹת.** דְּלֹא נֶאֱמְרָה פָּרָשָׁה אֶלָּא בְּרֵאוּיָה לְקִיְּמָהּ, דִּכְתִיב (שם) ׳כִּי תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ׳, בְּרֵאוּיָה לְאִישׁוּת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, פָּרַט לַאֲלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל וְכוּ׳: **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה.** וְאַף עַל גַּב דִּשְׁאַר אַלְמָנוֹת לְכֹהֵן גָּדוֹל כְּתִיבָן בְּכְתֻבָּתָן כְּדִאָמְרִינַן בִּכְתֻבּוֹת (פי״א מ״ו), זוֹ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה, שְׁפִטְרִיתָהּ גְּרֵמָהּ לָהּ: (ב) **אָמַר בַּעֲלָהּ אֵינִי מַשְׁקֶה וְשֻׁבַּעְלָה בָּא עָלֶיהָ בְּדֶרֶךְ.** שֶׁהוּא גּוֹרֵם לָהּ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה, נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ: **בַּעֲלֵיהֶן.** שֶׁל כָּל סוֹטוֹת הָרְאוּיוֹת לִשְׁתּוֹת, וְלֹא הִסְפִּיקוּ לְהַשְׁקוֹתָן עַד שֶׁמֵּתוּ: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה.** דִּשְׁטָר הָעוֹמֵד לִגְבּוֹת כְּגָבוּי דָּמֵי: **וְלֹא שׁוֹתוֹת.** דִּכְתִיב (במדבר ה טו) ׳וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ׳ וְכוּ׳, ׳אִישׁ׳ בְּלֹא פְּסוּתוֹ ׳אִשָּׁה׳ בִּכְסוּתָהּ: **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת בְּתֻבָּתָן.** כְּלוֹמַר מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא שׁוֹתוֹת אֵין נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּתָן, דִּשְׁטָר הָעוֹמֵד לִגְבּוֹת לְאו כְּגָבוּי דָּמֵי: (ג) **מְעֻבֶּרֶת חֲבֵרוֹ.** שֶׁמַּת אוֹ גֵּרְשָׁהּ, וְהִנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת

פרק ה (א) **בָּדַק בּוֹדְקִים אוֹתוֹ.** אֶת הַבּוֹעֵל: ׳**וּבָאוּ**׳ ׳**וּבָאוּ**׳ (במדבר ה כב, כד). שְׁנֵיהֶם בְּוַי״ו יִתְרָה לְדִרְשָׁה: ׳**וְנִטְמְאָה**׳ ׳**וְנִטְמָאָה**׳. וְי״ו יִתְרָה דִּבְ׳וְנִטְמְאָה׳ שְׁנִיָּה לְדִרְשָׁה: **רַבִּי אוֹמֵר שְׁנֵי פְעָמִים וְכוּ׳.** רַבִּי לֹא דָּרַשׁ וְי״ו יִתְרָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא, אֶלָּא רִבּוּי דִּקְרָאֵי קָא דָּרֵישׁ, בֵּין ב׳וּבָאוּ׳ ׳וּבָאוּ׳, בֵּין ב׳וְנִטְמְאָה׳ ׳וְנִטְמָאָה׳: (ב) **בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ.** כָּל הֵיכָא דִּתְנַיְנָן בּוֹ בַּיּוֹם, בְּיוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לִנְשִׂיאוּת, שֶׁנִּתְרַבּוּ הַתַּלְמִידִים שֶׁנִּתְנוּ רְשׁוּת לְכָל לְבָנָם (ברכות כח.). וּמִשּׁוּם דְּהָךְ דְּרָשָׁה דִּ׳נִטְמְאָה׳ ׳וְנִטְמָאָה׳ (במדבר ה כז, כט) (מ״א) נָמֵי בּוֹ בַּיּוֹם נִדְרְשָׁה, נְקִטִינְהוּ לְכָל הָנֵךְ הֵיכָא: **כָּלִי חֶרֶס.** הוּא רִאשׁוֹן, שֶׁנִּטְמָה מִן הַשֶּׁרֶץ שֶׁהוּא אָב, וְהָאֹכֶל שֶׁבְּתוֹכוֹ שֵׁנִי, שֶׁנִּטְמְאוּ הַכְּלִי: **אֵינוֹ אוֹמֵר טָמֵא.** כְּלוֹמַר, אֶלָּא ׳וְטָמְאוּ׳ (ויקרא יא לג), לְמִדְרָשׁ בַּיּוֹם נָמֵי יִטְמָא, שֶׁמִּטַּמֵּא אֶת אַחֲרִים: **לְמַד עַל כִּבְיָר שֵׁנִי.** לְהָכִי נָקֵט כִּבְיָר, לְפִי שֶׁהוּא מָצוּי בְּתַנּוּר: **שֶׁמִּטַּמֵּא אֶת הַשְּׁלִישִׁי.** וַאֲפִלּוּ בְּחֻלִּין, דִּקְרָא סְתָמָא כְּתִיב: **דּוֹר אַחַר.** מִן הַעֲתִידִים לָבוֹא. שֶׁיִּטָּהֵר אֶת הַשְּׁלִישִׁי, וְאַף בְּתִרּוּמָה, שֶׁאֵין לוֹ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה: **וַהֲלֹא עֲקִיבָא תַּלְמִידוֹ מֵבִיא לוֹ רְאָיָה מִן הַמִּקְרָא שֶׁהוּא טָמֵא.** אַף בְּחֻלִּין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאֵין שְׁנֵי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֻלִּין, אֶלָּא בִּתְרוּמָה: (ג) **מְגָרֵשׁ.** רַחֲבָה פְּנוּיָה מִזְּרִיעָה וּמֵאֵילָנוֹת לְנוֹי הָעִיר: **וַאֲלָפִים.** לֹא הַזָּפַר לְתִקֵּם לְלִוִּיִּים, וְלֹא נֶאֶמְרוּ אֶלָּא לְיִצִיאַת תְּחוּם שַׁבָּת: **שָׂדוֹת וְכְרָמִים.** וְאֵלְפַיִם סָבִיב נִתְּנוּ לְלִוִּיִּם, מֵהֶם הַנִּיחוּ אֶלֶף סָבִיב הָעִיר לְמִגְרָשׁ, וְהַשְּׁאָר שָׂדוֹת וּכְרָמִים. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, שֶׁתְּחוּם אֶלְפַיִם אַמָּה דִּרְבָּנָן: (ד) **שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר ׳לֵאמֹר׳.** שֶׁאֵין דּוֹמָה לִשְׁאָר לֵאמֹר שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁהַשְּׁכִינָה מְדַבֶּרֶת לְמֹשֶׁה לֵאמֹר הַדִּבּוּר לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל כָּאן אֵין לוֹמַר כֵּן: **בְּקוֹרְזִין אֶת הַהֵלֶּל.** רָאשֵׁי פְּרָקִים בְּלֵבָד הָיוּ עוֹנִים אַחֲרָיו: (ה) **מְאַהֲבָהּ.** שֶׁאֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם: **שָׁכוֹל.** מְשֻׁכָּלוֹ שָׁוֶה, אֵינוֹ מַכְרִיעַ לְכָאן וּלְכָאן. יֵשׁ ׳לוֹ׳ הַכָּתוּב בְּוַי״ו וּמַשְׁמָעוּתוֹ כְּאִלּוּ הָיָה ׳לֹא׳ בְּאָלֶ״ף, וְיֵשׁ ׳לֹא׳ בְּאָלֶ״ף וּמַשְׁמָעוּתוֹ כְּאִלּוּ כָּתוּב בְּוַי״ו, ׳הֵן יִקְטָלֵנִי׳, הֲלֹא הוּא הוֹרְגֵנִי, ׳לֹא אֲיַחֵל׳ לוֹ עוֹד (איוב יג טו), אוֹ לוֹ אֲנִי מְיַחֵל: **מְיָרֵאָה.** מְדַאֲגַת פַּרְעָנוּת שֶׁלֹּא תְּבוֹא עָלָיו: **יִרְא אֱלֹהִים.** וְלֹא אוֹהֵב אֱלֹהִים:

פרק ו (א) **מִי שֶׁקִּנֵּא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה אֲפִלּוּ שָׁמַע מֵעוֹף הַפּוֹרֵחַ.** שֶׁנִּסְתְּרָה: **יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה.** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר בְּפֶרֶק קָמָא (מ״א) סְתִירָה לֹא בָּעֲיָא עֵדוּת. וַאֲפִלּוּ עָבַד וַאֲפִלּוּ שִׂפְחָה נָאֱמָנִים דְּהֵיינוּ נָמֵי בְּעוֹף הַפּוֹרֵחַ, דְּאִתַּקַּשׁ סְתִירָה לְטַמְאָה דִּכּוּלְהוּ מְהֵימְנִי בָּהּ, הִלְכָּךְ נֶאֱסְרָה עָלָיו, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁקוֹתָהּ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר עַד שֶׁיִּשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בַּלֵּבָנָה.** נָשִׁים הַטְּווֹת לְאוֹר הַלְּבָנָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר (שם) מְשַׁקֶּה עַל פִּי שְׁנַיִם, מֵיהוּ מְשַׁיְּשְׁאוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בַּלְּבָנָה בִּפְרִיצוּתָהּ, מִכֹּעַר הַדָּבָר וְתֵצֵא, דְּהָא אֲפִלּוּ מַיָּא תּוּ לֹא בָּדְקֵי לָהּ כִּדְתַנְיָא בְּפֶרֶק קָמָא (גמ׳ ו:) ׳וְטָהֳרָה הִיא׳ (במדבר ה כח), וְלֹא שֶׁיְּשַׁיְּשְׁאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בַּלְּבָנָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ב) **אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת.** בְּאוֹתָהּ סְתִירָה, שֶׁהִיא עַל פִּי עֵדִים לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אוֹ עַל פִּי עוֹף הַפּוֹרֵחַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה.** דְּעַד אֶחָד נֶאֱמָן בָּהּ אַף לְהַפְסִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ, שֶׁרֹגֶל לְדָבָר: **אַף לְפַסָּלָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ.** שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה וְלֹא תִּטֹּל כְּתֻבָּתָהּ: **זִבַּת בַּעֲלָהּ.** מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת: **הֲרֵי אֵלּוּ נֶאֱמָנוֹת.** לְעֵדוּת זוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן פְּסוּלוֹת לְכָל שְׁאַר עֵדוּת שֶׁהוּא לְרָעָתָהּ, לְפִי שֶׁהַתּוֹרָה הָאֲמִינָה כָּל עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ, וּמֵימְרוּ **לֹא לְפָסְלָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ,** הוֹאִיל וְשׁוֹנָאוֹת אוֹתָהּ, **אֶלָּא שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה:** (ג) **שָׁהֲיָה בַּדִּין.** שֶׁלֹּא יְהֵא נָאֱמָן בָּהּ עַד אֶחָד, אִם לֹא מִגְּזֵרַת הַכָּתוּב: **עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה.** סְתִירָה: **שֶׁאֵין אוֹסְרָתָהּ אִסּוּר עוֹלָם.** אֶלָּא עַד שֶׁתִּשְׁתֶּה: **אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת בְּפָחוֹת מִשְּׁנַיִם.** כִּדְבָעִינַן לְמֵימַר מִגְּזֵרָה שָׁוָה, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא: **עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה.** טֻמְאָה: **כָּל עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ.** נֶאֱמָן בָּהּ, דִּכְתִיב (במדבר ה יג) ׳וְעֵד אֵין בָּהּ׳, וְכָל עֵד הָאָמוּר בַּתּוֹרָה סְתָם אֵינוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם, מִדְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לוֹמַר (דברים יט טו) ׳לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ׳, שְׁמַע מִינָּהּ דְּעֵד שְׁנַיִם בְּמַשְׁמָע, עַד שֶׁיְּפָרֵט לְךָ הַכָּתוּב אֶחָד, וְהָכִי קָאָמַר קְרָא תְּרֵי לִית בָּהּ אֶלָּא חַד, וְקָאָמַר (במדבר שם) ׳וְהִיא לֹא נִתְפָּסָה׳, אַלְמָא עַד אֶחָד מֵהֵימַן: (ד) **עַד אוֹמֵר נִטְמֵאת וְעַד אוֹמֵר לֹא נִטְמֵאת.** אוֹקֵי חַד לְהַדֵּי חַד, וַהֲרֵי הִיא בִּסְפֵקָהּ וְשׁוֹתָה. וְדַוְקָא כִּי אָתוֹ בְּהַדֵּי הַדָּדֵי, אֲבָל בְּזָה אַחַר זֶה, כְּשֶׁאָמַר הָרִאשׁוֹן נִטְמֵאת, הֲוֵי מְהֵימַן כְּבִתְרֵי, וְהַשֵּׁנִי הָאוֹמֵר לֹא נִטְמֵאת הֲוֵי לֵיהּ חַד, וְאֵין דְּבָרָיו שֶׁל אֶחָד בְּמָקוֹם שְׁנַיִם: **וְשָׁנִים אוֹמְרִים לֹא נִטְמֵאת.** כְּלוֹמַר לֹא נִטְמֵאת בְּפָנֶיךָ, מִתְפַּלְּלִין בְּכָל לָשׁוֹן, אֲבָל יָחִיד אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: **וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן.** דִּכְתִיב (שם ח י) ׳וּבֵרַכְתָּ׳, בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה מְבָרֵךְ: **וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן.** בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִשְׁבִּיעוּם וְלֹא הוֹדוּ, חַיָּבִין. שְׁבוּעַת הָעֵדוּת יָלְפִינַן לָהּ דִּכְתִיב בָּהּ (ויקרא ה א) ׳וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה׳, בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ. וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן נָמֵר ׳תֵּחֶטָא׳ (שם פסוק כא) ׳תֵּחֶטָא׳ (שם פסוק א) מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת: (ב) **מִקְרָא בְּפוֹרִים.** שֶׁהָיָה קוֹרֵא מֵ׳אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי׳ עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה (דברים כו ה-טו): **וְחָלִיצַת יְבָמָה.** הִיא אוֹמֶרֶת ׳מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי׳ (שם כה ז), וְהוּא אוֹמֵר ׳לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ׳ (שם פסוק ח), וְאַחַר הַחֲלִיצָה אוֹמֶרֶת ׳כָּכָה יֵעָשֶׂה לְאִישׁ׳ (שם פסוק ט): **בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת.** שֶׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר גְּרִיזִים וּבְהַר עֵיבָל (שם כז טו-כו): **בִּרְכַּת כֹּהֲנִים.** נִשְׂיאַת כַּפַּיִם (במדבר ו כד-כו): **בִּרְכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל.** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אַחַר עֲבוֹדַת הַיּוֹם שֶׁלְּפָנֵינוּ וּלְפָנִים הוּא קוֹרֵא אֶת הַפָּרָשָׁה בְּתוֹרָה וּמְבָרֵךְ שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת שֶׁבְּתוֹרָה הַמְפֹרָשׁוֹת בְּמַתְנִיתִין (מ״ז): **וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ.** הִיא פָּרָשַׁת הַקָּהָל, כְּדִמְפָרֵשׁ בְּסוֹף פִּרְקִין: **וּפָרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה.** ׳עֲדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה, כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל׳ וְגוֹ׳ (דברים כא ז-ח): **פָּרָשַׁת מְשׂוֹרֵר מִלְחָמָה.** ׳וְהָיָה כְּקָרְבָּכֶם וְגוֹ׳ שִׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם׳ וְגוֹ׳ (שם כ ב-ג): (ג) **בְּיָצִיב.** כְּמוֹ מְנֻיָּן: **וּלְהַלֵּן הוּא אוֹמֵר.** בִּבְרָכוֹת וּקְלָלוֹת שֶׁל הַר גְּרִיזִים: **מָה עֲנִיָּה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בְּלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.** דִּכְתִיב (דברים כז יד) ׳וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם׳, וּכְתִיב הָתָם (שמות יט ט) ׳וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׳, מַה לְהַלֵּן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: (ד) **וְעָנְתָה וְאָמְרָה כֵּן.** אֵינוֹ צָרִיךְ לְלַמְּדָהּ בְּגִזְרָה שָׁוָה, שֶׁמַּעֲנָתָהּ הִיא לְמָדָה, ׳וְעָנְתָה וְאָמְרָה כֵּן׳, כַּלְשׁוֹן הַזֶּה תֹּאמְרוּ: (ה) **שֶׁבְּשׁוֹמְרוֹן.** אֵצֶל שׁוֹמְרוֹן: **מִכָּאן וּמִכָּאן.** עַל הָהָרִים: **בִּשְׁבָעִים לָשׁוֹן.** בִּכְתָב שֶׁל שִׁבְעִים אֻמּוֹת, וְכָל קְרוּצָה לְלַמְּדָהּ יָבוֹא וְיִלְמַד, שֶׁלֹּא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לָאֻמּוֹת לוֹמַר לֹא הָיָה לָנוּ מַהֵיכָן לִלְמֹד: **אֶת הָאֲבָנִים.** סָתְרוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ לְאַחַר שֶׁהֻעְתְּקוּ הָעוֹלוֹת וְהַשְּׁלָמִים: **וְלָנוּ בְּמִקּוֹמָן.** בְּבֵית מְלוֹנָם בַּגִּלְגָּל, וְשָׁם הֻקְרְמוּ אֶת הָאֲבָנִים: (ו) **בְּמִדְיָנָה אוֹמֵר אוֹתָהּ שָׁלוֹשׁ בְּרָכוֹת.** שֶׁמְּפַסִּיקִין הַכֹּהֲנִים בֵּין פְּסוּק לְפָסוּק, וְעוֹנִים הַצִּבּוּר אָמֵן: **וּבִמְקֻדָּשׁ בְּרָכָה אֶחָת.** לְפִי שֶׁאֵין עוֹנִים אָמֵן בְּמִקְדָּשׁ וְאֵין כָּאן שׁוּם הֶפְסֵק: **כְּבָנָיו.** בִּיוּ״ד הַ״א: **בְּכֻנְיוֹ.** בְּאָלֶ״ף דָּלֶ״ת. שֶׁאֵין מְזִפְזִירִין הַשֵּׁם כְּכָתְבוֹ אֶלָּא בְּמִקְדָּשׁ בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ כא) ׳בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ

מְתַרְגֵּם פְּסוּק אַחֲרוֹן שֶׁל פָּרָשַׁת אֲחֲרֵי מוֹת, וְאֵין כָּאן שְׁהוּת כְּדֵי שֶׁיַּפְסִיק הַמְתַרְגְּמָן: **וְגוֹ' אֶת הַתּוֹרָה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא קָרָא בָּעְשׂוֹר' שֶׁל חֲמֵשׁ הַפְּקוּדִים (במדבר כט ז-יא), יִקְרָא אוֹתָהּ עַל פֶּה וְלֹא יִגְלֹל סֵפֶר תּוֹרָה לְשָׁם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָחוֹק וְיֵשׁ שְׁהוּת שֶׁיַּפְסִיק הַמְתַרְגְּמָן וְאֵיכָא גְּנַאי לַצִּבּוּר. וְלִקְרוֹת בִּשְׁנֵי סִפְרֵי תּוֹרָה בְּצִבּוּר, מִשּׁוּם פְּגָמוֹ שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה הָרִאשׁוֹן: **יוֹתֵר מִפֹּה שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם.** מַה שֶּׁאֲנִי עָתִיד לִקְרוֹת עוֹד עַל פֶּה, אַל תֹּאמְרוּ שֶׁחֶסֶר מִן הַסֵּפֶר הַזֶּה לְכָךְ אֵינִי גּוֹלְלוֹ שָׁם. וְכָל כָּךְ לָמָּה, שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לַעַז עַל סֵפֶר תּוֹרָה: **עַל הַתּוֹרָה.** בְּרָכָה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ: **וְעַל הָעֲבוֹדָה.** רְצֵה ה' אֱלֹהֵינוּ: **וְעַל ההודאה.** מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ: **וְעַל מְחִילַת עָוֹן.** אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ, שֶׁחוֹתָם בָּהּ מָלֵךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ: **וְעַל הַמִּקְדָּשׁ.** שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְחוֹתָם בָּהּ בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן: **וְעַל הַכֹּהֲנִים.** שֶׁיִּקָּבֵל קָרְבְּנוֹתֵיהֶם בְּרָצוֹן, וְחוֹתָם בָּהּ מְקַדֵּשׁ הַכֹּהֲנִים: **וְעַל שְׁאָר הַתְּפִלָּה.** שֶׁיְּהוּ יִשְׂרָאֵל נוֹשְׂעִין מֵאוֹיְבֵיהֶם, וְחוֹתָם בָּהּ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים יְשׁוּעָה בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

(ח) **בַּשְּׁמִינִי.** בְּשָׁנָה שְׁמִינִית שֶׁל שְׁמִטָּה שֶׁעָבְרָה, שֶׁהִיא מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית זוֹ. **בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן,** דִּכְתִיב (דברים לא י) 'בְּחַג הַסֻּכּוֹת', שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲפִלּוּ בְּיוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חַג, תַּלְמוּד לוֹמַר שָׁם (פסוק יא) 'בְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת', מִתְּחִלַּת חֹל הַמּוֹעֵד: **אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ.** מִזַּרְעוֹ שֶׁל הוֹרוֹדוּס הָיָה, וּבְיָמָיו נֶחְרַב בֵּית שֵׁנִי: **זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת.** שֶׁהַמִּקְרָא הַזֶּה פּוֹסְלוֹ מִן הַמַּלְכוּת: **אָחִינוּ אַתָּה.** שֶׁאמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: **וְקוֹרֵא מִתְּחִלַּת 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים' עַד 'שְׁמַע'.** שֶׁבָּאתָחַנַּן (שם א א - ו ג). וּמִתְּחִבַּר עִם פָּרָשַׁת 'שְׁמַע' (שם ו ד-ט) פָּרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ' (שם יא יג-כא), שֶׁיֵּשׁ בְּפָרָשַׁת 'שְׁמַע' קַבָּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם וּבְפָרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ' קַבָּלַת עֹל מִצְוֹת, וּמִדִּלֵּג וְקוֹרֵא 'עֲשֹׂר תְּעַשֵּׂר' (שם יד כב-כט), וּמִשָּׁם מְדַלֵּג וְקוֹרֵא **'כִּי תְכַלֶּה לַעֲשֵׂר'** (שם כו יב-טו), מִפְּנֵי שֶׁהוּא זְמַן אֲסִיף וּמַתָּנוֹת עֲנִיִּים וְהַפְרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. וְאַף עַל פִּי שֶׁפָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ בֵּין 'עֲשֹׂר' לְ'כִי תְכַלֶּה לַעֲשֵׂר', הָיָה קוֹרֵא אוֹתָם יַחַד, שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בְּמַעֲשְׂרוֹת. וְאַחַר כָּךְ **בְּרָכוֹת** וּקְלָלוֹת (שם פרק כח), שֶׁהֵן קַבָּלַת גְּזֵרוֹת וְעֲנָשִׁים שֶׁל תּוֹרָה. וְחוֹזֵר וְקוֹרֵא פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ, 'שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ' (שם יז יד-כ):

פרק ח (א) **מְשׁוֹחַ מִלְחָמָה. וְדִבֶּר אֶל הָעָם בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.** נֶאֱמַר כָּאן (דברים כ ב) 'וְדִבֶּר אֶל הָעָם', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שמות יט יט) 'מֹשֶׁה יְדַבֵּר', מַה לְּהַלָּן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אַף כָּאן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: **לְכָל בּוֹשֶׁל.** כָּל הַכּוֹשְׁלִים שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לָלֶכֶת בְּרַגְלֵיהֶן. **הַגֶּפֶת תְּרֵיסִין.** הַכָּאַת הַמַּגְנִים זוֹ בְּזוֹ, לְהַשְׁמִיעַ קוֹל וּלְאֵימָה: **הַקַּלְגַּסִּין.** מַקֵּלוֹת שֶׁרָאשֵׁיהֶן עֲקֻמִּים, וּמַכִּין בָּהֶם עַל גַּבֵּי אֲבָנִים וְהֵם מְנַתְּזִים עַל הָאוֹיְבִים: **שׁוֹבָךְ.** שֵׂר צָבָא הֲדַרְעֶזֶר, בִּשְׁמוּאֵל (ב' י טז): (ב) **אֶחָד הַבּוֹנֶה וְאֶחָד הַתּוֹקֵעַ.** בְּנוּר, שֶׁהֲרֵי אֶצְלוֹ הוּא חָדָשׁ: **וְאֶחָד הַנּוֹטֵעַ חֲמִשָּׁה אִילָנֵי מַאֲכָל.** דִּבְהָכִי הֲוֵי כָּרֶם, שִׁתִּים מִנֶּגֶד שְׁתִּים, וְאַחַת יוֹצֵאת נָבָב: **וְאַפִּלּוּ מֵחֲמִשָּׁה מִינִים.** (ג) **אִילָנֵי סָרָק.** כְּגוֹן אֲרָזִים וּשְׁקָמִים שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים פֵּרוֹת: **וְהַמְּחַזִּיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ.** וְאַרְמָה חוֹזֶרֶת, אֵינוֹ חוֹזֵר, שֶׁאֵינָהּ חֲדָשָׁה לוֹ, וּקְרֵה כְּתִיב (דברים כה ה) 'אִשָּׁה חֲדָשָׁה': **אַלְמָנָה.** וְאַרְמָה חֲדָשָׁה: אֵינוֹ חוֹזֵר בִּשְׁבִילָהּ, דִּכְתִיב (שם כ ז) 'וְלֹא לְקָחָהּ', וְהָיָה אָפְשָׁר לוֹמַר 'וְלֹא לָקַח', מַאי 'לְקָחָהּ', שֶׁתְּהֵא רְאוּיָה לוֹ לְלֻקְחָה: **עַל מְכוֹנוֹ.** סְתָרוֹ וּבְנָאוֹ כְּמִדָּה רִאשׁוֹנָה, אֵינוֹ חוֹזֵר, דְּלָאו חָדָשׁ הוּא, וְגָרַע מֵהַלּוֹקֵחַ וְהַיּוֹרֵשׁ: **הַבּוֹנֶה בֵּית לִבְנֵים בַּשָּׁרוֹן.** מְקוֹם הוּא שֶׁשְּׁמוֹ שָׁרוֹן, וְאֵין הַקַּרְקַע שָׁלוֹ נָפֶה לִלְבֵנִים, וְלֹא הָיוּ דָּבָר שֶׁל קַיְימָא, שֶׁהָיוּ צְרִיכִין לְחַדְּשָׁהּ שְׁנֵי פְּעָמִים כָּל שֶׁבַע שָׁנִים: (ד) **וְאִלּוּ שֶׁאֵין זְזִין מִמְּקוֹמָן.** דְּהָנֵךְ דִּלְעֵיל הוֹלְכִים עַד הַגְּבוּל, וְשָׁם שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי כֹּהֵן, וְחוֹזְרִים מִן הַמַּעֲרָכָה לְתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין חוֹזְרִין לְבָתֵּיהֶן אֶלָּא עוֹסְקִים לְסַפֵּק מַיִם וּמָזוֹן לְהוֹלְכִים לַמִּלְחָמָה. וְאִלּוּ אֵין זְזִין מִמְּקוֹמָן, וַאֲפִלּוּ לָלֶכֶת עַד הַסֵּפֶר וְלִשְׁוב עַל פִּי כֹּהֵן: **הַבּוֹנֶה בֵּית וְחָנְכוֹ.** וְלֹא דִּר בּוֹ עֲדַיִן שָׁנָה. וְכֵן **הַנּוֹטֵעַ כֶּרֶם וְחִלְּלוֹ,** וַעֲדַיִן לֹא עָבְרָה שָׁנָה רְבִיעִית שֶׁלְּמָה עָלָיו: **נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ.** בְּשָׁבִיל בֵּיתוֹ: **יְהֵא.** לְרִיבּוּיָא הוּא, הוֹסִיף לְךָ הַכָּתוּב הֲוָיָה אַחֶרֶת לִהְיוֹת כְּזוֹ: (ה) **וְיִסְפּוּ הַשֹּׁטְרִים.** עַל דִּבְרֵי כֹּהֵן: **בְּקִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה.** כְּשֶׁמִּתְקַשְּׁרִין לַעֲמֹד בְּצִפּוּפֵי שֶׁלֹּא יִפָּרְקוּם אוֹיְבִים: **לִפְנֵיךָ.** שֶׁהֲיֵרֵא זֶהוּ הַיְרֵא מֵעֲבֵרוֹת שֶׁבִּידוֹ, **תִּלְתָּא תּוֹרָה** בִּבְנָה וְנָטַע וְאַרַס לָחֲזֹר בְּגִלְגֻּלָּן, כְּדֵי שֶׁיִּתְלוּ בְּכָךְ הַחֲזָרָה וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ לוֹמַר עָלָיו מַעֲבֵרוֹת שֶׁבִּידוֹ הוּא יָרֵא וְחוֹזֵר: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל וְכוּ'.** לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אֲפִלּוּ עֵבֶר עַל דִּבְרֵי סוֹפְרִים חוֹזֵר, וּלְרַבִּי יוֹסֵי עַד שֶׁיַּעֲבֹר עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה, דּוּמְיָא דְּאַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל: (ו) **וּבַעֲבוּר שֶׁל עַם.** בְּסוֹפוֹ שֶׁל עַם, שֶׁמְּשַׁמְּרִים שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ הָאַחֲרוֹנִים לַאֲחוֹרֵיהֶם לָנוּס: **זְקָפִים.** גִּבּוֹרִים מְמֻנִּים לְכָךְ, שֶׁאִם יִפֹּל אֶחָד מִן הַנִּלְחָמִים יַעֲמִידוּהוּ וְיִזְקְפוּהוּ: **וְאֲחֵרִים מֵאֲחוֹרֵיהֶם וְכִשְׁלִין שֶׁל בַּרְזֶל בְּיָדֵיהֶם.** לִשְׁמֹר שֶׁלֹּא יָנוּסוּ: **כִּשְׁלִים.** קַרְדֻּמּוֹת שֶׁל בַּרְזֶל: **לְקַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו.** לְחַתֵּךְ אֶת שׁוֹקָיו: **שֶׁתְּחִלַּת נִיסָה נְפִילָה.** לְשׁוֹן מְסֹרָס הוּא, שֶׁתְּחִלַּת נְפִילָה נִיסָּה: (ז) **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** שֶׁחוֹזְרִים מִן הַמַּעֲרָכָה, וְיֵשׁ שֶׁאֵין זְזִין מִמְּקוֹמָם, **בְּמִלְחָמָת הָרְשׁוּת:** **אֲבָל מִלְּחָמָת מִצְוָה הַכֹּל יוֹצְאִים.** מִלְחָמָת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִלְחָמָת עֲמָלֵק הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא חוֹבָה וְהַכֹּל יוֹצְאִים בָּהּ, וּמִלְחָמָת בֵּית דָּוִד שֶׁהִיא לִרְוָחָה לְהַרְחִיב גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְלִקְחַת מִם מֵהָעַמִּים כְּגוֹן מִלְחָמָת אֲרַם נַהֲרַיִם וַאֲרַם צוֹבָה, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא רְשׁוּת, לֹא נָחְלְקוּ תַּנָּא קַמָּא וְרַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא בְּמִלְחָמָה שֶׁנִּלְחָמִים יִשְׂרָאֵל עִם אוֹיְבֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ עֲלֵיהֶם וְיַצְרוּ לָהֶם, תַּנָּא קַמָּא קָרֵי לָהּ מִלְחֶמֶת רְשׁוּת, וְסוֹבֵר שֶׁאֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהִתְבַּטֵּל מִן הַמִּצְוָה כְּדֵי לְהִלָּחֵם בְּמִלְחֶמֶת כֵּן, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר שֶׁגַּם זוֹ מִלְחֶמֶת מִצְוָה, מַאַחַר שֶׁהִיא לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד שׁוֹנְאֵיהֶם, וְהָעוֹסֵק בַּמִּצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

מִנְּגִינָתָם', בִּזְמַן שֶׁבָּטְלוּ הַזְּקֵנִים הַיּוֹשְׁבִים בַּשַּׁעַר שֶׁהֵם הַמְּנַהֲדְּרִין, בָּטְלוּ הַבְּחוּרִים מִנְּגִינָתָם גַּם כֵּן: (יב) **מְשֻׁמָּתוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים.** כָּל הַנְּבִיאִים נִקְרָאִים נְבִיאִים רִאשׁוֹנִים, חוּץ מֵחֲגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי וְחַבַּרְיֵהֶן דְּאַחֲרוֹנִים נִינְהוּ, שֶׁהָיוּ בְּבַבְלָן בֵּית שֵׁנִי: **בָּטַל הַשָּׁמִיר.** כְּמִין תּוֹלַעַת, בְּרִיָּתוֹ כִּשְׁעוֹרָה. שֶׁהָיוּ מַרְאִים אוֹתוֹ עַל הָאֲבָנִים הָרְשׁוּמוֹת בְּדִיּוֹ וְהֵן נִבְקָעוֹת מֵאֲלֵיהֶן, וּבוֹ פְּתְחוּ אַבְנֵי הָאֵפוֹד וְהַחֹשֶׁן, דִּכְתִיב בֵּהּ (שמות כח כ) 'פְּתוּחֵי חֹתָם', שֶׁיְּהוּ שְׁלֵמוֹת שֶׁלֹּא יַחְסְרוּ בָּהֶם, אֶלָּא כּוֹתֵב עֲלֵיהֶן בְּדִיו, וּמַרְאֶה לָהֶם שָׁמִיר עַל פְּנֵי הַדְּיוֹ בַּחֹרִין: **וְנֹפֶת צוּפִים.** דְּבַשׁ הַבָּא מִמָּקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ צִיפְיאָה, וּמִשֶּׁבָּח מְאֹד: **וְסֻפְקוּ אַנְשֵׁי אֲמָנָה.** אֲנָשִׁים שֶׁמַּאֲמִינִים בְּקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (יג) **הַמְּהָרָה בְּמַלָּה אֶת הַטַּעַם.** טָהֳרָה שֶׁפְּסָקָה מִיִּשְׂרָאֵל, בְּטָלָה טַעַם הַפָּרוֹת וְרֵיחָם. שֶׁבִּזְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִים וְעוֹסְקִים בְּטָהֳרָה אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה מְטַהֵר אֶת הַפָּרוֹת מִשֶּׁעָתָם רַע וְרֵיחַ רַע: **מַעֲשֵׂר בְּטַל שָׁמֵן דָּגָן.** דִּמְעַשֵּׂר אִיקָרֵי חֶלֶב, כִּדְכְתִיב (במדבר יח יב) 'כֹּל חֵלֶב יִצְהָר': (יד) **בְּפוֹלְמוֹס שֶׁל אַכְפַּסְנְיוֹס.** חַיִל שֶׁהֵבִיא אַכְפַּסְנְיוֹס עַל יְרוּשָׁלַיִם: **גָּזְרוּ עַל עֲטָרוֹת חֲתָנִים.** הָיוּ עוֹשִׂים לַחֲתָנִים עֲטָרוֹת מֵאֲבָן מֶלַח שֶׁהוּא צָלוּל כְּעֵין הַבְּדֹלַח וְצוֹבְעִין אוֹתָהּ בְּגָפְרִית כְּעֵין צִיּוּרִין שֶׁקּוֹרִין נִי״ל. וְאֵית דְּמַפְרְשֵׁי עֲטָרוֹת שֶׁל הַדַּס וְשֶׁל וֶרֶד. וְשִׁנּוּיָהֶם אֲסוּרִים, וְאֵין מַתָּר אֶלָּא עֲטָרוֹת שֶׁל קָנִים: **וְעַל הָאֲרוּסִים.** עֲשׂוּי כְּמִין נָפָה שֶׁדַּפְנוֹתֶיהָ עֲגֻלּוֹת וְשׂוֹטְחִים עַל פִּיהָ עוֹר דַּק וּמַכִּין עָלָיו בְּמַקֵּל דַּק וּמוֹצִיא קוֹל צָלוּל. וּבְלַע״ז קוֹרִין לוֹ טנבור״ו: **עֲטָרוֹת כַּלּוֹת.** כְּעֵין עִיר עֲשׂוּיָה מִזָּהָב: **שֶׁלֹּא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ יְוָנִית.** פִּרוּשׁ, חָכְמָה יְוָנִית. וְהֵם רְמָזִים וְחִידוֹת שֶׁהָיוּ לַיְוָנִים, וְלֹא הָיוּ מַכִּירִים בָּהֶם אֶלָּא הָרְגִילִים בָּהֶם. וּבְגְמָרָא (מט:) מְפָרֵשׁ טַעֲמָא מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה (כשיצאו) [כְּשֶׁצָּרוּ] מַלְכֵי חַשְׁמוֹנַאי זֶה עַל זֶה, הָיוּ אוֹתָן שֶׁבִּפְנִים מְשַׁלְּשִׁלִים לְאוֹתָן שֶׁבַּחוּץ בְּכָל יוֹם דִּינָרִין בְּסַפָּה וּמַעֲלִין לָהֶן תְּמִידִין, הָיָה שָׁם זָקֵן אֶחָד וְלָעֲגוּ לָהֶם בְּחָכְמָה יְוָנִית, כָּל זְמַן שֶׁהֵם עוֹסְקִין בַּעֲבוֹדָה אֵין נִמְסָרִין בְּיָדָכֶם, אוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁלְשְׁלוּ לָהֶם דִּינָרִים בְּסַפָּה וְהֶעֱלוּ לָהֶם חֲזִיר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ אֲרוּר אָדָם שֶׁיְגַדֵּל חֲזִיר, וַאֲרוּר אָדָם שֶׁיְלַמֵּד לִבְנוֹ חָכְמָה יְוָנִית: **בְּגָלְמוֹס הָאַחֲרוֹן.** הוּא חַרְבַּן הַבַּיִת. וְשֶׁל טִיטוּס נִמְי הָוֶה: **בְּאַפְרְיוֹן.** כְּמוֹ אֹהֶל שֶׁל מְעִילִין וְטִלִּיתוֹת מְזֻהָבוֹת: **וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ שֶׁתֵּצֵא כַּפָּה בְּאַפְרְיוֹן.** מִשּׁוּם צְנִיעוּתָא. **וְכֵן הָלָכָה:** (טו) **בָּטְלוּ מוֹשָׁלֵי מְשָׁלִים.** כְּגוֹן מָמְשָׁלוּת שׁוּעָלִים, דְּאָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין (לח:) כִּי הֲוֵי דָּרִישׁ רַבִּי מֵאִיר בְּפָרְקָא הֲוֵה דָּרִישׁ תְּלָתָא שְׁמַעְתָּתָא תְּלָתָא אַגַּדְתָּא וְתְלָתָא מְתַלֵּי: **הַשַּׁכְּדָנִים.** שׁוֹלְדִים עַל דְּלָתוֹת בֵּית הַמִּדְרָשׁ לַיְלָה וְיוֹם, דְּאָמְרִינַן בִּיבָמוֹת (סג:) דְּאָמַר בֶּן עַזַּאי מָה אֲעֲשֶׂה וְנַפְשִׁי חָשְׁקָה בְּתוֹרָה: **הַדְּרָשָׁנִים.** שֶׁהָיָה בָּקִי בְּמִדְרָשׁ טַעֲמֵי מִקְרָאוֹת, דְּאָמַר (ברכות פ״א מ״ה) וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֹּאמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת עַד שֶׁדְּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא: **בָּטַל כְּבוֹד תּוֹרָה.** שֶׁהָיָה נוֹתֵן לֵב לִדְרֹשׁ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ (מנחות כט:). וְזֶהוּ כְּבוֹד תּוֹרָה גָּדוֹל, שֶׁאֵין בָּהּ דָּבָר לְבַטָּלָה: **בָּטְלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה.** שֶׁעוֹשִׂים מַעֲשִׂים מֻפְלָאִים, דִּכְדְאָמְרִינַן בְּתַעֲנִיּוֹת (כה.) יֹאמַר לַחֹמֶץ וְיִתְלִיק, וְלָעוּפִים לְהָבִיא זְאֵבִים בְּקַרְנֵיהֶם: **קַטְנוּתָם שֶׁל חֲסִידִים.** שֶׁהָיוּ הַחֲסִידִים הוֹלְכִים וּמִתְקַטְּנִין וְהוּא הָיָה מְקַטְּנִיהֶן וְסוֹפָן: **מִשָּׁמֵת רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן בָּטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה.** שֶׁעַד שֶׁמֵּת הוּא, הָיָה בְּרִיאוּת בָּעוֹלָם וְהָיוּ לוֹמְדִים תּוֹרָה מֵעֲמַּד (מגילה כא.), וּמִשֶּׁמֵּת בְּאֹת תְּשׁוּעָה כֹּחַ לְעוֹלָם וְהִתְחִילוּ לִלְמֹד מֻיָּשָׁב, **וְזֶהוּ בָּטַל כְּבוֹד תּוֹרָה: מֻשָּׁמֵת רַבִּי בָּטְלָה עֲנָוָה.** תַּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי הוֹסִיפוּ וְכָתְבוּ זֶה בְּמַשְׁנָתָם:

מַסֶּכֶת גִּטִּין

פרק א (א) **הַמֵּבִיא גֵּט מִמְּדִינַת הַיָּם.** כָּל חוּצָה לָאָרֶץ קְרֵי מִדִּינַת הַיָּם: **צָרִיךְ לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם.** אִית דְּאָמְרֵי טַעְמָא לְפִי שֶׁאֵין בְּנֵי מְדִינַת הַיָּם בְּנֵי תּוֹרָה וְאֵין יוֹדְעִין שֶׁצָּרִיךְ לִכְתֹּב הַגֵּט לְשֵׁם הָאִשָּׁה, הִלְכָּךְ אוֹמֵר הַשָּׁלִיחַ בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם, וּמְפִיקָא לַן שֶׁיְּלִינַן לֵיהּ אִם נִכְתַּב לְשֵׁמָהּ, וְהוּא אוֹמֵר אֵין. וְאִית דְּאָמְרֵי טַעְמָא לְפִי שֶׁאֵין שְׁיָרוֹת מְצוּיוֹת מֹשֶׁם לְכָאן, שֶׁאִם יָבֹא הַבַּעַל וְיַעֲרַעַר לוֹמַר לֹא כְּתַבְתִּיו, שֶׁיִּהְיוּ עֵדִים מְצוּיִין לְהַכִּיר חֲתִימַת הָעֵדִים, וְהָאֲמִינוּהוּ רַבָּנָן לְשַׁלִּיחַ כְּבָתְרֵי, וְשׁוּב לֹא יוֹעִיל עֲרִעוּר הַבַּעַל: **מִן הָרֶקֶם וּמִן הַחָגָר.** בֵּין קֶרֶשׁ וּבֵין בָּרְד' (בראשית טז יד), מִתַּרְגְּמִינַן בֵּין רֶקֶם וּבֵין חִגְרָא':

מִלֹּא חוּט: **שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֲגָלוֹת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.** וְאֵין כֵּן הֲלָכָה, אֶלָּא שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת עֲגָלָה אַחַת בְּשַׁתָּפוּת, וְהָכִי אָמְרִינַן בִּגְמָרָא בְּכוֹלּוֹת (יח.): **אֵין יְרוּשָׁלַיִם מְבִיאָה עֲגָלָה עֲרוּפָה.** דִּכְתִיב (דברים כא א) 'בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נֹפֶלֶת לְרִשְׁתָּהּ', פָּרָט לִירוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים: (ג) **נִמְצָא רֹאשׁוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד.** הַשְׁתָּא לֹא מַיְירֵי תֵּגֶא לְעִנְיַן מְדִידָה, דִּמְדִּקָתָנֵי סֵיפָא (מ״ד) מֵאַיִן הָיוּ מוֹדְדִין, מִכְּלַל דְּרֵישָׁא לָאו בִּמְדִידָה עָסְקִינַן, אֶלָּא בְּמַת מִצְוָה קָנָה מְקוֹמוֹ עָסְקִינַן, דְּהֵיכָא דְּנִמְצָא רֹאשׁוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד וְגוּפוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, מוֹלִיכִין רֹאשׁוֹ אֵצֶל גּוּפוֹ וְקוֹבְרִין אוֹתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצָא הַגּוּף, דְּגוּפֵיהּ דְּדוּפְתֵּיהּ נָפֵל וְרֵישֵׁיהּ הוּא דְּנָיֵיד, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מוֹלִיכִין הַגּוּף אֵצֶל הָרֹאשׁ.** דְּרֵישֵׁיהּ הֵיכָא דְּנָפֵיל נָפֵיל, וְגוּפֵיהּ רָהִיט וְאָזֵיל. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ד) **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מְטַבְּרוֹ.** קָסָבַר עִקַּר חַיּוּתָא בְּטִבּוּרֵיהּ הוּא, דִּכְתִיב (בראשית ז כב) 'כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו': **מִמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה חָלָל מְצַנְּרוֹ.** דְּאֵין קְרוּי חָלָל אֶלָּא מִן הַצַּוָּאר, דִּכְתִיב (יחזקאל כא לד) 'אֶל צַוְּארֵי חַלְלֵי רְשָׁעִים', הִלְכָךְ מִמְּנוּ הָיוּ מוֹדְדִים, כְּדִכְתִיב (דברים כא ג) 'אֶל הֶחָלָל'. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:**

(ה) **נִפְטְרוּ זְקֵנֵי יְרוּשָׁלַיִם.** שֶׁאֵינָן בְּאִין אֶלָּא לְמִדִּי, כִּדְכְתִיב (דברים כא ב) 'וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשׁוֹפְטֶיךָ וּמָדְדוּ': **אַף עַל פִּי שֶׁאִינוֹ אִיתָן כָּשֵׁר.** שֶׁלֹּא נֶאֱמַר (שם פסוק ד) 'אֵיתָן' לְעִכּוּבָא, אֶלָּא לְמִצְוָה: **בְּקוֹפִּין.** סַכִּין גָּדוֹל: **מֵאָחוֹרֶיהָ.** מִמּוּל עָרְפָּהּ: **מְקוֹמָהּ אָסוּר.** לְעוֹלָם: **וּמֻתָּר לִסְרֹק שָׁם פִּשְׁתָּן.** עֲבוֹדָה שֶׁאֵינָהּ בִּגּוּפָהּ שֶׁל קַרְקַע, דִּכְתִיב (שם) 'אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד וְלֹא יִזָּרַע', מַה זְּרִיעָה מְיֻחֶדֶת שֶׁהִיא בִּגּוּפוֹ שֶׁל קַרְקַע, אַף כָּל עֲבוֹדָה שֶׁהִיא בִּגּוּפוֹ שֶׁל קַרְקַע: **וְלִנְקֹר שָׁם אֲבָנִים.** לְסַתֵּת שָׁם אֲבָנִים: (ו) **לֹא בָא לְיָדֵינוּ וּפִטְרְנוּהוּ.** בְּלֹא מְזוֹנוֹת: **וְלֹא רְאִינוּהוּ וְהִנַּחְנוּהוּ.** בְּלֹא לְוָיָה: (ז) **תְּצֵא וְעֵדָהּ בָּעֲדָר.** כְּשֶׁאֵר חַיָּה: **כְּפָרָה מְכַפָּרָה.** הִיא עֲשָׂתָה אֶת שֶׁלָּהּ: **וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הֵהֵמִית הֲרֵי זֶה יֶהֱרֹג.** דִּכְתִיב בְּסוֹף פָּרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא ט) 'וְאַתָּה תְּבַעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ': (ח) **עַד אֶחָד אוֹמֵר רְאִיתִי וְעֵד אֶחָד אוֹמֵר לֹא רָאִיתִ.** וּכְגוֹן שֶׁבָּאוּ שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת [אֶז] הָיוּ עוֹרְפִים, אֲבָל אִם בָּא אֶחָד תְּחִלָּה וְאָמַר רְאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג, וְהֵימְנוּהוּ כְּבֵי תְרֵי, שֶׁהַתּוֹרָה הֶאֱמִינַתְהוּ דִּכְתִיב (דברים כא א) 'לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ', הָא נוֹדַע אֲפִלּוּ עַל פִּי עֵד אֶחָד אֵין עוֹרְפִין, אַף עַל פִּי שֶׁבָּא עֵד אֶחָד אַחַר בָּךְ וְהִכְחִישׁוֹ, אֵינוֹ נֶאֱמָן הַשֵּׁנִי, שֶׁאֵין דְּבָרָיו שֶׁל אֶחָד בְּמָקוֹם שְׁנַיִם: **עַד אֶחָד אוֹמֵר רְאִיתִי וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא רָאִיתָ הֵיוּ עוֹרְפִים.** וּכְגוֹן שֶׁהַשְּׁנַיִם וְהָאֶחָד פְּסוֹלֵי עֲדוּת הֵן, דִּבְפְסוֹלֵי עֲדוּת הֶלֶךְ אַחַר רֹב דְּעוֹת: (ט) **בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה.** לְפִי שֶׁמְּפִירִין הֵיוּ בָּהֶם מִי רַגְלִי לְהָרֹג: **בָּטְלוּ הָאֲשְׁפּוֹת.** אִישׁ שֶׁהַכֹּל בּוֹ, כְּלוֹמַר תּוֹרָתָם אֻמָּת מִבְּלִי דְּפִי: (י) **הוֹדְיַת מַעֲשֵׂר.** וְדוּמֶ מַעֲשֵׂר, בְּעַרְעִי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי' (דברים כו יג). לְפִי שֶׁעֲזָרָא קָנַס אֶת הַלְוִיִּם שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לָהֶם מַעֲשֵׂר, כְּשֶׁעָלָה מִן הַגּוֹלָה וּבְנֵי לֵוִי לֹא עָלוּ עִמּוֹ, וְצִוָּה שֶׁיִּתְּנוּ הַמַּעֲשֵׂר לַכֹּהֲנִים, וְיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל בְּשֵׁל הַזְּהִירוּ, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לוֹמַר 'וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי': **בְּטַל אֶת הַמְעוֹרְרִים.** שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם בְּכָל יוֹם אוֹמְרִים

הַמָּמוֹן, אֲבָל שִׁטְרֵי הוֹדָאוֹת וְגִטֵּי נָשִׁים, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין בָּעֲרָכָאוֹת שֶׁלָּהֶם, הַכֹּל פָּסוּל: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כְּשֵׁרִים.** לֹא הֶזְכִּירוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לְהַכְשִׁיל אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁגַּעֲשׂוּ בְּהֶדְיוֹט, עַל יְדֵי גּוֹיִם הֶדְיוֹטוֹת שֶׁאֵינָם דַּיָּנִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ו) **רָצָה לְהַחֲזִיר בְּשֶׁנִּיהֶן.** קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעַ לְיַד הָאִשָּׁה וְהֶעֱבֵד: יַחֲזִיר. וְאֵין הַשְּׁלִיחַ יָכוֹל לִזְכוֹת בָּהֶם לְצָרְכָּן, דְּחוֹב הוּא לָהֶן, שֶׁמְּאַבְּדִין מְזוֹנוֹתֵיהֶן: **וְחָכָמִים אוֹמְרִים בְּגִטֵּי נָשִׁים.** יָכוֹל לַחֲזֹר, אֲבָל לֹא בְּשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **שֶׁאִם יִרְצֶה שֶׁלֹּא לְזוֹן אֶת עַבְדּוֹ רַשַּׁאי.** הִלְכָךְ כִּי מְשַׁחְרֵר לֵיהּ לֹא מִפְסַד לֵיהּ מְזוֹנֵי, אֲבָל שֶׁלֹּא לְזוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי, הִלְכָךְ כִּי מְגָרֵשׁ לָהּ מַפְסִיד לָהּ מְזוֹנֵי: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ.** כְּלוֹמַר הָא דְּהוּא אָכֵיל בִּתְרוּמָה כְּשֶׁהוּא עֶבֶד כֹּהֵן, אֵינוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ שֶׁל כֹּהֵן, מִידֵי דַּהֲוָה אַבְהֲמָתוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁאוֹכֶלֶת בִּכְרִשִׁינֵי תְּרוּמָה, וְלָאו מִשּׁוּם מְעַלְיוּתָא הִיא, הִלְכָךְ כִּי מְשַׁחְרֵר לֵיהּ אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְסִידוֹ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה אֵין זוֹ חוֹבָה לְעֶבֶד: **לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.** דְּגִטָּא לָא חֲזֵי עַד דְּמָטֵי לְיָדָהּ, וְכִי מָטֵי לְיָדָהּ הָא מִית וְאֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה, וּשְׁטָר שִׁחְרוּר נַמִי כִּי מָטָא לִידֵיהּ הָא מִית וּפָקַע רִשּׁוּתֵיהּ מִנֵּיהּ: **יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.** וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר מָנָה זֶה, דִּדְבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבִין וְכִמְסוּרִין דָּמוּ:

פרק ב (א) **הַמֵּבִיא.** אֶחָד מִן הָעֵדִים חָתַם בְּפָנַי: **בְּפָנַי נִכְתַּב חֻצְיוֹ וְכוּ' פָּסוּל.** וְדַוְקָא חֻצְיוֹ הָאַחֲרוֹן, אֲבָל בְּפָנַי נִכְתַּב חֻצְיוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא שֵׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהַזְּמַן, כָּשֵׁר, וְחֻצְיוֹ הָרִאשׁוֹן נַמִי לֹא צָרִיךְ שֶׁיִּרְאֶה הַכְתִיבָה עַצְמָהּ, אֶלָּא אִם שָׁמַע קוֹל הַקָּלְמוֹס בִּלְבַד עוֹבֵר עַל הַנְּיָר בְּשָׁעַת כְּתִיבָה, תּוּ לֹא צָרִיךְ: **אֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נִכְתַּב וְאֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נֶחְתַּם פָּסוּל.** בְּזְמַן שֶׁהַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יַד אֶחָד מֵהֶם, דְּאִצְרְכוּהוּ רַבָּנָן לְשַׁלִּיחַ הַמֵּבִיא גֵּט לְמֵימַר תְּרֵיהוּ (לעיל פ״א מ״א), אֲבָל אִם הַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם, כָּשֵׁר, שֶׁשְּׁנֵיהֶם שֶׁהֵבִיאוּ גֵּט אֵין צָרִיךְ שְׁיֹאמְרוּ בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וּבְפָנֵינוּ נֶחְתַּם: **שְׁנַיִם אוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ נִכְתַּב וְאֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נֶחְתַּם פָּסוּל.** בְּזְמַן שֶׁהַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יַד שְׁנֵיהֶם, כָּשֵׁר: **וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.** וְאַפִּלּוּ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ב) **בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּיּוֹם כָּשֵׁר.** שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה, וְאֵין זֶה מְקֻדָּם: **בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה פָּסוּל.** שֶׁהָרֵי מְקֻדָּם הוּא, וְתִקְּנוּ חֲכָמִים זְמַן בְּגִטִּין, גְּזֵרָה שְׁמָא יְהֵיאָ נָשׂוּי עִם בַּת אֲחוֹתוֹ וְתִזָּנֶה עָלָיו, וְחָס עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תְּתָעֵק וְנוֹתֵן לָהּ גֵּט בְּלֹא זְמַן, וְכִשְׁמְעִידִים עָלֶיהָ בְּבֵית דִּין, מוֹצִיאָה גִּטָּהּ וְאוֹמֶרֶת גְּרוּשָׁה הָיִיתִי וּפְנוּיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.** דְּסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דַּחֲכָמִים תִּקְּנוּ זְמַן בְּגִטֵּי מִשּׁוּם פֵּירִי, שֶׁאִם לֹא יְהֵיָה זְמַן בַּגֵּט, יְהֵיָה הַבַּעַל מוֹכֵר וְהוֹלֵךְ פֵּרוֹת נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁל אִשְׁתּוֹ לְאַחַר גְּרוּשִׁין, וּכְשֶׁתַּחְבְּעֵנּוּ בַּדִּין יֹאמַר קֹדֶם גְּרוּשִׁין מָכַרְתִּי, וּלְהָכִי מַכְשִׁיר רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּנְכִתַּב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֻקְדָּם, דְּסָבַר מִשְּׁעָה שֶׁנָּתַן עֵינָיו לִגְרֹשׁ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גֵּרַשׁ עֲדַיִן הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁגֵּרַשׁ, הִלְכָךְ כִּי מְשַׁחְרֵר לֵיהּ לֹא מִפְסַד לֵיהּ מְזוֹנֵי, אֲבָל שֶׁלֹּא לְזוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי, הִלְכָךְ כִּי מְגָרֵשׁ לָהּ מַפְסִיד לָהּ מְזוֹנֵי: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ.** כְּלוֹמַר הָא דְּהוּא אָכֵיל בִּתְרוּמָה כְּשֶׁהוּא עֶבֶד כֹּהֵן, אֵינוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ שֶׁל כֹּהֵן, מִידֵי דַּהֲוָה אַבְהֲמָתוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁאוֹכֶלֶת בִּכְרִשִׁינֵי תְּרוּמָה, וְלָאו מִשּׁוּם מְעַלְיוּתָא הִיא, הִלְכָךְ כִּי מְשַׁחְרֵר לֵיהּ אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְסִידוֹ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה אֵין זוֹ חוֹבָה לְעֶבֶד: **לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.** דְּגִטָּא לָא חֲזֵי עַד דְּמָטֵי לְיָדָהּ, וְכִי מָטֵי לְיָדָהּ הָא מִית וְאֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה, וּשְׁטָר שִׁחְרוּר נַמִי כִּי מָטָא לִידֵיהּ הָא מִית וּפָקַע רִשּׁוּתֵיהּ מִנֵּיהּ: **יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.** וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר מָנָה זֶה, דִּדְבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבִין וְכִמְסוּרִין דָּמוּ:

פרק ב (א) **הַמֵּבִיא.** אֶחָד מִן הָעֵדִים חָתַם בְּפָנַי: **בְּפָנַי נִכְתַּב חֻצְיוֹ וְכוּ' פָּסוּל.** וְדַוְקָא חֻצְיוֹ הָאַחֲרוֹן, אֲבָל בְּפָנַי נִכְתַּב חֻצְיוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא שֵׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהַזְּמַן, כָּשֵׁר, וְחֻצְיוֹ הָרִאשׁוֹן נַמִי לֹא צָרִיךְ שֶׁיִּרְאֶה הַכְתִיבָה עַצְמָהּ, אֶלָּא אִם שָׁמַע קוֹל הַקָּלְמוֹס בִּלְבַד עוֹבֵר עַל הַנְּיָר בְּשָׁעַת כְּתִיבָה, תּוּ לֹא צָרִיךְ: **אֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נִכְתַּב וְאֶחָד אוֹמֵר בְּפָנַי נֶחְתַּם פָּסוּל.** בְּזְמַן שֶׁהַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יַד אֶחָד מֵהֶם, דְּאִצְרְכוּהוּ רַבָּנָן לְשַׁלִּיחַ הַמֵּבִיא גֵּט לְמֵימַר תְּרֵיהוּ (לעיל פ״א מ״א), אֲבָל אִם הַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי שְׁנֵיהֶם, כָּשֵׁר: **וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ב) **בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה פָּסוּל.** שֶׁהָרֵי מְקֻדָּם הוּא, וְתִקְּנוּ חֲכָמִים זְמַן בְּגִטִּין, גְּזֵרָה שְׁמָא יְהֵיאָ נָשׂוּי עִם בַּת אֲחוֹתוֹ וְתִזָּנֶה עָלָיו, וְחָס עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תְּתָעֵק וְנוֹתֵן לָהּ גֵּט בְּלֹא זְמַן, וּכְשֶׁמְּעִידִים עָלֶיהָ בְּבֵית דִּין, מוֹצִיאָה גִּטָּהּ וְאוֹמֶרֶת גְּרוּשָׁה הָיִיתִי וּפְנוּיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.** דְּסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דַּחֲכָמִים תִּקְּנוּ זְמַן בְּגִטֵּי מִשּׁוּם פֵּירִי, שֶׁאִם לֹא יְהֵיָה זְמַן בַּגֵּט, יְהֵיָה הַבַּעַל מוֹכֵר וְהוֹלֵךְ פֵּרוֹת נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁל אִשְׁתּוֹ לְאַחַר גְּרוּשִׁין, וּכְשֶׁתַּחְבְּעֵנּוּ בַּדִּין יֹאמַר קֹדֶם גְּרוּשִׁין מָכַרְתִּי, וּלְהָכִי מַכְשִׁיר רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּנְכִתַּב בַּיּוֹם וְנֶחְתַּם בַּלַּיְלָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֻקְדָּם, דְּסָבַר מִשְּׁעָה שֶׁנָּתַן עֵינָיו לִגְרֹשׁ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גֵּרַשׁ עֲדַיִן הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁגֵּרַשׁ, הִלְכָךְ כִּי מְשַׁחְרֵר לֵיהּ לֹא מִפְסַד לֵיהּ מְזוֹנֵי, אֲבָל שֶׁלֹּא לְזוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי, הִלְכָךְ כִּי מְגָרֵשׁ לָהּ מַפְסִיד לָהּ מְזוֹנֵי: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ.** כְּלוֹמַר הָא דְּהוּא אָכֵיל בִּתְרוּמָה כְּשֶׁהוּא עֶבֶד כֹּהֵן, אֵינוֹ אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא קִנְיָנוֹ שֶׁל כֹּהֵן, מִידֵי דַּהֲוָה אַבְהֲמָתוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁאוֹכֶלֶת בִּכְרִשִׁינֵי תְּרוּמָה, וְלָאו מִשּׁוּם מְעַלְיוּתָא הִיא, הִלְכָךְ כִּי מְשַׁחְרֵר לֵיהּ אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְסִידוֹ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה אֵין זוֹ חוֹבָה לְעֶבֶד: **לֹא יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.** דְּגִטָּא לָא חֲזֵי עַד דְּמָטֵי לְיָדָהּ, וְכִי מָטֵי לְיָדָהּ הָא מִית וְאֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה, וּשְׁטָר שִׁחְרוּר נַמִי כִּי מָטָא לִידֵיהּ הָא מִית וּפָקַע רִשּׁוּתֵיהּ מִנֵּיהּ: **יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה.** וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר מָנָה זֶה, דִּדְבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּכְתוּבִין וְכִמְסוּרִין דָּמוּ:

שְׁלִיחַ, דְּהָא יָכוֹל לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם, אֶלָּא אַיְידֵי דְּבַעֲיָי לְמֵימַר סֵיפָא וְחָזַר וְנִשְׁתַּפָּח, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בֵּן דַּעַת בְּשָׁעַת נְתִינָה, תָּנָא נַמֵּי רֵישָׁא וְחָזַר וְנִתְפַּתֵּחַ. וְכָל פְּסוּלֵי עֵדוּת בַּעֲבָרָה, פְּסוּלִין לְהָבִיא אֶת הַגֵּט, שֶׁאֵין נֶאֱמָנִים לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם, וְאִם הַגֵּט מֻקָּם בְּחוֹתָמָיו, כְּשֵׁרִים לְהָבִיאוֹ: (ז) **חֲמוֹתָהּ וְכַת חֲמוֹתָהּ וְכוּ'.** אֵינָן נֶאֱמָנוֹת לוֹמַר מֵת בַּעְלָהּ, מִשּׁוּם דְּסָנְגֵן לָהּ וּמְכַוְּנִין לְקַלְקָלָה: **וּבְלֹבַד שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם.** וְדַוְקָא כְּשֶׁהִתְנָה הַבַּעַל עִמָּהּ בְּשָׁעָה שֶׁמָּסַר הַגֵּט לְיָדָהּ, וְאָמַר לָהּ לֹא תִתְגָּרְשִׁי אֶלָּא בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, וְאֹמְרִי בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם. וְהַבַּיִת דִּין לוֹקְחִין אוֹתוֹ מִיָּדָהּ אַחַר שֶׁאָמְרִי בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם, וּמְמַנִּין שֶׁלִּיחַ שֶׁיְּחַזֵּר וְיִתֵּן אוֹתוֹ לָהּ. אֲבָל אִשָּׁה שֶׁגִּטָּהּ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא, הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת, וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵין הַגֵּט מֻקָּם בְּחוֹתָמֶיהָ, וְאֵינָהּ צְרִיכָה שֶׁתֹּאמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם:

פרק ג (א) **כָּל גֵּט. קוֹל סוֹפְרִים מַקְרִין.** הַגְּדוֹלִים מַקְרִין לְתַלְמִידֵיהֶם, כְּשֶׁיִּכְתֹּב גֵּט לְפָנֶיךָ כָּתְבֵהוּ כָּךְ, וְהִזְכִּירוּ שֵׁם אֲנָשׁ בְּעָלְמָא: **יוֹתֵר מִכֵּן.** וְלֹא זֶה בִּלְבַד שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשֵׁם גֵּרוּשִׁין אֶלָּא לְהִתְלַמֵּד, אֶלָּא אַף זֶה שֶׁנִּכְתַּב לְשֵׁם גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִין וְנִמְחַק, פָּסוּל: **יֶתֶר מִכֵּן הָיוּ שָׁתֵי נָשִׁים שֶׁנִּכְתַּב לְשֵׁם גֵּרוּשִׁין דְּהַאי גַּבְרָא פָּסוּל, כֵּיוָן שֶׁנִּכְתַּב שֶׁלֹּא לְשֵׁם גֵּרוּשִׁין שֶׁל זוֹ: גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה.** לְאוֹ דַּוְקָא: **יֶתֶר מִכֵּן אָמַר שִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי וְכוּ'.** הָא קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא אָמְרִינַן הֲבָרַר הַדָּבָר לְמִפְרַע דְּכִשְׁעַת כְּתִיבָה נַמֵּי דַּעְתֵּיהּ אַהָא וְאֵיפָא גֵּרוּשִׁין דִּידֵיהּ וְדִידָהּ: (ב) **הַכּוֹתֵב טֶפֶסְקִי גִּטִּין.** סוֹפֵר שֶׁרוֹצֶה שֶׁיִּהְיוּ מְזֻמָּנִין אֶצְלוֹ, שֶׁפְּעָמִים אָדָם בָּא לִשְׁכֹּרוֹ וְהוּא טָרוּד בִּשְׁטָרוֹת אֲחֵרִים: **צָרִיךְ שֶׁיְּנִיחַ מָקוֹם הָאִישׁ וּמָקוֹם הָאִשָּׁה וּמָקוֹם הַזְּמַן.** וּבִגְמָרָא (כה.) מוֹסִיף אַף מָקוֹם חֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם: **מִפְּנֵי הַתַּקָּנָה.** הַתִּירוּ לְכַתֹּב טְפָסֵי גִּטִּין וּשְׁטָרוֹת שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַסּוֹפֵר שֶׁיִּהְיוּ מְזֻמָּנִים לוֹ, וּבִלְבַד שֶׁיְּשַׁיֵּיר תֵּרַף לְכָתְבוֹ לִשְׁמָהּ, וְגַוְונִין תֵּרַף שֶׁאֵר שְׁטָרוֹת אַשּׁוּ תֵּרַף דְּגִטִּין: **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל בָּכֻלָּן.** דְּגַזְרִי טָפֵס אַשּׁוּ תֵּרַף, וּשְׁאָר שְׁטָרוֹת אַשּׁוּ תֵּרַף דְּגִטִּין: **רַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר בְּכֻלָּן.** דְּלֹא גָּזַר שְׁאָר שְׁטָרוֹת אַשּׁוּ תֵּרַף: **חוּץ מִגִּטֵּי נָשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כד א) **וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת.** וְגָזְרִינַן טָפֵס אַשּׁוּ תֵּרַף. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר: (ג) **לְאַלְתַּר.** מִיָּד, כָּשֵׁר: **וְאִם לָאו פָּסוּל.** וְדַוְקָא שֶׁאָבַד בְּמָקוֹם שֶׁהַשְּׁטָרוֹת מְצוּיוֹת, דְּאִיכָּא לְמֵימַר מְעוֹבְרִים וְשָׁבִים נָפַל, אֲבָל אִם אָבַד בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הַשְּׁטָרוֹת מְצוּיוֹת, אֲפִלּוּ לְאַחַר זְמַן מְרֻבֶּה כָּשֵׁר, וַאֲפִלּוּ אָבַד בְּמָקוֹם שֶׁהַשְּׁטָרוֹת מְצוּיוֹת, אִם יֵשׁ לָעֲדִים בּוֹ סִימָן מֻבְהָק, כְּגוֹן שֶׁיֹּאמְרוּ נָקֵב יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִית, אוֹ שֶׁיֹּאמְרוּ מְעוֹלָם לֹא חִתְמְנוּ בְּגֵט בְּאֵלּוּ הַשֵּׁמוֹת אֶלָּא בָּזֶה בִּלְבַד, כָּשֵׁר וַאֲפִלּוּ לְאַחַר זְמַן מְרֻבֶּה: **בַּחֲפִיסָה אוֹ בְּדַלְסְקָמָא.** אַמְתְּחוֹת שֶׁרְגִילִין לָתֵת בָּהֶם שְׁטָרוֹת, וְיֵשׁ בָּהֶן סִימָן שֶׁהֵם שֶׁלּוֹ: **אִם מַצִּירוֹ כָּשֵׁר.** מִלְּתָא בְּאַגַּפֵּי נַפְשָׁהּ הִיא, וְהָכִי קָאָמַר, מָצְאוּ בַּחֲפִיסָה אוֹ בְּדַלְסְקָמָא אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מַצִּירוֹ לַגֵּט, אוֹ שֶׁמַּצִּירוֹ לַגֵּט אַף עַל פִּי שֶׁמְּצָאוֹ בְּכָל מָקוֹם, כָּשֵׁר: **נוֹתְנִין לָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קָיָם.** וְלֹא חַיְישִׁינַן שֶׁמָּא מֵת וּבְטֵל שְׁלִיחוּתוֹ, דְּאָמְרִינַן הֶעֱמֵד דָּבָר עַל חֶזְקָתוֹ. אֲבָל אִם נוֹדַע שֶׁמֵּת קֹדֶם שֶׁהֶבְאִיעַ גֵּט לְיָדָהּ, הַגֵּט בָּטֵל, דְּאֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה: **מְקָרְיבִין אוֹתָהּ.** וְלֹא חַיְישִׁינַן שֶׁמָּא מֵתוּ בְּעָלֶיהָ, וְחֶשְׁאַת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ לְמִיתָה עוֹמֶדֶת: (ד) **בָּרְכוֹם.** תַּרְגּוּם עִמּוּר (דברים כ כ) שְׁרוֹמִימִין: **הַמְּטֻרֶפֶת.** וַעֲדַיִן לֹא טָבְעָה: **לְחֻלִּין.** בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת: **בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן.** חֲמוֹרֵי מֵתִים: **בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל.** חֲמוֹרֵי חַיִּים: (ה) **הַמֵּבִיא גֵּט בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.** שֶׁאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם: **מִשְּׁלֹחוֹ בְּיַד אַחֵר.** וְעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ מֵאֵלָיו וְלֹא בְּבֵית דִּין. וְדַוְקָא: **וְאִם אָמַר לוֹ.** בַּעַל לְשָׁלִיחַ: **טֹל לִי הֵימֶנָּה חֵפֶץ פְּלוֹנִי.** כְּשֶׁתִּתֵּן לָהּ אֶת הַגֵּט, לֹא יִשְׁלַחְנוּ בְּיַד אַחֵר: (ו) **עוֹשֶׂה בֵּית דִּין.** שְׁלִיחַ, מִשְּׁלֹחוֹ: **שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי.** וּמִפְּתָמָא בֵּית דִּין עָשׂוּ הַדָּבָר בְּהָכְשֵׁרוֹ. וְשָׁלִיחַ שְׁנֵי מִמְּנָה שְׁלִיחַ שְׁלִישִׁי עַד מֵאָה, וְכֻלָּן בְּבֵית דִּין, מִדְּתָנֵי בְּמַתְנִיתִין אֵין הַשָּׁלִיחַ הָאַחֲרוֹן וְכוּ' אֶלָּא אוֹמֵר שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אֲנִי: (ז) **לְהִיוֹת מִפְרִישׁ עָלֶיהָן מֵחֶלְקָן.** כְּשֶׁיְּפָרִישׁ הַתְּרוּמָה יְמַכְּרֶנָּה, וְיַעֲבֹד הַדְּמִים לְעַצְמוֹ בִּשְׁבִיל חוֹבוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל הַכֹּהֵן, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי יַעֲבֹד וְיֹאכַל בִּשְׁבִיל הַחוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל הַלֵּוִי וְעַל הָעָנִי, אֶלָּא שֶׁמַּפְרִישׁ מִמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לַכֹּהֵן. וְאִם הוּא רָגִיל לִתֵּן תְּרוּמוֹתָיו וּמַעֲשְׂרוֹתָיו לְזֶה הַכֹּהֵן אוֹ הַלֵּוִי אוֹ הָעָנִי שֶׁהִלְוָה לָהֶן, אֵין צָרִיךְ לִתֵּן לְזֹאת לָהֶם מַעֲשְׂרוֹתָיו וּתְרוּמוֹתָיו עַל יְדֵי אַחֵר, אֶלָּא לוֹקְחָן לְעַצְמוֹ מִיָּד אַחַר שֶׁיַּפְרִישׁ, וְכֵן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁהוּא נוֹתֵן לְעַצְמוֹ מִיָּד אַחַר שֶׁיַּפְרִישׁ, וְכֵן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁהוּא נוֹתֵן לְאַחֵרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְעַכְּבָן בְּחוֹבוֹ, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לָהֶם עַל יְדֵי אַחֵר תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ יַחֲזֹר וְיִטֹּל בְּחוֹבוֹ: **צָרִיךְ לִטֹּל רִשּׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁים.** שֶׁיִּרְשׁוּ מֵהֶם קַרְקַע מְשֻׁעְבֶּדֶת לְבַעַל חוֹב, צָרִיךְ לִטֹּל מֵהֶם רְשׁוּת אִם רוֹצִים לְפָרֵעַ חוֹב זֶה מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת הַלָּלוּ, דְּשָׁמָּא רוֹצִים הֵם לְקַח מֵהֶן וּלְפָרֵעַ חוֹב מוֹרִישָׁם מִמָּקוֹם אַחֵר: (ח) **הַמְּנִיחַ פֵּרוֹת לְחֵיוֹת מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן וְכוּ'.** סוֹמֵךְ עַל אֵלּוּ וְאוֹכֵל טְבָלִים אֲחֵרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְאוֹמֵר הֲרֵי תְּרוּמָתָן בְּאוֹתָן פֵּרוֹת שֶׁהִקְצֵיתִי לְכָךְ: **וְאִם אָבְדוּ.** הָלַךְ לְבָדְקָן וּמְצָאָן שֶׁאָבְדוּ: **הֲרֵי זֶה חוֹשֵׁשׁ.** לְאוֹתָן טְבָלִים שֶׁתִּקֵּן בְּהֶבְטָחָתָן שֶׁל אֵלּוּ, וְאִם לֹא אֲכָלָן צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵהֶם, שֶׁמָּא כְּשֶׁאָמַר הֲרֵי תְּרוּמָתָן בַּפֵּרוֹת שֶׁהִקְצֵיתִי כְּבָר הָיוּ אֲבוּדִין: **מֵעֵת לְעֵת.** שֶׁל בְּדִיקָה, כְּשֶׁבָּדָקָן וּמְצָאָן אֲבוּדִין חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מֵאָתְמוֹל בָּעֵת הַזֹּאת אָבְדוּ, וְאִם עָשָׂאָן מַעֲשֵׂר תּוֹךְ מַעַת לְעֵת עַל פֵּרוֹת אֲחֵרִים צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ עֲלֵיהֶם מִסָּפֵק, וּטְבֵלִי מֵהֶכִי לֹא אַחְמִיר רַבָּנָן לְמֵיחֵשׁ, אֶלָּא סוֹתְכִין אַחֲזָקָה: **בּוֹדְקִין אֶת הַיַּיִן.** שֶׁהִנִּיחוֹ לְהִיוֹת מַפְרִישׁ עָלָיו, צָרִיךְ לִבְדֹּקוֹ שֶׁמָּא הֶחְמִיץ, וְאֵין תּוֹרְמִין מִן הַחֹמֶץ עַל הַיַּיִן: **וּבְשָׁעַת כְּנִיסַת מַיִם.** כְּשֶׁהֵן כְּפוּל הַלָּבָן נִקְרָאִים בֹּסֶר,

מְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לַכֹּהֵן. וְאִם הוּא רָגִיל לִתֵּן תְּרוּמוֹתָיו וּמַעֲשְׂרוֹתָיו לָזֶה הַכֹּהֵן אוֹ הַלֵּוִי אוֹ הָעָנִי שֶׁהִלְוָה לָהֶן, אֵין צָרִיךְ לִתֵּן לְזֹאת לָהֶם מַעֲשְׂרוֹתָיו וּתְרוּמוֹתָיו עַל יְדֵי אַחֵר, אֶלָּא לוֹקְחָן לְעַצְמוֹ מִיָּד אַחַר שֶׁיַּפְרִישׁ, וְכֵן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁהוּא נוֹתֵן לְאַחֵרִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְעַכְּבָן בְּחוֹבוֹ, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לָהֶם עַל יְדֵי אַחֵר תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ יַחֲזֹר וְיִטֹּל בְּחוֹבוֹ: **צָרִיךְ לִטֹּל רִשּׁוּת מִן הַיּוֹרְשִׁים.** שֶׁיִּרְשׁוּ מֵהֶם קַרְקַע מְשֻׁעְבֶּדֶת לְבַעַל חוֹב, צָרִיךְ לִטֹּל מֵהֶם רְשׁוּת אִם רוֹצִים לְפָרֵעַ חוֹב זֶה מִתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת הַלָּלוּ, דְּשָׁמָּא רוֹצִים הֵם לְקַח מֵהֶן וּלְפָרֵעַ חוֹב מוֹרִישָׁם מִמָּקוֹם אַחֵר: **שׁוֹרֶת הַדִּין אֵין הֶעֱבֵד חַיָּב בְּלוּם.** לְרַבּוֹ שָׁנִי, שֶׁהַשְׁחְרוּר שֶׁשִּׁחְרְרוֹ רַבּוֹ רִאשׁוֹן מִקְּצָת גּוּפוֹ וְאֵין לָעֶבֶד עָלָיו כְּלוּם: **לְרַבּוֹ שָׁנִי.** שֶׁהַשְׁחְרוּר שֶׁשִּׁחְרְרוֹ רַבּוֹ רִאשׁוֹן מִקְּצָת גּוּפוֹ וְאֵין לָעֶבֶד עָלָיו כְּלוּם: **לְרַבּוֹ רִאשׁוֹן.** שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹלֵךְ וּמַפְקִיר עַצְמוֹ לְגִיסוּת וּמַפְקִיעַ עַצְמוֹ מִיַּד רַבּוֹ: **אַפּוֹתֵיקִי.** פֹּה תְּהֵא קַאי, מַזֶּה תְּגַבֶּה חוֹבְךָ וְלֹא מִמָּקוֹם אַחֵר: **וְשִׁחְרְרוֹ.** רַבּוֹ רִאשׁוֹן: **שׁוֹרֶת הַדִּין אֵין הֶעֱבֵד חַיָּב בְּלוּם.** לְרַבּוֹ שָׁנִי, שֶׁהַשְׁחְרוּר שֶׁשִּׁחְרְרוֹ רַבּוֹ רִאשׁוֹן מִקְּצָת גּוּפוֹ כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ בֶּן חוֹרִין דִּמְיָא לְגַבֵּי עֶבֶד, וְאֵין לָעֶבֶד עָלָיו כְּלוּם: **וְאֵין מְבָרְכִין אֶת הַשִּׁבּוּיִין מִפְּנֵי תִקּוּן הָעוֹלָם.** שֶׁמָּא יִקָּצְפוּ עַל הַשִּׁבּוּיִין הָעֲתִידִים לָבֹא לְיָדָם וְיִתְנוּם

וּכְשֶׁהַלַּחְלוּחִית נִכְנֶסֶת וּגְדָלָה בְּתוֹכוֹ שֶׁיָּכוֹל לַעֲצֹר מַהֵן כָּל שֶׁהוּא, הַיְנוּ כְּנִ

בְּשִׁלְשָׁלְאוֹת וְיָשִׁימוּ בְּסַד רִגְלָם: **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשְּׁבוּיִין.** דְּלֹא חִישׁ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל עַל הָעֲתִידִים לָבֹא בְּשִׁבְיָה, אֶלָּא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם שְׁבוּיִים עַתָּה עִמּוֹ, שֶׁאִם אֵין שְׁבוּי אֶלָּא הוּא יְחִידִי מַבְרִיחִין אוֹתוֹ, וְאֵין לְחוּשׁ כָּאן מִפְּנֵי תַּקָּנַת שְׁבוּיִים אֲחֵרִים כְּשְׁאֵין שְׁבוּיִים אֲחֵרִים עִמּוֹ. וְהָלְכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

(ז) **מָשׁוּם שָׁם רַע.** שֶׁיֵּצֵא עָלֶיהָ לַעַז זְנוּת: **מָשׁוּם נֶדֶר.** שֶׁנָּדְרָה, וְהוּא אוֹמֵר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה נִדְרָנִית: **לֹא יַחֲזִיר.** וַאֲפִלּוּ נִמְצְאוּ הַדְּבָרִים שֶׁקָּר, אוֹ הַנֶּדֶר הִתִּירוּ חָכָם, שֶׁמָּא תֵּלֵךְ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר וְיִמְצֵא הַלַּעַז שֶׁל זְנוּת שֶׁקָּר, וְהַנֶּדֶר יַתִּירֶנּוּ חָכָם וְהִיא לֹא תִּהְיֶה פְּרוּצָה בִּנְדָרִים, וְיֹאמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכָּךְ אֲפִלּוּ הָיוּ נוֹתְנִים לִי מֵאָה מָנֶה לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ, וְנִמְצָא גֵּט בָּטֵל וּבָנֶיהָ מַמְזֵרִים. לְפִיכָךְ אוֹמְרִים לוֹ הֲרֵי יוֹדֵעַ שֶׁהֲמוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר וּמִפּוֹךְ הַדְּבָרִים נִמְצָא שֶׁם רַע וּמְשׁוּם שֶׁם רַע לֹא יַחֲזִיר עוֹלְמִית, וּמִתּוֹךְ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ הוּא גּוֹמֵר וּמְגָרֵשׁ גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִים וְלָא מָצֵי תּוּ לְקַלְקָלָהּ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל נֶדֶר שֶׁיָּדְעוּ בּוֹ רַבִּים לֹא יַחֲזִיר.** רַבִּי יְהוּדָה סָבַר דְּטַעְמָא דְּאָמַר רַבָּנָן הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע וּמְשׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר, כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵיֶינָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בַּעֲרָיוֹת וּבִנְדָרִים, וּמְשׁוּם הָכִי קָאָמַר הָנֶּדֶר שֶׁיָּדְעוּ בּוֹ רַבִּים עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל אוֹ יוֹתֵר, אִיפָּא פְּרִיצוּתָא טְפֵי וְקָנְסוּהָ וְלֹא יַחֲזִיר, וְשֶׁלֹּא יָדְעוּ בּוֹ רַבִּים לֵיפָא פְּרִיצוּתָא כְּלֵי הַאי לֹא קָנְסוּהָ: **לֹא יַחֲזִיר.** דְּרִבִּי מֵאִיר סָבַר טַעְמָא מְשׁוּם הִלְכָךְ נֶדֶר שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר אֵבָל חָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר, יָכוֹל הוּא לְקַלְקֵל אֶת הַגֵּט שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר אֵבָל חָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר יוֹדֵעַ שֶׁחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ וְלֹא הָיָה לוֹ לְקַלְקֵל אֶת הַגֵּט לְאַחַר שֶׁתִּנָּשֵׂא לְאַחֵר וְיֹאמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ: **וְשֶׁאִינוֹ צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם.** אֶלָּא הוּא יָכוֹל לְהָפֵר, לֹא הָצְרְכוּ חֲכָמִים לֵאֹסֶר עָלָיו מִלְּהַחֲזִירָהּ, לְפִי שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְקַלְקֵלָהּ וּלְמוֹכְרָהּ אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ, שֶׁהֲרֵי נֶדֶר שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר הוּא וְהָיָה כְּאִן מִפְּנֵי תַּקָּנַת שְׁבוּיִים אֲחֵרִים עִמּוֹ. וְהָלְכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

(ז) **מָשׁוּם שָׁם רַע.** שֶׁיֵּצֵא עָלֶיהָ לַעַז זְנוּת: **מָשׁוּם נֶדֶר.** שֶׁנָּדְרָה, וְהוּא אוֹמֵר אִי אֶפְשִׁי בְּאִשָּׁה נִדְרָנִית: **לֹא יַחֲזִיר.** וַאֲפִלּוּ נִמְצְאוּ הַדְּבָרִים שֶׁקָּר, אוֹ הַנֶּדֶר הִתִּירוּ חָכָם, שֶׁמָּא תֵּלֵךְ וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר וְיִמְצֵא הַלַּעַז שֶׁל זְנוּת שֶׁקָּר, וְהַנֶּדֶר יַתִּירֶנּוּ חָכָם וְהִיא לֹא תִּהְיֶה פְּרוּצָה בִּנְדָרִים, וְיֹאמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכָּךְ אֲפִלּוּ הָיוּ נוֹתְנִים לִי מֵאָה מָנֶה לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ, וְנִמְצָא גֵּט בָּטֵל וּבָנֶיהָ מַמְזֵרִים. לְפִיכָךְ אוֹמְרִים לוֹ הֲרֵי יוֹדֵעַ שֶׁהַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר וּמִפּוֹךְ הַדְּבָרִים נִמְצָא שֵׁם רַע וּמְשׁוּם שֵׁם רַע לֹא יַחֲזִיר עוֹלְמִית, וּמִתּוֹךְ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ הוּא גּוֹמֵר וּמְגָרֵשׁ גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִים וְלָא מָצֵי תּוּ לְקַלְקֵלָהּ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל נֶדֶר שֶׁיָּדְעוּ בּוֹ רַבִּים לֹא יַחֲזִיר.** רַבִּי יְהוּדָה סָבַר דְּטַעְמָא דְּאָמַר רַבָּנָן הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע וּמְשׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר, כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵיֶינָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בַּעֲרָיוֹת וּבִנְדָרִים, וּמְשׁוּם הָכִי קָאָמַר הָנֶּדֶר שֶׁיָּדְעוּ בּוֹ רַבִּים עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל אוֹ יוֹתֵר, אִיפָּא פְּרִיצוּתָא טְפֵי וְקָנְסוּהָ וְלֹא יַחֲזִיר, וְשֶׁלֹּא יָדְעוּ בּוֹ רַבִּים לֵיפָא פְּרִיצוּתָא כְּלֵי הַאי לֹא קָנְסוּהָ: **לֹא יַחֲזִיר.** דְּרִבִּי מֵאִיר סָבַר טַעְמָא מְשׁוּם הִלְכָךְ נֶדֶר שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר אֵבָל חָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר, יָכוֹל הוּא לְקַלְקֵל אֶת הַגֵּט שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר אֵבָל חָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר יוֹדֵעַ שֶׁחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר וְלֹא הָיָה לוֹ לְקַלְקֵל אֶת הַגֵּט לְאַחַר שֶׁתִּנָּשֵׂא לְאַחֵר וְיֹאמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ: **וְשֶׁאִינוֹ צָרִיךְ חֲקִירַת חָכָם.** אֶלָּא הוּא יָכוֹל לְהָפֵר, לֹא הָצְרְכוּ חֲכָמִים לֵאֹסֶר עָלָיו מִלְּהַחֲזִירָהּ, לְפִי שֶׁאִינוֹ יָכוֹל לְקַלְקֵלָהּ וּלְמוֹכְרָהּ אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ, שֶׁהֲרֵי נֶדֶר שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר הוּא וְהָיָה כְּאִן מִפְּנֵי תַּקָּנַת שְׁבוּיִים אֲחֵרִים עִמּוֹ. וְהָלְכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

פרק ה (א) **הַנִּזְקָקִין שָׁמִין לָהֶם בָּעִדִּית.** אַף עַל גַּב דְּמִדְּאוֹרָיְתָא הִיא דְּכְתִיב (שמות כב ד) 'מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם', הַאי תַּנָּא סָבַר דְּ'מֵיטַב שָׂדֵהוּ' דְּנָקֵט קְרָא, וּמִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁיְּשַׁלֵּם מִבֵּינוֹנִית שֶׁבְּנִכְסָיו, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם טוֹבִים מִבֵּינִית שֶׁל אֲחֵרִים, וְלֹא מִבֵּינִית שֶׁל אֲחֵרִים בִּלְבַד אֶלָּא אֲפִלּוּ מִבֵּינִית שֶׁבְּנִכְסָיו, אִם אֵין לוֹ אֶלָּא מִשְׁכּוֹן אֶחָד מִשְׁכּוֹן זֶה מְשַׁלֵּם, וְא

דְּהַהִיא וַדַּאי לְכִי מֵיֵית אַגַּלְאי מִלְּתָא דְּהַוֵי גֵּט מְשַׁעַת נְתִינָה וְהַבָּא עָלֶיהָ פָּטוּר. אֶלָּא בְּאוֹמֵר לָהּ בִּמְסִירַת הַגֵּט הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ וְהִתְגָּרְשִׁי בּוֹ מֵעַת שֶׁאֲנִי בָּעוֹלָם אִם מֵתִי, רַבִּי יְהוּדָה סָבַר מִכִּי יְהֵיב לָהּ גִּטָּא וּמִקַּמֵּי לַמֵּיתָה הוּא דְּקָיְימָה כְּכִי אֶשֶׁת אִישׁ הִיא, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר מִכִּי יְהֵיב לָהּ גִּטָּא כָּל שָׁעָתָא מְסַפְּקָא לָן דְּלָמָא זוֹ הִיא שָׁעָה הַסְּמוּכָה לַמִּיתָה, וְהַוֵי גֵּט סָפֵק, וְאַף עַל גַּב דְּחַי טְפֵי, אֵין בְּרֵירָה, הִלְכָךְ סְפֵקָא הִיא וְהַבָּא עָלֶיהָ בְּאֶשֶׁם תָּלוּי: (ה) **הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת וְתִתֵּן.** מְגֹרֶשֶׁת מַעֲכְשָׁיו מִשְּׁעַת קַבָּלַת הַגֵּט, וְחַיֶּבֶת לִתֵּן מַה שֶּׁהִתְנָה עִמָּהּ. וְאִם אָבַד הַגֵּט אוֹ נִקְרַע קֹדֶם שֶׁתִּתֵּן אֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט אַחֵר, דְּכָל הָאוֹמֵר עַל מְנָת כְּאוֹמֵר מַעֲכְשָׁיו: **אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַעֲשֶׂה בְּצִיְּדָן.** בְּגִמָּרָא (עד:) מְפָרֵשׁ דְּחַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, ״אִם אָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אֲצָטְלִיתִי וְאַבְדָה אֲצָטְלִיתוֹ, אֲצָטְלִית דְּוָקָא קָאָמַר לָהּ, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר תִּתֵּן לוֹ אֶת דָּמֶיהָ שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ הַבַּעַל אֶלָּא לְהַרְוָחָה דִּידֵיהּ, וּמַעֲשֶׂה נָמִי בְּצִיְּדָן בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ וְכוּ׳ וְאָמְרוּ חֲכָמִים תִּתֵּן לוֹ אֶת דָּמֶיהָ׳. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ו) **עַל מְנָת שֶׁתְּשַׁמְּשִׁי אֶת אַבָּא עַל מְנָת שֶׁתְּנִיקִי אֶת בְּנִי.** בְּגִמָּרָא (עה:) מוֹקְמִינַן לָהּ בְּאוֹמֵר זְרֹק לִי חוֹבִי בְּתוֹרַת גִּטִּין, דְּכֵיוָן דְּאָמַר לַיֵּהּ הָכִי הֲוָה לַיֵּהּ לְחוֹב זֶה דִּין גֵּט, וְאִם זָרַק אוֹתוֹ הַלְוָה קָרוֹב לְמִפְּלְוָה וְאָבַד, זָכָה הַלְוָה וְאֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם. וְאִם קָרוֹב לְלְוָה, הַלְוָה חַיָּב וְכוּ׳. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ זְרֹק לִי חוֹבִי וְהַפְּטֵר, מִכֵּיוָן שֶׁזְּרָקוֹ לוֹ, בְּכָל עִנְיָן פָּטוּר: **לְאֲוִיר הַגָּג.** לְפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סְמוּךְ לְקַרְקַעִית הַגָּג, דְּכִלְבּוּד דָּמֵי: **מֵרְשׁוּת הַגָּג.** יָצָא מִמְּחִצַּת הַגָּג וְנִכְנַס לְתוֹךְ מְחִצַּת הַמָּקוֹם שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בּוֹ: **אוֹ נִשְׂרַף הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת.** וְהוּא שֶׁקָּדְמָה זְרִיקַת הַגֵּט בְּחָצֵר קֹדֶם שֶׁתָּהֵא הַדְּלָקָה בַּאֲוִיר הַחָצֵר. שֶׁאִם הָיְתָה הַדְּלָקָה בְּחָצֵר תְּחִלָּה, מֵעֶכֶשָׁו לִשְׂרֵפָה קָאָזִיל וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת: (ד) **בְּגֵט יָשָׁן.** שֶׁכָּתַב לְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאַחַר שֶׁנִּכְתַּב הַגֵּט נִתְיַחֵד עִמָּהּ. בֵּית שַׁמַּאי סְבְרֵי לֹא אָמְרִינַן גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ גִּטָּהּ קוֹדֵם לִבְנָהּ, שֶׁמָּא יִשְׁהֶה אֶת הַגֵּט שָׁנָה אוֹ שְׁנָתַיִם בֵּין כְּתִיבָה לִנְתִינָה, וְיִהְיוּ לָהּ בָּנִים מְמֻנֶּה בְּתוֹךְ זְמַן זֶה, וְאַחַר כָּךְ יִגָּרֵשֶׁנָּה בּוֹ, וּכְשֶׁיִּרְאוּ זְמַן הַגֵּט קוֹדֵם לְלֵדַת הַבֵּן יִהְיוּ סְבוּרִים שֶׁנִּתַּן לָהּ גֵּט מִשְּׁעַת כְּתִיבָה, וְהֲוֵי פְּגָם שֶׁיֹּאמְרוּ מִן הַפְּנִינָה נוֹלַד. וּפְסַק הֲהֲלָכָה, לֹא יְגָרֵשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יָשָׁן, וְאִם גֵּרֵשׁ

וְהָלַךְ הַבַּעַל לִמְדִינָה אַחֶרֶת, תִּנָּשֵׂא בּוֹ לְכַתְּחִלָּה: (ה) **כָּתַב לָהּ שֵׁם מַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת.** אִם הָיָה בְּבַבֶל וְכָתַב לְחָשְׁבּוֹן שְׁנוֹת מַלְכוּת אֱדוֹם, שֶׁאֵין לָהֶם מַלְכוּת בְּמָקוֹם כְּתִיבַת הַגֵּט, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה. וְנִקְרֵאת מַלְכוּת [אֱדוֹם] מַלְכוּת שֶׁאֵינָהּ הוֹגֶנֶת, שֶׁאֵין לָהּ לֹא כְּתָב וְלֹא לָשׁוֹן: **אוֹ שֶׁכָּתַב לָהּ שֵׁם מַלְכוּת מָדַי.** לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לִכְתֹּב לְשֵׁם הַמַּלְכוּת שֶׁל מְדִינָה שֶׁהַגֵּט נִכְתָּב בָּהּ מִשּׁוּם שְׁלוֹם מַלְכוּת, שֶׁיֹּאמְרוּ חֲשׁוּבִים אָנוּ בְּעֵינֵיהֶם שֶׁכּוֹתְבִים שִׁטְרוֹתֵיהֶם בִּשְׁמֵנוּ: **תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה.** אִם נִשֵּׂאת בְּגֵט זֶה תֵּצֵא מִן הָרִאשׁוֹן וּמִן הַשֵּׁנִי: **וְאֵין לָהּ לֹא פֵּרוֹת וְלֹא בָּלָאוֹת וְכוּ׳.** כּוּלֵּהּ מַתְנִיתִין מִפְּרָשָׁה בִּיבָמוֹת פֶּרֶק הָאִשָּׁה רַבָּה (פ״ו מ״א) [וז״ל שם, **וְלֹא בָּלָאוֹת.** מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּאָמַר (גמ׳ ה:) כָּל הַמְשַׁנֶּה מִפִּטְבַּע שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בִּגְטֵי הַוּלָד מְמַזֵּר. וְאֵינָהּ הֲלָכָה: **[לֹא] זֶה וְזֶה זָכְאִין בְּמְצִיאָתָהּ.** דְּטַעְמָא מַאי אָמוּר רַבָּנָן מְצִיאַת אִשָּׁה לְבַעְלָהּ, מִשּׁוּם אֵיבָה, הָכָא תָּהֲוֵי לָהּ אֵיבָה וְאֵיבָה: **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ.** דְּטַעְמָא מַאי אָמוּר רַבָּנָן מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְבַעְלָהּ, מִשּׁוּם מְזוֹנֵי, וְהָכָא דְּמִזּוֹנֵי לֵית לָהּ, מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לְאוֹ דִּילֵיהּ: **וְלֹא בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ.** דְּטַעְמָא מַאי בַּעַל מֵפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ, כִּי הֵיכִי דְּלֹא תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ, הָכָא תִּתְגַּנֶּה וְתִתְגַּנֶּה: **נִפְסְלָה מִן הַהֲנָאָה.** דְּוַוֹנָהּ הִיא: **מִן הַמַּעֲשֵׂר.** קְנָסָא הִיא, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת, וְאֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט מִשּׁוּם דְּלָאו מִלְּתָא הִיא, וְלֹא הִפְסִידָה כְּלוּם. **מִן הַתְּרוּמָה.** אֲפִילּוּ תְּרוּמָה דְּרַבָּנָן: **יוֹרְשִׁים כְּתָבָתָהּ.** כְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין (יבמות שם)]: (ו) **כָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁאָמְרוּ צָרוֹתֶיהָן מֻתָּרוֹת.** חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה עֲרָיוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים (יבמות פ״א מ״א) שֶׁצָּרוֹתֵיהֶן מֻתָּרוֹת לְבָעְלָה לְשׁוּק בִּלֹא חֲלִיצָה: **הָלְכוּ הָעֲרוֹת.** שֶׁל עֲרָיוֹת: **וְנִמְצְאוּ.** לְשׁוּק: **וְנִמְצְאוּ עֲרָיוֹת אִילּוֹנִיּוֹת,** וְאַגַּלְאי מִלְּתָא שָׁהָיוּ קְדוּשֵׁי הַפֵּת בְּטָעוּת, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הָיוּ אֵלּוּ צָרוֹתֵיהֶן וְלֹא פָּטְרוּם הָעֲרָיוֹת הָאֵלּוּ מִן הַחֲלִיצָה: **תֵּצֵא מִזֶּה.** מִבַּעַל זֶה שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ, וּמִן הַיָּבָם: **וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ.** וּבִיבָמוֹת מוֹקְמִינַן לָהּ כְּרִבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר יֵשׁ מִמְּזֵר מַחֲיֵבי לְאוּוִין, וְאֵינָהּ הֲלָכָה: (ז) **וְנִשֵּׂאת לְאָחֵר.** דְּקָיְמָא לָן בִּיאַת הָאַחַת פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ: **וְנִמְצָאת זוֹ.** שֶׁנִּתְיַבְּמָה אִילּוֹנִית, וְאֵין יְבוּמֶיהָ יְבוּמִין. וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נִפְטְרָה צָרָתָהּ, וְנִשֵּׂאת לְשׁוּק בִּלֹא חֲלִיצָה: **תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה.** מִבַּעַל זֶה וּמִיבָמָהּ הָרִאשׁוֹן: (ח) **כָּתַב סוֹפֵר גֵּט לָאִישׁ.** לְגָרֵשׁ בּוֹ אִשְׁתּוֹ: **וְשׁוֹבֵר לָאִשָּׁה.** שֶׁתִּמְסֹר לְבַעְלָהּ כְּשֶׁיִּפְרַע לָהּ כְּתֻבָּתָהּ: **וְנָתַן גֵּט לָאִשָּׁה וְשׁוֹבֵר לָאִישׁ.** וְהֵם מְסָרוּ זֶה לָזֶה. וְהֵלְכָה זוּ וְנִשֵּׂאת כִּכְבוֹדָהּ שְׁזֶה גֵּט שֶׁמְּסַר לָהּ בַּעְלָהּ וְזֶה מְסָרָהּ לוֹ אִשְׁתּוֹ שׁוֹבֵר. וְרַמַּב״ם גָּרִיס וְנָתַן גֵּט לְאִישׁ וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה, וּפֵרֵשׁ וְנָתַן, שֶׁחָשַׁב שֶׁנָּתַן גֵּט לְאִישׁ וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה, אֲבָל הוּא לֹא עָשָׂה אֶלָּא בְּהֶפְךָ. וְדָחוּק הוּא: **אִם לְאַלְתַּר.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת יָצָא גֵּט מִתַּחַת יַד הַבַּעַל, אֵינוֹ גֵּט וּצְרִיכָה גֵּט אַחֵר. וְאִם לְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת, הֲרֵי זֶה גֵּט: **לֹא כָּל הֵימֶנּוּ.** אֵין הַכֹּל כְּדִבְרֵיהֶן שֶׁל זֶה הָרִאשׁוֹן לְהַאֲמִינוֹ לְאַבֵּד זְכוּתוֹ שֶׁל שֵׁנִי שֶׁנִּשֵּׂאת, דְּאָמְרִינַן קִנּוּיָא הִיא בֵּינֵיהֶם וְהֶחֱלִיפוּ הַשִּׁטְרוֹת לְאַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת. וַהֲלָכָה כְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ט) **וְלָנָה עִמּוֹ בָּפֻנְדְּקִי.** וְיֵשׁ שֶׁם עֲדֵי יִחּוּד וְאֵין שָׁם עֲדֵי בִּיאָה. בֵּית הִלֵּל סְבְרֵי הַן הַן עֲדֵי יִחּוּד הַן הַן עֲדֵי בִּיאָה, וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעֵילָתוֹ בְּעֵילַת זְנוּת, וְהֲרֵי קִדְּשָׁהּ בִּבְיאָה. וּבֵית שַׁמַּאי סְבָרֵי לֹא אָמְרִינַן הַן הַן עֲדֵי יִחּוּד הַן עֲדֵי בִּיאָה עַד שֶׁיִּרְאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה: **גֵּט קָרֵחַ.** שֶׁקִּיְּרוּ מְרַבִּין מֵעֲדֵיהֶן, דְּתִקּוּן רַבָּנָן גֵּט מְקֻשָּׁר מִשּׁוּם כֹּהֲנִים קְפָדָנִים שֶׁהָיוּ כּוֹתְבִים גֵּט פְּתוּאוֹם לְנִשׂוֹתֵיהֶם וּמִתְחָרְטִים וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַחֲזִירָן, וְתִקְּנוּ לָהֶם גֵּט מְקֻשָּׁר שֶׁאֵינוֹ נַח לִכְתֹּב מְהֵרָה, שֶׁמָּא בְּתוֹךְ כָּךְ יִתְפַּיֵּס, וְכוֹתֵב שִׁיטָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם וְכוֹרְכָן עַל הַחֶלֶק וְתוֹפֵר וְעֵד אֶחָד חוֹתֵם עַל הַכָּרָךְ מִבַּחוּץ, וְחוֹזֵר וְכוֹתֵב שְׁנֵי שִׁיטִין אוֹ יוֹתֵר מִבִּפְנִים וְכוֹרְכָן עַל הַחֶלֶק וְחוֹתֵם עַד שֵׁנִי עַל הַכָּרָךְ מִבַּחוּץ, וְכֵן עַד שְׁלִישִׁי. וְאִם יֵשׁ קֶשֶׁר כָּרוּךְ וְאֵין עֵד חָתוּם מֵאֲחוֹרָיו, זֶהוּ גֵּט קָרֵחַ וּפָסוּל, דְּמִסְתָּמָא לְמִנְיַן קְשָׁרָיו הָיוּ עֵדָיו מִתְחַלָּה, וְחָיְשִׁינַן דִּלְמָא הַבַּעַל אָמַר לְהוּ כֻּלָּכֶם חֲתֹמוּ, וַהֲרֵי אֶחָד שֶׁלֹּא חָתַם. וְאִם נִשֵּׂאת אִשָּׁה בְּגֵט זֶה, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר כָּל הַמְשַׁנֶּה מִפִּטְבַּע שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִטֵּי הַוָּלָד מְמַזֵּר. וְאֵינָהּ הֲלָכָה: (י) **הַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו.** וַאֲפִילּוּ עֶבֶד, וַאֲפִילּוּ פָּסוּל לְעֵדוּת מֻחְמֶרֶת מֵעֶבֶד: **אֶלָּא קָרוֹב שֶׁהוּא רָאוּי לְהָעִיד בִּעְדוּת אַחֶרֶת.** שֶׁאֵין עָלָיו פְּסוּל עֵדוּת אֶלָּא קְרָבָה. אֲבָל עֶבֶד אוֹ גּוֹזֵל לֹא, עֶבֶד דִּלְמָא אָתֵי לְאַסּוֹקֵי לִיחְסִין, וְגוֹזֵל דִּלְמָא אָתוּ לְמֵימַר עֶבֶד תְּשׁוּבָה. אֲבָל קָרוֹב, כּוּלֵּי עָלְמָא יָדְעֵי לֵיהּ דְּקָרוֹב הוּא. וַהֲלָכָה כְּבֶן נַפּ שֶׁהַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין חוֹתֵם עָלָיו אֶלָּא עֵד אֶחָד פָּסוּל בְּלֹבֶד, וְהַשְּׁאָר צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם כְּשֵׁרִים:

פרק ט (א) **הַמְגָרֵשׁ.** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר. טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּכְתִיב (ויקרא כא ז) ׳וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ׳, אֲפִילּוּ לֹא נִתְגָּרְשָׁה אֶלָּא מֵאִישָׁהּ, דְּאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְגֹרֶשֶׁת מִמֶּנִּי וְאִי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם, פְּסוּלָה לְכֹהֲנָּה, אַלְמָא גֵּט הוּא, וְהָכָא דִּשְׁרֵיהּ לְכָל אָדָם חוּץ מִזֶּה, מֻתֶּרֶת לַאֲחֵרִים: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.** דְּאָמְרִי אִסּוּר כְּהֶנָּה שָׁאנִי, שֶׁרָבָה בָּהֶם הַכָּתוּב מְצֻוֹת יְתֵרוֹת, וְאַף עַל גַּב דְּהֲוָה גֵּט פְּסֻלָּה לְכְהֻנָּה, לֹא הֲוֵי גֵּט לְהַתִּירָהּ לָאֲחֵרִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. וְלֹא אָסְרֵי רַבָּנָן אֶלָּא כְּשֶׁאָמַר הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא לְפְלוֹנִי, אוֹ חוּץ מִפְּלוֹנִי, אֲבָל אִי אָמַר לָהּ הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּנָּשְׂאִי לְפְלוֹנִי, מוֹדוּ רַבָּנָן דְּהֲוֵי גֵּט, שֶׁהֲרֵי הִתִּירָהּ לְכָל אָדָם בְּמִסְירַת הַגֵּט, אֶלָּא שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא לְאוֹתוֹ פְּלוֹנִי, וְהָוֵה כִּשְׁאָר תְּנאֵי בְּעָלְמָא. וְאָסְרֵי רַבָּנָן לְמֵגְרֵשׁ לוֹמַר הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּנָּשְׂאִי לְאוֹתוֹ פְּלוֹנִי, אֲבָל אִי אָמַר לָהּ הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּנָּשְׂאִי לְפְלוֹנִי, מוֹדוּ רַבָּנָן דְּהֲוֵי גֵּט, שֶׁהֲרֵי הִתִּירָהּ לְכָל אָדָם בְּמִסְירַת הַגֵּט, אֶלָּא שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא לְאוֹתוֹ פְּלוֹנִי, וְהָוֵה כִּשְׁאָר תְּנאֵי בְּעָלְמָא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ט) **וְלָנָה עִמּוֹ בָּפֻנְדְּקִי.** וְיֵשׁ שָׁם עֲדֵי יִחּוּד וְאֵין שָׁם עֲדֵי בִּיאָה. בֵּית הִלֵּל סְבְרֵי הַן הַן עֲדֵי יִחּוּד הַן הַן עֲדֵי בִּיאָה, וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעֵילָתוֹ בְּעֵילַת זְנוּת, וְהֲרֵי קִדְּשָׁהּ בִּבְיאָה. וּבֵית שַׁמַּאי סְבָרֵי לֹא אָמְרִינַן הַן הַן עֲדֵי יִחּוּד הַן עֲדֵי בִּיאָה עַד שֶׁיִּרְאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה. **גֵּט קָרֵחַ.** שֶׁקִּיְּרוּ מְרַבִּין מֵעֲדֵיהֶן, דְּתִקּוּן רַבָּנָן גֵּט מְקֻשָּׁר מִשּׁוּם כֹּהֲנִים קְפָדָנִים שֶׁהָיוּ כּוֹתְבִים גֵּט פְּתוּאוֹם לְנִשׂוֹתֵיהֶם וּמִתְחָרְטִים וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַחֲזִירָן, וְתִקְּנוּ לָהֶם גֵּט מְקֻשָּׁר שֶׁאֵינוֹ נַח לִכְתֹּב מְהֵרָה, שֶׁמָּא בְּתוֹךְ כָּךְ יִתְפַּיֵּס, וְכוֹתֵב שִׁיטָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם וְכוֹרְכָן עַל הַחֶלֶק וְתוֹפֵר וְעֵד אֶחָד חוֹתֵם עַל הַכָּרָךְ מִבַּחוּץ, וְחוֹזֵר וְכוֹתֵב שְׁנֵי שִׁיטִין אוֹ יוֹתֵר מִבִּפְנִים וְכוֹרְכָן עַל הַחֶלֶק וְחוֹתֵם עַד שֵׁנִי עַל הַכָּרָךְ מִבַּחוּץ, וְכֵן עַד שְׁלִישִׁי. וְאִם יֵשׁ קֶשֶׁר כָּרוּךְ וְאֵין עֵד חָתוּם מֵאֲחוֹרָיו, זֶהוּ גֵּט קָרֵחַ וּפָסוּל, דְּמִסְתָּמָא לְמִנְיַן קְשָׁרָיו הָיוּ עֵדָיו מִתְחַלָּה, וְחָיְשִׁינַן דִּלְמָא הַבַּעַל אָמַר לְהוּ כֻּלָּכֶם חֲתֹמוּ, וַהֲרֵי אֶחָד שֶׁלֹּא חָתַם. וְאִם נִשֵּׂאת אִשָּׁה בְּגֵט זֶה, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר כָּל הַמְשַׁנֶּה מִפִּטְבַּע שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִטֵּי הַוָּלָד מְמַזֵּר. וְאֵינָהּ הֲלָכָה: (י) **הַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו.** וַאֲפִילּוּ עֶבֶד, וַאֲפִילּוּ פָּסוּל לְעֵדוּת מֻחְמֶרֶת מֵעֶבֶד: **אֶלָּא קָרוֹב שֶׁהוּא רָאוּי לְהָעִיד בִּעְדוּת אַחֶרֶת.** שֶׁאֵין עָלָיו פְּסוּל עֵדוּת אֶלָּא קְרָבָה. אֲבָל עֶבֶד אוֹ גּוֹזֵל לֹא, עֶבֶד דִּלְמָא אָתֵי לְאַסּוֹקֵי לִיחְסִין, וְגוֹזֵל דִּלְמָא אָתוּ לְמֵימַר עֶבֶד תְּשׁוּבָה. אֲבָל קָרוֹב, כּוּלֵּי עָלְמָא יָדְעֵי לֵיהּ דְּקָרוֹב הוּא. וַהֲלָכָה כְּבֶן נַפּ שֶׁהַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין חוֹתֵם עָלָיו אֶלָּא עֵד אֶחָד פָּסוּל בְּלֹבֶד, וְהַשְּׁאָר צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם כְּשֵׁרִים:

פרק ט (א) **הַמְגָרֵשׁ.** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר. טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּכְתִיב (ויקרא כא ז) ׳וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ׳, אֲפִילּוּ לֹא נִתְגָּרְשָׁה אֶלָּא מֵאִישָׁהּ, דְּאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְגֹרֶשֶׁת מִמֶּנִּי וְאִי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם, פְּסוּלָה לְכֹהֲנָּה, אַלְמָא גֵּט הוּא, וְהָכָא דִּשְׁרֵיהּ לְכָל אָדָם חוּץ מִזֶּה, מֻתֶּרֶת לַאֲחֵרִים: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.** דְּאָמְרִי אִסּוּר כְּהֶנָּה שָׁאנִי, שֶׁרָבָה בָּהֶם הַכָּתוּב מְצֻוֹת יְתֵרוֹת, וְאַף עַל גַּב דְּהֲוָה גֵּט פְּסֻלָּה לְכְהֻנָּה, לֹא הֲוֵי גֵּט לְהַתִּירָהּ לָאֲחֵרִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. וְלֹא אָסְרֵי רַבָּנָן אֶלָּא כְּשֶׁאָמַר הֲרֵי אַתְּ מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם אֶלָּא לְפְלוֹנִי, אוֹ חוּץ מִפְּלוֹנִי, אֲבָל אִי אָמַר לָהּ הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּנָּשְׂאִי לְפְלוֹנִי, מוֹדוּ רַבָּנָן דְּהֲוֵי גֵּט, שֶׁהֲרֵי הִתִּירָהּ לְכָל אָדָם בְּמִסְירַת הַגֵּט, אֶלָּא שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא לְאוֹתוֹ פְּלוֹנִי, וְהָוֵה כִּשְׁאָר תְּנאֵי בְּעָלְמָא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ט) **וְלָנָה עִמּוֹ בָּפֻנְדְּקִי.** וְיֵשׁ שָׁם עֲדֵי יִחּוּד וְאֵין שָׁם עֲדֵי בִּיאָה. בֵּית הִלֵּל סְבְרֵי הַן הַן עֲדֵי יִחּוּד הַן הַן עֲדֵי בִּיאָה, וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעֵילָתוֹ בְּעֵילַת זְנוּת, וְהֲרֵי קִדְּשָׁהּ בִּבְיאָה. וּבֵית שַׁמַּאי סְבָרֵי לֹא אָמְרִינַן הַן הַן עֲדֵי יִחּוּד הַן עֲדֵי בִּיאָה עַד שֶׁיִּרְאוּהָ שֶׁנִּבְעֲלָה. **גֵּט קָרֵחַ.** שֶׁקִּיְּרוּ מְרַבִּין מֵעֲדֵיהֶן, דְּתִקּוּן רַבָּנָן גֵּט מְקֻשָּׁר מִשּׁוּם כֹּהֲנִים קְפָדָנִים שֶׁהָיוּ כּוֹתְבִים גֵּט פְּתוּאוֹם לְנִשׂוֹתֵיהֶם וּמִתְחָרְטִים וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַחֲזִירָן, וְתִקְּנוּ לָהֶם גֵּט מְקֻשָּׁר שֶׁאֵינוֹ נַח לִכְתֹּב מְהֵרָה, שֶׁמָּא בְּתוֹךְ כָּךְ יִתְפַּיֵּס, וְכוֹתֵב שִׁיטָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם וְכוֹרְכָן עַל הַחֶלֶק וְתוֹפֵר וְעֵד אֶחָד חוֹתֵם עַל הַכָּרָךְ מִבַּחוּץ, וְחוֹזֵר וְכוֹתֵב שְׁנֵי שִׁיטִין אוֹ יוֹתֵר מִבִּפְנִים וְכוֹרְכָן עַל הַחֶלֶק וְחוֹתֵם עַד שֵׁנִי עַל הַכָּרָךְ מִבַּחוּץ, וְכֵן עַד שְׁלִישִׁי. וְאִם יֵשׁ קֶשֶׁר כָּרוּךְ וְאֵין עֵד חָתוּם מֵאֲחוֹרָיו, זֶהוּ גֵּט קָרֵחַ וּפָסוּל, דְּמִסְתָּמָא לְמִנְיַן קְשָׁרָיו הָיוּ עֵדָיו מִתְחַלָּה, וְחָיְשִׁינַן דִּלְמָא הַבַּעַל אָמַר לְהוּ כֻּלָּכֶם חֲתֹמוּ, וַהֲרֵי אֶחָד שֶׁלֹּא חָתַם. וְאִם נִשֵּׂאת אִשָּׁה בְּגֵט זֶה, תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בָּהּ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר כָּל הַמְשַׁנֶּה מִפִּטְבַּע שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים בְּגִטֵּי הַוָּלָד מְמַזֵּר. וְאֵינָהּ הֲלָכָה: (י) **הַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו.** וַאֲפִילּוּ עֶבֶד, וַאֲפִילּוּ פָּסוּל לְעֵדוּת מֻחְמֶרֶת מֵעֶבֶד: **אֶלָּא קָרוֹב שֶׁהוּא רָאוּי לְהָעִיד בִּעְדוּת אַחֶרֶת.** שֶׁאֵין עָלָיו פְּסוּל עֵדוּת אֶלָּא קְרָבָה. אֲבָל עֶבֶד אוֹ גּוֹזֵל לֹא, עֶבֶד דִּלְמָא אָתֵי לְאַסּוֹקֵי לִיחְסִין, וְגוֹזֵל דִּלְמָא אָתוּ לְמֵימַר עֶבֶד תְּשׁוּבָה. אֲבָל קָרוֹב, כּוּלֵּי עָלְמָא יָדְעֵי לֵיהּ דְּקָרוֹב הוּא. וַהֲלָכָה כְּבֶן נַפּ שֶׁהַכֹּל מַשְׁלִימִין עָלָיו. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין חוֹתֵם עָלָיו אֶלָּא עֵד אֶחָד פָּסוּל בְּלֹבֶד, וְהַשְּׁאָר צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם כְּשֵׁרִים:

מְגֹרֶשֶׁת קָרוֹב לוֹ אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. כָּל שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִשְׁמֹרוֹ וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁמֹרוֹ, זֶהוּ קָרוֹב לָהּ. וְכָל שֶׁהִיא אֵינָהּ יְכוֹלָה לִשְׁמֹרוֹ וְהוּא יָכוֹל לִשְׁמֹרוֹ זֶהוּ קָרוֹב לוֹ. שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לִשְׁמֹרוֹ אוֹ שְׁנֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לִשְׁמֹרוֹ, זֶהוּ מֻחֱזָה מִכֻּלָּם עַל מָחֳצָה. וּלְעִנְיַן פְּסַק הֲלָכָה אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת עַד שֶׁיִּגְיַע גֵּט לְיָדָהּ **אוֹ** לִרְשׁוּתָהּ (גמ׳ עח:): (ג) **אָמַר לוֹ בַּעַל חוֹבוֹ זְרֹק לִי חוֹבִי.** בְּגִמָּרָא (עח:) מוֹקְמִינַן לָהּ בְּאוֹמֵר זְרֹק לִי חוֹבִי בְּתוֹרַת גִּטִּין, דְּכֵיוָן דְּאָמַר לַיֵּהּ הָכִי הֲוָה לַיֵּהּ לְחוֹב זֶה דִּין גֵּט, וְאִם זָרַק אוֹתוֹ הַלְוָה קָרוֹב לַמַּפְלְוָה וְאָבַד, זָכָה הַלְוָה וְאֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם. וְאִם קָרוֹב לְלְוָה, הַלְוָה חַיָּב וְכוּ׳. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ זְרֹק לִי חוֹבִי וְהַפְּטֵר, מִכֵּיוָן שֶׁזְּרָקוֹ לוֹ, בְּכָל עִנְיָן פָּטוּר: **לְאֲוִיר הַגָּג.** לְפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סְמוּךְ לְקַרְקַעִית הַגָּג, דְּכִלְבּוּד דָּמֵי: **מֵרְשׁוּת הַגָּג.** יָצָא מִמְּחִצַּת הַגָּג וְנִכְנַס לְתוֹךְ מְחִצַּת הַ

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין

פרק א (א) **הָאִשָּׁה נִקְנֵית.** לְפִי שֶׁאֵין הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת אֶלָּא מִדַּעְתָּהּ, תָּנָא הָאִשָּׁה נִקְנֵית וְלֹא תָּנָא הָאִישׁ קוֹנֶה. וְאִידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא הָאִשָּׁה נִקְנֵית, תָּנָא סֵיפָא הַיְבָמָה נִקְנֵית, וְאַף עַל גַּב דִּיבְמָה נִקְנֵית לַיָּבָם בֵּין מִדַּעְתָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ: **נִקְנֵית בְּכֶסֶף.** דִּגְמָרִינַן קִיחָה קִיחָה מִשָּׂדֶה עֶפְרוֹן, כְּתִיב הָכָא (דברים כד א) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה', וּכְתִיב הָתָם (בראשית כג יג) 'נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי': **בְּשָׁטָר.** כְּגוֹן שֶׁכָּתַב לָהּ עַל הַנְּיָר אוֹ עַל הַחֶרֶס וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, בִּתְּךָ מְקֻדֶּשֶׁת לִי, בִּתְּךָ מְאֹרָסֶת לִי, בִּתְּךָ לְאִנְתּוּ, וּנְתָנוֹ לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים. וְיִלְפִּינַן לָהּ מִדִּכְתִיב (דברים כד ב) 'וְיָצְאָה וְהָיְתָה', מַה יְצִיאָה בְּשָׁטָר, דִּכְתִיב (שם פסוק ג) 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת', אַף הֲוָיָה בְּשָׁטָר: **וּבִיאָה.** בָּא עָלֶיהָ בִּפְנֵי עֵדִים לִשֵּׁם קִדּוּשִׁין, דִּכְתִיב (שם פסוק א) 'כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ', וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לְךָ קִדּוּשִׁין מְפֹרָשִׁים בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִקִּדּוּשֵׁי בִיאָה, אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהַמְקַדֵּשׁ בְּבִיאָה מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת, שֶׁלֹּא יְהֵא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּצִין: **בְּפֻרוּטָה.** הֵיא חֲצִי שְׁעוֹרָה שֶׁל כֶּסֶף: **הַיְבָמָה נִקְנֵית.** לַיָּבָם לִהְיוֹת כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, **בְּבִיאָה.** אֲבָל כֶּסֶף וּשְׁטָר לֹא מְהַנּוּ בָּהּ מִדְּאוֹרַיְתָא, אֶלָּא רַבָּנָן הוּא דְּתַקּוֹן דְּמְהַנֵּי בָּהּ מַאֲמָר לְפָסְלָהּ עַל שָׁאָר הָאַחִין, אֲבָל לֹא לְפָטְרָהּ מִן הַחֲלִיצָה, וְלֹא לְהַטְמֵא לָהּ: (ב) **עֶבֶד עִבְרִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף.** דִּכְתִיב (ויקרא כה נא) 'מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ', מִלְּמֵד שֶׁהוּא נִקְנֶה בְּכֶסֶף: **וּבְשָׁטָר.** שֶׁנֶּאֱמַר בְּאָמָה הָעִבְרִיָּה (שמות כא י) 'אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ', הַקִּישָׁהּ הַכָּתוּב לָאַחֶרֶת, מָה אַחֶרֶת בִּשְׁטָר אַף הָאָמָה בִּשְׁטָר, וְיִלְמֹד עֶבֶד עִבְרִי מֵאָמָה הָעִבְרִיָּה, דִּכְתִיב (דברים טו יב) 'הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה', מְקִישׁ עִבְרִי לְעִבְרִיָּה: **בְּשָׁנִים.** לְסוֹף שֵׁשׁ שָׁנִים יֵצֵא חָפְשִׁי, וַאֲפִלּוּ הָיְתָה בְּתוֹךְ שֵׁשׁ שָׁנִים, עוֹבֵד, דִּכְתִיב (שמות כא ב) 'שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִיעִית', פְּעָמִים שֶׁהוּא עוֹבֵד בַּשְּׁבִיעִית: **וּבְיוֹבֵל.** אִם פָּגַע יוֹבֵל בְּתוֹךְ שֵׁשׁ שָׁנִים, מוֹצִיאוֹ: **וּבִגְרִעוֹן כֶּסֶף.** דִּכְתִיב בְּאָמָה הָעִבְרִיָּה (שם פסוק ח) 'וְהָפְדָּהּ', וְהֵקֵשׁ עִבְרִי לְעִבְרִיָּה, אִם קָנָאוֹ רַבּוֹ בְּשֵׁשׁ מָנִים וְהוּא עָתִיד לָצֵאת לְסוֹף שֵׁשׁ, נִמְצָא קוֹנֶה עֲבוֹדַת כָּל שָׁנָה בְּמָנֶה, כְּשֶׁבָּא לִפְדּוֹת עַצְמוֹ מְגֹרֶע לוֹ רַבּוֹ מִפְּדְיוֹנוֹ דְּמֵי עֲבוֹדַת הַשָּׁנִים שֶׁעָבַד: **יִתְרָה עָלָיו אָמָה.** שֶׁקּוֹנֶה עַצְמָהּ בְּכָל אֶלֶף וּבְסִימָנֵי נַעֲרוּת, דִּדְיָלְפִינַן מִ'וְיָצְאָה חִנָּם' (שם פסוק יא), רַבָּה לָהּ יְצִיאָה לָוֹ, שֶׁיּוֹצְאָה בְּסִימָנִים: **וּבְמִיתַת הָאָדוֹן.** דִּכְתִיב (שם פסוק ו) 'וְעָבְדוֹ לְעֹלָם', לוֹ וְלֹא לַבָּן. אֲבָל הַנִּמְכָּר וּמֵת הָאָדוֹן בְּתוֹךְ שֵׁשׁ, עוֹבֵד לַבָּן, דִּכְתִיב (שם פסוק ב) 'שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד', בֵּין לוֹ בֵּין לְבָנוֹ. וְדִוְקָא לַבָּן עוֹבֵד כָּל שֵׁשׁ אִם מֵת הָאָדוֹן, אֲבָל לַבַּת וְלָאֵשׁ וּלְשֹׁאֵר יוֹרְשִׁים אֵינוֹ עוֹבֵד, דִּכְתִיב (דברים טו יב) 'וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים', לְךָ וְלֹא לַיּוֹרְשִׁים. וְאָמָה הָעִבְרִיָּה קוֹנָה עַצְמָהּ בִּמְיתַת הָאָדוֹן כְּנִרְצָע, דִּכְתִיב גַּבֵּי נִרְצָע (שם פסוק יז) 'וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן': (ג) **עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף וּבְשָׁטָר וּבְחֲזָקָה.** דִּכְתִיב (ויקרא כה מו) 'וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם [אַחֲרֵיכֶם] לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה', הֵקִישׁ עֲבָדִים לְקַרְקָעוֹת, מַה קַּרְקַע נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבְחֲזָקָה, אַף עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבְחֲזָקָה. וְחֶזְקַת הָעֶבֶד, כְּגוֹן שֶׁהִתִּיר מִנְעָל לִרְבּוֹ, אוֹ הִנְעִילוֹ, אוֹ הוֹלִיךְ כֵּלָיו אַחֲרָיו לְבֵית הַמֶּרְחָץ, הִפְשִׁיטוֹ, הִרְחִיצוֹ, סָכוֹ, גָּרְדוֹ, הִלְבִּישׁוֹ, הִנְעִילוֹ אוֹ שֶׁהִגְבִּיהַּ הֶרֶב אֶת הָעֶבֶד, קָנָאוֹ: **בְּכֶסֶף עַל יְדֵי אֲחֵרִים.** שֶׁיִּתְּנוּהוּ לְרַבּוֹ עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה זֶה בֶּן חוֹרִין, אֲבָל הוּא עַצְמוֹ לֹא יִקְבְּלוּ מֵהֶם וַאֲפִלּוּ עַל מְנָת שֶׁאֵין לְרַבּוֹ רְשׁוּת בּוֹ, דְּקָסָבַר אֵין קִנְיָן לְעֶבֶד בְּשׁוּם צַד בִּלֹא רַבּוֹ: **וּבְשָׁטָר עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** דְּכָתַב חוֹבָה הוּא לָעֶבֶד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵרוּת, שֶׁאִם עֶבֶד כֹּהֵן הוּא, פּוֹסְלוֹ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה, וְאִם עֶבֶד יִשְׂרָאֵל הוּא, אוֹסְרוֹ בְּשִׁפְחָה, וּמְשׁוּם הָכִי קָאָמַר דְּאֵינוֹ יוֹצֵא לְחֵרוּת בְּשָׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים אֶלָּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ, דְּכִיוָן דְּחוֹבָה הִיא לוֹ אֵין חֵבֶן לְאָדָם אֶלָּא בְּפָנָיו, וְכָפָף דְּעַל יְדֵי אֲחֵרִים שָׁאנֵי, שֶׁכֵּן קַבָּלַת רַבּוֹ גָּרְמָה לוֹ לְהִשְׁתַּחְרֵר מֵאֲלֵיהֶן, וְאֵין אֲחֵרִים הַלְּוֹוֹ חֵבֶן לוֹ, אֶלָּא קַבָּלַת הָרַב, וְהָרַב אֵינוֹ נַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ, אֶלָּא לְצָרְכָּךְ עַצְמוֹ, וּמִקַּמְּהוּ מְאַלְיָא: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** דִּקְסָבְרֵי יֵשׁ קִנְיָן לְעֶבֶד בִּלֹא רַבּוֹ, הִלְכָּךְ קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף אֲפִלּוּ עַל יְדֵי עַצְמוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן עַל יְדֵי אֲחֵרִים: **וּבְשָׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים.** דְּסָבְרֵי זְכוּת הוּא לְעֶבֶד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵרוּת, וְזָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים. וְהָעֶבֶד כְּנַעֲנִי קוֹנֶה עַצְמוֹ אִם סִפֵּא רַבּוֹ אֶת עֵינוֹ, אוֹ הִפִּיל אֶת שִׁנּוֹ, אוֹ קָטַע מִמֶּנּוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֲבָרִים, שֶׁהֵם [רָאשֵׁי] אֶצְבְּעוֹת יָדַיִם וְאֶצְבְּעוֹת רַגְלַיִם, וְרָאשֵׁי אָזְנַיִם, וְרֹאשׁ הַחֹטֶם, וְרֹאשׁ הַזַּכְרוּת, וְרָאשֵׁי שְׂדַיִם בְּאִשָּׁה. וְהָא דְּלֹא חָשִׁיב לְהוּ בְּמַתְנִיתִין בִּכְלַל הַדְּבָרִים שֶׁהָעֶבֶד קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ, מִשּׁוּם דְּהַיְינוּ קָרָא בְּרֹאשֵׁי אֲבָרִים צָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ, וְהֵינוּ קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּשָׁטָר: **וּבְלֹבֶד שֶׁיִּהְא הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים.** דְּעֶבֶד אֵין לוֹ כְּלוּם, דְּאַף מְצִיאָה וְקַבָּלַת מַתָּנָה הַכֹּל לְרַבּוֹ, וְאִם בָּא לְהַפְדּוֹת עַל יְדֵי עַצְמוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים שֶׁיִּהוּא עוֹבֵד בִּשְׁבִיעִית: **וּבְיוֹבֵל.** אִם פָּגַע יוֹבֵל בְּתוֹךְ שֵׁשׁ שָׁנִים, מוֹצִיאוֹ: **וּבִגְרִעוֹן כֶּסֶף.** דִּכְתִיב בְּאָמָה הָעִבְרִיָּה (שם פסוק ח) 'וְהֵקֵשׁ עִבְרִי לְעִבְרִיָּה, וְהָפְדָּהּ', וְהֵקֵשׁ עִבְרִי לְעִבְרִיָּה, אִם קָנָאוֹ רַבּוֹ בְּשֵׁשׁ מָנִים וְהוּא עָתִיד לָצֵאת לְסוֹף שֵׁשׁ, נִמְצָא קוֹנֶה עֲבוֹדַת כָּל שָׁנָה בְּמָנֶה, כְּשֶׁבָּא לִפְדּוֹת עַצְמוֹ מְגֹרֶע לוֹ רַבּוֹ מִפְּדְיוֹנוֹ דְּמֵי עֲבוֹדַת הַשָּׁנִים שֶׁעָבַד: **יִתְרָה עָלָיו אָמָה.** שֶׁקּוֹנֶה עַצְמָהּ בְּכָל אֶלֶף וּבְסִימָנֵי נַעֲרוּת, דִּדְיָלְפִינַן מִ'וְיָצְאָה חִנָּם' (שם פסוק יא), רַבָּה לָהּ יְצִיאָה לָוֹ, שֶׁיּוֹצְאָה בְּסִימָנִים: **וּבְמִיתַת הָאָדוֹן.** דִּכְתִיב (שם פסוק ו) 'וְעָבְדוֹ לְעֹלָם', לוֹ וְלֹא לַבָּן. אֲבָל הַנִּמְכָּר וּמֵת הָאָדוֹן בְּתוֹךְ שֵׁשׁ, עוֹבֵד לַבָּן, דִּכְתִיב (שם פסוק ב) 'שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד', בֵּין לוֹ בֵּין לִבְנוֹ. וְדִוְקָא לַבָּן עוֹבֵד כָּל שֵׁשׁ אִם מֵת הָאָדוֹן, אֲבָל לַבַּת וְלָאֵשׁ וּלְשֹׁאֵר יוֹרְשִׁים אֵינוֹ עוֹבֵד, דִּכְתִיב (דברים טו יב) 'וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים', לְךָ וְלֹא לַיּוֹרְשִׁים. וְאָמָה הָעִבְרִיָּה קוֹנָה עַצְמָהּ בְּמִיתַת הָאָדוֹן כְּנִרְצָע, דִּכְתִיב גַּבֵּי נִרְצָע (שם פסוק יז) 'וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן': (ג) **עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף וּבְשָׁטָר וּבְחֲזָקָה.** דִּכְתִיב (ויקרא כה מו) 'וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם [אַחֲרֵיכֶם] לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה', הֵקִישׁ עֲבָדִים לְקַרְקָעוֹת, מַה קַּרְקַע נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבְחֲזָקָה, אַף עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבְחֲזָקָה. וְחֶזְקַת הָעֶבֶד, כְּגוֹן שֶׁהִתִּיר מִנְעָל לִרְבּוֹ, אוֹ הִנְעִילוֹ, אוֹ הוֹלִיךְ כֵּלָיו אַחֲרָיו לְבֵית הַמֶּרְחָץ, הִפְשִׁיטוֹ, הִרְחִיצוֹ, סָכוֹ, גָּרְדוֹ, הִלְבִּישׁוֹ, הִנְעִילוֹ אוֹ שֶׁהִגְבִּיהַּ הֶרֶב אֶת הָעֶבֶד, קָנָאוֹ: **בְּכֶסֶף עַל יְדֵי אֲחֵרִים.** שֶׁיִּתְּנוּהוּ לְרַבּוֹ עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה זֶה בֶּן חוֹרִין, אֲבָל הוּא עַצְמוֹ לֹא יִקְבְּלוּ מֵהֶם וַאֲפִלּוּ עַל מְנָת שֶׁאֵין לְרַבּוֹ רְשׁוּת בּוֹ, דְּקָסָבַר אֵין קִנְיָן לְעֶבֶד בְּשׁוּם צַד בִּלֹא רַבּוֹ: **וּבְשָׁטָר עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** דְּכָתַב חוֹבָה הוּא לָעֶבֶד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵרוּת, שֶׁאִם עֶבֶד כֹּהֵן הוּא, פּוֹסְלוֹ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה, וְאִם עֶבֶד יִשְׂרָאֵל הוּא, אוֹסְרוֹ בְּשִׁפְחָה, וּמְשׁוּם הָכִי קָאָמַר דְּאֵינוֹ יוֹצֵא לְחֵרוּת בְּשָׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים אֶלָּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ, דִּכְיוָן דְּחוֹבָה הִיא לוֹ אֵין חֵבֶן לְאָדָם אֶלָּא בְּפָנָיו, וְכָפָף דְּעַל יְדֵי אֲחֵרִים שָׁאנֵי, שֶׁכֵּן קַבָּלַת רַבּוֹ גָּרְמָה לוֹ לְהִשְׁתַּחְרֵר מֵאֲלֵיהֶן, וְאֵין אֲחֵרִים הַלְּוֹוֹ חֵבֶן לוֹ, אֶלָּא קַבָּלַת הָרַב, וְהָרַב אֵינוֹ נַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ, אֶלָּא לְצָרְכָּךְ עַצְמוֹ, וּמִקַּמְּהוּ מְאַלְיָא: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** דִּקְסָבְרֵי יֵשׁ קִנְיָן לְעֶבֶד בִּלֹא רַבּוֹ, הִלְכָּךְ קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף אֲפִלּוּ עַל יְדֵי עַצְמוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן עַל יְדֵי אֲחֵרִים: **וּבְשָׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים.** דְּסָבְרֵי זְכוּת הוּא לְעֶבֶד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵרוּת, וְזָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים. וְהָעֶבֶד כְּנַעֲנִי קוֹנֶה עַצְמוֹ אִם סִפֵּא רַבּוֹ אֶת עֵינוֹ, אוֹ הִפִּיל אֶת שִׁנּוֹ, אוֹ קָטַע מִמֶּנּוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֲבָרִים, שֶׁהֵם [רָאשֵׁי] אֶצְבְּעוֹת יָדַיִם וְאֶצְבְּעוֹת רַגְלַיִם, וְרָאשֵׁי אָזְנַיִם, וְרֹאשׁ הַחֹטֶם, וְרֹאשׁ הַזַּכְרוּת, וְרָאשֵׁי שְׂדַיִם בְּאִשָּׁה. וְהָא דְּלֹא חָשִׁיב לְהוּ בְּמַתְנִיתִין בִּכְלַל הַדְּבָרִים שֶׁהָעֶבֶד קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ, מִשּׁוּם דְּהַיְינוּ קָרָא בְּרֹאשֵׁי אֲבָרִים צָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ, וְהֵינוּ קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּשָׁטָר: **וּבְלֹבֶד שֶׁיִּהְא הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים.** דְּעֶבֶד אֵין לוֹ כְּלוּם, דְּאַף מְצִיאָה וְקַבָּלַת מַתָּנָה הַכֹּל לְרַבּוֹ, וְאִם בָּא לְהַפְדּוֹת עַל יְדֵי עַצְמוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים שֶׁיִּהוּא עוֹבֵד בִּשְׁבִיעִית: (ד) **בַּמְסִירָה.** בְּעָלִים מוֹסְרִיזָאוֹ בִּשְׁעָרָהּ: **בַּהֲגְבָּהָה.** וְלֹא בִּמְשִׁיכָה: **נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה.** וְאַף עַל גַּב דְּאָפְשָׁר בַּהֲגְבָּהָה, מִכָּל מָקוֹם נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה, מִשּׁוּם דְּמִסְרָכָא, שֶׁהִיא מִתְחַזֶּקֶת בִּצְפָרְנֶיהָ תָּמִיד לַאֲחֹז עַל גַּבֵּי קַרְקַע. **וּפְסַק הֶחָלָבָה, בֵּין בְּהֵמָה דַּקָּה בֵּין בְּהֵמָה גַּסָּה נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה וְכָל שֶׁכֵּן בַּהֲגְבָּהָה.** וּמִשִּׁיכָה קוֹנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, אַף עֶבֶד נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, וְחֶזְקַת הָעֶבֶד, כְּגוֹן שֶׁהִתִּיר מִנְעָלוֹ לִרְבּוֹ, אוֹ הִנְעִילוֹ, אוֹ הוֹלִיךְ כֵּלָיו אַחֲרָיו לְבֵית הַמֶּרְחָץ, הִפְשִׁיטוֹ, הִרְחִיצוֹ, סָכוֹ, גָּרְדוֹ, הִלְבִּישׁוֹ, הִנְעִילוֹ אוֹ שֶׁהִגְבִּיהַּ הֶרֶב אֶת הָעֶבֶד, קָנָאוֹ: **בְּכֶסֶף עַל יְדֵי אֲחֵרִים.** שֶׁיִּתְּנוּהוּ לְרַבּוֹ עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה זֶה בֶּן חוֹרִין, אֲבָל הוּא עַצְמוֹ לֹא יִקְבְּלוּ מֵהֶם וַאֲפִלּוּ עַל מְנָת שֶׁאֵין לְרַבּוֹ רְשׁוּת בּוֹ, דְּקָסָבַר אֵין קִנְיָן לְעֶבֶד בְּשׁוּם צַד בִּלֹא רַבּוֹ: **וּבְשָׁטָר עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** דְּכָתַב חוֹבָה הוּא לָעֶבֶד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵרוּת, שֶׁאִם עֶבֶד כֹּהֵן הוּא, פּוֹסְלוֹ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה, וְאִם עֶבֶד יִשְׂרָאֵל הוּא, אוֹסְרוֹ בְּשִׁפְחָה, וּמְשׁוּם הָכִי קָאָמַר דְּאֵינוֹ יוֹצֵא לְחֵרוּת בְּשָׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים אֶלָּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ, דִּכְיוָן דְּחוֹבָה הִיא לוֹ אֵין חֵבֶן לְאָדָם אֶלָּא בְּפָנָיו, וְכָפָף דְּעַל יְדֵי אֲחֵרִים שָׁאנֵי, שֶׁכֵּן קַבָּלַת רַבּוֹ גָּרְמָה לוֹ לְהִשְׁתַּחְרֵר מֵאֲלֵיהֶן, וְאֵין אֲחֵרִים הַלְּוֹוֹ חֵבֶן לוֹ, אֶלָּא קַבָּלַת הָרַב, וְהָרַב אֵינוֹ נַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ, אֶלָּא לְצָרְכָּךְ עַצְמוֹ, וּמִקַּמְּהוּ מְאַלְיָא: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** דִּקְסָבְרֵי יֵשׁ קִנְיָן לְעֶבֶד בִּלֹא רַבּוֹ, הִלְכָּךְ קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף אֲפִלּוּ עַל יְדֵי עַצְמוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן עַל יְדֵי אֲחֵרִים: **וּבְשָׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים.** דְּסָבְרֵי זְכוּת הוּא לְעֶבֶד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵרוּת, וְזָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים. וְהָעֶבֶד כְּנַעֲנִי קוֹנֶה עַצְמוֹ אִם סִפֵּא רַבּוֹ אֶת עֵינוֹ, אוֹ הִפִּיל אֶת שִׁנּוֹ, אוֹ קָטַע מִמֶּנּוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֲבָרִים, שֶׁהֵם [רָאשֵׁי] אֶצְבְּעוֹת יָדַיִם וְאֶצְבְּעוֹת רַגְלַיִם, וְרָאשֵׁי אָזְנַיִם, וְרֹאשׁ הַחֹטֶם, וְרֹאשׁ הַזַּכְרוּת, וְרָאשֵׁי שְׂדַיִם בְּאִשָּׁה. וְהָא דְּלֹא חָשִׁיב לְהוּ בְּמַתְנִיתִין בִּכְלַל הַדְּבָרִים שֶׁהָעֶבֶד קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ, מִשּׁוּם דְּהַיְינוּ קָרָא בְּרֹאשֵׁי אֲבָרִים צָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ, וְהֵינוּ קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּשָׁטָר: **וּבְלֹבֶד שֶׁיִּהְא הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים.** דְּעֶבֶד אֵין לוֹ כְּלוּם, דְּאַף מְצִיאָה וְקַבָּלַת מַתָּנָה הַכֹּל לְרַבּוֹ, וְאִם בָּא לְהַפְדּוֹת עַל יְדֵי עַצְמוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים שֶׁיִּהוּא עוֹבֵד בִּשְׁבִיעִית: (ד) **בַּמְסִירָה.** בְּעָלִים מוֹסְרִיזָאוֹ בִּשְׁעָרָהּ: **בַּהֲגְבָּהָה.** וְלֹא בִּמְשִׁיכָה: **נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה.** וְאַף עַל גַּב דְּאָפְשָׁר בַּהֲגְבָּהָה, מִכָּל מָקוֹם נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה, מִשּׁוּם דְּמִסְרָכָא, שֶׁהִיא מִתְחַזֶּקֶת בִּצְפָרְנֶיהָ תָּמִיד לַאֲחֹז עַל גַּבֵּי קַרְקַע. **וּפְסַק הֶחָלָבָה, בֵּין בְּהֵמָה דַּקָּה בֵּין בְּהֵמָה גַּסָּה נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה וְכָל שֶׁכֵּן בַּהֲגְבָּהָה.** וּמִשִּׁיכָה קוֹנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, אַף עֶבֶד נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, וְחֶזְקַת הָעֶבֶד, כְּגוֹן שֶׁהִתִּיר מִנְעָל לִרְבּוֹ, אוֹ הִנְעִילוֹ, אוֹ הוֹלִיךְ כֵּלָיו אַחֲרָיו לְבֵית הַמֶּרְחָץ, הִפְשִׁיטוֹ, הִרְחִיצוֹ, סָכוֹ, גָּרְדוֹ, הִלְבִּישׁוֹ, הִנְעִילוֹ אוֹ שֶׁהִגְבִּיהַּ הֶרֶב אֶת הָעֶבֶד, קָנָאוֹ: **בְּכֶסֶף עַל יְדֵי אֲחֵרִים.** שֶׁיִּתְּנוּהוּ לְרַבּוֹ עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה זֶה בֶּן חוֹרִין, אֲבָל הוּא עַצְמוֹ לֹא יִקְבְּלוּ מֵהֶם וַאֲפִלּוּ עַל מְנָת שֶׁאֵין לְרַבּוֹ רְשׁוּת בּוֹ, דְּקָסָבַר אֵין קִנְיָן לְעֶבֶד בְּשׁוּם צַד בִּלֹא רַבּוֹ: **וּבְשָׁטָר עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** דְּכָתַב חוֹבָה הוּא לָעֶבֶד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵרוּת, שֶׁאִם עֶבֶד כֹּהֵן הוּא, פּוֹסְלוֹ מִלֶּאֱכֹל בִּתְרוּמָה, וְאִם עֶבֶד יִשְׂרָאֵל הוּא, אוֹסְרוֹ בְּשִׁפְחָה, וּמְשׁוּם הָכִי קָאָמַר דְּאֵינוֹ יוֹצֵא לְחֵרוּת בְּשָׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים אֶלָּא עַל יְדֵי עַצְמוֹ, דִּכְיוָן דְּחוֹבָה הִיא לוֹ אֵין חֵבֶן לְאָדָם אֶלָּא בְּפָנָיו, וְכָפָף דְּעַל יְדֵי אֲחֵרִים שָׁאנֵי, שֶׁכֵּן קַבָּלַת רַבּוֹ גָּרְמָה לוֹ לְהִשְׁתַּחְרֵר מֵאֲלֵיהֶן, וְאֵין אֲחֵרִים הַלְּוֹוֹ חֵבֶן לוֹ, אֶלָּא קַבָּלַת הָרַב, וְהָרַב אֵינוֹ נַעֲשֶׂה שְׁלוּחוֹ, אֶלָּא לְצָרְכָּךְ עַצְמוֹ, וּמִקַּמְּהוּ מְאַלְיָא: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** דִּקְסָבְרֵי יֵשׁ קִנְיָן לְעֶבֶד בִּלֹא רַבּוֹ, הִלְכָּךְ קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף אֲפִלּוּ עַל יְדֵי עַצְמוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן עַל יְדֵי אֲחֵרִים: **וּבְשָׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים.** דְּסָבְרֵי זְכוּת הוּא לְעֶבֶד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי רַבּוֹ לְחֵרוּת, וְזָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים. וְהָעֶבֶד כְּנַעֲנִי קוֹנֶה עַצְמוֹ אִם סִפֵּא רַבּוֹ אֶת עֵינוֹ, אוֹ הִפִּיל אֶת שִׁנּוֹ, אוֹ קָטַע מִמֶּנּוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה רָאשֵׁי אֲבָרִים, שֶׁהֵם [רָאשֵׁי] אֶצְבְּעוֹת יָדַיִם וְאֶצְבְּעוֹת רַגְלַיִם, וְרָאשֵׁי אָזְנַיִם, וְרֹאשׁ הַחֹטֶם, וְרֹאשׁ הַזַּכְרוּת, וְרָאשֵׁי שְׂדַיִם בְּאִשָּׁה. וְהָא דְּלֹא חָשִׁיב לְהוּ בְּמַתְנִיתִין בִּכְלַל הַדְּבָרִים שֶׁהָעֶבֶד קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ, מִשּׁוּם דְּהַיְינוּ קָרָא בְּרֹאשֵׁי אֲבָרִים צָרִיךְ גֵּט שִׁחְרוּר מֵרַבּוֹ, וְהֵינוּ קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּשָׁטָר: **וּבְלֹבֶד שֶׁיִּהְא הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים.** דְּעֶבֶד אֵין לוֹ כְּלוּם, דְּאַף מְצִיאָה וְקַבָּלַת מַתָּנָה הַכֹּל לְרַבּוֹ, וְאִם בָּא לְהַפְדּוֹת עַל יְדֵי עַצְמוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַכֶּסֶף מְשֻׁלָּשׁ אֲחֵרִים שֶׁיִּהוּא עוֹבֵד בִּשְׁבִיעִית: (ד) **בַּמְסִירָה.** בְּעָלִים מוֹסְרִיזָאוֹ בִּשְׁעָרָהּ: **בַּהֲגְבָּהָה.** וְלֹא בִּמְשִׁיכָה: **נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה.** וְאַף עַל גַּב דְּאָפְשָׁר בַּהֲגְבָּהָה, מִכָּל מָקוֹם נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה, מִשּׁוּם דְּמִסְרָכָא, שֶׁהִיא מִתְחַזֶּקֶת בִּצְפָרְנֶיהָ תָּמִיד לַאֲחֹז עַל גַּבֵּי קַרְקַע. **וּפְסַק הֶחָלָבָה, בֵּין בְּהֵמָה דַּקָּה בֵּין בְּהֵמָה גַּסָּה נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה וְכָל שֶׁכֵּן בַּהֲגְבָּהָה.** וּמִשִּׁיכָה קוֹנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, אַף עֶבֶד נִקְנֶה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, וְחֶזְקַת הָעֶבֶד, כְּגוֹן שֶׁהִתִּיר מִנְעָלוֹ לִרְבּוֹ, אוֹ הִנְעִילוֹ, או

אַחֲיוֹת מִתְקַדְּשׁוֹת, הָא נָכְרִיּוֹת שֶׁהָיוּ רְאוּיוֹת לְבִיאָה, מִתְקַדְּשׁוֹת, אֲבָל אִם אָמַר בְּלָבָם מִתְקַדְּשׁוֹת לִי, לֹא הָיְתָה שׁוּם אַחַת מֵהֶן מִקְדֶּשֶׁת, דְּכִי הֵיכִי דְּאֵין אֲחָיוֹת מִקַּדְּשׁוֹת, כָּךְ אֵין הָאֲחָרוֹת מִקַּדְּשׁוֹת הֵיכִי דְּאָמַר כְּלָכֶם: (ח) **הַמִּקְדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ.** שָׁחַלַק עִם אֲחָיו הַכֹּהֲנִים: **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** דְּכֹהֲנִים מְשֻׁלְחָן גָּבוֹהַּ קָא זָכוּ, וְאָמַר קְרָא (במדבר יח ט) ׳וְזֶה יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מִן הָאֵשׁ׳, מָה אֵשׁ אֵין אַתָּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה, כָּךְ מַתָּנוֹת הַלָּלוּ לֹא תִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן אֶלָּא לַאֲכִילָה. וּבְמַעֲשֵׂר כְּתִיב (ויקרא כז ל) ׳לַה׳ הוּא׳, בַּהֲוָיָתוֹ יְהֵא: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מֻזָּיד קִדֵּשׁ.** בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, הוֹאִיל וְיוֹצֵא לְחֻלִּין עַל יְדֵי פְּדִיּוֹן, וַהֲרֵי הוֹצִיאוֹ לְחֻלִּין עַל יְדֵי קִדּוּשִׁין הַלָּלוּ. וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר לֵית דְּרָךְ חִלּוּל בְּכָךְ: **וּבְהֶחְרֵם.** שֶׁל בֶּדֶק הַבַּיִת: **מֻזִּיד קִדֵּשׁ.** שֶׁכֵּיוָן שֶׁיָּדַע שֶׁהוּא הֶקְדֵּשׁ וְהוֹצִיאוֹ לְחֻלִּין בְּכַוָּנָה, נִתְחַלְּלָה קְדֻשָּׁתוֹ: **וּבִשּׁוֹגֵג.** דְּלֹא יָדַע שֶׁהוּא הֶקְדֵּשׁ וְלֹא נִיחָא לֵיהּ דְּלִתְחַלֵּל הֶקְדֵּשׁ עַל יְדֵיהּ, לֹא נִתְחַלְּלָה קְדֻשָּׁתוֹ, וְאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר מֵאִיר אִפְּכָא. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי** מֵאִיר בְּמַעֲשֵׂר, **וּכְרַבִּי יְהוּדָה בַּהֶחְרֵם:** (ט) **הַמִּקְדֵּשׁ בְּעֵרְלָה וְכוּ׳ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** דִּכְתִיב (ויקרא יט כג) ׳לֹא עֲרֵלָה׳, מָה מִכְּשִׁיר כְּמִכְּפָר, עֶשֶׂה בּוֹ מִכְּשִׁיר כְּמִכְּפָר, דִּתְרוֹמָתוֹ שֶׁהֵם אֲשָׁמוֹ וְחַטָּאתוֹ שֶׁל מִצְרָע, עֶשֶׂה בּוֹ מִכְּשִׁיר כְּמִכְּפָר, דִּתְרוֹמָתוֹ קָדְשִׁים נִינְהוּ וַאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה, אַף מִכְּשִׁיר וּמִכְּפָר הָאֲמוּרִים בְּחוּץ, שֶׁהֵם צִפֳּרֵי מְצֹרָע וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, עֶשֶׂה בּוֹ מִכְּשִׁיר כְּמִכְּפָר לִהְיוֹת אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה. וּמֵאִימְתַי אֲסוּרִין צִפֳּרֵי מְצֹרָע בַּהֲנָאָה, מִשֶּׁעַת שְׁחִיטָה. וְהַצְּפוֹר הַשְּׁחוּטָה בִּלְבַד הִיא שֶׁאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, יְרִידָתָהּ אֶל נַחַל אֵיתָן אוֹסַרְתָּהּ: **וּבְשֵׂעָר הַנָּזִיר.** דְּאָמַר קְרָא (במדבר ו ה) ׳קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ׳, (גדל) [גִּדּוּל] פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ יִהְיֶה קָדוֹשׁ: **וּפֶטֶר חֲמוֹר.** נֶאֱמַר בּוֹ (שמות יג יג) ׳וַעֲרַפְתּוֹ׳, וְנֶאֱמַר בְּעֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא ד) ׳וְעָרְפוּ׳, מָה עֶגְלָה עֲרוּפָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה, אַף פֶּטֶר חֲמוֹר אָסוּר בַּהֲנָאָה. וְאֵינוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה אֶלָּא אֶחָד עֲרִיפָה: **וּבְכֶשֶׂב בְּחֻלְּבּוֹ.** נֶאֱמַר שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים ׳לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בְּחֶלֶב אִמּוֹ׳ (שמות כג יט, לד כו, דברים יד כא), אֶחָד לְאִסּוּר אֲכִילָה, וְאֶחָד לְאִסּוּר הֲנָאָה, וְאֶחָד לְאִסּוּר בִּשּׁוּל: **וּבְחַיִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה.** דִּכְתִיב (דברים יב כא) ׳כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם וְזָבַחְתָּ׳, בְּרִחוּק מָקוֹם אַתָּה זוֹבֵחַ וְאֵי אַתָּה זוֹבֵחַ בְּקָרוֹב מָקוֹם, יָכוֹל לֹא יֹאכְלֶנּוּ אֶבֶל יַשְׁלִיכֶנּוּ לַכְּלָבִים, תַּלְמוּד לוֹמַר (שמות כב ל) ׳לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ׳, אוֹתוֹ אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב, וְאִי אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב חַיִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה: **מִכָּרָן וְקִדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן מְקֻדָּשִׁים.** שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁתּוֹפֵס אֶת דָּמָיו לִהְיוֹת כְּמוֹהוּ אֶלָּא עֲבוֹדָה זָרָה וּולְדֶיהָ, עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג טו) ׳הָרֵיתָ חָרֶם בְּמוֹהוּ׳, כָּל מָה שֶׁאַתָּה מְהָרֵהוּ מִפְּנֵי הֲרֵי הוּא כָּמוֹהוּ. וּשְׁבִיעִית, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה יב) ׳קֹדֶשׁ הִיא׳, תּוֹפֶסֶת דָּמֶיהָ בְּהֶקְדֵּשׁ, וַהֲוֵי עֲבוֹדָה זָרָה וּשְׁבִיעִית שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִין כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין: (י) **הַמִּקְדֵּשׁ בִּתְרוּמַת.** תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר: **וּבְמַעֲשְׂרוֹת.** מַעֲשַׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשַׂר עָנִי: **וּמַתָּנוֹת.** הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה: **וּבְמֵי חַטָּאת.** וּכְמֵי אֵפֶר חַטָּאת. וּרְאוּיִם לְמָכְרָם לְטְמֵאִים לְקֹח מֵהֶם שֶׁכֵּר הֶבְאָה וּשְׁכַר מִלּוּי הַמַּיִם, אֲבָל שֶׁכֵּר הַזָּאָה וּשְׁכַר קְדוּשׁ, וְהוּא נִתְּנָת הָאֵפֶר בַּמַּיִם, אָסוּר: **וְאֵפְלּוּ יִשְׂרְאֵל.** לְכִי קָאָמַר, וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפְקְלוּ לוֹ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת מִבֵּית אֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן, שֶׁזָּכָה בָּהֶם וְיָכוֹל לְמָכְרָם לְכֹהֲנִים, אִם קִדֵּשׁ בָּהֶם אֶת הָאִשָּׁה, מְקֻדֶּשֶׁת. וַאֲפִלּוּ לֹא נִפְקְלוּ לוֹ תְּרוּמוֹת אֶלָּא טְבָלִים שֶׁעֲדַיִן לֹא הוּרְמוּ, הוֹאִיל וּמוֹרִישׁוֹ כֹּהֵן הָיָה עוֹמֵד לַהֲרִימָם וְהִתְרוּמוֹת שֶׁלּוֹ, זֶה הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ אוֹתָם נָמֵי יָכְרִישׁ מֵהֶם הִתְרוּמָה וְהִיא שֶׁלּוֹ, וְיָכוֹל לְמָכְרָהּ לְכֹהֲנִים, דְּמַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמִי שֶׁהוּרְמוּ דָּמוּ:

פרק ג (א) **הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ עַצְמוֹ.** אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא (נח:) מַאי וְהָלַךְ, שֶׁהָלַךְ בְּרַגְלוֹת, וּלְהָכִי תָּנֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, וְלֹא תָּנֵן הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ, לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא עָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ מִתְּחִלָּה לְכָךְ, אֶלָּא שֶׁאָמַר לוֹ קַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית, אִם קִדְּשָׁהּ לְכָךְ, הֲוֵי שָׁלִיחַ מֵאֲחוֹרֵי הַדָּבָר מֵעִיקָּרָא: **וְלֹא אָמַר לוֹ כְּלוּם.** שֶׁתְּנָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁלִיחוּתוֹ: **וְקִדְּשָׁהּ בְּפָנָיו.** בִּפְנֵי עֵדִים: **אֵשֶׁת אִישׁ הִיא.** וְצָרִיךְ גֵּט מִן הַשָּׁלִיחַ: **וְאִם אָמַר לוֹ בִּשְׁלוּחִי קַדֵּשׁ לִי וְקִדְּשָׁהּ בְּפָנָיו.** בִּפְנֵי עֵדִים: **אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.** דְּכִי אָמַר לוֹ בִּשְׁלוּחִי לָאו שְׁלִיחוּתָא עֲבִידָא, דְּהָא אִי אָמַר לֵיהּ קַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית,

עַל בִּתּוֹ אִם תִּנָּשֵׂא לְבַעַל כָּל דְּהוּ, לֹא בַּטְּלָיהּ לְשִׁלּוּחוֹת דְּשָׁלְיחַ, וְהַאי דְּקָדֵים וְקִדְּשָׁהּ, סָבַר דִּילְמָא לָא מַשְׁכַּח, צְרִיכָא: (י) **אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה לֹא עַל הָאִשָּׁה.** שֶׁהִיא מְיֻחֶסֶת, שֶׁכְּבָר בְּדָקָהּ כְּשֶׁנִּשְׂאָהּ: **וְלֹא עַל הַבָּנִים.** בְּבָנִים קְטַנִּים שֶׁכְּרוּכִים אַחֲרֵי אִמָּן: (יב) **לֹא יִתְיַחֵד אִישׁ אֶחָד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים.** מִפְּנֵי שֶׁדַּעְתָּן קַלָּה וּשְׁתֵּיהֶן נוֹחוֹת לְהִתְפַּתּוֹת: **אֲבָל אִשָּׁה אַחַת מִתְיַחֶדֶת עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים.** שֶׁהָאֶחָד בּוֹשׁ מֵחֲבֵרוֹ. **וּפֹסֵק הַהֲלָכָה,** לֹא תִּתְיַחֵד אִשָּׁה אַחַת עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים, וְכָל שֶׁכֵּן אִישׁ אֶחָד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ שְׁתֵּי הַנָּשִׁים צָרוֹת אוֹ יְבָמוֹת, אוֹ אִשָּׁה וּבַת בַּעְלָהּ, אוֹ אִשָּׁה וַחֲמוֹתָהּ, אוֹ אִשָּׁה עִם תִּינֹקֶת שֶׁיּוֹדַעַת טַעַם בִּיאָה וְאֵינָהּ מוֹסֶרֶת עַצְמָהּ לִבְיאָה, לְפִי שֶׁאֵלּוּ שׁוֹנְאוֹת זוֹ אֶת זוֹ, וּמִתְיָרְאוֹת זוֹ מִזּוֹ, וְכֵן הִיא מִתְיָרֵאת מִן

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא

פרק א (א) **אַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין.** מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְכָל חַד מִינַּיְיהוּ תּוֹלְדוֹת, קָרֵי לְהוּ אָבוֹת: **הַשּׁוֹר.** הוּא הָרֶגֶל, דְּהַיְינוּ מַה שֶּׁהַבְּהֵמָה מַזֶּקֶת בְּרַגְלֶיהָ דֶּרֶךְ הֲלוּכָהּ, כְּדִכְתִיב (שמות כב ד) 'וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירָה', וְתָנָיא 'שׁוֹר' וְלֹא אָדָם, 'חֲמוֹר' וְלֹא כֵּלִים, מַה שָּׁאֵין כֵּן בְּשֹׁאָר אָבוֹת נְזִיקִים. אֵשׁ פָּטַר בּוֹ אֶת הַשָּׁמוּן, שֶׁאִם הָיוּ בְּגָדִים טְמוּנִים בְּגָדִישׁ פָּטוּר הַמַּבְעִיר, דִּכְתִיב (שמות כב ה) 'אוֹ הַקָּמָה', מַה קָּמָה בְּגָלוּיִי אַף כָּל בְּגָלוּיִי, וּבֹאשָׁר אֲבוֹת נְזִיקִים לֹא פָּטַר אֶת הַשָּׁמוּן: **הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן וְכוּ'.** אַף אֲנִי אָבִיא כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַזִּיק וּשְׁמִירָתוֹ עָלָיְךָ, שֶׁאִם הִזִּיק נִתְחַיֵּב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי הַנֶּזֶק שֶׁהִזִּיק: **כְּמִיטַב הָאָרֶץ.** מֵעֵדִית שֶׁבְּנִכְסָיו, מִן הַמֻּשְׁבָּח שֶׁבָּהֶם, אִם בָּא לִתֵּן לוֹ קַרְקַע בְּתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ, דִּכְתִיב (שם פסוק ד) 'מִיטַב שָׂדֵהוּ וּמִיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם', אֲבָל אִם בָּא לִתֵּן לוֹ מְשֻׁלְטָלִין קַיְימָא לָן (גמ' ז:) כָּל מִלֵּי מֵיטַב הוּא, דְּאִי לָא מִזְדַּבַּן הָכָא מִזְדַּבַּן בְּמָתָא אַחֲרִיתִי, וְיָהֵיב לֵיהּ כָּל מַאי דְּבָעֵי וַאֲפִלּוּ סַבְיָן. וְהָנֵי מִלֵּי לְנָזְקִין, אֲבָל לְבַעַל חוֹב אִי אִית לֵיהּ זוּזֵי מְחַיְיבִינַן לֵיהּ לְמִתַּן זוּזֵי, וְאִי לֵית לֵיהּ זוּזֵי יָהֵיב לֵיהּ מִטַּלְטְלֵי מַאי דְּבָעֵי, וְאִי מִגַּבֵּי לֵיהּ אַרְעָא יָהֵיב לֵיהּ בְּבֵינוֹנִית. וְשָׁכִיר אֲפִלּוּ לֵית לֵיהּ זוּזֵי לְמַשְׁכִּיר לָא מְצֵי יָהֵיב לֵיהּ בְּאַגְרֵיהּ אֶלָּא זוּזֵי, וּמְחַיְיבִינַן לֵיהּ לְזַבּוּנֵי מִנְכְּסֵיהּ עַד דְּמַשְׁכַּח זוּזֵי וְיָהֵיב לֵיהּ: (ב) **כֹּל שֶׁחָבַתִּי בְּשָׁמִירָתוֹ וְכוּ'.** כָּל דָּבָר שֶׁנִּתְחַיַּבְתִּי לְשָׁמְרוֹ: **הִכְשַׁרְתִּי אֶת נָזְקוֹ.** אִם לֹא שָׁמַרְתִּיו כָּרָאוּי וְהִזִּיק, אֲנִי הוּא שֶׁהִכְשַׁרְתִּי וְזִמַּנְתִּי אוֹתוֹ גַּוּוֹ וְנָפְלוּ בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ, דּוּמְיָא דְּאֵשׁ שֶׁהֲרוּחַ מוֹלִיכָה. וְהָא דְּלָא חָשִׁישׁ תַּנָּא דִּידַן קָרֵן בְּכָל אָבוֹת נְזִיקִין, מִשּׁוּם דְּלָא מְיִירֵי אֶלָּא בִּנְזִיקִין שֶׁהֵם מוּעָדִים מִתְּחִלָּתָן, כְּלוֹמַר שֶׁמִּשְּׁלְמִין נֶזֶק שָׁלֵם מִתְּחִלָּתָן, אֲבָל בְּתָמִין וְאַרְסִי כֵּף מוּעָדִים לָא קָא מְיִירֵי: **לֹא הָרֵי הַשּׁוֹר כַּהֲרֵי הַמַּבְעֶה.** כְּלוֹמַר אִי כָּתַב רַחֲמָנָא שׁוֹר לָא נָפִיק מִבַּעֶה מִינַּיהּ, דְּהָוֶה אָמִינָא רֶגֶל דְּהַזָּקָה מְצוּי חַיְיבִיהּ רַחֲמָנָא, שֵׁן דְּאֵין הַזָּקָה מְצוּי לָא חַיְיבִיהּ רַחֲמָנָא. וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא שֵׁן דְּיֵשׁ הֲנָאָה לְהַזָּקָה חַיָּב, רֶגֶל דְּאֵין הֲנָאָה לְהַזָּקָה אֵינוֹ חַיָּב. וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא שֵׁן וְרֶגֶל וְלֹא כָּתַב אֵשׁ, הָוֶה אָמִינָא שֵׁן וְרֶגֶל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים, כְּלוֹמַר שֶׁבָּאִים מִכֹּחַ בַּעֲלֵי חַיִּים, חַיָּב, אֲבָל אֵשׁ שֶׁאֵין בָּהּ רוּחַ חַיִּים לֹא לְחַיֵּיב. וְאִם נִכְתְּבוּ שְׁלָשְׁתָּן וְלֹא כָּתַב רַחֲמָנָא בּוֹר, הָוֶה אָמִינָא הָנֵי לְחַיֵּיבוּ שָׁבְּרָן לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק, אֲבָל **בּוֹר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק לֹא לְחַיֵּיב עֲלֵיהּ.** מִשּׁוּם הָכִי אִיצְטְרִיכוּ כְּווּתְהוּ. וּבְגְמָרָא (ה:) מַפִּיק דְּאִי כָּתַב בּוֹר וְחִד מִינַּהּ, אָתוּ לְמֵילַף בּוֹר מִשֵּׁן, לְבַד מִשֵּׁן דְּהָא הַשְׁוָה שֶׁבָּהֶן שֶׁדַּרְכָּן לְהַזִּיק, וְלֹא הוּצְרְכוּ כְּווּתְהוּ אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲלוּקִים בְּהִלְכוֹתֵיהֶן, שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה מַה שֶּׁאֵין בָּזֶה. שֵׁן וְרֶגֶל פְּטוּרִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר וְאֵשׁ. בּוֹר פָּטַר בְּיהּ קְרָא אָדָם וְכֵלִים דִּכְתִיב (שמות כא לג) 'וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר', דְּדָרְשִׁינַן (גמ' כח:) 'שׁוֹר' וְלֹא אָדָם, 'חֲמוֹר' וְלֹא כֵּלִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֹׁאָר אָבוֹת נְזִיקִים. אֵשׁ פָּטַר בּוֹ אֶת הַשָּׁמוּן, שֶׁאִם הָיוּ בְּגָדִים טְמוּנִים בְּגָדִישׁ פָּטוּר הַמַּבְעִיר, דִּכְתִיב (שמות כא ה) 'אוֹ הַקָּמָה', מַה קָּמָה בְּגָלוּיִי אַף כָּל בְּגָלוּיִי, וּבֹאשָׁר אֲבוֹת נְזִיקִים לֹא פָּטַר אֶת הַשָּׁמוּן: **הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן וְכוּ'.** אַף אֲנִי אָבִיא כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַזִּיק וּשְׁמִירָתוֹ עָלָיְךָ, שֶׁאִם הִזִּיק נִתְחַיֵּב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי הַנֶּזֶק שֶׁהִזִּיק: **כְּמִיטַב הָאָרֶץ.** מֵעֵדִית שֶׁבְּנִכְסָיו, מִן הַמֻּשְׁבָּח שֶׁבָּהֶם, אִם בָּא לִתֵּן לוֹ קַרְקַע בְּתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ, דִּכְתִיב (שמות כא ד) 'מִיטַב שָׂדֵהוּ וּמִיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם', אֲבָל אִם בָּא לִתֵּן לוֹ מְשֻׁלְטָלִין

סֵדֶר נְזִיקִין

שֶׁאִם הִזִּיק נְכָסִים שֶׁל הֶפְקֵר, פָּטוּר: **חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיֻחֶדֶת לְמַזִּיק.** בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִזִּיקוּ נְכָסָיו אֶת נִכְסֵי חֲבֵרוֹ חַיָּב הַמַּזִּיק, חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיֻחֶדֶת לְמַזִּיק, שֶׁאִם נִכְנַס שׁוֹר נִזָּק בִּרְשׁוּת הַמַּזִּיק וְהִזִּיקוּ שׁוֹר הַמַּזִּיק, פָּטוּר, דְּאָמַר לְהוּ תַּנָּא תּוֹלְדוֹת, שֶׁהַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּהּ וּלְשַׁבֵּר בְּגוּפָהּ וּבִשְׁעָרָהּ וּבִשְׁלִיחַ רַגְלָהּ שֶׁל פֵּרָה זוֹ שֶׁל רֹאוּבֵן בְּטַלְיָתוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, דְּהָוֵי נַמֵּי בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֵין אוֹמְרִים הוֹאִיל וְזֶה הִזִּיק וְזֶה הִזִּיק, יָצָא הֶזֵּקוֹ שֶׁל זֶה בְּהֶזֵּקוֹ שֶׁל זֶה, אֶלָּא שְׁמִין שְׁנֵי הַנְּזָקִים בְּדָמִים, וּמִי שֶׁהִזִּיק לַחֲבֵרוֹ יוֹתֵר, יְשַׁלֵּם: **וְשָׁוֶה כֶּסֶף.** וְכִשְׁבָאִים לְשַׁלֵּם הַהֶזֵּק מִנִּכְסֵי הַיְתוֹמִים, לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא מִן הַקַּרְקָעוֹת שֶׁהֵם שָׁוֶה כֶּסֶף, וְלֹא מִמְּשַׁלְטְלֵי שֶׁהֵם עַצְמָם כֶּסֶף, דְּכָל מִידֵּי דְּמִשְׁתַּלְטֵל חָשׁוּב כְּאִלּוּ הוּא כֶּסֶף, דְּאִי לָא מְזַדְּבַן הָכָא מְזַדְּבַן בְּמָתָא אַחֲרִיתִי: **בְּפָנֵי בֵית דִּין.** וְרַשְׁוּהָ וְהַתַּשְׁלוּמִין שֶׁל נְזָקִים לֹא יִהְיוּ אֶלָּא **בְּפָנֵי בֵית** דִּין מוּמְחִין, וְלֹא בִּפְנֵי בֵית דִּין שֶׁל הֶדְיוֹטוֹת: **וְעַל פִּי עֵדִים בְּנֵי חוֹרִין וּבְנֵי בְּרִית.** לְאַפּוֹקֵי עֲבָדִים וְנְכָרִים, שְׁאֵינָם כְּשֵׁרִים לְעֵדוּת שֶׁל נְזָקִין: **וְהַנְּשִׁים בִּכְלַל הַנָּזָק.** בֵּין שֶׁהִזִּיקָה הִיא אֶת אֲחֵרִים, בֵּין שֶׁאֲחֵרִים הִזִּיקוּהָ, דִּין הָאִישׁ וְדִין הָאִשָּׁה שָׁוִין בִּנְזָקִין: **וְהַנָּזָק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין.** פְּעָמִים שֶׁהַנָּזָק שָׁקוּל עִם הַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין שֶׁל נָזָק, כְּגוֹן אִם פָּחֲתָה הַנִּבְלָה מִשְּׁעַת מִיתָה עַד שְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין, שְׁפָחַת נְבֵלָה דְּנָזָק הוּא, בֵּין בְּתָם בֵּין בְּמוּעָד, וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַמַּזִּיק מְשַׁלֵּם לוֹ אֶפְלוּ אוֹתוֹ חֲצִי נָזָק שֶׁהִפְסִידָה לוֹ תּוֹרָה אִם הוּא תָּם, אוֹ נָזָק שָׁלֵם אִם הוּא מוּעָד, הֲרֵי שֶׁהַנָּזָק הוּא מַפְסִיד וְשָׁקוּל בְּתַשְׁלוּמִין הַלָּלוּ עִם הַמַּזִּיק: (ד) **חֲמִשָּׁה תַּמִּין.** שֶׁאֵינָם רְגִילִים לְהַזִּיק, וְאִם הִזִּיקוּ מְשַׁלְּמִין חֲצִי נָזָק: **חֲמִשָּׁה מוּעָדִין.** שֶׁהֵם רְגִילִים לְהַזִּיק, וּמְשַׁלְּמִין נָזָק שָׁלֵם: **לֹא לִגַּח.** בְּקַרְנָן: **וְלֹא לְגִּיפָה.** דְּחִיפָה כָּל הַגּוּף. וְכֻלְּהוּ הָוֵי תּוֹלְדָה דְּקַרְנָן וּמְשַׁלְּמִין חֲצִי נָזָק, הֲרֵי חֲמִשָּׁה תַּמִּין: **וְשׁוֹר הַמּוּעָד.** שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים לִגַּח, אוֹ לִגַּף, אוֹ לְרֵיצָה, אוֹ לְבִעוּט, אוֹ לִשָּׂךְ, הֲרֵי הֵן חֲמִשָּׁה מוּעָדִים לְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם, וּלְגַבֵּי מוּעָד חָשִׁיב לְהוּ חַד: **וְשׁוֹר הַמּוּזָּק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק.** אֶפְלוּ קָרֵן תַּמָּה הָוֵי מוּעָד לְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם. וּמַתְנִיתִין אָתְיָא כְּמַאן דְּאָמַר (להלן פ"ב מ"ה) מְשַׁנֶּה קָרֵן בְּחֲצַר הַנִּזָּק שְׁמְשַׁלֶּמֶת נָזָק שָׁלֵם וַאֲפִלּוּ הִיא תַּמָּה, וְאֵין בֵּן הֲלָכָה: **וְהָאָדָם.** הָוֵי מוּעָד מִתְּחִלָּתוֹ נַמֵּי, וּמְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם אִם הִזִּיק: **הַזֹּאֵב וְהָאֲרִי וְכוּ'.** מוּעָדִים מִתְּחִלָּתָן. וְהָא דְּלָא חָשִׁישׁ לְהוּ בְּכָלַל חֲמִשָּׁה מוּעָדִים דִּלְעֵיל וְלָהֲווּ אַחַד עֶשֶׂר מוּעָדִים, מִשּׁוּם דְּהָנֵי לָא שְׁכִיחִי בִּישׁוּב: **בַּרְדְּלָס.** חַיָּה שְׁקוֹרִין לָהּ בְּעַרְבִי אלצב"ע: **רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: **מִן הָעֲלִיָּה.** מֵעֵדִית שֶׁבְּנִכְסָיו, וַאֲפִילּוּ אֵין הַנּוֹגֵחַ שָׁוֶה שְׁוֹעֵר הַנִּזָּק, דְּמוּעָד לֵיהּ מִשּׁוּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר', וְלָא כְּתִיב בֵּיהּ דְּמִגּוּף הַנּוֹגֵחַ יִפָּרַע:

פרק ב (א) **כֵּיצַד הָרֶגֶל מוּעָדֶת.** כְּלוֹמַר, בְּאֵיזֶה דָּבָר הָרֶגֶל מוּעָדֶת. וּמִשֶּׁנֵּי, **לְשַׁבֵּר בְּדֶרֶךְ הֲלוּכָהּ.** בְּכָךְ הִיא מוּעָדֶת שֶׁמְּשַׁבֶּרֶת כֵּלִים דֶּרֶךְ הֲלוּכָהּ: **הַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת.** רֵישָׁא תָּנָא אָבוֹת, רֶגֶל מִמַּשׁ שֶׁדַּרְכָּהּ בְּרַגְלֶיהָ, וַסֵּיפָא תָּנָא תּוֹלְדוֹת, שֶׁהַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּהּ וּלְשַׁבֵּר בְּגוּפָהּ וּבִשְׁעָרָהּ וּבִשְׁלִיחַ שֶׁעָלֶיהָ דֶּרֶךְ הֲלוּכָהּ: **הָיְתָה מְבַעֶטֶת.** שִׁינּוּי הוּא זֶה וְתוֹלְדָה דְּקַרְנָן, הִלְכָּךְ חֲצִי נָזָק וְתוּ לָא: **אוֹ שֶׁהָיוּ צְרוֹרוֹת מְנַתְּזִין.** אַף עַל גַּב דְּלָאו שִׁינּוּי הוּא אֶלָּא אוֹרְחֵיהּ הוּא, אַף עַל פִּי כֵּן חֲצִי נָזָק וְתוּ לָא, דְּהִלְכְתָא גְּמִירָא לָהּ. וּבִרְשׁוּת הַנִּזָּק קָאָמַר, דִּבְרְשׁוּת הָרַבִּים פָּטוּר, דְּצְרוֹרוֹת תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל נִינְהוּ לְפָטְרָם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **וְנָפַל עַל כְּלִי אַחֵר.** רֵאשׁוֹן נְזָקֵי רֶגֶל הַן וּמְשַׁלֶּמֶת נָזָק שָׁלֵם, וְהָאַחֲרוֹן עַל יְדֵי צְרוֹרוֹת נִשְׁבַּר הַלְכָךְ חֲצִי נָזָק: **דָּלִיל קָשׁוּר בְּרַגְלּוֹ.** כָּל דָּבָר הַנִּקְשָׁר בְּרֶגֶל הַתַּרְנְגוֹלֶת קְרוּי דָּלִיל. וְאִית דְּגָרְסִי דִּלִי: **מְהַדֵּם.** מְרַקֵּד. וְאִית דְּמְפָרְשִׁי (ראה רמב"ם פי"ח מ"ג), חוֹפֵר בְּרַגְלָיו בָּאָרֶץ כְּדֶרֶךְ הַתַּרְנְגוֹלִים: **מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק.** דְּדָלִיל הַיְינוּ צְרוֹרוֹת, דְּבְאוֹתוֹ דָּלִיל אַדְיֵינְהוּ לְצְרוֹרוֹת עַל הַכֵּלִים. וְהֵידּוּט נַמֵּי, כְּגוֹן שֶׁהֶחְזִיר נִמּוֹ, וְאוֹתָן צְרוֹרוֹת שִׁבְּרוּ הַכֵּלִים:

(ב) **כֵּיצַד הַשֵּׁן מוּעֶדֶת.** בְּאֵיזֶה דָּבָר הִיא מוּעֶדֶת. וּמִשֶּׁנֵּי, **לֶאֱכוֹל אֶת הָרֹאשׁ וְכוּ'.** מִשֶּׁנָּשַׁךְ: **מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק.** דְּמִשּׁוּם הָנֵי תְּרֵי לָא מְשַׁלֵּם אֶלָּא חֲצִי נָזָק: **אֲכָלָה** פֵּירוֹת אוֹ יְרָקוֹת קָאֵי, דְּבִרְשׁוּת הָרַבִּים פָּטוּר, דְּבָעֵינַן דִּבְמוּעָד כְּתִיב (שמות כא לו) 'יִשַּׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר', וְלָא כְּתִיב בֵּיהּ דְּמִגּוּף הַנּוֹגֵחַ יִפָּרַע:

(יד) **וַחֲכָמִים מְתִירִין.** שֶׁלֹּא נָחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַזִּכּוּר: **כָּל שֶׁאָמְנוּתוֹ בֵּין הַנָּשִׁים.** שֶׁמַּלָּאכֶת אֻמָּנוּתוֹ נַעֲשֵׂית לְנָשִׁים, וְהַנָּשִׁים צְרִיכוֹת לוֹ: **לֹא יִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים.** וַאֲפִלּוּ עִם הַרְבֵּה נָשִׁים, לְפִי שֶׁלְּבָן גֵּס בּוֹ וּמְחַפּוֹת עָלָיו. וְאִלּוּ אֲנָשׁ אַחֲרִינָא עִם שְׁתֵּי נָשִׁים תְּנַן (מ"ב) דְּלֹא, שָׁלֹשׁ וְאַרְבַּע שַׁפִּיר דָּמֵי. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ דְּלֹא שָׁרֵינַן אֲפִלּוּ מִשּׁוּם כְּדֵי חַיָּיו לְהִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים, הוֹאִיל וּפַרְנָסָתוֹ מֻהָן: **חַפָּר גַּמָּל אוֹ סָפָן.** כָּל אֵלּוּ אֻמָּנוּת לִסְטוּת, כְּשֶׁלָּנִין בַּדָּרָכִים נִכְנָסִים וְלוֹקְטִים עֵצִים וּפֵרוֹת מִן הַכְּרָמִים, וְעוֹד שֶׁנִּשְׁפָּרִים לִבְנֵי אָדָם וּמַעֲבִירִין עַל תְּנָאָם: **רוֹעֶה.** [בְּהֵמוֹת שְׁלוֹ], שֶׁמַּעֲבִיר הַבְּהֵמוֹת לִרְעוֹת בִּשְׂדֵה אֲחֵרִים: **חַיָּנִי.** מְלַמֵּד בְּאוֹנָאָה, לְהַשִּׁיל מַיִם בַּיַּיִן, וּצְרוֹרוֹת בַּחִטִּין. שֶׁחַיָּב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה:

'וּבְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר' (שמות כב ד), אֲבָל אֲכָלָה כְּסוּת וְכֵלִים אֲפִילּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים חַיָּב חֲצִי נָזָק, דְּעָבְדִי אֲנָשֵׁי דְּמִנְּחֵי כְּסוּת וְכֵלִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְפִי שָׁעָה, וְהָוֵי קָרֵן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְחַיָּב: **מִשֶּׁלָּם מַה שֶּׁגָּנָית.** לְאוֹ תַּשְׁלוּמִין מְעַלְיָיתָא, אֶלָּא אִם אֲכָלָה דָּבָר שֶׁדָּמָיו יְקָרִים רוֹאִים אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הֵן שְׁעוֹרִים, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי שְׁעוֹרִים בְּזוֹל, שֶׁהוּא שְׁלִישׁ פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁהֵם נִמְכָּרִים בְּשׁוּק. וְאִם אֲכָלָה דָּבָר שֶׁדָּמָיו פְּחוּתִים מִן הַשְּׁעוֹרִים, מְשַׁלֵּם דְּמֵי אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁאָכְלָה בְּזוֹל. וְאִם אָכְלָה דָּבָר שֶׁהַזִּיק לָהּ כְּגוֹן שֶׁאָכְלָה חִטִּים, הוֹאִיל וְלֹא נֶהֱנֵית פָּטוּר: **מִצִּדֵּי הַרְחָבָה מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיקָה.** אִם הָלְכָה וְעָמְדָה בִּצְדֵי הַרְחָבָה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין דֶּרֶךְ שָׁוְורִים לָלֶכֶת שָׁם, לְאוֹ כִּרְשׁוּת הָרַבִּים דָּמֵי וּמְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה: (ג) **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוּעָדִין.** לְקַפּוֹץ. וּבִרְשׁוּת הַנִּזָּק קָאָמַר, דְּתוֹלְדָה דְּרֶגֶל הִיא: **עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.** עוּגָה שֶׁנֶּאֱפֵית עַל גַּבֵּי גְּחָלִים: **וְעַל הַגְּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.** דְּהָוֵי שֵׁן בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק: (ד) כְּמוֹ צְרוֹרוֹת דְּהִלְכְתָא גְּמִירִי לָהּ שֶׁמְּשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק: **מְשַׁיְּחָזוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים.** שֶׁרוֹאֶה שְׁוּרִים וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ, חוֹזֵר לְתַמּוּתוֹ: **שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים.** וַאֲפִילּוּ בְּיוֹם אֶחָד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי [מֵאִיר], דְּלָא הָוֵי מוּעָד עַד שֶׁיְּעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים: **מְמֻשְׁמָשִׁים בּוֹ.** מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ וּמְשַׁחֲקִים בּוֹ וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ. וּבְהָא הֲלָכָה [כְּרַבִּי מֵאִיר], שֶׁאֵין שׁוֹר מוּעָד חוֹזֵר לְתַמּוּתוֹ עַד שֶׁיְּהוּ תְּינוֹקוֹת מְשַׁחֲקִים בּוֹ: (ה) **נָגַח נָגַח וְכוּ'.** כּוּלָּן תּוֹלְדוֹת קָרֵן הֵן: **דְּיוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן.** קָרֵן בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק שֶׁאַתָּה מַבִּיא מִדִּין קָרֵן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, דְּקָאָמְרַת קָרֵן שֶׁהָחְמִיר עָלֶיהָ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּחְמִיר עָלֶיהָ בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, דְּיוֹ לְהִיוֹת כַּנִּדּוֹן, כְּקָרֵן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלֹא יְהֵא חַיָּב בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק כְּמוֹ שֶׁהוּא חַיָּב בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **אֲנִי לֹא אָדוֹן קָרֵן מְקֻרָּן.** כְּדַאֲמָרַן לְעֵיל, אֶלָּא קָרֵן מֻרְגָּל, מָקוֹם שֶׁהֶחְמִיר עָלָיו בִּשְׁלֵם וְרֶגֶל אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּחְמִיר בְּקָרֵן: **דְּיוֹ לַבָּא מִן הַדִּין.** דְּסוֹף סוֹף אִי לָאו קָרֵן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לָא מְשַׁלֵּם כְּלָל וְחוֹמֶר. וְרַבִּי טַרְפוֹן אַף עַל גַּב דְּבָעְלְמָא אִית לֵיהּ דַּיּוֹ, דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא הוּא, דִּכְתִיב (במדבר יב יד) 'הֵלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים', קַל וְחוֹמֶר לְשָׁכִינָה אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם, אֶלָּא דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן, הִלְכָּךְ תִּפְּגַר שִׁבְעַת יָמִים וְתוּ לָא. מִכָּל מָקוֹם הָכָא לֵית לֵיהּ דַּיּוֹ, דִּכְתִיב לֵיהּ לְרַבִּי טַרְפוֹן דִּכְתִיב אֶמְרִינַן דַּיּוֹ הֵיכָא דְּלָא מִפְּרִיךְ קַל וְחוֹמֶר, כְּגוֹן הָתָם דִּשְׁבַעַת יָמִים דִּשְׁכִינָה לָא כְּתִיבִי, אֲתָא קַל וְחוֹמֶר אַיְיתִי אַרְבְּיסַר, אֲתָא דַּיּוֹ אַפִּיק שִׁבְעָה וְאוֹקִימְנָא שִׁבְעָה, אִשְׁתְּכַח דְּאַתֵּי קַל וְחוֹמֶר לְהָנֵי שִׁבְעָה דְּאוֹקִימְנָא וְלָא אִפְּרִיךְ לְגַמְרֵי, אֲבָל הָכָא חֲצִי נָזָק כְּתִיב בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בֵּין בְּחֲצַר הַנִּזָּק, וַאֲתָא קַל וְחוֹמֶר וְאַיְיתִי חֲצִי נָזָק אַחֲרִינָא וְנַעֲשָׂה נָזָק שָׁלֵם, אִי דְּרִשַׁת דַּיּוֹ וְתוֹלְמֵיהּ אַחֲצִי נָזָק כְּדִמְעַיְיקְרָא אִפְּרִיךְ לֵיהּ קַל וְחוֹמֶר וְלָא אַהֲנֵי וְלָא מִידִּי. וְרַבָּנָן סְבְרֵי דַּאֲפִילּוּ הֵיכָא דְּמִפְּרִיךְ קַל וְחוֹמֶר אֲמְרִינַן דַּיּוֹ. וְהָכָא הָכִי נָמֵי, דְּאִי לָא כְּתִיב בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בֵּין בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק, הֲוָה אָמֵינָא הָנֵי תְּרֵי לָא מְשַׁלֵּם אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק, וְלָא מְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: (ו) **בֵּין עֵר בֵּין יָשֵׁן.** אִם הָיָה יָשֵׁן וּבָא עָלָיו אַחֵר וְיָשֵׁן בְּצִדּוֹ וְהִזִּיק שְׁנֵי לָרִאשׁוֹן, חַיָּב, וְאִם הִזִּיק רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי, פָּטוּר. וְאִם שָׁכְבוּ יַחַד, כָּל אֶחָד מֵהֶם שֶׁהִזִּיק אֶת חֲבֵרוֹ חַיָּב, לְפִי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוּעָדִים זֶה לָזֶה: **סָמֹא אֶת עֵין חֲבֵרוֹ.** אֲפִילּוּ בְּשׁוֹגֵג חַיָּב בְּנָזֶק, אֲבָל לֹא בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים, דִּלְא מַחַיֵּב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים אֶלָּא מְזִיד אוֹ קָרוֹב לְמְזִיד:

פרק ג (א) **הַמְּנַיֵּחַ אֶת הַכַּד וְכוּ' וּשְׁבָרָהּ פָּטוּר.** לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בַּדְּרָכִים: **וְאִם הֶזֵּק בָּהּ בְּעַל הַחָבִית חַיָּב.** וַאֲפִילּוּ הַפְקִירָהּ, שֶׁכָּל הַמַּפְקִיר נִזְקָיו שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ רְשׁוּת מִתְּחִלָּה לַעֲשׂוֹתָן, כְּאִילּוּ לֹא הִפְקִירָהּ: **אוֹ שֶׁלָּקָה בַּחֲרֶסֶיהָ חַיָּב.** דְּסָבַר נִתְקַל פּוֹשֵׁעַ הוּא וְלָאו אֹנֶס הוּא, וּלְכָךְ חַיָּב: **בְּמִתְכַּוֵּין חַיָּב.** אִם נִתְכַּוֵּן לְזִכּוֹת בַּחֲרָסֶיהָ ו

רבינו עובדיה

בְּעֵל קוֹרֵה רִאשׁוֹן וְכוּ' פָּטוּר. שֶׁזֶּה מְהַלֵּךְ כְּדַרְכּוֹ, וְזֶה מְהַר לְלֶכֶת:

(ו) **אֶחָד רֵץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ וְכוּ'.** מַתְנִיתִין חִסְּרָה וְהָכִי קָתָנֵי, אֶחָד רֵץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ בְּעֵרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים בְּשָׁאר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִים. דִּבְעֵרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים מִי שָׁרֵץ רֵץ בְּרִשׁוּת, שֶׁהוֹלֵךְ לִדְבַר מִצְוָה לְהָכִין לְצָרְכֵי שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וּמִשּׁוּם הָכֵי פָּטוּר. וּבְשָׁאר יְמוֹת הַשָּׁנָה כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם רָצִים, הוֹאִיל וּשְׁנֵיהֶם מְשַׁנִּים, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִים:

(ז) **הַמְבַקֵּעַ.** עֵצִים: **וְהַזִּיק בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד.** שֶׁל אַחֵרִים: **בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד.** שֶׁלּוֹ: **וְהַזִּיק בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר.** שֶׁל אַחֵרִים: **חַיָּב.** וְאַף עַל גַּב דְּבִרְשׁוּתֵיהּ קָעָבִיד, וְלָא שְׁכִיחִי רַבִּים שָׁם דְּנִימָא הָוֵה לֵיהּ לְעַיּוּנֵי, אֲפִילּוּ הָכִי חַיָּב:

(ח) **שָׁמִין מָה הָיָה נִזָּק שֶׁל זֶה יוֹתֵר עַל נִזְקוֹ שֶׁל זֶה, וּבְאוֹתוֹ מּוֹתָר מְשַׁלֵּם מִי שֶׁהִזִּיק יוֹתֵר אֶת הַחַצִּי:** **מוּעָד בְּתָם מְשַׁלֵּם בְּמוּתָר.** כְּלוֹמַר אִם הוּא הִזִּיק אֶת הַתָּם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִזִּיקוֹ תָּם: **אָדָם בְּתָם מְשַׁלֵּם בְּמוּתָר נָזָק שָׁלֵם.** דְּאָדָם מוּעָד לְעוֹלָם: **וְתָם בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בְּמוּתָר חֲצִי נָזָק.** דִּכְתִיב (שמות כא לא) 'אוֹ בֵן יִגַּח אוֹ בַת יִגַּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לּוֹ', כְּמִשְׁפָּט שׁוֹר בְּשׁוֹר כָּךְ מִשְׁפָּט שׁוֹר בְּאָדָם, מַה שׁוֹר בְּשׁוֹר תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם, אַף שׁוֹר בְּאָדָם תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נָזָק וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אַף תָּם שֶׁחָבַל** בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בְּמוּתָר נָזָק שֶׁלּוֹ שֶׁל זֶה, דִּדְרֵישׁ 'כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה', לְדִינָא דְּסָלִיק הַאי קְרָא מִנַּיֵּה, דִּבְשׁוֹר מוּעָד מַיירֵי, וְהָכִי קָאָמַר קְרָא, 'כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה' שֶׁל שׁוֹר מוּעָד שֶׁמְּשַׁלֵּם נָזָק שָׁלֵם, 'יַעֲשֶׂה לּוֹ' לְכָל שׁוֹר שֶׁנִּגַּח אֶת הָאָדָם שֶׁנִּגַּח תָּם, וְאֵין הֶלֶךְ שׁוֹר אֶלָּא לְשׁוֹן נְזִיקִין, כְּמוֹ 'וְכִי יַלִּיךְ אִישׁ רָכִיל' (ויקרא יט טז), וְכֵן 'הֶלֶךְ אַחֲרֵי הָרֵעַ' (שמות כג ב), וְכֵן 'הֶלֶךְ אַחֲרֵי הַבַּעַל' (הושע ב ז), וְכֵן 'הֶלֶךְ אַחֲרֵי הַבֶּצַע' (ישעיה נז יז), וְכֵן 'הֶלֶךְ אַחֲרֵי הַבֶּצַע' (חבקוק ב ט), וְכֵן 'הֶלֶךְ אַחֲרֵי הַבֶּצַע' (תהלים קיט לו), וְכֵן 'הֶלֶךְ אַחֲרֵי הַבֶּצַע' (משלי כח כא

(שמות ג ב). וְאִית סְפָרִים דְּגָרְסִי נָבָה, מִגְּזֵרַת ׳נִיב שְׂפָתַיִם׳ (ישעיה נז יט), כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר מְנַעֲנֵעַ בְּשִׂפָתָיו וְרוּחַ יוֹצֵא: **אוֹ עָפָר.** שֶׁלְּחָכָה נִירוֹ וְנִתְקַלְקֵל: **אוֹ דֶּרֶךְ הָרַבִּים.** שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, כְּדִגְלֵי הַמִּדְבָּר: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַהֶפְלֵיקָה.** לְפִי גֹּבַהּ הַהֶפְלֵיקָה וּגְדָל שִׁיעוּרָהּ, שֶׁכְּשֶׁהָאֵשׁ גְּדוֹלָה קוֹפֶצֶת לְמֶרְחוֹק. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ה) **הַמַּדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ.** שֶׁהִדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְהָלְכָה וְאָכְלָה בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ.** דְּרַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב עַל נִזְקֵי טָמוֹן בָּאֵשׁ, דְּלֵית לֵיהּ דְּרָשָׁא דְּאוֹ הַקָּמָה׳ (שמות כב ה) מַה קָּמָה גְּלוּיָה אַף כֹּל גָּלוּי: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא גָּדִישׁ וְכוּ׳. דְּאִית לְהוּ דְּרָשָׁא דְּאוֹ הַקָּמָה׳, וּפְטוֹרִי עַל נִזְקֵי טָמוֹן בָּאֵשׁ, אֶלָּא שֶׁמְּשַׁעֲרִין מָקוֹם הַכְּלִים כְּאִילּוּ הוּא גָּדִישׁ, וּמְשַׁלֵּם גָּדִישׁ כְּשִׁעוּר גּוּפָן שֶׁל כֵּלִים. וּמִדְּקָאָמְרִי סֵיפָא וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בְּמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, מוֹכַח בַּגְּמָרָא (סא:) שֶׁנֶּחְלְקוּ רַבִּי יְהוּדָה וַחֲכָמִים גַּם בְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁרַבִּי יְהוּדָה סָבַר כְּשֶׁהִדְלִיק בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ וַאֲפִילּוּ אַרְנָק, וְרַבָּנָן סָבְרֵי כֵּלִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ כְּגוֹן מוֹרִיגִין וּכְלֵי בָקָר הוּא דְּמְשַׁלֵּם, כֵּלִים שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ לֹא מְשַׁלֵּם. וְהַלָּכָה כְּחַכָמִים: **הָיָה גָּדִי בָּפוּת לוֹ חַיָּב.** דְּבַעֲלֵי חַיִּים נַמֵּי מֵ׳אוֹ הַקָּמָה׳. וּמְשׁוּם דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ לֵיכָּא לְמִפְטְרֵיהּ. דְּאִינּוֹ חַיָּב מִיתָּה עַל הָעֵבֶד, הוֹאִיל וְאִינּוֹ כָּפוּת הָיָה לוֹ לִבְרוֹחַ, וּפְטוֹר עָלָיו מִמִּיתָה וּמִן הַתַּשְׁלוּמִין. אֲבָל אִם הָיָה עֶבֶד כָּפוּת לוֹ, פָּטוֹר אֲפִילּוּ עַל הַגְּדִי וְעַל הַגְּדִישׁ, דְּחַיָּב מִיתָּה עַל הָעֶבֶד וְקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ. וּכְגָרֵי לָא שַׁנִּי לָן בֵּין כָּפוּת לְשֶׁאֵינוֹ כָּפוּת, וְאֵיידֵי דְּנָקֵט בְּעֶבֶד נָקֵט נַמִּי בִּגְדִי: **בְּמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה.** דְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ הוּא וְהָוֵי כְּמַאֲבֵד בְּיָדַיִם, וַאֲפִילּוּ הָכִי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ כֵּלִים בַּבָּתִּים. אֲבָל בְּגָדִישׁ דֶּאֱין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ אֶלָּא בְּגוֹן מוֹרִיגִין וּכְלֵי בָקָר, אַף עַל גַּב דְּאַדְלִיק לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֵלָּיבָּא דַּחֲכָמִים אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ: (ו) **גֵּין.** נִיצּוֹץ שֶׁל אֵשׁ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּגַר חֲנָבָה פָּטוּר.** כֵּיוָן דִּבְמִצְוָה קָא עָסִיק. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ז (א) **מְרוּבָּה. בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים.** דִּכְתִיב (שמות כב ח) ׳עַל שֶׁה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה וְגוֹ׳ יִשַּׁלֵּם שְׁנַיִם׳, וְלֹא מְבִּית הַגְּנָבָה: **אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר הַגָּנֵב וְכוּ׳.** דִּכְתִיב (שם פסוק ו) ׳וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ׳, וְלֹא מִבֵּית הַגְּנֵבָה: (ב) **גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם.** כְּלוֹמַר שְׁנַיִם מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגָּנַב: **וְטָבַח וּמָכַר בְּשַׁבָּת.** אֲבָל טָבַח שֶׁהוּא עָנוּשׁ סְקִילָה, קָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ: **וְטָבַח בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** שֶׁאֵין זְדוֹנוֹ אֶלָּא כְּרֵת, וּכְגוֹן דְּלָא אַתְרוּ בֵּיהּ וְלָא לָקֵי, דְּקָיְימָא לָן (כתובות לה.) כָּל חַיָּבֵי מַלְקִיּוֹת שׁוֹגְגִים חַיָּבִים בְּתַשְׁלוּמִין, אֲבָל חַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, אֲפִילּוּ שׁוֹגְגִים פְּטוּרִים מִן הַתַּשְׁלוּמִין: **וְטָבַח וּמָכַר וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו.** אֲבָל מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ טָבַח, תָּנָא סֵיפָא (להלן מ״ד) דְּפָטוּר, דְּשָׁלּוֹ הוּא טוֹבַח וְשָׁלּוֹ הוּא מוֹכֵר, שֶׁהֲרֵי יָרַשׁ אֶת אָבִיו: **בְּשָׁנֵי אִיּוֹ.** בִּטְרָפָה וּבְחָלִין בָּעֲזָרָה, דְּקָסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְאוֹ שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, אֲבָל חוֹלִין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בְּעֶזְרָה הֲרֵי הֵן כִּנְבֵלָה וְלִכְלָבִים שְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא, דְּאִי בָּעֵי מָצֵי אָכֵיל מִינָּהּ: (ג) **הָאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִים שְׁלִשָּׁה.** לְשׁוֹר. וּכְגוֹן שֶׁהוּזְמוּ אַחֲרוֹנִים תְּחִלָּה, דְּאִי עֲדֵי גְּנֵיבָה הוּזְמוּ תְּחִלָּה, בְּטֵלָה לָהּ עֵדוּת שְׁבִיעָה, דִּידְלְמָא בָּעֲלִים מְכָרוּהוּ לוֹ, וְכִי מִתְזַמְּמִי אִמַּאי מְשַׁלַּמְתְּ: **בְּטֵלָה עֵדוּת שְׁנִיָּה.** וְהוּא מְשַׁלֵּם לְרַבִּי יְהוּדָה שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, מוֹכַח בַּגְּמָרָא (סא:) שֶׁנֶּחְלְקוּ רַבִּי יְהוּדָה וַחֲכָמִים גַּם בְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁרַבִּי יְהוּדָה סָבַר כְּשֶׁהִדְלִיק בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ וַאֲפִילּוּ אַרְנָק, וְרַבָּנָן סָבְרֵי כֵּלִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ כְּגוֹן מוֹרִיגִין וּכְלֵי בָקָר הוּא דְּמְשַׁלֵּם, כֵּלִים שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ לֹא מְשַׁלֵּם. וְהַלָּכָה כְּחַכָמִים: **הָיָה גָּדִי בָּפוּת לוֹ חַיָּב.** דִּבְעַלֵּי חַיִּים נַמֵּי מֵ׳אוֹ הַקָּמָה׳. וּמְשׁוּם דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ לֵיכָּא לְמִפְטְרֵיהּ. דְּאִינּוֹ חַיָּב מִיתָּה עַל הָעֵבֶד, הוֹאִיל וְאִינּוֹ כָּפוּת הָיָה לוֹ לִבְרוֹחַ, וּפְטוֹר עָלָיו מִמִּיתָה וּמִן הַתַּשְׁלוּמִין. אֲבָל אִם הָיָה עֶבֶד כָּפוּת לוֹ, פָּטוֹר אֲפִילּוּ עַל הַגְּדִי וְעַל הַגְּדִישׁ, דְּחַיָּב מִיתָּה עַל הָעֶבֶד וְקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ. וּכְגָרֵי לָא שַׁנִּי לָן בֵּין כָּפוּת לְשֶׁאֵינוֹ כָּפוּת, וְאֵיידֵי דְּנָקֵט בְּעֶבֶד נָקֵט נַמִּי בִּגְדִי: **בְּמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה.** דְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ הוּא וְהָוֵי כְּמַאֲבֵד בְּיָדַיִם, וַאֲפִילּוּ הָכִי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ כֵּלִים בַּבָּתִּים. אֲבָל בְּגָדִישׁ דֶּאֱין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ אֶלָּא בְּגוֹן מוֹרִיגִין וּכְלֵי בָקָר, אַף עַל גַּב דְּאַדְלִיק לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֵלָּיבָּא דַּחֲכָמִים אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ: (ו) **גֵּין.** נִיצּוֹץ שֶׁל אֵשׁ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּגַר חֲנָבָה פָּטוּר.** כֵּיוָן דִּבְמִצְוָה קָא עָסִיק. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ז (א) **מְרוּבָּה. בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים.** דִּכְתִיב (שמות כב ח) ׳עַל שֶׁה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה וְגוֹ׳ יִשַּׁלֵּם שְׁנַיִם׳, וְלֹא מִבֵּית הַגְּנֵבָה: **אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר הַגָּנֵב וְכוּ׳.** דִּכְתִיב (שם פסוק ו) ׳וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ׳, וְלֹא מִבֵּית הַגְּנֵבָה: (ב) **גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם.** כְּלוֹמַר שְׁנַיִם מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגָּנַב: **וְטָבַח וּמָכַר בְּשַׁבָּת.** אֲבָל טָבַח שֶׁהוּא עָנוּשׁ סְקִילָה, קָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ: **וְטָבַח בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** שֶׁאֵין זְדוֹנוֹ אֶלָּא כְּרֵת, וּכְגוֹן דְּלָא אַתְרוּ בֵּיהּ וְלָא לָקֵי, דְּקָיְימָא לָן (כתובות לה.) כָּל חַיָּבֵי מַלְקִיּוֹת שׁוֹגְגִים חַיָּבִים בְּתַשְׁלוּמִין, אֲבָל חַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, אֲפִילּוּ שׁוֹגְגִים פְּטוּרִים מִן הַתַּשְׁלוּמִין: **וְטָבַח וּמָכַר וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו.** אֲבָל מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ טָבַח, תָּנָא סֵיפָא (להלן מ״ד) דְּפָטוּר, דְּשָׁלּוֹ הוּא טוֹבַח וְשָׁלּוֹ הוּא מוֹכֵר, שֶׁהֲרֵי יָרַשׁ אֶת אָבִיו: **בְּשָׁנֵי אִיּוֹ.** בִּטְרָפָה וּבְחָלִין בָּעֲזָרָה, דְּקָסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְאוֹ שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, אֲבָל חוֹלִין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בְּעֶזְרָה הֲרֵי הֵן כִּנְבֵלָה וְלִכְלָבִים שְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא, דְּאִי בָּעֵי מָצֵי אָכֵיל מִינָּהּ: (ג) **הָאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִים שְׁלִשָּׁה.** לְשׁוֹר. וּכְגוֹן שֶׁהוּזְמוּ אַחֲרוֹנִים תְּחִלָּה, דְּאִי עֲדֵי גְּנֵיבָה הוּזְמוּ תְּחִלָּה, בְּטֵלָה לָהּ עֵדוּת שְׁבִיעָה, דִּידְלְמָא בָּעֲלִים מְכָרוּהוּ לוֹ, וְכִי מִתְזַמְּמִי אִמַּאי מְשַׁלַּמְתְּ: **בְּטֵלָה עֵדוּת שְׁנִיָּה.** וְהוּא מְשַׁלֵּם לְרַבִּי יְהוּדָה שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, מוֹכַח בַּגְּמָרָא (סא:) שֶׁנֶּחְלְקוּ רַבִּי יְהוּדָה וַחֲכָמִים גַּם בְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁרַבִּי יְהוּדָה סָבַר כְּשֶׁהִדְלִיק בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ וַאֲפִילּוּ אַרְנָק, וְרַבָּנָן סָבְרֵי כֵּלִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ כְּגוֹן מוֹרִיגִין וּכְלֵי בָקָר הוּא דְּמְשַׁלֵּם, כֵּלִים שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ לֹא מְשַׁלֵּם. וְהַלָּכָה כְּחַכָמִים: **הָיָה גָּדִי בָּפוּת לוֹ חַיָּב.** דִּבְעַלֵּי חַיִּים נַמֵּי מֵ׳אוֹ הַקָּמָה׳. וּמְשׁוּם דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ לֵיכָּא לְמִפְטְרֵיהּ. דְּאִינּוֹ חַיָּב מִיתָּה עַל הָעֵבֶד, הוֹאִיל וְאִינּוֹ כָּפוּת הָיָה לוֹ לִבְרוֹחַ, וּפְטוֹר עָלָיו מִמִּיתָה וּמִן הַתַּשְׁלוּמִין. אֲבָל אִם הָיָה עֶבֶד כָּפוּת לוֹ, פָּטוֹר אֲפִילּוּ עַל הַגְּדִי וְעַל הַגְּדִישׁ, דְּחַיָּב מִיתָּה עַל הָעֶבֶד וְקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ. וּכְגָרֵי לָא שַׁנִּי לָן בֵּין כָּפוּת לְשֶׁאֵינוֹ כָּפוּת, וְאֵיידֵי דְּנָקֵט בְּעֶבֶד נָקֵט נַמִּי בִּגְדִי: **בְּמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה.** דְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ הוּא וְהָוֵי כְּמַאֲבֵד בְּיָדַיִם, וַאֲפִילּוּ הָכִי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ כֵּלִים בַּבָּתִּים. אֲבָל בְּגָדִישׁ דֶּאֱין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ אֶלָּא בְּגוֹן מוֹרִיגִין וּכְלֵי בָקָר, אַף עַל גַּב דְּאַדְלִיק לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֵלָּיבָּא דַּחֲכָמִים אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לְהִטָּמֵין בְּגָדִישׁ: (ו) **גֵּין.** נִיצּוֹץ שֶׁל אֵשׁ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּגַר חֲנָבָה פָּטוּר.** כֵּיוָן דִּבְמִצְוָה קָא עָסִיק. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ח (א) **הַחוֹבֵל. וְכַמָּה הוּא יָפָה.** שֶׁאִם הָיָה צָרִיךְ הָיָה מוֹכֵר עַצְמוֹ בְּעֶבֶד עִבְרִי, וְזֶה שֶׁהִזִּיקוֹ הִפְסִידוֹ מְמוֹן זֶה: **כֵּיוֹצֵא בָּזֶה.** לְפִי מַה שֶּׁהוּא מְעֻנָּג, רַב צַעֲרוֹ וְכִאֲבוֹ: **צַמָּחִין.** אֲבַעְבּוּעוֹת לְבָנוֹת: **שַׁבָּת.** כָּל יְמֵי הַחֳלִי רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִשּׁוּאִין, וְנוֹתֵן שְׂכִירוּתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם, שֶׁהֲרֵי אֵין רְאוּי לִמְלָאכָה אֶחָרֶת אֲפִילּוּ בְּלֹא חֹלִי, שֶׁהֲרֵי נִקְטַע יָדוֹ וְרִגְלוֹ, וְהוּא כְּבָר נָתַן לוֹ דְּמֵיקַר: **הַכֹּל לְפִי הַמַּבְיִישׁ.** אָדָם קַל שֶׁמְּבַיֵּישׁ בָּשְׂתּוֹ מְרוּבָּה: **וְהַמּוּתְבַּיֵּשׁ.** לְפִי חֲשִׁיבוּתּוֹ בָּשְׂתּוֹ מְרוּבָּה. וַהֲלָכָה חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נִפְקָא נָפְקָ, נָפָק, דִּכְתִיב (שמות כא כד) ׳עַיִן תַּחַת עַיִן׳, וְאֵין לוֹמַר עַיִן מַמָּשׁ, דִּכְתִיב (במדבר לה לא) ׳וְלֹא תִקְחוּ כֹּפֶר לָנֶפֶשׁ רֹצֵחַ׳, לָנֶפֶשׁ וְיֵשׁ אִי אַתָּה לוֹקֵחַ כֹּפֶר אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כֹּפֶר לְרֹאשֵׁי אֵבָרִים, שֶׁאִם סִמֵּא אֶת עֵין חֲבֵרוֹ נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי עֵינוֹ, וְהֵיינוּ ׳עַיִן תַּחַת עַיִן׳. **צָעַר,** נָפְקָא לָן מִ׳פְּצַע תַּחַת פֶּצַע׳ (שמות כא כה), דִּקְרָא יִתֵּירָא הוּא לְחַיֵּיב עַל הַצַּעַר וַאֲפִילּוּ בִּמְקוֹם נָזָק, דְּלָא תֵּימָא הֲרֵי קָנָה יָדוֹ וְיֵשׁ עָלָיו לְחָתְכָהּ, אֶלָּא אוֹמְרִים הָיָה עָלָיו לְחָתְכָהּ בְּסַם, וְזֶה חָתְכָהּ בְּבַרְזֶל וְצָעַרוֹ, לְפִיכָךְ מְשַׁלֵּם אֶת הַצַּעַר. **רִיפּוּי וְשֶׁבֶת,** ׳רֵיפֹא יְרַפֵּא׳ (שם פסוק יט), וְדִוְקָא כְּשֶׁהַחֹלִי בָּא מֵחֲמַת מַכָּה, אֲבָל אִם פָּשַׁע הַחוֹלֶה בְּעַצְמוֹ וְעָבַר עַל דִּבְרֵי הָרוֹפֵא, שׁוּב אֵין הַמַּזִּיק חַיָּב בְּשֶׁבֶת וְרִפּוּי צְשִׂרִיכִין מַחֲמַת פְּשִׁיעוּתָא. **בּוּשֶׁת,** דִּכְתִיב (דברים כה יב) ׳וְקִצַּתָּה אֶת כַּפָּהּ׳, מְמוֹן. וְדִין תּוֹרָה שֶׁאֵין יְכוֹלִים לָדוּן בְּשׁוּם דִּין שֶׁבָּעוֹלָם אֶלָּא דַּיָּנִים הַסְּמוּכִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב (שמות כב ח) ׳עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם׳, וְאֵין נְקָרְאִים אֱלֹהִים אֶלָּא דַּיָּנִים הַסְּמוּכִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא שֶׁבַּהֲלָוָאוֹת וּמֶקַח וּמִמְכָּר וְהַקָּנָאוֹת וְהוֹדָאוֹת וּכְיוֹצְאִין בָּהֶן, דָּנִין בָּהֶם בְּחוּצָה לָאָרֶץ, כְּאִלּוּ הֵם שְׁלוּחִים שֶׁל בֵּית דִּין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּשְׁלִיחוּתַייהוּ קָעָבְדִינַן, וְזֶה בִּלְבַד בְּדָבָר הַמְצוּי יֵשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן כִּיס, וְכֵן בַּהֲמָה שֶׁהִזִּיקָה בַּשֵּׂן וָרֶגֶל שֶׁהֵם מוּעָדִים, אוֹ שֶׁהִזִּיק אָדָם בִּבְהֵמָה, אֲבָל בִּבְהֵמָה שֶׁהִזִּיקָה אָדָם, אוֹ אָדָם בְּאָדָם, אֵין דָּנִין אוֹתוֹ בְּחוּץ לָאָרֶץ כְּלָל, אֶלָּא מְנַדִּין אֶת הַחוֹבֵל אוֹ אֶת הַמַּזִּיק עַד שֶׁיַּעֲלֶה עִם בַּעַל דִּינוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁיִּתֵּן דָּרְכּוֹ פְּשָׁרָה קָרוֹב לְמַה שֶּׁנִּרְאֶה בְּעֵינֵי הַדַּיָּן, אֲבָל דָּבָר קָצוּב אֵין פּוֹסְקִים עָלָיו. וְכֵן הַדִּין בְּכָל הַקְּנָסוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה וּכְכוּפֶּה תְּלְמוּדָא, אֵין גּוֹבִין אוֹתָן דֵּיינֵי חוּצָה לָאָרֶץ, אֶלָּא שֶׁמְּנַדִּין מִי שֶׁנִּתְחַייֵב בָּהֶן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ: (ב) **וְשׁוֹר אִינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא נָזָק.** דִּכְתִיב (ויקרא כד יט) ׳אִישׁ כַּאֲשֶׁר נָתַן מוּם בַּעֲמִיתוֹ׳, וְלֹא שׁוֹר בַּעֲמִיתוֹ: **וּפָטוּר מִדְּמֵי וָלָדוֹת.** דִּכְתִיב (שמות כא כב) ׳כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים׳, אֲנָשִׁים וְלֹא שְׁוָרִים: (ג) **וְהַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים חַיָּב.** וְאַף עַל גַּב דְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ הֶעוֹבֵר עֲבֵירָה שֶׁחַיָּב עָלֶיהָ מַלְקוּת וְתַשְׁלוּמִין לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, הָכָא מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה, דִּבְפֵירוּשׁ רִבְּתָה תּוֹרָה חוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ לְתַשְׁלוּמִין וְלֹא לְמַלְקוּת, מִדִּכְתִיב (דברים יט כא) ׳יָד בְּיָד׳, דְּהֵיינוּ מָמוֹן, מִכְּדֵי כְּתִיב (ויקרא כד יט) ׳כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ׳, ׳יָד בְּיָד׳ לָמָּה לִי, אֶלָּא לְהָבִיא חוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁמְּשַׁלֵּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין לַעֲבָדִים בּוּשֶׁת.** דִּכְתִיב (דברים כה יא) ׳כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּיו אִישׁ וְאָחִיו׳, בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָחִיו, יָצָא עֶבֶד שֶׁאֵין לוֹ אָחִיו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ד) **עֶבֶד וְאִשָּׁה שֶׁחָבְלוּ בְּאַחֲרִים פְּטוּרִים.** שֶׁאֵין לָהֶם בַּמֶּה לְשַׁלֵּם: **נִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה וְנִשְׁתַּחְרֵר הָעֶבֶד.** וְקָנוּ נְכָסִים, חַיָּבִין לְשַׁלֵּם, שֶׁהֲרֵי מִתְחִלָּה הֵן חַיָּבִין אֶלָּא שֶׁאֵין לָהֶם מַה לְּשַׁלֵּם, שֶׁנִּכְסֵי מְלוֹג שֶׁל אִשָּׁה מְשׁוּעְבָּדִים לַבַּעַל לְפֵירוֹת וְלִירוּשָׁה: (ה) **מְפָנֵי שֶׁהוּא נִדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ.** שָׁאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְקַלְקֵל, מְתֻקָּן הוּא אֲצַל יְצוּרוֹ, שֶׁשְּׁכָכָה חֲמָתוֹ וְנָח רוֹגְזוֹ בְּקָנֵּהוּ. (ו) **הַתּוֹקֵעַ לַחֲבֵרוֹ.** שְׁמִחַבֵּר אֶצְבְּעוֹתָיו בְּכַפּוֹ יָדוֹ וּמַכֶּה אוֹתוֹ בְּאָגְרוֹף: **נוֹתֵן לוֹ סֶלַע.** דְּמֵי בָּשְׁתּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁאוֹמֵר מְנָה: **סְתָרוֹ.** שֶׁהִכָּהוּ בְּסַם יָדוֹ עַל לֶחְיוֹ, וְאֵיכָא בֹּשֶׁת טִפֵּי: **צָרַם.** מַשָּׁךְ. לָשׁוֹן אַחֵר, פָּגַם: **הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ.** כָּל אֵלּוּ הַדָּמִים שֶׁהִזִּיקוּהוּ בַּמְּשָׁנָה אֵינָם אֶלָּא לְמִכְבַּד בְּיוֹתֵר, אֲבָל לְאָדָם בָּזוּי פּוֹחֲתִין לוֹ: **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ׳.** רַבִּי עֲקִיבָא פְּלִיג אַהַנָּא קָמָא, וְסָבַר דְּבִין מְכַבֵּד בֵּין בָּזוּי כּוּלָּן שָׁוִין לְדִינֵי קְנָסוֹת הֲלָכוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **וְנָתַן לוֹ זְמַן.** וְהֵנִי מִילֵּי לְבוֹשֶׁת דְּלָא חַסְרִיהּ מָמוֹנָא, יְהַבִינַן זְמַן, אֲבָל

(ד) **עֶבֶד וְאִשָּׁה שֶׁחָבְלוּ בְּאַחֲרִים פְּטוּרִים.** שֶׁאֵין לָהֶם בַּמֶּה לְשַׁלֵּם: **נִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה וְנִשְׁתַּחְרֵר הָעֶבֶד.** וְקָנוּ נְכָסִים, חַיָּבִין לְשַׁלֵּם, שֶׁהֲרֵי מִתְחִלָּה הֵן חַיָּבִין אֶלָּא שֶׁאֵין לָהֶם מַה לְּשַׁלֵּם, שֶׁנִּכְסֵי מְלוֹג שֶׁל אִשָּׁה מְשׁוּעְבָּדִים לַבַּעַל לְפֵירוֹת וְלִירוּשָׁה: (ה) **מְפָנֵי שֶׁהוּא נִדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ.** שָׁאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְקַלְקֵל, מְתֻקָּן הוּא אֲצַל יְצוּרוֹ, שֶׁשְּׁכָכָה חֲמָתוֹ וְנָח רוֹגְזוֹ בְּקָנֵּהוּ. (ו) **הַתּוֹקֵעַ לַחֲבֵרוֹ.** שְׁמִחַבֵּר אֶצְבְּעוֹתָיו בְּכַפּוֹ יָדוֹ וּמַכֶּה אוֹתוֹ בְּאָגְרוֹף: **נוֹתֵן לוֹ סֶלַע.** דְּמֵי בָּשְׁתּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁאוֹמֵר מְנָה: **סְתָרוֹ.** שֶׁהִכָּהוּ בְּסַם יָדוֹ עַל לֶחְיוֹ, וְאֵיכָא בֹּשֶׁת טִפֵּי: **צָרַם.** מַשָּׁךְ. לָשׁוֹן אַחֵר, פָּגַם: **הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ.** כָּל אֵלּוּ הַדָּמִים שֶׁהִזִּיקוּהוּ בַּמְּשָׁנָה אֵינָם אֶלָּא לְמִכְבַּד בְּיוֹתֵר, אֲבָל לְאָדָם בָּזוּי פּוֹחֲתִין לוֹ: **אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ׳.** רַבִּי עֲקִיבָא פְּלִיג אַהַנָּא קָמָא, וְסָבַר דְּבִין מְכַבֵּד בֵּין בָּזוּי כּוּלָּן שָׁוִין לְדִינֵי קְנָסוֹת הֲלָכוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **וְנָתַן לוֹ זְמַן.** וְהֵנִי מִילֵּי לְבוֹשֶׁת דְּלָא חַסְרִיהּ מָמוֹנָא, יְהַבִינַן זְמַן, אֲבָל

שָׁבוּ. גַּנָּב שֶׁמָּכַר כָּל הַשּׁוֹר חוֹרֵשׁ מִדְּבָר מוּעָט שָׁבוּ, מִן הַדְּבָרִים הַנִּתָּרִים עִמּוֹ בִּשְׁחִיטָה, פָּטוּר, דִּכְתִיב (שמות כא לז) ׳וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ׳, עַד שֶׁיִּמְכּוֹר כָּל הַדְּבָרִים הַנִּפְתָּרִים בִּטְבִיחָה, לְאַפּוֹקֵי שֶׁאִם הִשְׁאִיר גִּידִין שֶׁהֵיתָרָה אוֹ קְרָנַיִם, דְּלָא הֲוֵי שִׁיּוּר, וְלָא מִפְטַר אֶלָּא בְּשׁוּם שִׁיּוּר: **שַׁבָּת.** כָּל יְמֵי הַחֳלִי רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִשּׁוּאִין, וְנוֹתֵן שְׂכִירוּתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם, שֶׁהֲרֵי אֵין רְאוּי לִמְלָאכָה אֶחֶרֶת אֲפִילּוּ בְּלֹא חֹלִי, שֶׁהֲרֵי נִקְטַע יָדוֹ וְרִגְלוֹ, וְהוּא כְּבָר נָתַן לוֹ דְּמֵיקַר: **הַכֹּל לְפִי הַמַּבְיִישׁ.** אָדָם קַל שֶׁמְּבַיֵּישׁ בָּשְׂתּוֹ מְרוּבָּה: **וְהַמּוּתְבַּיֵּשׁ.** לְפִי

רבינו עובדיה

שֶׁיִּסְתָּאֵב. עַד שֶׁיִּפּוֹל בּוֹ מוּם: וְיִפְּלוּ דָמָיו לְנַדָּבָה. לִקְרִן הַמִּזְבֵּחַ לְקָנוֹת מֵהֶם עוֹלוֹת: (יב) לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר וָמֶת. קוֹדֶם שֶׁהֵבִיא קָרְבָּן, אֵין יוֹרְשֵׁי הַגְּזֵלָן יְכוֹלִים לְהוֹצִיא מִיַּד הַכֹּהֲנִים, מֵאַחַר שֶׁזָּכוּ בָּהֶן כְּבָר: לִיהוֹרִיב. הִיא מִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִשְׁמָרוֹת כְּהֻנָּה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וְשֶׁל יְדִעְיָה אַחֲרֶיהָ: נָתָן. הַגְּזֵלָן אֶת הַכֶּסֶף לִיהוֹרִיב בְּמִשְׁמַרְתּוֹ, וְאַחַר כָּךְ נָתַן הָאֶשֶׁם לִידַעְיָה בְּמִשְׁמַרְתּוֹ, יָצָא, כְּדְמָפָרֵשׁ וְאָזַיל שֶׁהַמֵּבִיא גְּזֵלוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבַּן אֲשָׁמוֹ יָצָא, וְזֶה הַמִּשְׁמָר זָכָה בְּשֶׁלּוֹ וְזֶה בְּשֶׁלּוֹ. אֲבָל נָתַן אָשָׁם לִיהוֹרִיב, שֶׁהֵבִיא אֲשָׁמוֹ תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ הֵבִיא גְּזֵלוֹ וְנָתַן לְמִשְׁמָר שֶׁלְּאַחֲרָיו, אִם הָאָשָׁם קַיָּם שֶׁלֹּא הִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יְהוֹרִיב, יִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יְדַעְיָה וְיִהְיֶה גְּזֵלוֹ וַאֲשָׁמוֹ לִידַעְיָה, וְאִם אֵין אֲשָׁמוֹ קַיָּם, לֹא יָצָא בְּאָשָׁם שֶׁנָּתַן לִיהוֹרִיב, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נָתַן גְּזֵלוֹ, וְיַחֲזוֹר וְיָבִיא אָשָׁם אַחֵר: נָתַן הַכֶּסֶף. לַכֹּהֲנִים: אֵין הַחוֹמֶשׁ מְעַכֵּב. מִלְּהַקְרִיב אֶת הָאָשָׁם, אִם לֹא נָתַן עֲדַיִן וּלְבָסוֹף נָתַן:

פרק י (א) הַגּוֹזֵל וּמֵאֵבִיל. וְהֵנִיחַ לִפְנֵיהֶם. אוֹ שֶׁהִנִּיחַ לִפְנֵיהֶם הַגְּזֵלָה קַיֶּמֶת: פְּטוּרִים מִלְּשַׁלֵּם. אִם אֲכָלוּהָ אַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם וְלֹיתָא בְּעֵינָהּ, פְּטוּרִים מִלְּשַׁלֵּם, דְּהָא אִינְהוּ לָא גָּזְלוּ מִידִי, וּמִשְׁלְטֵלִי לָא מְשַׁעְבְּדִי לְבַעַל חוֹב. וְאִם לֹא אֲכָלוּהָ וְהִיא בְּעֵינָהּ, חַיָּבִים לְהַחְזִיר: וְאִם הָיָה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת. כְּלוֹמַר וְאִם הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם דָּבָר בְּשֶׁלּוֹ שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרָיוּת, מוֹדִים חֲכָמִים דְּיַחֲזִיר, דְּהָשְׁתָּא לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לִקְנוּנְיָא: (ז) דְּיַתְּיקִי. צַוָּאַת שְׁכִיב מְרַע, דָּא תְּהֵא לְמֵיקָם וּלְהֵיוֹת: וְשׁוֹבְרִים. שֶׁעוֹשֶׂה מִלְוָה לְלֹוֶה שֶׁנִּפְרַע מִמֶּנּוּ שְׁטַר חוֹבוֹ: (ח) אַגְרוֹת שׁוֹם. שֶׁשָּׂמוּ בֵּית דִּין נִכְסֵי לוֹה לְמַלְוֶה בְּחוֹבוֹ: וְאַגְרוֹת מָזוֹן. שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְזוּן אֶת בַּת אִשְׁתּוֹ. פְּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁיִּמְכְּרוּ מִקַּרְקַע הַבַּעַל לְמִזּוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת: וּמַאוּנִין. שֶׁכּוֹתְבִים בִּשְׁטָר בְּפָנֵינוּ מַאֲנָה פְּלוֹנִית בְּפְלוֹנִי בַּעְלָהּ. וּבְקַטָּנָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאָחֶיהָ שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט: שְׁטָרֵי בְּרוּרִין. זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד שֶׁיְּזוּנוּ לָהֶם: מָצָא. שְׁטָרוֹת: בַּחֲפִיסָה. חֲמַת שֶׁל עוֹר קְטַנָּה: בְּדֹלּוֹסְקָמָא. כְּלִי עוֹר שֶׁהַזְּקָנִים מַצְנִיעִים בָּהּ כְּלֵי תַּשְׁמִישָׁם שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְחַפֵּשׂ אַחֲרֵיהֶם: תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת. שְׁלֹשָׁה שְׁטָרוֹת אוֹ יוֹתֵר כְּרוּכִין זֶה בְּזֶה: אֲגַדָּה. מֵשֶׁכָּבִים זֶה עַל זֶה, אַרְכּוֹ שֶׁל זֶה עַל אַרְכּוֹ שֶׁל זֶה: הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר. דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן הוּא, שֶׁהַכֹּלִי סִימָן לְבַעַל הַבַּיִת: אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. דְּלָא יָדַע דְּמַאן נִינְהוּ, וּבְעָלְיוֹ נוֹאֲשׁוּ: (ד) מָצָא בַּחֲנוּת הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן מִירֵי, דְּהַהוּא דְּנָפַל מִגַּוּ מַיְשׁ שֶׁהַכֹּל נִכְנָסִים לְשָׁם: בֵּין תַּבָה. שֶׁהֶחֱנָנִי יוֹשֵׁב לְפָנֶיהָ, וְתָמִיד נוֹטֵל מִמֶּנָּה, וְנוֹתֵן לְפָנָיו וּמוֹכֵר, וּמְעוֹת שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ נוֹתֵן בְּתוֹכָהּ, וְלֹא נָפַל שׁוּם דָּבָר אֶלָּא מִיַּד חֲנָנִי: לְפִי שֶׁלְּחָנִי הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. דְּאָמְרִינַן מִן הַבָּאִים לְהַחֲלִיף מָעוֹת נָפְלוּ, שֶׁהֲרֵי הַשֻּׁלְחָן מַפְסִיק בֵּין שֶׁלְּחָנִי לַמָּעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ, וְאִם מִן הַשֻּׁלְחָנִי הֵם הָיָה לָהֶם לְהַמְצָא בֵּינוֹ וְלִכְפֵּא שֶׁהַשֻּׁלְחָן מַגֵּף עָלָיו: הַשּׁוֹכֵר וְהַשּׁוֹאֵל. דְּבָרִים כב ג), דְּמִשְׁתַּמֵּר הוּא: מָצָא בְּגַל וּבְכֹתֶל וְיָשָׁן הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לְבַעַל הַגַּל וּלְבַעַל הַכֹּתֶל שֶׁל אֲמוֹרִיִּים שֶׁהוֹרִישׁוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הָאָרֶץ. וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ חֲלוּדָה רַבָּה שֶׁנִּכַּר שֶׁמִּזְמַן הָרְבֵּה הָיָה טָמוּן שָׁם: מֵחֲצִי וְלַחוּץ. בְּאַחַד מֵחוֹרֵי כֹתֶל הַסְּמוּכִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אִם מָצָאתָ מֵאַחֲצִי עָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל וְלַחוּץ, שֶׁלּוֹ, דְּאָמְרִינַן אַחַד מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים נְתָנוֹ שָׁם וְשָׁכַח, וַחֲלוּדָה שֶׁעָלָיו מוֹכַחַת שֶׁמִּזְמַן הַרְבֵּה הָיָה שָׁם, וּבְוַדַּאי נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים. וְיֵרִין זֶה דַּוְקָא בִּלְשׁוֹן זָהָב וַחֲתִיכַת כֶּסֶף וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, אֲבָל אִם הָיָה כְּלִי וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת, אִם פִּי הַכְּלִי לְחוּץ הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, וְאִם פִּי הַכְּלִי לִפְנִים הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת: אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. דְּלָא יָדַע מִגַּוּ נִינְהוּ, וּבְעָלְיוֹ נוֹאֲשׁוּ: (ד) מָצָא בַּחֲנוּת הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן מִירֵי, דְּהַהוּא דְּנָפַל מִגַּוּ מַיְשׁ שֶׁהַכֹּל נִכְנָסִים לְשָׁם: בֵּין תַּבָה. שֶׁהֶחֱנָנִי יוֹשֵׁב לְפָנֶיהָ, וְתָמִיד נוֹטֵל מִמֶּנָּה, וְנוֹתֵן לְפָנָיו וּמוֹכֵר, וּמְעוֹת שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ נוֹתֵן בְּתוֹכָהּ, וְלֹא נָפַל שׁוּם דָּבָר אֶלָּא מִיַּד חֲנָנִי: לְפִי שֶׁלְּחָנִי הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. דְּאָמְרִינַן מִן הַבָּאִים לְהַחֲלִיף מָעוֹת נָפְלוּ, שֶׁהֲרֵי הַשֻּׁלְחָן מַפְסִיק בֵּין שֶׁלְּחָנִי לַמָּעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ, וְאִם מִן הַשֻּׁלְחָנִי הֵם הָיָה לָהֶם לְהַמְצָא בֵּינוֹ וְלִכְפֵּא שֶׁהַשֻּׁלְחָן מַגֵּף עָלָיו: הַשּׁוֹכֵר וְהַשּׁוֹאֵל. דְּבָרִים כב ג), דְּמִשְׁתַּמֵּר הוּא: מָצָא בְּגַל וּבְכֹתֶל וְיָשָׁן הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לְבַעַל הַגַּל וּלְבַעַל הַכֹּתֶל שֶׁל אֱמוֹרִיִּים שֶׁהוֹרִישׁוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הָאָרֶץ. וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ חֲלוּדָה רַבָּה שֶׁנִּכַּר שֶׁמִּזְמַן הָרְבֵּה הָיָה טָמוּן שָׁם: מֵחֲצִי וְלַחוּץ. בְּאַחַד מֵחוֹרֵי כֹתֶל הַסְּמוּכִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אִם מָצָאתָ מֵאַחֲצִי עָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל וְלַחוּץ, שֶׁלּוֹ, דְּאָמְרִינַן אַחַד מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים נְתָנוֹ שָׁם וְשָׁכַח, וַחֲלוּדָה שֶׁעָלָיו מוֹכַחַת שֶׁמִּזְמַן הַרְבֵּה הָיָה שָׁם, וּבְוַדַּאי נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים. וְיֵרִין זֶה דַּוְקָא בִּלְשׁוֹן זָהָב וַחֲתִיכַת כֶּסֶף וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, אֲבָל אִם הָיָה כְּלִי וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת, אִם פִּי הַכְּלִי לְחוּץ הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, וְאִם פִּי הַכְּלִי לִפְנִים הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת: אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. דְּלָא יָדַע מִגַּוּ נִינְהוּ, וּבְעָלְיוֹ נוֹאֲשׁוּ: (ד) מָצָא בַּחֲנוּת הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן מִירֵי, דְּהַהוּא דְּנָפַל מִגַּוּ מַיְשׁ שֶׁהַכֹּל נִכְנָסִים לְשָׁם: בֵּין תַּבָה. שֶׁהֶחֱנָנִי יוֹשֵׁב לְפָנֶיהָ, וְתָמִיד נוֹטֵל מִמֶּנָּה, וְנוֹתֵן לְפָנָיו וּמוֹכֵר, וּמְעוֹת שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ נוֹתֵן בְּתוֹכָהּ, וְלֹא נָפַל שׁוּם דָּבָר אֶלָּא מִיַּד חֲנָנִי: לְפִי שֶׁלְּחָנִי הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. דְּאָמְרִינַן מִן הַבָּאִים לְהַחֲלִיף מָעוֹת נָפְלוּ, שֶׁהֲרֵי הַשֻּׁלְחָן מַפְסִיק בֵּין שֶׁלְּחָנִי לַמָּעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ, וְאִם מִן הַשֻּׁלְחָנִי הֵם הָיָה לָהֶם לְהַמְצָא בֵּינוֹ וְלִכְפֵּא שֶׁהַשֻּׁלְחָן מַגֵּף עָלָיו: הַשּׁוֹכֵר וְהַשּׁוֹאֵל. דְּבָרִים כב ג), דְּמִשְׁתַּמֵּר הוּא: מָצָא בְּגַל וּבְכֹתֶל וְיָשָׁן הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לְבַעַל הַגַּל וּלְבַעַל הַכֹּתֶל שֶׁל אֱמוֹרִיִּים שֶׁהוֹרִישׁוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הָאָרֶץ. וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ חֲלוּדָה רַבָּה שֶׁנִּכַּר שֶׁמִּזְמַן הָרְבֵּה הָיָה טָמוּן שָׁם: מֵחֲצִי וְלַחוּץ. בְּאַחַד מֵחוֹרֵי כֹתֶל הַסְּמוּכִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אִם מָצָאתָ מֵאַחֲצִי עָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל וְלַחוּץ, שֶׁלּוֹ, דְּאָמְרִינַן אַחַד מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים נְתָנוֹ שָׁם וְשָׁכַח, וַחֲלוּדָה שֶׁעָלָיו מוֹכַחַת שֶׁמִּזְמַן הָ

הוּא עַצְמוֹ מִן הַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ, שֶׁזּוֹאֲתִי הַפְּעוֹת הֶעָלוּ שֶׁלּוֹ הֵן, חַיָּב לְהַחֲזִיר: **וְאִם הָיוּ צְרוּרִים.** הַקָּשׁוּר אוֹ מְגֻיָּן שֶׁלָּהֶם הָיוּ סִימָן: (ה) **בְּכֹל כָּל אֹלָּה.** בְּכָלַל ׳כָּל אֲבֹדַת אָחִיךָ׳ (דברים כב ג): **וְלָמָּה יָצָאת.** ׳וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ׳ (שם): **מַה שִּׁמְלָּה מְיֻחֶדֶת.** סְתָם שִׂמְלָה יֵשׁ בָּהּ סִימָן, וְכָל שִׂמְלָה יֵשׁ לָהּ בְּעָלִים תּוֹבְעִים אוֹתָהּ, שֶׁנַּעֲשֵׂית בִּידֵי אָדָם וְלֹא בָּאת מִן הַהֶפְקֵר: **אַף כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹבְעִים.** לְמַעוּטֵי מִידֵי דְּמַיָּאשׁ. וְיֵאוּשׁ הוּא, דְּשָׁמְעִינַהּ דְּאָמַר יְיָ לַהּ לְחָסְרוֹן כִּיס: (ו) **שֶׁכֵּנָיו.** שְׁכֵנֵי מָקוֹם שֶׁנִּמְצֵאת בּוֹ הָאֲבֵדָה, שֶׁמָּא שֶׁלָּהֶן הִיא: **כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר.** כָּל אֶחָד לְבֵיתוֹ בְּשִׁלְשָׁה יָמִים מִשֶּׁיִּשְׁמַע הַהַכְרָזָה וְיֵדַע אִם אָבַד לוֹ כְּלוּם, וְאִם יִרְאֶה שֶׁאָבַד יַחֲזֹר **שְׁלֹשָׁה** וְיִכְרְיוּ **יוֹם** אֶחָד אֲנִי אֵבַדְתִּי וְאִלּוּ סִימָנָיִךְ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וּמִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַכְרִיזִין בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וּמִשֶּׁרַבּוּ הָאַנְסִין דְּאָמְרֵי אֲבֵדְתָּא לְמַלְכָּא, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא מוֹדִיעַ לִשְׁנֵיהֶם וְלִמְיַדְּעֵיהֶם וְדַיּוֹ: (ז) **כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה וְאוֹכֵל.** אִם הָאֲבֵדָה דָּבָר שֶׁיְּכוֹלִים לְהַאֲכִילוֹ אֶת שָׂכָר מַעֲשָׂיו, כְּגוֹן שׁוֹר וַחֲמוֹר: **יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל.** וְלֹא יִמְכֹּר אוֹתוֹ הַמּוֹצֵא, שֶׁכָּפָל אָדָם נוֹחַ לוֹ בִּבְהֶמְתּוֹ שֶׁהִכִּירָה בּוֹ כְּבָר וְלִמְדָהּ לִרְצוֹנוֹ. וְאֵינוֹ חַיָּב לְהַשְׁגִּיחַ עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תֹּאכַל וְזֶה יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְעוֹלָם, אֶלָּא תַּרְנְגֹלֶת וּבְהֵמָה גַּסָּה מְטַפֵּל בָּהּ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. עֲגָלִים וּסְיָחִים שֶׁל רְעִיָּה, כְּלוֹמַר שֶׁאֵין מְגַדְּלִים אוֹתָם לְפִטָּם, וְכֵן גְּדָיִים וְטָלָאִים, מְטַפֵּל בָּהֶם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וַעֲגָלִים שֶׁל פִּשָּׁה מְטַפֵּל בָּהֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם. אַוְזִין וְתַרְנְגוֹלִים זְקֵנִים, הַקְּטַנִּים מְטַפֵּל בָּהֶן שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהַגְּדוֹלִים שֶׁאוֹכְלִים הַרְבֵּה מְטַפֵּל בָּהֶן שְׁלֹשָׁה יָמִים, מִכָּאן וְאֵילָךְ לוֹקֵחַ אוֹתָם הוּא לְעַצְמוֹ בְּשׁוּמָּא כְּפִי שָׁוְיָן, אוֹ מוֹכְרָן לַאֲחֵרִים וּמְגִיחַ הַדָּמִים אֶצְלוֹ: **לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן.** כֵּיוָן דְּשָׁרוּ לֵהּ רַבָּנָן לְאִשְׁתַּמושֵׁי בְּהוּ, אַף עַל גַּב זוֹ, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּשֹׁמֵר חִנָּם דְּמֵי, וְחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְכֵן הַשּׁוֹאֵל לְאִשְׁתַּמושֵׁי בְּהוּ, אַף עַל גַּב דְּלֹא אִשְׁתַּמֵּשׁ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן בְּדָמֵי אֲבֵדָה, אֲבָל מְעוֹת עֲצָמָן שֶׁל אֲבֵדָה, כְּגוֹן שְׁמָמָן בְּכִיס אוֹ שִׁלְשָׁה מְטַבְּעוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּלָל: (ח) **אַחַת לְשִׁשִּׁים יוֹם.** שֶׁמִּתְעַפְּשִׁים כְּשֶׁאוֹהֲיִין מִלְּפָתָן. וְכָל סְפָרֵיהֶן הָיוּ עֲשׂוּיִין בְּעֵין גִּלְיוֹן: **גִּלָּיִן.** מִתְחַלְּתָן לְסוֹפָן שֶׁיְּכָנֵס בָּהֶם הָאֲוִיר: **בִּתְחִלָּה.** מֵה שֶׁלֹּא לָמַד מֵעוֹלָם, לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁהוֹתָן לְפָנָיו: **וְלֹא יִקְרָא אַחַר עַמּוּ.** לְפִי שֶׁזֶּה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְנִקְרָע: **שׁוֹטְחָה לְצָרְכָּהּ.** לִשְׁטֹחַ בָּהּ אֵיזֶה דָּבָר שֶׁלֹּא תֹּאכַל מִלְּנֶה עָשׂ: **לְצָרְכָּן.** שֶׁמְּתְעַפְּשִׁים בַּקַּרְקַע, שֶׁצָּרִיךְ לְתֵת בַּקַּרְקַע דְּזוֹ הִיא שֶׁמִּירָתָן, וּלְפִיכָךְ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְפָרָקִים: **אֲבָל לֹא לְשָׁחֲקָן.** וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן זְמַן אָרוּךְ עַד שֶׁיִּשְׁתַּחֲקוּ: **לֹא יִגַּע בָּהֶן.** וְהֶבֵא אֵינוֹ מִתְעַפֵּשׁ בָּאָרֶץ, וְכֵן זְכוּכִית, וְעוֹד שֶׁהוּא נוֹחַ לְהִשָּׁבֵר: **שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְטַל.** דָּבָר שֶׁגְּנַאי הוּא לוֹ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה ׳וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם׳, פְּעָמִים שֶׁאַתָּה מִתְעַלֵּם, כְּגוֹן וָקָן וְאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדּוֹ: (ט) **אֵינוֹ הֵיא אֲבֵדָה.** שֶׁנִּכָּר בֵּהּ שֶׁאֵין הַבְּעָלִים יוֹדְעִים שֶׁהִיא שָׁם: **אֵין זוֹ אֲבֵדָה.** וְאֵינוֹ חַיָּב לְהַחֲזִיר, שֶׁמְּדַעַת הִנִּיחָהּ שָׁם: **רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים.** שֶׁמִּתְקַלְקְלִים רַגְלֵיהָ: ׳הֲשֵׁב **תְּשִׁיבֵם**׳. הַתּוֹרָה רִבְּתָה הַשָּׁבוֹת הָרַבֵּה: **לֹא יֹאמַר לוֹ תֵּן לִי כֶּלַע.** שֶׁזֶּה אוֹמֵר לוֹ אִם עָשִׂית מְלַאכְתִּךְ, הָיִית מַרְבֶּה טָרַח, עַכְשָׁו לְפִי מַה שֶּׁטָּרַחְתָּ טל: **כְּפוֹעֵל בָּטֵל.** כְּמָה אָדָם רוֹצֶה לִטֹּל וְלִפְחֹת מִשְׂכָּרוֹ לְבָטֵל מְמְּלַאכְתּוֹ זוֹ כְּבֵדָה שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהּ וְלִעְסֹק בְּמְלַאכְתּוֹ קַלָּה כָּזוֹ: **אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית דִּין.** אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְבָטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ שֶׁשְּׂכָרָהּ מְרֻבֶּה, מַה יַּעֲשֶׂה, אִם יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם מְתֻנֶּה בִּפְנֵיהֶם וְאוֹמֵר, רְאוּ אֲנִי מַשְׁתַּכֵּר כָּךְ וְכָךְ וְאִי אֶפְשִׁי לְבָטֵל לִטֹּל שָׂכָר מוּעָט, אִם תֹּאמְרוּ שֶׁאֵטֵל שְׂכַר מְשֻׁלָּם, אֲטַפֵּל בַּהֲשֵׁבַת אֲבֵדָה זוֹ: **שַׁוֵּי קוֹדֶם.** וּמְגִיחַ אֶת הָאֲבֵדָה: (י) **מְצָאָהּ בְּרֻפְתּ.** אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת בָּהּ, כְּגוֹן שׁוֹר וַחֲמוֹר: **יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל.** וְלֹא יִמְכֹּר אוֹתוֹ הַמּוֹצֵא, שֶׁכָּפָל אָדָם נוֹחַ לוֹ בִּבְהֶמְתּוֹ שֶׁהִכִּירָה בּוֹ כְּבָר וְלִמְּדָהּ לִרְצוֹנוֹ. וְאֵינוֹ חַיָּב לְהַשְׁגִּיחַ עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תֹּאכַל מִלְּנֶה עָשׂ: **לְצָרְכָּן.** לִשְׁטֹחַ בָּהּ אֵיזֶה דָּבָר שֶׁלֹּא תֹּאכַל מִלְּנֶה עָשׂ: **אִם הָיְתָה מֻדָּה מְרֻבָּה.** שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ חֲמִשָּׁה כּוֹרִין: **אִם הָיְתָה מֻדָּה מְרֻבָּה.** חֲצָאֵי קַבִּין לְשָׁנָה בֵּין לִכּוֹר בֵּין לְעֲשָׂרָה כּוֹרִין: **מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹתִירוֹת.** שֶׁבִּימוֹת הַגֶּרֶן כְּשֶׁמַּפְקִידִים, הַחִטִּים יְבֵשִׁים, וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים כְּשֶׁמַּחֲזִירִן נִרְפָּחוֹת. וּבַאֲכִילַת עֲכָבָרִים אֵינָן נֶחְסָרִין כָּל כָּךְ לְכָל כּוֹר וְכוֹר, דְּכֹלֵי הַאי לָא אָכְלִי עֲכָבָרִים מֵעֲשָׂרָה כּוֹרִין, הִלְכָּךְ נִפְחָתוֹת מִשֶּׁלָּמָּת לְמָה שֶׁעֲכָבָרִים אוֹכְלִים. וְאֵין הֲלָכָה לא כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. וְכָל הַשִּׁעוּרִים הָלְלוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבִימֵי הַתַּנָּאִים, אֲבָל בְּשְׁאָר אֲרָצוֹת וּבִזְמַנִּים הָלְלוּ, הַכֹּל כְּפִי מַה שֶּׁרְגִילִים הַזֵּרָעִים לְחַסֵּר בְּאוֹתָהּ מְדִינָה וּבְאוֹתוֹ זְמַן: (ח) **יוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת לְיַיִן.** אִם הִפְקִיד אֶצְלוֹ יַיִן וְעָרְבוּ עִם יֵינוֹ, הַקַּנְקַנִּים בּוֹלְעִים שְׁתוּת: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חֻמְשׁוֹ.** שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים מִמְּנוּ הַקַּנְקַנִּים בְּאַתְרֵהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה בְּלַע חֻמְשׁוֹ, וְהַכֹּל לְפִי הַמָּקוֹם: **אַף הַמּוֹכֵר וְכוּ׳.** כְּשֵׁם שֶׁאָמְרוּ שְׁמָרִים בַּמַּפְקִיד, כָּךְ אָמְרוּ בַּמּוֹכֵר, שֶׁהַמּוֹכֵר שֶׁמָּן לַחֲבֵרוֹ וְנוֹתֵן לוֹ מִתּוֹךְ חֲבִיתוֹ שֶׁמָּן מְזֻקָּק תָּמִיד שֶׁהוּא מִסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ, דְּרֵי הַלּוֹקֵחַ מְקַבֵּל עָלָיו לִפְחֹת לוֹ גַּ מֵהֶחֱצָה מֵחֲמַת שְׁמָרִים לְכָל מֵאָה לג. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ט) **לֹא יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם.** בְּבֵית שַׁמַּי אוֹמְרִים לֹא יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה, וּבְבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְאֵין הַלָּכָה כְּבֵית שַׁמַּי: **לְצָרְכָּהּ.** לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ: **אִם מִשֶּׁהִנִּיחָהּ.** שֶׁכְּבָר הִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם מִשְׁתַּמֵּר, בֵּין שֶׁשְּׁטְלָהּ מִתְּחִלָּה לְצָרְכּוֹ, בֵּין שֶׁשְּׁטְלָהּ לְצָרְכָּהּ, פָּטוּר, דְּאָמְרִינַן מִשֶּׁהֶחֱזִירָהּ הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים כְּבַתְּחִלָּה, וְאֵינוֹ עָלֶיהָ אֶלָּא כְּשׁוֹמֵר חִנָּם וּפָטוּר עַל אֹנְסָהּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ לַבְּעָלִים לוֹמַר נִטְלְתִּיהָ וְהֶחֱזַרְתִּיהָ. וְרִישָׁא דְּמַתְנִיתִין רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, דְּאָמַר (גמ׳ מ:) בְּגוֹנֵב טָלָה מִן הָעֶדֶר וְהֶחֱזִירוֹ לְמְקוֹמוֹ שֶׁהוּא פָּטוּר, דְּלֹא בָּעִינַן דַּעַת בְּעָלִים. וְהָאי דְּקָתָנֵי לֹא יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, לֹא מִבָּעְיָא קָאָמַר, לֹא מִבָּעְיָא יְחַדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם וְהֶחֱזִירָהּ לְמְקוֹמָהּ לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצָרְכּוֹ שֶׁהוּא פָּטוּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ לַבְּעָלִים, שֶׁהֲרֵי הֶחֱזִירָהּ לַמָּקוֹם הַמְיֻחָד לָהּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ לֹא יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, דְּלָאו לְמָקוֹם מְיֻחָד לָהּ הֶחֱזִירָהּ, פָּטוּר, הוֹאִיל וְהֶחֱזִירָהּ לְמָקוֹם מִשְׁתַּמֵּר, דְּלֹא בְּעִינַן דַּעַת בְּעָלִים: **וּבִין מִשֶּׁהִנִּיחָהּ לְצָרְכּוֹ חַיָּב.** סֵיפָא זוֹ אַתָּאן לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר (שם) בְּגוֹנֵב טָלָה מִן הָעֶדֶר וְהֶחֱזִירוֹ לְמְקוֹמוֹ וְנֶאֱנַס, לְעוֹלָם הוּא חַיָּב עַד שֶׁיּוֹדִיעַ לִבְעָלִים שֶׁנָּגַב וְהֶחֱזִירוֹ, וְהָכָא נַמִּי לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצָרְכּוֹ וְנַעֲשָׂה גַּזְלָן עָלֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירָהּ בְּמָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר, חַיָּב. וְהָאי דְּקָתָנֵי בְּסֵיפָא יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, לֹא מִבָּעְיָא קָאָמַר, לֹא מִבָּעְיָא לֹא יַחֲדִּי לָהּ שֶׁהוּא חַיָּב מִשֶּׁהִנִּיחָהּ לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ לְצָרְכּוֹ, דְּהָא לֹא הִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם הַמְיֻחָד לָהּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם וְהֶחֱזִירָהּ לְמְקוֹמָהּ לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצָרְכּוֹ שֶׁהוּא פָּטוּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ לַבְּעָלִים, שֶׁהֲרֵי הֶחֱזִירָהּ לַמָּקוֹם הַמְיֻחָד לָהּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ לֹא יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, דְּלָאו לְמָקוֹם מְיֻחָד לָהּ הֶחֱזִירָהּ, פָּטוּר, הוֹאִיל וְהֶחֱזִירָהּ לְמָקוֹם מִשְׁתַּמֵּר, דְּלֹא בְּעִינַן דַּעַת בְּעָלִים: **וּבִין מִשֶּׁהִנִּיחָהּ לְצָרְכּוֹ חַיָּב.** סֵיפָא זוֹ אַתָּאן לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר (שם) בְּגוֹנֵב טָלָה מִן הָעֶדֶר וְהֶחֱזִירוֹ לְמְקוֹמוֹ וְנֶאֱנַס, לְעוֹלָם הוּא חַיָּב עַד שֶׁיּוֹדִיעַ לִבְעָלִים שֶׁנָּגַב וְהֶחֱזִירוֹ, וְהָכָא נַמִּי לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצָרְכּוֹ וְנַעֲשָׂה גַּזְלָן עָלֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירָהּ בְּמָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר, חַיָּב. וְהָאי דְּקָתָנֵי בְּסֵיפָא יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, לֹא מִבָּעְיָא קָאָמַר, לֹא מִבָּעְיָא לֹא יַחֲדִּי לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם וְהֶחֱזִירָהּ לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצָרְכּוֹ, דְּהָא לֹא הִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם הַמְיֻחָד לָהּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ יַחֲדִּי לָהּ

רבינו עובדיה

לוֹקֵחַ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה [הַנָּשִׂיא] הִיא, וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ, אֶלָּא אִם הָאוֹנָאָה שְׁתוּת, קָנָה וּמַחֲזִיר אוֹנָאָה, יוֹתֵר מִשְׁתוּת, בָּטֵל מִקָּח: (ה) **כַּמָּה תְּהֵא סָלַע חֲסָרָה.** מְטַבֵּעַ הַיּוֹצֵא וְתָמִיד הוּא שׁוֹחֵק וְחָסֵר, כַּמָּה תָּחְסַר וְאִם הוֹצִיאָהּ לֹא תְּהֵא אוֹנָאָה: **אַרְבָּעָה אִסָּרִין.** לְסָלַע: **אִסָּר לְדִינָר.** וְהוּא אֶחָד מִן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בּוֹ. דְּשֵׁשׁ מָעָה כֶּסֶף הוּא דִּינָר, מָעָה שְׁנֵי פוּנְדְיוֹנִים, פוּנְדְיוֹן שְׁנֵי אִסָּרִין: **אַרְבָּעָה פּוּנְדְיוֹנִים.** אֶחָד מִשְּׁנֵים עָשָׂר: **שְׁמוֹנָה פּוּנְדְיוֹנוֹת.** שְׁתוּת כְּשֶׁאָר אוֹנָאָה. וְכֵן הֲלָכָה: (ו) **בְּכַרְכִּים.** שֵׁשׁ שָׁם שֻׁלְחָנִי. עַד כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה לְשֻׁלְחָנִי: **בִּכְפָרִים.** שְׁאֵין שָׁם שֻׁלְחָנִי: **עַד עֶרְבֵי שַׁבָּתוֹת.** שֶׁבָּא לְהוֹצִיאָהּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת לְסָעוּדַת שַׁבָּת, אֲז יֵדַע אִם יוּכַל לְהוֹצִיאָהּ וְיִקַּבְּלוּהָ מִמֶּנּוּ: **וְאִם הָיָה מַכִּירָהּ.** הָכִי קָאָמַר, וְאִם חָסִיד הוּא וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, אִם מַכִּיר שֶׁהָיא הֶסֵּלַע שֶׁנָּתַן לוֹ, יְקַבְּלֶנָּה מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ: **וְאֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת.** הָכִי קָאָמַר, וְאַחַר שֶׁאֵינוֹ חָסִיד וְלֹא רָצָה לְקַבְּלָהּ מִמֶּנּוּ, אֵין לָזֶה עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. דְּאִיהוּ הוּא דְּאִפְסִיד אַנַפְשֵׁהּ שֶׁלֹּא הֶחֱזִירוֹ בִּזְמַנּוֹ: **וְנוֹתְנָהּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** אַחְסָרָה כְּדֵי אוֹנָאָה קָאֵי, וְנוֹתְנָהּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּשָׁוְיָהּ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם אֲסִימוֹן, שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתְחַלֵּל אֶלָּא בְּמַטְבֵּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צוּרָה (שבת קכח.), דְּשֵׁם מַטְבֵּעַ יֵשׁ עָלָיו, דְּמֵי שֶׁאֵינוֹ לוֹקֵחַ בְּשָׁוְיָהּ בְּתוֹרַת מַטְבֵּעַ אֶלָּא כְּמוֹ נְטִיכָא שֶׁל כֶּסֶף, אֵינוֹ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה: (ז) **הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כְּסָף.** לְמִקָּח סָלַע שֶׁהוּא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעוֹת כֶּסֶף, נִמְצָא הָאוֹנָאָה שְׁתוּת כְּדַאֲמָרָן. וְחָזַר וְשָׁנָאָה מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי הַטַּעֲנָה שֶׁתֵּי כְּסָף: **וְהַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כְּסָף.** שֶׁאֵין שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִים עַל טַעֲנָה שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִשְּׁתֵּי כְּסָף, שֶׁטָּעָנוּ שָׁוֶה שְׁתֵּי מָעוֹת כֶּסֶף יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, וְזֶה יוֹדֶה שֶׁהָיָה פְּרוּטָה וְיִכְפֹּר פְּרוּטָה: **וְהַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה.** לְהִיוֹת הוֹדָאָה בְּמִקָּצָת וְיִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה: **הַמּוֹצֵא שָׁוֶה פְּרוּטָה.** אֲבָל בְּצִיר מֵהֶם אֵינוֹ חַיָּב לְהַחֲזִירוֹ, דִּכְתִיב ׳אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ׳, פֶּרֶט לַאֲבֵדָה שָׁוֶה פְּרוּטָה: **יוֹלִיכֶנּוּ אֲחֵרָיו.** אִם הוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשָּׁקָר, דְּאִז אֵין לוֹ בְּפָרָה עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ לְיָדוֹ מָשָׁ וְלֹא לְיַד שְׁלוּחוֹ, דִּכְתִיב (במדבר ה ז) ׳וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשָׁם לוֹ׳: (ח) **הָאוֹכֵל תְּרוּמָה.** גְּדוֹלָה. זָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בְּשׁוֹגֵג: **וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר.** מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר: **וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי.** הַלּוֹקֵחַ תְּבוּאָה מֵעַם הָאָרֶץ, צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, אֲבָל לֹא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁהֵיא הַכֹּל יְהוּדִים בָּהּ: **וְהַחֻלָּה וְהַבְּכוּרִים.** כָּל הָנֵי חֲמִשָּׁה חַד נִינְהוּ, דְּכֻלְּהוּ אִקְרוּ תְּרוּמָה, וּמִשָּׁם אֶחָד הֵם בְּאֵין: **נָתַע רָבָעִי.** גְּמַר ׳קְדֵשׁ׳ (ויקרא יט כד) ׳קֹדֶשׁ׳ (שם כז ל) מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְתַרְוַיְהוּ נָמֵי חַד חֹמֶשׁ לְהוּ, דְּמַחַד קְרָא נָפְקֵי כְּיָון דְּמִמַּעֲשֵׂר יָלְיָף: **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ.** דַּוְקָא. מוֹסִיף חֹמֶשׁ, דְּאִישׁ מִמַּעֲשָׂרוֹ׳ כְּתִיב (שם פסוק לא): **הֻקְדַּשׁ.** וְלֹא שֶׁל אֲחֵרִים, דְּמִקְּדִישׁ׳ כְּתִיב (שם פסוק טו): **הַנֶּהֱנֶה.** בְּשׁוֹגֵג, חַיָּב קְרְבַּן מְעִילָה וְחֹמֶשׁ: (ט) **אִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם אוֹנָאָה וְכוּ׳.** דְּאָמַר קְרָא (ויקרא כה יד) ׳וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ׳, דְּבָר הַנִּקְנֶה מִיָּד לְיָד, יָצְאוּ קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָן מִשְׁתַּלְטִלִין, יָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהֲקִשּׁוּ לְקַרְקָעוֹת, שְׁטָרוֹת דִּכְתִיב ׳וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר׳, דָּבָר שֶׁגּוּפוֹ מָכוּר וְגוּפוֹ קָנוּי, יָצְאוּ שְׁטָרוֹת שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים אֶלָּא לִרְאָיָה שֶׁבָּהֶן. הֶקְדֵּשׁוֹת, אָמַר קְרָא (שם) ׳אָחִיו׳, אֲחִיו הֶקְדֵּשׁ: **לֹא תִשָּׁלְומֵי כֶּסֶף.** דִּכְתִיב בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גְּנֵב (שמות כב ח) ׳עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע׳, כְּלָל, ׳עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר׳ וְכוּ׳, פְּרָט, ׳עַל כָּל אֲבֵדָה׳, חְזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וְכָלָל, אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מָה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ דָּבָר הַמִּשְׁתַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמִּשְׁתַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, יָצְאוּ קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָן מִשְׁתַּלְטִלִין, יָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהֲקִשּׁוּ לְקַרְקָעוֹת, יָצְאוּ שְׁטָרוֹת שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם מִשְׁתַּלְטִלִין אֵין גּוּפָן מָמוֹן. הֶקְדֵּשׁוֹת, אָמַר קְרָא (שם) ׳רֵעֵהוּ׳, רֵעֵהוּ וְלֹא הֶקְדֵּשׁ: **וְלֹא תִשָּׁלְומֵי אֲרָבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.** אִם נָגַב וְטָבַח וּמָכַר שׁוֹר אוֹ שֶׂה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. דְּתִשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי שִׁלְשָׁה לְשֶׁה וַאֲרָבָעָה לְשׁוֹר, דִּכְיָון דְּאִמְּעִיט מִכֶּפֶל, בְּצִיר לְהוּ חֲדָא, שֶׁהֶכֶפֶל בְּטוֹבֵחַ וּמוֹכֵר בְּכָלָל תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה הַן: **וְשׁוֹמֵר חִנָּם אֵינוֹ נִשְׁבָּע.** שׁוֹמֵר חִנָּם אֵין עָלָיו אֶלָּא שְׁבוּעָה, דִּכְתִיב (שם פסוק ז) ׳וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ׳, וְאוֹתָהּ הַפָּרָשָׁה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם נֶאֱמְרָה. וְעַל הָעֲבָדִים וְעַל הַקַּרְקָעוֹת וְעַל הַשְּׁטָרוֹת אֵינוֹ נִשְׁבָּע, דְּיִלְפִינַן לָהּ מִדִּכְתִיב (שם פסוק ו) ׳כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ׳, כְּלָל, ׳נֶפֶשׁ אוֹ כֵלִים, פֶּרֶט, ׳לִשְׁמֹר׳, חְזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וְכָלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מָה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ דָּבָר הַמִּשְׁתַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמִּשְׁתַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, יָצְאוּ קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָן מִשְׁתַּלְטִלִין, יָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהֲקִשּׁוּ לְקַרְקָעוֹת, יָצְאוּ שְׁטָרוֹת שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם מִשְׁתַּלְטִלִין אֵין גּוּפָן מָמוֹן. הֶקְדֵּשׁוֹת, אָמַר קְרָא (שם) ׳רֵעֵהוּ׳, רֵעֵהוּ וְלֹא הֶקְדֵּשׁ: **וְלֹא תַשָּׁלוּמֵי אַרְ

כְּזָכָר הָרוֹבֵעַ אֶת הַנְּקֵבָה וְהִיא מִתְעַבֶּרֶת מִמֶּנּוּ, לְשׁוֹן ׳בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ׳ (ויקרא יט יט). פְּרוּשׁ אַחֵר, רְבִיעָה עַל שֵׁם שֶׁהַמָּטָר מַשְׁפִּיב הֶעָפָר וּמַרְבִּיצוֹ, תַּרְגּוּם ׳רַבֵּץ׳ (שמות כג ה) - ׳רְבִיעַ׳ (פאה פ״ח מ״א)]: **לֹא יֹאמַר לוֹ חָרֹשׁ עִמִּי בַּגָּרִיד וַאֲנִי אֶחָרֹשׁ עִמְּךָ בְּרֹבִיעָה.** שֶׁיְּמֵי רְבִיעָה קָשִׁים לַמְלָאכָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת: (יא) **עוֹבְרִים מְשׁוּם ׳לֹא תַתֵּז׳ וְכוּ׳.** מַלְוֶה עוֹבֵר בְּכָלָן. לְוֶה עוֹבֵר מִשּׁוּם ׳בַּל תַּשִּׁיךְ׳ (דברים כג כ), שֶׁהוּא לְשׁוֹן מַפְעִיל לַאֲחֵרִים, לֹא תְּגָרֵם שֶׁאַחֵיךָ יַשִּׁךְ, וְעוֹבֵר עַל ׳וּלְאָחִיךָ לֹא תַשִּׁיךְ׳ (שם פסוק כא), ׳וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל׳ (ויקרא יט יד). עָרֵב וְעֵדִים עוֹבְרִים עַל ׳לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ׳ (שמות כב כד) בִּלְבַד:

פרק ו (א) **הַשּׁוֹכֵר. וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה.** אֶחָד מִן הָאֻמָּנִין שְׁשָׂלְחוֹ בַּעַל הַבַּיִת לִשְׂכֹּר אֶת חֲבֵרָיו וְהִטְעָה אוֹתָם, כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת לִשְׂכֹּר כָּל אֶחָד בְּאַרְבָּעָה דִינָרִים לְיוֹם, וְהָלַךְ הוּא וְשָׂכָרָם בִּשְׁלֹשָׁה, אֵין לָהֶם עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֻמֶת, דְּהָא סְבוּר וְקַבִּיל בִּשְׁלֹשָׁה, אֶלָּא שֶׁיְּכוֹלִים לוֹמַר לוֹ לֵית לָךְ ׳אַל תְּמַנַּע טוֹב מִבְּעָלָיו׳ (משלי ג כז). פְּרוּשׁ אַחֵר, הִטְעוּ זֶה אֶת זֶה, שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם וְלֹא רָצוּ לָלֶכֶת לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת כְּמוֹ שֶׁשָּׂכְרוּ עִמּוֹ, אוֹ בַּעַל הַבַּיִת חָזַר בּוֹ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר לָהֶם אִי אֶפְשִׁי בָּכֶם מִפְּנֵי הַסְּלָעִים שֶׁנָּתַתִּי לָכֶם, וְיֵשׁ לָנוּ כָּל שְׂכָרֵנוּ חוּץ מִמַּה שֶּׁיִּטְּלוּ אֵלּוּ: **וְאִם בַּעַל הַבַּיִת חוֹזֵר בּוֹ יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.** יֵשׁ לָהֶם לְכִי מַה שֶּׁעָשׂוּ, וְאִם הוּזְלָה מִלְאכָת הַפּוֹעֲלִים עַל כָּרְחוֹ יֵשׁ לָהֶם כְּמוֹ שֶׁפָּסַק, חוּץ מִמַּה שֶּׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא בְּהַשְׁלָמָתָהּ: **כָּל הַמְשַׁנֶּה יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.** כְּגוֹן נָתַן צֶמֶר לְצַבַּע לְצֶבְעוֹ אָדֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, אִם הַשֵּׁבַח יוֹתֵר עַל הַיְצִיאָה, אֵין נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שָׁלֵם אֶלָּא דְּמֵי יְצִיאַת עֲצִים וְסַמְמָנִים, וְאִם הַיְצִיאָה יְתֵרָה עַל הַשֵּׁבַח, נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֵּׁבַח: **וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.** לְאָתוֹיֵי הַמּוֹכֵר שָׂדֶה לַחֲבֵרוֹ בְּאֶלֶף זוּז וְנָתַן לוֹ מֶהֶם מָאתַיִם זוּז וְחָזַר בּוֹ הַמּוֹכֵר, יַד לוֹקַחַ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי מְעוֹתַי, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי קַרְקַע כְּנֶגֶד מְעוֹתַי. וְאִם לוֹקַחַ חוֹזֵר בּוֹ, יַד מוֹכֵר עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ הֵילֵךְ מְעוֹתֶיךָ, רָצָה אוֹמֵר לוֹ הֵילֵךְ קַרְקַע כְּנֶגֶד מְעוֹתֶיךָ: (ג) **בְּהַר וְהוֹלִיכֵהּ בְּבִקְעָה בְּבִקְעָה וְהוֹלִיכֵהּ בְּהַר.** בְּרֹאשׁ הָהָר, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַדֶּרֶךְ חֶלֶק וְיָשָׁר חַיָּב כְּשֶׁמַּתָּה מַחֲמַת אֲוִירָא שֶׁלֹּא הֶחְלִיקָה וְלֹא הוּזְּקָה, דְּהוֹאִיל וְשִׁנָּה בָּהּ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ לֹא מַתָּה זוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיְתָה לְמוּדָּה בַּאֲוִיר הַר וְקָשָׁה לָהּ, אוֹ לֹא הָיְתָה לְמוּדָּה בְּאֲוִיר בְּקָעָה וְקָשָׁה לָהּ, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא מְפַלֵּיג הָכָא בֵּין הֶחְלִיקָה לְהוּזְּקָה כְּמוֹ דְּמְפַלֵּיג בְּסֵיפָא: **אִם הֶחְלִיקָה פָּטוּר.** שֶׁבְּהַר הָיָה רְאוּיָה לְהַחְלִיק יוֹתֵר, שֶׁרֹאשׁ הָהָר חַד וּמְשַׁפֵּע לְצַדְדִין: **וְאִם הוּזְּקָה חַיָּב.** שֶׁהִבְקִיעָה מֵעֲלָה הֶבֶל, לְפִי שֶׁהָהָרִים סְבִיבָהּ וְאֵין אֲוִיר שׁוֹלֵט בָּהּ: **[אִם מֵחֲמַת הַמַּעֲלָה].** וְאִם הוּזְּקָה מֵחֲמַת הָעֲלוֹתָהּ בָּהָר, חַיָּב, שֶׁהַמַּעֲלָה גָּרְמָה לָהּ, וְהוּא שִׁנָּה לְהוֹלִיכָהּ בָּהָר: **וְהִבְדִּיקָהּ.** נִסְמַיִּת בִּדֹּק שֶׁבָּעַיִן. פֵּרוּשׁ אַחֵר, הִתְלִיעוּ רַגְלֶיהָ: **אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אֲנַגְרִיָּא.** שְׁנִלְקְחָה לְעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ: **אוֹמַר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ.** וְדַוְקָא כְּשֶׁאָמַר לוֹ חֲמוֹר זֶה, וּשְׂכָרוֹ לְמִשְׁאוֹי. אֲבָל אִם שָׂכַר לִרְכֹּב עָלֶיהָ, אֲפִלּוּ אָמַר לוֹ חֲמוֹר זֶה, אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, שֶׁמָּא תִּפֹּל תַּחְתָּיו בְּגָשֶׁר אוֹ תִּשְׁלִיכֶנּוּ בְּאַחַת הַפְּחָתִים. וְכֵן אִם הִשְׁכִּיר לוֹ חֲמוֹר סְתָם אֲפִלּוּ לְמִשְׁאוֹי, אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, אֶלָּא חַיָּב לְהַחֲזִיר לוֹ מֶהֶם מָאתַיִם זוּז וְחָזַר בּוֹ הַמּוֹכֵר, יַד לוֹקֵחַ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי מְעוֹתַי, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי קַרְקַע כְּנֶגֶד מְעוֹתֶיךָ: (ד) **בֵּרַר וְהוֹלִיכוֹ בְּבִקְעָה בְּבִקְעָה וְהוֹלִיכוֹ בְּהַר.** בְּרֹאשׁ הָהָר, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַדֶּרֶךְ חֶלֶק וְיָשָׁר חַיָּב כְּשֶׁמַּתָּה מֵחֲמַת אֲוִירָא שֶׁלֹּא הֶחְלִיקָה וְלֹא הוּזְּקָה, דְּהוֹאִיל וְשִׁנָּה בָּהּ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ לֹא מַתָּה זוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיְתָה לְמוּדָּה לְהוֹלִיכָהּ בְּבִקְעָה וְקָשָׁה לָהּ, אוֹ לֹא הָיְתָה לְמוּדָּה בְּאֲוִיר בְּקָעָה וְקָשָׁה לָהּ, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא מְפַלֵּיג הָכָא בֵּין הֶחְלִיקָה לְהוּזְּקָה כְּמוֹ דְּמְפַלֵּיג בְּסֵיפָא: **אִם הֶחְלִיקָה פָּטוּר.** שֶׁבְּהַר הָיָה רְאוּיָה לְהוֹלִיכָהּ בְּהַר, חַיָּב, שֶׁהַמַּעֲלָה גָּרְמָה לָהּ, וְהוּא שִׁנָּה לְהוֹלִיכָהּ בְּהַר: **וְהִבְדִּיקָהּ.** נִסְמַיִּת בִּדֹּק שֶׁבָּעַיִן. פֵּרוּשׁ אַחֵר, הִתְלִיעוּ רַגְלֶיהָ: **אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אֲנַגְרִיָּא.** שְׁנִלְקְחָה לְעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ: **אוֹמַר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ.** וְדַוְקָא כְּשֶׁאָמַר לוֹ חֲמוֹר זֶה, וּשְׂכָרוֹ לְמִשְׁאוֹי. אֲבָל אִם שָׂכַר לִרְכֹּב עָלֶיהָ, אֲפִלּוּ אָמַר לוֹ חֲמוֹר זֶה, אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, שֶׁמָּא תִּפֹּל תַּחְתָּיו בְּגָשֶׁר אוֹ תַּשְׁלִיכֶנּוּ בְּאַחַת הַפְּחָתִים. וְכֵן אִם הִשְׁכִּיר לוֹ סְתָם כְּמוֹ שֶׁפָּסַק, חוּץ מִמַּה שֶּׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא בְּהַשְׁלָמָתָהּ: **כָּל הַמְשַׁנֶּה יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.** כְּגוֹן נָתַן צֶמֶר לְצַבַּע לְצֶבְעוֹ אָדֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, אִם הַשֵּׁבַח יוֹתֵר עַל הַיְצִיאָה, אֵין נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שָׁלֵם אֶלָּא דְּמֵי יְצִיאַת עֲצִים וְסַמְמָנִים, וְאִם הַיְצִיאָה יְתֵרָה עַל הַשֵּׁבַח, נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֵּׁבַח: **וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.** לְאָתוֹיֵי הַמּוֹכֵר שָׂדֶה לַחֲבֵרוֹ בְּאֶלֶף זוּז וְנָתַן לוֹ מֶהֶם מָאתַיִם זוּז וְחָזַר בּוֹ הַמּוֹכֵר, יַד לוֹקֵחַ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי מְעוֹתַי, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי קַרְקַע כְּנֶגֶד מְעוֹתֶיךָ: (ג) **בְּהַר וְהוֹלִיכֵהּ בְּבִקְעָה בְּבִקְעָה וְהוֹלִיכֵהּ בְּהַר.** בְּרֹאשׁ הָהָר, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַדֶּרֶךְ חֶלֶק וְיָשָׁר חַיָּב כְּשֶׁמַּתָּה מֵחֲמַת אֲוִירָא שֶׁלֹּא הֶחְלִיקָה וְלֹא הוּזְּקָה, דְּהוֹאִיל וְשִׁנָּה בָּהּ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ לֹא מַתָּה זוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיְתָה לְמוּדָּה לְהוֹלִיכָהּ בְּבִקְעָה וְקָשָׁה לָהּ, אוֹ לֹא הָיְתָה לְמוּדָּה בְּאֲוִיר בְּקָעָה וְקָשָׁה לָהּ, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא מְפַלֵּיג הָכָא בֵּין הֶחְלִיקָה לְהוּזְּקָה כְּמוֹ דְּמְפַלֵּיג בְּסֵיפָא: **אִם הֶחְלִיקָה פָּטוּר.** שֶׁבְּהַר הָיָה רְאוּיָה לְהַחְלִיק יוֹתֵר, שֶׁרֹאשׁ הָהָר חַד וּמְשַׁפֵּע לְצַדְדִין: **וְאִם הוּזְּקָה חַיָּב.** שֶׁהִבְקִיעָה מֵעֲלָה הֶבֶל, לְפִי שֶׁהָהָרִים סְבִיבָהּ וְאֵין אֲוִיר שׁוֹלֵט בָּהּ: **[אִם מֵחֲמַת הַמַּעֲלָה].** וְאִם הוּזְּקָה מֵחֲמַת הָעֲלוֹתָהּ בָּהָ

דִּין שׁוֹאֵל, וְאִם שְׁלָחָהּ בְּיַד בָּנוֹ וְעַבָדוֹ אוֹ שְׁלוּחוֹ בֵּין שֶׁלּוֹ בֵּין שֶׁל מַשְׁאִיל, וְנֶאֱנְסָה בַּדָּרָךְ, פָּטוּר: (ד) **הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ וְיָלְדָה.** דְּעָבֵד כְּנַעֲנִי נְקֵבָה בְּכֶסֶף, וּכְשֶׁנָּתַן הַמָּעוֹת נִקְנִית לוֹ הַשִּׁפְחָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא, וְאֵין יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא יָלְדָה נָתַן הַכֶּסֶף וְקָנָאָהּ שֶׁלּוֹ, אוֹ לְאַחַר שֶׁיָּלְדָה וְהַוָּלָד שֶׁל בְּעָלִים. אֲבָל פָּרָה אֵינָהּ נִקְנֵית בְּכֶסֶף אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה, וְכֵיוָן דְּמָשַׁךְ מֵידָע יָדַע אִי יָלְדָה בְּבֶר אִי לֹא יָלְדָה, לְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי הַמַּחֲלִיף, דְּעַל יְדֵי חֲלִיפִין בֵּינָן שֶׁמָּשַׁךְ הָאֶחָד נִקְנָה הָאַחֵר בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, לְפִיכָךְ אֵין יָדוּעַ אִם יָלְדָה אִם לֹא יָלְדָה: יְחַלְּקוּ. וּמִתְנִיתִין סוּמְכוֹס הִיא, וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵהּ: **זֶה אוֹמֵר גְּדוֹל וְזֶה אוֹמֵר קָטָן.** זֶה אוֹמֵר דְּמֵי עֶבֶד גָּדוֹל וְזֶה אוֹמֵר דְּמֵי עֶבֶד קָטָן, דְּאִלּוּ עֶבֶד מִמָּשׁ, הָא קָיְמָא לָן (שבועות פ״ו מ״ה) דְּאֵין נִשְׁבָּעִין עַל הָעֲבָדִים, וְעוֹד מַה שֶּׁטָּעָנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעָנוּ, וְלֹא הָיָה כָּאן מָקוֹם לִשְׁבוּעָה: (ה) **הַמּוֹכֵר זֵיתָיו לְעֵצִים.** שֶׁיִּקֹּץ אוֹתָן לִשְׁרָפָם, וְהַשִּׁהָה אוֹתָן בַּקַּרְקַע: **וְעָשׂוּ.** זֵיתִים רָעִים שֶׁאֵין בְּטִפָּה שֶׁלָּהֶם רְבִיעִית שֶׁמֶן: **חֲרֵי אִלּוּ שֶׁל בַּעַל הַזֵּיתִים.** דִּבְפָחוֹת מֵרְבִיעִית לֹא קָפְדֵי אֱנָשֵׁי. וּרְבִיעִית שֶׁאָמְרוּ, חוּץ מִן הַהוֹצָאָה שֶׁהוּא מוֹצִיא בִּמְסִיקָתָן וּבַעֲצִירָתָן. וּמַתְנִיתִין בְּשֶׁמָּכַר זֵיתָיו עַל מְנָת לָקֹץ סְתָם, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ לָקֹץ מֵיד, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵרְבִיעִית לַבַּעַל הַקַּרְקַע. וְאִם אָמַר לָקֹץ לִכְשֶׁתִּרְצֶה, אֲפִלּוּ יוֹתֵר מֵרְבִיעִית לַבַּעַל הַזֵּיתִים: **וְזֶה אוֹמֵר אַרְצִי גְּדֵלָה יוֹתֵר.** בְּגִמָּרָא (קא.) מוֹקֵי לָהּ כְּגוֹן שֶׁשָּׁטַח נָהָר הַזֵּיתִים עִם גּוּשֵׁיהֶן, דְּהֵינוּ עִם הַקַּרְקַע שֶׁסְּבִיבוֹתֵיהֶן שֶׁהֵן יְכוֹלִים לְחִיּוֹת עַל יָדוֹ, וּמִפְּנֵי כֵן הֵם פְּטוּרִים מֵעֲרָלָה, וְכָל שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת הוּא זוֹמְמָן לְחַיְּלָן, דְּאַף עַל גַּב דְּקַרְקַע שֶׁל זֶה מְגַדְּלָן, מִכָּל מָקוֹם אֵי לְאו גּוּשֵׁיהֶן לָא הָוֵי מָצֵי אָכֵיל מִנַּיְיהוּ מִשּׁוּם עֲרָלָה, אֲבָל לְאַחַר שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים הַכֹּל לְבַעַל הַקַּרְקַע, דְּאָמַר לָהּ אִי אֲנָא נָטְעֵי, לְאַחַר שֶׁלֹּשׁ מִי לֹא הָוֵה אָכֵילְנָא: (ו) **הַמּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ.**

סְתָם: **בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הֶחָג וְעַד הַפֶּסַח וּבֵימוֹת הַחַמָּה שִׁלֹּשִׁים יוֹם.** כְּלוֹמַר, אִם בָּא לְהוֹצִיאוֹ קֹדֶם הַפֶּסַח צָרִיךְ שֶׁיּוֹדִיעֶנּוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִימוֹת הַחַמָּה, דְּהֵינוּ מט״ו בְּאֱלוּל, שֶׁמִּשָּׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם עַד הֶחָג שֶׁהוּא הַתְחָלַת יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, וְאִם לֹא הוֹדִיעוֹ מט״ו בְּאֱלוּל, אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ עַד הַפֶּסַח, וּמִפֵּילָא שְׁמִעִינַן שֶׁהַמַּשְׁכִּיר בַּיִת סְתָם בֵּימוֹת הַחַמָּה, צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם שֶׁיּוֹצִיאֶנּוּ: **וּבַקְּרָרִים.** שֶׁהַכֹּל נִמְשָׁכִים שָׁם לָגוּר וְהַבָּתִּים אֵין מְצוּיִין לִשְׂכֹּר, צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ קֹדֶם יְצִיאָתוֹ, בֵּין בֵּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים. וּכְשֶׁם שֶׁמַּשְׁכִּיר צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, כָּךְ שׂוֹכֵר צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, בָּעֲרוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבַקְּרָרִים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאִם לֹא הוֹדִיעוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לָצֵאת אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ: **שֶׁל נַחְתּוֹמִים וְשֶׁל צַבָּעִים שֶׁל שְׁנִים עָשָׂר שָׁנִים.** מִפְּנֵי שֶׁהַקַּפָּן מְרֻבֶּה לְזַמֵּן אָרֹךְ. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ז) **נִבְנְגַר.** שְׁנוֹעֲלִין בּוֹ אֶת הַדָּלֶת, וְתוֹחֲבִים אוֹתוֹ בְּקוֹרַת הָאַסְקֻפָּה: **הַזֶּבֶל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.** וּכְגוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה זֶבֶל מִתּוֹרֵי דַּאֲתוֹ מֵעֶלְמָא, דְּאִי מִתּוֹרֵי דִּשּׁוֹכֵר, הַזֶּבֶל שֶׁל הַשּׁוֹכֵר: **הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר.** אֲפִלּוּ וְנַעֲשָׂה זֶבֶל: (ח) **נִתְעַבְּרָה לַשּׁוֹכֵר.** לֹא יְרָבֶּה לוֹ שָׂכָר חֹדֶשׁ, שֶׁהַעִבּוּר בִּכְלַל שָׁנָה: **מַעֲשֶׂה בְּצִפּוֹרִי.** בְּגִמָּרָא (קב.) פָּרִיךְ מַעֲשֶׂה לִסְתֹּר, דְּהָא רֵישָׁא תָּנָא מַחְסֹרָא וְהָכֵי קָתָנֵי, וְאִם אָמַר לוֹ בִּשְׁנֵים עָשָׂר בְּסִאָה שֶׁלֹּהֶם רְבִיעִית שָׁמֶן: **וְעָשׂוּ.** זֵיתִים רָעִים שֶׁאֵין בִּסְאָה שֶׁלֹּהֶם רְבִיעִית שָׁמֶן: **חֲרֵי אִלּוּ שֶׁל בַּעַל הַזֵּיתִים.** דִּבְפָחוֹת מֵרְבִיעִית לֹא קָפְדֵי אֱנָשֵׁי. וּרְבִיעִית שֶׁאָמְרוּ, חוּץ מִן הַהוֹצָאָה שֶׁהוּא מוֹצִיא בִּמְסִיקָתָן וּבַעֲצִירָתָן. וּמַתְנִיתִין בְּשֶׁמָּכַר זֵיתָיו עַל מְנָת לָקֹץ סְתָם, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ לָקֹץ מֵיד, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵרְבִיעִית לַבַּעַל הַקַּרְקַע. וְאִם אָמַר לוֹ לָקֹץ לִכְשֶׁתִּרְצֶה, אֲפִלּוּ יוֹתֵר מֵרְבִיעִית לַבַּעַל הַזֵּיתִים: **וְזֶה אוֹמֵר אַרְצִי גְּדֵלָה יוֹתֵר.** בְּגִמָּרָא (קא.) מוֹקֵי לָהּ כְּגוֹן שֶׁשָּׁטַח נָהָר הַזֵּיתִים עִם גּוּשֵׁיהֶן, דְּהֵינוּ עִם הַקַּרְקַע שֶׁסְּבִיבוֹתֵיהֶן שֶׁהֵן יְכוֹלִים לְחִיּוֹת עַל יָדוֹ, וּמִפְּנֵי כֵן הֵם פְּטוּרִים מֵעֲרָלָה, וְכָל שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת הוּא זוֹמְמָן לְחַיְּלָן, דְּאַף עַל גַּב דְּקַרְקַע שֶׁל זֶה מְגַדְּלָן, מִכָּל מָקוֹם אֵי לְאו גּוּשֵׁיהֶן לָא הָוֵי מָצֵי אָכֵיל מִנַּיְיהוּ מִשּׁוּם עֲרָלָה, אֲבָל

רבינו עובדיה

דְּגָלָי דַּעְתֵּהּ דְּנִיחָא לֵהּ בְּמָה שֶׁגָּדַר חֲבֵרוֹ, שֶׁמְּגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל וּמְשַׁלֵּם לְחֲבֵרוֹ חֲצִי יְצִיאוֹתָיו: (ד) **כֹּתֶל חָצֵר.** שֶׁל שְׁתָּפִין: **עַד אַרְבַּע אַמּוֹת.** דְּבְהָכִי סְגֵי לֵהּ לְהֶזֵּק רְאִיָּה: **בְּחֶזְקַת שָׁנָתָן.** כְּשָׁנָה תּוֹלְעוֹ חֲצִי הַיְצִיאָה וְזֶה אוֹמֵר כְּבָר נָתַתִּי חֶלְקִי, נֶאֱמָן, עַד שֶׁיָּבִיא הַתּוֹבֵעַ עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ וְלֹא נָתָן, דְּמִשְׁפָּט זֶה גָּלוּי לְכֹל שֶׁחוֹבָה עָלָיו לְסַיְּעוֹ וְלֹא הָיָה זֶה בּוֹנֶהוּ מִשֶּׁלּוֹ אֶלָּא הָיָה מְבִיאוֹ לְבֵית דִּין: **סָמַךְ לוֹ כֹּתֶל אַחֵר.** לְאַחַר שָׁנָה הָאֶחָד לְמַעְלָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת הָרִבּוּי וְלֹא רָצָה לְסַיְּעוֹ בְּהַגְבָּהָתוֹ, סָמַךְ הַשֵּׁנִי כֹּתֶל אַחֵר כְּנֶגֶד כֹּתֶל זֶה כְּדֵי לְסַפֵּךְ וְלָתֵת תִּקְרָה מִכֹּתֶל לְכֹתֶל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן עָלָיו עֲדַיִן הַתִּקְרָה, מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל, דְּגָלֵי דַּעְתֵּהּ דְּנִיחָא לֵהּ בְּהַגְבָּהָה דְּהַאי: **בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נָתָן.** אִם בָּא הָרִאשׁוֹן וּתְבָעוֹ לְדִין לְאַחַר שֶׁסָּמַךְ אֶת כָּתְלוֹ לְכֹתֶל רִאשׁוֹן וְאוֹמֵר לוֹ תֵּן חֶלְקְךָ בְּמָה שֶׁהִגְבַּהְתִּי אוֹתוֹ, וְזֶה אוֹמֵר נָתַתִּי חֶלְקִי, אֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא בְּעֵדִים, שֶׁאֵין מִשְׁפָּט זֶה גָּלוּי, וְעַד שֶׁיְּחַיְּבוּהוּ בֵּית דִּין אֵינוֹ עָשׂוּי לִתֵּן: (ה) **כּוֹפִין אוֹתוֹ.** אֶת בֶּן הֶחָצֵר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְסַיֵּעַ לִבְנֵי הֶחָצֵר: **לִבְנוֹת.** לֶחָצֵר **בַּיִת** שַׁעַר לְהִיוֹת שׁוֹמֵר הַפֶּתַח יוֹשֵׁב שָׁם בַּצַּל וּמַרְחִיק אֶת בְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים מִלְּהַצִּיץ בֶּחָצֵר: **וְדֶלֶת.** לְשַׁעַר הֶחָצֵר: **לֹא כָל הַחֲצֵרוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שַׁעַר.** חָצֵר שֶׁאֵינָהּ סְמוּכָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים אֵינָהּ רְאוּיָה לְבֵית שַׁעַר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דַּאֲפִלּוּ אֵינָהּ סְמוּכָה לִגְבוּל הָאוֹיְבִים צְרִיכָה לְחוֹמָה, דִּזְמַנִּין דְּמִקָּרוּ וְאָתוּ גַּיְסוֹת: **וְיֵהָא כָּאנְשֵׁי הָעִיר.** לְשֶׁאת עִמָּהֶם בְּעֹל: **שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.** וְהָאִידָּנָא דְּנָיְידֵי, נְהוּג עָלְמָא שִׁלְשִׁים יוֹם: (ו) **אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר.** אֵין אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין יָכוֹל לְכֹךְ אֶת חֲבֵרוֹ לַחֲלֹק הֶחָצֵר, עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ אֵרַבַּע אַמּוֹת לְכָל אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין חוּץ מִן הַפֶּתָחִים, שֶׁכָּל בֵּית אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁיִּהְיֶה לְפָנֵי פִּתְחוֹ אֵרַבַּע אַמּוֹת לְפָרֵק מַשָּׂאוֹ מֵעַל חֲמוֹרוֹ, וְחוּץ מֵאוֹתָן אַרְבַּע אַמּוֹת צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בֶּחָצֵר אַרְבַּע אַמּוֹת אַחֵרוֹת לְכָל אֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין לְשָׁאר שֶׁתְּבָעוֹ וְלֹא נָתַן, דְּמִשְׁפָּט זֶה גָּלוּי לְכֹל שֶׁחוֹבָה עָלָיו לְסַיְּעוֹ בְּהַגְבָּהָתוֹ, סָמַךְ הַשֵּׁנִי כֹּתֶל אַחֵר כְּנֶגֶד כֹּתֶל זֶה כְּדֵי לְסַפֵּךְ וְלָתֵת תִּקְרָה מִכֹּתֶל לְכֹתֶל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן עָלָיו עֲדַיִן הַתִּקְרָה, מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל, דְּגָלֵי דַּעְתֵּהּ דְּנִיחָא לֵהּ בְּהַגְבָּהָה דְּהַאי: **בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נָתָן.** אִם בָּא הָרִאשׁוֹן וּתְבָעוֹ לְדִין לְאַחַר שֶׁסָּמַךְ אֶת כָּתְלוֹ לְכֹתֶל רִאשׁוֹן וְאוֹמֵר לוֹ תֵּן חֶלְקְךָ בְּמָה שֶׁהִגְבַּהְתִּי אוֹתוֹ, וְזֶה אוֹמֵר נָתַתִּי חֶלְקִי, אֵינוֹ נֶאֱמָן אֶלָּא בְּעֵדִים, שֶׁאֵין מִשְׁפָּט זֶה גָּלוּי, וְעַד שֶׁיְּחַיְּבוּהוּ בֵּית דִּין אֵינוֹ עָשׂוּי לִתֵּן: (ה) **כּוֹפִין אוֹתוֹ.** אֶת בֶּן הֶחָצֵר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְסַיֵּעַ לִבְנֵי הֶחָצֵר: **לִבְנוֹת.** לֶחָצֵר **בַּיִת** שַׁעַר לְהִיוֹת שׁוֹמֵר הַפֶּתַח יוֹשֵׁב שָׁם בַּצַּל וּמַרְחִיק אֶת בְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים מִלְּהַצִּיץ בֶּחָצֵר: **וְדֶלֶת.** לְשַׁעַר הֶחָצֵר: **לֹא כָל הַחֲצֵרוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שַׁעַר.** חָצֵר שֶׁאֵינָהּ סְמוּכָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים אֵינָהּ רְאוּיָה לְבֵית שַׁעַר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דַּאֲפִלּוּ אֵינָהּ סְמוּכָה לִגְבוּל הָאוֹיְבִים צְרִיכָה לְחוֹמָה

רבינו עובדיה

עַצְמוֹ וְאָכַל כָּל הַפְּרוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים, יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה: **וְאֵין לָאִישׁ חֲזָקָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ.** וַאֲפִלּוּ כָּתַב לָהּ בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי בְּנִכְסַיִךְ וְלֹא בְּפֵרוֹתַיִךְ, דְּהַשְׁתָּא אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת מִן הַדִּין, וְאַחַר כָּךְ הֲבִיא רְאָיָה שֶׁאָכַל פֵּרוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים, לָא הַוְיָא חֲזָקָה, דְּאוֹרְחָא דְּאִתָּתָא לְהַנִּיחַ לְבַעְלָהּ שְׁיֹאכַל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ בֵּין כְּדִין בֵּין שֶׁלֹּא כַּדִּין: **וְאֵין לָאִשָּׁה חֲזָקָה בְּנִכְסֵי בַעְלָהּ.** וַאֲפִלּוּ יִחֵד לָהּ קַרְקַע לְמְזוֹנוֹתֶיהָ וְאָכְלָה פֵּרוֹת מִקַּרְקַע אַחֶרֶת שֶׁל בַּעְלָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, אֲפִלּוּ הָכִי לָא הַוְיָא חֲזָקָה, שֶׁדָּרָךְ הָאִישׁ לְהַנִּיחַ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁתֹּאכַל בְּנָכְסָיו אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין לָהּ בּוֹ זְכוּת: **וְלֹא לָאָב בְּנִכְסֵי הַבֵּן וְלֹא לַבֵּן וְכוּ'.** לְפִי שֶׁהֵם כַּאֲפוֹטְרוֹפְּסִים זֶה עַל זֶה: **בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** דְּאֵינָהּ חֲזָקָה: **בְּמַחֲזִיק.** בְּחֲזָקָה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ עֵרְעוּר, שֶׁתְּחַבְרוֹ טוֹעֵן גְּזוּלָה הִיא בְּיָדָךְ: **אֲבָל הַנּוֹתֵן מַתָּנָה.** בְּפֵנֵינוּ, וְאָמַר לְמְקַבֵּל הַמַּתָּנָה לְךָ חֲזָק וּקְנֵה, כָּל הָנָךְ דְּאָמְרִינַן לְעֵיל בְּמַתְנִיתִין דְּאֵין לָהֶם חֲזָקָה, מִשֶּׁהֻחֲזִיקוּ כְּשְׁאָר מְקַבְּלֵי מַתָּנָה, קָנוּ, וְאֵין הַנּוֹתֵן יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. וְהָאִשָּׁה שֶׁנָּתְנָה אוֹ שֶׁמְּכָרָה לְבַעְלָהּ נִכְסֵי מְלוֹג שָׁלָה, מִשֶּׁהֶחֱזִיק בָּהֶן הַבַּעַל קָנָה, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי, דְּהַהוּא דְּאִסְפִּיר, אֶלָּא אֲמִרִינַן בְּעַיִן יָפָה נָתַן וְאֵין צָרִיךְ מִקַּבֵּל הַמַּתָּנָה לוֹקֵח לוֹ דֶּרֶךְ. וְכֵן נִמְּי כָּל הָנֵי דְּאָמְרִינַן לְעֵיל לֹא מָכַר לְפִי שֶׁאֵינָן בִּכְלַל שָׂדֶה, וַאֲפִלּוּ הָנֵי דְּאֵינָן בִּכְלַל כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ דְּגוֹן חָרוּב וְסַדַּן הַשֻּׁקְמָה וּבוֹר וְגַת, אִם נָתַן הַשָּׂדֶה מַתָּנָה, נָתַן אֶת כֻּלָּן, מִשּׁוּם דִּבְעַיִן יָפָה יוֹתֵר מִדְּאִי הוּא נוֹתֵן: **זָכוּ בַּשָּׂדֶה זָכוּ בָּכֻלָּן.** אֲפִלּוּ בּוֹר וְגַת וְשׁוֹבָךְ שֶׁבַּשָּׂדֶה, מִפְּנֵי שֶׁכֻּלָּן אֶחָד וְזוֹכֶה בְּשֶׁלּוֹ וּמִסְתַּלֵּק מַחֲבֵרוֹ מִכֹּל וָכֹל: **הֶחֱזִיק בְּכֻלָּם.** וְאַף עַל גַּב דְּחָרוּב וְשִׁקְמָה לָא בְּטִילֵי לְגַבֵּי שָׂדֶה, הָווּ כִּשְׁתֵּי שְׂדוֹת וְאֵין מָצָר בֵּינֵיהֶן (ראה גמ׳ נו.) דְּאִם הֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן קָנָה חֲבֶרְתָּהּ: **הֶקְדִּישׁ כֻּלָּם.** דְּמִקְּדִישׁ בְּעֵין יָפָה מַקְדִּישׁ: **לֹא הֶקְדִּישׁ אֶלָּא אֶת הֶחָרוּב.** מִכָּל הֶנֶךְ דְּאָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין גַּבֵּי מָכָר לֹא מָכַר, גַּבֵּי הֶקְדֵּישׁ נִמְּי לֹא הֶקְדִּישׁ, דְּדַעַת מַקְדִּישׁ כְּדַעַת מוֹכֵר, לְבַד מֵחָרוּב הַמַּרְכָּב וְסַדַּן הַשֻּׁקְמָה, דְּאַף עַל גַּב דִּבְמָכָר לֹא מָכַר, בְּהֶקְדֵּשׁ קָדְשֵׁי. וְטַעְמָא, הוֹאִיל וּמִשְּׁדָה הֶקְדֵּשׁ קָא יָנְקֵי:

פרק ה (א) **הַמּוֹכֵר אֶת הַפְּקִינָה.** סְתָם: **מָכַר אֶת הַתֹּרֶן.** עֵץ גָּבוֹהַּ שֶׁתּוֹלִין עָלָיו אֶת הַנֵּס, וְהַנֵּס הוּא כְּמִין וִילוֹן שֶׁתּוֹלִין בַּתֹּרֶן לְנֶגֶד הָרוּחַ: **עוֹגִין.** בָּרֶזֶל שֶׁקּוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בְּחֶבֶל וְזוֹרְקִין אוֹתוֹ בְּעֹמֶק הַמַּיִם לְעַבֵּב וּלְעַגֵּן הַסְּפִינָה: **מְנַהִיגִים.** אֵלּוּ הַמְּשׁוֹטוֹת שֶׁבָּהֶם מוֹלִיכִין הַסְּפִינָה לְמָקוֹם שָׁרוֹצִים: **מַרְצוּפִין.** **אִמְתָּחוֹת שֶׁנּוֹתְנִים בָּהֶם הַפְּחוֹרָה: אֲנַתְיקִי.** הַפַּרְקְמַטְיָא שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּפִינָה, וְכָל הָנֵי דְּחִשְּׁיב הָכָא דִּבְמָכַר לֹא מָכַר, אִם נָתַן וְהִקְדִּישׁ אֶת הַסְּפִינָה לֹא הָווּ הָנֵךְ בִּכְלַל הַמַּתָּנָה וְהַהֶקְדֵּשׁ, וְלֹא דְּמֵי לִבּוֹר וְדוּת וְגַת דְּפִרְקִין דְּלֵעֵיל (מ״ט), דְּכֻלְּהוּ מִקַּרְקַעֵי נִינְהוּ וּבָטְלֵי לְגַבֵּי שָׂדֶה לְעִנְיַן הֶקְדֵּשׁ וּמַתָּנָה, אֲבָל הָנֵךְ לָא בָּטְלֵי כְּלָל: **פְּרָדוֹת.** בְּהֵמוֹת הַמּוֹשְׁכוֹת אֶת הַקָּרוֹן, וְהוּא שֶׁאֵין אֲדוּקִים בּוֹ בְּשָׁעַת הַמְּכִירָה. וְאֵית דְּמְפָרְשֵׁי, פְּרָדוֹת, עֲצִים הַנִּפְרָדִים מִן הָעֲגָלָה שֶׁמּוֹשְׁכִים אֶת הָעֲגָלָה בָּהֶם, וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיוּ קְשׁוּרִים בָּהּ בְּשָׁעַת הַמְּכִירָה: **צֶמֶד.** הוּא הָעֹל שֶׁצּוֹמֵד וּמְחַבֵּר אֶת הַשְּׁוָרִים יַחַד: **אֵין הַדְּמִים רְאָיָה.** וְהָא דְּאָמַר (ב״מ נ:) דִּשְׁתּוּת קָנָה וּמַחְזִיר אוֹנָאָה, יוֹתֵר מִשְּׁתּוּת בָּטֵל מִקָּח. הָנֵי מִלֵּי בִּכְדֵי שֶׁהַדַּעַת טוֹעָה, דְּסָבוּר הַלּוֹקֵחַ שֶׁשָּׁוֶה כָּךְ וְהָווּ מִקַּח טָעוּת, אֲבָל בִּכְדֵי שֶׁאֵין הַדַּעַת טוֹעָה, כְּגוֹן דְּקָנֶה צֶמֶד שֶׁשָּׁוֶה זוּז בְּמֵאתַיִם, אָמְרִינַן בְּמַתָּנָה נִתְּנָה לוֹ וְאֵין כָּאן בְּשׁוּל מִקָּח. וְאֵין הֶלֶךְ כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **לֹא מָכַר אֶת בֵּלָיו.** בְּכֵלִים הָעֲשׂוּיִים לְרָכִיבָה כְּגוֹן אֻכָּף וּמַרְדַּעַת כֵּלֵי עֶלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּקָנֶה, וַאֲפִלּוּ אֵינָם עָלָיו בִּשְׁעַת מְכִירָה. כִּי פְּלִיגִי בְּכֵלִים שֶׁל מִשְׁאוֹי כְּגוֹן שַׁק וְדִיסְקָיָא, תָּנֵא קַמָּא סָבַר לֹא מָכַר הַכֵּלִים שֶׁל מִשְׁאוֹי שֶׁעָלָיו, וְהַלָּכָה כְּתָנָא קַמָּא וְלֹא קָנָה הַכֵּלִים שֶׁל מִשְׁאוֹי שֶׁעָלָיו, וְנִחוּם הַמָּדִי סָבַר מָכַר הַכֵּלִים שֶׁל מִשְׁאוֹי שֶׁעָלָיו. וְהַלָּכָה כְּתָנָא קַמָּא וְלֹא קָנָה הַכֵּלִים שֶׁל מִשְׁאוֹי וַאֲפִלּוּ הָיוּ עָלָיו בְּשָׁעַת מְכִירָה: **חֲמוֹרָךְ זֶה.** מִשְׁמָע כְּמוֹת שֶׁהוּא עִם כֵּלָיו: **חֲמוֹרָךְ הוּא.** הָווּ כְּשׁוֹאֵל לוֹ חֲמוֹרָךְ הוּא, מִכֹּל אוֹתוֹ לִי, וְהָווּ כְּמוֹכֵר חֲמוֹר סְתָם, וְאֵין כֵּלָיו מְכוּרִים וַאֲפִלּוּ הֵן עָלָיו בְּשָׁעַת מְכִירָה. וְאֵין הֶלֶךְ כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר מָכַר אֶת הַפִּיחָ.** בְּנוֹ שֶׁל חֲמוֹר. וּבְגִמָּרָא (עח:) מוֹקֵי לָהּ כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ חֲמוֹר מְנִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, דַּחֲלַב הָאֻתּוֹן לְמַאי מְהָנֵי, אֶלָּא וַדַּאי הִיא וּבְנָהּ קָאָמַר לָהּ. וְסֵיפָא דְּאָמַר פָּרָה מְנִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ לֹא קָנָה אֶת בְּנָהּ, דְּפָרָה לְחַלְבָּהּ עוֹמֶדֶת, וּפָרָה וַחֲלָבָהּ קָאָמַר לָהּ: **מָכַר אִשָּׁה.** מָקוֹם גַּבֵּי שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר, אוֹ עָמֹק שְׁלֹשָׁה [טְפָחִים] אוֹ יוֹתֵר, שֶׁרְגִיל לְהַנִּיחַ שָׁם זֶבֶל בַּהֲמוֹתָיו: **מָכַר בּוֹר מָכַר מֵימָיו.** מַתְנִיתִין יְחִידָאָה הִיא, וּפְלִיגִי רַבָּנָן עֲלָהּ וְאָמְרֵי מָכַר בּוֹר לֹא מָכַר מֵימָיו, וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת שׁוֹבָךְ.** מֵה שֶׁיִּלְדוּ הַיּוֹנִים כָּל הַשָּׁנָה: **מִפְרִיחַ.** הַלּוֹקֵחַ: **בְּרֵיכָה רִאשׁוֹנָה.** וְיַנִּיחֶנָּה לְמוֹכֵר. וְכָל שְׁנֵי וְלָדוֹת קְרוֹיִין בְּרֵיכָה, וּמַנִּיחַ עִם אִמָּם כְּדֵי לְהִיוֹת לְצָרְכָּהּ לְאִמָּם שֶׁלֹּא יִבְרְחוּ: **פֵּרוֹת בַּוְּרִית.** דִּבּוֹרִים הַנּוֹלָדִים מִן הַפֵּרוֹת זֹאת הַשָּׁנָה. **נוֹטֵל הַלּוֹקֵחַ שְׁלֹשָׁה נְחִילִים,** שְׁלֹשָׁה חֲבוּרוֹת מְגֻדָּלוֹת הַדְּבוּרִים הָרִאשׁוֹנִים הַיּוֹצְאִים מִן הַפֵּרוֹת, וּמַכְנִיסָן לְתוֹךְ הַפֵּרוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהָרִאשׁוֹנִים הֵם חֲשׁוּבִים, וְאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן גָּרוּעַ. וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ מְעָרָב, כְּלוֹמַר נוֹטֵל אַחַת וּמַנִּיחַ אַחַת לְמוֹכֵר, כְּדֵי שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיִתְחַבְּרוּ עִם הָאֲבוֹת כְּדֵי שֶׁתִּתְיַשֵּׁב הַכְּוָרֶת, וְכֵן לְעוֹלָם: **חֲלוֹת דְּבַשׁ.** הַדְּבַשׁ עִם הַשַּׁעֲוָה יַחַד מְעֹרָבִים עִם עֲשׂוּי חַלּוֹת חַלּוֹת: **מְנִיחַ שְׁתֵּי חַלּוֹת.** שֶׁמִּתְפָּרְנְסִים הַדְּבוּרִים מֵהֶם כָּל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים: **גְּרוֹפְיוֹת.** עֲנָפִים, וְחוֹזֵר וְצוֹמֵחַ: (ד) **הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת.** סְתָמָא, לֹא קָנָה קַרְקַע כְּלָל סְבִיבוֹתָיו: **הַגְּדִילוֹ.** הִרְחִיבוּ הֲעֲנָפִים: **לֹא יִשָּׁפֵּה.** לֹא יִכְרֹת

מַסֶּכֶת בָּבָא בְּתְרָא

כד ב) יַיְשֵׁא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו, מָה רָאָה, רָאָה שֶׁלֹּא הָיוּ פִּתְחֵיהֶן מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה: **לֹא יַעֲשׂוּ גְּדוֹל.** דְּאָמַר לָהּ בְּפִתְחָא זוּטָא מְצִינָא לְאַצְטַנּוֹעֵי מִנָּךְ, בְּפִתְחָא רַבָּא לָא מְצִינָא לְאַצְטַנּוֹעֵי מִנָּךְ: **אֶחָד לֹא יַעֲשׂוּ שְׁנַיִם.** דְּאָמַר לָהּ בְּחַד פִּתְחָא מְצִינָא לְאַצְטַנּוֹעֵי, בְּתְרֵי פִּתְחֵי לָא מְצִינָא לְאַצְטַנּוֹעֵי: **אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לְרְשׁוּת הָרַבִּים.** דְּאָמַר לָהּ סוֹף סוֹף קָא בָּעֵית לְאַצְטַנּוֹעֵי מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים: (ח) **אֵין עוֹשִׂין חָלָל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים.** אֲפִלּוּ קַבֵּל עָלָהּ כָּל הֶזֵּקָא דְּאָתֵי מֵחֲמָתָהּ, שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם רוֹצִים [לְזוֹק וְלִירֵד לְדִין] לְדוּן עַל עֶסֶק מְמוּנָם: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר.** וּבִלְבַד שֶׁיְּכַסֶּנּוּ בְּחוֹזֶק כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עֲגָלָה מְהַלֶּכֶת עָלָיו טְעוּנָה אֲבָנִים, וְלָא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא לְיָמִים יִתְקַלְקֵל הַכִּסּוּי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: זִיזִין. רְהִיטִים קְטַנִּים: **גְּזוּזְטְרָאוֹת.** קוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת. שֶׁמָּא יִכָּשְׁלוּ בָּהֶן בְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים: **כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ.** שֶׁמְּכְנִיס בַּקַּרְקַע שֶׁלּוֹ כְּשִׁעוּר הוֹצָאַת הַזִּיזִין, וּמוֹצִיא: **הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ.** דְּטוֹעֲנִין לַלּוֹקֵחַ וְאָמְרִינַן שֶׁמָּא זֶה שְׁמָכָרָהּ לוֹ כָּנַס בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ:

פרק ד (א) **הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת.** **הֵיצִיעַ. כְּמִין חֶדֶר שֶׁעוֹשִׂין סְבִיבוֹת פָּתְחֵי הַבַּיִת** מִבַּחוּץ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּמִקְדָּשׁ דִּכְתִיב (מלכים א׳ ו ו) ׳וְהַיְצִיעַ הַתַּחְתֹּנָה׳, וְיֵשׁ שֶׁעוֹשִׂין אוֹתָהּ בְּעֵבִי הַכֹּתֶל. וְאַף עַל פִּי שֶׁפְּתוּחַ לַבַּיִת וְתַשְׁמִישׁוֹ בְּתוֹכוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מָכוּר. וְהוּא דְּהָוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל אִי לָא הָוֵי אַרְבַּע אַמּוֹת, לָא חָשִׁיב, וְנִמְכָּר עִם הַבַּיִת: **וְלֹא אֶת הַחֶדֶר שֶׁפְּנִים.** מִן הַבַּיִת, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא פָּתוּחַ לַבַּיִת וּדְרִיסְתּוֹ עָלָיו: **בְּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה גָּבֹהַּ עֲשָׂרָה.** יָשׁוּב בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְלֹא בְּטֵל לְגַבֵּי בַּיִת: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **בּוֹר.** חֲפִירָה בְּקַרְקַע: **דִּוּת.** בְּנִין שֶׁל אֲבָנִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע עָשׂוּי כְּעֵין בּוֹר: **אַף עַל פִּי שֶׁפָּתַב לוֹ עוֹמְקָא וְרוּמְא.** לֹא קָנָה בּוֹר וְדוּת, הוֹאִיל וְתַשְׁמִישָׁן חָלוּק מִן הַבַּיִת, שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין אֶלָּא לִשְׁאֹב מַיִם, עַד שֶׁיִּכְתֹּב לוֹ מֵאֲרִיעַת תְּהוֹמָא עַד רוּם רְקִיעָא: **וְצָרִיךְ.** הַמּוֹכֵר: **לָקַח לוֹ דֶּרֶךְ.** מִן הַלּוֹקֵחַ, לֵילֵךְ לְבוֹר וְדוּת, דְּמוֹכֵר בְּעֵין יָפָה הוּא מוֹכֵר וְלֹא שִׁיֵּר לְעַצְמוֹ כְּלוּם: **וְהָכָא בְּמֵאן אִמְרִים אֵינוֹ צָרִיךְ.** דְּסָבְרֵי מוֹכֵר בְּעֵין רָעָה הוּא מוֹכֵר, וּכְשֶׁמָּכַר הַבַּיִת שִׁיֵּר לְעַצְמוֹ דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ לְבוֹר וְלִדּוּת: **בְּזְמַן שֶׁאָמַר חוּץ מֵאֵלּוּ.** חוּץ מִבּוֹר וְדוּת, דְּתְנַאי שֶׁלֹּא לְצָרֵךְ הוּא, וּלְאַטְפוֹיֵי דֶּרֶךְ קָאָתֵי: **מִכָּרָן לְאַחֵר.** מָכַר הַבּוֹר וְדוּת לְאַחֵר, וְשִׁיֵּר הַבַּיִת לְעַצְמוֹ: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵין הַלּוֹקֵחַ לָקַח מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ.** דְּמוֹכֵר בְּעֵין יָפָה מוֹכֵר, וּכְשֶׁמָּכַר לוֹ הַבּוֹר וְהַדּוּת, דֶּרֶךְ נִמְי מָכַר לוֹ. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** סְתָם. **מָכַר אֶת הַבַּיִת.** (ג) **הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת.** סְתָם: **מָכַר אֶת הַדֶּלֶת.** שֶׁפָּל תַּשְׁמִישֵׁי הַבַּיִת הַקְּבוּעִים בּוֹ בְּכְלַל הַבַּיִת הֵם: **אֲבָל לֹא אֶת הַמַּפְתֵּחַ.** דְּמִידֵי דְּמִטַּלְטֵל הוּא: **הַמַּכְתֶּשֶׁת.** הַקְּבוּעָה בַּקַּרְקַע: **הָאַצְטְרָבָל.** עִגּוּל שֶׁל עֵץ שֶׁעָלָיו מַעֲמִידִים הָרֵחַיִם, וְקָבוּעַ הוּא: **הַקֻּלָּת.** אַפְרָכְסָת שֶׁעוֹשִׂים סְבִיב לָרֵחַיִם לְקַבֵּל הַקֶּמַח הַנִּטְחָן שֶׁלֹּא יִפֹּל לָאָרֶץ, וּמִטַּלְטֶלֶת הוּא: **וְלֹא אֶת הַתַּנּוּר וְלֹא אֶת הַכִּירַיִם.** דְּמִטַּלְטְלִים הֵם. וְאֵית סְפָרִים דְּגָרְסִי, מִכֹּר תַּנּוּר מָכַר כִּירַיִם, וּמַיְירֵי בִּקְבוּעִים וּמְחֻבָּרִים בַּקַּרְקַע: **הֲרֵי אֵלּוּ מְכוּרִים.** כָּל הָנֵי תַּשְׁמִישֵׁי דְּבֵיתָא, אֲבָל שְׁאָר מָאנֵי תַּשְׁמִישְׁתָּהּ אֵינָם מְכוּרִים, אֲפִלּוּ אָמַר וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, לֹא רַבָּה אֶלָּא אֵינוֹ לוֹקֵחַ וְאָמְרִינַן שֶׁמָּא זֶה שֶׁמְּכָרָהּ לוֹ כָּנַס בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ: (ד) **מָכַר אֶת הַבָּתִּים.** הַפְּתוּחִים לְתוֹכָהּ: **וּבוֹרוֹת שִׂיחִים וּמְעָרוֹת.** שֶׁבְּתוֹךְ הַבָּתִּים. וְאַף עַל גַּב דְּהַמּוֹכֵר בַּיִת לֹא מָכַר בּוֹר שִׂיחַ וּמְעָרָה, לְגַבֵּי חָצֵר מִיהָא בְּטֵלִים הֵן: **בֵּין קָבָּה וּבֵין קָבָּהּ.** אֲפִלּוּ אָמַר כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, **לֹא מָכַר אֶת הַמַּרְחָץ** וְכוּ', דְּאֵינָן בִּכְלַל חָצֵר: **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר: (ה) **מָכַר אֶת הַיָּם.** הָאֲגַם שֶׁנּוֹתְנִים בְּתוֹכָהּ הַזֵּיתִים בְּשָׁעַת טְחִינָתָן: **הַמַּפֶּלֶת.** הֶרֶכֶב הָעֶלְיוֹנָה שֶׁבָּהּ מְפָרְכִים הַזֵּיתִים: **הַבַּתּוֹלוֹת.** כְּלוֹנָסוֹת שֶׁל אֶרֶז שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהֶם קוֹרוֹת בֵּית הַבַּד: **עֲבִירִין.** נְסָרִים כְּבֵדִים שֶׁנּוֹתְנִים עַל הָאֲמַתְּחוֹת שֶׁשָּׂמִים בָּהֶם הַזֵּיתִים הַפְּתוּשִׁים כְּדֵי לְכָבְשָׁן: **הַגַּלְגַּל.** שֶׁמְּגַלְגֵּל הָאֶבֶן וּמַכְבִּיד עַל הַזֵּיתִים הַפְּתוּשִׁים לְהוֹצִיא שִׁמְנָן: (ו) **הַנְּפָרִים.** לוּחוֹת שֶׁמְּשִׂימִין עֲלֵיהֶם הַבְּגָדִים: **הַמַּפָּלִים.** שְׁיּוֹשְׁבִים עֲלֵיהֶם. וְיֵשׁ גּוֹרְסִים ׳סְפָלִים׳, שֶׁנּוֹתְנִים בָּהֶם מַיִם לִרְחִיץ: **וְיָלְאוֹת.** מָסָךְ כְּנֶגֶד הַפֶּתַח. פֵּרוּשׁ אַחֵר, אֲלוֹנְטִית שֶׁמְּסִתְּפִגִין בָּהּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים סָנָר שֶׁמְּכַסִּין בּוֹ הָעֲרוָה כְּשֶׁיּוֹשְׁבִין בַּמֶּרְחָץ: **מְגוּרוֹת שֶׁל מַיִם.** בְּרֵכוֹת הַשּׁוֹפְכוֹת מַיִם לַמֶּרְחָץ: **אוֹצְרוֹת שֶׁל עֵצִים.** שֶׁמְּחַמְּמִין בּוֹ הַמֶּרְחָץ: (ז) **מָכַר בָּתִּים.** וְכָל שֶׁכֵּן חֲצֵרוֹת שֶׁהֵן עֶקֶר הָעִיר: **בֵּית הַשַּׁלְחִין.** גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִין הַשַּׁיָּכִין לָעִיר: **אֲבָל לֹא הַמַּטְלְטְלִין.** מֵאנֵי תַּשְׁמִישְׁתָּא, כְּגוֹן מַפְתֵּחַ וְקֻלַּת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא מָכַר חֲטֵי וּשְׂעֹרֵי: **חֲרֵי בֵּין מְכוּרִים.** אֲפִלּוּ עֲבָדִים וּבְהֵמוֹת דְּמִטַּלְטְלֵי דְּנַיְידֵי נִינְהוּ, וְכָל שֶׁכֵּן חֲטֵי וּשְׂעֹרֵי דְּהָווּ מִטַּלְטְלֵי דְּלָא נַיְידֵי: **הַסַּנְטָר.** הָעֲבָד הַמְמֻנֶּה לִשְׁמֹר הָעִיר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ח) **הָאֲבָנִים שֶׁהֵם לְצָרְכָּהּ.** לַעֲשׂוֹת גֶּדֶר: **וְאֶת הַקָּנִים.** שֶׁקּוֹשְׁרִים בָּהֶם הַגְּפָנִים: **וְאֶת מְחִצַּת הַקָּנִים.** קָנִים הָרְבֵּה גְּדֵלִים בְּקֶלַח אֶחָד, כְּשֶׁהִיא פְּחוּתָה מִבַּיִת רֹבַע אִי הִיא בְּטֵלָה לְגַבֵּי הַשָּׂדֶה: **שׁוֹמֶרֶת.** סַפַּת שׁוֹמְרִים הַמְּחֻבֶּרֶת לַקַּרְקַע בְּטִיט: **וְאֶת הֶחָרוּב.** בְּחַרּוּבָהּ שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לְעוֹנַת הַמְּכִירָה: **וְאֶת הַשְּׁקָמָה.** בְּכֻלְּהוּ מִקַּרְקַעֵי נִינְהוּ וּבָטְלֵי לְגַבֵּי שָׂדֶה. **וְאֶת מְחִצַּת הַקָּנִים וְכוּ'.** שֶׁכָּל אֵלֶּה חֲשׁוּבִים בִּשְׂדֶה בִּפְנֵי עַצְמָן: **לֹא מָכַר אֶת הַבּוֹר.** אַף עַל פִּי שֶׁמָּכַר לוֹ הַשָּׂדֶה אֵין אֵלּוּ מִכּוֹרִין: **וְצָרִיךְ.** הַמּוֹכֵר: **לָקַח לוֹ דֶּרֶךְ.** מִן הַלּוֹקֵחַ, לָבוֹא לַבּוֹר וְלַגַּת, דְּמוֹכֵר בְּעֵין יָפָה מוֹכֵר דִּבְדָרְשִׁינָא לְעֵיל (מ״ב ד״ה לֵיקַח לוֹ): **נָתַן אֶת שָׂדֶה.** וַאֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר מוֹכֵר בְּעֵין רָעָה מוֹכֵר, וְצָרִיךְ הַלּוֹקֵחַ לָקַח לוֹ דֶּרֶךְ הֵיכָא דְּמָכַר לוֹ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ וְשִׁיֵּר הַשָּׂדֶה לְעַצְמוֹ, דְּוַדַּאי בְּמוֹכֵר אֲמִרִינַן הָכִי, מִשּׁוּם דְּהָוֶה לֵהּ לְלוֹקֵחַ לְאַתְנוֹיֵי וּלְפָרוֹשֵׁי, וְכֵיוָן דְּלָא אַתְנֵי אֵיהוּ הוּא דְּאִפְסִיד. אֲבָל גַּבֵּי נוֹתֵן, שָׁמַקְבֵּל

מברטנורא

הַמַּתָּנָה מִתְבַּיֵּשׁ לוֹמַר לַנּוֹתֵן פָּרֵשׁ לִי מַה שֶּׁאַתָּה נוֹתֵן לִי, לָא אָמְרִינַן מִדְּלָא פָּרֵשׁ אֵיהוּ הוּא דְּאַפְסִיד, אֶלָּא אָמְרִינַן בְּעַיִן יָפָה נָתַן וְאֵין צָרִיךְ מְקַבֵּל הַמַּתָּנָה לוֹקֵח לוֹ דֶּרֶךְ. וְכֵן נִמְי כָּל הָנֵי דְּאָמְרִינַן לְעֵיל לֹא מָכַר לְפִי שֶׁאֵינָן בִּכְלַל שָׂדֶה, וַאֲפִלּוּ הָנֵי דְּאֵינָן בִּכְלַל כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ דְּגוֹן חָרוּב וְסַדַּן הַשֻּׁקְמָה וּבוֹר וְגַת, אִם נָתַן הַשָּׂדֶה מַתָּנָה, נָתַן אֶת כֻּלָּן, מִשּׁוּם דִּבְעַיִן יָפָה יוֹתֵר מִדְּאִי הוּא נוֹתֵן: **זָכוּ בַּשָּׂדֶה זָכוּ בָּכֻלָּן.** אֲפִלּוּ בּוֹר וְגַת וְשׁוֹבָךְ שֶׁבַּשָּׂדֶה, מִפְּנֵי שֶׁכֻּלָּן אֶחָד וְזוֹכֶה בְּשֶׁלּוֹ וּמִסְתַּלֵּק מַחֲבֵרוֹ מִכֹּל וָכֹל: **הֶחֱזִיק בְּכֻלָּם.** וְאַף עַל גַּב דְּחָרוּב וְשִׁקְמָה לָא בְּטִילֵי לְגַבֵּי שָׂדֶה, הָווּ כִּשְׁתֵּי שְׂדוֹת וְאֵין מָצָר בֵּינֵיהֶן (ראה גמ׳ נו.) דְּאִם הֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן קָנָה חֲבֶרְתָּהּ: **הֶקְדִּישׁ כֻּלָּם.** דְּמִקְּדִישׁ בְּעֵין יָפָה מַקְדִּישׁ: **לֹא הֶקְדִּישׁ אֶלָּא אֶת הֶחָרוּב.** מִכָּל הֶנֶךְ דְּאָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין גַּבֵּי מָכַר לֹא מָכַר, גַּבֵּי הֶקְדֵּשׁ נִמְי לֹא הֶקְדִּישׁ, דְּדַעַת מַקְדִּישׁ כְּדַעַת מוֹכֵר, לְבַד מֵחָרוּב הַמַּרְכָּב וְסַדַּן הַשֻּׁקְמָה, דְּאַף עַל גַּב דִּבְמָכַר לֹא מָכַר, בְּהֶקְדֵּשׁ קָדְשֵׁי. וְטַעְמָא, הוֹאִיל וּמִשְּׁדָה הֶקְדֵּשׁ קָא יָנְקֵי:

פרק ה (א) **הַמּוֹכֵר אֶת הַפְּקִינָה.** סְתָם: **מָכַר אֶת הַתֹּרֶן.** עֵץ גָּבוֹהַּ שֶׁתּוֹלִין עָלָיו אֶת הַנֵּס, וְהַנֵּס הוּא כְּמִין וִילוֹן שֶׁתּוֹלִין בַּתֹּרֶן לְנֶגֶד הָרוּחַ: **עוֹגִין.** בָּרֶזֶל שֶׁקּוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בְּחֶבֶל וְזוֹרְקִין אוֹתוֹ בְּעֹמֶק הַמַּיִם לְעַבֵּב וּלְעַגֵּן הַסְּפִינָה: **מְנַהִיגִים.** אֵלּוּ הַמְּשׁוֹטוֹת שֶׁבָּהֶם מוֹלִיכִין הַסְּפִינָה לְמָקוֹם שָׁרוֹצִים: **מַרְצוּפִין.** **אִמְתָּחוֹת שֶׁנּוֹתְנִים בָּהֶם הַפְּחוֹרָה: אֲנַתְיקִי.** הַפַּרְקְמַטְיָא שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּפִינָה, וְכָל הָנֵי דְּחִשְּׁיב הָכָא דִּבְמָכַר לֹא מָכַר, אִם נָתַן וְהִקְדִּישׁ אֶת הַסְּפִינָה לֹא הָווּ הָנֵךְ בִּכְלַל הַמַּתָּנָה וְהַהֶקְדֵּשׁ, וְלֹא דְּמֵי לִבּוֹר וְדוּת וְגַת דְּפִרְקִין דְּלֵעֵיל (מ״

הַרְבֵּה: **אֵין אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ.** וַאֲפִלּוּ הוֹרוּ אוֹ הִזְהִירוּ אוֹ הִזְלוּ. וְלָא מָצֵי לוֹקַח לְמֵימַר אֲנִי לְיָפוֹת נִתְכַּוַּנְתִּי וְהַאי דְּאָמַרְנָא רָעוֹת מִשּׁוּם דְּרַע רַע יֹאמַר הַקּוֹנֶה. וְכֵן אִפְכָא לָא מָצֵי מוֹכֵר לְמֵימַר אֲנִי לְרָעוֹת נִתְכַּוַּנְתִּי וְהַאי דְּאָמַרְנָא יָפוֹת דְּדֶרֶךְ הַמּוֹכֵר לוֹמַר לְרַע טוֹב: **שְׁחַמְתִּית.** אֲדָמָה, וְכָל חוּם׳ (בראשית ל לה) מִתְרָגְמִינַן שְׁחוּם: **וְנִמְצֵאת לָבָנָה.** וְאִיכָּא דְּנִיחָא לַהּ בְּהַאי וְאִיכָּא דְּנִיחָא לַהּ בְּהַאי, וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא הֲוֵי מִקַּח טָעוּת לִשְׁנֵיהֶם וּשְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַחֲזוֹר, דְּאִלּוּ בְּיָפוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת כַּיָּלֵי עָלְמָא נִיחָא לְהוּ בְּיָפוֹת: **יַיִן וְנִמְצָא חֹמֶץ.** אִיכָּא דְּנִיחָא לַהּ בְּחַמְרָא, וְאִיכָּא דְּנִיחָא לַהּ בְּחַלָּא: (ז) **מָשַׁךְ.** מַרְשׁוּת הָרַבִּים בְּסִמְטָא, אוֹ בְּחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, קָנָה. אֲבָל מְשִׁיכָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לָא מְהַנְיָא: **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָדַד.** וּכְגוֹן שֶׁפָּסַק לוֹ מִתְּחִלָּה הַדָּמִים בְּכָךְ וְכָךְ יְתֵן לוֹ הַמִּדָּה. אֲבָל לֹא פָּסַק לוֹ הַדָּמִים, [אֲפִלּוּ] מָדַד וּמָשַׁךְ לֹא קָנָה, דְּלָא סָמְכָא דַּעְתֵּיהּ, שֶׁהַמּוֹכֵר יָכוֹל לְהַעֲלוֹת הַדָּמִים כְּמוֹ שֶׁרוֹצֶה, וְהַקּוֹנֶה אוֹמֵר אֵינִי קוֹנֶה אֶלָּא בְּזוֹל: **מָדַד.** הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲפִלּוּ בְּכֵלָיו שֶׁל לוֹקֵחַ, **לֹא קָנָה,** שֶׁאֵין כֵּלָיו שֶׁל אָדָם קוֹנִים לוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאִם לוֹקֵחַ עַצְמוֹ מָדַד, שֶׁאֵין כֵּלָיו שֶׁל אָדָם קוֹנִים לוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲפִלּוּ בְּכֵלָיו שֶׁל לוֹקֵחַ, **לֹא קָנָה,** שֶׁאֵין כֵּלָיו שֶׁל אָדָם קוֹנִים לוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאִם לוֹקֵחַ עַצְמוֹ מָדַד, שֶׁאֵין כֵּלָיו שֶׁל אָדָם קוֹנִים לוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים קָנָה בְּהַגְבָּהָה: **אִם הָיָה פָּקֵחַ.** הַלּוֹקֵחַ. **שׁוֹכֵר אֶת מְקוֹמוֹ.** אִם הוּא בִּרְשׁוּת בְּעָלִים, וּמְקוֹמוֹ קוֹנֶה לוֹ. וּבְמַשָּׂאוֹת גְּדוֹלוֹת אֲיֵירֵי דְּאֵין דַּרְכָּן לְהַגְבִּיהַּ, לָכָךְ קָנֵי בְּמִשִׁיכָה: **עַד שֶׁיִּטַּלְטְלֶנּוּ.** הֵיכִי דָּמֵי כְּגוֹן דְּאִיכָּא נָקֵט דַּרְכּוֹ מִגְּבִיהּ לְטַלְטֵל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם: **וְאִם הָיָה מְחֻבָּר לַקַּרְקַע.** בְּגֶמָרָא (פז.) מוֹקֵי לַהּ כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ מוֹכֵר לְלוֹקֵחַ לְךָ יְהֵא כָּל מַה שֶּׁעָלֶיהָ, דְּכֵיוָן שֶׁשָּׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּקַרְקַע שָׁלוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה כָּל שֶׁהוּא, קָנָה שִׂכְירוּתוֹ, וְקָנֵה נַמֵּי אוֹתָן דָּבָר שֶׁרוֹצֶה לְהַרְוִיחַ לְפִיכָךְ אֵין הַשְּׂכִירוּת, לְפִיכָךְ אִם תָּלַשׁ כָּל שֶׁהוּא קָנָה: (ח) **עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלֵּאת הַמִּדָּה לְמוֹכֵר.** שְׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶם מְיֻירֵי, וְהַמַּשָּׂאִי הִשְׂאִילָהּ לִשְׁנֵיהֶם, וְהֲרֵי הִיא שְׁאוּלָה לַמּוֹכֵר עַד שֶׁיְּמַלְּאֶנָּה, וּמֻשָּׂם וְאֵילָךְ הִיא שְׁאוּלָה לִלּוֹקֵחַ. לְפִיכָךְ עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלֵּאת הַמִּדָּה שֶׁהַכְּלִי שְׁאוּל לַמּוֹכֵר, לֹא קָנָה לוֹקֵחַ, וּמִשֶּׁנִּתְמַלֵּאת הַמִּדָּה שֶׁהַכְּלִי שְׁאוּל לִלּוֹקֵחַ, קָנָה לוֹקֵחַ, שֶׁקָּנוּ לוֹ כֵּלָיו. וּבִסְמָטָא מְיֻירֵי, אוֹ בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ: **הָיָה סַרְסוּר בֵּינֵיהֶם וְנִשְׁבְּרָה הֶחְבִית.** וְהָיְתָה הֶחְבִית שֶׁלּוֹ: **נִשְׁבְּרָה לַסַּרְסוּר.** וְלָא אָמְרִינַן שְׁלוּחוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ הוּא וְנִשְׁבְּרָה לַלּוֹקֵחַ: **וְחַיָּב לְהַטִּיחַ לוֹ שָׁלֹשׁ טְפָּין.** הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ, מִן הַנִּדְבָּךְ בְּדָפְנֵי הַמִּדָּה לְאַחַר שֶׁעָרָה הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן: **הִרְכִּינָהּ וּמָצָה.** הַשָּׁה אֶת הַמִּדָּה עַל צִדָּהּ לְאַחַר שֶׁעָרָה הַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן וְהִטִּיחַ שָׁלֹשׁ טְפָּין, וְנִתְאַסֵּף מִצַּת הַמִּדָּה לְשׁוּלֵי הַכְּלִי אֶל מָקוֹם אֶחָד: **הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹכֵר.** שֶׁהֲרֵי נִתְיָאֵשׁ הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ: **וְהֶחְנֲנִי אֵינוֹ חַיָּב לְהַטִּיחַ לוֹ שָׁלֹשׁ טְפָּין.** לְפִי שֶׁהוּא טָרוּד, שֶׁמּוֹכֵר כָּל שָׁעָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.** לֹא אָמְרוּ שֶׁחֶנְוָנִי פָּטוּר מִלְּהַטִּיחַ שָׁלֹשׁ טִפִּין אֶלָּא עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֶשְׁכָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ט) **הַשּׁוֹלֵחַ בְּנוֹ.** קָטָן אֵצֶל הֶחְנֲנִי, וּבְיָדוֹ פּוּנְדְּיוֹן שֶׁהֵם שְׁנֵי אִסְרִין, לְהָבִיא לוֹ בְּאִסָּר שֶׁמֶן וְאִסָּר אֶחָד יַתֵּן לוֹ, וְכֵן עָשָׂה, וְשָׁבַר הַתִּינוֹק אֶת הַצְּלוֹחִית וְנִשְׁפַּךְ הַשֶּׁמֶן, וְאִבֵּד אֶת הָאִסָּר שֶׁנָּתַן לוֹ הֶחְנֲנִי: **חֶנְוָנִי חַיָּב.** בְּשֶׁמֶן וּבִצְלוֹחִית וּבְאִסָּר, דְּלֹא שָׁלַח הָאָב אֶת בְּנוֹ הַקָּטָן אֶל הֶחְנֲנִי אֶלָּא לְאוֹדוֹעֵי לַהּ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְשֶׁמֶן, לֹא שֶׁיִּשָּׁלַח הַשֶּׁמֶן עַל יָדוֹ. וּבַגְּמָרָא (פז.) פָּרִיךְ, אִמַּאי חַיָּב הֶחְנֲנִי עַל הַצְּלוֹחִית, אֲבָדָה מִדַּעַת הִיא, שֶׁהֲרֵי הוּא עַצְמוֹ שָׁלְחָהּ בְּיַד בְּנוֹ. וּמְשַׁנֵּי, כְּגוֹן שֶׁנִּטְלָהּ הֶחְנֲנִי לְמַד בָּהּ שֶׁמֶן לְאַחֲרִים, הִלְכָךְ נַעֲשָׂה גּוֹזֵל עָלֶיהָ וְקָמָה לַהּ בִּרְשׁוּתָהּ עַד דְּמִנַּדֵּר לַהּ לְמָרָה, וְאַף עַל גַּב דְּאַהְנַדְּרָהּ לְתֵינוֹק לָא מִפְטַר מִנַּהּ: **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר שֶׁעַל מְנַת כֵּן שָׁלַח.** כִּי הֵיכִי דְּלִשְׁדַּר לַהּ הֶחְנֲנִי בְּיַד בְּנוֹ: **שֶׁהוּא פָּטוּר.** מִדְּמֵי צְלוֹחִית. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (י) **הַסִּיטוֹן.** סוֹחֵר שֶׁקּוֹנֶה הַרְבֵּה בְּיַחַד, וְחוֹזֵר וּמוֹכֵר לְחֶנְוָנִים מְעַט מְעַט: **מְקַנֵּחַ מִדּוֹתָיו.** בִּשְׂבִיל הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן שֶׁנִּקְרָשׁ בְּתוֹכָם וְהַמִּדָּה מִתְמַעֶטֶת: **וּבַעַל הַבַּיִת.** שֶׁאֵינוֹ מוֹכֵר תָּדִיר כְּסִיטוֹן, מְקַנֵּחַ פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה: **פַּעֲמַיִם בַּשָּׁבָת.** שֶׁהֶחְנֲנִי אֵינוֹ חַיָּב לְהַטִּיחַ שָׁלֹשׁ טִפִּין כְּמוֹ שֶׁחַיָּב הַסִּיטוֹן וּבַעַל הַבַּיִת, וּמִשְׁתַּדֵּל בִּכְלֵי וְנִדְבָּק בּוֹ: **וּמְמַחֶה.** מְקַנֵּחַ אֲבָנֵי מִשְׁקָלוֹתָיו שֶׁשּׁוֹקֵל בָּהֶן דָּבָר לח: **עַל כָּל מִשְׁקָל וּמִשְׁקָל.** כָּל פַּעַם שֶׁשּׁוֹקֵל מְקַנֵּחַ. (יא) **וְחַיָּב לְהַכְרִיעַ טֶפַח.** מִמִּשְׁקָל לֵיטְרָא וְאֵילָךְ, אֲבָל פָּחוֹת מִלֵּיטְרָא אֵין צָרִיךְ הַכְרֵעַ טֶפַח: **הָיָה שׁוֹקֵל עַיִן בְּעַיִן.** כְּגוֹן בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ לְהַכְרִיעַ וּמַעֲמִיד קָנֶה הַמֹּאזְנַיִם בְּשָׁוֶה: **נוֹתֵן לוֹ אֶת גְּרוּטְיוֹ.** הַכְרָעוֹתָיו. לְכָל עֶשְׂרָה לִיטְרָא מוֹסִיף לוֹ עֶשְׂירִית לִיטְרָא שֶׁהוּא אֶחָד לְמֵאָה כְּשֶׁמְּכַר בְּלֹת. וּבִיבֵשׁ מוֹסִיף [חֲצִי] עֶשְׂירִית לִיטְרָא לְכָל עֶשְׂרִים לִיטְרָא: **לֹא יָמֹד בְּגִמְּה.** וְאוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט דְּדֶרֶךְ מְגַבִּיהּ לְטַלְטֵל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם: **וְאִם הָיָה מְחֻבָּר לַקַּרְקַע.** בְּגֶמָרָא (פז.) מוֹקֵי לַהּ כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ מוֹכֵר לְלוֹקֵחַ גְּדִישׁ זֶה שֶׁלְּךָ יְהֵא כָּל מַה שֶּׁעָלָיו, דְּכֵיוָן שֶׁשָּׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּקַרְקַע שֶׁלּוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה כָּל שֶׁהוּא, קָנָה שִׂכְירוּתוֹ, וְקָנֵה נַמֵּי אוֹתָן דָּבָר שֶׁרוֹצֶה לְהַרְוִיחַ לְפִיכָךְ אֵין הַשְּׂכִירוּת, לְפִיכָךְ אִם תָּלַשׁ כָּל שֶׁהוּא קָנָה: (ח) **עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלֵּאת הַמִּדָּה לְמוֹכֵר.** שְׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶם מְיֻירֵי, וְהַמַּשָּׂאִי הִשְׂאִילָהּ לִשְׁנֵיהֶם, וְהֲרֵי הִיא שְׁאוּלָה לַמּוֹכֵר עַד שֶׁיְּמַלְּאֶנָּה, וּמֻשָּׂם וְאֵילָךְ הִיא שְׁאוּלָה לִלּוֹקֵחַ. לְפִיכָךְ עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלֵּאת הַמִּדָּה שֶׁהַכְּלִי שְׁאוּל לַמּוֹכֵר, לֹא קָנָה לוֹקֵחַ, קָנָה לוֹקֵחַ, מִשֶּׁנִּתְמַלֵּאת הַמִּדָּה שֶׁהַכְּלִי שְׁאוּל לִלּוֹקֵחַ, קָנָה לוֹקֵחַ, שֶׁקָּנוּ לוֹ כֵּלָיו. וּבִסְמָטָא מְיֻירֵי, אוֹ בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ: **הָיָה סַרְסוּר בֵּינֵיהֶם וְנִשְׁבְּרָה הֶחְבִית.** וְהָיְתָה הֶחְבִית שֶׁלּוֹ: **נִשְׁבְּרָה לַסַּרְסוּר.** וְלָא אָמְרִינַן שְׁלוּחוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ הוּא וְנִשְׁבְּרָה לַלּוֹקֵחַ: **וְחַיָּב לְהַטִּיחַ לוֹ שָׁלֹשׁ טְפָּין.** הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ, מִן הַנִּדְבָּךְ בְּדָפְנֵי הַמִּדָּה לְאַחַר שֶׁעָרָה הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן: **הִרְכִּינָהּ וּמָצָה.** הַשָּׁה אֶת הַמִּדָּה עַל צִדָּהּ לְאַחַר שֶׁעָרָה הַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן וְהִטִּיחַ שָׁלֹשׁ טִפִּין, וְנִתְאַסֵּף מִצַּת הַמִּדָּה לְשׁוּלֵי הַכְּלִי אֶל מָקוֹם אֶחָד: **הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹכֵר.** שֶׁהֲרֵי נִתְיָאֵשׁ הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ: **וְהֶחְנֲנִי אֵינוֹ חַיָּב לְהַטִּיחַ לוֹ שָׁלֹשׁ טִפִּין.** לְפִי שֶׁהוּא טָרוּד, שֶׁמּוֹכֵר כָּל שָׁעָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.** לֹא אָמְרוּ שֶׁחֶנְוָנִי פָּטוּר מִלְּהַטִּיחַ שָׁלֹשׁ טִפִּין אֶלָּא עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֶשְׁכָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ט) **הַשּׁוֹלֵחַ בְּנוֹ.** קָטָן אֵצֶל הֶחְנֲנִי, וּבְיָדוֹ פּוּנְדְּיוֹן שֶׁהֵם שְׁנֵי אִסְרִין, לְהָבִיא לוֹ בְּאִסָּר שֶׁמֶן וְאִסָּר אֶחָד יִ

רבינו עובדיה

אֲחִי אָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן. וְאִם אֵין עֲשָׂה [קָיְם], תַּחֲזֹר יְרֻשַּׁת רְאוּבֵן לָאֲלִיפַז בֶּן עֵשָׂו, אוֹ לִבְנֵיו וְלִבְנֵי בָּנָיו אוֹ לִבְנוֹתָיו וְלִבְנוֹת בְּנוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן וְלֹא מִבְּנֵי בְנֵיהֶן, תַּחֲזֹר יְרֻשַּׁת רְאוּבֵן לַאֲחוֹת אָבִיו אוֹ לִבְנֵיהֶ וְלִבְנֵי בְנֵיהֶ אוֹ לִבְנוֹתֵיהֶ עַל הַסֵּדֶר שֶׁאָמַרְנוּ. וְאִם אֵין לְאָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן לֹא אַחִים וְלֹא בְנֵי אַחִים וְלֹא אָחוֹת וְלֹא בְנֵי אָחוֹת, תַּחֲזֹר יְרֻשַּׁת רְאוּבֵן לְאַבְרָהָם אֲבִי אָבִיו. וְכֵן לְעוֹלָם עַד אָדָם הָרִאשׁוֹן: **הָאָב קוֹדֵם.** לְעוֹלָם לְאַחֵי הָאָב וְלִבְנֵיהֶם, [וַאֲחֵי הָאָב קוֹדְמִים לַאֲחוֹת הָאָב], וַאֲחִי הָאָב וַאֲחוֹת הָאָב קוֹדְמִים [לְאֲבִי הָאָב, וַאֲבִי הָאָב קוֹדֵם לְאַחֵי אֲבִי הָאָב, וַאֲחֵי אֲבִי הָאָב וְאַף אֲחוֹתוֹ קוֹדְמִין] לְאֲבִי אֲבִי הָאָב, וְכֵן לְעוֹלָם: (ג) **נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בַּנַּחֲלָה.** בְּנַחֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְסָבַר הַאי תַּנָּא לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ, דִּכְתִיב (במדבר כו נה) ׳לְשִׁמּוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָם יִנְחָלוּ׳, וּצְלָפְחָד וְחֵפֶר אֲבִיו שְׁנֵיהֶם נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ, שֶׁמִּיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם, וְנָטְלוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד חֵלֶק אֲבִיהֶם שֶׁהָיָה מַגִּיעַ לוֹ בָּאָרֶץ, וְחֵלֶק הַמַּגִּיעַ לוֹ מֵירֶשֶׁת חֵפֶר אֲבִיו, וְחֵלֶק בְּכוֹרָתוֹ שֶׁהָיָה בְּכוֹר וְנוֹטֶל פִּי שְׁנַיִם. וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא יָרְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ, וְאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בָּרְאוּי לָבוֹא לְאַחַר מִיתָה, שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ בָּאָדָם לִתֵּן מָמוֹנוֹ בְּמַתָּנָה לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה: **וְאִם אָמַר מְשׁוּם יְרֻשָּׁה.** וְאִם רִבְּה לְאֶחָד וּמִעֵט לְאֶחָד בְּתוֹרַת יְרֻשָּׁה, שֶׁאָמַר פְּלוֹנִי בְּנִי יִירַשׁ שְׂדֵה בֵּית כּוֹר, וּפְלוֹנִי [בְּנִי] יִירַשׁ שְׂדֵה בֵּית לָתֶךְ, וְעַל בְּנוֹ בְּכוֹר אָמַר שֶׁיִּירַשׁ כְּשֶׁל חֲבֵרוֹ, **לֹא אָמַר כְּלוּם.** מִפְּנֵי שֶׁמַּתָּנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה: **כָּתַב בֵּין בַּתְּחִלָּה וְכוּ׳.** הִנִּיחַ שָׂדֶה פְּלוֹנִית לִפְלוֹנִי וְיִירְשֶׁנָּה, זֶהוּ בְּתִחְלָה. יִירְשֶׁנָּה וְתִנָּתֵן לוֹ, זוֹ הִיא בְּסוֹף. יִירֵשׁ שָׂדֶה פְּלוֹנִית וְתִנָּתֵן לוֹ וְיִירְשֶׁנָּה, זוֹ הִיא מַתָּנָה בְּאֶמְצַע: **אִם אָמַר עַל מְי שֶׁרָאוּי לְיָרְשׁוֹ.** כְּגוֹן עַל בֵּן בֵּין הַבָּנִים, וְעַל בַּת בֵּין הַבָּנוֹת, פְּלוֹנִי יִירָשֵׁנִי: **דִּבְרֵיו קַיָּמִין.** דִּכְתִיב (דברים כא טז) ׳וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת בָּנָיו׳, הַתּוֹרָה נִתְּנָה רְשׁוּת לָאָב לְהַנְחִיל לְבָנִים לְמִי שֶׁיִּרְצֶה. וּמִדָּה רַבִּי יוֹחָנָן דְּעַל אַח בְּמָקוֹם בַּת וְעַל בַּת בְּמָקוֹם בֵּן, לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁאֵין הַבַּת רְאוּיָה לִירֹשׁ בְּמָקוֹם בֵּן, וְלֹא הָאַח בְּמָקוֹם בַּת. וְכֵן מוֹדֶה רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאִם הִשְׁוָה אֶת הַבְּכוֹר לִבְּנִים לֹא אָמַר כְּלוּם, דִּכְתִיב (שם) ׳לֹא יוּכַל לְבַכֵּר׳ וְכוּ׳. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ.** אֵין לְחַכָּמִים נַחַת רוּחַ בְּמַעֲשֶׂיו, וַאֲפִלּוּ אֵין בָּנָיו נוֹהֲגִים כְּשׁוּרָה, דִּלְמָא נָפֵיק מִנַּיְהוּ זַרְעָא אַשְׁלְיָא: (ו) **זֶה בְּנִי נֶאֱמָן.** וְיֵאוֹת הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. לְיַרְשׁוֹ וּלְפִטֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ מִן הַיִּבּוּם: **זֶה אָחִי אִינוֹ נֶאֱמָן.** לְהוֹרִישׁוֹ עִם אֶחָיו, שֶׁהֲרֵי אֵינָן מַכִּירִים אוֹתוֹ: **וְנוֹטֵל עִמּוֹ בְּחֶלְקוֹ.** כְּגוֹן אִם הָם שְׁנֵי אַחִים לִבֵּד הַסָּפֵק, וְיֵשׁ לָהֶם לְחַלֵּק שְׁלֹשׁ שָׂדוֹת, זֶה נוֹטֵל שָׂדֶה וּמֶחֱצָה וְזֶה נוֹטֵל שָׂדֶה וּמֶחֱצָה, וְזֶה שֶׁמַּעִיד עַל הַסָּפֵק שֶׁהוּא אָחִיו, נוֹתֵן לוֹ חֲצִי הַשָּׂדֶה, וְהָאַחֵר אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ כְּלוּם, דְּאָמַר לַהּ קָבֵא רְאָיָה וּשְׁקוֹל: **מֵת.** הַסָּפֵק: **יְחֻזְרוּ.** אוֹתָן הַנְּכָסִים שֶׁנָּתַן לוֹ אָחִיו: **לְמִכְּמָנֵן.** כְּלוֹמַר לְמִי שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ. אֲבָל שְׁאָר אַחִים אֵין יוֹרְשִׁים עִמּוֹ: **נָפְלוּ לוֹ.** לְסָפֵק: **נְכָסִים מִשְּׁקוֹם אַחֵר.** בְּחַיָּיו, אוֹ קָנָה נְכָסִים, וְעָשָׂה מֵת: **יוֹרְשׁוּ אֲחָיו.** שֶׁל זֶה שֶׁהָיָה מַעִיד שֶׁהוּא אָחִיו: **עִמּוֹ.** דְּהָא קָא מוֹדֵי לְהוּ שֶׁאַחֵיהֶם הוּא. וְהָנֵי מִלֵּי בְּדָלֵא כָּפֵרוּ שֶׁאָר הָאַחִין לוֹמַר וַדַּאי שֶׁאִינוֹ אֲחֵיהֶן, אֶלָּא טוֹעֲנִים שֶׁאֵינָן מַכִּירִים אוֹתוֹ, אֲבָל אִם כָּפְרוּ בּוֹ שֶׁאֵינוֹ אֲחֵיהֶם, לֹא יִרְשֶׁנּוּ אֶלָּא זֶה שֶׁהֵעִיד לוֹ בִּלְבַד: **דַּיְיאתֵיקִי.** צַוָּאַת שְׂכִיר מָרַע. וּלְשׁוֹן דַּיְיאתֵיקִי, דָּא תְּהֵא לְמִיקָם וּלְמֶהֱוֵי: **קְשׁוּרָה עַל יְרֵכוֹ.** דְּלֵיכָּא לְמֵימַר אַחֵר כְּתָבָהּ וּנְתָנָהּ שָׁם, אֶפְלוּ הָכִי הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹת אֶלָּא בְּקַבָּלַת הַשְׁטָר, וְאֵין שְׁטָר לְאַחַר מִיתָה: (ז) **צָרִיךְ שֶׁיִּכְתֹּב מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה.** דְּמַשְׁמַע גּוּף הַקַּרְקַע יְהֵא קָנוּי לְךָ מֵהַיּוֹם וְלֹא תֹּאכַל הַפֵּרוֹת עַד לְאַחַר מִיתָה. וְאִם לֹא כָּתַב מֵהַיּוֹם, לֹא נָתַן לוֹ כְּלוּם, דְּאֵין מַתָּנָה לְאַחַר מִיתָה: **אֵינוֹ צָרִיךְ.** לְכִתֹּב מֵהַיּוֹם, דְּכֵיוָן שֶׁכָּתַב בְּכָךְ וְכָךְ בַּשָּׁבָת אָמַר לָנוּ פְּלוֹנִי הֲוֵי עָלַי עֵדִים, זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו שֶׁמֵּאוֹתוֹ הַיּוֹם הִתְחִילָה הַמַּתָּנָה, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, זְמַן שֶׁנִּכְתַּב בַּשְּׁטָר לָמָּה נִכְתַּב. **לְאַחַר מוֹתוֹ.** מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה: **הָאָב אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכֵּר.** בְּלֹא הַבֵּן, שֶׁהַגּוּף קָנוּי לַבֵּן: **וְהַבֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכֵּר.** בְּלֹא הָאָב, שֶׁהַפֵּרוֹת קָנוּיִין לָאָב: **מָכַר הָאָב.** סְתָמָא, מִכּוּרִים הַפֵּרוֹת לִלּוֹקַח, עַד שֶׁיָּמוּת הָאָב: **מָכַר הַבֵּן.** בְּחַיֵּי הָאָב, אֵין לִלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת עַד שֶׁיָּמוּת הָאָב: **הָאָב.** שֶׁכָּתַב נְכָסָיו לִבְנוֹ מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה: **תּוֹלֶשׁ וּמַאֲכִיל.** הַפֵּרוֹת לְמִי שֶׁיִּרְצֶה בְּחַיָּיו. אֲבָל מַה שֶׁהִנִּיחַ בִּמְחֻבָּר בִּשְׁעַת מִיתָה, אַף עַל פִּי שֶׁעוֹמֵד לְתָלֵשׁ, הֲרֵי הֵן שֶׁל בְּנוֹ מִקַּבֵּל הַמַּתָּנָה. אֲבָל הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְאַחַר, אֲפִלּוּ מַה שֶּׁהִנִּיחַ בִּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ, הֲרֵי הוּא שֶׁל יוֹרְשִׁים, שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ יוֹתֵר מֵאַחֵר: **מִתְפָּרְנְסִין.** לְבוּשׁ וּכְסוּת. לְפִי שֶׁפַּרְנָסַת הַגְּדוֹלִים מְרֻבָּה וּמִפְרָנֶסֶת הַקְּטַנִּים: **נְזוֹנִים.** אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה. לְפִי שְׁמְזוֹנוֹת הַקְּטַנִּים מְרֻבִּים מִשֶּׁל גְּדוֹלִים, שֶׁאוֹכְלִים פָּעָמִים רַבּוֹת וּמִפְּזָרִים. לְפִיכָךְ הַקְּטַנִּים מְעַכְּבִים עַל הַגְּדוֹלִים מִלְּהִתְפָּרְנֵס מִתִּפּוֹסֶת הַבַּיִת, וְהַגְּדוֹלִים מְעַכְּבִין עַל הַקְּטַנִּים מִלִּזּוֹן, אֶלָּא יִתְפָּרְנֵס וְיִזּוֹן כָּל אֶחָד מֵחֶלְקוֹ: **נָשְׂאוּ גְּדוֹלִים.** וְעָשׂוּ צָרְכֵי חֻפָּה מִתִּפּוֹסֶת הַבַּיִת לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם:

מַסֶּכֶת בָּבָא בָּתְרָא

יִשָּׂאוּ **גַּם הַקְּטַנִּים.** מִתִּפּוֹסֶת הַבַּיִת: **וְאִם אָמְרוּ הַקְּטַנִּים.** לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם, הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים כְּדָרְךָ שֶׁנּוֹשְׂאִים אֶתֶם בְּחַיֵּי אֲבִיכֶם: **אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם.** אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם בְּחַיָּיו, נָתַן: (ח) **הִנִּיחַ בָּנוֹת.** וְלֹא בָּנִים: **שֶׁהַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת מִן הַבָּנִים.** בְּתָנַאי כְּתֻבָּה. וְאֵין בָּנוֹת קְטַנּוֹת נְזוֹנוֹת מִן הַגְּדוֹלוֹת, דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין בָּנִים יוֹרְשִׁים אֵין הַבָּנוֹת אוֹכְלוֹת בִּתְנַאי כְּתֻבָּה, אֶלָּא חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה וְכָל אַחַת נְזוֹנֶת מִשֶּׁלָּהּ:

פרק ט (א) **מִי שֶׁמֵּת. שֶׁהִנְכָּסִים מְרֻבִּים.** כְּדֵי שֶׁיִּזּוֹנוּ הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ הַבָּנוֹת: **שֶׁהִנְכָּסִים מוּעָטִין.** שֶׁאֵין בָּהֶם כְּשֶׁעוּר זֶה: **בְּשֶׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכַר הַפְקֵדְתִּי.** בְּתַמְיהָה, אֶלָּא לֹא אַפְקִיד וְנִזּוֹן כָּלָּנוּ יַחַד. וְאֵין הֲלָכָה כְּאַדְמוֹן. וְעָשׂוּ אֶלְמָנָה אֵצֶל הַבַּת בִּנְכָסִים מוּעָטִים, כְּבַת אֵצֶל הָאָחִין, מָה בַּת אֵצֶל הָאָחִין הַבַּת נְזוֹנֶת וְהַבָּנִים יִשָּׂאֲלוּ עַל הַפֶּתַח, אַף אֶלְמָנָה אֵצֶל הַבַּת הָאֶלְמָנָה נְזוֹנֶת וְהַבַּת תִּשָּׁאֵל עַל הַפֶּתַח: (ב) **וְטַמְטוּם.** סְפֵק זָכָר סְפֵק נְקֵבָה: **הַזְּכָרִים הוֹחִין אוֹתוֹ אֵצֶל הַנְּקֵבוֹת.** דְּאָמְרִי לַהּ אֵייתֵי רְאָיָה דְּזָכָר אַתְּ וּשְׁקוֹל: **הַנְּקֵבוֹת הוֹחוֹת אוֹתוֹ אֵצֶל הַזְּכָרִים.** דְּאָמְרִי לַהּ אֵייתֵי רְאָיָה דִּנְקֵבָה אַתְּ וְתִזּוֹן עִמָּנוּ: **יָלְדָה זָכָר נוֹטֵל מָנֶה.** וְאַף עַל גַּב דְּקָמְאָ לֵן הַמְזַכֶּה לְעַבֶּר לֹא קָנָה, כָּאן שֶׁנִּתְעַבְּרָה בִּשְׁעַת מַתָּנָה הִיא, וְאַף עַל פִּי שֶׁכֵּן מְזַכֶּה לְעַבֶּר לֹא קָנָה, שֶׁהֲרֵי אֵין הַוַּדַּאי בָּטֵל מִפְּנֵי הַסָּפֵק: **וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁבִּיחָה לְעַצְמָהּ.** בְּגִמָּרָא (קמד.) מוֹקְמִינַן לַהּ בְּאִשָּׁה יוֹרֶשֶׁת, כְּגוֹן שֶׁנָּשָׂא רְאוּבֵן אֶת בַּת שִׁמְעוֹן אָחִיו, וּמֵת בִּלֹא בָּנִים, וּבְנוֹתָיו שִׁמְעוֹן אָחִיו יוֹרְשׁוֹת אוֹתוֹ, נִמְצֵאת אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא בַּת שִׁמְעוֹן אָחִיו יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ עִם שְׁאָר אַחְיוֹתֶיהָ, וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא דִּכְהִהִיא הֲנָאָה דְּנָפֵיק עֲלַהּ קָלָא שֶׁשּׁוֹלָטָת וּמִשְׁתַּחֵת, אֶפְלוּ כִּי אָמְרָה רְאוּ מָה הִנִּיחַ לִי בְּעָלִי וְכוּ׳ אֶפְלוּ הָכִי מָחֲלָה וְרוֹצָה שֶׁיִּהְיֶה הַשֶּׁבַח לְאֲמֵצַע, קָא מַשְׁמַע לָן דְּהִשְׁבִּיחָה לְעַצְמָהּ: (ד) **שֶׁנָּפַל אֶחָד מֵהֶן לְאֶמְצַע.** לַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁכֵּן מִנְהַג הַמֶּלֶךְ לְהַעֲמִיד מִכָּל בְּתֵּי הָעִיר אָדָם אֶחָד לְמוֹכֵס חֹדֶשׁ אֶחָד אוֹ שְׁנֵי חֳדָשִׁים: **נָפַל לְאֶמְצַע.** כָּל הָרִוַּח, מִפְּנֵי שֶׁמְּחֻמָּת אֲבִיהֶם בָּאת לוֹ. אֲבָל אִם מְחֻמַּת עַצְמוֹ, מִפְּנֵי חֲרִיפוּתוֹ וְחַשְׁכָּנוּתוֹ וְחִכְמָתוֹ נִלְקַח לַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ, מַה שֶּׁהִרְוִיחַ הִרְוִיחַ לְעַצְמוֹ: **חֻלָּה וְנִתְרַפֵּא.** אִם חָלָה בְּאֹנֶס כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא פָּשַׁע הוּא בְּעַצְמוֹ, מִתְרַפֵּא מִן הָאֶמְצַע. אֲבָל אִם חָלָה מִצִּנּוּם פָּחִים וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם, דִּכְתִיב בְּהוֹ (משלי כב ה) ׳שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם׳, בְּהָא אָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין דְּאֵינוֹ מִתְרַפֵּא אֶלָּא מֵשֶׁל עַצְמוֹ: **שׁוֹשְׁבִינוּת.** דֶּרֶךְ שׁוֹשְׁבִינוּת נוֹטֵל סְעוּדָה וְדוֹרוֹן לַחֻפָּה וְאוֹכֵל עִמּוֹ, וְזֶה חוֹזֵר וְעוֹשֶׂה כֵּן לָזֶה גַּם כֵּן כְּשֶׁיִּשָּׂא אִשָּׁה. וְאִם שָׁלַח הָאָב שׁוֹשְׁבִינוּת בְּסֹתָם וְיָצָא עַל יַד אֶחָד מִבָּנָיו, וְחָזְרָה הַשּׁוֹשְׁבִינוּת אֵצֶל הָאַחִין, מַה בַּת אֵצֶל הָאַחִין הַבַּת נִזּוֹנֶת וְהַבָּנִים יִשָּׁאֲלוּ עַל הַפֶּתַח, אַף אֶלְמָנָה אֵצֶל אֶלְמָנָה נִזּוֹנֶת וְהַבַּת תִּשָּׁאֵל עַל הַפֶּתַח: (ב) **וְטַמְטוּם.** סְפֵק זָכָר סְפֵק נְקֵבָה: **הַזְּכָרִים הוֹחִין אוֹתוֹ אֵצֶל הַנְּקֵבוֹת.** דְּאָמְרִי לַהּ אֵייתֵי רְאָיָה דִּזְכָר אַתְּ וּשְׁקוֹל: **הַנְּקֵבוֹת הוֹחוֹת אוֹתוֹ אֵצֶל הַזְּכָרִים.** דְּאָמְרִי לַהּ אֵייתֵי רְאָיָה דִּנְקֵבָה אַתְּ וְתִזּוֹן עִמָּנוּ: **יָלְדָה זָכָר נוֹטֵל מָנֶה.** וְאַף עַל גַּב דְּקָמְאָ לֵן הַמְזַכֶּה לְעַבֶּר לֹא קָנָה, כָּאן שֶׁנִּתְעַבְּרָה בִּשְׁעַת מַתָּנָה הִיא, וְאַף עַל פִּי שֶׁכֵּן מְזַכֶּה לְעַבֶּר לֹא קָנָה מִקַּבֵּל הַמַּתָּנָה מַחַיִּים, אֲבָל אִם אָמַר יִתְּנוּ לִפְלוֹנִי כָּךְ וְכָךְ אַחַר מוֹתוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ קִנְיָן, וַאֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ לְעַצְמוֹ. וּשְׁכִיב מְרַע שֶׁזָּכָה לִבְנוֹ קָנָה, שֶׁהֲרֵי אֵין אָדָם קָרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ: **אֵינָן נִגְבִּין.** אִם מֵת הוּא אוֹ מָתָה הִיא, אוֹ שֶׁבָּא לְגָרְשָׁהּ, דְּמֵחֲמַת חִבַּת שִׂמְחַת אֲכִילָה מְחַל, וְדַוְקָא שֶׁאָכַל בְּדִינָר, אֲבָל אָכַל פָּחוֹת מִדִּינָר לֹא מְחַל וְגוֹבֶה הַסַּבְלוֹנוֹת: **שֶׁלֹּא סַבְלוֹנוֹת מְרֻבִּים.** וַאֲפִלּוּ מוּעָטִים, אִם פָּרַשׂ עַל מְנָת שֶׁיְּבוֹאוּ עִמּוֹ לְבֵית בַּעֲלוֹ הֲרֵי אִלּוּ נִגְבִּין. וְאוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט, שֶׁדַּרְכָּן הַסַּבְלוֹנוֹת שֶׁשּׁוֹלְחִין כְּדֵי שֶׁיְּבוֹאוּ לְבֵית בַּעֲלָהּ לִהְיוֹת מְרֻבִּין, וְאוֹתָן שֶׁשּׁוֹלְחִין כְּדֵי שֶׁתִּתְקַשֵּׁט בָּהֶן בְּבֵית אֲבִיהָ דִּרְכָּן לִהְיוֹת מוּעָטִין: (ו) **וְשִׁיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא.** וְהוּא הַדִּין אִם שִׁיֵּר לְעַצְמוֹ מְטַלְטְלִין, מַתְנָתוֹ מַתָּנָה, וְאִם עָמַד אֵינוֹ חוֹזֵר. וְהוּא שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ עַל אוֹתוֹ מַתָּנָה, דְּמַתְנַת שְׁכִיב מְרַע בִּמְקָצָת בָּעֵי קִנְיָן בֵּין עָמַד בֵּין לֹא עָמַד, וְאִם לֹא קָנוּ מִיָּדוֹ לֹא קָנָה מְקַבֵּל הַמַּתָּנָה אֲפִלּוּ מֵת הַשְּׁכִיב מְרַע. וְדַוְקָא כְּשֶׁבָּא לְהַקְנוֹת הַמַּתָּנָה מַחַיִּים, אֲבָל אִם אָמַר יִתְּנוּ לִפְלוֹנִי כָּךְ וְכָךְ אַחַר מוֹתוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ קִנְיָן, וַאֲפִלּוּ שִׁיֵּר לְעַצְמוֹ כְּלוּם וְעָמַד, חוֹזֵר וַאֲפִלּוּ קָנוּ מִיָּדוֹ. וּמְצִיָּה מַחֲמַת מִיתָה דִּשְׁמַעְנָא לַהּ דְּקָאָמַר יַי לֵהּ דְּמֵיית, לְעוֹלָם חוֹזֵר, בֵּין שִׁיֵּר בֵּין לֹא שִׁיֵּר, וַאֲפִלּוּ קָנוּ מִיָּדוֹ. וְאִם מֵת, קָנָה מְקַבֵּל הַמַּתָּנָה וַאֲפִלּוּ בְּלֹא קִנְיָן: **לֹא עָתַב עָתְבֵי מְרַע.** כְּדִ קָצִיר וּרְמִי בַּעֲרַסְהּ׳, וְאַף לֹא לְשׁוֹן מַתְּנַת בְּרִיא כְּדִ רַגְלוֹהִי בְּשׁוּקָא׳, וְלֹא שִׁיֵּר כְּלוּם: **הוּא אוֹמֵר שְׁכִיב מְרַע הָיִיתִי.** וְחוֹזְרִני בִּי, וְהַלָּה אוֹמֵר בָּרִיא הָיִיתָ וְלֹא תַּחְזֹר: **צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיָה שְׁכִיב מְרַע.** דְּבָתַר הַשְׁתָּא אָזְלִינַן, כֵּיוָן דְּהַאִידָּנָא בָּרִיא הוּא, עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיָה שְׁכִיב מְרַע בִּשְׁעַת הַמַּתָּנָה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים.** לָא אָזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא, אֶלָּא אָמְרִינַן הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וּמְקַבֵּל הַמַּתָּנָה שֶׁבָּא לְהוֹצִיא מִיַּד הַנּוֹתֵן שֶׁהוּא מֻחְזָק, עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה בְּעֵדִים שֶׁבָּרִיא הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ז) **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֶחָד בָּרִיא וְאֶחָד בָּרִיא מְכָאן.** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לִית לֵהּ דִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כְּכְתוּבִין וְכִמְסוּרִין מִימֵי, וַאֲפִלּוּ מְצִיָּה מֵחֲמַת מִיתָה סְבִירָא לֵהּ דְּאֵין מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה אֶלָּא בְּקִנְיָן, כְּמַתְּנַת בָּרִיא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **[נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת.** הֵינוּ

מברטנורא

קַרְקָעוֹת, שֶׁהַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ סוֹמֵךְ עַל־יָהֶם לְפִי שֶׁקַּיָּמִים וְעוֹמְדִים. וּפְרוּשׁ אַחֲרָיוּת, חֲזָרָה, שֶׁחוֹזֵר הַמַּלְוֶה עַל־יָהֶם וְטוֹרֵף אוֹתָם מִן הַלָּקוֹחוֹת כְּשֶׁלֹּא יִמְצָא כְּלוּם לַלָּוֶה: **נִקְנִין בְּכֶסֶף.** דִּכְתִיב (ירמיה לב מד) ׳שָׂדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ׳. וְהָנֵי מִלֵּי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין רְגִילִין לִכְתֹּב שְׁטָר, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁרְגִילִין לִכְתֹּב שְׁטָר לֹא קָנָה עַד שֶׁיִּכְתֹּב שְׁטָר: **בְּשֶׁטָר.** שֶׁכּוֹתֵב עַל הַנְּיָר אוֹ עַל הֶחָרֶס שָׁדִי נְתוּנָה לָךְ, שָׁדִי קְנוּיָה לָךְ, וּמוֹסְרוֹ לַקּוֹנֶה. וְדַוְקָא בְּמַתָּנָה נִקְנֶה הַקַּרְקַע בִּשְׁטָר, אֲבָל בִּמְכִירָה, עַד שֶׁיִּתֵּן אֶת הַכֶּסֶף, אֶלָּא אִם כֵּן מוֹכֵר שֶׁדֵּהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ, דִּבְהָא קָנֶה בִּשְׁטָר לְחוּדֵיהּ. וּמְנָלַן דִּמְקַרְקְעֵי נִקְנִין בִּשְׁטָר, דִּכְתִיב (שם) ׳וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם׳: **וּבַחֲזָקָה.** כְּגוֹן שֶׁחָפַר בַּקַּרְקַע מְעַט, אוֹ נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא בִּפְנֵי הַמּוֹכֵר, וְאִם הָיָה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לוֹ לְךָ חֲזֵק וּקְנֵי. וּמִנָּא לָן שֶׁקַּרְקַע נִקְנֶה בַּחֲזָקָה, דִּכְתִיב (דברים יא לא) ׳וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וִישַׁבְתֶּם בָּהּ׳, בְּמָה יְרֻשָּׁתָם בִּישִׁיבָה: **וְשֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת אֵין נִקְנִין אֶלָּא בְּמְשִׁיכָה.** דִּכְתִיב (ויקרא כה יד) ׳אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ׳, דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְתִתּוֹ מִיָּד לְיָד אֵינוֹ נִקְנֶה אֶלָּא בִּנְתִינָה מִיָּד לְיָד (קידושין פ״א מ״ה)]: **בְּבִינָתִי.** תַּרְגּוּם ׳יְדִידִים׳ (ישעיה ג כג) - כְּבִינָתָא: **תִּקְבְּרֵם אִמָּם.** כְּלוֹמַר אֵין מַבִּיאִין רְאָיָה מֵהֶם, שֶׁרְשָׁעִים הָיוּ וּקְנָסָא קָנְסוּ רַבָּנָן לַבָּנִים לְקַיֵּם לַבַּת מַתְּנַת אִמָּן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה מִן הַדִּין: **אֲבָל לֹא בְּחֹל.** אִם חֵלֵק הַשְּׁכִיב מְרַע נְכָסָיו בְּחֹל: **כָּל וְחֹמֶר בְּחֹל.** וְכֵן הַלָּכָה, דְּבֵין בְּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת דִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע בְּכִתְבֵי וְכִמְסִירֵי דָּמוּ, וְאֵין צָרִיךְ קִנְיָן. וְאִם שָׁאַל שֶׁיִּקְנוּ מִיָּדוֹ, קוֹנִים מִמֶּנּוּ בֵּין בְּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת בְּדֵי שֶׁלֹּא תִּטְרַח דַּעְתּוֹ עָלָיו: (ח) **יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן.** וְאֵין בַּעַל חוֹב יָכוֹל לְהַפְרֵעַ מִנְּכָסִים אֵלּוּ, שֶׁהֲרֵי לֹא זָכָה בָּהֶן הַבֵּן מֵעוֹלָם: **וּבַעֲלֵי הַחוֹב אוֹמְרִים הָאָב מֵת רִאשׁוֹן.** וְנִפְלוּ הַנְּכָסִים שָׁעָה אַחַת לִפְנֵי הַבֵּן, וְהֵם מְשֻׁעְבָּדִים לְכָתֻבַּת אִשָּׁה וּבַעֲלֵי חוֹב: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יַחֲלֹקוּ.** דְּקָסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי שֶׁטָּר הָעוֹמֵד לְגְבוֹת גְּבוּי דָּמֵי, וְיוֹרְשֵׁי הָאָב נִתְּנָה לָךְ, וּמוֹסְרוֹ לַקּוֹנֶה. וְדַוְקָא בְּמַתָּנָה נִקְנֶה הַקַּרְקַע בִּשְׁטָר, אֲבָל בִּמְכִירָה עַד שֶׁיִּתֵּן מָעוֹת, אוֹ נָתַן וְהוֹצִיא שְׁטָרוֹ מִיָּדוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן מוֹכֵר שֶׁדֵּהוּ מִפְּנֵי רָעָתָהּ, דִּבְהָא קָנֶה בִּשְׁטָר לְחוּדֵיהּ. וּמְנָלַן דִּמְקַרְקְעֵי נִקְנִין בִּשְׁטָר, דִּכְתִיב (שם) ׳וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם׳: **וּבַחֲזָקָה.** כְּגוֹן שֶׁחָפַר בַּקַּרְקַע מְעַט, אוֹ נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא בִּפְנֵי הַמּוֹכֵר, וְאִם הָיָה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לוֹ לְךָ חֲזֵק וּקְנֵי. וּמִנָּא לָן שֶׁקַּרְקַע נִקְנֶה בַּחֲזָקָה, דִּכְתִיב (דברים יא לא) ׳וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וִישַׁבְתֶּם בָּהּ׳, בְּמָה יְרֻשָּׁתָם בִּישִׁיבָה: **וְשֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת אֵין נִקְנִין אֶלָּא בְּמְשִׁיכָה.** דִּכְתִיב (ויקרא כה יד) ׳אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ׳, דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְתִתּוֹ מִיָּד

קִבַּלְתִּי עָלַי: (ג) **כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ.** וְחוֹתְמִין, וְהוּא יִגָּרֵשׁ מָתַי שֶׁיִּרְצֶה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, שֶׁהֲרֵי הִיא מִתְגָּרֶשֶׁת בְּעַל כָּרְחָהּ: **וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה.** שֶׁהִיא עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ עַל כְּתֻבָּתָהּ, דְּחוֹב הוּא לָהּ וְזָכוּת לְבַעְלָהּ, וְזָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו (עירובין פ״ז מ״א): **וּבְלִבַּד שֶׁיְּהֵא מַכִּיר.** שֶׁמָּא יִכְתֹּב גֵּט עַל שֵׁם אִשָּׁה אַחֶרֶת בֵּין בְּגֵט בֵּין בְּשׁוֹבֵר, שֶׁאִם אֵינוֹ מַכִּירָן, שֶׁמָּא יִכְתֹּב גֵּט עַל שֵׁם אִשָּׁה אִישׁ אַחֵר שֶׁשְּׁמוֹ כְּשְׁמוֹ וְתוֹצִיא אוֹתוֹ הַגֵּט אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת בּוֹ, וְכֵן בַּשּׁוֹבֵר: **וְהַשּׁוֹבֵר נוֹתֵן שָׂכָר.** וַאֲפִלּוּ הִיא עִסְקָא דְּפַלְגָא מְלֵוָה וּפַלְגָא פִּקָּדוֹן, אֲפִלּוּ הָכִי מְקַבֵּל הָעִסְקָא הוּא נוֹתֵן כָּל הַשָּׂכָר לְסוֹפֵר: (ד) **שְׁטָרֵי אֲרִיסוּת.** הַיְינוּ לְקַרְקַע לְעֵבֶדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלְרֶבִיעַ: **קִבְּלָנוּת.** בְּכָךְ וְכָךְ כּוֹרִין לְשָׂנָה, בֵּין עָשְׂתָה בֵּין לֹא עָשְׂתָה: **שְׁטָרֵי בְּרוּרִין.** זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד שָׂדֶה לוֹ, וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד, וְכוֹתְבִין בְּכָתָב, פְּלוֹנִי בָּרַר דֵּיזֵן לוֹ בְּמָה שֶׁבָּרַר לוֹ אֶחָד שָׂדֶה לוֹ, וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד, וְכוֹתְבִין בְּכָתָב, פְּלוֹנִי בָּרַר דֵּיזֵן לוֹ בְּמָה שֶׁבָּרַר לוֹ אֶחָד שָׂדֶה לוֹ, וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד, וְכוֹתְבִין בְּכָתָב, פְּלוֹנִי ב

רבינו עובדיה

יוֹצֵא מִפֶּתַח פַּלְטָרִין שֶׁלּוֹ. שֶׁגְּנַאי הוּא לַמֶּלֶךְ לְהֵרָאוֹת עֲגֻמַת נֶפֶשׁ לִפְנֵי הָעָם. **לְפָנִים אֶת הָעָם.** כְּדֵי שֶׁיַּכִּירוּ שֶׁלֹּא בְּעֻצַּת דָּוִד הָרַג יוֹאָב אֶת אַבְנֵר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **דַּרְגֹּשׁ.** מִטָּה: (ד) **לְמִלְחֶמֶת הָרִאשׁוֹת.** מִלְחֶמֶת שְׁאָר אֻמּוֹת חוץ מִמִּלְחֶמֶת עֲמָלֵק וּמִלְחֶמֶת שִׁבְעָה עֲמֵמִין: **וּפוּרִין.** גֶּדֶר שֶׁל אֲחֵרִים: **לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ.** לְלֶכֶת לִכְרמוֹ וּלְשָׂדֵהוּ: **וְאֵין מְמַחִין בְּיָדוֹ.** אֵין מְעַכְּבִין עָלָיו: **חֵלֶק בָּרֹאשׁ.** הַיָּפָה בּוֹרֵר רִאשׁוֹן, וְנוֹטֵל מֻחֲצָה מִכָּל הַבְּזָּה: **אֶלָּא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה.** שֶׁהֲרֵי דָּוִד הָיָה לוֹ שֵׁשׁ נָשִׁים, וְקָאָמַר לַיהּ נָבִיא (שמואל ב׳ יב ח) ׳וְאִם מְעָט וְאוֹסִפָה לְךָ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה׳, ׳כַּהֵנָּה׳ קָמָא שית, ׳וְכָהֵנָּה׳ בָּתְרָא שית, הֲרֵי שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה: **מֹרֶבֶּה הוּא לוֹ.** יוֹתֵר מִשְּׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה. וְשֵׁשׁ מַחֲלוֹקוֹת יֵשׁ בַּדָּבָר, תְּנָא קָמָא סָבַר נוֹשֵׂא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה וַאֲפִלּוּ פְּרוּצוֹת, וְיוֹתֵר מִשְּׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לֹא יִשָּׂא וַאֲפִלּוּ כְּשֻׁרוֹת, שֶׁכָּךְ הוּא גְּזֵרַת הַכָּתוּב. רַבִּי יְהוּדָה סָבַר נוֹשֵׂא שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה וַאֲפִלּוּ פְּרוּצוֹת, וְיוֹתֵר מִשְּׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה פְּרוּצוֹת לֹא יִשָּׂא, וּכְשֵׁרוֹת וַהֲגוּנוֹת יִשָּׂא כְּמוֹ שֶׁיֵּרָצֶה, וּפְלִיג אַתְּנָא קַמָּא בַּחֲרָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר אֲפִלּוּ אַחַת פְּרוּצָה לֹא יִשָּׂא, וּכְשֵׁרוֹת וַהֲגוּנוֹת לֹא יִשָּׂא יוֹתֵר מִשְּׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, וּפְלִיג אַתְּנָא קַמָּא בַּחֲרָא. וְהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא: **אֶלָּא כְּדֵי מֻרְכָּבְתּוֹ.** דְּזוֹקֵא כְּדֵי מֻרְכָּבְתּוֹ. בְּלֹא דַּעַת הַבַּעֲלֵי דִּינִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִבּוֹ שָׁל זֶה לְהַפֵּךְ בִּזְכוּתוֹ נוֹטֶה אֲצַל אֶחָד מֵהֶן. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **זֶה פּוֹסֵל דִּינוֹ שֶׁל זֶה.** יָכוֹל הוּא לוֹמַר לֹא אֶדּוֹן לְפָנֶיךָ בֵּית דִּין שֶׁבְּרַחְתָּ. **בִּזְמַן שֶׁהֶבִיא עֲלֵיהֶן רְאָיָה.** שָׁזֶּה מֵבִיא רְאָיָה עַל דִּין שֶׁבָּרַח זֶה, לְפָסְלוֹ: **אֲבָל אִם הֵם כְּשֵׁרִים וְהֵמָּחִים.** הֵכִי קָאָמַר, אֲבָל אִם הָיוּ כְּשֵׁרִים שֶׁאֵינָן לֹא קְרוֹבִים וְלֹא פְּסוּלִים, אַף עַל פִּי שֶׁהֵם יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת, נַעֲשׂוּ כְּמַחְתִּין וְאֵינוֹ יָכוֹל לְפָסְלָן. וּפְסַק הֲלָכָה בְּזֶה, כְּשֶׁקִּבְּלוּ בַּעֲלֵי הַדִּינִים מִי שֶׁיִּדִּין לָהֶם בֵּין יָחִיד בֵּין רַבִּים, וּפָסַק עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין, דִּינוֹ דִּין וְאֵין סוֹתְרִין דִּינוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה לְרַבִּים. וְאִם נוֹדַע מִדְּבָרָיו שֶׁטָּעָה, אִם בִּדְבַר מִשְׁנָה טָעָה אוֹ בְּדָבָר הַמְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא, מְחַזִּירִים הַדָּבָר כְּשֶׁהָיָה וְדָנִין בּוֹ כַּהֲלָכָה, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְהַחְזִיר כְּגוֹן שֶׁהָלַךְ זֶה שֶׁנָּטַל הַמָּמוֹן שֶׁלֹּא כַּדִּין מִמִּדִּינַת הַיָּם, פָּטוּר דַּיָּנוֹ מִלְּשַׁלֵּם מֵאַחַר שֶׁקִּבְּלוּהוּ עֲלֵיהֶם, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁגָּרַם לְהֶזֵּק, לֹא נִתְפַּזֵּן לְהַזִּיק. וְאִם טָעָה בְּשִׁקּוּל הַדַּעַת, וְהוּא בְּדָבָר שֶׁנִּתְלַקּוּ בּוֹ תַּנָּאִים אוֹ אָמוֹרָאִים אוֹ גְּאוֹנִים, וְסוֹגְיָא דְּעָלְמָא כְּחַד מִנַּיְיהוּ, וְדָן זֶה הַדִּין כְּדִבְרֵי אוֹתוֹ הַגָּאוֹן שֶׁאֵין סוֹגֶיֶת הָעוֹלָם כְּמוֹתוֹ, אִם לֹא נָשָׂא וְנָתַן בְּיָד יַחְזִיר הַדִּין, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְהַחְזִיר יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ, וְאִם נָשָׂא וְנָתַן בְּיָד, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי וְיִשָּׁלֵם מִבֵּיתוֹ. וְדִין שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אוֹתוֹ בַּעֲלֵי הַדִּין אֶלָּא שֶׁעָמַד מֵאֵלָיו אוֹ מִנָּה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ אוֹ קָצַת זְקֵנֵי הַקָּהָל הָעֲמִידוּהוּ, אִם אֵינוֹ מֻמְחֶה לְרַבִּים, אַף עַל פִּי שֶׁנָּטַל רְשׁוּת מֵרֹאשׁ הַגּוֹלָה, אֵין דִּינָיו דִּין, בֵּין טָעָה בֵּין לֹא טָעָה, וְאֵינוֹ בִּכְלַל הַדַּיָּנִין אֶלָּא בִּכְלַל בַּעֲלֵי דִּינִין, וְכָל אֶחָד מִבַּעֲלֵי דִּינִים אִם רָצָה סוֹתֵר דִּינוֹ וְחוֹזֵר וְדָן בִּפְנֵי בֵּית דִּין. וְאִם טָעָה וְלֹא עָשָׂה וְנָתַן בְּיָד יַחְזִיר הַדִּין, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְהַחְזִיר יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ כְּדִין כָּל גּוֹרֵם לְהֶזֵּק, וְאִם עָשָׂה וְנָתַן בְּיָד יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מִבַּעַל דִּין זֶה שֶׁנָּתַן לוֹ שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה. וּמֻמְחֶה לְרַבִּים הוּא שֶׁנִּתְלַקּוּ בּוֹ אוֹ שֶׁנָּטַל סְמִיכָה מֵרַבּוֹתָיו שֶׁהוּא רָאוּי לְהוֹרוֹת בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וְלִסְמֹךְ חֲכָמִים אַחֵרִים, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹרָאָתוֹ מִפֹּרָשׁ בַּגְּמָרָא אוֹ בְּאַחַת מִשְּׁאֵלוֹת רַב אָחָאי אוֹ בְּאַחַת מִתְּשׁוּבוֹת הַגְּאוֹנִים, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹרָאָתוֹ מִפֹּרָשׁ בְּכַמָּה מִכָּל אֵלּוּ, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹרָאָתוֹ מִפֹּרָשׁ בְּכֻלָּם, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹרָאָתוֹ מִפֹּרָשׁ בְּכֻלָּם וְנִתְלַקּוּ בּוֹ תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְגְּאוֹנִים, וְסוֹגְיָא דְּעָלְמָא כְּחַד מִנַּיְיהוּ, וְדָן זֶה הַדִּין כְּדִבְרֵי אוֹתוֹ הַגָּאוֹן שֶׁאֵין סוֹגֶיֶת הָעוֹלָם כְּמוֹתוֹ, אִם לֹא נָשָׂא וְנָתַן בְּיָד יַחְזִיר הַדִּין, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְהַחְזִיר יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ, וְאִם נָשָׂא וְנָתַן בְּיָד וְעָשָׂה עָשׂוּי וְיִשָּׁלֵם מִבֵּיתוֹ. וְדִין שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אוֹתוֹ בַּעֲלֵי הַדִּין אֶלָּא שֶׁעָמַד מֵאֵלָיו אוֹ מִנָּה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ אוֹ קְצָת זְקֵנֵי הַקָּהָל הָעֲמִידוּהוּ, אִם אֵינוֹ מֻמְחֶה לְרַבִּים, אַף עַל פִּי שֶׁנָּטַל רְשׁוּת מֵרֹאשׁ הַגּוֹלָה, אֵין דִּינָיו דִּין, בֵּין טָעָה בֵּין לֹא טָעָה, וְאֵינוֹ בִּכְלַל הַדַּיָּנִין אֶלָּא בִּכְלַל בַּעֲלֵי דִּינִין, וְכָל אֶחָד מִבַּעֲלֵי דִּינִים אִם רָצָה סוֹתֵר דִּינוֹ וְחוֹזֵר וְדָן בִּפְנֵי בֵּית דִּין. וְאִם טָעָה וְלֹא עָשָׂה וְנָתַן בְּיָד יַחְזִיר הַדִּין, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְהַחְזִיר יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ כְּדִין כָּל גּוֹרֵם לְהֶזֵּק, וְאִם עָשָׂה וְנָתַן בְּיָד יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מִבַּעַל דִּין זֶה שֶׁנָּתַן לוֹ שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה. וּמֻמְחֶה לְרַבִּים הוּא שֶׁנִּתְלַקּוּ בּוֹ אוֹ שֶׁנָּטַל סְמִיכָה מֵרַבּוֹתָיו שֶׁהוּא רָאוּי לְהוֹרוֹת בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וְלִסְמֹךְ חֲכָמִים אֲחֵרִים, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹרָאָתוֹ מִפֹּרָשׁ בַּגְּמָרָא אוֹ בְּאַחַת מִשְּׁאֵלוֹת רַב אָחָאי אוֹ בְּאַחַת מִתְּשׁוּבוֹת הַגְּאוֹנִים, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹרָאָתוֹ מִפֹּרָשׁ בְּכַמָּה מִכָּל אֵלּוּ

לֹא יֵאָמֵר הָאֶחָד כְּדִבְרֵי חֲבֵרוֹ, וְהוּא וְהֶן יִהְיוּ פְּטוּרִים: **אֶת מִי עָבַד.** לְפָעוֹר אוֹ לְמַרְקוּלִיס: **וּבַמֶּה עָבַד.** בְּזוּבּוּחַ אוֹ בְּהִשְׁתַּחֲוָיָה: (ב) **בֶּן זַכַּאי.** רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְתַלְמִיד דֶּן לִפְנֵי רַבּוֹ הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, לְכָךְ קוֹרְאוֹ בֶּן זַכַּאי: **בְּעָקְצֵי תְאֵנִים.** שֶׁהָיוּ מְעִידִים עָלָיו שֶׁהָרְגוּ תַּחַת הַתְּאֵנָה, וּבְדַק בֶּן זַכַּאי תְּאֵנָה זוֹ עֶקְצֶיהָ דַּקִּים אוֹ גַּסִּים. עֹקֶץ, [זֶנֶב הַפְּרִי] מְקוֹם חִבּוּרוֹ לָאִילָן: **אָמַר אֶחָד אֵינִי יוֹדֵעַ עֵדוּתָן בְּטֵלָה.** דְּשׁוּב אִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲזִימָן בְּאוֹתָהּ חֲקִירָה, וְכָל זְמַן שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם תּוֹרַת הֶזֶמָּה בְּאֶחָד מִן הָעֵדִים, כָּל הָעֵדוּת בְּטֵלָה וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה, דְּאֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִים עַד שֶׁיְּזוֹמְמוּ כֻּלָּן: **בְּדִיקוֹת.** אֲפִלּוּ אָמְרוּ כֻּלָּן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, מִצְוַת הֶזֶמָּה רְאוּיָה לְהִתְקַיֵּם, דְּאֵין הֶזֵּמָה תְּלוּיָה אֶלָּא בַּחֲקִירָה לוֹמַר עִמָּנוּ הָיִיתֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּמָקוֹם אַחַר: **עֲדוּתָן בְּטֵלָה.** כָּל עֲדוּתָן טַעֲנוֹתֶיהָ. (ג) **שֶׁזֶּה יָדַע בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ.** זֶה שֶׁאָמַר בְּשִׁנַּיִם יָדַע שֶׁהַחֹדֶשׁ שֶׁעָבַר מָלֵא הָיָה, יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל חֹדֶשׁ שֶׁהוּא יוֹם שְׁלִשִּׁים מֵחֹדֶשׁ שֶׁעָבַר הָיָה. וְדַוְקָא עַד חֲצִי הַחֹדֶשׁ, אֲבָל מֵחֲצִי הַחֹדֶשׁ וְאֵילָךְ עֲדוּתָן בְּטֵלָה, שֶׁחֲזָקָה אֵין עוֹבֵר חֲצִי הַחֹדֶשׁ עַד שֶׁכָּל הָעוֹלָם יוֹדְעִים מָתַי קִדְּשׁוּ בֵּית דִּין הַחֹדֶשׁ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ.** דְּעָבִיד אֱנַשׁ דְּטָעֵי כְּלֵי הַאי: **חֲמָה בְּמִזְרָח.** מִמְּקוֹם זְרִיחַת הַחַמָּה עַד אֶמְצַע הָרָקִיעַ קְרוֹי מִזְרָח, וּמֵאֶמְצַע הָרָקִיעַ עַד מְקוֹם הַשְּׁקִיעָה נַעֲשִׂים זוֹמְמִים עַד שֶׁיְּזוֹמוּ כֻּלָּן: **בְּדִיקוֹת.** אֲפִלּוּ אָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, מִצְוַת הֶזֵּמָה רְאוּיָה לְהִתְקַיֵּם, דְּאֵין הֶזֵּמָה תְּלוּיָה אֶלָּא בַּחֲקִירָה לוֹמַר עִמָּנוּ הָיִיתֶם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּמָקוֹם אַחֵר: **עֲדוּתָן בְּטֵלָה.** כָּל עֲדוּתָן [שֶׁבַּגְּמָרָא], הוּא וְהֶן פְּטוּרִים: (ג) **שֶׁזֶּה יָדַע בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ.** זֶה שֶׁאָמַר בְּשִׁנַּיִם יָדַע שֶׁהַחֹדֶשׁ שֶׁעָבַר מָלֵא הָיָה, וְי

רבינו עובדיה

מסכת סנהדרין

מברטנורא

וּמְלַסְטֵם אֶת הַבְּרִיּוֹת, אָמְרָה תּוֹרָה יָמוּת זַכַּאי וְאַל יָמוּת חַיָּב: **הֲנָאָה לָהֶן.** שֶׁאינן מוֹסִיפִין לַחֲטֹא: **וַהֲנָאָה לָעוֹלָם.** שֶׁקָּטָה כָּל הָאָרֶץ: **רַע לָהֶן.** שֶׁהָיוּ מוֹסִיפִים זְכִיּוֹת: **וְרַע לָעוֹלָם.** שֶׁהָיוּ מְגַנִּים עַל דּוֹרָן וּמוֹכִיחִין אֶת הַדּוֹר: **יַיִן וְשֵׁנָה לָרְשָׁעִים.** כָּל זְמַן שֶׁשּׁוֹתִים וִישֵׁנִים אֵין חוֹטְאִין וְאֵין מְרַעְיִן לַבְּרִיּוֹת: **לַצַּדִּיקִים רַע לָהֶן.** שֶׁאֵינָם עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה: **וְרַע לָעוֹלָם.** שֶׁכְּשֶׁהֵן מִתְבַּטְּלִים פָּרָעָנוּת בָּאָה לָעוֹלָם: **פְּזוֹר.** שֶׁהֵן נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה וְאֵין יְכוֹלִים לְהִנָּעֵץ וּלְסַיֵּעַ זֶה אֶת זֶה: (ו) **הַבָּא בַּמַּחְתֶּרֶת.** שָׁמָרָה תּוֹרָה יְהָרֵג: **נִדּוֹן עַל שֵׁם סוֹפוֹ.** שֶׁסּוֹפוֹ לְהֵרֵג אֶת בַּעַל הַבַּיִת אִם יַעֲמֹד כְּנֶגְדּוֹ לְהַצִּיל אֶת שֶׁלּוֹ: **אִם יֵשׁ לוֹ דָּמִים חַיָּב.** כְּגוֹן הָאָב הַבָּא בַּמַּחְתֶּרֶת עַל הַבֵּן, שֶׁבְּיָדוּעַ שֶׁרַחֲמֵי הָאָב עַל הַבֵּן, לְפִיכָךְ אֵין הַבֵּן רַשַּׁאי לְהָרְגוֹ, וְאִם שָׁבַר הָאָב הַחֻבִּית חַיָּב לְשַׁלֵּם: **אֵין לוֹ דָּמִים פָּטוּר.** וּשְׁאָר כָּל אָדָם הַבָּא בַּמַּחְתֶּרֶת שֶׁאִם הָרָגוֹ בַּעַל הַבַּיִת אֵין לוֹ דָּמִים, אִם שָׁבַר אֶת הַחֻבִּית פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם, שֶׁבֵּינָיו שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין, שֶׁאֵין אָדָם מֵת וּמְשַׁלֵּם: (ז) **וְאֵלּוּ הֵן שֶׁמַּצִּילִין אוֹתָן בְּנַפְשָׁן.** שֶׁמַּצִּילִין אוֹתָן מִן הָעֲבֵרָה בְּנַפְשָׁן, שֶׁנִּפַּן רְשׁוּת לְכָל אָדָם לְהָרְגָם כְּדֵי לְהַצִּילָן מִן הָעֲבֵרָה: **הָרוֹדֵף אַחַר חֲבֵרוֹ לְהָרְגוֹ.** דִּכְתִיב אֲצֹל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה (דברים כב כו) 'כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה', מַקִּישׁ רוֹצֵחַ לְנַעֲרָה מְאוֹרָסָה, מָה נַּעֲרָה מְאוֹרָסָה נִתָּן לְהַצִּילָהּ בְּנַפְשׁוֹ, אַף רוֹצֵחַ נִתָּן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ. וְנַעֲרָה מְאוֹרָסָה נַפְקָא לָן מִקְּרָא דִּכְתִיב (שם פסוק כז) 'צָעֲקָה הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָסָה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ', הָא יֵשׁ מוֹשִׁיעַ לָהּ חַיָּב לְהוֹשִׁיעָהּ בְּכָל דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לְהַצִּילָהּ: **וְאַחַר הַזְּכוּר.** נַפְקָא לָן דְּאָמַר קְרָא (שם פסוק כו) 'וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר', 'נַעַר' כְּתִיב חָסֵר ה"א, זֶה זְכוּר. וְהוּא הַדִּין לְכָל חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין שֶׁבַּעֲרָיוֹת שֶׁמַּצִּילִין אוֹתָן בְּנַפְשָׁן, דִּכְתִיב (שם) 'וְחָטָא חֲטָאת', 'חֲטָאת' אִלּוּ חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת, 'מָוֶת' אִלּוּ חַיָּבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין: **אֲבָל הָרוֹדֵף אַחַר הַבְּהֵמָה.** אַף עַל פִּי שֶׁדּוֹמָה לַעֲרָיוֹת: **וְהַמַּחֲלֵל אֶת הַשַּׁבָּת וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה.** אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם כּוֹפְרִים בְּעִקַּר: **אֵין מַצִּילִין אוֹתָם בְּנַפְשָׁן.** וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵר חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין שֶׁאֵינָן שֶׁל עֲרָיוֹת שֶׁאֵין מַצִּילִין אוֹתָם בְּנַפְשָׁם, וְאֵין מַתִּיר לְהָרְגָן כְּדֵי שֶׁיַּעֲבְרוּ עֲבֵרָה בְּעֵדִים וְיִהְיוּ חַיָּבִים מִיתָה בְּבֵית דִּין:

פרק ט (א) **וְאֵלּוּ הֵן הַנִּשְׂרָפִים. הַבָּא עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ.** עַל אִשָּׁה שֶׁפְּבָר נָשָׂא בִּתָּהּ, דְּהֵיינוּ חֲמוֹתוֹ: **וּבַת כֹּהֵן.** וְכֵן בַּת כֹּהֵן שֶׁזִּנְּתָה, הִיא בִּשְׂרָפָה: **יֵשׁ בְּכְלַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ.** כְּלוֹמַר בְּאִשָּׁה וּבִתָּהּ כְּתִיבָא שְׂרֵפָה בְּהָדֵיהָ (ויקרא כ יד) 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ וְגוֹ' בְּאֵשׁ יִשָּׂרְפוּ', וּמִפֵּוּ לְיָלְפִינָן כְּלָהּ הָנָךְ נָמֵי דְּאִיתַנְהוּ בִּשְׂרָפָה: **בִּתּוֹ.** מֵאֲנוּסְתּוֹ, דְּלָאו בַּת אִשְׁתּוֹ הִיא דִּלְחַיֵּב עֲלֶיהָ מִשּׁוּם בַּת אִשְׁתּוֹ, דְּהָא לָאו בַּת אִשְׁתּוֹ הִיא: **בַּת בִּתּוֹ וּבַת בְּנוֹ.** שֶׁהָיוּ לוֹ מֵאֲנוּסְתּוֹ: **בַּת אִשְׁתּוֹ.** בֵּין שֶׁהִיא בְּתוֹ בֵּין שֶׁהִיא חוֹרְגָתוֹ: **וְחֲמוֹתוֹ.** אַף עַל גַּב דְּתָנָא לְהָ רֵישָׁא בְּהָדֵיהָ הַבָּא עַל אִשָּׁה שֶׁנָּשָׂא בְּתָהּ, וְלָא מִדְּרָשָׁא אִתְיָא, אֵידֵי דְּתָנֵי בְּהַךְ כְּלָלָא אִם חֲמוֹתוֹ וְאִם חֲמִיו דְּאַתְיָא מִדְּרָשָׁא, תָּנָא נָמֵי אַגַּב רֵישָׁא חֲמוֹתוֹ בְּהֵדֵיהּ: **כְּבָשׁ עָלֶיהָ.** אָחֵז רֹאשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְתִקְפוֹ בְּתוֹךְ הַמַּיִם שֶׁלֹּא יוּכַל לְהָרִים רֹאשׁוֹ: **שְׂפָה.** שֶׁאָחֵז הַנָּחָשׁ בְּיָדוֹ וְהוֹלִיכוֹ וְהִגִּיעַ שְׂנֵי הַנָּחָשׁ לְגוּף חֲבֵרוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב.** דְּסָבַר אָרַם נָחָשׁ בְּשִׁנָּיו עוֹמֵד, וּמִכֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ שְׂנֵי הַנָּחָשׁ בְּבְשָׂרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ הֲרֵי כְּאִלּוּ הֲרָגוֹ וְחַיָּב: **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין.** דְּקָא סָבְרִי אָרַם נָחָשׁ מַעֲצְמוֹ הוּא מָקֵיא, הִלְכָךְ לְאו אֵיהוּ קְטִילָה אֶלָּא גְּרָמָא בְּעָלְמָא הוּא וּפָטוּר. **וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** **וְאַמְדוּהוּ לְמִיתָה.** אֲבָל אַמְדוּהוּ תְּחִלָּה לְחַיִּים, אֲפִלּוּ לְרַבָּנָן פָּטוּר: **וְהוֹצִיא מִמֶּה שֶׁהָיָה.** וְחָזְרוּ וַאֲמָדוּהוּ לְחַיִּים: **שָׂרֶגְלַיִם לַדָּבָר.** שֶׁלֹּא מֵת מֵחֲמַת מַכָּה זוֹ. [כֵּיוָן שֶׁהֻקַּל מַכָּה שֶׁהָיָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי נְחֶמְיָה (נזיר פ"ט מ"ד)]: (ב) **וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית עַל לָבּוֹ וּמֵת פָּטוּר.** דְּתַרְתֵּי בָּעֵינַן, שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּן לְמַכַּת מִיתָה וְגַם שֶׁיְּכַוֵּנוּ מַכַּת מִיתָה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֲפִלּוּ נָתְנוּן לַהֲרֹג אֶת זֶה.** לְאו אַפְיָיקָא דְּמִילְתָא דְּתָנָא קַמָּא קַאֵי, אֶלָּא דְּקָאָמַר תָּנָא קַמָּא נָתְנוּן לְהַכּוֹת אֶת הַגָּדוֹל וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהָמִית אֶת הַקָּטָן וּמֵת חַיָּב, דְּאִי אֲל

מַסֶּכֶת מַכּוֹת

פרק א (א) **כֵּיצַד הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין.** הָכִי קָאָמַר, אוֹתָן עֵדִים שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין וְאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן הַזָּמָה, כְּלוֹמַר שֶׁאֵין מְקַיְּמִין בָּהֶם ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו׳ (דברים יט יט), כֵּיצַד הֵן נַעֲשִׂים זוֹמְמִים: **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי.** כֹּהֵן: **שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה.** בְּפָנֵינוּ נִתְגָּרְשָׁה אִמּוֹ קֹדֶם שֶׁנּוֹלַד וַהֲרֵי הוּא חָלָל: **אֵין אוֹמְרִים.** אִם הַזְּמוּ וְהֵם כֹּהֲנִים, יַעֲשֶׂה זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה לְקַיֵּם בּוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם, דְּהָא כְּתִיב (שם) ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם׳, ׳לוֹ׳ וְלֹא לְזַרְעוֹ, וְאִם תַּעֲשֶׂהוּ חָלָל וְהוּא כֹּהֵן, פָּסְלָתָ אֶת זַרְעוֹ לְעוֹלָם. וְאִם תֹּאמַר נִפְסֹל אוֹתוֹ לְבַדּוֹ וְלֹא זַרְעוֹ, בָּעִינַן ׳כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת׳ וְלֹיכָּא, שֶׁהֲרֵי הוּא זָמַם לִפְסֹל הַנִּדּוֹן וְאֶת זַרְעוֹ: **אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים.** דְּאָמַר קְרָא (שם כה א-ב) ׳וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע, אֶלָּא עֲדִים שֶׁהִרְשִׁיעוּ אֶת הַצַּדִּיק וַאֲתוּ עֵדֵי אַחֲרֵינִי וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק דְּמֵעִקָּרָא וְשִׁוּוּיְנְהוּ לְהָנֵךְ רְשָׁעִים, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע: **אֵין אוֹמְרִים יִגְלֶה זֶה.** דִּכְתִיב (שם יט ה) ׳הוּא נָנוּס׳, הוּא וְלֹא זוֹמְמָיו: **שֶׁגֵּרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.** בְּפָנֵינוּ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וְזֶה אוֹמֵר לֹא גֵּרַשְׁתִּי וְאֵינִי חַיָּב לָהּ כְּתֻבָּה: **וְהָלְאָה בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר.** כְּלוֹמַר מַה יִשְׁלְמוּ לוֹ, אִם תֹּאמַר כָּל הַכְּתֻבָּה, וַהֲלֹא שָׁמָּא [שֶׁמָּא] יִגָּרְשֶׁנָּה הַיּוֹם אוֹ לְמָחָר וְסוֹפוֹ לִתֵּן לָהּ, נִמְצָא שֶׁלֹּא הָיוּ מְפַסִּידִין אוֹתוֹ כְּלוּם: **אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁל זוֹ.** מְשַׁפֵּק, שֶׁאִם יִתְאַלְמְנָה אוֹ יִתְגָּרְשֶׁה יִטְלֶה לוֹקֵחַ, וְאִם מַתָּה יֵירְשֶׁנָּה בְּעָלָהּ וְיַפְסִיד מְעוֹתָיו שֶׁנָּתַן, וְכָךְ יִתְּנוּ הָעֵדִים לַבַּעַל: (ב) **שֶׁלֹּא הַחֵשׁ הַמְחַיֵּב מִלְּקוֹת.** לֹא הִפְקִירָה הַמְחַיֵּבוֹ מַלְקוֹת תִּשְׁלוּמִין, מַלְקוֹת מִ׳לֹא תַעֲנֶה׳ (שמות כ יג), תַּשְׁלוּמִין מִ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם׳ (דברים יט יט): **כָּל הַמַּשְׁלִים אֵינוֹ לוֹקֶה.** דִּכְתִיב (שם כה ב) ׳כִּדֵּי רִשְׁעָתוֹ׳, עַל רִשְׁעָה אַחַת אַתָּה מַחֲיֵבוֹ, וְאִי אַתָּה מַחֲיֵבוֹ עַל שְׁתֵּי רְשָׁעִיּוֹת. וּמִדְּקָאָמְרִי רַבָּנַן מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה וְלָא אָמְרִי לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, שְׁמַע מִנַּהּ דְּכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי מַלְקוֹת וְתַשְׁלוּמִין, לָא אָמְרִינַן יִלְקֶה וְלֹא יְשַׁלֵּם אֶלָּא מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ לוֹקֶה. **וְכֵן הַלָּכָה:** (ג) **מְשׁוּם לֹא תַעֲנֶה.** שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם בָּעֵדִים ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם׳ (דברים יט יט), כְּגוֹן מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה, לוֹקִים הָעֵדִים מִשּׁוּם ׳לֹא תַעֲנֶה׳ (שמות כ יג), הָכָא דְּאִיכָּא אִזְהָרַת ׳לֹא תַעֲנֶה׳ וְאִיכָּא נַמִּי ׳כַּאֲשֶׁר זָמַם׳, לוֹקִים שְׁמוֹנִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **מְשַׁלְּשִׁין בְּמָמוֹן.** עֵדִים זוֹמְמִין שֶׁחָיְבוּ בְּתַשְׁלוּמֵי מָמוֹן הַמָּמוֹן לְפִי מִסְפַּר הָעֵדִים, אִם הָיוּ שְׁלֹשָׁה עֵדִים וְהִזְּמוּ, כָּל אֶחָד מְשַׁלֵּם שְׁלִישׁ הַמָּמוֹן שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְהַפְסִידוּ: **וְאֵין מְשַׁלְּשִׁין בְּמַכּוֹת.** שֶׁאִין כָּל אֶחָד מֵהָעֵדִים לוֹקֶה שְׁלִישׁ מַלְקוּת, אֶלָּא כָּל אֶחָד לוֹקֶה אַרְבָּעִים, דִּבְעִינַן ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם׳ (דברים יט יט), וְכָל אֶחָד מֵהֶם מְבַקֵּשׁ לְהַלְקוֹת הַנִּדּוֹן מַלְקוּת שָׁלֵם. וּמְמוֹן מִצְטָרֵף, כְּשֶׁיִּתֵּן כָּל אֶחָד מֵהֶם שְׁלִישׁ הֶרֵי קִבֵּל מֵה שֶׁרָצוּ לְהַפְסִידוּ בֵּין כֻּלָּם, אֲבָל מַכּוֹת לֹא מִצְטָרְפִין: (ד) **עַד שֶׁיְּזוֹמוּ עַצְמָן.** שֶׁיְּזַמּוּ אוֹתָן בְּעִסְקֵי גּוּפָן לֹא בְּעִסְקֵי הַהוֹרֶג [וְהָהָרוּג] דִּדְמִפְרַשׁ וְאָזֵיל, וְנִפְקָא לָן מִקְּרָא דִּכְתִיב (דברים יט יח) ׳וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הָעֵד׳, עַד שֶׁיִּהְיֶה הַשֶּׁקֶר בְּגוּפוֹ שֶׁל עֵדִים: (ה) **וְאַפִּלּוּ הָיוּ מֵאָה.** כְּתוֹת שֶׁהֵעִידוּ זוֹ אַחַר זוֹ בְּעִדּוּת אַחַת וְכֻלָּן אַחַת הַזִּימָה אֶת כֻּלָּן, כֻּלָּן יֶהֱרָגוּ: **אִסְטָטִית הִיא זוֹ אֶת.** כְּלוֹמַר זוֹ אֶת הַפַּת סָרָה וְסָטְיָא הִיא, שֶׁכָּפַף נִטְלוּ עֵצָה בֵּינֵיהֶן לְהָזִים כָּל הַבָּא לְהָעִיד בְּעִדּוּת זוֹ אֶת. פֵּרוּשׁ אַחַר **אִסְטָטִית הִיא זוֹ,** וְכִי עִדּוּת זוֹ יוֹרֶה שֶׁל אִסְטִיס הִיא שֶׁצּוֹבַעַת כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהּ: **וְאֵינָהּ נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא בַּת הָרְאשׁוֹנָה בִּלְבַד.** דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּלְאַחַר דְּאִתְּזָמָה לָהּ כַּת רִאשׁוֹנָה, תּוּ לֹא מְקַבְּלִים סָהֲדוּתָא דְּכַת שְׁנִיָּה דְּאִתְיָא לְאִסְהָדָה בְּתַרָּהּ, וְאִי אִסְהֲדָה וְאִתְּזָמָה לָא קְטָלִינַן לָהּ, דְּלָא קָרִינַן לָהּ ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ׳ (דברים יט יט), דְּהָא לָא קְטָלִינַן אַפּוּמָּהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ו) **עַד שֶׁיְּגַמֵּר הַדִּין.** שֶׁל הַנִּדּוֹן שֶׁיֵּחָרֵג עַל פִּיהֶן, וְאַחַר כֵּן הַזִּימוּ: (ז) **נִמְנִין אֶפְשָׁר מֵאָה.** שֶׁשָּׁנִים מִזִּמּוּ מֵאָה שֶׁהֵעִידוּ יַחַד: **מֵה שָׁנִים אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיַּזִּמּוּ שְׁנֵיהֶן.** דִּכְתִיב (דברים יט יח) ׳וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הָעֵד׳, וְאָמַר מַר (סוטה ב:) כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עֵד הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם עַד שֶׁיִּפְרֹט לְךָ הַכָּתוּב אֶחָד: **עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁלָשְׁתָּן זוֹמְמִין.** וְהוּא שֶׁהֵעִיד כָּל אֶחָד בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר שֶׁל סִיּוּמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֲבָל אִם הֵעִידוּ שְׁנַיִם וּלְאַחַר זְמַן הֵעִידוּ הָאֲחֵרִים, הֲרֵי הֵן שְׁתֵּי כִּתּוֹת לְכָל דָּבָר: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא בָּא הַשְּׁלִישִׁי אֶלָּא לְהַחְמִיר עָלָיו.** שֶׁלֹּא תֹּאמַר הוֹאִיל וּבִלֹּא הַשְּׁלִישִׁי הָיְתָה הָעֵדוּת מִתְקַיֶּמֶת לֹא יַעֲשׂוּ בּוֹ דִּין הַזָּמָה, לְמִדְךָ הַכָּתוּב שֶׁאַף הוּא נִדּוֹן: **עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.** שָׁמְּדָה טוֹבָה מְרֻבָּה עַל מַדַּת פֻּרְעָנוּת: (ח) **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת.** דִּכְתִיב (במדבר לה כה) ׳וְהִצִּילוּ הָעֵדָה׳, וּמַהְדְּרִינַן אַזְכּוּתָא: **אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת.** נַמִּי עֵדוּתָן בְּטֵלָה: **בְּזְמַן שֶׁהִתְרוּ בָהֶן.** בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אֲיֵירֵי, כְּלוֹמַר, כִּי אָמְרִינַן דִּכְטָלָה, זֶהוּ בְּזְמַן שֶׁהֻקְּרוֹב אוֹ הַפָּסוּל נִשְׁתַּתֵּף מִתְּחִלָּה לִהְיוֹת מִן הַמִּתְרִין בָּעוֹבֵר עֲבֵרָה: **אֲבָל אִם לֹא הִתְרוּ בָהֶן.** וְלֹא כְּפִי לִהְיוֹת עֵד בְּדָבָר, לֹא בְּטֵלָה עֵדוּת הָאֲחֵרִים בְּשֶׁבִּיל רְאִיָּתוֹ שֶׁל זֶה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי: (ט) **וְאֶחָד מִתְרֶה בּוֹ בְּאֶמְצַע.** הַמַּתְרֶה מִצְטָרֵף עִם הַפַּת שֶׁל עֵדִים, שֶׁהוּא רוֹאֶה אוֹתָם וְהֵם רוֹאִים אוֹתוֹ בְּשָׁעַת הַהַתְרָאָה, לְפִיכָךְ אִם הָיוּ שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת שֶׁבִּשְׁנֵי הַחֲלוֹנוֹת רוֹאִים אוֹתוֹ, מִצְטָרְפִים אֵלּוּ עִם אֵלּוּ וְהֵם כֻּלָּם עֵדוּת אַחַת: **הוּא וְהֵן נֶהֱרָגִין.** הוּא נֶהֱרָג דְּאָמַתִּי אֵיכָּא כַּת אַחַת שֶׁלֹּא הַזִּימָה, וְהֵם הַנִּזְמִין נֶהֱרָגִין שֶׁהֲרֵי הַזִּימוּ: **שֶׁלֹּא תְהֵא סַנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת מִפִּי הַתַּרְגְּמָן.** שֶׁצְּרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ הַדַּיָּנִים מִפִּירִים בִּלְשׁוֹן הָעֵדִים, וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְהַעֲמִיד מֵלִּין בֵּינֹתָם. (י) **סַנְהֶדְרִין.** וְכֵן הֲלָכָה: הַסְּמוּכִים בָּאָרֶץ, יֵשׁ לָהֶן רְשׁוּת לָדוּן דִּינֵי קְנָסוֹת וְדִינֵי נְפָשׁוֹת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ, כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל בִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז יב) ׳לִבְלְתִּי שְׁמֹעַ אֶל הַכֹּהֵן אוֹ אֶל הַשֹּׁפֵט׳, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ כֹּהֵן מַקְרִיב עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ יֵשׁ שׁוֹפֵט שֶׁדָּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, בִּזְמַן שֶׁאֵין כֹּהֵן אֵין

מַסֶּכֶת מַכּוֹת

פרק א (א) **כֵּיצַד הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין.** הָכִי קָאָמַר, אוֹתָן עֵדִים שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין וְאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן הַזָּמָה, כְּלוֹמַר שֶׁאֵין מְקַיְּמִין בָּהֶם ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו׳ (דברים יט יט), כֵּיצַד הֵן נַעֲשִׂים זוֹמְמִים: **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי.** כֹּהֵן: **שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה.** בְּפָנֵינוּ נִתְגָּרְשָׁה אִמּוֹ קֹדֶם שֶׁנּוֹלַד וַהֲרֵי הוּא חָלָל: **אֵין אוֹמְרִים.** אִם הַזְּמוּ וְהֵם כֹּהֲנִים, יַעֲשֶׂה זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה לְקַיֵּם בּוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם, דְּהָא כְּתִיב (שם) ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם׳, ׳לוֹ׳ וְלֹא לְזַרְעוֹ, וְאִם תַּעֲשֶׂהוּ חָלָל וְהוּא כֹּהֵן, פָּסְלָתָ אֶת זַרְעוֹ לְעוֹלָם. וְאִם תֹּאמַר נִפְסֹל אוֹתוֹ לְבַדּוֹ וְלֹא זַרְעוֹ, בָּעִינַן ׳כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת׳ וְלֹיכָּא, שֶׁהֲרֵי הוּא זָמַם לִפְסֹל הַנִּדּוֹן וְאֶת זַרְעוֹ: **אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים.** דְּאָמַר קְרָא (שם כה א-ב) ׳וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע, אֶלָּא עֲדִים שֶׁהִרְשִׁיעוּ אֶת הַצַּדִּיק וַאֲתוּ עֵדֵי אַחֲרֵינִי וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק דְּמֵעִקָּרָא וְשִׁוּוּיְנְהוּ לְהָנֵךְ רְשָׁעִים, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע: **אֵין אוֹמְרִים יִגְלֶה זֶה.** דִּכְתִיב (שם יט ה) ׳וּמָצְא אֶת רֵעֵהוּ׳, פֶּרֶט לְמִמְצֵא אֶת עַצְמוֹ: **אִם יֵשׁ רְשׁוּת לַנָּזֵק.** שֶׁנָּתַן לוֹ בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת לְכָנְסוֹ: **מַה חֲמִיבַת עֲצִים רְשׁוּת.** דְּאִי בָּעֵי לָא לְחַטֵּב, וְאִי בָּעֵי לָא עָיֵיל: **יָצָא הָאָב הָרוֹדֶה אֶת בְּנוֹ.** דְּמִצְוָה קָא עָבֵיד: (ג) **הָאָב גּוֹלֶה עַל יְדֵי בְּנוֹ.** כְּשֶׁלֹּא הִכְּהוּ לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה אוֹ מִיסֵּר אוֹ אֻמָּנוּת: **לֹא נֶהֱרַג אָדָם מְעוֹלָם.** שֶׁיִּבְדְּקוּ הָעֵדִים בְּדָבָר שֶׁלֹּא יֵדְעוּ לְהָשִׁיב. אִם רוֹצֵחַ הוּא, מָה רְאִיתֶם טָרְפָּה נֶהֱרַג אוֹ שָׁלֵם נֶהֱרַג, וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר שָׁלֵם נֶהֱרַג, שָׁמָּא בִּמְקוֹם סַיִף נָקַב הָיָה. וְאִם מְגִלָּה עֲרֵיוֹת הוּא, רְאִיתֶם כְּמִכְחוֹל בְּשִׁפּוֹפֶרֶת: **אַף הֵן מַרְבִּים שׁוֹפְכֵי דָמִים.** מִתּוֹךְ כָּךְ אֵין מְכַלִּין הָרְשָׁעִים וּמַרְבִּים לְשׁוֹפְכֵי דָם:

פרק ב (א) **אֵלּוּ הֵן הַגּוֹלִין.** הָיָה מְצַנֵּף בְּמַצְנֶפֶת. אֶבֶן חֶלָקָה עֲגֻלָּה שְׁמַעְגִּילִין אוֹתָהּ עַל גַּבֵּי הַסִּיד אוֹ הַטִּיט שֶׁבָּעֲלִיָּה לְהַשְׁווֹת הַסְּדָקִים: **הָיָה מְשַׁלֵּשׁ בְּחָבִית.** מִלְמַעְלָה: **אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בְּמַצְנֶפֶת.** מִמַּטָּה לְמַעְלָה: **כָּל שֶׁבְּדַרְכְּךָ יְרִידָתוֹ גוֹלָה.** דִּכְתִיב (במדבר לה כג) ׳וְיָפֹל עָלָיו׳, עַד שֶׁיְּהֵא דָּרְכּוֹ נְפִילָה. וְכָל, לְאֻתּוּיֵי אֶפֹּלוּ יְרִידָה שֶׁהִיא לְצֹרֶךְ עֲלִיָּה: **נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל מִקָּתוֹ.** מִבֵּית יָד שֶׁהוּא תָּקוּעַ בּוֹ: **רַבִּי אוֹמֵר אֵינוֹ גּוֹלֶה.** רַבִּי סָבַר ׳וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ׳ (דברים יט ה) זֶה עֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ, וְלֹא עֵצוֹ שֶׁהוּא תָּקוּעַ בּוֹ. וְרַבָּנַן סָבְרִי ׳מִן הָעֵץ׳, מֵעֵצוֹ שֶׁהוּא תָּקוּעַ בּוֹ. וְהָלָכָה כְּחָכָמִים, דְּעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ [כֹּחַ] כֹּחוֹ הוּא, וְעַל יְדֵי כֹּחַ תָּקוּעַ אֵינוֹ גּוֹלֶה: (ב) **זָרַק אֶת הָאֶבֶן לְרְשׁוּת הָרַבִּים.** וְאַף עַל גַּב דְּקָרוֹב לְמָזִיד הוּא, שֶׁהָיָה לוֹ לַחְשֹׁב שֶׁבְּנֵי אָדָם מְצוּיִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים תָּמִיד, הָכָא עָסְקִינַן בְּאַשְׁפָּה הָעֲשׂוּיָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְהִפָּנוֹת בָּהּ בַּלַּיְלָה, וְאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְהִפָּנוֹת בָּהּ בַּיּוֹם, וְזִמְנִין דְּמִקְרֵי אֱנִישׁ דְּיָתֵיב בָּהּ, וּמִשּׁוּם הָכִי אֵינוֹ גּוֹלֶה, דְּלָאו פּוֹשֵׁעַ הוּא וְלֹא אָנוּס גָּמוּר הוּא: **וְהוֹצִיא הַלָּזֶה אֶת רֹאשׁוֹ וְקִבְּלָה פָּטוּר.** דִּכְתִיב (דברים יט ה) ׳וּמָצָא אֶת רֵעֵהוּ׳, פָּרַט לְמִמְצֵא אֶת עַצְמוֹ: **מַה יֵּשׁ רְשׁוּת לַנָּזֵק.** שֶׁנָּתַן לוֹ בַּעַל הַבַּיִת רְשׁוּת שֶׁיְּהֵא נִזְקוֹ: **מַה חֲמִיבַת עֲצִים רְשׁוּת.** דְּאִי בָּעֵי לְחַטֵּב, וְאִי בָּעֵי לָא עָיֵיל: **יָצָא הָאָב הָרוֹדֶה אֶת בְּנוֹ.** דְּמִצְוָה קָא עָבֵיד: (ג) **הָאָב גּוֹלֶה עַל יְדֵי בְּנוֹ.** כְּשֶׁלֹּא הִכְּהוּ לְלַמְּדוֹ תּוֹרָה אוֹ מִיסֵּר אוֹ אֻמָּנוּת: **חוּץ מֵעַל יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב.** שֶׁאִם הָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹגֵג, אֵינוֹ גּוֹלֶה אֶלָּא נֶהֱרָג: **הַסְּומָא אֵינוֹ גּוֹלֶה.** דִּכְתִיב (במדבר לה כג) ׳בִּלֹּא רְאוֹת׳, פָּרַט לְסוּמָא: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר גּוֹלֶה.** ׳בִּלֹּא רְאוֹת׳ לִרְבּוֹת אֶת הַסּוּמָא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **הַשּׁוֹנֵא.** כָּל שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵחֲמַת אֵיבָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלָּא הַשּׁוֹנֵא אֵינוֹ נֶהֱרָג וְאֵינוֹ נֶהֱרָג, שֶׁחָזְקָתוֹ שֶׁהוּא קָרוֹב לְמַזִּיד: (ד) **לְהִיכָּן גּוֹלִין לְעָרֵי מִקְלָט.** וְאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר שֶׁל לְוִיִּם נִמְנוּ כֻּלָּן קוֹלְטוֹת, אֶלָּא שֶׁאֵלּוּ שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט בֵּין נִכְנַס שָׁם רוֹצֵחַ לְדַעַת שְׁהִקְלָטָנוּ, וּבֵין נִכְנַס שֶׁלֹּא לְדַעַת, קוֹלְטוֹת, וּשְׁנַיִם וְאַרְבָּעִים עִיר, לְדַעַת קוֹלְטוֹת, שֶׁלֹּא לְדַעַת אֵינָן קוֹלְטוֹת, וְאִם הָרַג גּוֹאֵל הַדָּם לְשֵׁם פְּטוּר: (ה) **וּמְכָוְּנוֹת הָיוּ לָהֶן הַדְּרָכִים.** שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים הַדְּרָכִים שֶׁיְּהוּ מְכֻוָּנוֹת לְעָרֵי מִקְלָט, שֶׁלֹּא יְהֵא הָרוֹצֵחַ תּוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ, וּמִקְלָט מִקְלָט הָיָה כָּתוּב עַל פָּרָשַׁת דְּרָכִים, כְּדֵי שֶׁיָּכִיר הָרוֹצֵחַ וְיִפָּנֶה לְשָׁם: **וְיִדְבְּרוּ אֵלָיו.** מְדַבְּרִים לְגוֹאֵל הַדָּם, אַל תִּגְהֹג מְנֻקָּג שֶׁל שִׁפּוֹכֵי דָמִים, בִּשְׁבִילָהּ בָּא מַעֲשֶׂה זֶה לְיָדוֹ: **הוּא מְדַבֵּר עַל יְדֵי עַצְמוֹ.** אֵין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים נִזְקָקִין לְדַבֵּר לְגוֹאֵל הַדָּם בְּעַבּוּרוֹ, אֶלָּא הוּא טוֹעֵן טְעָנוֹת לְעַצְמוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ו) **וְאֶחָד הַמְרַבֶּה בִּבְגָדִים.** שֶׁאַחַר שֶׁנִּגְנְזוּ צְלוֹחִית שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, לֹא הָיָה מִתְחַנֵּךְ לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל אֶלָּא בִּלְבִישַׁת שְׁמוֹנָה בְּגָדִים: **וְאֶחָד שֶׁעִבֵּר מִמְּשִׁיחָתוֹ.** שֶׁאֵרַע קְרִי לְכֹהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וּמִנּוּ אַחַר תַּחְתָּיו. בְּמִיתַת כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ הוּא חוֹזֵר, אַף עַל פִּי שֶׁהָאַחַר חַי, דְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים כֹּהֵן גָּדוֹל כְּתִיב בְּפָרָשָׁה (במדבר לה כה, כח): **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה.** דִּקְרָא אַחֲרִינָא כְּתִיב (שם פסוק לב) ׳לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן׳, וְרַבָּנַן סָבְרִי דְּיוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עָלָיו מִשּׁוּם שְׁנֵי שְׁמוֹת, וְחָנָא (מ״ב) טָבָל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, דְּלָא מְפָקְשָׁא אַזְהָרָה דִּידְהוּ בְּהָדָיָא, וְכֵן הַקָּדֵשׁ שֶׁלֹּא נִפְדָּה. וְאִידַּךְ דְּתָנָא הָקְדֵּשׁ תָּנָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דְּתַרְוַיְהוּ מִלְּקוֹת דִּידְהוּ מִשּׁוּם מַחֲסְרֵי פִּדְיָה, וְכֵן בְּרַבָּן אִיכָּא צַד חִדּוּשׁ: **נִתְּנָה.** מִן הַגִּבְעוֹנִים הִיא, וּמִלְּקוֹת דִּידְהוּ מִ׳לֹא תִתְּחַתֵּן בָּם׳ (דברים ז ג): **אַלְמָנָה.** שֶׁנִּתְאַלְמְנָה מֵאִישׁ אַחֵר, וְהִיא שׁוֹפֶט: **סַנְהֶדְרִין הַהוֹרֶגֶת אַחַת בְּשָׁבוּעַ.** אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנִים: **נִקְרֵאת חוֹבֶלָנִית.** שֶׁצְּרִיכִין מְתוּגִּים בְּדִין, וְיַחְזִירוּ בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת לִזְכוּת: **לֹא נֶהֱרַג אָדָם מְעוֹלָם.** שֶׁיִּבְדְּקוּ הָעֵדִים בְּדָבָר שֶׁלֹּא יֵדְעוּ לְהָשִׁיב. אִם רוֹצֵחַ הוּא, מָה רְאִיתֶם טְרֵפָה נֶהֱרַג אוֹ שָׁלֵם נֶהֱרַג, וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר שָׁלֵם נֶהֱרַג, שָׁמָּא בִּמְקוֹם סַיִף נָקַב הָיָה. וְאִם מְגִלָּה עֲרָיוֹת הוּא, רְאִיתֶם כְּמִכְחוֹל בְּשִׁפּוֹפֶרֶת: **אַף הֵן מַרְבִּים שׁוֹפְכֵי דָמִים.** מִתּוֹךְ כָּךְ אֵין מְכַלִּין הָרְשָׁעִים וּמַרְבִּים לְשׁוֹפְכֵי דָם:

פרק ב (א) **אֵלּוּ הֵן הַגּוֹלִין.** הָיָה מְצַנֵּף בְּמַצְנֶפֶת. אֶבֶן חֶלָקָה עֲגֻלָּה שְׁמַעְגִּילִין אוֹתָהּ עַל גַּבֵּי הַסִּיד אוֹ הַטִּיט שֶׁבָּעֲלִיָּה לְהַשְׁווֹת הַסְּדָקִים: **הָיָה מְשַׁלֵּשׁ בְּחָבִית.** מִלְמַעְלָה: **אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בְּמַצְנֶפֶת.** מִמַּטָּה לְמַעְלָה: **כָּל שֶׁבְּדַרְכְּךָ יְרִידָתוֹ גוֹלָה.** דִּכְתִיב (במדבר לה כה, כח): **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה.** דִּקְרָא אַחֲרִינָא כְּתִיב (שם פסוק לב) ׳לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן׳, וְרַבָּנַן סָבְרִי דְּיוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עָלָיו מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת, וְחָנָא (מ״ב) טָבָל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, דְּלָא מְפָקְשָׁא אַזְהָרָה דִּידְהוּ בְּהָדָיָא, וְכֵן הַקָּדֵשׁ שֶׁלֹּא נִפְדָּה. וְאִידַּךְ דְּתָנָא הָקְדֵּשׁ תָּנָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דְּתַרְוַיְהוּ מִלְּקוֹת דִּידְהוּ מִשּׁוּם מַחֲסְרֵי פִּדְיָה, וְכֵן בְּרַבָּן אִיכָּא צַד חִדּוּשׁ: **נִתְּנָה.** מִן הַגִּבְעוֹנִים הִיא, וּמִלְּקוֹת דִּידְהוּ מִ׳לֹא תִתְּחַתֵּן בָּם׳ (דברים ז ג): **אַלְמָנָה.** שֶׁנִּתְאַלְמְנָה מֵאִישׁ אַחֵר, וְהִיא

מברטנורא

פרק א (א) **כֵּיצַד הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין.** הָכִי קָאָמַר, אוֹתָן עֵדִים שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין וְאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן הַזָּמָה, כְּלוֹמַר שֶׁאֵין מְקַיְּמִין בָּהֶם ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו׳ (דברים יט יט), כֵּיצַד הֵן נַעֲשִׂים זוֹמְמִים: **מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי.** כֹּהֵן: **שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה.** בְּפָנֵינוּ נִתְגָּרְשָׁה אִמּוֹ קֹדֶם שֶׁנּוֹלַד וַהֲרֵי הוּא חָלָל: **אֵין אוֹמְרִים.** אִם הַזְּמוּ וְהֵם כֹּהֲנִים, יַעֲשֶׂה זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה לְקַיֵּם בּוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם, דְּהָא כְּתִיב (שם) ׳וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם׳, ׳לוֹ׳ וְלֹא לְזַרְעוֹ, וְאִם תַּעֲשֶׂהוּ חָלָל וְהוּא כֹּהֵן, פָּסְלָתָ אֶת זַרְעוֹ לְעוֹלָם. וְאִם תֹּאמַר נִפְסֹל אוֹתוֹ לְבַדּוֹ וְלֹא זַרְעוֹ, בָּעִינַן ׳כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת׳ וְלֹיכָּא, שֶׁהֲרֵי הוּא זָמַם לִפְסֹל הַנִּדּוֹן וְאֶת זַרְעוֹ: **א

דְּלָאו אֶחָד הוּא, הֲרֵי הוּא כְּאוֹכֵל שְׁנֵי זֵיתִים שֶׁל חֵלֶב בְּהַתְרָאָה אַחַת: **עַד שֶׁיְּטַלֵּנּוּ בְּתַעַר.** אֲפִלּוּ זָקֵן קָאֵי, דִּכְתִיב בֵּיהּ גִּלּוּחַ (ויקרא כא ה) וְהַשְׁחָתָה (שם יט כז): **מַלְקִין.** כְּלִי הָעָשׂוּי כְּעֵין מַלְקָחַיִם, לְלַקֵּט אֶת הַשֵּׂעָר: **רְהִיטָנֵי.** הוּא ׳מַעֲצָד׳ בִּלְשׁוֹן מִקְרָא (ישעיה מד יב), כְּלִי שָׁבוֹ מַחֲלִיק חָרֵשׂ עֵצִים פְּנֵי הַלּוּחַ. וְאֵין הֶלְכָה כְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ו) **כְּתֹבֶת כַּעֲקֵב.** מִקְרֵעַ בְּסִכִּין עַל בְּשָׂרוֹ כְּעֵין אוֹתִיּוֹת, וְאַחַר כָּךְ מְמַלֵּא אֶת הַקְּרָעִים דְּיוֹ אוֹ כְּחוֹל: **כָּתֹב.** עַל בְּשָׂרוֹ בַּדְּיוֹ אוֹ בַּכְּחוֹל וְלֹא קָרַע בְּסַכִּין, אוֹ קָרַע בְּסַכִּין וְלֹא מִלֵּא בִּדְיוֹ אוֹ בִּכְחוֹל: **אֵינוֹ חַיָּב, עַד שֶׁיִּכְתֹּב וְיִכַּעֲקֵב.** לִשְׁנָא דִּקְרָא נָקֵט, דִּכְתִיב (ויקרא יט כח) ׳כְּתֹבֶת קַעֲקַע׳, כְּתִיבָה בְּרִישָׁא וְהַדַר קַעֲקַע, אֲבָל לְעוֹלָם הַקַּעֲקַע תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַכְּתָבָה, וּקְרָא הָכִי מַשְׁמַע, וּכְתֹבֶת בְּתוֹךְ הַקַּעֲקַע לֹא תִּתְּנוּ בָּכֶם: **שֶׁיִּכְתֹּב שֵׁם הַשֵּׁם.** בַּגְּמָרָא (כא.) מְפָרֵשׁ דְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה קָאָמַר, הָכִי מְפָרֵשׁ לִקְרָא (ויקרא שם), ׳לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם׳ שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, כִּי ׳אֲנִי ה״ וְלֹא תְּשַׁחֲתוּ אֲחֵרִים עִמִּי. וְאֵין הֶלְכָה כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן: (ז) **[נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה יַיִן כָּל הַיּוֹם.** וְלֹא הִתְרוּ בּוֹ אֶלָּא אַחַת (נזיר פ״ו מ״ד)]: (ח) **וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ.** פּוֹשֵׁט בְּיָדוֹ שֶׁהוֹצִיא רֹאשׁוֹ וְהֶחֱזִירוֹ חָיָב. וּבַגְּמָרָא (כא.) קָאָמַר דְּאֵינוֹ פּוֹשֵׁט מַמָּשׁ, אֶלָּא שֶׁשָּׁהָה בֵּין הַתְרָאָה לְהַתְרָאָה כְּדֵי לִפְשׁט וְלִלְבֹּשׁ, הֲוֵי חֲזוֹר וְחֹזֵר וְלוֹבֵשׁ, וְחָיֵב עַל כָּל הַתְרָאָה: (ט) **תֵּלֶם אַחַת.** שׁוּרָה אַחַת שֶׁל שָׂדֶה: **וְחַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין.** וְהוּא שֶׁהִתְרוּ בּוֹ עַל כֻּלָּם: **וְהֵן מֻקְדָּשִׁים.** שׁוֹר קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, וְחָמוֹר קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת. וּבְשׁוֹר אִית בֵּיהּ לָאו דְּלֹא תַעֲבֹד בִּבְכוֹר שׁוֹרָךְ׳ (דברים טו יט), וּבַחֲמוֹר אֲזָהֳרָה דִּמְעִילָה, וְנָקֵט לָן ׳חֲטָא׳ (ויקרא ה טו) ׳חֲטָא׳ (שם כב ט) מִתְּרוּמָה, וְלָאו דְּלֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו׳ (דברים כב י), הֲרֵי כָּאן שְׁלֹשָׁה לָאוִין: **וְכֻלָּאִים בָּכֶרֶם.** עַל יְדֵי שֶׁחוֹרֵשׁ מַחֲפֶּה חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְחִרְצָן בָּעָפָר, וְעוֹבֵר מְשׁוּם ׳לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם׳ (שם פסוק ט), דְּקָיְמָא לָן (ראה גמ׳ כא:) הַמְחֻפֶּה בִּכְלָאִים לוֹקֶה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא זְרָעָן אֶלָּא חִפָּה עָפָר עֲלֵיהֶן, הֲרֵי זֶה אַרְבָּעָה לָאוִין. וְהַרַמְבַּ״ם חִשֵּׁב כִּלְאֵי בְּכָרֶם שְׁנֵי לָאוִין, אֶחָד מְשׁוּם כִּלְאֵי זְרָעִים, שֶׁהֵן שְׁנֵי מִינֵי זְרָעִים חִטָּה וּשְׂעוֹרָה, וְאֶחָד מְשׁוּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם בִּשְׁבִיל הַחֲרָצָן, וְלֹא חִשֵּׁיב מֻקְדָּשִׁים שֶׁל שׁוֹר וַחֲמוֹר אֶלָּא לְלָאו אֶחָד: **שְׁבִיעִית.** שֶׁבֶת לַה׳ שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע׳ (ויקרא כה ד): **וְיוֹם טוֹב.** ׳כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׳ (שם כג ז): **כֹּהֵן וְנָזִיר.** וְהוּא בִּבְנֵי הַקְּבָרוֹת, וְקָא עָבַר אִ׳לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו׳ הָאָמוּר בְּכֹהֲנִים (שם כא א), ׳וְעַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא׳ הָאָמוּר בְּנָזִיר (במדבר ו ו): **אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם.** בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה חוֹרֵשׁ: **אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם.** לָאו שֶׁל לִבְישַׁת כִּלְאַיִם אֵינוֹ בִּשְׁבִיל הַתֶּלֶם: **אַף כֹּהֵן וְנָזִיר.** דַּהֲשַׁבְתּוּ לָאו, אֵינוֹ בִּשְׁבִיל חֲרִישָׁה, אֶלָּא בִּשְׁבִיל הֲלִיכָה לִמְקוֹם טֻמְאָה. וּמֵיהוּ תַּנָּא קַמָּא חַשִּׁיב לְהוּ בִּכְלָל לָאוֵי הַתֶּלֶם, לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲרֹשׁ בַּשְּׁוָרִים אֶלָּא אִם כֵּן הוֹלֵךְ עִמָּהֶם לַשָּׂדֶה וּמְנַהֲיָגָם: (י) **מִנַּיִן שֶׁהוּא קָמוּךְ לְאַרְבָּעִים.** שֶׁגּוֹרֵם לוֹמַר אַחֲרָיו אַרְבָּעִים, דִּכְתִיב שָׁלֹשִׁים וְתֵשַׁע. אִי דִּכְתִיב אַרְבָּעִים בִּמְנִינָא, הֲשְׁתָּא דִּכְתִיב ׳אַרְבָּעִים בִּמְסָפָּר׳, הֲוָה אָמֵינָא אַרְבָּעִים, בִּמְסָפָּר אַרְבָּעִים, דְּהֵינוּ שְׁלֹשִׁים וְתֵשַׁע, **וְהֵיכָן הוּא לוֹקֶה אֶת הַיִּתְרָה.** שֶׁאִיְּנָהּ רְאוּיָה לְהִשְׁתַּלֵּשׁ, דִּשְׁלֹשִׁים וְתֵשַׁע רְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ, שְׁלִישׁ מִלְּפָנֶיהָ, וּשְׁתֵּי יָדוֹת אַחַת עַל כָּתֵף זוֹ וְאַחַת עַל כָּתֵף זוֹ, וְזוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים הֵיכָן לוֹקֶה אוֹתָהּ, **בֵּין כְּתֵפָיו.** וְאֵין הֶלְכָה כְּרִבִּי יְהוּדָה: (יא) **אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ וְכוּ׳.** שֶׁכָּל הַלּוֹקִין בְּבֵית דִּין הָיוּ צְרִיכִין לְאָמְדָן בְּתְחִלָּה שֶׁלֹּא יְמוּתוּ מֵהֲמַת הַהֲכָאוֹת, מִדִּכְתִיב (דברים כה ג) ׳לֹא יֹסִיף׳, מִכְּלָל שֶׁאִם צָרִיךְ לִגְרֹעַ גּוֹרְעִין: **אֶלָּא בְּמַכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ.** וְאֵין מוֹסִיפִין לְעוֹלָם עַל הָאָמוּר: **אַמְדוּהוּ לְכַבֵּד אַרְבָּעִים.** חָסֵר אַחַת, אֶלָּא לְשָׁנָא דִּקְרָא נָקֵט: **אַמְדוּהוּ אַמּוֹד אֶחָד.** לְשִׁתֵּי מַלְקוֹיוֹת, כְּגוֹן אַמְדוּהוּ לְלִקּוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם: **וְאִם לָאו.** שֶׁלֹּא אַמְדוּהוּ אֶלָּא לְמַלְקוּת אַחַת: (יב) **עַל הָעִמּוּד.** שֶׁהָיָה נָעוּץ בְּקַרְקַע וְקוֹף וּגְבוֹהַּ כְּדֵי לְהַשְׁעֵן עָלָיו: **וְחָזַן.** שַׁמָּשׁ, שֶׁלְּיַד בֵּית דִּין: **נִפְרְמוּ.** נִקְרְעוּ חוּטֵי הַתַּפְיָרָה: **מֵאֲחוֹרָיו.** שֶׁל

מִפְּנֵי שֶׁמַּכָּתוֹ בְּרִשׁוּת: **הוֹסִיף לוֹ.** כְּגוֹן דְּטָעָה בְּמִנְיָנָא: **נִתְקַלְקֵל.** שֶׁהוֹצִיא רְעִי מֵחֲמַת הַהַכָּאָה: **פָּטוּר.** דִּכְתִיב (דברים כה ג) ׳וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ׳, וְהֵרֵי נִקְלָה שֶׁנִּתְקַלְקֵל: **וְאַשָּׁה.** אַף בְּמַיִם, דְּבָשְׁתָּהּ מְרֻבָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי יְהוּדָה: (טו) **נִפְטְרוּ מִידֵי כְּרִיתָתָן.** אִם עָשׂוּ תְּשׁוּבָה: **הָעוֹשֶׂה מְצָוָה אַחַת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.** אִית דְּמָפְרְשִׁי דְּעַל חַיָּבֵי כְּרִיתוֹת שֶׁלָּקוּ קָאָמַר, מִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַדִּין וְעָשָׂה מִצְוָה כְּשֶׁלָּקָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁנִּתְנַתֵּן לוֹ נַפְשׁוֹ וְיִפָּטֵר מִידֵי כָּרֵת, שֶׁמִּדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה עַל מִדַּת פֻּרְעָנוּת. וְאִית דְּמָפְרְשִׁי דְּמִלְּתָא בְּאַנְפְּיהּ נַפְשֵׁהּ קָאָמַר, לְהוֹדִיעַ מִתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת, קַל וָחֹמֶר מַעֲנְשָׁן שֶׁל עֲבֵרוֹת: **מֵעִיקָּרוֹ הוּא לָמֵד.** מֵחֲיָבֵי כְּרִיתוֹת דְּאֵיירִי בְּהוּ אֲנוּ לְמֵדִין שֶׁהַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה מַעֲלִין עָלָיו שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה, דִּכְתִיב בַּעֲרָיוֹת (ויקרא יח כט) ׳וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת׳, וְאוֹמֵר (שם פסוק ה) ׳אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם׳, וּסְמִיךְ לֵיהּ (שם פסוק ו) ׳לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה׳, הֲרֵי שֶׁמִּי שֶׁיּוֹשֵׁב וְאֵינוֹ מְגַלֶּה עֶרְוָה הַכָּתוּב קוֹרֵאוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה, וּכְתִיב בֵּיהּ ׳וְחַי בָּהֶם׳, כְּדֶרֶךְ שֶׁהָעֲנֵישׁ כָּרַת בְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה עֲבֵרָה, וְזֶה דְּוָקָא בְּמִי שֶׁבָּא לְיָדוֹ וְכָבַשׁ יִצְרוֹ וְלֹא עָשָׂאָהּ, כְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק וְכַיּוֹצֵא בּוֹ: (טז) **לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת.** כְּגוֹן פָּרָשַׁת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שָׂכָר כְּשֶׁהֵן בְּדֵלִים מֵהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁבְּלָאוּ הָכִי לֹא הָיוּ אוֹכְלִין אוֹתָן שֶׁנִּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה בָּהֶן: **לְמַעַן צַדְּקוֹ.** לְהַצְדִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְזַכּוֹת אוֹתָן:

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת

פרק א (א) **שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם.** כְּתִיבִי בְּקָרָא בְּהַדְיָא (ויקרא ה ד) ׳אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִּשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳. אֹכֶל, ׳לְהֵיטִיב׳, לֹא אֹכֶל, ׳לְהָרַע׳, שֶׁמְּעַנֶּה אֶת עַצְמוֹ. וְהוּא הַדִּין לְכָל דָּבָר שֶׁהוּא הֵן וְלֹא לְהַבְא, דִּ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳ לְהַבָּא מַשְׁמַע: **שֶׁהֵן אַרְבַּע.** יֵשׁ לְרַבּוֹת עוֹד שְׁתַּיִם אֲחֵרִים דְּלָא כְּתִיבִי, וְהֵן, הֵן וְלֹא דִּלְשָׁעְבַּר, כְּמוֹ אֹכַלְתִּי וְלֹא אֹכֵל, אוֹ לֹא אֹכַלְתִּי וְאֹכֵל: **יְדִיעוֹת הַטֻּמְאָה.** ׳אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא׳, הָאָמוּר בְּוַיִּקְרָא (שם פסוק ב) אֲצֶל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו: **שְׁתַּיִם.** כְּתִיבִי בְּקָרָא, דִּכְתִיב (שם) ׳וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא, מַשְׁמַע שֶׁנֶּעְלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה וְיָדַע אוֹתוֹ הֶעְלֵם אֲבָל בְּשַׂר קֹדֶשׁ, הֲרֵי אַחַת, אוֹ נִכְנַס לְמִקְדָּשׁ, הֲרֵי שְׁתַּיִם: **שֶׁהֵן אַרְבַּע.** יֵשׁ לְרַבּוֹת עוֹד שְׁנַיִם חִיּוּבִים אֲחֵרִים, הֶעְלֵם קֹדֶשׁ וְהֶעְלֵם מִקְדָּשׁ, וְזָכוּר הוּא אֶת הַמְּאָה: **יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת.** הוֹצָאָה מִרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, יָלְפִינַן מִקְּרָא מִן ׳וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְצַוּ בְּמַחֲנֶה׳ וְגוֹ׳ (שמות לו ו), לָא תַּפִּיקוּ מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **שְׁתַּיִם.** אַחַת לְעוֹמֶד בְּחוּץ וְהוֹשִׁיט יָדוֹ לְפָנִים וְנָטַל הַחָפֵץ וְנָטַל וְהוֹצִיאוֹ, וְאַחַת לְעוֹמֵד בְּפָנִים וְנָטַל הַחָפֵץ מִפְּקוֹמוֹ וְהוֹצִיאוֹ לַחוּץ: **שֶׁהֵן אַרְבַּע.** יֵשׁ לְהוֹסִיף עוֹד שְׁתַּיִם דְּהַכְנָסָה אַף עַל גַּב דְּלָא כְּתִיבִי, שֶׁכֻּלָּם שֶׁהִקְפִּידָה תּוֹרָה מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת בְּהוֹצָאָה, קָפְ הִקְפִּידָה עַל הַהַכְנָסָה, אַחַת לְעוֹמֵד בְּפָנִים וְהוֹצִיא יָדוֹ לַחוּץ וְנָטַל חָפֵץ וְהִכְנִיס, וְאַחַת לְעוֹמֵד בַּחוּץ וְנָטַל חָפֵץ מִפְּקוֹמוֹ וְהוֹשִׁיטוֹ לִפְנִים וְהִנִּיחוֹ: **מֵרֹאוֹת נְגָעִים שְׁנַיִם.** כְּתִיבִי בְּקָרָא (ויקרא יג ב), ׳שְׂאֵת׳ וּ׳בַהֶרֶת׳: **שֶׁהֵם אַרְבָּעָה.** תּוֹלֶדָה דִּשְׂאֵת וְתוֹלֶדָה דִּבַהֶרֶת, דְּלָא כְּתִיבִי בְּקָרָא בְּהָדְיָא: (ב) **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּתְחִלָּה.** אִידְּיעוּת הַטֻּמְאָה קָאֵי, וְאִידֵּי דִּיהוֹתָרֵי מִלֵּיהוּ מְפָרֵשׁ לְהוּ בְּרִישֵׁיהּ, וְהַדַּר מְפָרֵשׁ שְׁבוּעוֹת דִּנְפִישֵׁי מִלֵּיהוּ: וִיצִיאוֹת וּמְרֹאוֹת, כָּל חֲדָא וַחֲדָא מְפָרְשָׁא בְּמַסֶּכְתָּא דִּידֵיהּ, לְהָכִי לָא פָּרְשִׁינְהוּ בְּהָאי מַסֶּכְתָּא, וְלָא תְּנִינְהוּ הָכָא אֶלָּא מִשּׁוּם דְּדָמוּ לְהַדָּדֵי בִּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע: **יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה.** שֶׁיָּדַע שֶׁנִּטְמָא: **וְיִדִּיעָה בַּסּוֹף.** מִשֶּׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּהֶעְלֵם אוֹ נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ [בְּהֶעְלֵם] וְיָצָא, נוֹדַע לוֹ שֶׁבְּטֻמְאָה אָכַל אוֹ בְּטֻמְאָה נִכְנַס: **וְהֶעְלֵם בֵּינְתַיִם.** כְּשֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ וְנֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה אוֹ קֹדֶשׁ, אוֹ נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ וְנֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה אוֹ מִקְדָּשׁ: **הֲרֵי זֶה בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד.** עוֹלֶה לָעֶשֶׂר, וְיוֹרֵד לָעָנִי. עָשִׁיר מֵבִיא חַטַּאת בְּהֶמָה, וְעָנִי חַטַּאת הָעוֹף, וְדַל שֶׁבְּדַלִּים עֶשְׂיָרִית הָאֵיפָה, וְהִיא מִנְחַת חוֹטֵא הָאֲמוּרָה בְּכָל מָקוֹם: **שָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בְּפָנִים.** שָׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁמֵּבִיא מִדָּמוֹ לִפְנִים: **תּוֹלֶה.** לְהֶגֶן עָלָיו מִן הַיִּסּוּרִין: **עַד שֶׁיְּוַדַּע לוֹ.** שֶׁאָכַל קֹדֶשׁ בְּטֻמְאָה, וְיָבִיא קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: (ג) **אֵין בָּהּ יְדִיעָה בְּתְחִלָּה.** שֶׁלֹּא יָדַע בְּטֻמְאָה זוֹ מֵימֵיו, זֶה לֹא בָּא לְכְלָל קָרְבָּן עוֹד לְעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי אֵין קָרְבָּן בָּא אֶלָּא עַל שֵׁשׁ בּוֹ יְדִיעָה בְּתְחִלָּה: **שָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בְּחוּץ.** הַקָּרֵב בְּמִזְבַּח הַחִיצוֹן בְּמוֹסָפֵי שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים

לְטַמְּאָה שֶׁאֵרָעָה בֵּין זוֹ לָזוֹ. אֲבָל שָׁעִיר הַנַּעֲשָׂה בְּפָנִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, לֹא נֶחְלְקוּ עָלָיו, שֶׁהוּא תּוֹלֶה עַל שֵׁשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּתְחִלָּה וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, כְּדְאָמְרִינַן (מ״כ): **הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר.** הַאי דַּהֲדַר נָקֵט לָהּ, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמֵימַר אָמְרוּ לוֹ מַהוּ שֶׁיְּקָרְבוּ זֶה בָּזֶה: **מַהוּ שֶׁיְּקָרְבוּ.** אִם אָבַד שָׁעִיר שֶׁהָפְרַשׁ לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְנִתְכַּפְּרוּ בְּאַחֵר, וְנִמְצָא זֶה בָּרֶגֶל אוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, מַהוּ שֶׁיְּקָרֵיב לְשֵׁם שְׁעִירוֹ שֶׁל יוֹם: **אָמְרוּ לוֹ הוֹאִיל וְאֵין כַּפָּרָתָן שָׁוָה.** רַבִּי מֵאִיר הוּא דְּקָאָמַר לֵיהּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, בִּשְׁלָמָא אִי אָמְרִתְּ כֻּלָּן כַּפָּרָתָם שָׁוָה, יִקָּרֵב, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּן כַּפָּרָה אַחַת הֵן מְכַפְּרִים, אֶלָּא לְדִידָךְ, זוֹ שֶׁהַפְרִשָׁה לְכַפֵּר עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה אֵחַת הֵן מְכַפְּרִים, אֶלָּא לְדִידָךְ, זוֹ שֶׁהַפְרִשָׁה לְכַפֵּר עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, הֵיאַךְ יִקָּרֵב בָּרֶגֶל לְכַפֵּר עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, אוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ לְכַפֵּר עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא: **לְכַפֵּר עַל טָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו.** וְכֵיוָן דְּבָזֶה בֵּין לֹא שָׁוִין, אַף עַל פִּי שֶׁכַּפָּרָתָן חֲלוּטוֹת יָכוֹל הוּא לִקָּרֵב: (ה) **מִשְּׁמוֹ.** שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּסְתָם רַבִּי שִׁמְעוֹן הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: (ו) **וְעַל זְדוֹן טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְכוּ׳.** סְתָמָא דְּתַלְמוּדָא נָקֵיט לַהּ: **שָׁעִיר הַנַּעֲשָׂה בְּפָנִים וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר.** דִּכְתִיב (ויקרא טז טז) ׳וּמִפְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם׳, וּפְשָׁעִים אֵלּוּ מְרָדִים: **הַחֲמוּרוֹת וְהַקַּלּוֹת וְכוּ׳.** כֻּלָּהּ מַתְנִיתִין מְפָרֶשֶׁת בַּגְּמָרָא (יב:): הָכִי, בֵּין קַלּוֹת בֵּין חֲמוּרוֹת, בֵּין שֶׁעָשָׂאן בְּמֵזִיד בֵּין שֶׁעָשָׂאן בִּשְׁוֹגֵג, [אוֹתָן שֶׁעָשָׂאן בִּשְׁוֹגֵג] בֵּין נוֹדַע לוֹ סְפֵקָן בֵּין לֹא נוֹדַע לוֹ סְפֵקָן, כְּלוֹמַר בֵּין נוֹדַע לוֹ שֶׁבָּא לְיָדוֹ סְפֵק חֵלֶב וַאֲכָלוֹ, בֵּין שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ שֶׁבָּא לְיָדוֹ סְפֵק חֵלֶב, וְאִלּוּ הֵן קַלּוֹת, עָשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, וְאִלּוּ הֵן חֲמוּרוֹת, כָּרֵת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין: (ז) **אֶחָד יִשְׂרְאֵלִים וְאֶחָד כֹּהֲנִים.** הָכִי קָאָמַר, אֶחָד יִשְׂרְאֵלִים וְאֶחָד כֹּהֲנִים וְאֶחָד כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִתְכַּפְּרִים בְּשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ בִּשְׁאָר עֲבֵרוֹת, וְאֵין חִלּוּק בֵּינֵיהֶם אֶלָּא שֶׁזֶּה הַפֶּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל טָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, כָּל מָה שֶׁשָּׁעִיר הַפָּנִימִי מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינוּ תְּלִיַּת יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁשׁ בְּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, וְזִדּוֹן טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, וְכֵן כַּפָּרַת שָׁעִיר הַחִיצוֹן פָּרוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל הַקָּרֵב בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר בִּשְׁם.** שֶׁאָמַר מוֹדָה בְּדָם הַשָּׁעִיר הַפְּנִימִי שֶׁמְּכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל כְּפָרָתוֹ בִּלֹּא שׁוּם וְדוּי, שֶׁאֵין וְדוּי בַּשָּׁעִיר הַפְּנִימִי אֶלָּא בְּשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, כָּךְ דַּם הַפָּר בִּלֹּא שׁוּם וְדוּי מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל טָמֵאת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. אִיתֵּיהּ לֵיהּ וְדוּי שֶׁל פַּר בִּמְקוֹם וְדוּי שֶׁל שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ: לְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים בְּשָׁאָר עֲבֵרוֹת, וְאֵין לָהֶם כַּפָּרָה בְּשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ:

פרק ב (א) **יְדִיעוֹת הַטֻּמְאָה. נִטְמָא וְיָדַע.** שֶׁנִּטְמָא, בְּשִׁעַת טֻמְאָה אוֹ אַחֲרֵי כֵן: **נֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה.** וְעַל יְדֵי אוֹתוֹ הֶעְלֵם אָכַל קֹדֶשׁ, הֲרֵי אַחַת, וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ, הֲרֵי שְׁתַּיִם דִּכְתִיבִי, ׳וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא׳ (ויקרא ה ב) מַשְׁמַע שֶׁנִּתְעַלְּמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה. וּלְפִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עָלֶיהָ אֶלָּא אִם כֵּן יָדַע בְּתְחִלָּה שֶׁנִּטְמָא וְאַחַר כָּךְ נֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לַהּ יְדִיעוֹת: **נֶעְלַם מִמֶּנּוּ הַקֹּדֶשׁ.** אוֹ הַמִּקְדָּשׁ, וְאָכַל קֹדֶשׁ אוֹ נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ, וְזָכוּר לַטֻּמְאָה, הֲרֵי שְׁתַּיִם אֲחֵרוֹת דְּלָא כְּתִיבִי: **נֶעְלַם מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה.** אֵינוֹ מְמַנֵּין הַיְדִיעוֹת, אֶלָּא הָא קָמַשְׁמַע לָן, דְּאַף עַל גַּב דְּבִשְׁעַת אֲכִילַת קֹדֶשׁ אוֹ בְּכִנִּיסַת מִקְדָּשׁ אֵינוֹ זָכוּר לֹא לַטֻּמְאָה וְלֹא לַקֹּדֶשׁ, חַיָּב קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד: (ב) **אֶחָד הַנִּכְנָס לְעֶזְרָה.** רֵאשׁוֹנָה: **וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסֶפֶת.** שֶׁהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ אַחֲרֵי כֵן: **שֶׁאֵין מוֹסִיפִין וְכוּ׳.** לְפִיכָךְ הִיא קְדוּשָׁה כְּרִאשׁוֹנָה: **אֶלָּא בְּמֵלֶךְ.** דְּאָמַר קְרָא (שמות כה ט) ׳כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אֹתְךָ אֶת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תַּבְנִית כָּל כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ׳, קְרָא יְתִירָא הוּא לְמִדְרָשׁ לְדוֹרוֹת, וּבִימֵי מֹשֶׁה, הוּא מֶלֶךְ וְנָבִיא, וְאָחִיו כֹּהֵן גָּדוֹל, וְהָיוּ שָׁם אוּרִים וְתֻמִּים וְשִׁבְעִים זְקֵנִים, אַף לְדוֹרוֹת כֵּן: **וּבִשְׁתֵּי תּוֹדוֹת.** בִּשְׁנֵי לְחֵמֵי תּוֹדָה. וְהָיוּ נוֹשְׂאִים אוֹתָן בְּהֶקֵּף סָבִיב עַד סוֹף הַגְּבוּל שְׁמְקַדְּשִׁים, וְשָׁם אוֹכְלִים הָאַחַת וְשׁוֹרְפִים הַשְּׁנִיָּה, וְעַל פִּי נָבִיא נֶאֱכֶלֶת וְעַל פִּי נָבִיא נִשְׂרָפָת, וְהֵינוּ דִּתְנַן הַפְּנִימִית נֶאֱכֶלֶת וְהַחִיצוֹנָה נִשְׂרָפָת. וּמִנַּחְמָיָה בֶּן חֲכַלְיָה גָּמַר, דִּכְתִיב בֵּיהּ (נחמיה יב לא) ׳וָאַעֲמִידָה שְׁתֵּי תּוֹדֹת גְּדוֹלוֹת׳: **וּבְשִׁיר.** הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, ׳אֲרוֹמִמְךָ ה׳ כִּי דִלִּיתָנִי׳ (תהלים פרק ל). וּבֵית שַׁנִּי אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם לֹא מֶלֶךְ וְלֹא אוּרִים וְתֻמִּים, הַקְּדֻשָּׁה שֶׁקִּדְּשָׁה שְׁלֹמֹה הַבַּיִת בָּרִאשׁוֹנָה קִדְּשָׁה לְשִׁעְתָּהּ וְקִדְּשָׁה לְעָתִיד לָבֹא, וַעֲבוֹדָה דִּנְחֶמְיָה בֶּן חֲכַלְיָה לְזָכְרָה בְּעֶלְמָא הֲוָה: (ג) **נִטְמָא בָּעֲזָרָה.** וְיָדַע שֶׁנִּטְמָא, וְהִשְׁתַּחֲוָה בְּהֶעְלֵם זֶה כְּלַפֵּי חוּץ וְהוּא דְּשֶׁלֹּא שָׁהָה, אוֹ הִשְׁתַּחֲוָה כְּלַפֵּי חוּץ וְהוּא דְּשָׁהָה כְּדֵי

הַלּוֹקֶה: **וְרִצּוֹעָה שֶׁל עֶגֶל.** שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ג) ׳אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ׳, וְסָמִיךְ לֵיהּ (שם פסוק ד) ׳לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ׳: **כְּפוּלָּה לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה.** אַרְבַּע רְצ

אַף עַל גַּב דְּלֹא אִתְבְּרִירָא לֵיהּ הֲסָתָאָה שְׁנָטְמָא אִם בְּשָׂרָן אוֹ בִּנְבֵלָה, חַיָּב. וְתַרְוַיְהוּ פָּטְרֵי עַל הָעֶלֶם מִקְדָּשׁ, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל מְחַיֵּב. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל:

פרק ג (א) **שְׁבוּעוֹת שָׁתַיִם. שֶׁאֹכַל וְשֶׁלֹּא אֹכַל.** הֵם הַשָּׁתַיִם הַמְפֹרָשׁוֹת, דִּכְתִיב (ויקרא ה ד) ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳, דְּמַשְׁמָע לְהַבָּא. לֹא אֹכַל, לְהָרַע. אֹכַל, לְהֵיטִיב: **שֶׁאָכַלְתִּי וְשֶׁלֹּא אָכַלְתִּי.** הֵם הַשָּׁתַיִם הַנּוֹסָפוֹת מִמִּדְרָשׁ חֲכָמִים: **מְדַבֵּר וּמֵבִיא קָרְבָּן.** בִּשְׁבִיל בְּטוּל דִּבּוּרוֹ. וְכֵיוָן דְּמִשּׁוּם בְּטוּל דִּבּוּרוֹ הוּא, אַף זֶה בְּטוּל דִּבּוּרוֹ הוּא, שֶׁהָאוֹמֵר לֹא אֹכַל, דַּיְתְהוֹ לֶאֱסֹר עַצְמוֹ בְּכָל שֶׁהוּא: **שָׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְאָכַל וְשָׁתָה.** אַף עַל גַּב דְּשָׁתַיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אֶחָת, דְּהָוֵי לֵיהּ כְּאוֹכֵל וְחוֹזֵר וְאוֹכֵל בְּהֶעְלֵם אֶחָד: **שֶׁלֹּא אֹכַל וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה.** הָווּ לְהוּ שְׁתֵּי שְׁבוּעוֹת. וְאַף עַל גַּב דְּמִכְּי אֲמַר לֹא אֹכַל אִתְּסַר לֵיהּ בְּשְׁתָיָה, דְּשְׁתָיָה בִּכְלַל אֲכִילָה, וְכִי הֲדַר וְאָמַר תּוּ לֹא אֶשְׁתֶּה הָווּ לָן לְמֵימַר דְּאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, שֶׁאנִי הָכָא, שֶׁהֲרֵי אֲמַר בְּרִישָׁא לֹא אֹכַל וַהֲדַר אָמַר לֹא אֶשְׁתֶּה, גְּלֵי דַּעְתֵּיהּ דְּהַהוּא דְּאָמַר בְּרִישָׁא אֲכִילָה גְּרִידְתָּא הִיא: (ב) **חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.** מִדְּקָאָמַר פַּת פַּת עַל כָּל מִין וָמִין, שְׁמַע מִנַּהּ לְחַלֵּק, דְּאִי לָאו סֵיפָא עָלְיוֹ מִינִים הַלָּלוּ וְחוֹ לֹא, הָוֵה לֵיהּ לְמֵימַר פַּת חִטִּים וְכֵן שֶׁל שְׂעוֹרִים וְכֵן שֶׁל כֻּסְמִין: (ג) **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ.** בְּגֶמָרָא (כנ:) מוֹקֵי לַהּ בְּגוֹן שֶׁהָיָה חֲבֵרוֹ מְסָרֵב בּוֹ וְאוֹמֵר לוֹ בֹּא וּשְׁתֵה עִמִּי יַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ, הָיָה לוֹ לוֹמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה עִמְּךָ וְתוּ לֹא, דְּכִי אֶשְׁתְּבַע אַמַּאי דְּמִסָּרֵב בּוֹ אֶשְׁתְּבַע, יַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ לָמָּה לִי, שְׁמַע מִנַּהּ חֲלוּקִין הֵן לְחַלֵּק: (ד) **וְאָכַל נְבֵלוֹת חַיָּב.** דִּרְאוּיִין לְאֲכִילָה הֵן אִי לָאו דְּרַחֲמָנָא אַסְרִינְהוּ: **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.** דְּמַשְׁבַּע וְעוֹמֵד הוּא שֶׁלֹּא יֹאכַל, וְרַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּכוֹלְהוּ הָכָא, דְּכֵוָן דְּאִי אֶפְשָׁר לְמֵיכַל בְּלֹא שְׁחִיטָה וְהַפְשָׁטָה וְנִתּוּחַ הוּא כְּמִי שֶׁאָכַל בְּפֵרוּשׁ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, דְּכֵוָן דְּאִי אֶפְשָׁר לְמֵיכַל בְּלֹא שְׁחִיטָה וְהַפְשָׁטָה וְנִתּוּחַ לָא אָכַל אֶלָּא בְּשָׂרָא בְּעָלְמָא, וְלָא אָכַל נְבֵלוֹת. וְרַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב, דְּאָמַר בְּרִישָׁא אֲכִילָה גְּרִידְתָּא הִיא: (ה) **וְאֶחָד הַדְּבָרִים שֶׁל אֲחֵרִים.** כְּדִמְפָרֵשׁ שֶׁאֻתַּן לִפְלוֹנִי: **שֶׁאֵין בָּהֶן מַפָּשׁ.** תְּרֵי גַּוְנֵי מַשְׁמָע, כְּגוֹן שָׁנָה, וּמַשְׁמָע שֶׁאֵין בָּהֶם הֲנָאָה כְּגוֹן שֶׁאָזַלְתָּ צְרוֹר לַיָּם: **מַרְבִּוי הַכָּתוּב.** ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם׳ (ויקרא ה ד). וּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּרַבִּי עֲקִיבָא דָּרִישׁ בְּכָל הַתּוֹרָה רִבּוּיֵי וּמִעוּטֵי, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי. רַבִּי עֲקִיבָא דָּרִישׁ ׳אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע׳ (שם), רִבָּה, ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳ (שם), מֵעַט, ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא׳, חְזַר וְרִבָּה, רִבָּה וּמֵעַט וְרִבָּה, רִבָּה הַכֹּל, מֵאי רִבָּה, רִבָּה כָּל מִלֵּי, לְשֶׁעָבַר כִּלְהָבָא, וּמֵאי מֵעַט, מֵעַט דִּבֵּר מִצָּוָה. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ, ׳אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע׳ כְּלָל, ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳ פָּרָט, ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא׳ חְזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפָּרָט, מָה הַפָּרָט מְפֹרָשׁ לְהַבָּא, אַף כֹּל לְהַבָּא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ו) **נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְּצוָה וְכוּ׳ פָּטוּר.** מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי, אֲבָל לוֹקֶה הוּא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא: **שֶׁהָיָה בִּדְין שֶׁיְּהֵא חַיָּב כְּדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא.** כְּלוֹמַר שֶׁאִלּוּ לִדְבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הוּא חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר מָה אִם הָרְשׁוּת וְכוּ׳: **שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאו בֶּהֱן.** וּקְרָא כְּתִיב (ויקרא ה ד) ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳, דְּמַשְׁמָע דְּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הֵן וְלָאו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא.

(ז) **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּבָר זוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה.** טַעְמָא דְּאָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל וַהֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה הוּא דְּאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, שֶׁאִין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, אֲבָל אָמַר תְּחִלָּה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה וַהֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל וַאֲכָלָהּ כֻּלָּהּ, חַיָּב שְׁתַּיִם, דְּכִי אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל כֻּלָּהּ, וְכִי הֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל, כֵּיוָן שֶׁאָכַל מִמֶּנָּה כְּזַיִת חַיָּב, הִלְכָּךְ הַשְּׁבוּעָה הָאַחֲרוֹנָה חִילְּלָה, וּמְחַיֵּב כִּי אָכַיל מִנַּהּ כְּזַיִת, וְכִי הֲדַר אָכַל כֻּלָּהּ מְחַיֵּב מִשּׁוּם שְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה: **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה.** אַף עַל גַּב דִּמְשׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה [שְׁנִיָּה] שְׁמָעִינַן דְּאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, תְּנָא לָן שְׁבוּעָה שְׁלִישִׁית, לְאַשְׁמוּעִינַן דְּחִיּוּבָא הוּא דְּלֵיכָּא אַשְׁבוּעוֹת בְּתַרְיָיתָא, הָא שְׁבוּעוֹת הֵן וְלֹא יָצְאוּ לְבַטָּלָה, וְאִם יִמְצְאוּ מָקוֹם יְחוּלוּ, שֶׁאִם נִשְׁאַל לְחָכָם עַל הָרִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה, תַּחְתֶּיהָ וְנֶאֱסַר בַּדָּבָר מִשּׁוּם שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה, וְכֵן אִם נִשְׁאַל עַל הַשְּׁתַּיִם חָלָה הַשְּׁלִישִׁית, לְפִי שֶׁהֶחְכָּם עוֹקֵר הַנֶּדֶר מֵעִקָּרוֹ וְהֲרֵי כְּמִי שֶׁלֹּא נָדַר וְחָלָה הַשְּׁנִיָּה לְמַפְרֵעַ, שֶׁהֲרֵי הָרִאשׁוֹנָה כְּמִי שֶׁאֵינָהּ הוֹאִיל וְנִשְׁאַל עָלֶיהָ, וְכֵן כְּשֶׁנִּשְׁאַל עַל הַשְּׁתַּיִם הֲרֵי כְּאִלּוּ אֵינָם וְחָלָה הַשְּׁלִישִׁית לְמַפְרֵעַ: (ח) **אִם לֹא רְאִיתִי גָּמָל פּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר.** כְּלוֹמַר יֵאָסְרוּ כָּל פֵּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי אִם לֹא רָאִיתִי וְכוּ׳: **נָחָשׁ בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד.** כְּתִבְנִית קוֹרַת בֵּית הַבַּד וְצוּרָתָהּ, דְּאִלּוּ כֻּבְעֵי קוֹרַת בֵּית הַבַּד לָא הָווּ שְׁבוּעַת שָׁוְא, דְּאֵיכָא טוּבָא: **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידָךְ.** בְּטוּל מִצְוָה הִיא, דְּהָא חַיָּב לְהָעִיד שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) ׳אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׳:

(ט) **אֲכָלָהּ עֲבַר עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא.** הָכִי קָאָמַר, אֲכָלָהּ עֲבַר עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא לְחוֹדָא, **לֹא אֲכָלָהּ, עֲבַר** אַף אַשְׁבוּעַת בְּטוּי, דְּמִכִּי נִשְׁבַּע שֶׁאֹכַל כְּכָר זוֹ חַיָּב לְאָכְלָהּ, וְכִי הַדַּר נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַלְנָּה הֲרֵי נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא בֵּין לֹא יֹאכַל בֵּין לֹא יֹאכַל, וְאִי לָא אֲכָלָהּ לֵיהּ חַיָּב שְׁתַּיִם, מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא וְאַף מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי: (י) **בָּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים.** אִיתְּמַר דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי (להלן פ״ד מ״א) שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בָּאֲנָשִׁים וְלֹא בַּנָּשִׁים וְכוּ׳, תָּנָא בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי שְׁנוֹהֶגֶת בְּכָל אֵלּוּ: **בְּרְחוֹקִים וּבִקְרוֹבִים.** כְּגוֹן שֶׁאָפַן לִפְלוֹנִי, בֵּין רְחוֹק בֵּין קָרוֹב: **בְּכָשֵׁרִים וּבְפִסּוּלִים.** בְּכָשֵׁר לְעֵדוּת וּבְפָסוּל: **מִפִּי עַצְמוֹ.** שֶׁהוֹצִיא הוּא שְׁבוּעָה מִפִּיו. אֲבָל אִם הִשְׁבִּיעוּהוּ אֲחֵרִים אֲכָלָתְהּ וְלֹא אֲכָלָתְהּ, וְאָמַר לֹא אֲכַלְתִּי וְאָכַל אוֹ לְהֶפֶךְ, פָּטוּר אִם לֹא עָנָה אָמֵן, וְאִם עָנָה אָמֵן אֲחַר שֶׁהִשְׁבִּיעוּ אֲחֵרִים חַיָּב כְּגוֹן שֶׁנָּה, וּמִשְׁמָע שֶׁאִין בָּהֶם הֲנָאָה כְּגוֹן שֶׁאָזַלְתָּ צְרוֹר לַיָּם: **מַרְבִּוי הַכָּתוּב.** ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם׳ (ויקרא ה ד). וּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּרַבִּי עֲקִיבָא דָּרִישׁ בְּכָל הַתּוֹרָה רִבּוּיֵי וּמִעוּטֵי, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי. רַבִּי עֲקִיבָא דָּרִישׁ ׳אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע׳ (שם), רִבָּה, ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳ (שם), מֵעַט, ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא׳, חְזַר וְרִבָּה, רִבָּה וּמֵעַט וְרִבָּה, רִבָּה הַכֹּל, מֵאי רִבָּה, רִבָּה כָּל מִלֵּי, לְשֶׁעָבַר כִּלְהָבָא, וּמֵאי מֵעַט, מֵעַט דִּבֵּר מִצָּוָה. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ, ׳אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע׳ כְּלָל, ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳ פָּרָט, ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא׳ חְזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפָּרָט, מָה הַפָּרָט מְפֹרָשׁ לְהַבָּא, אַף כֹּל לְהַבָּא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ו) **נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְּצוָה וְכוּ׳ פָּטוּר.** מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי, אֲבָל לוֹקֶה הוּא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא: **שֶׁהָיָה בִּדְין שֶׁיְּהֵא חַיָּב כְּדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא.** כְּלוֹמַר שֶׁאִלּוּ לִדְבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הוּא חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר מָה אִם הָרְשׁוּת וְכוּ׳: **שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאו בֶּהֱן.** וּקְרָא כְּתִיב (ויקרא ה ד) ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳, דְּמַשְׁמָע דְּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הֵן וְלָאו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: (ז) **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּבָר זוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה.** טַעְמָא דְּאָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל וַהֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה הוּא דְּאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, שֶׁאִין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, אֲבָל אָמַר תְּחִלָּה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה וַהֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל וַאֲכָלָהּ כֻּלָּהּ, חַיָּב שְׁתַּיִם, דְּכִי אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל כֻּלָּהּ, וְכִי הֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל, כֵּיוָן שֶׁאָכַל מִמֶּנָּה כְּזַיִת חַיָּב, הִלְכָּךְ הַשְּׁבוּעָה הָאַחֲרוֹנָה חִילְּלָה, וּמְחַיֵּב כִּי אָכַיל מִנַּהּ כְּזַיִת, וְכִי הֲדַר אָכַל כֻּלָּהּ מְחַיֵּב מִשּׁוּם שְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה: **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה.** אַף עַל גַּב דִּמְשׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה [שְׁנִיָּה] שְׁמָעִינַן דְּאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, תְּנָא לָן שְׁבוּעָה שְׁלִישִׁית, לְאַשְׁמוּעִינַן דְּחִיּוּבָא הוּא דְּלֵיכָּא אַשְׁבוּעוֹת בְּתַרְיָיתָא, הָא שְׁבוּעוֹת הֵן וְלֹא יָצְאוּ לְבַטָּלָה, וְאִם יִמְצְאוּ מָקוֹם יְחוּלוּ, שֶׁאִם נִשְׁאַל לְחָכָם עַל הָרִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה, תַּחְתֶּיהָ וְנֶאֱסַר בַּדָּבָר מִשּׁוּם שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה, וְכֵן אִם נִשְׁאַל עַל הַשְּׁתַּיִם חָלָה הַשְּׁלִישִׁית, לְפִי שֶׁהֶחְכָּם עוֹקֵר הַנֶּדֶר מֵעִקָּרוֹ וְהֲרֵי כְּמִי שֶׁלֹּא נָדַר וְחָלָה הַשְּׁנִיָּה לְמַפְרֵעַ, שֶׁהֲרֵי הָרִאשׁוֹנָה כְּמִי שֶׁאֵינָהּ הוֹאִיל וְנִשְׁאַל עָלֶיהָ, וְכֵן כְּשֶׁנִּשְׁאַל עַל הַשְּׁתַּיִם הֲרֵי כְּאִלּוּ אֵינָם וְחָלָה הַשְּׁלִישִׁית לְמַפְרֵעַ: (ח) **אִם לֹא רְאִיתִי גָּמָל פּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר.** כְּלוֹמַר יֵאָסְרוּ כָּל פֵּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי אִם לֹא רָאִיתִי וְכוּ׳: **נָחָשׁ בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד.** כְּתִבְנִית קוֹרַת בֵּית הַבַּד וְצוּרָתָהּ, דְּאִלּוּ כֻּבְעֵי קוֹרַת בֵּית הַבַּד לָא הָווּ שְׁבוּעַת שָׁוְא, דְּאִיכָּא טוּבָא: **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידָךְ.** בְּטוּל מִצְוָה הִיא, דְּהָא חַיָּב לְהָעִיד שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) ׳אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׳:

(ט) **אֲכָלָהּ עֲבַר עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא.** הָכִי קָאָמַר, אֲכָלָהּ עֲבַר אַף עַל שְׁבוּעַת בְּטוּי, דְּמִכִּי נִשְׁבַּע שֶׁאֹכַל כְּכָר זוֹ חַיָּב לְאָכְלָהּ, וְכִי הַדַּר נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַלְנָּה הֲרֵי נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא בֵּין לֹא יֹאכַל בֵּין לֹא יֹאכַל, וְאִי לָא אֲכָלָהּ לֵיהּ חַיָּב שְׁתַּיִם, מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא וְאַף מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי: (י) **בָּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים.** אִיתְּמַר דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי (להלן פ״ד מ״א) שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בָּאֲנָשִׁים וְלֹא בַּנָּשִׁים וְכוּ׳, תָּנָא בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי שְׁנוֹהֶגֶת בְּכָל אֵלּוּ: **בְּרְחוֹקִים וּבִקְרוֹבִים.** כְּגוֹן שֶׁאָפַן לִפְלוֹנִי, בֵּין רְחוֹק בֵּין קָרוֹב: **בְּכָשֵׁרִים וּבִפְסוּלִים.** בְּכָשֵׁר לְעֵדוּת וּבְפָסוּל: **מִפִּי עַצְמוֹ.** שֶׁהוֹצִיא הוּא שְׁבוּעָה מִפִּיו. אֲבָל אִם הִשְׁבִּיעוּהוּ אֲחֵרִים אֲכָלָתְהּ וְלֹא אֲכָלָתְהּ, וְאָמַר לֹא אֲכַלְתִּי וְאָכַל אוֹ לְהֶפֶךְ, פָּטוּר אִם לֹא עָנָה אָמֵן, וְאִם עָנָה אָמֵן אַחַר שֶׁהִשְׁבִּיעוּ אֲחֵרִים חַיָּב כְּגוֹן שֶׁנָּה, וּמִשְׁמָע שֶׁאִין בָּהֶם הֲנָאָה כְּגוֹן שֶׁאָזַלְתָּ צְרוֹר לַיָּם: **מַרְבִּוי הַכָּתוּב.** ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם׳ (ויקרא ה ד). וּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּרַבִּי עֲקִיבָא דָּרִישׁ בְּכָל הַתּוֹרָה רִבּוּיֵי וּמִעוּטֵי, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי. רַבִּי עֲקִיבָא דָּרִישׁ ׳אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע׳ (שם), רִבָּה, ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳ (שם), מֵעַט, ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא׳, חְזַר וְרִבָּה, רִבָּה וּמֵעַט וְרִבָּה, רִבָּה הַכֹּל, מֵאי רִבָּה, רִבָּה כָּל מִלֵּי, לְשֶׁעָבַר כִּלְהָבָא, וּמֵאי מֵעַט, מֵעַט דִּבֵּר מִצָּוָה. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ, ׳אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע׳ כְּלָל, ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳ פָּרָט, ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא׳ חְזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפָּרָט, מָה הַפָּרָט מְפֹרָשׁ לְהַבָּא, אַף כֹּל לְהַבָּא. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ו) **נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְּצוָה וְכוּ׳ פָּטוּר.** מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי, אֲבָל לוֹקֶה הוּא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא: **שֶׁהָיָה בִּדְין שֶׁיְּהֵא חַיָּב כְּדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא.** כְּלוֹמַר שֶׁאִלּוּ לִדְבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא הוּא חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר מָה אִם הָרְשׁוּת וְכוּ׳: **שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאו בֶּהֱן.** וּקְרָא כְּתִיב (ויקרא ה ד) ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳, דְּמַשְׁמָע דְּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הֵן וְלָאו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: (ז) **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּבָר זוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה.** טַעְמָא דְּאָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל וַהֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה הוּא דְּאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, שֶׁאִין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, אֲבָל אָמַר תְּחִלָּה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה וַהֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל וַאֲכָלָהּ כֻּלָּהּ, חַיָּב שְׁתַּיִם, דְּכִי אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל כֻּלָּהּ, וְכִי הֲדַר אָמַר שֶׁלֹּא אֹכַל, כֵּיוָן שֶׁאָכַל מִמֶּנָּה כְּזַיִת חַיָּב, הִלְכָּךְ הַשְּׁבוּעָה הָאַחֲרוֹנָה חִילְּלָה, וּמְחַיֵּב כִּי אָכַיל מִנַּהּ כְּזַיִת, וְכִי הֲדַר אָכַל כֻּלָּהּ מְחַיֵּב מִשּׁוּם שְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה: **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה.** אַף עַל גַּב דִּמְשׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַלְנָּה [שְׁנִיָּה] שְׁמָעִינַן דְּאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, תְּנָא לָן שְׁבוּעָה שְׁלִישִׁית, לְאַשְׁמוּעִינַן דְּחִיּוּבָא הוּא דְּלֵיכָּא אַשְׁבוּעוֹת בְּתַרְיָיתָא, הָא שְׁבוּעוֹת הֵן וְלֹא יָצְאוּ לְבַטָּלָה, וְאִם יִמְצְאוּ מָקוֹם יְחוּלוּ, שֶׁאִם נִשְׁאַל לְחָכָם עַל הָרִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה, תַּחְתֶּיהָ וְנֶאֱסַר בַּדָּבָר מִשּׁוּם שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה, וְכֵן אִם נִשְׁאַל עַל הַשְּׁתַּיִם חָלָה הַשְּׁלִישִׁית, לְפִי שֶׁהֶחְכָּם עוֹקֵר הַנֶּדֶר מֵעִקָּרוֹ וְהֲרֵי כְּמִי שֶׁלֹּא נָדַר וְחָלָה הַשְּׁנִיָּה לְמַפְרֵעַ, שֶׁהֲרֵי הָרִאשׁוֹנָה כְּמִי שֶׁאֵינָהּ הוֹאִיל וְנִשְׁאַל עָלֶיהָ, וְכֵן כְּשֶׁנִּשְׁאַל עַל הַשְּׁתַּיִם הֲרֵי כְּאִלּוּ אֵינָם וְחָלָה הַשְּׁלִישִׁית לְמַפְרֵעַ: (ח) **אִם לֹא רְאִיתִי גָּמָל פּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר.** כְּלוֹמַר יֵאָסְרוּ כָּל פֵּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי אִם לֹא רָאִיתִי וְכוּ׳: **נָחָשׁ בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד.** כְּתִבְנִית קוֹרַת בֵּית הַבַּד וְצוּרָתָהּ, דְּאִלּוּ כֻּבְעֵי קוֹרַת בֵּית הַבַּד לָא הָווּ שְׁבוּעַת שָׁוְא, דְּאִיכָּא טוּבָא: **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידָךְ.** בְּטוּל מִצְוָה הִיא, דְּהָא חַיָּב לְהָעִיד שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) ׳אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׳:

(ט) **אֲכָלָהּ עֲבַר עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא.** הָכִי קָאָמַר, אֲכָלָהּ עֲבַר אַף עַל שְׁבוּעַת בְּטוּי, דְּמִכִּי נִשְׁבַּע שֶׁאֹכַל כְּכָר זוֹ חַיָּב לְאָכְלָהּ, וְכִי הַדַּר נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַלְנָּה הֲרֵי נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא בֵּין לֹא יֹאכַל בֵּין לֹא יֹאכַל, וְאִי לָא אֲכָלָהּ לֵיהּ חַיָּב שְׁתַּיִם, מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא וְאַף מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי: (י) **בָּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים.** אִיתְּמַר דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי (להלן פ״ד מ״א) שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בָּאֲנָשִׁים וְלֹא בַּנָּשִׁים וְכוּ׳, תָּנָא בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי שְׁנוֹהֶגֶת בְּכָל אֵלּוּ: **בְּרְחוֹקִים וּבִקְרוֹבִים.** כְּגוֹן שֶׁאָפַן לִפְלוֹנִי, בֵּין רְחוֹק בֵּין קָרוֹב: **בְּכָשֵׁרִים וּבִפְסוּלִים.** בְּכָשֵׁר לְעֵדוּת וּבְפָסוּל: **מִפִּי עַצְמוֹ.** שֶׁהוֹצִיא הוּא שְׁבוּעָה מִפִּיו. אֲבָל אִם הִשְׁבִּיעוּהוּ אֲחֵרִים אֲכָלָתְהּ וְלֹא אֲכָלָתְהּ, וְאָמַר לֹא אֲכַלְתִּי וְאָכַל אוֹ לְהֶפֶךְ, פָּטוּר אִם לֹא עָנָה אָמֵן, וְאִם

עָנָה אָמֵן אַחַר שֶׁהִשְׁבִּיעוּ אֲחֵרִים חַיָּב כְּגוֹן שֶׁנָּה, וּמִשְׁמָע שֶׁאִין בָּהֶם הֲנָאָה כְּגוֹן שֶׁאָזַלְתָּ צְרוֹר לַיָּם: **מַרְבִּוי הַכָּתוּב.** ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם׳ (ויקרא ה ד). וּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּרַבִּי עֲקִיבָא דָּרִישׁ בְּכָל הַתּוֹרָה רִבּוּיֵי וּמִעוּטֵי, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרִישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי. רַבִּי עֲקִיבָא דָּרִישׁ ׳אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע׳ (שם), רִבָּה, ׳לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב׳ (שם), מֵעַט, ׳לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא׳, חְזַר וְרִבָּה, רִבָּה וּמֵעַט וְרִבָּה, רִבָּה הַכֹּל, מֵאי רִבָּה, רִב

טָעֲנוּ כֶּסֶף וְזֶה הוֹדָה לוֹ נְחשֶׁת. וְדַוְקָא שֶׁלֹּא טָעֲנוּ אֶלָּא מִשֶּׁקָּל שֶׁתֵּי מָעוֹת כֶּסֶף אוֹ יוֹתֵר, אֲבָל אִם טָעֲנוּ מַטְבֵּעַ כֶּסֶף, חֲרֵי הוֹדָה לוֹ בְּמַטְבֵּעַ: **שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה.** קָא סָבַר טָעֲנוּ חֲמִשִּׁים וּשְׁעוֹרִים וְהוֹדָה לוֹ עַל אַחַת מֵהֶן חַיָּב: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׂיב אֲבֵדָה.** שֶׁהוּא פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה, כְּדִתְנַן (גיטין פ״ה מ״ג) הַמּוֹצֵא תִּקְוֹן הָעוֹלָם. וְדַוְקָא שֶׁאֵין הַבַּן טוֹעֵן וַדַּאי מָנֶה לְאַבָּא בְּיָדְךָ, אֶלָּא שֶׁמָּא, אֲבָל טָעֲנוּ וַדַּאי, וְאָמַר הוּא לֹא הָיָה לוֹ אֶצְלוֹ אֶלָּא חֲמִשִּׁים, חַיָּב שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְתָא, דְּאֵין זֶה מֵשִׂיב אֲבֵדָה: (ב) **מָנֶה לִי בְּיָדְךָ וְאָמַר לוֹ הֵן.** בְּפִנֵּי עֵדִים, וּכְגוֹן שֶׁאָמַר אִתָּם עֵדִי, דְּשׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן מְשֻׁתָּה הָיִיתִי בְּךָ: **פָּטוּר.** מִשְּׁבוּעָה דְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל מֵשִׂיבִין אוֹתוֹ הַשְּׁתָּא: **אֵין לְךָ בְּיָדִי.** לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם: **חַיָּב.** לְשַׁלֵּם, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן בְּשִׁבוּעָה, שֶׁהֲרֵי הֲחָזַק כַּפְרָן, וְהוּא שֶׁכָּפַר בְּבֵית דִּין, אֲבָל שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין לֹא הֶחֱזַק כַּפְרָן: (ג) **אֶלָּא לִיטְרָא כֶּסֶף פָּטוּר.** שֶׁאֵין כָּאן הוֹדָאָה מִמִּין הַטַּעֲנָה: **לֶתֶךְ.** חֲצִי כּוֹר, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְאִין: **כַּדֵּי שֶׁמֶן.** כַּדִּים מְלֵאִים שֶׁמֶן: **וְהוֹדָה לוֹ בְּקַנְקַנִּים.** כַּדִּים רֵיקִים בִּלֹא שֶׁמֶן: **הוֹאִיל וְהוֹדָה בְּמִקְצָת הַטַּעֲנָה.** דַּהֲוָה לֵיהּ כְּמוֹ טָעֲנוּ חֲמֵשׁ וּשְׁעוֹרִים וְהוֹדָה לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן. לְפִיכָךְ כְּשֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא שְׁעוֹרָה אֶחָת הוּא דְּמֵשִׂיב אֲבֵדָה, וְהָכָא נָמֵי הוּא דְּאִי לָאו מִשּׁוּם דְּהוֹדָה לוֹ בְּמִקְצָת הַטַּעֲנָה לֹא הֲוָה מֵשִׂיב אֲבֵדָה, דְּאֵין זֶה מֵשִׂיב אֲבֵדָה אֶלָּא עַל מְנָת

מַסֶּכֶת עֵדֻיּוֹת

פרק א (א) **שַׁמַּאי אוֹמֵר כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּן שֶׁעָתָן. כָּל הַנָּשִׁים** הָרוֹאוֹת דָּם, דַּיָּן שֶׁעָתָן לְטַמֵּא טָהֳרוֹת שָׁנָּגְעוּ בָהֶן מִשָּׁעַת רְאִיָּתָן וְאֵילָךְ, וְלָא אָמְרִינַן מִקַּמֵּי הָכִי נַמִּי הָוָה דָּם וְכָתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם הֶעֱמִידוּהוּ וְהָיְתָה טְמֵאָה מִקַּדָּם, שֶׁכָּל הַנָּשִׁים מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַחִיצוֹן וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא הַדָּם לַחוּץ. וְטַעְמָא דְּשַׁמַּאי דִּלְמָא חַיֵּישׁ דִּלְמָא מִקַּמֵּי הָכִי הָוָה דָּם, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן, לִבּוֹ שֶׁל אָדָם נוֹקְפוֹ תָּמִיד בְּשָׁעַת בִּיאָה, וּפוֹרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ, וְנִמְצָאתָ מְבַטֵּל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה: **מִפְּקִידָה לְפָקִידָה.** בְּדֶרֶךְ הַיּוֹם וּמָצְאָה טְהוֹרָה, וּבְדֶרֶךְ לְסוֹף שָׁבוּעַ וּמָצְאָה טְמֵאָה, חוֹשְׁשִׁים לְמַגָּפָה מִבְּדִיקָה רִאשׁוֹנָה וְאֵילָךְ, שֶׁמָּא עִם סִלּוּק יָדֶיהָ רָאֲתָה וְכָתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם הֶעֱמִידוּהוּ. וּלְבִטּוּל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה לָא חַיְישִׁינַן, דְּדֶרֶךְ לְטַהֲרוֹת הוּא דְּמִטַּמְּאִינַן לְהוּ מִפְּקִידָה לְפָקִידָה, וְלֹא לְבַעְלָהּ. וְשַׁמַּאי אוֹמֵר, אִי מְטַמְּאַת לָהּ לְטַהֲרוֹת, לִבּוֹ נוֹקְפוֹ וּפוֹרֵשׁ נַמִּי מִתַּשְׁמִישׁ: **לֹא כִדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִדְבָרֵי זֶה.** לֹא כִּדְבָרֵי שַׁמַּאי דְּמַקֵּל טְפֵי וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה סָיָג לִדְבָרָיו, וְלֹא כְּדִבְרֵי הִלֵּל שֶׁהִפְרִיז עַל מִדּוֹתָיו וּמַחְמִיר יוֹתֵר מִדַּאי, דְּוַדַּאי כַּלֵּי הַאי יָמִים רַבִּים לָא מוֹקְמִי כְּתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם דָּם: **מִשַּׁעַת רְאִיָּה מִפְּקִידָה לְפָקִידָה.** שְׁנֵי זְמַנִּים הַזְּכָרוּ בְּאִשָּׁה לְטַמֵּא טְהָרוֹת לְמַפְרֵעַ, וְהַלָּךְ אַחַר הַקֹּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶן, אִם מִפְּקִידָה לְפָקִידָה יוֹתֵר עַל מֵעַת לְעֵת, הֲלָךְ אַחַר מֵעַת לְעֵת, וְלֹא תִטַּמֵּא אֶלָּא טְהָרוֹת שֶׁנָּגְעָה מֵאֶתְמוֹל בַּשָּׁעָה הַזֹּאת. וְאִם מֵעַת לְעֵת יוֹתֵר עַל מִפְּקִידָה לְפָקִידָה, כְּגוֹן שֶׁבָּדְקָה עַצְמָהּ שַׁחֲרִית וּמָצְאָה טְהוֹרָה, וְעַרְבִית מָצְאָה טְמֵאָה, לֹא מְטַמְּאִינַן אֶלָּא הָנָךְ דְּמִבְּדִיקָה שַׁחֲרִית וְאֵילָךְ. וְהָלְכָה כְּהַמְחֻמָּרִים: **עַל יַד.** אֵחַר, כְּמוֹ ׳וְעַל יָדוֹ הֶחֱזִיק׳ בְּסֵפֶר עֶזְרָא (נחמיה ג ח), שֶׁהוּא כְּמוֹ ׳וְאַחֲרָיו הֶחֱזִיק׳ (שם פסוק כח): **וְאָם.** קָבוּעַ, שֶׁנִּקְבַּע לָהּ זְמַן הָאוֹרֵת שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וּבְדָקָה בְּשָׁעַת וִסְתָּהּ וּמָצְאָה טְמֵאָה, דַּיֶּהָ שָׁעָתָהּ, וְלָא חַיְישִׁינַן דִּלְמָא מִקַּמֵּי הָכִי הָוָה, דְּוַדַּאי אוֹרַח בִּזְמַנּוֹ בָּא: **וְהַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים חֲרֵי זוֹ כְּפָקִידָה.** תֵּרְתֵּי קָתָנֵי, וְהָכִי קָאָמַר, וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים, כְּלוֹמַר מִצָּוָה עַל כָּל אִשָּׁה לְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁנֵי עֵדִים שֶׁבּוֹדֶקֶת בָּהֶן, אֶחָד לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ וְאֶחָד לְאַחַר תַּשְׁמִישׁ: **חֲרֵי זוֹ כְּפָקִידָה.** הֲעֵד שֶׁלְּאַחַר תַּשְׁמִישׁ חֲרֵי הוּא כִּפְקִידָה: **מִמַּטָּה עַל יַד מֵעֵת לְעֵת וְעַל יַד מִפְּקִידָה לְפָקִידָה.** דְּמַהוּ דִּתֵימָא שֶׁמָּא תִּרְאֶה טִפַּת דָּם כְּחַרְדָּל וּתְחַפֶּנָּה שִׁכְבַת זֶרַע וְלָא לֶהֱוֵי כִּפְקִידָה, קָא מַשְׁמַע לָן מַתְנִיתִין דְּעֵד שֶׁלְּאַחַר תַּשְׁמִישׁ הֲוֵה כִּפְקִידָה. אֲבָל הָעֵד שֶׁלִּפְנֵי תַּשְׁמִישׁ אֵינוֹ כִּפְקִידָה, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִיא מְהוּמָה לְבִיתָהּ, כְּלוֹמַר בְּהוּלָה לְשַׁמֵּשׁ, אֵינָהּ מַכֶּנֶסֶת אוֹתוֹ לְחוֹרִין וְלִסְדָרִין: (ב) **מַקֵּב לְחָפָּה.** עִפָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קֵב חִיבֶּרֶת בְּחֻלָּה: **קַב וּמֶחֱצָה חִיבִּים בְּחָפָּה.** שֶׁהֵן שִׁבְעָה לֹגִין וּבִיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה לְמִדָּה מִדְבָּרִית, וְהוּא עִמָּר לַגְלְגֹּלֶת עֶשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁחָפָּה בְּחֻלָּה, כִּדְכְתִיב (במדבר טו כ) ׳רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵכֶם׳, כְּדֵי עִסָּה מִדָּבָר. וְהוֹסִיפוּ שְׁתוּת בִּירוּשַׁלְמִיּוֹת, וְנִמְצְאוּ שֵׁשׁ מִדְבָּרִיּוֹת נִכְנָסוֹת בְּחֹמֶשׁ יְרוּשַׁלְמִיּוֹת, וְלֹג הַנִּשְׁאָר וּבֵיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה עוֹלִים לְלֹג יְרוּשַׁלְמִי, שֶׁהֵלֹג מִדְבָּרִי שִׁשָּׁה בֵּיצִים, תְּחִנָּם בְּחֹמֶשׁ בֵּיצִים גְּדוֹלִים, נִמְצָא הַלֹּג חָסֵר בֵּיצָה גְּדוֹלָה, הֵן בֵּיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה תַּחַת הַבֵּיצָה גְּדוֹלָה, שֶׁהַחֹמֶשׁ בֵּיצָה שֶׁהוּא שְׁתוּת בֵּיצִים גְּדוֹלִים שֶׁהֵן לֹג גְּדוֹל, הֲרֵי הֵן שִׁשָּׁה לֹגִים גְּדוֹלִים שֶׁהֵן קַב וּמֶחֱצָה: **מִשֶּׁהֻגְדִּילוּ הַמְּדוֹת.** זוֹ הִיא מִדָּה צְפוֹנִית, שֶׁהוֹסִיפוּ שְׁתוּת עַל שֶׁל יְרוּשַׁלְמִית, וְנִמְצְאוּ הַשִּׁשָּׁה לֹגִין חֲמִשָּׁה, שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה רִבְעֵי קַב, שֶׁהַקַּב אַרְבָּעָה לֹגִין: **חֲמִשָּׁה וְעוֹד חֲיִבִים.** דְּקָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי מִדָּה מִדְבָּרִית הָיוּ בֵּיצִים גְּדוֹלוֹת מִשֶּׁלָּנוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים בְּבֵיצָה לְכָל בֵּיצָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים, דְּקַב וּמֶחֱצָה יְרוּשַׁלְמִי שִׁשָּׁה לֹגִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת שֶׁהֵן שִׁבְעָה לֹגִין וּבֵיצָה וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה מִדְבָּרִיּוֹת, הֵן שְׁעוּר חַלָּה, וְהֵן אַרְבָּעִים וְשֵׁשׁ בֵּיצִים וְחֹמֶשׁ בֵּיצָה. וְרַמְבַּ״ם אָזֵן וְחִקֵּר וְתִקֵּן וּבָדַק וּמָצָא שֶׁמִּשְׁקַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים דַּרְמ״ם מִקֶּמַח חִטִּים הוּא שְׁעוּר הַקֶּמַח הַחָבִיב בְּחַלָּה, וּמִשְׁקַל הַדַּרְמ״ם יְדוּעַ בְּמִצְרַיִם הַיּוֹם וּבְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא מִשְׁקַל שִׁשִּׁים וְאַרְבַּע גְּרָגִירֵי שְׂעוֹרוֹת בְּקֵרוּב: (ג) **הֵין.** שְׁנַיִם עֶשֶׂר לֹגִין: **פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה.** אִם נָפְלוּ בְּתוֹכוֹ קֹדֶם שֶׁנִּשְׁלַם שִׁעוּרוֹ. אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּשְׁלַם, אֲפִלּוּ הִשְׁלִיךְ לְתוֹכוֹ כָּל מַיִם שֶׁאוֹבִים שֶׁבָּעוֹלָם שׁוּב אֵינָן פּוֹסְלִים: **שֶׁחֲיָב אָדָם לוֹמַר בְּלָשׁוֹן רַבּוֹ.** כְּלוֹמַר ׳הֵין׳ אֵינוֹ לְשׁוֹן מִשְׁנָה אֶלָּא לְשׁוֹן תּוֹרָה, אֶלָּא כָּךְ שָׁמַע מֵרַבּוֹתָיו שֶׁמִּעָיָה וְאַבְטַלְיוֹן גְּרֵי צֶדֶק לֹא הָיוּ יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִפִּיהֶן מִלַּת ׳הֵין׳, וְהָיוּ אוֹמְרִים ׳אִין׳ בִּמְקוֹם ׳הֵין׳, כְּדֶרֶךְ בְּנֵי אֱדוֹם עַד הַיּוֹם שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהַחֲזִיק בְּאוֹתִיּוֹת [אחה״ע], וְהָיָה הַלֵּל גַּם הוּא אוֹמֵר ׳אִין׳, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ רַבּוֹתָיו שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן גְּרֵי צֶדֶק אוֹמְרִים: **גַּרְדִּיִים.** אוֹרְגִים: **מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת.** הִזְכִּיר הַתַּנָּא שָׁם אַמְנוּתָן וְשָׁם שְׁכוּנָתָן, לוֹמַר לְךָ שֶׁלֹּא יִמְנַע אָדָם עַצְמוֹ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ, שֶׁאֵין לְךָ אַמְנוּת פְּחוּתָה מִן הַגַּרְדִּי, שֶׁאֵין מַעֲמִידִים הַיְמָנוּ לֹא מָלֵךְ וְלֹא כֹּהֵן גָּדוֹל (קידושין פב.), וְאֵין שֹׁעַר בִּירוּשָׁלַיִם פְּחוּתָה מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת, וְהִכְרִיעוּ בְּעֵדוּתָן לְכָל חִכְמֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) **שֶׁלֹּא יֵהָא אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו.** שֶׁלֹּא יֵהָא סָרְבָן לַעֲמֹד קָמָּם בְּסִבָּרָתוֹ: **אָבוֹת הָעוֹלָם.** הִלֵּל וְשַׁמַּאי: (ה) **וְיִסְמֹךְ עָלָיו.** כְּלוֹמַר שֶׁעָשָׂה כְּדִבְרֵי הַיְחִיד וְהִנִּיחַ דַּעַת הָרַבִּים: **אֵין בֵּית דִּין.** אַחֵר, שֶׁיַּעֲמֹד אַחֲרָיו, **יָכוֹל לְבַטֵּל דִּבְרֵי בֵּית דִּין הָרִאשׁוֹן,** שֶׁעָשָׂה כְּדִבְרֵי הַיְחִיד, **עַד שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן, בְּחָכְמָה,** הֵינוּ שֶׁרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁל בֵּית דִּין הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה גָּדוֹל בְּחָכְמָה מֵרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁל רִאשׁוֹן. **וּבְמִנְיָן,** שֶׁיִּהְיוּ מִנְיַן הַתַּלְמִידִים שֶׁבְּיִשִּׁיבָה שֶׁל אַחֲרוֹן מְרֻבִּים מִמִּנְיַן הַתַּלְמִידִים שֶׁבְּיִשִּׁיבָה שֶׁל רִאשׁוֹן: (ו) **לָמָּה מַזְכִּירִין דִּבְרֵי הַיְחִיד בֵּין הַמְרֻבִּין.** כְּדֵי לְבַטְּלָן. יָחִיד שֶׁלֹּא עָשָׂה שׁוּם בֵּית דִּין כְּדִבְרָיו, וְהֵן דְּחוּיִין וּבְטֵלִין, לָמָּה מַזְכִּירִין אוֹתָן כְּלָל. וּמִשְּׁנֵי שֶׁאִם יֹאמַר אָדָם כָּךְ אֲנִי מְקַבֵּל, וְיִתְמַהּ כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵין עוֹשִׂין כְּקִבָּלָתוֹ, יֹאמְרוּ לוֹ כְּדִבְרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי שָׁמַעְתָּ, וְנִדְחוּ דְּבָרָיו: (ז) **רַבִּע עֶצְמוֹת.** רֹבַע קַב שֶׁל עֲצָמוֹת הַמֵּת מְטַמְּאִים בְּאֹהֶל, וּפָחוֹת [מֵרֹבַע] אֵין מְטַמְּאִין אֶלָּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא אֲבָל לֹא בְּאֹהֶל, וְסָבְרִי בֵּית שַׁמַּאי דִּרֹבַע קַב מְטַמְּאִים וַאֲפִלּוּ הֵן מִמֵּתִים הָרַבֵּה: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים רֹבַע עֶצְמוֹת מִן הַגְּוִיָּה.** כְּלוֹמַר, מִגּוּף אֶחָד שֶׁל מֵת אֶחָד, וְלֹא מִמֵּתִים הָרַבֵּה. וַאֲפִלּוּ שֶׁל מֵת אֶחָד אֵין מְטַמְּאִין עַד שֶׁיִּהְיֶה בְּרֹבַע הַקֵּב **רֹב בְּנְיָן דְּהַיְנוּ רֹב גַּדְּל הַגּוּף, אוֹ רֹב** מִנְיַן עַצְמוֹתָיו שֶׁל אָדָם, וְיִהְיוּ מֵאָה עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה עֲצָמוֹת, שֶׁמִּנְיַן עַצְמוֹתָיו שֶׁל אָדָם רמ״ח: **אֶפִלּוּ מֵעֵצֶם אֶחָד.** אִם עֶצֶם אֶחָד שֶׁל מֵת מְמַלֵּא רֹבַע קַב, מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. **וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל:** (ח) **כַּרְשִׁינֵי תְּרוּמָה.** בְּעַרְבֵי קוֹרִין לָהּ כרסנ״א, וְהֵם מַאֲכַל לִגְמַלִּים, וְאֵין בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין מֵהֶם אֶלָּא מִדְּחַק בְּשָׁנוֹת רְעָבוֹן, וּמִפְּרִישִׁין מֵהֶם תְּרוּמָה, הוֹאִיל וְנֶאֱכָלִים לְאָדָם לְפָרָקִים עַל יְדֵי הִדְּחָק, וְאֵינָהּ קְדוֹשָׁה כִּשְׁאָר תְּרוּמוֹת: **שׁוֹרִין.** אוֹתָן בְּמַיִם: **וְשָׂפִין.** עַל (בשרן) [הַבָּשָׂר]: **בְּטָהֳרָה.** בִּנְטִילַת יָדַיִם, כְּדֵין כָּל שְׁאָר אֳכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁסְּתָם יָדַיִם שְׁנִיּוֹת הֵן וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה: **וּמַאֲכִילִין.** לַבְּהֵמָה: **בְּטָמְאָה.** וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ אִם מְטַמֵּא אוֹתָן בְּיָדַיִם בְּשָׁעָה שֶׁמַּאֲכִילָן לַבְּהֵמָה, אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ מַאֲכִילָן לַבְּהֵמָה, אִסּוּר לְטַמְּאָן בְּיָדַיִם: **שׁוֹרִין בְּטָהֳרָה.** שֶׁשְּׁרִיָּתָן בְּמַיִם מַכְשִׁירָתָן לְקַבֵּל טֻמְאָה, וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֹגַע שֶׁהַכְשִׁירוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה: **כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּטָמְאָה.** וַאֲפִלּוּ הַשְׁרָיָה. **וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל:** (ט) **הַפּוֹרֵט סֶלַע מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְעוֹת נֶחֱשָׁת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּבָא לְפָרְטָן בְּסֶלַע כְּסָף לְהַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי מִשְׂאוֹי הַדָּרֶךְ: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בְּכָל הַפָּלַע מְעוֹת.** אִם בָּא לְפָרְטָן, יָכוֹל הוּא לִפְרֹט לִפָּלֵן, וְנוֹתֵן מְעוֹת בְּשִׁבְעִיל כָּל הַפָּלַע: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים.** לֹא יִפְרֹט אֶלָּא חֲצִי סֶלַע, שֶׁכָּשֶׁיְּבוֹאוּ לִירוּשָׁלַיִם יִהְיֶה צָרִיךְ לִפְרוֹטוֹת מִיָּד לִקְנוֹת צָרְכֵי סְעוּדָה, וְאִם יְרוּצוּ הַכֹּל אֵצֶל שֶׁלְּחָנֵי לִפְרֹט יוֹקִירוּ הַפְּרוּטוֹת, וְנִמְצָא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד, לְפִיכָךְ יֹשֶׁא פְּרוּטוֹת עִמָּהֶן לְהוֹצִיא בְּמִקָּצָת, וְלִכְשֶׁיִּכְלוּ יִפְרֹט בַּכֶּסֶף שֶׁבְּיָדוֹ מְעט מְעט. שֶׁכָּל הוּא חֲצִי סֶלַע: **אֵין מְחַלְּלִין כֶּסֶף וּפְרוּטוֹת עַל כֶּסֶף.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲצִי דִּינָר כֶּסֶף שֶׁל מַעֲשֵׂר, וּפְרוּטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שָׁוִים חֲצִי דִּינָר, לֹא יְצָרְפֵם יַחַד לְחַלְּלָם עַל דִּינָר: **וְחֲכָמִים מַתִּירִים.** בְּכֹהֲנֵי גִּנְזָא עַל יְדֵי צְרוּף פְּרוֹטוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חֲצִי דִּינָר כֶּסֶף. אֲבָל לְחַלֵּל דִּינָר כֶּסֶף, וּפְרוֹטוֹת שָׁוִין דִּינָר, עַל חֲצִי סֶלַע שֶׁהוּא שְׁנֵי דִּינָרִין, מוֹדִים חֲכָמִים שֶׁאֵין מְחַלְּלִים. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** (י) **הַפּוֹרֵט סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם.** שֶׁהָיָה מַחֲלִיף סֶלַע שֶׁבְּיָדוֹ וְנוֹטֵל פְּרוּטוֹת לְהוֹצִיאָם לְצָרְכֵי סְעוּדַת מַעֲשֵׂר: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים.** אִם בָּא לְהַחֲלִיף כָּל הַסְּלָעִים שֶׁבְּיָדוֹ בְּמָעוֹת יַחֲלִיף: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים.** לֹא יַחֲלִיף אֶלָּא חֲצִי, שֶׁמָּא לֹא יִשְׁהֶה בָּעִיר עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת כֻּלָּן, וְיִפָּקְדֵם בָּעִיר עַד רֶגֶל אַחַר, וְהַפְּרוּטוֹת מִתְעַפְּשׁוֹת. וְאִם יַחְזֹר וְיַחֲלִיפֵם בִּסְלָעִים נִמְצָא שֶׁלֶּחָנֵי מִשְׂתַּכֵּר שְׁתֵּי פְּעָמִים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִפְסָד: **הַדָּנִים כְּפָנִי חֲכָמִים.** שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא וְחָנָן הַמִּצְרִי: **בְּשָׁלֹשָׁה דִּינָרִים כֶּסֶף וּבְדִינָר מָעוֹת.** הַסֶּלַע הוּא אַרְבָּעָה דִּינָרִים, וּכְשֶׁבָּא לְהַחֲלִיף הַסֶּלַע לֹא יִקַּח אֶלָּא בְּדִינָר אֶחָד פְּרוּטוֹת, וּשְׁלֹשָׁה דִּינָרִים יִהְיוּ כֶּסֶף: **וּבָרְבִיעִית כֶּסֶף בְּרְבִיעִית מָעוֹת.** בְּדִינָר רְבִיעִי שֶׁל כֶּסֶף, לֹא יִקַּח אֶלָּא בְּרְבִיעִיתוֹ מָעוֹת שֶׁל נְחֹשֶׁת וּשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים כֶּסֶף, שֶׁנִּמְצָא לוֹקֵחַ מָעוֹת אֶחָד מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר בְּסֶלַע בִּלְבַד: **אַרְבָּעָה אַסְפְּרִי כֶּסֶף.** הַדִּינָר חֲמִשָּׁה אספר״ן, וּמַטְבֵּעַ הוּא בְּאֶרֶץ יָוָן שֶׁעַד הַיּוֹם קוֹרִין לוֹ אספר״ן, נִמְצָא הַסֶּלַע עֶשְׂרִים אספר״ן, כְּשֶׁהוּא מְחֻלָּל (ב)[הַדִּינָר יְחֻלְּנוּ עַל אַרְבָּעָה אספר״ן כֶּסֶף וְאספר״ן אֶחָד נְחֹשֶׁת, נִמְצָא לוֹקֵחַ נְחֹשֶׁת אֶחָד מֵעֶשְׂרִים בְּסֶלַע בִּלְבַד: **יַנַּיחֲנָה בַּחֲנוּת וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ.** לֹא יַחֲלֹל כְּלָל עַל פְּרוּטוֹת, שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיַעֲשֶׂה אוֹתָן חֻלִּין, אֶלָּא יַנִּיחַ הַסֶּלַע אֵצֶל הַחֲנָנִי וְיֹאכַל כְּנֶגְדָּהּ עַד שֶׁתִּכָּלֶה. **וַהֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל בִּלְבַד:** (יא) **שֶׁנִּטַּל חִפּוּיָיו.** רִבּוּיֵי פֵּרוּשׁ מִלְּשׁוֹן חָפֵי פּוֹתַחַת (שבת פא.), שֶׁהֵם הַשִּׁנַּיִם הַבּוֹלְטִים מִן הַמַּפְתֵּחוֹת שֶׁנּוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ יִשְׂמָעֵאל, אַף כְּאָן רְגִילִים לַעֲשׂוֹת בְּכִסֵּא שֶׁל כַּלָּה כְּמִין שִׁנַּיִם בּוֹלְטִים כְּדֵי שֶׁיִּסְמְכוּ עֲלֵיהֶן. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ חִפּוּיָיו, פְּתוּחִין וְצִיּוּרִין שֶׁעוֹשִׂים מַעֲצִים אוֹ מַאֲבָנִים וּמְדַבְּקִין אוֹתָן בְּכִסֵּא הַכַּלָּה: **בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִים.** דְּאָמְרִי חֲזִי לִישִׁיבָה: **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין.** דְּלָא חֲזִי לְכַלָּה, וְהֵוִי כִּנְשִׁבָּר: **אַף מַלְבֵּן הַכִּפֵּא טָמֵא.** כְּלוֹמַר אַף מַלְבֵּן הַכִּפֵּא בִּכְנֵי עַצְמוֹ בִּלְא הַכִּפֵּא וּבִלְא חִפּוּיָיו טָמֵא. מַלְבֵּן, צוּרַת לְבֵנָה מְרֻבַּעַת עוֹשִׂין עַל הַכִּפֵּא וְיוֹשְׁבִין עָלָיו: **כִּפֵּא שֶׁקִּבְּעוֹ בָּעֲרֵבָה.** הֵבִיא כִּפֵּא מִמָּקוֹם אֶחָד וּקְבָעוֹ בָּעֲרֵבָה דֶּרֶךְ יְשִׁיבָתוֹ, וַעֲרֵבָה אֵינָהּ טְמֵאָה מִדָּרָס, דְּחֲזָיָא לְיֹשֶׁב וְלֹא לֵישֵׁב עָלֶיהָ: **בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין.** דְּלָא בָּטֵל כִּפֵּא לְגַבֵּי עֲרֵבָה: **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין.** מִמִּדְרָס, דְּבָטֵל כִּפֵּא לְגַבֵּי עֲרֵבָה. אֲבָל כִּפֵּא הָעֲשׂוּי בְּגוּף הָעֲרֵבָה עַצְמָהּ, מוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל דְּטָהוֹר: **שַׁמַּאי אוֹמֵר.** אַף כִּפֵּא הָעֲשׂוּי בָּעֲרֵבָה עַצְמָהּ טָמֵא מִדָּרָס: (יב) **אֶלָּא בָּבָאָה מִן הַקָּצִיר.** כְּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה שֶׁהָלְכוּ בְּנֵי אָדָם לִקְצֹר חִטִּין וּנְשָׁכוֹ נָחָשׁ לְאָחָד מֵהֶן וּמֵת, וּבָאָה וְהוֹדִיעָה בְּבֵית דִּין, וְשָׁלְחוּ וּמָצְאוּ כְּדָבָרֶיהָ, וְלֹא הִתִּירוּ אֶלָּא דַּוְקָתוֹ שֶׁיֵּהָא הַדָּבָר קָרוֹב, אֲבָל מִמְּדִינַת הַיָּם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת: **אֶלָּא בְּדוֹקָה.** מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר מִקּוֹמוֹת: **שֶׁאֵין הָאֹהָלִים נִבְנָסִין.** לְנַחֲלַת בַּעְלָהּ, דִּרְחָמָנָא אָמַר (דברים יט טו) ׳עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים׳. וְגַבֵּי נְשׂוֹאִין דִּידָהּ הוּא דַּאֲקִילוּ מִשּׁוּם עִגּוּנָהּ: **מִפְּפֹר כְּתָבָתָהּ.** מִנֶּפֶשׁ שֶׁהִתְקִינוּ לִכְתֹּב בִּשְׁטָר כְּתֻבָּה: (יג) **כְּשֶׁתִּנָּשֵׂאי לְאַחֵר.** הֲרֵי הִיא נִשֵּׂאת, וְאִם כֵּן תִּטֹּל כְּתֻבָּתָהּ: (יג) **מִי שֶׁחָצְיוֹ עֶבֶד וְחָצְיוֹ בֶּן חוֹרִין.** כְּגוֹן עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִים וְשִׁחְרְרוֹ אֶחָד מֵהֶן. אִי נַמִּי שֶׁקִּבֵּל רִבּוֹ מִמְּנוּי חֲצִי דְּמָיו, וְשִׁחְרֵר חֶצְיוֹ בְּאוֹתָן הַדָּמִים: **תִּקְנָתָם אֶת רַבּוֹ.** שֶׁאֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם: **לְשָׁא שְׁפָחָה אֵינוֹ יָכוֹל.** מִפְּנֵי צַד עֲבָדוּת שֶׁבּוֹ: **בַּת חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל.** מִפְּנֵי צַד עֲבָדוּת שֶׁבּוֹ: **כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה בֶּן חוֹרִין.** וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה עֶבֶד שֶׁל מָאָה שֶׁחָפִין וְאָחַד מֵהֶם שִׁחְרְרוֹ, שֶׁכּוֹפִין אֶת כֻּלָּם לְשַׁחְרְרוֹ: (יד) **כֻּלִּי חֶרֶם מַצִּיל עַל הַכֹּל.** כְּלִי חֶרֶס הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל, מַצִּיל עַל כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ כְּשֶׁהוּא בְּאֹהֶל הַמֵּת, וְלֹא יִטְמָא כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, דִּכְתִיב (במדבר יט טו) ׳וְכֹל כְּלִי פָתוּחַ אֲשֶׁר אֵין צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא׳, הָא יֵשׁ עָלָיו צָמִיד פָּתִיל טָהוֹר הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, לָא שָׁנָא כֵּלִים וְלָא שָׁנָא אֳכָלִין וּמַשְׁקִין, וּבִכְלִי חֶרֶס הַנָּתוּב מִדַּבֵּר, דִּכְתִיב ׳וְכֹל כְּלִי פָתוּחַ׳, בְּמִי שֶׁמְּטַמֵּא דֶּרֶךְ פְּתִיחָתוֹ וְאֵינוֹ מְטַמֵּא דֶּרֶךְ גֹּבּוֹ: **אֵינוֹ מַצִּיל אֶלָּא עַל אֳכָלִין וּמַשְׁקִין וְעַל כְּלֵי חֶרֶס.** אֲבָל עַל שְׁאָר כֵּלִים אֵינוֹ מַצִּיל כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: **מִפְּנֵי מָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא טָמֵא עַל גַּב עַם הָאָרֶץ.** שֶׁכָּל הַנִּמְצָא אֵצֶל עַמֵּי הָאָרֶץ בֵּין כֵּלִים בֵּין אֳכָלִים וּמַשְׁקִין כֻּלָּן בְּחֶזְקַת טְמֵאִין, לְפִי שֶׁאֵינָם בְּקִיאִים בְּהִלְכוֹת טֻמְאָה וְטָהֳרָה וְחוֹשְׁבִין עַל טָמֵא שֶׁהוּא טָהוֹר: **וְאֵין כְּלִי מַצִּיל עַל כְּלִי.** אֵין מַצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה אֶלָּא כְּלִי טָהוֹר בִּלְבַד, אֲבָל כְּלִי טָמֵא אֵינוֹ מַצִּיל עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, וְכֵלִים שֶׁל עַם הָאָרֶץ הוֹאִיל וּבְחֶזְקַת טְמֵאִים הֵן אֵינָן מַצִּילִין: **לְעַצְמוֹ טְהָרָנוּ.** לְעַם הָאָרֶץ לְבַדּוֹ טְהָרָנוּ, וְלֹא חִיְישִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי חָבֵר לְאִשְׁתַּמּוּשֵׁי בָּהוּ, הִלְכָךְ עֲשׂוּ לְכֹל, וְאָמְרוּ דְּאֵין כְּלִי שֶׁטָּף נִצּוֹל בְּצָמִיד פָּתִיל לֹא בְּשֶׁל חָבֵר וְלֹא בְּשֶׁל עַם הָאָרֶץ. וְאִם בָּאוּ לִגְזֹר שֶׁלְּעוֹלָם כְּלִי חֶרֶס שֶׁל עַם הָאָרֶץ לֹא יַצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל לְפִי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טָמֵא וְאֵין כְּלִי טָמֵא מַצִּיל, לֹא הָיוּ עִמֵּי הָאֲרָצוֹת מְקַבְּלִין מֵהֶן, לְפִי שֶׁהֵן סְבוּרִין שֶׁהֵן בְּקִיאִין וְשׁוֹמְרִים כְּלֵיהֶם בְּטָהֳרָה וְכֵלִים שֶׁלָּהֶם מַצִּילִין:

פרק ב (א) **רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים הָעִיד. מַשְׁרֹאַ אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְ

רבינו עובדיה

חֲרַבִּים הִיא, שֶׁהֲעַזָּרָה דֵּין רִשּׁוּת הֲרַבִּים יֵשׁ לָהּ לְעִנְיַן טֻמְאָה, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סְפֵקוֹ טָהוֹר: **וְהַבָּשָׂר טָמֵא.** דְּוַדַּאי נָגְעָה בּוֹ טֻמְאָה. וּמִתְנִיתִין אֵיירֵי בְּבָשָׂר שֶׁהֶעֱבִירָהּ בְּנָהָר סָמוּךְ לִשְׁחִיטָתָהּ, וַעֲדַיִן מְשֻׁקָּה טוֹפֵחַ עָלֶיהָ, שֶׁהַכָּשֵׁר הַבָּשָׂר לְקַבֵּל טֻמְאָה בְּאוֹתָן הַמַּיִם, דְּאִי לָאו הָכִי לֹא הָיָה הַבָּשָׂר טָמֵא, וְאַף עַל פִּי שֶׁרוֹחֲצִים אוֹתוֹ בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם בָּעֲזָרָה, דְּכָל מַשְׁקֶה בֵּית מִטְבָּחָיָא דֶּכֶן וְאֵין מַכְשִׁירִין אֶת הַבָּשָׂר לְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאִי קַשְׁיָא הֵיאַךְ הִבְשָׂר טָמֵא וְהַיָּדַיִם טְהוֹרוֹת, וְהָלֹא אֶכָלִין מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם מִדְּרַבָּנָן. הָא לָא קַשְׁיָא מִידֵי, דְּקָיְמָא לָן (פסחים יט.) אֵין טֻמְאַת יָדַיִם בְּמִקְדָּשׁ, שֶׁפְּשָׁגְזוּ עַל טֻמְאַת יָדַיִם לֹא גָּזְרוּ בָּהּ בְּמִקְדָּשׁ: (ד) **בַּבָּרָם.** שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת שֶׁל חֲכָמִים, כְּכָרֶם זוֹ הַנְּטוּעָה שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת שֶׁל גְּפָנִים: **עַל בִּיצָה טְרוּפָה.** בְּקֵעָרָה, שֶׁנִּתְעָרְבָה הַחֶלְבּוֹן וְהַחֶלְמוֹן יַחַד. **וְנִתּוּנָה עַל גַּבֵּי הַיָּרָק,** וְנָגַע טָבוּל יוֹם בְּבֵיצָה, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא חֲלִין דְּאִין שֵׁיָּךְ תְּרוּמָה בְּבֵיצָה, וּטְבוּל יוֹם אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּחֻלִּין, אֲפִלּוּ הָכִי חֲבוּר וְנִפְסָל הַיָּרָק כְּאִלּוּ נָגַע בּוֹ: **אִם יֵשׁ בָּהּ כְּמֵלָּא בּוֹצֵר וְסָלּוֹ.** אִם הַגְּפָנָה גְּדוֹלָה כְּשִׁעוּר שֶׁיַּעֲמֹד בָּהּ בּוֹצֵר הָעֲנָבִים עִם סָלּוֹ, שֶׁמְּכָנִיס הָעֲנָבִים לְתוֹכוֹ כְּשֶׁהוּא מְלַקֵּט הָעֲנָבִים מִכָּל צְדָדֵי הָעֲרִיס: **תִּזָּרֵעַ.** הַגְּפָנָה. וְהוּא שֶׁיִּרְחִיק הַזֶּרַע מִן הַגְּפָנִים כְּדֵי עֲבוֹדַת הַכָּרֶם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה טְפָחִים לְכָל רוּחַ, וְזוֹרֵעַ הַשְּׂאוֹר: **וְאִם לָאו.** שֶׁאֵין הַגְּפָנָה גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ: **לֹא תִזָּרֵעַ.** וְאַף עַל פִּי שֶׁמְּפַרְחִיק כְּדֵי עֲבוֹדַת הַכָּרֶם, מִפְּנֵי שֶׁהַזֶּרַע נִרְאֶה עִם הַכֶּרֶם כְּאִלּוּ הֵם כִּלְאַיִם: (ה) **וּפַרְשָׁן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** אֵימָתַי חַיָּב וְאֵימָתַי פָּטוּר: **אִם לַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה חַיָּב.** מִשּׁוּם בּוֹנֶה: **וְאִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לְחָה פָּטוּר.** דִּמְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לִגּוּפָהּ הִיא, שֶׁהַפֶּתַח הִיא הַמְּלָאכָה, וְזוֹ אֵינָהּ צְרִיכָה לִהְיוֹת לָהּ פֶּתַח מֵעִכְשָׁו, וְאֵין כָּאן אֶלָּא אִסּוּרָא דְּרַבָּנָן, וּמִשּׁוּם צַעֲרָא לָא גָּזְרוּ, וְהֵנֵי פָּטוּר וּמַתָּר: **אִם מִתְעַפֵּק שֶׁלֹּא יִשְׁכְּנוּ פָּטוּר.** דְּאֵינוּ צָרִיךְ לְגוּפוֹ שֶׁל דָּבָר הַנִּצּוֹד, וְאִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיַּעֲמֹד וְלֹא יִשְׁכְּנוּ לֹא הָיָה צָד, וּבְהַאי נָמֵי לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן, וְהֵנֵי פָּטוּר וּמֻתָּר: **לְפָסִין אֵירוֹנִיּוֹת.** כְּלֵי חֶרֶס סְתוּמִים עֲשׂוּיִין כְּמִין כַּדּוּר חָלוּל מִבַּפְּנִים, וּלְאַחַר שֶׁמְּלַבְּנִים אוֹתוֹ בְּכִבְשָׁן חוֹתְכִים אוֹתוֹ בְּאֶמְצָעוֹ, וְהוּא נַעֲשֶׂה שְׁנֵי כֵּלִים: **טָהוֹרוֹת בְּאָהֶל הַמֵּת.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חֻתְּכוּהוּ, דִּכְלִי חֶרֶס אֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה מִבֵּחוּץ, כְּדִכְתִיב (במדבר יט טו) 'וְכֹל כְּלִי פָּתוּחַ, דֶּרֶךְ פְּתִחוֹ מְשַׁמֵּא וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּא מִגַּבּוֹ, וְהָאי אֵין לוֹ אֲוִיר: **וְטֻמְאוֹת בְּמֵי חַיָּב.** בְּטֻמְאַת הֶסֵּט. שֶׁאִם נִתְטַלְטְלוּ אוֹ נִתְנַעֲנְעוּ מִמֶּשֶׁא הַזֵּב טְמֵאִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶם אֲוִיר: **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן.** דְּחֲתִיכָה שֶׁחוֹתְכִין אוֹתָן בְּאֶמְצָעָן זוֹ הִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן. וְאֵין הַלָּבָה כִּרְבִי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק, אֶלָּא לְבוּיֵן בְּכִבְשָׁן הוּא גְּמַר מְלַאכְתָּן. וְהַלָּבָה מְשַׁמְּאוֹת בְּמֶשֶׁא הַזֵּב אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁחֻתְּכוּ: (ו) **מְלִילוֹת.** שִׁבֳּלִים שֶׁלֹּא בִּשְּׁלוּ כָּל צָרְכָּן, וְטוֹלְעָנָן בְּאֲבָנִים וּמַשְׁקֶה זָב מֵהֶן, וְטוֹבֵל בּוֹ: **וְגָמַר.** מֵאַחַר שֶׁרִסְּקָן וְכִתְּתָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת, יִגְמֹר וְיֹאכַל בְּשַׁבָּת. וְלָא דְּמֵי לְמַשְׁקִים שֶׁזָּבוּ שֶׁאֲסוּרִין גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִסְחֹט (שבת פכ״ב מ״א), דְּהָכָא אֲפִלּוּ יִסְחֹט לֵיכָא אִסּוּרָא דְּאוֹרַיְתָא, מִשּׁוּם דְּמַשְׁקִים אֹתוּ מִמֵּילָא: **לֹא יִגְמֹר.** כְּדֵי לֶאֱכֹל לְאַחַר שֶׁקָּדַשׁ הַיּוֹם, דְּאֲסוּרִין כְּשֶׁאָר מַשְׁקִים שֶׁזָּבוּ. **וְהַלָּבָה כְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל.** (ז) **עִיר שֶׁל זָהָב.** עֲטָרָה זָהָב עֲשׂוּיָה כְּמִין עִיר צוּרַת יְרוּשָׁלַיִם. וְלָא חֵיישִׁינַן דִּלְמָא שָׁלְפָא וּמְחָרְיָא וְאָתְיָא לְאָתוֹיֵי אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **וּמִפְרִיחֵי יוֹנִים.** מִין מִמִּינֵי הַשָּׁחוֹק, אִם תַּקְדִּים יוֹנָתְךָ לְיוֹנָתִי אֶתֵּן לְךָ כָּךְ וְכָךְ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁמְּגַדֵּל יוֹנָה מְלֻמֶּדֶת לְהָבִיא יוֹנִים לְבֵית בְּעָלֶיהָ, וְיֵשׁ בָּהֶן גְּזֵל מִשּׁוּם דְּרַבִּי שָׁלוֹם וְלֹא גְּזֵל גָּמוּר: **סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע סָפֵק טָהוֹר.** מִשּׁוּם דְּטֻמְאָה עוֹבֶרֶת הִיא וְאֵינָהּ נָחָה בַּמָּקוֹם, הִלְכָךְ סְפֵקוֹ טָהוֹר וַאֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד: (ח) **סַנְדָּל שֶׁל סְיָדִין.** מִנְעָל שֶׁל עֵץ, שֶׁנּוֹעֲלִין בִּרְגְלֵיהֶם הַמִּתְעַסְּקִים בַּסִּיד לְהָגֵן עַל רַגְלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִשְׂרְפוּ בַּסִּיד. וְאִם נָעַל אוֹתוֹ הַזֵּב, טֻמְאָה מִדְּרַס: **וְעַל שְׁנֵי תִנּוּר אַרְבָּעָה.**

מַסֶּכֶת עֵדִיּוֹת

דּוֹר רְבִיעִי, הוּא הַקֵּץ שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: (י) **שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה מִדֵּי חָדָשׁ בְּחָדְשׁוֹ.** כְּשֶׁיָּבוֹא חֹדֶשׁ בְּאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ שֶׁמֵּת בּוֹ, יֵצֵא מִגֵּיהִנֹּם וְיָבוֹא לְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנַי ה׳: **שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ.** כְּלוֹמַר, לְאַחַר שֶׁיִּהְיֶה בְּגֵיהִנֹּם כָּל כָּךְ יָמִים כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ מִיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח דְּאִקְּרֵי שַׁבָּת, דִּכְתִיב (ויקרא כג טו) 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת' וְגוֹ', עַד עֲצֶרֶת שֶׁהוּא 'מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת' (שם פסוק טז), יֵצֵא מִגֵּיהִנֹּם וְיָבוֹא לְהִשְׁתַּחֲווֹת:

פרק ג (א) **כָּל הַמְּטַמְּאִין בְּאֹהֶל.** כְּגוֹן הַמֵּת וְהַנֶּצַע וּמְלֹא תַרְוָד רָקָב, וְכָל אוֹתָן הַשְּׁנוּיִין רֵישׁ פֶּרֶק ב׳ דְּאָהֳלוֹת: **שֶׁנִּחְלְקוּ.** שְׁעוּרֵיהֶן לַחֲצָאִים: **וְהִכְנִיסָן.** לְשֶׁהֵן מְחֻלָּקִין: **לְתוֹךְ הַבַּיִת.** דְּהֵיְינוּ לְתוֹךְ אֹהֶל אֶחָד: **רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הָרְכִינַס מְטַהֵר.** דְּסָבַר לָא מִצְטָרְפִי לְכִשְׁעוּר: **הַנּוֹגֵעַ בְּכַחֲצֵי זֵיתִים מִן הַנִּבְלָה.** [פָּתַח בְּאֹהֶל] וּמְפָרֵשׁ נִבְלָה, לוֹמַר לְךָ דְּכִי הֵיכִי דְּסָבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי דּוֹסָא שְׁאָר מִצְטָרְפִין לְטֻמְאַת אֹהֶל, הָכִי נָמֵי סְבִירָא לֵיהּ שְׁאָר מִצְטָרְפִין לְטֻמְאַת מַגָּע וּמַשָּׂא, בֵּין בְּמַת בֵּין בִּנְבֵלָה: **הַנּוֹגֵעַ בְּחַצִי זַיִת וּמַאֲהִיל עַל חֲצִי זַיִת.** שֶׁהַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת טָמֵא כְּאִלּוּ הָיָה עִם הַמֵּת בָּאֹהֶל. וְכָל הָנָךְ מַאֲהִיל דְּרִישָׁא, בְּטֻמְאָה רְצוּפָה אֲיֵירֵי (חולין קכה:), שֶׁאֵין בֵּין הַטֻּמְאָה וּבֵין הָאֹהֶל פּוֹתֵחַ טֶפַח בֵּין הַטֻּמְאָה וְהָאֹהֶל מִדּוֹ מִדַּת רַבָּנָן דְּטָהוֹר וְאֵין מִצְטָרְפִין, וְאָמַר אֵיהוּ דְּאִי בְּזוֹ פְּלִיגִי רַבָּנָן עַל רַבִּי דּוֹסָא וְאָמְרִי דִּנְגִיעָה וְאֹהֶל חַד שְׁמֵהּ הוּא, הִלְכָךְ מִצְטָרְפִין לְכִשְׁעוּר וּמְטַמְּאִין. וְאֵין **הַלָּבָה כְּרִבִּי מֵאִיר:** **חוּץ מִן הַמַּגָּע עִם הַמַּשָּׂא.** כְּגוֹן שְׁנֵּגַע בַּחֲצִי זַיִת וְהִסִּיט חֲצִי זַיִת: **וְהַמַּשָּׂא עִם הָאֹהֶל.** שֶׁהִסִּיט חֲצִי זַיִת וְהֶאֱהִיל עַל חֲצִי זַיִת: **מִשָּׁם אֶחָד.** כְּגוֹן מַגָּע וּמַגָּע, מַשָּׂא וּמַשָּׂא, אֹהֶל וְאֹהֶל: (ב) **אֲבָל פָּרוּד.** כְּגוֹן צְבוּר שֶׁל אֲגוֹזִים בְּטָנִים וּשְׂקֵדִים, שֶׁכָּשֶׁהֵן נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה אֵין בָּהֶם כְּבֵיצָה שֶׁהוּא שִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִים לְטַמֵּא אֲחֵרִים: **אֵינוֹ מִצְטָרֵף.** אִם הֵן טְמֵאִים וְנָגְעוּ בְּהֶן טְהֹרוֹת כְּשֶׁהֵן צְבוּרִין, אֵינָן מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא הַטְּהֹרוֹת, כֵּיוָן שֶׁאֵין בְּכָל אֶחָד מֵהֶן בִּפְנֵי עַצְמוֹ כְּשִׁעוּר טֻמְאַת אֳכָלִין: **אַסִּימוֹן.** עֲשׂוּי כְּמִדַּת הַמַּטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא, אֲבָל שֶׁעֲדַיִן לֹא טָבְעוּ עָלָיו צוּרָה. וְאֵין פּוֹדִין בּוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דִּכְתִיב (דברים יד כה) 'וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ', דָּבָר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה: **מַטְבְּעוֹת יְדוּעִים לַחֻפָּאת.** מִי שֶׁנְּגַע בָּאֳכָלִין וּמַשְׁקִין טְמֵאִים וְכִיוֹצֵא בָּהֶן מִדְּבָרִים שֶׁמְּטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם וְאֵין מְטַמְּאִין כָּל הַגּוּף, הֲרֵי זֶה מְטַבִּיל יָדָיו בִּלְבַד, וְכָשֵׁר לֶאֱכֹל בְּמֵי חַטָּאת וּלְהַזּוֹת מֵאֲפָר הַפָּרָה עַל הַטָּמֵא: **אִם נִטְמְאוּ יָדָיו נִטְמָא גּוּפוֹ.** וְצָרִיךְ טְבִילָה לְכָל הַגּוּף, דְּמַעֲלָה עָשׂוּ בְּמֵי חַטָּאת שֶׁאִם נִטְמְאוּ יָדָיו נִטְמָא גּוּפוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה וְקָדָשִׁים: (ג) **מֵעֵי אֲבַטִּיחַ.** הַזְּרוֹעוֹת וְהַמִּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹכוֹ הָאֲבַטִּיחַ: **וְקִנֵּיבַת יָרָק.** עֶלִין מְעֻפָּשִׁים שֶׁמְּסִירִים מִן הַיָּרָק: **מָנֶה וּפֶרֶס.** כָּל אַחַת מִנֶּה וְחֲצִי, וּבְצִיר מַהֵכִי לָא חֲשִׁיב גַּז. שִׁוּוּ פְּחוּת שֶׁבַּגְּווֹנוֹת: **כָּל שֶׁהֵן.** לְאוֹ דַּוְקָא, וְכָל פְּחוּת מִשֶּׁשָּׁה עֶשֶׂר גְּרִעִינֵי שְׂעוֹרָה: (ד) **חוֹצְלוֹת.** מַחֲצָלְאוֹת עֲשׂוּיוֹת מִגְּמִי וְכִיוֹצֵא בּוֹ, וְיֵשׁ לָהֶם שָׁפָה סָבִיב: **טְמֵאוֹת טֻמְאַת מֵת.** שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהֶן בֵּית קִבּוּל, אֲבָל לֹא טֻמְאַת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, לְפִי שֶׁאֵין רְאוּיוֹת לִשְׁכִּיבָה וְלֹא לִישִׁיבָה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מִדְּרָס.** דַּהֲווּ נָמֵי לִשְׁכִּיבָה: **הַקְּלִיעוֹת.** חוּטִין מְעֻשֶּׂה עֲבוֹת: **חוּץ מִשֶּׁל גַּלְגַּלּוֹן.** הַקְּלִיעוֹת שֶׁל אֲבָנִט שְׁחוֹגְרִים בּוֹ, שֶׁבְּגֶדֶל הוּא חָשׁוּב: **בֵּין מִדֶּרֶךְ הַקְּלִיעָה שֶׁעוֹשִׂים מוֹכְרֵי הַצֶּמֶר לִקְשֹׁר בָּהּ אֲגֻדּוֹת שֶׁל צֶמֶר:** (ה) **כֻּלָּם.** שְׁאוֹרְגִים בּוֹ הָאֲבָנִים, כְּמוֹ דְּאִתָּא בְּפֶרֶק הַמַּקְבִּיל (שופטים כ טז) 'כֻּלָּם בָּאֲבָן', 'כֻּלָּם שָׂעָה לֹא יָחֲטִיא'. **בֵּית קִבּוּל שָׁלֹשׁ.** הַמָּקוֹם שֶׁמְּשִׁימִין בּוֹ הָאֲבָן שְׁרוֹצִים לְהַשְׁלִיךְ: **בֵּית אֲצָבַע שָׁלֹשׁ.** כְּמִין נֶקֶב קָטָן שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ הָאֲצָבַע: **בֵּית הַפְּקָעִים.** הַבַּיִת יָד שֶׁאוֹחֵז בּוֹ כְּשֶׁמְּסֹבֵב הַקֶּלַע בְּאֲוִיר וְרוֹצֶה לְהַפְקִיעַ וּלְהַשְׁלִיךְ הָאֲבָן: (ו) **הַשְּׁבוּיָה.** אַשֶּׁת כֹּהֵן שֶׁנִּשְׁבֵּית: **אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה.** וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הַנָּכְרִי בָּא עָלֶיהָ וַעֲשָׂאָהּ זוֹנָה וּפְסָלָהּ מִן הַתְּרוּמָה: **שֶׁהַכֹּחַ שֶׁאָסַר הוּא הַכֹּחַ שֶׁהִתִּיר.** כְּשֵׁם שֶׁהֶאֱמִינוּהָ כְּשֶׁאָמְרָה נִשְׁבֵּיתִי, כָּךְ יֵשׁ לְהַאֲמִינָהּ כְּשֶׁאוֹמֶרֶת וּטְהוֹרָה אֲנִי: (ז) **הַטָּמֵא עוֹמֵד.** מִצַּרְעַת עוֹמֵד תַּחַת הָאֹהֶל אוֹ תַּחַת הָאִילָן: **וְטָהוֹר עוֹבֵר.** דֶּרֶךְ שָׁם, **סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע,** אוֹ **סָפֵק הֶאֱהִיל הָאִילָן וְהֶאֱהִיל עַל שְׁנֵיהֶם וְנִטְמָא הַטָּהוֹר, סָפֵק לֹא הֶאֱהִיל וְלֹא נִטְמָא, הֲרֵי סָפֵק אֶחָד.** אוֹ שֶׁהָיָה הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַמְּצֹרָע עוֹבֵר, זֶה סָפֵק שֵׁנִי. [פְּרוּשׁ אַחֵר, כְּגוֹן הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחֲלָדָה וְהַנְּבֵלָה בְּפִי הַכֶּלֶב עָבְרוּ בֵּין הַטְּהוֹרִים, אוֹ הַטְּהוֹרִים עָבְרוּ בֵּינֵיהֶן, חֲכָמִים מְטַהֲרִים אִם **סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע,** מִפְּנֵי שֶׁאֵין לַטֻּמְאָה מָקוֹם, כִּדְתָנַן לְעֵיל פֶּרֶק הַזּוֹרֵק טֻמְאָה (טהרות פ״ד מ״ג). וּלְפִי פֵּרוּשׁ זֶה, **סָפֵק הֶאֱהִיל סָפֵק לֹא הֶאֱהִיל** לֵיכָא לְאוֹקֹמֵי אַהֵךְ דְּיֵשׁ דְּטָמֵא עוֹמֵד וְטָהוֹר עוֹבֵר, דִּבְטֻמְאַת אֹהֶל אֵין חִלּוּק בֵּין יֵשׁ מָקוֹם לַטֻּמְאָה, כִּדְהוֹכַחְנוּ לְעֵיל פֶּרֶק הַזּוֹרֵק טֻמְאָה (שם מ״ד ד״ה טמא) (טהרות פ״ו מ״ב)]: **טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָהֳרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.** כְּגוֹן חֲנוּת הַפְּתוּחָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נִכְנַס סָפֵק לֹא נִכְנַס: **אוֹ שֶׁטָּהֳרָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהֻטְמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.** הֲרֵי שְׁנֵי סְפֵקוֹת אֲחֵרוֹת: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא.** הוֹאִיל וּרְשׁוּת הַיָּחִיד מְשֻׁתֶּפֶת בְּסָפֵק טֻמְאָה זוֹ, הֲוֵי סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּסְפֵקוֹ טָמֵא: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** דְּסָבְרִי הוֹאִיל וּסְפֵק טֻמְאָה

מברטנורא

בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מְשֻׁתֶּפֶת בָּהּ, הֲוֵי סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּסְפֵקוֹ טָהוֹר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ח) **מִסְּמַר הַשָּׂלְחָנִי.** שֶׁהַשַּׁלְחָנִי תּוֹלֶה בּוֹ כַּף הַמֹּאזְנַיִם. וְרַבּוֹתֵינוּ פֵּרְשׁוּ, מִסְּמַר קָבוּעָה בְּעַמּוּד שֶׁלְּפָנָיו שֶׁהַשַּׁלְחָנִי רַבָּנָן מְשׁוּם דְּתַשְׁמִישׁוֹ עִם הַקַּרְקַע: **אֶבֶן הַשָּׁעוֹת.** אֶבֶן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קַוִּים וּרְשׁוּמִים עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת הַשָּׁעוֹת וְתָחוּב בָּהּ מַסְמֵר וּבוֹ מְכֻוָּנִים אֶת הַשָּׁעוֹת, וְקוֹרִין לוֹ בְּלַעַ״ז אירלי״ו, וּבַעְרַבִּי אלבלאט״ה: **וְאֶרוֹן שֶׁל גָּרוֹסוֹת.** הָעוֹשִׂים גְּרִיסִים שֶׁל פּוֹל בָּרַחַיִם שֶׁלָּהֶם, יֵשׁ לָהֶן כְּמִין אָרוֹן שֶׁל עֵץ: **רַבִּי צָדוֹק מְטַמֵּא.** אוֹתוֹ אָרוֹן, דְּתוֹרַת כְּלִי עָלָיו: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** דִּכְלִי עֵץ הָעָשׂוּי לְנַחַת הוּא וְאֵינוֹ עָשׂוּי לְטַלְטֵל. וְרַבִּי צָדוֹק סָבַר פְּעָמִים מְתַקְּנִים אוֹתוֹ לְטַלְטְלוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי צָדוֹק: (ט) **מָנֵי.** כְּלִי שֶׁל מַתֶּכֶת, שֶׁבַּעֲלֵי בָּתִּים מְשַׁמְּרִים בּוֹ גְּרוּטָאוֹת וְשִׁבְרֵי כֵּלִי מַתֶּכוֹת, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא הַכְּפוּי, דְּסָבַר הוּא נָמֵי חָשׁוּב כְּלִי, מִשּׁוּם דְּכִסּוּי נָמֵי יֵשׁ לוֹ בַּיִת קִבּוּל. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, דְּסָבְרִי כֵּיוָן דְּלֹא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְכִסּוּת, אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי: **וּתְלוּיֵי הַמַּגְרוֹת.** מַסְמְרִים שֶׁתּוֹלִים בָּהֶם הַמַּגְרוֹת בְּבָתֵּי מָרְחָצָאוֹת, וְהַנִּכְנָסִים שָׁם כָּל אֶחָד לוֹקֵחַ מַגְרָדֶת וּמְגָרֵד בָּהּ רַגְלָיו וּגוּפוֹ: **וְגַלְמֵי כְּלֵי מַתֶּכוֹת.** שֶׁצּוֹרִיכִים לְשׁוּף, לְגָרֵד, לְהַקִּישׁ בְּקוֹרְנָס, אוֹ שֶׁמְּחַסֵּר אֹגֶן אוֹ אֹזֶן, אֵינָן טְמֵאִים לְדִבְרֵי חֲכָמִים עַד שֶׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּן: **וְטַבְלָא שֶׁנִּחְלְקָה לְשָׁנִים.** טַבְלָא שֶׁל חֶרֶס שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לִבְזִבְזִין, וְנַעֲשֵׂית שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת שָׁוּוֹת שֶׁאֵין אַחַת מַהֶן גְּדוֹלָה מֵחֲבֶרְתָּהּ, בָּהֶא פְּלִיגִי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַחֲכָמִים. **וְהַלָּבָה כְּחַכָּמִים:** (י) **אֵין מוֹסְמְנִין אֶת הַחַמִּין בְּיוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת.** דְּסָבְרִי בֵּית שַׁמַּאי אֵין אוֹפִין אֶלָּא אִם כֵּן עֵרֵב בְּפָת, וְאֵין מְבַשְּׁלִין אֶלָּא אִם כֵּן עֵרֵב עַל הַתַּבְשִׁיל, וְאֵין טוֹמְנִין אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ לוֹ חַמִּין טְמוּנִין מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. וּבֵית הִלֵּל סְבְרִי דְּאוֹפִין וּמְבַשְּׁלִין וְטוֹמְנִין עַל עֲרוּב שֶׁל תַּבְשִׁיל בִּלְבַד: **אֵין זוֹקְפִין.** מִנּוֹרָה שֶׁל חֲלִיּוֹת שֶׁנִּתְפָּרְקוּ חֲלִיּוֹתֶיהָ, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתָן, וְהֵנֵי כִּבְנָיָן בְּכֵלִים. וּבֵית הִלֵּל סְבְרִי אֵין בִּנְיָן בְּכֵלִים: **גְּרִיצִין.** כִּכְרוֹת עֲבוֹת: **אֲפִלּוּ רְקִיקִין.** כִּכְרוֹת דַּקּוֹת. דְּסָבְרִי בֵּית שַׁמַּאי אֵין אוֹפִין פַּת מֻרְבֶּכֶת בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם טְרִחָא. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אוֹפִין פַּת מֻרְבֶּכֶת בְּיוֹם טוֹב, שֶׁבִּזְמַן שֶׁהַפַּת מֻרְבֶּכֶת, יָפָה הִיא נֶאֱפֵית: **וְחָרִי.** עִפָּה גְּדוֹלָה הַנֶּאֱפֵית עַל גַּבֵּי גְּחָלִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּכָל מָה שֶׁמַּחְמִיר בְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי: (יא) **מְכַבְּדִין בֵּין הַמִּטּוֹת.** שֶׁאוֹכְלִין שָׁם, וּפֵרוּרֵי לֶחֶם יֵשׁ לְהֶם עַל גַּבֵּי מִטּוֹת וְלֹאֲכָל: **מַגָּמָר.** לְבוֹנָה עַל גַּבֵּי גְּחָלִים כְּדֵי לְהָרִיחַ בָּהּ, אֲבָל לְגַמֵּר אֶת הַכֵּלִים, דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר: **מַקֵּלֶת.** כְּרָעַיִם וּבְנֵי מֵעַיִם תְּלוּיִין [בְּצִדּוֹ] חוּצָה לוֹ כְּשֶׁאוֹלָהּ, וְהֵיוּ עוֹשִׂים זֶבַח לְפֶסַח דִּכְתִיב בֵּיהּ (שמות יב ט) 'רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ'. **מִקְלֶה,** כְּגוֹן זֶה שֶׁכְּבָר דְּנָיוּ עִמּוֹ, תַּרְגּוּם 'וְכוֹבֵב נְחֹשֶׁת' (שמואל א׳ יז ה), וְקוֹלְטָא דִּנְחָשָׁא: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.** בְּשִׁלְשָׁתָן, כִּבּוּד, מִשּׁוּם אֲשְׁווֹיֵי גַּמּוֹת. וּמַגָּמָר, מִשּׁוּם דְּלֵאו צֹרֶךְ לְכָל נָפֶשׁ הוּא, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְמַעֲנְגָנִים בְּיוֹתֵר אוֹ לְמִי שֶׁרֵיחוֹ רַע. גִּדִּי מְקֻלָּס, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּאוֹכֵל קָדָשִׁים בַּחוּץ. **וְהַלָּבָה כַּחֲכָמִים:** (יב) **פָּרְתוֹ יוֹצְאָה בְּרִצּוּעָה שֶׁבֵּין קַרְנֶיהָ.** לְנוֹי, וְאָמְרוּ חֲכָמִים מַשְׁאוֹי הוּא וְאֵינוֹ תַּכְשִׁיט לָהּ. וְלֹא פָּרְחוּ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָיְתָה, אֶלָּא שֶׁל שָׁכֵנָתוֹ, וְעַל שֵׁלָא מִחָה בְּהּ נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ: **וּמְקֻרְדִּין בְּיוֹם טוֹב.** כְּמִין מְגֵרָה קְטַנָּה שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁשִּׁנֶּיהָ דַּקּוֹת וּמְחֻכָּכִין בָּהּ אֶת הַבְּהֵמָה, וְאֵין עַל גַּב דְּעָבִיד חַבּוּרָה: **בָּרְחִים שֶׁהֵן.** קְטַנּוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לְכָךְ: **מִקְרַצְפִים.** בְּמִגֵּרָה שֶׁל עֵץ שֶׁשִּׁנֶּיהָ גַּסּוֹת וְאֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה: **אַף לֹא מִקְרַצְפִים.** דְּגָזְרִינַן קְרִצּוּף אַטּוּ קְרִיעָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֶלָּא בְּמִקְרְדִים אֶת הַבְּהֵמָה בִּלְבַד, מִשּׁוּם דְּבָהּ קָם לֵיהּ בְּשִׁטְתֵּיהּ דִּרְבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן מֻתָּר, וְקָיְמָא לָן כְּוָתֵיהּ, וַחֲכָמִים דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ סְבְרִי כְּרִבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן אָסוּר, וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתָן:

פרק ד (א) **בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב.** בְּיוֹם טוֹב שֶׁל אַחַר שַׁבָּת עָסָקִינַן, וְטַעֲמְהוּ דְּבֵית הִלֵּל דְּאָמְרִי לֹא תֹאכַל, מִשּׁוּם דְּכָל בֵּיצָה דְּמִתְיַלְּדָא הָאִידָּנָא מַאֲתְמוֹל גְּמָרָה לָהּ, וְנִמְצֵאת שַׁבָּת מְכִינָה לְיוֹם טוֹב, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות טז ה) 'וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ', וּסְתָם שִׁשִּׁי ח

בְּמַעֲשֵׂרוֹת, דְּכְתִיב בְּלָקֵט וּפֵאָה (ויקרא כג כב) ׳לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אוֹתָם׳, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳תַּעֲזֹב אוֹתָם׳, לִמֵּד עַל עֲזִיבָה אַחֶרֶת דְּהַיְנוּ הָפְקֵר שֶׁהִיא כְּזוֹ, מַה זּוֹ לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים אַף הָפְקֵר לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים: **עַד שֶׁיִּפְקֵיר אַף לָעֲשִׁירִים בְּשִׁמְּתָה.** דְּכְתִיב (שמות כג יא) ׳וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ׳, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳וּנְטַשְׁתָּהּ׳, לִמֵּד עַל נְטִישָׁה אַחֶרֶת דְּהַיְנוּ הָפְקֵר, שֶׁהִיא כִּשְׁבִיעִית, מַה שְּׁבִיעִית לָעֲנִיִּים וְלָעֲשִׁירִים אַף הֶפְקֵר לָעֲנִיִּים וְלָעֲשִׁירִים: **כָּל עָמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב.** אִם הָיוּ כָּל עָמְרֵי הַשָּׂדֶה כָּל אֶחָד מֵהֶן קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּשְׁכָחוֹ הֲרֵי זֶה שִׁכְחָה, יוֹתֵר עַל כֵּן אֵינוֹ שִׁכְחָה. וְכֵן אִם הָיוּ כָּל הָעֳמָרִים שְׁנֵי קַבִּין וְאֶחָד מִשְּׁמוֹנָה קַבִּין וּשְׁכָחוֹ, הֲרֵי זֶה שִׁכְחָה, יָתֵר עַל כֵּן אֵינָהּ שִׁכְחָה: (ד) **לַגֶּפֶן.** גֶּדֶר אֲבָנִים סְדוּרוֹת זוֹ עַל זוֹ בְּלֹא טִיט: **וְלַכְּלִים.** כְּלֵי הַמַּחֲרֹשָׁה: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה.** פְּלוּגְתַּייהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הַלֵּל בְּעֹמֶר שֶׁהַחֲזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ לָעִיר וּנְתָנוֹ בְּצַד הַגָּפָה אוֹ בְּצַד הַגָּדִישׁ וּשְׁכָחוֹ שָׁם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה שֶׁהֲרֵי זָכָה בּוֹ, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שִׁכְחָה. [וְהָא דְּתָנַן לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין (פאה פ״ו מ״ג) הָעֹמֶר שֶׁהַחֲזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ לָעִיר וּנְתָנוֹ בְּצַד הַגָּפָה אוֹ בְּצַד הַגָּדִישׁ וּשְׁכָחוֹ שָׁם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה שֶׁהֲרֵי זָכָה בּוֹ, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שִׁכְחָה. פְּלוּגְתַּייהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הַלֵּל בְּעֹמֶר שֶׁהַחֲזִיק בּוֹ וְאַחַר כָּךְ זָכַן שֶׁאֵינוֹ שִׁכְחָה: (ה) **כֶּרֶם רְבָעִי.** שֶׁהוּא צָרִיךְ פִּדְיוֹן אֵם בָּא לְאָכְלוֹ חוץ לִירוּשָׁלַיִם, וְהוּא הַדִּין לְכָל עֵץ מַאֲכָל: **אֵין לוֹ חֻמָּשׁ.** [אַף עַל פִּי שֶׁטָּעוּן פִּדְיוֹן כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין הַבְּעָלִים מוֹסִיפִים אֶת הַחֻמָּשׁ (פאה פ״ו מ״ו). דִּלְא כְּתִבָה תּוֹרָה בּוֹ שֶׁהַבְּעָלִים מוֹסִיפִים אֶת הַחֻמָּשׁ כְּדֶרֶךְ שֶׁכָּתְבָה בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **וְאֵין לוֹ בָּעוּר.** אֵינוֹ חַיָּב לְבָעֲרוֹ מִן הַבַּיִת בְּעֶרֶב פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית כְּשֶׁמְּבַעֵר הַמַּעֲשֵׂרוֹת כִּדְכְתִיב (דברים כו יג) ׳בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבָּיִת׳. [דְּחֻמָּשׁ וּבָעוּר לֹא נֶאֶמְרוּ בְּכֶרֶם רְבָעִי אֶלָּא בְּמַעֲשֵׂר. וּמֵיהוּ מוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי דִּפְדְיוֹן מִיָּקָא אִית לַיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא נֶאֱמַר פִּדְיוֹן בְּמִקְרָא רְבָעִי, דְּיָלְפִי לַיהּ מִדִּכְתִיב (ויקרא יט כד) ׳קֹדֶשׁ הִלּוּלִים׳, קְרִי בֵּיהּ הִלּוּלִים, אַחֲלֵיהּ וַהֲדַר אֲכָלֵיהּ (ברכות לה.). (מעשר שני פ״ה מ״ג)]: **יֵשׁ לוֹ חֻמָּשׁ וְיֵשׁ לוֹ בָּעוּר.** בֵּית הִלֵּל יְלָפִי ׳קֹדֶשׁ׳ (ויקרא יט כד) ׳קֹדֶשׁ׳ מִמַּעֲשֵׂר (שם כז ל), מַה מַּעֲשֵׂר יֵשׁ לוֹ חֻמָּשׁ וְיֵשׁ לוֹ בָּעוּר, אַף כֶּרֶם רְבָעִי יֵשׁ לוֹ בָּעוּר. וּבֵית שַׁמַּאי לָא יְלָפִי קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּעֲשֵׂר: **יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלְלוֹת.** דִּכְתִיב ׳חֶשְׁבִי לַיהּ, [דְּכְתִיב מְמוֹן בָּעֳלִים הוּא וְלֹא מְמוֹן גְּבוֹהַּ, הִלְכָּךְ חֵיב בְּפֶרֶט וְעוֹלְלוֹת כְּכָל כֶּרֶם דְּעָלְמָא (מעשר שני שם)]: **וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן.** הַפֶּרֶט וְהָעוֹלְלוֹת שֶׁלָּקְטוּ, וְאוֹכְלִין אוֹתָן בִּמְקוֹמָן וּמֵעֲלִין הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים בָּלוֹ גַּת.** מִשּׁוּם דְּיִלְפִי מִמַּעֲשֵׂר, וּכְבִיכוֹל מֵעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גְּבוֹהַּ הוּא, הִלְכָּךְ אֵין תּוֹפְסִים אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: **אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.** דְּסָבְרִי בֵּית שַׁמַּאי בַּעֲלַת מַאֲמָר הִיא חֲשׁוּבָה כִּכְנוּסָה, וּכְשֶׁנָּפְלָה אֲחוֹתָהּ לְאַחַר כֵּן לָהּ מִתְּסָרָה מִשּׁוּם אֲחוֹת זְקוּקָה: **וְהַלָּזֶה.** זוּ תַּצָּא. אַף מִן הַחֲלִיצָה, מִשּׁוּם אֲחוֹת אִשָּׁה: **מוֹצִיא אִשְׁתּוֹ בְּגֵט.** דְּלֹא אִילֵּים מַאֲמָר לְשַׁוּיֶהּ כִּכְנוּסָה, וְזוֹ אוֹסָרְתָּהּ מִשּׁוּם אֲחוֹת זְקוּקָה, וּצְרִיכָה גֵּט מִפְּנֵי הַמַּאֲמָר דְּהָוֵי קִדּוּשִׁין בְּמִקָּצָת וְלֹא פָּקְעֵי קִדּוּשִׁין בִּלֹא גֵּט. וּצְרִיכָה חֲלִיצָה, דְּהוֹאִיל וְלֹא הָוֵי מַאֲמָר קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין עֲדַיִן זְקוּקָה הִיא וּצְרִיכָה חֲלִיצָה לְזִקָּתָהּ, וּבְרִישָׁא יָהֵיב לַהּ גִּטָּהּ וַהֲדַר חָלִיץ לַהּ: **אִי לוֹ.** אוֹי לוֹ עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ בְּגֵט: **וְאִי לוֹ עַל אֵשֶׁת אָחִיו.** שֶׁהוּא צָרִיךְ לַחֲלֹץ לָהּ: (י) **הַמְּדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה.** כְּגוֹן שֶׁאָמַר יַאֲסֹר הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁךְ עָלַי, אֲבָל הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי אָסוּר עָלַיִךְ, לָא מַתְּסָרָא, דְּהָא מְשַׁעְבֶּדֶת לָהּ, דִּכְתִיב (שמות כא י) ׳עֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע׳: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.** אִם הִדִּירָהּ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת תַּמְתִּין, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּיוֹלֶדֶת נְקֵבָה שָׁטְמָאָה שְׁבוּעַיִם: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שִׁבְעָת אֲחֵרֶת.** שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּנִדָּה שֶׁהִיא טְמֵאָה שִׁבְעָה, וְגַמְרִינַן מִידֵּי דִּשְׁכִיחַ דְּשִׁכִיחַ דְּשִׁכִיחַ, דְּהוּא מִידֵּי דִּשְׁכִיחַ, מִנִּדָּה שֶׁהִיא מִידֵּי דִּשְׁכִיחַ, לְאַפּוֹקֵי יוֹלֶדֶת נְקֵבָה דְּלָא שְׁכִיחַ כְּלָל הַאי. וּבֵית שַׁמַּאי סְבְרֵי גְּמַרְינַן מִידֵּי דְּהוּא גָּרֵם לַהּ, דְּהַיְנוּ נָדָר הָאִישׁ שֶׁהוּא גּוֹרֵם לַהּ לִשְׁהוֹת, מִלֵּדָה שֶׁעַל יְדֵי בָּאָה לַהּ, לְאַפּוֹקֵי נִדָּה דְּמִמֵּילָא קָאָתֵי לָהּ. וְיוֹתֵר עַל שִׁבְעָה אַחַת לְבֵית הִלֵּל אוֹ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לְבֵית שַׁמַּאי יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, וַאֲפִלּוּ הָיָה גָּמֵל שְׁעוֹנָתוֹ לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, אוֹ סַפָּן שְׁעוֹנָתוֹ לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים: **הַמַּפֶּלֶת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד.** שֶׁיָּלְדָה נְקֵבָה, וְיֵלִיל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁהֲיְתָה רְאוּיָה לְמָחַר לְהָבִיא כַּפָּרָתָהּ הַפִּילָה: **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִים מִן הַקָּרְבָּן.** מִלֵּדָה שְׁנִיָּה, אַף עַל גַּב דְּלֵילְיָא אֶחָד מְלֵאת הוּא, הוֹאִיל וְלֵילָה הִיא וְלֹא יָצְאָה לְשָׁעָה רְאוּיָה לְקָרְבָּן, דְּיָלְפִי לַיְלָה מְחֻסַּר זְמַן קָרְבָּן הוּא, דִּכְתִיב (ויקרא יב ו) ׳בְּיוֹם צוֹתוֹ׳, הִלְכָךְ לְעִנְיַן קָרְבָּן כְּיוֹם מְלֵאת דָּמִי: **וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין.** הוֹאִיל וּלְאַחַר מְלֵאת הוּא דְּהַפִּילָה: **סָדִין.** שֶׁל פִּשְׁתִּים: **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין.** לְפִי שֶׁדָּרְכּוֹ סָדִין שֶׁלּוֹבְשִׁין אוֹתוֹ בַּלַּיְלָה, וְצִיצִית שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פְּתִיל תְּכֵלֶת שֶׁהוּא צֶמֶר צַבּוּעַ בְּדָם חִלְזוֹן הֲוֵי כִּלְאַיִם בְּסָדִין שֶׁל פִּשְׁתִּים, וּבֵיתוֹם שֶׁהוּא מִצְוָתוֹ, אֲתֵי עֲשֵׂה דְּצִיצִית (במדבר טו לח) וְדָחֵי לֹא תַּעֲשֶׂה דִּ׳לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז׳ (דברים כב יא), אֲבָל בַּלַּיְלָה, שֶׁאֵין מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה בַּלַּיְלָה, דִּכְתִיב (שם פסוק לט) ׳וּרְאִיתֶם אֹתוֹ׳, פָּרָט לִכְעוּס לַיְלָה, אִי לָבִישׁ צִיצִית בְּסָדִין, מַחַיֵּב מִשּׁוּם ׳לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז׳, וְסָבְרִי בֵּית שַׁמַּאי גְּזִירַת סָדִין בְּצִיצִית אֲפִלּוּ בַּיּוֹם דִּלְא מְחַיֵּב מִשּׁוּם כְּסוּת לַיְלָה דִּמְחַיֵּב מִשּׁוּם בִּלְאַיִם. וּבֵית הִלֵּל סְבְרִי לָא גְּזִירַת סָדִין הִיא אֶלָּא מִשּׁוּם כְּסוּת לַיְלָה, שֶׁאֵין מְצִיצִית בַּלַּיְלָה, וְכֵיוָן שֶׁהוּא מִצְוָתוֹ כְּשֶׁלָּבַשׁ שַׁעַטְנֵז׳

שֶׁנֶּהְפַּךְ שֵׂעָר לָבָן בַּבַּהֶרֶת, אַף עַל פִּי שֶׁזּוֹ הַבַּהֶרֶת שֶׁהִיא עֲכָשָׁיו אֵינָהּ אוֹתָהּ שֶׁהָפְכָה אוֹתוֹ לְשֵׂעָר לָבָן, טָמֵא: **וְחָכָמִים מְטַהֲרִין.** דִּכְתִיב (ויקרא יג י) וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן, שֶׁהֲפָכָתוּ הִיא וְלֹא שֶׁהֲפָכָתוּ חֲבֵרְתָּהּ: **וְדֶם הַיָּרֹק.** עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא, דְּסָבַר כְּקַרָּן כַּרְכֹּם הָיָה שֶׁהוּא מִן הַדָּמִים הַטְּמֵאִים (נדה פ״ב מ״ו) אֶלָּא שֶׁלָּקָה. וְיָרֹק דְּמְטַמֵּא עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל, הַיְנוּ כְּמַרְאֵה אָתְרוֹג, וְלֹא כְּמַרְאֵה כַּרְתִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹטֶה לְאַדְמִימוּת כְּלָל (נדה פ״ב מ״ו): **הָיָה מַתִּיר שְׂעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר.** הַצֶּמֶר שֶׁנָּשַׁר מִן הַבְּכוֹר בַּעַל מוּם, הָיָה מַתִּירוֹ בַּהֲנָאָה לְכֹהֵן: **וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.** דְּאִי שְׂרִית לֵיהּ צֶמֶר הַנּוֹשֵׁר מֵחַיִּים, אָתֵי לְאַשְׁחוֹיֵי לְבְכוֹר כְּדֵי שֶׁיְּשַׁיֵּר צַמְרוֹ כָּל שָׁעָה, וְאָתוּ בְּהּ לִידֵי תַּקָּלָה [שֶׁיִּגְזוֹז] וְיַעֲבֹד בּוֹ, וּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים אֲסִירֵי בְּגִזָּה וַעֲבוֹדָה, דִּכְתִיב (דברים יב טו) תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר, ׳תִּזְבַּח׳ וְלֹא גִּזָּה וְכוּ׳. וַעֲקַבְיָא שָׁרֵי, דְּמִגּוֹ דְּמְהַנְּיָא שְׁחִיטָה לַצֶּמֶר הַמְחֻבָּר בּוֹ לְהַתִּירוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָה, מְהַנֵּי נַמִּי לַצֶּמֶר הַתָּלוּשׁ וּמֻנָּח בַּחֲלוֹן: **אֵין מַשְׁקִין.** מַי סוֹטָה: **לֹא אֶת הַגִּיּוֹרֶת וְלֹא אֶת הַמְשֻׁחְרֶרֶת.** דִּכְתִיב (במדבר ה כא) ׳לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ׳, פָּרָט לְאֵלּוּ שֶׁאֵינָן בְּתוֹךְ עַמָּם: **דָּגְמָא הַשְׁקוּהָ.** מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ דַּגְמָתָהּ, כְּלוֹמַר גֵּרִים כְּמוֹתָהּ, לְפִיכָךְ הַשְׁקוּהָ, וְלֹא מִן הַדִּין. פֵּרוּשׁ אַחֵר, דַּגְמָא הַשְׁקוּהָ, עֻשּׂוּ דַּגְמָא וְדִמְיוֹן וְהָרְאוּ לָהּ כְּאִלּוּ מַשְׁקִים אוֹתָהּ מֵי הַמָּרִים, אֲבָל לֹא הַשְׁקוּהָ, כְּלוֹמַר לֹא הִשְׁקוּהָ מִן הַדִּין, וְלֹא מִן הַמְּנִיָּין:

פרק ו (א) **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא הֵעִיד. שְׁמֹנָאנִים אֶת הַקְּטַנּוֹת.** כְּגוֹן שְׁנֵי אַחִים נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אֲחָיוֹת יְתוֹמוֹת, אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, מֵת בַּעְלָהּ שֶׁל גְּדוֹלָה וְנִמְצֵאת זְקוּקָה לַיָּבָם בַּעַל הַקְּטַנָּה, וְדוֹחָה וְקָתָהּ אֶת נְשׂוּאֵי אֲחוֹתָהּ הַקְּטַנָּה וְאוֹסֶרְתָּהּ עָלָיו, שֶׁאֵין נְשׂוּאֵי קְטַנָּה כְּלוּם, מְלַמְּדִים אֶת הַקְּטַנָּה שֶׁתִּמְאַן בּוֹ, וּמֵאוֹן עוֹקֵר נְשׂוּאִים הָרִאשׁוֹנִים, וּמֵתָר לְיַבֵּם הַגְּדוֹלָה. וְכֵן יֵשׁ אַחֶרֶת כְּיוֹצֵא בָּזוֹ בְּמַסֶּכֶת יְבָמוֹת פֶּרֶק בֵּית שַׁמַּאי (פ״ג מ״ז, י״א): **וְשֶׁמְּשִׁיאִין אֶת הָאִשָּׁה.** שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָא עַד אֶחָד בִּלְבַד וְאָמַר שֶׁמֵּת, מְשִׂיאִין אוֹתָהּ עַל פִּיו: **וְשֶׁנִּסְקַל תִּרְגְּנֹל שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ.** שֶׁנִּקַּר מֹחוֹ שֶׁל תִּינוֹק. וְאַף עַל גַּב דִּ׳כִּי יִגַּח שׁוֹר׳ כְּתִיב (שמות כא כח), אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ׳שׁוֹר׳ אֲנוּ לְמֵדִין ׳שׁוֹר׳ ׳שׁוֹר׳ מִשֶּׁתָּם (דברים ה יד), מַה לְּהַלָּן הוּא הַדִּין לְכָל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, אַף כָּאן הוּא הַדִּין לְכָל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף: **וְעַל הַיַּיִן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם.** וּמִקְּמֵי הָכִי פְּסוּל, דַּהֲוָה לֵיהּ יַיִן מִגּוֹתוֹ: **שֶׁקָּרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.** שֶׁפָּעֲמִים אַחַת בִּימֵי מַלְכוּת יָוָן לֹא הָיוּ לָהֶם כְּבָשִׂים לְתָמִידִין וְנִשְׁתַּהוּ לְהַקְרִיב הַתָּמִיד, עַד שֶׁהֵאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עֵינֵיהֶם וּמְצְאוּ שְׁנֵי טְלָאִים מְבֻקָּרִים בִּלְשְׁכַּת הַטְּלָאִים, וְהִקְרִיבוּ תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת בַּיּוֹם: (ב) **עַל אֲבֵר מִן הַמֵּת.** שֶׁאֵין בּוֹ כְּזַיִת, דִּכְזַיִת מִן הַמֵּת מְטַמֵּא לְעוֹלָם כַּמֵּת עַצְמוֹ, וְלֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל אֵבֶר קָטָן שֶׁאֵין בּוֹ כְּזַיִת: **לֹא אָמְרוּ.** אֲבָרִים אֵין לָהֶם שִׁעוּר (אהלות פ״א מ״ז), אֶלָּא עַל אֵבֶר מִן הַחַי, אֲבָל אֵבֶר מִן הַמֵּת שִׁעוּרוֹ: **מֻרְבֶּה טָמֵאת הַחַיִּים.** הִשְׁתָּא פָּרִיךְ עַל קַל וָחֹמֶר, דַּיִן הוּא שֶׁיְּהֵא אֵבֶר מִן הַחַי מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֵבֶר מִן הַמֵּת מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, שֶׁכֵּן שְׁמֹנָה שִׁבְעֵי הַמֵּת טָמֵא, וְאֵין שִׁבְעֵי הַחַי טָמֵא אֶלָּא בְּכַזַּיִת, וְאֵין הַחַי מֵת אֶלָּא בְּנִשְׁמָה, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּאֹהֶל וּבְמַשָּׂא וּבְמַגָּע, וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל וְלֹא בְּמַשָּׂא וְלֹא בְּמַגָּע, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַטֻּמְאוֹת וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַטֻּמְאוֹת, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַגְּוָעִים וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַגְּוָעִים, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּדְרֵגוֹת וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּדְרֵגוֹת, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּשְׁקִין וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּשְׁקִין, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַכֵּלִים וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַכֵּלִים, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמִּשְׁכָּבוֹת וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמִּשְׁכָּבוֹת, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּגָּעִים וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּגָּעִים, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּשָּׂאוֹת וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּשָּׂאוֹת, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּתִּירִין וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמַּתִּירִין, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּחַיְּבִין וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּחַיְּבִין, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּטַמְּאִים וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּטַמְּאִים, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּטַהֲרִין וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּטַהֲרִין, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּכַפְּרִין וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּכַפְּרִין, וְהַחַי מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּקַבְּלִין וְהַמֵּת אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּכָל הַמְּקַבְּל

הִיא קְרוּיָה אַלְמָנַת עִפָּה, שֶׁכְּמוֹ עִפָּה נִלּוֹשָׁה וּמְעֹרָבֶת, כָּךְ זֹאת הָאִשָּׁה מְעֹרָבֶת מִפְּקָפוֹת, סָפֵק אִם בְּעָלָהּ הוּא אוֹתוֹ סָפֵק חָלָל, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא אוֹתוֹ סָפֵק חָלָל, שָׁמָּא אֵינוֹ חָלָל לְפִי הָאֱמֶת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר אוֹתָהּ לַכְּהֻנָּה, שֵׁשׁ כָּאן סָפֵק סְפֵקָא וּלְקֻלָּא. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל סָבַר אַף עַל גַּב דִּכְעָלְמָא סָפֵק סְפֵקָא לְקֻלָּא, הָכָא שָׁאנֵי, דְּמַעֲלָה עָשׂוּ בְּיוֹחְסִין: **שֶׁהָעִפָּה כְּשֵׁרָה לְמַמָּא וּלְטַהֵר.** כְּלוֹמַר שֶׁהַמִּשְׁפָּחָה שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהּ סָפֵק חָלָל הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרוּת כְּשֶׁאָר הַמִּשְׁפָּחוֹת הַמְיֻחָסוֹת, וּכְמוֹ שֶׁשְּׁאָר הַמִּשְׁפָּחוֹת אוֹמְרוֹת זוֹ טְמֵאָה וּמִתְרַחֶקֶת מִמֶּנָּה, וְזוֹ טְהוֹרָה וּמְקָרֶבֶת אוֹתָהּ, כָּךְ מִשְׁפָּחָה זוֹ שֶׁנִּטְמַע בָּהּ סָפֵק חָלָל, אֵין יְכוֹלִים לוֹמַר הוֹאִיל וְנִטְמָא בָּהּ סָפֵק, אֵין צְרִיכִים יוֹתֵר לְבַדֵּק כְּשֵׁנּוֹשְׂאִים נָשִׁים, אֵיזוֹ נִטְמְאָה וְאֵיזוֹ טְהוֹרָה כְּדֵי לְרַחֵק הַטְּמֵאָה וּלְקָרֵב הַטְּהוֹרָה: **קִבְּלוּ עֲדוּתְכֶם.** נֶאֱמָנִים אַתֶּם בְּעִנְיָנוּ וּמַאֲמִינִים אָנוּ שֶׁכָּךְ שְׁמַעְתֶּם: **שֶׁלֹּא לְהוֹשִׁיב בֵּית דִּין עַל פִּיךָ.** לְהַתִּיר אַלְמָנַת עִפָּה לְכַתְּחִלָּה: **הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְעִים לָכֶם לְרַחֵק.** אִם תֹּאמְרוּ אֲסוּרָה: **אֲבָל לֹא לְקָרֵב.** אִם תֹּאמְרוּ מֻתֶּרֶת. וּפְסַק הֲלָכָה, שֶׁאַלְמָנַת עִפָּה אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא לְכַהֲנָה לְכַתְּחִלָּה, וְאִם נִשֵּׂאת לֹא תֵצֵא: (ד) **אַיְלָ קָמְצָא.** מִין חָגָב הוּא. תִּרְגּוּם 'כְּחַגָּבִים' (במדבר יג לג), 'כְּקוּמְצִין': **דָּכָן.** טָהוֹר וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה: **וְעַל מַשְׁקֵה בֵית מִטְבָּחֲיָא.** הַדָּם וְהַמַּיִם שֶׁהֵם בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם שֶׁבָּעֲזָרָה: **דְּאָנוּן דַּכְיָין.** אֵיכָא מַאן דְּאָמַר (פסחים טז.) דַּכְיָין, טְהוֹרִים לְגַמְרֵי, דְּטַמְאַת מַשְׁקִין לְאוּ דְּאוֹרַיְתָא אֶלָּא רַבָּנָן הוּא דְּגָזְרוּ בְּהוּ טֻמְאָה, וּבְהָנֵי לָא גָּזְרוּ. וְאֵיכָא לְמֵאן דְּאָמַר דְּכַיָּין, טְהוֹרִים מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים, אֲבָל טְמֵאִים עַצְמָן יֵשׁ לָהֶן, דְּיֵשׁ לַמַּשְׁקִין טֻמְאָה מִן הַתּוֹרָה לְהַטְמֵא, וְלָא מְצִי רַבָּנָן לְתַקּוֹמֵי מַה שֶּׁטִּמְּאָה הַתּוֹרָה: **וְעַל דְּיִקְרֵב לְמִיתָא כַּמְאב.** הֲכִי קָאָמַר, וְכָל דְּיִקְרֵב וְדַאי לְמִיתָא, מִקַּמְאב, אֲבָל סָפֵק, אֲפִלּוּ טֻמְאַת מֵת מִדְּאוֹרַיְתָא, טָהוֹר, וְכָל שֶׁכֵּן טֻמְאַת שֶׁרֶץ קֻלָּה, וּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּא לְהַתִּיר. וְאַף עַל גַּב דִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טָהוֹר דְּאוֹרַיְתָא הוּא, דְּכָל אִסּוּר סָפֵק סָפֵק טֻמְאָה מְסוּטָה יְלָפִינַן, דְּאָפִיק לֵהּ קְרָא בִּלְשׁוֹן טֻמְאָה, 'וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמְאָה' (במדבר ה יג), מִגִּיד לְךָ הַכָּתוּב שֶׁעַל הַסָּפֵק אֲסוּרָה, וּמַה סּוֹטָה רְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁהֲרֵי אֵין סְתִירָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אַף טֻמְאַת סָפֵק אֵינָהּ אֶלָּא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, מִכָּל מָקוֹם קֹדֶם שֶׁבָּא רְבִי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר הָיוּ אוֹמְרִים הַלָּכָה וְאֵין מוֹרִין בֵּן, וּבָא הוּא וְהֵעִיד שֶׁמּוֹרִין בֵּן לְכַתְּחִלָּה לְטַהֵר כָּל סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: **וְקָרוּ לֵיהּ יוֹסֵי שָׂרִיא.** לְפִי שֶׁהַתִּיר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים נוֹתְגִין בָּהֶן אִסּוּר קָרוּ לֵיהּ יוֹסֵי שָׂרִיא, שֶׁכָּל בֵּית דִּין שֶׁמַּתִּיר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאֵין הַהֶתֵּר שֶׁלָּהֶן פָּשׁוּט, קָרוּ לֵיהּ בֵּי דִּינָא שָׂרִיא: (ה) **שֶׁמְּשִׂיאִין הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד.** אִשָּׁה שֶׁהָלַךְ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָא עֵד אֶחָד וְאָמַר שֶׁמֵּת, מְשִׂיאִים אֶת אִשְׁתּוֹ עַל פִּיו: **בְּדִיר הָעֲצִים.** לִשְׁבָּה שֶׁשָּׁם הָיוּ אוֹצְרִים כָּל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, וְהָיָה הֶיתֵּהוּ בְּמִקְצוֹעַ מִזְרָחִית צְפוֹנִית שֶׁל עֲזָרַת נָשִׁים, וּמָצְאוּ שָׁם עֲצָמוֹת שֶׁל מֵתִים, וְאָמְרוּ חֲכָמִים, מְלֻקֶּט עָפָם וְהַכֹּל טָהוֹר, וְלָא חֵישִׁינַן שֶׁמָּא נִטְמְאוּ בָּהֶם אָדָם וְכֵלִים, מִשּׁוּם דְּעֲזָרַת נָשִׁים דִּין רְשׁוּת הָרַבִּים יֵשׁ לָהּ וְהֲוֵי סָפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים דְּסָפְקוֹ טָהוֹר. וּבְמַסֶּכֶת זְבָחִים פֶּרֶק בְּתְרָא (קיג.) מַיְתֵי גְּמָרָא שֶׁרָצוּ לִגְזֹר טֻמְאַת שֶׁל בֵּית רְחוֹבוֹת עַצְמוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְּדִיר הָעֲצִים, אֶלָּא שֶׁאָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא בּוֹשְׁתֶּם וְכִלְמָה הִיא לָנוּ שֶׁנִּגְזֹר טֻמְאָה עַל עִיר אֲבוֹתֵינוּ: (ו) **שֶׁמִּעַתִּי שֶׁמְּקַרִיבִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בֵּית.** לְפִי שֶׁקְּדֻשָּׁה שֶׁקִּדֵּשׁ שְׁלֹמֹה אֶת הַבַּיִת, קְדֻשָּׁה לְשַׁעְתָּהּ וְקִדְּשָׁה לָעֲתִיד לָבוֹא, וְכֵן קְדֻשַּׁת יְרוּשָׁלַיִם קְדֻשָּׁה לְעוֹלָם, אֲבָל קְדֻשַּׁת שְׂאֵר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא קִדְּשָׁהּ בִּכְבוּשׁ רִאשׁוֹן אֶלָּא לְשַׁעְתָּהּ, עַד שֶׁחָזְרוּ עוֹלֵי בָבֶל וְקִדְּשׁוּהָ קְדֻשָּׁה שְׁנִיָּה, וְאוֹתָהּ קְדֻשָּׁה קִדְּשָׁהּ לָעֲתִיד לָבוֹא: (ז) **הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.** שֶׁהֲרָאָהוּ לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה בְּסִינַי דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו, וְהֲרָאָהוּ שֶׁאֵין אֵלְיָהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב, לְבָרֵר סָפֵק מִשְׁפָּחוֹת הַמְטֻמָּעוֹת מִי נִטְמַע וּמִי לֹא נִטְמַע, אֶלָּא יַנִּיחַם, וְהֵם כְּשֵׁרִים לָעֲתִיד לָבוֹא, דַּהֲלָכָה הִיא מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּטְמְטָה נִטְמְטָה: **אֶלָּא לְרַחֵק הַמְקֻרָבִים בַּזְּרוֹעַ.** שֶׁהַכֹּל מְחֻזָּקִים אוֹתָן בְּפְסוּלִים, אֶלָּא שֶׁנִּתְקָרְבוּ בִּזְרוֹעַ, אֲבָל מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּטְמְטָה מֻחְזֶקֶת שֶׁלֹּא נוֹדַע פְּסוּלָהּ, יַנִּיחֶנָּה בִּכְשֵׁרוּתָהּ: **בֵּית צְרִיפָה.** כָּךְ שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה: **וְרָחֲקָהּ.** הֶכְרִיז עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן פְּסוּלִין: **בֶּן צִיוֹן.** אֱנוֹשׁ אֶלְמָא הָוֶה וּבְעַל זְרוֹעַ: **וְעוֹד מִשְׁפָּחָה אַחֶרֶת הָיְתָה שָׁם.** שֶׁהָיְתָה פְּסוּלָה: **וְקָרְבָהּ בֶּן צִיוֹן בִּזְרוֹעַ.** וְהִכְרִיז עֲלֵיהֶן שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים לְהִתְחַתֵּן בָּהֶם. וְחָס הַחָנָּא עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת

וּבְגוֹלָה שֶׁאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לְהַעֲמִיד עַצְמָנוּ מִלְּשָׁא וְלִתֵּן עִמָּהֶם, שֶׁעִקַּר פַּרְנָסָתָנוּ מֵהֶם, וְעוֹד מִשּׁוּם יְרִאָה, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא יוֹם אִידָם בִּלְבַד. וְיוֹם רִאשׁוֹן הוּא יוֹם אִידָם שֶׁל נוֹצְרִים לְפִיכָךְ אָסוּר לְשָׂאת וְלָתֵת עִם הַנּוֹצְרִים בְּכָל יוֹם רִאשׁוֹן. וְכֵן בְּכָל יוֹם אִיד שֶׁהֶם שֶׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ כְּגוֹן נט"ל וּפשקוו"ה, אֲבָל שְׁאָר יְמֵי אִידָם שֶׁעוֹשִׂים לְשֵׁם הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֶם שֶׁאֵין תּוֹפְשִׂים בָּהֶם שֵׁם אֱלֹהוּת מַתָּר. וְהָאִידָנָא נָהוּג עָלְמָא הֶתֵּר אֲפִלּוּ בְּכָל יוֹם אִידָם, מִשּׁוּם דְּקִיְּמוּ לְהוּ לְרַבָּנָן בְּגַוֵּיהוּ דְּלֹא אָזְלִי וּמוֹדוּ, וְדָכָל הָנֵי דְּאִתְּמַרִי בְּזוֹ הַמַּסֶּכְתָּא מַיְירֵי בְּעוֹבְדֵי אֱלִילִים וַעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ]:

(ג) **קָלֶנְדָא.** שְׁמוֹנָה יָמִים אַחַר תְּקוּפַת טֵבֵת: **סָטַרְנוּרָא.** שְׁמוֹנָה יָמִים קֹדֶם הַתְּקוּפָה, לְפִי שֶׁרָאָה אָדָם הָרִאשׁוֹן יוֹם שֶׁהָיָה מִתְמַעֵט וְהוֹלֵךְ, אָמַר אוֹי לִי שֶׁמָּא בִּשְׁבִיל שֶׁפָּרַחְתִּי חוֹזֵר הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ, עָמַד וְיָשַׁב שְׁמוֹנָה יָמִים בְּתַעֲנִית, כֵּיוָן שֶׁנִּפְלָה הַתְּקוּפָה וְרָאָה יוֹם שֶׁמַּאֲרִיךְ וְהוֹלֵךְ, אָמַר מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא, עָמַד וְעָשָׂה שְׁמוֹנָה יָמִים טוֹבִים, לְשָׁנָה אַחֶרֶת, עָשָׂאן לְאֵלּוּ וָאֵלּוּ יָמִים טוֹבִים, הוּא קְבָעָם לַשָּׁמַיִם, וְהֵם קְבָעוּם לַעֲבוֹדָה זָרָה: **קָרְמַסִּים.** יוֹם שְׁתְּפָסָה בּוֹ רוֹמִי מַלְכוּת, וּקְבָעוּם יוֹם אֵיד: **גְּנוּסְיָא.** יוֹם שְׁמְעַמִּידִין בּוֹ מֶלֶךְ: **יוֹם הַיְּדָה.** יוֹם שְׁנוֹלַד בּוֹ הַמֶּלֶךְ: **שְׂרֵפָה.** שֶׁשָּׂרְפוּ עָלָיו כְּלֵי תַּשְׁמִישׁוֹ כִּדְרָכָהּ שֶׁשּׂוֹרְפִין עַל הַמְּלָכִים: **יֵשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה.** כְּלוֹמַר אוֹתוֹ הַיּוֹם יֵשׁ לָהֶם אֵיד לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְכֵן מִשְּׁנָה לְשָׁנָה כָּל יְמֵי בְנוֹ. וְכָל הָנֵךְ דְּחִשְׁבִינַן עַד הַשְׁתָּא, חֲשִׁיבֵי לְהוּ, וַאֲסוּרִים שְׁלֹשָׁה יָמִים לְפָנֵיהֶם: **אֲבָל יוֹם תִּגְלַחַת וְקָנָיו.** שֶׁאֵינוֹ זְמַן הַקֻּבּוּעַ לָרַבִּים אֶלָּא כָּל אֶחָד שִׁבְעָה עוֹשֶׂה יוֹם אֵיד: **וּבְזוֹרִיתוֹ.** שְׁמִנִּיתוֹ בְּלוֹרִית מַאֲחָרָיו כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ וְאֵינוֹ מְגַלְּחָהּ אֶלָּא מִשָּׁנָה לְשָׁנָה, וְיוֹם שֶׁמְּגַלְּחָהּ עוֹשֶׂה יוֹם אֵיד: **וְיוֹם שֶׁעָלָה מִן הַיָּם.** וּמִקְרִיב זְבָחִים לַעֲבוֹדָה זָרָה עַל שְׂנָאוֹל, בְּכָל הַנָּךְ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלֹא לְקָבְנִיו, דְּלָא חֲשִׁיבִי כְּלִי הָאי: (ד) **עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה.** שְׁיוֹם אֵיד [יֵשׁ] לְבְנֵי הָעִיר הַיּוֹם לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁבָּעִיר: **חוּצָה לָהּ.** וַאֲפִלּוּ סְמוּךְ לְעִיר מְאֹד מֻתָּר לֶאֱשׂת וְלִתֶּת עִם הַיּוֹשְׁבִים חוּץ לְעִיר, שֶׁאֵין נִמְשָׁכִים אַחַר אוֹתָהּ עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁכֵּן מִנְהָגָם יוֹם אֵיד שֶׁל אֵלּוּ אֵינוֹ כְּיוֹם אֵיד שֶׁל אֵלּוּ: **מֵהוּ לֵילֵךְ שָׁם.** בְּאוֹתָהּ הָעִיר בְּיוֹם עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם: **בִּזְמַן שֶׁהַדֶּרֶךְ מְיֻחֶדֶת לְאוֹתָהּ הָעִיר.** שֶׁהַדֶּרֶךְ הַכְּבוּשָׁה מִכָּאן לְאוֹתָהּ הָעִיר, מְיֻחֶדֶת לְאוֹתָהּ הָעִיר לְבַדָּהּ, אָסוּר לֵילֵךְ שָׁם, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמַהֲלֵךְ שָׁם לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה. וְאִם הָיָה דֶּרֶךְ מִסְלוּל הוֹלֵךְ שָׁם, מִפְּנֵי לְעִיר אַחֶרֶת, מֻתָּר, שֶׁהָרוֹאֶה אוֹמֵר לְמָקוֹם אַחֵר הוּא הוֹלֵךְ: **הָיוּ בָהּ חֲנֻיּוֹת מְעֻטָּרוֹת.** וְסֵימָן הוּא לָהֶם שֶׁאוֹתָם חֲנֻיּוֹת שֶׁל כְּמָרִים לִטֹּל מֵהֶם מֶכֶס: **וְשֶׁאֵינָן מְעֻטָּרוֹת מֻתָּרוֹת.** דְּבֵאוֹתָם שֶׁאֵינָם מְעֻטָּרוֹת לָא שְׁקָלֵי מִנַּיהּ מֶכֶס לַעֲבוֹדָה זָרָה וְלָא מְטָא לַעֲבוֹדָה זָרָה הֲנָאָה מִנַּיְהוּ. וּלְמִקְבַּן מִנַּיְהוּ דָּבָר הַמְתֻקָּנִים, שָׁרֵי בְּיוֹם אִידָם, שֶׁסְּתָמוֹ הַמּוֹכֵר עָצֵב וְלֹא אָזֵיל וּמוֹדֶה: (ה) **אֲצַטְרוֹבָּלִין.** פֵּירָא דְּאַרְזָא: **בְּנוֹת שׁוּחַ.** מִין מִמִּינֵי הַתְּאֵנִים הַגְּדוֹלִים הַלְּבָנִים, אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְמִכֹּר אֵלּוּ לְעוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה: **פְּטוֹטְרוֹתֵיהֶם.** בִּפְטוֹטְרוֹתֵיהֶם קָאָמַר, כְּלוֹמַר בָּעֶקְצִין שֶׁלָּהֶם שֶׁהֵם נִתְלִין בּוֹ, דְּמִסְתָּמָא הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה רוֹצֶה לְהַקְרִיבָן תְּקָרְבָּת לַעֲבוֹדָה זָרָה: **תַּרְנְגוֹלֶת לָבָן בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין.** לָקַח הָעוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה מִיִּשְׂרָאֵל תַּרְנְגוֹלִים הָרְבֵּה, מַתָּר לִמְכֹּר בֵּינֵיהֶם תַּרְנְגוֹל לָבָן, דְּכֵיוָן דְּשָׁקִיל אַחֲרִינֵי לְאו לַעֲבוֹדָה זָרָה בָּעֵי לְהוּ: **וּפְרוֹשֶׁן אָסוּר.** אִם פָּרַשׁ לְעַבוֹדָה זָרָה בְּעֵי לְהוּ, אָסוּר. וְאִצְטָרֵךְ לְמֵתְנֵי, דְּקָלָקָא דְּעָקֵּא אָמֵינָא הַאי גְּבָרָא לְאו לַעֲבוֹדָה זָרָה בְּעֵי לְהוּ, וְקָא דְּקָאָמַר הָכִי, סָבַר [כִּי הֵיכִי] דְּהַהוּא גְּבָרָא אֲבִיק בֵּיהּ כְּלֵי עָלְמָא נְמֵי אֲבִיקוּ, וְאֵימָא הָכִי כִּי הֵיכִי דְּלִיתְבוּ לֵי, קַמַּשְׁמַע לָן: **דֶּקֶל טָב.** פֵּרוֹת דֶּקֶל מֻשְׁבָּח, שֶׁפֵּרוֹתָיו רְגִילִין לְהַקְרִיב מֵהֶן לַעֲבוֹדָה זָרָה: **וְחָצָב.** קָנִים שְׁעוֹשִׁין מֵהֶן הַצּוֹקֵר"א: **וְנִקְלִיבֶם.** מִין עֵשֶׂב מֻשְׁבָּח מְאֹד. **וַהֲלָכָה כְּרִבִּי מֵאִיר:** (ו) **[מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכֹּר:** דְּהָחְמִירוּ עַל עַצְמָן דְּלָמָא אָתֵי לִמְכֹּר בַּפָּה (פסחים פ"ד מ"ג)]: **אֵין מוֹכְרִין בְּהֵמָה גַּסָּה.** דְּגָזְרִינַן מִכְּירָה אַטּוּ שְׁכִירוּת וְהַשְׁאָלָה, שֶׁהִיא בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְיַעֲשֶׂה בָּהּ הַנָּכְרִי מְלָאכָה בְּשַׁבָּת. וְעַל יְדֵי סַרְסוּר מַשְׁכִּיר, שֶׁאֵין הַסַּרְסוּר מַשְׁכִּיר, שָׂרִי לְמָכְרָהּ: **וְכֵן כָּל מָקוֹם אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה.** דְּגָזוּר רַבָּנָן שָׁמָּא יַשְׁאִיל אוֹ יַשְׂכִּיר בְּהֶמְתּוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְאָדָם מְצוּיָה עַל שְׂכִירָתָהּ בְּהֶמְתּוֹ. אִי נָמֵי, פְּעָמִים שְׁמוֹכְרָהּ לוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֶשְׁכָה וְצוֹעֵק לָהּ הַיִּשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁתֵּלֵךְ לְפָנָיו הַקּוֹנֶה וְהִיא מַכָּרֶת קוֹלוֹ וְהוֹלֶכֶת מֵהֶמְתּוֹ, וְנִמְצָא מְחַמֵּר אַחַר בְּהֶמְתּוֹ בְּשַׁבָּת: **עֲגָלִים וּסְיָחִין.** קְטַנִּים, אַף עַל גַּב דְּלָאו בְּנֵי מְלָאכָה נִינְהוּ, מְחַלְּפֵי בְּמְכִירַת גְּדוֹלִים. וּשְׁבוּרִים מְחַלְּפֵי בְּמְכִירַת שְׁלֵמִים (שם)]: **שְׁלֵמִים וּשְׁבוּרִים.** שֶׁאַף הַשְּׁבוּרִים חָזוּ לִמְלָאכָה, שְׁטוּחָנִים בָּהֶם: **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בְּשְׁבוּרָה.** [דְּאֵינָהּ בַּת מְלָאכָה לְעוֹלָם. אֲבָל בַּעֲגָלִים וּסְיָחִים מוֹדָה, כֵּיוָן דְּלִכְלֵי גְּדֵלִי הֲווּ בְּנֵי מְלָאכָה. (שם)] וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי יְהוּדָה: **בֶּן בְּתִירָא מַתִּיר בְּפוּם.** וַאֲפִלּוּ הַסּוּס שֶׁהַצַּיָּדִים מְבִיאִים עָלָיו הָעוֹפוֹת שֶׁצָּדִין בָּהֶם, קָסָבַר הַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ, וְרַבָּנָן סָבְרֵי דַּוְקָא אָדָם נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ, הִלְכָּךְ אִם לֹא הָיָה מְיֻחָד אֶלָּא לִרְכֹּב עָלָיו מַתָּר, אֲבָל לְהָבִיא עָלָיו בַּעַל חַי אַחַר חוּץ מֵאָדָם אָסוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּבֶן בְּתִירָא. [וְעַל יְדֵי סַרְסוּר שָׁרֵי לְמִכֹּר בְּהֶמָה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים בִּזְמַן שֶׁאֵין הַבַּעֲלִים מְצוּיִין שָׁם בְּעֵת הַמְּכִירָה, דְּלִיכָּא לְמֵימַר שֶׁמָּא יַשְׁאִילֶנָּה וְיִשְׁכִּירֶנָּה שָׁהֵרִי אֵינָהּ שֶׁלּוֹ. וְשָׁמָּא תֵּלֵךְ מֵחֲמַת קוֹלוֹ וְנִמְצָא מְחַמֵּר לְהָא נְמֵי לֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁאֵינָהּ מַכֶּרֶת אֶת קוֹלוֹ (שם)]: (ז) **כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נֶזֶק לְרַבִּים.** כְּגוֹן כְּלֵי מִלְחָמָה חֲרֻבוֹת וּרְמָחִים: **בָּסִילְקִי.** טִירָה גְּבוֹהָה, וְשָׁם יוֹשְׁבִים לְדוֹן בְּנֵי אָדָם, וּמַפִּילִין אוֹתָם מִשָּׁם וּמַתִּים: **גַּרְדּוֹם.** בְּנֶזֶל אֶחָד, וְהוּא עָשׂוּי לְדוֹן דִּינֵי נְפָשׁוֹת: **אִיצְטַדְיָא.** מְקוֹם שְׁחוֹק, שֶׁמְּבִיאִים שָׁם שׁוֹר נָגָח וְהוֹרֵג אֶת הָאָדָם: **בֵּימָה.** כִּסֵּא מֻגְבָּהּ קָצָר וְגָבוֹהַּ, עָשׂוּי כְּדֵי לִדְחֹף הָאָדָם מִשָּׁם וְהוּא מֵת: **בֵּימוֹסְיָאוֹת.** בְּנְיָנִים שֶׁאֵינָם לֹא לִצְרָךְ עֲבוֹדָה זָרָה, וְלֹא לְהֶמְית בְּנֵי אָדָם: **בָּפָּה.** אַרְקָאוּלְט"וֹ בְּלַע"ז, דֶּרֶךְ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה לְהַעֲמִיד עֲבוֹדָה זָרָה בְּבֵית

וְכֵן מִשָּׁנָה לְשָׁנָה כָּל יְמֵי בְנוֹ. וְכָל הָנֵךְ דְּחִשְׁבִינַן עַד הַשְׁתָּא, חֲשִׁיבֵי לְהוּ, וַאֲסוּרִים שְׁלֹשָׁה יָמִים לְפָנֵיהֶם: **אֲבָל יוֹם תִּגְלַחַת וְקָנָיו.** שֶׁאֵינוֹ זְמַן הַקֻּבּוּעַ לָרַבִּים שְׁלֹשָׁה יָמִים לְפָנֵיהֶם, וְעוֹד מִשּׁוּם יְרִאָה, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא יוֹם אִידָם בִּלְבַד. וְיוֹם רִאשׁוֹן הוּא יוֹם אִידָם שֶׁל נוֹצְרִים לְפִיכָךְ אָסוּר לְשָׂאת וְלָתֵת עִם הַנּוֹצְרִים בְּכָל יוֹם רִאשׁוֹן. וְכֵן בְּכָל יוֹם אִיד שֶׁהֶם שֶׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ כְּגוֹן נט"ל וּפשקוו"ה, אֲבָל שְׁאָר יְמֵי אִידָם שֶׁעוֹשִׂים לְשֵׁם הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֶם שֶׁאֵין תּוֹפְשִׂים בָּהֶם שֵׁם אֱלֹהוּת מַתָּר. וְהָאִידָנָא נָהוּג עָלְמָא הֶתֵּר אֲפִלּוּ בְּכָל יוֹם אִידָם, מִשּׁוּם דְּקִיְּמוּ לְהוּ לְרַבָּנָן בְּגַוֵּיהוּ דְּלֹא אָזְלִי וּמוֹדוּ, וְדָכָל הָנֵי דְּאִתְּמַרִי בְּזוֹ הַמַּסֶּכְתָּא מַיְירֵי בְּעוֹבְדֵי אֱלִילִים וַעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ]:

(ג) **קָלֶנְדָא.** שְׁמוֹנָה יָמִים אַחַר תְּקוּפַת טֵבֵת: **סָטַרְנוּרָא.** שְׁמוֹנָה יָמִים קֹדֶם הַתְּקוּפָה, לְפִי שֶׁרָאָה אָדָם הָרִאשׁוֹן יוֹם שֶׁהָיָה מִתְמַעֵט וְהוֹלֵךְ, אָמַר אוֹי לִי שֶׁמָּא בִּשְׁבִיל שֶׁפָּרַחְתִּי חוֹזֵר הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ, עָמַד וְיָשַׁב שְׁמוֹנָה יָמִים בְּתַעֲנִית, כֵּיוָן שֶׁנִּפְלָה הַתְּקוּפָה וְרָאָה יוֹם שֶׁמַּאֲרִיךְ וְהוֹלֵךְ, אָמַר מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא, עָמַד וְעָשָׂה שְׁמוֹנָה יָמִים טוֹבִים, לְשָׁנָה אַחֶרֶת, עָשָׂאן לְאֵלּוּ וָאֵלּוּ יָמִים טוֹבִים, הוּא קְבָעָם לַשָּׁמַיִם, וְהֵם קְבָעוּם לַעֲבוֹדָה זָרָה: **קָרְמַסִּים.** יוֹם שְׁתְּפָסָה בּוֹ רוֹמִי מַלְכוּת, וּקְבָעוּם יוֹם אֵיד: **גְּנוּסְיָא.** יוֹם שְׁמְעַמִּידִין בּוֹ מֶלֶךְ: **יוֹם הַיְּדָה.** יוֹם שְׁנוֹלַד בּוֹ הַמֶּלֶךְ: **שְׂרֵפָה.** שֶׁשָּׂרְפוּ עָלָיו כְּלֵי תַּשְׁמִישׁוֹ כִּדְרָכָהּ שֶׁשּׂוֹרְפִין עַל הַמְּלָכִים: **יֵשׁ בָּהּ עֲבוֹדָה זָרָה.** כְּלוֹמַר אוֹתוֹ הַיּוֹם יֵשׁ לָהֶם אֵיד לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְכֵן מִשָּׁנָה לְשָׁנָה כָּל יְמֵי בְנוֹ. וְכָל הָנֵךְ דְּחִשְׁבִינַן עַד הַשְׁתָּא, חֲשִׁיבֵי לְהוּ, וַאֲסוּרִים שְׁלֹשָׁה יָמִים לְפָנֵיהֶם: **אֲבָל יוֹם תִּגְלַחַת וְקָנָיו.** שֶׁאֵינוֹ זְמַן הַקֻּבּוּעַ לָרַבִּים שְׁלֹשָׁה יָמִים לְפָנֵיהֶם, וְעוֹד מִשּׁוּם יְרִאָה, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא יוֹם אִידָם בִּלְבַד. וְיוֹם רִאשׁוֹן הוּא יוֹם אִידָם שֶׁל נוֹצְרִים לְפִיכָךְ אָסוּר לְשָׂאת וְלָתֵת עִם הַנּוֹצְרִים בְּכָל יוֹם רִאשׁוֹן. וְכֵן בְּכָל יוֹם אִיד שֶׁהֶם שֶׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ כְּגוֹן נט"ל וּפשקוו"ה, אֲבָל שְׁאָר יְמֵי אִידָם שֶׁעוֹשִׂים לְשֵׁם הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֶם שֶׁאֵין תּוֹפְשִׂים בָּהֶם שֵׁם אֱלֹהוּת מַתָּר. וְהָאִידָנָא נָהוּג עָלְמָא הֶתֵּר אֲפִלּוּ בְּכָל יוֹם אִידָם, מִשּׁוּם דְּקִיְּמוּ לְהוּ לְרַבָּנָן בְּגַוֵּיהוּ דְּלֹא אָזְלִי וּמוֹדוּ, וְדָכָל הָנֵי דְּאִתְּמַרִי בְּזוֹ הַמַּסֶּכְתָּא מַיְירֵי בְּעוֹבְדֵי אֱלִילִים וַעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ]:

(ג) **קָלֶנְדָא.** שְׁמוֹנָה יָמִים אַחַר תְּקוּפַת טֵבֵת: **סָטַרְנוּרָא.** שְׁמוֹנָה יָמִים קֹדֶם הַתְּקוּפָה, לְפִי שֶׁרָאָה אָדָם הָרִאשׁוֹן יוֹם שֶׁהָיָה מִתְמַעֵט וְהוֹלֵךְ, אָמַר אוֹי לִי שֶׁמָּא בִּשְׁבִיל שֶׁפָּרַחְתִּי חוֹזֵר הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ, עָמַד וְיָשַׁב שְׁמוֹנָה יָמִים בְּתַעֲנִית, כֵּיוָן שֶׁנִּפְלָה הַתְּקוּפָה וְרָאָה יוֹם שֶׁמַּאֲרִיךְ וְהוֹלֵךְ, אָמַר מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא, עָמַד וְעָשָׂה שְׁמוֹנָה יָמִים טוֹבִים, לְשָׁנָה אַחֶרֶת, עָשָׂאן לְאֵלּוּ וָאֵלּוּ יָמִים טוֹבִים, הוּא קְבָעָם לַשָּׁמַיִם, וְהֵם קְבָעוּם לַעֲבוֹדָה זָרָה: **קָרְמַסִּים.** יוֹם שְׁתְּפָסָה בּוֹ רוֹמִי מַלְכוּת, וּקְבָעוּם יוֹם אֵיד: **גְּנוּסְיָא.** יוֹם שְׁמְעַמִּידִין בּוֹ מֶלֶךְ: **יוֹם הַיְּדָה.**

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה

מברטנורא

וּמִשּׁוּם בָּשָׂר בְּחָלָב לֹא הָיָה אָסוּר, כֵּיוָן שֶׁהַבָּשָׂר בִּפְנֵי עַצְמוֹ מֻתָּר, אֵינוֹ אוֹסֵר בָּחָלָב אַף עַל פִּי שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן בּוֹ טַעַם, אֲבָל דָּבָר שֶׁל אִסּוּר מַעֲקִרוֹ, אוֹסֵר בְּהֶתֵּר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן בּוֹ טַעַם כָּל זְמַן שֶׁהוּא מַעֲמִיד: **כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן.** הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר כֵּן לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: **אֵין הַדָּבָר כֵּן.** אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמְרָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲרֵבִים עָלַי דִּבְרֵי דּוֹדֶיךָ, כְּלוֹמַר תַּקָּנוֹת שֶׁתִּקְּנוּ וְגָזְרוּ הַחֲכָמִים, יוֹתֵר מִיֵּינָהּ שֶׁל תּוֹרָה, מֵעִקַּר תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב: (ו) **הַפֵּת וְהַשֶּׁמֶן וְכוּ'.** כָּל הֲנֵי אֲסוּרִין מִשּׁוּם חֲתָנוּת, וּפַת שֶׁל נַחְתּוֹמִין הִתִּירוּהוּ, אֲבָל פַּת שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים לֹא הֶתֵּר אֶלָּא לְהוֹלְכֵי דְּרָכִים וּבִשְׁעַת הַדְּחָק, וְהַשֶּׁמֶן רָאוּ שֶׁלֹּא פָּשֵׁט אִסּוּרוֹ וְנִמְנוּ עָלָיו וְהִתִּירוּהוּ כִּדְמַסְקִינַן בְּמַתְנִיתִין: **וְשָׁלָקוֹת.** כָּל דָּבָר שֶׁבִּשָּׁלוּ אוֹתוֹ הַנָּכְרִים, וַאֲפִלּוּ בִּשְּׁלוּ אוֹתוֹ בִּכְלֵיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבִכְלֵי נְכָרִים, אֲסָרוּהוּ מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי נָכְרִים, וְהוּא שֶׁלֹּא סָיַע בּוֹ יִשְׂרָאֵל לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. וְלֹא אָסְרוּ מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי נָכְרִים אֶלָּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹ שֶׁהוּא חַי, וְעוֹלֶה עַל שֻׁלְחַן מְלָכִים לְלַפֵּת בּוֹ אֶת הַפַּת, אֲבָל אִם חָסַר אַחַת מֵאֵלּוּ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי נָכְרִים: **וּכְבָשִׁין שֶׁדְּרָכָן לֶאֱת בְּהֶן יַיִן.** וְאֵין אִסּוּרָן אֶסּוּר הֲנָאָה לְפִי שֶׁאֵין טַעַם הַיַּיִן נִכָּר בָּהֶן, אֲבָל בַּאֲכִילָה אֲסוּרִין: **טָרִית טָרוּפָה.** [מין] דָּגִים טְהוֹרִים שֶׁשּׁוֹרְפִין אוֹתָן דַּק וְאֵינָן נִכָּרִין, וַאֲסוּרִין כְּשֶׁנִּבְלְחוּ מִן הַנְּכָרִים שֶׁמָּא [נִכְתַּשׁ] עִמָּהֶם דָּג טָמֵא, וְדַרְכּוֹ שֶׁהוּא גָּדֵל בְּתוֹךְ [צִיר שֶׁל] דָּגִים טְהוֹרִים, וּכְשֶׁיֵּשׁ צִיר דָּג טָמֵא מְעֹרָב עִמּוֹ לֹא יִגְדְּלוּ בּוֹ כְּלָבִיא: **וְהַחִילָק.** מִין דָּגִים קְטַנִּים טְהוֹרִים וְאֵין לָהֶם סְנַפִּיר וְקַשְׁקֶשֶׁת, וְעָתִיד לְגַדֵּל אַחַר זְמַן, וְדָגִים קְטַנִּים טְמֵאִים הַדּוֹמִים לָהֶם מִתְעָרְבִים עִמָּהֶם וְאֵינָם נִכָּרִים אֲפִלּוּ בְּשֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה, אֲבָל טָרִית אֵין הַדָּגִים הַדּוֹמִים לָהּ, וּלְכָךְ שָׁרֵי בְּשֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה: **חִלְתִּית.** כָּךְ שְׁמָהּ בַּעֲרָבִי, וְחוֹתְכִין קָרְטָיו בְּסַכִּין, וַאֲסוּרָה מִשּׁוּם שְׁמִנּוּנִית דְּסַכִּין, דְּאִגַּב חֲרִיפוּתָא [דְּחִלְתִּית] מְמַקֶּקֶת הִיא טַעַם הַשְּׁמִנּוּנִית הַנִּבְלָע בָּהּ: **וּמֶלַח סַלְקוֹנְטִית.** מֶלַח שֶׁכָּל גְּדוֹלֵי רוֹמִי אוֹכְלִין אוֹתָהּ, וּרְגִילִין לִמְשֹׁחַ אוֹתָהּ בַּחֲלַב חֲזִיר וּבְשַׁמִּין דָּגִים טְמֵאִים, וְהִיא גַּפָּה וּלְבָנָה בְּיוֹתֵר: (ז) **וְיִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ.** לְאוּ דַּוְקָא רוֹאֵהוּ, אֶלָּא כֵּיוָן דְּאִי בָּעֵי חָזֵי לֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּכִי יְתִיב לָא חָזֵי לֵיהּ, הָנֵי נָכְרִי אִרְתּוֹתֵי מִרְתַּת דִּלְמָא שָׁקְעֵי רַבָּנָן וְיִפְקְרוּ כָּל הָאוֹצָר:

פרק ג (א) **כָּל הַצְּלָמִים אֲסוּרִים.** בַּהֲנָאָה: **שֶׁהֵם נֶעֱבָדִים פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה.** כְּשֶׁהַשָּׁמֶשׁ בְּאוֹתָהּ מַעֲלָה שֶׁהַצֶּלֶם עוֹשִׂי בּוֹ. דְּאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא טוּבָא שֶׁאֵינָן אֶלָּא לְנוֹי וְאֵינָן נֶעֱבָדִין, רַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ דְּחַיֵּישׁ לְמִעוּטָא: **כָּל שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ וְכוּ'.** דְּהָנֵי וַדַּאי נֶעֱבָדִים הֵם, דִּמְשׁוּם חֲשִׁיבוּתֵיהּ אִשְׁקְלִינְהוּ לְהָנֵךְ חֻפְצֵי בֵּידֵיהוּ. וְהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶם בַּבְּרַיְיתָא (מא.) חֶרֶב וַעֲטָרָה וְטַבַּעַת. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים.** וְאֵין אֲסוּרִין אֶלָּא כְּשֶׁעוֹמְדִין עַל פָּתַח הַמְּדִינָה. וּבַכְּפָרִים שֶׁאֵין דַּרְכָּן לַעֲשׂוֹת צוּרוֹת לְנוֹי, דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרִין וַאֲפִלּוּ אֵין בְּיָדוֹ דָּבָר, דִּלְמִפְלְחִינְהוּ עֲבָדֵי לְהוּ: (ב) **הָרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין.** דְּכִי הֲווּ שְׁלֵמִים סָפֵק עֲבָדוּם לֹא עֲבָדוּם, וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצִי לוֹמַר עֲבָדוּם, שֶׁמָּא בְּשֶׁלּוֹם וּלְכָךְ שְׁבָרוּם, וַהֲוֵי סָפֵק סְפֵקָא וּלְקֻלָּא.

פרק ד (א) **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.** זוֹ **בְּצַד** זוֹ. וְכָל שֶׁכֵּן אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁתַּיִם, שֶׁזּוֹ עִקַּר מַרְקוּלִיס. [מַרְקוּלִיס שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹנָם מערקורי"ס]: **בְּצַד מַרְקוּלִיס.** בְּצַד אַרְבַּע אִמּוֹת שֶׁל מַרְקוּלִיס, כְּלוֹמַר שֶׁהָאֲבָנִים רְחוֹקוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמַּרְקוּלִיס וְיִרְוּעַ דְּלָאו מִנַּיהּ נָפַל, וּבְהָא קָאָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּיֶשְׁלֹשׁ אֲבָנִים אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין מַרְקוּלִיס פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ אֲבָנִים, וְעוֹשִׂין מַרְקוּלִיס קָטָן בְּצַד מַרְקוּלִיס גָּדוֹל, וְקָטָן הַנַּעֲשֶׂה בְּצַד גָּדוֹל עַבְדֵי לֵיהּ בְּכָל דְּהוּ וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁיִּהְיֶה אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁתַּיִם, וְרַבָּנָן סָבְרֵי אֵין עוֹשִׂין מַרְקוּלִיס קָטָן בְּצַד מַרְקוּלִיס גָּדוֹל, הִלְכָּךְ נִרְאוֹת עִמּוֹ, כְּלוֹמַר סְמוּכוֹת לוֹ דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּמִנַּיהּ נָפַל, בֵּין שְׁתַּיִם בֵּין שֶׁלֹּשׁ אֲסוּרִים, אֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ, מֻתָּרוֹת. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ב) **מָצָא בְּרֹאשׁוֹ.** שֶׁל מַרְקוּלִיס: **מָעוֹת כְּסוּת אוֹ כֵּלִים הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִים.** וְהוּא שֶׁלֹּא יְהוּ מֻנָּחִין לְנוֹי, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ הַמָּעוֹת מֻנָּחִים בְּכִיס קְשׁוּר וְתָלוּי לוֹ עַל צַוָּארוֹ, כְּסוּת מְקֻפָּלֶת וּמֻנַּחַת עַל כְּתֵפוֹ אוֹ עַל רֹאשׁוֹ, כֵּלִים נָמֵי מֻנָּחִים עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵינָם דֶּרֶךְ נוֹי: (ג) **שֶׁלֹּא בְטוּבָה.** שֶׁלֹּא יַעֲלֶה שָׂכָר לַכּוֹמְרִים: (ד) **עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרֵי אֲסוּרָה מִיָּד.** דִּכְתִיב (דברים ז כה) 'פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם', מַשְׁפָּסְלוֹ נַעֲשָׂה לוֹ לֵאלֹהוּתָהּ: **וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁתִּטְבְּעֵהוּ.** דִּכְתִיב (שם כו טו) 'וְשַׂם בְּפִתָּרֹ', עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לְהּ דְּבָרִים שֶׁל סָתָר, כְּלוֹמַר שֶׁיַּעֲבְדֶנָּה, שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל אֵינוֹ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא בְּסָתָר שֶׁתִּפּוּת. וְאֵין בֵּן הַלָּכָה, דְּנָכְרֵי אֵין מַכְשֵׁל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ בָּהּ שֻׁתָּפוּת: **וְיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מַכְשֵׁל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי.** וַאֲפִלּוּ נָתַן לוֹ הַנָּכְרִי רְשׁוּת: (ה) **פְּחָמָהּ.** בְּפָנֶיהָ, מַעֲבָהּ בְּקִיּוֹרָהּ עַד שֶׁהַסִּיר צוּרַת פָּנֶיהָ: **גַּרְרָהּ.** סָחֹב וְהַשְׁלֵךְ בְּתוֹךְ הַשִּׁיט: **אֵינָהּ בְּטֵלָה.** דִּילְפוּם שָׁעָה רְחַת עֲלָהּ, וַהֲדַר פָּלַח לְהּ: **רַבִּי אוֹמֵר בְּטֵלָה.** פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּנָן בְּשִׁמְכָּרָהּ לְנָכְרִי, אֲבָל מִכָּרָהּ לְיִשְׂרָאֵל צוֹרֵף דִּבְרֵי הַכֹּל בְּטֵלָה. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ו) **שֶׁהַנִּיחוּהָ עוֹבְדֶיהָ.** וְאֵין דַּעְתָּם לַחְזֹר: **בְּשָׁעַת שָׁלוֹם מֻתָּרֶת.** הוֹאִיל וְיָצְאוּ לְדַעַת וְלֹא נִטְלוּהָ עִמָּהֶם, בְּטֵלוּהָ: **בִּימוֹסְיוֹת שֶׁל מְלָכִים.** אֲבָנֵי גְּזִית הַמְּתֻקָּנוֹת בְּדֶרֶךְ מַהֲלַךְ הַמֶּלֶךְ, וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ עוֹבֵר שָׁם מוֹשִׁיבִים שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְהוּא מִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ. וּבַגְּמָרָא (נג:) מְפָרֵשׁ מִפְּנֵי שֶׁמְּנִיחִין אוֹתָהּ, כְּלוֹמַר אֵינָן מְיַחֲדוֹת לְהוֹשִׁיב שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה כָּל שָׁעָה אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִים, וּפְעָמִים שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִים בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם, הִלְכָּךְ לָאו מִשְׁמֵשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה חֲשִׁיבִי: (ז) **אַף אֲנוּ מְחַזְּקִין יְדֵיהֶם שֶׁל אֵלּוּ.** הָעוֹבְדִים לְחַמָּה וְלִלְבָנָה, אִם הָיִינוּ רוֹאִין שֶׁשָּׁאר עֲבוֹדָה זָרָה חֲרִבוּ מֵעַצְמָן וְאֵלּוּ קַיָּמוֹת, הָיִינוּ מוֹדִים לְאֵלּוּ: (ח) **גַּז בָּעוּמָּה.** שֶׁבָּעֲטָה וּדְרָכָהּ נָכְרִי: **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן בְּיָדוֹ.** עֲנָבִים מִתּוֹךְ הַיַּיִן: **וְנוֹתֵן לַתַּפּוּחַ.** מְקוֹם אִסְפַּת הָעֲנָבִים הָעֲשׂוּי כְּמִין גֶּל קְרוּי תַּפּוּחַ. וְסָבַר תַּנָּא דִּידַן דְּאֵינוֹ נַעֲשֶׂה יַיִן נָסְךְ עַד שֶׁיֵּרֵד לְבוֹר, וְזוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה הִיא, וְאֵין הֲלָכָה, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל הַיַּיִן לְהִמָּשֵׁךְ, נַעֲשָׂה יַיִן נָסְךְ: **מַה שֶּׁבַּבּוֹר אָסוּר.** אִם יֵגַע בּוֹ נָכְרִי אַחֲרֵי כֵן: (ט) **דּוֹרְכִין עִם הַגּוֹי בַּגַּת.** וְלֹא אָמְרִינַן מִשְׁתַּכֵּר בְּאוֹסְרֵי הֲנָאָה הוּא, [דַּאֲפִלּוּ] בִּשְׁתֵּיָה סָבַר הַאי תַּנָּא דִּישָׁעֵי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָרַד לַבּוֹר, וּמִשּׁוּם גּוֹרֵם טַמְאָה לֵיכָּא, שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁדָּרַךְ בָּהֶם הַנָּכְרִי [מְעַט] נִטְמְאוּ, וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַיִּשְׂרָאֵל גּוֹרֵם טַמְאָה: **אֲבָל לֹא בּוֹצְרִין עִמּוֹ.** לְפִי שֶׁנּוֹתְנִים בִּגְת טַמְאָה, וְהַנָּכְרִי מְטַמֵּא הָעֲנָבִים בְּמַגָּעוֹ, וְהַיִּשְׂרָאֵל הַבּוֹצֵר עִמּוֹ גּוֹרֵם טַמְאָה, וְסָבַר הַאי תַּנָּא אָסוּר לְגָרֵם טַמְאָה לְחַיִּין שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲפִלּוּ הֵם שֶׁל נָכְרִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתָהּ זוֹ, דְּקָיְמָא לָן (גמ' נה:) כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל הַיַּיִן לְהִמָּשֵׁךְ נַעֲשָׂה יַיִן נָסְךְ, הִלְכָּךְ אֵין דּוֹרְכִין עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת, וְקָיְמָא לָן (שם) מַתַּר לְגָרֵם טַמְאָה לְחַיִּין שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהַחַיִּין הֵם שֶׁל נָכְרִי, הִלְכָּךְ בּוֹצְרִין עִם הַנָּכְרִי, וְאַף

בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַאֲפִלּוּ חֲבִית שֶׁל יַיִן נָסָךְ שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן שֶׁל הֶתֵּר, מוֹלִיךְ דְּמֵי אוֹתָהּ חָבִית לְיָם הַמֶּלַח וְהַשְּׁאָר כֻּלָּן מֻתָּרוֹת בַּהֲנָאָה: (י) **כִּיצַד מְכַבְּדָהּ.** נָכְרִי לְאֲשֵׁרָה: **קַרְסָם.** קֶרְסֹם יְבַשִּׁים שֶׁבָּאִילָן נִטָּלָן לְצָרְכּוֹ לִשְׂרֹף: **וְזֵרֶד.** כְּרַת עֲנָפִים לְחִים שֶׁבָּהּ: **שְׁפָאָהּ.** תַּרְגּוּם 'וְאִכֵּת אֹתוֹ טָחוֹן' (דברים ט כא) 'וְשָׁפֹית יָתֵיהּ': **לְצָרְכָּהּ.** כְּדֵי לְיַפּוֹתָהּ. וְאֵין מְכַבֵּד עֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא נָכְרִי גָּדוֹל וּבֶן דַּעַת שֶׁיֵּדַע בְּטִיב עֲבוֹדָה זָרָה וּמִשְׁמַשֶׁיהָ. וַאֲפִלּוּ אִם בִּשְׁלָהּ בְּעַל כָּרְחוֹ הֲרֵי זוֹ מְכֻבֶּדֶת:

פרק ד (א) **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.** זוֹ **בְּצַד** זוֹ. וְכָל שֶׁכֵּן אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁתַּיִם, שֶׁזּוֹ עִקַּר מַרְקוּלִיס. [מַרְקוּלִיס שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹנָם מערקורי"ס]: **בְּצַד מַרְקוּלִיס.** בְּצַד אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל מַרְקוּלִיס, כְּלוֹמַר שֶׁהָאֲבָנִים רְחוֹקוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמַּרְקוּלִיס וְיִרְוּעַ דְּלָאו מִנַּיהּ נָפַל, וּבְהָא קָאָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּיֶשְׁלֹשׁ אֲבָנִים אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין מַרְקוּלִיס פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ אֲבָנִים, וְעוֹשִׂין מַרְקוּלִיס קָטָן בְּצַד מַרְקוּלִיס גָּדוֹל, וְקָטָן הַנַּעֲשֶׂה בְּצַד גָּדוֹל עַבְדֵי לֵיהּ בְּכָל דְּהוּ וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁיִּהְיֶה אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁתַּיִם, וְרַבָּנָן סָבְרֵי אֵין עוֹשִׂין מַרְקוּלִיס קָטָן בְּצַד מַרְקוּלִיס גָּדוֹל, הִלְכָּךְ נִרְאוֹת עִמּוֹ, כְּלוֹמַר סְמוּכוֹת לוֹ דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּמִנַּיהּ נָפַל, בֵּין שְׁתַּיִם בֵּין שֶׁלֹּשׁ אֲסוּרִים, אֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ, מֻתָּרוֹת. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ב) **מָצָא בְּרֹאשׁוֹ.** שֶׁל מַרְקוּלִיס: **מָעוֹת כְּסוּת אוֹ כֵּלִים הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִים.** וְהוּא שֶׁלֹּא יְהוּ מֻנָּחִין לְנוֹי, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ הַמָּעוֹת מֻנָּחִים בְּכִיס קְשׁוּר וְתָלוּי לוֹ עַל צַוָּארוֹ, כְּסוּת מְקֻפָּלֶת וּמֻנַּחַת עַל כְּתֵפוֹ אוֹ עַל רֹאשׁוֹ, כֵּלִים נָמֵי מֻנָּחִים עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵינָם דֶּרֶךְ נוֹי: (ג) **שֶׁלֹּא בְטוּבָה.** שֶׁלֹּא יַעֲלֶה שָׂכָר לַכּוֹמְרִים: (ד) **עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי אֲסוּרָה מִיָּד.** דִּכְתִיב (דברים ז כה) 'פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם', מַשְׁפָּסְלוֹ נַעֲשָׂה לוֹ לֵאלֹהוּתָהּ: **וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁתִּטְבְּעֵהוּ.** דִּכְתִיב (שם כו טו) 'וְשָׂם בְּפִתָּרֹ', עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לְהּ דְּבָרִים שֶׁל סָתָר, כְּלוֹמַר שֶׁיַּעֲבְדֶנָּה, שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל אֵינוֹ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא בְּסָתָר שֶׁתִּפּוּת. וְאֵין בֵּן הַלָּכָה, דְּנָכְרֵי אֵין מַכְשֵׁל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ בָּהּ שֻׁתָּפוּת. וְאֵין בֵּן הַלָּכָה. דְּנָכְרֵי אֵין מַכְשֵׁל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ בָּהּ שֻׁתָּפוּת: **וְיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מַכְשֵׁל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי.** וַאֲפִלּוּ נָתַן לוֹ הַנָּכְרִי רְשׁוּת: (ה) **פְּחָמָהּ.** בְּפָנֶיהָ, מַעֲבָהּ בְּקִיּוֹרָהּ עַד שֶׁהַסִּיר צוּרַת פָּנֶיהָ: **גַּרְרָהּ.** סָחֹב וְהַשְׁלֵךְ בְּתוֹךְ הַשִּׁיט: **אֵינָהּ בְּטֵלָה.** דִּילְפוּם שָׁעָה רְחַת עֲלָהּ, וַהֲדַר פָּלַח לְהּ: **רַבִּי אוֹמֵר בְּטֵלָה.** פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּנָן בְּשִׁמְכָּרָהּ לְנָכְרִי, אֲבָל מִכָּרָהּ לְיִשְׂרָאֵל צוֹרֵף דִּבְרֵי הַכֹּל בְּטֵלָה. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ו) **שֶׁהַנִּיחוּהָ עוֹבְדֶיהָ.** וְאֵין דַּעְתָּם לַחְזֹר: **בְּשָׁעַת שָׁלוֹם מֻתָּרֶת.** הוֹאִיל וְיָצְאוּ לְדַעַת וְלֹא נִטְלוּהָ עִמָּהֶם, בְּטֵלוּהָ: **בִּימוֹסְיוֹת שֶׁל מְלָכִים.** אֲבָנֵי גְּזִית הַמְּתֻקָּנוֹת בְּדֶרֶךְ מַהֲלַךְ הַמֶּלֶךְ, וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ עוֹבֵר שָׁם מוֹשִׁיבִים שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְהוּא מִשְׁתַּחֲוֶה לָהּ. וּבַגְּמָרָא (נג:) מְפָרֵשׁ מִפְּנֵי שֶׁמְּנִיחִין אוֹתָהּ, כְּלוֹמַר אֵינָן מְיַחֲדוֹת לְהוֹשִׁיב שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה כָּל שָׁעָה אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִים, וּפְעָמִים שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִים בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם, הִלְכָּךְ לָאו מִשְׁמְשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה חֲשִׁיבִי: (ז) **אַף אֲנוּ מְחַזְּקִין יְדֵיהֶם שֶׁל אֵלּוּ.** הָעוֹבְדִים לְחַמָּה וְלִלְבָנָה, אִם הָיִינוּ רוֹאִין שֶׁשָּׁאר עֲבוֹדָה זָרָה חֲרְבוּ מֵעַצְמָן וְאֵלּוּ קַיָּמוֹת, הָיִינוּ מוֹדִים לְאֵלּוּ: (ח) **גַּז בָּעוּמָּה.** שֶׁבָּעֲטָה וּדְרָכָהּ נָכְרִי: **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן בְּיָדוֹ.** עֲנָבִים מִתּוֹךְ הַיַּיִן: **וְנוֹתֵן לַתַּפּוּחַ.** מְקוֹם אִסְפַּת הָעֲנָבִים הָעֲשׂוּי כְּמִין גֶּל קְרוּי תַּפּוּחַ. וְסָבַר תַּנָּא דִּידַן דְּאֵינוֹ נַעֲשֶׂה יַיִן נָסְךְ עַד שֶׁיֵּרֵד לְבוֹר, וְזוֹ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה הִיא, וְאֵין הֲלָכָה, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל הַיַּיִן לְהִמָּשֵׁךְ, נַעֲשָׂה יַיִן נָסְךְ: **מַה שֶּׁבַּבּוֹר אָסוּר.** אִם יֵגַע בּוֹ נָכְרִי אַחֲרֵי כֵן: (ט) **דּוֹרְכִין עִם הַגּוֹי בַּגַּת.** וְלֹא אָמְרִינַן מִשְׁתַּכֵּר בְּאוֹסְרֵי הֲנָאָה הוּא, [דַּאֲפִלּוּ] בִּשְׁתֵּיָה סָבַר הַאי תַּנָּא דִּישָׁעֵי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָרַד לַבּוֹר, וּמִשּׁוּם גּוֹרֵם טַמְאָה לֵיכָּא, שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁדָּרַךְ בָּהֶם הַנָּכְרִי [מְעַט] נִטְמְאוּ, וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַיִּשְׂרָאֵל גּוֹרֵם טַמְאָה: **אֲבָל לֹא בּוֹצְרִין עִמּוֹ.** לְפִי שֶׁנּוֹתְנִים בִּגְת טַמְאָה, וְהַנָּכְרִי מְטַמֵּא הָעֲנָבִים בְּמַגָּעוֹ, וְהַיִּשְׂרָאֵל הַבּוֹצֵר עִמּוֹ גּוֹרֵם טַמְאָה, וְסָבַר הַאי תַּנָּא אָסוּר לְגָרֵם טַמְאָה לְחַיִּין שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲפִלּוּ הֵם שֶׁל נָכְרִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתָהּ זוֹ, דְּקָיְמָא לָן (גמ' נה:) כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל הַיַּיִן לְהִמָּשֵׁךְ נַעֲשָׂה יַיִן נָסְךְ, הִלְכָּךְ אֵין דּוֹרְכִין עִם הַנָּכְרִי בַּגַּת, וְקָיְמָא לָן (שם) מַתַּר לְגָרֵם טַמְאָה לְחַיִּין שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהַחַיִּין הֵם שֶׁל נָכְרִי, הִלְכָּךְ בּוֹצְרִין עִם הַנָּכְרִי, וְאַף

בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַאֲפִלּוּ חֲבִית שֶׁל יַיִן נָסָךְ שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן שֶׁל הֶתֵּר, מוֹלִיךְ דְּמֵי אוֹתָהּ חָבִית לְיָם הַמֶּלַח וְהַשְּׁאָר כֻּלָּן מֻתָּרוֹת בַּהֲנָאָה: (י) **כִּיצַד מְכַבְּדָהּ.** נָכְרִי לְאֲשֵׁרָה: **קַרְסָם.** קֶרְסֹם יְבַשִּׁים שֶׁבָּאִילָן נִטָּלָן לְצָרְכּוֹ לִשְׂרֹף: **וְזֵרֶד.** כְּרַת עֲנָפִים לְחִים שֶׁבָּהּ: **שְׁפָאָהּ.** תַּרְגּוּם 'וְאִכֵּת אֹתוֹ טָחוֹן' (דברים ט כא) 'וְשָׁפֹית יָתֵיהּ': **לְצָרְכָּהּ.** כְּדֵי לְיַפּוֹתָהּ. וְאֵין מְכַבֵּד עֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא נָכְרִי גָּדוֹל וּבֶן דַּעַת שֶׁיֵּדַע בְּטִיב עֲבוֹדָה זָרָה וּמִשְׁמַשֶׁיהָ. וַאֲפִלּוּ אִם בִּשְׁלָהּ בְּעַל כָּרְחוֹ הֲרֵי זוֹ מְכֻבֶּדֶת:

פרק ד (א) **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.** זוֹ **בְּצַד** זוֹ. וְכָל שֶׁכֵּן אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁתַּיִם, שֶׁזּוֹ עִקַּר מַרְקוּלִיס. [מַרְקוּלִיס שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה הַנִּקְרָא בִּלְשׁוֹנָם מערקורי"ס]: **בְּצַד מַרְקוּלִיס.** בְּצַד אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל מַרְקוּלִיס, כְּלוֹמַר שֶׁהָאֲבָנִים רְחוֹקוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמַּרְקוּלִיס וְיִרְוּעַ דְּלָאו מִנַּיהּ נָפַל, וּבְהָא קָאָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּיֶשְׁלֹשׁ אֲבָנִים אֲסוּרוֹת, שֶׁאֵין מַרְקוּלִיס פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ אֲבָנִים, וְעוֹשִׂין מַרְקוּלִיס קָטָן בְּצַד מַרְקוּלִיס גָּדוֹל, וְקָטָן הַנַּעֲשֶׂה בְּצַד גָּדוֹל עַבְדֵי לֵיהּ בְּכָל דְּהוּ וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁיִּהְיֶה אַחַת עַל גַּבֵּי שְׁתַּיִם, וְרַבָּנָן סָבְרֵי אֵין עוֹשִׂין מַרְקוּלִיס קָטָן בְּצַד מַרְקוּלִיס גָּדוֹל, הִלְכָּךְ נִרְאוֹת עִמּוֹ, כְּלוֹמַר סְמוּכוֹת לוֹ דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּמִנַּיהּ נָפַל, בֵּין שְׁתַּיִם בֵּין שֶׁלֹּשׁ אֲסוּרִים, אֵין נִרְאוֹת עִמּוֹ, מֻתָּרוֹת. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ב) **מָצָא בְּרֹאשׁוֹ.** שֶׁל מַרְקוּלִיס: **מָעוֹת כְּסוּת אוֹ כֵּלִים הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִים.** וְהוּא שֶׁלֹּא יְהוּ מֻנָּחִין לְנוֹי, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ הַמָּעוֹת מֻנָּחִים בְּכִיס קְשׁוּר וְתָלוּי לוֹ עַל צַוָּארוֹ, כְּסוּת מְקֻפָּלֶת וּמֻנַּחַת עַל כְּתֵפוֹ אוֹ עַל רֹאשׁוֹ, כֵּלִים נָמֵי מֻנָּחִים עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁכָּל אֵלּוּ אֵינָם דֶּרֶךְ נוֹי: (ג) **שֶׁלֹּא בְטוּבָה.** שֶׁלֹּא יַעֲלֶה שָׂכָר לַכּוֹמְרִים: (ד) **עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל נָכְרִי אֲסוּרָה מִיָּד.** דִּכְתִיב (דברים ז כה) 'פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם', מַשְׁפָּסְלוֹ נַעֲשָׂה לוֹ לֵאלֹהוּתָהּ: **וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁתִּטְבְּעֵהוּ.** דִּכְתִיב (שם כו טו) 'וְשָׂם בְּפִתָּרֹ', עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לְהּ דְּבָרִים שֶׁל סָתָר, כְּלוֹמַר שֶׁיַּעֲבְדֶנָּה, שֶׁהַיִּ

נָכְרִי: **בְּעִיר שֵׁשׁ בָּהּ נָכְרִים וְיִשְׂרְאֵלִים מָתָר.** דְּמֵרְתַּת נָכְרֵי דִּלְמָא חָזוּ לֵיהּ הָנְהּ יִשְׂרָאֵל דְּעָבְרֵי בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמַפְסְדִינָא, וַאֲפִלּוּ אֵין מִפְתָּח וְחוֹתָם שָׁרֵי, וְהוּא שֶׁאֵין לוֹ מִלְוֶה עַל אוֹתוֹ יַיִן, כְּגוֹן שֶׁכָּתַב לוֹ הִתְקַבֵּלְתִּי מִמְּךָ, כִּדְאָמְרִינַן לְקַמָּן (מ״ב): **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר כָּל רְשׁוּת נָכְרִי אַחַת הִיא.** פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר יַיִן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל נָכְרִי בַּעַל הַיַּיִן, הוּא דְּבָעִינַן שֶׁיְּהֵא הַבַּיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְיִרְעֶה שָׁם שׁוֹמֵר אֶחָד לְנָכְרִים דְּרִים בָּהּ, אֲבָל בִּרְשׁוּת נָכְרִי אַחַר שֶׁאֵינוֹ בַּעַל הַבַּיִת, אֲפִלּוּ בְּעִיר שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל דָּרִים בָּהּ שָׁרֵי, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר כָּל רְשׁוּת נָכְרִי אַחַת הִיא, וְכִי הֵיכִי דִּבְרְשׁוּת הַנָּכְרִי בַּעַל הַיַּיִן אָסוּר אֶלָּא בְּעִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ וְהַבַּיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, הָכִי נָמֵי בִּרְשׁוּת נָכְרִי אַחַר, צָרִיךְ עִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ וּבַיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. וּבִזְמַן שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיַד יִשְׂרָאֵל, בֵּין בִּרְשׁוּת בַּעַל הַיַּיִן בֵּין בִּרְשׁוּת נָכְרִי אַחַר, מָתָר לְדִבְרֵי הַכֹּל: (יב) **וְהַלָּה כּוֹתֵב לוֹ הִתְקַבֵּלְתִּי מִמְּךָ מָעוֹת מָתָר.** אִם הַבַּיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְיִשְׂרְאֵלִים דָּרִים בְּאוֹתָהּ הָעִיר, כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל (מ״א): **אֲבָל אִם רָצָה וְכוּ'.** דְּהַשְׁתָּא הֲוֵי הַיַּיִן מַשְׁכּוֹן אֲצֶל הַנָּכְרִי הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ מִלְוֶה עַל הַיַּיִן, אָסוּר דִּלְמָא מִרְתַּת, דְּסָבַר אִי חָזוּ לִי וְתָבַע לִי, אָמֵינָא דִּידִי הוּא, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיַד יִשְׂרָאֵל דְּעָבְרֵי בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמַפְסְדִינָא, וְאֵין מִפְתָּח וְחוֹתָם לְמָקוֹם אַחֵר, צָרִיךְ עִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ וּבַיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, הָכִי נָמֵי בִּרְשׁוּת נָכְרִי אַחַר, צָרִיךְ עִיר שֶׁיִּשְׂרָאֵל וְנָכְרִים דָּרִים בָּהּ וּבַיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. וּבִזְמַן שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיַד יִשְׂרָאֵל, בֵּין בִּרְשׁוּת בַּעַל הַיַּיִן בֵּין בִּרְשׁוּת נָכְרִי אַחַר, מָתָר לְדִבְרֵי הַכֹּל: (יג) **וְהַלָּה כּוֹתֵב לוֹ הִתְקַבֵּלְתִּי מִמְּךָ מָעוֹת עַל מְנָת שֶׁאֵין לִי עָלֶיךָ כְּלוּם.** אִם הַבַּיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְיִשְׂרְאֵלִים דָּרִים בְּאוֹתָהּ הָעִיר, כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל (מ״א): **אֲבָל אִם רָצָה וְכוּ'.** דְּהַשְׁתָּא הֲוֵי הַיַּיִן מַשְׁכּוֹן אֲצֶל הַנָּכְרִי הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ מִלְוֶה עַל הַיַּיִן, אָסוּר דִּלְמָא מִרְתַּת, דְּסָבַר אִי חָזוּ לִי וְתָבַע לִי, אָמֵינָא דִּידִי הוּא, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיַד יִשְׂרָאֵל

פרק ה (א) **הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּיַיִן נֶסֶךְ.** לַהֲרֵיקוֹ מִכְּלִי אֶל כְּלִי, אוֹ לְהוֹלִיךְ חָבִיּוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וַאֲפִלּוּ בְּסָכוּם יֵינָם: **שָׂכְרוֹ אָסוּר.** קָנָס הוּא שֶׁקָּנְסוּ חֲכָמִים בְּיֵין נֶסֶךְ וּבִסְתָם יֵינָם: **שָׂכָרוֹ מָתָר.** וּכְגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ הַעֲבֵר לִי כָּל חָבִית וְחָבִית בְּמַה פְּרוּטוֹת, וְנִמְצְאוּ חֲבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ בֵּינֵיהֶם, שָׂכָרוֹ אָסוּר: **הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר שָׂכָרָהּ אָסוּר.** הָא מַתְנִיתִין נָקֵט מִשּׁוּם סִיפָא, וְסֵיפָא אָתָא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּהַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לִרְכֹּב עָלָיו סְתָמָא יְמֵי לְהִנִּיחַ לְגִינּוֹ שֶׁל יַיִן וּמְזוֹנוֹתָיו עָלָיו, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא דַּהֲוֵי בְּאִלּוּ שָׂכָרָהּ מֵעִקָּרָא לְהָבִיא עָלָיהָ יַיִן נֶסֶךְ וּשְׂכָרוֹ אָסוּר, קָמַשְׁמַע לַן: (ב) **יְרֵיחֵם.** בְּמַיִם צוֹנְנִים: **מְעֻשָּׂה בְּבִיתוֹס בֶּן זוֹנִין.** מַתְנִיתִין חַסּוֹרֵי מִחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, דְּאִם נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מַמָּשׁ, וּמַעֲשֶׂה נָמֵי בְּבִיתוֹס בֶּן זוֹנִין שֶׁהָיָה מַבִּיא גְּרוֹגְרוֹת בִּסְפִינָה וְנִשְׁתַּבְּרָה חֲבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ עַל גַּבֵּיהֶן וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּם: **כָּל שֶׁהוּא בְּהֶנְאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם.** שֶׁאָדָם נֶהֱנֶה מִטַּעֲמוֹ שֶׁל אִסּוּר: **כָּל שֶׁאֵין בְּהֶנְאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם.** שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה בְּטַעֲמוֹ שֶׁל אִסּוּר: **כְּגוֹן חֹמֶץ.** שֶׁל אִסּוּר שֶׁנָּפַל בְּתוֹךְ גְּרִיסִין שֶׁל חִטִּים, נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא, וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגְּרִיסִין רוֹתְחִין בְּשָׁעָה שֶׁנָּפַל בְּהֶן הַחֹמֶץ, שֶׁאָז פּוֹגֵם בָּהֶם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף. וְאִרְבָּעָה מִינֵי נוֹתְנֵי טַעַם הֵם, יֵשׁ טַעַם מַשְׁבִּיחַ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן הַיַּיִן בְּחַבְשִׁיל שֶׁל בָּשָׂר אוֹ שֶׁל דָּגִים, וְזֶה אָסוּר אִסּוּר גָּמוּר וַדַּאי. יֵשׁ טַעַם פּוֹגֵם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן שֶׁמְּנוּנִיּוּת הַדָּגִים אוֹ הַבָּשָׂר בִּדְבָשׁ, וְזֶה מַתִּיר לְכַתְּחִלָּה. יֵשׁ פּוֹגֵם בְּתִחְלָּה וּמַשְׁבִּיחַ בְּסוֹף, כְּגוֹן הַדְּבַשׁ בְּיַיִן שֶׁהוּא פּוֹגֵם בּוֹ לְשִׁעְתּוֹ, וּכְשֶׁיִּשְׁהֶה בּוֹ עַד שֶׁיִּפְּגֹם עָלָיו כֹּחַ הַיַּיִן נוֹתֵן בּוֹ הַדְּבַשׁ רֵיחַ וְטַעַם. יֵשׁ מַשְׁבִּיחַ בַּתְּחִלָּה וּלְבַסּוֹף פּוֹגֵם, כְּגוֹן שֶׁמֶן הַכָּשֵׁר עִם הַחֹמְאָה, אוֹ הַשֶּׁמֶן שֶׁבַּלּוּעַ בּוֹ בְּיוֹתֵר מִן הַחֹמְאָה, אִם נִתְעָרְבוּ יוֹמוֹ, שֶׁנִּכְנַס בּוֹ מִשֶּׁבַּח וְאַחַר כָּךְ נִפְגַּם. וְאִלּוּ הַשָּׁנִים אֲסוּרִים מִפְּפֹק. לְפִיכָךְ אִם הִגְרִיסִין הָלְלוּ שֶׁנָּפַל בָּהֶן חֹמֶץ לֹא הָיוּ רוֹתְחִין הֲרֵי הֵן אֲסוּרִין מִפְּפֹק, שֶׁהַחֹמֶץ בַּגְּרִיסִין וּמַשְׁבִּיחַ, וְאַף עַל פִּי [כְּשֶׁמַּרְתִּיחִין] אַחַר כָּךְ פּוֹגֵם טַעֲמוֹ, הֲוֵי מַשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פּוֹגֵם וְאָסוּר: (ג) **אִם הָיָה בְּחֶזְקַת הַמַּשְׁתֵּמֵר.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג הֲוֵי בְּחֶזְקַת הַמַּשְׁתֵּמֵר, וַאֲפִלּוּ הִפְלִיג מִיל, דְּהַנָּכְרִי מִרְתַּת וְאוֹמֵר הַשְׁתָּא אֲתִי יִשְׂרָאֵל וְחָזֵי לִי: **אִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג.** וּמִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ, וְחֲבִיּוֹת סְתוּמוֹת הֵם: **כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתֹּם.** אִם שָׁהָה כְּדֵי שֶׁיִּקּוֹב הַנָּכְרִי נָקָב בְּמִגּוּפַת הֶחָבִית וְיַרְחִיר וְיִסְתֹּם הַנָּקָב וְתִיבַשׁ הַסְּתִימָה, אָסוּר: **יִשְׁתֹּם.** יִפְתַּח, כְּמוֹ שֶׁתָּם הָעַיִן (במדבר כד ג), שֶׁעֵינוֹ פְּתוּחָה: **רָבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר.** אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אִם שָׁהָה כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח אֶת כָּל מִגּוּפַת הֶחָבִית: **וְיִגּוֹב.** וְתַנָּנֵי בְּתוֹסֵפְתָּא גְּרִיסִין שֶׁל חִטִּים, נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא, וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגְּרִיסִין רוֹתְחִין בְּשָׁעָה שֶׁנָּפַל בָּהֶן הֶחֹמֶץ, שֶׁאָז פּוֹגֵם בָּהֶם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף. וְאֵרְבָּעָה מִינֵי נוֹתְנֵי טַעַם הֵם, יֵשׁ טַעַם מַשְׁבִּיחַ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן הַיַּיִן בְּחַבְשִׁיל שֶׁל בָּשָׂר אוֹ שֶׁל דָּגִים, וְזֶה אָסוּר אִסּוּר גָּמוּר וַדַּאי. יֵשׁ טַעַם פּוֹגֵם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן שֶׁמְּנוּנִיּוּת הַדָּגִים אוֹ הַבָּשָׂר בִּדְבָשׁ, וְזֶה מַתִּיר לְכַתְּחִלָּה. יֵשׁ פּוֹגֵם בְּתִחְלָּה וּמַשְׁבִּיחַ בְּסוֹף, כְּגוֹן הַדְּבַשׁ בְּיַיִן שֶׁהוּא פּוֹגֵם בּוֹ לְשִׁעְתּוֹ, וּכְשֶׁיִּשְׁהֶה בּוֹ עַד שֶׁיִּפָּגֵם עָלָיו כֹּחַ הַיַּיִן נוֹתֵן בּוֹ הַדְּבַשׁ רֵיחַ וְטַעַם. יֵשׁ מַשְׁבִּיחַ בַּתְּחִלָּה וּלְבַסּוֹף פּוֹגֵם, כְּגוֹן שֶׁמֶן הַכָּשֵׁר עִם הַחֹמְאָה, אוֹ הַשֶּׁמֶן שֶׁבַּלּוּעַ בּוֹ בְּיוֹתֵר מִן הַחֹמְאָה, אִם נִתְעָרְבוּ יוֹמוֹ, שֶׁנִּכְנַס בּוֹ מִשֶּׁבַּח וְאַחַר כָּךְ נִפְגַּם. וְאִלּוּ הַשָּׁנִים אֲסוּרִים מִפְּפֹק. לְפִיכָךְ אִם הִגְרִיסִין הָלְלוּ שֶׁנָּפַל בָּהֶן חֹמֶץ לֹא הָיוּ רוֹתְחִין הֲרֵי הֵן אֲסוּרִין מִפְּפֹק, שֶׁהַחֹמֶץ בַּגְּרִיסִין וּמַשְׁבִּיחַ, וְאַף עַל פִּי [כְּשֶׁמַּרְתִּיחִין] אַחַר כָּךְ פּוֹגֵם טַעֲמוֹ, הֲוֵי מַשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פּוֹגֵם וְאָסוּר: (ד) **הַמְנִיחַ יֵינוֹ בְּקַרוֹן אוֹ בְּסַפִּינָה.** עִם הַנָּכְרִי: **בְּקַפַּנְדַּרְיָא.** בְּדֶרֶךְ קְצָרָה, שֶׁנִּכְנָס בְּשַׁעַר זֶה וְיוֹצֵא מִשַּׁעַר שֶׁבַּנְגְּדוֹ. [וּלְשׁוֹן קַפַּנְדַּרְיָא, אִדְּמַסֵּק־פַּנְא דְּרֵי אַעוּל בְּהָא, כְּלוֹמַר בְּעוֹד שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהַקִּיף שׁוּרוֹת שֶׁל בָּתִּים אֶקְצַר מֵהֲלָכִי וְאֶכָּנֵס דֶּרֶךְ כָּאן (ברכות פ״ט מ״ה)]: **וְרָחַיִץ.** בַּמָּרְחָץ: **מָתָר.** דְּכֵיוָן דְּנָכְרִי לָא יָדַע דְּשָׁהֵי, מִרְתַּת וְלֹא נָגַע. וְאִשְׁמוֹעִינַן בְּמַתְנִיתִין פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנָן בְּהָנֵךְ תְּלָתָא בָּבֵי, דְּאִי תְּנָא נָכְרִי שֶׁהָיָה מַעֲבִיר כַּדֵּי יַיִן (לעיל מ״ג), הֲוָה אָמֵינָא הָתָם נָכְרִי דְּסָבַר הַשְׁתָּא אָתֵי לִי וְתָבַע לִי, אֲבָל בִּסְפִינָה וְקַרוֹן מִפְּלִיג לֵיהּ לְסִפְינְתֵּיהּ וְעָבֵיד מַאי דְּבָעֵי וְלָא מִרְתַּת. וְאִי תְּנָא סְפִינָה וְקַרוֹן וְלָא תָּנָא הַמְנִיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּתוֹ, הֲוָה אָמֵינָא בִּסְפִינָה וְקַרוֹן מִרְתַּת דְּסָבַר דִּלְמָא בְּאוֹרְחָא אַחֲרִינָא אָזֵיל וְקַאי מִצַּד אַחַר וְחָזֵי לִי, אֲבָל בְּמַנִּיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּתוֹ דְּאִיכָּא לְמֵימַר אָתֵיד לֵיהּ לְבָבָא וְעָבֵיד כָּל דְּבָעֵי, אֵימָא לֹא, צְרִיכָא. **וּבְכֻלְּהוּ הָלְכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:** (ה) **דַּלְפָּקִי.** כְּלִי שַׁמְנִיחִין בּוֹ כּוֹסוֹת וַאֲשִׁישׁוֹת בָּאֳכָלִין וּמַשְׁקִין, וּמְמֻנֶּה נוֹטְלִין וּמְשִׁימִין עַל הַשֻּׁלְחָן, וְאֵין אֶחָד מִן הַמְסֻבִּין נוֹטֵל כְּלוּם מִן הַדַּלְפָּקִי אֶלָּא מִן הַשֻּׁלְחָן: **וְאִם אָמַר לוֹ הֲרֵי מוּזָג וְשׁוֹתֶה.** הוֹאִיל וְהִרְחִיב לוֹ הָרְשׁוּת, אַף מַה שֶּׁעַל הַדַּלְפָּקִי אָסוּר, דְּסָמְכָא דַּעְתֵּיהּ וְנָגַע בְּכֻלֵּיהּ: **חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת.** הַנִּמְצָאוֹת בְּבֵית שֶׁהִנִּיחוּ שָׁם: **כַּדֵּי שֶׁיִּפְתַּח וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב.** סְתָמָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן

וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּפְתֵּחַ וְחוֹתָם בְּיַד יִשְׂרָאֵל אָסוּר:

פרק ה (א) **הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּיַיִן נֶסֶךְ.** לַהֲרֵיקוֹ מִכְּלִי אֶל כְּלִי, אוֹ לְהוֹלִיךְ חָבִיּוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וַאֲפִלּוּ בְּסָכוּם יֵינָם: **שָׂכָרוֹ אָסוּר.** קָנָס הוּא שֶׁקָּנְסוּ חֲכָמִים בְּיֵין נֶסֶךְ וּבִסְתָם יֵינָם: **שָׂכָרוֹ מָתָר.** וּכְגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ הַעֲבֵר לִי כָּל חָבִית וְחָבִית בְּמַה פְּרוּטוֹת, וְנִמְצְאוּ חֲבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ בֵּינֵיהֶם, שָׂכָרוֹ אָסוּר: **הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר שָׂכָרָהּ אָסוּר.** הָא מַתְנִיתִין נָקֵט מִשּׁוּם סִיפָא, וְסֵיפָא אָתָא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּהַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לִרְכֹּב עָלָיו סְתָמָא יְמֵי לְהַנִּיחַ לְגִינּוֹ שֶׁל יַיִן וּמְזוֹנוֹתָיו עָלָיו, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא דַּהֲוֵי בְּאִלּוּ שָׂכָרָהּ מֵעִקָּרָא לְהָבִיא עָלָיהָ יַיִן נֶסֶךְ וּשְׂכָרוֹ אָסוּר, קָמַשְׁמַע לַן: (ב) **יְרֵיחֵם.** בְּמַיִם צוֹנְנִים: **מְעֻשָּׂה בְּבִיתוֹס בֶּן זוֹנִין.** מַתְנִיתִין חַסּוֹרֵי מִחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, דְּאִם נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מַמָּשׁ, וּמַעֲשֶׂה נָמֵי בְּבִיתוֹס בֶּן זוֹנִין שֶׁהָיָה מַבִּיא גְּרוֹגְרוֹת בִּסְפִינָה וְנִשְׁתַּבְּרָה חֲבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ עַל גַּבֵּיהֶן וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּם: **כָּל שֶׁהוּא בְּהֶנְאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם.** שֶׁאָדָם נֶהֱנֶה מִטַּעֲמוֹ שֶׁל אִסּוּר: **כָּל שֶׁאֵין בְּהֶנְאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם.** שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה בְּטַעֲמוֹ שֶׁל אִסּוּר: **כְּגוֹן חֹמֶץ.** שֶׁל אִסּוּר שֶׁנָּפַל בְּתוֹךְ גְּרִיסִין שֶׁל חִטִּים, נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא, וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגְּרִיסִין רוֹתְחִין בְּשָׁעָה שֶׁנָּפַל בָּהֶן הַחֹמֶץ, שֶׁאָז פּוֹגֵם בָּהֶם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף. וְאַרְבָּעָה מִינֵי נוֹתְנֵי טַעַם הֵם, יֵשׁ טַעַם מַשְׁבִּיחַ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן הַיַּיִן בְּחַבְשִׁיל שֶׁל בָּשָׂר אוֹ שֶׁל דָּגִים, וְזֶה אָסוּר אִסּוּר גָּמוּר וַדַּאי. יֵשׁ טַעַם פּוֹגֵם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן שֶׁמְּנוּנִיּוּת הַדָּגִים אוֹ הַבָּשָׂר בִּדְבָשׁ, וְזֶה מַתִּיר לְכַתְּחִלָּה. יֵשׁ פּוֹגֵם בְּתִחְלָּה וּמַשְׁבִּיחַ בְּסוֹף, כְּגוֹן הַדְּבַשׁ בְּיַיִן שֶׁהוּא פּוֹגֵם בּוֹ לְשִׁעְתּוֹ, וּכְשֶׁיִּשְׁהֶה בּוֹ עַד שֶׁיִּפָּגֵם עָלָיו כֹּחַ הַיַּיִן נוֹתֵן בּוֹ הַדְּבַשׁ רֵיחַ וְטַעַם. יֵשׁ מַשְׁבִּיחַ בַּתְּחִלָּה וּלְבַסּוֹף פּוֹגֵם, כְּגוֹן שֶׁמֶן הַכָּשֵׁר עִם הַחֹמְאָה, אוֹ הַשֶּׁמֶן שֶׁבַּלּוּעַ בּוֹ בְּיוֹתֵר מִן הַחֹמְאָה, אִם נִתְעָרְבוּ יוֹמוֹ, שֶׁנִּכְנַס בּוֹ מִשֶּׁבַּח וְאַחַר כָּךְ נִפְגַּם. וְאִלּוּ הַשָּׁנִים אֲסוּרִים מִפְּפֹק. לְפִיכָךְ אִם הִגְרִיסִין הָלְלוּ שֶׁנָּפַל בָּהֶן חֹמֶץ לֹא הָיוּ רוֹתְחִין הֲרֵי הֵן אֲסוּרִין מִפְּפֹק, שֶׁהַחֹמֶץ בַּגְּרִיסִין וּמַשְׁבִּיחַ, וְאַף עַל פִּי [כְּשֶׁמַּרְתִּיחִין] אַחַר כָּךְ פּוֹגֵם טַעֲמוֹ, הֲוֵי מַשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פּוֹגֵם וְאָסוּר: (ג) **אִם הָיָה בְּחֶזְקַת הַמַּשְׁתֵּמֵר.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג הֲוֵי בְּחֶזְקַת הַמַּשְׁתֵּמֵר, וַאֲפִלּוּ הִפְלִיג מִיל, דְּהַנָּכְרִי מִרְתַּת וְאוֹמֵר הַשְׁתָּא אֲתֵי יִשְׂרָאֵל וְחָזֵי לִי: **אִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מַפְלִיג.** וּמִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ, וְחֲבִיּוֹת סְתוּמוֹת הֵם: **כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתֹּם.** אִם שָׁהָה כְּדֵי שֶׁיִּקּוֹב הַנָּכְרִי נָקָב בְּמִגּוּפַת הֶחָבִית וְיַרְחִיר וְיִסְתֹּם הַנָּקָב וְתִיבַשׁ הַסְּתִימָה, אָסוּר: **יִשְׁתֹּם.** יִפְתַּח, כְּמוֹ שֶׁתָּם הָעַיִן (במדבר כד ג), שֶׁעֵינוֹ פְּתוּחָה: **רָבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר.** אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אִם שָׁהָה כְּדֵי שֶׁיִּפְתַּח אֶת כָּל מִגּוּפַת הֶחָבִית: **וְיִגּוֹב.** וְתַנָּנֵי בְּתוֹסֵפְתָּא גְּרִיסִין שֶׁל חִטִּים, נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא, וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגְּרִיסִין רוֹתְחִין בְּשָׁעָה שֶׁנָּפַל בָּהֶן הַחֹמֶץ, שֶׁאָז פּוֹגֵם בָּהֶם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף. וְאַרְבָּעָה מִינֵי נוֹתְנֵי טַעַם הֵם, יֵשׁ טַעַם מַשְׁבִּיחַ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן הַיַּיִן בְּחַבְשִׁיל שֶׁל בָּשָׂר אוֹ שֶׁל דָּגִים, וְזֶה אָסוּר אִסּוּר גָּמוּר וַדַּאי. יֵשׁ טַעַם פּוֹגֵם מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כְּגוֹן שֶׁמְּנוּנִיּוּת הַדָּגִים אוֹ הַבָּשָׂר בִּדְבָשׁ, וְזֶה מַתִּיר לְכַתְּחִלָּה. יֵשׁ פּוֹגֵם בְּתִחְלָּה וּמַשְׁבִּיחַ בְּסוֹף, כְּגוֹן הַדְּבַשׁ בְּיַיִן שֶׁהוּא פּוֹגֵם בּוֹ לְשִׁעְתּוֹ, וּכְשֶׁיִּשְׁהֶה בּוֹ עַד שֶׁיִּפָּגֵם עָלָיו כֹּחַ הַיַּיִן נוֹתֵן בּוֹ הַדְּבַשׁ רֵיחַ וְטַעַם. יֵשׁ מַשְׁבִּיחַ בַּתְּחִלָּה וּלְבַסּוֹף פּוֹגֵם, כְּגוֹן שֶׁמֶן הַכָּשֵׁר עִם הַחֹמְאָה, אוֹ הַשֶּׁמֶן שֶׁבַּלּוּעַ בּוֹ בְּיוֹתֵר מִן הַחֹמְאָה, אִם נִתְעָרְבוּ יוֹמוֹ, שֶׁנִּכְנַס בּוֹ מִשֶּׁבַּח וְאַחַר כָּךְ נִפְגַּם. וְאִלּוּ הַשָּׁנִים אֲסוּרִים מִפְּפֹק. לְפִיכָךְ אִם הִגְרִיסִין הָלְלוּ שֶׁנָּפַל בָּהֶן חֹמֶץ לֹא הָיוּ רוֹתְחִין הֲרֵי הֵן אֲסוּרִין מִפְּפֹק, שֶׁהַחֹמֶץ בַּגְּרִיסִין וּמַשְׁבִּיחַ, וְאַף עַל פִּי [כְּשֶׁמַּרְתִּיחִין] אַחַר כָּךְ פּוֹגֵם טַעֲמוֹ, הֲוֵי מַשְׁבִּיחַ וּלְבַסּוֹף פּוֹגֵם וְאָסוּר: (ד) **הַמְנִיחַ יֵינוֹ בְּקַרוֹן אוֹ בְּסַפִּינָה.** עִם הַנָּכְרִי: **בְּקַפַּנְדַּרְיָא.** בְּדֶרֶךְ קְצָרָה, שֶׁנִּכְנָס בְּשַׁעַר זֶה וְיוֹצֵא מִשַּׁעַר שֶׁבַּנְגְּדוֹ. [וּלְשׁוֹן קַפַּנְדַּרְיָא, אִדְּמַסֵּק־פַּנְא דְּרֵי אַעוּל בְּהָא, כְּלוֹמַר בְּעוֹד שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהַקִּיף שׁוּרוֹת שֶׁל בָּתִּים אֶקְצַר מֵהֲלָכִי וְאֶכָּנֵס דֶּרֶךְ כָּאן (ברכות פ״ט מ״ה)]: **וְרָחַיִץ.** בַּמָּרְחָץ: **מָתָר.** דְּכֵיוָן דְּנָכְרִי לָא יָדַע דְּשָׁהֵי, מִרְתַּת וְלֹא נָגַע. וְאִשְׁמוֹעִינַן בְּמַתְנִיתִין פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנָן בְּהָנֵךְ תְּלָתָא בָּבֵי, דְּאִי תְּנָא נָכְרִי שֶׁהָיָה מַעֲבִיר כַּדֵּי יַיִן (לעיל מ״ג), הֲוָה אָמֵינָא הָתָם נָכְרִי דְּסָבַר הַשְׁתָּא אָתֵי לִי וְתָבַע לִי, אֲבָל בִּסְפִינָה וְקַרוֹן מִפְּלִיג לֵיהּ לְסִפְינְתֵּיהּ וְעָבֵיד מַאי דְּבָעֵי וְלָא מִרְתַּת. וְאִי תְּנָא סְפִינָה וְקַרוֹן וְלָא תָּנָא הַמְנִיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּתוֹ, הֲוָה אָמֵינָא בִּסְפִינָה וְקַרוֹן מִרְתַּת דְּסָבַר דִּלְמָא בְּאוֹרְחָא אַחֲרִינָא אָזֵיל וְקַאי מִצַּד אַחַר וְחָזֵי לִי, אֲבָל בְּמַנִּיחַ נָכְרִי בַּחֲנוּתוֹ דְּאִיכָּא לְמֵימַר אָתֵיד לֵיהּ לְבָבָא וְעָבֵיד כָּל דְּבָעֵי, אֵימָא לֹא, צְרִיכָא. **וּבְכֻלְּהוּ הָלְכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:** (ה) **דַּלְפָּקִי.** כְּלִי שַׁמְנִיחִין בּוֹ כּוֹסוֹת וַאֲשִׁישׁוֹת בָּאֳכָלִין וּמַשְׁקִין, וּמְמֻנֶּה נוֹטְלִין וּמְשִׁימִין עַל הַשֻּׁלְחָן, וְאֵין אֶחָד מִן הַמְסֻבִּין נוֹטֵל כְּלוּם מִן הַדַּלְפָּקִי אֶלָּא מִן הַשֻּׁלְחָן: **וְאִם אָמַר לוֹ הֲרֵי מוּזָג וְשׁוֹתֶה.** הוֹאִיל וְהִרְחִיב לוֹ הָרְשׁוּת, אַף מַה שֶּׁעַל הַדַּלְפָּקִי אָסוּר, דְּסָמְכָא דַּעְתֵּיהּ וְנָגַע בְּכֻלֵּיהּ: **חֲבִיּוֹת פְּתוּחוֹת.** הַנִּמְצָאוֹת בְּבֵית שֶׁהִנִּיחוּ שָׁם: **כַּדֵּי שֶׁיִּפְתַּח וְיִסְתֹּם וְיִגּוֹב.** סְתָמָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן

גַּמְלִיאֵל (לעיל מ״ג) דְּהִלְכָתָא כְּוָתֵיהּ: (ו) **בּוֹשֶׁת.** חֵיל שֶׁמַּחֲפִּשִׁין וְחוֹתְרִין הַבָּתִּים, תַּרְגּוּם יְרַחֲפֵּשׁ׳ (בראשית לא לה), ׳וּבְלַשׁ׳: (ז) **תֵּן לָנוּ אֶת דְּמֵיהָ.** דְּהָא לֹא קָנוּ, וְהוּא אֵינוֹ חַיָּב לָהֶם אֶלָּא מָעוֹת: **הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לַנָּכְרִי פָּסַק.** עִמּוֹ מָעוֹת עַד שֶׁלֹּא מָדַד. דְּמֵיהֶן מַתָּרִין, דִּמְשִׁיכָה בְּנָכְרִי קוֹנֶה כְּמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁמּוֹדֵדוֹ הַיִּשְׂרָאֵל בְּכֻלָּיו וּבָא הַכְּלִי בִּרְשׁוּת הַנָּכְרִי קָנָאוֹ הַנָּכְרִי בְּמִשִׁיכָה וַהֲוֵי לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל זוּזֵי אַצֶל הַנָּכְרִי בְּהֶלְוָאָה, וְיֵין נֶסֶךְ לָא הֲוֵי עַד דְּנָגַע: **מָדַד עַד שֶׁלֹּא פָּסַק.** סְכוּם הַדְּמִים, כָּךְ וְכָךְ יַיִן בְּכָךְ וְכָךְ דְּמִים: **דְּמָיו אֲסוּרִ

רבינו עובדיה

שֶׁיִּתֵּן אָדָם לִבְנוֹ קָטָן אוֹ לְאִשְׁתּוֹ אוֹ לְעַבְדּוֹ מִפְּנֵי קוֹרַת רוּחַ שֶׁעָשׂוּ לוֹ. וַאֲפִלּוּ לְתִקָּוֹת פָּרָס כָּזֶה לֹא יַעֲבֹד אָדָם אֶת בּוֹרְאוֹ, אֶלָּא מֵאַהֲבָה בִּלְבָד: **וְיִהְיוּ מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם.** אַף עַל פִּי שֶׁאַתָּה עוֹבֵד מֵאַהֲבָה, עֲבֹד גַּם כֵּן מִיִּרְאָה. שֶׁהָעוֹבֵד מֵאַהֲבָה זָרִיז בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה, וְהָעוֹבֵד מִיִּרְאָה נִזְהָר מִמִּצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְנִמְצֵאת דַּעֲבוֹדָתוֹ שְׁלֵמָה. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמִים (ירושלמי ברכות פ״ט ה״ה), עֲבֹד מֵאַהֲבָה עֲבֹד מִיִּרְאָה. עֲבֹד מֵאַהֲבָה, שֶׁאִם בָּאתָ לִשְׁנֹא, דַּע שֶׁאַתָּה אוֹהֵב וְאֵין אוֹהֵב שׂוֹנֵא. עֲבֹד מִיִּרְאָה, שֶׁאִם בָּאתָ לִבְעֹט, דַּע שֶׁאַתָּה יָרֵא וְאֵין יָרֵא בּוֹעֵט: (ד) **יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלָיִם.** כָּל הַתַּנָּאִים הַנִּזְכָּרִים בְּפֶרֶק זֶה זוּג זוּג, פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי קִבְּלוּ מִפְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, הָרִאשׁוֹן מֵהֶם נָשִׂיא וְהַשֵּׁנִי אַב בֵּית דִּין: **יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד לֶחָכָמִים.** כְּשֶׁיִּרְצוּ הַחֲכָמִים לְהִתְקַבֵּץ וּלְהִתְוַעֵד, יִהְיֶה בֵּיתְךָ מוּכָן לְדָבָר זֶה, שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִים לוֹמַר נִתְקַבֵּץ בְּבֵיתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי. שְׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תִּלְמֹד מֵהֶם אֵיזֶה דָּבָר חָכְמָה. מָשָׁל מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְנַכְנֵס לַחֲנוּתוֹ שֶׁל בַּשָּׂם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא לָקַח כְּלוּם, מִכָּל מָקוֹם רֵיחַ טוֹב קָלַט וְהוֹצִיא עִמּוֹ (פרקי דר״א פכ״ה): **וֶהֱוֵי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם.** כִּלּוֹמַר, שֶׁתְּהֵא אַתָּה רָגִיל עֲבוּרָם. שֶׁהַמְהַלֵּךְ מַעֲלֶה אָבָק בְּרַגְלָיו, וְהַהוֹלֵךְ אַחֲרָיו מִתְמַלֵּא מֵאָבָק שֶׁהוּא מַעֲלֶה בְּרַגְלָיו. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁתֵּשֵׁב לְרַגְלֵיהֶם עַל הָאָרֶץ, שֶׁכָּךְ הָיוּ נוֹהֲגִים שֶׁהָרַב יוֹשֵׁב עַל הָאָרֶץ, וְתַלְמִידָיו יוֹשְׁבִים לְרַגְלָיו עַל גַּבֵּי קַרְקַע: **וֶהֱוֵי שׁוֹתֶה בְצָמָא אֶת דִּבְרֵיהֶם.** כְּאָדָם צָמֵא שֶׁשּׁוֹתֶה לְתֹאַבוֹן, וְלֹא כְּאָדָם שֹׂבַע שֶׁקֵּץ בְּמַזּוֹנוֹ שֶׁמּוֹאֵס אֲפִלּוּ בְּדָבָרִים הָעֲרֵבִים וְטוֹבִים: (ה) **יְהִי בֵיתְךָ פָּתוּחַ לִרְוָחָה.** כְּבֵיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁהָיָה פָּתוּחַ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם (ב״ר מח ט), כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַטְרְכוּ הָאוֹרְחִים לְהַקִּישׁ לְמִצַּע הַפֶּתַח: **וְיִהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתֶךָ.** וְלֹא יִקָּנֶה עֲבָדִים לְשַׁמְּשׁוֹ, מִוטָב יִשְׂרָאֵל מְנֻכְּסִין וְלֹא זָרִים בְּנֻעִין הָאֲרוּר: **בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ.** מִדְּקָאָמַר **עִם הָאִשָּׁה** וְלֹא אָמַר ׳עִם אִשְׁתּוֹ׳, לְמָדְנוּ שֶׁבְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ. אֵימָתַי דְּמִשְׁרְשׁ, בְּאִשְׁתּוֹ נְדָה בִּלְבַד, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי הֶרְגֵּל עֲבֵרָה. וּמִדִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה נִרְאֶה, דַּאֲפִלּוּ בְּאִשְׁתּוֹ טְהוֹרָה. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמִים (ירושלמי ברכות פ״ט ה״ה), עֲבֹד מֵאַהֲבָה עֲבֹד מִיִּרְאָה. עֲבֹד מֵאַהֲבָה, שֶׁאִם בָּאתָ לִשְׁנֹא. עֲבֹד מִיִּרְאָה, שֶׁאִם בָּאתָ לִבְעֹט. דַּע שֶׁאַתָּה יָרֵא וְאֵין יָרֵא בּוֹעֵט: (ד) **יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם.** כָּל הַתַּנָּאִים הַנִּזְכָּרִים בְּפֶרֶק זֶה זוּג זוּג, פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי קִבְּלוּ מִפְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, הָרִאשׁוֹן מֵהֶם נָשִׂיא וְהַשֵּׁנִי אַב בֵּית דִּין: **יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וַעַד לֶחָכָמִים.** כְּשֶׁיִּרְצוּ הַחֲכָמִים לְהִתְקַבֵּץ וּלְהִתְוַעֵד, יִהְיֶה בֵּיתְךָ מוּכָן לְדָבָר זֶה, שֶׁיִּהְיוּ רְגִילִים לוֹמַר נִתְקַבֵּץ בְּבֵיתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי. שְׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תִּלְמֹד מֵהֶם אֵיזֶה דָּבָר חָכְמָה. מָשָׁל מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְנַכְנֵס לַחֲנוּתוֹ שֶׁל בַּשָּׂם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא לָקַח כְּלוּם, מִכָּל מָקוֹם רֵיחַ טוֹב קָלַט וְהוֹצִיא עִמּוֹ (פרקי דר״א פכ״ה): **וֶהֱוֵי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם.** כִּלּוֹמַר, שֶׁתְּהֵא אַתָּה רָגִיל עֲבוּרָם. שֶׁהַמְהַלֵּךְ מַעֲלֶה אָבָק בְּרַגְלָיו, וְהַהוֹלֵךְ אַחֲרָיו מִתְמַלֵּא מֵאָבָק שֶׁהוּא מַעֲלֶה בְּרַגְלָיו. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁתֵּשֵׁב לְרַגְלֵיהֶם עַל הָאָרֶץ, שֶׁכָּךְ הָיוּ נוֹהֲגִים שֶׁהָרַב יוֹשֵׁב עַל הָאָרֶץ, וְתַלְמִידָיו יוֹשְׁבִים לְרַגְלָיו עַל גַּבֵּי קַרְקַע: **וֶהֱוֵי שׁוֹתֶה בְצָמָא אֶת דִּבְרֵיהֶם.** כְּאָדָם צָמֵא שֶׁשּׁוֹתֶה לְתֹאַבוֹן, וְלֹא כְּאָדָם שָׂבֵעַ

רבינו עובדיה

שֶׁהָרֵי הוּא בְּקַל בְּטִיב מַשָּׂא וּמַתָּן: **וְלֹא הַבְּרִיָּן לָמֵד.** שֶׁהַמְּתַבֵּישׁ לִשְׁאל שֶׁמָּא יַלְעִיגוּ עָלָיו, יִשְׁאַר תָּמִיד בִּסְפֵקוֹתָיו: **וְלֹא הַקַּפְדָּן.** הָרַב שֶׁמַּקְפִּיד עַל הַתַּלְמִידִים כְּשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ, לֹא יְלַמֵּד כָּרָאוּי. אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיְּסַבִּיר פָּנִים בַּהֲלָכָה לְתַלְמִידָיו: **וְלֹא כָל הַמַּרְבֶּה בְּסַחוֹרָה מַחְכִּים.** דִּכְתִיב (דברים ל יג) ׳וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִיא׳, אֵין הַתּוֹרָה מְצוּיָה בְּאוֹתָם שֶׁהוֹלְכִים מֵעֵבֶר לַיָּם (עירובין נה.): **וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים.** לְיַשֵּׁב בָּרֹאשׁ וּלְהוֹרוֹת הוֹרָאוֹת: (ו) **עַל דַּאֲטֵפְתְּ אַטְפוּךְ.** רָשָׁע הָיִיתָ וּמִלְּטֵטְךָ אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְצִיקָן בַּנָּהָר, וּבְאוֹתָהּ מִדָּה מָדְדוּ לָךְ: **וְסוֹף מְטִיפַיִךְ יְטוּפוּן.** שֶׁלֹּא הָיָה הַדָּבָר מָסוּר בְּיָדָן לְהָרְגֵךְ, אֶלָּא לְבֵית דִּין, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסָרָךְ בְּיָדָן שֶׁמִּדַּת הַדִּין חוֹבָה עַל יְדֵי חִיָּב, וְעָתִיד הוּא אַחֵר כָּךְ לְתָבְעַ מֵהֶן מִיתָתָךְ: (ז) **מַרְבֶּה בָשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה.** הַמַּרְבֶּה בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה שָׁמֵן וּבַעַל בָּשָׂר, **מַרְבֶּה** עָלָיו **רִמָּה** בַּקֶּבֶר, וְקָשֶׁה רִמָּה לַמֵּת כְּמַחַט בִּבְשַׂר חַיִּים (ברכות יח.). וְקַמַּשְׁמַע לָן הַאי תַּנָּא, שֶׁכָּל רִבּוּיֵי קָשִׁים לָאָדָם חוֹרֵג מֵרִבּוּי תּוֹרָה וְחָכְמָה וּצְדָקָה: **מַרְבֶּה רָאֲגָה.** שֶׁמָּא יִגְזְלוּהוּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ אוֹ שֶׁמָּא יָבוֹאוּ עָלָיו לִסְטִים וְיַהַרְגוּהוּ. וְחָסִיד אֶחָד הָיָה מִתְפַּלֵּל, הַמָּקוֹם יַצִּילֵנִי מִפַּזּוּר הַנָּפֶשׁ. וְשָׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ מַהוּ פַּזּוּר הַנָּפֶשׁ, אָמַר לָהֶם שֶׁיִּהְיוּ לוֹ נְכָסִים מְרֻבִּים מְפֻזָּרִים בִּמְקוֹמוֹת הָרְבֵּה, וְצָרִיךְ לְחַפֵּז נַפְשׁוֹ לְחַשֵּׁב לְכָאן וּלְכָאן: **מַרְבֶּה נָשִׁים מַרְבֶּה כְּשָׁפִים.** סִדְּרָה נָקִיט וְאָזִיל. בְּתַחִלָּה אָדָם מְקַשֵּׁט עַצְמוֹ וְאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וּמַרְבֶּה בָּשָׂר, וְאַחַר כָּךְ מְבַקֵּשׁ לְהַרְבּוֹת נָכְסִים, וּלְאַחַר שֶׁהִרְבָּה נְכָסִים וְרוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ סִפּוּק לְפָרְנֵס נָשִׁים רַבּוֹת, הוּא **מַרְבֶּה** לוֹ **נָשִׁים,** וּלְאַחַר שֶׁהִרְבָּה נָשִׁים כָּל אַחַת צְרִיכָה שִׂפְחָה שְׁתְּשַׁמְּשֶׁנָּה, הֲרֵי **מַרְבֶּה שִׂפְחוֹת,** וְיֵרְנִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּנֵי בַּיִת מְרֻבִּין צָרִיךְ לְשָׁטְחָן וּכְרָמִים לְסַפֵּק יַיִן וּמָזוֹן לִבְנֵי בֵּיתוֹ, וּמַרְבֶּה עֲבָדִים לַעֲבֹד הַשָּׂדוֹת וְהַכְּרָמִים. לְכָךְ הֵן שְׁנוּיִין בְּסֵדֶר זֶה: **מַרְבֶּה תּוֹרָה מַרְבֶּה חַיִּים.** דִּכְתִיב (דברים ל כ) ׳כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ׳: **מַרְבֶּה חָכְמָה.** שְׁנוֹתֵן טַעַם לְדִבָרָיו, וְהַסְּבָרוֹת שֶׁלּוֹ מִתְיַשְּׁבוֹת עַל לֵב הַשּׁוֹמְעִין: **מַרְבֶּה יְשִׁיבָה.** הֲרֵבֶּה תַּלְמִידִים מִתְקַבְּצִים וּבָאִים לִשְׁמֹעַ סְבָרוֹתָיו. וְאִית דְּגָרְסִי, ׳מַרְבֶּה יְשִׁיבָה מַרְבֶּה חָכְמָה׳, מִי שֶׁמַּרְבֶּה בְּתַלְמִידִים, הַתַּלְמִידִים מְחַדְּדִים אוֹתוֹ וּמַרְבִּין וּמוֹסִיפִין עַל חָכְמָתוֹ: **מַרְבֶּה עֵצָה.** מִי שֶׁמַּרְבֶּה לִטֹּל עֵצָה: **מַרְבֶּה תְּבוּנָה.** מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר מַעֲצוֹת שֶׁיּוֹעֲצִין נוֹתְנִים לוֹ: **מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם.** שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לב יז) ׳וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם׳: (ח) **אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ.** לוֹמַר הַרְבֵּה תּוֹרָה לְמִדְתִּי. וּלְפִי שֶׁהוּא לֹא הִנִּיחַ לֹא מִקְרָא וְלֹא מִשְׁנָה הֲלָכָה וְאַגָּדָה שֶׁלֹּא לָמַד (סוכה כח. ב״ב קלד.), הָיָה אוֹמֵר כֵּן: **בּוֹר סוּד.** גָּרְסִינַן, וְלֹא ׳בּוֹר סִיד׳. כְּלוֹמַר, כְּבוֹר טוּחַ בְּסִיד: **שֶׁאִינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה.** כָּךְ הוּא אֵינוֹ שׁוֹכֵחַ דָּבָר אֶחָד מִתַּלְמוּדוֹ: **אַשְׁרֵי יוֹלַדְתּוֹ.** מֵאֲשֶׁר בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת עַד שֶׁכָּל הָעוֹלָם אוֹמְרִים עָלָיו אַשְׁרֵי מִי שֶׁיְּלָדַתּוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, עַל שֵׁם שֶׁהִיא גָּרְמָה לוֹ שֶׁיִּהְא חָכָם, שֶׁהָיְתָה מְחַזֶּרֶת עַל כָּל בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁבְּעִירָהּ וְאוֹמֶרֶת לָהֶם, בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם בַּקְּשׁוּ רַחֲמִים עַל הָעֻבָּר הַזֶּה שֶׁבְּמֵעֶי שֶׁיִּהְיֶה חָכָם, וּמִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד לֹא הוֹצִיאָה עֶרְשָׂתוֹ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנְפְּסוּ בְּאָזְנָיו אֶלָּא דִּבְרֵי תוֹרָה (ירושלמי יבמות פ״א ה״ו): **חָסִיד.** שֶׁעוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין: **יְרֵא חֶטְא.** מֵחֲמִיר עַל עַצְמוֹ וְאוֹסֵר עָלָיו דְּבָרִים הַמֻּתָּרִים, מִירְאַתוֹ שֶׁמָּא יָבֹא לִידֵי חֵטְא. דְּאָם לֹא כֵּן מֵאי רִבּוּתֵיהּ, אֲפִלּוּ עִם הָאָרֶץ אֲפָלוּ לְהִיוֹת יָרֵא חֵטְא: **מְעַיֵּן הַמְתַגְּבֵר.** לְבוֹ רָחֵב וּמוֹסִיף פִּלְפּוּל וּסְבָרוֹת מִדַּעְתּוֹ: **אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ.** שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: **וְאֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ כִּבְיָכוֹל שְׁנֵיהֶן.** מָצְאתִי כָּתוּב, דְּאִבָּא שָׁאוּל לֹא נָחֵלְק עַל תְּנָא קַמָּא, וּשְׁנֵי הַדְּבָרִים אֲמָרָם רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וּשְׁניהֶם אֱמֶת, דִּלְעִנְיַן הַבְּקִיאוּת וְהַזְּכָרוֹן הָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר מְכָרְעֵי, וּלְעִנְיַן הַחֲרִיפוּת וְהַפִּלְפּוּל הָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מַכְרֵיעַ: (ט) **עַיִן טוֹבָה.** מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ דְּבָרִים יְתֵרִים, וְאֵינוֹ מְקַנֵּא כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ לַחֲבֵרָיו יוֹתֵר מִמֶּנּוּ: **חֲבֵר טוֹב.** שֶׁמּוֹכִיחוֹ כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ עוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ הָגוּן: **שָׁכֵן טוֹב.** מָצוֹי אָצְלוֹ בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה, וְאִלּוּ חֲבֵר טוֹב אֵינוֹ מָצוּי אָצְלוֹ בְּכָל עֵת: **הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד.** צוֹפֶה וּמַבִּיט בְּמַה שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת, וּמִתּוֹךְ כָּךְ נִמְצָא מַחְשִׁיב הַפֶּסֶד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ, וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ: **לֵב טוֹב.** לְפִי שֶׁהַלֵּב הוּא הַמֵּגִיעַ לְכָל שְׂאֵר הַכֹּחוֹת וְהוּא הַמְקוֹר שֶׁמִּמֶּנּוּ נוֹבְעִים כָּל הַפְּעֻלּוֹת. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לַפְּעֻלּוֹת אֵיבָרִים מְיֻחָדִים, מִכָּל מָקוֹם הַכֹּחַ הַמְעוֹרֵר לְכָל הַתְנוּעוֹת הוּא בַּלֵּב. לְפִיכָךְ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר **לֵב טוֹב.** וּמִפְּנֵי זֶה אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אֲפִלּוּ **כָּל** שֶׁהוּא **לֵב טוֹב** עִם **כָּל** שֶׁהוּא **יָד** לְהַרְבּוֹת בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים: **עֵין רָעָה.** מְקַנֵּא בְּכָל שֶׁרוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ לַחֲבֵרָיו יוֹתֵר מִמֶּנּוּ: **יֵצֶר רָע.** שֶׁמַּרְגִּיל אֶת הָאָדָם לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים הָרָעִים בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם: **לֵב רָחָב.** שֶׁמַּרְחִיב דַּעְתּוֹ לְהָבִין כָּל דָּבָר וְלִסְבֹּל כָּל אָדָם: **נֶפֶשׁ שְׁחוּחָה.** שֶׁנַּפְשׁוֹ שְׁפָלָה וְנִכְנַעַת לִפְנֵי כָּל אָדָם: **רוּחַ נְמוּכָה.** שֶׁאֵינוֹ מִתְנַשֵּׂא עַל הַבְּרִיּוֹת: **פֶּה שׁוֹתֵק.** מִלְּדַבֵּר דְּבָרִים בְּטֵלִים וְשִׂיחַת חֻלִּין: **וְלֵב מְבִין.** לְהָבִין בְּכָל דָּבָר וְדָבָר: **לָשׁוֹן רַכָּה.** שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר קָשׁוֹת וְעַזּוּת עַל אֲחֵרִים: **וְעֵינַיִם יָפוֹת.** שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּכֵּל בְּדָבָר אֲסוּר וְלֹא בְּדָבָר מֻתָּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִכְשׁוֹל לְהִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים: **מְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת.** בְּבֵית הַסֵּפֶר: **וּמְלַמֵּד זְקֵנִים.** בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ: **אֲפִלּוּ לְמֵאָה כְּלַפֵּי מַעְלָה כְּלַפֵּי מַטָּה.** אֲפִלּוּ לְמֵאָה תַּלְמִידִים שֶׁהוּא מְלַמֵּד, הוּא מְכַבֵּד אֶת כֻּלָּם כְּאִלּוּ הֵם כְּנֶגֶד הַשְּׁכִינָה וְכִנְגֶד הַמַּלְאָכִים: **אֲפִלּוּ לְמֵאָה כְּלַפֵּי מַעְלָה כְּלַפֵּי מַטָּה.** אֲפִלּוּ לְמֵאָה תַּלְמִידִים שֶׁהוּא מְלַמֵּד, הוּא מְכַבֵּד אֶת כֻּלָּם כְּאִלּוּ הֵם כְּנֶגֶד הַשְּׁכִינָה וְכִנְגֶד הַמַּלְאָכִים: **אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם.** הַצָּרִךְ לִשְׁאל מֵהֶם זֶה, וְלֹא הַבִּין מִתּוֹךְ דִּבְרֵיהֶם הָרְאשׁוֹנִים שֶׁהַדֶּרֶךְ הָרָעָה הִיא הֶפֶךְ הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה, לְפִי שֶׁלֹּא כָּל מַה שֶׁהוּא טוֹב יִהְיֶה הֶפְכּוֹ רַע, כִּי מִדּוֹת הַחֲסִידוּת וְהוּא הָעוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין הִיא טוֹבָה, וּמִי שֶׁאֵינוֹ חָסִיד וּמַעֲמִיד דְּבָרָיו עַל דִּין תּוֹרָה אֵינוֹ רַע, וְאֶפְשָׁר הָיָה לוֹמַר, שֶׁאִם הַהֶסְפֵּקוּת וְהִיא עַיִן טוֹבָה הִיא דֶּרֶךְ טוֹבָה, בְּקֹשֶׁת הַיִּתְרוֹנוֹת אֵינוֹ דֶּרֶךְ רָעָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מַדִּיק לְשׁוּם אָדָם בְּזֶה, וְכֵן בְּשְׁאָר הַמִּדּוֹת, לְפִיכָךְ הַצָּרִךְ לִשְׁאל מֵהֶם אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם: **הַלָּוֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם.** הוּא הֶפֶךְ הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, שֶׁאִם לֹא יְשַׁלֵּם לֹא יִמְצָא מִי שֶׁיַּלְוֶנּוּ וְיִהְיֶה מוּטָל בָּרָעָב. וְלֹא אָמַר סְתָם, מִי שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, לְפִי שֶׁאֶפְשָׁר לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי תַּקָּלָה, שֶׁיְּצִיל עַצְמוֹ בְּבוֹא הַנּוֹלָד הַהוּא: **וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן.** הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם חוֹנֵן וְנוֹתֵן לַמַּלְוֶה זֶה מִמֶּנּוּ וְלֹא פָּרַע לוֹ, נִמְצָא הַלּוֶה נִשְׁאָר חַיָּב לַמָּקוֹם: (י) **הֵם אָמְרוּ שָׁלֹשׁ דְּבָרִים.** בְּדָרְךְ אֶרֶץ וּבְמוּסָרִים וּבְמִדּוֹת. דְּאִלּוּ בְּעִנְיַן הָאָסוּר וְהַמֻּתָּר וְהַפְּטוּר וְהַחִיּוּב, דְּבָרִים הַרְבֵּה אָמְרוּ. אִי נַמִּי, אִלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים הֲוֵי מַרְגְּלָא בְּפוּמַיְיהוּ תָּמִיד: **יְהִי כְבוֹד חֲבִיבְךָ כָּעֶלְיְךָ כְּשֶׁלְּךָ.** וְאִיתָּמַי יְהֵא זֶה כְּשֶׁלֹּא תְּהֵי נוֹחַ לְכַעֵס, שֶׁאִם אַתָּה נוֹחַ לְכַעֵס אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תְּזַלְזֵל בִּכְבוֹד חֲבֵרְךָ, הֲרֵי דִּבּוּר אֶחָד. **וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתֶךָ,** הֲרֵי שְׁנַיִם. וְהַשְׁלִישִׁי, הֲוֵי

מַסֶּכֶת אָבוֹת

מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוּרָן שֶׁל חֲכָמִים וְכוּ׳: **שׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתֶךָ.** לְפִי שֶׁאֵין אָדָם יוֹדֵעַ אֵימָתַי יָמוּת, יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה הַיּוֹם שֶׁמָּא יָמוּת לְמָחָר: **וְהֱוֵי זָהִיר בְּגַחֶלְתָּן.** שֶׁלֹּא תִּנָּהֵג בָּהֶן קַלּוּת רֹאשׁ: **שֶׁלֹּא תִכָּוֶה.** שֶׁלֹּא תַּעֲנֹשׁ עַל יָדָן: **נְשִׁיכַת שׁוּעָל.** רְפוּאָתוֹ קָשָׁה, לְפִי שֶׁשּׁוּעָל דַּקּוֹת עֲקֹמוֹת וַעֲקוּשׁוֹת, וְצָרִיךְ הָרוֹפֵא לַחְתֹּךְ הַכָּשֵׂר בְּאֶזְמֵל וּלְהַרְחִיב הַנְּשִׁיכָה: **עֲקִיצַת עַקְרָב.** קָשָׁה מִנְּשִׁיכַת נָחָשׁ: **וּלְחִישָׁתָן.** דִּבּוּרָן: **לְחִישַׁת שָׂרָף.** כְּהֶבֶל הַיּוֹצֵא מִפִּי הַשָּׂרָף, שֶׁשּׁוֹרֵף בְּשָׂעָה שֶׁהוּא לוֹחֵשׁ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, הַשָּׂרָף הַזֶּה אֵינוֹ מְקַבֵּל לַחַשׁ כִּשְׁאָר נְחָשִׁים, כְּדִכְתִיב (תהלים נח ו) ׳אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים, כָּף תַּלְמִיד חָכָם, אִם תַּקְנִיטֶנּוּ וְתָבוֹא לְפָיְסוֹ, אֵינוֹ מְקַבֵּל פִּיּוּס: (יא) **עֵין הָרָע.** כְּמוֹ עַיִן רָעָה. שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וּמְחַזֵּר אַחַר דְּבָרִים אֲחֵרִים. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים עֵין הָרָע, שֶׁמְּקַנִּיס עַיִן הָרָע בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ אוֹ בְּבָנָיו וּמַזִּיק לוֹ: **וְשִׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת.** שִׂנְאַת חִנָּם. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, שֶׁמּוֹאֵס חֲבֵרַת הַבְּרִיּוֹת וְאוֹהֵב לֵישֵׁב יְחִידִי. וַאֲנִי שֶׁמַּעְתִּי, אָדָם קָשֶׁה שֶׁמַּבִּיא עָלָיו שִׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת, וּגְזֵרַת שֶׁהַכֹּל שׂוֹנְאִים אוֹתוֹ: (יב) **הַתְקֵן עַצְמְךָ לִלְמֹד תּוֹרָה.** שֶׁלֹּא תֹּאמַר הוֹאִיל וְאֹבִי חָכָם וַאֲבִי אֲבִי חָכָם, תּוֹרָה חוֹזֶרֶת לָאַכְסַנְיָא שֶׁלָּהּ וְאֵינִי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ אַחֲרֶיהָ: **וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם.** אַף בְּשָׂעָה שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּבְדָרְךְ אֶרֶץ לֹא תִּתְפַּרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת, אֶלָּא שֶׁתְּהֵיָה בְּרָאוּי לְכָל דָּבָר שֶׁיִּהְיֶה לְשֵׁם שָׁמָיִם: **הֱוֵי מְקַטֵּן אֶת עַצְמְךָ לִפְנֵי אֲחֵרִים.** כְּגוֹן שֶׁיִּהְיוּ לְפָנָיו דְּבָרִים שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אוֹ שֶׁאֵינוֹ מֻכְשָׁר לָהֶם, וְאַל יֹאמַר אֲנִי אֶלְמַד וְאֵדַע, אֶלָּא יַנִּיחַ לְאֲחֵרִים שֶׁיְּהֵא מֻכְשָׁר לָהֶם: **וְאַל תְּהִי רָשָׁע בִּפְנֵי עַצְמְךָ.** אַל תַּעֲשֶׂה דָּבָר שֶׁהַיּוֹם אוֹ לְמָחָר תִּתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ, וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, אַל תְּהִי רָשָׁע בְּעֵינֶיךָ, אַל תְּהִי רָשָׁע בְּעֵינֵי עַצְמְךָ בּוֹ. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, אַל תְּהִי רָשָׁע בְּעֵינֶיךָ, כְּלוֹמַר לֹא תַּחֲזִיק עַצְמְךָ בְּרָשָׁע, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אַתָּה יוֹצֵא לְתִרְבּוּת רָעָה לְגַמְרֵי. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי, אַל תְּהִי רָשָׁע בְּדָבָר זֶה שֶׁתִּפָּרֵשׁ מִן הַצִּבּוּר וְתַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמְךָ: (יד) **לְאַפִּיקוֹרוֹס.** לְשׁוֹן הֶקֵּפֵר, שֶׁמְּבַזֶּה אֶת הַתּוֹרָה וּמַחְשִׁיבָהּ כְּאִלּוּ הִיא הֶקֵּפֵר. אִי נַמִּי, מַשִּׂים עַצְמוֹ כְּהֶקֵּפֵר וְאֵינוֹ חָס עַל נַפְשׁוֹ לְחוֹשׁ שֶׁמָּא תִּבָּא עָלָיו רָעָה עַל שֶׁמְּבַזֶּה אֶת הַתּוֹרָה אוֹ לוֹמְדֶיהָ: **וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל.** בְּתִשׁוּבָה זוֹ שֶׁאַתָּה מַשִּׂיב לָאֶפִּיקוֹרוֹס. שֶׁלֹּא יִסְתָּפֵק לִבְּךָ לִנְטוֹת לְדַעְתּוֹ: (טו) **חַיּוֹם קָצָר.** חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה קְצָרִים הֵם: **וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה.** הַתּוֹרָה אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּה: **וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק.** שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע א ח) ׳וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה׳: (טז) **לֹא עָלֶיךָ.** **הַמְּלָאכָה לְגָמֹר.** לֹא שֶׁכָּרְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגָמֹר אֶת כֻּלָּהּ, כְּדֵי שֶׁתִּפְסִיד שְׂכָרְךָ אִם לֹא תִּגְמְרֶנָּה. וְשָׁמָּא אֲתָאנִי, אֵינִי לוֹמֵד וְאֵינִי נוֹטֵל שָׂכָר: **לֹא אַתָּה בֶן חוֹרִין לִבָּטֵל.** עַל כָּרְחֵךְ הָעֹל מֻטָּל עָלֶיךָ לַעֲבֹד: **לְעָתִיד לָבֹא.** לָעוֹלָם הַבָּא:

פרק ג (א) **עֲקַבְיָא.** **מִטְּפָּה סְרוּחָה.** טִפָּה שְׁכִבַת זֶרַע. וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּשָׁעַת הַעִבּוּר אֵינָהּ סְרוּחָה, שֶׁאֵינָהּ מִסְרַחַת בְּרֶחֶם הָאִשָּׁה עַד לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים וּכְשֶׁמַּסְרִיחַ אֵינָהּ רְאוּיָה לְהִזָּרַע, מִכָּל מָקוֹם קְרֵי לָהּ טִפָּה סְרוּחָה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא קְרוֹבָה לְהִסְרִיחַ מִיָּד כְּשֶׁהִיא חוּץ לְמֵעֵי הָאִשָּׁה. וְהַמִּסְתַּכֵּל שֶׁבָּא מִשָּׁפָה סְרוּחָה, נִצּוֹל מִן הַאֲוָוֹה, וְהַמִּסְתַּכֵּל שֶׁיָּתִיר לַיִלְיָ לְמָקוֹם עֶפֶר רִמָּה וְתוֹלַעַת, נִצּוֹל מִן הַתַּאֲוָה וְהַחֻמְדָּה אֶל הַמָּמוֹן. וְהַמִּסְתַּכֵּל שֶׁעָתִיד לָתֵת דִּין וְחֶשְׁבּוֹן, פּוֹרֵשׁ מִן הַחֵטְא וְאֵינוֹ נִכְשָׁל בַּעֲבֵרָה. (ב) **בְּשָׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת.** וְאֶפְלּוּ שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם: **חַיִּים בְּלָעוּ.** דִּכְתִיב (חבקוק א יד) ׳וַתַּעֲשֶׂה אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם׳, מַה דָּגִים שֶׁבַּיָּם כָּל הַגָּדוֹל מַחֲבֵרוֹ בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ, אַף בְּנֵי אָדָם אִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ שֶׁל מַלְכוּת כָּל הַגָּדוֹל מַחֲבֵרוֹ בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ (עבודה זרה ד.): **יִרְאֵי ה׳ אִישׁ אַל רֵעֵהוּ.** הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם: **וְיִדַּם.** לְשׁוֹן ׳קוֹל דְּמָמָה דַקָּה׳ (מלכים א׳ יט יב), כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹנֶה יְחִידִי שֶׁהוּא שׁוֹנֶה בִּלְחַשׁ: **כִּי נָטַל עָלָיו.** כְּאִלּוּ נִתְּנַת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ הָיְתָה בַּעֲבוּרוֹ בִּלְבַד. **[כִּי נָטַל עָלָיו,** לְשׁוֹן סָכָךְ. תַּרְגּוּם ׳וְסָכַךְ׳ (שמות מ ג) - וְתַשָּׂל, כְּלוֹמַר שֶׁהַשְּׁכִינָה סוֹכֶכֶת עָלָיו]: (ג) **וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה.** וּבִבְרָכַת הַמָּזוֹן שֶׁמְּבָרְכִים עַל הַשֻּׁלְחָן יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן, וְחָשׁוּב כְּאִלּוּ אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה. כָּךְ שָׁמַעְתִּי: **מִזְבְּחֵי מֵתִים.** תִּקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב (תהלים קו כח) ׳וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים׳: **מָלֵאוּ קִיא צֹאָה.** וַעֲבוֹדָה זָרָה קְרוּיָה צוֹאָה, דִּכְתִיב (ישעיה ל כב) ׳צֹא תֹּאמַר לוֹ׳: **בְּלֵי מָקוֹם.** בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם בָּרוּךְ הוּא עַל הַשֻּׁלְחָן: **שֶׁנֶּאֱמַר וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה׳.** מִיכָּן הָיָה מְשַׁבֵּחַ דִּבְרֵי תוֹרָה נִקְרָא ׳שֻׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה׳׳. וְיֵשׁ אוֹמְרִים מֵרֹאשׁוֹ שֶׁל מִקְרָא הוּא יוֹצֵא, דִּכְתִיב (יחזקאל מא כב) ׳וְהַמִּזְבֵּחַ עֵץ שְׁלֹשׁ אַמּוֹת׳, אַל תִּקְרֵי ׳אַמּוֹת׳ אֶלָּא ׳אִמּוֹת׳, כְּמוֹ ׳יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא׳ (פסחים פו:). ׳שָׁלוֹשׁ׳ - פָּנָגֵד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, וְאָמְרִי לָהּ מִקְרָא מִשְׁנָה וְתַלְמוּד, שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְדַבֵּר בָּהֶן עַל הַשֻּׁלְחָן, וְאָז קְרוּי ׳שֻׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה׳׳. כְּךָ פֵּרֵשׁ רַשׁ״י: (ד) **הַנֹּעֵר בַּלַּיְלָה וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי.** וּמְחֻשָּׁב בִּלְבּוֹ דִּבְרֵי הֲבַאי: **הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ.** לְפִי שֶׁלַּיְלָה הוּא זְמַן לְמַזִּיקִים, וְהַמְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ יְחִידִי הוּא בְּסַכָּנָה מִפְּנֵי הַיִּיסְטִים וְכֻמָּה פְּגָעִים רָעִים, וְאִם הָיָה מְחֻשָּׁב בְּדִבְרֵי תּוֹרָה הָיְתָה תּוֹרָתוֹ מִשְׁמַרְתּוֹ: (ה) **עֹל מַלְכוּת.** מָשָׁא מָלְךָ וְשָׂרִים: **דֶּרֶךְ אֶרֶץ.** עָמָל וְטִרְחַ הַפַּרְנָסָה, לְפִי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ מִתְבָּרֶכֶת: **הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עֹל תּוֹרָה.** הָאוֹמֵר קָשֶׁה עֲלֵיהֶ שֶׁל תּוֹרָה וְאֵינִי יָכוֹל לְסָבְלָהּ: (ו) **עֲשָׂרָה שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין בַּדִּין.** גָּרְסִינַן: **בַּעֲדַת אֵל.** וְאֵין עֲדָה פְּחוּתָה מֵעֲשָׂרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בַּמְרַגְּלִים (במדבר יד כז) ׳עַד מָתַי לָעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת׳, וְצָאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב, הֲרֵי עֲשָׂרָה: **וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט.** שְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים וּשְׁנֵי בַּעֲלֵי דִינִים: **וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ שְׁלֹשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ.** עַל יְסוֹד הָאָרֶץ הֵם מְקֻיָּמִים, הֲרֵי לְךָ שְׁלֹשָׁה קְרוּיִן אֲגֻדָּה. אִי נַמִּי,

מִבְּרטנורא

קטו

מְצִינוּ שְׁלֹשָׁה קְרוּיִן אֲגֻדָּה, אֲגֻדַּת אָזוֹב שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה קְלָחִים (סוכה יג.). וְיֵשׁ סְפָרִים שֶׁכָּתוּב בָּהֶן, וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יְסָדָהּ׳, שֶׁאָדָם אוֹגֵד בְּיָדוֹ אַחַת שֵׁשׁ בָּהּ חָמֵשׁ אֲצְבָעוֹת, ו

אָמַר שְׁלֹמֹה ׳גַּם אֲוִיל מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב׳ (משלי יז כח): **יְתֵרָה נוֹדַעַת לוֹ**. רַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, חָבָּה יְתֵרָה הָרְאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָדָם שֶׁהוֹדִיעוֹ וְאָמַר לוֹ, רְאֵה שֶׁבָּרָאתִיךָ בְּצֶלֶם, שֶׁהַמַּטִיב לַחֲבֵרוֹ וּמוֹדִיעוֹ הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ, מַרְאֶה חִבָּה יְתֵרָה יוֹתֵר מִשֶּׁאִלּוּ הֵטִיב עִמּוֹ וְאֵינוֹ חָשׁוּב בְּעֵינָיו לְהוֹדִיעוֹ הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ, ׳חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם׳, חִבָּה גְּלוּיָה וּמְפֻרְסֶמֶת, שֶׁלֹּא בִּלְבַד אַהֲבָה מְסֻתֶּרֶת הָיָה לוֹ לַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא עִם הָאָדָם, אֶלָּא אַף חִבָּה גְּלוּיָה וִידוּעָה לַכֹּל: **שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֶקַח טוֹב**. כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית פרק א) ׳וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב׳, לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת ׳לֶקַח׳, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לב ב) ׳יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי׳: (טו) **הֱכֹל צְפוּי**. כָּל מַה שֶּׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּחַדְרֵי חֲדָרִים גָּלוּי לְפָנָיו: **וְהָרְשׁוּת נְתוּנָה**. בְּיָדוֹ שֶׁל אָדָם לַעֲשׂוֹת טוֹב וְרַע, כְּדִכְתִיב (דברים ל טו) ׳רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים׳ וְגוֹ׳: **וּבְטוֹב הָעוֹלָם נָדוֹן**. בְּמִדַּת רַחֲמִים. וְאַף עַל פִּי כֵן, אֵין הַכֹּל שָׁוִין בְּמִדָּה זוֹ, לְפִי שֶׁהַכֹּל **לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה**, הַמַּרְבֶּה בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים נוֹתְנִים לוֹ רַחֲמִים מְרֻבִּים, וְהַמְמְעִיט בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְמַעֲטִים לוֹ בְּרַחֲמִים. פֵּרוּשׁ אַחֵר, **וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה**, לְפִי רֹב מַעֲשָׂיו שֶׁל אָדָם הוּא נִדּוֹן, אִם רוֹב זְכֻיּוֹת זַכַּאי, אִם רֹב עֲוֹנוֹת חַיָּב. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, **הַכֹּל צָפוּי**, כָּל מַעֲשֶׂה בְּנֵי אָדָם מַה שֶּׁעָשָׂתִי וּמַה שֶּׁעֲתִידִין לַעֲשׂוֹת הַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, וְלֹא תֹּאמַר כֵּיוָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ מַה שֶּׁעָשִׂיתִי אִם כֵּן הוּא מְכָרַח בְּמַעֲשָׂיו שֶׁיִּהְיֶה צָדִיק אוֹ רָשָׁע, כִּי הָרְשׁוּת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת טוֹב וְרַע וְאֵין שׁוּם דָּבָר לְעַכֵּב עָלָיו, כְּדִכְתִיב (דברים ל טו) ׳רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים׳ וְגוֹ׳: **וּבְטוֹב הָעוֹלָם נָדוֹן**. בְּמִדַּת רַחֲמִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה, הַמַּרְבֶּה בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים נוֹתְנִים לוֹ רַחֲמִים מְרֻבִּים, וְהַמְמְעִיט בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְמַעֲטִים לוֹ בְּרַחֲמִים. פֵּרוּשׁ אַחֵר, **וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה**, לְפִי רֹב מַעֲשָׂיו שֶׁל אָדָם הוּא נִדּוֹן, אִם רוֹב זְכֻיּוֹת זַכַּאי, אִם רֹב עֲוֹנוֹת חַיָּב. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, **הַכֹּל צָפוּי**, כָּל מַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם מַה שֶּׁעָשָׂתִי וּמַה שֶּׁעֲתִידִין לַעֲשׂוֹת הַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, וְלֹא תֹּאמַר כֵּיוָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ מַה שֶּׁעָשִׂיתִי אִם כֵּן הוּא מְכָרַח בְּמַעֲשָׂיו שֶׁיִּהְיֶה צַדִּיק אוֹ רָשָׁע, כִּי הָרְשׁוּת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת טוֹב וְרַע וְאֵין שׁוּם דָּבָר לְעַכֵּב עָלָיו, כְּדִכְתִיב (דברים ל טו) ׳רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים׳ וְגוֹ׳: **וּבְטוֹב הָעוֹלָם נָדוֹן**. בְּמִדַּת רַחֲמִים. וְאַף עַל פִּי כֵן, אֵין הַכֹּל שָׁוִין בְּמִדָּה זוֹ, לְפִי שֶׁהַכֹּל **לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה**

בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּבְעִילָה וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן: **וְהַבָּזוּי.** שֶׁיִּכְבְּדוּהוּ בְּנֵי אָדָם:
(כב) **הַיְשִׁישִׁים לָמוּת.** מִי שֶׁנּוֹלַד כְּבָר עָתִיד הוּא לָמוּת: **וְהַמְּתִים.** עֲתִידִים לִחְיוֹת וְלַעֲמֹד לְיוֹם הַדִּין, ׳אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם, וְאֵלֶּה לְחֶרְפּוֹת וְלִדְרָאוֹן עוֹלָם׳ (דניאל יב ב): **וְחַיִּים לָהוֹן.** עוֹמְדִין לִהְיוֹת נְדוֹנִים לְיוֹם הַדִּין: **לְיַדַּע.** מַאֲחָרִים: **וּלְהוֹדִיעַ.** לַאֲחֵרִים: **הוּא הַיּוֹצֵר.** שֶׁכָּל הָעוֹלָם הוּא בְּיָדוֹ כְּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר. וּמַה שַּׁעַם, לְפִי שֶׁהוּא הַבּוֹרֵא שֶׁבָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מֵאַיִן, לְפִיכָךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בּוֹ כִּרְצוֹנוֹ: **הוּא הַמֵּבִין הוּא הַדַּיָּן.** אַחַר שֶׁהַבִּין כָּל מַעֲשֵׂיהֶם מְבִיאָן בַּדִּין לְפָנָיו: **הוּא בַּעַל דִּין.** שֶׁהוּא תּוֹבֵעַ אֶת הַחוֹטְאִים: **וְהוּא עָתִיד לָדוּן.** לְעוֹלָם הַבָּא: **וְלֹא מִשּׂוֹא פָּנִים וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד.** שֶׁאֵינוֹ נוֹשֵׂא פָּנִים אֲפִלּוּ לְצַדִּיק גָּמוּר שֶׁלֹּא יַעֲנִישֶׁנּוּ עַל עֲבֵרָה קַלָּה שֶׁבָּאת לְיָדוֹ. וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ שֹׁחַד הַמְּצֻוֶּה בְּשִׁבְיל הָעֲבֵרָה. אֶלָּא נוֹתֵן שָׂכָר עַל הַמִּצְוָה וְעוֹנֶשׁ עַל הָעֲבֵרָה. כֵּן פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ״ם: **וְדַע שֶׁהַכֹּל בָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.**

פרק ה (א) **בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת.** תִּשְׁעָה ׳וַיֹּאמֶר׳ (בראשית פרק א), ו׳בְּרֵאשִׁית׳ (שם פסוק א) נַמִּי מַאֲמָר הוּא, דִּכְתִיב (תהלים לג ו) ׳בִּדְבַר ה׳ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ׳: **שֶׁמְּאַבְּדִים אֶת הָעוֹלָם.** שֶׁכָּל הַמְאַבֵּד נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל כְּאִלּוּ אִבֵּד עוֹלָם מָלֵא (סנהדרין פ״ד מ״ח), וְהָרוֹצִים שֶׁבַּעוֹלָם מְאַבְּדִים אֶת נַפְשָׁם כְּאִלּוּ מְאַבְּדִים אֶת הָעוֹלָם. כָּךְ מְצָאתִי. וְלִי נִרְאֶה, שֶׁמְּאַבְּדִין אֶת הָעוֹלָם מֵעִמּוֹ, שֶׁמַּכְרִיעִים אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לְכַף חוֹבָה (ראה קדושין מ:), וְנִמְצָא הָעוֹלָם אָבֵד בִּשְׁבִילָם: **שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת.** וְאֵינוֹ דּוֹמֶה הַמְאַבֵּד מִלְּאָכָה שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית בְּיוֹם אֶחָד לִמְלָאכָה שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית בְּהַרְבֵּה יָמִים: (ב) **לְהוֹדִיעַ כַּמָּה אֶרֶךְ אַפַּיִם לְפָנָיו.** אַף אַתָּה אַל תִּתְמַהּ שֶׁהָאֱרִיךְ לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם כָּל הַשָּׁנִים הָלָלוּ שֶׁהֵן מִשְׁתַּעְבְּדִין בְּבָנָיו, שֶׁיִּוָּתֵר הָאֱרִיךְ לְדוֹרוֹת שֶׁמְּאָדָם וְעַד נֹחַ, וְאַחַר כָּךְ נִשְׁטְפוּ: **וְקִבֵּל עָלָיו שָׂכַר כֻּלָּם.** עָשָׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים כְּנֶגֶד מַה שֶּׁהָיָה רָאוּי שֶׁיַּעֲשׂוּ כֻּלָּם, לְפִיכָךְ נִצּוֹלוּ כֻּלָּם בִּזְכוּתוֹ. וּכְמוֹ שֶׁנִּטַּל עָלָיו עַל מִצְוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּנֶגֶד כֻּלָּם, כָּךְ קִבֵּל בְּעוֹלָם הַבָּא שָׂכָר כְּנֶגֶד כֻּלָּם, שֶׁכָּל אָדָם יֶשׁ לוֹ שָׁנִי חֲלָקִים אֶחָד בְּגַן עֵדֶן וְאֶחָד בְּגֵיהִנֹּם, זָכָה נוֹטֵל חֶלְקוֹ וְחֶלֶק חֲבֵרוֹ בְּגַן עֵדֶן, נִתְחַיֵּב, נוֹטֵל חֶלְקוֹ וְחֶלֶק חֲבֵרוֹ בְּגֵיהִנֹּם (חגיגה טו.): (ג) **עֲשָׂר נְסִיּוֹנוֹת.** אֶחָד, אוֹר כַּשְׂדִּים, שֶׁהִשְׁלִיכוּ נִמְרוֹד לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ (ב״ר לח יג). שֵׁנִי, ׳לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ׳ (בראשית יב א). שְׁלִישִׁי, ׳וַיְהִי רָעָב׳ (שם פסוק י). רְבִיעִי, ׳וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה׳ (שם פסוק טו). חֲמִישִׁי, מִלְחֶמֶת הַמְּלָכִים (שם פרק יד). שִׁשִּׁי, מַעֲמַד בֵּין הַבְּתָרִים (שם פרק טו), שֶׁהֶרְאָהוּ שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת. שְׁבִיעִי, הַמִּילָה (שם פרק יז). שְׁמִינִי, ׳וַיִּשְׁלַח אַבִימֶלֶךְ וַיִּקַּח אֶת שָׂרָה׳ (שם כ ב). תְּשִׁיעִי, ׳גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ׳: עֲשִׂירִי, הָעֲקֵדָה (שם פרק כב): (ד) **עֲשָׂרָה נִסִּים נַעֲשׂוּ לַאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.** שֶׁנִּצּוֹלוּ מֵעֶשֶׂר מַכּוֹת. וְכֻלָּם הָיוּ בְּמִצְרַיִם (שמות יד כא). וְלֹא בְיִשְׂרָאֵל: **וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם.** אֶחָד, ׳וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם׳ (שמות יד כא). שֵׁנִי, שֶׁנַּעֲשָׂה הַיָּם כְּמִין אֹהֶל וְנִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְתוֹכוֹ (תנחומא בשלח י), דִּכְתִיב (חבקוק ג יד) ׳נָקַבְתָּ בְמַטָּיו רֹאשׁ פְּרָזָיו׳. שְׁלִישִׁי, שֶׁנַּעֲשָׂה קַרְקָעִית הַיָּם יָבֵשׁ בִּלֹא חֹמֶר וְטִיט, דִּכְתִיב (שמות שם פסוק כט) ׳וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַּיַּבָּשָׁה׳. רְבִיעִי, שֶׁקַּרְקָעִית הַיָּם שָׁדְרוּ בּוֹ הַמְּצֻרִיִּים שֶׁהָיוּ רוֹדְפִים אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל נִתְלַחֲלַח וְנַעֲשָׂה חֹמֶר וְטִיט (תנחומא שם), דִּכְתִיב (חבקוק שם פסוק טו) ׳חֹמֶר מַיִם רַבִּים׳. חֲמִישִׁי, שֶׁהַמַּיִם הַנִּקְפָּאִים בְּקַרְקַע הַיָּם לֹא הָיוּ חֲתִיכָה אַחַת אֶלָּא חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת, כְּעֵין לְבֵנִים וְאַבְנֵי הַבִּנְיָן מְסֻדָּרִים זֶה אֵצֶל זֶה, כְּדִכְתִיב (תהלים עד יג) ׳אַתָּה פּוֹרַרְתָּ בְעָזְּךָ יָם׳, שֶׁנַּעֲשָׂה כְּעֵין פְּרוּרִים. שִׁשִּׁי, שֶׁנִּתְקַשּׁוּ הַמַּיִם הַנִּקְפָּאִים וְנַעֲשׂוּ קְשָׁשִׁים כְּסִלְעִים, דִּכְתִיב (שם) ׳שִׁבְּרְךָ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל הַמָּיִם׳, וְהַמְצָרִיִּים נִקְרְאוּ תַּנִּינִים (ראה יחזקאל כט ג). שְׁבִיעִי, שֶׁנִּגּוֹר הַיָּם לִשְׁנַיִם עָשָׂר גְּזָרִים כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט בְּדֶרֶךְ אֶחָד לְבַדּוֹ, וְהֵיכָן דִּכְתִיב (תהלים קלו יג) ׳לְגֹזֵר יַם סוּף לִגְזָרִים׳. שְׁמִינִי, שֶׁקָּפְאוּ הַמַּיִם כְּסֵפִיר וְשֶׁהָם וְזִכּוּכִית, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הַשְּׁבָטִים אִלּוּ אֶת אֵלּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר הָאֵשׁ הָיָה לָהֶם, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח יב) ׳חָשְׁכַת מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים׳, כְּלוֹמַר, קִבּוּץ הַמַּיִם הָיָה כָּעָבִי שְׁחָקִים כְּעֵצֶם הַשָּׁמַיִם לְטַהֵר. תְּשִׁיעִי, שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ מַיִם מְתוּקִים שָׁהָיוּ שׁוֹתִים אוֹתָם, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו ח) ׳נֹזְלִים׳. עֲשִׂירִי, שֶׁלְּאַחַר שֶׁנִּתְקַע הַיָּם הָיוּ נִקְפָּאִים וְנַעֲשִׂים עֲרֵמוֹת, דִּכְתִיב (שם) ׳נָצְבוּ כְמוֹ נֵד נֹזְלִים׳: **עֲשָׂר מַכּוֹת הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים בְּמִצְרַיִם.** דְּצַ״ךְ עַדַ״ש בְּאַחַ״ב: **וַעֲשָׂרָה עַל הַיָּם.** הֵן כְּנֶגֶד עֶשֶׂר נְפִילוֹת שֶׁבַּשִּׁירָה ׳וַיּוֹשַׁע׳ (שמות פרק טו). ׳רָמָה בַיָּם׳ (פסוק א), ׳יָרָה בַיָּם׳ (פסוק ד), ׳סָבְעוּ בָיָם סוּף׳ (שם), ׳תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ׳ (פסוק ה), ׳יָרְדוּ בְמִצֹלֹת׳ (שם), ׳תִּרְעַץ אוֹיֵב׳ (פסוק ו), ׳תְּהָרֵס קָמֶיךָ׳ (פסוק ז), ׳יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׳ (שם), ׳כִּסָּמוֹ יָם׳ (פסוק י), ׳צָלְלוּ כָּעוֹפֶרֶת׳ (שם), הֲרֵי עֶשֶׂר נְפִילוֹת. וְ׳תִבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׳ (פסוק יב) אֵינוֹ בְּחֶשְׁבּוֹן הַנְּפִילוֹת, שֶׁזּוֹ הִיא טוֹבָתָן שֶׁזָּכוּ לְקִבּוּרָה (תנחומא בשלח א): **עֶשֶׂר נְסִיּוֹנוֹת נִסּוּ אֲבוֹתֵינוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמִּדְבָּר.** שְׁנַיִם בַּיָּם, אֶחָד בְּיִרִידָה, שָׁם נֶאֱמַר (שמות יד יא) ׳הַמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם׳, וְאֶחָד בָּעֲלִיָּה, ׳וַיִּבְאוּ מָרָתָה וַיִּלֹּנוּ׳ (שם טו כג-כד). אֶחָד בִּרְפִידִים, ׳וַיֵּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה׳ (שם יז ב). שְׁנַיִם בַּפֶּן, ׳לֹא תַצְאוּ׳ (ראה שם טז כט) - ׳וַיֵּצְאוּ׳ (שם פסוק כז), ׳אִישׁ אַל יוֹתֵר מִמְּנוּ׳ - ׳וַיּוֹתִרוּ׳ (שם טז יח-כ). שְׁנַיִם בַּשֵּׂלָו, ׳בְּרֹאשׁוֹן בְּשִׁבְתָּנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר׳ (שם פסוק ג), בַּשֵּׂלָו הַשֵּׁנִי ׳וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ׳ (במדבר יא ד). אֶחָד בָּעֶגֶל (שמות פרק לב). וְאֶחָד בַּמִּתְאוֹנְנִים

(במדבר יא א). וּבַמְרַגְּלִים (שם פרק יג), וְהוּא עֲשִׂירִי, שָׁם נֶאֱמַר (שם יד כב) ׳וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי׳: (ה) **וְלֹא אֻרַע קָרֵי לְכֹהֵן גָּדוֹל.** לְפִי שֶׁהִיא טָמְאָה הַיּוֹצְאָה מִגּוּפוֹ, הָיָה הַדָּבָר מְגֻנֶּה וּמְכֹעָר יוֹתֵר מִשְּׁאָר טֻמְאוֹת: **וְלֹא כִבּוּ גְּשָׁמִים אֵשׁ עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁהַמִּזְבֵּחַ בְּמָקוֹם מְגִלָּה הָיָה: **וְלֹא נָצְחָה חֲרוּחַ אֶת עַמּוּד הֶעָשָׁן.** שֶׁלֹּא יֶהֱא מִתְמַר וְעוֹלֶה: **וְלֹא נִמְצָא פְסוּל בָּעֹמֶר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים.** שֶׁאִם הָיָה נִמְצָא בָּהֶם פְּסוּל קֹדֶם מִצְוָתָן לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַקְרִיב אֲחֵרִים תַּחְתָּם. שֶׁהָעֹמֶר נִקְצַר בַּלַּיְלָה (מנחות סו.) וְלֹא הָיוּ מְרֻבִּים לְקִצּוֹר. וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֶאֱפִים מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וְאֵין אֶפְיָתָן דְּוֹחָה יוֹם טוֹב (מנחות פ״א מ״ט). וְכֵן לֶחֶם הַפָּנִים נֶאֱפֶה מֵעֶרֶב שַׁבָּת (שם מ״ב): **צְפוּפִים.** לְשׁוֹן צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם. מֵרֹב הַקָּהָל הָיוּ נִדְחָקִים אִישׁ בְּאֲחִיו, עַד שֶׁהָיוּ רַגְלֵיהֶם נְטוּלוֹת מִן הָאָרֶץ וְעוֹמְדִים בָּאֲוִיר: **וּמִשְׁתַּחֲוִים רְוָחִים.** בְּשָׁעַת הִשְׁתַּחֲוָיָה נַעֲשָׂה לָהֶם נֶס וּמִשְׁתַּחֲוִים בְּרֶוַח כָּל אֶחָד רָחוֹק מֵחֲבֵרוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁמַע אֶת חֲבֵרוֹ כְּשֶׁהוּא מִתְוַדֶּה וּמִזְכִּיר עֲוֹנוֹתָיו: **צַר לִי הַמָּקוֹם שֶׁאָלִין בִּירוּשָׁלַיִם.** גְּרִסִינַן. לְפִי שֶׁהָיָה הַמָּקוֹם מְזֻמָּן לָהֶם פַּרְנָסָתָן וְלֹא הָצְרְכוּ אֶחָד מֵהֶם לָצֵאת מִשָּׁם וְלוֹמַר פַּרְנְסֵתִי [וְחִזּוּקָהּ] וְאֵינִי יָכוֹל לָדוּר בִּירוּשָׁלַיִם. וְיֵשׁ סְפָרִים שֶׁכָּתוּב בָּהֶן ׳כְּשֶׁאָלִין׳. וְעַל הָעוֹלִים לָרֶגֶל נֶאֱמַר, שֶׁלֹּא הָיָה אֶחָד מֵהֶם מוֹצֵא מָצָר כְּשֶׁהָיָה לָן בִּירוּשָׁלַיִם מְחֻמַּת דּוֹחַק הַמָּקוֹם. כְּמוֹ ׳צַר לִי הַמָּקוֹם גְּשָׁה לִי וְאֶשְׁבָּה׳ (ישעיה מט כ): (ו) **בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת.** בְּעֶרֶב שַׁבָּת בְּרֵאשִׁית קֹדֶם שֶׁנִּשְׁלְמָה הַבְּרִיאָה: **פִּי הָאָרֶץ.** לִבְלַע קֹרַח וַעֲדָתוֹ (במדבר טז לב): **וּפִי הַבְּאֵר.** בְּאֵרָהּ שֶׁל מִרְיָם שֶׁהָיְתָה הוֹלֶכֶת עִם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר בְּכָל הַמַּסָּעוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁפָּתְחָה פִּיהָ וְאָמְרָה שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כא יז) ׳עֲלִי בְאֵר עֲנוּ לָהּ׳: **פִּי הָאָתוֹן.** בִּין הַשְּׁמָשׁוֹת נִגְזַר עָלֶיהָ שֶׁתְּדַבֵּר עִם בִּלְעָם (שם כב כח): **וְהַקֶּשֶׁת.** לְאוֹת בְּרִית שֶׁלֹּא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל (בראשית ט טו): **וְהַמָּן.** שֶׁיָּרַד לְיִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּמִדְבָּר: **וְהַמַּטֶּה.** שֶׁנַּעֲשׂוּ בּוֹ הָאוֹתוֹת, וְשֶׁל קְנַפְּרִינוֹן הָיָה (שמו״ר ח ג): **וְהַשָּׁמִיר.** כְּמִין תּוֹלַעַת, בְּרִיאָתוֹ כִּשְׁעוֹרָה. כְּשֶׁהָיוּ מַרְאִים אוֹתוֹ עַל הָאֲבָנִים הָרְשׁוּמוֹת בְּדִיו, הֵן נִבְקָעוֹת מֵאֲלֵיהֶן. וּבוֹ פִּתְחוּ אַבְנֵי הָאֵפוֹד וְהַחֹשֶׁן, דִּכְתִיב בְּהוּ (שמות כח כ) ׳פְּתוּחֵי חֹתָם׳ (סוטה מח:): **הַכְּתָב.** צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהָיוּ חֲקוּקִים בְּלוּחוֹת: **וְהַמִּכְתָּב.** שֶׁהָיוּ נִקְרָאִים מִפִּי הָאַרְבָּעָה צַדָּדִים: **וְהַלּוּחוֹת.** שֶׁל קְנַפְּרִינוֹן הָיוּ (תנחומא כי תשא כט). אָרְכָּן שִׁשָּׁה, וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה, וְעָבְיָן שִׁלְשָׁה (נדרים לח.). כְּאֶבֶן אַחַת שֶׁאָרְכָּהּ וְרָחְבָּהּ וְעָבְיָהּ שָׁוִין. וְנֶחְלְקָה לִשְׁנַיִם וְנִגְלְלִים הָיוּ וְחָצוּבִים מִגַּלְגַּל חַמָּה (שהש״ר ה יב): **אַף הַמַּזִּיקִין.** אֵלּוּ הַשֵּׁדִים. שֶׁלְּאַחַר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָדָם וְחַוָּה הָיָה מִתְעַפֵּק בִּבְרִיאָתָן, וּכְשֶׁבָּרָא רוּחוֹתֵיהֶן לֹא הִסְפִּיק לִבְרֹא גּוּפוֹתָן עַד שֶׁקָּדַשׁ הַיּוֹם, וְנִשְׁאֲרוּ רוּחוֹת בְּלֹא גּוּף (ב״ר ז ה): **וְאִילּוּ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ.** נִגְזַר עָלָיו בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁיִּהְיֶה נֶאֱחָז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו בְּשָׁעַת הָעֲקֵדָה: **אַף צֶבֶת בִּצְבַת עֲשׂוּיָה.** תַּרְגּוּם ׳מַלְקָחַיִם׳ (שמות כה לח) – צִבְיָתָהּ. הַצֶּבֶת אֵינָהּ נַעֲשֵׂית אֶלָּא בִּצְבַת אַחֶרֶת, וְיֹאשִׁיָּהוּ מִי עָשָׂאָהּ, עַל פִּרְחֵי מַאֲלֶיהָ נַעֲשֵׂית בִּידֵי שָׁמַיִם, וְנִבְרֵאת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְזֶה [הַמַּאֲמָר] נִדְחֶה בִּגְמָרָא בְּפֶרֶק מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ (פסחים נד.), וְאָמְרוּ, אֲפִלּוּ שֶׁהַצֶּבֶת הָרִאשׁוֹנָה נַעֲשֵׂית בְּדִפּוּס, שֶׁהִתִּיכוּ הַנְּחֹשֶׁת בְּאֵשׁ וְהִצִּיקוּהוּ בְּתוֹךְ הַדִּפּוּס וְנַעֲשֵׂית הַצֶּבֶת מִיָּד: (ז) **גֹּלֶם.** לְשׁוֹן גְּלָמֵי כֵּלִים (כלים פ״ב מ״ח), שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן. כָּךְ אָדָם שֶׁאֵינוֹ נִגְמָר בְּדֵעוֹתָיו לֹא בְּמִדּוֹת וְלֹא בְּחָכְמָה קְרוּי גֹּלֶם: **אֵינוֹ מְדַבֵּר לְפָנֵי מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה.** שֶׁכֵּן מְצִינוּ בְּאֶלְעָזָר וְאִיתָמָר שֶׁלֹּא רָצוּ לְדַבֵּר בִּפְנֵי אֲבִיהֶן כְּשֶׁקָּצַף עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה, וְהַשִּׁיב אַהֲרֹן כַּדָּבָר הַזֶּה עַל הָרִאשׁוֹנָה ׳כִּי אֶהְיֶה עִמְּךָ׳ (שם פסוק יב) וְעַל הַשֵּׁנִיָּה, ׳בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן אֶת הָאֱלֹהִים׳ (שם): **וְעַל מָה שֶׁלֹּא שָׁמַע אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי.** אִם פּוֹסֵק דִּין מִן הַסְּבָרָא מִדַּעְתּוֹ לֹא יֹאמַר כָּךְ שָׁמַעְתִּי מֵרַבּוֹתַי. וּמְצִינוּ בְּאַנְשֵׁי חֶרֶן כְּשֶׁשָּׁאַל מַהֶם יַעֲקֹב ׳הֲשָׁלוֹם לוֹ׳ (בראשית כט ו), אָמְרוּ לוֹ ׳שָׁלוֹם, וְהִנֵּה רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאן׳, כְּלוֹמַר, זֶה אָנוּ יוֹדְעִים, וְאִם תִּשְׁאַל יוֹתֵר, הִנֵּה רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאן וְהִיא תַּגִּיד לָךְ, כִּי אֲנַחְנוּ לֹא יָדַעְנוּ יוֹתֵר מִזֶּה: **וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת.** וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לְהַעֲמִיד אֶת דְּבָרָיו עַל יְדֵי טְעָנוֹת שֶׁבָּיָדוֹ. וְכֵן מְצִינוּ בְּמֹשֶׁה, כְּשֶׁשָּׁלְחוּ אַהֲרֹן וְאָמַר לוֹ, אִם שָׁמַעְתָּ בְּקִדְּשֵׁי שָׂעָה אֵין לְךָ לְהָקֵל בְּקִדְּשֵׁי דּוֹרוֹת, וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֶב בְּעֵינָיו׳ (ויקרא י כ), הוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ לוֹמַר לֹא שָׁמַעְתִּי, אֶלָּא שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי: **וְחִפּוּפֶיהֶן בְּגֹלֶם.** חִפּוּף הַדְּבָרִים הָלְלוּ שֶׁבְּחָכְמָה הֵם בְּגֹלֶם: (ח) **רָעֵב שֶׁל בַּצֶּרֶת.** הַגְּשָׁמִים מוּעָטִים וּמִתּוֹךְ כָּךְ הַשַּׁעַר מִתְיַקֵּר: **רָעֵב שֶׁל מְהוּמָה.** מִפְּנֵי הַגְּיָסוֹת אֵין יְכוֹלִין לֶאֱסֹף הַתְּבוּאָה: **רָעֵב שֶׁל כְּלָיָה.** הַשָּׁמַיִם כַּבְּרָזֶל וְהָאָרֶץ כַּנְּחֹשֶׁת (ע״פ ויקרא כו יט): **שֶׁלֹּא נִמְכְּרוּ לְבֵית דִּין.** שֶׁלֹּא עָשׂוּ בֶּהֶן דִּין תּוֹרָה: **וְעַל פְּרוֹת שְׁבִיעִית.** שֶׁעוֹשִׂים בָּהֶן סְחוֹרָה וְאֵין נוֹטָה וּמְעַכְּבִין וְאֵין פּוֹסְקִין אוֹתוֹ: **עִוְּוֹת הַדִּין.** שֶׁיּוֹדְעִים לְהֵיכָן הַדִּין נוֹטֶה וּמְעַכְּבִין וְאֵין פּוֹסְקִין אוֹתוֹ: **רִאשׁוֹן.** וְכֵן מְצִינוּ בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאָמַר לוֹ מֹשֶׁה ׳מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה׳ (שמות ג יא), הֵיא הָרִאשׁוֹנָה. ׳וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ (שם), הֲרֵי שְׁנִיָּה. וְהֶשִּׁיבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הָרִאשׁוֹנָה ׳כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ׳ (שם פסוק יב) וְעַל הַשְּׁנִיָּה, ׳בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן אֶת הָאֱלֹהִים׳ (שם): **וְעַל מָה שֶׁלֹּא שָׁמַע אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי.** אִם פּוֹסֵק דִּין מִן הַסְּבָרָא מִדַּעְתּוֹ לֹא יֹאמַר כָּךְ שָׁמַעְתִּי מֵרַבּוֹתַי. וּמְצִינוּ בְּאַנְשֵׁי חֶרֶן כְּשֶׁשָּׁאַל מַהֶם יַעֲקֹב ׳הֲשָׁלוֹם לוֹ׳ (בראשית כט ו), אָמְרוּ לוֹ ׳שָׁלוֹם, וְהִנֵּה רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאן׳, כְּלוֹמַר, זֶה אָנוּ יוֹדְעִים, וְאִם תִּשְׁאַל יוֹתֵר, הִנֵּה רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאן וְהִיא תַּגִּיד לָךְ, כִּי אֲנַחְנוּ לֹא יָדַעְנוּ יוֹתֵר מִזֶּה: **וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת.** וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לְהַעֲמִיד אֶת דְּבָרָיו עַל יְדֵי טְעָנוֹת שֶׁבָּיָדוֹ. וְכֵן מְצִינוּ בְּמֹשֶׁה, כְּשֶׁשָּׁלְחוּ אַהֲרֹן וְאָמַר לוֹ, אִם שָׁמַעְתָּ בְּקִדְּשֵׁי שָׂעָה אֵין לְךָ לְהָקֵל בְּקִדְּשֵׁי דּוֹרוֹת, וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֶב בְּעֵינָיו׳ (ויקרא י כ), הוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ לוֹמַר לֹא שָׁמַעְתִּי, אֶלָּא שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי: **חִפּוּפֶיהֶן בְּגֹלֶם.** חִפּוּף הַדְּבָרִים הָלְלוּ שֶׁבְּחָכְמָה הֵם בְּגֹלֶם: (ח) **רָעֵב שֶׁל בַּצֶּרֶת.** הַגְּשָׁמִים מוּעָטִים וּמִתּוֹךְ כָּךְ הַשַּׁעַר מִתְיַקֵּר: **רָעֵב שֶׁל מְהוּמָה.** מִפְּנֵי הַגְּיָסוֹת אֵין יְכוֹלִין לֶאֱסֹף הַתְּבוּאָה: **רָעֵב שֶׁל כְּלָיָה.** הַשָּׁמַיִם כַּבְּרָזֶל וְהָאָרֶץ כַּנְּחֹשֶׁת (ע״פ ויקרא כו יט): **שֶׁלֹּא נִמְכְּרוּ לְבֵית דִּין.** שֶׁלֹּא עָשׂוּ בֶּהֶן דִּין תּוֹרָה: **וְעַל פְּרוֹת שְׁבִיעִית.** שֶׁעוֹשִׂים בָּהֶן סְחוֹרָה וְאֵין נוֹטָה וּמְעַכְּבִין וְאֵין פּוֹסְקִין אוֹתוֹ: **עִוְּוֹת הַדִּין.** שֶׁיּוֹדְעִים לְהֵיכָן הַדִּין נוֹטֶה וּמְעַכְּבִין וְאֵין פּוֹסְקִין אוֹתוֹ: **עִוְּוֹת הַדִּין.**

לְזִכּוֹת אֶת הַחַיָּב וּלְחַיֵּב אֶת הַזַּכַּאי: **וְעַל הַמּוֹרִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה.** לְאַסֵּר אֶת הַמָּתֵּר וּלְהַתִּיר אֶת הָאָסוּר: (ט) **שְׁבוּעַת שָׁוְא.** לְבַטָּלָה, שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ: **חִלּוּל הַשֵּׁם.** הָעוֹבֵר בְּפַרְהֶסְיָא בְּיָד רָמָה. אִי נַמִּי, שְׁבֻנֵי אָדָם רוֹאִים וְלוֹמְדִים מִמַּעֲשָׂיו: **וְעַל הַשְּׁמָטַת הָאָרֶץ.** שֶׁחוֹרְשִׁים וְזוֹרְעִים בַּשְּׁבִיעִית: **מִפְּנֵי מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁבַּשְּׁלִישִׁית.** שֶׁבְּמָקוֹם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמַּפְרִישִׁים בִּשְׁאָר שָׁנִים שֶׁל שְׁמִטָּה, בַּשְּׁלִישִׁית וּבַשִּׁשִּׁית מַפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר עָנִי: **גֶּזֶל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים.** לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה פֶּרֶט וְעוֹלְלוֹת: (י) **שֶׁיְּהֵא שָׂטָן לְפָנֶיךָ.** אֵינִי רוֹצֶה לְהַנּוֹתְךָ, וְהַלְוַאי שֶׁלֹּא תְּהֵנֶּה אוֹתִי: **וְיֵשׁ אוֹמְרִים זוֹ מִדַּת סְדוֹם.** קָרוֹב הַדָּבָר לָבֹא לִידֵי מִדַּת סְדוֹם. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא רָגִיל בְּכָךְ, אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁחֲבֵרוֹ נֶהֱנֶה וְהוּא אֵינוֹ חָסֵר לֹא יִרְצֶה לְהַנּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ, וְזוֹ הָיְתָה מִדַּת סְדוֹם שֶׁהָיוּ מִתְכַּוְּנִים לְכִלּוֹת הָרָגֶל מִבֵּינֵיהֶם, וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה הָאָרֶץ רַחֶבֶת יָדַיִם לִפְנֵיהֶם וְלֹא הָיוּ חֲסֵרִים כְּלוּם: **שֶׁלִּי שֶׁלְּךָ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי עִם הָאָרֶץ.** שֶׁנֶּהֱנֶה וּמְהֻנֶּה בִּשְׁוָה, וְזֶהוּ יְשׁוּבָהּ שֶׁל הָאָרֶץ, אֲבָל אֵינוֹ יוֹדֵעַ קְרֵא, דִּכְתִיב (משלי טו כז) ׳וְשׂוֹנֵא מַתְּנֹת יִחְיֶה׳. וְזֶהוּ לְשׁוֹן עִם הָאָרֶץ הָאָמוּר בְּכָל מָקוֹם, שֶׁרוֹצֶה בְּתִקּוּנָהּ שֶׁל הָאָרֶץ אֲבָל אֵין בּוֹ חָכְמָה לְהַבְדִּיל בַּתִּקּוּנִין הָרְאוּיִן: **שֶׁלִּי שֶׁלְּךָ וְשֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ.** מְהֻנֶּה א

רבינו עובדיה

שֶׁל **אַבְרָהָם אָבִינוּ**. לְמַד מִמֶּנּוּ וְהוֹלֵךְ בְּדַרְכָיו: **עַיִן טוֹבָה**. מִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְאֵינוֹ חוֹמֵד מָמוֹן אֲחֵרִים. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּאַבְרָהָם שֶׁאָמַר לְמֶלֶךְ סְדוֹם ׳אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ׳ (בראשית יד כג): **וְרוּחַ נְמוּכָה**. עֲנָוָה יְתֵרָה. וְכֵן מָצִינוּ אַבְרָהָם אוֹמֵר ׳וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר׳ (שם יח כז): **וְנֶפֶשׁ שְׁפָלָה**. זְהִירוּת וְהַפְרִישָׁה מִן הַתַּאֲוֹת. וּמְצִינוּ זֶה בְּאַבְרָהָם, דִּכְתִיב ׳הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ׳, שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא הִכִּיר בָּהּ מֵרֹב צְנִיעוּת (ב״ב טז.). וּבְבִלְעָם אַשְׁכְּחַן עַיִן רָעָה, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהָיָה רַע בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם שֶׁיֵּלֵךְ אֲצָל בָּלָק וְהָיָה הוֹלֵךְ כְּדֵי לִטֹּל שָׂכָר, דִּכְתִיב (במדבר כב יח) ׳אִם יִתֶּן לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב׳: **וְרוּחַ גְּבוֹהָה**. דְּאָמַר ׳נָאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי אֵל וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן׳ (שם כד טז): **וְנֶפֶשׁ רְחָבָה**. שֶׁאִם לֹא הָיָה רַב הַתַּאֲוָה, לֹא הָיָה יוֹצֵץ לְהַפְקִיר בְּנוֹת מוֹאָב לִזְנוּת. וְאָמְרוּ חֲכָמִים (סנהדרין קה.) בִּלְעָם בּוֹעֵל אֶתוֹנוֹ הָיָה: **לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ**. אַבְרָהָם אִקְרֵי אוֹהֵב, דִּכְתִיב (ישעיה מא ח) ׳זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי׳. ׳יֵשׁ׳, בָּעוֹלָם הַבָּא. וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא׳, בָּעוֹלָם הַזֶּה: **אַנְשֵׁי דָמִים**. בִּלְעָם אִקְרֵי אִישׁ דָּמִים, שֶׁהִפִּיל בַּעֲצָתוֹ (סנהדרין קו.) עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל (במדבר כה ט): (כ) **עַז כַּנָּמֵר**. הַנָּמֵר הַזֶּה נוֹלָד מִן חֵזִיר הַיַּעַר וְהַלְּבִיאָה, כִּי בְּעֵת יַחֵם הָאֲרִיוֹת הַלְּבִיאָה מַכְנֶסֶת רֹאשָׁהּ בְּסִבְכֵי הַיַּעַר וְנוֹהֶמֶת וְתוֹבַעַת אֶת הַזָּכָר, וְהַחֲזִיר שׁוֹמֵעַ קוֹלָהּ וְרוֹבֵעָהּ, וְנִמְצֵא יוֹצֵא מִבֵּין שְׁנֵיהֶן. וּלְפִי שֶׁהוּא מִמְּזֶר הוּא עַז פָּנִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ גְּבוּרָה כָּל כָּךְ. אַף אַתָּה הֱוֵי עַז וְלֹא תִתְבַּיֵּשׁ לִשְׁאֹל מֵרַבְּךָ מַה שֶּׁלֹּא הִבַּנְתָּ, כְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ (לעיל פ״ב מ״ח) וְכָל הַבַּיָּשׁ לִשְׁאֹל מֵרַבּוֹ אֵינוֹ לָמֵד. וְכֵן אָמַר הַכָּתוּב (ישעיה נא ז) ׳אַל תִּירְאוּ חֶרְפַּת אֱנוֹשׁ וּמִגִּדֻּפָתָם אַל תֵּחָתּוּ׳: **קַל כְּנָשֶׁר**. לַחֲזֹר אַחַר תַּלְמִידָךְ, וְלֹא תִּינָע. כְּדִכְתִיב (ישעיה מ לא) ׳יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגָעוּ׳: **וְרָץ כַּצְּבִי**. לְהַדֵּף אַחַר הַמִּצְוֹת: **וְגִבּוֹר כָּאֲרִי**. לִכְבֹּשׁ אֶת יִצְרְךָ מִן הָעֲבֵרוֹת: **עַז פָּנִים**. לִפְנֵי שֶׁהָעַזּוּת נִכָּר בַּפָּנִים כְּדִכְתִיב (משלי כא כט) ׳הָעֵז אִישׁ רָשָׁע בְּפָנָיו׳, לִפְנִיכְךָ נִקְרָא עַז פָּנִים: **שְׁתִבְנֶה עִירְךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ**. כְּלוֹמַר, כְּשֶׁם שֶׁחוֹנַנְתָּנוּ זֹאת הַמִּדָּה, שֶׁסֵּיַּמְתָּ לְזֶרַע אַבְרָהָם בִּישָׁנִים רַחֲמָנִים וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים (יבמות עט.), כֵּן יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּבְנֶה עִירְךָ וְכוּ׳: (כא) **בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא**. מַעֲרָלָה יָלְפִינַן, דִּכְתִיב (ויקרא יט כג-כה) ׳שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים [וְגוֹ׳] וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים׳, שֶׁאָבִיו מְלַמְּדוֹ צוּרַת הָאוֹתִיּוֹת וְהֶבֵּר הַנִּקְּדוֹת. ׳וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת פִּרְיוֹ לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ׳, מִפָּאן וְאֵילָךְ סָפֵי לֵהּ כְּתוֹרָא: **בֶּן עֶשֶׂר לַמִּשְׁנָה**. שֶׁלּוֹמֵד מִקְרָא חָמֵשׁ שָׁנִים, וְחָמֵשׁ שָׁנִים מִשְׁנָה, וְחָמֵשׁ שָׁנִים גְּמָרָא. דְּאָמַר מַר (חולין כה.) כָּל תַּלְמִיד שֶׁלֹּא רָאָה סִימָן יָפָה בְּמִשְׁנָתוֹ חָמֵשׁ שָׁנִים שׁוּב אֵינוֹ רוֹאֶה, דִּכְתִיב (במדבר ח כד) ׳זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעָשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה יָבוֹא לִצְבֹא צָבָא׳, שֶׁבָּא וְלוֹמֵד הֲלָכוֹת עֲבוֹדָה חָמֵשׁ שָׁנִים, וְכֵן שְׁלֹשִׁים עוֹבֵד: **בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לַמִּצְוֹת**. דִּכְתִיב (שם ה ו) ׳אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם, וְגִבֵּי שְׁכָם כְּתִיב (בראשית לד כה) ׳וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ׳, וְלֵוִי בְּאוֹתוֹ פָּרָק בֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה, וְקָרֵי לֵהּ אִישׁ: **בֶּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לַחֲפָּה**. תִּשְׁעָה עָשָׂר אָדָם כְּתוּבִים בְּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית מִן ׳וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם׳ (שם א כו) עַד ׳וַיְכֻן ה׳ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלָע׳ (שם ב כב), חַד לְגוּפֵהּ, פְּשׁוּ לֵהּ שְׁמוֹנָה עָשָׂר לְדַרְשָׁא: **בֶּן עֶשְׂרִים לִרְדֹּף**. אַחַר מְזוֹנוֹתָיו. לְאַחַר שֶׁלָּמַד מִקְרָא מִשְׁנָה וּגְמָרָא וְנָשָׂא אִשָּׁה וְהוֹלִיד בָּנִים, צָרִיךְ הוּא לַחֲזֹר וּלְבַקֵּשׁ אַחַר מְזוֹנוֹת. פְּרוּשׁ אַחַר, **בֶּן עֶשְׂרִים לִרְדֹּף** אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וּלְהַעֲנִישׁוֹ עַל מַעֲשָׂיו, שֶׁאֵין בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה מַעֲנִישִׁין פָּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים (שבת פט:): **בֶּן שִׁשִּׁים לַכֹּחַ**. שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ מְקִימִים אֶת הַמִּשְׁכָּן וּמְפָרְקִין וְטוֹעֲנִין אֶת הָעֲגָלוֹת וְנוֹשְׂאִין בְּכָתֵף מִבֶּן שִׁלֹּשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה: **בֶּן אַרְבָּעִים לַבִּינָה**. שֶׁלְּאַחַר אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה ׳וְלֹא נָתַן ה׳ לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׳ (דברים כט ג): **בֶּן חֲמִשִּׁים לֶעֵצָה**. שֶׁנֶּאֱמַר בַּלְוִיִּם (במדבר ח כה-כו) ׳וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד, וְשָׁרַת אֶת אָחָיו׳ וְגוֹ׳, וּמַהוּ הַשְּׁרוּת, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם עֵצָה: **בֶּן שִׁשִּׁים לַזִּקְנָה**. דִּכְתִיב (איוב ה כו) ׳תָּבוֹא בְכֹלַח אֶלֵי קֶבֶר, כְּבֻצֹּל״ח בְּגִיגִיטַרְיָא שִׁשִּׁים: **בֶּן שִׁבְעִים לָשִׂיחָה**. דִּכְתִיב בְּדָוִד (דה״י א׳ כט כח) ׳וַיָּמָת בְּשֵׂיבָה טוֹבָה׳, וּימֵי חַיָּיו הָיוּ שִׁבְעִים שָׁנָה: **בֶּן שְׁמוֹנִים לַגְּבוּרוֹת**. דִּכְתִיב (תהלים צ י) ׳וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה׳: **בֶּן תִּשְׁעִים לָשׁוּחַ**. הוֹלֵךְ שְׁחוּחַ וְכָפוּף. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, לְשׁוֹן ׳שׁוּחָה עֲמֻקָּה׳ (משלי כב יד): (כב) **הֲפֹךְ בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהּ**. דִּכְתוֹרָה: **דְּכֻלָּא בָּהּ**. שֶׁהַכֹּל תְּמָצָא בָּהּ: **וְסִיב וּבְלֵה בָהּ**. גַּם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה לֹא תָּסוּר מִמֶּנָּה: **וּמִנָּהּ לֹא תָזוּעַ**. שֶׁלֹּא תֹּאמַר לְמִדְתִּי חָכְמַת יִשְׂרָאֵל אֵלֵךְ וְאֶלְמֹד חָכְמַת יְוָנִית, שֶׁאֵין מֻתָּר לִלְמֹד חָכְמַת יְוָנִית אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאָסוּר לְהוֹרֹה בְּדִבְרֵי תוֹרָה, כְּגוֹן בְּבֵית הַמֶּרְחָץ אוֹ בְּבֵית הַבַּפָּא. כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַהוּ לְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ חָכְמַת יְוָנִית, אָמַר לָהֶם יָלְמְדֶנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, דִּכְתִיב ׳וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה׳ (יהושע א ח): (כג) **לְפִי צַעֲרָא אַגְרָא**. כְּפִי רֹב הַצַּעַר שֶׁאַתָּה סוֹבֵל בִּלְמוּד הַתּוֹרָה יִהְיֶה שְׂכָרְךָ מְרֻבֶּה:

פרק ו שְׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשּׁוֹן הַמִּשְׁנָה. כְּלוֹמַר בָּרַיְתָא הִיא וּבְלִשּׁוֹן הַמִּשְׁנָה הִיא שְׁנוּיָה, אֲבָל אֵינָהּ מִשְׁנָה. וּמַה שָּׁנוּ, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר** וְכוּ׳. וּלְפִי שֶׁעַד עַכְשָׁו כָּל הַפְּרָקִים מִשְׁנָה לְפִיכָךְ הֻצְרַךְ לְהוֹדִיעַ שֶׁמִּכָּאן וְאֵילָךְ בָּרַיְתָא הִיא. וּמִתּוֹךְ שֶׁהָלְלוּ דִּבְרֵי הַגָּדָה הֵן וּמִסְפָּרוֹת בְּעֶסֶק תַּלְמוּד תּוֹרָה, נָהֲגוּ לְאָמְרָן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת עִם שְׁאָר פְּרָקִים הַלָּלוּ שֶׁל מַסֶּכֶת אָבוֹת: (א) **זוֹכֶה לְדְבָרִים הְרַבֵּה**. לִהְיוֹת צַדִּיק וְחָסִיד בִּדְלִקְמָן. [נ״א, מִצְוֹת הֶרְבֵּה אֲלוּ בְּשֶׁבִּילוֹ הוּא]: **כְּדַאי הוּא לוֹ**. כְּלוֹמַר שֶׁנִּבְרָא בִּשְׁבִילוֹ הוּא, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (קהלת יב יג) ׳כִּי זֶה כָּל הָאָדָם׳ (שבת ל:): **וְנִקְרָא רֵעַ**. ׳וְלִי מַה יָקְרוּ רֵעֶיךָ אֵל׳ (תהלים קלט יז): **אָהוּב**. ׳יְשֻׁלִּיוּ אֹהֲבֶיךָ׳ (שם קכב ו), וְאוֹמֵר (שם קיט קסה) ׳שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ׳. [נ״א, ׳לְהָנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ׳ (משלי ח כא)]: **אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם**. שֶׁעוֹשֶׂה מַאֲהֲבָה: **אוֹהֵב אֶת**

מַסֶּכֶת אָבוֹת

הַבְּרִיּוֹת. שְׁמֶקָרְבָן וּמְלַמְּדָן וְגוֹמְלָן טוֹב: **וּמְלַבְּשָׁתוֹ**. הַתּוֹרָה: **וּמְכַשַּׁרְתּוֹ לִהְיוֹת צַדִּיק**. וְהוֹלֵךְ בְּתָמּוֹ, וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה עַוְלָה [אֶלָּא מַצְדִּיק דְּרָכָיו בְּקוֹ וּבְהַכְרָעַת מִשְׁפָּט]: **חָסִיד**. עוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין: **יָשָׁר**. עוֹשֶׂה יֹשֶׁר, וְעָדִיף מִצַּדִּיק: **וְנָהֲנִין מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה**. דִּלְעֵיל מַהַאי קְרָא כְּתִיב (שם ח כב) ׳ה׳ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ׳ וּסְמִיךְ לֵהּ (פסוק יד) ׳לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה׳, כְּלוֹמַר עֵצָה וּגְבוּרָה וּבִינָה אֲנִי לְיוֹמְדַי, לְהִיוֹת לִבְנֵי אָדָם לְעֵזֶר. ׳תּוּשִׁיָּה׳ לוּטִי״ר בְּלַעַז, עִנְיַן גַּאֲוָה וּגְדֻלָּה. [נ״א, **וְנָהֲנִין מִמֶּנּוּ**. בְּנֵי אָדָם נֶהֱנִים לְלִמּוֹד מִמֶּנּוּ עֵצָה **וְתוּשִׁיָּה שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֵצָה**׳ וְגוֹ׳. כָּךְ מְשַׁבַּחַת הַתּוֹרָה בְּעֵצָמָהּ **שֶׁלִּי הָעֵצָה וְהַתּוּשִׁיָּה** וְהַגְּבוּרָה, וּכְתִיב (שם) ׳אֲנִי בִינָה׳, שֶׁכָּל הַמִּדּוֹת הַלָּלוּ יֶשׁ לִי בְּלוֹמְדַי]: **[וְנוֹתְנִין לוֹ רְשׁוּת וְחִקּוּר דִּין**. שֶׁשָּׁמַע הַדִּין פְּתוּחַ לְפָנָיו: **וּמְגַלִּין לוֹ רָזֵי תּוֹרָה**. מִן הַשָּׁמַיִם: הִכִּי גָּרְסִינַן, וְהֲווּ צָנוּעַ וְאֶרֶךְ רוּחַ. הֲוֵי צָנוּעַ וְאֶרֶךְ אַפַּיִם מִתּוֹךְ שֶׁעָסַק בַּתּוֹרָה הוּא מְאוֹס כַּמְנֻדֶּה הַזֶּה. [נ״א, **אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם**. כְּלוֹמַר מְכֻעֶרֶת בִּהֲרִיּוֹת בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה, ׳אִשָּׁה יָפָה׳, שֶׁהוּא סַר דְּבָרֶיהָ מִטְעֲמִים שֶׁל תּוֹרָה, דּוֹמֶה לְגֶנֶם שֶׁל זָהָב שֶׁנָּתוּן בְּחִטְמוֹ שֶׁל חֲזִיר [אֲבָל] שֶׁבְּנֵי אָדָם מְפֻנָּה, אֶלָּמָא כְּמִנֻדֶּה קָרֵי לֵהּ קְרָא]: **שֶׁאֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין**. לְפִי שֶׁבְּנֵי אָדָם מְכֻבָּדִין וּמְשֻׁמָּשִׁין לְפָנָיו, וּמִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בָּהּ מִתְרַחֲקִין מִמֶּנּוּ, אֶלָּמָא מְנֻוָּל הוּא]: **וּמִמְּתָנָה נַחֲלִיאֵל**. לְמַעְלָה מִן הַפְּסוּק הַזֶּה כָּתַב ׳וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל׳ (במדבר כא יח-יט) כֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה בְּמַתָּנָה נִחֲלוּ אֵל, כְּלוֹמַר הֲבִיאָם בְּחֶלְקוֹ, וְכֵיוָן שֶׁחָלְקוּ אֵל עוֹלָה לְגַדְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת׳ (עירובין נד.): (ג) **אוֹ דָּבָר אֶחָד**. שֶׁל טַעַם, דְּסָמוּךְ לְהֵאי קְרָא דְּ׳וְאִתָּה אֱנוֹשׁ בְּעָרְכִּי׳ סְמִיךְ אִידָךְ קְרָא (תהלים נה טו) ׳אֲשֶׁר יַחְדָּו נַמְתִּיק סוֹד׳, לְפִי שֶׁמְּצָאנוּ אַחִיתֹפֶל לְדָוִד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְחִידֵי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אָמַר לוֹ, לָמָּה אַתָּה לוֹמֵד תּוֹרָה יְחִידִי, וַהֲלֹא בְּכָר נֶאֱמַר (ירמיה נ לו) ׳חֶרֶב אֶל הַבַּדִּים וְנֹאָלוּ׳ (ראה מסכת כלה רבתי פ״ח). שׁוּב פַּעַם אַחֶרֶת מְצָאנוּ שֶׁהָיָה נִכְנָס לְבֵית מִדְרָשׁוֹ בְּקוֹמָה זְקוּפָה, אָמַר לוֹ, וַהֲלֹא בְּכָר נֶאֱמַר (ויקרא יט ל) ׳וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ׳ שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לָאָדָם לִכָּנֵס שָׁם בְּמוֹרָא, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא אֵימַת שָׁמַיִם עָלָיו, [וְכֵן הוּא אוֹמֵר (תהלים נה טו) ׳בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ׳ לְשׁוֹן אֵימָה וּפַחַד. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, ׳בְּרָגֶשׁ׳, לְכָנֵס שָׁם בְּכָל כֹּחוֹ, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יד כח) ׳בְּרֹב עָם הֲדְרַת מֶלֶךְ׳. נ״א, לְלֶכֶת בִּרְגִישָׁה וּבְמְהִירוּת לְבֵית הַכְּנֶסֶת (ראה מסכת כלה שם)]: **וְאִתָּה אֱנוֹשׁ כְּעָרְכִּי**. חָשׁוּב כְּמוֹתִי: **מְיֻדָּעִי**. חָכָם שֶׁלִּי, כְּמוֹ ׳אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידוּעִים׳ (דברים א טו): **וּמַה דָּוִד**. שֶׁהָיָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, עֲשָׂאוֹ לַאֲחִיתֹפֶל, [שֶׁהָיָה רָשָׁע וְלֹא הָיָה רָאוּי לְכָךְ]. רַב וְאַלּוּף בְּשִׁבְעֵל שְׁנֵי דְּבָרִים, [אָדָם חֲדִיוֹט הָלָמֵד מַחֲבֵרוֹ שֶׁאֵינוֹ רָשָׁע עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה]: **וְאֵין בְּבוּד אֶלָּא תּוֹרָה**. כְּלוֹמַר, אֶלָּא לְתוֹרָה. [וְלָאו אַצְּרִיךְ לְגֻבְנוּ בּוֹ קַאֵי], וְהָכִי קָאָמַר, אֵין כָּבוֹד בָּא לוֹ לָאָדָם אֶלָּא עַל עִסְקֵי הַתּוֹרָה: **כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ**. וְלָמָּה הֵן נוֹחְלִין כָּבוֹד, בִּשְׁבִיל שֶׁהֵם לוֹמְדִין אֶת תּוֹרָה וְיוֹדְעִין אוֹתָהּ כְּנָחְלָה. **[וְאֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה.** נ״א, **וְאֵין כָּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה**. כְּלוֹמַר, אֵין כָּבוֹד זֶה שֶׁאָנוּ עוֹשִׂין וּמְצָרִיכִין לְאָדָם לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד, אֶלָּא בְּרִבּוּי שֶׁלֹּמְּדוּ לוֹ תּוֹרָה, אֲבָל לִמְּדוּ אֲמָנוּת אַחֶרֶת כְּגוֹן שׁוּלְיָא דְּנַגָּרֵי לֹא: **כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ**. רְאוּיִם חֲכָמִים לְהַנְחִיל כָּבוֹד, וְאֵיזֶה חֲכָמִים, תְּמִימִים הַנּוֹחֲלִים טוֹב, דְּהַיְנוּ תּוֹרָה, אֲבָל חֲכָמִים בִּשְׁאָר אֻמָּנִיּוֹת לֹא]: (ד) **פֹּת בְּמֶלַח תֹּאכַל**. לֹא עַל הָעֲשִׁיר הוּא אוֹמֵר שֶׁיֵּעָמֵד בְּחַיֵּי צַעַר כְּדֵי לִלְמֹד תּוֹרָה, אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, אֲפִלּוּ אֵין לְאָדָם אֶלָּא פַּת בְּמֶלַח וְכוּ׳ וְאֵין לוֹ כַּר וְכָסֶת לִישַׁן אֶלָּא עַל הָאָרֶץ, אַל יָמְנַע מִלַּעֲסֹק בָּהּ, דְּסוֹפוֹ לִלְמֹד אוֹתָהּ מֵעֹשֶׁר: **בְּמִשּׁוּרָה**. מִדָּה קְטַנָּה: **[אַל תִּבְקֹשׁ גְּדֻלָּה**. לִרְדֹּף אַחַר הַשָּׂרָה]: **וְאַל תַּחְמֹד כָּבוֹד**. לְהִתְכַּבֵּד בְּתוֹרָתְךָ, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אַתָּה נִרְאֶה כְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ: **שֶׁשָּׂלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשֶּׁלָּהֶם**. הוּא שֶׁכָּר שֶׁתְּקַבֵּל עַל לִמּוּדָהּ שֶׁל תּוֹרָה: נ״א, **יוֹתֵר מִמָּה שֶׁלָּמַדְתָּ**. יוֹתֵר מִמָּה שֶׁלָּמַדְתָּ, עֲשֵׂה, מַעֲשִׂים טוֹבִים וְקָיֵם מִצְוֹת, כְּדִכְתִיב (לעיל פ״ג מ״ט) כֹּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת: (ה) **[שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנֵית בְּשִׁלֹּשִׁים מַעֲלוֹת**. אוֹתָן שֶׁכְּתוּבִים בְּפָרָשַׁת שְׁמוּאֵל (שמואל א׳ ח יא-יז), כְּשֶׁבִּקְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וְאָמַר לָהֶם דְּעוּ כִּי כָּךְ וְכָךְ מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ, וּכְשֶׁתַּחְקֹר הֵם שְׁלֹשִׁים דְּבָרִים עִם אוֹתָן שִׁשְׁנוּיוֹת בְּסַנְהֶדְרִין (יח.) מָלֶךְ לֹא דָּן וְלֹא דָּנִין אוֹתוֹ וְכוּ׳. וְעָשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה הֵן, עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם וְעֶשֶׂר בַּגְּבוּלִין (ב״ק קי:)]: **בְּאִימָה בְּיִרְאָה**. שֶׁאֵין לְבוֹ גָּבוּהַּ עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד י) ׳יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ בְּחוֹרֵב׳. וְלָכֵן בַּעֲלֵי קְרָיַין הֱוֵי אֲסוּרִין, שֶׁמִּתּוֹךְ קְלוּת רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם וְהֶרְהוּר לִבּוֹ הוּא בָּא לִידֵי קְרִי (ברכות כב.): **בְּשָׁמְחָה**. לְפִי שֶׁאֵין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה מִתּוֹךְ עֲצַר אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה (שבת ל:): **בְּיִשּׁוּב**. גְּרְסִינַן, פְּרוּשׁ בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת: **[בְּמִעוּט סְחוֹרָה**. דִּכְתִיב מַר (עירובין נה.) לֹא תְּמָצֵא תּוֹרָה לֹא בְּסַחְרָנִים וְלֹא בְּתַגְרָנִים]: **בְּמִעוּט דֶּרֶךְ אֶרֶץ**. שֶׁלֹּא יְהֵא מְצוּי עִם בְּנֵי אָדָם בְּשׁוּק: **בְּקַבָּלַת הַיִּסּוּרִין**. מְקַבֵּל הַיִּסּוּרִין מֵאַהֲבָה: (ו) **[מְתַרְחֵק מִן הַכָּבוֹד וְאֵינוֹ רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד**. כַּחֲדָא חָשִׁיב לְהוּ: **שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב**. נִמְי חֲדָא הוּא, כְּלוֹמַר, שֶׁאֵינוֹ מֵשִׁיב אֶת שֶׁשּׁוֹאֵל תְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיְּשִׁיב תְּשׁוּבָה הֲגוּנָה: **וּמַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת**. שֶׁדָּן אֶת חֲבֵרוֹ לִזְכוּת: **וּמַעֲמִידוֹ עַל הָאֱמֶת**. רוֹדֵף אֱמֶת וְשָׁלוֹם עַל הַכֹּל]: **שׁוֹמֵעַ**. כָּל מַה שֶּׁרַבּוֹ אוֹמֵר לוֹ וּמוֹסִיף לִלְמֹד אוֹתָהּ מֵעֹשֶׁר: **בְּמַשּׂוּרָה**. מִדָּה קְטַנָּה: **[אַל תִּבְקֹשׁ גְּדֻלָּה**. לִרְדֹּף אַחַר הַשָּׂרָה]: **וְאַל תַּחְמֹד כָּבוֹד**. לְהִתְכַּבֵּד בְּתוֹרָתְךָ, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אַתָּה נִרְאֶה כְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ: **שֶׁשָּׂלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשֶּׁלָּהֶם**. הוּא שָׂכָר שֶׁתְּקַבֵּל עַל לִמּוּדָהּ שֶׁל תּוֹרָה: נ״א, **יוֹתֵר מִמָּה שֶׁלָּמַדְתָּ**. יוֹתֵר מִמָּה שֶׁלָּמַדְתָּ, עֲשֵׂה, מַעֲשִׂים טוֹבִים וְקַיֵּם מִצְוֹת, כְּדִכְתִיב (לעיל פ״ג מ״ט) כֹּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת: (ה) **[שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנֵית בְּשִׁלֹּשִׁים מַעֲלוֹת**. אוֹתָן שֶׁכְּתוּבִים בְּפָרָשַׁת שְׁמוּאֵל (שמואל א׳ ח יא-יז), כְּשֶׁבִּקְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וְאָמַר לָהֶם דְּעוּ כִּי כָּךְ וְכָךְ מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ, וּכְשֶׁתַּחְקֹר הֵם שְׁלֹשִׁים דְּבָרִים עִם אוֹתָן שִׁשְׁנוּיוֹת בְּסַנְהֶדְרִין (יח.) מָלֶךְ לֹא דָּן וְלֹא דָּנִין אוֹתוֹ וְכוּ׳. וְעָשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה הֵן, עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם וְעֶשֶׂר בַּגְּבוּלִין (ב״ק קי:)]: **בְּאִימָה בְּיִרְאָה**. שֶׁאֵין לְבוֹ גָּבוּהַּ עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד י) ׳יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ בְּחוֹרֵב׳. וְלָכֵן בַּעֲלֵי קְרָיַין הֱוֵי אֲסוּרִין, שֶׁמִּתּוֹךְ קְלוּת רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם וְהֶרְהוּר לִבּוֹ הוּא בָּא לִידֵי קְרִי (ברכות כב.): **בְּשָׁמְחָה**. לְפִי שֶׁאֵין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה מִתּוֹךְ עֲצַר אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׂמְחָה (שבת ל:): **בְּיִשּׁוּב**. גְּרְסִינַן, פְּרוּשׁ בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת: **[בְּמִעוּט סְחוֹרָה**. דִּכְתִיב מַר (עירובין נה.) לֹא תְּמָצֵא תּוֹרָה לֹא בְּסַחְרָנִים וְלֹא בְּתַגְרָנִים]: **בְּמִעוּט דֶּרֶךְ אֶרֶץ**. שֶׁלֹּא יְהֵא מְצוּי עִם בְּנֵי אָדָם בְּשׁוּק: **בְּקַבָּלַת הַיִּסּוּרִין**. מְקַבֵּל הַיִּסּוּרִין מֵאַהֲבָה: (ו) **[מְתַרְחֵק מִן הַכָּבוֹד וְאֵינוֹ רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד**. כַּחֲדָא חָשִׁיב לְהוּ: **שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב**. נִמְי חֲדָא הוּא, כְּלוֹמַר, שֶׁאֵינוֹ מֵשִׁיב אֶת שֶׁשּׁוֹאֵל תְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיְּשִׁיב תְּשׁוּבָה הֲגוּנָה: **וּמַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת**. שֶׁדָּן אֶת חֲבֵרוֹ לִזְכוּת: **וּמַעֲמִידוֹ עַל הָאֱמֶת**. רוֹדֵף אֱמֶת וְשָׁלוֹם עַל הַכֹּל]: **שׁוֹמֵעַ**. כָּל מַה שֶּׁרַבּוֹ אוֹמֵר לוֹ וּמוֹסִיף לִלְמֹד אוֹתָהּ מ

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת

פרק א (א) **הורו בית דין לעבר.** שֶׁאָמְרוּ לָעָם מֻתָּרִים אַתֶּם לַעֲשׂוֹת דָּבָר שֶׁחַיָּבִים עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת: **והלך היחיד ועשה.** מַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה הִיא דְּאָמַר (גמ׳ ב:) יָחִיד שֶׁעָשָׂה בְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין פָּטוּר, וְאֵינָהּ הֲלָכָה, אֶלָּא כְּרַבָּנָן דְּאָמְרֵי יָחִיד שֶׁעָשָׂה **בהוראת בית** דִּין חַיָּב, וְאֵינוֹ פָּטוּר עַד שֶׁיְּהֵא הָעוֹשִׂים עַל פִּי בֵּית דִּין רֹב יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹ רֹב הַשִּׁבְטִים, וְאֶ בֵּית דִּין מְבִיאִין פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וְהֶעוֹשִׂים עַל פִּיהֶם פְּטוּרִים: **שוגג על פיהם.** לְאַפּוּקֵי הֵיכָא שֶׁלֹּא קִבְּלָה בְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין, כְּגוֹן שֶׁהוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁחֵלֶב מֻתָּר, וְנִתְחַלֵּף לוֹ חֵלֶב בְּשֶׁמֶן וַאֲכָלוֹ, שֶׁזֶּה חַיָּב, שֶׁהֲרֵי לֹא עַל פִּי בֵּית דִּין אָכַל: **בין שלא עשו.** בֵּית דִּין עַצְמָן מַעֲשֶׂה עַל פִּי הוֹרָאָתָם, הוּא פָּטוּר וְהֵן חַיָּבִין, שֶׁבֵּית דִּין אֵין מְבִיאִין קָרְבָּן אֶלָּא עַל שְׁגִגַת הוֹרָאָה, שֶׁהַמַּעֲשֶׂה תְּלוּי בַּקָּהָל וְהַהוֹרָאָה בְּבֵית דִּין: **הרי זה חייב מפני שלא תלה בבית דין.** עַל גַּב דְּמִזִּיד הוּא זֶה, שֶׁהֲרֵי יָדַע שֶׁטָּעוּ וְאַף עַל פִּי כֵן עָשָׂה כְּדִבְרֵיהֶם, וּמִזִּיד לָאו בַּר קָרְבָּן הוּא, הָא אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא (ב:) שֶׁהוּא שׁוֹגֵג, שֶׁחָשַׁב שְׁמִצָּוָה לַעֲשׂוֹת עַל פִּי בֵּית דִּין וַאֲפִלּוּ יָדַע בְּהֶן פְ

רבינו עובדיה

קָהָל יִשְׂרָאֵל׃ (ז) **הָאִישׁ קוֹדֶם לְאִשָּׁה.** שֶׁהוּא מְקֻדָּשׁ מִמֶּנָּה, שֶׁהָאִישׁ חַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת, וְהָאִשָּׁה אֵינָהּ חַיֶּבֶת בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא׃ **וְהָאִשָּׁה קוֹדֶמֶת לְאִישׁ בְּכִסּוּת.** שֶׁבֻּשְׁתּוֹ מְרֻבָּה מִבֻּשְׁתּוֹ שֶׁל אִישׁ׃ לְכָל־לְכָלָה. לְבִיאָה, וּלְמִשְׁכָּב זְכוּר׃ **הָאִישׁ קוֹדֵם.** שֶׁזּוֹ דַּרְכָּהּ בְּכָךְ וְזֶה

מַסֶּכֶת זְבָחִים

פרק א (א) **כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן.** כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁחֲטָה עוֹלָה לְשֵׁם שְׁלָמִים׃ **כְּשֵׁרִים.** וְיוֹרֵק דָּמָן וְיַקְטִיר אֲמוּרֵיהֶן לִשְׁמָן, דִּבְקִדֻּשָּׁתֵיהוּ קָיְמוּ וְאָסוּר לְשַׁנּוֹיֵי בְּהוּ׃ **אִלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה.** וְצָרִיךְ לְהָבִיא אַחֵר לְחוֹבָתוֹ אוֹ לִנְדָרוֹ וְיִשְׁחֲטֶנּוּ לִשְׁמוֹ, דְּאָמַר קְרָא (דברים כג כד) ׳מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה׳ אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה׳, אִם נְדָבָה אֵינוֹ נֶדֶר, וְאִם נֶדֶר אֵינוֹ נְדָבָה, אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, אִם כָּמָּה שֶׁנִּדַּרְתָּ עֲשִׂיתָ לְשֵׁם נֶדֶר וּלְשֵׁם הַבְּעָלִים, יְהֵא נֶדֶר וְיָצָא הַבַּעַל יְדֵי חוֹבַת נִדְרוֹ, וְאִם לָאו, שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטוּ הַזְּבָחִים לְשֵׁם בְּעָלִים, יְהֵא נְדָבָה, כְּלוֹמַר כֶּשֵׁר הוּא כְּאִלּוּ הֻבִיאוּ לִנְדָבָה, אֲבָל לֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ, שֶׁלֹּא עָלָה לְבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. וְדַוְקָא קְרֵבִין יָחִיד שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעָלִים, אֲבָל שֶׁלֹּא הֻבְדְּלוּ לְשֵׁם חוֹבָה. וְדַוְקָא שֶׁהַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, שֶׁהַחֲטָאוֹת מְכֻפְּרוֹת לְמָה שֶׁהֵן רְאוּיִין לוֹ. וְדַוְקָא כְּשֶׁשְּׁחָטָן בְּפֵרוּשׁ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אֲז אָמְרִינַן דְּלֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, אֲבָל שְׁחָטָן סְתָם עָלוּ לַבְּעָלִים לְחוֹבָה׃ **חוּץ מִן הַפֶּסַח.** דִּבְפֶסַח כְּתִיב (שם טז א) ׳וְעָשִׂיתָ פֶּסַח׳, עַד שֶׁיְּהוּ כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו לְשֵׁם פֶּסַח, וְעוֹד כְּתִיב (שמות יב כז) ׳וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא׳, שֶׁתְּהֵא זְבִיחָה לְשֵׁם פֶּסַח, וְהָנְהוּ תְּרֵי קְרָאֵי, חַד לְפִסְלֹ אִם נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא לְשֵׁם פֶּסַח, וְחַד לְפִסְלֹ אִם נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא לְשֵׁם בְּעָלִים׃ **וְחַטָּאת.** דִּבְחַטָּאת נְמֵי כְּתִיבִי קְרָאֵי, כְּתִיב ׳וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת׳, שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָה לְשֵׁם חַטָּאת, וּכְתִיב (שם פסוק לד) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת׳, עַד שֶׁתְּהֵא קַבָּלַת הַדָּם וּזְרִיקָתוֹ לְשֵׁם חַטָּאת, וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן׳ (שם ה י), עָלָיו וְלֹא עַל חֲבֵרוֹ, הֵיכִי שְׁתְּהֵא לְשֵׁם בְּעָלִים, ׳מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׳ (שם), שְׁתְּהֵא לְשֵׁם אוֹתוֹ הַחַטָּא. וְלֹא אֲמָרַן דְּחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ פְּסוּל, אֶלָּא בְּשֶׁשְּׁחָטוֹ לְשֵׁם קָדָשִׁים אֲחֵרִים, אֲבָל שְׁחָט לְשֵׁם חֻלִּין כָּשֵׁר, וְלֹא עָלָה לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, דִּכְתִיב (שם כב טו) ׳וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳, קָדָשִׁים מְחֻלִּלִין קָדָשִׁים, וְאֵין חֻלִּין מְחֻלִּלִין קָדָשִׁים׃ **הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ.** פְּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ כָּל זְמַן שְׁחִיטָתוֹ, דִּהְיְנוּ מַחֲצוֹת הַיּוֹם שֶׁל עֶרֶב פֶּסַח עַד הָעֶרֶב, אֲבָל קֹדֶם לָכֵן וְאַחַר מִכֵּן, קָיְמָא לַן פֶּסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁלְּמִים הֵרֵי, וְכָל דִּינוֹ כְּשֶׁלְּמִים׃ **אַף הָאֲשָׁם.** דִּדְמִפָּרֵשׁ טַעֲמָא וְאָזֵיל, הַחַטָּאת בָּאָה עַל הַחֵטְא וְכוּ׳, וּכְתִיב (ויקרא ז ז) ׳כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם׳. וְרִבְּנָן סְבְרֵי, חַטָּאת דִּכְתִיב בֵּיהּ מְעוּטָא כְּשֵׁר, וְאָשָׁם דִּכְתִיב בֵּיהּ מְעוּטָא (שם ד כד) פְּסוּל, אָשָׁם דִּלָּא כְּתִיב בֵּיהּ מְעוּטָא כְּשֵׁר, וְאִם תֹּאמַר אָשָׁם נְמֵי כְּתִיב בֵּיהּ ׳אָשָׁם הוּא׳ (שם ז ה), הַאי לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא לְאַחַר הַקְטָרַת אֲמוּרִין, וְאִם בָּא לְמֵעֵט שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ דְּפָסוּל, קֹדֶם הַקְטָרַת אֲמוּרִין הָיָה צָרִיךְ לְכָתְבוֹ׃ וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר׃ (ב) **הַנִּשְׁחָטִים לְשֵׁם פֶּסַח.** כָּל שֶׁאֵר זְבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן לְשֵׁם פֶּסַח פְּסוּלִים, וְכֵן שֶׁנִּזְבְּחוּ לְשֵׁם חַטָּאת בְּכָל זְמַן פְּסוּלִים, כִּי הֵיכִי דְּאִינְהוּ פְּסוּלִים לְשֵׁם אֲחֵרִים, וּפְלִיג אַתְּנָא קַמָּא דְּמַתְנִיתִין (ליעל מ״א) דְּאָמַר כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרִים, וְאָמַר אֵיהוּ יִשְׂרָאֵל יִשְׁחֹט לְשֵׁם פֶּסַח וְלֹא לְשֵׁם חַטָּאת. **שִׁמְעוֹן אָחִי עֲזָרְיָה.** נִקְרָא כֵּן עַל שֵׁם שֶׁעֲזָרְתָּ עֶסֶק בְּפַרְקְמַטְיָא וְהָיָה מְסַפֵּק צְרָכֵי שִׁמְעוֹן אָחִיו שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיְּהֵא חֵלֶק לַעֲזָרְיָה בִּשְׂכַר תַּלְמוּדוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן׃ **שְׁחָטָן.** לְאִשָּׁה זְבָחִים׃ **לְשֵׁם גְּבוֹהַּ מֵהֵן.** דִּמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל, כְּשֵׁרִים׃ **לְשֵׁם נְמוּךְ מֵהֶן.** לְשֵׁם זֶבַח שֶׁהוּא פְּחוּת מֵהֶן בִּקְדֻשָּׁה׃ **פְּסוּלִים.** דִּכְתִיב (ויקרא כב טו) ׳וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יָרִימוּ לַה״, בְּמוּרָם מֵהֶם אֵין מִתְחַלְּלִים, בְּנָמוּךְ מֵהֶם מִתְחַלְּלִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חוֹנִי, וְלֹא כְּשִׁמְעוֹן אָחִי עֲזָרְיָה׃ **בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר.** בְּהֵמָה. נְמוּכִין מִשְּׁלָמִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁלָמִים טְעוּנִים מַתָּן אַרְבָּע, כְּלוֹמַר שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּמְסִירָה וּנְסָכִים, וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְכוֹר וּבְמַעֲשֵׂר דִּדְמָן טְעוּן מַתָּנָה אַחַת, וְאֵין מְסִירָה וּנְסָכִים נוֹהֶגֶת בָּהֶן, וְלֹא תְּנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק׃ (ג) **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר.** דִּכְתִיב (שם ו ג) ׳וְלִבֵּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ׳, שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין הַבְּגָדִים לִבְשָׂרוֹ. הִלְכָךְ כֹּהֵן בְּשָׁעַת עֲבוֹדָה לֹא הָיָה מְנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד, לְפִי שֶׁהֵן חוֹצְצִים בֵּין הַבְּגָד לִבְשָׂרוֹ, אֲבָל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ הָיָה מְנִיחַ, לְפִי שֶׁהֵן מְנֻחִין עַל שֵׂעָרוֹ שֶׁהוּא נִרְאֶה בֵּין ציץ לִמְצְנֶפֶת׃ **וּמְחַסֵּר כְּפוּרִים.** כְּגוֹן זָב וְזָבָה וּמְצֹרָע וְיוֹלֶדֶת שֶׁנִּטְמְרָה טָהֳרָתָן וְלֹא הֵבִיאוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם. וְאַשְׁכְּחָן דְּכָתַב רַחֲמָנָא בְּיוֹלֶדֶת (שם יב ח) ׳וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה׳, מִכְּלָל שֶׁצָּד כֵּן טְמֵאָה הָיא. וְהוּא הַדִּין לְכָל שְׁאָר טְמֵאִים הַשְּׁנוּיִים בְּעִנְיַן קָרְבָּן, שֶׁהֵן בְּטָמְאָתָן עַד שֶׁיָּבִיאוּ כַּפָּרָתָן לְעִנְיַן אֲכִילַת קָדָשִׁים וְלָבֹא בַּמַּחֲנֶה׃ **וְלֹא שָׁנָאֲמַר בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם.** לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם (ראה שמות ל כא) ׳חֻקַּת עוֹלָם׳, וְנֶאֱמַר בְּבִגְדֵי כְהֻנָּה (שם כט ט) ׳חֻקַּת עוֹלָם׳, מַה בִּגְדֵי כְהֻנָּה אִם עָבַד מְחַסֵּר בְּגָדִים פָּסַל, אַף אִם עָבַד שֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו פָּסַל. וְסָבַר קְדוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֶלָּא מֻשָּׁה, וּמַנִּיחַ יָדוֹ הַיְמָנִית עַל גַּבֵּי רַגְלוֹ הַיְמָנִית וְיָדוֹ הַשְּׂמְאלִית עַל גַּבֵּי רַגְלוֹ הַשְּׂמְאלִית, וּמִשְׁכַּשֵּׁךְ רַגְלָיו בְּיָדָיו בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְקֻדָּשׁ. וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַדֵּשׁ בְּתוֹךְ הַכִּיּוֹר עַצְמוֹ, אֶלָּא מִן הַמַּיִם שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל יט) ׳וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ׳, וְלֹא בְּתוֹכוֹ. וְכָל הַמְּיוּמָּנוֹת כְּשֵׁרִים לְקִדּוּשׁ, וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵינָן מַיִם חַיִּים׃ **וְעָרֵל.** אִם עָבַד פָּסַל, דִּכְתִיב בְּיִחֶזְקֵאל (מד ט) ׳כָּל בֶּן נֵכָר עֲרַל לֵב וְעֲרַל בָּשָׂר, הַקֵּישׁ עָרֵל לְבֶן נֵכָר, מַה בֶּן נֵכָר אִם עָבַד פָּסַל, אַף עָרֵל כֵּן׃ **יוֹשֵׁב.** דִּכְתִיב (דברים יח ה) ׳לְעָמֹד לְשָׁרֵת, שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁרוּת אֶלָּא מְעֻמָּד׃ **עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵּלִים.** הוֹאִיל וְרִצְפַּת הָעֲזָרָה מְקֻדָּשֶׁת, וּכְלֵי שָׁרֵת מְקֻדָּשִׁין הַדָּבָר הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, מַה כְּלֵי שָׁרֵת צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לַכְּלֵי שָׁרֵת, אַף רִצְפָּה לֹא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לִבְנֵי הָרִצְפָּה. וְלֹא מִבְּעָיָא כֵּלִים שֶׁאֵינָן מִין בָּשָׂר דְּוַדַּאי חָיְצִי, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּהֵמָה שֶׁהִיא מִין בָּשָׂר, וְלֹא מִבְּעָיָא בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מִין אָדָם, אֶלָּא אֲפִלּוּ רַגְלֵי חֲבֵרוֹ שֶׁהֵן מִין אָדָם חוֹצְצִים׃ **קִבֵּל בִּשְׁמֹאל פָּסַל.** דִּכְתִיב (ויקרא ד כה) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן׳, מְלַמֵּד שֶׁלֹּא תְּהֵא קַבָּלַת הַדָּם וְלֹא נְתִינָה אֶלָּא בַּיָּמִין, דְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר יָד אוֹ אֶצְבַּע אֵינוֹ אֶלָּא בַּיָּמִין, דְּיֵלֵיף מִפְּצִיעַת כֹּהֲנִים בְּיוֹם (שם יד טז) ׳וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית׳. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.** סָבַר מִקְרָא נִדְרַשׁ לְאַחֲרָיו וְלֹא לְפָנָיו, הִלְכָךְ ׳אֶצְבַּע׳ אַיְתְּנַן׳ דִּכְתִיב בְּתוֹרַת קְנָאֵי, וְלֹא אַיְתְּלְקַח׳ דִּכְתִיב לְקַמִּיהּ. וְרִבְּנָן סְבְרֵי מִקְרָא נִדְרַשׁ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְכִי כְּתִיב ׳אֶצְבַּע׳ אַחֲרוֹנָה אֶלָּא, אִלְקִיחָה דִּלְפָנָיו וְאַפִּיתָה דְּאַחֲרָיו. וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים׃ **נִשְׁפַּךְ עַל הַרִצְפָּה.** שֶׁלֹּא נִתְקַבֵּל הַדָּם בִּכְלִי׃ **וְאָסְפוֹ פָּסוּל.** דִּכְתִיב (שם ד ה) ׳וְלָקַח מִדַּם הַפָּר׳, מַאי מִדַּם הַפָּר, אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִקַּצַּת דָּם, וְהָא כְּתִיב (שם פסוק ז) ׳וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ׳, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל כָּל הַדָּם, אֶלָּא קְרֵי בֵּיהּ ׳וְלָקַח דָּם מֵהַפָּר׳, מִן הַפָּר יַקְבִּילֶנּוּ וְלֹא מִן הָאָרֶץ, שֶׁגּוֹרְעִין אוֹת מִתֵּבָה זוֹ וּמוֹסִיפִין אוֹתָהּ עַל תֵּבָה אַחֶרֶת וְדוֹרְשִׁים אוֹתָהּ׃ **נָתַנוּ עַל הַכֶּבֶשׁ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הֵיסוֹד פָּסוּל.** וּמִכָּל מָקוֹם נִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים, אֶלָּא שֶׁהַכֶּשֶׂר אֵינוֹ נֶאֱכָל, דְּאָמַר רַחֲמָנָא גַּבֵּי דָּם (שם יז יא) ׳וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר׳, כִּיוָן שֶׁהוּגַּשׁ דָּם לְמִזְבֵּחַ נִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים׃ **נָתַן אֶת הַנִּתָּנִים לְמַטָּה.** מִחוּט הַשְּׁזִיקְרָא שֶׁהָיָה חָגוּר לְמִזְבֵּחַ בְּאֶמְצַע. וְהַדָּמִים הַנִּתָּנִין בְּחֻמֵּשׁ אֲמוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁהֵן לְמַעְלָה מִן הַחוּט, נִקְרָאִים הַנִּתָּנִים לְמַעְלָה, וְהַנִּתָּנִין בְּחֻמֵּשׁ אֲמוֹת תַּחְתּוֹנוֹת שֶׁהֵן לְמַטָּה מִן הַחוּט, נִקְרָאִים הַנִּתָּנִים לְמַטָּה׃ **הַנִּתָּנִים בְּפָנִים.** שֶׁדָּמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל מִזְבַּח הַזָּהָב׃ **בַּחוּץ.** עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן׃ **פָּסוּל.** וְאָסוּר בַּאֲכִילָה׃ **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.** הָאוֹכֵל מִבְּשַׂר הַקֳּדָשִׁים שֶׁנִּפְסַל דָּמוֹ בַּפְּסוּלִים הַלָּלוּ, אֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת׃ (ב) **הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח.** שְׁלָמִים אוֹ שְׂאָר הַנֶּאֱכָלִים׃ **כְּזוֹרֵק אֶת הָאֵלָיָה.** הָא קָמַשְׁמַע לָן דְּעוֹר הָאֵלְיָה לְאו כְּאֵלְיָה דָּמֵי, וְהֵנִי מִחַשֵּׁב לְאֻכְלוֹ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, וּלְפִיכָךְ פָּסוּל. דְּאִי כְּאֵלְיָה דָּמֵי, הֵנִי מִחַשֵּׁב לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר וְלֹא הָיָה פָּסוּל, כְּדִתְנַן בְּסָמוּךְ (מ״ג) לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, פָּסוּל׃ **וְאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת.** הָאוֹכֵל וַאֲפִלּוּ בַּחוּץ אֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת׃ **לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרוֹ לְמָחָר.** הָא לַיְּבָא לְאוֹקְמָא בִּשְׁלָמִים, אֶלָּא בְּתוֹדָה וְחַטָּאת, דְּאִלּוּ בִּשְׁלָמִים, זְמַנּוֹ הוּא. אֲבָל לְזוֹרֵק דָּמוֹ אוֹ לְהַקְטִיר אֵמוּרָיו, אֲפִלּוּ בִּשְׁלָמִים הֲוֵי לְמָחָר חוּץ לִזְמַנּוֹ׃ **וְאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת.** הָאוֹכְלוֹ וַאֲפִלּוּ בְּזְמַנּוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת׃ (ג) **הַשּׁוֹחֵט וְהַמְקַבֵּל וְהַמְהַלֵּךְ וְהַזּוֹרֵק.** אִם עָשָׂה עִסּוּק בְּאַחַת מֵאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ חָשׁוּב עַל הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, אוֹ לְהַקְטִיר אֵמוּרִים, חוּץ לִמְקוֹמוֹ, הֲבָשָׂר אָסוּר בַּאֲכִילָה, וְהָאוֹכְלוֹ אֵינוֹ עָנוּשׁ

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת – מַסֶּכֶת זְבָחִים

אֵין דַּרְכּוֹ בְּכָךְ׃ (ח) **לְיִי קוֹדֵם לְיִשְׂרָאֵל.** דִּכְתִיב (דברים י ח) ׳בָּעֵת הַהִיא הִבְדִּיל ה׳ אֶת שֵׁבֶט הַלֵּוִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳׃ **יִשְׂרָאֵל קוֹדֵם לְמַמְזֵר.** הַאי מְיָחֵס וְהַאי לָאו מְיֻחָס׃ **מַמְזֵר קוֹדֵם לְנָתִין.** זֶה בָּא מִשְּׁפָּה כְּשֵׁרָה וְזֶה בָּא מִשְּׁפָּה פְּסוּלָה׃ **נָתִין קוֹדֵם לְגֵר.** זֶה גָּדֵל עִמָּנוּ

סֵדֶר קָדָשִׁים

צָרִיךְ, וְאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ. חָזַר וְהִכְנִיסוֹ, זֶהוּ הִלּוּךְ הַצָּרִיךְ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְלֹא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן׃

פרק ב (א) **כָּל הַזְּבָחִים שֶׁקִּבֵּל דָּמָן זָר.** שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן, פָּסוּל, דִּכְתִיב (ויקרא כב ב) ׳וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ׳, לִמֵּד עַל הַזָּר שֶׁעָבַד, שְׁחָלַל אֶת הַקָּדָשִׁים׃ **אוֹנֵן.** מִי שֶׁמֵּת לוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁהוּא חַיָּב לְהִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם, כָּל יוֹם הַמִּיתָה קָרוּי אוֹנֵן, וְאָסוּר לֶאֱכֹל בַּקָּדָשִׁים, וְאִם עָבַר חִלֵּל, חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁהוּא מַקְרִיב אוֹנֵן׃ **טְבוּל יוֹם.** שֶׁאֵין טְהָרָתוֹ גְּמוּרָה עַד שֶׁיָּבִיא שִׁמְשׁוֹ, כְּדִכְתִיב (שם פסוק ז) ׳וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר׳׃ **וּמְחַסֵּר בְּגָדִים.** כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה בְּגָדִים, וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּפָחוֹת מִשְּׁמוֹנָה. וּכְשֵׁם שֶׁמְּחַסֵּר בְּגָדִים פָּסוּל, כָּךְ מְיַתֵּר בְּגָדִים פָּסוּל. וְכֵן אִם הָיָה דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין בְּשָׂרוֹ לְכָתֹנֶת אוֹ לְמִכְנָסַיִם, כְּגוֹן אִם הָיָה הַבְּגָדִים לִבְשָׂרוֹ. הִלְכָךְ כֹּהֵן בְּשָׁעַת עֲבוֹדָה לֹא הָיָה מְנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד, לְפִי שֶׁהֵן חוֹצְצִים בֵּין הַבְּגָד לִבְשָׂרוֹ, אֲבָל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ הָיָה מְנִיחַ, לְפִי שֶׁהֵן מְנֻחִין עַל שֵׂעָרוֹ שֶׁהוּא נִרְאֶה בֵּין ציץ לִמְצְנֶפֶת׃ **וּמְחַסֵּר כְּפוּרִים.** כְּגוֹן זָב וְזָבָה וּמְצֹרָע וְיוֹלֶדֶת שֶׁנִּטְמְרָה טָהֳרָתָן וְלֹא הֵבִיאוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם. וְאַשְׁכְּחָן דְּכָתַב רַחֲמָנָא בְּיוֹלֶדֶת (שם יב ח) ׳וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה׳, מִכְּלָל שֶׁצָּד כֵּן טְמֵאָה הָיא. וְהוּא הַדִּין לְכָל שְׁאָר טְמֵאִים הַשְּׁנוּיִים בְּעִנְיַן קָרְבָּן, שֶׁהֵן בְּטָמְאָתָן עַד שֶׁיָּבִיאוּ כַּפָּרָתָן לְאֲכִילַת קָדָשִׁים וְלָבֹא בַּמַּחֲנֶה׃ **וְלֹא שָׁנָאֲמַר בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם.** לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם (ראה שמות ל כא) ׳חֻקַּת עוֹלָם׳, וְנֶאֱמַר בְּבִגְדֵי כְהֻנָּה (שם כט ט) ׳חֻקַּת עוֹלָם׳, מַה בִּגְדֵי כְהֻנָּה אִם עָבַד מְחַסֵּר בְּגָדִים פָּסַל, אַף אִם עָבַד שֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו פָּסַל. וְסָבַר קְדוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֶלָּא מֻשָּׁה, וּמַנִּיחַ יָדוֹ הַיְמָנִית עַל גַּבֵּי רַגְלוֹ הַיְמָנִית וְיָדוֹ הַשְּׂמְאלִית עַל גַּבֵּי רַגְלוֹ הַשְּׂמְאלִית, וּמִשְׁכַּשֵּׁךְ רַגְלָיו בְּיָדָיו בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְקֻדָּשׁ. וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַדֵּשׁ בְּתוֹךְ הַכִּיּוֹר עַצְמוֹ, אֶלָּא מִן הַמַּיִם שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל יט) ׳וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ׳, וְלֹא בְּתוֹכוֹ. וְכָל הַמְּיוּמָּנוֹת כְּשֵׁרִים לְקִדּוּשׁ, וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵינָן מַיִם חַיִּים׃ **וְעָרֵל.** אִם עָבַד פָּסַל, דִּכְתִיב בְּיִחֶזְקֵאל (מד ט) ׳כָּל בֶּן נֵכָר עֲרַל לֵב וְעֲרַל בָּשָׂר, הַקֵּישׁ עָרֵל לְבֶן נֵכָר, מַה בֶּן נֵכָר אִם עָבַד פָּסַל, אַף עָרֵל כֵּן׃ **יוֹשֵׁב.** דִּכְתִיב (דברים יח ה) ׳לְעָמֹד לְשָׁרֵת, שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁרוּת אֶלָּא מְעֻמָּד׃ **עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵּלִים.** הוֹאִיל וְרִצְפַּת הָעֲזָרָה מְקֻדָּשֶׁת, וּכְלֵי שָׁרֵת מְקֻדָּשִׁין הַדָּבָר הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, מַה כְּלֵי שָׁרֵת צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לַכְּלֵי שָׁרֵת, אַף רִצְפָּה לֹא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לִבְנֵי הָרִצְפָּה. וְלֹא מִבְּעָיָא כֵּלִים שֶׁאֵינָן מִין בָּשָׂר דְּוַדַּאי חָיְצִי, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּהֵמָה שֶׁהִיא מִין בָּשָׂר, וְלֹא מִבְּעָיָא בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מִין אָדָם, אֶלָּא אֲפִלּוּ רַגְלֵי חֲבֵרוֹ שֶׁהֵן מִין אָדָם חוֹצְצִים׃ **קִבֵּל בִּשְׁמֹאל פָּסַל.** דִּכְתִיב (ויקרא ד כה) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן׳, מְלַמֵּד שֶׁלֹּא תְּהֵא קַבָּלַת הַדָּם וְלֹא נְתִינָה אֶלָּא בַּיָּמִין, דְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר יָד אוֹ אֶצְבַּע אֵינוֹ אֶלָּא בַּיָּמִין, דְּיֵלֵיף מִפְּצִיעַת כֹּהֲנִים בְּיוֹם (שם יד טז) ׳וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית׳. **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.** סָבַר מִקְרָא נִדְרַשׁ לְאַחֲרָיו וְלֹא לְפָנָיו, הִלְכָךְ ׳אֶצְבַּע׳ אַיְתְּנַן׳ דִּכְתִיב בְּתוֹרַת קְנָאֵי, וְלֹא אַיְתְּלְקַח׳ דִּכְתִיב לְקַמִּיהּ. וְרִבְּנָן סְבְרֵי מִקְרָא נִדְרַשׁ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְכִי כְּתִיב ׳אֶצְבַּע׳ אַחֲרוֹנָה אֶלָּא, אִלְקִיחָה דִּלְפָנָיו וְאַפִּיתָה דְּאַחֲרָיו. וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים׃ **נִשְׁפַּךְ עַל הַרִצְפָּה.** שֶׁלֹּא נִתְקַבֵּל הַדָּם בִּכְלִי׃ **וְאָסְפוֹ פָּסוּל.** דִּכְתִיב (שם ד ה) ׳וְלָקַח מִדַּם הַפָּר׳, מַאי מִדַּם הַפָּר, אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִקַּצַּת דָּם, וְהָא כְּתִיב (שם פסוק ז) ׳וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ׳, אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל כָּל הַדָּם, אֶלָּא קְרֵי בֵּיהּ ׳וְלָקַח דָּם מֵהַפָּר׳, מִן הַפָּר יַקְבִּילֶנּוּ וְלֹא מִן הָאָרֶץ, שֶׁגּוֹרְעִין אוֹת מִתֵּבָה זוֹ וּמוֹסִיפִין אוֹתָהּ עַל תֵּבָה אַחֶרֶת וְדוֹרְשִׁים אוֹתָהּ׃ **נָתַנוּ עַל הַכֶּבֶשׁ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הֵיסוֹד פָּסוּל.** וּמִכָּל מָקוֹם נִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים, אֶלָּא שֶׁהַכֶּשֶׂר אֵינוֹ נֶאֱכָל, דְּאָמַר רַחֲמָנָא גַּבֵּי דָּם (שם יז יא) ׳וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר׳, כִּיוָן שֶׁהוּגַּשׁ דָּם לְמִזְבֵּחַ נִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים׃ **נָתַן אֶת הַנִּתָּנִים לְמַטָּה.** מִחוּ

מְשׁוּם פְּגוּל׳. אִם פִּגֵּל בַּזֶּבַח וְאָכַל מֵחֶלֶב שֶׁבְּדָדְיָהּ, לָא מִחַיֵּב עָלֶיהָ מְשׁוּם פְּגוּל, דְּלָאו גּוּפָא דְּזִבְחָא הוּא: (ו) **לְהַנִּיחַ אֶת דָּמוֹ אוֹ אֶת אִמּוּרָיו לָמָחָר.** לֹא שַׁיְּקְטִירִם לְמָחָר, דְּהַאי מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ הִיא וּפְגוּל גְּמוּר הָוֵי, אֶלָּא עַל מְנָת שֶׁיְּנִיחַ הַכֹּל לְמָחָר וְלֹא יַקְטִירֵם: **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל.** הוֹאִיל וּמִפְסַל בְּהוֹצָאָה וּבְהַנּוּחַ, מִפְסַל נַמֵּי בְּמַחֲשֶׁבֶת הוֹצָאָה וְהַנּוּחַ, וּכְשֶׁם שֶׁאִם הִנִּיחָן לְמָחָר פָּסוּל, דָּדָם נִפְסָל בִּשְׁקִיעַת הַחַמָּה, כָּךְ אִם חָשַׁב עֲלֵיהֶן לְהַנִּיחָם לְמָחָר פָּסַל: **וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.** הוֹאִיל וְלֹא חָשַׁב לְהַקְטִיר וְלֹא לִזְרֹק וְלֹא לֶאֱכֹל חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְכֵן לֹא חָשַׁב לֹא לְהַקְטִיר וְלֹא לִזְרֹק וְלֹא לֶאֱכֹל חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב לְהַנִּיחַ לְמָחָר אוֹ לְהוֹצִיא חוּץ לִמְקוֹמוֹ, לֹא פָּסַל. וַחֲלָכָה **כַּחֲכָמִים.** וְהָא דְּלָא פָּסַל רַבִּי יְהוּדָה בְּמַחֲשַׁב בַּדָּמִים הַנִּתָּנִין לְמִשָּׁה לָתֵת אוֹתָם לְמַעְלָה הוֹאִיל וְאִם עָשָׂה כֵּן פָּסַל, מִשּׁוּם דְּסָבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה שֶׁהַחוֹשֵׁב לִזְרֹק הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּמְקוֹמוֹ, כְּאִלּוּ חָשַׁב לִזְרֹק בְּמְקוֹמוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחְשֹׁב לִזְרֹק חוּץ לָעֲזָרָה:

פרק ד (א) **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כָּל הַנִּתָּנִין עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן.** יֵשׁ מַהֶן שֶׁטְּעוּנִין אַרְבַּע מַתָּנוֹת, וְיֵשׁ [מַהֶן] שֶׁטְּעוּנִין שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, וְיֵשׁ שֶׁטְּעוּנִין מַתָּנָה אַחַת. כְּדִתְנַן בְּאֵידָךְ פְּרָקִין (להלן פ״ה). וְהַשְׁתָּא קָאָמַר דְּכֻלָּן שֶׁלֹּא נָתַן אֶלָּא מַתָּנָה אַחַת, בְּדִיעֲבַד כָּפֵר, דִּכְתִיב (דברים יב כז) ׳וְדָם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ׳, שְׁפִיכָה אַחַת מַשְׁמַע, מִדְּלֹא כְּתִיב ׳סָבִיב׳ דְּמַשְׁמַע שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע: **וּבַחֲטָאת שְׁתֵּי מַתָּנוֹת.** שֶׁלֹּשׁ פָּרָשִׁיּוֹת נֶאֱמְרוּ בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת בְּוַיִּקְרָא, אַחַת בִּשְׁעִיר נָשִׂיא (ויקרא ד כה), וּשְׁתַּיִם בַּחֲטֹאוֹת יָחִיד, אַחַת בִּכְבְשָׂה (שם פסוק לד) וְאַחַת בִּשְׂעִירָה (שם פסוק ל), בִּשְׁתֵּיהֶם כְּתִיב ׳עַל קַרְנוֹת׳ חָסֵר, וְהָאַחַת מְלֵא (ראה מנחת שי שם). וּבֵית שַׁמַּאי יֵשׁ לָהֶן יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא, הֲרֵי כָּאן שִׁשָּׁה, וְאֵין בְּמִזְבֵּחַ אֶלָּא אַרְבַּע, וְהַשְּׁתַּיִם יֵתֵרוֹת לֹא נֶאֶמְרוּ אֶלָּא שֶׁשְּׁנָאָן הַכָּתוּב לְעִכּוּב. וּבֵית הִלֵּל סְבָרֵי מִקְרָא דִּמְשַׁמַע שֵׁשׁ, וְאִתְּנֵי מְסֹרֶת דִּמְשַׁמַע אַרְבַּע, הִלְכָךְ טְפֵי חֲדָא אַמְסְרַת וּבְצַר חֲדָא מִמִּקְרָא וְהוּא לְהוּ מֵחֲמֵשׁ, אַרְבַּע לְמִצְוָה וְחַד לְעִכּוּב, וְאִם נָתַן מַתָּנָה אַחַת כְּפֵר: **לְפִיכָךְ.** חִטָּאת וְכָל הַזְּבָחִים לְבֵית הִלֵּל, וּלְבֵית שַׁמַּאי שֶׁאֵר הַזְּבָחִים חוּץ מֵחַטָּאת, נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה כְּתִקָּנָהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּה בְּמַחֲשֶׁבֶת אֲכִילַת בָּשָׂר חוּץ לִזְמַנּוֹ: **כָּפַר.** וְכֹשֶׁר הַקָּרְבָּן לְקָרֵב עַל יְדֵי מַתָּנָה רִאשׁוֹנָה, דְּאֵין הַשְּׁנִיָּה מַתֶּרֶת הַבָּשָׂר, שֶׁהֲרֵי הַהֵתֵר עַל יְדֵי מַתָּנָה רִאשׁוֹנָה, הִלְכָךְ אֵינָהּ מְפַגֶּלֶת: **נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְכוּ׳ פְּגוּל׳ וְחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת.** שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ דְּשִׁנְיָה מוֹצִיאָתוֹ מִידֵי פִּגּוּל, שֶׁהֲרֵי הָקְבַּע בְּרִאשׁוֹנָה, שֶׁקָּרְבוּ כָּל מַתִּירֶיהָ. (ב) **אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל הַמַּתָּנוֹת לֹא כִפֵּר.** דִּכְתִיב (ויקרא ד כ) ׳וְעָשָׂה לְפַר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ׳, וּמִקְרָא שֶׁאֵין צָרִיךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל עֲבוֹדוֹתָיו נִתְפָּרְשׁוּ בּוֹ, אֶלָּא לִכְפל בָּאַחֲרָת הַזְּאוֹת שֶׁבּוֹ הוּא דַּאֲתָא, וְהָכִי מַשְׁמַע, וְעָשָׂה לוֹ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ עֲשִׂיּוֹתָיו, וְשָׁנָה עֲלֵיהֶם לְעִכּוּב שֶׁאִם חִסַּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת לֹא כִפֵּר: **לְפִיכָךְ (אִם נִתְּנָן כֻּלָּן כְּתִקָּנָן).** הוֹאִיל וְכֻלָּן מִתִּירוֹת, אֵין זוֹ מַתֶּרֶת בְּלֹא זוֹ וְאֵין זוֹ מְפַגֶּלֶת בְּלֹא זוֹ: **וְאַחַת שֶׁלֹּא כְתִקָּנָהּ.** בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ: **פָּסוּל.** שֶׁלֹּא הֵתֵר בָּרִאשׁוֹנוֹת: **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.** שֶׁאֵין מְפַגְּלִים בַּחֲצֵי מַתִּיר: (ג) **אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם.** כָּרֵת בְּאֵכִילָתָן מִשּׁוּם פְּגוּל: **הַקְּמָיָן.** אִם קָמַץ עַל מְנָת לֶאֱכֹל שִׁירַיִם לְמָחָר, וְנִתְפַּגְּלָה הַמְּנָחָה, שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְיוֹם וְלַיְלָה, אֵין הָאוֹכֵל אֶת הַקֹּמֶץ בְּכָרֵת, שֶׁאֵין פִּגּוּל חָל אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אֲחֵרִים, דִּפְגוּל מְשָׁלְמִים יָלְפִינַן לֵיהּ (גמ׳ מד.) דִּכְתִיב (ויקרא ז יח) ׳וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו׳ וְגוֹ׳, מָה שְׁלָמִים מְיֻחָדִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ, שֶׁהֶדֶם מַתִּיר לְהַקְטִיר הָאֲמוּרִין לַמִּזְבֵּחַ וְהָאֲמוּרִין מַתִּירִין הַבָּשָׂר לָאָדָם, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מְשׁוּם פְּגוּל, אַף כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ חַיָּבִין עָלָיו מְשׁוּם פְּגוּל, לְאַפּוֹקֵי כָּל הָנֵךְ דְּחִשִּׁיב בְּמַתְנִיתִין, שֶׁאֵין לָהֶם מַתִּירִין אֶלָּא הֵן עַצְמָן מַתִּירִין לָאֲחֵרִים, שֶׁהָאוֹכֵל מֵהֶן אֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם פְּגוּל, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ כְּגוֹן שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה שֶׁאֵר הַזְּבָחִים חוּץ מֵחַטָּאת, נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה כְּתִקָּנָהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּה בְּמַחֲשֶׁבֶת אֲכִילַת בָּשָׂר חוּץ לִזְמַנָּהּ: **כְּפַר.** וְכֹשֶׁר הַקָּרֵב לְקָרֵב עַל יְדֵי מַתָּנָה רִאשׁוֹנָה, דְּאֵין הַשְּׁנִיָּה מַתֶּרֶת הַבָּשָׂר, שֶׁהֲרֵי הַהֵתֵר עַל יְדֵי מַתָּנָה רִאשׁוֹנָה, הִלְכָךְ אֵינָהּ מְפַגֶּלֶת: **נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְכוּ׳ פְּגוּל׳ וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.** שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ דְּשִׁנְיָה מוֹצִיאָתוֹ מִידֵי פִּגּוּל, שֶׁהֲרֵי הָקְבַּע בְּרִאשׁוֹנָה, שֶׁקָּרְבוּ כָּל מַתִּירֶיהָ: (ב) **אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל הַמַּתָּנוֹת לֹא כִפֵּר.** דִּכְתִיב (ויקרא ד כ) ׳וְעָשָׂה לְפַר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ׳, וּמִקְרָא שֶׁאֵין צָרִיךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל עֲבוֹדוֹתָיו נִתְפָּרְשׁוּ בּוֹ, אֶלָּא לִכְפל בָּאַחֲרָת הַזְּאוֹת שֶׁבּוֹ הוּא דַּאֲתָא, וְהָכִי מַשְׁמַע, וְעָשָׂה לוֹ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ עֲשִׂיּוֹתָיו, וְשָׁנָה עֲלֵיהֶם לְעִכּוּב שֶׁאִם חִסַּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת לֹא כִפֵּר: **לְפִיכָךְ (אִם נִתְּנָן כֻּלָּן כְּתִקָּנָן).** הוֹאִיל וְכֻלָּן מִתִּירוֹת, אֵין זוֹ מַתֶּרֶת בְּלֹא זוֹ וְאֵין זוֹ מְפַגֶּלֶת בְּלֹא זוֹ: **וְאַחַת שֶׁלֹּא כְתִקָּנָהּ.** בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ: **פָּסוּל.** שֶׁלֹּא הֵתֵר בָּרִאשׁוֹנוֹת: **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.** שֶׁאֵין מְפַגְּלִים בַּחֲצֵי מַתִּיר: (ג) **אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם.** כָּרֵת בְּאֵכִילָתָן מִשּׁוּם פְּגוּל: **הַקְּמָיָן.** אִם קָמַץ עַל מְנָת לֶאֱכֹל שִׁירַיִם לְמָחָר, וְנִתְפַּגְּלָה הַמְּנָחָה, שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְיוֹם וְלַיְלָה, אֵין הָאוֹכֵל אֶת הַקֹּמֶץ בְּכָרֵת, שֶׁאֵין פִּגּוּל חָל אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אֲחֵרִים, דִּפְגוּל מְשָׁלְמִים יָלְפִינַן לֵיהּ (גמ׳ מד.) דִּכְתִיב (ויקרא ז יח) ׳וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו׳ וְגוֹ׳, מָה שְׁלָמִים מְיֻחָדִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ, שֶׁהֶדֶם מַתִּיר לְהַקְטִיר הָאֲמוּרִין לַמִּזְבֵּחַ וְהָאֲמוּרִין מַתִּירִין הַבָּשָׂר לָאָדָם, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מְשׁוּם פְּגוּל, אַף כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ חַיָּבִין עָלָיו מְשׁוּם פְּגוּל, לְאַפּוֹקֵי כָּל הָנֵךְ דְּחִשִּׁיב בְּמַתְנִיתִין, שֶׁאֵין לָהֶם מַתִּירִין אֶלָּא הֵן עַצְמָן מַתִּירִין לָאֲחֵרִים, שֶׁהָאוֹכֵל מֵהֶן אֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם פְּגוּל: **וְהַלָּבוֹנָה.** אֵין אַחֵר מַתִּירָהּ אֶלָּא הִיא מַתֶּרֶת אֶת הַמִּנְחָה, כְּמוֹ הַקֹּמֶץ: **מִנְחַת נְדָבַת כֹּהֲנִים.** כֻּלָּהּ בְּלִיל וְאֵינָהּ נִקְמֶצֶת, הִלְכָךְ אֵין אַחֵר מַתִּירָהּ: **מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ.** דִּהְיֵנוּ חֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁהִיא קְרֵבָה בְּכָל יוֹם מַחֲצִיתָהּ בְּבֹקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב: **וּמִנְחַת נְסָכִים.** לָא גְּרִסִינַן, דְּהָא מִפְלָג פְּלִיגִי בָּהּ, וְיֵשׁ חִלּוּק בֵּין בָּאָה עִם הַזֶּבַח לְבָאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ: **וְהַדָּם.** הוּא הַמַּתִּיר: **וְהַנִּסָּכִים הַבָּאִים בִּפְנֵי עַצְמָן.**

כְּגוֹן שֶׁהִתְנַדֵּב מִנְחַת נְסָכִים בְּלֹא זֶבַח, כְּדְאָמְרִינַן בְּמְנָחוֹת (קד:) מִתְנַדֵּב אָדָם מִנְחַת נְסָכִים בִּפְנֵי עַצְמָהּ. אִי נַמֵּי, הֲבִיאָהּ בְּשִׁבְיל הַזֶּבַח אֶלָּא שֶׁהֵבִיא זֶבַח הַיּוֹם וְנִסְכָּיו לְמָחָר, דְּאָמַר מַר (שם מד:) ׳הִמְנִיחָם וְנִסְכֵּיהֶם׳ (במדבר כט יח) אֲפִלּוּ לְמָחָר, אֲבָל אִם הֵבִיאָן עִם זֶבַח וּפִגֵּל בַּזֶּבַח, נִתְפַּגְּלוּ הַנְּסָכִים: **וְהַכְּמָיִם אוֹמְרִים אַף הַבָּאִים עִם הַבְּהֵמָה.** דְּכֵיוָן דְּיָכוֹל לְהַקְרִיב נְסָכִים לְמָחָר, נִמְצָא שֶׁאֵין הַזֶּבַח מַתִּירָן לְקָרֵב אֶלָּא הֵן מַתִּירִין אֶת עַצְמָן. **וַחֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** **לֹא שָׁמַן שֶׁל מִצְוֹרָע.** שְׁיָרָיו נֶאֱכָלִין: **אֵין חַיָּבִין עָלָיו מְשׁוּם פְּגוּל.** אִם פִּגֵּל בָּאָשָׁם לֹא נִתְפַּגֵּל הַלֹּג. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַלֹּג תָּלוּי בָּאָשָׁם דִּכְתִיב (ויקרא יד יז) ׳עַל דַּם הָאָשָׁם׳, דְּאִם לֹא נָתַן מִדַּם הָאָשָׁם תְּחִלָּה אֵין נִתֵּינַת הַשֶּׁמֶן כְּלוּם, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּאָדָם מֵבִיא אֲשָׁמוֹ עַכְשָׁו וְלֹגוֹ עַד עֲשָׂרָה יָמִים, נִמְצָא שֶׁאֵין הָאָשָׁם מְתִירוֹ, וְכֵיוָן דְּאֵין לוֹ מַתִּירִים אֵין חַיָּבִין עָלָיו מְשׁוּם פְּגוּל: **וְרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר.** לֹג הַבָּא עִם הָאָשָׁם בּוֹ בַּיּוֹם, חַיָּבִין עָלָיו מְשׁוּם פְּגוּל, אִם פִּגֵּל בָּאָשָׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ.** אוֹ לָזֶה אוֹ לָזֶה: (ד) **הָעוֹלָה דָמָהּ מַתִּיר אֶת בְּשָׂרָהּ לַמִּזְבֵּחַ.** דִּכְתִיב (ויקרא א ה) ׳וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם׳, וַהֲדַר ׳וְעָרְכוּ׳ (שם פסוק ח): **וְאֶת עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים.** דִּכְתִיב (שם ז ח) ׳עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב׳, אֵין לוֹ אֶלָּא לְאַחַר זְרִיקָה: **חַטֹּאת הָעוֹף.** שֶׁהִיא נֶאֱכֶלֶת לַכֹּהֲנִים, נָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב (במדבר יח ט) ׳לְכָל חַטָּאתָם, לְרִבּוּת חַטֹּאת הָעוֹף, דְּלֹא תֵּימָא נִבְלָה הִיא: **פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים.** פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּפַר הָעֲלַם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים:

וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים. שָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁכָּל אֵלּוּ דָּמָן טָעוּן הַזָּיָה לִפְנִים, וְאֵמּוּרֵיהֶן קְרֵבִין עַל מִזְבַּח הָעוֹלָה, וּשְׁאָר הַבָּשָׂר נִשְׂרָף בְּבֵית הַדֶּשֶׁן, וְהוֹאִיל וְדָמָן מַתִּיר אֶת אֲמוּרֵיהֶן לִקָּרֵב, אִם פִּגֵּל בָּהֶן וְאָכַל אֶת אֲמוּרֵיהֶן חַיָּב עֲלֵיהֶן מְשׁוּם פְּגוּל: **כֹּל שֶׁאֵינוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן כְּשֵׁלָמִים.** דִּ׳פְגוּל׳ בְּשֶׁלָמִים הוּא דִּכְתִיב (ויקרא ז יח), מַה שְּׁלָמִים מְיֻחָדִים שֶׁמַּתָּן דָּמָן עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, אַף כָּל שֶׁדָּמָן נָתוּן עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, לְאַפּוֹקֵי פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שֶׁדָּמָן טָעוּן הַזָּיָה וּמַתָּן דָּמִים בִּפְנִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ה) **קָדְשֵׁי נְקָבִים.** שֶׁהַנְּקֵבִים נוֹדְרִים נְדָרִים וּנְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת אֱמֹר (ויקרא כב יח) ׳אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם׳, וְדָרְשִׁינַן [׳אִישׁ׳], מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אִישׁ אִישׁ׳, לְרַבּוֹת אֶת הַגּוֹיִים שֶׁנּוֹדְרִים נְדָרִים וּנְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל: **אֵין חַיָּבִין מְשׁוּם פְּגוּל נוֹתָר וְטָמֵא.** דִּפְגוּל יָלִיף מִנּוֹתָר בִּגְזֵרָה שָׁוָה דִּ׳עֹוֹן׳ (ויקרא ז יח) ׳עָוֹן׳ (שם יט ח), וְנוֹתָר יָלִיף מִטָּמֵא בִּגְזֵרָה שָׁוָה דִּ׳חִלּוּל׳ (שם) ׳חִלּוּל׳ (שם כב ב), וּבְטָמֵא כְּתִיב (שם) ׳וְנִזְּרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל׳, וְלֹא מִקָּדְשֵׁי נְכָרִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **דְּבָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם פְּגוּל.** כְּגוֹן הַקֹּמֶץ וְהַקְּטֹרֶת וְכָל הַשְּׁנוּיִין בְּמִשְׁנָתֵנוּ (לעיל מ״ג): **חַיָּבִין מְשׁוּם טֻמְאָה.** הָאוֹכְלָן בְּטֻמְאַת הַגּוּף חַיָּב כָּרֵת, חוּץ מִן הַדָּם. דִּכְתִיב (שם יז יא) ׳וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם׳, שֶׁלָּכֶם יֶהֱא כְּשֶׁאָר חֲלִין, וְלֹא כְּקָדָשִׁים. וְעוֹד כְּתִיב (שם) ׳עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר׳, לְכַפָּרָה נִתַּתִּיו וְלֹא לְמִעִילָה, הִלְכָךְ אֵין חַיָּבִין עָלָיו לֹא מְשׁוּם טֻמְאָה וְלֹא מְשׁוּם נוֹתָר וְלֹא מְשׁוּם פְּגוּל, אֶלָּא מְשׁוּם אוֹכֵל דָּם גָּרִידָא: **בְּדָבָר שֶׁדַּרְכָּן לְהֵאָכֵל.** שֶׁדַּרְכָּן בְּנֵי אָדָם לֶאֱכָלָן, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִן הַגִּדְיָה, חָרֵי כָּאן שִׁשָּׁה, וְאֵין בְּמִזְבֵּחַ אֶלָּא אַרְבַּע, וְהַשְּׁתַּיִם יְתֵרוֹת לֹא נֶאֶמְרוּ אֶלָּא שֶׁשְּׁנָאָן הַכָּתוּב לְעִכּוּב. וּבֵית הִלֵּל סְבָרֵי מִקְרָא דִּמְשַׁמַע שֵׁשׁ, וְאִתְּנֵי מְסֹרֶת דִּמְשַׁמַע אַרְבַּע, הִלְכָךְ טְפֵי חֲדָא אַמְסְרַת וּבְצַר חֲדָא מִמִּקְרָא וְהוּא לְהוּ מֵחֲמֵשׁ, אַרְבַּע לְמִצְוָה וְחַד לְעִכּוּב, וְאִם נָתַן מַתָּנָה אַחַת כְּפֵר: **לְפִיכָךְ.** חִטָּאת וְכָל הַזְּבָחִים לְבֵית הִלֵּל, וּלְבֵית שַׁמַּאי שֶׁאֵר הַזְּבָחִים חוּץ מֵחַטָּאת, נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה כְּתִקָּנָהּ וְאֶת הַשְּׁנִיָּה בְּמַחֲשֶׁבֶת אֲכִילַת בָּשָׂר חוּץ לִזְמַנָּהּ: **כָּפַר.** וְכֹשֶׁר הַקָּרֵב לְקָרֵב עַל יְדֵי מַתָּנָה רִאשׁוֹנָה, דְּאֵין הַשְּׁנִיָּה מַתֶּרֶת הַבָּשָׂר, שֶׁהֲרֵי הַהֵתֵר עַל יְדֵי מַתָּנָה רִאשׁוֹנָה, הִלְכָךְ אֵינָהּ מְפַגֶּלֶת: **נָתַן אֶת הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ וְכוּ׳ פְּגוּל׳ וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.** שֶׁאֵין מַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ דְּשִׁנְיָה מוֹצִיאָתוֹ מִידֵי פִּגּוּל, שֶׁהֲרֵי הָקְבַּע בְּרִאשׁוֹנָה, שֶׁקָּרְבוּ כָּל מַתִּירֶיהָ: (ב) **אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל הַמַּתָּנוֹת לֹא כִפֵּר.** דִּכְתִיב (ויקרא ד כ) ׳וְעָשָׂה לְפַר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ׳, וּמִקְרָא שֶׁאֵין צָרִיךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל עֲבוֹדוֹתָיו נִתְפָּרְשׁוּ בּוֹ, אֶלָּא לִכְפל בָּאַחֲרָת הַזְּאוֹת שֶׁבּוֹ הוּא דַּאֲתָא, וְהָכִי מַשְׁמַע, וְעָשָׂה לוֹ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ עֲשִׂיּוֹתָיו, וְשָׁנָה עֲלֵיהֶם לְעִכּוּב שֶׁאִם חִסַּר אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת לֹא כִפֵּר: **לְפִיכָךְ (אִם נִתְּנָן כֻּלָּן כְּתִקָּנָן).** הוֹאִיל וְכֻלָּן מִתִּירוֹת, אֵין זוֹ מַתֶּרֶת בְּלֹא זוֹ וְאֵין זוֹ מְפַגֶּלֶת בְּלֹא זוֹ: **וְאַחַת שֶׁלֹּא כְתִקָּנָהּ.** בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמַנּוֹ: **פָּסוּל.** שֶׁלֹּא הֵתֵר בָּרִאשׁוֹנוֹת: **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.** שֶׁאֵין מְפַגְּלִים בַּחֲצֵי מַתִּיר: (ג) **אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִים עֲלֵיהֶם.** כָּרֵת בְּאֵכִילָתָן מִשּׁוּם פְּגוּל: **הַקְּמָיָן.** אִם קָמַץ עַל מְנָת לֶאֱכֹל שִׁירַיִם לְמָחָר, וְנִתְפַּגְּלָה הַמְּנָחָה, שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְיוֹם וְלַיְלָה, אֵין הָאוֹכֵל אֶת הַקֹּמֶץ בְּכָרֵת, שֶׁאֵין פִּגּוּל חָל אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אֲחֵרִים, דִּפְגוּל מְשָׁלְמִים יָלְפִינַן לֵיהּ (גמ׳ מד.) דִּכְתִיב (ויקרא ז יח) ׳וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו׳ וְגוֹ׳, מָה שְׁלָמִים מְיֻחָדִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ, שֶׁהֶדֶם מַתִּיר לְהַקְטִיר הָאֲמוּרִין לַמִּזְבֵּחַ וְהָאֲמוּרִין מַתִּירִין הַבָּשָׂר לָאָדָם, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מְשׁוּם פְּגוּל, אַף כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין לָאָדָם בֵּין לַמִּזְבֵּחַ חַיָּבִין עָלָיו מְשׁוּם פְּגוּל, לְאַפּוֹקֵי כָּל הָנֵךְ דְּחִשִּׁיב בְּמַתְנִיתִין, שֶׁאֵין לָהֶם מַתִּירִין אֶלָּא הֵן עַצְמָן מַתִּירִין לָאֲחֵרִים, שֶׁהָאוֹכֵל מֵהֶן אֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם פְּגוּל: **וְהַלָּבוֹנָה.** אֵין אַחֵר מַתִּירָהּ אֶלָּא הִיא מַתֶּרֶת אֶת הַמִּנְחָה, כְּמוֹ הַקֹּמֶץ: **מִנְחַת נְדָבַת כֹּהֲנִים.** כֻּלָּהּ בְּלִיל וְאֵינָהּ נִקְמֶצֶת, הִלְכָךְ אֵין אַחֵר מַתִּירָהּ: **מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ.** דִּהְיֵנוּ חֲבִתֵּי כֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁהִיא קְרֵבָה בְּכָל יוֹם מַחֲצִיתָהּ בְּבֹקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב: **וּמִנְחַת נְסָכִים.** לָא גְּרִסִינַן, דְּהָא מִפְלָג פְּלִיגִי בָּהּ, וְיֵשׁ חִלּוּק בֵּין בָּאָה עִם הַזֶּבַח לְבָאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ: **וְהַדָּם.** הוּא הַמַּתִּיר: **וְהַנִּסָּכִים הַבָּאִים בִּפְנֵי עַצְמָן.**

וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים. שָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁכָּל אֵלּוּ דָּמָן טָעוּן הַזָּיָה לִפְנִים, וְאֵמּוּרֵיהֶן קְרֵבִין עַל מִזְבַּח הָעוֹלָה, וּשְׁאָר הַבָּשָׂר נִשְׂרָף בְּבֵית הַדֶּשֶׁן, וְהוֹאִיל וְדָמָן מַתִּיר אֶת אֲמוּרֵיהֶן לִקָּרֵב, אִם פִּגֵּל בָּהֶן וְאָכַל אֶת אֲמוּרֵיהֶן חַיָּב עֲלֵיהֶן מְשׁוּם פְּגוּל: **כֹּל שֶׁאֵינוֹ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן כְּשֵׁלָמִים.** דִּ׳פְגוּל׳ בְּשֶׁלָמִים הוּא דִּכְתִיב (ויקרא ז יח), מַה שְּׁלָמִים מְיֻחָדִים שֶׁמַּתָּן דָּמָן עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, אַף כָּל שֶׁדָּמָן נָתוּן עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן כְּשֵׁלָמִים, לְאַפּוֹקֵי פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שֶׁדָּמָן טָעוּן הַזָּיָה וּמַתַּן דָּמִים בִּפְנִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ה) **קָדְשֵׁי נְקֵבִים.** שֶׁהַנְּקֵבוֹת נוֹדְרוֹת נְדָרִים וּנְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת אֱמֹר (ויקרא כב יח) ׳אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳ [׳אִישׁ׳], מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אִישׁ אִישׁ׳, לְרַבּוֹת אֶת הַגּוֹיִים שֶׁנּוֹדְרִים נְדָרִים וּנְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל: **אֵין חַיָּבִין מְשׁוּם פְּגוּל נוֹתָר וְטָמֵא.** דִּפְגוּל יָלִיף מִנּוֹתָר בִּגְזֵרָה שָׁוָה דִּ׳עֹוֹן׳ (ויקרא ז יח) ׳עָוֹן׳ (שם יט ח), וְנוֹתָר יָלִיף מִטָּמֵא בִּגְזֵרָה שָׁוָה דִּ׳חִלּוּל׳ (שם) ׳חִלּוּל׳ (שם כב ב), וּבְטָמֵא כְּתִיב (שם) ׳וְנִזְ

רבינו עובדיה

שְׁחִיטָה בַּצָּפוֹן: **וְנֶאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר.** דְּגַבֵּי (חטאת) [מִנְחָה] כְּתִיב (ויקרא י יג) ׳וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ׳, ׳אֹתָהּ׳ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ׳ וְאֵין שְׁלָמִים בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם טָהוֹר (שם פסוק יד), דְּהַיְנוּ בְּכָל הָעִיר, שֶׁהוּא מָקוֹם טָהוֹר מִלְּבָנָם שָׁם מִצְרַיִם: **לְכָל אָדָם.** לְזָרִים: **לְיוֹם וָלָיְלָה.** בְּתוֹדָה כְּתִיב (שם ז טו) ׳בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר׳, וְתַנְיָא ׳תּוֹדַת שְׁלָמָיו׳ (שם), לְרַבּוֹת כְּשֶׁאֵר נְזִיר (גמ׳ לו.): **הַמּוּרָם מֵהֶם.** חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁנָּתַן מֵהֶן לַכֹּהֵן כְּשֶׁאָר שְׁלָמִים, דְּתוֹדָה לִשְׁלָמִים אִתְּקוּשׁ, דִּכְתִיב (ויקרא ז יא-יב) ׳וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים׳ [וְגוֹ׳] ׳אִם עַל תּוֹדָה׳ וְגוֹ׳, וְאַרְבַּע חַלּוֹת מַאַרְבַּע מִינִים שֶׁבָּהּ כְּדִכְתִיב (שם פסוק יד) ׳אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן הִנּוּפָה׳ [וְגוֹ׳], וּמוּרָם מֵאֵיל נָזִיר, זְרוֹעַ בְּשֹׁלָה וְחָזֶה וְשׁוֹק וְחַלַּת מַצָּה אֶחָת וְרָקִיק אֶחָד: **כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.** נַעֲכָלִים בְּכָל הָעִיר לְיוֹם וָלָיְלָה: **לַכֹּהֲנִים לְנָשֵׁיהֶם [וְכוּ׳].** כְּדִכְתִיב (שם י יד) ׳וְאֶת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְגוֹ׳ תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבִתֶּךָ׳: (ז) **שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה.** שֶׁלֹּשׁ פָּרָשִׁיּוֹת נֶאֱמְרוּ בִּשְׁחִיטַת שְׁלָמִים, חֲדָא בְּבֶקֶר בָּקָר (ויקרא ג א-ה), וַחֲדָא בְּכֶשֶׂב (שם פסוקים ו-יא), וַחֲדָא בְּעֵז (שם פסוקים יב-יז), בְּקַמָּיְתָא כְּתִיב (שם פסוק ב) ׳וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׳, וּבְתַרְתֵּי בַּתְרֵיתָא כְּתִיב (שם פסוקים ח, יג) ׳לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׳, לְהַכְשִׁיר אֶת כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעֲזָרָה, דְּ׳לִפְנֵי׳ מַשְׁמַע כָּל שֶׁלִּפְנֵי הַהֵיכָל: **לְשָׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.** דְּהָכִי כְּתִיב בִּשְׁלָמִים (שם ז יז) ׳וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף׳: (ח) **וְהַמַּעֲשָׂר.** מַעֲשַׂר בְּהֵמָה: **וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת.** דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ סָבִיב, אֶלָּא ׳וְאֶת דָּמָם תִּזְרֹק׳ כְּתִיב גַּבֵּי בְּכוֹר (במדבר יח יז), וְהֶגֶךְ נַמֵּי מֵהֶתָם לָפְנִין, מִדְּלֹא כְּתִיב ׳וְאֶת דְּמוֹ׳ אֶלָּא ׳וְאֶת דָּמָם׳: **כְּנֶגֶד הַיְסוֹד.** בְּמָקוֹם שֵׁשׁ יְסוֹד תַּחְתָּיו, לְמַעוּטֵי מִזְרָחִית דְּרוֹמִית שֶׁאֵין שָׁם יְסוֹד כְּדַאֲמָרַן (לעיל מ״ד ד״ה שתי). וּבְכוֹר וּמַעֲשַׂר וּפֶסַח טְעוּנִים יְסוֹד, דְּ׳לִפְנִין׳ ׳זְרִיקָה׳ (במדבר שם) ׳זְרִיקָה׳ (ויקרא א ה) לְגָזְרָה שָׁוָה מַעוֹלָה, וּבְעוֹלָה כְּתִיב (שם ד כה) ׳אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה׳: **שְׁנֵּה בָּאֲכִילָתָן.** זֶה מִזֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁוָה אוֹתָן לְמַתַּן דָּמִים: **הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים.** כְּדִכְתִיב (במדבר יח יח) ׳וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ׳: **וְהַמַּעֲשַׂר לְכָל אָדָם.** שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּכָל הַתּוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה לַכֹּהֲנִים חֵלֶק בּוֹ: **וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר.** דִּכְתִיב (דברים יב ו) ׳וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם׳, וְתַנְיָא ׳שָׁמָּה׳ (ספרי ראה סג) בִּשְׁנֵי מַעֲשְׂרוֹת הָבָּתוּב מְדַבֵּר, חַד מַעֲשַׂר בְּהֵמָה וְחַד מַעֲשַׂר דָּגָן, וּכְתִיב בְּהַהוּא קְרָא ׳וּבְכֹרֹת בְּקָרְכֶם וְצֹאנְכֶם׳, וּמִדְּלֹא קָבַע לְהוּ מְחִצָּה שְׁמַע מִנָּהּ דְּמַעֲשַׂר וּבְכוֹר נֶאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר: **לְשָׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.** דִּבְכוֹר הוּא אוֹמֵר (במדבר שם) ׳וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לְךָ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין, הֶקִּישׁוֹ הַיָּמִין, הָכָא כְּתִיב לְחָזֶה וְשׁוֹק, מָה חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, אַף בְּכוֹר לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וּמַעֲשַׂר בִּכְבוֹר: **לְמְנוּיָיו.** לְאוֹתָם שֶׁנִּמְנוּ בִּדְמֵי לְקִיחָתוֹ, כְּדִכְתִיב (שמות יב ד) ׳אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ׳:

פרק ו (א) **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים.** כְּתִיב (שמות כ כא) ׳וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ׳, כְּלוֹ כְּשֵׁר לְעוֹלָה וְכָלוֹ כְּשֵׁר לִשְׁלָמִים, וְאַף עַל גַּב דְּעוֹלָה טְעוּנָה צָפוֹן וְאֵין שְׁלָמִים טְעוּנִים צָפוֹן: **מֻחְצֵי הַמִּזְבֵּחַ וְלַצָּפוֹן בַּצָּפוֹן.** דְּמִשְׁמַע לֵיהּ חֶצְיוֹ לְעוֹלוֹתֶיךָ וְחֶצְיוֹ לִשְׁלָמֶיךָ, דְּאִי שְׁלָקָא דַּעְתָּךְ כָּלּוֹ לְעוֹלָה כָּשֵׁר, הַשְׁתָּא כָּלּוֹ לְעוֹלָה אֲמַרַת דְּכָשֵׁר, כָּלּוֹ לִשְׁלָמִים שֶׁשְּׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם מִבַּעְיָא. וְאִידָּךְ אִצְטְרִיךְ, סְלָקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא עוֹלָה דְּדָחְיָא לֵהּ מָקוֹם, שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ לֵהּ שְׁאָר הָרוּחוֹת, וּפְעָמִים שֶׁהָעוֹלוֹת מְרֻבּוֹת וְצָר לָהֶם הַמָּקוֹם, לְפִיכָךְ הִכְשִׁיר לָהֶם רֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, אֲבָל שְׁלָמִים דְּלָא דָּחֵיק לְהוּ הַמָּקוֹם לֹא הִכְשִׁיר לָהֶם רֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, קָא מַשְׁמַע לָן. **וְהַלָּקָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** הָיוּ נִקְמָצוֹת **בְּכָל מָקוֹם.** וְאֵינָם טְעוּנוֹת צָפוֹן, דְּלֹא קָבַע הַכָּתוּב מָקוֹם לִקְמִיצָה: **לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לִזְכְרֵי כְהֻנָּה.** דִּכְתִיב (במדבר יח ט) ׳לְכָל קָרְבָּנָם וּלְכָל מִנְחָתָם׳, וְסָמִיךְ לֵיהּ (שם פסוק י) ׳בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ׳: **לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת.** דְּיָלְפִינַן מִמִּנְחַת לְחָמֵי תּוֹדָה: (ב) **חַטֹּאת הָעוֹף הָיְתָה נֶעֱשֵׂית בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית.** דִּמְנָחַת חוֹטֵא קְרוּיָה חַטָּאת, דִּכְתִיב בְּמִנְחַת חוֹטֵא (ויקרא ה יא) ׳לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת הִיא׳, וּמַשְׁמַע נַמִּי שֶׁהַחַטָּאת קְרוּיָה מִנְחָה, דְּחַטָּאת נָהֲפְכָה לִהְיוֹת מִנְחָה בְּדֵלִי דַּלּוּת, וּמִנְחָה מְצִינוּ שֶׁטְּעוּנָה הַגָּשָׁה בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דִּכְתִיב (שם ו ז) ׳הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי ה׳ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ׳, אֵיזֶהוּ רוּחַ שֶׁהוּא ׳לִפְנֵי ה״ וְיֵאָל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ, הֲוֵי אוֹמֵר זוֹ רוּחַ מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דְּ׳לִפְנֵי ה״ הוּא מַעֲרָב, ו׳פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ׳ הוּא הַדָּרוֹם שֶׁשָּׁם הָיָה הַכֶּבֶשׁ, וּמַה מְּנָחָה טְעוּנָה הַגָּשָׁה בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, אַף חַטַּאת הָעוֹף עֲבוֹדָתָהּ בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, וְהַזָּאַת דָּמָהּ הִיא עִקַּר עֲבוֹדָתָהּ: **בְּכָל מָקוֹם הָיְתָה כְּשֵׁרָה.** לְמִילְתָהּ: **אֶלָּא זֶה הָיָה מְקוֹמָהּ.** לְהַזָּאָתָהּ, וְהָכִי מְפָרֵשׁ לָהּ בַּגְּמָרָא (סג:): **מִלְּמַטָּה.** לְמַטָּה מִחוֹט הַסִּקְרָא: **הַנְּשׁוֹת.** שֶׁל מְנָחוֹת קֹדֶם קְמִיצָתָן, כְּדִכְתִיב (ויקרא ב ח) ׳וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ׳: **וְשָׁיְרֵי הַדָּם.** שֶׁל חַטָּאוֹת הַחִיצוֹנוֹת הָיָה שׁוֹפֵךְ אֶל יְסוֹד דְּרוֹמִי, כִּדְיָלְפִינַן בְּפֶרֶק אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן (גמ׳ נג.): **נִסּוּךְ הַמַּיִם.** בְּחַג הַסֻּכּוֹת: **וְהַיַּיִן.** בְּכָל יוֹם, שֶׁשָּׁם הָיוּ הַשִּׁיתִין וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְנַסֵּךְ כִּי אִם שָׁם: **וְעוֹלַת הָעוֹף כְּשֶׁהִיא רַבָּה בְּמִזְרָח.** דְּעִקַּר מְקוֹמָהּ בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מִפְּנֵי שֶׁקְּרוֹבָה לְבֵית הַדֶּשֶׁן לְזִרְק שָׁם מֶרְאָה וְנוֹצָה, כְּדִכְתִיב (ויקרא א טז) ׳וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ וְגוֹ׳ אֶל מְקוֹם הַדֶּשֶׁן׳, וּכְשֶׁהִיא רַבָּה שָׁם שֵׁשׁ כֹּהֲנִים הִרְבָּה בְּאוֹתָהּ הַקֶּרֶן עֲסוּקִים בְּעוֹלוֹת וְאֵין לָזֶה מָקוֹם לַעֲמֹד בְּסוֹבֵב דְּעוֹלַת הָעוֹף נַעֲשֵׂית לְמַעְלָה, בָּא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, שֶׁאַף הִיא סְמוּכָה לְבֵית הַדֶּשֶׁן יוֹתֵר מִשָּׁאָר שְׁתֵּי קְרָנוֹת, שֶׁבֵּית הַדֶּשֶׁן סָמוּךְ לַכֶּבֶשׁ הָיָה בְּמִזְרְחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ וְלִדְרוֹמוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ: (ג) **וּמַקִּיפִים דֶּרֶךְ שְׁמֹאל.** מַקִּיפִים אֶת הַמִּזְבֵּחַ בִּשְׂכִיבַל צָרְכֵי עֲבוֹדָה, כְּגוֹן לְמַתַּן דְּמֵי חַטָּאוֹת, וּלְסִדּוּר מַעֲרָכָה, אוֹ לְהַפֵּךְ בְּצִנּוֹרָא, וְיוֹרְדִים בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ שֶׁהִיא שְׂמֹאל הָעוֹלִין לְמִזְבֵּחַ: **חוּץ מִן הָעוֹלֶה לְשִׁשָּׁה דְבָרִים אֵלּוּ.**

מַסֶּכֶת זְבָחִים

הַנַּעֲשִׂים בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, שֶׁהֵן נִסּוּךְ הַמַּיִם וְהַיַּיִן וְעוֹלַת הָעוֹף, שֶׁכְּשֶׁהוּא עוֹלֶה לְמִזְבֵּחַ פּוֹנֶה לְסוֹבֵב לִשְׂמֹאל בְּאוֹתָהּ הַקֶּרֶן וּכְשֶׁגָּמַר חוֹזֵר עַל עֶקֶב דַּרְכּוֹ עָלָיו, בְּנִסּוּךְ הַמַּיִם וְהַיַּיִן, שֶׁמָּא יִתְעַשְּׁנוּ בַּעֲשַׁן הַמִּזְבֵּחַ, בְּעוֹד שֶׁהוּא פּוֹנֶה דֶּרֶךְ יָמִין וּמַקִּיף לִשְׂמֹאל וְיָפִיגוּ טַעֲמָן וְרֵיחָן, וַאֲנַן בָּעֵינַן ׳תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׳ (במדבר כח לא), שֶׁיִּהְיוּ הַנְּסָכִים תְּמִימִים, וְעוֹלַת הָעוֹף נַמִּי שָׁמָא תִּתְעַשֵּׁן וְתָמוּת: (ד) **הָיָה מוֹלֵק אֶת רֹאשָׁהּ.** אוֹחֵז שְׁתֵּי גַּפֶּיהָ בִּשְׂתֵי אֶצְבְּעוֹתָיו זֶרֶת וּקְמִיצָה שֶׁל יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית, וְהָעוֹף עַל גַּבֵּי יָדוֹ, וּפָנָיו שֶׁל עוֹף לְצַד גַּב יָדוֹ שֶׁיִּהְיֶה הָעֹרֶף לְמַעְלָה, וּמוֹתֵחַ צַוָּארוֹ הַגָּרוֹן עַל רֹחַב שֶׁל שְׁתֵּי אֶצְבְּעוֹתָיו אֶצְבַע וְאֶמָּה, וּמוֹלֵק בְּצִפָּרְנוֹ, וְוֹ אַחַת מֵעֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת שֶׁבְּמִקְדָּשׁ: **וְאֵינוֹ מַבְדִּיל.** הָרֹאשׁ מִן הַגּוּף, אֶלָּא חוֹתֵךְ שִׁדְרָה וּמְפָרֶקֶת וְרֹב בָּשָׂר עִמּוֹ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַוֶּשֶׁט אוֹ לַקָּנָה, וְנוֹטֵל סִימָן אֶחָד לְבַדּוֹ וּמוֹלֵק, כִּדְכְתִיב (ויקרא ה ח) ׳וּלְא יַבְדִּיל׳: **וּמַזֶּה מִדָּמָהּ.** אוֹחֵז בָּעוֹף וּמַזֶּה, שֶׁלֹּא הָיָה מַזֶּה לֹא בִּכְלִי וְלֹא בְּאֶצְבַּע, אֶלָּא בְּגוּפוֹ שֶׁל עוֹף: **הָיָה מִתְמַצֶּה.** שֶׁמְּקָרֵב בֵּית מְלִיקָתוֹ לַמִּזְבֵּחַ וְדוֹחֲקוֹ בַּקִּיר, וְהַדָּם מִתְמַצֶּה וְיוֹרֵד לַיְסוֹד, דִּכְתִיב (שם פסוק ט) ׳וְהִזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ׳, אֵיזֶהוּ קִיר שֶׁהַשִּׁירַיִם שָׁלוּ מִתְמַצִּין לַיְסוֹד, הֲוֵי אוֹמֵר זֶה קִיר הַתַּחְתּוֹן, דְּהַיְנוּ מִן הַחוּט וּלְמַטָּה, דְּאִי קִיר הָעֶלְיוֹן, דְּהַיְנוּ מִן הַחוּט וּלְמַעְלָה, פְּעָמִים שֶׁהָיָה מִתְמַצֶּה לְסוֹבֵב, כֵּיוָן שֶׁעוֹשֶׂה לְמַעְלָה מִן הַסּוֹבֵב שֶׁהַחוּט לְמַטָּה מִן הַסּוֹבֵב אַמָּה: (ה) **עָלָה בַּכֶּבֶשׁ.** לְפִי שֶׁעוֹלַת הָעוֹף נַעֲשֵׂית לְמַעְלָה, דִּלֹּא כְּתִיב בְּעוֹלַת הָעוֹף ׳יְסוֹד׳, אֶלָּא בְּחַטַּאת הָעוֹף בִּלְבַד (ויקרא ה ט), וּבַבְּהֵמָה אִפְּכָא, דְּחַטַּאת הַבְּהֵמָה נַעֲשֵׂית לְמַעְלָה דִּכְתִיב בָּהּ (שם ד ל) ׳קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׳, וְעוֹלַת בְּהֵמָה לְמַטָּה דִּכְתִיב (שם פסוק כה) ׳אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה׳, תְּלֵה הַיְסוֹד בְּעוֹלָה: **בָּא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית.** לְפִי שֶׁהִיא קְרוֹבָה לְבֵית הַדֶּשֶׁן שֶׁשָּׁם מַשְׁלִיךְ הַמַּרְאָה וְהַנּוֹצָה: **מְמוּקֵּי עֹרָפָּהּ.** מוּל הָרוֹאֶה אֶת עָרְפָּהּ, וְהוּא אֲחוֹרֵי הַצִּפּוֹר, וְאֵין עַל פִּי שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בְּעוֹלָה מוּל עָרְפָּהּ, לְמַדְנוּ בָּהּ מוּל עֹרֶף מֵחַטַּאת (גמ׳ סה.): **וּמַבְדִּיל.** חוֹתֵךְ שְׁנֵי סִימָנִים, דִּמְדָכְתַב בְּחַטַּאת הָעוֹף (ויקרא ה ח) ׳וְלֹא יַבְדִּיל׳, לְמַדְנוּ שֶׁבְּעוֹלַת הָעוֹף מַבְדִּיל: **וְהִקְרִיק בֵּית מְלִיקָתוֹ לַמִּזְבֵּחַ.** מְקָרֵב וְדוֹחֵק בֵּית הַמְּלִיקָה בְּקִיר הַמִּזְבֵּחַ כְּדֵי שֶׁיִּתְמַצֶּה הַדָּם: **וְסִפְגָּהּ בַּמֶּלַח.** לְשׁוֹן שְׁאִיבָה וּלְקִיחָה, כְּמוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים (כלאים פ״ח מ״ג), אַף כָּאן נוֹתֵן עָלָיו מֶלַח כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הָרֹאשׁ מוֹשֵׁךְ וּמְקַבֵּל הַמֶּלַח. פֵּרוּשׁ אַחֵר, סְפָגוֹ בְּגִימַ״ל כְּמוֹ סוֹפְקוֹ בְּקוּ״ף, לְשׁוֹן ׳וַיִּסְפֹּק אֶת כַּפָּיו׳ (במדבר כד י): **מָרְאָה.** זְפָק: **נוֹצָה.** קוֹדֶר בּוֹ כְּמִין אֲרֻבָּה, וְנוֹטֵל כָּל הָעוֹר וְהַנּוֹצָה שֶׁכְּנֶגֶד הַזָּפָק עִם הַזְּפָק וּמַשְׁלִיךְ: **שֶׁפֵּט.** אֶת הָעוֹף בֵּין אֶגְפַּיִם וְלֹא הָיָה מַבְדִּיל: (ו) **הִבְדִּיל בַּחַטָּאת.** שֶׁמָּלַק שְׁנֵי סִימָנִים בַּחַטָּאת: **אוֹ לֹא הִבְדִּיל בָּעוֹלָה.** שֶׁמָּלַק בָּהּ סִימָן אֶחָד: **פָּסוּל.** דְּכָל שִׁנּוּי שֶׁהוּא לִפְנֵי עֲבוֹדַת הַדָּם פָּסוּל: **וְלֹא מִצָּה דַם הַגּוּף פְּסוּלָה.** דְּעִקַּר דָּמִים בְּגוּף הוּא דִּשְׁכִיחֵי: (ז) **חַטַּאת הָעוֹף שֶׁמְּלָקָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.** מְלִיקָה בְּעוֹף בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה בִּבְהֵמָה, וּמִצּוּי בְּעוֹף בִּמְקוֹם זְרִיקַת הַדָּם בִּבְהֵמָה, וְהַמַּשְׁבָּה הִפּוֹסֶלֶת בִּשְׁחִיטָה וּזְרִיקַת דָּם בִּבְהֵמָה, פּוֹסֶלֶת בְּמְלִיקָה וּבִמְצוּי הַדָּם בְּעוֹף, אֲבָל קַבָּלָה וְהֹלּוּךְ אֵין בָּעוֹף: **עוֹלַת בְּשָׂרָה.** כִּדְתָנֵן בְּרֵישׁ פֶּרֶק קָמָא בְּגֵי בְּהֵמָה, כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשָׁרִים אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת: **עֶשָׂאָהּ [לְמַטָּה] כְּמַעֲשֵׂה בָּזֶן.** כְּמַעֲשֵׂה אָחֵד מִכַּלָּן, וַאֲפִלּוּ כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה: **פְּסוּלָה.** הוֹאִיל וַעֲשָׂאָהּ לְמַטָּה פְּסוּלָה: (ג) **וְכֵן אֵינָן מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה.** אַף עַל פִּי שֶׁנִּפְסְלוּ, מִלֵּיקָתָן מְטַהֶרְתָן בְּבֵית הַבְּלִיעָה כִּדְיָן נִבְלַת עוֹף טָהוֹר שֶׁהָאוֹכְלָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגַע בָּהּ כְּגוֹן שֶׁתְּחָבָהּ לוֹ חֲבֵרוֹ בְּבֵית הַבְּלִיעָה נִטְמָא טֻמְאָה חֲמוּרָה לְטַמֵּא בְּגָדִים שֶׁעָלָיו, אֲבָל אִלּוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מִלֵּיקָתָן מַתִּירָתָן בְּאֲכִילָה מִפְּנֵי הַפְּסוּל שֶׁאֲרַע בָּהֶן, מִכָּל מָקוֹם מְטַהֲרָתָן וּמוֹצִיאָתָן מִידֵי נִבְלָה: **וּמוֹעֲלִין בָּהֶן.** הַנֶּהֱנֶה מֵהֶן בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה מַכִּיא קָרְבָּן מְעִילָה כְּדִין כָּל נֶהֱנֶה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, וְאֲפִלּוּ חַטָּאת, הוֹאִיל וְנִפְסְלָה וְלֹא הָיָה בָּהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, לֹא יָצְאָה מִידֵי מְעִילָה: **חוּץ מֵחַטַּאת הָעוֹף שֶׁעֲשָׂאָהּ [לְמַטָּה] כְּמַעֲשֵׂה חַטָּאת לְשֵׁם חַטָּאת.** דִּכְשָׁרָה הִיא וְיֵשׁ בָּהּ שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, וְשׁוּב אֵין בָּהּ מְעִילָה אֲפִלּוּ לְזָר: (ד) **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מוֹעֲלִים בָּהּ.** דְּהָא עוֹלָה הִיא, וּמִי הוֹצִיאָהּ מִמְּעִילָתָהּ, וַהֲלֹא שְׁעַת הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים לֹא הָיָה לָהּ: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אֵין מוֹעֲלִים בָּהּ.** דְּכְיָוָן דְּשִׁנּוּיָהּ שְׁמָהּ וּמַשֶּׁהוּ וּמְקוֹמָהּ לְשֵׁם חַטָּאת, נַעֲשֵׂית חַטָּאת: **וּמַה חַטָּאת הָעוֹף שֶׁאֵין מוֹעֲלִים בָּהּ.** לִשְׁמָהּ, שֶׁהֲרֵי נֶאֱכֶלֶת לַכֹּהֲנִים: **שֶׁנֶּאֱמַר אֶת שְׁמָהּ.** נִפְסְלָה (לעיל מ״א) וְלֹא בָּאָה לִכְלַל הֶתֵּר: **מוֹעֲלִים בָּהּ.** דְּהָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ גּוּפֵיהּ לֹא פָּלִיג עֲלֵיהּ:

מברטנורא

לְדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מְעִילָה. לְשֵׁם עוֹלָה: **שֶׁשְּׁחָטָן בַּדְּרוֹם.** לְשֵׁם שְׁלָמִים, יוֹכִיחַ: **שֶׁשָּׁנָה שְׁמָן וּמַעֲשֵׂיהֶן לְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מְעִילָה.** מִפְּנֵי שֶׁנִּפְסְלוּ בִּשְׁנוּי קֹלִים אֵין מְעִילָה אֶלָּא בְּאֵמוּרֵיהֶן: **וּמוֹעֲלִים בָּהֶן.** קֹדֶשׁ הֵן וְהֶתֵּר. קָדְשִׁים קַלִּים יֵשׁ בְּאֵמוּרֵיהֶן זְרִיקָתָן מִידֵי מְעִילָה: **אֲפוּר וְהֶתֵּר.** קָדְשִׁים קַלִּים **בְּדָבָר שֶׁבָּא הֶתֵּר.** בְּחַטַּאת הָעוֹף שֶׁאֵין בּוֹ צַד מְעִילָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ה) **מָלַק בְּשִׂמְאלוֹ.** דִּמְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה, שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אֶצְבַּע וּכְהֲנָה אֵינוֹ אֶלָּא [שֶׁל] יָמִין: **אוֹ בַּלַּיְלָה.** דְּאֵין מִלֵּיקָה בַּלַּיְלָה, דִּרְמָחֲנָא אָמַר (ויקרא ז לח) ׳בְּיוֹם צַוֹּתוֹ׳: **אֵינָן מְטַמְּאִין.** הוֹאִיל וּפְסוּלָן בְּקֹדֶשׁ, וַאֲהַנֵּי מְלִיקָה דִּידְהוּ שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ: **שֶׁחֻטּוּ חֻלִּין בְּפָנִים וְקָדָשִׁים בַּחוּץ אֵין מְטַמְּאִין בְּבֵית הַבְּלִיעָה.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה: **מָלַק בְּבָתֵּי כְּלָאִין.** לְאוֹ מְלִיקָה הִיא וְלָאו שְׁחִיטָה הִיא, דְּהָא מְלִיקָה בְּצִפּוֹרֵי הִיא בְּעִצָּמוֹ שֶׁל כֹּהֵן: **מָלַק חֻלִּין בְּפָנִים.** דְּלֹא שַׁיְּךְ מְלִיקָה בְּחֻלִּין אֶלָּא בְּקָדָשִׁים בְּפָנִים, וְהַמּוֹלֵק חֻלִּין בְּכָל מָקוֹם אוֹ קָדָשִׁים בַּחוּץ הֲוֵי כְּאִלּוּ נוֹחַר אוֹ מֵעִקֵּר, וְאֵין אוֹתָהּ מְלִיקָה מוֹצִיאָה מִידֵי נְבֵלָה: **תּוֹרִין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּן.** תּוֹרִים, גְּדוֹלִים כְּשֵׁרִים, קְטַנִּים פְּסוּלִים. בְּנֵי יוֹנָה, קְטַנִּים כְּשֵׁרִים, גְּדוֹלִים פְּסוּלִים: **וְשֶׁיָּבֵשׁ גַּפָּהּ.** דִּמְחַסַּר אֲבָר פָּסוּל אַף בְּעוֹפוֹת, דְּהָא דְּקָמָּא לָן (קידושין כד:) אֵין תַּמּוּת וְזָכְרוּת בְּעוֹפוֹת, הָנֵי מִלֵּי בְּגוֹן דְּיָבֵשׁ גַּפָּהּ וְנִתְקַמֵּל, אֲבָל מְחַסַּר נַמֵּי, שְׁנֵיהֶם מַתִּירִים לְהַדְיוֹט: **בְּאִתָּנֵן וּמְחִיר.** כָּל דָּקִין שֶׁבְּעֵינַיִן שֶׁאֵין מוֹתָן נִכָּר, אֲבָל מְחַסַּר אֵבֶר ׳הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפַחְתֶּךָ׳ (מלאכי א ח): **מִמַּאֲ בְּבֵית הַבְּלִיעָה.** דִּלְא מְהָנֵי מְלִיקָה דִּידְהוּ לְמִידֵי, שֶׁאִפְלּוּ עָלוּ יֵרְדוּ: **כָּל שֶׁאֵין פְּסוּלָן בַּקֹּדֶשׁ.** שֶׁנִּפְסְלוּ קֹדֶם שֶׁבָּאוּ לָעֲזָרָה, וְכָל שֶׁאֵין פְּסוּלָן בַּקֹּדֶשׁ אֶמְרִינַן לְקַמָּן בְּפֶרֶק הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ (פ״ט מ״ב) דְּאִם עָלָה יֵרֵד, אֲבָל אוֹתָן שֶׁפְּסוּלָן בְּקֹדֶשׁ כְּגוֹן הַקָּדָשִׁים הָרְאוּיִין אֶלָּא שֶׁנִּפְסְלוּ בַּעֲבוֹדוֹתֵיהֶן, אֵין מְטַמְּאִין, דְּהָא אַהֲנֵי לְהוּ מְלִיקָה דְּאִם לֹא יֵרְדוּ: **כָּל הַפְּסוּלִים.** כְּגוֹן זָר וְאוֹנֵן וְטָבוּל יוֹם וּמְחֻסַּר כִּפּוּרִים וְכָל אוֹתָן הַשְּׁנוּיִין בְּרֵישׁ פֶּרֶק ב׳: **וְאֵינָן מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַבְּלִיעָה.** שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְלִיקָתָן מַתֶּרֶת קָדָשִׁים בַּאֲכִילָה, מִכָּל מָקוֹם מוֹצִיאָתָן מִידֵי נְבֵלָה: (ו) **אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה.** דִּמְלִיקָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ מִידֵי נְבֵלָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְטַמְּאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה.** דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּלֹא שְׁחִיטָה בְּעוֹף שֵׁל חֻלִּין וְלֹא מְלִיקָה בְּקָדָשִׁים (לא) מְהַנֵּי בְּטָרְפָה בָּעוֹף לְהוֹצִיאָהּ מִידֵי נְבֵלָה: **אֵינוֹ דִין שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָה וְכוּ׳.** וְכֵיוָן דְּיִלְפַת שְׁחִיטָה מְטַהֶרֶת אֶת הַטְּרֵפָה בָּעוֹף בְּחֻלִּין מִסֶּפֶל קָדָשִׁים וְחֻמָּר, יָלְפִינַן מְלִיקַת קָדָשִׁים מִנָּהּ בְּבִנְיַן אָב, מָה מָצִינוּ בִּשְׁחִיטָה וְכוּ׳ אַף מְלִיקָה הַמְכֻשֶּׁר

רבינו עובדיה

וְיֵצְאוּ הֵן לְחֻלִּין, אֶלָּא נֶאֱכָלִים בְּמוּמָן, הַבְּכוֹר לְכֹהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לַבְּעָלִים: **בָּלַע יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ.** שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם. וְיֹאמַר כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא הַזָּבַח יִתְחַלֵּל עַל הַמַּעוֹת הַלָּלוּ, וּמֻתָּרִים לְאָכְלָן, וּבִלְבַד שֶׁיֵּאָכְלוּ בְּתוֹרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, שֶׁלֹּא יִמְכְּרֶם בָּאטְלִיז וְלֹא יִשְׁקְלֶם בַּלִּיטְרָא (בכורות פ״ח מ״א), וּמִדְּמֵי הַזָּבַח יַקְרִיב מִינוֹ שֶׁל זָבַח: **הַכֹּל יְכוֹלִים לְהִתְעָרֵב.** כְּלוֹמַר אִם נִתְעָרְבוּ יֵשׁ סָפֵק בְּתַעֲרֻבְתָּן, חוּץ מִן הַחַטָּאת עִם הָאָשָׁם, שֶׁהַחַטָּאת אֵינָהּ לְעוֹלָם אַיִל, וְאָשָׁם אֵינוֹ אֶלָּא אַיִל, וְאִי אֶשֶׁם מִצֹּאן וַאֲשֶׁם נָזִיר הוּא שֶׁהֵן בָּאִים בְּכָשִׂים, מִכָּל מָקוֹם הֵן זְכָרִים, וְהַחַטָּאת אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא נְקֵבָה. אֲבָל חַטָּאת וְעוֹלָה מִתְעָרְבִים, כְּגוֹן שְׁעִיר נָשִׂיא בִּשְׁעִיר עוֹלַת נְדָבָה, וְכָל שֶׁכֵּן חַטָּאת וּשְׁלָמִים, שֶׁהַכֹּל קָרֵב שְׁלָמִים בֵּין זְכָרִים בֵּין נְקֵבוֹת, וְכֵן אַיִל שֶׁל עוֹלַת נְדָבָה בְּאֶשֶׁם: (ג) **אֶשֶׁם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּשַׁלְמֵי בָּצֹאן.** שֶׁמִּתֵּן דָּמוֹ שֶׁל אֶשֶׁם וּשְׁלָמִים שָׁוֶה: **שְׁנֵיהֶם יִשָּׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן.** דִּשְׁלָמִים שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם, וְיכוֹלִים נַמֵּי לִשָּׁחֵט בַּצָּפוֹן בְּמָקוֹם שֶׁשּׁוֹחֲטִים הָאָשָׁם: **בָּחֻמּוּר שֶׁבָּהֶן.** לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לִזְכְרֵי כְּהֻנָּה לְיוֹם וְלַיְלָה, וְלֹא כִּשְׁלָמִים הַקַּלִּים שֶׁנֶּאֱכָלִים בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד (לעיל פ״ה מ״ז). וּבַעַל הַשְּׁלָמִים יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ, דְּהָא שְׁלָמִים לִשְׁמָן הֵן קְרֵבִין, שֶׁמַּקְרִיב כָּל אֶחָד לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא: **אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים הַפְסוּל.** שֶׁמְּמַעֵט אֶת אֲכִילַת שְׁלָמִים בֵּין בְּאוֹכְלֵיהֶן בֵּין זְמַן אֲכִילָתָן, וּמְבִיאִין לִידֵי נוֹתָר, אֶלָּא יִרְעוּ וְיִסְתָּאֲבוּ וְיִמָּכְרוּ, כִּדְאָמְרִינַן (לעיל מ״ב) גַּבֵּי קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן וְכוּ׳. וְאֵין הֶלֶךְ בְ

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת זְבָחִים

מברטנורא

אֲפָשָׁר לוֹמַר מִקְרָא כְּמַשְׁמָעוֹ, שֶׁהֲרֵי שְׁחִיטַת קָדָשִׁים בָּעֲזָרָה הִיא וְלֹא עַל הַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא ״עָלָיו״ כְּלוֹמַר כָּל זְמַן שֶׁהוּא שָׁלֵם אוֹתָהּ זוֹבַח וְאֵין אֶתָּה זוֹבֵחַ כְּשֶׁהוּא פָּגוּם, וְכָל קָדָשִׁים הַנִּמְצָאִים בָּעֲזָרָה בְּשָׁעָה שֶׁהַמִּזְבֵּחַ פָּגוּם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בְּכַשָּׁרוּת, כֻּלָּם פְּסוּלִים, וַאֲפִלּוּ שְׁיָרֵי מִנְחוֹת אֵינָם נֶאֱכָלִים, דִּכְתִיב (ויקרא י יב) ״וְאִכְלוּהָ מַצּוֹת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ״, מִפֵּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ בְּזְמַן שֶׁהַמִּזְבֵּחַ שָׁלֵם וְלֹא בִּזְמַן שֶׁהוּא פָּגוּם:

פרק י (א) **כָּל הַתָּדִיר מְחַבְּרוֹ קוֹדֶם אֶת חֲבֵרוֹ.** דִּכְתִיב (במדבר כח כג) ״מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד״, מִכְּדֵי כְּתִיב ״מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר״, הֶעָשׂוּיָה כְּבָר מִשָּׁמַע, מִנַּיִן שֶׁמְּעִינַן דְּתָמִידִין קוֹדְמִין לְמוּסָפִין, ״אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד״ לְפִי לִי, פְּשִׁיטָא דְּעוֹלַת הַבֹּקֶר עוֹלַת הַתָּמִיד הִיא, אֶלָּא תֵּלָה לְךָ טַעַם הַקְּדָמָתָהּ בַּתְּדִירוּת כְּדֵי שֶׁתִּלְמֹד לִשְׁאָר תְּדִירִין שֶׁיְּקַדְּמוּ, דִּמְשׁוּם הִיא גּוּפָהּ לֹא הָוֶה צָרִיךְ לְפָרוּשֵׁי: (ב) **דָּם חַטָּאת קוֹדֶם לְדַם עוֹלָה.** אִם שְׁנֵיהֶם שְׁחוּטִין וְעוֹמְדִין לִזְרֹק: **שֶׁהוּא מְרַצֶּה.** מְכַפֵּר עַל חֲיָבֵי כְּרֵתוֹת, שֶׁצְּרִיכִים רְצוּי גָּדוֹל: **אֲבָרִי עוֹלָה קוֹדְמִין.** בְּהַקְטָרָתָן לְאֻמּוּרֵי חַטָּאת, אִם נִזְרְקוּ דְּמֵי שְׁנֵיהֶם: **מִפְּנֵי שֶׁהֵן בָּלִיל.** וְצַד רִבּוּי הוּא זֶה לְמִזְבֵּחַ: **עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת.** וְאִשָּׁם שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע וְלֹא עַל הַקְּרָנוֹת: **וְעַל הַיְסוֹד.** שַׁפִּיכַת שִׁירַיִם, וּבְאָשָׁם לֹא מָצִינוּ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ: **מַתַּן אַרְבַּע.** שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּבְכוֹר אֵינוֹ [טָעוּן] אֶלָּא מַתָּנָה אַחַת וְאֵינוֹ טָעוּן סְמִיכָה וּנְסָכִים וְלֹא תְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק:

(ג) **וְנֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים.** וְהַמַּעֲשֶׂה אֵין לַכֹּהֲנִים חֵלֶק בּוֹ אֶלָּא כְּלוֹ נֶאֱכָל לִבְעָלִים: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִין זֶבַח.** זִבְיחַת סַפְיָן, וְעוֹף בִּמְלִיקָה, וּזְבָחִים חֻשְּׁבִי: **[וְיֵשׁ בּוֹ קָדֶשֵׁי קָדָשִׁים].** וְאַף עַל גַּב דְּקָרְבַּן עוֹף קַלּוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אוֹ חַטָּאת אוֹ עוֹלָה, [וְזִבְחִים] יֵשׁ לָהֶן לְחֻלִּין גְּבוֹהִ שְׁנֵי דְּבָרִים, דְּמוֹ [וַאֲמִירִין], מַה שֶּׁאֵין כֵּן לַחַטָּאת הָעוֹף שֶׁאֵין לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא דָּמָהּ, וְכֵיוָן דְּקָרְמָה לַחַטָּאת הָעוֹף כָּל שֶׁכֵּן לְעוֹלַת הָעוֹף, דְּהָא חַטָּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף בִּדְמָפְרֵשׁ וְאָזֵיל (מ״ד): (ד) **שְׁלֹשׁ מִינֵי דָמִים.** וּמִינֵי דָמִים כְּפָרָתָן מְרֻבָּה: **חַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף.** דִּכְתִיב (ויקרא ה ח) ״וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רֹאשׁוֹנָה״, בְּנָה בִּנְיָן אָב לְכָל הַחַטָּאוֹת שֶׁקּוֹדְמוֹת לְעוֹלוֹת בֵּין בַּבְּהֵמָה בֵּין בָּעוֹף: **וְכֵן לְהַקְדִּישָׁהּ.** כְּשֶׁהוּא מַפְרִישׁ קֹנֶ, דְּהַיְנוּ שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, קוֹדֶא שֵׁם לַחַטָּאת תְּחִלָּה: (ה) **קוֹדְמוֹת לָאֲשָׁמוֹת.** אִם הָיָה מְחֻיָּב חַטָּאת וְאָשָׁם הֶבְיאָן, חַטָּאת קוֹדֶמֶת, כְּדִתְנַן (מ״ב) שֶׁהָמָּה נִתָּן עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת וְעַל הַיְסוֹד: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּא לְהַכְשִׁיר.** אֶת הַמִּצְרָע לְקָדָשִׁים וּלְבִיאַת מִקְדָּשׁ, הֶלְכָךְ חֲשִׁיבוּתֵיהּ הוּא לְגַבֵּיהּ, שֶׁהַטָּהֳרָה תְּלוּיָה בּוֹ: **וּבָאִים בְּכֶבֶשׂ שְׁקָלִים.** דִּכְתִיב (ויקרא ה טו) ״בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים, בְּאֶשֶׁם מְעִילוֹת, וְאֶתְי אֶשֶׁם תְּלוּי וַאֲשֶׁם גְּזֵלוֹת בִּגְזֵרָה שָׁוָה ״בְּעֶרְכְּךָ״ (שם) ״בְּעֶרְכְּךָ״ (שם פסוקים יח, כה), וַאֲשֶׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה גָּמַר בְּ״אַיִל״ (שם יט כב) ״אַיִל״ (שם ה טו): **חוץ מֵאֶשֶׁם נָזִיר וַאֲשֶׁם מְצוֹרָע.** דִּכְתִיב בְּהוּ (במדבר ו יד, ויקרא יד י) ״כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ״, וּמִדְּאִיל בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָה לְאוֹ בִּשְׁתֵּי סְלָעִים הוּא: (ו) **כָּךְ הֵם קוֹדְמִים לַאֲכִילָה.** אַפִּלּוּ דִּבְנֵי אֲכִילָה קָאֵי, כְּגוֹן חַטַּאת לְאָשָׁם, וְאָשָׁם לְתוֹדָה, וְתוֹדָה לִשְׁלָמִים: **שְׁלָמִים.** שֶׁל קָרְבַּן אָמֶשׁ: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים זוֹ.** **וְהַלְּבָה כַּחֲכָמִים.** וְתָדִיר וּמְקַדֵּשׁ, כְּגוֹן דַּם עוֹלַת תָּמִיד וְדַם חַטַּאת עוֹמְדִין, זֶה תָּדִיר זֶה מְקַדֵּשׁ מִמְּנוּ, דְּהָא אֲמָרַן (לעיל מ״ב) דַּם חַטַּאת קוֹדֵם לְדַם עוֹלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַצֶּה, הָא מִלְּתָא מִבְּעִיָא בְּגֻמָּרָא (צ:) וְלָא אִפְשִׁיטָא, וְנִרְאֶה דְּתָמִיד קוֹדֵם: (ז) **וּבְכוֹרוֹת.** בְּכָל הַנֶּאֱכָלִים: **רְשָׁאִים הַכֹּהֲנִים לְשַׁנּוֹת בַּאֲכִילָתָן.** כְּגוֹן לְאָכְלָן צְלוּיִין מִבְּשָׁלִין וּשְׁלוּקִין. דִּבְמַתְנוֹת כְּהֻנָּה כְּתִיב (במדבר יח ח) ״לְךָ נְתַתִּים לְמִשְׁחָה, לִגְדֻלָּה, לְדֶרֶךְ שֶׁהַמְּלָכִים אוֹכְלִים צְלִי שָׁלוּק וּמְבֻשָּׁל וּכְמִטְעַמִּים וּתְבֻלִּין: **שֶׁלֹּא יָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה לִידֵי פְּסוּל.** לְפִי שֶׁהַתְּבָלִין שֶׁבְּלִּעוּ טַעַם הַקָּדָשִׁים אִם יָבוֹאוּ לִידֵי נוֹתָר הֵרֵי הֵן בְּאֲהָרָה מְשׁוּם טַעַם הַקָּדָשִׁים שֶׁבְּלוּעִ בָּהֶן: (ח) **שֶׁהוּא מְתַהֵּךְ.** לַאֲכִילַת כֹּהֲנִים: **מוֹתַר רְקִיקֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל.** מִנְחַת מַאֲפֶה שֶׁבָּאֲה חַלּוֹת וּרְקִיקִין, חַלּוֹת בּוֹלְלָן וּרְקִיקִין מוֹשְׁחָן, וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמַסֶּכֶת מְנָחוֹת (עה.) מוֹשְׁחָן בְּמִין כְּי, וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים: **מוֹתַר רְקִיקֵי מִנְחַת כֹּהֲנִים.** דִּמְנַחַת כֹּהֲנִים בְּלִיל, הַשֶּׁמֶן שֶׁצָּף עַל גַּבֵּהּ וְנוֹתָר שֶׁאֵינוֹ נִבְלָע בָּהּ שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בִּכְפֵי עַצְמוֹ: **וּמוֹתַר מִנְחַת כֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ.** לְפִי שֶׁמִּנְחָה מְרֻבָּה, שְׁלִשָּׁה לִגִּין לְעִשָּׂרוֹן, וּמִתּוֹךְ שֶׁהִיא אֲפוּיָה תְּחִלָּה אֵין שֶׁמֶן נִבְלָע בְּכִפְתִיתֶיהָ וְצָרִיךְ לְהַקְטִיר הַמּוֹתָר בִּכְפֵי עַצְמוֹ: **שֶׁאֵין מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן.** לְפִיכָךְ לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁיְּהֵא הַשֶּׁמֶן [הַמִּתְחַלֵּק אוֹ] הַנִּקְטָר נִדָּבָה: **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן.** בִּכְפֵי עַצְמוֹ, וְאֵין פָּחוֹת מִלּוֹג, וְנִשְׁרָף בִּכְפֵי עַצְמוֹ. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן.** וְכֵן הֲלָכָה שֶׁמִּתְנַדְּבִים יַיִן **בִּכְפֵי עַצְמוֹ**, אֵין [מִתְנַדְּבִים] פָּחוֹת מִשְּׁלִשָּׁה לַגִּין, וְזוֹרְקִין אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים וְנִשְׁרָף שָׁם, וְאַף עַל גַּב דְּהוּא מְכֻבָּה אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה וְרִחֲמָנָא אָמַר (ויקרא ו ה) ״לֹא תִכְבֶּה״, הוֹאִיל וְאֵינוֹ מִתְפַּזֵּז לְכַבּוֹת שָׁרֵי, דִּכְרַבִּי שִׁמְעוֹן קַיְמָא לָן דְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן מֻתָּר, וְלֹא הָוֵי פְּסִיק רֵישֵׁיהּ, דְּאָפְשָׁר שֶׁתִּהְיֶה הָאֵשׁ גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה וְתִנָּצֵחַ אֶת הַיַּיִן וְלֹא יְכַבֶּנָּה:

פרק יא (א) **דַּם חַטָּאת. טָעוּן כְּבוּשׁ.** כְּדִכְתִיב (ויקרא ו כ) ״אֲשֶׁר יְזֶה מִדָּמָהּ [וְגוֹ׳] תְּכֻבַּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ״: **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק יט) **״בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל״.** וּבְהַהוּא עִנְיָנָא כְּתִיב: **וְאֶחָד הַפָּנִימִית.** שֶׁדָּמָן טָעוּן הַזָּיָה בִּפְנִים, שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלוֹת: **שֶׁנֶּאֱמַר** (שם פסוק יח) **״תּוֹרַת הַחַטָּאת״.** בְּרִישָׁא דְּהַהוּא עִנְיָנָא כְּתִיב: **תּוֹרָה אַחַת לְכָל הַחַטָּאוֹת״.** וְדִדְקָא חַטַּאת בְּהֵמָה, אֲבָל דַּם חַטַּאת הָעוֹף אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּס, דִּכְתִיב (שם) ״תִּשָּׁחֵט חַטַּאת״ כְּתִיב, פָּרָט לְחַטַּאת הָעוֹף שֶׁאֵינָהּ נִשְׁחֶטֶת: (ב) **אֵין דָּמָהּ טָעוּן כְּבוּס.** דִּכְתִיב (ויקרא ו כ) ״אֲשֶׁר יְזֶה מִדָּמָהּ״, מִדָּם כְּשֵׁרָה וְלֹא מִדַּם פְּסוּלָה: **שְׁעַת הַכֹּשֶׁר.** לְזָרִיקָה: **שֶׁנֶּאֱנָה.** שֶׁלֵּן דָּמָהּ: **וְשֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִין.** גֶּרְסִינַן, וְלֹא גֶּרְסִינַן לִשְׁנֵי דְּקוּ, אֲפִלּוּ חַטַּאת כְּשֵׁרָה שֶׁנִּזְּתָּה דָּמָהּ עַל גַּבֵּי הַבֶּגֶד לְאַחַר זְרִיקַת הַדָּם אֵינוֹ טָעוּן כִּבּוּס, מִבְּפָנִים, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא יָהֵא מִחַסֵּר מִלְאָכָה. וְיִסְתָּמָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן הֲלָכָה: **וְרָאוּי לְכַבְּסוֹ.** לְמַעוּטֵי כְּלִי עֵץ, דְּאַף עַל גַּב דְּמִקַּבֵּל טֻמְאָה הוּא אֵינוֹ רָאוּי לְכִבּוּס, דִּבְר [גְּרִידָה] הוּא וְלָא בַּר כִּבּוּס:

(ד) **בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.** בָּעֲזָרָה: **וְשִׁבְירַת כְּלֵי חֶרֶס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.** דִּבְתַר דִּכְתִיב (ויקרא ו כ) ״תִּכְבֵּס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ״, כְּתִיב ״וּכְלִי חֶרֶס אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר, אִתְּקַשׁ שְׁבִירַת כְּלִי חֶרֶס לִכְבּוּס, מַה כִּבּוּס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, אַף שְׁבִירַת כְּלִי חֶרֶס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **זֶה חִמֵּר.** אַכִּבּוּס קָאֵי: (ה) **בֶּגֶד.** שֶׁנִּפְּזָ עָלָיו דַּם חַטַּאת וְיָצָא חוּץ לַקְּלָעִים: **נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים.** לְאַחַר שֶׁיָּצָא, וְאִי אִפְשָׁר לְהַכְנִיס טֻמְאָה לָעֲזָרָה: **קוֹרְעוֹ.** בִּרְבּוּי, וְטָהוֹר מִטֻּמְאָה: **וְנִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.** וְאַף עַל גַּב דְּכָבֵד שֶׁנִּטְמָא וּקְרָעוֹ בִּרְבּוּי הוּא בְּטֻמְאָתוֹ מִדְּרַבָּנָן עַד שֶׁלֹּא יִשְׁאֵר בְּחִבּוּרוֹ כְּדֵי רֹחַב סוּדָר, הָכָא שָׁרֵי לְהַכְנִיסוֹ לָעֲזָרָה כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת כִּבּוּס, כֵּיוָן דְּמִדְּאוֹרַיְתָא כְּשֶׁנִּקְרַע רַבּוֹ טָהוֹר: **נוֹקְבוֹ.** לְסַהֲרוֹ מִשֶּׁמָּאתוֹ, וְדַוְקָא נָקַב כְּשִׁעוּר שֶׁרֹשׁ קָטָן, דְּבָזֶה טָהֵר מִשֶּׁמָּאתוֹ וַעֲדַיִן כְּלִי הוּא וּמְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת שְׁבִירָה בְּמִקְדָּשׁ, אֲבָל אִם נָקַב נָקָב גָּדוֹל דְּיָצָא מִתּוֹרַת כְּלִי, שׁוּב אֵינוֹ נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ, דִּרְחֲמָנָא אָמַר (ויקרא ו כא) ״וּכְלִי חֶרֶס אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר״, בְּשִׁעַת שְׁבִירָה יִהְיֶה כְּלִי, וְהַאי בְּשִׁעַת שְׁבִירָה לָא הֲוֵי כְּלִי: (ו) **פּוֹחֲתוֹ.** דִּכְלִי מַתְּכוֹת אֵינוֹ טָהוֹר מִשֶּׁמָּאתוֹ בְּנֶקֶב כָּל שֶׁהוּא אֶלָּא בְּנֶקֶב גָּדוֹל, וּמִיהוּ אַחַר שֶׁפְּחָתוֹ מִקְּרֵי עָלָיו בְּקַרְנָס וּמְחַבְּרוֹ כְּדֵי שֶׁיְּחַזֹּר שֵׁם כְּלִי עָלָיו, דִּבְשִׁעַת מְרִיקָה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כְּלִי: (ז) **וְאֶחָד שְׁעָרָה לְתוֹכוֹ רוֹתֵחַ.** מִדִּכְתִיב (ויקרא ו כא) ״וּכְלִי חֶרֶס אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר״, דְּסָמַךְ ״שָׁשָׁבֵר״ אַצֵּל ״בּוֹ״, וְלֹא כְּתִיב ״וְאִם בִּכְלִי חֶרֶס תְּבֻשַּׁל יִשָּׁבֵר״, לְמִדְרַשׁ אִם נִבְלַע בּוֹ מִכָּל מָקוֹם, יִשָּׁבֵר: **קָדָשִׁים קַלִּים אֵינָן טְעוּנִים מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה.** מִדָּה רַבִּי שִׁמְעוֹן דִּכְתִיב הִגְעָלָה בְּרוֹתְחִין, שֶׁהֲרֵי הַשֵּׁם הַבָּאוּי נַעֲשָׂה נוֹתָר וּפוֹלְטוֹ לְאַחַר זְמַן בֶּהֱתֵר אִם לֹא יָגְעִילֶנּוּ, וּמִתּוֹרַת מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה הוּא דְּמִמַּעֲט רַבִּי שִׁמְעוֹן לְקָדָשִׁים קַלִּים, דִּמְרִיקָה וּשְׁטִיפָה דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים צְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּמִים וְלֹא בְּיַיִן וְלֹא בְּמֻזָּג, וְאִם בִּשֵּׁל בְּמִקְצַת כְּלִי טָעוּן מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה כָּל הַכְּלִי, וּצְרִיכִים מְרִיקָה בְּחַמִּין וּשְׁטִיפָה בְּצוֹנֶן, וְאִלּוּ קָדָשִׁים קַלִּים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן מִגְעִילָן אֲפִלּוּ בְּיַיִן וַאֲפִלּוּ בְּמֻזָּג רוֹתְחִים, דְּלֹא קַפְדִּינַן אֶלָּא לְהַגְעִיל אִסּוּרֵי הִנָּבְלָע בּוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לְהַגְעִיל אֶלָּא מָקוֹם הַבָּשׁוּל בִּלְבַד, וְאַחַר הַהַגְעָלָה אֵין צָרִיךְ שְׁטִיפָה בְּצוֹנֶן, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְקַן לְהִיוֹת כְּלִי אֵין טָעוּן מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְקַשָּׁה [קְצוּעָן]: **אַף מְשַׁהֲפְשֵׁט.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְקַן לְהִיוֹת כְּלִי אֵין טָעוּן מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. וְכֵן [קְצוּעָן]: **אֶלָּא מְקוֹם הַדָּם.** וְלֹא כָּל הַבֶּגֶד: **וְרָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה.** וְאַף עַל פִּי שְׁמְחַסֵּר מֵהֲשָׁבָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא מְחַסֵּר מִלְאָכָה. וְיִסְתָּמָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן הֲלָכָה: **וְרָאוּי לְכַבּוּס.** לְמַעוּטֵי כְּלִי עֵץ, דְּאַף עַל גַּב דִּמְקַבֵּל טֻמְאָה הוּא אֵינוֹ רָאוּי לְכִבּוּס, דִּבְר [גְּרִידָה] הוּא וְלָא בַּר כִּבּוּס:

(ד) **בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.** בָּעֲזָרָה: **וְשִׁבְירַת כְּלֵי חֶרֶס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.** דִּבְתַר דִּכְתִיב (ויקרא ו כ) ״תִּכְבֵּס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ״, כְּתִיב ״וּכְלִי חֶרֶס אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר, אִתְּקַשׁ שְׁבִירַת כְּלִי חֶרֶס לִכְבּוּס, מַה כִּבּוּס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, אַף שְׁבִירַת כְּלִי חֶרֶס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ: **זֶה חִמֵּר.** אַכִּבּוּס קָאֵי: (ה) **בֶּגֶד.** שֶׁנִּפְּזָ עָלָיו דַּם חַטַּאת וְיָצָא חוּץ לַקְּלָעִים: **נִטְמָא חוּץ לַקְּלָעִים.** לְאַחַר שֶׁיָּצָא, וְאִי אִפְשָׁר לְהַכְנִיס טֻמְאָה לָעֲזָרָה: **קוֹרְעוֹ.** בִּרְבּוּי, וְטָהוֹר מִטֻּמְאָה: **וְנִכְנָס וּמְכַבְּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.** וְאַף עַל גַּב דְּכָבֵד שֶׁנִּטְמָא וּקְרָעוֹ בִּרְבּוּי הוּא בְּטֻמְאָתוֹ מִדְּרַבָּנָן עַד שֶׁלֹּא יִשְׁאֵר בְּחִבּוּרוֹ כְּדֵי רֹחַב סוּדָר, הָכָא שָׁרֵי לְהַכְנִיסוֹ לָעֲזָרָה כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת כִּבּוּס, כֵּיוָן דְּמִדְּאוֹרַיְתָא כְּשֶׁנִּקְרַע רַבּוֹ טָהוֹר: **נוֹקְבוֹ.** לְסַהֲרוֹ מִשֶּׁמָּאתוֹ, וְדַוְקָא נָקַב כְּשִׁעוּר שֶׁרֹשׁ קָטָן, דְּבָזֶה טָהֵר מִשֶּׁמָּאתוֹ וַעֲדַיִן כְּלִי הוּא וּמְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת שְׁבִירָה בְּמִקְדָּשׁ, אֲבָל אִם נָקַב נָקָב גָּדוֹל דְּיָצָא מִתּוֹרַת כְּלִי, שׁוּב אֵינוֹ נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ, דִּרְחֲמָנָא אָמַר (ויקרא ו כא) ״וּכְלִי חֶרֶס אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר, בְּשִׁעַת שְׁבִירָה יִהְיֶה כְּלִי, וְהַאי בְּשִׁעַת שְׁבִירָה לָא הֲוֵי כְּלִי: (ו) **פּוֹחֲתוֹ.** דִּכְלִי מַתְּכוֹת אֵינוֹ טָהוֹר מִשֶּׁמָּאתוֹ בְּנֶקֶב כָּל שֶׁהוּא אֶלָּא בְּנֶקֶב גָּדוֹל, וּמִיהוּ אַחַר שֶׁפְּחָתוֹ מִקְּרֵי עָלָיו בְּקַרְנָס וּמְחַבְּרוֹ כְּדֵי שֶׁיְּחַזֹּר שֵׁם כְּלִי עָלָיו, דִּבְשִׁעַת מְרִיקָה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כְּלִי: (ז) **וְאֶחָד שְׁעָרָה לְתוֹכוֹ רוֹתֵחַ.** מִדִּכְתִיב (ויקרא ו כא) ״וּכְלִי חֶרֶס אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר״, דְּסָמַךְ ״שָׁשָּׁבֵר״ אַצֵּל ״בּוֹ״, וְלֹא כְּתִיב ״וְאִם בִּכְלִי חֶרֶס תְּבֻשַּׁל יִשָּׁבֵר״, לְמִדְרַשׁ אִם נִבְלַע בּוֹ בְּיוֹם מִיָּד. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** גראדי״א בְּלַעַ״ז, וְהֵיא עֲשׂוּיָה כְּעֵין שְׂקָכָה וְצוֹלִין עָלָיו צְלִי: **מְגִעִילָן. בְּחַמִּין:** (ח) **הֲרֵי הַכֵּלִים נֶאֱכָלִין כַּחֲמוּרִים וְאֵינָן טְעוּנִין מְרִיקָה.** מַתְנִיתִין חֲסוּרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, אִם יֵשׁ בָּהֶן בְּנוֹתַן טַעַם הֲרֵי קַלִּים נֶאֱכָלִים כַּחֲמוּרִים לְפָנִים מִן הַקְּלָעִים לְיוֹם וָלַיְלָה, וּטְעוּנִים מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה וּפוֹלְטִים בְּמִגָּע, אֵין בָּהֶן בְּנוֹתַן טַעַם אֵין הַקַּלִּים נֶאֱכָלִים כַּחֲמוּרִים, וְאֵין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה, וְאֵין פּוֹלְטִים בְּמִגָּע. וּמִתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא דְּאָמַר (לעיל מ״ז) קָדָשִׁים קַלִּים אֵין טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה, הִלְכָךְ כְּשֶׁלֹּא נָתְנוּ טַעַם קָדָשִׁים קָדָשִׁים בְּקָדָשִׁים

קַלִּים אֵין טְעוּנִים מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה: **רָקִיק.** פְּסוּל, שֶׁנֶּאֱנָה בְּרָקִיק כָּשֵׁר, וְכֵן הָעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ: **וּמְחֻפָּר בְּפִזּוּרִים.** כְּגוֹן זָב וּמְצוֹרָע וְיוֹלֶדֶת, שֶׁטָּבְלוּ וְהֶעֱרִיב שִׁמְשָׁן וְלֹא הֶבִיאוּ כַּפָּרָתָן: **אֵינָן חוֹלְקִים בְּקָדָשִׁים.** הוֹאִיל וְאֵין רְאוּיִין לַאֲכִילָה אֵין חוֹלְקִים לָאֵכֹל לְעֶרֶב כְּשֶׁיִּטָּהֲרוּ, דִּכְתִיב (ויקרא ו יט) ״הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה״, כֹּהֵן הָרָאוּי לְחַטּוּי חוֹלֵק, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְחַטּוּי אֵינוֹ חוֹלֵק. וְאִי אָפְשָׁר לוֹמַר כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְחַטּוּי בִּשְׁעַת הַקָּרְבָּה אֵינוֹ אוֹכֵל, דְּהָא אִיכָּא קָטָן דְּאֵינוֹ רָאוּי לְחַטּוּי וְאוֹכֵל, אֶלָּא עַל כָּרְחֲךָ ״יֹאכְלֶנָּה״ דְּאָמַר קְרָא, יֵחֵלֵק בָּהּ כְּדֵי לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה קָאָמַר, וּמִדְּאִפְקֵיהּ קְרָא לְחֶלְקָהּ בְּלִשּׁוֹן אֲכִילָה, שְׁמַע מִנָּהּ דִּכֹהֵן הָרָאוּי לַאֲכִילָה חוֹלֵק, שֶׁאֵין רָאוּי לַאֲכִילָה אֵינוֹ חוֹלֵק. הִלְכָךְ בַּעֲלֵי מוּמִין חוֹלְקִין, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאוּיִין לְחַטּוּי, רְאוּיִין הֵן לַאֲכִילָה, כְּדִכְתִיב (שם כא כב) ״וּמִן הַקֳּדָשִׁים יֹאכַל״: **אוֹנֵן נוֹגֵעַ.** וְהוּא שֶׁטָּבַל וְלֹא הִסְיַח דַּעְתּוֹ מִן הַטְּבִילָה כָּל זְמַן שֶׁהוּא אוֹנֵן, שֶׁאִם הִסְיַח דַּעְתּוֹ וְנִגַּע, אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁטָּבַל פָּסַל: **וְכֹל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַעֲבוֹדָה אֵינוֹ חוֹלֵק בְּבָשָׂר.** חוּץ מִבַּעֲלֵי מוּמִין שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַעֲבוֹדָה חוֹלְקִים בַּבָּשָׂר, דִּרְבִינְהוּ קְרָא בְּהֶדְיָא, דִּכְתִיב (שם) ״לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים׳ וְגוֹ׳, וּכְתִיב (שם ו יא) ״כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכַלְנָהּ״, לְרִבּוּת בַּעֲלֵי מוּמִין לְמַחֲלֹקֶת, דְּאִי לַאֲכִילָה הָרֵי כְּבָר אָמוּר ״מִן הַקֳּדָשִׁים יֹאכַל״, וְהַטְּהוֹר בָּעֲלֵי מוּמִין לְמַחֲלֹקֶת הָרֵי כְּבָר פְּסוּל קֹדֶם זְרִיקָה בֵּין לְאַחַר זְרִיקָה, נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן הַגָּדוֹל שֶׁבָּעֲזָרָה, אֵרַע בָּהֶן פְּסוּל אַחַר יְצִיאָתָן מִן הָעֲזָרָה, נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן שֶׁבְּהַר הַבַּיִת, וְהוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: (ו) **הָיוּ סוֹבְלִין אוֹתָן.** אֶת הַנִּשְׂרָפִים כְּמִצְוָתָן, הָיוּ נוֹשְׂאִין אוֹתָן **בְּמוֹטוֹת** לְהוֹצִיאָן לְבֵית שְׂרֵפָתָן: **הָרֹאשׁוֹנִים.** בְּנֵי אָדָם הַנּוֹשְׂאִים בַּמּוֹט, אוֹתָן שֶׁבָּרֹאשׁ הָאֶחָד יוֹצְאִים רֹאשׁוֹנִים, וְהָאַחֲרוֹנִים שֶׁבָּרֹאשׁ הַשֵּׁנִי לֹא יָצְאוּ: **נִתַּךְ הַבָּשָׂר.** נִגְמְרָה שְׂרֵפָתָן, אַיִן הַמִּסְתַּיֵּעַ שׁוּב בָּהֶן מִטְּמֵא בְּגָדִים, אֲבָל מִקְּמֵי הָכִי כָּל הַמִּסְתַּיֵּעַ בִּשְׁעַת שְׂרֵפָה מְטַמֵּא בְּגָדִים, דִּכְתִיב (ויקרא טז כח) ״וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו״, לְרַבּוֹת הַבְּגָדִים שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בּוֹ בְּעוֹדוֹ מְחֻבָּר לַשָּׁמַא, וְנִטְמָא וְטָעוּן כִּבּוּס: **שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָן.** כְּגוֹן שֶׁנִּפְסְלוּ וְטָעוּנִין שְׂרֵפָה כְּשֶׁאֵר פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים: **בְּבֵית הַבְּרִירָה.**

קַלִּים אֵין טְעוּנִים מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה: **רָקִיק.** פְּסוּל, שֶׁנֶּאֱנָה בְּרָקִיק כָּשֵׁר, וְכֵן הָעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ: **וּמְחֻפָּר בְּפִזּוּרִים.** כְּגוֹן זָב ו

שֶׁעַת הַכֹּשֶׁר, תֹּאמַר לְשׁוֹחֵט בַּחוּץ וּמַעֲלָה בַּחוּץ שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: (ב) **הַמָּמֵא שֶׁאָכַל וְכוּ'.** מְשׁוּם דְּפְלִיגֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְרַבָּנָן בְּתַרְוַיְהוּ וְדָמוּ הֲנָךְ תְּרֵתֵי פְּלוּגְתָּא אַהֲדָדֵי, תְּנִינְהוּ גַּבֵּי הֲדָדֵי: **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר וְכוּ'.** כְּשְׁנִטְמָא הַגּוּף וְאַחַר כָּךְ נִטְמָא הַבָּשָׂר כְּגוֹן טָמֵא שֶׁהָלַךְ וְנִכְנַס לְאָהֳלוֹ בְּבָשָׂר טָהוֹר שֶׁהָיָה מֻנָּח בּוֹ מִתְּחִלָּה, חָל נַמִּי אַף עַל הַבָּשָׂר טָמֵא וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה אָסוּר וְעוֹמֵד, כְּדֵי שֶׁיִּתְחַיֵּב עָלָיו אַף מְשׁוּם טָמֵאת הַגּוּף, וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי לֵית לֵיהּ אִסּוּר בְּאִסּוּר כּוֹלֵל, וְאֵין אִסּוּר שֶׁל טָמֵאת הַגּוּף חָל עַל אִסּוּר שֶׁל טָמֵאת בָּשָׂר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: **וְטָהוֹר שֶׁאָכַל טָמֵא פָּגוּר.** מִן הַכָּרֵת, וְסוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים מְשׁוּם 'וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל' (ויקרא ז יט): **שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל טָמְאַת הַגּוּף.** כְּדִכְתִיב (שם פסוק ח) 'אִישׁ אִישׁ [וְגוֹ'] אֲשֶׁר יַעֲלֶה וְכוּ', שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִישׁ', אֶלָּא לְרַבּוֹת שְׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ בָּאֲבָר וְהֶעֱלוּהוּ שֶׁהֲרֵי חַיָּבִין: **הֶעֱלָה.** וְנוֹדַע לוֹ: **וְחָזַר וְהֶעֱלָה.** מֵאוֹתָהּ בְּהֵמָה עַצְמָהּ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: **עַד שֶׁיַּעֲלֶה רִאשׁוֹן הַמִּזְבֵּחַ.** דִּכְתִיב (בראשית ח כ) 'וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לה'', אֶלְמָא אֲפִלּוּ בְּמַת יְחִיד שֶׁהִיא בְּחוּץ אֵינָהּ הַעֲלָאָה בִּלְא מִזְבֵּחַ: **אֲפִלּוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע.** דִּכְתִיב (ויקרא יז ו) 'וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', וְלֹא מִזְבֵּחַ בְּמָמַת עַצְמוֹ, וְהָכְתִיב שָׁחַט בְּמָמַת עַצְמוֹ כְּתִיב. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **שֶׁהָיָה פְּסוּלָן בְּקֹדֶשׁ.** כְּגוֹן הַלָּן וְהִיוֹצֵא וְהַנִּשְׁחָט חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, הוֹאִיל וּבְפָנִים אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, מִתְקַבֵּל בִּפְנִים קָרִינַן בֵּיהּ וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ, דִּכְתִיב (ויקרא יז ט) 'לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה'', כָּל הַנַּעֲשֶׂה לַה' חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה לַה' אֵין חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ: (ה) **הַמְּעִילָה קָדָשִׁים בְּקַל וָחֹמֶר.** כְּגוֹן הַלָּן וְהִיוֹצֵא וְהַנִּשְׁחָט חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, הוֹאִיל וּבְפָנִים אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, מִתְקַבֵּל בִּפְנִים קָרִינַן בֵּיהּ וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ, דִּכְתִיב (ויקרא יז ט) 'לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה'', כָּל הַנַּעֲשֶׂה לַה' חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה לַה' אֵין חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ. **הַמְּעִילָה** כְּתִיב: **וּמַאמּוּרֵיהָ.** חֲצֵי זַיִת מִזֶּה וַחֲצֵי זַיִת מִזֶּה: **חַיָּב.** דִּכְלָה כְּלִיל: **הַלְּבוֹנָה.** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה: **וְהַקְּטֹרֶת.** שֶׁל כָּל יוֹם פָּרַשׁ שַׁחֲרִית וּפָרַשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם: **וּמִנְחַת כֹּהֲנִים.** שֶׁהִיא כְּלִיל וּרְאוּיָה לְהַעֲלָאָה בְּקֹמֶץ שֶׁל מִנְחַת יִשְׂרָאֵל. אֲבָל שְׁיָרֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ חַיָּב עַל הַעֲלָאָתָן בְּחוּץ: **מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ.** עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁהוּא מֵבִיא בְּכָל יוֹם: **פָּזִית.** דְּהַיְנוּ שְׁעוּר הַקְּטָרָה: **עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כָּלָּן.** דְּקָסָבַר כָּל הַמַּתִּירִין מִפְּקֵלֵי בְּחִפָּרוֹן, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא קָרְבוּ כֻּלָּן לֹא הָוְיָא הַקְּטָרָה לָצֵאת בְּעָלִים יְדֵי חוֹבָתָן. וּלְרַבָּנָן הָנֵי נַמֵּי הָוֵי הַקְטָרָתָן בִּכְזַיִת, הֵיכָא דְּכָלוּ קֹמֶץ וּלֹא חָסְרוּ קֹדֶם הַקְּטָרָה: **וְשִׁיּוּר מִנְחָה [וְכוּ'] חַיָּב.** שֶׁהֲרֵי בָּזָה נִגְמְרָה הַקְּטָרָה: **וְכָלָּן שֶׁחִסְרוּ כָּל שֶׁהֵן.** קֹדֶם הַקְּטָרָה עַל יְדֵי אִבּוּד אוֹ שְׂרֵפָה, נִפְסְלוּ בְּחִסָּרוֹנָן, דִּכְתִיב (ויקרא ב ג) 'וְהִנּוּתָרָת מִן הַמִּנְחָה', פָּרָט לְשֶׁחִסְּרָה הִיא אוֹ שֶׁחִסַּר קֹמְצָהּ קֹדֶם הַקְּטָרָה: (ה) **הַמְּקַרִיב קָדָשִׁים וְאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא נִקְמְצָה.** אֵינָהּ רְאוּיָה לִפְנִים, הִלְכָּךְ הַמַּקְרִיבָהּ בַּחוּץ פָּטוּר: **וְחָזַר וְקָמְצָהּ לְתוֹכָהּ וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ חַיָּב.** שֶׁכֵּיוָן כְּשֶׁנִּכְנְסָה לְאַכִּילַת הֶדְיוֹט כְּשֵׁרָה, כְּדִתְנַן בְּהַקּוֹמֵץ (מנחות פ״ג מ״ג) נִתְעָרֵב קֻמְצָהּ בִּשְׁיָרֶיהָ לֹא יַקְטִיר וְאִם הִקְטִיר כְּשֵׁרָה: (ו) **הַקֻּמְצִין וְהַלְּבוֹנָה.** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה, שְׁנֵיהֶם מַתִּירִים אֶת שְׁיָרֶיהָ לַאֲכִילָה, הִלְכָּךְ **רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר,** דְּבָעֵי הַקְטָרַת כָּל הַמַּתִּיר: **אֶחָד בְּפָנִים.** תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁנִי בַּחוּץ, חַיָּב: **שְׁנֵי בָזִיכֵי לְבוֹנָה.** מַתִּירִים לֶחֶם הַפָּנִים: **מִי הֶחָגָ.** שֶׁנִּתְמַלְּאוּ לְשֵׁם נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג הַסֻּכּוֹת, אִם נִסַּךְ אוֹתָן בְּחוּץ חַיָּב, דְּסָבַר נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג דְּאוֹרָיְתָא הִיא, הִלְכָּךְ מְחַיֵּב עֲלֵהּ בְּחוּץ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּכָלָּה מִתְנִיתִין, וְנִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג לָאו דְּאוֹרָיְתָא הִיא עַד שֶׁיְּכַוֵּן בּוֹ לְהָ'. דִּכְתִיב (שם פסוק ד) 'וְשָׁחַטוּ פָּטוּרִים. וְאֵין יָחֵשׁ לְאִישׁ הַהוּא, אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם: **וְהֶעֱלוּהוּ חַיָּבִין.** דִּכְתִיב (שם פסוק ח) 'אִישׁ אִישׁ [וְגוֹ'] אֲשֶׁר יַעֲלֶה וְכוּ', שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִישׁ', אֶלָּא לְרַבּוֹת שְׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ בָּאֲבָר וְהֶעֱלוּהוּ שֶׁהֲרֵי חַיָּבִין: **הֶעֱלָה.** וְנוֹדַע לוֹ: **וְחָזַר וְהֶעֱלָה.** מֵאוֹתָהּ בְּהֵמָה עַצְמָהּ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, דִּכְתִיב (בראשית ח כ) 'וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לה'', אֶלְמָא אֲפִלּוּ בְּמַת יְחִיד שֶׁהִיא בְּחוּץ אֵינָהּ הַעֲלָאָה בִּלְא מִזְבֵּחַ: **אֲפִלּוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע.** דִּכְתִיב (ויקרא יז ו) 'וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', וְלֹא מִזְבֵּחַ בְּמַת עַצְמוֹ, וְהָכְתִיב שָׁחַט בְּמַת עַצְמוֹ כְּתִיב. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **שֶׁהָיָה פְּסוּלָן בְּקֹדֶשׁ.** כְּגוֹן הַלָּן וְהִיוֹצֵא וְהַנִּשְׁחָט חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, הוֹאִיל וּבְפָנִים אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, מִתְקַבֵּל בִּפְנִים קָרִינַן בֵּיהּ וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ, דִּכְתִיב (ויקרא יז ט) 'לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה'', כָּל הַנַּעֲשֶׂה לַה' חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה לַה' אֵין חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ. **הַמְּעִילָה** כְּתִיב: **וּמַאמּוּרֵיהָ.** חֲצֵי זַיִת מִזֶּה וַחֲצֵי זַיִת מִזֶּה: **חַיָּב.** דִּכְלָה כְּלִיל: **הַלְּבוֹנָה.** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה: **וְהַקְּטֹרֶת.** שֶׁל כָּל יוֹם פָּרַשׁ שַׁחֲרִית וּפָרַשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם: **וּמִנְחַת כֹּהֲנִים.** שֶׁהִיא כְּלִיל וּרְאוּיָה לְהַעֲלָאָה בְּקֹמֶץ שֶׁל מִנְחַת יִשְׂרָאֵל. אֲבָל שְׁיָרֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ חַיָּב עַל הַעֲלָאָתָן בְּחוּץ: **מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ.** עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁהוּא מֵבִיא בְּכָל יוֹם: **פָּזִית.** דְּהַיְנוּ שְׁעוּר הַקְּטָרָה: **עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כָּלָּן.** דְּקָסָבַר כָּל הַמַּתִּירִין מִפְּקֵלֵי בְּחִפָּרוֹן, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא קָרְבוּ כֻּלָּן לֹא הָוְיָא הַקְּטָרָה לָצֵאת בְּעָלִים יְדֵי חוֹבָתָן. וּלְרַבָּנָן הָנֵי נַמֵּי הָוֵי הַקְטָרָתָן בִּכְזַיִת, הֵיכָא דְּכָלוּ קֹמֶץ וּלֹא חָסְרוּ קֹדֶם הַקְּטָרָה: **וְשִׁיּוּר מִנְחָה [וְכוּ'] חַיָּב.** שֶׁהֲרֵי בָּזָה נִגְמְרָה הַקְּטָרָה: **וְכָלָּן שֶׁחִסְרוּ כָּל שֶׁהֵן.** קֹדֶם הַקְּטָרָה עַל יְדֵי אִבּוּד אוֹ שְׂרֵפָה, נִפְסְלוּ בְּחִסָּרוֹנָן, דִּכְתִיב (ויקרא ב ג) 'וְהִנּוּתָרָת מִן הַמִּנְחָה', פָּרָט לְשֶׁחִסְּרָה הִיא אוֹ שֶׁחִסַּר קֹמְצָהּ קֹדֶם הַקְּטָרָה: (ה) **הַמְּקַרִיב קָדָשִׁים וְאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא נִקְמְצָה.** אֵינָהּ רְאוּיָה לִפְנִים, הִלְכָּךְ הַמַּקְרִיבָהּ בַּחוּץ פָּטוּר: **וְחָזַר וְקָמְצָהּ לְתוֹכָהּ וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ חַיָּב.** שֶׁכֵּיוָן כְּשֶׁנִּכְנְסָה לַאֲכִילַת הֶדְיוֹט כְּשֵׁרָה, כְּדִתְנַן בְּהַקּוֹמֵץ (מנחות פ״ג מ״ג) נִתְעָרֵב קֻמְצָהּ בִּשְׁיָרֶיהָ לֹא יַקְטִיר וְאִם הִקְטִיר כְּשֵׁרָה: (ו) **הַקֻּמְצִין וְהַלְּבוֹנָה.** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה, שְׁנֵיהֶם מַתִּירִים אֶת שְׁיָרֶיהָ לַאֲכִילָה, הִלְכָּךְ **רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר,** דְּבָעֵי הַקְטָרַת כָּל הַמַּתִּיר: **אֶחָד בְּפָנִים.** תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁנִי בַּחוּץ, חַיָּב: **שְׁנֵי בָזִיכֵי לְבוֹנָה.** מַתִּירִים לֶחֶם הַפָּנִים: **מִי הֶחָגָ.** שֶׁנִּתְמַלְּאוּ לְשֵׁם נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג הַסֻּכּוֹת, אִם נִסַּךְ אוֹתָן בְּחוּץ חַיָּב, דְּסָבַר נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג דְּאוֹרָיְתָא הִיא, הִלְכָּךְ מְחַיֵּב עֲלֵהּ בְּחוּץ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּכָלָּה מִתְנִיתִין, וְנִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג לָאו דְּאוֹרָיְתָא הִיא עַד שֶׁיְּכַוֵּן בּוֹ לְהָ'. דִּכְתִיב (שם פסוק ד) 'וְשָׁחַטוּ פָּטוּרִים. וְאֵין יָחֵשׁ לְאִישׁ הַהוּא, אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם: **וְהֶעֱלוּהוּ חַיָּבִין.** דִּכְתִיב (שם פסוק ח) 'אִישׁ אִישׁ [וְגוֹ'] אֲשֶׁר יַעֲלֶה וְכוּ', שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִישׁ', אֶלָּא לְרַבּוֹת שְׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ בָּאֲבָר וְהֶעֱלוּהוּ שֶׁהֲרֵי חַיָּבִין: **הֶעֱלָה.** וְנוֹדַע לוֹ: **וְחָזַר וְהֶעֱלָה.** מֵאוֹתָהּ בְּהֵמָה עַצְמָהּ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, דִּכְתִיב (בראשית ח כ) 'וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לה'', אֶלְמָא אֲפִלּוּ בְּמַת יְחִיד שֶׁהִיא בְּחוּץ אֵינָהּ הַעֲלָאָה בִּלְא מִזְבֵּחַ: **אֲפִלּוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע.** דִּכְתִיב (ויקרא יז ו) 'וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', וְלֹא מִזְבֵּחַ בְּמַת עַצְמוֹ, וְהָכְתִיב שָׁחַט בְּמַת עַצְמוֹ כְּתִיב. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **שֶׁהָיָה פְּסוּלָן בְּקֹדֶשׁ.** כְּגוֹן הַלָּן וְהִיוֹצֵא וְהַנִּשְׁחָט חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, הוֹאִיל וּבְפָנִים אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, מִתְקַבֵּל בִּפְנִים קָרִינַן בֵּיהּ וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ, דִּכְתִיב (ויקרא יז ט) 'לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה'', כָּל הַנַּעֲשֶׂה לַה' חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה לַה' אֵין חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ. **הַמְּעִילָה** כְּתִיב: **וּמַאמּוּרֵיהָ.** חֲצֵי זַיִת מִזֶּה וַחֲצֵי זַיִת מִזֶּה: **חַיָּב.** דִּכְלָה כְּלִיל: **הַלְּבוֹנָה.** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה: **וְהַקְּטֹרֶת.** שֶׁל כָּל יוֹם פָּרַשׁ שַׁחֲרִית וּפָרַשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם: **וּמִנְחַת כֹּהֲנִים.** שֶׁהִיא כְּלִיל וּרְאוּיָה לְהַעֲלָאָה בְּקֹמֶץ שֶׁל מִנְחַת יִשְׂרָאֵל. אֲבָל שְׁיָרֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ חַיָּב עַל הַעֲלָאָתָן בְּחוּץ: **מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ.** עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁהוּא מֵבִיא בְּכָל יוֹם: **פָּזִית.** דְּהַיְנוּ שְׁעוּר הַקְּטָרָה: **עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כָּלָּן.** דְּקָסָבַר כָּל הַמַּתִּירִין מִפְּקֵלֵי בְּחִפָּרוֹן, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא קָרְבוּ כֻּלָּן לֹא הָוְיָא הַקְּטָרָה לָצֵאת בְּעָלִים יְדֵי חוֹבָתָן. וּלְרַבָּנָן הָנֵי נַמֵּי הָוֵי הַקְטָרָתָן בִּכְזַיִת, הֵיכָא דְּכָלוּ קֹמֶץ וּלֹא חָסְרוּ קֹדֶם הַקְּטָרָה: **וְשִׁיּוּר מִנְחָה [וְכוּ'] חַיָּב.** שֶׁהֲרֵי בָּזָה נִגְמְרָה הַקְּטָרָה: **וְכָלָּן שֶׁחִסְרוּ כָּל שֶׁהֵן.** קֹדֶם הַקְּטָרָה עַל יְדֵי אִבּוּד אוֹ שְׂרֵפָה, נִפְסְלוּ בְּחִסָּרוֹנָן, דִּכְתִיב (ויקרא ב ג) 'וְהִנּוּתָרָת מִן הַמִּנְחָה', פָּרָט לְשֶׁחִסְּרָה הִיא אוֹ שֶׁחִסַּר קֹמְצָהּ קֹדֶם הַקְּטָרָה: (ה) **הַמְּקַרִיב קָדָשִׁים וְאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא נִקְמְצָה.** אֵינָהּ רְאוּיָה לִפְנִים, הִלְכָּךְ הַמַּקְרִיבָהּ בַּחוּץ פָּטוּר: **וְחָזַר וְקָמְצָהּ לְתוֹכָהּ וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ חַיָּב.** שֶׁכֵּיוָן כְּשֶׁנִּכְנְסָה לַאֲכִילַת הֶדְיוֹט כְּשֵׁרָה, כְּדִתְנַן בְּהַקּוֹמֵץ (מנחות פ״ג מ״ג) נִתְעָרֵב קֻמְצָהּ בִּשְׁיָרֶיהָ לֹא יַקְטִיר וְאִם הִקְטִיר כְּשֵׁרָה: (ו) **הַקֻּמְצִין וְהַלְּבוֹנָה.** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה, שְׁנֵיהֶם מַתִּירִים אֶת שְׁיָרֶיהָ לַאֲכִילָה, הִלְכָּךְ **רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר,** דְּבָעֵי הַקְטָרַת כָּל הַמַּתִּיר: **אֶחָד בְּפָנִים.** תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁנִי בַּחוּץ, חַיָּב: **שְׁנֵי בָזִיכֵי לְבוֹנָה.** מַתִּירִים לֶחֶם הַפָּנִים: **מִי הֶחָגָ.** שֶׁנִּתְמַלְּאוּ לְשֵׁם נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג הַסֻּכּוֹת, אִם נִסַּךְ אוֹתָן בְּחוּץ חַיָּב, דְּסָבַר נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג דְּאוֹרָיְתָא הִיא, הִלְכָּךְ מְחַיֵּב עֲלֵהּ בְּחוּץ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּכָלָּה מִתְנִיתִין, וְנִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג לָאו דְּאוֹרָיְתָא הִיא

עַד שֶׁיְּכַוֵּן בּוֹ לְהָ'. דִּכְתִיב (שם פסוק ד) 'וְשָׁחַטוּ פָּטוּרִים. וְאֵין יָחֵשׁ לְאִישׁ הַהוּא, אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם: **וְהֶעֱלוּהוּ חַיָּבִין.** דִּכְתִיב (שם פסוק ח) 'אִישׁ אִישׁ [וְגוֹ'] אֲשֶׁר יַעֲלֶה וְכוּ', שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִישׁ', אֶלָּא לְרַבּוֹת שְׁנַיִם שֶׁאָחֲזוּ בָּאֲבָר וְהֶעֱלוּהוּ שֶׁהֲרֵי חַיָּבִין: **הֶעֱלָה.** וְנוֹדַע לוֹ: **וְחָזַר וְהֶעֱלָה.** מֵאוֹתָהּ בְּהֵמָה עַצְמָהּ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, דִּכְתִיב (בראשית ח כ) 'וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לה'', אֶלְמָא אֲפִלּוּ בְּמַת יְחִיד שֶׁהִיא בְּחוּץ אֵינָהּ הַעֲלָאָה בִּלְא מִזְבֵּחַ: **אֲפִלּוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע.** דִּכְתִיב (ויקרא יז ו) 'וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד', וְלֹא מִזְבֵּחַ בְּמַת עַצְמוֹ, וְהָכְתִיב שָׁחַט בְּמַת עַצְמוֹ כְּתִיב. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **שֶׁהָיָה פְּסוּלָן בְּקֹדֶשׁ.** כְּגוֹן הַלָּן וְהִיוֹצֵא וְהַנִּשְׁחָט חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, הוֹאִיל וּבְפָנִים אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ, מִתְקַבֵּל בִּפְנִים קָרִינַן בֵּיהּ וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ, דִּכְתִיב (ויקרא יז ט) 'לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה'', כָּל הַנַּעֲשֶׂה לַה' חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה לַה' אֵין חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ. **הַמְּעִילָה** כְּתִיב: **וּמַאמּוּרֵיהָ.** חֲצֵי זַיִת מִזֶּה וַחֲצֵי זַיִת מִזֶּה: **חַיָּב.** דִּכְלָה כְּלִיל: **הַלְּבוֹנָה.** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה: **וְהַקְּטֹרֶת.** שֶׁל כָּל יוֹם פָּרַשׁ שַׁחֲרִית וּפָרַשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם: **וּמִנְחַת כֹּהֲנִים.** שֶׁהִיא כְּלִיל וּרְאוּיָה לְהַעֲלָאָה בְּקֹמֶץ שֶׁל מִנְחַת יִשְׂרָאֵל. אֲבָל שְׁיָרֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ חַיָּב עַל הַעֲלָאָתָן בְּחוּץ: **מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ.** עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁהוּא מֵבִיא בְּכָל יוֹם: **פָּזִית.** דְּהַיְנוּ שְׁעוּר הַקְּטָרָה: **עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כָּלָּן.** דְּקָסָבַר כָּל הַמַּתִּירִין מִפְּקֵלֵי בְּחִפָּרוֹן, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא קָרְבוּ כֻּלָּן לֹא הָוְיָא הַקְּטָרָה לָצֵאת בְּעָלִים יְדֵי חוֹבָתָן. וּלְרַבָּנָן הָנֵי נַמֵּי הָוֵי הַקְטָרָתָן בִּכְזַיִת, הֵיכָא דְּכָלוּ קֹמֶץ וּלֹא חָסְרוּ קֹדֶם הַקְּטָרָה: **וְשִׁיּוּר מִנְחָה [וְכוּ'] חַיָּב.** שֶׁהֲרֵי בָּזָה נִגְמְרָה הַקְּטָרָה: **וְכָלָּן שֶׁחִסְרוּ כָּל שֶׁהֵן.** קֹדֶם הַקְּטָרָה עַל יְדֵי אִבּוּד אוֹ שְׂרֵפָה, נִפְסְלוּ בְּחִסָּרוֹנָן, דִּכְתִיב (ויקרא ב ג) 'וְהִנּוּתָרָת מִן הַמִּנְחָה', פָּרָט לְשֶׁחִסְּרָה הִיא אוֹ שֶׁחִסַּר קֹמְצָהּ קֹדֶם הַקְּטָרָה: (ה) **הַמְּקַרִיב קָדָשִׁים וְאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא נִקְמְצָה.** אֵינָהּ רְאוּיָה לִפְנִים, הִלְכָּךְ הַמַּקְרִיבָהּ בַּחוּץ פָּטוּר: **וְחָזַר וְקָמְצָהּ לְתוֹכָהּ וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ חַיָּב.** שֶׁכֵּיוָן כְּשֶׁנִּכְנְסָה לַאֲכִילַת הֶדְיוֹט כְּשֵׁרָה, כְּדִתְנַן בְּהַקּוֹמֵץ (מנחות פ״ג מ״ג) נִתְעָרֵב קֻמְצָהּ בִּשְׁיָרֶיהָ לֹא יַקְטִיר וְאִם הִקְטִיר כְּשֵׁרָה: (ו) **הַקֻּמְצִין וְהַלְּבוֹנָה.** שֶׁל מִנְחַת נְדָבָה, שְׁנֵיהֶם מַתִּירִים אֶת שְׁיָרֶיהָ לַאֲכִילָה, הִלְכָּךְ **רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר,** דְּבָעֵי הַקְטָרַת כָּל הַמַּתִּיר: **אֶחָד בְּפָנִים.** תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁנִי בַּחוּץ, חַיָּב: **שְׁנֵי בָזִיכֵי לְבוֹנָה.** מַתִּירִים לֶחֶם הַפָּנִים: **מִי הֶחָגָ.** שֶׁנִּתְמַלְּאוּ לְשֵׁם נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג הַסֻּכּוֹת, אִם נִסַּךְ אוֹתָן בְּחוּץ חַיָּב, דְּסָבַר נִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג דְּאוֹרָיְתָא הִיא, הִלְכָּךְ מְחַיֵּב עֲלֵהּ בְּחוּץ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּכָלָּה מִתְנִיתִין, וְנִסּוּךְ הַמַּיִם בְּחַג לָאו דְּאוֹרָיְתָא הִיא

אֶלָּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי: **שְׁיָרֵי הַדָּם שֶׁהַקְרִיבָן בַּחוּץ חַיָּב.** בִּשְׁיָרֵי דָּמִים הַפְּנִימִיִּים מִיָּרֵי, וְסָבַר דִּשְׁיָרֵי הַדָּם מְעַכְּבִים בָּהֶם, הִלְכָּךְ עֲבוֹדָה הִיא לְהִתְחַיֵּב עָלֶיהָ בַּחוּץ. אֲבָל בִּשְׁיָרֵי הַדָּם שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן מוֹדָה רַבִּי נְחֶמְיָה שֶׁאֵינָם אֶלָּא לְמִצְוָה וְלֹא לְעַכֵּב, הִלְכָּךְ הַזּוֹרְקָן בַּחוּץ וַדַּאי פָּטוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי נְחֶמְיָה: (ז) **מָלַק בַּחוּץ.** נִבְלָה הִיא, שֶׁאֵין מִלִּיקָה אֶלָּא בְּפָנִים, לְכָךְ פָּטוּר עַל הַעֲלָאָתוֹ בַּחוּץ. וְאִם תֹּאמַר וְהָלֹא כָּל הַנַּעֲלִים בַּחוּץ נִפְסְלוּ בִּיצִיאָתָן, וְכֵן הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ פָּסוּל הוּא וְחַיָּבִין עַל הַעֲלָאָתוֹ (מ״א). הָתָם רַחֲמָנָא רַבֵּיהּ, אֲבָל לְעִנְיַן שְׁאָר פְּסוּלִים מִתְקַבְּלִים בְּפָנִים בְּעִנְיָן: **שָׁחַט בַּחוּץ וְהֶעֱלָה בַּחוּץ חַיָּב.** אַף עַל הַעֲלָאָה, דְּכָל שֶׁמְּחַיֵּב עַל שְׁחִיטָתוֹ בַּחוּץ, אִם חָזַר וְהֶעֱלָה הוּא אוֹ אַחֵר, חַיָּב: **נִמְצָא דָּרֵךְ הַכְשָׁרוֹ בְּפָנִים.** בַּגְּמָרָא (קיא:) קָאָמַר, תְּנֵי דָּרֵךְ חִיּוּבוֹ בְּפָנִים פְּטוּרוֹ בְּחוּץ, וְדָרֵךְ חִיּוּבוֹ בְּחוּץ פְּטוּרוֹ בְּפָנִים, כְּגוֹן שָׁחַט הָעוֹף בְּפָנִים וְהֶעֱלָה בַּחוּץ פָּטוּר, שָׁחַט בְּחוּץ וְהֶעֱלָה בַּחוּץ חַיָּב, מָלַק בְּפָנִים וְהֶעֱלָה בַּחוּץ חַיָּב, מָלַק בַּחוּץ וְהֶעֱלָה בַּחוּץ פָּטוּר. נִמְצָא בְּמָקוֹם שֶׁמְּחַיֵּב עַל הַעֲלָאָתוֹ אִם נַעֲשֵׂית הָעֲבוֹדָה הָרִאשׁוֹנָה בְּפָנִים כְּגוֹן בְּמִלִּיקַת פָּנִים, פָּטוּר עַל הַעֲלָאָתוֹ אִם נַעֲשֵׂית הַמִּלִּיקָה בַּחוּץ, וְדָרֵךְ שֶׁמְּתַחַיֵּב עַל הַעֲלָאָה אִם נַעֲשֵׂית עֲבוֹדָה הָרִאשׁוֹנָה בְּחוּץ כְּגוֹן בְּשְׁחִיטָה, פְּטוּרוֹ בְּפָנִים, אִם נִשְׁחַט בְּפָנִים וְהֶעֱלָה בְּחוּץ: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר וְכוּ'.** בְּמִלְּתֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא חִסּוּרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי הָשְׁתָּא, 'וְכֵן הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה בְּלַיְלָה בְּפָנִים ו

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת

מברטנורא

לְהָבִיא מִנְחָה אֲחֶרֶת לְשֵׁם מְרַחֶשֶׁת: **חוּץ מִמִּנְחַת חוֹטֵא.** כְּגוֹן מִנְחָה הַבָּאָה עַל טָמְאַת מִקְדָּשִׁי וְקָדָשָׁיו, אִם לֹא תַּשִּׂיג יָדוֹ לְשִׁתֵּי תּוֹרִים: **וּמִנְחַת קְנָאוֹת.** שֶׁל סוֹטָה. שֶׁאִם קָמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, כְּגוֹן לְשֵׁם נְדָבָה, אוֹ נָתַן בִּכְלֵי שָׁרֵת אֶת הַקֹּמֶץ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ הִלַּךְ אוֹ הִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ חִשֵּׁב בְּאַחַת מִן הָעֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ הֲרֵינִי עוֹבֵד לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אֵלּוּ מִנְחוֹת פְּסוּלוֹת וְאֵין שְׁיָרֵיהֶן נֶאֱכָלִים. וְטַעֲמָא הָיְרִי, מְשׁוּם דִּמְנְחַת חוֹטֵא ׳חַטָּאת׳ קְרֵיהּ רַחֲמָנָא (ויקרא ה יא), וּבְחַטָּאת כְּתִיב (שם ד לג-לד) ׳וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת׳, ׳וְלָקַח מִדַּם הַחַטָּאת׳, שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָה וּלְקִיחָה דְּהֵינוּ קַבָּלַת הַדָּם לְשֵׁם חַטָּאת. וּמִנְחַת קְנָאוֹת הוֹאִיל וּכְתִיב בָּהּ ׳עָוֹן׳, דִּכְתִיב (במדבר ה טו) ׳מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן׳, כְּחַטָּאת שְׁוִיוּהָ רַבָּנָן. וּמִנְחַת הָעֹמֶר, אַף עַל גַּב דְּלָאו מִנְחַת חוֹטֵא הִיא וְלָאו מִנְחַת קְנָאוֹת הִיא, קָמְצָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פְּסוּלָה [מַהֲקָטִיר], וְאֵין שְׁיָרֶיהָ נֶאֱכָלִים, הוֹאִיל וּבָאָה לְהַתִּיר הֶחָדָשׁ וְלֹא הִתִּירָה. וְכָל הַמְּנָחוֹת שֶׁנִּקְמְצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרוֹת דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין, דְּוָקָא בְּמִנְחוֹת שֶׁאֵין לָהֶם זְמַן קְבוּעַ אֲיִירֵי, וְלֹא בְּמִנְחַת הָעֹמֶר שֶׁקָּבַע לָהּ זְמַן: **אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן.** דְּלֹא תֵּימָא לִשְׁמָן וְשֶׁלֹּא לִשְׁמָן הוּא דִּפְסוּלָה, דִּתְפֹּס לָשׁוֹן אַחֲרוֹן, אֲבָל שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְלִשְׁמָן כְּשֵׁרוֹת, קָא מַשְׁמַע לָן: (ב) **זָר וְאוֹנֵן וּטְבוּל יוֹם וְכוּ'.** כְּלָהוּ מִפְרָשִׁים בְּפֶרֶק ב׳ דְּזִבָחִים (מ״א), וּמוֹכְחִינַן לְהוּ מִקְרָאֵי דַּעֲבוֹדָתָן פְּסוּלָה. וְזֶה

בַּחוּץ. חוּץ לָעֲזָרָה: **אוֹ לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ בַּחוּץ.** דְּמַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בֵּין שְׁחָשַׁב עַל אֲכִילַת אָדָם בֵּין שְׁחָשַׁב עַל אֲכִילַת מִזְבֵּחַ, דִּכְתִיב (ויקרא ז יח) ׳וְאִם הָאֵכֹל יֵאָכֵל׳, בִּשְׁתֵּי אֲכִילוֹת הָכָתוּב מְדַבֵּר, אַחַת לַאֲכִילַת אָדָם וְאַחַת לַאֲכִילַת מִזְבֵּחַ, וְהַהוּא קְרָא בְּמַחֲשָׁבָה מְיֻרֵּי, דִּכְתִיב (שם) ׳הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב׳, בִּשְׁעַת הַקְרָבָה הוּא נִפְגָּל, וְאֵינוֹ נִפְגָּל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, אֲלָמָּא בְּמַחֲשָׁבָה מְיֻרֵּי שֶׁחָשַׁב עָלָיו לְאָכְלוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי: **פְּסוּלָה.** דְּמַחְשָׁבַת חוּץ לִמְקוֹמוֹ פּוֹסֶלֶת בְּקָמִיצַת הַמִּנְחָה כְּמוֹ שֶׁפּוֹסֶלֶת בִּשְׁחִיטַת הַזֶּבַח, וּמַה שֶּׁפּוֹסֵל בַּזֶּבַח, בִּשְׁחִיטָה, בְּקַבָּלַת הַדָּם, בְּהוֹלָכָה, בִּזְרִיקַת הַדָּם, פּוֹסֵל בַּמִּנְחָה, בְּקָמִיצָה, בְּנִתִּינָה בִּכְלֵי שָׁרֵת, בְּהוֹלָכָה, בְּהַקְטָרַת הַקֹּמֶץ וּלְבוֹנָה, אַרְבָּעָה כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה. וְהַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה עִצְמָן חֲשׁוּבִים גַּבֵּי מִנְחָה כְּמוֹ הַדָּם וְהָאֵמוּרִים אֵצֶל הַזֶּבַח, וּשְׁיָרֵי מִנְחָה הַנֶּאֱכָלִים, כְּבְשַׂר הַזֶּבַח הַנֶּאֱכָל. וּבְקָרֶן ב׳ דִּזְבָחִים (מ״ב) מְפֹרָשִׁים כָּל הָנֵי פְּסוּלֵי, וְהָתָם (גמ׳ כח.) יָלְפִינַן לְהוּ כֻּלְּהוּ מִקְּרָאֵי: **לֹא כָּל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֹא כֹּל.** כְּגוֹן שִׁירַיִם: **דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר.** כְּגוֹן הַקֹּמֶץ. אֲבָל אִם חָשַׁב לֶאֱכֹל הַקֹּמֶץ אוֹ לְהַקְטִיר הַשִּׁירַיִם חוּץ לִזְמָנוֹ, לֹא פָּסַל, דְּבָטְלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם: **וּבִלְבַד שֶׁיִּקְרַב הַמּוֹתִיר.** הַקֹּמֶץ, כְּהִלְכָתוֹ, כְּאִלּוּ הָיָה כָּשֵׁר, שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁם שׁוּם פְּסוּל אֶלָּא הַפְּגוּל בִּלְבַד, אֲבָל אִם יֵשׁ בּוֹ פְּסוּל אַחֵר אֵינוֹ חָשׁוּב יוֹתֵר פְּגוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת: **קָמַץ בִּשְׁתֵּי קְצָרוֹת.** שֶׁלֹּא חָשַׁב שׁוּם מַחֲשֶׁבֶת פְּסוּל בִּשְׁעַת קְמִיצָה: **וְנָתַן בִּכְלֵי וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ.** כְּלוֹמַר, שֶׁבִּשְׁלֹשֶׁת עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ חָשַׁב עַל הַשִּׁירַיִם לֶאֱכֹלָן חוּץ לִזְמַנּוֹ: (ד) **קָמַץ חוּץ לִמְקוֹמוֹ.** חָשַׁב בִּשְׁעַת קְמִיצָה לֶאֱכֹל הַשִּׁירַיִם חוּץ לָעֲזָרָה: **נָתַן בִּכְלֵי הֶחֱזִיר וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ.** וּבְאַחַת מִשִּׁשְׁלֹשֶׁת עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ חָשַׁב עַל הַשִּׁירַיִם לֶאֱכָלָן חוּץ לִזְמַנּוֹ: **מִנְחַת חוֹטֵא וּקְנָאוֹת.** יֵשׁ בָּהֶן עוֹד פְּסוּל אַחֵר הַמּוֹצִיאָן מִידֵי פִּגּוּל, כְּגוֹן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, דְּאָמְרִינַן בְּרֵישׁ פְּרָקִין דִּפְסוּלוֹת אִם קָמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וּשְׁלִשָׁה שֶׁאֵר הָעֲבוֹדוֹת חָשַׁב עֲלֵיהֶן חוּץ לִזְמָנָן, אוֹ אֲפִלּוּ הִרְאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמָנָהּ וְהַשְּׁאָר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, [הוֹצִיאוֹ] מִידֵי פִּגּוּל: **אוֹ שֶׁקָּמַץ אוֹ נָתַן בִּכְלֵי אוֹ הוֹלִיךְ אוֹ הִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן.** כְּלוֹמַר אִי זוֹ מֵאֵלּוּ שֶׁעָשָׂה שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וְהִשְׁאָר עַל מְנָת לֶאֱכֹל לַשִּׁירַיִם חוּץ לִזְמָנוֹ, לֹא קָרֵב הַמַּתִּיר בְּמְצָתוֹ וְאֵין בַּשִּׁירַיִם כָּרֵת: **כְּזַיִת בַּחוּץ כְּזַיִת לְמָחָר.** חֶשֶׁב בְּאַחַת מִן הָעֲבוֹדוֹת שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת חוּץ לִזְמָנוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ. וְעַד הַשְּׁתָּא אָמְרִינַן [בִּשְׁתֵּי] עֲבוֹדוֹת שֶׁחָשַׁב בְּאַחַת חוּץ לִזְמָנוֹ וּבְאַחֶרֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְעַכְשָׁו מְיֻרֵּי שֶׁחָשַׁב בִּשְׁתֵּיהֶן בַּעֲבוֹדָה אַחַת. וּלְרַבִּי יְהוּדָה אִצְטְרִיךְ, דְּלֹא תֵּימָא בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת הוּא דְּפָלִיג רַבִּי יְהוּדָה דְּבָתַר קְמִיצָה אָזְלִינַן, אֲבָל בְּאַחַת עֲבוֹדָה מוֹדֶה, קָא מַשְׁמַע לָן: **כְּזַיִת לְמָחָר וְכָזַיִת בַּחוּץ.** אַף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב תְּחִלָּה לְחוּץ לִזְמָנוֹ, הוֹצִיאָתוֹ שְׁנִיָּה מִידֵי כָּרֵת: **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל וְכוּ'.** רַבִּי יְהוּדָה פָּלִיג אַתְּנָא קַמָּא

בֵּין בַּעֲבוֹדָה אַחַת בֵּין בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ב (א) **הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁהוּא פָּגוּל.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא **לְהַקְטִיר לִבּוֹנָתָהּ לְמָחָר רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר פָּסוּל** וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מַהוּ דְּתֵימָא טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם דְּסָבַר אֵין מְפַגְּלִין בְּחֲצִי מַתִּיר, כְּלוֹמַר שֶׁאִם חָשַׁב לַעֲבֹד לָמָחָר עֲבוֹדַת חֲצִי מַתִּיר לֹא פִּגֵּל, וְהָךְ לְבוֹנָה חֲצִי מַתִּיר הוּא, דְּבֵן הַקְטֶרֶת קֹמֶץ עֲבוֹדַת חֲצִי מַתִּיר הַשִּׁירַיִם, וַאֲפִלּוּ רֵישָׁא כִּי חָשַׁב בְּהַקְטֶרֶת קֹמֶץ עֲבוֹדַת חֲצִי מַתִּיר הִיא וּפָלִיג רַבִּי יוֹסֵי, קָא מַשְׁמַע לָן דְּבֵהּ מוֹדֶה, דְּטַעֲמָא לְאו מִשּׁוּם הָכִי הוּא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאֵין מְפַגְּלִין אֶת הַמַּתִּיר: **מַה שָּׁנָה זוֹ מִן הַזָּבַח.** שֶׁהַשּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַמִּנְחָה: **אֵינָהּ מִן הַמִּנְחָה.** אֵינָהּ מִמִּין הַמִּנְחָה כְּמוֹ הַקֹּמֶץ, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִמַּתִּירֵי הַמִּנְחָה, דְּקָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, שֶׁאֵין עֲבוֹדַת מַתִּיר זֶה שֶׁהוּא קֹמֶץ מוֹעֶלֶת לְמַגֵּל מַתִּיר הָאַחֵר שֶׁהִיא הַלְּבוֹנָה בְּמַחֲשָׁבָה שֶׁהוּא מְחַשֵּׁב עַל הַלְּבוֹנָה בַּעֲבוֹדַת הַקֹּמֶץ. וְרַבָּנָן אָמְרֵי לֵיהּ, כִּי אָמְרִינַן דְּאֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, הַיְכָא דְּלָא אִקְבַּע בְּחַד מָנָא, כְּגוֹן שְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת דִּשְׁנֵיהֶם מְתִירִים אֶת הַלֶּחֶם, וְאִם שָׁחַט אֶחָד מֵהֶם עַל מְנָת לֶאֱכֹל אֶת חֲבֵרוֹ לְמָחָר שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים, אֲבָל הֵיכָא דְּאִקְבְּעוּ בְּחַד מָנָא, כְּגוֹן קֹמֶץ וּלְבוֹנָה שֶׁשְּׁנֵיהֶם בִּכְלִי אֶחָד, מוֹעֶלֶת מַחֲשֶׁבֶת מַתִּיר זֶה לְפַגֵּל מַתִּיר אַחֵר. וְהַלְּכָה כַּחֲכָמִים: (ב) **שְׁחֵט שְׁנֵי כְּבָשִׂים.** שֶׁל עֲצֶרֶת, דִּכְתִיב בְּהוּ (ויקרא כג יט) ׳שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה יִהְיוּ שְׁלָמִים׳, וְאוֹתָן כְּבָשִׂים מַתִּירִין מִקְדָּשִׁין לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵין הַלֶּחֶם קָדוֹשׁ אֶלָּא בִּשְׁחִיטַת שְׁנֵי כְבָשִׂים הוֹאִיל וְהִזְקִיק עִמּוֹ בְּתַנּוּפָה, שֶׁאֵין שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה מַתִּירִים בַּאֲכִילָה לַכֹּהֵן עַד שֶׁיַּקְטִירוּ הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה: **בְּמִנְחַת חוֹטֵא וּבִמְנְחַת קְנָאוֹת.** שֶׁאֵין בָּהֶן לְבוֹנָה, וְהַקֹּמֶץ לְבַדּוֹ הוּא הַמַּתִּיר: **שְׁחֵט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים.** שֶׁל עֲצֶרֶת, שֶׁהַכְּלִי מְקַדֵּשׁ אוֹתָם בִּכְלִי שָׁרֵת, שֶׁהַכְּלִי מְקַדֵּשׁ קָדֶשׁ עוֹלָם דְּשׁוּב אֵין לָהֶם פְּדִיוֹן: **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר שְׁנָסְכִים מִתְפַּגְּלִים, לְפִי שֶׁהַדָּם שֶׁל הַזֶּבַח הוּא שֶׁמַּכְשִׁיר וּמַתִּיר אוֹתָן לְמִזְבֵּחַ, וְהוֹאִיל וְיֵשׁ לָהֶן מַתִּיר, מִתְפַּגְּלִים בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמָנוֹ. וַחֲכָמִים פְּלִיגִי עֲלֵיהּ בְּפֶרֶק בֵּית שַׁמַּאי זְבָחִים (מד.) וְאָמְרִי שֶׁהַנְּסָכִים אֵין לָהֶם מַתִּיר, לְפִיכָךְ אֵין מִתְפַּגְּלִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ה) **פִּגֵּל בְּקֹמֶץ.** בְּהַקְטֶרֶת הַקֹּמֶץ חָשַׁב עַל הַשִּׁירַיִם לֶאֱכָלָן שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּן: **עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר.** וְהַקְטֶרֶת אֶחָד מֵהֶן חֲצִי מַתִּיר הוּא, דְּאִיכָּא נַמֵּי הַקְטֶרֶת שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה מַתִּירִים בַּאֲכִילָה לַכֹּהֵן עַד שֶׁיַּקְטִירוּ הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה: **בְּמִנְחַת חוֹטֵא וּבִמְנְחַת קְנָאוֹת.** שֶׁאֵין בָּהֶן לְבוֹנָה, וְהַקֹּמֶץ לְבַדּוֹ הוּא הַמַּתִּיר: **שְׁחֵט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים.** שֶׁל עֲצֶרֶת, דִּכְתִיב (שם ו י) ׳וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ׳: **וְנָתַן בִּכְלִי וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ.** כְּלוֹמַר, שֶׁבִּשְׁלֹשֶׁת עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ חָשַׁב עַל הַשִּׁירַיִם לֶאֱכָלָן חוּץ לִזְמַנּוֹ: (ד) **קָמַץ חוּץ לִמְקוֹמוֹ.** חָשַׁב בִּשְׁעַת קְמִיצָה לֶאֱכֹל הַשִּׁירַיִם חוּץ לָעֲזָרָה: **נָתַן בִּכְלִי הֶחֱזִיר וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ.** וּבְאַחַת מִשִּׁשְׁלֹשֶׁת עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ חָשַׁב עַל הַשִּׁירַיִם לְאָכְלָן חוּץ לִזְמַנּוֹ: **מִנְחַת חוֹטֵא וּקְנָאוֹת.** יֵשׁ בָּהֶן עוֹד פְּסוּל אַחֵר הַמּוֹצִיאָן מִידֵי פִּגּוּל, כְּגוֹן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, דְּאָמְרִינַן בְּרֵישׁ פְּרָקִין דִּפְסוּלוֹת אִם קָמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וּשְׁלִשָׁה שְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת חָשַׁב עֲלֵיהֶן חוּץ לִזְמָנָן, אוֹ אֲפִלּוּ הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמָנָהּ וְהַשְּׁאָר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, [הוֹצִיאוֹ] מִידֵי פִּגּוּל: **אוֹ שֶׁקָּמַץ אוֹ נָתַן בִּכְלִי אוֹ הוֹלִיךְ אוֹ הִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן.** כְּלוֹמַר אִי זוֹ מֵאֵלּוּ שֶׁעָשָׂה שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וְהִשְׁאָר עַל מְנָת לֶאֱכֹל לַשִּׁירַיִם חוּץ לִזְמָנוֹ, לֹא קָרֵב הַמַּתִּיר בְּמְצָתוֹ וְאֵין בַּשִּׁירַיִם כָּרֵת: **כְּזַיִת בַּחוּץ כְּזַיִת לְמָחָר.** חָשַׁב בְּאַחַת מִן הָעֲבוֹדוֹת שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת חוּץ לִזְמָנוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ. וְעַד הַשְּׁתָּא אָמְרִינַן [בִּשְׁתֵּי] עֲבוֹדוֹת שֶׁחָשַׁב בְּאַחַת חוּץ לִזְמָנוֹ וּבְאַחֶרֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְעַכְשָׁו מְיֻרֵּי שֶׁחָשַׁב בִּשְׁתֵּיהֶן בַּעֲבוֹדָה אַחַת. וּלְרַבִּי יְהוּדָה אִצְטְרִיךְ, דְּלֹא תֵּימָא בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת הוּא דְּפָלִיג רַבִּי יְהוּדָה דְּבָתַר קְמִיצָה אָזְלִינַן, אֲבָל בְּאַחַת עֲבוֹדָה מוֹדֶה, קָא מַשְׁמַע לָן: **כְּזַיִת לְמָחָר וְכָזַיִת בַּחוּץ.** אַף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב תְּחִלָּה לְחוּץ לִזְמָנוֹ, הוֹצִיאָתוֹ שְׁנִיָּה מִידֵי כָּרֵת: **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל וְכוּ'.** רַבִּי יְהוּדָה פָּלִיג אַתְּנָא קַמָּא בֵּין בַּעֲבוֹדָה אַחַת בֵּין בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ב (א) **הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁהוּא פָּגוּל.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא **לְהַקְטִיר לִבּוֹנָתָהּ לְמָחָר רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר פָּסוּל** וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מַהוּ דְּתֵימָא טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי מִשּׁוּם דְּסָבַר אֵין מְפַגְּלִין בְּחֲצִי מַתִּיר, כְּלוֹמַר שֶׁאִם חָשַׁב לַעֲבֹד לָמָחָר עֲבוֹדַת חֲצִי מַתִּיר לֹא פִּגֵּל, וְהָךְ לְבוֹנָה חֲצִי מַתִּיר הוּא, דְּבֵן הַקְטֶרֶת קֹמֶץ עֲבוֹדַת חֲצִי מַתִּיר הַשִּׁירַיִם, וַאֲפִלּוּ רֵישָׁא כִּי חָשַׁב בְּהַקְטֶרֶת קֹמֶץ עֲבוֹדַת חֲצִי מַתִּיר הִיא וּפָלִיג רַבִּי יוֹסֵי, קָא מַשְׁמַע לָן דְּבֵהּ מוֹדֶה, דְּטַעֲמָא לְאו מִשּׁוּם הָכִי הוּא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאֵין מְפַגְּלִין אֶת הַמַּתִּיר: **מַה שָּׁנָה זוֹ מִן הַזָּבַח.** שֶׁהַשּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַמִּנְחָה: **אֵינָהּ מִן הַמִּנְחָה.** אֵינָהּ מִמִּין הַמִּנְחָה כְּמוֹ הַקֹּמֶץ, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִמַּתִּירֵי הַמִּנְחָה, דְּקָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, שֶׁאֵין עֲבוֹדַת מַתִּיר זֶה שֶׁהוּא קֹמֶץ מוֹעֶלֶת לְמַגֵּל מַתִּיר הָאַחֵר שֶׁהִיא הַלְּבוֹנָה בְּמַחֲשָׁבָה שֶׁהוּא מְחַשֵּׁב עַל הַלְּבוֹנָה בַּעֲבוֹדַת הַקֹּמֶץ. וְרַבָּנָן אָמְרֵי לֵיהּ, כִּי אָמְרִינַן דְּאֵין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר, הַיְכָא דְּלָא אִקְבַּע בְּחַד מָנָא, כְּגוֹן שְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת דִּשְׁנֵיהֶם מְתִירִים אֶת הַלֶּחֶם, וְאִם שָׁחַט אֶחָד מֵהֶם עַל מְנָת לֶאֱכֹל אֶת חֲבֵרוֹ לְמָחָר שְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים, אֲבָל הֵיכָא דְּאִקְבְּעוּ בְּחַד מָנָא, כְּגוֹן קֹמֶץ וּלְבוֹנָה שֶׁשְּׁנֵיהֶם בִּכְלִי אֶחָד, מוֹעֶלֶת מַחֲשֶׁבֶת מַתִּיר זֶה לְפַגֵּל מַתִּיר אַחֵר. וְהַלְּכָה כַּחֲכָמִים: (ב) **שְׁחֵט שְׁנֵי כְּבָשִׂים.** שֶׁל עֲצֶרֶת, דִּכְתִיב בְּהוּ (ויקרא כג יט) ׳שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה יִהְיוּ שְׁלָמִים׳, וְאוֹתָן כְּבָשִׂים מַתִּירִין מִקְדָּשִׁין לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵין הַלֶּחֶם קָדוֹשׁ אֶלָּא בִּשְׁחִיטַת שְׁנֵי כְבָשִׂים הוֹאִיל וְהִזְקִיק עִמּוֹ בְּתַנּוּפָה, שֶׁאֵין שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה מַתִּירִים בַּאֲכִילָה לַכֹּהֵן עַד שֶׁיַּקְטִירוּ הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה: **בְּמִנְחַת חוֹטֵא וּבִמְנְחַת קְנָאוֹת.** שֶׁאֵין בָּהֶן לְבוֹנָה, וְהַקֹּמֶץ לְבַדּוֹ הוּא הַמַּתִּיר: **שְׁחֵט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים.** שֶׁל עֲצֶרֶת, שֶׁהַכְּלִי מְקַדֵּשׁ אוֹתָם בִּכְלִי שָׁרֵת, שֶׁהַכְּלִי מְקַדֵּשׁ קָדֶשׁ עוֹלָם דְּשׁוּב אֵין לָהֶם פְּדִיוֹן: **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר שְׁנָסְכִים מִתְפַּגְּלִים, לְפִי שֶׁהַדָּם שֶׁל הַזֶּבַח הוּא שֶׁמַּכְשִׁיר וּמַתִּיר אוֹתָן לְמִזְבֵּחַ, וְהוֹאִיל וְיֵשׁ לָהֶן מַתִּיר, מִתְפַּגְּלִים בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ לִזְמָנוֹ. וַחֲכָמִים פְּלִיגִי עֲלֵיהּ בְּפֶרֶק בֵּית שַׁמַּאי זְבָחִים (מד.) וְאָמְרִי שֶׁהַנְּסָכִים אֵין לָהֶם מַתִּיר, לְפִיכָךְ אֵין מִתְפַּגְּלִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ה) **פִּגֵּל בְּקֹמֶץ.** בְּהַקְטֶרֶת הַקֹּמֶץ חָשַׁב עַל הַשִּׁירַיִם לֶאֱכָלָן שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּן: **עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר.** וְהַקְטֶרֶת אֶחָד מֵהֶן חֲצִי מַתִּיר הוּא, דְּאִיכָּא נַמֵּי הַקְטֶרֶת שְׁיָרֵי הַמִּנְחָה מַתִּירִים בַּאֲכִילָה לַכֹּהֵן עַד שֶׁיַּקְטִירוּ הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה: **בְּמִנְחַת חוֹטֵא וּבִמְנְחַת קְנָאוֹת.** שֶׁאֵין בָּהֶן לְבוֹנָה, וְהַקֹּמֶץ לְבַדּוֹ הוּא הַמַּתִּיר: **שְׁחֵט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים.** שֶׁל עֲצֶרֶת, דִּכְתִיב (שם ו י) ׳וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ׳: **וְנָתַן בִּכְלִי וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ.** כְּלוֹמַר, שֶׁבִּשְׁלֹשֶׁת עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ חָשַׁב עַל הַשִּׁירַיִם לֶאֱכָלָן חוּץ לִזְמַנּוֹ: (ד) **קָמַץ חוּץ לִמְקוֹמוֹ.** חָשַׁב בִּשְׁעַת קְמִיצָה לֶאֱכֹל הַשִּׁירַיִם חוּץ לָעֲזָרָה: **נָתַן בִּכְלִי הֶחֱזִיר וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ.** וּבְאַחַת מִשִּׁשְׁלֹשֶׁת עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ חָשַׁב עַל הַשִּׁירַיִם לֶאֱכָלָן חוּץ לִזְמַנּוֹ: **מִנְחַת חוֹטֵא וּקְנָאוֹת.** יֵשׁ בָּהֶן עוֹד פְּסוּל אַחֵר הַמּוֹצִיאָן מִידֵי פִּגּוּל, כְּגוֹן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, דְּאָמְרִינַן בְּרֵישׁ פְּרָקִין דִּפְסוּלוֹת אִם קָמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וּשְׁלִשָׁה שְׁאָר הָעֲבוֹדוֹת חָשַׁב עֲלֵיהֶן חוּץ לִזְמָנָן, אוֹ אֲפִלּוּ הָרִאשׁוֹנָה חוּץ לִזְמָנָהּ וְהַשְּׁאָר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, [הוֹצִיאוֹ] מִידֵי פִּגּוּל: **אוֹ שֶׁקָּמַץ אוֹ נָתַן בִּכְלִי אוֹ הוֹלִיךְ אוֹ הִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן.** כְּלוֹמַר אִי זוֹ מֵאֵלּוּ שֶׁעָשָׂה שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וְהִשְׁאָר עַל מְנָת לֶאֱכֹל לַשִּׁירַיִם חוּץ לִזְמָנוֹ, לֹא קָרֵב הַמַּתִּיר בְּמְצָתוֹ וְאֵין בַּשִּׁירַיִם כָּרֵת: **כְּזַיִת בַּחוּץ כְּזַיִת לְמָחָר.** חָשַׁב בְּאַחַת מִן הָעֲבוֹדוֹת שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת חוּץ לִזְמָנוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ. וְעַד הַשְּׁתָּא אָמְרִינַן [בִּשְׁתֵּי] עֲבוֹדוֹת שֶׁחָשַׁב בְּאַחַת חוּץ לִזְמָנוֹ וּבְאַחֶרֶת חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְעַכְשָׁו מְיֻרֵּי שֶׁחָשַׁב בִּשְׁתֵּיהֶן בַּעֲבוֹדָה אַחַת. וּלְרַבִּי יְהוּדָה אִצְטְרִיךְ, דְּלֹא תֵּימָא בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת הוּא דְּפָלִיג רַבִּי יְהוּדָה דְּבָתַר קְמִיצָה אָזְלִינַן, אֲבָל בְּאַחַת עֲבוֹדָה מוֹדֶה, קָא מַשְׁמַע לָן: **כְּזַיִת לְמָחָר וְכָזַיִת בַּחוּץ.** אַף עַל פִּי שֶׁחָשַׁב תְּחִלָּה לְחוּץ לִזְמָנוֹ, הוֹצִיאָתוֹ שְׁנִיָּה מִידֵי כָּרֵת: **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל וְכוּ'.** רַבִּי יְהוּדָה פָּלִיג אַתְּנָא קַמָּא בֵּין בַּעֲבוֹדָה אַחַת בֵּין בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ב (א) **הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה. מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי שֶׁהוּא פָּגוּל.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי כֵּיצַד עֲשִׂיָּרִי הַמִּנְחָה בַּאֲכִילָה לַכֹּהֵן עַד שֶׁיַּקְטִירוּ הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה: **בְּמִנְחַת חוֹטֵא וּבִמְנְחַת קְנָאוֹת.** שֶׁאֵין בָּהֶן לְבוֹנָה: **שְׁחֵט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׂים.** שֶׁל עֲצֶרֶת, דִּכְתִיב (שם כד ו) ׳וְשָׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרֹכוֹת׳, הָיְתָה עַל כָּל מַעֲרֶכֶת כַּף אַחַת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לְבוֹנָה, כְּדִכְתִיב (שם פסוק ז) ׳וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה׳, וּשְׁתֵּי הַכַּפּוֹת הָלְלוּ שֶׁבָּהֶם נִתְּנָה הַלְּבוֹנָה נִקְרָאִים שְׁנֵי בָּזִיכִים, וְהַלְּבוֹנָה נִקְטֶרֶת כְּדִכְתִיב (שם) ׳וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה׳, וְהַלֶּחֶם נֶאֱכָל, וּמִמֶּן אֲכִילָתוֹ כָּל אוֹתוֹ שִׁבְּת שֶׁמְּסִירִים אוֹתוֹ מִן הַשֻּׁלְחָן בִּלְבַד, וְאִם בְּשָׁעָה שֶׁהַקְּטֹרֶת שְ

הַמְעֹרָכֶת. הֵיא **לֹא עֹלָתָה לְבַעֲלִים** דְּהָא לֹא נִקְמְצָה, וְאֵין מְנַחַת נְדָבָה נִתֶּרֶת בְּלֹא קְמִיצָה: **נִתְעָרֵב קֶמְצָהּ בְּשִׁירָיִם לֹא יֵקָטֵיר.** אֶת כֻּלָּהּ, מִשּׁוּם דְּהַשְׁתִּירִים אֲסוּרִים לְהֻקְטֵיר דִּכְתִיב (שם פסוק יא) ׳לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַה״, כֹּל שֶׁמִּמֶּנּוּ לְאִשִּׁים הֲרֵי הוּא בְּכְלַל תַּקְטִירוּ: **נִטְמָא הַקֹּמֶץ וְהֶקְרִיבוֹ הַצִּיץ מֻרְצֶה.** דִּכְתִיב (שמות כח לח) ׳וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים׳, אֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶלָּא עֲוֹן טֻמְאָה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צַד קַל שֶׁהַתְּרָה מְכַלְּלָהּ בְּצִבּוּר, דִּכְתִיב בְּתָמִיד (במדבר כח ב) ׳בְּמוֹעֲדוֹ׳, וַאֲפִלּוּ בְּטֻמְאָה: **וְאִינוֹ מֻרְצֶה עַל הַיּוֹצֵא.** וְאַף עַל גַּב דְּיֵשׁ בּוֹ נַמֵּי צַד קַל שֶׁהַתְּפִר מְכַלְּלוֹ בַּבָּמָה, שֶׁנֶּאֱסַר יוֹצֵא בְּמַשְׁכֵּן וְהַתֵּר בְּבָמָה שֶׁבְּנוֹב וְגִבְעוֹן שֶׁלֹּא הָיוּ שָׁם קְלָעִים, אַף עַל פִּי כֵן אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה בְּיוֹצֵא, דִּכְתִיב (שמות שם) ׳לִרְצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה״, עָלוֹן דִּילְפֵנֵי ה״ אִין, עָלוֹן דְּיוֹצֵא לֹא: (ד) **כְּמִדַּת רַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר כְּשֵׁרָה.** עַל דִּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְיֹעֵזֶר דְּאָמַר בְּפֶרֶק כֵּיצַד צוֹלִין (פסחים עז.), דָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר, הָכִי נַמֵּי קֹמֶץ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שִׁירַיִם כָּשֵׁר לְהֻקְטִיר קֹמֶץ: **כְּמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** דְּאָמַר אִם אֵין בָּשָׂר אֵין דָּם, הָכִי נַמֵּי פָּסוּל לְהַקְרִיב הַקֹּמֶץ, וְהוּא שֶׁלֹּא נִשְׁתַּיֵּר דָּבָר מִן הַשִּׁירַיִם שֶׁלֹּא נִטְמָא. **וְהַלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:** **שֶׁלֹּא בִכְלִי שָׁרֵת.** שֶׁלֹּא נִקַּדֵּשׁ הַקֹּמֶץ בִּכְלִי שָׁרֵת, אֲבָל בִּתְחִלַּת הַמִּנְחָה כֵּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּכֵלִי כְּלִי, כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק שְׁתֵּי הַלֶּחֶם (להלן פ״א מ״ד): **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.** טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מִפְּרָשׁ בַּגְּמָרָא (כו.). מְשׁוּם דְּאָמַר קְרָא (ויקרא ו ט) ׳קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִיא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם׳, וּמִדְּאַקִּישׁ רַחֲמָנָא מִנְחָה לְחַטָּאת דַּעֲבוֹדָתוֹ בְּמִתְּנָה בְּאֶצְבַּע מְמַשׁ, שְׁמַע מִנָּהּ דְּקוֹמֵץ הַמִּנְחָה נַמֵּי אִם רָצָה עוֹבְדָהּ בְּיָדוֹ בְּלֹא כְּלִי, וּבִלְבַד שֶׁיַּעֲבֹד בְּיָדוֹ הַיְמָנִית, דּוּמְיָא דְּחַטָּאת שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אֶצְבָּעוֹ, דִּכְתִיב בֵּיהּ (שם ד לד) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ׳, וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אֶצְבַּע וּכְהָנָה אֵינוֹ אֶלָּא יָמִין. וְאֵין **הֶלְכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:** **הַקְטִיר קֶמְצָהּ פְּעָמִים.** חֲצִי קֹמֶץ בְּפַעַם אַחַת וַחֲצִי קֹמֶץ בְּפַעַם אַחֶרֶת. וְדַוְקָא נָקֵט פְּעָמִים וְתוּ לֹא, דְּאֵין קֹמֶץ פָּחוֹת מִשְּׁנֵי זֵיתִים, וְכִי פָּלֵיג לֵיהּ לְשִׁתֵּי פְּעָמִים נִמְצָא שֶׁאֵין הַקְטָרָה בְּפָחוֹת מִכְּזַיִת וּלְפִיכָךְ כְּשֵׁרָה, אֲבָל אִם חִלְּקָהּ לִשְׁלֹשׁ אוֹ לְאַרְבַּע פְּעָמִים, דְּעָבִיד לְהוּ הַקְטָרָה פְּחוּתָה מִכְּזַיִת, פְּסוּלָה: (ה) **מִשּׁוּם מְעַכֵּב אֶת רֻבּוֹ.** שֶׁאִם חִסַּר כָּל שֶׁהוּא פְּסוּל, דְּאָמַר רַחֲמָנָא (ויקרא ב ב) ׳מְלֹא קֻמְצוֹ׳: **הָעֶשָׂרוֹן.** מִנְחָה שֶׁהִיא פְּחוּתָה מֵעֶשָׂרוֹן אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא פְּסוּלָה: **הַיַּיִן.** ׳חֲצִי הַהִין לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ׳ (במדבר כח יד), וְכֵן הַשֶּׁמֶן בֵּין לְמִנְחַת נְסָכִים שֶׁהוּא כְּשִׁעוּר הַיַּיִן, בֵּין לְמִנְחַת נְדָבָה שֶׁהוּא לֹג אֶחָד שֶׁמֶן: **הַסֹּלֶת וְהַשֶּׁמֶן.** שֶׁל מִנְחָה: **מֵעֵבִים זֶה אֶת זֶה.** דִּכְתִיב (ויקרא ב טז) ׳מִגִּרְשָׁהּ וּמִשַּׁמְנָהּ׳: **הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה מֵעֵבִים זֶה אֶת זֶה.** דִּכְתִיב (שם ו ח) ׳וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֹמְצוֹ׳ וְגוֹ׳, ׳עַל כָּל לְבֹנָתָהּ׳ (שם ב ב): (ו) **שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים.** הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַה׳, וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לַעֲזָאזֵל: **שְׁנֵי כְבָשֵׂי עֲצֶרֶת.** שְׁנֵי כְבָשִׂים שְׁלֵמִים שֶׁבָּאִים חוֹבָה עַל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם: **שְׁתֵּי חַלּוֹת.** שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁל עֲצֶרֶת: **וּשְׁנֵי סִדָּרִים.** שְׁתֵּי מַעֲרָכוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים, שֵׁשׁ חַלּוֹת לְכָל מַעֲרָכָת: **שְׁנֵי בָזִיכִין.** שְׁתֵּי כַּפּוֹת שֶׁבָּהֶן הַלְּבוֹנָה, וּנְתוּנִים עַל שְׁתֵּי הַמַּעֲרָכוֹת: **הַסִּדָּרִים וְהַבָּזִיכִין מֵעֵבִין זֶה אֶת זֶה.** שֶׁאִם אֵין מַעֲרָכוֹת שֶׁל לֶחֶם עַל הַשֻּׁלְחָן לֹא יִתֵּן בּוֹ אֶת הַבְּזִיכִין שֶׁל לְבוֹנָה, וְאִם אֵין בְּזִיכִין לֹא יִתֵּן אֶת הַלֶּחֶם: **שְׁנֵי מִינִים שֶׁבְּנָזִיר.** חַלּוֹת מַצּוֹת וּרְקִיקֵי מַצּוֹת: **וּשְׁלֹשָׁה שֶׁבְּפָרָה אַחֲמָה.** עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת: **אַרְבָּעָה שֶׁבְּתוֹדָה.** אַרְבָּעָה מִינִים שֶׁל לֶחֶם שֶׁמְּבִיאִים עַל שַׁלְמֵי תּוֹדָה, חַלּוֹת מַצּוֹת, וּרְקִיקֵי מַצּוֹת, וְסֹלֶת מְרֻבֶּכֶת, וְחַלּוֹת לֶחֶם חָמֵץ: **אַרְבָּעָה שֶׁבְּאֵילּוֹב.** לוּלָב וְאָתְרוֹג הֲדַס וַעֲרָבָה, אִם נוֹטֵל אַרְבָּעְתָן בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹטֵל אֶחָד מֵהֶן בְּשַׁחֲרִית וְאֶחָד בֵּין הָעַרְבַּיִם יָצָא, דְּקִיְימָא לָן (סוכה לג.) לוּלָב אֵין צָרִיךְ אָגֻד, אֲבָל אִם חָסַר אֶחָד מִן הַמִּינִים וְנָטַל כָּל הַשְּׁלֹשָׁה, לֹא קִיֵּם מִצְוָה כְּלָל: **אַרְבָּעָה שֶׁבְּמִצְרָע.** עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת וְהַצִּפּוֹר הַחַיָּה: **שֶׁבַע הֲזָיוֹת שֶׁבַּפָּרָה.** אֲדֻמָּה, דִּכְתִיב (במדבר יט ד) ׳וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים׳: **שֶׁבַע הֲזָיוֹת שֶׁל בֵּין הַבַּדִּים.** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, דִּכְתִיב (ויקרא טז יד) ׳וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים׳: **וְשֶׁעַל הַפָּרֹכֶת וְשֶׁעַל מִזְבַּח הַזָּהָב.** בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּבְכָל כֹּהֵן מְשִׁיחַ, וּבְכָל הָעֵלֶם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁכָּל אֵלּוּ טְעוּנִים הַזָּיָה עַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּפֶרֶשַׁת וַיִּקְרָא (ד ו-ז, יז-יח) וּבְאַחֲרֵי מוֹת (שם טז יד-טו, יח-יט), וּשְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה מְרֻבִּינַן לְהוּ מִקְּרָא דִּכְתִיב (שם ד כ) ׳וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת׳, ׳לְפַר׳, זֶה פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, ׳הַחַטָּאת׳, אֵלּוּ שְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת שֶׁעַל אַרְבַּע קְרָנוֹת שֶׁעַל מִזְבַּח הַזָּהָב נַמֵּי מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ בַּמִּשְׁנָה: (ז) **שִׁבְעָה קָנֵי מְנוֹרָה.** כִּדְכְתִיב (שמות כה לב) ׳וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ׳, וְהַקָּנֶה הָאֶמְצָעִי, הֲרֵי שִׁבְעָה קְנֵי מְנוֹרָה: **שְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבַּמְּזוּזָה.** ׳שְׁמַע׳ (דברים ו ד-ט), ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ (שם יא יג-כא): **וְאֶפְלּוּ כָּתַב אֶחָד מֵעֵכְּבָן.** אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת שֶׁהִיא דְּבוּקָה לַחֲבֶרְתָּהּ וְאֵינָהּ מֻקֶּפֶת גְּוִיל כְּהִלְכָתָהּ, פְּסוּל בְּמִזּוּזָה וּבִתְפִלִּין וּבְסֵפֶר תּוֹרָה: **אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבִּתְפִלִּין.** ׳קַדֵּשׁ׳ (שמות יג א-י), ׳וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ׳ (שם פסוקים יא-טז), ׳שְׁמַע׳, ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳: **מֵעֵכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ.** בֵּין בִּתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ שֶׁכּוֹתְבִין כָּל פָּרָשָׁה וּפָרָשָׁה בִּקְלָף בִּפְנֵי עַצְמוֹ, בֵּין בִּתְפִלָּה שֶׁל יָד שֶׁכָּל אַרְבָּעְתָן כְּתוּבִים בְּקֻלָּף אֶחָד: **אַרְבַּעְתָּן אַרְבַּע מִצּוֹת.** וְאֵין מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. וְאֵין **הֶלְכָה כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל:**

פרק ד (א) **הַתּוֹכֶלֶת אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת אֶת הַלָּבָן.** אַף עַל גַּב דִּכְמִיעָה לָתַת שְׁנֵי חוּטִין שֶׁל תְּכֵלֶת וּשְׁנֵי חוּטִין שֶׁל לָבָן, אוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכֵלֶת וּשְׁלֹשָׁה חוּטִים שֶׁל לָבָן, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין זֶה מְעַכֵּב אֶת זֶה, וְאִם נָתַן אַרְבָּעְתָן שֶׁל תְּכֵלֶת אוֹ אַרְבָּעְתָן שֶׁל לָבָן, יָצָא: **תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאשׁ.** רַמְבַּ״ם כָּתַב (פ״ה מ״ט), דְּוַקָא שֶׁשְּׁתֵּיהֶן מְצוּיִין אֲצָלוֹ, אֲבָל אִם אֵין מְצוּיָה אֲצָלוֹ אֶלָּא אַחַת מֵהֶן, לֹא יָנִיחַ הָאַחַת עַד שֶׁיִּמְצָא

הָאַחֶרֶת, גְּזֵרִינַן שֶׁמָּא יִטְעֶה וְיִסְמֹךְ עַל אַחַת תָּמִיד. וְזֶה דִּלֹּא כְּהִלְכָתָא, דְּמַאן דְּאָמַר הָכִי בְּגִמָּרָא (מד.), הָדַר בֵּיהּ מִכֹּחַ מָה שֶׁהִקְשׁוּ לוֹ וְאָלָּא מֵאַן דְּלֵית לֵיהּ תְּרֵתֵי מְצוֹת חֲדָא מִצְוָה נַמֵּי לָא לֵיעֲבִיד, בְּתָמִיהָ. **וְהַלָּכָה בֵּין שֶׁשְּׁנֵיהֶן מְצוּיִין אֲצָלוֹ בֵּין שֶׁאֵין מְצוּיִין אֲצָלוֹ אֵינָן מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ,** וְכֵן הוֹרוּ כָּל רַבּוֹתֵי הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה: **הַסֹּלֶת וְהַשֶּׁמֶן.** שֶׁל מִנְחַת נְסָכִים: **אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַיַּיִן.** שֶׁל נְסָכִים, שֶׁאִם הֵבִיאוּ אֶת הַיַּיִן בְּלֹא סֹלֶת וְשֶׁמֶן, מְנַסְּכוּ: **וְהַמִּתָּנוֹת שֶׁל מִזְבַּח הַחִיצוֹן.** כְּגוֹן אַרְבַּע מַתָּנוֹת שֶׁל חַטָּאת: **אֵין מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ.** שֶׁאִם לֹא נָתַן אֶלָּא אַחַת מִשְּׁתַּיִם בְּפַר, דִּכְתִיב (דברים יב כז) ׳וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ׳, שְׁפִיכָה אַחַת מִשְּׁמַע: (ב) **הַפָּרִים וְהָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים.** הֲנָךְ דִּכְתִיבִי בְּפָרָשַׁת אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים (ויקרא כג יח), ׳וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפַר בֶּן בָּקָר אֶחָד וְאֵילִם שְׁנָיִם׳, הַבָּאִים עִם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁל עֲצֶרֶת, **אֵינָם מְעַכְּבִים** הַפָּרִים שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְּבָשִׂים שֶׁל מוּסָפִים שֶׁל עֲצֶרֶת הִכְתּוּבִים בְּפָרָשַׁת פִּנְחָס (במדבר כח כז). שָׁאנֵי [שְׁנַיִם] פָּרִים שֶׁל מוּסָפִים מְעַכְּבִין הָפַר שֶׁל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֹא הָפַר שֶׁל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מְעַכֵּב שְׁנֵי פָּרִים שֶׁל מוּסָפִים. וְכֵן שְׁנֵי אֵילִים שֶׁל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵינָן מְעַכְּבִין הָאַיִל אֶחָד שֶׁל מוּסָפִים, וְלֹא אַיִל אֶחָד שֶׁל מוּסָפִים מְעַכֵּב שְׁנֵי הָאֵילִים שֶׁל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. וְכֵן הַכְּבָשִׂים אֵין מְעַכְּבִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אִם הָיוּ לָהֶם פָּרִים מְרֻבִּין.** כְּלוֹמַר, דְּמִים כְּדֵי לְקָנוֹת פָּרִים כְּדֵי צָרְכָּן, **וְלֹא הָיוּ לָהֶם** דְּמִים לְקָנוֹת **נְכָסִים, יְבִיאוּ פַּר אֶחָד וְנִסְכֵּיהוּ.** וּמַפֵּיק לָהּ (גמ׳ מה.) מִקְּרָא דִּכְתִיב (יחזקאל מו ז) ׳וְאֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלַכְּבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ׳, וְכִי מִדַּת פָּרִים וְאֵילִים אַחַת הִיא, וְהָלֹא מִנְחַת פָּרִים שְׁלֹשָׁה עֶשָׂרוֹן וּמִנְחַת אֵילִים שְׁנֵי עֶשְׂרוֹן (במדבר כח כ), אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁמּוֹטָב לְהַבִיא פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד עִם אֵיפָתוֹ מִדָּה הָרְאוּיָה לוֹ, מִלְּהָבִיא פָּרִים מְרֻבִּים וְאֵילִים מְרֻבִּים בְּלֹא מִנְחָתָם. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:** (ג) **הַפַּר וְהָאַיִל וְהַכְּבָשִׂים וְהַשָּׂעִיר.** הַבָּאִים בְּגִלְגַּל הַלֶּחֶם. וְכֻלָּן עוֹלוֹת, חוּץ מִן הַשָּׂעִיר שֶׁהוּא חַטָּאת: **אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם.** שֶׁאִם הֵבִיאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁל עֲצֶרֶת בְּלֹא הַקָּרְבָּנוֹת הַלָּלוּ, מְקֻדָּשִׁין: **הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים.** הֲנָךְ דִּכְתִיבִי, הֵן שְׁנֵי כְּבָשִׂים דְּשִׁלְמֵי שֶׁהֵזִּקְקוּ לִתְנוּפָה עִם הַלֶּחֶם: **וְהַכְּבָשִׂים אֵין מְעַכְּבִים אֶת הַלֶּחֶם.** שֶׁאִם לֹא נִמְצְאוּ כְּבָשִׂים, מְבִיאִים שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְהֵן קְדוֹשִׁים כְּאִלּוּ הֵבִיאוּם עִם הַכְּבָשִׂים: **קָרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם.** שֶׁהָרֵי לֹא הָיָה לָהֶם לֶחֶם בַּמִּקְדָּשׁ אֶלָּא הֵמָּה. **וְהַלָּכָה כְּדִבְרֵי בֶן נַנָּס.** דִּכְכְתִיבִים מְעַכְּבִים אֶת הַלֶּחֶם, **אֲבָל אֵין הַטַּעַם כְּדִבְרָיו.** דְּהוּא אוֹמֵר בְּמִדְבָּר קָרְבוּ כְּבָשִׂים דְּשִׁלְמִים, וְלֹא הִיא: **שֶׁכָּל הָאֲמוּר בְּחֲמֵשׁ הַפְּקוּדִים.** בְּסֵפֶר בְּמִדְבָּר. כְּגוֹן קָרְבְּנוֹת מוּסָפִים הָאֲמוּרִים בְּפָרָשַׁת פִּנְחָס (במדבר פרקים כח-כט), קָרְבוּ בְּמִדְבָּר: **וְכָל הָאָמוּר בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים.** דִּהְיִנוּ בְּסֵפֶר וַיִּקְרָא, לֹא קָרְבוּ בְּמִדְבָּר. וְהָנֵךְ כְּבָשִׂים הָאֲמוּרִים בְּאֶמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים, כְּגוֹן הָנֵךְ שְׁבָעָה כְּבָשִׂים וּפַר וְאֵילִים דְּעוֹלָה דְּעַל הַלֶּחֶם וּשְׁנֵי כְּבָשִׂים דְּשִׁלְמִים (ויקרא כג יח-יט), לֹא קָרְבוּ בְּמִדְבָּר: **לֶחֶם בְּלֹא כְּבָשִׂים אֵין לוֹ מִי יַתִּירֵנוּ.** שֶׁאֵין הַלֶּחֶם מֻתָּר בַּאֲכִילָה לַכֹּהֲנִים עַד שֶׁיִּקְרְבוּ כְּבָשִׂים. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:** (ד) **הַתְּמִידִים אֵינָן מְעַכְּבִין אֶת הַמּוּסָפִים.** בְּגְמָרָא (מט.) מְפָרֵשׁ דִּילְעִנְיַן קְדִימָה קָאָמַר דְּאֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, דְּאִי בָּעֵי תְּמִידִין מִקְרֵיב בְּרִישָׁא, וְאִי בָּעֵי מוּסָפִין מַקְרֵיב בְּרִישָׁא. וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב (ויקרא ו ה) ׳וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה׳, וּמַשְׁמַע ׳הָעֹלָה׳ דְּהֵיְינוּ עוֹלַת תָּמִיד תְּהֵא רֹאשׁוֹנָה לְכָל הַקָּרְבָּנוֹת, אֵין זֶה אֶלָּא לִמְצוָה בְּעָלְמָא אֲבָל לֹא לְעַכֵּב: **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אִימָתַי וְכוּ'.** מְפָרֵשׁ דְּמַתְנִיתִין (נ.) בְּגִמָּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, ׳לֹא הִקְרִיבוּ כֻּלָּן כְּאַחַת יְקַרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא נִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ, אֲבָל נִתְחַנֵּךְ הַמִּזְבֵּחַ יְקַרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אִימָתַי בִּזְמַן שֶׁהֵיוּ אֲנוּסִים אוֹ שׁוֹגְגִין, אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִים וְלֹא הִקְרִיבוּ כֻּלָּן כְּאַחַת לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם׳. וְכָךְ הִקְרִיבוּ הַתָּמִיד שֶׁל שַׁחַר לֹא יַקְרִיבוּ הַתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם (שמות כט לט), אִם הָיָה הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר, הֲכִשֵּׁר שְׁנֵי לַקָּרֵב בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְאִי לֹא לֹא. בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא נִתְחַנֵּךְ מִזְבֵּחַ, דְּהַאי קְרָא בְּחִנּוּךְ כְּתִיב בְּפָרָשַׁת ׳וְאַתָּה תְּצַוֶּה׳, דִּכְתִיב לְעֵיל מִנֵּיהּ (שם פסוק לח) ׳וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ׳, אֲבָל נִתְחַנֵּךְ מִזְבֵּחַ, שֶׁכְּבָר הִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּנוֹת, אֲפִלּוּ לֹא הִקְרִיב תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר יַקְרִיב תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת פִּנְחָס (במדבר כח ח) ׳וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ׳, וּבְהַהוּא קְרָא לֹא כְּתִיב ׳אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר׳, וְתַנְיָא בְּסִפְרֵי (פנחס קמג) הָאי קְרָא לְמָה נֶאֱמַר, וְהָלֹא נֶאֱמַר לְמַעְלָה בְּפָרָשָׁה (שם פסוק ד) ׳וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה׳ וכו׳, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר עִמּוֹ ׳אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר׳, הָרֵי שֶׁלֹּא הִקְרִיבוּ שֶׁל שַׁחַר לֹא יַקְרִיבוּ הַתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, דְּהַכִּי קָאָמַר שֶׁאִם הִקְרִיבוּ שֶׁל שַׁחַר לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְכֵן שְׁנֵי אֵילִים שֶׁל מוּסָפִים, וְלֹא אַיִל אֶחָד שֶׁל מוּסָפִים מְעַכֵּב שְׁנֵי הָאֵילִים שֶׁל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. וְכֵן הַכְּבָשִׂים אֵין מְעַכְּבִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אִם הָיוּ לָהֶם פָּרִים מְרֻבִּין.** כְּלוֹמַר, דְּמִים כְּדֵי לְקָנוֹת פָּרִים כְּדֵי צָרְכָּן, **וְלֹא הָיוּ לָהֶם** דְּמִים לְקָנוֹת **נְכָסִים, יְבִיאוּ פַּר אֶחָד וְנִסְכֵּיהוּ.** וּמַפֵּיק לָהּ (גמ׳ מה.) מִקְּרָא דִּכְתִיב (יחזקאל מו ז) ׳וְאֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלַכְּבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ׳, וְכִי מִדַּת פָּרִים וְאֵילִים אַחַת הִיא, וְהָלֹא מִנְחַת פָּרִים שְׁלֹשָׁה עֶשָׂרוֹן וּמִנְחַת אֵילִים שְׁנֵי עֶשְׂרוֹן (במדבר כח כ), אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁמּוֹטָב לְהַבִיא פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד עִם אֵיפָתוֹ מִדָּה הָרְאוּיָה לוֹ, מִלְּהָבִיא פָּרִים מְרֻבִּים וְאֵילִים מְרֻבִּים בְּלֹא מִנְחָתָם. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:** **שֶׁאֵין מְחַנְּכִים אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב אֶלָּא בְּקִטֹּרֶת הַסַּמִּים שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.** דִּכְתִיב (שמות ל ז) ׳בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה׳, כְּלוֹמַר כְּשֶׁמֵּתֵיב אֶת הַנֵּרוֹת, וְאִי לָאו דְּעָבֵד הֲדָלָקָה בְּאוֹרְתָא מַאי בָּעֵי לְמִתְקַן בְּצַפְרָא, אֶלָּא חִנּוּךְ הַמְּנוֹרָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְכֵיוָן דְּמִנּוֹרָה נִתְחַנְּכָה בָּעֶרֶב, קְטֹרֶת נַמֵּי נִתְחַנְּכָה בָּעֶרֶב, דִּכְתִיב (שם פסוק ח) ׳וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה׳:

עֲבוֹדָה זָרָה מְרֻבִּינַן לְהוּ מִקְּרָא דִּכְתִיב (שם ד כ) ׳וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת׳, ׳לְפַר׳, זֶה פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, ׳הַחַטָּאת׳, אֵלּוּ שְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת שֶׁעַל אַרְבַּע קְרָנוֹת שֶׁעַל מִזְבַּח הַזָּהָב נַמֵּי מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ בַּמִּשְׁנָה: (ז) **שִׁבְעָה קָנֵי מְנוֹרָה.** כִּדְכְתִיב (שמות כה לב) ׳וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ׳, וְהַקָּנֶה הָאֶמְצָעִי, הֲרֵי שִׁבְעָה קְנֵי מְנוֹרָה: **שְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבַּמְּזוּזָה.** ׳שְׁמַע׳ (דברים ו ד-ט), ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ (שם יא יג-כא): **וְאֶפְלּוּ כָּתַב אֶחָד מֵעֵכְּבָן.** אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת שֶׁהִיא דְּבוּקָה לַחֲבֶרְתָּהּ וְאֵינָהּ מֻקֶּפֶת גְּוִיל כְּהִלְכָתָהּ, פְּסוּל בְּמִזּוּזָה וּבִתְפִלִּין וּבְסֵפֶר תּוֹרָה: **אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבִּתְפִלִּין.** ׳קַדֵּשׁ׳ (שמות יג א-י), ׳וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ׳ (שם פסוקים יא-טז), ׳שְׁמַע׳, ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳: **מֵעֵכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ.** בֵּין בִּתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ שֶׁכּוֹתְבִין כָּל פָּרָשָׁה וּפָרָשָׁה בִּקְלָף בִּפְנֵי עַצְמוֹ, בֵּין בִּתְפִלָּה שֶׁל יָד שֶׁכָּל אַרְבָּעְתָן כְּתוּבִים בְּקֻלָּף אֶחָד: **אַרְבַּעְתָּן אַרְבַּע מִצּוֹת.** וְאֵין מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל:**

פרק ד (א) **הַתּוֹכֶלֶת אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת אֶת הַלָּבָן.** אַף עַל גַּב דִּכְמִיעָה לָתַת שְׁנֵי חוּטִין שֶׁל תְּכֵלֶת וּשְׁנֵי חוּטִין שֶׁל לָבָן, אוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכֵלֶת וּשְׁלֹשָׁה חוּטִים שֶׁל לָבָן, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין זֶה מְעַכֵּב אֶת זֶה, וְאִם נָתַן אַרְבָּעְתָן שֶׁל תְּכֵלֶת אוֹ אַרְבָּעְתָן שֶׁל לָבָן, יָצָא: **תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת שֶׁל רֹאש

ספר שופטים

ספר שופטים

ספר שופטים

אִי נַמִי לְפִי שֶׁהַזָּבָל מַבְאִישׁ וּמַפְסִיד טַעַם הַפֶּרִי: **וְלֹא מְבִית הַשְּׁלָחִים.** אֶרֶץ צְמָאָה לְמַיִם, שֶׁפְּרוֹתֶיהָ כְּחוּשִׁין: **וְלֹא מְבֵית הָאֵילָן.** מִתְבּוּאָה שֶׁבֵּין הָאֵילָנוֹת, שֶׁהָאִילָנוֹת הַגְּדֵלִים שָׁם יוֹנְקִים הַקַּרְקַע וּמַכְחִישִׁים הַזְּרָעִים: **נָרָה.** חוֹרֵשׁ, לְשׁוֹן ׳נִירוּ לָכֶם נִיר׳ (ירמיה ד ג): **וּבְשָׁנְיָה זוֹרָעָה.** בְּגִמָּרָא (פה:) מַפִּיק, דְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה הוּא נָר כֵּלָּה וְזוֹרֵעַ חֲצִיָּה וּמְנִיחַ חֲצִיָּה נִיר, וְכֵן בַּשְּׁנִיָּה חוֹרְשָׁהּ כֻּלָּהּ וְזוֹרֵעַ הַחֲצִי שֶׁלֹּא זָרַע אָשְׁתָּקַד, וְהַחֲצִי שֶׁזָּרַע אָשְׁתָּקַד מְנִיחוֹ נִיר, וְכֵן בְּכָל שָׁנָה זוֹרֵעַ נִיר שֶׁל אָשְׁתָּקַד: **בִּיצַד בּוֹדֵק.** הַסֹּלֶת, אִם מְגַפָּהּ כָּל צָרְכּוֹ אִם לָאו: **עָלָה בְיָדוֹ אָבָק.** קֶמַח דַּק, וְגָרוּעַ הוּא: **עַד שֶׁיְּנִיפֶנָּה.** בְּנָפָה לְעֵבֶר הָאָבָק דַּק שֶׁנִּשְׁאַר בָּהּ: **וְאִם הִתְלִישָׁה.** הַסֹּלֶת אוֹ הַחִטָּה: **פְּסוּלָה.** וְהוּא שֶׁהִתְלִישָׁה בְּרֵבָּה. וְיֵלְפִינַן לַהּ לְקַמָּן סוֹף פֶּרֶק יש (במדבר כח יט-כ, לא) ׳תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם, וּמִנְחָתָם. תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׳. שֶׁיִּהְיוּ גַּם כֵּן הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים תְּמִימִים: (ג) **תְּקוֹעָה.** עִיר שֶׁשִּׁמְּהּ תְּקוֹעָה, כִּדְכְתִיב (שמואל ב׳ יד ב) ׳וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה׳: **אַלְפָּא לַשֶּׁמֶן.** הַשֶּׁמֶן שֶׁלָּהּ רִאשׁוֹן וּמֻבְחָר לַשְּׁמָנִים, כְּאֶלֶ״ף זוֹ שֶׁהִיא רִאשׁוֹנָה לְאוֹתִיּוֹת: **אִנְפִּיקְנוֹן.** שֶׁמֶן הָעֲשׂוּי מִזֵּיתִים שֶׁלֹּא הֻבִיאוּ שְׁלִישׁ בְּשׁוּלָן, וְהוּא מַר מְאֹד: **שֶׁנִּשְׂרוּ בַּמַּיִם.** שֶׁהַמַּיִם מְקַלְקְלִים אֶת הַשֶּׁמֶן: (ד) **שְׁלֹשָׁה זֵיתִים.** שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה מְלַקְּטִים אֶת הַזֵּיתִים. וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים, בְּכָל פַּעַם יֵשׁ שְׁלֹשָׁה מִינִים שֶׁמֶן: **הַזַּיִת הָרִאשׁוֹן.** פַּעַם רִאשׁוֹנָה שְׁמוֹלְקִין מִבֶּאֱשׁ וּמִפְסִיד טַעַם הַפֶּרִי: **וְלֹא מְבֵית הָאֵילָן.** מִתְבּוּאָה שֶׁבֵּין הָאֵילָנוֹת, שֶׁהָאִילָנוֹת הַגְּדֵלִים שָׁם יוֹנְקִים הַקַּרְקַע וּמַכְחִישִׁים הַזְּרָעִים: **נָרָה.** חוֹרֵשׁ, לְשׁוֹן ׳נִירוּ לָכֶם נִיר׳ (ירמיה ד ג): **וּבְשָׁנְיָה זוֹרָעָה.** בְּגִמָּרָא (פה:) מַפִּיק, דְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה הוּא נָר כֵּלָּה וְזוֹרֵעַ חֲצִיָּה וּמְנִיחַ חֲצִיָּה נִיר, וְכֵן בַּשְּׁנִיָּה חוֹרְשָׁהּ כֻּלָּהּ וְזוֹרֵעַ הַחֲצִי שֶׁלֹּא זָרַע אָשְׁתָּקַד, וְהַחֲצִי שֶׁזָּרַע אָשְׁתָּקַד מְנִיחוֹ נִיר, וְכֵן בְּכָל שָׁנָה זוֹרֵעַ נִיר שֶׁל אָשְׁתָּקַד: **כֵּיצַד בּוֹדֵק.** הַסֹּלֶת, אִם מְגַפָּהּ כָּל צָרְכּוֹ אִם לָאו: **עָלָה בְיָדוֹ אָבָק.** קֶמַח דַּק, וְגָרוּעַ הוּא: **עַד שֶׁיְּנִיפֶנָּה.** בְּנָפָה לְעֵבֶר הָאָבָק דַּק שֶׁנִּשְׁאַר בָּהּ: **וְאִם הִתְלִישָׁה.** הַסֹּלֶת אוֹ הַחִטָּה: **פְּסוּלָה.** וְהוּא שֶׁהִתְלִישָׁה בְּרֵבָּה. וְיֵלְפִינַן לַהּ לְקַמָּן סוֹף פֶּרֶק יש (במדבר כח יט-כ, לא) ׳תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם, וּמִנְחָתָם. תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׳. שֶׁיִּהְיוּ גַּם כֵּן הַמְּנָחוֹת וְהַנְּסָכִים תְּמִימִים: (ג) **תְּקוֹעָה.** עִיר שֶׁשִּׁמְּהּ תְּקוֹעָה, כִּדְכְתִיב (שמואל ב׳ יד ב) ׳וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה׳: **אַלְפָּא לַשֶּׁמֶן.** הַשֶּׁמֶן שֶׁלָּהּ רִאשׁוֹן וּמֻבְחָר לַשְּׁמָנִים, כְּאֶלֶ״ף זוֹ שֶׁהִיא רִאשׁוֹנָה לְאוֹתִיּוֹת: **אִנְפִּיקְנוֹן.** שֶׁמֶן הָעֲשׂוּי מִזֵּיתִים שֶׁלֹּא הֻבִיאוּ שְׁלִישׁ בְּשׁוּלָן, וְהוּא מַר מְאֹד: **שֶׁנִּשְׂרוּ בַּמַּיִם.** שֶׁהַמַּיִם מְקַלְקְלִים אֶת הַשֶּׁמֶן: (ד) **שְׁלֹשָׁה זֵיתִים.** שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה מְלַקְּטִים אֶת הַזֵּיתִים. וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים, בְּכָל פַּעַם יֵשׁ

דְּרַבִּי מֵאִיר גָּמַר מִקְּרָא דִּכְתִיב (במדבר כח כט) ׳עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׳, דִּשְׁתֵּי עֶשְׂרוֹנוֹת הָיוּ שָׁם, וְאִי שְׁתֵּיהֶן שָׁווֹת הָוְיָא לְהוּ מִדָּה אַחַת, אֶלָּא אַחַת מְחוּקָה וְאַחַת גְּדוּשָׁה, גְּדוּשָׁה שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת, מְחוּקָה שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבֵרְתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא עִשָּׂרוֹן אֶחָד, דִּכְתִיב (שם כט ד) ׳וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׳, וְאוֹתוֹ עִשָּׂרוֹן מָחוּק הָיָה, וּבוֹ הָיוּ מוֹדְדִים לְכָל הַמְּנָחוֹת. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **לֹא בְשֶׁל שְׁלֹשָׁה לָפָר.** לְמִנְחַת נְסָכִים שֶׁל פַּר דִּכְתִיב בֵּיהּ (שם כח כח) ׳וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד׳, לֹא הָיָה מוֹדְדָן בְּמִדָּה אַחַת שֶׁתְּהֵא מַחְזֶקֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, שֶׁלֹּא הָיְתָה שָׁם מִדָּה גְּדוֹלָה מֵעִשָּׂרוֹן: **אֶלָּא מוֹדְדָן עֶשְׂרוֹנוֹת.** כָּל עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן בִּפְנֵי עַצְמוֹ: הָכִי גָּרְסִינַן **חֲצִי עֶשְׂרוֹן מֵהּ הָיָה מְשַׁמֵּשׁ שֶׁבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבֵרְתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל.** וְהָכִי פְּרוּשָׁא, לַחֲבֵרְתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל, מַבִּיא מִבֵּיתוֹ עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם, וְחוֹצֵהוּ בַּחֲצִי עִשָּׂרוֹן שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וְלָשׁ כָּל חֲצִי עִשָּׂרוֹן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעוֹשֶׂה מִכָּל חֲצִי עִשָּׂרוֹן שֵׁשׁ חַלּוֹת, שֶׁהֵן לִשְׁנֵי חֲצָאֵי עִשָּׂרוֹן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת, וְאוֹפֶה כֻּלָּן בְּיַחַד, וְאַחַר כָּךְ מְחַלֵּק כָּל חַלָּה לְשִׁנַּיִם וּמַקְרִיב שְׁנַיִם עָשָׂר חֲצָאִין בַּבֹּקֶר, וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֲצָאִין בָּעֶרֶב, וְקָדֵם שֶׁקִּרֵּבוּ פּוֹתֵת אוֹתָן לְפִתִּין כְּזַיִת, וְכוֹפֵל כָּל פִּתִּיתָה לִשְׁנַיִם, וְאֵינוֹ מַבְדִּיל, אֲבָל פִּתִּיתַת כָּל שֶׁאַר מְנָחוֹת אַף עַל פִּי שֶׁפִּתִּין שֶׁלָּהֶן כְּזַיִת, כּוֹפֵל אוֹתָן לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה וּמַבְדִּיל, כִּדְתָנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק ו׳ (מ״ד): (ב) **שְׁנָתוֹת הָיוּ בְהֵן.** לֹא הָיָה שָׁם אֶלָּא הֵין, וּבוֹ הָיוּ סְתָמָּנִים מַסְמְרוֹת אוֹ פְּגִימוֹת: **עַד כָּאן לָפָר.** חֲצִי הַהֵין: **עַד כָּאן לָאֵיל.** שְׁלִישִׁית הַהֵין: **וְעַד כָּאן לַכֶּבֶשׂ.** רְבִיעִית הַהֵין. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **וְכִי מֶה הָיָה הֵהֵין מְשַׁמֵּשׁ.** שֶׁלֹּא הָיָה בְּמַקְדָּשׁ דָּבָר שֶׁהֵיכָרוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁלֵם, שֶׁלְּעוֹלָם לֹא נִטְעֲרוּ לִהְיוֹת אֶלָּא בְּשֶׁמֶן הַמְּשֻׁחָה בִּימֵי מֹשֶׁה (ראה שמות ל כה), וְאוֹתוֹ שֶׁמֶן עָדַיִן הוּא קַיָּם וְעוֹמֵד, וְאִם כֵּן לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְהֵין: **אֶלָּא מִדָּה יְתֵרָה.** הָיְתָה שָׁם לְהַשְׁלִים הַשָּׁבוּעַ הַמְּחֻסָּר, לְמַיִם שֶׁהָם הַצִּפּוֹר נִרְאֶה בָּהֶם, וְשֶׁעִרּוּ חֲכָמִים רְבִיעִית הַלֹּג: **רְבִיעִית שֶׁמֶן לַנָּזִיר.** לְלֶחֶם נְזִירוּתוֹ. וּרְבִיעִית לֹא קָדַשׁ לִהְיוֹת כְּלִי שֶׁרֵת מִשּׁוּם רְבִיעִית מַיִם שֶׁל מְצֹרָע, דְּהָא חִזּוּי הוּא, וְלֹא מִשּׁוּם לֶחֶם שֶׁל נָזִיר, דְּאֵין לֶחֶם שֶׁל נָזִיר קָדוֹשׁ אֶלָּא בְּשִׁחִיטַת הַזָּבַח (גמ׳ מו:), אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבֵרְתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל רְבִיעִית שֶׁמֶן לְכָל חַלָּה וְחַלָּה, שֶׁהֵן שִׁתִּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת וְנִסְכֵּיהֶן שְׁלֹשָׁה לַגִּין שֶׁמֶן: **חֲצִי לֹג מַיִם לְסוֹטָה.** דִּכְתִיב (במדבר ה יז) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם בִּכְלִי חָרֶשׂ, חֲצִי לֹג מַיִם הָיָה מְמַלֵּא מִן הַכִּיּוֹר: **חֲצִי לֹג שֶׁמֶן לְתוֹדָה.** הֶלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְכֵן רְבִיעִית שֶׁל נָזִיר. וַחֲצִי לֹג נַמִּי לֹא מְשַׁמֵּשׁ חֲצִי לֹג מַיִם שֶׁל סוֹטָה וַחֲצִי לֹג שֶׁמֶן שֶׁל תּוֹדָה הוּא דְּקָדוֹשׁ לִהְיוֹת כְּלִי שָׁרֵת, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ מְחַלֵּק חֲצִי לֹג שֶׁמֶן לְכָל נֵר וְנֵר שֶׁל מְנוֹרָה: **אֵין לָהּ אֶלָּא לֻגָּהּ.** לֹג אֶחָד לְכָל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: **שְׁתֵּי לֻגִּים לָפָר.** דִּדְתָנוּ חֲצִי הֵהֵין, דִּכְתִיב (שם טו ט) ׳בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין׳, וְאַרְבָּעָה לָאֵיל, דִּתְנַן שְׁלִישִׁית הַהִין, **וְשִׁלְשָׁה לַכֶּבֶשׂ,** דִּתְנַן רְבִיעִית הַהִין, וְלֹג שֶׁמֶן שֶׁל תּוֹדָה הוּא דְּקָדוֹשׁ לִהְיוֹת כְּלִי שָׁרֵת, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ מְחַלֵּק חֲצִי לֹג שֶׁמֶן לְכָל נֵר וְנֵר שֶׁל מְנוֹרָה: **אֵין לָהּ אֶלָּא לֻגָּהּ.** לֹג אֶחָד לְכָל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: **שְׁתֵּי לֻגִּים לָפָר.** דִּדְתָנוּ חֲצִי הֵהֵין, דִּכְתִיב (שם טו ט) ׳בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין׳, וְאַרְבָּעָה לָאֵיל, דִּתְנַן שְׁלִישִׁית הַהִין, **וְשִׁלְשָׁה לַכֶּבֶשׂ.** רְבִיעִית הַהִין. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **וְכִי מֶה הָיָה הֵהֵין מְשַׁמֵּשׁ.** שֶׁלֹּא הָיָה בְּמַקְדָּשׁ דָּבָר שֶׁהֵיכָרוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁלֵם, שֶׁלְּעוֹלָם לֹא נִטְעֲרוּ לִהְיוֹת אֶלָּא בְּשֶׁמֶן הַמְּשֻׁחָה בִּימֵי מֹשֶׁה (ראה שמות ל כה), וְאוֹתוֹ שֶׁמֶן עָדַיִן הוּא קַיָּם וְעוֹמֵד, וְאִם כֵּן לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְהֵין: **אֶלָּא מִדָּה יְתֵרָה.** הָיְתָה שָׁם לְהַשְׁלִים הַשָּׁבוּעַ הַמְּחֻסָּר, לְמַיִם שֶׁהָם הַצִּפּוֹר נִרְאֶה בָּהֶם, וְשֶׁעִרּוּ חֲכָמִים רְבִיעִית הַלֹּג: **רְבִיעִית שֶׁמֶן לַנָּזִיר.** לְלֶחֶם נְזִירוּתוֹ. וּרְבִיעִית לֹא קָדַשׁ לִהְיוֹת כְּלִי שָׁרֵת מִשּׁוּם רְבִיעִית מַיִם שֶׁל מְצֹרָע, דְּהָא חִזּוּי הוּא, וְלֹא מִשּׁוּם לֶחֶם שֶׁל נָזִיר, דְּאֵין לֶחֶם שֶׁל נָזִיר קָדוֹשׁ אֶלָּא בְּשִׁחִיטַת הַזָּבַח (גמ׳ מו:), אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁבָּהּ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבֵרְתֵּי כֹּהֵן גָּדוֹל רְבִיעִית שֶׁמֶן לְכָל חַלָּה וְחַלָּה, שֶׁהֵן שִׁתִּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת וְנִסְכֵּיהֶן שְׁלֹשָׁה לַגִּין שֶׁמֶן: **חֲצִי לֹג מַיִם לְסוֹטָה.** דִּכְתִיב (במדבר ה יז) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם בִּכְלִי חָרֶשׂ, חֲצִי לֹג מַיִם הָיָה מְמַלֵּא מִן הַכִּיּוֹר: **חֲצִי לֹג שֶׁמֶן לְתוֹדָה.** הֶלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְכֵן רְבִיעִית שֶׁל נָזִיר. וַחֲצִי לֹג נַמִּי לֹא מְשַׁמֵּשׁ חֲצִי לֹג מַיִם שֶׁל סוֹטָה וַחֲצִי לֹג שֶׁמֶן שֶׁל תּוֹדָה הוּא דְּקָדוֹשׁ לִהְיוֹת כְּלִי שָׁרֵת, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ מְחַלֵּק חֲצִי לֹג שֶׁמֶן לְכָל נֵר וְנֵר שֶׁל מְנוֹרָה: **אֵין לָהּ אֶלָּא לֻגָּהּ.** לֹג אֶחָד לְכָל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: **שְׁתֵּי לֻגִּים לָפָר.** דִּדְתָנוּ חֲצִי הֵהֵין, דִּכְתִיב (שם טו ט) ׳בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין׳, וְאַרְבָּעָה לָאֵיל, דִּתְנַן שְׁלִישִׁית הַהִין, **וְשִׁלְשָׁה לַכֶּבֶשׂ.** רְבִיעִית הַהִין. וְאֵין הֲלָ

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת

מברטנורא

וְכָל בָּךְ. שֶׁהָיָה שׁוֹאֲלוֹ, לָמָּה: **מִפְּנֵי הַצְּדוֹקִים וּבַיְתוֹסִים שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים אֵין קְצִירַת הָעֹמֶר בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב.** אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, דִּכְתִיב (ויקרא כג טו) 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת', מִמָּחֳרַת שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית מַשְׁמַע. וּמְסֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ דְּהַאי 'מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת', הֵינוּ מִמָּחֳרַת יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח שֶׁחָל בְּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת, וְכֵן מְצִינוּ בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ (ה יא) 'וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת וְקָלִי', וַהֲרֵי נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (ויקרא כג יד) 'וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', וּמַאַחַר שֶׁהָיָה הֶחָרֵשׁ בְּמָחֳרַת הַפֶּסַח, הַדָּבָר בָּרוּר שֶׁמִּמָּחֳרַת הַפֶּסַח הוּא הַמַּתִּיר אֶת הֶחָרֵשׁ וּבוֹ קוֹצְרִים הָעֹמֶר, בֵּין שֶׁחָל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּחֹל, בֵּין שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. וּלְפִיכָךְ הַקּוֹצְרִים מַגְבִּיהִין קוֹלָם, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ הַבַּיְתוֹסִים וּלְהוֹצִיא מִלִּבָּן. וְקוֹצְרִים הָעֹמֶר בַּלַּיְלָה וְלֹא בַּיּוֹם, דִּכְתִיב (שם פסוק טו) 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת וְגוֹ' שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה', וְאִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת תְּמִימוֹת אֶלָּא אִם כֵּן מַתְחִיל לִמְנוֹת מִתְּחִלַּת הַלַּיְלָה, שֶׁהֲרֵי הַלַּיְלָה תְּחִלַּת הַיּוֹם הוּא, וַהֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דברים טז ט) 'מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר', אֶלָּמָא הַקְּצִירָה בַּלַּיְלָה הִיא בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְחִיל לִמְנוֹת: (ד) **מִהֵאֵימָתַי הַבַּיִן אוֹתוֹ בָּאוּר.** בְּעוֹדוֹ בִּשְׁבָלִין, **כְּדֵי לִקְלֹם בּוֹ מִצְוָה קַלָּה,** כְּדִכְתִיב (ויקרא ב יד) 'אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ', וּבִמְנַחַת הָעֹמֶר מֵרֵי קָרָא: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים.** בַּתְּחִלָּה חוֹלְטִים, וְלֹא כְּדֶרֶךְ תְּבוּאָה יְבֵשָׁה שֶׁחוֹלְטִים אוֹתָהּ בְּמַקֵּל לַחִים, וּבְקוֹלַחַת, בְּקֶלַח שֶׁל כְּרוּב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְמַצֵּךְ. וְאַחַר כָּךְ מְקַיְּמִין בּוֹ מִצְוַת קָלִי: **[נִתְנוּהוּ לָאֲבוּב].** דְּסִבְרָא לְהוּ לְרַבָּנָן שֶׁאִם מַהְבְּהֲבִים אוֹתוֹ בָּאוּר מַמָּשׁ אֵין נִקְרָא קָלִי, שֶׁאֵין נִקְרָא קָלִי אֶלָּא עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר דְּהֵינוּ עַל יְדֵי כְּלִי, שֶׁנּוֹתְנִים אוֹתוֹ בְּאֲבוּב, וְהוּא כְּלִי שֶׁל נְחֹשֶׁת מְנֻקָּב שְׁמוֹכְרֵי קְלָיוֹת קוֹלִין בּוֹ. **וְהָלְכָה כְּחַכָּמִים:** **בְּרִחַיִם שֶׁל גְּרוֹסוֹת.** שֶׁאֵין טוֹחֲנוֹת דַּק אֶלָּא עָבֶה, שֶׁאִם יִטְחֲנוּ יָפָה יַעֲבִרוּ הַסֹּבִין שֶׁל קָלְפָּה בְּנָפָּה עִם הַסֹּלֶת. וְ'גְּרוֹסוֹת' לְשׁוֹן גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל (נדה פ״ט מ״ז), וְעַל שֵׁם כֵּן נִקְרֵאת 'גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל' (ויקרא שם): **וְחֵימֶם בְּחַמָּה.** דְּחִיּוּב חֲלָה הֵינוּ גְּלִגּוּל הָעִסָּה, וּגְלִגּוּל עִסָּה זוֹ בְּיַד הֶדְיוֹט הִיא לְאַחַר שֶׁנִּפְּדָה: **וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת.** דְּמֵרוּחֲהּ בְּיַד הַקְּדֵשׁ הוּא, וּמֵרוּחַ הֶקְדֵּשׁ פּוֹטֵר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת: **רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב.** הַאי קָמֶח הַנּוֹתֵר מֵעִשָּׂרוֹן שֶׁל עֹמֶר בְּחַלָּה וּבְמַעֲשְׂרוֹת, לְפִי שֶׁלֹּא נִתְּנוּ מְעוֹת הֶקְדֵּשׁ אֶלָּא בְּצֵרוּף לָהֶם לְעִשָּׂרוֹן לְבַד, אֲבָל הָאֶחָד לֹא קָדֵשׁ, הִלְכָּךְ לְאוֹ מֵרוּחַ הֶקְדֵּשׁ הוּא, דְּהָא לֹא קָדוֹשׁ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **בָּא לוֹ לְעִשָּׂרוֹן.** נוֹתֵן תְּחִלָּה שְׁמֹנֶה וּלְבוֹנָתוֹ קֹדֶם נְתִינַת הַסֹּלֶת: **יָצַק וְכָלַל.** לְאַחַר נְתִינַת הַסֹּלֶת, כְּדֶרֶךְ כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁנּוֹתֵן שֶׁמֶן בִּכְלִי תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן סֹלֶת וְחוֹזֵר וְיוֹצֵק עֲלֶיהָ שֶׁמֶן וּבוֹלֵל (פ״ו מ״ג): **הֲנִיף וְהִגִּישׁ.** דִּמְנַחַת הָעֹמֶר טְעוּנָה הֲנָפָה וְהַגָּשָׁה, כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק כָּל הַמְּנָחוֹת (פ״ה מ״ו): (ה) **שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים.** דְּנְזִירֵי שֶׁמָּא יֹאכַל מִן הֶחָרֵשׁ כְּשֶׁקּוֹצֵר קֹדֶם שֶׁיַּקְרִיבוּ הָעֹמֶר, וְזֶה שֶׁכְּבָר הוּא קָמַח וַדַּאי נִקְצַר קֹדֶם הָעֹמֶר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בִּרְצוֹן חֲכָמִים.** דְּלֹא גָּזְרוּ שֶׁמָּא יֹאכַל כְּשֶׁקּוֹצֵר. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** **וְהָרְחוֹקִים.** יוֹדְעִים אֵם עֲדַיִן קָרֵב הָעֹמֶר: **מֻתָּרִים מֵהֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן.** כְּדִקָתָנֵי טַעֲמָא לְקַמָּן: **שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף.** יוֹם שֹׁשָׁה עָשָׂר בְּנִיסָן שֶׁבּוֹ מְנִיפִין אֶת הָעֹמֶר, **כָּלוֹ אָסוּר לָאֲכֹל בּוֹ חָדָשׁ:** **אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה.** לְתַנָּא דְּמַתְנִיתִין, וְכִי רַבָּן יוֹחָנָן הַחֹרֶן, **וְהָלֹא מִן הַתּוֹרָה אָסוּר בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם,** דִּתְרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי, כְּתִיב אֶחָד אוֹמֵר (ויקרא כג יד) 'עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', דְּמַשְׁמַע דְּעֶצֶם שֶׁל יוֹם כָּלוֹ אָסוּר, דְּעַד וְעַד בִּכְלָל, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שם) 'עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם', דְּמַשְׁמַע דְּאַחַר קָרְבַּן הָעֹמֶר מֻתָּר, הָא כֵּיצַד, כָּאן בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, כָּאן בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אַלְמָא בִּזְמַן שֶׁאֵין הָעֹמֶר קָרֵב יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה. וּמִשְּׁנֵי בְּגְמָרָא (סה:), דְּהָא דְּתָנֵן הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר, לֹא תֵּימָא הִתְקִין, אֶלָּא דָּרַשׁ וְהִתְקִין, כְּלוֹמַר שֶׁדָּרַשׁ מִקְּרָאוֹת הַלָּלוּ בְּרַבִּים וְהוֹדִיעָם שֶׁכָּךְ הַדִּין שֶׁיּוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה מְשֻׁחָרָב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְאִית דְּמַפְקְרֵשׁי בְּגְמָרָא (סה.) שֶׁאֵין הֶחָרֵשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּיוֹם שֹׁשָׁה עָשָׂר [בְּנִיסָן] בִּזְמַן שֶׁאֵין מִקְדָּשׁ אֶלָּא עַד שֶׁיָּאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח שֶׁחֲרִית בְּיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר, דִּכְתִיב 'עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', עַד וְלֹא עַד בִּכְלָל, וְהִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר, מִשּׁוּם מְהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיֹאמְרוּ אֶשְׁתַּקַּד מִי לֹא הָיָה אָכְלִינַן מִשֶּׁהֵאִיר הַמִּזְרָח הַשְׁתָּא נַמִּי נֵיכוֹל, וְלֹא אֵינָן יוֹדְעִים דִּבְזְמַן הַמִּקְדָּשׁ אָסוּר לָאֲכֹל חָדָשׁ עַד שֶׁיִּקְרַב הָעֹמֶר דִּכְתִיב 'עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם'. וְהָכִי מְפָרְשִׁינַן לָהּ בְּפֶרֶק לוּלֵב הַגָּזוּל (סוכה מא.): (ו) **הָעֹמֶר הָיָה מַתִּיר בַּמִּדִּינָה.** לֶאֱכל הֶחָדָשׁ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת: **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּמִּקְדָּשׁ.** שֶׁקֹּדֶם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵין מְבִיאִין מִנְחָה מִתְּבוּאָה חֲדָשָׁה, דִּכְתִיב בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם (ויקרא כג טז) 'מִנְחָה חֲדָשָׁה', שֶׁתְּהֵא חֲדָשָׁה לְכָל הַמְּנָחוֹת: **וּמִנְחַת בֹּהֲמָה.** מִנְחַת נְסָכִים שֶׁל בְּהֵמָה: **וְאִם הֵבִיא.** קֹדֶם לָעֹמֶר, פָּסוּל, שֶׁלֹּא הַתִּיר הֶחָרֵשׁ אֶלָּא עַל קְלָפָּה בִּנְפָּה עִם הַסֹּלֶת. וְ'גְרוֹסוֹת' לְשׁוֹן גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל (נדה פ״ט מ״ז), וְעַל שֵׁם כֵּן נִקְרֵאת 'גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל' (ויקרא שם): **וְחֵימֶם בְּחַמָּה.** דְּחִיּוּב חֲלָה הֵינוּ גְּלִגּוּל הָעִסָּה, וּגְלִגּוּל עִסָּה זוֹ בְּיַד הֶדְיוֹט הִיא לְאַחַר שֶׁנִּפְּדָה: **וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת.** דְּמֵרוּחֲהּ בְּיַד הֶקְדֵּשׁ הוּא, וּמֵרוּחַ הֶקְדֵּשׁ פּוֹטֵר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת: **רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב.** הַאי קָמֶח הַנּוֹתֵר מֵעִשָּׂרוֹן שֶׁל עֹמֶר בְּחַלָּה וּבְמַעֲשְׂרוֹת, לְפִי שֶׁלֹּא נִתְּנוּ מְעוֹת הֶקְדֵּשׁ אֶלָּא בְּצֵרוּף לָהֶם לְעִשָּׂרוֹן לְבַד, אֲבָל הָאֶחָד לֹא קָדֵשׁ, הִלְכָּךְ לְאוֹ מֵרוּחַ הֶקְדֵּשׁ הוּא, דְּהָא לֹא קָדוֹשׁ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **בָּא לוֹ לְעִשָּׂרוֹן.** נוֹתֵן תְּחִלָּה שְׁמֹנֶה וּלְבוֹנָתוֹ קֹדֶם נְתִינַת הַסֹּלֶת: **יָצַק וְכָלַל.** לְאַחַר נְתִינַת הַסֹּלֶת, כְּדֶרֶךְ כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁנּוֹתֵן שֶׁמֶן בִּכְלִי תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן סֹלֶת וְחוֹזֵר וְיוֹצֵק עֲלֶיהָ שֶׁמֶן וּבוֹלֵל (פ״ו מ״ג): **הֲנִיף וְהִגִּישׁ.** דִּמְנַחַת הָעֹמֶר טְעוּנָה הֲנָפָה וְהַגָּשָׁה, כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק כָּל הַמְּנָחוֹת (פ״ה מ״ו): (ה) **שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים.** דְּנְזִירֵי שֶׁמָּא יֹאכַל מִן הֶחָרֵשׁ כְּשֶׁקּוֹצֵר קֹדֶם שֶׁיַּקְרִיבוּ הָעֹמֶר, וְזֶה שֶׁכְּבָר הוּא קָמַח וַדַּאי נִקְצַר קֹדֶם הָעֹמֶר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בִּרְצוֹן חֲכָמִים.** דְּלֹא גָּזְרוּ שֶׁמָּא יֹאכַל כְּשֶׁקּוֹצֵר. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** **וְהָרְחוֹקִים.** יוֹדְעִים אֵם עֲדַיִן קָרֵב הָעֹמֶר: **מֻתָּרִים מֵהֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן.** כְּדִקָתָנֵי טַעֲמָא לְקַמָּן: **שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף.** יוֹם שֹׁשָׁה עָשָׂר בְּנִיסָן שֶׁבּוֹ מְנִיפִין אֶת הָעֹמֶר, **כָּלוֹ אָסוּר לָאֲכֹל בּוֹ חָדָשׁ:** **אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה.** לְתַנָּא דְּמַתְנִיתִין, וְכִי רַבָּן יוֹחָנָן הַחֹרֶן, **וְהָלֹא מִן הַתּוֹרָה אָסוּר בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם,** דִּתְרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי, כְּתִיב אֶחָד אוֹמֵר (ויקרא כג יד) 'עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', דְּמַשְׁמַע דְּעֶצֶם שֶׁל יוֹם כָּלוֹ אָסוּר, דְּעַד וְעַד בִּכְלָל, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שם) 'עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם', דְּמַשְׁמַע דְּאַחַר קָרְבַּן הָעֹמֶר מֻתָּר, הָא כֵּיצַד, כָּאן בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, כָּאן בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אַלְמָא בִּזְמַן שֶׁאֵין הָעֹמֶר קָרֵב יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה. וּמִשְּׁנֵי בְּגְמָרָא (סה:), דְּהָא דְּתָנֵן הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר, לֹא תֵּימָא הִתְקִין, אֶלָּא דָּרַשׁ וְהִתְקִין, כְּלוֹמַר שֶׁדָּרַשׁ מִקְּרָאוֹת הַלָּלוּ בְּרַבִּים וְהוֹדִיעָם שֶׁכָּךְ הַדִּין שֶׁיּוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה מְשֻׁחָרָב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְאִית דְּמַפְקְרֵשׁי בְּגְמָרָא (סה.) שֶׁאֵין הֶחָרֵשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּיוֹם שֹׁשָׁה עָשָׂר [בְּנִיסָן] בִּזְמַן שֶׁאֵין מִקְדָּשׁ אֶלָּא עַד שֶׁיָּאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח שֶׁחֲרִית בְּיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר, דִּכְתִיב 'עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', עַד וְלֹא עַד בִּכְלָל, וְהִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר, מִשּׁוּם מְהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיֹאמְרוּ אֶשְׁתַּקַּד מִי לֹא הָיָה אָכְלִינַן מִשֶּׁהֵאִיר הַמִּזְרָח הַשְׁתָּא נַמִּי נֵיכוֹל, וְלֹא אֵינָן יוֹדְעִים דִּבְזְמַן הַמִּקְדָּשׁ אָסוּר לָאֲכֹל חָדָשׁ עַד שֶׁיִּקְרַב הָעֹמֶר דִּכְתִיב 'עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם'. וְהָכִי מְפָרְשִׁינַן לָהּ בְּפֶרֶק לוּלֵב הַגָּזוּל (סוכה מא.): (ו) **הָעֹמֶר הָיָה מַתִּיר בַּמְּדִינָה.** לֶאֱכל הֶחָדָשׁ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת: **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּמִּקְדָּשׁ.** שֶׁקֹּדֶם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵין מְבִיאִין מִנְחָה מִתְּבוּאָה חֲדָשָׁה, דִּכְתִיב בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם (ויקרא שם) 'מִנְחָה חֲדָשָׁה', שֶׁתְּהֵא חֲדָשָׁה לְכָל הַמְּנָחוֹת: **וּמִנְחַת בְּהֵמָה.** מִנְחַת נְסָכִים שֶׁל בְּהֵמָה: **וְאִם הֵבִיא.** קֹדֶם לָעֹמֶר, פָּסוּל, שֶׁלֹּא הַתִּיר הֶחָרֵשׁ מִכְּלוֹלוֹ אֲפִלּוּ אֲצֶל הַדְּיוֹט. אֲבָל קֹדֶם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם לֹא יָבִיא וְאִם הֵבִיא כָּשֵׁר, שֶׁכְּבָר הִתַּר מִכְּלוֹלוֹ אֲצֶל הֶדְיוֹט: (ז) **[חִיְּבִים בַּחַלָּה.** דְּגָמְרִינַן חַלָּה מִפֶּסַח, נֶאֱמַר בְּפֶסַח (דברים טז ג) 'מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי', וְנֶאֱמַר לֶחֶם הָאֲמוּר בְּפֶסַח (במדבר טו יט) 'וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ', מַה לֶּחֶם הָאָמוּר בְּפֶסַח דָּבָר הַבָּא לִידֵי חִמּוּץ, אַף לֶחֶם הָאָמוּר בְּחַלָּה דָּבָר הַבָּא לִידֵי חִמּוּץ, וְאֵין לְךָ בָּא לִידֵי חִמּוּץ אֶלָּא אֵלּוּ חֲמִשָּׁה הַמִּינִים בִּלְבַד (חלה פ״א מ״א)]: **וּמְצָטָרְפִין זֶה עִם זֶה.** לְהַשְׁלִים שִׁעוּר הָעִסָּה הַחַיֶּבֶת בְּחַלָּה. וְלֹא שְׁיָצְטָרְפוּ כֻּלָּן יַחַד, דְּמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ אֵין מְצָטָרֵף, אֶלָּא הַחִטִּין מְצָטָרְפִין עִם הַכֻּסֶּמִין בִּלְבַד מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינָן, וְהַשְּׁעוֹרִים מְצָטָרְפִין עִם הַכֹּל חוּץ מִן הַחִטִּים (חלה פ״ד מ״ב). וְאַף עַל גַּב דְּכֻסֶּמִין מִין חִטִּין הֵן, לָאו מִין חִטִּין דְּוָקָא, אֶלָּא מִין שְׁעוֹרִים וְאַף מִין חִטִּים, וּמְצָטָרְפִין עִם הַחִטִּים וְהַשְּׁעוֹרִים. וּמֵיהוּ בֵּירוּשַׁלְמִי (חלה פ״א ה״א) מַשְׁמַע דְּאִם נִלּוֹשׁוּ יַחַד אֲפִלּוּ מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, אֲבָל אִם לֹא נִלּוֹשׁוּ יַחַד אֶלָּא שֶׁאַחַר חוֹלְטִים, וְלֹא כְּדֶרֶךְ תְּבוּאָה יְבֵשָׁה שֶׁחוֹלְטִים אוֹתָהּ בְּמַקֵּל לַחִים, וּבְקוֹלַחַת, בְּקֶלַח שֶׁל כְּרוּב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְמַצֵּךְ. וְאַחַר כָּךְ מְקַיְּמִין בּוֹ מִצְוַת קָלִי: **[נִתְנוּהוּ לָאֲבוּב].** דְּסִבְרָא לְהוּ לְרַבָּנָן שֶׁאִם מַהְבְּהֲבִים אוֹתוֹ בָּאוּר מַמָּשׁ אֵין נִקְרָא קָלִי, שֶׁאֵין נִקְרָא קָלִי אֶלָּא עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר דְּהֵינוּ עַל יְדֵי כְּלִי, שֶׁנּוֹתְנִים אוֹתוֹ בְּאֲבוּב, וְהוּא כְּלִי שֶׁל נְחֹשֶׁת מְנֻקָּב שְׁמוֹכְרֵי קְלָיוֹת קוֹלִין בּוֹ. **וְהָלְכָה כְּחַכָּמִים:** **בְּרִחַיִם שֶׁל גְּרוֹסוֹת.** שֶׁאֵין טוֹחֲנוֹת דַּק אֶלָּא עָבֶה, שֶׁאִם יִטְחֲנוּ יָפָה יַעֲבִרוּ הַסֹּבִין שֶׁל קְלָפָּה בִּנְפָּה עִם הַסֹּלֶת. וְ'גְרוֹסוֹת' לְשׁוֹן גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל (נדה פ״ט מ״ז), וְעַל שֵׁם כֵּן נִקְרֵאת 'גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל' (ויקרא שם): **וְחֵימֶם בְּחַמָּה.** דְּחִיּוּב חֲלָה הֵינוּ גְּלִגּוּל הָעִסָּה, וּגְלִגּוּל עִסָּה זוֹ בְּיַד הֶדְיוֹט הִיא לְאַחַר שֶׁנִּפְּדָה: **וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת.** דְּמֵרוּחֲהּ בְּיַד הֶקְדֵּשׁ הוּא, וּמֵרוּחַ הֶקְדֵּשׁ פּוֹטֵר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת: **רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב.** הַאי קָמֶח הַנּוֹתֵר מֵעִשָּׂרוֹן שֶׁל עֹמֶר בְּחַלָּה וּבְמַעֲשְׂרוֹת, לְפִי שֶׁלֹּא נִתְּנוּ מְעוֹת הֶקְדֵּשׁ אֶלָּא בְּצֵרוּף לָהֶם לְעִשָּׂרוֹן לְבַד, אֲבָל הָאֶחָד לֹא קָדֵשׁ, הִלְכָּךְ לְאוֹ מֵרוּחַ הֶקְדֵּשׁ הוּא, דְּהָא לֹא קָדוֹשׁ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **בָּא לוֹ לְעִשָּׂרוֹן.** נוֹתֵן תְּחִלָּה שְׁמֹנֶה וּלְבוֹנָתוֹ קֹדֶם נְתִינַת הַסֹּלֶת: **יָצַק וְכָלַל.** לְאַחַר נְתִינַת הַסֹּלֶת, כְּדֶרֶךְ כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁנּוֹתֵן שֶׁמֶן בִּכְלִי תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן סֹלֶת וְחוֹזֵר וְיוֹצֵק עֲלֶיהָ שֶׁמֶן וּבוֹלֵל (פ״ו מ״ג): **הֲנִיף וְהִגִּישׁ.** דִּמְנַחַת הָעֹמֶר טְעוּנָה הֲנָפָה וְהַגָּשָׁה, כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק כָּל הַמְּנָחוֹת (פ״ה מ״ו): (ה) **שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים.** דְּנְזִירֵי שֶׁמָּא יֹאכַל מִן הֶחָרֵשׁ כְּשֶׁקּוֹצֵר קֹדֶם שֶׁיַּקְרִיבוּ הָעֹמֶר, וְזֶה שֶׁכְּבָר הוּא קָמַח וַדַּאי נִקְצַר קֹדֶם הָעֹמֶר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בִּרְצוֹן חֲכָמִים.** דְּלֹא גָּזְרוּ שֶׁמָּא יֹאכַל כְּשֶׁקּוֹצֵר. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** **וְהָרְחוֹקִים.** יוֹדְעִים אֵם עֲדַיִן קָרֵב הָעֹמֶר: **מֻתָּרִים מֵהֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן.** כְּדִקָתָנֵי טַעֲמָא לְקַמָּן: **שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף.** יוֹם שֹׁשָׁה עָשָׂר בְּנִיסָן שֶׁבּוֹ מְנִיפִין אֶת הָעֹמֶר, **כָּלוֹ אָסוּר לָאֲכֹל בּוֹ חָדָשׁ:** **אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה.** לְתַנָּא דְּמַתְנִיתִין, וְכִי רַבָּן יוֹחָנָן הַחֹרֶן, **וְהָלֹא מִן הַתּוֹרָה אָסוּר בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם,** דִּתְרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי, כְּתִיב אֶחָד אוֹמֵר (ויקרא כג יד) 'עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', דְּמַשְׁמַע דְּעֶצֶם שֶׁל יוֹם כָּלוֹ אָסוּר, דְּעַד וְעַד בִּכְלָל, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שם) 'עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם', דְּמַשְׁמַע דְּאַחַר קָרְבַּן הָעֹמֶר מֻתָּר, הָא כֵּיצַד, כָּאן בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, כָּאן בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אַלְמָא בִּזְמַן שֶׁאֵין הָעֹמֶר קָרֵב יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה. וּמִשְּׁנֵי בְּגְמָרָא (סה:), דְּהָא דְּתָנֵן הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר, לֹא תֵּימָא הִתְקִין, אֶלָּא דָּרַשׁ וְהִתְקִין, כְּלוֹמַר שֶׁדָּרַשׁ מִקְּרָאוֹת הַלָּלוּ בְּרַבִּים וְהוֹדִיעָם שֶׁכָּךְ הַדִּין שֶׁיּוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה מְשֻׁחָרָב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְאִית דְּמַפְקְרֵשׁי בְּגְמָרָא (סה.) שֶׁאֵין הֶחָרֵשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּיוֹם שֹׁשָׁה עָשָׂר [בְּנִיסָן] בִּזְמַן שֶׁאֵין מִקְדָּשׁ אֶלָּא עַד שֶׁיָּאִיר פְּנֵי הַמִּזְרָח שֶׁחֲרִית בְּיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר, דִּכְתִיב 'עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה', עַד וְלֹא עַד בִּכְלָל, וְהִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כָּלוֹ אָסוּר, מִשּׁוּם מְהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיֹאמְרוּ אֶשְׁתַּקַּד מִי לֹא הָיָה אָכְלִינַן מִשֶּׁהֵאִיר הַמִּזְרָח הַשְׁתָּא נַמִּי נֵיכוֹל, וְלֹא אֵינָן יוֹדְעִים דִּבְזְמַן הַמִּקְדָּשׁ אָסוּר לָאֲכֹל חָדָשׁ עַד שֶׁיִּקְרַב הָעֹמֶר דִּכְתִיב 'עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם'. וְהָכִי מְפָרְשִׁינַן לָהּ בְּפֶרֶק לוּלֵב הַגָּזוּל (סוכה מא.): (ו) **הָעֹמֶר הָיָה מַתִּיר בַּמְּדִינָה.** לֶאֱכל הֶחָדָשׁ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת: **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּמִּקְדָּשׁ.** שֶׁקֹּדֶם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵין מְבִיאִין מִנְחָה מִתְּבוּאָה חֲדָשָׁה, דִּכְתִיב בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם (ויקרא כג יז) 'מִנְחָה חֲדָשָׁה', שֶׁתְּהֵא חֲדָשָׁה לְכָל הַמְּנָחוֹת: **וּמִנְחַת בְּהֵמָה.** מִנְחַת נְסָכִים שֶׁל בְּהֵמָה: **וְאִם הֵבִיא.** קֹדֶם לָעֹמֶר, פָּסוּל, שֶׁלֹּא הַתִּיר הֶחָרֵשׁ מִכְּלוֹלוֹ אֲפִלּוּ אֲצֶל הֶדְיוֹט. אֲבָל קֹדֶם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם לֹא יָבִיא וְאִם הֵבִיא כָּשֵׁר, שֶׁכְּבָר הִתַּר מִכְּלוֹלוֹ אֲצֶל הֶדְיוֹט: (ז) **[חִיְּבִים בַּחַלָּה.** דְּגָמְרִינַן חַלָּה מִפֶּסַח, נֶאֱמַר בְּפֶסַח (דברים טז ג) 'מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי', וְנֶאֱמַר לֶחֶם הָאָמוּר בְּפֶסַח (במדבר טו יט) 'וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ', מַה לֶּחֶם הָאָמוּר בְּפֶסַח דָּבָר הַבָּא לִידֵי חִמּוּץ, אַף לֶחֶם הָאָמוּר בְּחַלָּה דָּבָר הַבָּא לִידֵי חִמּוּץ, וְאֵין לְךָ בָּא לִידֵי חִמּוּץ אֶלָּא אֵלּוּ חֲמִשָּׁה הַמִּינִים בִּלְבַד (חלה פ״א מ״א)]: **וּמְצָטָרְפִין זֶה עִם זֶה.** לְהַשְׁלִים שִׁעוּר הָעִסָּה הַחַיֶּבֶת בְּחַלָּה. וְלֹא שְׁיִצְטָרְפוּ כֻּלָּן יַחַד, דְּמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינו

וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּטְמְאוּ יֵשׁ לָהֶן פִּדְיוֹן אִם לֹא קִדְּשׁוּ בַּכְּלִי, אֲבָל לֹא נִטְמְאוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ בַּכְּלִי אֵין פּוֹדִים אוֹתָן: **הָעוֹפוֹת וְהָעֲצִים וְהַלְּבוֹנָה [וְכֵלֵי שָׁרֵת] שֶׁנִּטְמְאוּ אֵין לָהֶם פִּדְיוֹן. שֶׁלֹּא נֶאֱמַר** פִּדְיוֹן בְּקָדֶשֶׁת הַגּוּף **אֶלָּא בִּבְהֵמָה** בְּעֵלַת מוּם, דִּכְתִיב (ויקרא כז יא–יב) ׳וְאִם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַה׳, וְהֶעֱרִיךְ הַכֹּהֵן אֹתָהּ׳ וְכוּ׳, וּבְבַעֲלֵי מוּמִים שֶׁנִּפְדּוּ הַכָּתוּב מְדַבֵּר, דְּאִי בִּבְהֵמָה טְמֵאָה מַמָּשׁ, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר (שם פסוק כז) ׳וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה בְעֶרְכֶּךָ׳, הֲרֵי בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲמוּרָה, וְאִשְׁמוֹעִינַן בְּמִתְנִיתִין דְּאַף עַל גַּב דְּאִשְׁתְּחִן בְּקָדוֹשׁ קַדְשֶׁת הַגּוּף וּנְפַל בֵּיהּ מוּמָא דְּמִפְּרִיק, הָעוֹפוֹת וְהָעֵצִים וְהַלְּבוֹנָה וּכְלֵי שָׁרֵת דְּקָדְשֵׁי קַדְשֶׁת הַגּוּף וְנִטְמְאוּ לֹא מִפְּרִקִי: (ב) **מַה שֶּׁהַבְּיא הַבְיא.** דְּאָמְרִינַן לֹא לְשֵׁם נִדְבָה הֲבִיאָהּ, אֶלָּא נְדָבָה אַחֶרֶת הִיא זוֹ: זוֹ **לְהָבִיא בְּמוֹחֶבֶת.** שֶׁהָיְתָה עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מְנָחַת לְבָנִיו, וְאָמַר זוֹ לְהָבִיא בְּמוֹחֶבֶת וְכוּ׳: **הֲרֵי זוֹ פְּסוּלָה.** דְּקָבָעָהּ לְכְלֵי שֶׁהִזְכִּיר בָּהּ, וְאֵין יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ לִכְלֵי אַחֵר: **אֶלָּא לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד.** אֲלוּ שֶׁהָיוּ מְנָחִים לְפָנָיו: **הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִים.** דְּהֵיכָא דְּנָדַר בִּכְלִי אֶחָד וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים מַפְרִישׁ מִמֶּנָּה שְׁנֵי קְמָצִים, וְהוּא לֹא נָדַר אֶלָּא קֹמֶץ אֶחָד, וְעוֹד, שֶׁמִּנְחָה הִיא בְּכָל כְּלִי וּכְלִי. וְהֵיכָא דְּנָדַר בִּשְׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד הָוְיָא מִנְחָה יְתֵרָה בִּשְׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד חֲסָרָה מִמֶּנָּה שְׁנֵי קְמָצִים, וְהוּא לֹא נָדַר אֶלָּא קֹמֶץ אֶחָד, וְעוֹד, שֶׁמִּנְחָה נִדְבָה בְּשָׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד הָוְיָא מִנְחָה יְתֵרָה בִּשְׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים מַפְרִישׁ מִמֶּנָּה שְׁנֵי קְמָצִים, וְהוּא לֹא נָדַר אֶלָּא קֹמֶץ אֶחָד, וְעוֹד, שֶׁמִּנְחָה נִדְבָה בְּשָׁנֵי כֵלִים וְהֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד הָוְיָא מִנְחָה יְתֵרָה וַחֲסָרָה, וְאִם אָמַר לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא מִן הַחִטִּים, אֲבָל אִם אָמַר לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר כְּלוּם, אֵינוֹ חַיָּב כְּלוּם: **יָבִיא סֹלֶת.** דִּכְתִיב (ויקרא ב א) ׳סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ׳: **רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.** רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר בִּגְמַר דְּבָרָיו אָדָם נִתְכַּפֵּר, וְהוֹאִיל וְגָמַר דְּבָרָיו שֶׁלֹּא כְּדִין הַמִּנְחָה אֵינוֹ חַיָּב כְּלוּם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ד) **שֶׁכֵּן צִבּוּר מְבִיאִים וְכוּ׳.** שֶׁלֹּשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לְפַר לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים הֵם תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים עֶשְׂרוֹנִים, וְעֶשְׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים הֵם אַרְבַּע עֶשְׂרֹנִים, וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְאַיִל לִשְׁנֵי הָאֵילִים הֵם אַרְבַּע עֶשְׂרוֹנִים, הֲרֵי חֲמִשִּׁים וְשִׁבְעָה, וְלִשְׁנֵי תְּמִידִים שְׁנַיִם, וְלִשְׁנֵי כִּבְשֵׂי מוּסַף שִׁבְעַת שְׁנַיִם, הֲרֵי שִׁשִּׁים וְאֶחָד. וְאָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכִי כָּל אוֹתָן שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם בִּכְלִי אֶחָד הָיוּ, וַהֲלֹא אֵלּוּ לְפָרִים וְאֵלּוּ לְאֵילִים וְלַכְּבָשִׂים, וְאִי מִעֲרַב לְהוּ מִפְסִיל, שֶׁמִּנְחַת פָּרִים בְּלִילָתָן עֶבְדָה, שְׁנֵי לְגִים לְעִשָּׂרוֹן חֲצִי הַהִין לִשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים, וּמִנְחַת כְּבָשִׂים בְּלִילָתָן רְבָעָה, רְבִיעִית הַהִין לְעִשָּׂרוֹן דְּהֵינוּ שְׁלֹשָׁה לָגִים, וְהֵן בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ, וְנִמְצֵאת זוֹ חֲסָרָה וְזוֹ יְתֵרָה. אֶלָּא מִפְּנֵי מָה אֵין מֵבִיא יָחִיד שִׁשִּׁים וְאֶחָד עֶשְׂרוֹנִים בִּכְלִי אֶחָד, דְּעֵד שִׁשִּׁים יָכוֹל לְהִבָּלֵל בְּלֹג אֶחָד. וְהַאי תַּנָּא סָבַר לְהּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב דְּאָמַר בְּפֶרֶק שְׁתֵּי מִדּוֹת (לעיל מ״ט ע״ג) אֲפִילּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עֶשְׂרוֹנִים אֵין לְהּ אֶלָּא לג. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְלְלָה כָּלְיָה, כֵּיוָן שֶׁרְאוּיָה לְהִבָּלֵל מֵעַכְשָׁו, הֵיכִי קָאָמַר, וְכָל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְבִילָה בִּילָה מֵעַכְשָׁו בּוֹ: **וְשִׁשִּׁים וְאֶחָד אֵין נִבְלָלִים.** בִּתְמִיהָה: **לְרָטוֹב.** רְבִיעִית שֶׁל רְבִיעִית הַלֹּג: **אֵין מִתְנַדְּבִים לֹג.** יֵין לִנְסָכִים, שֶׁלֹּא מָצִינוּ מִנְחַת נְסָכִים שֶׁל לֹג אֶחָד וְלֹא שֶׁל שְׁנַיִם וְלֹא שֶׁל חֲמִשָּׁה: **אֲבָל מִתְנַדְּבִים שְׁלֹשָׁה לָגִים.** דַּחֲזוּ לְכֶבֶשׂ, וְאַרְבָּעָה דַּחֲזוּ לְאַיִל, וְשִׁשָּׁה לָגִים שֶׁהוּא חֲצִי הַהִין דַּחֲזוּ לְפַר, וּמִשִּׁשָּׁה וּלְמַעְלָה מִתְנַדְּבִים, דְּשִׁבְעָה חֲזוּ שְׁלִישָׁה מִנְּיָהוּ לְכֶבֶשׂ וְאַרְבָּעָה לְאַיִל, וּשְׁמוֹנָה חֲזוּ לִשְׁנֵי אֵילִים, וְתִשְׁעָה חֲזוּ לְכֶבֶשׂ וּפַר, עֲשָׂרָה חֲזוּ לְאַיִל וּפַר, אַחַד עָשָׂר חֲזוּ לִשְׁנֵי אֵילִים וּלְכֶבֶשׂ, וְכֵן לְעוֹלָם: (ה) **מִתְנַדְּבִים יַיִן.** בְּלֹא סֹלֶת וְשֶׁמֶן, וּמְנַסְּכוֹ לְשִׁיתִּין בְּפָנֵי עַצְמוֹ: **וְאֵין מִתְנַדְּבִים שֶׁמֶן.** בְּלֹא סֹלֶת וְיַיִן: **מִתְנַדְּבִין שֶׁמֶן.** בְּלֹא סֹלֶת וְיַיִן, וְקוֹמְצוֹ וּמַקְטִיר הַקֹּמֶץ וְשִׁיּוּרִים נֶאֱכָלִים: **שֶׁכֵּן הוּא קָרֵב חוֹבָתוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ.** עִם חוֹבָתוֹ הוּא קָרֵב בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בָּא חוֹבָה עִם הַמִּנְחָה אֵינוֹ מְעַכֵּב הַמִּנְחָה: **תֹּאמַר בְּשֶׁמֶן וְכוּ׳.** דִּכְיָון דְּלָא אַשְׁכַּחְנָא לֵיהּ דְּלִיתֵי בִּכְלִי בִּפְנֵי עַצְמוֹ, הַשְׁתָּא נַמִּי לָא לֵיתֵי: **אֶפֵּוֹ פְּרִידָה אֶחָת.** תּוֹר אֶחָד אוֹ בֶן יוֹנָה אֶחָד מִתְנַדְּבִים בֵּין שְׁנַיִם. וַהֲלָכָה שֶׁמִּתְנַדְּבִים יַיִן וְשֶׁמֶן **בִּפְנֵי עַצְמָן,** וּמִתְנַדְּבִים מִנְחַת נְסָכִים בֵּין נִסְכֵּי פַּר בֵּין נִסְכֵּי אֵיל וְכֶבֶשׂ, וְכָל הַקָּרְבָּנוֹת בָּאִים בִּנְדָבָה בִּשְׁתָּפוּת, חוּץ מִן הַמִּנְחָה לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ ׳נֶפֶשׁ׳, דִּכְתִיב (ויקרא ב א) ׳וְנֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה׳:

פרק יג (א) **הֲרֵי עָלַי עֶשְׂרוֹן. פְּרַשְׁתִּי.** כַּמָּה עֶשְׂרוֹנִים אֲבִיא, וְאִינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה אָמַרְתִּי: **יָבִיא שִׁשִּׁים עֶשְׂרוֹנִים.** דְּאִי בְּצִיר מֵהֲכִי נָדַר, לֹא אִכְפַּת לֵיהּ, דְּמַתְנָה וְאוֹמֵר מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי יְהֵא לִנְדָרִי וְהַשְׁאָר יְהֵא לִנְדָבָה, וּבְטָפֵי מֵהֲכִי לֵיכָּא לְסִפּוּקֵי, דְּאֵין מִנְחָה אַחַת יְתֵרָה מִשִּׁשִּׁים עֶשְׂרוֹן: **הֲרֵי עָלַי מְנָחָה.** דְּאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי מִנְחָה סְתָם: **יָבִיא אֵיזֶה שֶׁיִּרְצֶה.** מֵחֲמֵשׁ מִנְחוֹת: **מְיֻחֶדֶת.** שֶׁנִּקְרֵאת מִנְחָה סְתָם וְאֵין לָהּ שֵׁם לְוַי, וְכָל שְׁאָר מִנְחוֹת יֵשׁ לָהֶם שֵׁם לְוַי, מִנְחַת מַחֲבַת, מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת, מִנְחַת מַאֲפֶה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **מִנְחָה מִן הַמְּנָחָה.** הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי מִנְחָה, אוֹ מִן מִנְחָה: **יָבִיא אַחַת.** מִן הַמְּנָחוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּפָּרָשָׁה: **מִנָּחוֹת.** עָלַי, אוֹ שֶׁאוֹמֵר מִן מִנָּחוֹת עָלַי, יָבִיא שְׁתֵּי מִנָּחוֹת מִמִּין אֶחָד: **פְּרַשְׁתִּי.** מִינֵי מִנָּחוֹת שֶׁאָבִיא, וְאִינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה מִינִים הֵם שֶׁנִּדְרְתִּי לְהָבִיא: **מֵבִיא חֲמִשָּׁתָן.** מִנְחַת סֹלֶת, מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת, מִנְחַת מַחֲבַת, מִנְחַת מַאֲפֶה תַּנּוּר וְהִיא בָּאָה שְׁנֵי מִינִים, חַלּוֹת וּרְקִיקִין: **פְּרַשְׁתִּי**

מְנָחָה שֶׁל עֲשָׂרוֹנִים. בְּכְלִי אֶחָד, וְאִינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה עֶשְׂרוֹנִים קָבַעְתִּי בָּהּ: **יָבִיא שִׁשִּׁים עֶשָׂרוֹן.** דְּטָפֵי מֵהָכִי לֵיכָּא לְסִפּוּקֵי, וְאִי בְּצִיר מֵהָכִי נָדַר לֹא אִכְפַּת לָן, דְּמַתְנָה וְאוֹמֵר כַּמָּה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי יְהֵא לִנְדָרִי וְהַשְּׁאָר יְהֵא לִנְדָבָה: **רַבִּי אוֹמֵר.** כֵּיוָן דְּאָמַר מִנְחָה דְּמִשְׁמַע חֲדָא, אַלְמָא בִּכְלִי אֶחָד קָבָעָה, וְאִם יָבִיא שִׁשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד, שָׁמָּא בְּצִיר מֵהָכִי נָדַר וְהָוֵי מִנְחָה יְתֵרָה, דְּאִית לֵיהּ לְרַבִּי דְּקָבִיעוּתָא דְּמָנָא מִלְּתָא הִיא, הִלְכָּךְ יָבִיא שִׁשִּׁים מְנָחוֹת מֵאַחַת וְעַד שִׁשִּׁים, חֲדָא שֶׁל עֶשְׂרוֹן אֶחָד, וְחַדָּא שֶׁל שְׁנַיִם, וְחַדָּא שֶׁל שְׁלֹשָׁה, וַחֲדָא שֶׁל אַרְבַּע, עַד שִׁשִּׁים, שֶׁנִּמְצָא מֵבִיא בֵּין הַכֹּל אֶלֶף שְׁמוֹנָה מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים עִשָּׂרוֹן, דְּוַדַּאי חֲדָא מִנַּיְהוּ נָדַר, וְאִינָךְ נְדָבָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: (ג) **לֹא יְפַחוֹת מִשְּׁנֵי גְּזִירִים.** שְׁתֵּי בְקָעִיּוֹת גְּדוֹלוֹת, דְּמִעוּט עֲצִים שְׁנַיִם: **וְהַמַּעֲלֶה אֶת הַכֶּבֶשׁ יַחְזִיר בַּחוּץ חֲצִי.** כָּךְ הָיָה. וּבְהַאי כְּלָלָא הָוֵי נַמֵּי הַמַּעֲלֶה קֹמֶץ בִּפְנִים דְּהַקְטָרָה מַעֲלִיתָא הִיא, הִלְכָּךְ חֲשִׁיב חֲמִשָּׁה קְמָצִים וְתוּ לֹא, וְלֹא חֲשִׁיב לְהַאי דְּהַמַּעֲלָה קֹמֶץ בִּפְנִים לְקֹמֶץ שִׁשִּׁי: **וּשְׁנֵי הֲזָיכִים.** שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים: (ד) **לֹא יְפַחוֹת מִדִּינַר זָהָב.** וְהוּא שֶׁיֹּאמַר מַטְבֵּעַ שֶׁל זָהָב, דְּאִי לֹא, דְּלְמָא נִסְקָא דְּדַהֲבָא קָאָמַר, דְּהֵינוּ חֲתִיכָה שֶׁל זָהָב: **נְחֹשֶׁת לֹא יְפַחוֹת מִמָּנֶה כֶּסֶף.** שֶׁיָּבִיא נְחֹשֶׁת שֶׁשָּׁוֶה מָעָה כֶּסֶף: **פְּרַשְׁתִּי.** כָּךְ וְכָךְ זָהָב: **וְאִינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה פְּרַשְׁתִּי.** יָבִיא כָּל כָּךְ עַד שֶׁיֵּדַע בְּעַצְמוֹ שֶׁמַּעוֹלָם לֹא נִתְכַּוֵּן לְכָל כָּךְ: (ה) **הֲרֵי עָלַי יַיִן.** לִנְסָכִים: **לֹא יִפְחוֹת מִשִּׁשָּׁה לֻגִּין.** שֶׁהֵן פְּחוֹתִים שֶׁבִּנְסָכִים, רְבִיעִית הַהִין לַכֶּבֶשׂ, תְּלָתָא לֻגִּין הָוֵי, שְׁהֵין שְׁנַיִם עָשָׂר לֻגִּין: **שֶׁמָּן לֹא יִפְחוֹת מִלּוֹג.** שֶׁהַפָּחוּת שֶׁבַּמְּנָחָה עִשָּׂרוֹן סֹלֶת, וְהִיא טְעוּנָה לֹג שֶׁמֶן: **רַבִּי אוֹמֵר שִׁשָּׁה לֻגִּין.** פַּפָּחוּת שֶׁבִּמְנָחַת נְסָכִים, עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ בְּלוּל בִּרְבִיעִית הַהִין שֶׁמֶן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: **כְּיוֹם מִרְבָּה.** כְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חַג הַסְּפוֹת כְּשֶׁהָיָה לְהִיוֹת בַּשַּׁבָּת, שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם מַרְבֶּה בִּנְסָכִים לְקָרְבָּנוֹת שֶׁל חוֹבַת הַיּוֹם מִכָּל שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, דְּהָווֹ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים וְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים, וְאַרְבָּעָה מוּסָפִים, שְׁנֵי מִנְסָף דְּשִׁבְעַת יְמֵי מוּסָף חָדָא, וְאֵילִים שְׁנַיִם וְשָׁעִיר אֶחָד, וְהַנְּסָכִים הַצְּרִיכִים לְכֻלָּם מֵאָה וְאַרְבָּעִים לג: (ו) **הֲרֵי עָלַי עוֹלָה יָבִיא כֶּבֶשׂ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אוֹ תּוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה.** בְּאַתְרֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא לֹא הָיוּ קוֹרִים עוֹלָה סְתָם אֶלָּא לְעוֹלַת בְּהֵמָה, וּפְחוּתָהּ שֶׁבְּעוֹלַת בְּהֵמָה הוּא כֶּבֶשׂ, הִלְכָּךְ יָבִיא כֶּבֶשׂ. וּבְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָיוּ קוֹרִים עוֹלָה סְתָם גַּם לְעוֹלַת הָעוֹף, הִלְכָּךְ יָבִיא תּוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה. וּמִי כִּי אִתְרֵיהּ וּמִי כִּי אִתְרֵיהּ: **יָבִיא פָּר וְעֶגֶל.** זְכָרִים וְלֹא נְקֵבוֹת, דְּעוֹלָה לְיֹצֵא לְסִפּוּקֵי אֶלָּא בִּזְכָרִים. וּמַתְנִיתִין רַבִּי הִיא דְּאָמַר לְקַמָּן (מ״ח) הַמִּתְנַדֵּב קָטָן גָּדוֹל לֹא יָצָא, אֲבָל רַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ (שם) וְאָמְרִי הַמִּתְנַדֵּב קָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל יָצָא, דַּיֵּשׁ בִּכְלַל מְרֻבֶּה מֵעֵט. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **פְּרַשְׁתִּי.** אֶחָד מִקֶּרְבְּנוֹת הַבְּהֵמָה וְאִינִי יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן פֵּרַשְׁתִּי, יָבִיא מִכָּל מִינֵי בְּהֵמָה הַזְּכָרִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, דְּהֵינוּ פָּר וְעֶגֶל אַיִל וְשָׂעִיר וּגְדִי וְטָלֶה: **פְּרַשְׁתִּי.** אֶת הַמִּין: **וְאִינִי יוֹדֵעַ מַה פְּרַשְׁתִּי.** אִם מִין בְּהֵמָה אוֹ מִין עוֹף: (ז) **תּוֹדָה וּשְׁלָמִים.** תּוֹדָה אוֹ שְׁלָמִים: **יָבִיא בָּקָר.** פְּחוּת שֶׁבְּתוֹדָה וּשְׁלָמִים: **יָבִיא פָּר וּפָרָה.** דִּתוֹדָה וּשְׁלָמִים אֵיכָא לְסִפּוּקֵי בִּזְכָרִים וּנְקֵבוֹת: **וְרָחֵל.** נָקְבָה בַּת שְׁתֵּי שָׁנִים: **גְּדִי.** בֶּן שָׁנָה מִן הָעִזִּים: **שָׂעִיר.** עֵז בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים: **טָלֶה.** בֶּן שָׁנָה: (ח) **יָבִיא הוּא וְנִסְכֵּיו בְּמָנֶה.** כָּךְ נִתְפָּרֵשׁ דִּינוֹ בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁיְּהֵא עֶרֶךְ הַשּׁוֹר עִם נְסָכָיו מָנֶה: **עֹגֶל יָבִיא הוּא וְנִסְכֵּיו בְּחֶמֶשׁ.** סְלָעִים: **אָמַר הֲרֵי עָלַי שׁוֹר בְּמָנֶה.** יְכִיאֶנּוּ בְּמָנֶה חוּץ מִנְּסָכָיו, שֶׁהֲרֵי קָדְ קָבְעוּ: **שׁוֹר בְּמָנֶה וְהֵבִיא שְׁנַיִם בְּמָנֶה לֹא יָצָא.** שֶׁהֲרֵי קָבַע שׁוֹר בְּמָנֶה: **קָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל יָצָא רַבִּי אוֹמֵר לֹא יָצָא.** מִשּׁוּם הָכִי תָּנָא פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּנָן הָכָא בְּסֵיפָא, לְפָרוּשֵׁי דְּרִישָׁא לְאוּ דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא, אֶלָּא רַבִּי הִיא וְלֹא רַבָּנָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: (ט) **וְנִסְתָּאֵב.** שֶׁנָּפַל בּוֹ מוּם, דִּבְעֵל מוּם אִקְרֵי טָמֵא, כְּדִכְתִיב (ויקרא כז יא) ׳וְאִם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַה״, וּבְבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁנִּפְדּוּ הַכָּתוּב מְדַבֵּר, כִּדְפָרְקִינַן בְּפֶרֶק דִּלְעֵיל (פ״ב מ״א ד״ה הנפדות): **אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמָיו שְׁנַיִם.** וְלָא דָּמֵי לְרִישָׁא (מ״ח) דְּאָמְרִינַן שׁוֹר בְּמָנֶה וְהֵבִיא שְׁנַיִם בְּמָנֶה לֹא יָצָא, דְּהָתָם דְּאָמַר הֲרֵי עָלַי שׁוֹר בְּמָנֶה חַיָּב עַד שֶׁיְּבִיאֶנּוּ, אֲבָל הָכָא בְּשׁוֹר זֶה וְנִסְתָּאֵב שֶׁאנִי, דְּכֵיוָן דְּאָמַר שׁוֹר זֶה אֶקְרִיב עוֹלָה וְנִסְתָּאֵב, אָזַל לֵיהּ נִדְרֵיהּ, דִּתְוּ לָא מָצֵי לְקַיּוּמֵיהּ: **רַבִּי אוֹסֵר.** לְכִתְחִלָּה, אֲבָל אִם הֵבִיא יָצָא, דְּכֵיוָן דְּאָמַר ״זֶה״, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: **הַבִּינֹנִי שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ.** אַף הַבִּינוֹנִי שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ, דִּכְיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנַיִם, הַגָּדוֹל הֶקְדֵּשׁ, שֶׁהַמַּקְדִּישׁ בְּעֵין יָפָה מַקְדִּישׁ וּמִסְתָּמָא מוּטָב שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּישׁ, דִּכְתִיב (דברים יב יא) ׳מִכֹּל נִדְרֵיכֶם׳, וְכִי יֵשׁ לוֹ שְׁלִשָּׁה, חוֹשְׁשִׁין אַף לַבִּינוֹנִי, דְּלֹא יָדְעִינַן אַהֵי מִנַּיְהוּ חָל הֶהָקְדֵּשׁ, אִי אַגָּדוֹל דְּהָוֵי עֵין יָפָה, אִי אַבִּינוֹנִי דְּהָוֵי עֵין יָפָה לְגַבֵּי קָטָן, הִלְכָּךְ תַּרְוַיְהוּ אֲסִירֵי. מֵיהוּ לֹא קָרֵב לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא חַד מִנַּיְהוּ, וְהֵיכִי עָבֵיד דְּלִשְׁתְּרֵי חַד מִנַּיְהוּ, מַמְתִּין לַבִּינוֹנִי עַד שֶׁיִּסּוֹמֵם, וּמְחַלֵּל אוֹתוֹ אַגָּדוֹל, דְּמִמְּה נַפְשָׁךְ, אִי אַבִּינוֹנִי חָל וְלֹא אַגָּדוֹל, חֲרֵי נָפַל בּוֹ מוּם וְחִלְּלוֹ, וְאִי אַגָּדוֹל חָל מַעֲקָרָא, נִמְצָא בִּינוֹנִי חִלִּין מַעֲקָרָא: **פְּרַשְׁתִּי.** אֵיזֶה מֵהֶן וְלֹא יָדַעְתִּי אֵיזֶה הוּא: **אוֹ שֶׁאָמַר לִי אַבָּא.** בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ, אֶחָד מִשְּׁוָרֵי הִפְרַשְׁתִּי לְהֶקְדֵּשׁ, וְאִינִי יוֹדֵעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶן אָמַר לִי: **הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הֶקְדֵּשׁ.** דְּהֵיכָא דְּאָמַר פְּרַשְׁתִּי לֵיכָּא סְפֵקָא דְּוַדַּאי הַגָּדוֹל פָּרַשׁ: (י) **בְּבֵית חוֹנְיוֹ.** בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁבָּנָה חוֹנְיוֹ בְּנוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק בַּאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם, שֶׁכְּשֶׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק אָמַר לָהֶם חוֹנְיוֹ בְּנִי יְשַׁמֵּשׁ תַּחְתַּי מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בָּקִי וְרָגִיל בָּעֲבוֹדָה יוֹתֵר מִשִּׁמְעִי אָחִיו, וְלֹא קִבֵּל עָלָיו חוֹנְיוֹ לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל לְפִי שֶׁהָיָה שִׁמְעִי אָחִיו גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי שָׁנִים וּמֻחֲזָק, וְנִתְמַנָּה שִׁמְעִי כֹּהֵן גָּדוֹל תַּחַת אָבִיו, לְיָמִים נִתְקַנֵּא חוֹנְיוֹ בְּשִׁמְעִי אָחִיו, אָמַר לוֹ בֹּא וְאֵלְכָה דֶּרֶךְ עֲבוֹדָה, הִלְבִּישׁוֹ כְּתֹנֶת בַּד דַּקָּה שֶׁלְּבוּשׁוֹת הַנְּשִׁים עַל בְּשָׂרָן וְעָלֶיהָ אֵזוֹר צֶר קָטָן וְהֶעֱמִידוֹ אֲצֶל הַמִּזְבֵּחַ, יָצָא וְאָמַר לְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים רְאוּ מַה נָּדַר זֶה וְקִיְּמוּ לַאֲהוּבָתוֹ, אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁאִתְמְנֶה לְכֹהֵן גָּדוֹל אֶלְבֵּשׁ כְּתֹנֶת שֶׁלִּיכִי וְאֶחְגֹּר בְּאֵזוֹר שֶׁלִּיכִי, בְּקֹשׁוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים לְהָרְגוֹ, סָח לָהֶם כָּל הַמַּאֲרָע, בְּקֹשׁוּ לַהֲרֹג אֶת חוֹנְיוֹ, רָץ מִפְּנֵיהֶם לְבֵית הַמַּלְךְ, וַעֲדַיִן כָּל הָרוֹאֶה אוֹתוֹ אוֹמֵר זֶה הוּא, הָלַךְ לוֹ לַאֲלַכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם שָׁהָיוּ בָהּ רְבִבוֹת מִיְּשׂרָאֵל וְעָשָׂה שָׁם מִקְדָּשׁ וּבָנָה מִזְבֵּחַ וְהֶעֱלָה עָלָיו לְשֵׁם ה׳, וְעַל אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ נִתְנַבֵּא יְשַׁעְיָה (י״ט י״ט) ׳בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַה׳ בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם׳, וְעָמַד הַבַּיִת הַהוּא קָרוֹב לְמֵאתַיִם שָׁנָה, וְנִקְרָא בַּיִת חוֹנְיוֹ עַל שְׁמוֹ, וְהַכֹּל מוֹדִים שֶׁהַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהָיוּ קְרֵבִים שָׁם אֵינָן קָרְבָּן, לְפִיכָךְ מִי שֶׁאָמַר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה וְהִקְרִיבָהּ שָׁם לֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ: **שֶׁאִקְרִיבֶנָּה בְּבֵית חוֹנְיוֹ.** נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה עַל מְנָת שֶׁאֶהֱרֹגֶנָּה וְלֹא אֶתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ, הִלְכָּךְ אִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ, אֲבָל חַיָּב בְּרֶת מִשּׁוּם שׁוֹחֵט בַּחוּץ, שֶׁהֲרֵי קָרָא עָלָיהּ שָׁם עוֹלָה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵין זוֹ עוֹלָה.** וַהֲרֵי הִיא גְּמוּרָה, שֶׁאֵין שָׁם הֶקְדֵּשׁ חָל עָלֶיהָ כְּלָל כְּשֶׁאָמַר שֶׁאַקְרִיבֶנָּה בְּבֵית חוֹנְיוֹ: **וְאִם גָּלָה בְּבֵית חוֹנְיוֹ לֹא יָצָא.** אֶלָּא יַחְזֹר וְיגַלֵּח בְּמִקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם, וְשָׁם יָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו: **שֶׁאֲנַלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ אִם גָּלַח בְּבֵית חוֹנְיוֹ יָצָא.** דְּהַאי גַּבְרָא שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר כְּדֵי שֶׁיְּגַלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ, לְצַעוּרֵי נַפְשֵׁיהּ נִתְכַּוֵּן, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה קָרוֹב לְבֵית חוֹנְיוֹ וְרָחוֹק מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אָמַר אִי סָגֵינָא בְּבֵית חוֹנְיוֹ טָרְחָנָא, טְפֵי לָא מָצֵינָא לְאִצְטַעוֹרֵי, וְלֹא חָל שָׁם נְזִירוּת עָלָיו, אֲבָל נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא לְשְׁתּוֹת יַיִן עַד זְמַן פְּלוֹנִי: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר.** אֵינוֹ נָזִיר כְּלָל וּמֻתָּר לִשְׁתּוֹת יַיִן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר דָּבָר אַחֵר.** אִם שְׁמֹשׁוּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁלֹּא יְשַׁמְּשׁוּ עוֹד בִּירוּשָׁלַיִם: **וְהָרֵי הֵן כִּבְצַלֵּי מוּמִין.** שֶׁחוֹלְקִים וְאוֹכְל

רבינו עובדיה

פְּסוֹלָה, אֲלָא אִם כֵּן יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד וְרוֹאֶה הַשְׁחִיטָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף: **וּלְעוֹלָם שׁוֹחֲטִים.** בֵּין בַּיּוֹם, בֵּין בַּלַּיְלָה לְאוֹר הָאֲבוּקָה, בֵּין בְּרֹאשׁ הַגַּג, וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יֹאמְרוּ לְצָבָא הַשָּׁמַיִם עָלָה לִשְׁחֹט. וְכֵן שׁוֹחֲטִים בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, דְּמוֹכְחָא מִלְּתָא דִּלְנֶקֶר סְפִינָתוֹ הוּא צָרִיךְ, וְלֹא לְשֵׁר הַיָּם קָשָׁחֵט: **וּבְכֹל שׁוֹחֲטִים.** בֵּין בִּזְכוּכִית, בֵּין בְּקָרוּמִית שֶׁל קָנֶה, שֶׁהוּא עֲשֵׂה הַגָּדֵל בָּאָגֹם שֶׁחוֹתְכִּין כַּסַּכִּין. אֲבָל בַּקָּנֶה עַצְמוֹ אֵין שׁוֹחֲטִים בּוֹ לְכַתְּחִלָּה, מִפְּנֵי נִימִין שֶׁפּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ וְנוֹקְבִים הַסִּימָנִים, וְאָתֵי לְמֶעְבַּד חֲלָדָה: **מַגָּל קָצִיר.** שֶׁקּוֹצְרִים בָּהּ הַתְּבוּאָה, שֶׁפְּגִימוֹתֶיהָ נוֹטוֹת כַּלָּן לְצַד אֶחָד בְּשִׁפּוּעַ: **מְגֵרָה.** סַכִּין מָלֵא פְּגִימוֹת, וְיֵשׁ לְכָל פְּגִימָה מִזְרָשָׁא מִכָּאן וּמִכָּאן, דְּהַיְנוּ אוֹגְרוֹת: **שִׁנַּיִם.** הַתְּחוּבִים בְּלֶחִי שֶׁל הַמָּה, וְדַוְקָא כְּשֶׁהֵן שְׁנַיִם אוֹ יוֹתֵר: **וְהַצִּפֹּרֶן.** הַמְחֻבָּרֶת: **שֶׁהֵן חוֹנְקִין.** שֶׁאֵין חוֹתְכִין, אֶלָּא קוֹרְעִין מֵחֲמַת הַפְּגִימוֹת. וְהַאי חוֹנְקִים, אַשְׁאֲרָא קָאֵי וְלָאו אַצִּפֹּרֶן, דְּטַעֲמָא דְּצִפֹּרֶן מִשּׁוּם מְחַבֵּר הוּא: **מַגָּל קָצִיר.** רְאשֵׁיהּ כְּפוּפִים מֵאֹד, וְדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ אֵינָהּ קוֹרַעַת: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים נִבְלָה.** וּמִטַּמְּאָה בְּמַשָּׂא. דְּנָזְרִינַן הוֹלָכָה אַטּוּ הוֹבָאָה. וּבֵית הִלֵּל לָא גָּזְרִי, דְּאַפּוּשֵׁי טֻמְאָה לָא מַפְשִׁינַן מִשּׁוּם גְּזֵרָה. אֲבָל בַּאֲכִילָה מוֹדוּ דַּאֲסוּרָה, גְּזֵרָה הוֹלָכָה אַטּוּ הוֹבָאָה: (ג) **הַשּׁוֹחֵט מִתּוֹךְ הַטַּבַּעַת.** בְּטַבַּעַת הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיא עֶלְיוֹנָה לְכֻלָּן קָאָמַר: **וְשָׁיַר בָּהּ מִלֹּא הַחוֹטֶ עַל פְּנֵי כֻלָּהּ.** לְצַד הָרֹאשׁ. שֶׁלֹּא הִטָּה לְפַסֵּק לְצַאת מִן הַטַּבַּעַת לְצַד הָרֹאשׁ עַד שֶׁגָּמַר כָּל הַטַּבַּעַת כֻּלָּהּ, כְּשֵׁרָה: **מִלֹּא הַחוֹטֶ.** כְּלוֹמַר כָּל דְּהוּ. אֲבָל אִם קֹדֶם שֶׁגָּמַר אֶת כֻּלָּהּ הִגְרִים אֶת הַסַּכִּין לְצַד הָרֹאשׁ וְיָצָא מִן הַטַּבַּעַת, וְגָמַר אֶת הַשְּׁחִיטָה לְמַעְלָה מִן הַטַּבַּעַת שֶׁאֵינוֹ מָקוֹם שְׁחִיטָה, שֶׁהֲרֵי הַגְרָמָה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁחַט רֹב הַקָּנֶה בְּמָקוֹם שְׁחִיטָה, פְּסֻלָּה, דְּקָנֵן, הוֹאִיל וּגְמָרוּ בְּפָסוּל: **רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר מִלֹּא הַחוֹטֶ עַל פְּנֵי רֻבָּהּ.** אִם שִׁיַּר בָּהּ מִלֹּא חוֹט הַשָּׁעָרָה מִן הַטַּבַּעַת לְצַד הָרֹאשׁ עַל פְּנֵי רֹב הַטַּבַּעַת, כְּלוֹמַר שֶׁחָתַךְ רֹב הַקָּנֶה בְּתוֹךְ הַטַּבַּעַת, וּבִמְעוּטָהּ הִגְרִים וְיָצָא מִמֶּנָּה לְצַד הָרֹאשׁ, וְגָמַר הַשְּׁחִיטָה לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, כְּשֵׁרָה, דִּבְרֵכָא אִתְכְּשָׁרָה לְהּ שְׁחִיטָה, וְאֵידָךְ כִּי קָא שָׁחֵיט מִחֲתַךְ בָּשָׂר בְּעָלְמָא הוּא. **וּפָסַק הַלֵּבָה הַשּׁוֹחֵט לְמַעְלָה מִטַּבַּעַת הַגְּדוֹלָה, מְשַׁפּוּי כּוֹבַע וּלְמַעְלָה, טְרֵפָה, מְשַׁפּוּי כּוֹבַע וּלְמַטָּה, כָּשֵׁר.** וְהַיְנוּ דְּשִׁיֵּר בְּחִטֵּי, שֶׁשָּׁחַט בְּאוֹתָן שְׁנֵי חִטִּין שֶׁל בָּשָׂר שֶׁהֵן לְמַעְלָה מִטַּבַּעַת הַגְּדוֹלָה וּלְמַטָּה מִשִּׁפּוּי כּוֹבַע, וְשִׁיֵּר בָּהֶן כָּל שֶׁהוּא לְצַד הָרֹאשׁ: (ד) **הַשּׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִים.** צִדֵּי הַצַּוָּאר: **שְׁחִיטָתוֹ כָּשֵׁרָה.** וַאֲפִלּוּ לִכְתְּחִלָּה נַמִּי. וְאֵידֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא הַמּוֹלֵק מִן הַצְּדָדִים, תָּנֵי נַמִּי ׳הַשּׁוֹחֵט׳ בְּדִיעֲבַד: **הַמּוֹלֵק מִן הַצְּדָדִים מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה.** דְּבִכְתִיבָה כְּתִיב (ויקרא ה ח) ׳מִמּוּל עָרְפּוֹ׳, וְהַיְנוּ מֵאֲחוֹרָיו: **הַשּׁוֹחֵט מִן הָעֹרֶף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה.** וְהָנֵי מִלֵּי שֶׁלֹּא הֶחְזִיר הַסַּכִּינַיִם אֲחוֹרֵי הָעֹרֶף, אֶלָּא חָתַךְ הַמַּפְרֶקֶת עַד שֶׁהִגִּיעַ לַסִּימָנִים נִטְרְפָה בִּשְׁבִירַת הַמַּפְרֶקֶת. וְאַף עַל גַּב דִּבְמִלֵּיקָה כְּשֵׁרָה, הָתָם הוּא דְּכָלְתָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף הָוֵי מִן הַמְּלֵיקָה, וְהָוֵי כְּשֶׁאָר שׁוֹחֵט שֶׁנּוֹקֵב אֶת הַוֵּשֶׁט מִעַט מִעַט עַד שֶׁגּוֹמֵר שְׁחִיטָתוֹ, אֲבָל שָׁחַט מִן הָעֹרֶף, כֵּיוָן דְּשִׁחֲטָה לְאוֹ הֵכִי גְּמִירִי, [לָא] הָוֵי שְׁבִירַת הַמַּפְרֶקֶת מִן הַשְּׁחִיטָה, וְאִשְׁתָּרָה לָהּ. וְהַשּׁוֹחֵט מִן הַצְּדָדִים דְּקָתָנֵי רֵישָׁא, אֲפִלּוּ בִּדְלָא אֲחַדְּרָה לָהּ. **הַסִּימָנִים,** דְּהָא מִשְׁחֵי סִימָנִים שָׁפִיר קָתָנֵי תְּחִיכַת הַמַּפְרֶקֶת: **הַמּוֹלֵק מִן הָעֹרֶף.** לָאו עֹרֶף מַמָּשׁ הַיְנוּ מַה שֶּׁיֵּשׁ מִשִּׁפּוּי הַקָּרְקֹד מֵאֲחוֹרָיו כָּל דִּבְהֲדֵי פָּרְצוּף, דְּהָא כְּתִיב (שם) ׳מִמּוּל עָרְפּוֹ׳, אֶלָּא מִמּוּל הָרֹאשׁ אֶת הָעֹרֶף, דְּהַיְנוּ אֲחוֹרֵי הַצַּוָּאר, מֶלֶק בִּצְפָרְנָן וְחֻתַּךְ בָּשָׂר וּמִפְרֶקֶת עַד שֶׁהִגִּיעַ לַסִּימָנִים: **מְלִיקָתוֹ כְּשֵׁרָה.** דְּזוֹ הִיא מִצְוַת מְלִיקָתוֹ לְכַתְּחִלָּה. וְאֵידֵי דְּתָנָא הַשּׁוֹחֵט מִן הָעֹרֶף פְּסוּלָה וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, תָּנָא נַמִּי ׳הַמּוֹלֵק׳ בְּדִיעֲבַד: **הַשּׁוֹחֵט מִן הַצַּוָּאר.** תַּחַת הַגָּרוֹן קְרֵי צַוָּאר, וְהוּא דֶּרֶךְ רֹב הַשְּׁחִיטוֹת: **שֶׁכָּל הָעֹרֶף.** כָּל מוּל הָרוֹאֶה אֶת הָעֹרֶף: (ה) **כָּשֵׁר בַּתּוֹרִין פְּסוּלִּ בִּבְנֵי יוֹנָה.** דִּ׳תּוֹרִים׳ מַשְׁמַע גְּדוֹלִים וְלֹא קְטַנִּים, ׳בְּנֵי יוֹנָה׳ קְטַנִּים וְלֹא גְּדוֹלִים, דְּלֹא לִשְׁתְּמִיט קְרָא וְלִכְתּוֹב ׳מִן בְּנֵי הַתּוֹרִים אוֹ מִן הַיּוֹנָה׳, וּמִדְּכָתַב בִּכְלָהוּ (ויקרא ה ז, יא, יב ח, יד כב, טו יד, כט, במדבר ו י) ׳תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה׳, שְׁמַע מִנָּהּ לְעִכּוּב: **תְּחִלַּת הַצָּחוּב.** כְּשֶׁמַּתְחִיל לְהָבִיא נוֹצָה יָפָה צְהֻבָּה סָבִיב לְצַוָּארוֹ, פְּסוּלִים בְּזֶה וּבְזֶה. בִּבְנֵי יוֹנָה פְּסוּלִים מִשּׁוּם גְּדֵלִין, וּבְתּוֹרִים מִשּׁוּם קְטַנִּין, דְּיָצְאוּ מִכְּלַל קְטַנִּים, וְלִכְלַל גְּדוֹלִים לֹא בָּאוּ. וּמִיהוּ בְּנֵי יוֹנָה הַקְּטַנִּים בְּיוֹתֵר, שֶׁשּׁוֹמְטִין כְּנָף מֵהֶם וְאֵין דָּם יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, פְּסוּלִים מִרֹּב קְטַנִּין: (ו) **כָּשֵׁר בְּפָרָה פְּסוּלִּ בְּעֶגְלָה.** פָּרָה אֲדָמָה וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, שֶׁתֵּיהֶן נַעֲשִׂים בְּחוּץ, אֲבָל שֶׁפָּרָה אֲדֻמָּה בְּשִׁחִיטָה כְּשֵׁרָה, בַּעֲרֵיפָה פְּסוּלָה, עֶגְלָה עֲרוּפָה, בַּעֲרֵיפָה כְּשֵׁרָה, בִּשְׁחִיטָה פְּסוּלָה. נִמְצָא הַכָּשֵׁר בַּפָּרָה פָּסוּל בָּעֶגְלָה, וְהַכָּשֵׁר בָּעֶגְלָה פָּסוּל בַּפָּרָה: **כָּשֵׁר בִּכְהֲנִים פָּסוּלִּ בַּלְּוִיִּם.** כֹּהֲנִים, בִּמְומִין פְּסוּלִים, בְּשָׂנִים כְּשֵׁרִים, לְוִיִּם, בִּמְומִין כְּשֵׁרִים, בְּשָׂנִים פְּסוּלִים, דִּכְתִיב (במדבר ח כה) ׳מִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה׳. וּבְשִׁילֹה וּבְבֵית עוֹלָמִים שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם מַשָּׂא בַּפֶּתַח, אֵין הַשָּׂנִים פּוֹסְלִים בַּלְוִיִּם אֶלָּא הַקּוֹל בִּלְבָד, וְהַקּוֹל אֵינוֹ פּוֹסֵל בַּכֹּהֲנִים לְעוֹלָם. נִמְצָא, בֵּין בְּמִדְבָּר בֵּין בְּשִׁילֹה וּבְבֵית עוֹלָמִים, **הַכָּשֵׁר בַּכֹּהֲנִים פָּסוּל בַּלְוִיִּם, הַכָּשֵׁר בַּלְוִיִּם פָּסוּל בַּכֹּהֲנִים: טָהוֹר בְּכָלֵי חֶרֶס טָמֵא בְּכָל הַכֵּלִים.** אֲוִיר כְּלֵי חֶרֶס טָמֵא, שֶׁאִם הִגִּיעָה טֻמְאָה לַאֲוִירוֹ וְלֹא נָגְעָה בּוֹ, נִטְמָא הַכְּלִי חֶרֶס, דִּכְתִיב בֵּיהּ (ויקרא יא לג) ׳אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ׳. וּבְגַבּוֹ טָהוֹר, שֶׁאֲפִלּוּ נָגְעָה טֻמְאָה בְּגַבּוֹ לֹא נִטְמָא בְּכָלִי. אֲוִיר כָּל הַכֵּלִים טָהוֹר, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נָגְעָה בָּהֶן הַטֻּמְאָה אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְלֵית בַּאֲוִירָן, וְגַבָּן טָמֵא, שֶׁאִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּגַבָּן נִטְמְאוּ. נִמְצָא, **הַטָּהוֹר בִּכְלֵי חֶרֶס, טָמֵא בְּכָל הַכֵּלִים. וְטָהוֹר בְּכָל הַכֵּלִים, טָמֵא בִּכְלֵי חֶרֶס: טָהוֹר בִּכְלֵי עֵץ טָמֵא בְּכָלֵי מַתָּכוֹת.** גָּלְמֵי כְּלֵי עֵץ, דְּהַיְנוּ כֵּלִים שֶׁלֹּא נִגְמְרָה כָּל מְלַאכְתָּן אֲבָל נִגְמְרָה חֲקִיקָתָן וּרְאוּיִין הַן לְתַשְׁמִישָׁן, טְמֵאִים, וּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, טְהוֹרִים אֲפִלּוּ נִגְמְרָה כָּל מְלַאכְתָּן, דְּאִתְּקַשׁ כְּלֵי עֵץ לְשָׂק, דִּכְתִיב (שם פסוק לב) ׳מִכָּל כְּלֵי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק׳, מַה שַּׂק מִשְׁלַטֵּל מָלֵא וְרֵיקָן, אַף כֹּל מִשְׁלַטֵּל מָלֵא וְרֵיקָן. גָּלְמֵי

מַסֶּכֶת חֻלִּין

כְּלֵי מַתָּכוֹת טְהוֹרִים, הוֹאִיל וּלְכָבוֹד עֲשׂוּיִין, לָא חֲשִׁיבִי כְּלִי לְמִלְתַיְהוּ עַד שֶׁתְּגָמַר כָּל מְלַאכְתָּן, פְּשׁוּטֵיהֶן טְמֵאִים, דְּלָא אִתְקַשׁ לְשָׂק כִּכְלֵי עֵץ. נִמְצָא, **הַטָּהוֹר בִּכְלֵי עֵץ טָמֵא בִּכְלֵי מַתָּכוֹת, הַטָּהוֹר בִּכְלֵי מַתָּכוֹת טָמֵא בִּכְלֵי עֵץ: הַחַיָּב בְּשִׁקְדִים הַפָּרִים.** שְׁקָדִים הַפְּרִים, קְטָנִים חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר, שֶׁדַּרְכָּן לְאָכְלָן בְּקָטְנָן קֹדֶם שֶׁיִּהְיוּ מָרִים, גְּדוֹלִים פְּטוּרִים, שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְאֲכִילָה. מְתוּקִים, גְּדוֹלִים חַיָּבִין, שֶׁנִּגְמַר פִּרְיָן, קְטַנִּים פְּטוּרִין, שֶׁאֵין דַּרְכָּן אֲכִילָתָן כֵּן. נִמְצָא, **הַחַיָּב בְּשִׁקְדִים הַמָּרִים פָּטוּר בְּמְתוּקִים, וְהַחַיָּב בִּמְתוּקִים פָּטוּר בְּמָרִים:** (ז) **הַתֵּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחֱמִיץ.** עַד הַשְּׁתָא אֵירֵי בְּתַרְתֵּי מִלֵּי, וְדָבָר הַנֶּהֱנֶה בָּזֶה אֵינוֹ נוֹהֵג בָּזֶה, וְהַשְּׁתָא אֵירֵי בַּחֲדָא מִלְּתָא, וּבִזְמַן שֶׁדָּבָר זֶה נוֹהֵג בָּזֶה אֵין דָּבָר זֶה נוֹהֵג בָּזֶה: **תֵּמֶד.** מַיִם שֶׁנּוֹתְנִים עַל הַחֲרָצַנִּים וְהַגְּגִים, וּכְשֶׁמַּחְמִיץ וְתוֹסֵס נַעֲשֶׂה יַיִן, אוֹ עַל הַשְּׁמָרִים וְקוֹלְטִים אוֹתָן הַמַּיִם טַעַם הַיַּיִן. וּבִזְמַן שֶׁנָּתַן שְׁלִשָּׁה חֲלָקִים מַיִם וְהוֹצִיא אַרְבָּעָה, לְבַלַּי עָלְמָא יַיִן מַעֲלִיא הוּא, וְהָכָא מָרֵי כְּגוֹן שֶׁלֹּא הוֹצִיא אֶלָּא כְּמוֹ שָׁנָתַן, אוֹ פָּחוֹת אוֹ מְעַט יוֹתֵר: **עַד שֶׁלֹּא הֶחֱמִיץ.** מַיִם בְּעָלְמָא הוּא וְאֵינוֹ נִקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, דְּיַיִן הַזִּכּוּר בְּקִיחַת כֶּסֶף מַעֲשֵׂר (דברים יד כו) ׳וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ׳ וְגוֹ׳, מָה הַכָּתוּב מְסֻיָּג פְּרִי מִפְּרִי וְגִדּוּלֵי קַרְקַע, אַף כָּל פְּרִי מִפְּרִי וְגִדּוּלֵי קַרְקַע: **וּפוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה.** דִּשְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם שֶׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה אִם נָפַל לְתוֹכוֹ קֹדֶם הַמִּשְׁכַּת אַרְבָּעִים סְאָה, וְיֵין אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא בִּשְׁנֵי מִרְאָה: **מְשֻׁהֶחְמִיץ.** חָשׁוּב יַיִן, וְנוֹהֵג בּוֹ קִיחַת מַעֲשֵׂר, וְאֵין נוֹהֵג בּוֹ פְּסוּל מִקְוֶה: **הָאַחִין הַשְּׁתָּפִין.** הָאַחִין שֶׁהֵן שְׁתָּפִין בִּירֻשָּׁתָן: **כְּשֶׁחִיְּבִין בַּקָּלְבּוֹן פְּטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה.** הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ וּלְבְסוֹף נִשְׁתַּתְּפוּ, חַיָּבִים בַּקָּלְבּוֹן, וּכְשֶׁמְּבִיאִין שֶׁקִּלְיֵיהֶן מְבִיאִין שְׁנֵי שְׂקָלִים וְנוֹתְנִים שְׁנֵי קִלְבּוֹנוֹת. וְהַקָּלְבּוֹן הוּא לְשׁוֹן הֶכְרֵעַ, שֶׁחֲיָבִין לְהַכְרִיעַ שְׁקָלֵיהֶן. וְאִם נָתְנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם שֶׁקֶל שָׁלֵם וְנוֹתְנִים שְׁנֵי קָלְבּוֹנוֹת, שֶׁהָיָה לָהֶן לְשָׁקֵל לַחֲצָאִין. וּפְטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה מִכָּל הַנּוֹלָדִים לָהֶם כָּל יְמֵי שֻׁתָּפוּת, שֶׁהַשֻּׁתָּפוּת פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה, כִּדְאִיתָא בִּבְכוֹרוֹת בְּפֶרֶק בָּתְרָא (נו:), ׳יִהְיֶה לְךָ׳ (שמות יג יב), וְלֹא שֶׁל שֻׁתָּפוּת, וְהָתָם מוֹקִים לֵיהּ לְהַאי קְרָא בְּמַעֲשֵׂר, וְאַף עַל גַּב דִּבְכוֹר כְּתִיב: **וּכְשֶׁחִיְּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה.** כְּגוֹן אִם לֹא חָלְקוּ מֵעוֹלָם, חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, לְעִשּׂוֹר כָּל הַנּוֹלָדִים לָהֶם כָּל יְמֵי שֻׁתָּפוּתָם, דְּאָמַר הָתָם, יָכוֹל אֲפִלּוּ קָנוּ בְּתִפּוּסַת הַבְּיִת, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳יִהְיֶה׳ (שם), מִכָּל מָקוֹם: **וּפְטוּרִין מִן הַקָּלְבּוֹן.** לְגַמְרֵי, שֶׁשּׁוֹקְלִין בֵּין שְׁנֵיהֶם שֶׁקֶל שָׁלֵם. שֶׁמָּמוֹן אֲבִיהֶם בְּחֶזְקָתָן עוֹמֵד, וְהָאָב הַשּׁוֹקֵל עַל בָּנָיו אוֹ עַל אֶחָד מִבְּנֵי אֵירוֹ וּפוֹטֵר בְּשֶׁלּוֹ, פָּטוּר מִן הַקָּלְבּוֹן, דִּתְנַן בְּשִׁקָּלִים (פ״א מ״ז) הַשּׁוֹקֵל בְּשֶׁבִיל הָעָנִי אוֹ בְּשֶׁבִיל שֶׁכְּנוֹ אוֹ בְּשֶׁבִיל בֶּן אֵירוֹ, פָּטוּר. וּבָנָיו נַמִּי אֵין מִצְוָה שֶׁקְּלֵיהֶם עָלָיו, וַהֲוֹו לְהוּ כִּשְׁכֵנוֹ וּבֶן אֵירוֹ: **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֶכֶר.** שֶׁאָדָם יָכוֹל לִמְכֹּר אֶת בְּתוֹ, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה: **אֵין קְנָס.** אִם נְאָנְסָה אוֹ נִתְפַּתְּתָה אֵין לְאָבִיהָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, דִּ׳נְעָרָה׳ כְּתִיב (דברים כב כט), ׳וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף׳: **וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ קְנָס.** דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה: **אֵין מֶכֶר.** שֶׁאֵין אָדָם מוֹכֵר אֶת בְּתוֹ לְאַחַר שֶׁהֲבִיאָהּ סִימָנֵי נַעֲרוּת. וּמְתַנִּיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא (כו:), דְּאָמַר קְטַנָּה מִבַּת יוֹם אֶחָד עַד שֶׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת עַד שֶׁתִּבָּגֵר, יֵשׁ לָהּ מֶכֶר, מִשֶּׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת עַד שֶׁתִּבָּגֵר, יֵשׁ לָהּ קְנָס, וּבֵינְתַיִם רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּאָמַר אֵין לָהּ לֹא מֶכֶר וְלֹא קְנָס, אֶלָּא לְעִנְיַן שֶׁלֹּא תִּפָּגֵם בְּמִיתַת בַּעְלָהּ וְאֵין לָהּ כְּתֻבָּה: **וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֶכֶר.** וְאֵין בֵּין נַעֲרוּת לְבֻגְרוּת אֶלָּא שֵׁשׁ שָׁנִים, חֲדָשִׁים: **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֵאוֹן.** יִתּוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאֲחֶיהָ וַאֲפִלּוּ לְדַעְתָּהּ, יְכוֹלָה לְמָאֵן וְיוֹצְאָה בְּלֹא גֵּט, עַד שֶׁתָּבִיא סִימָנִין. וְכָל יְמֵי קְטַנוּתָהּ אֵינָהּ רְאוּיָה לַחֲלִיצָה אִם יָבְמָה הִיא, דִּ׳אִישׁ׳ כְּתִיב בַּפָּרָשָׁה (שם כה ז) ׳וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ׳, וּמִקְּשִׁינַן אִשָּׁה לְאִישׁ. וּמִשְּׁנָרְאִית לַחֲלִיצָה אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן: **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תִּקְיעָה.** בְּעֶרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים תּוֹקְעִים שֶׁלֹּשׁ תְּקִיעוֹת לְהַבְטִיל אֶת הָעָם מִמְּלַאכְתָּן, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת תּוֹקְעִ וּמְרִיעַ וְתוֹקְעִ וְשׁוֹבֵת: **אֵין הַבְדָּלָה.** לֹא עַל הַכּוֹס וְלֹא בְּתְפִלָּה. שֶׁאֵין הַבְדָּלָה אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים: **יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת תּוֹקְעִים.** אַף עַל פִּי שֶׁגַּם הַיּוֹם יוֹם טוֹב הָיָה וְאֵין בּוֹ מְלָאכָה, תּוֹקְעִין לְהַבְטִיל מִמְּלֶאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ: **וְלֹא מַבְדִּילִין.** מִפְּנֵי שֶׁהִנִּיחָם חָמוּר מִן הַיּוֹצֵא: **חָל לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מַבְדִּילִין.** לְפִי שֶׁהִיוֹצֵא חָמוּר מִן הַנִּכְנָס, וְתִקְיעָה אֵין כָּאן: **בֵּיצַד מַבְדִּילִין.** בֵּין שַׁבָּת לְיוֹם טוֹב כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: **רַבִּי יוֹסֵא אוֹמֵר בֵּין לְקֻדַּשׁ חָמוּר.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵא, דְּלֹא מְזַלְזְלִינַן בְּיוֹם טוֹב לְקָרוֹתוֹ קֹדֶשׁ הַקֵּל:

פרק ב (א) **הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בָּעוֹף.** מִשּׁוּם דִּלְמַתְחִלָּה מִבָּעֵי לֵיהּ לְשַׁחוֹט שְׁנֵי סִימָנִין אֲפִלּוּ בָּעוֹף, תָּנָא ׳הַשּׁוֹחֵט׳, דִּמְשְׁמַע דְּאָחָד בָּעוֹף דִּיעֲבַד אֵין לְכַתְּחִלָּה לֹא, אֲבָל שְׁנַיִם בְּבְהֵמָה לְכַתְּחִלָּה הָוֵי, דְּעַד כַּמָּה לִשְׁחֹט וְלֵילִיל. אִי נַמִּי, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי וְרַבּוֹ שֶׁל אֶחָד כָּמוֹהוּ, דְּדִוְקָא דִּיעֲבַד, דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ שֶׁיְּתַכְּוֵן לִשְׁחֹט כָּל הַסִּימָן כֻּלּוֹ. וְאֶחָד נָפְקָא לָן דִּכְתִיב, מִקְּרָא דִּכְתִיב (ויקרא יא מו) ׳זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם׳, הֻטְיְלוּ הַכָּתוּב לְעוֹף בֵּין בְּהֵמָה לַדָּגִים, לְחַיְּבוֹ בִּשְׁנֵי סִימָנִין אִי אָפְשָׁר שֶׁכְּבָר הוּקַשׁ לַדָּגִים, לְפָטְרוֹ בְּלֹא כְּלוּם אִי אָפְשָׁר שֶׁכְּבָר הוּקַשׁ לַבְּהֵמָה, הָא כֵּיצַד, הֻכְשְׁרוּ בְּסִימָן אֶחָד. וּשְׁחִיטָה מִן הַצַּוָּאר וּבִשְׁנֵי סִימָנִים. וַחֲמִשָּׁה דְּבָרִים הַפּוֹסְלִים אֶת הַשְּׁחִיטָה, שְׁהִיָּה חֲלָדָה וְהַגְרָמָה וּשְׁחִיטָה דְּרָסָה לְבִיאָה, יֵשׁ לָהּ מֶכֶר וְאֵין לָהּ קְנָס, וּמִשֶּׁתָּבִיא סִימָנִין עַד שֶׁתִּבָּגֵר, יֵשׁ לָהּ קְנָס וְאֵין לָהּ מֶכֶר. וְאֵין בֵּין נַעֲרוּת לְבֻגְרוּת אֶלָּא שֵׁשׁ חֳדָשִׁים: **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מֵאוֹן.** יִתּוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאֲחֶיהָ וַאֲפִלּוּ לְדַעְתָּהּ, יְכוֹלָה לְמָאֵן וְיוֹצְאָה בְּלֹא גֵּט, עַד שֶׁתָּבִיא סִימָנִין. וְכָל יְמֵי קְטַנוּתָהּ אֵינָהּ רְאוּיָה לַחֲלִיצָה אִם יָבְמָה הִיא, דִּ׳אִישׁ׳ כְּתִיב בַּפָּרָשָׁה (שם כה ז) ׳וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ׳, וּמִקְּשִׁינַן אִשָּׁה לְאִישׁ. וּמִשֶּׁנִּרְאֵית לַחֲלִיצָה אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן: **כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ תִּקְיעָה.** בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים תּוֹקְעִים שֶׁלֹּשׁ תְּקִיעוֹת לְהַבְטִיל אֶת הָעָם מִמְּלַאכְתָּן, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת תּוֹקֵעַ וּמְרִיעַ וְתוֹקֵעַ וְשׁוֹבֵת: **אֵין הַבְדָּלָה.** לֹא עַל הַכּוֹס וְלֹא בְּתְפִלָּה. שֶׁאֵין הַבְדָּלָה אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים: **יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת תּוֹקְעִים.** אַף עַל פִּי שֶׁגַּם הַיּוֹם יוֹם טוֹב הָיָה וְאֵין בּוֹ מְלָאכָה, תּוֹקְעִין לְהַבְטִיל מִמְּלֶאכֶת אֹכֶל נֶפֶשׁ: **וְלֹא מַבְדִּילִין.** מִפְּנֵי שֶׁהִנִּיחָם חָמוּר מִן הַיּוֹצֵא: **חָל לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מַבְדִּילִין.** לְפִי שֶׁהִיוֹצֵא חָמוּר מִן הַנִּכְנָס, וְתִקְיעָה אֵין כָּאן: **בֵּיצַד מַבְדִּילִין.** בֵּין שַׁבָּת לְיוֹם טוֹב כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: **רַבִּי יוֹסֵא אוֹמֵר בֵּין לְקֻדַּשׁ חָמוּר.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵא, דְּלֹא מְזַלְזְלִינַן בְּיוֹם טוֹב לְקָרוֹתוֹ קֹדֶשׁ הַקֵּל:

פרק ב (א) **הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בָּעוֹף.** מִשּׁוּם דִּלְמַתְחִלָּה מִבָּעֵי לֵיהּ לְשַׁחוֹט שְׁנֵי סִימָנִין אֲפִלּוּ בָּעוֹף, תָּנָא ׳הַשּׁוֹחֵט׳, דִּמְשְׁמַע דְּאָחָד בָּעוֹף דִּיעֲבַד אֵין לְכַתְּחִלָּה לֹא, אֲבָל שְׁנַיִם בִּבְהֵמָה לְכַתְּחִלָּה הָוֵי, דְּעַד כַּמָּה לִשְׁחֹט וְלֵילִיל. אִי נַמִּי, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי וְרַבּוֹ שֶׁל אֶחָד כָּמוֹהוּ, דְּדִוְקָא דִּיעֲבַד, דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ שֶׁיְּתַכְּוֵן לִשְׁחֹט כָּל הַסִּימָן כֻּלּוֹ. וְאֶחָד נָפְקָא לָן דִּכְתִיב, מִקְּרָא דִּכְתִיב (ויקרא יא מו) ׳זֹאת תּוֹרַת ה

אַפִּלּוּ בִּפְנִים לֹא מִפְסִיל קָרֶבֶן אִם חָשַׁב עַל אֲכִילַת בָּשָׂר בִּשְׁעַת הַקְטָר חֲלָבִים, וְכֵיוָן שֶׁמְּצִינוּ קְלָא בְּמַחֲשֶׁבֶת חוּץ, דִּין הוּא שֶׁנְּקַל בָּזֶה שֶׁלֹּא יְהֵא הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בְּשׁוֹחֵט. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ח) **הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם הָרִים וְכוּ' שָׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה.** וְתִקְרֹבֶת עֲבוֹדָה זָרָה לֹא הָוְיָא לַאֲסַר בַּהֲנָאָה, מִשּׁוּם דְּכָל הֲנֵי אֵינָן נַעֲשִׂים עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב (דברים יב ב) ״אֱלֹהֵיהֶם עַל הָהָרִים״, וְלֹא ״הָהָרִים אֱלֹהֵיהֶם״. וּמֵיהוּ פְּסוּלָה מִלְּאֲכֹל, מִשּׁוּם דְּדָמְיָא לְשׁוֹחֵיטָה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וּמְחַלְּפָא בָּהּ. וְדִוְקָא שֶׁאָמַר לְשֵׁם הָרִים לְשֵׁם גְּבָעוֹת, אֲבָל אִם אָמַר לַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הָהָרִים וְעַל הַגְּבָעוֹת, הֲרֵי זוֹ זִבְחֵי מֵתִים וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה: **לְשֵׁם דָּבָר פָּשׁר.** שָׁחִיטָה סָתָם: (ט) **אֵין שׁוֹחֲטִין לְתוֹךְ יָמִים.** שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ לְשָׁרוֹ שֶׁל יָם הוּא שׁוֹחֵט: **וְלֹא לְתוֹךְ הַכֵּלִים.** שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ לְזֹרֶק דָּמָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה קָא עָבִיד: **עוּגָה.** גּוּמָּא, לְשׁוֹן עוּגִיאוֹת לַגְּפָנִים בְּמוֹעֵד קָטָן (פ״א מ״א): **עוּגָה שֶׁל מַיִם.** דָּוְקָא עֲכוּרִים, אֲבָל צְלוּלִין לֹא, שֶׁמָּא יֹאמְרוּ לְפָרְצוּף פָּנָיו הַנִּרְאָה בַּמַּיִם הוּא שׁוֹחֵט: **וּבַכַּפִּינָה.** יָכוֹל לִשְׁחֹט עַל גַּבֵּי כֵּלִים, וְהַדָּם שׁוֹתֵת וְיוֹרֵד לְתוֹךְ הַיָּם, שֶׁהָרוֹאֶה אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁלֹּא לְלַכְלֵךְ הַסְּפִינָה הוּא עוֹשֶׂה: **אֵין שׁוֹחֲטִין לְגוּמָּא כָּל עִקָּר.** וַאֲפִלּוּ בִּבְבֵית. וְטַעֲמָא דְּגוּמָּא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חֹק הַמַּיִם: **אֲבָל עוֹשֶׂה גוּמָּא.** בַּגְּמָרָא (מא:) מְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָאָמַר, אֵין שׁוֹחֲטִים לְגוּמָּא כָּל עִקָּר, וְהָרוֹצֶה לְנַקֵּר חֲצֵרוֹ כְּיָצִד הוּא עוֹשֶׂה, עוֹשֶׂה מָקוֹם חוּץ לַגּוּמָּא וְשׁוֹחֵט וְהַדָּם שׁוֹתֵת וְיוֹרֵד לַגּוּמָּא: **יְחַזֵּק יְדֵיהֶן בַּחֲקוֹתֵיהֶם.** יְחַזְּקוּ יְדֵיהֶן בְּחֻקּוֹתֵיהֶם, יַחֲקֶה לְשׁוֹן חֹק: (י) **הַשּׁוֹחֵט.** חֹלִין בַּחוּץ: **לְשֵׁם עוֹלָה.** כֵּיוָן דְּעוֹלָה בָּאָה בְּנֶדֶר וּנְדָבָה, הֲרֵאשָׁה אוֹמֵר עֲכָשָׁו הוּא מְקַדֵּישׁ וְשׁוֹחֵטָה לְעוֹלָה וְקָדָשִׁים בַּחוּץ מַקְרִים, לְהֶלְבֵּךְ גְּזוּר רַבָּנָן עֲלֵהּ וּפְסוּלָה. וְכֵן [וְכוּ׳]: **אֹשֶׁם תָּלוּי.** בָּא עַל סָפֵק חֵיבוּב כָּרֵת, כְּגוֹן שְׁתֵּי תַּחְיכוֹת אֶחָת שֶׁל חֵלֶב וְאַחַת שֶׁל שָׁמֵן וְאָכַל אֶחָת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ מֵהֶן אָכַל, אִשְּׁתּוֹ נִדָּה וַאֲחוֹתוֹ עִמּוֹ בַּמִּטָּה וּבָא עַל אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזוֹ מֵהֶן בָּא, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי לְהֶגֶן מִן הַיְּסוּרִים עַד שֶׁיְּיַדַּע לוֹ אִם חָטָא וְדַאי מֵבִיא חַטָּאתוֹ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא דְּאָמַר (כריתות פ״ו מ״ג) מִתְנַדֵּב אָדָם אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם, שֶׁבָּכָל יוֹם עוֹמֵד בִּסְפֵק חֵטְא וְלִבּוֹ נוֹקְפוֹ שֶׁמָּא חָטָאתִי, וְנִמְצָא שֶׁדָּבָר הַנִּדָּר וְנִדָּב הוּא: **לְשֵׁם פֶּסַח.** וּפֶסַח נָמֵי מִקְרֵי דָּבָר הַנִּדָּר וְנִדָּב, הוֹאִיל וְהוּא עָשׂוּי לְהַפְרִישׁוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּלְהַנִּיחוֹ עַד זְמַנּוֹ, אָמְרֵי קָא שָׁחִיט שְׁלָמִים בְּחוּץ וְאָכִיל לְהוּ: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.** דְּלָא חָיֵישׁ לְמִרְאִית הָעַיִן: **אִשֶּׁם וַדַּאי.** כְּגוֹן אֲשֶׁם גְּזֵלוֹת, מִי שֶׁנִּשְׁבַּע לְשַׁקֵּר עַל כְּפִירַת מָמוֹן, וַאֲשֶׁם מְעִילוֹת, וַאֲשֶׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה. וְעַל שֵׁם שֶׁאֲשֶׁם תָּלוּי בָּא עַל סָפֵק קָרֵי לְהֶנֵי אֲשֵׁם וַדַּאי: **לְשֵׁם בְּכוֹר לְשֵׁם מַעֲשֵׂר.** מְיֻדָּע יָדְעֵי אִינְשֵׁי דְּשֶׁקֶר הוּא, דִּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר קָלָא אִית לְהוּ וּמְיֻדָּע יָדְעֵי מִקַּמֵּי הָכִי, דְּאִלּוּ הֶהֱיָה שִׁעְתָּא לְאוּ בְּנֵי אִפְרוּשֵׁי נִינְהוּ דְּנִימָא הַשְׁתָּא קָמַקְדֵּישׁ לְהוּ: **זֶה הַכְּלָל.** לְאַתּוּיֵי אִם אָמַר הֲרֵינִי שׁוֹחֵט לְשֵׁם עוֹלַת נְזִיר, שֶׁהִיא פְּסוּלָה, דְּמֵהוּ דְּתֵימָא לֵיכָּא לְמֵימַר לְחוּרְבָּא, דְּמְיֻדַּע יָדְעֵי דְּהָא לֹא נָדַר, קָא מַשְׁמַע לָן דְּמֵימַר אָמְרֵי דִּלְמָא נָדַר בִּשְׁנָעָא זֶה שִׁלְשִׁים יוֹם שֶׁהוּא סָתָם נְזִירוּת, וּבִשְׁלֹשִׁים יוֹם לֹא מִנְּכָרָא מִלְּתָא לְשִׁכְנָיו: **וְשֶׁאֵינוֹ נָדַר וְנָדַב.** לְאַתּוּיֵי עוֹלַת יוֹלֶדֶת, שֶׁאִם אָמַר לְשֵׁם עוֹלַת יוֹלֶדֶת בְּפָרוּשׁ, כְּשֵׁרָה, וּמִכְּאַפְלוּ אָמַר לְשֵׁם אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת קָרֵבָן לֵדָה, וּמֵהוּ דְּתֵימָא מֵהוֹאִיל וְאֵין אוֹתָהּ אִשָּׁה חַיֶּבֶת קָרֵבָן לֵדָה לֹא הֶיְתָה זוֹ אֶלָּא נְדָבָה, קָא מַשְׁמַע לָן דְּאֵימוּר שֶׁמָּא הִפִּילָה, דְּמַפֶּלֶת אֵין לָהּ קוֹל, וְנִמְצָא קָרֵבָן זֶה חוֹבָה וְלֹא נְדָבָה, וּלְפִיכָךְ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה:

פרק ג (א) **אֵלּוּ טְרֵפוֹת. נִקּוּבַת הַוֶּשֶׁט.** שְׁנֵי עוֹרוֹת יֵשׁ לוֹ לַוֶּשֶׁט, הַחִיצוֹן אָדֹם וְהַפְּנִימִי לָבָן, אִם נִקַּב זֶה בִּלֹא זֶה כְּשֵׁרָה, נִקְּבוּ שְׁנֵיהֶן אֲפִלּוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה, טְרֵפָה. וְכָל נָקָב כְּנֶגֶד הַחֲלָל מִשְּׁרָפָא בַּיּוֹם: **נִקַּב הַגַּרְגֶּרֶת.** לְרֻחְבָּהּ בְּרֻבָּהּ, וְאֵינָהּ טְרֵפָה עַד שֶׁיִּפְסֹק רֹב הַחֲלָל, וְעֵבִי הַחְנוּךְ אֵינוֹ מְשֻׁלָּשׁ לְרֹב. וְדִוְקָא כְּשֶׁנִּפְסְקָה לְרָחְבָּהּ הוּא דִּפְסוּלָה בְּרֻבָּהּ, אֲבָל לְאָרְכָּהּ שֶׁל קָנֶה, אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר בָּהּ אֶלָּא חֲלָיָא בְּלֹא זֶה, כְּשֵׁרָה, לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַבְּהֵמָה מוֹשֶׁכֶת יוֹתֵר מִשְּׁהוּא סָמוּךְ לְכָנְפֵי רֵאָה, כְּשֵׁרָה, לְפִי שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַבְּהֵמָה **נֶקֶב קְרוּם שֶׁל מֹחַ.** שְׁנֵי קְרוּמִים יֵשׁ לוֹ לְמֹחַ, הָעֶלְיוֹן דָּבוּק לְעֶצֶם הַגֻּלְגֹּלֶת, וְהַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לְמֹחַ. אִם נִקַּב הָעֶלְיוֹן וְהַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לְמֹחַ קַיָּם, כְּשֵׁרָה, נִקַּב הַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לְמֹחַ אַף עַל פִּי שֶׁהָעֶלְיוֹן קַיָּם, טְרֵפָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִקַּב הָעֶצֶם: **נֶקֶב הַכִּיס לְבֵית הֶחָלּוֹ.** שְׁנֵי חֲלָלִים יֵשׁ לַלֵּב, הַגָּדוֹל לְצַד יְמִין הַבְּהֵמָה, וְהַשֵּׁנִי לְצַד שְׂמֹאל, אִם נִקַּב הַלֵּב בְּמַשֶּׁהוּ וְהִגִּיעַ הַנֶּקֶב לְאֶחָד מִשְּׁנֵי אֵלּוּ חֲלָלִים, טְרֵפָה. וְכֵן אִם נִקַּב בְּסִחוּס שֶׁבַּלֵּב כְּעֵין בֵּיצָה וְהוּא קָרוּי עוֹשֶׂה, עוֹשֶׂה מָקוֹם חוּץ לַגּוּמָּא וְשׁוֹחֵט וְהַדָּם שׁוֹתֵת וְיוֹרֵד לַגּוּמָּא: **יְחַזֵּק אֶת הַמְּיֻנִּים.** יַחֲזִיק

בָּהֶם: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר וּשְׁמוֹ חָגָב.** אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה סִימָנִים הַלָּלוּ אֵינוֹ כָּשֵׁר, אֶלָּא אִם כֵּן יָדוּעַ שֶׁשְּׁמוֹ חָגָב, וְכֵן הֲלָכָה: **כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת.** אֲפִלּוּ אֵין לוֹ עַכְשָׁו וְעָתִיד לְגַדֵּל לְאַחַר זְמַן, אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַכְשָׁו וְעָתִיד לְהַשִּׁירָן כְּשֶׁיּוֹצֵא מִן הַמַּיִם, מַתָּר: **וְסְנַפִּירִין הַפּוֹרְחִ בָּהֶן.** שֶׁפֶט בָּהֶן עַל פְּנֵי הַמַּיִם:

פרק ד (א) **בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה. מַתָּר בְּאֲכִילָה.** הֶעֱבֶר כֵּלּוֹ, וַאֲפִלּוּ מְקוֹם חֲתָךְ שֶׁל אֵבֶר דְּאִם הוֹצִיא יָדוֹ וְלֹא הֶחֱזִירָהּ צָרִיךְ לְהַנִּיחַ מִמַּה שֶּׁבִּפְנִים לַצַּד הַחִיצוֹן וּלְחָתְכוֹ, שֶׁמְּקוֹם הַחֲתָךְ הַבְדָּלַת הַחִיצוֹן וְהַפְּנִימִי אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל שְׁפַת הָרֶחֶם, אֲבָל הֶחֱזִירָהּ אֵין צָרִיךְ לַחְתֹּךְ לְצַד פְּנִים, אֶלָּא מְצַמְצֵם וְחוֹתֵךְ מְקוֹם חֲתָךְ מַתָּר, דְּמַאי טַעֲמָא נָאֲסַר הָאֵבֶר כְּשֶׁיָּצָא לְחוּץ, מִשּׁוּם ׳וּבְשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה׳ (שמות כב ל), בָּשָׂר שֶׁיָּצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ שֶׁהוּא לוֹ שָׂדֶה, טְרֵפָה, מַה טְּרֵפָה כֵּיוָן שֶׁנִּטְרְפָה שׁוּב אֵין לָהּ תֵּתַר, אַף בָּשָׂר כֵּיוָן שֶׁיָּצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ שׁוּב אֵין לוֹ תֵּתַר, וּמְקוֹם חֲתָךְ לֹא יָצָא חוּץ לִמְחִצָּתוֹ, הִלְכָךְ מַתָּר כְּשֶׁהֶחֱזִירָהּ קֹדֶם שְׁחִיטָה, דְּקָרֵינַן בֵּיהּ ׳בְּהֵמָה, בִּבְהֵמָה תֹּאכֵלוּ׳ (דברים יד ו) (גמ׳ סט.): **הֲרֵי הוּא בְּיָלּוּד.** וְתוּ לָא מְהַנְיָא לֵיהּ שְׁחִיטַת אִמּוֹ, וְצָרִיךְ שְׁחִיטָה לְעַצְמוֹ אִם נִמְצָא חַי, וְאִם נִמְצָא מֵת הֲרֵי הוּא כְּנִבְלָה: **חוֹתֵךְ מֵעֶבֶר שֶׁכְּמֵעֶיהָ.** וְהַנִּיחַ הַחֲתִיכָה בְּתוֹכָהּ, מַתָּר בִּשְׁחִיטַת הַבְּהֵמָה וְלֹא נֶאֱסַר מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי: **מִן הַטְּחוֹל וּמִן הַכְּלָיוֹת.** שֶׁל בְּהֵמָה עַצְמָהּ אָסוּר בַּאֲכִילָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחוֹ בְּבְהֵמָה לֹא הַתֵּר בִּשְׁחִיטָתָהּ. וּלְהֶכְרֵי נָקֵט טְחוֹל וּכְלָיוֹת, מִשּׁוּם דְּמִידִי דְּלָא מְטָרְפָא בְּהוּ הוּא: (ב) **הַמְבֻקָּרֶת הַמְקֻשָּׁה לֵילֵד.** בְּפֶטֶר רֶחֶם שֶׁלָּהּ, מַתָּר לְחַתֹּךְ אֵבֶר אֵבֶר בְּשֶׁהוּא יוֹצֵא רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן: **וּמְשֻׁלְּשׁ לַקְּבָלִים.** דְּכָל כַּמָּה דְּלָא נָפֵק רֻבָּיהּ לָא קָדֵישׁ: **יָצָא רֻבּוֹ.** כְּאֶחָד, וְהַשְּׁכִיבָה הָרִאשׁוֹנָה יוֹצֵאת בְּלֹא קְדֻשָּׁה עָלֶיהָ, דְּכֵיצִיאַת הָרֹב חֶלְקָהּ קְדֻשָּׁה עָלֶיהָ, דְּקָרֵינַן בֵּיהּ ׳אֲשֶׁר יִוָּלֵד׳ (דברים טו יט): **וְנִפְטֶרֶת מִן הַכִּבּוּרָה.** שֶׁהַבָּא אַחֲרָיו אֵינוֹ בְּכוֹר, בֵּין שֶׁיָּצָא רִאשׁוֹן אֲבָל אֵבֶר וּבֵין שֶׁיָּצָא רֹב כְּאֶחָד, דְּהָא שְׁנֵי לָאו פֶּטֶר רֶחֶם הוּא: (ג) **בְּבְהֵמָה טְהוֹרָה טָהוֹר.** מִקַּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם הוֹעִילָה לוֹ מְחִצַּת אִמּוֹ לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה בִּשְׁחִיטָתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֵת, לֹא תּוֹעִיל לוֹ כְּשֶׁהִיא חַיָּה לְטַהֲרוֹ מִלְּטַמֵּא. וּבְהֵמָה טְמֵאָה מְנַלָּן, דְּאָמַר קְרָא (ויקרא יא לט) ׳וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה׳, זוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה, ׳אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה׳ (שם), זוֹ בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אִתְּקֵשׁ בְּהֵמָה טְמֵאָה לִבְהֵמָה טְהוֹרָה, מַה בְּהֵמָה טְהוֹרָה שׁוֹחֶטֶת אֶת הַמִּים, אַף בְּהֵמָה טְמֵאָה עֲבָרָהּ טָהוֹר, אַף בְּהֵמָה טְמֵאָה עֲבָרָהּ טְהוֹרָה: **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר בְּטְמֵאָה טָמֵא.** וּמַפְקִיעַ לֵיהּ מִקְּרָא דִּכְתִיב (שם ה ב) ׳אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בִנְבֶלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בִנְבֶלַת חַיָּה טְמֵאָה׳, וְכִי נִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה מְטַמְּאָה וּנְבֵלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה, אֶלָּא אֵיזֶה זֶה, זֶה עֶבֶר, שֶׁבִּטְּמֵאָה טָמֵא, וּבִטְּהוֹרָה טָהוֹר מִקַּל וָחֹמֶר, וּבִטְּמֵאָה טָמֵא תְּלִיכָא קַל וָחֹמֶר וְלָא דָּרְשִׁינַן הֶקֵּשָׁא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **הַחַיָּה טְמֵאָה וְטְמֵאַת שְׁבָעָה.** וּמִדְּרָבָנָן], גְּזֵרָה שֶׁמָּא יוֹצִיא הֶעֱבֶר אֶת רֹאשׁוֹ חוּץ לְפֹרְוִדּוֹר וְהֲרֵי הוּא כִּילּוּד וּמְטַמֵּא, וְהַחַיָּה סְבוּרָה שֶׁעֲדַיִן הוּא בְּמֵעֶיהָ וְאַתְּי לְטַהוּרֵי. אֲבָל בְּרוֹעֶה שֶׁהוֹשִׁיט יָדוֹ לְמֵעֵי בְּהֵמָה דְּקָתָנֵי מְתִנִיתִין טָהוֹר לֵיכָּא לְמִגְזַר הָכֵי, מִפְּנֵי שֶׁרַחַם שֶׁל בְּהֵמָה גָּלוּי וְכִי מַפִּיק חָדֵי לֵיהּ: **וְהָאִשָּׁה טְהוֹרָה עַד שֶׁיֵּצֵא הָרֹאשׁ.** דְּאִשָּׁה מְרַגֶּשֶׁת בְּעֵצְמָהּ כְּשֶׁמּוֹצִיא רֹאשׁוֹ חוּץ לְפֹרְוִדּוֹר וְלָא אָתֵי לְטַהוּרֵי: (ד) **הַבָּשָׂר טָהוֹר.** בְּשַׂר הָעֶבֶר טָהוֹר, שֶׁאֵין הָעֶבֶר מְקַבֵּל טֻמְאָה מֵחַיִּים: **הַבָּשָׂר מִגַּע נְבֵלָה.** בְּשַׂר הָעֶבֶר מִגַּע אֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁהוּא מִטַּמֵּא בִּנְבֵלָה: **מִגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה.** שֶׁהַשְּׁחִיטָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מַתֶּרֶת הָאֵבֶר בַּאֲכִילָה, מְטַהַרְתּוּ מִידֵי נְבֵלָה, וְהֶכְרֵי טְרֵפָה שְׁחוּטָה שֶׁאֵינָהּ מְטַמְּאָה מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן בְּמֻקְדָּשִׁין (גמ׳ עג.): הָכֵי גָּרְסִינַן **אַף שְׁחִיטַת בְּהֵמָה תִּטְהַר אֶת הָאֵבֶר.** וְלָא גָּרְסִינַן אֶת הָעֶבֶר: **לֹא אִם כֵּן טְרֵפָה שְׁחִיטַת טְרֵפָה אוֹתָהּ.** מִן הַדִּין הוּא, שֶׁהֲרֵי דָּבָר שֶׁגּוּפָהּ: **וּמִנַּיִן לַטְּרֵפָה שֶׁשְּׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ.** דְּשֶׁמָּא אֵינָהּ מְטַהַרְתָּהּ, וּמִן הַדִּין אֵינָהּ מְטַהַרְתָּהּ, שֶׁבְּהֵמָה טְמֵאָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה וּטְרֵפָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה, וּמָה טְמֵאָה אֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ מִלְּטַמֵּא, דְּהָכֵי תַּנְיָא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (ויקרא יא כו), ׳לְכָל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְגוֹ׳ כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִטְמָא׳, לְהָבִיא בְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁלֹּא שְׁחִיטָתָהּ: **תֹּאמַר בִּטְרֵפָה שֶׁהֲרֵיחָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר.** דְּכֵיוָן דְּחָל עֲלָהּ תּוֹרַת שְׁחִיטָה תּוּ לָא פָּקְעָה מִנָּהּ, וְהָוְיָא בְּכְלָל שְׂאֵר צְאוֹן וּבָקָר: **תַּל לָךְ מַה שֶּׁהֲבֵאת.** טֹל מִכָּאן רְאָיָה זוֹ שֶׁהֲבֵאת: **הֲרֵי שְׁנַיִם.** מִן הַחַי: **מִן הַטְּחוֹל וּמִן הַכְּלָיוֹת.** שֶׁל בְּהֵמָה עַצְמָהּ אָסוּר בַּאֲכִילָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחוֹ בַּבְּהֵמָה לֹא הַתֵּר בִּשְׁחִיטָתָהּ. וּלְהֶכְרֵי נָקֵט טְחוֹל וּכְלָיוֹת, מִשּׁוּם דְּמִידִי דְּלָא מְטָרְפָא בְּהוּ הוּא: (ב) **הַמְבֻקָּרֶת הַמְקֻשָּׁה לֵילֵד.** בְּפֶטֶר רֶחֶם שֶׁלָּהּ, מַתָּר לְחַתֹּךְ אֵבֶר אֵבֶר בְּשֶׁהוּא יוֹצֵא רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן: **וּמְשֻׁלָּשׁ לַקְּבָלִים.** דְּכָל כַּמָּה דְּלָא נָפֵק רֻבָּיהּ לָא קָדֵישׁ: **יָצָא רֻבּוֹ.** כְּאֶחָד, וְהַשְּׁכִיבָה הָרִאשׁוֹנָה יוֹצֵאת בְּלֹא קְדֻשָּׁה עָלֶיהָ, דְּכֵיצִיאַת הָרֹב חֶלְקָהּ קְדֻשָּׁה עָלֶיהָ, דְּקָרֵינַן בֵּיהּ ׳אֲשֶׁר יִוָּלֵד׳ (דברים טו יט): **וְנִפְטֶרֶת מִן הַכִּבּוּרָה.** שֶׁהַבָּא אַחֲרָיו אֵינוֹ בְּכוֹר, בֵּין שֶׁיָּצָא רִאשׁוֹן אֲבָל אֵבֶר וּבֵין שֶׁיָּצָא רֹב כְּאֶחָד, דְּהָא שְׁנֵי לָאו פֶּטֶר רֶחֶם הוּא: (ג) **בְּבְהֵמָה טְהוֹרָה טָהוֹר.** מִקַּל וָחֹמֶר, וּמָה אִם הוֹעִילָה לוֹ מְחִצַּת אִמּוֹ לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה בִּשְׁחִיטָתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֵת, לֹא תּוֹעִיל לוֹ כְּשֶׁהִיא חַיָּה לְטַהֲרוֹ מִלְּטַמֵּא. וּבְהֵמָה טְמֵאָה מְנַלָּן, דְּאָמַר קְרָא (ויקרא יא לט) ׳וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה׳, זוֹ בְּהֵמָה טְמֵאָה, ׳אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאָכְלָה׳ (שם), זוֹ בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אִתְּקֵשׁ בְּהֵמָה טְמֵאָה לִבְהֵמָה טְהוֹרָה, מַה בְּהֵמָה טְהוֹרָה שׁוֹחֶטֶת אֶת הַמִּים, אַף בְּהֵמָה טְמֵאָה עֲבָרָהּ טָהוֹר, אַף בְּהֵמָה טְמֵאָה עֲבָרָהּ טְהוֹרָה: **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר בְּטְמֵאָה טָמֵא.** וּמַפְקִיעַ לֵיהּ מִקְּרָא דִּכְתִיב (שם ה ב) ׳אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בִנְבֶלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בִנְבֶלַת חַיָּה טְמֵאָה׳, וְכִי נִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה מְטַמְּאָה וּנְבֵלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה, אֶלָּא אֵיזֶה זֶה, זֶה עֶבֶר, שֶׁבִּטְּמֵאָה טָמֵא, וּבִטְּהוֹרָה טָהוֹר מִקַּל וָחֹמֶר, וּבִטְּמֵאָה טָמֵא תְּלִיכָא קַל וָחֹמֶר וְלָא דָּרְשִׁינַן הֶקֵּשָׁא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **הַחַיָּה טְמֵאָה וְטְמֵאַת שְׁבָעָה.** וּמִדְּרָבָנָן], גְּזֵרָה שֶׁמָּא יוֹצִיא הֶעֱבֶר אֶת רֹאשׁוֹ חוּץ לְפֹרְוִדּוֹר וְהֲרֵי הוּא כִּילּוּד וּמְטַמֵּא, וְהַחַיָּה סְבוּרָה שֶׁעֲדַיִן הוּא בְּמֵעֶיהָ וְאַתְּי לְטַהוּרֵי. אֲבָל בְּרוֹעֶה שֶׁהוֹשִׁיט יָדוֹ לְמֵעֵי בְּהֵמָה דְּקָתָנֵי מְתִנִיתִין טָהוֹר לֵיכָּא לְמִגְזַר הָכֵי, מִפְּנֵי שֶׁרַחַם שֶׁל בְּהֵמָה גָּלוּי וְכִי מַפִּיק חָדֵי לֵיהּ: **וְהָאִשָּׁה טְהוֹרָה עַד שֶׁיֵּצֵא הָרֹאשׁ.** דְּאִשָּׁה מְרַגֶּשֶׁת בְּעֵצְמָהּ כְּשֶׁמּוֹצִיא רֹאשׁוֹ חוּץ לְפֹרְוִדּוֹר וְלָא אָתֵי לְטַהוּרֵי: (ד) **הַבָּשָׂר טָהוֹר.** בְּשַׂר הָעֶבֶר טָהוֹר, שֶׁאֵין הָעֶבֶר מְקַבֵּל טֻמְאָה מֵחַיִּים: **הַבָּשָׂר מִגַּע נְבֵלָה.** בְּשַׂר הָעֶבֶר מִגַּע אֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁהוּא מִטַּמֵּא בִּנְבֵלָה: **מִגַּע טְרֵפָה שְׁחוּטָה.** שֶׁהַשְּׁחִיטָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מַתֶּרֶת הָאֵבֶר בַּאֲכִילָה, מְטַהַרְתּוּ מִידֵי נְבֵלָה, וְהָוְיָא בְּט

וְזֶה לְמָחָר, וְלִפְרוּשׁ הַשֵּׁנִי, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶחְפָּז וּמַהִיר לִקְנוֹת: **אֶת הָאֵם לֹקֵחְתָּן וְאֶת הַבֵּת לַכֵּפָּה.** אָרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט, דְּאוֹרַח אִינְשֵׁי לַעֲשׂוֹת סְעֻדָּה טָפֵי בְּבֵית הַחָתָן מִבְּבֵית הַכַּלָּה, הִלְכָךְ הָאֵם לָחָתָן, שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, וְהַבַּת שֶׁהִיא קְטַנָּה לַכַּלָּה: (ד) **מַשְׁחִיטִין אֶת הַמַּבָּח בְּעַל כָּרְחוֹ.** שֶׁאִם קִבֵּל דִּינָר מִלּוֹקֵחַ לִתֵּן לוֹ בְּדִינָר בָּשָׂר: **אֲפִלּוּ זוּז.** שׁוֹחֲטוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ לוֹקְחִים לְשָׂאָר הַבָּשָׂר, לְפִי שֶׁדֶּבֶר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת, וּמַעֲת שֶׁקִּבֵּל הַמּוֹכֵר הַדִּינָר קָנָה הַלּוֹקֵחַ הַבָּשָׂר, וְלֹא תִּקְנוּ חֲכָמִים שֶׁמְּשִׁיכָה קוֹנָה וְלֹא מָעוֹת, אֶלָּא גְּזֵרָה שָׁמָא יֹאמַר לוֹ מוֹכֵר לְקוֹנֶה נִשְׂרְפוּ חִטָּיךְ בָּעֲלִיָּה, דְּאִי מוֹקְמַת לְהוּ לְפִירֵי בְּאַחֲרִיוּת הַלּוֹקֵחַ מִשּׁוּם דְּאֵקְלָה בְּבֵית הַמּוֹכֵר שֶׁהַפֵּרוֹת שָׁם, לָא טָרַח לְאַצּוֹלִינְהוּ, אֲבָל לְאַחַר שֶׁמְּשָׁכָן מִמְּקוֹמָא מִמַּטֵּי לְהוּ לְבֵיתֵיהּ. וּבְאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ הָעֲמִידוּ חֲכָמִים דִּבְרֵיהֶם עַל דִּין תּוֹרָה שֶׁהַמָּעוֹת קוֹנוֹת: **לְפִיכָךְ אִם מֵת מֵת לוֹקֵחַ.** חֹשֶׁךְ הָעוֹף וְעוֹלַת יָמִים, וְכֵן קָדְשֵׁי קָדָשִׁים טְעוּנֵי סְמִיכָה, דְּאוֹרַח אִינְשֵׁי לְדַיְּנָר, שֶׁהֲרֵי בְּרִשׁוּתוֹ מֵת: **אֵינוֹ בֵּן.** דְּבָעִינַן מִשְׁיכָה, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא מָשַׁךְ חוֹזֵר בּוֹ הַמֻּכָּח: (ה) **יוֹם אֶחָד' הָאֲמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ** (ויקרא כב כח) **וְכוּ'.** לְפִי שֶׁפָּרְשַׁת אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ סְמוּכָה לְקָדָשִׁים, דִּכְתִיב (שם פסוק כז) 'וְשֹׁר וָשֶׂה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה', וּסְמִיךְ לֵיהּ (שם פסוק כח) 'אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ', וּבְקָדָשִׁים לַיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם, דִּכְתִיב (שם ז טו) 'בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר', אֲלִמָּא לַיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו קְרוּי יוֹם קָרְבָּנוֹ עַד הַבֹּקֶר, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן, נֶאֱמַר [כָּאן 'יוֹם אֶחָד' וְנֶאֱמַר] בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית (בראשית א ה) 'יוֹם אֶחָד' וְכוּ' (גמ' פג.):

פרק ו (א) **פְּסוּלֵי הַדָּם וְכוּ'.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמַקְדְּשִׁין, נָקֵט לְכָלְהוּ: **בַּמַּקְדְּשִׁין.** חִשְּׁבוּת הָעוֹף וְעוֹלַת יָמִים, וְכֵן קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בְּדֶרֶךְ הַבַּיִת אִם עָבַר וּשְׁחָטָן אֵין טְעוּנִים כִּסּוּי: **וְנוֹהֵג בַּחַיָּה וּבָעוֹף.** לְמַעוּטֵי בְּהֵמָה, דְּלֹא תֵּימָא בְּהֵמָה בְּכָלָל חַיָּה. וְנָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב בִּכְלַל כָּל חַיָּה. וְנָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב בַּבַּעַל מוּם (דברים טו כג) 'עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם', מַה מַּיִם אֵינָן טְעוּנִין כִּסּוּי אַף דָּם בְּהֵמָה אֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי: **בְּמִזְמָן.** עוֹף הַגָּדֵל בַּבַּיִת: **וְנוֹהֵג בַּבּוֹי.** בְּרֵיָה בִּכְפִי עַצְמָהּ הִיא וְלֹא הִכְרִיעוּ בָּהּ חֲכָמִים אִם חַיָּה הִיא וּטְעוּנָה כִּסּוּי, אִם בְּהֵמָה וְאֵינָהּ טְעוּנָה כִּסּוּי: **וְאֵין שׁוֹחֲטִים אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב.** מִשּׁוּם דְּלָמָא בָּעֵי כִּסּוּי, וּמִסְפָּקָא לָא מְחַלְּלִינַן יוֹם טוֹב: **וְאִם שְׁחָטוֹ בְּיוֹם טוֹב אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ.** וַאֲפִלּוּ הָיָה לוֹ עָפָר מוּכָן אוֹ אֹפֶר, שֶׁמָּא יֹאמַר הֲרֹאֶה חַיָּה וְדָאִית הוּא וּלְפִיכָךְ כִּסָּה דָּמוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְיָבוֹא לְהַתִּיר חֻלְּבוֹ: (ב) **רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב.** דְּסָבַר שְׁחִיטָה שְׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה: **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים.** דְּסָבְרִי לְאוּ שְׁמָהּ שְׁחִיטָה. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים:** (ג) **וְאַחֲרִים רוֹאִין אוֹתָם.** דְּבִכְהֵאי גַּוְנָא שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה (לעיל פ"א מ"א): **חַיָּבִים לְכַסּוֹת.** אוֹתָן אֲחֵרִים שֶׁרוֹאִים חַיָּבִים לְכַסּוֹת, כְּדִתְנַן לְקַמָּן (מ"ד) שָׁחַט וְלֹא כִּסָּה וְרָאָהוּ אַחֵר חַיָּב לְכַסּוֹת: **פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת.** רַבִּי מֵאִיר קָאָמַר לָהּ, דְּסָבַר שְׁחִיטַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן נְבֵלָה גְּמוּרָה הִיא הוֹאִיל וְרוֹב מַעֲשֵׂיהֶן מְקֻלְקָלִים. וְרַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר בֵּין אַרְשָׁא בֵּין אַפִּיקָא, אֶלָּא דְּנָטְרֵי לֵיהּ עַד דְּאַסֵּיק לְמִלְתֵּיהּ וְהָדַר פְּלִיגִי עֲלֵיהּ, וְסָבְרִי רַבָּנָן דְּסָפֵק נְבֵלָה הִיא, לֹא נְבֵלָה וַדַּאי, הִלְכָךְ לְעִנְיַן כִּסּוּי לְכַסּוֹת, וְאֵין שׁוֹחֲטִים בְּיוֹם טוֹב אֶחָד מִשְּׁנֵי יָמִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא. **וְהָלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:** (ד) **שָׁחַט וְלֹא רָאָה וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחוֹט אֶת הַשֵּׁנִי לְכַסּוֹת.** דִּכְתִיב (ויקרא יז יג) 'חַיָּה אוֹ עוֹף', הַפְסֵק זֶה מִזֶּה, לְהַטְעִין כִּסּוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְרַבָּנָן סְבְרֵי הַאי 'אוֹ' מִבָּעֵי לֵיהּ לְחֻלֵּק, דְּאִי לְאו 'אוֹ' הָוָה אָמֵינָא אֵין צָרִיךְ כִּסּוּי אֶלָּא אִם כֵּן שְׁחָט שְׁנֵיהֶם. וְהַכֹּל מוֹדִים דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְרָאָהוּ אַחַר חַיָּב לְכַסּוֹת.** דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת כִּסּוּי הַדָּם (שם פסוק יד) [וַיֹּאמֶר] לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִצָּוָה זוֹ תִּהְיֶה עַל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **כָּפָהוּ חָרוּחַ חַיָּב לְכַסּוֹת.** וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָזַר וְנִתְגַּלָּה, אֲבָל לֹא חָזַר וְנִתְגַּלָּה פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת: (ה) **נִתְעָרֵב בֵּינַיִן.** שֶׁהוּא אָדֹם וְאֵין מַרְאֵה הַדָּם נִכָּר בּוֹ: **רוֹאִין אוֹתוֹ.** יַיִן כְּאִלּוּ [הוּא] מַיִם, וְאִם הָיָה מַרְאִית דָּם נִכָּר בְּמַיִם כְּשִׁעוּר זֶה, חַיָּב לְכַסּוֹת: **נִתְעָרֵב בְּדָם בְּהֵמָה.** דְּלָאו בַּר כִּסּוּי הוּא, וְרַבּוֹ דָּם בְּהֵמָה: **אוֹ בְּדָם הַחַיָּה.** בְּדָם הַקָּז שֶׁל חַיָּה: **רוֹאִין אוֹתוֹ.** שֶׁאֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי: **כְּאִלּוּ הוּא מַיִם.** וְאִם הָיָה הַדָּם הַזֶּה שֶׁל שְׁחִיטַת חַיָּה וְעוֹף נִכָּר בּוֹ, חַיָּב לְכַסּוֹת: **אֵין דָּם מְכַסֶּה דָּם.** וַאֲפִלּוּ אֵין מַרְאִית דָּם נִכֶּרֶת בַּמַּיִם כְּמוֹת דָּם הַחַיָּה זֶה, אֵין דָּם הַחַיָּה בָּטֵל, דְּקָסָבַר מִין בְּמִינוֹ לֹא בָּטֵל, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ו) **דָּם הַנִּתָּז.** עַל גַּבֵּי הַכֹּתֶל: **אֵינָהּ.** לְפָרוּשֵׁי קָא אָתֵי וְלָא לְאַפְלוּגֵי:

(ז) **וּבְחוֹל הַדַּק.** כָּל שֶׁאֵין הַיּוֹצֵר צָרִיךְ לְכָתְשׁוֹ: **חֲרָסִית.** שְׁחִיקַת חֲרָסִין: **וּבְמִגּוּפָה.** כִּסּוּי שֶׁל חֶרֶס שֶׁעַל פִּי הֶחָבִית: **דָּבָר שֶׁאֵין מְגַדֵּל בּוֹ צְמָחִים אֵין מְכַסִּים בּוֹ.** וְסִיד וַחֲרָסִית וּלְבֵנָה וּמְגוּפָה שֶׁכְּתָשָׁן דְּתָנַן לְעֵיל שֶׁמְּכַסִּין בָּהֶן, אַף עַל גַּב דְּאֵין מְגַדְּלִים צְמָחִין, הוֹאִיל וּמַעֲקָרָא קֹדֶם שֶׁנַּעֲשׂוּ בָּהֶן מְלָאכָה הָיוּ מְגַדְּלִים צְמָחִים, מְכַסִּין בָּהֶן. וְהַאי כְּלָלָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָאו דַּוְקָא, דְּהָא נִסָּרֵת שֶׁל חֲרָשִׂים דַּקָּה וּנְעֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן אָמְרִינַן בְּפֵרוּשָׁא (פה.) דְּמְכַסְּיִן בָּהֶן, אַף עַל גַּב דְּאֵינָן מְגַדְּלִין צְמָחִין. וְאַפֵּר מְכַסִּים בּוֹ מִשּׁוּם דְּאִקָּרֵי עָפָר, דִּכְתִיב (במדבר יט יז) 'מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת'. וְכֵן מְכַסִּים בִּשְׁחִיקַת הַזֶּהֶב, דִּכְתִיב (איוב כח ו) 'עַפְרֹת זָהָב לוֹ':

פרק ז (א) **גִּיד הַנָּשֶׁה. וּבְמַקְדְּשִׁים.** אֲפִלּוּ עוֹלָה שֶׁכְּלָהּ כָּלִיל, מוֹצִיא אֶת הַגִּיד וּמַשְׁלִיכוֹ עַל הָאֵבָר הַצָּבוּר בְּמִזְבֵּחַ הַקָּרוּי תַּפּוּחַ, וְאֵינוֹ מַקְרִיבוֹ עִם הַבָּשָׂר: **שֶׁאֵין לוֹ כָּף.** אֵין לוֹ כַּף יָרֵךְ דּוֹמָה לְשֶׁל אָדָם שֶׁהוּא עָגֹל, אֶלָּא הַבָּשָׂר שֶׁעַל הַקּוּלִית שֶׁל עוֹף בָּרוֹחַב הוּא, וְאִם נִמְצָא עוֹף שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּף עָגֹל, גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁלּוֹ אָסוּר: **וְנוֹהֵג בַּשְּׁלֵיל.** בֵּן תִּשְׁעָה חֵי הַנִּמְצָא בִּבְהֵמָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵינוֹ נוֹהֵג בַּשְּׁלֵיל.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְחֶלְבּוֹ.** שֶׁל שְׁלֵיל מֻתָּר. פִּרוּשׁ אַחַר וְחֶלְבּוֹ, שֶׁל גִּיד, כְּלוֹמַר שֶׁמָּנוּ שֶׁל גִּיד, מֻתָּר לְדִבְרֵי הַכֹּל, אֶלָּא שֶׁיִּשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים נֶהֱגוּ בּוֹ אִסּוּר: **וְאֵין הַטַּבָּחִים נֶאֱמָנִים.** לוֹמַר נִטְלְנוּהוּ, מִפְּנֵי שֶׁטֹּרַח הוּא לָהֶם לְחַטֵּט אַחֲרָיו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁלְּאַחֲרָיו שֶׁקָּרוּי יוֹם קָרְבָּנוֹ עַד הַבֹּקֶר, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן, נֶאֱמַר [כָּאן 'יוֹם אֶחָד' וְנֶאֱמַר] בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית (בראשית א ה) 'יוֹם אֶחָד' וְכוּ' (גמ' פג.):

פרק ו (א) **פְּסוּלֵי הַדָּם וְכוּ'.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמַקְדְּשִׁין, נָקֵט לְכָלְהוּ: **בַּמַּקְדְּשִׁין.** חִשְּׁבוּת הָעוֹף וְעוֹלַת יָמִים, וְכֵן קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בְּדֶרֶךְ הַבַּיִת אִם עָבַר וּשְׁחָטָן אֵין טְעוּנִים כִּסּוּי: **וְנוֹהֵג בַּחַיָּה וּבָעוֹף.** לְמַעוּטֵי בְּהֵמָה, דְּלֹא תֵּימָא בְּהֵמָה בְּכְלַל חַיָּה. וְנָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב בִּכְלַל כָּל חַיָּה. וְנָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב בַּבַּעַל מוּם (דברים טו כג) 'עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם', מַה מַּיִם אֵינָן טְעוּנִין כִּסּוּי אַף דָּם בְּהֵמָה אֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי: **בְּמִזְמָן.** עוֹף הַגָּדֵל בַּבַּיִת: **וְנוֹהֵג בַּבּוֹי.** בְּרֵיָה בִּכְפִי עַצְמָהּ הִיא וְלֹא הִכְרִיעוּ בָּהּ חֲכָמִים אִם חַיָּה הִיא וּטְעוּנָה כִּסּוּי, אִם בְּהֵמָה וְאֵינָהּ טְעוּנָה כִּסּוּי: **וְאֵין שׁוֹחֲטִים אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב.** מִשּׁוּם דְּלָמָא בָּעֵי כִּסּוּי, וּמִסְפָּקָא לָא מְחַלְּלִינַן יוֹם טוֹב: **וְאִם שְׁחָטוֹ בְּיוֹם טוֹב אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ.** וַאֲפִלּוּ הָיָה לוֹ עָפָר מוּכָן אוֹ אֹפֶר, שֶׁמָּא יֹאמַר הֲרֹאֶה חַיָּה וְדָאִית הוּא וּלְפִיכָךְ כִּסָּה דָּמוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְיָבוֹא לְהַתִּיר חֻלְּבוֹ: (ב) **רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב.** דְּסָבַר שְׁחִיטָה שְׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה: **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים.** דְּסָבְרִי לְאוּ שְׁמָהּ שְׁחִיטָה. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים:** (ג) **וְאַחֲרִים רוֹאִין אוֹתָם.** דִּבְכְהֵאי גַּוְנָא שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה (לעיל פ"א מ"א): **חַיָּבִים לְכַסּוֹת.** אוֹתָן אֲחֵרִים שֶׁרוֹאִים חַיָּבִים לְכַסּוֹת, כְּדִתְנַן לְקַמָּן (מ"ד) שָׁחַט וְלֹא כִּסָּה וְרָאָהוּ אַחֵר חַיָּב לְכַסּוֹת: **פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת.** רַבִּי מֵאִיר קָאָמַר לָהּ, דְּסָבַר שְׁחִיטַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן נְבֵלָה גְּמוּרָה הִיא הוֹאִיל וְרוֹב מַעֲשֵׂיהֶן מְקֻלְקָלִים. וְרַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר בֵּין אַרְשָׁא בֵּין אַפִּיקָא, אֶלָּא דְּנָטְרֵי לֵיהּ עַד דְּאַסֵּיק לְמִלְתֵּיהּ וְהָדַר פְּלִיגִי עֲלֵיהּ, וְסָבְרִי רַבָּנָן דְּסָפֵק נְבֵלָה הִיא, לֹא נְבֵלָה וַדַּאי, הִלְכָךְ לְעִנְיַן כִּסּוּי לְכַסּוֹת, וְאֵין שׁוֹחֲטִים בְּיוֹם טוֹב אֶחָד מִשְּׁנֵי יָמִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא. **וְהָלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:** (ד) **שָׁחַט וְלֹא רָאָה וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחוֹט אֶת הַשֵּׁנִי לְכַסּוֹת.** דִּכְתִיב (ויקרא יז יג) 'חַיָּה אוֹ עוֹף', הַפְסֵק זֶה מִזֶּה, לְהַטְעִין כִּסּוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְרַבָּנָן סְבְרֵי הַאי 'אוֹ' מִבָּעֵי לֵיהּ לְחֻלֵּק, דְּאִי לְאו 'אוֹ' הָוָה אָמֵינָא אֵין צָרִיךְ כִּסּוּי אֶלָּא אִם כֵּן שְׁחָט שְׁנֵיהֶם. וְהַכֹּל מוֹדִים דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְרָאָהוּ אַחַר חַיָּב לְכַסּוֹת.** דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת כִּסּוּי הַדָּם (שם פסוק יד) [וַיֹּאמֶר] לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִצָּוָה זוֹ תִּהְיֶה עַל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **כָּפָהוּ חָרוּחַ חַיָּב לְכַסּוֹת.** וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָזַר וְנִתְגַּלָּה, אֲבָל לֹא חָזַר וְנִתְגַּלָּה פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת: (ה) **נִתְעָרֵב בֵּינַיִן.** שֶׁהוּא אָדֹם וְאֵין מַרְאֵה הַדָּם נִכָּר בּוֹ: **רוֹאִין אוֹתוֹ.** יַיִן כְּאִלּוּ [הוּא] מַיִם, וְאִם הָיָה מַרְאִית דָּם נִכָּר בְּמַיִם כְּשִׁעוּר זֶה, חַיָּב לְכַסּוֹת: **נִתְעָרֵב בְּדָם בְּהֵמָה.** דְּלָאו בַּר כִּסּוּי הוּא, וְרַבּוֹ דָּם בְּהֵמָה: **אוֹ בְּדָם הַחַיָּה.** בְּדָם הַקָּז שֶׁל חַיָּה: **רוֹאִין אוֹתוֹ.** שֶׁאֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי: **כְּאִלּוּ הוּא מַיִם.** וְאִם הָיָה הַדָּם הַזֶּה שֶׁל שְׁחִיטַת חַיָּה וְעוֹף נִכָּר בּוֹ, חַיָּב לְכַסּוֹת: **אֵין דָּם מְכַסֶּה דָּם.** וַאֲפִלּוּ אֵין מַרְאִית דָּם נִכֶּרֶת בְּמַיִם כְּמוֹת דָּם הַחַיָּה זֶה, אֵין דָּם הַחַיָּה בָּטֵל, דְּקָסָבַר מִין בְּמִינוֹ לֹא בָּטֵל, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ו) **דָּם הַנִּתָּז.** עַל גַּבֵּי הַכֹּתֶל: **אֵינָהּ.** לְפָרוּשֵׁי קָא אָתֵי וְלָא לְאַפְלוּגֵי:

(ז) **וּבְחוֹל הַדַּק.** כָּל שֶׁאֵין הַיּוֹצֵר צָרִיךְ לְכָתְשׁוֹ: **חֲרָסִית.** שְׁחִיקַת חֲרָסִין: **וּבְמִגּוּפָה.** כִּסּוּי שֶׁל חֶרֶס שֶׁעַל פִּי הֶחָבִית: **דָּבָר שֶׁאֵין מְגַדֵּל בּוֹ צְמָחִים אֵין מְכַסִּים בּוֹ.** וְסִיד וַחֲרָסִית וּלְבֵנָה וּמְגוּפָה שֶׁכְּתָשָׁן דְּתָנַן לְעֵיל שֶׁמְּכַסִּין בָּהֶן, אַף עַל גַּב דְּאֵין מְגַדְּלִים צְמָחִין, הוֹאִיל וּמַעֲקָרָא קֹדֶם שֶׁנַּעֲשׂוּ בָּהֶן מְלָאכָה הָיוּ מְגַדְּלִים צְמָחִים, מְכַסִּין בָּהֶן. וְהַאי כְּלָלָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָאו דַּוְקָא, דְּהָא נִסָּרֵת שֶׁל חֲרָשִׂים דַּקָּה וּנְעֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן אָמְרִינַן בְּפֵרוּשָׁא (פה.) דְּמְכַסְּיִן בָּהֶן, אַף עַל גַּב דְּאֵינָן מְגַדְּלִין צְמָחִין. וְאֵפֶר מְכַסִּים בּוֹ מִשּׁוּם דְּאִקָּרֵי עָפָר, דִּכְתִיב (במדבר יט יז) 'מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת'. וְכֵן מְכַסִּים בִּשְׁחִיקַת הַזֶּהֶב, דִּכְתִיב (איוב כח ו) 'עַפְרֹת זָהָב לוֹ':

פרק ז (א) **גִּיד הַנָּשֶׁה. וּבְמַקְדְּשִׁים.** אֲפִלּוּ עוֹלָה שֶׁכְּלָהּ כָּלִיל, מוֹצִיא אֶת הַגִּיד וּמַשְׁלִיכוֹ עַל הָאֵבָר הַצָּבוּר בְּמִזְבֵּחַ הַקָּרוּי תַּפּוּחַ, וְאֵינוֹ מַקְרִיבוֹ עִם הַבָּשָׂר: **שֶׁאֵין לוֹ כָּף.** אֵין לוֹ כַּף יָרֵךְ דּוֹמָה לְשֶׁל אָדָם שֶׁהוּא עָגֹל, אֶלָּא הַבָּשָׂר שֶׁעַל הַקּוּלִית שֶׁל עוֹף בָּרוֹחַב הוּא, וְאִם נִמְצָא עוֹף שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּף עָגֹל, גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁלּוֹ אָסוּר: **וְנוֹהֵג בַּשְּׁלֵיל.** בֵּן תִּשְׁעָה חֵי הַנִּמְצָא בִּבְהֵמָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵינוֹ נוֹהֵג בַּשְּׁלֵיל.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְחֶלְבּוֹ.** שֶׁל שְׁלֵיל מֻתָּר. פִּרוּשׁ אַחַר וְחֶלְבּוֹ, שֶׁל גִּיד, כְּלוֹמַר שֶׁמָּנוּ שֶׁל גִּיד, מֻתָּר לְדִבְרֵי הַכֹּל, אֶלָּא שֶׁיִּשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים נֶהֱגוּ בּוֹ אִסּוּר: **וְאֵין הַטַּבָּחִים נֶאֱמָנִים.** לוֹמַר נִטְלְנוּהוּ, מִפְּנֵי שֶׁטֹּרַח הוּא לָהֶם לְחַטֵּט אַחֲרָיו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁלְּאַחֲרָיו שֶׁקָּרוּי יוֹם קָרְבָּנוֹ עַד הַבֹּקֶר, אֲלִמָּא לַיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו קְרוּי יוֹם קָרְבָּנוֹ עַד הַבֹּקֶר, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן, נֶאֱמַר [כָּאן 'יוֹם אֶחָד' וְנֶאֱמַר] בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית (בראשית א ה) 'יוֹם אֶחָד' וְכוּ' (גמ' פג.):

פרק ו (א) **פְּסוּלֵי הַדָּם וְכוּ'.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בְּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמַקְדְּשִׁין, נָקֵט לְכָלְהוּ: **בַּמַּקְדְּשִׁין.** חִשְּׁבוּת הָעוֹף וְעוֹלַת יָמִים, וְכֵן קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בְּדֶרֶךְ הַבַּיִת אִם עָבַר וּשְׁחָטָן אֵין טְעוּנִים כִּסּוּי: **וְנוֹהֵג בַּחַיָּה וּבָעוֹף.** לְמַעוּטֵי בְּהֵמָה, דְּלֹא תֵּימָא בְּהֵמָה בְּכְלַל חַיָּה. וְנָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב בִּכְלַל כָּל חַיָּה. וְנָפְקָא לָן מִדִּכְתִיב בַּבַּעַל מוּם (דברים טו כג) 'עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם', מַה מַּיִם אֵינָן טְעוּנִין כִּסּוּי אַף דָּם בְּהֵמָה אֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי: **בְּמִזְמָן.** עוֹף הַגָּדֵל בַּבַּיִת: **וְנוֹהֵג בַּבּוֹי.** בְּרֵיָה בִּכְפִי עַצְמָהּ הִיא וְלֹא הִכְרִיעוּ בָּהּ חֲכָמִים אִם חַיָּה הִיא וּטְעוּנָה כִּסּוּי, אִם בְּהֵמָה וְאֵינָהּ טְעוּנָה כִּסּוּי: **וְאֵין שׁוֹחֲטִים אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב.** מִשּׁוּם דְּלָמָא בָּעֵי כִּסּוּי, וּמִסְפָּקָא לָא מְחַלְּלִינַן יוֹם טוֹב: **וְאִם שְׁחָטוֹ בְּיוֹם טוֹב אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ.** וַאֲפִלּוּ הָיָה לוֹ עָפָר מוּכָן אוֹ אֹפֶר, שֶׁמָּא יֹאמַר הֲרֹאֶה חַיָּה וְדָאִית הוּא וּלְפִיכָךְ כִּסָּה דָּמוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְיָבוֹא לְהַתִּיר חֻלְּבוֹ: (ב) **רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב.** דְּסָבַר שְׁחִיטָה שְׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה: **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים.** דְּסָבְרִי לְאוּ שְׁמָהּ שְׁחִיטָה. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים:** (ג) **וְאַחֲרִים רוֹאִין אוֹתָם.** דִּבְכְהֵאי גַּוְנָא שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה (לעיל פ"א מ"א): **חַיָּבִים לְכַסּוֹת.** אוֹתָן אֲחֵרִים שֶׁרוֹאִים חַיָּבִים לְכַסּוֹת, כְּדִתְנַן לְקַמָּן (מ"ד) שָׁחַט וְלֹא כִּסָּה וְרָאָהוּ אַחֵר חַיָּב לְכַסּוֹת: **פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת.** רַבִּי מֵאִיר קָאָמַר לָהּ, דְּסָבַר שְׁחִיטַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן נְבֵלָה גְּמוּרָה הִיא הוֹאִיל וְרוֹב מַעֲשֵׂיהֶן מְקֻלְקָלִים. וְרַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר בֵּין אַרְשָׁא בֵּין אַפִּיקָא, אֶלָּא דְּנָטְרֵי לֵיהּ עַד דְּאַסֵּיק לְמִלְתֵּיהּ וְהָדַר פְּלִיגִי עֲלֵיהּ, וְסָבְרִי רַבָּנָן דְּסָפֵק נְבֵלָה הִיא, לֹא נְבֵלָה וַדַּאי, הִלְכָךְ לְעִנְיַן כִּסּוּי לְכַסּוֹת, וְאֵין שׁוֹחֲטִים בְּיוֹם טוֹב אֶחָד מִשְּׁנֵי יָמִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא. **וְהָלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:** (ד) **שָׁחַט וְלֹא רָאָה וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחוֹט אֶת הַשֵּׁנִי לְכַסּוֹת.** דִּכְתִיב (ויקרא יז יג) 'חַיָּה אוֹ עוֹף', הַפְסֵק זֶה מִזֶּה, לְהַטְעִין כִּסּוּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְרַבָּנָן סְבְרֵי הַאי 'אוֹ' מִבָּעֵי לֵיהּ לְחֻלֵּק, דְּאִי לְאו 'אוֹ' הָוָה אָמֵינָא אֵין צָרִיךְ כִּסּוּי אֶלָּא אִם כֵּן שְׁחָט שְׁנֵיהֶם. וְהַכֹּל מוֹדִים דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וְרָאָהוּ אַחַר חַיָּב לְכַסּוֹת.** דִּכְתִיב בְּפָרָשַׁת כִּסּוּי הַדָּם (שם פסוק יד) [וַיֹּאמֶר] לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִצָּוָה זוֹ תִּהְיֶה עַל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **כָּפָהוּ חָרוּחַ חַיָּב לְכַסּוֹת.** וְלֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָזַר וְנִתְגַּלָּה, אֲבָל לֹא חָזַר וְנִתְגַּלָּה פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת: (ה) **נִתְעָרֵב בֵּינַיִן.** שֶׁהוּא אָדֹם וְאֵין מַרְאֵה הַדָּם נִכָּר בּוֹ: **רוֹאִין אוֹתוֹ.** יַיִן כְּאִלּוּ [הוּא] מַיִם, וְאִם הָיָה מַרְאִית דָּם נִכָּר בְּמַיִם כְּשִׁעוּר זֶה, חַיָּב לְכַסּוֹת: **נִתְעָרֵב בְּדָם בְּהֵמָה.** דְּלָאו בַּר כִּסּוּי הוּא, וְרַבּוֹ דָּם בְּהֵמָה: **אוֹ בְּדָם הַחַיָּה.** בְּדָם הַקָּז שֶׁל חַיָּה: **רוֹאִין אוֹתוֹ.** שֶׁאֵינוֹ טָעוּן כִּסּוּי: **כְּאִלּוּ הוּא מַיִם.** וְאִם הָיָה הַדָּם הַזֶּה שֶׁל שְׁחִיטַת חַיָּה וְעוֹ

רבינו עובדיה

דְּנוֹהֵג בַּחַיָּה וְלֹא בָּעוֹף, וְאֵידֵי דְּאֵירֵי בֵּיהּ (שם מ״ד) בְּיַרְדֵּךְ תִּשְׁתַּבַּשׁ בֵּהּ גִּיד הַנָּשֶׁה [בַּבְּלִיעַת אִסּוּר], תָּנָא כָּל הַבָּשָׂר (לעיל פ״ח), וּבְתַרְיֵהּ הֲדַר לְעִנְיָנָא קַמַּיְתָא דְּשִׁלְיָא, אַוְּאִינְהּ מְטַמְּאָה טַמְאַת אֳכָלִים: **הָעוֹר וְהָרֹטֶב.** הָעוֹר שֶׁל בְּהֵמָה שְׁחוּטָה, כְּגוֹן פָּחוֹת מִכַּבֵּיצָה בָּשָׂר וְעוֹרָהּ מְחֻבָּר בָּהּ, מְצָטָרֵף, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹמֵר לַבָּשָׂר, וְהַשּׁוֹמְרִים מִצְטָרְפִים לְטַמְּאָה קַלָּה שֶׁהִיא טַמְאַת אֳכָלִים, דִּכְתִיב בָּהּ (ויקרא יא לז) ׳עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ׳, כְּדֶרֶךְ שֶׁבְּנֵי אָדָם מוֹצִיאִים לְזָרִיעָה, חִטָּה בְּקִלְפָּתָהּ וּשְׂעוֹרָה בְּקִלְפָּתָהּ וַעֲדָשִׁין בְּקִלְפָּתָן. וְאַף עַל גַּב דִּבְהֵהוּא קְרָא ׳טָהוֹר הוּא׳ כְּתִיב בֵּיהּ, טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּלֹא הֶכְשֵׁר, טָמֵא הוּא: **וְהָרֹטֶב.** כְּשֶׁהִיא קְרוּשָׁה דֶּרֶךְ לְאָכְלָהּ עִם הַבָּשָׂר, וּמִצְטָרֶפֶת לְהַשְׁלִים שִׁעוּר כְּבֵיצָה. אֲבָל אֵינָהּ אֹכֶל לְקַבֵּל טַמְאָה בְּפְנֵי עַצְמָהּ: **וְהַקִּיפָּה.** תִּבְלִין. וְהֵן עַצְמָן לְאוּ אֳכָלִים חֲשִׁיבִי, אֲבָל לְאִצְטָרוּפֵי מִצְטָרְפִין: **וְהָאַפֻּ״ל.** גִּיד הַשִּׁדְרָה וְהַצַּוָּאר, וְהוּא רָחָב וְלָבָן וְקָשֶׁה וְקוֹרִין לוֹ בְּלַע״ז קפיל״ו. וְדַרְמָתוֹ בְּאִיּוֹב (יג ד) ׳רֹפְאֵי אֱלִל כֻּלְּכֶם׳, שֶׁמְּשֻׁנְפָּסָק אֵין לוֹ רְפוּאָה לְהִתְחַבֵּר עוֹד, כָּךְ אַתֶּם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רְפוּאָה אַתֶּם אוֹמְרִים לְרַפְּאוֹת. אִי נַמִּי קְרֵי תַּנָּא אֱלִל לְבָשָׂר שֶׁפִּלְטָתוּ סַכִּין, כְּשֶׁמַּפְשִׁיטִין אֶת הַבְּהֵמָה פְּעָמִים שֶׁהַסַּכִּין פּוֹלֶטֶת מִן הַבָּשָׂר אֲצֶל הָעוֹר, וְלֹא חָשִׁישׁ אֹכֶל, אֲבָל מִצְטָרֵף עִם הָאֹכֶל: **וְהַקְּרָנַיִם וְהַטְּלָפַיִם.** כָּל שֶׁחוֹתְכָן וְיוֹצֵא מֵהֶם דָּם אֵצֶל עִקָּרָן מִלְמָטָה שֶׁהֵן רַכִּים. וּמִיהוּ בְּאָנְפֵּי נַפְשַׁיְיהוּ לְאו אֳכָלִים נִינְהוּ: **מִצְטָרְפִין.** מִשּׁוּם שׁוֹמֵר: **לְמַטְמֵא טַמְאַת אֳכָלִין.** לְהִשְׁלִים שִׁעוּר כְּבֵיצָה. שֶׁאֵין אֳכָלִים טְמֵאִים מִטְמְאִים בְּפָחוֹת מִכְּבֵיצָה: **אֲבָל לֹא טַמְאַת נְבֵלוֹת.** אִם מִנְּבֵלָה הֵן, אֵין מִטְמְאִין, וְאֵין מִצְטָרְפִין לְהַשְׁלִים שִׁעוּר כְּבֵיצָה לְטַמֵּא אָדָם וּכְגָדִים שֶׁעָלָיו, דִּכְתִיב (ויקרא יא לט) ׳הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ׳, וְלֹא בְּעוֹף שֶׁאֵין עָלָיו מִן כַּזַּיִת בָּשָׂר וְעוֹרוֹ מְחֻבָּר לְעוֹרוֹ מַשְׁלִים לְכַזַּיִת, שֶׁהַנּוֹגֵעַ בּוֹ אֵינוֹ טָמֵא, לְפִי שֶׁאֵין שׁוֹמֵר מִצְטָרֵף לְטַמְּאַת נְבֵלוֹת. וְכֵן קְיפָּה וְרֹטֶב לָאו (מין נבילה) [מִנְּבֵלָה] נִינְהוּ. וַאֲלַ״ף וְגִידִים לָאו בָּשָׂר הֵן. אֲבָל אֳכָלִים בְּעִלְמָא הֵוּוּ בַּהֲדֵי בָּשָׂר: **בֵּיצוֹ בוֹ.** [יֵשׁ] שֶׁהוּא טְמֵאַת טַמְאַת אֳכָלִים, לְהִיוֹת מְקַבֵּל טַמְאָה מִן הַשֶּׁרֶץ וּמִטְּמֵא נְבֵלוֹת. וְאֵינוֹ מִטְמֵא מֵאֲלָיו טַמְאַת נְבֵלוֹת לְטַמֵּא אֲחֵרִים: **הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה טְמֵאָה לָנָכְרִי.** יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁחַט בְּהֵמָה טְמֵאָה לְצֹרֶךְ נָכְרִי וְעוֹדָהּ מְפַרְכֶּסֶת, אַף עַל גַּב דְּלֹא חֲזָיָא לְנָכְרִי, דִּלְא שָׁרְיָא לְבְנֵי נֹחַ עַד שֶׁתָּמוּת, אֲפִלּוּ הָכִי הוֹאִיל וְיִשְׂרָאֵל שָׁחַט, שְׁחִיטָה מְעַלְיָתָא הִיא, וְהוֹאִיל דִּשְׁחִיטָה שְׁרָיָא לְגַבֵּי דִּיְשִׂרָאֵל בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, מְשַׁוְיָא לֵיהּ מַחֲשַׁבְתָּהּ אוֹכְלָא בִּשְׁחִיטָה אַף בִּטְמֵאָה לְנָכְרִי. אֲבָל נָכְרִי בִּשְׁחִיטָה לָא מְשַׁוְיָא לֵיהּ מַחֲשַׁבְתּוֹ אוֹכְלָא, דִּלְא אִשְׁתְּחַן שְׁחִיטָה לְגַבֵּיהּ. וּטְמֵאָה לְיִשְׂרָאֵל לָא מְשַׁוְיָא לֵיהּ אוֹכְלָא, דְּבָטְלָה מַחֲשַׁבְתּוֹ: **אֲבָל לֹא טַמְאַת נְבֵלוֹת עַד שֶׁתָּמוּת.** דְּהָא ׳כִּי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה׳ כְּתִיב (שם): **אוֹ עַד שֶׁיִּתֵּיז אֶת רֹאשָׁהּ.** דִּכְווָיָא לָהּ גִּיסְטְרָא וּנְבֵלָה מַחֲיִים, דַּחֲשׁוּבָה מֵתָה וַאֲפִלּוּ הִיא מְפַרְכֶּסֶת: **רַבָּה הַבָּתוּב לְטַמֵּא טַמְאַת אֳכָלִים.** דְּהָא אֵיכָא כָּל הָנֵי דִּלְגַבֵּי אֳכָלִים אוֹכְלָא נִינְהוּ, וּנְבֵלָה לָא מִקְרֵי אַף עַל גַּב דְּשָׁחֵיבִי בָּהּ: **הָאָ״ל הַמְכַנֵּס.** הַאי אָ״ל דְּסִיפָּא לְכָל עָלְמָא הָוֵי בָּשָׂר שֶׁפִּלְטָתוּ סַכִּין אֵצֶל הָעוֹר: **הַמְכַנֵּס.** הַנָּאֶסָף לְמָקוֹם אֶחָד. דִּהוֹאִיל וְאִתְּשַׁכִּיהּ לֹא בָּטֵיל וְחָשִׁיב הַבָּשָׂר נְבֵלָה, וְחִיב עָלָיו אִם נָגַע וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ אוֹ אֹכֶל קֹדֶשׁ. וְאֵין הַלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **אִי׳ו שְׁעוֹרוֹתֶיהָן.** מִטְמְאִין כְּבָשָׂר: **וְעוֹר חֲזִיר שֶׁל יָשׁוּב.** מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַךְ וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ: **אַף עוֹר חֲזִיר הַבָּר.** דְּכֵבֵר הַאי נַמִּי רַכִּיךְ. וְאֵין הַלָּכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **חֲטוֹטֶרֶת שֶׁל גָּמָל הָרְבָּה.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא טָעַן מַשְׂאוֹי: **עֹגֶל הָרַךְ.** כָּל זְמַן שֶׁהוּא יוֹנֵק: **וְעוֹר הַפַּרְסוֹת.** כְּשֶׁחוֹתְכִין הָרְגָלַיִם, וְהוּא רַךְ: **בֵּית הַכֵּשֶׂת.** בֵּית הָרֶחֶם שֶׁל נְקֵבָה: **וְעוֹר שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה.** עוֹר הַנָּבֵב מִתַּחַת מָקוֹם שֶׁאֵין שָׁעָר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַךְ: **הָאֲנָקָה.** ריצ״ר: **וְהַטְּלָאָה.** לויירד״א. **חֹמֶט.** לומג״ה: **הַחֻלְדָּה בַּחֻלְדָּה.** עוֹרָהּ חָלוּק מִבְּשָׂרָהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. **וְכֻלָּן שֶׁעִבְּדָן.** כָּל אִלּוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁהֵן מִטְמְאִים כְּבָשָׂר, אִם עִבְּדָן, נַעֲשׂוּ עוֹר וּבָטְלוּ מִתּוֹרַת בָּשָׂר וּטְהוֹרִין: **אוֹ שֶׁהָלַךְ בָּהֶן.** שֶׁשִּׁטְחָן כְּדֵי לַהֲלוֹךְ בָּהֶן, שֶׁהוּא קָצַת עִבּוּדָן: **חוּץ מֵעוֹר הָאָדָם.** דִּבְרֵי תּוֹרָה עוֹר הָאָדָם לְאַחַר שֶׁעִבְּדוֹ טָהוֹר, וּמַה שָּׁעִם אָמְרוּ עוֹר הָאָדָם שֶׁעִבְּדוֹ טָמֵא, גְּזֵרָה שָׁמָא יַעֲשֶׂה אָדָם עוֹרוֹת אֲבִיו וְאִמּוֹ שְׁטִיחִין לְמִטָּה לֵישֵׁב וְלִשְׁכַּב עֲלֵיהֶן: **יֵשׁ לָהֶן עוֹרוֹת.** וְאֵין אֶחָד מֵהֶן שֶׁיִּהְיֶה עוֹרוֹ מְטַמֵּא כִּבְשָׂרוֹ. וּדְלֹא כְּתָנָא קַמָּא דְּחָשִׁיב אַרְבָּעָה מֵהֶן שֶׁעוֹרוֹתֵיהֶן כִּבְשָׂרָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: (ג) **בַּסַּהֲרוֹרָה וּבַטַּמְאָה.** בֵּין שֶׁהִיא טְהוֹרָה שְׁחוּטָה וְהַמַּפְשִׁיט טָמֵא, בֵּין שֶׁהִיא נְבֵלָה טְמֵאָה וְהַמַּפְשִׁיט טָהוֹר. אִם מַפְשִׁיטוֹ עַל הָעוֹר שָׁטִיחַ, דְּהַיְינוּ מַצָּע לְהַצִּיעַ עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה אוֹ עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן, כְּגוֹן שֶׁקּוֹרֵעַ וְחוֹתֵךְ הָעוֹר כָּלוֹ לְאָרְכּוֹ מֵרֹאשׁ הַבְּהֵמָה וְעַד זְנָבָהּ, וּמַתְחִיל לְהַפְשִׁיט הָעוֹר, הֲוֵי חִבּוּר יָד לְהוֹצִיא טַמְאָה מִן הַנְּבֵלָה אִם נוֹגֵעַ אָדָם טָהוֹר בָּעוֹר, וּלְהַכְנִיס טַמְאָה לַבָּשָׂר אִם הָיָה טָהוֹר הֵיא, עַד כְּדֵי אֲחִיזָה שֶׁהֵן שְׁנֵי טְפָחִים, וּטְפֵי מַהֲכִי לֹא הֲוֵי יָד לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא טַמְאָה. וְאִם הַבָּשָׂר טָהוֹר וְנָגְעָה טַמְאָה בְּיוֹתֵר מִשְּׁנֵי טְפָחִים אִלּוּ לֹא נִטְמָא הַבָּשָׂר, וְאִם הַבָּשָׂר נִבְלָה וְנָגַע טָהוֹר בְּיוֹתֵר מִשְּׁנֵי טְפָחִים הַלָּלוּ לֹא נִטְמָא הַטָּהוֹר: **וְלֹחֲמֶת.** אִם לֹא חָתַךְ הָעוֹר מִתְּחִלָּה לְאָרְכּוֹ, אֶלָּא מְפַשִּׁיטוֹ כָּפוּל לְצַדֵּךְ חֻמֶת, מַתְחִיל מִצַּוָּאר וְהוֹפְכוֹ כְּלַפֵּי זְנָבָהּ: **עַד שֶׁיְּפַשִּׁיט אֶת הַחָזֶה.** הֲוֵי חִבּוּר, וְהַנּוֹגֵעַ בָּעוֹר וּבַנּוֹגֵעַ בַּבָּשָׂר בֵּין לְטָמֵא מִפְּנֵי שֶׁהַחָזֶה קָשֶׁה לְהַפְשִׁיט מִכָּל הָאֲבָרִים: **הַמְרִגִּ״לְ.** שֶׁמַּתְחִיל מֵרַגְלֵי הַבְּהֵמָה לְהַפְשִׁיט, וּמַפְשִׁיטוֹ כָּפוּל לְצַדֵּךְ חֻמֶת: **בָּלַ״ו חֲבוּר.** מִפְּנֵי שֶׁהַחָזֶה לְסוֹף הָפְשָׁטוֹ הוּא, לְפִיכָךְ כָּלוֹ חִבּוּר עַד הֶחָזֶה, וְהַנּוֹגֵעַ בָּעוֹר הַמַּפְשִׁט כְּנוֹגֵעַ בַּבָּשָׂר בֵּין לְטָמֵא בֵּין לְטַמֵּא: **עוֹר שֶׁעַל הַצַּוָּאר.** מַעֲצָמוֹ נִפְשָׁט, לְפִיכָךְ אֵינוֹ חִבּוּר לַעֲשׂוֹת הַמַּפְשִׁט הָרִאשׁוֹן חִבּוּר כְּדֶרֶךְ שֶׁהֶחָזֶה עוֹשֶׂה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים וְכוּ׳.** **וַהֲלָכָה כְּחַכָמִים:** (ד) **עוֹר שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר.** בְּמָקוֹם אֶחָד: **הַנּוֹגֵעַ בְּצִיב הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ.** רְצוּעָה וְתִלְתּוּל הַיּוֹצֵא מֵאוֹתוֹ בָּשָׂר וְתָלוּי וְדָבוּק בְּמָקְצַת. וּבְאוֹתוֹ

מַסֶּכֶת חֻלִּין

צִיב לְיַכָּא כְּזַיִת אֲבָל מְעֹרָה הוּא לְכָזַיִת: **וּבְשַׁעֲרָה.** שֶׁבָּעוֹר אוֹתוֹ בָּשָׂר: **מָמָא.** דְּשַׁעֲרָה חֲוֵי שׁוֹמֵר: **מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא.** שֶׁהֲרֵי נָשָׂא כְּזַיִת נְבֵלָה: **וְלֹא בְּמַגָּע.** דְּאִי אָפְשָׁר לְגַע בִּיחַד, וּשְׁתֵּי נְגִיעוֹת אֵינָן מִצְטָרְפוֹת: **לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא.** כְּדִמְפָרֵשׁ טַעֲמָא בְּסֵיפָא שֶׁהָעוֹר מְכַסֶּה: **וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא.** דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא הֲוֵי כְּזַיִת מֵעֹרָה בְּמָקוֹם אֶחָד, בִּכְהָאי גַּוְנָא שֶׁתַּחַב שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים בְּקֵיסָם, כְּלוֹמַר עֵץ דַּק, וְהֵסִיטָן, שֶׁהוּא טָמֵא. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ה) **קוֹלִית.** כָּל עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֹחַ קָרוּי קוֹלִית. וְקוֹלִית הַמֹּחַ, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ בֵּין שְׁתּוּמָּהּ בֵּין נְקוּבָהּ טָמֵא, דְּהָא עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה בְּמֹחַ מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, כְּדִכְתִיב (במדבר יט טז) ׳אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם׳: **וְקוֹלִית הַמַּקְדָּשִׁים.** שֶׁהַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם, דִּגְזִרוּ בְּהוּ רַבָּנָן מִשּׁוּם חֲשָׁדֵי כְּהֻנָּה וְעִצְלֵי כְּהֻנָּה, וְגָזְרוּ אַף בָּעֲצָמוֹת שֶׁשִּׁמְּשׁוּ אֶת הַנּוֹתָר: **קוֹלִית נִבְלָה.** נְבֵלָה אֵין עֲצָמוֹתֶיהָ מְטַמְּאִין, דִּכְתִיב (ויקרא יא לט) ׳בִּנְבֵלָתָהּ׳, וְלֹא בַּעֲצָמוֹת (תוי״כ שם). וְכֵן שֶׁרֶץ. הִלְכָךְ סְתוּמִים טְהוֹרִים אַף מִלְּטַמֵּא בְּמַשָּׂא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּמַגָּע דְּאִי אָפְשָׁר לוֹ לִגַּע בְּמֹחַ שְׁבִּפְנִים. וְאַף עַל גַּב דְּשׁוֹמֵר מַכְנִיס וּמוֹצִיא טַמְאָה בְּדָבָר אֲשֶׁר אָפְשָׁר לוֹ גַּע, שֶׁהֲרֵי נָגַע בְּמַגָּע דְּאִי אָפְשָׁר לוֹ לִגַּע בְּמֹחַ שֶׁבִּפְנִים: **עֶכְבָּר שֶׁחֵצְיוֹ בָּשָׂר.** יֵשׁ מִין עֶכְבָּר שֶׁאֵינוֹ פָּרֶה וְרָבֶה אֶלָּא מֵעֲצָמוֹ נוֹצֵר מִן הָאֲדָמָה, כְּאַשְׁפָּה הַמִּשְׁרֶצֶת תּוֹלָעִים. וְאִם עָדַיִן לֹא נִשְׁלְמָה בְּרִיאַת הָעֶכְבָּר אֶלָּא מִצִּדּוֹ אֶחָד הֵימֶנּוּ אוֹ הַשְּׁמָאלִי, הַנּוֹגֵעַ בְּבָשָׂר טָמֵא, בְּאַדְמָה שֶׁכְּנֶגְדּוֹ טָהוֹר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ז) **הָאֶבְרוֹן וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִים בַּבְּהֵמָה.** נִתְלַשׁ מִמֶּנָּה אֵבֶר מִהֵיכָנוֹ בָּשָׂר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת, אוֹ נִתְלַשׁ מִמֶּנָּה בָּשָׂר לְבַדּוֹ, וַעֲדַיִן הֵן מְעֹרִין בָּהּ בִּמְקֻצָּת. וְיֵשׁ הָפְרֵשׁ בֵּין אֵבֶר מִן הַחַי לְבָשָׂר מִן הַחַי, שֶׁהָאֵבֶר מִטַּמֵּא אָדָם וְכֵלִים כְּנִבְלָה, וְהַבָּשָׂר שֶׁאֵינוֹ אֵבֶר טָהוֹר מִכֵּלִים, כִּדְיָלְפִינַן מִקְּרָא דִּכְתִיב (ויקרא יא לט) ׳וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה׳, מִמְּקֻצַּת בְּהֵמָה כְּגוֹן אֵבֶר מִמֶּנָּה, וְסֵיפָא דִּקְרָא ׳הַנּוֹגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא׳, וּמִדִּכְתִיב ׳וְכִי יָמוּת׳, מִשְּׁמַע בְּעֵין מִיתָה בְּעֵינָן שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה חֲלִיפִין, לְאִפּוּקֵי בָּשָׂר שֶׁעוֹשָׂה חֲלִיפִין שֶׁאִם יִתְלַשׁ בָּשָׂר מִן הַבְּהֵמָה, בָּשָׂר אֵחֵר עוֹלֶה תַּחְתָּיו: **מְטַמְּאִין טָמְאַת אָכְלִין.** אִם חָשַׁב עֲלֵיהֶן לְהַאֲכִילָן לְנָכְרִי, הֲוֵי אֹכֶל לְקַבֵּל טַמְאָה וּלְטַמֵּא אֲחֵרִים. דְּטַמְאַת עַצְמָן אֵין בָּהֶן עַד שֶׁיִּתְלַשּׁוּ כֻּלָּן, אֲבָל מְקַבְּלִין טַמְאָה מִן הַשֶּׁרֶץ וּמִטַּמְּאִין בָּהּ אֶת אֲחֵרִים: **וּצְרִיכִים הַכְשֵׁר.** לִבּוֹא בַּמַּיִם לְאַחַר שֶׁנִּדְלְדְּלוּ, וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִים טַמְאָה לְעוֹלָם: **נִשְׁחֲטָה הַבְּהֵמָה.** נִטְהֲרוּ מִלְּטַמֵּא עוֹד מִשּׁוּם נְבֵלָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם ׳וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה׳ (שמות כב ל), יְדֵי נְבֵלָה לֹא תְּהֵרוּ, דְּאֵין שְׁחִיטָה עוֹשָׂה נִפּוּל: **הֶכְשְׁרוּ בְּדָמֶיהָ.** לְקַבֵּל טַמְאָה בְּלֹא הֶכְשֵׁר אַחֵר, כְּדֵין בְּהֵמָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּם, שֶׁהֶכְשֵׁר בְּשָׂרָהּ בְּאוֹתוֹ דָּם: **מֵתָה הַבְּהֵמָה.** הַבָּשָׂר שֶׁנִּדְלְדֵּל צָרִיךְ הֶכְשֵׁר לְקַבֵּל טַמְאָה מִן הַשֶּׁרֶץ אִם לֹא הֶכְשֵׁר מְשֻׁנְּדְלְדֵּל, דְּטַמְאַת נְבֵלָה אֵין בּוֹ, דְּתִימְתָה עוֹשָׂה נִפּוּל וְנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ אוֹתוֹ הָאֵבֶר אוֹ אוֹתוֹ הַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּל, וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה נְבֵלָה עִמָּהּ, הִלְכָךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא מְשׁוּם נְבֵלָה. וְאִיכָּא בֵּין אֵבֶר מִן הַחַי לְאֵבֶר מִן הַנְּבֵלָה, דְּבָשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי לֹא מְטַמֵּא, שֶׁהֲרֵי אִפְּלוּ בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי לֹא מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּמַגָּע דְּאִי אָפְשָׁר לוֹ לִגַּע בְּמֹחַ שֶׁבִּפְנִים. וְאַף עַל גַּב דְּשׁוֹמֵר מַכְנִיס וּמוֹצִיא טַמְאָה בְּדָבָר אֲשֶׁר אָפְשָׁר לוֹ גַּע, שֶׁאֵינָן קְרוֹבִין אֹכֶל וְאֵין מְטַמְּאִין טַמְאַת אֳכָלִים. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר בְּשִׁתֵּיהֶן: (ח) **הַמְדֻלְדָּלִים בָּאָדָם טְהוֹרִים.** דִּ׳אָדָם כִּי יָמוּת׳ כְּתִיב (במדבר יט ד): **מֵת הָאָדָם הַבָּשָׂר טָהוֹר.** דְּמִימְתָה עוֹשָׂה נִפּוּל, וּכְאִלּוּ נָפַל וּפֵרַשׁ הַבָּשָׂר מִן (הבהמה) [הָאָדָם] קֹדֶם שֶׁמֵּת(ה), וּכְשֶׁהוּא פָּרוּשׁ מִן הָאָדָם הַחַי טָהוֹר: **הָאֵבֶר מִטַּמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי.** וְדִין הָאֵבֶר שֶׁפָּרַשׁ מִן הָאָדָם הַחַי, שֶׁהוּא מִטַּמֵּא כָּל זְמַן שֶׁהוּא אֵבֶר שָׁלֵם בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, אֲבָל כְּזַיִת בָּשָׂר שֶׁפָּרַשׁ מְמֻנּוּ אוֹ עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה שֶׁפָּרַשׁ מְמֻנּוּ, טָהוֹר. וְאֵבֶר שֶׁפָּרַשׁ מִן הַמֵּת וְחָזַר וּפֵרַשׁ מֵאוֹתוֹ אֵבֶר כְּזַיִת בָּשָׂר אוֹ עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה, טָמֵא: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.** בְּאֵבֶר מִן הַמֵּת נַמִּי כְּמוֹ בְּאֵבֶר מִן הַחַי, דְּסָבַר כֻּשֵּׁם שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מְמֻנּוּ אוֹ עֶצֶם כְּשַׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מְמֻנּוּ טָהוֹר, הָכִי נַמִּי בְּאֵבֶר מִן הַמֵּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק י (א) **הַזֹּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם. בָּאָרֶץ וּבְחוּץ לָאָרֶץ.** מְשׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בַּחֻלִּין אֵבֶל לֹא בַּמְקֻדָּשִׁין, תָּנֵי לְכָלְהוּ: **בְּפָנִי הַבַּיִת.** בִּזְמַן שֶׁבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם: **וְאֶתֶּן אֹתָם.** כְּיָחֵזְ׳ רְ׳שׁוֹר׳ כְּתִיב (ויקרא ז לד), ׳אֹתָם׳ מְעוּט הוּא, חָזֶה וּשׁוֹק אֵין מִידֵי אַחֲרִינָא לֹא: (ב) **כָּל הַקָּדָשִׁים מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁן.** הֲרֵי הֵן כְּמַקְדִּישׁ עֵצִים וַאֲבָנִים לְתַמְיוֹנָן,

מִבְּרַטְנוּרָא

וְאֵין בָּהֶן קְדֻשַּׁת הַגּוּף: **וְנִפְדּוּ חַיָּבִין בַּבְּכוֹרָה.** אִם יָלְדוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְדּוּ. אֲבָל קֹדֶם פִּדְיוֹן לֹא, דִּקְדֻשַּׁת דְּמִים מִדְּחָה כְּזִין מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁאֵין קְדֻשָּׁה חֻלָּה עַל קְדֻשָּׁה: **וְלָדָן וְחָלָבָן מֻתָּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן.** אֲבָל מִקְּדִישׁ תְּמִימִים וְנַעֲשׂוּ בַּעֲלֵי מוּמִין וְנִפְדּוּ, וְלָדָן אָסוּר כִּדְלִקַּמָּן. וּבֵין רֵישָׁא דְּקָתָנֵי מֻתָּר וּבֵין סֵיפָא דְּקָתָנֵי אָסוּר כִּגּוֹן דְּאַעֲבַר לְקַנֵּי פִּדְיוֹנוֹ וְאִתְּיְלִיד לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ. וַחֲלָבָן נַמִּי כְּמַקְדִּישׁ תְּמִימִים וְנִפְדּוּ נָפְקָא לָן דְּאָסוּר, דִּכְתִיב בִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין שֶׁנִּפְדּוּ ׳תִּזָּבַח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר׳ (דברים יב טו), ׳תִּזָּבַח׳ וְלֹא גִּזָּה, ׳וְאָכַלְתָּ׳ וְלֹא לְכָלָךְ, ׳בָּשָׂר׳ וְלֹא חָלָב: **וְאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה.** אֲפִלּוּ קֹדֶם פִּדְיוֹנָן, טוֹב מַעֲקָרָא עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וַאֲפִלּוּ נַעֲשָׂה רַע אַחַר שֶׁהִקְדִּישׁוֹ, אֲבָל רַע מַעֲקָרוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה: **וְאִם מֵתוּ יַפְדּוּ.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין אֶלָּא לְכָלָבִים, וַאֲנַן קַיְמָא לָן (תמורה פ״ו מ״ה) דְּאֵין פּוֹדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לְכָלָבִים, הָנֵי כְּעֵצִים בְּעָלְמָא נִינְהוּ וְלֹא נֶחְית לְהוּ קְדֻשַּׁת הַגּוּף: **חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר.** דְּאַף עַל גַּב דְּקָדֵם מוּמָן לְהֶקְדֵּשָׁן, חָלָה עֲלֵיהֶן קְדֻשָּׁה גְּמוּרָה לְכָל דִּבְרֵיהֶם, אֶלָּא שֶׁאֵין כְּשֵׁרִים לִקָּרֵב, דִּבְכוֹר בְּ׳רָחֵם׳ תָּלָה רַחֲמָנָא (שמות יג ב), לֹא שְׁנָא תָּם וְלֹא שְׁנָא בַּעַל מוּם קָרֵישׁ, תָּם קָרֵב, וּבַעַל מוּם נָאֱכָל לְכֹהֵן בְּמוּמוֹ. וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה נַמִּי כְּתִיב בֵּיהּ (ויקרא כז לב-לג) ׳הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה׳ לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע׳, ׳טוֹב׳ תָּם, ׳רַע׳ בַּעַל מוּם: **אוֹ מוּם עוֹבֵר לִקְדֻשָּׁתָן.** דְּמוּם עוֹבֵר כְּמַאן דְּלֵיתֵי דָּמֵי: **פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה.** דִּכְתִיב בִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין שֶׁנִּפְדּוּ ׳כִּצְבִי וְכָאַיָּל׳ (דברים יב טו), מַה צְּבִי וְאַיָּל פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה, דְּהָא ׳כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ׳ כְּתִיב (שם טו יט), אַף פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין שֶׁנִּפְדּוּ אֲפִלּוּ יָלְדוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְדּוּ פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה: **וּמִן הַמַּתָּנוֹת.** הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה: **וְוֶלְדָן וְחָלָבָן אָסוּר.** בִּדְאַעֲבַר לְקַנֵּי פִּדְיוֹנוֹ וְאִתְּיְלִיד לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ וְאַף עַל גַּב דְּאִי אָפְשָׁר לְמִפְדֵּי (ד״ה וולדן וחלבן מותר), דְּאִי אַעֲבַר לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ, וְלָד צְבִי וְאַיָּל הוּא, וְאִי אִתְּיְלִיד לְקַנֵּי פִּדְיוֹנוֹ, אֲפִלּוּ קֹדֶם פִּדְיוֹנוֹ, מִקַּמֵּן דְּלָא אִפְשָׁר לְמִפְדֵּי נָמֵי אָסוּר: **וְהַשְּׁחָטָן בַּחוּץ חַיָּב.** וְאַף עַל גַּב דְּאִי רְאוּיִין לְהֶתֵּר אֹהֶל מוֹעֵד דְּהָא בַּעֲלֵי מוּמִין נִינְהוּ, וְתָנֵן (ראה זבחים פי״ד מ״א) הֶרְאוּנִי לְפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְאֲשֶׁר אֵינוֹ רָאוּי לְפָנִים אֵין חַיָּבִים עָלָיו בַּחוּץ, מוֹקְמִינַן לָהּ (בכורות טז.) לְמִקְנִיתִין בְּדֵקִין שֶׁבָּעַיִן וְרַבִּי עֲקִיבָא הִיא דְּאָמַר (זבחים פ״ט מ״ג) אִם עָלוּ לֹא יֵרֵדוּ, הִלְכָךְ הוֹאִיל וּבְכוּלְּהוּ לֹא יֵרֵדוּ, חַיָּבִין עֲלֵיהֶם בַּחוּץ אִם שְׁחָטָן קֹדֶם פִּדְיוֹנָן: **וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה.** קֹדֶם פִּדְיוֹנָן, דִּכְתִיב (ויקרא כז י) ׳טוֹב בְּרַע אוֹ רַע בְּטוֹב׳: **וְאִם מֵתוּ.** מֵעַצְמָן. יִקָּבְרוּ, דְּאֵין פּוֹדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לְכָלְבִים:

משום דכתיב (דברים שם) ׳גֵּז צֹאנְךָ׳, ולא של חקדש: **גּוֹזְגִים בְּבָקָר וּבְצֹאן.** דכתיב (שם פסוק ג) ׳אִם שׁוֹר אִם שֶׂה׳: **וּבְמֵעָטָן.** אֲפִלּוּ לא שָׁחַט אֶלָּא אַחַת: **אֶלָּא בְּרֵחֲלוֹת.** כתיב הכא ׳גֵּז צֹאנְךָ׳, וכתיב התם (איוב לא כ) ׳וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמָּם׳, מה להלן כבשים אף כאן כבשים: (ב) **וּשְׁתֵּי צֹאן.** אלמא תרתי מקרי צאן: **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמואל א׳ כה יח) ׳וְחֻמֵּשׁ צֹאן עֲשׂוּיוֹת׳. שמעשות את בעליהן ואומרות לו קום עשה מִצְוָה חֲדָשָׁה שֶׁלֹּא הָיְתָה מִצְוָה עָלָיו בְּפָחוֹת מִכֵּן, וְהֵינוּ עַל בָּרְחֵךְ ׳רֹאשִׁית הַגֵּז׳ דִּכְתִיב בֵּיהּ (דברים יח ד) ׳צֹאן׳ דְּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ בְּכוֹרָה כְּתִיב (במדבר יח יז) ׳בְּכוֹר שׁוֹר׳, דְּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ חַד, וְכֵן מַתָּנוֹת ׳אִם שׁוֹר אִם שֶׂה׳ (דברים יח ג): **מָנָה מָנָה וּפָרָם.** כָּל אַחַת מָנֶה וָחֲצִי. וּבְצִיר מַהֲכִי לֹא חָשִׁיב גֵּז, שֶׁזּוֹ פָּחוּת שֶׁבַּגִּזּוֹת: **בְּכָל שֶׁהֵן.** לָאו דַּוְקָא, דִּבְפָחוֹת מִשִּׁשִּׁים סְלָעִים לָא מְחַיֵּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּרַבִּי דּוֹסָא יְהֵיב שִׁעוּרָא רַבָּה, קָרֵי תֵּנָא לְשִׁעוּרָא זוּטָא דְּרַבָּנָן כָּל שֶׁהֵן. וְהַסֶּלַע מִשְׁקָלוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעִים, וּמִשְׁקַל כָּל מָעָה כְּשִׁשָּׁה עָשָׂר גְּרָעִינִי שְׂעוֹרָה: **בַּמֶּה הוּא נוֹתֵן לוֹ.** הַבָּא לְחַלֵּק רֵאשִׁית הַגֵּז שֶׁבְּיָדוֹ, לֹא יִפְחוֹת לְכָל כֹּהֵן מִמִּשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים צָמֶר: **מְלֹא כַף.** וְלֹא שֶׁיִּתֵּן לוֹ כַּף הַמֹּאזְנַיִם עָשׂוּי מִן הַצֶּמֶר הַצּוֹאִי דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ מְלֻבָּן, עַד שֶׁכְּשֶׁילְבְּנֶנּוּ הַכֹּהֵן יַעֲמֹד עַל מִשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים צָמֶר מְלֻבָּן, דְּאִלּוּ בְּכוֹרָה כְּתִיב (במדבר יח יז) ׳בְּכוֹר שׁוֹר׳, דְּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ חַד, וְכֵן מַתָּנוֹת ׳אִם שׁוֹר אִם שֶׂה׳ (דברים יח ג): **מָנֶה מָנֶה וּפָרָם.** כָּל אַחַת מָנֶה וָחֲצִי. וּבְצִיר מֵהָכִי לֹא חָשִׁיב גֵּז, שֶׁזּוֹ פָּחוּת שֶׁבַּגִּזּוֹת: **בְּכָל שֶׁהֵן.** לָאו דַּוְקָא, דִּבְפָחוֹת מִשִּׁשִּׁים סְלָעִים לָא מְחַיֵּב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּרַבִּי דּוֹסָא יְהֵיב שִׁעוּרָא רַבָּה, קָרֵי תֵּנָא לְשִׁעוּרָא זוּטָא דְּרַבָּנָן כָּל שֶׁהֵן. וְהַסֶּלַע מִשְׁקָלוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעִים, וּמִשְׁקַל כָּל מָעָה כְּשִׁשָּׁה עָשָׂר גְּרָעִינִי שְׂעוֹרָה: **בַּמֶּה הוּא נוֹתֵן לוֹ.** הַבָּא לְחַלֵּק רֵאשִׁית הַגֵּז שֶׁבְּיָדוֹ, לֹא יִפְחוֹת לְכָל כֹּהֵן מִמִּשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים צָמֶר: **מְלֹא כַף.** וְלֹא שֶׁיִּתֵּן לוֹ כַּף הַמֹּאזְנַיִם עָשׂוּי מִן הַצֶּמֶר הַצּוֹאִי דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ מְלֻבָּן, עַד שֶׁכְּשֶׁילְבְּנֶנּוּ הַכֹּהֵן יַעֲמֹד עַל מִשְׁקַל חֲמֵשׁ סְלָעִים צָמֶר מְלֻבָּן, דְּאִלּוּ בְּכוֹרָה כְּתִיב (במדבר יח יז) ׳בְּכוֹר שׁוֹר׳, דְּמַשְׁמַע אֲפִלּוּ חַד, וְכֵן מַתָּנוֹת ׳אִם שׁוֹר אִם שֶׂה׳ (דברים יח ג): **מָנֶה מָנֶה וּפָרָם.** כָּל אַחַת מָנֶה וָחֲצִי. וּבְצִיר מַהֲ

לַֽנְּבָרִי. דִּלְעוֹלָם כָּל מַה דְּמִשְׁכַּח נָכְרִי תָּפֵיס. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ה) **רָחֵל שָׁיְלָדָה כְּמִין עֵז.** אַף עַל גַּב דְּתַרְוַיְיהוּ מִינִים חַיָּבִים בִּבְכוֹרָה, אֶפְלוּ הָכִי אִם אֵינוֹ דּוֹמֶה לְאִמּוֹ פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה, דִּכְתִיב (במדבר יח יז) ׳אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר׳, עַד שֶׁיְּהֵא הוּא [שׁוֹר] וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר: **וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִים.** שֶׁדּוֹמֶה לְאִמּוֹ עַד שֶׁהוּא נָקִי בָּהֶן שֶׁהוּא מֵאוֹתוֹ הַמִּין, חַיָּב: (ו) **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות יג יב) ׳**הַזְּכָרִים לַה׳**״. הַזְּכָרִים מַשְׁמַע שְׁנַיִם: **אִי אֶפְשָׁר.** לְצַמְצֵם שֶׁיִּצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד, אֶלָּא הָאֶחָד יָצָא תְּחִלָּה וְלָא יָדְעִינַן הֵי מִנַּיְיהוּ: **בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה.** דְּמִסְתָּמָא הַיָּפֶה וְהַבָּרִיא נָפֵק בְּרֵישָׁא: **מִשְׁמְנִים בֵּינֵיהֶן.** הַבְּעָלִים וְהַכֹּהֵן אֵין לָהֶן יִתְרוֹן זֶה עַל זֶה בַּחֲלֻקָּתָן אֶלָּא הַשָּׁמֶן, שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל נוֹטֵל הַשָּׁמֶן וּמַנִּיחַ הַפָּחוּשׁ לַכֹּהֵן, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **וְהַשֵּׁנִי.** שֶׁנִּשְׁאַר לְיִשְׂרָאֵל, יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְאַחַר כָּךְ יֹאכַל, דְּסָפֵק בְּכוֹר הוּא, הֶלְכָךְ אֵינוֹ נִשְׁחָט תְּמִים. וּבְאוֹתוֹ שֶׁל כֹּהֵן לֹא צָרִיךְ לְמֵימַר, דְּוַדַּאי אֵינוֹ שׁוֹחֲטוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ מוּם, דִּבְזְמַן הַזֶּה קְמִיְירִי: **וְחַיָּב בְּמַתָּנוֹת.** הַיִּשְׂרָאֵל כְּשֶׁיִּשְׁחָטֶנּוּ יִתֵּן לַכֹּהֵן הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה. מִמֶּה נַפְשָׁךְ, אִי בְּכוֹר הוּא כֻּלּוֹ לַכֹּהֵן, אִי לָאו בְּכוֹר הוּא, חַיָּב בְּמַתָּנוֹת: **וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר.** דְּהֲוֵי כְּאִלּוּ זָכָה בּוֹ כֹּהֵן וְהִגִּיעַ לְיָדוֹ, וּכְשֶׁנִּפְסַל בּוֹ מוּם נִתְּנוּ לְיִשְׂרָאֵל. וְנִמְצָא שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, הוֹאִיל וְחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּאִלּוּ בָּא מִיַּד לְיִשְׂרָאֵל. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר רָחֵלוֹ.** דַּהֲדַר בֵּיהּ רַבִּי טַרְפוֹן מִמַּאי דְּאָמַר לְעֵיל דִּכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה, וְסָבַר חֲיָבִים בִּבְכוֹרָה, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ דּוֹמֶה לְאִמּוֹ **פָּטוּר** מִן הַבְּכוֹרָה, דִּכְתִיב (במדבר יח יז) ׳אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר׳, עַד שֶׁיְּהֵא הוּא [שׁוֹר] וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר: **וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִים.** שֶׁדּוֹמֶה לְאִמּוֹ עַד שֶׁהוּא נָקִי בָּהֶן שֶׁהוּא מֵהֶן: (ז) **יוֹצֵא דֹּפֶן.** שֶׁנִּקְרְעָה אִמּוֹ וְהוֹצִיאָה מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְהָכָא פְּלִיגִי רַבִּי טַרְפוֹן מוֹדֶה. דְּהָתָם הוּא דְּקָא פָּלֵיג מִשּׁוּם דְּוַדַּאי לְמִשְׁוֶה הֶעָבֵר בְּכוֹר הוּא, הֶלְכָךְ נָפְקָא לֵיהּ מִדְּרַשְׁיָא דְּכִי הֵיכִי דְּלָא לִיהְוֵי בְּכוֹר לְגַבֵּי מוּם, אֲבָל הָכָא הוֹרֵע לְכֹהֵן, אֲפִלּוּ לְרַבִּי טַרְפוֹן אִי אֶפְשָׁר: **וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר.** דְּהֲוֵי כְּאִלּוּ זָכָה בּוֹ כֹּהֵן וְהִגִּיעַ לְיָדוֹ, וּכְשֶׁנִּפְסַל בּוֹ מוּם נִתְּנוּ לְיִשְׂרָאֵל. וְנִמְצָא שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, הוֹאִיל וְחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּאִלּוּ בָּא מִיַּד לְיִשְׂרָאֵל. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר רָחֵלוֹ.** דַּהֲדַר בֵּיהּ רַבִּי טַרְפוֹן מִמַּאי דְּאָמַר לְעֵיל דִּכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה, וְסָבַר חֲיָבִים בִּבְכוֹרָה, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ דּוֹמֶה לְאִמּוֹ **פָּטוּר** מִן הַבְּכוֹרָה, דִּכְתִיב (במדבר יח יז) ׳אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר׳, עַד שֶׁיְּהֵא הוּא [שׁוֹר] וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר: **וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִים.** שֶׁדּוֹמֶה לְאִמּוֹ עַד שֶׁהוּא נָקִי בָּהֶן שֶׁהוּא מֵהֶן: (ו) **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות יג יב) ׳**הַזְּכָרִים לַה׳**״. הַזְּכָרִים מַשְׁמַע שְׁנַיִם: **אִי אֶפְשָׁר.** לְצַמְצֵם שֶׁיִּצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד, אֶלָּא הָאֶחָד יָצָא תְּחִלָּה וְלָא יָדְעִינַן הֵי מִנַּיְיהוּ: **בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה.** דְּמִסְתָּמָא הַיָּפֶה וְהַבָּרִיא נָפֵק בְּרֵישָׁא: **מִשְׁמְנִים בֵּינֵיהֶן.** הַבְּעָלִים וְהַכֹּהֵן אֵין לָהֶן יִתְרוֹן זֶה עַל זֶה בַּחֲלֻקָּתָן אֶלָּא הַשָּׁמֶן, שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל נוֹטֵל הַשָּׁמֶן וּמַנִּיחַ הַפָּחוּשׁ לַכֹּהֵן, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פרק ג (א) **הַשּׁוֹחֵט.** **עֵז בַּת שָׁנָתָהּ.** שֶׁיָּלְדָה בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ: **וְדַאי.** אוֹתוֹ הַוָּלָד לַכֹּהֵן, דְּקֹדֶם לָכֵן לֹא יָלְדָה: **סָפֵק.** יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיֹאכַל בְּמוּמוֹ לְבַעֲלִים. וְאִם סָפֵק פָּטֵר חֲמוֹר מִבְּכוֹר אָדָם, מַפְרִישׁ טָלֶה וְהוּא שֶׁלּוֹ: **טָנוּף.** אֲבַעְבּוּעוֹת שֶׁל דָּם שֶׁפּוֹלֶטֶת הַבְּהֵמָה, וּמַרְאִים אוֹתָן לְרוֹעֶה חָכָם וּמַכִּיר בָּהֶן אִם הֵן מֵחֲמַת הֶרְיוֹן שֶׁהִפִּילָה, וְשִׁמְּא טִנְּפָה בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ, דְּהֵוֵי כְּסָפֵק וְלָד וְנִטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה, הֶלְכָךְ אֶפְלוּ עַז בַּת שְׁנָתָהּ כְּסָפֵק הוּא: **שְׁלֵיָא.** כְּמִין כִּסּוּי עַל הָעֻבָּר שֶׁהֲבָבָה מְנָּח בָּהּ: **שָׁפִיר.** לְמַעְלָה מִן הַשְּׁלֵיָא קְרוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דָּם נָקֹד, וְהוּא קְרוּי שָׁפִיר. וְרִבּוֹתֵי פָּרְשׁוּ, חֲתִיכָה שֶׁל בָּשָׂר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ צוּרַת אָדָם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים לְפֵירְךְ נִקְרֵאת שָׁפִיר, לְפִי שֶׁעֲשׂוּיָה כְּשִׁפּוֹפֶרֶת. **שֶׁשָּׁפְעָה חֲרֶרֶת דָּם.** שֶׁהִפִּילָה חֲתִיכַת דָּם: **הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר.** לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁנִּפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁהֲרוֹאֶה שְׁקוֹבְרִים אוֹתָהּ, יוֹדֵעַ שֶׁהָבָה אֲחֲרֶיהָ אֵינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא וּכְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: (ב) **אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת הָיָה.** שֶׁיְּהֵא הָבָה אַחֲרֶיהָ בִּכּוֹר שֶׁפֶר, דְּנִימָא הַהּ בְּהֵמָה לֹא יָלְדָה מֵעוֹלָם אֶלָּא שֶׁאֲהֵבָה אֶת זֶה בֵּן חֲבֶרְתָּהּ. וְאִי מִשּׁוּם דְּאִית לֵהּ חֶלֶב הָא אֵיפָא [מעוטא] דְּחוֹלְבוֹת אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן יוֹלְדוֹת, הָא וַדַּאי לָא אָמְרִינַן, אֶלָּא בִּבְנָהּ הוּא וּפְטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה: **מִבְּכֵירוֹת.** בְּחוּרוֹת שֶׁלֹּא יָלְדוּ עַד עַכְשָׁו: **אֵין חוֹשְׁשִׁין [שֶׁמָּא בְּנָהּ] שֶׁל זוֹ [בָּא לוֹ] אֵצֶל זוֹ.** דְּלֵישׁוּחֵי [לְכִלְהוּ] בְּסָפֵק בְּכוֹרוֹת, אֶלָּא וַדַּאי אוֹתָן הַכְּרוּכִין אַחַר הַמְּבֻכֵּירוֹת הָווּ בְּכוֹרוֹת וַדַּאי, וְהַכְּרוּכִין אַחַר אֵין מְבֻכֵּירוֹת [הָווּ] פְּשׁוּטֵי [וַדַּאי].

בָּא מִיַּד כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יַחֲלֹקוּ.** דַּהֲדַר בֵּיהּ רַבִּי טַרְפוֹן מִמַּאי דְּאָמַר לְעֵיל דִּכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה, וְסָבַר דִּמְחַיְּיִם נַמֵּי שָׁמַע אֶת שְׁנֵיהֶם בְּדָמִים וְחוֹלְקִים אֶת הַדָּמִים, דִּלְשֵׁנֵיהֶן יֵשׁ חֵלֶק בִּשְׁנֵיהֶם, הֶלְכָךְ מַת אֶחָד מֵהֶם יַחֲלֹקוּ אֶת הַחַי: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מֻחְבָּרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **וְנִקְבָּה אֵין לָהֶן כְּלוּם.** דְּשִׁמְּא נְקֵבָה יְצָאתָה תְּחִלָּה, וְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְהָכָא אֶפְלוּ רַבִּי טַרְפוֹן מוֹדֶה, דְּהָתָם הוּא דְּקָא פָּלֵיג מִשּׁוּם דְּוַדַּאי לְמִשְׁוֶה הֶעָבֵר בְּכוֹר הוּא, הֶלְכָךְ נָפְקָא לֵיהּ מִדְּרַשְׁיָא דְּכִי הֵיכִי דְּלָא לִיהְוֵי בְּכוֹר לְגַבֵּי מוּם, אֲבָל הָכָא הוֹרֵע לְכֹהֵן, אֲפִלּוּ לְרַבִּי טַרְפוֹן אִי אֶפְשָׁר: **וְהַכָּא** אַחֲרֵיו בְּכוֹר שָׁפֵר, דְּנִימָא הַהּ בְּהֵמָה לֹא יָלְדָה מֵעוֹלָם אֶלָּא שֶׁאֲהֵבָה אֶת זֶה בֵּן חֲבֶרְתָּהּ. וְאִי מִשּׁוּם דְּאִית לֵהּ חֶלֶב הָא אֵיפָא [מעוטא] דְּחוֹלְבוֹת אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן יוֹלְדוֹת, הָא וַדַּאי לָא אָמְרִינַן, אֶלָּא בִּבְנָהּ הוּא וּפְטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה: **מִבְּכֵירוֹת.** בְּחוּרוֹת שֶׁלֹּא יָלְדוּ עַד עַכְשָׁו: **אֵין חוֹשְׁשִׁין [שֶׁמָּא בְּנָהּ] שֶׁל זוֹ [בָּא לוֹ] אֵצֶל זוֹ.** דְּלֵישׁוּחֵי [לְכִלְהוּ] בְּסָפֵק בְּכוֹרוֹת, אֶלָּא וַדַּאי אוֹתָן הַכְּרוּכִין אַחַר הַמְּבֻכֵּירוֹת הָווּ בְּכוֹרוֹת וַדַּאי, וְהַכְּרוּכִין אַחַר אֵין מְבֻכֵּירוֹת [הָווּ] פְּשׁוּטֵי [וַדַּאי].

עִם הַגְּזֵזָה. שֶׁיָּצָא חוּץ יוֹתֵר מִדַּאי וְנָכַר לְכֹל (שמדובלל) [שֶׁמִּבְּדֵל] מִן הַגְּזֵזָה, אָסוּר כְּמִי שֶׁנִּשַּׁר לְגַמְרֵי קֹדֶם שְׁחִיטָה. וּסְתָמָא כְּרַבָּנָן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ [דַּעֲקִבְיָא] דְּהִלְכָתָא כְּוָותֵיהוּ:

פרק ד (א) **עַד כַּמָּה.** **לְהַטְפִּיל בְּבְכוֹר.** לְהִתְעַסֵּק בְּגִדּוּלוֹ קֹדֶם שֶׁיִּתְנַהוּ לַכֹּהֵן: **בַּדַּקָּה עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבִגְּפָה עַד חֲמִשִּׁים.** בַּגְּמָרָא (כו:) לָיְלִפִינַן לָהּ מִדִּכְתִיב (שמות כב כח) ׳מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי׳, וּסְמִיךְ לֵיהּ (שם פסוק כט) ׳כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹרְךָ לְצֹאנֶךָ׳, וְרַמִינַן ׳שׁוֹרְךָ׳ הַמְּקֻדָּם בַּמִּקְרָא לִ׳מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ׳ שֶׁהוּא מֻקְדָּם, ו׳צֹאנֶךָ׳ הַמְאֻחָר לִ׳בְּכוֹר בָּנֶיךָ׳ שֶׁהוּא מְאֻחָר, ו׳מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ׳ שֶׁהֵם הַבְּכוּרִים קְרֵבִים לַחֲמִשִּׁים יוֹם, שֶׁהַתְּבוּאָה מְבֻשֶּׁלֶת בְּפֶסַח וְאֵין מְבִיאִין בְּכוּרִים עַד עֲצֶרֶת, דִּכְתִיב (שם כג טז) ׳וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ׳, וּכְמוֹ שֶׁאָתָּה עוֹשֶׂה לִמְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ שֶׁאֵינְךָ מְבִיאָם אֶלָּא לְסוֹף חֲמִשִּׁים יוֹם, כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹרְךָ שֶׁלֹּא תְּבִיאֶנּוּ עַד חֲמִשִּׁים יוֹם, וּכְדָרָךְ שֶׁאָתָּה עוֹשֶׂה לִבְכוֹר בָּנֶיךָ דִּכְתִיב בֵּיהּ (במדבר יח טז) ׳וּפְדוּיו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה׳, כֵּן תַּעֲשֶׂה לְצֹאנֶךָ שֶׁלֹּא תְּבִיאֶנּוּ עַד שִׁשִּׁים יוֹם: **בַּדַּקָּה שִׁשִּׁים יוֹם.** לְפִי שֶׁטִּפּוּלָהּ מְרֻבֶּה, דְּשָׁכֵּיחַ שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, לְהָכִי נָקְטִינַן בָּהּ דִּלְא מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעַ. וְרַמְבַּ״ם פֵּרְשָׁהּ בְּעִנְיָן אַחֵר. וְזֶה עִקָּר: **מֵה שָׁעָשָׂה עָשׂוּי וְיִשְׁלַם מִבֵּיתוֹ.** לְמֵאן דְּרָאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי חַיָּב לְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ בְּשֶׁבִּיל שֶׁגָּרַם הַפְסֵד לַחֲבֵרוֹ, וּמֵאן דְּלָא דָּאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי מְפָרֵשׁ מַתְנִיתִין דְּוַקָא שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בְּיָד, וְזֶבַח אֶת הַחַיָּב מְשֻׁפָּחַת לָהּ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ מַשְׁכּוֹן לְמַלְוֶה וְזֶה פָּטַר אֶת הַלּוֹה וְנָטַל אֶת הַמַּשְׁכּוֹן בְּיָדוֹ מֵיד הַמַּלְוֶה וְהֶחְזִירוֹ לְלוֹה. **וְטָמֵא אֶת הַטָּהוֹר** נַמִּי מְשֻׁפָּחַת לָהּ שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בְּיָד, כְּגוֹן שֶׁהֶבִיאוּ לְפָנָיו טְהֹרוֹת לְשֶׁאֵל עֲלֵיהֶן וְאָמַר טְמֵאוֹת הֵן, וְנָטַל שָׂרָץ אֶחָד וְהִגִּיעוֹ בָּהֶן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהֶא בָּהֶן עוֹד קָפָץ וְיִעֲמְדוּ דְּבָרָיו. **וְטִהֵר אֶת הַטָּמֵא,** כְּגוֹן שֶׁלָּקַח פֵּרוֹת טְהוֹרוֹת וְעָרְבָן עִם פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁטָּהֵר הוּא שֶׁלֹּא בְּדִין וְטִמְּאָן: **וְאִם הָיָה מְמֻחֶה לְבֵית דִּין.** שֶׁנָּטַל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. **פָּטוּר,** דְּלָא מָצֵי לְמֵימַר לֵיהּ אֲמַאי דַּיְינַת לֵיהּ, הוֹאִיל וְלָא בִּקְּשׁוּ בְּדִינֵי: **הָאֵם שֶׁלָּהּ.** רָחֵם שֶׁלָּהּ: **וְהֶאֱכִילָהּ רַבִּי טַרְפוֹן לַכֹּהֲנִים.** **שֶׁלֹּא תֵלֵּד.** מִפְּנֵי שֶׁפְּרוֹת וַחֲזִירוֹת שֶׁלָּהֶן מְעֻלִּין מְאֹד וּמוֹכְרִים אוֹתָן בְּיֹקֶר, וְרוֹצִים שֶׁלֹּא יַלְדוּ בְּמַלְכוּת אַחֶרֶת כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ צְרִיכִים לָהֶם, וְחוֹתְכִים הָאֵם שֶׁלָּהּ וַאֲיָנָהּ מֵתָה, הֶלְכָךְ לְאוֹ טְרֵפָה הִיא: **הֶלְכָה חֲמוֹרָה מִטְּרֵפוֹן.** הַפְסָדָתָן חֲמוּרָה, שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְמָכְרוֹ כְּדֵי לְשַׁלֵּם דְּמֵי הַפָּרָה לִבְעָלֶיהָ: **שֶׁמַּמְחֶה אַתָּה.** חֲדָא וָעוֹד קָאָמַר לֵיהּ, חֲדָא דְּטוֹעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה הוּא, דְּמַתְנִיתִין הִיא בְּאֵלּוּ טְרֵפוֹת (חולין פ״ג מ״ב) נִטְלָה הָאֵם שֶׁלָּהּ כְּשֵׁרָה, וְקָיְמָא לָן (סנהדרין ו.) דְּטוֹעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה חוֹזֵר הַדִּין, וְדָנִין אוֹתוֹ כָּאוּי וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם. וְעוֹד, אִי נַמֵּי בְּשֶׁקִּיּוּל הַדַּעַת טָעִיתָ דְּאִסּוּרְךָ אִסּוּר וְלָא מְצֵית לְמֵימַר דְּנִמְצָא שֶׁאָתָּה הִפְסַדְתּוֹ, אֶפְלוּ הָכִי פָּטוּר אַתָּה, לְפִי שֶׁאַתָּה בָּא מִכֹּחַ הַמְּחֻיָּב לְאוֹ מִידֵי אַפְסֵדֵיהּ, דִּדְלָמָא לָא הָוֶה בֵּיהּ מוּמָא וּמְמָחֵה גְּמוּר לָא הָוֶה שָׁרֵי לֵיהּ, וְשָׁמָּא לָא הָוֶה נָפֵיל בֵּיהּ מוּם קָבוּעַ לְעוֹלָם עַד שְׁמִינוּת. וְהָאי דְּלָא מְשַׁלֵּם פְּלֻגָּא דְּקָא כְּמוֹ לְגַבֵּי מִפְּנֵי שֵׁשׁ טֹרַח גָּדוֹל לְגַבֵּי בְּהֵמָה [דַּקָּה], וְזֶה שֶׁהִתִּיר הַבְּכוֹר הִצִּילוֹ לַכֹּהֵן מִן הַטֹּרַח הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה לוֹ לְהַטְפִּיל בָּהּ, דְּשָׁמָּא אִם הָרָאהוּ לְאַחַר לֹא הָיָה מַתִּירוֹ, וְהָיָה לוֹ בּוֹ טִפּוּל מְרֻבֶּה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, לְהָכִי נָקְטִינַן בָּהּ דִּלְא מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעַ. וְרַמְבַּ״ם פֵּרְשָׁהּ בְּעִנְיָן אַחֵר. וְזֶה עִקָּר: **מֵה שָׁעָשָׂה עָשׂוּי וְיִשְׁלַם מִבֵּיתוֹ.** לְמֵאן דְּרָאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי חַיָּב לְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ בְּשֶׁבִּיל שֶׁגָּרַם הַפְסֵד לַחֲבֵרוֹ, וּמֵאן דְּלָא דָּאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי מְפָרֵשׁ מַתְנִיתִין דְּוַקָא שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בְּיָד, וְזֶבַח אֶת הַחַיָּב מְשֻׁפָּחַת לָהּ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ מַשְׁכּוֹן לְמַלְוֶה וְזֶה פָּטַר אֶת הַלּוֹה וְנָטַל אֶת הַמַּשְׁכּוֹן בְּיָדוֹ מֵיד הַמַּלְוֶה וְהֶחְזִירוֹ לְלוֹה. **וְטִמֵּא אֶת הַטָּהוֹר** נַמִּי מְשֻׁפָּחַת לָהּ שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בְּיָד, כְּגוֹן שֶׁהֶבִיאוּ לְפָנָיו טְהֹרוֹת לְשֶׁאֵל עֲלֵיהֶן וְאָמַר טְמֵאוֹת הֵן, וְנָטַל שָׂרָץ אֶחָד וְהִגִּיעוֹ בָּהֶן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהֶא בָּהֶן עוֹד קָפָץ וְיִעֲמְדוּ דְּבָרָיו. **וְטִהֵר אֶת הַטָּמֵא,** כְּגוֹן שֶׁלָּקַח פֵּרוֹת טְהוֹרוֹת וְעָרְבָן עִם פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁטָּהֵר הוּא שֶׁלֹּא בְּדִין וְטִמְּאָן: **וְאִם הָיָה מְמֻחֶה לְבֵית דִּין.** שֶׁנָּטַל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. **פָּטוּר,** דְּלָא מָצֵי לְמֵימַר לֵיהּ אֲמַאי דַּיְינַת לֵיהּ, הוֹאִיל וְלָא בִּקְּשׁוּ בְּדִינֵי: **הָאֵם שֶׁלָּהּ.** רָחֵם שֶׁלָּהּ: **וְהֶאֱכִילָהּ רַבִּי טַרְפוֹן לַכֹּהֲנִים.** **שֶׁלֹּא תֵלֵּד.** מִפְּנֵי שֶׁפְּרוֹת וַחֲזִירוֹת שֶׁלָּהֶן מְעֻלִּין מְאֹד וּמוֹכְרִים אוֹתָן בְּיֹקֶר, וְרוֹצִים שֶׁלֹּא יַלְדוּ בְּמַלְכוּת אַחֶרֶת כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ צְרִיכִים לָהֶם, וְחוֹתְכִים הָאֵם שֶׁלָּהּ וַאֲיָנָהּ מֵתָה, הֶלְכָךְ לְאוֹ טְרֵפָה הִיא: **הֶלְכָה חֲמוֹרָה מִטְּרֵפוֹן.** הַפְסָדָתָן חֲמוּרָה, שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְמָכְרוֹ כְּדֵי לְשַׁלֵּם דְּמֵי הַפָּרָה לִבְעָלֶיהָ: **שֶׁמַּמְחֶה אַתָּה.** חֲדָא וָעוֹד קָאָמַר לֵיהּ, חֲדָא דְּטוֹעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה הוּא, דְּמַתְנִיתִין הִיא בְּאֵלּוּ טְרֵפוֹת (חולין פ״ג מ״ב) נִטְלָה הָאֵם שֶׁלָּהּ כְּשֵׁרָה, וְקָיְמָא לָן (סנהדרין ו.) דְּטוֹעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה חוֹזֵר הַדִּין, וְדָנִין אוֹתוֹ כָּאוּי וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם. וְעוֹד, אִי נַמֵּי בְּשֶׁקִּיּוּל הַדַּעַת טָעִיתָ דְּאִסּוּרְךָ אִסּוּר וְלָא מְצֵית לְמֵימַר דְּנִמְצָא שֶׁאָתָּה הִפְסַדְתּוֹ, אֶפְלוּ הָכִי פָּטוּר אַתָּה, לְפִי שֶׁאַתָּה בָּא מִכֹּחַ הַמְּחֻיָּב לְאוֹ מִידֵי אַפְסֵדֵיהּ, דִּדְלָמָא לָא הָוֶה בֵּיהּ מוּמָא וּמְמָחֵה גְּמוּר לָא הָוֶה שָׁרֵי לֵיהּ, וְשָׁמָּא לָא הָוֶה נָפֵיל בֵּיהּ מוּם קָבוּעַ לְעוֹלָם עַד שְׁמִינוּת. וְהָאי דְּלָא מְשַׁלֵּם פְּלֻגָּא דְּקָא כְּמוֹ לְגַבֵּי מִפְּנֵי שֵׁשׁ טֹרַח גָּדוֹל לְגַבֵּי בְּהֵמָה [דַּקָּה], וְזֶה שֶׁהִתִּיר הַבְּכוֹר הִצִּילוֹ לַכֹּהֵן מִן הַטֹּרַח הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה לוֹ לְהַטְפִּיל בָּהּ, דְּשָׁמָּא אִם הָרָאהוּ לְאַחַר לֹא הָיָה מַתִּירוֹ, וְהָיָה לוֹ בּוֹ טִפּוּל מְרֻבֶּה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם, לְהָכִי נָקְטִינַן בָּהּ דִּלְא מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעַ. וְרַמְבַּ״ם פֵּרְשָׁהּ בְּעִנְיָן אַחֵר. וְזֶה עִקָּר: **מֵה שָׁעָשָׂה עָשׂוּי וְיִשְׁלַם מִבֵּיתוֹ.** לְמֵאן דְּרָאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי חַיָּב לְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ בְּשֶׁבִּיל שֶׁגָּרַם הַפְסֵד לַחֲבֵרוֹ, וּמֵאן דְּלָא דָּאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי מְפָרֵשׁ מַתְנִיתִין דְּוַקָא שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בְּיָד, וְזֶבַח אֶת הַחַיָּב מְשֻׁפָּחַת לָהּ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ מַשְׁכּוֹן לְמַלְוֶה וְזֶה פָּטַר אֶת הַלּוֹה וְנָטַל אֶת הַמַּשְׁכּוֹן בְּיָדוֹ מֵיד הַמַּלְוֶה וְהֶחְזִירוֹ לְלוֹה. **וְטִמֵּא אֶת הַטָּהוֹר** נַמִּי מְשֻׁפָּחַת לָהּ שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בְּיָד, כְּגוֹן שֶׁהֶבִיאוּ לְפָנָיו טְהֹרוֹת לְשֶׁאֵל עֲלֵיהֶן וְאָמַר טְמֵאוֹת הֵן, וְנָטַל שָׂרָץ אֶחָד וְהִגִּיעוֹ בָּהֶן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהֶא בָּהֶן עוֹד קָפָץ וְיִעֲמְדוּ דְּבָרָיו. **וְטִהֵר אֶת הַטָּמֵא,** כְּגוֹן שֶׁלָּקַח פֵּרוֹת טְהוֹרוֹת וְעָרְבָן עִם פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁטָּהֵר הוּא שֶׁלֹּא בְּדִין וְטִמְּאָן: **וְאִם הָיָה מְמֻחֶה לְבֵית דִּין.** שֶׁנָּטַל רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. **פָּטוּר,** דְּלָא מָצֵי לְמֵימַר לֵיהּ אֲמַאי דַּיְינַת לֵיהּ, הוֹאִיל וְלָא בִּקְּשׁוּ בְּדִינֵי: **הָאֵם שֶׁלָּהּ.** רָחֵם שֶׁלָּהּ: **וְהֶאֱכִילָהּ רַבִּי טַרְפוֹן לַכֹּהֲנִים.** **שֶׁלֹּא תֵלֵּד.** מִפְּנֵי שֶׁפְּרוֹת וַחֲזִירוֹת שֶׁלָּהֶן מְעֻלִּין מְאֹד וּמוֹכְרִים אוֹתָן בְּיֹקֶר, וְרוֹצִים שֶׁלֹּא יַלְדוּ בְּמַלְכוּת אַחֶרֶת כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ צְרִיכִים לָהֶם, וְחוֹתְכִים הָאֵם שֶׁלָּהּ וַאֲיָנָהּ מֵתָה, הֶלְכָךְ לְאוֹ טְרֵפָה הִיא: **הֶלְכָה חֲמוֹרָה מִטְּרֵפוֹן.** הַפְסָדָתָן חֲמוּרָה, שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְמָכְרוֹ כְּדֵי לְשַׁלֵּם דְּמֵי הַפָּרָה לִבְעָלֶיהָ: **שֶׁמַּמְחֶה אַתָּה.** חֲדָא וָעוֹד קָאָמַר לֵיהּ, חֲדָא דְּטוֹעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה הוּא, דְּמַתְנִיתִין הִיא בְּאֵלּוּ טְרֵפוֹת (חולין פ״ג מ״ב) נִטְלָה הָאֵם שֶׁלָּהּ כְּשֵׁרָה, וְקָיְמָא לָן (סנהדרין ו.) דְּטוֹעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה חוֹזֵר הַדִּין, וְדָנִין אוֹתוֹ כָּאוּי וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם. וְעוֹד, אִי נַמֵּי בְּשֶׁקִּיּוּל הַדַּעַת טָעִיתָ דְּאִסּוּרְךָ אִסּוּר וְלָא מְצֵית לְמֵימַר דְּנִמְצָא שֶׁאָתָּה הִפְסַדְתּוֹ, אֶפְלוּ הָכִי פָּטוּר אַתָּה, לְפִי שֶׁאַתָּה בָּא מִכֹּחַ הַמְּחֻיָּב לְאוֹ מִידֵי אַפְסֵדֵיהּ, דִּדְלָמָא לָא הָוֶה בֵּיהּ מו

רבינו עובדיה

יָמֻנָּה יִשְׂרָאֵל עִם הַכֹּהֵן. לָאֲכֹל עִמּוֹ בַּחֲבוּרָה מִבְּשַׂר בְּכוֹר בַּעַל מוּם, שֶׁאֵין נִמְנִין עַל הַבְּכוֹר אֶלָּא חֲבוּרָה שֶׁכֻּלָּהּ כֹּהֲנִים, דִּכְתִיב (במדבר יח יח) ׳וּכְשֹׁק הַתְּנוּפָה יְמִינְךָ׳, מָה חָזֶה וְשׁוֹק כֹּהֲנִים אֵין יִשְׂרָאֵל לֹא, אַף בְּכוֹר בֵּין תְּמִים בֵּין בַּעַל מוּם כֹּהֲנִים אֵין יִשְׂרָאֵל לֹא: וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין וַאֲפִלּוּ נָכְרִי. דִּכְתִיב (דברים טו כב) ׳כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׳, מַה צְּבִי וְאַיָּל אֲפִלּוּ נָכְרִי, אַף בְּכוֹר נַמִּי. וּקְרָא דִּכְתִיב (במדבר שם) ׳וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לְךָ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין׳, בִּבְכוֹר תְּמִים דַּוְקָא מִשְׁתָּעֵי: שֶׁאָחֲזוּ דָּם. חֹלִי שֶׁהוּא מִסְתַּבֵּן בּוֹ מֵרִבּוּי הַדָּם: אֵין מַקִּיזִין לוֹ דָּם. וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה בּוֹ מוּם, דִּמְתוֹךְ שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ, אִי שָׁרִית לֵיהּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשֶׂה בּוֹ מוּם, אָתֵי לְמֶעְבַּד בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מוּם: וּבְלֶבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה בּוֹ מוּם. שֶׁלֹּא יִסְּדֹק רֹאשׁ אָזְנוֹ אוֹ נִיב שִׁפְתָיו בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא יוּכַל לַחְזֹר וְלִהֲרָפֵא, דְּסָבְרֵי רַבָּנָן כָּל שֶׁכֵּן דְּאִי לָא שָׁרִית לֵיהּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מוּם, אָתֵי לְמֶעְבַּד אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּם: לֹא יִשְׁחֹט עָלָיו. הוֹאִיל וְהוּא הִשְׁילוֹ, עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם אַחֵר: יָקִיז. אַף בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מוּם, אִם הוּא צָרִיךְ לְהַקִּיז מֵאוֹתוֹ אֵבֶר, וְלֹא יַנִּיחֶנּוּ שֶׁיָּמוּת. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא הִשִּׁיל הַמּוּם בְּיָדָיו יִשְׁחַט עָלָיו: (ג) הַצּוֹרֵם. הַפּוֹגֵם. וּבְכֹהֵן צָרִיךְ, שֶׁפּוֹגֵם אֹזֶן הַבְּכוֹר כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה חָלִין בְּיָדוֹ: הָרֵי זֶה לֹא יִשְׁחֹט עָלָיו. וְאַפִלּוּ נָפַל בּוֹ מוּם אַחֵר, מִשּׁוּם קָנֶס, לְפִי שֶׁעָבַר וְהִטִּיל מוּם בְּקָדָשִׁים, שֶׁהַמַּטִּיל מוּם בְּקָדָשִׁים סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים, וַאֲפִלּוּ עָשָׂה מוּם בִּבְעַל מוּם, דִּכְתִיב (ויקרא כב כא) ׳כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ׳, קְרִי בֵּיהּ ׳לֹא יִהְיֶה בּוֹ׳, שֶׁלֹּא יַטִּיל בּוֹ מוּם, וּמִדַּהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב מוּם וְכָתַב ׳כָּל מוּם׳, לְרַבּוֹת אֲפִלּוּ בַּעַל מוּם שֶׁלֹּא יַטִּיל בּוֹ מוּם: כְּשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ מוּם אַחֵר יִשְׁחֲטֶנּוּ עָלָיו. וַאֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ מוּם עַצְמוֹ, אִם מֵת הַמַּטִּיל אֶת הַמּוּם, בְּנוֹ שׁוֹחֵט אֶחָרִיו עַל אוֹתוֹ הַמּוּם, דִּלְדִידֵיהּ קָנְסוּ רַבָּנָן, לְבָרֵיהּ לָא קָנְסוּ רַבָּנָן. וְכֵן הֲלָכָה: דִּשְׁעָרוּ מְדַּלְּדֵל. לְפִי שֶׁלֹּא נִגְזְזוּ מֵעוֹלָם: קַסְדּוֹר. מְמֻנֶּה מֵהַמֶּלֶךְ: מַה טִּיבוֹ שֶׁל זֶה. שֶׁהֲנִיחוּהוּ לְהִזָּקֵק כָּל כָּךְ: פִּגְיוֹן. סַכִּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִּיּוֹת קְרוּי פִּגְיוֹן: וְהִתִּירוּהוּ. אַף עַל פִּי שֶׁהַנֶּכְרִי נִתְפַּיֵּס לְהַטִּיל בּוֹ מוּם, כֵּיוָן דְּשֶׁלֹּא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל עָשָׂה, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיִשְׂרָאֵל: רָאָה שֶׁהִתִּירוּ וְהָלַךְ וְצָרַם בְּאָזְנֵי בְּכוֹרוֹת אֲחֵרִים. כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיִשְׂרָאֵל, נַעֲשָׂה כְּאִלּוּ אָמַר לוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲשֵׂהוּ וְאָסוּר: הָיוּ תִּינוֹקוֹת מְשַׂחֲקִים. וְצִוִּיתִיכֶם לְאַשְׁמוּעִינָן קַסְדּוֹר נָכְרִי וְתִנּוֹקוֹת, דְּאִי אַשְׁמוּעִינַן קַסְדּוֹר, הָוֶה אָמֵינָא בְּנָכְרִי הוּא דְּשָׁרִי, דְּלִיכָּא לְמִגְזַר דִּילְמָא אָתֵי לְמִסְרַךְ וְלִלְמֹד לְהַטִּיל מוּם בְּקָדָשִׁים, דְּסִרְכֵיהּ דְּנָכְרִי לָא אִכְפַּת לֵן שֶׁהֲרֵי נֶהוּג הוּא בְּאִסּוּרִין, אֲבָל קָטָן דְּאִי שָׁרֵית לֵיהּ אָתֵי לְמִסְרַךְ אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמוּעִינַן תִּינוֹקוֹת, הָוֶה אָמֵינָא תִּינוֹק הוּא דְּשָׁרוּ רַבָּנָן, דְּמַאן דְּחָזֵי לָא אָתֵי לְמֵימַר נַמֵּי אִי הָוֶה שָׁדֵי בֵּיהּ גְּדוֹל מוּמָא הָוֶה מְשַׁתְּרֵי, דְּקָטָן בִּגְדוֹל לָא מִחַלַּף, אֲבָל נָכְרִי גָּדוֹל דְּאָתֵי לְאַחֲלוּפֵי בְּגָדוֹל יִשְׂרָאֵל אֵימָא לָא, צְרִיכֵי: כָּל שֶׁהוּא לְדַעְתּוֹ אָסוּר. לְאַתּוּיֵי הַבְּהֵמָה בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בְּרֵיאָה גְּרֵמָא, כְּגוֹן שֶׁיּוֹלִיךְ הַבְּהֵמָה בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּם, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי לָא נָפְקָא לָן מִדְּלָא כְּתִיב ׳לֹא יִשָּׁחֵט בּוֹ מוּם׳, וְ

רבינו עובדיה

מְעִידִים בַּדָּבָר הַיָּוֹר הַשּׁוֹר בְּסִקְילָה, וַאֲפִלּוּ בַּהֲנָאָה מִתְּסַר: **וְתַמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס.** דְּסִפְקָ זָכָר הֵם וְקָדְשֵׁי, סְפֵק נְקֵבָה וְלָא קָדְשֵׁי: **אֵין לְךָ מוּם גָּדוֹל מִזֶּה.** אַאֲנְדְּרוֹגִינוֹס קָאֵי, (דמשום) [דְּמִקּוֹם] נְקֵבוּת הָוֵי כְּמוּם, וְהָוֵי כְּבְכוֹר בַּעַל מוּם, וְנִשְׁחַט בְּמִדְיָנָה וְאָסוּר בְּגִזָּה וַעֲבוֹדָה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ בְּכוֹר.** דִּבְרֵיהֶ בִּכְנֵי עַצְמוֹ הוּא, וְנִגְזֹז וְנֵעֲבֵד. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק ז (א) **מוּמִין אֵלּוּ.** הַפּוֹסְלִין בִּבְכוֹר, פּוֹסְלִים בְּכוֹהֵן לַעֲבוֹדָה, **בֵּין קְבוּעִים בֵּין עוֹבְרִים,** כָּל זְמַן שֶׁהֵן עָלָיו: **הַכֵּילוֹן.** שֶׁרֹאשׁוֹ חַד מִלְמַעְלָה וְרָחָב לְמַשָּׁה, וְדוֹמֶה לְכִסּוּי שֶׁל חֻבִּית שֶׁקָּרוּי אַכְלָה (ראה סנהדרין כח:), לְפִיכָךְ נִקְרָא כֵּילוֹן: **וְהַשֶּׁפֶת.** שֶׁרֹאשׁוֹ דּוֹמֶה לְלָפֶת, שֶׁרְחָבָה מִלְמַעְלָה וְהוֹלֶכֶת וְכָלָה מִלְמַטָּה: **מַקֶּבֶת.** שֶׁדּוֹמֶה רֹאשׁוֹ לְמַקֶּבֶת, שֶׁבּוֹלֶט הַפַּדַּחַת לְחוּץ וְכֵן עָרְפּוֹ מֵאֲחוֹרָיו, וְלִצְדָדָיו שָׁוֶה רֹאשׁוֹ, וְדוֹמֶה לְפַטִּישׁ דְּהֵינוּ מַקֶּבֶת שֶׁיּוֹצֵא מִלְּפָנָיו וּמֵאֲחָרָיו: **וְרֹאשׁוֹ שָׁקוּם.** גָּרְסִינַן. יֵשׁ מִפְרָשִׁים שֶׁרֹאשׁוֹ בּוֹלֵט הַרְבֵּה וְיוֹצֵא לַחוּץ כְּלַפֵּי פָּנָיו. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁאֵינוֹ בּוֹלֵט כְּלָל לְפָנָיו, כְּעֵנִין שֶׁקִּיפָּס מֵאֲחוֹרָיו שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ בּוֹלֵט מֵאֲחוֹרָיו כְּלָל, וְהוּא מְחֻסָּר, שֶׁדּוֹמֶה כְּמִי שֶׁנִּחְתַּךְ מִמְּנוּ חֻתִּיכָה מֵאֲחוֹרָיו. וּלְשׁוֹן שֶׁקִּיפָּס, שְׁקִיל פֵּיסָא (גמ׳ מג:), שֶׁנִּטְלָה מִמֶּנּוּ חֻתִּיכָה. וּבַתּוֹסָפְתָּא (פ״ה ה״א) מוֹנֶה גַּם כֵּן צְוָאר שָׁקוּעַ, שֶׁרֹאשׁוֹ מַטֶּה בֵּין כְּתֵפָיו וְדוֹמֶה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ צַוָּאר: **וְכַלְבִּי הַחֲטוֹטֶרֶת רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.** כְּשֶׁיֵּשׁ עָצֶם בַּחֲטוֹטֶרֶת כְּלֵי עַלְמָא לָא פְּלִיגִי דַּהֲוָה מוּם, כִּי פְּלִיגִי, כְּשֶׁאֵין בָּהּ עָצֶם, רַבִּי יְהוּדָה סָבַר חֲתִיכַת בְּשָׂר בְּעָלְמָא הִיא, וְרַבָּנָן סָבְרֵי אָמַר קְרָא (ויקרא כא כא) [כָּל] אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן׳, הַשְׁוָה בְּזֶרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן יַעֲבֹד, וְשֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן לֹא יַעֲבֹד: **וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** (ב) **וְאִם יֶשׁ לוֹ חֲרִי זֶה כָּשֵׁר.** וְהוּא שֶׁתִּהְיֶה שֵׁטֶת הַשֵּׁעָר מְכֻפֶּפֶת מֵאֵזֶן לְאֵזֶן מֵאֲחוֹרָיו, וְלֹא לְפָנָיו, דִּטְפֵי חֲרִי נוֹי כְּשֵׁיֵּשׁ לוֹ לַאֲחוֹרָיו וְלֹא לְפָנָיו, יוֹתֵר מִכְּשֵׁיֵּשׁ לוֹ סְבִיב כָּל הָרֹאשׁ וּבְאֶמְצַע קָרֵחַ, וְכָל שֶׁכֵּן דְּיֵשׁ לוֹ לְפָנָיו וְלֹא לַאֲחוֹרָיו דְּפְסוּל: **גַּבְיָנִים.** גַּבּוֹת הָעַיִן: **שֶׁגִּבְיָנָיו שׁוֹכְבִים.** שֶׁשַּׂעֲרוֹת גַּבְיָנָיו אֲרֻכִּים וּמְטֻלִּים עַל עֵינָיו: **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי גַּבִּים מִמֹּשׁ, דְּהֵנוּא לֹא חֲיֵי, אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁשִּׁדְרָתוֹ עֲקֻמָּה וּמִחְזֵי כִּגְבִין וְשִׁדְרָאוֹת הָרְבֵּה. וְכֵלִי עַלְמָא מוֹדוּ דְּכָל הָנֵי מוּמֵי דַּחֲשִׁיבֵי הָנֵי תַּנָּאֵי הָוֵי מוּם, וּמִשְּׁמָעוּת דּוֹרְשִׁים בִּלְבַד אֵיפָא בֵּינֵיהוּ, דְּכָל חַד סָבַר שֶׁהַמּוּם שֶׁהוּא מוֹנֶה הוּא ׳גַּבֵּן׳ הָאֲמוּר בְּתוֹרָה (ויקרא כא כ):** (ג) **הַכּוֹחֵל שֶׁתֵּי עֵינָיו כְּאֶחָת.** שֶׁחָטְמוֹ שָׁפִין עֵינָיו שְׁקוּעַ וְאֵינוֹ בּוֹלֵט כְּלָל, עַד שֶׁכְּשֶׁהוּא בָּא לְהַעֲבִיר מִכְחוֹל בְּעֵינָיו, יָכוֹל לִמְשֹׁךְ הַמִּכְחוֹל בֵּין עַיִן לְעַיִן וְאֵין הַחֹטֶם מַעְכִּבוֹ: **שֶׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה.** בְּגֹבַהּ הַמֵּצַח שֶׁלֹּא כְּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם: **וּשְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה.** מִן הַמָּקוֹם שְׁנֶהוּגִים לְהִיוֹת: **עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה.** מִן הַמָּקוֹם הַנָּהוּג: **וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה.** מִן הַמָּקוֹם הַנָּהוּג: **רוֹאֶה אֶת הַחֶדֶר וְאֶת הָעֲלִיָּה כְּאַחַת.** שֶׁעֵינָיו עוֹמְדוֹת בְּמְקוֹמָן הֶרְאוּי אֲבָל עֵינוֹ אַחַת רוֹאָה לְמַעְלָה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה, חֶדֶר לְמַטָּה, וַעֲלִיָּה לְמַעְלָה, וְכָל מִי שֶׁהוּא מְעִוֵּת הֶרְאוּת עוֹשֶׂה כֵּן, שְׁמְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ מַבִּיט בִּפְנֵי אָדָם אֶחָד: **סָכֵי שֵׁמֶשׁ.** כְּשֶׁרוֹצֶה לְהַבִּיט אֶל הַשֶּׁמֶשׁ מְעַמֵּץ עֵינָיו וְסוֹגֵר עַפְעַפָּיו: **גָּדוֹם.** זוֹג שֵׁנִים, דּוֹס בִּלְשׁוֹן רוֹמִי שֵׁנִים, כְּלוֹמַר הַזּוֹג שֶׁל עֵינִים אוֹ שֶׁל בְּגִבְיֵי הָעַיִן שֶׁדַּרְכָּם לִהְיוֹת שָׁוִין, חָלוּק לִשְׁנֵי עִנְיָנִים, כְּגוֹן עֵינוֹ אַחַת שְׁחוֹרָה וְאַחַת בְּעֵין הַתְּכֵלֶת, בְּאַחַת מִגַּבֵּי עֵינָיו שֵׂעָר מְרֻבֶּה וּבְאַחַת מִעֵט. וְכֵן בְּכָל שְׂאָר זוּגוֹת שֶׁל אֲבָרִים, כָּל זוּגָא דְּלָא שָׁוִי לַהֲדֵדֵי ׳גְּדוֹס׳ קָרֵי לֵיהּ: **צִירָן.** שֶׁעֵינָיו זוֹלְגוֹת, דּוֹלְפוֹת וְיוֹרְדוֹת תָּמִיד דִּמְעָה: **שֶׁנִּשְׂרוּ רִיסֵי עֵינָיו.** שֶׁנָּפַל שֵׂעָר שֶׁבְּעַפְעָפָיו: **מִפְּנֵי מַרְאֵית הָעַיִן.** אֲבָל מוּם גָּמוּר לֹא הָוֵי, וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁנִּשְׁאַר בָּעַפְעַפִּים רֹשֶׁם שֵׂעָר, אֲבָל אִם לֹא נִשְׁאַר רֹשֶׁם לְשֵׂעָר כָּל עִקָּר, הֲרֵי זֶה מוּם גָּמוּר. וְכֵן אִי נִפְשׁוּ שְׁעֵרֵי בְּרִיסֵי הָעַיִן, הָוֵי מוּם גָּמוּר. וּשְׁלֹשָׁה דִּינִים חֲלוּקִים יֵשׁ בְּמוּמֵי אָדָם, הַמּוּמִין הַשָּׁוִין בְּאָדָם וּבִבְהֵמָה, כֹּהֵן שֶׁעָבַר וְעָבַד בָּהֶן לוֹקֶה וַעֲבוֹדָתוֹ מְחֻלֶּלֶת. וְהַמּוּמִין הַיְתֵרִים בְּאָדָם וְאֵינָן בִּבְהֵמָה, לוֹקֶה אִם עָבַד וְאֵין עֲבוֹדָתוֹ מְחֻלֶּלֶת. וְהַמּוּמִין שֶׁהֵן מִפְּנֵי מַרְאֵית הָעַיִן, אִם עָבַר וְעָבַד אֵינוֹ לוֹקֶה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵין עֲבוֹדָתוֹ מְחֻלֶּלֶת: (ד) **גּוּפוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו.** שְׁעוּר גּוּפוֹ גָּדוֹל מִן הָרֹאשׁ לְפִי שְׁעוּר שְׂאָר אֲבָרָיו כְּגוֹן יָדָיו וְרַגְלָיו וְשׁוֹקָיו: **חֻטְמוֹ גָּדוֹל.** שְׁעוּר הַחֹטֶם כְּשְׁעוּר אֶצְבַּע קְטַנָּה שֶׁל יָדוֹ, וְאִם הָיָה אָרֹךְ מִכֵּן אוֹ קָצֵר מִכֵּן, הֲרֵי זֶה מוּם: **דּוֹמוֹת לְכִפּוֹת.** שֶׁכְּוִוצוֹת וְסִתּוּמוֹת: (ה) **דַּדָּיו שׁוֹכְבִים.** גְּדוֹלִים עַד שֶׁנִּרְאִים שׁוֹכְבִים כְּדַדֵּי אִשָּׁה: **נִכְפֶּה.** נוֹפֵל מַחֲמַת חֹלִי: **אַפִּלּוּ אַחַת לְיָמִים.** שֶׁאֵינוֹ נוֹפֵל תָּדִיר אֶלָּא פַּעַם אַחַת לְזֶמֶן מְרֻבֶּה: **רוּחַ קְצָרִית.** שֶׁרוּחוֹ קְצָרָה מֵהֲמַת [מָרָה] הַשְּׁחוֹרָה הַגּוֹבֶרֶת עָלָיו לִפְרָקִים וְנִשְׁאָר בְּלֹא הֶרְגֵּשׁ: **הַמְאֻשְׁכָּן.** שֶׁכִּיס שֶׁל בֵּיצִים כָּל הָרֹאשׁ וּבְאֶמְצַע קָרֵחַ, וְכָל שֶׁכֵּן דְּיֵשׁ לוֹ לְפָנָיו וְלֹא לַאֲחוֹרָיו דְּפְסוּל: **גִּבְיָנִים.** גַּבּוֹת הָעַיִן: **שֶׁגִּבְיָנָיו שׁוֹכְבִים.** שֶׁשַּׂעֲרוֹת גִּבְיָנָיו אֲרֻכִּים וּמְטֻלִּים עַל עֵינָיו: **מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי גַּבִּים מִמֹּשׁ, דְּהֵנוּא לֹא חֲיֵי, אֶלָּא כְּגוֹן שֶׁשִּׁדְרָתוֹ עֲקֻמָּה וּמִחְזֵי כִּגְבִין וְשִׁדְרָאוֹת הַרְבֵּה. וְכֵלִי עַלְמָא מוֹדוּ דְּכָל הָנֵי מוּמֵי דַּחֲשִׁיבֵי הָנֵי תַּנָּאֵי הָוֵי מוּם, וּמִשְּׁמָעוּת דּוֹרְשִׁים בִּלְבַד אֵיפָא בֵּינֵיהוּ, דְּכָל חַד סָבַר שֶׁהַמּוּם שֶׁהוּא מוֹנֶה הוּא ׳גַּבֵּן׳ הָאֲמוּר בְּתוֹרָה (ויקרא כא כ):** (ג) **הַכּוֹחֵל שֶׁתֵּי עֵינָיו כְּאֶחָת.** שֶׁחָטְמוֹ שָׁפִין עֵינָיו שְׁקוּעַ וְאֵינוֹ בּוֹלֵט כְּלָל, עַד שֶׁכְּשֶׁהוּא בָּא לְהַעֲבִיר מִכְחוֹל בְּעֵינָיו, יָכוֹל לִמְשֹׁךְ הַמִּכְחוֹל בֵּין עַיִן לְעַיִן וְאֵין הַחֹטֶם מַעְכִּבוֹ: **שֶׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה.** בְּגֹבַהּ הַמֵּצַח שֶׁלֹּא כְּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם: **וּשְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה.** מִן הַמָּקוֹם שְׁנֶהוּגִים לִהְיוֹת: **עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה.** מִן הַמָּקוֹם הַנָּהוּג: **וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה.** מִן הַמָּקוֹם הַנָּהוּג: **רוֹאֶה אֶת הַחֶדֶר וְאֶת הָעֲלִיָּה כְּאַחַת.** שֶׁעֵינָיו עוֹמְדוֹת בְּמְקוֹמָן הֶרְאוּי אֲבָל עֵינוֹ אַחַת רוֹאָה לְמַעְלָה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה, חֶדֶר לְמַטָּה, וַעֲלִיָּה לְמַעְלָה, וְכָל מִי שֶׁהוּא מְעִוֵּת הֶרְאוּת עוֹשֶׂה כֵּן, שְׁמְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ מַבִּיט בִּפְנֵי אָדָם אֶחָד: **סָכֵי שֵׁמֶשׁ.** כְּשֶׁרוֹצֶה לְהַבִּיט אֶל הַשֶּׁמֶשׁ מְעַמֵּץ עֵינָיו וְסוֹגֵר עַפְעַפָּיו: **גָּדוֹם.** זוֹג שֵׁנַיִם, דּוֹס בִּלְשׁוֹן רוֹמִי שֵׁנַיִם

רבינו עובדיה

שֶׁל בֵּן, וְנִמְצְאוּ חֲמִשָּׁה סְלָעִים מִשְׁקַל אֶלֶף וּתְשַׁע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שְׁעוֹרוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת שֶׁל כֶּסֶף מְזֻקָּק: **בָּמָנֶה צוֹרִי.** הַיּוֹצֵא בִּמְדִינַת צוֹר. וְכָל כֶּסֶף שֶׁל תּוֹרָה, כְּגוֹן חֲמִשָּׁה סְלָעִים שֶׁל בֵּן, וּשְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד, וַחֲמִשִּׁים שֶׁל אוֹנֶס וּמְפַתֶּה, וּמֵאָה שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רָע, כֻּלָּם בְּמָנֶה צוֹרִי שֶׁהוּא כֶּסֶף מְזֻקָּק, וְכָל כֶּסֶף שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם כְּגוֹן הַקָּנָסוֹת וּכְתֻבַּת אִשָּׁה לִדְבְרֵי רַמְבַּ״ם (פיה״מ, אישות פ״י ה״ח) כֻּלָּם כֶּסֶף מְדִינָה, שֶׁאֶחָד מִשְּׁמוֹנָה חֲלָקִים שֶׁבָּהֶם כֶּסֶף וְשִׁבְעָה חֲלָקִים נְחשֶׁת, אֲבָל רַבּוֹתַי הוֹרוּ שֶׁכְּתֻבַּת בְּתוּלָה יֵשׁ לָהּ דִּין כֶּסֶף שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁכֵּן כָּתוּב (שמות כב טז) ׳כִּמֹהַר הַבְּתוּלֹת׳, וּמְאתַיִן זוּזֵי הֵן שֶׁל כֶּסֶף נָקִי, וּמִשְׁקַל כָּל זוּז [תִּשְׁעִים וְשִׁשׁ] שְׁעוֹרוֹת: **וְכֻלָּן נִפְדִּין.** הֶכִּי קָאָמַר, וְכָל הַנִּפְדִּים נִפְדִּין בְּכֶסֶף וּבִשְׁוֶה כֶּסֶף, חוּץ מִן הַשְּׁקָלִים. כָּל הַנִּפְדִּין, כְּגוֹן בְּכוֹר אָדָם וְהַקְדֵּשׁוֹת, נִפְדִּין בֵּין בְּכֶסֶף בֵּין בִּשְׁוֶה כֶּסֶף, חוּץ מִן הַשְּׁקָלִים, שֶׁהַבָּא לִשְׁקֹל מֵחֲצִית הַשֶּׁקֶל צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן אוֹתוֹ מִכֶּסֶף נָקִי מִטְבֵּעַ מְצַיֵּר וְלֹא שְׁוֶה כֶּסֶף, וּמַעֲשַׂר שֵׁנִי נִמְּי אֵין נִפְדֶּה אֶלָּא בְּמַטְבֵּעַ שֶׁל כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה וְלֹא בִּשְׁוֶה כֶּסֶף, דִּכְתִיב (דברים יד כה) ׳וְצָרַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ׳, כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה: (ח) **אֵין פּוֹדִין.** בְּכוֹר אָדָם: **לֹא בְעֵבָדִים.** אַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם: **וְלֹא בִּשְׁטָרוֹת.** שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ שְׁטָר עַל חֲבֵרוֹ בְּחֲמֵשׁ סְלָעִים וּנְתָנוֹ לַכֹּהֵן שֶׁיִּגְבֶּה אוֹתוֹ חוֹב בְּפִדְיוֹן בְּנוֹ, אֵין בְּנוֹ פָּדוּי: **וְלֹא בְהֶקְדֵּשׁוֹת.** כְּלוֹמַר וְלֹא מִן הַהֶקְדֵּשׁוֹת נִמְּי אֵין פּוֹדִין אוֹתָן לֹא בְּעֲבָדִים וְלֹא בְּשִׁטָרוֹת וְלֹא בְּקַרְקָעוֹת: **כֻּתֵּב לַכֹּהֵן שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ חֲמִשָּׁה סְלָעִים. חַיָּב לִתֵּן לוֹ וּבְנוֹ אֵינוֹ פָּדוּי.** דְּבַר תּוֹרָה בְּנוֹ פָּדוּי לְכָשֶׁיִּתֵּן, וּמֵה שָּׁעַם אָמְרוּ יִתֵּן וּבְנוֹ אֵינוֹ פָּדוּי, גְּזֵרָה שָׁמָּא מִתּוֹךְ פּוֹדִין בְּשִׁטְרוֹת: **לְפִיכָךְ.** דְּאָמְרִינַן שֶׁחַיָּב לִתֵּן לוֹ חֲמֵשׁ סְלָעִים אֲחֵרִים לִפְדִיוֹן בְּנוֹ, אִם רָצָה הַכֹּהֵן לְהַחֲזִירָם וּלְתָּנֵם לוֹ בְּמִתְנָה רְשַׁאי, אֲבָל תַּקָּנָה אַחֶרֶת לֵיכָא. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּהֵן רְשַׁאי לְהַחֲזִיר וְלִתֵּן הֶחָמֵשׁ סְלָעִים בְּמִתָּנָה לְאַבִי הַבְּכוֹר, אִם דַּעַת אַבִי הַבֵּן סוֹמֶכֶת בְּוַדַּאי שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ הַכֹּהֵן הֶחָמֵשׁ סְלָעִים, אֵין הַבֵּן פָּדוּי, בֵּין הֶחֱזִירָם הַכֹּהֵן בֵּין לֹא הֶחֱזִירָם, כֵּיוָן נִרְאֶה מִן הַגְּמָרָא (נא:): **שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר יח טו) **׳יִהְיֶה לְךָ וּפָדֹה תִפָּדֶה׳.** כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ הַפִּדְיוֹן אָז בְּנוֹ פָּדוּי, וְהַאי קְרָא לְאַהֲרֹן נֶאֱמַר: (ט) **וְלֹא בְּנִכְסֵי הָאֵם.** נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁל הָאֵם. דִּכְתִיב (דברים כא יז) ׳כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה׳, מַשְׁמַע דְּאַדִּידֵיהּ קָאֵי, כְּלוֹמַר בְּנִכְסָיו מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה וְלֹא בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ: **וְאֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשַׁבָּת.** אִם הִשְׁבִּיחוּ הַנְּכָסִים לְאַחַר מִיתַת הָאָב קֹדֶם שֶׁחָלְקוּ, אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשַׁבָּת, אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים מֵה הֵן שְׁוִין בְּשָׁעַת מִיתַת אֲבִיהֶן וְהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בָּהֶן בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) ׳בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ׳, לָאָב בְּשָׁעַת מִיתָה: **בָּרְאוּי.** בִּנְכָסִים שֶׁלֹּא הָיָה אֲבִיהֶן מֻחְזָק בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ אֲבָל רְאוּיִין הָיוּ לִפֹּל לוֹ בְּירֻשָּׁה וְנִפְלוּ לָהֶן לְאַחַר זְמַן, אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בָּהֶן פִּי שְׁנַיִם: **וְלֹא הָאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ.** בַּשַּׁבָּת שֶׁהִשְׁבִּיחוּ, אִם אֵין שְׁוִין הַנְּכָסִים בְּשָׁעַת מִיתַת בַּעְלָהּ כְּדֵי שִׁעוּר כְּתֻבָּתָהּ וְאַחַר כָּךְ הִשְׁבִּיחוּ, אֵינָהּ נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ אֶלָּא כְּמָה שֶׁהָיוּ שְׁוִין, וְאַף עַל גַּב דִּבְעָלְמָא בְּעַל חוֹב גּוֹבֶה הַשַּׁבָּת, מִקַּלֵּי כְּתֻבָּה שָׁנוּ כָּאן, וְכֵן אִינָהּ נוֹטֶלֶת בָּרְאוּי בְּבַשַּׁבָּת, וּבֵן נוֹקְבִין דִּי יְהוָין לֵיכִי מִנַּאי יְהָוְיָן יְתָבֵן בְּבֵיתִי וּמִתְזָנֵי מִנְּכְסַאי, לֹא מִן הַשַּׁבָּת שֶׁהִשְׁבִּיחוּ הַנְּכָסִים וְלֹא מִן הָרְאוּי לָבוֹא בְּאַחַר מִיתָה, כֵּיוָן דִּמְזוֹנוֹת הַבָּנוֹת מִתְּנַאי כְּתֻבָּה הֵן כִּכְתֻבָּה דְּמוּ: **וְלֹא הַיָּבָם.** הַנּוֹטֵל חֵלֶק הַמַּת שֶׁיִּבֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ, אֵינוֹ נוֹטֵל חֵלֶק אֲחִיו לֹא מִן הַשַּׁבָּת וְלֹא מִן הָרְאוּי לָבוֹא, מַאי טַעְמָא, דִּ׳בְכוֹר׳ קְרִיבְהּ רַחֲמָנָא (דברים כה ו) ׳וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד׳, כִּבְכוֹר, מַה בְּכוֹר אֵינוֹ נוֹטֵל בְּשַׁבָּת וְלֹא בָּרְאוּי לָבוֹא, אַף יָבָם אֵינוֹ נוֹטֵל לֹא בְּשַׁבָּת וְלֹא בָּרְאוּי לָבוֹא. **וְכֻלָּן אֵינָן נוֹטְלִין בְּשַׁבָּת.** הֲרֵי תָּנָא לַיהּ, לְאַתּוּיֵי שְׁבָחָא דְּמִסְּיָלָא, כְּגוֹן תְּבוּאָה שֶׁהָיְתָה שׁוֹחֶתֶת בְּשִׁמְּת בְּשִׁבְעָה וְעָבְשָׂה נֶעֱשׂוּ שְׁבָלִים, אוֹ תְּמָרִים סָמָדַר וְנֶעֱשׂוּ עֲכָשָׁו תְּמָרִים גְּדוֹלִים, דְּאִי מַרְישָׁא הֲוָה אָמֵינָא כִּי אֵין בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשַׁבָּת, הָנֵי מִלֵּי בְּשַׁבָּת שֶׁקָּרַח בּוֹ אָחִיו, כְּגוֹן זְבוּל שְׂדוֹת וְקִשְׁקּוּשׁ וְעִדּוּר: **וְלֹא בָּרְאוּי בְּבַמֻּחְזָק.** לְאַתּוּיֵי אִם הָיָה אֲבִי אֲבִיהֶם חַי בְּשָׁעַת מִיתַת אֲבִיהֶם וְהָיוּ נְכָסִים רְאוּיִים לִפֹּל לָהֶם כְּשֶׁיָּמוּת, אַף עַל גַּב דִּוַדַּאי עֲתִידִים לִפֹּל לָהֶם, וַאֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ בֵּן אַחֵר יְשֵׁלוּ אֲלוּ חֵלֶק אֲבִיהֶן, וְקָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא דִּכְמֻחְזָק דָּמֵי, קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאִי מַרְישָׁא, הֲוָה אָמֵינָא רְאוּי דְּקָתָנֵי רֵישָׁא שֶׁאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בּוֹ, אֵין כֵּן נְכָסִי אֲחִי הֵיכָן שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּשָׁעַת מִיתַת אֲבִיהֶן, וְאִי רְאוּיִין הָיוּ לוֹ: (י) **הַבְּכוֹרָה.** אֵינָהּ חוֹזֶרֶת בְּיוֹבֵל דִּכְתִיב (דברים כא יז) ׳פִּי שְׁנַיִם׳, מַקִּישׁ שְׁנֵי חֲלָקָיו זֶה לָזֶה, מַה חֵלֶק פְּשִׁיטוּתוֹ אֵינוֹ חוֹזֵרֶת בַּיּוֹבֵל הִירְשָׁה הִיא, כְּדִכְתִיב (שם פסוק טז) ׳וְהָיָה בְּיוֹם הִנְחִילוֹ אֶת בָּנָיו׳, אַף חֵלֶק בְּכוֹרָתוֹ יְרֻשָּׁה: **וְהַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.** דְּהַאי תַּנָּא סָבַר דְּאוֹרַיְתָא הִיא, ׳לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ׳ (במדבר כז יא), מִכָּאן שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ: **וְהַמֵּיבִם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו.** וְנָטַל חֵלֶק אָחִיו, יְרֻשָּׁה גְּמוּרָה הִיא וְאֵינוֹ מֻחְזֶרֶת מִשּׁוּם דְּיוֹבֵל, דִּ׳בְכוֹר׳ קְרִיבְהּ רַחֲמָנָא, ׳וְהָיָה הַבְּכוֹר׳ (דברים כה ו), וְהַבְּכוֹרָה אֵינָהּ חוֹזֶרֶת בַּיּוֹבֵל כִּדְרָיְלְפִינַן: **וְהַמּוֹתָנָה כְּדָבָרִי רַבִּי מֵאִיר.** דְּאָמַר הוּא דְּאָמַר רַחֲמָנָא לְהָדֵר בַּיּוֹבֵל, יְרֻשָּׁה וּמַתָּנָה לֹא: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מַתָּנָה כְּמֻכָּר.** כְּדִכְתִיב (ויקרא כה יג) ׳בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ׳, וּקְרָא יִתְרָא הוּא דְּהָא כְּבָר נֶאֱמַר (שם פסוק י) ׳וְקִדַּשְׁתֶּם אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ׳, אֶלָּא לְרַבּוֹת אֶת הַמַּתָּנָה הוּא דַּאֲתָא: **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר כֻּלָּן חוֹזְרִים בַּיּוֹבֵל.** סָבַר לָהּ כְּרַבָּנַן דְּאָמְרִי ׳תְּשֻׁבוּ׳ (שם פסוק יג), לְרַבּוֹת אֶת הַמַּתָּנָה, וְהָנֵי כַּלָּהוּ מַתָּנָה נִינְהוּ, ׳כִּבְכֹל לָתֶת לוֹ פִּי שְׁנַיִם׳ (דברים כא יז), מַתָּנָה קְרִיהּ רַחֲמָנָא, וְהַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, יְרֻשַּׁת הַבַּעַל דִּרְבָּנַן, וְהַמְיַבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו, ׳כִּבְכוֹר׳ (שם כה ו) קְרִיהּ רַחֲמָנָא, מָה בְּכוֹרָה חוֹזֶרֶת אַף יָבָם בְּכוֹרָה: **הַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יַחֲזִיר לִבְנֵי מִשְׁפָּחָה.** רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה סְבִירָא לֵיהּ יְרֻשַּׁת הַבַּעַל אֶת

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת

אִשְׁתּוֹ דְּאוֹרַיְתָא הִיא, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן כְּגוֹן שֶׁהוֹרִישָׁתּוּ אִשְׁתּוֹ בֵּית הַקְּבָרוֹת, וּמִשּׁוּם פְּגַם מִשְׁפָּחָה אָמְרוּ רַבָּנָן לִשְׁקֹל דְּמֵי וְלַהֲדֵר הַקְּבָרוֹת לִבְנֵי מִשְׁפָּחָה: **וְיִנָּפֶה לָהֶם מִן הַדְּמִים.** דְּמֵי קֶבֶר אִשְׁתּוֹ, דְּהוּא מִיהַת חַיָּב בִּקְבוּרָתָהּ. **וְהַלָּכָה בַּחֲכָמִים** דְּמַתְנָה כְּמֻכָּר, **וּרְבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה** דְּבַעַל שֶׁהוֹרִישָׁתּוּ אִשְׁתּוֹ בֵּית הַקְּבָרוֹת שָׁקַל דְּמֵי וּמְהַדַּר בֵּית הַקְּבָרוֹת לִבְנֵי מִשְׁפָּחָה, וּמְנִפֶּה לָהֶם מִן הַדָּמִים דְּמֵי קֶבֶר אִשְׁתּוֹ:

פרק ט (א) **מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה.** ׳כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הֶעָשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ׳ (ויקרא כז לב). דִּמְקָרִיבִים חֻלְבּוֹ וְדָמוֹ, וּשְׁאָר הַבָּשָׂר נֶאֱכָל לַבְּעָלִים טְהוֹרִים בִּירוּשָׁלַיִם כְּדִין שְׁלָמִים. וְאִם בַּעַל מוּם הוּא, אוֹכְלִים אוֹתוֹ בְּטָמְאָה בְּכָל מָקוֹם: **בְּפָנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בְּפָנֵי הַבַּיִת.** וְהֶאֱידָנָא אָמוּר רַבָּנַן (גמ׳ נג.) דְּלָא לִיפְרְשׁוּ מֵעֲשֵׂר בְּהֵמָה, מִשּׁוּם תַּקָּלָה, דְּאַיִן לָנוּ בַּיִת לְהַקְרִיבָהּ, וְצָרִיךְ לְשַׁהוֹיֵיהּ עַד שֶׁתִּפֹּל בָּהּ מוּם, וְאָתֵי בָּהּ לִידֵי תַּקָּלָה דְּגַזָּה וַעֲבוֹדָה, אוֹ שֶׁמָּא יִשְׁחָטֶנָּה בְּלֹא מוּם: **אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין.** כְּגוֹן קָדָשִׁים קַלִּים, דְּאֵיכָא לְמֵאן דְּאָמַר מְמוֹן בָּעָלִים נִינְהוּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא לִיעַשַּׂר, קָא מַשְׁמַע לָן ׳יִהְיֶה קֹדֶשׁ׳ אָמַר רַחֲמָנָא (ויקרא שם) וְלֹא שְׁקִבֵּר קָדוֹשׁ: **בִּכְבָשִׂים וְעִזִּים.** כְּלוֹמַר וְנוֹהֵג בַּכְּבָשִׂים וּבָעִזִּים: **וּמִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה.** מִדְּרַבִּי רַחֲמָנָא (שם) ׳וְצֹאן׳ כְּדִלְקַמָּן, דְּמַשְׁמַע כָּל צֹאן מִין אֶחָד חָשִׁיב לֵיהּ לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר: **בֶּחָדָשׁ.** שֶׁנּוֹלְדוּ לְאַחַר רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה (ר״ה פ״א מ״א): **וּבְיָשָׁן.** שֶׁנּוֹלְדוּ קֹדֶם אֱלוּל: **וְאֵין מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה.** מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן וּמִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ. דִּכְתִיב (דברים יד כב) ׳עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר׳, בְּשִׁתֵּי מַעֲשְׂרוֹת הַבָּאוֹת מִדָּבָר, אֶחָד מַעֲשַׂר בְּהֵמָה וְאֶחָד מַעֲשַׂר דָּגָן, מַה מַּעֲשַׂר דָּגָן מִתְעַשֵּׂר זֶה מִזֶּה וְזֶה מִזֶּה, אַף מַעֲשַׂר בְּהֵמָה מִתְעַשֵּׂר זֶה מִזֶּה וְזֶה מִזֶּה, וְאֵין מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, דְּהָא כְּתִיב (שם) ׳שָׁנָה שָׁנָה׳, דִּמְשַׁמַע וְלֹא מִשָּׁנָה זוֹ עַל שָׁנָה אַחֶרֶת, אַף מַעֲשַׂר בְּהֵמָה מֻחְזָק עַל הַיָּשָׁן לֹא: (ב) **כְּמִלֹּא רֶגֶל בְּהֵמָה רוֹעָה.** כְּמוֹ שֶׁיְּכוֹלוֹת לְהִשְׁתַּמֵּר בִּרְוֹעָה אֶחָד כְּשֶׁהַבְּהֵמוֹת רוֹעוֹת וּמִתְרַחֲקוֹת זוֹ מִזּוֹ, וְהֵינוּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה מִיל, דְּבָהֶכֵי שָׁלְטָא עֵינָא דְּרוֹעָה, וְאִם יֵשׁ לוֹ חָמֵשׁ בְּהֵמוֹת בְּכָפָר זֶה וְחָמֵשׁ בְּכָפָר אַחֵר רָחוֹק זֶה מִזֶּה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה מִיל, מְבִיאָן לְתוֹךְ דִּיר אֶחָד וּמַעֲשְׂרָן, וְאִם רְחוֹקוֹת יוֹתֵר פְּטוּרוֹת, דְּאָמַר קְרָא (ירמיה לג יג) ׳מַעֲבָרָנָה הַצֹּאן עַל יְדֵי מוֹנֶה׳, מִשְׁמַע אִם יְכוֹלוֹת לְהִמָּנוֹת בְּרוֹעֶה אֶחָד, מִקְּרֵי ׳צֹאן׳, וְתַעֲבָרָנָה תַּחַת הַשָּׁבֶט לְהִתְעַשֵּׂר, וְאִי לֹא, לֹא: **שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם מִיל אֵינָן מַצְטָרְפִין.** מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנִי בְּסָמוּךְ שֶׁאִם הָיָה לוֹ עֲדֶר בָּאֶמְצַע אוֹתָן הָאֶמְצָעִיּוֹת מִצְטָרְפוֹת אֶת הַצְּדָדִים, לְהָכִי תָּנֵי שֶׁאִם הָצְדָדִים רְחוֹקוֹת זוֹ מִזּוֹ שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם מִיל אֵין הָאֶמְצָעִי מְצָרְפָן: **מֵבִיא וּמַעֲשֵׂר בָּאֶמְצַע.** לְאוֹ [מֵבִיא] בָּאֶמְצַע מַמָּשׁ קָאָמַר: **הַיַּרְדֵּן מַפְסִיק.** שֶׁאִם הָיָה לוֹ חָמֵשׁ בְּהֵמוֹת מִכָּאן וְחָמֵשׁ בְּהֵמוֹת מִכָּאן וְיָרְדוּ בָּאֶמְצַע, אֵין מִצְטָרְפִין וּפְטוּרוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ג) **הַלָּקוֹחַ אוֹ שֶׁנִּתַּן לוֹ מַתָּנָה פָּטוּר מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה.** בְּגִמָּרָא (נה:) לָיכָּא דִּבְעֵי מִדִּכְתִיב (שמות כב כח-כט) ׳בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי, כֵּן תַּעֲשֶׂה לִשְׁרֹךְ לְצֹאנֶךָ, מַה בְּנֶיךָ אֵינָם בְּלֹקוֹחַ וּבְמַתָּנָה, דְּלֹא שַׁיְּךָ בְּהוּ לְקִיחָה וּמַתָּנָה אֶלָּא מְצִיאָה נוֹלְדוּ, אַף צֹאנְךָ וּבְקָרְךָ אֵינָן בִּלְקוּחַ וּמַתָּנָה. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי קְרָא בִּבְכוֹרוֹת הוּא דִּכְתִיב וַאֲנַן יָלְפִינַן מֵעֲשַׂר מִגִּיזָּה, הֵינוּ מִשּׁוּם דִּכְתִיב (שם פסוק כט) ׳כֵּן תַּעֲשֶׂה לִשְׁרֹךָ׳, וַעֲשֵׂיתָ דַּאי לֹא מְצִית מוֹקְמַת בִּבְכוֹר, דְּהָא מַרְחֵם קָדוֹשׁ וְלֹא בָּעֵי עֲשֵׂיָה שֶׁיִּקְדִּישֶׁנּוּ הָאִישׁ, אֵם אֵינוֹ עִנְיָן לִבְכוֹר תִּנְהוּ עִנְיָן לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה: **הָאַחִים הַשֻּׁתָּפִין.** הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ בִּירֻשַּׁת אֲבִיהֶן וְאַחַר כָּךְ נִשְׁתַּתְּפוּ: **כָּשְׁחָיְבִין בְּקֻלְבּוֹן.** כְּשֶׁמְּבִיאִין שִׁקְלֵיהֶן מְבִיאִין שְׁנֵי חֲצָאֵי שְׁקָלִים וְנוֹתְנִים שְׁנֵי קֻלְבּוֹנוֹת. וְהַקֻּלְבּוֹן הוּא לְשׁוֹן הֶכְרֵעַ שֶׁחַיָּבִין לְהַכְרִיעַ שִׁקְלֵיהֶן, וְאִם נָתְנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם שֶׁקֶל שָׁלֵם נוֹתְנִים שְׁנֵי קֻלְבּוֹנוֹת, שֶׁהָיָה לָהֶם לְשַׁקֵּל לַחֲצָאִין: **וּפְטוּרִים מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה.** מִכָּל הַנּוֹלָדִים לָהֶם כָּל יְמֵי הַשֻּׁתָּפוּת, שֶׁהַשֻּׁתָּפוּת פּוֹטֶרֶת מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה, דִּכְתִיב (שמות יג יב) ׳אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ׳, וְלֹא שֶׁל שֻׁתָּפוּת. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי קְרָא בִּבְכוֹר הוּא דִּכְתִיב, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְבְכוֹר דְּהָא שְׁמַעְנַן דְּאִיתֵיהּ בְּשֻׁתָּפוּת, דִּכְתִיב (דברים יב ו) ׳וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם׳, תְּנוּהוּ עִנְיָן לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה: **וְכָשֶׁחָיְבִין בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה.** כְּגוֹן אִם לֹא חָלְקוּ מְעוֹלָם, שֶׁהַשֻּׁתָּפוּת הַבַּיִת קָיְמָת, דְּהֵינוּ שִׁיְּרֻשַׁת אֲבִיהֶן עוֹמֶדֶת, חַיְבִין בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה לְעַשֵּׂר כָּל הַנּוֹלָדִים לָהֶם כָּל יְמֵי שֻׁתָּפוּתָם, דְּהָכִי אָמְרִינַן בְּבָרַיְתָא (נו:), יָכוֹל אֲפִלּוּ קָנוּ בְּתִפּוּסַת הַבַּיִת, תַּלְמוּד לוֹמַר (שמות יג יב) ׳יִהְיֶה׳, דִּמְשַׁמַע מִכָּל מָקוֹם: **פְּטוּרִים מִן הַקֻּלְבּוֹן.** לְגַמְרֵי, שֶׁשּׁוֹקְלִין בֵּין שְׁנֵיהֶם שֶׁקֶל שָׁלֵם, שֶׁמְּמוֹן אֲבִיהֶם בְּחֶזְקָתוֹ עוֹמֵד, וְהָאָב בְּמֵאי שָׁקַל עַל בָּנָיו אוֹ עַל אֶחָד מִבְּנֵי עִירוֹ וּפוֹטְרוֹ בְּשֶׁלּוֹ, פָּטוּר מִן הַקֻּלְבּוֹן, דִּתְנַן בְּשִׁקָּלִים (פ״א מ״ו), הַשּׁוֹקֵל בִּשְׁבִיל עִירוֹ אוֹ בִּשְׁבִיל בְּנֵי עִירוֹ שָׁכְנוּ אוֹ בִּשְׁבִיל בֶּן עִירוֹ פָּטוּר מִן הַקֻּלְבּוֹן, וּבָנָיו נַמִּי אֵין מִצְוָה שֶׁקְּלֵיהֶם עָלָיו וְהָוֵי לֵיהּ כִּשְׁכֵנוֹ וּבֶן עִירוֹ: **קָנוּ בְּתִפּוּסַת הַבַּיִת חַיָּבִין.** בִּמְעֻשָּׂר בְּהֵמָה, כְּדְאָמְרִינַן (גמ׳ נו:) תַּלְמוּד לוֹמַר (שמות שם) ׳יִהְיֶה׳, דִּמְשַׁמַע מִכָּל מָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה. וּבְפֵרוּשֵׁי רַבּוֹתַי מְיֻשָּׁב דְּהָאי לֹא קָנוּ אֶלָּא שֶׁלָּקְחוּ בְּמָעוֹת, אֲבָל שֶׁנִּפְלוּ לָהֶם בְּהֶמּוֹת מִיֻּשַּׁת אֲבִיהֶם: **וְחָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ.** הָווּ כְּשֶׁתָּפִים דְּעָלְמָא: **וּפְטוּרִים מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה.** וְחַיָּבִין בַּקֻּלְבּוֹן: (ד) **הַכֹּל נִכְנָס לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר.** הַכֹּל, לְאַתּוּיֵי רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, וּמֻקָּצֶה שֶׁהִפְרִישׁוּהוּ לְהַקְרִיבוֹ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְנֶעֱבַד שֶׁעָבְדוּ הַבְּהֵמָה עַצְמָהּ, וְאָתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב, וְטַמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, שֶׁכָּל אֵלּוּ אַף עַל פִּי שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְקָרְבָּן נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר, דְּכֵיוָן דְּלֹא הֻקְפְּדָה תּוֹרָה בְּבַעַל מוּם לְגַבֵּי מַעֲשַׂר דִּכְתִיב (ויקרא כז לג) ׳לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרָע׳, לֹא הֻקְפְּדָה נַמִּי בְּכָל הָנָךְ פְּסוּלִין: **חוּץ מִן הַכִּלְאַיִם וְהַטְּרֵפָה וְיוֹצֵא דֹּפֶן וְכוּ׳.** דְּתָנוּ רַבָּנָן (גמ׳ נז.) ׳שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב׳ (ויקרא כב כז) פָּרָה לְכִלְאַיִם, דְּהֵינוּ הַבָּא מִתֵּישׁ וְרָחֵל, ׳אוֹ עֵז׳ (שם), פָּרָה לַגְּזֵרָמָה, שֶׁבָּא מֵאַיִל וְרָחֵל וְדוֹמֶה לְעֵז, ׳כִּי יִוָּלֵד׳ (שם), פָּרָה לְיוֹצֵא דֹּפֶן, ׳וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים׳ (שם), פָּרָה לְמֻחְסָּר זְמַן, ׳תַּחַת אִמּוֹ׳ (שם), פָּרָה לְיָתוֹם, שֶׁמֻּתָּרִין אִמּוֹ בְּשִׁילְדָתוֹ, דְּכָל הָנֵי פְּסוּלִים לְקָדָשִׁים, וּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה יָלִיף מִקָּדָשִׁים בִּגְזֵרָה שָׁוָה, נֶאֱמַר כָּאן (שם כז לב) ׳תַּחַת הַשָּׁבֶט׳, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן

מִבְּרַיְתָא

(שם כב כז) ׳תַּחַת אִמּוֹ׳, מָה לְהַלָּן פָּרָה לְכָל הַשָּׁמוֹת הֲלָלוּ, אַף כָּאן פָּרָה לְכָל הַשָּׁמוֹת הֲלָלוּ. וּטְרֵפָה נַמִּי אֵינָהּ נִכְנֶסֶת לְדִיר לְהִתְעַשֵּׂר, דִּכְתִיב (שם כז לב) ׳כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר׳, פָּרָה לִטְרֵפָה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת, כְּגוֹן שֶׁנִּפְחֲכוּ רַגְלֶיהָ מִן הָאַרְכֻּבָּה וּלְמַעְלָה, שֶׁהִיא אַחַת מִן הַטְּרֵפוֹת, וְהוּא הַדִּין לְכָל שְׁאָר מִינֵי טְרֵפוֹת: **וְהַשֹּׁחַט חַיִּם.** הָעוֹר קַיָּם. תִּרְגּוּם ׳וְהִכְפִּישִׁיט׳ (שם א ו), וְיִשְׁלַח: **אֵין זֶה יִתּוֹם.** לְפִי שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁכְּשֶׁהַבְּהֵמָה מֵתָה מַחֲמַת לֵדָה מְפַשְׁיטִין אוֹתָהּ וּמַלְבִּישִׁים בְּעוֹרָהּ אֶת הַוָּלָד כְּדֵי שֶׁיִּתְחַמֵּם, וּמִעֲלֵי לֵיהּ כְּאִלּוּ הָיְתָה אִמּוֹ חַיָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ה) **שָׁלֹשׁ גְּרָנוֹת לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה.** בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הַבְּהֵמוֹת מִתְעַשְּׂרוֹת. וּלְשׁוֹן גְּרָנוֹת, כְּתִיב אֵת גֹּרֶן שֶׁהִיא טְבוּלָה לְמַעֲשַׂר וְאֵין אוֹכְלִים מִמֶּנָּה עַד שֶׁיְּעֻשְּׂרוּ, כָּךְ בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ אֵין אוֹכְלִים מִן הַבְּהֵמוֹת וְלֹא מוֹכְרִים מֵהֶן עַד שֶׁיְּעֻשְּׂרוּ אוֹתָן: **פְּרוֹס הַפֶּסַח.** חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם הַפֶּסַח, דְּהֵינוּ יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל אֲדָר. וּלְשׁוֹן פְּרוֹס, פַּלְגָּא, חֲצִי הַזְ

רבינו עובדיה

עֲשִׂירִי בֶּאֱמֶת, וַעֲשִׂירִי בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ הוּא אֶחָד עָשָׂר, וּמִשּׁוּם הָכִי הֲווֹ מְקַלְקְלִים וְיָרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ. וְלֹא דָּמוּ לְקָרָא לָעֲשִׂירִי תְּשִׁיעִי וְלָעֲשִׂירִי עָשָׂר עֲשִׂירִי, דַּעֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר וְאֶחָד עָשָׂר קָרֵב שְׁלֹמִים. דְּהָתָם נָפֵק אֶחָד אֶחָד, וְכִי מָטֵי עֲשִׂירִי וְקָרֵיהּ תְּשִׁיעִי וּלְאֶחָד עָשָׂר קָרֵא עֲשִׂירִי, מִבְּרִיר לְכֻלֵּי עָלְמָא שֶׁהַתְּשִׁיעִי לְחֶשְׁבּוֹנוֹ הוּא עֲשִׂירִי לַבְּהֵמוֹת, וְהָעֲשִׂירִי אֶחָד עָשָׂר, וְאֵיהוּ הוּא דִּשְׁנָה וְטָעָה, הִלְכָךְ הֶעֱשִׂירִי מַעֲשֵׂר גָּמוּר, וְהָאֶחָד עָשָׂר קָרֵב שְׁלֹמִים מִגְּזֵרַת מָלָךְ, כִּדְמְפָרֵשׁ לְקַמָּן, אֲבָל הָכָא תְּשִׁיעִי וְעֲשִׂירִי עֲשָׂרִים וְאֶחָד עָשָׂר

פרק א (א) **הַכֹּל מְעָרִיכִין.** הָכִל לְאַתּוּיֵי בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, שֶׁהוּא מְעָרֵיהּ. וְהוּא קְרוּי מְקֻלְקָל הֶסְמוּךְ לְאִישׁ, לְפִי שֶׁבּוֹדְקִים אוֹתוֹ אִם יוֹדֵעַ לְהַבְלוֹת וּלְפָרֵשׁ לְשֵׁם מִי נָדַר וּלְשֵׁם מִי הִקְדִּישׁ. וְאַף עַל גַּב דְּ'אִישׁ כִּי יַפְלִא' כְּתִיב (ויקרא כז ב), כְּשֶׁהוּא סָמוּךְ לְפָרְקוֹ קְרוּי אִישׁ לְעִנְיַן זֶה. וְהַכֹּל דְּקָאֵי נַמֵּי עַל נְעָרִים, לְאַתּוּיֵי מְגַיֵּל וּמֵבֵי שְׁחִין שֶׁאֵין שָׂרוּן דָּמִים, דְּכָלְקָא פָּחוֹת דַּעְתָּךְ אָמֵינָא 'נְעָרֵי בְעָרְכְּךָ' כְּתִיב (שם), כָּל שֶׁיְּשָׁנוֹ בְּדָמִים יָשְׁנוֹ בְּעֵרָכִין וְכָל שֶׁאֵינוֹ בְּדָמִים אֵינוֹ בְּעֵרָכִין, קָמַשְׁמַע לָן. וְהַכֹּל דְּקָאֵי עַל **נוֹדְרִים.** מִשּׁוּם נְדָרִים נָקַט לֵיהּ. וְנִדְרִים גּוּפֵיהּ אִצְטְרִיךְ לְאַתּוּיֵי מִבֶּן חֲדָשׁ שֶׁהוּא נִדָּר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נֶעֱרָךְ: **מְעָרֵיכִין.** אִם אָמַר עַל אֶחָד עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי, נוֹתֵן עֶרֶךְ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי כְּפִי שְׁנֵינוּ כְּמוֹ שֶׁקָּצוּב בְּקָדְשֵׁי עֲרָכִין (ויקרא פרק כז), שֶׁהֶעֱרֵךְ נוֹתֵן לְפִי שָׁנִים שֶׁל נְעָרֵכִין: **וְנֶעֱרָכִין.** אִם אָמַר אַחֵר עָלַי פְּלוֹנִי זֶה עָלַי, אוֹ אָמַר הוּא עַצְמוֹ עָרְכִי עָלַי: **נוֹדְרִין.** אָמַר דְּמֵי פְּלוֹנִי עָלַי, צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן כְּמוֹ שֶׁהוּא יָפָה לְמֹכֵר בְּשׁוּק: **וְנִדָּרִין.** אָמַר אֶחָד עָלַי דְּמֵי פְּלוֹנִי עָלַי, אוֹ אָמַר הוּא עַצְמוֹ דְּמֵי עָלַי: **כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם.** כֹּהֲנִים אִצְטְרִיכָא לֵיהּ לְאַשְׁמוּעִינַן דְּנֶעֱרָכִין, דְּסָלְקָא אָמֵינָא הוֹאִיל וּכְתִיב (שם פסוק ח) 'וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אוֹתוֹ הַכֹּהֵן', יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי כֹּהֵן וְלֹא כֹּהֵן לִפְנֵי כֹּהֵן, הִלְכָךְ כֹּהֵן לֵיתֵיהּ בְּעֵרָכִין, דְּאִי עָנֵי הוּא לָא קָרֵינָא בֵּיהּ 'וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי הַכֹּהֵן', קָמַשְׁמַע לָן דִּכֹהֲנִים אִיתְנְהוּ בְּתוֹרַת עֲרָכִין. וְאִידֵי דִּתְנַן כֹּהֲנִים תְּנַן לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים: **נָשִׁים וַעֲבָדִים.** וְהָאִשָּׁה מְשֻׁלֶּמֶת כְּשֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ, וְהָעֶבֶד כְּשֶׁיִּשְׁתַּחְרֵר: **וְסָמְטוּס וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס נוֹדְרִים וְנִדָּרִים.** שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לָהֶם דָּמִים: **וּמְעָרִיכִין.** אֶת אֲחֵרִים, אִם אָמַר עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי, נוֹתְנִים עֶרֶךְ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי: **אֲבָל לֹא נֶעֱרָכִין.** אִם אָמַר עֶרְכִּי עָלַי, אוֹ אָמַר אַחֵר עֲלֵיהֶם עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי, לֹא אָמַר כְּלוּם, דְּזָכָה וּנְקֵבָה אֱמוּרִים בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין (שם פסוקים ג-ד), עַד שֶׁיִּהְיֶה זָכָר וַדַּאי אוֹ נְקֵבָה וַדַּאית: **פָּחוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ נִדָּר.** אִם אָמַר [אַחַר] דָּמָיו עָלַי, שֶׁהֲרֵי שָׁוֶה דָּמִים כָּל שֶׁהֵן: **אֲבָל לֹא נֶעֱרָךְ.** שֶׁלֹּא נֶאֱמַר עֶרֶךְ בְּפָרָשָׁה אֶלָּא מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה (שם פסוק ו): (ב) **הַנָּכְרִי רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר נֶעֱרָךְ.** תְּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבֵי בְּפָרָשַׁת עֲרָכִין, חַד רִבּוּי וְחַד מִעוּט, 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (ויקרא כז ב), מְעַט אֶת הַנָּכְרִים, 'אִישׁ כִּי יַפְלִא' (שם), רַבָּה כָּל אִישׁ וַאֲפִלּוּ נָכְרִי בְּמַשְׁמָע, רַבִּי מֵאִיר סָבַר נָכְרִי נֶעֱרָךְ וְלֹא מֻעֲרִיךְ. שֶׁכֵּן מָצִינוּ שֶׁרִבָּה הַכָּתוּב בְּנֶעֱרָכִים יוֹתֵר מִבִּמְעֲרִיכִים, שֶׁהֲרֵי חֲרַשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן נֶעֱרָכִין אֲבָל לֹא מַעֲרִיכִין (לעיל מ״א), הִלְכָךְ שְׁדֵי מִעוּטָא לְמַעֲרִיךְ וְרִבּוּיָא לַנֶּעֱרָךְ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נָכְרִי מַעֲרִיךְ וְלֹא נֶעֱרָךְ.** שֶׁכֵּן מָצִינוּ טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מַעֲרִיכִים וְלֹא נֶעֱרָכִים. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה,** הִלְכָךְ נָכְרִי שֶׁאָמַר עֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל פְּלוֹנִי עָלַי, חַיָּב לִתֵּן כְּפִי שְׁנָיו הֶעֱרֵךְ הַקָּצוּב בַּפָּרָשָׁה, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר עֶרֶךְ נָכְרִי פְּלוֹנִי עָלַי, אוֹ נָכְרִי שֶׁאָמַר עֶרְכִּי עָלַי, לֹא אָמַר כְּלוּם: (ג) **הַגּוֹסֵס לֹא נִדַּר.** דְּלָאו בַּר דָּמִים הוּא, דִּלְמֵיתָה הוּא עוֹמֵד: **וְלֹא נֶעֱרָךְ.** דִּכְתִיב (ויקרא כז ח) 'וְהֶעֱמִידוֹ וְהֶעֱרִיכוֹ', וְהַאי לָאו בַּר הֶעֱמָדָה וְהַעֲרָכָה הוּא: **וְהֵיוֹצֵא לָהֶרֶג.** שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אֲבָל יוֹצֵא לְהֶרֶג עַל פִּי הַמַּלְכוּת, לֹא שָׁנָא מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁנָא מַלְכוּת שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, דִּכְרֵי הַכֹּל מְעָרֵיךְ וְנֶעֱרָךְ: **לֹא נִדַּר.** דְּלָאו בַּר דָּמִים הוּא: **וְלֹא נֶעֱרָךְ.** דִּכְתִיב (שם פסוק כט) 'כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יָחֳרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה', **וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא** דְּאָמַר נֶעֱרָךְ, מוֹקֵי לְהַאי קְרָא דְּכָל חֵרֶם אֲשֶׁר יֶחֱרַם לְרָקָשָׁא אַחֲרִיתִי: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר וְכוּ'.** רַבִּי יוֹסֵי וְחַנָּא קַמָּא לָא פְּלִיגִי בְּנוֹדֵר וּמַעֲרִיךְ וּמַקְדִּישׁ, כִּי פְּלִיגִי בְּאִם הִזִּיק, תָּנָא קַמָּא סָבַר אִם הִזִּיק פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַמַּזִּיק חַיָּב בְּתַשְׁלוּמִים מִן הַתּוֹרָה, מִלְּוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה לָאו כִּכְתוּבָה בְּשִׂטָּר דָּמְיָא, אֶלָּא כְּמִלְוָה עַל פֶּה, וּמִלְוָה עַל פֶּה אֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַיְּתוֹמִים, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה כְּמִלְוָה הַכְּתוּבָה בְּשִׂטָּר דָּמְיָא וְגוֹבֶה מִן הַיְּתוֹמִים. **וַהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא.** אֲבָל לְאַחַר שֶׁתָּקְנוּ (ראה ב״ב קנו.) דְּמִלְוָה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן

מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת - מַסֶּכֶת עֲרָכִין

הַיְּתוֹמִים, בֵּית דִּין גּוֹבִין מִמְּמוֹנוֹ וּמִשִּׁלְמִים מַה שֶּׁהִזִּיק: (ד) **אֵין מְמַתִּינִין לוֹ עַד שֶׁתֵּלֵד.** דְּמַהוּ דְּתֵימָא וְלָדוֹת מְמוֹנָא דְּבַעַל הֵן בְּדִכְתִיב (שמות כא כב) 'כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה', וְלֹא נָפְקְדִינְהוּ מִנַּיהּ, קָמַשְׁמַע לָן דִּכְתִיב (דברים כה כב) 'וּמָתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם', 'גַּם' לְרַבּוֹת אֶת הַוָּלָד: **יָשַׁבָּה עַל הַמִּשְׁבֵּר.** מְקוֹם מוֹשַׁב הָאִשָּׁה הַיּוֹלֶדֶת קָרוּי מִשְׁבֵּר: **מְמַתִּינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד.** דִּכְיָן דְּיָנְקַר לָצֵאת, גּוּפָא אַחֲרִינָא הוּא וַאֲיָנוּ בְּגוּף אִמּוֹ: **נֶהֱנִין בְּשָׁעָרָהּ.** לָאו שָׁעָרָהּ מַמָּשׁ קָאָמַר, אֶלָּא פַּאָה שֶׁהָיְתָה לָהּ מִשָּׁעַר אִשָּׁה אַחֶרֶת קְשׁוּרָה לְשָׁעָרָהּ. וְדַוְקָא כְּשֶׁאָמְרָה תְּנוּ אוֹתָהּ לְבִתִּי אוֹ לְפִלוֹנִית, דִּכְיָן דְּאָמְרָה תְּנוּ גַּלְיָא דַּעְתַּהּ דְּלָא נִיחָא לַהּ דְּתֶהֱוֵי פְּגוּפַהּ לְאִתְסוּרֵי, וְכִנְטוּלָה מֵחַיִּים דָּמְיָא, אֲבָל בְּעָנְיָן אַחֵר אָסוּר, שְׁנֵי הַמֵּת אָסוּרִים בַּהֲנָאָה (גמ׳ ז׳): **בְּהֶמְהּ שֶׁגְּהֵרָגָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה.** אֲפִלּוּ שָׁעָרָהּ:

פרק ב (א) **אֵין בָּעֲרָכִין פָּחוֹת מִכֶּלַע.** אֲפִלּוּ עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת אֵינוֹ נִדּוֹן בְּפָחוֹת מִכֶּלַע, דִּכְתִיב (ויקרא כז כה) 'וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ', כָּל עֶרְכִּין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יִהְיוּ פְּחוּתִים מִשֶּׁקֶל: **וְלֹא יוֹתֵר עַל חֲמִשִּׁים.** דִּיְהוּ גְּדוֹל שֶׁבָּעֲרָכִים הַכְּתוּבִים בְּפָרָשָׁה: **נָתַן סֶלַע וְהֶעֱשִׂיר.** בֶּן עֶשְׂרִים שֶׁעֶרְכּוֹ חֲמִשִּׁים, וְהָיָה עָנִי, וְנָתַן סֶלַע לְעֶרְכּוֹ, כְּעָנִי הַנִּדּוֹן בְּהַשָּׁגַת יָד, וְאַחַר כָּךְ הֶעֱשִׁיר, פָּטוּר: **פָּחוֹת מִכֶּלַע.** נָתַן פָּחוֹת מִסֶּלַע: **וְהֶעֱשִׂיר נוֹתֵן חֲמִשִּׁים.** דִּבְנִתְינָה קַמַּיְתָא לֹא יָצָא יְדֵי עֶרְכּוֹ וַעֲדַיִן עֶרְכּוֹ עָלָיו: **הָיוּ בְיָדָיו חֲמֵשׁ סְלָעִים.** עָנִי בֶּן עֶשְׂרִים שֶׁהֶעֱרִיךְ עַצְמוֹ, וְהָיוּ לוֹ חָמֵשׁ סְלָעִים: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא אֶחָת.** דְּסָבַר רַבִּי מֵאִיר אוֹ נוֹתֵן כָּל הַחֲמִשִּׁים שֶׁעָלָיו, אוֹ אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא שֶׁקֶל: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים נוֹתֵן כָּל מַה שֶּׁבְּיָדוֹ.** דִּקְרָא דִּכְתִיב (שם) 'וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל', לְפָחוּת שֶׁבָּעֲרָכִין הוּא דְּאָתָא, שֶׁאִפִלּוּ עָנִי שֶׁבָּעֲנִיִּים לֹא יִפֵּן בְּטִפֵּי יִהְיֶה, דִּכְתִיב (שם פסוק ח) 'עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג': **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים: אֵין פָּחוֹת מִשְּׁבָעָה.** אֵידֵי דְּאִירֵי בְּאִין בְּעֶרְכִּין פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, תָּנָא נַמֵּי לְכָל הָנָךְ דְּאִית בְּהוּ אֵין פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר: **פָּחַת.** תְּחִלַּת נְדָבָה: שֶׁדַּיִן נְדָבָה דְּאוֹרַיְתָא הוּא, אִם הִתְחִילָה וְרָאֲתָה הַיּוֹם, מוֹנָה שִׁשָּׁה וְהוּא, רָאֲתָה שְׁנַיִם, מוֹנָה חֲמִשָּׁה וְהֵם, רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה, מוֹנָה אַרְבָּעָה וְהֵם, [וְאַפִלּוּ] רָאֲתָה כָּל שִׁבְעָה וּפָסְקָה לָעֶרֶב, טוֹבְלָת וּמִשְׁמֶשֶׁת. וּמִיּוֹם שִׁבְיעִי וְאֵילָךְ הַוְיָן יְמֵי זִיבָה אֶחָד עָשָׂר יוֹם, שֶׁאִם רָאֲתָה בָּהֶן יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם, שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם וְטוֹבֶלֶת, וְאִם רָאֲתָה בָּהֶן שְׁלֹשָׁה רְצוּפִים, הֲרֵי זָבָה גְּדוֹלָה שֶׁטְּעוּנָה שִׁבְעָה נְקִיִּים וְקָרְבָּן, וְאִם מָשְׁכוּ יְמֵי זִיבָה חֹדֶשׁ אוֹ שָׁנָה, אֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְתְחִלַּת נְדוּת עַד שֶׁתֵּשֵׁב שִׁבְעָה נְקִיִּים, וּכְשֶׁיֵּשְׁבָה שִׁבְעָה נְקִיִּים וְרָאֲתָה, הֲרֵי זוֹ תְּחִלַּת נְדָּה וּמוֹנָה שִׁשָּׁה וְהוּא, וְחוֹזֶרֶת לְעִנְיָנָהּ כְּכָל הַמְפֹרָשׁ. וְאִם לֹא רָאֲתָה בְּאוֹתָן שִׁבְעָה יוֹם שְׁלִשָּׁה רְצוּפִים, אֵינָהּ זָבָה, וּכְשֶׁתִּרְאֶה אַחֲרֵיהֶן, בֵּין שֶׁהִיא רוֹאָה קְמִדּוֹ בֵּין שֶׁהִרְחִיקָה רְאִיָּתָהּ הֲרֵי תְּחִלַּת נְדָּה, וַאֲפִלּוּ תִּרְאֶה שְׁלֹשָׁה רְצוּפִים, אֵינָהּ מוֹנָה אֶלָּא אַרְבָּעָה וְהֵם, שֶׁאֵין יְמֵי זוֹב אֶלָּא שִׁבְעָה נְקִיִּים אוֹ שְׁנֵי סוֹף נְדוּת נְדוּת זָה לְתְחִלַּת נְדוּת הַבָּא: **אֵין פָּחַת בְּטוּעָה פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה.** טוֹעָה [שֶׁרָאֲתָה] הַיּוֹם וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם בֵּימֵי נִדּוּתָהּ טוֹעָנֶת, אוֹ בְּאוֹתָן אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁל יְמֵי זוֹב, אֵינָהּ חוֹזֶרֶת לְפָחַת נִדּוּתָהּ בְּפָחוֹת מִשִּׁבְעָה נְקִיִּים, וְלֹא יוֹתֵר עַל שִׁבְעָה עָשָׂר נְקִיִּים. כֵּיצַד, טוֹעָה שֶׁאָמְרָה יוֹם אֶחָד טָמֵא רָאִיתִי הַיּוֹם, וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם בֵּימֵי נִדּוּתָהּ הָיָה וּצְרִיכָה לִמְנוֹת שִׁשָּׁה וְהוּא, אִם בְּאוֹתָן אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁל יְמֵי זִיבָה וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִשְׁמֹר אֶלָּא יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, פִּתְחָהּ שִׁבְעָה עָשָׂר, שֶׁאִם לֹא תִּרְאֶה עַד לְאַחַר שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לְבַד מִיּוֹם זֶה, חוֹזֶרֶת לְפָתַח נִדּוּתָהּ, דְּאִם יוֹם זֶה שֶׁרָאֲתָה תְּחִלַּת יְמֵי זִיבָה הוּא, כֵּיוָן שֶׁכָּלוּ אַחַד עָשָׂר שְׁלֹמוּ יְמֵי זִיבָה, וְהִרְחִיקָה רְאִיָּתָהּ שֶׁלֹּא רָאֲתָה עַד לְאַחַר שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם וְנִמְצְאוּ שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין רְאִיָּה לִרְאִיָּה, אֵין לָהּ אֶלָּא שִׁבְעָה נְקִיִּים, וְאַף עַל פִּי כֵן יָצְתָה מִימֵי הַזּוֹב יוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר לִבַד מִיּוֹם זֶה. אֲבָל אִם תִּרְאֶה יוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר לֹא יָצְאָה מִן הַפָּפָק אִם יוֹם נִדָּה הוּא אוֹ יוֹם זִיבָה הוּא, דְּיֵשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא יוֹם זֶה שֶׁרָאֲתָה תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּה הָיָה, וְיוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר שֶׁרָאֲתָה בּוֹ, סוֹף אֶחָד עָשָׂר שִׁבְּיֵן נִדָּה לְנִדָּה הוּא, אוֹ שֶׁמָּא יוֹם רִאשׁוֹן מִימֵי הַזּוֹב הוּא, וּכְשֶׁכָּלוּ אַחַד עָשָׂר יָצְתָה מִימֵי הַזּוֹב, וְיוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר שֶׁרָאֲתָה בּוֹ תְּחִלַּת נִדָּה הִיא, וְכָל זְמַן שֶׁכֵּן אִם תִּרְאֶה קֹדֶם יוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר, שֶׁלֹּא יָצְאָה מִן הַפָּפָק. וְכָל זְמַן שֶׁתְּהֵא בְּסִפֵּקָה זוֹ, מִלְקַלְקֶלֶת הִיא, שֶׁלְּעוֹלָם נַחְמִיר עָלֶיהָ מִסָּפֵק, שֶׁכָּשְׁתִּרְאֶה יוֹם אֶחָד, הִלְכָךְ שְׁדֵי יוֹם אֶחָד לְתִחְלַת נִדָּה הִיא וּצְרִיכָה שִׁבְעָה וְהוּא, וּכְשֶׁתִּרְאֶה רְצוּפִים, נֹאמַר יְמֵי זוֹב הֵן וּצְרִיכָה שִׁבְעָה נְקִיִּים וְקָרְבָּן, אֲבָל לְאַחַר שִׁבְעָה עָשָׂר אֵין לְהַחְמִיר, דְּוַדַּאי תְּחִלַּת נִדָּה הִיא, וַאֲפִלּוּ תִּרְאֶה שִׁלְשָׁה יָמִים רְצוּפִים, תְּמָנָה אַרְבָּעָה וְהֵם וְטוֹבֶלֶת וּטְהוֹרָה: **אֵין בְּנֹגַע פָּחוֹת מִשְּׁבוּעַ אֶחָד.** לְהָסְגִּר, דְּיֵשׁ בְּנִגְעֵי אָדָם שֶׁנִּבְרָרִים לְשָׁבוּעַ אֶחָד אִם לְטַהֵר אִם לְחַלֵּט: **וְלֹא יוֹתֵר עַל שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת.** נִגְעֵי בָּתִּים. דְּתַנְיָא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (ויקרא יד מג) מַנַּיִן שֶׁאִם עָמַד בְּעֵינָיו בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וּבְשָׁבוּעַ שֵׁנִי, שֶׁחוֹלֵץ וְקוֹצֶה וְטָח וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְשָׁב הַכֹּהֵן, וְאִם בֹּא יָבֹא' וְכוּ' (שם פסוקים מד, מח): (ב) **אֵין פּוֹחֲתִים מֵאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים מְעֻבָּרִים.** שֶׁל שְׁלֹשִׁים יוֹם, לְשָׁנָה, דְּלָא עָבְדִינַן טִפֵּי מִשְּׁמוֹנָה חֳסֵרִים, אֲבָל שְׁמוֹנָה חֲסֵרִים עָבְדִינַן: **וְלֹא נִרְאָה יוֹתֵר עַל שְׁמוֹנָה.** כְּלוֹמַר וְלֹא נִרְאָה לַחֲכָמִים לְעַבֵּר בַּשָּׁנָה יוֹתֵר עַל שְׁמוֹנָה חֳדָשִׁים. שֶׁחֻדְשֵׁהּ שֶׁל לְבָנָה עָשְׂרִים וְתִשְׁעָה יוֹם וְחֵצִי וּשְׁתֵּי יְדוֹת שָׁעָה וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, הֲרֵי לִשְׁנֵי חֳדָשִׁים חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה יָמִים, חֹדֶשׁ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה, וְחֹדֶשׁ אֶחָד מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, חֹדֶשׁ שֶׁל עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה הוּא חָסֵר, וְחֹדֶשׁ שֶׁל שְׁלֹשִׁים קָרוּי מָלֵא אוֹ מְעֻבָּר, וּבְדִין הָיָה שֶׁיִּהְיוּ כָּל חֳדָשֵׁי הַשָּׁנָה אֶחָד מָלֵא וְאֶחָד חָסֵר, אֶלָּא מִפְּנֵי יִתְרוֹן הַשִּׁתֵּי יְדוֹת שָׁעָה וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים שֶׁיֵּשׁ בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, צָרִיכִים פָּעָמִים לַעֲשׂוֹת שְׁמוֹנָה חֳדָשִׁים מְחֻשָּׁרִים הַשָּׁנָה מְלֵאִים וְאַרְבָּעָה חֲסֵרִים, פָּעָמִים שְׁמוֹנָה חֲסֵרִים וְאַרְבָּעָה מְלֵאִים: **אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם.** לְיוֹם שֵׁנִי לַאֲפֵיָתָן:

מברטנורא

וְלֹא יוֹתֵר עַל שְׁלֹשָׁה. לְיוֹם שְׁלִישִׁי לַאֲפֵיָתָן נַאֲכָלִין, וְתוּ לֹא. כֵּיצַד, חָל יוֹם טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת בְּאֶחָד בַּשַּׁבָּת, נַאֲפוֹת בָּעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁאֵין אֲפֵיָתָן דּוּחָה לֹא שַׁבָּת וְלֹא יוֹם טוֹב, וְנַאֲכָלוֹת בְּיוֹם טוֹב לְאַחַר תְּנוּפָתָן, דְּהַיְנוּ לְיוֹם שְׁלִישִׁי, וּכְשֶׁחָל עֲצֶרֶת בְּשַׁבָּת יְמֵי שָׁבוּעַ, נַאֲפוֹת בָּעֶרֶב יוֹם טוֹב וְנֶאֱכָלוֹת בְּיוֹם טוֹב שֶׁהוּא שֵׁנִי לַאֲפֵיָתָן: **לֶחֶם הַפָּנִים נֶאֱכָל אֵין פָּחוֹת מִתְּשָׁעָה.** שֶׁהוּא נֶאֱפֶה בָּעֶרֶב שַׁבָּת, וְנֶאֱכָל לְשַׁבָּת אַחֶרֶת שֶׁהוּא יוֹם תְּשִׁיעִי לַאֲפֵיָתוֹ. חָלוּ שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לִהְיוֹת בַּחֲמִישִׁי בַּשַּׁבָּת וְשִׁשִּׁי בַּשַּׁבָּת, אוֹפִין לֶחֶם הַפָּנִים בְּרִבִיעִי בַּשַּׁבָּת, וּמְסַדְּרִים אוֹתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן בְּשַׁבָּת, וְנֶאֱכָל לְשַׁבָּת שְׁנִיָּה שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד עָשָׂר לַאֲפֵיָתוֹ: **וְלֹא יָתֵר עַל שְׁנֵים עָשָׂר.** כֵּיצַד, נוֹלַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת, אֵינוֹ נִמּוֹל בַּשַּׁבָּת, דְּשָׁמָּא תְּשִׁעִי הוּא, דִּבְיַן הַשְּׁמָשׁוֹת סָפֵק יוֹם סָפֵק לֵילָה, וְאִם יוֹם הוּא נִמְצָא שַׁבָּת יוֹם תְּשִׁעִי, וּמִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ אֵינָהּ דּוֹחָה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא [אֶת] יוֹם טוֹב. וְאִם חָלוּ שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אַחַר שַׁבָּת, אֵינוֹ נִמּוֹל עַד יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא שְׁנֵים עָשָׂר לְלֵדָתוֹ: (ג) **אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ.** בְּמַסֶּכֶת סֻכָּה פָּרָק הֶחָלִיל (פ״ה מ״ה) הַן מִפֹּרָשִׁים. וְהָא דְּתָנַן וְלֹא מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים, דְּזִמְנִין דְּמוֹסִיפִין עַד שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים תְּקִיעוֹת, כְּשֶׁחָל עֶרֶב פֶּסַח לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, וּמִשּׁוּם דְּלָא שְׁכִיחַ כְּלֵי הַאי לָא חָשִׁישׁ לֵיהּ: **מִשְּׁנֵי נְבָלִים.** אֵין פּוֹחֲתִים מִשְּׁנֵי נְבָלִים לִשְׁנֵי לְוִיִּם: **וְלֹא מוֹסִיפִים עַל שִׁשָּׁה.** לֹא אִתְפְּרַשׁ טַעֲמָא: **חֲלִילִין.** מִין כְּלִי זֶמֶר שֶׁקּוֹלוֹ נִשְׁמָע לְמֶרְחוֹק, צַלְמִילִי״ש בְּלַעַ״ז, וּבְעַרְבִי מִזְמָארִי״ה: **וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנֵים עָשָׂר.** כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה שֶׁהֶחָלִיל מְכַּה בָּהֶן לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ. וּלְשׁוֹן 'מַכָּה' נוֹפֵל בְּחָלִיל, לְפִי שֶׁהוּא נִתְּפָשׁ בְּיָדָיו וְנִמְצָא מַכֶּה בָּהֶן. וְהָא דְּתָנַן וּמַכִּין בְּאַצְבְּעוֹתָיו עַל הַנְּקָבִים לְהַנְעִים הַקּוֹל: **בְּשָׁרְיטַת הַפֶּסַח.** בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן שֶׁהָיוּ קוֹרִין הַהַלֵּל בְּעֲזָרָה בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה, דִּדְאָמַר בְּפֶרֶק תָּמִיד נִשְׁחָט (פסחים פ״ה מ״ז): **אֲבוּב.** הַקָּנֶה הַדַּק שֶׁבְּרֹאשׁ הֶחָלִיל. וּבִגְמָרָא (י׳) מוּכָח דְּחִלִּיל גּוּפֵיהּ קְרוּי אֲבוּב: **שֶׁקִּוְּלוּ עָרֵב.** כְּשֶׁהוּא שֶׁל קָנֶה, יוֹתֵר מִשֶּׁל נְחֹשֶׁת. וְדַוְקָא חָלִיל שֶׁמַּכָּה לְפָנֵי הַמִּזְבֵּחַ עַל הַקָּרְבָּן הוּא שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְכָל שֶׁכֵּן יוֹם טוֹב, אֲבָל חָלִיל שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֲבָה לֹא הָיָה דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב, כִּדְמוּכָח בְּסֻכָּה פֶּרֶק הֶחָלִיל (פ״ה מ״א): **לֹא הָיָה מַחֲלִיק אֶלָּא בְּאַבּוּב יְחִידִי.** כְּשֶׁהָיָה מְגִיעַ לְסֵיּוּם הַנְּעִימָה הָיָה אֶחָד מִן הַחֲלִילִים מַאֲרִיךְ לְאַחַר שֶׁסִּיְּמוּ הָאֲחֵרִים, שֶׁזֶּהוּ חִלּוּק יָפֶה יוֹתֵר מִשֶּׁאִלּוּ יְסַיְּמוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד. וְחִלּוּק הֵינוּ סִיּוּם הַשְּׁמָעַת קוֹל הַנְּעִימָה. וּבִשְׁעַת הַהַקְרָבָה הָיָה שִׁיר זֶה, וְהֵיוּ הַלְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים בְּפֶה אֶת הַהַלֵּל בְּאוֹתָן שְׁנַיִם עָשָׂר יָמִים, וְהַחֲלִילִים הָיוּ מְחַל

נְכָסִים לְוִים לְשׁוֹרֵר עִמָּהֶם: **וְלֹא** הָיוּ. אוֹתָם קְטַנִּים אוֹמְרִים **בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר, אֶלָּא בַּפֶּה: כְּדֵי לִתֵּן תְּבֶל.** לִתֵּן תְּבֶלִין בִּנְעִימַת הַלְוִיִּם, לְפִי שֶׁקּוֹל הַקְּטַנִּים דַּק וְצָלוּל וּמְתַבֵּל אֶת קוֹל הַגְּדוֹלִים: **לֹא עוֹלִין.** אוֹתָן קְטַנִּים לְמִנְיַן שְׁנֵים עָשָׂר לְוִים הַצְּרִיכִים לַדּוּכָן: **וְלֹא עוֹלִין.** עַל הָאצְטַבָּא הַמּוּכָנָת לַדּוּכָן, אֶלָּא בָּאָרֶץ הָיוּ עוֹמְדִים: **וְצוֹעֲרֵי הַלְוִיִּם הָיוּ נְקָרָאִים.** שֶׁהָיוּ מְצַעֲרִים אֶת הַלְוִיִּם הַגְּדוֹלִים, שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְבַסֵּם וּלְהַנְעִים קוֹלָם כְּמוֹתָם:

פרק ג (א) **יֵשׁ בָּעָרֵכִין לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר וְכוּ'.** כֵּלְהוּ מְפָרֵשׁ לְהוּ וְאָזֵיל לְקַמָּן בְּפִרְקִין: **אֶת הַנָּאָה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל.** אֲפִלּוּ שָׁוֶה מֵאָה מָנֶה אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא חֲמִשִּׁים סֶלַע, וְהֵינוּ לְהָקֵל. וּלְהַחְמִיר, שֶׁהַמַּעֲרִיךְ אֶת הַכְּעוּר שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ אֵין שָׁוֶה אֶלָּא חֲמֵשׁ סְלָעִים נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סְלָעִים, אִם הַנַּעֲרָךְ מִבֶּן עֶשְׂרִים וְעַד בֶּן שִׁשִּׁים: (ב) **בְּחוֹמַת הַמָּחוֹז.** סְבִיבוֹת הָעִיר, שֶׁאֵינָהּ מְשֻׁשָּׁכַת כָּל כָּךְ מִפְּנֵי מִדְרְסָ הָרַגְלַיִם: **חוּלּוֹת.** סְבִיבוֹת, כְּמוֹ מָחוֹל הַכֶּרֶם (כלאים פ״ד מ״א): **מָחוֹז.** עִיר. פְּרוּשׁ אַחֵר, מָחוֹז, שֵׁם מָקוֹם שֶׁלֹּא הָיוּ שְׁדוֹתֵיהֶן חֲשׁוּבִים: **פַּרְדֶּסָאוֹת.** מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַרְבֵּה אִילָנוֹת נְטוּעִים: **סְבַסְטִי.** שֵׁם מָקוֹם, וְהָאִילָנוֹת שָׁם מְעֻלִּים מְאֹד: **נוֹתֵן.** מִי שֶׁפּוֹדֶה אוֹתָן מִן הַהֶקְדֵּשׁ בֵּין בְּעָלִים בֵּין אִישׁ אַחֵר: **בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף.** אִם בְּתוֹךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים הַיּוֹבֵל הִיא, וְאִם לְאו, מִגַּרְעַ הַשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ סֶלַע וּפַנְדִּיזִין לְשָׁנָה. בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים, מָקוֹם רָאוּי לְזָרִיעַת כּוֹר, דְּהֵינוּ שְׁלֹשִׁים סְאָה שֶׁל שְׂעוֹרִים, וְהוּא גָּדוֹל מִמָּקוֹם זְרִיעַת כּוֹר שֶׁל חִטִּין, וְהַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה אֲחֻזָּתוֹ מִלָּאָה אִילָנוֹת, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶן פּוֹדֶה הָאִילָנוֹת בְּשָׁוְיָן, וְחוֹזֵר וּפוֹדֶה אֶת הַקַּרְקַע בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף: **וּבְשָׂדֶה מִקְנָה נוֹתֵן אֶת שָׁוְיוֹ.** דִּבְשָׂדֶה מִקְנָה כְּתִיב ׳וְחִשַּׁב לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְסַת הָעֲרָכְךָ׳ (ויקרא כז כג). ׳וְחִשַּׁב׳ מְיֻתָּר, דְּהֵינוּ כְּפִי מַה שֶּׁהוּא שָׁוֶה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (במדבר לא כח) ׳וַהֲרֹמְתָּ מֶכֶס׳: **אֶחָד שָׂדֶה אֲחֻזָּה וְאֶחָד שָׂדֶה מִקְנָה.** שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה ׳וְחִשַּׁב׳ (ויקרא כז יח), וְנֶאֱמַר בִּשְׂדֵה מִקְנָה ׳וְחִשַּׁב׳ (שם פסוק כג), מַה בִּשְׂדֵה אֲחֻזָּה דָּבָר קָצוּב, אַף בִּשְׂדֵה מִקְנָה דָּבָר קָצוּב, דְּהֵינוּ ׳זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף׳: **וּבְשָׂדֶה מִקְנָה אֵינוֹ נוֹתֵן חֲמֵשׁ.** דִּבְשָׂדֶה מִקְנָה כְּתִיב (שם) ׳מִכְסַת הָעֲרָכְךָ׳, הֶקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לַעֲרָכִין, מָה עֲרָכִין אֵין מוֹסִיף חֹמֶשׁ אַף שָׂדֶה מִקְנָה אֵין מוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ג) **הַמִּית בֶּן חוֹרִין נוֹתֵן אֶת שָׁוְיוֹ.** דִּכְתִיב (שמות כא ל) ׳אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ׳, דְּמֵי נְזֵק: **חֲבָל בָּזֶה וּבָזֶה.** בֵּין בְּעֶבֶד בֵּין בְּבֶן חוֹרִין וְלֹא הֲמִיתוֹ, מְשֻׁלָּם נָזֵק שָׁלֵם: (ד) **פֹּגֵם.** שָׁמִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בֵּין שְׁפָחָה בְּתוּלָה לִשְׁפָחָה בְּעוּלָה, לְהַשִּׂיאָהּ לְעֶבֶד שֶׁיֵּשׁ לוֹ קוֹרַת רוּחַ הֵימֶנּוּ: **לְפִי הַמְבַיֵּשׁ וְהַמְּתַבֵּיֵשׁ.** אָדָם נִקְלֶה שֶׁבַּיִּשׁ בְּשִׁתּוֹ מְרֻבֶּה, וְהַמִּתְבַּיֵּשׁ, לְפִי חֲשִׁיבוּתוֹ בָּשְׁתּוֹ: (ה) **נִמְצָא הָאוֹמֵר בְּפִיו יָתֵר מִן הָעוּשֶׂה מַעֲשֶׂה.** שֶׁהָאוֹמֵר לֹא מָצָאתִי בְּתוּלִים נוֹתֵן מֵאָה, וְהָאוֹנֵס דְּמוּצִיא בְּתוּלִים עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים: **גְּזֵר דִּין.** שֶׁלֹּא לְבַנֵּס לְאָרֶץ: **זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים.** גַּבֵּי מְרַגְּלִים כְּתִיב, דְּמַשְׁמַע עַל זֶה נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין:

פרק ד (א) **הַשֹּׂג יַד בְּנוֹדָר.** תּוֹרַת דִּין הַשָּׂגַת יָד, שֶׁעָנִי נִדּוֹן בְּעֵרֶכִין כְּפִי הַשֹּׂג יָדוֹ, בָּתַּר נוֹדֵר אַזְלִינַן, וְלֹא בָּתַּר נִדָּר, כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן: **וְהַשֵּׁנִים בְּנִדָּר.** יֶלֶד שֶׁהֶעֱרִיךְ עֶרֶךְ זָכָר, נוֹתֵן עֶרֶךְ זָכָר, דְּלָא אַזְלִינַן בָּתַר שֵׁנִים דְּנוֹדֵר. וְתָנָא הֶעֱרִיךְ לְמַעֲרִיךְ נוֹדֵר, לֵישְׁנָא הֶעֱרִיךְ נָקֵט, דִּכְתִיב (ויקרא כז ח) ׳עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן׳. וְאִידֵי דְּאָמַר הַשֹּׂג יַד בְּנוֹדֵר אָמַר נָמֵי הַשֵּׁנִים בְּנִדָּר: **וְהָעֲרָכִים בְּנִעֲרָךְ.** קָצַב הֶעֱרֵךְ דִּזְכָר וּנְקֵבָה, בָּתַּר נַעֲרָךְ אֵזִיל, וְלֹא בָּתַּר מַעֲרִיךְ, כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (מ״ד) דְּאִישׁ שֶׁאָמַר עֶרֶךְ אִשָּׁה פְּלוֹנִית עָלַי נוֹתֵן עֶרֶךְ אִשָּׁה: **וְהֶעֱרֵךְ בִּזְמַן הֶעֱרֵךְ.** כִּדְמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (שם) שֶׁאִם הֶעֱרִיךְ עַצְמוֹ כְּשֶׁהָיָה פָּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים הֶעֱרִי עֶרֶךְ קָטָן, וְרֹקֶם נִתְיַנְתִּי הָיָה בֶּן עֶשְׂרִים, אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא כְּשֶׁעָבַר וְהֶעֱרִיךְ: (ב) **אוֹמֵר אֲנִי אַף בָּעֲרָכִין כֵּן.** אִלּוּ מִתְרַמֵּי אַף בְּעֲרָכִין דּוּמְיָא דְּקַרְבָּנוֹת, הֲוֵי כְּקַרְבָּנוֹת, דְּהָא דְּאָמְרַת דַּעֲרָכִין אֵינָן כְּקַרְבָּנוֹת, מִשּׁוּם דְּלָא דְּמוּ אַהֲדָדֵי, דְּמִפְּנֵי מָה עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ עֶשְׂרִי נוֹתֵן עֶרֶךְ עָנִי לְפִי הַשֹּׂג יָדוֹ, לְפִי שֶׁאֵין הָעֶשְׂרִי חַיָּב כְּלוּם וְלֹא דְּמֵי לְמִצְוָה, וְזֶה שֶׁאָמַר עַל הָעֶשְׂרִי, לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְפִי מִדַּת שְׁנוֹתָיו שֶׁל עֶשְׂרִי שֶׁפְּחוּתִים אוֹ יְתֵרִים עַל שְׁנוֹתָיו שֶׁלּוֹ, הַלָּקוּד נִדּוֹן בְּהַשֹּׂג יָד, אֲבָל עֶשְׂרִי שֶׁאָמַר עֶרְכִּי עָלַי, דְּהָוֵי חֵיב [עֶשְׂרִי], וְשָׁמַע הֶעָנִי שֶׁלָּם הוֹסִיף וְאָמַר מַה שֶּׁאָמַר זֶה עָלַי, נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר: הֲכִי גָּרְסִינַן הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי מְשֻׁלָּם עֶרֶךְ עָשִׁיר. הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר קֹדֶם נְתִינָה, מְשֻׁלָּם עֶרֶךְ עָשִׁיר, ׳אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר׳ אָמַר רַחֲמָנָא (ויקרא כז ח), וַהֲרֵי יָדוֹ מַשֶּׂגֶת, עָשִׁיר וְהֶעֱנִי נַמֵּי ׳תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר׳ כְּתִיב, וַהֲרֵי הָיְתָה מַשֶּׂגֶת בְּעֵת שֶׁנָּדַר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֲפִלּוּ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר וְחָזַר וְהֶעֱנִי נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר.** דִּכְתִיב (שם) ׳וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ׳, עַד שֶׁיְּהֵא בְּמֻכְוָתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **אֲפִלּוּ אָבִיו מֵת.** בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּב זֶה בְּקַרְבָּן הָיָה אָבִיו גּוֹסֵס וְנוֹטֶה לָמוּת, וּמֵת וְיָרַשׁ מִמֶּנּוּ רְבוֹא קֹדֶם שֶׁהֵבִיא קָרְבָּנוֹ, אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא קָרְבַּן עָנִי, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּב בְּקָרְבָּנוֹ: **כְּפִינָתוֹ בַיִּם.** לֹא שֶׁהָיְתָה סְפִינָתוֹ טְעוּנָה מִסְחוֹרוֹת שֶׁלּוֹ בְּרִבּוֹא, דְּאִם כֵּן עָשִׁיר הוּא, אֶלָּא שֶׁהָיְתָה סְפִינָתוֹ מְשֻׁכֶּרֶת לַאֲחֵרִים בְּרִבּוֹא שָׂכָר, וְהוּא אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אוֹתָהּ סְפִינָה. וּמִשּׁוּם שֶׁכָּרָהּ לְאוּ עָשִׁיר הוּא, דְּאֵין שְׂכִירוּת מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא בְּסוֹפָהּ, וְנִמְצָא שֶׁעָשְׂקוֹ עָנִי הוּא. וּמִשּׁוּם הַסְּפִינָה עַצְמָהּ לָאו עָשִׁיר הוּא, דְּהַאי תְּנָא סָבַר כְּמַאן דְּאָמַר לְקַמָּן נוֹדֵר, לֵישְׁנָא הֶעֱרֵךְ נָקֵט, דִּכְתִיב (ויקרא כז ח) ׳עַל פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן׳. וְאִידֵי דְּאָמַר הַשֹּׂג יַד בְּנוֹדֵר אָמַר נָמֵי הַשֵּׁנִים בְּנִדָּר: **וְהָעֲרָכִים בְּנַעֲרָךְ.** קָצַב הֶעֱרֵךְ דִּזְכָר וּנְקֵבָה, בָּתַּר נַעֲרָךְ אֵזִיל, וְלֹא בָּתַּר מַעֲרִיךְ, כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (מ״ד) דְּאִישׁ שֶׁאָמַר עֶרֶךְ אִשָּׁה פְּלוֹנִית עָלַי נוֹתֵן עֶרֶךְ אִשָּׁה: **וְהֶעֱרֵךְ בִּזְמַן הֶעֱרֵךְ.** כִּדְמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (שם) שֶׁאִם הֶעֱרִיךְ עַצְמוֹ כְּשֶׁהָיָה פָּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים הֶעֱרִי עֶרֶךְ קָטָן, וְרֹקֶם נִתְיַנְתִּי הָיָה בֶּן עֶשְׂרִים, אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא כְּשֶׁעָבַר וְהֶעֱרִיךְ: (ב) **אוֹמֵר אֲנִי אַף בָּעֲרָכִין כֵּן.** אִלּוּ מִתְרַמֵּי אַף בְּעֲרָכִין דּוּמְיָא דְּקַרְבָּנוֹת, הֲוֵי כְּקַרְבָּנוֹת, דְּהָא דְּאָמְרַת דַּעֲרָכִין אֵינָן כְּקַרְבָּנוֹת, מִשּׁוּם דְּלָא דְּמוּ אַהֲדָדֵי, דְּמִפְּנֵי מָה עָנִי שֶׁהֶעֱרִיךְ עֶשְׂרִי נוֹתֵן עֶרֶךְ עָנִי לְפִי הַשֹּׂג יָדוֹ, לְפִי שֶׁאֵין הָעֶשְׂרִי חַיָּב כְּלוּם וְלֹא דְּמֵי לְמִצְוָה, וְזֶה שֶׁאָמַר עַל הָעֶשְׂרִי, לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְפִי מִדַּת שְׁנוֹתָיו שֶׁל עֶשְׂרִי שֶׁפְּחוּתִים אוֹ יְתֵרִים עַל שְׁנוֹתָיו שֶׁלּוֹ, הַלָּקוּד נִדּוֹן בְּהַשֹּׂג יָד, אֲבָל עֶשְׂרִי שֶׁאָמַר עֶרְכִּי עָלַי, דְּהָוֵי חֵיב [עֶשְׂרִי], וְשָׁמַע הֶעָנִי שֶׁלָּם הוֹסִיף וְאָמַר מַה שֶּׁאָמַר זֶה עָלַי, נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר: הֲכִי גָּרְסִינַן הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר אוֹ עָשִׁיר וְהֶעֱנִי מְשֻׁלָּם עֶרֶךְ עָשִׁיר. הָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר קֹדֶם נְתִינָה, מְשֻׁלָּם עֶרֶךְ עָשִׁיר, ׳אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר׳ אָמַר רַחֲמָנָא (ויקרא כז ח), וַהֲרֵי יָדוֹ מַשֶּׂגֶת, עָשִׁיר וְהֶעֱנִי נַמֵּי ׳תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר׳ כְּתִיב, וַהֲרֵי הָיְתָה מַשֶּׂגֶת בְּעֵת שֶׁנָּדַר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֲפִלּוּ עָנִי וְהֶעֱשִׁיר וְחָזַר וְהֶעֱנִי נוֹתֵן עֶרֶךְ עָשִׁיר.** דִּכְתִיב (שם) ׳וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ׳, עַד שֶׁיְּהֵא בְּמֻכְוָתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **אֲפִלּוּ אָבִיו מֵת.** בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּב זֶה בְּקַרְבָּנוֹ

רבינו עובדיה

דְּכִי הֲיכִי דְּעֵד הַשְׁתָּא סַגִּי לֵיהּ בְּהָכִי, הַשְׁתָּא נַמֵּי תִּסְגֵּי לֵיהּ. דְּמַהוּ דְּתֵימָא עַד הַשְׁתָּא הָווּ אִינְשֵׁי מוֹשְׁלֵי לֵיהּ, מִשּׁוּם דְּהָווּ לֵיהּ מִין אֶחָד מְרֻבֶּה לְאוֹשׁוּלֵי לְאַחֲרִינֵי, הַשְׁתָּא שָׁבְקוּ לְקַח הַמְרֻבֶּה לָא מַשְׁכַּח מֵאן דְּמוֹשֵׁיל לֵיהּ, הִלְכָךְ נְזִבֵּין לֵיהּ אַחֲרִיתִי, קָמַשְׁמַע לָן: (ה) **אֵין לוֹ בְּכִסּוּת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו.** שֶׁאֵין אָלוּ נָכָסִים שֶׁלּוֹ: **שֶׁצְּבָעָן לְשֵׁמָן.** לְשֵׁם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו: **וְלֹא בְּסַנְדָּלִים חֲדָשִׁים.** רִבּוּיֵהּ אַשְׁמוּעִינַן דְּאַף עַל גַּב דַּעֲדַיִן לֹא נָעֲלוּ אוֹתָן, הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן מִשְׁעַת לְקִיחָה: **אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ עֲבָדִים נִמְכָּרִים בְּכִסּוּתָן לְשֵׁבַח.** כְּסוּת נָפָה שֶׁלָּהֶן מַשְׁבַּחַת וּמַעֲלָה אֶת דְּמֵיהֶן, כְּגוֹן גַּבֵּי נִכְסֵי יְתוֹמִים, שֶׁאִם תִּלָּקַח לְעֶבֶד כְּסוּת **בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָר, הוּא מַשְׁבִּיחַ מָנֶה עַל דְּמֵים שֶׁשָּׁוֶה עַכְשָׁו: לְאַמְתָּלַיִם.** לְיוֹם הַשּׁוּק: **לְעֶרֶךְ.** סוֹחֲרִים לְבוֹא שָׁם וְקוֹנִים הַמַּרְגָּלִיּוֹת בְּיוֹקֶר: **אֵין לְהַקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ.** בְּמַרְגָּלִית: **וּשְׁעָתוֹ.** בְּעֶבֶד הִכְתִּיב (ויקרא כז כג) ׳וְנָתַן אֶת הָעֲרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא׳, שֶׁלֹּא יִשְׁהֶה, ׳קֹדֶשׁ לַה״, מַשְׁמַע כָּל דָּבָר שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לַה׳, כְּגוֹן שֶׁתָּם הֶקְדֵּשׁוֹת שֶׁהֵן לְבֶדֶק הַבַּיִת, כֵּלָן יִהְיוּ נוֹתְנִים בְּיוֹם הַהוּא מִיָּד, שֶׁלֹּא יַשְׁהֶה אוֹתָן. וְטַעֲמָא כְּתֵב רַחְמָנָא, דְּזִמְנִין דַּאֲתוּ לְאַשְׁהוֹיֵינְהוּ כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ וְאָתוּ לִידֵי פְּסִידָא, וּמַהַאי טַעֲמָא נַמֵּי אֵין מִשְׁתַּכְּרִים בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ:

פרק ז (א) **אֵין מַקְדִּישִׁין.** שָׂדֶה אֲחָזָה: **פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים.** דִּכְתִיב (ויקרא כז יח) ׳עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת׳, וְאֵין שָׁנִים פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם. הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה אֲחֻזָּה בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל יוֹבֵל וּבָא לְגָאֳלָהּ, נוֹתֵן בְּבֵית כּוֹר חֲמִשִּׁים סֶלַע כְּדִכְתִיב (שם פסוק טז) ׳זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים׳ וגו׳, וְאִם הִקְדִּישָׁהּ עֶשֶׂר שָׁנִים אוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה הַיּוֹבֵל, מְחַשְּׁבִים הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת עַד יוֹבֵל הַבָּא, וְנוֹתֵן סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לְכָל שָׁנָה, כְּדִכְתִיב (שם פסוק יח) ׳וְאִם אַחַר הַיֹּבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ וְחִשַּׁב לוֹ וגו׳ וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ׳, וְהֵיכִי גָּרְעִינַן שְׁאֵינוֹ נוֹתֵן חֲמִשִּׁים שִׁקְלֵי כֶּסֶף לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, פּוֹדֶה אוֹתָהּ [בַּשְּׁתֵּי] סְלָעִים וּשְׁנֵי פְּנַדְיוֹנִים, כִּדְכְתִיב (שם) ׳עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת׳, וְקַדְּ הַחֶשְׁבּוֹן עוֹלֶה שֶׁל גְּאֻלַּת שָׂדֶה אֲחֻזָּה לְכָל שָׁנָה סֶלַע וּפְנַדְיוֹן, שֶׁהֲרֵי אִם הִקְדִּישָׁהּ בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלְּאַחַר הַיּוֹבֵל הָיָה פּוֹדֶה בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, צֵא מֵהֶן לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים [הַבָּאִים] עַד יוֹבֵל הַבָּא, אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע סְלָעִים, נִמְצָא סֶלַע לְכָל שָׁנָה וְסֶלַע יוֹתֵר, וְזֶה הֶסֶלַע הַיּוֹתֵר חִלְּקוּהוּ לְפָנְדְיוֹנִים, שֵׁשׁ בְּכָל סֶלַע אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פְּנַדְיוֹנִין, הֲרֵי סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לְשָׁנָה פָּחוֹת פְּנַדְיוֹן. וּמַה שֶּׁהִצְרִיכוּהוּ לְתֵת סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לְשָׁנָה, לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פְּנַדְיוֹנִין, וְיֵשׁ כָּאן פְּנַדְיוֹן אֶחָד יוֹתֵר עַל חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה, אוֹתוֹ הַפְּנַדְיוֹן הוּא קָלְבּוֹן לְפֵרוּטְרוֹט, כְּלוֹמַר בִּשְׁבִיל הַהֶכְרֵעַ שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן לְכָל שֶׁקֶל וְשֶׁקֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ. אִי נַמֵּי אַף עַל פִּי שֶׁהִסְפִּלּוּ אֵינוֹ אֶלָּא אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פְּנַדְיוֹנוֹת, חַיָּב לִתֵּן אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה, דְּהֵינוּ סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה, לְפִי שֶׁהַנּוֹתֵן פְּנַדְיוֹנִים לְקַח סֶלַע מִן הַשְּׁלֵמִים נוֹתֵן אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פְּנַדְיוֹנִים, דְּהֵינוּ קָלְבּוֹן לְפֵרוּטְרוֹט. וְהַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה אֲחֻזָּה פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל אֵין כָּאן גְּרוּעַ, וְאִם בָּא לְגָאֳלָהּ נוֹתֵן חֲמִשִּׁים שְׁלֵמִים, דְּגַבֵּי גְּרוּעַ כְּתִיב (שם) ׳עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת וְנִגְרַע׳, וּמְעוּט שָׁנִים שָׁנִים, וְעָצָה טוֹבָה קָמַשְׁמַע לָן שֶׁיְּהֵא אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פְּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁלֹּא יַפְסִיד אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה סְלָעִים: **וְלֹא גּוֹאֲלִין אַחַר הַיּוֹבֵל.** לְאוּ אַאַחַר הַיּוֹבֵל סָמוּךְ לְיוֹבֵל קָאָמַר, אֶלָּא הַאי אַחַר אַחַר אַפְלוּ אַחַר עֶשְׂרִים אוֹ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה קַאי, וְהָכִי קָאָמַר הָבָא לִגְאֹל בְּאֶמְצַע הַיּוֹבֵל וְלִתֵּן סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לַשָּׁנִים הַבָּאִים, וְהָיָה עוֹמֵד בִּנְיָסָן שֶׁהוּא אֶמְצַע שָׁנָה, לֹא יֹאמַר חֲצִי סֶלַע וַחֲצִי פְּנַדְיוֹן אֲנִי נוֹתֵן מִשְּׁנָה זוֹ, אֶלָּא נוֹתֵן סֶלַע וּפְנַדְיוֹן שָׁלֵם, וְהֵינוּ דְּקָאָמַר פָּחוֹת מִשָּׁנָה, דְּכִמָּה דְּלָא נָפְקָא לָהּ כֻּלָּהּ שָׁתָּא לָא מִגְרְעָא לָהּ כְּלוּם, וְלָא יְהֵיב גְּאֻלַּת חֲצִי שָׁנָה אֶלָּא גְּאֻלַּת שָׁנָה שְׁלֵמָה, וּמַה שָּׁעִם, לְפִי שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִים חֳדָשִׁים עִם הַקְּדֵשׁ, הָבָא לִגְאֹל שֶׁדֵּהוּ חָמֵשׁ שָׁנִים וַחֲצִי לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, אֵין מְחַשְּׁבִין שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ מִשָּׁנָה שִׁשִּׁית, אֶלָּא נוֹתֵן שֵׁשׁ סְלָעִים וְשִׁשָּׁה פְּנַדְיוֹנִים, דִּכְתִיב (שם) ׳וְחִשַּׁב לוֹ הַכֶּסֶף אֶת הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת׳, שָׁנִים אַתָּה חוֹשֵׁב וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב חֳדָשִׁים, כְּלוֹמַר כָּל מַה שֶּׁנּוֹתֵר חְשׁוּב שָׁנִים, לַעֲשׂוֹת חֹדֶשׁ הַנּוֹתֵר שָׁנָה, וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב הַחֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ, לִגְרֹעַ מִן הַשֶּׁקֶל וּפְנַדְיוֹן בִּשְׁבִילָם: **אֲבָל הֶקְדֵּשׁ מְחַשֵּׁב חֳדָשִׁים.** כְּלוֹמַר אִם רָוַח שֶׁל הֶקְדֵּשׁ הוּא שֶׁנִּחְשַׁב אוֹתָהּ יְצִיאַת חֲצִי שָׁנָה שֶׁיָּצְאָה, כְּגוֹן דְּהֶקְדֵּשׁוֹ בְּפַלְגָּא דְּאַדְּרָא שְׁמוֹנָה לְיוֹבֵל, דְּאִי מִפְּרָקָא בְּגַרוּעַ אֶלָּא בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל וְאֵין שָׁנִים פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם, וְאִי אָמְרַת דְּאֵין מְחַשְּׁבִים חֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ, הֲוֵה לֵיהּ לְמִיתְנֵי שְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה שְׁקָלִים וּפְנַדְיוֹן, וְלֹא מְפָרֵשׁ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה שְׁקָלִים בִּיקֹר: **אֵין לְהַקְדֵּשׁ אֶלָּא מְקוֹמוֹ.** בְּמַרְגָּלִית: **וּשְׁעָתוֹ.** בְּעֶבֶד הִכְתִיב (ויקרא כז כג) ׳וְנָתַן אֶת הָעֲרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא׳, שֶׁלֹּא יִשְׁהֶה, ׳קֹדֶשׁ לַה״, מַשְׁמַע כָּל דָּבָר שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לַה׳, כְּגוֹן שֶׁתָּם הֶקְדֵּשׁוֹת שֶׁהֵן לְבֶדֶק הַבַּיִת, כֵּלָּן יִהְיוּ נוֹתְנִים בְּיוֹם הַהוּא מִיָּד, שֶׁלֹּא יַשְׁהֶה אוֹתָן. וְטַעֲמָא כְּתֵב רַחְמָנָא, דְּזִמְנִין דַּאֲתוּ לְאַשְׁהוֹיֵינְהוּ כְּדֵי לְהַשְׁבִּיחַ וְאָתוּ לִידֵי פְּסִידָא, וּמַהַאי טַעֲמָא נַמֵּי אֵין מִשְׁתַּכְּרִים בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ:

פרק ז (א) **אֵין מַקְדִּישִׁין.** שָׂדֶה אֲחֻזָּה: **פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים.** דִּכְתִיב (ויקרא כז יח) ׳עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת׳, וְאֵין שָׁנִים פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם. הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה אֲחֻזָּה בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל יוֹבֵל וּבָא לְגָאֳלָהּ, נוֹתֵן בְּבֵית כּוֹר חֲמִשִּׁים סֶלַע כְּדִכְתִיב (שם פסוק טז) ׳זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים׳ וגו׳, וְאִם הִקְדִּישָׁהּ עֶשֶׂר שָׁנִים אוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה הַיּוֹבֵל, מְחַשְּׁבִים הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרוֹת עַד יוֹבֵל הַבָּא, וְנוֹתֵן סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לְכָל שָׁנָה, כְּדִכְתִיב (שם פסוק יח) ׳וְאִם אַחַר הַיֹּבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ וְחִשַּׁב לוֹ וגו׳ וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ׳, וְהֵיכִי גָּרְעִינַן שְׁאֵינוֹ נוֹתֵן חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, דְּהַמַּקְדִּישׁ שְׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, פּוֹדֶה אוֹתָהּ [בַּשְּׁתֵּי] סְלָעִים וּשְׁנֵי פְּנַדְיוֹנִים, כִּדְכְתִיב (שם) ׳עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת׳, וְקַדְ הַחֶשְׁבּוֹן עוֹלֶה שֶׁל גְּאֻלַּת שָׂדֶה אֲחֻזָּה לְכָל שָׁנָה סֶלַע וּפְנַדְיוֹן, שֶׁהֲרֵי אִם הִקְדִּישָׁהּ בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שֶׁלְּאַחַר הַיּוֹבֵל הָיָה פּוֹדֶה בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל, צֵא מֵהֶן לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים [הַבָּאִים] עַד יוֹבֵל הַבָּא, אַרְבָּעִים וְתֵשַׁע סְלָעִים, נִמְצָא סֶלַע לְכָל שָׁנָה וְסֶלַע יוֹתֵר, וְזֶה הֶסֶלַע הַיּוֹתֵר חִלְּקוּהוּ לְפָנְדְיוֹנִים, שֵׁשׁ בְּכָל סֶלַע אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פְּנַדְיוֹנִין, הֲרֵי סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לְשָׁנָה פָּחוֹת פְּנַדְיוֹן. וּמַה שֶּׁהִצְרִיכוּהוּ לִתֵּן סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לְשָׁנָה, לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פְּנַדְיוֹנִין, וְיֵשׁ כָּאן פְּנַדְיוֹן אֶחָד יוֹתֵר עַל חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה, אוֹתוֹ הַפְּנַדְיוֹן הוּא קָלְבּוֹן לְפֵרוּטְרוֹט, כְּלוֹמַר בִּשְׁבִיל הַהֶכְרֵעַ שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן לְכָל שֶׁקֶל וְשֶׁקֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ. אִי נַמֵּי אַף עַל פִּי שֶׁהִסְפִּלּוּ אֵינוֹ אֶלָּא אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פְּנַדְיוֹנוֹת, חַיָּב לִתֵּן אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה, דְּהֵינוּ סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לְאַרְבָּעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה, לְפִי שֶׁהַנּוֹתֵן פְּנַדְיוֹנִים לְקַח סֶלַע מִן הַשְּׁלֵמִים נוֹתֵן אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פְּנַדְיוֹנִים, דְּהֵינוּ קָלְבּוֹן לְפֵרוּטְרוֹט. וְהַמַּקְדִּישׁ שָׂדֶה אֲחֻזָּה פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל אֵין כָּאן גְּרוּעַ, וְאִם בָּא לְגָאֳלָהּ נוֹתֵן חֲמִשִּׁים שְׁלֵמִים, דְּגַבֵּי גְּרוּעַ כְּתִיב (שם) ׳עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת וְנִגְרַע׳, וּמְעוּט שָׁנִים שָׁנִים, וְעָצָה טוֹבָה קָמַשְׁמַע לָן שֶׁיְּהֵא אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה פְּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁלֹּא יַפְסִיד אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה סְלָעִים: **וְלֹא גּוֹאֲלִין אַחַר הַיּוֹבֵל.** לְאוּ אַאַחַר הַיּוֹבֵל סָמוּךְ לְיוֹבֵל קָאָמַר, אֶלָּא הַאי אַחַר אַחַר אַפְלוּ אַחַר עֶשְׂרִים אוֹ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה קַאי, וְהָכִי קָאָמַר הָבָא לִגְאֹל בְּאֶמְצַע הַיּוֹבֵל וְלִתֵּן סֶלַע וּפְנַדְיוֹן לַשָּׁנִים הַבָּאִים, וְהָיָה עוֹמֵד בְּנִיסָן שֶׁהוּא אֶמְצַע שָׁנָה, לֹא יֹאמַר חֲצִי סֶלַע וַחֲצִי פְּנַדְיוֹן אֲנִי נוֹתֵן מִשָּׁנָה זוֹ, אֶלָּא נוֹתֵן סֶלַע וּפְנַדְיוֹן שָׁלֵם, וְהֵינוּ דְּקָאָמַר פָּחוֹת מִשָּׁנָה, דְּכִמָּה דְּלָא נָפְקָא לָהּ כֻּלָּהּ שָׁתָּא לָא מִגְרְעָא לָהּ כְּלוּם, וְלָא יְהֵיב גְּאֻלַּת חֲצִי שָׁנָה אֶלָּא גְּאֻלַּת שָׁנָה שְׁלֵמָה, וּמַה שָּׁעִם, לְפִי שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִים חֳדָשִׁים עִם הַקְּדֵשׁ, הָבָא לִגְאֹל שֶׁדֵּהוּ חָמֵשׁ שָׁנִים וַחֲצִי לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, אֵין מְחַשְּׁבִין שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ מִשָּׁנָה שִׁשִּׁית, אֶלָּא נוֹתֵן שֵׁשׁ סְלָעִים וְשִׁשָּׁה פְּנַדְיוֹנִים, דִּכְתִיב (שם) ׳וְחִשַּׁב לוֹ הַכֶּסֶף אֶת הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת׳, שָׁנִים אַתָּה חוֹשֵׁב וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב חֳדָשִׁים, כְּלוֹמַר כָּל מַה שֶּׁנּוֹתֵר חְשׁוּב שָׁנִים, לַעֲשׂוֹת חֹדֶשׁ הַנּוֹתֵר שָׁנָה, וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב הַחֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ, לִגְרֹעַ מִן הַשֶּׁקֶל וּפְנַדְיוֹן בִּשְׁבִילָם: **אֲבָל הֶקְדֵּשׁ מְחַשֵּׁב חֳדָשִׁים.** כְּלוֹמַר אִם רָוַח שֶׁל הֶקְדֵּשׁ הוּא שֶׁנִּחְשַׁב אוֹתָהּ יְצִיאַת חֲצִי שָׁנָה שֶׁיָּצְאָה, כְּגוֹן דְּהֶקְדֵּשׁוֹ בְּפַלְגָּא דְּאַדְּרָא שְׁמוֹנָה לְיוֹבֵל, דְּאִי מִפְּרָקָא בְּגַרוּעַ אֶלָּא בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל וְאֵין שָׁנִים פָּחוֹת מִשְּׁתַּיִם, וְאִי אָמְרַת דְּאֵין מְחַשְּׁבִים חֳדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ, הֲוֵה לֵיהּ לְמִיתְנֵי שְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה שְׁקָלִים וּפְנַדְיוֹן, וְלֹא מְפָרֵשׁ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה שְׁקָלִים בִּיקֹר:

מַסֶּכֶת עֲרָכִין

הַשָּׂדֶה [הַמְקֻדֶּשֶׁת אֹתוֹ׳] וגו׳: (ג) **אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיָּדוֹ בְּיוֹבֵל.** לְהִיוֹת מִתְחַלֶּקֶת לַכֹּהֲנִים, כִּי הֵיכִי דְּאִי הֲוָה פָּרִיק לָהּ אִינִשׁ אַחֲרִינָא דַּהֲוָה נָפְקָא בְּיוֹבֵל וּמִתְחַלֶּקֶת לַכֹּהֲנִים, כְּדִכְתִיב (ויקרא כז כא) ׳וְהָיְתָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַה״׳: **נְאֻלָּה בְּנוֹ יוֹצְאָה לְאָבִיו בְּיוֹבֵל.** וְלֹא לַכֹּהֲנִים, דִּכְתִיב (שם פסוק כ) ׳וְאִם מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד׳, ׳לְאִישׁ אַחֵר׳, וְלֹא לַבֶּן: **נְאֻלָּה אֶחָד מִקְרוֹבָיו.** שֶׁל מַקְדִּישׁ מִיַּד הַגִּזְבָּר, וּבָא הַמַּקְדִּישׁ וּגְאָלָהּ מִיַּד קְרוֹבוֹ, אֵינָהּ יוֹצְאָה מִיַּד הַמַּקְדִּישׁ **בְּיוֹבֵל** לְהִתְחַלֵּק לַכֹּהֲנִים: **נְאֻלָּה כֹּהֵן.** מִיַּד גִּזְבָּר, **לֹא יֹאמַר הוֹאִיל וְאִם גְּאָלָהּ** יִשְׂרָאֵל **יוֹצְאָה לִי וְלַחֲבֵרַי בְּיוֹבֵל,** עַכְשָׁו שֶׁהִיא תַּחַת יָדִי שֶׁגְּאָלָתְהּ אֵין לְךָ כֹּהֵן רָאוּי לָהּ יוֹתֵר מִמֶּנִּי: (ד) **וְלֹא נְגְאָלָה.** לֹא גְּאָלוּהָ מִיַּד הַהֶקְדֵּשׁ, לֹא הַבְּעָלִים וְלֹא אַחֵר: **הַכֹּהֲנִים נִבְנָסִים לָהּ.** כֹּהֲנִים שֶׁל מִשְׁמָר שֶׁהַיּוֹבֵל פּוֹגֵעַ בּוֹ הֵן נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ, וְהִיא חֻלּוֹטָה בְּיָדָם: **וְנוֹתְנִים אֶת דָּמֶיהָ לַהֶקְדֵּשׁ.** דְּגָמַר קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּקְדִּישׁ בַּיִת, כְּתִיב הָכָא בְּשָׂדֶה אֲחֻזָּה (ויקרא כז כא) ׳בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ׳, וּכְתִיב בְּמַקְדִּישׁ בַּיִת (שם פסוק יד) ׳וְאִישׁ כִּי יַקְדֵּשׁ אֶת בֵּיתוֹ [קֹדֶשׁ]׳, מַה בַּיִת לֹא תֵּצֵא מִיַּד הֶקְדֵּשׁ בְּלֹא פְּדָיוֹם אַף כָּאן בְּחָנָם, וְנִיתְּנָה לַיֹּהֶ דְּנַיְלַף שָׂדֶה אֲחֻזָּה מִבִּכּוֹרֵי עֲצֶרֶת, דְּתַרְוַיְהוּ מַעֲשְׂרוֹת מִתְּנוֹת כְּהֻנָּה, וְלָא נֵילַף מִמַּקְדִּישׁ בֵּיתוֹ דְּאֵינוֹ נוֹתֵן לְכֹהֲנִים בְּעוֹלָם, דְּבֵי יְחוּדֵהּ נֵיתֵי לֵיהּ דְּנַיְלַף שָׂדֶה אֲחֻזָּה מִמַּקְדִּישׁ בֵּיתוֹ, דְּתַרְוַיְהוּ קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, וְלָא נֵילַף מִבִּכּוֹרֵי עֲצֶרֶת שֶׁהֵם קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ. **וְהַלֹּקֶה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** שָׂדֶה רְטוּשִׁין. שָׂדֶה עֲזוּבָה, כְּמוֹ ׳אִם עַל בָּנִים רַשָּׁטָה׳ (הושע י יד): **עַד שֶׁיִּגְאָלֶנָּה אַחֵר.** וּכְשֶׁתֵּצֵא מִיָּדוֹ **בַּיֹּבֵל** יִכָּנְסוּ בָהּ כֹּהֲנִים. וְטַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּכְתִיב (ויקרא כז כא) ׳וְהָיְתָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ׳, מַשְׁמַע כְּשֶׁתֵּצֵא שֶׁאֵר אָדָם הַקּוֹנֶה קַרְקַע שֶׁיּוֹצְאָה בַּיֹּבֵל, בְּהַהוּא קָאָמַר קְרָא תְּתֶהֱוֵי לַכֹּהֲנִים, אֲבָל בְּצֵאתוֹ מִיַּד הֶקְדֵּשׁ לֹא מַשְׁמַע, דְּאַפְּתֵי לָא אַשְׁמוֹעִינַן קְרָא דְּהֶקְדֵּשׁ פָּקַע מִכֹּחוֹ בַּיֹּבֵל: (ה) **הַיּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאֲבִיו מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ חֲרֵי הִיא כַּשָּׂדֶה אֲחֻזָּה.** שֶׁהֲרֵי עַד שֶׁלֹּא הִקְדִּישָׁהּ נִפְלָה לוֹ בִּירֻשָּׁה, הִלְכָךְ אִם בָּא לְפָדוֹתָהּ, פּוֹדֶה בְּיִת כּוֹר בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל וּגְאֻלָּתָהּ הוּא וּגְאֻלָּתוֹ אַחֵר, וְאִם לֹא גְּאָלָהּ הוּא וּגְאָלָהּ אַחֵר, יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל: **הֲרֵי הִיא כְּשָׂדֶה מִקְנָה.** דִּכְתַר שָׂעָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ אָזְלִינַן, וְאִם בָּא לְפָדוֹתָהּ, פּוֹדֶה שָׂדֶה בְּשׁוָיָהּ כְּדֵין שָׂדֶה מִקְנָה, וְאִם לֹא גְּאָלָהּ הוּא וּגְאָלָהּ אַחֵר, חוֹזֶרֶת לוֹ בַּיּוֹבֵל, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ לֹא הָיָה גּוּפָהּ שֶׁלּוֹ, דַּעְתִּידָה הָיְתָה לַחְזֹר לְאָבִיו בַּיּוֹבֵל כְּדֵין שְׂאָר מְכִירוֹת, וְכִשֶּׁאָר מִקְדִּישׁ שָׂדֶה מִקְנָה הוּא שֶׁהִגְאִילָהּ מִיַּד הַגִּזְבָּר מַחֲזִירָהּ בַּיּוֹבֵל לַאֲשֶׁר יוֹצְאָה לִי וְלַחֲבֵרַי **בַּיּוֹבֵל,** עַכְשָׁו שֶׁהִיא תַּחַת יָדִי שֶׁגְּאָלָתְהּ אֵין לְךָ כֹּהֵן רָאוּי לָהּ יוֹתֵר מִמֶּנִּי: (ד) **וְלֹא נְגְאָלָה.** לֹא גְּאָלוּהָ מִיַּד הַהֶקְדֵּשׁ, לֹא הַבְּעָלִים וְלֹא אַחֵר: **הַכֹּהֲנִים נִבְנָסִים לָהּ.** כֹּהֲנִים שֶׁל מִשְׁמָר שֶׁהַיּוֹבֵל פּוֹגֵעַ בּוֹ הֵן נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ, וְהִיא חֻלּוֹטָה בְּיָדָם: **וְנוֹתְנִים אֶת דָּמֶיהָ לַהֶקְדֵּשׁ.** דְּגָמַר קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּקְדִּישׁ בַּיִת, כְּתִיב הָכָא בְּשָׂדֶה אֲחֻזָּה (ויקרא כז כא) ׳בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ׳, וּכְתִיב בְּמַקְדִּישׁ בַּיִת (שם פסוק יד) ׳וְאִישׁ כִּי יַקְדֵּשׁ אֶת בֵּיתוֹ [קֹדֶשׁ]׳, מַה בַּיִת לֹא תֵּצֵא מִיַּד הֶקְדֵּשׁ בְּלֹא פְּדָיוֹם אַף כָּאן בְּחָנָם, וְנִיתְּנָה לַיֹּהֶ דְּנַיְלַף שָׂדֶה אֲחֻזָּה מִבִּכּוֹרֵי עֲצֶרֶת, דְּתַרְוַיְהוּ מַעֲשְׂרוֹת מִתְּנוֹת כְּהֻנָּה, וְלָא נֵילַף מִמַּקְדִּישׁ בֵּיתוֹ דְּאֵינוֹ נוֹתֵן לְכֹהֲנִים בְּעוֹלָם, דְּבֵי יְחוּדֵהּ נֵיתֵי לֵיהּ דְּנַיְלַף שָׂדֶה אֲחֻזָּה מִמַּקְדִּישׁ בֵּיתוֹ דְּתַרְוַיְהוּ קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, וְלָא נֵילַף מִבִּכּוֹרֵי עֲצֶרֶת שֶׁהֵם קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ. **וְהַלֹּקֶה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** שָׂדֶה רְטוּשִׁין. שָׂדֶה עֲזוּבָה, כְּמוֹ ׳אִם עַל בָּנִים רַשָּׁטָה׳ (הושע י יד): **עַד שֶׁיִּגְאָלֶנָּה אַחֵר.** וּכְשֶׁתֵּצֵא מִיָּדוֹ בַּיֹּבֵל יִכָּנְסוּ בָהּ כֹּהֲנִים. וְטַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּכְתִיב (ויקרא כז כא) ׳וְהָיְתָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ׳, מַשְׁמַע כְּשֶׁתֵּצֵא שֶׁאֵר אָדָם הַקּוֹנֶה קַרְקַע שֶׁיּוֹצְאָה בַּיֹּבֵל, בְּהַהוּא קָאָמַר קְרָא תְּתֶהֱוֵי לַכֹּהֲנִים, אֲבָל בְּצֵאתוֹ מִיַּד הֶקְדֵּשׁ לֹא מַשְׁמַע, דְּאַפְּתֵי לָא אַשְׁמוֹעִינַן קְרָא דְּהֶקְדֵּשׁ פָּקַע מִכֹּחוֹ בַּיֹּבֵל: (ה) **הַיּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאֲבִיו מֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ חֲרֵי הִיא כַּשָּׂדֶה אֲחֻזָּה.** שֶׁהֲרֵי עַד שֶׁלֹּא הִקְדִּישָׁהּ נִפְלָה לוֹ בִּירֻשָּׁה, הִלְכָךְ אִם בָּא לְפָדוֹתָהּ, פּוֹדֶה בְּיִת כּוֹר בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל וּגְאֻלָּתָהּ הוּא וּגְאֻלָּתוֹ אַחֵר, וְאִם לֹא גְּאָלָהּ הוּא וּגְאָלָהּ אַחֵר, יוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל: **הֲרֵי הִיא כְּשָׂדֶה מִקְנָה.** דִּכְתַר שָׁעָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ אָזְלִינַן, וְאִם בָּא לְפָדוֹתָהּ, פּוֹדֶה שָׂדֶה בְּשׁוָיָהּ כְּדֵין שָׂדֶה מִקְנָה, וְאִם לֹא גְּאָלָהּ הוּא וּגְאָלָהּ אַחֵר, חוֹזֶרֶת לוֹ בַּיּוֹבֵל, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ לֹא הָיָה גּוּפָהּ שֶ

כְּדֵי שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ תְּרוּמוֹת בְּשָׂכָרוֹ, וְאַשְׁתְּכַח דְּלָא שָׁקִיל לֵיהּ בְּתוֹרַת תְּרוּמָה אֶלָּא בְּתוֹרַת שָׂכָר: **בָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר תַּקְדִּישׁ.** גַּבֵּי בְּכוֹר כְּתִיב (דברים טו יט) ׳כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד תַּקְדִּישׁ׳: **וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר אַל תַּקְדִּישׁ.** ׳אַךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבָּכֵר לַה׳ בִּבְהֵמָה לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ׳ (ויקרא כז כו): **הֶקְדֵּשׁ עֵלּוּי.** לְהַעֲלוֹתוֹ בְּדָמִים, שֶׁיִּתֵּן טוֹבַת הֲנָאָתוֹ כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בּוֹ לְהַעֲלוֹתוֹ עוֹלָה שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בָּהּ אֶלָּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת דּוֹרוֹן לְקוֹנוֹ: **וְאִי אַתָּה מַקְדִּישׁוֹ הֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ.** שֶׁיְּהֵא שָׁם [וָבַח] אַחַר חָל עָלָיו. וְרַבָּנָן דְּנָפְקָא לְהוּ מִדְּכָשָׁא לְעֵיל (מ״ו) מִ׳כָּל חֲרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׳ (שם פסוק כח), ׳אַל תַּקְדִּישׁ׳ מִבָּעֵי לְהוּ לְלָאו, שֶׁאִם מַתְפִּיסוֹ לְשָׁם זֶבַח אַחֵר עוֹבֵר בְּלָאו, ו׳תַּקְדִּישׁ׳ מִבָּעֵי לְהוּ לוֹמַר שֶׁמִּצְוָה לְהַקְדִּישׁוֹ וְלוֹמַר זֶה קָדוֹשׁ לְבְכוֹרָה, וְאַף עַל גַּב דְּמַאֲלָיו הוּא קָדוֹשׁ. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל לֵית לֵיהּ הַךְ דְּרָשָׁא. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים:**

פרק ט (א) **הַמּוֹבֵר אֶת שָׂדֵהוּ בְּשָׁעַת הַיּוֹבֵל.** בְּשָׁעָה שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, אֲבָל בְּשָׁנַת הַיּוֹבֵל עַצְמָהּ אֵינוֹ רַשַּׁאי לִמְכּוֹר, וְאִם מָכַר, הַמֶּכֶר בָּטֵל וּמַחֲזִיר הַדָּמִים: **אֵינוֹ מֻתָּר לִגְאֹל.** וַאֲפִלּוּ נִתְרָצָה לוֹקֵחַ, אֵין שׁוֹמְעִים לוֹ, דִּכְתִיב (ויקרא כה טו) ׳בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה׳, שֶׁתְּהֵא קְנוּיָה לוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים, וְאִם מְהַדֵּר לָהּ מְקַמֵּי הָכִי, עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, וּמוֹכֵר נַמֵּי עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה אִם גּוֹאֲלָהּ קֹדֶם שְׁתֵּי שָׁנִים, דִּכְתִיב (שם) ׳בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכֹּר לָךְ׳, אֲבָל לְאַחַר שְׁתֵּי שָׁנִים אִם רָצָה לְפַדּוֹתָהּ פּוֹדֶה אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ וְנוֹתֵן לוֹ לְפִי מַה שֶּׁמָּכָרָהּ, כְּדִכְתִיב (שם פסוק כז) ׳וְחִשַּׁב לוֹ אֶת שְׁנֵי מִמְכָּרָו׳, שֶׁמִּחְשַׁב כַּמָּה שָׁנִים מִשָּׁמְכָרָהּ עַד הַיּוֹבֵל, וּמְחַלֵּק הַדָּמִים לְפִי הַשָּׁנִים, כְּגוֹן אִם מְכָרָהּ עֶשֶׂר שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל בְּמָנֶה, וּמָצָא שֶׁשָּׁמְכָרָהּ פְּרוֹת כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּעֲשִׂירִית מָנֶה, שֶׁהֲרֵי סְתָם מְכִירָה אֵינָהּ אֶלָּא עַד הַיּוֹבֵל, שֶׁהָיָה בְּיָד הַלּוֹקֵחַ חֲמֵשׁ שָׁנִים וְאַחַר כָּךְ בָּא מוֹכֵר לְגָאלָהּ, מָנֶה לוֹ לוֹקֵחַ חֲצִי מָנֶה: **אֵינָהּ עוֹלָה מִמָּנִין.** שְׁתֵּי שָׁנִים, דָּהָא ׳שְׁנֵי תְבוּאֹת׳ כְּתִיב (שם פסוק טו), שְׁתֵּי שָׁנִים הָרִאוּיִין לְתִבּוּאָה תִּשְׁהֶא בְּיַד הַלּוֹקֵחַ. אֲבָל הָיְתָה שָׁנָה הָרְאוּיָה לְתִבּוּאָה, וְנָרָה הֵינוּ שֶׁחָרְשָׁה וְעָשָׂאָה שָׂדֶה נִיר וְלֹא זָרָעָה, אוֹ הוֹבִירָהּ שֶׁהִנִּיחָהּ בּוּר וַאֲפִלּוּ נִיר לֹא עָשָׂה בָּהּ, אֵיהוּ דַּאֲפְסִיד אַנְפְּשֵׁיהּ, וְעוֹלָה לוֹ בְּמִנְיַן שְׁתֵּי שָׁנִים: **שָׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת לִשְׁתֵּי שָׁנִים.** אוֹתָהּ תְּבוּאָה הָעוֹמֶדֶת בָּהּ בִּשְׁעַת קְנָיָה, וּשְׁתֵּי תְּבוּאוֹת בִּשְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁתַּעֲמֹד בְּיָדוֹ. וְרַבִּי אֶלְעָזָר לָא פָּלִיג אַהָנָא קַמָּא בְּהָא, אֶלָּא דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא: (ב) **אֵינוֹ מְחַשֵּׁב.** הַמּוֹכֵר כַּשְּׁבָּא לְגָאלָהּ: **אֶלָּא עִם הָרִאשׁוֹן.** וְאוֹתוֹ חֻשְׁבּוֹן יְנָכֶּה לוֹ כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה שֶׁאָכְלָה, וְהַמּוֹתָר יְשַׁלֵּם לוֹ: **אֲשֶׁר מָכַר לוֹ.** בְּגוֹאֵל שְׂדֵה [מִמְּכָרוֹ] כְּתִיב (ויקרא כה כז) ׳וְחִשַּׁב אֶת הָעֹדֶף לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר לוֹ׳: **לְאִישׁ אֲשֶׁר אֲחֻזָּה.** שֶׁהוּא מוֹצֵא עַתָּה בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה כְּשֶׁבָּא לְפַדּוֹתָהּ. וּמִנַּלָּן דְּדִרְשִׁינַן לְחֻמְרָא, גְּבֵי מוֹכֵר וְלֹא דְּרִשִׁינַן לְחֻמְרָא, גְּמִרִינַן גְּאֻלָּה גְּאֻלָּה מֵעֲבָד עִבְרִי, בְּשָׂדֶה אֲחֻזָּה כְּתִיב (שם פסוק כו) ׳וּמָצָא כִּדֵי גְאֻלָּתוֹ׳, וּכְעֶבֶד עִבְרִי כְּתִיב (שם פסוק מח) ׳גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ׳, מַה לְּהַלָּן לְהַקָּל אַף כָּאן לְהַקָּל. וְהָתָם מִנַּלָּן דְּלְהַקָּל, דְּתַנְיָא נִמְכַּר בְּמָנֶה וְהִשְׁבִּיחַ וְעָמַד בְּמֵאתַיִם, מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִים אֶלָּא בְּמָנֶה, וְכִמּוֹ שֶׁהִגִּיעַ מֵאוֹתוֹ מָנֶה לְכָל שָׁנָה כֵּךְ מִנְּכָה לוֹ, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ׳ (שם פסוק נא), וּמִנַּיִן שֶׁאֵם נִמְכַּר בְּמֵאתַיִם וְהִכְסִיף וְעָמַד עַל מָנֶה שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִים אֶלָּא בְּמָנֶה, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳כִּפְי שָׁנָיו׳ (שם פסוק נב), כְּלוֹמַר כְּפִי מַה שֶּׁהוּא שָׁוֶה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה (גמ׳ ל.): **לֹא יִמְכֹּר.** שָׂדֶה רְחוֹקָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, כְּדֵי לְגָאלוֹ שָׂדֶה זוֹ שֶׁהִיא בְּקָרוֹב, וְכֵן לֹא יִמְכֹּר בָּרֶע כְּדֵי שֶׁיִּגְאַל שָׂדֶה זוֹ שֶׁהִיא יָפָה, וְלֹא יְלוֹנֶה מֵאֲחֵרִים כְּדֵי שֶׁיִּגְאַל, וְאִינוֹ גּוֹאֵל חֲצִי הַשָּׂדֶה שֶׁמָּכַר אֶלָּא אוֹ גּוֹאֵל כֻּלָּהּ אוֹ לֹא כְּלוּם, וְכָל הָנֵי יְלָפֵינַן מִקְרָא דִּכְתִיב (ויקרא כה כו) ׳וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ׳, ׳וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ׳ מַעֲצָמוֹ, וְלֹא שֶׁיְּלָוֶה וְיִגְאַל, ׳וּמָצָא׳, מַשְׁמַע שֶׁיִּמְצָא דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה מְצוּי לוֹ בְּשָׁעָה שֶׁמָּכַר, פָּרַט לְמוֹכֵר בְּרֶחוֹק כְּדֵי לִגְאֹל בְּקָרוֹב, בָּרֶע כְּדֵי לִגְאֹל בְּיָפָה, שֶׁהָיָה מָצוּי לוֹ בְּשָׁעָה שֶׁמָּכַר, ׳כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ׳, [כְּדֵי גְאֻלָּה] הוּא גּוֹאֵל וְאֵינוֹ גּוֹאֵל לַחֲצָאִים: **וּבְהֶקְדֵּשׁ מָתָר בְּכֻלָּן.** הַמַּקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ לַחֲצָאִים אֶפְלוּ קְמוּחַ לְיוֹבֵל: **וְגוֹאֲלִים לְעוֹלָם.** אִם בְּתֵי עָרֵי חוֹמָה מָכְרוּ, אֵינָן נִחְלָטִים בְּסוֹף שָׁנָה כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה שֶׁאֵין גּוֹאֲלִים מִיָּד אִם יִרְצוּ:

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה

פרק א (א) **הַכֹּל מְמִירִין.** הַכֹּל מַתְפִּיסִין בְּקָדֶשֶׁת תְּמוּרָה, שֶׁתּוֹפֶסֶת קָדֶשֶׁת תְּמוּרָה בִּבְהֵמַת חֻלִּין, אִם אָמַר זוֹ תַּחַת זוֹ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, בֵּין עַל פִּי אֲנָשִׁים בֵּין עַל פִּי נָשִׁים, כְּגוֹן אִם הֵמִירָה אִשָּׁה, תּוֹפֶסֶת קָדֶשֶׁת תְּמוּרָה עַל פִּיהָ. וְהַכֹּל דְּתַנְיָנן הָכָא, לְאַתּוֹיֵי יוֹרֵשׁ, שֶׁאִם הֵמִיר בְּקָרְבָּן שֶׁהִפְרִישׁ הַמֵּת, אֵינוֹ מוֹעִיל לוֹ כְּלוּם, וְאֵין תְּמוּרָתוֹ תְּמוּרָה: (ב) **הַשָּׁדוֹת.** לְאוֹ שָׂדוֹת מַמָּשׁ קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר, דְּהָא ׳בַּיִת׳ כְּתִיב (שם פסוק כט), וְשָׂדוֹת לֹא דָּמוּ לְבַיִת, אֶלָּא כְּגוֹן קַרְקַע שֶׁל סְלָעִים וּמְצוּלָה שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִזְרִיעָה וַעֲשׂוּיִין לִבְנְיַן הַבַּיִת, מְקוֹם סְלָעִים, לְטֹל מִשָּׁם אֲבָנִים לִבְנְיָן, וּמְצוּלָה, לְטֹל מִשָּׁם חוֹל לִבְנְיָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **אֵינוֹ כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה.** לְהִיוֹת נֶחְלָט בְּסוֹף שָׁנָה: **כְּתֹשֶׁב הַחִיצוֹן הוּא חוֹמָתוֹ.** וְנִדּוֹן כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ו) **שֶׁגְּגוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ.** שֶׁלֹּא הִקִּיפוּהָ חוֹמָה אֶלָּא הִקִּיפוּהָ בָּתִּים וּתְכִיפַת הַבָּתִּים זוֹ לְזוֹ הֵן כְּחוֹמָה: **אֵינָהּ כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה.** דְּ׳חוֹמָה׳ כְּתִיב (ויקרא כה כט), וְלֹא שֶׁגְּגוֹתֶיהָ חוֹמָתָהּ: **וְשֶׁאֵינָהּ מֻקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן.** אֲבָל הַמֻּקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהּ חוֹמָה עַכְשָׁו, נִדּוֹן כְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, דְּ׳לוֹ׳ חָמְרָה׳ כְּתִיב (שם פסוק ל), מָלָא בְּוָי״ו וְאָלֶ״ף, דְּמַשְׁמַע ׳לוֹ׳ וּמַשְׁמַע ׳לֹא׳, כְּלוֹמַר אֵין לוֹ עַכְשָׁו וְהָיָה לוֹ חוֹמָה קֹדֶם לָכֵן, הֲוֵי נַמֵּי בֵּית חֻלּוּט וְכָתֹשֶׁב]: **שְׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת.** שֶׁכָּבָל חֲצֵרוֹת וְאַחַת שְׁנֵי בָּתִּים, מִקְּרֵי עִיר: **גְּנוֹן קְצָרָה.** שֵׁם עִיר קְטַנָּה שֶׁהָיְתָה מְחוּץ לְצִפּוֹרִי: **וְחָכְרָא שְׁבָגוּשׁ חָלָב וְכוּ׳.** כָּל הָנֵךְ דְּחָשִׁיב בְּמַתְנִיתִין, דְּיוּעִים שֶׁהָיוּ מַקָּפוֹת מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן. וּירוּשָׁלַיִם דְּחָשִׁיב בְּמַתְנִיתִין, קַיְמָא לָן דְּאֵין בֵּית חֻלּוּט בִּירוּשָׁלַיִם, הֶלְכָךְ אֵיפָא לְמֵאן דְּאָמַר בַּגְּמָרָא (לב:) דְּתַרְתֵּי יְרוּשָׁלַיִם הֲווֹ, וְאֵין זוֹ יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוֹשָׁה שֶׁאֵין הַבַּיִת חֻלּוּט בָּהּ, אֶלָּא יְרוּשָׁלַיִם אַחֶרֶת שֶׁהָיְתָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְגַם הִיא מֻקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ, וְהָיָה הַבַּיִת חֻלּוּט בָּהּ כְּשֶׁאָר בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה: (ז) **בָּתֵּי הַחֲצֵרִים.** שֶׁאֵין לָהֶם לְעֲיָרוֹת חוֹמָה: **כֹּחַ יָפֶה.** כְּדִמְפָרֵשׁ: **וְנִגְאָלִים מִיָּד.** שֶׁאֵין צָרִיךְ לְשָׁהוֹתוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים בְּיַד הַלּוֹקֵחַ כְּשֶׁדּוֹת, דִּכְתִיב בְּהוּ (ויקרא כה לא) ׳גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ׳, דְּמַשְׁמַע מִיָּד יִגְאָלֶנּוּ אִם יִרְצֶה, וְהֵינוּ בְּבָתִּים שֶׁל עָרֵי חוֹמָה: **וּבְגַרְעוֹן כֶּסֶף.** שֶׁמְּנִכָּה לוֹ הַלּוֹקֵחַ לְפִי שָׁנִים שֶׁשִּׁהוּ בְּיָדוֹ, כְּשָׂדוֹת, דִּבְבָתֵּי הַחֲצֵרִים כְּתִיב (שם) ׳עַל שְׂדֵה הָאֲרֻז יֵחָשֵׁב׳, שְׁיוֹצְאִים בְּגַרְעוֹן כֶּסֶף כְּשָׂדוֹת: **שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי שְׁנֵי בָּתִּים.** עִיר שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מֻקֶּפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ, וְנֶחְשְׁבִין כְּבָתֵּי הַחֲצֵרִים: (ח) **יְשָׂרְאֵל שְׁיָרֵשׁ.** בְּתֵי עָרֵי חוֹמָה מֵאֲבֵי אִמּוֹ לֵוִי: **אִינוֹ גּוֹאֵל כְּשָׂדֶה הַזֹּה.** בְּגְמָרָא (לג:) אָמְרִי, תָּנֵי אֵינוֹ גּוֹאֵל אֶלָּא כְּשָׂדֶה הַזֹּה, וְהָכִי קָאָמַר, אֵינוֹ גּוֹאֵל כַּלְוִיִּם דִּכְתִיב בְּהוּ (ויקרא כה לב) ׳גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם׳, אֶלָּא כְּשָׂדֶה הַזֹּה דְּאָמוּר בְּיִשְׂרָאֵל שְׁתֹּהֶא נֶחְלָטֶת בְּסוֹף שָׁנָה: **וְכֵן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל.** אַף הוּא אֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלָוִי, אֶלָּא כְּשָׂדֶה הַזֹּה דְּאָמוּר בְּיִשְׂרָאֵל, דִּלְעוֹלָם אֵינוֹ גּוֹאֵל כְּלָוִי, עַד שֶׁיִּהְיֶה לֵוִי וּבְעָרֵי הַלְוִיִּם, דִּתְרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי, כְּתִיב (שם פסוק לג) ׳כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הִיא אֲחֻזָּתָם׳, דְּמַשְׁמַע דִּבְעָרֵי הַלְוִיִּם תְּלָה רַחֲמָנָא, לְאַפּוֹקֵי בֶּן לֵוִי שֶׁיָּרַשׁ אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב (שם) ׳וְאֲשֶׁר יִגְאַל מִן הַלְוִיִּם׳, דְּמַשְׁמַע לְמִקְצָת לְוִיִּם נָתְתִּי רְשׁוּת לִגְאֹל וְלֹא כֻּלָּם, לְאַפּוֹקֵי בֶּן לֵוִי הַבָּא מִן הַמְמֻזָּרֶת וּמִן הַנְּתִינָה שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל לְעוֹלָם, וְכָל שֶׁכֵּן יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרַשׁ אֶת אֲבִי אִמּוֹ לֵוִי, דְּיִשְׂרָאֵל גְּמוּר הוּא, שֶׁאֵינוֹ גּוֹאֵל לְעוֹלָם: **אֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים.** אֵין הַדְּבָרִים הַלָּלוּ דְּ׳גְּאֻלַּת עוֹלָם׳ אֲמוּרִים, אֶלָּא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם, אֲבָל עַד שֶׁיְּהֵא לֵוִי לֹא בָּעֵינַן. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **מִגְרָשׁ.** מָקוֹם פְּנוּי מִבִּלּוּם, אֵין בּוֹ בַּיִת וְלֹא זוֹרְעִים אוֹתוֹ אֶלָּא נוֹי הוּא לְעִיר: **אֵין עוֹשִׂין שָׂדֶה מִגְרָשׁ וְכוּ׳.** דִּכְתִיב (שם פסוק לד) ׳וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר, מֵאי ׳לֹא יִמָּכֵר׳, אִילֵימָא לֹא יִמָּכֵר בְּכָלָל, הָא מִדְּכְתִיב (שם פסוק לב) ׳גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם׳, מִכְּלָל דְּמִזְדַּבְּנִן, אֶלָּא מֵאי ׳לֹא יִמָּכֵר׳, לֹא יִשְׁתַּנֶּה: **כְּדֵי שֶׁלֹּא חֲצֵרוֹת.** אֶת יְשׁוּב הָאָרֶץ: **מוֹכְרִים לְעוֹלָם.** וְלֹא בִּיְשְׂרָאֵל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר פְּחוֹת מִשְּׁתֵּי שָׁנִים קֹדֶם הַיּוֹבֵל, דִּכְתִיב בְּהוּ (שם פסוק טו) ׳בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכֹּר לָךְ׳, אֲבָל אִלּוּ מוֹכְרִים אֲפִלּוּ לְיוֹבֵל: **וְגוֹאֲלִים לְעוֹלָם.** אִם בְּתֵי עָרֵי חוֹמָה מָכְרוּ, אֵינָן נֶחְלָטִים בְּסוֹף שָׁנָה כִּבְתֵּי עָרֵי חוֹמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאִם אֵין צְרִיכִין לַעֲמֹד בֵּיד הַלּוֹקֵחַ שְׁתֵּי שָׁנִים, אֶלָּא גּוֹאֲלִים מִיָּד אִם יִרְצוּ:

עַצְמוֹ: **הֵימֶן קָדְשָׁה חֻלָּה.** עַל הַהֶקְדֵּשׁ, בְּבֵית בְּעָלִים, אַף תְּמוּרָה לֹא תֶּחוּל אֶלָּא בְּבֵית בְּעָלִים, אֲבָל בְּבֵית כֹּהֵן לֹא חָיְלָא לְגַמְרֵי, הִלְכָךְ אֵין כֹּהֵן מֵמִיר בַּבְּכוֹר. אֲבָל יִשְׂרָאֵל אִם הֵמִיר בּוֹ, נִתְפָּס בַּקֶּדֶשָׁה, שֶׁהֲרֵי בִּרְשׁוּתוֹ חָלָה הַקְּדֻשָּׁה עַל הַבְּכוֹר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ב) **מְמִירִין מִן הַבָּקָר עַל הַצֹּאן וְכוּ׳.** דִּכְתִיב (ויקרא כז י) ׳בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה׳, וְצֹאן וּבָקָר זְכָרִים וּנְקֵבוֹת כֻּלְּהוּ בִּבְהֵמָה מִקְרוּ: **טוֹב בָּרֵע.** טוֹב שֶׁל חֻלִּין לֹא יָמִיר אוֹתוֹ בְּרַע שֶׁל קֹדֶשׁ, ׳וְאִם הָמֵר יָמִיר׳ וְגוֹ׳ (שם), אֲלָמָּא בַּעֲלֵי מוּמִין עֲבָדֵי תְּמוּרָה. וְאַבַּעַל מוּם חֻלִּא תְּמוּרָה, דִּכְתִיב ׳אוֹ רַע בְּטוֹב׳, דְּמַשְׁמַע בְּעַל מוּם שֶׁל חֻלִּין בְּתָם שֶׁל קֹדֶשׁ: **וְאֵיזֶהוּ טוֹב בְּרַע.** כְּלוֹמַר, אֵיזֶהוּ רַע שֶׁל קֹדֶשׁ דְּעָבֵיד תְּמוּרָה, כָּל שֶׁקָּדַם הֶקְדֵּשׁוֹ אֶת מוּמוֹ. אֲבָל קָדַם מוּמוֹ אֶת הֶקְדֵּשׁוֹ דְּלֹא חָלָה עָלָיו קְדֻשָּׁה, לָא עָבֵיד תְּמוּרָה, מִדְּהָוָה מָצֵי לְמִכְתַּב ׳לֹא יָמִיר טוֹב בְּרַע אוֹ רַע [בּוֹ]׳, וַהֲוָה מַשְׁמַע [אוֹ רַע] לֹא יָמִיר לֹא בְּטוֹב וְלֹא בְּרַע, ׳בְּטוֹב׳ בָּתְרָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי, לוֹמַר לְךָ טוֹב מַעֲקָרוֹ, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהַקְּדֵּשׁ הָיָה תָּם וְשׁוּב נִפַּל בּוֹ מוּם, עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, רַע מַעֲקָרוֹ, שֶׁנִּפַּל בּוֹ מוּם קֹדֶם שֶׁהַקְּדֵּשׁ, אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה: **מְמִירִין אֶחָד.** שֶׁל חֻלִּין, בִּשְׁנַיִם שֶׁל קֹדֶשׁ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת אֵלּוּ: **וּשְׁנַיִם.** דְּחֻלִּין, בְּאֶחָד דְּקֹדֶשׁ, כְּגוֹן הֲרֵי אֵלּוּ תַּחַת זוֹ: **מַה הוּא מֵימִר.** דִּכְתִיב ׳הוּא׳, וְאֵין הֶלֶךְ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ג) **אֵבָרִים בְּעֻבָּרִים.** אֵבָרִים דְּחֻלִּין בְּעֻבָּרִים דְּקֹדֶשׁ. שֶׁאִם אָמַר תְּהֵא רֶגֶל בְּהֵמָה זוֹ תְּמוּרַת עֻבָּר קֹדֶשׁ שֶׁבְּמַעֵי בְּהֵמָה זוֹ, אֵין הַקְּדֻשָּׁה חָלָה עַל הָאֵבֶר: **וְלֹא עֻבָּרִים בְּאֵבָרִים.** שֶׁאִם אָמַר הֲרֵי עֻבָּר שֶׁבְּבֶהֱמַת חֻלִּין זוֹ תְּמוּרַת רֶגֶל שֶׁל בְּהֵמַת קֹדֶשׁ זוֹ, אֵין הָעֻבָּר קָדוֹשׁ: **וְלֹא עֻבָּרִים וְאֵבָרִים.** שֶׁל חֻלִּין, **בִּשְׁלֵמִים.** דְּקֹדֶשׁ: **וְלֹא שְׁלֵמִים.** דְּחֻלִּין, בְּעֻבָּרִים וְאֵבָרִים שֶׁל קֹדֶשׁ: **מְמִירִין אֵבָרִים בִּשְׁלֵמִים.** אָמַר הֲרֵי רֶגֶל בְּהֵמַת חֻלִּין זוֹ תְּמוּרַת בְּהֵמַת קֹדֶשׁ זוֹ, חָלָה תְּמוּרָה עַל הָאֵבֶר וּפְשָׁטָה לָהּ בְּכָל הַבְּהֵמָה וְהָוְיָא תְּמוּרָה כָּלָּהּ וּקְרֵבָה: **וְלֹא שְׁלֵמִים בָּהֶן.** דְּאֵין כֹּחַ בְּאֵבֶר אֶחָד שֶׁל בְּהֵמַת קֹדֶשׁ לַעֲשׂוֹת תְּמוּרָה: **וְהָלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא.** בְּתִחִלַּת הֶהֱקְדֵּשׁ כְּשֶׁאוֹמַר רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה: **בָּאָה לִגְזֹז וְכוּ׳.** כִּדְרִלְבִּינַן (גמ׳ יא:) מִקְּרָא, דִּכְתִיב (ויקרא כז ט) ׳כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה׳ יִהְיֶה קֹדֶשׁ, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ׳יִהְיֶה קֹדֶשׁ׳, לְרַבּוֹת אֶת כֻּלָּהּ. **וַהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא:** (ד) **אֵין הַמַּדְמֵע מְדַמֵּעַ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.** מֵאָה שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה חֻלִּין וְנִדְמְעוּ, וְנָפַל מִן הַמַּדְמֵעַ לְמָקוֹם אַחֵר, בָּעֵינַן מֵאָה מִן הַחֻלִּין לְפִי מַה שֶּׁיֵּשׁ תְּרוּמָה בְּמֵאָה זוֹ שֶׁל דְּמוּעַ, וְלֹא בָּעֵינַן מֵאָה סְאָה כְּנֶגֶד כָּל אוֹתָהּ סְאָה שֶׁל דְּמוּעַ, שֶׁאִינָהּ נַחְשֶׁבֶת כְּלָּהוּ בְּהֵמָה לְאֲסֹר חֻלִּין שֶׁנִּיִּים: **וְאֵין הַמְּחַמֵּץ מְחַמֵּץ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.** עִסָּה שֶׁל חֻלִּין שֶׁנִּתְחַמְּצָה בְּשִׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה הַרֵי שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהּ, וְלֹא מִתְּחִלָּה אֶלָּא אִם כֵּן נָפַל בָּהּ מִן הָרִאשׁוֹנָה שִׁעוּר גָּדוֹל כָּךְ שֶׁיֵּשׁ בְּשִׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה הַמְעָרֶב בָּהּ כְּדֵי לְחַמֵּץ הָאֲחֵרוֹנָה בִּלֹּא צָרוּף הַחֻלִּין הַמַּדְמִעִים: **וְאֵין הַמַּיִם שְׁאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן.** מִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶחָד וְעֶשְׂרִים סְאִים מֵי גְשָׁמִים, מְמֻלָּא בַּכַּתֵּף תִּשְׁעָה עָשָׂר סְאִין וּפוֹתְקָן לַמִּקְוֶה דֶּרֶךְ הַמְשָׁכָה וְהָן טְהוֹרִים, וְאַף עַל גַּב דִּשְׁלִשָּׁה לֻגִּין מַיִם שְׁאוּבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה, הַשְׁאוּבָה כְּשֵׁרָה מִכֵּיוָן דְּהָיָה שָׁם רֹב וְשׁוּב נָפַל בּוֹ מוּם, עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, רַע מַעֲקָרוֹ, שֶׁנָּפַל בּוֹ מוּם קֹדֶם שֶׁהַקְּדֵּשׁ, אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה: **מְמִירִין אֶחָד.** שֶׁל חֻלִּין, בִּשְׁנַיִם שֶׁל קֹדֶשׁ, כְּגוֹן שֶׁאָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת אֵלּוּ: **וּשְׁנַיִם.** דְּחֻלִּין, בְּאֶחָד דְּקֹדֶשׁ, כְּגוֹן הֲרֵי אֵלּוּ תַּחַת זוֹ: **מַה הוּא מֵימִר.** דִּכְתִיב ׳הוּא׳, וְאֵין הֶלֶךְ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ג) **אֵבָרִים בְּעֻבָּרִים.** אֵבָרִים דְּחֻלִּין בְּעֻבָּרִים דְּקֹדֶשׁ. שֶׁאִם אָמַר תְּהֵא רֶגֶל בְּהֵמָה זוֹ תְּמוּרַת עֻבָּר קֹדֶשׁ שֶׁבְּמַעֵי בְּהֵמָה זוֹ, אֵין הַקְּדֻשָּׁה חָלָה עַל הָאֵבֶר: **וְלֹא עֻבָּרִים בְּאֵבָרִים.** שֶׁאִם אָמַר הֲרֵי עֻבָּר שֶׁבְּבֶהֱמַת חֻלִּין זוֹ תְּמוּרַת רֶגֶל שֶׁל בְּהֵמַת קֹדֶשׁ זוֹ, אֵין הָעֻבָּר קָדוֹשׁ: **וְלֹא עֻבָּרִים וְאֵבָרִים.** שֶׁל חֻלִּין, **בִּשְׁלָמִים.** דְּקֹדֶשׁ: **וְלֹא שְׁלָמִים.** דְּחֻלִּין, בְּעֻבָּרִים וְאֵבָרִים שֶׁל קֹדֶשׁ: **מְמִירִין אֵבָרִים בִּשְׁלָמִים.** אָמַר הֲרֵי רֶגֶל בְּהֵמַת חֻלִּין זוֹ תְּמוּרַת רֶגֶל בְּהֵמַת קֹדֶשׁ זוֹ, חָלָה תְּמוּרָה עַל הָאֵבֶר וּפְשָׁטָה לָהּ בְּכָל הַבְּהֵמָה וְהָוְיָא תְּמוּרָה כָּלָּהּ וּקְרֵבָה: **וְלֹא שְׁלָמִים בָּהֶן.** דְּאֵין כֹּחַ בְּאֵבֶר אֶחָד שֶׁל בְּהֵמַת קֹדֶשׁ לַעֲשׂוֹת תְּמוּרָה: **וְהָלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא.** בְּתִחִלַּת הֶהֱקְדֵּשׁ כְּשֶׁאוֹמַר רַגְלָהּ שֶׁל זוֹ עוֹלָה: (ד) **אֵין מַיִם חַטָּאת נַעֲשִׂים מֵי חַטָּאת אֶלָּא עִם מַתַּן אֵפֶר.** בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹתֵן אֶת הָאֵפֶר נַעֲשִׂים מֵי חַטָּאת, הִלְכָךְ בָּעֵינַן שֶׁיְּהוּ מַיִם תְּחִלָּה כְּשֵׁרִים לְהַזָּיָה, וְאֵין הַ

רבינו עובדיה

לֹא תָּרֵם הָרִאשׁוֹן אֶלָּא בְּעֵין רָעָה, כְּגוֹן שֶׁתָּרַם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים, תְּרוּמַת הַשֵּׁנִי תְּרוּמָה: **וְאֵין תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה.** דְּאָמַר קְרָא (ויקרא כז י) ׳וְתִמּוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ׳, וְלֹא תְּמוּרַת תְּמוּרָתוֹ: **וְלֹא הַוָּלָד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.** דְּאָמַר קְרָא (שם) ׳וְהָיָה הוּא׳, וְלֹא הַוָּלָד: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַוָּלָד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.** דְּאָמַר קְרָא ׳יִהְיֶה׳, לְרַבּוֹת אֶת הַוָּלָד. וְרַבָּנָן סָבְרֵי, ׳יִהְיֶה׳, לְרַבּוֹת שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד, שֶׁאִם סָבַר [לְהָמִיר] שְׁחֹר [וְהֶמִיר] אֶת הַלָּבָן, דְּגַבֵּי קָדָשִׁים לָא קָדֵישׁ מִשּׁוּם דְּהָוֵי הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת, וְגַבֵּי תְּמוּרָה קָדֵישׁ. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים. וּמֵיהוּ אַף עַל גַּב דְּאֵין תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה, קָיְמָא לָן מְמִירִין וְחוֹזְרִין וּמְמִירִין בַּבְּהֵמָה אַחַת, וַאֲפִלּוּ כַּמָּה בְּהֵמוֹת עַל בְּהֵמָה אַחַת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, בֵּין בְּבַת אַחַת בֵּין בְּזֹה אַחַר זֶה, כֻּלָּן תְּמוּרָה: (ו) **שֶׁלֹּא נֶאֱמַר אֶלָּא בִּבְהֵמָה.** ׳וְאִם הָמֵר יָמִיר בִּבְהֵמָה בִּבְהֵמָה׳ (ויקרא כז י): **קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה.** דְּגַבֵּי תְּמוּרָה כְּתִיב (שם פסוק ט) ׳קָרְבָּן׳, וְקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת לָא אִקְּרוּ קָרְבָּן: **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן תְּמוּרָה.** דִּכְתִיב **הַמַּעֲשֵׂר בְּכָל הָיָה.** רַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ דְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אִקְּרוּ קָרְבָּן, הִלְכָךְ לָא נָפְקָא לָן דְּלָא עָבְדֵי תְּמוּרָה אֶלָּא מֵהָכָא: **וְהָלֹא מַעֲשֶׂה תְּמוּרָה.** דִּכְתִיב **הַמַּעֲשֵׂר בְּכָל הָיָה.** בִּכְלַל כָּל הַקָּדָשִׁים דְּעָבְדֵי תְּמוּרָה: **וְלָמָּה יָצָא.** דִּכְתִיב בְּדִידֵיהּ דְּעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, דְּכְתִיב גַּבֵּי מַעֲשֵׂר (שם פסוק לג) ׳לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ׳: **מַה מַּעֲשֵׂר קָרֵב יָחִיד.** וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, אַף

כָּל קָרֵב יָחִיד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה: **יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת צִבּוּר.** וְהַשְׁתָּא דְּמַעֲשֵׂר לֵיתֵיהּ בְּשֻׁתָּפוּת, כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק בָּתְרָא דִּבְכוֹרוֹת (נו:), ׳וְהָיָה לָךְ׳ (במדבר יח טו) וְלֹא שֶׁל שֻׁתָּפוּת: **יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת.** דְּאַף עַל גַּב דְּאִקְּרוּ קָרְבָּן, הִלְכָךְ לָא נָפְקָא לָן דְּלָא עָבְדֵי תְּמוּרָה אֶלָּא מֵהָכָא: **וְלֹא הַנִּלָּד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.** דְּאָמַר קְרָא (שם) ׳וְהָיָה הוּא׳, וְלֹא הַנִּלָּד: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַנִּלָּד עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.** דְּאָמַר קְרָא ׳יִהְיֶה׳, לְרַבּוֹת אֶת הַנִּלָּד. וְרַבָּנָן סָבְרֵי, ׳יִהְיֶה׳ [וְהֶמִיר] אֶת הַלָּבָן, דְּגַבֵּי קָדָשִׁים לָא קָדֵישׁ מִשּׁוּם דְּהָוֵי הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת, וְגַבֵּי תְּמוּרָה קָדֵישׁ. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים. וּמֵיהוּ אַף עַל גַּב דְּאֵין תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה, קָיְמָא לָן מְמִירִין וְחוֹזְרִין וּמְמִירִין בַּבְּהֵמָה אַחַת, וַאֲפִלּוּ כַּמָּה בְּהֵמוֹת עַל בְּהֵמָה אַחַת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, בֵּין בְּבַת אַחַת בֵּין בְּזֹה אַחַר זֶה, כֻּלָּן תְּמוּרָה: (ו) **שֶׁלֹּא נֶאֱמַר אֶלָּא בִּבְהֵמָה.** ׳וְאִם הָמֵר יָמִיר בִּבְהֵמָה בִּבְהֵמָה׳ (ויקרא כז י): **קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה.** דְּגַבֵּי תְּמוּרָה כְּתִיב (שם פסוק ט) ׳קָרְבָּן׳, וְקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת לָא אִקְּרוּ קָרְבָּן: **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַה פְּצִינוּ.** רַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ דְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אִקְּרוּ קָרְבָּן, הִלְכָךְ לָא נָפְקָא לָן דְּלָא עָבְדֵי תְּמוּרָה אֶלָּא מֵהָכָא: **וְהָלֹא מַעֲשֶׂה תְּמוּרָה.** דִּכְתִיב **הַמַּעֲשֵׂר בְּכָל הָיָה.** בִּכְלַל כָּל הַקָּדָשִׁים דְּעָבְדֵי תְּמוּרָה: **וְלָמָּה יָצָא.** דִּכְתִיב בְּדִידֵיהּ דְּעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, דְּכְתִיב גַּבֵּי מַעֲשֵׂר (שם פסוק לג) ׳לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ׳: **מַה מַּעֲשֵׂר קָרֵב יָחִיד.** וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, אַף

מַסֶּכֶת תְּמוּרָה

מ״ה) בִּשְׂאָר וְלַד קָדָשִׁים עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, וְלֹא דָּמוּ לְבַעַל מוּם, דְּבַעַל מוּם יֵשׁ בְּמִינוֹ קָרְבָּן, אֲבָל הָנָךְ אֵין בְּמִינָן קָרְבָּן וַחֲשִׁיבִי כִּבְהֵמָה טְמֵאָה שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה תְּמוּרָה. וּכְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר קָיְמָא לָן, דְּלִיכָּא מַאן דְּפָלֵיג עֲלַיְיהוּ בְּהָא:

פרק ג (א) **אֵלּוּ קָדָשִׁים. וְוֹלַד קָדָשִׁים עַד סוֹף הָעוֹלָם.** [בְּגְמָרָא (יז:) פָּרִיךְ כֵּיוָן דְּתָנֵי וּוֹלְדָן וּוֹלְדָן, עַד סוֹף הָעוֹלָם לָמָּה לִי, מִשּׁוּם דְּשָׁמְעֵיהּ תַּנָּא [דִּידָן] לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר לְקַמָּן וְלַד שְׁלָמִים לֹא יִקְרַב שְׁלָמִים, מִשּׁוּם הָכִי תָּנָא וְלַד וְלָדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם, כְּלוֹמַר, לֹא מִבָּעְיָא בְּוֹלְדָן דְּלָא מוֹדֵינָא לָךְ, אֶלָּא אֲפִלּוּ עַד סוֹף הָעוֹלָם לָא מוֹדֵינָא לָךְ: **וְלַד שְׁלָמִים לֹא יִקְרַב שְׁלָמִים.** אֶלָּא כּוֹנְסוֹ לִכְפָּה וּמֵת, מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם גְּזֵרָה, דְּאִי אָמְרַתְּ וְלַד שְׁלָמִים יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה, אֲתֵי לְשַׁהוּיֵהּ לָאֵם עַד שֶׁתֵּלֵד וְיִגְדֵּל עֲדָרִים מִן הַוְּלָדוֹת, וְאָתֵי בְּהוּ לִידֵי גִּזְזָה וַעֲבוֹדָה: **לֹא נֶחְלְקוּ עַל וְלַד וְלַד שְׁלָמִים.** מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּוֹלַד וְלַד שְׁלָמִים דְּלֹא יִקְרַב, שֶׁמְּחַשְּׁבִתּוֹ נִכְרֶת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו דִּלְגַדֵּל עֲדָרִים בָּעֵי. וּפְסַק הֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא, (של) [שֶׁוְּלַד וְלָדָן עַד סוֹף הָעוֹלָם חֲרֵי אֵלּוּ כְּשְׁלָמִים: **הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וכו׳.** דְּלֹא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְעַדּוּת זֶה אֱמֶת וַהֲלָכָה: **וְאַבָּלְנוּ וְלָדָהּ שְׁלָמִים בָּחֻג.** בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת קָאָמַר, שֶׁאִם הָיָה מְמַתִּין וּמְצַפֶּה לְחַג הַסַּפְסָלִין, וְנִמְצָא עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב ה-ו) ׳וּבָאתֶם שָׁמָּה, וְהַבֵאתֶם שָׁמָּה׳, דִּמְשַׁמַע בְּרֶגֶל רִאשׁוֹן שְׁתֵּי הַבָּא כָּל נְדָרִים שֶׁעָלָיו. מֵיהוּ בְּלֹא דְּ״לֹא תַאֲחֹר״ אֵינוֹ עוֹבֵר עַד שֶׁיַּעֲבְרוּ עָלָיו שְׁלֹשׁ רְגָלִים: (ב) **חֲרֵי אֵלּוּ כְּתוֹדָה.** אֲמוּרִיקֵן קְרֵבִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְהַבָּשָׂר נֶאֱכָל לְיוֹם וָלָיְלָה: **וּבְלֵבַד שֶׁאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם.** דִּכְתִיב (ויקרא ז יב) ׳עַל (לחם) [זֶבַח] הַתּוֹדָה׳, הַתּוֹדָה עַצְמָהּ טְעוּנָה לֶחֶם, וְלֹא וְלָדָהּ וּתְמוּרָתָהּ טְעוּנִים לֶחֶם: **תְּמוּרַת עוֹלָה.** כְּגוֹן הַמִּיר זָכָר בְּעוֹלָה: **וְוֹלַד תְּמוּרָתָהּ.** כְּגוֹן הַמִּיר נְקֵבָה בְּעוֹלָה, דִּנְקֵבָה מִתְקַדֶּשֶׁת בִּתְמוּרַת עוֹלָה, וְיִלְדָה הַתְּמוּרָה זָכָר: (ג) **וְיָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה.** (מ״ב) דִּקְתָנֵי חֲרֵי אֵלּוּ כְּעוֹלָה, גַּבֵּי וָלָד שֶׁל תְּמוּרָה, מְשׁוּם דְּהָקְדֵּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁבָּאוּ אֵלּוּ כֻּלָּם מִכֹּחוֹ הוּא קָרֵב, דְּיָכֹל הוּא. אֲבָל הָכָא בִּמְפֹרָשׁ נְקֵבָה לְעוֹלָה, הֶקְדֵּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁכֻּלָּם בָּאִים מִכֹּחוֹ נְקֵבָה הִיא וְאֵינָהּ קְרֵבָה, הִלְכָךְ אֵינוֹ בְּעוֹלָה אֶלָּא יִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ עוֹלָה: **הַמְפֹרָשׁ נְקֵבָה לְאָשָׁם.** וְאֵין אָשָׁם בָּא מִן הַנְּקֵבָה: **תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב.** עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם. וּבְגְמָרָא (יז:) פָּרִיךְ, וְתִמָּכֵר בִּלֹא מוּם, דְּהוֹאִיל וְלֹא חֲזָיָא לְמִלְּתֵיהּ, מוּם גָּמוּר הוּא זֶה וְלֹא קָדְשָׁה אֶלָּא לְדָמֶי, וְתִמָּכֵר מֵיד וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ אָשָׁם. וּמְשַׁנֵּי, הוֹאִיל וְנֶחֱתָה לְהּ קְדֻשַּׁת דָּמִים, נֶחֱתָה לְהּ נַמֵּי קְדֻשַּׁת הַגּוּף לֶהֱוֵא מִלְּתָא דְּבַעִינַן מוּם: **אִם קָרֵב אֲשָׁמוֹ.** וְתוּ לֹא צָרִיךְ לְאָשָׁם: **יִפָּלוּ דָּמֶיהָ לִנְדָבָה.** לְשׁוֹפְרוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שֶׁמֶּהֶן הָיוּ נוֹטְלִים לְהָבִיא לִנְדֶבַת צִבּוּר: **תִּמָּכֵר שֶׁלֹּא בְּמוּם.** דְּהוֹאִיל וְלֹא חֲזָיָא לְאָשָׁם אֵין לְךָ מוּם גָּדוֹל מִזֶּה, וְלֹא קָדְשָׁה קְדֻשַּׁת הַגּוּף, וְתִמָּכֵר מֵיד וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ אָשָׁם. וְאַף עַל גַּב דְּגַבֵּי מִפְרִישׁ נְקֵבָה לְעוֹלָה לֹא פָּלֵיג רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּכַעֲיָא מוּם, הָתָם הוּא דְּאִיכָּא שֵׁם עוֹלָה בִּנְקֵבָה, דְּאִשְׁתְּכַח עוֹלַת נְקֵבָה בְּעוֹף, אֲבָל אָשָׁם נְקֵבָה לֹא מָצִינוּ, הִלְכָךְ הֵינוּ מוּמָא וְלֹא קָדְשָׁה אֶלָּא לְדָמֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **תְּמוּרַת אָשָׁם וכו׳.** כָּל שֶׁבְּחִטָּתָם מָתָה בְּאָשָׁם רוֹעֶה, וּתְמוּרַת חִטָּתָם מָתָה: **יָמוּתוּ.** דְּאִית לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּחַיֶּשְׁאַת בְּאָשָׁם, וּתְמוּרוֹת לְנִדְבַת יָחִיד אָזְלִי וְלֹא לִנְדֶבַת צִבּוּר: **אָשָׁם שֶׁמֵּתוּ בְּעָלָיו אוֹ שֶׁכִּפְּרוּ בְּעָלָיו בְּאַחֵר.** דִּבְחִטָּאת תְּמוּת, וּבְאָשָׁם יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב: (ד) **וְהָלֹא אַף הַנִּדְבָה עוֹלָה.** פְּרוּשִׁי קַמְפְּרַשׁ מַאי בֵּינֵיהוּ: **בִּזְמַן שֶׁהִיא בָּאָה חוֹבָה.** שֶׁהִיא מֻטֶּלֶת עַל הַיָּחִיד לְהַקְרִיבָהּ, סוֹמֵךְ עָלֶיהָ וְכוּ׳: **וְאִם הָיָה כֹּהֵן.** אוֹתוֹ שֶׁהִפְרִישׁ אִשָּׁה וְנִתְכַּפֵּר בְּאַחֵר וְנִתְקוּ לְרִאשׁוֹן בִּרְעָיָה: **עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ.** שֶׁל עוֹלָה הַקְּנוּיָה מִדְּמֵי אוֹתוֹ אָשָׁם, שֶׁלּוֹ הִיא, שֶׁהוּא עָצְמוֹ מַקְרִיבָהּ וְנוֹטֵל הָעוֹר, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מִן הַמֻּשְׁעָר שֶׁל אוֹתָהּ שַׁבָּת: **אֵינוֹ סוֹמֵךְ עָלֶיהָ.** דִּנְדֻבַת צִבּוּר אֵין בָּהּ סְמִיכָה: **וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא כֹּהֵן עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר.** שֶׁהֲרֵי שֶׁל צִבּוּר הִיא וְאֵין כֹּהֵן שֶׁל מִשְׁמָר אַחַר רִאשֵׁי לְהַקְרִיב, דִּכְתִיב (דברים יח ח) ׳לְבַד מִמְכָּרָיו עַל הָאֲבוֹת׳, מַה שֶּׁמְּכָרוּ הָאֲבוֹת זֶה לָזֶה, טֹל אַתָּה אֶת שֶׁלְּךָ וַאֲנִי אֶטֹּל אֶת שֶׁלִּי. וְהִלָּכָה כִּדְבָרֵי חֲכָמִים: (ה) **חֲרֵי אֵלּוּ כַּבְּכוֹר וְכַמַּעֲשֵׂר.** כִּקְדֻשַּׁת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, שֶׁאֵין נִשְׁחָטִים בְּאַטְלִיס, דְּהֵינוּ בְּשׁוּק שֶׁמּוֹכְרִין בּוֹ הַבָּשָׂר, אֶפְלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּפַּל בָּהֶן מוּם וְנִפְדּוּ: **חוּץ מִהַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר.** מִפְּנֵי שֶׁאֵין הֲנָאָה לְהֶקְדֵּשׁ בִּמְכִירָתָהּ, דְּדָמֵי לִבְכוֹר לְכֹהֵן, וּדְמֵי מַעֲשֵׂר לַבְּעָלִים, וּמְשׁוּם הֲנָאָה דִּידְהוּ לָא מְזַלְזְלִינַן בְּקָדָשִׁים: **וּבְאִין מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר.** שֶׁאֵינָן בָּאִים לְכַתְּחִלָּה מֵחוּצָה לָאָרֶץ, כְּדִמְפָרֵשׁ טַעֲמָא לְקַמָּן. אֲבָל אִם בָּאוּ תְּמִימִים יִקָּרְבוּ: **לַבְּעָלִים.** בְּכוֹר לַכֹּהֵן, וּמַעֲשֵׂר לְיִשְׂרָאֵל: **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַה טַּעַם.** שֶׁהַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר אֵינָן בָּאִין מֵחוּצָה לָאָרֶץ כִּשְׁאָר קָדָשִׁים: **שֶׁבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר יֵשׁ לָהֶן פְּרָנָסָה בְּמִקּוֹמָן.** יֵשׁ לָהֶם תַּקָּנָה בְּמִקּוֹמָן שֶׁיִּירְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ [וַיֵּאָכְלוּ] בְּמוּמָן לַבְּעָלִים: **וּשְׁאָר כָּל הַקָּדָשִׁים.** אַף עַל פִּי שֶׁנִּפַּל בָּהֶן מוּם הֲרֵי הֵן בְּקֻדֻּשָּׁתָן, וְצָרִיךְ אַתָּה לְפָדוֹתָן וּלְהַעֲלוֹת דְּמֵיהֶן וּלְהַקְרִיבָן, וְהוֹאִיל וְסוֹפָן לְהֵעָלוֹת דְּמֵיהֶן, יַעֲלוּ הֵן עַצְמָן וְיִקָּרְבוּ: **וּפְסַק הֲלָכָה, דִּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁעָלוּ מֵחוּצָה לָאָרֶץ תְּמִימִים לֹא יִקָּרְבוּ,** דִּכְתִיב (דברים יד כג) ׳וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ [וְגוֹ׳] מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ׳, מִמָּקוֹם שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה מַעֲשַׂר דָּגָן, אַתָּה מַעֲלֶה בְּכוֹר, וּמִמָּקוֹם שֶׁאֵין אַתָּה מַעֲלֶה מַעֲשַׂר דָּגָן, אֵין אַתָּה מַעֲלֶה בְּכוֹר. וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה נַמִּי אִתְּקִישׁ לְמַעֲשַׂר דָּגָן:

פרק ד (א) **וְלַד חַטָּאת. שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ.** לֹא חַיְיָא לְהַקְרִיבָהּ חַטָּאת, דְּ׳בַּת שְׁנָתָהּ׳ כְּתִיב (במדבר טו כז). מֵיהוּ מִשּׁוּם הַאי פְּסוּלָא לְחוֹדֵיהּ אֵינָהּ מֵתָה, אֶלָּא תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב עַד דְּאֵיכָּא תַּרְתֵּי לְרַעוּתָא, שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ וְאָבְדָה, אוֹ שֶׁאָבְדָה וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם. וְהָכִי מְתָרֵץ לְמַתְנִיתִין בַּגְּמָרָא

מברטנורא

(כב.), דְּהַאי ׳וְשָׁאֲבָדָה׳ דְּקָתָנֵי עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן, וְהָכִי קָאָמַר, שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ וְאָבְדָה, וְשָׁאֲבָדָה וְנִמְצֵאת בָּהּ מוּם, **אִם מְשֻׁכְּפֶרוּ הַבְּעָלִים,** אִם לְאַחַר שֶׁנִּמְצֵאת זֹאת כִּפְּרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֶרֶת, תָּמוּת. וַאֲפִלּוּ לְרַבָּנָן דְּפָלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי לְקַמָּן בְּפִרְקִין (מ״ג) וְאָמְרֵי דְּאֵין חַטָּאת מֵתָה אֶלָּא שֶׁנִּמְצֵאת לְאַחַר שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים, בָּהָא מוֹדוּ, הוֹאִיל וְאִיכָּא תְּרֵתֵי לְרַעוּתָא, דְּעָבְרָה שְׁנָתָהּ וְאָבְדָה, אוֹ אָבְדָה וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם, אֲבָל אָבְדָה לְחוֹדָהּ, הוֹאִיל וְנִמְצֵאת קֹדֶם כַּפָּרָה, אַף עַל פִּי שֶׁלְּאַחַר שֶׁנִּמְצֵאת נִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים בָּאַחֶרֶת, תִּמּוּת. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר כָּל זְמַן שֶׁהִיא תְּחַת בַּעֲלַת מוּם, בֵּין שֶׁהִיא בְּעָלָהּ בֵּין בְּעָלוֹם לְאַחַר שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֶרֶת, בֵּין שֶׁהִיא תְּחַת בַּעֲלָהּ בֵּין בְּיַד אֲחֵרִים, תִּמּוּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק ה (א) **בֵּיצַד מְעָרִימִין עַל הַבְּכוֹר.** לְהַפְקִיעוֹ מִכֹּהֵן וּלְהַקְרִיבוֹ לְחוֹבָתוֹ: **יִלְדָּה זָכָר יִקְרַב עוֹלָה.** דִּכְכוֹר לֹא קָדֵישׁ אֶלָּא בְּרֶחֶם, וְכֵיוָן דְּמֵעִקָּרָא אִתְפְּסֵיהּ בְּקִדְשָׁה אַחֲרִיתָא, תּוּ לָא חָיְלָא עֲלֵיהּ קְדֻשַּׁת בְּכוֹרָה: **וְאִם נִקְבָה זִבְחֵי שְׁלָמִים.** לָאו בִּמְכֻבָּרָת מִירֵי, דְּאֵין הַנְּקֵבָה קְדוֹשָׁה בִּבְכוֹרָה דְּבָעֵי לְאַעֲרוּמֵי עֲלָהּ, אֶלָּא בִּבְהֵמַת קָדָשִׁים, דְּאִם חִטָּאת הִיא וְנִתְעַבְּרָה וְרוֹצֶה לְהַעֲרִים שֶׁלֹּא יֵלֵךְ לְמִיתָה, דְּוַדַּאי חִטָּאת לְמִיתָה אָזְיָל (יבמות עח.), יְשַׁנֶּהוּ לִקְדֻשָּׁה אַחֶרֶת. וְרַבָּנָן סָבְרֵי לָךְ, וְלַדּוֹת קָדָשִׁים בַּהֲוָיָתָן קְדוֹשִׁים וְלֹא בְּמֵעֵי אִמָּן, וְכֵיוָן דַּעֲדַיִן לֹא קָדְשָׁה קְדֻשַּׁת אִמָּן, מְצֵי לְאַרְעוּבֵי עֲלֵיהוּ קְדֻשָּׁה אַחֲרִיתִי, דִּלְכִי מִתְיַלְיָד לָא חָיְלָא עֲלֵיהּ קְדֻשַּׁת אִמָּן: (ב) **יָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים.** בִּבְהֵמַת חַלִּין מִירֵי, דְּאִי בִּבְהֵמַת קָדָשִׁים, הֵיאַךְ דְּאִקְּדֵישָׁה עוֹלָה לְוַלְדֵי עוֹלָה, וְאִידָךְ קָאֵי בְּקִדְשָׁתָהּ דְּאִמִּיהּ. אֶלָּא וַדַּאי בִּבְהֵמַת חַלִּין, וּלְפִיכָךְ הַאי דְּלָא קָדֵישׁ תְּמִימִי חַלִּין. וּמֵיהוּ עַל שְׁנֵיהֶם חָלָה קְדֻשַּׁת עוֹלָה דְּהָא אָמַר אִם זָכָר עוֹלָה, וּמְשׁוּם דְּאִיהוּ לֹא נָדַר אֶלָּא אֶחָד, הִלְכָךְ יִקְרַב הָאֶחָד לִנְדָרוֹ, וְהַשֵּׁנִי יִמָּכֵר לְצָרְכֵי עוֹלָה וְדָמָיו חַלִּין: **אֵין קְדֻשָּׁה חָלָה עֲלֵיהֶן.** דְּוַלְדוֹת קָדָשִׁים בַּהֲוָיָתָן הֵן קְדוֹשִׁים וְלֹא מִמְּעֵי אִמָּן, וְכֵיוָן דְּהָנָךְ בֵּיצִיאָתָן מִן הָרֶחֶם אֵינָן רְאוּיִין לְהִקָּרֵבָה, לָא קָדֵישׁ. וְחֻכָּמִים פְּלִיגֵי עַל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְסָבְרֵי דְּוַלְדוֹת קָדָשִׁים בִּקְדֻשַּׁת אִמָּן קָיְמִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ג) **הָאוֹמֵר.** עַל וְלָדָהּ שֶׁל בְּהֵמָה מְעֻבֶּרֶת: **וְלָדָהּ עוֹלָה וְהִיא שְׁלָמִים דְּבָרָיו כַּיָּמִין.** שֶׁהֲרֵי קָדְשַׁת הַוָּלָד קָדְמָה. אֲבָל אָמַר הִיא שְׁלָמִים בְּרִישָׁא, לְהּ וּלְכָל דְּאִית בְּהּ אַקְדּוּשָׁה, וְהָוֵי כְּמַקְדִּישׁ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת לִשְׁלָמִים, וְכִי הֵדֵר וְאָמַר וְלָדָהּ עוֹלָה, הָוֵי כְּמוֹ שֶׁכֵּן הוּא בְּמַתְנִיתִין בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי (שקלים פ״ב מ״ה): **וַהֲרֵי חַטָּאת בַּעֲלַת מוּם.** אֲבָל אִם חִטָּאת תְּמִימָה, תִּקָּרֵב הִיא וְהַמָּעוֹת יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח, הוֹאִיל וְכִפְּרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֶרֶת. וְכָל הֲנָאָה אֵלֵיבָּא דְּרַבִּי דְּאָמַר אֲבוּדָה בְּשַׁעַת הַפְּרָשָׁה כְּגוֹן הֲנָאָה מָעוֹת דִּנְמְצָאוּ קֹדֶם כַּפָּרָה, אֲזָלִי לְיָם הַמֶּלַח: **וְהַשֵּׁנִיָּה תְּמוּת דִּבְרֵי רַבִּי וַחֲכָמִים אוֹמְרִים וְכוּ׳.** הַכֹּל מוֹדִים בְּמִתְכַּפֵּר בְּשֶׁאֵינָהּ אֲבוּדָה, שֶׁאֲבוּדָה מֵתָה, לֹא נִתְלְקוּ אֶלָּא בְּמִתְכַּפֵּר בַּאֲבוּדָה, דְּרַבִּי סָבַר הַמְּכֻפֶּרֶת אֲבוּדָה דָּמֶיהָ, כְּלוֹמַר הַמְּכֻפֶּרֶת תַּחַת אֲבוּדָה כְּאִלּוּ אֲבוּדָה דָּמֶיהָ, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין הַמְּכֻפֶּרֶת אֲבוּדָה וְהָאֲבוּדָה נִשְׁאֶרֶת, וְהָאֲבוּדָה מֵתָה וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּמְצֵאת קֹדֶם כַּפָּרָה, אֲבָל אִם נִתְכַּפֵּר בָּאֲבוּדָה וְנִשְׁאֲרָה שֶׁאֵינָהּ אֲבוּדָה, אֵינָהּ מֵתָה, אֶלָּא תִּרְעֶה עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים: (ד) **מוֹכֶרֶת וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ אַחֶרֶת.** דִּמְכִי מְכָרָהּ לְאַחַר חֲשִׁיבָא כְּאִלּוּ אֵינָהּ בָּעוֹלָם, אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהִיא תַּחַת בַּעֲלָהּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְכַּפֵּר בָּאַחֶרֶת, תְּמוּת. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר כָּל זְמַן שֶׁהִיא בָּעוֹלָם לְאַחַר שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים בְּאַחֶרֶת, בֵּין שֶׁהִיא תַּחַת בַּעֲלָהּ בֵּין בְּיַד אֲחֵרִים, תְּמוּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

פרק ה (א) **בֵּיצַד מְעָרִימִין עַל הַבְּכוֹר.** לְהַפְקִיעוֹ מִכֹּהֵן וּלְהַקְרִיבוֹ לְחוֹבָתוֹ: **יִלְדָה זָכָר יִקְרַב עוֹלָה.** דִּכְכוֹר לֹא קָדֵישׁ אֶלָּא בְּרֶחֶם, וְכֵיוָן דְּמֵעִקָּרָא אִתְפְּסֵיהּ בְּקִדְשָׁה אַחֲרִיתָא, תּוּ לָא חָיְלָא עֲלֵיהּ קְדֻשַּׁת בְּכוֹרָה: **וְאִם נִקְבָה זִבְחֵי שְׁלָמִים.** לָאו בִּמְכֻבָּרָת מִירֵי, דְּאֵין הַנְּקֵבָה קְדוֹשָׁה בִּבְכוֹרָה דְּבָעֵי לְאַעֲרוּמֵי עֲלָהּ, אֶלָּא בִּבְהֵמַת קָדָשִׁים, דְּאִם חִטָּאת הִיא וְנִתְעַבְּרָה וְרוֹצֶה לְהַעֲרִים שֶׁלֹּא יֵלֵךְ לְמִיתָה, דְּוַדַּאי חִטָּאת לְמִיתָה אָזְיָל (יבמות עח.), יְשַׁנֶּהוּ לִקְדֻשָּׁה אַחֶרֶת. וְרַבָּנָן סָבְרֵי לָךְ, וְלַדּוֹת קָדָשִׁים בַּהֲוָיָתָן קְדוֹשִׁים וְלֹא בְּמֵעֵי אִמָּן, וְכֵיוָן דַּעֲדַיִן לֹא קָדְשָׁה קְדֻשַּׁת אִמָּן, מְצֵי לְאַרְעוּבֵי עֲלֵיהוּ קְדֻשָּׁה אַחֲרִיתִי, דִּלְכִי מִתְיַלְיָד לָא חָיְלָא עֲלֵיהּ קְדֻשַּׁת אִמָּן: (ב) **יָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים.** בִּבְהֵמַת חַלִּין מִירֵי, דְּאִי בִּבְהֵמַת קָדָשִׁים, הֵיאַךְ דְּאִקְּדֵישָׁה עוֹלָה לְוַלְדֵי עוֹלָה, וְאִידָךְ קָאֵי בְּקִדְשָׁתָהּ דְּאִמִּיהּ. אֶלָּא וַדַּאי בִּבְהֵמַת חַלִּין, וּלְפִיכָךְ הַאי דְּלָא קָדֵישׁ תְּמִימִי חַלִּין. וּמֵיהוּ עַל שְׁנֵיהֶם חָלָה קְדֻשַּׁת עוֹלָה דְּהָא אָמַר אִם זָכָר עוֹלָה, וּמְשׁ

עַד שֶׁתִּסְתָּאֵב וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בִּדְמֵי חֲצָיָהּ עוֹלָה וּבִדְמֵי חֲצָיָהּ שְׁלָמִים, וּבְהָכִי עָסְקִינַן כְּגוֹן [שֶׁהִיוּ] לְפָנָיו עוֹלָה וּשְׁלָמִים כְּשֶׁהֵמִיר אֶת זוֹ בָּהֶן. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ה) **תַּחַת זוֹ חֲלִיפֵי זוֹ תְּמוּרַת זוֹ.** כֵּלֶן לְשׁוֹן תְּמוּרָה הֵן: **מְחֻלֶּפֶת.** לְשׁוֹן חִלּוּל הוּא, וְלֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁאֵין בֶּהֱמַת קֹדֶשׁ תְּמִימָה יוֹצְאָה לְחֻלִּין: **וְאִם הָיָה הֶקְדֵּשׁ בַּעַל מוּם יֵצֵא לְחֻלִּין.** וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה כְּמוֹ הֶקְדֵּשׁ בַּעַל מוּם, דִּדְבַר תּוֹרָה אֲפִלּוּ הֶקְדֵּשׁ שָׁוֶה מֵאָה מָנֶה שֶׁחִלְּלוֹ עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה מְחֻלָּל. וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא לְחֻלִּין מִן הַתּוֹרָה, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת דָּמִים מִדְּבָרֵנוּ, כְּלוֹמַר, לְהַשְׁלִים הַדָּמִים שֶׁלֹּא יִתְאַנֶּה הֶהֱקְדֵּשׁ, אֲבָל מִן הַתּוֹרָה אֵין אוֹנָאָה לְהֶקְדֵּשׁ, דִּכְתִיב (ויקרא כה יד) 'אִל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אֲחִיו', אָחִיו וְלֹא הֶקְדֵּשׁ: (ו) **תַּחַת חַטָּאת אוֹ תַּחַת עוֹלָה.** סְתָם, וְלֹא אָמַר תַּחַת חַטָּאת זוֹ אוֹ עוֹלָה זוֹ: **לֹא אָמַר כְּלוּם.** דִּכְתִיב (ויקרא כז י) 'לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ', עַד שֶׁיִּהְיֶה הֶהֱקְדֵּשׁ יָדוּעַ וּמְיֻחָד כְּשֶׁמֵּמִיר בּוֹ: **תַּחַת חַטָּאת זוֹ.** וְהָיְתָה חַטָּאת עוֹמֶדֶת לְפָנָיו: **הֲרֵי אֵלּוּ לְעוֹלָה.** מַשְׁמַע לִדְמֵי עוֹלָה, דְּאִי אִינְהוּ גּוּפֵיהוּ בְּעֵי לְאַקְרוּבֵי, הֲוָה אָמַר הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה:

פרק ו (א) **כָּל הָאֲסוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.** שֶׁהֵן פְּסוּלִים לְהִקָּרֵב, וְקָחָשִׁיב לְהוּ וְאָזַיל: **אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהֵן.** וַאֲפִלּוּ נִתְעָרְבוּ אֶחָד בְּאֶלֶף, כֻּלָּן אֲסוּרִים לַמִּזְבֵּחַ אִם אֵינוֹ נִכָּר. וְכֻלְּהוּ מַשְׁכַּחַת לָהּ דְּאִין נִכָּרִים, חוּץ מִן הַשְּׁרָפָה אֶחָד בְּאֶלֶף. וְכֻלְּהוּ לִשְׁתְּרוּ. וּמִשֵּׁנִי הָכָא בְּמֵאי עָסְקִינַן כְּגוֹן דְּטָפֵי דְּמֵי כָּל מַחַד מִנַּיְהוּ, שֶׁאֵין בְּאוֹתָן שֶׁבְּנִגְדּוֹ טָלֶה שָׁוֶה דְּמֵי הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁוֶה שְׁיֵרֵי דְּמֵי כָּל הַכֶּבֶשׂ בְּכֻלְּהוּ, כְּגוֹן שֶׁאוֹתָן שֶׁבְּנִגְדָּן שְׁוִין כָּל אֶחָד דִּינָר עֲשָׂרָה דִּינָרִין, וְאוֹתָן תִּשְׁעָה שָׁוִין כָּל אֶחָד דִּינָר חָסֵר מֵעָה דְּהַיְנוּ תִּשְׁעָה דִּינָרִים פָּחוֹת תֵּשַׁע מֵעוֹת, וְהַכֶּבֶשׂ שָׁוֶה דִּינָר וְתֵשַׁע מֵעוֹת, נִמְצָא בְּאוֹתָן עֲשָׂרָה שֶׁנִּגְּמֵאוּ הַשְּׁתָּעָה אֵינוֹ אֶלָּא עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה, עֶרְוָה דִּכְתִיב (בראשית ו יב) 'כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ', עֲבוֹדָה זָרָה דִּכְתִיב (דברים ד טז) 'פֶּן תַּשְׁחִיתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל' (גמ' כח:). וְרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין, כְּגוֹן דְּרָבַע אוֹ נִרְבְּעָה עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, דְּאֵינָהּ נִסְקָלֶת בְּכָךְ אֲבָל פְּסוּלוֹת הֵן לְקָרְבָּן: **מֻקְצֶה.** בְּהֶמָה שֶׁהֻקְצְתָה לַעֲבוֹדָה זָרָה, עֲרָוָה דִּכְתִיב (בראשית ו יב) 'כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ', עֲבוֹדָה זָרָה דִּכְתִיב (דברים ד טז) 'פֶּן תַּשְׁחִיתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל' (גמ' כח:). וְרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין, כְּגוֹן דְּרָבַע אוֹ נִרְבְּעָה עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, דְּאֵינָהּ נִסְקָלֶת בְּכָךְ אֲבָל פְּסוּלוֹת הֵן לְקָרְבָּן: **מֻקְצֶה.** בְּהֶמָה שֶׁהֻקְצְתָה לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאֵינָהּ פְּסוּלָה לְהַקָּרֵב עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ בָּהּ מַעֲשֶׂה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, כְּגוֹן שֶׁעָבְדוּ בּוֹ הַכּוֹמְרִים אִם הוּא שׁוֹר, אוֹ גְּזָזוּהוּ אִם הוּא שֶׂה: **וְנֶעֱבַד.** אֵינוֹ אָסוּר בְּהֶנְאָה אַף עַל פִּי שֶׁעֲבָדוּהוּ, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי חַיִּים נֶאֱסָרִים בְּהֶנְאָה כְּשֶׁעוֹבְדִים אוֹתָן, אֲבָל נִפְסָלִים לְמִזְבֵּחַ. **וְאֻתְּנָן וּמְחִיר.** בְּהָדְיָא פְּסִלְינְהוּ קְרָא (דברים כג יט) 'לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב': **וְכִלְאַיִם.** תֵּיש הַבָּא עַל הָרָחֵל: **וְהַטְּרֵפָה.** דִּכְתִיב בְּמַעֲשַׂר (ויקרא כז לב) 'כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט', פָּרָט לְטְרֵפָה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת, וְקָרְבִין מִזְבֵּחַ יָלִיף מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה: **וְיוֹצֵא הַפֶּה.** שְׁנִקְרְעָה אִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ הָעֻבָּר דֶּרֶךְ הַדֹּפֶן, וּמַעֲשֵׂיהּ קְרָא דִּכְתִיב (שם כב כז) 'כִּי יִוָּלֵד', פָּרָט לִיוֹצֵא הַדֹּפֶן: **הוּא אֲכוֹר.** לְמִזְבֵּחַ: **וּמַה שֶּׁעָלָיו מָתַר.** דְּהָא לֹא נֶעֱבַד: **הוּא וּמַה שֶּׁעָלָיו אֲסוּר.** הוּא אָסוּר לְמִזְבֵּחַ, וּמֻתָּר אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה כִּדְלִקַּמָּן בְּסָמוּךְ. וּמַה שֶּׁעָלָיו, תַּכְשִׁיטִים שֶׁעָלָיו, אֲסוּרִין בְּהֶנְאָה שֶׁהֲרֵי נֶעֱבַד וְיֵשׁ בָּהֶן תִּפְיֶסֶת יְדֵי אָדָם: **זֶה וָזֶה.** הַמַּקְצֶה וְהַנֶּעֱבָד: (ב) **הָאוֹמֵר לְווֹנָה.** אַחַת נְקֵבָה וְאַחַת יִשְׂרְאֵלִית, וְהוּא שֶׁתִּהְיֶה מַחֻיָּבֶת לְאוֹרַיְתָא וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מַחֻיָּבֶת כְּרֵיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין. אֲבָל אֻתְּנָן שֶׁל פְּנוּיָה וְהִיא יִשְׂרְאֵלִית אֵינוֹ פָּסוּל לְמִזְבֵּחַ, דְּאֵין זֶה אֶתְנַן זוֹנָה, שֶׁהֲרֵי לֹא נֶאֱסְרָה לִכְהֻנָּה בְּכִיאָה זוֹ. וְכֵן אֶתְנַן שֶׁנִּתְּנָה אִשָּׁה לְאִישׁ אֵינוֹ פָּסוּל, אֲבָל אֶתְנַן זָכָר פָּסוּל: **אִפְּלוּ מֵאָה בֶּן אֲמוֹרִים.** הַתְנָה עִמָּהּ לְתֵת לָהּ טָלֶה אֶחָד בְּאֶתְנָנָהּ וְשָׁלַח לָהּ אֲפִלּוּ מֵאָה, לֹא אָמְרִינַן חַד דְּאָתְנֵי עִמָּהּ הָוֵי אֶתְנַן וְהָנָךְ אַחֲרִינֵי כֻּלָּם מַתָּנָה, אֶלָּא כֻּלְּהוּ חֲשִׁיבֵי אֶתְנַן וַאֲסוּרִין: **וְתֵלִין שֶׁפִּחְתָּךְ אֵצֶל עֲבָדַי.** בְּעֶבֶד עִבְרִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים מְיֵרֵי, שֶׁאֵין רְשׁוּת בֵּידָהּ רַבּוֹ לִמְסֹר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה עֲבָדִים כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ אִשָּׁה מִתְּחִלָּה, הִלְכָךְ אָתְנֶנּוּ אָסוּר לִדְבָרֵי חֲכָמִים. וְרַבִּי דְּאָמַר לָא הָוֵי אֶתְנַן לֵית לֵיהּ הַאי סְבָרָא, דְּוַדַּאי אֶפְלּוּ אֵין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית. אִי נַמִי, אֶפְלּוּ אִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא, סָבַר הוֹאִיל וְעָבַד עִבְרִי הָתֵר מִכְּלָלוֹ בִּשְׁפָחָה כְּנַעֲנִית, לָא חָשִׁיב אֶתְנַן זוֹנָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי: (ג) **אֶחָד נֶעֱבַד עֲשָׂרָה טָלָאִים וְאֶחָד נֶעֱבַד תִּשְׁעָה טָלָאִים וְכֶבֶשׂ.** הָעֲשָׂרָה טָלָאִים שֶׁנֶּעֱבַד חֲבֵרוֹ. הָעֲשָׂרָה טָלָאִים שֶׁנֶּעֱבַד הַתִּשְׁעָה וְכֶבֶשׂ, כֻּלָּם אֲסוּרִים מִשּׁוּם מִחְיֵר כֶּלֶב, וְהַתִּשְׁעָה שֶׁעִם הַכֶּבֶשׂ מֻתָּרִים. וּבִגְמָרָא (ל.) פָּרִיךְ אַמַּאי שֶׁנֶּעֱבַד הַכֶּבֶשׂ כֻּלָּם אֲסוּרִים, נִפּוֹק חַד לְחַדֵּי כֻּלְּבָא וְהָנֵךְ אַחֲרִינֵי לִשְׁתְרוּ. וּמִשֵּׁנִי הָכָא בְּמֵאי עָסְקִינַן כְּגוֹן דְּטָפֵי דְּמֵי כָּל מַחַד מִנַּיְהוּ, שֶׁאֵין בְּאוֹתָן שֶׁבְּנִגְדּוֹ טָלֶה שָׁוֶה דְּמֵי הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁוֶה שְׁיֵרֵי דְּמֵי כָּל הַכֶּבֶשׂ בְּכֻלְּהוּ, כְּגוֹן שֶׁאוֹתָן שֶׁבְּנִגְדָּן שְׁוִין כָּל אֶחָד דִּינָר עֲשָׂרָה דִּינָרִין, וְאוֹתָן תִּשְׁעָה שָׁוִין כָּל אֶחָד דִּינָר חָסֵר מֵעָה דְּהַיְנוּ תִּשְׁעָה דִּינָרִים פָּחוֹת תֵּשַׁע מֵעוֹת, וְהַכֶּבֶשׂ שָׁוֶה דִּינָר וְתֵשַׁע מֵעוֹת, נִמְצָא בְּאוֹתָן עֲשָׂרָה שֶׁנִּגְּמֵאוּ הַשְּׁתָּעָה אֵינוֹ אֶלָּא עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה, עֶרְוָה דִּכְתִיב (בראשית ו יב) 'כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ', עֲבוֹדָה זָרָה דִּכְתִיב (דברים ד טז) 'פֶּן תַּשְׁחִיתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל' (גמ' כח:). וְרוֹבֵעַ וְנִרְבָּע דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין, כְּגוֹן דְּרָבַע אוֹ נִרְבְּעָה עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים, דְּאֵינָהּ נִסְקָלֶת בְּכָךְ אֲבָל פְּסוּלוֹת הֵן לְקָרְבָּן: **מֻקְצֶה.** בְּהֶמָה שֶׁהֻקְצְתָה לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְאֵינָהּ פְּסוּלָה לְהַקָּרֵב עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ בָּהּ מַעֲשֶׂה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, כְּגוֹן שֶׁעָבְדוּ בּוֹ הַכּוֹמְרִים אִם הוּא שׁוֹר, אוֹ גְּזָזוּהוּ אִם הוּא שֶׂה: **וְנֶעֱבַד.** אֵינוֹ אָסוּר בְּהֶנְאָה אַף עַל פִּי שֶׁעֲבָדוּהוּ, שֶׁאֵין בַּעֲלֵי חַיִּים נֶאֱסָרִים בְּהֶנְאָה כְּשֶׁעוֹבְדִים אוֹתָן, אֲבָל נִפְסָלִים לְמִזְבֵּחַ. **וְאֻתְּנָן וּמְחִיר.** בְּהָדְיָא פְּסִלְינְהוּ קְרָא (דברים כג יט) 'לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב': **וְכִלְאַיִם.** תֵּיש הַבָּא עַל הָרָחֵל: **וְהַטְּרֵפָה.** דִּכְתִיב בְּמַעֲשַׂר (ויקרא כז לב) 'כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט', פָּרָט לְטְרֵפָה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת, וְקָרְבִין מִזְבֵּחַ יָלִיף מִמַּעֲשַׂר בְּהֵמָה: **וְיוֹצֵא הַפֶּה.** שְׁנִקְרְעָה אִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ הָעֻבָּר דֶּרֶךְ הַדֹּפֶן, וּמַעֲשֵׂיהּ קְרָא דִּכְתִיב (שם כב כז) 'כִּי יִוָּלֵד', פָּרָט לִיוֹצֵא הַדֹּפֶן: **הוּא אֲכוֹר.** לְמִזְבֵּחַ: **וּמַה שֶּׁעָלָיו מָתַר.** דְּהָא לֹא נֶעֱבַד: **הוּא וּמַה שֶּׁעָלָיו אֲסוּר.** הוּא אָסוּר לְמִזְבֵּחַ, וּמֻתָּר אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה כִּדְלִקַּמָּן בְּסָמוּךְ. וּמַה שֶּׁעָלָיו, תַּכְשִׁיטִים שֶׁעָלָיו, אֲסוּרִין בְּהֶנְאָה שֶׁהֲרֵי נֶעֱבַד וְיֵשׁ בָּהֶן תִּפְיֶסֶת יְדֵי אָדָם: **זֶה וָזֶה.** הַמַּקְצֶה וְהַנֶּעֱבַ

רבינו עובדיה

שֶׁאֵין שׁוֹלְיָא בְּלֹא וָלָד (נדה פ״ג מ״ד): **שָׁפִיר מְרָקָם.** עוֹר שֶׁהַוָּלָד מְרֻקָּם בּוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכוֹ צוּרַת אֲבָרִים קְטַנִּים, וּלְפִי שֶׁעָשׂוּי כְּשִׁפּוֹפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה קְרוּי **שָׁפִיר**: **וְכֵן שִׂפְחָה שֶׁהִפִּילָה.** דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא כִּי קָאָמְרִינַן כָּל מִצְוֹת שֶׁאִשָּׁה חַיֶּבֶת בָּהּ עֶבֶד חַיָּב בָּהּ, הָנֵי מִלֵּי מִצְוֹת הַשָּׁווֹת בְּאִישׁ וּבְאִשָּׁה, אֲבָל יוֹלֶדֶת דִּבְנָשִׁים אִיתָא וּבַאֲנָשִׁים לֵיתָא אֵימַר לָא תְּחַיֵּב שִׂפְחָה, לְהָכִי תָּנֵי וְכֵן שִׂפְחָה שֶׁהִפִּילָה (גמ׳ ז׳): (ד) **וְאֵין יָדוּעַ מַה הִפִּילָה.** אִם צוּרַת אָדָם וְחַיָּבַת, אִם דָּגִים וַחֲגָבִים וּפְטוּרָה, מִבִּיאָה קָרְבָּן שְׁתֵּי תּוֹרִים אֶחָד לְעוֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת, עַל שֶׁל עוֹלָה מְתָנָה וְאוֹמֶרֶת אִם מִין חוֹבָה יָלַדְתִּי תְּהֵא לְחוֹבָתִי, וְאִם לָאו תְּהֵא עוֹלַת נְדָבָה, אֲבָל חַטָּאת לָא מְצָיָא לְאַתְנוּיֵי, דְּאֵין חַטָּאת נִדְבָה, וּמֵיתָא בְּסָפֵק, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, דְּשָׁמָא לָאו בַּת קָרְבָּן הִיא וּמְלִיקָתָהּ כִּנְבֵלָה בְּעָלְמָא. וּמִשּׁוּם חֵילָן בָּעֲזָרָה לָא אִכְפַּת לָן, דְּכִיוָן דְּאֵין לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא דָּמָהּ לָא חֲשִׁיבָא אֲכִילָה: **וְכֵן שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ.** בְּמַחֲבוֹא אַחַת: **[אַחַת] מִין פֶּטוּר.** כְּמִין דָּגִים וַחֲגָבִים: **[וְאַחַת] מִין חוֹבָה.** סַנְדָּל אוֹ שְׁלִיָא. וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הִפִּילָה מִין חוֹבָה. מְבִיאִים כָּל אַחַת שְׁתֵּי תּוֹרִים וְאֵינוֹ נֶאֱכָל: **אֵימָתַי.** אֵינוֹ נֶאֱכָל: **בְּזְמַן שֶׁהֻכְּרוּ.** שֶׁהֻבִיאוּ קִנֵּיהֶן לַכֹּהֵן וְהֻכְּרוּ לְדַרְכָּן וְאֵין יְכוֹלִים לְהַתְנוֹת. **אֲבָל אִם שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת כְּאַחַת.** מְבִיאוֹת חֲשָׁאת אַחַת וּמַתְנוֹת בֵּינֵיהֶן אִם אֲנִי הַחַיֶּבֶת הָרֵי הוּא שֶׁלִּי וְנֶחְלָקִין מֶחוּל לִין, וְאִם אַתְּ הַחַיֶּבֶת הָרֵי הוּא שֶׁלָּךְ [וְחֶלְקִי מֶחוּל לָךְ], וְאוֹתוֹ חַטָּאת קָרֵב וְנֶאֱכָל, דְּדָרְקָא חַטָּאת שֶׁבָּא עַל חֵטְא אֵין תְּנַאי מוֹעִיל בּוֹ (להלן פ״ה מ״ה), דְּכְתִיב (ויקרא ד כח) ׳אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ׳, אֲבָל הָכָא דְּכִי קָא מִיתְיַין נָשִׁים קָרְבָּן לְאִשְׁתְּרוּיֵי בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים הוּא, מַיְתִין וּמְתַנְיָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

(ה) **גְּנִינִים.** גְּנוּנִים. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי כְּמִין תּוֹלָעִים: **הַמִּפָּלֶת יוֹם אַרְבָּעִים.** דְּעֵד שֶׁיַּעֲבְרוּ אַרְבָּעִים יוֹם לְהָרִיוֹנָהּ הֲרֵי מַיָּא בְּעָלְמָא: **[וְיֹצֵא הַפֶּה.** אִשָּׁה שֶׁפָּתְחוּ [מַעֶיהָ] עַל יְדֵי סַם וְהוֹצִיאוּ הֶעֱבֵר לְחוּץ וְנִתְרַפְּאָה (נדה פ״ה מ״א)]: **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב בְּיוֹצֵא הַפֶּה.** דִּכְתִיב (ויקרא יב ה) ׳וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד׳, וַהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב ׳וְאִם נְקֵבָה הִיא׳, אֶלָּא רַבָּה לָהּ לָדָה אַחֶרֶת, וּמַאי הִיא, יוֹצֵא הַפֶּה. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר אֲמַר קְרָא (שם פסוק ב) ׳אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה׳, עַד שֶׁתֵּלֵד מִמָּקוֹם שֶׁמְּזָרְעַת: (ו) **הַמִּפָּלֶת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד.** שֶׁיָּלְדָה נְקֵבָה, וְיֵלֵךְ שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁהֲרֵיתָה רְאִיָּה לְמָחָר לְהָבִיא כַּפָּרָתָהּ הִפִּילָה: **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִים מִן הֶחָרָבָן.** מִלָּדָה שְׁנִיָּה, אַף עַל גַּב דְּלִאַחַר מְלֹאת הוּא, הוֹאִיל וְלֵילָה הִיא וְלֹא יָצְתָה שָׁעָה רְאִיָּה לְקָרְבָּן, דִּלְיָלָה מְחַסַּר זְמַן קָרְבָּן הִיא, דִּכְתִיב (ויקרא ז לח) ׳בְּיוֹם צַוֹּתוֹ׳, הִלְכָּךְ לְעִנְיַן קָרְבָּן כְּתוֹךְ מְלֹאת דָּמֵי: **מֵאי שְׁנָא אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד מִיּוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד.** דְּוַדַּאי חִיֶּבֶת קָרְבָּן עַל הַנֶּפֶל שֶׁהַפִּילָה לִדְבָרֵי הַכֹּל הוֹאִיל וְאַחַר מְלֹאת הַפִּילָה: **אִם שָׁוֶה לוֹ לַמָּאה.** שֶׁהָרֵי אֶתֶם מוֹדִים שֶׁבִּשְׁקִיעַת הַחַמָּה שֶׁל יוֹם שְׁמוֹנִים כְּלוּ יְמֵי טֹהַר שֶׁלָּהּ וְאִם רָאֲתָה בְּלֵיל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד טְמֵאָה: **הַדָּמִים אֵינָם מוֹכִיחִים.** וְהַדָּם שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים אִם שָׁוֶה לוֹ לַמָּאה, אֵינוֹ רְאָיָה, שֶׁהָרֵי הַמַּפָּלֶת תּוֹךְ מְלֹאת, דְּמָהּ טָמֵא מִפְּנֵי הַלֵּדָה, וְאֵינָהּ חִיֶּבֶת קָרְבָּן שְׁנֵי, לְפִי שֶׁכָּל שֶׁבָּא בְּתוֹךְ מְלֹאת נָחְשָׁב כְּאִלּוּ בָּא עִם הַוָּלָד הָרִאשׁוֹן, וּבְהָא מוֹדוּ בֵּית הַלֵּל: (ז) **חֲמִשָּׁה קִפְּקֵי זִיבוֹת.** סִפֵּק זִיבָה הָוֵי כְּגוֹן טוֹעָה שָׁרָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם בִּימֵי זִיבָתָהּ, מְבִיאָה קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל. וּסְפֵק לֵדָה הָוֵי כְּגוֹן הַפִּילָה וְאֵינָהּ יוֹדַעַת מַה הִפִּילָה. וְאִם יֵשׁ עָלֶיהָ חֲמִשָּׁה סִפֵּקוֹת שֶׁל זִיבָה אוֹ חֲמִשָּׁה סִפֵּקוֹת שֶׁל לֵדָה: **מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד.** חַטַּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק: **וְאוֹכֶלֶת בְּזָבָחִים.** שֶׁהָרֵי הַקָּרְבָּן הַזֶּה לְטָהֳרָה בָּא, וַהֲרֵי הוּא כְּטֻבִּילָה, שֶׁאִם נִטְמְאַת הָאִשָּׁה כָּמָּה טֻמְאוֹת, טְבִילָה אַחַת עוֹלָה לְכֻלָּם, אַף קָרְבָּן זֶה כֵּן: **וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה.** לֹא הִצְרִיכוּהָ חֲכָמִים לְהָבִיאָן, שֶׁאַף הָאַחַת בְּקִשֵּׁי הִתִּירוּ לְהַקְרִיב סִפֵּק מְלִיקַת חִלֵּין לְמִזְבֵּחַ, אֶלָּא שֶׁאִם לֹא כֵן אֵין לָהּ תִּקָּנָה לְשֶׁהֵר בַּקָּדָשִׁים: **חֲמֵשׁ לֵידוֹת וַהֲאוֹת אוֹ חֲמֵשׁ זִיבוֹת וַהֲאוֹת מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד וְאוֹכֶלֶת בְּזָבָחִים.** כְּדִפָּרִישְׁנָא (ד״ה ואוכלת): **וְהַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה.** דִּתְנַן יָכוֹל תְּבִיא עַל הַלֵּדָה שֶׁלִּפְנֵי מִלֹּאת וְעַל הַלֵּדָה שֶׁלְּאַחַר מִלֹּאת קָרְבָּן אֶחָד וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא יב ז) ׳זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת׳ (גמ׳ ט ב): **קִנִּין.** שְׁנֵי קִנִּין, דְּתִינוּ: **בִּדְיָנְרֵי זָבָב.** בִּשְׁנֵי [דְּיָנְרֵי] זְהוּבִים, דִּינוֹר זָהֹב לְכָל קֹן: **הַמְּעוֹן הַזֶּה.** שְׁבוּעָה הִיא: **נִכְנַס לְבֵית דִּין וְלָמַד וְכוּ׳.** אַף עַל פִּי שֶׁהֻקַּל תּוֹרָה וְלָמַד דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כַּהֲלָכָה, מִשּׁוּם עֶצֶת לַעֲשׂוֹת לָהּ״ה חֲרֵי הוּא שֶׁלָּהּ וְחֶלְקִי מֶחוּל לִי). וְאוֹתוֹ חַטַּאת קָרֵב וְנֶאֱכָל, דְּדַרְקָא חַטַּאת שֶׁבָּא עַל חֵטְא אֵין תְּנַאי מוֹעִיל בּוֹ (להלן פ״ה מ״ה), דִּכְתִיב (ויקרא ד כח) ׳אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ׳, אֲבָל הָכָא דְּכִי מִיתְיַין נָשִׁים קָרְבָּן לְאִשְׁתְּרוּיֵי בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים הוּא, מַיְתִין וּמְתַנְיָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

(ה) **גְּנִינִים.** גְּנוּנִים. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי כְּמִין תּוֹלָעִים: **הַמִּפָּלֶת יוֹם אַרְבָּעִים.** דְּעֵד שֶׁיַּעֲבְרוּ אַרְבָּעִים יוֹם לְהָרִיוֹנָהּ הֲרֵי מַיָּא בְּעָלְמָא: **[וְיֹצֵא הַפֶּה.** אִשָּׁה שֶׁפָּתְחוּ [מַעֶיהָ] עַל יְדֵי סַם וְהוֹצִיאוּ הֶעֱבֵר לְחוּץ וְנִתְרַפְּאָה (נדה פ״ה מ״א)]: **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב בְּיוֹצֵא הַפֶּה.** דִּכְתִיב (ויקרא יב ה) ׳וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד׳, וַהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב ׳וְאִם נְקֵבָה הִיא׳, אֶלָּא רַבָּה לָהּ לָדָה אַחֶרֶת, וּמַאי הִיא, יוֹצֵא הַפֶּה. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר אֲמַר קְרָא (שם פסוק ב) ׳אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה׳, עַד שֶׁתֵּלֵד מִמָּקוֹם שֶׁמְּזָרְעַת: (ו) **הַמִּפָּלֶת לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד.** שֶׁיָּלְדָה נְקֵבָה, וְיֵלֵךְ שְׁמוֹנִים וְאֶחָד שֶׁהֲרֵיתָה רְאִיָּה לְמָחָר לְהָבִיא כַּפָּרָתָהּ הִפִּילָה: **בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִים מִן הֶחָרָבָן.** מִלָּדָה שְׁנִיָּה, אַף עַל גַּב דְּלִאַחַר מְלֹאת הוּא, הוֹאִיל וְלֵילָה הִיא וְלֹא יָצְתָה שָׁעָה רְאִיָּה לְקָרְבָּן, דִּלְיָלָה מְחַסַּר זְמַן קָרְבָּן הִיא, דִּכְתִיב (ויקרא ז לח) ׳בְּיוֹם צַוֹּתוֹ׳, הִלְכָּךְ לְעִנְיַן קָרְבָּן כְּתוֹךְ מְלֹאת דָּמֵי: **מֵאי שְׁנָא אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד מִיּוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד.** דְּוַדַּאי חִיֶּבֶת קָרְבָּן עַל הַנֶּפֶל שֶׁהַפִּילָה לִדְבָרֵי הַכֹּל הוֹאִיל וְאַחַר מְלֹאת הַפִּילָה: **אִם שָׁוֶה לוֹ לַמָּאה.** שֶׁהָרֵי אֶתֶם מוֹדִים שֶׁבִּשְׁקִיעַת הַחַמָּה שֶׁל יוֹם שְׁמוֹנִים כְּלוּ יְמֵי טֹהַר שֶׁלָּהּ וְאִם רָאֲתָה בְּלֵיל שְׁמוֹנִים וְאֶחָד טְמֵאָה: **הַדָּמִים אֵינָם מוֹכִיחִים.** וְהַדָּם שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים אִם שָׁוֶה לוֹ לַמָּאה, אֵינוֹ רְאָיָה, שֶׁהָרֵי הַמַּפָּלֶת תּוֹךְ מְלֹאת, דְּמָהּ טָמֵא מִפְּנֵי הַלֵּדָה, וְאֵינָהּ חִיֶּבֶת קָרְבָּן שְׁנִי, לְפִי שֶׁכָּל שֶׁבָּא בְּתוֹךְ מְלֹאת נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ בָּא עִם הַוָּלָד הָרִאשׁוֹן, וּבְהָא מוֹדוּ בֵּית הַלֵּל: (ז) **חֲמִשָּׁה קִפְּקֵי זִיבוֹת.** סִפֵּק זִיבָה הָוֵי כְּגוֹן טוֹעָה שָׁרָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְאֵינָהּ יוֹדַעַת אִם בִּימֵי זִיבָתָהּ, מְבִיאָה קָרְבָּן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל. וּסְפֵק לֵדָה הָוֵי כְּגוֹן הַפִּילָה וְאֵינָהּ יוֹדַעַת מַה הִפִּילָה. וְאִם יֵשׁ עָלֶיהָ חֲמִשָּׁה סִפֵּקוֹת שֶׁל זִיבָה אוֹ חֲמִשָּׁה סִפֵּקוֹת שֶׁל לֵדָה: **מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד.** חַטַּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק: **וְאוֹכֶלֶת בְּזָבָחִים.** שֶׁהָרֵי הַקָּרְבָּן הַזֶּה לְטָהֳרָה בָּא, וַהֲרֵי הוּא כְּטֻבִּילָה, שֶׁאִם נִטְמְאַת הָאִשָּׁה כָּמָּה טֻמְאוֹת, טְבִילָה אַחַת עוֹלָה לְכֻלָּם, אַף קָרְבָּן זֶה כֵּן: **וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה.** לֹא הִצְרִיכוּהָ חֲכָמִים לְהָבִיאָן, שֶׁאַף הָאַחַת בְּקִשֵּׁי הִתִּירוּ לְהַקְרִיב סִפֵּק מְלִיקַת חִלֵּין לְמִזְבֵּחַ, אֶלָּא שֶׁאִם לֹא כֵן אֵין לָהּ תִּקָּנָה לְשֶׁהֵר בַּקָּדָשִׁים: **חֲמֵשׁ לֵידוֹת וַהֲאוֹת אוֹ חֲמֵשׁ זִיבוֹת וַהֲאוֹת מְבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד וְאוֹכֶלֶת בְּזָבָחִים.** כְּדִפָּרִישְׁנָא (ד״ה ואוכלת): **וְהַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה.** דִּתְנַן יָכוֹל תְּבִיא עַל הַלֵּדָה שֶׁלִּפְנֵי מִלֹּאת וְעַל הַלֵּדָה שֶׁלְּאַחַר מִלֹּאת קָרְבָּן אֶחָד וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא יב ז) ׳זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת׳ (גמ׳ ט ב): **קִנִּין.** שְׁנֵי קִנִּין, דְּתִינוּ: **בִּדְיָנְרֵי זָבָב.** בִּשְׁנֵי [דְּיָנְרֵי] זְהוּבִים, דִּינוֹר זָהֹב לְכָל קֹן: **הַמְּעוֹן הַזֶּה.** שְׁבוּעָה הִיא: **נִכְנַס לְבֵית דִּין וְלָמַד וְכוּ׳.** אַף עַל פִּי שֶׁהֻקַּל תּוֹרָה וְלָמַד דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כַּהֲלָכָה, מִשּׁוּם עֶצֶת לַעֲשׂוֹת לָהּ״

(תהלים קיט קכו) עֵשָׂה בַּן, שֶׁאִלְמָלֵא כֵן לֹא יִמְצְאוּ, וְיִמָּנְעוּ הֶעָנִיּוֹת מִלְּהָבִיא אֲפִלּוּ אֶחָד, וְיֹאכְלוּ קָדָשִׁים בְּטֻמְאַת הַגּוּף: **בְּרֻבְעָתַיִם.** שְׁנֵי קִנִּין בִּשְׁנֵי רִבְעֵי דִּינַר כָּסֶף. וְדִינַר זָהָב הוּא עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ דִּינְרֵי כָּסֶף:

פרק ב (א) **אַרְבָּעָה מְחַפְּרֵי כַּפָּרָה.** שֶׁמְּבִיאִין כַּפָּרָה, וְלֹא עַל חֵטְא אֶלָּא לְאֻכֶל בְּקָדָשִׁים: **וְהַמְצוֹרָע.** וְהָא דְּלָא חָשִׁיב נַמֵּי וְהַמְצוֹרַעַת כִּי הֵיכִי דְּחָשִׁיב זָב וְזָבָה, לְפִי שֶׁזָּב וְזָבָה עִקַּר שַׁמָּאתָן חֲלוּקָה, שֶׁזָּב מְטַמֵּא בְּרֹאשִׁית, וַאֲפִלּוּ רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּיוֹם אֶחָד טָמֵא וּמֵבִיא קָרְבָּן, וְזָבָה אֵינָהּ מְבִיאָה קָרְבָּן עַד שֶׁתִּרְאֶה בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה, הִלְכָּךְ חֶשְׁבִינְהוּ לְתַרְתֵּי, אֲבָל מְצוֹרָע וּמְצוֹרַעַת אֵין עִקַּר טֻמְאָתָן חֲלוּקָה, דִּשְׁנֵיהֶם שָׁוִין בְּטֻמְאַת צָרַעַת פָּשִׁי: **גֵּר מְחַפֵּר כַּפָּרָה.** וְתַנָּא קַמָּא סָבַר, גֵּר כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו וְטָבַל מֻתָּר לֶאֱכֹל בְּקָדָשִׁים, וְאֵין קָרְבָּן מְעַכְּבוֹ אֶלָּא מִלְבוֹא בַּקָּהָל, הִלְכָּךְ לָא חָשִׁיב בִּכְלַל מְחַסְּרֵי כַּפָּרָה: **עַד שֶׁיִּוָּדֵעַ עָלָיו הַדָּם.** אִם הֵבִיא קָרְבַּן בְּהֵמָה. וְאִם עוֹלַת הָעוֹף הֵבִיא, עַד שֶׁיִּתְמַצֶּה דָּמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ: **וְנָזַר לְיֵינוֹ וּלְתַגַּלַּחְתּוֹ.** קָרְבַּן נָזִיר מַתִּיר לוֹ לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְתִגְלַחַת וּלְהִטַּמֵּא לְמֵתִים, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְמוּ יָמֵי נִזְרוֹ אֵינוֹ מֻתָּר בְּיֵינוֹ וּבִתְגִלַּחַת וּלְהִטַּמֵּא לְמֵתִים עַד שֶׁיָּבִיא קָרְבָּנוֹ. וְתַנָּא קַמָּא לָא חָשִׁיב נָזִיר, דְּלָא תָּנֵי אֶלָּא קָרְבָּן. וְתַנָּא דְּמַיְתֵי דְּמַיְתֵי קָרְבָּן, וְנָזִיר דְּמַיְתֵי בְּקָדָשִׁים, לְאִשְׁתְּרוּיֵי בְּיֵינוֹ וּבִתְגִלַּחַת הוּא: (ב) **הַבָּא עַל שִׁפְחָה.** חֲרוּפָה, דִּאְמַר קְרָא (ויקרא יט כב) ׳וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן בְּאֵיל הָאָשָׁם [לְפָנֵי ה׳] עַל חַטָּאתוֹ׳, וְהַדַּר כְּתִיב (שם) ׳וְנִסְלַח לוֹ מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׳, לְרַבּוֹת מֵזִיד כְּשׁוֹגֵג: **וְנָזִיר שֶׁנִּטְמָא.** דִּכְתִיב (ויקרא ו יב) ׳וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ׳, וְדָרְשִׁינַן (תמורה ד״ו ע״ב) ׳וְכִפֶּר עָלָיו׳ – עַל שֶׁחָטָא בְּנָזִירוּתוֹ, ׳מֵאֲשֶׁר חָטָא׳ – עַל שֶׁחָטָא בְּטֻמְאָתוֹ: **וְנָזִיר שֶׁנִּטְמָא בְּתוֹךְ יָמָיו.** וְהַשְׁתָּא סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא כִּי נִטְמָא תְּרֵי זִמְנֵי בַּשְּׁבִיעִי הָוֹ לְהוּ טֻמְאוֹת הַרְבֵּה, דְּהָא הַתְחִילָה נְזִירוּת דְּטָהֳרָה, וְלִחְיֵב שְׁתֵּי קָרְבָּנוֹת, קָמַשְׁמַע לָן דְּלִנְזִיר קָרְבָּן לָא מַחְיֵב אֶלָּא חַד, דְּלֹא אַתָא זָה לְשֶׁעָבָר הָרְאִיָּה לְקָרְבָּן, דְּאַף עַל גַּב דִּנְזִירוּת טָהֳרָה אַתְחָלָה לָהּ מִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שֶׁעַד שֶׁלֹּא הֵרְאִיָּה לְקָרְבָּן אֵינָהּ אֶלָּא מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי: **הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי אֲנָשִׁים הָרַבֵּה.** דִּכְתִיב (שם ה כט) ׳זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת׳, תּוֹרָה אַחַת לְקַנָּאוֹת הָרַבֵּה: **וּמְצוֹרָע שֶׁנִּתְנַגַּע נְגָעִים הָרַבֵּה.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְנַגַּע וְנִתְרַפֵּא נִתְנַגַּע וְנִתְרַפֵּא פְּעָמִים הָרַבֵּה, אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד עַל כֻּלָּם, דִּכְתִיב (ויקרא יד ב) ׳זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצֹרָע׳, תּוֹרָה אַחַת לִמְצֹרָע פְּעָמִים הָרַבֵּה: **הֵבִיא צִפֳּרִים וְנִתְנַגַּע.** בְּגִמָּרָא (ט:) מְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָתָנֵי, לֹא עָלוּ צִפֳּרִים לְהִקָּבֵעַ בְּעַנְיוּתוֹ וּבַעֲשִׁירוּתוֹ, שֶׁאִם הָיָה עָנִי בִּשְׁעַת [הַבָּאַת] צִפֳּרִים, וְהֶעֱשִׁיר קֹדֶם שֶׁיָּבִיא חַטָּאתוֹ, צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר, וְאִם הָיָה עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, מֵבִיא קָרְבַּן דַּלּוּת עַד שֶׁיָּבִיא חַטָּאתוֹ, דְּבָתַר חַטָּאת אָזְלִינַן בֵּין בְּעַנְיוּת בֵּין בַּעֲשִׁירוּת, דִּכְתִיב (שם פסוק לב) ׳אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ׳, כְּשֶׁלֹּא תַּשִּׂיג יָדוֹ בִּשְׁעַת טָהֳרָתוֹ יָבִיא בְּדִלּוּת וְאַף עַל פִּי שֶׁהֶעֱשִׁיר אַחַר כַּךְ, וְהֵאי ׳טָהֳרָתוֹ׳ הֵינוּ חַטָּאת שֶׁהוּא כַּפָּרָתוֹ: **עַד שֶׁיָּבִיא אֲשָׁמוֹ.** דִּ׳בְטָהֳרָתוֹ׳, אֲשָׁמוֹ מַשְׁמַע, שֶׁנּוֹתַן מִדָּמוֹ עַל בְּהוֹנוֹתָיו וּמַכְשִׁירוֹ לֶאֱכֹל בְּקָדָשִׁים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ד) **הָאִשָּׁה [שֶׁיָּלְדָה] וְלִדּוֹת הָרַבֵּה.** וְקָאָזֵיל וּמְפָרֵשׁ כֵּיצַד, כְּגוֹן הִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים שֶׁל נְקֵבָה, שֶׁטָּבְלָה לְאַחַר שִׁבְעִים וְאַרְבָּעִים דְּטָמְאָה, וְשָׁמְשָׁה וְנִתְעַבְּרָה, וְהִפִּילָה נְקֵבָה לְאַחַר אַרְבָּעִים שֶׁל יְצִירָה, דְּהֵינוּ חֲמִשִּׁים וְאַרְבַּע לַלֵּדָה הָרִאשׁוֹנָה, וְחָזְרָה וְהִפִּילָה לְסוֹף חֲמִשִּׁים וְאַרְבַּע שֶׁל זוֹ. וּלְהָכִי נָקַט נְקֵבָה, דְּבִזְכָרִים לֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי, דְּאִי הִפִּילָה בְּתוֹךְ אַרְבָּעִים דְּזָכָר, הַאי שְׁנֵי מַיָּא בְּעָלְמָא הוּא, דְּאֵין הַוָּלָד נוֹצָר עַד אַרְבָּעִים יוֹם: **הַמִּפָּלֶת תְּאוֹמִים.** אֲפִלּוּ זְכָרִים. כְּגוֹן נַעֲבְּרָה שִׁלְשָׁה, וְהִפִּילָה אֶחָד לְאַחַר אַרְבָּעִים, וְהַשֵּׁנִי נִשְׁתַּהֲה וְיָצָא תּוֹךְ יְמֵי טֹהַר הָרִאשׁוֹן, וְשִׁלְשִׁי בְּתוֹךְ יְמֵי טֹהַר דִּשְׁנִי. כָּל אִלּוּ אֵין מְבִיאוֹת אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד, דִּכְתִיב (ויקרא יב ז) ׳זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת׳, מְלַמֵּד שֶׁמְּבִיאָה קָרְבָּן אֶחָד עַל וְלָדוֹת הָרַבֵּה. יָכוֹל עַל הַלֵּדָה שֶׁלְּפָנֵי מִלֹּאת וְשֶׁל אַחַר מִלֹּאת נַמִּי אֵינָהּ מְבִיאָה אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד, תַּלְמוּד לוֹמַר ׳זֹאת׳: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְבִיאָה עַל הָרִאשׁוֹן וְאֵינָהּ מְבִיאָה עַל הַשֵּׁנִי.** רַבִּי יְהוּדָה פְּלִיג בֵּין אִוְלוּדוֹת בֵּין אַתְאוֹמִים, וְאוֹמֵר מְבִיאָה עַל הַוָּלָד הָרִאשׁוֹן, וְלֹא עַל הַשֵּׁנִי שֶׁנּוֹלַד בְּתוֹךְ מְלֹאת שֶׁל רִאשׁוֹן, וּמְבִיאָה עַל הַשְּׁלִישִׁי, מִשּׁוּם דְּהוּא לֹא נוֹלַד בְּתוֹךְ מְלֹאת, דְּלָא חֲשִׁבִינַן מְלֹאת לְשֵׁנִי, דִּכְמַאן דְּלֵידֵי דְּלֵידֵי נִינְהוּ, וְנוֹלַד תּוֹךְ מְלֹאת שֶׁל רִאשׁוֹן, וּשְׁלִישִׁי הֲרֵי תְּחִלַּת לֵדָה, וְאֵינָהּ מְבִיאָה עַל הָרְבִיעִי, הוֹאִיל וְנוֹלַד תּוֹךְ מְלֹאת דְּשְׁלִישִׁי, אֲבָל שְׁלִישִׁי לֹא נוֹלַד תּוֹךְ מְלֹאת דְּרִאשׁוֹן דְּהָא עֲבְרוּ יְמֵי טֻמְאָתוֹ דְּרִאשׁוֹן. וְגַבֵּי תְּאוֹמִים נַמִּי פְּלִיג רַבִּי יְהוּדָה, וְאַף עַל גַּב דְּעִבּוּרָן כְּאַחַת, לָא אַמְרִינַן חֲדָא לֵדָה אֲרֵיכְתָּא הִיא וְאֵית לֵיהּ מְלֹאת נַמִּי לְשֵׁנִי, וּשְׁלִישִׁי לָאו בַּר קָרְבָּן הוּא, אֶלָּא אִם נוֹלַד שְׁלִישִׁי לְאַחַר מְלֹאת דְּרִאשׁוֹן, סָבַר רַבִּי יְהוּדָה דְּמַבִיאָה קָרְבָּן עַל הַשְּׁלִישִׁי, וְעַל מְלֹאת דְּשֵׁנִי לָא אִכְפַּת לָן דְּכִמְאן דְּלֵידֵי דְּמֵי. וְכִי קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה חָלָה עָלָיו בְּאוֹתוֹ יוֹם, וְהִשְׁתָּא סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא כִּי נִטְמָא תְּרֵי זִמְנֵי בַּשְּׁבִיעִי הָוֹ לְהוּ טֻמְאוֹת הַרְבֵּה, דְּהָא הַתְחִילָה נְזִירוּת דְּטָהֳרָה, וְלִחְיֵב שְׁתֵּי קָרְבָּנוֹת, קָמַשְׁמַע לָן דְּלִנְזִיר קָרְבָּן לָא מַחְיֵב אֶלָּא חַד, דְּלֹא אַתָא זָה לְשֶׁעָבָר הָרְאִיָּה לְקָרְבָּן, דְּאַף עַל גַּב דִּנְזִירוּת טָהֳרָה אַתְחָלָה לָהּ מִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שֶׁעַד שֶׁלֹּא הֵרְאִיָּה לְקָרְבָּן אֵינָהּ אֶלָּא מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי: **הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי אֲנָשִׁים הָרַבֵּה.** דִּכְתִיב (שם ה כט) ׳זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת׳, תּוֹרָה אַחַת לְקַנָּאוֹת הָרַבֵּה: **וּמְצוֹרָע שֶׁנִּתְנַגַּע נְגָעִים הָרַבֵּה.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְנַגַּע וְנִתְרַפֵּא נִתְנַגַּע וְנִתְרַפֵּא פְּעָמִים הָרַבֵּה, אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד עַל כֻּלָּם, דִּכְתִיב (ויקרא יד ב) ׳זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצֹרָע׳, תּוֹרָה אַחַת לִמְצֹרָע פְּעָמִים הָרַבֵּה: **הֵבִיא צִפֳּרִים וְנִתְנַגַּע.** בְּגִמָּרָא (ט:) מְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָתָנֵי, לֹא עָלוּ צִפֳּרִים לְהִקָּבֵעַ בְּעַנְיוּתוֹ וּבַעֲשִׁירוּתוֹ, שֶׁאִם הָיָה עָנִי בִּשְׁעַת [הַבָּאַת] צִפֳּרִים, וְהֶעֱשִׁיר קֹדֶם שֶׁיָּבִיא חַטָּאתוֹ, צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר, וְאִם הָיָה עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, מֵבִיא קָרְבַּן דַּלּוּת עַד שֶׁיָּבִיא חַטָּאתוֹ, דְּבָתַר חַטָּאת אָזְלִינַן בֵּין בְּעַנְיוּת בֵּין בַּעֲשִׁירוּת, דִּכְתִיב (שם פסוק לב) ׳אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָה

רבינו עובדיה

נְבֵלָה, לְפִי שֶׁהוּא אִסּוּר גְּרִידָא שֶׁאֵינוֹ לֹא כּוֹלֵל וְלֹא מוֹסִיף. אֲבָל הָכָא, אָדָם שֶׁהָיָה מִתְחִלָּה טָהוֹר, הָיָה אָסוּר בְּחֶלֶב וּמֻתָּר בִּשְׂאָר בָּשָׂר שֶׁל קָדָשִׁים, נַעֲשָׂה טָמֵא, מִגּוֹ דְּנָאֲסַר בִּשְׂאָר חֲתִיכוֹת שֶׁל בְּשַׂר קָדָשִׁים מִשּׁוּם טֻמְאָה, אִתְּסַר נַמֵּי בְּחֶלֶב אַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה אֲסוּרָה מִתְּחִלָּה, וְהֵינוּ אִסּוּר כּוֹלֵל, שֶׁהָאִסּוּר הָאַחֲרוֹן כּוֹלֵל וְאוֹסֵר דְּבָרִים אֲחֵרִים עַל הָאָדָם שֶׁהָיוּ מֻתָּרִים לוֹ מִתְּחִלָּה. וּמֵיהוּ לָא אִתּוֹסַף אִסּוּרָא אֶחָפְצָא, אֶלָּא אַגַּבְרָא אִתּוֹסַף אִסּוּרָא לְגַבֵּי אֲחֵרִינֵי, וְגָרִיר וְכָיֵיל נַמֵּי לְהַאי בְּאִסּוּרֵיהּ. נַעֲשָׂה זֶה הַחֵלֶב נוֹתָר, הֵינוּ אִסּוּר מוֹסִיף, דְּמַעֲקָרָא לְהָדְיוֹט אָסוּר וּלְגָבוֹהַּ שָׁרֵי, כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה נוֹתָר, נוֹסֵף אִסּוּר עַל הַחֲתִיכָה עַצְמָהּ לַאֲסַר אֲפִלּוּ לְגָבוֹהַּ, וּמֵהוֹתוֹ שֶׁחָל עָלָיו שֵׁם אִסּוּר נוֹתָר לְאָסְרָהּ לְגָבוֹהַּ, חָל עָלָיו נַמֵּי שֵׁם נוֹתָר לְגַבֵּי הֶדְיוֹט לְהַתְחִיב עָלָיו מִשּׁוּם נוֹתָר, אַף עַל גַּב דְּכֻלְּאוּ הָכִי הָיְתָה אֲסוּרָה לְהָדְיוֹט. חָל עָלָיו יוֹם הַכִּפּוּרִים, מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף אִסּוּרָא לְגַבֵּי גַּבְרָא לְאָסְרוֹ בְּחֵלְיֵן שֶׁהָיוּ מֻתָּרִים לוֹ קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים, גּוֹרַר וְכוֹלֵל נַמֵּי לְהַאי חֵלֶב שֶׁל מֻקְדָּשִׁים בְּהַדֵּיהּ לְהִתְחַיֵּב עָלָיו מִשּׁוּם יוֹם הַכִּפּוּרִים: **וְאָשָׁם אֶחָד.** אָשָׁם מְעִילוֹת, עַל שֶׁנֶּהֱנָה מִן הֶקְדֵּשׁ בִּשּׁוֹגֵג. וְאַף זֶה אִסּוּר מוֹסִיף, דְּאִתּוֹסַף אִסּוּרָא עַל חֶפְצָא, דְּקֹדֶם דְּהִקְדִּישָׁהּ הָיָה חֵלֶב זֶה אָסוּר בַּאֲכִילָה וּמֻתָּר בֶּהֱנָאָה, אַקְדְּשָׁהּ, נַאֲסְרָה אַפְלּוּ בֶּהֱנָאָה, וּמֵהוֹתוֹ שֶׁחָל שֵׁם הֶקְדֵּשׁ עַל הַחֵלֶב לְאָסְרוֹ בֶּהֱנָאָה, חָל עָלָיו נַמֵּי לְהִתְחַיֵּב מִשּׁוּם כָּל אֲלוּ שֶׁחִיַּב בִּבְאֲכִילָתוֹ מִשּׁוּם נֵהֱנָה מִן הֶקְדֵּשׁ. **אִם הָיָה בְּשִׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ בְּפִיו.** כְּשֶׁהָיָה אוֹכְלוֹ, **חַיָּב,** גַּם עַל הַהוֹצָאָה. וּבְגְמָרָא (יד.) מְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָאָמַר, אִם הָיָה יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ, חַיָּב שְׁתַּיִם עַל הַהוֹצָאָה, מִשּׁוּם שַׁבָּת וּמִשּׁוּם יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁשְּׁנֵיהֶם בָּאִים כְּאֶחָד, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם לְשַׁבָּת קִדֵּשׁ נַמֵּי לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּכְשֶׁעָרַב בְּשַׁבָּת וְהוֹצִיאָה לְשַׁבָּת בְּךָ עָרַב וְהוֹצִיאָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאִסּוּר חָל עַל אִסּוּר בְּאִסּוּר בַּת אַחַת: **אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם.** כְּלוֹמַר תֵּנָא לָא קָחֲשִׁיב אֶלָּא חֲטָאוֹת הַבָּאוֹת מִפְּנֵי אֲכִילָה, וְהֵאי מִפְּנֵי הוֹצָאָה הוּא: (ה) **בְּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ.** בְּגוֹן שֶׁבָּא עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת וַהֲרֵי הִיא בְּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ מֵאִמּוֹ, וְאִשָּׁה אֶחָיו שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ קֹדֶם לָכֵן וּמֵת, וּלְאַחַר מִיתָתוֹ נִשָּׂאָהּ אֲחִי אָבִיו, וּבָא זֶה אֲבִיהָ עָלֶיהָ בִּנְדָּתָהּ, וְהִשְׁתָּא אִסּוּר בְּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ בְּאִין כְּאַחַת. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְעֻזֶּרֶת וְאֵסוּרָה לְבוֹא בְּקָהָל, כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לַאֲחִי אָבִיהָ קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ, לְפִי שֶׁקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּבֵי לָאוִין, אִי נַמֵּי אִם הָיָה אֲחִי אָבִיהָ מְמְזָרִים מֻתָּרִים לְשָׂא אוֹתָהּ לְכַתְּחִלָּה. וְנַאֲסְרָה עַל אֲבִיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו לְפִי שֶׁהוּא אִסּוּר מוֹסִיף, שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיְתָה מֻתֶּרֶת לַאֲחֵי אֲבִיהָ כְּלָל, וּכְשֶׁנִּשֵּׂאת לְאָחִד מֵהֶן נֶאֱסְרָה עַל כָּל שְׁאָר הָאַחִים שֶׁהָיְתָה מֻתֶּרֶת לָהֶן, חָל עָלֶיהָ נַמֵּי שֵׁם אֵשֶׁת אָח לְגַבֵּי אֲבִיהָ לְהִתְחַיֵּב עָלֶיהָ נַמֵּי מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו. מֵת אָחִיו וְנִשֵּׂאת לַאֲחֵי אֲבִי אֲבִיהָ, מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף בָּהּ אִסּוּרָא לְגַבֵּי שְׁאָר אֲחֵי אֲבִיו, אִתּוֹסַף בָּהּ אִסּוּרָא נַמֵּי לְגַבֵּי דִּידֵיהּ. הַיְנוּ לֵהּ אֵשֶׁת אִישׁ, מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף אִסּוּרָא לְגַבֵּי עַלְמָא, אִתּוֹסַף אִסּוּרָא לְגַבֵּי דִּידֵיהּ. פְּרָשָׁה נִדָּה, מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף אִסּוּרָא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, אִתּוֹסַף אִסּוּרָא נַמֵּי לְגַבֵּי דִּידֵיהּ: **חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בַּת בְּתּוֹ וְכַלָּתוֹ.** כְּגוֹן שֶׁנִּשְׂאָהּ בְּנוֹ: **וְאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ.** שֶׁהָיָה נְשׂוּי אֶת בַּת חֲתָנוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת בַּת בְּתּוֹ מִן הָאֵב: **וְאֵשֶׁת אָחִיו.** שֶׁמֵּת בְּנוֹ וְנִשְׂאָהּ אָחִיו שֶׁל זֶה: **וְאֵשֶׁת אָחִי אָבִיו.** שֶׁמֵּת אָחִיו וְנִשְׂאָהּ אֲחִי אָבִיו: **אִם עָבַר הַזָּקֵן.** אָבִיו שֶׁל זֶה, וְאַחַר כָּךְ נָשָׂא אֵשֶׁת אָחִיו הָאָב. וְאַף עַל גַּב דְּאֵשֶׁת אָחִיו הִיא, דְּהָא מְחַיְּבִינַן לֵיהּ לְבֵרֵיהּ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח. לָאו פִּרְכָא הִיא, דְּאִיכָּא לְאוֹקְמֵי דְּאֵשֶׁת אָחִיו שֶׁל בְּנוֹ מֵאִמּוֹ הִיא, וְלֹא כַּלָּתוֹ שֶׁל אָב הִיא, אֶלָּא אֵשֶׁת חוֹתְנוֹ, וּמֻתֶּרֶת לוֹ. וְאִם תֹּאמַר, וּמַאי אִסּוּר מוֹסִיף אִיכָּא בִּבַת בְּתּוֹ דְּכֻשֶּׁעָבַר אֲבִיו וּנְשָׂאָהּ דְּקָא מְחַיְּבַת לֵיהּ נַמֵּי מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב. הָא מִלְּתָא בְּעוּ לֵהּ בְּגְמָרָא (יד.), וְתַרְוּוּ דְּגוֹן דְּאֵיכָּא בְּרָא לְסַבָּא, וְאָחִיו שֶׁל זֶה הוּא, דְּמִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף בָּהּ אִסּוּרָא גַּבֵּי הַהוּא בְּרָא מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב, אִתּוֹסַף נַמֵּי גַּבֵּי דִּידֵיהּ: **וְכֵן הַבָּא עַל בַּת אִשְׁתּוֹ.** חַיָּב מִשּׁוּם כָּל אֲלוּ שֶׁחַיָּב בְּבִתּוֹ: **וְעַל בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ.** חַיָּב מִשּׁוּם כָּל אֲלוּ שֶׁחַיָּב עַל בַּת בִּתּוֹ. וּבַת אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹתוֹ מִשֶּׁכָּפַת לֵהּ, כְּגוֹן שֶׁאָבִיו אָנַס אוֹ פִּתָּה אִשָּׁה וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת, וְאַחַר כָּךְ נָשָׂא הוּא אֲנוּסַת אָבִיו אוֹ מְפֻתַּת אָבִיו שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת לוֹ, הֲרֵי אוֹתָהּ הַבַּת אֲחוֹתוֹ וּבַת אִשְׁתּוֹ. וּבַת בַּת אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ מַשְׁכַּחַת לָהּ, כְּגוֹן שֶׁבָּא אָבִי אִשְׁתּוֹ עַל בַּת אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת, אוֹתָהּ הַבַּת הִיא בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ:

(ו) **מְשׁוּם חֲמוֹתוֹ וְכַלָּתוֹ וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ.** הָאָב שֶׁבָּא עַל בְּתּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת, נָשָׂא רְאוּבֵן זֹאת הַבַּת הֲרֵי אִמָּהּ אֲסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם חֲמוֹתוֹ וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, נִשֵּׂאת לְבְנוֹ שֶׁל רְאוּבֵן נוֹסֵף עָלֶיהָ אִסּוּר מִשּׁוּם כַּלָּתוֹ, מֵת בְּנוֹ שֶׁל רְאוּבֵן אוֹ גֵּרְשָׁהּ וְנִשֵּׂאת לְאָחִיו נוֹסֵף עָלֶיהָ אִסּוּר אֵשֶׁת אָחִיו, מֵת אָחִיו אוֹ גֵּרְשָׁהּ וְנִשֵּׂאת לַאֲחֵי אֲבִיו נוֹסֵף עָלֶיהָ אִסּוּר אֵשֶׁת אֲחֵי אֲבִיו, נִשֵּׂאת לְעַלְמָא וְהִיא אֵשֶׁת אִישׁ, וּפְרָסָהּ נִדָּה, וּבָא עָלֶיהָ רְאוּבֵן בְּעוֹדָהּ אֵשֶׁת אִישׁ וְנִדָּה, הֲרֵי חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כָּל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ: **וְכֵן הַבָּא עַל אֵם חֲמוֹתוֹ.** לָבָן בָּא עַל דִּינָה בַּת לֵאָה בִּתּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת וּשְׁמָהּ סָרַח, הִנּוֹשָׂא סָרַח נָאֳסָרָה עָלָיו לֵאָה מִשּׁוּם אֵם חֲמוֹתוֹ וּמִשּׁוּם אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, שֶׁהֲרֵי סָרַח אִשְׁתּוֹ וְלֵאָה שְׁתֵּיהֶן בָּנוֹת לָבָן, נִשֵּׂאת לֵאָה לְבֶן בַּעְלָהּ שֶׁל סָרַח וְנַעֲשֵׂית כַּלָּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ לְאָחִיו, וְאַחַר כָּךְ לַאֲחֵי אֲבִיו, וּבָא עָלֶיהָ בַּעְלָהּ שֶׁל סָרַח בְּעוֹדָהּ אֵשֶׁת אִישׁ וְנִדָּה, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כָּל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ: **וְאִם בָּא עָלֶיהָ בִּשְׁגָגָה.** רְאוּבֵן בָּא עַל זִקְנָתוֹ אֵשֶׁת לָבָן, אֵם לֵאָה אִמּוֹ, וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת וּשְׁמָהּ דִּינָה, הִנּוֹשָׂא אֶת דִּינָה נֶאֳסָרָה עָלָיו לֵאָה אִמּוֹ שֶׁל רְאוּבֵן מִשּׁוּם אֵם חֲמִיו וּמִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁהֲרֵי

מַסֶּכֶת כְּרֵתוֹת

דִּינָה אִשְׁתּוֹ וְלֵאָה אֵם חֲמִיו שְׁתֵּיהֶן בְּנוֹת אֵשֶׁת לָבָן, נַעֲשֵׂית כַּלָּתוֹ, וְאַחַר כָּךְ אֵשֶׁת אָחִיו, וְאַחַר כָּךְ אֵשֶׁת אֲחֵי אָבִיו, וְאֵשֶׁת אִישׁ וְנִדָּה, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כָּל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ: **הַבָּא עַל חֲמוֹתוֹ חַיָּב עָלֶיהָ וְכוּ'.** לְאֵשֶׁת לָבָן שְׁתֵּי בָּנוֹת לֵאָה וְרָחֵל וּבֵן אֶחָד וּשְׁמוֹ אָשֵׁר, וְשֵׁם בַּת אָשֵׁר סָרַח, וּבָא אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְנָשָׂא אֶת רָחֵל וְיוֹכֶבֶד בַּת לֵאָה וְסָרַח בַּת אָשֵׁר, וְאַחַר כָּךְ בָּא הַנּוֹשֵׂא שָׁלֹשׁ נָשִׁים הַלָּלוּ עַל אֵשֶׁת לָבָן, חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם חֲמוֹתוֹ וְאִם חֲמִיו, מִשּׁוּם חֲמוֹתוֹ שֶׁהֲרֵי הִיא אֵם רָחֵל אִשְׁתּוֹ, וּמִשּׁוּם אֵם חֲמִיו לְפִי שֶׁהִיא אִמּוֹ שֶׁל אִשָּׁה חֲמִיו: **שֶׁלֹּשְׁתָּן שֵׁם אֶחָד הֵם.** בְּאֶחָד קָרָא כְּתִיבִי (וייקרא יח יז) וּבְאַחַד לָאו, הַלָּכָךְ אֵין חִלּוּק חֲשָׁאוֹת בֵּינֵיהֶן. וְכֵן הֲלָכָה: (ז) **בָּאטַלִּים.** שׁוּק שְׁמוֹכְרִים שָׁם בָּשָׂר: **שֶׁל אֲמָאוֹם.** שֵׁם הָעִיר: **הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ וְכוּ'.** הֵכִי קָאָמַר, הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת אָבִיו וַאֲחוֹת אִמּוֹ, וּמִשֶּׁכָּפַת לֵהּ כְּגוֹן שֶׁבָּא רְאוּבֵן עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה שִׁפְחַי בְּנוֹת וְחָזַר וּבָא עַל אַחַת מִבְּנוֹתֶיהָ אֶלָּא וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בֵּן, וּבָא הַבֵּן עַל אֲחוֹתוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת אָבִיו וַאֲחוֹת אִמּוֹ: **שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר.** וּמַה הַבָּא עַל חֲמֹשׁ נָשָׁיו נִדּוֹת שֶׁהֵם שֵׁם אֶחָד, כְּתִיב (ויקרא יח יט), חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת אָבִיו וַאֲחוֹת אִמּוֹ שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת כְּלוֹמַר שְׁלֹשָׁה לְאִרְיָן מְחֻלָּקִין, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, וּמַה הַבָּא עַל חֲמִשָּׁה שֵׁמוֹת כְּלוֹמַר חֲמִשָּׁה לְאִרְיָן מְחֻלָּקִין, חַיָּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת אָבִיו וַאֲחוֹת אִמּוֹ שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת כְּלוֹמַר שְׁלֹשָׁה לְאִרְיָן מְחֻלָּקִין, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְהַאי קַל וָחֹמֶר מַה לְּחֻמָּר בְּרִיכָה הוּא, דְּמַה לְּחֻמֵּשׁ נָשִׁים נִדּוֹת שֶׁהֵן גּוּפִים מְחֻלָּקִים. אֶלָּא טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּאָמַר קְרָא (שם כ יז) 'עֶרְוַת אֲחוֹתוֹ גִּלָּה' וְגוֹ', וּקְרָא יְתֵרָא הוּא, דִּכְרִישִׁיהּ דִּקְרָא כְּתִיב 'וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֲחוֹתוֹ וְרָאָה אֶת עֶרְוָתָהּ' וְגוֹ', לָמָּה לִי לְמֵהְדַּר תּוּ 'עֶרְוַת אֲחוֹתוֹ גִּלָּה', אֶלָּא לְלַמֵּד עַל אֲחוֹתוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת אָבִיו וַאֲחוֹת אִמּוֹ שֶׁחַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: (ח) **אֵבֶר הַמְדַלְדֵּל בַּבְּהֵמָה.** תְּלוּשׁ רַבּוֹ וּמְעֹרָה בְּמִקְצָתוֹ: **מַהוּ.** שֶׁיְּטַמֵּא מִשּׁוּם אֵבֶר מִן הַחַי כְּאִלּוּ נִתְלַשׁ לְגַמְרֵי, וְקָיְמָא לָן בְּהָעוֹר וְהַרֹטֶב (חולין קכח: קכט.) דְּאֵבֶר מִן הַחַי מְטַמֵּא כְּנִבְלָה, וְאֵבֶר הַנִּתְלָשׁ מִן הָאָדָם לְגַמְרֵי מְטַמֵּא כְּמֵת: **בְּאֵבֶר הַמְדַלְדֵּל בָּאָדָם.** שֶׁמְּעֹרָה קָצָת, **טָהוֹר: מָבֵי שָׁחִין.** שֶׁאֲבָרֶיהָן נוֹפְלִין: **וְחוֹתְכָהּ.** לֹא מִשּׁוּם טֻמְאָה שֶׁקָּדֶם לָכֵן נַמֵּי טָהוֹר, אֶלָּא שֶׁלֹּא יָהֵא מְאוּס בָּרֶגֶל בְּאֵבֶר הַמְדַלְדֵּל: **שֶׁמְּנִיחַ בּוֹ בַּשְּׂעָרָה.** וְאֵינוֹ חוֹתְכוֹ לְגַמְרֵי, שֶׁלֹּא יְטַמֵּא אֶת הַחוֹתְכוֹ שֶׁנּוֹגֵעַ בּוֹ בִּשְׁעַת פְּרִישָׁה: **וְתוֹחְבוֹ.** לְאֵבֶר: **בְּסִירָה.** בְּקֹרֶן הַמַּחֲבָר לַקֶּרֶקַע: **וְהוּא.** הַחוֹלֶה: **נִמְשָׁךְ.** וְנִתְלָשׁ הָאֵבֶר מֵאֲלָיו. וְהַחוֹלֶה אֵינוֹ טָמֵא, לְפִי שֶׁמּוֹשֵׁךְ עַצְמוֹ בְּכֹחַ בְּבַת אַחַת וְהָאֵבֶר נִתְלָשׁ מִמֵּנּוּ בְּכֹחַ, וְלֵיכָּא נְגִיעָה בִּשְׁעַת פְּרִישָׁה: **שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר.** וּמַה אָדָם שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה מֵחַיִּים, הָאֵבֶר הַמְדַלְדֵּל מִמֶּנּוּ טָהוֹר, בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מֵחַיִּים אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא הָאֵבֶר הַמְדַלְדֵּל מִמֶּנָּה טָהוֹר: (ט) **בְּאוֹכֶל מִזֶּבַח אֶחָד בַּחֲמִשָּׁה תַּמְחוּיִין.** בַּחֲמִשָּׁה תַּבְשִׁילִין חִלּוּקִין זֶה מִזֶּה, **חַיָּב** מִשּׁוּם מְעִילָה אִם אָכַל קֹדֶם זְרִיקַת דָּמָן: **שֶׁהַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר.** וּמַה מִּזֶּבַח אֶחָד שֶׁאֵין גּוּפִים מְחֻלָּקִים, חַיָּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִשּׁוּם תַּמְחוּיִין מְחֻלָּקִים, חֲמִשָּׁה זְבָחִים דִּגּוּפִים מְחֻלָּקִים לֹא כָּל שֶׁכֵּן: **לֹא כָּךְ שֶׁאָכַל רַבִּי עֲקִיבָא.** דְּאִם בְּשׁוֹחֵט שְׁאָלָן, מָה רְאָיָה הֲבִיאוּ לוֹ מֵאוֹכֵל, הָא אֵיכָא לְמִפְרַךְ מַה לְּאוֹכֵל שֶׁכֵּן נֶהֱנָה, אֶלָּא עַל כָּרְחָךְ לֹא שָׁאַל רַבִּי עֲקִיבָא אֶלָּא בְּאוֹכֵל נוֹתָר מֵחֲמִשָּׁה זְבָחִים, וְהֲבִיאוּ לוֹ רְאָיָה מֵאוֹכֵל: **אִם הַלָּכָה.** שֶׁכָּךְ קִבְּלָהּ מֵרַבּוֹ חַיָּב עַל כָּל אֶחָד מֵהַזְּבָחִים, נִקְבָּלָה מִפִּיו: **וְאִם לְדִין.** שֶׁאִתָּה לוֹמֵד אוֹתָהּ מִקַּל וָחֹמֶר מִמְּעִילָה, יֵשׁ **תְּשׁוּבָה: אֶת הַמְּאֻבֶּיל בָּאוֹכֵל.** שֶׁאִם נָתַן אֹכֶל הֶקְדֵּשׁ לַחֲבֵרוֹ, חַיָּב כְּאִלּוּ אָכַל הוּא עַצְמוֹ, דִּקְיָמָא לָן (חגיגה י:) הַמּוֹצִיא הֶקְדֵּשׁ לְחִלִּין מֵעַל, וְלֹא מִי שֶׁנִּתַּן לוֹ: **וְהַמְּהַנֶּה בַּנֶּהֱנֶה.** בְּמִידֵּי דְּלָאו בַּר אֲכִילָה: **צָרַף אֶת הַמְּעִילָה לְזְמַן מְרֻבֶּה.** כְּלוֹמַר וְיוֹדֵעַ חֲמָרָא אַחֲרָת יֵשׁ בְּמְעִילָה, שֶׁאִם נֶהֱנָה הַיּוֹם בַּחֲצִי פְרוּטָה וּמִכָּאן עַד שָׁנָה בַּחֲצִי פְרוּטָה, מִצְטָרֶפֶת לִפְרוּטָה, כְּדִתְנַן בְּמַעַל (גמ' יח:) מ'תִּמְעֹל מַעַל' (ויקרא ה טו), רַבָּה: **תֹּאמַר בָּאֲכִילַת נוֹתָר.** שֶׁאֲנוּ דָּנִים עָלָיו שֶׁאֵין בּוֹ אַחַת מִכָּל הַחֲמֹרוֹת הַלָּלוּ. וְלֹא אִתְּבְרִירָא מִלְּתָא אִי קְבָלָהּ מֵעִיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ תְּשׁוּבָה אוֹ לָא קְבָלָהּ מֵעִיהּ. **וּפְסַק הַלָּלוּ** זֶה אָסוּר בַּאֲכִילָה וּמֻתָּר בֶּהֱנָאָה, אַקְדְּשָׁהּ, נַאֲסְרָה אַפְלּוּ בֶּהֱנָאָה, וּמֵהוֹתוֹ שֶׁחָל שֵׁם הֶקְדֵּשׁ עַל הַחֵלֶב לְאָסְרוֹ בֶּהֱנָאָה, חָל עָלָיו נַמֵּי לְהִתְחַיֵּב מִשּׁוּם כָּל אֲלוּ שֶׁחִיַּב בִּבְאֲכִילָתוֹ מִשּׁוּם נֵהֱנָה מִן הֶקְדֵּשׁ. **בְּאֲכִילָתוֹ מִשּׁוּם נֵהֱנָה מִן הֶקְדֵּשׁ: אִם הָיָה בְּשִׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ בְּפִיו.** כְּשֶׁהָיָה אוֹכְלוֹ, **חַיָּב,** גַּם עַל הַהוֹצָאָה. וּבְגְמָרָא (יד.) מְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָאָמַר, אִם הָיָה יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת וְהוֹצִיאוֹ, חַיָּב שְׁתַּיִם עַל הַהוֹצָאָה, מִשּׁוּם שַׁבָּת וּמִשּׁוּם יוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁשְּׁנֵיהֶם בָּאִים כְּאֶחָד, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם לְשַׁבָּת קִדֵּשׁ נַמֵּי לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּכְשֶׁעָרַב בְּשַׁבָּת וְהוֹצִיאָה לְשַׁבָּת בְּךָ עָרַב וְהוֹצִיאָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאִסּוּר חָל עַל אִסּוּר בְּאִסּוּר בַּת אַחַת: **אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם.** כְּלוֹמַר תֵּנָא לָא קָחֲשִׁיב אֶלָּא חֲטָאוֹת הַבָּאוֹת מִפְּנֵי אֲכִילָה, וְהֵאי מִפְּנֵי הוֹצָאָה הוּא: (ה) **בְּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ.** בְּגוֹן שֶׁבָּא עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת וַהֲרֵי הִיא בְּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ מֵאִמּוֹ, וְאִשָּׁה אֶחָיו שֶׁנִּשֵּׂאת לוֹ קֹדֶם לָכֵן וּמֵת, וּלְאַחַר מִיתָתוֹ נִשָּׂאָהּ אֲחִי אָבִיו, וּבָא זֶה אָבִיהָ עָלֶיהָ בִּנְדָּתָהּ, וְהִשְׁתָּא אִסּוּר בְּתּוֹ וַאֲחוֹתוֹ בְּאִין כְּאַחַת. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְעֻזֶּרֶת וְאֵסוּרָה לָבוֹא בְּקָהָל, כְּשֶׁנִּשֵּׂאת לַאֲחֵי אָבִיהָ קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ, לְפִי שֶׁקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּבֵי לָאוִין, אִי נַמֵּי אִם הָיָה אֲחִי אָבִיהָ מְמְזָרִים מֻתָּרִים לְשָׂא אוֹתָהּ לְכַתְּחִלָּה. וְנַאֲסְרָה עַל אָבִיהָ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו לְפִי שֶׁהוּא אִסּוּר מוֹסִיף, שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיְתָה מֻתֶּרֶת לַאֲחֵי אֲבִיהָ כְּלָל, וּכְשֶׁנִּשֵּׂאת לְאָחִד מֵהֶן נֶאֱסְרָה עַל כָּל שְׁאָר הָאַחִים שֶׁהָיְתָה מֻתֶּרֶת לָהֶן, חָל עָלֶיהָ נַמֵּי שֵׁם אֵשֶׁת אָח לְגַבֵּי אֲבִיהָ לְהִתְחַיֵּב עָלֶיהָ נַמֵּי מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָחִיו. מֵת אָחִיו וְנִשֵּׂאת לַאֲחֵי אֲבִי אֲבִיהָ, מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף בָּהּ אִסּוּרָא לְגַבֵּי שְׁאָר אֲחֵי אֲבִיו, אִתּוֹסַף בָּהּ אִסּוּרָא נַמֵּי לְגַבֵּי דִּידֵיהּ. הַיְנוּ לֵהּ אֵשֶׁת אִישׁ, מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף אִסּוּרָא לְגַבֵּי עַלְמָא, אִתּוֹסַף אִסּוּרָא לְגַבֵּי דִּידֵיהּ. פְּרָשָׁה נִדָּה, מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף אִסּוּרָא לְגַבֵּי בַּעְלָהּ, אִתּוֹסַף אִסּוּרָא נַמֵּי לְגַבֵּי דִּידֵיהּ: **חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם בַּת בְּתּוֹ וְכַלָּתוֹ.** כְּגוֹן שֶׁנִּשְׂאָהּ בְּנוֹ: **וְאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ.** שֶׁהָיָה נְשׂוּי אֶת בַּת חֲתָנוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹת בַּת בְּתּוֹ מִן הָאֵב: **וְאֵשֶׁת אָחִיו.** שֶׁמֵּת בְּנוֹ וְנִשְׂאָהּ אָחִיו שֶׁל זֶה: **וְאֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו.** שֶׁמֵּת אָחִיו וְנִשְׂאָהּ אֲחִי אָבִיו: **אִם עָבַר הַזָּקֵן.** אָבִיו שֶׁל זֶה, וְאַחַר כָּךְ נָשָׂא אֵשֶׁת אָחִיו הָאָב. וְאַף עַל גַּב דְּאֵשֶׁת אָחִיו הִיא, דְּהָא מְחַיְּבִינַן לֵיהּ לְבֵרֵיהּ מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָח. לָאו פִּרְכָא הִיא, דְּאִיכָּא לְאוֹקְמֵי דְּאֵשֶׁת אָחִיו שֶׁל בְּנוֹ מֵאִמּוֹ הִיא, וְלֹא כַּלָּתוֹ שֶׁל אָב הִיא, אֶלָּא אֵשֶׁת חוֹתְנוֹ, וּמֻתֶּרֶת לוֹ. וְאִם תֹּאמַר, וּמַאי אִסּוּר מוֹסִיף אִיכָּא בִּבַת בְּתּוֹ דְּכֻשֶּׁעָבַר אֲבִיו וּנְשָׂאָהּ דְּקָא מְחַיְּבַת לֵיהּ נַמֵּי מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב. הָא מִלְּתָא בְּעוּ לֵהּ בְּגְמָרָא (יד.), וְתַרְוּוּ דְּגוֹן דְּאֵיכָּא בְּרָא לְסַבָּא, וְאָחִיו שֶׁל זֶה הוּא, דְּמִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף בָּהּ אִסּוּרָא גַּבֵּי הַהוּא בְּרָא מִשּׁוּם אֵשֶׁת אָב, אִתּוֹסַף נַמֵּי גַּבֵּי דִּידֵיהּ: **וְכֵן הַבָּא עַל בַּת אִשְׁתּוֹ.** חַיָּב מִשּׁוּם כָּל אֲלוּ שֶׁחַיָּב בְּבִתּוֹ: **וְעַל בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ.** חַיָּב מִשּׁוּם כָּל אֲלוּ שֶׁחַיָּב עַל בַּת בִּתּוֹ. וּבַת אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא אֲחוֹתוֹ מִשֶּׁכָּפַת לֵהּ, כְּגוֹן שֶׁאָבִיו אָנַס אוֹ פִּתָּה אִשָּׁה וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בַּת, וְאַחַר כָּךְ נָשָׂא הוּא אֲנוּסַת אָבִיו אוֹ מְפֻתַּת אָבִיו שֶׁהִיא מֻתֶּרֶת לוֹ, הֲרֵי אוֹתָהּ הַבַּת אֲחוֹתוֹ וּבַת אִשְׁתּוֹ. וּבַת בַּת אִשְׁתּוֹ וַאֲחוֹת אִשְׁתּוֹ מַשְׁכַּחַת לָהּ, כְּגוֹן שֶׁבָּא אָבִי אִשְׁתּוֹ עַל בַּת אִשְׁתּוֹ

דָּמוֹ הוּא כָּל אוֹכְלָיו יִכָּרֵת׳. **וּפֶסַח הַהֲלָכָה, דָּם הַטָּחוֹל וְהַכֶּלֶב וְהַכְּלָיוֹת** וְדָם הַתַּמְצִית הֲרֵי אֵלּוּ בְּאַזְהָרָה ׳וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ׳ (שם ז כו), וְלוֹקִין עֲלֵיהֶם וְאֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כָּרֵת. **וְדָם הַנִּמְצָא בַּבֵּיצִים, אֲסוּר מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.** **וְדָם שְׁרָצִים, אִם אָכְלוֹ מִמָּנוּ כְּזַיִת לוֹקֶה מִשּׁוּם אוֹכֵל שֶׁרֶץ, וְלֹא מִשּׁוּם אוֹכֵל דָּם. וְדָם דָּגִים וַחֲגָבִים טְהוֹרִים,** מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה, **אֲבָל צָרִיךְ שֶׁיְּהֵיהֶ בְּדַם דָּגִים קַשְׁקַשִּׁים, שֶׁיּוֹכִיחוּ עָלָיו שֶׁהוּא דַּם דָּגִים, מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.** **וְדַם הָאָדָם, אָסוּר מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כְּשֶׁפֵּרֵשׁ מִן הָאָדָם, וְאֵין לוֹקִין עָלָיו:**

(ב) **פֶּסַח מְעִילוֹת.** פֶּסַח נֶהֱנָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ פֶּסַח לֹא נֶהֱנָה: **וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים.** דִּבְחַשָּׁאת כְּתִיב (ויקרא ד כז) ׳מִצְוֹת׳, וּבְאָשָׁם תָּלוּי כְּתִיב (שם ה יז) ׳מִצְוֹת׳, כֹּל שֶׁחַיָּבִין עַל שִׁגְגָתוֹ חַשָּׁאת, חַיָּבִין עַל לֹא הוֹדַע שֶׁלּוֹ אָשָׁם תָּלוּי, וְהַנֶּהֱנֶה מִן הַהֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵין חַיָּבִים עַל שִׁגְגָתוֹ חַשָּׁאת אֶלָּא אָשָׁם וַדַּאי, אֵין חַיָּבִין עַל לֹא הוֹדַע שֶׁלּוֹ אָשָׁם תָּלוּי: **שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא אֶת מְעִילָתוֹ.** אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא הַמָּמוֹן: **שֶׁתֵּי אֲשָׁמוֹת.** שֶׁאִם הוֹדַע לוֹ שֶׁהֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, צָרִיךְ לְהָבִיא אָשָׁם וַדַּאי: **יָבִיא מְעִילָה וְחֲמִשָּׁה.** קֶרֶן הַמָּמוֹן שֶׁנִּטְתַּפֵּךְ לוֹ אִם נֶהֱנָה מִמֶּנּוּ, וְחֲמִשָּׁה: **בִּשְׁתֵּי סְלָעִים.** אֵיל הַנִּקְחָ בִּשְׁנֵי סְלָעִים, דִּכְתִיב (שם פסוק טו) ׳בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים׳: **וְאִם פֶּסַח.** הֵכִי קָאָמַר, וְאִם בִּסְפֵקוֹ עוֹמֵד לְעוֹלָם, יִהְיֶה בְּאָשָׁם תָּלוּי: **שֶׁמִּמֵּין שֶׁמֵּבִיא עַל הַוּדַּע מֵבִיא עַל לֹא הוֹדַע.** הִלְכָךְ יָכוֹל (לְהָבִיא) וּלְהַתְנוֹת. **וְהָלְכָה פְּחָתִמִּים:** (ג) **חַטַּאת הָעוֹף פֶּסַח.** הָאִשָּׁה שֶׁיָּלְדָה סֶפֶק מִין פְּטוּר סֶפֶק מִין חִיּוּב, מְבִיאָה כֶּבֶשׂ לְעוֹלָה וּמַתָּנָה, אִם מִין חִיּוּב יָהֵא לְחוֹבָה, וְאִם מִין פְּטוּר יִהְיֶה לִנְדָבָה, אֲבָל חַטַּאת מְבִיאָה בְּסֶפֶק וַאֲנִי נֶאֱכָלֶת, שֶׁמָּא חַיָּלִין הִיא וּמְלִיקַת חַיָּלִין נִבְלָה: **תַּעֲשֶׂנָּה וַדַּאי.** וְתֵאָכֵל לְכֹהֲנִים כְּשֶׁאַר חַטָּאוֹת: **שְׁמֹנִין שֶׁהֵיא מֵבִיאָה.** שֶׁהֲרֵי פְּרִידָה אַחַת מִן הַחוֹרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה הִיא מְבִיאָה לְחַטָּאת, בֵּין וַדַּאי יוֹלֶדֶת בֵּין עַל סֶפֶק יוֹלֶדֶת. (ד) **וְרַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב.** רַבִּי עֲקִיבָא לְטַעֲמֵיהּ (מ״ב), דְּמְחַיֵּב אָשָׁם תָּלוּי עַל סֶפֶק מְעִילוֹת: **שְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם אֶחָד.** בְּשָׁתָּפוּת, וְיֹאמַר זֶה לָזֶה אִם אַתָּה אוֹכֵלְתָּ הַחֲתִיכָה שֶׁל קֹדֶשׁ יָהֵא חֶלְקִי מְחוּל לְךָ וְיהֵא אָשָׁם כֻּלּוֹ עָלָיךְ: **אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִים אָשָׁם אֶחָד.** דְּלֵית לֵיהּ תְּנַאי בְּקָרְבָּנוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן כִּדְבָרֵי חֲכָמִים שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִים, אִי כְּרַבִּי עֲקִיבָא כָּל אֶחָד מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים** שֶׁאֵין מְבִיאִים אָשָׁם תָּלוּי עַל סֶפֶק מְעִילוֹת: (ה) **חַטַּאת אֶחָת.** וְאִם מַתָּנָה זֶה עִם זֶה כִּדְפָרִישְׁנָא לְעֵיל (מ״ד ד״ה שניהם) **אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִין חַטַּאת אֶחָת.** אֲבָל אָשָׁם תָּלוּי מִיתֵּי כָּל חַד וְחַד מִשּׁוּם חֲתִיכַת הַחֵלֶב, וְהֵיכִי תַּנְּא קָמָא רַבִּי יוֹסֵי הוּא וְהָלְכָה כְּמוֹתוֹ:

(ו) **חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל קֹדֶשׁ וְכוּ׳ מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי.** אַפְלוּ לְרַבָּנָן דְּאָמְרִי (לעיל מ״ב) אֵין מְבִיאִים אָשָׁם תָּלוּי עַל סֶפֶק מְעִילוֹת, הָכָא מוֹדוּ דְּחִיבָּ, מִשּׁוּם חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב: **מֵבִיא חַטַּאת וְאָשָׁם וַדַּאי.** עַל הַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב מֵבִיא חַטַּאת, וְעַל בָּשָׂר שֶׁל קֹדֶשׁ אָשָׁם וַדַּאי: **חַטַּאת וְאָשָׁם.** בְּשָׁתָּפוּת, וּמַתָּנָה אִם אֲנִי אֲכָלְתִּי חֵלֶב זֶאת תְּהֵא קֹדֶשׁ חֲלִי לְךָ וְחֶלְקְךָ בְּחַטַּאת מְחוּל לִי, וְאִם אֲנִי אֲכָלְתִּי קֹדֶשׁ יָהֵא חֶלְקִי בְּאָשָׁם תָּלוּי בְּחַטַּאת מְחוּל לְךָ וְחֶלְקְךָ בְּאָשָׁם וַדַּאי: **שְׁנַיִם מְבִיאִים חַטַּאת וְאָשָׁם.** בְּשָׁתָּפוּת, אֶלָּא זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְזֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי, וְהֵיכִי תַּנָּא קָמָא רַבִּי יוֹסֵי הוּא דְּאָמַר כָּל הַמֵּבִיא אָשָׁם תָּלוּי מְשַׁמֵּשׁ לֵיהּ בְּחַיָּלִין: (ז) **חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וְכוּ׳ מֵבִיא חַטַּאת.** דְּמִמַּה נַפְשָׁךְ חֵלֶב אָכַל: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר.** אַף אָשָׁם תָּלוּי [עם] (כ)[ה]חַטַּאת, מִשּׁוּם סֶפֶק מְעִילוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **מֵבִיא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת.** וְהוּא שֶׁאָכְלָן בִּשְׁתֵּי הֶעְלֵמוֹת, שֶׁאִם לֹא הָיְתָה שָׁם יְדִיעָה בֵּינְתַיִם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת: **זֶה מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי וְכוּ׳.** מוּסָף עַל הַחַטַּאת שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהָבִיא מִשּׁוּם אוֹכֵל חֵלֶב, מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי מִשּׁוּם סֶפֶק מְעִילוֹת: **וּשְׁנֵיהֶם מְבִיאִין אָשָׁם אֶחָד.** בְּשָׁתָּפוּת, וּמַתָּנִין: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְתַנָּא קָמָא רַבִּי יוֹסֵי הוּא וְהָלְכָה כְּמוֹתוֹ: (ח) **חֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב וַחֲתִיכָה שֶׁל חֵלֶב נוֹתָר וְכוּ׳.** מֵבִיא חַטַּאת מִשּׁוּם חֵלֶב, וְאָשָׁם תָּלוּי מֵחֲמַת סֶפֶק שֶׁל נוֹתָר, שֶׁהַנּוֹתָר בְּכָרֵת כְּחֵלֶב, וְאוֹסֵר נוֹתָר חֵל עַל אוֹסֵר חֵלֶב לְפִי שֶׁהוּא אוֹסֵר מוֹסִיף: **מֵבִיא שָׁלֹשׁ חַטָּאוֹת.** שְׁתַּיִם מִשּׁוּם חֵלֶב וְאַחַת מִשּׁוּם נוֹתָר, וְהוּא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא בֵּינְתַיִם, דְּאִי לָאו הָכִי אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, אַחַת מִשּׁוּם חֵלֶב וְאַחַת מִשּׁוּם נוֹתָר. וְהַאי דְּלָא תָּנֵי הָכָא שָׁלֹשׁ וְדַאי עַל כְּרָחָנֵי לְעֵיל, מִשּׁוּם דְּרַב נוֹתָר אֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, כָּל דְּלָא חֲזֵי לְמִידֵי, וַאֲשָׁם מְעִילוֹת אֵינוֹ בָּא עַל פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה: **כָּל חַטָּאת שֶׁהֵיא בָאָה עַל חֲטָא.** לְאַפּוֹקֵי חַטַּאת יוֹלֶדֶת שֶׁאֵינָהּ בָּאָה עַל חַטָּא, דְּסָבַר רַבִּי יוֹסֵי שֶׁשְּׁתֵּים מְבִיאוֹת אוֹתָהּ בְּשֻׁתָּפוּת וּבְתַנְאֵי, כְּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק קָמָא (מ״ד). **וּפֶסַח הַלָּכָה, שֶׁאֵין חַטָּאת בָּאָה בְּשֻׁתָּפוּת וַאֲפִלּוּ חַטָּאת שֶׁל מְחַסְּרֵי כַּפָּרָה:**

פרק ו (א) **הַמֵּבִיא אָשָׁם תָּלוּי. יָצָא וְיָרְעָה בָּעֵדֶר.** עִם שְׁאָר צֹאנוֹ כְּחֵלִין גְּמוּרִים. דְּסָבַר רַבִּי מֵאִיר, כֵּינָן דְּלָא צָרִיךְ לֵיהּ לָא מַקְדִּישׁ לֵיהּ: **יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב.** דְּמִתּוֹךְ שֶׁלִּבּוֹ נוֹקְפוֹ בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה וּמִתְיָרֵא מִסְפֵּק הַחַטָּא, גָּמַר וּמַקְדִּישׁ לֵיהּ וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ, הִלְכָךְ יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיִפָּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה מֵהֶם עוֹלַת נְדָבָה. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים: הַדָּם יִשָּׁפֵךְ.** לְאַפּוֹקֵי (שבמקדש) [שֶׁבָּעֲזָרָה]: **לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.** וְאַף עַל גַּב דְּחֵלִין שְׁנִשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה לֵיכָּא לְמֵיסַר, דְּלֹא אִסְּרָה תּוֹרָה אֶלָּא שְׁחִיטָה אֲבָל מְלִיקָה לֹא, אֲבָל רַבָּנָן גְּזְרוּ דַּאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ נֶהֱנִין מֵחַטַּאת הָעוֹף פֶּסַח, וְחַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַפֶּסַח אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת, דְּשֶׁמָּא חַיָּלִין הִיא וּנְבֵלָה הִיא, דִּמְלִיקָה נְבֵלָה בְּחַיָּלִין, וַאֲסִירָה נַמֵּי בַּהֲנָאָה, דְּשֶׁמָּא קֹדֶשׁ הִיא, וְקֹדֶשׁ שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל אָסוּר בַּהֲנָאָה: (ו) **הַמַּפְרִישׁ שְׁתֵּי סְלָעִים.** שֶׁכָּפַּךְ הוּא בְּהֶן דִּין אָשָׁם, דִּכְתִיב בְּאָשָׁם מְעִילוֹת (ויקרא ה טו) ׳בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם׳, וְתַרְגּוּם ׳שְׁקָלִים׳ סְלָעִין, וַאֲשָׁם גְּזֵילוֹת וְאָשָׁם תָּלוּי לְמֵדִים מֵאָשָׁם מְעִילוֹת בִּגְזֵרָה שָׁוָה, נֶאֱמַר כָּאן ׳בְּעֶרְכְּךָ׳, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שם פסוק כה) ׳בְּעֶרְכְּךָ׳, וַאֲשָׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה נַמִּי, הוֹאִיל וְהוּא אַיִל, הֲוֵי אַף הוּא בְּכֶסֶף סְלָעִים, כְּשֶׁלֹּשָׁה אֲשָׁמוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵן אַיִל. אֲבָל אָשָׁם מְצֹרָע וַאֲשָׁם נָזִיר דִּבְתַרְוַיְיהוּ כְּתִיב (שם יד יב, במדבר ו יב) ׳כֶּבֶשׂ לְאָשָׁם׳, אֵינָן בְּאֵים בְּכֶסֶף שְׁקָלִים: **אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶם יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים.** אַף עַל פִּי שֶׁבִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה לֹא הָיָה יָפֶה אֶלָּא סֶלַע, אִם בִּשְׁעַת כַּפָּרָה יָפֶה שְׁתַּיִם, כָּשֵׁר, דִּבְמָה שֶׁהוּא שָׁוֶה בִּשְׁעַת כַּפָּרָה אֲזִלִינַן, הִלְכָךְ אוֹתוֹ שֶׁהוּא יָפֶה בִּשְׁעַת כַּפָּרָה שְׁתֵּי סְלָעִים יִקְרֵב לְאַשְׁמוֹ, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קָנָהוּ מִתְּחִלָּה אֶלָּא בְּסֶלַע, וְהַשְׁנֵי יִרְעֶה, לְפִי שֶׁנִּפְקַח בְּמֹעוֹת אָשָׁם וְיִלֹּשׁם אָשָׁם, וְיִפְלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה, דְּהָכִי קָיְמָא לָן (שקלים פ״ב מ״ה) מוֹתַר אָשָׁם יִלֹּשׁם לִנְדָבָה: **לָקַח בָּהֶם שְׁנֵי אֵלִּים לְחֵלִּין.** לַאֲכִילָה, מָעַל בַּמְּעוֹת וְיָצְאוּ לְחֵלִּין: **יָפֶה עֲשָׂרָה זוּזִים.** כְּדֵי שְׁתֵּי סְלָעִים שֶׁמָּעַל בָּהֶן וְחִמְּשָׁן, שֶׁהַסֶּלַע אַרְבָּעָה זוּזִים: **הַיָּפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים יִקְרֵב לְאַשְׁמוֹ.** לְשֵׁם אוֹתוֹ אָשָׁם שֶׁהִפְרִישׁ עָלָיו הַמְּעוֹת: **וְהַשֵּׁנִי לִמְעִילָתוֹ.** מְפֹרָשׁ בְּגֵמָרָא (כו:) לֹא שִׁיקְרִיב אוֹתוֹ לְאָשָׁם, אֶלָּא שִׁיתְּנֶנּוּ לַגִּזְבָּר בְּשְׁבִיל שְׁתֵּי סְלָעִים שֶׁהוֹצִיא לְחֵלִּין, שֶׁנִּתְחַיֵּב בָּהֶן וּבְחֻמְּשָׁן, שֶׁהֵם בֵּין הַקֶּרֶן וְהַחֹמֶשׁ עֶשְׂרָה זוּזִים, וְיָבִיא אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים מִבֵּיתוֹ לְקָרְבַּן מְעִילָה: **אֶחָד לְאָשָׁם וְאֶחָד לְחֵלִּין.** לְקַח בִּשְׁתֵּי סְלָעִים שֶׁהִפְרִישׁ שְׁהֵיוּ קֹדֶשׁ שְׁנֵי אֵילִים, אֶחָד לְאָשָׁם וְאֶחָד לְאֲכִילַת חֵלִּין, וּמָעַל בְּסֶלַע אִם הָיָה שֶׁל אָשָׁם יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים יִקְרֵב לְאַשְׁמוֹ: וְהַשֵּׁנִי, שֶׁהֲרֵי נִתְקַדֵּשׁ בְּמֹעוֹת שֶׁנִּפְרְשׁוּ לוֹ: **וְהַשֵּׁנִי.** שֶׁהוּא חֵלִּין, יִקְרֵב לִמְעִילָתוֹ לַאֲשָׁם שֶׁהוֹצִיא עַל שֶׁהוֹצִיא סֶלַע אֶחָד שֶׁל קֹדֶשׁ לְחֵלִּין, וּכְגוֹן דְּאִיהוּ נַמֵּי יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, דְּאִין אֲשָׁם מְעִילוֹת פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי סְלָעִים כָּסֶף: (ג) **וְיָבִיא עִמּוֹ מָעוֹת.** קֶרֶן שֶׁמָּעַל בּוֹ וְחֻמְּשָׁה, שֶׁהֲרֵי סֶלַע הֶקְדֵּשׁ הוֹצִיא לְחֵלִּין: (ז) **לֹא יְבִיאֶנּוּ בְנוֹ אַחֲרָיו.** אִם שָׁגַג הַבֵּן בִּשְׁגִגַת חַטָּאת, לֹא יָבִיא חַטָּאת שֶׁהִפְרִישׁ אָבִיו כְּדֵי שֶׁיְּכַפֵּר בָּהּ עַל שִׁגְגָתוֹ: (ח) **מְבִיאִים מִהֶקְדֵּשׁ בְּשָׁבָּה שְׁעִירָה.** אִם הִפְרִישׁ מָעוֹת לִקַּח כִּשְׁבָּה לְחַטָּאתוֹ, יָכוֹל לִקַּח בָּהֶן שְׂעִירָה אִם יִרְצֶה: **הִפְרִישׁ לְכִשְׁבָּה אוֹ לִשְׂעִירָה.** הִפְרִישׁ מָעוֹת לִקְנוֹת בָּהֶן כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה: **הֲרֵנִי.** יָבִיא בָּהֶן עוֹף, וְהַשְּׁאָר חֻלִּין, דִּכְתִיב בְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד גְּבֵי כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה (ויקרא ה ו) ׳מִן־הַצֹּאן׳, דִּמְשַׁמַע מִמְּקֻצַת הַדָּבָר שֶׁהַפְרִישׁ לְחַטָּאתוֹ, שֶׁאִם הֲנָנִי יָבִיא עוֹף מִמְּקֻצַת דָּמִים הַלָּלוּ. וְגַבֵּי עוֹף נַמִּי כְּתִיב (שם פסוק י) ׳מִחֲטָאתוֹ׳, דִּמְשַׁמַע דְּאִם הֲנָנִי יוֹתֵר, מֵבִיא מִמְּקֻצַת דְּמֵי הָעוֹף עֲשִׂירִית הָאֵיפָה. וְגַבֵּי עֲשִׂירִית הָאֵיפָה כְּתִיב (שם פסוק יג) ׳עַל חַטָּאתוֹ׳, דְּמַשְׁמַע אִם הֶעֱשִׁיר יוֹסִיף עַל הַדָּמִים הַלָּלוּ וְיָבִיא עוֹף, אוֹ אִם הֶעֱשִׁיר יוֹתֵר יָבִיא כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה: **וְנִסְתָּאֲבָה.** הוּמְתָה: **אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמֶיהָן עוֹף.** כְּגוֹן אִם הֲנָנִי: **שֶׁאֵין לָעוֹף פְּדְיוֹן.** דִּכְתִיב בְּהַמַּקְדִּישִׁים כְּתִיב (שם כז יא) ׳וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן׳, וְהָיָה אֲפָשָׁר שֶׁיֹּאמַר ׳וְהֶעֱמִיד אוֹתָהּ׳, מַה תִּלְמוּד לוֹמַר ׳הַבְּהֵמָה׳, לוֹמַר לְךָ שֶׁאֵין חַטָּאת אַמַּאי מֵיתֵי חַטָּאת, אֶלָּא שְׁמַע מִנָּהּ דְּנִדְבָנָן נַמִּי הָוְיָא חַטָּאת הוּא: **חוּץ מֵאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים.** דִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה הוּא דְּאִיכָּא לְמֵימַר בְּסֶפֶק שׁוּם חַטָּאת שֶׁמָּא עֲשָׂה אוֹ לָאו, אֲבָל הַשְׁתָּא לֵיכָּא לְמֵימַר, דְּהָא כַּפַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין מְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי.** דְּהַיְנוּ טַעֲמָא דְּמֵיתֵי אָשָׁם תָּלוּי מִקַּמֵּי דְּמִתְיַדַּע לֵיהּ, לְהֶגֶן עָלָיו מִן הַיְּסוּרִים עַד שֶׁיִּוָּדַע לוֹ, שֶׁהַתּוֹרָה חָסָה עַל גּוּפוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵין אָשָׁם תָּלוּי בָּא בִּנְדָבָה. וְהָלְכָה פְּחָתִמִּים: (ד) **חַיָּבִין לְהָבִיא לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים.** דְּאָמַר קְרָא (ויקרא טז ל) ׳מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה׳ תִּטְהָרוּ׳, חַטָּא שֶׁאֵין מַכִּיר בּוֹ אֶלָּא הַמָּקוֹם, דִּהַיְנוּ שֶׁלֹּא נוֹדַע לוֹ שֶׁחָטָא, יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, אֲבָל חַטָּא דְּאִיכָּא דְּיָדַע בֵּיהּ חוּץ מִן הַמָּקוֹם, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר: (ה) **חַטַּאת הָעוֹף פֶּסַח.** כְּגוֹן שֶׁיָּלְדָה וְאֵין יוֹדְעִים אִם מִין חִיּוּב אִם מִין פְּטוּר: **מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁכֶּרְתָּהּ לֶאֱכוֹל בְּקָדָשִׁים.** דִּמְחַסֶּרֶת כַּפָּרָה הִיא מִפֶּסַח, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לֶאֱכֹל בְּקָדָשִׁים עַד שֶׁתָּבִיא כַּפָּרָתָהּ: **מִשֶּׁנִּמְלְכָה נוֹדַע לָהּ.** שֶׁלֹּא יָלְדָה: **הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר.** בְּדִין הוּא דְּמֵתֶרֶת בַּהֲנָאָה, דְּחֵלִּין גְּמוּרִים הִיא, דִּמְשׁוּם שֶׁנִּשְׁחֲטָה בָּעֲזָרָה לֵיכָּא לְמֵיסַר, דְּלֹא אִסְּרָה תּוֹרָה אֶלָּא שְׁחִיטָה אֲבָל מְלִיקָה לֹא, אֲבָל רַבָּנָן גָּזְרוּ דַּאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ נֶהֱנִין מֵחַטַּאת הָעוֹף פֶּסַח, וְחַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַפֶּסַח אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת, דְּשֶׁמָּא חַיָּלִין הִיא וּנְבֵלָה הִיא, דִּמְלִיקָה נְבֵלָה בְּחַיָּלִין, וַאֲסִירָה נַמִּי בַּהֲנָאָה, דְּשֶׁמָּא קֹדֶשׁ הִיא, וְקֹדֶשׁ שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל אָסוּר בַּהֲנָאָה: (ו) **הַמַּפְרִישׁ שְׁתֵּי סְלָעִים.** שֶׁכָּפַּךְ הוּא דִּין אָשָׁם, דִּכְתִיב בְּאָשָׁם מְעִילוֹת (ויקרא ה טו) ׳בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם׳, וְתַרְגּוּם ׳שְׁקָלִים׳ סְלָעִין, וַאֲשָׁם גְּזֵילוֹת וְאָשָׁם תָּלוּי לְמֵדִים מֵאָשָׁם מְעִילוֹת בִּגְזֵרָה שָׁוָה, נֶאֱמַר כָּאן ׳בְּעֶרְכְּךָ׳, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (שם פסוק כה) ׳בְּעֶרְכְּךָ׳, וַאֲשָׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה נַמִּי, הוֹאִיל וְהוּא אַיִל, הֲוֵי אַף הוּא בְּכֶסֶף סְלָעִים, כְּשֶׁלֹּשָׁה אֲשָׁמוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵן אַיִל. אֲבָל אָשָׁם מְצֹרָע וַאֲשָׁם נָזִיר דִּבְתַרְוַיְיהוּ כְּתִיב (שם יד יב, במדבר ו יב) ׳כֶּבֶשׂ לְאָשָׁם׳, אֵינָן בְּאִים בְּכֶסֶף שְׁקָלִים: **אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶם יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים.** אַף עַל פִּי שֶׁבִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה לֹא הָיָה יָפֶה אֶלָּא סֶלַע, אִם בִּשְׁעַת כַּפָּרָה יָפֶה שְׁתַּיִם, כָּשֵׁר, דִּבְמָה שֶׁהוּא שָׁוֶה בִּשְׁעַת כַּפָּרָה אֲזִלִינַן, הִלְכָךְ אוֹתוֹ שֶׁהוּא יָפֶה בִּשְׁעַת כַּפָּרָה שְׁתֵּי סְלָעִים יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קָנָהוּ מִתְּחִלָּה אֶלָּא בְּסֶלַע, וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה, לְפִי שֶׁנִּפְקַח בִּמְעוֹת אָשָׁם וְיִלֹּשׁם אָשָׁם, וְיִפְלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה, דְּהָכִי קָיְמָא לָן (שקלים פ״ב מ״ה) מוֹתַר אָשָׁם יִלֹּשׁם לִנְדָבָה: **לָקַח בָּהֶם שְׁנֵי אֵלִּים לְחֻלִּין.** לַאֲכִילָה, מָעַל בַּמְּעוֹת וְיָצְאוּ לְחֻלִּין: **יָפֶה עֲשָׂרָה זוּזִים.** כְּדֵי שְׁתֵּי סְלָעִים שֶׁמָּעַל בָּהֶן וְחִמְּשָׁן, שֶׁהַסֶּלַע אַרְבָּעָה זוּזִים: **הַיָּפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ.** לְשֵׁם אוֹתוֹ אָשָׁם שֶׁהִפְרִישׁ עָלָיו הַמָּעוֹת: **וְהַשֵּׁנִי לִמְעִילָתוֹ.** מְפֹרָשׁ בְּגֵמָרָא (כו:) לֹא שִׁיַּקְרִיב אוֹתוֹ לְאָשָׁם, אֶלָּא שִׁיִּתְּנֶנּוּ לַגִּזְבָּר בְּשְׁבִיל שְׁתֵּי סְלָעִים שֶׁהוֹצִיא לְחֻלִּין, שֶׁנִּתְחַיֵּב בָּהֶן וּבְחֻמְּשָׁן, שֶׁהֵם בֵּין הַקֶּרֶן וְהַחֹמֶשׁ עֶשְׂרָה זוּזִים, וְיָבִיא אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים מִבֵּיתוֹ לְקָרְבַּן מְעִילָה: **אֶחָד לְאָשָׁם וְאֶחָד לְחֻלִּין.** לָקַח בִּשְׁתֵּי סְלָעִים שֶׁהִפְרִישׁ שְׁהֵיוּ קֹדֶשׁ שְׁנֵי אֵילִים, אֶחָד לְאָשָׁם וְאֶחָד לַאֲכִילַת חֻלִּין, וּמָעַל בְּסֶלַע אִם הָיָה שֶׁל אָשָׁם יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים יִקְרַב לַאֲשָׁמוֹ: וְהַשֵּׁנִי, שֶׁהֲרֵי נִתְקַדֵּשׁ בְּמֹעוֹת שֶׁנִּפְרְשׁוּ לוֹ: **וְהַשֵּׁנִי.** שֶׁהוּא חֻלִּין, יִקְרַב לִמְעִילָתוֹ לַאֲשָׁם שֶׁהוֹצִיא עַל שֶׁהוֹצִיא סֶלַע אֶחָד שֶׁל קֹדֶשׁ לְחֻלִּין, וּכְגוֹן דְּאִיהוּ נַמִּי יָפֶה שְׁתֵּי סְלָעִים, דְּאִין אֲשָׁם מְעִילוֹת פָּחוֹת מִשְּׁתֵּי סְלָעִים כָּסֶף: (ג) **וְיָבִיא עִמּוֹ מָעוֹת.** קֶרֶן שֶׁמָּעַל בּוֹ וְחֻמְּשָׁה, שֶׁהֲרֵי סֶלַע הֶקְדֵּשׁ הוֹצִיא לְחֻלִּין: (ז) **לֹא יְבִיאֶנּוּ בְנוֹ אַחֲרָיו.** אִם שָׁגַג הַבֵּן בִּשְׁגִגַת חַטָּאת, לֹא יָבִיא חַטָּאת שֶׁהִפְרִישׁ אָבִיו כְּדֵי שֶׁיְּכַפֵּר בָּהּ עַל שִׁגְגָתוֹ: (ח) **מְבִיאִים מֵהֶקְדֵּשׁ בְּשָׁבָּה שְׁעִירָה.** אִם הִפְרִישׁ מָעוֹת לִקַּח כִּשְׁבָּה לְחַטָּאתוֹ, יָכוֹל לִקַּח בָּהֶן שְׂעִירָה אִם יִרְצֶה: **הִפְרִישׁ לְכִשְׁבָּה אוֹ לִשְׂעִירָה.** הִפְרִישׁ מָעוֹת לִקְנוֹת בָּהֶן כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה: **הֲרֵנִי.** יָבִיא בָּהֶן עוֹף, וְהַשְּׁאָר חֻלִּין, דִּכְתִיב בְּקָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד גְּבֵי כִּשְׁבָּה וּשְׂעִירָה (ויקרא ה ו) ׳מִן־הַצֹּאן׳, דִּמְשַׁמַע מִמְּקֻצַת הַדָּבָר שֶׁהַפְרִישׁ לְחַטָּאתוֹ, שֶׁאִם הֲנָנִי יָבִיא עוֹף מִמְּקֻצַת דָּמִים הַלָּלוּ. וְגַבֵּי עוֹף נַמִּי כְּתִיב (שם פסוק י) ׳מֵחַטָּאתוֹ׳, דִּמְשַׁמַע דְּאִם הֲנָנִי יוֹתֵר, מֵבִיא מִמְּקֻצַת דְּמֵי הָעוֹף עֲשִׂירִית הָאֵיפָה. וְגַבֵּי עֲשִׂירִית הָאֵיפָה כְּתִיב (שם פסוק יג) ׳עַל חַטָּאתוֹ׳, דְּמַשְׁמַע אִם הֶעֱשִׁיר יוֹסִיף עַל הַדָּמִים הַלָּלוּ וְיָבִיא עוֹף, אוֹ אִם הֶעֱשִׁיר יוֹתֵר יָבִיא כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה: **וְנִסְתָּאֲבָה.** הוּמְתָה: **אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמֶיהָן עוֹף.** כְּגוֹן אִם הֲנָנִי: **שֶׁאֵין לָעוֹף פְּדְיוֹן.** דִּכְתִיב בְּהַמַּקְדִּישִׁים כְּתִיב (שם כז יא) ׳וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן׳, וְהָיָה אֲפָשָׁר שֶׁיֹּאמַר ׳וְהֶעֱמִיד אוֹתָהּ׳, מַה תִּלְמוּד לוֹמַר ׳הַבְּהֵמָה׳, לוֹמַר לְךָ שֶׁאֵין חַטָּאת אַמַּאי מֵיתֵי חַטָּאת, אֶלָּא שְׁמַע מִנָ

בֵּין עַל הָאֲמוּרִים בֵּין עַל הַבָּשָׂר, חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. וְהֵינוּ בֻּלּוֹ לְהַחְמִיר:

פרק ב (א) **חַמֹּאת הָעוֹף. הֲכִשָּׁרָה לְפָסֵל.** כְּלוֹמַר מִשֶּׁנִּמְלְקָה נִתּוֹסָפָה בָּהּ קְדֻשָּׁה, שֶׁהֵיא נִפְסֶלֶת אִם נָגַע בָּהּ טָבוּל יוֹם אוֹ מְחֻסַּר כִּפּוּרִים. וְדָוְקָא נִפְסֶלֶת בִּטְבוּל יוֹם, אֲבָל לֹא מִשֶּׁמְּאָה לְטַמֵּא אֲחֵרִים, שֶׁכְּשֶׁם שֶׁטְּבוּל יוֹם פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה כָּךְ הוּא פּוֹסֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ: **הַזֶּה דָּמָהּ חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם פִּגּוּל.** דְּהַזָּאָה [שֶׁל] חַטֹּאת הָעוֹף בְּמָקוֹם זְרִיקָה דִּבְהֵמָה קָאֵי, דְּהַזָּאָה קוֹבַעַת פִּגּוּל כְּשֶׁחָשַׁב בּוֹ קֹדֶם לָכֵן כְּמוֹ זְרִיקַת דָּם בִּבְהֵמָה, וְשׁוּב יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר נוֹתָר וְטָמֵא: **וְאֵין בָּהּ מְעִילָה.** דְּכֵיוָן דְּהַזָּה דָּמָהּ יֵשׁ [בּוֹ] [בָּהּ] הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים: (ב) **מִצָּה דָּמָהּ.** מִצּוּי דְּעוֹלַת הָעוֹף קָאֵי בְּמָקוֹם זְרִיקַת הַבְּהֵמָה וְהַזָּאָה דְּחַטַּאת הָעוֹף, דִּבְעוֹלַת הָעוֹף כְּתִיב (ויקרא א טו) וְנִמְצָה דָמוֹ: **עַד שֶׁתֵּצֵא לְבֵית הַדֶּשֶׁן.** דְּכֵיוָן דְּכֻלָּהּ כָּלִיל וְלִית בָּהּ שְׁעַת הֶתֵּר לְבַסּוֹף, לְעוֹלָם מוֹעֲלִין בָּהּ עַד שֶׁתִּשָּׂרֵף כֻּלָּהּ וְתִנָּטֵל מֵאֶפְרָהּ תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן כִּדְכְתִיב (שם ו ג) וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ: (ג) **פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים.** אֵין בָּהֶן לְכֹהֲנִים הֶתֵּר כְּלָל: **הֲזֶה דָּמָן וְכוּ'.** הַזָּאַת דָּמָן קוֹבַעְתָּן לְפִגּוּל, לַעֲנִשׁ כָּרֵת הָאוֹכֵל מֵהֶן אִם חִשֵּׁב עֲלֵיהֶם בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה לְהַקְטִיר אֲמוּרֵיהֶן חוּץ לִזְמַנָּן. וְכֵיוָן דְּלֵית בְּהוּ הֶתֵּר לַכֹּהֲנִים, מוֹעֲלִין בָּהֶן בְּבֵית הַדֶּשֶׁן, חוּץ לְמַחֲנֶה הֵיכָא דְּנִשְׂרְפִין,

רבינו עובדיה

ראשון: **וְשֵׁנִטַמָּא בְּוַלַּד הַטָּמֵאָה.** זֶהוּ וָלָד שֵׁנִי: **מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה.** לִכְבֵיצָה, שֶׁהִיא שִׁעוּר טָמֵאת אֳכָלִין: **לְטַמֵּא כָּקַל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם.** לַעֲשׂוֹת שְׁלִישִׁי, כְּדֶרֶךְ הַשֵּׁנִי לַעֲשׂוֹת שְׁלִישִׁי, וְהֵינוּ כָּקַל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם, אֲבָל אֵין מִצְטָרְפִין לְהֱכִי שֶׁיַּעֲשׂוּ שֵׁנִי כְּמוֹ שֶׁעוֹשֶׂה רִאשׁוֹן שֵׁנִי, דְּאִם כֵּן הָיָה כָּחְמוּר שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם: (ה) **לְפַסּוֹל אֶת הַגְּוִיָּה.** הָאוֹכֵל אֳכָלִים טְמֵאִים בְּכַחֲצִי פְּרָס, שֶׁהוּא בֵּיצָה וּמֶחֱצָה לְדִבְרֵי רַמְב״ם (פיה״מ), וּשְׁנֵי בֵּיצִים לְדִבְרֵי רַבּוֹתַי, נִפְסָלָת גְּוִיָּתוֹ מִלֶּאֱכֹל בַּתְּרוּמָה, וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה בְּמַגָּעוֹ עַד שֶׁיִּטְבֹּל: **בְּמִזּוֹן שְׁתֵּי סְעָדוֹת לְעֵרוּב.** הָרוֹצֶה לְלָמֶדְ יוֹתֵר מֵאֲכִילַת אִמָּה בְּשִׁבָּת, עוֹשֶׂה עֵרוּבֵי תְּחוּמִין וּמְנִיחַ מְזוֹן שְׁתֵּי סְעָדוֹת בְּמָקוֹם שֶׁרוֹצֶה שֶׁיְּקֻנֶּה לוֹ עֵרוּבוֹ, וְהוֹלֵךְ מִמְּקוֹם עֵרוּבוֹ וּלְהֶלְן אֲכִילַת אִמָּה, וְהוּא שֵׁשָׁה בֵּיצִים לְדִבְרֵי רַמְב״ם (שם), וּשְׁמוֹנָה בֵּיצִים לְדִבְרֵי רַבּוֹתַי: **בְּכַבֵּיצָה לְטַמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִין.** שֶׁאֵין אֹכֶל מִטַּמֵּא בְּפָחוֹת מִכְּבֵיצָה, דִּכְתִיב (ויקרא יא לד) ׳מִכֹּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל׳, דְּמַשְׁמַע אֹכֶל הַנֶּאֱכָל בְּבַת אַחַת, וְשֶׁעָרוּ חֲכָמִים שֶׁאֵין בֵּית הַבְּלִיעָה מַחֲזִיק יוֹתֵר מִבֵּיצַת תַּרְנְגֹלֶת: **בְּכַגְרוֹגֶרֶת לְהוֹצִאַת שַׁבָּת.** הַמּוֹצִיא אֳכָלִים בְּשַׁבָּת מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת אֵינוֹ חַיָּב בְּפָחוֹת מִכְּגַרוֹגֶרֶת: **בְּכוֹתֶבֶת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** שְׁנֵּה הַכָּתוּב וְכָתַב (שם טז כט) ׳תְּעַנּוּ׳, וְלֹא כָּתַב ׳לֹא תֹאכְלוּ׳, דְּמַשְׁמַע דְּלָא קָפִיד רַחֲמָנָא אֶלָּא אַעִנּוּי, וְשֶׁעָרוּ חֲכָמִים דִּבְכוֹתֶבֶת מִיתְּבָא דַּעְתַּיְיהּ פּוֹגֵם וְנִקְנָה, וּבְאוֹתוֹ דָּבָר בְּעַצְמוֹ עוֹשֶׂה עֵרוּבֵי תְּחוּמִין וּמַנִּ

וְעָשׂוּי כְּתִפּוּחַ: **פְּעָמִים עָלָיו כְּשֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת כּוֹר.** גּוֹמֶא קָתָנֵי, דְּמַעוּלָּם לֹא הִנִּיחוּ לִהְיוֹת עָלָיו שָׁלֹשׁ מֵאוֹת כּוֹר: **וּבָרְגָלִים לֹא הָיוּ מַדְשִׁנִים אוֹתוֹ.** לֹא הָיוּ מוֹצִיאִין אֶת הַדֶּשֶׁן לַחוּץ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא רָבָה עַל הַמִּזְבֵּחַ: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹי לַמִּזְבֵּחַ.** שֶׁיִּהְיֶה נִרְאֶה שֶׁקָּרְבָּנוֹת הָרַבֵּה הָיוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ: **מֵימָיו לֹא נִתְעַצְּלוּ.** כְּלוֹמַר מַה שֶּׁהָיָה דָּשֵׁן כָּל כָּךְ, לֹא מֵחֲמַת עַצְלוּת הַכֹּהֲנִים, אֶלָּא לְנוֹי לְהָרְאוֹת שֶׁקָּרְבָּנוֹת הָרַבֵּה קָרְבוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ: (ג) **מַעֲלִין בַּגְּזִירִין.** שְׁנֵי עֲצִים אֲרֻכִּים וּמְשֻׁפִּין הָיוּ נוֹתְנִים לְתוֹךְ אֹרֶךְ הַמַּעֲרָכָה, דִּכְתִיב (ויקרא ו ה) ׳וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר׳, מְלַמֵּד שֶׁטָּעֲנוּהָ שְׁנֵי עֵצִים: **וְכִי כָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִים לַמַּעֲרָכָה.** דִּקְתָנֵי הֶחֱלוּ מַעֲלִין בְּגִזְרִין סְתָם, וְלֹא קָא מְפָרֵשׁ מֵאֵיזֶה מִין שֶׁל עֵצִים הָיוּ הַגְּזָרִים. וּמְשָׁנֵי, הֵין, כְּלוֹמַר הַכֹּל כְּשֵׁרִים, חוּץ מִשֶּׁל זַיִת וְשֶׁל גֶּפֶן, דְּאִסּוּרִין מִשּׁוּם יְשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁהֵן טוֹעֲנִים פֵּרוֹת. וְאֵית דְּאָמְרֵי טַעֲמָא, לְפִי שֶׁהֵן נַעֲשִׂים דֶּשֶׁן מֵיָד: **מַרְבִּיּוֹת.** עֲנָפִים שֶׁל תְּאֵנָה, וְדַוְקָא תְּאֵנִים רָעוֹת דְּלָא עָבְדִי פֵּירֵי: **וְשֶׁל עֵץ שָׁמֵן.** הָעֵץ הָעוֹשֶׂה שֶׁמֶן אֲפַרְסְמוֹן. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁהוּא הָאִילָן שֶׁקּוֹרִים לוֹ בְּלַעַ״ז פִּינ״ר, וּבְעַרְבִי צִינּוּבַ״ר, וְאַף עַל גַּב דְּעֵץ מֵאֲכָל הוּא, אֵין בּוֹ צֶרֶךְ כְּמוֹ בְּגָפֶן וְזַיִת, הִלְכָךְ לֹא אֲסָרוּהוּ מִשּׁוּם יְשׁוּבָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּדֶרֶךְ שֶׁאָסְרוּ הַגֶּפֶן וְהַזַּיִת: (ד) **מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה.** לְפִי שֶׁיֵּשׁ עוֹד מַעֲרָכָה אַחֶרֶת, קְרֵי לְהָךְ מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה, שֶׁשֶּׁלֹשׁ מַעֲרָכוֹת הָיוּ שָׁם בְּכָל יוֹם, אַחַת מַעֲרָכָה גְּדוֹלָה שֶׁשּׁוֹרְפִים עָלֶיהָ הַתָּמִיד, וְהַשֵּׁנִית מַעֲרָכָה פְּחוּתָה מִמֶּנָּהּ וְהִיא קְרוּיָה מַעֲרֶכֶת שֶׁל קְטֹרֶת, שֶׁנּוֹטְלִים מִמֶּנָּהּ גֶּחָלִים בַּמַּחְתָּה לְקַטֹּרֶת שֶׁמַּקְטִירִים בַּבֹּקֶר וּבֵין הָעַרְבַּיִם, וְהַשְּׁלִישִׁית אֵינָהּ מְשֻׁמֶּשֶׁת כְּלוּם אֶלָּא לְקִיּוּם הָאֵשׁ, דִּכְתִיב (ויקרא ו ה) ׳וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ׳, זוֹ מַעֲרָכָה שְׁלִישִׁית שֶׁל קִיּוּם הָאֵשׁ: **וַחֲזִיתָה מְזָרָחָה.** מֵרֹאשׁ פִּנַּיִךְ דְּהָנֵי הַפֶּתַח וְהַחִלּוֹן שֶׁל מַעֲרָכָה, לְצַד מִזְרָח שֶׁל מִזְבֵּחַ: **וְרֹאשֵׁי גִזְרֵי הַפְּנִימִים.** הָיוּ אֲרֻכִּים עַד שֶׁהָיוּ נוֹגְעִים בַּתְּפוּחַ: **אֶת הָאֵלְיָתָא.** חֲרֵיּוֹת וְקִסְמִין דַּקִּין תּוֹחֲבִין בֵּין הַגְּדוֹלִים לְהַצִּית הָאֵשׁ. רַ׳אֵלִיתָא׳ לְשׁוֹן ׳אֵלִיָּה׳, עַל שֵׁם ׳וְנִבּוֹת הָאוּדִים׳ (ישעיה ז ד): (ה) **בָּרְרוּ מִשָּׁם.** מִבֵּין מְקוֹם הָעֲצִים: **בְּעִמֶּד חָמֵשׁ מֵאִים.** הָיָה בְּאוֹתָהּ מַעֲרָכָה שֶׁל קְטֹרֶת כְּמוֹ חָמֵשׁ מֵאִים גְּחָלִים שֶׁמֵּהֶם הָיָה חוֹתֶה לְצָרְכּוֹ הַקְּטֹרֶת: **בְּעִמֶּד.** כְּמוֹ בְּאַמָּה: **וּבְשֶׁבֶת בְּעִמֶּד שְׁמוֹנָה מֵאִים.** לְפִי שֶׁצָּרִיךְ עוֹד גֶּחָלִים לִשְׁנֵי בְּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים שֶׁהָיוּ מַקְטִירִים מִשֶּׁבָּת לְשֶׁבָּת: **מַחֲזִירִים אוֹתָן לַמַּעֲרָכָה.** וְנִשְׁרָפִים שָׁם בְּצִדֵּי הַמַּעֲרָכָה הַגְּדוֹלָה: **וּבָאוּ לָהֶם לְשִׁבְעַת הַגְּזִית.** לַעֲשׂוֹת פִּיסוֹת:

פרק ג (א) **אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ.** הַטִּילוּ פִּיס, הוּא הַגּוֹרָל הַמְפֹרָשׁ פֶּרֶק ב׳ דְּיוֹמָא (מ״ג): **מִי שׁוֹחֵט.** אַף עַל גַּב דְּשִׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר, תִּקְנוּ בָּהּ פִּיס, דְּתַחֲלַת עֲבוֹדַת הַתָּמִיד הִיא וַחֲבִיבָה לְהוּ, אִי לֹא יַטִּילוּ פִּיס אֶתּוּ לְאִנְצוּיֵי עֲלָהּ וְאָתוּ בָּהּ לִידֵי סַכָּנָה: **מִי זוֹרֵק.** מְקַבֵּל הַדָּם הוּא הַזּוֹרֵק, וּמְשׁוּם דְּעִקַּר הַקָּרְבָּן הַזָּיָה זְרִיקָה, לְהָכִי נָקֵט [לָהּ]: **מִי מְדַשֵּׁן מִזְבַּח הַפְּנִימִי.** וְהַמְדַשֵּׁן הוּא הַמַּקְטִיר קְטֹרֶת, וּמְשׁוּם דְּדִשּׁוּן עֲבוֹדָה שֶׁל קְטֹרֶת הִיא, נָקֵט לָהּ. וְכֵן דִּשּׁוּן הַמְּנוֹרָה, קָדֵם שְׁחִיטַת הַתָּמִיד הַפְּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה, וְקָא מִפְרַשׁ אֵיזֶה מִזְבַּח הַפְּנִימִי הָיָה, וְהָא דְּמַכְּרִי בְּסֵדֶר הַפִּיס שׁוֹחֵט וְזוֹרֵק בְּרִישָׁא, מְשׁוּם שֶׁהֵם הַתָּמִיד הָיָה, טְפֵי: **הָעֶקֶץ.** הָאֵלְיָה: **הֶחְזֶה.** כָּל [הַשָּׁמֵן] הָרוֹאֶה אֶת הַקֶּרֶקַע: **וְהַגְּרָה.** מָקוֹם שֶׁהוּא מְעֻלֶּה גָּרָה, הוּא הַצַּוָּאר, וּבוֹ מְחֻבָּרִים קָנֶה הָרֵאָה עִם הַכָּבֵד וְהַלֵּב: **וְכָבֵד מִי שֶׁזָּכָה.** מִי שֶׁעָלָה לוֹ הַפִּיס זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וְהַמְּמוּנֶּה לוֹ שׁוֹחֵט, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁחִיטָה קוֹדֶמֶת לְקַבָּלַת הַדָּם, מִכָּל מָקוֹם מִפְּנֵי שֶׁעֲבוֹדַת הַזְּרִיקָה גְּדוֹלָה מִן הַשְּׁחִיטָה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּזְרִיקָה, לְפִיכָךְ זָכָה הָרִאשׁוֹן שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הַפִּיס בִּזְרִיקָה, וְהַשֵּׁנִי הַסָּמוּךְ לוֹ בִּשְׁחִיטָה, וְהַשְּׁלִישִׁי מְדַשֵּׁן מִזְבַּח הַפְּנִימִי וּמִקְטִיר הַקְּטֹרֶת, וְהָרְבִיעִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנוֹרָה וּמַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת, וְהַחֲמִישִׁי מַעֲלֶה הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל לְכֶבֶשׁ, וְהַשִּׁשִּׁי שְׁתֵּי דְּיוֹתֵי, וְהַשְּׁבִיעִי הָעֵקֶץ וְהָאֵלְיָה וְהָרֶגֶל], וְהַשְּׁמִינִי הַחֵזֶה וְהַגְּרָה, וְהַתְּשִׁיעִי שְׁתֵּי דְּפָנוֹת, וְהָעֲשִׂירִי הַקְּרָבִים, וְהָאַחַד עָשָׂר מִנְחַת נְסָכִים שֶׁהִיא קְרֵבָה עִם הַתָּמִיד, וְהַשְּׁנַיִם עָשָׂר חֲבֵתֵי כֹּהֵן גָּדוֹל, וְהַשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר יֵין שֶׁל נְסָכִים. כָּל אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כֹּהֲנִים יוֹצְאִים בְּפִיס אֶחָד כְּמַסְקְנָא דְּפֶרֶק ב׳ דְּיוֹמָא (שם): (ב) **זְאוּ וּרְאוּ.** עַל מְקוֹם גְּבוֹהּ שֶׁהָיָה לָהֶם בְּמִקְדָּשׁ: **זְמַן הַשְׁחִיטָה פְּסוּלָה בְּלֵילָה,** שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט ו) ׳בְּיוֹם זִבְחֲכֶם׳: **בְּרֻקְאִי.** הָאִיר הַשַּׁחַר: **הָאִיר פְּנֵי כָל הַמִּזְרָח.** שֶׁלֹּא הָיָה אוֹמַר כְּלוּם עַד שֶׁהָאִירוּ פְּנֵי [כָּל] הַמִּזְרָח, שֶׁאֵין מַסְפִּיק כְּשֶׁהִבְרִיק הַשַּׁחַר כִּנְקֵדָּה בְּלֵבָד. **וַהֲלָכָה כְּמַתְיָא בֶּן שְׁמוּאֵל: עַד שֶׁהוּא בְּהָבְרוֹן.** אוֹתָן הָעוֹמְדִים לְמַעְלָה שׁוֹאֲלִים לוֹ הִגִּיעַ הָאוֹר בְּהָבְרוֹן, וְהוּא אוֹמֵר הֵין. וּכְדֵי לְהַזְכִּיר זְכוּת הָאָבוֹת הַקְּבוּרִים בְּחֶבְרוֹן אוֹמְרִים כֵּן: (ג) **מְלַּשְׁכַּת הַטְּלָאִים.** לִשְׁכָּה שֶׁהָיוּ הַטְּלָאִים שֶׁל תְּמִידִים שָׁם: **לְשִׁכַּת הַחוֹתָמוֹת.** שֶׁל לוּקְחֵי סֹלֶת לְמִנְחָה וְיַיִן לְנְסָכִים, שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים אֵצֶל הַמַּמְנֶּה עַל הַחוֹתָמוֹת וְנוֹתְנִים לוֹ מָעוֹת כְּפִי הַנְּסָכִים שֶׁהוּא צָרִיךְ, וְהוּא נוֹתֵן לוֹ חוֹתָם וּמוֹלִיךְ הַחוֹתָם אֵצֶל הַמְמֻנֶּה עַל הַנְּסָכִים וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ נְסָכִים, וְאוֹתָהּ לִשְׁכָּה שֶׁהַמְמֻנֶּה עַל הַחוֹתָמוֹת יוֹשֵׁב בָּהּ הִיא קְרוּיָה לִשְׁכַּת הַחוֹתָמוֹת. וּבְמַסֶּכֶת שְׁקָלִים (פ״ה מ״ג) מְפֹרָשׁ שֶׁאַרְבָּעָה חוֹתָמוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, וְכֻתּוּב עֲלֵיהֶם, עֶגֶל, זָכָר, גְּדִי, חוֹטֵא, כְּשֶׁמֵּבִיא חוֹתָם שֶׁכָּתוּב בּוֹ עֶגֶל, בְּיָדוּעַ שֶׁנִּתַּן מָעוֹת לִנְסָכֵי פָּר. זָכָר, בְּיָדוּעַ שֶׁנִּתַּן מָעוֹת לִנְסָכֵי אַיִל, שֶׁתַּרְגּוּם ׳אַיִל׳ (בראשית כב יג), דִּכְרָא. גְּדִי, בְּיָדוּעַ שֶׁנִּתַּן מָעוֹת לִנְסָכֵי כֶּבֶשׂ. חוֹטֵא, בְּיָדוּעַ שֶׁנִּתַּן מָעוֹת לִנְסָכֵי מִצְוָה: **לִשְׁכַּת בֵּית הַמּוּקֵד.** עַל שֵׁם הַמְּדוּרָה שֶׁדּוֹלֶקֶת בָּהּ תָּמִיד, קְרוּיָה בֵּית הַמּוּקֵד: (ד) **תִּשְׁעִים וּשְׁלֹשָׁה כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב.** לָא אִתְפָּרַשׁ לָמָּה הֻצְרְכוּ לַמְנִין שֶׁל כֵּלִים הַלָּלוּ, וּבִירוּשַׁלְמִי בְּמַסֶּכֶת חֲגִיגָה (פ״ג ה״ח) אָמְרוּ בְּנֶגֶד תִּשְׁעִים וְשִׁלֹּשׁ אֲזְכָּרוֹת שֶׁבְּנְבוּאוֹת חֲגֵי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי: **הִשְׁקוּ אֶת הַתָּמִיד.** סָמוּךְ לִשְׁחִיטָתוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עוֹרוֹ נִפְשָׁט יָפֶה: **בְּכוֹס שֶׁל זָהָב.** אִית דְּאָמְרֵי גַּזְמָא קָתָנֵי דְּלֹא שֶׁל זָהָב הָיָה, אֶלָּא שֶׁל נְחשֶׁת יָפֶה כְּזָהָב. וְאִית דְּאָמְרֵי בְּכוֹס שֶׁל זָהָב מַמָּשׁ, שֶׁאֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת: **אַף עַל פִּי שֶׁמְּבָקָּר.** דְּתָמִיד טָעוּן בִּקּוּר מִמּוּם אַרְבָּעָה יָמִים קֹדֶם שְׁחִיטָתוֹ, דִּומְיָא דְּשָׂה הַפֶּסַח: (ה) **לְצִפּוֹנוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ.** דְּתָמִיד עוֹלָה הוּא, וְעוֹלָה טְעוּנָה צָפוֹן: **שְׁמוֹנָה עַמּוּדִים נְפָסִין.** עַמּוּדִים שֶׁל אֶבֶן נְמוּכִים: **וְרְבִיעִית שֶׁל אֵרֶז.** חֲתִיכוֹת מְרֻבָּעוֹת שֶׁל אֶרֶז הָיוּ עַל הָעַמּוּדִים: **אוּנְקְלָיוֹת.** כְּעֵין וָוִים, אינצינ״ש בְּלַעַ״ז: **הָיוּ קְבוּעִים.** בְּאוֹתָן רְבִיעִיּוֹת שֶׁל אֶרֶז, וְתוֹלִין בָּהֶן הַבְּהֵמָה: **וּשְׁלֹשָׁה סְדָרִים.** שֶׁל אוּנְקְלָיוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ הָיָה בְּכָל חֲתִיכַת עֵץ, לְתְלוֹת בְּהֵמָה גְּדוֹלָה אוֹ קְטַנָּה: **עַל שֶׁלְּחָנוֹת שֶׁל שַׁיִשׁ שֶׁבֵּין הָעַמּוּדִים.** שֶׁעֲלֵיהֶם מְדִיחִין הַקְּרָבִים. וְהָיָה אִפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן שֶׁל זָהָב, שֶׁאֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת, וְלֹא עֲשָׂאוּם אֶלָּא שֶׁל שַׁיִשׁ, לְפִי שֶׁהַזָּהָב מְרַתִּיחַ וּמַסְרִיחַ, וְהַשַּׁיִשׁ מְקָרֵר וּמְצַנֵּן וּמַעֲמִידוֹ שְׁלֹא יַסְרִיחַ: (ו) **הַמָּנִי.** לְשׁוֹן ׳רִשְׁמְתָּ בַּשָּׂנֶא׳ (דברים כו ב), דּוֹמֶה לְסֶל וּפִיו רָחָב: **וְהַכּוּז.** קִיתוֹן בִּלְשׁוֹן עַרְבִי קוּרִין אלכו״ז: **שְׁנֵי מִפְתְּחוֹת.** לִפְתֹּחַ שְׁנֵי מְנעוּלִים שֶׁבְּפִשְׁפֵּשׁ הַצְּפוֹנִי: **תַּרְקָב.** כְּלִי הַמַּחְזִיק שְׁלֹשָׁה קַבִּין. וּלְשׁוֹן תַּרְקָב, תְּרֵי וְקָב. וּדוֹמֶה הָיָה לְתַרְקָב, אֲבָל לֹא הָיָה מַחְזִיק אֶלָּא קַבַּיִם וַחֲצִי, וְשֶׁל זָהָב הָיָה: **אֶחָד יוֹרֵד לְאַמַּת הַשֵּׁחִי.** הַפִּשְׁפֵּשׁ הַצְּפוֹנִי, דִּתְנַן לְקַמָּן (מ״ז) בָּא לוֹ לְפַשְׁפֵּשׁ הַצְּפוֹנִי הָיָה לוֹ שְׁנֵי מְנעוּלִין, הָאֶחָד הָיָה לְמַטָּה בְּפָנִים בְּתַחְתִּיתוֹ שֶׁל פֶּתַח, וְהָיָה הַכֹּהֵן הָרוֹצֶה לִפְנֹס מַכְנִיס אַמַּת יָדוֹ בַּחוֹר שֶׁבַּסַּהַף עַד בֵּית הַשֵּׁחִי שֶׁלּוֹ וּפוֹתֵחַ בְּיָדוֹ דֶּרֶךְ פָּנִים, וְהָאַחֵר פּוֹתֵחַ בְּמַפְתֵּחַ מִיָּד בְּלֹא טִרְחָה: **כֵּיוָן.** כְּמוֹ יַעֲשָׂנָּה בְּדִפּוּס וְיִקָּבְעֶנָּה כֵּיוָן (פסחים לז.), כְּלוֹמַר מַהֵר בְּלֹא טִרְחָה: (ז) **וְשֶׁנֵּי פְּשָׁפְּשִׁין הָיוּ לוֹ לְאַשְׁעָרֵי הַגְּדוֹל.** הוּא שַׁעַר הַהֵיכָל, וְהָיוּ לוֹ דְּלָתוֹת בְּתַחְתִּית עֻבְיָן שֶׁל הַכֹּתֶל שֶׁהָיָה עָבְיוֹ שֵׁשׁ אַמּוֹת, וּדְלָתוֹת אֲחֹרוֹת לְסוֹף עָבְיוֹ לְצַד פָּנִים, וּשְׁנֵי פְּשָׁפְּשִׁין הֵן שְׁנֵי פְּתָחִים קְטַנִּים, אֶחָד מִימִין שַׁעַר הַגָּדוֹל וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ רְחוֹק קָצָת מִן הַשַּׁעַר, אוֹתוֹ שֶׁבַּדָּרוֹם כְּתִיב (יחזקאל מד ב) ׳סְגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ, בְּשֶׁל עָתִיד, וּמִפְּתָמָא כֵּן הָיָה בְּבֵית עוֹלָמִים, אֲבָל פְּשָׁפֵּשׁ שֶׁבַּצָּפוֹן הָיָה פּוֹתְחוֹ עַל יְדֵי חוֹר שֶׁאֲצִלוֹ שֶׁתּוֹחֵב בּוֹ יָדוֹ עַד הַשֵּׁחִי וְכוֹפֵף יָדוֹ בִּפְנִים, וְעַל יְדֵי מְנעוּל אַחֵר שֶׁבּוֹ שֶׁנִּפְתָּח לְאַלְתַּר בְּלִי טִרְחָה: **וּפוֹתֵחַ הַפְּשָׁפֵּשׁ וְנִכְנָס מִשָּׁם לַפֶּתַח.** וְהוּא לִשְׁפָּה אַחַת הַפְּתוּחָה לְהֵיכָל: **וּמִן הַפֶּתַח נִכְנָס לַהֵיכָל.** וְהוֹלֵךְ בַּהֵלַל הַהֵיכָל עַד הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁבְּסוֹף עֲבִי הַכֹּתֶל מִבִּפְנִים, וּפוֹתְחוֹ, וּבָא לוֹ אֶל שַׁעַר הַשֵּׁנִי וְעוֹמֵד בִּפְנִים וּפוֹתְחוֹ: **נֵגֶר.** בְּרֵיחַ שֶׁמַּבְרִיחַ מִקְצָה הַדֶּלֶת לִקְצָה הַדֶּלֶת. פְּרוּשׁ אַחַר, נֵגֶר הַיְנוּ הַיְתֵד הַנָּעוּץ אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת בְּנֶקֶב שֶׁבָּאַסְקֻפָּה: **וְאֶת הַפּוֹתְחוֹת.** הַמַּנְעוּלִים וְהַמַּסְגֵּרוֹת: (ח) **מֵירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל שַׁעַר הַגָּדוֹל.** וּמִירוּשָׁלְמִי יָדְעוּ עֶשֶׂר פְּרָסָאוֹת: **הַמִּגְרָפָה.** מִין כְּלִי נִגּוּף שֶׁהָיָה בְּמִקְדָּשׁ, עֲשָׂרָה נְקָבִים הָיוּ בּוֹ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מוֹצִיא מֵאָה מִינֵי זְמָר, וְקוֹלוֹ נִשְׁמָע עַד לְמַרְחוֹק: **בֶּן קָטִין.** שֵׁם אָדָם וְכֹהֵן גָּדוֹל הָיָה, וְעָשָׂה גַּלְגַּל לַכִּיּוֹר לְשָׁקְעוֹ בְּבוֹר שֶׁלֹּא יִהְיוּ מַיְמָיו נִפְסָלִים בְּלִינָה, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בִּכְלִי שָׁרַת נִפְסָל בְּלִינָה וּבִיצּוּעַ וּבִטְבּוּל יוֹם, וּכְשֶׁהָיוּ מַעֲלִים אוֹתוֹ מִן הַבּוֹר לְקַדֵּשׁ בּוֹ יְדֵיהֶם וּרְגְלֵיהֶם הָיָה קוֹל הַגַּלְגַּל נִשְׁמָע עַד יְרִיחוֹ: **גְּבִינִי בָּרוּז.** כֹּהֵן שֶׁשְּׁמוֹ גְּבִינִי. שֶׁהָיָה מַכְרִיז בְּכָל בֹּקֶר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ עִמְּדוּ כֹּהֲנִים לְעֲבוֹדָתְכֶם: **חָלִיל.** צילמיצל״ש בְּלַעַ״ז, בְּעִבְרִי מזמא״ר, וְקוֹלוֹ נִשְׁמָע לְמַרְחוֹק. וְיֵשׁ אוֹמְרִים פיפר״ש בְּלַעַ״ז: **צִלְצַל.** שֶׁם מָקוֹם: (ט) **וּבְאַחֲרוֹנָה.** שֶׁלֹּא הָיָה רַק מְעַט דָּשֵׁן וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִקַּח בְּחָפְנָיו, כְּבַד שְׂאֵר הַדֶּשֶׁן לְתוֹךְ הַשֵּׁנִי: **וְהִנִּיחוֹ.** לַשֵּׁנִי שֶׁיָּצָא, אֲבָל מִיָּד לֹא הָיָה מוֹצִיאוֹ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לְתֵת הַדֶּשֶׁן אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶמָה כְּמוֹ דֶּשֶׁן הַמְּנוֹרָה, מְמַתִּין עַד לְאַחַר זְרִיקַת הַתָּמִיד, שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה הַשֵּׁנִי נֵרוֹת וְגוֹמֵר הַשְׁלָמַת דֶּשֶׁן הַמְּנוֹרָה, וְאָז הָיוּ שְׁנֵיהֶם מוֹצִיאִין זֶה הַשֵּׁנִי וְזֶה הַפּוּחַ, וְשׁוֹתְפִין הַדֶּשֶׁן בְּמָקוֹם אֶחָד אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ, וְנִבְלָעִים שָׁם בְּמִקּוֹמָן: **וּמָצָא שְׁתֵּי נֵרוֹת מִזְרָחִיּוֹת דּוֹלְקִים.** דְּאִי תְּנָא סֵדֶר מְנוֹרָה מִזְרָח וּמַעֲרָב הָיָה מַנַּח, וּפְעָמִים שֶׁמּוֹצֵא גַּם הַשְּׁאָר דּוֹלְקִים, וְנָטַל שְׁתֵּי נֵרוֹת מִזְרָחִיּוֹת דּוֹלְקִים, מִשּׁוּם דְּשְׁאָר נֵרוֹת אֲפִילּוּ דּוֹלְקִים מְכֻבָּן וּמְדֻשָּׁנִין, וְאִלּוּ שְׁתֵּי נֵרוֹת אֵם מִצָּאָן דּוֹלְקִים אֵינוֹ מְכֻבָּן, וְעוֹד מִשּׁוּם דְּקָתָנֵי בְּסֵפֶא מִצָּאָן שֶׁכָּבוּ לְאִלּוּ מִזְרָחִיּוֹת חוֹזֵר וּמַדְלִיקָן, וּבִשְׁאָר נֵרוֹת מִצָּאָן שֶׁכָּבוּ אֵינוֹ מַדְלִיקָן עַד הָעֶרֶב: **מְדַשֵּׁן אֶת הַשְּׁאָר.** חֲמֵשׁ נֵרוֹת שֶׁלְּצַד מַעֲרָב, מֵסִיר מֵהֶן הַשֶּׁמֶן הַיָּשָׁן וְהַפְּתִילָה הַיְשָׁנָה וְהַדֶּשֶׁן, וְנוֹתֵן הַכֹּל בִּכְפִי, וְנוֹתֵן שֶׁמֶן חָדָשׁ וּפְתִילָה חֲדָשָׁה, וּלְאַחַר שֶׁכִּבְּתָן וְהִדְלִיקָן מִמְּנוֹרָה שֶׁל שִׁבְעָה נֵרוֹת שֶׁבְּמִקְדָּשׁ, וְהוֹלֵךְ לְצַד מִזְרָח וְעוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנוֹתֵן שְׁתֵּי נֵרוֹת שֶׁבְּצַד מַעֲרָב

רבינו עובדיה

אַבְרֵי תָּמִיד בְּמַעֲרַב לְצַד הַשָּׁכִינָה, אֲבָל בְּשַׁבָּתוֹת דְּשֶׁל מוּסָפִין שֶׁהֵן חוֹבַת הַיּוֹם הָיוּ בְּמַעֲרַב הָיוּ שֶׁל תָּמִיד בְּמִזְרָח, כְּדִמּוּכָח בְּמַסֶּכְתָּ סַכָּה פֶּרֶק הֶחָלִיל (נד.): **לִקְרוֹת אֶת שְׁמַע.** וְכָל שְׁאָר בְּרָכוֹת, כְּדְאִיתָא לְקַמָּן בְּאֵידָךְ פִּרְקָא (מ״א):

פרק ה (א) **אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה וְכוּ׳.** בְּפֶרֶק קַמָּא דִּבְרָכוֹת (יב.) מִפְּרָשׁ שֶׁהִיא אַהֲבָה רַבָּה, וְאַחַר שֶׁהָאִיר הַיּוֹם וְזָרְחָה הַחַמָּה מְבָרְכִים יוֹצֵר אוֹר, וְסָדַר בְּרָכוֹת אֵינוֹ מְעַכֵּב: **קָרְאוּ עֶשֶׂרֶת הַדְּבָרִים.** לְפִי שֶׁהֵן עִקַּר הַתּוֹרָה. וּבְדִין הָיָה שֶׁיִּהְיוּ קוֹרִין אוֹתָן בְּכָל יוֹם אַף בַּגְּבוּלִים, אֶלָּא שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יְהוּ אוֹמְרִים אֶלּוּ לְבַדָּם נִתְּנוּ בְּסִינַי וְלֹא שְׁאָר הַתּוֹרָה: **וְהֵם בֵּרְכוּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת.** וְאֶלּוּ הֵן שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, אֱמֶת וְיַצִּיב, וַעֲבוֹדָה, וּבִרְכַּת כֹּהֲנִים קְרִיאַת הַפְּסוּקִים בִּלְבַד, וְלֹא נִשְׂיאַת כַּפַּיִם, שֶׁלֹּא הָיוּ הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים אֶת כַּפֵּיהֶן אֶלָּא לְאַחַר הַקְרָבַת הַתָּמִיד וּקְטֹרֶת, כְּדְאָמְרִינַן בְּאֵידָךְ פִּרְקָא (פ״ז מ״ב), וְהָאִידָנָא לֹא הָיוּ מַקְרִיבִים הָכִל הָנֵךְ בְּרָכוֹת אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הַתָּמִיד מְקֻבָּל בְּרָצוֹן, וְלֹא הָיוּ נִפְטָרִים בְּכָךְ מִתְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: **מוֹסִיפִין בְּרָכָה אַחַת.** וּמִשְּׁמָר הָיוֹצֵא אוֹמֵר לְמִשְׁמָר הַנִּכְנָס, מִי שֶׁשָּׁכַן אֶת שְׁמוֹ בְּבֵית הַזֶּה הוּא יִשְׁכִּין בְּיִנֵיכֶם אַהֲבָה וְאַחְוָה שָׁלוֹם וְרֵעוּת, שֶׁבְּכָל יוֹם שַׁבָּת הָיָה נִכְנָס מִשְׁמָר לָעֲבוֹדָה וְיוֹצֵא הַמִּשְׁמָר שֶׁעָבַר: (ב) **חֲדָשִׁים לַקְּטֹרֶת.** מִי שֶׁלֹּא זָכָה בַּקְּטֹרֶת בְּאֶחָד מִשִּׁבְעָה: **הַפָּתָן עוֹמֵד עַל הַכֶּרֶן.** אֵצֶל הַכִּיּוֹר שֶׁבָּא לְנַסֵּךְ: **וְהַסּוֹדְרִים בְּיָדוֹ.** לְהָנִיחַ כְּשֶׁיִּנַּסֵּךְ הַכֹּהֵן, כְּדֵי שֶׁיִּדְּעוּ הַלְוִיִּם וְיִדַּבְּרוּ בְּשִׁיר וְיֵדַע בֶּן אַרְזָא וְיִקַּשׁ בַּצִּלְצָל, כְּדְאָמַר בְּסָמוּךְ: **עַל שֻׁלְחַן הַחֲלָבִים.** שְׁתֵּי שֻׁלְחָנוֹת הָיוּ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ, אֶחָד שֻׁלְחָן שֶׁל כֶּסֶף שֶׁבּוֹ נוֹתְנִין כְּלֵי שָׁרֵת, וְאֶחָד שֻׁלְחָן שֶׁל שִׁישׁ שֶׁבּוֹ נוֹתְנִים הָאֲבָרִין וְהוּא נִקְרָא שֻׁלְחַן הַחֲלָבִים: **בֶּן אַרְזָא.** שֵׁם אָדָם הַמְּקֹשֵׁשׁ **בַּצִּלְצָל,** צמב״ל בְּלַע״ז: **הַגִּיעוּ לְפֶרֶק.** לְסוֹף פָּרָשָׁה: (ד) **בְּרֵאשׁוֹן לַה׳ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ.** לְפִי שֶׁהוּא רֹאשׁוֹן לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית: **בִּשְׁנִי גָּדוֹל ה׳.** שֶׁבּוֹ נֶחְלְקוּ הַמַּיִם וְהָיָה רָקִיעַ בֵּין מַיִם לָמָּיִם: **בִּשְׁלִישִׁי אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל.** שֶׁבּוֹ נִרְאֵית הַיַּבָּשָׁה שֶׁעָלֶיהָ עוֹמְדִים הַדַּיָּנִין לַעֲשׂוֹת דִּין: **בָּרְבִיעִי אֵל נְקָמוֹת.** שֶׁבּוֹ נִבְרְאוּ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִנָּקֵם מִן הָעוֹבְדִים לָהֶם: **בַּחֲמִישִׁי הָרִנּוּ לֵאלֹהִים עוּזֵנוּ.** שֶׁבּוֹ נִבְרְאוּ בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁהָרוֹאֶה אוֹתָן מְרַנֵּן וּמְשַׁבֵּחַ לְבוֹרְאוֹ: **בַּשִּׁשִּׁי ה׳ מָלָךְ.** שֶׁבּוֹ נִשְׁלְמָה הַבְּרִיאָה וּבוֹ נִבְרָא אָדָם שֶׁמַּכִּיר מַלְכוּתוֹ שֶׁל יוֹצְרוֹ: **מְנוּחָה לְחֵי הָעוֹלָמִים.** הַאי תַּנָּא סָבַר לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר (ר״ה לא.) שֶׁתְּא אַלְפֵי שְׁנִין הָוֵי עָלְמָא וְחַד חָרוּב, וְעַל שֵׁם שֶׁבָּאָלֶף הַשְּׁבִיעִי לֹא יִהְיֶה כִּי אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ב יא) 'וְנִשְׂגַּב ה׳ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא', לָכֵן אוֹמְרִים בְּשַׁבָּת 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' (תהלים פרק צב), לָאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי, שֶׁיִּהְיוּ כּוּלָּם מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת (שם צ ד, ב״ר ח ב):

מַסֶּכֶת תָּמִיד - מַסֶּכֶת מִדּוֹת

וְאֵז הָיוּ שְׁנֵיהֶן מוֹצִיאִין זֶה הַשֵּׁנִי וְזֶה הַכּוּז וְשׁוֹפְכִים הַדָּשֶׁן בְּמָקוֹם אֶחָד אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֶדְמָה: **וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא.** שֶׁעַתָּה נִגְמְרָה מְצוָתוֹ: **מְצָאוֹ שֶׁבָּבָה.** כְּגוֹן לְאַחַר שֶׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק שֶׁלֹּא הָיָה הַנֵּס, בֵּין שֶׁבָּבָה עַכְשָׁו לְאַחַר שְׁחִיטַת הַתָּמִיד, בֵּין שֶׁמְּצָאוֹ שֶׁבָּבָה קֹדֶם שְׁחִיטַת הַתָּמִיד וְהִדְלִיקוֹ כְּדַאֲמָרַן לְעֵיל בְּפֶרֶק אֵמָר לָהֶם הַמְמֻנֶּה קַמָּא (פ״ג מ״ט), אַף עַל פִּי שֶׁעַכְשָׁו מְצָאוֹ עֲדַיִן דּוֹלֵק, בֵּינְתַיִם שֶׁלֹּא הָיָה הַנֵּס קַיָּם, מְכַבֶּהוּ וּמְדַשְּׁנוֹ כְּדֵי לִגְמֹר הֶטֵּבַת שִׁבְעֵי נֵרוֹת יַחַד: **וּמַדְלִיקוֹ מֵעַל מִזְבַּח הָעוֹלָה.** שֶׁאֵין מַדְלִיקִין נֵר מַעֲרָבִי לְעוֹלָם אֶלָּא מֵאֵשׁ שֶׁל מִזְבַּח הָעוֹלָה, דִּכְתִיב (ויקרא ו ו) 'אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ', 'אֵשׁ' שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ 'תָּמִיד' דִּכְתִיב (שמות כז כ) 'לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד', מִ'עַל הַמִּזְבֵּחַ' הַחִיצוֹן 'תּוּקַד': **מִמֶּנָּהּ שְׁנֵיָּה.** שֶׁל שֶׁלֹּשׁ מַעֲלוֹת שֶׁהָיוּ לִפְנֵי הַמְּנוֹרָה: **וְהִשְׁתַּחֲוָה וְיָצָא.** שֶׁהֲרֵי גָּמַר מְצְוָתוֹ: (ב) **צָבַר אֶת הַגֶּחָלִים.** שֶׁבַּמַּחְתָּה: **עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.** הַקְּטֹרֶת: **וּרְדָדָן בְּשׁוּלֵי הַמַּחְתָּה.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל הַקְּטֹרֶת מֵעַל הַגֶּחָלִים, לְפִיכָךְ הוּא מְרַקְּעָן וּפוֹשְׁטָן שֶׁלֹּא יְהוּ מְשֻׁפָּעִים אֵילָךְ וְאֵילָךְ, תַּרְגּוּם 'וַיְרַקְּעוּ' (שמות לט ג), וְרִדְּדוּהוּ. וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב הָיָה מַקְטִיר, וְלֹא בְּתוֹךְ הַמַּחְתָּה, אֲבָל בְּקְטֹרֶת שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים הָיָה מַנִּיחַ הַגֶּחָלִים בְּתוֹךְ הַמַּחְתָּה וְעָלָיהָ הָיָה מַקְטִיר, וְלֹא הָיָה שָׁם רִדּוּד גֶּחָלִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: (ג) **וְנוֹתְנוֹ.** לַכַּף: **לְאוֹהֲבוֹ.** שֶׁבָּא שָׁם עִמּוֹ לַהֲיכָל לְצָרְכָּךְ כָּךְ. וְאִם נִתְפַּזֵּר מִן הַקְּטֹרֶת שֶׁבְּתוֹךְ הַכַּף, לְפִי שֶׁהַבְּזָךְ לְתוֹךְ הַכַּף, נוֹתֵן אוֹהֲבוֹ אֶת הַקְּטֹרֶת שֶׁנִּתְפַּזֵּר בְּתוֹךְ הַכַּף בְּחָפְנָיו שֶׁל מַקְטִיר: **וּמְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ.** לְפִי שֶׁלֹּא הִקְטִיר מֵעוֹלָם, כְּדִתְנַן לְעֵיל (פ״ה מ״ב) חֲדָשִׁים לַקְּטֹרֶת בּוֹאוּ וְהָפִיסוּ, לְפִיכָךְ הֲצָרְכוּ לְלַמְּדוֹ: **שֶׁלֹּא תַּתְחִיל לְפָנֶיךָ שֶׁלֹּא תְּבָרֵךְ.** הָיָה שׁוֹפֵךְ הַקְּטֹרֶת עַל הַגֶּחָלִים לְצַד מַעֲרָב רְחוֹק מִמְּזִגּוּ, וְכִשֶּׁהָיָה מִתְפַּזֵּר לְצַד עַצְמוֹ הָיָה צוֹבְרוֹ, כְּדְאָמְרִינַן בְּיוֹמָא (מט:) כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עֲשָׁנָהּ שׁוֹהָה לְבוֹא, וְזֶהוּ כְּבוֹד שֶׁיְּהֵא שׁוֹהֶה בְּעֲבוֹדָה, וְהָיָה צוֹבֵר וְעוֹשֶׂה הַגַּל לְצַד מַעֲרָב, שֶׁכְּשֶׁבָּא לִגְרוֹר הַקְּטֹרֶת הַסָּמוּךְ לוֹ הוּא צוֹבְרוֹ לְצַד מַעֲרָב רְחוֹק מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ נִכְנָה מִן הַקְּטֹרֶת שֶׁנִּשְׁרָךְ, אֲבָל אִם הָיָה עוֹשֶׂה הַגַּל לְפָנָיו, כְּשֶׁאֲסַף הַקְּטֹרֶת שֶׁנִּתְפַּזֵּר חוֹצֶה לוֹ וּמְבִיאוֹ אֵצְלוֹ, נִמְצָא זְרוֹעוֹ נִכְוֶה בְּצִבּוּר הַקְּטֹרֶת שֶׁשּׁוֹרֵף לְפָנָיו, וְהֵינוּ דִּתְנַן בְּפֶרֶק הוֹצִיאוּ לוֹ (יומא נב:) צוֹבֵר פְּנִימָה שֶׁהִיא חוֹצֶה לוֹ: **הִתְחִיל מְרַדֵּד וְיוֹצֵא.** כְּלוֹמַר מֵיָד שֶׁרִדֵּד הַקְּטֹרֶת עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, יָצָא: **פָּרְשׂוּ הֶעָם.** כָּל הַכֹּהֲנִים פּוֹרְשִׂים מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁעַת הַקְּטֹרֶת הַקְּטֹרֶת, דִּכְתִיב (ויקרא טז יז) 'וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בֹּאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ', כָּל כַּפָּרָה שֶׁנַּעֲשֵׂית בַּקֹּדֶשׁ, כָּל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד, הִלְכָּךְ בֵּין בִּשְׁעַת הַקְּטֹרֶת בֵּין בִּשְׁעַת מַתַּן דָּמִים שֶׁל פַּר כֹּהֵן מְשִׁיחַ וּפַר הָעֲלַם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, הָיוּ הַכֹּהֲנִים פּוֹרְשִׂים מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל בִּשְׁעַת הַקְּטֹרֶת קְטֹרֶת שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא הָיוּ פּוֹרְשִׂים אֶלָּא מִן הַהֵיכָל בִּלְבַד, לְפִי שֶׁקְּטֹרֶת שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא הָיָה בְּחוּץ בַּהֵיכָל עַל מִזְבַּח הַזָּהָב, אֶלָּא לִפְנֵי וְלִפְנִים בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, הִלְכָּךְ אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּפָּרְשׁוּ מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, אֶלָּא מִן הַהֵיכָל בִּלְבַד:

פרק ז (א) **בְּזְמַן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל נִכְנָס לְהִשְׁתַּחֲוֹיוֹת.** בַּהֵיכָל, וְלֹא מִקְרֶא בְּיֹאשָׁה שֶׁלֹּא לִצְרָךְ: **בָּאֻמָּנִים טוֹבוֹת.** שֶׁעַל פִּתְפּוֹת הָאֻפּוֹד: **הִגְבִּיהַּ לוֹ אֶת הַפָּרֹכֶת.** שֶׁתָּלוּי בְּפִתְחוֹ שֶׁל אוּלָם, שֶׁלֹּא הָיָה לְפִתְחוֹ שֶׁל אוּלָם דְּלָתוֹת כְּשֶׁאַר פִּתְחֵים שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, אֶלָּא פָּרֹכֶת בִּלְבַד: (ב) **בָּאוּ וְעָמְדוּ.** לְאַחַר שֶׁבֵּרְכוּ וְקָרְאוּ וְעָשׂוּ הָעֲבוֹדוֹת הָאֲמוּרוֹת לְעֵיל, בָּאוּ לְמַעֲלוֹת הָאוּלָם: **עַמְּדוּ הָרִאשׁוֹנִים.** אֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה כֹּהֲנִים שֶׁקִּבְּלוּ חֲמִשָּׁה כֵּלִים וְכוּ׳: **וּבֵרְכוּ אֶת הָעָם בְּרָכָה אַחַת.** וְהֵן שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים שֶׁל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, 'יְבָרֶכְךָ', 'יָאֵר', 'יִשָּׂא' (במדבר ו כד-כו). וְקָרֵי לְהוּ בְּרָכָה אַחַת, לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ עוֹנִין אַחֲרֵיהֶן אָמֵן בֵּין פְּסוּק לְפְסוּק (סוטה מ.) כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂים בַּגְּבוּלִים: **אֶת הַשֵּׁם כְּכָתְבוֹ.** בְּיוּ״ד ה״א: **וּבְמִדִּינָה בִּכְנּוּיוֹ.** בְּאָלֶ״ף דָּלֶ״ת. שֶׁאֵין מַזְכִּירִין אֶת הַשֵּׁם כְּכָתְבוֹ אֶלָּא בַּמִּקְדָּשׁ בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ כא) 'בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ', סָרְסֵהוּ וְדָרְשֵׁהוּ, 'בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר' 'אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ', דְּהֵינוּ בְּמִקְדָּשׁ, שָׁם 'אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי': **לְפִי שֶׁצְּרִיכִים נְשִׂיאוּת כַּפַּיִם,** דִּכְתִיב (ויקרא ט כב) 'וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם', וּכְתִיב (דברים יח ה) 'הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים', מַה הוּא בִּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם אַף בָּנָיו בִּנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם כָּל הַיָּמִים: **וּבְמִקְדָּשׁ.** שֶׁמְּבָרְכִים אֶת הָעָם בְּשֵׁם הַמְפֹרָשׁ וּשְׁכִינָה לְמַעְלָה מְקֻשָּׁרֵי אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, מְגַבִּיהִים יְדֵיהֶם לְמַעְלָה מֵרָאשֵׁיהֶם: **שֶׁאֵין מַגְבִּיהַּ יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיר.** מִפְּנֵי שֶׁהַשֵּׁם כָּתוּב בּוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ג) **בְּזְמַן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל רוֹצֶה לְהַקְטִיר.** שֶׁהוּא מַקְטִיר כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה, וְנוֹטֵל חֵלֶק כְּשֶׁיִּרְצֶה: **לְמַחֲצִית הַכֶּבֶשׁ.** וּכְבָר נִתְגַּע קָצַת: **וְסָמַךְ עָלָיו.** מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁתְּהֵא חֲשׁוּבָה הַקְּטֹרֶתוֹ יוֹתֵר מִשְּׁאָר כֹּהֲנִים: **וְזוֹרְקָן.** כִּדְדָרְשִׁינַן (פסחים עז.) 'וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם' (דברים יב כז), מַה דָּם בִּזְרִיקָה אַף בָּשָׂר בִּזְרִיקָה: **נִשְׁמַט הַשֵּׁנִי וְהָלַךְ לוֹ.** אֲבָל הָרִאשׁוֹן נִשְׁאַר שָׁם לְקַבֵּל הָאֲבָרִים מִן הַמּוּשִׁיטִים וְלִתְּנָן לַכֹּהֵן גָּדוֹל: **בָּא לוֹ לְהַקְרִיחַ אֶת הַמִּזְבֵּחַ.** כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁהָיָה בְּרֹאשׁ הַכֶּבֶשׁ שֶׁהוּא בַּדָּרוֹם, מַקְרִיחַ דָּרָךְ יָמִין, דְּכָל פִּנּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יְהוּ אֶלָּא דָּרָךְ יָמִין (יומא טו:), לְכָךְ הָיָה הוֹלֵךְ לְמִזְרָחִית דְּרוֹמִית, וּמִשָּׁם לִצְפוֹנִית מִזְרָחִית עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְמַעֲרָבִית דְּרוֹמִית מְקוֹם הַנְּקָבִים שֶׁהַיַּיִן וְהַמַּיִם שֶׁמְּנַסְּכִים יוֹרְדִין בָּהֶן וּמִשָּׁם הוֹלְכִים לַשִּׁיתִין שֶׁהֵן הַיְסוֹדוֹת, וְשָׁם עוֹמֵד כֹּהֵן אֶחָד וּמוֹשִׁיט לוֹ הַיַּיִן לִנְסָכִים, אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא הָיָה נוֹשֵׂא הַיַּיִן עִמּוֹ, שֶׁמָּא יִתְקַלְקֵל הַיַּיִן בַּעֲשַׂן הַמַּעֲרָכָה כְּשֶׁמַּקְרִיחַ אֶת הַמִּזְבֵּחַ, וּבְעוֹד שֶׁהוּא מַקְרִיחַ מְהַנְּהֵג בְּצִנְעָרָא מַזְלֵג אֶת הָאֲבָרִים שֶׁלֹּא נִתְאַכְּלוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ. אֲבָל שְׁאָר הַכֹּהֲנִים כְּשֶׁעוֹשִׂים נְסוּךְ הַיַּיִן הוֹלְכִים דֶּרֶךְ שְׁמֹאל מִן הַכֶּבֶשׁ לְדָרוֹמִית מַעֲרָבִית שֶׁהוּא קָרוֹב לְכֶבֶשׁ, כְּדִתְנַן פֶּרֶק קַדְּשֵׁי קָדָשִׁים (יומא מ״ג ע״ב) כָּל הָעוֹלִין הוֹלְכִים דֶּרֶךְ יָמִין חוּץ מִן הָעוֹלֶה לְשִׁלְשָׁה דְּבָרִים,

מִדּוֹת - מִבְרְטְנוּרָא

נְסוּךְ הַיַּיִן וְהַמַּיִם וְעוֹלַת הָעוֹף, הַיַּיִן וְהַמַּיִם שֶׁלֹּא יִתְעַשְּׁנוּ, וְעוֹלַת הָעוֹף נַמִּי שֶׁלֹּא תְּמוּאַ בָּעֶשֶׁן. וְכוּלָּן גְּדוֹלָה הוּא לַבַּיִת שֶׁלֹּא יְהֵא בִּלֹּא שׁוֹמְרִים, וּשְׁמִירָה זוֹ מִצְוָתָהּ כָּל הַלַּיְלָה. וְהֵנִי שִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁהַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים, כְּגֶנֶד מַה שֶּׁכָּתוּב בְּתוֹרָה (במדבר ג לח) 'וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה וְגוֹ' 'שֹׁמְרִים' 'מִשְׁמֶרֶת' 'לְמִשְׁמֶרֶת', רָמַז לִשְׁלֹשָׁה מִשְׁמָרוֹת בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, וּכְשֵׁם שֶׁבַּמִּשְׁכָּן הָיוּ אַהֲרֹן וּשְׁנֵי בָּנָיו שׁוֹמְרִים בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, אַף בְּבֵית עוֹלָמִים כֵּן: **בֵּית אַבְטִינָס וּבֵית הַנִּיצּוּץ.** שְׁתֵּי עֲלִיּוֹת הָיוּ בִּגְוִיּוֹת בְּצַד שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה. וּבֵית הַמּוֹקֵד לֹא הָיְתָה עֲלִיָּה אֶלָּא כִּפָּה, אַרְקוּוֹל״ט בְּלַע״ז, עֲשׂוּיָה בָּאָרֶץ, כְּךְ מְפֹרָשׁ בְּרֵישׁ מַסֶּכֶת תָּמִיד: **וְהַלְוִיִּם בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד מָקוֹם.** שֶׁבְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מְקוֹמוֹת הָיוּ צְרִיכִים לִשְׁמֹר הַמִּקְדָּשׁ, כִּדְכְתִיב בְּדִבְרֵי הַיָּמִים (א׳ כו יב-יח), 'לִמְזֻרָח הַלְוִיִּם שִׁשָּׁה, לַצָּפוֹנָה לְיוֹם אַרְבָּעָה, לַנֶּגְבָּה לַיּוֹם אַרְבָּעָה, וְלָאֲסָפִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם, לַפַּרְבָּר לַמַּעֲרָב אַרְבָּעָה לַמְסִלָּה, שְׁנַיִם לַפַּרְבָּר', הֲרֵי כָּאן עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת, שִׁלְשָׁה מֵהֶן הָיוּ לִכֹּהֲנִים כִּדְאָמְרַן בְּרֵישָׁא, וְעֶשְׂרִים וְאֶחָד לַלְוִיִּם. וְאַף עַל גַּב דִּקְרָא לֹא אָמַר אֶלָּא 'לְוִיִּם', כֹּהֲנִים נַמֵּי קְרִיוִין לְוִיִּם, דִּכְתִיב (יחזקאל מד טו) 'וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק': **חֲמִשָּׁה.** שׁוֹמְרִים עַל חֲמִשָּׁה שַׁעֲרֵי הַר הַבַּיִת: **וְאַרְבָּעָה.** שׁוֹמְרִים אֶחָרִים עַל אַרְבַּע פִּנּוֹתָיו: **מִתּוֹכוֹ.** מִבִּפְנִים לְחוֹמַת הַר הַבַּיִת: **עַל חֲמִשָּׁה שַׁעֲרֵי עֲזָרָה.** הַאי תַּנָּא סָבַר חֲמִשָּׁה שְׁעָרִים בְּלִבַּד הָיוּ לָעֲזָרָה, וַאֲפִלּוּ לִדְבְרֵי הָאוֹמֵר לְקַמָּן (מ״ד) שִׁבְעָה שְׁעָרִים הָיוּ, מוֹדֶה שֶׁלֹּא הָיָה מִשְׁמָר אֶלָּא עַל חֲמִשָּׁה: **עַל אַרְבַּע פִּנּוֹתֶיהָ מִבַּחוּץ.** לְפִי שֶׁאֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְבַד, וְלֹא הָיָה אָפְשָׁר לְשׁוֹמֵר לִשְׁמֹר בָּעֲמִידָה כָּל הַלַּיְלָה, לְפִיכָךְ הָיוּ הַשּׁוֹמְרִים בִּפְנִים הָעֲזָרָה וְכֵן הַשּׁוֹמְרִים בְּשַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה שׁוֹמְרִים מִבַּחוּץ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מַתְרִין בִּישִׁיבָה, וְאַסְמַכְתֵּהּ אִקְרָא, דִּכְתִיב 'שְׁנַיִם לַפַּרְבָּר', כְּלוֹמַר חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה: (ב) **אִישׁ הַר הַבַּיִת.** מְמֻנֶּה עַל כָּל הַשּׁוֹמְרִים: (ג) **מְשַׁמְּשִׁין בְּנֵיהֶם וְיִצְיאָה.** שֶׁבָּהֶן הָיוּ נִכְנָסִין וְיוֹצְאִים לְהַר הַבַּיִת: **קִיפּוֹנוֹס מִן הַמְּעָרָב.** שֹׁעַר שֶׁל הַר הַבַּיִת שֶׁבְּצַד מַעֲרָב קִיפּוֹנוֹס שְׁמוֹ, וְשֶׁל צָפוֹן טָדִי שְׁמוֹ: **עָלָיו שׁוֹשַׁן הַבִּירָה צוֹרָה.** כְּשֶׁעָלוּ מִן הַגּוֹלָה צִוּוּ לָהֶם מַלְכֵי פָּרַס לְצַיֵּר צוּרַת שׁוֹשַׁן הַבִּירָה עַל שַׁעֲרֵי הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם מוֹרָא מַלְכוּת, וְצִירוּהוּ בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח: **כֹּהֵן גָּדוֹל הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה.** מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּסָבַר (פרה פ״ד מ״א) אֵין פָּרָה אֶדֹמָה נִשְׂרֶפֶת אֶלָּא בְּכֹהֵן גָּדוֹל, וְאִינָהּ הֲלָכָה: (ד) **וְכָל מְסַעֲדֶיהָ.** שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה בְּשַׁבָּת, כּוֹפִים עָלָיו פְּסַכְתֵּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּמְאוּ בּוֹ הַכֹּהֲנִים, שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם בְּשַׁבָּת, דְּעַל יְשִׁבוּת כָּזֶה גָּזְרוּ וַאֲפִלּוּ בַּמִּקְדָּשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה, אֲבָל נִמְצָא בַּהֵיכָל אוֹ בְּשְׁאָר הַמִּקְדָּשׁ מְקַבְּלִין בְּרָצוֹן, וְלֹא הָיוּ נִפְטָרִים בְּכָךְ מִתְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: **מוֹסִיפִין בְּרָכָה אַחַת.** וּמִשְּׁמָר הַיּוֹצֵא אוֹמֵר לְמִשְׁמָר הַנִּכְנָס, מִי שֶׁשָּׁכַן אֶת שְׁמוֹ בְּבֵית הַזֶּה הוּא יַשְׁכִּין בֵּינֵיכֶם אַהֲבָה וְאַחְוָה שָׁלוֹם וְרֵעוּת, שֶׁבְּכָל יוֹם שַׁבָּת הָיָה נִכְנָס מִשְׁמָר לָעֲבוֹדָה וְיוֹצֵא הַמִּשְׁמָר שֶׁעָבַר: (ה) **וְעַל הָעֲשָׂרִין.** שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה בְּשַׁבָּת, כּוֹפִים עָלָיו פְּסַכְתֵּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּמְאוּ בּוֹ הַכֹּהֲנִים, שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם בְּשַׁבָּת, דְּעַל יְשִׁבוּת כָּזֶה גָּזְרוּ וַאֲפִלּוּ בַּמִּקְדָּשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה, אֲבָל נִמְצָא בַּהֵיכָל אוֹ בְּשְׁאָר הַמִּקְדָּשׁ מְקַבְּלִין בְּרָצוֹן, וְלֹא הָיוּ נִפְטָרִים בְּכָךְ מִתְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: **וְעַל הַמַּחֲבַת.** שֶׁנִּמְצֵאת בָּעֲזָרָה בְּשַׁבָּת, כּוֹפִים עָלֶיהָ פְּסַכְתֵּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּמְאוּ בָּהּ הַכֹּהֲנִים, שֶׁאֵין יְכוֹלִים לְהוֹצִיאָהּ מִשָּׁם בְּשַׁבָּת, דְּעַל יְשִׁבוּת כָּזֶה גָּזְרוּ וַאֲפִלּוּ בַּמִּקְדָּשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּמְצֵאת בָּעֲזָרָה, אֲבָל נִמְצֵאת בַּהֵיכָל אוֹ בְּשְׁאָר הַמִּקְדָּשׁ מְקַבְּלִין בְּרָצוֹן, וְלֹא הָיוּ נִפְטָרִים בְּכָךְ מִתְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: **וְעַל הַמַּחֲלָקוֹת.** שֶׁנִּמְצְאוּ בָּעֲזָרָה בְּשַׁבָּת, כּוֹפִים עָלֵיהֶם פְּסַכְתֵּר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּמְאוּ בָּהֶן הַכֹּהֲנִים הַמְסַיְּעִים וְסוֹעֲדִים לְכֹהֵן הַשּׁוֹרֵף אוֹתָהּ: **לְהַר הַמַּשְׁחָה.** לְהַר הַזַּיִתִּים שֶׁהוּא בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, וְשָׁם הָיוּ שׁוֹרְפִין אֶת הַפָּרָה: (ד) **שַׁעַר הַחֵלֶק.** עַל שֵׁם שֶׁהָיוּ מַכְנִיסִים דֶּרֶךְ שָׁם עֲצִים שֶׁל מַעֲרָכָה הַדּוֹלְקִים עַל הַמִּזְבֵּחַ, נִקְרָא שַׁעַר הַחֵלֶק: **שְׁנֵי לוֹ שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת.** גָּרְסִינַן, שֶׁשָּׁם הָיוּ מַכְנִיסִים הַבְּכוֹרוֹת, שֶׁשִּׁחֵטוּ בְּדָרוֹם: **שַׁעַר הַמַּיִם.** כְּדִכְתִיב בְּסֵפֶר יְחֶזְקֵאל (מז ב)

אֶחָד מִצַּד זֶה וְאֶחָד מִצַּד זֶה לְשַׁעַר, הָיָה בּוֹלְטִין וְיוֹצְאִים מִחוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה לְצַד הַר הַבַּיִת, וַעֲלֵיהֶ בְּנוּיָה לְמַעְלָה עַל אוֹתָן שְׁנֵי כְּתָלִים: **וּפֻתְּחוּ הָיוּ לוֹ לַחֵילּ.** בְּאֶחָד מִן הַכְּתָלִים הָיָה פֶּתַח הַיּוֹצֵא לַחֵיל, דְּהַיְנוּ מָקוֹם לִפְנִים מֵחוֹמַת הַר הַבַּיִת מִחוּץ לָעֲזָרָה, וְהוּא קָרוּי חֵיל, **שַׁעַר הַקָּרְבָּן.** שָׁם שָׁם מַכְנִיסִים קָדָשֵׁי קָדָשִׁים, שֶׁשְּׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן: **בֵּית הַמּוֹקֵד.** עַל שֵׁם שֶׁמְּדוּרוֹת דּוֹלְקִים בָּהּ תָּמִיד לְהִתְחַמֵּם שָׁם הַכֹּהֲנִים מִפְּנֵי שֶׁהוֹלְכִים יְחֵפִים, קָרוּי בֵּית הַמּוֹקֵד. וּבֵית גָּדוֹל הָיָה, וּלְאַרְבַּע פִּנּוֹתָיו הָיוּ אַרְבַּע לִשְׁכוֹת קְטַנּוֹת כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: (ו) **בְּקִיטוֹנוֹת.** כַּחֲדָרִים קְטַנִּים הַפְּתוּחִים לְבֵית גָּדוֹל שֶׁל מִלָּכִים, דְּהַיְנוּ טְרַקְלִין: **שְׁתַּיִם בְּקֹדֶשׁ וּשְׁתַּיִם בַּחֹלּ.** שֶׁבֵּית הַמּוֹקֵד קְצָתוֹ בְּנוּי בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה הַמְקֻדֶּשֶׁת וּמִקְצָתוֹ בַּחֹל: **וְרָאשֵׁי פִּסְפָּסִין.** רָאשֵׁי קוֹרוֹת יוֹצְאִים מִן הַכֹּתֶל עַד הַמָּקוֹם שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, כְּדֵי לְדַעַת אֵיזֶה קֹדֶשׁ וְאֵיזֶה חֹל, וְלָאֲכֹל קָדָשִׁים בְּקֹדֶשׁ: **לִשְׁכַּת טָלֵאי קָרְבָּן.** שֶׁהָיוּ שָׁם טְלָאִים מְבֻקָּרִים לְתָמִידִים, כְּדִתְנַן (ערכין פ״ב מ״ה) אֵין פּוֹחֲתִים מִשִּׁשָּׁה טְלָאִים מְבֻקָּרִים בְּלִשְׁכַּת טְלָאִים: **לִשְׁכַּת עוּשֵׁי לֶחֶם הַפָּנִים.** בֵּית גַּרְמוּ הָיוּ עוֹשִׂים לֶחֶם הַפָּנִים שָׁם: **שֶׁשַּׁקְצוּם מִלְּבֵי יָוָן.** שֶׁהִקְטִירוּ עָלָיו לַעֲבוֹדָה זָרָה. וּבְמַסֶּכֶת שְׁקָלִים (ראה פ״ה מ״א) וּבְמַסֶּכֶת תָּמִיד (פ״ג מ״ג) קוֹרֵא לָהּ לִשְׁכַּת הַחוֹתָמוֹת: **בָּהּ יוֹרְדִין לְבֵית הַטְּבִילָה.** בְּאוֹתָהּ לִשְׁכָּה הָיָה יוֹרֵד הַכֹּהֵן שֶׁרָאָה קֶרִי וְהוֹלֵךְ בְּמִחְלָה (שאחר) [שֶׁתַּחַת] בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִבֵית הַטְּבִילָה, וְשָׁם מִדְּוָרָה שֶׁמִּתְחַמֵּם בָּהּ הַכֹּהֵן לְאַחַר שֶׁטָּבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפֵּג, וּלְשַׁכַּת הַמּוֹקֵד הִיא קְרוּיָה, וְהִיא פְּתוּחָה לְבֵית הַמּוֹקֵד הַגָּדוֹל: (ז) **אֶחָד פָּתוּחַ לַחֵילּ.** הַפֶּתַח שֶׁבְּצִפּוֹן בֵּית הַמּוֹקֵד הָיָה פָּתוּחַ לְחֵיל, וְשֶׁבִּדְרוֹמוֹ הָיָה פְּתוּחַ לָעֲזָרָה: **פְּשָׁפֵשׁ קָטָן.** שֶׁעֵר קָטָן בְּתוֹךְ הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל: **שֶׁבּוֹ נִכְנָסִים לִבְלֹשׁ אֶת הָעֲזָרָה.** שֶׁהָיוּ נִכְנָסִים בְּכָל בֹּקֶר דֶּרֶךְ אוֹתוֹ פְּשָׁפֵשׁ לְחַפֵּשׂ עַל כָּל כְּלִי שֶׁרֵת שֶׁבָּעֲזָרָה שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן בִּמְקוֹמָן, וְהָכִי תָּנֵן בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד (פ״א מ״ג), נָטַל אֶת הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח אֶת הַפְּשָׁפֵשׁ וְנִכְנַס מִבֵּית הַמּוֹקֵד לָעֲזָרָה וְכוּ׳, אֶלּוּ הוֹלְכִים בָּאכְסַדְרָה דֶּרֶךְ הַמִּזְרָח וְאֶלּוּ הוֹלְכִים בָּאכְסַדְרָה דֶּרֶךְ הַמַּעֲרָב, הָיוּ בוֹדְקִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְמָקוֹם עוֹשֶׂה חֲבִתִּין, הִגִּיעוּ, אֶלּוּ וְאֶלּוּ אוֹמְרִים שָׁלוֹם הַכֹּל שָׁלוֹם, כְּלוֹמַר כָּל כְּלֵי שָׁרֵת הֵן בִּמְקוֹמָן בְּשָׁלוֹם: **לְבֵלֵּשׁ.** תִּרְגּוּם יְרַחֵפְּפֵ׳ (בראשית א לה), וּבְלֵשׁ: (ח) **בֵּית הַמּוֹקֵד כְּפָה.** בִּנְיַן שֶׁל בֵּית הַמּוֹקֵד לֹא הָיָה עֲלֵיהֶ, אֶלָּא כְּפָה, ארקוול״ט בְּלַע״ז עֲשׂוּיָה בָּאָרְץ: **מָקֹף רוֹבְדִים שֶׁל אֶבֶן.** אִצְטַבָּאוֹת סָבִיב שֶׁל אַבְנֵי גְּזִית הָיוּ, מְשֻׁקָּעוֹת בְּכֹתֶל וְיוֹצְאוֹת מִן הַכֹּתֶל לְתוֹךְ בֵּית הַמּוֹקֵד לִצַּד הַקַּרְקַע, וְעַל גַּבֵּיהֶן אֲבָנִים אֲחֵרוֹת קְצָרוֹת מֵהֶן שֶׁיּוֹצְאוֹת נָמֵי מִן הַכֹּתֶל, וְהֵיוּ כְּעֵין מַעֲלוֹת זוֹ עַל זוֹ: **וְזֶקְנֵי בֵּית אָב.** הַמְשֻׁמָּר הָיָה מִתְחַלֵּק לִשְׁבָעָה בָּתֵּי אָבוֹת כְּמִנְיַן יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ, כָּל אֶחָד עוֹבֵד יוֹמוֹ, וְזִקְנֵי בֵּית אָב שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם הָיוּ יְשָׁנִים שָׁם עַל אוֹתָן רוֹבְדִים: **וּפַרְחֵי כְהֻנָּה.** בַּחוּרִים שֶׁמַּתְחִיל שֵׂעָר זְקָנָם לִפְרֹחַ, וְהֵם הָיוּ הַשּׁוֹמְרִים: **אִישׁ בְּסִתְוֹ בָּאָרֹן.** שֶׁלֹּא הָיוּ רַשָּׁאִים לִשְׁכַּב שָׁם עַל גַּבֵּי מִטּוֹת אֶלָּא בָּאָרֹן, כְּדֶרֶךְ שֶׁשּׁוֹמְרֵי חֲצֵרוֹת הַמְּלָכִים עוֹשִׂים: **בְּסִתְוֹ.** לְשׁוֹן פֶּרֶס וּכְסוּתוֹ: (ט) **הִגִּיעַ זְמַן הַנַּעֲלָה.** לְנַעֵל שַׁעֲרֵי הָעֲזָרָה: **הַכֹּהֵן מִבַּפְנִים וּבֶן לֵוִי יוֹשֵׁב לוֹ מִבַּחוּץ.** שֶׁהַלְוִיִּם טְפָלִים לְכֹהֲנִים, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח ב) וְיִלְווּ עָלֶיךָ וְיְשָׁרְתוּךָ, הֶלְכָךְ בִּבְיַת אַבְטִינָס הַנִּיאוֹץ שֶׁהָיוּ עֲלִיּוֹת, הָיוּ הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים לְמַעְלָה וּלְוִיִּם לְמַטָּה, וּבֵית הַמּוֹקֵד שֶׁלֹּא הָיְתָה אֶלָּא כִּפָּה עַל הָאָרֶץ, הָיָה כֹּהֵן מִבִּפְנִים וּבֶן לֵוִי מִבַּחוּץ: **בְּמִסְבָּה.** בִּמְחִילָה הַמְהֻלֶּכֶת תַּחַת הַבִּירָה, שְׁמָחִילָה הָיְתָה תַּחַת הַמִּקְדָּשׁ. וְכָל הַמִּקְדָּשׁ קְרוּי בִּירָה, כְּדִכְתִיב (דה״א א׳ כט יט) לְאֶל הַבִּירָה אֲשֶׁר הֲכִינוֹתִי. וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה בַּעַל קֶרִי לֹא הָיָה מְהַלֵּךְ דֶּרֶךְ הָעֲזָרָה אֶלָּא דֶּרֶךְ הַמְּחִילוֹת, דִּקְיָמָא לָן (פסחים סז:) מְחִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ: **וְהַנְּרוֹת הוֹלְכִים.** בְּמִחְלָה מִכָּאן וּמִכָּאן: **בַּמִּסְבָּה הַהוֹלֶכֶת תַּחַת הַחֵילּ.** יוֹצֵא, וְאֵינוֹ חוֹזֵר לְבֵית הַמּוֹקֵד לְפִי שֶׁהוּא טָבוּל יוֹם. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב, אֶלָּא כְּדִתְנַן בְּרֵישׁ תָּמִיד (פ״א מ״א), בָּא וְיָשֵׁב לוֹ אֵצֶל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים, בְּבֵית הַמּוֹקֵד, עַד שֶׁהַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁטָּבוּל יוֹם אָסוּר לְבָנָם לְעֲזָרַת נָשִׁים כְּדֵהֲנִי מָחֲנֶה לְוִיָּה, לָוֶה הֵקֵלוּ, לְפִי שֶׁנִּטְמָא בִּפְנִים:

פרק ב (א) **הַר הַבַּיִת הָיָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה.** מְקֹף חוֹמָה סָבִיב: **רֻבּוֹ מִן הַדָּרוֹם שְׁנֵי לוֹ מִן הַמִּזְרָח.** כְּלוֹמַר, הַרְחַק שֵׁשׁ מֵחוֹמַת הַר הַבַּיִת מִן הַדָּרוֹם, יוֹתֵר מִן הַרְחַק שֵׁשׁ בֵּינֵיהֶן מִצַּד מִזְרָח יוֹתֵר מִן הַרְחַק שֵׁשׁ בֵּינֵיהֶן לְצַד צָפוֹן, וְהַרְחַק שֵׁשׁ בֵּינֵיהֶן מִצַּד מִזְרָח יוֹתֵר מִן הַרְחַק שֵׁשׁ בֵּינֵיהֶן לְצַד צָפוֹן, וְהַצְּפוֹנִי יוֹתֵר מִן הַמַּעֲרָב: (ב) **נִכְנָסִים דֶּרֶךְ יָמִין [וּמַקִּיפִין דֶּרֶךְ שְׂמֹאל].** כְּגוֹן הַנִּכְנָסִים דֶּרֶךְ שַׁעֲרֵי חֶלְדָּה שֶׁהֵן מִן הַיָּמִין, מַקִּיפִין דֶּרֶךְ שַׁעַר הַטְּדָרִי: **שֶׁאֲנִי אָבֵלּ.** נִשְׁאֲלִין אוֹתוֹ מַה לְּךָ לְהַקִּיף לִשְׂמֹאל, וְאָמַר שֶׁאֲנִי אָבֵל, אוֹמְרִים לוֹ הַשּׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יְנַחֲמְךָ וְכוּ׳: **עָשִׂיתָן כְּאִלּוּ עָבְרוּ עָלָיו אֶת הַדִּין.** אִם הֵן אוֹמְרִים לוֹ כֵּן, נִרְאֶה כְּאִלּוּ חֲבֵרָיו עִוְּתוּ הַדִּין וְנִדּוּהוּ שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה: **יִתֵּן בְּלִבְּךָ שֶׁתִּשְׁמַע לְדִבְרֵי חֲבֵרֶיךָ.** דְּהַשְׁתָּא מִשְׁמַע שֶׁהוּא עָשָׂה שֶׁלֹּא כַּדִּין וְצָרִיךְ תְּשׁוּבָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ג) **לְפָנִים.** מֵחוֹמַת הַר הַבַּיִת: **סוֹרֵג.** מְחִצָּה הָעֲשׂוּיָה נְקָבִים נְקָבִים כְּמִשָּׁה מְסֹרֶגֶת בַּחֲבָלִים, וְהִיא עֲשׂוּיָה מַדְפֵּי עֵץ אֲרָכִים וּקְצָרִים שֶׁמַּרְכִּיבִין אוֹתָן זוֹ עַל זוֹ בָּאֲלַכְסוֹן: **וְגָזְרוּ כְּנֶגְדָּם שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת.** כְּשֶׁמַּגִּיעַ כְּנֶגֶד כָּל פִּרְצָה וּפִרְצָה, מִשְׁתַּחֲוֶה וּמוֹדֶה עַל אֲבָדַן מִלְכוּת יָוָן: **לְפָנִים.** מֵאוֹתוֹ סוֹרֵג הָיָה מָקוֹם פָּנוּי עָשָׂר אַמּוֹת, וְהוּא נִקְרָא חֵיל: **וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ שָׁם.** כְּדֵי לַעֲלוֹת מִשָּׁם לְעֻזָּרַת נָשִׁים: **רוּם מַעֲלָה.** כָּל מַעֲלָה מֶהֶן גְּבוֹהָה מֵחֲבֶרְתָּהּ חֲצִי אַמָּה, וְכֵן הַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה גְּבוֹהָה מִן הַקַּרְקַע חֲצִי אַמָּה: **וְשִׁלְּחָהּ.** מִשָּׁךְ רֹחַב הַמַּעֲלָה דְּהַיְנוּ מָקוֹם דְּרִיסַת הָרֶגֶל, חֲצִי אַמָּה: **חוּץ מִשֶּׁל אוּלָם.** חוּץ מִן הַמַּעֲלוֹת שֶׁבִּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא הָיוּ כֵּלָּן בַּן, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק ג׳ (מ״ו): **חוּץ מִפֶּתַח שֶׁל אוּלָם.** דִּתְנַן לְקַמָּן בְּאֵיזֶהוּ פִּרְקִין (פ״ג מ״ז)

גְּבֹהוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה וְרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים: **הָיוּ לָהֶן שָׁקוֹפוֹת.** אֲבֶן מַנַּחַת עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת שֶׁהַדֶּלֶת שׁוֹקֶקֶת עָלָיו. וְשָׁקוֹפוֹת לְשׁוֹן מַשְׁקוֹף: **מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בָּהֶן נֵכ.** כְּמוֹ שְׁמִפְרַשׁ בְּיוֹמָא פֶּרֶק ג׳ (מ״ו) (ראה לעיל פ״א מ״ד): **מַצְהִיבוֹת.** כְּמוֹ מַזְהִיבוֹת, שֶׁמַּרְאִיתָן דּוֹמֶה לְזָהָב, לְפִיכָךְ לֹא הִצְרִכוּ לַעֲשׂוֹתָן שֶׁל זָהָב: (ד) **כָּל הַבָּתִּים שָׁהָיוּ שָׁם.** בְּכָל בִּנְיֵנֵי הַר הַבַּיִת: **הָיוּ גְּבוֹהִים.** הָרִבָּה, עַד שֶׁהָיוּ כָּל הַפְּתָחִים שָׁבָּהֶן גְּבֹהִין עֶשְׂרִים אַמָּה, לְבַד מִמַּה שֶּׁעַל הַפְּתָחִים: **חוּץ מִבֵּיתוֹ שֶׁל מְזוֹרְחִי.** הוּא הַתַּחְתּוֹן לְרִגְלֵי הַר הַבַּיִת: **שֶׁהַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה עוֹמֵד בְּהַר הַמִּשְׁחָה.** הוּא הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם מִקֶּדֶם, וּפְנֵי הַכֹּהֵן לַמַּעֲרָב, וּמִתְכַּוֵּן וְרוֹאֶה מֵעַל גַּבֵּהּ רֹאשׁ הַכֹּתֶל דֶּרֶךְ הַשְּׁעָרִים שֶׁלְּפָנִים מִמֶּנּוּ אֶת **פֶּתַח שֶׁל הֵיכָל,** כְּשֶׁהוּא מַזֶּה בָּדָם, כְּדִכְתִיב (במדבר יט ד) יְהַזֶּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׳. וְאִם הָיָה הַכֹּתֶל גָּבוֹהַּ, אַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׁעָרִים מְכֻוָּנִים כֻּלָּם זֶה כְּנֶגֶד זֶה, שַׁעַר הַר הַבַּיִת כְּנֶגֶד שַׁעַר עֻזָּרַת נָשִׁים, וְשֶׁל עֻזָּרַת נָשִׁים כְּנֶגֶד שַׁעַר הָעֲזָרָה גְּדוֹלָה, וְשַׁעַר הָעֲזָרָה גְּדוֹלָה כְּנֶגֶד **פֶּתַח הַהֵיכָל,** לֹא הָיָה יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת פֶּתַח הַהֵיכָל דֶּרֶךְ הַפְּתָחִים, לְפִי שֶׁהָהָר הוֹלֵךְ וּמִגְבִּיהַּ וְעוֹלֶה, עַד שֶׁקַּרְקַע פֶּתַח הַהֵיכָל גָּבוֹהַּ (שתי) [עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם] אַמּוֹת יוֹתֵר מִקַּרְקַע רִגְלֵי הַר הַבַּיִת, וְנִמְצָא שֶׁאִסְקֻפַּת הַהֵיכָל גְּבוֹהָה מִמִּשְׁקוֹף פֶּתַח הַר הַבַּיִת [שֶׁתֵּי אַמּוֹת], שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה פֶּתַח הַר הַבַּיִת גָּבוֹהַּ אֶלָּא עֶשְׂרִים אַמָּה (מ״ג), וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַכֹּהֵן הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה יָכוֹל לִרְאוֹת חֲלוֹלוֹ שֶׁל פֶּתַח הַהֵיכָל דֶּרֶךְ אוֹתוֹ פֶּתַח: (ה) **אֹרֶךְ.** מִן הַמִּזְרָח לְמַעֲרָב: **עַל רֹחַב.** מִן הַצָּפוֹן לַדָּרוֹם: **קְטֹרוֹת אֵלֶּא שֶׁאֵינָן מְקֹרָנוֹת.** מִלְּשׁוֹן יְהִנֶּה עָלָה קִיטוֹר הָאָרֶץ׳ (בראשית יט כח), כְּלוֹמַר מַעֲלוֹת עָשָׁן, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶן תִּקְרָה: **וּמִשְּׁחִים מִתַּת הַהוּד.** לְשָׁרְפָן בְּאֵשׁ שֶׁתַּחַת הַיְּאוֹרָה שְׁמְבֻשָּׁלִים בָּהּ הַשְּׁלָמִים, כְּדִכְתִיב (במדבר ו יח) וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: **מִתְּיִינִין בָּעֲצִים.** מִסִּירִין הָעֲצִים שֶׁנִּמְצָא בָּהֶן תּוֹלַעַת, לְפִי שֶׁהָן פְּסוּלִים לַמַּעֲרָכָה: **לְשִׁבַּת מִצְרָעִים.** שֶׁשָּׁם הַמִּצֹּרָעִים טוֹבְלִים בַּשְּׁמִינִי לְטָהֳרָתָן כְּשֶׁבָּא לְהַכְנִיס יָדוֹ בִּפְנִים לְמַתֵּן בְּהוֹנוֹת, וְאַף עַל פִּי שֶׁטָּבַל מִבָּעֶרֶב: **אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב שָׁכַחְתִּי מָה הָיְתָה מְשַׁמְּשָׁת.** מִכְּלִי דְּרִישָׁא כְּלָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב קָאָמַר לָהּ, וְהָכִי מוּכָח בְּגֶמָרָא דִּיוֹמָא (סז.) דְּסִתָם מַתְנִיתִין דְּמִדּוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא: **וַחֲלָקָה הָיְתָה בָּרְאשׁוֹנָה.** פַּרַס רַמְבַּ״ם פְּרוּצָה, שֶׁלֹּא הָיְתָה מְקֻפָּת מְחִצָּה: **כְּצוֹצְצָרָה.** כְּמוֹ גּוּזוּטְרָא. הִקִּיפוּ סָבִיב לָעֻזָּרַת נָשִׁים, שֶׁיִּהְיוּ הַנָּשִׁים עוֹמְדוֹת לְמַעְלָה עַל הַגּוּזוּטְרָא וְהָאֲנָשִׁים לְמַטָּה לִרְאוֹת בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ: **חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת.** גֹּבַהּ קַרְקַע עֻזָּרַת יִשְׂרָאֵל מֵעֻזָּרַת נָשִׁים: **לֹא הָיוּ תְּרוּמוֹת.** אֲרֹכוֹת וּבַעֲלֵי זָוִיוֹת כְּדֶרֶךְ כָּל הַמַּעֲלוֹת, אֶלָּא עֲגֻלּוֹת כְּחֲצִי גֹּרֶן עֲגֻלָּה: (ו) **וְרָאשֵׁי פִּסְפָּסִין.** רָאשֵׁי קוֹרוֹת בּוֹלְטִים וְיוֹצְאִים מִן הַכֹּתֶל לְהַבְדִּיל **בֵּין עֻזָּרַת יִשְׂרָאֵל לְעֻזָּרַת כֹּהֲנִים: מַעֲלָה הָיְתָה שָׁם.** בְּעֻזָּרַת יִשְׂרָאֵל: **וְגַבּוֹהָה אַמָּה.** וְאָרְכָּהּ כְּאֹרֶךְ כָּל הָעֲזָרָה: **וְדוֹכָן.** שֶׁל לְוִיִּם בְּנוּי עָלֶיהָ יִשְׁעִים כְּמִין אִצְטַבָּא, וְגֹבַהּ הַדּוֹכָן: אַמָּה וְחֲצִי. **וּבוֹ שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת שֶׁל חֲצִי חֲצִי אַמָּה שֶׁעוֹלִין בָּהֶן לַדּוֹכָן: כָּל הָעֲזָרָה.** מִתְּחִלַּת עֻזָּרַת יִשְׂרָאֵל עַד אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה מִקּוֹם פְּנוּי שֶׁהָיָה אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּפֹרֶת: **עַל רֹחַב.** מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם: **שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים.** כְּדִקָּא חָשִׁיב הוּא וְאָזֵיל. וְהָאוֹמֵר (לעיל פ״א מ״ד) שֶׁבָּעֲזָרָה שְׁעָרִים הָיוּ לָעֲזָרָה, נוֹתֵן טַעַם לִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת כְּנֶגֶד שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה פְּרָצוֹת שֶׁפָּרְצוּ מַלְכֵי יָוָן בַּסּוֹרֵג כְּדִאָמְרִינַן לְעֵיל בְּפִרְקִין (מ״ג). וְכֻלָּהּ מִתְנֵיתִין מִפְרָשַׁת בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״ד-ה׳): **[שַׁעַר הַנָּשִׁים.** שֶׁבּוֹ הַנָּשִׁים נִכְנָסוֹת לְסִמְךְ עַל קָרְבָּנָן לְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי [וְרַבִּי שִׁמְעוֹן] (ר״ה לג.) דְּאָמַר נָשִׁים סוֹמְכוֹת רְשׁוּת, וּלְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה (ורבי שמעון) (שם) לַעֲמֹד עַל קָרְבָּנָן: **שַׁעַר הַשִּׁיר.** דְּרֶךְ שָׁם הָיוּ מַכְנִיסִין כְּלֵי שִׁיר: **שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָהוּ בְּגָלּוּתוֹ.** שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְהִשְׁתַּחֲווֹת וְלֹטֵל רְשׁוּת כְּשֶׁהָלַךְ בַּגּוֹלָה לְבָבֶל, וְיָצָא דֶּרֶךְ אוֹתוֹ שַׁעַר: **פְּשָׁפְּשִׁין.** שֶׁעָרִים קְטַנִּים בְּתוֹךְ הַשְּׁעָרִים הַגְּדוֹלִים, וְאַף הֵם מְמִנְיַן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים. וְאַף עַל גַּב דִּגְמַר לְשַׁעַר בֵּית הַמּוֹקֵד הָיָה לוֹ פְּשָׁפֵשׁ, לֹא חָשִׁיב לֵיהּ, לְפִי שֶׁהָיָה קָטָן בְּיוֹתֵר, אֲבָל אֵלּוּ הָיוּ גְּדוֹלִים קָצָת (שקלים פ״ו מ״ג)]:

פרק ג (א) **הַמִּזְבֵּחַ הָיָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה.** הָיָה מְבִיא דְּפוּס מְרֻבָּע עֶשְׂרִי מְאֹרָבַּע קְרָשִׁים, כָּל קֶרֶשׁ אָרְכּוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמּוֹת, וְרֹחַב הַקֶּרֶשׁ אַמָּה וְהוּא גָּבְהוֹ שֶׁל הַדְּפוּס, וּמִמִּלְאוֹ אֲבָנִים וְסִיד וְחָזָק הַקֶּרֶשׁ אַמָּה וְהוּא נַעֲשָׂה מִקְשָׁה אַחַת שֶׁל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה גָּבְהּ אַמָּה, וְזֶהוּ יְסוֹד: (ה) **עָלָה (אמה) [חָמֵשׁ] וְכָנַס אַמָּה.** אַחַר שֶׁעָלָה הַיְסוֹד לְגֹבַהּ אַמָּה, מֵבִיא דְּפוּס אַחַר שֶׁאָרְכּוֹ כָּל קֶרֶשׁ שְׁלֹשִׁים אַמָּה וְרֹחַב הַקֶּרֶשׁ דְּהַיְנוּ גָּבְהוֹ שֶׁל דְּפוּס זֶה חָמֵשׁ אַמּוֹת, וּנְתָנוֹ עַל הַיְסוֹד, וּמִמִּלְאוֹ אֲבָנִים וְסִיד וְחָזָק הַקֶּרֶשׁ כְּנֶגֶד שֵׁשׁ אַמּוֹת שֶׁעָלָה הַיְסוֹד וְנִמְצָא מִקְשָׁה אַחַת שֶׁל שְׁלֹשִׁים אַמָּה עַל שְׁלֹשִׁים אַמָּה גָּבְהּ שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְנִמְצָא הַיְסוֹד בּוֹלֵט מִן הַסּוֹבֵב אַמָּה לְכָל צַד, וְהַסּוֹבֵב בּוֹלֵט מִן הַיְסוֹד אַמָּה שֶׁעוֹלִין בָּהֶן לַדּוּכָן: **כָּל הָעֲזָרָה.** מִתְּחִלַּת עֻזָּרַת יִשְׂרָאֵל עַד אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה מִקּוֹם פְּנוּי שֶׁהָיָה אֲחוֹרֵי בֵּית הַכְּפֹרֶת: **שֶׁלֹּשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים.** מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם: **שְׁלֹשָׁה שְׁעָרִים בַּצָּפוֹן.** כְּדִקָּא חָשִׁיב לְהוּ וְאָזֵיל. וְהָאוֹמֵר (לעיל פ״א מ״ד) שֶׁבָּעֲזָרָה שְׁעָרִים הָיוּ לָעֲזָרָה, נוֹתֵן טַעַם לִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת כְּנֶגֶד שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה פְּרָצוֹת שֶׁפָּרְצוּ מַלְכֵי יָוָן בַּסּוֹרֵג כְּדִאָמְרִינַן לְעֵיל בְּפִרְקִין (מ״ג). וְכֻלָּהּ מִתְנֵיתִין מִפְרָשַׁת בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״ד-ה׳): **[שַׁעַר הַנָּשִׁים.** שֶׁבּוֹ הַנָּשִׁים נִכְנָסוֹת לְסִמְךְ עַל קָרְבָּנָן לְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי [וְרַבִּי שִׁמְעוֹן] (ר״ה לג.) דְּאָמַר נָשִׁים סוֹמְכוֹת רְשׁוּת, וּלְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה (ורבי שמעון) (שם) לַעֲמֹד עַל קָרְבָּנָן: **שַׁעַר הַשִּׁיר.** דֶּרֶךְ שָׁם הָיוּ מַכְנִיסִין כְּלֵי שִׁיר: **שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָהוּ בְּגָלּוּתוֹ.** שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְהִשְׁתַּחֲווֹת וְלִטֹּל רְשׁוּת כְּשֶׁהָלַךְ בַּגּוֹלָה לְבָבֶל, וְיָצָא דֶּרֶךְ אוֹתוֹ שַׁעַר: **פְּשָׁפְּשִׁין.** שֶׁעָרִים קְטַנִּים בְּתוֹךְ הַשְּׁעָרִים הַגְּדוֹלִים, וְאַף הֵם מִמִּנְיַן שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים. וְאַף עַל גַּב דִּגְמַר לְשַׁעַר בֵּית הַמּוֹקֵד הָיָה לוֹ פְּשָׁפֵשׁ, לֹא חָשִׁיב לֵיהּ, לְפִי שֶׁהָיָה קָטָן בְּיוֹתֵר, אֲבָל אֵלּוּ הָיוּ גְּדוֹלִים קָצָת (שקלים פ״ו מ״ג)]:

פרק ג (א) **הַמִּזְבֵּחַ הָיָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה.** הָיָה מְבִיא דְּפוּס מְרֻבָּע עֶשְׂרִי מְאֹרָבַּע קְרָשִׁים, כָּל קֶרֶשׁ אָרְכּוֹ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמּוֹת, וְרֹחַב הַקֶּרֶשׁ אַמָּה וְהוּא גָּבְהוֹ שֶׁל הַדְּפוּס, וּמִמִּלְאוֹ אֲבָנִים וְסִיד וְחָזָק הַקֶּרֶשׁ אַמָּה וְהוּא נַעֲשָׂה מִקְשָׁה אַחַת שֶׁל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה גָּבְהּ אַמָּה, וְזֶהוּ יְסוֹד: (ה) **עָלָה (אמה) [חָמֵשׁ] וְכָנַס אַמָּה.** אַחַר שֶׁעָלָה הַיְסוֹד לְגֹבַהּ אַמָּה, מֵבִיא דְּפוּס אַחַר שֶׁאָרְכּוֹ כָּל קֶרֶשׁ שְׁלֹשִׁים אַמָּה וְרֹחַב הַקֶּרֶשׁ דְּהַיְנוּ גָּבְהוֹ שֶׁל דְּפוּס זֶה חָמֵשׁ אַמּוֹת, וּנְתָנוֹ עַל הַיְסוֹד, וּמִמִּלְאוֹ אֲבָנִים וְסִיד וְחָזָק הַקֶּרֶשׁ כְּנֶגֶד שֵׁשׁ אַמּוֹת שֶׁעָלָה הַיְסוֹד וְנִמְצָא מִקְשָׁה אַחַת שֶׁל שְׁלֹשִׁים אַמָּה עַל שְׁלֹשִׁים אַמָּה גָּבְהּ שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְנִמְצָא הַיְסוֹד בּוֹלֵט מִן הַסּוֹבֵב אַמָּה לְכָל צַד, וְהַסּוֹבֵב בּוֹלֵט מִן מְקוֹם הַמַּעֲרָכָה אַמָּה לְכָל צַד. וְאַחַר כָּךְ מֵבִיא דְּפוּס אַמָּה עַל אַמָּה גָּבְהּ אַמָּה וְנוֹתְנוֹ עַל זְוִיוֹת הַמִּזְבֵּחַ וּמְמַלְּאוֹ, וְהוּא קָרֵן הַמִּזְבֵּחַ. וְכֵן לְאַרְבַּע זְוִיוֹת: **מְקוֹם הַזָּוִיתּ רַגְלֵי הַכְּהָנִים.** שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַכֹּהֲנִים צְרִיכִים לְהַלֵּךְ בֵּין הַקָּרְנוֹת, אֶלָּא מְנִיחִין אַמָּה פָּנוּי מִמְּקוֹם הַקָּרְנוֹת וְלִפְנִים לְהִלּוּךְ רַגְל

רבינו עובדיה

הָיָה אַמָּה. וּמַעֲלָה שְׁנֵיָה וּשְׁלִישִׁית, כָּל אַחַת הָיָה שִׁלְחָהּ אַמָּה, וְהֵינוּ אַמָּה אַמָּה דְקָתָנֵי: **וְרוֹבֶד שָׁלֹשׁ.** מַעֲלָה רְבִיעִית הָיָה רָחְבָהּ שָׁלֹשׁ אַמּוֹת. **וְרוֹבֶד** דְּקָתָנֵי, הֵינוּ שׁוּרָה שֶׁל רִצְפָּה, כְּמוֹ מָקָף רוֹבְדִים שֶׁל אָבֶן (לעיל פ״א מ״ח), עַל כֵּרוֹבֵד הָרְבִיעִי שֶׁבָּעֲזָרָה (יומא פ״ד מ״ג). לְפִי שֶׁהָרִצְפָּה הָיְתָה רְחָבָה בְּלֹא מַעֲלָה, וּמְשׁוּם הָכִי לֹא אָמַר שִׁלְחָהּ שָׁלֹשׁ, אֶלָּא **רוֹבֶד שָׁלֹשׁ**, כְּלוֹמַר שׁוּרַת הָרִצְפָּה: **וְאַמָּה אַמָּה.** כְּלוֹמַר מַעֲלָה חֲמִשִּׁית וְשִׁשִּׁית, כָּל אַחַת הָיָה שִׁלְחָהּ אַמָּה: **וְרוֹבֶד שָׁלֹשׁ.** וּמַעֲלָה שְׁבִיעִית הָיְתָה רְחָבָה שָׁלֹשׁ אַמּוֹת: **הָעֲלִיּוֹנָה אַמָּה אַמָּה וְרוֹבֶד אַרְבַּע.** פֵּרוּשׁ, הַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא הַמַּעֲלָה שֶׁל שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה לְאַחַר אַרְבַּע מַעֲלוֹת שֶׁהָיָה לְכָל אַחַת אַמָּה, הַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה הָיְתָה רְחָבָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַד הָאוּלָם. נִמְצְאוּ כָּל הַמַּעֲלוֹת תֵּשַׁע עֶשְׂרֵה אַמּוֹת מִן הָרִאשׁוֹנָה עַד הָאוּלָם. וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת רוֹחַב שֶׁל רִצְפָּה חָלְקָה הָיָה מִן הַמִּזְבֵּחַ עַד תְּחִלַּת הַמַּעֲלוֹת, הֲרֵי עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמּוֹת בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָעֶלְיוֹנָה רוֹבֶד חָמֵשׁ.** עַד הָאוּלָם. דְּסָבַר לְסוֹף שְׁתֵּי אַמּוֹת שֶׁל מִזְבֵּחַ מַתְחִילוֹת הַמַּעֲלוֹת: (ז) **חָמֵשׁ אַמֹּתְרָאוֹת.** קוֹרוֹת מְצָיָרוֹת וּמְכֻיָּרוֹת: **שֶׁל מִילָּת.** שֶׁל אִילָן שֶׁגְּדֵלִים בּוֹ עֲפָצִים שֶׁקְּרוּיִן מִילִין, דְּדָאָמְרִינַן בְּגִטִּין (יט:) חֲיִשִׁינַן שֶׁמָּא בְּמֵי מִילִין כְּתָבוֹ: **הַתַּחְתּוֹנָה.** הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה מְשֻׁפֶּכֶת עַל מַשְׁקוֹף הַפֶּתַח לְרָחְבּוֹ שֶׁל פֶּתַח שֶׁהוּא רָחָב עֶשְׂרִים אַמָּה, וְהַקּוֹרָה עוֹדֶפֶת עַל הַפֶּתַח אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה, נִמְצָא אָרְכָּהּ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם, וְקוֹרָה שְׁנִיָּה שֶׁלְּמַעְלָה הֵימֶנָּה עוֹדֶפֶת עַל הָרִאשׁוֹנָה אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה, נִמְצָא אָרְכָּהּ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, וְהַשְּׁלִישִׁית עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ, וְהָרְבִיעִית עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה, וְהַחֲמִישִׁית שִׁלְשִׁים: **וְנִדְבָּךְ.** שׁוּרָה, כְּמוֹ ׳נִדְבָּכִים דִּי אֶבֶן גְּלָל׳ (עזרא ו ד): **בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת.** חֲמֵשׁ קוֹרוֹת אֵלּוּ לֹא הָיוּ נוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ, אֶלָּא שׁוּרָה שֶׁל בְּנִין שֶׁל אֲבָנִים הָיְתָה בֵּין זוֹ לְזוֹ: (ח) **וְכַלּוֹנְסָאוֹת.** עֲצִים אֲרֻכִּים וּגְבוֹהִים. תַּרְגּוּם נַסְּ׳ (במדבר כא ח), כְּלוֹנָס (ראה רש״י שם) (ר״ה פ״ב מ״ג)]: **שֶׁלֹּא יִטּוּ יְצוּעָתוֹ.** שֶׁלֹּא יִטּוּ הַכְּתָלִים לִפְלֹ מֻחֲמַת גְּבָהָן, וְהֵיוּ הַכְּלוֹנָסוֹת הָלְלוּ הַנִּמְשָׁכִים מִכֹּתֶל זֶה לְכֹתֶל זֶה סוֹמְכִים שְׁנֵי הַכְּתָלִים שֶׁלֹּא יִפָּלוּ: **וְרוֹאִין אֶת הָעֲטָרוֹת.** שֶׁבַּחֲלוֹנוֹת שֶׁל הֵיכָל: **כָּל מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב.** וְהָב לַהֵיכָל וְרוֹצֶה שֶׁהַזָּהָב עַצְמוֹ שֶׁהִתְנַדֵּב יִתְנוּהוּ בַּהֵיכָל לְפִי שֶׁהָיָה כֵּלוֹ מְצֻפֶּה זָהָב, הָיָה עוֹשֶׂה מֵאוֹתוֹ זָהָב שֶׁמִּתְנַדֵּב כִּדְמוּת גַּרְגֵּר אוֹ עָלֶה אוֹ אֶשְׁכּוֹל וְתוֹלֶה בָּהּ: **וְנִמְנוּ עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים.** מִכֹּהֲנֵי הַזָּהָב מְרֻבָּה שָׁהָיָה בָּהּ, הֲצָרְכוּ שָׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים לְטַלְטְלָהּ וּלְפִנּוֹתָהּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְזֶה אֶחָד מִן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁדִּבְּרוּ חֲכָמִים לְשׁוֹן חֲבֵרוּת, דְּלֹא הָוְקָא שָׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים, וְלֹא נִתְכַּוֵּן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁזֶּהָב הָרִבּוּי הִתְנַדְּבוּ שָׁם:

פרק ד (א) **פְּתָחוֹ שֶׁל הֵיכָל.** **שְׁתַּיִם בְּפָנִים.** בְּעֲבִי הַכֹּתֶל שֶׁבְּלַפְּנִים: **וּשְׁתַּיִם בַּחוּץ.** בְּעָבְיוֹ שֶׁבְּלַפֵּי הַחוּץ. שֶׁעָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל הַהֵיכָל הָיָה שֵׁשׁ אַמּוֹת (להלן מ״ז), וּלְסוֹף אַמָּה חִיצוֹנָה שֶׁל עֲבִי הַכֹּתֶל הָיוּ הַדְּלָתוֹת הַחִיצוֹנוֹת אֶחָד לִימִין הַפֶּתַח וְאֶחָד לִשְׂמֹאלוֹ, כָּל דֶּלֶת מֵהֶן רָחְבָּהּ חֲמֵשׁ אַמּוֹת, וּכְשֶׁהָיוּ נְעוּלוֹת הָיוּ נוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ וְסוֹתְמוֹת רֹחַב חֲלַל הַפֶּתַח שֶׁרָחְבּוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת, וּכְשֶׁהָיוּ נִפְתָּחוֹת לְצַד פָּנִים מְכַסּוֹת חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֶׁל עֲבִי הַכֹּתֶל. וּשְׁתֵּים דְּלָתוֹת אֲחֵרוֹת כְּמִדָּה אֵלּוּ הָיוּ קְבוּעוֹת בְּסוֹף עֲבִי הַכֹּתֶל לְצַד פָּנִים, וּכְשֶׁהָן נִפְתָּחוֹת מְכַסּוֹת חֲמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה מֵרֹחַב כֹּתֶל הַהֵיכָל בְּפָנִים, וְשָׁם לֹא הָיָה הַכֹּתֶל טוּחַ בְּזָהָב כְּמוֹ שְׁאָר הַבַּיִת, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה נִרְאֶה: **אִצְטְרְמִיטָה.** לוּחוֹת שֶׁל פְּרָקִים מְחֻבָּרוֹת עַל יְדֵי חֲלִילוֹת, וְהֵן נִפְתָּחוֹת, וּכְשֶׁרוֹצֶה נִכְפָּפוֹת וְנִכְפָּלוֹת זוֹ עַל זוֹ. כָּךְ הָיוּ כָּל הַדְּלָתוֹת הָלְלוּ בֵּין שֶׁלְּפָנִים בֵּין שֶׁלַּחוּץ מְחֻבָּרוֹת עַל יְדֵי חֲלִילוֹת, וּלְסוֹף חֲצִי אַמָּה שֶׁל עֲבִי הַכֹּתֶל הָיוּ קְבוּעוֹת בֵּין הַדְּלָתוֹת שֶׁבִּפְנִים בֵּין אוֹתָן שֶׁבַּחוּץ, וְחָמֵשׁ אַמּוֹת שֶׁל עֲבִי הַכֹּתֶל מְפֻסָּקוֹת בֵּין הַדְּלָתוֹת הַחִיצוֹנוֹת לְדֶלָתוֹת הַפְּנִימִיּוֹת. וְכָל דֶּלֶת הָיָה שֶׁל חָמֵשׁ אַמּוֹת מְחֻבָּר מִשְּׁתֵּי לוּחוֹת, כָּל לוּחַ שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמֶחֱצָה, וּכְשֶׁנִּפְתַּח הַדֶּלֶת הַחִיצוֹן לְצַד פָּנִים הָיָה חֲצִיוֹ נִכְפָּף וְנִכְפָּל זֶה עַל זֶה, וּמִכַּסֶּה מֵעֲבִי הַכֹּתֶל עִם הַדֶּלֶת הַקָּבוּעַ בְּפָנִים כְּשֶׁנִּפְתַּח לְצַד חוּץ הָיָה אַף הוּא נִכְפָּף וְנִכְפָּל וּמִכַּסֶּה הָאַמָּתַיִם וְחֲצִי שֶׁנִּשְׁאָרוּ מֵעֲבִי הַכֹּתֶל: **שְׁנֵאֲמַר** (יחזקאל מא כד) ׳**וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת שְׁתַּיִם**׳. אִלְמָא כָּל דֶּלֶת וְדֶלֶת הָיְתָה חֲלוּקָה לִשְׁתַּיִם: (ב) **וּשְׁנֵי פִשְׁפָּשִׁין.** שְׁנֵי פְּתָחִים קְטַנִּים אֶחָד מִימִין שַׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁל הֵיכָל וְאֶחָד מִשְּׂמֹאלוֹ, רְחוֹקִים קָצָת מִן הַשַּׁעַר. אוֹתוֹ שֶׁבַּדָּרוֹם כְּתִיב (יחזקאל מד ב) ׳**סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ**׳, בְּשֶׁל עָתִיד, וּמִסְתָּמָא כָּךְ הָיָה בְּבֵית עוֹלָמִים. וַאֲבָל פִּשְׁפֵּשׁ שֶׁבַּצָּפוֹן הָיָה פּוֹתְחוֹ עַל יְדֵי חוֹר שֶׁאָצְלוֹ, שֶׁתּוֹחֵב בּוֹ יָדוֹ עַד הַשֶּׁחִי וְכוֹפֵף יָדוֹ בְּפָנִים, וְעַל יְדֵי מַנְעוּל אַחֵר שֶׁבּוֹ שֶׁנִּפְתָּח לְאַלְתַּר בְּלֹא טִרְחָ (תמיד פ״ג מ״ז)]: **וּפָתַח אֶת הַפִּשְׁפֵּשׁ וְנִכְנַס מִשָּׁם לַחֲצֵר.** וְהִיא לִשְׁכָּה אַחַת הַפְּתוּחָה לַהֵיכָל. וּמִן הַחֲצֵר נִכְנָס לַהֵיכָל, וְהוֹלֵךְ בַּחֲלַל הַהֵיכָל עַד הַשַּׁעַר הַגָּדוֹל שֶׁבְּסוֹף עֲבִי הַכֹּתֶל מִבִּפְנִים, וּפוֹתְחוֹ, וּבָא לוֹ אֶל שַׁעַר הַשֵּׁנִי שֶׁבְּסוֹף עֲבִי הַכֹּתֶל מִבַּחוּץ וְעוֹמֵד בְּפָנִים וּפוֹתְחוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּתוֹךְ עָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל הָיָה מְהֻלָּךְ.** קָסָבַר דִּמְן הַחֲצֵר לֹא הָיָה נִכְנָס לַהֵיכָל, אֶלָּא מִן הַחֲצֵר הָיָה מְהֻלָּךְ בְּתוֹךְ עָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל עַד שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים, וּפוֹתֵחַ אֶת דְּלָתוֹת שֶׁל שַׁעַר הַחִיצוֹן מִבִּפְנִים, וּדְלָתוֹת שֶׁל שַׁעַר הַפְּנִימִי מִבַּחוּץ: (ג) **תְּאִים.** לְשָׁכוֹת: **חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּצָפוֹן.** לְקַמָּן בִּפְרָקִין (מ״ז) כִּי חָשִׁיב מִצָּפוֹן לַדָּרוֹם שִׁבְעִים אַמָּה, קָא תָנֵי כֹּתֶל הַמִּסְבָּה חֲמֵשׁ וְהַמִּסְבָּה שָׁלֹשׁ, כֹּתֶל הַתָּא חֲמֵשׁ וְהַתָּא שֵׁשׁ, וְכֹתֶל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וּכְנֶגְדּוֹ קָחָשִׁיב בַּדָּרוֹם. וְלָאו לְמֵימְרָא דְּעֵבִי כֹּתֶל הַמִּסְבָּה וְעֵבִי כֹּתֶל הַתָּא וְעֵבִי כֹּתֶל הַהֵיכָל שֶׁלְּצַד צָפוֹן הָיָה כָּךְ, אֶלָּא עֵבִי הַכֹּתֶל עִם הַחֵלֶל שֶׁבֵּינוֹ וּבֵין הַכֹּתֶל הַשֵּׁנִי עֶשְׂרִים אַמָּה, וְכֵן הַדֶּלֶת הַקָּבוּעַ בְּפָנִים כְּשֶׁנִּפְתַּח לְצַד חוּץ הָיָה אַף הוּא נִכְפָּף וְנִכְפָּל וּמְכַ

רבינו עובדיה

נִתְעָרְבוּ עֶשֶׂר קִנִּין בְּמַאָה, אֵינוֹ מַקְרִיב מִכֻּלָּן אֶלָּא עֶשֶׂר קִנִּין, מִקְצָתָן חַטָּאוֹת וּמִקְצָתָן עוֹלוֹת, וְהַשְּׁאָר פְּסוּלִין, וְזֶהוּ הַמְמֻעָט כְּשֵׁר: **בֵּין כֻּלָּם אֶחָד.** לֵדָה וְלָדָה, זִיבָה וְזִיבָה. מְשָׁתֵּי נָשִׁים, אוֹ מֵאִשָּׁה אַחַת: **בֵּין מִשְּׁנֵי שְׁמוֹת.** לֵדָה וְזִיבָה, **בֵּין מִשְּׁתֵּי נָשִׁים בֵּין מֵאִשָּׁה אַחַת.** כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזַיל: (ד) **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר כוּ'.** לָאו מִשּׁוּם דְּסָבַר רַבִּי יוֹסֵי יֵשׁ בְּרִירָה, וְנִימָא דְּכֻלָּהוּ קָרִיב הַכֹּהֵן קֹן אֶחָד לְשֵׁם אַחַת מַהֶן הַבְּרִי הַדָּבָר לְמַפְרַע דְּמִתְחִלָּה בִּשְׁעַת לְקִיחָה שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת קֹן זֶה קֹן הָיָה קֹן זֶה שֶׁלָּהּ, אֶלָּא מִפְּרֵשׁ תַּלְמוּדָא בְּפֶרֶק בַּכֹּל מְעָרְבִין (יומא לז.) דְּרַבִּי יוֹסֵי מַיְירֵי בְּשֶׁהִתְנוּ בִּשְׁעַת לְקִיחָה שֶׁיּוּכַל הַכֹּהֵן לַעֲשׂוֹת קֹן זֶה שֶׁלָּהּ, אֲבָל אִיזוֹ אִשָּׁה שֶׁיִּרְצֶה לְשֵׁם אֵיזוֹ אִשָּׁה שֶׁיִּרְצֶה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

פרק ב (א) **קֵן חַטּוֹמֶה.** שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ זוֹ חַטָּאת וְזוֹ עוֹלָה. וְלָא מִבָּעְיָא מִפְּרָשָׁת, דִּכְשֶׁיִּטֶּה שֵׁאִם פֵּרַח הָאֶחָד יִקַּח זוֹג לְשֵׁנִי כֵּיוָן שֶׁהַן נִפְרָשִׁים זֶה מִזֶּה וְכָל אֶחָד שְׁמוֹ עָלָיו, אֶלָּא אֲפִלּוּ סְתוּמָה שֶׁעֲדַיִן הֵם יְחַד וְעוֹמְדִים לְהִתְפָּרֵשׁ וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא שֶׁאִם פֵּרַח הָאֶחָד יָמוּת הַשֵּׁנִי, קָא מַשְׁמַע לָן: **לְבֵין הַמֻּתּוֹת.** לְבֵין קֵן שֶׁמֵּשְׁפָּטָן שֶׁיָּמוּתוּ כֻּלָּם, כְּגוֹן חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּעוֹלָה דִּתְנַן בְּהוּ בְּפֶרֶק קָמָא (מ״ב) יָמוּתוּ כֻּלָּם: **לְבֵין הַקְּרֵבוֹת.** לְבֵין קֵן שֶׁמֵּשְׁפָּטָן לְקָרֵב: **פָּסוּל וּפוֹסֵל אֶחָד בְּנֶגְדּוֹ.** לְפִי שֶׁהוּא סָתוּם וְלֹא נִתְפָּרֵשׁ אִם חַטָּאת אִם עוֹלָה, לְפִיכָךְ אֵינוֹ פוֹסֵל אֶלָּא אֶחָד בְּנֶגְדּוֹ כִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזַיל: (ב) **פָּרַח.** פְּרִידָה אַחַת מִזּוֹ לְזוֹ: **פּוֹסֵל אֶחָד בַּהֲלִיכָתוֹ.** מִמָּקוֹם שֶׁנִּפְרַשׁ, וּפוֹסֵל הוּא עַצְמוֹ אוֹ אַחֵר בְּמָקוֹם שֶׁנִּפְרַשׁ. דִּכְשֶׁפָּרְחָה פְּרִידָה אַחַת מִשְּׁנֵי קִנִּין לִשְׁנֵי קִנִּין אֲחֵרִים, הֲרֵי שָׁלֹשׁ פְּרִידוֹת לְבַד וְחָמֵשׁ פְּרִידוֹת לְבַד, וּמִשָּׁלֹשׁ פְּרִידוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב רַק שְׁתַּיִם, אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד חַטָּאת, שֶׁאִם יַעֲשֶׂה שְׁתַּיִם מֵהֶן עוֹלוֹת נִמְצָא שֶׁהַקֻּבָּע שְׁלִישִׁי שֶׁנִּשְׁאַר וְאוֹתוֹ שֶׁפָּרַח לְחַטָּאת, וְלֹא יוּכַל לְהַקְרִיב שׁוּב מֵחָמֵשׁ פְּרִידוֹת כִּי אִם שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, כְּדֵין חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחוֹבָה דְּאָמְרִינַן בְּפֶרֶק קָמָא (מ״ב) דְּאֵין כְּשֵׁר אֶלָּא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וּשְׁתֵּי עוֹלוֹת, וְחָקְשִׁינַן הַשְׁלִישִׁי נִמְצָא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, וְרַחֲבִינוּ שֶׁנִּתְעַשְּׂתָה חַטָּאת, וְנִמְצְאוּ שְׁתֵּי חַטָּאוֹת מִקֵּן אֶחָד. וְכֵן מִן הַחֲמֵשׁ פְּרִידוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב רַק שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וּשְׁתֵּי עוֹלוֹת, דְּכִי עֲבִיד שָׁלֹשׁ חַטָּאוֹת אוֹ שָׁלֹשׁ עוֹלוֹת, דְּלָמָא עֲבִיד שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וְשָׁלֹשׁ עוֹלוֹת, וְהֵיכִי דְּפָסוּל הוּא אוֹ אַחֵר בְּמָקוֹם שֶׁנִּתְעָרֵב, וּפוֹסֵל אַחֵר בְּמָקוֹם שֶׁנִּפְרַשׁ מִשָּׁם: **חֵזֶר וּפָרַח אֶחָד בַּחֲזָרָתוֹ.** חֵזֶר מֵאוֹתָם הַחֲמֵשׁ פְּרִידוֹת לְתוֹךְ אִלּוּ הַשָּׁלֹשׁ, שֶׁנִּמְצְאוּ עַתָּה אַרְבַּע פְּרִידוֹת בְּכַאן וְאַרְבַּע פְּרִידוֹת בְּכָאן. **פּוֹסֵל אֶחָד בַּחֲזָרָתוֹ** מִמָּקוֹם שֶׁנִּפְרַשׁ וְיָצָא מִשָּׁם, וְהוּא אוֹ אַחֵר פְּסוּלִים בְּמָקוֹם שֶׁמִּתְעָרֵב שָׁם, וְאֵין יְכוֹלִים לְהַקְרִיב אֶלָּא אֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה מִן הָאַרְבָּעָה שֶׁבְּכַאן, וְאֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה מִן הָאַרְבָּעָה הָאֲחֵרִים, דְּדִלְמָא אוֹתָהּ פְּרִידָה שֶׁפָּרְחָה שֵׁנִית הִיא מֵאוֹתָם שְׁנֵי קִנִּין וְאֵינָהּ אוֹתָהּ שֶׁנִּתְעָרְבָה בָּהּ תְּחִלָּה, וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם שֵׁשׁ פְּרִידוֹת מִן הַשְּׁנֵי קִנִּין וְאוֹתָהּ שֶׁפָּרְחָה שָׁם רִאשׁוֹנָה, וְכֵן בַּמָּקוֹם הַשֵּׁנִי. וְאִי עֲבִיד בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁתֵּי עוֹלוֹת וְאֶחָד חַטָּאת, יֵהֵא נִקְבָּע אוֹתוֹ שֶׁפָּרַח לְצַד הַשֵּׁנִי לְהַקְרִיב שָׁם רַק חַטָּאת אַחַת [וְלֹא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת], דְּדִלְמָא כָּל הַשֵּׁשׁ חַטָּאוֹת שֶׁנִּשְׁעֲשׂוּ מִכָּאן וּמִכָּאן יִהְיוּ מִשְּׁנֵי קִנִּין שֶׁל אִשָּׁה אַחַת, הִלְכָּךְ עוֹשֶׂה בְּכָל מָקוֹם עוֹלָה אַחַת וְחַטָּאת אַחַת, אוֹ שְׁתֵּי עוֹלוֹת וְחַטָּאת אַחַת בְּצַד זֶה וְחַטָּאת אַחַת בְּצַד זֶה, אוֹ שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וְעוֹלָה אַחַת בְּצַד זֶה וּבְצַד הַשֵּׁנִי עוֹלָה אַחַת. וְאִם חָזְרוּ וְנִתְעָרְבוּ יַחַד, לְעוֹלָם לֹא יִהְיוּ לָהֶם פָּחוֹת מִשְּׁנֵי קִנִּין שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים: (ג) **אַחַת לָזוֹ וּשְׁתַּיִם לָזוֹ וְכוּ'.** **פָּרַח מִן הָרִאשׁוֹנָה** פְּרִידָה אַחַת לְשֵׁנִיָּה, מִיָּד נִפְסָל אוֹתוֹ יְחִידִי שֶׁנִּשְׁאַר בְּרִאשׁוֹנָה, דְּאִי יַעֲשֶׂנּוּ חַטָּאת יֵהֵא נִקְבָּע אוֹתוֹ שֶׁפָּרַח לְעוֹלָה, וְלֹא יוּכַל לְהַקְרִיב בַּשֵּׁנִיָּה וּבִקְנִנֵּי אֲחֵרוֹת שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהֶן רַק מֵחֲצִין עוֹלוֹת, כְּמוֹ עוֹלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחוֹבָה (לעיל פ״א מ״ב). וְכִי פָּרַח מִן הַשֵּׁנִיָּה **לַשְּׁלִישִׁית,** שֶׁמָּא מִגּוּפָהּ שֶׁל **הַשֵּׁנִיָּה פָּרַח,** וְאוֹתוֹ שֶׁפָּרַח מִן הָרִאשׁוֹנָה נִשְׁאַר שָׁם בַּשֵּׁנִיָּה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִן הַשֵּׁנִיָּה רַק שְׁתֵּי פְּרִידוֹת אַחַת חַטָּאת וְאַחַת עוֹלָה, דְּאִי עֲבִיד שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, דִּלְמָא אוֹתָהּ שֶׁפָּרַח מִן הָרִאשׁוֹנָה הִיא וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם שֵׁשׁ פְּרִידוֹת מִן הַשְּׁנֵי קִנִּין וְאֵינָהּ אוֹתָהּ שֶׁנִּתְעָרְבָה בָּהּ תְּחִלָּה, וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם שֵׁשׁ פְּרִידוֹת מִן הַשֵּׁנִי קִנִּין וְאוֹתָהּ שֶׁפָּרְחָה שָׁם רִאשׁוֹנָה, וְכֵן בַּמָּקוֹם הַשֵּׁנִי. וְאִי עֲבִיד בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁתֵּי עוֹלוֹת וְאֶחָד חַטָּאת, יֵהֵא נִקְבָּע אוֹתוֹ שֶׁפָּרַח לְצַד הַשֵּׁנִי לְהַקְרִיב שָׁם רַק חַטָּאת אַחַת [וְלֹא שְׁתֵּי חַטָּאוֹת], דְּדִלְמָא כָּל הַשֵּׁשׁ חַטָּאוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ מִכָּאן וּמִכָּאן יִהְיוּ מִשְּׁנֵי קִנִּין שֶׁל אִשָּׁה אַחַת, הִלְכָּךְ עוֹשֶׂה בְּכָל מָקוֹם עוֹלָה אַחַת וְחַטָּאת אַחַת, אוֹ שְׁתֵּי עוֹלוֹת וְחַטָּאת אַחַת בְּצַד זֶה וְחַטָּאת אַחַת בְּצַד זֶה, אוֹ שְׁתֵּי חַטָּאוֹת וְעוֹלָה אַחַת בְּצַד זֶה וּבְצַד הַשֵּׁנִי עוֹלָה אַחַת. וְאִם חָזְרוּ וְנִתְעָרְבוּ יַחַד, לְעוֹלָם לֹא יִהְיוּ לָהֶם פָּחוֹת מִשְּׁנֵי קִנִּין שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים: (ג) **אַחַת לָזוֹ וּשְׁתַּיִם לָזוֹ וְכוּ'.** **פָּרַח מִן הָרִאשׁוֹנָה** פְּרִידָה אַחַת לְשֵׁנִיָּה, מִיָּד נִפְסָל אוֹתוֹ יְחִידִי שֶׁנִּשְׁאַר בְּרִאשׁוֹנָה, דְּאִי יַעֲשֶׂנּוּ חַטָּאת יֵהֵא נִקְבָּע אוֹתוֹ שֶׁפָּרַח לְעוֹלָה, וְלֹא יוּכַל לְהַקְרִיב בַּשֵּׁנִיָּה וּבִקְנִנֵּי אֲחֵרוֹת שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהֶן רַק מֵחֲצִין עוֹלוֹת, כְּמוֹ עוֹלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּחוֹבָה (לעיל פ״א מ״ב). וְכִי פָּרַח מִן הַשֵּׁנִיָּה **לַשְּׁלִישִׁית,** שֶׁמָּא מִגּוּפָהּ שֶׁל **הַשֵּׁנִיָּה פָּרַח,** וְאוֹתוֹ שֶׁפָּרַח מִן הָרִאשׁוֹנָה נִשְׁאַר שָׁם בַּ

יוֹנָה אֶחָד לְחַטָּאת מֵחוֹבָתָהּ, אוֹ שֶׁמָּא שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה שֶׁל חוֹבָה נַעֲשׂוּ לְמַשָּׂה וְנִשְׁאַר עָלָיְהּ בֶּן יוֹנָה שֶׁל עוֹלָה מֵחוֹבָתָהּ: **קָבְעָה נִדְרָהּ.** כְּגוֹן בְּאֶמְרָה בִּשְׁעַת נִדְרָהּ הֲרֵי עָלַי קֵן מִמִּין פְּלוֹנִי. וּפָרְשָׁה נִדְרָהּ דְּלָעֵיל, לֹא פָּרְשָׁה כְּלוּם בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר, אֶלָּא לְאַחַר שֶׁנָּדְרָה סָתָם הֲרֵי עָלַי קֵן הַבָּאָה מֵאֵיזֶה מִין שֶׁרָצְתָה וְאָמְרָה אֵלּוּ לְנִדְרִי: **צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד חֲמֵשׁ פְּרִידוֹת.** הָכָא מַיְרֵי כְּגוֹן שֶׁלְּאַחַר שֶׁקָּבְעָה נִדְרָהּ וְהֵבִיאָה נִדְרָהּ עִם חוֹבָתָהּ אֶל הַכֹּהֵן, עָשָׂה הַכֹּהֵן שְׁתַּיִם לְמַעְלָה וּשְׁתַּיִם לְמַטָּה וְלֹא יָדַע אִם נִדְרָהּ עָשָׂה לְמַעְלָה וְחוֹבָתָהּ לְמַטָּה אִם לְהֵפֶךְ, וְהִיא גַּם הִיא שָׁכְחָה אֵיזֶה מִין קָבְעָה לְנִדְרָהּ אִם תּוֹרִים אִם בְּנֵי יוֹנָה, **צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד חָמֵשׁ פְּרִידוֹת,** דְּשָׁמְּא הַנֶּדֶר נַעֲשָׂה לְמַטָּה וְהַחוֹבָה לְמַעְלָה וְאֵין כְּשֵׁר אֶלָּא עוֹלָה שֶׁבַּחוֹבָה בִּלְבַד, וְנִשְׁאַר עָלֶיהָ חֲשָׁאת שֶׁל חוֹבָה וּשְׁתֵּי עוֹלוֹת שֶׁל הַנֶּדֶר, וּמִפְּנֵי שֶׁשָּׁכְחָה בְּאֵיזֶה מִין קָבְעָה נִדְרָהּ צְרִיכָה לְהָבִיא שְׁתֵּי תּוֹרִים וּשְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וְלַעֲשׂוֹת אַרְבַּעְתָּן לְמַעְלָה כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי נִדְרָהּ, וּצְרִיכָה לְהָבִיא נַמֵּי בֶּן יוֹנָה אוֹ תּוֹר לְחַטָּאת שֶׁנִּדְרָה סְתָם הֲרֵי חָמֵשׁ פְּרִידוֹת. וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁהֵבִיאָה מִתְּחִלָּה נִדְרָהּ וְחוֹבָתָהּ הַכֹּל מִמִּין אֶחָד, אֲבָל אִם יָדְעָה שֶׁמִּקְצָתָהּ הֵבִיאָה נִדְרָהּ וְחוֹבָתָהּ מִשְּׁנֵי מִינִים, וְשָׁכְחָה מֵאֵיזֶה מִין קָבְעָה נִדְרָהּ, צְרִיכָה לְהָבִיא שֵׁשׁ פְּרִידוֹת, אַרְבַּע לְהַשְׁלִים חוֹבָתָהּ שְׁתֵּי תּוֹרִים וּשְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה כְּדַאֲמָרַן לְעֵיל, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת בְּאֵיזֶה מִין קָבְעָה נִדְרָהּ וְצָרִיךְ לְהָבִיא עַל כָּל אֶחָד חֲשָׁאת לְהַשְׁלִים חוֹבָתָהּ. וְהָכָא לָא אָמְרִינַן דְּדֵי

לָהּ בְּבֶן יוֹנָה אוֹ תּוֹר לְחַטָּאת בִּלְבַד וְתַעֲלֶה לָהּ הָעוֹלָה שֶׁהִקְרִיבָה תְּחִלָּה לְשֵׁם חוֹבָה כְּדַאֲמָרַן לְעֵיל, דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁהֵבִיאָה מִמִּין אֶחָד, אֵינָהּ צְרִיכָה לְהָבִיא לְעוֹלַת חוֹבָתָהּ, מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִם אוֹתָן תּוֹרִין שֶׁקָּבְעָה לִנְדָרָהּ נַעֲשָׂה לְמַטָּה שְׁתֵּיהֶן, אִם כֵּן חוֹבָתָהּ לְמַעְלָה כָּלָה וְיָצְאָה יְדֵי חוֹבָתָהּ מֵעוֹלָה, וְאִם חוֹבָתָהּ נַעֲשֵׂית עוֹלָה לְמַטָּה וְחַטָּאת לְמַעְלָה, אִם כֵּן נִדְרָהּ נַמֵּי נַעֲשֵׂית אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה וְיָצְאָה יְדֵי נִדְרָהּ מִתּוֹךְ אֶחָד, וּשְׁתֵּי תּוֹרִים שֶׁהֵבִיאָה עַכְשָׁו, בְּאַחַת יָצְאָה יְדֵי נִדְרָהּ וּבַאֲחַת יְדֵי עוֹלַת חוֹבָתָהּ. וְאִם חוֹבָתָהּ נַעֲשֵׂית כֻּלָּהּ לְמַטָּה וְהַחַטָּאת כְּשֵׁרָה וְהָעוֹלָה פְּסוּלָה, הֲשֵׁתֵּי תּוֹרִים שֶׁהֵבִיאָה עַכְשָׁו תְּבִיא עַל הַפֶּסַח וְלֹא תֵאָכֵל. וְאִם הָיוּ הָרִאשׁוֹנִים יוֹנִים תְּבִיא עַכְשָׁו חֲשָׁאתָהּ בֶּן יוֹנָה, וְעוֹלָה אֵינָהּ צְרִיכָה מִמַּה נַּפְשָׁךְ כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ בְּתוֹרִים. אֲבָל כְּשֶׁהֵבִיאָה שְׁנֵי מִינִים וְשָׁכְחָה אֵיזֶה מִין קָבְעָה לִנְדָרָהּ וְאֵיזֶה מִין קָבְעָה לְחוֹבָתָהּ וְגַם שָׁכְחָה מַה פָּרְשָׁה, וְעָשָׂה הַכֹּהֵן כָּל מִין וָמִין אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁשְּׁנֵיהֶן חוֹבוֹת סְתוּמוֹת, תְּבִיא אַרְבַּע לִנְדָרָהּ, שְׁתֵּי תּוֹרִין וּשְׁנֵי יוֹנִים, לְפִי שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת אֵיזֶה מִין קָבְעָה לִנְדָרָהּ, וְגַם שְׁנֵי מִינִין [צְרִיכָה לְחַטָּאת לְזוּגָהּ לְעוֹלַת חוֹבָתָהּ], לְפִי שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵאֵיזֶה מִין הָיְתָה, וַאֲנַן תּוֹר כְּנֶגֶד תּוֹר וְיוֹנָה כְּנֶגֶד יוֹנָה בְּעִינַן: **נִתְנַתֵּם לַכֹּהֵן וְאֵין יָדוּעַ וְכוּ'.** כְּגוֹן שֶׁקָּבְעָה נִדְרָהּ וְקָבְעָה חוֹבָתָהּ, וְהֵבִיאָה לַכֹּהֵן קֵן לִנְדָרָהּ וְקֵן לְחוֹבָתָהּ וְאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵאֵיזֶה מִין קָבְעָה נִדְרָהּ וּמֵאֵיזֶה מִין קָבְעָה חוֹבָתָהּ, אוֹ אִם נָתְנָה לְכֹהֵן

סֵדֶר טָהֳרוֹת

מַסֶּכֶת כֵּלִים

פרק א (א) **אָבוֹת הַטֻּמְאוֹת. הַשֶּׁרֶץ.** שְׁמוֹנָה שְׁרָצִים הַכְּתוּבִים בְּפָרָשַׁת וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ויקרא יא כט-ל) ׳הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר׳ וְכוּ׳, הֵן אָבוֹת הַטֻּמְאוֹת לְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים הַנּוֹגְעִים בָּהֶם בְּמוֹתָם. וְשֶׁעוֹרָן לְטַמֵּא בְּכִעֲדָשָׁה, שֶׁכֵּן הַחֹמֶט תְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ בְּכִעֲדָשָׁה (חגיגה יא.), אֲבָל הָאַבְרִים מֵאֵיזֶה מִין שֶׁרָצְתָה וְאָמְרָה אֵלּוּ לְנִדְרִי: **צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד חֲמֵשׁ פְּרִידוֹת.** הָכָא מַיְרֵי כְּגוֹן שֶׁלְּאַחַר שֶׁקָּבְעָה נִדְרָהּ וְהֵבִיאָה נִדְרָהּ עִם חוֹבָתָהּ אֶל הַכֹּהֵן, עָשָׂה הַכֹּהֵן שְׁתַּיִם לְמַעְלָה וּשְׁתַּיִם לְמַטָּה וְלֹא יָדַע אִם נִדְרָהּ עָשָׂה לְמַעְלָה וְחוֹבָתָהּ לְמַטָּה אִם לְהֵפֶךְ, וְהִיא גַּם הִיא שָׁכְחָה אֵיזֶה מִין קָבְעָה לְנִדְרָהּ אִם תּוֹרִים אִם בְּנֵי יוֹנָה, **צְרִיכָה לְהָבִיא עוֹד חָמֵשׁ פְּרִידוֹת,** דְּשָׁמְּא הַנֶּדֶר נַעֲשָׂה לְמַטָּה וְהַחוֹבָה לְמַעְלָה וְאֵין כְּשֵׁר אֶלָּא עוֹלָה שֶׁבַּחוֹבָה בִּלְבַד, וְנִשְׁאַר עָלֶיהָ חֲשָׁאת שֶׁל חוֹבָה וּשְׁתֵּי עוֹלוֹת שֶׁל הַנֶּדֶר, וּמִפְּנֵי שֶׁשָּׁכְחָה בְּאֵיזֶה מִין קָבְעָה נִדְרָהּ צְרִיכָה לְהָבִיא שְׁתֵּי תּוֹרִים וּשְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וְלַעֲשׂוֹת אַרְבַּעְתָּן לְמַעְלָה כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי נִדְרָהּ, וּצְרִיכָה לְהָבִיא נַמֵּי בֶּן יוֹנָה אוֹ תּוֹר לְחַטָּאת שֶׁנִּדְרָה סְתָם הֲרֵי חָמֵשׁ פְּרִידוֹת. וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁהֵבִיאָה מִתְּחִלָּה נִדְרָהּ וְחוֹבָתָהּ הַכֹּל מִמִּין אֶחָד, אֲבָל אִם יָדְעָה שֶׁמִּקְצָתָהּ הֵבִיאָה נִדְרָהּ וְחוֹבָתָהּ מִשְּׁנֵי מִינִים, וְשָׁכְחָה מֵאֵיזֶה מִין קָבְעָה נִדְרָהּ, צְרִיכָה לְהָבִיא שֵׁשׁ פְּרִידוֹת, אַרְבַּע לְהַשְׁלִים חוֹבָתָהּ שְׁתֵּי תּוֹרִים וּשְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה כְּדַאֲמָרַן לְעֵיל, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת בְּאֵיזֶה מִין קָבְעָה נִדְרָהּ וְצָרִיךְ לְהָבִיא עַל כָּל אֶחָד חֲשָׁאת לְהַשְׁלִים חוֹבָתָהּ. וְהָכָא לָא אָמְרִינַן דְּדֵי

לֹא כֵּלִים וְלֹא אֳכָלִים וּמִשְׁקִים בְּמַשָּׂא. וּכְשֶׁם שֶׁהַנִּבְלָה מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, כָּךְ מְטַמְּאָה בְּהֶסֵּט, שֶׁהֶסֵּט מִמִּין מַשָּׂא הוּא, כְּגוֹן שֶׁהָיָה עֵץ מֻנָּח בְּרֹאשׁ הָאֹהֶל אוֹ בְּרֹאשׁ הַכֹּתֶל חוֹבָתָהּ, מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִם אוֹתָן תּוֹרִין שֶׁקָּבְעָה לִנְדָרָהּ נַעֲשָׂה לְמַטָּה שְׁתֵּיהֶן, אִם כֵּן חוֹבָתָהּ לְמַעְלָה כָּלָה וְיָצְאָה יְדֵי חוֹבָתָהּ מֵעוֹלָה, וְאִם חוֹבָתָהּ נַעֲשֵׂית עוֹלָה לְמַטָּה וְחַטָּאת לְמַעְלָה, אִם כֵּן נִדְרָהּ נַמֵּי נַעֲשֵׂית אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה וְיָצְאָה יְדֵי נִדְרָהּ מִתּוֹךְ אֶחָד, וּשְׁתֵּי תּוֹרִים שֶׁהֵבִיאָה עַכְשָׁו, בְּאַחַת יָצְאָה יְדֵי נִדְרָהּ וּבַאֲחַת יְדֵי עוֹלַת חוֹבָתָהּ. וְאִם חוֹבָתָהּ נַעֲשֵׂית כֻּלָּהּ לְמַטָּה וְהַחַטָּאת כְּשֵׁרָה וְהָעוֹלָה פְּסוּלָה, הֲשֵׁתֵּי תּוֹרִים שֶׁהֵבִיאָה עַכְשָׁו תְּבִיא עַל הַפֶּסַח וְלֹא תֵאָכֵל. וְאִם הָיוּ הָרִאשׁוֹנִים יוֹנִים תְּבִיא עַכְשָׁו חֲשָׁאתָהּ בֶּן יוֹנָה, וְעוֹלָה אֵינָהּ צְרִיכָה מִמַּה נַּפְשָׁךְ כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ בְּתוֹרִים. אֲבָל כְּשֶׁהֵבִיאָה שְׁנֵי מִינִים וְשָׁכְחָה אֵיזֶה מִין קָבְעָה לִנְדָרָהּ וְאֵיזֶה מִין קָבְעָה לְחוֹבָתָהּ וְגַם שָׁכְחָה מַה פָּרְשָׁה, וְעָשָׂה הַכֹּהֵן כָּל מִין וָמִין אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁשְּׁנֵיהֶן חוֹבוֹת סְתוּמוֹת, תְּבִיא אַרְבַּע לִנְדָרָהּ, שְׁתֵּי תּוֹרִין וּשְׁנֵי יוֹנִים, לְפִי שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת אֵיזֶה מִין קָבְעָה לִנְדָרָהּ, וְגַם שְׁנֵי מִינִין [צְרִיכָה לְחַטָּאת לְזוּגָהּ לְעוֹלַת חוֹבָתָהּ], לְפִי שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵאֵיזֶה מִין הָיְתָה, וַאֲנַן תּוֹר כְּנֶגֶד תּוֹר וְיוֹנָה כְּנֶגֶד יוֹנָה בְּעִינַן: **נִתְנַתֵּם לַכֹּהֵן וְאֵין יָדוּעַ וְכוּ'.** כְּגוֹן שֶׁקָּבְעָה נִדְרָהּ וְקָבְעָה חוֹבָתָהּ, וְהֵבִיאָה לַכֹּהֵן קֵן לִנְדָרָהּ וְקֵן לְחוֹבָתָהּ וְאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵאֵיזֶה מִין קָבְעָה נִדְרָהּ וּמֵאֵיזֶה מִין קָבְעָה חוֹבָתָהּ, אוֹ אִם נָתְנָה לְכֹהֵן

שְׁנֵי מִינִין אוֹ מִין אֶחָד וְהַכֹּהֵן אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם עָשָׂה הַכֹּל לְמַעְלָה אוֹ הַכֹּל לְמַטָּה אוֹ מֻחֱצָה לְמַעְלָה וּמֻחֱצָה לְמַטָּה, הֲרֵי זוֹ מְבִיאָה **אַרְבַּע פְּרִידוֹת לִנְדָרָהּ** שְׁתֵּי תּוֹרִין וּשְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה, וּמְבִיאָה גַּם כֵּן **שְׁתַּיִם לְחוֹבָתָהּ** אַחַת חֲשָׁאת וְאַחַת עוֹלָה מֵאֵיזֶה מִשְּׁנֵי מִינִים שֶׁתִּרְצֶה, וּמְבִיאָה **חֲשָׁאת: אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ זֶהוּ שֶׁאָמְרוּ וְכוּ'.** כְּשֵׁם שֶׁהַכֶּבֶשׂ כְּשֶׁהוּא חַי אֵין יוֹצֵא מִמֶּנּוּ אֶלָּא קוֹל אֶחָד וּכְשֶׁהוּא מֵת שֶׁהָיָה רָאוּי שֶׁיִּפָּסֵק קוֹלוֹ יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ **שְׁבָעָה** קוֹלוֹת כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל, הָכָא נַמֵּי כְּשֶׁנִּדְרָה תְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁהֵבִיאָה כְּלוּם לֹא הָיְתָה צְרִיכָה אֶלָּא קֵן לִנְדָרָהּ וְקֵן לְחוֹבָתָהּ, וּלְאַחַר שֶׁקָּבְעָה נִדְרָהּ וְהֵבִיאָה נִדְרָהּ וְחוֹבָתָהּ, לְפִי שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת מַה קָּבְעָה וְאֵין יוֹדֵעַ הַכֹּהֵן מַה הִקְרִיב, צְרִיכָה לְהָבִיא אַרְבַּע פְּרִידוֹת לִנְדָרָהּ וְאַרְבַּע לְחוֹבָתָהּ כְּדַאֲמָרַן: **קַרְנָיו לַחֲצוֹצְרוֹת.** לְשׁוֹפָרוֹת. דְּקָרַיְנַן לְשׁפּוּפְרָא חֲצוֹצְרָא (שבת לו.): **אַף צַמָּרוֹ.** לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ תְּכֵלֶת, עוֹשִׂים מִצֶּמֶר מְעִיל שֶׁכָּלוֹ תְּכֵלֶת וְעַל שׂוּלָיו פַּעֲמוֹנִים שֶׁמַּשְׁמִיעִים קוֹל. וְתָנָא קַמָּא תְּכֵלֶת לָא קָא חָשִׁיב, לְפִי שֶׁאֵין הַתְּכֵלֶת מַשְׁמִיעַ קוֹל אֶלָּא הַפַּעֲמוֹנִים שֶׁעַל שׂוּלָיו סָבִיב: **רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַקַּשְׁיָא אוֹמֵר.** אַף כָּל זֶה דּוֹמֶה לְהֶדֵּ מִלְּתָא, דְּכֹשֶׁם שֶׁשָּׁכְחָה הוּא שֶׁכָּךְ שָׁכְחָה מַה כָּל זְכָרִים שֶׁבַּתּוֹרָה עוֹבְרִים עַל לֹא תַעֲשֶׂה וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן כָּרֵת אֶלָּא עַל שְׁמוֹנָה בִּלְבַד, וְכֵן שָׁכַח מַה כָּל הַנְּבֵלוֹת טְמֵאוֹת אֶלָּא שְׁמוֹנָה בִּלְבַד. וְאַף עַל גַּב דְּמִכְּלָל לְמַדְנוּ שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא, מִכָּאן אָמְרוּ (נגעים פי״ג מ״ז) מִצְוָה שֶׁיִּהְיֶה תַּחַת הָאִילָן וְטָהוֹר טָמֵא, מִכָּאן אָמְרוּ שֶׁיִּהְיֶה תַּחַת הָאִילָן וְטָהוֹר עוֹבֵר וְטָמֵא טָהוֹר, וְאִם טָהוֹר יוֹשֵׁב תַּחַת הָאִילָן וּמְצוֹרָע עוֹבֵר לֹא נִטְמָא הַטָּהוֹר, וְכֵן בְּכֶלִי הַמְּגַעֲנֵעַ וּבָאֳכָל הַמְּנַעֲנֵעַ. וְדַוְקָא מְצוֹרָע בֵּימֵי חִלּוּטוֹ, אֲבָל בֵּימֵי סָפְרוֹ דְּהֵינוּ לְאַחַר תִּגְלַחַת וְצִפֳּרִים, אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּבִיאָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב: **לְמַעְלָה מִן הַמְּצוֹרָע עֶצֶם כְּשִׂעוֹרָה שֶׁהוּא מְטַמֵּא טֻמְאַת שִׁבְעָה.** דִּכְתִיב (במדבר לא כד) ׳וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם׳, כָּל טֻמְאוֹת שֶׁאַתֶּם מְטַמְּאִין בְּמֵת לֹא יִהְיוּ פְּחוּתִים מִשִּׁבְעָה. וְאַף עַל גַּב דִּמְצוֹרָע חֲמוּר מֵעֶצֶם כְּשִׂעוֹרָה, דִּמְצוֹרָע מְטַמֵּא כָּל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל כְּשֶׁבָּא אֶל הָאֹהֶל, וְעֶצֶם כְּשִׂעוֹרָה אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל (אהלות פ״ב מ״ג), מִכָּל מָקוֹם בְּמַעֲלָה זוֹ מִיהָא עֶצֶם כְּשִׂעוֹרָה חָמוּר שֶׁמְּטַמֵּא טֻמְאַת שִׁבְעָה. וְכֵן כָּל הָנֵי לְמַעְלָה לְמַעְלָה דְּחִשִּׁיב, וְאוֹ לְכָל מִלֵּי קָאָמַר דְּחָמוּר בַּשֵּׁנִי מִן הָרִאשׁוֹן, דְּהַרְבֵּה מֵהֶן יֵשׁ שֵׁשׁ חֲמָרָא בָּרִאשׁוֹן שֶׁאֵינָהּ בַּשֵּׁנִי, אֶלָּא לְאוֹתָהּ מַעֲלָה שֶׁהוּא מוֹנֶה בִּלְבַד קָאָמַר שֶׁהַשֵּׁנִי חָמוּר: **חָמוּר מֵאָבִ מַת.** יֵשׁ מֵהֶן חֲמוּרִים מִמַּת, שֶׁזָּב וְזָבָה עוֹשִׂים מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּמְטַמְּאִין בְּאָבִן מִסָּמָא וּמֵת אֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאָבִן מִסָּמָא וּמֵת אֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וְהַבִיאָה נִדָּתָהּ וְחוֹל

בֵּין אֵין בּוֹ בָּשָׂר וּבֵין יֵשׁ בּוֹ בָּשָׂר, וּבְטֻמְאַת אֹהֶל כְּתִיב (שם פסוק טז) ׳אוֹ בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בַקֶּבֶר׳, וְעֶצֶם אָדָם מַשְׁמַע עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ בָּשָׂר וְגִידִים וַעֲצָמוֹת: **בְּמָקוֹם אֶחָד כִּדֵי לְהַקִּיפוֹ בְּחוּט עֶרֶב.** שֶׁאִם יַחְתּוֹךְ הַבָּשָׂר שֶׁעַל הָאֵבֶר לְחוּטִים שֶׁיֵּשׁ בְּעָבְיָן כְּחוּט עֶרֶב שֶׁהוּא יוֹתֵר עָב מִחוּט הַשָּׁתִי כִּפְלַיִם, וְיִהְיֶה בָּהֶן כְּדֵי לְהַקִּיף אֶת הָאֵבֶר, בְּיָדוּעַ דִּבְהָכִי הוּא מְעֻלֶּה אֲרוּכָה. וְאֵין הַלָּבָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ו) **עֶשֶׂר קְדֵשׁוֹת הֵן.** אֵידֵי דְּאִידֵי לְעֵיל בְּמַעֲלוֹת שֶׁל טֻמְאוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, תָּנָא נַמֵּי הָכָא מַעֲלוֹת שֶׁל קְדֻשּׁוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ: **שֶׁמְּבִיאִין מִמֶּנָּה הָעֹמֶר.** דִּכְתִיב (ויקרא כג י) ׳וְקִצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר׳, ׳קְצִירָהּ׳ וְלֹא קָצִיר חוּצָה לָאָרֶץ: **וְהַבְּכּוּרִים.** דִּכְתִיב (דברים כו ב) ׳וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ׳: **וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם.** דִּכְתִיב (ויקרא כג יז) ׳מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם׳: (ז) **עֲרָוֹת הַמְּקֻפּוֹת חוֹמָה.** מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, דִּבְמִצְרַע כְּתִיב (ויקרא יג מו) ׳מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ׳, חוּץ לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁכָּבַשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ קִדֵּשׁ הָעֲיָרוֹת שֶׁהָיוּ מְקֻפּוֹת חוֹמָה בְּיָמָיו שֶׁיִּהְיוּ כְּמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁתַּלַּח מֵהֶם לְזִיָּה וְשִׁעוּרוֹ עַד שֶׁצּוּר נִיקָנוֹר וְלִבְנִים וּמִשָּׁם מַתְחִיל מַחֲנֵה לְוִיָּה וְשִׁעוּרוֹ עַד חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל: **שֶׁאֵין זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת נִכְנָסִים לָשָׁם.** דִּכְתִיב (במדבר ה ב) ׳וְיִשַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ, שׁוֹמֵעַ אֲנִי שֶׁשָּׁלְשָׁתָן יוֹצְאִים לְמָקוֹם אֶחָד, תַּלְמוּד לוֹמַר בְּמִצְרָע (ויקרא יג מו) ׳בָּדָד יֵשֵׁב׳, אֶלָּמָא אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ לְמָקוֹם שָׁזֶּה וּטְמֵא מֵת מְשַׁלֵּחַ, וּמֵה מְצֹרָע שֶׁטֻּמְאָתוֹ חֲמוּרָה תְּמוּרַת שֶׁלּוּחוֹ מְשֻׁלָּח חֲבֵרוֹ דִּכְתִיב (שם) ׳מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ׳, לְפִיכָךְ מְשֻׁלָּח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, אַף זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת שֶׁטֻּמְאָתָן חֲמוּרָה תְּמוּרַת שֶׁלּוּחָן מְשֻׁלָּח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁעוֹשׂוֹת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּמְטַמְּאוֹת בְּאֶבֶן מְסָמָא מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּטֻמְאַת מֵת, תְּמוּר שֶׁלּוּחָן מְשֻׁלָּח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, נִמְצֵאתָ אוֹמֵר מְצֹרָע מְשֻׁלָּח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא כְּנֶגֶד מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, וְזָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת מְשֻׁלָּחוֹת מֵהַר הַבַּיִת שֶׁהוּא מַחֲנֵה לְוִיָּה, וּמֵתְרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, טְמֵא מֵת וַאֲפִילּוּ מֵת עַצְמוֹ מֻתָּר בְּהַר הַבַּיִת, וּמְשֻׁלָּח מִשָּׁעַר נִיקָנוֹר וְלִבְנִים שֶׁהוּא מַחֲנֵה שְׁכִינָה: **הֶחֵיל.** לְפָנִים מְחוֹמַת הַר הַבַּיִת הָיָה כֹּתֶל גָּבוֹהַּ עֶשָׂרָה טְפָחִים, וְהוּא נִקְרָא סוֹרֵג, וְלִבְנִים מִמְּנוּ הֶחֵיל עֶשֶׂר אַמּוֹת: **שֶׁאֵין נִכָּרִים וּטְמֵאֵי מֵתִים נִכְנָסִים לָשָׁם.** אַף עַל גַּב דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ עַל הַנָּכְרִים שֶׁיִּהְיוּ כְּזָבִים לְכָל דְּבָרֵיהֶם (נדה לד.), לְעִנְיַן שֶׁלּוּחֵי מַחֲנוֹת לָא גָּזְרוּ עֲלֵיהוּ אֶלָּא כִּטְמֵאֵי מֵתִים. וְהַאי דִּטְמֵאֵי מֵתִים אֵין נִכְנָסִים מִן הֶחֵיל וְלִפְנִים, הֵינוּ מִדְּרַבָּנָן, דְּמִדְּאוֹרַיְתָא אֲפִילּוּ בְּעָזְרַת נָשִׁים שָׁרוּי, שֶׁכָּל זֶה מַחֲנֶה לְוִיָּה עַד עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁם שׁוֹעֵר נִיקָנוֹר: **עֶזְרַת נָשִׁים.** לְפָנִים מִן הַחֵיל הָיְתָה אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ: **שֶׁאֵין טְבוּל יוֹם נִכְנָס לָשָׁם.** יְהוֹשָׁפָט וּבֵית דִּינוֹ גָּזְרוּ עַל טְבוּל יוֹם שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְעֶזְרַת נָשִׁים, דִּכְתִיב (דה״ב ב׳ כ ה) ׳וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה וּ׳, לְפָנֶיהָ הַחָצֵר הַחֲדָשָׁה׳, וְאָמְרוּ בְּגְמָרָא (פסחים צב.) מַאי ׳הַחָצֵר הַחֲדָשָׁה׳, שֶׁחִדְּשׁוּ בָהּ דְּבָרִים וְאָמְרוּ טְבוּל יוֹם אַל יִכָּנֵס בְּמַחֲנֵה לְוִיָּה, וְלֹא בְּכָל מַחֲנֵה לְוִיָּה גָּזְרוּ, אֶלָּא בְּעֶזְרַת נָשִׁים בִּלְבַד. וְגָזְרוּ עַל טְבוּל יוֹם וְלֹא גָּזְרוּ עַל מְחֻסַּר כִּפּוּרִים, לְפִי שֶׁטְּבוּל יוֹם אָסוּר בִּתְרוּמָה וּמְחֻסַּר כִּפּוּרִים מֻתָּר בִּתְרוּמָה (מ״ה), וְכָל שֶׁטֻּמְאָתוֹ חֲמוּרָה מַחֲבֵרוֹ חָמוּר שֶׁלּוּחוֹ מְשֻׁלָּחוֹ חֲבֵרוֹ: **עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל.** לְפָנִים מֵעֶזְרַת נָשִׁים הָיְתָה, אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ עַל רֹחַב אַחַת עֶשְׂרֵה, וְכֵן עֶזְרַת כֹּהֲנִים הָיְתָה אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ עַל רֹחַב אַחַת עֶשְׂרֵה, וְיִרְאֶה פִּסְפֵּסִין הָיוּ מְבַדִּילִים בֵּין עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת הַכֹּהֲנִים: **שֶׁאֵין מֻחְפָּר נִכְנָס לָשָׁם.** הוּא הַדִּין דַּהֲוָה מָצֵי לְמֵימַר שֶׁאֵין טָהוֹר נִכְנָס לְשָׁם עַד שֶׁיִּטְבֹּל, דְּהָכִי תְּנַן בְּפֶרֶק אֲמַר לָהֶן הַמְמַנֶּה (יומא פ״ג מ״ג) אֵין אָדָם טָהוֹר נִכְנָס לָעֲזָרָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל: **וְחִיבִּין עָלֶיהָ חַטָּאת.** הַטְּמֵאִים שֶׁנִּכְנְסוּ שָׁם בִּשְׁגָגָה: **לְסַמִּיכָה.** לִסְמֹךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ, וְאִי אִפְשָׁר בִּבְעָלִים, דִּכְתִיב (ויקרא ג ח) ׳וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ׳, וְלֹא יַד שְׁלוּחוֹ: **לִשְׁחִיטָה.** שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֶפְשָׁר נַמֵּי לְזָר לִשְׁחֹט בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל (ראה רמב״ם בית הבחירה פ״ה הט״ו-טז), אֲפִילּוּ הָכִי לֹא אִסְרוּ לְיִשְׂרָאֵל לִכָּנֵס בְּעֶזְרַת כֹּהֲנִים לִשְׁחֹט הַקָּרְבָּן: **וְלִתְנוּפָה.** דִּכְתִיב מְנֵיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמֵנִיף: (ט) **בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ מְקֻדָּשׁ מִמֶּנָּה שֶׁאֵין פְּרוּעֵי רֹאשׁ וּבַעֲלֵי מוּמִין נִכְנָסִים לָשָׁם.** בַּגְּמָרָא בְּהַקּוֹמֵץ רַבָּה (ראה מנחות כו:) מוֹכִיחַ דִּכְתִיב הָנֵי מִילֵּי דְּתָנֵי הַשְׁתָּא, כְּגוֹן הַנִּכְנָס לָעֲזָרַת כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ (מ״ח), וְכֵן בַּעֲלֵי מוּמִין וּפְרוּעֵי רֹאשׁ שֶׁנִּכְנְסוּ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, כַּלְּהוּ מַעֲלוֹת דְּרַבָּנָן הֵן. וְכָךְ קִבַּלְתִּיהָ מֵרַבּוֹתַי. אֲבָל רַמְבַּ״ם סָבִירָא לֵיהּ דְּכַלְּהוּ מִדְּאוֹרַיְתָא, בַּעֲלֵי מוּמִין דִּכְתִיב (ויקרא כא יח) ׳כִּי כָל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב׳, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ, דְּאָמַר רַחֲמָנָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו שָׁרוּי בְּמִשְׁכָּן (שם י ו) ׳רָאשֵׁיכֶם אַל תִּפְרָעוּ׳. וְאַף עַל פִּי שֶׁלִּשּׁוֹן הַתּוֹסֶפְתָּא (כלים ב״ק פ״א ה״ח) מְסַיַּע לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ם, קַבָּלַת רַבּוֹתַי נִרְאֵית לִי עִקָּר. וְהַאי דְּלָא חָשִׁיב תַּנָּא שְׁתוּיֵי יַיִן וְשָׁלֹא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם בְּהַדֵּי בַּעֲלֵי מוּמִים דִּפְרוּעֵי רֹאשׁ כִּדְחָשִׁיב לְהוּ רַבִּי יוֹסֵי בְּסֵיפָא, מִשּׁוּם דְּבַעֲלֵי מוּמִין דִּפְרוּעֵי רֹאשׁ פְּסוּלִין בְּגוּפָן, הִלְכָךְ שְׁתוּיֵי יַיִן וְשָׁלֹא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם פְּסוּלִין מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר, הִלְכָךְ לֹא הָחְמִיר בְּשִׁלּוּחָן כָּל דָּךְ: **אֶלָּא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** דִּכְתִיב (ויקרא טז ב-ג) ׳וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, בְּזֹאת יָבֹא׳ וְכוּ׳: **בְּשָׁעַת הֶעָבוֹדָה.**

(ח) **לְפָנִים מִן הַחוֹמָה.** מְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם: **שֶׁאוֹכְלִים שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי.** דִּכְתִיב (דברים יב ה-ו) ׳וּבָאתֶם שָׁמָּה וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה׳ וְגוֹ׳, וּכְתִיב (שם פסוק יז) ׳לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ׳ וְגוֹ׳: **הַר הַבַּיִת.** חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה עַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה הָיָה, וּבוֹ הָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּנוּיִ, וּמִשָּׁם מַתְחִיל מַחֲנֵה לְוִיָּה וְשִׁעוּרוֹ עַד שֶׁצּוּר נִיקָנוֹר, מִשָּׁעַר נִיקָנוֹר וְלִבְנִים מַחֲנֵה שְׁכִינָה, וּמִהַר הַבַּיִת וְלִחוּץ עַד חוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל: **שֶׁאֵין זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת נִכְנָסִים לָשָׁם.** דִּכְתִיב (במדבר ה ב) ׳וְיִשַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ, שׁוֹמֵעַ אֲנִי שֶׁשָּׁלְשָׁתָן יוֹצְאִים לְמָקוֹם אֶחָד, תַּלְמוּד לוֹמַר בְּמִצְרָע (ויקרא יג מו) ׳בָּדָד יֵשֵׁב׳, אֶלָּמָא אֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ לְמָקוֹם שָׁזֶּה וּטְמֵא מֵת מְשַׁלֵּחַ, וּמַה מְּצֹרָע שֶׁטֻּמְאָתוֹ חֲמוּרָה תְּמוּרַת שֶׁלּוּחוֹ מְשֻׁלָּח חֲבֵרוֹ דִּכְתִיב (שם) ׳מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ׳, לְפִיכָךְ מְשֻׁלָּח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, אַף זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת שֶׁטֻּמְאָתָן חֲמוּרָה תְּמוּרַת שֶׁלּוּחָן מְשֻׁלָּח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁעוֹשׂוֹת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּמְטַמְּאוֹת בְּאֶבֶן מְסָמָא מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּטֻמְאַת מֵת, תְּמוּר שֶׁלּוּחָן מְשֻׁלָּח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, נִמְצֵאתָ אוֹמֵר מְצֹרָע מְשֻׁלָּח חוּץ לִירוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא כְּנֶגֶד מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, וְזָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת מְשֻׁלָּחוֹת מֵהַר הַבַּיִת שֶׁהוּא מַחֲנֵה לְוִיָּה, וּמֻתָּרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, טְמֵא מֵת וַאֲפִילּוּ מֵת עַצְמוֹ מֻתָּר בְּהַר הַבַּיִת, וּמְשֻׁלָּח מִשַּׁעַר נִיקָנוֹר וְלִבְנִים שֶׁהוּא מַחֲנֵה שְׁכִינָה: **הֶחֵיל.** לִפְנִים מְחוֹמַת הַר הַבַּיִת הָיָה כֹּתֶל גָּבוֹהַּ עֶשָׂרָה טְפָחִים, וְהוּא נִקְרָא סוֹרֵג, וְלִבְנִים מִמֶּנּוּ הֶחֵיל עֶשֶׂר אַמּוֹת: **שֶׁאֵין נִכָּרִים וּטְמֵאֵי מֵתִים נִכְנָסִים לָשָׁם.** אַף עַל גַּב דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ עַל הַנָּכְרִים שֶׁיִּהְיוּ כְּזָבִים לְכָל דְּבָרֵיהֶם (נדה לד.), לְעִנְיַן שְׁלוּחֵי מַחֲנוֹת לָא גָּזְרוּ עֲלֵיהוּ אֶלָּא כִּטְמֵאֵי מֵתִים. וְהַאי דִּטְמֵאֵי מֵתִים אֵין נִכְנָסִים מִן הֶחֵיל וְלִפְנִים, הֵינוּ מִדְּרַבָּנָן, דְּמִדְּאוֹרַיְתָא אֲפִילּוּ בְּעָזְרַת נָשִׁים שָׁרוּי, שֶׁכָּל זֶה מַחֲנֶה לְוִיָּה עַד עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁם שׁוֹעֵר נִיקָנוֹר: **עֶזְרַת נָשִׁים.** לִפְנִים מִן הַחֵיל הָיְתָה אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ: **שֶׁאֵין טְבוּל יוֹם נִכְנָס לָשָׁם.** יְהוֹשָׁפָט וּבֵית דִּינוֹ גָּזְרוּ עַל טְבוּל יוֹם שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְעֶזְרַת נָשִׁים, דִּכְתִיב (דה״ב ב׳ כ ה) ׳וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה וּ׳, לְפָנֶיהָ הַחָצֵר הַחֲדָשָׁה׳, וְאָמְרוּ בְּגְמָרָא (פסחים צב.) מַאי ׳הַחָצֵר הַחֲדָשָׁה׳, שֶׁחִדְּשׁוּ בָהּ דְּבָרִים וְאָמְרוּ טְבוּל יוֹם אַל יִכָּנֵס בְּמַחֲנֵה לְוִיָּה, וְלֹא בְּכָל מַחֲנֵה לְוִיָּה גָּזְרוּ, אֶלָּא בְּעֶזְרַת נָשִׁים בִּלְבַד. וְגָזְרוּ עַל טְבוּל יוֹם וְלֹא גָּזְרוּ עַל מְחֻסַּר כִּפּוּרִים, לְפִי שֶׁטְּבוּל יוֹם אָסוּר בִּתְרוּמָה וּמְחֻסַּר כִּפּוּרִים מֻתָּר בִּתְרוּמָה (מ״ה), וְכָל שֶׁטֻּמְאָתוֹ חֲמוּרָה מַחֲבֵרוֹ חָמוּר שֶׁלּוּחוֹ מְשֻׁלָּחוֹ חֲבֵרוֹ: **עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל.** לִפְנִים מֵעֶזְרַת נָשִׁים הָיְתָה, אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ עַל רֹחַב אַחַת עֶשְׂרֵה, וְכֵן עֶזְרַת כֹּהֲנִים הָיְתָה אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ עַל רֹחַב אַחַת עֶשְׂרֵה, וְיִרְאֶה פִּסְפֵּסִין הָיוּ מְבַדִּילִים בֵּין עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת הַכֹּהֲנִים: **שֶׁאֵין מֻחְפָּר נִכְנָס לָשָׁם.** הוּא הַדִּין דַּהֲוָה מָצֵי לְמֵימַר שֶׁאֵין טָהוֹר נִכְנָס לְשָׁם עַד שֶׁיִּטְבֹּל, דְּהָכִי תְּנַן בְּפֶרֶק אֲמַר לָהֶן הַמְמַנֶּה (יומא פ״ג מ״ג) אֵין אָדָם טָהוֹר נִכְנָס לָעֲזָרָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל: **וְחִיבִּין עָלֶיהָ חַטָּאת.** הַטְּמֵאִים שֶׁנִּכְנְסוּ שָׁם בִּשְׁגָגָה: **לְסַמִּיכָה.** לִסְמֹךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ, וְאִי אִפְשָׁר בִּבְעָלִים, דִּכְתִיב (ויקרא ג ח) ׳וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ׳, וְלֹא יַד שְׁלוּחוֹ: **לִשְׁחִיטָה.** שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָר, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֶפְשָׁר נַמֵּי לְזָר לִשְׁחֹט בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל (ראה רמב״ם בית הבחירה פ״ה הט״ו-טז), אֲפִילּוּ הָכִי לֹא אִסְרוּ לְיִשְׂרָאֵל לִכָּנֵס בְּעֶזְרַת כֹּהֲנִים לִשְׁחֹט הַקָּרְבָּן: **וְלִתְנוּפָה.** דִּכְתִיב מְנֵיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמֵנִיף: (ט) **בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ מְקֻדָּשׁ מִמֶּנָּה שֶׁאֵין פְּרוּעֵי רֹאשׁ וּבַעֲלֵי מוּמִין נִכְנָסִים לָשָׁם.** בַּגְּמָרָא בְּהַקּוֹמֵץ רַבָּה (ראה מנחות כו:) מוֹכִיחַ דִּכְתִיב הָנֵי מִילֵּי דְּתָנֵי הַשְׁתָּא, כְּגוֹן הַנִּכְנָס לָעֲזָרַת כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ (מ״ח), וְכֵן בַּעֲלֵי מוּמִין וּפְרוּעֵי רֹאשׁ שֶׁנִּכְנְסוּ בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, כַּלְּהוּ מַעֲלוֹת דְּרַבָּנָן הֵן. וְכָךְ קִבַּלְתִּיהָ מֵרַבּוֹתַי. אֲבָל רַמְבַּ״ם סָבִירָא לֵיהּ דְּכַלְּהוּ מִדְּאוֹרַיְתָא, בַּעֲלֵי מוּמִין דִּכְתִיב (ויקרא כא יח) ׳כִּי כָל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב׳, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ, דְּאָמַר רַחֲמָנָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו שָׁרוּי בְּמִשְׁכָּן (שם י ו) ׳רָאשֵׁיכֶם אַל תִּפְרָעוּ׳. וְאַף עַל פִּי שֶׁלִּשּׁוֹן הַתּוֹסֶפְתָּא (כלים ב״ק פ״א ה״ח) מְסַיַּע לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ם, קַבָּלַת רַבּוֹתַי נִרְאֵית לִי עִקָּר. וְהַאי דְּלָא חָשִׁיב תַּנָּא שְׁתוּיֵי יַיִן וְשָׁלֹא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם בְּהַדֵּי בַּעֲלֵי מוּמִים דִּפְרוּעֵי רֹאשׁ כִּדְחָשִׁיב לְהוּ רַבִּי יוֹסֵי בְּסֵיפָא, מִשּׁוּם דְּבַעֲלֵי מוּמִין דִּפְרוּעֵי רֹאשׁ פְּסוּלִין בְּגוּפָן, הִלְכָךְ שְׁתוּיֵי יַיִן וְשָׁלֹא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם פְּסוּלִין מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר, הִלְכָךְ לֹא הָחְמִיר בְּשִׁלּוּחָן כָּל דָּךְ: **אֶלָּא כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** דִּכְתִיב (ויקרא טז ב-ג) ׳וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, בְּזֹאת יָבֹא׳ וְכוּ׳: **בְּשָׁעַת הֶעָבוֹדָה.**

אַרְבַּע פְּעָמִים נִכְנָס שָׁם, אַחַת לְהַקְטִיר קְטֹרֶת, שְׁנָיָה לְהֵיטִיב מִדַּם הַפָּר, שְׁלִישִׁית לְהַזּוֹת מִדַּם הַשָּׂעִיר, רְבִיעִית לְהוֹצִיא הַכַּף וְהַמַּחְתָּה. וְאִם נִכְנַס חָמֵשׁ פְּעָמִים חַיָּב מִיתָה: **וּפוֹרְשִׁין בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בְּשָׁעַת הַקְטָרָה.** בֵּין בְּשָׁעָה שֶׁמַּקְטִירִים קְטֹרֶת בְּמִזְבַּח הַזָּהָב שֶׁבַּהֵיכָל, בֵּין בְּשָׁעָה שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי וְלִפְנִים, כָּל הָעָם פּוֹרְשִׁים מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, אֲבָל כְּשֶׁמַּקְטִירִין קְטֹרֶת לִפְנֵי וְלִפְנִים אֵין הָעָם פּוֹרְשִׁים אֶלָּא מִן הַהֵיכָל בִּלְבַד וְלֹא מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. וְהָלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא. וְעָשָׂר קְדֻשּׁוֹת דְּתְנַן בְּמַתְנִיתִין (מ״ו) וְהָנָךְ אַחַד עָשָׂר נִינְהוּ, פָּרְשׁוּ הַגְּאוֹנִים דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ מְמֻנָּיָן הַקְּדֻשּׁוֹת, לְפִי שֶׁבַּשְּׁאָר קְדֻשּׁוֹת יֵשׁ בָּהֶן כָּבוֹד לַמָּקוֹם, שֶׁמּוֹנְעִים מִמֶּנּוּ קָצַת טֻמְאוֹת אוֹ שֶׁמּוֹנְעִים מִקָּצַת בְּנֵי אָדָם לִכָּנֵס אֲלֵיהֶן, וְאֵין בְּסָתָם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קְדֻשָּׁה זוֹ, וַהֲבָאַת בִּכּוּרִים וְעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים אֵינָם בְּקָדֻשּׁוֹת הַלָּלוּ. וְאִית דְּמִפָּרְשֵׁי דְּתַנָּא קַמָּא דְּתַשְׁיב עֶשֶׂר קְדֻשּׁוֹת רַבִּי יוֹסֵי הִיא דְּאִית לֵיהּ דְּבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ שָׁוֶה לַהֵיכָל וְלִמְזֻבְּחַ דְּחָשִׁיב עָשָׂר קְדֻשּׁוֹת רַבִּי יוֹסֵי הִיא דְּאִית לֵיהּ דְּבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ

פרק ב (א) **כְּלֵי עֵץ כְּלֵי עוֹר כְּלֵי עֵצָם.** בְּפָרָשַׁת מַטּוֹת כְּתִיב (במדבר לא כ) ׳וְכָל בֶּגֶד וְכָל כְּלִי עוֹר וְכָל מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל כְּלִי עֵץ תִּתְחַטָּאוּ׳, וּמִרְבִּינַן (חולין כה:) מִ׳וְכָל מַעֲשֵׂה עִזִּים׳, לְרַבּוֹת דָּבָר הַבָּא מִן הָעִזִּים, וּמִן הַטְּלָפַיִם, דְּהֵינוּ כְּלֵי עֶצֶם, וְאִתְּקִשׁ לְכְלֵי עוֹר וּכְלֵי עֵץ, וּבְפָרָשַׁת שְׁמִינִי אִתְּקוּשׁ כְּלֵי עוֹר וּכְלֵי עֵץ לְשֶׁקֶץ, דִּכְתִיב (ויקרא יא לב) ׳וְכָל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק׳, הֶלְכָךְ פְּשׁוּטֵי מִשְׁנֵיהֶן טְהוֹרִים, דְּבָעִינַן דּוּמְיָא דְּשֵׁקֶץ מָלֵא תְּרֵיקָן. וּכְלֵי חֶרֶס אַף עַל גַּב דִּפְשׁוּטֵי מִשְׁנֵיהֶן טְהוֹרִים, בֵּית קִבּוּל אֵינוֹ בְּכְלֵי עֵץ אוֹ עוֹר, וְהָנֵי מִילֵּי דְּאִיתְּקִשׁ לְשֶׁקֶץ, אֲבָל כְּלֵי עֵץ וְעוֹר שֶׁאֵין לָהֶן בֵּית קִבּוּל אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ אֵינָן מְקַבְּלִין טֻמְאָה. וְכֵן בְּכָל כְּלֵי עֵץ וְעוֹר שֶׁיֵּשׁ לָהֶן בֵּית קִבּוּל אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ מְקַבְּלִין טֻמְאָה. וְכֵן בְּכָל כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לָהֶן בֵּית קִבּוּל אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹךְ אֵינָן מְקַבְּלִין טֻמְאָה. וְכֵן בְּכָל כְּלֵי עֵץ וְעוֹר וְכֵן בְּכָל כְּלֵי חֶרֶס שֶׁיֵּשׁ לָהֶן בֵּית קִבּוּל אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ מְקַבְּלִין טֻמְאָה. וְכֵן בְּכָל כְּלֵי עֵץ וְעוֹר וְכֵן בְּכָל כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵין לָהֶן בֵּית קִבּוּל אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹךְ

שֵׁשׁ לָהּ דְּפָנוֹת, טְמֵאִים, שֵׁשׁ לָהֶן בֵּית קִבּוּל. וּמַרְיְשָׁא דְּהַטְהוֹרִים שֶׁבַּכְּלֵי חָרֶס (מ״ג) הֲוָה שָׁמְעִינַן דְּהָנָךְ טְמֵאִים, אֶלָּא אַרְאִיהּ דְּתַנָּא הָכִי, כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק וְאֵלּוּ טְרֵפוֹת וְאֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת (חולין פ״ג מ״ב, ד), וְהָכִי אֵיכָּא טוּבָא בְּמִשְׁנָה: **טַבָּלָא.** שֶׁל חָרֶס: **שֶׁהִיא מְלֵאָה קְעָרוֹת.** שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה קְעָרוֹת קְעָרוֹת, וְהַקְּעָרוֹת הֵן מִגּוּפָהּ וּמְחֻבָּרִין בָּהּ: **וְאִם יֵשׁ לָהּ לְזַבֵּז עוֹדֵךְ.** אִם שָׁפֵת הַטַּבָּלָא סָבִיב עוֹדֵךְ וְעוֹלָה לְמַעְלָה יוֹתֵר מִפִּיהֶן שֶׁל קְעָרוֹת: **נִטְמֵאת אַחַת מֵהֶן נִטְמְאוּ כֻּלָּן.** דְּכִשְׁנִטְנְטָא הַשָּׁרֶץ בְּפִי הַקְּעָרָה כְּבָר נִכְנָס בַּאֲוִיר הַלְּזֵבֵז הֶעוֹדֵךְ סָבִיב, וְנִטְמֵאת כָּל הַטַּבָּלָא, דִּכְלִי חָרֶס מִשּׁוּם אַחַר שֶׁהֵן מְאֻיָּרוֹ, וּכְשֶׁנִּטְמֵאת הַטַּבָּלָא כֻּלָּהּ נִטְמְאוּ כָּל הַקְּעָרוֹת שֶׁהֵן מְגוּפָּהּ: **בֵּית הַתַּבְלִין.** כְּלִי חָרֶס עֲשׂוּי רִבּוּעִים רִבּוּעִים לְתֵת בְּכָל רִבּוּעַ וְרִבּוּעַ מִין אֶחָד שֶׁל תַּבְלִין וְלֹא יִתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה: **קַלְמָרִים הַמְּתֻאָמוֹת.** כְּלִי עֲשׂוּי לְתֵת בְּתוֹכוֹ הַדְּיוֹ וְהַקַּלְמוֹס וְהַכֵּלִים הַצְּרִיכִים לַסּוֹפֵר, וְעָשׂוּי גַּם הוּא רִבּוּעִים רִבּוּעִים תְּאוֹמִים, וּבְאַרְצֵנוּ מְהֻם הַרְבֵּה, וְקוֹרִים לָהֶם בְּלַעַ״ז קלמר״י: **בֵּית תַּבְלִין שֶׁל עֵץ.** שֶׁעֲשׂוּי גַּם הוּא רִבּוּעִים רִבּוּעִים וְאֵין לוֹ לִזְבֵּז עוֹדֵךְ: **שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן בְּמַשָּׂא.** דִּרְבָנָן גָּזְרוּ עַל הַמַּשְׂקִים הַבָּאִים מֵחֶמֶת שֶׁרֶץ לְטַמֵּא כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׂקֶה זָב וְזָבָה, שֶׁהֵם מְטַמְּאִים כֵּלִים דְּאוֹרַיְתָא, וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּטְמָא בְּמַשָּׂא לֹא נִטְמָא חֲבֵרוֹ, שֶׁכְּלִי שֶׁנִּטְמְאוּ אֲחוֹרָיו בְּמַשְׂקִים לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ, הִלְכָךְ כְּשֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן חֲבֵרוֹ, אֲבָל בְּטֻמְאַת שֶׁרֶץ נִטְמָא כָּל הַטָּמֵא אֲחוֹרָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ וְלֹא נִטְמָא חֲבֵרוֹ, אֲבָל בְּטֻמְאַת שֶׁרֶץ דְּאוֹרַיְתָא דְּכָל הֵיכָא דְּנָגַע בִּכְלִי עֵץ בֵּין מֵאֲחוֹרָיו בֵּין מִתּוֹכוֹ נִטְמָא כֻּלּוֹ, אִם נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן נִטְמָא חֲבֵרוֹ, שֶׁהַשֶּׁרֶץ מְטַמֵּא בּוֹ מֵאֲחוֹרָיו, וּבִכְלִי חָרֶס דְּאִטְּמוּ מְקַבֵּל טֻמְאָה מִבַּפְנִים אֲבָל לֹא מִבַּחוּץ, אִם נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן נִטְמָא חֲבֵרוֹ, דְּתוֹכוֹ כְּמוֹ אֲחוֹרָיו: **בֵּית תַּבְלִין שֶׁל עֵץ.** שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה עֵץ מִשְׁמֶשֶׁת גַּבּוֹהָה: **הָיוּ שְׁנַיִם.** מִין בְּעֵשֶׂב שִׁבְּלָיו, וּרְגִילִין לְטוּחַ בּוֹ הַכַּדּוּת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁלֹּא יִפָּלְטוּ הַיַּיִן שֶׁמְּזִיעִין: **פְּתָתָן.** כַּדּוּת גְּדוֹלוֹת, כְּמוֹ הַלָּלוּ בַּעֲלֵי פְּטָסֶת דִּבְמַסֶּכְתָּ בִּיצָה (טו.): (ז) **מֵחַם.** כְּלִי שֶׁמְּחַמְּמִים בּוֹ הַמַּיִם: **בְּחֹמֶר.** טִיט עָב: **חַרְסִית.** דֵּק מֵחֶרֶס. יֵשׁ מִפָּרְשִׁים, כִּתְיֹשֵׁת חֲרָסִים: **הַנּוֹגֵעַ בְּחֹמֶר טָמֵא.** לְפִי שֶׁהוּא נִדְבָּק וּמִתְחַבֵּר בְּמַחַם וְחִשּׁוּב כְּעִצְמוֹ שֶׁל כְּלִי, הִלְכָךְ אִם נִטְמָא הַמַּחַם נִטְמָא הַחֹמֶר שֶׁסְּבִיבוֹ כְּמוֹתוֹ, וְהָאֲכָלִים הַנּוֹגְעִים בַּחֹמֶר טְמֵאִים: **וּבַחַרְסִית טָהוֹר.** דְּחַרְסִית אֵינוֹ נִדְבָּק וּמִפְרֵךְ וְנָפֵל, וְלָא חֲשִׁיב כְּעִצְמוֹ שֶׁל כְּלִי: **לְמַקּוֹם.** יוֹתֵר גָּדוֹל מִמַּחַם. וּבְלַע״ז קוֹרְאִין לוֹ קומקום״ר: **שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת הַחֻמִּין.** שֶׁהַנֶּפֶת נִדֶּפֶת וְנָמֵס בְּמֵי חֻמִּין. וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לְקַבֵּל אֶת הַצּוֹנֶן אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי וְטָהוֹר: **וְכֵן הָיָה אוֹמֵר בְּכֵלִי זֶפֶת.** כֵּלִים הָעֲשׂוּיִין מִן הַזֶּפֶת עַצְמוֹ, שֶׁהֵן טְהוֹרִין, הוֹאִיל וְאֵין יְכוֹלִין לְקַבֵּל אֶת הַחַמִּין כְּצוֹנֶן. וְרַבּוֹתֵי פָּרְשׁוּ **בִּכְלֵי זֶפֶת,** בְּכֵלִים הַזְּפוּתִים, וּמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל כִּיצַד, **כְּלִי נַחֲשֶׁת שֶׁזְּפָתָן טְהוֹרִים,** אִם הָיוּ הַכֵּלִים טְמֵאִים וְנָגַע אָדָם אוֹ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין בְּזֶפֶת, טְהוֹרִים, דְּאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּעִצְמוֹ שֶׁל כְּלִי: **וְאִם לְיָנָן.** וְאִם זְפָתָן מִתְּחִלָּה לְשׁוּם בְּתוֹכָן יַיִן וְאֵין דַּיְתוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחֻמֵּי כְלָל: **טְמֵאִין.** דְּאָז הֲוֵי הַכְלֵי צָרִיךְ לַזֶּפֶת וְהֲוֵי זֶפֶת חִבּוּר: (ח) **יוֹתֵר מִצָּרְכָּה.** כְּגֶנֶד הַנֶּפֶךְ הוּא צָרְכָּה, וּמַה שֶּׁהוּא שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנֶּפֶךְ הֲוֵי יוֹתֵר מִצָּרְכָּה, וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר, כֵּיוָן דְּלֹא צָרִיךְ לְחִבִּית. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, יוֹתֵר מִצָּרְכָּה גְּבוֹהָ שֶׁעֲשָׂה הַסְּתִימָה עֶבָה בְּיוֹתֵר עַד שֶׁיּוּכַל לְהַנִּטֵל מִמֶּנָּה וְתִשָּׁאֵר סְתוּמָה, וְאַפְלוּ הַכֹּל כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב: **וְזֶפֶת שֶׁנִּטְּפָה עַל הַחֻבִּית.** שְׁאֵינָהּ נְקוּבָה: **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ.** בְּטִפַּת הַזֶּפֶת: **טָהוֹר.** אַף עַל פִּי שֶׁהַחֻבִּית טְמֵאָה, שֶׁאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר לְחֻבִּית כֵּיוָן שֶׁאֵין הַחֻבִּית צְרִיכָה לָהּ: **שֶׁפָּקְקָן בְּזֶפֶת.** שֶׁפָּתַם פִּי הַנֶּקֶב שֶׁל הַמַּשְׁפֵּךְ הָעֲשׂוּי לְהַכְנִיס מִמֶּנּוּ יַיִן לְחֻבִּית: **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַמֵּא.** דְּחֻשַּׁיב לֵיהּ סְתִימָה, בֵּין בְּשֶׁל עֵץ בֵּין בְּשֶׁל חֶרֶס: **וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא בְּשֶׁל עֵץ.** מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפֶת הוּא מִינוֹ, שֶׁהַנֶּפֶת יוֹצֵא מִן הָעֵץ: **[וּמְטַהֵר] בְּשֶׁל חֶרֶס.** שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר. וְלָא דָּמֵי סְתִימַת פִּי הַמַּשְׁפֵּךְ לְסִתִימַת נֶקֶב הָחֻבִּית דְּחָשִׁיב חִבּוּר, לְפִי שֶׁהַנֶּקֶב שֶׁבְּפִי הַמַּשְׁפֵּךְ שֶׁעֲשָׂאוֹ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה חֵלֶק [הוּא] וְנִקְלָף הַזֶּפֶת מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּם, אֲבָל חֻבִּית שֶׁנִּקְּבָה לְאַחַר שֶׁהֶסְקָה בְּכִבְשָׁן אִי אֶפְשָׁר לַנֶּקֶב לְהְיוֹת חֵלֶק וְשָׁוֶה וְאֵין הַזֶּפֶת נִקְלָף מִמֶּנּוּ. אִי נַמִי נֶקֶב שֶׁבְּפִי הַמַּשְׁפֵּךְ סוֹפוֹ לְהִסִּיר סְתִימָתוֹ כְּשֶׁיּוֹצֵאת לִשְׁפֹּךְ יַיִן בְּחֻבִּית, הִלְכָךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתִימָה אֶלָּא כְּמַשְׁפֵּךְ שֶׁל עֵץ לְפִי שֶׁהוּא מִינוֹ, אֲבָל חֻבִּית שֶׁנִּקְּבָה אֵין סוֹפוֹ לְהַסִּיר הַסְּתִימָה: **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר בְּשְׁנֵיהֶם.** דְּסְתִימַת פִּי הַמַּשְׁפֵּךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתִימָה, וַהֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ לֹא נִסְתַּם וְאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פֶּרֶק ד (א) **הַחֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד.** כְּגוֹן חֶרֶס הַפּוֹרֵשׁ מִן הָחֻבִּית וּמִן הַקְּדָרָה בְּמָקוֹם הָאָזֶן, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּלְא סְמִיכָה מִפְּנֵי כֹּבֶד הָאָזֶן שֶׁמַּכְבִּיד וּמַכְרִיעוֹ, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בּוֹ חִדּוּד, שֶׁהוּא חַד בְּתַחְתִּיתוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לָשֶׁבֶת שֶׁלֹּא מִסְּמָךְ: **נִטְלָה הָאָזֶן טָהוֹר.** דִּכְלִי חֶרֶס בֵּינָן שֶׁטָּהַר שָׁעָה אַחַת, שׁוּב אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם: **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא.** דְּזִלְזוּל הוּא לוֹ: **אוֹ שֶׁנִּחְלְקָה.** לְאָרְכָּהּ כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵישֵׁב עַל פִּי כֵּיצַד, **כְּלִי נַחֲשֶׁת שֶׁזְּפָתָן טְהוֹרִים,** אִם הָיוּ הַכֵּלִים טְמֵאִים וְנָגַע אָדָם אוֹ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין בְּזֶפֶת, טְהוֹרִים, דְּאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּעִצְמוֹ שֶׁל כְּלִי: **וְאִם לְיָנָן.** וְאִם זְפָתָן מִתְּחִלָּה לְשׁוּם בְּתוֹכָן יַיִן וְאֵין דַּיְתוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחֻמֵּי כְלָל: **טְמֵאִין.** דְּאָז הֲוֵי הַכְלִי צָרִיךְ לַזֶּפֶת וְהֲוֵי זֶפֶת חִבּוּר: (ח) **יוֹתֵר מִצָּרְכָּה.** כְּגֶנֶד הַנֶּפֶךְ הוּא צָרְכָּה, וּמַה שֶּׁהוּא שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנֶּפֶךְ הֲוֵי יוֹתֵר מִצָּרְכָּה, וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר, כֵּיוָן דְּלֹא צָרִיךְ לְחִבִּית. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, יוֹתֵר מִצָּרְכָּה גְּבוֹהָ שֶׁעֲשָׂה הַסְּתִימָה עֶבָה בְּיוֹתֵר עַד שֶׁיּוּכַל לְהַנִּטֵל מִמֶּנָּה וְתִשָּׁאֵר סְתוּמָה, וְאַפְלוּ הַכֹּל כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב: **וְזֶפֶת שֶׁנִּטְּפָה עַל הַחֻבִּית.** שְׁאֵינָהּ נְקוּבָה: **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ.** בְּטִפַּת הַזֶּפֶת: **טָהוֹר.** אַף עַל פִּי שֶׁהַחֻבִּית טְמֵאָה, שֶׁאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר לְחֻבִּית כֵּיוָן שֶׁאֵין הַחֻבִּית צְרִיכָה לָהּ: **שֶׁפָּקְקָן בְּזֶפֶת.** שֶׁפָּתַם פִּי הַנֶּקֶב שֶׁל הַמַּשְׁפֵּךְ הָעֲשׂוּי לְהַכְנִיס מִמֶּנּוּ יַיִן לְחֻבִּית: **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַמֵּא.** דְּחֻשַּׁיב לֵיהּ סְתִימָה, בֵּין בְּשֶׁל עֵץ בֵּין בְּשֶׁל חֶרֶס: **וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא בְּשֶׁל עֵץ.** מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפֶת הוּא מִינוֹ, שֶׁהַנֶּפֶת יוֹצֵא מִן הָעֵץ: **[וּמְטַהֵר] בְּשֶׁל חֶרֶס.** שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר. וְלָא דָּמֵי סְתִימַת פִּי הַמַּשְׁפֵּךְ לְסִתִימַת נֶקֶב הָחֻבִּית דְּחָשִׁיב חִבּוּר, לְפִי שֶׁהַנֶּקֶב שֶׁבְּפִי הַמַּשְׁפֵּךְ שֶׁעֲשָׂאוֹ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה חֵלֶק [הוּא] וְנִקְלָף הַזֶּפֶת מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּם, אֲבָל חֻבִּית שֶׁנִּקְּבָה לְאַחַר שֶׁהֶסְקָה בְּכִבְשָׁן אִי אֶפְשָׁר לַנֶּקֶב לְהְיוֹת חֵלֶק וְשָׁוֶה וְאֵין הַזֶּפֶת נִקְלָף מִמֶּנּוּ. אִי נַמִי נֶקֶב שֶׁבְּפִי הַמַּשְׁפֵּךְ סוֹפוֹ לְהַסִּיר סְתִימָתוֹ כְּשֶׁיּוֹצֵאת לִשְׁפֹּךְ יַיִן בְּחֻבִּית, הִלְכָךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתִימָה אֶלָּא כְּמַשְׁפֵּךְ שֶׁל עֵץ לְפִי שֶׁהוּא מִינוֹ, אֲבָל חֻבִּית שֶׁנִּקְּבָה אֵין סוֹפוֹ לְהַסִּיר הַסְּתִימָה: **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם.** דְּסְתִימַת פִּי הַמַּשְׁפֵּךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתִימָה, וַהֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ לֹא נִסְתַּם וְאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פֶּרֶק ד (א) **הַחֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד.** כְּגוֹן חֶרֶס הַפּוֹרֵשׁ מִן הָחֻבִּית וּמִן הַקְּדָרָה בְּמָקוֹם הָאָזֶן, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּלְא סְמִיכָה מִפְּנֵי כֹּבֶד הָאָזֶן שֶׁמַּכְבִּיד וּמַכְרִיעוֹ, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בּוֹ חִדּוּד, שֶׁהוּא חַד בְּתַחְתִּיתוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לָשֶׁבֶת שֶׁלֹּא מִסְּמָךְ: **נִטְלָה הָאָזֶן טָהוֹר.** דִּכְלִי חֶרֶס בֵּינָן שֶׁטָּהַר שָׁעָה אַחַת, שׁוּב אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם: **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא.** דְּזִלְזוּל הוּא לוֹ: **אוֹ שֶׁנִּחְלְקָה.** לְאָרְכָּהּ כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵישֵׁב עַל פִּי כֵּיצַד, **כְּלִי נַחֲשֶׁת שֶׁזְּפָתָן טְהוֹרִים,** אִם הָיוּ הַכֵּלִים טְמֵאִים וְנָגַע אָדָם אוֹ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין בְּזֶפֶת, טְהוֹרִים, דְּאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּעִצְמוֹ שֶׁל כְּלִי: **וְאִם לְיָנָן.** וְאִם זְפָתָן מִתְּחִלָּה לְשׁוּם בְּתוֹכָן יַיִן וְאֵין דַּיְתוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחֻמֵּי כְלָל: **טְמֵאִין.** דְּאָז הֲוֵי הַכְלִי צָרִיךְ לַזֶּפֶת וְהֲוֵי זֶפֶת חִבּוּר: (ח) **יוֹתֵר מִצָּרְכָּה.** כְּגֶנֶד הַנֶּפֶךְ הוּא צָרְכָּה, וּמַה שֶּׁהוּא שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנֶּפֶךְ הֲוֵי יוֹתֵר מִצָּרְכָּה, וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר, כֵּיוָן דְּלֹא צָרִיךְ לְחִבִּית. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, יוֹתֵר מִצָּרְכָּה גְּבוֹהָ שֶׁעֲשָׂה הַסְּתִימָה עֶבָה בְּיוֹתֵר עַד שֶׁיּוּכַל לְהַנִּטֵל מִמֶּנָּה וְתִשָּׁאֵר סְתוּמָה, וְאַפְלוּ הַכֹּל כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב: **וְזֶפֶת שֶׁנִּטְּפָה עַל הַחֻבִּית.** שְׁאֵינָהּ נְקוּבָה: **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ.** בְּטִפַּת הַזֶּפֶת: **טָהוֹר.** אַף עַל פִּי שֶׁהַחֻבִּית טְמֵאָה, שֶׁאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר לְחֻבִּית כֵּיוָן שֶׁאֵין הַחֻבִּית צְרִיכָה לָהּ: **שֶׁפָּקְקָן בְּזֶפֶת.** שֶׁפָּתַם פִּי הַנֶּקֶב שֶׁל הַמַּשְׁפֵּךְ הָעֲשׂוּי לְהַכְנִיס מִמֶּנּוּ יַיִן לְחֻבִּית: **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַמֵּא.** דְּחֻשַּׁיב לֵיהּ סְתִימָה, בֵּין בְּשֶׁל עֵץ בֵּין בְּשֶׁל חֶרֶס: **וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא בְּשֶׁל עֵץ.** מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפֶת הוּא מִינוֹ, שֶׁהַנֶּפֶת יוֹצֵא מִן הָעֵץ: **[וּמְטַהֵר] בְּשֶׁל חֶרֶס.** שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר. וְלָא דָּמֵי סְתִימַת פִּי הַמַּשְׁפֵּךְ לְסִתִימַת נֶקֶב הָחֻבִּית דְּחָשִׁיב חִבּוּר, לְפִי שֶׁהַנֶּקֶב שֶׁבְּפִי הַמַּשְׁפֵּךְ שֶׁעֲשָׂאוֹ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה חֵלֶק [הוּא] וְנִקְלָף הַזֶּפֶת מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּם, אֲבָל חֻבִּית שֶׁנִּקְּבָה לְאַחַר שֶׁהֶסְקָה בְּכִבְשָׁן אִי אֶפְשָׁר לַנֶּקֶב לְהְיוֹת חֵלֶק וְשָׁוֶה וְאֵין הַזֶּפֶת נִקְלָף מִמֶּנּוּ. אִי נַמִי נֶקֶב שֶׁבְּפִי הַמַּשְׁפֵּךְ סוֹפוֹ לְהַסִּיר סְתִימָתוֹ כְּשֶׁיּוֹצֵאת לִשְׁפֹּךְ יַיִן בְּחֻבִּית, הִלְכָךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתִימָה אֶלָּא כְּמַשְׁפֵּךְ שֶׁל עֵץ לְפִי שֶׁהוּא מִינוֹ, אֲבָל חֻבִּית שֶׁנִּקְּבָה אֵין סוֹפוֹ לְהַסִּיר הַסְּתִימָה: **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם.** דְּסְתִימַת פִּי הַמַּשְׁפֵּךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתִימָה, וַהֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ לֹא נִסְתַּם וְאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פֶּרֶק ד (א) **הַחֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד.** כְּגוֹן חֶרֶס הַפּוֹרֵשׁ מִן הָחֻבִּית וּמִן הַקְּדָרָה בְּמָקוֹם הָאָזֶן, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּלְא סְמִיכָה מִפְּנֵי כֹּבֶד הָאָזֶן שֶׁמַּכְבִּיד וּמַכְרִיעוֹ, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בּוֹ חִדּוּד, שֶׁהוּא חַד בְּתַחְתִּיתוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לָשֶׁבֶת שֶׁלֹּא מִסְּמָךְ: **נִטְלָה הָאָזֶן טָהוֹר.** דִּכְלִי חֶרֶס בֵּינָן שֶׁטָּהַר שָׁעָה אַחַת, שׁוּב אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם: **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא.** דְּזִלְזוּל הוּא לוֹ: **אוֹ שֶׁנִּחְלְקָה.** לְאָרְכָּהּ כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵישֵׁב עַל פִּי כֵּיצַד, **כְּלִי נַחֲשֶׁת שֶׁזְּפָתָן טְהוֹרִים,** אִם הָיוּ הַכֵּלִים טְמֵאִים וְנָגַע אָדָם אוֹ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין בְּזֶפֶת, טְהוֹרִים, דְּאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּעִצְמוֹ שֶׁל כְּלִי: **וְאִם לְיָנָן.** וְאִם זְפָתָן מִתְּחִלָּה לְשׁוּם בְּתוֹכָן יַיִן וְאֵין דַּיְתוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחֻמֵּי כְלָל: **טְמֵאִין.** דְּאָז הֲוֵי הַכְלִי צָרִיךְ לַזֶּפֶת וְהֲוֵי זֶפֶת חִבּוּר: (ח) **יוֹתֵר מִצָּרְכָּה.** כְּגֶנֶד הַנֶּפֶךְ הוּא צָרְכָּה, וּמַה שֶּׁהוּא שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנֶּפֶךְ הֲוֵי יוֹתֵר מִצָּרְכָּה, וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר, כֵּיוָן דְּלֹא צָרִיךְ לְחִבִּית. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, יוֹתֵר מִצָּרְכָּה גְּבוֹהָ שֶׁעֲשָׂה הַסְּתִימָה עֶבָה בְּיוֹתֵר עַד שֶׁיּוּכַל לְהַנִּטֵל מִמֶּנָּה וְתִשָּׁאֵר סְתוּמָה, וְאַפְלוּ הַכֹּל כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב: **וְזֶפֶת שֶׁנִּטְּפָה עַל הַחֻבִּית.** שְׁאֵינָהּ נְקוּבָה: **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ.** בְּטִפַּת הַזֶּפֶת: **טָהוֹר.** אַף עַל פִּי שֶׁהַחֻבִּית טְמֵאָה, שֶׁאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר לְחֻבִּית כֵּיוָן שֶׁאֵין הַחֻבִּית צְרִיכָה לָהּ: **שֶׁפָּקְקָן בְּזֶפֶת.** שֶׁפָּתַם פִּי הַנֶּקֶב שֶׁל הַמַּשְׁפֵּךְ הָעֲשׂוּי לְהַכְנִיס מִמֶּנּוּ יַיִן לְחֻבִּית: **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַמֵּא.** דְּחֻשַּׁיב לֵיהּ סְתִימָה, בֵּין בְּשֶׁל עֵץ בֵּין בְּשֶׁל חֶרֶס: **וְרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא בְּשֶׁל עֵץ.** מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפֶת הוּא מִינוֹ, שֶׁהַנֶּפֶת יוֹצֵא מִן הָעֵץ: **[וּמְטַהֵר] בְּשֶׁל חֶרֶס.** שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר. וְלָא דָּמֵי סְתִימַת פִּי הַמַּשְׁפֵּךְ לְסִתִימַת נֶקֶב הָחֻבִּית דְּחָשִׁיב חִבּוּר, לְפִי שֶׁהַנֶּקֶב שֶׁבְּפִי הַמַּשְׁפֵּךְ שֶׁעֲשָׂאוֹ הַיּוֹצֵר מִתְּחִלָּה חֵלֶק [הוּא] וְנִקְלָף הַזֶּפֶת מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּם, אֲבָל חֻבִּית שֶׁנִּקְּבָה לְאַחַר שֶׁהֶסְקָה בְּכִבְשָׁן אִי אֶפְשָׁר לַנֶּקֶב לְהְיוֹת חֵלֶק וְשָׁוֶה וְאֵין הַזֶּפֶת נִקְלָף מִמֶּנּוּ. אִי נַמִי נֶקֶב שֶׁבְּפִי הַמַּשְׁפֵּךְ סוֹפוֹ לְהַסִּיר סְתִימָתוֹ כְּשֶׁיּוֹצֵאת לִשְׁפֹּךְ יַיִן בְּחֻבִּית, הִלְכָךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתִימָה אֶלָּא כְּמַשְׁפֵּךְ שֶׁל עֵץ לְפִי שֶׁהוּא מִינוֹ, אֲבָל חֻבִּית שֶׁנִּקְּבָה אֵין סוֹפוֹ לְהַסִּיר הַסְּתִימָה: **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר בִּשְׁנֵיהֶם.** דְּסְתִימַת פִּי הַמַּשְׁפֵּךְ לָא חֲשִׁיבָא סְתִימָה, וַהֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ לֹא נִסְתַּם וְאֵין לוֹ בֵּית קִבּוּל. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פֶּרֶק ד (א) **הַחֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד.** כְּגוֹן חֶרֶס הַפּוֹרֵשׁ מִן הָחֻבִּית וּמִן הַקְּדָרָה בְּמָקוֹם הָאָזֶן, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּלְא סְמִיכָה מִפְּנֵי כֹּבֶד הָאָזֶן שֶׁמַּכְבִּיד וּמַכְרִיעוֹ, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בּוֹ חִדּוּד, שֶׁהוּא חַד בְּתַחְתִּיתוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לָשֶׁבֶת שֶׁלֹּא מִסְּמָךְ: **נִטְלָה הָאָזֶן טָהוֹר.** דִּכְלִי חֶרֶס בֵּינָן שֶׁטָּהַר שָׁעָה אַחַת, שׁוּב אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם: **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא.** דְּזִלְזוּל הוּא לוֹ: **אוֹ שֶׁנִּחְלְקָה.** לְאָרְכָּהּ כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֻבוֹת, וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לֵישֵׁב עַל פִּי כֵּיצַד, **כְּלִי נַחֲשֶׁת שֶׁזְּפָתָן טְהוֹרִים,** אִם הָיוּ הַכֵּלִים טְמֵאִים וְנָגַע אָדָם אוֹ אֳכָלִין וּמַשְׁקִין בְּזֶפֶת, טְהוֹרִים, דְּאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב כְּעִצְמוֹ שֶׁל כְּלִי: **וְאִם לְיָנָן.** וְאִם זְפָתָן מִתְּחִלָּה לְשׁוּם בְּתוֹכָן יַיִן וְאֵין דַּיְתוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחֻמֵּי כְלָל: **טְמֵאִין.** דְּאָז הֲוֵי הַכְלִי צָרִיךְ לַזֶּפֶת וְהֲוֵי זֶפֶת חִבּוּר: (ח) **יוֹתֵר מִצָּרְכָּה.** כְּגֶנֶד הַנֶּפֶךְ הוּא צָרְכָּה, וּמַה שֶּׁהוּא שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנֶּפֶךְ הֲוֵי יוֹתֵר מִצָּרְכָּה, וְלָא חָשִׁיב חִבּוּר, כֵּיוָן דְּלֹא צָרִיךְ לְחִבִּית. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ, יוֹתֵר מִצָּרְכָּה גְּבוֹהָ שֶׁעֲשָׂה הַסְּתִימָה עֶבָה בְּיוֹתֵר עַד שֶׁיּוּכַל לְהַנִּטֵל מִמֶּנָּה וְתִשָּׁאֵר סְתוּמָה, וְאַפְלוּ הַכֹּל כְּנֶגֶד הַנֶּקֶב: **וְזֶפֶת שֶׁנִּטְּפָה עַל הַחֻבִּית.** שְׁאֵינָהּ נְקוּבָה: **הַנּוֹגֵעַ בָּהּ.** בְּטִפַּת הַזֶּפֶת: **טָהוֹר.** אַף עַל פִּי שֶׁהַחֻבִּית טְמֵאָה, שֶׁאֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר לְחֻבִּית כֵּיוָן שֶׁאֵין הַחֻבִּית צְרִיכָה לָהּ: **שֶׁפָּקְקָן בְּזֶפֶת.** שֶׁפָּתַם פִּי הַנֶּקֶב שֶׁל הַמַּשְׁפֵּךְ הָעֲשׂוּי לְהַכְנִיס מִמֶּנּוּ יַיִן לְחֻבִּית: **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַמֵּא.** דְּחֻשַּׁיב לֵיה

רבינו עובדיה

חִבּוּר לַכְּיָרָה: **טִירַת הַתַּנּוּר.** חֻצַּר הַתַּנּוּר, לְשׁוֹן ״בְּחַצְרֵיהֶם וּבְטִירֹתָם״ (בראשית כה טז), מָקוֹם לִפְנֵי הַתַּנּוּר מָקֹף מְחִצּוֹת שְׁנוֹתְנִים בּוֹ הַלֶּחֶם כְּשֶׁרוֹדְין אוֹתוֹ מִן הַתַּנּוּר: **בְּזְמַן שֶׁהֵיא גְּבוֹהָה אַרְבָּעָה.** כְּשִׁעוּר גָּבְהוֹ שֶׁל תַּנּוּר שֶׁתְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה: **אֲפָלּוּ עַל שָׁלֹשׁ אַבָנִים.** שֶׁלֹּא הָיְתָה מְחֻבֶּרֶת יָפָה, אֶלָּא מֻנַּחַת עַל שָׁלֹשׁ אֲבָנִים בִּלְבַד וּדְבוּקָה לַתַּנּוּר, חֻשְּׁבָה חִבּוּר: **בֵּית הַפַּח.** מָקוֹם עָשׂוּי בְּצִדֵּי הַכִּירָה שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ פַּח שֶׁמֶן לְהַפְשִׁיר: **בֵּית הַתַּבְלִין.** מָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ אֶת הַתַּבְלִין: **בֵּית הַגֵּר.** מָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ הַגֵּר: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאִירָן בְּמִגְּעוֹ.** אִם נָגַע שֶׁרֶץ בְּתוֹךְ הַכִּירָה נִטְמְאוּ הַמַּקּוֹמוֹת הַלָּלוּ בְּטֻמְאַת הַכִּירָה, וְכֵן אִם נִטְמָא אֶחָת מִן הַמַּקּוֹמוֹת הַלָּלוּ בְּמִגַּע שֶׁרֶץ נִטְמְאַת הַכִּירָה עִמָּהֶם, דְּחֻשְּׁבִי הַכִּירָה וְהֵם דָּבָר אֶחָד לְעִנְיַן טֻמְאַת מַגָּע: **וְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֲוִיר.** אִם נִתְלָה שֶׁרֶץ בַּאֲוִיר כִּירָה וְלֹא נָגַע בָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה כִּכְלֵי חֶרֶס מִשּׁוּם שֶׁהָיָה בָּאֲוִיר, הֵן טְהוֹרִין, שֶׁאֵינָם חִבּוּר לָהּ אֶלָּא לְעִנְיַן מַגָּע, מִשּׁוּם דְּמָן הַתּוֹרָה אֵינָם חִבּוּר לָהּ, וְרַבָּנָן הוּא דְּגָזְרוּ עֲלֵיהוּ טֻמְאָה, וְעָבְדוּ רַבָּנָן הֶכֵּרַע דְּלָא לְטַמְּאוּ בָּאֲוִיר כִּי הֵיכִי דְּלָא לִשְׁרְפוּ עֲלֵיהוּ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.** אֲפִלּוּ בְּמַגָּע, כָּל מָקוֹם שֶׁלֹּא נָגְעָה בּוֹ טֻמְאָה, דְּכֵלִים חֲשׁוּבִים הֵן: (ד) **תַּנּוּר שֶׁנִּסְדַּק.** מָקוֹם עָשׂוּי בְּצִדֵּי הַכִּירָה שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ אֶת הַתַּבְלִין: **בֵּית הַגֵּר.** מָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ הַגֵּר: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאִירָן בְּמִגָּע.** אִם נָגַע שֶׁרֶץ בְּתוֹךְ הַכִּירָה נִטְמְאוּ הַמַּקּוֹמוֹת הַלָּלוּ בְּטֻמְאַת הַכִּירָה, וְכֵן אִם נִטְמָא אֶחָת מִן הַמַּקּוֹמוֹת הַלָּלוּ בְּמִגַּע שֶׁרֶץ נִטְמְאַת הַכִּירָה עִמָּהֶם, דְּחֻשְּׁבִי הַכִּירָה וְהֵם דָּבָר אֶחָד לְעִנְיַן טֻמְאַת מַגָּע: **וְאֵין מְטַמְּאִין בָּאֲוִיר.** אִם נִתְלָה שֶׁרֶץ בַּאֲוִיר כִּירָה וְלֹא נָגַע בָּהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה מִשּׁוּם כְּלֵי חֶרֶס, הֵן טְהוֹרִין, שֶׁאֵינָם חִבּוּר לָהּ אֶלָּא לְעִנְיַן מַגָּע, מִשּׁוּם דְּמָן הַתּוֹרָה אֵינָם חִבּוּר לָהּ, וְרַבָּנָן הוּא דְּגָזְרוּ עֲלֵיהוּ טֻמְאָה, וְעָבְדוּ רַבָּנָן הֶכֵּרַע דְּלָא לְטַמְּאוּ בָּאֲוִיר כִּי הֵיכִי דְּלָא לִשְׁרְפוּ עֲלֵיהוּ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.** אֲפִלּוּ בְּמַגָּע, כָּל מָקוֹם שֶׁלֹּא נָגְעָה בּוֹ טֻמְאָה, דִּכְלֵי חֶרֶס הֵן: (ה) **מוֹסֵף הַתַּנּוּר.** תּוֹסֵפֶת שֶׁל תַּנּוּר שֶׁמּוֹסִיפִין בְּגָבְהוֹ כְּדֵי לִשְׁמֹר חַמּוֹ: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹמֵךְ עָלָיו אֶת הַשַּׁפּוּד.** שֶׁל בָּשָׂר, שֶׁרְגִילִים לְצֵלוֹת בּוֹ בָּשָׂר, וְהֵרֵי דִּבֵּר צָרָךְ לְתַפְשִׁיטוֹ, וְרַחֲמָנָא אָמַר (ויקרא יא לה) ״וּתְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם״, לְכָל דְּבַדְרָכֵיכֶם, כְּדַדְרִינַן לְעֵיל (מ״ב ד״ה האבן): **מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹפֶה בּוֹ בָּשָׂהוּא נִדְחָק.** כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶכְלוֹסִין מְרֻבִּין וְצָרִיךְ לְפַת מְרֻבָּה. וְרַבִּי יוֹחָנָן לָא סָבַר לַיהּ בְּטַעְמָא דְּתָנָא קַמָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹמֵךְ עָלָיו אֶת הַשַּׁפּוּד, דְּסָבַר לַיהּ דְּבָעִינַן שֶׁיְּהֵא תִּשְׁמִישׁ הַתּוֹסֶפֶת כְּעֵין תַּשְׁמִישׁ גּוּפוֹ שֶׁל תַּנּוּר: **מוֹסֵף יוֹרֶה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים.** דֶּרֶךְ שׁוֹלְקֵי זֵיתִים וְצַבָּעִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם יוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת, וְעוֹשִׂים לָהֶם תּוֹסֶפֶת טִיט עַל שְׂפָתָם שֶׁיַּעֲלוּ בָּהּ הַמַּיִם בְּעֵת רְתִיחָתָם, וְשֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים טָמֵא, לְפִי שֶׁאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת צְרִיכָה לְבָלֵי וּמִשְׁתַּמֶּשֶׁת בָּהּ: **וְשֶׁל צַבָּעִים טָהוֹר.** דְּלָא מְשַׁתַּמֵּשׁ בֵּיהּ כִּי הֵיכִי דְּלָא לְפַסִּיד צְבָעֵיהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר: (ו) **מַעֲפָר וּלְמַטָּן מִמַּמָּא בְּמִגָּע.** אִם נָגַע שֶׁרֶץ בַּתַּנּוּר מִתּוֹכוֹ לְמַעְלָה מִן הֶעָפָר וְנִטְמָא מַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִן הֶעָפָר, אֲבָל אִם נִתְלָה הַשֶּׁרֶץ בָּאֲוִיר וְלֹא נָגַע בְּדָפְנֵי הַתַּנּוּר מִתּוֹכוֹ, לֹא נִטְמָא אֶלָּא מַה שֶּׁלְּמַעְלָה מִן הֶעָפָר: **בּוֹר.** חֲפִירָה לְמַשָּׂה בָּאָרֶץ: **דּוּת.** כְּבוֹר הוּא עָשׂוּי, אֶלָּא שֶׁהוּא בְּנִין לְמַעְלָה מִן הַקַּרְקַע: **וְנָתַן שָׁם אֶבֶן.** בֵּין הַבּוֹר וּבֵין דֹּפֶן הַתַּנּוּר, לְהַחֲזִיק הַתַּנּוּר שֶׁלֹּא יִפֹּל לְתוֹךְ הַבּוֹר: **אִם מַפִּיק מִלְּמַטָּה.** אִם כְּשֶׁמַּפִּיק הָאוּר נִסּוֹק מִתּוֹכוֹ לְמַעְלָה דֶּרֶךְ שׁוּלָיו, טָמֵא, וְאִם לָאו, שֶׁאֵינוֹ נִסָּק מֵהֶסֵּק הָאוּר שֶׁלְּמַטָּה בְּתוֹךְ הַבּוֹר, טָהוֹר. וּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבָּנָן דַּוְקָא בְּהֶסֵּק רִאשׁוֹן, שֶׁהוּא גָּמַר מְלַאכְתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר וְעַל יְדֵי הֶסֵּק הוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, רַבִּי יְהוּדָה סָבַר צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא הַתַּנּוּר מְחֻבָּר לָאָרֶץ בְּהֶסֵּק רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב (ויקרא יא לה) ״תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ״, וְאֵין שָׁיֵךְ לְשׁוֹן נְתִיצָה אֶלָּא בְּמִחֻבָּר לַקַּרְקַע, דִּכְמִשְׁלַטְּ נוֹפֶל לְשׁוֹן שְׁבִירָה לֹא לְשׁוֹן נְתִיצָה, הִלְכָךְ אִם הַתַּנּוּר נִסָּק בְּדֶרֶךְ שׁוּלָיו מֵהֶסֵּק שֶׁבְּתוֹךְ הַבּוֹר, חָשִׁיב כִּמְחֻבָּר לִבּוֹר וְקַרְעִינַן בֵּיהּ ״יֻתָּץ״, וְאִם אֵינוֹ נִסּוֹק מֵהֶסֵּק הַבּוֹר, הֲרֵי הוּא נָתוּץ וְעוֹמֵד וְאֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם בּוֹ תּוּ ״יֻתָּץ״: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים הוֹאִיל וְהוּא נִסּוֹק מִכָּל מָקוֹם טָמֵא.** דְּאָמַר קְרָא (שם) ״וְטִמְּאִים יִהְיוּ לָכֶם״, מִכָּל מָקוֹם, וַאֲפִלּוּ אִם מִסִּיקוֹ כְּשֶׁהוּא תְּלוּי בְּצַוָּאר הַגָּמָל כְּשֶׁהוּא מְלֵאכְתּוֹ לְאָכְלָהּ בְּכָךְ. וְהַכֹּל מוֹדִים בְּהֶסֵּק שְׁנֵי לְאַחַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ שֶׁהוּא מְשַׁמֵּא אֲפִלּוּ בְּצַוָּאר הַגָּמָל. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים: (ז) **תַּנּוּר שֶׁנִּטְמָא.** הַתַּנּוּר עָשׂוּי כְּקִדָּרָה גְּדוֹלָה שֶׁאֵין לָהּ שׁוּלַיִם, וּמִשְׁלָטֵל, וּכְשֶׁבָּא לְקָבְעוֹ מְחַבְּרוֹ בָּאָרֶץ וּמְדַבֵּק טִיט מִבַּחוּץ וּמְעַבֵּהוּ כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמֹר חַמּוֹ, וְקָרֵי לָהּ טְפָלָה שְׁמְטַפְּלָה וּמְחַבְּרָה לוֹ: **כֵּיצַד מְטַהֲרִים אוֹתוֹ.** כַּמָּה תְּהֵא שְׁבִירָתוֹ וּתְהֵא מְטַהֲרוֹתוֹ: **חוֹלְקוֹ לִשְׁלֹשָׁה.** לְכָלֵי עַצְמוֹ מִבִּפְנִים, דְּאִי לִשְׁנַיִם, הַגָּדוֹל טָמֵא, דְּאִיכָּא רֻבָּא: **וְגוֹרֵר אֶת הַטְּפָלָה.** שֶׁדָּבֵק עָלָיו, שֶׁגַּם הִיא מְחֻבֶּרֶת: **עַד שֶׁיִּהְא בָּאָרֶץ.** כְּלוֹמַר מִפֵּילְהּ עַד הַקַּרְקַע. אִי נַמִּי, אֲחוֹלְקוֹ קַאֵי, דְּלָא סַגִּי בַּחֲלָקָה עַד רֻבּוֹ, אֶלָּא מִפֵּילְהּ עַד שֶׁיַּגִּיעַ לַקַּרְקַע: **וְלֹא עַד שֶׁיְּהֵא בָּאָרֶץ.** וְלֹא לְחַלְקוֹ עַד לְמַטָּה סָמוּךְ לָאָרֶץ: **אֶלָּא מְמַעֲטוֹ מִבִּפְנִים.** עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר אַרְבָּעָה טְפָחִים שֶׁהוּא שִׁעוּר תְּחִלָּתוֹ שֶׁל תַּנּוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן לָא שְׁבִירָתוֹ שֶׁל תַּנּוּר: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.** אֲפִלּוּ בְּמַגָּע, כָּל מָקוֹם שֶׁלֹּא נָגְעָה בּוֹ טֻמְאָה, דִּכְלֵי חֶרֶס הֵן:

מַסֶּכֶת כֵּלִים

אוֹתוֹ: **סָלַק אֶת לְמוּדָיו.** וְנִתְפָּרְקוּ הַדַּפִּין זֶה מִזֶּה, אֵין לְךָ נְתִיצָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ, וְנִטְהַר הַתַּנּוּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַחִזּוּר הַלְּמוּדִים פַּעַם שְׁנִיָּה שׁוּב אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה, שֶׁאֵין הַלְּמוּדִים מְבִיאִין לוֹ הַטֻּמְאָה אֶלָּא בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה בִּלְבַד כְּשֶׁבָּא מֵחֻתְּךָ מִבֵּית הָאֻמָּן: **מֵרְחוֹ בְּטִיט.** לְתַנּוּר זֶה שֶׁאֵין הַלְּמוּדִים מְבִיאִין לוֹ הַטֻּמְאָה, טָמֵא עַל יְדֵי מְרִיחַת הַטִּיט, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַסִּיקוֹ כְּשֶׁאָר כָּל תַּנּוּרִים שֶׁאֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה עַד שֶׁיְּסִיקֵם, לְפִי שֶׁכְּבָר הַסַּק בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה כְּשֶׁבָּא מֵחֻתְּךָ מִבֵּית הָאֻמָּן: (י) **חִתְּכוֹ חֲלָיוֹת.** שֶׁחָתְכוֹ לַתַּנּוּר בָּרְחָבוֹ לְחֲלָיוֹת, וְהִנִּיחַ חֲלָיָא חֲלָיָא עַל גַּבֵּי חֲלָיָא: **וְנָתַן חוֹל בֵּין חֲלָיָא לְחֲלָיָא.** וְטָח אוֹתוֹ בְּטִיט וְעָשָׂה לוֹ טְפָלָה כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂין לַתַּנּוּרִים: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר.** דְּכִיוָן דְּיֵשׁ חוֹל בֵּין הַפָּדָקִים, כְּשֶׁבּוּר דָּמֵי: **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין.** שֶׁהַטְּפָלָה עוֹשָׂה אֶת כֻּלּוֹ אֶחָד וּמְחֻבָּרֶת אֶת הַפָּדָקִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ חוֹל בֵּין חֲלָיָא לְחֲלָיָא: **וְזֶהוּ תַּנּוּרוֹ שֶׁל עַכְנַאי.** לְקַבֵּךְ נִקְרָא תַּנּוּרוֹ שֶׁל עַכְנַאי, שֶׁהִקִּיפוּהוּ הֲלָכוֹת כְּעַכְנָא זוֹ וְטִמְּאוּהוּ. עַכְנָא, נָחָשׁ שֶׁדָּרְכּוֹ לַעֲשׂוֹת כַּעֲגֻלָּה לְהַכְנִיס זָנָבוֹ לְתוֹךְ פִּיו, כָּךְ הִקִּיפוּ בְּתִשׁוּבָה וּרְאָיוֹת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים זֶה אֶת זֶה עַל תַּנּוּר זֶה, וּלְבַסּוֹף, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יָחִיד כְּנֶגֶד רַבִּים נִפְסְקָה הֲלָכָה כְּרַבִּים דְּלֹא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְהַבִּיאוּ כָּל טָהֳרוֹת שֶׁטִּהֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּשְׂרָפוּם בָּאֵשׁ, וְנִמְנוּ וּבֵרְכוּהוּ, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מַחֲזִיק בְּמַחְלֹקֶת כְּנֶגֶד רַבִּים (ב״מ נט״ו): **יוֹרוֹת הָעֲרָבִיִּין.** לָאֻפּוֹת פַּת הַן עֲשׂוּיִין. כִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: **שֶׁל בֶּן דִּינַאי.** רַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ שֵׁם אָדָם שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה תַּנּוּרִים הַלָּלוּ. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עַל שֵׁם שֶׁדָּנוּ בּוֹ דִּינִים הַרְבֵּה: (יא) **שֶׁל אֶבֶן וְשֶׁל מַתְכֶּת טָהוֹר.** שֶׁל אֶבֶן טָהוֹר לְגַמְרֵי, וְשֶׁל מַתֶּכֶת טָהוֹר מִדִּין כְּלִי חֶרֶס, שֶׁאֵינוֹ מִשְׁמֵא מֵאֲוִירוֹ, וְיֵשׁ לוֹ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה: **וְטָמֵא מִשּׁוּם כְּלִי מַתֶּכֶת.** שְׁמִקַּבֵּל טֻמְאָה מִבֵּנוֹ וְנַעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה, וְאִם הוּא מְחֻבָּר לַקַּרְקַע אֵינוֹ מְטַמֵּא, דְּכָל הַמְחֻבָּר לַקַּרְקַע הֲרֵי הוּא כַּקַּרְקַע, חוֹרֵשׁ וְכִירַיִם שֶׁל חֶרֶס דִּכְתִיב בְּהוּ (ויקרא יא לה) ״תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ״, אֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נְתִיצָה: **נִקַּב נִסְדַּק נִפְחַת.** וְעָשָׂה טִפּוּל שֶׁל סִיד לְתוֹכוֹ הַנֶּקֶב וְהַסֶּדֶק, וְהַפֶּגֶם וְהַסַּדָּק, אוֹ שֶׁעָשָׂה עַל פִּיו תּוֹסֶפֶת שֶׁל טִיט, טָמֵא כִּדִּין תַּנּוּר שֶׁל חֶרֶס, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַסִּיקוֹ כְּשֶׁאָר כָּל תַּנּוּרִים שֶׁבָּעוֹלָם: **וְכֵן בְּכִירָה.** וְכֵן שְׁעוּר נֶקֶב שֶׁל כִּירָה, כְּדִי שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ הָאוּר, כְּשְׁעוּר נֶקֶב שֶׁל תַּנּוּר: **וְעָשָׂה לָהּ פְּטִפּוּטִין.** הָכָא לֹא תָּנֵי וְעָשָׂה לָהּ טְפָלָה, לְפִי שֶׁאֵין עוֹשִׂין טְפָלָה לְכִירָה שֶׁנִּקְּבָה אוֹ נִפְגְּמָה כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין לְתַנּוּר, אֶלָּא כְּשֶׁנִּקְּבָה אוֹ נִפְגְּמָה הַכִּירָה בְּמָקוֹם מוֹשְׁבָהּ רְגִילִין בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב לַעֲשׂוֹת פְּטִפּוּטִין, הֵן רִגְלֵי הַכִּירָה כְּמִין טריפ״ד בְּלַע״ז, שֶׁהַכִּירָה יוֹשֶׁבֶת עַל אוֹתָן פְּטִפּוּטִין: **מֵרְחָהּ בְּטִיט.** טְהוֹרָה, שֶׁאֵין מֵרוּחַ שֶׁל טִיט מוֹעִיל אֶלָּא בְּתַנּוּר שֶׁאוֹפִין הַלֶּחֶם בְּתוֹכוֹ, אֲבָל לֹא בְּכִירָה, לְפִי שֶׁאֵין אוֹפִין וּמְבַשְּׁלִין בְּתוֹךְ הַכִּירָה עַצְמָהּ אֶלָּא מַנִּיחִין בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ הַקְּדֵרָה.

וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ו (א) **הָעוֹשֶׂה שֶׁלֹּשָׁה פְּטִפּוּטִים.** שְׁלֹשָׁה רִגְלַיִם יוֹשְׁבִים בָּאָרֶץ: **וְחִבְּרָם בְּטִיט.** לְמַעְלָה בְּרֹאשָׁם, כְּעֵין כְּלִי בַּרְזֶל שֶׁקּוֹרִין טריפ״ד: **קָבַע שֶׁלֹּשָׁה מַסְמְרִים.** שְׁנָעַץ אוֹתָם בַּקַּרְקַע: **טְהוֹרָה.** דִּכְלִי מַתֶּכֶת הַמְחֻבָּרִים לַקַּרְקַע כְּקַרְקַע דָּמֵי, וְאֵין מְקַבְּלִים טֻמְאָה: **וְחִבְּרָם בְּטִיט טְמֵאָה.** כְּכִירָה שֶׁל חֶרֶס, שֶׁהַטִּיט שֶׁבְּרֹאשָׁן נוֹתֵן לָהֶן תּוֹרַת חֶרֶס: **עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה שְׁלֹשְׁתָּן.** כְּעֵין שֶׁלֹּשָׁה פְּטִפּוּטִין: **אוֹ עַד שֶׁיִּסְמוֹךְ לְכֻתֶּל.** שֶׁהַכֹּתֶל יִסְמֹךְ אֶת הַקְּדֵרָה מִצַּד אֶחָד: **אֶחָת בְּטִיט.** אַחַת חֻבַּר לְחֻבְּרָתָהּ בְּטִיט בְּרֹאשָׁהּ: **וְאֶחָת שֶׁלֹּא בְּטִיט.** שֶׁהַשְּׁלִישִׁית לֹא חֻבַּר. וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **הָאֶבֶן שֶׁהָיָה שׁוֹפָה עָלֶיהָ וְעַל הָאֶבֶן.** הֵינוּ אַחַת בְּטִיט וְאַחַת שֶׁלֹּא בְּטִיט: **וְעַל הַפַּלָּט.** הַמְחֻבָּר מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית: **טְהוֹרָה.** דִּכְתִיב (ויקרא יא לה) ״יֻתָּץ תַּמְּאוּ הֵם״, אֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְתִיצָה יֵשׁ לוֹ טֻמְאָה, אֶת שֶׁאֵין לוֹ נְתִיצָה אֵין לוֹ טֻמְאָה, מִכָּאן אָמְרוּ, אֶבֶן שֶׁהָיָה שׁוֹפָה עָלֶיהָ וְעַל הַתַּנּוּר, עָלֶיהָ וְעַל הַכִּירָה, עָלֶיהָ וְעַל הַכַּפָּח, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן נְתִיצָה, עָלֶיהָ וְעַל הָאֶבֶן, עָלֶיהָ וְעַל הַסֻּלָּע, עָלֶיהָ וְעַל הַכֹּתֶל, טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶן נְתִיצָה (תו״כ שם): **כִּירַת הַנְּזִירִים.** לְבַשֵּׁל שַׁלְמֵי נָזִיר שֶׁלּוֹקְחַן מֵהֶן הַכֹּהֵן הַזּוֹרֵעַ בְּשֶׁלָּה: **כִּירַת הַמַּבָּחִים.** שֶׁמּוֹכְרִים לָרַבִּים, וּמְסַדְּרִים הַרְבֵּה אֲבָנִים זוֹ אֵצֶל זוֹ וְשׁוֹפְתִין עֲלֵיהֶן קְדֵרוֹת הַרְבֵּה, שֶׁנִּמְצֵאת אֶבֶן אַחַת לִשְׁתֵּי קְדֵרוֹת, וּכְשֶׁנִּטְמֵאת הָאַחַת הָאֲחֵרוֹת טְהוֹרוֹת, מִידֵי דַּהֲוָה אַקַּלְמָרִין הַמְחֻאָמוֹת דִּתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק ב׳ (מ״ז) שֶׁאִם נִטְמְאָה אַחַת מֵהֶן לֹא נִטְמְאוּ כֻּלָּן: (ג) **שָׁלֹשׁ אֲבָנִים שֶׁעָשָׂאָן שְׁתֵּי כִירַיִם.** שֶׁעָשָׂה מֵהֶן שְׁתֵּי כִירַיִם, שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן מִשָּׁמֵשׁ לְטָמְאָתָן:

מברטנורא

טְפָחִים: **וְזוֹ הִיא תְּשׁוּבַת רַבִּי יְהוּדָה.** כְּשֶׁנִּתְחַלְּקוּ רַבִּי יְהוּדָה וַחֲכָמִים לְעֵיל בְּפֶרֶק תִּנּוּר תְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה (פ״ה מ״ו): **בְּתַנּוּר שֶׁנָּתְנוּ עַל פִּי הַדּוּת.** מִכָּאן הֵבִיא רַבִּי יְהוּדָה רְאָיָה לִדְבָרָיו, דְּכִי הֵיכִי דְּבָעִינַן הָכָא שֶׁיְּהֵא מַסִּיק מִלְמַטָּה וּקְדָרָה בְּשֶׁלָּה מִלְמַעְלָה, הָכִי נַמֵּי בָּעִינַן הָתָם: (ב) **דָּכוֹן.** לְשׁוֹן מָקוֹם, כְּמוֹ דּוּךְ פְּלֶן (ברכות יח:).

וְהוּא מָקוֹם בּוֹלֵט מִן הַכִּירָה, שֶׁכְּשֶׁמּוֹצִיאִין הַקְּדֵרָה מִן הַכִּירָה מוֹשִׁיבִין אוֹתָהּ עַל אוֹתָהּ הַבְּלִיטָה, וּפְעָמִים יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל שְׁתֵּי קְדֵרוֹת אוֹ שָׁלֹשׁ: **שָׁהוֹר מְשׁוּם כִּירָה.** דְּאִם נִטְמֵאת הַכִּירָה, לֹא נִטְמָא הוּא. אִי נַמֵּי אֵינוֹ מִטַּמֵּא בְּמֻחְבָּר בְּכִירָה: **הַצְּדָדִים שֶׁלּוֹ.** פָּתְלָיו שֶׁל דָּכוֹן שֶׁאֵינָן מִן הַכִּירָה: **הָרַחַב שֶׁלּוֹ.** הוּא כֹּתֶל הַכִּירָה עַצְמָהּ שֶׁהוּא רָחָב לְצַד בֵּית קִבּוּלוֹ שֶׁל דָּכוֹן. וּלְפִי שֶׁהַדָּכוֹן מְרֻחָב וְהוֹלֵךְ לְצַד הַכִּירָה, קָרֵי לָהּ רַחַב: **רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר.** דְּלֹא חָשִׁיב כִּכְיָרָה: **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא.** דְּחָשִׁיב כִּכְיָרָה. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:** וּבָנָה עַל גַּבָּיו כִּירָה, וּבוֹלֵט חוּץ לְכִירָה. וַהֲסַל הוּא מְטַמֵּא מִשּׁוּם כְּלִי עֵץ, וּכְשֶׁבָּנָה עָלָיו כִּירָה וְרוֹחַב הַסַּל בּוֹלֵט חוּץ לְדָפְנֵי הַכִּירָה וְשׁוֹתְפִים קְדֵרוֹת עַל אוֹתָהּ הַבְּלִיטָה, דִּינוֹ כְּדָכוֹן: (ג) **כִּירָה שֶׁנֶּחְלְקָה לְאַרְבָּה טְהוֹרָה.** כִּירָה מְקוֹם שְׁפִיתַת שְׁתֵּי קְדֵרוֹת, וּכְשֶׁנֶּחְלְקָה לְאַרְבָּה בָּטְלוּ שְׁתֵּי שְׁפִיתוֹת, וְאִם נֶחְלְקָה לְרָחְבָּהּ שְׁתֵּי שְׁפִיתוֹת קַיָּמוֹת זוֹ לְבַדָּהּ וְזוֹ לְבַדָּהּ:

פרק ח (א) **הַתַּנּוּר שֶׁחֻצָּצוֹ.** שֶׁעָשָׂה מְחִצָּה בְּאֶמְצָעִיתוֹ, וְחִלְקוֹ בֵּין שֶׁנִּסְדַּק לְאָרְכּוֹ בֵּין שֶׁנִּסְדַּק לְרָחְבּוֹ בְּטַל מִקּוֹם הַשְּׁפִיתָה: **חֲצַר הַכִּירָה.** כְּעֵין מַחֲבַת גְּדוֹלָה שֶׁל חֶרֶס, וְהַכִּירָה יוֹשֶׁבֶת בָּאֶמְצַע מְחֻבֶּרֶת לָהֶחָצֵר: **שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת.** שֶׁכְּתַלֵּי הֶחָצֵר גְּבוֹהִים שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת. כֻּשִּׁם שֶׁשִּׁעוּר כִּירָה תְּחִלָּתָהּ שָׁלֹשׁ, כְּדִתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק הַתַּנּוּר (פ״ה מ״ב), כָּךְ שִׁעוּר חֲצַר הַכִּירָה גָּבְהוֹ אֵין פָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ, וּפָחוֹת מִשָּׁלֹשׁ אֵין אָוִיר שָׁלֵהּ חָשׁוּב. וּמִיהוּ מִטַּמָּאָה בְּמַגָּע מִדְּרַבָּנָן. אִי נַמֵּי, מִשּׁוּם דְּהֶוֵי יָד לַכִּירָה, וְיֵד יֵשׁ לוֹ מַגָּע וְאֵין לוֹ אָוִיר: **כֵּיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ.** מִשּׁוּם דִּכְכִירָה גְּבוֹהָה מֵחֲצַר הָרַבֵּה, וּצְרִיכִים אָנוּ לְשַׁעֵר מַה נֶּחְשָׁב אָוִיר הֶחָצֵר: **נוֹתֵן אֶת הַשַּׁפּוּד.** רֹאשׁוֹ אֶחָד עַל כֹּתֶל הֶחָצֵר הַנָּמוּךְ, וְרֹאשׁוֹ אֶחָד עַל כֹּתֶל הַכִּירָה הַגָּבוֹהַּ, וְכָל שֶׁלְּמַטָּה מִן הַשַּׁפּוּד אִם נִתְלָה שָׁם שֶׁרֶץ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִכְּתֵלֵי הֶחָצֵר כְּאִלּוּ נִתְלָה לְמַטָּה, דְּכָל זֶה נֶחְשָׁב אָוִיר הֶחָצֵר: **לֹא נִטְמְאַת הַכִּירָה.** דְּחֻצַּר טַבְלָה לַכִּירָה, וְאֵין כִּירָה טַבְלָה לְחָצֵר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: (ד) **הָיְתָה מְפֻרֶּשֶׁת.** שֶׁלֹּא בָּנָה הָאֻמָּן מִתְּחִלָּה הֶחָצֵר וְהַכִּירָה מְחֻבָּרִים יַחַד, אֶלָּא זוֹ לְעַצְמָהּ וְזוֹ לְעַצְמָהּ: **חֻלָּקָה.** בִּלֹּא בֵּית קִבּוּל כְּלָל. וְזוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ קָתָנֵי: **פְּטַפּוּטֵי כִירָה.** רִגְלֵי הַכִּירָה, שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה רַגְלַיִם וְהֵם גְּבוֹהִים שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת, נֶחְשָׁבִים כִּכְיָרָה וּמִטַּמְּאִים בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר כִּכְיָרָה עַצְמָהּ, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הֵן פְּחוּתִים מִשָּׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת שֶׁהֵם נִדּוֹנִים כִּכְיָרָה: **וַאֲפִלּוּ הֵן אַרְבָּעָה.** רַגְלַיִם, נִדּוֹנִים כִּכְיָרָה: (ה) **נִטַּל אַחַת מֵהֶן.** הָיוּ שְׁלֹשָׁה וְנִטְּלָה אַחַת מֵהֶן, אֲפִלּוּ חִזְּרָה שׁוֹפֶת עֲלֵיהֶם אֶת הַקְּדֵרָה, וַחֲשִׁיב כְּנָתוּץ וְלֹא כְּנָתוּץ, הִלְכָךְ מִטַּמְּאִים בְּמַגָּע וְאֵין מִטַּמְּאִין בָּאֲוִיר: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.** שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל פְּטַפּוּטֵי כִירָה שֶׁאֵין מִטַּמְּאִין בָּאֲוִיר אֵין מִטַּמְּאִין בְּמַגָּע. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **עֶשָׂה שְׁנַיִם.** עֶשָׂה הָאֻמָּן מִתְּחִלָּתָהּ הַכִּירָה בִּשְׁנֵי פְּטַפּוּטִין: **מְטַמְּאִים בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר.** דַּהֲווֹ לְהוּ כִּשְ

מְשֻׁקַּעַת בַּתַּנּוּר כְּחַד תּוֹךְ דְּמֵי: **אֲבָלִין שַׁבְּתוֹכָהּ טְהוֹרִין.** דִּכְתִיב (שם) ׳כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא׳. וְלֹא שַׁבְּתוֹךְ תּוֹכוֹ: **נִקְּבוּ.** נֶקֶב הַמְטַהֵר אוֹתָן מִידֵי טֻמְאָתָן, שׁוּב אֵין תּוֹרַת כְּלֵי עֲלֵיהֶן, וְאֵינָן חוֹצְצִים בֵּין הַתַּנּוּר וּבֵין מַה שְּׁבְתוֹכוֹ. וְכַמָּה הוּא נֶקֶב הַמְטַהֵר אוֹתָן מִשְּׁמָאָתָן: **הֶעֱשׂוּי לְאֲבָלִים.** שֶׁעוּרוֹ כְּמוֹצִיא זֵיתִים: **מִטִּילִין אוֹתוֹ לְחַמְרוֹ.** וְאִם נִקֵּב כְּשִׁעוּר שֶׁל מַשְׁקֶה שֶׁהִיא פָּחוֹת מִשִּׁעוּר הֶעָשׂוּי לְאֲבָלִים, שׁוּב אֵינוֹ מַצִּיל מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **בְּכוֹנֵס מַשְׁקֶה.** כְּשֶׁמְּשִׁימִין הַכְּלִי מִצַּד הַנֶּקֶב עַל הַמַּיִם, נִכְנָסִים הַמַּיִם דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב בְּתוֹךְ הַכְּלִי, וְהוּא גָּדוֹל מִמּוֹצִיא מַשְׁקֶה: (ג) **קְרִירָא.** כְּמִין עֲרֵבָה קְטַנָּה שֶׁהַנִּחְתּוֹם מְשַׁתְּמֵשׁ לְלוּשׁ בָּהּ וְאֵין לָהּ בֵּית קִבּוּל. וְרַמְבַּ״ם אוֹמֵר שֶׁהוּא לוּחַ שֶׁל חֶרֶס נְקוּבָה עֲשׂוּיָה כְּעֵין שְׂבָכָה, ׳מַעֲשֶׂה רֶשֶׁת׳ (שמות כז ד), מְתֻרְגְּמִינַן עוֹבֵד קְרַדְקְתָּא: **גַּפַּיִם.** אֲגָנִים וְאָזְנַיִם: **שֶׁאֵין מְצִיל מִיַּד כְּלִי חֶרֶס.** מִלְּטַמֵּא בְּאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס: **אֲבָל כֵּלִים.** וְזוֹ הוֹאִיל וְאֵין לָהּ אָזְנַיִם אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי: **נַחֲשְׁתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר.** קַרְקָעִיתוֹ וְתַחְתִּיתוֹ. וְדוֹמֶה לוֹ בִּיחֶזְקֵאל (טז לו) ׳יַעַן הֻשְׁפַּךְ נְחֻשְׁתֵּךְ׳: **הֶחֳבִית וְהַמַּשְׁקִין טְהוֹרִים.** דְּלֹא נִכְנְסוּ לַאֲוִירוֹ, דְּהָא לְמַטָּה מִנַּחֲשְׁתּוֹ קַיְימִי, וַאֲפִלּוּ מְחֻבָּר אֲוִיר הַתַּנּוּר בַּאֲוִיר הֶחָבִית, וַאֲפִלּוּ הֶחָבִית פְּתוּחָה וְנִכְנָס מַאֲוִיר הַתַּנּוּר בְּפִיהָ, לֹא נִטְמָא הַיַּיִן בְּקֻבָּהּ, שֶׁאֵין אֲוִיר כְּלִי חֶרֶס מְטַמֵּא לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא בְּתוֹכוֹ: **הָיְתָה כְּפִיָּה.** הֶחָבִית עַל פִּיהָ וּתְחוּבָה עַל פִּיו שֶׁל תַּנּוּר בּוֹ שָׁרָץ, וְיֵשׁ בְּשׁוּלֵי הֶחָבִית לַחְלוּחִית יַיִן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ טוֹפַח עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ, לֹא נִטְמְאַת אוֹתָהּ הַלַּחְלוּחִית מִפְּנֵי אֲוִיר הַתַּנּוּר שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הֶחָבִית, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיְתָה לַחְלוּחִית הַיַּיִן בְּתוֹךְ הַתַּנּוּר: (ד) **הַקְּדֵרָה טְהוֹרָה.** אוֹתָהּ שֶׁלֹּא רָאָה הַשֶּׁרֶץ אֲוִיר הַקְּדֵרָה כְּשֶׁנִּפַּל בַּתַּנּוּר: **נִטְמָא.** הַמַּשְׁקֶה, וְחָזַר וְנִטְמָא אֶת הַקְּדֵרָה, כֵּיוָן כָּל מַשְׁקִין טְמֵאִין שֶׁמְּטַמְּאִים כֵּלִים: **מְטַמְּאִיךְ לֹא טְמֵאוּנִי.** הַקְּדֵרָה אוֹמֶרֶת לַמַּשְׁקִין, אֲוִיר כְּלִי חֶרֶס שֶׁקִּבְּלָהּ מִמְּנוּ הַמַּשְׁקֶה לֹא טִמְּאוּנִי, דְּאֵין כְּלִי מְטַמֵּא מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס: **וְאַתָּה טְמֵאתָנִי.** שֶׁנִּטְמֵאת הַקְּדֵרָה מֵחֲמַת מַשְׁקִים טְמֵאִים: (ה) **וְנִפַּל לְאֲוִיר הַתַּנּוּר טָהוֹר.** כָּל זְמַן שֶׁהַתַּרְנְגוֹל חַי, דִּטְמָאָה בְּלוּעָה הָיָה וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה: **וְאִם מֵת טָמֵא.** וְהוּא שֶׁלֹּא שָׁהָה כְּדֵי עִכּוּל מִשָּׁעָה שֶׁבָּלַע עַד שֶׁמֵּת. וְשִׁעוּר כְּדֵי עִכּוּל בְּעוֹפוֹת, מֵעֵת לְעֵת: **הַפַּת שֶׁבְּתוֹכוֹ שְׁנִיָּה.** דְּלָא חֲזִינַן לַתַּנּוּר כְּמַאן דְּמָלֵא טָמְאָה וּכְאִלּוּ נָגַע הַשֶּׁרֶץ בְּפַת, אֶלָּא הַתַּנּוּר תְּחִלָּה, שֶׁהַשֶּׁרֶץ שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה נָפַל אֶל תּוֹכוֹ וְעָשָׂאוֹ רִאשׁוֹן, וְחָזַר הַתַּנּוּר שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְטִמֵּא אֶת הַפַּת וְנַעֲשֵׂית שְׁנִיָּה: (ו) **בֵּית שַׁאוֹר מָקוֹם צָמִיד פָּתִיל.** בִּכְלִי חֶרֶס עַסְקִינַן, שֶׁמְּצִיל בְּאֲוִיר הַתַּנּוּר בְּצָמִיד פָּתִיל כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּצִּיל בְּאֹהֶל הַמֵּת, דִּכְתִיב (ויקרא יא לד) ׳מִכֹּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל, וְלֹא כָּל הָאֹכֶל, פֵּרֵט לְמָקוֹם צָמִיד פָּתִיל בִּכְלִי חֶרֶס וְנִתְּנוּ לְתוֹךְ הַתַּנּוּר שֶׁאֵינוֹ מִטַּמֵּא מֵאֲוִיר הַתַּנּוּר, אֲבָל כְּלִי שֶׁטָּף אֵינוֹ מַצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל עַל הָאֳכָלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ, דְּהָכִי תָּנֵי בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (שם) [כָּל] הָאֹכֶל׳, לְהָבִיא הַמֻּקָּף צָמִיד פָּתִיל בִּכְלִי שֶׁטָּף וְנִתְּנוּ לְתוֹךְ תַּנּוּר, שֶׁאֵינוֹ מַצִּיל מִיַּד כְּלִי חֶרֶס: **הַשְּׁאוֹר וְהַשֶּׂרֶץ בְּתוֹכוֹ וְהַקֶּרֶץ בֵּינְתַיִם.** כְּגוֹן שֵׁשׁ לְכְלִי זֶה שְׁנֵי קְבוּלִין, וְהַמַּחֲצָה הַמְפֻסֶּקֶת בֵּין בַּיִת קִבּוּל לַחֲבֵרוֹ נִקְרֵאת קֶרֶץ, לְשׁוֹן ׳מַחְמֶר קִרְצֹתִי גַּם אָנִי׳ (איוב לג ו), וְהַמַּחֲצָה מוּנַּחַת עַד שְׁפָתוֹ, וְהַשְּׁאוֹר מִצַּד אֶחָד וְהַשֶּׂרֶץ מִצַּד אַחֵר, וְהַקֶּרֶץ הִיא הַמַּחֲצָה הַחוֹצֶצֶת בֵּינֵיתַיִם, וּמֻקָּף כְּלוֹ צָמִיד פָּתִיל, דִּנְמִצְאוּ הַשְּׁאוֹר וְהַשֶּׂרֶץ שְׁנֵיהֶם מֻקָּפִים צָמִיד פָּתִיל: **הַתַּנּוּר טָמֵא.** מֻחֶמֶת הַשֶּׂרֶץ שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּמִיד פָּתִיל, שֶׁצָּמִיד פָּתִיל מַצִּיל עַל הַטָּהֳרוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּקַבֵּל טֻמְאָה, וְאֵינוֹ מַצִּיל עַל הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ שֶׁלֹּא לְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים: **וְהַשְּׁאוֹר טָהוֹר.** דְּהָרֵי הוּא מֻקָּף צָמִיד פָּתִיל בִּכְפִי עַצְמוֹ: **וְאִם הָיָה שָׁם פּוֹתֵחַ טֶפַח.** שֶׁנִּפְרְצָה הַמְּחִצָּה שֶׁבֵּין הַשְּׁאוֹר וּבֵין כְּזִית מִן הַפַּת בְּפוֹתֵחַ טֶפַח: **הַכֹּל טָמֵא.** דְּטֶפַח עַל טֶפַח פָּתוּחַ מַבִּיא אֶת הַטֻּמְאָה: (ז) **בָּעַיִן שֶׁל תַּנּוּר.** הוּא חוֹר בְּעֵין עַיִן שֶׁעוֹשִׂים בַּתַּנּוּר לְהוֹצִיא הָעָפָשׁ, וּכְשֶׁמְּכַנִּיסִים הַפַּת לַתַּנּוּר סוֹתְמִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יֵצֵא הַחֹם, וְאֵינוֹ חָשׁוּב כְּתוֹכוֹ שֶׁל תַּנּוּר: **אִם הָיָה בָּאֲוִיר.** בְּמָקוֹם מְגֻלֶּה, שֶׁלֹּא הָיָה תַּחַת הָאֹהֶל, אֲפִלּוּ כְּזִית מִן הַפַּת נִתּוּן בְּעֵינוֹ טָהוֹר הַתַּנּוּר, דְּאֵין טֻמְאָה נִכְנֶסֶת לְתוֹכוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח: **וְאִם יֵשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח.** שֶׁעֲבִי שְׂפַת הָעֵין הַחִיצוֹנָה בּוֹלֶטֶת, וּמֵאֲהֶלֶת עַל כְּזִית מִן הַפַּת בְּטֶפַח עַל טֶפַח: **הַכֹּל טָמֵא.** הָעֵין וְהַתַּנּוּר, שֶׁטֶּפַח עַל טֶפַח אֹהֶל מַבִּיא אֶת הַטֻּמְאָה: (ח) **נִמְצָא בְּמָקוֹם הַנָּחַת הָעֲצִים.** נִמְצָא הַשֶּׂרֶץ בְּמָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ אֵשׁ וְעֵצִים בְּכִירָה, וְהוּא הַמָּקוֹם שֶׁמַּשְׁלִיכִין מִמֶּנּוּ הָאֵשׁ מִשָּׁפֵל הַמּוֹקֵד: **מִן הַשָּׂפָה הַחִיצוֹנָה וְלִפְנִים טָמֵא.** דְּעָבֵי כְתָלֵי הַכִּירָה נָחֹשֶׁת כְּלִפְנִים, וּכְאִלּוּ הוּא תּוֹךְ הַכִּירָה: **וְחָכָמִים אוֹמְרִים.** אֵין עֲבִי כְּתָלֵי הַכִּירָה נָחֹשֶׁת אֶלָּא כְּלִחוּץ, וְאֵינוֹ כְּתוֹכָהּ שֶׁל כִּירָה. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: מִכְּנֶגֶד שְׂפִיתַת הַקְּדֵרָה.** מִמָּקוֹם שֶׁמַּתְחִיל לִסְתֹּם אֲוִיר הַכִּירָה: **נִמְצָא.** הַשֶּׂרֶץ: **מִקּוֹם יְשִׁיבַת הַבַּיָּן.** בַּמָּקוֹם שֶׁיּוֹשֵׁב הַמְּחַמֵּם אֶת הַמַּיִם לַמֶּרְחָץ: **אֵין טָמֵא אֶלָּא מִן הַסְּתִימָה וְלִפְנִים.** מִסְּתִימַת הַקְּדֵרָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַמַּיִם אוֹ הַצֶּבַע אוֹ שְׁלִיקַת הַזֵּיתִים. וּבְתוֹסְפְתָּא (כלים ב״ק פ״ו ה״ח) מוֹכֵחַ דְּאֵין טָמֵא אֶלָּא מִן הַסְּתִימָה וְלִפְנִים דְּקָאָמַר הָכָא, הֵינוּ כְּשֶׁנִּתְלָה הַשֶּׂרֶץ בָּאֲוִיר וְלֹא נָגַע, אֲבָל בְּטֻמְאַת מַגָּע, מִטַּמֵּא אֲפִלּוּ מִן הַסְּתִימָה וְלִחוּץ: (ט) **בּוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית שִׁפְיָתָה.** הַחוֹפֵר בְּקַרְקַע וְטָח בַּשִּׁיד וְהַטִּיחַ יָכוֹל לַעֲמֹד מֵאֵלָיו, כְּגוֹן תַּנּוּרוֹ שֶׁל בֶּן דִּינַאי דִּתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק תַּנּוּר תְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה (פ״ה מ״י). וְאִית דְּגַרְסִי כּוּר בְּכ״ף, וְהוּא כְּלִי שֶׁמַּתִּיכִין בּוֹ הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְהַמַּתָּכוֹת, לְשׁוֹן ׳כּוּר הַבַּרְזֶל׳ (דברים ד כ). וְלִי נִרְאֶה שֶׁהוּא תַּנּוּר שֶׁל נַפָּחִים: **פּוּרְנָה.** תַּנּוּר גָּדוֹל שֶׁל חֶרֶס וּפִּתְחוֹ בְּצִדּוֹ כְּעֵין שֶׁלָּנוּ. וְטָהוֹר מִשּׁוּם דְּמִשַּׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע, כִּדְקָתָנֵי בְּתוֹסְפְתָּא (כלים ב״ק פ״ו ה״ט): **לְזִבְזֵי.** שָׁפָה עֲבָה: **אַסְטַגְיוֹת.** נְקָבִים כְּעֵין אוֹתָן שֶׁעוֹשִׂים לְתַנּוּרִים: **שָׂפָיוֹת.** שָׁפָה דַּקָּה. **וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא.** וְרַבּוֹתַי פָּרְשׁוּ, דִּלְזִבְזֵי וְאַסְטַגְיוֹת וּשְׂפָיוֹת הַכֹּל אֶחָד, וְלָא פְּלִיגִי, אֶלָּא שֶׁכָּל אֶחָד הָיָה שׁוֹנֶה כְּפִי הַלָּשׁוֹן שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ, שֶׁחִיֵּב אָדָם לוֹמַר כִּלְשׁוֹן

רַבּוֹ: (י) **מֵזִיד טָמֵא מֵת.** אָדָם שֶׁנָּגַע בְּטָמֵא מֵת וְנַעֲשָׂה רִאשׁוֹן, דְּטָמֵא מֵת הָוֵי אַב הַטֻּמְאָה וְעוֹשֶׂה הַנּוֹגֵעַ בּוֹ רִאשׁוֹן, וּמַשְׁקִין שֶׁבְּתוֹךְ פִּיו מִטַּמְּאִין אֶת הַתַּנּוּר כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לָאֲוִירוֹ. וְאַף עַל גַּב דְּהוּא עַצְמוֹ אֵינוֹ מִטַּמְּאוֹ דְּאֵין כְּלִי מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה, הָרֵי זֶה אוֹמֵר מִטַּמְּאִיךְ לֹא טִמְּאוּנִי וְאַתָּה טִמַּאתָנִי, כְּדִתְנַן בְּמַסֶּכֶת פָּרָה (פ״ח מ״ה) דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ עַל הַמַּשְׁקִים שֶׁיִּהְיוּ מִטַּמְּאִים כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה זָב וְזָבָה, כִּדְאָמְרִינַן בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת (יד:). וְאֲכָלִים דְּנָקֵט הָכָא, כִּדֵי נַסְבָא, שֶׁהָרֵי אֵין אֹכֶל מְטַמֵּא כְּלִי, אֶלָּא מַשְׁקִים בִּלְבַד מְטַמְּאִים כֵּלִים, וּקְפִיצַת פִּיו אֵינָהּ מַצָּלָת, דְּאֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל עַל הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים כְּדִתְנַן לְעֵיל (מ״ו), וּבר מִן דֵּין הָא תְּנֵיָא בְּתוֹסְפְתָּא דְּכֵלִים (ב״ק פ״ו ה״ב) הַכֹּל מַצִּילִים מִיַּד כְּלֵי חֶרֶס אֲפִלּוּ כְּלֵי גְלָלִים וּכְלֵי אֲדָמָה חוּץ מִן הָאָדָם. הִלְכָךְ, **טָהוֹר שֶׁהָיוּ אֲכָלִים וּמַשְׁקִים לְתוֹךְ פִּיו וְהִכְנִיס רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר** שֶׁהוּא טָמֵא, נִטְמְאוּ, דְּאֵין הָאָדָם מַצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל מִיַּד כְּלִי חֶרֶס: **בְּיָדַיִם מְסוֹאָבוֹת.** יָדַיִם שֶׁהֵם שְׁנִיּוֹת לַטֻּמְאָה וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה: **הַכֵּנִים יָרְדוּ לְתוֹךְ פִּיו.** לִטֹּל אֶת הַצְּרוֹר שֶׁבְּפִיו, אוֹ כָּל מִידֵי: **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא.** הַדִּבְלָה, לְפִי שֶׁהַיָּדַיִם מְסוֹאָבוֹת טִמְּאוּ אֶת הָרֹק לִהְיוֹת תְּחִלָּה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׁקֶה, וְהָרֹק טִמֵּא אֶת הַדִּבְלָה, דְּרֹאשׁוֹן עוֹשֶׂה שֵׁנִי בְּחֻלִּין: **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר.** סָבַר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָצָא הָרֹק מִן הַפֶּה לֹא חֲשִׁיב מַשְׁקֶה. **וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא.** כְּשֶׁהִפְךְ הַדִּבְלָה מִצַּד זֶה לְצַד זֶה בְּתוֹךְ פִּיו, שֶׁנֶּעֱקַר הָרֹק, וּמְטַהֵר בְּלֹא הַפֵּךְ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא נֶעֱקַר לֹא נָחְשַׁב מַשְׁקֶה. (יא) **הָאִשָּׁה שֶׁנָּטְחָה חָלָב מְדֻדֶּיהָ.** וְהִיא טְמֵאָה, וְחָלָב הַנּוֹטֵף מִדֻּדֶּיהָ הָוֵי כְּמַשְׁקֶה שֶׁנִּגַּע בְּפֶה וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי לְטַמֵּא כֵּלִים: **שֶׁהַמַּשְׁקֶה מִטַּמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן.** וְאַף עַל גַּב דְּחָלְבָה הַנּוֹטֵף מִדֻּדֶּיהָ שֶׁלֹּא לְרָצוֹנָהּ הָיָה, דְּלָא נִיחָא לָהּ, אֲפִלּוּ הָכִי נִטְמָא הַתַּנּוּר, דְּלִנְעִנֵּין הָכְשֵׁר זָרִיעַ בָּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ, אֲבָל לֹא לְטַמֵּא: **הָיְתָה גוֹרֶפֶת.** שֶׁהָיְתָה גּוֹרֶפֶת הַתַּנּוּר הַטָּמֵא לְהוֹצִיא אֶפְרוֹ: **וְהָבָה קוֹץ וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּם.** וְדָם הַמֵּפֶה חָשִׁיב מַשְׁקֶה: **וְנָתְנָה אֲצִבְעָהּ לְתוֹךְ פִּיהָ.** כְּדֶרֶךְ הַנּוֹכְרִים בְּאֶצְבָּעָם שֶׁנּוֹתְנִים אֶצְבָּעָם בְּפִיהֶם: **נִטְמָא.** גְּרִסִינַן, כְּלוֹמַר נִטְמָא הַתַּנּוּר מֵחֲמַת הָרֹק וְהַדָּם:

פרק ט (א) **מַחַט אוֹ מַבְעֶטֶת.** טָמֵא: **שֶׁנִּמְצְאוּ בְּנַחְשְׁתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר.** בְּרִצְפַּת הַקַּרְקַע שֶׁהַתַּנּוּר מְחֻבָּר בָּהּ: **נִרְאִין.** בַּתַּנּוּר: **אֲבָל לֹא יוֹצְאִין.** בַּחֲלַל הַתַּנּוּר, כְּגוֹן שֶׁבְּלוּעִין בָּעֲבִי הִרְצְפָּה שֶׁל הַקַּרְקַע וְנִרְאִין בַּאֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר, אֲבָל אֵין בּוֹלְטִין לְתוֹכוֹ: **אִם אוֹפֶה הוּא אֶת הַבָּצֵק.** אִם בְּשָׁעָה שֶׁמַּדְבִּיק הַפַּת לְתוֹכוֹ נוֹגְעַ הַבָּצֵק בְּמַחַט אוֹ בְּשַׁבַּעַת, נִחְשָׁב כַּאֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר וְטָמֵא, וְאִם לָאו, טָהוֹר, דִּ׳תוֹכוֹ׳ כְּתַב רַחֲמָנָא (ויקרא יא לג), וְהַאי לָאו תּוֹכוֹ הוּא. וּכְגוֹן שֶׁהָיוּ שָׁם בְּלוּעִים בְּרִצְפָּה קֹדֶם שֶׁחִבְּרוּ הַתַּנּוּר שָׁם, דְּאִם הִכְנִיסוֹ אוֹתָם דֶּרֶךְ פִּיו שֶׁל תַּנּוּר, מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לַאֲוִירוֹ נִטְמָא הַתַּנּוּר: **בְּבָצֵק הַבִּינוֹנִי.** לֹא שֶׁבְּלִילוֹתוֹ רַכָּה, שֶׁיּוֹרֵד לְמַטָּה לְסִדְקֵי, וְלֹא שֶׁבְּלִילוֹתוֹ קָשָׁה, שֶׁאֵינוֹ נִדְבָּק: **בְּטִפְלַת הַתַּנּוּר.** הִיא הַטְּפָלָה שֶׁל טִיט שֶׁעוֹשִׂים סְבִיב הַתַּנּוּר לְעֻבּוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁיְּחַזִּיק חַמּוֹ: **מָקוֹם צָמִיד פָּתִיל.** דְּאֵין צָמִיד מַצִּיל עַל הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים כְּדִתְנַן לְעֵיל (מ״ו), וּבר מִן דֵּין הָא תְּנֵיָא בְּתוֹסְפְתָּא דְּכֵלִים (ב״ק פ״ו ה״ב) הַכֹּל מַצִּילִים מִיַּד כְּלֵי חֶרֶס אֲפִלּוּ כְּלֵי גְלָלִים וּכְלֵי אֲדָמָה חוּץ מִן הָאָדָם. הִלְכָךְ, **טָהוֹר שֶׁהָיוּ אֲכָלִים וּמַשְׁקִים לְתוֹךְ פִּיו וְהִכְנִיס רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר** שֶׁהוּא טָמֵא, נִטְמְאוּ, דְּאֵין הָאָדָם מַצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל, שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל עַל הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים: **בְּיָדַיִם מְסוֹאָבוֹת.** יָדַיִם שֶׁהֵם שְׁנִיּוֹת לַטֻּמְאָה וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה: **הַכֵּנִים יָרְדוּ לְתוֹךְ פִּיו.** לִטֹּל אֶת הַצְּרוֹר שֶׁבְּפִיו, אוֹ כָּל מִידֵי: **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא.** הַדִּבְלָה, לְפִי שֶׁהַיָּדַיִם מְסוֹאָבוֹת טִמְּאוּ אֶת הָרֹק לִהְיוֹת תְּחִלָּה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׁקֶה, וְהָרֹק טִמֵּא אֶת הַדִּבְלָה, דְּרֹאשׁוֹן עוֹשֶׂה שֵׁנִי בְּחֻלִּין: **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר.** סָבַר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָצָא הָרֹק מִן הַפֶּה לֹא חֲשִׁיב מַשְׁקֶה. **וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא.** כְּשֶׁהִפְךְ הַדִּבְלָה מִצַּד זֶה לְצַד זֶה בְּתוֹךְ פִּיו, שֶׁנֶּעֱקַר הָרֹק, וּמְטַהֵר בְּלֹא הַפֵּךְ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא נֶעֱקַר לֹא נָחְשַׁב מַשְׁקֶה. (יא) **הָאִשָּׁה שֶׁנָּטְחָה חָלָב מְדֻדֶּיהָ.** וְהִיא טְמֵאָה, וְחָלָב הַנּוֹטֵף מִדֻּדֶּיהָ הָוֵי כְּמַשְׁקֶה שֶׁנִּגַּע בְּפֶה וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי לְטַמֵּא כֵּלִים: **שֶׁהַמַּשְׁקֶה מִטַּמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן.** וְאַף עַל גַּב דְּחָלְבָה הַנּוֹטֵף מִדֻּדֶּיהָ שֶׁלֹּא לְרָצוֹנָהּ הָיָה, דְּלָא נִיחָא לָהּ, אֲפִלּוּ הָכִי נִטְמָא הַתַּנּוּר, דִּלְנִעִנֵּין הָכְשֵׁר זָרִיעַ בָּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ, אֲבָל לֹא לְטַמֵּא: **הָיְתָה גוֹרֶפֶת.** שֶׁהָיְתָה גּוֹרֶפֶת הַתַּנּוּר הַטָּמֵא לְהוֹצִיא אֶפְרוֹ: **וְהָבָה קוֹץ וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּם.** וְדָם הַמֵּפֶה חָשִׁיב מַשְׁקֶה: **וְנָתְנָה אֲצִבְעָהּ לְתוֹךְ פִּיהָ.** כְּדֶרֶךְ הַנּוֹכְרִים בְּאֶצְבָּעָם שֶׁנּוֹתְנִים אֶצְבָּעָם בְּפִיהֶם: **נִטְמָא.** גְּרִסִינַן, כְּלוֹמַר נִטְמָא הַתַּנּוּר מֵחֲמַת הָרֹק וְהַדָּם:

פרק ט (א) **מַחַט אוֹ מַבְעֶטֶת.** טָמֵא: **שֶׁנִּמְצְאוּ בְּנַחְשְׁתּוֹ שֶׁל תַּנּוּר.** בְּרִצְפַּת הַקַּרְקַע שֶׁהַתַּנּוּר מְחֻבָּר בָּהּ: **נִרְאִין.** בַּתַּנּוּר: **אֲבָל לֹא יוֹצְאִין.** בַּחֲלַל הַתַּנּוּר, כְּגוֹן שֶׁבְּלוּעִין בָּעֲבִי הִרְצְפָּה שֶׁל הַקַּרְקַע וְנִרְאִין בַּאֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר, אֲבָל אֵין בּוֹלְטִין לְתוֹכוֹ: **אִם אוֹפֶה הוּא אֶת הַבָּצֵק.** אִם בְּשָׁעָה שֶׁמַּדְבִּיק הַפַּת לְתוֹכוֹ נוֹגְעַ הַבָּצֵק בְּמַחַט אוֹ בְּשַׁבַּעַת, נִחְשָׁב כַּאֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר וְטָמֵא, וְאִם לָאו, טָהוֹר, דִּ׳תוֹכוֹ׳ כְּתַב רַחֲמָנָא (ויקרא יא לג), וְהַאי לָאו תּוֹכוֹ הוּא. וּכְגוֹן שֶׁהָיוּ שָׁם בְּלוּעִים בְּרִצְפָּה קֹדֶם שֶׁחִבְּרוּ הַתַּנּוּר שָׁם, דְּאִם הִכְנִיסוֹ אוֹתָם דֶּרֶךְ פִּיו שֶׁל תַּנּוּר, מִשֶּׁנִּכְנְסוּ לַאֲוִירוֹ נִטְמָא הַתַּנּוּר: **בְּבָצֵק הַבִּינוֹנִי.** לֹא שֶׁבְּלִילוֹתוֹ רַכָּה, שֶׁיּוֹרֵד לְמַטָּה לְסִדְקֵי, וְלֹא שֶׁבְּלִילוֹתוֹ קָשָׁה, שֶׁאֵינוֹ נִדְבָּק: **בְּטִפְלַת הַתַּנּוּר.** הִיא הַטְּפָלָה שֶׁל טִיט שֶׁעוֹשִׂים סְבִיב הַתַּנּוּר לְעֻבּוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁיְּחַזִּיק חַמּוֹ: **מָקוֹם צָמִיד פָּתִיל.** דְּאֵין צָמִיד מַצִּיל עַל הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים כְּדִתְנַן לְעֵיל (מ״ו), וּבר מִן דֵּין הָא תְּנֵיָא בְּתוֹסְפְתָּא דְּכֵלִים (ב״ק פ״ו ה״ב) הַכֹּל מַצִּילִים מִיַּד כְּלֵי חֶרֶס אֲפִלּוּ כְּלֵי גְלָלִים וּכְלֵי אֲדָמָה חוּץ מִן הָאָדָם. הִלְכָךְ, **טָהוֹר שֶׁהָיוּ אֲכָלִים וּמַשְׁקִים לְתוֹךְ פִּיו וְהִכְנִיס רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר** שֶׁהוּא טָמֵא, נִטְמְאוּ, דְּאֵין הָאָדָם מַצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל, שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל מַצִּיל עַל הַטֻּמְאָה שֶׁבְּתוֹכוֹ מִלְּטַמֵּא אֲחֵרִים: **בְּיָדַיִם מְסוֹאָבוֹת.** יָדַיִם שֶׁהֵם שְׁנִיּוֹת לַטֻּמְאָה וּפוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה: **הַכֵּנִים יָרְדוּ לְתוֹךְ פִּיו.** לִטֹּל אֶת הַצְּרוֹר שֶׁבְּפִיו, אוֹ כָּל מִידֵי: **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא.** הַדִּבְלָה, לְפִי שֶׁהַיָּדַיִם מְסוֹאָבוֹת טִמְּאוּ אֶת הָרֹק לִהְיוֹת תְּחִלָּה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׁקֶה, וְהָרֹק טִמֵּא אֶת הַדִּבְלָה, דְּרֹאשׁוֹן עוֹשֶׂה שֵׁנִי בְּחֻלִּין: **וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר.** סָבַר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָצָא הָרֹק מִן הַפֶּה לֹא חֲשִׁיב מַשְׁקֶה. **וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא.** כְּשֶׁהִפְךְ הַדִּבְלָה מִצַּד זֶה לְצַד זֶה בְּתוֹךְ פִּיו, שֶׁנֶּעֱקַר הָרֹק, וּמְטַהֵר בְּלֹא הַפֵּךְ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא נֶעֱקַר לֹא נָחְשַׁב מַשְׁקֶה. (יא) **הָאִשָּׁה שֶׁנָּטְחָה חָלָב מְדֻדֶּיהָ.** וְהִיא טְמֵאָה, וְחָלָב הַנּוֹטֵף מִדֻּדֶּיהָ הָוֵי כְּמַשְׁקֶה שֶׁנִּגַּע בְּפֶה וְנַעֲשָׂה שֵׁנִי לְטַמֵּא כֵּלִים: **שֶׁהַמַּשְׁקֶה מִטַּמֵּא לְרָצוֹן וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן.** וְאַף עַל גַּב דְּחָלְבָה הַנּוֹטֵף מִדֻּדֶּיהָ שֶׁלֹּא לְרָצוֹנָהּ הָיָה, דְּלָא נִיחָא לָהּ, אֲפִלּוּ הָכִי נִטְמָא הַתַּנּוּר, דִּלְנִעִנֵּין הָכְשֵׁר זָרִיעַ בָּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ, אֲבָל לֹא לְטַמֵּא: **הָיְתָה גוֹרֶפֶת.** שֶׁהָיְתָה גּוֹרֶפֶת הַתַּנּוּר הַטָּמֵא לְהוֹצִיא אֶפְרוֹ: **וְהָבָה קוֹץ וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּם.** וְדָם הַמֵּפֶה חָשִׁיב מַשְׁקֶה: **וְנָתְנָה אֲצִבְעָהּ לְתוֹךְ פִּיהָ.** כְּדֶרֶךְ הַנּוֹכְרִים בְּאֶצְבָּעָם שֶׁנּוֹתְנִים אֶצְבָּעָם בְּפִיהֶם: **נִטְמָא.** גְּרִסִינַן, כְּלוֹמַר נִ

כָּאֳכָלִים שֶׁנִּבְלַע בְּטִיט שֶׁאֵין הַטִּיט מִצְיל: **שְׁעוּרָן כְּמַשְׁקִין.** בְּכוֹנַס מַשְׁקֶה: **הֶעֱשׂוּ לְכָךְ וּלְכָךְ.** לְמַשְׁקִין וְלָאֳכָלִין: **מַטִּילִין אוֹתוֹ לְחָמוּר.**

וְאִם נִקֵּב בְּכוֹנַס מַשְׁקֶה אֵינוֹ מַצִּיל בְּצָמִיד פָּתִיל עַד שֶׁיְּמָרֵחַ:

פרק י (א) **אֵלּוּ כֵלִים. כְּלֵי גְּלָלִים.** שֶׁל צְפִיעֵי בָקָר: **כְּלֵי אֲבָנִים וּכְלֵי אֲדָמָה.** דְּכָל הָנֵי אֵין לָהֶם טֻמְאָה לֹא מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וְלֹא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, וּלְכָךְ מַצִּילִין בְּצָמִיד פָּתִיל. וְאַף עַל גַּב דְּ׳כֹּל כְּלִי פָתוּחַ׳ (במדבר יט טו) בִּכְלִי חֶרֶס מִשְׁתַּעֵי קְרָא, בִּכְלִי שֶׁטֻּמְאָה קוֹדֶמֶת לִפְתִיחָתוֹ דְּהֵינוּ כְּלִי חֶרֶס שֶׁמְּטַמֵּא מֵאֲוִירוֹ, מִכָּל מָקוֹם שְׁאָר כֵּלִים נַמֵּי מִרְבִּינַן שֶׁמְּצִילִים, מִדִּכְתִיב ׳וְכֹל׳: **וְעַצְמוֹת חֲדָג.** אִם עָשָׂה כְּלִי מֵעַצְמוֹת בְּרִיּוֹת שֶׁבָּהֶם, מַצִּילִים, לְפִי שֶׁאֵין מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כְּדִתְנַן לְקַמָּן בְּפֶרֶק י״ז (מ״ג) כָּל שֶׁבָּהֶם טָהוֹר. וְכָל כֵּלִים מֵעַצְמוֹת הָעוֹף טְהוֹרִים, דִּכְתִיב (שם לא כ) ׳וְכָל מַעֲשֵׂה עִזִּים׳, פָּרַט לְעוֹפוֹת: **כְּלֵי עֵץ הַטְּהוֹרִים.** כְּגוֹן כֵּלִים גְּדוֹלִים הַבָּאִים בְּמִדָּה שֶׁמַּחְזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵן כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ, דְּלָא מְקַבְּלֵי טֻמְאָה, דְּבָעִינַן דּוּמְיָא דְּשֵׁק שֶׁמְּטַלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן (שבת פג:), וְכֵיוָן שֶׁהֵן גְּדוֹלִים כָּל כָּךְ אֵין מִשְׁתַּלְטְלִים מְלֵאִים, וּמַצִּילִים בְּצָמִיד פָּתִיל: **מִפְּיהֶן.** שֶׁהָעָמִיד פָּתִיל בְּפִיהֶן: **מִצִּדֵּיהֶן.** אִם נִקְּבוּ בְּצִדֵּיהֶן וְהִקִּיפָן צָמִיד פָּתִיל: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא.** קָסָבַר כָּפוּי אֵינוֹ מַצִּיל, וַאֲפִלּוּ מֻרְחוֹ לְמַטָּה בְּקַרְקַע, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טו) ׳צָמִיד פָּתִיל עָלָיו׳, וְלֹא אָמְרִינַן צָמִיד פָּתִיל עַל גַּבּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **עַל הַכֹּל מַצִּילִים.** כָּל הָנֵי כֵּלִים דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין, מַצִּילִין עַל כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָן, בֵּין הָיוּ בְּתוֹכָן כְּלִי שֶׁתָּף, בֵּין כְּלִי חֶרֶס, בֵּין בְּגָדִים, בֵּין אֳכָלִים וּמַשְׁקִים: **חוּץ מִכְּלֵי חֶרֶס.** שֶׁאֵין מַצִּילִים אֶלָּא עַל אֳכָלִים וּמַשְׁקִים וּכְלֵי חֶרֶס שֶׁבְּתוֹכָן, דִּכְרִים שֶׁאֵין לָהֶם טְהֵרָה בְּמִקְוֶה, וְלֹא עַל כְּלֵי מַתְּכוֹת וּבְגָדִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טְהֵרָה בְּמִקְוֶה, וְטַעְמָא פָּרִישְׁנָא בְּפֶרְקֵי דְּלָעֵיל (פ״ט מ״ב ד״ה החבית). וּמִשְּׁנָה זוֹ לְאַחַר חֲזָרָה שֶׁחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי (שם):

(ב) **בַּמֶּה מַקִּיפִין.** בַּמֶּה סוֹתְמִים פִּי הַכְּלִי אוֹ מְדַבְּקִים הַכִּסּוּי עַל פִּי הַכְּלִי וְיֵחָשֵׁב צָמִיד פָּתִיל: **גְּפָתִים.** מִין סִיד הוּא, וְיוֹתֵר לָבָן מִסִּיד: **וְנִשְׁרָף בְּכִבְשָׁן כְּמוֹ הַסִּיד:** **חֲרָסִית.** כְּתִישַׁת חֲרָסִים, וְלָשִׁים אוֹתָהּ בְּמַיִם: **בְּעֵין.** הוּא בְּדִיל, ׳אֶת הַבְּדִיל׳ (במדבר לא כב) מְתַרְגְּמִינַן יָת אַבְצָא, וְתַרְגּוּם יְרוּשַׁלְמִי (כת״י נייאפוטי) בַּעְצָא: **שֶׁהוּא פָּתִיל וְאֵינוֹ צָמִיד.** כְּלוֹמַר כְּפוּי הוּא, אֲבָל אֵינוֹ מְחֻבָּר וּמְדֻבָּק יָפָה עַל פִּי הַכְּלִי: **לֹא בְּדֶבֶק שְׁמָנָה וְלֹא בְּבֹצֶץ שֶׁנִּשּׁוֹשׁ בְּמֵי פֵּרוֹת.** וְאַף עַל גַּב דְּמַצִּילִים שֶׁהֲרֵי לֹא הֶכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, אַף עַל פִּי כֵן לְכִתְחִלָּה אֵין מְקַפִּידִין בָּהֶן, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַכְשִׁירוּ שֶׁפִּיהֶן מְשֻׁקָּעִין בְּצָמִיד פָּתִיל, וְאֵין דָּבָר עַל גַּב דְּ׳כֹּל כְּלִי פָתוּחַ׳ (במדבר יט טו) בִּכְלִי חֶרֶס מִשְׁתַּעֵי קְרָא, בִּכְלִי שֶׁטֻּמְאָה קוֹדֶמֶת לִפְתִיחָתוֹ דְּהֵינוּ כְּלִי חֶרֶס שֶׁמְּטַמֵּא מֵאֲוִירוֹ, מִכָּל מָקוֹם שְׁאָר כֵּלִים נַמֵּי מִרְבִּינַן שֶׁמְּצִילִים, מִדִּכְתִיב ׳וְכֹל׳: **וְעַצְמוֹת חֲדָג.** אִם עָשָׂה כְּלִי מֵעַצְמוֹת בְּרִיּוֹת שֶׁבָּהֶם, מַצִּילִים, לְפִי שֶׁאֵין מְקַבְּלִים טֻמְאָה, כְּדִתְנַן לְקַמָּן בְּפֶרֶק י״ז (מ״ג) כָּל שֶׁבָּהֶם טָהוֹר. וְכָל כֵּלִים מֵעַצְמוֹת הָעוֹף טְהוֹרִים, דִּכְתִיב (שם לא כ) ׳וְכָל מַעֲשֵׂה עִזִּים׳, פָּרַט לְעוֹפוֹת: **כְּלֵי עֵץ הַטְּהוֹרִים.** כְּגוֹן כֵּלִים גְּדוֹלִים הַבָּאִים בְּמִדָּה שֶׁמַּחְזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵן כּוֹרִים בְּיָבֵשׁ, דְּלָא מְקַבְּלֵי טֻמְאָה, דְּבָעִינַן דּוּמְיָא דְּשֵׁק שֶׁמְּטַלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן (שבת פג:), וְכֵיוָן שֶׁהֵן גְּדוֹלִים כָּל כָּךְ אֵין מִשְׁתַּלְטְלִים מְלֵאִים, וּמַצִּילִים בְּצָמִיד פָּתִיל: **מִפְּיהֶן.** שֶׁהָעָמִיד פָּתִיל בְּפִיהֶן: **מִצִּדֵּיהֶן.** אִם נִקְּבוּ בְּצִדֵּיהֶן וְהִקִּיפָן צָמִיד פָּתִיל: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא.** קָסָבַר כָּפוּי אֵינוֹ מַצִּיל, וַאֲפִלּוּ מֻרְחוֹ לְמַטָּה בְּקַרְקַע, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יט טו) ׳צָמִיד פָּתִיל עָלָיו׳, וְלֹא אָמְרִינַן צָמִיד פָּתִיל עַל גַּבּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **עַל הַכֹּל מַצִּילִים.** כָּל הָנֵי כֵּלִים דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין, מַצִּילִין עַל כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָן, בֵּין הָיוּ בְּתוֹכָן כְּלִי שֶׁתָּף, בֵּין כְּלִי חֶרֶס, בֵּין בְּגָדִים, בֵּין אֳכָלִים וּמַשְׁקִים: **חוּץ מִכְּלֵי חֶרֶס.** שֶׁאֵין מַצִּילִים אֶלָּא עַל אֳכָלִים וּמַשְׁקִים וּכְלֵי חֶרֶס שֶׁבְּתוֹכָן, דִּכְרִים שֶׁאֵין לָהֶם טְהֵרָה בְּמִקְוֶה, וְלֹא עַל כְּלֵי מַתְּכוֹת וּבְגָדִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טְהֵרָה בְּמִקְוֶה, וְטַעְמָא פָּרִישְׁנָא בְּפֶרְקֵי דְּלָעֵיל (פ״ט מ״ב ד״ה החבית). וּמִשְּׁנָה זוֹ לְאַחַר חֲזָרָה שֶׁחָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי (שם):

(ב) **בַּמֶּה מַקִּיפִין.** בַּמֶּה סוֹתְמִים פִּי הַכְּלִי אוֹ מְדַבְּקִים הַכִּסּוּי עַל פִּי הַכְּלִי וְיֵחָשֵׁב צָמִיד פָּתִיל: **גְּפָתִים.** מִין סִיד הוּא, וְיוֹתֵר לָבָן מִסִּיד: **חֲרָסִית.** כְּתִישַׁת חֲרָסִים, וְלָשִׁים אוֹתָהּ בְּמַיִם: **בְּעֵין.** הוּא בְּדִיל, ׳אֶת הַבְּדִיל׳ (במדבר לא כב) מְתַרְגְּמִינַן יָת אַבְצָא, וְתַרְגּוּם יְרוּשַׁלְמִי (כת״י נייאפוטי) בַּעְצָא: **שֶׁהוּא פָּתִיל וְאֵינוֹ צָמִיד.** כְּלוֹמַר כְּפוּי הוּא, אֲבָל אֵינוֹ מְחֻבָּר וּמְדֻבָּק יָפָה עַל פִּי הַכְּלִי: **לֹא בְּדֶבֶק שְׁמָנָה וְלֹא בְּבֹצֶץ שֶׁנִּשּׁוֹשׁ בְּמֵי פֵּרוֹת.** וְאַף עַל גַּב דְּמַצִּילִים שֶׁהֲרֵי לֹא הֶכְשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה, אַף עַל פִּי כֵן לְכִתְחִלָּה אֵין מְקַפִּידִין בָּהֶן, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַכְשִׁירוּ שֶׁפִּיהֶן מְשֻׁקָּעִין בְּצָמִיד פָּתִיל. וְאַף

רבינו עובדיה

[וְנוֹתְנִים אוֹתָהּ בְּרֶגֶל הַסּוּסִים] וְסוֹגְרִים בְּמַפְתֵּחַ, וְחַשִּׁיבָא כִּלְי: **לְכַפִּיתָה.** שֶׁלִּשְׁלָאוֹת שֶׁכּוֹפְתִים בָּהֶן הַקּוֹף וּגוּרֵי הַכְּלָבִים הַקְּטַנִּים. וּלְנוֹי הֶן עֲשׂוּיִין, וַהֲוֹו תַּכְשִׁיט דִּבְהֵמָה וְלֹא מִטַּמֵּא: **סִיטוֹנוֹת.** סוֹחֲרִים גְּדוֹלִים שֶׁמּוֹכְרִים בְּמִדָּה גַּסָּה, וְיֵשׁ לָהֶן שִׁלְשֶׁלֶת שֶׁקּוֹבְעִים בְּרֹאשָׁהּ אֶחָד מִמִּדָּה סְאָה אוֹ תֵּרֶקֶב, וּרְאֹשָׁהּ הַשֵּׁנִי נוֹתְנִים בְּטַבַּעַת שֶׁבַּדֶּלֶת אוֹ בְּקוֹרָה, וְסוֹגְרִים עָלֶיהָ בְּמַפְתֵּחַ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּגָּנֵב הַמִּדָּה: **וְשֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים טְהוֹרָה.** דְּסָתָמָא עֲשׂוּיָה לְנוֹי וְתַכְשִׁיט לְכֵלִי: **מַפְתֵּחַ אֶחָד.** מַחֲלָיָא אַחַת, דְּשַׁלְשֶׁלֶת בְּחַלְיָא אַחַת לָא עָבְדֵי אִינְשֵׁי וְלָא חֲשִׁיבָא כִּלִי: **אוֹ שֶׁקָּשַׁר חִפָּיוֹן בָּרֹאשָׁהּ.** כִּדְמוּתוֹ חִלָּזוֹן שֶׁהוּא דָּג שֶׁבַּיָּם שֶׁמִּדָּמוֹ צוֹבְעִים הַתְּכֵלֶת, קֶשֶׁר לָהּ בְּרֹאשָׁהּ עֲשׂוּי מִבְּרֶזֶל, וְהוּא מְשַׁוֵּי לָהּ מָנָא: (ב) **קָנֶה מֵאָזְנַיִם שֶׁל סָרוֹקוֹת.** סוֹרְקֵי צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, וּמוֹכְרִים אוֹתוֹ בְּמִנְיַן לִיטְרָאוֹת, כְּשֶׁרוֹצִין לִשְׁקֹל יֵשׁ לָהֶם מַקֵּל אֶרֶךְ שֶׁל עֵץ וְתָלוּי בְּרֹאשׁוֹ כְּמִין טַבַּעַת מִלְמַעְלָה, וְאוּנְקָלְיוֹת שֶׁל בֶּרֶזֶל תְּלוּיוֹת מִלְמָטָּה בַּשִּׁלְשֶׁלֶת עֲשׂוּיִין כְּמִין וָוִין, וְרֹאשֵׁיהֶם כְּפוּפִים מִלְמַעְלָה, וְיֵשׁ לְאוֹתוֹ מַקֵּל טַבַּעַת אֲחֶרֶת שֶׁמְּהַלֶּכֶת עַל פְּנֵי כָּל הַמַּקֵּל וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָצֵאת מִמֶּנּוּ, וּכְמִין עֶשֶׂת שֶׁל בֶּרֶזֶל אוֹ שֶׁל נְחֹשֶׁת עָב וְכָבֵד תְּלוּי בְּאוֹתָהּ טַבַּעַת, וּכְשֶׁבָּא לִשְׁקֹל שָׂם שֶׁל צָמֶר אוֹ שֶׁל מַטְבֵּעַ, תּוֹלֵחַ בָּאוֹנְקְלִי בְּשֹׂךְ וְאוֹחֵז בַּטַּבַּעַת שֶׁבְּרֹאשׁ הַמַּקֵּל וּמַעֲלֵהוּ בָּאֲוִיר, וְהַשַּׁבַּעַת שֶׁבּוֹ הָעֶשֶׂת שֶׁל בֶּרֶזֶל תְּלוּי מֵרְתִיקָהּ מִשַּׁבַּעַת שָׁאוֹחֵז בָּהּ, וּמַכְבֶּדֶת עַל הַקָּנֶה עַד שֶׁיְּבוֹא בְּיִשּׁוּר אֲשֶׁר לֹא יַכְרִיעַ לְשׁוּם צַד יוֹתֵר, וּלְפִי הַרְחֶקֶת הַשַּׁבַּעַת שֶׁבּוֹ הָעֶשֶׂת מִלְּמַטָּה יוֹדְעִין חֶשְׁבּוֹן הַמִּשְׁקָל, שֵׁשׁ סִימָנִים בְּמַשְׁקֵל, עַד כָּאן לִיטְרָא אַחַת, עַד כָּאן עֶשְׂרָה, עַד כָּאן מָאָה, וְזֶה נִקְרָא פָּלֶס בִּלְשׁוֹן מִקְרָא, כִּדְכְתִיב (ישעיה מ יב) ׳וַיִּשְׁקֹל בַּפֶּלֶס הָרִים׳, ׳פֶּלֶס וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט לַה״ (משלי טז יא). אֵין רְגִילִים לָתֵת בּוֹ אוּנְקְלָיוֹת שֶׁהֵן אוֹתָן הַוָּוִין שְׁתּוֹחֲבִים בְּשֹׂךְ לְהֶעָלוֹתוֹ, אֶלָּא בִּלֹּא אוּנְקְלָיוֹת קוֹשְׁרִים בַּחֶבֶל וְתוֹלִין בַּקָּנֶה. אוּנְקְלָיוֹת גְּרָסִינַן, וְלֹא גְּרָסִינַן אוּנְקְיוֹת: **אוּנְקְלֵי שֶׁל פְּתָפִין.** עֵץ אֶרֶךְ כְּעֵין מוֹט שֶׁהַכַּפְתֶּף מַנִּיחַ עַל כְּתֵפוֹ, וְתוֹלֶה בּוֹ שְׁנֵי שַׁקִּים אֶחָד לְפָנָיו וְאֶחָד מֵאֲחֲרָיו בִּשְׁנֵי אוּנְקְלָיוֹת שֶׁל בֶּרֶזֶל הַתְּחוּבוֹת בְּמוֹט עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו: **שֶׁל רוֹכְלִים.** מוֹכְרֵי בְּשָׂמִים וְתַמְרוּקֵי נָשִׁים: **טְמֵאָה.** מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּיִת קִבּוּל: **שֶׁלְּאַחֲרָיו טְהוֹרָה.** שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אֶלָּא לִשְׁמִירָה, שֶׁלֹּא יִפֹּל הַמַּשָּׂאוֹי מֵאֲחוֹרָיו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **דֶּרֶגֶשׁ.** מַטָּה קְטַנָּה שֶׁל עוֹר, וְתוֹלִין רְצוּעוֹת בְּשִׁפַּת הָעוֹר סָבִיב, וְיֵשׁ אוּנְקְלָיוֹת שֶׁל בֶּרֶזֶל בַּאֲרוּכוֹת הַמִּטָּה, וּכְשֶׁרוֹצִים לְנַטּוֹתָהּ עוֹנְבִין הָרְצוּעוֹת בְּאוֹתָן אוּנְקְלָיוֹת: **נַקְלִיטִין.** שְׁנֵי עַמּוּדִים שֶׁמַּעֲמִידִין בְּאֶמְצַע דְּפְנֵי הַמִּטָּה אֶחָד מֵרֹאשָׁהּ וְאֶחָד בְּמֶרְגְּלוֹתֶיהָ, וּמִפְּלַיִן בְּרֹאשֵׁיהֶן, וּמֵנִיחִין קָנֶה מִזֶּה לָזֶה וּפוֹרְסִים עָלָיו סָדִין. וּפְעָמִים שֶׁאֵין הָעַמּוּדִים מְפֻצָּלִים, אֶלָּא בְּצַיָּן שְׁנֵי וָוִין מַנִּיחִין בְּרֹאשֵׁי הַנַּקְלִיטִין, וְהוּא אוּנְקְלִי: **שְׂדֶה.** תֵּבָה קְטַנָּה: **אַקּוֹן.** תֵּבָה שֶׁעוֹשִׂין הַצַּיָּדִים לְצוּד בָּהּ דָּגִים: **כָּל הַמַּחֲבָּר לַטְּמֵא.** אוּנְקְלִי הַמַּחֲבָּר לִכְלִי הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, טָמֵא: **לַטָּהוֹר.** כְּגוֹן מְנוֹרַת הָעֵץ שֶׁהִיא טְהוֹרָה, טָהוֹר: **אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן.** כָּל אוּנְקְלִי שֶׁפְּרָשָׁה מִכֵּלִי: **טְהוֹרָה.** לְפִי שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָהּ: (ג) **טָנֵי.** הוּא כְּלִי שֶׁל מַתָּכֶת מַחֲזִיק שְׁלֹשָׁה קַבִּים, וְהוּא מִלְּשׁוֹן ׳יִשְׁמְחוּ בְשָׁנֵא׳ (דברים כו ב), וּבְעַלֵי בָּתִּים מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ שֶׁמְּנִיחִין שָׁם גְּרוּטָאוֹת מִשְּׁבְרֵי כֵּלִי מַתֶּכֶת: **רַבָּן גַּמְלִיאֵל טְמֵאָה.** דְּסָבַר פְּסוּי חָשׁוּב כֵּלִי, הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ בַּיִת קִבּוּל: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** דְּסָבְרֵי אֵין כְּסוּי חָשִׁיב כֵּלִי. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** **וְשֶׁל רוֹפְאִים טְמֵאָה.** לְדִבְרֵי הַכֹּל. מִפְּנֵי שֶׁהָרוֹפְאִים מְנִיחִין בּוֹ סַמְמָנִים: **מִגְדָּל.** בֵּית הָאוֹצָר שֶׁל עֵץ. אַרְמַרְיָא״ו בְּלַעַ״ז, וּבְעִבְרִי אַלְמְנַ״ר: **וְשֶׁל רוֹפְאִים טְמֵאָה.** מִפְּנֵי שֶׁנּוֹתֵן עָלָיו אֶת הָאִסְפְּלָנִית וְתוֹלֶה בָּהּ אֶת הַמִּסְפָּרַיִם: **הִיתּוּכִין.** מִלְּחַיִם שֶׁנּוֹטֵל בָּהֶם הַכְּלִי שֶׁהִתִּיךְ בּוֹ אֶת הַכֶּסֶף, לַהֲרִיקוֹ לְתוֹךְ כְּלִי אַחֵר: **וְהַפְּרִיכִין.** בְּתוֹסֶפְתָּא (כלים ב״מ פ״ב ה״ה) מְפֹרָשׁ, אֲלוּ הֵן פְּרָכִין, הַקְּבוּעִים בַּכִּירַיִם. וְרַבּוֹתַי לֹא פֵּרְשׁוּהָ לִי: **עַקְרַב בֵּית הַבַּד.** בַּדֶּרֶל עָקם דּוֹמֶה לְעַקְרָב, הַקָּבוּעַ בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁדּוֹרְכִים בָּהּ הַזֵּיתִים: **אוּנְקְלֵי שַׁבַּתְּלַיִם.** וָוִין שֶׁל בֶּרֶזֶל הַקְּבוּעִים בַּכְּתָלִים לְתָלוֹת בָּהֶם כֵּלִים: **טְהוֹרָה.** דְּאֵין תַּשְׁמִישָׁן אֶלָּא עִם הַקַּרְקַע: (ד) **מַסְמֵר הַגָּרֶע.** אֶזְמֵל שֶׁל אֻמָּן הַמְּקָרֵי דָּם, וְנִקְרָא גָּרֵע עַל שֵׁם שֶׁמְּגָרֵעַ אֶת הַדָּם. וְיֵשׁ מִסְּמָרִים, מַסְמֵר שֶׁל נַפָּחִים שֶׁקְּבוּעַ לָהֶן מִסְמֵר בְּסַדָּן, כְּשֶׁמְּסַלְקִים חֲתִיכָה שֶׁל בֶּרֶזֶל מִן הָאֵשׁ וְרוֹצֶה לַחְתֹּךְ מִמֶּנָּה, מְנִיחָהּ עַל הַמִּסְמֵר וּמַכֶּה בְּקַרְנָס וְנִבְרַעַת: **אֶבֶן הַשָּׁעוֹת.** אֶבֶן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוִּים וּרְשׁוּמִים עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת הַשָּׁעוֹת, וּמַסְמִירִים תְּחוֹבִים בָּהּ שֶׁבָּהֶם מְכַוְּנִים אֶת הַשָּׁעוֹת: **מַסְמֵר הַגַּרְדִּים.** מַסְמֵר אָרֹךְ שֶׁהָאוֹרֵג מַכְנִיס בְּקֶנֶה דַּק, וּמְחַבֵּר עַל הַקָּנֶה אֶת הַמַּטְוֶה: **אֶרֶז שֶׁל גְּרוֹסוֹת.** הֶעוֹשִׂין גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל בְּרֵיחַיִם שֶׁלָּהֶן, יֵשׁ לָהֶן שִׁלְשֶׁלֶת שֶׁקּוֹבְעִים בְּרֹאשָׁהּ אֶחָד מִמַּדָּה סְאָה אוֹ תֵּרֶקֶב, וְרֹאשָׁהּ הַשֵּׁנִי נוֹתְנִים בְּטַבַּעַת שֶׁבַּדֶּלֶת אוֹ בְּקוֹרָה, וְסוֹגְרִים עָלֶיהָ בְּמַפְתֵּחַ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּגָּנֵב הַמִּדָּה: דְּסָתָמָא עֲשׂוּיָה לְנוֹי וְתַכְשִׁיט לְכֵלִי: **מַפְתֵּחַ אֶחָד.** מַחֲלָיָא אַחַת, דְּשַׁלְשֶׁלֶת בְּחַלְיָא אַחַת לָא עָבְדֵי אִינְשֵׁי וְלָא חֲשִׁיבָא כִּלִי: **אוֹ שֶׁקָּשַׁר חִפָּיוֹן בְּרֹאשָׁהּ.** כִּדְמוּתוֹ חִלָּזוֹן שֶׁהוּא דָּג שֶׁבַּיָּם שֶׁמִּדָּמוֹ צוֹבְעִים הַתְּכֵלֶת, קֶשֶׁר לָהּ בְּרֹאשָׁהּ עֲשׂוּי מִבְּרֶזֶל, וְהוּא מְשַׁוֵּי לָהּ מָנָא: (ב) **קָנֶה מֵאָזְנַיִם שֶׁל סָרוֹקוֹת.** סוֹרְקֵי צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, וּמוֹכְרִים אוֹתוֹ בְּמִנְיַן לִיטְרָאוֹת, כְּשֶׁרוֹצִין לִשְׁקֹל יֵשׁ לָהֶם מַקֵּל אֶרֶךְ שֶׁל עֵץ וְתָלוּי בְּרֹאשׁוֹ כְּמִין טַבַּעַת שֶׁבַּדֶּלֶת הַמְשֻׁקָּל, מַקֵּל שֶׁל בֶּרֶזֶל יוֹדֵעַ חֶשְׁבּוֹן הַמִּשְׁקָל, שֵׁשׁ סִימָנִים בְּמַשְׁקֵל, עַד כָּאן לִיטְרָא אַחַת, עַד כָּאן עֶשְׂרָה, עַד כָּאן מָאָה, וְזֶה נִקְרָא פָּלֶס בִּלְשׁוֹן מִקְרָא, כִּדְכְתִיב (ישעיה מ יב) ׳וַיִּשְׁקֹל בַּפֶּלֶס הָרִים׳, ׳פֶּלֶס וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט לַה״ (משלי טז יא). אֵין רְגִילִים לָתֵת בּוֹ אוּנְקְלָיוֹת שֶׁהֵן אוֹתָן הַוָּוִין שְׁתּוֹחֲבִים בְּשֹׂךְ לְהֶעָלוֹתוֹ, אֶלָּא בִּלֹּא אוּנְקְלָיוֹת קוֹשְׁרִים בַּחֶבֶל וְתוֹלִין בַּקָּנֶה. אוּנְקְלָיוֹת גְּרָסִינַן, וְלֹא גְּרָסִינַן אוּנְקְיוֹת: **אוּנְקְלֵי שֶׁל פְּתָפִין.** עֵץ אֶרֶךְ כְּעֵין מוֹט שֶׁהַכַּפְתֶּף מַנִּיחַ עַל כְּתֵפוֹ, וְתוֹלֶה בּוֹ שְׁנֵי שַׁקִּים אֶחָד לְפָנָיו וְאֶחָד מֵאֲחֲרָיו בִּשְׁנֵי אוּנְקְלָיוֹת שֶׁל בֶּרֶזֶל הַתְּחוּבוֹת בְּמוֹט עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו: **שֶׁל רוֹכְלִים.** מוֹכְרֵי בְּשָׂמִים וְתַמְרוּקֵי נָשִׁים: **טְמֵאָה.** מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּיִת קִבּוּל: **שֶׁלְּאַחֲרָיו טְהוֹרָה.** שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אֶלָּא לִשְׁמִירָה, שֶׁלֹּא יִפֹּל הַמַּשָּׂאוֹי מֵאֲחוֹרָיו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **דֶּרֶגֶשׁ.** מַטָּה קְטַנָּה שֶׁל עוֹר, וְתוֹלִין רְצוּעוֹת בְּשִׁפַּת הָעוֹר סָבִיב, וְיֵשׁ אוּנְקְלָיוֹת שֶׁל בֶּרֶזֶל בַּאֲרוּכוֹת הַמִּטָּה, וּכְשֶׁרוֹצִים לְנַטּוֹתָהּ עוֹנְבִין הָרְצוּעוֹת בְּאוֹתָן אוּנְקְלָיוֹת: **נַקְלִיטִין.** שְׁנֵי עַמּוּדִים שֶׁמַּעֲמִידִין בְּאֶמְצַע דְּפְנֵי הַמִּטָּה אֶחָד מֵרֹאשָׁהּ וְאֶחָד בְּמֶרְגְּלוֹתֶיהָ, וּמִפְּלַיִן בְּרֹאשֵׁיהֶן, וּמֵנִיחִין קָנֶה מִזֶּה לָזֶה וּפוֹרְסִים עָלָיו סָדִין. וּפְעָמִים שֶׁאֵין הָעַמּוּדִים מְפֻצָּלִים, אֶלָּא בְּצַיָּן שְׁנֵי וָוִין מַנִּיחִין בְּרֹאשֵׁי הַנַּקְלִיטִין, וְהוּא אוּנְקְלִי: **שְׂדֶה.** תֵּבָה קְטַנָּה: **אַקּוֹן.** תֵּבָה שֶׁעוֹשִׂין הַצַּיָּדִים לְצוּד בָּהּ דָּגִים: **כָּל הַמְחֻבָּר לַטָּמֵא.** אוּנְקְלִי הַמַּחֲבָּר לִכְלִי הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, טָמֵא: **לַטָּהוֹר.** כְּגוֹן מְנוֹרַת הָעֵץ שֶׁהִיא טְהוֹרָה, טָהוֹר: **אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן.** כָּל אוּנְקְלִי שֶׁפְּרָשָׁה מִכֵּלִי: **טְהוֹרָה.** לְפִי שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָהּ: (ג) **טָנֵי.** הוּא כְּלִי שֶׁל מַתֶּכֶת מַחֲזִיק שְׁלֹשָׁה קַבִּים, וְהוּא מִלְּשׁוֹן ׳יִשְׁמְחוּ בְשָׁנֵא׳ (דברים כו ב), וּבְעַלֵי בָּתִּים מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ שֶׁמְּנִיחִין שָׁם גְּרוּטָאוֹת מִשְּׁבְרֵי כֵּלִי מַתֶּכֶת: **רַבָּן גַּמְלִיאֵל טְמֵאָה.** דְּסָבַר פְּסוּי חָשׁוּב כֵּלִי, הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ בַּיִת קִבּוּל: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** דְּסָבְרֵי אֵין כְּסוּי חָשִׁיב כֵּלִי. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** **וְשֶׁל רוֹפְאִים טְמֵאָה.** לְדִבְרֵי הַכֹּל. מִפְּנֵי שֶׁהָרוֹפְאִים מְנִיחִין בּוֹ סַמְמָנִים: **מִגְדָּל.** בֵּית הָאוֹצָר שֶׁל עֵץ. אַרְמַרְיָא״ו בְּלַעַ״ז, וּבְעִבְרִי אַלְמְנַ״ר: **וְשֶׁל רוֹפְאִים טְמֵאָה.** מִפְּנֵי שֶׁנּוֹתֵן עָלָיו אֶת הָאִסְפְּלָנִית וְתוֹלֶה בָּהּ אֶת הַמִּסְפָּרַיִם: **הִיתּוּכִין.** מִלְּחַיִם שֶׁנּוֹטֵל בָּהֶם הַכְּלִי שֶׁהִתִּיךְ בּוֹ אֶת הַכֶּסֶף, לַהֲרִיקוֹ לְתוֹךְ כְּלִי אַחֵר: **וְהַפְּרִיכִין.** בְּתוֹסֶפְתָּא (כלים ב״מ פ״ב ה״ה) מְפֹרָשׁ, אֲלוּ הֵן פְּרָכִין, הַקְּבוּעִים בַּכִּירַיִם. וְרַבּוֹתַי לֹא פֵּרְשׁוּהָ לִי: **עַקְרַב בֵּית הַבַּד.** בַּדֶּרֶל עָקם דּוֹמֶה לְעַקְרָב, הַקָּבוּעַ בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁדּוֹרְכִים בָּהּ הַזֵּיתִים: **אוּנְקְלֵי שַׁבַּתְּלַיִם.** וָוִין שֶׁל בֶּרֶזֶל הַקְּבוּעִים בַּכְּתָלִים לְתָלוֹת בָּהֶם כֵּלִים: **טְהוֹרָה.** דְּאֵין תַּשְׁמִישָׁן אֶלָּא עִם הַקַּרְקַע: (ד) **מַסְמֵר הַגָּרֶע.** אֶזְמֵל שֶׁל אֻמָּן הַמְּקָרֵי דָּם, וְנִקְרָא גָּרֵע עַל שֵׁם שֶׁמְּגָרֵעַ אֶת הַדָּם. וְיֵשׁ מִסְּמָרִים, מַסְמֵר שֶׁל נַפָּחִים שֶׁקְּבוּעַ לָהֶן מִסְמֵר בְּסַדָּן, כְּשֶׁמְּסַלְקִים חֲתִיכָה שֶׁל בֶּרֶזֶל מִן הָאֵשׁ וְרוֹצֶה לַחְתֹּךְ מִמֶּנָּה, מְנִיחָהּ עַל הַמִּסְמֵר וּמַכֶּה בְּקַרְנָס וְנִבְרַעַת: **אֶבֶן הַשָּׁעוֹת.** אֶבֶן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוִּים וּרְשׁוּמִים עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת הַשָּׁעוֹת, וּמַסְמִירִים תְּחוֹבִים בָּהּ שֶׁבָּהֶם מְכַוְּנִים אֶת הַשָּׁעוֹת: **מַסְמֵר הַגַּרְדִּים.** מַסְמֵר אָרֹךְ שֶׁהָאוֹרֵג מַכְנִיס בְּקֶנֶה דַּק, וּמְחַבֵּר עַל הַקָּנֶה אֶת הַמַּטְוֶה: **אֶרֶז שֶׁל גְּרוֹסוֹת.** הֶעוֹשִׂין גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל בְּרֵיחַיִם שֶׁלָּהֶן, יֵשׁ לָהֶן שִׁלְשֶׁלֶת שֶׁקּוֹבְעִים בְּרֹאשָׁהּ אֶחָד מִמִּדָּה סְאָה אוֹ תֵּרֶקֶב, וְיֵשׁ לְאוֹתוֹ מַקֵּל טַבַּעַת אַחֶרֶת שֶׁמְּהַלֶּכֶת עַל פְּנֵי כָּל הַמַּקֵּל וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָצֵאת מִמֶּנּוּ, וּכְמִין עֶשֶׂת שֶׁל בֶּרֶזֶל אוֹ שֶׁל נְחֹשֶׁת עָב וְכָבֵד תָּלוּי בְּאוֹתָהּ טַבַּעַת, וּכְשֶׁבָּא לִשְׁקֹל שָׂם שֶׁל צָמֶר אוֹ שֶׁל מַטְבֵּעַ, תּוֹלֵחַ בָּאוֹנְקְלִי בְּשֹׂךְ וְאוֹחֵז בַּטַּבַּעַת שֶׁבְּרֹאשׁ הַמַּקֵּל וּמַעֲלֵהוּ בָּאֲוִיר, וְהַשַּׁבַּעַת שֶׁבּוֹ הָעֶשֶׂת שֶׁל בֶּרֶזֶל תָּלוּי מֵרְתִיקָהּ מִשַּׁבַּעַת שָׁאוֹחֵז בָּהּ, וּמַכְבֶּדֶת עַל הַקָּנֶה עַד שֶׁיְּבוֹא בְּיִשּׁוּר אֲשֶׁר לֹא יַכְרִיעַ לְשׁוּם צַד יוֹתֵר, וּלְפִי הַרְחֶקֶת הַשַּׁבַּעַת שֶׁבּוֹ הָעֶשֶׂת מִלְּמַטָּה יוֹדְעִין חֶשְׁבּוֹן הַמִּשְׁקָל, שֵׁשׁ סִימָנִים בְּמַשְׁקֵל, עַד כָּאן לִיטְרָא אַחַת, עַד כָּאן עֶשְׂרָה, עַד כָּאן מָאָה, וְזֶה נִקְרָא פָּלֶס בִּלְשׁוֹן מִקְרָא, כִּדְכְתִיב (ישעיה מ יב) ׳וַיִּשְׁקֹל בַּפֶּלֶס הָרִים׳, ׳פֶּלֶס וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט לַה״ (משלי טז יא). אֵין רְגִילִים לָתֵת בּוֹ אוּנְקְלָיוֹת שֶׁהֵן אוֹתָן הַוָּוִין שְׁתּוֹחֲבִים בְּשֹׂךְ לְהֶעָלוֹתוֹ, אֶלָּא בִּלֹּא אוּנְקְלָיוֹת קוֹשְׁרִים בַּחֶבֶל וְתוֹלִין בַּקָּנֶה. אוּנְקְלָיוֹת גְּרָסִינַן, וְלֹא גְּרָסִינַן אוּנְקְיוֹת: **אוּנְקְלֵי שֶׁל פְּתָפִין.** עֵץ אֶרֶךְ כְּעֵין מוֹט שֶׁהַכַּפְתֶּף מַנִּיחַ עַל כְּתֵפוֹ, וְתוֹלֶה בּוֹ שְׁנֵי שַׁקִּים אֶחָד לְפָנָיו וְאֶחָד מֵאֲחֲרָיו בִּשְׁנֵי אוּנְקְלָיוֹת שֶׁל בֶּרֶזֶל הַתְּחוּבוֹת בְּמוֹט עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו: **שֶׁל רוֹכְלִים.** מוֹכְרֵי בְּשָׂמִים וְתַמְרוּקֵי נָשִׁים: **טְמֵאָה.** מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּיִת קִבּוּל: **שֶׁלְּאַחֲרָיו טְהוֹרָה.** שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אֶלָּא לִשְׁמִירָה, שֶׁלֹּא יִפֹּל הַמַּשָּׂאוֹי מֵאֲחוֹרָיו. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **דֶּרֶגֶשׁ.** מַטָּה קְטַנָּה שֶׁל עוֹר, וְתוֹלִין רְצוּעוֹת בְּשִׁפַּת הָעוֹר סָבִיב, וְיֵשׁ אוּנְקְלָיוֹת שֶׁל בֶּרֶזֶל בַּאֲרוּכוֹת הַמִּטָּה, וּכְשֶׁרוֹצִים לְנַטּוֹתָהּ עוֹנְבִין הָרְצוּעוֹת בְּאוֹתָן אוּנְקְלָיוֹת: **נַקְלִיטִין.** שְׁנֵי עַמּוּדִים שֶׁמַּעֲמִידִין בְּאֶמְצַע דְּפְנֵי הַמִּטָּה אֶחָד מֵרֹאשָׁהּ וְאֶחָד בְּמֶרְגְּלוֹתֶיהָ, וּמִפְּלַיִן בְּרֹאשֵׁיהֶן, וּמֵנִיחִין קָנֶה מִזֶּה לָזֶה וּפוֹרְסִים עָלָיו סָדִין. וּפְעָמִים שֶׁאֵין הָעַמּוּדִים מְפֻצָּלִים, אֶלָּא בְּצַיָּן שְׁנֵי וָוִין מַנִּיחִין בְּרֹאשֵׁי הַנַּקְלִיטִין, וְהוּא אוּנְקְלִי: **שְׂדֶה.** תֵּבָה קְטַנָּה: **אַקּוֹן.** תֵּבָה שֶׁעוֹשִׂין הַצַּיָּדִים לְצוּד בָּהּ דָּגִים: **כָּל הַמְחֻבָּר לַטָּמֵא.** אוּנְקְלִי הַמַּחֲבָּר לִכְלִי הַמְקַבֵּל טֻמְאָה, טָמֵא: **לַטָּהוֹר.** כְּגוֹן מְנוֹרַת הָעֵץ שֶׁהִיא טְהוֹרָה, טָהוֹר: **אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן.** כָּל אוּנְקְלִי שֶׁפְּרָשָׁה מִכֵּלִי: **טְהוֹרָה.** לְפִי שֶׁאֵין לָהּ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָהּ: (ג) **טָנֵי.** הוּא כְּלִי שֶׁל מַתֶּכֶת מַחֲזִיק שְׁלֹשָׁה קַבִּים, וְהוּא מִלְּשׁוֹן ׳יִשְׁמְחוּ בְשָׁנֵא׳ (דברים כו ב), וּבְעַלֵי בָּתִּים מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ שֶׁמְּנִיחִין שָׁם גְּרוּטָאוֹת מִשְּׁבְרֵי כֵּלִי מַתֶּכֶת: **רַבָּן גַּמְלִיאֵל טְמֵאָה.** דְּסָבַר פְּסוּי חָשׁוּב כֵּלִי, הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ בַּיִת קִבּוּל: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** דְּסָבְרֵי אֵין כְּסוּי חָשִׁיב כֵּלִי. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** **וְשֶׁל רוֹפְאִים טְמֵאָה.** לְדִבְרֵי הַכֹּל. מִפְּנֵי שֶׁהָרוֹפְאִים מְנִיחִין בּוֹ סַמְמָנִים: **מִגְדָּל.** בֵּית הָאוֹצָר שֶׁל עֵץ. אַרְמַרְיָא״ו בְּלַעַ״ז, וּבְעִבְרִי אַלְמְנַ״ר: **וְשֶׁל רוֹפְאִים טְמֵאָה.** מִפְּנֵי שֶׁנּוֹתֵן עָלָיו אֶת הָאִסְפְּלָנִית וְתוֹלֶה בָּהּ אֶת הַמִּסְפָּרַיִם: **הִיתּוּכִין.** מִלְּחַיִם שֶׁנּוֹטֵל בָּהֶם הַכְּלִי שֶׁהִתִּיךְ בּוֹ אֶת הַכֶּסֶף, לַהֲרִיקוֹ לְתוֹךְ כְּלִי אַחֵר: **וְהַפְּרִיכִין.** בְּתוֹסֶפְתָּא (כלים ב״מ פ״ב ה״ה) מְפֹרָשׁ, אֲלוּ הֵן פְּרָכִין, הַקְּבוּעִים בַּכִּירַיִם. וְרַבּוֹתַי לֹא פֵּרְשׁוּהָ לִי: **עַקְרַב בֵּית הַבַּד.** בַּדֶּרֶל עָקם דּוֹמֶה לְעַקְרָב, הַקָּבוּעַ בְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁדּוֹרְכִים בָּהּ הַזֵּיתִים: **אוּנְקְלֵי שַׁבַּתְּלַיִם.** וָוִין שֶׁל בֶּרֶזֶל הַקְּבוּעִים בַּכְּתָלִים לְתָלוֹת בָּהֶם כֵּלִים: **טְהוֹרָה.** דְּאֵין תַּשְׁמִישָׁן אֶלָּא עִם הַקַּרְקַע: (ד) **מַסְמֵר הַגָּרֶע.** אֶזְמֵל שֶׁל אֻמָּן הַמְּקָרֵי דָּם, וְנִקְרָא גָּרֵע עַל שֵׁם שֶׁמְּגָרֵעַ אֶת הַדָּם. וְיֵשׁ מִסְּמָרִים, מַסְמֵר שֶׁל נַפָּחִים שֶׁקְּבוּעַ לָהֶן מִסְמֵר בְּסַדָּן, כְּשֶׁמְּסַלְקִים חֲתִיכָה שֶׁל בֶּרֶזֶל מִן הָאֵשׁ וְרוֹצֶה לַחְתֹּךְ מִמֶּנָּה, מְנִיחָהּ עַל הַמִּסְמֵר וּמַכֶּה בְּקַרְנָס וְנִבְרַעַת: **אֶבֶן הַשָּׁעוֹת.** אֶבֶן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוִּים וּרְשׁוּמִים עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת הַשָּׁעוֹת, וּמַסְמִירִים תְּחוֹבִים בָּהּ שֶׁבָּהֶם מְכַוְּנִים אֶת הַשָּׁעוֹת: **מַסְמֵר הַגַּרְדִּים.** מַסְמֵר אָרֹךְ שֶׁהָאוֹרֵג מַכְנִיס בְּקֶנֶה דַּק, וּמְחַבֵּר עַל הַקָּנֶה אֶת הַמַּטְוֶה: **אֶרֶז שֶׁל גְּרוֹסוֹת.** הֶעוֹשִׂין גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל בְּרֵיחַיִם שֶׁלָּהֶן, יֵשׁ לָהֶן שִׁלְשֶׁלֶת שֶׁקּוֹבְעִים בְּרֹאשָׁהּ אֶחָד מִמִּדָּה סְאָה אוֹ תֵּרֶקֶב, וְיֵשׁ לְאוֹתוֹ מַקֵּל טַבַּעַת אַחֶרֶת שֶׁמְּהַלֶּכֶת עַל פְּנֵי כָּל הַמַּקֵּל וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָצֵאת מִמֶּנּוּ, וּכְמִין עֶשֶׂת שֶׁל בֶּרֶזֶל אוֹ שֶׁל נְחֹשֶׁת עָב וְכָבֵד תָּלוּי בְּאוֹתָהּ טַבַּעַת, וּכְשֶׁבָּא לִשְׁקֹל שָׂם שֶׁל צָמֶר אוֹ שֶׁל מַטְבֵּעַ, תּוֹלֵחַ בָּאוֹנְקְלִי בְּשֹׂךְ וְאוֹחֵז בַּטַּבַּעַת שֶׁבְּרֹאשׁ הַמַּקֵּל וּמַעֲלֵהוּ בָּאֲוִיר, וְהַשַּׁבַּעַת שֶׁבּוֹ הָעֶשֶׂת שֶׁל בֶּרֶזֶל תָּלוּי מֵרְתִיקָהּ מִשַּׁבַּעַת שָׁאוֹחֵז בָּהּ, וּמַכְבֶּדֶת עַל הַקָּנֶה עַד שֶׁיְּבוֹא בְּיִשּׁוּר אֲשֶׁר לֹא יַכְרִיעַ לְשׁוּם צַד יוֹתֵר, וּלְפִי הַרְחֶקֶת הַשַּׁבַּעַת שֶׁבּוֹ הָעֶשֶ

לַחֲלַקַּת אֲחִים, נוֹעֲצִים יָתֵד בַּקַּרְקַע וְקוֹשְׁרִים בּוֹ חֶבֶל וּמוֹדְדִים: **שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שִׁשּׁוּחוֹת טְמֵאָה.** לְפִי שֶׁבְּמִדַּת הַחֶבֶל יֵשׁ עָוֶל, פְּעָמִים שֶׁמּוֹתֵחַ לָזֶה יוֹתֵר מִזֶּה, לְפִיכָךְ רְגִילִים לַעֲשׂוֹת שְׁלֹשָׁה לִמְדוֹ בָּהּ: **עֲשׂוּיָה לָעֵצִים.** לִקְשֹׁר בָּהּ חֲבִילָה שֶׁל עֵצִים, אוֹ לִמְדוֹ בָּהּ עֵצִים, שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁמּוֹכְרִים עֵצִים בְּמִדָּה מְלֵא חֶבֶל, וְהַשְּׁלֹשָׁה הַמְיֻחֶדֶת לְכָךְ טְהוֹרָה, דְּהָוְיָא כְּמַתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ: **אַרְבָּעָה טְפָחִים.** וְיוֹתֵר מִפַּן לָא חֲשִׁיב יָד: **חֲמוֹר שֶׁל נַפָּחִים.** הָעֵץ שֶׁהַמַּפּוּחַ שֶׁל נַפָּחִים רוֹכֵב עָלָיו נִקְרָא חֲמוֹר, כָּךְ פֵּרְשׁוּהָ לִי רַבּוֹתַי. וּבְמָקוֹם אַחֵר מָצָאתִי שֶׁהוּא כְּלִי בְּרָזֶל כְּצוּרַת חֲמוֹר, וְהָאֶמְצָע רוֹכֵב עַל הַקָּצֶה הָאֶחָד וּמַכֶּה עַל הַקָּצֶה הַשֵּׁנִי, וְעוֹשִׂים כָּךְ כְּשֶׁרוֹצִים לְהַכּוֹת עַל הַכֵּלִים הַגְּדוֹלִים שֶׁשְּׁקָתָן גְּבוֹהָה וּגְדוֹלָה מְאֹד: **מְגֵרָה.** הַמַּקֵּר שֶׁנּוֹסְרִים בָּהּ הַלּוּחוֹת, שֶׁנִּטְמָאת, וְעָשָׂה שִׁנֵּיהָ בְּתוֹךְ הֶחוֹר שֶׁל דֶּלֶת, לֹא יָצָאָה מִידֵי טֻמְאָה וְהֲרֵי הִיא טְמֵאָה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה, עַד שֶׁיִּקָּבְעֻנָּה בְּדֶלֶת בְּמַסְמֵר. וְהָכִי מְפָרֵשׁ בְּתוֹסֶפְתָּא (כלים ב״מ פ״ד ה״ז): **עֲשָׂאָהּ מִקְמָטָּה לְמַעְלָה.** שֶׁהֻפְכָּה וְנִתְנָהּ הַפּוּכָה בְּחוֹר הַדֶּלֶת: **טְהוֹרָה.** אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִבְּעָהּ בְּמִסְמֵר: **כָּל הַכִּפּוּיִין טְהוֹרִין.** לְפִי שֶׁאֵין לַכִּפּוּיִין שֵׁם בִּכְנֵי עַצְמָן: **חוּץ מִשֶּׁל מִיחַם.** וְכָל כַּיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בִּכְנֵי עַצְמָן וּמִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ בִּכְנֵי עַצְמָן, כְּמוֹ כִּפּוּי טָנֵי שֶׁל רוֹפְאִים דְּתָנַן לְעֵיל פֶּרֶק טַבַּעַת אָדָם (פ״ב מ״ג) דְּטָמֵא לְדִבְרֵי הַכֹּל לְפִי שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ סַמְמָנִים. (ד) **הָעֹל שֶׁל מַתֶּכֶת.** טָמֵא, דִּכְשׁוּטֵי כְּלִי מַתֶּכֶת מִקַּבְּלִין טֻמְאָה (לעיל פי״א מ״א): **קַטָּרֵב.** שְׁנֵי עֵצִים יֵשׁ, מִצַּד זֶה מִן הָעֹל וּמִצַּד זֶה מִן הָעֹל, וְהֵן נְקוּבִים, וּמַכְנִיסִין בְּתוֹךְ אוֹתוֹ נֶקֶב עֵץ וּשְׁמוֹ קַטָּרֵב, וְקוֹשְׁרִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁמְטוּ הַבָּקָר. וְרַמְבַּ״ם פֵּרֵשׁ שֶׁקַּטְרֵב הוּא הָעֵץ שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל שְׁנֵי צִדְדֵי הַבְּהֵמוֹת, וְהָעֹל בְּאֶמְצָעָן: **וְהַכֻּבָּיִם.** הֵם שְׁנֵי קְצָווֹת שֶׁל קַטָּרֵב, מִלְּשׁוֹן ״עַל כֻּבָּיִם בִּגְדֵיהֶם״ (במדבר טו לח), וְהֵם שֶׁל בְּרָזֶל: **הַמְקַבְּלוֹת אֶת הָרְצוּעוֹת.** כְּלוֹמַר אִם נַעֲשׂוּ הַקְּצָווֹת שֶׁל קַטָּרֵב לְקַבֵּל בְּתוֹכָם אֶת הָרְצוּעוֹת, הֵן טְמֵאִים, שֶׁהֲשׁוּבִין כְּלִי. אֲבָל אִם נַעֲשׂוּ לְנוֹי טְהוֹרִים, לְפִי שֶׁהֵיא מְתֻכֶּת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ: **וְהַבְּרֶזֶל שֶׁתַּחַת צוֹאֲרֵי בְּהֵמָה.** קוֹשְׁרִים עַל צַוְּארֵי בְּהֵמָה בְּרָזֶל בְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּחָנַק בַּחֶבֶל שֶׁקּוֹשְׁרִים בּוֹ הַקַּטָּרֵב: **הַסּוֹמֵךְ.** יֵשׁ בְּאֶמְצַע הָעֹל כְּמִין טַבַּעַת גְּדוֹלָה, וּבוֹ נִכְנָס רֹאשׁ הַמַּחֲרֵשָׁה [וְרֹאשׁ הָעֶגְלָה], וְאוֹתוֹ טַבַּעַת קְרוּי סוֹמֵךְ: **מַחְזֵר.** חֶבֶל שֶׁקּוֹשְׁרִים תַּחַת צַוְּאר הַשּׁוֹר. וְאֵת דְּגַרְסִי וְהַמַּגְבֵּ, וְהוּא יֶתֶד שֶׁל בְּרָזֶל שֶׁנּוֹתְנִים בְּקָצֵה הָעֹל שֶׁלֹּא תִּתְעַוֵּת הָעֶגְלָה מִפְּנֵי אֹרֶךְ הָעֹל: **תַּמְחוּיוֹת.** כְּמִין קְעָרוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל עֹל, וּקְרוּיִין תַּמְחוּיוֹת: **עֻנְבָּל.** הוּא הַבָּרְזֶל הַמְקֻשְׁקָשׁ בְּתוֹךְ הַזּוֹג: **צִנּוֹרָא.** אוּנְקְלִי שְׁתּוֹחֲבִים בְּמַשְׁאוֹי שֶׁבָּעֲגָלָה שֶׁלֹּא יִפֹּל: **וּמִסְמֵר הַמְחַבֵּר אֶת בָּשָׂם.** כְּלוֹמַר כָּל מִסְמֵר שֶׁנַּעֲשָׂה לְחַבֵּר הַפְּרָקִין שֶׁל עֲגָלָה זוֹ בְּזוֹ, לְאַפּוּקֵי הַמִּסְמְרִים שֶׁאֵינָן עֲשׂוּיִין לְחַבֵּר, אֶלָּא לְנוֹי, שֶׁאִלּוּ אֵין מִטַּמְּאִין. (ה) **הָעֹל הַמְצֻפֶּה.** עֹל שֶׁל עֵץ הַמְצֻפֶּה בְּרָזֶל, טָהוֹר, לְפִי שֶׁהוּא מֻתֶּכֶת הַמְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הָעֵץ: **וּשְׁפוֹפְרוֹת.** כְּמִין שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל קָנֶה חָלוּל רְגִילִין לַעֲשׂוֹת מִמַּתֶּכֶת לְהַשְׁמִיעַ קוֹל: **וְהָאַבָּר.** עוֹפֶרֶת שֶׁנּוֹתְנִין בְּצַד צִוְּארֵי בְּהֵמָה לְנוֹי: **וְהַסּוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל.** גַּלְגַּל עֲגָלָה שֶׁל עֵץ עוֹשִׂים סְבִיבוֹתֶיהָ שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁלֹּא יִשָּׁבֵר בַּשְּׁרָשִׁים וּבַסְּלָעִים: **טַפְּיִן.** לוּחוֹת דְּקוֹת, ״פַּחֵי הַזָּהָב״ (שמות לט ג) מְתֻרְגְּמִינַן טַפֵּי דְּדַהֲבָא: **סַנְדָּלֵי בְּהֵמָה שֶׁל מַתֶּכוֹת טְמֵאִין.** לְפִי שֶׁעַשָּׂוין לְשִׁמּוֹת בָּהֶן אַנְשֵׁי הַחַיִל בְּמִלְחָמָה: **שָׁעִם.** מִין גָּמִי: **הַפִּיךְ מְאִימָתִי מִקַּבֵּל טֻמְאָה.** בְּסֵיוּם שֶׁהֶעֱלָה חֲלָדָה מֵירֵי שֶׁהוּא טָהוֹר (ראה לעיל פי״ג מ״ה), וּמֵאֵימָתַי מִקַּבֵּל טֻמְאָה, מְשֶׁיִּשּׁוּפֶנּוּ, כְּלוֹמַר יֵשׁ לְצוֹרְפִין וּלְחָרְשֵׁי בַּרְזֶל שֶׁקָּרוּי (פצירפים) [פְּצִירָה פִּים] בְּלִשּׁוֹן מִקְרָא (שמואל א׳ יג כא), וְתַרְגּוּמוֹ שׁוּפִינָא, וּבוֹ שְׁפָיִן וּמַחְלִיקִין אֶת הַכֵּלִים שֶׁהֶעֱלוּ חֲלָדָה לְהָסִיר חֲלָדָתָן: **מְשֻׁיָּישָׁהוּ.** בְּמִשְׁחָזָת שֶׁלּוֹ לְהָסִיר חֲלָדָתוֹ: (ו) **כְּפוּי טָנֵי שֶׁל מַתֶּכֶת.** שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים, טָהוֹר, כִּדְבָרִי חֲכָמִים דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּן גַּמְלִיאֵל לְעֵיל בְּפֶרֶק י״ב (מ״ו). וְאִם מֵרַקּוֹ וְלִטְּשׁוֹ וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ מַרְאָה: **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר.** דְּסָבִירָא לֵיהּ מַרְאָה לָא מְשַׁוֵּי לֵיהּ מָנָא. **וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין.** דְּמַרְאָה מְשַׁוֵּי לֵיהּ מָנָא. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים מְטַמְּאִין.** (ז) **כָּלִי מַתֶּכוֹת מְטַמְּאִין וּמְטַהֲרִין שְׁבוּרִים.** כְּלִי מַתֶּכוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַת וְנִשְׁבְּרוּ, וְחָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כֵּלִים בּוֹ בַּיּוֹם, שֶׁחָזְרוּ לְטַמְאָתָן יְשָׁנָה, כֵּיוָן שֶׁהָזָּה עֲלֵיהֶן בְּעוֹדָן שְׁלֵמִים, וְנִשְׁבְּרוּ, אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין לְהָזָּאָה שְׁנִיָּה עַד הַשְּׁבִיעִי, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד מַזֶּה שְׁתֵּי הַזָּאוֹת, אַחַת קֹדֶם שְׁבִירָה וְאַחַת לְאַחַר שְׁבִירָה, וְהֵן טְהוֹרִין מִיָּד. דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סְבִירָא לֵיהּ דְּאָמַר לְעֵיל בְּפֶרֶק י״א (מ״א) דְּלֹא אָמְרוּ חִזּוּרוֹ לְטֻמְאָתָן יְשָׁנָה אֶלָּא לְכֵלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטֻמְאַת נֶפֶשׁ וְטַעַם גְּזֵרָה זוֹ מִשּׁוּם גֶּדֶר מִי חִטָּאת כִּדְפָרֵישְׁנָא לְעֵיל (שם ד״ה לֹא), הִלְכָךְ לֹא חָשׁוּ אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה כָּאן שְׁתֵּי הַזָּאוֹת. וּמֵיהוּ בְּעוֹדָן שְׁבוּרִים לָא מְהֵנֵי הַזָּאָה, דְּלָא שַׁיְכָא הַזָּאָה בִּשְׁבָרִים. וּבְעִינַן נַמֵּי שֶׁתְּהֵא שְׁבִירָה מְפֻסֶּקֶת בֵּין הַזָּאָה לְהַזָּאָה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק יָמִים בֵּין הַזָּאַת שְׁלִישִׁי לְהַזָּאַת שְׁבִיעִי. וְלֹא רָצוּ לְהַחְמִיר בַּחֲזָרַת טֻמְאָה יְשָׁנָה שֶׁהֵיא דְּרַבָּנָן, וְהִקֵּלוּ שֶׁתּוֹעִיל בָּהּ הַזָּאָה אֲפִלּוּ שֶׁתְּהֵיֶה בְּיוֹם אֶחָד: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אֵין הַזָּאָה פָּחוֹת מִשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי.** דְּתַקּוּן כְּעֵין דְּאוֹרַיְתָא. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** (ח) **מַפָּתֵחַ שֶׁל אַרְכָּבָה.** שֶׁמִּתְקַפֵּל כְּאַרְכֻּבָּה עִם הַשּׁוֹק, שֶׁעֲשׂוּי כְּמִין נו״ן כְּפוּפָה שֶׁלָּנוּ. וְרֹב מַפְתְּחוֹת שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵם כֵּן: **רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא.** וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה וְשֶׁל** גַּם. כְּמִין גַּם יְוָנִית, שֶׁהִיא כְּמִין נו״ן הֲפוּכָה: **הָיוּ בּוֹ חָפִין.** כְּשֶׁנִּשְׁבַּר מִתּוֹךְ גּוּפּוֹ נִשְׁתַּיְּרוּ בּוֹ חָפִין אוֹ נְקָבִין. **חָפִין** הֵם הַשִּׁנַּיִם, **נְקָבִין,** שְׁנֵּי נְקָבִים בָּהֶן שְׁנֵי הַמַּנְעוּל, שֶׁפְּעָמִים יֵשׁ בַּמַּפְתֵּחַ שִׁנַּיִם וְהֵן נִכְנָסִים בִּנְקָבֵי הַמַּנְעוּל וּפוֹתְחִים, וּפְעָמִים יֵשׁ נְקָבִים בַּמַּפְתֵּחַ וּמַכְנִיס אוֹתָן נְקָבִים בְּשִׁנֵּי הַמַּנְעוּל וּפוֹתֵחַ: **אוֹ שֶׁפָּרְצוּ וְהָיָה לְתוֹךְ וְהָיָה.** שֶׁלֹּא נִשְׁתַּיְּרוּ הֶחָפִין וְלֹא שֶׁנִּפְרְצוּ, אֲלָא שֶׁפָּרְצוּ, כְּגוֹן שֶׁנִּפְעֲקָמוּ הֶחָפִין וְנִתְרַחֲבוּ הַנְּקָבִין שֶׁנּוֹגְעִים זֶה בָּזֶה: **מַסֶּנֶת שֶׁל חֶרֶס.** כְּמִין נָפָה שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁהַחֹרִין נִתְרַחֲבוּ וְנִתְקַלְקְלוּ וְנִשְׁתַּיְּרוּ בָּהּ חֲלָקִים גְּדוֹלִים, וְאֵין נָתוּן בָּהּ וּמִסְתַּנֵּן וְקוֹלֶטֶת אֶת הַפְּסֹלֶת: **מַיְּמָטָן.** בְּשׁוּלֵי הַמְסַנֶּנֶת,

מְשֻׁנְּפְרָצוּ בָּהּ שְׁלֹשָׁה נְקָבִין וְנַעֲשׂוּ שִׁלְשָׁתָן נָקָב אֶחָד, תּוּ לָא חָזְיָא לְסַנֵּן בָּהּ: **אַפְרְכָם.** כְּלִי שֶׁל רֵחַיִם רָחָב מִלְמַעְלָה וּמִצַּר וְהוֹלֵךְ מִלְמַטָּה, וְנוֹתְנִים בּוֹ חִטִּים וְהוּא מוֹצִיא אוֹתָם קְמָעָא קְמָעָא בָּרֵחַיִם: **פרק טו** (א) **כְּלֵי עֵץ.** מִשְׁנָה זוֹ שְׁנוּיָה לְמַעְלָה בְּפֶרֶק ב׳ (מ״א), וְהָדַר תַּנְיָא הָכָא מִשּׁוּם דִּינָא דִּכְלֵי עֵץ וּכְלֵי עוֹר דְּבָעֵי לְאוֹרוּיֵי בְּהוּ בְּהֶנֶךְ פְּרָקִין: **הַשָּׂדֶה.** כְּמִין אָרוֹן: **וְהַתֵּבָה.** תֵּבַת הַשַּׁלְחָנִין: **וְהַמִּגְדָּל.** בֵּית הָאוֹצָר שֶׁל עֵץ. בְּלַעַ״ז ארמריא״ו, וּבְעַרְבִי אלמנס״ר: **וְכֶוֶרֶת הַקַּשׁ.** חֲשׁוּבָה כִּכְלֵי עֵץ, לְפִי שֶׁעֲשׂוּיָה מִמִּינֵי חֲשִׁבָּלִין שֶׁהֵן קָשִׁין: **וּבוֹר סְפִינָה אֲלֶכְסַנְדְּרִית.** סְפִינָה גְּדוֹלָה שֶׁפּוֹרְשִׁין בָּהּ לְיָם הַגָּדוֹל, קְרוּיָה סְפִינָה אֲלֶכְסַנְדְּרִית, לְפִי שֶׁאֵין פּוֹרְשִׁים בַּיָּם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַאֲלֶכְסַנְדְּרְיָא אֶלָּא בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה. וּמִפְּנֵי שֶׁמֵּי הַיָּם מְלוּחִים וְאֵין רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה, עוֹשִׂים בִּסְפִינוֹת גְּדוֹלוֹת כְּעֵין בּוֹר שֶׁל עֵץ וּמְמַלְּאִים אוֹתוֹ מַיִם מְתוּקִין הָרְאוּיִין לִשְׁתִיָּה: **שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִם.** שֶׁאֵין תַּחְתִּיתָן חַד מִלְּמַטָּה, אֶלָּא רָחָב וְיוֹשֵׁב עַל הַקַּרְקַע: **פּוֹרִים.** שֹׁשִׁים סְאָה: **בֵּיבָשׁ.** כְּגוֹן הַתְּבוּאָה וְזֶרְעוֹנִים וּפֵרוֹת: **טְהוֹרִין.** דְּאִתַּקַּשׁ (ויקרא יא לב) כְּלֵי עֵץ וּכְלֵי עוֹר לְשֵׁק הַמִּשְׁתַּלְּטִ מָלֵא וְרֵיקָן, וְזֶה אֵינוֹ מִשְׁתַּלְּטִ מָלֵא לְפִי שֶׁגְּדוֹל יוֹתֵר מִדַּאי, וְאִם יְטַלְטְלוּהוּ מָלֵא יִשָּׁבֵר: **בֵּין מְכֻבָּלִים בֵּין שֶׁאֵינָן מְכֻבָּלִים.** בֵּין שֶׁקְּבָלָן יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים סְאָה, בֵּין שֶׁאֵין מְקַבְּלִין אֶלָּא פָּחוֹת: **דְּרְדּוּר עַנְבָּלָה.** חֲבִית שֶׁל עֵץ עֲגֻבָּה שֶׁעוֹשִׂה לְחוֹתֹת לוּחוֹת בְּעֵין אוֹתָן שֶׁעוֹשִׂין בְּאֶרֶץ רוֹמִי״, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא לַעֲגֻבָּה, מִשְׁתַּלְטָא מִלְּאָה וְרֵיקָנִית, דְּסָבַר הַאי תַּנָּא טִלְטוּל עַל יְדֵי שְׁעָרִים שְׁמִיהּ טִלְטוּל: **וְקַסְבּוּטִ הַמְלָכִים.** כְּמִין מִגְדָּל שֶׁל עֵץ עֲשׂוּי חֲדָרִים חֲדָרִים שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ מִינֵי מַאֲכָל וְכֵלִים שֶׁל מִשְׁתֶּה, וְהִמְלָכִים מוֹלִיכִין אוֹתוֹ בָּעֲגָלָה שֶׁהוֹלְכִים בָּהּ: **וַעֲרֻבַת הָעֲבָרָנִין.** עֲרֻבָּה שֶׁל עֵץ שֶׁהָעֲבָרָנִים שׁוֹרִין בָּהּ עוֹרוֹתֵיהֶן: **אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין טֻמְאִין.** כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין אַרְבָּעִים סְאָה אוֹ יוֹתֵר טֻמְאִין, כְּדְמְפָרֵשׁ טַעֲמָא שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִים אֶלָּא בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכָן, כְּשֶׁהֵן מְלֵאִים דַּרְכָּן לְטַלְטֵל: **עֲרֻבַת בֵּעֵל הַבַּיִת.** לְרַבִּי מֵאִיר טְמֵאָה, דְּהוּא טְהוֹרִין קָחֲשִׁיב לְמֵימְרָא דְּהָנֵי דְּזִקָּא טְהוֹרָה, דְּרַבִּי יְהוּדָה טְהוֹרָה, דְּרַבִּי יְהוּדָה טְמֵאִים קָחֲשִׁיב לְמֵימְרָא דְּהָנֵי דְּזִקָּא טְמֵאִין, לְרַבִּי יְהוּדָה טְהוֹרָה, וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **אֲרוּבוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים.** לוּחוֹת שֶׁמַּנַּחְתּוֹמִים עוֹרְכִים עֲלֵיהֶן אֶת הַלֶּחֶם, וְאֵת סַפָּרִים דְּגַרְסִי עֲרֻבוֹת: **טְמֵאוֹת.** לְפִי שֶׁעֲשׂוּיִין בְּצוּרַת כֶּלִי, וְאַף עַל גַּב דְּפָשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ נִינְהוּ, טְמֵאוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים טְהוֹרוֹת.** שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן צוּרַת כֶּלִי: **סַרְגָּן.** יְפֵן בְּסָרְיָקוֹן, וְהוּא שֶׁשֵּׁר בְּלִשּׁוֹן מִקְרָא, וּמְשׁוֹחַ בַּשֶּׁשֶׁר (ירמיה כב יד), בְּעַרְבִי זנגפו״ר, וּבְלַעַ״ז מיני״ו: **כַּרְכֻּמָּן.** צְבָעוֹן בְּכַרְכּוֹם: **דַּף שֶׁל נַחְתּוֹמִין.** דַּף שֶׁל מַתֶּכֶת, דְּאִלּוּ דַּף שֶׁל עֵץ פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ אֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה. וְאַף עַל גַּב דְּטָמֵא מִדְּרַבָּנָן, כֵּיוָן שֶׁאֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין פּוֹרְשִׁים בַּיָּם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַאֲלֶכְסַנְדְּרְיָא אֶלָּא בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה. וּמִפְּנֵי שֶׁמֵּי הַיָּם מְלוּחִים וְאֵין רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה, עוֹשִׂים בִּסְפִינוֹת גְּדוֹלוֹת כְּעֵין בּוֹר שֶׁל עֵץ וּמְמַלְּאִים אוֹתוֹ מַיִם מְתוּקִין הָרְאוּיִין לִשְׁתִיָּה: **שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִם.** שֶׁאֵין תַּחְתִּיתָן חַד מִלְּמַטָּה, אֶלָּא רָחָב וְיוֹשֵׁב עַל הַקַּרְקַע: **פּוֹרִים.** שֹׁשִׁים סְאָה: **בֵּיבָשׁ.** כְּגוֹן הַתְּבוּאָה וְזֶרְעוֹנִים וּפֵרוֹת: **טְהוֹרִין.** דְּאִתַּקַּשׁ (ויקרא יא לב) כְּלֵי עֵץ וּכְלֵי עוֹר לְשֵׁק הַמִּשְׁתַּלְּטִ מָלֵא וְרֵיקָן, וְזֶה אֵינוֹ מִשְׁתַּלְּטִ מָלֵא לְפִי שֶׁגְּדוֹל יוֹתֵר מִדַּאי, וְאִם יְטַלְטְלוּהוּ מָלֵא יִשָּׁבֵר: **בֵּין מְכֻבָּלִים בֵּין שֶׁאֵינָן מְכֻבָּלִים.** בֵּין שֶׁקְּבָלָן יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים סְאָה, בֵּין שֶׁאֵין מְקַבְּלִין אֶלָּא פָּחוֹת: **דְּרְדּוּר עַנְבָּלָה.** חֲבִית שֶׁל עֵץ עֲגֻבָּה שֶׁעוֹשִׂה לְחוֹתֹת לוּחוֹת בְּעֵין אוֹתָן שֶׁעוֹשִׂין בְּאֶרֶץ רוֹמִי״, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא לַעֲגֻבָּה, מִשְׁתַּלְטָא מִלְּאָה וְרֵיקָנִית, דְּסָבַר הַאי תַּנָּא טִלְטוּל עַל יְדֵי שְׁעָרִים שְׁמִיהּ טִלְטוּל: **וְקַסְבּוּטִ הַמְלָכִים.** כְּמִין מִגְדָּל שֶׁל עֵץ עֲשׂוּי חֲדָרִים חֲדָרִים שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ מִינֵי מַאֲכָל וְכֵלִים שֶׁל מִשְׁתֶּה, וְהַמְלָכִים מוֹלִיכִין אוֹתוֹ בָּעֲגָלָה שֶׁהוֹלְכִים בָּהּ: **וַעֲרֻבַת הָעֲבָרָנִין.** עֲרֻבָּה שֶׁל עֵץ שֶׁהָעֲבָרָנִים שׁוֹרִין בָּהּ עוֹרוֹתֵיהֶן: **אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין טֻמְאִין.** כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין אַרְבָּעִים סְאָה אוֹ יוֹתֵר טֻמְאִין, כְּדְמְפָרֵשׁ טַעֲמָא שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִים אֶלָּא בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכָן, כְּשֶׁהֵן מְלֵאִים דַּרְכָּן לְטַלְטֵל: **עֲרֻבַת בֵּעֵל הַבַּיִת.** לְרַבִּי מֵאִיר טְמֵאָה, דְּהוּא טְהוֹרִין קָחֲשִׁיב לְמֵימְרָא דְּהָנֵי דְּזִקָּא טְהוֹרָה, דְּרַבִּי יְהוּדָה טְהוֹרָה, דְּרַבִּי יְהוּדָה טְמֵאִים קָחֲשִׁיב לְמֵימְרָא דְּהָנֵי דְּזִקָּא טְמֵאִין, לְרַבִּי יְהוּדָה טְהוֹרָה, וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **אֲרוּבוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים.** לוּחוֹת שֶׁמַּנַּחְתּוֹמִים עוֹרְכִים עֲלֵיהֶן אֶת הַלֶּחֶם, וְאֵת סַפָּרִים דְּגַרְסִי עֲרֻבוֹת: **טְמֵאוֹת.** לְפִי שֶׁעֲשׂוּיִין בְּצוּרַת כֶּלִי, וְאַף עַל גַּב דְּפָשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ נִינְהוּ, טְמֵאוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים טְהוֹרוֹת.** שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן צוּרַת כֶּלִי: **סַרְגָּן.** יְפֵן בְּסָרְיָקוֹן, וְהוּא שֶׁשֵּׁר בְּלִשּׁוֹן מִקְרָא, וּמְשׁוֹחַ בַּשֶּׁשֶׁר (ירמיה כב יד), בְּעַרְבִי זנגפו״ר, וּבְלַעַ״ז מיני״ו: **כַּרְכֻּמָּן.** צְבָעוֹן בְּכַרְכּוֹם: **דַּף שֶׁל נַחְתּוֹמִין.** דַּף שֶׁל מַתֶּכֶת, דְּאִלּוּ דַּף שֶׁל עֵץ פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ אֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה. וְאַף עַל גַּב דְּטָמֵא מִדְּרַבָּנָן, כֵּיוָן שֶׁאֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין פּוֹרְשִׁים בַּיָּם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַאֲלֶכְסַנְדְּרְיָא אֶלָּא בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה. וּמִפְּנֵי שֶׁמֵּי הַיָּם מְלוּחִים וְאֵין רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה, עוֹשִׂים בִּסְפִינוֹת גְּדוֹלוֹת כְּעֵין בּוֹר שֶׁל עֵץ וּמְמַלְּאִים אוֹתוֹ מַיִם מְתוּקִין הָרְאוּיִין לִשְׁתִיָּה: **שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שׁוּלַיִם.** שֶׁאֵין תַּחְתִּיתָן חַד מִלְּמַטָּה, אֶלָּא רָחָב וְיוֹשֵׁב עַל הַקַּרְקַע: **פּוֹרִים.** שֹׁשִׁים סְאָה: **בֵּיבָשׁ.** כְּגוֹן הַתְּבוּאָה וְזֶרְעוֹנִים וּפֵרוֹת: **טְהוֹרִין.** דְּאִתַּקַּשׁ (ויקרא יא לב) כְּלֵי עֵץ וּכְלֵי עוֹר לְשֵׁק הַמִּשְׁתַּלְּטִ מָלֵא וְרֵיקָן, וְזֶה אֵינוֹ מִשְׁתַּלְּטִ מָלֵא לְפִי שֶׁגְּדוֹל יוֹתֵר מִדַּאי, וְאִם יְטַלְטְלוּהוּ מָלֵא יִשָּׁבֵר: **בֵּין מְכֻבָּלִים בֵּין שֶׁאֵינָן מְכֻבָּלִים.** בֵּין שֶׁקְּבָלָן יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים סְאָה, בֵּין שֶׁאֵין מְקַבְּלִין אֶלָּא פָּחוֹת: **דְּרְדּוּר עַנְבָּלָה.** חֲבִית שֶׁל עֵץ עֲגֻבָּה שֶׁעוֹשִׂה לְחוֹתֹת לוּחוֹת בְּעֵין אוֹתָן שֶׁעוֹשִׂין בְּאֶרֶץ רוֹמִי״, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, כֵּיוָן שֶׁהִיא לַעֲגֻבָּה, מִשְׁתַּלְטָא מִלְּאָה וְרֵיקָנִית, דְּסָבַר הַאי תַּנָּא טִלְטוּל עַל יְדֵי שְׁעָרִים שְׁמִיהּ טִלְטוּל: **וְקַסְבּוּטִ הַמְלָכִים.** כְּמִין מִגְדָּל שֶׁל עֵץ עֲשׂוּי חֲדָרִים חֲדָרִים שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ מִינֵי מַאֲכָל וְכֵלִים שֶׁל מִשְׁתֶּה, וְהַמְלָכִים מוֹלִיכִין אוֹתוֹ בָּעֲגָלָה שֶׁהוֹלְכִים בָּהּ: **וַעֲרֻבַת הָעֲבָרָנִין.** עֲרֻבָּה שֶׁל עֵץ שֶׁהָעֲבָרָנִים שׁוֹרִין בָּהּ עוֹרוֹתֵיהֶן: **אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין טֻמְאִין.** כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבְּלִין אַרְבָּעִים סְאָה אוֹ יוֹתֵר טֻמְאִין, כְּדְמְפָרֵשׁ טַעֲמָא שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִים אֶלָּא בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכָן, כְּשֶׁהֵן מְלֵאִים דַּרְכָּן לְטַלְטֵל: **עֲרֻבַת בֵּעֵל הַבַּיִת.** לְרַבִּי מֵאִיר טְמֵאָה, דְּהוּא טְהוֹרִין קָחֲשִׁיב לְמֵימְרָא דְּהָנֵי דְּזִקָּא טְהוֹרָה, דְּרַבִּי יְהוּדָה טְהוֹרָה, דְּרַבִּי יְהוּדָה טְמֵאִים קָחֲשִׁיב לְמֵימְרָא דְּהָנֵי דְּזִקָּא טְמֵאִין, לְרַבִּי יְהוּדָה טְהוֹרָה, וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **אֲרוּבוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים.** לוּחוֹת שֶׁמַּנַּחְתּוֹמִים עוֹרְכִים עֲלֵיהֶן אֶת הַלֶּחֶם, וְאֵת סַפָּרִים דְּגַרְסִי עֲרֻבוֹת: **טְמֵאוֹת.** לְפִי שֶׁעֲשׂוּיִין בְּצוּרַת כֶּלִי, וְאַף עַל גַּב דְּפָשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ נִינְהוּ, טְמֵאוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים: **שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים טְהוֹרוֹת.** שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן צוּרַת כֶּלִי: **סַרְגָּן.** יְפֵן בְּסָרְיָקוֹן, וְהוּא שֶׁשֵּׁר בְּלִשּׁוֹן מִקְרָא, וּמְשׁוֹחַ בַּשֶּׁשֶׁר (ירמיה כב יד), בְּעַרְבִי זנגפו״ר, וּבְלַעַ״ז מיני״ו: **כַּר

רבינו עובדיה

שְׁתָּסְבֵּב וְתָדוּשׁ: **הֶחָסוּם.** כְּמִין מְצוּדָה קְטַנָּה שֶׁל חֲבָלִים שֶׁחוֹסְמִים בָּהּ פִּי הַפָּרָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תֹּאכַל: **מַדָּח שֶׁל דְּבוֹרִים.** כְּלִי שְׁמְשִׁימִים בּוֹ אֵשׁ וְגֶלְלֵי בָּקָר וּמְעַשְּׁנִים כְּדֵי שֶׁיִּבְרְחוּ הַנְּחִילִים שֶׁל דְּבוֹרִים מִן הַכַּוָּרֶת וְיִקַּח הַדְּבַשׁ. מִלְּשׁוֹן ׳אֲשֶׁר תִּדָּפְנוּ רוּחִי׳ (תהלים א ד): **וְהַמַּנְפָּה.** כְּלִי שָׁמְנִיפִין בּוֹ בִּימוֹת הַחַמָּה לְהָבִיא הָרוּחַ: **קַפָּא.** כְּמִין אַרְגָּז קָטָן שָׂהֶאֱשָׁה נוֹתֶנֶת בּוֹ תַּכְשִׁיטֶיהָ וְנוֹתֶנֶת עָלָיו כִּסּוּי מִלְמַעְלָה: **קַמְטָרָא.** תֵּבָה שֶׁשּׁוֹמְרִים בָּהּ הַבְּגָדִים, ׳עַל הַמֶּלְתָּחָה׳ (מלכים ב ׳ כב), מְתַרְגְּמִינַן עַל קוּמְטָרְיָא: **וְהַמִּכְבֶּשׁ.** [כָּל חָרֵשׂ עֵצִים] לְפִי מְלַאכְתּוֹ יֵשׁ לוֹ מָקוֹם שָׁכּוֹבֵשׁ וְעוֹצֵר הָעֵץ כְּשֶׁהוּא מְעֻוָּת וְעָקֹם, עַד שֶׁמְּיַשְּׁרוֹ: **וְהַקְּמָרוֹן.** הַמַּכְסֶה שֶׁעַל הַתֵּבָה הֶעָשׂוּי כְּעֵין קֻבָּה: **אֲנַלְיוֹן.** נַרְתִּק שֶׁל עוֹר שֶׁעוֹשִׂין לַסֵּפֶר וּמַכְנִיסִים אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ: **בֵּית הַנֶּגֶר.** נַרְתִּק שֶׁל עוֹר שֶׁנּוֹתְנִים בְּתוֹכוֹ הַנֶּגֶר, הוּא הַיָּתֵד שֶׁמְּשִׁימִים אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת: **וּבֵית הַמְּנָעוּל.** הַנַּרְתִּק שֶׁל עוֹר שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ הַמְּנָעוּל שֶׁנּוֹעֲלִים בּוֹ הַדֶּלֶת: **וּבֵית הַמְּזוּזָה.** קֻנָּה שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ הַמְּזוּזָה: **וְהָאִמּוּם שֶׁל גּוֹדְלֵי מַצָּנְפוֹת.** דְּפוּס כְּעֵין רֹאשׁ שֶׁל אָדָם שֶׁמְּתַקְּנִים עָלָיו הַמַּצָּנְפוֹת: **וְהַמִּרְפוֹק.** כְּמִין סוּס שֶׁל עֵץ שֶׁהַלַּצָּנִים מְשַׁחֲקִים בּוֹ. וְאִית דְּמַפְרְשֵׁי כְּלִי שֶׁל עֵץ אֶרֶז הָעֲשׂוּי לְזֶמֶר: **וּרְבִיעִית שֶׁל אַלְיָית.** ׳וּבְמִנַּעֲנְעִים וּבְמְצַלְצְלִים׳ (שמואל ב׳ ו ה), מְתַרְגְּמִינַן וּבִרְבִיעִין וּבְצֶלְצְלִין: **שֶׁל אַלְיָית.** שֶׁל הַמְּקוֹנָנֶת, כְּמוֹ ׳אֶלִי כִּבְתוּלָה חֲגֹרַת שָׂק׳ (יואל א ח): **גְּנוֹנֶגֶת הֶעָנִי.** תַּרְמִילוֹ שֶׁל עָנִי: **וְכַמּוֹכוֹת הַמִּטָּה.** קוֹרוֹת שֶׁסּוֹכְכִין בָּהֶן הַמִּטָּה שֶׁלֹּא תִּפֹּל: **טַפּוּס שֶׁל תְּפִלִּין.** כְּמוֹ דְּפוּס שֶׁל תְּפִלִּין: **אֲמוּם שֶׁל עוּשֵׁי סָאגוֹת.** דְּפוּס שֶׁל עוּשֵׁי שֶׁלְשָׁלְאוֹת, שֶׁעוֹשִׂין אוֹתָן עַל גַּבֵּי אֲמוּם הַיָּנוּ [עַל גַּבֵּי] דְּפוּס. וְרַמְבַּ״ם גָּרִיס, **עוּשֵׁי סוּחוֹת,** לְשׁוֹן ׳וּבְדֵם עֲנָבִים סוּחוּ׳ (בראשית מט יא), וְהוּא הַדְּפוּס שֶׁל עֵץ שֶׁאוֹרְגִין עָלָיו הַבְּגָדִים: **מִשְׁמְשֵׁי מִשְׁמְשָׁיו שֶׁל אָדָם.** כְּגוֹן כְּפוּיֵי כֵּלִים וְנִרְתָּקֵי כֵּלִים, שֶׁהֵם נַעֲשׂוּ לְשַׁמֵּשׁ הַכֵּלִים הַמְשַׁמְּשִׁים אֶת הָאָדָם: **בְּשָׁעַת מְלָאכָה וְשֶׁלֹּא בְּשָׁעַת מְלָאכָה.** בְּזְמַן שֶׁהַכֵּלִי לְשִׁמּוּר מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, וְהַיְנוּ שָׁעַת מְלָאכָה דִּידֵיהּ, וּכְשֶׁאֵין כְּלוּם בְּכֵלִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְכִסּוּי קָרֵי לֵיהּ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת מְלָאכָה. וְיֵשׁ כֵּלִים שֶׁמְּנִיחִים עֲלֵיהֶן הַכִּסּוּי תָּמִיד בֵּין כְּשֶׁהוּא מָלֵא בֵּין כְּשֶׁהוּא רֵיקָן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכִּסּוּי מְחֻבָּר בּוֹ, וְחֵשִׁיב כִּכְלִי גּוּפֵיהּ לְקַבֵּל טֻמְאָה מֵאֲפִלּוּ בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר בּוֹ, כֵּיוָן שֶׁרָגִיל לִהְיוֹת תָּמִיד עָלָיו. וְהֵאי כְּלָלָא דִּרְבִּי יוֹסֵי אִפְּשׁוּטֵי מִכְּלֵי עֵץ הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הַכֵּלִים קַאֵי, אֲבָל כְּלֵי קִבּוּל מִשְׁמְאִין בְּכָל עָנְיָן. וְהַלָּכָה כְּרִבִּי יוֹסֵי: (ח) **הַפּוּגְיוֹן.** סַכִּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִּיּוֹת: **תִּיק מְכֻחוֹל.** תִּיק הַכֵּלִי שֶׁבּוֹ כּוֹחֲלִין הָעֵיִן: **וּבֵית הַכַּחוֹל.** הַכֵּלִי שֶׁשּׁוֹמְרִים בּוֹ אֶת הַכַּחוֹל: **מַכְתֶּבֶת.** קְלָמוֹס שֶׁל נְחשֶׁת וּבַרְזֶל: **תְּרוּנְתֵּיהּ.** תֵּרֶז תִּיק, וְהוּא כְּלִי אֶחָד וּבוֹ תִּיקִין הַרְבֵּה חֲלוּקִין, לְקָלְמוֹס וּלְסַכִּין וּלְמַקְפָּרַיִם. וְרוֹקְאֵי הַחֲבוּרוֹת מְשַׁתְּמְשִׁים בְּכֵלִי זֶה הַרְבֵּה. וּבְלַ״ז פינצרו״ל: **פָּגוֹשׁוֹת.** חִצִּים רְחָבִים. ׳וּמִחֵי קָבְלוּ׳ (יחזקאל כו ט), מְתַרְגְּמִינַן וּמְחַת פָּגוֹשׁוֹהִי: **סַמְפּוֹנְיָא.** כְּלִי זֶמֶר שֶׁל מַתֶּכֶת: **מִצְּדוֹ טָהוֹר.** שֶׁכָּל שֶׁמַּכְנִיסוֹ מִן הַצַּד אֵינוֹ חָשׁוּב נַרְתִּק אֶלָּא מִכְסֶה בְּעָלְמָא: **הָאַלָּה.** שֵׁבֶט שֶׁל בַּרְזֶל וּבְרֹאשׁוֹ עָגוּל כְּמוֹ פַּדּוּר, וְיוֹצְאִים בּוֹ יְתֵדוֹת שֶׁדּוֹמוֹת לְשִׁקְדִים, בְּעַרְבֵי קוֹרִין לוֹ דבו״ס, וּבְלַ״ז מאצ״א: **הֶעָשׂוּי לְחָפּוּי.** לְמִכְסֶה: (בראשית ח יג), **טָהוֹר:** תְּנַיָּא (תו״כ ויקרא יא לב), יָכוֹל שֶׁאֵנִי מְרַבֶּה חִפּוּי כֵּלִים לְטֻמְאָה, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם) ׳אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָהֶם׳, פָּרַט לְחִפּוּי כֵּלִים.

פרק יז (א) **כָּל כְּלֵי בַעֲלֵי בָתִּים שֶׁעוֹרָן בְּרְמוֹנִים.** אִם נִקְּבוּ בְּמוֹצִיא רִמּוֹן, טְהוֹרִים: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּמֵה שֶּׁהֵן.** כָּל הַכֵּלִים שֶׁעוֹרָן כְּשֶׁאֵין רְאוּיִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן מֵעַיִן הַתַּשְׁמִישׁ שֶׁהֵיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶן תְּחִלָּה, כְּגוֹן כֵּלִים הַמְיֻחָדִים לְתַאֲנִים שֶׁעוֹרָן בְּמוֹצִיא תְּאֵנָה, וְהַמְיֻחָדִים לְזֵיתִים שֶׁעוֹרָן בְּמוֹצִיא זַיִת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר: **קִפּוֹת הַגִּנָּנִים.** קִפּוֹת בַּעֲלֵי הַגִּנּוֹת שֶׁעֲשׂוּיִין לְתֵל בָּהֶם יְרָקוֹת: **שֶׁעוֹרָן בְּמוֹצִיא אֲגָדוֹת יָרָק.** בְּהָא מוֹדֶה תָּנָא קַמָּא לְרִבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאֵין שֶׁעוֹרָן בְּמוֹצִיא רִמּוֹן: **בַּתְּבָא.** תֵּבָה דַּק מֵעֵרֶב בְּזֶבֶל, תַּרְגּוּם ׳לְקִשֹּׁשׁ קֹשׁ׳ (שמות ה יב), לְגֶבֶא גִּילָא, וְהַבַּלָּנִים דְּהַיְנוּ בַּעֲלֵי הַמַּרְחֲצָאוֹת שׁוֹרְפִין אוֹתָן בְּמַרְחֲצָאוֹת: **בַּלָּן בְּרְמוֹנִים.** בֵּין שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים בֵּין שֶׁל גִּנָּנִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ב) **בְּפַקָּעִיּוֹת שֶׁל שָׁתִי.** מַטְוֶה הַשְּׁתִי דַּק מִשֶּׁל עֶרֶב, כִּדְמוּכָח בִּכְתֻבּוֹת בְּפֶרֶק אֵף עַל פִּי (פ״ה מ״ט), וּפַקָּעִיּוֹת שֶׁל שְׁתִי הֵן קְטָנִים מִפַּקָּעִיּוֹת שֶׁל עֶרֶב. וּפֵרוּשׁ פַּקָּעִיּוֹת, גְּלוּמוֹר״ס בְּלַ״ז, אִי נַמִּי מטאס״ר בְּלַ״ז: **אַף עַל פִּי שֶׁמַּקְבֶּלֶת שֶׁל עֶרֶב טֻמְאָה.** הָכִי קָאָמַר, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת שֶׁל שְׁתִי, אִם מְקַבֶּלֶת שֶׁל עֶרֶב טֻמְאָה, שֶׁשְּׁעוּרָהּ כְּמוֹצִיא עֶרֶב שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמּוֹצִיא שְׁתִי. וְכֵן אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבֶּלֶת אֶת הַתַּמְחוּיִין טֻמְאָה, כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁהֵנָּקֶב גָּדוֹל מִמּוֹצִיא אוֹתָן עַד שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת הַתַּמְחוּיִין טְהוֹרָה, אִם מְקַבֶּלֶת אֶת הַקְּעָרוֹת, אֲפִלּוּ הָכִי טְמֵאָה. וְכֵן אַף עַל פִּי שֶׁהֵנָּקֶב גָּדוֹל מִמּוֹצִיא אוֹתָן עַד שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת אֶת הַקְּעָרוֹת, אִם מְקַבֶּלֶת אֶת הַתַּמְחוּיִין טְמֵאָה, שֶׁהֲם עֲשׂוּיִין כְּמִין קְעָרוֹת: **וּבְמִי מוֹדִיעִנִי.** כְּלוֹמַר בְּשִׁלּוּחַ מִקְדָּשׁ, בְּפֶרֶק הַתַּעֲרוֹבוֹת (זבחים עג.) וּבְרֵישׁ מַסֶּכֶת בֵּיצָה (ד.): **בָּדָאן וְגַבָּא.** שְׁנֵי מְקוֹמוֹת שֶׁל כּוּתִּים הֵן, וְנִכְרִים הָיוּ רְמוֹנִים וְחָצִיר שֶׁל מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ [מַרְמוֹן וְחָצִיר] שֶׁל שָׂאָר מְקוֹמוֹת, וְכוּתָאֵי וַדַּאי לָא מְעַשְּׂרֵי מֵאי דְּמִזְּבֵנִי לְאַחֲרִינֵי, דְּלָא חָיְשִׁי אַ׳לְפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל׳ (ויקרא יט יד), אַף עַל גַּב דְּלְנַפְשַׁיְהוּ מְעַשְּׂרֵי, הִלְכָךְ מִתְעַשְּׂרִים וַדַּאי בְּכָל מָקוֹם: **חֲצִירִי.** כַּרְתִּי, פּוּרוֹ״ש בְּלַעַ״ז, כְּמוֹ ׳אֶת הַחָצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים׳ (במדבר יא ה): (ו) **בְּבִיצָה שֶׁאָמְרוּ.** גַּבֵּי שֶׁמֹּאֵת אֳכָלִים (טהרות פ״א מ״א) שֶׁאֵין מִטַּמְּאִין בְּפָחוֹת מִכְּבֵיצָה: **וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמַּיִם.** מְמַלֵּא כּוֹס מַיִם, וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ גְּרוֹלָה שֶׁבַּגְּרוֹלוֹת וּקְטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת, וְחוֹלֵק הַמַּיִם הַיּוֹצְאִין לְשֵׁנֵי חֲלָקִים, וְהַחֵלֶק הָאֶחָד הוּא שִׁעוּר בֵּיצָה: **וְכִי מִי מוֹדִיעֲנִי.** כְּלוֹמַר מִשְּׁלוּחַ מִקְדָּשׁ, דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל שֶׁדָּרְכּוֹ לִמְנוֹת מִקְדָּשׁ, בְּפֶרֶק הַתַּעֲרוֹבוֹת (זבחים עג.) וּבְרֵישׁ מַסֶּכֶת בֵּיצָה (ד.): **בָּדָאן וְגַבָּא.** שְׁנֵי מְקוֹמוֹת שֶׁל כּוּתִּים הֵן, וְנִכְרִים הָיוּ רְמוֹנִים וְחָצִיר שֶׁל מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ [מַרְמוֹן וְחָצִיר] שֶׁל שְׁאָר מְקוֹמוֹת, וְכוּתָאֵי וַדַּאי לָא מְעַשְּׂרֵי מֵאי דְּמִזְּבֵנִי לְאַחֲרִינֵי, דְּלָא חָיְשִׁי אַ׳לְפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל׳ (ויקרא יט יד), אַף עַל גַּב דִּלְנַפְשַׁיְהוּ מְעַשְּׂרֵי, הִלְכָךְ מִתְעַשְּׂרִים וַדַּאי בְּכָל מָקוֹם: **חֲצִירִי.** כַּרְתִּי, פּוּרוֹ״ש בְּלַעַ״ז, כְּמוֹ ׳אֶת הַחָצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים׳ (במדבר יא ה): (ו) **בְּבִיצָה שֶׁאָמְרוּ.** גַּבֵּי שֶׁמֹּאֵת אֳכָלִים (טהרות פ״א מ״א) שֶׁאֵין מִטַּמְּאִין בְּפָחוֹת מִכְּבֵיצָה: **וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמַּיִם.** מְמַלֵּא כּוֹס מַיִם, וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ גְּרוֹלָה שֶׁבַּגְּרוֹלוֹת וּקְטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת, וְחוֹלֵק הַמַּיִם הַיּוֹצְאִין לְשֵׁנֵי חֲלָקִים, וְהַחֵלֶק הָאֶחָד הוּא שִׁעוּר בֵּיצָה: **וְכִי מִי מוֹדִיעֲנִי.** כְּלוֹמַר בְּשִׁלּוּחַ מִקְדָּשׁ, דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל שֶׁדָּרְכּוֹ לִמְנוֹת מִקְדָּשׁ, בְּפֶרֶק הַתַּעֲרוֹבוֹת (זבחים עג.) וּבְרֵישׁ מַסֶּכֶת בֵּיצָה (ד.): **בָּדָאן וְגַבָּא.** שְׁנֵי מְקוֹמוֹת שֶׁל כּוּתִּים הֵן, וְנִכְרִים הָיוּ רְמוֹנִים וְחָצִיר שֶׁל מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ [מַרְמוֹן וְחָצִיר] שֶׁל שְׁאָר מְקוֹמוֹת, וְכוּתָאֵי וַדַּאי לָא מְעַשְּׂרֵי מֵאי דְּמִזְּבֵנִי לְאַחֲרִינֵי, דְּלָא חָיְשִׁי אַ׳לְפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל׳ (ויקרא יט יד), אַף עַל גַּב דִּלְנַפְשַׁיְהוּ מְעַשְּׂרֵי, הִלְכָךְ מִתְעַשְּׂרִים וַדַּאי בְּכָל מָקוֹם: **אֲמַת כֵּלִים.** כְּגוֹן אָרוֹן וְשֻׁלְחָן וּמִזְבֵּחַ הַזָּהָב. **וְהַלָּכָה כְּרִבִּי מֵאִיר:** (יא) **בְּמֶדָּה הַקָּה.** שֶׁל מִדָּבָר קְרוּיָה מִדָּה דַּקָּה, לְפִי שֶׁיֵּשׁ מִדָּבָרִית יְרוּשָׁלְמִית וְצִפּוֹרִית, וּמִדָּבָרִית קְטַנָּה שֶׁבְּכֻלָּן: **מִדּוֹת הַלַּח.** הֵין וְחֵצִי הֵין: **וְהַיָּבֵשׁ.** עִשָּׂרוֹן וַחֲצִי עִשָּׂרוֹן: **בָּאִיטַלְקִי.** בְּמִדָּה שֶׁל אִיטַלְיָאָה שֶׁל יָיִן, וְזוֹ הִיא מִדָּבָרִית שֶׁהָיְתָה בִּימֵי מֹשֶׁה: **כְּפִי מַה שֶּׁהוּא אָדָם.** בֵּין קָטָן בֵּין גָּדוֹל: **לְפִי הַמִּנְחָה.** דִּכְתִיב ׳וְקֶמַח מִמִּנְחַת מְלֹא קֻמְצוֹ׳: **וְחֻפְנֵי קְטֹרֶת.** שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, דִּכְתִיב (שם טז יב) ׳וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה׳: **כְּמֹלֹא גֻמְיוֹ.** אִם שָׂתָה מִלֹּא לֶגְמָיו בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים חַיָּב (יומא פ״ח מ״ב), וּלְפִי לֶגְמָיו שֶׁל שׁוֹתֶה מְשֻׁעָרִינַן: **כְּמִזּוֹן שְׁתֵּי סְעָדוֹת לָעֲרוּב.** עֵרוּבֵי תְּחוּמִין אֵינוֹ בְּפָחוֹת מִמְּזוֹן שְׁתֵּי סְעָדוֹת (עירובין פ״ח מ״ב): **מְזוֹנוֹ לַחֹל.** כְּמִזּוֹן לִשְׁתֵּי סְעָדוֹת שֶׁל חֹל שֶׁאוֹכֵל מְעַט, וְלֹא כְּמִזּוֹן שְׁתֵּי סְעָדוֹת שֶׁל שַׁבָּת דְּאָכֵיל טְפֵי מִשּׁוּם דִּבְסִים תַּבְשִׁילֵיהּ וְרִוְחָא לְבִסּוּמֵי שְׁכִיחַ: **לְשַׁבָּת אֲבָל לֹא לַחֹל.** דְּאַדְּרַבָּה, שְׁתֵּי סְעָדוֹת שֶׁל שַׁבָּת פְּחוּתִים מִשְּׁתֵּי סְעָדוֹת שֶׁל חֹל, כֵּיוָן דִּבְשַׁבָּת סְעִיד שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת, אֵינוֹ נִרְבָּה לֶאֱכֹל בְּכָל סְעֻדָּה: **וְאִלּוּ וְאִלּוּ מִתְכַּוְּנִים לְהָקֵל.** כָּל אֶחָד מֵהֶן מִתְכַּוֵּן לִמְעֹט בִּכְמוֹת שֶׁל עֵרוּב: **מִשְּׁתֵּי יָדוֹת כְּשֶׁלֹּשׁ לְבָקֵר.** דֵּי לְעֵרוּב בִּשְׁתֵּי יָדוֹת שֶׁל כְּפָר שֶׁל שָׁלֹשׁ כְּפָרוֹת לְבָקֵר, נִמְצָא כְּפָר שֶׁלֹּם שְׁלִישִׁית הַקֵּבָּה, וּשְׁתֵּי יְדוֹתֶיהָ הֲוֵי כְּפָר שֶׁל עֵרוּב: **מִכְּפָר בְּפַנְדִּיּוֹן.** כְּפָר הַלָּקוּחַ בְּפַנְדִּיּוֹן מִן הַנִּחְתּוֹם כְּשֶׁנִּמְכָּרִים אַרְבָּעָה סְאִים בְּסֶלַע, וְאַרְבָּעָה סְאִים הֵן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קַבִּין, שֶׁכָּל סְאָה הִיא שִׁשָּׁה קַבִּין, וְהַשֶּׁלַע הוּא אַרְבָּעָה דִּינָרִים (ראה ב״מ פ״ד מ״ה), וְהַדִּינָר שִׁשָּׁה מָעִין (קידושין יב.), נִמְצָא הַסֶּלַע עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מָעִין, וְנִמְצְאוּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קַבִּין לְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מָעִין, קַב לְכָל מָעָה, וְהַמָּעָה שְׁנֵי פַּנְדִּיוֹנִים (קידושין שם), הֲרֵי הַכְּפָר הַנִּמְכָּר בְּפַנְדִּיוֹן הוּא חֲצִי קַב. אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁהַחֲנָנִי רוֹצֶה לְהַשְׁתַּכֵּר וְיוֹצִיאַ הָאֲפִיָּה וְהַטְּחִינָה, לֹא יִהְיֶה הַכְּפָר הַנִּמְכָּר בְּפַנְדִּיוֹן כְּשִׁנְמְכָּרִים אַרְבָּעָה סְאִין בְּסֶלַע אֶלָּא רֹבַע קַב, וְהָרֹבַע הָאַחַר הוֹלֵךְ בְּשִׂכַר הַחֲנָנִי וְיוֹצִיאַת הָאֲפִיָּה וְהַטְּחִינָה, הֲרֵי כְּפָר הַלָּקוּחַ בְּפַנְדִּיוֹן הוּא רֹבַע הַקַּב, דְּהַיְנוּ שִׁשָּׁה בֵּיצִים, וְהוּא שִׁעוּר שְׁתֵּי סְעֻדּוֹת, וְהַיְנוּ כְּפָר שֶׁל עֵרוּב. וְכֵן הֲלָכָה: (יב) **מְלֹא תַרְוָד רָקָב.** מְלֹא כַּף עַצְרוּרִית מִן הַמַּת אַחַר שֶׁכָּלָה כָּל לַחוּת שֶׁבּוֹ: **מְלֹא תַרְוָד גָּדוֹשׁ שֶׁל רוֹפְאִים.** שֶׁהוּא גָּדוֹל מִשֶּׁאָר תַּרְוָדִים, וְשֶׁעוּרוֹ מְלֹא חֳפָנַיִם: **כַּגְרִים הַקַּלְקִי.** כְּחֲצִי פּוֹל הַבָּא מִמָּקוֹם שֶׁשָּׁמוֹ קַלְקִי, וְהַפּוֹלִים שֶׁבּוֹ גְּדוֹלִים מִשֶּׁאָר פּוֹלִים, וְשִׁעוּר מָקוֹם גְּרִיס הַקַּלְקִי, תֵּשַׁע עֲדָשׁוֹת שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ מְרֻבָּעוֹת, וּמָקוֹם עֲדָשָׁה אַרְבַּע שְׂעֹרוֹת, נִמְצָא מָקוֹם הַגְּרִיס שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שְׂעֹרוֹת: **כּוֹתֶבֶת הַגַּפָּה.** גְּדוֹלָה מִשְּׁאָר תְּמָרִים, וְשִׁעוּרָהּ מִעֵט פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה: **כָּמוֹהָ וּכְגַרְעִינָתָהּ.** שֶׁצְּרִיךְ לְמַעֵךְ חֲלָלָהּ: **וְנוֹדוֹת יַיִן וְשֶׁמֶן.** שֶׁל עוֹר שֶׁנִּקְּבוּ, שִׁעוּר הַנֶּקֶב שֶׁלָּהֶן כִּפִּיקָה גְּדוֹלָה שֶׁשִּׂימִים בַּפֶּלֶךְ כְּשֶׁהֵנָּשְׂקוּ, וְאִם עוֹשִׂין אוֹתָהּ שֶׁל דִּילַעַת וְכֵיוָצֵא בָהּ מִן הַדְּבָרִים הַקַּלִּים הוּא מֵקֶל וְרַע לִמּוֹכֵר, וְאִם עוֹשִׂים אוֹתָהּ מִמַּתֶּכֶת הוּא הָאוֹרָה וְכִנָּסֶת לַבֵּית: **שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם.** כְּגוֹן חוֹר שֶׁחָרְרוּהוּ מַיִם אוֹ שְׂרָצִים, אוֹ שֶׁנָּפַל הֶעָפָר מֵאֵלָיו וְנַעֲשָׂה שָׁם נֶקֶב. וְאִם [לֹא] חָשַׁב עָלָיו [לְתַשְׁמִישׁ אוֹ] לְמָאוֹר, שִׁעוּרוֹ לְהָבִיא אֶת הַטֻּמְאָה מֵאֹהֶל הַמַּת כְּדֵי שֶׁיְּכַבֵּיד, וּכְשֶׁהוּא קוֹנֶה מִסַּלְקוֹ: **וְהָאַסָּל.** מוֹט שֶׁנּוֹשְׂאִים בּוֹ בְּכָתֵף, וּכְשֶׁיֵּשׁ פּוֹעֲלִים מְרֻבִּים, לְאַחַר שֶׁקִּבֵּל שָׂכָרוֹ מֵשִׂים בְּבֵית קִבּוּל שֶׁבַּמּוֹט אֶת שְׂכָרוֹ וְאוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת לֹא נָתַתָּ לִי שְׂכָרִי, וּכְשֶׁמַּחְפְּשִׂים אוֹתוֹ אֵין נוֹתְנִים לֵב לְחַפֵּשׂ שָׁם: **קֻנָּה שֶׁל עָנִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל מַיִם.** וְשׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ, וּכְשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ אִם טָעַם כְּלוּם, אוֹמֵר אֲנִי מִתְעַנֶּה הַיּוֹם. וְרִבּוֹתֵי פָּרְשׁוּ **בֵּית קִבּוּל מַיִם,** בַּיִת קִבּוּל מַשְׁקִין, וּכְשֶׁטּוֹרְחַ אַצַּל בַּעַל הַבַּיִת בְּבֵית הַבַּד גּוֹנֵב בּוֹ מִן הַשֶּׁמֶן: **מִקֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל מְזוּזָה וּמַרְגָּלִית.** וְעוֹשִׂין כֵּן כְּדֵי לְגָנֵב בּוֹ אֶת הַמֶּכֶס: **אוֹי לִי אִם אֹמַר. שֶׁמָּא יִלְמְדוּ מִמֶּנִּי בְּנֵי אָדָם לְרַמּוֹת: וְאוֹי לִי אִם לֹא אֹמַר.** שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הָרַמָּאִין אֵין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּקִיאִים בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יְבוֹאוּ לִרְמוֹת יוֹתֵר. וְלָמָּה אֲמָרָם, מְשׁוּם דִּכְתִיב (הושע יד י) ׳כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה׳ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם׳: (יז) **תַּחְתִּית הַצּוֹרְפִים.** צוֹרְפֵי זָהָב וְכֶסֶף יֵשׁ תַּחְתִּיהֶם כְּלִי שֶׁשָּׁמוֹ תַּחְתִּית, וְהוּא עָשׂוּי לָתַת בְּתוֹכוֹ גְּרוּטָאוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב. אֲבָל שֶׁל נְפָחִים אֵין עָשׂוּי לְקַבֵּל וְלֹא מֵיחַד נַמִּי לִישִׁיבָה: **מַשְׁחֶזֶת.** שֶׁל עֵץ שֶׁמַּשְׁחִיזִין בָּהּ אֶת הַסַּכִּין. וְעוֹשִׂין לָהּ **בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן** שֶׁמּוֹשְׁחִין בָּהּ שֶׁמֶן לְהַשְׁחִיז: **פְּנֶקֶס שֶׁל שַׁעֲוָה.** שֶׁיֵּשׁ לַחֲנָנִי וְלַשַּׁלְחָנִי שְׁכוֹתֵב עָלָיו בַּהֲרָט: **קֵשׁ.** זְנָבוֹת הַשִּׁבֳּלִים, וְעוֹשִׂים מֵהֶם מַחְצְלָאוֹת: **וּשְׁפוֹפֶרֶת הַקַּשׁ.** שֶׁהוּא

מַסֶּכֶת כֵּלִים

וְהַלּוּחַ מִמַּהַר הָרְמוֹן לְצֵאת דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב: **וּבְקֻפָּה כְּדֵי שֶׁיִּפָּשֵׁל לַאֲחוֹרָיו.** שֶׁמִּתּוֹךְ הַפְּשָׁלָה לַאֲחוֹרָיו הוּא מִמַּהַר לָצֵאת: **שֶׁאֵינָן יְכוֹלִים לְקַבֵּל רְמוֹנִים.** שֶׁהֵן קְטַנִּים: **כְּגוֹן הָרִבָּע.** רֹבַע הַקַּב: **שֶׁעוֹרָן כְּרָבָּן.** כֵּיוָן דְּנִפְחָת רֻבּוֹ טָהוֹר: **נִפְרְצוּ.** נִפְחֲתוּ וְחָסְרוּ: **נִגְמְמוּ.** בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶן: **שֶׁעוֹרָן כְּמַה שֶּׁהֵן.** אִם נִשְׁאַר בָּהֶן כְּדֵי לְקַבֵּל כָּל שֶׁהוּא טְמֵאִין. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ה) **הָרְמוֹן שֶׁאָכְרוּ רְמוֹנֵי בָדָאן.** כֵּיוָן שֶׁאֵין מְשַׁעֲרִין בָּהֶן, אֶלָּא בִּרְמוֹן שֶׁל עֶרְלָה אוֹ שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם נִתְעָרֵב עִם אֶלֶף רְמוֹנִים שֶׁל הֶתֵּר, נִתְקַדְּשׁוּ כֻּלָּן וְנֶאֱסְרוּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּרְמוֹנִים שֶׁל שָׂאָר מְקוֹמוֹת: **בָּדָאן.** שֵׁם מָקוֹם: **לְשַׁעֵר בּוֹ אֶת הַכֵּלִים.** קָסָבַר דְּמוֹצִיא רִמּוֹן דְּכֵלִים, בִּרְמוֹנֵי בָדָאן מְשַׁעֲרִינַן: **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֹא הֻזְכְּרוּ רְמוֹנֵי בָדָאן וְכוּ׳.** אֲבָל לְעִנְיַן קְדוּשׁ אֵין חִלּוּק בֵּין רְמוֹנֵי בָדָאן לְשָׂאָר רְמוֹנִים, דְּכֻלָּן מְקֻדָּשִׁים, דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל שֶׁדָּרְכּוֹ לִמְנוֹת מִקְדָּשׁ, בְּפֶרֶק הַתַּעֲרוֹבוֹת (זבחים עג.) וּבְרֵישׁ מַסֶּכֶת בֵּיצָה: **בָּדָאן וְגַבָּא.** שְׁנֵי מְקוֹמוֹת שֶׁל כּוּתִּים הֵן, וְנִכְרִים הָיוּ רְמוֹנִים וְחָצִיר שֶׁל מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ [מַרְמוֹן וְחָצִיר] שֶׁל שְׁאָר מְקוֹמוֹת, וְכוּתָאֵי וַדַּאי לָא מְעַשְּׂרֵי מֵאי דְּמִזְּבֵנִי לְאַחֲרִינֵי, דְּלָא חָיְשִׁי אַ׳לְפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל׳ (ויקרא יט יד), אַף עַל גַּב דִּלְנַפְשַׁיְהוּ מְעַשְּׂרֵי, הִלְכָךְ מִתְעַשְּׂרִים וַדַּאי בְּכָל מָקוֹם: **אֲמַת כֵּלִים.** כְּגוֹן אָרוֹן וְשֻׁלְחָן וּמִזְבֵּחַ הַזָּהָב. **וְהַלָּכָה כְּרִבִּי מֵאִיר:** (יא) **בְּמֶדָּה הַקָּה.** שֶׁל מִדָּבָר קְרוּיָה מִ

חָלוּל וְיֵשׁ לוֹ בַּיִת קִבּוּל: **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא.** וְאַף עַל פִּי שֶׁקִּבּוּלוֹ מֻעָט, דְּהָא תְּנַן לְעֵיל (מט״ו) הָעוֹשֶׂה כְּלִי קִבּוּל מִכָּל מָקוֹם טָמֵא, קְמַפְלְגִי אִי הָוֵי דָּבָר הָעוֹמֵד אִי לֹא, דְּאִין טָמֵא אֶלָּא דָּבָר הָעוֹמֵד מֵאֲלָיו (תוספתא כלים ב״מ פ״ז ה״ג), וְרַבִּי עֲקִיבָא חָשִׁיב לֵיהּ דָּבָר הָעוֹמֵד, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לָא חָשִׁיב לֵיהּ דָּבָר הָעוֹמֵד. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: פַּקּוּעוֹת.** דְּלֵעַת מִדְבָּרִית, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֲבַטִּיחִים קְטַנִּים מָרִים, וְקָנֶה שֶׁלָּהֶן חָלוּל כְּשִׁפּוֹפֶרֶת שֶׁל קַשׁ: **חֻלָּה.** מִין עֵשֶׂב הוּא וְעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ חֲבָלִים וּמַחְצְלָאוֹת, וְקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי חַלְפָא: **טָהוֹרָה.** מִשְּׁמֵאת שֶׁרֶץ, אֲבָל לֹא מִמִּשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, שֶׁהִיא מְטַמְּאָה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב דְּאוֹרַיְתָא אִם אֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְסַפֵּךְ (ראה סוכה פ״א מ״א): **קָנֶה שֶׁחָתְכוֹ לְקָבָּלָה.** לָתֵת בּוֹ כְּחֹל וְכֵיוֹצֵא בּוֹ: **הַכֹּבֶשׁ.** הַמֹּחַ הַלָּבָן שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּנֶה, וְקָרֵם לְכֵן אֵין לַקָּנֶה טֻמְאָה וַאֲפִלּוּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

פרק יח (א) **הַשָּׁדֶה. נִמְדֶּדֶת מִבִּפְנִים.** דִּתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק כָּל כְּלֵי עֵץ (פט״ו מ״א) שָׁהַמַּחְזִיק אַרְבָּעִים סְאָה בְּלֹח שֶׁהֵן כּוֹרִים בְּבֵיבֶּט טָהוֹר, וְהֵינוּ אַמָּה עַל אַמָּה בְּרוּם שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, וְהָכָא קָמִפְלְגִי בֵּיצַד מוֹדְדִים, לְבֵית שַׁמַּאי מוֹדְדִין חָלָל שֶׁבִּפְנִים וְלֹא עֲבִי הַדְּפָנוֹת וְהַשּׁוּלַיִם, וּלְבֵית הִלֵּל הַכֹּל מוֹדְדִין, חוּץ מֵעֲבִי הָרַגְלַיִם וּלְבִזְבִּזִים שֶׁהוּא הַדַּר שֶׁעַל הַשָּׂפָה, וּלְרַבִּי יוֹסֵי מוֹדְדִים אַף עֲבִי רַגְלֵי הַשָּׂדֶה וְהַלְבִזְבִּזִים, וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן אִם אֵין רַגְלֵיהָ טְפַח מוֹדְדִים אַף עֲבִי רַגְלֵי הַשָּׂדֶה וְהַלְבִזְבִּזִים, הַלְכָךְ אֲפִלּוּ קְבוּעִים מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

פרק יח (א) **הַשָּׁדֶה. נִמְדֶּדֶת מִבִּפְנִים.** דִּתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק כָּל כְּלֵי עֵץ (פט״ו מ״א) שָׁהַמַּחְזִיק אַרְבָּעִים סְאָה בְּלַח שֶׁהֵן כּוֹרִים בְּיֵבֶשׁ טָהוֹר, וְהֵינוּ אַמָּה עַל אַמָּה בְּרוּם שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, וְהָכָא קָמִפְלְגִי בֵּיצַד מוֹדְדִים, לְבֵית שַׁמַּאי מוֹדְדִין חָלָל שֶׁבִּפְנִים וְלֹא עֲבִי הַדְּפָנוֹת וְהַשּׁוּלַיִם, וּלְבֵית הִלֵּל הַכֹּל מוֹדְדִין, חוּץ מֵעֲבִי הָרַגְלַיִם וּלְבִזְבִּזִים שֶׁהוּא הַדַּר שֶׁעַל הַשָּׂפָה, וּלְרַבִּי יוֹסֵי מוֹדְדִים אַף עֲבִי רַגְלֵי הַשָּׂדֶה וְהַלְבִזְבִּזִים, וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן אִם אֵין רַגְלֵיהָ טְפַח מוֹדְדִים אַף עֲבִי רַגְלֵי הַשָּׂדֶה וְהַלְבִזְבִּזִים, הַלְכָךְ אֲפִלּוּ קְבוּעִים מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

דְּנַתְקָנָה רִאשׁוֹנָה קֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּרָה שְׁנִיָּה, מִכָּל מָקוֹם טְהוֹרָה דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן, שֶׁלְּאַחַר שֶׁיֵּרָדָה לְהּ טֻמְאַת מִדְרָס נִתְחַדְּשׁוּ לְהּ פָּנִים הָלְלוּ, וְאֵין זוֹ הָרִאשׁוֹנָה מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִתְקַלְקֵל בָּהּ כְּדֵי בְּטוּלָהּ: **אֲבָל טְמֵאָה מֹגַע מֶדְרָס.** מְשׁוּם דַּאֲרַכָּה רִאשׁוֹנָה כְּשֶׁנִּשְׁבְּרָה וְתִקָּנָהּ שֶׁהֲבִיא אֲרֻכָּה אַחֶרֶת תַּחַת הַשְּׁבוּרָה וְחִבְּרָהּ לְמִטָּה נִטְמֵאת מֹגַע מִדְרָס, שֶׁהֲרֵי נָגְעָה בְּמִטָּה הַטְּמֵאָה מִדְּרָס, וְכִי נִשְׁבְּרָה שְׁנִיָּה דְּפָרַח מִנָּהּ טֻמְאַת מִדְרָס, אִשְׁתְּיָר בָּהּ טֻמְאַת מֹגַע, דְּכָל הַמִּטָּה מְחֻבֶּרֶת לָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּתְקָנָה: **עַד שֶׁנִּשְׁבְּרָה שְׁנִיָּה טְהוֹרָה.** דְּכֵיוָן דִּנְשְׁבְּרוּ שְׁתֵּי הָאֲרֻכּוֹת תּוֹ לָא חָזְיָא, וְלָא דָּמֵי לְהֵיכָא דְּנִתְפָּרְקָה וְכֻלָּהּ קַיֶּמֶת (להלן מ״ט), דְּהָתָם סוֹפוֹ לְהַחְזִיר פְּרָקֶיהָ וּלְחַבְּרָהּ: (ז) **בָּרֹץ.** שֶׁל מִטָּה שֶׁהֵיתָה טְמֵאָה מִדְּרָס, שֶׁדָּרַס הַזָּב עַל הַבָּרֹץ כְּשֶׁהָיָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁלֹּא הָיָה מְחֻבָּר לַמִּטָּה: **בָּהּ טְמֵאָה שְׁבִיעִית.** כְּגוֹן שֶׁנִּגְעָה בְּטֻמְאַת מֵת: **וְהַמִּטָּה טְהוֹרָה.** דִּלֹּא נִטְמְאַת בִּנְגִיעַת הַבָּרֹץ, דְּרִאשׁוֹן הָוֶה, וְאֵין אָדָם וְכֵלִים מְקַבְּלִין טֻמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה: **מֵעֵדֶר.** כְּלִי עֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁנַּיִם וּמְהַפְּכִים בּוֹ אֶת הַתֶּבֶן, וְשִׁנָּיו שֶׁל מַתֶּכֶת, וּלְפִי שֶׁהַשִּׁנַּיִם שֶׁל פָּרָקִים וּנְעוּצִים בּוֹ, דַּיְנוּ כְּדִין מִטָּה שֶׁהִיא שֶׁל פָּרָקִים. וַהֲאי שִׁנַּיִם, אִטַּמְאַת שִׁבְעָה קַאֵי, דְּאֵין מַעֲדֵר מִטַּמֵּא מִדְּרָס: (ח) **תִּבְּלָה.** בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁנִּגְנְזוּ בְּמַת אֵירֵי, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה בָּתִּים, וְכָל בַּיִת נִקְרָאת קְצִיצָה. **הִתִּיר קְצִיצָה.** הֶעֱבִיר בַּיִת אֶחָד וְהֵבִיא אַחֵר תַּחְתָּיו: **טְמֵאָה מִטְּמֵאת מֵת.** דְּחִבּוּרָן מְשַׁוֵּי לְהוּ גּוּף אֶחָד: **וְכֵן שְׁנֵיָה וְכֵן שְׁלִישִׁית.** כָּל זְמַן שֶׁהָרְבִיעִית קַיֶּמֶת, מַהֲמַת שֶׁמְּחֻבֶּרֶת לְהּ לָרְבִיעִית, אֲבָל כְּשֶׁהֶעֱבִיר גַּם הָרְבִיעִית וְהֶחְלִיפָהּ בְּאַחֶרֶת, פָּרְחָה מִנַּיְיהוּ טֻמְאַת מֵת, וּמִשְׁתַּיֵּר בְּשָׁלֹשׁ קְצִיצוֹת טֻמְאַת מֹגַע טְמֵא מֵת, שֶׁהֲרֵי נִגְעוּ בְּרְבִיעִית כְּשֶׁנִּתְקְרָן וְהִיא עֲדַיִן קַיֶּמֶת, אֲבָל בְּרְבִיעִית כְּשֶׁהֶחְלִיפָה, אֵין בְּגוּפָהּ טֻמְאָה כְּלָל, דְּאִי מִשּׁוּם דְּנִגְעָה בְּשָׁלֹשׁ, אֵין מֹגַע עוֹשֶׂה מֹגַע, שֶׁהֲשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת חֲדָשׁוֹת נִינְהוּ שֶׁנִּגְעוּ בִּטְמֵא מֵת, וְאֵין הָרְבִיעִית הַחֲדָשָׁה מְקַבֶּלֶת מֵהֶן טֻמְאָה, וְאֵין טֻמְאָה בְּרְבִיעִית הַחֲדָשָׁה אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁמְּחֻבֶּרֶת לַשָּׁלֹשׁ הַטְּמֵאוֹת מֹגַע, הִלְכָךְ כְּשֶׁחָזַר וְהֶחְלִיף הַשָּׁלֹשׁ פַּעַם שְׁנִיָּה, טָהֲרוּ כֻּלָּן וַאֲפִלּוּ מֹגַע לֵית בְּהוּ: (ט) **טְהוֹרָה.** וַאֲפִלּוּ אֵיכָא אַרְבָּה וּשְׁתֵּי כְּרָעַיִם, הוֹאִיל וְאֵין בְּדִבְעָתָם לְהַחְזִיר, וְכִי מְהַנֵּי, דְּזָקָא בְּמָקוֹם שֶׁהַכֹּל לְאָדָם אֶחָד: **מְכֻבֶּלֶת טְמֵאָה מִצָּעַן וּלְהַבָּא.** אֲבָל לְמִפְרַע לֹא, דְּכֵיוָן דְּחִלְקוּהָ פָּרְחָה טֻמְאָה מִנָּהּ: **מִטְּמֵאת חֲבִילָה.** אִם פָּרְשָׁה הַכְּרַע מִן הָאֲרֻכָּה וְעוֹמֶדֶת עִם הַקְּצָרָה, כְּשֵׁם שֶׁכְּשֶׁבָּלָה שְׁלֵמָה אִם נִטְמָא אֶחָד מֵאֲבָרֶיהָ נִטְמֵאת כֻּלָּהּ, כָּךְ נַמֵּי כְּשֶׁפָּרְשָׁה הַכְּרַע מִן הָאֲרֻכָּה וְעוֹמֶדֶת עִם הַקְּצָרָה, נַעֲשֵׂית חֲבִילָה עִם הַקְּצָרָה, וּכְשֶׁנִּטְמֵאת הַכְּרַע נִטְמֵאת הַקְּצָרָה עִמָּהּ: **וּמְטַהֶרֶת חֲבִילָה.** שֶׁאִם הִטְבִּיל הַכְּרַע עִם הַקְּצָרָה אֵין הַקְּצָרָה חוֹצֶצֶת עָלֶיהָ, כִּי הֵיכִי דְּלָא חָיְצָה עָלֶיהָ כְּשֶׁמַּטְבִּילָהּ כְּשֶׁהִיא שְׁלֵמָה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מְטַמֵּא אֲבָרִים.** וְלֹא חֲבִילָה, דְּאִם נִטְמֵאת כָּרַע, הִיא טְמֵאָה וְלֹא קְצָרָה, דְּאֵינָהּ חִבּוּר כְּשֶׁלְּמָה: **וּמְטַהֲרֶת אֲבָרִים.** כְּשֶׁבָּא לְהַטְבִּילָהּ מַטְבִּיל הַכְּרַע בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְלֹא חֲבִילָה עִם הַקְּצָרָה, שֶׁהַקְּצָרָה חוֹצֶצֶת עָלֶיהָ, דְּאֵינָהּ חִבּוּר כְּשֶׁלְּמָהּ, דְּמִטְּבִיל מִשָּׁה שֶׁלְּמָה טְהוֹרָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּרְקָהּ, אֲבָל הַשְׁתָּא דְּפָרְשָׁה הַכְּרַע מִן הָאֲרֻכָּה לָא חֲוֵי חֲבִילָה עִם הַקְּצָרָה, וְצָרִיךְ לְהַטְבִּילָהּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. כָּךְ נִרְאֵית פֵּרוּשׁ מִשְׁנָה זוֹ מִן הַתּוֹסֶפְתָּא (כלים ב״מ פ״ח ה״ג), וְכָךְ פֵּרוּשָׁהּ רַבּוֹתַי.

פרק יט (א) **הַמְפָרֵק אֶת הַמִּטָּה לְהַטְבִּילָהּ.** אַף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתָּרֶת כְּשֶׁהִיא שְׁלֵמָה, פְּעָמִים שֶׁהִיא גְּדוֹלָה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לִכָּנֵס בְּמִקְוֶה וְצָרִיךְ לְפָרְקָהּ: **וְהַנּוֹגֵעַ בַּחֲבָלִים.** גָּרְסִינַן, כְּלוֹמַר, בֵּין מְפָרֵק בֵּין נוֹגֵעַ בַּחֲבָלִים טְהוֹר. וּבְמִטָּה שֶׁנִּטְמֵאת בְּמַת אוֹ בְּמִשְׁכַּב הַזָּב אִירֵי, וּכְגוֹן שֶׁאֵין בְּמִטָּה אַרְבָּעָה וּשְׁתֵּי כְּרָעַיִם, וַאֲפִלּוּ הָכִי צָרִיךְ לְהַטְבִּילָהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּחְזֹר לְטֻמְאָתָהּ כְּשֶׁיְּחַבְּרֶנָּה. וְהַנּוֹגֵעַ בַּחֲבָלִים טָהוֹר, דְּמִכֵּיוָן שֶׁפָּרְקָהּ שׁוּב אֵין הַחֲבָלִים חִבּוּר: **הַחֶבֶל מְאַרְתֵּי חִבּוּר.** בְּתַחִלָּה כְּשֶׁאָדָם מִטְרֹג אֶת הַמִּטָּה שְׁלֵמָה וְסָרֵג בָּהּ שְׁלֹשָׁה בָּתִּים וַעֲדַיִן נִשְׁאַר הַחֶבֶל אָרֹךְ הַרְבֵּה, נִטְמֵאת הַמִּטָּה נִטְמָא הַחֶבֶל וְהַנּוֹגֵעַ בַּחֶבֶל טָמֵא, דְּכֻלּוֹ חִבּוּר הוֹאִיל וְסוֹפוֹ לְטָרְגוֹ: **מִן הַקֶּשֶׁר וְלִפְנִים.** אִם קָשַׁר חֶבֶל אַחֵר לָזֶה הַחֶבֶל שֶׁסָּרַג בּוֹ, אֵין הַחֶבֶל הָאַחֵר חִבּוּר מִן הַקֶּשֶׁר וְלַחוּץ: **נִימֵי הַקֶּשֶׁר.** כְּשֶׁקּוֹשְׁרִים שְׁנֵי חֲבָלִים זֶה בָּזֶה, מְנִיחִין מְעַט מֵרֹאשֵׁי הַחֲבָלִים מִזֶּה וּמִזֶּה וּמְזַיְּנִין אוֹתָן עַל לַקֶּשֶׁר, וְהֵן נִקְרָאִים נִימֵי הַקֶּשֶׁר: **הִנּוֹגֵעַ בְּצִדְּכוֹ טָמֵא.** דְּכֵיוָן דְּצִדָּךְ לַקֶּשֶׁר הֵם, שֶׁאִם הָיָה קוֹשֵׁר בְּרֹאשׁ הַחֶבֶל מַמָּשׁ הָיָה הַקֶּשֶׁר נִתָּר, נִמְצָא שֶׁאֵלּוּ הַנִּימִין מְעַמְּדִים הַקֶּשֶׁר וּכְקֶשֶׁר דָּמוּ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת.** הֲווּ חִבּוּר, דְּהוּא צָרִךְ הַקֶּשֶׁר, טְפֵי לֹא: (ב) **הַחֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה.** מֵה שֶׁנִּשְׁאַר מִמְּנוּ לְאַחַר שֶׁגָּמַר הַסָּרוּג: **עַד חֲמִשָּׁה טְפָחִים טְהוֹר.** דְּלָא חֲזֵי לְמִידֵי לְצָרְכָּהּ הַמִּטָּה, וְלָא חָשִׁיב לָהּ יָד: **מֵחֲמִשָּׁה וְעַד עֲשָׂרָה טָמֵא.** דַּחֲזֵי לְקֶשֶׁר בָּהּ הַפָּסָחִים, שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְקָשֵׁר שָׁם הַפֶּסַח בַּחֶבֶל שֶׁבְּכְרֵעֵי הַמִּטָּה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְזֻמָּן לָהֶם. וַחֲזֵי נַמֵּי לְשַׁלְשֵׁל בּוֹ אֶת הַמִּטָּה, כְּלוֹמַר לְהוֹרִידָהּ מִן הָעֲלִיָּה לַגֹּג, אִי נַמֵּי לְהוֹרִידָהּ אֶל הַמְּקוָה לְהַטְבִּילָהּ כְּשֶׁנִּטְמֵאת: **מֵעֲשָׂרָה וְלַחוּץ טָהוֹר.** דְּמֵה שֶׁיֵּשׁ בָּחֶבֶל יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה אֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ לְצֹרֶךְ הַמִּטָּה כְּלוּם: (ג) **הַמְּזֻמָּן.** כְּמִין אֲזוֹר אוֹ אֲבָנֵט שֶׁל אָרִיג שֶׁפּוֹרְכִים אוֹתוֹ סְבִיב הַמִּטָּה כְּדֵי לְחַבֵּר פְּרָקֶיהָ, וּפְעָמִים שֶׁהוּא גָּדוֹל הַרְבֵּה וְנִגְרָר וְיוֹצֵא חוּץ מִן הַמִּטָּה: **הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה.** וְהַמִּטָּה טְמֵאָה מִדְּרָס: **כָּל שֶׁהוּא.** אֲפִלּוּ יוֹצֵא כַּמָּה אֲמּוֹת חוּץ לַמִּטָּה, הַכֹּל טָמֵא: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים.** טָמֵא בְּטֻמְאַת הַמִּטָּה, מַעֲשָׂרָה וּלְמַעְלָה טָהוֹר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **שְׁנֵי מְזֻמָּן.** מְזֻמָּן שֶׁבָּלָה וְנִקְרַע, כַּמָּה יִשְׁתַּיֵּר מִמֶּנּוּ וְיִהְיֶה טָמֵא: **שִׁבְעָה טְפָחִים.** דִּבְעִיר מֵהֶכִי לָא חֲזֵי לְמִידֵי וְלָא חָשִׁיב כְּלוּם: **חֶבֶל.** יֵשׁ מְפָרְשִׁים בְּגֶמָּר עֵב וְקָשֶׁה שֶׁמְּשִׁימִים עַל הַחֲמוֹר כְּשֶׁגָּבָא מִן הַדֶּרֶךְ וְהוּא מְזִיעַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטַנֵּן לְאַחַר שֶׁמְּסִירִין מִמֶּנּוּ הָאֲפָף, וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁמְּשִׁימִים אוֹתוֹ עַל

מִשָּׁאוֹי הַחֲמוֹר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסֵד אִם יֵרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים: (ד) **נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה וְעַל הַמְּזֻמָּן.** לְאוֹ דַּוְקָא נִשָּׂא עַל הַמְּזֻמָּן, אֶלָּא נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמִּטָּה שֶׁהַמְּזֻמָּן כָּרוּךְ סְבִיבוֹתֶיהָ וְיוֹצֵא מִמֶּנָּה: **מִטְמֵא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.** רַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר לְעֵיל (מ״ג), דַּאֲפִלּוּ הַמְּזֻמָּן כָּרוּךְ יוֹצֵא מִן הַמִּטָּה כָּל שֶׁהוּא, וַאֲפִלּוּ טוּבָא הָוֵי חִבּוּר לַמִּטָּה וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד כַּמִּטָּה עַצְמָהּ, שֶׁכָּל שֶׁהֵזִּב נִשָּׂא עָלָיו וְנַעֲשָׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב שֶׁל זָב הֲוֵי אַב הַטֻּמְאָה, וְהַנּוֹגֵעַ בּוֹ הֲוֵי רִאשׁוֹן, וְרִאשׁוֹן עוֹשֶׂה שֵׁנִי, וְשֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי לִפְסֹל אֶת הַתְּרוּמָה בִּלְבַד אֲבָל לֹא לְטַמֵּא, וְהֵינוּ מְטַמֵּא שְׁנַיִם דְּהֵינוּ רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, וּפוֹסֵל אֶחָד וְהוּא שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא פָּסוּל בִּתְרוּמָה בִּלְבַד, וְהַמְּזֻמָּן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פָּרַשׁ מִן הַמִּטָּה חָשִׁיב כְּאַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, אֲבָל לְאַחַר שֶׁפָּרַשׁ לֹא הֲוֵי אֶלָּא כְּוָלָד הַטָּמֵא וּמְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, כְּדִין נוֹגֵעַ בְּמִשְׁכַּב הַזָּב: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר וְכוּ'.** רַבִּי יוֹסֵי לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר לְעֵיל (מ״ג) [עַד] עֲשָׂרָה טְפָחִים וְתוּ לֹא, הִלְכָךְ זֶה שֶׁבְּתוֹךְ עֲשָׂרָה חָשׁוּב חִבּוּר לַמִּשְׁכָּב, וּמְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פָּרַשׁ, אֲבָל מַה שֶּׁחוּץ לַעֲשָׂרָה לֹא חָשׁוּב חִבּוּר לַמִּשְׁכָּב, וְדֵינוֹ כְּפָרַשׁ דִּמְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד: **נִשָּׂא עַל הַמְּזֻמָּן מְעַשָּׂרָה וּלְפָנִים טְמֵאָה.** גָּרְסִינַן, וְלָא גָּרְסִינַן טָמֵא, וְהָכִי פֵּרוּשָׁא, נִשָּׂא הַזָּב עַל הַמְּזֻמָּן הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה, אִם נִשָּׂא מֵעַשָּׂרָה וּלְפָנִים לְצַד הַמִּטָּה, הַמִּטָּה טְמֵאָה מִדְּרָס, דְּכֵיוָן דְּכָל עֲשָׂרָה חֲשִׁיבִי חִבּוּר לַמִּטָּה, כְּשֶׁנִּטְמָא מְזֻמָּן נִטְמֵאת הַמִּטָּה, אֲבָל מֵעַשָּׂרָה וּלְחוּץ דְּלָא הֲוֹ חִבּוּר לַמִּטָּה, טְהוֹרָה הַמִּטָּה וְלֹא נִטְמֵאת [בַּטְמֵאת] הַמְּזֻמָּן. כָּךְ נִרְאֵית בְּעֵינַי פֵּרוּשׁ מִשְׁנָה זוֹ. וּגְרֵסַת רַבּוֹתַי דְּגַרְסִי טָמֵא וְטָהוֹר וּפֵרוּשָׁן, לֹא נִתְקַבֵּל לִי. וְכֵן דִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם שֶׁכָּתַב בְּפֵרוּשׁ מִשְׁנָה זוֹ לֹא נִכְנְסוּ בְּאָזְנֵי כְּלָל, וְזִרְקְדָקְתֵּי אַחַר כָּךְ בְּחִבּוּרוֹ בְּהִלְכוֹת כֵּלִים פֶּרֶק כ״א (ה״ט), וְנִרְאֶה לִי שֶׁשֵּׁם חָזַר בּוֹ וּפֵרַשׁ מִשְׁנָה זוֹ כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּיהָ כָּאן: (ה) **בָּהּ טְמֵאָה מְדְּרָס.** וְכָל [זְמַן] שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ הַמְּזֻמָּן מִן הַמִּטָּה, הֲוֵי כְּמִטָּה עַצְמָהּ בִּדְאָמְרִינַן (לעיל מ״ד ד״ה מטמא): **וְהַמְּזֻמָּן מֹגַע מְדְּרָס.** וּמְטַמֵּא אָדָם וּפוֹסֵל אֶחָד, כִּדְיָן כָּל נוֹגֵעַ בְּאַב הַטֻּמְאָה: (ו) **וְנָגַע בָּהֶן הַמֵּת.** כְּשֶׁהָן כְּרוּכִים יַחַד: **טְמֵאִים טְמֵאת שִׁבְעָה.** בְּהָא לָא פְּלִיג רַבִּי יוֹסֵי, דִּדְוָקָא בְּטֻמְאַת מִדְרָס קָאָמַר (לעיל מ״ד) עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים טְמֵא מֵעֲשָׂרָה וּלְחוּץ טָהוֹר, אֲבָל לִשְׁאָר טֻמְאוֹת אֲפִלּוּ מֵאָה אַמָּה כְּלוֹ חִבּוּר, כְּגוֹן מְזֻמָּן שֶׁהוּא [כָּרוּךְ] עַל הַמִּטָּה וְנִכְנְסָה הַמִּטָּה לְאֹהֶל הַמֵּת אוֹ נָגְעָה בְּשֶׁרֶץ, וְכֵן אִם נִכְנַס קָצֶה מִן הַמְּזֻמָּן לְאֹהֶל הַמֵּת אוֹ נָגַע בְּשֶׁרֶץ, נִטְמֵאת הַמִּטָּה נִטְמָא הַמְּזֻמָּן, נִטְמָא הַמְּזֻמָּן נִטְמֵאת הַמִּטָּה, וַאֲפִלּוּ הָיָה הַמְּזֻמָּן יוֹצֵא מִן הַמִּטָּה מֵאָה אַמָּה: **פָּרְשׁוּ טְמֵאִים טְמֵאת שִׁבְעָה.** וְלָא הָווּ כְּכֵלִים [שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, כֵּיוָן] דְּכָל אֶחָד מֵהֶן כְּלִי בְּפֵנֵי עַצְמוֹ, אַף עַל גַּב דְּלִעְנְיַן קַבָּלַת טֻמְאָה חֲשׁוּבִים כִּכְלִי אֶחָד וּכְשֶׁנִּגְעָה טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן נִטְמְאוּ כֻּלָּן: **שְׁנֵי שְׁתֵי אֲרֻכּוֹת שָׁלֵם.** וְלֹא נִשְׁתַּבְּרוּ, וְהֵן רְאוּיוֹת לְהַחְזִיר לְמָקוֹמָן, הִלְכָךְ לֹא טָהֲרָה הַמִּטָּה מִשֶּׁמְּאָתָהּ בִּנְטִילַת הָאֲרֻכּוֹת: **נִשְׁתַּבְּרוּ חֲדָשׁוֹת טְמֵאָה.** שֶׁהֲרֵי הִיְשְׁנוֹת קַיָּמוֹת וְלֹא נִשְׁתַּנּוּ הַנִּקָּבִים, וְהֵנָּה כִּנְתְפָּרְקָה אֲבָל אֲבָר וְכָל אֲבָרֶיהָ שְׁלֵמִים. אֲבָל נִשְׁתַּבְּרוּ הִיְשְׁנוֹת, טְהוֹרָה, לְפִי שֶׁהִיְשְׁנוֹת הֵן שֶׁהֵיוּ בַּמִּטָּה כְּשֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ, וּכְשֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ הֲוֵי הַמִּטָּה שָׁבָר כְּלִי, דְּלָא חָזְיָא בְּלֹא אֲרֻכּוֹת: (ז) **תִּבָּה שֶׁנִּפְחֲתָה מִלְּמַעְלָן.** הַפְּסוּי שֶׁלָּהּ: **מְטַמֵּא מֵאָה מֵת.** דְּכֵיוָן דְּשׁוּלְיָהּ קַיָּמִים אַפְּתֵי חָזְיָא לְתַשְׁמִישׁ. וְזִרְקָא טֻמְאַת מֵת, אֲבָל לֹא טֻמְאַת מִדְרָס, דְּלָא חָזְיָא לִישִׁיבָה: **נִפְחֲתָה מִלְּמַטָּן.** בְּשׁוּלֶיהָ, בְּטֵל בֵּית קִבּוּל שֶׁלָּהּ וּטְהוֹרָה לְגַמְרֵי: **מְגוֹרוֹת שֶׁלָּהּ.** אוֹצָרוֹת שֶׁבָּהּ, דְּהֵינוּ חֲדָרִים שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁלֹּא נִפְחֲתוּ עִמָּהּ, טְמֵאוֹת: (ח) **הַתּוּרְמָל.** כִּיס גָּדוֹל שֶׁל עוֹר שֶׁהָרוֹעֶה נוֹתֵן חֲפָצָיו לְתוֹכוֹ, וּבְתוֹךְ הַתּוּרְמָל יֵשׁ כִּיסִין קְטַנִּים כְּמוֹ הַמְּגוֹרוֹת בַּחֻבָּה: **הַחֻמָּת.** נֹאד שֶׁל עוֹר: **שֶׁהֲבִיצִים שֶׁלָּהּ מִקַּבָּלוֹת עִמָּהּ.** כְּשֶׁמַּפְשִׁיטִין עוֹרוֹת הָאֵילִים וְהַתְּיָשִׁים הַזְּכָרִים, נִשְׁאָר הָעוֹר שֶׁבְּמָקוֹם הַבֵּיצִים כְּמִין כִּיס קָטָן, וְאִם נִפְחֲתוּ טְהוֹרוֹת, וְדֶבֶק בֵּית קִבּוּל שֶׁלָּהֶן: (ט) **שֶׁנִּפְתְּחָה מִצִּדָּהּ.** כְּשֶׁנִּפְתְּחָה מִלְּמַעְלָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה מִדְּרָס, דְּאִם יָשַׁב עֲלֶיהָ וּבָאִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אוֹמְרִים לוֹ עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מְלַאכְתֵּנוּ, אֲבָל כְּשֶׁפְּתָחָהּ מִן הַצַּד, יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ: **בְּזְמַן שֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים.** כְּשֶׁגְּבוֹהָה עֲשָׂרָה לֹא חָזְיָא לִישִׁיבָה כְּלָל וְאִי אֶפְשָׁר לְזָבִין. דִּכְשֶׁיֵּשׁ לָהּ לְזָבִין מַזִּיק לַיּוֹשֵׁב: **נִפְחֲתָה מִלְּמַטָּן.** בְּשׁוּלֶיהָ, לֹא חָזְיָא לְתַשְׁמִישׁ, אֲבָל אִם חָזְיָא לִישִׁיבָה: **מִפְּנֵי שֶׁבָּטַל הָעִקָּר.** עִקַּר הַתִּבָּה הַמְּגוֹרוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ, וְכֵיוָן דְּכָל מַעֲשֶׂה וְתִקּוּנָהּ הָיָה לְצֹרֶךְ הַמְּגוֹרוֹת וְהֵן בְּטֵלוֹת, בְּטֵלָה גַּם הִיא: **וְחוֹתֵךְ מִמֶּנָּה.** לְצֹרֶךְ מְגוֹרוֹת אֲחֵרוֹת: (י) **מַשְׁפֶּלֶת.** קֻפָּה גְּדוֹלָה שְׁמוֹלִיכִין בָּהּ הַזֶּבֶל וְהָאַשְׁפָּה: **שֶׁנִּפְחֲתָה מִלְּמַטָּן רְמוּנִים.** שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּרָהּ לִטְהַר כְּשֶׁנִּקְבָּה בְּמוֹצִיא רִמּוֹן: **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא.** אַף עַל פִּי שֶׁהִיא טְהוֹרָה מִשְּׁאָר טֻמְאוֹת, טֻמְאָה הִיא מִדְּרָס, שֶׁרְאוּיָה לִישִׁיבָה: וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק כ (א) **הַכְּרִים.** עֲשׂוּיִין לְמַלְאוֹתָן צֶמֶר אוֹ נוֹצָה, וְאָדָם נוֹתְנָן תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתָיו: **וְהַכְּסָתוֹת.** כְּמוֹ כָּרִים הֵן, אֶלָּא שֶׁהֵן אֲרֻכִּים וּגְדוֹלִים וְכָל גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם שׁוֹכֵב עֲלֵיהֶן: **מִרְצוּפִין.** כְּמִין שׁוּקִים שֶׁל עוֹר גְּדוֹלִים שְׁנוֹתְנִים בָּהֶן

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת בֵּלִים

מברטנורא

לְמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וּכְשֶׁנִּפְחַת **בָּטֵל הֶעִקָּר**, שֶׁהוּא הַקַּבּוּל שֶׁבַּעֲבוּרוֹ הָיָה קָרוּי כְּלִי, וּבָטְלָה הַטְּפֵלָה, שֶׁהִיא טַבְלָא מִדָּרָס: (ב) **חֻמַּת חַלָּילִין.** חֻמַּת מָלֵא רוּחַ וּמְשִׁימִין הַחֲלִילִים קוֹל שֶׁל שִׁיר: **טֻהוֹרָה מִן הַמִּדְרָס.** דְּלָא חָזְיָא לִשְׁכִיבָה: **עֲרֻבַת פִּיסוֹנוֹת.** עֲרֻבָה שֶׁמְּבִיאִין בָּהּ אֲבָנִים קְטַנּוֹת וְרִגְבֵי אֲדָמָה כְּדֵי לָתֵת בִּנְדָבָכִים שֶׁל בִּנְיָן, וּפִיסוֹנוֹת לְשׁוֹן שֶׁקֶל פִּיסָא שְׂדֶה בְּיֵה, דְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא בְּסַנְהֶדְרִין (סד.) גַּבֵּי מַרְקוּלִיס: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מִדָּרָס.** קָסָבְרֵי מְשַׁמֶּשֶׁת שְׁכִיבָה עִם מְלַאכְתָּהּ, וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי אֵינָהּ מְשַׁמֶּשֶׁת: **שֶׁנִּסְדְּקָה טֻמְאָה מִדָּרָס.** וְאִם לֹא נִסְדְּקָה אֵינָהּ טְמֵאָה מִדָּרָס, דְּאוֹמְרִין לוֹ עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מִלְאַכְתֶּנוּ, אֲבָל כְּשֶׁנִּסְדְּקָה וּמוֹצִיאָה מַשָּׁקִין, אֵינָהּ רְאוּיָה אֶלָּא לְשַׁכִּיבָה. וּפְחוּתָה מִשְּׁנֵי לָגִּים, אוֹ יְתֵרָה מִתְּשָׁעָה קַבִּין, אֵינָהּ טְמֵאָה מִדָּרָס וַאֲפִלּוּ נִסְדְּקָה: **וְנִתְּפְּחָה.** מֻחֶמֶת מַשָּׁקִין שֶׁבְּתוֹכָהּ וְנִסְדְּקָה: **טְמֵאָה טֻמְאַת מֵת.** כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה בִּתְחִלָּה קֹדֶם שֶׁנִּסְדְּקָה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל, וְאֵינָהּ טְמֵאָה מִדָּרָס, דְּאֵינָהּ מְיֻחֶדֶת לִשְׁכִּיבָה, הוֹאִיל [וּמִשְׁתַּמְּשִׁין] בָּהּ בִּלְשָׁכָה: **בְּקָרִים וְנִסְדְּקָה.** לְאַחַר שֶׁנִּתְפַּח הָעֵץ וְנִסְתַּם הַסֶּדֶק, הִנִּיחָהּ בְּרוּחַ קָרִים וְנִסְדְּקָה: **טְמֵאָה מִדָּרָס.** דְּחָזְרָה לִהְיוֹת רְאוּיָה לִשְׁכִּיבָה וְלֹא לָלוּשׁ בָּהּ: **זֶה חֹמֶר בִּשְׁוִירֵי כֵּלִי עֵץ.** דִּתְחִלָּתָן אֵין טְמֵאִין מִדָּרָס, וּכְשֶׁנִּסְדְּקָה טְמֵאִין מִדָּרָס וְאֵין טְמֵאִין מֵת, וְלֹא נִתְּפְּחָה, וְלֹא נִסְדְּקָה

רבינו עובדיה

תַּחְתִּיהֶן. וְלֹא לִישִׁיבָה עֲבִידִי, אֲבָל בְּנֵי אָדָם יוֹשְׁבִים שָׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּנְפוּ מִמֵּי הַמְּרָחֲצָאוֹת הַיּוֹצְאִים. **וַהֲלָכָה פַּחֲמִים:** **קַנְקִילִּין.** כְּלִי שֶׁמְּשִׁימִין תַּחְתָּיו אֵשׁ וְגֶפְרִית כְּדֵי לְעַשֵּׁן הַבְּגָדִים שֶׁעָלָיו: **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית קָבָּלַת כְּסוּת.** שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל לְקַבֵּל הַבְּגָדִים שֶׁעָלֶיהָ: **כְּבוֹרֶת.** מְפֻלָּשֶׁת מִשְּׁנֵי צְדָדִים:

פרק כג (א) **הַבַּדּוּר.** פלוט״א בְּלַעַ״ז: **וְהָאֲמוּם.** דְּפוּס שֶׁל מִנְעָל. וְכָל אֵלּוּ חִיצוֹנֵיהֶם עוֹר וּמְלֵאִין מִבִּפְנִים שֵׂעָר אוֹ מוֹכִין: **וְהַקָּמֵעַ וְהַתְּפִלִּין.** יֵשׁ בְּתוֹךְ הַבָּתִּים שֶׁל עוֹר פָּרָשִׁיּוֹת כְּתוּבוֹת בְּקֶלֶף: **וּבְמֵה שֶׁבְּתוֹכָן טָהוֹר.** אִם נִטְמָא אַחַת מֵאֵלּוּ בְּמֵת וְאַחַר כָּךְ נִקְרַע, וְנָגַע אֶחָד בְּמֵה שֶׁבְּתוֹכָן, טָהוֹר, לְפִי שֶׁאֵין מַה שֶּׁבְּתוֹכָן חִבּוּר לָהֶן, וְאֵין מַה שֶּׁבְּתוֹכָן טָמֵא כְּמוֹתָן: **הַבָּאוּף.** כְּמוֹ אָפָף: **הַנּוֹגֵעַ בְּמֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא.** אִם נִטְמָא הָאָפָף בְּמֵת, כֻּשֵּׁם שֶׁהַנּוֹגֵעַ בּוֹ טָמֵא, כָּךְ הַנּוֹגֵעַ בְּמֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא: **מִפְּנֵי שֶׁהַתֶּפֶר מְחַבְּרוֹ.** וְעוֹשֶׂהוּ אֶחָד, מַה שֶּׁבִּפְנִים עִם הַחִיצוֹן: (ב) **זָרִיז הָאַשְׁקְלוֹנִי.** חֲגוֹרָה רְחָבָה חוֹבֶשִׁים אֶת הַבֶּהֱמָה. תַּרְגּוּם ׳וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ׳ (בראשית כב ג) וְזָרִיז, וּבְאַשְׁקְלוֹן עוֹשִׂים אוֹתָן שֶׁל עֵץ, וּקְרוּיִין זָרִיז אַשְׁקְלוֹנִי עַל שֵׁם מְקוֹמָן: **מְדוֹכָה הַמְּדִית.** מַכָּתֶשֶׁת הָעֲשׂוּיָה בְּמָדַי. לוֹקְחִים חֲתִיכַת עֵץ גְּדוֹלָה עֲבָה וַאֲרֻכָּה, וְחוֹקְקִים כְּמִין מַכְתֶּשֶׁת בְּאֶמְצָעָהּ, וְרוֹכְבִים עָלֶיהָ מִכָּאן וּמִכָּאן וְכוֹתְשִׁים. וּלְפִיכָךְ יֵשׁ עָלֶיהָ תּוֹרַת מָרְכָּב: **עֲבִיט שֶׁל גֶּמֶל.** תַּרְגּוּם ׳בִּכְּרָה הַגָּמָל׳ (שם לא לד) בַּעֲבִיטָא דִּגְמַלָּא: **טַפֵּיטָן שֶׁל סוּס.** אֲפָף שֶׁעַל הַסּוּס בִּלְשׁוֹן מִשְׁנָה טַפֵּיטָן שְׁמוֹ, וְשֶׁל גֶּמֶל עֲבִיט שְׁמוֹ, וְשֶׁל נָאקָה אֲפָף שְׁמוֹ, כָּל אֶחָד שְׁמוֹ עָלָיו. וְכֵלֶן מֵרֻכָּב הֵן, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ מֵהֶן שֶׁפְּעָמִים עֲשׂוּיִין לְיֹשֶׁב עֲלֵיהֶן: **טַפֵּיטָן שֶׁל סוּס טָמֵא מוֹשָׁב.** דְּאֵין סוּס מֵרֻכָּב אֶלָּא הַמְיֻחָד לִרְכִיבָה בְּפִסּוּי רַגְלַיִם, וְאִינוֹ עָשׂוּי לִישִׁיבָה כְּלָל: **בְּקוּנְפּוֹן.** שָׂדֶה שֶׁשּׁוֹחֲקִים שָׁם הַמְּלָכִים, וּרְגִילִים לְשָׁבֶת עַל הַטַּפֵּיטָן שֶׁל סוּס לִרְאוֹת בִּשְׂחוֹק הַמֶּלֶךְ, הִלְכָּךְ טָמֵא מוֹשָׁב. קוּנְפּוֹן, שָׂדֶה, בִּלְשׁוֹן לַעַ״ז קנפ״ו. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** **אֲבָל אֲפָף שֶׁל נָאקָה טָמֵא.** רַמְב״ם פֵּרֵשׁ, טָמֵא מוֹשָׁב, וְתָנָא קָמָא לָאו, דְּפָלִיג אַטַּפֵּיטָן שֶׁל סוּס וּמוֹדֶה בְּאֲפָף שֶׁל נָאקָה שֶׁהוּא טָמֵא מוֹשָׁב. וְרַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ, **אֲבָל אֲפָף שֶׁל נָאקָה טָמֵא** מֵרֻכָּב, וְרַבִּי יוֹסֵי קָאָמַר לָהּ, דְּמוֹדֶה לְתָנָא קַמָּא בַּאֲפָף שֶׁל נָאקָה שֶׁאֵינוֹ מְיֻחָד אֶלָּא לִרְכִיבָה: (ג) **חָלַק מַגָּבּוֹ מִמַּשָּׂאוֹ.** דְּנוֹשֵׂא מִטְּמֵא בְּגָדִים וְאֵין נוֹגֵעַ מִטְּמֵא בְּגָדִים: **תַּפִּית שֶׁל חֲמוֹר.** עֲצִים שְׁנוֹתְנִים עַל גַּב הַחֲמוֹר לְחַבֵּר וְלִקְשֹׁר עֲלֵיהֶם הַמַּשָּׂא, וְאֵינָן רְאוּיִין לֹא לְרִכִיבָה וְלֹא לִישִׁיבָה: **שְׁנָּה אֶת הַנְּקָבִים.** דִּבְשִׁנּוּי נְקָבֵיהֶן נוֹתֵן מָקוֹם לְאָדָם לֵישֵׁב שָׁם: **אוֹ שֶׁפָּרְצָן.** שֶׁהֵסִירָם מִמְּקוֹמָם וּנְתָנָן זֶה לְצַד זֶה. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, **תַּפִּית שֶׁל חֲמוֹר טְהוֹרָה,** לְפִי שֶׁאֵין בְּרָחְבָּהּ טֶפַח, וְכָל שֶׁאֵין בְּרָחְבָּהּ טֶפַח לֹא חֲזֵי לִישִׁיבָה, וּכְשֶׁשִּׁנָּה אֶת הַנְּקָבִים דְּהַיְנוּ שֶׁהִרְחִיב מְקוֹם הַמּוֹשָׁב, אוֹ **שֶׁפָּרְצָן** וְנַעֲשָׂה מְקוֹם הַמּוֹשָׁב רָחָב טֶפַח, **טְמֵאָה.**

(ד) **הַמִּטָּה וְהַכִּסֵּא שֶׁל מֵת.** אַף עַל גַּב דְּמֵת אֵינוֹ מְטַמֵּא מִדְּרָס, וְהָנֵךְ לְמֵת עֲשׂוּיִין וְלֹא לְיֹשֵׁב עֲלֵיהֶן, אֲפִלּוּ הָכִי טְמֵאִים מִדְּרָס, מִפְּנֵי שֶׁהַנְּשָׂאִים עוֹשִׂים לִדְיֵצָה וּלְשִׂמְחָה וְלִשְׂחוֹק, וְאֵינוֹ כִּלְי שֶׁל תַּשְׁמִישׁ: (ב) **בְּקַתְּדְּרָא.** שֶׁהִיא קְצָרָה וּמְקֻפָּת מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹת: **טְמֵאָה מִדְּרָס.** דִּמְיֵחֶדֶת לִישִׁיבָה: **כְּמִטָּה.** שֶׁהִיא אֲרֻכָּה וּמְיֻחֶדֶת לְהַנִּיחַ בָּהּ פְּרָקְמַטְיָא, וְהַשּׁוֹכֵב בָּהּ אוֹמְרִים לוֹ עֲמֹד וְנַעֲשָׂה מְלַאכְתְּנוּ: **וְיֶשׁ אֲבָנִים.** הָעֲשׂוּיָה לְהוֹלִיךְ בָּהּ אֲבָנִים: **טְהוֹרָה מִבִּלּוּם.** לְפִי שֶׁפְּעָמִים גְּדוֹלִים כְּמוֹצִיא רִמּוֹן: (ג) **שֶׁנִּסְדְּקָה טְמֵאָה מִדְּרָס.** דְּכֵיוָן שֶׁנִּסְדְּקָה וְאִינָהּ רְאוּיָה לְיֹשֶׁה, מֵיחֲדִין אוֹתָהּ לִישִׁיבָה: **טְמֵאָה טְמֵא מֵת.** דִּכְלִי תַּשְׁמִישׁ הִיא: **הַבָּאָה בְּמַדָּה.** שֶׁמַּנִּיחִים עָלֶיהָ כְּלִי שֶׁמְּקַבֵּל בְּתוֹכוֹ כְּמִדָּה: **טְהוֹרָה מִבִּלּוּם.** לְפִי שֶׁאֵינָן חֲשׁוּבוֹת כְּלִי. פָּרוּשׁ אַחֵר, סְבָכוֹת שֶׁנִּקְרָעוּ וְרֹב שִׁעֲרָ הָאִשָּׁה יוֹצֵא לַחוּץ, שֶׁאֵינָן מְקַבְּלוֹת רֹב שִׁעֲרָ הָאִשָּׁה מִמַּשְׁמַשֵּׁי אָדָם: (ד) **מַשְׁפֵּלוֹת.** קְפוֹת עֲשׂוּיוֹת לְהוֹצִיא בָּהֶם זְבָלִים לַשָּׂדוֹת: **שֶׁל זֶבֶל טְמֵאָה מִדְּרָס.** לְפִי שֶׁרְאוּיָה לִישִׁיבָה: **וְהַפַּחֲלִים.** עֲשׂוּי כְּעֵין מִכְבָּר מֵעֵשֶׂה רֶשֶׁת, וְהַנְּקָבִים שֶׁלּוֹ רְחָבִים יוֹתֵר מִמַּשְׁפֶּלֶת שֶׁל תֶּבֶן, וְאִינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה, שֶׁהַקְּבָרִים רְחָבִים בְּיוֹתֵר, וְגַם אֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה, שֶׁהַבְּלִים שֶׁלָּהּ קָשִׁים וְאֵין רְאוּיִין לֵישֵׁב עֲלֵיהֶן, הִלְכָּךְ טְהוֹרָה מִבִּלּוּם: (ו) **מַפָּצִים.** כְּמִין מַחֲצְלָאוֹת, עֲשׂוּיוֹת מְחִילָּף וּמְסִיב וְקָנֶה וְגֹמֶא וְגֶמִי וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן: **וְשֶׁל צְבָעִים.** שֶׁהַצַּבָּעִים נוֹתְנִים עֲלֵיהֶם הַבְּגָדִים: **טָמֵא טְמֵא מֵת.** שֶׁאֵינָם מְיֻחָדִים לִישִׁיבָה, אֲבָל תּוֹרַת כֵּלִים יֵשׁ לָהֶן: **וְשֶׁל גִּתּוֹת.** הָעֲשׂוּיוֹת לְכִסּוֹת בָּהֶן עֲנָבִים וְזֵיתִים: (יא) **חֻמָּתוֹת.** נְאוֹדוֹת שֶׁל עוֹר: **תּוּרְמְלִין.** כִּיסֵי גְּדוֹלִים שֶׁל עוֹר, שֶׁהָרוֹעֶה מְנִיחַ חֲפָצָיו לְתוֹכָן: **הַמְכֻבָּלִים בַּשְּׂעוֹר.** הַמְפֹרָשׁ לְמַעְלָה בְּרֵישׁ פֶּרֶק קָרִים (פ״כ), הַחֻמָּת שֶׁל שִׂבְעַת קַבִּים, וְהַתּוּרְמִיל שֶׁל חֲמֵשֶׁת קַבִּין, וְכָל שֶׁכֵּן אִם מְחַזִּיקִים יוֹתֵר, דְּאִז מְשַׁמְּשִׁים יְשִׁיבָה עִם מְלֵאכְתָּן. אֲבָל פְּחוֹת מִכָּאן לֹא: **וְשֶׁל עוֹר הָרַךְ טְהוֹרִים מִבִּלּוּם.** דְּכָל הַבָּא מִבְּרִיּוֹת שֶׁבַּיָּם, טָהוֹר (לעיל פ״ז מ״ג): (יב) **לִשְׁטִיחַ.** לִשְׁטֹחַ בָּאָרֶץ לַיֵּשֶׁב עָלָיו: **לְתַכְרִיךְ הַכֵּלִים.** לְכָרֹךְ בּוֹ אֶת הַכֵּלִים, כְּגוֹן סַכִּינִים וּמִסְפָּרַיִם וּמִחְטִים כְּדֵי לִשְׁמָרָן: **וְשֶׁל רְצוּעוֹת וְשֶׁל סַנְדָּלִים.** עוֹר הָעוֹמֵד לַחְתֹּךְ מִמֶּנּוּ רְצוּעוֹת וְנַעֲלֵיִם. טָהוֹר מִבִּלּוּם, דִּמְחַסֵּר מְלָאכָה הוּא, אֲבָל רְצוּעוֹת הַמְתֻקָּנוֹת כְּבָר, טְמֵאוֹת, כִּדְמוֹכֵח בְּמַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק י״א (מ״א): (יג) **לְוִיתָן טָמֵא טְמֵא מֵת.** הֶעָשׂוּי לְמֶסֶךְ לִפְנֵי הַפֶּתַח טָמֵא, לְפִי שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מִתְעַטֵּף בְּשׂוּלָיו לִפְעָמִים וּמִתְחַמֵּם בּוֹ: **שֶׁל צוֹרוֹת.** בֶּגֶד שֶׁהוּא בַּיִת רוֹקֵם וּבוֹ מֵינֵי צוּרוֹת כְּדֵי לִרְאוֹת בּוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתוֹ בְּבֶגֶד אַחֵר: (יד) **שֶׁל יְדִים טְמֵאָה מִדְּרָס.** לְפִי שֶׁפְּעָמִים נוֹתְנָהּ עַל הַכֶּסֶת וְיָשָׁן עָלֶיהָ: **וְשֶׁל תַּכְרִיךְ נִכְלֵי בְנֵי לֵוִי.** שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם כּוֹרְכִים כְּלֵי הַשִּׁיר שֶׁלָּהֶן בְּמִטְפָּחוֹת. וְדֶרֶךְ שְׁאָר בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת לָהֶן תִּיק שֶׁל עוֹר, וְאַף הֵן טְהוֹרִים: (טו) **פַּרְקְלִינִין.** צוּרַת יָד שֶׁל עוֹר שֶׁנּוֹשְׂאִים צֵידֵי עוֹפוֹת כְּשֶׁתּוֹפְסִים בִּידֵיהֶן הָעוֹף, שֶׁקּוֹרִין אשטור״ר אוֹ אשפרוי״ר, וּבוֹ יוֹצְאִים לָצוּד חַיָּה אוֹ עוֹף: **טְמֵא מִדְּרָס.** לְפִי שֶׁנִּשְׁעָן עָלָיו: **וְשֶׁל חֲגָבִים.** הַהוֹלְכִים לְצוּד חֲגָבִים וְנוֹתְנִים אוֹתָם בּוֹ: **וְשֶׁל קוֹצִים.** לְלַקֵּט קוֹצִים. וְאֵית דְּגַרְסִי שֶׁל קָנִים, הַמְיֻחָדִים פְּרוֹת הַקֵּיץ, כְּגוֹן הָעוֹשִׂים גְּרוֹגָרוֹת וְצִמּוּקִים בְּשָׂדֶה: (טז) **סָבְכוֹת.** כִּפָּה שֶׁנּוֹשְׂאוֹת הַנָּשִׁים עַל רֹאשָׁן, עֲשׂוּיָה כְּעֵין רֶשֶׁת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נְקָבִים דַּקִּין: **שֶׁל יַלְדָּה.** רָאוּי לִישִׁיבָה, וּלְכָךְ טְמֵאָה מִדְּרָס: **שֶׁל זְקֵנָה.** מַעֲשֶׂה מוֹכִיחִים עָלֶיהָ שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה. וּבְתוֹסֶפְתָּא (כלים ב״ב פ״ב ה״ד) תָּנְיָא שֶׁל זְקֵנָה טְמֵאָה מִדְּרָס, שֶׁאֵינָהּ מְקֻפֶּדֶת עָלֶיהָ וּפְעָמִים יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ. וְשֶׁל יַלְדָּה שֶׁמְּקֻפֶּדֶת עַל בְּלִיָּה, אֵינָהּ יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ, וּלְכָךְ טְמֵאָה טְמֵא מֵת: **וְשֶׁל יוֹצְאוֹת הַחוּץ.** סוֹדֵר שְׁנוֹתְנוֹת הַנָּשִׁים עַל רֹאשָׁן כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת לְחוּץ. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, יוֹצְאוֹת הַחוּץ, תַּרְגּוּם ׳וְוֹנָהּ׳ (בראשית לד לא), נָפְקַת בָּרָא, כְּלוֹמַר סְבָכוֹת שֶׁל זוֹנוֹת: **טְהוֹרוֹת.** לְפִי שֶׁאֵינָן חֲשׁוּבוֹת כְּלִי. פָּרוּשׁ אַחֵר, סְבָכוֹת דְּמִשְׁלְטָל מְלֵא יְרֵקָן: (ד) **תִּבָּה שֶׁפָּתְחָהּ מִצִּדָּהּ.** מְמֻשָּׁמֶת יְשִׁיבָה עִם מְלֵאכְתָּהּ, שֶׁיְּכוֹלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב, בִּזְמַן שֶׁפְּתָחָהּ מִצִּדָּהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁפְּתָחָהּ מִלְּמַעְלָן. **וְהַבָּאָה בְּמַדָּה** דְּתָנֵינַן בְּמַתְנִיתִין שֶׁהִיא **טְהוֹרָה מִבִּלּוּם,** אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינָהּ מְיֻחֶדֶת לִמְדָרָס כָּאֵי, דְּהַטַּמָּאָה מִדְּרָס אֲפִלּוּ בָּאָה בְּמַדָּה לְעוֹלָם הִיא טְמֵאָה: (ה) **תַּרְבּוּכִים.** כֵּלִים שֶׁל עוֹר כְּעֵין אַרְגָּזִים: **שֶׁל סַפָּרִים.** מְקֻיָּמִים דָּם: **טָמֵא מִדְּרָס.** גָּדוֹל הוּא וְחַזֵּי לִישִׁיבָה אוֹ לְמִזְגָּא עֲלֵיהּ: **שֶׁאוֹכְלִים עָלָיו.** כְּלִי תַּשְׁמִישׁ הוּא: **וְשֶׁל זֵיתִים.** שֶׁסּוֹחֲטִין בּוֹ הַזֵּיתִים, לָא חֲשִׁיב כְּלִי שֶׁל מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם: (ו) **בְּסִיסָאוֹת.** ׳וְאָת[ן] כִּנּוֹ׳ (שמות ל כח), מְתַרְגְּמִינַן וְיָת בְּסִיסֵיהּ: **וְשֶׁל דַּלְפָּקִי.** כְּלִי עֵץ שֶׁמְּשִׁימִים בּוֹ צְלוּחִיּוֹת וַאֲשִׁישׁוֹת וַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים, וּמְמֻגָּנוּ נוֹטְלִים וְנוֹתְנִים עַל הַשֻּׁלְחָן, וְהַבְּסִיס שֶׁלְּפָנָיו אֵינוֹ לִישִׁיבָה, אֲבָל תּוֹרַת כֵּלִים עָלָיו: **וְשֶׁל מִגְדָּל.** אוֹצָר שֶׁל עֵץ. ארמריא״ו בְּלַעַ״ז: **טָהוֹר מִבִּלּוּם.** דְּלָאו כְּלִי הוּא וְצוּרָתוֹ מוֹכַחַת עָלָיו: (ז) **שֶׁל שֵׁשׁ פְּנָקָסִיּוֹת חֵן.** הָעֲשׂוּיִין לִכְתֹּב בָּהֶן, כְּמוֹ חֲנָנִי עַל פִּנְקָסוֹ (שבועות פ״ז מ״א): **אֶפִּיפוֹרִין.** לוּחַ שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו אֶבֶן שֶׁל עָפָר וְכוֹתְבִים בּוֹ חֶשְׁבּוֹנוֹת, וְגָדוֹל הוּא וַחֲזֵי לִישִׁיבָה: **שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל שֶׁעָנָה.** לוּחַ שֶׁטָּחִין פָּנָיו בְּדוֹנַג, וְרוֹשְׁמִין עַל הַדּוֹנַג בְּחָרָט: **וְהֶלֶךְ.** סִפְסָל עָשׂוּי לְהַנִּיחַ עָלָיו כֵּלִים: (ח) **שֶׁל זַגְּגִים.** שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו כְּלֵי זְכוּכִית: **כָּרָנִין.** עוֹשִׂי הַמַּרְכֻּבוֹת. בְּעַרְבֵי קוֹרִין לְמַרְכָּב, סִירָג. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, שֶׁמְּסָרְגִים אֶת הַשֻּׁכְבוֹת. **וּטְהוֹרָה מִבִּלּוּם** לְפִי שֶׁאֵינָהּ מִמְּשַׁמְּשֵׁי אָדָם: (ט) **מַשְׁפֵּלוֹת.** קְפוֹת עֲשׂוּיוֹת לְהוֹצִיא בָּהֶם זְבָלִים לַשָּׂדוֹת: **שֶׁל זֶבֶל טְמֵאָה מִדְּרָס.** לְפִי שֶׁרְאוּיָה לִישִׁיבָה: **וְהַפַּחֲלִים.** עֲשׂוּי כְּעֵין מִכְבָּר מֵעֵשֶׂה רֶשֶׁת, וְהַנְּקָבִים שֶׁלּוֹ רְחָבִים יוֹתֵר מִמַּשְׁפֶּלֶת שֶׁל תֶּבֶן, וְאִינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה, שֶׁהַקְּבָרִים רְחָבִים בְּיוֹתֵר, וְגַם אֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה, שֶׁהַבְּלִים שֶׁלָּהּ קָשִׁים וְאֵין רְאוּיִין לֵישֵׁב עֲלֵיהֶן, הִלְכָּךְ טְהוֹרָה מִבִּלּוּם: (י) **מַפָּצִים.** כְּמִין מַחֲצְלָאוֹת, עֲשׂוּיוֹת מְחִילָּף וּמְסִיב וְקָנֶה וְגֹמֶא וְגֶמִי וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן: **וְשֶׁל צְבָעִים.** שֶׁהַצַּבָּעִים נוֹתְנִים עֲלֵיהֶם הַבְּגָדִים: **טָמֵא טְמֵא מֵת.** שֶׁאֵינָם מְיֻחָדִים לִישִׁיבָה, אֲבָל תּוֹרַת כֵּלִים יֵשׁ לָהֶן: **וְשֶׁל גִּתּוֹת.** הָעֲשׂוּיוֹת לְכִסּוֹת בָּהֶן עֲנָבִים וְזֵיתִים: (יא) **חֻמָּתוֹת.** נְאוֹדוֹת שֶׁל עוֹר: **תּוּרְמְלִין.** כִּיסֵי גְּדוֹלִים שֶׁל עוֹר, שֶׁהָרוֹעֶה מְנִיחַ חֲפָצָיו לְתוֹכָן: **הַמְכֻבָּלִים בַּשְּׂעוֹר.** הַמְפֹרָשׁ לְמַעְלָה בְּרֵישׁ פֶּרֶק קָרִים (פ״כ), הַחֻמָּת שֶׁל שִׂבְעַת קַבִּים, וְהַתּוּרְמִיל שֶׁל חֲמֵשֶׁת קַבִּין, וְכָל שֶׁכֵּן אִם מְחַזִּיקִים יוֹתֵר, דְּאִז מְשַׁמְּשִׁים יְשִׁיבָה עִם מְלֵאכְתָּן. אֲבָל פְּחוֹת מִכָּאן לֹא: **וְשֶׁל עוֹר הָרַךְ טְהוֹרִים מִבִּלּוּם.** דְּכָל הַבָּא מִבְּרִיּוֹת שֶׁבַּיָּם, טָהוֹר (לעיל פ״ז מ״ג): (יב) **לִשְׁטִיחַ.** לִשְׁטֹחַ בָּאָרֶץ לַיֵּשֶׁב עָלָיו: **לְתַכְרִיךְ הַכֵּלִים.** לְכָרֹךְ בּוֹ אֶת הַכֵּלִים, כְּגוֹן סַכִּינִים וּמִסְפָּרַיִם וּמִחְטִים כְּדֵי לִשְׁמָרָן: **וְשֶׁל רְצוּעוֹת וְשֶׁל סַנְדָּלִים.** עוֹר הָעוֹמֵד לַחְתֹּךְ מִמֶּנּוּ רְצוּעוֹת וְנַעֲלֵיִם. טָהוֹר מִבִּלּוּם, דִּמְחַסֵּר מְלָאכָה הוּא, אֲבָל רְצוּעוֹת הַמְתֻקָּנוֹת כְּבָר, טְמֵאוֹת, כִּדְמוֹכֵח בְּמַסֶּכֶת נְגָעִים פֶּרֶק י״א (מ״א): (יג) **לְוִיתָן טָמֵא טְמֵא מֵת.** הֶעָשׂוּי לְמֶסֶךְ לִפְנֵי הַפֶּתַח טָמֵא, לְפִי שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מִתְעַטֵּף בְּשׂוּלָיו לִפְעָמִים וּמִתְחַמֵּם בּוֹ: **שֶׁל צוֹרוֹת.** בֶּגֶד שֶׁהוּא בַּיִת רוֹקֵם וּבוֹ מֵינֵי צוּרוֹת כְּדֵי לִרְאוֹת בּוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתוֹ בְּבֶגֶד אַחֵר: (יד) **שֶׁל יְדִים טְמֵאָה מִדְּרָס.** לְפִי שֶׁפְּעָמִים נוֹתְנָהּ עַל הַכֶּסֶת וְיָשָׁן עָלֶיהָ: **וְשֶׁל תַּכְרִיךְ נִכְלֵי בְנֵי לֵוִי.** שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם כּוֹרְכִים כְּלֵי הַשִּׁיר שֶׁלָּהֶן בְּמִטְפָּחוֹת. וְדֶרֶךְ שְׁאָר בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת לָהֶן תִּיק שֶׁל עוֹר, וְאַף הֵן טְהוֹרִים: (טו) **פַּרְקְלִינִין.** צוּרַת יָד שֶׁל עוֹר שֶׁנּוֹשְׂאִים צֵידֵי עוֹפוֹת כְּשֶׁתּוֹפְסִים בִּידֵיהֶן הָעוֹף, שֶׁקּוֹרִין אשטור״ר אוֹ אשפרוי״ר, וּבוֹ יוֹצְאִים לָצוּד חַיָּה אוֹ עוֹף: **טְמֵא מִדְּרָס.** לְפִי שֶׁנִּשְׁעָן עָלָיו: **וְשֶׁל חֲגָבִים.** הַהוֹלְכִים לְצוּד חֲגָבִים וְנוֹתְנִים אוֹתָם בּוֹ: **וְשֶׁל קוֹצִים.** לְלַקֵּט קוֹצִים. וְאֵית דְּגַרְסִי שֶׁל קָנִים, הַמְיֻחָדִים פְּרוֹת הַקֵּיץ, כְּגוֹן הָעוֹשִׂים גְּרוֹגָרוֹת וְצִמּוּקִים בְּשָׂדֶה: (טז) **סָבְכוֹת.** כִּפָּה שֶׁנּוֹשְׂאוֹת הַנָּשִׁים עַל רֹאשָׁן כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת לְחוּץ. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, יוֹצְאוֹת הַחוּץ, תַּרְגּוּם ׳וְוֹנָהּ׳ (בראשית לד לא), נָפְקַת בָּרָא, כְּלוֹמַר סְבָכוֹת שֶׁל זוֹנוֹת: **טְהוֹרוֹת.** לְפִי שֶׁאֵינָן חֲשׁוּבוֹת כְּלִי. פָּרוּשׁ אַחֵר, סְבָכוֹת דְּמִשְׁלְטָל מְלֵא יְרֵקָן: (ד) **תִּבָּה שֶׁפָּתְחָהּ מִצִּדָּהּ.** מְמֻשָּׁמֶת יְשִׁיבָה עִם מְלֵאכְתָּהּ, שֶׁיְּכוֹלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב, בִּזְמַן שֶׁפְּתָחָהּ מִצִּדָּהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁפְּתָחָהּ מִלְּמַעְלָן. **וְהַבָּאָה בְּמַדָּה** דְּתָנֵינַן בְּמַתְנִיתִין שֶׁהִיא **טְהוֹרָה מִבִּלּוּם,** אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינָהּ מְיֻחֶדֶת לִמְדָרָס כָּאֵי, דְּהַטַּמָּאָה מִדְּרָס אֲפִלּוּ בָּאָה בְּמַדָּה לְעוֹלָם הִיא טְמֵאָה: (ה) **תַּרְבּוּכִים.** כֵּלִים שֶׁל עוֹר כְּעֵין אַרְגָּזִים: **שֶׁל סַפָּרִים.** מְקֻיָּמִים דָּם: **טָמֵא מִדְּרָס.** גָּדוֹל הוּא וַחֲזֵי לִישִׁיבָה אוֹ לְמִזְגָּא עֲלֵיהּ: **שֶׁאוֹכְלִים עָלָיו.** כְּלִי תַּשְׁמִישׁ הוּא: **וְשֶׁל זֵיתִים.** שֶׁסּוֹחֲטִין בּוֹ הַזֵּיתִים, לָא חֲשִׁיב כְּלִי שֶׁל מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם: (ו) **בְּסִיסָאוֹת.** ׳וְאָת[ן] כִּנּוֹ׳ (שמות ל כח), מְתַרְגְּמִינַן וְיָת בְּסִיסֵיהּ: **וְשֶׁל דַּלְפָּקִי.** כְּלִי עֵץ שֶׁמְּשִׁימִים בּוֹ צְלוּחִיּוֹת וַאֲשִׁישׁוֹת וַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים, וּמְמֻגָּנוּ נוֹטְלִים וְנוֹתְנִים עַל הַשֻּׁלְחָן, וְהַבְּסִיס שֶׁלְּפָנָיו אֵינוֹ לִישִׁיבָה, אֲבָל תּוֹרַת כֵּלִים עָלָיו: **וְשֶׁל מִגְדָּל.** אוֹצָר שֶׁל עֵץ. ארמריא״ו בְּלַעַ״ז: **טָהוֹר מִבִּלּוּם.** דְּלָאו כְּלִי הוּא וְצוּרָתוֹ מוֹכַחַת עָלָיו: (ז) **שֶׁל שֵׁשׁ פְּנָקָסִיּוֹת חֵן.** הָעֲשׂוּיִין לִכְתֹּב בָּהֶן, כְּמוֹ חֲנָנִי עַל פִּנְקָסוֹ (שבועות פ״ז מ״א): **אֶפִּיפוֹרִין.** לוּחַ שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו אֶבֶן שֶׁל עָפָר וְכוֹתְבִים בּוֹ חֶשְׁבּוֹנוֹת, וְגָדוֹל הוּא וַחֲזֵי לִישִׁיבָה: **שֶׁיֵּשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל שֶׁעָנָה.** לוּחַ שֶׁטָּחִין פָּנָיו בְּדוֹנַג, וְרוֹשְׁמִין עַל הַדּוֹנַג בְּחָרָט: **וְהֶלֶךְ.** סִפְסָל עָשׂוּי לְהַנִּיחַ עָלָיו כֵּלִים: (ח) **שֶׁל זַגְּגִים.** שֶׁמַּנִּיחִים עָלָיו כְּלֵי זְכוּכִית: **כָּרָנִין.** עוֹשֵׂי הַמַּרְכֻּבוֹת. בְּעַרְבֵי קוֹרִין לְמַרְכָּב, סִירָג. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים, שֶׁמְּסָרְגִים אֶת הַשֻּׁכְבוֹת. **וּטְהוֹרָה מִבִּלּוּם** לְפִי שֶׁאֵינָהּ מִמְּשַׁמְּשֵׁי אָדָם: (ט) **מַשְׁפֵּלוֹת.** קְפוֹת עֲשׂוּיוֹת לְהוֹצִיא בָּהֶם זְבָלִים לַשָּׂדוֹת: **שֶׁל זֶבֶל טְמֵאָה מִדְּרָס.** לְפִי שֶׁרְאוּיָה לִישִׁיבָה: **וְהַפַּחֲלִים.** עֲשׂוּי כְּעֵין מִכְבָּר מֵעֵשֶׂה רֶשֶׁת, וְהַנְּקָבִים שֶׁלּוֹ רְחָבִים יוֹתֵר מִמַּשְׁפֶּלֶת שֶׁל תֶּבֶן, וְאִינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה, שֶׁהַקְּבָרִים רְחָבִים בְּיוֹתֵר, וְגַם אֵינָהּ רְאוּיָה לִישִׁיבָה, שֶׁהַבְּלִים שֶׁלָּהּ קָשִׁים וְאֵין רְאוּיִין לֵישֵׁב עֲלֵיהֶן, הִלְכָּךְ טְהוֹרָה מִבִּלּוּם: (י) **מַפָּצִים.** כְּמִין מַחֲצְלָאוֹת, עֲשׂוּיוֹת מְחִילָּף וּמְסִיב וְקָנֶה וְגֹמֶא וְגֶמִי וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן: **וְשֶׁל צְבָעִים.** שֶׁהַצַּבָּעִים נוֹתְנִים עֲלֵיהֶם הַבְּגָדִים: **טָמֵא טְמֵא מֵת.** שֶׁאֵינָם מְיֻחָדִים לִישִׁיבָה, אֲבָל תּוֹרַת כֵּלִים יֵשׁ לָהֶן: **וְשֶׁל גִּתּוֹת.** הָעֲשׂוּיוֹת לְכִסּוֹת בָּהֶן עֲנָבִים וְזֵיתִים: (יא) **חֻמָּתוֹת.** נְאוֹדוֹת שֶׁל עוֹר: **תּוּרְמְלִין.** כִּיסֵי גְּדוֹלִים שֶׁל עוֹר, שֶׁהָרוֹעֶה מְנִיחַ חֲפָצָיו לְתוֹכָן: **הַמְכֻבָּלִים בַּשְּׂעוֹר.** הַמְפֹרָשׁ לְמַעְלָה בְּרֵישׁ פֶּרֶק קָרִים (פ״כ), הַחֻמָּת שֶׁל שִׂבְעַת קַבִּים, וְהַתּוּרְמִיל שֶׁל חֲמֵשֶׁת קַבִּין, וְכָל שֶׁכֵּן אִם מ

(מ״ט): (ז) **בֵּית הַצְּבִיטָה.** גְּרְסִינַן. מָקוֹם שֶׁאוֹחֲזִין הַכֵּלִי כְּשֶׁמּוֹשִׁיטִין אוֹתוֹ מִזֶּה לָזֶה. לְשׁוֹן ״וַיִּצְבָּט לָהּ קְלִי״ (רות ב יד) שֶׁפֵּרוּשׁוֹ וַיּוֹשֶׁט. וְאִית דְּגָרְסִי **בֵּית הַצְּבִיעָה,** מָקוֹם שֶׁאוֹחֵז בּוֹ בְּאֶצְבָּעוֹ: **וְיֵשׁ לָהֶן בֵּית הַצְּבִיטָה.** שֶׁאִם נִטְמְאוּ אֲחוֹרָיו בֵּית הַצְּבִיטָה טָהוֹר, וְאִם נִטְמָא בֵּית הַצְּבִיטָה אֲחוֹרָיו טְהוֹרִין: **לַעֲרָבָה גְּדוֹלָה שֶׁל עֵץ.** יֵשׁ לָהּ בֵּית צְבִיטָה, אֲבָל לְשֶׁאֵר כֵּלִים לֹא, שֶׁבַּעֲרָבָה גְּדוֹלָה יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין בֵּית הַצְּבִיטָה לַאֲחוֹרִים, שֶׁאִם יֵשׁ מִשְׁקִים בַּאֲחוֹרֵי הָעֲרָבָה וְיָדָיו טְמֵאוֹת, אוֹחֵז בְּבֵית הַצְּבִיטָה וְאֵין חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִגַּע בַּמַּשְׁקִין שֶׁבַּאֲחוֹרָיו וְיִטַּמְּאוּ אֶת הָעֲרָבָה: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לְכוֹסוֹת.** אַף לְכוֹסוֹת יֵשׁ לָהֶן בֵּית צְבִיטָה: **לְיָדַיִם [הַטְּמֵאוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת].** יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין בֵּית הַצְּבִיטָה לְאֲחוֹרַיִם, לְיָדַיִם הַטְּמֵאוֹת כְּדָפָרִישִׁית, וְלַטְּהוֹרוֹת כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (מ״ח) כַּיצַד. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר לְיָדַיִם טְהוֹרוֹת בִּלְבַד לֹא חִישְׁינַן, אֲבָל לְיָדַיִם טְמֵאוֹת חִישְׁינַן. וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא וּכְדִמְפָרֵשׁ רַבִּי יוֹסֵי: (ח) **הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת.** וַעֲלֵיהֶם מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ: **אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמְאוּ.** מַשְׁקִין שֶׁעַל יָדָיו בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס וְיִחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם: (ט) **אֵין לָהֶם אֲחוֹרִים וְתוֹךְ.** דְּהַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מֵהֶן כְּנוֹגֵעַ בְּכֻלּוֹ. וְיֵשׁ לָהֶן אֲחוֹרִים וְתוֹךְ דִּתְנַן לְעֵיל, דְּזָקָא לִתְרוּמָה: **וְאֵין מַטְבִּילִין כֵּלִים לְתוֹךְ כֵּלִים.** כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁכְּבָדוֹ שֶׁל כְּלִי חוֹצֵץ. וְחָשׁוּ לְקֹדֶשׁ יוֹתֵר מִבִּתְרוּמָה: **יוֹרְדִים לְיָדֵי טֻמְאָתָן בְּמַחֲשָׁבָה.** כְּגוֹן טְבוּעַת בְּהֶמָה שֶׁאִינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה (לעיל פ״ב מ״א), חָשַׁב עָלֶיהָ לִתְנָהּ בְּאֶצְבַּע אָדָם מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה מִפָּאן וְאֵילָךְ בְּמַחֲשָׁבָה זוֹ. אֲבָל טְבוּעַת אָדָם שֶׁחָשַׁב עָלֶיהָ לִתְנָהּ לִבְהֵמָה, לְעוֹלָם הִיא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה בָּהּ שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה לְשִׁנּוֹת צוּרָתָהּ: **וּמַחֲשָׁבָה אֵינָהּ מְבַטֶּלֶת לֹא מִיַּד מַעֲשֶׂה וְלֹא מִיַּד מַחֲשָׁבָה.** אִם לְאַחַר שֶׁחָשַׁב עַל טְבוּעַת בְּהֵמָה לַעֲשׂוֹתָהּ לְאָדָם שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה בְּמַחֲשָׁבָה זוֹ חָזַר וְחָשַׁב עָלֶיהָ לְהַחְזִירָהּ לִבְהֵמָה, אֵין מַחֲשָׁבָה זוֹ מְבַטֶּלֶת מַעֲלָה מִידֵי טֻמְאָה שֶׁיָּרְדָה לְהּ בְּמַחֲשָׁבָה הָרִאשׁוֹנָה:

פרק כו (א) **סַנְדָּל עִמְקִי.** סַנְדָּלִים הַנַּעֲשִׂים בְּכַפּוֹת עִמְקִי: **כִּיס שֶׁל שְׁנָצוֹת.** כְּמִין רְצוּעוֹת תְּחוּבוֹת בְּלוּלְאוֹת בִּשְׂפַת הַכִּיס, וּמוֹשְׁכִים אוֹתָן אֵילָךְ וְאֵילָךְ וְהַכִּיס נִסְגָּר מֵאֵלָיו: **כְּפִיפָה מְצָרֶרֶת.** סַל עָשׂוּי מִצְּרִי הַדֶּקֶל, מְבִיאִין נְצָרִים וְהוֹצִין וְקוֹרְעִין אוֹתָן וְעוֹשִׂים מֵהֶן כְּמִין חוּטִין וְעוֹשִׂין מֵהֶן כְּפִיפָה וְחֲבָלִים: **סַנְדָּל דָּרִיכִי.** סַנְדָּל שֶׁעוֹשִׂים אַנְשֵׁי לְדָרְיָא: **הֲרֵי אֵלּוּ מְטַהֲרִין וּמְטַמְּאִין שֶׁלֹּא בְאָמָן.** מִשּׁוּם דְּכָל הָנֵי יֵשׁ לָהֶן רְצוּעוֹת וְאֵין צָרִיךְ לְקָשְׁרָן, אֶלָּא מוֹתְחָן בָּרְצוּעוֹת וְהֵן נִסְגָּרִים מֵאֲלֵיהֶן, וְכָן נִפְתָּחִין מֵאֲלֵיהֶן עַל יְדֵי רְצוּעוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁמּוֹשְׁךְ בָּהֶן, כְּעֵין שֶׁעוֹשִׂין לְכִיסֵי בְּמְקוֹמֵנוּ. וְאִם הָתִּירוּ אוֹתָן הָרְצוּעוֹת דְּשׁוּב אֵין רְאוּיִין לִסְגֹּר וְלִפְתֹּחַ, טְהוֹרִים. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר דְּאַף עַל פִּי שֶׁהֵן מְתֻקָּנִים, טְמֵאִין, כֵּיוָן דְּהֶחְזִירוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחְזִירָהּ: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לְכוֹסוֹת.** אַף לְכוֹסוֹת יֵשׁ לָהֶן בֵּית צְבִיטָה: **לְיָדַיִם [הַטְּמֵאוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת].** יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין בֵּית הַצְּבִיטָה לַאֲחוֹרַיִם, לְיָדַיִם הַטְּמֵאוֹת כְּדָפָרִישִׁית, וְלַטְּהוֹרוֹת כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (מ״ח) כַּיצַד. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר לְיָדַיִם טְהוֹרוֹת בִּלְבַד לֹא חִישְׁינַן, אֲבָל לְיָדַיִם טְמֵאוֹת חִישְׁינַן. **וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא** וּכְדִמְפָרֵשׁ רַבִּי יוֹסֵי: (ח) **הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת.** וַעֲלֵיהֶם מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ: **אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמְאוּ.** מַשְׁקִין שֶׁעַל יָדָיו בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס וְיִחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם: (ט) **אֵין לָהֶם אֲחוֹרִים וְתוֹךְ.** דְּהַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מֵהֶן כְּנוֹגֵעַ בְּכֻלּוֹ. וְיֵשׁ לָהֶן אֲחוֹרִים וְתוֹךְ דִּתְנַן לְעֵיל, דְּזָקָא לִתְרוּמָה: **וְאֵין מַטְבִּילִין כֵּלִים לְתוֹךְ כֵּלִים.** כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁכְּבָדוֹ שֶׁל כְּלִי חוֹצֵץ. וְחָשׁוּ לְקֹדֶשׁ יוֹתֵר מִבִּתְרוּמָה: **בֵּית** (ז) **בֵּית הַצְּבִיטָה.** גְּרְסִינַן. מָקוֹם שֶׁאוֹחֲזִין הַכֵּלִי כְּשֶׁמּוֹשִׁיטִין אוֹתוֹ מִזֶּה לָזֶה. לְשׁוֹן ״וַיִּצְבָּט לָהּ קָלִי״ (רות ב יד) שֶׁפֵּרוּשׁוֹ וַיּוֹשֶׁט. וְאִית דְּגָרְסִי **בֵּית הַצְּבִיעָה,** מָקוֹם שֶׁאוֹחֵז בּוֹ בְּאֶצְבָּעוֹ: **וְיֵשׁ לָהֶן בֵּית הַצְּבִיטָה.** שֶׁאִם נִטְמְאוּ אֲחוֹרָיו בֵּית הַצְּבִיטָה טָהוֹר, וְאִם נִטְמָא בֵּית הַצְּבִיטָה אֲחוֹרָיו טְהוֹרִין: **לַעֲרָבָה גְּדוֹלָה שֶׁל עֵץ.** יֵשׁ לָהּ בֵּית צְבִיטָה, אֲבָל לְשֶׁאֵר כֵּלִים לֹא, שֶׁבַּעֲרָבָה גְּדוֹלָה יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין בֵּית הַצְּבִיטָה לַאֲחוֹרִים, שֶׁאִם יֵשׁ מִשְׁקִים בַּאֲחוֹרֵי הָעֲרָבָה וְיָדָיו טְמֵאוֹת, אוֹחֵז בְּבֵית הַצְּבִיטָה וְאֵין חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִגַּע בַּמַּשְׁקִין שֶׁבַּאֲחוֹרָיו וְיִטַּמְּאוּ אֶת הָעֲרָבָה: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לְכוֹסוֹת.** אַף לְכוֹסוֹת יֵשׁ לָהֶן בֵּית צְבִיטָה: **לְיָדַיִם [הַטְּמֵאוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת].** יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין בֵּית הַצְּבִיטָה לַאֲחוֹרַיִם, לְיָדַיִם הַטְּמֵאוֹת כְּדָפָרִישִׁית, וְלַטְּהוֹרוֹת כְּדִמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (מ״ח) כַּיצַד. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר לְיָדַיִם טְהוֹרוֹת בִּלְבַד לֹא חִישְׁינַן, אֲבָל לְיָדַיִם טְמֵאוֹת חִישְׁינַן. **וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא** וּכְדִמְפָרֵשׁ רַבִּי יוֹסֵי: (ח) **הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת.** וַעֲלֵיהֶם מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ: **אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמְאוּ.** מַשְׁקִין שֶׁעַל יָדָיו בַּאֲחוֹרֵי הַכּוֹס וְיִחְזְרוּ וְיִטַּמְּאוּ אֶת הַיָּדַיִם: (ט) **אֵין לָהֶם אֲחוֹרִים וְתוֹךְ.** דְּהַנּוֹגֵעַ בְּאֶחָד מֵהֶן כְּנוֹגֵעַ בְּכֻלּוֹ. וְיֵשׁ לָהֶן אֲחוֹרִים וְתוֹךְ דִּתְנַן לְעֵיל, דְּזָקָא לִתְרוּמָה: **וְאֵין מַטְבִּילִין כֵּלִים לְתוֹךְ כֵּלִים.** כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁכְּבָדוֹ שֶׁל כְּלִי חוֹצֵץ. וְחָשׁוּ לְקֹדֶשׁ יוֹתֵר מִבִּתְרוּמָה: **בֵּית**

מְמַטֵּא. לְטָמֵא מֵת וּלְכָל שְׁאָר טֻמְאוֹת חוּץ מִמִּדְרָס מְשׁוּם **שְׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת **עַל שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת, מְשׁוּם דַּחֲזֵי לַעֲנָיִים, וְאִתְרְבֵי מִדְּכְתִיב (ויקרא יג מז) ״וְהַבֶּגֶד״, אֲבָל לְמִדְרָס בָּעִינַן מִידִי דַּחֲזֵי לִישִׁיבָה, וּבְפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים לָא חֲזֵי לְמוֹשְׁב: **הַשַּׁק.** הָאָרוּג מִשְּׁעָרָה וְנוֹצָה שֶׁל עִזִּים, שֶׁעוּרוֹ בֵּין לְטֻמְאַת מֵת בֵּין לְמִדְרָס אֵין פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים **עַל** אַרְבָּעָה טְפָחִים: **שָׁוִין.** לְטַמֵּא טֻמְאַת מִדְרָס וּטְמֵא מֵת, שַׂק וְעוֹר וּמִפָּץ: **שְׁיָרְיוֹ אַרְבָּעָה.** לְעִנְיַן זֶה נֶאֱמַר שֶׁעוּרוֹ בְּאַרְבָּעָה, כְּשֶׁבָּלָה וְנִקְרַע וְנִשְׁתַּיֵּר מִמֶּנּוּ שֶׁעוּר אַרְבָּעָה טְפָחִים, אֲבָל בְּתִחִלַּת אֲרִיגָתוֹ אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיֶּאֱרֹג כַּלּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי מֵאִיר: (ג) **הָיָה עוֹשֶׂה שְׁנַיִם מִן הַבֶּגֶד.** שְׁנֵי טְפָחִים: **וְאֶחָד מִן הַשַּׁק.** טֶפַח אֶחָד: **טָהוֹר.** דְּאֵין הַגָּרוּעַ מִשְׁלִים שֶׁעוּרוֹ שֶׁל חָשׁוּב, דְּהַגָּרוּעַ שֶׁעוּרוֹ מְרֻבֶּה, אֲבָל הֶחָשׁוּב מִשְׁלִים שֶׁעוּרוֹ שֶׁל גָּרוּעַ, דַּאֲפִלּוּ בְּשֶׁעוּר מָעָט הֶחָשׁוּב מְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִן הֶחָמוּר.** דְּסַגִּי לֵיהּ בְּשֶׁעוּר מָעָט: **מִן הַקַּל.** דְּבָעֵי שֶׁעוּר מְרֻבֶּה. וְדִוְקָא כַּסְּדָר הַזֶּה הַכָּתוּב בַּמִּשְׁנָה מִצְטָרְפִין לַקַּל שֶׁבָּהֶן, הַבֶּגֶד וְהַשַּׁק, הַשַּׁק וְהָעוֹר, הָעוֹר וְהַמִּפָּץ, אֲבָל בֶּגֶד וְעוֹר, אוֹ בֶּגֶד וּמִפָּץ, אוֹ שַׂק וּמִפָּץ, אֵין מִצְטָרְפִין, דְּהַמְחַבְּרָן בְּטָלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם, וּמֵיהוּ לַעֲשׂוֹת מֵהֶן טַלְאֵי עַל גַּבֵּי מַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר, כֵּלָן מִצְטָרְפִין, דְּמַאֲיָזֶה מֵהֶן שֶׁיִּקַּצֵּעַ טֶפַח וְיַעֲשֶׂה אוֹתוֹ טַלְאֵי לְמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר, מִצְטָרֵף, דְּאֵינוֹ מְקַפִּיד לְשָׁם אִם הוּא מִשְּׁנֵי מִינִים: (ד) **מִכְּלָּם.** מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּקַּצֵּעַ טֶפַח עַל טֶפַח רָאוּי לְטַמֵּא מוֹשָׁב, דְּהָנֵי שְׁעוּרֵי דִּתְנַן לְעֵיל (מ״ב) הַבֶּגֶד שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה לְמִדְרָס בְּעִנְיַן שֶׁאִם נִקַּב אוֹ עוֹר אוֹ מַפָּץ שֶׁלֹּא חֻתְּקָנָה וְכוּ׳, לָא הָוֵי אֶלָּא בַּחֲתִיכַת בֶּגֶד אוֹ שַׂק אוֹ עוֹר אוֹ מַפָּץ שֶׁלֹּא חֻתְּקָנָה לִישִׁיבָה, אֲבָל הַמְקַצֵּעַ דְּהַיְנוּ הַמְחַתֵּךְ וְהַמְתַקֵּן מֵאֶחָד מִכֵּלָּן **טֶפַח עַל טֶפַח** כְּדֵי לִישֵׁב עָלָיו, טָמֵא מוֹשָׁב, שֶׁכֵּן לִפְעָמִים מְקַצִּיעִין וְעוֹשִׂים טְלָאֵי מֵאֶחָד מֵהֶן לְמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר וְיוֹשְׁבִים עָלָיו, וְלָא הָוֵי אֶלָּא טֶפַח עַל טֶפַח: **מִכָּל מָקוֹם.** וַאֲפִלּוּ מִן הַצָּדָדִים, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר דִּמִּן הַצָּדָדִים לָא חֲזֵי לְמוֹשָׁב. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן: (ה) **נָפָה וּכְבָרָה.** שֶׁל עוֹר הֵם. וּפְעָמִים עוֹשִׂים נָפָה מִשָּׁעָר, וְדִינָהּ כִּדְיָן שַׂק. וְכֵן פְּעָמִים עוֹשִׂים כְּבָרָה מֵחֲבָלִים שֶׁל שִׂיפָה וְשֶׁל גֶּמִי, וְדִינָהּ כִּדְיָן מַפָּץ: **עַד שֶׁיְּקַצֵּעַ.** שֶׁיַּחְתֹּךְ וְיִתַּקֵּן לְמוֹשָׁב. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ מִשּׁוּם גֶּבוֹהּ טֶפַח.** וְאַף עַל גַּב דְּשֶׁל גָּדוֹל לֹא מִטַּמֵּא בִּבְצִיר מִטֶּפַח, כְּדִתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק הַשַּׁלְחָן וְהַדְּלָקָה (פכ״ב מ״ג), כָּפָא שֶׁל קָטָן חֲזֵי לִישִׁיבָה אֲפִלּוּ בִּבְצִיר מִטֶּפַח: **עַד שֶׁיְּהֵיהוּ בּוֹ כַּשְּׁעוּר.** אִם הוּא מִבֶּגֶד עַד שֶׁיִּהְיֶה שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, כְּשִׁעוּר טֻמְאַת הַבֶּגֶד לְמִדְרָס: **וְנִמְדָּד כָּפוּל.** שְׁלֹשָׁה לְפָנָיו וּשְׁלֹשָׁה לְאֲחָרָיו, נִמְצָא כְּשֶׁפּוֹשְׁטוֹ שֶׁהוּא שִׁשָּׁה אֹרֶךְ עַל שְׁלֹשָׁה רֹחַב, אַרְכּוֹ כְּפָלִים כְּרָחְבּוֹ: (ו) **אֵלּוּ נִמְדָּדִים כְּפוּלִין.** דְּצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַשְּׁעוּר מִשְּׁנֵי צְדָדִים, כֵּיוָן דְּאִרְחַיְהוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן מִשְּׁנֵי צְדָדִים, אִי הָוֵי הַשְּׁעוּר מִצַּד אֶחָד לָא מְהַנֵּי. פֵּרוּשׁ אַחַר **נִמְדָּדִים כְּפוּלִים,** שֶׁכָּל בֶּגֶד בִּמְקוֹם הַחֲתָךְ דֶּרֶךְ הַחוֹטִים לְצַאת מִמֶּנּוּ וּמִתְקַלְקֵל וְנֹחַ לְקָרַע, וְדֶרֶךְ הַתּוֹפְרִים לִכְפֹּל מֵעט סְבִיב הַחֲתָךְ וְתוֹפֵר, וְהֵינוּ נִמְדָּד כְּפוּל דְּקָתָנֵי, דְּלִאַחַר שֶׁנִּכְפָּל צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּדֵי מִדָּתוֹ, וְאִי לֵיכָּא כְּדֵי מִדָּתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאִם הָיָה מַתִּיר הַתְּפִירָה וּפוֹשְׁטוֹ הָיָה בּוֹ כְּדֵי מִדָּתוֹ, לָא מְהַנֵּי: **אֲנַפַּלְיָא.** מְנָעָל הַמְּגִיעַ עַד הָאַרְכֻּבָּה, בֵּין שֶׁל בֶּגֶד בֵּין שֶׁל עוֹר: **פַּמּוֹלְיָנְיָא.** כְּמִין מְכָנְסַיִם גְּדוֹלִים מְפֻתָּנִים וְעַד יְרֵכַיִם, וְיֵשׁ לָהֶן שְׁנֵצוֹת: **וְכוֹבַע.** שֶׁבְּרֹאשׁ: **וְכִיס שֶׁל פּוּנְדָא.** אֲזוֹר חָלוּל, וְהוּא כְּעֵין כִּיס הָעֲשׂוּי לְקַבֵּל: **מִטְלִית.** טָלְאִי: **שֶׁטְּלָיָה עַל הַשָּׂפָה.** שֶׁתְּפָרָהּ עַל הַשָּׂפָה סָבִיב לְצַוָּאר: **אִם פְּשׁוּטָה.** שֶׁאֵינָהּ תְּפוּרָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים אֶלָּא אוֹ מִלְּפָנָיו אוֹ מֵאֲחָרָיו. וְלַפְּרוּשׁ הַשֵּׁנִי, שֶׁלֹּא נִכְפַּל מִן הַבֶּגֶד סָבִיב הַתְּפִירָה: (ז) **הַבֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.** מִצַּמְצְמוֹת, שֶׁהוּא שְׁעוּר לְטַמֵּא מִדְרָס, וְאַחַר שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִדְרָס בְּקֹשֶׁר מִצַּמְצְמוֹת הַשִּׂלִים עָלָיו אֲרִיגַת כָּל הַבֶּגֶד, וְהִשְׁתָּא כָּל הַבֶּגֶד טָמֵא מִדְרָס, דְּהָוֵי חִבּוּר לְשָׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּטְמְאוּ קֹדֶם אֲרִיגַת כָּל הַבֶּגֶד: **נִטַּל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ.** מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה רֹאשׁוֹנִים שֶׁנִּטְמְאוּ מִדְּרָס: **טָהוֹר.** כָּל הַבֶּגֶד מִן הַמִּדְרָס: **אֲבָל טָמֵא מְגַע מִדְּרָס.** לְפִי שֶׁנִּגַּע בִּשְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה רֹאשׁוֹנִים קֹדֶם שֶׁנִּתְמַעֵט שְׁעוּרוֹ: **נִטַּל חוּט אֶחָד מִתְּחִלָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד מַגַּע מִדְּרָס.** וְאַף עַל גַּב דְּנִתְמַעֵט שְׁעוּרוֹ קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד מַגַּע מִדְּרָס, אַף עַל פִּי כֵן טָמֵא כָּל הַבֶּגֶד מַגַּע מִדְּרָס, דְּהַאי תַּנָּא סְבִירָא לֵיהּ בֶּגֶד שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְחַלֵּק אַחַר שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרָס, כְּדִלְקַמָּן בְּפֶרְקִין (מ״י), הִלְכָּךְ כְּשֶׁנִּתְמַעֵט שְׁעוּרוֹ דְּשָׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, נִשְׁאַר טָמֵא מַגַּע מִדְּרָס, וּכְשֶׁהִשְׁלִים עָלָיו אֶת כָּל הַבֶּגֶד, הָוֵי הַבֶּגֶד שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, וְכָל הַמַּחֲבָר לְטָמֵא, טָמֵא כְּמוֹתוֹ (לעיל פי״ב מ״ב): (ח) **וְכֵן בֶּגֶד שֶׁאָרַג בּוֹ שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת עַל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת.** מִצַּמְצְמוֹת, שֶׁזֶּה שְׁעוּרוֹ לְטַמֵּא בְּכָל הַטֻּמְאוֹת כֻּלָּן חוּץ מִמִּדְרָס, וְבִבְצִיר מַהֶכִי לָא מְטַמֵּא בְּשׁוּם טֻמְאָה שֶׁבָּעוֹלָם: **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנִּתְמַעֵט טָהוֹר.** לְגִמְרֵי, דְּלָא חֲזֵי לְמִידֵי לֹא לַעֲנִיִּים וְלֹא לַעֲשִׂירִים, הִלְכָּךְ מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְמַעֵט טָהוֹר: (ט) **וַעֲשָׂאוֹ וִילּוֹן.** מָסָךְ לִפְנֵי הַפֶּתַח, וּכְגוֹן שֶׁעָשָׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁעַל יְדֵי כֵן טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס, לְבֵית שַׁמַּאי מִשְּׁיִּקְבֹּר, וּלְבֵית הִלֵּל מִשְּׁיִּשָּׁכֵר, וּלְרַבִּי עֲקִיבָא מִשֶּׁיְּקַבֵּעַ, כְּדִתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק הַכְּרִים וְהַכְּסָתוֹת (פ״כ מ״ו): **טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס.** דְּכָטֵל מִתּוֹרַת מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, אֲבָל לְטֻמְאַת מַגַּע חֲזֵי, מִפְּנֵי שֶׁהַשַּׁמָּשׁ מִתְחַמֵּם בּוֹ וּמִתְעַסֵּק בְּשׁוּלָיו: **וְכִי בְּאֵיזֶה מִדְרָס נֶגַע זֶה.** כְּלוֹמַר, הוֹאִיל וְטָהוֹר מִטֻּמְאַת מִדְרָס כְּשֶׁעֲשָׂאוֹ וִילּוֹן, הֲרֵי טָהוֹר לְגַמְרֵי וְלֹא נִשְׁאַר בּוֹ טֻמְאָה כְּלָל, מִידֵי דַּהֲוָה אַשִּׂבְרֵי כֵּלִים שֶׁהֵם טְהוֹרִים מִטֻּמְאָתָן לְגַמְרֵי: **אֲפִלּוּ אִם כֵּן נֶגַע בּוֹ הַזָּב.** אִם נָגַע הַזָּב בְּווִילּוֹן זֶה, מְטַמְּאוֹ טֻמְאַת מַגַּע הַזָּב, אֲבָל מִכַּאן טֻמְאַת מִדְרָס שֶׁהָיְתָה בּוֹ תְּחִלָּה, אֵין כָּאן טֻמְאָה כְּלָל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹסֵי: (י) **שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּחְלַק.** בֶּגֶד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים שֶׁנִּטְמָא בְּמִדְרָס הַזָּב, וְאַחַר כָּךְ נֶחְלַק וְאֵין בְּאֶחָד מֵהֶן כְּדֵי שִׁעוּר טֻמְאַת מִדְרָס, בְּהָא פְּלִיגִי תַּנָּא קַמָּא וְרַבִּי

מְמַטֵּא. לְטָמֵא מֵת וּלְכָל שְׁאָר טֻמְאוֹת חוּץ מִמִּדְרָס מְשׁוּם **שְׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת **עַל שָׁלֹשׁ** אֶצְבָּעוֹת, מְשׁוּם דַּחֲזֵי לַעֲנִיִּים, וְאִתְרְבֵי מִדְּכְתִיב (ויקרא יג מז) ״וְהַבֶּגֶד״, אֲבָל לְמִדְרָס בָּעִינַן מִידִי דַּחֲזֵי לִישִׁיבָה, וּבְפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים לָא חֲזֵי לְמוֹשָׁב: **הַשַּׁק.** הָאָרוּג מִשְּׁעָרָה וְנוֹצָה שֶׁל עִזִּים, שֶׁעוּרוֹ בֵּין לְטֻמְאַת מֵת בֵּין לְמִדְרָס אֵין פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים **עַל** אַרְבָּעָה טְפָחִים: **שָׁוִין.** לְטַמֵּא טֻמְאַת מִדְרָס וּטְמֵא מֵת, שַׂק וְעוֹר וּמִפָּץ: **שְׁיָרְיוֹ אַרְבָּעָה.** לְעִנְיַן זֶה נֶאֱמַר שֶׁעוּרוֹ בְּאַרְבָּעָה, כְּשֶׁבָּלָה וְנִקְרַע וְנִשְׁתַּיֵּר מִמֶּנּוּ שֶׁעוּר אַרְבָּעָה טְפָחִים, אֲבָל בְּתִחִלַּת אֲרִיגָתוֹ אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיֶּאֱרֹג כַּלּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי מֵאִיר: (ג) **הָיָה עוֹשֶׂה שְׁנַיִם מִן הַבֶּגֶד.** שְׁנֵי טְפָחִים: **וְאֶחָד מִן הַשַּׁק.** טֶפַח אֶחָד: **טָהוֹר.** דְּאֵין הַגָּרוּעַ מִשְׁלִים שֶׁעוּרוֹ שֶׁל חָשׁוּב, דְּהַגָּרוּעַ שֶׁעוּרוֹ מְרֻבֶּה, אֲבָל הֶחָשׁוּב מִשְׁלִים שֶׁעוּרוֹ שֶׁל גָּרוּעַ, דַּאֲפִלּוּ בְּשֶׁעוּר מָעָט הֶחָשׁוּב מְקַבֵּל טֻמְאָה: **מִן הֶחָמוּר.** דְּסַגִּי לֵיהּ בְּשֶׁעוּר מָעָט: **מִן הַקַּל.** דְּבָעֵי שֶׁעוּר מְרֻבֶּה. וְדִוְקָא כַּסְּדָר הַזֶּה הַכָּתוּב בַּמִּשְׁנָה מִצְטָרְפִין לַקַּל שֶׁבָּהֶן, הַבֶּגֶד וְהַשַּׁק, הַשַּׁק וְהָעוֹר, הָעוֹר וְהַמִּפָּץ, אֲבָל בֶּגֶד וְעוֹר, אוֹ בֶּגֶד וּמִפָּץ, אוֹ שַׂק וּמִפָּץ, אֵין מִצְטָרְפִין, דְּהַמְחַבְּרָן בְּטָלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם, וּמֵיהוּ לַעֲשׂוֹת מֵהֶן טַלְאֵי עַל גַּבֵּי מַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר, כֵּלָן מִצְטָרְפִין, דְּמַאֲיָזֶה מֵהֶן שֶׁיִּקַּצֵּעַ טֶפַח וְיַעֲשֶׂה אוֹתוֹ טַלְאֵי לְמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר, מִצְטָרֵף, דְּאֵינוֹ מְקַפִּיד לְשָׁם אִם הוּא מִשְּׁנֵי מִינִים: (ד) **מִכְּלָּם.** מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּקַּצֵּעַ טֶפַח עַל טֶפַח רָאוּי לְטַמֵּא מוֹשָׁב, דְּהָנֵי שְׁעוּרֵי דִּתְנַן לְעֵיל (מ״ב) הַבֶּגֶד שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה לְמִדְרָס בְּעִנְיַן שֶׁאִם נִקַּב אוֹ עוֹר אוֹ מַפָּץ שֶׁלֹּא חֻתְּקָנָה וְכוּ׳, לָא הָוֵי אֶלָּא בַּחֲתִיכַת בֶּגֶד אוֹ שַׂק אוֹ עוֹר אוֹ מַפָּץ שֶׁלֹּא חֻתְּקָנָה לִישִׁיבָה, אֲבָל הַמְקַצֵּעַ דְּהַיְנוּ הַמְחַתֵּךְ וְהַמְתַקֵּן מֵאֶחָד מִכֵּלָּן **טֶפַח עַל טֶפַח** כְּדֵי לִישֵׁב עָלָיו, טָמֵא מוֹשָׁב, שֶׁכֵּן לִפְעָמִים מְקַצִּיעִין וְעוֹשִׂים טְלָאֵי מֵאֶחָד מֵהֶן לְמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר וְיוֹשְׁבִים עָלָיו, וְלָא הָוֵי אֶלָּא טֶפַח עַל טֶפַח: **מִכָּל מָקוֹם.** וַאֲפִלּוּ מִן הַצָּדָדִים, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר דִּמִּן הַצָּדָדִים לָא חֲזֵי לְמוֹשָׁב. וְאֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי שִׁמְעו

יוֹסֵי, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר טָמֵא מַגָּע מִדְּרָס, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר טָהוֹר לְגַמְרֵי, אֲבָל בֶּגֶד שֶׁל שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁפָּרַשׂ מִבֶּגֶד גָּדוֹל שֶׁהָיָה מִדְרָס, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁבִּשְׁעַת פְּרִישָׂתָן מֵאֲבִיהֶן מְקַבְּלוֹת טֻמְאָה מֵאֲבִיהֶן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (יא) **בָּרִיא וְצוֹרֵר מַיִם.** גְּרִסִינַן. בֶּגֶד הַמֻּטָּל בָּאַשְׁפּוֹת בָּטֵל לֵיהּ מִתּוֹרַת בֶּגֶד, אֶלָּא אִם כֵּן אִית בֵּיהּ תַּרְתֵּי, שֶׁהֵא בָּרִיא וְחָזָק וְרָאוּי לִצְרוֹר בּוֹ רֹבַע קַב מֶלַח. אֲבָל הַנִּמְצָא **בַּבַּיִת**, הוֹאִיל וְאֵינָהּ מֻשְׁלֶכֶת בָּאַשְׁפָּה עַדַיִן חָשׁוּב הוּא וּבְחַד גְּרִידָא סַגֵּי, **אוֹ בָּרִיא** אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צוֹרֵר מֶלַח, **אוֹ צוֹרֵר** מֶלַח אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בָּרִיא: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּדָקָה.** לְעוֹלָם אֵינוֹ מִשְׁמֵא עַד שֶׁיְּהֵא צוֹרֵר רֹבַע מֶלַח דַּקָּה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים.** אֵינוֹ מִשְׁמֵא עַד שֶׁיְּהֵא צוֹרֵר **בִּפְּה**: **אֵיזוֹ וְאֵיזוֹ מְתַפְּוְנִים לְהָכֵל.** רַבִּי יְהוּדָה סָבַר דַּקָּה צְרִיכָה לְצָרוֹר בְּבֶגֶד בָּרִיא וְחָזָק טָפֵי, מִפְּנֵי כְּבִדָּה, שֶׁהִיא כְּבֵדָה יוֹתֵר מִן הַגַּפָּה, הִלְכָךְ מִשְׁעַר עַד שְׁתֵּהֵא מַחְזֶקֶת בַּדַּקָּה, לְהָכֵל עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תִּשָּׁמֵא, וְרַבָּנָן סָבְרֵי גַּפָּה צְרִיכָה בֶּגֶד יוֹתֵר בָּרִיא, מִפְּנֵי חִדּוּדָהּ וְקַרְנוֹתֶיהָ בּוֹלְטִים, הִלְכָךְ מִשְׁעָרִים בַּגַּפָּה לְטַמֵּא, כְּדֵי לְהָכֵל עַל הַבֶּגֶד הַמַּחְזִיק מֶלַח דַּקָּה שֶׁלֹּא יִשָּׁמֵא: **שָׁוִין שֶׁלֹּשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה בָּאַשְׁפָּה לְשָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ בַּבַּיִת.** כְּשֵׁם שֶׁשָּׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ בַּבַּיִת מְטַמְּאוֹת טֻמְאַת מֵת וְאֵין מְטַמְּאוֹת מִדְּרָס, כָּךְ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה בָּאַשְׁפָּה מְטַמְּאוֹת טֻמְאַת מֵת וְאֵין מְטַמְּאוֹת מִדְּרָס, דְּבָטְלָה חֲשִׁיבוּתָן

מֵאַחַר שֶׁהִשְׁלִיכָהּ לְאַשְׁפָּה. **וְהָלְכָה כַּחֲכָמִים בִּלְבַד:** (יב) **שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּקְרַע.** וְלֹא נִתְלַקּוּ הַקְּרָעִים זוֹ מִזּוֹ: **וּבְשָׁרוֹ נוֹגֵעַ בַּכִּפָּא.** אִם הַקְּרַע כָּל כָּךְ גָּדוֹל עַד שֶׁכָּשֶׁתְּשִׁימִים הַבֶּגֶד עַל הַכִּפָּא וַיֵּשֶׁב עָלָיו, בְּשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בַּכִּפָּא. **טָהוֹר.** דְּבָטֵל לֵיהּ מִתּוֹרַת בֶּגֶד: **וְאִם לָאו.** שֶׁאֵין הַקְּרַע כָּל כָּךְ שֶׁיִּגַּע בְּשָׂרוֹ בַּכִּפָּא, לֹא בָּטֵל מִתּוֹרַת בֶּגֶד, וְטָמֵא: **שֶׁנִּמְחָה מִמֶּנּוּ.** שֶׁבְּלָה מִמֶּנּוּ, וְדָגְמָתוֹ מְהוּהָה שֶׁטָּלְיָה עַל גַּבֵּי בְּרִיאָה דְּתָנַן לְעֵיל [בְּסוֹף] פֶּרֶק שְׁלֹשָׁה תְּרִיסִין (פכ״ד מ״ז). וּכְשֶׁבָּלָה חוּט אֶחָד מִבֶּגֶד שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ מְצַמְּצְמוֹת, נִתְמַעֵט שִׁעוּרוֹ, וְטָהוֹר: **אוֹ שְׁנֵי חוּטִין מִתְּאִימִין.** פְּרוּשׁ רְבוֹתַי, דִּמְתְאִימִין קָאֵי נַמֵּי אֲקַשָּׁר, וְהָכִי קָתָנֵי נִמְצְאוּ בָּהּ שְׁנֵי קְשָׁרִים מִתְאִימִין אוֹ שְׁנֵי חוּטִים מִתְאִימִין. מִשּׁוּם דְּאִם שְׁנֵי חוּטִים קְשׁוּרִים זֶה אֵצֶל זֶה בְּבֶגֶד אֵין דֶּרֶךְ לְהַנִּיחָם, וְהָכִי אָמְרִינַן בְּגִמָּרָא וְחָזָק כְּלָל גָּדוֹל (שבת עד:) אִי מִתְרְמֵי תְּרֵי קְטֵרֵי בְּהֲדֵי שְׁרֵי חַד וְקָטַר חַד. **וּשְׁנֵי חוּטִים הַמִּתְאִימִין,** שֶׁדֶּרֶךְ הָאֲרִיגָה שֶׁהָעֵרֶב נִכְנָס לְתוֹךְ הַשְּׁתִי, אֵין שְׁנֵי חוּטִים נִכְנָסִים בְּסֵדֶר אֶחָד אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁזֶּה נִכְנָס זֶה וְחוֹזֵר, וּכְשֶׁשְּׁנֵיהֶם שָׁוִין נִמְשָׁךְ הָאֶחָד כְּמִי שֶׁאֵינוֹ: **הֶחֱזִירָהּ.** לְבַיִת, טְמֵאָה, דְּהָא הֲדַר אַחֲשְׁבָהּ: **לְעוֹלָם הַשְּׁלָכָתָהּ מְטַהֲרָתָהּ.** כְּלוֹמַר כִּי הַאי גַּוְנָא מְטַמְּאָה וּמְטַהֶרֶת אֲפִילּוּ עָשָׂר פְּעָמִים בְּיוֹם: **אַרְגָּמָן וְזֹהֲרִית טוֹבָה.** חֲשִׁיבֵי וְלָא מְבַטְּלָה לְהוּ אַשְּׁפָּה [מִתּוֹרַת בֶּגֶד]. וְזֹהֲרִית טוֹבָה הוּא הַמָּשִׁי הַצָּבוּעַ כרמיז״ר בְּלַע״ז: **אַף מַטְלִית חֲדָשָׁה כֵּיוֹצֵא בָּהֶן.** דְּיָהּ כְּדֵי אַרְגָּמָן וְזֹהֲרִית טוֹבָה, וְלָא מְבַטְּלָה לְהּ אַשְּׁפָּה מִתּוֹרַת בֶּגֶד: **בָּלָן טְהוֹרִין.** אִם הִשְׁלִיכוּ לְאַשְׁפָּה אֲפִילּוּ אַרְגָּמָן וְזֹהֲרִית טוֹבָה: **לֹא חֲזָרוּ.** אַרְגָּמָן וְזֹהֲרִית טוֹבָה לְחֶלֶק מִשְׁאָר בְּגָדִים: **אֶלָּא מִפְּנֵי הַשֵּׁב אֲבֵדָה.** דְּאִם מָצָאם בְּאַשְׁפָּה לָא אָמְרִינַן מִדַּעַת הִשְׁלִיכָם, וּבָעוּ הַכְרָזָה, דְּמִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתַיְהוּ לָא מִיאֲשֵׁי הַבְּעָלִים, וּשְׁאָר בְּגָדִים דְּלָא חֲשִׁיבִי, אִם מְצָאָם בְּאַשְׁפָּה לָא בָּעוּ הַכְרָזָה. וְהָלְכָה כְּתָנָא קַמָּא:

פרק כח (א) **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנִּתְּנָה בְּכַדּוּר.** בֶּגֶד שֶׁל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת עַל שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת שֶׁנִּתְּנָה בְּתוֹךְ כַּדּוּר, פְּלוּטֵ״א בְּלַע״ז: **אוֹ שֶׁעָשָׂאָה כַּדּוּר.** שֶׁלָּקַח הַבֶּגֶד וְכָרְכוֹ עָגֹל כְּמִין כַּדּוּר, כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂים לִתְינוֹקוֹת, וְתִקְּרוֹ: **טְהוֹרָה.** שֶׁנִּתְבַּטְּלָה בְּשֶׁנִּתְּנָה בְּכַדּוּר, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעֲשָׂאָהּ כַּדּוּר בִּכְפֵי עַצְמָהּ שֶׁנִּתְבַּטְּלָה בְּתִפְיָרָה: **אֲבָל שָׁלֹשָׁה עַל שָׁלֹשָׁה.** לֹא מִבַּטְּלָה בְּנִתְינָתָהּ לְתוֹךְ הַכַּדּוּר, לְפִי שֶׁהִיא שְׁמוּרָה שָׁם. אֲבָל אִם עָשָׂאָהּ כַּדּוּר בִּכְפֵי עַצְמָהּ, טְהוֹרָה, לְפִי שֶׁהַתְּפִירָה מְעַכַּבְתָּהּ, וּטְהוֹרָה מִמִּדְרָס, אֲבָל טְמֵאָה בְּכָל שְׁאָר טֻמְאוֹת כְּדִין כָּל שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְמַעֵט: (ב) **לְפוֹךְ.** לִסְתֹּם נְקָבִין שֶׁבַּמֻּרְחָץ שֶׁלֹּא יֵצֵא הַחֹם: **וְלִנְעֹר בּוֹ אֶת הַקְּדָרָה.** לְאֻחוֹ בּוֹ אֶת הַקְּדָרָה כְּדֵי לְצָרוֹת מִפְּנֵי הַקְּרָעִים: הַקְּעָרָה אוֹ לְתוֹךְ הַתַּמְחוּי: **בֵּין מִן הַמּוּכָן בֵּין שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן.** בְּפֶרֶק בְּמֶה מַדְלִיקִין (שבת כט:) מוֹכִיחַ, דְּבֵהֲנִיחוֹ בְּקֻפְסָא כֵּלֵי עֶלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּטָמֵא, דְּהָא אִתְּקַבּוּהּ, וּבְזָרְקוֹ לְאַשְׁפָּה כֵּלֵי עֶלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּטָהוֹר, דְּהָא בְּטֵלָה. כִּי פְּלִיגִי, הֵיכָא דְּתָלָה אוֹתוֹ בְּמִגּוֹד, קוֹלִיי״א בְּלַע״ז, אוֹ הִנִּיחוֹ אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר בֵּין הִנִּיחוֹ בְּמִגּוֹד שֶׁנִּרְאֶה כְּמוּכָן לְגַבֵּי זְרָקוֹ בְּאַשְׁפָּה, בֵּין הִנִּיחוֹ אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת שֶׁנִּרְאֶה כְּאִינוֹ מוּכָן לְגַבֵּי הִנִּיחוֹ בְּקֻפְסָא, לְעוֹלָם טָמֵא כָּל זְמַן שֶׁלֹּא זְרָקוֹ בְּאַשְׁפָּה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר, לְעוֹלָם טָהוֹר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִנִּיחוֹ בְּקֻפְסָא. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר, לְעוֹלָם טָהוֹר כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִנִּיחוֹ בְּקֻפְסָא וְטָמֵא, וְהִנִּיחוֹ אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת דְּהָוֵי שֶׁלֹּא מִן הַמּוּכָן, הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ זְרָקוֹ בְּאַשְׁפָּה וְטָהוֹר. וְהָתָם מַסִּיק דַּהֲדַר בֵּיהּ רַבִּי עֲקִיבָא לְגַבֵּי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. **וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:** (ג) **אַסְפְּלָנִית.** תַּחְבּשֶׁת שֶׁעוֹשִׂים מֵחֶלֶב וְשַׁעֲוָה וְחִמְאָה וְשָׁמֵן וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, וּמְמָרְחִים אוֹתָהּ עַל הָעוֹר, וְנוֹתְנִים עַל הַמַּכָּה וְהִיא נִמְאֶסֶת, וְאֵין הַבֶּגֶד וְהָעוֹר רְאוּיִין עוֹד לְיֹשִׁיבָה וְלֹא לְתַשְׁמִישׁ אַחֵר: **מְלוּגְמָא.** תַּחְבּשֶׁת עֲשׂוּיָה מִקֶּמַח וּתְאֵנִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, שָׂאָדָם לוֹעֵס וְנוֹתֵן עַל גַּבֵּי הַמַּכָּה. וּפְרוּשׁ מְלוּגְמָא, מְלֹא לוּגְמָא: **כַּבֶּגֶד טָהוֹרָה.** לְפִי שֶׁהַבֶּגֶד נִמְאָס וּמִתְבַּטֵּל וְתוּ לָא חֲזֵי לְתַשְׁמִישׁ: **וְעָוֹר טָמֵא.** שֶׁאֵין הַמְלוּגְמָא מִתְדַּבֶּקֶת עַל הָעוֹר כְּמוֹ עַל הַבֶּגֶד, וְאֵין הָעוֹר מִתְבַּטֵּל בְּקַלּוּת: **מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִגְעֶרֶת.** לְאַחַר שֶׁנִּתְיַבְּשָׁה מֵעַל הַבֶּגֶד הִיא נִגְעֶרֶת וְנִשְׁמֶטֶת מֵאֵלֶיהָ מֵעַל הַבֶּגֶד וְהוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ בְּכָל הַלְּכְלוּךְ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ד) **מְצָרוֹת טְהוֹרוֹת.** דְּצוּרְתָן מוֹכַחַת עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן מֵיְחָדִים לְסֻפָּרִים בִּלְבַד וְאֵינָן מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם, טָהוֹר: **וְשֶׁאֵינָן מְצָרוֹת.** מֵיְחָדִים נַמֵּי לְשֶׁאֵר תַּשְׁמִישִׁין, הִלְכָךְ טְמֵאוֹת. וּבֵית שַׁמַּאי דְּמְטַמְּאִין בֵּין מְצָרוֹת בֵּין שֶׁאֵינָן מְצָרוֹת, מִשּׁוּם דְּמְחַשְּׁבֵי מִטְּחוֹלֹת סְפָרִים מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם, שֶׁעֲשׂוּיִין לְמְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם תָּמִיד: **אֵיזוֹ וְאֵיזוֹ טְהוֹרוֹת.** דְּכִיוָן שֶׁיְּחֵדָן לְסֻפָּרִים, תּוֹ לָא הָווּ מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל: (ה) **כַּפָּה.** מִטְפַּחַת שֶׁבְּרֹאשׁ הָאִשָּׁה. וְיֵשׁ לָהּ טֻמְאַת מִדְרָס, שֶׁפְּעָמִים שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ: **וְנָתְנוּ עַל הַמִּפָּרֶץ.** אִם יָחַד אוֹתוֹ לְסַפֵּר וְכָרַךְ אוֹתוֹ עָלָיו: **טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס.** אֲבָל טָמֵא שְׁאָר טֻמְאוֹת: **חֻמְּתוֹ.** נֹאד שֶׁל עוֹר: **שֶׁעָשָׂאוֹ שָׁטִיחַ.** עוֹר שֶׁטּוּחַ עַל הָאָרֶץ לֵישֵׁב עָלָיו. וְחֻמַּת וְשָׁטִיחַ תֵּרְוַיְהוּ טְמֵאִין מִדְּרָס, וַאֲפִילּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּשִׁנָּה מִזֶּה לָזֶה וַאֲפִילּוּ בְּלֹא שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, הֲוֵי לֵיהּ כִּכְלִי שֶׁנִּשְׁבַּר וְטָהוֹר, אֲבָל מְקַבֵּל טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא: **תּוֹרְמִ״ל.** כְּלִי עוֹר שֶׁהָרוֹעֶה מְנִיחַ כֵּלָיו לְתוֹכוֹ: הֵכִי גָּרְסִינַן, **כָּסָּת שֶׁעָשָׂאוֹ מִטְפַּחַת וּמִטְפַּחַת שֶׁעָשָׂאָהּ כָּסָּת טָהוֹר.** וְלָא גָּרְסִינַן טָמֵא. וְכָךְ הִיא גִּרְסַת רַבּוֹתַי, וְכֵן מָצָאתִי בְּמִשְׁנָה דִּוקָנִית, וְהָכִי מוּכָח מִן הַתּוֹסָפְתָּא (כלים ב״ב פ״ו ה״א). וְטַעֲמָא דְּבֵהֲלָהוּ טָהוֹר, כְּדִתְנַן בְּסָמוּךְ, **זֶה הַכְּלָל לִשְׁמוֹ טָמֵא לְשֵׁם אַחֵר טָהוֹר,** וּמְפָרֵשׁ בַּתּוֹסָפְתָּא (שם), לִשְׁמוֹ מִכְּלִי פִּשּׁוּט לִכְלִי פִּשּׁוּט, כְּגוֹן מִשְּׁטִיחַ לְמִטְפַּחַת אוֹ מִמִּטְפַּחַת לְשָׁטִיחַ, וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ מִכְּלִי פִּשּׁוּט לִכְלִי פִּשּׁוּט וּמִכְּלִי קִבּוּל לִכְלִי פִּשּׁוּט, וּמִכְּלִי קִבּוּל לִכְלִי קִבּוּל נַמֵּי, הַכֹּל קְרוּי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְטָהוֹר. וְאִם כֵּן חֻמַּת שֶׁעָשָׂאָהּ תּוֹרְמִ״ל דְּשִׁנָּהוּ מִקִּבּוּל לְקִבּוּל [נַמֵּי] טָהוֹר, וְכֵר שֶׁעָשָׂאוֹ סָדִין וְסָדִין שֶׁעָשָׂאוֹ כַּר דְּהָוֵי שִׁנּוּי מִקִּבּוּל לְקִבּוּל וּמִפְּשׁוּט לְקִבּוּל נַמֵּי טָהוֹר. וְאִי קַשְׁיָא, אַמַּאי לָא עָרְבִינְהוּ וְתִנִּינְהוּ חֻמַּת שֶׁעָשָׂאָהּ שְׁטִיחַ וְשָׁטִיחַ שֶׁעָשָׂאוֹ חֻמַּת כְּדִתְנַן בְּסוֹף זָבִים (פ״ה מ״ו) הַנּוֹגֵעַ בְּמִשְׁכָּב מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, פָּרַשׂ מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, דְּכָל זְמַן שֶׁהַכֵּלִים נוֹגְעִ בַּמִּדְרָס הֵיכִי דָּמֵי, בְּאָבְדוּ הַטֻּמְאָה לְעִנְיַן אֲכָלִים לַעֲשׂוֹת רֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי בַּחֲלִין וּשְׁלִישִׁי בִּתְרוּמָה, אֲבָל בְּשֶׁפָּרַשׂ הָוֵי לֵיהּ כּוּלַּד הַטֻּמְאָה, וְעוֹשֶׂה שֵׁנִי בַּחֲלִין וּשְׁלִישִׁי בִּתְרוּמָה בִּלְבַד, דְּהַיְנוּ מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד: **הַפְרִישָׂהּ.** לְמִטְלִית מִן הַקֻּפָּה, הָוֵי לָהּ הַקֻּפָּה וְלַד הַטֻּמְאָה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה קֹדֶם שֶׁהִפְרִישָׂהּ, אֲבָל הַמִּטְלִית **טְהוֹרָה,** דִּמְכַיְּון שֶׁנִּטְלָאֲה בַּקֻּפָּה נַעֲשֵׂית כְּקֻפָּה, וְהָוְיָא לָהּ כַּחֲתִיכַת דֹּפֶן שֶׁנִּטְלָה מִן הַקֻּפָּה דְּטָהוֹרָה הַחֲתִיכָה. וּמִיהוּ אִם אַחַר פְּרִישָׂתָהּ מִן הַקֻּפָּה חִשֵּׁב עָלֶיהָ לִישְׁכָּבָה, מִקַּבֶּלֶת טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא אִם יֵשׁ בָּהּ כְּשִׁעוּר: **טַלָּאָהּ עַל הַבֶּגֶד.** לֹא נִתְבַּטְּלָה מִשְׁמֶאֶת מִדְּרָס, וּמִטַּמָּא הַבֶּגֶד שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, כְּדִין כֵּלִים הַנּוֹגְעִים בְּמִדְרָס כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֹּרַשׂוּ. **הִפְרִישָׂהּ מִן הַבֶּגֶד.** דִּין הַבֶּגֶד כִּכֵלִים שֶׁנָּגְעוּ וּפֹרַשׂוּ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, וְהַמִּטְלִית הֲרֵי הִיא כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה, דְּלְעוֹלָם לֹא נִתְבַּטְּלָה, וּמְטַמְּאָה שְׁנַיִם וּפוֹסֶלֶת אֶחָד: **וְכֵן הַסּוֹלֶת.** מִטְלִית עַל הַשֵּׂק אוֹ עַל הָעוֹר, כְּטוֹלָה עַל הַבֶּגֶד וְאֵינָהּ מִתְבַּטֶּלֶת: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.** קָסָבַר דְּבִשְׂק וּבְעוֹר מִתְבַּטֶּלֶת, הוֹאִיל וְלֹא מִינָהּ. וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר, דְּבִשְׂק דְּאֵרִיג כְּמוֹתָהּ, אֵינָהּ מִתְבַּטֶּלֶת. אֲבָל בְּעוֹר, דְּלֹא אֵרִיג הוּא, מִתְבַּטֶּלֶת. **וְהָלְכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** (ז) **שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁאָמְרוּ.** דְּמִטָּמֵא לְעִנְיַן טֻמְאַת מַת וְשֶׁרֶץ וּבְהֵלָה: **חוּץ מִן הַמִּלָּה.** מַה שֶּׁמּוֹלִל וְכוֹפֵל הַתּוֹפֵר בְּמָקוֹם הַחֲתָךְ, מִפְּנֵי הַחוּטִים שֶׁדַּרְכָּן לָצֵאת שֶׁלֹּא יֵצְאוּ וְיִתְקַלְקֵל הַתְּפִירָה: **מְבָנָּת.** וְהַמְּלִל בִּכְלָל: **טְלָיָה עַל הַבֶּגֶד מְרוּחַ אַחַת.** מִטְלִית שֶׁהִיא טְמֵאָה מִדְּרָס וְתָפַר אוֹתָהּ עַל הַבֶּגֶד בְּאֶמְצָעוֹ מְרוּחַ אַחַת, וּמִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹת תְּלוּיָה וְאֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת בַּבֶּגֶד: **אֵינוֹ חָבוּר.** וְאֵין הַבֶּגֶד טָמֵא מִדְּרָס: **מִשָּׁתֵּי רוּחוֹת זוֹ בִּנְגֶד זוֹ.** כְּגוֹן שֶׁהִיא תְּפוּרָה מִזְּרָח וּמַעֲרָב, וְדָרוֹם וְצָפוֹן אֵינָהּ תְּפוּרָה, אוֹ אִפְכָּא, הֲרֵי זֶה חָבוּר וְהַבֶּגֶד טָמֵא מִדְּרָס: **כְּמִין גַּאם.** שֶׁתְּפוּרָה מִזְּרָח וְדָרוֹם, אוֹ מַעֲרָב וְצָפוֹן: **כַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** דְּלָא הֲוֵי חָבוּר אֶלָּא בְּשֶׁתֵּי רוּחוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ: **בְּטַלִּ״ת.** שֶׁאֵינָהּ דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ אֶלָּא שְׁפוֹרְכָהּ עָלָיו בִּלְבַד: **אֲבָל בְּחָלוּק.** שֶׁלּוֹבְשִׁים אוֹתוֹ לְעוֹלָם הֲוֵי חָבוּר, אֶלָּא אִם כֵּן תּוֹפֵר הַשָּׁפָה הָעֶלְיוֹנָה. וַהֲלָכָה כְּחֲכָמִים: (ח) **בְּגָדֵי עֲנִיִּים.** שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים מֵחֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת, וְאֵין בְּכֻלָּן חֲתִיכָה אַחַת שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ: **הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִים מִדְּרָס.** הוֹאִיל וְיֵשׁ בְּכָל הַבֶּגֶד בִּכְלָלוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים עַל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר, הֲרֵי הַבֶּגֶד כֻּלּוֹ טָמֵא מִדְּרָס: **כֵּיוָן שֶׁנִּקְרַע רֻבָּהּ אֵינוֹ חָבוּר.** וְאִם נִטְמָא הַקָּצָה הָאֶחָד לֹא נִטְמָא הַקָּצֶה הָאַחֵר. **הֶעָבִים וְהָרַכִּים.** הַבְּגָדִים הָעֲבִים וְהַגַּפִּים בְּיוֹתֵר, כְּגוֹן הַלְּבָדִין וְהַמַּגּוֹסִין. וְהָרַכִּים וְדַקִּין בְּיוֹתֵר, כְּגוֹן הַשִּׁירָאִין וְהַסְּרִיקִין: **אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ.** וְאֵין טְמֵאִין טֻמְאַת מֵת וְלֹא שְׁאָר טֻמְאוֹת עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר, מִשּׁוּם דְּשָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ מָהֶן לֹא חֲזֵי לְמִידִי: (ט) **בָּסֶת הַסַּבָּלִין.** הַנּוֹשְׂאִים מַשָּׂאוֹת עַל כְּתֵפָן אוֹ עַל רֹאשָׁן, יֵשׁ לָהֶן כָּסֶת קָטָן בְּרֹאשָׁן אוֹ בִּכְתֵפָן שֶׁלֹּא יַזִּיק לָהֶן הַמַּשָּׂאוֹי, וּפְעָמִים יוֹשְׁבִים עָלָיו: **מִשֶּׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן אֵין בָּהּ מִשּׁוּם מוֹשָׁב.** שֶׁאֵין יוֹשְׁבִים עָלֶיהָ, מִפְּנֵי הַשָּׁמָרִים: **סְבָכָה שֶׁל זְכָכָה מְמֹאָה מוֹשָׁב.** לְפִי מַאי דְּתְנַן לְעֵיל בְּפֶרֶק שְׁלֹשָׁה תְּרִיסִין (פכ״ד מט״ז) דְּסְבָכָה שֶׁל זְכָכָה טְמֵאָה טֻמְאַת מֵת, דְּמִטַּמְּאָה אֲבָל לֹא מְשׁוּם מוֹשָׁב, צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דִּשְׁנֵי מִינֵי סְבָכוֹת יֵשׁ לִזְקָנָה, אַחַת שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵישֵׁב עָלֶיהָ וְהִיא טְמֵאָה טֻמְאַת מֵת, וּסְבָכָה אַחֶרֶת שֶׁפְּעָמִים יוֹשְׁבֶת עָלֶיהָ, וּבָהּ תָּנַן הָכָא שֶׁהִיא מְטַמְּאָה מְשׁוּם מוֹשָׁב: **חָלוּק שֶׁל יוֹצְאֵת הַחוּץ.** תַּרְגּוּם ׳וְלוֹנָה׳ (בראשית לד לא) נָפְקַת בָּרָא: **עָשׂוּי כַּפָּבָה.** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲלוֹנוֹת חֲלוֹנוֹת מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת, וּבְשָׂרָהּ נִרְאֶה לַחוּץ: **מִן הַחֻרְם.**

טְהוֹרוֹת. דְּכִיוָן שֶׁיְּחֵדָן לְסֻפָּרִים, תּוֹ לָא הָווּ מְשַׁמְּשֵׁי אָדָם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל: (ה) **כַּפָּה.** מִטְפַּחַת שֶׁבְּרֹאשׁ הָאִשָּׁה. וְיֵשׁ לָהּ טֻמְאַת מִדְרָס, שֶׁפְּעָמִים שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ: **וְנָתְנוּ עַל הַמִּפָּרֶץ.** אִם יָחַד אוֹתוֹ לְסַפֵּר וְכָרַךְ אוֹתוֹ עָלָיו: **טָהוֹר מִן הַמִּדְרָס.** אֲבָל טָמֵא שְׁאָר טֻמְאוֹת: **חֻמְּתוֹ.** נֹאד שֶׁל עוֹר: **שֶׁעָשָׂאוֹ שָׁטִיחַ.** עוֹר שֶׁטּוּחַ עַל הָאָרֶץ לֵישֵׁב עָלָיו. וְחֻמַּת וְשָׁטִיחַ תֵּרְוַיְהוּ מְטַמְּאִין מִדְּרָס, וַאֲפִילּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּשִׁנָּה מִזֶּה לָזֶה וַאֲפִילּוּ בְּלֹא שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, הֲוֵי לֵיהּ כִּכְלִי שֶׁנִּשְׁבַּר וְטָהוֹר, אֲבָל מְקַבֵּל טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא: **תּוֹרְמִ״ל.** כְּלִי עוֹר שֶׁהָרוֹעֶה מְנִיחַ כֵּלָיו לְתוֹכוֹ: הֵכִי גָּרְסִינַן, **כָּסָּת שֶׁעָשָׂאוֹ מִטְפַּחַת וּמִטְפַּחַת שֶׁעָשָׂאָהּ כָּסָּת טָהוֹר.** וְלָא גָּרְסִינַן טָמֵא. וְכָךְ הִיא גִּרְסַת רַבּוֹתַי, וְכֵן מָצָאתִי בְּמִשְׁנָה דִּוקָנִית, וְהָכִי מוּכָח מִן הַתּוֹסָפְתָּא (כלים ב״ב פ״ו ה״א). וְטַעֲמָא דְּבֵהֲלָהוּ טָהוֹר, כְּדִתְנַן בְּסָמוּךְ, **זֶה הַכְּלָל לִשְׁמוֹ טָמֵא לְשֵׁם אַחֵר טָהוֹר,** וּמְפָרֵשׁ בַּתּוֹסָפְתָּא (שם), לִשְׁמוֹ מִכְּלִי פִּשּׁוּט לִכְלִי פִּשּׁוּט, כְּגוֹן מִשְּׁטִיחַ לְמִטְפַּחַת אוֹ מִמִּטְפַּחַת לְשָׁטִיחַ, וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ מִכְּלִי פִּשּׁוּט לִכְלִי פִּשּׁוּט וּמִכְּלִי קִבּוּל לִכְלִי פִּשּׁוּט, וּמִכְּלִי קִבּוּל לִכְלִי קִבּוּל נַמֵּי, הַכֹּל קְרוּי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְטָהוֹר. וְאִם כֵּן חֻמַּת שֶׁעָשָׂאָהּ תּוֹרְמִ״ל דְּשִׁנָּהוּ מִקִּבּוּל לְקִבּוּל [נַמֵּי] טָהוֹר, וְכֵר שֶׁעָשָׂאוֹ סָדִין וְסָדִין שֶׁעָשָׂאוֹ כַּר דְּהָוֵי שִׁנּוּי מִקִּבּוּל לְקִבּוּל וּמִפְּשׁוּט לְקִבּוּל נַמֵּי טָהוֹר. וְאִי קַשְׁיָא, אַמַּאי לָא עָרְבִינְהוּ וְתִנִּינְהוּ חֻמַּת שֶׁעָשָׂאָהּ שְׁטִיחַ וְשָׁטִיחַ שֶׁעָשָׂאוֹ חֻמַּת כְּדִתְנַן בְּסוֹף זָבִים (פ״ה מ״ו) הַנּוֹגֵעַ בְּמִשְׁכָּב מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, פָּרַשׂ מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד, דְּכָל זְמַן שֶׁהַכֵּלִים נוֹגְעִ בַּמִּדְרָס הֵיכִי דָּמֵי, בְּאָבְדוּ הַטֻּמְאָה לְעִנְיַן אֲכָלִים לַעֲשׂוֹת רֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי בַּחֲלִין וּשְׁלִישִׁי בִּתְרוּמָה, אֲבָל בְּשֶׁפָּרַשׂ הָוֵי לֵיהּ כּוּלַּד הַטֻּמְאָה, וְעוֹשֶׂה שֵׁנִי בַּחֲלִין וּשְׁלִישִׁי בִּתְרוּמָה בִּלְבַד, דְּהַיְנוּ מְטַמֵּא אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָ

רבינו עובדיה

וְשִׂבְעָה לְצַד הַחֲרִיחוּר אֵינוֹ חִבּוּר, וְאִם נִגְּעָה שָׁם טָמְאָה לֹא נִטְמָא לֹא הַחֲרִיחוּר וְלֹא הַדֶּרֶךְ: **בָּדִיד.** כְּלִי בַּרְזֶל שֶׁבּוֹ חוֹתְכִים גּוּמּוֹת קְבוּרִים הָאִילָן כְּדֵי שֶׁיִּתְחַזְּקוּ מַיִם וְעַל שֵׁם הַגּוּמּוֹת שֶׁקְּרוּיִן 'בְּדִידִין' (ראה מו"ק ד:) נִקְרָא הַכְּלִי הַחוֹפֵר בָּהֶן 'בְּדִיד': **שֶׁל נְפוּשׁ.** פִּטְיֹשׁ שֶׁמְּקִישִׁים בּוֹ עַל הָאֲבָנִים וּמְשַׁבְּרִים אוֹתָן: **בֶּן פַּטִּישׁ.** הַפַּטִּישׁ הַקָּטָן קְרוּי בֶּן פַּטִּישׁ, וְהַגָּדוֹל שְׁמוֹ פַּטִּישׁ: **שֶׁל בְּקוּעַ.** קַרְדֹּם שֶׁמְּבַקְּעִים בּוֹ עֵצִים: **שֶׁל עֲדוּר.** שֶׁחוֹפְרִים בּוֹ הַקַּרְקַע לִזְרִיעָה, כְּמוֹ 'אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן' (ישעיה ז כה): **שֶׁל סַתָּתִים.** חוֹצְבֵי אֲבָנִים וְהַמְקַצְּעִים וּמְשָׁרִין אוֹתָן: (ח) **מַגְרֵפָה.** שֶׁגּוֹרְפִים בָּהּ תְּבוּאָה וְכֵירַיִם אוֹ הַטִּיט, תַּרְגּוּמוֹ 'יָעִים' (שמות לח ג), מַגְרוֹפְיָתָא: **וְשֶׁל סַיָּדִים.** שֶׁגּוֹרְפִים בָּהּ אֶת הַסִּיד: **יָתֵר מִכֵּן.** יוֹתֵר מִמִּדּוֹת אֵלּוּ שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים בְּיַד הַמַּגְרֵפָה, אִם רוֹצֶה בְּקִיּוּם זֶה הָאָרֹךְ הַיָּתֵר, טָמֵא אִם נִטְמָא הַכְּלִי, וְכֵן אִם נָגְעָה טֻמְאָה בְּכָל זֶה הָאָרֹךְ שֶׁל יָד נִטְמָא הַכְּלִי עִמּוֹ, דְּהָוֵי חִבּוּר לַכְּלִי: **יַד מִשַּׁמְּשֵׁי הָאוּר.** כְּגוֹן יָד שֶׁל שַׁפּוּד וְאַסְכָּלָה וּמִרְחֶשֶׁת וּשְׁאָר כֵּלִים שֶׁתַּשְׁמִישָׁן עַל יְדֵי הָאוּר:

פרק ל (א) **כְּלֵי זְכוּכִית.** הֵךְ מַתְנִיתִין תְּנִינַן לְעֵיל בְּפֶרֶק ב' (מ"א) וּבְפֶרֶק ט"ו (מ"א), וְאֵידֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי דִּין הָנָךְ כֵּלִים שֶׁל זְכוּכִית, הָדַר תָּנָא לָהּ הָכָא: **מַבְלֵא.** שַׁלְחָן: **אַסְקוּטְלָא.** בִּלְשׁוֹן לַעַ"ז קוֹרִים לְקַעֲרָה שקוטיל"א, וְהָכָא מַיְרֵי בְּקַעֲרָה פְּשׁוּטָה שֶׁאֵין לָהּ בֵּית קִבּוּל, אֲבָל שְׁמִתְחָתֶיהָ מְחֻבָּר לָהּ בֵּית קִבּוּל קָטָן הַמְשַׁמֵּשׁ כְּשִׁכּוּפִין הַכְּלֵי עַל פָּנֶיו, כְּעֵין שֶׁיֵּשׁ לִכּוֹסוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זְכוּכִית שֶׁלָּנוּ: **יֵשׁ לָהֶן לְבִזְבּוּז.** שֶׁפָּה סָבִיב, הַלְבִזְבּוּז עוֹשֶׂה מִכְּלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל: **שׁוּלֵי קְעָרָה וְשׁוּלֵי אַסְקַרְטָלָא.** כְּשֶׁנִּשְׁבָּר מְקוֹם תַּשְׁמִישָׁן נִשְׁאָר הַבַּיִת קִבּוּל קָטָן וְהוֹכְסוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְאַפְלוּ הָכִי טְהוֹרִים, דְּלָא חֲשִׁיבִי הַשּׁוּלַיִם כְּלִי, מִפְּנֵי מְקוֹם הַשֶּׁבֶר שֶׁמִּפְּנֵי לְיַדִּים כְּשֶׁאוֹחֲזִים בּוֹ: **קַרְטָן אוֹ שָׁפָן.** תִּקֶּנֶם וַעֲשָׂאָן חֲלָקִים עַד שֶׁרְאוּיִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתוֹ בֵּית קִבּוּל, טְמֵאִים, דְּלָא הָווּ תּוּ שֶׁבֶר כְּלִי: **בֻּשּׁוּפִין.** כְּלִי שֶׁצּוֹרְפִין וְחָרְשֵׁי בְּרָזֶל מְסִירִים בּוֹ הַחֲלֶדָה וּמַחְלִיקִים בּוֹ הַכֵּלִים. תַּרְגּוּם (הצרפים) ['הַפְּצִירָה פִּים'] (שמואל א' י"ג כא) שׁוּפִינָא, לימ"א בְּלַעַ"ז: (ב) **אַסְפְּקְלַרְיָא.** מַרְאָה שֶׁל זְכוּכִית שֶׁהָאִשָּׁה רוֹאָה בָּהּ אֶת פָּנֶיהָ, וּבְלַעַ"ז אספקל"ו, וַאֲפִלּוּ יֵשׁ לָהּ בֵּית קִבּוּל טְהוֹרָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְקַבֵּל אֶלָּא לִרְאוֹת צוּרַת הַפָּנִים: **תַּמְחוּי.** כְּמִין קְעָרָה גְּדוֹלָה שֶׁל זְכוּכִית: **תַּרְוָד.** כַּף שֶׁל זְכוּכִית: **וְאִם לָאו.** אִם נִשְׁבְּרוּ אוֹ שֶׁהֻלְּחָן אוֹ עַל דָּבָר פָּשׁוּט הוּא מִתְגַּלְגֵּל לְכָאן וּלְכָאן וְנִשְׁפָּךְ מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, לְפִי שֶׁתַּחְתִּיתוֹ חַד וְאֵינוֹ עוֹמֵד: **רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא.** הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** (ג) **כּוּם.** שֶׁל זְכוּכִית: **שֶׁנִּפְגַּם רֻבּוֹ טָהוֹר.** דַּחֲשִׁישׁ שֶׁבֶר כְּלִי: **נִפְגַּם בּוֹ שָׁלֹשׁ בְּרֻבּוֹ.** שֶׁהֲשָׁלֹשׁ פְּגִימוֹת עוֹמְדוֹת בְּרֻבּוֹ שֶׁל כּוֹס וְלֹא בְּמְעוּטוֹ: **טָהוֹר.** אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְפַזֵּר אֶת רֹב הַמַּיִם: **אִם מְפַזֵּר הוּא אֶת רֹב הַמַּיִם טָהוֹר.** אֲבָל בְּמְעוּט טָמֵא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **בְּבֵצִעַי טָמֵא.** בְּכַדְיָל: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר בְּבֵצִעַי טָמֵא.** דְּהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמַּעֲמִיד וַחֲשִׁיב כִּכְלִי מַתְכּוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **צְלוֹחִית.** כְּעֵין צְלוֹחִיּוֹת שֶׁל זְכוּכִית שֶׁלָּנוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶן צַוָּאר אָרֹךְ: **שֶׁנִּטַּל פִּיהָ.** שֶׁנִּטַּל צַוָּארָהּ: **וּבַגְדוֹלָה.** שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לִנָּטֵל בְּיָדוֹ אַחַת אֶלָּא בִּשְׁתֵּי יָדָיו קְרוּיָה גְּדוֹלָה, וְשֶׁיְּכוֹלָה לִנָּטֵל בְּיָדוֹ אַחַת קְרוּיָה קְטַנָּה: **טְהוֹרָה.** שֶׁל שֶׁמֶן אַפַּרְסְמוֹן: **מִפְּנֵי שֶׁהִיא סוֹרַחַת אֶת הַיָּד.** הֶבֶא לְתַת יָדוֹ לְתוֹכָהּ לְקַחַת מִן הַפַּלְיטוֹן לְהָרִיחַ בּוֹ, יָדוֹ נִסְרֶכֶת וְנִשְׁרֶטֶת וְנִקְרַעַת. **סוֹרַחַת,** כְּמוֹ סוֹרֶכֶת בְּכ"ף, לְשׁוֹן סְרָכָה: **לְגִינִין גְּדוֹלִים.** כְּמוֹ כַּדִּין גְּדוֹלִים: **מְתֻקָּנִין לְכְבָשִׁים.** שֶׁכּוֹבְשִׁים בָּהֶן יָרָק בְּמֶלַח וּבְחֹמֶץ, וּמַנִּיחִין אוֹתָן שָׁם לְהִתְקַיֵּם: **אַרְפֶּכֶת.** כְּלִי עֲשׂוּי לְרַחַיִם, שֶׁרָחֵב מִלְמַעְלָה וְקָצָר מִלְמָטָה בְּשׁוּלַיִ, וְנוֹתְנִים בּוֹ חִשֵּׁין הַרְבֵּה בְּפַעַם אַחַת וְהֵן יוֹרְדִים מֵעַט מֵעַט לְתוֹךְ הָרַחַיִם וְנִטְחָנִים שָׁם, וְדֶגְמָתוֹ מְצִינוּ בְּרֵישׁ חֲגִיגָה (ג:) עֲשָׂה אָזְנֵךְ כַּאֲפַרְכָּסֶת, שֶׁמַּכְנִיס הַרְבֵּה וּמוֹצִיא קְמָעָה: **אַשְׁרֵיךְ כֵּלִים.** מִסֶּכֶת כֵּלִים: **שֶׁנִּכְנְסָה בְּטֻמְאָה וְיָצְאָה בְּטָהֳרָה.** מִתְחַלֶּלֶת (לעיל פ"א מ"א) בַּאֲבוֹת הַטֻּמְאוֹת, וּמְסַיֶּמֶת הָאַרְפֶּכֶס שֶׁל זְכוּכִית טְהוֹרָה:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת

פרק א (א) **שְׁנַיִם טְמֵאִים בְּמַת אֶחָד טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה.** כְּלָהּ מַתְנִיתִין מְפֹרָשׁ לָהּ וְאָזֵיל: **אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּמַת טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה.** דִּכְתִיב (במדבר יט יא) 'הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת אָדָם לְכָל נֶפֶשׁ הָאָדָם וּטְמֵא שִׁבְעַת יָמִים'. וּבְרֹאשׁוֹ קוֹשְׁרִין הָאֹהֶל: **אֵין הָאֹהֶל מִתְחַשֵּׁב.** לִפְי שֶׁאֵין הָאֹהֶל מְטַמֵּא הַשֵּׁפּוּד, לְפִיכָךְ אֵינוֹ נֶחְשָׁב בְּמִנְיַן סַדַּר הַטֻּמְאוֹת, אֶלָּא כָּל הַמַּגָּע בְּאֹהֶל הַמֵּת כְּנוֹגֵעַ בַּמֵּת עַצְמוֹ, וְאֵין כָּאן אֶלָּא אַרְבָּעָה. אִי נַמִי, אֲפִלּוּ אֵין הַשֵּׁפּוּד בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֶלָּא שְׁנוֹגֵעַ בָּאֹהֶל מִבַּחוּץ, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין הָאֹהֶל מִתְחַשֵּׁב בְּמִנְיַן סַדַּר מִשְׁנָתֵנוּ, וְהָכִי מוּכָח לְקַמָּן בְּפֶרֶק סָגוֹס עָבָה בְּמִשְׁנַת טֻבְלִיּוֹת שֶׁל עֵץ (פט"ו מ"ב): (ד) **שֶׁהַכֵּלִים שְׁלֹשָׁה.** כְּגוֹן כֵּלִים שֶׁנִּגְּעוּ בַּמֵּת, וְכֵלִים בַּכֵּלִים, וְעוֹד כֵּלִים שְׁלִישִׁים בַּשְּׁנִיִּים, כֻּלָּן טְמֵאִין: **וְהָאָדָם שְׁנַיִם.** כְּגוֹן אָדָם בַּמֵּת, וְאָדָם שֵׁנִי בְּזֶה הָאָדָם שֶׁנִּטְמָא בַּמֵּת. אֲבָל אָדָם הַשְּׁלִישִׁי בִּשְׁנִי, טָהוֹר: **שֶׁהוּא בָּאִמְצַע.** כְּגוֹן כֵּלִים וְאָדָם וְכֵלִים, דְּהָרְבִיעִי בֵּין אָדָם בֵּין כֵּלִים מְטַמֵּא טֻמְאַת עֶרֶב, כִּדְשָׁמְעִינַן מִמַּתְנִיתִין דִּלְעֵיל (מ"ג): (ה) **מְטַמֵּא בְּגָדִים.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פָּרַשׁ, דִּכְתִיב (ויקרא טו ז) 'וְהַנּוֹגֵעַ בִּבְשַׂר הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו', אֶלְמָא שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּגָדִים בְּשָׁעַת מַגָּעוֹ בַּזָּב: **וְאֵין בְּגָדִים הַנּוֹגְעִים בַּזָּב מְטַמְּאִין בְּגָדִים.** לְפִי שֶׁהַזָּב אַב הַטֻּמְאָה וְהַבְּגָדִים הַנּוֹגְעִים בּוֹ נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן וְאֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים אֲחֵרִים, שֶׁאֵין אָדָם וְכֵלִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה: **שֶׁהַבְּגָדִים הַנּוֹשְׂאִין אֶת הַזָּב מְטַמְּאִין אָדָם.** שֶׁל זָב מְטַמְּאִין אָדָם, לְפִי שֶׁהֵן נַעֲשִׂים אַב הַטֻּמְאָה כַּזָּב עַצְמוֹ, דִּכְתִיב (שם פסוק ט) 'וְכָל הַנּוֹגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא עַד הָעָרֶב': **וְאֵין אָדָם הַנּוֹשֵׂא אֶת הַזָּב מְטַמֵּא אָדָם.** וַאֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אוֹתוֹ קֹדֶם שֶׁפָּרַשׁ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה, וְאֵין רִאשׁוֹן מְטַמֵּא אָדָם: (ו) **עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ.** דִּכְתִיב (במדבר יט יג) 'כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת'. לְמִדְּךָ הַכָּתוּב שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיָּמוּת: **מְגֻיָּד.** מְחֻתָּךְ, לְשׁוֹן 'גֹּדּוּ אֵילָנָא' (דניאל ד יא): **זוֹקֵק לְיִבּוּם.** כָּל זְמַן שֶׁהוּא גּוֹסֵס יִכְמְתּוֹ אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא: **וּפוֹטֵר מִן הַיִּבּוּם.** אִם מֵת הַנִּיחַ בֵּן גּוֹסֵס, אֶשְׁתּוֹ פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם: **וּמְאַכֶּלֶת בִּתְרוּמָה.** אֶת אִמּוֹ, אִם הִיא בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן: **וּפוֹסֶלֶת.** אֶת אִמּוֹ מִן הַתְּרוּמָה, אִם בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל הִיא: **וְכֵן בְּהֶמְה וְחַיָּה אֵין מְטַמְּאִין.** טֻמְאַת נְבֵלוֹת, עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁם: **פְּזֵנָב הַלָּטָאָה.** כְּלוֹמַר לְמָה פִּרְכּוּס זֶה דּוֹמֶה, לְזָנָב הַלְּטָאָה: (ז) **הָאַבָּרִים.** צְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם בְּשָׂר וּגְידִים וַעֲצָמוֹת, וּבְכָךְ הוּא נִחְשָׁב אֵבֶר. וּמַיְרֵי בֵּין בְּאֵבֶר שֶׁנִּתְלַשׁ מִן הַחַי בֵּין בְּאֵבֶר מִן הַמֵּת: (ח) **פֶּסֶת הָרֶגֶל.** כַּף הָרֶגֶל, הִיא הַפָּרָשָׁה: **שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע.** לְחֻמֶשׁ אֶצְבָּעוֹת, הֵינוּ שְׁלִשִׁים: **קְרֻמֶּל.** תַּרְגּוּם 'כְּרַעַיִם' (ויקרא יא כא), קַרְסוּלִין. מְקוֹם חִבּוּר הָרֶגֶל וְהַשּׁוֹק: **קָטֶלֶת.** לְמַעְלָה בְּרֹאשׁ הַיָּרֵךְ: **בַּקֵּבָה.** עֶצֶם הַמְחֻבָּר לְיָרֵךְ, מִלְּשׁוֹן 'קְנֵה הַמִּדָּה' (יחזקאל מ ג), שֶׁבּוֹ מוֹדְדִים הָאֻמָּה: **מֹרֶפֶק.** קוד"ו בְּלַעַ"ז: **מֵאָה וְאֶחָד מִזֶּה.** שֶׁכָּל מַה שֶּׁמָּנָה עַד עַכְשָׁו מִצַּד אֶחָד מֵהֶגּוּף הוּא, כְּגוֹן יָד אֶחָד וְרֶגֶל אֶחָד וְדֶפֶן אֶחָד: **מַפְתֵּחַ שֶׁל לֵב.** הוּא הַחֻזֶה, שֶׁמִּפְּנֵי תְּנוּעַת הַחֻזֶּה מְנֻשָּׁב הָרֹאשׁ עַל הַלֵּב, נִמְצָא הַחֻזֶּה פּוֹתֵחַ דֶּרֶךְ שֶׁמִּמֶּנּוּ יְכֻנַּס הָאֲוִיר וְיֵצֵא לַלֵּב: **בְּנִקְוִיבִין.** הַבֵּיצִים וְגִיד הָאֻמָּה: **בָּשָׂר בָּרְאוּי.** כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה אֲרוּכָה וְיַבְרִיא אִם הָיָה מְחֻבָּר בְּאָדָם חַי: **וְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל.** לִפְי שֶׁשְּׁמָאת אֹהֶל אֵינָהּ אֶלָּא אוֹ בְּאָדָם שָׁלֵם כִּדְכְתִיב (במדבר יט יד) 'אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל', אֲבָל הַמְחֻבָּר לְאָדָם כִּדְכְתִיב (שם פסוק טז) 'כְּפְעָמִים אָדָם', מָה אָדָם יֵשׁ בּוֹ בָּשָׂר וּגְידִים וַעֲצָמוֹת וּמְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אַף אֵבֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּשָׂר וּגְידִים וַעֲצָמוֹת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל:

פרק ב (א) **אֵלּוּ מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל.** **הַמֵּת וּזְיַת מִן הַמֵּת.** וְאִי קַשְׁיָא, וּזְיַת מִן הַמֵּת מְטַמֵּא, מֵת עַצְמוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן. הָא מִלְּתָא מְתִרְצָא בְּגֶמָרָא בְּנָזִיר (נ.), לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְנָפֵל שֶׁלֹּא נִתְקַשְּׁרוּ אֲבָרָיו בְּגִידִין שֶׁאֵין בּוֹ כְּזַיִת בָּשָׂר: **נֶצֶל.** בִּשֹּׂר הַמֵּת שֶׁנִּמּוֹחַ וְנַעֲשָׂה כְּמִין לֵחָה סְרוּחָה: **מְלוֹא תַּרְוָד.** כַּף. וְשִׁעוּרוֹ מְלֹא תְּרוּד רָקָב מִטֻּמְאָה אֶלָּא מִן הַמֵּת שֶׁנִּקְבַּר וְנַעֲשָׂה כְּמִין עָפָר. וְאֵין מְלוֹא תְּרוּד רָקָב מִטֻּמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה: **שֶׁהַבְּגָדִים הַנּוֹשְׂאִין אֶת הַזָּב מְטַמְּאִין אָדָם.** שֶׁל זָב מְטַמְּאִין אָדָם, לְפִי שֶׁהֵן נַעֲשִׂים אַב הַטֻּמְאָה כַּזָּב עַצְמוֹ, דִּכְתִיב (שם פסוק ט) 'וְכָל הַנּוֹגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא עַד הָעָרֶב': **וְאֵין אָדָם הַנּוֹשֵׂא אֶת הַזָּב מְטַמֵּא אָדָם.** וַאֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אוֹתוֹ קֹדֶם שֶׁפָּרַשׁ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה, וְאֵין רִאשׁוֹן מְטַמֵּא אָדָם: (ו) **עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ.** דִּכְתִיב (במדבר יט יג) 'כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת'. לְמִדְּךָ הַכָּתוּב שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיָּמוּת: **מְגֻיָּד.** מְחֻתָּךְ, לְשׁוֹן 'גֹּדּוּ אֵילָנָא' (דניאל ד יא): **זוֹקֵק לְיִבּוּם.** כָּל זְמַן שֶׁהוּא גּוֹסֵס יִכְמְתּוֹ אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא: **וּפוֹטֵר מִן הַיִּבּוּם.** אִם מֵת הַנִּיחַ בֵּן גּוֹסֵס, אֶשְׁתּוֹ פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם: **וּמְאַכֶּלֶת בִּתְרוּמָה.** אֶת אִמּוֹ, אִם הִיא בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן: **וּפוֹסֶלֶת.** אֶת אִמּוֹ מִן הַתְּרוּמָה, אִם בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל הִיא: **וְכֵן בְּהֶמְה וְחַיָּה אֵין מְטַמְּאִין.** טֻמְאַת נְבֵלוֹת, עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁם: **פְּזֵנָב הַלָּטָאָה.** כְּלוֹמַר לְמָה פִּרְכּוּס זֶה דּוֹמֶה, לְזָנָב הַלְּטָאָה: (ז) **הָאַבָּרִים.** צְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם בְּשָׂר וּגְידִים וַעֲצָמוֹת, וּבְכָךְ הוּא נִחְשָׁב אֵבֶר. וּמַיְרֵי בֵּין בְּאֵבֶר שֶׁנִּתְלַשׁ מִן הַחַי בֵּין בְּאֵבֶר מִן הַמֵּת: (ח) **פֶּסֶת הָרֶגֶל.** כַּף הָרֶגֶל, הִיא הַפָּרָשָׁה: **שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע.** לְחֻמֶשׁ אֶצְבָּעוֹת, הֵינוּ שְׁלִשִׁים: **קְרֻמֶּל.** תַּרְגּוּם 'כְּרַעַיִם' (ויקרא יא כא), קַרְסוּלִין. מְקוֹם חִבּוּר הָרֶגֶל וְהַשּׁוֹק: **קָטֶלֶת.** לְמַעְלָה בְּרֹאשׁ הַיָּרֵךְ: **בַּקֵּבָה.** עֶצֶם הַמְחֻבָּר לְיָרֵךְ, מִלְּשׁוֹן 'קְנֵה הַמִּדָּה' (יחזקאל מ ג), שֶׁבּוֹ מוֹדְדִים הָאֻמָּה: **מֹרֶפֶק.** קוד"ו בְּלַעַ"ז: **מֵאָה וְאֶחָד מִזֶּה.** שֶׁכָּל מַה שֶּׁמָּנָה עַד עַכְשָׁו מִצַּד אֶחָד מֵהַגּוּף הוּא, כְּגוֹן יָד אֶחָד וְרֶגֶל אֶחָד וְדֶפֶן אֶחָד: **מַפְתֵּחַ שֶׁל לֵב.** הוּא הַחֻזֶּה, שֶׁמִּפְּנֵי תְּנוּעַת הַחֻזֶּה מְנֻשָּׁב הָרֹאשׁ עַל הַלֵּב, נִמְצָא הַחֻזֶּה פּוֹתֵחַ דֶּרֶךְ שֶׁמִּמֶּנּוּ יְכֻנַּס הָאֲוִיר וְיֵצֵא לַלֵּב: **בְּנִקְוִיבִין.** הַבֵּיצִים וְגִיד הָאֻמָּה: **בָּשָׂר בָּרְאוּי.** כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה אֲרוּכָה וְיַבְרִיא אִם הָיָה מְחֻבָּר בְּאָדָם חַי: **וְאֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל.** לִפְי שֶׁשְּׁמָאת אֹהֶל אֵינָהּ אֶלָּא אוֹ בְּאָדָם שָׁלֵם כִּדְכְתִיב (במדבר יט יד) 'אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל', אֲבָל הַמְחֻבָּר לְאָדָם כִּדְכְתִיב (שם פסוק טז) 'כְּפְעָמִים אָדָם', מָה אָדָם יֵשׁ בּוֹ בָּשָׂר וּגְידִים וַעֲצָמוֹת וּמְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אַף אֵבֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בָּשָׂר וּגְידִים וַעֲצָמוֹת מְטַמֵּא בְּאֹהֶל:

מַסֶּכֶת כֵּלִים - מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת

וּבְרֹאשׁוֹ קוֹשְׁרִין הָאֹהֶל: **אֵין הָאֹהֶל מִתְחַשֵּׁב.** לִפְי שֶׁאֵין הָאֹהֶל מְטַמֵּא הַשֵּׁפּוּד, לְפִיכָךְ אֵינוֹ נֶחְשָׁב בְּמִנְיַן סַדַּר הַטֻּמְאוֹת, אֶלָּא כָּל הַמַּגָּע בְּאֹהֶל הַמֵּת כְּנוֹגֵעַ בַּמֵּת עַצְמוֹ, וְאֵין כָּאן אֶלָּא אַרְבָּעָה. אִי נַמִי, אֲפִלּוּ אֵין הַשֵּׁפּוּד בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֶלָּא שְׁנוֹגֵעַ בָּאֹהֶל מִבַּחוּץ, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין הָאֹהֶל מִתְחַשֵּׁב בְּמִנְיַן סַדַּר מִשְׁנָתֵנוּ, וְהָכִי מוּכָח לְקַמָּן בְּפֶרֶק סָגוֹס עָבָה בְּמִשְׁנַת טֻבְלִיּוֹת שֶׁל עֵץ (פט"ו מ"ב): (ד) **שֶׁהַכֵּלִים שְׁלֹשָׁה.** כְּגוֹן כֵּלִים שֶׁנִּגְּעוּ בַּמֵּת, וְכֵלִים בַּכֵּלִים, וְעוֹד כֵּלִים שְׁלִישִׁים בַּשְּׁנִיִּים, כֻּלָּן טְמֵאִין: **וְהָאָדָם שְׁנַיִם.** כְּגוֹן אָדָם בַּמֵּת, וְאָדָם שֵׁנִי בְּזֶה הָאָדָם שֶׁנִּטְמָא בַּמֵּת. אֲבָל אָדָם הַשְּׁלִישִׁי בִּשְׁנִי, טָהוֹר: **שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע.** כְּגוֹן כֵּלִים וְאָדָם וְכֵלִים, דְּהָרְבִיעִי בֵּין אָדָם בֵּין כֵּלִים מְטַמֵּא טֻמְאַת עֶרֶב, כִּדְשָׁמְעִינַן מִמַּתְנִיתִין דִּלְעֵיל (מ"ג): (ה) **מְטַמֵּא בְּגָדִים.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פָּרַשׁ, דִּכְתִיב (ויקרא טו ז) 'וְהַנּוֹגֵעַ בִּבְשַׂר הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו', אֶלְמָא שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּגָדִים בְּשָׁעַת מַגָּעוֹ בַּזָּב: **וְאֵין בְּגָדִים הַנּוֹגְעִים בַּזָּב מְטַמְּאִין בְּגָדִים.** לִפְי שֶׁהַזָּב אַב הַטֻּמְאָה וְהַבְּגָדִים הַנּוֹגְעִים בּוֹ נַעֲשִׂים רִאשׁוֹן וְאֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים אֲחֵרִים, שֶׁאֵין אָדָם וְכֵלִים מְקַבְּלִים טֻמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה: **שֶׁהַבְּגָדִים הַנּוֹשְׂאִין אֶת הַזָּב מְטַמְּאִין אָדָם.** שֶׁל זָב מְטַמְּאִין אָדָם, לְפִי שֶׁהֵן נַעֲשִׂים אַב הַטֻּמְאָה כַּזָּב עַצְמוֹ, דִּכְתִיב (שם פסוק ט) 'וְכָל הַנּוֹגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא עַד הָעָרֶב': **וְאֵין אָדָם הַנּוֹשֵׂא אֶת הַזָּב מְטַמֵּא אָדָם.** וַאֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אוֹתוֹ קֹדֶם שֶׁפָּרַשׁ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא רִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה, וְאֵין רִאשׁוֹן מְטַמֵּא אָדָם: (ו) **עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ.** דִּכְתִיב (במדבר יט יג) 'כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת'. לְמִדְּךָ הַכָּתוּב שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיָּמוּת: **מְגֻיָּד.** מְחֻתָּךְ, לְשׁוֹן 'גֹּדּוּ אֵילָנָא' (דניאל ד יא): **זוֹקֵק לְיִבּוּם.** כָּל זְמַן שֶׁהוּא גּוֹסֵס יִכְמְתּוֹ אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא: **וּפוֹטֵר מִן הַיִּבּוּם.** אִם מֵת הַנִּיחַ בֵּן גּוֹסֵס, אֶשְׁתּוֹ פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם: **וּמְאַכֶּלֶת בִּתְרוּמָה.** אֶת אִמּוֹ, אִם הִיא בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן: **וּפוֹסֶלֶת.** אֶת אִמּוֹ מִן הַתְּרוּמָה, אִם בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל הִיא: **וְכֵן בְּהֶמְה וְחַיָּה אֵין מְטַמְּאִין.** טֻמְאַת נְבֵלוֹת, עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁם: **פְּזֵנָב הַלָּטָאָה.** כְּלוֹמַר לְמָה פִּרְכּוּס זֶה דּוֹמֶה, לְזָנָב הַלְּטָאָה: (ז) **הָאַבָּרִים.** צְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם בְּשָׂר וּגְידִים וַעֲצָמוֹת, וּבְכָךְ הוּא נִחְשָׁב אֵבֶר. וּמַיְרֵי בֵּין בְּאֵבֶר שֶׁנִּתְלַשׁ מִן הַחַי בֵּין בְּאֵבֶר מִן הַמֵּת: (ח) **פֶּסֶת הָרֶגֶל.** כַּף הָרֶגֶל, הִיא הַפָּרָשָׁה: **שִׁשָּׁה בְּכָל אֶצְבַּע.** לְחֻמֶשׁ אֶצְבָּעוֹת, הֵינוּ שְׁלִשִׁים: **קְרֻמֶּל.** תַּרְגּוּם 'כְּרַעַיִם' (ויקרא יא כא), קַרְסוּלִין. מְקוֹם חִבּוּר הָרֶגֶל וְהַשּׁוֹק: **קָטֶלֶת.** לְמַעְלָה בְּרֹאשׁ הַיָּרֵךְ: **בַּקֵּבָה.** עֶצֶם הַמְחֻבָּר לְיָרֵךְ, מִלְּשׁוֹן 'קְנֵה הַמִּדָּה' (יחזקאל מ ג), שֶׁבּוֹ מוֹדְדִים הָאֻמָּה: **מֹרֶפֶק.** קוד"ו בְּלַעַ"ז: **מֵאָה וְאֶחָד מִזֶּה.** שֶׁכָּל מַה שֶּׁמָּנָה עַד עַכְשָׁו מִצַּד אֶחָד מֵהַגּוּף הוּא, כְּגוֹן יָד אֶחָד וְרֶגֶל אֶחָד וְדֶפֶן אֶחָד: **מַפְתֵּחַ שֶׁל לֵב.** הוּא הַחֻזֶּה, שֶׁמִּפְּנֵי תְּנוּעַת הַחֻזֶּה מְנֻשָּׁב הָרֹאשׁ עַל הַלֵּב, נִמְצָא הַחֻזֶּה פּוֹתֵחַ דֶּרֶךְ שֶׁמִּמֶּנּוּ יְכֻנַּס הָאֲוִיר וְיֵצֵא לַלֵּב: **בְּנִקְוִיבִין.** הַבֵּיצִים וְגִיד הָאֻמָּה: **בָּשָׂר בָּרְאוּי.** כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה אֲרוּכָה וְיַבְרִיא אִם הָיָה מְחֻבָּר בְּאָדָם חַי: **וְאֵין מְטַמְּאִ

שְׁנֻגַּע בַּחֲצִי זַיִת וְהֶסִיט חֲצִי זַיִת: **וְהַמִּשָּׂא עִם הָאֹהֶל.** שֶׁהֶסִיט חֲצִי זַיִת וְהָאֹהֶל עַל חֲצִי זַיִת: **מִשֶּׂה אֶחָד.** כְּגוֹן מַגָּע וּמַגָּע, מַשָּׂא וּמַשָּׂא, אֹהֶל וְאֹהֶל: (ב) **מִלֹּא תַרְוָד רָקָב.** דַּאֲמָרַן לְעֵיל בְּרִישׁ פֶּרֶק ב׳ שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּאֹהֶל: **שָׁנָתְפַּזֵּר לְתוֹךְ הַבַּיִת.** וְנִתְעָרֵב בּוֹ עָפָר כָּל שֶׁהוּא: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.** סָבַר סוֹפוֹ כִּתְחִלָּתוֹ, מָה תְּחִלָּתוֹ אִם נִקְבַּר הַמֵּת בְּתַכְרִיכִים אוֹ בְּאָרוֹן שֶׁל עֵץ, אֵין לוֹ רָקָב, דְּבָעִינַן שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר נִגְלָל עִמּוֹ, אַף סוֹפוֹ לְאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה רָקָב אִם נִתְעָרֵב עִמּוֹ דָּבָר אַחֵר אֵינוֹ מְטַמֵּא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **אִם מִתְפַּכֶּכֶת הִכְסוּת וְיוֹצֵא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם.** וְכִיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ, מְבִיא מַיִם בְּמִדָּה וּמְכַבְּסָהּ בָּהֶן, וּמְבִיא מַיִם אֲחֵרִים כְּמִדָּתָן וְנוֹתֵן בָּהֶן רְבִיעִית דָּם, אִם הָיָה מַרְאֵיהֶן שָׁוֶה הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה, וְאִם לָאו טְהוֹרָה: (ג) **נִשְׁפַּךְ בָּאֲוִיר.** בְּתוֹךְ הַבַּיִת: **אִם הָיָה מְקוֹמוֹ קְטַפְּרֵס.** אִם הַמָּקוֹם שֶׁנִּשְׁפַּךְ בּוֹ הַדָּם הָיָה מִדְרוֹן: **וְהָאָהִיל.** אָדָם עַל מְקָצָתוֹ: **טָהוֹר.** דִּקְטַפְּרֵס אֵינוֹ חִבּוּר: **הָיָה אָשְׁבָּרָן.** מָקוֹם מְכֻנָּס כְּמוֹ בְּתוֹךְ גּוּמָא: **אוֹ שָׁקָרֵשׁ.** הַדָּם וַאֲפִלּוּ קְטַפְּרֵס, הֲרֵי חִבּוּר וְטָמֵא, וַאֲפִלּוּ הָאֹהֶל עַל קְטַפְּרֵס, דְּהַיְנוּ טָפַח עַל טָפַח בְּרוּם טָפַח בְּצִיב עַצְמוֹ: **וּבִיצִיאָתוֹ.** בְּפָתַח הַבַּיִת שֶׁמְּמֻנּוּ יוֹצְאִין הַמִּים לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **טָמְאָה בְּתוֹכוֹ.** כְּזַיִת מִן הַמֵּת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, דְּכְזַיִת מִן הַמֵּת פְּתוּחוֹ בְּטָפַח: **הַבַּיִת טָהוֹר.** שֶׁהַמְּאָה יוֹצְאָה דֶּרֶךְ פֶּתַח הַבַּיִת הַיּוֹצֵא לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֵינוּ דְּקָתָנֵי חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַמְּאָה: **טָמְאָה בְּבַיִת מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַבַּיִת טָהוֹר.** בֵּין שֶׁהַבַּיִת מְלֵא חֲפָצִים וְאֵין הַמֵּת נִכָּר בָּהֶם, אוֹ שֶׁהַבַּיִת רֵיקָן וְהַמֵּת נִכָּר בְּאֶמְצַע הַבַּיִת, אֲבָל אֵין הַמֵּת נִכָּר בְּאֶחָד מִן הַצְּדָדִים, אֲפִלּוּ הָאֹהֶל עַל פִּי פִּתְחוֹ שֶׁל בַּיִת: **אִם מִתְפַּכֶּכֶת הִכְסוּת וְיוֹצֵא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם.** וְכִיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ, מְבִיא מַיִם בְּמִדָּה וּמְכַבְּסָהּ בָּהֶן, וּמְבִיא מַיִם אֲחֵרִים כְּמִדָּתָן וְנוֹתֵן בָּהֶן רְבִיעִית דָּם, אִם הָיָה מַרְאֵיהֶן שָׁוֶה הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה, וְאִם לָאו טְהוֹרָה: (ג) **נִשְׁפַּךְ בָּאֲוִיר.** בְּתוֹךְ הַבַּיִת: **אִם הָיָה מְקוֹמוֹ קְטַפְּרֵס.** אִם הַמָּקוֹם שֶׁנִּשְׁפַּךְ בּוֹ הַדָּם הָיָה מִדְרוֹן: **וְהָאָהִיל.** אָדָם עַל מְקָצָתוֹ: **טָהוֹר.** דִּקְטַפְּרֵס אֵינוֹ חִבּוּר: **הָיָה אָשְׁבָּרָן.** מָקוֹם מְכֻנָּס כְּמוֹ בְּתוֹךְ גּוּמָא: **אוֹ שָׁקָרֵשׁ.** הַדָּם וַאֲפִלּוּ קְטַפְּרֵס, הֲרֵי חִבּוּר וְטָמֵא, וַאֲפִלּוּ הָאֹהֶל עַל קְטַפְּרֵס, דְּהַיְנוּ טָפַח עַל טָפַח בְּרוּם טָפַח בְּצִיב עַצְמוֹ: **וּבִיצִיאָתוֹ.** בְּפָתַח הַבַּיִת שֶׁמְּמֻנּוּ יוֹצְאִין הַמִּים לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **טָמְאָה בְּתוֹכוֹ.** כְּזַיִת מִן הַמֵּת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, דְּכְזַיִת מִן הַמֵּת פְּתוּחוֹ בְּטָפַח: **הַבַּיִת טָהוֹר.** שֶׁהַמְּאָה יוֹצְאָה דֶּרֶךְ פֶּתַח הַבַּיִת הַיּוֹצֵא לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֵינוּ דְּקָתָנֵי חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַמְּאָה: **טָמְאָה בְּבַיִת מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַבַּיִת טָהוֹר.** בֵּין שֶׁהַבַּיִת מְלֵא חֲפָצִים וְאֵין הַמֵּת נִכָּר בְּאֶחָד מִן הַצְּדָדִים, אֲפִלּוּ הָאֹהֶל עַל פִּי פִּתְחוֹ שֶׁל בַּיִת: **כְּיצַד.** כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה: **בֵּיב שֶׁהוּא קָמוּר.** חֲפִירָה בַּקַּרְקַע וּמְקֹרָה, וְהֵינוּ קָמוּר, וְשָׁם יוֹרְדִים שׁוֹפְכִים שֶׁבַּבַּיִת וּמְשָׁם יוֹצְאִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **יֵשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח.** דְּהַיְנוּ טָפַח עַל טָפַח בְּרוּם טָפַח בְּבֵיב עַצְמוֹ: **וּבִיצִיאָתוֹ.** בְּפָתַח הַבֵּיב שֶׁמְּמֻנּוּ יוֹצְאִין הַמִּים לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **טָמְאָה בְּתוֹכוֹ.** כְּזַיִת מִן הַמֵּת בְּתוֹךְ הַבֵּיב, דְּכְזַיִת מִן הַמֵּת פְּתוּחוֹ בְּטָפַח: **הַבַּיִת טָהוֹר.** שֶׁהַמְּאָה יוֹצְאָה דֶּרֶךְ פֶּתַח הַבֵּיב הַיּוֹצֵא לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֵינוּ דְּקָתָנֵי חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַמְּאָה: **טָמְאָה בְּבַיִת מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַבֵּיב טָהוֹר.** [דְּאֵין] דֶּרֶךְ טְמְאָה לְהַכְנִיסָהּ דֶּרֶךְ פֶּתַח הַבֵּיב, שֶׁדֶּרֶךְ הַמְּאָה לְהוֹצִיאָהּ דֶּרֶךְ פֶּתַח הַבַּיִת וְלֹא לְהַכְנִיסָהּ לְבֵיב: **וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח.** דְּטְמְאָה עוֹלָה מִן הַבֵּיב לַבַּיִת, כֵּיוָן שֶׁהַפְּתָחִים נְעוּלִים וְיֵשׁ לָהּ פֶּסֶק בֵּין אֹהֶל הַמֵּת לְאֹהֶל הַבַּיִת, כֵּיוָן דְּאֵין בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח, דְּגָזְרוּ חֲכָמִים טְמְאָה עַל הַפְּתוּחִים שֶׁהוּא דֶּרֶךְ יְצִיאַת טְמְאָה שֶׁסּוֹפוֹ שֶׁל מֵת לָצֵאת דֶּרֶךְ שָׁם, וּכְשֶׁאֵין יוֹדְעִים בְּאֵיזֶה מָקוֹם יוֹצִיאוּהוּ, כֵּיוָן שֶׁמְּאִין, וְאִם יֵשׁ בְּזַיִת מִן הַמֵּת בְּבַיִת וְחָשַׁב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח, מְצִיל עַל כָּל הַפְּתָחִים הַנְּעוּלִים, כֵּיוָן שֶׁיּוֹדְעִים הַמָּקוֹם שֶׁסּוֹפָהּ שֶׁל טְמְאָה לָצֵאת דֶּרֶךְ שָׁם. וְאִם הוּא מֵת שָׁלֵם, טְמְאָה יוֹצְאָה דֶּרֶךְ חִלּוֹן כָּל זְמַן שֶׁהוּא פָּתוּחַ, וּמְטַמֵּא הַכֵּלִים שֶׁבְּבַיִת שֶׁבְּצִדּוֹ אִם יֵשׁ בְּחִלּוֹן פּוֹתֵחַ טָפַח: **גָּדוֹל מִבְּזַיִת בְּמֵת.** דְּוֹקָא כְּזַיִת מִצְּמָצָם פְּתוּחוֹ בְּטָפַח, אֲבָל יוֹתֵר מִכְּזַיִת דֵּינוֹ כְּאִלּוּ הָיָה מֵת שָׁלֵם, וְאֵין מְצִיל עַל הַפְּתָחִים הַנְּעוּלִים עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ אַרְבָּעָה: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר הַשְּׁדֵרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת.** שֶׁבַּבַּיִת, דֵּינוֹ כְּמֵת שָׁלֵם, וְאִם חָשַׁב לְהוֹצִיאָן דֶּרֶךְ חִלּוֹן, אֵין מְצִיל עַל הַפְּתָחִים הַנְּעוּלִים עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ אַרְבָּעָה: (ז) **טָפַח עַל טָפַח עַל רוּם טָפַח.** דֵּךְ שֶׁהוּא רָחָב טָפַח עַל טָפַח וְגָבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ טָפַח, וּמַאֲהִיל עַל כְּזַיִת מִן הַמֵּת וְעַל הַכֵּלִים, מְבִיא אֶת הַטְּמְאָה עַל הַכֵּלִים: **מָרָבָּע.** שֶׁאִם הָיָה רָחְבּוֹ פָּחוֹת מִשָּׁפַח, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה אָרְכּוֹ שְׁנֵי טְפָחִים, לֹא אָמְרִינַן [שִׂים] מָה שֶׁיֵּתֵר עַל אָרְכּוֹ בְּרָחְבּוֹ וְרָבְעָהוּ, לְהָכֵי קָתָנֵי מְרֻבָּע, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא בְּרָחְבּוֹ טָפַח וּבְאָרְכּוֹ טָפַח: **כֵּיצַד.** כְּלוֹמַר כֵּיצַד חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַמְּאָה: **בֵּיב שֶׁהוּא קָמוּר.** חֲפִירָה בַּקַּרְקַע וּמְקֹרָה, וְהֵינוּ קָמוּר, וְשָׁם יוֹרְדִים שׁוֹפְכִים שֶׁבַּבַּיִת וּמִשָּׁם יוֹצְאִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **יֵשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח.** דְּהַיְנוּ טָפַח עַל טָפַח בְּרוּם טָפַח בְּבֵיב עַצְמוֹ: **וּבִיצִיאָתוֹ.** בְּפָתַח הַבֵּיב שֶׁמְּמֻנּוּ יוֹצְאִין הַמִּים לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **טָמְאָה בְּתוֹכוֹ.** כְּזַיִת מִן הַמֵּת בְּתוֹךְ הַבֵּיב, דְּכְזַיִת מִן הַמֵּת פְּתוּחוֹ בְּטָפַח: **הַבַּיִת טָהוֹר.** שֶׁהַמְּאָה יוֹצְאָה דֶּרֶךְ פֶּתַח הַבֵּיב הַיּוֹצֵא לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהֵינוּ דְּקָתָנֵי חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַמְּאָה: **טָמְאָה בְּבַיִת מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַבַּיִת טָהוֹר.** בֵּין שֶׁהַבַּיִת מְלֵא חֲפָצִים וְאֵין הַמֵּת נִכָּר בְּאֶחָד מִן הַצְּדָדִים, אֲפִלּוּ הָאֹהֶל עַל פִּי פִּתְחוֹ שֶׁל בַּיִת: **כֵּלִים שֶׁבְּעֲבִיו.** בְּעֲבִי הַבֵּיב: **טָמְאָה בְּתוֹכוֹ.** בְּתוֹךְ הַבֵּיב: **מִשּׁוּם בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהַטְבִּיחַ בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת וְלִשְׁחֹט עוֹפוֹת: **וּמִשּׁוּם בֵּית הַמִּדְרָשׁ.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהַקְהִיל בּוֹ הָעָם לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי תוֹרָה: **וּמִשּׁוּם בֵּית הַכְּנֶסֶת.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ הָעָם: **וּמִשּׁוּם בֵּית הַמֶּרְחָץ.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהִתְרַחֵץ בּוֹ הָעָם: **וּמִשּׁוּם בֵּית הַכִּסֵּא.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לִנְקֹבִים: **וּמִשּׁוּם בֵּית הָאֻרְיָה.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהַכְנִיס בּוֹ אֲרָיוֹת וְדֻבִּים וְנִמְרִים: **וּמִשּׁוּם בֵּית הַמֶּלֶךְ.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהַכְנִיס בּוֹ הַמֶּלֶךְ: **וּמִשּׁוּם בֵּית הַמְּנוּלָה.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהַכְנִיס בּוֹ הַמְּנוּלָה: **וּמִשּׁוּם בֵּית הַמַּרְזֵחַ.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהַכְנִיס בּוֹ הַמַּרְזֵחַ: **וּמִשּׁוּם בֵּית הַמַּרְכֻּלְתָּא.** שֶׁהָיָה מָקוֹם מְיֻחָד לְהַכְנִיס בּוֹ הַמַּרְכֻּלְתָּא

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת

מברטנורא

אִם הֶגִיף אֶת הַדֶּלֶת אָדָם אַחַר, אֲפִלּוּ אָרְחָא דְּמִלְּתָא נָקִט: **הֶגִיף אֶת הַדֶּלֶת.** כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס הַטֻּמְאָה לַבַּיִת בְּשָׁעָה שֶׁיַּעֲבְרוּ דֶּרֶךְ אַכְסַדְרָה שֶׁלְּפָנֵי הַבַּיִת, דְּיֵשׁ תִּקְרָה עַל גַּבָּהּ: **אִם יְכוֹלָה דֶּלֶת לַעֲמוֹד.** בְּלֹא סְמִיכַת מַפְתֵּחַ, הֲוָה לֵיהּ מַפְתֵּחַ כְּמַאן דְּלֵיתֵיהּ וְהַדֶּלֶת חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה: **וְאִם לָאו טָמֵא.** דְּכָל דָּבָר הַנִּסְמָךְ בְּכֵלִים אֵינוֹ חוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטֻּמְאָה, כְּדַאָמְרַן (לעיל מ״א) דְּאִין אָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂים אֹהָלִים לְטַהֵר, וְהֵינוּ טַעֲמָא דְּתָבֶן, וְהֵינוּ טַעֲמָא דְּגַרְוֹנָרוֹת, וְהֵינוּ טַעֲמָא דְּטִיחַ, מִשּׁוּם דַּעֲמִידָתָן עַל יְדֵי כֵּלִים שֶׁהֵם חֻבִּית וְקֻפָּה וְקַנְקַנִּים: **שֶׁהֵן נְתוּנִים בַּחַלּוֹן.** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טֶפַח עַל טֶפַח שֶׁמַּכְנִיא אֶת הַטֻּמְאָה מִבַּיִת לְבַיִת: **אִם יְכוֹלִים הַגַּרְוֹנָרוֹת וְהַתֶּבֶן לַעֲמוֹד בְּעַצְמָן.** בְּלֹא חֻבִּית וְקֻפָּה: **טְהוֹרִים.** שֶׁהַכֵּלִים כְּמוֹ שֶׁאֵינָן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת וְהַתֶּבֶן מַצִּילִים. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגַּרְוֹנָרוֹת שֶׁהִסְרִיחוּ וְאֵינָן רְאוּיוֹת לַאֲכִילָה, וְכֵן הַתֶּבֶן מְסָרָח וְאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילַת בְּהֵמָה, וּמְבַטֵּל לְהוּ וְאֵין דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתָן וּמִשּׁוּם הָכִי חָיְצִי, דְּכָל הֵיכָא דְּאֵין הַתֶּבֶן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת סוֹתְמִים הַכֹּל, כְּגוֹן הָכָא דְּאֵיכָא מְקוֹם קֻפָּה וְחֻבִּית, אִי לָא מְבַטֵּל לְהוּ לָא חָיְצִי: **וְאִם לָאו מְטַמֵּא.** כְּאִלּוּ הָיְתָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, דְּהַהוּא פְּלָגָא דְּתָבֶן בַּיִת שָׁדְרִינַן לֵיהּ. וְהָעוֹמֵד בַּכֹּתֶל לְמַעְלָה אֲפִלּוּ עוֹמֵד בְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, דְּלָאו כְּטֻמְאָה רְצוּפָה חֲשִׁיבָה, וְאֵינָהּ בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, דְּהָא חֲשִׁבִינַן לָהּ כְּמַנַּחַת בְּאֹהֶל: **מֵחֲצִיוֹ וְלַחוּץ.** לְצַד הָאֲוִיר, לָא שָׁדְרִינַן לֵיהּ בָּתַר בַּיִת, וּלְפִיכָךְ הֶעוֹמֵד מִלְמַעְלָה טָמֵא, כֵּיוָן דְּלָאו כְּמַנַּחַת בְּאֹהֶל הִיא, הֲרֵי הִיא טֻמְאָה רְצוּפָה וּבוֹקַעַת וְעוֹלָה: **מֵחֲצָה לְמֵחֲצָה.** שֶׁהַטֻּמְאָה בְּאֶמְצַע: **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא.** דְּשָׁדְרִינַן לֵיהּ לְכֹתֶל בָּתַר בַּיִת וּבָתַר אֲוִיר לְחֻמְרָא: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים.** דְּלִגְמְרֵי שָׁדְרִינַן לֵיהּ בָּתַר בַּיִת. **וְהֶלְכָה כְּחַכָּמִים: כָּל הַכֹּתֶל לַבַּיִת.** אֲפִלּוּ עוֹמֶדֶת הַטֻּמְאָה בְּחִצֵּי שֶׁל צַד הָאֲוִיר, הֲרֵי הִיא כְּאִלּוּ מֻנַּחַת בְּתוֹךְ הַבַּיִת: (ד) **כֹּתֶל שְׁבֵין שְׁנֵי בָּתִּים.** כֹּתֶל הַמַּפְסִיק בֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן.** בְּאֶחָד מִן הַבָּתִּים: **מְעַזְּיבָה.** תִּקְרָה הַמַּפְסֶקֶת בֵּין בַּיִת לַעֲלִיָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ה) **טֻמְאָה בֵּין הַקּוֹרוֹת.** בֵּין קוֹרוֹת הַתִּקְרָה שֶׁהִנִּיחוּ עֲלֵיהֶן וְהַמְּעַזְּיבָה עַל גַּבָּן. וּמַתְנִיתִין כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר (לעיל מ״ד) כָּל מְעַזְּיבָה לְעַלְיָה. וְהַשְׁתָּא קָאָמַר שֶׁאִם הָיְתָה טֻמְאָה בְּקוֹרוֹת שֶׁתַּחַת הַמְּעַזְּיבָה, וּמִחֲצָה שֶׁהִיא דַּקָּה נִקְלֶפֶת הַשּׁוֹם חוֹצֶצֶת בֵּין הַשֶּׁמֶשׁ לְבַיִת שֶׁאֵין הַשֶּׁמֶשׁ נִרְאֵית בַּבַּיִת: **אִם יֵשׁ בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה פּוֹתֵחַ טֶפַח.** הֵינוּ שֵׁשׁ חֲלַל טֶפַח בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה: **הַכֹּל טָמֵא.** הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה: **רוֹאִים אֶת הַטֻּמְאָה כְּאִלּוּ הִיא אֹטֶם.** וְאֵין יוֹצְאָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, אֶלָּא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה: **הָיְתָה נִרְאֵית לְתוֹךְ הַבַּיִת.** שֶׁאֵין תַּחְתֶּיהָ כְּקֻלְפַּת הַשּׁוֹם: **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ.** בֵּין יֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין אֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח: (ו) **בֵּית הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל.** הַמְּעֻרּוֹת שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע כְּשֶׁחוֹפְרִים כּוֹתֵשׁ לְמַד מִצַּד זֶה וְכוֹתֵשׁ לְמַד מִצַּד הַשֵּׁנִי, נִמְצָא הַכֹּתֶל עָשׂוּי מֵאֲלָיו, מִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לֵיהּ בֵּית הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל, שֶׁעַל יְדֵי הַחֲפִירָה נַעֲשָׂה הַכֹּתֶל. אֲבָל בִּנְיָן שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע, הַכֹּתֶל גּוֹרֵם לַבַּיִת שֶׁיִּהְיֶה בֵּית, וּמִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לֵיהּ (לעיל מ״ג) כֹּתֶל הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת: **טֻמְאָה בִּבְתִּים.** בְּכוּכֵי דִּבְמְחִלּוֹת: **וְעַלֵּיהֶן בְּקֻלְפַּת הַשּׁוּם טְהוֹרִין.** דְּמַסְפִּיק לְתַשְׁמִאָה, וְאֵין דַּיְּנִים כְּדִין כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה תַּחַת הָעֲמוּד.** אִם יֵשׁ עָמוּד בְּתוֹךְ הַכּוּפָּה אוֹ בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה וְטֻמְאָה תַּחְתָּיו, וְהִיא רוֹצֶצֶת שֶׁאֵין בָּהּ טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח: **טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת.** וְכָל שֶׁכֵּנֶגֶד הַטֻּמְאָה וּלְמַטָּה טָמֵא כְּדִין כָּל טֻמְאָה מְכֻסֶּה, וּמִן הָצְדָדִים טָהוֹר, וְהוּא הַדִּין לְעַמּוּד שֶׁבַּבַּיִת: (ז) **פָּרַח.** דָּבָר בּוֹלֵט וְרָחָב שֶׁיּוֹצֵא בְּרֹאשׁ הָעַמּוּד אוֹ בְּאֶמְצָעוֹ: **כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפָּרַח טְהוֹרִים.** הָכָא אִירֵי בְּעַמּוּד הָעוֹמֵד בְּרֹשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּגִנָּה וְטֻמְאָה תַּחְתָּיו, שֶׁאֵין כְּלֵי חֶרֶס מְקַבְּלִים טֻמְאָה, דְּעִכְּשָׁו אֵין מְצִילִים: **וְטָח בְּטִיחַ.** בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ: **אִם יְכוֹל הַטִּיחַ לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ טָהוֹר.** שֶׁהַכֵּלִים כְּמוֹ שֶׁאֵינָן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת וְהַתֶּבֶן מַצִּילִים. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגַּרְוֹנָרוֹת שֶׁהִסְרִיחוּ וְאֵינָן רְאוּיוֹת לַאֲכִילָה, וְכֵן הַתֶּבֶן מְסָרָח וְאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילַת בְּהֵמָה, וּמְבַטֵּל לְהוּ וְאֵין דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתָן וּמִשּׁוּם הָכִי חָיְצִי, דְּכָל הֵיכָא דְּאֵין הַתֶּבֶן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת סוֹתְמִים הַכֹּל, כְּגוֹן הָכָא דְּאֵיכָא מְקוֹם קֻפָּה וְחֻבִּית, אִי לָא מְבַטֵּל לְהוּ לָא חָיְצִי: **וְאִם לָאו טָמֵא.** כְּאִלּוּ הָיְתָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, דְּהַהוּא פְּלָגָא דְּתָבֶן בַּיִת שָׁדְרִינַן לֵיהּ. וְהָעוֹמֵד בַּכֹּתֶל לְמַעְלָה אֲפִלּוּ עוֹמֵד בְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, דְּלָאו כְּטֻמְאָה רְצוּפָה חֲשִׁיבָה, וְאֵינָהּ בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, דְּהָא חֲשִׁבִינַן לָהּ כְּמַנַּחַת בְּאֹהֶל: **מֵחֲצִיוֹ וְלַחוּץ.** לְצַד הָאֲוִיר, לָא שָׁדְרִינַן לֵיהּ בָּתַר בַּיִת. **וְהֶלְכָה כְּחַכָּמִים: כָּל הַכֹּתֶל לַבַּיִת.** אֲפִלּוּ עוֹמֶדֶת הַטֻּמְאָה בְּחִצֵּי שֶׁל צַד הָאֲוִיר, הֲרֵי הִיא כְּאִלּוּ מֻנַּחַת בְּתוֹךְ הַבַּיִת: (ד) **כֹּתֶל שְׁבֵין שְׁנֵי בָּתִּים.** כֹּתֶל הַמַּפְסִיק בֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן.** בְּאֶחָד מִן הַבָּתִּים: **מְעַזְּיבָה.** תִּקְרָה הַמַּפְסֶקֶת בֵּין בַּיִת לַעֲלִיָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ה) **טֻמְאָה בֵּין הַקּוֹרוֹת.** בֵּין קוֹרוֹת הַתִּקְרָה שֶׁהִנִּיחוּ עֲלֵיהֶן וְהַמְּעַזְּיבָה עַל גַּבָּן. וּמַתְנִיתִין כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר (לעיל מ״ד) כָּל מְעַזְּיבָה לְעַלְיָה. וְהַשְׁתָּא קָאָמַר שֶׁאִם הָיְתָה טֻמְאָה בְּקוֹרוֹת שֶׁתַּחַת הַמְּעַזְּיבָה, וּמִחֲצָה שֶׁהִיא דַּקָּה נִקְלֶפֶת הַשּׁוֹם חוֹצֶצֶת בֵּין הַשֶּׁמֶשׁ נִרְאֵית בַּבַּיִת: **אִם יֵשׁ בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה פּוֹתֵחַ טֶפַח.** הֵינוּ שֵׁשׁ חֲלַל טֶפַח בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה: **הַכֹּל טָמֵא.** הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה: **רוֹאִים אֶת הַטֻּמְאָה כְּאִלּוּ הִיא אֹטֶם.** וְאֵין יוֹצְאָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, אֶלָּא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה: **הָיְתָה נִרְאֵית לְתוֹךְ הַבַּיִת.** שֶׁאֵין תַּחְתֶּיהָ כְּקֻלְפַּת הַשּׁוּם: **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ.** בֵּין יֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין אֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח: (ו) **בֵּית הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל.** הַמְּעֻרּוֹת שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע כְּשֶׁחוֹפְרִים כּוֹתֵשׁ לְמַד מִצַּד זֶה וְכוֹתֵשׁ לְמַד מִצַּד הַשֵּׁנִי, נִמְצָא הַכֹּתֶל עָשׂוּי מֵאֲלָיו, מִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לֵיהּ בֵּית הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל, שֶׁעַל יְדֵי הַחֲפִירָה נַעֲשָׂה הַכֹּתֶל. אֲבָל בִּנְיָן שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע, הַכֹּתֶל גּוֹרֵם לַבַּיִת שֶׁיִּהְיֶה בֵּית, וּמִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לֵיהּ (לעיל מ״ג) כֹּתֶל הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת: **טֻמְאָה בִּבְתִּים.** בְּכוּכֵי דִּבְמְחִלּוֹת: **וְעַלֵּיהֶן בְּקֻלְפַּת הַשּׁוּם טְהוֹרִין.** דְּמַסְפִּיק לְתַשְׁמִאָה, וְאֵין דַּיְּנִים כְּדִין כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה תַּחַת הָעֲמוּד.** אִם יֵשׁ עָמוּד בְּתוֹךְ הַכּוּפָּה אוֹ בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה וְטֻמְאָה תַּחְתָּיו, וְהִיא רוֹצֶצֶת שֶׁאֵין בָּהּ טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח: **טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת.** וְכָל שֶׁכֵּנֶגֶד הַטֻּמְאָה וּלְמַטָּה טָמֵא כְּדִין כָּל טֻמְאָה מְכֻסֶּה, וּמִן הָצְדָדִים טָהוֹר, וְהוּא הַדִּין לְעַמּוּד שֶׁבַּבַּיִת: (ז) **פָּרַח.** דָּבָר בּוֹלֵט וְרָחָב שֶׁיּוֹצֵא בְּרֹאשׁ הָעַמּוּד אוֹ בְּאֶמְצָעוֹ: **כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפָּרַח טְהוֹרִים.** הָכָא אִירֵי בְּעַמּוּד הָעוֹמֵד בְּרֹשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּגִנָּה וְטֻמְאָה תַּחְתָּיו, שֶׁאֵין כְּלֵי חֶרֶס מְקַבְּלִים טֻמְאָה, דְּעִכְּשָׁו אֵין מְצִילִים: **וְטָח בְּטִיחַ.** בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ: **אִם יְכוֹל הַטִּיחַ לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ טָהוֹר.** שֶׁהַכֵּלִים כְּמוֹ שֶׁאֵינָן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת וְהַתֶּבֶן מַצִּילִים. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגַּרְוֹנָרוֹת שֶׁהִסְרִיחוּ וְאֵינָן רְאוּיוֹת לַאֲכִילָה, וְכֵן הַתֶּבֶן מְסָרָח וְאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילַת בְּהֵמָה, וּמְבַטֵּל לְהוּ וְאֵין דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתָן וּמִשּׁוּם הָכִי חָיְצִי, דְּכָל הֵיכָא דְּאֵין הַתֶּבֶן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת סוֹתְמִים הַכֹּל, כְּגוֹן הָכָא דְּאֵיכָא מְקוֹם קֻפָּה וְחֻבִּית, אִי לָא מְבַטֵּל לְהוּ לָא חָיְצִי: **וְאִם לָאו מְטַמֵּא.** כְּאִלּוּ הָיְתָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, דְּהַהוּא פְּלָגָא דְּתָבֶן בַּיִת שָׁדְרִינַן לֵיהּ. וְהָעוֹמֵד בַּכֹּתֶל לְמַעְלָה אֲפִלּוּ עוֹמֵד בְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, דְּלָאו כְּטֻמְאָה רְצוּפָה חֲשִׁיבָה, וְאֵינָהּ בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, דְּהָא חֲשִׁבִינַן לָהּ כְּמַנַּחַת בְּאֹהֶל: **מֵחֲצִיוֹ וְלַחוּץ.** לְצַד הָאֲוִיר, לָא שָׁדְרִינַן לֵיהּ בָּתַר בַּיִת. **וְהֶלְכָה כְּחַכָּמִים: כָּל הַכֹּתֶל לַבַּיִת.** אֲפִלּוּ עוֹמֶדֶת הַטֻּמְאָה בְּחִצֵּי שֶׁל צַד הָאֲוִיר, הֲרֵי הִיא כְּאִלּוּ מֻנַּחַת בְּתוֹךְ הַבַּיִת: (ד) **כֹּתֶל שְׁבֵין שְׁנֵי בָּתִּים.** כֹּתֶל הַמַּפְסִיק בֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן.** בְּאֶחָד מִן הַבָּתִּים: **מְעַזְּיבָה.** תִּקְרָה הַמַּפְסֶקֶת בֵּין בַּיִת לַעֲלִיָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ה) **טֻמְאָה בֵּין הַקּוֹרוֹת.** בֵּין קוֹרוֹת הַתִּקְרָה שֶׁהִנִּיחוּ עֲלֵיהֶן וְהַמְּעַזְּיבָה עַל גַּבָּן. וּמַתְנִיתִין כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר (לעיל מ״ד) כָּל מְעַזְּיבָה לְעַלְיָה. וְהַשְׁתָּא קָאָמַר שֶׁאִם הָיְתָה טֻמְאָה בְּקוֹרוֹת שֶׁתַּחַת הַמְּעַזְּיבָה, וּמִחֲצָה שֶׁהִיא דַּקָּה נִקְלֶפֶת הַשּׁוֹם חוֹצֶצֶת בֵּין הַשֶּׁמֶשׁ נִרְאֵית בַּבַּיִת: **אִם יֵשׁ בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה פּוֹתֵחַ טֶפַח.** הֵינוּ שֵׁשׁ חֲלַל טֶפַח בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה: **הַכֹּל טָמֵא.** הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה: **רוֹאִים אֶת הַטֻּמְאָה כְּאִלּוּ הִיא אֹטֶם.** וְאֵין יוֹצְאָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, אֶלָּא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה: **הָיְתָה נִרְאֵית לְתוֹךְ הַבַּיִת.** שֶׁאֵין תַּחְתֶּיהָ כְּקֻלְפַּת הַשּׁוּם: **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ.** בֵּין יֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין אֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח: (ו) **בֵּית הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל.** הַמְּעֻרּוֹת שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע כְּשֶׁחוֹפְרִים כּוֹתֵשׁ לְמַד מִצַּד זֶה וְכוֹתֵשׁ לְמַד מִצַּד הַשֵּׁנִי, נִמְצָא הַכֹּתֶל עָשׂוּי מֵאֲלָיו, מִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לֵיהּ בֵּית הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל, שֶׁעַל יְדֵי הַחֲפִירָה נַעֲשָׂה הַכֹּתֶל. אֲבָל בִּנְיָן שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע, הַכֹּתֶל גּוֹרֵם לַבַּיִת שֶׁיִּהְיֶה בֵּית, וּמִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לֵיהּ (לעיל מ״ג) כֹּתֶל הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת: **טֻמְאָה בִּבְתִּים.** בְּכוּכֵי דִּבְמְחִלּוֹת: **וְעַלֵּיהֶן בְּקֻלְפַּת הַשּׁוּם טְהוֹרִין.** דְּמַסְפִּיק לְתַשְׁמִאָה, וְאֵין דַּיְּנִים כְּדִין כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה תַּחַת הָעֲמוּד.** אִם יֵשׁ עָמוּד בְּתוֹךְ הַכּוּפָּה אוֹ בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה וְטֻמְאָה תַּחְתָּיו, וְהִיא רוֹצֶצֶת שֶׁאֵין בָּהּ טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח: **טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת.** וְכָל שֶׁכֵּנֶגֶד הַטֻּמְאָה וּלְמַטָּה טָמֵא כְּדִין כָּל טֻמְאָה מְכֻסֶּה, וּמִן הָצְדָדִים טָהוֹר, וְהוּא הַדִּין לְעַמּוּד שֶׁבַּבַּיִת: (ז) **פָּרַח.** דָּבָר בּוֹלֵט וְרָחָב שֶׁיּוֹצֵא בְּרֹאשׁ הָעַמּוּד אוֹ בְּאֶמְצָעוֹ: **כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפָּרַח טְהוֹרִים.** הָכָא אִירֵי בְּעַמּוּד הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּגִנָּה וְטֻמְאָה תַּחְתָּיו, שֶׁאֵין כְּלֵי חֶרֶס מְקַבְּלִים טֻמְאָה, דְּעִכְּשָׁו אֵין מְצִילִים: **וְטָח בְּטִיחַ.** בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ: **אִם יְכוֹל הַטִּיחַ לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ טָהוֹר.** שֶׁהַכֵּלִים כְּמוֹ שֶׁאֵינָן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת וְהַתֶּבֶן מַצִּילִים. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגַּרְוֹנָרוֹת שֶׁהִסְרִיחוּ וְאֵינָן רְאוּיוֹת לַאֲכִילָה, וְכֵן הַתֶּבֶן מְסָרָח וְאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילַת בְּהֵמָה, וּמְבַטֵּל לְהוּ וְאֵין דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתָן וּמִשּׁוּם הָכִי חָיְצִי, דְּכָל הֵיכָא דְּאֵין הַתֶּבֶן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת סוֹתְמִים הַכֹּל, כְּגוֹן הָכָא דְּאֵיכָא מְקוֹם קֻפָּה וְחֻבִּית, אִי לָא מְבַטֵּל לְהוּ לָא חָיְצִי: **וְאִם לָאו מְטַמֵּא.** כְּאִלּוּ הָיְתָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, דְּהַהוּא פְּלָגָא דְּתָבֶן בַּיִת שָׁדְרִינַן לֵיהּ. וְהָעוֹמֵד בַּכֹּתֶל לְמַעְלָה אֲפִלּוּ עוֹמֵד בְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, דְּלָאו כְּטֻמְאָה רְצוּפָה חֲשִׁיבָה, וְאֵינָהּ בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, דְּהָא חֲשִׁבִינַן לָהּ כְּמַנַּחַת בְּאֹהֶל: **מֵחֲצִיוֹ וְלַחוּץ.** לְצַד הָאֲוִיר, לָא שָׁדְרִינַן לֵיהּ בָּתַר בַּיִת. **וְהֶלְכָה כְּחַכָּמִים: כָּל הַכֹּתֶל לַבַּיִת.** אֲפִלּוּ עוֹמֶדֶת הַטֻּמְאָה בְּחִצֵּי שֶׁל צַד הָאֲוִיר, הֲרֵי הִיא כְּאִלּוּ מֻנַּחַת בְּתוֹךְ הַבַּיִת: (ד) **כֹּתֶל שְׁבֵין שְׁנֵי בָּתִּים.** כֹּתֶל הַמַּפְסִיק בֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן.** בְּאֶחָד מִן הַבָּתִּים: **מְעַזְּיבָה.** תִּקְרָה הַמַּפְסֶקֶת בֵּין בַּיִת לַעֲלִיָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ה) **טֻמְאָה בֵּין הַקּוֹרוֹת.** בֵּין קוֹרוֹת הַתִּקְרָה שֶׁהִנִּיחוּ עֲלֵיהֶן וְהַמְּעַזְּיבָה עַל גַּבָּן. וּמַתְנִיתִין כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר (לעיל מ״ד) כָּל מְעַזְּיבָה לְעַלְיָה. וְהַשְׁתָּא קָאָמַר שֶׁאִם הָיְתָה טֻמְאָה בְּקוֹרוֹת שֶׁתַּחַת הַמְּעַזְּיבָה, וּמִחֲצָה שֶׁהִיא דַּקָּה נִקְלֶפֶת הַשּׁוֹם חוֹצֶצֶת בֵּין הַשֶּׁמֶשׁ נִרְאֵית בַּבַּיִת: **אִם יֵשׁ בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה פּוֹתֵחַ טֶפַח.** הֵינוּ שֵׁשׁ חֲלַל טֶפַח בִּמְקוֹם הַטֻּמְאָה: **הַכֹּל טָמֵא.** הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה: **רוֹאִים אֶת הַטֻּמְאָה כְּאִלּוּ הִיא אֹטֶם.** וְאֵין יוֹצְאָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, אֶלָּא בּוֹקַעַת וְעוֹלָה: **הָיְתָה נִרְאֵית לְתוֹךְ הַבַּיִת.** שֶׁאֵין תַּחְתֶּיהָ כְּקֻלְפַּת הַשּׁוּם: **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ.** בֵּין יֵשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין אֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח: (ו) **בֵּית הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל.** הַמְּעֻרּוֹת שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע כְּשֶׁחוֹפְרִים כּוֹתֵשׁ לְמַד מִצַּד זֶה וְכוֹתֵשׁ לְמַד מִצַּד הַשֵּׁנִי, נִמְצָא הַכֹּתֶל עָשׂוּי מֵאֲלָיו, מִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לֵיהּ בֵּית הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּתֶל, שֶׁעַל יְדֵי הַחֲפִירָה נַעֲשָׂה הַכֹּתֶל. אֲבָל בִּנְיָן שֶׁעַל גַּבֵּי קַרְקַע, הַכֹּתֶל גּוֹרֵם לַבַּיִת שֶׁיִּהְיֶה בֵּית, וּמִשּׁוּם הָכִי קָרֵי לֵיהּ (לעיל מ״ג) כֹּתֶל הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַבַּיִת: **טֻמְאָה בִּבְתִּים.** בְּכוּכֵי דִּבְמְחִלּוֹת: **וְעַלֵּיהֶן בְּקֻלְפַּת הַשּׁוּם טְהוֹרִין.** דְּמַסְפִּיק לְתַשְׁמִאָה, וְאֵין דַּיְּנִים כְּדִין כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה תַּחַת הָעֲמוּד.** אִם יֵשׁ עָמוּד בְּתוֹךְ הַכּוּפָּה אוֹ בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה וְטֻמְאָה תַּחְתָּיו, וְהִיא רוֹצֶצֶת שֶׁאֵין בָּהּ טֶפַח עַל טֶפַח בְּרוּם טֶפַח: **טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת.** וְכָל שֶׁכֵּנֶגֶד הַטֻּמְאָה וּלְמַטָּה טָמֵא כְּדִין כָּל טֻמְאָה מְכֻסֶּה, וּמִן הָצְדָדִים טָהוֹר, וְהוּא הַדִּין לְעַמּוּד שֶׁבַּבַּיִת: (ז) **פָּרַח.** דָּבָר בּוֹלֵט וְרָחָב שֶׁיּוֹצֵא בְּרֹאשׁ הָעַמּוּד אוֹ בְּאֶמְצָעוֹ: **כֵּלִים שֶׁתַּחַת הַפָּרַח טְהוֹרִים.** הָכָא אִירֵי בְּעַמּוּד הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּגִנָּה וְטֻמְאָה תַּחְתָּיו, שֶׁאֵין כְּלֵי חֶרֶס מְקַבְּלִים טֻמְאָה, דְּעִכְּשָׁו אֵין מְצִילִים: **וְטָח בְּטִיחַ.** בֵּין מִבִּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ: **אִם יְכוֹל הַטִּיחַ לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ טָהוֹר.** שֶׁהַכֵּלִים כְּמוֹ שֶׁאֵינָן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת וְהַתֶּבֶן מַצִּילִים. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַגַּרְוֹנָרוֹת שֶׁהִסְרִיחוּ וְאֵינָן רְאוּיוֹת לַאֲכִילָה, וְכֵן הַתֶּבֶן מְסָרָח וְאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילַת בְּהֵמָה, וּמְבַטֵּל לְהוּ וְאֵין דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתָן וּמִשּׁוּם הָכִי חָיְצִי, דְּכָל הֵיכָא דְּאֵין הַתֶּבֶן וְהַגַּרְוֹנָרוֹת סוֹתְמִים הַכֹּל, כְּגוֹן הָכָא דְּאֵיכָא מְקוֹם קֻפָּה וְחֻבִּית, אִי לָא מְבַטֵּל לְהוּ לָא חָיְצִי: **וְאִם לָאו מְטַמֵּא.** כְּאִלּוּ הָיְתָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, דְּהַהוּא פְּלָגָא דְּתָבֶן בַּיִת שָׁדְרִינַן לֵיהּ. וְהָעוֹמֵד בַּכֹּתֶל לְמַעְלָה אֲפִלּוּ עוֹמֵד בְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה טָהוֹר, דְּלָאו כְּטֻמְאָה רְצוּפָה חֲשִׁיבָה, וְאֵינָהּ בּוֹקַעַת וְעוֹלָה, דְּהָא חֲשִׁבִינַן לָהּ כְּמַנַּחַת בְּאֹהֶל: **מֵחֲצִיוֹ וְלַחוּץ.** לְצַד הָאֲוִיר, לָא שָׁדְרִינַן לֵיהּ בָּתַר בַּיִת. **וְהֶלְכָה כְּחַכָּמִים: כָּל הַכֹּתֶל לַבַּיִת.** אֲפִלּוּ עוֹמֶדֶת הַטֻּמְאָה בְּחִצֵּי שֶׁל צַד הָאֲוִיר, הֲרֵי הִיא כְּאִלּוּ מֻנַּחַת בְּתוֹךְ הַבַּיִת: (ד) **כֹּתֶל שְׁבֵין שְׁנֵי בָּתִּים.** כֹּתֶל הַמַּפְסִיק בֵּין שְׁנֵי בָּתִּים: **טֻמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן.** בְּאֶחָד מִן הַבָּתִּים: **מְעַזְּיבָה.** תִּקְרָה הַמַּפְסֶקֶת בֵּין בַּיִת לַעֲלִיָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וְכו

וְגַבָּהּ טָמֵא. אֲבָל מַה שְּׁבְתוֹכָהּ טָהוֹר. דְּאַף עַל פִּי שֶׁהַכּוֹתֶרֶת מְצָלַת עַל מַה שְּׁבְתוֹכָהּ, אֵינָהּ מְצָלַת עַל מַה שֶּׁתַּחְתֶּיהָ וְגַבָּהּ כְּנֶגֶד הַזִּית שֶׁל טָמֵא, דַּעַל מַה שְּׁבְתוֹכָהּ דִּין הוּא שֶׁתְּצִיל, דַּאֲפִלּוּ מַגַּחַת בְּאֹהֶל הַמֵּת מְצָלַת בְּצָמִיד פָּתִיל, כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, אֲבָל מַה שֶּׁתַּחְתֶּיהָ וְשֶׁעַל גַּבָּהּ אֵינָהּ מְצָלַת כֵּיוָן דִּכְלִי הִיא, כִּדְתָנַן לְעֵיל פֶּרֶק ו׳ (מ״א) אָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂים אֹהָלִים לְטַמֵּא אֲבָל לֹא לְטַהֵר: **וְכֹל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַזִּית תּוֹכָהּ וְהַבַּיִת טָהוֹר.** הָכִי קָאָמַר, כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ וְגַבָּהּ שֶׁאֵינָן כְּנֶגֶד הַזִּית שֶׁל טָמֵא, וְתוֹכָהּ כְּלוֹמַר כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ וַאֲפִלּוּ הֵן כְּנֶגֶד הַזִּית, וְכֵלִים נַמִּי שֶׁבַּבַּיִת, הַכֹּל טָהוֹר: **בַּבַּיִת אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת.** אִם הַכְּזִית בַּבַּיִת, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת, אֲבָל הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ הַכְּזֵרִת טְהוֹרִים, דְּפֵירֵי לְחוּץ: **בְּתוֹכָהּ הַכֹּל טָמֵא.** אִם הַכְּזִית בְּתוֹכוֹ הַכְּזֵרִת, הַכֹּל טָמֵא, דְּבִכְזֵרִת שֶׁהִיא נְקוּבָה מִן הַדְּפָנוֹת בְּפוֹתֵחַ טֶפַח עָסְקִינַן כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר לְקַמָּן (מ״ג), אֶלָּא שֶׁהַנְּקָבִים פְּקוּקִים בְּקַשׁ וְאֵין הַסְּתִימָה מְהֻדֶּקֶת, וְדֶרֶךְ הַנְּקָבִים יוֹצְאָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת כֵּיוָן דְּלָא מְהֻדֶּקִי. וַאֲפִלּוּ כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ וְשֶׁעַל גַּבָּהּ מְצָלַת כֵּיוָן דִּכְלִי הִיא, כִּדְתָנַן לְעֵיל פֶּרֶק ו׳ (מ״א) אָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂים אֹהָלִים לְטַמֵּא אֲבָל לֹא לְטַהֵר: **וְכֹל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַזִּית תּוֹכָהּ וְהַבַּיִת טָהוֹר.** הָכִי קָאָמַר, כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ וְגַבָּהּ שֶׁאֵינָן כְּנֶגֶד הַזִּית שֶׁל טָמֵא, וְתוֹכָהּ כְּלוֹמַר כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ וַאֲפִלּוּ הֵן כְּנֶגֶד הַזִּית, וְכֵלִים נַמִּי שֶׁבַּבַּיִת, הַכֹּל טָהוֹר: **בַּבַּיִת אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת.** אִם הַכְּזִית בַּבַּיִת, אֲבָל הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ הַכְּזֵרִת טְהוֹרִים, דְּפֵירֵי לְחוּץ: **בְּתוֹכָהּ הַכֹּל טָמֵא.** אִם הַכְּזִית בְּתוֹכוֹ הַכְּזֵרִת, הַכֹּל טָמֵא, דְּבִכְזֵרִת שֶׁהִיא נְקוּבָה מִן הַדְּפָנוֹת בְּפוֹתֵחַ טֶפַח עָסְקִינַן כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר לְקַמָּן (מ״ג), אֶלָּא שֶׁהַנְּקָבִים פְּקוּקִים בְּקַשׁ וְאֵין הַסְּתִימָה מְהֻדֶּקֶת, וְדֶרֶךְ הַנְּקָבִים יוֹצְאָה הַטֻּמְאָה לַבַּיִת כֵּיוָן דְּלָא מְהֻדֶּקִי. וַאֲפִלּוּ כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ וְשֶׁעַל גַּבָּהּ מְצָלַת כֵּיוָן דִּכְלִי הִיא, כִּדְתָנַן לְעֵיל פֶּרֶק ו׳ (מ״א) אָדָם וְכֵלִים נַעֲשִׂים אֹהָלִים לְטַמֵּא אֲבָל לֹא לְטַהֵר: **וְכֹל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַזִּית תּוֹכָהּ וְהַבַּיִת טָהוֹר.** הָכִי קָאָמַר, כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ וְגַבָּהּ שֶׁאֵינָן כְּנֶגֶד הַזִּית שֶׁל טָמֵא, וְתוֹכָהּ כְּלוֹמַר כֵּלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ וַאֲפִלּוּ הֵן כְּנֶגֶד הַזִּית, וְכֵלִים נַמִּי שֶׁבַּבַּיִת, הַכֹּל טָהוֹר: **בַּבַּיִת אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת.** אִם הַכְּזִית בַּבַּיִת, אֲבָל הַכֵּלִים שֶׁב

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת

מברטנורא

הַגּוּף נָחָשׁ חָלָל אַף עַל פִּי שֶׁבָּנֵי מַעְיו לְתוֹכוֹ: (ד) **וְהָאֶהֱיל עַל קֹבְרֵי הַמֵּת.** הַיְנוּ שֶׁהָאֶהֶיל עַל הַמֵּת: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה.** בֵּית שַׁמַּאי לְטַעֲמַיְהוּ (מ״ג) דְּחָלָל גּוּפוֹ לָא חָשִׁיב חָלָל, הִלְכָךְ אֵין מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, וּבֵית הִלֵּל לְטַעֲמַיְהוּ דְּחָשְׁבִי לֵיהּ חָלָל, הִלְכָךְ אַף עַל פִּי שֶׁגּוּפוֹ דָּבוּק בַּחַלּוֹן, צַד עֶלְיוֹן שֶׁבּוֹ מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, דְּהָא אִיכָּא חָלָל גּוּפוֹ דְּהֶוֵי טֶפַח: **וּמוֹדִים.** בֵּית שַׁמַּאי בְּאָדָם לָבוּשׁ: (ה) **הָיָה מַצָּל עַל הָאַסְקֻפָּה.** מִקְצָתוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמִקְצָתוֹ חוּץ לַבַּיִת: **אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה.** דְּאֵין כָּאן חָלָל: (ו) **וְהָאֶהֱילוּ עָלָיו טְהוֹרִים.** עַל מִקְצַת גּוּפוֹ שֶׁבַּחוּץ: **בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין.** דְּאֵין בָּאָה תַּחְתָּיו טֻמְאָה שֶׁבַּבַּיִת, דְּאֵין כָּאן חָלָל: **וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין.** דְּסָבְרֵי אָדָם חָלוּל הוּא וּבָאָה תַּחְתָּיו טֻמְאָה, וְאוֹתָן שֶׁהֶאֱהִילוּ עָלָיו בְּחוּץ נִטְמְאוּ: (ז) **וּמֵת הַכֶּלֶב.** דְּאִלּוּ חַי אָפִלּוּ כֻּלּוֹ בְּבֵית הַבַּיִת טָהוֹר, דְּטֻמְאָה בִּלּוּעָה בְּבַעֲלֵי חַיִּים אֵינָהּ מְטַמְּאָה: **וּמַצָּל עַל הָאַסְקֻפָּה.** וְצָוְארוֹ לְפָנִים: **אִם יֵשׁ בְּצָוְארוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח.** רֹחַב הַצַּוָּאר טֶפַח, וּמְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ עַל יְדֵי חוּט הַמְּקִיף אֶת הַצַּוָּאר, דְּכָל שֶׁיֵּשׁ בְּרֹחְבּוֹ טֶפַח יֵשׁ בְּהֶקֵּפוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים: **מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה.** דְּאִלּוּ חָלָל גּוּפוֹ אַף עַל פִּי שֶׁגּוּפוֹ דָּבוּק בַּחַלּוֹן, צַד עֶלְיוֹן שֶׁבּוֹ מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, דְּהָא אִיכָּא חָלָל גּוּפוֹ דְּהֶוֵי טֶפַח: **וּמוֹדִים.** בֵּית שַׁמַּאי בְּאָדָם לָבוּשׁ: (ה) **הָיָה מַצָּל עַל הָאַסְקֻפָּה.** מִקְצָתוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמִקְצָתוֹ חוּץ לַבַּיִת: **אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה.** דְּאֵין כָּאן חָלָל: (ו) **וְהָאֶהֱילוּ עָלָיו טְהוֹרִים.** עַל מִקְצַת גּוּפוֹ שֶׁבַּחוּץ: **בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין.** דְּאֵין בָּאָה תַּחְתָּיו טֻמְאָה שֶׁבַּבַּיִת, דְּאֵין כָּאן חָלָל: **וּבֵית הִלֵּל מְטַמְּאִין.** דְּסָבְרֵי אָדָם חָלוּל הוּא וּבָאָה תַּחְתָּיו טֻמְאָה, וְאוֹתָן שֶׁהֶאֱהִילוּ עָלָיו בְּחוּץ נִטְמְאוּ: (ז) **וּמֵת הַכֶּלֶב.** דְּאִלּוּ חַי אָפִלּוּ כֻּלּוֹ בְּבֵית הַבַּיִת טָהוֹר, דְּטֻמְאָה בִּלּוּעָה בְּבַעֲלֵי חַיִּים אֵינָהּ מְטַמְּאָה. וְהָכִי אָמַר מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, וּבֵית הִלֵּל לְטַעֲמַיְהוּ דְּחָשְׁבִי לֵיהּ חָלָל, הִלְכָךְ אֵין מְבִיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת, וּבֵית הִלֵּל לְטַעֲמַיְהוּ דְּחָשְׁבִי לֵיהּ חָלָל, הִלְכָךְ

חַחֹ֖ון רוּם אַצְּבָעִֽים. כְּלוֹמַר בֵּין חַלּוֹן שֶׁשְּׁעוּרוֹ רוּם אַצְּבָעַיִם כְּגוֹן שְׁנֵי הַמָּאוֹר, בֵּין חַלּוֹן שֶׁשְּׁעוּרוֹ מְלֹא מַקֵּדַח כְּגוֹן הָעוֹשֶׂה מָאוֹר בַּתְּחִלָּה (לעיל פ״ג מ״א), זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי שְׁנֵיהֶם בְּכָל שֶׁהוּא: **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מְלֹא.** חַלּוֹן שֶׁשְּׁעוּרוֹ רוּם אֶצְבָּעַיִם, זִיז שֶׁלּוֹ שִׁעוּרוֹ בְּאֶצְבָּעַיִם, וְחַלּוֹן שֶׁשְּׁעוּרוֹ מְלֹא מַקֵּדַח זִיז שֶׁלּוֹ נְמֹי מְשַׁעֲרִינַן בְּמְלֹא מַקֵּדַח. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ג) **אֲפִלּוּ גֻּבְהֹ֥ה מֵאָה אַמָּֽה.** אַף עַל גַּב דְּזִיז שְׁעוּר גָּבְהוֹ מִן הַפֶּתַח שְׁנֵים עָשָׂר טְפָחִים, בְּקָנֶה הֶחָמִירוּ מִשּׁוּם דְּמִטַּלְטֵל. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי סָבַר דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּקָנֶה יוֹתֵר מִן הַזִּיז, וּלְמַעְלָה מִשְּׁנֵים עָשָׂר טְפָחִים שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: (ד) **זִיז.** שֶׁהוּא רָחָב טָפַח **וְסוֹכֵב** אֶת כָּל כְּתֵלֵי הַבַּיִת מִבַּחוּץ, וּכְנֶגֶד הַפֶּתַח אוֹכֵל שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, וְעַל שְׁאָר הַפֶּתַח אֵין זִיז. שֶׁאִם הָיָה אוֹכֵל כְּנֶגֶד הַפֶּתַח טָפַח, הָיָה הַבַּיִת טָמֵא לִדְבָרֵי הַכֹּל: **כֻּלִּ֥ים שֶׁתַּחְתָּיו טְמֵאִֽים.** בְּהָא לָא פָּלֵיג רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּדְפָלֵיג בְּסִיפָא, לְפִי שֶׁדַּרְכּוֹ טָמֵא לָצֵאת: **רַבִּי אֱלִיעֶ֖זֶר מְטַמֵּ֣א אֶת הַבַּ֑יִת.** כֵּיוָן דְּזִיז חָמוּר בְּכָל שֶׁהוּא, מַבִּיא אֶת הַטֻּמְאָה לַבַּיִת וְשֶׁעַל גַּבֵּי הַזִּיז טָמֵא, וְכָל שֶׁכֵּן בְּחֹ֥ור דְּחוּצִים, כְּגוֹן הָעוֹשֶׂה מָאוֹר בְּאֶמְצַע הַכֹּתֶל, דְּחוּצִים לַבַּיִת הוּא: **כְּבֵ֣ית הַפְּתִיל֮ וְכֵ֣ית הַנָּפ֒וּחַ.** כְּלוֹמַר כְּבֵית הַפְּתִיל שֶׁל נְפִילִים וְכֵית הַנָּפוּחַ שֶׁל בּוֹעוֹת: **וְכֵ֣ית הַנָּפ֒וּחַ.** כְּלוֹמַר כְּב

רבינו עובדיה

פרק יז (א) **הַחוֹרֵשׁ. בֵּית הַפֹּרֶס.** מָקוֹם שֶׁהַטָּמְאָה פְּרוּשָׁה וּמִתְפַּשָּׁטַת שָׁם, וְרַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ פֹּרֶס לְשׁוֹן דָּבָר פָּרוּס וְשָׁטוּחַ, שֶׁעֲצָמוֹת שֶׁל מֵת נִפְרָסוּ שָׁם, וּמִפִּי אֲחֵרִים שָׁמַעְתִּי עַל שֵׁם שֶׁפֹּרְסוֹת בְּנֵי אָדָם נִמְנָעִים לָלֶכֶת שָׁם מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה. **מְלֹא מִשְׂנֶה.** שֶׁל הַמַּחֲרֵשָׁה, מִמָּקוֹם הַקֶּבֶר שֶׁהִתְחִיל לַחֲרֹשׁ בּוֹ עַד מֵאָה אַמָּה בְּאֹרֶךְ הַשָּׂדֶה עַל מָאָה בְּרֹחַב. חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא הוֹלִיכָה הַמַּחֲרֵשָׁה מִמֶּנּוּ עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה, וְאִם הָיָה חוֹרֵשׁ וְהוֹלֵךְ חוּץ לְמֵאָה אַמָּה, מֵאָה אַמָּה וְלַחוּץ טָהוֹר, שֶׁאֵין הַמַּחֲרֵשָׁה מוֹלֶכֶת עֶצְמוֹת הַקֶּבֶר אֶלָּא עַד מֵאָה אַמָּה: **בֵּית אַרְבַּעַת טְפָחִין.** מֵאָה אַמָּה אֹרֶךְ עַל מֵאָה אַמָּה רוֹחַב הוּא מָקוֹם זְרִיעַת אַרְבַּע סְאִין, שֶׁהֲרֵי חֵצֶר הַמִּשְׁכָּן שָׁהָיָה מֵאָה עַל מֵאָה אַמָּה בֵּית סָאתַיִם, כְּדָאָמְרִינַן בְּעֵרוּבִין (כג:), נִמְצָא מֵאָה עַל מֵאָה חֲמִשִּׁים הוּא בֵּית אַרְבַּע סְאִין: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר בֵּית חֲמֵשׁ.** סְאִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **וּבְמוֹרֵד.** כְּלוֹמַר שְׁעוּר זֶה שֶׁאָמַרְנוּ לְתַנָּא קַמָּא וּלְרַבִּי יוֹסֵי לְמַר כְּדְאִית לֵיהּ וּלְמַר כְּדְאִית לֵיהּ, הֲנֵי מִלֵּי כְּשֶׁמּוֹלִיךְ הַמַּחֲרֵשָׁה בַּמּוֹרֵד, דְּמִגְלַגְּלָתוֹ לְמַרְחוֹק, וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁהַקַּרְקַע שָׁוָה בְּמִישׁוֹר, אֲבָל **בַּמַּעֲלֶה,** כְּשֶׁחוֹרֵשׁ וְעוֹלֶה, לְדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא נוֹתֵן רֹבַע קַב **פְּרִשִׁינִין** עַל **בְּרֹךְ הַמַּחֲרֵשָׁה,** הוּא עֵץ חָלוּל כְּפוּף עָשׂוּי כְּעֵין בָּרֹךְ שֶׁהַמַּחֲרֵשָׁה תְּקוּעָה בּוֹ, וְעוֹשֶׂה בְּשׁוּלָיו נָקָב קָטָן כְּשִׁעוּר שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ גַּרְעִין אֶחָד מִגַּרְעִינֵי הַפְּרִשִׁינִים, וּמוֹלִיךְ הַמַּחֲרֵשָׁה וְהַגַּרְעִינִים נוֹפְלִים מֵעַט מֵעַט, וּבְמָקוֹם שֶׁכָּלוּ הַכַּרְשִׁינִים שָׁאֵין נוֹפֵל מֵהֶם הַרְבֵּה בְּיַחַד אֶלָּא שְׁלֹשָׁה גַּרְעִינִים זֶה בְּצַד זֶה שָׁם כָּלָה בֵּית הַפֹּרֶס: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר בַּמּוֹרָד וְלֹא בַּמַּעֲלֶה.** לֹא אָמְרוּ דִּין בֵּית הַפֹּרֶס אֶלָּא בַּמּוֹרָד, אֲבָל כְּשֶׁהַמַּחֲרֵשָׁה עוֹלָה בְּגֹבַהּ אֵין שָׁם בֵּית הַפֹּרֶס כְּלָל, שֶׁמִּיָּד הַמַּחֲרֵשָׁה נִנְעֶרֶת וְאֵם יֵשׁ שָׁם עֶצֶם נוֹפֵל. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** (ב) **וְהַטִּיחַ בָּסֶלַע.** הָכָא הַמַּחֲרֵשָׁה בְּסֶלַע וּמִתּוֹךְ כָּךְ נִנְעֶרֶת הַמַּחֲרֵשָׁה: **אוֹ שֶׁנָּעַר אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה.** מִן הֶעָפָר שֶׁעָלֶיהָ, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא לֹא נָעַר יָפֶה: **עַד שָׁם הוּא עוֹשֶׂה בֵּית הַפֹּרֶס.** וְלֹא יוֹתֵר, וַאֲפִלּוּ תּוֹךְ שֵׁשׁ אַמּוֹת אוֹ חֲמֵשׁ: **בֵּית פֹּרֶס עוֹשֶׂה בֵּית פֹּרֶס.** הַמַּתְחִיל לַחֲרֹשׁ בְּסוֹף בֵּית הַפֹּרֶס אוֹ בְּאֶמְצַע, מִנָּה מֵאָה אַמָּה מִמָּקוֹם שֶׁהִתְחִיל לַחֲרֹשׁ, וְהוּא נַעֲשֶׂה בֵּית הַפֹּרֶס בְּאֹלוּ חָרַשׁ מִמָּקוֹם הַקֶּבֶר: **חָרַשׁ חֲצִי מְעָנָה.** חֲמִשִּׁים אַמָּה מִמָּקוֹם הַקֶּבֶר, וְחָזַר אַחַר כָּךְ וְחָרַשׁ מִשָּׁם עוֹד חֲמִשִּׁים אַמָּה אֲחֵרוֹת, כָּל הַמֵּאָה נַעֲשֶׂה בֵּית פֹּרֶס. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: (ג) **מְלֹא טְרִימֵיָא.** כְּמוֹ מָלֵא טְמָנִי, חֲפִירָה מְלֵאָה מַיִם זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, טְרִימֵיָא בִּלְשׁוֹן אֲרָמִי עַצְמוֹת שֶׁל מֵתִים: **וּמִצְּבִירַת הָעֲצָמוֹת.** מִמָּקוֹם שֶׁהָעֲצָמוֹת צְבוּרִים שָׁם, דְּזֶה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְצוּי שֶׁיִּהְיֶה אָדָם חוֹרֵשׁ עַל חֲפִירָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מַיִם וְעַל צְבוּרַת עֲצָמוֹת גְּלוּיִים, וְלֹא גָּזְרוּ אֶלָּא בְּקֶבֶר שֶׁנִּתְחָרֵשׁ שֶׁהוּא דָּבָר הַמְצוּי: **וּמִשֶּׁדָּה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר.** דַּהֲוָה לֵיהּ סָפֵק סְפֵקָא, שֶׁמָּא לֹא חָרַשׁ בִּמְקוֹם הַקֶּבֶר, וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר חָרַשׁ שֶׁמָּא לֹא הוֹלִיךְ מִמֶּנּוּ עֶצֶם: **אוֹ שֶׁנִּמְצָא בָּהּ קֶבֶר.** שֶׁחָרַשׁ וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא, דְּבֵית הַפֹּרֶס דִּרְבָּנַן וְלָא קָנְסוּ לֵיהּ כֵּיוָן דְּלֹא יָדַע: **הַחוֹרֵשׁ אֶת שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ.** לָא קָנְסוּ רַבָּנַן לְמֶהֱוֵי אַרְעָא דְּחַבְרֵיהּ בֵּית הַפֹּרֶס, וְכֵן נָכְרִי לֹא שָׁיְךְ בֵּיהּ קָנְסוּ. **שֶׁאֵין בֵּית הַפֹּרֶס לַפּוּתְיִים.** כְּלוֹמַר שֶׁהֲרֵי אַף עַל הַכּוּתִיִּים לֹא קָנְסוּ, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא קָנְסוּ עַל הַנָּכְרִי: (ד) **עַל גַּבֵּי טְהוֹרָה.** שֶׁשְּׁדֵה בֵּית הַפֹּרֶס לְמַעְלָה וּטְהוֹרָה לְמַטָּה: **אַפְּלוּ אַדְמָה.** שֶׁהֵיְתָה עֲפָרָהּ שֶׁל טְהוֹרָה וּמִלְּמַטָּה **וְהֶלְבִּינוּהָ.** מֵחֲמַת עֲפַר בֵּית הַפֹּרֶס שֶׁהָיָה לָבָן: **אֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ בֵּית הַפֹּרֶס.** שֶׁלֹּא גָּזְרוּ טֻמְאָה אֶלָּא עַל גּוּשׁ בְּכַרְיָתוֹ, וְלֹא גָּזְרוּ עַל הָעֲפָר הַנִּשְׁטָף עִם הַמַּיִם: (ה) **עֲלֶיהָ טְהוֹרָה.** מִמַּה נַּפְשָׁךְ אִם הַקֶּבֶר בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא וְהָעֲלִיָּה טְהוֹרָה, וְאִם הַקֶּבֶר תַּחַת אַסְקֻפַּת פֶּתַח הַבַּיִת, טָמְאָה נִכְנֶסֶת לַבַּיִת וַעֲלִיָּה טְהוֹרָה, אֲבָל כְּשֶׁאֵין פֶּתַח הָעֲלִיָּה מְכֻוָּן כְּנֶגֶד פֶּתַח הַבַּיִת, חָיְשִׁינַן דִּלְמָא קָאֵי קֶבֶר תַּחַת הַכֹּתֶל מְכֻוָּן כְּנֶגֶד פִּתְחָהּ שֶׁל עֲלִיָּה, וּבוֹקַעַת הַטֻּמְאָה עַד שֶׁמַּגַּעַת לִפְתְחָהּ שֶׁל עֲלִיָּה, וְנִכְנֶסֶת לָעֲלִיָּה דֶּרֶךְ הַפֶּתַח: **וְעָפָר חוּצָה לָאָרֶץ.** כְּלוֹמַר אוֹ עָפָר חוּץ לָאָרֶץ, דְּאָרֶץ הָעֹמֶדֶת וּבֵית הַפֹּרֶס תַּרְוַיְהוּ מְטַמְּאִי בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא: **שֶׁבָּא בְּיָרָק.** כְּגוֹן אֲגֻדָּה שֶׁל יָרָק שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קִלְחֵים הַרְבֵּה שֶׁנַּעֲקְרוּ בְּגוּשֵׁיהֶן, וּבְכָל קֶלַח בִּפְנֵי עַצְמוֹ לֵיכָּא עָפָר כְּחוֹתֶם הַמַּרְצוּפִין: **מִצְטָרְפִין לְחוֹתֶם הַמַּרְצוּפִים.** שֶׁהוּא שִׁעוּר הַגּוּשׁ לְטַמֵּא: **חוֹתֶם הַמַּרְצוּפִין.** אַמְתְּחוֹת שֶׁל עוֹר, כְּעֵין שַׂקִּין שֶׁהוֹלְכֵי דְּרָכִים נוֹתְנִים כְּלֵיהֶם בְּתוֹכָם וְחוֹתְמִים עֲלֵיהֶם בְּחוֹתָם שֶׁל טִיט: **כְּמָאָה וּכְקַאתַיִם חוֹתָמוֹת.** שֶׁל טִיט, וְהַאי עֲבַדָּא מַיְתֵי רַבִּי יְהוּדָה לְסִיּוּעֵי לְרַבָּנָן דְּלָאו וְקַאתַיִם מְעַפֵּר שָׁבָא מְחוּצָה לָאָרֶץ לֹא חָשְׁשׁוּ, הוֹאִיל וְלֹא הָיָה בְּחוֹתָם אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ כְּחוֹתָם הַמַּרְצוּפִין. **וְהֶלְבָּה כַּחֲכָמִים:**

פרק יח (א) **בֵּיצַד בּוֹצְרִין בֵּית הַפֹּרֶס.** וְיִהְיוּ הָעֲנָבִים שֶׁגָּדְלוּ בּוֹ טְהוֹרִים: **מִזִּין עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים.** בַּשְּׁלִישִׁי: **וְשׁוֹנִין.** בַּשְּׁבִיעִי: **וּמוֹצִיאִין חוּץ לְבֵית הַפֹּרֶס.** וְאַף עַל גַּב דְּהַבּוֹצֵר לַגַּת הַכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה וְהוּא מִשְׁמוֹנָה עָשָׂר דָּבָר שֶׁגָּזְרוּ בּוֹ בַּיּוֹם (ראה שבת יז.), הֲנֵי מִלֵּי לְטַמְּאָה דְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל לְטַמֵּאת בֵּית הַפֹּרֶס דְּרַבָּנָן הֵיא לָא חָשְׁבִינַן לָהּ הָכְשֵׁר, וּמִשּׁוּם הָכִי [נָקֵט וְתָנֵי] מִזִּין עַל הָאָדָם וְעַל הַכֵּלִים, כְּדֵי שֶׁיִּזְהוּ טְהוֹרִים מִטֻּמְאָה דְּאוֹרַיְתָא, וְאַף עַל פִּי שֶׁחוֹזְרִין וּמִטַּמְּאִין בְּבֵית הַפֹּרֶס בְּשָׁעַת בְּצִירָה, תּוּ לָא מִשְׁמוּ עֲנָבִים בִּנְגִיעָתָם מִשּׁוּם טֻמְאַת בֵּית הַפֹּרֶס, כָּל כַּמָּה דְּלֹא הֻכְשַׁר גְּמוּר: **וְאֲחֵרִים.** שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ בְּבֵית הַפֹּרֶס, מְקַבְּלִין מִן הַבּוֹצְרִים, וּמוֹלִיכִין לַגַּת בִּכְלֵיהֶם אֲחֵרִים, אֲבָל הַבּוֹצְרִים אֵין מוֹלִיכִין אוֹתָם לַגַּת, לְפִי שֶׁהַגַּת מָלֵא מַשְׁקִין וּמִתְפַּשְּׁרֵי בְּהוּ הָכְשֵׁר גְּמוּר: **וְאִם נָגְעוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ.** הַבּוֹצְרִים נָגְעוּ בַּאֲחֵרִים הַמְקַבְּלִין: **טְמֵאִים.** הַמְקַבְּלִים, וּמְטַמְּאִין כָּל הָעֲנָבִים, שֶׁהָאָדָם שְׁנִטְמָא בְּבֵית הַפֹּרֶס נַעֲשֶׂה אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אוֹחֲזִו אֶת הַמַּגָּל.** דְּסָבְרֵי הִבּוֹצֵר לְגַת הֲכְשֵׁר אֲפִלּוּ לְטַמֵּאת בֵּית הַפֹּרֶס, וּמִשּׁוּם הָכִי אֲפִלּוּ שֶׁהוּא בּוֹצֵר בְּסִיב שֶׁל דֶּקֶל דִּלְמָא מְקַבֵּל טֻמְאָה: **אוֹ בּוֹצֵר בְּצוֹר.** וְהִיא אֶבֶן חַדָּה, דִּלְמָא כְּלִי הִיא: **וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּפִישָׁה.** כְּלִי גָּדוֹל שֶׁכּוֹבְשִׁים בּוֹ זֵיתִים, דִּלְמָא בַּת קִבּוּלֵי טֻמְאָה הוּא:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת - מַסֶּכֶת נְגָעִים

וּמוֹלִיךְ לְגַת. אֲפִלּוּ הוּא עַצְמוֹ, דְּכֵיוָן דְּזָרְיֵהּ וְאֵית לֵיהּ הֶכְרֵא שַׁמְּנִיחַ בִּכְפִישָׁה, לֹא נָגַע: **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בַּכֶּרֶם הַנַּעֲשֶׂה בֵּית הַפֹּרֶס.** שֶׁהָיוּ גְּפָנִים וְאִילָנוֹת נְטוּעִים בּוֹ קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה בֵּית הַפֹּרֶס, אֲבָל הַנּוֹטֵעַ לְכַתְּחִלָּה בְּבֵית הַפֹּרֶס יִמְכֹּר לְשׁוּק, דְּקָנְסִינַן לֵיהּ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לִשְׁעֹ בְּבֵית הַפֹּרֶס. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ב) **שְׁלֹשָׁה בֵּית הַפֹּרֶס חֵן.** כִּדְקָא חָשֵׁיב לְהוּ וְאָזֵיל, שָׂדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, וְשָׂדֶה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר (להלן מ״ג), וּשְׂדֵה בּוֹכִים (להלן מ״ד): **נִטְּעַת כָּל נָטַע.** נוֹטֵעַ בָּהּ כָּל אִילָנוֹת שֶׁיִּרְצֶה. וּמַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָסַר לְעֵיל (מ״א). וְאֵיכָא לְמֵימַר דְּאַף רַבִּי יוֹסֵי לֹא אָסַר אֶלָּא לִטַּע בָּהּ כֶּרֶם בִּלְבַד מִשּׁוּם דְּהַבּוֹצֵר לַגַּת הֲכָשֵׁר, אֲבָל זֶרַע הַנִּקְצָר עִם שָׂרָשָׁיו חִישִׁינַן שֶׁמָּא יָבִיא עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה עִם הָעָפָר הָעוֹלֶה עִם הַשָּׂרָשִׁים הַנִּקְצָרִים: **חוּץ מִזֶּרַע הַנִּקְצָר.** אֲבָל זֶרַע הַנַּעֲקָר עִם שָׂרָשָׁיו חִישִׁינַן שֶׁמָּא יָבִיא עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה עִם הָעָפָר הָעוֹלֶה עִם הַשָּׂרָשִׁים הַנִּקְצָרִים: **וְאִם עֲקָרוֹ.** אוֹתוֹ זֶרַע הַנִּקְצָר: **צוֹבֵר אֶת גָּרְנוֹ לְתוֹכוֹ.** לְתוֹךְ הַשָּׂדֶה עַצְמָהּ וְדָשׁ אוֹתוֹ שָׁם, וְלֹא יְבִיאֶנּוּ לַבַּיִת עַד אַחַר דִּישָׁה, שֶׁלֹּא לְהַרְבּוֹת אֶת הַטֻּמְאָה: **וְכוֹבְרוֹ בִּשְׁתֵּי כְבָרוֹת.** זוֹ אַחַר זוֹ, שֶׁמָּא נִתְעָרֵב עִמּוֹ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה: **וְהַקְּטָנִיּוֹת בִּשְׁלֹשׁ.** לִפִּי שֶׁהַקְּטָנִיּוֹת יֵשׁ בָּהֶן עֶפֶר יוֹתֵר מִבַּתְּבוּאָה, מִשּׁוּם הָכִי חִישִׁינַן בְּהוּ טְפֵי, אֲבָל טְהוֹרִין הֵן, שֶׁהֲרֵי לֹא הֻכְשְׁרוּ. **וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:** **וְשׁוֹרֵף אֶת הַקַּשׁ וְאֶת הָעֵצָה.** בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, שֶׁמָּא יֵשׁ בָּהֶן עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה: **קַשׁ.** תֶּבֶן שֶׁל תְּבוּאָה: **עֵצָה.** תֶּבֶן שֶׁל קִטְנִית: **וּמְטַמְּאָה בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא.** שָׂדֶה בֵּית הַפֹּרֶס שֶׁאָמַרְנוּ: **וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּאֹהֶל.** דְּכָל שֶׁמְּאָתָהּ מִשּׁוּם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה, וְעֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל (לעיל פ״ב מ״ג): (ג) **נִזְרְעַת כָּל זֶרַע.** הָכִי גָּרְסִינַן בְּרֹב הַסְּפָרִים. אֲבָל בַּחוֹסָפְתָּא (פ״ז הי״א) קָתָנֵי אֵינָהּ נִזְרַעַת כָּל זֶרַע, וְכֵן הִיא בְּעֵינַי: **וְאֵין נִטַּעַת כָּל נָטַע.** וְלָא מִבָּעְיָא דְּאֵין נוֹטְעִין לְכַתְּחִלָּה, אֶלָּא אַף הַנִּטּוּעַ לֹא יִקַּיֵּם, שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל בְּנֵי אָדָם לָשֶׁם, שֶׁמָּא בְּאֹהֶל טָמֵא בְּאֹהֶל טָהוֹר וְלֹא יֵדְעוּ: **חוּץ מֵאִילָן קָרָק.** דְּמַתָּר לְטַע בָּהּ, וּמְהוּ אִילָן קָרָק, שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת: (ד) **שְׂדֵה בּוֹכִים.** מָקוֹם רְחוֹק מִבֵּית הַקְּבָרוֹת שֶׁמּוֹשִׁיבִין שָׁם הַמֶּשָׁה שֶׁל הַמֵּת וּמִתְעַדְּדִין וּבוֹכִים שָׁם: **לֹא נִטַּעַת וְלֹא נִזְרְעַת.** בְּפֶרֶק קָמָא דְּמוֹעֵד קָטָן בְּגִמָרָא (ה:) מְפֹרָשׁ דְּמִשּׁוּם יֵאוּשׁ בְּעָלִים נִגְעוּ בָּהּ, דְּיֵכִין שֶׁכֵּן הוּא, מִתְיָאֲשִׁים הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה וְהָוֶה לֵיהּ כְּמַצֵּר שֶׁהֶחְזִיקוּ בּוֹ רַבִּים וְאָסוּר לְקַלְקְלוֹ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, שֶׁהֶחְזִיקוּ בּוֹ הֶרַבִּים כְּדַיָּן, אֲבָל לֹא נִתְיָאֲשׁוּ, דְּהַשְׁתָּא שְׁלֹא כְּדַיָּן הֶחְזִיקוּ בּוֹ, מַתֵּר לְקַלְקְלוֹ: **וְעֲפָרָהּ טָהוֹר.** דְּלֵיהּ מְחַזְקִינַן בָּהּ טַמְאָה כְּלָל: **וְעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ תַּנּוּרִים לְקַדֵּשׁ.** מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׂדֵי בֵּית הַפֹּרֶס הָרִאשׁוֹנִים (לעיל מ״ב-ג): **שְׁבוֹדְקִים לְעוֹשֹׂה פֶּסַח.** אֲשֶׁדָּה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר קַאֵי, דְּאִם הוֹלִךְ שָׁם אָדָם וְצָרִיךְ לִשְׁחֹט אֶת פִּסְחוֹ, בּוֹדְקִים אוֹתָהּ כְּדִמְפֹרָשׁ בְּסִיקָא, וְאִם לֹא נִמְצָא שָׁם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה הוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה אֶת פִּסְחוֹ: **וְאֵין בּוֹדְקִין לְתְרוּמָה.** דִּדְוָקָא לְפֶסַח קָמִיךְ אִבְּדִיקָה זוֹ, מִשּׁוּם דְּטֻמְאַת בֵּית הַפֹּרֶס דְּרַבָּנָן, וְחָמְרִים לֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם קֶרֶן, שְׁמֵי שֶׁאֵינוֹ מַקְרִיב קָרְבַּן פֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ חַיָּב כָּרֵת, אֲבָל בִּתְרוּמָה דְּאֵין בַּאֲכִילָתָהּ כִּי אִם עֲשָׂה, הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם עֲשֵׂה וְאֵין מוֹעֶלֶת בְּדִיקָה זוֹ לְהַתִּירוֹ בִּתְרוּמָה: **וְלָנְזִיר.** שֶׁהָלַךְ שָׁם: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים בּוֹדְקִין.** וְאִם לֹא נִמְצָא שָׁם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה אֵינוֹ מְגַלֵּחַ: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵין בּוֹדְקִין.** דְּבֵיוָן נִמְצָא וּבֵיוָן לֹא נִמְצָא שָׁם עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה עֶפֶר תְּחוֹחַ: **וּמְמַחֶה.** עוֹשֶׂהוּ דַּק דַּק בְּיָדוֹ כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה אִם יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה: (ה) **בֵּיצַד מְטַהֲרִין בֵּית הַפֹּרֶס.** אֲבֵית הַפֹּרֶס הָרִאשׁוֹן (לעיל מ״ב) קַאֵי, שֶׁהוּא שָׂדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בּוֹ קֶבֶר: **נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.** כְּשִׁעוּר עֹמֶק הַמַּחֲרֵשָׁה שֶׁמְּגַלְגְּלָת הָעֲצָמוֹת: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **הָרוֹצֵף.** לְשׁוֹן רִצְפָּה שֶׁל אֲבָנִים (מגילה כב:): **טָהוֹר.** כֵּיוָן דְּאֵין יְכוֹל לְהַסִּיטָן. שֶׁאִם הָיָה מְהַלֵּךְ עַל גַּבָּן וְנִפְסָטוֹת, אֵיכָא לְמֵיחַשׁ אֲהַסֵּט עֶצֶם שֶׁתַּחְתֵּיהֶן: **אַף הָעוֹזֵק.** הַחוֹפֵר וּמַשְׁלִיךְ הָאֲבָנִים, אִם עָשָׂה כֵּן בְּכָל בֵּית הַפֹּרֶס, **טָהוֹר.** עוֹזֵק, לְשׁוֹן יְזִיעַת הַקְּדָחִים (ישעיה ה ב). וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ו) **הַמְהַפֵּךְ בְּבֵית הַפֹּרֶס.** בְּשָׂדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר: **עַל אֲבָנִים שֶׁהוּא יְכוֹל לְהַסִּיטָן.** כְּגוֹן עַל גַּבֵּי אֲבָנִים שֶׁאֵינָן תְּקוּעוֹת וּקְבוּעוֹת בָּאָרֶץ, וְהֵן נִפְסָטוֹת מֵחֲמַת הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶן, וְעֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה נִפְסָט מִכֹּחוֹ. וְרוֹכֵב עַל גַּבֵּי אָדָם אוֹ בְּהֵמָה (שכחה) [שֶׁכֹּחָן] רַע וְהוֹלִיכוּהוּ עֲלֵיהֶן, טָמֵא הָרוֹכֵב, דְּכֵיוָן דְּכֹחַ הַתַּחְתּוֹן רַע, מֵחֲמַת מַשָּׂא הָעֶלְיוֹן נִפְסָט וְהֲרֵי כְּאִלּוּ הוּא מְסִיט הָעֶצֶם. אֲבָל אִם הָיָה כֹּחַ הַנִּרְכָּב יָפֶה לֹא חָשִׁיב הָרוֹכֵב כְּמַסִּיט הָעֶצֶם. וְהֵיכִי דָּמֵי אָדָם כֹּחוֹ רַע, כָּל שֶׁרוֹכְבוֹ וְאֹרֶכְבוֹתָיו נוֹקְשׁוֹת. וּבְהֵמָה שֶׁכֹּחָהּ רַע, כָּל שֶׁרוֹכְבָהּ וּמִטְלָה גְּלָלִים: **בָּהָרִים וּבְכֹפָלִים.** אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קוֹבְרִין שָׁם מֵת: **טָמֵא.** מִפְּנֵי עֲפַר אֶרֶץ הָעֹמֶדֶת שֶׁמִּתְגַּלְגֵּל שָׁם: **בַּיָּם וּבַשְּׁנִית טָהוֹר.** מִשְּׁמַאת גּוּפָהּ, שֶׁגְּזוּרוֹ עַל גּוּפָהּ שֶׁל אֶרֶץ הָעֹמֶדֶת לִשְׁרֹף תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים שֶׁנִּגְעוּ בַּעֲפָרָהּ, וְאֵין שׁוֹרְפִים תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים שֶׁנִּגְעוּ בַּיָּם וּבַשְּׁנִית, שֶׁאֵין קוֹבְרִים שָׁם מֵת. אֲבָל טֻמְאַת אֲוִירָהּ שֶׁל אֶרֶץ הָעֹמֶדֶת יֵשׁ בָּהֶן, שֶׁגְּזוּרוֹ עַל אֲוִירָהּ לְתְלוֹת, שֶׁתְּרוּמָה וְקָדָשִׁים שֶׁנִּכְנְסוּ לַאֲוִיר אֶרֶץ הָעֹמֶדֶת וְלֹא נָגְעוּ בְּגוּפָהּ לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין: **בְּזַעֲפוֹ.** כְּשֶׁהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר: (ז) **הַקּוֹנֶה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא.** אֲרַם נַהֲרַיִם וַאֲרַם צוֹבָה שֶׁכָּבַשׁ דָּוִד. וַעֲפָרָהּ טָמֵא כְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְחַיֶּבֶת בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבִשְׁבִיעִית כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (גיטין ח.): **אִם יָכוֹל לְהַכְנִס לָהּ בְּטָהֳרָה.** שֶׁאֵין אֶרֶץ הָעֹמֶדֶת מַסְרִיחַ בֵּין אוֹתָהּ שָׂדֶה שֶׁקָּנָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **טְהוֹרָה.** אוֹתָהּ שָׂדֶה, וַאֲפִלּוּ אֲגוּשָׁהּ דִּידָהּ לֹא גְּזוּרוּ, כֵּיוָן שֶׁהִיא שֶׁל יִשְׂרָאֵל, דִּמְשׁוּם הָכִי קָתָנֵי הַקּוֹנֶה שָׂדֶה. אֲבָל אִם הָיָה רֹחַב טָפַח מֵאֶרֶץ הָעֹמֶדֶת אוֹ מִבֵּית הַקְּבָרוֹת מַסְרִיחַ בֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַשָּׂדֶה שֶׁקָּנָה בְּסוּרְיָא, דְּהַשְׁתָּא אֵין יָכוֹל לְכַנֵּס בָּהּ בְּטָהֳרָה, עֲפָרָהּ שֶׁל אוֹתָהּ שָׂדֶה טָמֵא כְּחוּצָה לָאָרֶץ: **מְדוֹרוֹת הַגּוֹיִם.** שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **טְמֵאִים. שְׁקוּבְרִין נִפְלֵיהֶן בְּבָתֵּיהֶן: אַרְבָּעִים יוֹם.** כְּשִׁעוּר יְצִירַת הַוָּלָד: **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ אִשָּׁה.** דְּנָכְרִים פְּרוּצִים בַּעֲרָיוֹת וּמְבִיאִין נָשִׁים לְבָתֵּיהֶן בַּלַּיְלָה: **עֶבֶד.** שֶׁל

מִבְּרְטְנוּרָא

יִשְׂרָאֵל, אוֹ אִשָּׁה יִשְׂרְאֵלִית, מְשַׁמְּרִין הַמַּדּוֹר שֶׁל הַנָּכְרִים שֶׁלֹּא יִקָּבְרוּ שָׁם: (ח) **הַבִּיבִין הָעֲמֻקִּים.** צְנוֹרוֹת שְׁמְקַלְּחִין מֵהֶן הַשּׁוֹפְכִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְיֵשׁ סְפָרִים שֶׁכָּתוּב בָּהֶם **הַכּוּכִים,** לְשׁוֹן כּוּךְ (ב״ב פ״ו מ״ח), מְעָרָה שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע: **וְעָפָר הַתַּחוֹחַ.** דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ דְּמֵת הַנִּפָּל שֶׁקָּבְרוּ שָׁם נַעֲשָׂה הֶעָפָר תַּחוֹחַ: **חָזִיר וּבְרְדְּלָם.** דַּרְכָּן לַחְפֹּר וּלְחַפֵּשׂ תַּחַת הַקַּרְקַע, וְאִם יִמְצְאוּ נָפֶל קָבוּר יוֹצִיאוּהוּ מִשָּׁם. **בַּרְדְּלָם,** חֲיָה שֶׁקּוֹרִין לָהּ בְּעַרְבִי אלצב״ע: (ט) **אִצְטְוָנִית.** כְּעֵין אִצְטַבָּא עֲשׂוּיָה לְנוֹי לִפְנֵי הַבָּתִּים. וְאֵין קוֹבְרִים שָׁם נְפָלִים: **עִיר נְכָרִים שֶׁחָרְבָה.** עָרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁדָּרוּ בָּהּ נָכְרִים וְחָרְבָה מִן הַנָּכְרִים: **אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מְדוֹר נָכְרִים.** שֶׁחֵיּוֹת מְצוּיוֹת שָׁם וּמוֹצִיאוֹת שָׁם כָּל הַנְּפָלִים שֶׁנִּקְבְּרוּ שָׁם. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: קְבָרוֹת.** כְּלוֹמַר יְדוּעַ שֶׁהֵם קְבָרוֹת: **הָיָה סָפֵק.** אִם מֵאֶרֶץ הָעֲמִים אִם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְטָהֳרוּהוּ, דַּחֲשָׁבוּהוּ כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אִי נַמִּי **הָיָה סָפֵק** אִם הָיוּ שָׁם קְבָרוֹת אִם לָאו, **וְטָהֲרוּהוּ,** שֶׁהַעִידוּ שָ

׳וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֵׁנִית וְהִנֵּה כָּהָה הַנֶּגַע וְגוֹ׳ וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׳, לְאו לְמֵימְרָא דְּאֵין מְטַהֲרוֹ אֶלָּא אִם כֵּן כָּהָה, אֶלָּא אַשְׁמְעִינַן קְרָא דַּאֲפִלּוּ נִשְׁתַּנָּה מִשֶּׁלָּא לְסִיד אוֹ מִסִּיד לְשֶׁלָּא לָא אָמְרִינַן נֶגַע אַחֵר הוּא וְחוֹזֵר וּמִסְגְּרוֹ כַּתְּחִלָּה, אֶלָּא כְּעוֹמֵד דָּמֵי וּמְטַהֲרוֹ: **לְהַחְלִיט אֶת שְׁנוֹלַד בּוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן בַּתְּחִלָּה.** כְּשֶׁהוּבָא בְּתְחִלַּת אֶל הַכֹּהֵן וְיֵשׁ בּוֹ בַּהֶרֶת כְּגְרִיס וּמְחַיַּת בָּשָׂר כַּעֲדָשָׁה מְרֻבַּעַת בְּתוֹךְ מְקוֹם הַבַּהֶרֶת, מַחְלִיטוֹ מִיָּד, וְכֵן נַמֵּי שֵׂעָר לָבָן אִם הָיָה שָׁחֹר וְלֹא הִסְפִּיק לְהִסְגִּירוֹ עַד שֶׁהָפַךְ לְלָבָן, מַחְלִיטוֹ מִיָּד, אֲבָל פְּשָׁיוֹן לֹא מְטַמֵּא בַּתְּחִלָּה אֲפִלּוּ פּוֹשֶׂה וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁלֹּא הִסְגִּיר: **בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן.** כְּלוֹמַר לְהַחְלִיט כְּמוֹ כֵן בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, שֶׁמִּתְּחִלָּה לֹא הָיוּ לוֹ סִימָנִין הַלָּלוּ וְהִסְגִּירוֹ, וּלְסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן מָצָא בּוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, מַחְלִיטוֹ. אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי**, כְּגוֹן דִּבְסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן עָמַד בְּעֵינָיו וְלֹא הָיָה בּוֹ לֹא שֵׂעָר לָבָן וְלֹא מִחְיָה, [וְהִסְגִּירוֹ פַּעַם שֵׁנִית], וּבְסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי נוֹלְדוּ בּוֹ סִימָנִים הַלָּלוּ, מַחְלִיטוֹ: **לְאַחַר הַפְּטוּר.** כְּלוֹמַר לְאַחַר הַפְּטוּר, שֶׁבְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי לֹא נוֹלְדוּ בּוֹ סִימָנֵי טֻמְאָה וּפְטָרוֹ, וּלְאַחַר כַּמָּה יָמִים נוֹלְדוּ, מַחְלִיטוֹ: **לְהַחְלִיט אֶת שְׁנוֹלַד לוֹ פְּשָׁיוֹן בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן.** אוֹ **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי.** כְּגוֹן בַּהֶרֶת כְּגְרִיס שֶׁאֵין בָּהּ מִחְיָה וְלֹא שֵׂעָר לָבָן וְהִסְגִּירָהּ, אִם פָּשְׂתָה בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, אוֹ לֹא פָּשְׂתָה אֶלָּא בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, אוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ שְׁלִישִׁי לִנְגָעֵי בָּתִּים לְהַבְחִין בֵּין מַרְאֶה שֶׁלְּכַתְּחִלָּה לְמַרְאֶה שֶׁבַּסּוֹף, הֲרֵי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם. בָּךְ פָּרְשָׁן הָרַמְבַּ״ם, וְיָשָׁר הוּא. אֶלָּא דְּקַשְׁיָא לִי בְּגִבְּהּ שֶׁהוּא מוֹנֶה שְׁמוֹנָה מַרְאוֹת דְּנִתְקַיְּן, וְאֵנוּ קַיְמָא לָן (תוספתא פ״א ה״ב) דְּנִתְקַיְּן מִטַּמְּאִין בְּכָל מַרְאוֹת וְאֵין לָהֶם מַרְאוֹת מְיֻחָדוֹת כְּשֶׁאֵר נְגָעִים: **שֶׁשִּׁבּוּעַ שֵׁנִי שֶׁלּוֹ חָל בַּשַּׁבָּת.** דִּשְׁתֵּי הַסְגֵּרוֹת שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם, דְּיוֹם שִׁבְעֵי שֶׁל שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן, דִּכְתִיב (ויקרא יג ה) ׳וְהִסְגִּירוֹ שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׳, מְלַמֵּד שֶׁיֵּשׁ שִׁבְעֵי עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן מִלְּפָנָיו וּמֵאַחֲרָיו, וְכֵן שְׁלֹשָׁה שְׁבוּעוֹת דְּנִגְעֵי בָּתִּים אֵינָם אֶלָּא תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם, דְּרִאשׁוֹן וּשְׁבִעֵי שֶׁל שְׁבוּעַ אֶמְצָעִי עוֹלִין לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם: **חָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת.** שֶׁבְּיוֹם הַשַּׁבָּת חָל שִׁבְעֵי, אֵין רוֹאִים אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה בְּדִין אֶת הַדִּין בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא מַמְתִּין עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ה) **הָיָה בּוֹ שֵׂעָר לָבָן.** בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְאִם הָיָה רוֹאֵהוּ הָיָה מַחְלִיטוֹ, וּלְאַחַר שַׁבָּת הָיָה לוֹ, הֲרֵי זֶה לְהֶקֵל, וְאַף עַל גַּב דְּאִי נַמֵּי חֻלְטוֹ בַּשַּׁבָּת, כְּשֶׁהָלַךְ לוֹ לְאַחַר הַשַּׁבָּת הָיָה מְטַהֲרוֹ, מִכֹּל מָקוֹם הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן כְּדִין מִצְרָע מַחְלֹט שְׁנִתְרַפֵּא, וְעִכְשָׁו פְּטוּר: **הָיוּ לְבָנוֹת.** אִי נַמֵּי הָיוּ לְבָנוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁהָיָה רָאוּי לְהַחְלִיטוֹ, וּלְמָחָר הִשְׁחִירוּ, הֲרֵי זֶה לְהֶקֵל: **אַחַת לְבָנָה וְאַחַת שְׁחוֹרָה וְהִשְׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶן.** כְּדִי נִסְבָּה, דְּאֵין כָּאן לְהֶקֵל, דְּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טָהוֹר, וְאַגַּב סֵיפָא (להלן מ״ט) דְּלְהַחְמִיר נָקֵט לָהּ דְּקָתָנֵי בְּסֵיפָא: **אַרְבּוֹת.** הָיוּ הַשְּׂעָרוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כְּדֵי לְקָרֵץ בְּזוּג, דְּהֵינוּ שְׁעוּר טֻמְאָה, וּלְמָחָר נִתְקַצְּרוּ, הֵינוּ לְהֶקֵל: **אַחַת אַרְבָּה וְאַחַת קְצָרָה.** כְּדִי נִסְבָּה, דְּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טָהוֹר, אֶלָּא אַגַּב סֵיפָא (שם) דְּלְהַחְמִיר נָקֵט לָהּ דְּקָתָנֵי **נִסְמַךְ הַשְּׁחִין.** לְשִׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת לֹא הָיָה בּוֹ לֹא שֵׂעָר לָבָן וְלֹא מִחְיָה, וְכֵן נַמֵּי אִי הָיָה בּוֹ שֵׂעָר לָבָן וְלֹא מִחְיָה, דְּאִי נַמֵּי הָיָה בּוֹ מִחְיָה וְלֹא שֵׂעָר לָבָן, מַחְלִיטוֹ. אֲבָל אִם הָיָה בּוֹ שֵׂעָר לָבָן וּמִחְיָה וְלֹא הָיָה בּוֹ בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וְלֹא בְּשֵׁנִי, וְנוֹלְדוּ בּוֹ בְּשִׁלִּישִׁי, אֵין מַחְלִיטִין אוֹתוֹ, דְּלָא מְסַגְּרִינַן לֵיהּ בְּשִׁלִּישִׁי, וְאִם לֹא פָּשְׂתָה לֹא בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וְלֹא בְּשֵׁנִי וּפְטָרוֹ, וּלְאַחַר כַּמָּה יָמִים פָּשְׂתָה, מַחְלִיטוֹ: **לְהַחְלִיט אֶת הַהוֹפֵךְ בָּזֶה לָבָן מִתּוֹךְ הַפְּטוּר.** אִם אַחַר שֶׁפְּטָרוֹ וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכֻלּוֹ, טָמֵא מַחֲלֹט: **לְפְטֹר אֶת הַהוֹפֵךְ בָּזֶה לָבָן מִתּוֹךְ הַחֻלְּטוּ אוֹ מִתּוֹךְ הַסְגֵּר.** אִם לְאַחַר שֶׁטִּמְּאוֹ הַכֹּהֵן, אוֹ לְאַחַר שֶׁהֶחֱזִיק הַסְגֵּר קֹדֶם שֶׁטִּמְּאוֹ, פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכֻלּוֹ, פּוֹטְרוֹ וְטָהוֹר, שֶׁהַפְרִיחָה עוֹשָׂה מִן הַטָּהוֹר טָמֵא וּמִן הַטָּמֵא טָהוֹר, וְהַמְּגַּע טָמֵא מִקְּרֵי: **אוֹ מִן מַרְאוֹת נְגָעִים.** אַרְבַּע מַרְאוֹת אֵלּוּ שֶׁהִזְכִּירָנוּ, חֲלָקוֹת אוֹ פְּתוּכוֹת: (ד) **מַרְאוֹת נְגָעִים שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה.** גְּרִסִינַן, וְלָא גְּרִסִינַן ׳מַרְאוֹת נְגָעִים שִׁשָּׁה עָשָׂר׳. וּשְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ הֵוּ, אַרְבַּע מַרְאוֹת חֲלָקוֹת וְאַרְבַּע מַרְאוֹת פְּתוּכוֹת דְּעוֹר בָּשָׂר, וּכְנֶגְדָּן בִּשְׂחִין וּמִכְוָה, שְׂחִין וּמִכְוָה אַחַת הֵן וְלֹא חִלְקָן הַכָּתוּב אֶלָּא לוֹמַר לְךָ שֶׁאֵין מִצְטָרְפִין, וּכְנֶגְדָּן בְּקָרַחַת וְגַבַּחַת, שֶׁקָּרַחַת וְגַבַּחַת אַחַת הֵן, הֲרֵי שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מַרְאוֹת, וּירֵקְרָק וַאֲדַמְדָּם דְּנִגְעֵי בְּגָדִים, וּירֵקְרָק וַאֲדַמְדָּם דְּנִגְעֵי בָּתִּים, הֲרֵי שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה: **עֲקַבְיָא בֶּן מְהַלַּלְאֵל אוֹמֵר שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם.** הָנָךְ שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אַחֲרִינֵי בְּנִגְדָּן בְּסוֹף שִׁבּוּעַ רִאשׁוֹן אוֹ בְּסוֹף שִׁבּוּעַ שֵׁנִי שֶׁל הֶסְגֵּר, אוֹ בְּסוֹף שִׁבּוּעַ שְׁלִישִׁי לִנְגְעֵי בָּתִּים לְהַבְחִין בֵּין מַרְאֶה שֶׁלְּכַתְּחִלָּה לְמַרְאֶה שֶׁבַּסּוֹף, הֲרֵי שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם. בָּךְ פָּרְשָׁן הָרַמְבַּ״ם, וְיָשָׁר הוּא. אֶלָּא דְּקַשְׁיָא לִי בְּגִבְּהּ שֶׁהוּא מוֹנֶה שְׁמוֹנָה מַרְאוֹת דְּנִתְקַיְּן, וְאֵנוּ קַיְמָא לָן (תוספתא פ״א ה״ב) דְּנִתְקַיְּן מִטַּמְּאִין בְּכָל מַרְאוֹת וְאֵין לָהֶם מַרְאוֹת מְיֻחָדוֹת כְּשֶׁאֵר נְגָעִים: **שֶׁשִּׁבּוּעַ שֵׁנִי שֶׁלּוֹ חָל בַּשַּׁבָּת.** דִּשְׁתֵּי הַסְגֵּרוֹת שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם, דְּיוֹם שִׁבְעֵי שֶׁל שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן, דִּכְתִיב (ויקרא יג ה) ׳וְהִסְגִּירוֹ שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׳, מְלַמֵּד שֶׁיֵּשׁ שִׁבְעֵי עוֹלֶה לוֹ מִן הַמִּנְיָן מִלְּפָנָיו וּמֵאַחֲרָיו, וְכֵן שְׁלֹשָׁה שְׁבוּעוֹת דְּנִגְעֵי בָּתִּים אֵינָם אֶלָּא תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם, דְּרִאשׁוֹן וּשְׁבִעֵי שֶׁל שְׁבוּעַ אֶמְצָעִי עוֹלִין לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם: **חָל לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת.** שֶׁבְּיוֹם הַשַּׁבָּת חָל שִׁבְעִי, אֵין רוֹאִים אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה בְּדִין אֶת הַדִּין בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא מַמְתִּין עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ה) **הָיָה בּוֹ שֵׂעָר לָבָן.** בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְאִם הָיָה רוֹאֵהוּ הָיָה מַחְלִיטוֹ, וּלְאַחַר שַׁבָּת הָיָה לוֹ, הֲרֵי זֶה לְהֶקֵל, וְאַף עַל גַּב דְּאִי נַמֵּי חֻלְטוֹ בַּשַּׁבָּת, כְּשֶׁהָלַךְ לוֹ לְאַחַר הַשַּׁבָּת הָיָה מְטַהֲרוֹ, מִכֹּל מָקוֹם הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן כְּדִין מִצְרָע מַחְלֹט שְׁנִתְרַפֵּא, וְעִכְשָׁו פְּטוּר: **הָיוּ לְבָנוֹת.** אִי נַמֵּי הָיוּ לְבָנוֹת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁהָיָה רָאוּי לְהַחְלִיטוֹ, וּלְמָחָר הִשְׁחִירוּ, הֲרֵי זֶה לְהֶקֵל: **אַחַת לְבָנָה וְאַחַת שְׁחוֹרָה וְהִשְׁחִירוּ שְׁתֵּיהֶן.** כְּדִי נִסְבָּה, דְּאֵין כָּאן לְהֶקֵל, דְּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טָהוֹר, וְאַגַּב סֵיפָא (להלן מ״ט) דְּלְהַחְמִיר נָקֵט לָהּ דְּקָתָנֵי **נִסְמַךְ הַשְּׁחִין.** לְשִׁתֵּי הַשְּׂעָרוֹת לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת לֹא הָיָה בּוֹ לֹא שֵׂעָר לָבָן וְלֹא מִחְיָה, וְכֵן נַמֵּי אִי הָיָה בּוֹ שֵׂעָר לָבָן וּמִחְיָה וְלֹא הָיָה בּוֹ בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וְלֹא בְּשֵׁנִי, וְנוֹלְדוּ בּוֹ בְּשִׁלִּישִׁי, אֵין מַחְלִיטִין אוֹתוֹ, דְּלָא מְסַגְּרִינַן לֵיהּ בְּשִׁלִּישִׁי, וְאִם לֹא פָּשְׂתָה לֹא בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וְלֹא בְּשֵׁנִי וּפְטָרוֹ, וּלְאַחַר כַּמָּה יָמִים פָּשְׂתָה, מַחְלִיטוֹ: **לְהַחְלִיט אֶת הַהוֹפֵךְ בָּזֶה לָבָן מִתּוֹךְ הַחֻלְּטוּ אוֹ מִתּוֹךְ הַסְגֵּר.** אִם א

רבינו עובדיה

מסכת נגעים

מברטנורא

בֵּין הַכֹּל: **גָּרִים.** הֵן תִּשַׁע עֲרָשׁוֹת, וּמִחְיָה אֵין פָּחוֹת מֵעֲדָשָׁה. וְכָל הֵיכָא דְּתָנֵינַן בַּבָּרָת, הוּא הַדִּין לִשְׁאָר מַרְאוֹת חֻלְקוֹת וּפְתוּכוֹת: **וְהָלְכָה הַמִּחְיָה.** שֶׁבָּא הַנֶּגַע עַל מְקוֹמָהּ: **הֲלַךְ שֵׂעָר לָבָן.** שְׁנָשַׂר, אוֹ הָפַךְ לִשְׁחוֹר: **רַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר.** אַהֲלָכָה מִחְיָה קָאֵי: **שֶׁלֹּא הָפָכַתּוּ בַּהֶרֶת.** שֶׁשָּׂעָר לָבָן קָדַם לַבַּהֶרֶת שֶׁל מְקוֹם הַמִּחְיָה: **שֶׁלֹּא הָפָכַתּוּ בַּהֶרֶת כְּגָרִיס.** שֶׁשָּׂעָר לָבָן קָדַם לַבַּהֶרֶת כְּגָרִיס, דְּמְקוֹם הַמִּחְיָה הָיָה חָסֵר מִכְּגָרִיס. וְכָאן נַמִּי לָא פָּלֵיג רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶלָּא אַהֲלָכָה מִחְיָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ז) **בַּהֶרֶת וּבָהּ מִחְיָה וּפְשָׁיוֹן.** בְּהֶרֶת כְּגָרִיס וְהִיא וְהַחֲלִיטוֹ: וּלְסוֹף שָׁבוּעַ מָצָא בָּהּ מִחְיָה וּפְסָיוֹן וְהַחֲלִיטוֹ: **הֲלָכָה הַמִּחְיָה.** כְּגוֹן שֶׁבָּא הַנֶּגַע, טְמֵאָה הַבַּהֶרֶת וְחָזְרָה לְכְגָרִיס: **וְכֵן שֵׂעָר לָבָן וּפְשָׁיוֹן.** אִם הָלַךְ כְּגוֹן שֶׁבָּנְטָה הַבַּהֶרֶת וְחָזְרָה לְכְגָרִיס: **וְכֵן שֵׂעָר לָבָן וּפְשָׁיוֹן.** אִם הָלַךְ הָאֶחָד, טְמֵא מִפְּנֵי הַשֵּׁנִי: **הֲלָכָה וְחָזְרָה בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ.** כְּגוֹן שֶׁהִסְגִּירוֹ עַל בַּהֶרֶת כְּגָרִיס, וְהָלְכָה הַבַּהֶרֶת בְּאֶמְצַע הַשָּׁבוּעַ, וּבְסוֹף הַשָּׁבוּעַ חָזְרָה: **הָרֵי הִיא כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה.** דְּרָאָה אוֹתָהּ הַכֹּהֵן בְּסוֹף שָׁבוּעַ כְּשֶׁהָלְכָה לָהּ וּפְטָרוֹ, אִם אַחֲרֵי כֵן חָזְרָה, תַּרְאֶה כְּתְחִלָּה. וְהָאי חָזְרָה הֵינוּ בְּמִקּוֹמָהּ הָרִאשׁוֹן, דְּאִי בְּמָקוֹם אַחֵר אִם כֵּן הֲרֵי זוֹ בַּהֶרֶת אַחֶרֶת: **הָיְתָה עַזָּה.** כְּשֶׁלָּג כְּשֶׁהִסְגִּירוֹ, וְנַעֲשֵׂית כַּהֶה בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, כְּגוֹן כְּסִיד אוֹ כְּקִרּוּם. אוֹ הָיְתָה כְּקִרּוּם בִּשְׁעַת הַסְגֵּר, וְנַעֲשֵׂית כְּסִיד אוֹ כְּשֶׁלָּג: **הַמּוֹרִדִים.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הֶעֱלוּ קְרוּם, קְרוּיִין מוֹרְדִים, כְּלוֹמַר שֶׁעֲדַיִן עוֹמְדִים בְּמְרָדָם. וְאֵית דְּגָרְסֵי מוֹרְדִים בְּשִׁנֵּי רִישֵׁי״ן, לְשׁוֹן ׳רֹד בְּשָׂרוֹ׳ (ויקרא טו ג): **וְאֵין מְצָטָרְפִים בַּנְּגָעִים.** אִם הָיָה חֲצִי גְּרִיס נָגַע בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ, וַחֲצִי גְּרִיס בְּאַחַת מִן הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ, אֵין מִצְטָרְפִים לִכְגְּרִיס: **וְאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן.** דְּכֵיוָן דְּלָא מְשַׁמְּאוּ בְּאוּם, לָא מְשַׁמְּאוּ נַמִּי בְּפְשָׁיוֹן: **וְאֵינָם מְטַמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה.** דְּאִם פָּרַח בְּכָלוֹ וְיֵשׁ בִּרְאשׁוֹ אוֹ בְּכָךְ רַגְלוֹ אוֹ בְּקִמְטֵין בָּשָׂר חַי, אֵין מְטַמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה. אִי נַמִּי, אִם הָיָה אֶחָד מִן הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ מְבֻצָּר בְּתוֹךְ הַנֶּגַע, אֵינוֹ מְשַׁמֵּא מִשּׁוּם מִחְיָה: **וְאֵינָם מְעַכְּבִים אֶת הַהוֹפֵךְ בָּהֶן.** אִם פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָלוֹ חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶמְקוֹמוֹת הַלָּלוּ, אֵין מְעַכְּבִין, דִּכְתִיב (ויקרא יג יב) ׳וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֵת כָּל עוֹר הַנֶּגַע׳, עוֹר שֶׁלּוֹ לְקַרְמוּתוֹ, לֹא חִישִׁינַן לְהַפְסֵק שְׁבִינָתַיִם. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים.** הוֹאִיל וְהַפְסֵק הַטָּהֳרָה שְׁבִינָתַיִם. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** (ב) **נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן.** אֲבָהְרוֹת טְהוֹרוֹת קָאֵי, כְּגוֹן דַּהֲוָת כְּשָׁלֶג עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר, וּמִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר נַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכֶל: **כְּצֶמֶר לָבָן וְכִקְרוּם בֵּיצָה.** כְּלוֹמַר, תְּחִלָּה הָיְתָה כְּצֶמֶר לָבָן וְעַכְשָׁו נַעֲשֵׂית כְּקִרּוּם בֵּיצָה: **נַעֲשֵׂית מְכֻפַּחַת שְׂאֵת אוֹ מְכֻפַּחַת עַזָּה.** כְּלוֹמַר, שֶׁהַשְּׂאֵת נַעֲשֵׂית מִסְפַּחַת, שֶׁחֲזָרָה לְהִיוֹת כִּתְוֹלָדָה שֶׁלָּהּ, אוֹ שֶׁהָעַזָּה נַעֲשֵׂית כְּמִסְפַּחַת שֶׁלָּהּ. וּפְרוּשֵׁי קָמְפָרֵשׁ לְרִישָׁא דְּקָתָנֵי הָיְתָה כְּשֶׁלָּג וְנַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכָל, הֵינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית עַזָּה מִסְפַּחַת, וְאוֹתָהּ שֶׁהָיְתָה כְּצֶמֶר לָבָן וְנַעֲשֵׂית כְּקִרּוּם בֵּיצָה, הֵינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית שְׂאֵת מִסְפַּחַת. **וְכִסְיד הַהֵיכָל וְכִשֶּׁלֶג.** כְּלוֹמַר הָיְתָה כְּסִיד הַהֵיכָל וְעַכְשָׁו נַעֲשֵׂית כְּשֶׁלֶג: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְכוּ׳.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

(ג) **בַּהֶרֶת.** מַהַשְׁתָּא אֲיַרֵי בְּבַהֲרוֹת טְמֵאוֹת: **וְאֵין בָּהּ כְּלוּם.** לֹא מְחִיָּה וְלֹא שְׂעָר לָבָן: **בַּתְּחִלָּה.** כְּשֶׁהוּבְאָה אֶל הַכֹּהֵן, וְכֵן בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וּמִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר נַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכָל: **כְּצֶמֶר לָבָן וְכִקְרוּם בֵּיצָה.** כְּלוֹמַר, תְּחִלָּה הָיְתָה כְּצֶמֶר לָבָן וְעַכְשָׁו נַעֲשֵׂית כְּקִרּוּם בֵּיצָה: **נַעֲשֵׂית מְכֻפַּחַת שְׂאֵת אוֹ מְכֻפַּחַת עַזָּה.** כְּלוֹמַר, שֶׁהַשְּׂאֵת נַעֲשֵׂית מִסְפַּחַת, שֶׁחֲזָרָה לִהְיוֹת כִּתְוֹלָדָה שֶׁלָּהּ, אוֹ שֶׁהָעַזָּה נַעֲשֵׂית כְּמִסְפַּחַת שֶׁלָּהּ. וּפְרוּשֵׁי קָמְפָרֵשׁ לְרִישָׁא דְּקָתָנֵי הָיְתָה כְּשֶׁלָּג וְנַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכָל, הֵינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית עַזָּה מִסְפַּחַת, וְאוֹתָהּ שֶׁהָיְתָה כְּצֶמֶר לָבָן וְנַעֲשֵׂית כְּקִרּוּם בֵּיצָה, הֵינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית שְׂאֵת מִסְפַּחַת. **וְכִסְיד הַהֵיכָל וְכִשֶּׁלֶג.** כְּלוֹמַר הָיְתָה כְּסִיד הַהֵיכָל וְעַכְשָׁו נַעֲשֵׂית כְּשֶׁלֶג: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְכוּ׳.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

(ג) **בַּהֶרֶת.** מַהַשְׁתָּא אֲיַרֵי בְּבַהֲרוֹת טְמֵאוֹת: **וְאֵין בָּהּ כְּלוּם.** לֹא מְחִיָּה וְלֹא שְׂעָר לָבָן: **בַּתְּחִלָּה.** כְּשֶׁהוּבְאָה אֶל הַכֹּהֵן, וְכֵן בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן אִם לֹא נוֹלַד בָּהּ כְּלוּם, יַסְגִּיר: **בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי.** אִם לֹא נוֹלַד בָּהּ כְּלוּם, פָּטוּר. וְכֵן לְאַחַר הַפְּטוּר, לֹא הָיָה טָמֵא מֵחֲמַת אוֹתוֹ נֶגַע לְאַחַר מַתַּן תּוֹרָה, דִּכְתִיב (ויקרא יג ב) ׳אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ׳, פָּרַט לָזֶה שֶׁכְּבָר הָיָה. וְכָל הָנֵי נַמֵּי דַּחֲשִׁיב, מַהֲתָם נָפְקֵי דְּבָעִינַן שֶׁיִּוָּלֵד הַנֶּגַע מִשֶּׁעָה שֶׁרָאוּי לְטַמֵּא בּוֹ וְלֹא קֹדֶם, כְּמוֹ גֵּר עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר וְקָטָן עַד שֶׁלֹּא נוֹלַד, וְכֵן כֻּלָּם: **בְּקָמֵט וְנִתְגַּלָּה.** שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּה הַנֶּגַע מְסֻתָּר בְּתוֹךְ הַקָּמֵט וְהָיָה טָהוֹר מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בְּבֵית הַסְּתָרִים, וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּלָּה: **וּבְמוֹרָדִים.** כְּלוֹמַר בְּשֶׁחִין וּמִכְוָה הַמּוֹרְדִים שֶׁלֹּא נִתְרַפְּאוּ וְלֹא הֶעֱלוּ קְרוּם כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם: **עַד שֶׁלֹּא הֶעֱלוּ שְׂעָר.** בָּא הַנֶּגַע, דַּחֲשִׁיבִי כְּעוֹר בְּשָׂר, הֵינוּ בְּתוֹךְ הַנֶּגַע, אֵינוֹ מְשַׁמֵּא מִשּׁוּם מִחְיָה: **וְאֵינָם מְעַכְּבִים אֶת הַהוֹפֵךְ בָּהֶן.** אִם פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָלוֹ חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶמְקוֹמוֹת הַלָּלוּ, אֵין מְעַכְּבִין, דִּכְתִיב (ויקרא יג יב) ׳וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֵת כָּל עוֹר הַנֶּגַע׳, עוֹר שֶׁלּוֹ לְקַרְמוּתוֹ, לֹא חִישִׁינַן לְהַפְסֵק שְׁבִינָתַיִם. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** הוֹאִיל וְהַפְסֵק הַטָּהֳרָה שְׁבִינָתַיִם. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** (ב) **נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן.** אֲבָהְרוֹת טְהוֹרוֹת קָאֵי, כְּגוֹן דַּהֲוָת כְּשֶׁלֶג עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר, וּמִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר נַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכָל: **כְּצֶמֶר לָבָן וְכִקְרוּם בֵּיצָה.** כְּלוֹמַר, תְּחִלָּה הָיְתָה כְּצֶמֶר לָבָן וְעַכְשָׁו נַעֲשֵׂית כְּקִרּוּם בֵּיצָה: **נַעֲשֵׂית מְכֻפַּחַת שְׂאֵת אוֹ מְכֻפַּחַת עַזָּה.** כְּלוֹמַר, שֶׁהַשְּׂאֵת נַעֲשֵׂית מִסְפַּחַת, שֶׁחֲזָרָה לִהְיוֹת כִּתְוֹלָדָה שֶׁלָּהּ, אוֹ שֶׁהָעַזָּה נַעֲשֵׂית כְּמִסְפַּחַת שֶׁלָּהּ. וּפְרוּשֵׁי קָמְפָרֵשׁ לְרִישָׁא דְּקָתָנֵי הָיְתָה כְּשֶׁלָּג וְנַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכָל, הֵינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית עַזָּה מִסְפַּחַת, וְאוֹתָהּ שֶׁהָיְתָה כְּצֶמֶר לָבָן וְנַעֲשֵׂית כְּקִרּוּם בֵּיצָה, הֵינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית שְׂאֵת מִסְפַּחַת. **וְכִסְיד הַהֵיכָל וְכִשֶּׁלֶג.** כְּלוֹמַר הָיְתָה כְּסִיד הַהֵיכָל וְעַכְשָׁו נַעֲשֵׂית כְּשֶׁלֶג: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְכוּ׳.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

(ג) **בַּהֶרֶת.** מַהַשְׁתָּא אֲיַרֵי בְּבַהֲרוֹת טְמֵאוֹת: **אֵין מְטַמְּאִין מִשּׁוּם נֶגַע.** דִּכְתִיב (שם פסוק יח) ׳שְׁחִין וְנִרְפָּא׳, וּבְמִכְוָה נַמֵּי כְּתִיב (שם פסוק כד) ׳וְהָיְתָה מִחְיַת הַמִּכְוָה׳: **קָדַח.** הוּא שְׁחִין שֶׁבָּא מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר, כְּגוֹן מֵחֲמַת מַכַּת אֶבֶן אוֹ עֵץ אוֹ גְּפָת אוֹ סִיד, וּמִכְוָה נַמֵּי שֶׁלֹּא בָּאָה מֵחֲמַת הָאֵשׁ עַצְמוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת תּוֹלְדוֹת הָאֵשׁ, כְּגוֹן רֶמֶץ חַם וְסִיד חַם וְגִפְסִית חַם, כָּל אֵלּוּ קְרוּיִין קָדַח, לְשׁוֹן ׳נִקְדַּח אֵשׁ הֵמָּסִים׳ (ישעיה סד א). וְקָדַח הַמּוֹרֵד נַמֵּי שֶׁלֹּא נִתְרַפָּא וְלֹא הֶעֱלָה קְרוּם כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם, אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם נֶגַע: **הַמּוֹרְדִים.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְרַפְּאוּ שֶׁלֹּא הֶעֱלוּ קְרוּם, קְרוּיִין מוֹרְדִים, כְּלוֹמַר שֶׁעֲדַיִן עוֹמְדִים בְּמְרָדָם. וְאִית דְּגָרְסֵי מוֹרָדִים בְּשִׁנֵּי רִישֵׁי״ן, לְשׁוֹן ׳רֹד בְּשָׂרוֹ׳ (ויקרא טו ג): **וְאֵין מְצָטָרְפִים בַּנְּגָעִים.** אִם הָיָה חֲצִי גְּרִיס נָגַע בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ, וַחֲצִי גְּרִיס בְּאַחַת מִן הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ, אֵין מִצְטָרְפִים לִכְגְּרִיס: **וְאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכָן.** דְּאִי אֵי אַתָּה מְשַׁמְּאוֹ בְּאוּם, לָא מְשַׁמְּאוֹ נַמֵּי בְּפְשָׁיוֹן: **וְאֵינָם מְטַמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה.** דְּאִם פָּרַח בְּכָלוֹ וְיֵשׁ בִּרְאשׁוֹ אוֹ בְּכָךְ רַגְלוֹ אוֹ בְּקִמְטֵי בָּשָׂר חַי, אֵין מְטַמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה. אִי נַמֵּי, אִם הָיָה אֶחָד מִן הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ מְבֻצָּר בְּתוֹךְ הַנֶּגַע, אֵינוֹ מְשַׁמֵּא מִשּׁוּם מִחְיָה: **וְאֵינָם מְעַכְּבִים אֶת הַהוֹפֵךְ בָּהֶן.** אִם פָּרְחָה הַצָּרַעַת בְּכָלוֹ חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶמְקוֹמוֹת הַלָּלוּ, אֵין מְעַכְּבִין, דִּכְתִיב (ויקרא יג יב) ׳וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֵת כָּל עוֹר הַנֶּגַע׳, עוֹר שֶׁלּוֹ לְקַרְמוּתוֹ, לֹא חִישִׁינַן לְהַפְסֵק שְׁבִינָתַיִם. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** הוֹאִיל וְהַפְסֵק הַטָּהֳרָה שְׁבִינָתַיִם. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:** (ב) **נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵיהֶן.** אֲבָהְרוֹת טְהוֹרוֹת קָאֵי, כְּגוֹן דַּהֲוָת כְּשֶׁלֶג עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר, וּמִשֶּׁנִּתְגַּיֵּר נַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכָל: **כְּצֶמֶר לָבָן וְכִקְרוּם בֵּיצָה.** כְּלוֹמַר, תְּחִלָּה הָיְתָה כְּצֶמֶר לָבָן וְעַכְשָׁו נַעֲשֵׂית כְּקִרּוּם בֵּיצָה: **נַעֲשֵׂית מְכֻפַּחַת שְׂאֵת אוֹ מְכֻפַּחַת עַזָּה.** כְּלוֹמַר, שֶׁהַשְּׂאֵת נַעֲשֵׂית מִסְפַּחַת, שֶׁחֲזָרָה לִהְיוֹת כִּתְוֹלָדָה שֶׁלָּהּ, אוֹ שֶׁהָעַזָּה נַעֲשֵׂית כְּמִסְפַּחַת שֶׁלָּהּ. וּפְרוּשֵׁי קָמְפָרֵשׁ לְרִישָׁא דְּקָתָנֵי הָיְתָה כְּשֶׁלָּג וְנַעֲשֵׂית כְּסִיד הַהֵיכָל, הֵינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית עַזָּה מִסְפַּחַת, וְאוֹתָהּ שֶׁהָיְתָה כְּצֶמֶר לָבָן וְנַעֲשֵׂית כְּקִרּוּם בֵּיצָה, הֵינוּ שֶׁנַּעֲשֵׂית שְׂאֵת מִסְפַּחַת. **וְכִסְיד הַהֵיכָל וְכִשֶּׁלֶג.** כְּלוֹמַר הָיְתָה כְּסִיד הַהֵיכָל וְעַכְשָׁו נַעֲשֵׂית כְּשֶׁלֶג: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְכוּ׳.** וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

(ד) **בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד.** אַף עַל גַּב דְּמָה נַפְשָׁךְ יֵשׁ בּוֹ בַּהֶרֶת אַחַת שֶׁפָּשְׂתָה, אוֹתָהּ שֶׁחִלָּתָהּ כְּגְרִיס וְעָכְשָׁו כְּסָלַע, וְהָיָה רָאוּי לְהַחְלִיטוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי הוֹאִיל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ עַל אֵיזֶה נֶגַע מַחְלִיט, טָהוֹר מִגְּזֵרַת הַכָּתוּב, דִּכְתִיב (ויקרא יג כב) ׳וְאִם פָּשֹׂה תִּפְשֶׂה בָּעוֹר וְטִמֵּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ׳, אֶת הַנֶּגַע הַזֶּה הוּא מְטַמֵּא וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַנֶּגַע שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סָפֵק (תו״כ שם): **בֵּין בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים.** אַף עַל פִּי שֶׁאֶחָד מֵהֶם טָעוּן הֶסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן, וְהָאַחֵר מַחְלָט, הוֹאִיל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה לְהַסְגִּיר וְאֵיזֶה לְהַחְלִיט, שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים מִגְּזֵרַת הַכָּתוּב: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְכוּ׳.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

(ה) **שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין.** דְּבִשְׁנֵיהֶם פָּשָׂה: **אַף עַל פִּי שֶׁחִזְּרוּ לִהְיוֹת כְּסָלַע.** דְּהִשְׁתָּא אֶחָד מֵהֶם טָהוֹר, הוֹאִיל וְהֶחֱזִקוּ לְטַמֵּאָה שְׁנֵיהֶם טְמֵאִים, דִּכְתִיב (ויקרא יג כג) ׳וְטָהֲרוֹ הַכֹּהֵן׳, אֶת הַוַּדַּאי הוּא מְטַהֵר וְאֵינוֹ מְטַהֵר אֶת הַסָּפֵק (תו״כ שם): **עַד שֶׁיַּחְזְרוּ לִהְיוֹת כְּגָרִים.** וְדַאי שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים, שֶׁהַפְּשָׁיוֹן שֶׁבַּעֲבוּרוֹ הֶחְלִיטוּ הָלַךְ מִשְּׁנֵיהֶם:

פרק ו (א) **גּוּפָהּ שֶׁל בַּהֶרֶת. כְּגָרִים.** חֲצִי פּוֹל: **הִסְלִקִי.** שָׁם מָקוֹם, וּפוֹלִין שֶׁבּוֹ גְּדוֹלִים: **מְרָבָּע.** וְזֶהוּ שֶׁעוּר מְצֻמְצָם שֶׁבַּבַּהֶרֶת. וְאִם הָיָה הַנֶּגַע עָגֹל אוֹ עַל צוּרָה אַחֶרֶת, אִם יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי שֶׁיִּפָּנֵס בְּתוֹךְ הַנֶּגַע כְּגְרִיס הַסִּלְקִי מְרָבָּע, טָמֵא, וְאִם לָאו, טָהוֹר: (ב) **רָבְתָה הַבַּהֶרֶת.** מִבַּהֶרֶת כְּגְרִיס: **טְמֵאָה.** מִשּׁוּם פְּשִׁיוֹן: **נִתְמַעֲטָה טְהוֹרָה.** דִּלְיכָא כְּגְרִיס: **רָבְתָה הַמִּחְיָה.** וְכֻנְסָה הַבַּהֶרֶת: **טְהוֹרָה.** דְּאֵין הַמִּחְיָה מְבַצֶּרֶת, דְּבִעִינַן בַּהֶרֶת כַּעֲדָשָׁה מִכָּל צַד סָבִיב לַמִּחְיָה: (ג) **רָבְתָה הַבַּהֶרֶת.** מִבַּהֶרֶת כְּגְרִיס: **טְמֵאָה.** שֶׁהֲרֵי פָּשְׂתָה בָּעוֹר: **נִתְמַעֲטָה טְהוֹרָה.** וַאֲפִלּוּ הָיְתָה הַמִּחְיָה כַּעֲדָשָׁה: **רָבְתָה הַמִּחְיָה.** וְנַעֲשֵׂית כַּעֲדָשָׁה, טְמֵאָה: **נִתְמַעֲטָה.** שֶׁפָּשְׂתָה הַבַּהֶרֶת עֲלֵיהֶן. **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא.** דְּחַשִּׁיב לֵיהּ פְּשִׁיוֹן מִבַּהֶרֶת כְּגְרִיס: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים.** דְּפְשִׁיוֹן שֶׁבַּפְּנִים לָא חַשִּׁיב פְּשִׁיוֹן. **וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים:**

(ד) **שֶׁלֹּא יִתְמַעֲטוּ מִכְּשֶׁעָבַר.** בְּהֶרֶת מִבְּגְרִיס, וּמִחְיָה מִכַּעֲדָשָׁה: (ה) **בַּהֶרֶת כְּגְרִיס.** מְרָבָּע, וּרְצוּעָה שֶׁל בְּשָׂר חַי בְּרֹחַב כַּעֲדָשָׁה מַקֶּפֶת אוֹתָהּ מִסָּבִיב, וְלַחוּץ לְאוֹתוֹ בְּשָׂר חַי מַקֶּפֶת בַּהֶרֶת כְּגְרִיס מִסָּבִיב, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן שְׁתֵּי בָּהָרוֹת, אַחַת פְּנִימִית וְאַחַת חִיצוֹנָה, וּמִחְיָה מְפֻסֶּקֶת בֵּינֵיהֶן סָבִיב: **הַפְּנִימִית לְהַסְגִּיר.** דְּאֵין לָהּ מִחְיָה בְּאֶמְצָעָהּ: **וְהַחִיצוֹנָה לְהַחְלִיט.** דְּמִחְיָה הַמְפֻסֶּקֶת לַפְּנִימִית סִימַן טְמֵאָה לַחִיצוֹנָה, שֶׁהֲרֵי הִיא מְבֻצֶּרֶת בְּאֶמְצָעָהּ: **שֶׁהַבַּהֶרֶת בְּתוֹכָהּ.** לְפִי שֶׁהַבַּהֶרֶת לְתוֹכָהּ, אֵינָהּ חֲשׁוּבָה סִימָן טְמֵאָה לַחִיצוֹנָה, דְּבִעִינַן מְבֻצֶּרֶת, נֶגַע מִכָּאן וְנֶגַע מִכָּאן וּמִחְיָה בְּאֶמְצַע, [בְּלִי הֶפְסֵק דָּבָר אֶחָד בְּתוֹךְ הַמִּחְיָה], וְהָכָא יֵשׁ כָּאן נֶגַע וּמִחְיָה וְנֶגַע [וּמִחְיָה וְנֶגַע]. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **נִתְמַעֲטָה.** הַמִּחְיָה, שֶׁפָּשְׂתָה הַבַּהֶרֶת עָלֶיהָ: **וְהָלְכָה לָהּ.** אוֹ שֶׁהָלְכָה לָהּ כֻּלָּהּ: **אִם מְבֻפָּנִים הִיא בָּלְתָה.** שֶׁבַּהֶרֶת הַפְּנִימִית כִּסְּתָה הַמִּחְיָה: **סִימָן פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית.** וּמַחְלִיטָהּ, שֶׁהֲרֵי פָּשְׂתָה מִבַּחוּץ: **וְהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה.** שֶׁהַלְּכָה מִחְיָתָהּ אוֹ נִתְמַעֲטָה מִכַּעֲדָשָׁה: **אִם מִבַּחוּץ.** שֶׁהַבַּהֶרֶת הַחִיצוֹנָה כִּסְּתָה הַמִּחְיָה: **הַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה.** שֶׁנִּתְמַעֲטָה מִחִיָּתָהּ אוֹ הָלְכָה, וּפְשִׁיוֹן לַיכָּא, שֶׁאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכָהּ: **וְהַפְּנִימִית לְהַסְגִּיר.** שֶׁהַנֶּגַע עֲמֹד בְּעִינָיו: **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ.** בֵּין כָּלְתָה מִבִּפְנִים בֵּין כָּלְתָה מִבַּחוּץ, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁפָּשָׂה הַחִיצוֹנָה לְמִחְיָה שֶׁבְּתוֹכָהּ אֵינוֹ פְּשִׁיוֹן, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁפָּשְׂתָה הַפְּנִימִית לְמִחְיָה שֶׁבְּתוֹךְ הַבַּהֶרֶת הַחִיצוֹנָה אֵינוֹ פְּשִׁיוֹן. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:** (ו) **אֵימָתַי.** הַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה כְּשֶׁפָּשְׂתָה הַפְּנִימִית אוֹ הַחִיצוֹנָה עַל הַמִּחְיָה, דְּאָמְרַן לְעֵיל (מ״ה) שֶׁהַחִיצוֹנָה טְהוֹרָה, הֲנֵי מִלֵּי בִּזְמַן שֶׁהִיא מְאֻחֶרֶת, שֶׁהַמִּחְיָה כְּבָר נִתְמַעֲטָה מִכַּעֲדָשָׁה וְלֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, אֲבָל אִם הָיְתָה הַמִּחְיָה יְתֵרָה מִכַּעֲדָשָׁה: **הַמּוֹתָר יִמָּשֵׁךְ פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית וְהַחִיצוֹנָה טְמֵאָה.** כְּלוֹמַר, אִם פָּשְׂתָה הַפְּנִימִית עַל אוֹתוֹ מוֹתָר, שְׁתֵּיהֶן לְהַחְלִיט, פְּנִימִית מִשּׁוּם פְּשִׁיוֹן, וְחִיצוֹנָה מִשּׁוּם מִחְיָה. וְאִם פָּשְׂתָה הַחִיצוֹנָה עַל אוֹתוֹ מוֹתָר, מִכָּל מָקוֹם הַחִיצוֹנָה לְהַחְלִיט מִשּׁוּם מִחְיָה, וְהַפְּנִימִית לְהַסְגִּיר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **הָיְתָה בִּכְהַ פָּחוֹת מֵעֲדָשָׁה.** סְמוּךְ לְפְּנִימִית, וְהַחִיצוֹנָה מְקֻפֶּפֶת לְבַהַק: **סִימָן פְּשִׁיוֹן לַפְּנִימִית.** אִם פָּשְׂתָה הַפְּנִימִית וְכִסְּתָה אֶת הַבַּהַק, הַפְּנִימִית לְהַחְלִיט, שֶׁהֲרֵי פָּשְׂתָה מִבַּחוּץ. וְאִם הַחִיצוֹנָה פָּשְׂתָה וְכִסְּתָה אֶת הַבַּהַק אֵינוֹ סִימָן פְּשִׁיוֹן לְחִיצוֹנָה, שֶׁאֵין הַנֶּגַע פּוֹשֶׂה לְתוֹכוֹ. וְהַאי דְּנָקַט בַּהַק פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, דְּאִם הָיָה כַּעֲדָשָׁה הָיָה מְטַמֵּא מִשּׁוּם מִחְיָה, דְּקָיְמָא לָן (תו״כ וירקא יג ט) מִחְיָה מְטַמְּאָה בְּכָל הַמַּרְאוֹת, אֲבָל פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה אֵין כָּאן מִחְיָה, דְּאֵין מִחְיָה פְּחוּתָה מִכַּעֲדָשָׁה: (ז) **שְׁאֵינָן מְטַמְּאִין מִשּׁוּם מִחְיָה.** דִּכְתִיב (ויקרא יג ה) ׳וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן׳, בְּעִינַן שֶׁיִּרְאֶה אֶת הַנֶּגַע עִם הַמִּחְיָה כֻּלּוֹ כְּאֶחָד, וּכְשֶׁיֵּשׁ כְּגְרִיס בְּרֹאשׁ הַחֹטֶם אוֹ בְּרֹאשׁ אֲצָבְעוֹת, הוּא שׁוֹגֵעַ אֵילָךְ וְאֵילָךְ וְאֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת כֻּלּוֹ כְּאֶחָד: **רָאשֵׁי אֲוָנִים.** נָחְשָׁבִים כְּאֶחָד, וְכֵן רָאשֵׁי דַּדַּיִן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁמָנָה רָאשֵׁי דַּדַּיִן שֶׁבָּאִישׁ: **וְרֹאשׁ הַגְּוִיָּה.** הוּא גִּיד הָאֻמָּה: **וְיַבֶּלֶת.** לְשׁוֹן ׳חֲרוּץ [אוֹ] יַבֶּלֶת׳ (ויקרא כב כב). פורו״ש בְּלַעַ״ז: **וְדַלָּקוּת.** בָּשָׂר שֶׁפָּרַשׁ וְנִדַּלְדֵּל. וְאִית דְּגָרְסֵי וְתִלְתּוּלִין, בָּשָׂר שֶׁנַּעֲשָׂה כְּמוֹ תֵּל גְּבוֹהַּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

פרק ה (א) **כָּל כִּפַּת נְגָעִים. חוּץ מִזֶּה.** דְּכִפַּת בַּהֶרֶת קָדְמ

רבינו עובדיה

וְטָהוֹר: (ד) **הְתוֹשֶׁ֥ל סְ֝מָנֵ֗י טָמְאָה.** כְּגוֹן שֶׁעָר לָבָן בְּעוֹר בָּשָׂר, וְשֶׂעָר צָהֹב בִּנְתָקִים: **וְהִכְוָה אֶת הַמַּחְיָה.** דְּמֻשָּׁנֶכְרִית אֵינָהּ סִימָן טָמְאָה: **עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה.** דְּ׳הַשָּׁמֶר בְּנֶגַע הַצָּרַעַת׳ (דברים כד ח). וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ׳הַשָּׁמֶר׳, ׳פֶּן׳, ׳וְאַל׳, אֵינוֹ אֶלָּא לֹא תַּעֲשֶׂה (עירובין צו.): **וְלַמֶּדֶ֫הָרֶה.** כְּלוֹמַר וּלְעִנְיַן טָהֳרָה מַה דִּינוֹ: **עַד שֶׁלֹּא בָּא אֵצֶל כֹּהֵן.** אִם תְּלָשָׁן, טָהוֹר, וְאִם תְּלָשָׁן לְאַחַר חִלּוּטוֹ, טָמֵא: **הוֹלְכִים לְ֝גֶדְוָד.** גְּרָסִינַן, וְהוּא שֵׁם מָקוֹם: **בְּתוֹךְ הֶ֫סְגֵּרוֹ מַהוּ.** אִם תָּלַשׁ סִימָנֵי טָמְאָה בְּתוֹךְ שָׁבוּעַ שֶׁל הֶסְגֵּר רִאשׁוֹן אוֹ שֶׁל הֶסְגֵּר שֵׁנִי, מַהוּ: **הִתְחַלְּתִי מֵבִיא לָהֶם רְאָיוֹת.** בְּתוֹסָפְתָּא (פ״ג ה״ד) מֵיתֵי דְּכְוָתֵהּ רְאָיָתוֹ, לֹא מִפְּנֵי מָה עַד שֶׁלֹּא בָּא אֵצֶל כֹּהֵן טָהוֹר, לֹא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא רָאָה הַכֹּהֵן סִימָנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁבּוֹ, הַתּוֹלֵשׁ סִימָנֵי הַטֻּמְאָה תּוֹךְ הֶסְגֵּר נַמִּי דִּין הוּא שֶׁיְּהֵא טָהוֹר, שֶׁלֹּא רָאָה הַכֹּהֵן סִימָנֵי טֻמְאָה שֶׁבּוֹ, הִלְכָךְ **אֶחָד** עוֹמֵד **בִּפְנֵי כֹהֵן,** כְּלוֹמַר אֶחָד אוֹתוֹ הָעוֹמֵד בִּפְנֵי הַכֹּהֵן וּמֵהֵר לְתָלֹשׁ סִימָנֵי טֻמְאָה קֹדֶם שֶׁיֹּאמַר לוֹ הַכֹּהֵן טָמֵא אַתָּה, וְאֶחָד אוֹתוֹ שֶׁתָּלְשָׁן **תּוֹךְ יְמֵי הֶסְגֵּרוֹ,** בֵּין זֶה וּבֵין זֶה טְהוֹרִין. **וְכֵן הַלָּבָה:** **מֵאֵימָתַי הִיא טְהֵרָתוֹ.** שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁתָּלַשׁ סִימָנֵי טֻמְאָה לְאַחַר חִלּוּטוֹ: **כְּשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ נֶגַע אַחֵר וְיִטְהַר מִמֶּנּוּ.** דְּכֵיוָן דִּנְתַרְפָּא מִן הַשְּׁנִיָּה, אִגַּלַּאי מִלְּתָא דְּחָס רַחֲמָנָא עֲלֵיהּ, וְאִי נַמִּי חֲזוּת קָיְמָא קַמֵּיהּ מִתְּפֵי מִנָּהּ כְּמוֹ מִזֶּה: **עַד שֶׁתִּפָּרַח בְּכֻלּוֹ.** נֶגַע הָאַחֲרוֹן, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר דְּהָא אִי הֲוָה בֵּיהּ נַמִּי קָמָא, הַשְׁתָּא מֵיקָא הֲוֵי טָהוֹר: **אוֹ עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֲרַתּוֹ מִבְּגָרִים.** דְּאֲפִלּוּ לֹא נִתְלַשׁ הַשֵּׂעָר וְלֹא נִכְרַת הַמִּחְיָה, הֲיָה נִטְהָר, מִכֵּיוָן דִּנְתַמְּעָטָה הַבַּהֶרֶת מִבְּגָרִים. וּמִיהוּ עַד שֶׁתִּפָּרַח בְּכֻלּוֹ לָא קָאֵי אֶלָּא אַתּוֹלֵשׁ סִימָנֵי טֻמְאָה, אֲבָל כּוֹלָּה אֶת הַמִּחְיָה אֵינוֹ נִטְהָר בִּפְרִיחָה, שֶׁאִלּוּ הָיְתָה הַמִּחְיָה קַיֶּמֶת לֹא הָיָה טָהוֹר בִּפְרִיחָה. **וְהַלָּבָה פְּחָמִים:** (ה) **וְנִקְצְצָה טְהוֹרָה.** (ויקרא יג מו) ׳כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא, וְלֹא יָמִים שֶׁהָיְתָה בּוֹ בְּהֶרֶת וְנִקְצְצָה׳: **קְצָצָהּ מִתְּנוֹן.** בְּתוֹסָפְתָּא (פ״ג ה״ה) מוּכָח דְּהֵיכָא דְּקָצַץ כָּל הַבַּהֶרֶת וְקָצַץ מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהָ עִמָּהּ, כָּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאֵין לוֹ טָהֳרָה עוֹלָמִית, [דְּ]קָנְסוּהוּ רַבָּנָן מֵאַחַר שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִשְׁרֹשׁ אַחֲרֶיהָ. וְהֵיכָא דְּקָצָצָהּ וְשִׁיֵּר מִמֶּנָּה כָּל שֶׁהוּא, כָּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּיֵשׁ לוֹ טָהֳרָה בִּפְרִיחָה, כֵּיוָן דְּשִׁיֵּר מִמֶּנָּה לֹא קָנְסוּהוּ כָּלֵי הָאי. כִּי פְּלִיגִי, בְּשֶׁקָּצָצָהּ מִצְמְצֶמֶת הַבַּהֶרֶת כְּמוֹ שֶׁהִיא לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר: **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר לְכְשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ נֶגַע אַחֵר וְיִטְהַר מִמֶּנּוּ וְהַכֹּהֵן אוֹמְרִים עַד שֶׁתִּפָּרַח בְּכֻלּוֹ.** וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. הֵכָא לָא גְּרָסִינַן בְּמִלְּתְהוֹן דַּחֲכָמִים ׳אוֹ עַד שֶׁתִּתְמַעֵט בַּהֶרֶת מִבְּגָרִים׳, דְּדְוְקָא גַּבֵּי תּוֹלֵשׁ סִימָנֵי טֻמְאָה דְּרִישָׁא וְנִשְׁאֲרָה הַבַּהֶרֶת, הָתָם שַׁיָּךְ לְמֵימַר עַד שֶׁתִּתְמַעֵט מִבְּגָרִים, אֲבָל הָכָא הֲרֵי נִקְצְצָה כָּל הַבַּהֶרֶת: **וְאִם הָיְתָה בְּרֹאשׁ הָעֶרְלָה יְמוֹל.** לְאוֹ בְּמִילָה בִּזְמַנָּהּ אִירֵי, דְּהָא מִלְּתָא דְּפִשִׁיטָא הִיא, הַשְׁתָּא שַׁבָּת דְּאִסּוּר סְקִילָה דְּחִיָּא, צְרִיעַת דְּאִסּוּר לְאוֹ גְּרִידָא לֹא כָּל שֶׁכֵּן, אֶלָּא אֲפִלּוּ מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, דּוֹחָה אֶת הַצְּרִיעַת, דְּאָתֵי עֲשֵׂה דְּמִילָה וְדָחֵי אֶת לֹא תַּעֲשֶׂה דְּצָרַעַת, דְּהָכִי קָיְמָא לַן בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, כָּל מָקוֹם שֶׁאֶתָּה מוֹצֵא עֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה, אִם אַתָּה יָכוֹל לְקַיֵּם אֶת שְׁנֵיהֶם מוּטָב, וְאִם לָאו יָבֹא עֲשֵׂה וְיִדָּחֶה אֶת לֹא תַּעֲשֶׂה:

פרק ח (א) **הַפֹּרֵחַ מִן הַטָּמֵא טָהוֹר.** טָמֵא שֶׁנִּתְלַט בְּאֶחָד מִן הַנְּגָעִים, וְאַחַר כָּךְ פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ, **טָהוֹר: חְזוּרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֲבָרִים.** **חְזוּרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֲבָרִים** לְאַחַר הַפְרִיחָה זוֹ חְזוּרוּ וְנִתְגַּלּוּ אֲפִלּוּ רָאשֵׁי אֲבָרִים, תְּנָא הָכָא רָאשֵׁי אֲבָרִים. וּבְסֵיפָא נָקֵט רָאשֵׁי אֵבָרִים, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרִבִּי מֵאִיר דַּאֲפִלּוּ בְּרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁנִּתְגַּלּוּ פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה וְנַעֲשׂוּ כְּהַק מִטַּמֵּא רַבִּי מֵאִיר, וְכָל שֶׁכֵּן בְּשְׁאָר הַגּוּפִין. וְהַךְ רִישָׁא דְּחָזְרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֲבָרִים כְּמִין בְּהַק טָהוֹר, כְּרִבְּנָן אִתָּיא וְלֹא כְּרִבִּי מֵאִיר. וְרִבְּנָן דְּמִטַּהֲרֵי, לָאו דַּוְקָא פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, דְּאֲפִלּוּ טוּבָא נַמִּי טָהוֹר, דִּבְהַק בְּסוֹף אֵינוֹ מִעֻבָּב. **וְהַלָּבָה כַּחֲכָמִים:** (ז) **הַבָּא בָּלוֹ לָבָן.** מִתְחִלָּה בָּא בָּלוֹ מִכֻּסָּה בְּנֶגַע: **יַסְגִּיר.** כְּדִין בַּהֶרֶת כְּגֶרִיס, שֶׁמָּא יִוָּלֵד לוֹ שֵׂעָר לָבָן אוֹ מִחְיָה, דְּאֵין פְּרִיחָה מִטַּהֶרֶת בְּתַחְלָה: **נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן.** בְּסוֹף שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן אוֹ בְּסוֹף שְׁבוּעַ שֵׁנִי, יַחְלִיט. וְאִם לֹא בָּאוּ סִימָנֵי טֻמְאָה, יִפְטֹר: **הֶשְׂחִירוּ שְׁתֵּיהֶן.** כָּל הָנֵי דְּחֶשִׁיב, סִימָנֵי טָהֳרָה נִינְהוּ, וּמְפָרְשִׁים הֵם לְעֵיל בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא: **נוֹלַד לוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן.** אִם לְאַחַר שֶׁבָּאוּ סִימָנֵי טָהֳרָה הַלָּלוּ, אוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא. וְאִם לָאו, טָהוֹר: **וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם רָאשֵׁי אֲבָרִים.** הָבָא כָּלוֹ לָבָן בְּתַחְלָה, בֵּין שֶׁהִזְקִק לְהַסְגִּיר בֵּין שֶׁלֹּא הִזְקִק לְהַסְגִּיר כְּגוֹן שֶׁבָּא בְּשַׁבָּת קֹדֶם שֶׁיַּסְגִּיר, סִימָנֵי טָהֳרָה נִינְהוּ, וּמְפָרְשִׁים הֵם לְעֵיל בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא: **נוֹלַד לוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן.** אִם לְאַחַר שֶׁבָּאוּ סִימָנֵי טָהֳרָה הַלָּלוּ, אוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא. וְאִם לָאו, טָהוֹר: **וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם רָאשֵׁי אֲבָרִים.** הָבָא כָּלוֹ לָבָן בְּתַחְלָה, בֵּין שֶׁהִזְקִק לְהַסְגִּיר בֵּין שֶׁלֹּא הִזְקִק לְהַסְגִּיר כְּגוֹן שֶׁבָּא בְּשַׁבָּת קֹדֶם שֶׁיַּסְגִּיר, סִימָנֵי טָהֳרָה נִינְהוּ, וּמְפָרְשִׁים הֵם לְעֵיל בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא: **נוֹלַד לוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן.** אִם לְאַחַר שֶׁבָּאוּ סִימָנֵי טָהֳרָה הַלָּלוּ, אוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא. וְאִם לָאו, טָהוֹר: **וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם רָאשֵׁי אֲבָרִים.** דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל מִדְּמֵי לֵיהּ לְבָא כְּלוֹ לָבָן בְּתַחְלָה חוֹץ מֵרָאשֵׁי אֲבָרִים, דְּטָעוּן הֶסְגֵּר. וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה סָבַר, דִּכְיוָן דְּאִלּוּ לֹא פָּרְחָה הָיָה מְחֻלְּטוֹ, דִּינוֹ כִּבְהֶרֶת קְטַנָּה וּבָהּ מִחְיָה, דִּכְי פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּלּוּ רָאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא. וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ, דַּאֲפִלּוּ הֶחְלִיטוּ בְּמִחְיָה וּפָרְחָה בְּכֻלּוֹ וְטָהֲרוּ, קָסָבַר רִבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאֵין מְטַמֵּא בַּחֲזָרַת רָאשֵׁי אֲבָרִים, דְּכִי מְטַמֵּא בַּחֲזָרַת רָאשֵׁי אֲבָרִים בְּפִרְיחָה, הֵיכָא דְּטָהֵר בְּתוֹרַת פְּרִיחָה, דְּהָא אִלּוּ נִתְמַעֲטָה מִחְיָה מִכַּעֲדָשָׁה [נמ״ר] טָהוֹר: (י) **מִי שֶׁהָיָה מֻחְלָט.** בְּשֵׂעָר לָבָן אוֹ בְּמִחְיָה, בִּפְשִׁיטוּת: **לֹא הִסְפִּיק לְהֵרָאוֹת לַכֹּהֵן.** שֶׁסִּימָנֵי טֻמְאָה הָלְכוּ: **שֶׁאִלּוּ הֵרָאָה לַכֹּהֵן.** כְּשֶׁהָלְכוּ סִימָנֵי טֻמְאָה הָיָה מִטַּהֲרוֹ, וְאִם אַחַר כַּךְ הָיָה פּוֹרֵחַ, הָיָה טָמֵא, דַּהֲוָה לֵיהּ פּוֹרֵחַ מִן הַטָּהוֹר, אֲבָל הַשְׁתָּא הֲוֵי כְּמִי שֶׁלֹּא הֶרְאָה כְּלוּם. אֵין בּוֹ סִימָן מִסִּימָנֵי טֻמְאָה: **עַד שֶׁתִּפָּרַח בְּכֻלּוֹ טָמֵא.** כְּלוֹמַר, טָעוּן הֶסְגֵּר כְּבָא כֻּלּוֹ לָבָן בַּתְּחִלָּה. וְאִם מִתְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁפָּרְחָה הֵרָאָהּ אֶל הַכֹּהֵן הָיָה מַסְגִּיר, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ כְּשֶׁפָּרְחָה, הֲוֵי לֵיהּ פּוֹרֵחַ מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר וְטָהוֹר:

פרק ט (א) **הַשְּׂחִין וְהַמַּכָּה מִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד.** אִם נוֹלַד בְּמָקוֹמָן בַּהֶרֶת מַסְגִּירָן שָׁבוּעַ אֶחָד, וּלְסוֹף שָׁבוּעַ אִם יֵשׁ בּוֹ שֵׂעָר לָבָן אוֹ פְּשִׁיטוּת מַחְלִיטוֹ וְאִם לָאו פּוֹטְרוֹ. אֲבָל בְּמִחְיָה אֵין מִטַּמְּאִין, דְּמִחְיַת בָּשָׂר חַי בָּעֵינַן (ראה ויקרא יג י), וְאֵין זֶה בָּשָׂר חַי בֵּיוָן דְּמָקוֹמוֹ שְׂחִין וּמְכָוֶּה: **בְּגֶפֶת.** פִּסְלֶת שֶׁל זֵיתִים, וְהוּא חֵם מֻחְמֶּמֶת עַצְמוֹ. וְכֵן חַמֵּי טְבֶרְיָא מֻחְמֶּמֶת מְקוֹרָן הֵן חַמִּים וְלֹא מֻחְמֶּמֶת הָאוּר: **כֹּל שֶׁאֵינוֹ מֻחְמֶּמֶת הָאֵשׁ זֶהוּ שְׂחִין.** לְאֻתּוּיֵי אֲבָר מֵעִקָּרוֹ: **רֻמָּן.** אֲפָר כִּירָה, וְחֵם מֻחְמֶּמֶת הָאוּר: (ב) **אֵין מְצַטָּרְפִין.** חֲצִי גְּרִיס שְׂחִין וַחֲצִי גְּרִיס מִכְוָה, אֵין מִצְטָרְפִין לִכְגְּרִיס:

מַסֶּכֶת נְגָעִים

בַּהֶרֶת טָמֵא. דִּפְרִיחָה קַמִּיתָא לָאו פְּרִיחָה הִיא כֵּיוָן דְּאִשְׁתַּיֵּר מֵעוֹר הַבָּשָׂר חֲצִי עֲדָשָׁה סָמוּךְ לְרֹאשׁ, וּפְרִיחָה דְּהַשְׁתָּא שְׁנִתְכַּפֵּית הַמִּחְיָה שֶׁל חֲצִי עֲדָשָׁה נַמִּי לָא חֲשִׁיבָא פְּרִיחָה כֵּיוָן דִּכְבָר נִקְרְחוּ וְנַעֲשׂוּ צָרְבַת וְהֲרֵי הֵן כְּעוֹר בָּשָׂר, וְלָא מְהֲנֵי עַד דִּפְרַח נַמִּי עֲלֵיהוּ: (ו) **אַחַת טְמֵאָה.** מַחְלָטָת: **וְאַחַת טְהוֹרָה.** לְאַחַר הַפְּטוּר, שֶׁעָמַד בְּעֵינָיו בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי: **וְפָרְחָה מִזּוֹ לָזוֹ.** בֵּין מִטְּהוֹרָה לִטְמֵאָה בֵּין מִטְּמֵאָה לִטְהוֹרָה: **וְאַחַר כָּךְ פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ טָהוֹר.** מִשּׁוּם דְּטְהוֹרָה נַעֲשֵׂית טְמֵאָה כְּשֶׁפָּרַח מִמֶּנָּה לִטְמֵאָה, דַּהֲרֵי פָּשְׁתָה, וְכִי פָּרַח אַחַר כָּךְ בְּכֻלּוֹ, הֲרֵי פּוֹרֵחַ מִן הַטָּמֵא (לטהור) [וְטָהוֹר]: **בְּשָׂתָ֫ו הָעֶלְיוֹנָה.** חֲצִי גְּרִיס בַּהֶרֶת, **וּבְשָׂפָתוֹ הַתַּחְתּוֹנָה** חֲצִי גְּרִיס, וּכְשֶׁסּוֹגֵר פִּיו נִרְאֵית כְּגְרִיס בְּמָקוֹם אֶחָד. וְכֵן בְּשִׂפְתֵי אֲצִבְעוֹת **וּבְשִׁנֵּי רִיסֵי עֵינָיו** כְּשֶׁמְּדַבְּקָן נִרְאֵית כְּגְרִיס שָׁלֵם. **אֲבָל לֹא בַּבֹּהֶן.** מְרֻאֶה לְבָנוּנִית לְמַשָּׂה מֵאֲרְבָּעָה מַרְאוֹת, וּמְעֻבָּב אֶת הַפְּרִיחָה: **חְזְרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֲבָרִים.** שֶׁנִּתְגַּלּוּ מִן הַנֶּגַע וְנַעֲשָׂה בֹּהֶק: **טָהוֹר.** וְהוּא הַדִּין בְּשְׁאָר הַגּוּף, דְּאַף עַל גַּב דְּבֹהֶק מְעַכֵּב אֶת הַפְּרִיחָה בַּתְּחִלָּה, אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּסוֹף וְאַגַּב סֵיפָא דְּבָעֵי לְמִתְנֵי רָאשֵׁי אֲבָרִים, תָּנָא הָכָא רָאשֵׁי אֲבָרִים. וּבְסֵיפָא נָקֵט רָאשֵׁי אֵבָרִים, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרִבִּי מֵאִיר דַּאֲפִלּוּ בְּרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁנִּתְגַּלּוּ פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה וְנַעֲשׂוּ כְּהַק מִטַּמֵּא רַבִּי מֵאִיר, וְכָל שֶׁכֵּן בְּשְׁאָר הַגּוּפִין. וְהַךְ רִישָׁא דְּחָזְרוּ בּוֹ רָאשֵׁי אֵבָרִים כְּמִין בְּהַק טָהוֹר, כְּרִבְּנָן אִתָּיא וְלֹא כְּרִבִּי מֵאִיר. וְרִבְּנָן דְּמִטַּהֲרֵי, לָאו דַּוְקָא פָּחוֹת מִכַּעֲדָשָׁה, דַּאֲפִלּוּ טוּבָא נַמִּי טָהוֹר, דִּבְהַק בְּסוֹף אֵינוֹ מְעַכֵּב. **וְהַלָּבָה כַּחֲכָמִים:** (ז) **הַבָּא בָּלוֹ לָבָן.** מִתְחִלָּה בָּא בָּלוֹ מִכֻּסָּה בְּנֶגַע: **יַסְגִּיר.** כְּדִין בַּהֶרֶת כְּגֶרִיס, שֶׁמָּא יִוָּלֵד לוֹ שֵׂעָר לָבָן אוֹ מִחְיָה, דְּאֵין פְּרִיחָה מִטַּהֶרֶת בְּתַחְלָה: **נוֹלַד לוֹ שֵׂעָר לָבָן.** בְּסוֹף שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן אוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי, יַחְלִיט. וְאִם לֹא בָּאוּ סִימָנֵי טֻמְאָה, יִפְטֹר: **הֶשְׂחִירוּ שְׁתֵּיהֶן.** כָּל הָנֵי דְּחֶשִׁיב, סִימָנֵי טָהֳרָה נִינְהוּ, וּמְפָרְשִׁים הֵם לְעֵיל בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא: **נוֹלַד לוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן.** אִם לְאַחַר שֶׁבָּאוּ סִימָנֵי טָהֳרָה הַלָּלוּ, אוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא. וְאִם לָאו, טָהוֹר: **וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם רָאשֵׁי אֲבָרִים.** הָבָא כָּלוֹ לָבָן בְּתַחְלָה, בֵּין שֶׁהִזְקִק לְהַסְגִּיר בֵּין שֶׁלֹּא הִזְקִק לְהַסְגִּיר כְּגוֹן שֶׁבָּא בְּשַׁבָּת קֹדֶם שֶׁיַּסְגִּיר, סִימָנֵי טָהֳרָה נִינְהוּ, וּמְפָרְשִׁים הֵם לְעֵיל בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא: **נוֹלַד לוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן.** אִם לְאַחַר שֶׁבָּאוּ סִימָנֵי טָהֳרָה הַלָּלוּ, אוֹ מִחְיָה אוֹ שֵׂעָר לָבָן, טָמֵא. וְאִם לָאו, טָהוֹר: **וְכֻלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם רָאשֵׁי אֲבָרִים.** דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל מִדְּמֵי לֵיהּ לְבָא כְּלוֹ לָבָן בְּתַחְלָה חוֹץ מֵרָאשֵׁי אֲבָרִים, דְּטָעוּן הֶסְגֵּר. וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה סָבַר, דִּכְיוָן דְּאִלּוּ לֹא פָּרְחָה הָיָה מְחֻלְּטוֹ, דִּינוֹ כִּבְהֶרֶת קְטַנָּה וּבָהּ מִחְיָה, דִּכְי פָּרְחָה בְּכֻלּוֹ וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּלּוּ רָאשֵׁי אֲבָרִים, טָמֵא. וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ, דַּאֲפִלּוּ הֶחְלִיטוּ בְּמִחְיָה וּפָרְחָה בְּכֻלּוֹ וְטָהֲרוּ, קָסָבַר רִבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאֵין מְטַמֵּא בַּחֲזָרַת רָאשֵׁי אֲבָרִים, דְּכִי מְטַמֵּא בַּחֲזָרַת רָאשֵׁי אֲבָרִים בְּפִרְיחָה, הֵיכָא דְּטָהֵר בְּתוֹרַת פְּרִיחָה, דְּהָא אִלּוּ נִתְמַעֲטָה מִחְיָה מִכַּעֲדָשָׁה [נמ״ר] טָהוֹר: (י) **מִי שֶׁהָיָה מֻחְלָט.** בְּשֵׂעָר לָבָן אוֹ בְּמִחְיָה, בִּפְשִׁיטוּת: **לֹא הִסְפִּיק לְהֵרָאוֹת לַכֹּהֵן.** שֶׁסִּימָנֵי טֻמְאָה הָלְכוּ: **שֶׁאִלּוּ הֵרָאָה לַכֹּהֵן.** כְּשֶׁהָלְכוּ סִימָנֵי טֻמְאָה הָיָה מִטַּהֲרוֹ, וְאִם אַחַר כַּךְ הָיָה פּוֹרֵחַ, הָיָה טָמֵא, דַּהֲוָה לֵיהּ פּוֹרֵחַ מִן הַטָּהוֹר, אֲבָל הַשְׁתָּא הֲוֵי כְּמִי שֶׁלֹּא הֶרְאָה כְּלוּם. אֵין בּוֹ סִימָן מִסִּימָנֵי טֻמְאָה: **עַד שֶׁתִּפָּרַח בְּכֻלּוֹ טָמֵא.** כְּלוֹמַר, טָעוּן הֶסְגֵּר כְּבָא כֻּלּוֹ לָבָן בַּתְּחִלָּה. וְאִם מִתְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁפָּרְחָה הֵרָאָהּ אֶל הַכֹּהֵן הָיָה מַסְגִּיר, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ כְּשֶׁפָּרְחָה, הֲוֵי לֵיהּ פּוֹרֵחַ מִתּוֹךְ הֶסְגֵּר וְטָהוֹר:

פרק ט (א) **הַשְּׂחִין וְהַמַּכָּה מִטַּמְּאִין בְּשָׁבוּעַ אֶחָד.** אִם נוֹלַד בְּמָקוֹמָן בַּהֶרֶת מַסְגִּירָן שָׁבוּעַ אֶחָד, וּלְסוֹף שָׁבוּעַ אִם יֵשׁ בּוֹ שֵׂעָר לָבָן אוֹ פְּשִׁיטוּת מַחְלִיטוֹ וְאִם לָאו פּוֹטְרוֹ. אֲבָל בְּמִחְיָה אֵין מִטַּמְּאִין, דְּמִחְיַת בָּשָׂר חַי בָּעֵינַן (ראה ויקרא יג י), וְאֵין זֶה בָּשָׂר חַי בֵּיוָן דְּמָקוֹמוֹ שְׂחִין וּמְכָוֶּה: **בְּגֶפֶת.** פִּסְלֶת שֶׁל זֵיתִים, וְהוּא חֵם מֻחְמֶּמֶת עַצְמוֹ. וְכֵן חַמֵּי טְבֶרְיָא מֻחְמֶּמֶת מְקוֹרָן הֵן חַמִּים וְלֹא מֻחְמֶּמֶת הָאוּר: **כֹּל שֶׁאֵינוֹ מֻחְמֶּמֶת הָאֵשׁ זֶהוּ שְׂחִין.** לְאֻתּוּיֵי אֲבָר מֵעִקָּרוֹ: **רֻמָּן.** אֲפָר כִּירָה, וְחֵם מֻחְמֶּמֶת הָאוּר: (ב) **אֵין מְצַטָּרְפִין.** חֲצִי גְּרִיס שְׂחִין וַחֲצִי גְּרִיס מִכְוָה, אֵין מִצְטָרְפִין לִכְגְּרִיס:

מִבְּרַטְנוּרָא

קפא

וְאֵין פּוֹשִׂין מִזֶּה לָזֶה. דְּאִם שְׂחִין וּמִכְוָה זֶה אֵצֶל זֶה, וּבְאֶחָד מֵהֶן בַּהֶרֶת כְּגֶרִיס, וְהִסְגִּירָהּ, וּבְסוֹף שָׁבוּעַ פָּשְׂתָה לַחֲבֵרוֹ אוֹ לְעוֹר הַבָּשָׂר, אֵין מַחְלִיטוֹ. וְכֵן אִם הַבַּהֶרֶת בְּעוֹר הַבָּשָׂר וּפָשְׂתָה לִשְׂחִין אוֹ לְמִכְוָה, לָא חֲשִׁיב פְּשִׂיוֹן: **הָיוּ מוֹרְדִין.** שֶׁלֹּא נִתְרַפְּאוּ יָפָה וְלֹא נִקְרַם הָעוֹר וַעֲדַיִן מוֹצִיאִין לַחָה, אֵין מַטְמְאִין בְּנְגָעִים, דִּכְתִיב (ויקרא יג יח) ׳שְׂחִין וְנִרְפָּא׳, וּבְמִכְוָה כְּתִיב (שם פסוק כד) ׳וְהָיְתָה מִחְיַת הַמִּכְוָה׳: **אַף עַל פִּי שֶׁנַּעֲשָׂה מְקוֹמוֹ צַלֶּ֫קֶת.** שֶׁנִּפַּח שֶׁהָיָה שָׁם שְׂחִין אוֹ מִכְוָה וְאֵין שָׁוֶה לִשְׁאָר עוֹר בָּשָׂר, אַף עַל פִּי כֵן נִדּוֹן כְּעוֹר הַבָּשָׂר, מֵאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה קָרוּם חָזָק: (ג) **אָמְרוּ לוֹ לָמָּה.** יַסְגִּיר, הָא אִי אֶפְשָׁר לְהִוָּלֵד לוֹ סִימָן טָמֵא: **לְגַדֵּל שֵׂעָר אֵין רְאוּיָה.** דְּכָךְ הָיָה אֵינוֹ מְגַדֵּל שֵׂעָר לְעוֹלָם: **לְפְשָׂיוֹן אֵינָהּ פּוֹשָׂה.** דְּשִׂחִין וּמִכְוָה אֵין פּוֹשִׂין לְעוֹר הַבָּשָׂר (לעיל מ״ב): **לְמִחְיָה אֵינָהּ מִטַּמְּאָה.** דְּהָא תְּנַן (לעיל מ״א) בְּשֵׂנִי סִימָנִים בְּשֵׂעָר לָבָן וּבְפְשִׂיוֹן, וְלֹא בְּמִחְיָה: **שֶׁמָּא תִּבָּנוֹם.** כְּגְרִיס, וּכְשֶׁיִּרְאֶנָּה הַכֹּהֵן בְּסוֹף שָׁבוּעַ יִפְטֹר אוֹתוֹ, וּלְאַחַר הַפְּטוּר תַּחְזֹר וְתִפְשֶׂה בְּתוֹךְ הַשְּׂחִין שֶׁמְּקוֹמוֹ כְּסֶלַע, וְיַחְלִיט: **אָמְרוּ לוֹ הֲרֵי מְקוֹמָהּ כְּגְרִיס.** כְּלוֹמַר וְאִם הָיָה מְקוֹם הַצָּרֶבֶת כְּגְרִיס בְּלֹבֶד וְהַבַּהֶרֶת בְּתוֹכָהּ, לָמָּה יַסְגִּיר(ה), וַהֲלֹא אֵין שָׁיָךְ לוֹמַר כָּאן שֶׁמָּא תִּבָּנוֹם וְתִפְשֶׂה: **אָמַר לָהֶן לֹא שָׁמַעְתִּי.** כְּלוֹמַר גַּם זֶה יַסְגִּיר, אֲבָל לֹא שָׁמַעְתִּי בּוֹ טַעַם: **אַלְמֵד בּוֹ.** תַּרְשֵׁנִי שֶׁאֲלַמֵּד בְּדִין זֶה דָּבָר: **אִם לְקַיִּם דִּבְרֵי חֲכָמִים הֵן.** אִם תִּמְצָא טַעַם לְקַיֵּם דִּבְרֵי חֲכָמִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁפָּשׂוּן הֶסְגֵּר, אֱמֹר, אֲבָל לְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ טָעוּן הֶסְגֵּר לֹא תֹּאמַר, שֶׁאֵינִי מַנִּיחַ מַה שֶּׁקִּבַּלְתִּי מֵרַבּוֹתַי וְשׁוֹמֵעַ מִפִּךָ: **שֶׁמָּא יִוָּלֵד לוֹ אַחֵר חוּצָה לוֹ וְיִפְשֶׂה לְתוֹכוֹ.** שֶׁשְּׂחִין פּוֹשֶׂה לִשְׂחִין.

וְכֵן הַלָּבָה:

פרק י (א) **הַנְּתָקִים.** נְגָעִים שֶׁבְּרֹאשׁ אוֹ בְּזָקָן קְרוּיִין נְתָקִים, עַל שֵׁם שֶׁהַשֵּׂעָר נִתָּק וְנוֹפֵל וְנוֹשֵׁר מֵחֲמַת הַנֶּגַע. וְהַנְּתָקִים אֵין מִשְּׁמָאִין בְּאַרְבָּעָה מַרְאוֹת כְּנֶגַע שֶׁבְּמָקוֹם בָּשָׂר, אֶלָּא מִטַּמְּאִים בְּכָל מַרְאוֹת. **בְּשֵׂעָר צָהֹב.** דּוֹמֶה כְּנֶגַע שֶׁבְּמָקוֹם בָּשָׂר, אֶלָּא מִטַּמְּאִים בְּכָל מַרְאוֹת. מַה שְׁאֲמָרָה תּוֹרָה (ויקרא יג ל) ׳וּבוֹ שֵׂעָר צָהֹב דָּק׳, מִשְׁמָעוּתוֹ לְקוּי קָצָר: **אֲפִלּוּ אָרֹךְ.** שֶׁאֵין מִשְּׁמָעוּת ׳דָּק׳ אֶלָּא רָקִיק: **מַה הַלָּשׁוֹן אוֹמְרִים.** מִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם אַתָּה לָמֵד, כְּשֶׁאוֹמְרִים קָנֶה זֶה דַּק, מַה מַּשְׁמָעוּ,

רבינו עובדיה

שְׁנֵי הַנְּתָקִים מַנָּחִים זֶה אֵצֶל זֶה וְיֵשׁ שִׁשָּׁה שֵׁעָר מִפְּסָקָת בֵּין שְׁנֵי הַנְּתָקִים וְחוֹלֶקֶת אוֹתָהּ לִשְׁנַיִם כְּמִחֲצָה הַמְּפֻסָּקֶת: **נִפְרָיִן.** שֵׁעָר שֶׁל אוֹתָהּ הַשִּׁטָּה: **בְּמָקוֹם אֶחָד.** בְּסוֹף שָׁבוּעַ [רִאשׁוֹן] שֶׁל חֶסְגֵּר [אוֹ בְּסוֹף שָׁבוּעַ שֵׁנִי] אוֹ לְאַחַר הַפְּטוּר: **טָמֵא.** שֶׁהֲרֵי פָּשָׂה הַנְּתָק: **בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת.** שֶׁאוֹתָהּ שִׁטָּה נִפְרְצָה לְמַטָּה וּלְמַעְלָה, וְנִשְׁאֲרוּ מֵאוֹתָהּ שִׁטָּה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בָּאֶמְצַע: **טָהוֹר.** דְּמֻכְּצָרוֹת נִינְהוּ וּמַצִּילוֹת: **פָּמָּה תְּהֵא הַפְּרָצָה.** אִם בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת נִפְרְצוּ, הֲרֵי שִׁעוּר הַפְּרָצָה מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, דִּבְהָכִי חֲשִׁיבִי הַשְּׂעָרוֹת שֶׁבָּאֶמְצַע מְכַצָּרוֹת, וְאִם בְּמָקוֹם אֶחָד נִפְרְצוּ דְּטָמֵא, אֲפִלּוּ נִפְרַץ כִּגְרִיס טָמֵא, שֶׁאֵין שֵׁעָר שֶׁחוֹר מְכַצֵּר וְכָנוּס בְּתוֹךְ הַנֶּגַע, כֵּיוָן דְּלֹא נִפְרַץ בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת: (ז) **זֶה לְפָנִים מִזֶּה.** כְּגוֹן נָתָק כִּגְרִיס הַקָּלְקִי מְרֻבָּע, וְשִׁטָּה שֶׁל שֵׁעָר מַקִּיפוֹ סָבִיב, וְחוּץ לְאוֹתָהּ שִׁטָּה מַקִּיף נָתָק כִּגְרִיס כָּל סְבִיבוֹתֶיהָ, דְּהַיְנוּ רְצוּעָה שֶׁל נָתָק בְּרֹחַב כַּעֲדָשָׁה מַקֶּפֶת אֶת הַשִּׁטָּה שֶׁל שֵׂעָר, שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַנָּתָק הַמַּקִּיף הַשְּׂעָרוֹת הַמְכֻצָּרוֹת: **נִפְרַץ מְקוֹם אֶחָד טָמֵא.** הַפְּנִימִי, שֶׁהֲרֵי שֵׂעָר שָׁחוֹר בְּצִדּוֹ וְאֵינוֹ מְכַצֵּר לְחוֹכוֹ, אֲבָל הַחִיצוֹן טָהוֹר, דְּהָא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת מְכַצְּרוֹת לְחוֹכוֹ: **מִשְּׁנֵי מְקוֹמוֹת טְהוֹר.** הַפְּנִימִי, וְכָל שֶׁכֵּן הַחִיצוֹן, שֶׁנַּעֲשׂוּ שְׁנֵיהֶם נָתָק אֶחָד וּבְתוֹכָן שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת מְכַצְּרוֹת: **פָּמָּה תְּהֵא הַפְּרָצָה.** דְּמֻכְּצָרוֹת נִינְהוּ וּמַצִּילוֹת: **פָּמָּה תְּהֵא הַפְּרָצָה מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.** דִּבְהָכִי חֲשִׁיבִי הַשְּׂעָרוֹת שֶׁבָּאֶמְצַע מְכַצְּרוֹת, וְאִם בְּמָקוֹם אֶחָד נִפְרְצוּ דְּטָמֵא, אֲפִלּוּ נִפְרַץ כִּגְרִיס טָמֵא, שֶׁאֵין שֵׁעָר שָׁחוֹר מְכַצֵּר וְכָנוּס בְּתוֹךְ הַנֶּגַע, כֵּיוָן דְּלֹא נִפְרַץ בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת: (ז) **זֶה לְפָנִים מִזֶּה.** כְּגוֹן נָתָק כִּגְרִיס הַקָּלְקִי מְרֻבָּע, וְשִׁטָּה שֶׁל שֵׂעָר מַקִּיפוֹ סָבִיב, וְחוּץ לְאוֹתָהּ שִׁטָּה מַקִּיף נָתָק כִּגְרִיס כָּל סְבִיבוֹתֶיהָ, דְּהַיְנוּ רְצוּעָה שֶׁל נָתָק בְּרֹחַב כַּעֲדָשָׁה מַקֶּפֶת אֶת הַשִּׁטָּה שֶׁל שֵׂעָר, שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַנָּתָק הַמַּקִּיף הַשְּׂעָרוֹת הַמְכֻצָּרוֹת: **נִפְרַץ מְקוֹם אֶחָד טָמֵא.** הַפְּנִימִי, שֶׁהֲרֵי שֵׂעָר שָׁחוֹר בְּצִדּוֹ וְאֵינוֹ מְכַצֵּר לְחוֹכוֹ, אֲבָל הַחִיצוֹן טָהוֹר, דְּהָא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת מְכַצְּרוֹת לְחוֹכוֹ: **נִפְרַץ בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת טָהוֹר.** הַפְּנִימִי, וְכָל שֶׁכֵּן הַחִיצוֹן, שֶׁנַּעֲשׂוּ שְׁנֵיהֶם נָתָק אֶחָד וּבְתוֹכָן שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת מְכַצְּרוֹת: **פָּמָּה תְּהֵא הַפְּרָצָה.** דְּמֻכְּצָרוֹת נִינְהוּ וּמַצִּילוֹת: **פָּמָּה תְּהֵא הַפְּרָצָה מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.** דִּבְהָכִי חֲשִׁיבִי הַשְּׂעָרוֹת שֶׁבָּאֶמְצַע מְכַצְּרוֹת, וְאִם בְּמָקוֹם אֶחָד נִפְרְצוּ דְּטָמֵא, אֲפִלּוּ נִפְרַץ כִּגְרִיס טָמֵא, שֶׁאֵין שֵׁעָר שָׁחוֹר מְכַצֵּר וְכָנוּס בְּתוֹךְ הַנֶּגַע, כֵּיוָן דְּלֹא נִפְרַץ בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת: (ז) **זֶה לְפָנִים מִזֶּה.** כְּגוֹן נָתָק כִּגְרִיס הַקָּלְקִי מְרֻבָּע, וְשִׁטָּה שֶׁל שֵׂעָר מַקִּיפוֹ סָבִיב, וְחוּץ לְאוֹתָהּ שִׁטָּה מַקִּיף נָתָק כִּגְרִיס כָּל סְבִיבוֹתֶיהָ, דְּהַיְנוּ רְצוּעָה שֶׁל נָתָק בְּרֹחַב כַּעֲדָשָׁה מַקֶּפֶת אֶת הַשִּׁטָּה שֶׁל שֵׂעָר, שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַנָּתָק הַמַּקִּיף הַשְּׂעָרוֹת הַמְכֻצָּרוֹת: **נִפְרַץ מְקוֹם אֶחָד טָמֵא.** הַפְּנִימִי, שֶׁהֲרֵי שֵׂעָר שָׁחוֹר בְּצִדּוֹ וְאֵינוֹ מְכַצֵּר לְחוֹכוֹ, אֲבָל הַחִיצוֹן טָהוֹר, דְּהָא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת מְכַצְּרוֹת לְחוֹכוֹ: **נִפְרַץ בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת טָהוֹר.** הַפְּנִימִי, וְכָל שֶׁכֵּן הַחִיצוֹן, שֶׁנַּעֲשׂוּ שְׁנֵיהֶם נָתָק אֶחָד וּבְתוֹכָן שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת מְכַצְּרוֹת: **פָּמָּה תְּהֵא הַפְּרָצָה.** דְּמֻכְּצָרוֹת נִינְהוּ וּמַצִּילוֹת: **פָּמָּה תְּהֵא הַפְּרָצָה מְקוֹם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת:** **נִפְרַץ

פרק יג (א) **עֶשְׂרָה בְּתִים. הִכְהָה בָּרִאשׁוֹן.** בְּסוֹף שְׁבוּעַ רִאשׁוֹן כֻּהָה אוֹ הָלַךְ הַנֶּגַע לְגַמְרֵי, הֲרֵי שְׁנֵי בְּתִים, דִּכְשְׁנַיִם הֵן חֲשׁוּבִים: **קוֹלְפוֹ.** קוֹלֵף מְקוֹם הַנֶּגַע בִּלְבַד, וְהַבַּיִת טָהוֹר: **הִכְהָה.** בְּסוֹף שְׁבוּעַ שֵׁנִי וְהַהוֹלֵךְ לְגַמְרֵי, שְׁנַיִם אֲחֵרִים, הֲרֵי אַרְבָּעָה: **הַפּוֹשֶׂה בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן חוֹלֶה וְקוֹצֶה וְטָהֵ וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ.** וְאִם חָזַר, נוֹתֵן, הֲרֵי חֲמִשָּׁה: **לֹא חָזַר טָעוּן צַפָּרִים.** הֲרֵי שִׁשָּׁה: **עָמַד.** בְּעֵינָיו בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וּפָשָׂה בַּשֵּׁנִי חוֹלֶן וְקוֹצֶה וְטָהֵ וְנוֹתֵן לוֹ שָׁבוּעַ, חָזַר, הֲרֵי שִׁבְעָה: **לֹא חָזַר טָעוּן צַפָּרִים.** הֲרֵי שְׁמוֹנָה: **עָמַד.** בְּעֵינָיו בְּשָׁבוּעַ רִאשׁוֹן וּבְשָׁבוּעַ שֵׁנִי, כְּדִין הַפּוֹשֶׂה, חָזַר, נוֹתֵן, הֲרֵי תִּשְׁעָה: **לֹא חָזַר טָעוּן צַפָּרִים. אִם עַד שֶׁלֹּא טָהֲרוּ בַּצַּפָּרִים נִרְאָה בּוֹ נֶגַע.** הֲרֵי הוּא כְּחוֹזֵר, וְטָעוּן נְתִיצָה, אֲבָל מְשַׁטְּהֲרוּ, הֲרֵי לֵיהּ כְּנֶגַע חָדָשׁ וּמַסְגִּירוֹ: (ב) **הָאֶבֶן שֶׁבַּזַּיִת.** שֶׁהִיא בֵּינוֹ וּבֵין חֲבֵרוֹ בְּשֶׁתְּפוּת: **חוֹלֶין אֶת כֻּלּוֹ.** כְּדִרְדְּשִׁינַן (תו״כ ויקרא יד מ) ׳וְחִלְּצוּ׳ (שם), מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶם חוֹלְצִים: **בְּזַמַּן שֶׁהוּא נוֹתֵן.** אֶת הַבַּיִת כֻּלּוֹ: **נוֹתֵץ אֶת שֶׁלּוֹ.** דְּגַבֵּי נְתִיצָה כְּתִיב (שם פסוק מה) ׳אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו׳, אֲבָנָיו שֶׁלּוֹ וְעֵצָיו שֶׁלּוֹ: **וּפָתֵין.** פֵּרֵשׁ הָעָרוּךְ (ערך פתין), אוֹתָהּ הָאֶבֶן [אוֹ] אוֹתוֹ הָעֵץ שֶׁתּוֹפֵס מִצַּד מַעֲרֶה נִדְבָּךְ שֶׁלּוֹ וּלְצַד מִזְרָח נִדְבָּךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, שֵׁם אוֹתָהּ הָאֶבֶן אוֹ אוֹתוֹ הָעֵץ, **רֹאשׁ**, וְאוֹתָם הָאֲבָנִים וְעֵצִים שֶׁבִּנְדָבְךָ זֶה בְּמַעֲרֶב אֶחָת, וּבִנְדָבְךָ זֶה בַּמִּזְרָח אַחַת, שְׁתֵּי הָאֲבָנִים וְהָ

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת נְגָעִים - מַסֶּכֶת פָּרָה

מברטנורא

הַמַּתָּנוֹת עַל תְּנוּךְ אָזְנוֹ, וּמַכְנִיס יָדוֹ וְרַגְלוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן עַל בְּהוֹנוֹתָיו: **תְּנוּךְ.** זֶה גֶּדֶר הָאֶמְצָעִי שֶׁל אֹזֶן: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר וכו'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **אֵין לוֹ טָהֳרָה עוֹלָמִית.** דְּבָעִינַן כְּדִכְתִיב בְּקָרָא. וְדַוְקָא שֶׁנִּקְטָעָה אָזְנוֹ אוֹ בְּהוֹנוֹתָיו לְאַחַר שֶׁהִזְקַק לְטָהֳרָה: **רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר נוֹתֵן הוּא עַל מְקוֹמָן.** דְּלָא בָּעִינַן כְּדִכְתִיב בְּקָרָא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר. וְכֵן אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר אִם נָתַן עַל שֶׁל שְׁמֹאל יָצָא: (י) **נָטַל כְּלֵי הַשֶּׁמֶן.** שֶׁהֶעֱלָה אֶת הַלֹּג עִם הָאֶשֶׁם בִּמְקוֹם שְׁחִיטָתוֹ בַּצָּפוֹן וְהָיָה מְזַמֵּן שָׁם: **לְתוֹךְ כַּפּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ.** מִשּׁוּם דִּכְתִיב (ויקרא יד טו) וְיָצַק עַל כַּף הַכֹּהֵן, מִשְׁמַע שֶׁהַכֹּהֵן הֶעוֹשֶׂה אֶת הַהֶזְאוֹת הָיָה יוֹצֵק עַל כַּף כֹּהֵן אַחֵר: **כְּנֶגֶד בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים.** מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק טז) שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי ה'. וְלֹא שֶׁהָיָה מַכְנִיס אֶת הַשֶּׁמֶן בַּהֵיכָל לְהַזּוֹת כְּנֶגֶד הַפָּרֹכֶת, אֶלָּא בֶּעָזָרָה הָיָה עוֹמֵד וְהָיָה הוֹפֵךְ פָּנָיו לְצַד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וּמִזֶּה עַל קַרְקַע הָעֲזָרָה: **עַל כָּל הַזָּאֹה טְבִילָה.** עַל כָּל פַּעַם שֶׁמְּזֶה טוֹבֵל אֲצָבְעוֹ בַּשֶּׁמֶן, וְלֹא שֶׁיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ פַּעַם אַחַת וְיַזֶּה מֵאוֹתָהּ טְבִילָה שְׁתֵּים וְשָׁלֹשׁ הַזָּאוֹת, דְּשֶׁבַע פְּעָמִים, אִטְבִילַת אֶצְבַּע נַמִּי קָאֵי: **בֵּין שֶׁנָּתַן בֵּין שֶׁלֹּא נָתַן כְּשֵׁר.** קַמֵּי שְׁמַיָּא, שֶׁלֹּא עָשָׂה מִצְוָה מִן הַמֻּכְחָר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: **חֻסַּר שֶׁל מִצְרָע: עַד שֶׁלֹּא יָצַק.** לְכַפּוֹ הַשְּׂמָאלִית, יְמַלְאֶנּוּ, וְלֹא אֶמְרִינַן דְּקָבָעָה לֵיהּ הַלֹּג שֶׁהוּא כְּלִי שָׁרֵת, אֶלָּא יְצִיקָה קְבָעָה: **עַד שֶׁלֹּא נָתַן.** שֶׁבַע מַתָּנוֹת. דְּסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתָּן שֶׁבַע קָבַע, וְלֹא יְצִיקָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (יא) **הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַטָּאת.** דִּבְתַחֲשַׁת וְעוֹלָה חֲלוּקִים הֶעָשִׂיר וְהֶעָנִי, דְּעָשִׂיר מֵבִיא מִן הַבְּהֵמָה (ויקרא יד י), וְעָנִי מֵבִיא מִן הָעוֹף שְׁתֵּי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה (שם פסוק כב), הִלְכָּךְ אִם בִּשְׁעַת הַקְרֵבַת הַחַטָּאת הָיָה עָנִי וְהֵבִיא חַטַּאת הָעוֹף, אַף עַל פִּי שֶׁהֶעֱשִׂיר אַחַר כָּךְ, מַשְׁלִים קָרְבַּן עָנִי וּמֵבִיא עוֹלַת הָעוֹף. וְכֵן אִם הָיָה עָשִׂיר וְהֵבִיא חַטַּאת בְּהֵמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֶעֱנִי, צָרִיךְ לְהָבִיא עוֹלַת בְּהֵמָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַחַר הָאָשָׁם.** דִּבְאָשָׁם שָׁוִין עָנִי וְעָשִׁיר, וְהוּא רִאשׁוֹן לְקָרְבָּנוֹת הַמְּנֻיָּן, וּמֵיְחֵד לְטָהֳרָתוֹ יוֹתֵר מִכֻּלָּן. וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דְּרָשׁוּ, דִּכְתִיב (ויקרא יד לב) 'אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ', רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר, דָּבָר הַמְכַפְּרוֹ, וְהוּא הַחַטָּאת, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, דָּבָר הַמַּכְשִׁירוֹ וּמְטַהֲרוֹ, וְהוּא הָאָשָׁם. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (יב) **שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר יָצָא.** [אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה מֵבִיא] וְתָבוֹא עָלָיו בְּרָכָה, וְאֵידֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בְּסֵיפָא לֹא יָצָא, תָּנָא רֵישָׁא יָצָא: **מֵבִיא אָדָם עַל [יְדֵי] בָּנָו וּבִתּוֹ.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָשִׁיר, מֵבִיא עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עָנִי אִם הֵם עֲנִיִּים, וְקָרְבָּן זֶה מִטַּהֲרָן לָאֳכֹל בְּזִבְחִים, כְּדַאֲמָרַן (לעיל מ"ג) הֵבִיא בְּפָרָתוֹ אוֹכֵל בְּקָדָשִׁים: **אַף עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר.** דְּאִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא כְּגוּפוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא עָלָיהּ קָרְבַּן עָנִי אִם הוּא עָשִׁיר. וְלֹא קָרְבַּן מְצֹרָע בִּלְבַד, אֶלָּא הוּא הַדִּין לְכָל קָרְבַּן שֶׁהִיא חַיֶּבֶת, אֵינוֹ מֵבִיא עָלָיהּ קָרְבַּן עָנִי אִם הוּא עָשִׁיר: (יג) **זֹאת שֶׁאָלוּ אַנְשֵׁי אֶלְכְּסַנְדְּרִיָא אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** מִצֹּרַע שֶׁנִּי שֶׁהוּא בְּחַיִּים מַה תִּהֵא עָלָיו, הֵיאַךְ יִטְהַר לָאֳכֹל בְּקָדָשִׁים. שֶׁאִלּוּ הָיָה מְצֹרָע הָאַחַר חַי, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְעָרְבוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶן, זֶה יִקְרַב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא וְזֶה יִקְרַב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא, אוֹ אִם מֵת הָאֶחָד וְהֵיכִי שָׁנֵי [הַקָּרְבָּנוֹת] לְפָנֵינוּ, הָיוּ הַקָּרְבָּנוֹת מְתִים וְזֶה מַקְרִיב קָרְבַּן אַחֵר, אֲבָל הַשְׁתָּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְרִיב אֶת זֶה, דְּשָׁמָא שֶׁל מֵת הוּא וְהָוְיָא חַטַּאת שֶׁמֻּתָּר בְּעָלֶיהָ דִּלְמֵיתָה אָזְלָא, וְקָרְבַּן אַחֵר נַמִּי אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא, דְּשָׁמָא אוֹתוֹ שֶׁקָּרַב הָיָה שֶׁלּוֹ וְנִפְטַר, וְנִמְצָא מֵבִיא עוֹלַת הָעוֹף, וְלֹא יָכוֹל לְהַבִיא חַטַּאת הָעוֹף, אַף עַל פִּי שֶׁהֶעֱשִׁיר, דְּכֵיוָן שֶׁהֵבִיא עוֹלַת הָעוֹף אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא חַטַּאת הָעוֹף, וְלֹא חַטַּאת בְּהֵמָה, דְּכֵיוָן דְּלָא בָּעֵי לְמִתְנֵי בְּסֵיפָא לֹא יָצָא, תָּנָא רֵישָׁא עוֹלַת בְּהֵמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהֶעֱנִי, צָרִיךְ לְהָבִיא עוֹלַת בְּהֵמָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַחַר הָאָשָׁם.** דִּבְאָשָׁם שָׁוִין עָנִי וְעָשִׁיר, וְהוּא רִאשׁוֹן לְקָרְבָּנוֹת הַמְּנֻיָּן, וּמֵיְחֵד לְטָהֳרָתוֹ יוֹתֵר מִכֻּלָּן. וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דְּרָשׁוּ, דִּכְתִיב (ויקרא יד לב) 'אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ', רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר, דָּבָר הַמְכַפְּרוֹ, וְהוּא הַחַטָּאת, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, דָּבָר הַמַּכְשִׁירוֹ וּמְטַהֲרוֹ, וְהוּא הָאָשָׁם. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (יב) **שֶׁהֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר יָצָא.** [אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה מֵבִיא] וְתָבוֹא עָלָיו בְּרָכָה, וְאֵידֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי בְּסֵיפָא לֹא יָצָא, תָּנָא רֵישָׁא יָצָא: **מֵבִיא אָדָם עַל [יְדֵי] בָּנָו וּבִתּוֹ.** אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָשִׁיר, מֵבִיא עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עָנִי אִם הֵם עֲנִיִּים, וְקָרְבָּן זֶה מִטַּהֲרָן לָאֳכֹל בְּזִבְחִים, כְּדַאֲמָרַן (לעיל מ"ג) הֵבִיא בְּפָרָתוֹ אוֹכֵל בְּקָדָשִׁים: **אַף עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ מֵבִיא קָרְבַּן עָשִׁיר.** דְּאִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא כְּגוּפוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא עָלֶיהָ קָרְבַּן עָנִי אִם הוּא עָשִׁיר. וְלֹא קָרְבַּן מְצֹרָע בִּלְבַד, אֶלָּא הוּא הַדִּין לְכָל קָרְבַּן שֶׁהִיא חַיֶּבֶת, אֵינוֹ מֵבִיא עָלֶיהָ קָרְבַּן עָנִי אִם הוּא עָשִׁיר: (יג) **זֹאת שֶׁאָלוּ אַנְשֵׁי אֶלְכְּסַנְדְּרִיָא אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** מִצֹּרַע שֶׁנִּי שֶׁהוּא בְּחַיִּים מַה תִּהֵא עָלָיו, הֵיאַךְ יִטְהַר לָאֳכֹל בְּקָדָשִׁים. שֶׁאִלּוּ הָיָה מְצֹרָע הָאַחֵ

טָהוֹר יִהְיֶה נוֹטֵל אֶת אֵפֶר הַפָּרָה, וְלֹא הֶצְרִכוּ לְזָכָר שֶׁל רְחָלִים. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **לֹא הָיוּ עוֹשִׂים חַטָּאת עַל גַּבֵּי חַטָּאת.** אִם טִהֲרוּ עַצְמָן לְפָרַת חַטָּאת אַחַת וְאָרַע בָּהּ פְּסוּל, לֹא יַעֲשׂוּ אַחֶרֶת עַל גַּבֵּי זוֹ, אֶלָּא צְרִיכָה שְׁמוּר כְּבַתְּחִלָּה: **וְלֹא תִינוֹק עַל גַּבֵּי תִינוֹק.** שָׁאִם הָיוּ שְׁנֵי תִינוֹקוֹת, אֶחָד נִשְׁמַר לִפְרַת חַטָּאת, וְאֶחָד נִשְׁמַר סְתָם אֵגֶב זֶה הַתִּינוֹק אֲבָל לֹא לְצָרְכָּהּ פָּרַת חַטָּאת, לָא מִתְכַּשֵּׁר הַאי אֵגֶב הַאי: **צְרִיכִים הָיוּ תִּינוֹקוֹת לְהַזּוֹת.** וְאַף עַל גַּב שֶׁנִּשְׁמְרוּ כָּל הַשְּׁמִירוֹת הַלָּלוּ, חָיְשִׁינַן דִּילְמָא אֵיתֵי עוֹרֵב כְּזַיִת מִן הַמַּיִם וּשְׁדָא עֲלֵיהוּ. וְכָל הָנֵי עֲלוֹת יְתֵרוֹת נִינְהוּ: **לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְהַזּוֹת.** דִּילְטָמְאַת מַת לָא חָיְשִׁינַן. אֲבָל טְבִילָה הָיוּ צְרִיכִים לְכֻלֵּי עָלְמָא, שֶׁמָּא נִטְמְאוּ בְּשָׁרָץ. וְהָלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ה) **לֹא מָצְאוּ מִשֶּׁבַע.** מִשּׁוּם דְּאָמְרַן (לעיל מ״א) דְּמִכָּל חַטָּאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם מַזִּין עָלָיו, מִשּׁוּם הָכִי קָאָמַר דְּאִם לֹא מָצְאוּ מִשֶּׁבַע מַזִּין אֲפִלּוּ מֵאֶחָת: **וְחָמֵשׁ מֵעֲנֹרָא וְאֵילָךְ.** רַבִּי מֵאִיר לֹא מָנֵי הָאַרְבַּע שֶׁעָשׂוּ שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְיוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל אֶלָּא לִשְׁתַּיִם, מִשּׁוּם דִּסְבִירָא לֵיהּ שָׁעַל יְדֵי פְּסוּל שֶׁאֵרַע בָּרִאשׁוֹנָה נַעֲשֹׂית הַשְּׁנִיָּה: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים שֶׁבַע מֵעֲנֹרָא וְאֵילָךְ. דְּסִבְירָא לְהוּ שֶׁכָּלוּ כִּשְׁרוֹת הָיוּ: (ו) **וְכִפָּה נֶגֶד הָאֹהֶל.** רַגְלֵי הַכִּפָּה שֶׁהַכִּפָּה נִשְׁעֶנֶת עֲלֵיהֶם נִקְרָאִין אֹהֶל, וְאֵין רַגְלֵי הַכִּפָּה הָעֶלְיוֹנָה כְּנֶגֶד רַגְלֵי הַתַּחְתּוֹנָה אֶלָּא כְּנֶגֶד הַכִּפָּה עַצְמָהּ, דְּכְנֶגֶד אֹהֶל מִמָּש הָוֵי טְפֵי: **מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם:** שֶׁלֹּא תְּהֵא שָׁם טֻמְאָה רְצוּפָה בּוֹטַעַת וְעוֹלָה: **וּפָרָה וְכָל מְסַעֲדֶיהָ.** סוֹמְכֶיהָ וְעוֹזְרֶיהָ, לְשׁוֹן ״ה׳ יִסְעָדֵנוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוִי״ (תהלים מא ד). וְאַף עַל גַּב דְּפָרָה אֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת שֶׁמְּאָה מַחֲזֶיר, מַעֲלָה יְתֵרָה עָשׂוּ בָּהּ: (ז) **וְלֹא אַרְמָה.** לֹא הָיוּ מוֹצִיאִין פָּרָה אֲדֻמָּה אֲחֶרֶת עִמָּהּ בְּכֶבֶשׁ: **שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁתַּיִם שָׁחֲטוּ.** וְרַחְמָנָא אָמַר (כמדבר יט ג) ״וְשָׁחַט אֹתָהּ״, וְלֹא אוֹתָהּ וְאֶת חֲבֶרְתָּהּ: **וּבֵית הַטְּבִילָה הָיָה שָׁם.** וְאוֹתוֹ בֵּית הַטְּבִילָה נָמֵי חָלוּל הָיָה עַל גַּבֵּי כִּפִּין מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם, וְאַף מְקוֹם מַעֲרֶכֶתָהּ וְגַבָּהּ הַשְּׁנִיִּין לְקָמָן (מ״ח, י), כֻּלָּן עַל גַּבֵּי כִּפִּין הָיוּ: **וּמְטַמְּאִים הָיוּ אֶת הַכֹּהֵן.** בְּמַה שֶׁהָיוּ סוֹמְכִים יְדֵיהֶם עָלָיו כְּדִתְנַן לְקָמָן (מ״ח), בְּכָךְ הָיָה מְטַמֵּא, דְּבִגְדֵי אוֹכְלֵי קֹדֶשׁ מִדְּרַס לִפְרַת חַטָּאת, לָא מִתְכַּשְּׁרִי אוֹ בְּשֶׁאֵר טֻמְאוֹת שֶׁמְּטַמְּאִים טֻמְאַת עֶרֶב: **בְּמֵעֲרְבֵי שֶׁמֶשׁ הָיְתָה נַעֲשֹׂית.** שֶׁהָיוּ דּוֹרְשִׁים ״וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר״ (שם פסוק ט), אֵין טָהוֹר אֶלָּא שֶׁהֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ויקרא כב ז) ״וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר״. וַחֲכָמִים קִבְּלוּ דְּטָהוֹר הָאָמוּר בְּפָרָשַׁת חַטָּאת, טָהוֹר לְמַעֲשֵׂר עָלֶיהָ עַל יְדֵי כֹּהֵן גָּדוֹל, אֲבָל בְּכָל כֹּהֵן הִיא כְּשֵׁרָה, בֵּין בְּכֹהֵן שֶׁפְּעָמִים נַעֲשֹׂית עַל יְדֵי כֹּהֵן גָּדוֹל, אֲבָל בְּכָל כֹּהֵן הִיא כְּשֵׁרָה, בֵּין בְּכֹהֵן גָּדוֹל בֵּין בְּהֶדְיוֹט: **וְנִסְתַּפֵּג.** לַעֲשׂוֹת מֵהֶן מַעֲרָכָה לְשָׂרָפָה, מְסֻדָּרִים שָׁם: **וְאֲרָנִים.** לְשׁוֹן ״נְטַע אֹרֶן וְגֶשֶׁם יְגַדֵּל״ הָאָמוּר בְּיֹשַׁעְיָה (מד יד), וּמִין אֶרֶז הוּא, וְכֵן **בְּרוֹשִׁים** וְכָל הָנֵךְ עֵצִים דְּקָחֲשִׁיב, עֲדֵיפֵי מִשְּׁאָר עֵצִים לְצָרְכָּהּ שִׂרְפָתָהּ: **כְּמִין מִגְדָּל.** מִלְמַעְלָה וְצָרָה מִלְּמַעְלָה: **וּפוֹתְחִין בָּהֶן חַלּוֹנוֹת.** לְהַכְנִיס בָּהֶן הָאֵשׁ לְהַבְעִיר הָעֵצִים: **וְחָזִיתָהּ מַעֲרָבָה.** פְּנֵי הַמַּעֲרָכָה וּמַרְאִיתָהּ, וְהוּא הַמָּקוֹם שֶׁמַּאֲחִיזִין בּוֹ אֶת הָאוּר, הָיָה פּוֹנֶה לְצַד מַעֲרָב דְּהֵיְינוּ כְּלַפֵּי הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהַמִּקְדָּשׁ הָיָה לְמַעֲרָבוֹ שֶׁל הַר הַבַּיִת: (ט) **בְּחֻבֵּי שֶׁל גָּנָב.** חֻבֵּי עֲשׂוּי מִמִּין שֶׁל גֶּמִי, כִּדֵּי שֶׁיִּהְיוּ כָּל מַעֲשֵׂיהָ בְּדֶבֶר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טֻמְאָה: **וּפָנֶיהָ לְמַעֲרָב.** לְצַד הַמִּקְדָּשׁ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּימִינוֹ הָיָה מְקֻבָּל.** כְּשֶׁאֵר קַבָּלַת הַדָּם שֶׁל קָדָשִׁים שֶׁאִם קִבֵּל בִּשְׂמֹאל פָּסוּל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין דָּמָהּ נִזְרָק עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ אֵינָהּ כְּשֵׁרָה קָדָשִׁים לְעִנְיָן זֶה: **וּמִזֶּה בֵּימִינוֹ.** דִּכְתִיב (במדבר יט ד) ״וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ״, הֻרְגִּילָה שֶׁבָּאֶצְבָּעוֹת, כְּלוֹמַר אֶצְבַּע הַיָּד הַיְמָנִית שֶׁאָדָם מְמַשְּׁמֵשׁ בָּהּ תָּמִיד: **כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים.** כִּדְכְתִיב (שם) ״וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד״: **עַל כָּל הַזֶּה טְבֵאָה.** עַל כָּל הַזֶּה שֶׁהָיָה מַזֶּה, הָיָה טוֹבֵל אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם, דִּשְׁיָרֵי הַדָּם שֶׁבָּאֶצְבַּע פְּסוּלִין לְהַזָּיָה: **גָּמַר מֵחֻזּוֹת קָנֶה יָרוֹ בְּגוּפָהּ שֶׁל פָּרָה.** כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּרֵךְ הַדָּם עִמָּהּ, כִּדְכְתִיב (שם פסוק ח) ״וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ״. וּבֵין הַזָּאָה לְהַזָּאָה מְקַנֵּחַ אֶצְבָּעוֹ בְּשׂוּפַת הַמִּזְרָק וְלֹא בְּגוּפָהּ שֶׁל פָּרָה, מִשּׁוּם נִימִין הַנִּדְבָּקִין בְּאֶצְבָּעוֹ, וּגְנַאי לַעֲשׂוֹת בָּהֶן הַזָּיָה: **אֲלִיתוֹת.** עֵצִים שֶׁמְּלְהִיבִין בָּהֶם עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. ״אֲלִיתוֹת״, לְשׁוֹן אֲלָיָה, כְּמוֹ ״וְנִבּוֹת הָאוּדִים״ (ישעיה ז ד): **בְּחָרִיוֹת.** זְמוֹרוֹת שֶׁל דֶּקֶל, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (י) **נִבְקְעָה.** הַפָּרָה מֻחֶמֶת הָאוּר, אֲבָל אִם לֹא נִבְקְעָה לֹא, דִּכְתִיב (במדבר יט ו) ״אֶל תּוֹךְ שְׂרֵפַת״, לֹא קֹדֶם שֶׁיֵּצֵאת הָאוּר בְּרֵבָּה, וְלֹא אַחַר שֶׁהֶעֱשָׂה אֵפֶר, וְהוּא הַדִּין אִם קָרְעָה בְּסַכִּין אַחַר שֶׁיֵּצֵאת בְּרֵבָּה: **וְעָמַד.** הַכֹּהֵן: **חוּץ מִזְּתָּהּ.** גּוּמָא שֶׁהָיְתָה בְּקַרְקַע כְּמִין גַּת עֲשׂוּיָה לִשְׂרֵפַת הַפָּרָה, וּכְשֶׁהָיָה מַשְׁלִיךְ עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנֵי תּוֹלַעַת צָרִיךְ שֶׁיַּעֲמֹד חוּץ לְאוֹתָהּ גּוּמָּא: **עֵץ אֶרֶז.** אֲגֻדָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב כְּרוּכִים עִם שְׁנֵי תּוֹלַעַת: **עֵץ אֶרֶז זֶה.** לְפִי שֶׁיֵּשׁ מִינִים הַרְבֵּה שֶׁדּוֹמִין לְאֶרֶז וְאֵינָן כְּשֵׁרִין, לָכֵךְ צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ שֶׁזֶּהוּ שֶׁצִּוְּתָה עָלָיו תּוֹרָה. וְכֵן בְּאֵזוֹב וְכֵן בִּשְׁנֵי תּוֹלַעַת. וְ׳אֵזוֹב׳ הוּא שֶׁקּוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי צעת״ר. וּ׳שְׁנֵי תּוֹלַעַת׳ הוּא צֶמֶר צָבוּעַ בְּצֶבַע הַנִּקְרָא בְּעַרְבִי כרמ״ז וּבְלַעַ״ז קרמז״ר: (יא) **כָּרְכָן.** לְעֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב **בְּשָׁרֵי לְשׁוֹן** שֶׁל צֶמֶר שֶׁהוּא צָבוּעַ בִּשְׁנֵי תּוֹלַעַת שֶׁהָיְתָה אֲרֻכָּה, וּבְמָה שֶׁהָיָה עוֹדֵף מִמֶּנָּה עַל עֵץ הָאֶרֶז וְאֵזוֹב, הָיָה כּוֹרְכָן שְׁלָשְׁתָּן יַחַד, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לָהֶן כֹּבֶד וְיִפְּלוּ לְתוֹךְ שִׂרֵפַת הַפָּרָה וְלֹא תִּקֹּלְנָה הַשַּׁלְהֶבֶת אֶת הַלָּשׁוֹן. וְאִם לֹא כָּרָכָן וְהִשְׁלִיךְ כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ כְּשֵׁרָה: **וּבִכְבֵרוֹת שֶׁל אֶבֶן.** אֲבָנִים הַמְעֻגָּלִים נְקָבִים דַּקִּים כִּכְבָרָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל: **שָׁחוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֹפֶר.** פֶּחָם שֶׁאִם יִכְתְּשׁוּ אוֹתוֹ יַעֲשֶׂה אֹפֶר: **כּוֹתְשִׁין אוֹתוֹ.** וְאִם לֹא יַחְזֹר כְּמוֹ אֹפֶר, מְנִיחִין אוֹתוֹ: **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ.** בֵּין שֶׁיְּחַזֵּר אֹפֶר בֵּין שֶׁלֹּא יַחְזֹר אֹפֶר: **חוֹלְקִין אוֹתוֹ לְשָׁלֹשָׁה חֲלָקִים.** לְאַחַר שֶׁכְּבָרוּ אֶת כָּל הָאֹפֶר בֵּין אֹפֶר הַפָּרָה בֵּין אֹפֶר עֵצִים שֶׁנִּשְׂרְפוּ עִמָּהּ, חוֹלְקִין

אֶת הָאֹפֶר לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים: **אֶחָד נוֹתֵן בַּחֵיל.** לְמִשְׁמֶרֶת, כְּדִכְתִיב (במדבר יט ט) ״וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת״: **וְאֶחָד נוֹתֵן בְּהַר הַמַּשְׁחָה.** וּבָהּ הָיוּ הַכֹּהֲנִים מְקַדְּשִׁין: **וְאֶחָד הָיָה מִתְחַלֵּק לְכָל הַמִּשְׁמָרוֹת.** וּמִמֶּנּוּ הָיוּ מַזִּין כָּל יִשְׂרָאֵל:

פרק ד (א) **פָּרַת חַטָּאת.** שֶׁלֹּא לְשֵׁם פְּסוּלָהּ. דִּכְתִיב (במדבר יט ט) ״חַטָּאת הִיא״, וּמִדְּקָרֵיהּ רַחֲמָנָא ״חַטָּאת״ לְמַדְנוּ שֶׁהִיא טְעוּנָה שְׁחִיטָה לִשְׁמָהּ כְּחַטָּאת: **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר.** הוֹאִיל וְהִיא נִשְׁחֶטֶת בַּחוּץ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **וְשֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם פְּסוּלָה.** דִּ׳חַטָּאת׳ קְרֵיהּ רַחֲמָנָא. וּלְהָכִי נָקֵט רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם וְלֹא תָּנָא קִדּוּשׁ, דְּלֹא שָׁנָא קִדּוּשׁ בִּכְפָנִים אוֹ בְּחוּץ, בֵּין בִּכְלֵי שָׁרֵת בֵּין בִּכְלֵי חֹל יָצָא: **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר.** דִּ׳יְבִאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד (וְגוֹ׳] אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ יִרְחֲצוּ׳ כְּתִיב (שמות ל כ). וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **וְשֶׁלֹּא בְּכֹהֵן גָּדוֹל פְּסוּלָה.** דִּכְתִיב (במדבר יט ג) ״וְנִתַּתֶּם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר״, אוֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר, וְאֵין שְׁאָר כָּל הַפָּרוֹת נַעֲשׂוֹת אֶלָּא בְּכֹהֵן גָּדוֹל: **וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.** דְּדָרִישׁ ״אֹתָהּ״ בִּסְגָן, וּשְׁאָר כָּל הַפָּרוֹת בֵּין בְּכֹהֵן גָּדוֹל בֵּין בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וּבִבְגְדֵי לָבָן הִיא נַעֲשֹׂית.** דִּכְתִיב (שם) ״כְּסָדָרָן, וְהוּא מֻנָּח שִׁבְעִית קֹדֶם שִׁשִּׁית, וְחָזַר וְהִזָּה שִׁבְעִית, פְּסוּלָה, דִּבְעִינַן שֶׁיִּקְרֶא לְשִׁשִּׁית שִׁשִּׁית וְלִשְׁבִיעִית שִׁבְעִית. **אֲבָל מִשְּׁבִיעִית שְׁמִינִית, כְּשֵׁרָה.** דְּאֵין שְׁמִינִית בְּהֶזְאוֹת שֶׁל פָּרָה וְזֶה טָעָה בִּדְבוּר בְּעָלְמָא: **וְחָזַר וְהִזָּה שְׁמִינִית.** לְאוֹ דַּוְקָא, דִּבְכָל עִנְיָן כְּשֵׁרָה, בֵּין חָזַר וְהִזָּה בֵּין לֹא חָזַר וְהִזָּה, וְאַגַּב רֵישָׁא נָקְטֵיהּ. אִי נָמֵי הָא קָמַשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב דְּהוֹסִיף בְּהֶזְאוֹת לֹא פָּסַל, דְּמִכִּי גָּמְרִינְהוּ לְשִׁבְעָה הֶזְאוֹת נִגְמְרָה מִצְוָתָהּ, וְתוּ לֹא חָיְשִׁינַן לְמֵה שֶׁהוּא מוֹסִיף: (ג) **שָׂרְפָה שֶׁלֹּא בְּעַצִּים.** שֶׁהִצִּית הָאוּר בְּגוּפָהּ שֶׁל פָּרָה: **כְּשֵׁרָה.** שֶׁלֹּא נִכְתַּב בַּתּוֹרָה ״עֵצִים״, אֶלָּא ״יִשְׂרֹף״ (במדבר יט ה) סְתָם: **אוֹ בְּכָל הָעֵצִים.** שֶׁלֹּא שָׂרְפָהּ בְּאֲרָזִים וּבְרוֹשִׁים וַעֲצֵי תְּאֵנָה הַשָּׁנוּיִים בְּפִרְקִין דִּלְעֵיל (מ״ח): **הִפְשִׁיטָהּ וּנְתָחָהּ כְּשֵׁרָה.** דִּ׳אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ׳ כְּתִיב (שם), בֵּין בְּהַקְשֵׁט וְנִתּוּחַ בֵּין בְּמִחְבַּר: **עַל מְנָת לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרָהּ אוֹ לִשְׁתּוֹת מִדָּמָהּ כְּשֵׁרָה.** דְּזָקָא לֶאֱכֹל וּלְשְׁתּוֹת הוּא דְּמַכְשִׁיר תָּנָא קַמָּא, דִּבְכָל הַקָּרְבָּנוֹת נָמֵי כִּי הַאי גַּוְנָא כָּשֵׁר, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק כָּל הַפְּסוּלִים (זבחים לה.) חָשֵׁב לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, כָּשֵׁר, כְּגוֹן מַאֲכִילַת מִזְבֵּחַ לְאָדָם. אֲבָל חָשֵׁב עַל מְנָת לְהַזּוֹת מִדָּמָהּ לְמָחָר, פָּסַל תָּנָא קַמָּא, דִּ׳חַטָּאת׳ קְרֵיהּ רַחֲמָנָא (שם פסוק ט). **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר** סָבַר דְּאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת **בְּפָרָה** כְּלָל, אֲפִלּוּ בְּהֶזְאוֹת. וְאָזְדָא לְשִׁטָּתֵיהּ דְּתָנֵי בְּרַיְיתָא ״וְשָׁחַט אֹתָהּ״ בִּסְגָן, וּשְׁאָר כָּל הַפָּרוֹת בֵּין בְּכֹהֵן גָּדוֹל בֵּין בְּכֹהֵן הֶדְיוֹט. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וּבִבְגְדֵי לָבָן הִיא נַעֲשֹׂית.** דִּכְתִיב (שם פסוק ח) ״וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם״, וְאֵם הַמַּשְׁלִיךְ אֶת הָאֵזוֹב מְטַמֵּא בְּגָדִים, הַשּׁוֹרֵף לֹא כָּל שֶׁכֵּן, אֶלָּא בָּא הַכָּתוּב וְלִמְּדָךְ עַל כָּל הָעוֹסְקִים בְּפָרָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף שֶׁיִּהְיוּ טְעוּנִים כִּבּוּס בְּגָדִים: **וּפוֹסְלִים אוֹתָהּ בְּמַלָּאכָה.** דִּכְתִיב (שם פסוק ג) ״וְשָׁחַט אֹתָהּ״, וְלֹא שֶׁיַּעֲשֶׂה מְלָאכָה אַחֶרֶת עִמָּהּ בִּשְׁעַת שְׁחִיטָתָהּ. וְכֵן בִּשְׂרַפָתָהּ כְּתִיב (שם פסוק ה) ״וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה״] וְלֹא שֶׁיַּעֲשֶׂה מְלָאכָה אַחֶרֶת עִם שְׂרֵפָתָהּ, לְמַדְנוּ שֶׁמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ מִשְּׁעַת שְׁחִיטָה עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֵפֶר: **אֵרַע בָּהּ פְּסוּל בִּשְׁחִיטָתָהּ.** לֹא שְׁנִתְנַבְּלָה בִּשְׁחִיטָה, דְּאִם כֵּן מִטְּמֵאָה בִּגְדֵי מְשׁוּם נְבֵלָה, אֶלָּא פְּסוּל מַחֲמַת מְלָאכָה, דּוּמְיָא דְּאֵרַע בָּהּ פְּסוּל בְּהֶזְאָתָהּ: **אֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּגָדִים.** דִּכְתִיב דְּשִׁחִיטָתָהּ בְּפִסּוּל אֵינָהּ מְטַמְּאָה בִּגְדֵי, אִם כֵּן לֹא נַעֲשָׂה בָּהּ עֲדַיִן לְשֵׁם פָּרָה כְּלוּם בִּכְשֵׁרוּת. אֲבָל אֵרַע בָּהּ פְּסוּל בַּהֶזְאָה, כְּבָר נַעֲשֹׂית הַשְּׁחִיטָה בְּהֶכְשֵׁר: **לְעוֹלָם מוֹעֲלִין בָּהּ.** הַנֶּהֱנֶה מִמֶּנָּה, בֵּין לִפְנֵי שְׂרֵפָתָהּ בֵּין לְאַחַר שְׂרֵפָתָהּ, חַיָּב קָרְבַּן מְעִילָה, עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֵפֶר. אֲבָל לְאַחַר שֶׁנַּעֲשֹׂית אֵפֶר, אֵין בְּאֵפֶר מִשּׁוּם מְעִילָה, דִּכְתִיב (שם פסוק ט) ״חַטָּאת הִיא״, ״חַטָּאת״, מִלְּמַד שֶׁמּוֹעֲלִין בָּהּ, ״הִיא״, בָּהּ מוֹעֲלִין בְּאֶפְרָהּ אֵין מוֹעֲלִין: **וּמַרְבִּין לָהּ עֵצִים.** נִמְצֵי דְּזִקָּא עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה אֵפֶר: **וּמַעֲשֶׂיהָ בַּיּוֹם.** בְּתוֹסֶפְתָּא (פ״ד ה״י) מְפָרֵשׁ, חוּץ מֵאֲסִיפַת אֲפָרָהּ וְהַמְּלוּי וְהַקְּדוּשׁ. שֶׁיְּכוֹלִים לֶאֱסֹף אֵפֶר הַפָּרָה בַּלַּיְלָה, וְלִשְׁאֹב הַמַּיִם מִן הַבְּאֵר, וְהוּא הַנִּקְרָא מִלּוּי, וְלָשִׁים בְּתוֹכָהּ הָאֵפֶר, וְהוּא הַנִּקְרָא קְדוּשׁ, כָּל זֶה מִתָּר לַעֲשׂוֹת בַּלַּיְלָה. וְכָל מַעֲשֶׂה פָּרָה בְּכֹהֵן, חוּץ מֵאֲסִיפַת אֲפָרָהּ, דִּכְתִיב (במדבר שם) ״וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר״, מְלַמֵּד שֶׁאֲסִיפַת הָאֵפֶר כְּשֵׁרָה בְּכָל אָדָם. וּבַהֲזָאָה הוּא אוֹמֵר (שם פסוק יט) ״וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא״, בֵּין שֶׁהוּא כֹּהֵן בֵּין שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן: **וְהַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בַּמַּיִם.** דִּכְתִיב (שם פסוק ט) ״וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה [חַטָּאת הִיא]״, מַה חַטָּאת נִפְסֶלֶת בִּמְלָאכָה כַּדְּתָנֵינָן לְעֵיל, כָּךְ הַמַּיִם נִפְסָלִים בִּמְלָאכָה מִשְּׁעַת הַמִּלּוּי: **עַד שֶׁיִּטְּלוּ אֶת הָאֵפֶר.** שֶׁמַּטִּילִים בַּמַּיִם מֵאֵפֶר הַפָּרָה כְּשִׁעוּר שֶׁתֵּרָאֶה הָאֵפֶר בַּמַּיִם וּמַהֶם מִזִּין עַל הַטָּמֵא, וְאִם לְאַחַר שֶׁהִטִּילוּ הָאֵפֶר בַּמַּיִם עָשָׂה מְלָאכָה אַחֶרֶת עִמָּהּ בִּשְׁעַת הַזָּאָתָהּ, לֹא פָּסַל:

פרק ה (א) **הַמֵּבִיא כְּלִי חֶרֶס לַחַטָּאת.** שֶׁהוֹלִךְ אֵצֶל הַיּוֹצֵר לִקְנוֹת

מִמֶּנּוּ כְּלִי חֶרֶס לְהַנִּיחַ בּוֹ אֵפֶר חַטָּאת אוֹ מֵי חַטָּאת: **טוֹבֵל וְיָן עַל הַכֵּבְשָׁן.** מַתְחִיל לְשָׁמְרָן בְּטָהֳרָה שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהֶן עַם הָאָרֶץ מִקֹּדֶם שֶׁיְּצָרְפוּ בַּכִּבְשָׁן, דְּהוּא גְּמַר מְלַאכְתָּן לְקַבֵּל טֻמְאָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף מִן הַבַּיִת הוּא מֵבִיא וְכָשֵׁר.** דִּמְהֵימְנִינַן לֵיהּ לְעַם הָאָרֶץ אִם אוֹמֵר שֶׁשָּׁמְרוּ עַל טָהֳרַת חַטָּאת, דְּקָאֲמְרִינַן בְּפֶרֶק חֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ (חגיגה כב.) דְּעַמֵּי הָאָרֶץ נֶאֱמָנִים עַל טָהֳרַת יַיִן לַנְּסָכִים וְשֶׁמֶן לַמְּנָחוֹת, שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד בּוֹנֶה בָּמָה לְעַצְמוֹ וְשׁוֹרֵף פָּרָה אֲדֻמָּה לְעַצְמוֹ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וּבַתְּרוּמָה.** אִם מֵבִיא כְּלִי חֶרֶס לְהַנִּיחַ בּוֹ תְּרוּמָה: **פּוֹתֵחַ אֶת הַכַּבְשָׁן וְנוֹטֵל.** אַף עַל גַּב שֶׁנִּגְמַר צְרוּפָן וְלֹא שְׁמָרָן, דְּכֵיוָן דַּעֲדַיִן לֹא נִפְתַּח, וּמְלֵא אֶבֶן עַל גַּבָּיו, לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא נִגַּע בּוֹ עַם הָאָרֶץ, דְּלֹא הֶחְמִירוּ בְּתְרוּמָה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִסְּדַר הַשֵּׁנִי.** אִם פָּתַח עִם הָאָרֶץ אֶת הַכַּבְשָׁן וְנָטַל מִמֶּנּוּ כֵּלִים, אֵין נוֹטֵל מִסְּדַר הָרִאשׁוֹן, דְּיֵד הַכֹּל מְמַשְׁמֶשֶׁת בּוֹ, אֲבָל מִסְּדַר הַשֵּׁנִי שֶׁתַּחַת הָרִאשׁוֹן שָׁרֵי. וְרַבִּי יוֹסֵי מַחְמִיר וְאָסַר אַף מִסְּדַר הַשֵּׁנִי. וְאֵין הֲלָכָה לֹא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְלֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁמְּצָא הַכִּבְשָׁן פָּתוּחַ הֲרֵי הַכֹּל בְּחֶזְקַת טָהֳרָה וְלוֹקֵחַ אַף מִסְּדַר הָרִאשׁוֹן: (ב) **הַמְּטַבִּיל כְּלֵי לַחַמָּאת.** כְּלִי שֶׁטָּף שֶׁהִטְבִּילוֹ כְּדֵי לְמַלְאוֹת בּוֹ מַיִם וּלְקַדְּשָׁם בָּאֵפֶר, אִם הִטְבִּילוֹ בְּמַיִם שֶׁאֵין רְאוּיִין לְקַדֵּשׁ, כְּגוֹן בְּמֵי מְקֹוָה שֶׁאֵינָם מַיִם חַיִּים: **צָרִיךְ לְנַגֵּב.** הַכְלִי, שֶׁמָּא יִתְעָרְבוּ שְׁאֵינָם רְאוּיִים בְּרְאוּיִין, אֲבָל אִם הִטְבִּילוֹ בְּמַיִם חַיִּים הֲרֵאוּיִין לְקַדֵּשׁ אֵין צָרִיךְ לְנַגֵּב: **וְאִם לֹא אָסַף לְתוֹכוֹ מַיִם מְקֻדָּשִׁים.** וְאִם הִטְבִּילוֹ לְהַכְנִיס לְתוֹכוֹ מַיִם שֶׁכְּבָר נָתַן עֲלֵיהֶם אֶת הָאֵפֶר, אֲפִלּוּ הִטְבִּילוֹ בְּמַיִם חַיִּים צָרִיךְ לְנַגֵּב, שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ שְׁאֵינָם מְקֻדָּשִׁים בִּמְקֻדָּשִׁים, וְתִנַּן לְקָמָן בַּבַּכְשָׁן, דְּהוּא גְּמַר מְלַאכְתָּן לְקַבֵּל טֻמְאָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף מִן הַבַּיִת הוּא מֵבִיא וְכָשֵׁר.** דִּמְהֵימְנִינַן לֵיהּ לְעַם הָאָרֶץ אִם אוֹמֵר שֶׁשָּׁמְרוּ עַל טָהֳרַת חַטָּאת, דְּקָאֲמְרִינַן בְּפֶרֶק חֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ (חגיגה כב.) דְּעַמֵּי הָאָרֶץ נֶאֱמָנִים עַל טָהֳרַת יַיִן לַנְּסָכִים וְשֶׁמֶן לַמְּנָחוֹת, שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד בּוֹנֶה בָּמָה לְעַצְמוֹ וְשׁוֹרֵף פָּרָה אֲדֻמָּה לְעַצְמוֹ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **וּבַתְּרוּמָה.** אִם מֵבִיא כְּלִי חֶרֶס לְהַנִּיחַ בּוֹ תְּרוּמָה: **פּוֹתֵחַ אֶת הַכַּבְשָׁן וְנוֹטֵל.** אַף עַל גַּב שֶׁנִּגְמַר צְרוּפָן וְלֹא שְׁמָרָן, דְּכֵיוָן דַּעֲדַיִן לֹא נִפְתַּח, וּמְלֵא אֶבֶן עַל גַּבָּיו, לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא נִגַּע בּוֹ עַם הָאָרֶץ, דְּלֹא הֶחְמִירוּ בְּתְרוּמָה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִסְּדַר הַשֵּׁנִי.** אִם פָּתַח עִם הָאָרֶץ אֶת הַ

הוּא, וְאָמַר רַבָּה בַּגְּמָרָא (שם ח.) הָכִי קָאָמַר, וְאָפֵר כִּירָה מוּכָן הוּא:
(ו) **בֵּיצַת הַיּוֹצְרִים.** כָּל כְּלֵי שֶׁמִּתְחִיל יוֹצֵר חָרֶס לַעֲשׂוֹת, עוֹשֶׂה תְּחִלָּה הַחֹמֶר עָגֹל כְּצוּרַת בֵּיצָה וְעוֹשֶׂה לָהּ בֵּית קִבּוּל: **כְּשֶׁרָה.** לְקַדֵּשׁ בָּהּ מֵי חַטָּאת: **רַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל.** דְּלָא חָשֵׁיב לֵיהּ כְּלִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:
בֵּיצַת הַתַּרְנְגֹלֶת. קְלִפְתָּהּ הַחִיצוֹנָה: **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים.** שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ז) **הַשֹּׁקֶת שֶׁבְּפָלַ"ט.** שֹׁקֶת הִיא אֶבֶן חֲלוּלָה שֶׁעַל שִׂפַת הַמַּעְיָן, וְהַמַּיִם נִכְנָסִים לָהּ דֶּרֶךְ חוֹר שֶׁבְּדָפְנָהּ וּמִשְׁקִין בָּהּ הַבְּהֵמוֹת. וְהָכָא מַיְרֵי בְּסֶלַע מְחֻבָּר שֶׁחֲקָקוֹ, אֵין נָחְשָׁב כְּלִי הוֹאִיל וְלֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם כְּלִי בְּתָלוּשׁ. וַאֲפִלּוּ הָיָה תָּלוּשׁ שֶׁחִבְּרוּ וּלְבִסּוֹף חֲקָקוֹ, [הוֹאִיל וְלֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם כְּלִי בְּתָלוּשׁ אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי: **אֵין מְמַלְּאִים מַיִם לְמֵי חַטָּאת:** וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ. אֵין נוֹתְנִים אֵפֶר פָּרָה עַל הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ, דְּאִינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי (מקוואות פ״ד מ״ה)]: **וְאֵינָהּ צְרִיכָה צְמִיד פָּתִיל.** אִם הִיא בְּאוֹהֶל הַמֵּת מִצָּלַת עַל מָה שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּכִסּוּי לְבַד בְּלֹא צָמִיד פָּתִיל, לְפִי שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי, אֶלָּא כְּבוֹר וְדוּת שֶׁמְּצִילִין עַל מָה שֶׁבְּתוֹכָן בְּכִסּוּי בִּלְא צָמִיד פָּתִיל, כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק ה׳ דְּאָהֳלוֹת (מ״ו): **וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** אִם נָפְלוּ מֵי גְּשָׁמִים מִתּוֹכָהּ לַמִּקְוֶה, אֵין נֶחְשָׁבִים נִכְנָסִים לָהּ לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה: **וּפְקָקָהּ.** סְתָמָהּ: **מַיִם שֶׁאֵינָם עֲגוּלִים כָּלִי.** כְּלוֹמַר שֶׁאֵין כְּלִי מְסֻבָּב אֶת הַמַּיִם, דְּנָקֵב שֶׁלְּמַטָּה מִבִּטְנוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי, דְּסִתְימָה שֶׁל סַמְרְטוּט לָא מִשְׁוֵי לֵיהּ כְּלִי. אֲבָל כְּשֶׁהַנָּקֵב מִן הַצַּד, יֵשׁ תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו וּמְקַדְּשִׁים בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ, שֶׁהֲרֵי הַכְּלִי מְסַבְּבָן, וְהֵינוּ עֲגֻלִּים כָּלִי: **עֲשָׂה לָהּ עֲשָׂרָה.** שׁוֹקֶת תְּלוּשָׁה שֶׁחִבְּרָהּ בְּסִיד, שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה כְּלִי, וְעָשָׂה שָׁפָה שֶׁל טִיט וְנִתְמַלְּאת הַשֹּׁקֶת מַיִם עַד שֶׁנִּתְמַלְּאת גַּם הַשָּׂפָה, הַמַּיִם פּוֹסְלִים לְקַדֵּשׁ, לְפִי שְׁאֵין הַתּוֹסֶפֶת נֶחְשֶׁבֶת כְּלִי: **וְאִם הָיָה בְּרִיא.** כְּלוֹמַר אִם הַשָּׂפָה הוֹאִת חֲזָקָה וּמְהֻדֶּקֶת כְּשׁוֹקֶת עַד שֶׁאִלּוּ תִּנָּטֵל הַשֹּׁקֶת תִּנָּטֵל גַּם הַשָּׂפָה עִמָּהּ, כְּשָׁרִים: (ח) **שְׁתֵּי שׁוֹקָתוֹת שֶׁבָּאבֶן.** הָכָא מַיְרֵי בְּאֶבֶן הַמְּסֻתָּלֶת שֶׁאֵינָהּ סָלַע מְחֻבָּר, וּשְׁתֵּי שׁוֹקָתוֹת הֲלָלוּ תּוֹרַת כְּלִי יֵשׁ לָהֶן: **קֹדֶשׁ אַחַת מֵהֶן.** שֶׁנִּתֵּן אֵפֶר פָּרָה בְּמַיִם שֶׁבְּאַחַת מֵהֶן, **בְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד.** כְּמִין קָנֶה שֶׁנִּתּוּן עַל פִּי הַנּוֹד שֶׁבּוֹ מְרִיקִים הַיַּיִן אוֹ הַמַּיִם בְּתוֹךְ הַנּוֹד. וְשִׁעוּרוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל פַּס הַיָּד חוֹזְרוֹת בּוֹ בָּרְוָח, לֹא הַגּוֹדֶל, אֶלָּא הָאֶצְבָּעוֹת הַסְּמוּכוֹת לוֹ: **אוֹ שֶׁהָיוּ מַיִם צָפִין עַל גַּבֵּיהֶן.** כְּגוֹן שֶׁכָּתַל הָאֶמְצָעִי הַמַּפְסִיק בֵּין שְׁתֵּי הַשֹּׁקָתוֹת נָמוּךְ מִשְּׁאָר הַכְּתָלִים: **כְּקִלֶּפֶת הַשּׁוּם.** כְּשֶׁנִּתְמַלְּאוּ שְׁתֵּיהֶן צָפִין הַמַּיִם עַל הָאֶמְצָעִית כְּקִלֶּפֶת הַשּׁוּם: (ט) **שֶׁהֶחְזִיקָן.** סָמְכָן זוֹ אֵצֶל זוֹ, לְשׁוֹן מַקִּיפִין שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת דְּמַסֶּכֶת בֵּיצָה (פ״ד מ״ה): **הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶן.** שֶׁבֵּין שְׁתֵּי עֲרֵבוֹת וְשֶׁבֵּין סָרָק שֶׁל שׁוֹקֶת, אֲבָל שְׁאָר הַמַּיִם מְקֻדָּשִׁין, אֶלָּא דְּאוֹתָן שֶׁבַּסָּדָק לֹא נִכְנְסָ בָּהֶן הַקִּדּוּשׁ: **גִּפְּסִים.**
מִין סִיד הוּא, וְלָבָן בְּיוֹתֵר, וְקוֹרִין לוֹ בְּלַעַ"ז ייס"ו גיפ"ס:

פרק ו (א) **הַמְקֻדָּשׁ.** מֵי חַטָּאת, הַבָּא לִתֵּן מֵאֵפֶר הַפָּרָה בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְהוּא קִדּוּשׁ הָאָמוּר בְּכֻלָּהּ מִכְלְתִּין: **אוֹ עַל הַצַּד.** עַל צִדּוֹ שֶׁל כְּלִי: **וְאַחַר כָּךְ נָפַל לַיְשֹׁקֶת.** עַל הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת, פְּסוּלִים אוֹתָן הַמַּיִם לְהַזָּאָה, דִּכְתִיב (במדבר יט יז) ׳וְלָקְחוּ׳ ׳וְנָתַן׳, עַד שֶׁיִּבּוֹא הָאֵפֶר בְּתוֹךְ הַמַּיִם מִכֹּחַ אָדָם: **נָטַל מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכָפָהּ:** נָטַל אֵפֶר מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכִסָּה הַשְּׁפוֹפֶרֶת כְּדֵם שֶׁיִּקְדֵּשׁ, דְּהֵינוּ שֶׁיִּתֵּן הָאֵפֶר בַּמַּיִם: **אוֹ שֶׁהֵנִיף אֶת הַדָּלֶת.** כְּדֵם שֶׁיִּקְדֵּשׁ: **הִקְדִּישׁ כָּשֵׁר.** דְּהֵינוּ הָאֵפֶר שֶׁבְּיָדוֹ, לְפִי שֶׁהַמְקֻבָּלָה אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת בְּאֵפֶר, כְּדְאָמְרִי׳: **וְהַמַּיִם פְּסוּלִים.** דְּנַעֲשֹׂית מִלְּאכָה עִם הַמַּיִם, וּלְעִיל [סוֹף] פֶּרֶק פָּרָה חַטָּאת (פ״ד מ״ד) שָׁנִינוּ שֶׁהַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בַּמַּיִם עַד שֶׁיִּטֹּל וּ אֶת הָאֵפֶר: **זָקְפָה בָּאָרֶץ.** לְאַחַר שֶׁנָּטַל הָאֵפֶר מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת הִנִּיחַ הַשְּׁפוֹפֶרֶת בָּאָרֶץ קֹדֶם שֶׁיִּתֵּן הָאֵפֶר בַּמַּיִם: **פָּסוּל.** הַמַּיִם, דְּהֵינוּ הַמַּיִם, לְפִי שֶׁעֲשָׂה מְלָאכָה עִם הַמַּיִם, וְאִם הִנִּיחַ הַשְּׁפוֹפֶרֶת בְּיָדוֹ וְכָפָה יָדוֹ עָלֶיהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּזֵּר הָאֵפֶר שֶׁבְּתוֹכָהּ וְאַחַר כָּךְ נָתַן הָאֵפֶר עַל הַמַּיִם, כָּשֵׁר הַמַּיִם, דְּהֵינוּ זוֹ חֲשׁוּבָה כְּלִי, דְּאֵין מְלָאכָה עִם הַמַּיִם, וְאִם הִנִּיחַ זוֹ מִלְּאכָה עִם הַמַּיִם: **כְּשֵׁרָה.** לְקַדֵּשׁ בָּהּ מֵי חַטָּאת: **רַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל.** דְּלָא חָשֵׁיב לֵיהּ כְּלִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:
בֵּיצַת הַתַּרְנְגֹלֶת. קְלִפְתָּהּ הַחִיצוֹנָה: **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים.** שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ז) **הַשֹּׁקֶת שֶׁבְּפָלַ"ט.** שֹׁקֶת הִיא אֶבֶן חֲלוּלָה שֶׁעַל שִׂפַת הַמַּעְיָן, וְהַמַּיִם נִכְנָסִים לָהּ דֶּרֶךְ חוֹר שֶׁבְּדָפְנָהּ וּמִשְׁקִין בָּהּ הַבְּהֵמוֹת. וְהָכָא מַיְרֵי בְּסֶלַע מְחֻבָּר שֶׁחֲקָקוֹ, אֵין נָחְשָׁב כְּלִי הוֹאִיל וְלֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם כְּלִי בְּתָלוּשׁ. וַאֲפִלּוּ הָיָה תָּלוּשׁ שֶׁחִבְּרוּ וּלְבִסּוֹף חֲקָקוֹ, [הוֹאִיל וְלֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם כְּלִי בְּתָלוּשׁ אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי: **אֵין מְמַלְּאִים מַיִם לְמֵי חַטָּאת:** וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ. אֵין נוֹתְנִים אֵפֶר פָּרָה עַל הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ, דְּאִינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי (מקוואות פ״ד מ״ה)]: **וְאֵינָהּ צְרִיכָה צְמִיד פָּתִיל.** אִם הִיא בְּאוֹהֶל הַמֵּת מִצָּלַת עַל מָה שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּכִסּוּי לְבַד בְּלֹא צָמִיד פָּתִיל, לְפִי שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי, אֶלָּא כְּבוֹר וְדוּת שֶׁמְּצִילִין עַל מָה שֶׁבְּתוֹכָן בְּכִסּוּי בִּלְא צָמִיד פָּתִיל, כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק ה׳ דְּאָהֳלוֹת (מ״ו): **וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** אִם נָפְלוּ מֵי גְּשָׁמִים מִתּוֹכָהּ לַמִּקְוֶה, אֵין נֶחְשָׁבִים נִכְנָסִים לָהּ לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה: **וּפְקָקָהּ.** סְתָמָהּ: **מַיִם שֶׁאֵינָם עֲגוּלִים כָּלִי.** כְּלוֹמַר שֶׁאֵין כְּלִי מְסֻבָּב אֶת הַמַּיִם, דְּנָקֵב שֶׁלְּמַטָּה מִבִּטְנוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי, דְּסִתְימָה שֶׁל סַמְרְטוּט לָא מִשְׁוֵי לֵיהּ כְּלִי. אֲבָל כְּשֶׁהַנָּקֵב מִן הַצַּד, יֵשׁ תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו וּמְקַדְּשִׁים בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ, שֶׁהֲרֵי הַכְּלִי מְסַבְּבָן, וְהֵינוּ עֲגֻלִּים כָּלִי: **עֲשָׂה לָהּ עֲשָׂרָה.** שׁוֹקֶת תְּלוּשָׁה שֶׁחִבְּרָהּ בְּסִיד, שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה כְּלִי, וְעָשָׂה שָׁפָה שֶׁל טִיט וְנִתְמַלְּאת הַשֹּׁקֶת מַיִם עַד שֶׁנִּתְמַלְּאת גַּם הַשָּׂפָה, הַמַּיִם פּוֹסְלִים לְקַדֵּשׁ, לְפִי שְׁאֵין הַתּוֹסֶפֶת נֶחְשֶׁבֶת כְּלִי: **וְאִם הָיָה בְּרִיא.** כְּלוֹמַר אִם הַשָּׂפָה הוֹאִת חֲזָקָה וּמְהֻדֶּקֶת כְּשׁוֹקֶת עַד שֶׁאִלּוּ תִּנָּטֵל הַשֹּׁקֶת תִּנָּטֵל גַּם הַשָּׂפָה עִמָּהּ, כְּשָׁרִים: (ח) **שְׁתֵּי שׁוֹקָתוֹת שֶׁבָּאבֶן.** הָכָא מַיְרֵי בְּאֶבֶן הַמְּסֻתָּלֶת שֶׁאֵינָהּ סָלַע מְחֻבָּר, וּשְׁתֵּי שׁוֹקָתוֹת הֲלָלוּ תּוֹרַת כְּלִי יֵשׁ לָהֶן: **קֹדֶשׁ אַחַת מֵהֶן.** שֶׁנִּתֵּן אֵפֶר פָּרָה בְּמַיִם שֶׁבְּאַחַת מֵהֶן, **בְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד.** כְּמִין קָנֶה שֶׁנִּתּוּן עַל פִּי הַנּוֹד שֶׁבּוֹ מְרִיקִים הַיַּיִן אוֹ הַמַּיִם בְּתוֹךְ הַנּוֹד. וְשִׁעוּרוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל פַּס הַיָּד חוֹזְרוֹת בּוֹ בָּרְוָח, לֹא הַגּוֹדֶל, אֶלָּא הָאֶצְבָּעוֹת הַסְּמוּכוֹת לוֹ: **אוֹ שֶׁהָיוּ מַיִם צָפִין עַל גַּבֵּיהֶן.** כְּגוֹן שֶׁכָּתַל הָאֶמְצָעִי הַמַּפְסִיק בֵּין שְׁתֵּי הַשֹּׁקָתוֹת נָמוּךְ מִשְּׁאָר הַכְּתָלִים: **כְּקִלֶּפֶת הַשּׁוּם.** כְּשֶׁנִּתְמַלְּאוּ שְׁתֵּיהֶן צָפִין הַמַּיִם עַל הָאֶמְצָעִית כְּקִלֶּפֶת הַשּׁוּם: (ט) **שֶׁהֶחְזִיקָן.** סָמְכָן זוֹ אֵצֶל זוֹ, לְשׁוֹן מַקִּיפִין שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת דְּמַסֶּכֶת בֵּיצָה (פ״ד מ״ה): **הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶן.** שֶׁבֵּין שְׁתֵּי עֲרֵבוֹת וְשֶׁבֵּין סָרָק שֶׁל שׁוֹקֶת, אֲבָל שְׁאָר הַמַּיִם מְקֻדָּשִׁין, אֶלָּא דְּאוֹתָן שֶׁבַּסָּדָק לֹא נִכְנָס בָּהֶן הַקִּדּוּשׁ: **גִּפְּסִים.**
מִין סִיד הוּא, וְלָבָן בְּיוֹתֵר, וְקוֹרִין לוֹ בְּלַעַ"ז ייס"ו גיפ"ס:

פרק ו (א) **הַמְקֻדָּשׁ.** מֵי חַטָּאת, הַבָּא לִתֵּן מֵאֵפֶר הַפָּרָה בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְהוּא קִדּוּשׁ הָאָמוּר בְּכֻלָּהּ מִכְלְתִּין: **אוֹ עַל הַצַּד.** עַל צִדּוֹ שֶׁל כְּלִי: **וְאַחַר כָּךְ נָפַל לַיְשֹׁקֶת.** עַל הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת, פְּסוּלִים אוֹתָן הַמַּיִם לְהַזָּאָה, דִּכְתִיב (במדבר יט יז) ׳וְלָקְחוּ׳ ׳וְנָתַן׳, עַד שֶׁיָּבוֹא הָאֵפֶר בְּתוֹךְ הַמַּיִם מִכֹּחַ אָדָם: **נָטַל מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכָפָהּ:** נָטַל אֵפֶר מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכִסָּה הַשְּׁפוֹפֶרֶת כְּדֵם שֶׁיְּקַדֵּשׁ, דְּהֵינוּ שֶׁיִּתֵּן הָאֵפֶר בַּמַּיִם: **אוֹ שֶׁהֵנִיף אֶת הַדָּלֶת.** כְּדֵם שֶׁיְּקַדֵּשׁ: **הִקְדִּישׁ כָּשֵׁר.** דְּהֵינוּ הָאֵפֶר שֶׁבְּיָדוֹ, לְפִי שֶׁהַמְקֻבָּלָה אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת בְּאֵפֶר, כְּדְאָמְרִי׳: **וְהַמַּיִם פְּסוּלִים.** דְּנַעֲשֹׂית מְלָאכָה עִם הַמַּיִם, וּלְעִיל [סוֹף] פֶּרֶק פָּרָה חַטָּאת (פ״ד מ״ד) שָׁנִינוּ שֶׁהַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בַּמַּיִם עַד שֶׁיִּטֹּל וּ אֶת הָאֵפֶר: **זָקְפָה בָּאָרֶץ.** לְאַחַר שֶׁנָּטַל הָאֵפֶר מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת הִנִּיחַ הַשְּׁפוֹפֶרֶת בָּאָרֶץ קֹדֶם שֶׁיִּתֵּן הָאֵפֶר בַּמַּיִם: **פָּסוּל.** הַמַּיִם, דְּהֵינוּ הַמַּיִם, לְפִי שֶׁעֲשָׂה מְלָאכָה עִם הַמַּיִם, וְאִם הִנִּיחַ שְׁפוֹפֶרֶת בְּיָדוֹ וְכָפָה יָדוֹ עָלֶיהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּזֵּר הָאֵפֶר שֶׁבְּתוֹכָהּ וְאַחַר כָּךְ נָתַן הָאֵפֶר עַל הַמַּיִם, כָּשֵׁר הַמַּיִם, דְּהֵינוּ זוֹ חֲשׁוּבָה כְּלִי, דְּאֵין מְלָאכָה עִם הַמַּיִם, וְאִם הִנִּיחַ זוֹ מְלָאכָה עִם הַמַּיִם: **כְּשֵׁרָה.** לְקַדֵּשׁ בָּהּ מֵי חַטָּאת: **רַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל.** דְּלָא חָשֵׁיב לֵיהּ כְּלִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:
בֵּיצַת הַתַּרְנְגֹלֶת. קְלִפְתָּהּ הַחִיצוֹנָה: **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים.** שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ז) **הַשֹּׁקֶת שֶׁבְּפָלַ"ט.** שֹׁקֶת הִיא אֶבֶן חֲלוּלָה שֶׁעַל שִׂפַת הַמַּעְיָן, וְהַמַּיִם נִכְנָסִים לָהּ דֶּרֶךְ חוֹר שֶׁבְּדָפְנָהּ וּמִשְׁקִין בָּהּ הַבְּהֵמוֹת. וְהָכָא מַיְרֵי בְּסֶלַע מְחֻבָּר שֶׁחֲקָקוֹ, אֵין נָחְשָׁב כְּלִי הוֹאִיל וְלֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם כְּלִי בְּתָלוּשׁ. וַאֲפִלּוּ הָיָה תָּלוּשׁ שֶׁחִבְּרוּ וּלְבִסּוֹף חֲקָקוֹ, [הוֹאִיל וְלֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם כְּלִי בְּתָלוּשׁ אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי: **אֵין מְמַלְּאִים מַיִם לְמֵי חַטָּאת:** וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ. אֵין נוֹתְנִים אֵפֶר פָּרָה עַל הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ, דְּאִינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי (מקוואות פ״ד מ״ה)]: **וְאֵינָהּ צְרִיכָה צְמִיד פָּתִיל.** אִם הִיא בְּאוֹהֶל הַמֵּת מִצָּלַת עַל מָה שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּכִסּוּי לְבַד בְּלֹא צָמִיד פָּתִיל, לְפִי שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי, אֶלָּא כְּבוֹר וְדוּת שֶׁמְּצִילִין עַל מָה שֶׁבְּתוֹכָן בְּכִסּוּי בִּלְא צָמִיד פָּתִיל, כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק ה׳ דְּאָהֳלוֹת (מ״ו): **וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** אִם נָפְלוּ מֵי גְּשָׁמִים מִתּוֹכָהּ לַמִּקְוֶה, אֵין נֶחְשָׁבִים נִכְנָסִים לָהּ לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה: **וּפְקָקָהּ.** סְתָמָהּ: **מַיִם שֶׁאֵינָם עֲגוּלִים כָּלִי.** כְּלוֹמַר שֶׁאֵין כְּלִי מְסֻבָּב אֶת הַמַּיִם, דְּנָקֵב שֶׁלְּמַטָּה מִבִּטְנוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי, דְּסִתְימָה שֶׁל סַמְרְטוּט לָא מִשְׁוֵי לֵיהּ כְּלִי. אֲבָל כְּשֶׁהַנָּקֵב מִן הַצַּד, יֵשׁ תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו וּמְקַדְּשִׁים בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ, שֶׁהֲרֵי הַכְּלִי מְסַבְּבָן, וְהֵינוּ עֲגֻלִּים כָּלִי: **עֲשָׂה לָהּ עֲשָׂרָה.** שׁוֹקֶת תְּלוּשָׁה שֶׁחִבְּרָהּ בְּסִיד, שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה כְּלִי, וְעָשָׂה שָׁפָה שֶׁל טִיט וְנִתְמַלְּאת הַשֹּׁקֶת מַיִם עַד שֶׁנִּתְמַלְּאת גַּם הַשָּׂפָה, הַמַּיִם פּוֹסְלִים לְקַדֵּשׁ, לְפִי שְׁאֵין הַתּוֹסֶפֶת נֶחְשֶׁבֶת כְּלִי: **וְאִם הָיָה בְּרִיא.** כְּלוֹמַר אִם הַשָּׂפָה הוֹאִת חֲזָקָה וּמְהֻדֶּקֶת כְּשׁוֹקֶת עַד שֶׁאִלּוּ תִּנָּטֵל הַשֹּׁקֶת תִּנָּטֵל גַּם הַשָּׂפָה עִמָּהּ, כְּשָׁרִים: (ח) **שְׁתֵּי שׁוֹקָתוֹת שֶׁבָּאבֶן.** הָכָא מַיְרֵי בְּאֶבֶן הַמְּסֻתָּלֶת שֶׁאֵינָהּ סָלַע מְחֻבָּר, וּשְׁתֵּי שׁוֹקָתוֹת הֲלָלוּ תּוֹרַת כְּלִי יֵשׁ לָהֶן: **קֹדֶשׁ אַחַת מֵהֶן.** שֶׁנִּתֵּן אֵפֶר פָּרָה בְּמַיִם שֶׁבְּאַחַת מֵהֶן, **בְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד.** כְּמִין קָנֶה שֶׁנִּתּוּן עַל פִּי הַנּוֹד שֶׁבּוֹ מְרִיקִים הַיַּיִן אוֹ הַמַּיִם בְּתוֹךְ הַנּוֹד. וְשִׁעוּרוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל פַּס הַיָּד חוֹזְרוֹת בּוֹ בָּרְוָח, לֹא הַגּוֹדֶל, אֶלָּא הָאֶצְבָּעוֹת הַסְּמוּכוֹת לוֹ: **אוֹ שֶׁהָיוּ מַיִם צָפִין עַל גַּבֵּיהֶן.** כְּגוֹן שֶׁכָּתַל הָאֶמְצָעִי הַמַּפְסִיק בֵּין שְׁתֵּי הַשֹּׁקָתוֹת נָמוּךְ מִשְּׁאָר הַכְּתָלִים: **כְּקִלֶּפֶת הַשּׁוּם.** כְּשֶׁנִּתְמַלְּאוּ שְׁתֵּיהֶן צָפִין הַמַּיִם עַל הָאֶמְצָעִית כְּקִלֶּפֶת הַשּׁוּם: (ט) **שֶׁהֶחְזִיקָן.** סָמְכָן זוֹ אֵצֶל זוֹ, לְשׁוֹן מַקִּיפִין שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת דְּמַסֶּכֶת בֵּיצָה (פ״ד מ״ה): **הַמַּיִם שֶׁבֵּינֵיהֶן.** שֶׁבֵּין שְׁתֵּי עֲרֵבוֹת וְשֶׁבֵּין סָרָק שֶׁל שׁוֹקֶת, אֲבָל שְׁאָר הַמַּיִם מְקֻדָּשִׁין, אֶלָּא דְּאוֹתָן שֶׁבַּסָּדָק לֹא נִכְנָס בָּהֶן הַקִּדּוּשׁ: **גִּפְּסִים.**
מִין סִיד הוּא, וְלָבָן בְּיוֹתֵר, וְקוֹרִין לוֹ בְּלַעַ"ז ייס"ו גיפ"ס:

פרק ו (א) **הַמְקֻדָּשׁ.** מֵי חַטָּאת, הַבָּא לִתֵּן מֵאֵפֶר הַפָּרָה בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְהוּא קִדּוּשׁ הָאָמוּר בְּכֻלָּהּ מִכְלְתִּין: **אוֹ עַל הַצַּד.** עַל צִדּוֹ שֶׁל כְּלִי: **וְאַחַר כָּךְ נָפַל לַיְשֹׁקֶת.** עַל הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת, פְּסוּלִים אוֹתָן הַמַּיִם לְהַזָּאָה, דִּכְתִיב (במדבר יט יז) ׳וְלָקְחוּ׳ ׳וְנָתַן׳, עַד שֶׁיָּבוֹא הָאֵפֶר בְּתוֹךְ הַמַּיִם מִכֹּחַ אָדָם: **נָטַל מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכָפָהּ:** נָטַל אֵפֶר מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת וְכִסָּה הַשְּׁפוֹפֶרֶת כְּדֵם שֶׁיְּקַדֵּשׁ, דְּהֵינוּ שֶׁיִּתֵּן הָאֵפֶר בַּמַּיִם: **אוֹ שֶׁהֵנִיף אֶת הַדָּלֶת.** כְּדֵם שֶׁיְּקַדֵּשׁ: **הִקְדִּישׁ כָּשֵׁר.** דְּהֵינוּ הָאֵפֶר שֶׁבְּיָדוֹ, לְפִי שֶׁהַמְקֻבָּלָה אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת בְּאֵפֶר, כְּדְאָמְרִי׳: **וְהַמַּיִם פְּסוּלִים.** דְּנַעֲשֹׂית מְלָאכָה עִם הַמַּיִם, וּלְעִיל [סוֹף] פֶּרֶק פָּרָה חַטָּאת (פ״ד מ״ד) שָׁנִינוּ שֶׁהַמְּלָאכָה פּוֹסֶלֶת בַּמַּיִם עַד שֶׁיִּטֹּל וּ אֶת הָאֵפֶר: **זָקְפָה בָּאָרֶץ.** לְאַחַר שֶׁנָּטַל הָאֵפֶר מִן הַשְּׁפוֹפֶרֶת הִנִּיחַ הַשְּׁפוֹפֶרֶת בָּאָרֶץ קֹדֶם שֶׁיִּתֵּן הָאֵפֶר בַּמַּיִם: **פָּסוּל.** הַמַּיִם, דְּהֵינוּ הַמַּיִם, לְפִי שֶׁעֲשָׂה מְלָאכָה עִם הַמַּיִם, וְאִם הִנִּיחַ שְׁפוֹפֶרֶת בְּיָדוֹ וְכָפָה יָדוֹ עָלֶיהָ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּזֵּר הָאֵפֶר שֶׁבְּתוֹכָהּ וְאַחַר כָּךְ נָתַן הָאֵפֶר עַל הַמַּיִם, כָּשֵׁר הַמַּיִם, דְּהֵינוּ זוֹ חֲשׁוּבָה כְּלִי, דְּאֵין מְלָאכָה עִם הַמַּיִם, וְאִם הִנִּיחַ זוֹ מְלָאכָה עִם הַמַּיִם: **כְּשֵׁרָה.** לְקַדֵּשׁ בָּהּ מֵי חַטָּאת: **רַבִּי יוֹסֵי פּוֹסֵל.** דְּלָא חָשֵׁיב לֵיהּ כְּלִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:
בֵּיצַת הַתַּרְנְגֹלֶת. קְלִפְתָּהּ הַחִיצוֹנָה: **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים.** שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ז) **הַשֹּׁקֶת שֶׁבְּפָלַ"ט.** שֹׁקֶת הִיא אֶבֶן חֲלוּלָה שֶׁעַל שִׂפַת הַמַּעְיָן, וְהַמַּיִם נִכְנָסִים לָהּ דֶּרֶךְ חוֹר שֶׁבְּדָפְנָהּ וּמִשְׁקִין בָּהּ הַבְּהֵמוֹת. וְהָכָא מַיְרֵי בְּסֶלַע מְחֻבָּר שֶׁחֲקָקוֹ, אֵין נָחְשָׁב כְּלִי הוֹאִיל וְלֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם כְּלִי בְּתָלוּשׁ. וַאֲפִלּוּ הָיָה תָּלוּשׁ שֶׁחִבְּרוּ וּלְבִסּוֹף חֲקָקוֹ, [הוֹאִיל וְלֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם כְּלִי בְּתָלוּשׁ אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלִי: **אֵין מְמַלְּאִים מַיִם לְמֵי חַטָּאת:** וְאֵין מְקַדְּשִׁין בָּהּ. אֵין נוֹתְנִים אֵפֶר פָּרָה עַל הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ, דְּאִינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי (מקוואות פ״ד מ״ה)]: **וְאֵינָהּ צְרִיכָה צְמִיד פָּתִיל.** אִם הִיא בְּאוֹהֶל הַמֵּת מִצָּלַת עַל מָה שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּכִסּוּי לְבַד בְּלֹא צָמִיד פָּתִיל, לְפִי שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי, אֶלָּא כְּבוֹר וְדוּת שֶׁמְּצִילִין עַל מָה שֶׁבְּתוֹכָן בְּכִסּוּי בִּלְא צָמִיד פָּתִיל, כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק ה׳ דְּאָהֳלוֹת (מ״ו): **וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** אִם נָפְלוּ מֵי גְּשָׁמִים מִתּוֹכָהּ לַמִּקְוֶה, אֵין נֶחְשָׁבִים נִכְנָסִים לָהּ לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה: **וּפְקָקָהּ.** סְתָמָהּ: **מַיִם שֶׁאֵינָם עֲגוּלִים כָּלִי.** כְּלוֹמַר שֶׁאֵין כְּלִי מְסֻבָּב אֶת הַמַּיִם, דְּנָקֵב שֶׁלְּמַטָּה מִבִּטְנוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי, דְּסִתְימָה שֶׁל סַמְרְטוּט לָא מִשְׁוֵי לֵיהּ כְּלִי. אֲבָל כְּשֶׁהַנָּקֵב מִן הַצַּד, יֵשׁ תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו וּמְקַדְּשִׁים בַּמַּ

בלשון רבים, אלא מפני שמערבים בו מיני ימים החבה, שכל הנחלים הולכים אליו: **רבי יוסי אומר.** כל הימים וים הגדול, תורת מעין עליהן לענין שהן מטהרין בזוחלין, מפני שהנחלים הולכין וזוחלין עליהן, אבל פסולין הן לתורת מים חיים, שהכתוב קוראן ׳מקוה׳. והלכה כרבי יוסי: (ט) **מים המכזבין.** המזיקין, כגון שהן מלוחין ופושרין: **פסולין.** למי חטאת: **מים המכזבין.** הפוסקין, כמו ׳אשר לא יכזבו מימיו׳ (ישעיה נח יא): **פסולין.** דמים חיים בענין: **אחת בשבוע.** אבל אחת ביובל, שפיר מקרי מים חיים: **בשלמיות.** חילות של גיסות שאותין ומקלקלים בהן: **בשני בצרון.** שנים של עצירת גשמים: **רבי יהודה פוסל.** אפילו אותן שאין מכזבין אלא בפלמיות ובשני בצרון. ואין הלכה כרבי יהודה: (י) **מי כרמיון ומי פוגה.** נהרות שבארץ ישראל הן: **מי בצים.** לשון ׳היגאה גמא בלא בצה׳ (איוב ח יא), כלומר מים שחמר וטיט מערב בהן, ורחמנא אמר ׳מים חיים אל כלי׳ (במדבר יט יז), והכא איכא חציצה בין מים לכלי: **מי תערובות.** שמים פסולים מתערבים בהם: **אחד פסול ואחד כשר [וכו׳] ונתערבו.** אסור לקדש במקום התערובות ולמשה: **רבי יהודה פוסל.** אפילו בשניהם כשרים פוסל רבי יהודה לטל במקום התערובות, גזרה שמא אחד פסול. ואין הלכה כרבי יהודה: (יא) **באר אחאב.** לא אתפרש היכן הוא, והא קא משמע לן דמים חיים הן: **ומערת פמים.** מערה הסמוכה לעיר דן, שמשם היירדן יוצא, ובלשון ישמעאל קורין לדן בניי״ס: **רבי יהודה אומר הרי היא בחזקת מתרת.** ואין הלכה כרבי יהודה: **עד שיתצל.** עד שיזדוו המים צלולים כדמעכרא. ואין הלכה כרבי ישמעאל.

פרק ט (א) **צלוחית.** כלי שנותנים בו המים המקדשים לאחר שהשליך האפר לתוכן קרוי ׳צלוחית׳, והכלי שנותנים בו המים מדי לקדשן קדם שיתנו בהן האפר קרוי ׳שקת׳: **מים כל שהן.** שאינן כשרים להזאה. **יזה שתים.** שאם מזה אחת, שמא אין כאן מן הכשרים, אבל כי מזה שתים אי אפשר דליכא בחדא מינייהו מן הכשרים, והזאה אינה צריכה שעור: **והמכמים פוסלים.** קסברי הזאה צריכה שעור ואין מצטרפין ההזאות. והלכה כחכמים. ורמב״ם פרש, יזה שתי הזאות וישלימם חוץ לכלי וישאר השאר מי חטאת כשרים. ופליאה היא בעיני, דבקרא כל הזבחים בגמרא (זבחים פ.) משמע כמו שפרשתי: **ניחנה כחמה והמל עולה.** שדרך השל לעלות בנגד החמה, וכן הוא אומר (שמות טז יג-יד) ׳ויהי בבקר ותעל שכבת השל׳. ואין הלכה כרבי אליעזר: **ירקרה.** מריק מה שבתוך הכלי, ואינו כשר להניח בו מי חטאת עד שינגב מן המשקים ומי פרות: **וקומוס.** מין עפר וצבעו שחור. פרוש אחר שרף אילן גמא בלע״ז: **בקנקנתום.** זא״ג בערבי, ובלע״ז ודריאו״לי (שבת פי״ב מ״ח)]: **יערה ואינו צריך לנגב.** דאם איתא דנשאר ממנו בכלי היה רשומו נכר: (ב) **ונתבקעו.** שנשתהו בתוך המים זמן מרובה עד שנתבקעו, או אפילו לא נתבקעו אלא שנשתנו מראה המים, **פסולין: חפושית.** תולעת שחורה: **בין כך ובין כך.** בין נתבקעה בין לא נתבקעה: **מפני שהיא כשפופרת.** שלה קנה חלולה, והמים נכנסים מצד זה ויוצאים מצד זה ומתערב עמהם הטחוי שבקרקבה: **דירה.** ותולעת שבחטים: **בגד.** מין תולעת נמי הגדל בתבואה: **כשרים.** אפילו נתבקעו. ואין בן הלכה: (ג) **שתת מהן בהמה או חיה פסולים.** משום משקה שבפיהן החוזר, והמים והרק שבפיהן מתערבין: **מוצצת.** ואין המשקה שבפיה חוזר למים: **מלקת.** לוקקת בלשונה ומתערב הרק שבלשונה עם המים: **אף הנחש מפני שהיא מקיאה.** וכן הלכה, ואין הלכה כרבי אליעזר: (ד) **החושש על מי חטאת לשתות רבי אליעזר פוסל.** דאפסלוה להו במחשבה: **כשיטה.** החבית [לשתות או] לזקף ממנה מים לשתות, אבל במחשבה גרידא לא פסיל: **במים שאינן מקדשין.** שמלאן כדי לתן בהן את האפר ועדיין לא נתן: **רבי אליעזר אומר כשיטה.** והכא לא פסיל להו במחשבה, דכיון דמים קדושים הן, אמלוכי ממלוך וחוזר בו ממחשבתו, הלכך לא פסיל רבי אליעזר עד שישתה. **רבי יהושע אומר כשישתה.** מפני משקה שבפיו שחוזר ומתערב עם המים ופסיל להו: **ואם גרגר.** לשון ׳גרגרת׳ (חולין פ״ב מ״ד), כלומר שלא שתה כדרך השותים אלא שפך המים בגרונו: **כשר.** דליכא משקה פיו [בחבית]. והלכה כרבי יהושע בתרתיהו: (יא) **באר אחאב.** לא אתפרש היכן הוא, והא קא משמע לן דמים חיים הן: **ומערת פמים.** מערה הסמוכה לעיר דן, שמשם היירדן יוצא, ובלשון ישמעאל קורין לדן בניי״ס: **רבי יהודה אומר הרי היא בחזקת מתרת.** ואין הלכה כרבי יהודה: **עד שיתצל.** עד שיזדוו המים צלולים כדמעכרא. ואין הלכה כרבי ישמעאל.

פרק ט (א) **צלוחית.** כלי שנותנים בו המים המקדשים לאחר שהשליך האפר לתוכן קרוי ׳צלוחית׳, והכלי שנותנים בו המים מדי לקדשן קדם שיתנו בהן האפר קרוי ׳שקת׳: **מים כל שהן.** שאינן כשרים להזאה. **יזה שתים.** שאם מזה אחת, שמא אין כאן מן הכשרים, אבל כי מזה שתים אי אפשר דליכא בחדא מינייהו מן הכשרים, והזאה אינה צריכה שעור: **והמכמים פוסלים.** קסברי הזאה צריכה שעור ואין מצטרפין ההזאות. והלכה כחכמים. ורמב״ם פרש, יזה שתי הזאות וישלימם חוץ לכלי וישאר השאר מי חטאת כשרים. ופליאה היא בעיני, דבקרא כל הזבחים בגמרא (זבחים פ.) משמע כמו שפרשתי: **ניחנה כחמה והמל עולה.** שדרך השל לעלות בנגד החמה, וכן הוא אומר (שמות טז יג-יד) ׳ויהי בבקר ותעל שכבת השל׳. ואין הלכה כרבי אליעזר: **יערה.** מריק מה שבתוך הכלי, ואינו כשר להניח בו מי חטאת עד שינגב מן המשקים ומי פרות: **וקומוס.** מין עפר וצבעו שחור. פרוש אחר שרף אילן גמא בלע״ז: **בקנקנתום.** זא״ג בערבי, ובלע״ז ודריאו״לי (שבת פי״ב מ״ח)]: **יערה ואינו צריך לנגב.** דאם איתא דנשאר ממנו בכלי היה רשומו נכר: (ב) **ונתבקעו.** שנשתהו בתוך המים זמן מרובה עד שנתבקעו, או אפילו לא נתבקעו אלא שנשתנו מראה המים, **פסולין: חפושית.** תולעת שחורה: **בין כך ובין כך.** בין נתבקעה בין לא נתבקעה: **מפני שהיא כשפופרת.** שלה קנה חלולה, והמים נכנסים מצד זה ויוצאים מצד זה ומתערב עמהם הטחוי שבקרקבה: **דירה.** ותולעת שבחטים: **בגד.** מין תולעת נמי הגדל בתבואה: **כשרים.** אפילו נתבקעו. ואין בן הלכה: (ג) **שתת מהן בהמה או חיה פסולים.** משום משקה שבפיהן החוזר, והמים והרק שבפיהן מתערבין: **מוצצת.** ואין המשקה שבפיה חוזר למים: **מלקת.** לוקקת בלשונה ומתערב הרק שבלשונה עם המים: **אף הנחש מפני שהיא מקיאה.** וכן הלכה, ואין הלכה כרבי אליעזר: (ד) **החושש על מי חטאת לשתות רבי אליעזר פוסל.** דאפסלוה להו במחשבה: **כשיטה.** החבית [לשתות או] לזקף ממנה מים לשתות, אבל במחשבה גרידא לא פסיל: **במים שאינן מקדשין.** שמלאן כדי לתן בהן את האפר ועדיין לא נתן: **רבי אליעזר אומר כשישתה.** והכא לא פסיל להו במחשבה, דכיון דמים קדושים הן, אמלוכי ממלוך וחוזר בו ממחשבתו, הלכך לא פסיל רבי אליעזר עד שישתה. **רבי יהושע אומר כשישתה.** מפני משקה שבפיו שחוזר ומתערב עם המים ופסיל להו: **ואם גרגר.** לשון ׳גרגרת׳ (חולין פ״ב מ״ד), כלומר שלא שתה כדרך השותים אלא שפך המים בגרונו: **כשר.** דליכא משקה פיו [בחבית]. והלכה כרבי יהושע בתרתיהו: (יא) **באר אחאב.**

בו אפר כירה ואפלו כל שהוא: **רבי אליעזר אומר מקדשין בכל.** דסבר רבי אליעזר לא בענין שעורא בהזאה, ואי אפשר חטאת. ואין הלכה כרבי אליעזר: (ח) **מי חטאת שנפסלו.** בגון שנשתנו מראיהן שלא מחמת עצמן, וכיוצא בזה מן הדברים שפוסלים מי חטאת: **מטמאים את האדם הטהור לתרומה.** בין שנגע בהן בידיו בין שנגע בבגופו, דכמי חטאת כשרים חשיבי, ועשאוה זו דרבנן היא, דמדאורייתא כיון שנפסלו פרחה מהן טהארת החמורה, ומשום הכי תני מטמאין את האדם הטהור לתרומה, דמשמע דזקא לתרומה אבל לא לחלין: **ואת הטהור לחטאת לא בידיו.** כלומר אין מטמאין הטהור לחטאת בין נגע בהן בידיו בין נגע בהן בגופו, דכמי חטאת כשרים חשיבי, ונהי דהנושא מי חטאת שיש בהן כדי הזיה או נוגע בהן כל שהוא לא לשאר טמאות, לא לטהרת מי חטאת:

פרק י (א) **כל הראוי למטמא למדרס.** כגון כלים המיחדים למשכב ומושב ומרכב. **מדף לחטאת.** אם הטהור למי חטאת הסיטן, אפילו הן טהורין לתרומה, נטמא המסיטם כאילו הן טמאים מדרס, ויחמרא בעלמא היא דאמרינן (חגיגה פ״ב מ״ז) בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש. וקרי ליה ׳מדף׳, לפי שהיא חמרא דרבנן בעלמא, לשון ׳קול עלה נדף׳ (ויקרא כו לו): **ואדם כיוצא בהן.** שאם הטהור לחטאת הסיט אדם הטהור לתרומה, נטמא לחטאת, שהטהורים נחשבים כזבים לגבי חטאת: **וכל הראוי למטמא טמא מת.** כגון כלים דלאו בני מדרס: **רבי אליעזר אומר אינו מדף.** ואם הסיט אפילו הטהורים, נטמא לחטאת. **רבי יהושע אומר מדף.** אם הסיט אפילו הטהורים, נטמא לחטאת. ורבנן פליגי דמחלקים בין טמאים לטהורים, ושלש מחלוקות בדבר. והלכה כחכמים: (ב) **שנגע במדף טמא.** עליונו של זב קרוי מדף, שאם היו על גבי הזב עשר מכסאות זו על גבי זו, כלן טמאין מדף, אפילו העליונה שלא נגע בה הזב, כשם שעשר מצעות זו על גבי זו ושכב הזב בעליונה כלן טמאות דאורייתא משום משכב ואף על פי שלא נגע בתחתונות, דף המכסאות העליונות שעל גבי הזב טמאים דרבנן משום מדף ואף על פי שלא נגע בה. ואיכא בין משכב למדף, שהמשכב נעשה אב הטמאה לטמא אדם וכלים, והמדף אינו אלא ולד הטמאה לטמא אכלים ומשקים, אלא משום חמרא דחטאת אדם וכלים שנגעו במדף, טמאים לחטאת: **לגין של חטאת.** כלי שטף הוא, ורוצה להכניס בו מי חטאת: **שנגע במדף טמא.** וצריך טבילה: **שנגע באכלין ומשקין.** דאפלו שהן טהורין לתרומה ולקדש: **בידו טמא.** בדין אכלין ומשקין טמאים שהן מטמאין את הידים, שהטהור לתרומה ולקדש פוסל בחטאת, ועוד יש חמרא יתרה גבי חטאת דנטמא ידיו, ונטמא גופו, והלקף בקשנגע בידו באכלים ומשקין, טמא: **רבי יהושע מטמא.** דגזר הסט אטו נגיעה. ואין הלכה כרבי יהושע: (ג) **כל של חטאת.** כלי חרס ששיש בו אפר הפרה. תרגומו יכדה על שכמה׳ (בראשית כד טו), ורוקלתה על כתפה: **ונגע בשרץ טהור.** דאין כלי חרס מטמא מגבו: **נתנו על גביו.** שנתן הקלל על גבי השרץ: **וחכמים מטמאין.** משום דמגע במקום טמא, והתורה אמרה (במדבר יט ט) ׳והניח מחוץ למחנה במקום טהור׳, ורבי אליעזר סבר הואיל והלכף שהאפר בתוכו טהור הוא, שפיר קרינן ביה ׳במקום טהור׳. ואין הלכה כרבי אליעזר: **רבי יוסי מטהר.** במגע על גבי אכלים ומשקים ובתבי הקדש, כיון דמקומו טהור מאב הטמאה: **וחכמים מטמאים.** דטהור מכל טמאה בעינן, ובתבי הקדש רבנן גזרו בהו שיהיו מטמאין את הידים. והלכה כחכמים: (ד) **שנגע בתנור.** אפילו הוא טהור לקדש, אם נגע בו **הטהור לחטאת, טמא,** וצריך טבילה: **שהטהור לקדש פוסל בחטאת.** ודוקא **שנגע בידו,** דנטמאו ידיו ונטמא גופו, אבל **נגעו בידו, טהור, בידו** עבוד מעלה, ברגלו לא עבוד מעלה, דומיא דאכלין ומשקין דלעיל (מ״ב): **והלגין בתוכו.** כלי שהכניס בו מי חטאת נתון בתוך ידו: **וכן האסל.** מוט שנותנים שני כדין בשני ראשיו: **ובו שני כלים.** שני כלים שהאפר נתון בהם, שקלל אחד קשור בראש המוט האחד, וקלל אחד קשור בראשו השני, והשתא האדם והאסל על גבי תנור, והלגין והקלל שבהן המים והאפר חוץ לתנור: **רבי עקיבא מטהר.** שאין הכלי שבו האפר עומד על גבי התנור, והבמקום טהור הוא: **והחכמים מטמאין.** הואיל והאדם הנושאו עומד על גבי התנור, חשבינן לכלי כאלו הוא עומד על גבי התנור והבמקום טמא הוא מגע. ואין הלכה כרבי עקיבא: (ה) **היה עומד חוץ לתנור.** שהתנור מפסיק בינו לכותל, וחלון בכותל ובו הלגין של מי חטאת: **והעבירו על פי התנור.** שכל תנוריהן פיהן למעלה: **רבי עקיבא מטמא.** דסבר קלוטה כמי שהנחה תמי, ובשעה שהעבירה על פי התנור הרי היא כאלו הניחה בתוכו ונטמאה: **והחכמים מטהרין.** סברי לא אמרינן קלוטה כמי שהנחה תמי. והלכה כחכמים: **ובידו כלי ריקם.** דלא בעינא ׳והניח במקום טהור׳ (במדבר יט ט) אלא באפר הפרה ובכמים המקדשין על ידי האפר: (ו) **שלש חטאת טמא.** דקדש ותרומה טמאים הן אצל חטאת: **שניהם בשתי ידיו.** שנושא של חטאת בידו אחת, ושל קדש או של תרומה בידו האחרת: **שניהן טמאים.** של חטאת משום דנגע בשלש תרומה בידו ונטמאו ידיו ונטמא

גופו ומטמא מי חטאת, ושל תרומה טמא משום נושא מי חטאת: **בשני נירות.** ואף על פי שהאדם טמא משום נושא מי חטאת, מכל מקום התרומה טהורה, דהא מפסיק ניר ואינו נוגע בתרומה בידו: **שלש חטאת בניר ושלש תרומה בידו שניהן טמאין.** דכי נגע בידו בשלש תרומה נטמא לחטאת, וניר דבשלש חטאת אינו חוצץ, דאין מונין ראשון ושני לחטאת, ונטמא של חטאת, והאדם טמא משום נושא מי חטאת וטמא את של תרומה שנגע בו בידו. אבל של תרומה בניר, חוצץ בו הניר, ואף על גב דנגע בשלש בידו, שניהם טהורים, דאף על פי שהוא טמא משום נושא מי חטאת, מכל מקום אין מי חטאת חוזרים ומטמאים בטמאה הבאה לאדם מחמת עצמן: **רבי יהושע אומר שלש חטאת טמא.** רבי יהושע סבר אף על פי שאינו נוגע בהן כל שהוא (פ״י ה״ב) טהור לחטאת שהסיט את המפתחת שהוא טהור לתרומה, טמא, שמא ישכח ויסיט את הדבר הטמא. והכא נמי אפלו בשני נירות טמא, דמה שהוא נושא את התרומה אף על פי שאינו נוגע בה הוי מדף לחטאת. ואין הלכה כרבי יהושע: **היו נתונים על גבי הארץ ונגע בהם.** שנתן ידו אחת על של חטאת וידו אחת על של קדש או של תרומה: **שלש חטאת טמא.** דנטמא האדם בלגין של תרומה וטמא את של חטאת: **ושלש קדש ושלש תרומה טהורים.** שהרי האדם טהור לקדש ולתרומה, על הבא ראשו ורבו בימים שאובין, כמפרש פרק קמא דשבת (יד.), והוא משמונה עשר דבר שגזרו בו ביום, ומי חטאת מים שאובין ניתנו, הלכך כשהכניס ראשו ורבו בהם נטמא, ומשנטמא ואינו טהור למי חטאת, חוזרים מי חטאת ומטמאים אותו ונעשה ראשון למאה, שאין מי חטאת מטמאים את הטהור להם, אבל כשאינו טהור להם מטמאים דילא נגע במי חטאת אלא בלגין: **הכיתן רבי יהושע מטמא.** לטעמיה דאמר (שם) טהור לחטאת שהסיט את המפתחת שהוא טהור לתרומה, טמא. ולית הלכתא כוותיה:

פרק יא (א) **צלוחית.** של מי חטאת: **ובא ומצאה מכסה פסולה.** שאני אומר אדם נכנס לשם וכסה אותה, ורוב בני אדם אין טהורין לחטאת: **אם יכולה לחזרה לשתות ממנה פסולה.** אבל אם אינה יכולה לשתות, לא פסלינן להו משום שמא אדם נכנס וגלה אותה, דאין דרך בני אדם לגלות אלא לכסות מפני השרצים, אבל שרצים דרכן לגלות ואין דרכן לכסות. ודוקא מכסה ומצאה מגלה חישינן לחלדה, אבל מגלה ומצאה מגלה כמו שהניחה, לא חישינן, אף על פי שחשוש לספק מים מגלין, דחמירא סכנתא מאסורא: **או נחש לדברי רבן גמליאל.** דאמר לעיל (פ״ט מ״ג), אף הנחש פוסל מפני שהוא מקיא: **החטאת.** אפר חטאת או מים המקדשים שהיו באהל המת בתוך כלי שיש עליו צמיד פתיל: **אינן נצולין.** ונפסלו מדכתיב (במדבר יט ט) ׳והניח במקום טהור׳ והאי לאו מקום טהור הוא. אבל כלים העומדים להניח בהן מי חטאת או אפר חטאת, וכן אזוב המתקן להזות בו, נצולין בצמיד פתיל: (ב) **כל הפפק טהור לתרומה.** כל ספק שאם נולד אותו ספק בתרומה התרומה טהורה, אם נולד כיוצא בו בחטאת, טהור: **וכל התלוי לתרומה.** וכל ספק שאם נולד בתרומה תולין לא אוכלין ולא שורפין, אם נולד כיוצא בו בחטאת, ישפוך האפר או המים המקדשים. ובמסכת טהרות פרק הזורק טמאה (פ״ד), תניען להו לשפק הטהור ולספק שעל ידו תולין בתרומה: **אם עשו על גביו טהרות.** אם הזה באפר זה שנטמא בספק התלוי לתרומה, ועשה טהרות על ידי אותה הזאה, תולין אותם טהרות ולא אוכלין ולא שורפין: **הרפפות.** כימין שכבכות של ענין: **טהורות לקדש לתרומה ולחטאת.** לפי שאינן כלים וגם אינן ראויין למדרס: **הרעדות.** עצים שאינן מהדקים יפה זה בזה ויכשאדם נשען עליהם רועדים ומתנענעים: **טמאות לחטאת.** פעמים שאדם יושב עליהן ויראויין לטמא מושב. ואין הלכה כרבי אליעזר: (ג) **אם יש בה כביצה.** דאכל פחות מכביצה אינו מטמא: **בין טהורה בין טמאה הפים טמאים.** דסתרת תרומה טמאה היא אצל חטאת: **והאוכלה חיב מיתה.** דנטמא במי חטאת בשעה שאוכלה, ותרומה בטמאת הגוף במיתה: **רבי יוסי אומר בפהורה הפים טהורים.** דסבירא ליה לרבי יוסי שאין הטהור לתרומה מטמא את מי חטאת. ואין הלכה כרבי יוסי: **שהכנים ראשו ורבו בתוך מי חטאת.** רבנן גזרו טמאה על הבא ראשו ורבו בימים שאובין, כמפרש בפרק קמא דשבת (יד.), והוא משמונה עשר דבר שגזרו בו ביום, ומי חטאת מים שאובין ניתנו, הלכך כשהכניס ראשו ורבו בהם נטמא, ומשנטמא ואינו טהור למי חטאת, חוזרים מי חטאת ומטמאים אותו ונעשה ראשון למאה, שאין מי חטאת מטמאים את הטהור להם, אבל כשאינו טהור להם מטמאים

גופו ומטמא מי חטאת, ושל תרומה טמא משום נושא מי חטאת: **בשני נירות.** ואף על פי שהאדם טמא משום נושא מי חטאת, מכל מקום התרומה טהורה, דהא מפסיק ניר ואינו נוגע בתרומה בידו: **שלש חטאת בניר ושלש תרומה בידו שניהן טמאין.** דכי נגע בידו בשלש תרומה נטמא לחטאת, וניר דבשלש חטאת אינו חוצץ, דאין מונין ראשון ושני לחטאת, ונטמא של חטאת, והאדם טמא משום נושא מי חטאת וטמא את של תרומה שנגע בו בידו. אבל של תרומה בניר, חוצץ בו הניר, ואף על גב דנגע בשלש בידו, שניהם טהורים, דאף על פי שהוא טמא משום נושא מי חטאת, מכל מקום אין מי חטאת חוזרים ומטמאים בטמאה הבאה לאדם מחמת עצמן: **רבי יהושע אומר שלש חטאת טמא.** רבי יהושע סבר אף על פי שאינו נוגע בהן כל שהוא (פ״י ה״ב) טהור לחטאת שהסיט את המפתחת שהוא טהור לתרומה, טמא, שמא ישכח ויסיט את הדבר הטמא. והכא נמי אפלו בשני נירות טמא, דמה שהוא נושא את התרומה אף על פי שאינו נוגע בה הוי מדף לחטאת. ואין הלכה כרבי יהושע: **היו נתונים על גבי הארץ ונגע בהם.** שנתן ידו אחת על של חטאת וידו אחת על של קדש או של תרומה: **שלש חטאת טמא.** דנטמא האדם בלגין של תרומה וטמא את של חטאת: **ושלש קדש ושלש תרומה טהורים.** שהרי האדם טהור לקדש ולתרומה, על הבא ראשו ורבו בימים שאובין, כמפרש בפרק קמא דשבת (יד.), והוא משמונה עשר דבר שגזרו בו ביום, ומי חטאת מים שאובין ניתנו, הלכך כשהכניס ראשו ורבו בהם נטמא, ומשנטמא ואינו טהור למי חטאת, חוזרים מי חטאת ומטמאים אותו ונעשה ראשון למאה, שאין מי חטאת מטמאים את הטהור להם, אבל כשאינו טהור להם מטמאים דילא נגע במי חטאת אלא בלגין: **הכיתן רבי יהושע מטמא.** לטעמיה דאמר (שם) טהור לחטאת שהסיט את המפתחת שהוא טהור לתרומה, טמא. ולית הלכתא כוותיה:

פרק יא (א) **צלוחית.** של מי חטאת: **ובא ומצאה מכסה פסולה.** שאני אומר אדם נכנס לשם וכסה אותה, ורוב בני אדם אין טהורין לחטאת: **אם יכולה לחזרה לשתות ממנה פסולה.** אבל אם אינה יכולה לשתות, לא פסלינן להו משום שמא אדם נכנס וגלה אותה, דאין דרך בני אדם לגלות אלא לכסות מפני השרצים, אבל שרצים דרכן לגלות ואין דרכן לכסות. ודוקא מכסה ומצאה מגלה חישינן לחלדה, אבל מגלה ומצאה מגלה כמו שהניחה, לא חישינן, אף על פי שחשוש לספק מים מגלין, דחמירא סכנתא מאסורא: **או נחש לדברי רבן גמליאל.** דאמר לעיל (פ״ט מ״ג), אף הנחש פוסל מפני שהוא מקיא: **החטאת.** אפר חטאת או מים המקדשים שהיו באהל המת בתוך כלי שיש עליו צמיד פתיל: **אינן נצולין.** ונפסלו מדכתיב (במדבר יט ט) ׳והניח במקום טהור׳ והאי לאו מקום טהור הוא. אבל כלים העומדים להניח בהן מי חטאת או אפר חטאת, וכן אזוב המתקן להזות בו, נצולין בצמיד פתיל: (ב) **כל הפפק טהור לתרומה.** כל ספק שאם נולד אותו ספק בתרומה התרומה טהורה, אם נולד כיוצא בו בחטאת, טהור: **וכל התלוי לתרומה.** וכל ספק שאם נולד בתרומה תולין לא אוכלין ולא שורפין, אם נולד כיוצא בו בחטאת, ישפוך האפר או המים המקדשים. ובמסכת טהרות פרק הזורק טמאה (פ״ד), תניען להו לשפק הטהור ולספק שעל ידו תולין בתרומה: **אם עשו על גביו טהרות.** אם הזה באפר זה שנטמא בספק התלוי לתרומה, ועשה טהרות על ידי אותה הזאה, תולין אותם טהרות ולא אוכלין ולא שורפין: **הרפפות.** כימין שכבכות של ענין: **טהורות לקדש לתרומה ולחטאת.** לפי שאינן כלים וגם אינן ראויין למדרס: **הרעדות.** עצים שאינן מהדקים יפה זה בזה ויכשאדם נשען עליהם רועדים ומתנענעים: **טמאות לחטאת.** פעמים שאדם יושב עליהן ויראויין לטמא מושב. ואין הלכה כרבי אליעזר: (ג) **אם יש בה כביצה.** דאכל פחות מכביצה אינו מטמא: **בין טהורה בין טמאה הפים טמאים.** דסתרת תרומה טמאה היא אצל חטאת: **והאוכלה חיב מיתה.** דנטמא במי חטאת בשעה שאוכלה, ותרומה בטמאת הגוף במיתה: **רבי יוסי אומר בפהורה הפים טהורים.** דסבירא ליה לרבי יוסי שאין הטהור לתרומה מטמא את מי חטאת. ואין הלכה כרבי יוסי: **שהכנים ראשו ורבו בתוך מי חטאת.** רבנן גזרו טמאה על הבא ראשו ורבו בימים שאובין, כמפרש בפרק קמא דשבת (יד.), והוא משמונה עשר דבר שגזרו בו ביום, ומי חטאת מים שאובין ניתנו, הלכך כשהכניס ראשו ורבו בהם נטמא, ומשנטמא ואינו טהור למי חטאת, חוזרים מי חטאת ומטמאים אותו ונעשה ראשון למאה, שאין מי חטאת מטמאים את הטהור להם, אבל כשאינו טהור להם מטמאים

שלא נגע במי חטאת, וזהא קא משמע לן דמים חיים הן: **ומערת פמים.** מערה הסמוכה לעיר דן, שמשם היירדן יוצא, ובלשון ישמעאל קורין לדן בניי״ס: **רבי יהודה אומר הרי היא בחזקת מתרת.** ואין הלכה כרבי יהודה: **עד שיתצל.** עד שיזדוו המים צלולים כדמעכרא. ואין הלכה כרבי ישמעאל.

פרק ט (א) **צלוחית.** כלי שנותנים בו המים המקדשים לאחר שהשליך האפר לתוכן קרוי ׳צלוחית׳, והכלי שנותנים בו המים מדי לקדשן קדם שיתנו בהן האפר קרוי ׳שקת׳: **מים כל שהן.** שאינן כשרים להזאה. **יזה שתים.** שאם מזה אחת, שמא אין כאן מן הכשרים, אבל כי מזה שתים אי אפשר דליכא בחדא מינייהו מן הכשרים, והזאה אינה צריכה שעור: **והמכמים פוסלים.** קסברי הזאה צריכה שעור ואין מצטרפין ההזאות. והלכה כחכמים. ורמב״ם פרש, יזה שתי הזאות וישלימם חוץ לכלי וישאר השאר מי חטאת כשרים. ופליאה היא בעיני, דבקרא כל הזבחים בגמרא (זבחים פ.) משמע כמו שפרשתי: **ניחנה כחמה והמל עולה.** שדרך השל לעלות בנגד החמה, וכן הוא אומר (שמות טז יג-יד) ׳ויהי בבקר ותעל שכבת השל׳. ואין הלכה כרבי אליעזר: **יערה.** מריק מה שבתוך הכלי, ואינו כשר להניח בו מי חטאת עד שינגב מן המשקים ומי פרות: **וקומוס.** מין עפר וצבעו שחור. פרוש אחר שרף אילן גמא בלע״ז: **בקנקנתום.** זא״ג בערבי, ובלע״ז ודריאו״לי (שבת פי״ב מ״ח)]: **יערה ואינו צריך לנגב.** דאם איתא דנשאר ממנו בכלי היה רשומו נכר: (ב) **ונתבקעו.** שנשתהו בתוך המים זמן מרובה עד שנתבקעו, או אפילו לא נתבקעו אלא שנשתנו מראה המים, **פסולין: חפושית.** תולעת שחורה: **בין כך ובין כך.** בין נתבקעה בין לא נתבקעה: **מפני שהיא כשפופרת.** שלה קנה חלולה, והמים נכנסים מצד זה ויוצאים מצד זה ומתערב עמהם הטחוי שבקרקבה: **דירה.** ותולעת שבחטים: **בגד.** מין תולעת נמי הגדל בתבואה: **כשרים.** אפילו נתבקעו. ואין בן הלכה: (ג) **שתת מהן בהמה או חיה פסולים.** משום משקה שבפיהן החוזר, והמים והרק שבפיהן מתערבין: **מוצצת.** ואין המשקה שבפיה חוזר למים: **מלקת.** לוקקת בלשונה ומתערב הרק שבלשונה עם המים: **אף הנחש מפני שהיא מקיאה.** וכן הלכה, ואין הלכה כרבי אליעזר: (ד) **החושש על מי חטאת לשתות רבי אליעזר פוסל.** דאפסלוה להו במחשבה: **כשיטה.** החבית [לשתות או] לזקף ממנה מים לשתות, אבל במחשבה גרידא לא פסיל: **במים שאינן מקדשין.** שמלאן כדי לתן בהן את האפר ועדיין לא נתן: **רבי אליעזר אומר כשישתה.** והכא לא פסיל להו במחשבה, דכיון דמים קדושים הן, אמלוכי ממלוך וחוזר בו ממחשבתו, הלכך לא פסיל רבי אליעזר עד שישתה. **רבי יהושע אומר כשישתה.** מפני משקה שבפיו שחוזר ומתערב עם המים ופסיל להו: **ואם גרגר.** לשון ׳גרגרת׳ (חולין פ״ב מ״ד), כלומר שלא שתה כדרך השותים אלא שפך המים בגרונו: **כשר.** דליכא משקה פיו [בחבית]. והלכה כרבי יהושע בתרתיהו: (יא) **באר אחאב.** לא אתפרש היכן הוא, והא קא משמע לן דמים חיים הן: **ומערת פמים.** מערה הסמוכה לעיר דן, שמשם היירדן יוצא, ובלשון ישמעאל קורין לדן בניי״ס: **רבי יהודה אומר הרי היא בחזקת מתרת.** ואין הלכה כרבי יהודה: **עד שיתצל.** עד שיזדוו המים צלולים כדמעכרא. ואין הלכה כרבי ישמעאל.

פרק ט (א) **צלוחית.** כלי שנותנים בו המים המקדשים לאחר שהשליך האפר לתוכן קרוי ׳צלוחית׳, והכלי שנותנים בו המים מדי לקדשן קדם שיתנו בהן האפר קרוי ׳שקת׳: **מים כל שהן.** שאינן כשרים להזאה. **יזה שתים.** שאם מזה אחת, שמא אין כאן מן הכשרים, אבל כי מזה שתים אי אפשר דליכא בחדא מינייהו מן הכשרים, והזאה אינה צריכה שעור: **והמכמים פוסלים.** קסברי הזאה צריכה שעור ואין מצטרפין ההזאות. והלכה כחכמים. ורמב״ם פרש, יזה שתי הזאות וישלימם חוץ לכלי וישאר השאר מי חטאת כשרים. ופליאה היא בעיני, דבקרא כל הזבחים בגמרא (זבחים פ.) משמע כמו שפרשתי: **ניחנה כחמה והמל עולה.** שדרך השל לעלות בנגד החמה, וכן הוא אומר (שמות טז יג-יד) ׳ויהי בבקר ותעל שכבת השל׳. ואין הלכה כרבי אליעזר: **יערה.** מריק מה שבתוך הכלי, ואינו כשר להניח בו מי חטאת עד שינגב מן המשקים ומי פרות: **וקומוס.** מין עפר וצבעו שחור. פרוש אחר שרף אילן גמא בלע״ז: **בקנקנתום.** זא״ג בערבי, ובלע״ז ודריאו״לי (שבת פי״ב מ״ח)]: **יערה ואינו צריך לנגב.** דאם איתא דנשאר ממנו בכלי היה רשומו נכר: (ב) **ונתבקעו.** שנשתהו בתוך המים זמן מרובה עד שנתבקעו, או אפילו לא נתבקעו אלא שנשתנו מראה המים, **פסולין: חפושית.** תולעת שחורה: **בין כך ובין כך.** בין נתבקעה בין לא נתבקעה: **מפני שהיא כשפופרת.** שלה קנה חלולה, והמים נכנסים מצד זה ויוצאים מצד זה ומתערב עמהם הטחוי שבקרקבה: **דירה.** ותולעת שבחטים: **בגד.** מין תולעת נמי הגדל בתבואה: **כשרים.** אפילו נתבקעו. ואין בן הלכה: (ג) **שתת מהן בהמה או חיה פסולים.** משום משקה שבפיהן החוזר, והמים והרק שבפיהן מתערבין: **מוצצת.** ואין המשקה שבפיה חוזר למים: **מלקת.** לוקקת בלשונה ומתערב הרק שבלשונה עם המים: **אף הנחש מפני שהיא מקיאה.** וכן הלכה, ואין הלכה כרבי אליעזר: (ד) **החושש על מי חטאת לשתות רבי אליעזר פוסל.** דאפסלוה להו במחשבה: **כשיטה.** החבית [לשתות או] לזקף ממנה מים לשתות, אבל במחשבה גרידא לא פסיל: **במים שאינן מקדשין.** שמלאן כדי לתן בהן את האפר ועדיין לא נתן: **רבי אליעזר אומר כשישתה.** והכא לא פסיל להו במחשבה, דכיון דמים קדושים הן, אמלוכי ממלוך וחוזר בו ממחשבתו, הלכך לא פסיל רבי אליעזר עד שישתה. **רבי יהושע אומר כשישתה.** מפני משקה שבפיו שחוזר ומתערב עם המים ופסיל להו: **ואם גרגר.** לשון ׳גרגרת׳ (חולין פ״ב מ״ד), כלומר שלא שתה כדרך השותים אלא שפך המים בגרונו: **כשר.** דליכא משקה פיו [בחבית]. והלכה כרבי יהושע בתרתיהו: (יא) **באר אחאב.**

לְתָרוּמָה וּלְקָדֶשׁ, כָּשֵׁר לְחַשָּׁאת, דְּטָבוּל יוֹם כָּשֵׁר בְּפָרָה: **וּמַזֶּה מִי חַטָּאת בְּמִגָּע וּבְמַשָּׂא.** וּבְהָא כְּלֵי עֶלְמָא לָא פְּלִיגִי. אֲבָל בְּאָזוֹב הַמַּכְשֵׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, וּמְשׁוּם דְּאֹכֶל הוּא צָרִיךְ הָכְשֵׁר שֶׁיְּבוֹא עָלָיו מַיִם, וְכֵן בְּמַיִם שֶׁאֵינָן מְקֻדָּשִׁים וְעוֹמְדִים לְקַדֵּשׁ, וּכְלִי רֵיקָם הַטָּהוֹר וְעוֹמֵד כְּדֵי לְהִנִּיחַ בּוֹ אֵפֶר חַטָּאת, בָּהָא פְּלִיגִי רַבִּי מֵאִיר וַחֲכָמִים. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ז) **כָּל אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לָוִי.** שֶׁרְגִילִין לְלַוּוֹת עִמּוֹ שֵׁם אַחֵר, כְּגוֹן הָנֵךְ דִּמְפָרֵשׁ לְקַמָּן: **אֵזוֹב זֶה.** כְּלוֹמַר אֵזוֹב סְתָם שֶׁהָרוֹאֶה אוֹתוֹ אוֹמֵר זֶה אֵזוֹב הוּא בְּסְתָם: **וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה.** שֶׁאֵזוֹב שֶׁל גִּנָּה חַיָּב בִּתְרוּמָה כְּשֶׁלִּקְטוֹ לַאֲכִילָה. וְהָא קָא מִשְׁמַע לָן דְּאַף עַל גַּב שֶׁהוּא פָּחוּת מִכְּבֵיצָה שֶׁאִינוֹ מְטַמֵּא מִי חַטָּאת, אֲפִלּוּ הָכִי הֶזְּאָתוֹ פְּסוּלָה, כֵּיוָן שֶׁהָאֵזוֹב עַצְמוֹ טָמֵא: **וְשֶׁל טְהוֹרָה לֹא יַזֶּה.** מִפְּנֵי שֶׁמְּפַסִּיד אֶת הַתְּרוּמָה: **תְּמוּרוֹת.** כְּמִין גַּרְגִּרִין שֶׁיֵּשׁ בְּרָאשֵׁי הָאֵזוֹב: **אֵין חַיָּבִין עַל הַיּוֹנָקוֹת.** טָמֵא שֶׁהוּא עָלָיו בְּיוֹנְקוֹת וּבָא בְּהֶזֵּאָה זוֹ אֶל הַמְקֻדָּשׁ, אֵינוֹ חַיָּב: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **גַּבְעוֹלִים שֶׁלֹּא גָמְלוּ.** כָּל זְמַן שֶׁהַפֶּרַח מֻנָּח בְּתוֹךְ כִּיסּוֹ קֹדֶם שֶׁיִּפָּתַח: (ח) **מְנַגְּבוֹ.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעָרְבוּ מַיִם הַכְּשֵׁרִים בְּפְסוּלִים: **אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְּבוֹ פָּסוּל.** וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִטְמָא, מִשֶּׁהֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה פָּסוּל: **לִקְטוֹ לְחַטָּאת.** לְהַזּוֹת בּוֹ מֵי חַטָּאת: **כְּמִלְּקֵט לְעֵצִים.** וּמְנַגְּבוֹ וְהוּא כָּשֵׁר.

וְכֵן הֲלָכָה: (ט) **שְׁלֹשָׁה קֻלָּחִין וּבֵהֶן שְׁלֹשָׁה גַּבְעוֹלִין.** גְּבָעוֹל אֶחָד בְּקֻלַּח אֶחָד. וּשְׁלֹשָׁה קֻלָּחִים דְּבָעִינַן, לְקִינַן (סִפְרֵי חוּקַּת קכט) 'לִקְיחָה' (בְּמִדְבַּר יט יח) 'לִקְיחָה' מֵ'אֵגֶדֶת אֵזוֹב' מִפָּסֵחַ מִצְרַיִם (שְׁמוֹת יב כב), מַה לְּהַלָּן שְׁלֹשָׁה, דִּבְהָכֵי מִקְרֵי אֲגֻדָּה, אַף כָּאן שְׁלֹשָׁה: **מְפַסְּגוּ.** מַפְרִידוֹ וּמְחַלְּקוֹ שֶׁיִּהְיוּ הַשְּׁלֹשָׁה קֻלָּחִים מְפֹרָדִים זֶה מִזֶּה: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מְצִיוֹת אֵזוֹב שְׁלֹשָׁה.** רַבִּי יוֹסֵי מַחְמִיר טְפֵי מִתַּנָּא קַמָּא, דְּלִרְבִּי יוֹסֵי תְּחִלָּתוֹ שְׁנַיִם פָּסוּל, וּלְתַנָּא קַמָּא שְׁנַיִם כָּשֵׁר, וְאֵינוֹ פָּסוּל עַד שְׁיִּהְיֶה תְּחִלָּתוֹ כְּשֵׁרִיָּיו אֶחָד. וְדִקְאָמַר תַּנָּא קַמָּא מִצְוַת אֵזוֹב שְׁלֹשָׁה קֻלָּחִים, לְמִצְוָה בְּעָלְמָא וְלֹא לְעִכּוּב. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** וְגַרְדָּמָיו כָּל שֶׁהוּא. וּשְׁיָרָיו וְגַרְדָּמָיו תְּרֵי מִלֵּי נִינְהוּ, דִּשְׁיָרָיו הֵוֵי שְׁיָרֵי הַשְּׁלֹשָׁה קֻלָּחִין, דְּהַיְנוּ שְׁנֵי קֻלָּחִין, וְגַרְדָּמָיו הוּא הַגְּבָעוֹל עַצְמוֹ דְּאִגְּרִידוּם וְנִשְׁבַּר וְנִשְׁתַּיֵּר מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁהוּא:

פרק יב (א) **הָאֵזוֹב הַקָּצָר מִסְּפָקוֹ.** מֵאֲרִיכוּ כְּדֵי סִפּוּקוֹ: **וּבְכוּשׁ.** הוּא הַפָּלָךְ שֶׁהַנְּשִׁים טוֹוֹת בּוֹ: **וְטוֹבֵל וּמַטֶּלֶת.** וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר יט יח) 'וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמָּיִם', וְהוּא לוֹקֵחַ הַפָּלָךְ שֶׁהָאֵזוֹב נָתוּן בְּרֹאשׁוֹ, שִׁפּוֹר קָרֵינַן בֵּיהּ 'וְלָקַח אֵזוֹב', דִּלְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר שְׁמֵהּ לְקִיחָה: **וְאוֹחֵז בְּאֵזוֹב וּמַזֶּה.** דִּבְהַזָּאָה בָּעִינַן שֶׁיְּהֵא אוֹחֵז הָאֵזוֹב בְּיָדוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ב) **סָפַק מִן הַפּוֹשׁ סָפֵק מִן הַחוּשׁ וְכוּ'.** דִּבְעִינַן הַזָּאָה וַדַּאי מִן הָאֵזוֹב, מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן הַעֲמֵד טָמֵא עַל חֶזְקָתוֹ: **מְחֻבָּרוֹ מִצָּה עָלָיו.** שֶׁמָּא מִתְּמַצִּית מֵי חַטָּאת שֶׁל כְּלִי אֶחָד הֶלֶךְ עַל הָאַחֵר: **הֶזְּאָתוֹ פְּסוּלָה.** דְּאִי מְחֻבָּרוֹ מִצָּה עָלָיו אֵין זוֹ הַזָּאָה מִן הָאֵזוֹב: **טוֹבֵל וּמַטֶּלֶת בִּדְרָכוֹ.** וְלָא אָמְרִינַן מִתּוֹךְ שֶׁנִּדְחַק בְּפִיךְ לְצֵאת שָׁמָּא יַחְזִירוּ הַמַּיִם לְתוֹךְ הַכְּלִי וְלֹא יִשָּׁאֵר בָּאֵזוֹב כַּשִּׁעוּר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הֶזֵּיהּ רִאשׁוֹנָה לֹא חִישִׁינַן,** אֲבָל הַזָּאָה שְׁנִיָּה, מִתּוֹךְ שֶׁנִּדְחַק וְגַם הָיָה מָהֵם בְּתִּעְטֹעוּ בְּיוֹתֵר, וְחִישִׁינַן בְּהַזָּאָה שְׁנִיָּה שֶׁמָּא לֹא נִשְׁאֲרוּ בָּאֵזוֹב כַּשִּׁעוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **שֶׁלֹּא יִסָּפֵג.** שֶׁלֹּא יִקָּנֵק מִצְּדָדֵי הַכְּלִי אוֹ מִשּׂוּלָיו, דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר יט יח) 'וְטָבַל', וְלֹא מִסְפֹּג: **הֶזֵּאָתוֹ פְּסוּלָה.** דִּבְעִינַן כְּזַיִת הַזָּאָה וַהֲרֵי לֹא נַעֲשֵׂית מֵחֲשַׁבְתּוֹ: **וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאֵה.** וְלֹא בְּעִינַן הַזָּאָה בִּכְנֵי עֶצְמָה לְכָל אִישׁ וְאִישׁ אוֹ לְכָל כְּלִי וּכְלִי: (ג) **עַל דָּבָר הַמְקֻבָּל טָמֵאָה.** אָדָם וּכְלִים: **עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טָמֵאָה.** בְּהֵמָה וּכְלֵי אֲבָנִים: **אִם יֵשׁ בְּאֵזוֹב לֹא יִשָּׁנֶה.** אִם נִשְׁתַּיֵּר בָּאֵזוֹב כְּדֵי הַזָּאָה, אֵינוֹ צָרִיךְ לַחְזֹר וְלִטְבֹּל פַּעַם שֵׁנִיָּה, אֶלָּא מַזֶּה מֵאוֹתוֹ שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר בָּאֵזוֹב עַל הַדָּבָר הַשָּׁמֵא וְעָלְתָה לוֹ הַזָּאָה, דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר יט יט) 'וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא', עַד שֶׁיִּתְקַיְּמוּ לְהַזּוֹת עַל הַטָּמֵא, הֶלְכָךְ כְּשֶׁנִּתְפַּזֵּר בְּשָׁעַת טְבִילַת הָאֵזוֹב לְהַזּוֹת עַל הַטָּמֵא, אַף עַל פִּי שֶׁהַזָּה עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טָמְאָה, לֹא יִשָּׁנֶה, אֶלָּא הֲוֵי כְּמוֹ שֶׁנִּטְבַּל לְמַזֶּה עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טָמְאָה. וְאִי אֵזוֹב שֶׁנִּתְפַּזֵּר בְּשָׁעַת טְבִילָתוֹ לְהַזּוֹת עַל הַמְקֻבָּל טָמְאָה, אֲפִלּוּ נִשְׁתַּיֵּר בּוֹ כְּדֵי הַזָּאָה, לֹא עָלְתָה לוֹ הַזָּאָה, דִּכְתִיב (שָׁם) 'וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא', וְלֹא עַל הַטָּמֵא עַל הַטָּמֵא: **וְכֵן הַלָּבָה:** (ט) **שְׁלֹשָׁה קֻלָּחִין וּבֵהֶן שְׁלֹשָׁה גַּבְעוֹלִין.** בְּגְבָעוֹל אֶחָד בְּקֻלַּח אֶחָד. וּשְׁלֹשָׁה קֻלָּחִים דְּבָעִינַן, לְקִינַן (סִפְרֵי חוּקַּת קכט) 'לִקְיחָה' (בְּמִדְבַּר יט יח) 'לִקְיחָה' מֵ'אֵגֶדֶת אֵזוֹב' מִפָּסַח מִצְרַיִם (שְׁמוֹת יב כב), מַה לְּהַלָּן שְׁלֹשָׁה, דִּבְהָכֵי מִקְרֵי אֲגֻדָּה, אַף כָּאן שְׁלֹשָׁה: **מְפַסְּגוּ.** מַפְרִידוֹ וּמְחַלְּקוֹ שֶׁיִּהְיוּ הַשְּׁלֹשָׁה קֻלָּחִים מְפֹרָדִים זֶה מִזֶּה: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מְצִיוֹת אֵזוֹב שְׁלֹשָׁה.** רַבִּי יוֹסֵי מַחְמִיר טְפֵי מִתַּנָּא קַמָּא, דִּלְרַבִּי יוֹסֵי תְּחִלָּתוֹ שְׁנַיִם פָּסוּל, וּלְתַנָּא קַמָּא שְׁנַיִם כָּשֵׁר, וְאֵינוֹ פָּסוּל עַד שְׁיִּהְיֶה תְּחִלָּתוֹ כְּשֵׁרִיָּיו אֶחָד. וְדִקְאָמַר תַּנָּא קַמָּא מִצְוַת אֵזוֹב שְׁלֹשָׁה קֻלָּחִים, לְמִצְוָה בְּעָלְמָא וְלֹא לְעִכּוּב. **וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** וְגַרְדָּמָיו כָּל שֶׁהוּא. וּשְׁיָרָיו וְגַרְדָּמָיו תְּרֵי מִלֵּי נִינְהוּ, דִּשְׁיָרָיו הֵוֵי שְׁיָרֵי הַשְּׁלֹשָׁה קֻלָּחִין, דְּהַיְנוּ שְׁנֵי קֻלָּחִין, וְגַרְדָּמָיו הוּא הַגְּבָעוֹל עַצְמוֹ דְּאִגְּרִידוּם וְנִשְׁבַּר וְנִשְׁתַּיֵּר מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁהוּא:

פרק יב (א) **הָאֵזוֹב הַקָּצָר מִסְּפָקוֹ.** מֵאֲרִיכוּ כְּדֵי סִפּוּקוֹ: **וּבְכוּשׁ.** הוּא הַפָּלָךְ שֶׁהַנְּשִׁים טוֹוֹת בּוֹ: **וְטוֹבֵל וּמַטֶּלֶת.** וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר יט יח) 'וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמָּיִם', וְהוּא לוֹקֵחַ הַפָּלָךְ שֶׁהָאֵזוֹב נָתוּן בְּרֹאשׁוֹ, שִׁפּוֹר קָרֵינַן בֵּיהּ 'וְלָקַח אֵזוֹב', דִּלְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר שְׁמֵהּ לְקִיחָה: **וְאוֹחֵז בְּאֵזוֹב וּמַזֶּה.** דִּבְהַזָּאָה בָּעִינַן שֶׁיְּהֵא אוֹחֵז הָאֵזוֹב בְּיָדוֹ: **רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ב) **סָפַק מִן הַפּוֹשׁ סָפֵק מִן הַחוּשׁ וְכוּ'.** דִּבְעִינַן הַזָּאָה וַדַּאי מִן הָאֵזוֹב, מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן הַעֲמֵד טָמֵא עַל חֶזְקָתוֹ: **מְחֻבָּרוֹ מִצָּה עָלָיו.** שֶׁמָּא מִתְּמַצִּית מֵי חַטָּאת שֶׁל כְּלִי אֶחָד הֶלֶךְ עַל הָאַחֵר: **הֶזֵּאָתוֹ פְּסוּלָה.** דְּאִי מְחֻבָּרוֹ מִצָּה עָלָיו אֵין זוֹ הַזָּאָה מִן הָאֵזוֹב: **טוֹבֵל וּמַטֶּלֶת בִּדְרָכוֹ.** וְלָא אָמְרִינַן מִתּוֹךְ שֶׁנִּדְחַק בְּפִיךְ לְצֵאת שָׁמָּא יַחְזִירוּ הַמַּיִם לְתוֹךְ הַכְּלִי וְלֹא יִשָּׁאֵר בָּאֵזוֹב כַּשִּׁעוּר: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הֶזֵּיהּ רִאשׁוֹנָה לֹא חִישִׁינַן,** אֲבָל הַזָּאָה שְׁנִיָּה, מִתּוֹךְ שֶׁנִּדְחַק וְגַם הָיָה מָהֶם בְּתִּעְטֹעוּ בְּיוֹתֵר, וְחִישִׁינַן בְּהַזָּאָה שְׁנִיָּה שֶׁמָּא לֹא נִשְׁאֲרוּ בָּאֵזוֹב כַּשִּׁעוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **שֶׁלֹּא יִסָּפֵג.** שֶׁלֹּא יִקָּנֵק מִצְּדָדֵי הַכְּלִי אוֹ מִשּׂוּלָיו, דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר יט יח) 'וְטָבַל', וְלֹא מִסְפֹּג: **הֶזֵּאָתוֹ פְּסוּלָה.** דִּבְעִינַן כְּזַיִת הַזָּאָה וַהֲרֵי לֹא נַעֲשֵׂית מֵחֲשַׁבְתּוֹ: **וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה.** וְלֹא בְּעִינַן הַזָּאָה בִּכְנֵי עֶצְמָה לְכָל אִישׁ וְאִישׁ אוֹ לְכָל כְּלִי וּכְלִי: (ג) **עַל דָּבָר הַמְקֻבָּל טָמְאָה.** אָדָם וּכְלִים: **עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקֻבָּל טָמְ

מְטַמְּאִים בְּפָחוֹת מִכְּבֵיצָה: **אֲבָל לֹא טֻמְאַת נְבֵלוֹת.** אִם מִנְּבֵלָה הֵן, אֵין מְטַמְּאִין, וְאֵין מְצָטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא. אִם אֵין בָּאֶחָד מֵהֶן כְּבֵיצָה, מִצְּטָרְפִין לְשִׁעוּר לְטַמֵּא כָּל שֶׁבְּשְׁנֵיהֶם, שֶׁאִם נָגַע בִּתְרוּמָה פְּסָלָה, כְּדֵין אֶכֶל שְׁנָטְמָא בְּוֶלֶד הַטֻּמְאָה שֶׁפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵינוֹ מְטַמְּאָה: (ה) **כַּחֲצִי כֵּיצָה וְכוּ׳ שֶׁבְּלָן זֶה בָּזֶה שְׁנֵי.** הַמְּצֻרָכֶת הַזֹּאת תּוֹרַת שְׁנֵי עָלֶיהָ וּפוֹסֶלֶת אֶת הַתְּרוּמָה: **שְׁלִישִׁי.** וּפוֹסֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ: **רִאשׁוֹן.** וְעוֹשֶׂה מַגָּעוֹ שֵׁנִי, דְּהָא אֵיכָא שְׁעוּרָא דִּרְאשׁוֹן בְּגַוְיהּ לְתֵת טֻמְאָה: **חֻלִּין זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי.** שֶׁהֲרֵי בְּכָל אֶחָד חֲצִי שִׁעוּר דִּרְאשׁוֹן וַחֲצִי שִׁעוּר דְּשֵׁנִי, וּתְנַן לְעֵיל רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי מְצָטָרְפִין לַקֹּל שֶׁבָּהֶן: (ו) **וְחֻלִּין.** כָּל הֶנְהֵ בְּבוֹת פְּשׁוּטוֹת הֵן]. וְכָל מָקוֹם שֶׁאֲנִי יָכוֹל לִתְלוֹת שֶׁיֵּשׁ כְּבֵיצָה מִן הַחֻמּוּר בְּזֶה וּבְזֶה, אֲזִלִינַן בָּתַר חֻמּוּר, וְאִם לָאו אֲזִלִינַן בָּתַר הַקֵּל: (ז) **מְקֻרָצוֹת.** חֲתִיכוֹת שֶׁל בָּצֵק, לְשׁוֹן ״קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא״ (ירמיה מו כ): **נוֹשְׂכוֹת זוֹ אֶת זוֹ.** שֶׁהֵן דְּבוּקוֹת זוֹ בְּזוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישָׁן אֶלָּא אִם כֵּן נוֹשְׂכוֹת זוֹ מִזּוֹ: **כָּזֶן תְּחִלָּה.** הַחֲשׁוּבוֹת כְּאַחַת וּכְאִלּוּ נָגַע בְּכֻלָּן: **פְּרִישׁוּ.** הַחֲתִיכוֹת זוֹ מִזּוֹ: **בְּמִשְׁקִין כָּזֶן שְׁנִיּוֹת.** דְּמִשְׁקִין תְּחִלָּה הָווֹ (פרה פ״ח מ״ז), וְעוֹשִׂין שֵׁנִי: **בְּיָדַיִם כָּזֶן שְׁלִישִׁיּוֹת.** דְּיָדַיִם שְׁנִיּוֹת הֵן (זבים פ״ה מ״א), וְעוֹשׂוֹת שְׁלִישִׁי בַּתְּרוּמָה: (ח) **מִקְרָצֹת.** חֲתִיכַת בָּצֵק שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה וְחִבֵּר לָהּ חֲתִיכוֹת אֲחֵרוֹת: **כָּזֶן תְּחִלָּה.** וְהַנּוֹגֵעַ בְּאֵלּוּ לְבַדָּן בְּרִאשׁוֹן לְמַטְמֵא, דְּהֲשִׁיבָא חִבּוּר. וְכֵן נִמְצֵי הָיְתָה שְׁנִיָּה, חֲשׁוּבוֹת חִבּוּר, מֵאַחַר דְּאִם פֵּרְשׁוּ לֵית בְּהוּ טֻמְאָה, דְּאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה (להלן פ״ב מ״ד), אֲפִלּוּ כִּי לֹא פֵּרְשׁוּ לֹא חֲשִׁיבָן חִבּוּר, וּטְהוֹרוֹת: (ט) **כְּפֻרוֹת הַקֹּדֶשׁ.** כְּגוֹן שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים וּמִנְחוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן: **שֶׁבְּתוֹךְ גּוּמּוֹתֵיהֶן מַיִם הַמְקֻדָּשִׁים.** שֶׁהֵיוּ בְּתוֹךְ הַגּוּמּוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֹּפֶר מַיִם שֶׁנִּשְׁמָא בְּשֵׁנִי וְהֻקְדְּשׁוּ, וְנִטְמָא בְּכֹפֶר אֶחָד בְּשֶׁרֶץ, וְנָגַע הַכֹּפֶר שֶׁנִּטְמָא בְּשֵׁנִי וְהַשֵּׁנִי בַּשְּׁלִישִׁי וְאַפִּלּוּ הֵן מֵאָה, כֻּלָּן טְמֵאִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגְעוּ בַּמַּיִם שֶׁבַּכֹּפֶר אֶלָּא נָגַע בְּכֹפֶר בַּחֲבֵרוֹ, נִטְמְאוּ כֻּלָּן, שֶׁחִבַּת הַקֹּדֶשׁ עוֹשָׂה כְּאִלּוּ הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ כָּל כֹּפֶר נַעֲשֶׂה תְּחִלָּה הוּא שֶׁנָּגַע בַּכֹּפֶר וְנִטְמָא. אֲבָל **בִּתְרוּמָה** אֵינוֹ כֵן, אֶלָּא הַכֹּפֶר הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּטְמָא בְּשֶׁרֶץ בִּלְבַד מְטַמֵּא אֶת חֲבֵרוֹ לִהְיוֹת שֵׁנִי, וְהַשֵּׁנִי פּוֹסֵל אֶת הַשְּׁלִישִׁי, וְחוּ לֹא, וְלֹא חִיְּשִׁינַן לְמַשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ הַגּוּמָּא: **אִם יֵשׁ בֵּין הַכֹּפָרוֹת מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ אַף בַּתְּרוּמָה כֻּלָּן טְמֵאוֹת.** שֶׁהַמַּשְׁקֶה טוֹפֵחַ שֶׁבֵּין כָּל כֹּפֶר וְכֹפֶר חוֹזֵר לִהְיוֹת תְּחִלָּה, וּמְטַמֵּא הַכֹּפֶר שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ שֵׁנִי, וְכֵן לְעוֹלָם. פֵּרוּשׁ אֶחָד, **כְּפֻרוֹת הַקֹּדֶשׁ** הַמֻּנָּחוֹת בְּטֻבְלָא הֶעָשׂוּיָה גּוּמּוֹת גּוּמּוֹת וְכָל כֹּפֶר מֻנָּח בְּתוֹךְ גּוּמָּא שְׁלֵמָה, **וְהַמַּיִם הַמְקֻדָּשִׁים** גָּרְסִינַן, [פֵּרוּשׁ], וְכֵן הַמַּיִם הַמְקֻדָּשִׁים הַמְּנֻחִים בִּכְלֵי הֶעָשׂוּי גּוּמּוֹת גּוּמּוֹת, אִם נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ נִטְמְאוּ כֻּלָּן, שֶׁהַכְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקֻדָּשׁ, אֲבָל לֹא לְתְרוּמָה (חגיגה פ״ג מ״ב), דְּבִתְרוּמָה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּפוֹסֵל שְׁלִישִׁי הֵיכָא דְּנָגְעוּ זֶה בָּזֶה, וְאֵין כְּלִי מְצָרֵף, וְאִם יֵשׁ בֵּין הַגּוּמּוֹת מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ הַכֹּל טָמֵא, שֶׁהַכֹּפֶר שֶׁהוּא שֵׁנִי עוֹשֶׂה הַמַּשְׁקֶה וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא כֹּפֶר רִאשׁוֹן וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא כֹּפֶר הָאַחֵר, וְכֵן כֻּלָּם:

פרק ב (א) **הָאִשָּׁה.** בְּאִשָּׁה טְהוֹרָה אֵירֵי: **שֶׁהָיְתָה כּוֹבֶשֶׁת יָרָק.** שֶׁל תְּרוּמָה **בִּקְדֵרָה**, וְאוֹתוֹ יָרָק לֹא הִכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, אֶלָּא כְּדֶרֶךְ הַכּוֹבְשִׁים שֶׁמַּחְתִּכִים אֶת הַיָּרָק בְּלֹא מַשְׁקֶה וּמוֹלְחִים אוֹתוֹ וְנוֹתְנִים בִּקְדֵרָה אוֹ בְּחָבִית, וְאַחַר כָּךְ נוֹתְנִים עָלָיו יַיִן אוֹ חֹמֶץ אוֹ שֶׁמֶן, [וְהַכְשֵׁר אוֹתוֹ הָעֲלָה]: **נִגְעָה.** בִּידַיִם מְסָאֲבוֹת שֶׁפּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה: **בְּעֲלָה.** אוֹתוֹ יָרָק שֶׁהָיָה חָצִיו בִּקְדֵרָה עִם הַמַּשְׁקִין וְחָצְיוֹ חוּץ לִקְדֵרָה נָגוּב, וְנִגְעָה **בַּמָּקוֹם הֶנָּגוּב: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּבֵיצָה.** שֶׁהוּא שִׁעוּר לְטַמֵּא אֲכָלִים: **הוּא טָמֵא.** אוֹתוֹ הָעֲלָה: **וְהַכֹּל טָהוֹר.** שְׁאָר הַיָּרָק וְהַמַּשְׁקִין שֶׁבַּקְּדֵרָה, דְּלָא אָתֵי הַאי עֲלָה שֶׁמְּקָצָתוֹ בַּקְּדֵרָה וּמְטַמֵּא לְהוּ, דִּידַיִם שְׁנִיּוֹת, וְהָעֲלָה שְׁלִישִׁי, וְאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה: **נָגְעָה.** בִּסְתָם יָדַיִם שֶׁהֵם שְׁנִיּוֹת: **בְּמָקוֹם מִשְׁקֶה.** כְּלוֹמַר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הָעֲלָה נָגוּב, נַעֲשָׂה מַשְׁקֶה שֶׁעָלָיו תְּחִלָּה, דְּכָל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא מַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה, וְהַמַּשְׁקֶה עוֹשֶׂה אֶת הָעֲלָה שֵׁנִי, הִלְכָּךְ בְּשֶׁיֵּשׁ בָּעֲלָה כְּבֵיצָה דְּהַיְנוּ שִׁעוּר לְטַמֵּא אֲחֵרִים: **הַכֹּל טָמֵא.** אַף הַקְּדֵרָה עַצְמָהּ, דְּמִקְצַת עֲלָה שֶׁבַּקְּדֵרָה עוֹשֶׂה מַשְׁקִין שֶׁמְּטַמְּאִין אֶת הַקְּדֵרָה, וּכְדַאֲיתָא בְּפֶרֶק קַמָּא דְּשַׁבָּת (יג:) הָאֲכָלִים וְהַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִין: **אֵין בּוֹ כְּבֵיצָה הוּא טָמֵא.** אוֹתוֹ עֲלֵה שֶׁנִּגְעָה בּוֹ: **וְהַכֹּל טָהוֹר.** אוֹתוֹ מָקוֹם דְּהָא אֵיכָא כָּל הָנֵי דִּלְבֵּי אֲכָלִים אוֹכְלָא נִינְהוּ, וּנְבֵלָה לָא מִקְרֵי אַף עַל גַּב דְּשָׁרְיָא [וְהַכְשֵׁר] אֵינוֹ מְטַמֵּא אֲחֵרִים: (ה) **מִצְּטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא.** אִם אֵין בָּאֶחָד מֵהֶן כְּבֵיצָה, מִצְּטָרְפִין לְשִׁעוּר לְטַמֵּא כָּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם, שֶׁאִם נָגַע בִּתְרוּמָה פְּסָלָה, כְּדֵין אֶכֶל שְׁנִטְמָא בְּוֶלֶד הַטֻּמְאָה שֶׁפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא, וְהָכָא ״וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה׳ כְּתִיב (שם): **אוֹ עַד שֶׁיִּתְיַו אֶת רֹאשָׁהּ.** דְּהָוְיָא לָהּ גִּיסְטְרָא וּנְבֵלָה מַחַיִּים, דַּחֲשׁוּבָה מֻתָּה וְאַפִּלּוּ הִיא מְפֻרְכֶּסֶת: **רַבָּה הַכָּתוּב לְטַמֵּא טֻמְאַת אֲכָלִים.** דְּהָא אֵיכָא כָּל הָנֵי דִּלְבֵּי אֲכָלִים אוֹכְלָא נִינְהוּ, וּנְבֵלָה לָא מִקְרֵי אַף עַל גַּב דְּשָׁרְיָא [וְהַכְשֵׁר] אֵינוֹ מְטַמֵּא אֲחֵרִים: (ה) **מִצְּטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא.** אִם אֵין בָּאֶחָד מֵהֶן כְּבֵיצָה, מִצְּטָרְפִין לְשִׁעוּר לְטַמֵּא כָּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם, שֶׁאִם נָגַע בִּתְרוּמָה פְּסָלָה, כְּדֵין אֶכֶל שְׁנִטְמָא בְּוֶלֶד הַטֻּמְאָה שֶׁפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא, וְהָכָא ״וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה׳ כְּתִיב (שם): **כַּחֲצִי כֵּיצָה וְכוּ׳ שֶׁבְּלָן זֶה בָּזֶה שְׁנֵי.** הַמְּצֻרָכֶת הַזֹּאת תּוֹרַת שְׁנֵי עָלֶיהָ וּפוֹסֶלֶת אֶת הַתְּרוּמָה: **שְׁלִישִׁי.** וּפוֹסֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ: **רִאשׁוֹן.** וְעוֹשֶׂה מַגָּעוֹ שֵׁנִי, דְּהָא אֵיכָא שְׁעוּרָא דִּרְאשׁוֹן בְּגַוְיהּ לְתֵת טֻמְאָה: **חֻלִּין זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי.** שֶׁהֲרֵי בְּכָל אֶחָד חֲצִי שִׁעוּר דִּרְאשׁוֹן וַחֲצִי שִׁעוּר דְּשֵׁנִי, וּתְנַן לְעֵיל רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי מְצָטָרְפִין לַקֹּל שֶׁבָּהֶן: (ו) **וְחֻלִּין.** כָּל הֶנְהֵ בְּבוֹת פְּשׁוּטוֹת הֵן]. וְכָל מָקוֹם שֶׁאֲנִי יָכוֹל לִתְלוֹת שֶׁיֵּשׁ כְּבֵיצָה מִן הַחֻמּוּר בְּזֶה וּבְזֶה, אֲזִלִינַן בָּתַר חֻמּוּר, וְאִם לָאו אֲזִלִינַן בָּתַר הַקֵּל: (ז) **מְקֻרָצוֹת.** חֲתִיכוֹת שֶׁל בָּצֵק, לְשׁוֹן ״קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא״ (ירמיה מו כ): **נוֹשְׂכוֹת זוֹ אֶת זוֹ.** שֶׁהֵן דְּבוּקוֹת זוֹ בְּזוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישָׁן אֶלָּא אִם כֵּן נוֹשְׂכוֹת זוֹ מִזּוֹ: **כָּזֶן תְּחִלָּה.** הַחֲשׁוּבוֹת כְּאַחַת וּכְאִלּוּ נָגַע בְּכֻלָּן: **פְּרִישׁוּ.** הַחֲתִיכוֹת זוֹ מִזּוֹ: **בְּמִשְׁקִין כָּזֶן שְׁנִיּוֹת.** דְּמִשְׁקִין תְּחִלָּה הָווֹ (פרה פ״ח מ״ז), וְעוֹשִׂין שֵׁנִי: **בְּיָדַיִם כָּזֶן שְׁלִישִׁיּוֹת.** דְּיָדַיִם שְׁנִיּוֹת הֵן (זבים פ״ה מ״א), וְעוֹשׂוֹת שְׁלִישִׁי בַּתְּרוּמָה: (ח) **מִקְרָצֹת.** חֲתִיכַת בָּצֵק שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה וְחִבֵּר לָהּ חֲתִיכוֹת אֲחֵרוֹת: **כָּזֶן תְּחִלָּה.** וְהַנּוֹגֵעַ בְּאֵלּוּ לְבַדָּן בְּרִאשׁוֹן לְמַטְמֵא, דְּהֲשִׁיבָא חִבּוּר. וְכֵן נִמְצֵי הָיְתָה שְׁנִיָּה, חֲשׁוּבוֹת חִבּוּר, מֵאַחַר דְּאִם פֵּרְשׁוּ לֵית בְּהוּ טֻמְאָה, דְּאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה (להלן פ״ב מ״ד), אֲפִלּוּ כִּי לֹא פֵּרְשׁוּ לֹא חֲשִׁיבָן חִבּוּר, וּטְהוֹרוֹת: (ט) **כְּפֻרוֹת הַקֹּדֶשׁ.** כְּגוֹן שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים וּמִנְחוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן: **שֶׁבְּתוֹךְ גּוּמּוֹתֵיהֶן מַיִם הַמְקֻדָּשִׁים.** שֶׁהֵיוּ בְּתוֹךְ הַגּוּמּוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֹּפֶר מַיִם שֶׁנִּטְמָא בְּשֵׁנִי וְהֻקְדְּשׁוּ, וְנִטְמָא בְּכֹפֶר אֶחָד בְּשֶׁרֶץ, וְנָגַע הַכֹּפֶר שֶׁנִּטְמָא בְּשֵׁנִי וְהַשֵּׁנִי בַּשְּׁלִישִׁי וְאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה, כֻּלָּן טְמֵאִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגְעוּ בַּמַּיִם שֶׁבַּכֹּפֶר אֶלָּא נָגַע בְּכֹפֶר בַּחֲבֵרוֹ, נִטְמְאוּ כֻּלָּן, שֶׁחִבַּת הַקֹּדֶשׁ עוֹשָׂה כְּאִלּוּ הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ כָּל כֹּפֶר נַעֲשֶׂה תְּחִלָּה הוּא שֶׁנָּגַע בַּכֹּפֶר וְנִטְמָא. אֲבָל **בִּתְרוּמָה** אֵינוֹ כֵן, אֶלָּא הַכֹּפֶר הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּטְמָא בְּשֶׁרֶץ בִּלְבַד מְטַמֵּא אֶת חֲבֵרוֹ לִהְיוֹת שֵׁנִי, וְהַשֵּׁנִי פּוֹסֵל אֶת הַשְּׁלִישִׁי, וְחוּ לֹא, וְלֹא חִיְּשִׁינַן לְמַשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ הַגּוּמָּא: **אִם יֵשׁ בֵּין הַכֹּפָרוֹת מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ אַף בַּתְּרוּמָה כֻּלָּן טְמֵאוֹת.** שֶׁהַמַּשְׁקֶה טוֹפֵחַ שֶׁבֵּין כָּל כֹּפֶר וְכֹפֶר חוֹזֵר לִהְיוֹת תְּחִלָּה, וּמְטַמֵּא הַכֹּפֶר שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ שֵׁנִי, וְכֵן לְעוֹלָם. פֵּרוּשׁ אֶחָד, **כְּפֻרוֹת הַקֹּדֶשׁ** הַמֻּנָּחוֹת בְּטֻבְלָא הֶעָשׂוּיָה גּוּמּוֹת גּוּמּוֹת וְכָל כֹּפֶר מֻנָּח בְּתוֹךְ גּוּמָּא שְׁלֵמָה, **וְהַמַּיִם הַמְקֻדָּשִׁים** גָּרְסִינַן, [פֵּרוּשׁ], וְכֵן הַמַּיִם הַמְקֻדָּשִׁים הַמְּנֻחִים בִּכְלֵי הֶעָשׂוּי גּוּמּוֹת גּוּמּוֹת, אִם נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ נִטְמְאוּ כֻּלָּן, שֶׁהַכְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקֻדָּשׁ, אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה (חגיגה פ״ג מ״ב), דְּבִתְרוּמָה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּפוֹסֵל שְׁלִישִׁי הֵיכָא דְּנָגְעוּ זֶה בָּזֶה, וְאֵין כְּלִי מְצָרֵף, וְאִם יֵשׁ בֵּין הַגּוּמּוֹת מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ הַכֹּל טָמֵא, שֶׁהַכֹּפֶר שֶׁהוּא שֵׁנִי עוֹשֶׂה הַמַּשְׁקֶה וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא כֹּפֶר רִאשׁוֹן וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא כֹּפֶר הָאַחֵר, וְכֵן כֻּלָּם:

פרק ב (א) **הָאִשָּׁה.** בְּאִשָּׁה טְהוֹרָה אֵירֵי: **שֶׁהָיְתָה כּוֹבֶשֶׁת יָרָק.** שֶׁל תְּרוּמָה **בִּקְדֵרָה**, וְאוֹתוֹ יָרָק לֹא הִכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, אֶלָּא כְּדֶרֶךְ הַכּוֹבְשִׁים שֶׁמַּחְתִּכִים אֶת הַיָּרָק בְּלֹא מַשְׁקֶה וּמוֹלְחִים אוֹתוֹ וְנוֹתְנִים בִּקְדֵרָה אוֹ בְּחָבִית, וְאַחַר כָּךְ נוֹתְנִים עָלָיו יַיִן אוֹ חֹמֶץ אוֹ שֶׁמֶן, [וְהַכְשֵׁר אוֹתוֹ הָעֲלָה]: **נִגְעָה.** בִּידַיִם מְסָאֲבוֹת שֶׁפּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה: **בְּעֲלָה.** אוֹתוֹ יָרָק שֶׁהָיָה חָצִיו בִּקְדֵרָה עִם הַמַּשְׁקִין וְחָצְיוֹ חוּץ לִקְדֵרָה נָגוּב, וְנִגְעָה **בַּמָּקוֹם הֶנָּגוּב: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּבֵיצָה.** שֶׁהוּא שִׁעוּר לְטַמֵּא אֲכָלִים: **הוּא טָמֵא.** אוֹתוֹ הָעֲלָה: **וְהַכֹּל טָהוֹר.** שְׁאָר הַיָּרָק וְהַמַּשְׁקִין שֶׁבַּקְּדֵרָה, דְּלָא אָתֵי הַאי עֲלָה שֶׁמְּקָצָתוֹ בַּקְּדֵרָה וּמְטַמֵּא לְהוּ, דִּידַיִם שְׁנִיּוֹת, וְהָעֲלָה שְׁלִישִׁי, וְאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה: **נָגְעָה.** בִּסְתָם יָדַיִם שֶׁהֵם שְׁנִיּוֹת: **בְּמָקוֹם מַשְׁקֶה.** כְּלוֹמַר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הָעֲלָה נָגוּב, נַעֲשָׂה מַשְׁקֶה שֶׁעָלָיו תְּחִלָּה, דְּכָל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא מַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה, וְהַמַּשְׁקֶה עוֹשֶׂה אֶת הָעֲלָה שֵׁנִי, הִלְכָּךְ בְּשֶׁיֵּשׁ בָּעֲלָה כְּבֵיצָה דְּהַיְנוּ שִׁעוּר לְטַמֵּא אֲחֵרִים: **הַכֹּל טָמֵא.** אַף הַקְּדֵרָה עַצְמָהּ, דְּמִקְצַת עֲלָה שֶׁבַּקְּדֵרָה עוֹשֶׂה מַשְׁקִין שֶׁמְּטַמְּאִין אֶת הַקְּדֵרָה, וּכְדַאֲיתָא בְּפֶרֶק קַמָּא דְּשַׁבָּת (יג:) הָאֲכָלִים וְהַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִין: **אֵין בּוֹ כְּבֵיצָה הוּא טָמֵא.** אוֹתוֹ עֲלֵה שֶׁנִּגְעָה בּוֹ: **וְהַכֹּל טָהוֹר.** אוֹתוֹ מָקוֹם דְּהָא אֵיכָא כָּל הָנֵי דִּלְבֵּי אֲכָלִים אוֹכְלָא נִינְהוּ, וּנְבֵלָה לָא מִקְרֵי אַף עַל גַּב דְּשָׁרְיָא [וְהַכְשֵׁר] אֵינוֹ מְטַמֵּא אֲחֵרִים: (ה) **מִצְּטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמֵּא.** אִם אֵין בָּאֶחָד מֵהֶן כְּבֵיצָה, מִצְּטָרְפִין לְשִׁעוּר לְטַמֵּא כָּל שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם, שֶׁאִם נָגַע בִּתְרוּמָה פְּסָלָה, כְּדֵין אֶכֶל שְׁנִטְמָא בְּוֶלֶד הַטֻּמְאָה שֶׁפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵינוֹ מְטַמֵּא, וְהָכָא ״וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה׳ כְּתִיב (שם): **כַּחֲצִי כֵּיצָה וְכוּ׳ שֶׁבְּלָן זֶה בָּזֶה שְׁנֵי.** הַמְּצֻרָכֶת הַזֹּאת תּוֹרַת שְׁנֵי עָלֶיהָ וּפוֹסֶלֶת אֶת הַתְּרוּמָה: **שְׁלִישִׁי.** וּפוֹסֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ: **רִאשׁוֹן.** וְעוֹשֶׂה מַגָּעוֹ שֵׁנִי, דְּהָא אֵיכָא שְׁעוּרָא דִּרְאשׁוֹן בְּגַוְיהּ לְתֵת טֻמְאָה: **חֻלִּין זֶה שֵׁנִי וְזֶה שֵׁנִי.** שֶׁהֲרֵי בְּכָל אֶחָד חֲצִי שִׁעוּר דִּרְאשׁוֹן וַחֲצִי שִׁעוּר דְּשֵׁנִי, וּתְנַן לְעֵיל רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי מְצָטָרְפִין לַקֹּל שֶׁבָּהֶן: (ו) **וְחֻלִּין.** כָּל הֶנְהֵ בְּבוֹת פְּשׁוּטוֹת הֵן]. וְכָל מָקוֹם שֶׁאֲנִי יָכוֹל לִתְלוֹת שֶׁיֵּשׁ כְּבֵיצָה מִן הַחֻמּוּר בְּזֶה וּבְזֶה, אֲזִלִינַן בָּתַר חֻמּוּר, וְאִם לָאו אֲזִלִינַן בָּתַר הַקֵּל: (ז) **מְקֻרָצוֹת.** חֲתִיכוֹת שֶׁל בָּצֵק, לְשׁוֹן ״קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא״ (ירמיה מו כ): **נוֹשְׂכוֹת זוֹ אֶת זוֹ.** שֶׁהֵן דְּבוּקוֹת זוֹ בְּזוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישָׁן אֶלָּא אִם כֵּן נוֹשְׂכוֹת זוֹ מִזּוֹ: **כָּזֶן תְּחִלָּה.** הַחֲשׁוּבוֹת כְּאַחַת וּכְאִלּוּ נָגַע בְּכֻלָּן: **פְּרִישׁוּ.** הַחֲתִיכוֹת זוֹ מִזּוֹ: **בְּמִשְׁקִין כָּזֶן שְׁנִיּוֹת.** דְּמִשְׁקִין תְּחִלָּה הָווֹ (פרה פ״ח מ״ז), וְעוֹשִׂין שֵׁנִי: **בְּיָדַיִם כָּזֶן שְׁלִישִׁיּוֹת.** דְּיָדַיִם שְׁנִיּוֹת הֵן (זבים פ״ה מ״א), וְעוֹשׂוֹת שְׁלִישִׁי בַּתְּרוּמָה: (ח) **מִקְרָצֹת.** חֲתִיכַת בָּצֵק שֶׁהָיְתָה תְּחִלָּה וְחִבֵּר לָהּ חֲתִיכוֹת אֲחֵרוֹת: **כָּזֶן תְּחִלָּה.** וְהַנּוֹגֵעַ בְּאֵלּוּ לְבַדָּן בְּרִאשׁוֹן לְמַטְמֵא, דְּהֲשִׁיבָא חִבּוּר. וְכֵן נִמְצֵי הָיְתָה שְׁנִיָּה, חֲשׁוּבוֹת חִבּוּר, מֵאַחַר דְּאִם פֵּרְשׁוּ לֵית בְּהוּ טֻמְאָה, דְּאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה (להלן פ״ב מ״ד), אֲפִלּוּ כִּי לֹא פֵּרְשׁוּ לֹא חֲשִׁיבָן חִבּוּר, וּטְהוֹרוֹת: (ט) **כְּפֻרוֹת הַקֹּדֶשׁ.** כְּגוֹן שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים וּמִנְחוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן: **שֶׁבְּתוֹךְ גּוּמּוֹתֵיהֶן מַיִם הַמְקֻדָּשִׁים.** שֶׁהֵיוּ בְּתוֹךְ הַגּוּמּוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֹּפֶר מַיִם שֶׁנִּטְמָא בְּשֵׁנִי וְהֻקְדְּשׁוּ, וְנִטְמָא בְּכֹפֶר אֶחָד בְּשֶׁרֶץ, וְנָגַע הַכֹּפֶר שֶׁנִּטְמָא בְּשֵׁנִי וְהַשֵּׁנִי בַּשְּׁלִישִׁי וְאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה, כֻּלָּן טְמֵאִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגְעוּ בַּמַּיִם שֶׁבַּכֹּפֶר אֶלָּא נָגַע בְּכֹפֶר בַּחֲבֵרוֹ, נִטְמְאוּ כֻּלָּן, שֶׁחִבַּת הַקֹּדֶשׁ עוֹשָׂה כְּאִלּוּ הַמַּשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ כָּל כֹּפֶר נַעֲשֶׂה תְּחִלָּה הוּא שֶׁנָּגַע בַּכֹּפֶר וְנִטְמָא. אֲבָל **בִּתְרוּמָה** אֵינוֹ כֵן, אֶלָּא הַכֹּפֶר הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּטְמָא בְּשֶׁרֶץ בִּלְבַד מְטַמֵּא אֶת חֲבֵרוֹ לִהְיוֹת שֵׁנִי, וְהַשֵּׁנִי פּוֹסֵל אֶת הַשְּׁלִישִׁי, וְחוּ לֹא, וְלֹא חִיְּשִׁינַן לְמַשְׁקֶה שֶׁבְּתוֹךְ הַגּוּמָּא: **אִם יֵשׁ בֵּין הַכֹּפָרוֹת מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ אַף בַּתְּרוּמָה כֻּלָּן טְמֵאוֹת.** שֶׁהַמַּשְׁקֶה טוֹפֵחַ שֶׁבֵּין כָּל כֹּפֶר וְכֹפֶר חוֹזֵר לִהְיוֹת תְּחִלָּה, וּמְטַמֵּא הַכֹּפֶר שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בּוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ שֵׁנִי, וְכֵן לְעוֹלָם. פֵּרוּשׁ אֶחָד, **כְּפֻרוֹת הַקֹּדֶשׁ** הַמֻּנָּחוֹת בְּטֻבְלָא הֶעָשׂוּיָה גּוּמּוֹת גּוּמּוֹת וְכָל כֹּפֶר מֻנָּח בְּתוֹךְ גּוּמָּא שְׁלֵמָה, **וְהַמַּיִם הַמְקֻדָּשִׁים** גָּרְסִינַן, [פֵּרוּשׁ], וְכֵן הַמַּיִם הַמְקֻדָּשִׁים הַמְּנֻחִים בִּכְלֵי הֶעָשׂוּי גּוּמּוֹת גּוּמּוֹת, אִם נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ נִטְמְאוּ כֻּלָּן, שֶׁהַכְּלִי מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקֻדָּשׁ, אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה (חגיגה פ״ג מ״ב), דְּבִתְרוּמָה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּפוֹסֵל שְׁלִישִׁי הֵיכָא דְּנָגְעוּ זֶה בָּזֶה, וְאֵין כְּלִי מְצָרֵף, וְאִם יֵשׁ בֵּין הַגּוּמּוֹת מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ הַכֹּל טָמֵא, שֶׁהַכֹּפֶר שֶׁהוּא שֵׁנִי עוֹשֶׂה הַמַּשְׁקֶה וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא כֹּפֶר רִאשׁוֹן וְחוֹזֵר וּמְטַמֵּא כֹּפֶר הָאַחֵר, וְכֵן כֻּלָּם:

פרק ב (א) **הָאִשָּׁה.** בְּאִשָּׁה טְהוֹרָה אֵירֵי: **שֶׁהָיְתָה כּוֹבֶשֶׁת יָרָק.** שֶׁל תְּרוּמָה **בִּקְדֵרָה**, וְאוֹתוֹ יָרָק לֹא הִכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה, אֶלָ

רבינו עובדיה

זוֹרֵק כְּמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִשְׁאֹל דָּמָיו, וּסְפָקוֹ טָמֵא. מֵיהוּ כְּשֶׁנִּזְרַק [מִפְּתַח טָמֵא בֵּין כְּבָרוֹת], טָהוֹר, הוֹאִיל וְהַטֻּמְאָה אֵינָהּ נָחָה בְּמָקוֹם אֶלָּא עוֹבֶרֶת עַל הַטָּהוֹר, סְפֵקוֹ טָהוֹר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְכֵכָר וּמִפְתְּחוֹת דְּנָנֵקט בְּמַתְנִיתִין, הוּא הַדִּין לְכָל שְׁאָר דְּבָרִים הַנִּזְרָקִים, אֶלָּא מְשׁוּם דְּאִרְחֵיהּ דְּאִינְשֵׁי לְזָרֹק כְּכָר וּמִפְתְּחוֹת זֶה לָזֶה, מְשׁוּם הָכִי נָקֵט הָנֵי: (ב) **סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע סְפֵקוֹ טָהוֹר.** וַאֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וַאֲפִלּוּ אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִשְׁאֹל אוֹתוֹ בַּשְּׁמָאָה, שֶׁאֵין לַשְּׁמָאָה מָקוֹם שֶׁתְּהֵא נָחָה בּוֹ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּפִי חֲלָדָּה אוֹ בַּכְּלָב אֵינָהּ חֲשׁוּבָה נָחָה בַּמָּקוֹם אֶלָּא טָמְאָה עוֹבֶרֶת הִיא, הִלְכָּךְ **סְפֵקוֹ טָהוֹר,** וַאֲפִלּוּ אוֹתוֹ אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת לִשְׁאֹל: (ג) **הָיוּ מְנֻקָּרִין בָּהֶן.** אִם הִשְׁלִיכוּ הַחֲלָדָּה אֶת הַשֶּׁרֶץ וְהַכֶּלֶב אֶת הַנְּבֵלָה מִפְּנֵיהֶם עַל הָאָרֶץ, וְהָיוּ מְנֻקָּרִים בָּהּ, הֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לְטֻמְאָה וּסְפֵקָהּ טָמֵא: (ד) **סָפֵק אָדָם.** סָפֵק הָאֶהֱיל עַל הָאָדָם: **טָמֵא.** שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִשְׁאֹל. וְאֵינוֹ טָהוֹר מִשֶּׁעָמְאָה שֶׁהַטֻּמְאָה בְּפִי הָעוֹבֶרֶת, דְּכָל הַמַּאֲהִילִין חֲשׁוּבוֹת יֵשׁ לַטֻּמְאָה מָקוֹם, וַאֲפִלּוּ הַנִּזְרָקִין: **סָפֵק כֵּלִים.** סָפֵק הָאֶהֱיל עַל הַכֵּלִים: **טָהוֹר.** שֶׁאֵין בְּהֶן דַּעַת לִשְׁאֹל: **הַמְמַלֵּא בַּעֲשָׂרָה דְּלָיִים.** זֶה אַחַר זֶה, וְנִמְצָא שֶׁרֶץ **בְּאֶחָד** מֵהֶן הוּא **טָמֵא** וְכֻלָּן **טְהוֹרִים,** וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁאֵין לַדְּלָיִים אֲגֻנִּים, אֲבָל יֵשׁ לָהֶן אֲגֻנִּים כֻּלָּן טְמֵאִים, דְּשֶׁמָּא הַשֶּׁרֶץ הָיָה בָּרֹאשׁוֹן וְהַאי דִּלְיָא נָפַל עִם הַמַּיִם אֵימוּר אֲגֻנִּים עִבְּרוּהוּ: **הָעֶלְיוֹן וְהַתָּחוֹן טָהוֹר.** וְלָא חָיְשִׁינַן שָׁמָּא מִן הָעֶלְיוֹן] נָפַל לְתַּחְתּוֹן: (ה) **עַל סְפֵק בֵּית הַפְּרָס.** כְּגוֹן תְּרוּמָה שֶׁנִּטְנְפָה לְבֵית הַפְּרָס, דְּהוּא שָׁדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֹדֶר וְסָפֵק אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה מִן הַמֵּת: **וְעַל סְפֵק עֶצֶם הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים.** דְּכָל הָעֲצָמוֹת מְסֻקָּקִין לִיהּ כְּרֶקֶב שֶׁל מֵת. וּשְׁנֵי אֵלֶּה אֶרֶץ הָעַמִּים וּבֵית הַפְּרָס גְּזִרוּ בָּהֶם שֶׁיְּהֵא מִטְמְאִים בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא: **וְעַל סְפֵקָן שֶׁל בִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ.** דְּכֻלְּהוּ מִסְפְּקָא לָן אִם יֶשְׁבָה עֲלֵיהֶן אִשָּׁה נִדָּה: **וְעַל סְפֵק כֵּלִים הַנִּמְצָאִים.** דְּלָא יָדְעִינַן אִם טְמֵאִים הֵן: **וְעַל סְפֵק רָקִין.** דְּשָׁמָא שֶׁל זָב וְזָבָה הֵן, אוֹ בְּנִדָּה יוֹלֶדֶת: **מֵי רַגְלֵי אָדָם שֶׁהֵן כְּנֶגֶד מֵי רַגְלֵי בְּהֵמָה.** רִבּוּתָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּלָא אָמְרִינַן מִדְּהָנֵי דִּבְהֵמָה הָנֵי נַמֵּי דִּבְהֵמָה, וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא תְּרֵי סְפֵקֵי לְקֻלָּא, סָפֵק דִּבְהֵמָה סָפֵק דְּאָדָם, וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר דְּאָדָם, שָׁמָּא דְּאָדָם טָהוֹר. וְרִמְבַּ״ם פֵּרַשׁ עַל פִּי הַתּוֹסֶפְתָּא (פ״ה ה״ב) כְּגוֹן שֶׁנִּתְעָרְבוּ מֵי רַגְלֵי אָדָם טָמֵא עִם מֵי [רַגְלֵי] בְּהֵמָה חֲצִי בְּחֲצִי בְּשֶׁוֶה, וְזֶהוּ שֶׁכָּנֶגֶד מֵי רַגְלֵי בְּהֵמָה, וּמִסְפְּקָא לָן אִם בְּטֵלוּ מֵרָאֵיהֶן שֶׁל מֵי רַגְלֵי אָדָם וְיִהְיוּ כַּלָּן טְהוֹרִין, אוֹ לֹא בְּטֵלוּ וְיִהְיוּ כַּלָּן טְמֵאִין: **עַל וַדַּאי מִזְּנָן שֶׁהוּא סָפֵק טָמֵאתָן.** יוֹדֵעַ וַדַּאי שֶׁנִּגְעָה בָּהֶן תְּרוּמָה אֲבָל אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הֵן טְמֵאִים אוֹ לָאו, כְּדְפָרִישְׁנָא סְפֵקָא דְּכֻלְּהוּ: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד תּוֹלִין.** עַל סְפֵק מַגָּעָן, וְלֹא שׁוֹרָפִים, מְשׁוּם דְּהֲוֵי סְפֵקָא לְקֻלָּא, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר נָגַע סָפֵק טְמֵאִים סָפֵק טְהוֹרִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר עַל סְפֵק מַגָּעָן שׂוֹרְפִין: (ו) **אֶחָד טָמֵא.** לָאו טָמֵא וַדַּאי שֶׁהוּא יָדוּעַ דְּשֵׁל זָב אוֹ שֶׁל זָבָה, דְּאִם כֵּן בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד לִשְׂרֹף כָּשֵׁר כָּל סְפֵק טְמֵאִים, אֶלָּא אֶחָד טָמֵא שֶׁהוּא מִסְּתָם רַקִּין, וְאֶחָד טָהוֹר, דְּיָדוּעַ שֶׁהוּא שֶׁל אָדָם טָהוֹר, וְכֵיוָן דְּאֶפְלוּ נָגַע וַדַּאי בְּטָמֵא זֶה שֶׁהוּא סְתָם רַקִּין אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, הִשְׁתָּא דְּאִיכָּא סְפֵק נָגַע בְּטָהוֹר תּוֹלִין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין אַמַּגָּע בֵּין אַהֲשָׁמָּט, בֵּין בִּלְחָה בֵּין בְּיָבֵשׁ. וְלֹא יָבֵשׁ כָּל כָּךְ שֶׁאֵין יָכוֹל לַחְזֹר וּלְהִשָּׂרוֹת כְּמוֹת שֶׁהָיָה, דְּהָווּ טָהוֹר גָּמוּר אֲפִלּוּ וַדַּאי דָּיְבָ (נדה פ״ז מ״א), אֶלָּא דָּיְכוֹל לַחְזֹר וּלְהִשָּׂרוֹת לְכָמוֹת שֶׁהָיָה: **וְעַל מִזְּנָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בְּזִמְן שֶׁהֵם לַחִים.** [תּוֹלִין עֲלֵיהֶם אֶת הַתְּרוּמָה, וְאַף עַל גַּב דְּסָפֵק טְמֵאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סְפֵקוֹ טָהוֹר, מְשׁוּם דְּכֹחָן לַחִים] אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִדְבַּק מֵהֶן כָּל שֶׁהוּא בְּגוּף הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, וְיֶצְיָא מִכְּלַל סָפֵק טְמֵאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְדִין רְשׁוּת הַיָּחִיד יֵשׁ לוֹ כְּשֶׁנִּדְבַּק בְּכָל שֶׁהוּא בְּגוּף הָאָדָם, אֲבָל רֹק יֵבֵשׁ שֶׁאֵינוֹ נִדְבָּק, אִם נָגַע בּוֹ הָנֵי סְפֵק טְמֵאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים דְּסָפֵקוֹ טָהוֹר: **וְעַל מְשָׁאָן בֵּין לַחִין בֵּין יְבֵשִׁין.** דִּכְשֶׁנִּתְלַשְׁה הַטֻּמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְנִשְׁאַת עַל גַּבֵּי אָדָם לֹא חֲשִׁיבָא עוֹד טְמֵאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶלָּא הֲרֵי הִיא כְּטֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, כְּדְאָמְרִי: **הָיָה רֹק יְחִידִי.** מֵהַרְקִין הַנִּמְצָאִים, סְפֵק שֶׁל אָדָם טָמֵא סְפֵק שֶׁל אָדָם טָהוֹר: **וְנָגַע בּוֹ וְנִשָּׂאוֹ וְהֶיסִיטוֹ.** אֲפִלּוּ **בִּרְשׁוּת הָרַבִּים,** וְאַחַר כָּךְ נָגַע בִּתְרוּמָה: **שׁוֹרְפִים עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה.** כְּדִתְנַן בְּרֵישָׁא (לעיל מ״ה) עַל וַדַּאי מַגָּעָן שֶׁהוּא סְפֵק טְמֵאָתָן שׂוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה: (ז) **סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִים.** סָפֵק אִם נָפְלוּ **מַיִם שְׁאוּבִים** וּפְסָלוּהוּ, אוֹ לֹא נָפְלוּ, אוֹ שָׁרָאִינוּ שֶׁנָּפְלוּ בּוֹ מַיִם שְׁאוּבִין, סָפֵק אִם הָיָה בָּהֶן שִׁלְשָׁה לֻגִּין, שֶׁהוּא שִׁעוּר כְּדֵי לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה, אוֹ לֹא הָיָה בָּהֶן כַּשִּׁעוּר: (ח) **סָפֵק טָמֵא צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם.** סָפֵק אִם נָגַע בַּטֻּמְאָה שֶׁצָּפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם אוֹ לֹא נָגַע: **בֵּין בַּכֵּלִים בֵּין בַּקַּרְקַע.** בֵּין שֶׁהַמַּיִם בְּכֵלִים בֵּין שֶׁהַמַּיִם בַּקַּרְקַע, טָהוֹר, דַּחֲשִׁישׁ כְּאִלּוּ אֵין מָקוֹם לַטֻּמְאָה: **בַּכֵּלִים טָמֵא.** דַּחֲשִׁיבִי כְּאִלּוּ יֵשׁ מָקוֹם לַטֻּמְאָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר עַל סָפֵק מַגָּעָן שׂוֹרְפִין: (ט) **סָפֵק שִׁמְעוֹן:** **סָפֵק יְרִידָתוֹ טָמֵא.** שֶׁהָרַךְ אָדָם כְּשֶׁיּוֹרֵד לִבְרֵכָה שֶׁל מַיִם, מֵחֲמַת הַהֶסֵּט שֶׁמַּתְחִיל לִרְחֹץ אֶת עַצְמוֹ, אֲבָל כְּשֶׁעוֹלֶה מִן הַמַּיִם, הַדְּבָרִים שֶׁבַּמַּיִם מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ וְהוֹלְכִים לְצִדֵּי הַבְּרֵכָה: **אֲפִלּוּ אֵין שָׁם אֶלָּא מְלֹא הָאָדָם וְהַטֻּמְאָה.** שֶׁהַמָּקוֹם צַר בְּרֶדֶת שָׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא יִגַּע, אֲפִלּוּ הָכִי טָהוֹר, קָסָבַר דְּטֻמְאָה צָפָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה, כָּךְ מָצָאתִי. אֲבָל רַמְבַּ״ם פֵּרַשׁ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יָדַע בְּוַדַּאי שֶׁנָּגַע בְּטֻמְאָה, טָהוֹר. נִרְאֶה שֶׁאִם הָיָה בְּדֶרֶךְ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא נָגַע, אֲפִלּוּ הָכִי טָהוֹר, וְכֵן דִּיְקִינְהוּ מִלְּשׁוֹנוֹת הַמִּשְׁנָה. (ט) **סָפֵק מַשְׁקֶה טֻמְאָה.** סָפֵק הֶאֱהִיל עַל הַמַּשְׁקִין: **טָהוֹר.** דְּכָל הַמַּשְׁקִין בְּחֶזְקַת טָהֳרָה, כְּדִתְנַן לְקַמָּן (מ״ח).

מַסֶּכֶת טָהֳרוֹת

נָגְעוּ, דְּאִי בְּשָׁעַת זְרִיקָה, הֲוֵי לֵיהּ טֻמְאָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם, וַאֲפִלּוּ בְּשָׁרֵץ דְּאוֹרַיְתָא סְפֵקוֹ טָהוֹר, כֵּיוָן שֶׁהַטֻּמְאָה נִזְרָקָה. וְאִם תֹּאמַר אַפְּתִי הֵיפּוּךְ לֵיהּ [דְּטָהוֹר] אֲפִלּוּ בְּשֶׁרֶץ, מִשּׁוּם דְּאֵין בּוֹ דַּעַת לִשְׁאֹל. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאִיכָּא לְאוּקְמֵי מַתְנִיתִין כְּשֶׁאָדָם אוֹחֵז הַכַּפֹּרוֹת: (י) **סָפֵק מַשְׁקִין לָאֲכָלִין טָמֵא.** קָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי טֻמְאַת מַשְׁקִין לְטֻמְאַ אֲחֵרִים דְּאוֹרַיְתָא, דְּדָרִישׁ קְרָא (ויקרא יא לד) ׳וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא׳, לְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים, הִלְכָּךְ **סָפֵק** מַשְׁקִין לְטַמֵּא אֲכָלִין, טָמֵא: **וּלְכֵלִים טָהוֹר.** דְּטֻמְאַת מַשְׁקִין לְכֵלִים גְּלִים מִדְּרַבָּנָן, מִשְׁמוֹנָה עָשָׂר דָּבָר שֶׁגָּזְרוּ בּוֹ בַּיּוֹם. וְתָנָא קַמָּא דְּפָלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי, דָּרִישׁ ׳וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא׳, אֲבָל לֹא לְטַמֵּא אֶת אֲחֵרִים, וְטֻמְאַת מַשְׁקִין לְטַמֵּא אֲכָלִים וּמַשְׁקִין דְּרַבָּנָן, הִלְכָּךְ **סָפֵק** טֻמְאַת מַשְׁקִין לְטַמֵּא אֲחֵרִים **טָהוֹר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:** (יא) **סָפֵק יָדַיִם טָמֵא.** מִי שֶׁהָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וְסָפֵק נָגַע בַּאֲכָלִים טְמֵאִין אוֹ בְּמַשְׁקִין טְמֵאִין וְנִטְמְאוּ יָדָיו, סָפֵק לֹא נָגַע וְלֹא נִטְמְאוּ יָדָיו: **וּלְטַמֵּא.** הָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת, סָפֵק נָגַע בַּאֲכָלִים וּמַשְׁקִין וְנִטְמְאוּ, סָפֵק לֹא נָגַע: **סָפֵקוֹ טָמֵא.** וּמִיהוּ אַב הַטֻּמְאָה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִסָּפֵק, כְּגוֹן בֵּית הַפְּרָס, דְּאִיכָּא סְפֵקָא אִם יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה אִם לָאו, בְּהָא תָּנֵן לְעֵיל (מ״ח) דְּעַל וַדַּאי מְגָּעָן שׂוֹרְפִין וְעַל סָפֵק מְגָּעָן אֵין שׂוֹרְפִין, דְּהֲוֵי סָפֵק סְפֵקָא: (יב) **זוֹ טָהֳרַת פְּרִישׁוֹת.** דִּתְנַן (חגיגה פ״ב מ״ז) בְּגָדֵי עַם הָאָרֶץ מְדֻרָס לַפְּרוּשִׁים, וּבִגְדֵי פְרוּשִׁים מְדֻרָס לְאוֹכְלֵי תְּרוּמָה. וְאִם נִסְתַּפֵּק אֶחָד מִן הַפְּרוּשִׁים שֶׁאוֹכְלִין חֻלִּיֵּהֶן בְּטָהֳרָה, אִם נָגַע בִּבְגָדֵי עַם הָאָרֶץ אִם לֹא נָגַע, וְכֵן אוֹכֵל תְּרוּמָה שֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם נָגַע בִּבְגָדֵי הַפְּרוּשִׁים וְנִטְמָא בֶּהֶן לִתְרוּמָה, סְפֵקוֹ טָהוֹר: **סָפֵק שְׂרָצִים.** הַשְׁלִיךְ שֶׁרֶץ בֵּין הַכַּפֹּרוֹת, סָפֵק נָגַע בְּכַפֹּרוֹת כְּשֶׁעָשָׂה שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן סָפֵק לֹא נָגַע, אִם מָצָא אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ הֲרֵי הַכַּפֹּרוֹת כְּשָׁעָה מְצִיאָתָן וּסְפֵקָן טָהוֹר: **עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטֻמְאָה.** בְּפֶרֶק ה׳ דִּנְגָעִים (מ״ד) מְפָרֵשׁ כֵּיצַד: **סָפֵק זִיעָה.** כְּגוֹן שֶׁאָמַר הֲרֵינִי זִיר אִם יֵשׁ בְּכַפֵּי הַזֶּה מֵאָה כּוֹר, הָלַךְ וּמְצָאוֹ שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד, סָפֵק הָיָה בּוֹ סָפֵק לֹא הָיָה בּוֹ, מֻתָּר לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִטָּמֵא לַמֵּתִים: **סָפֵק בְּכוֹרוֹת.** סָפֵק אִם הוּא פֶּטֶר רֶחֶם אִם לָאו: **אֶחָד בְּכוֹרֵי אָדָם.** פְּטוּר מִלֹּתֶת חֲמֵשׁ סְלָעִים לְכֹהֵן: **אֶחָד בְּכוֹרֵי בְּהֵמָה טְמֵאָה.** פֶּטֶר חֲמוֹר: **שֶׁהֻמּוֹצִיא מֻחְבָּרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.** דְּאָמַר לֵיהּ לַכֹּהֵן אֵיתֵי רְאָיָה דְּהוּא בְּכוֹר וּשְׁקוֹל: (יג) **סָפֵק קָרְבָּנוֹת.** כֵּיצַד, הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ סְפֵק חֲמֵשׁ לֵדוֹת וְכוּ׳: **מְבִיאָה קָרְבַּן אֶחָד.** חַטַּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק: **וְאוֹכֶלֶת בַּטְּהָרִים.** שֶׁהַקָּרְבָּן הַזֶּה לִגְמֹר טָהֳרָתָהּ בָּא, וַהֲרֵי הוּא כְּטָבוּל, שֶׁאִם נִטְמְאַת הָאִשָּׁה כְּפִי טֻמְאוֹת, טְבִילָה אַחַת עוֹלָה לַכֹּל, אַף קָרְבָּן זֶה כֵּן: **וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה.** לֹא הִצְרִיכוּהָ חֲכָמִים לְהָבִיאָן, שֶׁאַף הָאַחַד בִּקְשֵׁי הִתְּירוּ לְהַקְרִיב סְפֵק מְלִיקַת חֻלִּין לְמִזְבֵּחַ, אֶלָּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת לֵהּ תַּקָּנָה דְּחִשִּׁיב, דְּכֹלְהוּ מִשְׁמוֹנָה עָשָׂר דָּבָר שֶׁגָּזְרוּ בּוֹ בַּיּוֹם, וּמִפְּרָשִׁין הֵן בְּמַסֶּכְתָּא שַׁבָּת פֶּרֶק קָמָא (יג:): **אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.** כְּגוֹן דַּם תִּבְוּסָה, וְנִכְרִים שֶׁעָשׂוּאוּם כְּזָבִים, וְכֵיוֹצֵא בְּאֵלּוּ, אִם נִסְתַּפֵּק אִם נָגַע בָּהֶן אִם לֹא נָגַע: **סָפֵקוֹ טָמֵא.** וּמִיהוּ אַב הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִסָּפֵק, כְּגוֹן בֵּית הַפְּרָס, דְּאִיכָּא סְפֵקָא אִם יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה אִם לָאו, בְּהָא תָּנֵן לְעֵיל (מ״ח) דְּעַל וַדַּאי מְגָּעָן שׂוֹרְפִין וְעַל סָפֵק מְגָּעָן אֵין שׂוֹרְפִין, דְּהֲוֵי סָפֵק סְפֵקָא: (יב) **זוֹ טָהֳרַת פְּרִישׁוֹת.** דִּתְנַן (חגיגה פ״ב מ״ז) בְּגָדֵי עַם הָאָרֶץ מְדֻרָס לַפְּרוּשִׁים, וּבִגְדֵי פְרוּשִׁים מְדֻרָס לְאוֹכְלֵי תְּרוּמָה. וְאִם נִסְתַּפֵּק אֶחָד מִן הַפְּרוּשִׁים שֶׁאוֹכְלִין חֻלִּיֵּהֶן בְּטָהֳרָה, אִם נָגַע בִּבְגָדֵי עַם הָאָרֶץ אִם לֹא נָגַע, וְכֵן אוֹכֵל תְּרוּמָה שֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם נָגַע בִּבְגָדֵי הַפְּרוּשִׁים וְנִטְמָא בֶּהֶן לִתְרוּמָה, סְפֵקוֹ טָהוֹר: **סָפֵק שְׂרָצִים.** הַשְׁלִיךְ שֶׁרֶץ בֵּין הַכַּפֹּרוֹת, סָפֵק נָגַע בְּכַפֹּרוֹת כְּשֶׁעָשָׂה שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן סָפֵק לֹא נָגַע, אִם מָצָא אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ הֲרֵי הַכַּפֹּרוֹת כְּשָׁעָה מְצִיאָתָן וּסְפֵקָן טָהוֹר: **עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטֻמְאָה.** בְּפֶרֶק ה׳ דִּנְגָעִים (מ״ד) מְפָרֵשׁ כֵּיצַד: **סָפֵק זִיעָה.** כְּגוֹן שֶׁאָמַר הֲרֵינִי זִיר אִם יֵשׁ בְּכַפֵּי הַזֶּה מֵאָה כּוֹר, הָלַךְ וּמְצָאוֹ שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד, סָפֵק הָיָה בּוֹ סָפֵק לֹא הָיָה בּוֹ, מֻתָּר לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִטָּמֵא לַמֵּתִים: **סָפֵק בְּכוֹרוֹת.** סָפֵק אִם הוּא פֶּטֶר רֶחֶם אִם לָאו: **אֶחָד בְּכוֹרֵי אָדָם.** פְּטוּר מִלֹּתֶת חֲמֵשׁ סְלָעִים לְכֹהֵן: **אֶחָד בְּכוֹרֵי בְּהֵמָה טְמֵאָה.** פֶּטֶר חֲמוֹר: **שֶׁהֻמּוֹצִיא מֻחְבָּרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.** דְּאָמַר לֵיהּ לַכֹּהֵן אֵיתֵי רְאָיָה דְּהוּא בְּכוֹר וּשְׁקוֹל: (יג) **סָפֵק קָרְבָּנוֹת.** כֵּיצַד, הָאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ סְפֵק חֲמֵשׁ לֵדוֹת וְכוּ׳: **מְבִיאָה קָרְבַּן אֶחָד.** חַטַּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק: **וְאוֹכֶלֶת בַּטְּהָרִים.** שֶׁהַקָּרְבָּן הַזֶּה לִגְמֹר טָהֳרָתָהּ בָּא, וַהֲרֵי הוּא כְּטָבוּל, שֶׁאִם נִטְמְאַת הָאִשָּׁה כְּפִי טֻמְאוֹת, טְבִילָה אַחַת עוֹלָה לַכֹּל, אַף קָרְבָּן זֶה כֵּן: **וְאֵין הַשְּׁאָר עָלֶיהָ חוֹבָה.** לֹא הִצְרִיכוּהָ חֲכָמִים לְהָבִיאָן, שֶׁאַף הָאַחַד בִּקְשֵׁי הִתְּירוּ לְהַקְרִיב סְפֵק מְלִיקַת חֻלִּין לְמִזְבֵּחַ, אֶלָּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת לֵהּ תַּקָּנָה דְּחִשִּׁיב, דְּכֹלְהוּ מִשְׁמוֹנָה עָשָׂר דָּבָר שֶׁגָּזְרוּ בּוֹ בַּיּוֹם, וּמִפְּרָשִׁין הֵן בְּמַסֶּכְתָּא שַׁבָּת פֶּרֶק קָמָא (יג:): **אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.** כְּגוֹן דַּם תִּבְוּסָה, וְנִכְרִים שֶׁעָשׂוּאוּם כְּזָבִים, וְכֵיוֹצֵא בְּאֵלּוּ, אִם נִסְתַּפֵּק אִם נָגַע בָּהֶן אִם לֹא נָגַע: **סָפֵקוֹ טָמֵא.** וּמִיהוּ אַב הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִסָּפֵק, כְּגוֹן בֵּית הַפְּרָס, דְּאִיכָּא סְפֵקָא אִם יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה אִם לָאו, בְּהָא תָּנֵן לְעֵיל (מ״ח) דְּעַל וַדַּאי מְגָּעָן שׂוֹרְפִין וְעַל סָפֵק מְגָּעָן אֵין שׂוֹרְפִין, דְּהֲוֵי סָפֵק סְפֵקָא: (ב) **אֶחָד שֶׁאָמַר נָגַעְתִּי בָּזֶה.** אַהֲשָׁרֶץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ דְּרִישָׁא קָאֵי, דְּצְפַרְדֵּעַ דּוֹמָה לְצָב וְטָעוּ בֵּיהּ: **שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָלּוֹךְ.** שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לְמִנַּע עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יֵלֵךְ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, הִלְכָּךְ סְפֵק שְׁבִילִין טָהוֹר: **סָפֵק רְשׁוּת הָרַבִּים.** סְפֵק טָמֵא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּבִגְדֵי עַם הָאָרֶץ מְדֻרָס לַפְּרוּשִׁים, וּבִגְדֵי פְרוּשִׁים מְדֻרָס לְאוֹכְלֵי תְּרוּמָה, הִלְכָּךְ כִּי מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי נָגַע אִי לֹא נָגַע סְפֵקוֹ טָמֵא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא **מִטְמֵא.** דְּסִבִירָא לֵיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּסָפֵק טָמֵא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סְפֵקוֹ טָהוֹר, הָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁעָשָׂה טָהֳרוֹת, כֵּיוָן דְּאֵין לָהֶם תַּקָּנָה כְּשֶׁנִּטְמְאוּ, אֲבָל לְגַבֵּי גַּבְרָא לְהַצְרִיכוֹ שְׁבִילָה וְהַזָּאָה, סְבִירָא לֵיהּ דְּצָרִיךְ טְבִילָה וְהַזָּאָה, דִּבְרֵי סוֹפְרִים הֵן, וּמִפְּלוּגְתַּיְהוּ דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי הָכָא נַמֵּי בְּבָא לְשַׁאֵל עָלָיו וְעַל חֲבֵרוֹ, כְּפִלּוּגְתַּיְהוּ לְעֵיל. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי הָכָא (ז) **עַל רֶקֶס שׁוֹרְפִים.** שֶׁעַל רֶקֶס הַנִּמְצָאִים שׁוֹרְפִים אֶת הַתְּרוּמָה, כִּדְתָנַן בְּפֶרֶק הַיּוֹצֵא (מ״ה), וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵן סָפֵק, וְלָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא: **וְעַל בְּגָדָיו הוֹלְכִים אַחַר הָרֹב.** אִם רֹב אֲנָשִׁי אוֹתָהּ הָעִיר זָבִים וְזָבוֹת, שׁוֹרְפִין: **כֵּלָיו טְמֵאִין מִדָּרָס.** אַף עַל גַּב דִּבְיָשַׁב וּבָא אֶחָד וְדָרַס הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. יָשַׁן שָׁאנֵי, דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא רֹב בְּנֵי אָדָם דָּרְסוּ עַל בְּגָדָיו וְאֶחָד מֵהֶן זָב אוֹ זָבָה: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.** כֵּיוָן דְּהֲוֵי סָפֵק טָמֵא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוֹאִיל וּרְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁהוֹצִיאוּהוּ שָׁם בַּאֲחֵרוֹנָה מְסֻפָּקָת, שֶׁאֻתָּה מְחַשִּׁיבוֹ כְּחִי, וּמְטַהֲרִין אָדָם וְכֵלִים שֶׁהָיוּ עִמּוֹ שָׁם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: (ב) **הַמָּצֵא עוֹמֵד.** מְצִיעַ עוֹמֵד תַּחַת הָאֹהֶל אוֹ תַּחַת הָאִילָן: **וְטָהוֹר עוֹבֵר.** דֶּרֶךְ שָׁם, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, אוֹ סָפֵק הָאֶהֱיל הָאֹהֶל אוֹ הָאִילָן עַל שְׁנֵיהֶם וְנִטְמָא הַשְּׁמֹרֶת, סָפֵק לֹא הָאֶהֱיל וְלֹא נִטְמָא. אוֹ שֶׁהָיָה הַשְּׁמֹרֶת עוֹמֵד וְהַמְּצִיעַ עוֹבֵר. פֵּרוּשׁ אַחֵר, כְּגוֹן הַשֶּׁרֶץ בְּפִי הַחֲלָדָה וְהַנִּבְלָה בְּפִי הַכֶּלֶב עֲבְרוּ בֵּין הַטְּהוֹרִים, אוֹ הַטְּהוֹרִים עֲבְרוּ בֵּינֵיהֶן, חֲכָמִים מְטַהֲרִים אִם סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לַטֻּמְאָה מָקוֹם, כִּדְתָנַן לְעֵיל פֶּרֶק הַזּוֹרֵק טָמְאָה (פ״ד מ״ג). וּלְפִי פֵּרוּשׁ זֶה, **סָפֵק הָאֶהֱיל סָפֵק לֹא הָאֶהֱיל** לֵיכָּא לְאוּקְמָא אַהַךְ דְּיָשְׁא דְּטָמֵא עוֹמֵד וְטָהוֹר עוֹבֵר, דִּבְטֻמְאַת אֹהֶל אֵין חִלּוּק בֵּין יֵשׁ מָקוֹם לַטֻּמְאָה בֵּין אֵין מָקוֹם לַטֻּמְאָה, כִּדְהוֹכַחְנוּ לְעֵיל פֶּרֶק הַזּוֹרֵק טָמְאָה (פ״ד מ״ד ד״ה טמא): **טָמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָהֳרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.** כְּגוֹן חֲנוּת הַפְּ

(מ״ז) הַבְּקָעָה בִּימוֹת הַחַמָּה רְשׁוּת הַיָּחִיד לַשַּׁבָּת, לְאו רְשׁוּת הַיָּחִיד מַמָּשׁ, אֶלָּא כַּרְמְלִית. וְהַשְׁתָּא כָּל הָנֵי גִּנְוֵי דְּתָנַן הָכָא דַּהֲווֹ רְשׁוּת הָרַבִּים, מַיְרֵי כְּגוֹן דְּלֵיכָּא תְּלָתָא בְּשָׁעָה שְׁנוֹלַד הַסָּפֵק, וַאֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּרַבִּים מְצוּיִין שָׁם, כְּרְשׁוּת הָרַבִּים דָּמֵי, דְּאִי בְּדָאִיכָּא תְּלָתָא בַּהֲהִיא שְׁעָתָא שְׁנוֹלַד הַסָּפֵק בָּהּ, אֲפִלּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים טָהוֹר, דְּיָלְפִינַן מִסּוֹטָה דְּהָוֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד, מְשׁוּם דְּלֵיכָּא תַּמָּן אֶלָּא תְּרֵי, בּוֹעֵל וְנִבְעָלָת: (ז) **וְרִשּׁוּת הָרַבִּים לְמַאי.** דְּבִימוֹת הַחַמָּה שְׁכִיחֵי אִינְשֵׁי דְּאָזְלֵי בָּהּ לְקָצֵר וְלִדּוּשׁ וְלַחְרֹשׁ הַקַּרְקַע, לְזָרְעָהּ לְשָׁנָה הַבָּאָה: **בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים.** שֶׁהִיא זְרוּעָה, אֵין אָדָם נִכְנָס לָהּ: (ח) **בָּסֵילְקִי.** פַּלְטֵירָא גְּדוֹלָה, וְהָכִי אָמְרִינַן בְּפֶרֶק ב׳ דְּיוֹמָא (כה.), לִשְׁפַּת הַגְּזִית כְּמִין בָּסֵילְקִי גְּדוֹלָה הָיְתָה: **וְרוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין.** דְּכִי רוֹאֶה הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים חֲשִׁיבָא רְשׁוּת הַיָּחִיד טְפֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ט) **הַפָּרוֹן.** דּוֹמֶה לְבָסֵילְקִי, וְיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים מְכֻוָּנִים זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ: **וְכֵן הַצַּדָּדִין.** מִכָּאן וּמִכָּאן לַפָּרוֹן, חֲשִׁיבֵי נַמֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים, כֵּיוָן שֶׁרַבִּים מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּאוֹתָן צְדָדִין: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הַצַּדָּדִין רְשׁוּת הַיָּחִיד.** שֶׁאֲמְצַע הַפָּרוֹן בִּלְבַד עֲשׂוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רַבִּים וְלֹא הַצַּדָּדִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (י) **הָאִסְטְוָנִית.** מָקוֹם צַר כְּאַמָּה רוֹחַב, גָּבוֹהַּ אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה טְפָחִים, עוֹמֵד לִפְנֵי הַחֲנֻיּוֹת שֶׁהַסּוֹחֲרִים יוֹשְׁבִים שָׁם:

פרק ז (א) **הַמַּדָּר שֶׁהֲנִיחַ אֶת קְדֵרוֹתָיו.** מוֹכֵר הַקְּדֵרוֹת שֶׁהוּא חָבֵר, שֶׁהִנִּיחַ קְדֵרוֹתָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּרְגִילִין לָתֵת בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אוֹ יְתֵדוֹת לְהַרְחִיק הָעֲגָלוֹת שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ הַכֵּתָלִים, וּמִתּוֹךְ שֶׁהִתְּדוֹת הַלָּלוּ דּוֹחֲקוֹת אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים, וְזֶה הִנִּיחַ קְדֵרוֹת אֲצָלָם, דַּחַק גַּם הוּא אֶת הַדֶּרֶךְ יוֹתֵר, וְהָעוֹבְרִין מִתְחַכְּכִים בָּהֶן וּבִגְדֵיהֶם עוֹבְרִים עַל פִּי אֲוִירָן, וּבְגָדִי עַם הָאָרֶץ מְטַמְּאִין הֵן וּמְטַמְּאִין אֶת הַחִיצוֹנוֹת: **בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמֻתָּרוֹת.** שֶׁהָעוֹבְרִים וְיוֹשְׁבִים מִסְתִּירִי אוֹתָן, **אֲבָל בַּאֲסוּרוֹת,** שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהַסְתִּירָן, **הַכֹּל טָהוֹר.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ הַמַּפְתֵּחַ.** וְלֹא סָמְכָא דְּעִתֵּיהּ לְהָכָנֵס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִתְפָּס עָלָיו כְּנֶגֶד: (ב) **יָשַׁן וּמָצְאוּ עֵר הַבַּיִת טָמֵא.** כָּל מַה שֶּׁבַּבַּיִת טָמֵא, דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא כְּשֶׁהֶקִיץ מִשְּׁנָתוֹ נָגַע בַּכֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת שֶׁלֹּא רָאָה אוֹתָם מִתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה יָשֵׁן, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְמַשְׁמֵשׁ וּלְבַדֵּק בְּמַה שֶּׁלֹּא רָאוּ מֵעוֹלָם. אֲבָל עֵר וּמְצָאוּ עֵר, לֹא חָיְשִׁינַן, שֶׁכְּבָר רָאָה כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת כְּשֶׁהָיָה עֵר: **עַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְפַשְׁפֵּשׁ אֶת יָדוֹ.** כָּל הַכֵּלִים שֶׁיְּכוֹל לְהַגִּיעַ לָהֶם כְּשֶׁיּוֹשִׁיט יָדוֹ מִן הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה יָשֵׁן שָׁם, חָיְשִׁינַן לְהוּא שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶם, אֲבָל לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא הָלַךְ בַּבַּיִת וְנָגַע בַּכֵּלִים. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **הַמְּנִיחַ אֲמָנִים וְכוּ׳.** מְשׁוּם דְּאוּמָּנִין סָמְכוּ דַּעְתַּיְהוּ לְמִשְׁמֵשׁ כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, וְקָלְקֵא דַּעְתֵּהּ אָמִינָא דְּבָהָא מוֹדוּ חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר דְּכָל הַבַּיִת טָמֵא, קָא מַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ בְּאוּמָּנִין פְּלִיגִי רַבָּנָן עֲלֵיהּ וְאָמְרִי דְּאִין עֵר טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לְפַשֵּׁט אֶת יָדָם וְלִגַּע. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ד) **אִשָּׁה חָבֵר.** שְׁנֵאֱמַנֶת עַל הַטָּהֳרוֹת, דְּאִשָּׁה חָבֵר הֲרֵי הִיא כְּחָבֵר: **שֶׁהִנִּיחָהּ לְאִשָּׁה עִם הָאָרֶץ.** שֶׁאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, דְּאִשָּׁה עִם הָאָרֶץ וּבְנָיו כְּמוֹתוֹ, עַד שֶׁיִּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם דִּבְרֵי חֲבֵרוּת: **פָּקְקָה חֲרָחִים.** גָּמְרָה טְחִינָתָהּ וּפָקְקָה מִלְּטָחֹן, דְּכָל זְמַן שֶׁהִיא עֲסוּקָה בִּמְלַאכְתָּהּ בְּרִחַיִם אֵינָהּ הוֹלֶכֶת וּמְמַשְׁמֶשֶׁת בַּבַּיִת: (ה) **בִּזְמַן אוֹמְרִים וְכוּ׳.** וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **בִּזְמַן** שֶׁבַּעַל הַבַּיִת יָכוֹל לִרְאוֹת הַנִּכְנָסִין בַּבַּיִת וְהַיּוֹצְאִין מִן הַבַּיִת: **הָאֲכָלִין וְהַמַּשְׁקִין וְכוּ׳ טְמֵאִין.** דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶן הַשּׁוֹמֵר הַזֶּה שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ, **אֲבָל הַמְּשָׁכָבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת [וְכוּ׳] טְהוֹרִין.** שֶׁאֵין עַם הָאָרֶץ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט, דְּלֹא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל טַמְאַת מַגָּעוֹ בִּלְבַד: **וְלֹא אֶת הַיּוֹשְׁבִים.** אַף עַל פִּי שֶׁאִם עוֹמֵד רוֹאֶהוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַיּוֹשֵׁב, **הַכֹּל טָמֵא.** **אֲפִלּוּ מוּכָל.** אֶפְלּוּ הָיָה הַשּׁוֹמֵר הַזֶּה שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ, מוּכָל, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִילֵךְ אֶלָּא אִם כֵּן מוֹבִילִים אוֹתוֹ, **וַאֲפִלּוּ כָּפוּת וְקָשׁוּר, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁלֹּא מְטַמְּאִינַן לְהוּ מִשּׁוּם מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא נִכְנַס שָׁם נָכְרִי אוֹ אִשָּׁה נִדָּה וְיָשְׁבָה וְהִסִּיטָה וְטִמְּאָה אֶת הַכֹּל: (ו) **הַגַּבָּאִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְבֵית.** [יִשְׂרְאֵלִים] שֶׁהֵן גַּבָּאִין שֶׁל מֶלֶךְ לִגְבּוֹת מִיַּד יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף גִּלְגֻּלְתָּא וּמִסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת, וְהֵן עַמֵּי הָאָרֶץ, וְנִכְנְסוּ לְבֵיתוֹ לַעֲבֹט עֲבוֹטוֹ: **הַבַּיִת טָמֵא.** כָּל כְּלֵי הַבַּיִת טְמֵא, לְפִי שְׁמְחַשְּׁשִׁין בְּכָל הַבַּיִת: **אִם יֵשׁ עִמָּהֶן גּוֹי נָאֶמָנִים לוֹמַר לֹא נִכְנְסוּ.** וְכָל שֶׁכֵּן אִם אֵין עִמָּהֶן גּוֹי יוֹתֵר וְיוֹתֵר נָאֶמָנִים לוֹמַר שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ, אֶלָּא מִשּׁוּם סֵיפָא נָקֵט לָהּ, דְּקָתָנֵי **אֲבָל** אֵין נָאֶמָנִים לוֹמַר נִכְנְסוּ וְלֹא נָגְעוּ, דְּדַוְקָא אִם יֵשׁ עִמָּהֶם גּוֹי אֵין נָאֶמָנִים, דְּמִרְתְּתֵי מִן הַגּוֹי שֶׁמָּא יַעֲנִישֵׁם אִם לֹא יַחְפְּשׂוּ כָּל הַבַּיִת, וְעַל כָּרְחָךְ הֵם מְמַשְׁמְשִׁין כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, אֲבָל אִם אֵין עִמָּהֶם גּוֹי, נָאֶמָנִים אַף בְּזֶה לוֹמַר נִכְנְסוּ אֲבָל לֹא נָגְעוּ: **אִם יֵשׁ עִמָּהֶן גּוֹי אוֹ אִשָּׁה.** שֶׁגְּזְרוּ עַל הַגּוֹיִם לִהְיוֹת כְּזָבִים מִכָּל דִּבְרֵיהֶם, וְהָאִשָּׁה, שֶׁמָּא הִיא נִדָּה אוֹ זָבָה: (ז) **אוֹדְיָאדִין.** הַבַּלָּנִין בַּעֲלֵי הַמֶּרְחָצָאוֹת יֵשׁ לָהֶן חֲלוֹנוֹת חֲלוֹנוֹת, וְכָל מִי שֶׁנִּכְנָס לַמֶּרְחָץ נוֹתֵן בְּגָדָיו כָּל אֶחָד בְּחַלּוֹן, וְנוֹעֵל עָלָיו בַּדֶּלֶת שֶׁבַּחֲלוֹן: **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַהֵר.** מֹשֶׁה עָשָׂה שֶׁנַּעֲל הַדֶּלֶת בִּפְנֵי הַחַלּוֹן, וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יֵצֵא שָׁם אָדָם טָמֵא, מֵאַחַר שֶׁנִּתְפָּס עָלָיו כְּגֶנֶב: (ח) **בָּסֵילְקִי.** פַּלְטֵירָא גְּדוֹלָה, וְהָכִי אָמְרִינַן בְּפֶרֶק ב׳ דְּיוֹמָא (כה.), לִשְׁפַּת הַגְּזִית כְּמִין בָּסֵילְקִי גְּדוֹלָה הָיְתָה: **וְרוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין.** דְּכִי רוֹאֶה הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים חֲשִׁיבָא רְשׁוּת הַיָּחִיד טְפֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ט) **הַפָּרוֹן.** דּוֹמֶה לְבָסֵילְקִי, וְיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים מְכֻוָּנִים זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ: **וְכֵן הַצַּדָּדִין.** מִכָּאן וּמִכָּאן לַפָּרוֹן, חֲשִׁיבֵי נַמֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים, כֵּיוָן שֶׁרַבִּים מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּאוֹתָן צְדָדִין: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הַצַּדָּדִין רְשׁוּת הַיָּחִיד.** שֶׁאֲמְצַע הַפָּרוֹן בִּלְבַד עֲשׂוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רַבִּים וְלֹא הַצַּדָּדִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (י) **הָאִסְטְוָנִית.** מָקוֹם צַר כְּאַמָּה רוֹחַב, גָּבוֹהַּ אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה טְפָחִים, עוֹמֵד לִפְנֵי הַחֲנֻיּוֹת שֶׁהַסּוֹחֲרִים יוֹשְׁבִים שָׁם:

פרק ז (א) **הַמַּדָּר שֶׁהֲנִיחַ אֶת קְדֵרוֹתָיו.** מוֹכֵר הַקְּדֵרוֹת שֶׁהוּא חָבֵר, שֶׁהִנִּיחַ קְדֵרוֹתָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּרְגִילִין לָתֵת בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אוֹ יְתֵדוֹת לְהַרְחִיק הָעֲגָלוֹת שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ הַכֵּתָלִים, וּמִתּוֹךְ שֶׁהִתְּדוֹת הַלָּלוּ דּוֹחֲקוֹת אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים, וְזֶה הִנִּיחַ קְדֵרוֹת אֲצָלָם, דַּחַק גַּם הוּא אֶת הַדֶּרֶךְ יוֹתֵר, וְהָעוֹבְרִין מִתְחַכְּכִים בָּהֶן וּבִגְדֵיהֶם עוֹבְרִים עַל פִּי אֲוִירָן, וּבְגָדֵי עַם הָאָרֶץ מְטַמְּאִין הֵן וּמְטַמְּאִין אֶת הַחִיצוֹנוֹת: **בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמֻתָּרוֹת.** שֶׁהָעוֹבְרִים וְיוֹשְׁבִים מִסְתִּירִי אוֹתָן, **אֲבָל בַּאֲסוּרוֹת,** שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהַסְתִּירָן, **הַכֹּל טָהוֹר.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ הַמַּפְתֵּחַ.** וְלֹא סָמְכָא דְּעִתֵּיהּ לְהָכָנֵס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִתְפָּס עָלָיו כְּגֶנֶב: (ב) **יָשַׁן וּמָצְאוּ עֵר הַבַּיִת טָמֵא.** כָּל מַה שֶּׁבַּבַּיִת טָמֵא, דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא כְּשֶׁהֶקִיץ מִשְּׁנָתוֹ נָגַע בַּכֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת שֶׁלֹּא רָאָה אוֹתָם מִתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה יָשֵׁן, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְמַשְׁמֵשׁ וּלְבַדֵּק בְּמַה שֶּׁלֹּא רָאוּ מֵעוֹלָם. אֲבָל עֵר וּמְצָאוּ עֵר, לֹא חָיְשִׁינַן, שֶׁכְּבָר רָאָה כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת כְּשֶׁהָיָה עֵר: **עַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְפַשֵּׁט אֶת יָדוֹ.** כָּל הַכֵּלִים שֶׁיְּכוֹל לְהַגִּיעַ לָהֶם כְּשֶׁיּוֹשִׁיט יָדוֹ מִן הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה יָשֵׁן שָׁם, חָיְשִׁינַן לְהוּא שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶם, אֲבָל לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא הָלַךְ בַּבַּיִת וְנָגַע בַּכֵּלִים. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **הַמְּנִיחַ אֲמָנִים וְכוּ׳.** מְשׁוּם דְּאוּמָּנִין סָמְכוּ דַּעְתַּיְהוּ לְמִשְׁמֵשׁ כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, וְקָלְקֵא דַּעְתֵּהּ אָמִינָא דְּבָהָא מוֹדוּ חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר דְּכָל הַבַּיִת טָמֵא, קָא מַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ בְּאוּמָּנִין פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ וְאָמְרִי דְּאִין עֵר טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לְפַשֵּׁט אֶת יָדָם וְלִגַּע. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ד) **אִשָּׁה חָבֵר.** שְׁנֵאֱמֶנֶת עַל הַטָּהֳרוֹת, דְּאִשָּׁה חָבֵר הֲרֵי הִיא כְּחָבֵר: **שֶׁהִנִּיחָהּ לְאִשָּׁה עִם הָאָרֶץ.** שֶׁאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, דְּאִשָּׁה עִם הָאָרֶץ וּבְנָיו כְּמוֹתוֹ, עַד שֶׁיִּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם דִּבְרֵי חֲבֵרוּת: **פָּקְקָה חֲרָחִים.** גָּמְרָה טְחִינָתָהּ וּפָקְקָה מִלְּטָחֹן, דְּכָל זְמַן שֶׁהִיא עֲסוּקָה בִּמְלַאכְתָּהּ בְּרִחַיִם אֵינָהּ הוֹלֶכֶת וּמְמַשְׁמֶשֶׁת בַּבַּיִת: (ה) **בִּזְמַן אוֹמְרִים וְכוּ׳.** וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **בִּזְמַן** שֶׁבַּעַל הַבַּיִת יָכוֹל לִרְאוֹת הַנִּכְנָסִין בַּבַּיִת וְהַיּוֹצְאִין מִן הַבַּיִת: **הָאֲכָלִין וְהַמַּשְׁקִין וְכוּ׳ טְמֵאִין.** דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶן הַשּׁוֹמֵר הַזֶּה שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ, **אֲבָל הַמְּשָׁכָבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת [וְכוּ׳] טְהוֹרִין.** שֶׁאֵין עַם הָאָרֶץ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט, דְּלֹא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל טַמְאַת מַגָּעוֹ בִּלְבַד: **וְלֹא אֶת הַיּוֹשְׁבִים.** אַף עַל פִּי שֶׁאִם עוֹמֵד רוֹאֶהוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַיּוֹשֵׁב, **הַכֹּל טָמֵא.** **אֲפִלּוּ מוּכָל.** אֶפְלּוּ הָיָה הַשּׁוֹמֵר הַזֶּה שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ, מוּכָל, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִילֵךְ אֶלָּא אִם כֵּן מוֹבִילִים אוֹתוֹ, **וַאֲפִלּוּ כָּפוּת וְקָשׁוּר, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁלֹּא מְטַמְּאִינַן לְהוּא מִשּׁוּם מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא נִכְנַס שָׁם נָכְרִי אוֹ אִשָּׁה נִדָּה וְיָשְׁבָה וְהִסִּיטָה וְטִמְּאָה אֶת הַכֹּל: (ו) **הַגַּבָּאִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְבֵית.** [יִשְׂרְאֵלִים] שֶׁהֵן גַּבָּאִין שֶׁל מֶלֶךְ לִגְבּוֹת מִיַּד יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף גִּלְגֻּלְתָּא וּמִסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת, וְהֵן עַמֵּי הָאָרֶץ, וְנִכְנְסוּ לְבֵיתוֹ לַעֲבֹט עֲבוֹטוֹ: **הַבַּיִת טָמֵא.** כָּל כְּלֵי הַבַּיִת טְמֵא, לְפִי שְׁמְחַשְּׁשִׁין בְּכָל הַבַּיִת: **אִם יֵשׁ עִמָּהֶן גּוֹי נָאֶמָנִים לוֹמַר לֹא נִכְנְסוּ.** וְכָל שֶׁכֵּן אִם אֵין עִמָּהֶן גּוֹי יוֹתֵר וְיוֹתֵר נָאֶמָנִים לוֹמַר שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ, אֶלָּא מִשּׁוּם סֵיפָא נָקֵט לָהּ, דְּקָתָנֵי **אֲבָל** אֵין נָאֶמָנִים לוֹמַר נִכְנְסוּ וְלֹא נָגְעוּ, דְּדַוְקָא אִם יֵשׁ עִמָּהֶם גּוֹי אֵין נָאֶמָנִים, דְּמִרְתְּתֵי מִן הַגּוֹי שֶׁמָּא יַעֲנִישֵׁם אִם לֹא יַחְפְּשׂוּ כָּל הַבַּיִת, וְעַל כָּרְחָךְ הֵם מְמַשְׁמְשִׁין כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, אֲבָל אִם אֵין עִמָּהֶם גּוֹי, נָאֶמָנִים אַף בְּזֶה לוֹמַר נִכְנְסוּ אֲבָל לֹא נָגְעוּ: **אִם יֵשׁ עִמָּהֶן גּוֹי אוֹ אִשָּׁה.** שֶׁגְּזְרוּ עַל הַגּוֹיִם לִהְיוֹת כְּזָבִים מִכָּל דִּבְרֵיהֶם, וְהָאִשָּׁה, שֶׁמָּא הִיא נִדָּה אוֹ זָבָה: (ז) **אוֹדְיָאדִין.** הַבַּלָּנִין בַּעֲלֵי הַמֶּרְחָצָאוֹת יֵשׁ לָהֶן חֲלוֹנוֹת חֲלוֹנוֹת, וְכָל מִי שֶׁנִּכְנָס לַמֶּרְחָץ נוֹתֵן בְּגָדָיו כָּל אֶחָד בְּחַלּוֹן, וְנוֹעֵל עָלָיו בַּדֶּלֶת שֶׁבַּחַלּוֹן: **רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטַהֵר.** מֹשֶׁה עָשָׂה שֶׁנַּעַל הַדֶּלֶת בִּפְנֵי הַחַלּוֹן, וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יֵצֵא שָׁם אָדָם טָמֵא, מֵאַחַר שֶׁנִּתְפָּס עָלָיו כְּגֶנֶב: (ח) **בָּסֵילְקִי.** פַּלְטֵירָא גְּדוֹלָה, וְהָכִי אָמְרִינַן בְּפֶרֶק ב׳ דְּיוֹמָא (כה.), לִשְׁפַּת הַגְּזִית כְּמִין בָּסֵילְקִי גְּדוֹלָה הָיְתָה: **וְרוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין.** דְּכִי רוֹאֶה הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים חֲשִׁיבָא רְשׁוּת הַיָּחִיד טְפֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ט) **הַפָּרוֹן.** דּוֹמֶה לְבָסֵילְקִי, וְיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים מְכֻוָּנִים זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ: **וְכֵן הַצַּדָּדִין.** מִכָּאן וּמִכָּאן לַפָּרוֹן, חֲשִׁיבֵי נַמֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים, כֵּיוָן שֶׁרַבִּים מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּאוֹתָן צְדָדִין: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הַצַּדָּדִין רְשׁוּת הַיָּחִיד.** שֶׁאֲמְצַע הַפָּרוֹן בִּלְבַד עֲשׂוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רַבִּים וְלֹא הַצַּדָּדִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (י) **הָאִסְטְוָנִית.** מָקוֹם צַר כְּאַמָּה רוֹחַב, גָּבוֹהַּ אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה טְפָחִים, עוֹמֵד לִפְנֵי הַחֲנֻיּוֹת שֶׁהַסּוֹחֲרִים יוֹשְׁבִים שָׁם:

פרק ז (א) **הַמַּדָּר שֶׁהֲנִיחַ אֶת קְדֵרוֹתָיו.** מוֹכֵר הַקְּדֵרוֹת שֶׁהוּא חָבֵר, שֶׁהִנִּיחַ קְדֵרוֹתָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּרְגִילִין לָתֵת בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אוֹ יְתֵדוֹת לְהַרְחִיק הָעֲגָלוֹת שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ הַכֵּתָלִים, וּמִתּוֹךְ שֶׁהִתְּדוֹת הַלָּלוּ דּוֹחֲקוֹת אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים, וְזֶה הִנִּיחַ קְדֵרוֹת אֲצָלָם, דַּחַק גַּם הוּא אֶת הַדֶּרֶךְ יוֹתֵר, וְהָעוֹבְרִין מִתְחַכְּכִים בָּהֶן וּבִגְדֵיהֶם עוֹבְרִים עַל פִּי אֲוִירָן, וּבְגָדֵי עַם הָאָרֶץ מְטַמְּאִין הֵן וּמְטַמְּאִין אֶת הַחִיצוֹנוֹת: **בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמֻתָּרוֹת.** שֶׁהָעוֹבְרִים וְיוֹשְׁבִים מִסְתִּירִי אוֹתָן, **אֲבָל בַּאֲסוּרוֹת,** שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהַסְתִּירָן, **הַכֹּל טָהוֹר.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ הַמַּפְתֵּחַ.** וְלֹא סָמְכָא דְּעִתֵּיהּ לְהָכָנֵס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִתְפָּס עָלָיו כְּגֶנֶב: (ב) **יָשַׁן וּמָצְאוּ עֵר הַבַּיִת טָמֵא.** כָּל מַה שֶּׁבַּבַּיִת טָמֵא, דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא כְּשֶׁהֶקִיץ מִשְּׁנָתוֹ נָגַע בַּכֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת שֶׁלֹּא רָאָה אוֹתָם מִתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה יָשֵׁן, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְמַשְׁמֵשׁ וּלְבַדֵּק בְּמַה שֶּׁלֹּא רָאוּ מֵעוֹלָם. אֲבָל עֵר וּמְצָאוּ עֵר, לֹא חָיְשִׁינַן, שֶׁכְּבָר רָאָה כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת כְּשֶׁהָיָה עֵר: **עַד מָקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְפַשֵּׁט אֶת יָדוֹ.** כָּל הַכֵּלִים שֶׁיְּכוֹל לְהַגִּיעַ לָהֶם כְּשֶׁיּוֹשִׁיט יָדוֹ מִן הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה יָשֵׁן שָׁם, חָיְשִׁינַן לְהוּא שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶם, אֲבָל לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא הָלַךְ בַּבַּיִת וְנָגַע בַּכֵּלִים. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ג) **הַמְּנִיחַ אֲמָנִים וְכוּ׳.** מְשׁוּם דְּאוּמָּנִין סָמְכוּ דַּעְתַּיְהוּ לְמִשְׁמֵשׁ כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת, וְקָלְקֵא דַּעְתֵּהּ אָמִינָא דְּבָהָא מוֹדוּ חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר דְּכָל הַבַּיִת טָמֵא, קָא מַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ בְּאוּמָּנִין פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ וְאָמְרִי דְּאִין עֵר טָמֵא אֶלָּא עַד מָקוֹם שֶׁהֵן יְכוֹלִין לְפַשֵּׁט אֶת יָדָם וְלִגַּע. וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ד) **אִשָּׁה חָבֵר.** שְׁנֵאֱמֶנֶת עַל הַטָּהֳרוֹת, דְּאִשָּׁה חָבֵר הֲרֵי הִיא כְּחָבֵר: **שֶׁהִנִּיחָהּ לְאִשָּׁה עִם הָאָרֶץ.** שֶׁאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, דְּאִשָּׁה עִם הָאָרֶץ וּבְנָיו כְּמוֹתוֹ, עַד שֶׁיִּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם דִּבְרֵי חֲבֵרוּת: **פָּקְקָה חֲרָחִים.** גָּמְרָה טְחִינָתָהּ וּפָקְקָה מִלְּטָחֹן, דְּכָל זְמַן שֶׁהִיא עֲסוּקָה בִּמְלַאכְתָּהּ בְּרִחַיִם אֵינָהּ הוֹלֶכֶת וּמְמַשְׁמֶשֶׁת בַּבַּיִת: (ה) **בִּזְמַן אוֹמְרִים וְכוּ׳.** וְהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **בִּזְמַן** שֶׁבַּעַל הַבַּיִת יָכוֹל לִרְאוֹת הַנִּכְנָסִין בַּבַּיִת וְהַיּוֹצְאִין מִן הַבַּיִת: **הָאֲכָלִין וְהַמַּשְׁקִין וְכוּ׳ טְמֵאִין.** דְּחִישִׁינַן שֶׁמָּא נָגַע בָּהֶן הַשּׁוֹמֵר הַזֶּה שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ, **אֲבָל הַמְּשָׁכָבוֹת וְהַמּוֹשָׁבוֹת [וְכוּ׳] טְהוֹרִין.** שֶׁאֵין עַם הָאָרֶץ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט, דְּלֹא גָּזְרוּ אֶלָּא עַל טַמְאַת מַגָּעוֹ בִּלְבַד: **וְלֹא אֶת הַיּוֹשְׁבִים.** אַף עַל פִּי שֶׁאִם עוֹמֵד רוֹאֶהוּ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַיּוֹשֵׁב, **הַכֹּל טָמֵא.** **אֲפִלּוּ מוּכָל.** אֶפְלּוּ הָיָה הַשּׁוֹמֵר הַזֶּה שֶׁהוּא עַם הָאָרֶץ, מוּכָל, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִילֵךְ אֶלָּא אִם כֵּן מוֹבִילִים אוֹתוֹ, **וַאֲפִלּוּ כָּפוּת וְקָשׁוּר, הַכֹּל טָמֵא,** שֶׁלֹּא מְטַמְּאִינַן לְהוּא מִשּׁוּם מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב שֶׁל עַם הָאָרֶץ, אֶלָּא מ

לְעָנְיֵי הַכֹּהֵן, מִשּׁוּם דְּתִרוּמָה מַעֲטָת כָּזוֹ שֶׁמַּפְרִישִׁים לְאַחַר הַגְּתוֹת וְהַבַּדִּים אֵין רְגִילִין לָתֵת אוֹתָהּ אֶלָּא לְכֹהֵן עָנִי, מִשּׁוּם הָכִי תָּנֵי כֹּהֵן עָנִי, וְהוּא הַדִּין דְּמָצֵי לָתֵת אוֹתָהּ לְכֹהֵן עָשִׁיר: **יוֹלִיךְ לוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ מִיָּד.** וּמְהֵימְנִינַן לֵיהּ בְּמַאי דְּאָמַר שָׁעָתָה גָּמַר דַּיְתֵיהּ: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לָעֶת.** שֶׁל גֹּמֶר לְקִיטַת הַזֵּיתִים, אִם הֵבִיא לוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ, מְהֵימְנִינַן לֵיהּ. **וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.** וּבְתוֹסְפְתָּא (פ״ר ה״ו) מַשְׁמַע דְּמֵיד דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַיְנוּ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם: (ה) **הַמְּנִיחַ זֵיתִים בַּבּוֹסֶשׁ.** גָּרְסִינַן, וְהוּא סַל גָּדוֹל שֶׁמַּנִּיחִים בּוֹ זֵיתִים לִכְמוֹר: **שֶׁיִּתְרַכְּכוּ.** שֶׁיִּתְרַכְּכוּ וְתִתְהֶה בָּהֶן לַחְלוּחִית. וְיֵשׁ סְפָרִים שֶׁגּוֹרְסִים **בְּפוּתֵשׁ**, שֶׁמַּנִּיחִים אוֹתָם בְּמַכְתֶּשֶׁת יָמִים רַבִּים כְּדֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ רָפִים וְרַכִּים וְיִהְיוּ נוֹחִין לְהִכָּתֵשׁ: **חֲרֵי אֵלּוּ מֻכָשָׁרִים.** בְּמַחֲל הַיּוֹצֵא מֵהֶן, שֶׁכְּבָר נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן: **בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵין מֻכָשָׁרִים.** דְּלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן עֲדַיִן: **הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים.** מְמַעֲכָן בְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת: **טָמְאָן.** דְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, וְכָל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא מִשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה, וְהֵן מֻכְשָׁרִים בְּפִצְיעָתוֹ, דְּנִיחָא לֵיהּ בְּמַשְׁקֶה דְּטָנֵי עֲלֵיהוּ, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ הֵן מְרֻבִּים טַעַם: (ו) **לְגַרְגְּרִם.** לַעֲשׂוֹת מֵהֶן גַּרְגְּרִים, כְּלוֹמַר לַעֲשׂוֹת שֶׁכָּל גַּרְגֵּר וְגַרְגֵּר יִתְיַבֵּשׁ בַּחַמָּה וְיִתְנַגֵּב: **אֲפִלּוּ הֵן רוֹם אַמָּה.** דִּכְשֶׁנִּתְיַבְּשׁוּ הָעֶלְיוֹנוֹת, הַתַּחְתּוֹנוֹת מִזִּיעוֹת וּמִתְלַחְלְחוֹת בַּמַּשְׁקֶה, מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וְדַעְתּוֹ לְהַפְרִידָם, אֵינָן מֻכְשָׁרִים. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים לְגַרְגְּרָן, לְמִתְקָן בַּחַמָּה בְּדֵי לְסָפְקָם בְּמֶלַח וּלְאָכְלָן, וּלְפִי שֶׁאֵין מִתְמַתְּקִין כֻּלָּם בְּבַת אַחַת, מְשׁוּם הָכִי נָקֵט לְגַרְגְּרָן, כְּלוֹמַר שֶׁיִּקַּח הַגַּרְגְּרִים הַמִּתְמַתְּקִין רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְיֹאכְלֵם, וְגוֹרְסִין **אֲפִלּוּ הֵן רוֹם אַמָּה חֲרֵי אֵלּוּ מֻכָשָׁרִים**, כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ מַתְמִתְּקוֹת אוֹתָן הַתַּחְתּוֹנוֹת אֵינָן מִתְמַתְּקוֹת, חֲרֵי אֵלּוּ מֻכָשָׁרִים בַּמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶן, דְּנִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּתְיַבְּשׁוּ, דַּחֲזוּ לְאָכְלָה טְפֵי: **שֶׁיִּלְקוּ.** שֶׁיִּתְמַצֵּוּ וְיִתְפַּצְּעוּ: **וְעָתִיד לְהַעֲלוֹתָן לְגֹג.** אַחַר כָּךְ לְמַתְקָן שָׁם בְּחַמָּה: **נָתְנָן בְּגֹג שֶׁיִּפָּתְחֵם.** שֶׁיִּתְבַּקְּעוּ הַזֵּיתִים וְיִמָּלֵחֵם: **חֲרֵי אֵלּוּ מֻכָשָׁרִים.** דְּכָל הֲנֵי נִיחָא לֵיהּ בְּזַעַת הַשֶּׁמֶן הַנִּפָּלָט: **עַד שֶׁיִּשַּׁמֵּר.** שֶׁיִּתְקַן שׁוֹמְרָה לְגֹגוֹ, סָפָה מְקָנִים וְקַשׁ שֶׁעוֹשִׂים בְּרֹאשׁ הַגַּג לְשֶׁבֶת שָׁם לִשְׁמֹר: **אֵינָן מֻכָשָׁרִים.** דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ בְּזַעֲזָה שֶׁיּוֹצֵאת מֵהֶן: (ז) **רָצָה לִטּוֹל מֵהֶם בַּד אֶחָד.** זֵיתִים שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְלֹא הֻכְשְׁרוּ כְּגוֹן שֶׁהָיָה דַּיָּתוֹ לוֹקֵחַ וּלְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן כִּדְתָנַן בְּרֵישׁ פְּרָקִין (מ״ב), וּבָא לוֹקֵחַ מֵהֶן שִׁעוּר מַעֲט שֶׁמְּשִׁימִים בְּבֵית הַבַּד בְּפַעַם אַחַת, **אוֹ שְׁנֵי בַּדִּין**, וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶן שֶׁמֶן, וּמִשְּׁאִיר מֵהֶן בְּמַעֲטָן הִרְבֶּה: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים קוֹצֶה בְּטָמְאָה.** חוֹתֵךְ מֵה שֶׁרוֹצֶה לְחַתֵּךְ מִן הָאוֹס שֶׁל זֵיתִים שֶׁבְּמַעֲטָן, בַּד אוֹ שְׁנֵי בַּדִּים בְּטָמְאָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְלֹא הֻכְשְׁרוּ: **וּמְחַפֶּה בְּטָהֳרָה.** כְּשֶׁגָּמַר לוֹקֵחַ מַה שֶּׁרָצָה לוֹקֵחַ, מְכַסֶּה הַמּוֹתָר שֶׁבְּמַעֲטָן בְּטָהֳרָה כְּאִלּוּ הֻכְשַׁר, דְּמוֹעֶלֶת לְקִיחָתוֹ מַה שֶּׁלּוֹקֵחַ לְהַחְשִׁיב אֶת הַמּוֹתָר כְּאִלּוּ נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן: **אַף מְחַפֶּה בְּטָמְאָה.** דְּאַף הַנִּשְׁאָר לֹא הֻכְשַׁר, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִגְמְרָה [מְלַאכְתָּן] וְדַעְתּוֹ לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם. וּמִיהוּ אִם עָקַר כָּל הַזֵּיתִים שֶׁבְּמַעֲטָן כְּדֵי לַעֲשׂוֹתָן בְּבֵית הַבַּד, הֵיוּ מֻכְשָׁרִים לְבֵית הִלֵּל: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר חוֹפֵר בְּקַרְקַפּוֹת.** וְעוֹקֵר כָּל הַזֵּיתִים שֶׁבְּמַעֲטָן: **וּמוֹלִיךְ לְבֵית הַבַּד בְּטָמְאָה.** לְפִי שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ. וְקַרְקַפּוֹת דְּנָקָט, לְרַבּוּתָא לְפִי שֶׁהֵן כְּלִי בְּרִיָּתוֹ וּמוּכָנִים לְטַמְאַת מַת יוֹתֵר. מִשָּׁאָר כֵּלִים. וְהָלְכָה כְּבֵית הִלֵּל: (ח) **בָּרְחִים.** שְׁנוֹתְנִים בָּהֶן זֵיתִים קֹדֶם נְתִינָתָן לְבֵית הַבַּד, וְאַחַר כָּךְ נוֹתְנָן בְּבֵית הַבַּד וְטוֹעֲנָן בְּקוֹרָה: **וְאִם הָיָה מַשְׁקֶה.** נִטְמָא הַמַּשְׁקֶה בְּשָׁרָץ, וְנִטְמְאוּ כָּל הַזֵּיתִים עַל יְדֵי חִבּוּר מַשְׁקֶה: **נִמְצָא עַל גַּבֵּי הָעֶלְיִים.** נִמְצָא הַשָּׁרָץ עַל גַּבֵּי הָעֶלְיִים הַמְכַסִּים אֶת הַזֵּיתִים, וְעֶלְיִים לְאוֹ בַּר קִבּוּלֵי טֻמְאָה נִינְהוּ: **יִשָּׁאֲלוּ הַבְּדָדִים.** עִמֵּי הָאָרֶץ שֶׁטִּהֲרָן בַּעַל הַשֶּׁמֶן לַעֲשׂוֹת זֵיתָיו בְּטָהֳרָה. וְנֶאֱמָנִים לוֹמַר **לֹא נִגְּעוּ בְּשָׁרֶץ** שֶׁעַל הָעֶלְיִים וְלֹא נִטְמְאוּ: **וְאִם הָיָה נוֹגֵעַ בָּאוֹם.** אִם הָיָה הַשָּׁרֶץ יוֹצֵא מִן הָעֶלְיִים שֶׁמְּכַסִּים אֶת הַזֵּיתִים וְנוֹגֵעַ בָּאוֹם, אֲפִלּוּ שֶׁעָר אֶחָד מִן הַשָּׁרֶץ נוֹגֵעַ בָּאוֹם: **טָמֵא.** כָּל הָאוֹם, דְּחֻשְּׁיב חִבּוּר: **אוֹם.** הַזֵּיתִים הַמְקֻבָּצִים יַחַד וּמְחֻבָּרִין זֶה בָּזֶה בְּמַעֲטָן, נִקְרָאִים אוֹם: (ט) **נִמְצָא עַל גַּבֵּי פְּרוּדִים.** לְאַחַר שֶׁתָּקַע יָתֵד בָּאוֹם לְהַפְרִיד הָאוֹם לְכַמָּה חֲלָקִים פְּרוּדִים, וּבְכָל גּוּשׁ וְגוּשׁ מֵאֵלֶּה הַחֲלָקִים הַפְּרוּדִים מֵהָאוֹם יֵשׁ זֵיתִים מְדֻבָּקִים: **וְהוּא נוֹגֵעַ בְּכִבְיָצָה.** **טָמֵא.** כָּל הַגּוּשׁ, אַף עַל גַּב דְּאֵין שׁוּם חִבּוּר מִשְּׁתֵּי הַגּוּשִׁים הַנּוֹגְעִים זֶה בָּזֶה, מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וְדַעְתּוֹ לְהַפְרִיד בָּאוֹם אֶת הַיָּתֵד בָּאוֹם לְהַפְרִידָם, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּיֵשׁ גּוּשׁ גָּדוֹל שֶׁנּוֹגֵעַ בְּכִבְיָצָה מִן הַשָּׁרֶץ הַיּוֹצֵא מִן הָעֶלְיוֹנוֹת, הֲרֵי כָּל הַגּוּשִׁים הַמְחֻבָּרִים בְּגוּשׁ זֶה טְמֵאִים טֻמְאַת שָׁרֶץ, וְנַעֲשֶׂה חִבּוּר לְטַמֵּא כָּל שֶׁאָר הַזֵּיתִים שָׁבּוֹ: **פְּרוּדִים עַל גַּבֵּי פְּרוּדִים.** נִמְצָא הַשָּׁרֶץ עַל גַּבֵּי הָעֶלְיִים שֶׁבְּכָל אֶחָד מִן הַגּוּשִׁים הַפְּרוּדִים שֶׁבָּאוֹם, וְהֵן מַכְשִׁירִים אֶת הַזֵּיתִים שֶׁבְּתַחְתֵּיהֶן לְהִיוֹת תְּחִלָּה, וְהֵן מַכְשִׁירִים בְּפִצְיעָתוֹ, דְּנִיחָא לֵיהּ בְּמַשְׁקֶה דְּטָנֵי עֲלֵיהוּ, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ הֵן מְרֻבִּים טַעַם: (ו) **לְגַרְגְּרִם.** לַעֲשׂוֹת מֵהֶן גַּרְגְּרִים, כְּלוֹמַר לַעֲשׂוֹת שֶׁכָּל גַּרְגֵּר וְגַרְגֵּר יִתְיַבֵּשׁ בַּחַמָּה וְיִתְנַגֵּב: **אֲפִלּוּ הֵן רוֹם אַמָּה.** דִּכְשֶׁנִּתְיַבְּשׁוּ הָעֶלְיוֹנוֹת, הַתַּחְתּוֹנוֹת מִזִּיעוֹת וּמִתְלַחְלְחוֹת בַּמַּשְׁקֶה, מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וְדַעְתּוֹ לְהַפְרִיד בָּאוֹם אֶת הַיָּתֵד בָּאוֹם לְהַפְרִידָם, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּיֵשׁ גּוּשׁ גָּדוֹל שֶׁנּוֹגֵעַ בְּכִבְיָצָה מִן הַשָּׁרֶץ הַיּוֹצֵא מִן הָעֶלְיוֹנוֹת, הֲרֵי כָּל הַגּוּשִׁים הַמְחֻבָּרִים בְּגוּשׁ זֶה טְמֵאִים טֻמְאַת שָׁרֶץ, וְנַעֲשֶׂה חִבּוּר לְטַמֵּא כָּל שֶׁאָר הַזֵּיתִים שָׁבּוֹ: **פְּרוּדִים עַל גַּבֵּי פְּרוּדִים.** נִמְצָא הַשָּׁרֶץ עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנִים שֶׁבְּכָל אֶחָד מִן הַגּוּשִׁים הַפְּרוּדִים שֶׁבָּאוֹם, וְהֵן מַכְשִׁירִין אֶת הַזֵּיתִים שֶׁבְּתַחְתֵּיהֶן לִהְ

דְּמַכְשִׁירִין (מ״ג) מַי שְׁפִיכוֹת שֶׁיָּרְדוּ עֲלֵיהֶם מַי גְּשָׁמִים, אִם רֹב מִן הַטָּהוֹר, טָהוֹר, אֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁקָּדְמוּ מַי שְׁפִיכוֹת, אֲבָל קָדְמוּ מַי גְּשָׁמִים, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא מַי שְׁפִיכוֹת טָמֵא: **הַקְּרוּבִים לָעִיר וְלַדֶּרֶךְ טְמֵאִים.** דְּחָשִׁינַן שָׁמָא שָׁתָה [מַהֶן] טָמֵא אוֹ מִלֹּא בִכְלִי טָמֵא: **עַד שֶׁיְּהֵא כְּבָנֵי אָדָם.** הַשַּׁיָּרוֹת הַהוֹלְכוֹת בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, דְּאִי טְמֵאִים, שָׁמָא שָׁתָה מֵהֶן אָדָם טָמֵא אוֹ מִלֹּא בִכְלִי טָמֵא: (ה) **מֵאֵימָתַי טְהֳרָתָן.** שֶׁל קְרוֹבִים וּרְחוֹקִין: **מְשֶׁיִּרְבּוּ וְיִשְׁטְפוּ.** מְשֶׁיִּרְדוּ גְּשָׁמִים וְיִרְבּוּ מֵי הַגְּשָׁמִים עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בָּהֶם כְּבָר קֹדֶם שֶׁשָּׁתָה [מֵהֶם] הַטָּמֵא אוֹ שֶׁמִּלֹּא מֵהֶם בִּכְלִי טָמֵא, וְגַם שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹטְפִין וְיַעַבְרוּ עַל שְׂפַת הַגָּבָא וְיֵצְאוּ לַחוּץ, וְשִׁעוּר הַשִּׁטְיפָה, כָּל שֶׁהוּא: **רַבּוֹ.** לֹא כְּבֵית שַׁמַּאי דִּבְעוּ תְּרֵוֵיהוּ שֶׁיִּרְבּוּ וְיִשְׁטְפוּ, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁרֹּבּוּ מֵי גְּשָׁמִים שֶׁבָּאוּ אַחַר כָּךְ עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בָּהֶן בְּשָׁעַת טְמִיאָתָן, נִטְהֲרוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ וְיָצְאוּ לַחוּץ: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר.** מִשֶּׁשָּׁטְפוּ מֵי גְּשָׁמִים עַל גְּדוּתָיו שֶׁל גָּבָא וְיָצְאוּ לַחוּץ, נִטְהַר הַגָּבָא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁבָּאוּ אַחֲרֵי כֵן עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בַּשָּׁעָה בְּאָבָא שֶׁלְּתָה, אִם הָיָה הַמַּעְיָן שֶׁלּוֹ עוֹלֶה לְמַיִם הַטְּמֵאִים, וְאִילּוּ הָכָא עוֹלָתָה. וְזוֹ הִיא הַמַּעֲלָה, דְּהָנֵי דְּלֵיעַל לֹא עָלְתָה טְבֵילָה לְמַיִם הַטְּמֵאִים, בַּבָּבָא שֶׁלְּתָה [מַהֶן] טָמֵא אוֹ מִלֹּא בִכְלִי טָמֵא: **עַד שֶׁיִּהְיוּ כְּאַשְׁבָּרָן.** דְּחָשִׁינַן שָׁמָא שָׁתָה מֵהֶן אָדָם טָמֵא אוֹ מִלֹּא בִכְלִי טָמֵא: **כְּשָׁרִים לְהַזָּיָה.** בְּנֵי אָדָם כָּל גּוּפוֹ: **וּמְטַבְּלִין.** הַכֵּלִים, וְהַיְדַיִם לְמִידֵי דְּבָעֵי טְבִילָה יָדַיִם וְלֹא סְגִי בְּנִטְילָה, כְּגוֹן לְקַדֵּשׁ: **מַעְיָן.** שֶׁמֵּימָיו נוֹבְעִים, וְהַמַּיִם הַנּוֹבְעִים מֵעֲשִׂים מִן הַמַּיִם שֶׁאוֹבִין שֶׁשָּׁפְכוּ בְּתוֹכוֹ: **שָׁוֶה לְמִקְוֶה לְטַהֵר בְּאַשְׁבָּרָן.** וְלֹא בְּזוֹחֲלִין, דְּקָיְמָא לָן (תו״כ ויקרא יא לו) מַעְיָן מְטַהֵר בְּזוֹחֲלִין וּמִקְוֶה מְטַהֵר בְּאַשְׁבָּרָן, וְהַאי מִשּׁוּם מַיִם שֶׁאוֹבִים מְרֻבִּים שָׁוֶה לְמִקְוֶה לְטַהֵר בְּאַשְׁבָּרָן וְלֹא בְּזוֹחֲלִין: **וְלְמַעְיָן לְהַטְבִּיל בּוֹ בְּכָל שֶׁהוּא.** וְלֹא בְּעֵי אַרְבָּעִים סְאָה כְּמִקְוֶה, דְּאִי טְמֵאִים, שָׁמָא שָׁתָה מֵהֶן אָדָם טָמֵא אוֹ מִלֹּא בִכְלִי טָמֵא: (ה) **מֵאֵימָתַי טְהֳרָתָן.** שֶׁל קְרוֹבִים וּרְחוֹקִין: **מְשֶׁיִּרְבּוּ וְיִשְׁטְפוּ.** מְשֶׁיִּרְדוּ גְּשָׁמִים וְיִרְבּוּ מֵי הַגְּשָׁמִים עַל הַמַּיִם כְּבָר קֹדֶם שֶׁשָּׁתָה [מֵהֶם] הַטָּמֵא אוֹ שֶׁמִּלֹּא מֵהֶם בִּכְלִי טָמֵא, וְגַם שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹטְפִין וְיַעַבְרוּ עַל שְׂפַת הַגָּבָא וְיֵצְאוּ לַחוּץ, וְשִׁעוּר הַשִּׁטְיפָה, כָּל שֶׁהוּא: **רַבּוֹ.** לֹא כְּבֵית שַׁמַּאי דִּבְעוּ תְּרֵוֵיהוּ שֶׁיִּרְבּוּ וְיִשְׁטְפוּ, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁרֹּבּוּ מֵי גְּשָׁמִים שֶׁבָּאוּ אַחַר כָּךְ עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בָּהֶן בְּשָׁעַת טְמִיאָתָן, נִטְהֲרוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁטְפוּ וְיָצְאוּ לַחוּץ: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר.** מִשֶּׁשָּׁטְפוּ מֵי גְּשָׁמִים עַל גְּדוּתָיו שֶׁל גָּבָא וְיָצְאוּ לַחוּץ, נִטְהַר הַגָּבָא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רַבּוּ מֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁבָּאוּ אַחֲרֵי כֵן עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בַּשָּׁעָה שֶׁבְּאָבָא שֶׁלְּתָה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהּ בֵּית קִבּוּל. וְאַשְׁמְעִינָן מַתְנִיתִין דְּאִלּוּ הָכָא עוֹלָתָה. וְזוֹ הִיא הַמַּעֲלָה, דְּהָנֵי דְּלֵיעַל לֹא עָלְתָה טְבֵילָה לְמַיִם הַטְּמֵאִים, בַּבָּבָא שֶׁלְּתָה [מֵהֶם] טָמֵא אוֹ מִלֹּא בִכְלִי טָמֵא: **בַּשָּׁעָה שֶׁהוּא טָהוֹר.** בְּחָצֵר שֶׁלֹּא תַּחַת הַצִּנּוֹר, וְנִתְמַלְּאוּ מִן הַנּוֹטְפִין וְנָפְלוּ לְמִקְוֶה. דְּדִוְקָא תַּחַת הַצִּנּוֹר הוּא דְּפָלְיְגִי בֵּית שַׁמַּאי, דְּגָלֵי דַּעְתַּיְיהוּ דְּרָצָה שֶׁיִּפְלוּ לְתוֹכָן, וּמִשּׁוּם פְּזִיר לֹא בָּטְלָה מַחֲשָׁבָה קְמַיְיתָא, אֲבָל מִנַּיִּחַ בְּחָצֵר, אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת קִשּׁוּר, לָא מוֹכַחְתָּא מִמַּעְיָן דְּמַחֲשַׁבְתּוֹ קְמַיְיתָא שַׁפִּיר, הִלְכָּךְ בְּטָלָה כְּשָׁנִּתְפַּזְּרוּ: **עֲדַיִן מַחֲלֹקֶת בְּמִקְוֶה עוֹמֶדֶת.** שֶׁלֹּא עָמְדוּ לְמַעְיָן עַל כָּךְ וְלֹא רַבּוּ תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי: (ב) **הַמַּנִּיחַ טַבְלָא תַּחַת הַצִּנּוֹר.** לְהַמְשִׁיךְ הַמַּיִם לְמִקְוֶה: **אִם יֵשׁ לָהּ לְבַזְבֵּז.** שֶׁמָּה סָבִיב מְאֻרָּבָּע רוּחוֹתֶיהָ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהּ בֵּית קִבּוּל: **פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** דַּהֲווּ לְהוּ מַיִם שְׁאוֹבִים. וּמִשּׁוּם צִנּוֹר לָא הֲוָה מִפְסִיל מִקְוֶה, דְּמֵימֵי בְּצִנּוֹר שֶׁקָּבְעוּ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוּ כִּדְפָרֵישׁית: **וְקָפָה לְחוֹתֵהּ.** כְּדֵי שֶׁתַּדִּיחַ מִשְׁנוֹפֶת שֶׁבָּהּ: **אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** דְּלָא קָיְמָא כְּדַרְכָּךְ קַבָּלָתָהּ: (ג) **הַחוֹטֵט בַּצִּנּוֹר.** דְּרָךְ צִנּוֹר לְהִיוֹת פָּתוּחַ מִשְׁנֵי צְדָדִים, וְאֵין פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא אִם כֵּן חָקַק בּוֹ חֲקַק מְעַט כְּדֵי לְקַבֵּל צְרוֹרוֹת הַמִּתְגַּלְגְּלִים בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וּכְשֶׁחָקְקוּ וּלְבַסּוֹף קִבְּלוּ אֵירֵי, הוֹאִיל וְהָיָה עָלָיו תּוֹרַת כֵּלִי כְּשֶׁהָיָה תָּלוּשׁ, הֲרֵי הַמַּיִם הָעוֹבְרִים בּוֹ שְׁאוֹבִים הֵן וּפוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה: **וּבְשֶׁל חֶרֶס.** לְא חֲשִׁיב כְּלִי אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁל רְבִיעִית: **לֹא אָמְרוּ רְבִיעִית אֶלָּא בְּשִׁבְרֵי הַחֶרֶס.** דְּזִקּוּ בִּכְלֵי חֶרֶס לְאַחַר שֶׁנִּשְׁבַּר בְּעֵינָן שֶׁיִּהֵא הַשֶּׁבֶר מַחֲזִיק רְבִיעִית, אֲבָל מִתְּחִלָּתוֹ אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא חָשׁוּב כְּלִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **מִתְגַּלְגְּלִים.** מִתְגַּלְגְּלִים בְּתוֹךְ בֵּית קִבּוּל, שֶׁאֵינָם מְהֻדָּקִים בּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְמַלֵּא מַהֶם אֶלָּא מִתְנַעְנְעִים אֵילֵךְ וְאֵילָךְ, לְשׁוֹן ״וַתִּתְחַלְחֵל הַמַּלְכָּה״ (אסתר ד ד): **פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה.** דְּלֹא נִתְבַּשֵּׁל קִבּוּלוֹ: **יָרַד לְתוֹכוֹ.** לְתוֹךְ בֵּית קִבּוּלוֹ: **עָפָר וְנִכְבַּשׁ.** שֶׁהָעָפָר נִקְבָּע וְנַעֲשָׂה מְהֻדָּק יָפֶה וְהַמַּיִם עוֹבְרִים עָלָיו. תַּרְגּוּם ״בַּמְסִלָּה נַעֲלָה״ (במדבר כ ט), בְּאֹרַח מְכִישָׁא נִסַּק: **כָּשֵׁר.** דְּאִין כָּאן בֵּית קִבּוּל: **סִילּוֹן.** וְצִנּוֹר וּמִרְזֵב, אֶחָד הוּא: **שֶׁהוּא צַר מִכָּאן וּמִכָּאן.** מִשְּׁנֵי פְּיוֹתָיו, מִמָּקוֹם שֶׁהַמַּיִם נִכְנָסִים בּוֹ וּמִמָּקוֹם שֶׁיּוֹרְדִים מִמְּקוֹמוֹת הָרְחָבָה: **רַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר.** קָסָבַר דְּאֵין שָׁלֹשָׁה לַגִּים מַיִם שְׁאוֹבִין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא אִם כֵּן מְשִׁילֵן לְמִקְוֶה מִכְּלִי אֶחָד וּמִמָּקוֹם אֶחָד, מַה שָּׁאֵין כֵּן בִּכְסוּת וְצָרְצוּר: **וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים.** דְּסָבְרֵי שְׁלֹשָׁה כֵּלִים מִצְטָרְפִין: **לֹא אָמְרוּ מְטִילִין אֶלָּא מְטֵי.** כְּלָשׁוֹן זֶה קִבֵּל רַבִּי עֲקִיבָא מֵרַבּוֹתָיו דִּכְלִי הַמַּטִּיל שְׁלֹשָׁה לַגִּין מַיִם לַמִּקְוֶה פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה: **לֹא כָךְ אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁנָּפְלוּ.** וְלֹא שְׁנָא מִכְּלִי אֶחָד אוֹ מִכַּלִּים הַרְבֵּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ד) **מִכְּלִי אֶחָד מְשֻׁנִּים וְכוּ׳.** סֵיפָא דְּמִלְּתֵיהּ דְּרַבָּנָן הִיא: **תְּשָׁעָה כָּבִין מַיִם.** בַּעַל קֶרִי חוֹלֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִטְבֹּל, אִם נָתְנוּ עָלָיו תְּשָׁעָה קַבִּין מַיִם, טָהוֹר. וְאַשְׁמְעִינָן מַתְנִיתִין דְּלֹא שְׁנָא מִכְּלִי אֶחָד לֹא שְׁנָא מִשְּׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה כֵּלִים: **וְכֵן טָהוֹר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל רֻבּוֹ שְׁלֹשָׁה לַגִּין מַיִם שְׁאוֹבִין.** דְּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה כִּדְאָמְרִינַן פֶּרֶק קַמָּא דְּשַׁבָּת (יג:), הֲנִי שְׁלֹשָׁה לַגִּין מִשְּׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה כֵּלִים מִצְטָרְפִין, מֵאַרְבָּעָה אֵין מִצְטָרְפִין: **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** דְּמִשְּׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה כֵּלִים מִצְטָרְפִין: **בִּזְמַן שֶׁלֹּא נִתְפַּזֵּן לְרֻבּוֹת.** אֲמַקְוֶה קָאֵי, שֶׁלֹּא נִתְפַּזֵּן לְהוֹסִיף עָלָיו כִּדֵי לְהַרְבּוֹת בּוֹ מַיִם:

אֲפִלּוּ קִרְטוֹב. שִׁעוּר מַעַט, אֶחָד מִשִּׁשִּׁים וְאַרְבַּע בַּלּוֹג:

פרק ד (א) **הַמְּנִיחַ כֵּלִים תַּחַת הַצִּנּוֹר.** מַרְזֵב שֶׁמֵּי גְּשָׁמִים נִכְנָסִים בּוֹ וְיוֹרְדִים דֶּרֶךְ פִּיו לַמִּקְוֶה. וְהָכָא מִירֵי בְּצִנּוֹר שֶׁל עֵץ שֶׁקָּבָעוֹ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוֹ, דְּהוֹאִיל וְלֹא הָיָה תּוֹרַת כֵּלִי עָלָיו כְּשֶׁקְּבָעוֹ מַיִם שְׁאוֹבִים, הוֹאִיל וְלֹא הָיָה תּוֹרַת כֵּלִי עָלָיו בְּתַלּוּשׁ: **וְאֶחָד כֵּלִים קְטַנִּים.** דְּלֹא תֵּימָא דְּלֹא חֲשִׁיבִי: **אֲפִלּוּ כֵלִי גְּלָלִים.** דְּלָא חֲשִׁיבִי כֵּלִים לְעִנְיַן טְמֵאָה, חֲשִׁיבִי כֵּלִים לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה, אֲפִלּוּ אִם שִׁבְּרָם אוֹתָם, דְּלָא דָּמֵי לְמִנִּיחַ קְנָקְנִים בְּרֹאשׁ הַגַּבּ לְנַגְּבָן (לעיל פ״ב מ״ו): **וּבֵית הַלֵּל מְטַהֲרִין בְּשׁוֹתֵהּ.** בְּקֶרֶן קָמָא דְּשַׁבָּת מְפוּלְגְתַּיְיהוּ דְּשָׁכְחִינַן בְּשַׁעַת קְשִׁירַת עֲבִים וְנִתְפַּזְּרוּ וְשָׁכְחָן וְחָזְרוּ וְנִתְקַשְּׁרוּ, דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי מְשׁוּם פְּזִיר עֲבִים לֹא נִתְבַּטְּלָה מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, דְּגָלֵי דַּעְתַּיְיהוּ שֶׁרָצָה שֶׁיִּפְלוּ לְתוֹכָן. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי בְּטָלָה מַחֲשַׁבְתּוֹ, דְּכִי נִתְפַּזְּרוּ אַפַּח דַּעְתַּיְיהוּ, דְּקָסָבַר לֹא יָרְדוּ גְּשָׁמִים עוֹד. אֲבָל הִנִּיחָן תַּחַת הַצִּנּוֹר בִּשְׁעַת קְשִׁירַת עֲבִים וְאַחֲרֵי הַגְּשָׁמִים לְבוֹא וְיָצָא לִמְלַאכְתּוֹ וְשָׁכָחָן, דִּבְרֵי הַכֹּל הוֹאִיל וּמִתְּחִלָּה לְקַבָּהּ נִתְכַּוֵּן לֹא בְּטָלָה מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּשִׁכְחָתוֹ. וְאִם הִנִּיחָן בִּשְׁעַת פְּזִיר עֲבִים, דִּבְרֵי הַכֹּל טְהוֹרִים, שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן מִתְּחִלָּה לְקַבָּהּ: **בְּשׁוֹכַחַ בְּחָצֵר שֶׁהוּא טָהוֹר.** בְּחָצֵר שֶׁלֹּא תַּחַת הַצִּנּוֹר, וְנִתְמַלְּאוּ מִן הַנּוֹטְפִין וְנָפְלוּ לַמִּקְוֶה. דְּדִוְקָא תַּחַת הַצִּנּוֹר הוּא דְּפָלְיְגִי בֵּית שַׁמַּאי, דְּגָלֵי דַּעְתַּיְיהוּ דְּרָצָה שֶׁיִּפְלוּ לְתוֹכָן, וּמִשּׁוּם פְּזִיר לֹא בָּטְלָה מַחֲשָׁבָה קַמַּיְיתָא, אֲבָל מִנַּיַּח בְּחָצֵר, אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת קְשִׁירַת עֲבִים, לָא מוֹכַחְתָּא מֵעֵקֶרָא מַחֲשַׁבְתּוֹ קַמַּיְיתָא שַׁפִּיר, הִלְכָּךְ בְּטָלָה כְּשֶׁנִּתְפַּזְּרוּ: **עֲדַיִן מַחֲלֹקֶת בְּמִקְוֶה עוֹמֶדֶת.** שֶׁלֹּא עָמְדוּ לְמִנְיָן עַל כָּךְ וְלֹא רַבּוּ תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי: (ב) **הַמַּנִּיחַ טַבְלָא תַּחַת הַצִּנּוֹר.** לְהַמְשִׁיךְ הַמַּיִם לְמִקְוֶה: **אִם יֵשׁ לָהּ לְבַזְבֵּז.** שֶׁמָּה סָבִיב מְאֻרָּבָּע רוּחוֹתֶיהָ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהּ בֵּית קִבּוּל: **פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** דַּהֲווּ לְהוּ מַיִם שְׁאוֹבִים. וּמִשּׁוּם צִנּוֹר לָא הֲוָה מִפְסִיל מִקְוֶה, דְּמֵימֵי בְּצִנּוֹר שֶׁקָּבְעוּ וּלְבַסּוֹף חֲקָקוּ כִּדְפָרֵישׁית: **וְקָפָה לְחוֹתֵהּ.** כְּדֵי שֶׁתַּדִּיחַ מִשְׁנוֹפֶת שֶׁבָּהּ: **אֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** דְּלָא קָיְמָא כְּדַרְכָּךְ קַבָּלָתָהּ: (ג) **הַחוֹטֵט בַּצִּנּוֹר.** דֶּרֶךְ צִנּוֹר לִהְיוֹת פָּתוּחַ מִשְׁנֵי צְדָדִים, וְאֵין פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה אֶלָּא אִם כֵּן חָקַק בּוֹ חֲקַק מְעַט כְּדֵי לְקַבֵּל צְרוֹרוֹת הַמִּתְגַּלְגְּלִים בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וּכְשֶׁחָקְקוּ וּלְבַסּוֹף קִבְּלוּ אֵירֵי, הוֹאִיל וְהָיָה עָלָיו תּוֹרַת כֵּלִי כְּשֶׁהָיָה תָּלוּשׁ, הֲרֵי הַמַּיִם הָעוֹבְרִים בּוֹ שְׁאוֹבִים הֵן וּפוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה: **וּבְשֶׁל חֶרֶס.** לְא חֲשִׁיב כְּלִי אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁל רְבִיעִית: **לֹא אָמְרוּ רְבִיעִית אֶלָּא בְּשִׁבְרֵי הַחֶרֶס.** דְּזִקּוּ בִּכְלֵי חֶרֶס לְאַחַר שֶׁנִּשְׁבַּר בְּעֵינָן שֶׁיִּהֵא הַשֶּׁבֶר מַחֲזִיק רְבִיעִית, אֲבָל מִתְּחִלָּתוֹ אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא חָשׁוּב כְּלִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **מִתְגַּלְגְּלִים.** מִתְגַּלְגְּלִים בְּתוֹךְ בֵּית קִבּוּל, שֶׁאֵינָם מְהֻדָּקִים בּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְמַלֵּא מַהֶם אֶלָּא מִתְנַעְנְעִים אֵילֵךְ וְאֵילָךְ, לְשׁוֹן ״וַתִּתְחַלְחֵל הַמַּלְכָּה״ (אסתר ד ד): **פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה.** דְּלֹא נִתְבַּשֵּׁל קִבּוּלוֹ: **יָרַד לְתוֹכוֹ.** לְתוֹךְ בֵּית קִבּוּלוֹ: **עָפָר וְנִכְבַּשׁ.** שֶׁהָעָפָר נִקְבָּע וְנַעֲשָׂה מְהֻדָּק יָפֶה וְהַמַּיִם עוֹבְרִים עָלָיו. תַּרְגּוּם ״בַּמְסִלָּה נַעֲלָה״ (במדבר כ ט), בְּאֹרַח מְכִישָׁא נִסַּק: **כָּשֵׁר.** דְּאִין כָּאן בֵּית קִבּוּל: **סִילּוֹן.** וְצִנּוֹר וּמִרְזֵב, אֶחָד הוּא: **שֶׁהוּא צַר מִכָּאן וּמִכָּאן.** מִשְּׁנֵי פְּיוֹתָיו, מִמָּקוֹם שֶׁהַמַּיִם נִכְנָסִים בּוֹ וּמִמָּקוֹם שֶׁיּוֹרְדִים

יְהוּדָה חֲבֵרוּ׳ (בראשית ח יג), וְהָא נְגוּבוּ. וְדַוְקָא לְנַגְּבָן, שֶׁלֹּא נִתְפַּזֵּן לְקַבֵּל הַמַּיִם, לְקַבֵּל לֹא נַעֲשׂוּ שְׁאוּבִים, דִּכְתִיב (ויקרא יא לו) ׳אַךְ מַעְיָן וּבוֹר׳, מַה מַּעְיָן שֶׁאֵין בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם, אַף בּוֹר שֶׁאֵין בּוֹ תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם (תו״כ שם): **אִם עוֹנַת גְּשָׁמִים הִיא.** שֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ שָׁמַיִם בָּעָבִים וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים: **אִם יֵשׁ בּוֹ כְּמִעֲט מַיִם בַּבּוֹר.** גָּרְסִינַן, וְלֹא גָּרְסִינַן אוֹ: **יִשְׁבֹּר.** הַקַּנְקַנִּים וְיִפְלוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן לַבּוֹר, דְּהַמְשָׁכָה הִיא, כֵּיוָן שֶׁמִּתּוֹךְ כַּלִּים שְׁבוּרִים נוֹפְלִים לַבּוֹר: **וְאִם לָאו.** שֶׁאֵינָהּ עוֹנַת גְּשָׁמִים, אִי נַמִּי שֶׁאֵין מַיִם בַּבּוֹר: **לֹא יִשְׁבֹּר.** דְּאִם אֵינָהּ עוֹנַת גְּשָׁמִים חֲרֵי לֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת מְקֻוֶה מִן הַמַּיִם שֶׁבַּקַּנְקַנִּים בִּלְבַד, דְּכִבְיָרָא לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁאוּבָה שֶׁהַמְשִׁיכוּהָ כֻּלָּהּ אוֹ רֻבָּהּ, פְּסוּלָה, אֲבָל כְּשֶׁהִיא עוֹנַת גְּשָׁמִים יִשְׁבֹּר, לְהַמְשִׁיךְ אֵלּוּ הַמַּיִם וְיִתְמַלֵּא רֹב הַמְּקֻוֶה בְּמֵי גְּשָׁמִים. וּכְשֶׁאֵין בּוֹ מַיִם כְּלָל, **לֹא יִשְׁבֹּר** אַף עַל פִּי שֶׁהִיא עוֹנַת גְּשָׁמִים, שֶׁמָּא יִפָּלוּ מִן הַמַּיִם לְבוֹר רְבִיעִית קֹדֶם שְׁבִירָה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר לְעֵיל (מ״ד) רְבִיעִית מַיִם פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה (כתחילה) [בַּתְּחִלָּה]: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁבֹּר.** דְּקָסָבַר שְׁלֹשָׁה לַגִּין פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה בֵּין בַּתְּחִלָּה בֵּין בַּסּוֹף, וְלֹא רְבִיעִית, וְלָא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יִפְלוּ לַבּוֹר שְׁלֹשָׁה לַגִּין קֹדֶם שְׁבִירָה. וְאַף עַל גַּב דְּלָא גְּשָׁמִים הִיא, דְּיָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ עַד שֶׁיּוֹרְדוּ גְּשָׁמִים, דְּקָסָבַר שְׁאוּבָה שֶׁהַמְשִׁיכָהּ כֻּלָּהּ, טְהוֹרָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **אוֹ יִכָּפֵּה.** שֶׁכּוֹפֶה הַקַּנְקַנִּים שֶׁעַל הַגַּב שֶׁלֹּא יִפְלוּ הַמַּיִם מִתּוֹכָן לַבּוֹר, אֶלָּא יִפְלוּ לְצַד אַחַר וּמִשָּׁם נִמְשָׁכִים לַבּוֹר: **אֲבָל לֹא יִעֲרֶה.** שֶׁאִם הִגְבִּיהַּ הַקַּנְקַנִּים וְעֵרָה אוֹתָן וְנַעֲשׂוּ כְּמַיִם שְׁאוּבִין, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ בָּהֶן תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם. (ח) **הַפָּיָד.** אוּמָן הַפָּד אֶת הַבּוֹר בְּסִיד כְּדֵי שֶׁיַּחְזִיק מֵימָיו, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְהָבִיא הַסִּיד לְבוֹר בְּעָצִיץ, וְאוֹתוֹ בּוֹר הָיוּ בּוֹ מַיִם כְּשָׁרִים, וְנִשְׁקַע הָעָצִיץ לְתוֹךְ הַמַּיִם וְנִתְמַלֵּא: **אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו כָּל שֶׁהוּ יִשְׁבֹּר.** שֶׁלֹּא נִשְׁאֲבוּ הַמַּיִם, דְּכָל שָׁעָה הֵן מִתְעַרְבִין. אֲבָל אִם הָיָה מַעֲלֶה הָעָצִיץ בִּידוֹ, הָיוּ נִפְסָקִים וְנַעֲשִׂים תְּלוּשִׁין: **וְאִם לָאו.** שֶׁאֵין הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבָּיו: **לֹא יִשְׁבֹּר.** וּכְשֶׁאֲיָנָהּ עוֹנַת גְּשָׁמִים, דְּאִם הָיָה עוֹנַת גְּשָׁמִים כֵּיוָן דְּאִיכָּא מַיִם בַּבּוֹר יִשְׁבֹּר, כְּדַאֲמָרַן (לעיל מ״ז): **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִשְׁבֹּר.** דְּיָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ, כִּדְפָרִישְׁנָא לְעֵיל (מ״ז ד״ה רבי יהושע): (ט) **הַמְסַדֵּר קַנְקַנִּים בַּבּוֹר וְנִתְמַלְּאוּ אַף עַל פִּי שֶׁבָּלַע הַבּוֹר אֶת מֵימָיו.** וְאֵין מַיִם בַּבּוֹר אֶלָּא אֵלּוּ שֶׁבַּקַּנְקַנִּים: **הֲרֵי זֶה יִשְׁבֹּר.** כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאֵין רְבִיעִית פּוֹסֵל (לעיל מ״ז ד״ה רבי יהושע), וּמְשַׁבֵּר אֶת הַקַּנְקַנִּים וְעוֹשֶׂה מְקֻוֶה וְטָבַל בָּהֶם: (י) **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בְּמַיִט וּבְמַיִם.** כְּשֶׁהַמַּיִם צָפִים עַל גַּבֵּי הַטִּיט וְאֲפִלּוּ רְגָלָיו שׁוֹקְעוֹת בַּטִּיט, מִטְבִּילִין לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִפְּנֵי שֶׁהַמַּיִם מְקַדִּימִים, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֵית לֵיהּ הַאי סְבָרָא, אֲבָל אִם הָיָה מִטְבִּיל כְּלִי קָטָן בְּמַיִם הַצָּפִים עַל גַּבֵּי הַטִּיט, בְּהָא מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּעָלְתָה לוֹ טְבִילָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה שׁוֹקֵעַ בְּטִיט כְּלָל וּמִצְטָרֵף לְהַשְׁלִים אַרְבָּעִים סְאָה. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **שֶׁהַקְּנֶה יוֹרֵד מֵאֵלָיו.** שֶׁהוּא רַךְ וְנִמּוֹחַ כָּל כָּךְ, שֶׁאִם יְשִׁימוּ בּוֹ קָנֶה יִשְׁקַע בַּטִּיט מֵאֵלָיו: **מָקוֹם שֶׁאֵין קְנֵה הַמִּדָּה עוֹמֵד.** קָנֶה שֶׁמּוֹדְדִין בּוֹ אֵינוֹ עוֹמֵד מֵאֵלָיו בְּתוֹכוֹ, וְזֶה שֶׁנִּתְמַלֵּא רֹב מַעֲלֶה מִקְוֶה, דְּאָמְרִינַן גּוּד אַחְיֵת: **אֲפִלּוּ אִם כֵּן פָּסַק.** שָׁפְסְקוּ מֵימָיו וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מְלוֹאוֹ וְעוֹד כְּדַאֲמָרַן. וְיֵשׁ גּוֹרְסִים אֲפִלּוּ אִם כֵּן פָּקַק. כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ אִם כֵּן סָתַם עַל הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר עָשָׂה עַד שֶׁלֹּא יִגַּע [אֶחָד] בְּאֹלָּה הַמַּיִם. וּגְרָסָה רְאשׁוֹנָה נִרְאֶה לִי עִקָּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: (ג) **וְהָאַמָּה נִכְנֶסֶת לוֹ.** כְּגוֹן מַי גְּשָׁמִים שֶׁבָּאוּ מִן הַמְּדִינָה וְנִכְנָסִים לוֹ: **הִפְסִיחַ אֶת כְּסוּתוֹ.** וְהַמַּיִם שֶׁהָיוּ נִבְלָעִים בּוֹ חֲשִׁיבֵי מַיִם שְׁאוּבִים, וּכְשֶׁהוּא סוֹחֵט עָלָיו מִתּוֹךְ הַבּוֹר הֵן בְּאִין מִמְּקוֹמוֹת הָרְחָבָה הֵן מִמְּקוֹמוֹת שֶׁיּוֹרְדִים עַל פִּיו שֶׁבָּכָה כְּמִין מִכְבָּר מֵעֲשֵׂה רֶשֶׁת, וְהַמְּעָרָה מִמֶּנּוּ מַטִּיל הַמַּיִם מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ קִרְטוֹב שֶׁל מַיִם: **כָּשֵׁר.**

פָּתִיל, לְפִי שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּלִי אֶלָּא כְּבוֹר וְדוּמֶ֫ה שֶׁמְּצִילִים עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכָם בִּכְסוּי לְבַד (אהלות פ״ה מ״ו): **וְאֵינָהּ פּוֹסֶלֶת אֶת הַמִּקְוֶה.** אִם נָפְלוּ מַי גְּשָׁמִים מִתּוֹכָהּ לַמִּקְוֶה, אֵין נֶחְשָׁבִים מַיִם שְׁאוּבִים לְפַסֵּל אֶת הַמִּקְוֶה: **וְכַמָּה יִהְא בַּנֶּ֫קֶב.** לְבָטְלוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי שֶׁלֹּא יִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה: **כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנֹּאד.** וְשִׁעוּרוֹ שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת שֶׁל יָד הַסְּמוּכוֹת לַגּוּדָל חוֹזְרוֹת בְּרֶוַח בְּתוֹךְ הַנֶּ֫קֶב: **שֹׁ֫רֶשׁ יְהוּא.** כְּךָ הָיְתָה נִקְרֵאת: **וְכָל טָהֳרוֹת שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם נִטְבָּלִים עַל גַּבָּהּ.** שֶׁמִּטְבִּילִים בְּתוֹכָהּ וְעוֹשִׂים טָהֳרוֹת. וְלֹא הָיָה בַּשֹּׁקֶת אֲרָבָעִים סְאָה, אֶלָּא מִקְוֶה שָׁלֵם הָיָה בְּצִדָּהּ, וּמֵי הַשֹּׁקֶת מִתְעָרְבִים בּוֹ דֶּרֶךְ נֶ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת: **עַד שֶׁתִּפְחַת רֻבָּהּ.** אֲפִלּוּ יֵשׁ בַּנֶּ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנֹּאד, לְעוֹלָם תּוֹרַת כְּלִי עָלֶ֫יהָ עַד שֶׁתִּשָּׁבֵר רֻבָּהּ:

פרק ה (א) **מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוּ עַל גַּבֵּי הַשֹּׁקֶת.** שֶׁהוּא כְּלִי, וְלֹא שֹׁקֶת שֶׁבְּסָלַע: **פָּסוּל.** לְהַטְבִּיל בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת וּבַמַּיִם שֶׁיּוֹצְאִים וְעוֹבְרִים מִן הַשֹּׁקֶת לַחוּץ, הוֹאִיל וּמֵי הַמַּעְיָן כֻּלָּם שׁוֹפְכִים לְתוֹךְ הַשֹּׁקֶת. אֲבָל אִם מֵי הַמַּעְיָן עוֹבְרִים עַל שִׂפַּת הַשֹּׁקֶת **כָּל** שֶׁהוּא, אַף עַל פִּי שֶׁמִּקְצָתָם עוֹבְרִים בְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת, כָּשֵׁר לְהַטְבִּיל בַּמַּיִם שֶׁעַל שִׂפַּת הַשֹּׁקֶת אוֹ חוּצָה לָהּ, דְּמַעְיָן מְטַהֵר **בְּכָל** שֶׁהוּא: **וְהַפְסִיקוּ.** שֶׁאֵין מֵי הַבְּרֵכָה מְחַבְּרִין לְמַעְיָן: **הֲרֵי הוּא כְּמִקְוֶה.** וְאֵין מַעְיָן מְטַהֵר בְּכָל שֶׁהוּא, עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם מִקְוֶה שֶׁהוּא אַרְבָּעִים סְאָה וּבְאֹשֶׁךְ. וְשֹׁעוּרוֹ שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי אֲצָבָעוֹת שֶׁל יָד הַסְּמוּכוֹת לַגּוּדָל חוֹזְרוֹת בְּרֶוַח בְּתוֹךְ הַנֶּ֫קֶב: **שֹׁ֫רֶשׁ יְהוּא.** כְּמוֹת שֶׁהָיָה נִקְרֵאת: **וְכָל טָהֳרוֹת שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם נִטְבָּלִים עַל גַּבָּהּ.** שֶׁמִּטְבִּילִים בְּתוֹכָהּ וְעוֹשִׂים טָהֳרוֹת. וְלֹא הָיָה בַּשֹּׁקֶת אֲרָבָעִים סְאָה, אֶלָּא מִקְוֶה שָׁלֵם הָיָה בְּצִדָּהּ, וּמֵי הַשֹּׁקֶת מִתְעָרְבִים בּוֹ דֶּרֶךְ נֶ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת: **עַד שֶׁתִּפְחַת רֻבָּהּ.** אֲפִלּוּ יֵשׁ בַּנֶּ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנֹּאד, לְעוֹלָם תּוֹרַת כְּלִי עָלֶ֫יהָ עַד שֶׁתִּשָּׁבֵר רֻבָּהּ:

פרק ה (א) **מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוּ עַל גַּבֵּי הַשֹּׁקֶת.** שֶׁהוּא כְּלִי, וְלֹא שֹׁקֶת שֶׁבְּסָלַע: **פָּסוּל.** לְהַטְבִּיל בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת וּבַמַּיִם שֶׁיּוֹצְאִים וְעוֹבְרִים מִן הַשֹּׁקֶת לַחוּץ, הוֹאִיל וּמֵי הַמַּעְיָן כֻּלָּם שׁוֹפְכִים לְתוֹךְ הַשֹּׁקֶת. אֲבָל אִם מֵי הַמַּעְיָן עוֹבְרִים עַל שִׂפַּת הַשֹּׁקֶת **כָּל** שֶׁהוּא, אַף עַל פִּי שֶׁמִּקְצָתָם עוֹבְרִים בְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת, כָּשֵׁר לְהַטְבִּיל בַּמַּיִם שֶׁעַל שִׂפַּת הַשֹּׁקֶת אוֹ חוּצָה לָהּ, דְּמַעְיָן מְטַהֵר **בְּכָל** שֶׁהוּא: **וְהַפְסִיקוּ.** שֶׁאֵין מֵי הַבְּרֵכָה מְחַבְּרִין לַמַּעְיָן: **הֲרֵי הוּא כְּמִקְוֶה.** וְאֵין מַעְיָן מְטַהֵר **בְּכָל** שֶׁהוּא, עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם מִקְוֶה שֶׁהוּא אַרְבָּעִים סְאָה וּבְאֹשֶׁךְ. וְשִׁעוּרוֹ שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי אֲצָבָעוֹת שֶׁל יָד הַסְּמוּכוֹת לַגּוּדָל חוֹזְרוֹת בְּרֶוַח בְּתוֹךְ הַנֶּ֫קֶב: **שֹׁ֫רֶשׁ יְהוּא.** כְּמוֹת שֶׁהָיָה נִקְרֵאת: **וְכָל טָהֳרוֹת שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם נִטְבָּלִים עַל גַּבָּהּ.** שֶׁמִּטְבִּילִים בְּתוֹכָהּ וְעוֹשִׂים טָהֳרוֹת. וְלֹא הָיָה בַּשֹּׁקֶת אַרְבָּעִים סְאָה, אֶלָּא מִקְוֶה שָׁלֵם הָיָה בְּצִדָּהּ, וּמֵי הַשֹּׁקֶת מִתְעָרְבִים בּוֹ דֶּרֶךְ נֶ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת: **עַד שֶׁתִּפְחַת רֻבָּהּ.** אֲפִלּוּ יֵשׁ בַּנֶּ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנֹּאד, לְעוֹלָם תּוֹרַת כְּלִי עָלֶ֫יהָ עַד שֶׁתִּשָּׁבֵר רֻבָּהּ:

פרק ה (א) **מַעְיָן שֶׁהֶעֱבִירוּ עַל גַּבֵּי הַשֹּׁקֶת.** שֶׁהוּא כְּלִי, וְלֹא שֹׁקֶת שֶׁבְּסָלַע: **פָּסוּל.** לְהַטְבִּיל בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת וּבַמַּיִם שֶׁיּוֹצְאִים וְעוֹבְרִים מִן הַשֹּׁקֶת לַחוּץ, הוֹאִיל וּמֵי הַמַּעְיָן כֻּלָּם שׁוֹפְכִים לְתוֹךְ הַשֹּׁקֶת. אֲבָל אִם מֵי הַמַּעְיָן עוֹבְרִים עַל שִׂפַּת הַשֹּׁקֶת **כָּל** שֶׁהוּא, אַף עַל פִּי שֶׁמִּקְצָתָם עוֹבְרִים בְּתוֹךְ הַשֹּׁקֶת, כָּשֵׁר לְהַטְבִּיל בַּמַּיִם שֶׁעַל שִׂפַּת הַשֹּׁקֶת אוֹ חוּצָה לָהּ, דְּמַעְיָן מְטַהֵר **בְּכָל** שֶׁהוּא: **וְהַפְסִיקוּ.** שֶׁאֵין מֵי הַבְּרֵכָה מְחַבְּרִין לַמַּעְיָן: **הֲרֵי הוּא כְּמִקְוֶה.** וְאֵין מַעְיָן מְטַהֵר **בְּכָל** שֶׁהוּא, עַד שֶׁיְּהֵא שָׁם מִקְוֶה שֶׁהוּא אַרְבָּעִים סְאָה וּבְאֹשֶׁךְ. וְשִׁעוּרוֹ שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי אֲצָבָעוֹת שֶׁל יָד הַסְּמוּכוֹת לַגּוּדָל חוֹזְרוֹת בְּרֶוַח בְּתוֹךְ הַנֶּ֫קֶב: **שֹׁ֫רֶשׁ יְהוּא.** כְּמוֹת שֶׁהָיָה נִקְרֵאת: **וְכָל טָהֳרוֹת שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם נִטְבָּלִים עַל גַּבָּהּ.** שֶׁמִּטְבִּילִים בְּתוֹכָהּ וְעוֹשִׂים טָהֳרוֹת. וְלֹא הָיָה בַּשֹּׁקֶת אַרְבָּעִים סְאָה, אֶלָּא מִקְוֶה שָׁלֵם הָיָה בְּצִדָּהּ, וּמֵי הַשֹּׁקֶת מִתְעָרְבִים בּוֹ דֶּרֶךְ נֶ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת: **עַד שֶׁתִּפְחַת רֻבָּהּ.** אֲפִלּוּ יֵשׁ בַּנֶּ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנֹּאד, לְעוֹלָם תּוֹרַת כְּלִי עָלֶ֫יהָ עַד שֶׁתִּשָּׁבֵר רֻבָּהּ:

בָּהֶן. יֵשׁ לוֹמַר, דְּהַאי וּמוֹדִים אַסִּיפָא קָאֵי, דְּאָמַר וְכֵלִים שֶׁגָּדַר בָּהֶן לֹא הֶטְבָּלוּ, וְהָכִי קָאָמַר, מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל לְעוֹלָם סְבָרֵי שֶׁאֵין גּוֹדֵר כֵּלִים וְטוֹבֵל בָּהֶן, **כֵּלִים שֶׁגָּדַר בָּהֶן לֹא הֶטְבָּלוּ.** אֲבָל בֵּית הִלֵּל לְעוֹלָם סְבָרֵי שֶׁאֵין גּוֹדֵר כֵּלִים וְטוֹבֵל סָתָם (פ״ד ה״ו):

פרק ו (א) **כָּל הַמְעֹרָב. חוֹרֵי הַמְּעָרָה.** חוֹרִין שֶׁבְּתוֹךְ הַמְּעָרָה, וּמִשּׁוּם שֶׁרֹב טְבִילוֹת שֶׁלָּהֶן בְּמַעְרוֹת, קָרֵי לְמִקְוֶה מְעָרָה: **כְּמָה שֶׁהֵן.** אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נְקוּבִין כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד: **עוֹקֶת הַמְּעָרָה.** גּוּמָא שֶׁבְּשׁוּלֵי הַמְּעָרָה, אֵין מֵימֶ֫יהָ נֶחְשָׁבִין עִם מֵימֵי הַמְּעָרָה שֶׁלְּמַעְלָה מֵהֶן לִהְיוֹת כְּשֵׁרִים לְטָבֵל בָּהֶן, אֶלָּא **אִם כֵּן** יֵשׁ בֵּינֵיהֶן כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד לְחַבְּרָן: **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִיתָתִי.** לֹא בָּא רַבִּי יְהוּדָה לְחַלֵּק אֶלָּא לְפָרֵשׁ: **בִּזְמַן שֶׁהָיָה מַעֲמָדָהּ אֶת עַצְמָהּ.** כְּשֶׁבָּא לִטְבֹּל בָּעוּקָה, הָעוּקָה הִיא מַעֲמָדָהּ אֶת עַצְמָהּ, וְאֵין הַגַּג הַמַּפְסִיק בֵּינָהּ וּבֵין הַמְּעָרָה נוֹפֵל מֵאֲלָיו: **אֲבָל אִם אֵינָהּ מַעֲמָדָהּ אֶת עַצְמָהּ.** וּבְשָׁעָה שֶׁבָּא לִטְבֹּל, נוֹפֵל גַּג הָעוּקָא, שֶׁהוּא תַּחְתִּית הַמְּעָרָה, וּמִתְעָרְבִים מֵימֵי הַמְּעָרָה בְּמֵי הָעוּקָה: **מְטַבִּילִין בָּהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא.** אֲפִלּוּ אֵין בַּנֶּ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד: (ב) **וְהַטְבִּילָן חֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים.** וַאֲפִלּוּ אֵין פִּי הַדְּלִי רָחָב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד, וּכְגוֹן שֶׁהַדְּלִי עַצְמוֹ טָמֵא וְצָרִיךְ טְבִילָה, דְּמִגּוֹ דְּסָלְקָא לֵיהּ טְבִילָה לַדְּלִי סָלְקָא לֵיהּ נַמֵּי לְמַה שֶׁבְּתוֹכוֹ: **וְאִם לֹא טָבַל.** גְּרִסִינַן, כְּלוֹמַר וְאִם הַדְּלִי טָהוֹר וְאֵינוֹ מְטַבִּילוֹ, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה: **עַד שֶׁיְּהוּ מְעֹרָבִין כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד.** אֵין הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוֹרִים עַד שֶׁיְּהֵא בְּפִי הַדְּלִי כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד: (ג) **בָּזֶה עֶשְׂרִים וּבָזֶה עֶשְׂרִים.** מַיִם כְּשֵׁרִים, וּבִשְׁלִישִׁי עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם שְׁאוּבִין: **וְטָבַל וְנִתְעָרְבוּ.** עַל יְדֵי טְבִילָתָן צָפוּ הַמַּיִם וְחִשּׁוּקוֹ וְנִתְחַבְּרוּ שִׁלְשְׁתָּן זוֹ בְּזוֹ: **הַמְקֻוָּאוֹת טְהוֹרִים.** אֲפִלּוּ הַשְּׁאוּבִים, שֶׁהֲרֵי שְׁנֵי הַכְּשֵׁרִים מִתְעָרְבִים יַחַד וְיֵשׁ כָּאן שִׁעוּר מִקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם כְּשֵׁרִים, וּכְשֶׁמִּתְחַבֵּר לָהֶן הַשָּׁאוּב שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גַּבֵּיהֶן מַחֲמַת הַטּוֹבְלִים, הֲכִי שְׁרוּ מֵימֵי הַשָּׁאוּב לְטָבְלָה: **הָיָה הַשָּׁאוּב בָּאֶמְצַע.** מַחֲמַת שֶׁהַשָּׁאוּב מִפְסִיק בֵּין שְׁנֵים הַחִיצוֹנִים הַכְּשֵׁרִים, אֵין הַכְּשֵׁרִים מִתְעָרְבִין זֶה עִם זֶה: **הַמְקֻוָּאוֹת כְּמוֹת שֶׁהָיוּ.** שֶׁהַכְּשֵׁרִים כְּשֵׁרִים לְהִקָּוּוֹת עַל־יָדֵיהֶן לְהַכְשִׁיל אַרְבָּעִים סְאָה כְּשֵׁרִים, וְהַשָּׁאוּב אֵין כָּשֵׁר לְהִקָּוּוֹת עָלָיו. וְאַף עַל פִּי שֶׁמֵּימֵי הַשָּׁאוּב מִתְעָרְבִים עִם כָּל אֶחָד, לֹא מִפְּסְלִי לְהִקָּוּוֹת עַל־יָדֵיהֶן, דְּדֶרֶךְ הַמְּשָׁכָה נִתְעָרְבוּ וְלֹא נָפְלוּ מִן הַכְּלִי לַכְּשֵׁרִין, וּמַה שֶּׁיִּרְדוּ מִמֶּנּוּ לְכָל אֶחָד, נִתְבַּטֵּל בְּרֹב קֹדֶם שֶׁיֵּרְדוּ לַמִּקְוֶה: (ד) **שָׁהָיוּ בָהֶן שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם.** בְּלוּיִין וּדְבוּקִין בָּהֶן, אֲבָל אֵינָן נִרְאִין בְּעַיִן הַלְּבָנָה לֹא גְּזוּרִי רְבָנָן דְּאֵין זֶה מִקְרֵי נָפְלוּ: (ה) **הַשְּׁדֶה וְהַתֵּבָה.** כֵּלִים גְּדוֹלִים שֶׁל עֵץ וּמְנֻחִים בְּתוֹךְ מִקְוֶה כָּשֵׁר: **אֲפִלּוּ אִם כֵּן הָיוּ נְקוּבִים כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד.** דּוּמְיָא דְּעוּקָה דְּאָמְרִינַן לְעֵיל (מ״א) שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתְּהֵא נְקוּבָה כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד וּמְטַבִּילוֹ: **בְּכְלִי גַּדוֹל.** כְּגוֹן בַּר תִּשְׁעָה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר, דִּמְעוּטוֹ הֲוֵי אַרְבָּעָה טְפָחִים, סַגִּי בִּנְקִיבָה אַרְבָּעָה טְפָחִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **שֵׁם אוֹ קֻפָּה.** סַל עֲשׂוּי מִנְצָרִים שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפִין: **מְטַבִּילִין בָּהֶן כְּמוֹ שֶׁהֵן.** אִם הֵן בֵּיתָם, וְלֹא בָּעוּ נְקִיבָה כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד, שֶׁכָּלָם מְלֵאִים נְקָבִים וּכְטָלִים מַיִם שֶׁבְּתוֹכָן לְגַבֵּי מֵי מְקֹוֶה: **אֵינָן פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה.** מְשׁוּם מַיִם שְׁאוּבִין: **וּמְעַלִּין אוֹתָן כַּדַּרְכָּן.** כְּגוֹן בְּמִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה מְצֻמָּצְמוֹת, דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן (פ״ד מ״ו) דְּכַר וְנֶסֶת שֶׁל עוֹר כֵּיוָן שֶׁהַנְּגִיבִּיּוֹ שִׁפְתוֹתֵיהֶם מִן הַמַּיִם, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן שְׁאוּבִין, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, מְטַבִּילָן מַעֲלֶה אוֹתָן דֶּרֶךְ שׁוּלֵיהֶן, וּבִשֵּׁק וְקֻפָּה לָא חֵישִׁינַן, דְּלָא חֲשִׁיבִי מַיִם שֶׁבְּתוֹכָן לִפְסֹל אֶת הַמִּקְוֶה: (ז) **עֲרוּב מְקֻוָּאוֹת.** מִקְוֶה חָסֵר שְׁבָצַד מִקְוֶה שָׁלֵם. אִי נַמִּי בָּזֶה עֶשְׂרִים סְאָה וּבָזֶה עֶשְׂרִים סְאָה וּמִתְעָרְבִין הַמַּיִם דֶּרֶךְ חָרִיץ אוֹ נֶ֫קֶב, שֶׁעוּרוֹ לְצָרְפָן וּלְהַכְשִׁירָן כְּאִלּוּ יֵשׁ בְּכָל אֶחָד אַרְבָּעִים סְאָה: **כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד כַּעֲבִיהּ וְכַחֲלָלָהּ.** שֶׁל קָנֶה שֶׁנּוֹתְנִין בְּפִי הַנּוֹד: **וְהֵרִינוּ כְּשְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת חוּרוֹת לְמִקּוֹנָן.** מִתְכַּפְּכוֹת בְּרֶוַח בַּחֲלַל הַנֶּ֫קֶב. וּשְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת שֶׁאָמְרוּ הֵם שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת הַסְּמוּכוֹת לְגוּדָל, הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁבְּפֶ֫סֶק הַיָּד, דְּהֵינוּ אֶצְבַּע וְאֶמָּה: **מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה.** חִיּוּב הַטְּבִילָה בְּמִקְוֶה מַיִם הֲוֵי מִן הַתּוֹרָה: **וְכַן כְּזַיִת מִן הַמֵּת.** סָפֵק יֵשׁ בָּהֶן כַּשִּׁעוּר סָפֵק אֵין בָּהֶן כַּשִּׁעוּר, סָפֵקָן טָמֵא, וְדַוְקָא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, אֲבָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים סָפֵקָן טָהוֹר. וְאַף עַל גַּב דַּאֲפִלּוּ בִּדְבָרֵנָן סָפֵק טָמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד סָפֵקָן טָמֵא, מִכָּל מָקוֹם הָכָא אִלּוּ הֲוֹ שְׁעוּרֵי דְּרַבָּנָן, הֵיינוּ מִטַּהֲרִין אוֹתוֹ: **כָּל שֶׁעֲמָמוֹ.** בֵּין עָפָר בֵּין צְרוֹרוֹת בֵּין יְבָחוּשִׁים אֲדֻמִּים הַגְּדָלִים בַּמַּיִם, אִם עוֹמְדִין עַל פִּי הַנֶּ֫קֶב, מְמַעֲטִין בְּשִׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד וְאֵין הַמְקֻוָּאוֹת מִתְעָרְבִין: **כָּל שֶׁהוּא מְבָרֵית הַמַּיִם.** כְּגוֹן יְבָחוּשִׁים אֲדֻמִּים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ח) **הָעֶלְיוֹן מִן הַתַּחְתּוֹן.** כְּגוֹן שֶׁהָיָה הָעֶלְיוֹן מַיִם שְׁאוּבִים וְתַחְתּוֹן מַיִם כְּשֵׁרִים: **וְהָרַחוֹק מִן הַקָּרוֹב.** וְלֹא חֵישִׁינַן שֶׁמָּא בָּא אָדָם וְהִפְסִיק הַשָּׁקוּ וְלֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה: **מֵבִיא סִילּוֹן שֶׁל חֶרֶס אוֹ שֶׁל אֶבֶן.** וְהוּא הַדִּין שֶׁל עֵץ אוֹ שֶׁל עֶצֶם אוֹ שֶׁל זְכוּכִית: **אֲבָר.** עוֹפֶ֫רֶת: **וּמְנִיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו.** שֶׁל הַסִּלּוֹן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מַיִם לְחוּץ כְּשֶׁהוּא מִתְמַלֵּא עַד שֶׁעָה שֶׁשִּׁשִּׁיר וְיִתְחַבְּרוּ עִם הַמְקֻוָּה הָאַחֵר: **אַפִּלּוּ כְּשַׁעֲרָה.** דְּהֵקֵלּוּ בִּשְׁאוּבָה שֶׁהֵיא דְּרַבָּנָן. אֲבָל אִם הָיָה הָעֶלְיוֹן חָסֵר מִכַּשַּׁעוּר וּבָא לְהַכְשִׁירוֹ עַל יְדֵי הַשֶּׁקָּה לְהַשְׁלִימוֹ לְכַשַּׁעוּר, אֵין דֵּי בְּהַשֶּׁקָּה כְּשֶׁעָרָה, דַּאֲפִלּוּ רַבִּי יְהוּדָה דְּמַקֵּל טִפֵּי בְּפָרָק ב׳ דְּגִטִּין (טז.), בְּעֵי טוֹפֵחַ עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ: **מִמַּיִם בַּתְּחִלָּה.** דְּמַאֲחַר שֶׁיֵּשׁ בַּמִּקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם כְּשֵׁרִים, אֲפִלּוּ כָּל מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁבָּעוֹלָם אֵין פּוֹסְלִין אוֹתוֹ: (ט) **לַשָּׁתִי.** מִלְמַעְלָה לְמַטָּה: **לָעֵרֶב.** מִיָּמִין לִשְׂמֹאל: **הַדְּבָרִים.** מִלְמַעְלָה לְמַטָּה אֵין מִצְטָרֵף. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **נִפְרְצוּ זֶה בְּתוֹךְ זֶה.** הֵינוּ מִלְמַעְלָה בְּרֹאשׁ הַכֹּתֶל. דְּזִרְזִקָא כְּשֶׁנִּסְדַּק הַכֹּתֶל אוֹ נֶ֫קֶב וּמִלְמַעְלָה בְּרֹאשׁוֹ שָׁלֵם, הוּא דְּכַעֲיָנִן כְּשִׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד, אֲבָל כְּשֶׁנִּפְרַץ הַכֹּתֶל בְּרֹאשׁוֹ וְהַמַּיִם מִתְחַבְּרִים שָׁם, סַגִּי בְּרוּם כְּקֻלְפַּת הַשּׁוּם וּבְרֹחַב כְּשִׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד: (י) **הָאֲבִיק**

בָּהֶן. יֵשׁ לוֹמַר, דְּהַאי וּמוֹדִים אַסִּיפָא קָאֵי, דְּאָמַר וְכֵלִים שֶׁגָּדַר בָּהֶן לֹא הֶטְבָּלוּ, וְהָכִי קָאָמַר, מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל לְעוֹלָם סְבָרֵי שֶׁאֵין גּוֹדֵר כֵּלִים וְטוֹבֵל בָּהֶן, **כֵּלִים שֶׁגָּדַר בָּהֶן לֹא הֶטְבָּלוּ.** אֲבָל בֵּית הִלֵּל לְעוֹלָם סְבָרֵי שֶׁאֵין גּוֹדֵר כֵּלִים וְטוֹבֵל סָתָם (פ״ד ה״ו):

פרק ו (א) **כָּל הַמְעֹרָב. חוֹרֵי הַמְּעָרָה.** חוֹרִין שֶׁבְּתוֹךְ הַמְּעָרָה, וּמִשּׁוּם שֶׁרֹב טְבִילוֹת שֶׁלָּהֶן בְּמַעְרוֹת, קָרֵי לְמִקְוֶה מְעָרָה: **כְּמָה שֶׁהֵן.** אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נְקוּבִין כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד: **עוֹקֶת הַמְּעָרָה.** גּוּמָא שֶׁבְּשׁוּלֵי הַמְּעָרָה, אֵין מֵימֶ֫יהָ נֶחְשָׁבִין עִם מֵימֵי הַמְּעָרָה שֶׁלְּמַעְלָה מֵהֶן לִהְיוֹת כְּשֵׁרִים לְטָבֵל בָּהֶן, **אִם כֵּן** יֵשׁ בֵּינֵיהֶן כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד לְחַבְּרָן: **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִיתָתִי.** לֹא בָּא רַבִּי יְהוּדָה לְחַלֵּק אֶלָּא לְפָרֵשׁ: **בִּזְמַן שֶׁהָיָה מַעֲמָדָהּ אֶת עַצְמָהּ.** כְּשֶׁבָּא לִטְבֹּל בָּעוּקָה, הָעוּקָה הִיא מַעֲמָדָהּ אֶת עַצְמָהּ, וְאֵין הַגַּג הַמַּפְסִיק בֵּינָהּ וּבֵין הַמְּעָרָה נוֹפֵל מֵאֲלָיו: **אֲבָל אִם אֵינָהּ מַעֲמָדָהּ אֶת עַצְמָהּ.** וּבְשָׁעָה שֶׁבָּא לִטְבֹּל, נוֹפֵל גַּג הָעוּקָא, שֶׁהוּא תַּחְתִּית הַמְּעָרָה, וּמִתְעָרְבִים מֵימֵי הַמְּעָרָה בְּמֵי הָעוּקָה: **מְטַבִּילִין בָּהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא.** אֲפִלּוּ אֵין בַּנֶּ֫קֶב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד: (ב) **וְהַטְבִּילָן חֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִים.** וַאֲפִלּוּ אֵין פִּי הַדְּלִי רָחָב כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד, וּכְגוֹן שֶׁהַדְּלִי עַצְמוֹ טָמֵא וְצָרִיךְ טְבִילָה, דְּמִגּוֹ דְּסָלְקָא לֵיהּ טְבִילָה לַדְּלִי סָלְקָא לֵיהּ נַמֵּי לְמַה שֶׁבְּתוֹכוֹ: **וְאִם לֹא טָבַל.** גְּרִסִינַן, כְּלוֹמַר וְאִם הַדְּלִי טָהוֹר וְאֵינוֹ מְטַבִּילוֹ, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה: **עַד שֶׁיְּהוּ מְעֹרָבִין כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד.** אֵין הַכֵּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוֹרִים עַד שֶׁיְּהֵא בְּפִי הַדְּלִי כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד: (ג) **בָּזֶה עֶשְׂרִים וּבָזֶה עֶשְׂרִים.** מַיִם כְּשֵׁרִים, וּבִשְׁלִישִׁי עֶשְׂרִים סְאָה מַיִם שְׁאוּבִין: **וְטָבַל וְנִתְעָרְבוּ.** עַל יְדֵי טְבִילָתָן צָפוּ הַמַּיִם וְחִשּׁוּקוֹ וְנִתְחַבְּרוּ שִׁלְשְׁתָּן זוֹ בְּזוֹ: **הַמְקֻוָּאוֹת טְהוֹרִים.** אֲפִלּוּ הַשְּׁאוּבִים, שֶׁהֲרֵי שְׁנֵי הַכְּשֵׁרִים מִתְעָרְבִים יַחַד וְיֵשׁ כָּאן שִׁעוּר מִקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה מַיִם כְּשֵׁרִים, וּכְשֶׁמִּתְחַבֵּר לָהֶן הַשָּׁאוּב שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גַּבֵּיהֶן מַחֲמַת הַטּוֹבְלִים, הֲכִי שְׁרוּ מֵימֵי הַשָּׁאוּב לְטָבְלָה: **הָיָה הַשָּׁאוּב בָּאֶמְצַע.** מַחֲמַת שֶׁהַשָּׁאוּב מִפְסִיק בֵּין שְׁנֵים הַחִיצוֹנִים הַכְּשֵׁרִים, אֵין הַכְּשֵׁרִים מִתְעָרְבִין זֶה עִם זֶה: **הַמְקֻוָּאוֹת כְּמוֹת שֶׁהָיוּ.** שֶׁהַכְּשֵׁרִים כְּשֵׁרִים לְהִקָּוּוֹת עַל־יָדֵיהֶן לְהַכְשִׁיל אַרְבָּעִים סְאָה כְּשֵׁרִים, וְהַשָּׁאוּב אֵין כָּשֵׁר לְהִקָּוּוֹת עָלָיו. וְאַף עַל פִּי שֶׁמֵּימֵי הַשָּׁאוּב מִתְעָרְבִין עִם כָּל אֶחָד, לֹא מִפְּסְלִי לְהִקָּוּוֹת עַל־יָדֵיהֶן, דְּדֶרֶךְ הַמְשָׁכָה נִתְעָרְבוּ וְלֹא נָפְלוּ מִן הַכְּלִי לַכְּשֵׁרִין, וּמַה שֶּׁיִּרְדוּ מִמֶּנּוּ לְכָל אֶחָד, נִתְבַּטֵּל בְּרֹב קֹדֶם שֶׁיֵּרְדוּ לַמִּקְוֶה: (ד) **שָׁהָיוּ בָהֶן שְׁלֹשָׁה לֻגִּין מַיִם.** בְּלוּיִין וּדְבוּקִין בָּהֶן, אֲבָל אֵינָן נִרְאִין בְּעַיִן הַלְּבָנָה לֹא גְּזוּרִי רְבָנָן דְּאֵין זֶה מִקְרֵי נָפְלוּ: (ה) **הַשְּׁדֶה וְהַתֵּבָה.** כֵּלִים גְּדוֹלִים שֶׁל עֵץ וּמְנֻחִים בְּתוֹךְ מִקְוֶה כָּשֵׁר: **אֲפִלּוּ אִם כֵּן הָיוּ נְקוּבִים כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד.** דּוּמְיָא דְּעוּקָה דְּאָמְרִינַן לְעֵיל (מ״א) שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתְּהֵא נְקוּבָה כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד וּמְטַבִּילוֹ: **בְּכְלִי גַּדוֹל.** כְּגוֹן בַּר תִּשְׁעָה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר, דִּמְעוּטוֹ הֲוֵי אַרְבָּעָה טְפָחִים, סַגִּי בִּנְקִיבָה אַרְבָּעָה טְפָחִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **שֵׁם אוֹ קֻפָּה.** סַל עֲשׂוּי מִנְצָרִים שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפִין: **מְטַבִּילִין בָּהֶן כְּמוֹ שֶׁהֵן.** אִם הֵן בֵּיתָם, וְלֹא בָּעוּ נְקִיבָה כְּשֶׁפּוֹפֶ֫רֶת הַנּוֹד, שֶׁכָּלָם מְ

בוֹ אָדָם לְאַחַר שֶׁהִטְבִּיל בּוֹ אֶת הַסָּגוֹס, טָהוֹר הָאִישׁ הַטּוֹבֵל אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְחַסֵּר מִקְוֶה בְּטְבִילַת הַסָּגוֹס, מֵאַחַר שֶׁמִּקְצַת הַסָּגוֹס נוֹגֵעַ בַּמַּיִם, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא דְּסִבְירָא לֵיהּ אָמְרִינַן גּוּד אַחְיתּ: **הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן שְׁאוּבִים.** וְחוֹזְרִים וּפוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוֶה בִּשְׁלֹשָׁה לַגִּין, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיוּ בּוֹ אֶלָּא אַרְבָּעִים סְאָה מְכֻנָּסוֹת וְנִתְחַסֵּר כְּשֶׁהִגְבִּיהַּ שִׁפּוּתֵיהֶן מִן הַמַּיִם: **וּמַעֲלֶה אוֹתָם דֶּרֶךְ שׁוּלֵיהֶם.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּלוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן לַמִּקְוֶה וְיִפְסְלוּ כָּל מֵימָיו: (ז) **הַטָּבִיל בּוֹ אֶת הַמִּטָּה.** שֶׁרִגְלֶיהָ גְּבוֹהוֹת, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַטְבִּילָהּ כֻּלָּהּ כְּאַחַת בְּמִקְוֶה קָטָן שֶׁשִּׁעוּרוֹ מְצֻמְצָם, אֶלָּא אִם כֵּן רִגְלֶיהָ שׁוֹקְעוֹת בַּשִּׁיט: **הֶעָבָה.** שֶׁאֵינוֹ נָרוֹק וְאֵין מַטְבִּילִין בּוֹ: **שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין.** לְהַטְבִּיל הָרַגְלַיִם קֹדֶם שֶׁיִּשְׁקְעוּ בַּשִּׁיט, וּכְמַיִם הֶחָסְרוּ: **שֶׁמֵּימָיו מְרֻדָּדִים.** שֶׁאֵין הַמַּיִם עֲמֻקִּים, מֻחֱמֶת שֶׁהַמִּקְוֶה רָחָב וְהַמַּיִם מִתְפַּשְּׁטִים בְּכָלוֹ, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, אֵין כָּל גּוּפוֹ מִתְכַּסֶּה בַּמַּיִם שֶׁהֵם עֲמֻקִּים: **כּוּבְשׁ.** לְצַד אֶחָד שֶׁל מִקְוֶה: **אַפֵּי חֲבִילֵי עֵצִים וְקָנִים.** וְאַף עַל גַּב דִּנְּרָאָה כְּמִקְוֶה שֶׁחִלְּקוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי הוֹאִיל וְהַמַּיִם נִכְנָסִין בֵּינֵיהֶן, לֹא הֲוֵי חִלּוּק. וְכוֹבֵשׁ דְּנָקט, מִפְּנֵי שֶׁהָעֵצִים וְהַקָּנִים צָפִים עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְצָרִיךְ לִכְבֹּשׁ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים כְּדֵי שֶׁיִּכָּנְסוּ תַּחַת הַמַּיִם: **הָיָה מוֹלִיךְ וּמֵבִיא בַּמַּיִם.** מְנַעֲנֵעַ הַמַּיִם בְּיָדָיו: **בֵּין שֶׁעָבַר הַגַּל.** שֶׁל מַיִם עַל הַמַּעֲלָה שֶׁל מִקְוֶה שֶׁהַמַּחַט מֻנַּח בָּהּ, וְצָפוּ מֵי הַגַּל עַל הַמַּחַט, טָהוֹרָה. וּלְפִי שֶׁהַמַּחַט דַּקָּה וּקְטַנָּה וְיָרֵא פֶּן תִּפֹּל בַּמַּיִם, דָּרְךְ לְהַטְבִּילָהּ כֵּן:

פרק ח (א) **אֵרִי יִשְׂרָאֵל טְהוֹרָה.** וַאֲפִלּוּ עֲיָרוֹת שֶׁל כּוּתִים שֶׁבְּתוֹכָהּ. שֶׁלֹּא גָּזְרוּ טֻמְאָה אֶלָּא עַל אֶרֶץ הָעַמִּים בְּחוּצָה לָאָרֶץ: **וּמִקְוְאוֹתֶיהָ טְהוֹרִים.** וְלָא מְחַזְקִינַן לְהוּ בִּשְׁאוּבִים, דְּסָתְמָא בְּהֶכְשֵׁר נַעֲשׂוּ: **לְבַעֲלֵי קְרָיִן.** לְהַתִּירָן בְּדִבְרֵי תּוֹרָה. דְּבַעַל קֶרִי אָסוּר בְּדִבְרֵי תּוֹרָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל, וְכִי טָבִיל אֲפִלּוּ בְּמִקְוֶה שֶׁכָּל מֵימָיו שְׁאוּבִין מַתִּיר: **אֲפִלּוּ נִתְמַלְּאוּ בְקִילּוֹן.** שֶׁמִּלְּאוּ מַיִם בַּכְּתֶף וְשָׁכְכוּ לְתוֹךְ גּוּמָא, וּמֵאוֹתָהּ גּוּמָא יֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוֹלְכִים הַמַּיִם לַמִּקְוֶה: **שֶׁחוּץ לַמַּפְתֶּחָת.** חוּץ לְפֶתַח הַמְּדִינָה: **כְּשֵׁרִים אַף לַגְּדוֹת.** לְהַתִּירָן לְבַעֲלֵיהֶן, וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא אִסּוּר בָּרַת. וְלָא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא חֲסֵרִים הָיוּ וְנִפְלוּ עֲלֵיהֶם מַיִם שְׁאוּבִים וְנִתְמַלְּאוּ, דְּחוּץ לְפֶתַח הַמְּדִינָה אֵין רֶגֶל בְּנֵי אָדָם מְצוּיִין שָׁם: **לְפָנִים מִן הַמַּפְתֶּחָת.** לִפְנִים מִפֶּתַח הַמְּדִינָה: **וּפְסוּלִים לְכָל הַמַּמְאִים.** שֶׁבְּנֵי אָדָם מְצוּיִין שָׁם הַרְבֵּה וּמְמַלְּאִים בַּכֶּתֶף מַיִם וְנוֹתְנִים שָׁם לְכַבֵּס וְלִרְחֹץ: **מִפְּנֵי הַכְּבָיָה.** שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר חֲסֵרִים הָיוּ וְנִפְלוּ מִן הַכֵּלִים שֶׁמְּכַבְּסִים שָׁם: **וְהָרְחוֹקִים טְהוֹרִים.** שֶׁאֵין מְכַבְּסִים בָּהֶן וְלִיכָּא לְמֵימַר לְהֶכְיֵי: (ב) **חֲלוּקִים.** שֶׁמַּשִּׁיךְ טִפִּין חֲלוּקִים כְּמִין שִׁלְשֶׁלֶת: **בְּתְחִלָּה.** בִּתְחִלַּת הַשֶּׁלֶת מֵי רַגְלַיִם: **טָהוֹר.** דְּלָאו מִין קְרֵי הוּא, אֶלָּא מַעֲצִירַת הַשֶּׁתֶן הוּא בָּא: **בָּאֶמְצַע וּבַסּוֹף.** שֶׁל הַשֶּׁלֶת מֵי רַגְלַיִם, טָמֵא, דִּמְיָן קְרֵי הוּא: **נִמְשָׁכִים.** מֵי רַגְלַיִם מְרַבְּקִים: **טָמֵא.** דִּמְיָן קְרֵי הוּא: **לְבָנִים בָּעֲכוּרִים.** בִּתְחִלָּה טָהוֹר, בָּאֶמְצַע וּבַסּוֹף טָמֵא. אִם כֵּן רִגְלֶיהָ שׁוֹקְעוֹת בַּשִּׁיט: **הֶעָבָה.** שֶׁאֵינוֹ נָרוֹק וְאֵין מַטְבִּילִין בּוֹ: **שֶׁהַמַּיִם מַקְדִּימִין.** לְהַטְבִּיל הָרַגְלַיִם קֹדֶם שֶׁיִּשְׁקְעוּ בַּשִּׁיט, וּכְמַיִם הֶחְסְרוּ: **שֶׁמֵּימָיו מְרֻדָּדִים.** שֶׁאֵין הַמַּיִם עֲמֻקִּים, מֻחֱמַת שֶׁהַמִּקְוֶה רָחָב וְהַמַּיִם מִתְפַּשְּׁטִים בְּכָלוֹ, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, אֵין כָּל גּוּפוֹ מִתְכַּסֶּה בַּמַּיִם שֶׁהֵם עֲמֻקִּים: **כּוּבְשׁ.** לְצַד אֶחָד שֶׁל מִקְוֶה: **אַפֵּי חֲבִילֵי עֵצִים וְקָנִים.** וְאַף עַל גַּב דִּנְּרָאָה כְּמִקְוֶה שֶׁחִלְּקוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי הוֹאִיל וְהַמַּיִם נִכְנָסִין בֵּינֵיהֶן, לֹא הֲוֵי חִלּוּק. וְכוֹבֵשׁ דְּנָקט, מִפְּנֵי שֶׁהָעֵצִים וְהַקָּנִים צָפִים עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְצָרִיךְ לִכְבֹּשׁ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים כְּדֵי שֶׁיִּכָּנְסוּ תַּחַת הַמַּיִם: **הָיָה מוֹלִיךְ וּמֵבִיא בַּמַּיִם.** מְנַעֲנֵעַ הַמַּיִם בְּיָדָיו: **בֵּין שֶׁעָבַר הַגַּל.** שֶׁל מַיִם עַל הַמַּעֲלָה שֶׁל מִקְוֶה שֶׁהַמַּחַט מֻנַּח בָּהּ, וְצָפוּ מֵי הַגַּל עַל הַמַּחַט, טָהוֹרָה. וּלְפִי שֶׁהַמַּחַט דַּקָּה וּקְטַנָּה וְיָרֵא פֶּן תִּפֹּל בַּמַּיִם, דָּרְךְ לְהַטְבִּילָהּ כֵּן:

פרק ח (א) **אֵרִי יִשְׂרָאֵל טְהוֹרָה.** וַאֲפִלּוּ עֲיָרוֹת שֶׁל כּוּתִים שֶׁבְּתוֹכָהּ. שֶׁלֹּא גָּזְרוּ טֻמְאָה אֶלָּא עַל אֶרֶץ הָעַמִּים בְּחוּצָה לָאָרֶץ: **וּמִקְוְאוֹתֶיהָ טְהוֹרִים.** וְלָא מְחַזְקִינַן לְהוּ בִּשְׁאוּבִים, דְּסָתְמָא בְּהֶכְשֵׁר נַעֲשׂוּ: **לְבַעֲלֵי קְרָיִן.** לְהַתִּירָן בְּדִבְרֵי תּוֹרָה. דְּבַעַל קֶרִי אָסוּר בְּדִבְרֵי תּוֹרָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל, וְכִי טָבִיל אֲפִלּוּ בְּמִקְוֶה שֶׁכָּל מֵימָיו שְׁאוּבִין מַתִּיר: **אֲפִלּוּ נִתְמַלְּאוּ בְקִילּוֹן.** שֶׁמִּלְּאוּ מַיִם בַּכְּתֶף וְשָׁכְכוּ לְתוֹךְ גּוּמָא, וּמֵאוֹתָהּ גּוּמָא יֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוֹלְכִים הַמַּיִם לַמִּקְוֶה: **שֶׁחוּץ לַמַּפְתֶּחָת.** חוּץ לְפֶתַח הַמְּדִינָה: **כְּשֵׁרִים אַף לַגְּדוֹת.** לְהַתִּירָן לְבַעֲלֵיהֶן, וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא אִסּוּר בָּרַת. וְלָא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא חֲסֵרִים הָיוּ וְנִפְלוּ עֲלֵיהֶם מַיִם שְׁאוּבִים וְנִתְמַלְּאוּ, דְּחוּץ לְפֶתַח הַמְּדִינָה אֵין רֶגֶל בְּנֵי אָדָם מְצוּיִין שָׁם: **לְפָנִים מִן הַמַּפְתֶּחָת.** לִפְנִים מִפֶּתַח הַמְּדִינָה: **וּפְסוּלִים לְכָל הַמַּמְאִים.** שֶׁבְּנֵי אָדָם מְצוּיִין שָׁם הַרְבֵּה וּמְמַלְּאִים בַּכֶּתֶף מַיִם וְנוֹתְנִים שָׁם לְכַבֵּס וְלִרְחֹץ: **מִפְּנֵי הַכְּבָיָה.** שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר חֲסֵרִים הָיוּ וְנִפְלוּ מִן הַכֵּלִים שֶׁמְּכַבְּסִים שָׁם: **וְהָרְחוֹקִים טְהוֹרִים.** שֶׁאֵין מְכַבְּסִים בָּהֶן וְלִיכָּא לְמֵימַר לְהֶכְיֵי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ב) **חֲלוּקִים.** שֶׁמַּשִּׁיךְ טִפִּין חֲלוּקִים כְּמִין שִׁלְשֶׁלֶת: **בְּתְחִלָּה.** בִּתְחִלַּת הַשֶּׁלֶת מֵי רַגְלַיִם: **טָהוֹר.** דְּלָאו מִין קְרֵי הוּא, אֶלָּא מַעֲצִירַת הַשֶּׁתֶן הוּא בָּא: **בָּאֶמְצַע וּבַסּוֹף.** שֶׁל הַשֶּׁלֶת מֵי רַגְלַיִם: **נִמְשָׁכִים.** מֵי רַגְלַיִם מְרַבְּקִים: **טָמֵא.** דִּמְיָן קְרֵי הוּא: **לְבָנִים בָּעֲכוּרִים.** בִּתְחִלָּה טָהוֹר, בָּאֶמְצַע וּבַסּוֹף טָמֵא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ג) **הַמְּהַרְהֵר בַּלַּיְלָה.** וְרוֹאֶה שֶׁבָּא עַל הָאִשָּׁה, וּכְשֶׁנֶּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ מָצָא בְּשָׂרוֹ חַם, וְלֹא מָצָא טִפַּת קְרִי: **טָמֵא.** דְּוַדַּאי רָאָה קְרִי, אֶלָּא שֶׁנֶּאֱבַד בְּמְעוֹתוֹ בְּבֶגֶד: **הַפּוֹלֶטֶת שְׁכֻבַת זֶרַע בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי טְהוֹרָה.** כְּגוֹן שֶׁשִּׁמְּשָׁה בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת, וּפָלְטָה בְּשַׁבָּת, לֹא שָׁנָא שִׁמְּשָׁה בְּתְחִלַּת לֵיל חֲמִישִׁי, דְּאִשְׁתַּהֵי הַזֶּרַע בְּמֵעֶיהָ אַרְבַּע עוֹנוֹת שְׁלֵמוֹת, לֵיל חֲמִישִׁי יוֹם חֲמִישִׁי לֵיל שִׁשִּׁי וְשִׁשִּׁי, לֹא שָׁנָא שִׁמְּשָׁה חֲמִישִׁי עִם חֲשֵׁכָה, דְּלָא אִשְׁתַּהֵי אֶלָּא בְּמִקְצַת הַיּוֹם וְלֵיל שִׁשִּׁי וְשִׁשִּׁי דְּלָא אִיכָּא אֶלָּא שְׁתֵּי עוֹנוֹת שְׁלֵמוֹת, שֶׁהָעוֹנָה הִיא אוֹ יוֹם אוֹ לַיְלָה: **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר.** בָּא לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּפוֹלֶטֶת בְּשִׁלִּישִׁי לְשִׁמּוּשָׁהּ טְמֵאָה, אֲבָל פּוֹלֶטֶת בְּרֶבִיעִי, טְהוֹרָה. מֵיהוּ מוֹדֶה הוּא דְּמִקְצַת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ, דְּלֹא הִקְפִּידָה תּוֹרָה אֶלָּא בְּמִנְיַן הַיָּמִים וְלֹא בְּמִנְיַן הָעוֹנוֹת: **וּפְעָמִים שֶׁהֵן אַרְבַּע עוֹנוֹת שְׁלֵמוֹת.** כְּגוֹן אִם שִׁמְּשָׁה בְּלֵיל [חֲמִישִׁי] עִם חֲשֵׁכָה, פִּלְּטָתָה טְמֵאָה עַד תְּחִלַּת לֵיל שַׁבָּת: **וּפְעָמִים שֶׁהֵם חָמֵשׁ עוֹנוֹת.** כְּגוֹן אִם שִׁמְּשָׁה בְּתְחִלַּת יוֹם רְבִיעִי בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וּפִלְּטָתָהּ טְמֵאָה עַד לֵיל שַׁבָּת: **וּפְעָמִים שֶׁהֵן שֵׁשׁ.** כְּגוֹן שֶׁשִּׁמְּשָׁה בְּתְחִלַּת לֵיל רְבִיעִי וְהִיא טְמֵאָה עַד תְּחִלַּת לֵיל שַׁבָּת, וְנִמְצְאוּ שֵׁשׁ עוֹנוֹת שְׁלֵמוֹת: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לְעוֹלָם חָמֵשׁ.** עוֹנוֹת, וְאִם יָצְאָה מִקְצַת עוֹנָה רִאשׁוֹנָה, נוֹתְנִים לָהּ מִקְצַת עוֹנָה שִׁשִּׁית לְהַשְׁלִים חָמֵשׁ עוֹנוֹת, דְּכָל הַפּוֹלֶטֶת בְּתוֹךְ חָמֵשׁ עוֹנוֹת שְׁלֵמוֹת, טְמֵאָה. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עַזַּרְיָה: (ד) **טְמֵאָה.** הַטִּפָּה שֶׁל שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁפָּלְטָה: **טְהוֹרָה.** וַאֲפִלּוּ טְמֵאָה דִּרְבָנָן לַיְכָּא: **וְלֹא כִּבְּדָה אֶת הַבַּיִת.** לֹא נִקְּתָה אֶת עַצְמָהּ עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בָּהּ לַחְלוּחִית שֶׁל שִׁכְבַת זֶרַע: **בְּאֵלּוּ לֹא טָבְלָה.** דְּחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא תִּפְלֹט טִפַּת שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁנִּשְׁאַר לָהּ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם: **לְכְשֶׁיַּטִּיל מַיִם טְמֵא.** שֶׁמָּא נִשְׁתַּיֵּר מִן הַקֹּדֶר בְּתוֹךְ הָאֻמָּה וְיוֹצֵא עִם הַשָּׁתָן: **בֵּילֵד וּבְבָרִיא טָהוֹר.** שֶׁיּוֹצֵא בִּכּוֹחַ וְאֵין מִשְׁתַּיֵּר. וְעַד כַּמָּה קְרוֹי יֶלֶד, כָּל שֶׁעּוֹמֵד עַל רַגְלוֹ אַחַת וְחוֹלֵץ מִנְעָלוֹ וְנוֹעֵל מִנְעָלוֹ, וַאֲפִלּוּ בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ה) **טָהוֹרָה מִמַּמְאָתָהּ.** מִשְּׁמָאת נִדָּה, וּמְתֻרֶת לְבַעְלָהּ: **אֲבָל טְמֵאָה עַל גַּב רָקָּה.** שֶׁנִּתְלַשׁ עַל הַמָּעוֹת קְדֵם טְבִילָה. וּטְמֵאָה מִתּוֹרַת מַגָּע, דְּרָקָּה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא: **נָתְנָה שָׂעָרָהּ בְּפִיהָ.** וְלֹא בָּאוּ הַמַּיִם בְּשַׂעֲרָהּ: **קָרְצָה שִׁפְתוֹתֶיהָ.** דְּחֵקָה שִׂפְתוֹתֶיהָ בְּיוֹתֵר זוֹ בְּזוֹ: **בְּאֵלּוּ לֹא טָבְלָה.** וַאֲסִירָה לְבַעְלָהּ כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה: **הָאוֹחֵז בָּאָדָם וּבַכֵּלִים וּמַטְבִּילָן טְמֵאִין.** דִּבְמִקּוֹם אֲחִיזָתוֹ לֹא בָּאוּ מַיִם: **וְאִם הֵדִיחַ יָדָיו בַּמַּיִם טְהוֹרִים.** לְפִי שֶׁהַמַּשְׁקֶה שֶׁעַל יָדָיו מִתְחַבֵּר לְמֵי הַמִּקְוֶה וְשׁוּב אֵין כָּאן חֲצִיצָה: **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יִרְקֶה וְכוּ'.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **בֵּית הַפְּתָרִים.** בְּגוֹן תּוֹךְ הָאוֹזֶן וְתוֹךְ הַחֹטֶם וְתוֹךְ הַפֶּה: **בֵּית הַקְּמָטִין.** שֶׁל שְׁחִי וְשֶׁל עֲרָוָה. אִי נַמִּי, קְמָטִין שֶׁל זָקֵן וּזְקֵנָה שֶׁבְּשָׂרָם נִקְמַט: **אֵין צָרִיךְ שֶׁיָּבוֹאוּ בָּהֶן מַיִם.** דְּכִתִיב (ויקרא טו יא) 'וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַזָּב וְיָדָיו לֹא שָׁטַף בַּמַּיִם'. וְכִי בְּשִׁטּוּפֵי יָדַיִם נִטְהַר הַזָּב, וַהֲלֹא טְבִילַת כָּל הַגּוּף בְּמַיִם חַיִּים הוּא צָרִיךְ, אֶלָּא לוֹמַר

לְךָ מַה יָּדַיו בַּנִּרְאֶה, אַף כָּל בְּשָׂרוֹ בַּנִּרְאֶה, פָּרַט לְבֵית הַסְּתָרִים. וְאַף עַל פִּי כֵן אָמְרוּ חֲכָמִים (נדה סו:) לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁתְּהֵא אִשָּׁה מְדִיחָה קָמָטֶיהָ בְּשָׁעַת טְבִילָה, דִּנְהִי דְּאֵין צְרִיכִין לְבוֹא בָּהֶן מַיִם, מָקוֹם הָרָאוּי לְבִיאַת מַיִם בָּעֵינַן:

פרק ט (א) **אֵלּוּ חוֹצְצִין. חוּטֵי צֶמֶר וְחוּטֵי פִּשְׁתָּן וְהָרְצוּעוֹת.** שֶׁהֲבָנוֹת מְקַלְּעוֹת בָּהֶן שֵׂעָר שֶׁבְּרֹאשָׁן, וְהֵן מְהֻדָּקוֹת בַּשֵּׂעָר שֶׁבָּרֹאשׁ וּמוֹנְעוֹת הַמַּיִם מִלְּבָנֵם בַּשֵּׂעָר: **שֶׁל צֶמֶר וְשֶׁל שֵׂעָר אֵין חוֹצְצִים.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּשֶׁל צֶמֶר, אֲבָל בְּחוּטִין שֶׁל שֵׂעָר מוֹדִים לוֹ חֲכָמִים, לְפִי שֶׁהַמַּיִם נִכְנָסִים בָּהֶן. וְדַוְקָא חוּטִים שֶׁבָּרֹאשׁ חוֹצְצִים, אֲבָל שֶׁל צַוָּאר אֵין חוֹצְצִים, שֶׁאֵין אִשָּׁה חוֹנֶקֶת אֶת עַצְמָהּ: (ב) **קְלֻקֵּי הַלֵּב.** שֶׁעַר שֶׁבַּחֲזֵה כְּנֶגֶד הַלֵּב שֶׁנִּסְתַּבֵּךְ וְנַעֲשָׂה כְּעֵין שְׂרִשְׂרוֹת, וְהֵן נִמְאָסוֹת מִן הַזֵּעָה: **וּבֵית הַסְּתָרִים בָּאִשָּׁה.** מִפְּנֵי שֶׁהַשֵּׂעָר נֶאֱחָז וּמִסְתַּבֵּךְ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם מֵחֲמַת הַזֵּעָה וְהַטִּנּוּף וְהַלְכְלוּךְ. וְדַוְקָא בְּאִשָּׁה נְשׂוּאָה שֶׁמְּקַפֶּדֶת עַל עַצְמָהּ שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ הוּא דְּבֵית הַסְּתָרִים הֲוֵי חֲצִיצָה, אֲבָל בִּפְנוּיָה דְּאֵינָהּ מְקַפֶּדֶת, לֹא הֲוֵי בֵּית הַסְּתָרִים חֲצִיצָה: **לְפַלּוּחַ.** צוֹאֵת הָעַיִן: **גְּלִיד.** רִיר הַיּוֹצֵא מִן הַמַּכָּה שֶׁמִּתְיַבֵּשׁ וְנַעֲשָׂה גְּלִיד: **וְשֶׁרֶף הַיָּבֵשׁ.** אִם הָיָה עַל בְּשָׂרָהּ מִן הַשֶּׁרֶף הַנּוֹטֵף מֵהָאִילָנוֹת אוֹ מִן הַפֵּרוֹת, וְנִתְיַבֵּשׁ שָׁם: **גְּלִדֵי צוֹאָה שֶׁעַל בָּשָׂרוֹ.** שֶׁנִּתְיַבְּשָׁה וְנַעֲשֵׂית גְּלִיד: **וְהַמְּלוּחִין.** שֶׁנִּתְעַבְּלוּ בְּשִׂיאֵי אָדָם מֵלְכְלוּכוֹת בְּטִיט אוֹ בְּבֹצֶק אוֹ בְּזֵעָה וּמוֹלְלוּ יָדוֹ אַחַת עַל חֲבֶרְתָּהּ, נַעֲשָׂה עַל יָדוֹ כְּמִין גַּרְגְּרִים שֶׁל שְׂעוֹרִים: **בְּשֶׁל מָרְקָה.** טִיט הַשָּׁרוּי בְּלֹבָן בְּיָצָה, עָשׂוי לְתַקֵּן בּוֹ הַבַּלִּים שֶׁנִּסְדְּקוּ, שֶׁאֵין הַמַּיִם מַמְחִין אוֹתוֹ. מָרָקָה, לְשׁוֹן תַּמְרוּקֵי נָשִׁים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **יִתְרוֹת דְּרָכִים.** טִיט שֶׁמִּתְמַעֵךְ עַל יְדֵי הִלּוּךְ בְּנֵי אָדָם שֶׁמְּהַלְּכִים עָלָיו. וּכְשֶׁהוּא לַח נִקְרָא גֵּץ יְוָנִי, וּכְשֶׁהוּא יָבֵשׁ, נִקְרָא יְתֵד הַדְּרָכִים, שֶׁקָּשֶׁה לְהֶלֶךְ עֲלֵיהֶן וְנִרְאֶה כְּמַהֲלֵךְ עַל גַּבֵּי יְתֵדוֹת: **שֶׁאֵין טוֹבְלִין בָּהֶן.** אִם הָיָה בְּמִקְוֶה טִיט זֶה: **וְלֹא מַטְבִּילִין אוֹתָן.** אִם הָיָה עַל בְּשָׂרוֹ. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים וְלֹא מַטְבִּילִין אוֹתָן, אִם נִטְמְאוּ מֵימָיו, דְּלָא סָלְקָא הַשְּׁתָּא בְּמִקּוֹם הַטִּיט: **הַקְּמָקוּם.** כְּלִי נְחֹשֶׁת שֶׁמְּחַמִּים בּוֹ חַמִּים, וּמַחֲמַת הֶעָשָׁן וְהַשַּׁלְהֶבֶת שֶׁעוֹלָה עַל גַּבָּיו נַעֲשָׂה סְבִיבָיו פָּחָמִין: **אֲלָא אִם כֵּן יֶשְׁפֶּשְׁפֶּשׁ.** הַפָּחָמִין שֶׁעַל גַּבָּיו: (ג) **וּבֵית הַסְּתָרִים בָּאִישׁ.** דְּאִישׁ אֵינוֹ מְקַפִּיד. וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה אֵין מְקַפֶּדֶת אֶלָּא נְשׂוּאָה כְּדִפָרִישׁית (לעיל מ״ב): **וְשֶׁאֵינוֹ מְקַפִּיד עָלָיו אֵינוֹ חוֹצֵץ.** וְהוּא שֶׁלֹּא יְהֵא עַל רֹב גּוּפוֹ. וּפְסַק הֲהֶלָכָה לְעִנְיַן חֲצִיצָה, רַבּוֹ וּמְקַפִּיד עָלָיו, חוֹצֵץ דִּבְר תּוֹרָה. מֵעוּטוֹ, כְּלוֹמַר אִם הַדָּבָר הַחוֹצֵץ הוּא בְּמִעוּט הַגּוּף, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַפִּיד עָלָיו, אֵינוֹ חוֹצֵץ מִן הַתּוֹרָה, אֲבָל חֲכָמִים גָּזְרוּ עַל רַבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מְקַפִּיד מִשּׁוּם רַבּוֹ הַמְּקַפִּיד, וְעַל מֵעוּטוֹ הַמְּקַפִּיד נַמִּי מִשּׁוּם רַבּוֹ הַמְּקַפִּיד. וְלֹא גָּזְרוּ עַל מֵעוּטוֹ שֶׁאֵינוֹ מְקַפִּיד אֲשׁוּ מֵעוּטוֹ הַמְּקַפִּיד, דְּהִיא גּוּפָהּ גְּזֵרָה, וַאֲגַן נִיקּוּם וְנִגְזוֹר גְּזֵרָה לִגְזֵרָה: (ד) **לְפַלּוּחַ שֶׁבָּעַיִן.** בְּלַח אֵינוֹ חוֹצֵץ, בְּיָבֵשׁ, חוֹצֵץ. וְשֶׁחוּץ לָעַיִן דְּלָעֵיל (מ״ב), בֵּין בְּלַח בֵּין בְּיָבֵשׁ, חוֹצֵץ. וְטַעְמָא הֲוֵי, דְּחוּץ לָעַיִן אָדָם מְקַפִּיד בֵּין בְּלַח בֵּין בְּיָבֵשׁ. בְּתוֹךְ הָעַיִן, בְּיָבֵשׁ מְקַפִּיד, בְּלַח אֵינוֹ מְקַפִּיד: **בְּשׁוּת שֶׁל קָטָן.** כְּמִין שֵׂעָר נוֹלָד בִּבְשַׂר הַקְּטַנִּים, כְּעֵין שֵׂעָר הַנּוֹלָד בְּקִשְׁוֹאִין שֶׁקּוֹרִין בְּפַאקו״ס בְּעַרְבִי, וְאוֹתוֹ שֵׂעָר קְרוּי בְּלִשּׁוֹן מִשְׁנָה (עוקצין פ״ב מ״א) כְּשׁוּת שֶׁל קִשּׁוּאִין, כָּךְ שֵׂעָר שֶׁל קָטָן הַדּוֹמֶה לוֹ קְרוּי כְּשׁוּת שֶׁל קָטָן, וְהֲנֵשִׁים קוֹרְאוֹת לוֹ שֵׂעָר שׁוֹטֶה: **לֹא טָמֵא.** אִם נִגְעָה טֻמְאָה בְּאוֹתוֹ שֵׂעָר לֹא נִטְמָא הַקָּטָן: **וְלֹא מְטַמֵּא.** אִם הָיָה הַקָּטָן טָמֵא בְּאַחַת מֵאֲבוֹת הַטֻּמְאוֹת, וְנָגַע אָדָם בְּאוֹתוֹ שֵׂעָר וְלֹא נָגַע בִּבְשָׂרוֹ, לֹא נִטְמָא הַנּוֹגֵעַ, דְּלֹא חֲשִׁיב שֵׂעָר זֶה יָד לְהַכְנִיס טֻמְאָה וּלְהוֹצִיא: (ה) **וְהַמּוּר.** מוסק״ו בְּלַעַ״ז. וְיֵשׁ סְפָרִים גּוֹרְסִים וְחֹמֶר: **דַּרְגִּישׁ.** מַטָּה קְטַנָּה. תַּרְגּוּם 'וַיִּשְׁכַּח עַל מַטָּה כְּבוֹדָהּ' (יחזקאל כג מא), דַּרְגִּשִׁין: **עַל הַנְּקָבִים חוֹצְצִין.** מִשּׁוּם דְּקָפְדֵי עֲלֵיהוּ: **בְּלוּסִין.** מְלֵכְלְכִים. וְדוֹמֶה לוֹ בְּגְמָרָא בְּפֶרֶק כָּלָל גָּדוֹל (שבת עו:) עִפָּה בְּלוּסָה: **אֵינָן חוֹצְצִין.** דְּלָא קָפְדֵי עֲלֵיהוּ. וְהֵינוּ טַעְמָא דְּמוּטוֹת בְּעַל הַבַּיִת וְעָנִי: **אִבּוּחַ.** כְּמוֹ אֲפָף, וְהוּא שֶׁל עוֹר שֶׁמְּשִׁימִין עַל הַחֲמוֹר כְּשֶׁנּוֹשֵׂא הַמַּשָּׂא: **זַקָּקִים.** נוֹשְׁאֵי הַנְּדוּדוֹת שֶׁל עוֹר. לְשׁוֹן זִיקָא בֵּין מְלֵיָא בֵּין חֲסֵרָא שְׁרֵיָא, בְּמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה (ס.): **אֵינוֹ חוֹצֵץ.** שֶׁאֵין מְקַפִּידִין עַל הַלְכְלוּךְ: **עַד כְּאַפָּר הָאִיסְלָקִי.** שֶׁהוּא רָחֵב כְּאַרְבָּעָה גְּרָגְרֵי שְׂעוֹרָה, חוֹצֵץ. פָּחוֹת מִכָּאן, אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְתַנָּא קַמָּא לָא יָהֵב בֵּיהּ שִׁעוּרָא, אֶלָּא אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִכְּאַפָּר חוֹצֵץ. וְהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא: (ו) **מִשְּׁנֵי צְדָדִים.** שֶׁעוֹבֵר מִשְּׁנֵי עֲבָרָיו הַבָּגֶד: **שֶׁל בַּנָּאִים.** תִּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁעוֹסְקִים בְּבִנְיָנוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְקַפְּדֵי עַל רֹבֶב שֶׁבְּבִגְדֵיהֶם, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן (שבת קיד.) כָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁנִּמְצָא רֹבֶב עַל בְּגָדָיו חַיָּב מִיתָה: **וְשֶׁל בּוּר.** גַּרְעִי מֵעַם הָאָרֶץ, וְלָא קָפְדֵי עַל לְכְלוּךְ שֶׁבְּבִגְדָיו אֶלָּא אִם כֵּן יוֹצֵא מֵעֲבָר לְעֵבֶר. וּמִדְּרַשׁ דַּאֲמָרַן לְעֵיל (מ״ה) דְּחוֹצֵץ, הֵינוּ שֶׁעוֹבֵר מִשְּׁנֵי צְדָדִין, דְּלֹא תְּהֵא מְרַדַּעַת חֲשׁוּבָה מִבִּגְדוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ. וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ז) **זָפְתָּן.** זוֹפְתֵי חֲבִיּוֹת. אִי נַמִּי עוֹשֵׂי הַזֶּפֶת

טְהוֹרָה כְּמוֹת שֶׁהָיְתָה, שֶׁהוּא מַצִּיל עָלֶיהָ בְּעוֹדָהּ בְּלוּעָה שֶׁלֹּא תִּשָּׁמֵא: **טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמָה.** דְּטָמְאָה בְּלוּעָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה אֲחֵרִים: **בְּזָמַן שֶׁהוּא נִרְאֶה.** עַל גּוּפוֹ מִבַּחוּץ: **טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמָה.** לֹא שָׁנָא חֵץ טָמֵא וְלֹא שָׁנָא חֵץ טָהוֹר, אֵינוֹ חוֹצֵץ בַּטְּבִילָה כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה:

מַסֶּכֶת נִדָּה

פרק א (א) **שַׁמַּאי אוֹמֵר כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּן שְׁעָתָן.** מִשּׁוּם דְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר (להלן מ״ג) אַרְבַּע נָשִׁים דַּיָּן שְׁעָתָן, תָּנֵי נַמֵּי שַׁמַּאי אוֹמֵר **כָּל הַנָּשִׁים,** לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: **דַּיָּן שְׁעָתָן.** נָשִׁים הָרוֹאוֹת דָּם, דַּיָּן שְׁעָתָן לְטַמֵּא טָהֳרוֹת מִשְּׁעַת רְאִיָּתָן וְאֵילָךְ, וְלָא אָמְרִינַן מִקְּמֵי הָכִי נַמֵּי הֲוֵי דָּם וְכָתְלֵי בֵּית הָרֶחֶם הֶעֱמִידוּהוּ, וְהָיְתָה טְמֵאָה מִקַּדָּם, דְּכָל הַנָּשִׁים מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַחִיצוֹן וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא הַדָּם לַחוּץ, דְּכְתִיב (ויקרא טו יט) ׳דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ׳, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּבָשָׂר וְלֹא יָצָא לַחוּץ טְמֵאָה. וְטַעֲמָא דְּשַׁמַּאי דִּלְא חָיֵשׁ דִּלְמָא מִקַּמֵּי הָכִי הָוֶה דָּם, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן, לִבּוֹ שֶׁל אָדָם נוֹקְפוֹ תָּמִיד בְּשָׁעַת בִּיאָה, וּפוֹרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ, וְנִמְצָאתָ מְבַטֵּל בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה: **מִפְּקִידָה לְפְקִידָה.** בְּדָקָה הַיּוֹם וּמָצְאָה טְהוֹרָה וּבְדָקָה לְסוֹף שָׁבוּעַ וּמָצְאָה טְמֵאָה, חוֹשְׁשִׁין לְמַגָּעָהּ מִבְּדִיקָה רִאשׁוֹנָה וְאֵילָךְ, שֶׁמָּא עִם סִלּוּק חֵץ טָמֵא וְלֹא שָׁנָא חֵץ טָהוֹר, אֵינוֹ חוֹצֵץ בַּטְּבִילָה כָּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה:

פרק ב (א) **כָּל הַיָּד הַמְרֻבָּה לְבִדּוֹק.** שֶׁבּוֹדֶקֶת תָּמִיד שָׁמָּא רָאֲתָה: **וּבָאֲנָשִׁים.** שֶׁבּוֹדֵק עַצְמוֹ תָּמִיד בְּאַמְתּוֹ שָׁמָּא יָצָא מִמֶּנּוּ קֶרִי: **תָּקְצִין.** שְׁמִתְחַמֵּם וּמַרְגִּישׁ כְּשֶׁמַּשְׁמֵשׁ בְּאַמָּה, וּמוֹצִיא שִׁכְבַת זֶרַע לְבַטָּלָה: **וְסוֹמֶא.** אֵינָהּ מִשְׁנָה וּדְחוּיָה הִיא, אֶלָּא הִיא בּוֹדֶקֶת לְעַצְמָהּ וּמִרְאָה לַחֲבֵרוֹתֶיהָ: **וְשֶׁנִּטְרְפָה דַּעְתָּהּ.** מַחֲמַת חֹלִי: **מְתַקְּנוֹת אוֹתָן.** בּוֹדְקוֹת אוֹתָן וּמְטַבְּילוֹת אוֹתָן: הֵכִי גְּרִסִינַן **הַצְּנוּעוֹת מְתַקְּנוֹת לָהֶן שִׁלְשִׁי לְתַקֵּן אֶת הַבַּיִת.** כְּלוֹמַר לְבַדֵּק לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ וּלְהָכִין עַצְמָהּ לְבַעְלָהּ. וְהוּא הַדִּין לְכָל הַנָּשִׁים, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״ז) וּבְשָׁעָה שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת לְשַׁמֵּשׁ אֶת בֵּיתָהּ. וְהָא דְּנָקֵט צְנוּעוֹת, מִשּׁוּם הַצְנוּעוֹת עַד שֶׁבּוֹדְקָת בּוֹ לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ זֶה אֵין בּוֹדְקָת בּוֹ לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ אַחֵר, לְפִי שֶׁמְּטַנֶּפֶת וְכָהֶה מַרְאִית לְבוּשׁ בִּבְדִיקָה רִאשׁוֹנָה וְשׁוּב אֵין נִרְאִית בּוֹ טִפָּה כְּחַרְדָּל: (ב) **נִמְצָא דָּם עַל שְׁלֹשׁ.** אֲפִלּוּ שֶׁהָה זְמַן אָרֹךְ לְאַחַר בְּעִילָה קֹדֶם קִנּוּחַ, בֵּידוּעַ שֶׁהָיָה דָּם בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ: **טְמֵאִין.** שְׁנֵיהֶם, טְמֵאַת שִׁכְבָה, כְּדִין בּוֹעֵל נִדָּה: **אוֹתְיוֹם.** תַּכָּף. וְאֵין לוֹ זוֹמָה בְּמִשְׁנָה: **טְמֵאִים מְפֻקָּפִק.** שְׁנֵיהֶם [וְטַמְּאִים] שִׁכְבַת יָמִים, וּמִיהוּ טֻמְאַת סָפֵק הִיא לְתִלּוּת אֲבָל לֹא לְשֵׁרֵךְ: **וּפְטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן.** מִחֲשֶׁבֶת קְבוּעָה, אֲבָל חַיָּבִים בְּאֶשֶׁם תָּלוּי: (ג) **וְתֵדִיחַ אֶת פָּנֶיהָ.** קִנּוּחַ שְׁלִמָּה: **וְאַחַר כָּךְ.** כְּלוֹמַר אִם שָׁהָתָה יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה: **מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת.** טָהֳרוֹת שְׁנִתְעַסְּקָה בָּהֶן, כְּדִין מֵעֵת לְעֵת דְּאָמְרִינַן בְּפֶרֶק קַמָּא (מ״א): **וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ.** טֻמְאַת שִׁכְבָה, אֶלָּא טֻמְאַת עֶרֶב כְּדִין כָּל נוֹגֵעַ בִּנְדָּה: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אַף מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ.** דְּסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא כָּל מֵעֵת לְעֵת מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ טֻמְאַת מַשְׁפָּק. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּרוֹאָה כְּתֶם.** אַף עַל גַּב דִּבְטֻמְאַת מֵעֵת לְעֵת אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁאֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ לְפִי שֶׁטֻּמְאַת מֵעֵת לְעֵת אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל שֶׁחֲרִית וְעַרְבִית, צְרִיכָה בְּדִיקָה הֵיכָא דְּלֹא שְׁכִיחָא אַחַר בְּעִילָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁמָּא נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵה דָּמִים שֶׁלָּהּ מִמַּרְאֵה דָּם בְּעִילָה רִאשׁוֹנָה, וְאִם נִשְׁתַּנּוּ מַרְאֵה דָּמִים שֶׁלָּהּ טְמֵאָה, שֶׁרַגְלַיִם לְדָבָר שֶׁאֵין דַּם בְּתוֹלִים: **שַׁחֲרִית וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת.** שַׁחֲרִית לְהַכְשִׁיר טָהֳרוֹת שֶׁל לַיְלָה, שֶׁאִם תִּמְצָא טְהוֹרָה תֵּדַע שֶׁלֹּא רָאֲתָה בַּלַּיְלָה, וּלְכִשְׁתִּמְצָא עֲרֵבִית טְמֵאָה יָצְאוּ אֵלּוּ מִפָּסֵק, וְכֵן **בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת** לְהַכְשִׁיר טָהֳרוֹת שְׁנִתְעַסְּקָה בָּהֶן בֵּיּוֹם: **וּבְשָׁעָה שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת לְשַׁמֵּשׁ אֶת בֵּיתָהּ.** שְׁמִכְּינָה עַצְמָהּ לְתַשְׁמִישׁ עִם בַּעְלָהּ: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַף בְּשָׁעַת עֲבָרָתָן מְשֻׁאֶכֶל בְּתִרוּמָה.** אַף לְאַחַר שֶׁאָכְלוּ בְּתִרוּמָה צְרִיכוֹת לִבְדֹּק עַצְמָן, לְתַקֵּן שְׁיָרֵי תְּרוּמוֹת שֶׁבְּפָנִים, שֶׁאִם תִּמְצָא עֲכָשָׁו טְהוֹרָה, כְּשֶׁתִּבְדֹּק עַרְבִית כְּמִשְׁפָּטָהּ וְתִמְצָא טְמֵאָה, לֹא יְהֵא שְׁיָרֵי הַתְּרוּמָה בְּכְלַל טֻמְאָה לְמִפְרַע, שֶׁהֲרֵי בְּדָקָה לְאַחַר הַעֲבָרָתָן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ג (א) **הַמַּפְלָת.** אִם יֵשׁ עִמָּהּ דָּם טְמֵאָה. נִדָּה: **וְאִם לָאו טְהוֹרָה.** דְּסָבַר תְּנָא קַמָּא אֶפְשָׁר לִפְתִיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָּם. וַאֲפִלּוּ נִמְצָא דָּם בְּתוֹךְ הַחֲתִיכָה, טְהוֹרָה, דָּמִים חֲתִיכָה הוּא לֹא דַּם נִדָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאָה.** דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה אִי אֶפְשָׁר לִפְתִיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָּם, וְכֵיוָן כְּמַרְאֵה אֶתְרוֹג, וְלֹא כְּמַרְאֵה כְּרֵתִי שֶׁאֵינוֹ נוֹטֶה לְאַדְמִימוּת כְּלָל: **וְחֲכָמִים מְטַהֲרִים.** וְשָׁלֹשׁ מֵחֲלוֹקוֹת נַמֵּי בֵּירוֹק, תָּנָא קַמָּא סָבַר תּוֹלִין, לֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׁוֹרְפִים. וְעַקַּבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא וְשׁוֹרְפִים. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין וְאוֹכְלִים. וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא: **אִם אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם כְּתָמִים.** לְהֵיוֹתוֹ חָשׁוּב מִן הַדָּמִים הַמְטַמְּאִין בְּאֹשֶׁה: **מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה.** וְחָשׁוּב הוּא דָּם לְהַכְשִׁיר הַזְּרָעִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, כָּל שְׁאָר דָּם שֶׁהוּא אֶחָד מִן הַשִּׁבְעָה מַשְׁקִין שֶׁמַּכְשִׁירִין אֶת הַזְּרָעִים: **לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ.** לֹא מְטַמֵּא מִשּׁוּם כְּתָמִים, וְלֹא מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְהוּא חֲכָמִים דְּפְלִיגִי עֲקַבְיָא: (ד) **דַּם הַמַּפָּה.** זִיו הַכְּרֵכוֹם, לְשׁוֹן ׳כִּי קֶרֶן עוֹר פָּנָיו׳ (שמות לד כט): **וְכַמַּיִם אֲדָמָה.** כָּלָן מִפָּרֵשׁ לְהוּ לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין (מ״ז): **וְכַפָּזוּג.** כְּיַיִן אָדֹם הַמָּזוּג בְּמַיִם: **כְּמֵימֵי תִּלְתָן.** מַיִם שֶׁשּׁוֹרִין בָּהֶן תִּלְתָן, פִּינְקִירִיק״ו בְּלַעַ״ז: **וּכְמֵימֵי בָּשָׂר צָלִי.** מֹחַל הַיּוֹצֵא מִבָּשָׂר צָלוּי: **וּבֵית הַיָּדַיִם מְטַהֲרִין.** וְשָׁלֹשׁ מֵחֲלוֹקוֹת בַּדָּבָר, תָּנָא קַמָּא דְּאָמַר חֲמִשָּׁה דָּמִים טְמֵאִים וְחוּ לֹא, סְבִירָא לֵיהּ דְּמֵימֵי תִּלְתָן וּמֵימֵי בָּשָׂר צָלִי, תּוֹלִין, לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין. וּבֵית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וְשׁוֹרְפִים עֲלֵיהֶם תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים. וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין לְגַמְרֵי. וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא דְּתוֹלִין: **עַקַּבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא.** דְּסָבְרִינְהוּ לֵיהּ דְּאִי יְרוֹק כְּקַרְנֵן כִּרְכּוֹם הוּא אֶלָּא שָׁלָקָה. וְיֵרוֹק דְּמְטַמֵּא עַקַּבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל, הֵיְינוּ כְּמַרְאֵה אֶתְרוֹג, וְלֹא כְּמַרְאֵה כְּרֵתִי שֶׁאֵינוֹ נוֹטֶה לְאַדְמִימוּת כְּלָל: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים.** וְשָׁלֹשׁ מֵחֲלוֹקוֹת נַמֵּי בֵּירוֹק, תָּנָא קַמָּא סָבַר תּוֹלִין, לֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׁוֹרְפִים. וְעַקַּבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא וְשׁוֹרְפִים. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין וְאוֹכְלִים. וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא: **אִם אֵינוֹ מְטַמֵּא מִשּׁוּם כְּתָמִים.** לְהֵיוֹתוֹ חָשׁוּב מִן הַדָּמִים הַמְטַמְּאִין בְּאֹשֶׁה: **מְטַמֵּא מִשּׁוּם מַשְׁקֶה.** וְחָשׁוּב הוּא דָּם לְהַכְשִׁיר הַזְּרָעִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, כָּל שְׁאָר דָּם שֶׁהוּא אֶחָד מִן הַשִּׁבְעָה מַשְׁקִין שֶׁמַּכְשִׁירִין אֶת הַזְּרָעִים: **לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ.** לֹא מְטַמֵּא מִשּׁוּם כְּתָמִים, וְלֹא מַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְהוּא חֲכָמִים דְּפְלִיגִי עֲקַבְיָא: (ז) **כְּדַם הַמַּפָּה.** זִיו הַכְּרֵכוֹם, לְשׁוֹן ׳כִּי קֶרֶן עוֹר פָּנָיו׳ (שמות לד כט): **וּכְמֵימֵי אֲדָמָה.** כָּלָן מִפָּרֵשׁ לְהוּ לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין (מ״ז): **וְכַפָּזוּג.** כְּיַיִן אָדֹם הַמָּזוּג בְּמַיִם: **כְּמֵימֵי תִּלְתָן.** מַיִם שֶׁשּׁוֹרִין בָּהֶן תִּלְתָן, פִּינְקִירִיק״ו בְּלַעַ״ז: **וּכְמֵימֵי בָּשָׂר צָלִי.** מֹחַל הַיּוֹצֵא מִבָּשָׂר צָלוּי: **וּבֵית הַיָּדַיִם מְטַהֲרִין.** וְשָׁלֹשׁ מֵחֲלוֹקוֹת בַּדָּבָר, תָּנָא קַמָּא דְּאָמַר חֲמִשָּׁה דָּמִים טְמֵאִים וְחוּ לֹא, סְבִירָא לֵיהּ דְּמֵימֵי תִּלְתָן וּמֵימֵי בָּשָׂר צָלִי, תּוֹלִין, לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין. וּבֵית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וְשׁוֹרְפִים עֲלֵיהֶם תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים. וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין לְגַמְרֵי. וַהֲלָכָה כְּתָנָא קַמָּא דְּתוֹלִין: **עַקַּבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מְטַמֵּא.** דְּסָבְרִינְהוּ לֵיהּ דְּאִי יְרוֹק כְּקַרְנֵן כִּרְכּוֹם הוּא אֶלָּא שָׁלָקָה. וְיֵרוֹק דְּמְטַמֵּא עַקַּבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל, הֵיְינוּ כְּמַרְאֵה אֶתְרוֹג, וְלֹא כְּמַרְאֵה כְּרֵתִי שֶׁאֵינוֹ נוֹטֶה לְאַדְמִימוּת כְּלָל: **וַחֲכָמִים מְטַהֲרִים.** וְשָׁלֹשׁ מֵחֲלוֹקוֹת נַמֵּי בֵּירוֹק, תָּנָא קַמָּא סָבַר תּוֹלִין, לֹא אוֹכְלִים וְלֹא שׁוֹרְפִים. וַעֲקַ

(ב״כ קיט:) **מְשַׁיָּצָא רֻבּוֹ הָרֵי הוּא בַּיְלוּד.** וְרֹאשׁוֹ כְּרֻבּוֹ, הִלְכָךְ מְשַׁיָּצָא רֹאשׁוֹ שֶׁל מְחֻתָּךְ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּל שְׁאָר הַגּוּף בִּפְנִים, הֲרֵי הוּא כַּיָּלוּד: **פַּדַּחְתּוֹ.** מִצְחוֹ: (ו) **וְאֵין יָדוּעַ מַה הוּא.** אִם זָכָר אִם נְקֵבָה: **תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה.** יְמֵי טֻהַר דְּזָכָר, וִימֵי טֻמְאָה דִּנְקֵבָה: **לְזָכָר וְלִנְקֵבָה וּלְנִדָּה.** כְּלוֹמַר, כְּשֶׁתִּרְאֶה תְּהֵא נִדָּה, שֶׁאֵין לָהּ יְמֵי טֹהַר, דְּשֶׁמָּא לְאו וָלָד הוּא. וְטוֹבְלֶת לְסוֹף אַרְבָּעִים כְּיוֹלֶדֶת זָכָר לְמַאן דְּאָמַר טְבִילָה בְּזִמְנָהּ מִצְוָה. וּטְבוּלַת יוֹם אֹרַךְ, כְּגוֹן יוֹלֶדֶת זָכָר שֶׁטָּבְלָה לְסוֹף שִׁבְעָה וְאֵינָהּ טְהוֹרָה לְקַדֵּשׁ [וְלַמְקֻדָּשׁ] עַד מְלֹאת הָאַרְבָּעִים, צְרִיכָה טְבִילָה אַחֶרֶת לְסוֹף הָאַרְבָּעִים, וְאֹזֶת נִצְרְכָה לִטְבֹל לְסוֹף אַרְבָּעִים יוֹם כְּיוֹלֶדֶת זָכָר, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין טְבִילָה זוֹ מוֹעֶלֶת לָהּ כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ טְהוֹרָה לְקַדֵּשׁ וְלַמְקֻדָּשׁ עַד מְלֹאת שְׁמוֹנִים כְּיוֹלֶדֶת נְקֵבָה: (ז) **הַמַּפֶּלֶת לְיוֹם אַרְבָּעִים.** לִטְבִילָתָהּ: **אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת לְוָלָד.** שֶׁלֹּא נִגְמְרָה יְצִירָתוֹ עַד שֶׁיִּכְלוּ כָּל אַרְבָּעִים יוֹם: **וְלִנְדָּה.** כְּשֶׁתִּרְאֶה, תְּהֵא נִדָּה, דְּלְמָא לֵיכָּא וָלָד וְאֵין כָּאן יְמֵי טֹהַר: **יוֹם אַרְבָּעִים וְאֶחָד תֵּשֵׁב לְזָכָר.** שִׁבְעָה יְמֵי טֻמְאָה, אֲפִלּוּ בְּלֹדָה בַּיְשִׁשָּׁתָא שֶׁאֵינָהּ נִדָּה. אֲבָל שְׁבוּעִים דִּנְקֵבָה, אֵינָהּ יוֹשֶׁבֶת, כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא שֶׁיְּצִירַת נְקֵבָה לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים וְכוּ׳.** חֲכָמִים הֵינוּ תְּנָא קַמָּא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמִסְתַּבֵּר טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל טְפֵי מִדְּתָנָא קַמָּא, הֲדַר רַבִּי וְשָׁנָאהּ בְּלִשּׁוֹן חֲכָמִים, לְאַשְׁמְעִינַן דַּהֲלָכָה כְּסָתָם רִאשׁוֹן, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּחְלֹקֶת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּצִדּוֹ:

פרק ד (א) **בְּנוֹת כּוּתִים נִדּוֹת מֵעֲרִיסָתָן.** מִקַּטְנוּתָן כְּשֶׁהֵן מַנָּחוֹת בָּעֲרִיסָה בְּזָרוּ בְּהוּ רַבָּנָן דְּלִשַׁמּוּ מִשּׁוּם נִדָּה, דִּכְתִיב (ויקרא טו יט) וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה, וְתַנְיָא (גמ׳ מד.) אֵין לִי אֶלָּא שֶׁהִיא גְּדוֹלָה, תַּלְמוּד לוֹמַר וְאִשָּׁה, וְכוּתִים לָא דְּרִשַׁת אִשָּׁה, וְאִשָּׁה, וְכִי חֲזִיַן קְטַנּוֹת לָא מִפָּרְשֵׁי לְהוּ, הִלְכָךְ גְּזִרוּ בְּהוּ רַבָּנָן דְּלִשַׁמּוּ בְּלֵילוּ: **מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב הַתַּחְתּוֹן בָּעֶלְיוֹן.** תַּחְתּוֹנוֹ שֶׁל בּוֹעֵל נִדָּה כְּמַה כְּעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב, מָה עֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא אֲכָלִין וּמַשְׁקִין, אַף תַּחְתּוֹנוֹ שֶׁל בּוֹעֵל נִדָּה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא אֲכָלִין וּמַשְׁקִין. וְעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב הוּא הַדָּבָר הַנִּשָּׂא עַל גַּבֵּי הַזָּב, נָפְקָא לָן מִקְּרָא דְּאֵינוֹ מְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים אֶלָּא אֲכָלִים וּמַשְׁקִים, דִּכְתִיב (ויקרא טו י) וְהַנּוֹגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו יִטְמָא, מַאי ׳תַּחְתָּיו׳, אִילֵימָא תַּחְתָּיו דָּזָב, מִ׳כָּל אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ׳ (ראה שם פסוק ה) נָפְקָא, אֶלָּא הַנּוֹגֵעַ בְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה הַזָּב תַּחְתָּיו יִטְמָא, וּמִדְּלָא עָרְבִינְהוּ וְנִכְתּוֹב ׳יִכֹּל הַנּוֹגֵעַ בְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתָּיו וְהִנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו׳, וְאַפְסְקִינְהוּ בְּ׳יִטְמָא׳, מִכְּלָל דְּהַאי ׳יִטְמָא׳ לְאו בְּאָדָם וְכֵלִים אִירְיָא, אֶלָּא בַּאֲכָלִים וּמַשְׁקִים. וְכוּתִים שֶׁהֵן בּוֹעֲלֵי נִדּוֹת, מְטַמְּאִים מִשְׁכָּב הַתַּחְתּוֹן שֶׁלָּהֶן אֲכָלִין וּמַשְׁקִין, אֲבָל לֹא אָדָם וְכֵלִים, כְּעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב שֶׁגַּם הוּא מְטַמֵּא אֲכָלִים וּמַשְׁקִים וְלֹא אָדָם וְכֵלִים. וְכָל הַדְּבָרִים הָלְלוּ לֹא נֶאֶמְרוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהֵיוּ הַכּוּתִים מְחַזִּיקִים בְּתוֹרָה וּמְדַקְדְּקִים בְּהַרְבֵּה מִצְוֹת כְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לְאַחַר שֶׁבָּדְקוּ וּמָצְאוּ לָהֶם כִּדְמוּת יוֹנָה בְּרֹאשׁ הַר גְּרִיזִים שֶׁהֵיוּ עוֹבְדִים אוֹתָהּ (חולין ו.), עֲשָׂאוּם כְּנָכְרִים גְּמוּרִים לְכָל דִּבְרֵיהֶם, בֵּין לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה בֵּין לְשֶׁאָר דִּינִים שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין הָפְרֵשׁ בֵּינָם לְבֵין הַנָּכְרִים בְּכָל: **וְחֵן יוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם.** כְּלוֹמַר, לְפִיכָךְ הַכּוּתִים הֵם בּוֹעֲלֵי נִדּוֹת, לְפִי שֶׁהֵן יוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם, דְּכָל דָּם שֶׁרוֹאֶה בֵּין אָדוֹם בֵּין יָרוֹק יוֹשֶׁבֶת עָלָיו יְמֵי נִדּוּת, וְזוֹ תַּקָּלָה הִיא לָהֶם, שֶׁאִם רוֹאֶה דָּם יָרוֹק הַיּוֹם מִתְחֶלֶת לִמְנוֹת מֵהַיּוֹם שִׁבְעַת יְמֵי נִדָּה, וְאִם תִּרְאֶה בְּאוֹתָם יְמֵי נִדּוּת דָּם אָדוֹם אֵינָהּ מוֹנָה אֶלָּא מִיּוֹם רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה, וְאוֹתוֹ דָּם טָהוֹר הָיָה וּמֵרְאָיָה שְׁנִיָּה הִיא צְרִיכָה לִמְנוֹת: **וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָן.** הַלּוֹבֵשׁ אוֹ מִתְכַּסֶּה בְּאוֹתָן בְּגָדִים וְנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ פָּטוּר מִקָּרְבָּן. אוֹ אִם נָגְעוּ אוֹתָן בְּגָדִים שֶׁל מִשְׁכַּב שֶׁלָּהֶן בִּתְרוּמָה, תּוֹלִין: **מִפְּנֵי שֶׁמַּמְאַתָּן סָפֵק.** דְּלָא יָדְעִינַן אִי נִדָּה הִיא אִי לֹא. רַבִּגְמָרָא (לג:) פָּרֵיךְ מַתְנִיתִין מַהָא דְּתָנֵן בְּמַסֶּכֶת טְהָרוֹת פֶּרֶק ד׳ (מ״ה) עַל שִׁשָּׁה סְפֵקוֹת שׁוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה, עַל סָפֵק בְּגָדִי עַם הָאָרֶץ, כְּלוֹמַר עַל בְּגָדִי עַם הָאָרֶץ אִם נָגְעוּ בָּהּ נִשְׂרֶפֶת מִשּׁוּם שֶׁמָּא טָמֵא הָיָה, וְהַאי פּוּתְיָי נַמֵּי תִּפּוֹק לִי אִם נָגַע מִשְׁכָּבוֹ בִּתְרוּמָה תְּהֵא נִשְׂרֶפֶת מִשּׁוּם דְּעַם הָאָרֶץ הוּא וַהֲוָה לֵיהּ בִּגְדֵי עַם הָאָרֶץ, וּמִשְּׁנֵי דְּמַתְנִיתִין אִירְיָי בִּכְוּתִי שֶׁטָּבַל בִּכְפָנֵינוּ וְעָלָה וְדָרַס עַל בִּגְדֵיהוּ שֶׁל חָבֵר כְּשֶׁהוּא עָרֹם, אוֹ שֶׁלָּבַשׁ בִּגְדֵי חָבֵר, אוֹ שֶׁהִטְבִּיל אֶת בִּגְדָיו בִּכְפָנֵיו, בְּאֹפֶן דְּבִגְדָיו שֶׁל כּוּתִי כְּשֶׁהֵן מְדֻרָּס לֹא נָגְעוּ בִּבְגָדָיו שֶׁל חָבֵר כְּשֶׁדָּרַס עֲלֵיהֶן, וְאַחַר כָּךְ נָגְעוּ בִּבְגָדָיו שֶׁל חָבֵר כּוּתִי כְּשֶׁדָּרַס עֲלֵיהֶן בִּתְרוּמָה, לָא שָׁרְפִינַן עֲלֵיהֶן, דְּאִי מִשּׁוּם טֻמְאַת עַם הָאָרֶץ, הָא טָבִיל לֵיהּ, וְאִי מִשּׁוּם בּוֹעֵל נִדָּה, שָׁמָּא לֹא בָּעַל בְּקֹרוֹב וּכְבָר עָבְרוּ יְמֵי טֻמְאָתוֹ וְסָלְקָא לֵיהּ טְבִילָה, וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר בָּעַל בְּקָרוֹב, שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה אִשְׁתּוֹ יוֹשֶׁבֶת עַל דָּם שֶׁמָּא אֶלָּא עַל דָּם טָהוֹר, וְהֵנֵי סָפֵק סְפֵקָא, וְאַסְפֵּק סְפֵקָא לָא שָׁרְפִינַן תְּרוּמָה:

(ב) **פָּרְשׁוּ לֶאֱכֹל בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֵי הֵן כְּיִשְׂרָאֵל.** הֲרֵי הַן כְּכוּתִיּוֹת: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר לְעוֹלָם הֵן כְּיִשְׂרָאֵל.** וּסְתָמָא הַן כְּיִשְׂרְאֵלִיּוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ג) **דָּם נְכְרִית בֵּית שַׁמַּאי מְטַהֲרִין.** וְאַף עַל גַּב דִּבְרֵיקָה וּבְמֵימֵי רַגְלֵיהֶן מוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי דְּרַבָּנַן גְּזִרוּ עֲלֵיהֶן לְהְיוֹת כְּזָבִין לְכָל דִּבְרֵיהֶן, אֲפִלּוּ הָכִי דָּמָהּ טָהוֹר, דְּשִׁיְּרוּ בָּהּ רַבָּנַן לְמֶהֱוֵי דְּטָמְאָתָן דְּרַבָּנַן, כִּי הֵיכִי דְּלָא נִשְׂרְפוּ עֲלֵיהוּ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים (גמ׳ לד.): **וְדָם טָהוֹר שֶׁל מִצְרַעַת.** וְאַף עַל גַּב דְּמֵעְיְנוֹת שֶׁל מִצְרַעַת כְּגוֹן רֹקֶשׁ וּמֵימֵי רַגְלֵיהֶן הֲווֹ אַב הַטֻּמְאָה כְּשֶׁל זָב, אֲפִלּוּ הָכִי דַּם טֹהַר שֶׁלָּהּ טָהוֹר, דִּדְוּמְיָא דִּרְק בָּעֵינַן הוּא, דִּדְוּמְיָא שֶׁמְּתְעַגֵּל וְיוֹצֵא: **כְּרֶקֶּה וּכְמֵימֵי רַגְלֵיהֶן.** דִּמְטַמְּאִין לְחִין וְאֵין מְטַמְּאִין יְבֵשִׁין. וְהַהֶפְרֵשׁ הוּא דְּעָבוּד גַּבֵּי דָּם הַנָּכְרִית דִּמְטַמֵּא מִדְּרַבָּנַן שֶׁגְּזְרוּ עֲלֵיהֶם שֶׁיְּהֵיוּ כְּזָבִים לְכָל דִּבְרֵיהֶן, דְּאִלּוּ דִּישְׂרְאֵלִית מְטַמֵּא דָּם לַח וְיָבֵשׁ, וּדְנָכְרִית לַח וְלֹא יָבֵשׁ כְּרֶקֶּה וּכְמֵימֵי רַגְלֵיהֶן דְּאֵין מְטַמְּאִין יָבֵשׁ. וְדָם טָהוֹר שֶׁל מִצְרַעַת נַמִּי, אַף עַל גַּב דְּדָם לְאו מֵעְיַן הוּא, דִּין מַעְיַן אִית לֵיהּ, דְּרַחֲמָנָא רַבְּתֵיהּ מִקְרָא דִּכְתִיב (ויקרא טו לג) ׳לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה׳, ׳לַזָּכָר׳

לְרַבּוֹת [מִצְרַע לְ]מַעְיְנוֹתָיו, ׳וְלַנְּקֵבָה׳ לְרַבּוֹת [מִצְרַעַת לְ]מַעְיְנוֹתֶיהָ, וְאָמְרִינַן מֵעְיְנוֹתֶיהָ דְּמֵאי, אִילֵימָא שְׁאָר מַעְיְנוֹתֶיהָ כְּגוֹן רֹקֶּה וּמֵימֵי רַגְלֵיהָ דַּאֲתוֹ מִזָּב דִּכְתִיב בֵּיהּ (שם פסוק ח) ׳וְכִי יָרֹק הַזָּב׳, וּמַנֵּיהּ נָפְקֵי שְׁאָר מַעְיְנוֹת, מ׳זָכָר׳ נָפְקָא, דִּכְיָון דְּאִתְרַבֵּי מִצְרַע לְמַעְיְנוֹתָיו אִתְרַבֵּי מִצְרַעַת לְכָל מַעְיְנוֹתֶיהָ דְּאִיכָּא דִּכְוָתַיְהוּ בְּזָכָר, אֶלָּא לְדָמָהּ דְּלֵילֵי מִיעוּט בְּזָכָר, וְכֵיוָן דְּרַבֵּיהּ רַחֲמָנָא לְדָמָהּ שֶׁיִּהֵא כְּרֶקֶּה וּכְמֵימֵי רַגְלֵיהֶן, אִם כֵּן מָה רֶקֶּה וּמֵימֵי רַגְלֵיהֶן מְטַמְּאִין יְבֵשִׁים, אַף דָּמָהּ כֵּן: **דַּם הַיּוֹלֶדֶת.** שֶׁעָבְרוּ יְמֵי טֻמְאַת לֵדָה וְלֹא טָבְלָה: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כָּרֶקֶּה וּכְמֵימֵי רַגְלֶיהָ.** מְטַמֵּא לַח וְאֵינוֹ מְטַמֵּא יָבֵשׁ. וְאַף עַל גַּב דְּדָם טֹהַר הוּא, דִּבְיוֹמֵי תְּלָה רַחֲמָנָא וְהָא מָלוֹ, וְלֵילֵי לְטַמּוּיֵהּ נַמֵּי מְשׁוּם מַעְיָן דְּהָא אֵין מִתְעַגֵּל וְיוֹצֵא, אֲפִלּוּ הָכִי דָּמָהּ טָמֵא עָלֶיהָ וְלֹא הוֹאִיל וְלֹא טָבְלָה וְעוֹד שֶׁמָּא יָבֵשׁ. וְאַף עַל גַּב דְּדָם טֹהַר הוּא, דְּאִי לָא מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ אַפִּילּוּ הָכִי אֵין מְטַמֵּא אֶלָּא בְּמַגָּע וּמַשָּׂא, אֲבָל לֹא בְּאֹהֶל וְלֹא בְּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְהָכָא מְטַמֵּא אֹהֶל וּמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב: **שֶׁשָּׁפְתָה מִן הַצֵּרַע.** כְּלוֹמַר וְשָׁפְתָה זוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, אִם שָׁפְתָה מִן הַצֵּרַע אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁפְתָה מִן הַדָּם, הֲרֵי שֶׁפִּי: (ה) **כַּמָּה הוּא קְשׁוּיָה.** דִּלְא אַתְיָא לִידֵי דִּיבָה בְּכָל דְּמִים שֶׁתִּרְאֶה: **אַלְפַּיִם אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים יוֹם.** אִם לֹא שָׁפְתָה יוֹם אֶחָד סָמוּךְ לַלֵּדָה, לֹא אַתְיָא לִידֵי דִּיבָה וְלֹא הָוְיָא יוֹלֶדֶת בְּוַדַּאי: **דִּיָּה חֲדָשָׁה.** דַּיָּהּ אִם נִטְהַר אֶת הַקֹּשִׁי חֹדֶשׁ אֶחָד, דְּהֵינוּ [חֹדֶשׁ] תְּשִׁעִי. אֲבָל קָשְׁתָה שְׁלֹשָׁה בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר יְמֵי דִּיבָה בְּחֹדֶשׁ שְׁמִינִי, וַאֲפִלּוּ מַקָּשָׁה וְהוֹלֶכֶת כָּל תְּשִׁעִי, הֲרֵי זוֹ יוֹלֶדֶת בְּוַדַּאי מֵחֲמַת שְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁל שְׁמִינִי: **אֵין קְשׁוּי יוֹתֵר מִשְּׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.** שֶׁאִם קָשְׁתָה וְרָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת וְהֶיְתָה מַקָּשָׁה וְהוֹלֶכֶת כָּל הַשַּׁבָּתוֹת אֲחֵרִים כֵּן, הֲרֵי זוֹ יוֹלֶדֶת בְּוַדַּאי מֵחֲמַת שְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁקָּדְמוּ לִשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת: (ו) **הַמַּקָּשָׁה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים שֶׁל נְקֵבָה.** כְּגוֹן שֶׁשִּׁשָּׁה לְאַחַר אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁל יְמֵי לֵדָה וְנִתְעַבְּרָה וְהִפִּילָה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים: **כָּל דָּמִים שֶׁהִיא רוֹאָה טְהוֹרִים.** דְּכָל תּוֹךְ מִלֹּאת הָוֵי דָּם טֹהַר: **וְרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר מְטַמֵּא.** נִדָּה. דְּכֵיוָן דִּבְקֹשִׁי בָּא, לְאו דָּם טֹהַר הוּא אֶלָּא מֵחֲמַת וָלָד שֶׁבְּמֵעָיהָ, וּמִזֶּה הוּא דְּטַהֲרִיהּ רַחֲמָנָא לִקְשׁוּי, וְלֹא מִנִּדָּה: **שֶׁהַחְמִיר בְּדַם הַשְּׁפִי.** כְּגוֹן שֶׁאָר יוֹלֶדֶת שֶׁרוֹאָה שְׁלֹשָׁה בִּשְׁפִי וְיָלְדָה, הֲרֵי זוֹ יוֹלֶדֶת בְּוַדַּאי: **הֶקֵּל בְּדַם הַקֹּשִׁי.** לְטַהֲרָהּ מִזִּיבָה: **מְקוֹם שֶׁהֶקֵּל בְּדַם הַשְּׁפִי.** לְטַהֲרָהּ מִכָּל טֻמְאָה, כְּגוֹן תּוֹךְ מִלֹּאת: **אֵינוֹ דִּין שֶׁנָּקֵל בְּדַם הַקֹּשִׁי.** לְטַהֲרוֹ מִכָּל טֻמְאוֹת וַאֲפִלּוּ מִנִּדָּה: **דַּיּוֹ לָבָא מִן הַדִּין.** כְּגוֹן קֹשִׁי שֶׁל תּוֹךְ מִלֹּאת שֶׁאַתֶּם לְמֵדִים מִקֹּשִׁי שֶׁל עָלְמָא, דַּיּוֹ לְהִיוֹת כַּנִּדּוֹן כְּקֹשִׁי דְּעָלְמָא, מָה קֹשִׁי דְּעָלְמָא טֻמְאָה בְּנִדָּה, אַף קֹשִׁי דְּתוֹךְ מִלֹּאת טֻמְאָה בְּנִדָּה: (ז) **כָּל אֶחָד עָשָׂר יוֹם.** שֶׁאַחַר שִׁבְעַת יְמֵי נִדָּה: **בְּחֻזְקַת טְהָרָה.** וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִבְדֹק עַצְמָהּ, דַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאֵין בֵּין נִדָּה לִנְדָּה פָּחוֹת מֵאֶחָד עָשָׂר יוֹם: **יָשְׁבָה לָהּ וְלֹא בָדְקָה.** מַתְנִיתִין חַסּוּרֵי מִחְסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי, ׳בִּימֵי נִדָּתָהּ בָּעֵי בְּדִיקָה, יָשְׁבָה וְלֹא בָדְקָה, שָׁגְגָה, נֶאֱנָסָה, הַזִּידָה וְלֹא בָדְקָה, טְהוֹרָה׳: **הִגִּיעָה שָׁעַת וְסָתָהּ וְלֹא בָדְקָה.** אַף עַל פִּי שֶׁבָּדְקָה אַחַר כָּךְ וּמְצָאָה טְהוֹרָה, הוֹאִיל וְלֹא בָדְקָה בְּשָׁעַת וִסְתָּהּ, טְמֵאָה, דְּאוֹרַח בִּזְמַנּוֹ בָּא: **בְּמַחֲבֵא.** מֻחְבֶּמֶת לִטְמֹט אוֹ חַיִל שָׁבָא לְעִיר. וְאֵין הַלָּכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: **אֲבָל יְמֵי הַזּוֹב וְהַזָּבָה.** שִׁבְעַת יָמִים נְקִיִּים שֶׁצְּרִיכִים לִסְפֹּר: **וְשׁוֹמֶרֶת יוֹם.** כְּגוֹן הָרוֹאָה יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנֵי יָמִים בֵּימֵי זִיבָתָהּ, אֵינָהּ סוֹפֶרֶת אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּנְקִיּוּת, וְטוֹבֶלֶת לְעֶרֶב וּטְהוֹרָה לְבַעְלָהּ: **הָרֵי אֵלּוּ בְּחֶזְקַת טֻמְאָה.** כֵּיוָן שֶׁנִּפְתְּחָה מֵעֵינָהּ וְרָאֲתָה הַיּוֹם,

אַף עַל גַּב דְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר הִיא, הָוְיָא לְמֶחְצָה בְּחֶזְקַת טֻמְאָה:

פרק ה (א) **יוֹצֵא הַפָּן.** אִשָּׁה שֶׁפָּתְחוּ [מֵעֶיהָ] עַל יְדֵי סַם וְהוֹצִיאוּ וְשִׁכְּבוּעַיִם לְנַקֵּבָה: **אֵין יוֹשְׁבִין עָלָיו יְמֵי טֻמְאָה.** שִׁבְעָה לְזָכָר וְלֹא הָוְיָא יוֹלֶדֶת בְּוַדַּאי: **דַּיָּהּ חֲדָשָׁה.** דַּיָּהּ אִם נִטְהַר אֶת הַקֹּשִׁי חֹדֶשׁ אֶחָד, דְּהֵינוּ [חֹדֶשׁ] תְּשִׁעִי. אֲבָל קָשְׁתָה שְׁלֹשָׁה בְּתוֹךְ אַחַד עָשָׂר יְמֵי דִּיבָה בְּחֹדֶשׁ שְׁמִינִי, וַאֲפִלּוּ מַקָּשָׁה וְהוֹלֶכֶת כָּל תְּשִׁעִי, הֲרֵי זוֹ יוֹלֶדֶת בְּוַדַּאי מֵחֲמַת שְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁל שְׁמִינִי: **אֵין קְשׁוּי יוֹתֵר מִשְּׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.** שֶׁאִם קָשְׁתָה וְרָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת וְהֶיְתָה מַקָּשָׁה וְהוֹלֶכֶת כָּל הַשַּׁבָּתוֹת אֲחֵרִים כֵּן, הֲרֵי זוֹ יוֹלֶדֶת בְּוַדַּאי מֵחֲמַת שְׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁקָּדְמוּ לִשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת: **וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ.** אִם קִבֵּל בָּהּ אָבִיהָ קִדּוּשִׁין מֵאָחֵד, וּבָא עָלֶיהָ אַחֵר, נֶהֱרָג עָלֶיהָ, דִּבְיאָתָהּ בִּיאָה: **וּמְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ.** אִם הִיא נִדָּה. אֲבָל פָּחוֹת מִכֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מְטַמְּאָה בְּמַגָּע, אֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֲלָהּ מִשּׁוּם בּוֹעֵל נִדָּה לְטַמְּאַת שְׁכָבָה, אֶלָּא מִשּׁוּם נוֹגֵעַ וּלְטַמְּאַת עֶרֶב: **תַּחְתּוֹן.** שֶׁל בּוֹעֵל נִדָּה: **כְּעֶלְיוֹנוֹ.** שֶׁל זָב, שֶׁמְּטַמֵּא אֲכָלִין וּמַשְׁקִין וְלֹא אָדָם וְכֵלִים: **מִן הַפְּסוּלִין.** כְּגוֹן נָכְרִי וְעֶבֶד וְנָתִין, מִמְּזֵר אוֹ חָלָל: **פְּסָלָהּ.** מִתְּרוּמַת אָבִיהָ, אִם הִיא בַּת כֹּהֵן: **מִכָּל הָעֲרָיוֹת.** כְּגוֹן אָבִיהָ אוֹ חֲמִיהָ: **וְהִיא פְּטוּרָה.** מִפְּנֵי שֶׁהִיא קְטַנָּה וְאֵינָהּ בַּת עֲנָשִׁים: **כְּנוֹתַן אֶצְבַּע בָּעַיִן.** שְׁדּוֹמֶה וְחוֹזֵר לְכְמוֹת שֶׁהָיָה, אַף כָּאן חוֹזֶרֶת בְּתוּלָה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה: (ה) **שֶׁבָּא עַל יְבִמְתּוֹ קְנָאָה.** וְזָכָה בִּכְסֵי אָחִיו. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין קִנְיָן לְקָטָן, שְׁאנִי הָכָא דְּמִן שְׁמַיָּא אַקְנוּיֵהּ נְהַלֵּיהּ: **וְאֵינוֹ נוֹתֵן גֵּט עַד שֶׁיִּגְדַּל.** אִם בָּא לְגָרְשָׁהּ. דִּקְדוּשֵׁי אָחִיו קְדוּשִׁין גְּמוּרִים, וְגֵרוּשִׁין שֶׁל זֶה אֵינָן גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִין. וְדַוְקָא כְּשֶׁבָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שֶׁהִגְדִּיל, דְּיֵי לֵהּ בְּגֵט, אֲבָל אִם לֹא בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שֶׁהִגְדִּיל, צְרִיכָה גֵּט וַחֲלִיצָה: **וּמְטַמֵּא בְּנִדָּה.** אִם בָּא עָלֶיהָ בְּנִדָּתָהּ, דִּבְיאָתוֹ בִּיאָה לְכָל דָּבָר: **וּפוֹסֵל.** כְּגוֹן נָכְרִי וְעֶבֶד אוֹ חָלָל בֶּן תִּשַּׁע שָׁנִים שֶׁבָּא עַל הַכֹּהֶנֶת, פְּסָלָהּ מִתְּרוּמַת אָבִיהָ; **וְאֵינוֹ מַאֲכִיל.** אִם הוּא כֹּהֵן וְנָשָׂא יִשְׂרְאֵלִית, אֵינוֹ מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה, לְפִי שֶׁאֵין קִנְיָנוֹ קִנְיַן גְּמוּר. וַאֲפִלּוּ הוּא יָבָם דְּקִנְיָנֵיהּ בְּהָךְ בִּיאָה כְּדַאֲמָרַן, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה: **וּפוֹסֵל אֶת הַבְּהֵמָה.** אִם רָבְעָה עַל פִּי עֶד אֶחָד: **וְנִפְקֶלֶת עַל יָדוֹ.** כְּתִיב (שם כב ד) ׳אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע׳: (ב) **שֶׁנִּזְדַּעְזְעוּ אֵבָרָיו.** שֶׁנִּנְעֲקָרָה שִׁכְבַת זֶרַע מִגּוּפוֹ: **אוֹחֵז בְּאֶמְצָה.** וְאַף עַל גַּב דְּכָל הָאוֹחֵז בְּאֶמְצָה וּמַשְׁתִּין כְּאִלּוּ מַבִּיא מַבּוּל לָעוֹלָם, הָכָא כֵּיוָן דְּנֶעֱקָרָה שִׁכְבַת זֶרַע שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְחַמֵּם לַעֲקֹר עוֹד מִיָּד בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: **וּמְטַמְּאִין.** זוֹב וְשִׁכְבַת זֶרַע: **בְּכָל שֶׁהֵן.** לְאָדָם הֵיוֹצֵא מִמֶּנּוּ. אֲבָל הַנּוֹגֵעַ, אֵינוֹ מְטַמֵּא עַד שֶׁיִּגַּע בִּכְעַדְשָׁה: (ג) **מְטַמְּאָה בְּנִדָּה.** אִם רָאֲתָה דָּם: **בַּת עֲשָׂרָה יָמִים מְטַמְּאָה בְּזִיבָה.** אִם רָאֲתָה שְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים לְאַחַר שִׁבְעָה, דְּכָל דָּם שֶׁרוֹאָה בְּתוֹךְ שִׁבְעָה דַּם נִדָּה הוּא, הִלְכָךְ אִי אֶפְשָׁר לָהּ לְטָמֵא בְּזִיבָה, דְּהֵינוּ לְהְיוֹת זָבָה גְּדוֹלָה, עַד עֲשָׂרָה יָמִים: **תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ שֶׁמְּטַמֵּא בְּזִיבָה.** דְּגַבֵּי נְגָעִים כְּתִיב (שם יג ב) ׳אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ׳, וְתִינוֹק בֶּן יוֹמוֹ אָדָם הוּא, דְּאָדָם כָּל שֶׁהוּא מַשְׁמַע: **וּמְטַמֵּא בְּטֻמְאַת מֵת.** דִּכְתִיב (במדבר יט יח) ׳וְעַל הַנֶּפֶשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם׳, נֶפֶשׁ כָּל שֶׁהוּא: **וְזוֹקֵק לַיִּבּוּם.** אִם נוֹלַד יוֹם אֶחָד קֹדֶם מִיתַת אָחִיו. אֲבָל נוֹלַד לְאַחַר מִיתַת אָחִיו, אֵינוֹ זוֹקֵק, דִּכְתִיב (דברים כה ה) ׳כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו׳, שֶׁהָיְתָה לָהֶם יְשִׁיבָה אַחַת בָּעוֹלָם: **וּפוֹטֵר מִן הַיִּבּוּם.** אִם נוֹלַד לְאַחַר מִיתַת אָבִיו וְחָזָה שָׁעָה אַחַת וּמֵת. אֲבָל אִם נוֹלַד בֶּן כָּלָן מִן הַתְּרוּמָה, דְּאֵין בְּרָכָה לְדַעַת מִי מֵהֶן מְגִיעַ לְחָלְקוֹ. וְדַוְקָא בֶּן יוֹם אֶחָד דְּרָאוּי לִירֵשָׁה, אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נוֹלַד, אוֹכְלִים בְּלָן, דְּאֵין זְכִיָּה לְעֻבָּר: **וְנוֹחֵל וּמַנְחִיל.** נוֹחֵל אֶת הָאֵם, אִם מֵתָה אָמּוֹ בְּיוֹם שֶׁנּוֹלַד, הֲרֵי הוּא נוֹחֵלָהּ, וּכְשֶׁמֵּת הוּא, בְּאֵ

רבינו עובדיה

מַסֶּכֶת נִדָּה

מברטנורא

לֵיהּ וּלְמֵר פְּדָאִית לֵיהּ, וְשׁוּב אֵין לְאֲבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ. וְהָלְכָה כִּדְבָרֵי בֵּית הַלֵּל לְהַחְמִיר, הִלְכָךְ אִם נִרְאָה בָּהּ אֶחָד מִן הַסִּימָנִים הַלָּלוּ, דָּיְנִינַן בָּהּ דִּין בּוֹגֶרֶת לְחֻמְרָא, אֲבָל לֹא לְקֻלָּא, שֶׁאִם קִדְּשָׁה אֶת עַצְמָהּ, צְרִיכָה גֵּט שֶׁמָּא בּוֹגֶרֶת הִיא, וְאִם אֲבִיהָ קִדְּשָׁהּ, צְרִיכָה נַמִּי גֵּט דִּשְׁמָא עֲדַיִן [נַעֲרָה] הִיא, עַד שֶׁיִּהְיוּ בָּהּ כָּל הַסִּימָנִים הַלָּלוּ כֻּלָּם, וְאָז תֵּחָשֵׁב בּוֹגֶרֶת בֵּין לְקֻלָּא בֵּין לְחֻמְרָא: (ט) **וְהִיא אִילּוֹנִית.** כְּלוֹמַר, וְצָרִיךְ שֶׁיֵּרָאוּ בָּהּ נַמִּי סִימָנֵי אִילּוֹנִית, שֶׁאִם לֹא נִרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי אִילּוֹנִית, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא בַּת עֶשְׂרִים וְלֹא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא, עַד שֶׁתְּהֵא בַּת שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וְאִם לֹא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אָז, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי אִילּוֹנִית הֲרֵי זוֹ אִילּוֹנִית. וְסִימָנֵי אִילּוֹנִית פָּרַשְׁנוּ [רֵישׁ] פֶּרֶק קַמָּא דִּיבָמוֹת (מ״א ד״ה איילונית), [וְזֶה שֶׁלּוֹנוֹ שָׁם, וְסִימָנֶיהָ מְפֹרָשִׁים (יבמות פ:), שֶׁאֵין לָהּ שְׁדַיִם כְּנָשִׁים, וְאֵין לָהּ סִימָנִים, וְקוֹלָהּ עָבֶה כְּאִישׁ, וְאֵין לָהּ שִׂפּוּלֵי מַעַיִם כְּנָשִׁים, כְּלוֹמַר שֶׁאוֹתוֹ מָקוֹם אֵינוֹ בּוֹלֵט מִגּוּפָהּ כְּעֵרוָת שְׁאָר הַנָּשִׁים]: **לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת.** וּמַתָּרַת לְנָשָׂא לְשׁוּק, דִּרְחֲמָנָא פְּטָרָהּ, דִּכְתִיב (דברים כה ו) ׳וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד, פָּרַט לְאֵילּוֹנִית שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת: **וְהוּא סָרִיס.** כְּלוֹמַר, שֶׁנִּרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס, דְּאִי לֹא נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס, עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, דְּאָז אֲפִלּוּ לֹא נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא סָרִיס כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. וְסָרִיס לָאו בַּר חֲלִיצָה הוּא, דִּכְתִיב (שם פסוק ז) ׳לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל׳, וְהַאי לָאו בַּר הָכִי הוּא: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַזָּכָר כִּדְבָרֵי בֵּית הַלֵּל.** בֵּן נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס, הֲרֵי זֶה סָרִיס: **וְהַנְּקֵבָה.** בַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אִם נִרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי אִילּוֹנִית, הֲרֵי זוֹ אִילּוֹנִית כִּדְבָרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וְאֵין הֲלָכָה כְּדִבְרֵי אֱלִיעֶזֶר:

פרק ו (א) **בָּא סִימָן הַתַּחְתּוֹן.** שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שֶׁהוּא סִימָן נַעֲרוּת: **עַד שֶׁלֹּא בָּא הָעֶלְיוֹן.** סִימָן שֶׁל דַּדַּיִן, וְהוּא בַּחֵל: **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת.** מְשׁוּם דִּגְדוֹלָה הִיא, שֶׁהַשְּׂעָרוֹת סִימָן מֻבְהָק וַעֲלִיהוּ סָמְכִינַן: **אַף עַל פִּי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר.** לְרִבָּנָן לְבוֹא סִימָן הָעֶלְיוֹן בְּלֹא הַתַּחְתּוֹן, וּמִכִּי אָתָא סִימָן הָעֶלְיוֹן אַף עַל גַּב דְּבָדְקוּ וְלָא אַשְׁכְּחוּ תַּחְתּוֹן, מֵימַר אָמְרִינַן סִימָן הַתַּחְתּוֹן וַדַּאי אָתָא אֶלָּא שַׁנְּשַׁר, מִכָּל מָקוֹם לְרַבִּי מֵאִיר לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת, דִּרְבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ אֶפְשָׁר לָבוֹא סִימָן עֶלְיוֹן בְּלֹא תַּחְתּוֹן, וַאֲנַן אַתַּחְתּוֹן סָמְכִינַן, הִלְכָךְ עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא וְלֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. וְרִבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר קָטָן וּקְטַנָּה לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין, קָטָן שֶׁמָּא יִמְצָא סָרִיס, וּקְטַנָּה שֶׁמָּא תִּמְצָא אֵילּוֹנִית: **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת.** וַאֲפִלּוּ הִיא קְטַנָּה מִתְיַבֶּמֶת לְרַבָּנָן, דְּלָא יְחִישׁ לְמֵעוּטָא שֶׁמָּא תִּמְצָא אֵילּוֹנִית, דְּרֹב נָשִׁים אֵינָן אֵילּוֹנִיּוֹת. מֵיהוּ לְחֲלִיצָה בָּעֵינַן שֶׁתְּהֵא גְּדוֹלָה אֲפִלּוּ לְרַבָּנָן, דִּ׳אִישׁ׳ כְּתִיב בְּפָרָשָׁה (דברים כה ז) וּמִקַּשִּׁינַן אִשָּׁה לְאִישׁ. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ אֶפְשָׁר לַתַּחְתּוֹן לָבוֹא וְכוּ׳.** אַף עַל גַּב דְּתָנָא לֵיהּ בְּרֵישָׁא, הֲדַר תָּנָא דִּימְנָא אַחֲרִיתִי, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִסְמְךְ לֵיהּ כַּיּוֹצֵא בּוֹ וְכוּ׳ דְּמֵי לֵיהּ: (ב) **כָּל כָּלֵי חֶרֶס שֶׁהוּא מְכַנִּים.** מַשְׁקֶה, כְּשֶׁמַּנִּיחוֹ עַל הַמַּיִם יֵשׁ בּוֹ נָקָב גָּדוֹל שֶׁהַמַּיִם נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁאִם נוֹתֵן הַמַּיִם לְתוֹכוֹ יוֹצֵא הַמַּשְׁקֶה לְחוּץ. אֲבָל יֵשׁ נָקָב קָטָן שֶׁאִם נוֹתֵן הַמַּיִם לְתוֹכוֹ יוֹצֵא מְכַנִּים. וְנִפְקָא מִנָּהּ לְהָא דְּקָיְמָא לָן (שבת צח:) דְּכְלִי חֶרֶס שֶׁלֹּם שִׁנְּקֵב אֵינוֹ פָּסוּל לְקַדֵּשׁ בּוֹ מַיִם וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אִם נִקֵּב בְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה בְּטֵל מִכְּלוּם, לְפִי שֶׁאָדָם חָס עָלָיו וְאֵינוֹ שׁוֹבְרוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, מַבִּיא שָׁכָר כְּלִי וּמַנִּיחַ תַּחְתָּיו לְקַבֵּל הַמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. וּמַעֲתָּה הָכִי פֵּירוּשָׁהּ דְּמַתְנִיתִין, כָּל כְּלֵי חֶרֶס הַפָּסוּל לְמֵי חַטָּאת פָּסוּל לְגַסְטְרָא, וְיֵשׁ פָּסוּל לְגַסְטְרָא וְכָשֵׁר לְמֵי חַטָּאת: **כָּל אֹבֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צִפָּרֶן.** כְּגוֹן אֲצָבַע יְתֵרָה שֶׁבְּאֲצָבְעוֹת הַיָּד, אִם יֵשׁ בָּהּ צִפָּרֶן, חֲשׁוּבָה אֹבֶר וּמִטַּמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, כְּאֹבֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַצְמוֹ שֶׁמִּטַּמֵּא בְּאֹהֶל וְאֵפִלּוּ אִי לֵיכָּא כְּזַיִת בָּשָׂר, דְּקָיְמָא לָן (אהלות פ״א מ״ז) הָאֹבְרִים אֵין לָהֶם שִׁעוּר: **וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַצְם.** וְלֹא חֲשׁוּבָה אֹבֶר אִם יוֹתֵר הִיא, כֵּיוָן שֶׁאִין בָּהּ אֶלָּא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. וְסָרִיס לָאו בַּר חֲלִיצָה הוּא, דִּכְתִיב (שם פסוק ז) ׳לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל׳, וְהַאי לָאו בַּר הָכִי הוּא: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַזָּכָר כִּדְבָרֵי בֵּית הַלֵּל.** בֵּן נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס, הֲרֵי זֶה סָרִיס: **וְהַנְּקֵבָה.** בַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אִם נִרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי אִילּוֹנִית, הֲרֵי זוֹ אִילּוֹנִית כִּדְבָרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וְאֵין הֲלָכָה כְּדִבְרֵי אֱלִיעֶזֶר:

פרק ו (א) **בָּא סִימָן הַתַּחְתּוֹן.** שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שֶׁהוּא סִימָן נַעֲרוּת: **עַד שֶׁלֹּא בָּא הָעֶלְיוֹן.** סִימָן שֶׁל דַּדַּיִן, וְהוּא בַּחֵל: **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת.** מְשׁוּם דִּגְדוֹלָה הִיא, שֶׁהַשְּׂעָרוֹת סִימָן מֻבְהָק וַעֲלִיהוּ סָמְכִינַן: **אַף עַל פִּי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר.** לְרִבָּנָן לְבוֹא סִימָן הָעֶלְיוֹן בְּלֹא הַתַּחְתּוֹן, וּמִכִּי אָתָא סִימָן הָעֶלְיוֹן אַף עַל גַּב דְּבָדְקוּ וְלָא אַשְׁכְּחוּ תַּחְתּוֹן, מֵימַר אָמְרִינַן סִימָן הַתַּחְתּוֹן וַדַּאי אָתָא אֶלָּא שַׁנְּשַׁר, מִכָּל מָקוֹם לְרַבִּי מֵאִיר לֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת, דִּרְבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ אֶפְשָׁר לָבוֹא סִימָן עֶלְיוֹן בְּלֹא תַּחְתּוֹן, וַאֲנַן אַתַּחְתּוֹן סָמְכִינַן, הִלְכָךְ עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא וְלֹא חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. וְרִבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר קָטָן וּקְטַנָּה לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין, קָטָן שֶׁמָּא יִמְצָא סָרִיס, וּקְטַנָּה שֶׁמָּא תִּמְצָא אֵילּוֹנִית: **אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת.** וַאֲפִלּוּ הִיא קְטַנָּה מִתְיַבֶּמֶת לְרַבָּנָן, דְּלָא יְחִישׁ לְמֵעוּטָא שֶׁמָּא תִּמְצָא אֵילּוֹנִית, דְּרֹב נָשִׁים אֵינָן אֵילּוֹנִיּוֹת. מֵיהוּ לְחֲלִיצָה בָּעֵינַן שֶׁתְּהֵא גְּדוֹלָה אֲפִלּוּ לְרַבָּנָן, דִּ׳אִישׁ׳ כְּתִיב בְּפָרָשָׁה (דברים כה ז) וּמִקַּשִּׁינַן אִשָּׁה לְאִישׁ. **וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ אֶפְשָׁר לַתַּחְתּוֹן לָבוֹא וְכוּ׳.** אַף עַל גַּב דְּתָנָא לֵיהּ בְּרֵישָׁא, הֲדַר תָּנָא דִּימְנָא אַחֲרִיתִי, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִסְמְךְ לֵיהּ כַּיּוֹצֵא בּוֹ וְכוּ׳ דְּמֵי לֵיהּ: (ב) **כָּל כָּלֵי חֶרֶס שֶׁהוּא מְכַנִּים.** מַשְׁקֶה, כְּשֶׁמַּנִּיחוֹ עַל הַמַּיִם יֵשׁ בּוֹ נָקָב גָּדוֹל שֶׁהַמַּיִם נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁאִם נוֹתֵן הַמַּיִם לְתוֹכוֹ יוֹצֵא הַמַּשְׁקֶה. אֲבָל יֵשׁ נָקָב קָטָן שֶׁאִם נוֹתֵן הַמַּיִם לְתוֹכוֹ יוֹצֵא מְכַנִּים. וְנִפְקָא מִנָּהּ לְהָא דְּקָיְמָא לָן (שבת צח:) דְּכְלִי חֶרֶס שֶׁלֹּם שִׁנְּקֵב אֵינוֹ פָּסוּל לְקַדֵּשׁ בּוֹ מַיִם וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אִם נִקֵּב בְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה בְּטֵל מִכְּלוּם, לְפִי שֶׁאָדָם חָס עָלָיו וְאֵינוֹ שׁוֹבְרוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, מַבִּיא שָׁכָר כְּלִי וּמַנִּיחַ תַּחְתָּיו לְקַבֵּל הַמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. וּמַעֲתָּה הָכִי פֵּירוּשָׁהּ דְּמַתְנִיתִין, כָּל כְּלֵי חֶרֶס הַפָּסוּל לְמֵי חַטָּאת פָּסוּל לְגַסְטְרָא, וְיֵשׁ פָּסוּל לְגַסְטְרָא וְכָשֵׁר לְמֵי חַטָּאת: **כָּל אֹבֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צִפָּרֶן.** כְּגוֹן אֲצָבַע יְתֵרָה שֶׁבְּאֲצָבְעוֹת הַיָּד, אִם יֵשׁ בָּהּ צִפָּרֶן, חֲשׁוּבָה אֹבֶר וּמִטַּמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, כְּאֹבֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַצְמוֹ שֶׁמִּטַּמֵּא בְּאֹהֶל וְאֵפִלּוּ אִי לֵיכָּא כְּזַיִת בָּשָׂר, דְּקָיְמָא לָן (אהלות פ״א מ״ז) הָאֹבְרִים אֵין לָהֶם שִׁעוּר: **וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַצְם.** וְלֹא חֲשׁוּבָה אֹבֶר אִם יוֹתֵר הִיא, כֵּיוָן שֶׁאִין בָּהּ אֶלָּא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. וְסָרִיס לָאו בַּר חֲלִיצָה הוּא, דִּכְתִיב (שם פסוק ז) ׳לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל׳, וְהַאי לָאו בַּר הָכִי הוּא: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַזָּכָר כִּדְבָרֵי בֵּית הַלֵּל.** בֵּן נִרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס, הֲרֵי זֶה סָרִיס: **וְהַנְּקֵבָה.** בַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אִם נִרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי אִילּוֹנִית, הֲרֵי זוֹ אִילּוֹנִית כִּדְבָרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וְאֵין הֲלָכָה כְּדִבְרֵי אֱלִיעֶזֶר:

פִּי שְׁאֵין רוֹאִים נְגָעִים בַּלַּיְלָה, הָכִי נַמִּי סוֹמְא בְּאַחַת מֵעֵינָיו כָּשֵׁר [לְדִוּוּן] אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לִרְאוֹת [נְגָעִים]: (ה) **כֹּל שֶׁחַיָּיב בְּמַעֲשְׂרוֹת מְטַמֵּא אָכָלִים.** דְּאֵין לְךָ דָּבָר חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר שֶׁאֵינוֹ אוֹכֶל: **וְיֵשׁ שֶׁמְּטַמֵּא אָכָלִים וְאֵינוֹ חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת.** כְּגוֹן בָּשָׂר [וְדָגִים] וּבֵיצִים, שֶׁאֵינָן גִּדּוּלֵי קַרְקַע: (ו) **כֹּל שֶׁחַיָּיב בְּפֵאָה חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת.** דְּגַבֵּי פֵּאָה תְּנַן (פאה פ״א מ״ד), כְּלָל אָמְרוּ בְּפֵאָה כָּל שֶׁהוּא אוֹכֶל וְנִשְׁמָר וְגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ וּמִכְנִיסוֹ לִקְיוּם וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת חַיָּב בְּפֵאָה, וְאִלּוּ גַּבֵּי מַעֲשֵׂר תְּנַן (מעשרות פ״א מ״א), כָּל שֶׁהוּא אוֹכֶל וְנִשְׁמָר וְגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ חַיָּב בְּמַעֲשֵׂר, וּמִכְנִיסוֹ לִקְיוּם וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת לֹא קָתָנֵי, נִמְצָא יָרָק שֶׁאֵין מַכְנִיסוֹ לִקְיוּם, וּתְאֵנָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם שֶׁאֵין לְקִיטָתָם כְּאַחַת, חַיָּבִין בְּמַעֲשְׂרוֹת וּפְטוּרִים מִן הַפֵּאָה: (ז) **כֹּל שֶׁחַיָּיב בְּרֹאשִׁית הַגֵּז.** רְחֵלִים וְאֵילִים בִּלְבַד: **חַיָּב בְּפוֹתָנוֹת.** הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה: **וְיֵשׁ שֶׁחַיָּב בְּפוֹתָנוֹת.** שֶׁחִיּוּבֵי הַמַּתָּנוֹת לְשׁוֹר וְעִזִּים וּכְבָשִׂים: (ח) **וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁבִיעִית וְאֵין לוֹ בִּעוּר.** כְּגוֹן הַדְּבָרִים שֶׁשָּׂרְשָׁם נִשְׁאָר בַּקַּרְקַע בֵּין בִּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, כְּמוֹ הַלּוּף שׁוֹטָה, וְהַדַּנְדָּנָה שֶׁקּוֹרִים בְּעַרְבִי נַעְנַ״ע וּבְלַע״ז מִינְט״א, דְּכֵיוָן שֶׁאֵין כְּלִים לְעוֹלָם מִן הַשָּׂדֶה, אֵין חַיָּב לְבַעֵר מִן הַבַּיִת, דִּכְתִיב (ויקרא כה ז) ׳וּלְבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ׳, כָּל זְמַן שֶׁחַיָּה אוֹכֶלֶת בַּשָּׂדֶה הָאֲכָל לִבְהֶמְתְּךָ מִן הַבַּיִת, כָּלָה לַחַיָּה מִן הַשָּׂדֶה, אֵין צָרִיךְ לְבַעֲרָם מִן הַבַּיִת, וְכָל הַנָּךְ דִּלְא כְּלוּ לַחַיָּה מִן הַשָּׂדֶה, אֵין צָרִיךְ לְבַעֲרָם מִן הַבַּיִת: (ט) **קַשְׁקֶשֶׁת.** מַלְבּוּשׁ שֶׁל דָּג הַבָּרוּעַ בּוֹ: **סְנַפִּיר.** כְּנָפַיִם שֶׁפּוֹרְחִין בָּהֶן. **וְכָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַשְׁקֶשֶׁת בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר,** וְאֵין צָרִיךְ לְבָדֹק אַחֲרָיו עוֹד, שֶׁדָּג טָהוֹר הוּא: **וְיֵשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְנַפִּיר וְאֵין לוֹ קַשְׁקֶשֶׁת.** וְהוּא דָּג טָמֵא, שֶׁאֵין לוֹ קַשְׁקֶשֶׁת: **יֵשׁ לוֹ טְלָפַיִם. קַרְנַיִם.** כְּגוֹן חֲזִיר, שֶׁפַּרְסוֹתָיו סְדוּקוֹת וְאֵין לוֹ קַרְנַיִם: (י) **וְיֵשׁ שֶׁטָּעוּן בְּרָכָה לְפָנָיו וְאֵין טָעוּן בְּרָכָה לְאַחֲרָיו.** כְּגוֹן צִיצִית, וּתְפִלִּין, וּמְזוּזָה, שׁוֹפָר, סֻכָּה, וּלוּלָב, שֶׁמְּבָרְכִין עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן, וְאֵין טְעוּנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶן: (יא) **תִּינוֹקֶת שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.** לְאַחַר שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד: **וְחוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת.** אַף עַל גַּב דְּתָנָא חֲיֶבֶת בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, אִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת, דְּמִהוּ דְּתֵימָא ׳אִישׁ׳ כְּתִיב בְּפָרָשָׁה (דברים כה ז), ׳וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ׳, הִלְכָךְ קָטָן לָא חָלִין, אֲבָל אִשָּׁה דִּלְא כְּתִיב בְּפָרָשָׁה (שם) אֶלָּא ׳יִבְמָתוֹ׳, בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קְטַנָּה חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת, קָא מַשְׁמַע לָן דְּאִי אִיתְּיאַת שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אִין, אִי לָא, מַאי טַעֲמָא, דְּמִקַּשִּׁינַן אִשָּׁה לְאִישׁ: **וְכֵן הַתִּינוֹק שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.** לְאַחַר שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד. וְקָמַי שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לִנְקֵבָה וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה לְזָכָר, אֵינוֹ סִימָן אֶלָּא שׁוּמְּא: **וְרָאוּי לִהְיוֹת בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה מְשֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת עַד שֶׁיָּקִיף זָקָן הַתַּחְתּוֹן.** אֲבָל קֹדֶם שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לָאו בַּר עֳנָשִׁים הוּא, וּלְאַחַר שֶׁהָקִיף זָקָן הַתַּחְתּוֹן רָאוּי לְהוֹלִיד, וְרַחֲמָנָא אֲמַר (דברים כא יח) ׳בֵּן׳ וְלֹא הָרָאוּי לִהְיוֹת אָב: **הַתַּחְתּוֹן וְלֹא הָעֶלְיוֹן.** כְּלוֹמַר בְּאֵיזוֹ הַקָּפַת זָקָן אָמְרוּ, בַּתַּחְתּוֹן שֶׁל מַטָּה וְלֹא בָּעֶלְיוֹן: **עַד שֶׁיִּרְבֶּה הַשָּׁחוֹר.** שֶׁיַּחְתִּיר אוֹתוֹ מָקוֹם מִשְּׂעָרוֹת הַרְבֵּה. **וּפְסַק הֶהֱלָכָה, שֶׁהַבַּת מְמָאֶנֶת עַד שֶׁתְּהֵא בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וּלְאַחַר זְמַן זֶה, אִם הֵבִיאָה סִימָנִים, מְמָאֶנֶת וְהוֹלֶכֶת וַאֲפִלּוּ עַד שֶׁתְּהֵא בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיֵרָאוּ בָּהּ סִימָנֵי אִילּוֹנִית.** וְהֵנִי מִלֵּי כְּשֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שֶׁהָיוּ לָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, אֲבָל אִם בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר זְמַן זֶה, שׁוּב אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאוּ בָּהּ סִימָנִים, חִישִׁינַן שֶׁמָּא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְנָשְׁרוּ: (יב) **שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּפָרָה.** דִּקְיָמָא לָן (פרה פ״ב מ״ה) שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת פּוֹסְלוֹת בָּהּ: **וּבִנְגָעִים.** שֵׂעָר לָבָן. קְיָמָא לָן בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (ויקרא יג יג) מְעוּט ׳שֵׂעָר׳ (שם) שֶׁתִּפְּשׂוּ: **וְהָאֲמוּרוֹת בְּכָל מָקוֹם.** בְּתִינוֹק וּבְתִינוֹקֶת: **לְקִרְוִין.** לָאֲחוֹ מְעִט: **שֶׁיִּהוּ נִטָּלוֹת בַּזּוֹג.** שֶׁל מְסַפְּרַיִם, הֲוֹ שְׁעוּרָא רַבָּא. **וְהַלְּכָה כְּדִבְרֵי בֵּלֶּךְ לְהַחְמִיר,** וּמִשְּׁנֶקְרְצַת בְּצִפֹּרֶן דְּהֲוֵי שְׁעוּרָא זוּטָא מִכַּלְּהוּ, לֹא מְמָאֲנַת שֶׁמָּא גְּדוֹלָה הִיא, וּלְעִנְיַן חֲלִיצָה, אֲנַן חוֹלֶצֶת עַד דְּאִיכָּא שְׁעוּרָא רַבָּא דְּכוּלְּהוּ: (יג) **הֲרוֹאָה כֶּתֶם.** שֶׁמָּצְאָה כֶּתֶם בַּחֲלוּקָה: **הֲרֵי זוֹ מְקֻלְקֶלֶת.** אֲנָּה יוֹדַעַת פְּתַח נִדּוּתֵיךְ לֵידַע מָתַי יִתְחִילוּ אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁבֵּין נִדָּה לִנְדָּה, דְּהָא לֹא יָדְעָה אֵימַת חֲזַאי: **וְחוֹשֶׁשֶׁת מִשּׁוּם זוֹב.** אִם עָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשָׁה יְמֵי זִיבָה מִשֶּׁלָּבְשָׁה חֲלוּק זֶה, וּמָצְאָה עָלָיו כֶּתֶם גְּדוֹל שִׁעוּר שְׁלֹשָׁה גְּרִיסִין, וְעוֹד, כְּלוֹמַר מֵעַט יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה גְּרִיסִין, מְסַפְּקִינַן לְהוּ דִּלְמָא כָּל חֲדָא וַחֲדָא בִּכְחַד יוֹמָא, וְהָוְיָא זָבָה גְּדוֹלָה מְסָפֵק, וְאַף עַל גַּב דִּבְמָקוֹם אֶחָד נִמְצְאוּ: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין בַּכְּתָמִים מִשּׁוּם זוֹב.** בַּגְּמָרָא (נב:) מוֹקֵי מִלְּתֵיהוּ דַּחֲכָמִים דְּהָכָא כִּיחִידָאָה, וְאָמַר דְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס הִיא, וּמוֹדָה רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס שֶׁאִם לָבְשָׁה שְׁלֹשָׁה חֲלוּקוֹת לְבָנוֹת בְּשִׁלְשָׁה יָמִים מִימֵי זִיבָה חָלוּק לְיוֹם, וּמָצְאָה בְּכָל אַחַת מֵהֶן כֶּתֶם, דְּחוֹשֶׁשֶׁת לְזִיבוּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם רָאֲתָה שְׁנֵי יָמִים דָּם מְגוּפָהּ, וּבִשְׁלִישִׁי לְבָשָׁה חָלוּק הַבָּדוּק לָהּ וּמָצְאָה בּוֹ כֶּתֶם, דְּפָשִׁיטָא דְּחוֹשֶׁשֶׁת לְזִיבוּת, וְלֹא נָחְלַק רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס דְּהוּא דְּאָמַר לְעִנְיַן חֲלִיצָה, אֲבָל בְּשִׁלְשָׁה יָמִים מִימֵי זִיבָה לְעִנְיַן חֲלוּקִים, אֵינוֹ אֶלָּא שׁוּמְּא: **וְרַאוּי לְהִיוֹת בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה מְשֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת עַד שֶׁיָּקִיף זָקָן הַתַּחְתּוֹן.** אֲבָל קֹדֶם שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לָאו בַּר עֳנָשִׁים הוּא, וּלְאַחַר שֶׁהָקִיף זָקָן רַחֲמָנָא אֲמַר (דברים כא יח) ׳בֵּן׳ וְלֹא הָרָאוּי לִהְיוֹת אָב: **הַתַּחְתּוֹן וְלֹא הָעֶלְיוֹן.** כְּלוֹמַר בְּאֵיזוֹ הַקָּפַת זָקָן אָמְרוּ, בַּתַּחְתּוֹן שֶׁל מַטָּה וְלֹא בָּעֶלְיוֹן: **עַד שֶׁיִּרְבֶּה הַשָּׁחוֹר.** שֶׁיַּחְתִּיר אוֹתוֹ מָקוֹם מִשְּׂעָרוֹת הַרְבֵּה. **וּפְסַק הֶהֱלָכָה, שֶׁהַבַּת מְמָאֶנֶת עַד שֶׁתְּהֵא בַּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, וּלְאַחַר זְמַן זֶה, אִם הֵבִיאָה סִימָנִים, מְמָאֶנֶת וְהוֹלֶכֶת וַאֲפִלּוּ עַד שֶׁתְּהֵא בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיֵרָאוּ בָּהּ סִימָנֵי אִילּוֹנִית.** וְהֵנִי מִלֵּי כְּשֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שֶׁהָיוּ לָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, אֲבָל אִם בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר זְמַן זֶה, שׁוּב אֵינָהּ יְכוֹלָה לְמָאֵן, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאוּ בָּהּ סִימָנִים, חִישִׁינַן שֶׁמָּא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְנָשְׁרוּ: (יב) **שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּפָרָה.** דִּקְיָמָא לָן (פרה פ״ב מ״ה) שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת שְׁחוֹרוֹת פּוֹסְלוֹת בָּהּ: **וּבִנְגָעִים.** שֵׂעָר לָבָן. קְיָמָא לָן בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (ויקרא יג יג) מְעוּט ׳שֵׂעָר׳ (שם) שֶׁתִּפְּשׂוּ: **וְהָאֲמוּרוֹת בְּכָל מָקוֹם.** בְּתִינוֹק וּבְתִינוֹקֶת: **לְקִרְוִין.** לָאֲחוֹ מְעִט: **שֶׁיִּהוּ נִטָּלו

שָׁנָּשִׁים מְשַׁתְּמְשׁוֹת בּוֹ בִּימֵי נִדּוּתָן: **קוֹבְרִין שָׁם.** לְפִי שָׁעָה, כְּדֵי שֶׁיִּסָּלְקוּ אוֹתָן לְאַחַר זְמַן. וּלְפִי שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין אִם הִסִּירוּ אוֹתָן אִם לָאו, מְטַמְּאִים בְּאֹהֶל: (ה) **נָאֶמָנִים לוֹמַר קָבַרְנוּ.** דְּטָמְאַת מַת מִידִי דְּאוֹרָיְתָא הִיא. וּכְגוֹן שֶׁכֹּהֵן פּוֹתֵי עוֹמֵד שָׁם וּתְרוּמָה בְּיָדוֹ וְאוֹכְלָהּ, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁמָּא תְּרוּמָה טְמֵאָה הִיא. וּבְלָאו הָכִי אֵין נֶאֱמָנִין, דְּלֵית לְהוּ לְחוּשׁ לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל׳ (ויקרא יט יד), וְלֹא אִכְפַּת לָהֶם אִם אָנוּ חוֹטְאִין עַל פִּיהֶם: **אֹהֶל בְּפָרָה.** וְהוּא שֶׁרְאִינוּהוּ עוֹבֵד וְגוֹזֵז בָּהּ, דְּאִי לָאו הֵיכִי יָדְעִינַן דְּלָאו בְּכוֹר הֲוָה, לֹא עָבַר אַדְאוֹרַיְתָא, דִּכְתִיב (דברים טו יט) ׳לֹא תַעֲבֹד בְּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׳: **נֶאֱמָנִים עַל צִיּוּן קְבָרוֹת.** לְצַיֵּן מְקוֹם הַקֶּבֶר, וְסוֹמְכִין עֲלֵיהֶן. וְאַף עַל גַּב דִּמְדַרְבָּנַן הוּא, כֵּיוָן דְּכִתִיבָא זְהִירִין בְּיוֹ, דִּכְתִיב (יחזקאל לט טו) ׳וְרָאָה עֶצֶם אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוּן׳: **לֹא עַל הַסָּכָכוֹת.** אִילָן הַמַּסֵּךְ עַל הָאָרֶץ וַעֲנָפָיו מְכַבְּדִים וְיָרוּעַ וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ קֶבֶר תַּחַת אַחַת הָאֲהָלוֹת וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הוּא, וּבָא פּוֹתֵי וְהֵעִיד עַל אֶחָד שֶׁזֶּה טָהוֹר, אֵינוֹ נֶאֱמָן, לְפִי שֶׁאֵינוֹ חֹשׁ עַל הַסָּפֵק: **וְלֹא עַל הַפְּרָעוֹת.** אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת בּוֹלְטוֹת מִן הַגֶּדֶר, וְקֶבֶר תַּחַת אַחַת מֵהֶן, וּבָא כּוֹתֵי וְהֵעִיד עַל מִקְצָתָן שֶׁהֵן טְהוֹרוֹת, אֵינוֹ נֶאֱמָן, מִשּׁוּם דְּלִסְפֵּקָא לָא חָיְשִׁי: **בֵּית הַפְּרָס.** כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא בְּרֹאשׁ בַּיִת יָדוּעַ סְמוּךְ לְיָד, שֶׁפְּעָמִים שֶׁפּוֹשְׁטִין מִזְּרוֹעָה וְנוֹפֵל כְּנֶגֶד מִטָּה, **וְאִם לָאו.** שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה, כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא סְמוּךְ לַכְּתֹפוֹת: **שֶׁהוּא חוֹזֵר.** פְּעָמִים שֶׁרֹאשׁ הַחֹלוֹק נָתְפָּךְ כְּנֶגֶד פָּנֶיהָ שֶׁל מִטָּה: **וְכֵן בְּפוֹלִיטוֹן.** מִטְפַּחַת שֶׁהִיא מִתְכַּסָּה בּוֹ: (ב) **וְתוֹלֶה.** הַכְּתָם שֶׁמְּצָאָה: **בְּכָל דָּבָר שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִתְלוֹת.** לוֹמַר שֶׁלֹּא מִמְּנָּה הָיָה: **מַאכֶלֶת.** כְּנָפָה: **עַד כַּמָּה הִוא תּוֹלֶה.** בְּדַם מַאֲכֶלֶת: **עַד כְּגָרִים.** אֲבָל טִפֵּי מַכָּה, אֵין דַּם מַאֲכֶלֶת בָּא עַל שֵׂלָא יָדְעָה שֶׁהָרְגָה, וְרַבִּי חֲנִינָא פָּלֵג אַחֲנָא קָאָמַר דְּאָמַר הָרְגָה אֵין, לֹא הָרְגָה לֹא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס: **וְתוֹלֶה בִּבְנָהּ וּבִבְעָלָהּ.** הַשּׁוֹכְבִים אֲצָלָהּ אִם יֵשׁ בָּהֶן מַכָּה, לוֹמַר שֶׁמִּמֶּנּוּ זֶה מֵהֶן הָיָה: **וְאִם יֵשׁ בָּהּ מַכָּה.** שֶׁהֲרֵעָלָתָהּ קְרוּם: **וְהִיא יְכוֹלָה לְהִתְגַּיֵּס.** לְהִנָּלוֹת, מִלְּשׁוֹן ׳לִפְנֵי הִתְגַּלֵּע הָרִיב׳ (משלי יז יד), כְּלוֹמַר שֶׁיִּסּוּר הַקְּרוּם וְיִקָּלֵף וְתִתְגַּלֶּה הַמַּכָּה וְיֵצֵא מִמֶּנָּה דָּם, **תּוֹלָה בָּהּ:** (ג) ׳**דָּם**׳ **וְלֹא כֶתֶם.** וְחָכְמִים הוּא דְּגָזְרוּ עַל הַכְּתָמִים, לְפִיכָךְ הוֹלְכִים בָּהֶם לְהֶקֵל: (ד) **עַד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַחֹר.** הַבָּגֶד שֶׁמְּקַנְּחִין בּוֹ אֶת עַצְמָהּ בְּשָׁעַת תַּשְׁמִישׁ, קְרוּי עַד: **דָּם עֶגֶל טָהוֹר.** דָּם מֵאֲכֶלֶת הוּא: **כְּשׁוּחַ טָמֵא.** וְאִם טִפָּה מְשׁוּכָה הִיא, טְמֵאָה, שֶׁחֲזָקָתָהּ שֶׁהִיא מִמֶּנָּה, וּבְעֵת שֶׁקִּנְּחָה עַצְמָהּ נִתְלָה זֶה הַדָּם בְּעֵד: **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר רַבִּי צָדוֹק.** וְכֵן הֲלָכָה:

פרק ט (א) **הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשָׂה צְרָכֶיהָ.** מִשְׁתָּנָה מִים: **אִם עוֹמֶדֶת טְמֵאָה.** דְּאָמְרִינַן מִי רַגְלַיִם הֲדוּר לְמָקוֹר וְאָתָא דָּם מִן הַמָּקוֹר בַּהֲדֵיהּוּ: **יוֹשֶׁבֶת טְהוֹרָה.** בַּגְּמָרָא (נט:) מוֹקְמִינַן לָהּ בְּיוֹשֶׁבֶת עַל שִׁפַּת הַסָּפָל וּמְקַלַּחַת מִי רַגְלַיִם לְתוֹכוֹ בְּחֹזֶק, וּכְשֶׁהִיא מְקַלַּחַת בְּחֹזֶק אֵין דֶּרֶךְ דָּם הַמָּקוֹר לָצֵאת עִם מֵי רַגְלַיִם. וְאִי לְבָתַר דְּתִמּוּ מַיָּא בָּא דָּם זֶה מִן הַמָּקוֹר, לֹא הָיָה הַדָּם נִמְצָא בְּתוֹךְ הַסָּפָל אֶלָּא עַל שִׂפַת הַסָּפָל, שֶׁמָּא בְּתוֹךְ הַמַּחֲרֵשָׁה וְהוֹלִיכָה עֵצֶם כְּשַׁעוֹרָה מִן הַמֵּת. וּפָרָס, לְשׁוֹן דָּבָר פָּרוּס וְשָׁבוּר, שֶׁעֲצָמוֹת שֶׁל מֵת נִפְרָסוֹ שָׁם. וּמִפִּי אֲחֵרִים שָׁמַעְתִּי, עַל שֵׁם שֶׁפָּרְסוֹת בְּנֵי אָדָם וּמְנַעֲלִים לָלֶכֶת שָׁם מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **זֶה הַכְּלָל.** **לֹא עַל הַסָּכָכוֹת.** אִילָן הַמַּסֵּךְ עַל הָאָרֶץ וַעֲנָפָיו מְכַבְּדִים וְיָרוּעַ וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ קֶבֶר תַּחַת אַחַת הָאֲהָלוֹת וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הוּא, וּבָא כּוֹתֵי וְהֵעִיד עַל אֶחָד שֶׁזֶּה טָהוֹר, אֵינוֹ נֶאֱמָן, לְפִי שֶׁאֵינוֹ חֹשׁ עַל הַסָּפֵק: **וְלֹא עַל הַפְּרָעוֹת.** אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת בּוֹלְטוֹת מִן הַגֶּדֶר, וְקֶבֶר תַּחַת אַחַת מֵהֶן, וּבָא כּוֹתֵי וְהֵעִיד עַל מִקְצָתָן שֶׁהֵן טְהוֹרוֹת, אֵינוֹ נֶאֱמָן, מִשּׁוּם דְּלִסְפֵּקָא לָא חָיְשִׁי: **בֵּית הַפְּרָס.** כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא בְּרֹאשׁ בַּיִת יָדוּעַ סְמוּךְ לְיָד, שֶׁפְּעָמִים שֶׁפּוֹשְׁטִין מִזְּרוֹעָה וְנוֹפֵל כְּנֶגֶד מִטָּה, **וְאִם לָאו.** שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה, כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא סְמוּךְ לַכְּתֹפוֹת: **שֶׁהוּא חוֹזֵר.** פְּעָמִים שֶׁרֹאשׁ הַחֹלוֹק נָתְפָּךְ כְּנֶגֶד פָּנֶיהָ שֶׁל מִטָּה: **וְכֵן בְּפוֹלִיטוֹן.** מִטְפַּחַת שֶׁהִיא מִתְכַּסָּה בּוֹ: (ב) **וְתוֹלֶה.** הַכְּתָם שֶׁמְּצָאָה: **בְּכָל דָּבָר שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִתְלוֹת.** לוֹמַר שֶׁלֹּא מִמֶּנָּה הָיָה: **מַאכֶלֶת.** כְּנָפָה: **עַד כַּמָּה הִוא תּוֹלֶה.** בְּדַם מַאֲכֶלֶת: **עַד כְּגָרִים.** אֲבָל טִפֵּי מַכָּה, אֵין דַּם מַאֲכֶלֶת בָּא עַל שֵׂלָא יָדְעָה שֶׁהָרְגָה, וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס פָּלֵג אַחֲנָא קָאָמַר דְּאָמַר הָרְגָה אֵין, לֹא הָרְגָה לֹא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס: **וְתוֹלֶה בִּבְנָהּ וּבִבְעָלָהּ.** הַשּׁוֹכְבִים אֲצָלָהּ אִם יֵשׁ בָּהֶן מַכָּה, לוֹמַר שֶׁמִּמֶּנּוּ זֶה מֵהֶן הָיָה: **וְאִם יֵשׁ בָּהּ מַכָּה.** שֶׁהֲרֵעָלָתָהּ קְרוּם: **וְהִיא יְכוֹלָה לְהִתְגַּיֵּס.** לְהִנָּלוֹת, מִלְּשׁוֹן ׳לִפְנֵי הִתְגַּלֵּע הָרִיב׳ (משלי יז יד), כְּלוֹמַר שֶׁיִּסּוּר הַקְּרוּם וְיִקָּלֵף וְתִתְגַּלֶּה הַמַּכָּה וְיֵצֵא מִמֶּנָּה דָּם, **תּוֹלָה בָּהּ:** (ג) ׳**דָּם**׳ **וְלֹא כֶתֶם.** וְחָכְמִים הוּא דְּגָזְרוּ עַל הַכְּתָמִים, לְפִיכָךְ הוֹלְכִים בָּהֶם לְהֶקֵל: (ד) **עַד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַחֹר.** הַבָּגֶד שֶׁמְּקַנְּחִין בּוֹ אֶת עַצְמָהּ בְּשָׁעַת תַּשְׁמִישׁ, קְרוּי עַד: **דָּם עֶגֶל טָהוֹר.** דָּם מֵאֲכֶלֶת הוּא: **כְּשׁוּחַ טָמֵא.** וְאִם טִפָּה מְשׁוּכָה הִיא, טְמֵאָה, שֶׁחֲזָקָתָהּ שֶׁהִיא מִמֶּנָּה, וּבְעֵת שֶׁקִּנְּחָה עַצְמָהּ נִתְלָה זֶה הַדָּם בְּעֵד: **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר רַבִּי צָדוֹק.** וְכֵן הֲלָכָה:

פרק ט (א) **הָאִשָּׁה שֶׁהִיא עוֹשָׂה צְרָכֶיהָ.** מִשְׁתָּנָה מִים: **אִם עוֹמֶדֶת טְמֵאָה.** דְּאָמְרִינַן מִי רַגְלַיִם הֲדוּר לְמָקוֹר וְאָתָא דָּם מִן הַמָּקוֹר בַּהֲדֵיהּוּ: **יוֹשֶׁבֶת טְהוֹרָה.** בַּגְּמָרָא (נט:) מוֹקְמִינַן לָהּ בְּיוֹשֶׁבֶת עַל שִׁפַת הַסָּפָל וּמְקַלַּחַת מִי רַגְלַיִם לְתוֹכוֹ בְּחֹזֶק, וּכְשֶׁהִיא מְקַלַּחַת בְּחֹזֶק אֵין דֶּרֶךְ דַּם הַמָּקוֹר לָצֵאת עִם מֵי רַגְלַיִם. וְאִי לְבָתַר דְּתִמּוּ מַיָּא בָּא דָּם זֶה מִן הַמָּקוֹר, לֹא הָיָה הַדָּם נִמְצָא בְּתוֹךְ הַסָּפָל אֶלָּא עַל שִׂפַת הַסָּפָל, שֶׁמָּא בְּתוֹךְ הַמַּחֲרֵשָׁה וְהוֹלִיכָה עֵצֶם כְּשַׁעוֹרָה מִן הַמֵּת. וּפָרָס, לְשׁוֹן דָּבָר פָּרוּס וְשָׁבוּר, שֶׁעֲצָמוֹת שֶׁל מֵת נִפְרָסוֹ שָׁם. וּמִפִּי אֲחֵרִים שָׁמַעְתִּי, עַל שֵׁם שֶׁפָּרְסוֹת בְּנֵי אָדָם וּמְנַעֲלִים לָלֶכֶת שָׁם מִפְּנֵי הַטֻּמְאָה: **זֶה הַכְּלָל.** **לֹא עַל הַסָּכָכוֹת.** אִילָן הַמַּסֵּךְ עַל הָאָרֶץ וַעֲנָפָיו מְכַבְּדִים וְיָרוּעַ וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ קֶבֶר תַּחַת אַחַת הָאֲהָלוֹת וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הוּא, וּבָא כּוֹתֵי וְהֵעִיד עַל אֶחָד שֶׁזֶּה טָהוֹר, אֵינוֹ נֶאֱמָן, לְפִי שֶׁאֵינוֹ חֹשׁ עַל הַסָּפֵק: **וְלֹא עַל הַפְּרָעוֹת.** אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת בּוֹלְטוֹת מִן הַגֶּדֶר, וְקֶבֶר תַּחַת אַחַת מֵהֶן, וּבָא כּוֹתֵי וְהֵעִיד עַל מִקְצָתָן שֶׁהֵן טְהוֹרוֹת, אֵינוֹ נֶאֱמָן, מִשּׁוּם דְּלִסְפֵּקָא לָא חָיְשִׁי: **בֵּית הַפְּרָס.** כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא בְּרֹאשׁ בַּיִת יָדוּעַ סְמוּךְ לְיָד, שֶׁפְּעָמִים שֶׁפּוֹשְׁטִין מִזְּרוֹעָה וְנוֹפֵל כְּנֶגֶד מִטָּה, **וְאִם לָאו.** שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד בֵּית הַתְּרָפָה, כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא סְמוּךְ לַכְּתֹפוֹת: **שֶׁהוּא חוֹזֵר.** פְּעָמִים שֶׁרֹאשׁ הַחֹלוֹק נָתְפָּךְ כְּנֶגֶד פָּנֶיהָ שֶׁל מִטָּה: **וְכֵן בְּפוֹלִיטוֹן.** מִטְפַּחַת שֶׁהִיא מִתְכַּסָּה בּוֹ: (ב) **וְתוֹלֶה.** הַכְּתָם שֶׁמְּצָאָה: **בְּכָל דָּבָר שֶׁהִיא יְכוֹלָה לִתְלוֹת.** לוֹמַר שֶׁלֹּא מִמֶּנָּה הָיָה: **מַאכֶלֶת.** כְּנָפָה: **עַד כַּמָּה הִוא תּוֹלֶה.** בְּדַם מַאֲכֶלֶת: **עַד כְּגָרִים.** אֲבָל טִפֵּי מַכָּה, אֵין דַּם מַאֲכֶלֶת בָּא עַל שֵׂלָא יָדְעָה שֶׁהָרְגָה, וְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס פָּלֵג אַחֲנָא קָאָמַר דְּאָמַר הָרְגָה אֵין, לֹא הָרְגָה לֹא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס: **וְתוֹלֶה בִּבְנָהּ וּבִבְעָלָהּ.** הַשּׁוֹכְבִים אֲצָלָהּ אִם יֵשׁ בָּהֶן מַכָּה, לוֹמַר שֶׁמִּמֶּנּוּ זֶה מֵהֶן הָיָה: **וְאִם יֵשׁ בָּהּ מַכָּה.** שֶׁהֲרֵעָלָתָהּ קְרוּם: **וְהִיא יְכוֹלָה לְהִתְגַּיֵּס.** לְהִנָּלוֹת, מִלְּשׁוֹן ׳לִפְנֵי הִתְגַּלֵּע הָרִיב׳ (משלי יז יד), כְּלוֹמַר שֶׁיִּסּוּר הַקְּרוּם וְיִקָּלֵף וְתִתְגַּלֶּה הַמַּכָּה וְיֵצֵא מִמֶּנָּה דָּם, **תּוֹלָה בָּהּ:** (ג) ׳**דָּם**׳ **וְלֹא כֶתֶם.** וְחָכְמִים הוּא דְּגָזְרוּ עַל הַכְּתָמִים, לְפִיכָךְ הוֹלְכִים בָּהֶם לְהֶקֵל: (ד) **עַד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַחֹר.** הַבָּגֶד שֶׁמְּקַנְּחִין בּוֹ אֶת עַצְמָהּ בְּשָׁעַת תַּשְׁמִישׁ, קְרוּי עַד: **דָּם עֶגֶל טָהוֹר.** דָּם מֵאֲכֶלֶת הוּא: **כְּשׁוּחַ טָמֵא.** וְאִם טִפָּה מְשׁוּכָה הִיא, טְמֵאָה, שֶׁחֲזָקָתָהּ שֶׁהִיא מִמֶּנָּה, וּבְעֵת שֶׁקִּנְּחָה עַצְמָהּ נִתְלָה זֶה הַדָּם בְּעֵד: **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר רַבִּי צָדוֹק.** וְכֵן הֲלָכָה:

שְׁתֵּיהֶן טְמֵאוֹת, כִּדְקָתָנֵי **שְׁלֹשׁ נָשִׁים** וְכוּ׳, דְּכֵיוָן דְּאִי תְּלָיָא בָּהּ, מִקַּלְקָלָא לָהּ, מַאי חֲזִית דְּמִקַּלְקָלָת לְהַדְּ טְפֵי מֵהַהִוא: **שֶׁל אֶבֶן.** דְּאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְסַפָּסָל דְּרֵישָׁא [אֲיַרֵי] בְּשֶׁל עֵץ, דְּרִאוּי לְטֻמְאָה בְּמוֹשֵׁב הַזָּב וְהַנִּדָּה: **אֵינוֹ מְקַבֵּל כְּתָמִים.** כְּלוֹמַר לֹא גָּזְרוּ עַל כְּתָמִים הַנִּמְצָאִים בּוֹ. וְטַעֲמָא דְּרַבִּי נְחֶמְיָה, דִּכְתִיב (ישעיה ג כו) ׳וְנִקְּתָה לָאָרֶץ תֵּשֵׁב׳, כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁבָּה ׳לָאָרֶץ׳ שֶׁאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, ׳נִקְּתָה׳. וְהוּא הַדִּין לְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְכֵן אִם יָשְׁבָה עַל גַּבֵּי כְּלִי חֶרֶס, שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה מִגַּבּוֹ, אוֹ עַל גַּבֵּי מַטְלְנִיּוֹת שֶׁל בֶּגֶד שֶׁאֵין בָּהֶן שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ שֶׁאֵינָן מְקַבְּלִין טֻמְאָה, בְּכָל אֵלּוּ לֹא גָּזְרוּ עַל כְּתָמִים הַנִּמְצָאִים בָּהֶם. וְהַלְכָה כְּרַבִּי נְחֶמְיָה: (ד) **וְתוֹלֶה זוֹ בָּזוֹ.** שֶׁאִם הָיְתָה הָאַחַת מְעֻבֶּרֶת, תּוֹלָה הַדָּם בְּשֶׁאֵינָהּ מְעֻבֶּרֶת וְהִיא טְהוֹרָה: **וְאִם לֹא רָאוּיוֹת.** כְּגוֹן שֶׁהָיוּ כֻּלָּן מְעֻבָּרוֹת אוֹ כֻּלָּן מְנִיקוֹת, כֻּלָּן טְמֵאוֹת בְּאִלּוּ רְאוּיוֹת לְרָאוֹת, דְּמִכֹּל מָקוֹם דָּם מַבְּנִיהוּ נָפֵק: (ה) **תַּחַת הַפָּנִימִית.** אוֹתָהּ שֶׁל צַד הַקִּיר קְרוּיָה **פְּנִימִית, וְחִיצוֹנָה** קְרוּיָה אוֹתָהּ שֶׁל צַד דֶּרֶךְ עֲלִיַּת הַמִּטָּה. וְהָא דְּמַפְלֵיג תָּנָא הָכָא בֵּין כְּשֶׁנִּמְצָא תַּחַת הַפְּנִימִית לְנִמְצָא תַּחַת הַחִיצוֹנָה, וּלְעֵיל (מ״ד) קָתָנֵי וְנִמְצָא דָּם תַּחַת אַחַת מֵהֶן כֻּלָּן טְמֵאוֹת, וְלָא מַפְלֵיג בֵּין נִמְצָא תַּחַת פְּנִימִית לְנִמְצָא תַּחַת חִיצוֹנָה, מִפְּנֵי שֶׁהַכֹּל מְסֻפָּקִין, דְּהָאי דָּם מֵהֵיכָא אָתָא, עַל כָּרְחָךְ מֵהָדָא מְנִיהוּ הוּא. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים: (ו) **שְׁבָעָה כַּמָּנִין מַעֲבִירִין עַל הַפֶּתֶם.** שֶׁאִין הַדָּם בָּטֵל עַד שֶׁיַּעֲבִיר כֻּלָּן עָלָיו: **רֹק תָּפֵל וּמֵי גְּרִיסִין.** מְפָרֵשׁ לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין: **נֶתֶר.** אלו״ם בְּלַע״ז, וּמִין קַרְקַע הוּא וּמִתְּהִיר, וּבְעַרְבִי קוֹרִין לוֹ ש״ב: **בּוֹרִית.** מִין צֶמַח הוּא שֶׁמְּנַקֶּה וּמְטַהֵר: **קְמוֹנְיָא.** עֵשֶׂב שְׁמִבְּשִׁים אוֹתוֹ וְטוֹחֲנִים אוֹתוֹ וּמְנַקִּין בּוֹ בַּעֲפָרוֹת אֶת הַיְּדַיִם לְהַעֲבִיר אֶת הַזֵּהֲמָא. וּבִלְשׁוֹן גְּמָרָא קְרוּי שְׁלוֹף דּוֹרִי (ראה שבת צ.): **אַשְׁלָג.** לָא אִתְפָּרֵשׁ לִי: **הַטְבָּיָלוּ.** לְבֶגֶד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּתָם קֹדֶם שֶׁהֶעֱבִיר עָלָיו הַמְּמֻנִּים הַלָּלוּ: **הֲרֵי זֶה צָבַע.** דְּאִי הֲוָה דָּם הֲוָה עָבַר: **שֶׁדְּהָה.** נִשְׁתַּנָּה מֵאַדְמוּמִיתוֹ: (ז) **שֶׁלֹּא טָעַם כְּלוּם מִבָּעֳרָב.** כָּל אוֹתָהּ הַלַּיְלָה, וְהֵינוּ תְּפֵל בְּלֹא טַעַם. וְהוּא שֶׁיֵּשׁ מַחֲצִי אַחֲרוֹן שֶׁל לַיְלָה עַד הַבֹּקֶר. וְעַד שֶׁלֹּשׁ שָׁעוֹת בְּיוֹם נִקְרָא רֹק תְּפֵל לְעִנְיָן זֶה. וְאִם הִשְׁכִּים בְּבֹקֶר וְשָׁנָה פִּרְוֹשׁ לָא הֲוֵי רֹק תְּפֵל: **לְעִסַּת גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל חֲלוּקַת נָפֵשׁ.** שֶׁנִּתְלַךְ הָאֹכֶל מִן הַקְּלִפָּה. לוֹעֲסָהּ לִגְרִיסַת הַפּוֹל וּמַעֲבִירוֹ עַל הַפֶּתֶם: **שֶׁהֶחְמִיצוּ.** שֶׁהִסְרִיחוּ. וְכַמָּה חֲמִיצָן, כָּל שֶׁשָּׁהוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים: **וְצָרִיךְ לְכַסְכֵּס.** לְשַׁפְשֵׁף **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים לְכָל** סֵם וְסֵם, כְּדֶרֶךְ כִּבּוּס בְּגָדִים שֶׁכּוֹפֵל צַד [עַם צַדּוֹ] וּמְשַׁפְשֵׁף: **כִּסְדָרָן.** כְּרִדָּךְ שֶׁשְּׁנוּיִים כָּאן: **לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם.** לֹא לִבְדֵק וְלֹא לְבַטֵּל: (ח) **כָּל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֶת דַּיָּהּ שָׁעָתָהּ.** לְעִיל בְּפֶרֶק קַמָּא תְּנִינָא לָהּ (מ״א), וְהָתָם מַיְרֵי בְּוָסְתוֹת דְּיוֹמִי, כְּגוֹן מַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם, אוֹ מֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ, וְהָכָא מַיְרֵי בְּוָסְתוֹת דִּבְגִפְתָּה, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁיֵּרֵאוּ בָּהּ סִימָנִים הַלָּלוּ רְגִילָה לִרְאוֹת בָּהֶן, אֲבָל אֵין לָהּ זְמַן קָבוּעַ לִרְאוֹת: **מְפֻחֶכֶת.** יֵשׁ מְפָרְשִׁים פּוֹתַחַת פִּיהָ בְּכָל כֹּחָהּ, אלחר״י בְּלַע״ז. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים פּוֹשֶׁטֶת זְרוֹעוֹתֶיהָ וְגוּפָהּ, אשטרנ״י קלא״ר בְּלַע״ז: **בְּפִי קְרָמָה.** נָגֶד טַבּוּרָהּ: **שְׁפוֹפֵי מֵעֶיהָ.** בֵּית הָרֵחַם: **וְשׁוֹפַעַת.** מְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא (סג:) שֶׁשּׁוֹפַעַת דָּם טָמֵא מִתּוֹךְ דָּם טָהוֹר, כְּגוֹן שֶׁהִיא רְגִילָה לִרְאוֹת דָּם טָהוֹר תְּחִלָּה, דְּהֵינוּ דָּם שֶׁאֵינוֹ מְחֻמָּשָׁה דִּמְים טְמֵאִין, וְאַחַר כָּךְ דָּם טָמֵא. וְהָאי נַמֵּי הָוֵי וָסֶת, וְכָל שָׁעָה שֶׁתִּרְאֶה דָּם טָמֵא אַחַר דָּם טָהוֹר דַּיָּהּ שָׁעָתָהּ: **צְמַרְמֹרֶת.** לְשׁוֹן ׳סְמַר מְפַּחְדִּךְ בְּשָׂרִי׳ (תהלים קיט קכ), אריצמנ״ט בְּלַע״ז: **אוֹחֶזֶן אוֹתָהּ.** כָּךְ לְמוּדָה לִהְיוֹת בְּכָל עֵת שֶׁהִיא רוֹאָה: **וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.** מִשְׁאָר סִימָנִים שֶׁהַנָּשִׁים הָרוֹאוֹת דָּם לְמֹדוֹת לִהְיוֹת בְּכָךְ, כְּגוֹן שֶׁרֹאשָׁהּ כָּבֵד עָלֶיהָ, אוֹ אוֹחֶזֶת רֶתַע וְרַעַד, אוֹ כְּאֵב לֵב, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, אִם קָבְעָה לָהּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הֲרֵי זֶה וָסֶת. (ט) **הָיְתָה לְמוּדָה לִהְיוֹת רוֹאָה בְּתַחַלַּת הַוָּסָתוֹת.** שֶׁבְּגִפְתָּה, כְּגוֹן בְּתְחִלַּת הָעִשּׂוּשִׁים וְהַהַפּוּרְקִין וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן: **אַף יָמִים וְשָׁעוֹת וְסָתוֹת.** שָׁעוֹת נַמֵּי וְסָתוֹת נִינְהוּ וּבְתַר דִּידְהוּ אָזְלִינַן, שֶׁאִם הָיְתָה רְגִילָה לִרְאוֹת מַעֲשָׂרִים יוֹם לְעֶשְׂרִים יוֹם וּמִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת לְשֵׁשׁ שָׁעוֹת, מַתֶּרֶת לְשַׁמֵּשׁ בְּיוֹם עֶשְׂרִים עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת וְחוֹשֶׁשֶׁת בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית לְבַד, עָבְרָה שָׁעָה שִׁשִּׁית וְלֹא רָאֲתָה, מַתֶּרֶת לְשַׁמֵּשׁ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ: **הָיְתָה לְמוּדָה לִהְיוֹת רוֹאָה עִם הֶחָנִין הַחַמָּה.** סִיּוּמָא דְּמִלְּתָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הִיא: **אֵינָהּ אֶמְוּרָה אֶלָּא עִם הֶחָנִין הַחַמָּה.** וְכָל הַלַּיְלָה מְשַׁמֶּשֶׁת, וְאִם עָבַר הֶחָנִין הַחַמָּה וְלֹא רָאֲתָה שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה. וּבִלְשׁוֹן קַדְמוֹנִים הָרוֹאוֹת דָּם לְמֹדוֹת לִהְיוֹת בְּכָךְ, כְּגוֹן שֶׁרֹאשָׁהּ כָּבֵד עָלֶיהָ, אוֹ אוֹחֶזֶת רֶתַע וְרַעַד, אוֹ כְּאֵב לֵב, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, אִם קָבְעָה לָהּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הֲרֵי זֶה וָסֶת: **אֵימָתַי.** אֲמָרוּ נִמְצָא תַּחַת הַחִיצוֹנָה פְּנִימִית טְהוֹרָה. **בִּזְמַן שֶׁעָבְרוּ דֶּרֶךְ מְרֻגְלוֹת הַמִּטָּה,** דְּלֹא עָבְרָה פְּנִימִית עַל מְקוֹם מְצִיאַת הַדָּם: **אֲבָל עָבְרוּ שְׁלָשְׁתָּן דֶּרֶךְ עֲלִיָּה.** שֶׁהֵן דּוֹרְסוֹת וְעוֹבְרוֹת עַל הַחִיצוֹנָה: **כֻּלָּן טְמֵאוֹת.** וַאֲפִלּוּ פְּנִימִית, דְּשָׁמָא נִטְפָּה פְּנִימִית דֶּרֶךְ שָׁם וְנָפַל מִמֶּנָּה: **לְגַל טְמֵא.** שֶׁהָיָה שָׁם כְּזַיִת מִן הַמֵּת: **עַד שֶׁמְּגִיעַ לְפָחֹת אוֹ לְבִתְולָה.** קְרֹקַע בְּתוּלָה. וְאִם לֹא מָצָא הֶגֵּל טָהוֹר, דְּאֵימוּר בָּא עוֹרֵב וְנָטַל אֶת הַטָּמֵאָה. אֲבָל הָכָא כְּשֶׁבְּדָקָן שְׁלָשְׁתָּן וּמָצְאוּ טְהוֹרוֹת, מוֹדוּ רַבָּנָן לְרַבִּי מֵאִיר דְּכֻלָּן טְמֵאוֹת, דְּהַאי דָּם מֵהֵיכָא אָתָא, עַל כָּרְחָךְ מֵחֲדָא מִנַּיְיהוּ הוּא. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ו) **שְׁבָעָה כַּמָּנִין מַעֲבִירִין עַל הַפֶּתֶם.** שֶׁאִין הַדָּם בָּטֵל עַד שֶׁיַּעֲבִיר כֻּלָּן עָלָיו: **רֹק תָּפֵל וּמֵי גְּרִיסִין.** מְפָרֵשׁ לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין: **נֶתֶר.** אלו״ם בְּלַע״ז, וּמִין קַרְקַע הוּא וּמִתְּהִיר, וּבְעַרְבִי קוֹרִין לוֹ ש״ב: **בּוֹרִית.** מִין צֶמַח הוּא שֶׁמְּנַקֶּה וּמְטַהֵר: **קְמוֹנְיָא.** עֵשֶׂב שְׁמִבְּשִׁים אוֹתוֹ וְטוֹחֲנִים אוֹתוֹ וּמְנַקִּין בּוֹ בַּעֲפָרוֹת אֶת הַיְּדַיִם לְהַעֲבִיר אֶת הַזֵּהֲמָא. וּבִלְשׁוֹן גְּמָרָא קְרוּי שְׁלוֹף דּוֹרִי (ראה שבת צ.): **אַשְׁלָג.** לָא אִתְפָּרֵשׁ לִי: **הַטְבָּיָלוּ.** לְבֶגֶד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּתָם קֹדֶם שֶׁהֶעֱבִיר עָלָיו הַמְּמֻנִּים ה

רבינו עובדיה

לַדָּבָר שֶׁהוּא תּוֹרֵם עָלָיו: **וְאִם נָפַל מֵרָקָה וּמִדַּם טָהֳרָה.** דַּהֲוֹ לְהוּ מַשְׁקִין הַיּוֹצְאִין מִן הַטָּבוּל יוֹם, וּטְהוֹרִין הֵן: **צְרִיכָה טְבִילָה בְּאַחֲרוֹנָה.** לֵיל שְׁמוֹנִים, צְרִיכָה טְבִילָה לָאֲכל בִּתְרוּמָה אִם כֹּהֶנֶת הִיא, וְאִם יִשְׂרְאֵלִית הִיא, צְרִיכָה טְבִילָה לְבִיאַת מִקְדָּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁטְּבוּלַת יוֹם אָרְחּ הִיא וְהַסִּיחָה דַּעְתָּהּ מִן הַתְּרוּמָה וּמִן הַמִּקְדָּשׁ: **אֵינָהּ צְרִיכָה טְבִילָה בְּאַחֲרוֹנָה.** וְסוֹמֶכֶת עַל הַטְּבִילָה שֶׁל סוֹף שְׁבוּעַיִם. וְדַוְקָא לִתְרוּמָה וּלְבִיאַת מִקְדָּשׁ, אֲבָל לַאֲכִילַת קָדָשִׁים, מוֹדוּ בֵּית הִלֵּל שֶׁהִיא צְרִיכָה טְבִילָה אַחֶרֶת לְסוֹף שְׁמוֹנִים, דְּקַיְמָא לָן (חגיגה פ״ג מ״ג) הָאוֹנֵן וּמְחַסֵּר כִּפּוּרִים צְרִיכִים טְבִילָה לְקֹדֶשׁ, הִלְכָךְ לְאַחַר שֶׁהֵבִיאָה כַּפָּרָתָהּ טוֹבֶלֶת לְקָדָשִׁים: (ח) **הָרוֹאֶה יוֹם אֶחָד עָשָׂר.** שֶׁהוּא סוֹף יְמֵי זִיבָה, וְאֵין יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו מְצַטָּרֵף עִמּוֹ לִזִּיבָה, שֶׁאִם רָאֲתָה יוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, אֵינָהּ זָבָה גְּדוֹלָה בִּשְׁבִיל כֵּן, לְפִי שֶׁהֵן תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּה וְאֵינָן מִצְטָרְפִין עִם יְמֵי זִיבָה: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב.** וַאֲפִלּוּ הַבּוֹעֵל מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לְטַמֵּא אֳכָלִין וּמַשְׁקִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבָא עַל שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, דְּקָסְבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי יוֹם אֶחָד עָשָׂר בְּעֵי שְׁמוּר. **וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִים מִן הַקָּרְבָּן,** דְּסָבְרֵי, יוֹם אֶחָד עָשָׂר הוֹאִיל וְאֵין יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו מְצַטָּרֵף עִמּוֹ לַזִּיבָה לֹא בָּעֵי שְׁמוּר. מִיהוּ לְעִנְיַן טֻמְאָה מוֹדוּ דְּבוֹעֵלָהּ מְטַמֵּא מִדְּרַבָּנָן, גְּזֵרָה יוֹם אֶחָד עָשָׂר (חגיגה פ״ג מ״ג) הָאוֹנֵן וּמְחַסֵּר כִּפּוּרִים צְרִיכִים טְבִילָה לְקֹדֶשׁ, הִלְכָךְ לְאַחַר שֶׁהֵבִיאָה כַּפָּרָתָהּ טוֹבֶלֶת לְקָדָשִׁים: (ח) **הָרוֹאֶה יוֹם אֶחָד עָשָׂר.** שֶׁהוּא סוֹף יְמֵי זִיבָה, וְאֵין יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו מְצַטָּרֵף עִמּוֹ לִזִּיבָה, שֶׁאִם רָאֲתָה יוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, אֵינָהּ זָבָה גְּדוֹלָה בִּשְׁבִיל כֵּן, לְפִי שֶׁהֵן תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּה וְאֵינָן מִצְטָרְפִין עִם יְמֵי זִיבָה: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב.** וַאֲפִלּוּ הַבּוֹעֵל מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לְטַמֵּא אֳכָלִין וּמַשְׁקִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבָא עַל שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, דְּקָסְבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי יוֹם אֶחָד עָשָׂר בְּעֵי שְׁמוּר. **וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִים מִן הַקָּרְבָּן,** דְּסָבְרֵי, יוֹם אֶחָד עָשָׂר הוֹאִיל וְאֵין יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו מְצַטָּרֵף עִמּוֹ לַזִּיבָה לֹא בָּעֵי שְׁמוּר. מִיהוּ לְעִנְיַן טֻמְאָה מוֹדוּ דְּבוֹעֵלָהּ מְטַמֵּא מִדְּרַבָּנָן, גְּזֵרָה יוֹם אֶחָד עָשָׂר

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין

פרק א (א) **כָּל מַשְׁקֶה שֶׁתְּחִלָּתוֹ לִרְצוֹן.** דְּנִיחָא לֵיהּ בְּהַנֵּךְ מַשְׁקִין, בִּשְׁבִיל שֶׁתְּוַדֵּא הַקְּרָעָה אוֹ לִשְׁאָר תַּשְׁמִישִׁין: **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ לִרְצוֹן.** כְּשֶׁנָּפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת לֹא נִיחָא לֵיהּ, אֲפִלּוּ הָכִי הֲוֵי הַכְשָׁר. אִי נַמִי סוֹפוֹ לִרְצוֹן, כְּשֶׁנָּפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת, אֲבָל בְּתְחִלַּת בִּיאָתָן הָיָה הַדָּבָר קָשֶׁה בְּעֵינָיו, הַכֹּל הֲוֵי הַכְשֵׁר: **חֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן.** כְּלוֹמַר הָאֲכָלִין שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין הַלָּלוּ, מֻכְשָׁרִין לְקַבֵּל טֻמְאָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה, שֶׁאִין שׁוּם אֹכֶל מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיְּבוֹא עָלָיו מַיִם אוֹ אֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִין, שֶׁהֵן מַיִם, יַיִן, שֶׁמֶן, חָלָב, דְּבַשׁ, דָּם, טַל. דִּכְתִיב (ויקרא יא לח) `וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מֵהֶם עָלָיו טָמֵא הוּא׳, כְּתִיב `וְזֶרַע יִזָּרֵעַ יֻתָּן׳, מַה יִּתֵּן דְּנִיחָא לֵיהּ, אַף יִתֵּן דְּנִיחָא לֵיהּ: **מְטַמְּאִין לִרְצוֹן וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹן.** כֵּיוָן דְּטָמְאִין הֵן, טָמְאָתָן וְהָכְשֵׁרָן בְּאִים כְּאֶחָד, וְאִם נָפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לִרְצוֹן, מְטַמְּאִין אוֹתָן, דְּלָא בְּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ אֶלָּא כְּשֶׁבָּא הַמַּשְׁקֶה קֹדֶם לַטֻּמְאָה, דִּכְתִיב `וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע׳, וְהַדַר `וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו׳, אֲבָל כְּשֶׁהַמַּשְׁקֶה וְהַטֻּמְאָה בְּאִין כְּאֶחָד כְּגוֹן שֶׁהַמַּשְׁקִין טְמֵאִין, לָא בְּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ: (ב) **הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן.** מִנְעַנְעוֹ: **אוֹ אֶת הַטָּמֵא.** כְּגוֹן שֶׁהֵבִיא שָׁם עוֹרֵב שֶׁרֶץ אוֹ כְּזַיִת מִן הַמֵּת אוֹ נְבֵלָה וְנִשְׁאַר בֵּין עִנְפֵי הָאִילָן: **אֵינוֹ כְּבֵי יַתִּן.** אִם מַחֲמַת רְעָדָה זוֹ נָפְלוּ מֵי גְּשָׁמִים שֶׁבָּאִילָן עַל פֵּרוֹת שֶׁתַּחְתָּיו, לֹא הֻכְשְׁרוּ: **וְחַיָּבִין בְּקָרְבָּן.** אֲפִלּוּ לֹא תִּרְאֶה לְמָחָר, דְּקָא בָּעֵיא שְׁמוּר, וְזֹאת לֹא שָׁמְרָה כְּלָל, וְנִמְצָא שֶׁבָּעַל זָבָה קְטַנָּה: **כָּלָּה יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו.** דְּעָבְדָה קְצַת שְׁמוּר, וְשִׁמְּשָׁה: **חֲרֵי זוֹ תַּרְבּוּת רָעָה.** שֶׁמָּא תִּרְאֶה אַחֲרֵי כֵן, וְתִטְעֲרֶךָ לְשַׁלְּפָנָיו וְאֵין טְבִילָתָהּ טְבִילָה: **וּמְגַּנָּן.** לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה: **וְכִבְיָלָתָן.** לְעִנְיַן קָרְבָּן: **תְּלוּיִין.** שֶׁאִם תִּרְאֶה, מַגָּעָן מְגַנָּא וְבָהּ וְחַיָּבִין קָרְבָּן בִּבְעִילָתָן, וְאִם לֹא תִּרְאֶה, מַגָּעָן טָהוֹר וּפְטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן עַל בְּעִילָתָן:

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין

פרק א (א) **כָּל מַשְׁקֶה שֶׁתְּחִלָּתוֹ לִרְצוֹן.** דְּנִיחָא לֵיהּ בְּהַנֵּךְ מַשְׁקִין, בִּשְׁבִיל שֶׁתְּוַדֵּא הַקְּרָעָה אוֹ לִשְׁאָר תַּשְׁמִישִׁין: **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ לִרְצוֹן.** כְּשֶׁנָּפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת לֹא נִיחָא לֵיהּ, אֲפִלּוּ הָכִי הֲוֵי הַכְשֵׁר. אִי נַמִי סוֹפוֹ לִרְצוֹן, כְּשֶׁנָּפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת, אֲבָל בְּתְחִלַּת בִּיאָתָן הָיָה הַדָּבָר קָשֶׁה בְּעֵינָיו, הַכֹּל הֲוֵי הַכְשֵׁר: **חֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן.** כְּלוֹמַר הָאֲכָלִין שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין הַלָּלוּ, מֻכְשָׁרִין לְקַבֵּל טֻמְאָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה, שֶׁאִין שׁוּם אֹכֶל מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיְּבוֹא עָלָיו מַיִם אוֹ אֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִין, שֶׁהֵן מַיִם, יַיִן, שֶׁמֶן, חָלָב, דְּבַשׁ, דָּם, טַל. דִּכְתִיב (ויקרא יא לח) `וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מֵהֶם עָלָיו טָמֵא הוּא׳, כְּתִיב `וְזֶרַע יִזָּרֵעַ יֻתָּן׳, מַה יִּתֵּן דְּנִיחָא לֵיהּ, אַף יִתֵּן דְּנִיחָא לֵיהּ: **מְטַמְּאִין לִרְצוֹן וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹן.** כֵּיוָן דְּטָמְאִין הֵן, טָמְאָתָן וְהָכְשֵׁרָן בְּאִים כְּאֶחָד, וְאִם נָפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לִרְצוֹן, מְטַמְּאִין אוֹתָן, דְּלָא בְּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ אֶלָּא כְּשֶׁבָּא הַמַּשְׁקֶה קֹדֶם לַטֻּמְאָה, דִּכְתִיב `וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע׳, וְהַדַר `וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו׳, אֲבָל כְּשֶׁהַמַּשְׁקֶה וְהַטֻּמְאָה בְּאִין כְּאֶחָד כְּגוֹן שֶׁהַמַּשְׁקִין טְמֵאִין, לָא בְּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ: (ב) **הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן.** מִנְעַנְעוֹ: **אוֹ אֶת הַטָּמֵא.** כְּגוֹן שֶׁהֵבִיא שָׁם עוֹרֵב שֶׁרֶץ אוֹ כְּזַיִת מִן הַמֵּת אוֹ נְבֵלָה וְנִשְׁאַר בֵּין עִנְפֵי הָאִילָן: **אֵינוֹ כְּבֵי יַתִּן.** אִם מַחֲמַת רְעָדָה זוֹ נָפְלוּ מֵי גְּשָׁמִים שֶׁבָּאִילָן עַל פֵּרוֹת שֶׁתַּחְתָּיו, לֹא הֻכְשְׁרוּ: **וְחַיָּבִין בְּקָרְבָּן.** אֲפִלּוּ לֹא תִּרְאֶה לְמָחָר, דְּקָא בָּעֵיא שְׁמוּר, וְזֹאת לֹא שָׁמְרָה כְּלָל, וְנִמְצָא שֶׁבָּעַל זָבָה קְטַנָּה: **כָּלָּה יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו.** דְּעָבְדָה קְצַת שְׁמוּר, וְשִׁמְּשָׁה: **חֲרֵי זוֹ תַּרְבּוּת רָעָה.** שֶׁמָּא תִּרְאֶה אַחֲרֵי כֵן, וְתִטְעֲרֶךָ לְשַׁלְּפָנָיו וְאֵין טְבִילָתָהּ טְבִילָה: **וּמְגַּנָּן.** לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה: **וְכִבְיָלָתָן.** לְעִנְיַן קָרְבָּן: **תְּלוּיִין.** שֶׁאִם תִּרְאֶה, מַגָּעָן מְגַנָּא וְבָהּ וְחַיָּבִין קָרְבָּן בִּבְעִילָתָן, וְאִם לֹא תִּרְאֶה, מַגָּעָן טָהוֹר וּפְטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן עַל בְּעִילָתָן:

מַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין

פרק א (א) **כָּל מַשְׁקֶה שֶׁתְּחִלָּתוֹ לִרְצוֹן.** דְּנִיחָא לֵיהּ בְּהַנֵּךְ מַשְׁקִין, בִּשְׁבִיל שֶׁתְּוַדֵּא הַקְּרָעָה אוֹ לִשְׁאָר תַּשְׁמִישִׁין: **אַף עַל פִּי שֶׁאֵין סוֹפוֹ לִרְצוֹן.** כְּשֶׁנָּפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת לֹא נִיחָא לֵיהּ, אֲפִלּוּ הָכִי הֲוֵי הַכְשֵׁר. אִי נַמִי סוֹפוֹ לִרְצוֹן, כְּשֶׁנָּפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת, אֲבָל בְּתְחִלַּת בִּיאָתָן הָיָה הַדָּבָר קָשֶׁה בְּעֵינָיו, הַכֹּל הֲוֵי הַכְשֵׁר: **חֲרֵי זֶה בְּכִי יַתִּן.** כְּלוֹמַר הָאֲכָלִין שֶׁנָּפְלוּ עֲלֵיהֶן מַשְׁקִין הַלָּלוּ, מֻכְשָׁרִין לְקַבֵּל טֻמְאָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה, שֶׁאִין שׁוּם אֹכֶל מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיְּבוֹא עָלָיו מַיִם אוֹ אֶחָד מִשִּׁבְעָה מַשְׁקִין, שֶׁהֵן מַיִם, יַיִן, שֶׁמֶן, חָלָב, דְּבַשׁ, דָּם, טַל. דִּכְתִיב (ויקרא יא לח) `וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מֵהֶם עָלָיו טָמֵא הוּא׳, כְּתִיב `וְזֶרַע יִזָּרֵעַ יֻתָּן׳, מַה יִּתֵּן דְּנִיחָא לֵיהּ, אַף יִתֵּן דְּנִיחָא לֵיהּ: **מְטַמְּאִין לִרְצוֹן וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹן.** כֵּיוָן דְּטָמְאִין הֵן, טָמְאָתָן וְהָכְשֵׁרָן בְּאִים כְּאֶחָד, וְאִם נָפְלוּ עַל הַפֵּרוֹת אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לִרְצוֹן, מְטַמְּאִין אוֹתָן, דְּלָא בְּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ אֶלָּא כְּשֶׁבָּא הַמַּשְׁקֶה קֹדֶם לַטֻּמְאָה, דִּכְתִיב `וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זֶרַע׳, וְהַדַר `וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו׳, אֲבָל כְּשֶׁהַמַּשְׁקֶה וְהַטֻּמְאָה בְּאִין כְּאֶחָד כְּגוֹן שֶׁהַמַּשְׁקִין טְמֵאִין, לָא בְּעֵינַן דְּנִיחָא לֵיהּ: (ב) **הַמַּרְעִיד אֶת הָאִילָן.** מִנְעַנְעוֹ: **אוֹ אֶת הַטָּמֵא.** כְּגוֹן שֶׁהֵבִיא שָׁם עוֹרֵב שֶׁרֶץ אוֹ כְּזַיִת מִן הַמֵּת אוֹ נְבֵלָה וְנִשְׁאַר בֵּין עִנְפֵי הָאִילָן: **אֵינוֹ כְּבֵי יַתִּן.** אִם מַחֲמַת רְעָדָה זוֹ נָפְלוּ מֵי גְּשָׁמִים שֶׁבָּאִילָן עַל פֵּרוֹת שֶׁתַּחְתָּיו, לֹא הֻכְשְׁרוּ: **וְחַיָּבִין בְּקָרְבָּן.** אֲפִלּוּ לֹא תִּרְאֶה לְמָחָר, דְּקָא בָּעֵיא שְׁמוּר, וְזֹאת לֹא שָׁמְרָה כְּלָל, וְנִמְצָא שֶׁבָּעַל זָבָה קְטַנָּה: **כָּלָּה יוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו.** דְּעָבְדָה קְצַת שְׁמוּר, וְשִׁמְּשָׁה: **חֲרֵי זוֹ תַּרְבּוּת רָעָה.** שֶׁמָּא תִּרְאֶה אַחֲרֵי כֵן, וְתִטְעֲרֶךָ לְשַׁלְּפָנָיו וְאֵין טְבִילָתָהּ טְבִילָה: **וּמְגַּנָּן.** לְעִנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה: **וְכִבְיָלָתָן.** לְעִנְיַן קָרְבָּן: **תְּלוּיִין.** שֶׁאִם תִּרְאֶה, מַגָּעָן מְגַנָּא וְבָהּ וְחַיָּבִין קָרְבָּן בִּבְעִילָתָן, וְאִם לֹא תִּרְאֶה, מַגָּעָן טָהוֹר וּפְטוּרִים מִן הַקָּרְבָּן עַל בְּעִילָתָן:

מברטנורא

נַמִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ אַחַר רֹב נִתְחַוְּמִין, אַחַר רֹב אוֹכְלֵי פַּת עַסָּה וְכוּ׳, אִם רַבָּן חֲבֵרִים הַפַּת טְהוֹרָה וְאֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר, וְאִם רַבָּן עַמֵּי הָאָרֶץ, הַפַּת טְמֵאָה וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹר: (ט) **הוֹלְכִין אַחַר רֹב טַבָּחִין.** אִם רֹב טַבָּחֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּשָׂר מוּתָּר, דְּאֵין הֲלָכָה כִּרְב דְּאָמַר בָּשָׂר שֶׁנִּתְעַלַּם מִן הָעַיִן אָסוּר, וְרֹב מוֹכֵי מַתָּנִיתִין בְּעוֹמֶד וְרוֹאֶה מִשָּׁעָה שֶׁנִּשְׁחַט עַד שֶׁנִּפְלָה, אֲבָל לֹא יָדַע מִי הִשְׁחִיט: (י) **אִם רֹב מַכְנִיסִין לְבָתֵּיהֶן פָּטוּר.** מִלְּעַשֵּׂר: **לְמִכּוֹר בַּשּׁוּק חַיָּב.** שֶׁרֹב מְבִיאִין לְמִכֹּר בַּשּׁוּק מִן הַבַּיִת מְבִיאִין אוֹתוֹ, וּכְבָר נִתְחַיֵּב. פֵּרוּשׁ אַחַר, אִם רֹב מַכְנִיסִין לְבָתֵּיהֶן פָּטוּר, לְפִי שֶׁרְגִילִין לְעַשֵּׂר לְאֵכל מֵהֶן, דְּלְאַחַר שֶׁהִכְנִיסוּם לַבַּיִת מִיָּד הֶקְפִּידוּ עַל שֶׁיּוּכְלוּ לֶאֱכל מֵהֶן, הִלְכָךְ שֶׁהִכְנִיסוּם לַבַּיִת מִיָּד הֶקְפִּידוּ לְמַעֲשֵׂר, אֲבָל כְּשֶׁמּוֹצִיאִין לַשּׁוּק אֵינָן מַקְפִּידִין עַל מַעֲשֵׂר, לְפִי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת מְעֻשָּׂר, אֲבָל כְּשֶׁמַּכְנִיסִין לְמִכֹּר, דְּרֹכּוֹ לְהַכְנִיסָן טָבֵל, לְפִי שֶׁיָּכוֹל לֶאֱכל מֵהֶן עֲרָאי, הִלְכָךְ הַנּוֹפֵל מֵהֶן אֵינוֹ בְּחֶזְקַת מְעֻשָּׂר: **אִם רֹב נָכְרִים וַדַּאי.** רַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמֵיהּ דְּסָבְרָא לֵיהּ אֵין קִנְיָן לְנָכְרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּפֵרוֹת שֶׁגָּדְלוּ בְּקַרְקָעוֹת שֶׁל נָכְרֵי חַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, וְהַנָּכְרֵי פְּשִׁיטָא דְּלֹא עָשַׂר, הִלְכָךְ וַדַּאי טָבֵל הֵן: **וְאִם רֹב יִשְׂרָאֵל דְּמַאי.** כִּדִּין פֵּרוֹת הַנִּמְצָאִים בֵּיד עַם הָאָרֶץ, שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **וְחֲכָמִים אוֹמְרִים וְכוּ׳.** חֲכָמִים סְבִירָא לְהוּ יֵשׁ קִנְיָן לְנָכְרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְאִם לֹא הָיָה יִשְׂרָאֵל אֶחָד שֶׁמַּשִּׁיל לְתוֹכוֹ הָיָה הַכֹּל דְּמַאי מִן הַמַּעֲשֵׂר, אֲבָל כְּשֶׁשִּׁיל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְתוֹכוֹ, הַכֹּל דְּמַאי בִּשְׁבִיל פֵּרוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן חַיָּבִין. וְהַלָּכָה כַּחֲכָמִים: (יא) **פֵּרוֹת שְׁנִיָּה שֶׁרֵבּוּ עַל שֶׁל שְׁלִישִׁית.** שֶׁנָּה רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה שֶׁל שִׁמְשָׁה נוֹהֵג בָּהֶן מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְכֵן רְבִיעִית וַחֲמִישִׁית, אֲבָל שָׁנָה שְׁלִישִׁית וְשִׁשִּׁית, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי: **וְשֶׁל שְׁבִיעִית.** יֵשׁ בּוֹ קְדֻשַּׁת שְׁבִיעִית וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר, וּלְעִנְיַן כָּל הַנָּךְ דִּינֵי קָתָנֵי דְּהוֹלְכִים אַחַר הָרֹב: **מֻחֲזָה לְמֻחֲזָה לְהַחְמִיר.** וּלְעִנְיַן סְפֵקָא דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמַעֲשֵׂר עָנִי, יַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר אֶחָד, וְיֹחֵלֶל הַפֵּרוֹת עַל הַמָּעוֹת, וְיֹחֵלֶל הַפֵּרוֹת עַל הַמָּעוֹת, וְהַמָּעוֹת יֹאכַל בִּירוּשָׁלַיִם. וּלְעִנְיַן סְפֵקָא דִּשְׁבִיעִית, חַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר וְחַיָּבִין בְּקֻדְשַׁת שְׁבִיעִית שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בָּהֶן סְחוֹרָה וּמְלוּגְמָא, וְחַיָּבִין בִּבְעוּר:

פרק ג (א) **שֹׁק שֶׁהוּא מָלֵא.** מְעֻלּוֹת הַמְּעָרָה. הַמְּלֵאָה מַיִם: **כֹּל שֶׁאָבוּ.** הַפֵּרוֹת מִלְּחְלוּחִית הַמַּיִם, הֲרֵי זֶה כְּבֵי יַתִּן, דְּנִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּשָּׁאֲבוּ הַפֵּרוֹת מִן הַמַּיִם, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ הֵן נִרְאִין גַּסִּים וּנְפוּחִים: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כֹּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַמַּיִם וְכוּ׳.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ב) **חָבִית.** שֶׁל חֶרֶס, אוֹ שֶׁל כְּלֵי אֶבֶן הֲרֵאוּיִם שֶׁהֵן כְּחֶרֶס, אֲבָל שְׁאָר כֵּלִים לָא בָּלְעֵי כָּל כָּךְ עַד שֶׁיְּהֵיוּ הַפֵּרוֹת שֶׁבְּתוֹכָן שׁוֹאֲבִים: **שָׁאֲבוּ.** נִתְלַחְלְחוּ הַפֵּרוֹת וּמַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עֲלֵיהֶן: **הָכִי גָּרְסִינַן וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִים טְהוֹרִים.** שְׁאָר שִׁבְעָה מַשְׁקִים הַמַּכְשִׁירִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, טְהוֹרִים הַפֵּרוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ הֶחָבִית אִם נִתְלַחְלְחוּ מֵהֶן, דְּדַוְקָא מַיִם וְיַיִן וְחֹמֶץ שֶׁהֵן דַּקִּים וּצְלוּלִים הֵן נִבְלָעִין בְּחֶבִית מִפְּנֵי דַּקּוּתָן וְהַפֵּרוֹת שׁוֹאֲבִים מֵהֶן, אֲבָל שֶׁמֶן דִּבֵּשׁ חֶלֶב דָּם טַל הֵן עֲבִין, וּמִפְּנֵי עָבְיָן אֵינָן יְכוֹלִין לְהִבָּלַע בְּתוֹךְ הַכְּלִי כָּל כָּךְ עַד שֶׁיִּהְיוּ הַפֵּרוֹת שׁוֹאֲבִים מֵהֶן, הִלְכָךְ אֵינָן בְּכֵי יַתִּן: **שֶׁאֵין הַקְּטָנִים שׁוֹאֲבָת.** כְּגוֹן פּוֹלִים וַאֲפוּנִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי נְחֶמְיָה: (ג) **הָרוֹדֶה פַּת חַמָּה.** שְׁנִפְלוֹשָׁה בְּמֵי פֵּרוֹת וְלֹא הָיְתָה שְׁרֵיָה לְקַבֵּל טֻמְאָה: **רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא.** כְּלוֹמַר הַכְשֵׁר הַלֶּחֶם לְקַבֵּל טֻמְאָה מֵחֲמַת הַיַּיִן שֶׁנִּבְלַע בּוֹ. אִי נַמִי אִם הָיָה הַיַּיִן טָמֵא מְטַמֵּא מֵחֲמַת הַפַּת הַנִּבְלַעַת בּוֹ: **רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר בְּשֶׁל חִטִּים.** וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **הַמְרַבִּין אֶת בֵּיתוֹ.** מְזַלֵּף בּוֹ מַיִם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲלֶה הָאָבָק: **וְגָנְנוּ.** נִתְלַחְלְחוּ, לְשׁוֹן אִם הָיְתָה שָׂדֶה מְגֻנֶּנֶת, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שָׂדֶה לָחָה, בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמוֹעֵד קָטָן (ו:): **אִם מְחֻמֶּמֶת הַפֶּלַע.** צוּר שֶׁמִּשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית, וְהוּא רִצְפַּת הַבַּיִת, וּמִתּוֹךְ כָּךְ נִתְלַחְלְחוּ הַחִטִּים: **הַמְצַנֵּן בַּחוֹל.** מַטְמִין הַפֵּרוֹת בַּחוֹל כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּנּוּ, כְּלוֹמַר שֶׁיִּתְלַחְלְחוּ, שֶׁיִּקָּבְלוּ מִלְּחְלוּחִית הַחוֹל: **חֲרֵי זֶה כְּבֵי יַתִּן.** דְּאֵין חוֹל בְּלֹא מַיִם: (ה) **נָגוּב.** יָבֵשׁ: **אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נָתַן בָּהּ חִטִּים וְגָנְנוּ.** הָכִי קָאָמַר, אִם נָתַן בָּהּ חִטִּים אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא טָנְנוּ: **כְּשֶׁהַטַּל עֲלֵיהֶם.** כְּגוֹן שֶׁהָיָה מַשְׁכִּים לְמִלְאכְתּוֹ וְלִקֵּט עֲשָׂבִים עִם הַטַּל שֶׁעֲלֵיהֶם, אֲבָל הוּא לֹא נִתְכַּוֵּן בִּשְׁבִיל הַטַּל: **לְהָטֵמֵן בָּהֶם חִטִּים.** לְהָטְמִין בָּהֶם חִטִּים כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּנּוּ: **אִם נִתְכַּוֵּן לְכָךְ.** לְשֵׁם שֶׁעֲלֵיהֶן: **אִי אִפְשָׁר שֶׁלֹּא לְשַׁכֵּחַ.** שֶׁהֲרֵי הָיָה צָרִיךְ לְלַקֵּחַן: **אֶלָּא אִם עָמַד.** נִתְעַכֵּב שָׁם כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁכַח מִמֶּנּוּ שֶׁהָיָה שָׁם כְּשֶׁהָלַךְ: (ו) **פֻּקָּק הַצִּנּוֹר.** סָתַם הַצִּנּוֹר כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצְאוּ הַמַּיִם: **אוֹ אִם חִלְחֵל לְתוֹכוֹ.** שֶׁנִּצְנַע וְנִטְעַר הַזִּיתִים בַּמַּיִם שֶׁבְּתוֹךְ הַצִּנּוֹר. דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין הַמַּחֲשָׁבָה מוֹעֶלֶת לְהַכְשִׁיר עַד שֶׁיְּעַשֶּׂה מַעֲשֶׂה לְגֹלוֹת הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁבְּלִבּוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ז) **אִם הָפְכוּ.** הַשַּׁקִּים לְצַד אַחֵר כְּדֵי שֶׁיִּשּׁוֹרוּ בַּמַּיִם מִשְּׁנֵי צְדָדִין, אָז הֻכְשְׁרוּ: **אִם עָמַד וְהִדִּיחַ.** אִם עָמַד בַּמַּיִם לְהָדִיחַ רַגְלֵי בְּהֶמְתּוֹ, אָז מַכְשִׁירִים מַיִם הָעוֹלִים בְּרַגְלֵיהֶן בֵּין הַדִּיחַ בֵּין לֹא הַדִּיחַ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ח) **הַמּוֹרִיד אֶת הַגַּלְגַּלִּים.** ׳אֹפֶן מֶרְכְּבֹתָיו׳ (שמות יד כה) מַתְרְגְּמִינַן גַּלְגְּלֵי רְתִיכֵיהוֹן: **בְּשָׁעַת הַקָּדִים.** בְּשָׁעַת הַחַם רוּחַ הַקָּדִים נוֹשֵׁב, וְדָרְךָ כְּלֵי עֵץ שֶׁהֵם מִתְבַּקְּעִים מִפְּנֵי הַחֹם, וּמוֹרִידִין אוֹתָן לַמַּיִם וְהַבְּקָעִים מִתְחַבְּרִים, וְהֵינוּ שֶׁנִּיחֲצוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּיאוּצוּ, כְּלוֹמַר כְּדֵי שֶׁיִּתְדָּרְקוּ וְיִדְּחֲקוּ הַבְּקָעִים זֶה בָּזֶה: **הֲרֵי זֶה כְּבֵי יַתִּן.** הַמַּיִם הַנִּתְלִים בָּהֶם מַכְשִׁירִין הַזְּרָעִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, מִשּׁוּם דְּנִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּהְיוּ אוֹתָם הַמַּיִם נִתְלִים

פרק ד (א) **הַשּׁוֹחֵה לְשָׁתוֹת. בְּפִיו וּבְשָׁפְמוֹ חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן.** הֵינוּ טַעֲמָא, לְפִי שֶׁאֵין הַמַּיִם נִכְנָסִים לְפִיו אֶלָּא אם כֵּן נוֹגְעִים בִּשְׂפָמוֹ תְּחִלָּה, הִלְכָךְ אַחְשְׁבִינְהוּ: **הַמְמַלֵּא בָּחֲבִית הַמַּיִם הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן.** דְּאִי אָפְשָׁר שֶׁיִּכָּנֵס עַד שֶׁיִּגְעוּ לַאֲחוֹרֶיהָ. אֲבָל הִנִּיחָהּ תַּחַת הַצִּנּוֹר, אֵין שָׁלְאַחֲרֶיהָ בְּכִי יַתָּן, דְּאָפְשָׁר לַקִּלּוּחַ שֶׁיֵּרֵד לְתוֹכָהּ וְלֹא יִגַּע לָאֲחוֹרֶיהָ: **מָכָּן עַל צִוָּארָהּ.** מִסָּבָב כְּמִין טַבַּעַת מַקִּיף לְצַוָּאר הֶחָבִית. מָכָּן, לְשׁוֹן ״הוּא עָשָׂךְ וַיְכוֹנְנֶךָ״ (דברים לב ו): **נְתָנָהּ.** לָהֶבִית תַּחַת הַצִּנּוֹר, לְקַבֵּל הַמַּיִם: **אֵינָן בְּכִי יַתָּן.** הַמַּיִם שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ וְשֶׁבַּחֲבָל, דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ אֶלָּא שֶׁיִּפְלוּ הַמַּיִם לְתוֹכָהּ בִּלְבַד: (ב) **אֲפִלּוּ אַב הַטֻּמְאָה.** אֲפִלּוּ הָיָה הָאָדָם הַזֶּה אַב הַטֻּמְאָה וְנִטְמְאוּ הַמַּשְׁקִין שֶׁיָּרְדוּ עָלָיו, וַאֲנַן אָמְרִינַן לְעֵיל (פ״א מ״א) דְּמַשְׁקִין טְמֵאִים מְטַמְּאִים לְרָצוֹן וְשׁלֹא לְרָצוֹן, אֲפִלּוּ הָכִי אֵינָן מַכְשִׁירִין, כֵּיוָן שֶׁיָּרְדוּ הַנְּשָׁמִים עָלָיו הָיְתָה טַהֲרָתָן שֶׁלֹּא לְרָצוֹן: **וְאֵם נְעֵר.** כְּמוֹ הַמְנַעֵר טַלִּיתוֹ (שבת קמו.). שֶׁנַּעַר גּוּפוֹ לְהַסִּיר הַנְּשָׁמִים מֵעָלָיו: **בְּכִי יַתָּן.** הַמַּיִם הַנּוֹפְלִים מִמֶּנּוּ מַכְשִׁירִין הַן: **לְהֶכֵר.** לְקָרֵר עַצְמוֹ: **אוֹ לְהִדּוֹחַ.** לִרְחֹץ גּוּפוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה מְלֻכְלָךְ בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה: **בַּטֻּמְאָה.** אִם הָיָה הָאָדָם טָמֵא: **טְמֵאִים.** הַמַּיִם, וְאִם נָפְלוּ עַל הַפָּרוֹת, הִכְשִׁירוּם וְטִמְּאוּם כְּאַחַת: **וּבְטָהוֹר בְּכִי יַתָּן.** וּמַכְשִׁירִין: (ד) **חֲבִית שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ.** שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, וּבְתוֹכָהּ פָּרוֹת, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּכָּשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה: **יִשְׁבֹּר.** שֶׁאִם מְעָרָה, חֲרֵי מַעֲבִיר הַמַּיִם מִזֶּה לָזֶה לְרָצוֹן וְנִמְצְאוּ הַפָּרוֹת מְכֻשָּׁרִין: **וּמוֹדִים.** בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: **שֶׁהוּא מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ וְהֵן טְהוֹרִין.** כְּלוֹמַר לֹא הָכְשִׁירוּ הַלֵּל: (ה) **הַנִּפְתָּזִין.** מִמֶּנָּה לְחוּץ: **וְהַצָּפִין.** לְמַעְלָה וְיָצְאוּ לְחוּץ. כְּלֹהוֹ אֵינָן בְּכִי יַתָּן, לְפִי שֶׁהֵן שֹׁלֶא לְרָצוֹן, וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ: **נְטָלָהּ לְשָׁפְכָן.** שֹׁלֶא שְׁפָכָן בִּמְקוֹמָן, אֶלָּא נָטַל הָעֲרֵבָה לְשִׁפְכָן הַמַּיִם בְּמָקוֹם אַחֵר, חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן, דְּלְרָצוֹן הֵן, הוֹאִיל וְלֹא שְׁפָכָן מִיָּד שָׁם בִּמְקוֹמָן: **וּבֵית הַבַּד אוֹמְרִים.** בֵּיוָן שֶׁלֹּא הִנִּיחָן שָׁם אֶלָּא נְטָלָהּ לְשָׁפְכָן, אֵינָן בְּכִי יַתָּן: **הִנִּיחָהּ.** אִם הִנִּיחַ אֶת הָעֲרֵבָה מִתְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיֵּרֵד הַדֶּלֶף עָלֶיהָ: **אִלּוּ וְאִלּוּ.** בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, מוֹדִים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁנְּטָלָהּ אַחַר כָּךְ וּשְׁפָכָהּ, חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן, הוֹאִיל וּכְבָר חָשַׁב עֲלֵיהֶן: **מַיִם הָעוֹלִים בְּיָדָיו.** שֶׁמְּכַבֵּס בָּהֶן, נִיחָא לֵיהּ: **בְּרַגְלָיו.** לֹא נִיחָא לֵיהּ: **אֶלָּא אִם כֵּן נִטְּפוּ רַגְלָיו.** הֲווּ בְּכִי יַתָּן. מִידֵי דַּהֲוָה אַמְּמַלֵּא בָּחֲבִית דְּלֵעֵיל (מ״א), דְּמַיִם הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ בְּכִי יַתָּן, כְּדִפָרִישְׁנָא לְעֵיל, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמַיִם לְבַדָּם לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגְעוּ לַאֲחוֹרֶיהָ: (ו) **וְהֵם טְהוֹרִין.** אַף עַל פִּי שֶׁפָּשַׁט אָדָם טֻמְאָה אֶת יָדוֹ וְנָטַל. לְפִי שֶׁלֹּא הָכְשִׁירוּ בְּמַיִם שֶׁבַּמְּקֵוֶה, דִּכְתִיב (ויקרא יא לד) ׳בְּכָל כְּלִי יִטְמָא׳, מַה כְּלִי מְיֻחָד שֶׁהוּא תָּלוּשׁ וּמְכַשִּׁיר, אַף כָּל שֶׁהוּא תָּלוּשׁ מְכַשִּׁיר, לְאַפּוּקֵי מַיִם שֶׁבְּבוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁאֵינָן תְּלוּשִׁים מִן הַקַּרְקַע, שֶׁאֵינָן מְכַשִּׁירִים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ: **הֶעֱלָם מִן הַמַּיִם.** הַכְשָׁרוּ הַחֲרְמוֹסִין לְקַבֵּל טֻמְאָה בַּמַּיִם הַתְּלוּשִׁים: **הַנּוֹגְעִים בְּקִפָּה טְמֵאִים.** שֶׁהַקִּפָּה נַעֲשֵׂית רִאשׁוֹן כְּשֶׁנָּגַע בָּהּ אָדָם טָמֵא, וְהַחֲרְמוֹסִים הַנּוֹגְעִים בְּקִפָּה הֵוֹ שֵׁנִי: **וְשְׁאָר כָּל הַחֲרְמוֹסִים.** שֶׁאֵין נוֹגְעִים בְּקִפָּה: **טְהוֹרִים.** דְּאִין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחַלִּין: **נִדָּה מְדִיחָתוֹ וְהוּא טָהוֹר.** דִּלְא הֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה בַּמַּיִם שֶׁמְּחַבְּרִים בְּמַעֲרָה: (ז) **יָדָיו טְהוֹרוֹת.** דִּלְא בָּעֵינַן כַּוָּנָה לְחִלּוּק. אֲבָל אִם הָיוּ פָּרוֹת מַעֲשַׂר וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁל תְּרוּמָה, יָדָיו טְמֵאוֹת כְּשֶׁהָיוּ, עַד שֶׁיְּכַוֵּן לְהִטָּבֵל יָדָיו: **וְהַפָּרוֹת טְהוֹרוֹת.** וְלֹא הָכְשִׁרוּ, דְּלֹא אֲחֻשְׁבָה לְהַנָּךְ נְפִילָה: **וְאִם.** בְּשֶׁבְּיָל שֶׁיִּתְּדְחוּ יָדָיו, נִתְכַּוֵּן לִטֹּל אֶת הַפָּרוֹת מִן הַמַּיִם, **הַפָּרוֹת** חֲרֵי הֵן **בְּכִי** יַתָּן וּמַכְשָׁרִים לְקַבֵּל טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. דְּאַחְשְׁבָהּ לְהַנָּךְ נְפִילַת פָּרוֹת לִטֹּל יָדָיו בְּהַנְּבָהָתָן, וְהָוֵה לֵיהּ מַשְׁקֶה שֶׁפּוֹעֵל לְרָצוֹן, דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ לְרָצוֹן חֲרֵי זֶה בְּכִי יַתָּן: (ח) **וְשֶׁשֹּׁט אַב הַטֻּמְאָה אֶת יָדָיו לְתוֹכָהּ טְמֵאָה.** דְּכִלִּי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה מֵאַב הַטֻּמְאָה הַנּוֹגֵעַ בְּתוֹכוֹ, וְלֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַמְּקֵוֶה. לְפִי שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ חוֹצְצִים בֵּינוֹ וּבֵין מֵי הַמְּקֵוֶה: **מִגַּע טֻמְאוֹת טְהוֹרָה.** אִם לֹא הָיָה אַב הַטֻּמְאָה שָׁנֻּגַּע בָּהּ, אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְהוּא הַנִּקְרָא מִגַּע טֻמְאוֹת, כְּלוֹמַר הַנּוֹגֵעַ בְּאַבוֹת הַטֻּמְאָה, אֲז טְהוֹרָה הַקְּדֵרָה, לְפִי שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נִטְמְאַת הַקְּדֵרָה אֶלָּא מַחֲמַת מִשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁנִּטְמְאוּ וְחוֹזְרִים וּמְטַמְּאִים אוֹתָהּ, וּמִשּׁוּם הָכִי אֵינָהּ טְמֵאָה, שֶׁהֲרֵי הַשְׁקוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּמֵי מְקֵוֶה וְנִטְהֲרוּ. אֲבָל שְׁאָר מַשְׁקִים, כְּגוֹן יַיִן וְשֶׁמֶן וְחֶלֶב, אֵין הַמְּקֵוֶה מְטַהֵר אוֹתָם, דְּלֹא סָלְקָא לְהוּ בְּטֻמְאָה, הִלְכָךְ חוֹזְרִים וּמְטַמְּאִים אֶת הַקְּדֵרָה, דְּרֻבָּנָן גָּזְרוּ עַל הַמַּשְׁקִים מִטַּעַם כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם שֹׁלֶא זָב וְזָבָה: (ט) **הַמְמַלֵּא בְּקִיתוֹן.** כְּשֶׁהַמַּיִם מְכֻנָּסִים בְּמָקוֹם אֶחָד וּמְבַקֵּשִׁים לַהֲבִיאָן אֶל שָׂדֶה אַחֵר, עוֹשִׂים לָהֶן דֶּרֶךְ בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה: **בַּטֻּמְאָה.** אִם הָיָה הָאָדָם טָמֵא: **טְמֵאִים.** הַמַּיִם, וְאִם נָפְלוּ עַל הַפָּרוֹת, הִכְשִׁירוּם וְטִמְּאוּם כְּאַחַת: **וּבְטָהוֹר בְּכִי יַתָּן.** וּמַכְשִׁירִין: (ד) **חֲבִית שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ.** שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, וּבְתוֹכָהּ פָּרוֹת, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּכָּשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה: **יִשְׁבֹּר.** שֶׁאִם מְעָרָה, חֲרֵי מַעֲבִיר הַמַּיִם מִזֶּה לָזֶה לְרָצוֹן וְנִמְצְאוּ הַפָּרוֹת מְכֻשָּׁרִין: **וּמוֹדִים.** בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: **שֶׁהוּא מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ וְהֵן טְהוֹרִין.** כְּלוֹמַר לֹא הָכְשִׁירוּ הַלֵּל: (ה) **הַנִּפְתָּזִין.** מִמֶּנָּה לְחוּץ: **וְהַצָּפִין.** לְמַעְלָה וְיָצְאוּ לְחוּץ. כְּלֹהוֹ אֵינָן בְּכִי יַתָּן, לְפִי שֶׁהֵן שֹׁלֶא לְרָצוֹן, וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ: **נְטָלָהּ לְשָׁפְכָן.** שֹׁלֶא שְׁפָכָן בִּמְקוֹמָן, אֶלָּא נָטַל הָעֲרֵבָה לְשִׁפְכָן הַמַּיִם בְּמָקוֹם אַחֵר, חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן, דְּלְרָצוֹן הֵן, הוֹאִיל וְלֹא שְׁפָכָן מִיָּד שָׁם בִּמְקוֹמָן: **וּבֵית הַבַּד אוֹמְרִים.** בֵּיוָן שֶׁלֹּא הִנִּיחָן שָׁם אֶלָּא נְטָלָהּ לְשָׁפְכָן, אֵינָן בְּכִי יַתָּן: **הִנִּיחָהּ.** אִם הִנִּיחַ אֶת הָעֲרֵבָה מִתְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיֵּרֵד הַדֶּלֶף עָלֶיהָ: **אִלּוּ וְאִלּוּ.** בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, מוֹדִים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁנְּטָלָהּ אַחַר כָּךְ וּשְׁפָכָהּ, חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן, הוֹאִיל וּכְבָר חָשַׁב עֲלֵיהֶן: **מַיִם הָעוֹלִים בְּיָדָיו.** שֶׁמְּכַבֵּס בָּהֶן, נִיחָא לֵיהּ: **בְּרַגְלָיו.** לֹא נִיחָא לֵיהּ: **אֶלָּא אִם כֵּן נִטְּפוּ רַגְלָיו.** הֲווּ בְּכִי יַתָּן. מִידֵי דַּהֲוָה אַמְּמַלֵּא בָּחֲבִית דְּלֵעֵיל (מ״א), דְּמַיִם הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ בְּכִי יַתָּן, כְּדִפָרִישְׁנָא לְעֵיל, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמַיִם לְבַדָּם לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגְעוּ לַאֲחוֹרֶיהָ: (ו) **וְהֵם טְהוֹרִין.** אַף עַל פִּי שֶׁפָּשַׁט אָדָם טֻמְאָה אֶת יָדוֹ וְנָטַל. לְפִי שֶׁלֹּא הָכְשִׁירוּ בְּמַיִם שֶׁבַּמְּקֵוֶה, דִּכְתִיב (ויקרא יא לד) ׳בְּכָל כְּלִי יִטְמָא׳, מַה כְּלִי מְיֻחָד שֶׁהוּא תָּלוּשׁ וּמְכַשִּׁיר, אַף כָּל שֶׁהוּא תָּלוּשׁ מְכַשִּׁיר, לְאַפּוּקֵי מַיִם שֶׁבְּבוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁאֵינָן תְּלוּשִׁים מִן הַקַּרְקַע, שֶׁאֵינָן מְכַשִּׁירִים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ: **הֶעֱלָם מִן הַמַּיִם.** הַכְשָׁרוּ הַחֲרְמוֹסִין לְקַבֵּל טֻמְאָה בַּמַּיִם הַתְּלוּשִׁים: **הַנּוֹגְעִים בְּקִפָּה טְמֵאִים.** שֶׁהַקִּפָּה נַעֲשֵׂית רִאשׁוֹן כְּשֶׁנָּגַע בָּהּ אָדָם טָמֵא, וְהַחֲרְמוֹסִים הַנּוֹגְעִים בְּקִפָּה הֵוֹ שֵׁנִי: **וְשְׁאָר כָּל הַחֲרְמוֹסִים.** שֶׁאֵין נוֹגְעִים בְּקִפָּה: **טְהוֹרִים.** דְּאִין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחַלִּין: **נִדָּה מְדִיחָתוֹ וְהוּא טָהוֹר.** דִּלְא הֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה בַּמַּיִם שֶׁמְּחַבְּרִים בְּמַעֲרָה: (ז) **יָדָיו טְהוֹרוֹת.** דִּלְא בָּעֵינַן כַּוָּנָה לְחִלּוּק. אֲבָל אִם הָיוּ פָּרוֹת מַעֲשַׂר וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁל תְּרוּמָה, יָדָיו טְמֵאוֹת כְּשֶׁהָיוּ, עַד שֶׁיְּכַוֵּן לְהִטָּבֵל יָדָיו: **וְהַפָּרוֹת טְהוֹרוֹת.** וְלֹא הָכְשִׁרוּ, דְּלֹא אֲחֻשְׁבָהּ לְהַנָּךְ נְפִילָה: **וְאִם.** בְּשֶׁבְּיָל שֶׁיִּתְּדְחוּ יָדָיו, נִתְכַּוֵּן לִטֹּל אֶת הַפָּרוֹת מִן הַמַּיִם, **הַפָּרוֹת** חֲרֵי הֵן **בְּכִי** יַתָּן וּמַכְשָׁרִים לְקַבֵּל טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. דְּאַחְשְׁבָהּ לְהַנָּךְ נְפִילַת פָּרוֹת לִטֹּל יָדָיו בְּהַנְּבָהָתָן, וְהָוֵה לֵיהּ מַשְׁקֶה שֶׁפּוֹעֵל לְרָצוֹן, דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ לְרָצוֹן חֲרֵי זֶה בְּכִי יַתָּן: (ח) **וְשֶׁשֹּׁט אַב הַטֻּמְאָה אֶת יָדָיו לְתוֹכָהּ טְמֵאָה.** דְּכִלִּי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה מֵאַב הַטֻּמְאָה הַנּוֹגֵעַ בְּתוֹכוֹ, וְלֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַמְּקֵוֶה. לְפִי שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ חוֹצְצִים בֵּינוֹ וּבֵין מֵי הַמְּקֵוֶה: **מִגַּע טֻמְאוֹת טְהוֹרָה.** אִם לֹא הָיָה אַב הַטֻּמְאָה שָׁנֻּגַּע בָּהּ, אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְהוּא הַנִּקְרָא מִגַּע טֻמְאוֹת, כְּלוֹמַר הַנּוֹגֵעַ בְּאַבוֹת הַטֻּמְאָה, אֲז טְהוֹרָה הַקְּדֵרָה, לְפִי שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נִטְמְאַת הַקְּדֵרָה אֶלָּא מַחֲמַת מַשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁנִּטְמְאוּ וְחוֹזְרִים וּמְטַמְּאִים אוֹתָהּ, וּמִשּׁוּם הָכִי אֵינָהּ טְמֵאָה, שֶׁהֲרֵי הַשְׁקוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּמֵי מְקֵוֶה וְנִטְהֲרוּ. אֲבָל שְׁאָר מַשְׁקִים, כְּגוֹן יַיִן שֶׁמֶן וְחֶלֶב, אֵין הַמְּקֵוֶה מְטַהֵר אוֹתָם, דְּלֹא סָלְקָא לְהוּ בְּטֻמְאָה, הִלְכָךְ חוֹזְרִים וּמְטַמְּאִים אֶת הַקְּדֵרָה, דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ עַל הַמַּשְׁקִים מִטַּעַם כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם שֹׁלֶא זָב וְזָבָה: (ט) **הַמְמַלֵּא בְּקִיתוֹן.** כְּשֶׁהַמַּיִם מְכֻנָּסִים בְּמָקוֹם אֶחָד וּמְבַקֵּשִׁים לַהֲבִיאָן אֶל שָׂדֶה אַחֵר, עוֹשִׂים לָהֶן דֶּרֶךְ בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה: **בַּטֻּמְאָה.** אִם הָיָה הָאָדָם טָמֵא: **טְמֵאִים.** הַמַּיִם, וְאִם נָפְלוּ עַל הַפָּרוֹת, הִכְשִׁירוּם וְטִמְּאוּם כְּאַחַת: **וּבְטָהוֹר בְּכִי יַתָּן.** וּמַכְשִׁירִין: (ד) **חֲבִית שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ.** שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, וּבְתוֹכָהּ פָּרוֹת, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּכָּשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה: **יִשְׁבֹּר.** שֶׁאִם מְעָרָה, חֲרֵי מַעֲבִיר הַמַּיִם מִזֶּה לָזֶה לְרָצוֹן וְנִמְצְאוּ הַפָּרוֹת מְכֻשָּׁרִין: **וּמוֹדִים.** בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: **שֶׁהוּא מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ וְהֵן טְהוֹרִין.** כְּלוֹמַר לֹא הָכְשִׁירוּ הַלֵּל: (ה) **הַנִּפְתָּזִין.** מִמֶּנָּה לְחוּץ: **וְהַצָּפִין.** לְמַעְלָה וְיָצְאוּ לְחוּץ. כְּלֹהוֹ אֵינָן בְּכִי יַתָּן, לְפִי שֶׁהֵן שֹׁלֶא לְרָצוֹן, וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ: **נְטָלָהּ לְשָׁפְכָן.** שֹׁלֶא שְׁפָכָן בִּמְקוֹמָן, אֶלָּא נָטַל הָעֲרֵבָה לְשִׁפְכָן הַמַּיִם בְּמָקוֹם אַחֵר, חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן, דְּלְרָצוֹן הֵן, הוֹאִיל וְלֹא שְׁפָכָן מִיָּד שָׁם בִּמְקוֹמָן: **וּבֵית הַבַּד אוֹמְרִים.** בֵּיוָן שֶׁלֹּא הִנִּיחָן שָׁם אֶלָּא נְטָלָהּ לְשָׁפְכָן, אֵינָן בְּכִי יַתָּן: **הִנִּיחָהּ.** אִם הִנִּיחַ אֶת הָעֲרֵבָה מִתְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיֵּרֵד הַדֶּלֶף עָלֶיהָ: **אִלּוּ וְאִלּוּ.** בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, מוֹדִים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁנְּטָלָהּ אַחַר כָּךְ וּשְׁפָכָהּ, חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן, הוֹאִיל וּכְבָר חָשַׁב עֲלֵיהֶן: **מַיִם הָעוֹלִים בְּיָדָיו.** שֶׁמְּכַבֵּס בָּהֶן, נִיחָא לֵיהּ: **בְּרַגְלָיו.** לֹא נִיחָא לֵיהּ: **אֶלָּא אִם כֵּן נִטְּפוּ רַגְלָיו.** הֲווּ בְּכִי יַתָּן. מִידֵי דַּהֲוָה אַמְּמַלֵּא בָּחֲבִית דְּלֵעֵיל (מ״א), דְּמַיִם הָעוֹלִים אַחֲרֶיהָ בְּכִי יַתָּן, כְּדִפָרִישְׁנָא לְעֵיל, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמַיִם לְבַדָּם לְתוֹכָהּ עַד שֶׁיִּגְעוּ לַאֲחוֹרֶיהָ: (ו) **וְהֵם טְהוֹרִין.** אַף עַל פִּי שֶׁפָּשַׁט אָדָם טֻמְאָה אֶת יָדוֹ וְנָטַל. לְפִי שֶׁלֹּא הָכְשִׁירוּ בְּמַיִם שֶׁבַּמְּקֵוֶה, דִּכְתִיב (ויקרא יא לד) ׳בְּכָל כְּלִי יִטְמָא׳, מַה כְּלִי מְיֻחָד שֶׁהוּא תָּלוּשׁ וּמְכַשִּׁיר, אַף כָּל שֶׁהוּא תָּלוּשׁ מְכַשִּׁיר, לְאַפּוּקֵי מַיִם שֶׁבְּבוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת שֶׁאֵינָן תְּלוּשִׁים מִן הַקַּרְקַע, שֶׁאֵינָן מְכַשִּׁירִים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְלְשׁוּ: **הֶעֱלָם מִן הַמַּיִם.** הַכְשָׁרוּ הַחֲרְמוֹסִין לְקַבֵּל טֻמְאָה בַּמַּיִם הַתְּלוּשִׁים: **הַנּוֹגְעִים בְּקִפָּה טְמֵאִים.** שֶׁהַקִּפָּה נַעֲשֵׂית רִאשׁוֹן כְּשֶׁנָּגַע בָּהּ אָדָם טָמֵא, וְהַחֲרְמוֹסִים הַנּוֹגְעִים בְּקִפָּה הֵוֹ שֵׁנִי: **וְשְׁאָר כָּל הַחֲרְמוֹסִים.** שֶׁאֵין נוֹגְעִים בְּקִפָּה: **טְהוֹרִים.** דְּאִין שֵׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחַלִּין: **נִדָּה מְדִיחָתוֹ וְהוּא טָהוֹר.** דִּלְא הֻכְשַׁר לְקַבֵּל טֻמְאָה בַּמַּיִם שֶׁמְּחַבְּרִים בְּמַעֲרָה: (ז) **יָדָיו טְהוֹרוֹת.** דִּלְא בָּעֵינַן כַּוָּנָה לְחִלּוּק. אֲבָל אִם הָיוּ פָּרוֹת מַעֲשַׂר וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁל תְּרוּמָה, יָדָיו טְמֵאוֹת כְּשֶׁהָיוּ, עַד שֶׁיְּכַוֵּן לְהִטָּבֵל יָדָיו: **וְהַפָּרוֹת טְהוֹרוֹת.** וְלֹא הָכְשִׁרוּ, דְּלֹא אֲחֻשְׁבָהּ לְהַנָּךְ נְפִילָה: **וְאִם.** בְּשֶׁבְּיָל שֶׁיִּתְּדְחוּ יָדָיו, נִתְכַּוֵּן לִטֹּל אֶת הַפָּרוֹת מִן הַמַּיִם, **הַפָּרוֹת** חֲרֵי הֵן **בְּכִי** יַתָּן וּמַכְשָׁרִים לְקַבֵּל טֻמְאָה מִכָּאן וּלְהַבָּא. דְּאַחְשְׁבָהּ לְהַנָּךְ נְפִילַת פָּרוֹת לִטֹּל יָדָיו בְּהַנְּבָהָתָן, וְהָוֵה לֵיהּ מַשְׁקֶה שֶׁפּוֹעֵל לְרָצוֹן, דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵין תְּחִלָּתוֹ לְרָצוֹן חֲרֵי זֶה בְּכִי יַתָּן: (ח) **וְשֶׁשֹּׁט אַב הַטֻּמְאָה אֶת יָדָיו לְתוֹכָהּ טְמֵאָה.** דְּכִלִּי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה מֵאַב הַטֻּמְאָה הַנּוֹגֵעַ בְּתוֹכוֹ, וְלֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַמְּקֵוֶה. לְפִי שֶׁהַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ חוֹצְצִים בֵּינוֹ וּבֵין מֵי הַמְּקֵוֶה: **מִגַּע טֻמְאוֹת טְהוֹרָה.** אִם לֹא הָיָה אַב הַטֻּמְאָה שָׁנֻּגַּע בָּהּ, אֶלָּא רִאשׁוֹן לְטֻמְאָה, וְהוּא הַנִּקְרָא מִגַּע טֻמְאוֹת, כְּלוֹמַר הַנּוֹגֵעַ בְּאַבוֹת הַטֻּמְאָה, אֲז טְהוֹרָה הַקְּדֵרָה, לְפִי שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶס מְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נִטְמְאַת הַקְּדֵרָה אֶלָּא מַחֲמַת מַשְׁקִים שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁנִּטְמְאוּ וְחוֹזְרִים וּמְטַמְּאִים אוֹתָהּ, וּמִשּׁוּם הָכִי אֵינָהּ טְמֵאָה, שֶׁהֲרֵי הַשְׁקוּ הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ בְּמֵי מְקֵוֶה וְנִטְהֲרוּ. אֲבָל שְׁאָר מַשְׁקִים, כְּגוֹן יַיִן שֶׁמֶן וְחֶלֶב, אֵין הַמְּקֵוֶה מְטַהֵר אוֹתָם, דְּלֹא סָלְקָא לְהוּ בְּטֻמְאָה, הִלְכָךְ חוֹזְרִים וּמְטַמְּאִים אֶת הַקְּדֵרָה, דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ עַל הַמַּשְׁקִים מִטַּעַם כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם שֹׁלֶא זָב וְזָבָה: (ט) **הַמְמַלֵּא בְּקִיתוֹן.** כְּשֶׁהַמַּיִם מְכֻנָּסִים בְּמָקוֹם אֶחָד וּמְבַקֵּשִׁים לַהֲבִיאָן אֶל שָׂדֶה אַחֵר, עוֹשִׂים לָהֶן דֶּרֶךְ בְּטִיט אוֹ בְּצוֹאָה: **בַּטֻּמְאָה.** אִם הָיָה הָאָדָם טָמֵא: **טְמֵאִים.** הַמַּיִם, וְאִם נָפְלוּ עַל הַפָּרוֹת, הִכְשִׁירוּם וְטִמְּאוּם כְּאַחַת: **וּבְטָהוֹר בְּכִי יַתָּן.** וּמַכְשִׁירִין: (ד) **חֲבִית שֶׁיָּרַד הַדֶּלֶף לְתוֹכָהּ.** שֶׁלֹּא לְרָצוֹן, וּבְתוֹכָהּ פָּרוֹת, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּכָּשְׁרוּ לְקַבֵּל טֻמְאָה: **יִשְׁבֹּר.** שֶׁאִם מְעָרָה, חֲרֵי מַעֲבִיר הַמַּיִם מִזֶּה לָזֶה לְרָצוֹן וְנִמְצְאוּ הַפָּרוֹת מְכֻשָּׁרִין: **וּמוֹדִים.** בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: **שֶׁהוּא מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ וְהֵן טְהוֹרִין.** כְּלוֹמַר לֹא הָכְשִׁירוּ הַלֵּל: (ה) **הַנִּפְתָּזִין.** מִמֶּנָּה לְחוּץ: **וְהַצָּפִין.** לְמַעְלָה וְיָצְאוּ לְחוּץ. כְּלֹהוֹ אֵינָן בְּכִי יַתָּן, לְפִי שֶׁהֵן שֹׁלֶא לְרָצוֹן, וְכֵן הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ: **נְטָלָהּ לְשָׁפְכָן.** שֹׁלֶא שְׁפָכָן בִּמְקוֹמָן, אֶלָּא נָטַל הָעֲרֵבָה לְשִׁפְכָן הַמַּיִם בְּמָקוֹם אַחֵר, חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן, דְּלְרָצוֹן הֵן, הוֹאִיל וְלֹא שְׁפָכָן מִיָּד שָׁם בִּמְקוֹמָן: **וּבֵית הַבַּד אוֹמְרִים.** בֵּיוָן שֶׁלֹּא הִנִּיחָן שָׁם אֶלָּא נְטָלָהּ לְשָׁפְכָן, אֵינָן בְּכִי יַתָּן: **הִנִּיחָהּ.** אִם הִנִּיחַ אֶת הָעֲרֵבָה מִתְּחִלָּה כְּדֵי שֶׁיֵּרֵד הַדֶּלֶף עָלֶיהָ: **אִלּוּ וְאִלּוּ.** בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, מוֹדִים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁנְּטָלָהּ אַחַר כָּךְ וּשְׁפָכָהּ, חֲרֵי הֵן בְּכִי יַתָּן, הוֹאִיל וּכְבָר חָשַׁב עֲלֵיהֶן: **מַיִם הָעוֹלִים בְּיָדָיו.** שֶׁמְּכַבֵּס בָּהֶן, נִיחָא לֵיהּ: **בְּרַגְלָיו.** לֹא נִיחָא לֵיהּ: **אֶלָּא אִם כֵּן נִטְּפוּ רַגְלָיו.** הֲווּ בְּכִי יַתָּן. מִידֵי דַּהֲוָה אַמְּמַלֵּא בָּחֲבִית דְּלֵעֵיל (מ״א), דְּמַיִם הָעוֹלִים אַח

רבינו עובדיה

מִתּוֹרַת מֹשֶׁה. וְלֵית הֲלָכָה כְּחַד מֵהֲנָךְ תַּנָּאֵי, אֶלָּא כֻּלְּהוּ מְטַמְּאִין וּמְכַשְּׁרִין כְּתַנָּא קַמָּא: (ז) **וְאֵלּוּ לֹא מְטַמְּאִים.** אֲפִלּוּ יָצְאוּ מִן הַטֻּמְאָה, כְּגוֹן מִן הַזָּב וְכֵיוֹצֵא בּוֹ, דִּכְתִיב (ויקרא טו ב) 'בְּזוֹבוֹ טֻמְאָה הוּא', הוּא (וזובו) טֻמְאָה וְאֵין זֹבָה וְלֹא טֻמְאָה. **וְהַמֻּחָה סְרוּחָה.** הַיּוֹצֵאת מִן הַמַּרְסָא, וְהוּא הַדִּין בְּרוֹקֵק לַחָה סְרוּחָה: **וְהָרֹאשׁ.** צוֹאָה, כְּמוֹ וְהָרְעִי: **וְדָם הַיּוֹצֵא עִמָּהֶם.** עִם הַלֵּחָה וְהָרְעִי: **וּמַשְׁקֵה בֶּן שְׁמוֹנָה.** כָּל מַשְׁקֶה שֶׁיָּצָא מִנֶּפֶל שֶׁנּוֹלַד בֶּן שְׁמוֹנָה חֳדָשִׁים, כְּגוֹן דָּמוֹ וְרִירוֹ וּמֵימֵי רַגְלָיו, לְפִי שֶׁבֶּן שְׁמוֹנָה חַי הֲרֵי הוּא כְּאָבִיו: **חוּץ מִדָּמוֹ.** שֶׁמִּטַּמֵּא כְּדַם שֶׁל בֶּן קַיָּמָא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹצְאִין נְקֵיִים.** שֶׁמּוֹצִיא אוֹתָן דֶּרֶךְ בֵּית הָרְעִי צְלוּלִים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ כְּשֶׁשָּׁתָאן, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין מְכַשִּׁירִים, הוֹאִיל וְיָצְאוּ דֶּרֶךְ בֵּית הָרְעִי: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא בְּאֵלּוּ.** דְּמַשְׁקֵן הֵן חֲשׁוּבִין, וּמְטַמְּאִין וּמְכַשְּׁרִים. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **חֲלֵב הַזָּכָר טָהוֹר.** דְּלֹא חָשִׁיב מַשְׁקֶה. וְכֵן הֲלָכָה: (ח) **חֲלֵב הָאִשָּׁה מְטַמֵּא.** מַכְשִׁיר לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְאִם נִטְמָא אוֹ שֶׁהָאִשָּׁה טְמֵאָה, מְטַמֵּא כִּדִּין מַשְׁקִין טְמֵאִים, דִּתְורַת מַשְׁקִין טְמֵאִים יֵשׁ בּוֹ: **לְרַצּוֹן.** שֶׁנִּחְלַב בְּכוֹנָה: **וְשֶׁלֹּא לְרַצּוֹן.** כְּגוֹן חָלָב הַנּוֹטֵף מִדַּדֶּיהָ: **שֶׁאִינוֹ מְיֻחָד אֶלָּא לִקְטַנִּים.** וְסָתָמֵיהּ לֹא חָשִׁיב כַּלֵּי הַאי: **שֶׁדָּם מְגֻפָּתָהּ טָמֵא.** דַּם הַיּוֹצֵא מִמַּכָּתָהּ טָמֵא, דָּמֵי לְדַם חֲלָלִים שֶׁקָּרוּי מַשְׁקֶה, דְּמֵה לִי קַטְלָה מֵה לִי קַטְלָה פְּלָגְא: **שֶׁדָּם מְגֻפָּתָהּ טָהוֹר.** דְּדָם בְּהֵמָה לָא אִקְרֵי דַּם חֲלָלִים, דְּגַבֵּי אָדָם כְּתִיב: **כִּי יִהְיֶה** וְגוֹ'. **וְעֲנָבִים יוֹכִיחוּ.** שֶׁהִסְחָטָן לְרִפּוּאָה טָמֵא, וְאַף עַל פִּי כֵן לְרָצוֹן טְמֵאִים שֶׁלֹּא לְרָצוֹן טְהוֹרִים, אַף הֶחָלָב אַף עַל פִּי שֶׁהֻחְלַב לְרִפּוּאָה טָמֵא, כְּשֶׁנֶּחְלַב שֶׁלֹּא לְרָצוֹן דִּין הוּא שֶׁיִּהְיֶה טָהוֹר: **וְשֶׁלֹּא לְרָצוֹן טְהוֹרִים.** שֶׁאֵין הַיּוֹצֵא מִן הַדַּעְבִים וַעֲנָבִים חָשׁוּב מַשְׁקֶה עַד שֶׁיֵּצֵא לְרָצוֹן׃

מַסֶּכֶת זָבִים

פרק א (א) **הָרוֹאֶה רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זוֹב.** זוֹב בָּא מִבְּשָׂרוֹ הַפּוֹת, וְדוֹמֶה לְלֶבֶן בֵּיצָה הַמּוּזָרֶת. וְשִׁכְבַת זֶרַע בָּא מִבְּשָׂרוֹ שֶׁאֵינוֹ מַת, וְקָשׁוּר כְּלֶבֶן בֵּיצָה שֶׁאֵינָהּ מוּזֶרֶת: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים כְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם.** דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ זָבָה גְּמוּרָה עַד שֶׁלֹּשׁ רְאִיּוֹת, מִכָּל מָקוֹם בְּרִאְיָה אַחַת עוֹשָׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב. כְּמוֹ כֵן זָב, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה זָב גְּמוּר עַד שֶׁלֹּשׁ רְאִיּוֹת, מִכָּל מָקוֹם בְּרִאְיָה אַחַת עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים כְּבַעַל קֶרִי.** וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וְאֵין הַרְאָיָה מִטְמְאָה בְּמַגָּע, אֶלָּא בְּמַשָּׂא: **רְאָה אַחַת וּשְׁנֵי הַפְסֵק וּשְׁלִישִׁי רְאָה שְׁתַּיִם.** דִּכְי רְאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת בְּיוֹם אֶחָד אוֹ בִּשְׁנֵי יָמִים רְצוּפִים, וְצָרִיךְ לִמְנוֹת שִׁבְעָה נְקִיִּים, וּפָטוּר מִן הַקָּרְבָּן. וְאִם רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּיוֹם אֶחָד אוֹ בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים, צָרִיךְ לִמְנוֹת שִׁבְעָה נְקִיִּים וְחַיָּב בְּקָרְבָּן. דְּתַנְיָא, מָנָה הַכָּתוּב שְׁתַּיִם וּקְרָאוֹ טָמֵא, דִּכְתִיב (ויקרא טו ב) 'זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא'. שָׁלֹשׁ וּקְרָאוֹ טָמֵא, 'זֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ רָר בְּשָׂרוֹ אֶת זוֹבוֹ אוֹ הֶחְתִּים בְּשָׂרוֹ מִזּוֹבוֹ טֻמְאָתוֹ הִיא' (שם פסוק ג). הָא כֵּיצַד, שְׁתַּיִם לְטֻמְאָה וְשָׁלֹשׁ לְקָרְבָּן (מגילה ח:). **אֲבָל הַזָּבָה, אִם רָאֲתָה רְאִיּוֹת רִבּוֹת בְּיוֹם אֶחָד אוֹ בִּשְׁנֵי יָמִים בְּלֹא עֶת נִדָּתָהּ, שׁוֹמֶרֶת יוֹם אֶחָד בִּנְקִיּוּת וּטְהוֹרָה לָעֶרֶב, וְאִם רָאֲתָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים רְצוּפִים, צְרִיכָה** (במדבר ה ג) 'מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ', זָכָר וַדַּאי, וְנִקְבָה וַדָּאִית, וְלֹא טַמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס: (ב) **בְּשִׁבְעָה דְּרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזּוֹב.** מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ מַשֶּׁהוּ מַחֲמַת אֹנֶס, דִּכְתִיב (ויקרא טו ב) 'זָב מִבְּשָׂרוֹ', וְלֹא מַחֲמַת אֲנוּסוֹ: **עַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לַמַּאֲכָל.** דְּהֵינוּ כְּשֶׁרוֹאֶה רְאִיָּה שְׁנִיָּה שֶׁהִוא נַעֲשֶׂה זָב לְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב וּלְהַצְרִיכוֹ לִסְפּוֹר שִׁבְעָה נְקִיִּים, אֲבָל רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה מְטַמְּאָה בְּאֹנֶס מַחֲמַת עֶרֶב פְּדִין בַּעַל קֶרִי, וּמִצְטָרֶפֶת עִם הַשְּׁנִיָּה וַאֲפִלּוּ שְׁהָיְתָה בְּאֹנֶס: **בְּמַאֲכָל.** אִם אָכַל אֲכִילָה גַּסָּה אוֹ אָכַל דְּבָרִים הַמְּבִיאִין לִידֵי זִיבָה, וַאֲפִלּוּ כָּל שֶׁהֵן, כְּגוֹן בָּשָׂר שָׁמֵן, חֶלֶב, וּגְבִינָה, בֵּיצִים, וְיֵין יָשָׁן, וּגְרִיסִין שֶׁל פּוֹל, וְשַׁחֲלִין: **וּבְמִשְׁתֶּה.** בִּרְבּוּי שְׁתִיָּה: **בְּמַשָּׂא.** כְּבָד שֶׁנָּשָׂא: **בְּמֵרָאָה.** רָאָה אִשָּׁה, אֲפִלּוּ לֹא הִרְהֵר: **וּבְהִרְהוּר.** אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָאָה. אִי אַרַע לוֹ אֶחָד מֵאֵלּוּ הַשִּׁבְעָה קֹדֶם שֶׁרָאָה רְאִיָּה שְׁנִיָּה, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה זָב מֵחֲמַת אוֹתָהּ רְאִיָּה, וְהַטִּפָּה אֵינָהּ מְטַמְּאָה כְּמַשָּׂא כְּשֶׁאַר טִפָּה שֶׁל זוֹב: **אֵין אַחֲרִיוֹת זָבִין עֲלֵיכֶם.** וְאִם לֹא יְהִיוּ זָבִים לְעוֹלָם מָה אִתָּם חוֹשְׁשִׁים, הֲלֹא לֹא קִבְּלְתֶּם אַחֲרָיוּת שֶׁל זָבִים עֲלֵיכֶם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **מְשַׁנְּזָקִין לְמַאֲכָל.** לְאַחַר שֶׁרָאָה רְאִיָּה שְׁנִיָּה שֶׁלֹּא בְּאֹנֶס, שֶׁהֲרֵי מִכָּאן וְאֵילָךְ הוּא עוֹשֶׂה מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב: **אֵין בּוֹדְקִין אוֹתוֹ.** וְאַף אִם רָאָה רְאִיָּה שְׁלִישִׁית בְּאֹנֶס נַעֲשֶׂה זָב לְקָרְבָּן, וְכֵן אִם רָאָה רְאִיָּה שֶׁל זוֹב בְּשִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים שֶׁהוּא מוֹנֶה, סָתַר הַכֹּל וַאֲפִלּוּ הָיְתָה אוֹתָהּ רְאִיָּה בְּאֹנֶס: **סְפָקוֹ וְשִׁכְבַת זֶרַע טְמֵאִין.** סְפֵקוֹ מֻחְמֶּת שִׁכְבַת זֶרַע, כְּגוֹן אִם רָאָה שִׁכְבַת זֶרַע תְּחִלָּה, וְטִפַּת זִיבָה הַבָּאָה אַחַר כָּךְ אֵינָהּ מְטַמְּאָה, שֶׁהֲרוֹאֶה קָרֵי אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּזִיבָה מַעַת לְעַת, וְעַד שֶׁלֹּא נִזְקַק לְטֻמְאָה הַקָּרֵי מְטַהֵר אֶת הַזִּיבָה מִשּׁוּם דְּהֲוֵי אֹנֶס, וּלְאַחַר שֶׁנִּזְקַק לְטֻמְאָה אֵין הַקָּרֵי מְטַהֵר אֶת הַזִּיבָה, שֶׁאֵין תּוֹלִין שֶׁמֻּחְמֶת הַקָּרֵי בָּאָה הַזִּיבָה: **שֶׁרְגִלַּיִם לַדָּבָר.** שֶׁאֵין אוֹתָהּ רְאִיָּה מֻחְמֶת אֹנֶס, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה זָב: **רָאָה רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה בּוֹדְקִין אוֹתוֹ.** הֵיכִי דָּמֵי, כָּל שֶׁאֵין עִקָּרוֹ רָחֵב וְעָב כְּדֵי לְחֹק בּוֹ רֹבַע הַקֹּב: **אוֹ שׁוֹכָבָה.** דְּהֵינוּ עֲנַף אֵילָן, שֶׁכֹּחָהּ רַע. וְהֵיכִי דָּמֵי שׁוֹכָבָה שֶׁכֹּחָהּ רַע, כָּל שֶׁאֵין עִקָּרוֹ רָחֵב כְּדֵי לְחֹק בּוֹ רֹבַע הַקֹּב, וְלִקְפִיצָה תּוֹלִין לוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְצַטָּעֵר, וְאָמְרִינַן דְּמֻחֶמֶת הַצַּעַר הָוֵי הַזִּיבָה וְלֹא מִבְּשָׂרוֹ: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יוֹמוֹ.** אֵין תּוֹלִין לוֹ אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁרָאָה קָרֵי בִּלְבַד, וְלֹא מַעֲת לְעֵת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **מֵיָד מְטַמֵּא בְּזִיבָה.** דְּגַר שְׁנִתְגַּיֵּר כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד דָּמֵי, וְאַף עַל פִּי שֶׁרָאָה זִיבוּת כְּשֶׁהוּא עָכּוּם, מְטַמֵּא בְּזִיבָה בְּהֶדְּ שְׁנִיָּה שֶׁרוֹאֶה בְּתוֹךְ מַעַת לְעַת שֶׁל קָרֵי, דְּנַעֲשֵׂית לוֹ כִּרְאִיָּה רִאשׁוֹנָה דִּמְטַמֵּא בְּאֹנֶס, וּמִצְטָרֶפֶת עִם הַשְּׁנִיָּה שֶׁיִּרְאֶה אַחַר מַעַת לְעַת שֶׁל קָרֵי, דְּרִאיַת זִיבָה שֶׁל נָכְרִי כְּמֵאן דְּלֵיתָא, דְּאֵין הַנָּכְרִים מְטַמְּאִין בְּזִיבָה: **הָרוֹאֶה דָם.** מְטַמְּאָה כָּל טָהֳרוֹת שֶׁנִּתְעַסְּקָה בָּהֶן לְמִפְרַע מַעַת לְעַת, כִּדְפָרֵישְׁנָא בְּרֵישׁ נִדָּה (פ״א מ״א), וְאֵידֵי דְּאֵידֵי בְּמַעַת לְעַת קַחֲשִׁיב כָּל הָנֵי שֶׁשִּׁעוּרָן מַעַת לְעַת: **וְכֵן הַמַּקָּשָׁה.** בִּימֵי זִיבָה, דְּאָמְרִינַן (נדה לו:) 'כִּי תָּזוּב זוֹב דָּמָהּ' (ויקרא טו כה), מַחֲמַת עֲצָמָהּ וְלֹא מֵחֲמַת וָלָד, וְאִם שָׁפְתָה מִן הַחֲבָלִין מַעַת לְעַת וְיָלְדָה, לֹא תְּלִינַן דָּם קְשֵׁי בְּדַם לֵדָה: **הַמַּכָּה אֶת עַבְדּוֹ.** הָאָמוּר בַּתּוֹרָה (שמות כא כא) 'אַךְ אִם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד', וְדָרְשִׁינַן (מכילתא משפטים מס׳ דנזיקין ז) יוֹם שֶׁהוּא כְּיוֹמַיִם זֶהוּ מַעַת לְעַת: **כָּל שֶׁאֵכֶל בְּשַׂר הַמֵּת.** דְּקַיְמָא לָן דְּאֵין מְתַעֲכֵל בְּמֵעָיו עַד לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים מַעַת לְעַת, דְּהָכִי תְּנַן בְּמַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק י״א (מ״ו), וְכַמָּה תִּשְׁהֶה בְּמֵעָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים מַעַת לְעַת: **וְהוּא שֶׁיִּהֵא כָּבְרִיתוֹ.** שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה, וְעוֹד אִיכָּא טוּבָא שֶׁשִּׁעוּרָן מֵעַת לְעַת וְלֹא חָשִׁיב, וְתָנָא וְשַׁיֵּיר: (ד) **מְטַמֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּב.** וְהוּא הַדִּין לַמּוֹשָׁב: **עוֹמֵד יוֹשֵׁב שׁוֹכֵב.** דִּכְתִיב (ויקרא טו ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא', וּכְתִיב (שם פסוק ו) 'וְהַיּוֹשֵׁב עַל הַכְּלִי אֲשֶׁר הִיא יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ', אֵין לִי אֶלָּא בְּזִמְן שֶׁשָּׁכַב עַל הַמִּשְׁכָּב וְיָשַׁב עַל הַמּוֹשָׁב, שָׁכַב עַל הַמּוֹשָׁב וְיָשַׁב עַל הַמִּשְׁכָּב, עָמַד נִתְלָה נִשְׂעַן מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם פסוק ד) 'יִטְמָא', יִטְמָא' רַבָּה, וְכֻלָּן נִקְרָאִין מִדְרָס: **וְהַמִּשְׁכָּב מְטַמֵּא אֶת הָאָדָם וְכוּ' עוֹמֵד יוֹשֵׁב שׁוֹכֵב נִתְלָה.** שֶׁהַמִּטָּה בְּכָךְ מְאוֹנָיִם וְהַמִּשְׁכָּב הַטָּמֵא בְּכָךְ שְׁנֵיָה, וְקַרַע הַמִּשְׁכָּב הַטָּמֵא וְנִתְלָה הַטָּהוֹר, וְנִתְלָה יִרְדְּשֶׁא כְּגוֹן שֶׁהַזָּב בְּכָךְ מְאוֹנָיִם וּמוֹשְׁבוֹת בְּכָךְ שְׁנֵיָה, וְכָרְעוּ הֵן טְמֵאִין, דְּהַשְׁתָּא הַזָּב נִתְלָה וּכְאִלּוּ הוּא יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶן: **לְטַמֵּא בְּנָגְדִּים.** הוּא הַדִּין כָּל כֵּלִים שֶׁנּוֹגְעִ בָּהֶן עַד שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ, חוּץ מֵאָדָם וּכְלֵי חֶרֶס: **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא.** אִם נָגַע בְּמִשְׁכָּב הַטָּמֵא, אוֹ שָׂנָא׃

פרק ג (א) **הַזָּב וְהַטָּהוֹר. אוֹ בְּאַסְדָּא.** עֲצִים גְּדוֹלִים קְשׁוּרִים בְּיַחַד וְנוֹתְנִים אוֹתָם בַּיָּם אוֹ בַּנָּהָר, וּמְשִׂימִין עֲלֵיהֶם נַס וּמוֹלִיכִים אוֹתָם בָּרוּחַ אֶל מְחוֹז חֶפְצָם. וּבְלִשּׁוֹן מִקְרָא קְרוּיִין דּוֹבְרוֹת, 'וַאֲנִי אֲשִׂימֵם דֹּבְרוֹת בַּיָּם' (מלכים א׳ ה כג). וְנִקְרָאִים נַמֵּי רַפְסוֹדוֹת, 'וּבְרִיאָם לְךָ רַפְסוֹדוֹת עַל יָם יְפוֹ' (דה״י ב׳ ב טז): **אוֹ שֶׁרָכְבוּ עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה.** סְתָם בְּהֵמָה נְכָפֶפֶת תַּחַת הָרוֹכֵב, הִלְכָּךְ לֹא שָׁנָא כּוֹחֵהּ רַע וְלֹא שָׁנָא כּוֹחֵהּ יָפָה, נִטְמָא הַטָּהוֹר וּבְגָדָיו. אֲבָל מַה שֶּׁהַבְּהֵמָה מַפֶּטֶת בְּרַגְלֶיהָ, אֵין נָפֹט מַחֲמַת הָרוֹכֵב, אֶלָּא אִם כֵּן כּוֹחֵהּ רַע, דִּרְאִיַּת זִיבָה שֶׁל נָכְרִי כְּמֵאן דְּלֵיתָא, דְּאֵין הַנָּכְרִים מְטַמְּאִין בְּזִיבָה: **הָרוֹאֶה דָם.** מְטַמְּאָה כָּל טָהֳרוֹת שֶׁנִּתְעַסְּקָה בָּהֶן לְמִפְרַע מַעַת לְעַת, כִּדְפָרֵישְׁנָא בְּרֵישׁ נִדָּה (פ״א מ״א), וְאֵידֵי דְּאֵידֵי בְּמַעַת לְעַת קַחֲשִׁיב כָּל הָנֵי שֶׁשִּׁעוּרָן מַעַת לְעַת: **וְכֵן הַמַּקָּשָׁה.** בִּימֵי זִיבָה, דְּאָמְרִינַן (נדה לו:) 'כִּי תָּזוּב זוֹב דָּמָהּ' (ויקרא טו כה), מַחֲמַת עֲצָמָהּ וְלֹא מֵחֲמַת וָלָד, וְאִם שָׁפְתָה מִן הַחֲבָלִין מַעַת לְעַת וְיָלְדָה, לֹא תְּלִינַן דָּם קְשֵׁי בְּדַם לֵדָה: **הַמַּכָּה אֶת עַבְדּוֹ.** הָאָמוּר בַּתּוֹרָה (שמות כא כא) 'אַךְ אִם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד', וְדָרְשִׁינַן (מכילתא משפטים מס׳ דנזיקין ז) יוֹם שֶׁהוּא כְּיוֹמַיִם זֶהוּ מַעַת לְעַת: **כָּל שֶׁאֵכֶל בְּשַׂר הַמֵּת.** דְּקַיְמָא לָן דְּאֵין מְתַעֲכֵל בְּמֵעָיו עַד לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים מַעַת לְעַת, דְּהָכִי תְּנַן בְּמַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק י״א (מ״ו), וְכַמָּה תִּשְׁהֶה בְּמֵעָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים מַעַת לְעַת: **וְהוּא שֶׁיִּהֵא כָּבְרִיתוֹ.** שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה, וְעוֹד אִיכָּא טוּבָא שֶׁשִּׁעוּרָן מֵעַת לְעַת וְלֹא חָשִׁיב, וְתָנָא וְשַׁיֵּיר: (ד) **מְטַמֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּב.** וְהוּא הַדִּין לַמּוֹשָׁב: **עוֹמֵד יוֹשֵׁב שׁוֹכֵב.** דִּכְתִיב (ויקרא טו ד) 'כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא', וּכְתִיב (שם פסוק ו) 'וְהַיּוֹשֵׁב עַל הַכְּלִי אֲשֶׁר הִיא יוֹשֶׁבֶת עָלֶיהָ', אֵין לִי אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁשָּׁכַב עַל הַמִּשְׁכָּב וְיָשַׁב עַל הַמּוֹשָׁב, שָׁכַב עַל הַמּוֹשָׁב וְיָשַׁב עַל הַמִּשְׁכָּב, עָמַד נִתְלָה נִשְׂעַן מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם פסוק ד) 'יִטְמָא', יִטְמָא' רַבָּה, וְכֻלָּן נִקְרָאִין מִדְרָס: **וְהַמִּשְׁכָּב מְטַמֵּא אֶת הָאָדָם וְכוּ' עוֹמֵד יוֹשֵׁב שׁוֹכֵב נִתְלָה.** שֶׁהַמִּטָּה בְּכָךְ שְׁנֵיָה, וְקַרַע הַמִּשְׁכָּב הַטָּמֵא וְנִתְלָה הַטָּהוֹר, וְנִתְלָה יִרְדְּשֶׁא כְּגוֹן שֶׁהַזָּב בְּכָךְ מְאוֹנָיִם וּמוֹשְׁבוֹת בְּכָךְ שְׁנֵיָה, וְכָרְעוּ הֵן טְמֵאִין, דְּהַשְׁתָּא הַזָּב נִתְלָה וּכְאִלּוּ הוּא יוֹשֵׁב עֲלֵיהֶן: **לְטַמֵּא בְּנָגְדִּים.** הוּא הַדִּין כָּל כֵּלִים שֶׁנּוֹגְעִ בָּהֶן עַד שֶׁלֹּא פֵּרַשׁ, חוּץ מֵאָדָם וּכְלֵי חֶרֶס: **בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא.** אִם נָגַע בְּמִשְׁכָּב הַטָּמֵא, אוֹ שָׂנָא׃

פרק ג (א) **הַזָּב וְהַטָּהוֹר. אוֹ בְּאַסְדָּא.** עֲצִים גְּדוֹלִים קְשׁוּרִים בְּיַחַד וְנוֹתְנִים אוֹתָם בַּיָּם אוֹ בַּנָּהָר, וּמְשִׂימִין עֲלֵיהֶם נַס וּמוֹלִיכִים אוֹתָם בָּרוּחַ אֶל מְחוֹז חֶפְצָם. וּבְלִשּׁוֹן מִקְרָא קְרוּיִין דּוֹבְרוֹת, 'וַאֲנִי אֲשִׂימֵם דֹּבְרוֹת בַּיָּם' (מלכים א׳ ה כג). וְנִקְרָאִים נַמֵּי רַפְסוֹדוֹת, 'וּבְרִיאָם לְךָ רַפְסוֹדוֹת עַל יָם יְפוֹ' (דה״י ב׳ ב טז): **אוֹ שֶׁרָכְבוּ עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה.** סְתָם בְּהֵמָה נְכָפֶפֶת תַּחַת הָרוֹכֵב, הִלְכָּךְ לֹא שָׁנָא כּוֹחֵהּ רַע וְלֹא שָׁנָא כּוֹחֵהּ יָפָה, נִטְמָא הַטָּהוֹר וּבְגָדָיו. אֲבָל מַה שֶּׁהַבְּהֵמָה מַפֶּטֶת בְּרַגְלֶיהָ, אֵין נָפֹט מַחֲמַת הָרוֹכֵב, אֶלָּא אִם כֵּן כּוֹחֵהּ רַע, דִּרְאִיַּת זִיבָה שֶׁל נָכְרִי כְּמֵאן דְּלֵיתָא, דְּאֵין הַנָּכְרִים מְטַמְּאִין בְּזִיבָה: **אוֹ שׁוֹכָבָה.** דְּהֵינוּ עֲנַף אִילָן, שֶׁכֹּחָהּ רַע. וְהֵיכִי דָּמֵי שׁוֹכָבָה שֶׁכֹּחָהּ רַע, כָּל שֶׁאֵין עִקָּרוֹ רָחֵב כְּדֵי לְחֹק בּוֹ רֹבַע הַקֹּב: **אוֹ שׁוֹכֶבֶת.** דְּהֵינוּ עֲנַף אִילָן, שֶׁכֹּחָהּ רַע. וְהֵיכִי דָּמֵי שׁוֹכֶבֶת שֶׁכֹּחָהּ רַע, כָּל שֶׁאֵין עִקָּרוֹ רָחֵב כְּדֵי לְחֹק בּוֹ רֹבַע הַקֹּב, וְלִקְפִיצָה תּוֹלִין לוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְצַטָּעֵר, וְאָמְרִינַן דְּמֻחֶמֶת הַצַּעַר הָוֵי הַזִּיבָה וְלֹא מִבְּשָׂרוֹ: **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יוֹמוֹ.** אֵין

בְּטָהֳרָה, שֶׁאֵין זֶה הֶסֵּט גָּמוּר וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁסָּפֵק הוּא: **וְטֵמֵאִין לְתִרוּמָה.** מִדְּרַבָּנָן וְאֵפִלּוּ בְּסָפֵק: (ג) **כֹּל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהָמִיט בָּאָדָם.** שֶׁהִיא גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ שֶׁכָּשְׁעוֹלָה בָּהּ אָדָם אֵינָהּ מִתְמוֹטֶטֶת: **הַטָּהוֹר מִכָּה אֶת הַטָּמֵא.** אֶת הַזָּב: **הֲרֵי הַטָּמֵא נוֹפֵל.** שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַמַּכָּה אֶת חֲבֵרוֹ, אִם הָיָה חֲבֵרוֹ נִמְשָׁךְ הָיָה הַמַּכָּה נוֹפֵל, וּלְכָךְ נֶחְשַׁב זָב כַּמַּכָּה בְּנִשָּׂעָן עַל הַטָּהוֹר. וְדַוְקָא לְעִנְיַן טֻמְאַת מִדְרָס אֲיֵרִי, דְּטָהוֹר הַמַּכֶּה אֶת הַטָּמֵא, טָהוֹר מִטֻּמְאַת מִדְרָס. אֲבָל טָמֵא הוּא, שֶׁהֲרֵי נִשָּׂעָן עַל הַזָּב. וְטָמֵא הַמַּכֶּה אֶת הַמֻּדָּחִין, בְּגָדָיו טְמֵאִים מִדְרָס, דְּהֲוֵי כְּאִלּוּ הַזָּב נִשָּׂעָן עָלָיו:

פרק ד (א) **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר. כָּפָּה שֶׁבָּרֹאשָׁהּ.** לִרְבוּתָא נָקְטָה, דַּאֲפִלּוּ צָעִיף שֶׁבְּרֹאשׁ הַטְּהוֹרָה נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ יְשָׁבָה עָלָיו הַנִּדָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו. וּפְלִיג אַסְתָּם מַתְנִיתִין דְּפִרְקִין דִּלְעֵיל (פ״ג מ״א) דְּלֹא מְטַמֵּא אֶלָּא בִּגְדֵיהֶן וְלֹא כִּפָּה שֶׁבְּרֹאשָׁן: **כֵּלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַגַּג.** הָא נַמֵּי לְרִבּוּתָא נָקֵט, דְּאַף עַל פִּי שֶׁהֵם בְּגֹבַהּ בְּרֹאשׁ הַגַּג שָׁלֹא בְּמָקוֹם דִּרִיסָה, אֲפִלּוּ הָכִי טְמֵאִים מִדְרָס. וּבִסְפִינָה קְטַנָּה וּבְמִטָּה מַחְגֶּרֶת אֲיֵרִי, כְּהֶהִיא דְּרֵישׁ פִּרְקִין דִּלְעֵיל (שם), אֶלָּא דְּתַנָּא דִּלְעֵיל לֹא מְטַמֵּא כֵּלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַגַּג. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **בִּזְמַן שֶׁמִּיטַּת הַזָּב וְהַמֵּת בְּאֹהֶל אֶחָד.** דְּלֹא מְטַמֵּא אֹהֶל בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת, וְאֵין הַזָּב מֵנִיחַ כַּזַּיִת בְּאֹהֶל אֶחָד עִם הַמֵּת, וְאִם הָיָה שָׁם כַּזַּיִת מֵת אֵין הַזָּב מֵנִיחַ כַּזַּיִת בְּאֹהֶל אֶחָד עִמּוֹ: **אֲבָל טְהוֹרִין הֵן.** לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.** אֶלָּא כְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: **כָּפָּה שֶׁבְּרֹאשָׁהּ.** לְרַבּוֹתָא נָקֵט, דְּאַף עַל פִּי שֶׁהֵם בְּגֹבַהּ בְּרֹאשׁ הַגַּג אֵין הַזָּב מֵנִיחַ כַּזַּיִת בְּאֹהֶל אֶחָד עִמּוֹ: **וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.** אֶלָּא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: **הַמִּטָּה וְהַכִּסֵּא וְהַמִּגְדָּל וְהַמַּסָּק וְהַכִּירַיִם.** כֻּלָּם כֵּלִים שֶׁבְּרֹאשׁ הַגַּג הֵן: **וְהַמִּגְדָּל.** שֶׁל סוֹפְרִים: **וְהַמַּסָּק.** שֶׁל בָּשָׂר: **וְהַכִּירַיִם.** שֶׁל חֲרָשִׁים: **וְהַמִּטָּה.** שֶׁל בָּנִים: **וְהַכִּסֵּא.** שֶׁל נָשִׁים: **וְהַמִּגְדָּל.** שֶׁל סוֹפְרִים: **וְהַמַּסָּק.** שֶׁל בָּשָׂר: **וְהַכִּירַיִם.** שֶׁל חֲרָשִׁים: **וְאֵלּוּ הֵן כִּסֵּא שֶׁל נָשִׁים.** שֶׁיּוֹשְׁבוֹת עָלָיו לִרְחֹץ רַגְלֵיהֶן: **וְכִירַיִם שֶׁל חֲרָשִׁים.** שֶׁיּוֹשְׁבִין עָלָיו לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּן: **וְכִירַיִם.** כְּמִין כִּסֵּא קָטָן: **וְכִירַיִם שֶׁל חֲרָשִׁים.** כְּמִין כִּסֵּא קָטָן שֶׁיּוֹשְׁבִין עָלָיו לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּ

בְּמַגָּעוֹ, שֶׁשָּׁנִי פּוֹסֵל בִּתְרוּמָה: **וְהַשּׁוֹתֶה מַשְׁקִים טְמֵאִים.** נַעֲשָׂה גַּם כֵּן שָׁנִי לַטָּמֵא וּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה. וְטַעֲמָא דְּגָזוּר רַבָּנָן בְּהָנֵי, דְּזִמְנִין דְּאָכִיל אֲכָלִים טְמֵאִים וְשָׁדֵי מַשְׁקִים דִּתְרוּמָה בְּפוּמֵיהּ בְּעוֹד שֶׁהָאֲכָלִים טְמֵאִים בְּפִיו וּפָסַל לְהוּ, וְכֵן נַמִּי זִמְנִין דְּשָׁתֵי מַשְׁקִין טְמֵאִין וְשָׁדֵי אֲכָלִים דִּתְרוּמָה בְּפוּמֵיהּ בְּעוֹדָן בְּפִיו וּפָסַל לְהוּ: **וְהַבָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ.** לְאַחַר שֶׁטָּבַל בּוֹ בַּיּוֹם: **בְּמַיִם שְׁאוּבִין.** לְפִי שֶׁהָיוּ טוֹבְלִים בְּמֵי מְעָרוֹת סְרוּחִים, וְהָיוּ נוֹתְנִין עֲלֵיהֶם אַחַר כָּךְ מַיִם שְׁאוּבִין לְהַעֲבִיר סִרְחוֹן הַמַּיִם, הִתְחִילוּ וַעֲשָׂאוּם קָבַע לוֹמַר לֹא מֵי הַמְּעָרוֹת מְטַהֲרִים אֶלָּא מַיִם שְׁאוּבִים מְטַהֲרִים, עָמְדוּ וְגָזְרוּ עֲלֵיהֶם טֻמְאָה דִּלְמָא אָתוּ לְבַטּוּלֵי תּוֹרַת מִקְוֶה וְטָבְלֵי בִּשְׁאוּבִים, וּכְדֵי לְקַיֵּם גְּזֵרָה זוֹ לְהַעֲמִידָהּ הוֹסִיפוּ וְגָזְרוּ עַל טָהוֹר גָּמוּר שֶׁנָּפְלוּ עַל רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ] שֶׁלֹּשָׁה לְגַיָּן מַיִם שְׁאוּבִין, שֶׁיִּהְיֶה פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל: **וְהַסָּפָר.** כָּל כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ פּוֹסְלִים אֶת הַתְּרוּמָה בְּמַגָּע. לְפִי שֶׁבְּתְחִלָּה הָיוּ מַצְנִיעִים אֲכָלִים דִּתְרוּמָה אֵצֶל סֵפֶר תּוֹרָה, אָמְרֵי הַאי קִדֵּשׁ וְהַאי קֹדֶשׁ, כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָא אָתוּ סְפָרִים לִידֵי פְּסִידָא שֶׁהָעַכְבָּרִים הַמְצוּיִין אֵצֶל הָאֲכָלִים הָיוּ מַפְסִידִים אֶת הַסְּפָרִים, גָּזְרוּ עַל תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים שֶׁיִּהְיוּ פּוֹסְלִים בְּמַגָּעָן אֶת הַתְּרוּמָה: **[וְהַיָּדַיִם.**

וְהָאֲכָלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִין. דִּמְדְאוֹרַיְיתָא אֲפִלּוּ נִטְמְאוּ הַמַּשְׁקִים בְּקֶרֶץ אֵין מִטַּמְּאִין כֵּלִים, דְּאֵין אָדָם וְכֵלִים מְקַבְּלִין טֻמְאָה אֶלָּא מֵאַב הַטֻּמְאָה, וְרַבָּנָן גָּזְרוּ אֲפִלּוּ עַל מַשְׁקִין שֶׁנִּטְמְאוּ מֵהֶמֶת יָדַיִם שֶׁהֵן שְׁנִיּוֹת שֶׁיִּטְמְאוּ כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה דִּיד וְחָבֵר כְּגוֹן רַקָּן וּמֵימֵי רַגְלֵיהֶן שֶׁהֵן אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמְּאִין כֵּלִים מִדְּאוֹרַיְיתָא:

מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם

פרק א (א) **הַמְכַנֵּס חַלּוֹת.** שֶׁמַּפְרִישִׁין מִן הָעִסָּה, וְנָתַן מֵהֶם הַרְבֵּה זוֹ עַל זוֹ עַד שֶׁנִּדְבְּקוּ זוֹ בְּזוֹ, וְדַעְתּוֹ הָיָה מִתְּחִלָּה לְהַפְרִידָן זוֹ מִזּוֹ: **וְנִשְׁכְּחוּ.** שֶׁנִּדְבְּקוּ כָּל כָּךְ עַד שֶׁכְּשֶׁבָּא לְהַפְרִידָן נוֹשְׁכוֹת זוֹ מִזּוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁנִּתְלַשׁ מִקְצָת מֵאַחַת מֵהֶן וְעוֹלֶה עִם חֲבֶרְתָּהּ: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם.** וְאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּאַחַת מֵהֶן, נִפְסְלוּ כָּלָּן כְּאִלּוּ הֵן גּוּף אֶחָד. דְּטְבוּל יוֹם פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה, וְחִלָּה דִּין תְּרוּמָה יֵשׁ לָהּ: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ חִבּוּר.** כֵּיוָן דְּדַעְתּוֹ לְהַפְרִידָן. וְאוֹתָהּ שֶׁנָּגַע בָּהּ הַטְּבוּל יוֹם פְּסוּלָה, וְהַשְּׁאָר טְהוֹרוֹת: **נִקְרָצוֹת.** חֲתִיכוֹת שֶׁל עִסּוֹת שֶׁנֶּחְתְּכוּ וְנִתְלַשׁוּ מֵעִסּוֹת הַגְּדוֹלוֹת, קְרִיּוֹת נִקְרָצוֹת. לְשׁוֹן ׳קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא׳ (ירמיה מו כ). וְכָל הֵנִי דְּקַיְּמִי הָכָא, אִפְלוּגְתָּא דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל דְּסֵיפָא קַיְימִי. וְהָא דְּלָא חָשִׁיב חִלּוֹת בַּהֲדֵיהוּ, מִשּׁוּם דְּחִלּוֹת לְבֵית הִלֵּל אֵינָן חִבּוּר לֹא בְּטְבוּל יוֹם וְלֹא בְּשְׁאָר טֻמְאוֹת, אֲבָל הֵנִי דְּזִקָּא לְבֵית שַׁמַּאי בְּטְבוּל יוֹם פְּלִיגִי, אֲבָל בְּשְׁאָר טֻמְאוֹת מוֹדוּ דִּדְקָתָנֵי סֵיפָא: **חֲמִיטָה.** עוּגָה דַּקָּה: **עַד שֶׁלֹּא קָרְמוּ בַּתַּנּוּר.** דְּכֵיוָן דִּנְפִישׁ בְּשָׁהֵן עִסָּה, הֲרֵי צוּרָתָן נִפְסֶדֶת אִם מְנִיחָן מְדֻבָּקִין, הִלְכָךְ וַדַּאי עָתִיד לְהַפְרִידָם: **וְקוֹלֶת שֶׁל מַיִם.** הַקֻּפָּה וְהָרִתְיָחָה שֶׁעוֹלָה בַּמַּיִם קוֹלִית שְׁמָהּ, וְאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּאוֹתָהּ רִתְיָחָה, לְבֵית הִלֵּל לֹא הָוֵי חִבּוּר וְלֹא נִפְסְלוּ הַמַּיִם: **הַמְחֻלְחֶלֶת.** כְּשֶׁהָרִתְיָחָה חֲלוּלָה מִתַּחְתֶּיהָ וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בַּמַּיִם אֶלָּא בְּקִצְווֹתֶיהָ: **הָרִאשׁוֹנָה.** שֶׁרִתְיָחָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל גְּרִיסִין אֵינָהּ מְדֻקֶּקֶת עַל הַגְּרִיסִין: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.** אַף בְּרִתְיָחָה שֶׁל אֹרֶז נַמִּי פְּלִיגִי בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אִי הָוֵי חִבּוּר לְטְבוּל יוֹם, וְאִי נָגַע בְּרִתְיָחָה כְּאִלּוּ נָגַע בְּאָרֹז: **וּמוֹדִים.** בֵּית הִלֵּל בְּשְׁאָר כָּל הַטֻּמְאוֹת דְּהָוֵי חִבּוּר: **בֵּין קַלּוֹת בֵּין חֲמוּרוֹת.** קַלּוֹת, רִאשׁוֹן לַטֻּמְאָה. חֲמוּרוֹת, אַב הַטֻּמְאָה. וְדַוְקָא בְּטְבוּל יוֹם פְּלִיגִי, לְפִי שֶׁכְּבָר עָלָה מַשְׁקָאתוֹ וְאֵינוֹ חָסֵר אֶלָּא הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ: (ב) **הַמְכַנֵּס חַלּוֹת.** זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ: **עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְהַפְרִישׁ.** שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן בְּשָׁעָה שֶׁנָּתַן מִן הָעִסָּה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה: **מְשֻׁכָּרְמוּ בַּתַּנּוּר.** דְּמַאַחַר שֶׁאֵין צוּרָתָן נִפְסֶדֶת וְנִשְׁאָרִין רְקִיקִין כְּמוֹ שֶׁהָיוּ, הוֹאִיל מְנִיחָן מְדֻבָּקִין וְשׁוּב אֵין מַפְרִידָן זוֹ מִזּוֹ לְעוֹלָם: **וְשֶׁל שֶׁמֶן לְעוֹלָם.** בֵּין חָדָשׁ בֵּין יָשָׁן: **טֹפַח.** מִן קְטַנִּית. וְרַמְבַּ״ם אוֹמֵר, שֶׁהוּא שֶׁקּוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִּי קורטמא״ן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **טְמֵאִים בְּטְבוּל יוֹם.** מִשּׁוּם סֵיפָא דְּתָנֵי וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּכָל הַטֻּמְאוֹת, נָקֵט טְמֵאִים אַצָּל טְבוּל יוֹם, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא שַׁיְּךְ טֻמְאָה גַּבֵּי טְבוּל יוֹם, לְפִי שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה בִּלְבַד: (ג) **מַסְמֵר שֶׁאַחַר הַכָּפֹר.** בָּצַק הַבּוֹלֵט מִן הַכָּפֹר שֶׁל לֶחֶם כְּמִין מִסְמֵר, וְיֵשׁ שֶׁעוֹשִׁין אוֹתוֹ כָּךְ לְסִימָן: **וְגַרְגֵּר מֶלַח קָטָן.** שֶׁנִּדְבַּק בְּכָפֹר עָלָה מִשְׁקָאתוֹ וְאֵינוֹ חָסֵר אֶלָּא הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ: (ב) **הַמְכַנֵּס חַלּוֹת.** זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ: **עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְהַפְרִישׁ.** שֶׁלֹּא הִתְכַּוֵּן בְּשָׁעָה שֶׁנָּתַן מִן הָעִסָּה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה: **מְשֻׁכָּרְמוּ בַּתַּנּוּר.** דְּמַאַחַר שֶׁאֵין צוּרָתָן נִפְסֶדֶת וְנִשְׁאָרִין רְקִיקִין כְּמוֹ שֶׁהָיוּ, הוֹאִיל מְנִיחָן מְדֻבָּקִין וְשׁוּב אֵין מַפְרִידָן זוֹ מִזּוֹ לְעוֹלָם: **טֹפַח.** מִן קְטַנִּית. בֵּין חָדָשׁ בֵּין יָשָׁן: **וְרַמְבַּ״ם אוֹמֵר, שֶׁהוּא שֶׁקּוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִּי קורטמא״ן.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **טְמֵאִים בְּטְבוּל יוֹם.** מִשּׁוּם סֵיפָא דְּתָנֵי וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּכָל הַטֻּמְאוֹת, נָקֵט טְמֵאִים אַצָּל טְבוּל יוֹם, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא שַׁיְּךְ טֻמְאָה גַּבֵּי טְבוּל יוֹם, לְפִי שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה בִּלְבַד: (ג) **מַסְמֵר שֶׁאַחַר הַכָּפֹר.** בָּצַק הַבּוֹלֵט מִן הַכָּפֹר שֶׁל לֶחֶם כְּמִין מִסְמֵר, וְיֵשׁ שֶׁעוֹשִׁין אוֹתוֹ כָּךְ לְסִימָן: **וְגַרְגֵּר מֶלַח קָטָן.** שֶׁנִּדְבַּק בְּכָפֹר עָלָה מִשְׁקָאתוֹ וְאֵינוֹ חָסֵר אֶלָּא הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ: **וְהַחַרְחוּר.** שֶׁנִּשְׁרַף הַלֶּחֶם פָּחוֹת מֵעֵבֶר אֶצְבַּע סְבִיבוֹתָיו. חִרְחוּר, לְשׁוֹן ׳נֶחַר מַפַּח מֵאֵשׁ׳ (ירמיה ו כט): **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר.** כָּל שֶׁהַשָּׁרוּף נָאֶכָל עִם הַכָּפֹר, הָוֵי חִבּוּר, וְאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בַּשָּׁרוּף כְּאִלּוּ נָגַע בַּפַּת, וְאִי לֹא, לֹא הָוֵי חִבּוּר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ד) **צְרוֹר שֶׁבַּבָּצֵק.** שָׁרְגִילִים לְשׁוֹם צְרוֹר אֶבֶן בְּתוֹךְ הַכָּפֹר לְסִימָן שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּף בְּאַחֵר, וּפְעָמִים שֶׁמְּשִׁימִין גַּרְגֵּר שֶׁל מֶלַח גָּדוֹל אוֹ תַּרְמוֹס. כָּל הֲנֵי לֹא חֲשִׁיבִי חִבּוּר בַּלָּחֶם, וְאִם נָגַע אַב הַטֻּמְאָה בְּאֶחָד מֵהֶן, לֹא הָוֵי כְּאִלּוּ נָגַע בַּלֶּחֶם עַצְמוֹ. וְכָל שֶׁכֵּן טְבוּל יוֹם, שֶׁלֹּא נִפְסַל כָּכָר שֶׁל תְּרוּמָה בְּכָךְ: **וְהַחַרְחוּר יוֹתֵר מִכַּאֲצְבַּע.** וְכֵן כְּשֶׁנִּשְׂרָף מִן הַלֶּחֶם בְּיוֹתֵר מֵעֵבֶר אֶצְבַּע, וְנָגַע טָמֵא אוֹ טְבוּל יוֹם בַּשָּׁרוּף, לֹא הָוֵי חִבּוּר. וְלֹא מְשַׁעֲרִינַן בָּעֵבֶי אֶצְבַּע כְּתִנָּא

מַסֶּכֶת זָבִים – מַסֶּכֶת טְבוּל יוֹם

קַמָּא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ה) **הַשְּׁעוֹרָה וְהַכַּמָּה בְּזִמַּן שֶׁאֵינָן קְלוּפִים.** לֹא חֲשִׁיבִי מֵאֲכַל אָדָם, שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין אוֹתָן בְּקִלְפָּתָן, וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מַאֲכַל אָדָם אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה: **הַתֵּיאָה.** שֹׁרֶשׁ שֶׁל חִלְתִּית: **וְהַחִלְתִּית.** בְּעַרְבִי קְדָּ שְׁמָהּ חִלְתִּית, וְקוֹרִין לָהּ בְּלַעַ״ז ספיטיד״א: **וְהָאַלּוּם.** אָמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא שֹׁרֶשׁ מִין מִמִּינֵי הַחִלְתִּית. וְכָל הֲנֵי לֹא חֲשִׁיבִי מַאֲכַל אָדָם, וּפְעָמִים מְעָרְבִין מֵהֶם מְעַט עִם הַמָּזוֹן: **אַף אֲפוּנִים שְׁחוֹרִין.** שֶׁאֵינָן אֶלָּא לִרְפוּאָה וְאֵין עֲשׂוּיוֹת לְמַאֲכַל אָדָם: **טְהוֹרִים בְּטְבוּל יוֹם.** כֵּיוָן שֶׁשָּׁהֵה מִשֶּׁמְּאָתוֹ וְאֵינוֹ מְחַפֵּר אֶלָּא הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ, אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּכָל אֵלֶּה אִם הֵם שֶׁל תְּרוּמָה. אֲבָל בִּשְׁאָר טֻמְאוֹת חֲשִׁיבִי אֹכֶל וּמְקַבְּלִים טֻמְאָה, וְהַלָּקָה פְּחָמִים: **הַקָּצָח.** מִין זֶרַע שָׁחֹר, וּבְלַעַ״ז נייל״ו. וּרְגִילִין לָתֵת מִמֶּנּוּ בַּלֶּחֶם: **וְהַשַּׁמְשׁוֹם.** כָּךְ שְׁמוֹ בְּעַרְבִי,

וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְמַנּוּ הַרְבֵּה, וְעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ שֶׁמֶן שַׁמְשְׁמִין:

פרק ב (א) **מַשְׁקֶה טְבוּל יוֹם.** כְּגוֹן רֹקּוֹ, וּמֵימֵי רַגְלָיו, דִּמְעוֹת עֵינוֹ, וְדָם מִגַּפְתּוֹ, וַחֲלֵב הָאִשָּׁה: **כְּמַשְׁקִים שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן.** כְּמַשְׁקִים שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בָּהֶן, דְּטְבוּל יוֹם פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה: **אֹזּוֹ וְאֹזּוֹ.** מַשְׁקִים הַיּוֹצְאִים מִגּוּפוֹ וּמַשְׁקֶה תְּרוּמָה שֶׁנָּגַע בָּהֶן, אֵין מְטַמְּאִין אֶת הַקֹּדֶשׁ, אֲבָל מַפְסִל פָּסֵיל לִיהּ: **בֵּין קַלִּין בֵּין חֲמוּרִין.** קַלִּין שֶׁרֶץ, חֲמוּרִין זָב: **תְּחִלָּה.** רִאשׁוֹן, וְעוֹשִׂין שֵׁנִי, וְהַשֵּׁנִי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי: **חוּץ מִן הַמַּשְׁקֶה שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה.** כְּגוֹן זוֹבוֹ שֶׁל זָב וּמַעְיְנוֹתָיו: (ב) **הַמַּשְׁקִים פְּסוּלִים.** דְּטְבוּל יוֹם פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה בִּלְבַד, וְטַמּוּיֵי לָא מְטַמֵּא וַאֲפִלּוּ מַשְׁקִין, דְּכָל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה מְטַמֵּא מַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה חוּץ מִן הַטְּבוּל יוֹם, הַלָּקָה הַקֻּדָּרָה טְהוֹרָה, דְּמַשְׁקִין שֶׁנָּגְעוּ בְּטְבוּל יוֹם אֲפִלּוּ אֳכָלִים לָא מְטַמְּאִי, וְכָל שֶׁכֵּן הָיָה מְשַׁקֶּה חֵלְיַן וְלַמַּעְשֵׂר: **וְאִם הָיוּ יְדֵיו מְסוּאָבוֹת הַכֹּל טָמֵא.** דִּידַיִם פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, וּכְשֶׁנִּטְמְאוּ הַמַּשְׁקִים מֵהֶמַת יָדַיִם חֲזָרוּ לִהְיוֹת תְּחִלָּה וּמְטַמְּאִין כֵּלִים: **שְׁפָפַךְ טְבוּל יוֹם פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה.** כְּגוֹן שְׁתֵּי כְּבָרוֹת לְבָנִין, סָפַק נָגַע סָפַק לֹא נָגַע, בְּכֹהֲנֵי גִּנָּא בַּיָּדַיִם טְהוֹר וּבִטְבוּל יוֹם פָּסוּל: (ג) **הַמִּקְפֶּה.** תַּבְשִׁיל קָפוּי וְעָבֶה, כְּגוֹן דַּיְסָא אוֹ גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל: **וְהַשּׁוּם וְהַשָּׁמֶן.** נִתּוּנִים בּוֹ לְתַבְלִין: **נָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן פָּסַל אֶת כֻּלָּם.** דְּמִקְפֶּה עִקָּר, וּטְבוּל יוֹם פּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָגַע אֶלָּא בְּשׁוּם שֶׁל חֲלִין חָשׁוּב חִבּוּר: **וְאִם הָיָה הַשּׁוּם מְרֻבֶּה.** יוֹתֵר מִן הַמִּקְפֶּה שֶׁל חֲלִין: **הוֹלְכִין אַחַר הַמְרֻבֶּה.** וְיֵדַע הַכֹּל כְּפִי תְּרוּמָה, וְאִם נָגַע בְּמִקְצָתָם פָּסַל אֶת הַכֹּל: **אֵיזֶהוּ.** כְּלוֹמַר בְּמָה אֲמָרְנוּ אִם הָיָה הַשּׁוּם מְרֻבֶּה וְנָגַע בְּמִקְצָת הוּא פּוֹסֵל אֶת הַכֹּל, בִּזְמַן שֶׁהַשּׁוּם מְכֻנָּס בְּקֵעָרָה וְהוּא גּוּף אֶחָד כְּמִין גּוּשׁ עֵפָר: **אֲבָל אִם הָיָה מְפֻזָּר בְּמִדּוֹכָה.** שֶׁחָלְקֵי מִפְּרָדִים זֶה מִזֶּה בְּתוֹךְ הַמְּדוֹכָה, וְנָגַע בּוֹ טְבוּל יוֹם, אֵי טָהוֹר, כְּלוֹמַר לֹא פָּסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ בִּלְבַד, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן בְּשָׁעָה שֶׁכּוֹתֵשׁ לְהַפְרִיד חֲלָקָיו, לֹא חָשׁוּב חִבּוּר: **וְשְׁאָר כָּל הַנְּדוֹכִין שֶׁדָּכַן בְּמַשְׁקִין.** כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין לְחִטִּין, כְּשֶׁדָּכִין אוֹתָן בַּמְּדוֹכָה מְזוֹלְפִים עֲלֵיהֶם מַיִם: **אוֹ דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לְדוּחַ בְּמַשְׁקִין וְדָכַן שֶׁלֹּא בְּמַשְׁקִין וְהֵן גּוּשׁ בַּקְּעָרָה הֲרֵי הֵן כְּעִגּוּלֵי דֶּבְלָה.** דְּאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן, לֹא פָּסַל אֶת כֻּלָּן, כָּךְ מִצְאתִי בְּפֵרוּשׁ רִבּוֹתַי. וְרַמְבַּ״ם מְפָרֵשׁ וּשְׁאָר כָּל הַנְּדוֹכִין שֶׁדָּכַן בְּמַשְׁקִין, [כְּלוֹמַר, וְכֵן שְׁאָר כָּל הַנְּדוֹכִים שֶׁדָּכַן בְּמַשְׁקִין] דִּינָם כְּשׁוּם, שֶׁאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתוֹ כְּשֶׁכּוֹתֵשׁ אוֹתוֹ [בְּמִדּוֹכָה], לֹא פָּסַל אֶלָּא מְקוֹם מַגָּעוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּפִזּוּרוֹ, וְאִם נָגַע בּוֹ בְּשֶׁנַּעֲשָׂה גּוּשׁ בְּקֵעָרָה הָוֵי חִבּוּר, וּכְשֶׁנִּגַּע בְּמִקְצָת פָּסַל אֶת הַכֹּל. **אֲבָל אֶת שֶׁדָּרְכָן לְדוּחַ בְּמַשְׁקִין,** אֲפִלּוּ עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בְּקֵעָרָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּזֵּר כְּלָל: (ד) **הַמִּקְפֶּה וְהַחֲמִיטָה.** דְּרָכָן הָיָה לְהַנִּיחַ הַחֲמִיטָה שֶׁהִיא עוּגָה דַּקָּה כְּמִין רָקִיק בְּתוֹךְ הַמִּקְפֶּה: **חֻבַּץ.** הֵיצִיעַ שֶׁעֲרֵב הַמִּקְפֶּה וְהַחֲמִיטָה עִם הַשֶּׁמֶן, וּמִכָּל מָקוֹם הַשֶּׁמֶן נִכָּר. וְהַאי דְּפָסִיל בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַלֵּחָ הַשֶּׁמֶן, לְפִי שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהַפְרִידוֹ מִן הַמִּקְפֶּה וּמִן הַחֲמִיטָה: (ה) **בְּשֵׂר הַקֹּדֶשׁ שֶׁקָּרַם עָלָיו הַקֵּרוּפָה.** קֶפֶאוּ עָלָיו הַתַּבְלִין וְהַמָּרָק וְשֶׁמֶן הַבָּשָׂר, שֶׁנִּמּוֹחַ וְנַעֲשָׂה הַכֹּל כְּמִין קְרוּם: **הַחֲתִיכוֹת מְתֻרָּאוֹת.** דְּלֹא הָוֵי הַקְּרוּם חִבּוּר: **וְכָל הָעוֹלִים עִמָּהּ.** חֲשִׁיב מְחֻבָּר לָהּ, וְהַשְּׁאָר טָהוֹר: **שְׁנֵיהֶם חִבּוּר.** וּבֵין שֶׁנִּגַּע בְּקֵרוּפָה בֵּין שֶׁנִּגַּע בַּחֲתִיכוֹת פָּסַל הַכֹּל, וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: **עַל גַּבֵּי פְּרוּסוֹת.** שֶׁל לֶחֶם שֶׁנִּתְּנוּ לְתוֹךְ הַקְּעָרָה: **עַל גַּבֵּי עֲרֵמוֹת.** שֶׁל לֶחֶם שֶׁנִּתְּנוּ לְתוֹךְ הַקְּעָרָה: **עַל גַּבֵּי פֵּרוֹ

בְּנַחוּתָא. כֵּלִים שֶׁאֵינָן מְקַבְּלִים טֻמְאָה. וְאֲצַרְכוּהָ רַבָּנָן הָכִי מִשּׁוּם הַכָּרָא, שֶׁלֹּא תִּגַּע בָּהּ שׁוּב מֵאַחַר שֶׁקָּרְאָה לָהּ שָׁם: **וּמַקֶּפֶת.** מְקֻרֶבֶת לַכְּלִי אֲצִלָּהּ: **וְקוֹרְאָה לָהּ שָׁם.** שְׁמִצָּוָה לִתְרֹם מִן הַמְּקֻף, וּמַקֶּף, לְשׁוֹן סְמוּךְ, כְּמוֹ [וְאֵין] מַקִּיפִין שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת בְּמִסֶּכֶת בֵּיצָה (פ״ד מ״ח), וְלֹא חֻשַּׁב מָקֶף אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ שָׁנֵי יֵשׁ לוֹ: (ג) **לָשִׁין בָּהּ אֶת הָעִפָּה.** דְּטְבוּל יוֹם דִּין שָׁנֵי יֵשׁ לוֹ: (ג) אַשְׁמוּעִינַן טְבוּל יוֹם בְּאָדָם, וְהָכָא אַשְׁמוּעִינַן טְבוּל יוֹם לְעִיל (מ״ב) בְּכְלִי, דְּלֹא תֵּימָא בַּעֲרֵבָה אָסוּר דִּלְמָא אָתֵי לְאַחְלוּפֵי בִּטְמֵאָה: (ד) **לָגִין.** כְּעֵין כַּד שֶׁל עֵץ: **וּמַלְּאָהוּ מַיִם הֶחָבִית.** שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַעֲשֶׂר טָבָל, הֵינוּ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ: **תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מְשָׁתַּחְשֵׁךְ.** כְּדֵי שֶׁיְּעָרֵיב שִׁמְשׁוֹ שֶׁל לָגִין וְלֹא יִפְסֹל אֶת הַתְּרוּמָה, דְּאִם הָיְתָה [תְּרוּמָה] חֲלָה מִבְעוֹד יוֹם, הָיְתָה נִפְסֶלֶת בְּטְבוּל יוֹם: **הֲרֵי זֶה עֲרוּב לֹא אָמַר בָּלוּם.** לְפִי שֶׁאֵין קוֹנֶה עֲרוּב אֶלָּא בְּסָעֲדָה הָרְאוּיָה מִבְעוֹד יוֹם, וְזֶה אֵינוֹ רָאוּי עַד הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ: **נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית.** מִבְּעוֹד יוֹם: **הַלָּגִין בְּטֵבְלוֹ.** שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהָיָה רָאוּי שֶׁיִּקָּבַע תְּרוּמָה לֹא הָיָה בָּעוֹלָם הַדָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה תְּרוּמָה עָלָיו, הִלְכָךְ לֹא חָל עָלָיו שֵׁם תְּרוּמָה וַהֲרֵי הוּא טָבֵל: **נִשְׁבַּר הַלָּגִין.** מִבְּעוֹד יוֹם: **הֶחָבִית בְּטֵבְלָהּ.** שֶׁלֹּא חָל שֵׁם תְּרוּמָה עַל הַלָּגִין אֶלָּא מִשֶּׁתַּחְשֵׁךְ, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הָיָה בָּעוֹלָם: (ה) **מְחֻלָּלִים עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ.** מְחֻלָּלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא עַם הַפֵּרוֹת שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר הֵן וְנִמְצָא מְחֻלָּל מַעֲשֵׂר בְּמַעֲשֵׂר: חָזְרוּ לוֹמַר אַף עַל הַמָּעוֹת. שֶׁל עַם הָאָרֶץ, מְחֻלָּלִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא מָעוֹת הַלָּלוּ שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן: **הָיוּצֵא בְּקוֹלָר.** בְּשַׁלְשֶׁלֶת הַמֻּלָּךְ, תַּרְגּוּם יְזִיתָנֵהוּ בְּסוּגַר׳ (יחזקאל יט ט), וְיַהֲבוּהוּ בְּקוֹלָרִין: **הֲרֵי אֵלּוּ יִכָּתְבוּ וְיִתְנוּ.** וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא אָמַר תְּנוּ, וַדַּאי בְּעֵי לְמֵימַר כְּתְבוּ וּתְנוּ, וְאַגַּב בְּעַתּוּתֵיהּ לָא פְּסֵקֵיהּ לְמִלְּתֵיהּ: **מָפָּרֵשׁ.** מִן הַיְּבֻשָּׁה לַיָּם: **בְּשָׂיָרָא.** בְּמִדְבָּר. ׳אֹרַחַת יִשְׁמְעֵאלִים׳ (בראשית לז כה), מִתְרְגְּמִינַן שְׂיָרַת עַרְבָאֵי: **אַף הַמַּסָּכָן.** חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי:** (ו) **הַדּוּמִין.** עֵץ גָּדוֹל אֲרֹךְ וְיוֹצְאִין מִמֶּנּוּ אוּנְקָלִיּוֹת אֵילֶךְ וְאֵילֶךְ, וְתוֹלִין בְּאוֹתָן אוּנְקָלִיּוֹת צְלוֹחִיּוֹת שֶׁל מַיִם בָּאְוִיר כְּדֵי לְצַנְּנָן. וְרַמְבַּ״ם פֵּרַשׁ כְּמִין זַיִר שֶׁל בַּרְזֶל וְאוּנְקָלִיּוֹת סְבִיבוֹתָיו, וּבוֹ מַעֲלִין הַכֵּלִים שֶׁנִּפְלוּ לַבּוֹר: **הָאַשְׁקְלוֹנִים.** שֶׁנַּעֲשִׂים בְּאַשְׁקְלוֹן: **הַמַּעְבֵּר וְהַמַּזְרֶה וְהַמַּגּוֹב.** כֵּלִים עֲשׂוּיִין לְנָקוֹת הַתְּבוּאָה מִן הַתֶּבֶן, וּלְהַעֲבִיר הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. הַמַּעְבֵּר, יֵשׁ לוֹ שְׁנַיִם וְרוֹמֶה לְיָד שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּבוֹ מַעֲבִירִין הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְהַמִּזְרֶה, בּוֹ זוֹרִים הַחִטִּין בְּגַרְן, לְפִיכָךְ נִקְרָא מִזְרֶה, וְשָׁנַיִם מְרֻבּוֹת מִשְּׁנֵי הַמַּעְבֵּר. וְהַמַּגּוֹב, שְׁנַיִם מְרֻבּוֹת מִשְּׁנֵי הַמִּזְרֶה, וּבוֹ בּוֹרְרִים הַתְּבוּאָה אַחַר שֶׁזָּרוּ אוֹתָהּ בַּמִּזְרֶה: **וְעַל פִּיהֶם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ׳.** בְּתוֹסֶפְתָּא (פ״ב ה״ז) מוֹכָח דְּאָכֵל הֲנֵי מִלֵּי דְּמַתְנִיתִין קַאֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵהָאִשָּׁה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם (לעיל מ״ב) עַד כָּאן. וּמִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קַאֵי אַכֻּלְּהוּ, תָּנָא הָכָא מִלֵּי טוּבָא שֶׁאֵין עִנְיָנִים לְכָאן: **דָּבָר חָדָשׁ הֶחְדִּישׁוּ סוֹפְרִים.** שֶׁאֵין הַדַּעַת נוֹתֶנֶת שֶׁיִּהְיֶה הַדָּבָר כֵּן. וְרָאוּיִין הָיוּ לִהְיוֹת טְהוֹרִים, דִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ נִינְהוּ]: **וְאֵין לִי מַה לְּהָשִׁיב.** מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ כֵּן: (ז) **הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר.** שֶׁל יַיִן אוֹ שֶׁל שֶׁמֶן: **עַל מְנָת שֶׁתְּעֲלֶה שָׁלוֹם.** כְּשֶׁהִתְנָה שֶׁלּוֹם סְתָם וְלֹא הִתְנָה לְעִנְיַן מָה, מִסְתָּמָא לְעִנְיַן שֶׁבָּר וּשְׁפִיכָה קָאָמַר, שֶׁעַל זֶה אָדָם יָרֵא בִּשְׁעָה שֶׁמַּעֲלֶה מִן הַבּוֹר: **אֲבָל לֹא מִן הַמְּאֻמָּאָה.** לְפִיכָךְ אִם נִטְמָא, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה: **אַף מִן הַמְּאֻמָּאָה.** דְּכִשְׁאָמַר שֶׁתַּעֲלֶה שָׁלוֹם, שֶׁתַּעֲלֶה בְּטָהֳרָה קָאָמַר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **נִשְׁבְּרָה אֵינָהּ מְדַמַּעַת.** שֶׁלֹּא חָל עָלֶיהָ שֵׁם תְּרוּמָה: **עַד כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְרַחֵק מִן הַבּוֹר כָּל כָּךְ דְּאִם תִּתְגַּלְגֵּל תָּשׁוּב לְבוֹר, לֹא עָלְתָה שָׁלוֹם קְרֵינַן בַּהּ: **שֶׁהָיָה בּוֹ דַּעַת לְהִתְנוֹת.** כְּלוֹמַר שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ וְחִשֵּׁב בְּלִבּוֹ לְהִתְנוֹת, וְשָׁכַח וְלֹא הִתְנָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

מַסֶּכֶת יָדַיִם

פרק א (א) **מֵי רְבִיעִית.** מַיִם שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן שִׁעוּר רְבִיעִית הִלּוֹג, שֶׁהוּא בֵּיצָה וּמֶחֱצָה: **נוֹתְנִים לְיָדַיִם לְאֶחָד אַף לְשָׁנִים.** לְחַד בְּעִינַן מִתְּחִלָּה רְבִיעִית, **אַף לְשָׁנַיִם,** אִם הָיָה בּוֹ מִתְּחִלָּה רְבִיעִית וְנָטַל הָרִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁנִי, אַף עַל גַּב דְּלֹא הָיָה רְבִיעִית גַּבֵּי שְׁנֵי שֶׁפִּיר דָּמֵי, הוֹאִיל וּמִשְּׁיָרֵי טָהֳרָה [מִ]תְקַיְּמִי: **עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ.** מְחֻלָּלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא עַם הַפֵּרוֹת שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר הֵן וְנִמְצָא מְחֻלָּל מַעֲשֵׂר בְּמַעֲשֵׂר: חָזְרוּ לוֹמַר אַף עַל הַמָּעוֹת. שֶׁל עַם הָאָרֶץ, מְחֻלָּלִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא מָעוֹת הַלָּלוּ שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן: **הָיוּצֵא בְּקוֹלָר.** בְּשַׁלְשֶׁלֶת הַמֻּלָּךְ, תַּרְגּוּם יְזִיתָנֵהוּ בְּסוּגַר׳ (יחזקאל יט ט), וְיַהֲבוּהוּ בְּקוֹלָרִין: **הֲרֵי אֵלּוּ יִכָּתְבוּ וְיִתְנוּ.** וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר תְּנוּ, וַדַּאי בְּעֵי לְמֵימַר כְּתְבוּ וּתְנוּ, וְאַגַּב בְּעַתּוּתֵיהּ לָא פְּסֵקֵיהּ לְמִלְּתֵיהּ: **מָפָּרֵשׁ.** מִן הַיְּבֻשָּׁה לַיָּם: **בְּשָׂיָרָא.** בְּמִדְבָּר. ׳אֹרַחַת יִשְׁמְעֵאלִים׳ (בראשית לז כה), מִתְרְגְּמִינַן שְׂיָרַת עַרְבָאֵי: **אַף הַמְסַכֵּן.** חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי:** (ו) **הַדּוּמִין.** עֵץ גָּדוֹל אֲרֹךְ וְיוֹצְאִין מִמֶּנּוּ אוּנְקָלִיּוֹת אֵילֶךְ וְאֵילֶךְ, וְתוֹלִין בְּאוֹתָן אוּנְקָלִיּוֹת צְלוֹחִיּוֹת שֶׁל מַיִם בָּאְוִיר כְּדֵי לְצַנְּנָן. וְרַמְבַּ״ם פֵּרַשׁ כְּמִין זַיִר שֶׁל בַּרְזֶל וְאוּנְקָלִיּוֹת סְבִיבוֹתָיו, וּבוֹ מַעֲלִין הַכֵּלִים שֶׁנִּפְלוּ לַבּוֹר: **הָאַשְׁקְלוֹנִים.** שֶׁנַּעֲשִׂים בְּאַשְׁקְלוֹן: **הַמַּעְבֵּר וְהַמַּזְרֶה וְהַמַּגּוֹב.** כֵּלִים עֲשׂוּיִין לְנָקוֹת הַתְּבוּאָה מִן הַתֶּבֶן, וּלְהַעֲבִיר הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. הַמַּעְבֵּר, יֵשׁ לוֹ שְׁנַיִם וְרוֹמֶה לְיָד שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּבוֹ מַעֲבִירִין הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְהַמִּזְרֶה, בּוֹ זוֹרִים הַחִטִּין בְּגַרְן, לְפִיכָךְ נִקְרָא מִזְרֶה, וְשָׁנַיִם מְרֻבּוֹת מִשְּׁנֵי הַמַּעְבֵּר. וְהַמַּגּוֹב, שְׁנַיִם מְרֻבּוֹת מִשְּׁנֵי הַמִּזְרֶה, וּבוֹ בּוֹרְרִים הַתְּבוּאָה אַחַר שֶׁזָּרוּ אוֹתָהּ בַּמִּזְרֶה: **וְעַל פִּיהֶם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ׳.** בְּתוֹסֶפְתָּא (פ״ב ה״ז) מוֹכָח דְּאָכֵל הֲנֵי מִלֵּי דְּמַתְנִיתִין קַאֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵהָאִשָּׁה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם (לעיל מ״ב) עַד כָּאן. וּמִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קַאֵי אַכֻּלְּהוּ, תָּנָא הָכָא מִלֵּי טוּבָא שֶׁאֵין עִנְיָנִים לְכָאן: **דָּבָר חָדָשׁ הֶחְדִּישׁוּ סוֹפְרִים.** שֶׁאֵין הַדַּעַת נוֹתֶנֶת שֶׁיִּהְיֶה הַדָּבָר כֵּן. וְרָאוּיִין הָיוּ לִהְיוֹת טְהוֹרִים, דִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ נִינְהוּ]: **וְאֵין לִי מַה לְּהָשִׁיב.** מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ כֵּן: (ז) **הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר.** שֶׁל יַיִן אוֹ שֶׁל שֶׁמֶן: **עַל מְנָת שֶׁתְּעֲלֶה שָׁלוֹם.** כְּשֶׁהִתְנָה שֶׁלּוֹם סְתָם וְלֹא הִתְנָה לְעִנְיַן מָה, מִסְתָּמָא לְעִנְיַן שֶׁבָּר וּשְׁפִיכָה קָאָמַר, שֶׁעַל זֶה אָדָם יָרֵא בִּשְׁעָה שֶׁמַּעֲלֶה מִן הַבּוֹר: **אֲבָל לֹא מִן הַמְּאֻמָּאָה.** לְפִיכָךְ אִם נִטְמָא, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה: **אַף מִן הַמְּאֻמָּאָה.** דְּכִשְׁאָמַר שֶׁתַּעֲלֶה שָׁלוֹם, שֶׁתַּעֲלֶה בְּטָהֳרָה קָאָמַר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **נִשְׁבְּרָה אֵינָהּ מְדַמַּעַת.** שֶׁלֹּא חָל עָלֶיהָ שֵׁם תְּרוּמָה: **עַד כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְרַחֵק מִן הַבּוֹר כָּל כָּךְ דְּאִם תִּתְגַּלְגֵּל תָּשׁוּב לְבוֹר, לֹא עָלְתָה שָׁלוֹם קְרֵינַן בַּהּ: **שֶׁהָיָה בּוֹ דַּעַת לְהִתְנוֹת.** כְּלוֹמַר שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ וְחִשֵּׁב בְּלִבּוֹ לְהִתְנוֹת, וְשָׁכַח וְלֹא הִתְנָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

מַסֶּכֶת יָדַיִם

פרק א (א) **מֵי רְבִיעִית.** מַיִם שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן שִׁעוּר רְבִיעִית הִלּוֹג, שֶׁהוּא בֵּיצָה וּמֶחֱצָה: **נוֹתְנִים לְיָדַיִם לְאֶחָד אַף לְשָׁנַיִם.** לְחַד בְּעִינַן מִתְּחִלָּה רְבִיעִית, **אַף לְשָׁנַיִם,** אִם הָיָה בּוֹ מִתְּחִלָּה רְבִיעִית וְנָטַל הָרִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁנִי, אַף עַל גַּב דְּלֹא הָיָה רְבִיעִית גַּבֵּי שְׁנֵי שֶׁפִּיר דָּמֵי, הוֹאִיל וּמִשְּׁיָרֵי טָהֳרָה [מִ]תְקַיְּמִי: **עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ.** מְחֻלָּלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא עַם הַפֵּרוֹת שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר הֵן וְנִמְצָא מְחֻלָּל מַעֲשֵׂר בְּמַעֲשֵׂר: חָזְרוּ לוֹמַר אַף עַל הַמָּעוֹת. שֶׁל עַם הָאָרֶץ, מְחֻלָּלִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא מָעוֹת הַלָּלוּ שֶׁל עַם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן: **הַיּוֹצֵא בְּקוֹלָר.** בְּשַׁלְשֶׁלֶת הַמֻּלָּךְ, תַּרְגּוּם יְזִיתָנֵהוּ בְּסוּגַר׳ (יחזקאל יט ט), וְיַהֲבוּהוּ בְּקוֹלָרִין: **הֲרֵי אֵלּוּ יִכָּתְבוּ וְיִתְנוּ.** וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אָמַר תְּנוּ, וַדַּאי בְּעֵי לְמֵימַר כְּתְבוּ וּתְנוּ, וְאַגַּב בְּעַתּוּתֵיהּ לָא פְּסֵקֵיהּ לְמִלְּתֵיהּ: **מָפָּרֵשׁ.** מִן הַיְּבֻשָּׁה לַיָּם: **בְּשָׂיָרָא.** בְּמִדְבָּר. ׳אֹרַחַת יִשְׁמְעֵאלִים׳ (בראשית לז כה), מִתְרְגְּמִינַן שְׂיָרַת עַרְבָאֵי: **אַף הַמְסַכֵּן.** חוֹלֶה הַנּוֹטֶה לָמוּת. **וְהַלָּכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי:** (ו) **הַדּוּמִין.** עֵץ גָּדוֹל אֲרֹךְ וְיוֹצְאִין מִמֶּנּוּ אוּנְקָלִיּוֹת אֵילֶךְ וְאֵילֶךְ, וְתוֹלִין בְּאוֹתָן אוּנְקָלִיּוֹת צְלוֹחִיּוֹת שֶׁל מַיִם בָּאְוִיר כְּדֵי לְצַנְּנָן. וְרַמְבַּ״ם פֵּרַשׁ כְּמִין זַיִר שֶׁל בַּרְזֶל וְאוּנְקָלִיּוֹת סְבִיבוֹתָיו, וּבוֹ מַעֲלִין הַכֵּלִים שֶׁנִּפְלוּ לַבּוֹר: **הָאַשְׁקְלוֹנִים.** שֶׁנַּעֲשִׂים בְּאַשְׁקְלוֹן: **הַמַּעְבֵּר וְהַמַּזְרֶה וְהַמַּגּוֹב.** כֵּלִים עֲשׂוּיִין לְנָקוֹת הַתְּבוּאָה מִן הַתֶּבֶן, וּלְהַעֲבִיר הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. הַמַּעְבֵּר, יֵשׁ לוֹ שְׁנַיִם וְרוֹמֶה לְיָד שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּבוֹ מַעֲבִירִין הַתֶּבֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְהַמִּזְרֶה, בּוֹ זוֹרִים הַחִטִּין בְּגַרְן, לְפִיכָךְ נִקְרָא מִזְרֶה, וְשָׁנַיִם מְרֻבּוֹת מִשְּׁנֵי הַמַּעְבֵּר. וְהַמַּגּוֹב, שְׁנַיִם מְרֻבּוֹת מִשְּׁנֵי הַמִּזְרֶה, וּבוֹ בּוֹרְרִים הַתְּבוּאָה אַחַר שֶׁזָּרוּ אוֹתָהּ בַּמִּזְרֶה: **וְעַל פִּיהֶם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ׳.** בְּתוֹסֶפְתָּא (פ״ב ה״ז) מוֹכָח דְּאָכֵל הֲנֵי מִלֵּי דְּמַתְנִיתִין קַאֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מֵהָאִשָּׁה שֶׁהִיא טְבוּלַת יוֹם (לעיל מ״ב) עַד כָּאן. וּמִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קַאֵי אַכֻּלְּהוּ, תָּנָא הָכָא מִלֵּי טוּבָא שֶׁאֵין עִנְיָנִים לְכָאן: **דָּבָר חָדָשׁ הֶחְדִּישׁוּ סוֹפְרִים.** שֶׁאֵין הַדַּעַת נוֹתֶנֶת שֶׁיִּהְיֶה הַדָּבָר כֵּן. וְרָאוּיִין הָיוּ לִהְיוֹת טְהוֹרִים, דִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ נִינְהוּ]: **וְאֵין לִי מַה לְּהָשִׁיב.** מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ כֵּן: (ז) **הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר.** שֶׁל יַיִן אוֹ שֶׁל שֶׁמֶן: **עַל מְנָת שֶׁתְּעֲלֶה שָׁלוֹם.** כְּשֶׁהִתְנָה שֶׁלּוֹם סְתָם וְלֹא הִתְנָה לְעִנְיַן מָה, מִסְתָּמָא לְעִנְיַן שֶׁבָּר וּשְׁפִיכָה קָאָמַר, שֶׁעַל זֶה אָדָם יָרֵא בִּשְׁעָה שֶׁמַּעֲלֶה מִן הַבּוֹר: **אֲבָל לֹא מִן הַמְּאֻמָּאָה.** לְפִיכָךְ אִם נִטְמָא, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה: **אַף מִן הַמְּאֻמָּאָה.** דְּכִשְׁאָמַר שֶׁתַּעֲלֶה שָׁלוֹם, שֶׁתַּעֲלֶה בְּטָהֳרָה קָאָמַר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: **נִשְׁבְּרָה אֵינָהּ מְדַמַּעַת.** שֶׁלֹּא חָל עָלֶיהָ שֵׁם תְּרוּמָה: **עַד כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלְגֵּל.** כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְרַחֵק מִן הַבּוֹר כָּל כָּךְ דְּאִם תִּתְגַּלְגֵּל תָּשׁוּב לְבוֹר, לֹא עָלְתָה שָׁלוֹם קְרֵינַן בַּהּ: **שֶׁהָיָה בּוֹ דַּעַת לְהִתְנוֹת.** כְּלוֹמַר שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ וְחִשֵּׁב בְּלִבּוֹ לְהִתְנוֹת, וְשָׁכַח וְלֹא הִתְנָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

פרק ד (א) **בּוֹ בַּיּוֹם.** אַפְרָקִין דְּלָעֵיל (מ״ה) קָאֵי, אַמִּלְּתֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, דְּמַיְרֵי בַּיּוֹם שֶׁהוֹשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בַּיְשִׁיבָה. וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בַּמִּשְׁנָה ׳בּוֹ בַּיּוֹם׳, עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם נֶאֱמַר: **נִמְנוּ.** עָמְדוּ לִמְנְיָן, לָדַעַת מִנְיַן הַמְּטַמְּאִים וּמִנְיַן הַמְּטַהֲרִים, וְגָמְרוּ הַדִּין עַל פִּי הָרֹב: **עֲרֵבת הָרַגְלַיִם.** עֲרֵבָה עֲשׂוּיָה לִרְחִיצַת הָרַגְלַיִם: **שְׁנַסְדָּקָה.** סָמוּךְ לְשׁוּלְיָהּ, וְאֵינָהּ מְחֻזֶּקֶת מַיִם כְּדֵי רְחִיצַת רַגְלוֹ אַחַת: **מְמֻאָה מִדָּרָם.** דַּעֲרֵבָה קֹדֶם שֶׁנִּסְדְּקָה נַמֵּי הָיוּ רְגִילִים לֵישֵׁב בָּהּ, וְהָיְתָה מְשַׁפֶּשֶׁת יְשִׁיבָה עִם מַלְאכְתָּהּ: **שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא.** הָיָה חוֹלֵק, וְאוֹמֵר עֲרֵבת הָרַגְלַיִם פְּשָׁטָה, כְּלוֹמַר כְּשֶׁמָּה כֵּן הִיא, שֶׁאֵין שָׁם מִדָּרָס עָלֶיהָ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

(ב) **כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן כְּשֵׁרִים.** מִשְׁנָה זוֹ בְּתַחִלַּת מַסֶּכֶת זְבָחִים (פ״א מ״א, ג) הִיא שְׁנוּיָה, וְשָׁם פֵּרַשְׁנוּהָ. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם, **כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן.** כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁחֲטָה עוֹלָה לְשֵׁם שְׁלָמִים: **כְּשֵׁרִים.** וְיִזְרֹק דָּמָן וְיַקְטִיר אֵמוּרֵיהֶן לִשְׁמָן, דִּבְקִדֻּשָּׁתַיְהוּ קָיְמוּ וְאָסוּר לְשַׁנּוֹיֵי בְּהוּ: **אֲבָל אִם שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה.** וְצָרִיךְ לְהָבִיא אַחֵר לְחוֹבָתוֹ אוֹ לִנְדָרוֹ וְיִשְׁחָטֶנּוּ לִשְׁמוֹ, דְּאָמַר קְרָא (דברים כג כד) ׳מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה׳ אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה׳, אִם נְדָבָה אֵינוֹ נֶדֶר, וְאִם נֶדֶר אֵינוֹ נְדָבָה, אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, אִם כְּמָה שֶׁנִּדַּרְתָּ עָשִׂיתָ שְׁנִשְׁחַט לְשֵׁם נֶדֶר וּלְשֵׁם הַבְּעָלִים, יְהֵא נֶדֶר וְיֵצֵא הַבַּעַל יְדֵי חוֹבַת נִדְרוֹ, וְאִם לָאו, שֶׁלֹּא נִשְׁחַט הַזֶּבַח לְשֵׁם בְּעָלִים, יְהֵא נְדָבָה, כְּלוֹמַר כָּשֵׁר הוּא כְּאִלּוּ הֻבְיאוֹ לִנְדָבָה, אֲבָל לֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ, שֶׁלֹּא עָלָה לְבַעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. וְדַוְקָא קָרֵבִין יָחִיד שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעָלִים, אֲבָל קָרְבְּנוֹת צִבּוּר שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, עָלוּ לְצִבּוּר לְשֵׁם חוֹבָה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה מוֹשֶׁכְתָן לְמָה שֶׁהֵן רְאוּיִין לוֹ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּשְׁחֲטוּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם, אֲבָל אִם נִשְׁחֲטוּ לְשֵׁם אַחֵר, אֲפִילּוּ לְשֵׁם חוֹבָה, אֲבָל שֶׁחָטָן לְשֵׁם בְּעָלִים לְחוֹבָה: **חוּץ מִן הַפֶּסַח.** דִּכְפֶסַח כְּתִיב (שם טו א) ׳יִשְׂרְפוּ פֶּסַח׳, עַד שֶׁיְּהוּ כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו לְשֵׁם פֶּסַח. וְעוֹד כְּתִיב (שמות יב כז) ׳וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא׳, שֶׁתְּהֵא זְבִיחָה לְשֵׁם פֶּסַח. וְהָנֵהוּ תְּרֵי קְרָאֵי, חַד לְפִסּוּל אִם נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא לְשֵׁם פֶּסַח, וְחַד לְפִסּוּל אִם נַעֲשָׂה שֶׁלֹּא לְשֵׁם בְּעָלִים: **וְחַטָּאת.** דִּבְחַטָּאת נַמֵּי כְּתִיבִי תְּרֵי קְרָאֵי, כְּתִיב (ויקרא ד לג) ׳וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת׳, שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָה לְשֵׁם חַטָּאת, וּכְתִיב (שם פסוק לד) ׳וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת׳, עַד שֶׁתְּהֵא קַבָּלַת הַדָּם הִזְּרִיקָתוֹ לְשֵׁם חַטָּאת, ׳וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן׳ (שם ה י), ׳עָלָיו׳ וְלֹא עַל חֲבֵרוֹ, דְּהֵינוּ שֶׁתְּהֵא לְשֵׁם בְּעָלִים, ׳מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׳ (שם), שֶׁתְּהֵא לְשֵׁם אוֹתוֹ הַחֵטְא. וְלֹא אָמְרַן דְּחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ פָּסוּל, אֶלָּא כְּשֶׁשָּׁחֲטוֹ לְשֵׁם קָדָשִׁים אֲחֵרִים, אֲבָל שָׁחַט לְשֵׁם חֻלִּין, כָּשֵׁר וְלֹא עָלָה לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, דִּכְתִיב (שם כב טו) ׳וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳, קָדָשִׁים מְחֻלָּלִין קָדָשִׁים, וְאֵין חֻלִּין מְחֻלָּלִין קָדָשִׁים: **הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ.** פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ כָּל זְמַן שְׁחִיטָתוֹ, דְּהֵינוּ מֶחֱצוֹת הַיּוֹם שֶׁל עֶרֶב פֶּסַח עַד הָעֶרֶב, אֲבָל קֹדֶם לָכֵן וְאַחַר מִכֵּן, קַיְמָא לַן פֶּסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שְׁלֵמִים הָוֵי, וְכָל דִּינוֹ כְּשֶׁלָּמִים: **אַף הָאָשָׁם.** כְּדִמְפָרֵשׁ טַעֲמָא וְאָזֵיל (זבחים שם), הַחַטָּאת בָּאָה עַל הַחֵטְא וְכוּ׳ וּכְתִיב (ויקרא ז ז) ׳כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם׳, וְרַבָּנָן סְבְרֵי, חַטָּאת דִּכְתִיב בֵּיהּ מְעוּטָא כָּשֵׁר. וְאָם נֶאֱמַר אָשָׁם דִּכְתִיב בֵּיהּ מְעוּטָא כָּשֵׁר, הָאי לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא לְאַחֵר הַקְטֶרֶת אִמּוּרִין, וְאִם בָּא לְמַעֵט שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ דְּפָסוּל, קֹדֶם הַקְטֶרֶת אִמּוּרִין הָיָה צָרִיךְ לְכָתְבוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר: **שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם זָקֵן.** לְהוֹדִיעֲךָ שִׁבְעִישִׁיבָה אַחַת הָיוּ יוֹשְׁבִים וְכֻלָּן הוֹרוּ כְּאִישׁ אֶחָד, לְכָךְ תָּנֵי ׳זָקֵן׳ וְלֹא תָּנָא זְקֵנִים: **כָּל הַזְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִים.** אֲבָל עוֹלָה לֹא: **וְלֹא הוֹסִיף בֵּן עַזַּאי.** עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים לְפָסֵל חוּץ מִפֶּסַח וְחַטָּאת, אֶלָּא עוֹלָה]:

(ג) **עָמוֹן וּמוֹאָב מֵהֵן בַּשְּׁבִיעִית.** אֵין זֶה עָמוֹן וּמוֹאָב שֶׁהָיָה נַחֲלַת רְאוּבֵן וְגָד, דְּהַהִיא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא, וְאֲפִלּוּ אִם תִּמְצָא לוֹמַר שֶׁלֹּא כִּבְּשׁוּם עוֹלֵי בָּבֶל, עַל כָּרְחֲךָ שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהּ, דְּהָא תְּנַן בְּמַסֶּכֶת שְׁבִיעִית פֶּרֶק הַמַּפְקִיעַ (פ״ט מ״ב) שֵׁשׁ שָׁנִים אֲרָצוֹת לַבַּעוּר, יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הִיא אֶרֶץ סִיחוֹן וְעוֹג, אֶלָּא בִּשְׁאָר אֶרֶץ עַמּוֹן וּמוֹאָב שֶׁלֹּא טָהֲרוּ בְּסִיחוֹן וְלֹא כִּבְּשׁוּ מֵעוֹלָם אֲיָרִי. תֵּדַע, מִדְּמַיְתֵי עֲלָהּ מְכֻבָּל וּמִמַּצְרִים: **לֹא שָׁנִיתִי מִפֵּרַר הַשָּׁנִים.** שֶׁלְּעוֹלָם אַחַר הַשָּׁנָה שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי מְבִיאִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהָרֵי בְּשִׁשִּׁית מַעֲשֵׂר עָנִי, לְפִיכָךְ רָאוּי בְּשִׁבִיעִית מַעֲשֵׂר שֵׁנִי: **הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה.** וְעַל קַרְחָךְ הַמַּעֲשֵׂר הָאָמוּר כָּאן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא, דּוּמְיָא דִּתְרוּמָה שֶׁהִיא קֹדֶשׁ, וְלֹא מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁהוּא חֹל גָּמוּר, וְאֵין לְדָחוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִפְּנֵי עֲנִיִּים. **כְּמִשְׁיב עַל דִּבְרֵי טַרְפוֹן.** לְמַיֵּב לוֹ: **אֲבָל לֹא לְעִנְיַן דְּבָרָיו.** כְּלוֹמַר, וְלֹא מִשְּׁמֵיהּ: **מְצָרִים מַעֲשֶׂה חָדֵשׁ.** שֶׁהַזְּקֵנִים שֶׁהָיוּ אַחַר חוֹרְבַן בַּיִת רִאשׁוֹן לֹא הָיוּ בְּמִצְרַיִם, עֲלֵיהֶם לֹא נֶאֱמַר: **וּבְכָל מַעֲשֶׂה יָשָׁן.** תַּקָּנַת נְבִיאִים שֶׁהָיוּ קֹדֶם חֻרְבַּן הַבַּיִת, וְנִשְׁכַּח הַדָּבָר, דְּשָׁמָא לֹא הָיָה צֹרֶךְ עֲנִיִּים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: **מַעֲשֵׂה נְבִיאִים.** וְעַל פִּי נְבוּאָה עָשׂוּ הוֹרָאַת שָׁעָה, וְאֵין לְמֵדִים מִמֶּנָּה: **הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.** לָאו דַּוְקָא, דְּאֵין זֶה מִן הַתּוֹרָה, אֶלָּא כְּאִלּוּ הִיא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. מֵיהוּ בְּתוֹסֶפְתָּא (פ״ב ה״ז) מַשְׁמַע דַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי מַמָּשׁ קָאָמַר: (ד) **שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה י יג) ׳וְאָסִיר גְּבוּלֹת עַמִּים׳. שֶׁהָיָה מַגְלָה בְּנֵי עִיר זוֹ וּמוֹשִׁיבָן בְּעִיר אַחֶרֶת, וּמַגְלָה בְּנֵי עִיר אַחֶרֶת וּמוֹשִׁיבָן בְּעִיר זוֹ: ׳וְשָׁסֹתִי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל׳ (ירמיה ל ג) **וַעֲדַיִן לֹא שָׁבוּ.** וּכְשֶׁם שֶׁאָלוּ לֹא שָׁבוּ, כָּךְ אֵלּוּ לֹא שָׁבוּ: **וְהִתִּירוּהוּ לָבוֹא בַּקָּהָל.** דִּכְיָנוּ דִּמְשִׁבְעִים הָאֻמּוֹת אֵין אָסוּר לָבוֹא בַּקָּהָל אֶלָּא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי עַד עוֹלָם, וּמִצְרִי וַאֲדוֹמִי דּוֹר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, הַשְׁתָּא שַׁיָּיךְ אֵלּוּ הָאֻמּוֹת יְדוּעוֹת, שֶׁכְּבָר נִתְבַּלְבְּלוּ וְנִתְעָרְבוּ בֵּין שְׁאָר הָאֻמּוֹת, אָמְרִינַן כָּל דְּפָרִישׁ מֵרֻבָּא פָּרִישׁ, וְכָל הַמִּתְגַּיֵּר מַתָּר לָבוֹא בַּקָּהָל מִיָּד: (ה) **תִּרְגּוּם שֶׁכָּתְבוּ עִבְרִית.** תַּרְגּוּם שֶׁכְּדָנִיֵּאל וְעֶזְרָא, וּכְגוֹן ׳כְּדָנָה תֵּאמְרוּן לֵאלָהִין׳ שֶׁכְּיָרְמְיָה (י יא), אִם כְּתָבוֹ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְכֵן דִּבְרֵי הַנְּבִיא הַנֶּאֱמָרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁכָּתֻבָן תַּרְגּוּם, אֵין מְטַמְּאִים אֶת הַיָּדַיִם: **כְּתָב עִבְרִי.** הַכְּתָב שֶׁבָּא מֵעֵבֶר הַנָּהָר, וְהַכּוֹתְבִים כּוֹתְבִים בּוֹ עַד הַיּוֹם, וְיִשְׂרָאֵל

חָיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּאוֹתוֹ כְּתָב בִּדְבָרֵי חֹל, וּבַמְּטְבְּעוֹת שֶׁל כְּתָב הַנִּמְצָאִים בְּיָדֵינוּ הַיּוֹם שֶׁהָיוּ מִזְמָן מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל מְפֻתָּחוֹת בְּאוֹתוֹ כְּתָב. אֲבָל הַכְּתָב שֶׁאָנוּ כּוֹתְבִים בּוֹ סְפָרִים הַיּוֹם, כְּתָב אַשּׁוּרִי הוּא נִקְרָא, וְהוּא הַכְּתָב שֶׁהָיָה בַּלּוּחוֹת. וְנִקְרָא אַשּׁוּרִי, שֶׁהוּא הַמְאֻשָּׁר שֶׁכְּתָבִיוֹת, לְשׁוֹן ׳בְּאֶשְׁרֵי כִּי אִשְּׁרוּנִי בָּנוֹת׳ (בראשית ל יג): (ו) **אוֹמְרִים צָדוֹקִין.** הַמַּכְחִישִׁין תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה נִקְרָאִים צְדוֹקִים, עַל שֵׁם צָדוֹק וּבַיְתוֹס תַּלְמִידָיו שֶׁל אַנְטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכוֹ שֶׁהִתְחִילוּ בְּקַלְקָלָה זוֹ תְּחִלָּה, לְפִי שֶׁשָּׁמְעוּ מַאַנְטִיגְנוֹס רַבָּן אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס (אבות פ״א מ״ג), אָמְרוּ, אֶפְשָׁר פּוֹעֵל טוֹרַח וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ וְלָעֶרֶב אֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר, וּפָרְשׁוּ מִדִּבְרֵי חֲכָמִים, וְנִתְחַבְּרוּ עִמָּהֶם כִּתּוֹת מִיְּשְׂרָאֵל. וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה נִשְׁאֲרוּ מֵהֶם פְּלִיטִים בְּמִצְרַיִם בְּדַמֶּשֶׂק וּבְקוּסְטַאנְטִינָ״א, וְהֵם לִשְׁכִּים בְּעֵינֵינוּ וְלִצְנִינִים בְּצִדֵּנוּ, וְאָנוּ קוֹרִים לָהֶם קָרָאִים, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם אֶלָּא הַמִּקְרָא בִּלְבָד: **קוֹבְלִין אָנוּ עֲלֵיכֶם.** מִתְרַעֲמִים אָנוּ עַל מְדוֹתֵיכֶם: **פְּרוּשִׁים.** לְחֲכָמִי יִשְׂרָאֵל הָיוּ קוֹרִין פְּרוּשִׁים, לְפִי שֶׁאוֹכְלִין חֻלִּין בְּטָהֳרָה וּפְרוּשִׁים מִמַּפְסִידִים אֶת הַסְּפָרִים, כְּדְפָרֵישְׁנָא בְּסוֹף זָבִים (ד״ה והספרן): (ז) **מְטַהֲרִים אֶת הַנִּצּוֹק.** דִּתְנַן בְּמַסֶּכֶת מַכְשִׁירִין (פ״ה מ״ט) כָּל הַנִּצּוֹק, טָהוֹר. אִם מְעָרָה מִפְּלֵי טָהוֹר לִכְלֵי טָמֵא, מַה שֶּׁנִּשְׁאָר בַּכְּלֵי הָעֶלְיוֹן, טָהוֹר, דְּנִצּוֹק אֵינוֹ חִבּוּר: **אִמַּת הַמַּיִם הַבָּאָה מִן הַקְּבָרוֹת.** מוֹדוֹ בָּהּ צְדוֹקִים דְּטְהוֹרָה, דִּכְתִיב (ויקרא יא לו) ׳מְקוֹר מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר׳: **שֶׁהֲרֵי אֵין בָּהֶן דַּעַת.** שֶׁיְּכוֹנוּ לְהַפְסִיד מְמוֹן לְבַעֲלֵיהֶן: **יֵלֵךְ וְיַדְלִיק גְּרִישׁוֹ שֶׁל אַחֵר.** וְנִמְצָא מַפְסִיד אֶת רַבּוֹ מֵאָה מָנֶה בְּכָל יוֹם: (ח) **צְדוֹקִי גְּלִילִי.** צְדוֹקִי שֶׁהָיָה מֵאֶרֶץ הַגָּלִיל: **הַמּוּשָׁל עִם מֹשֶׁה בַּגֹּבַ.** שֶׁהָיוּ מוֹנִים לִשְׁנוֹת הַמְּלָכִים וְכוֹתְבִים בְּכָךְ וְכָךְ לִמְלֹךְ פְּלוֹנִי, וּבְסוֹף הַגֹּבַ כּוֹתְבִין כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל, וּגְנַאי הַדָּבָר לְמֹשֶׁה: **אֶת הַמּוּשָׁל מִלְּמַעְלָן וְאֶת הַשֵּׁם מִלְּמַטָּן.** שֶׁמְּקַדִּימִין שֵׁם פַּרְעֹה לְשֵׁם הַשֵּׁם, דִּכְתִיב (שמות ה ב) ׳וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי ה״׳: **וְכֻשָּׁלָקָה.** פַּרְעֹה מַה הוּא אוֹמֵר ׳ה׳ הַצַּדִּיק׳ (שם ט כז). כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִים הַמַּפְכְּתָא בִּימֵי ה׳ אֲשֶׁר אָשְׁמַע בְּקוֹלוֹ, מִשּׁוּם ׳אֵל תַּעֲמֹד בְּדָבָר רָע׳ (קהלת ח ג), הַשְׁלִים בַּ״ה׳ הַצַּדִּיק׳:

מַסֶּכֶת עֻקְצִין

פרק א (א) **כֹּל שֶׁהוּא יָד.** הָעֵץ הַמְחֻבָּר אֶל הַפֶּרִי, וְאָדָם אוֹחֵז בּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁאוֹכֵל הַפֶּרִי, כְּגוֹן עֻקְצֵי תְּפוּחִים עֲנָבִים וְאֻפָּסִים, קְרוּיִין יָדוֹת. וְכֵן עֻקָּם שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁוֹ בָּשָׂר, וְאָדָם אוֹחֵז בָּעֻקָּם כְּדֵי לֶאֱכֹל הַבָּשָׂר שֶׁבְּרֹאשׁוֹ, הֲרֵי הָעֻקָּם זֶה נִקְרָא יָד לַבָּשָׂר: **וְלֹא שׁוֹמֵר.** לְאַפּוּקֵי חֵלֶק הָעֻקָּץ הַנּוֹגֵעַ בְּפֶרִי וְדָבוּק לַפֶּרִי, שֶׁאוֹתוֹ הַחֵלֶק שׁוֹמֵר הוּא לְפֶרִי, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לֶאֱכִילָה, אִם נִגְעָה טֻמְאָה בָּאֻכָּל, דַּחֲשִׁיב הֵיזֵי חִבּוּר לֶאֱכֹל וּכְאִלּוּ הוּא גּוּף אֶחָד: **וּמְטַמֵּא.** אִם נִגְעָה טֻמְאָה בְּיָד, נִטְמָא הָאֻכָּל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִגְעָה הַטֻּמְאָה בָּאֻכָּל. וּלְמָדוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ (חולין קיח.) מִן הַמִּקְרָא, דִּכְתִיב (ויקרא יא לז-לח) ׳וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ וְגוֹ׳ טָמֵא הוּא לָכֶם׳, לְכָל שֶׁבְּצָרְכֵיכֶם, כְּלוֹמַר כָּל דָּבָר הַצָּרִיךְ לֶאֱכֹל, מְקַבֵּל טֻמְאָה כְּמוֹתוֹ, וְטָמֵא וּמְטַמֵּא עִמּוֹ: **וְלֹא מִצְטָרֵף.** אִם הָיָה הָאֻכָּל פָּחוֹת מִכְּזַיִת, וְטָמֵא וּמְטַמֵּא עִמּוֹ: **וְלֹא מִצְטָרֵף.** אֵין יַד הָאֻכָּל מִצְטָרֶפֶת עִמּוֹ לְהַשְׁלִימוֹ לְכַשִּׁעוּר: **שׁוֹמֵר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָד.** כְּגוֹן קְלִפַּת הַפֵּרוֹת שֶׁשּׁוֹמֵר אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִסָּפֵד: **מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא וּמִצְטָרֵף.** דִּכְתִיב ׳עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ׳, וּמַאי אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ, בְּדָרְךְ שֶׁבְּנֵי אָדָם מוֹצִיאִין אוֹתָן לִזְרִיעָה, חִטִּין בְּקִלְפָּתָן, וּשְׂעוֹרִים בְּקִלְפָּתָן, דְּהֵינוּ עִם הַשּׁוֹמֵר שֶׁלָּהֶן. לְמַאי אִצְטְרִיךְ קְרָא, אִי לְמִטַּמֵּא וּמְטַמֵּא, הַשְׁתָּא יַד הַפֶּרִי מְטַמֵּא וּמְטַמֵּא כְּדִירְקִינִין מ׳לְּכֻם׳ לְכָל שֶׁבְּצָרְכֵיכֶם, שׁוֹמֵר מִיבָּעֵי, הָא לָא אָתָא קְרָא אֶלָּא לְמִצְטָרֵף עִמּוֹ, דְּיָד אֵינוֹ מִצְטָרֵף עִמּוֹ, שׁוֹמֵר מִצְטָרֵף עִמּוֹ: **וְכֹל שֶׁאֵינוֹ לֹא יָד וְלֹא שׁוֹמֵר.** כְּמוֹ שֶׁעֵר שֶׁבַּפֵּרוֹת: **לֹא מְטַמֵּא וְלֹא מִצְטָרֵף.** וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ מִצְטָרֵף: (ב) **וְהַקַּלּוּטוֹת.** כַּרְתִּי, ׳חֲצִיר׳ בִּלְשׁוֹן מִקְרָא (במדבר יא ה), בְּעַרְבִי כורא״ת, וּבְלַעַ״ז פורו״ש: **וְהַפְּטָמָה שֶׁלָּהֶן.** כְּמִין פִּטְמָא שֶׁל רִמּוֹן שֶׁבְּרֹאשָׁן, וְהֵנִי שׁוֹמֵר וּמִצְטָרֵף: **וְהָעֲמוּד שֶׁהוּא מְכַוֵּן נֶגֶד הָאֹכֶל.** הוּא הַלֵּב שֶׁבַּבָּצָל, שֶׁהַזֶּרַע נוֹלָד בְּקִצָּהוּ: **שָׂרְשֵׁי הַחֲזָרִים.** הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁל חֲזֶרֶת, הִיא חַפָּא בִּלְשׁוֹן גְּמָרָא (פסחים לט.) וְכֵן בְּעַרְבִי, וּבְלַעַ״ז לטוג״א: **וְהַנְּפוּם.** מִין צְנוֹן הוּא, אֲלָא שֶׁעָלָיו דּוֹמִים לַעֲלֵי הַלֶּפֶת: **וְהַפִּיב שֶׁלּוֹ.** פֵּרַשׁ רָהְרַמְבַּ״ם (פ״ה מ״ג), שֶׁבְּצַדֵּי רֹאשׁ הַצְּנוֹן נוֹלְדִים גִּידִים דַּקִּים כְּמוֹ חוּטִים, וְחוֹתְכִין אוֹתָן הַמּוֹכְרִים בְּיָד בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹכְרִין אוֹתָן, וְנִשְׁאָרִים מֵהֶן, וְהֵן נִקְרָאִים סִיב: **וְהַמִּיתָא.** כָּךְ שְׁמָהּ [בְּלַעַ״ז] מונט״א, וּבְעַרְבִי נענ״ע: **וְהַפִּיגָם.** רוד״א [בְּלַעַ״ז], וּבְעַרְבִי סרא״ב: **שֶׁעֲקָרָן.** כְּדִי לְשָׁתְלָן בְּמָקוֹם אַחֵר: **וְהַשְּׁדָרָה שֶׁל שִׁבֹּלֶת.** חוּט הָאֶמְצָעִי, שֶׁהַחוּטִים דְּבוּקִים בּוֹ: **וְהַלֻּבּוּשׁ שֶׁלָּהּ.** וְהַקְּרוּם שֶׁעַל גַּרְעִין הַחִטָּה. וְכָל אֵלּוּ שׁוֹמְרִים הֵן לַפֶּרִי: **הַסִּיג שֶׁל רָצְפוֹת.** אָבָק הַנִּדְבָּק עַל רָאשֵׁי הַיְרָקוֹת וְרָצוּף בָּהֶם כְּקוּרֵי עַכָּבִישׁ, וְגַם הוּא חָשׁוּב שׁוֹמֵר לַפֶּרִי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר: (ג) **מְטַמְּאִים וּמְטַמְּאִים וְלֹא מִצְטָרְפִים.** לְפִי שֶׁהֵן יְרוֹת בִּלְבַד, וְאֵינָן מְשַׁמְּרִין אֶת הָאֹכֶל: **וְיֵד הַפְּרִכְלִי.** כְּשֶׁהָעֲבָבִים כְּרוּתִים עִם הַזְּמוֹרָה, נִקְרָאִים פְּרִכְלִי, לְשׁוֹן פְּרִכְלֵי עֲנָבִים (ע״ז פ״ד מ״ב): **טָפַח מְצָאן וְטָפַח מְצָאן.** הַזְּמוֹרָה שֶׁנִּקְצְצָה וְהָאֲשְׁכּוֹלוֹת תְּלוּיִין בָּהּ, **טָפַח** מִן הַזְּמוֹרָה מִיָּמִין לְאָשְׁכּוֹל וְטָפַח מִשְּׂמֹאל, חָשׁוּב יָד, טְפֵי לֹא: **יַד הָאֲשָׁכוֹל.** עִקָּר

הָאֲשָׁכוֹל שֶׁתְּלוּי בַּזְּמוֹרָה, הוּא יַד הָאֲשָׁכוֹל: **כָּל שֶׁהוּא.** אֲפִלּוּ אָרֹךְ הָרְבֵּה: **זְנַב הָאֲשָׁכוֹל.** סוֹפוֹ שֶׁל אֲשָׁכוֹל: **שָׁרְקָנוֹ.** שֶׁהוּשְׁרוּ מִמֶּנּוּ גַּרְעִינֵי הָעֲנָבִים, אַף הוּא יָד לָעֲנָבִים שֶׁבְּרֹאשׁוֹ, שֶׁאוֹחֲזִים אוֹתוֹ בְּזָנָבוֹ. וְאַף הוּא שֶׁעִוְּרוּ בְּכָל שֶׁהוּא, וַאֲפִלּוּ אָרֹךְ הָרְבֵּה: **וְהַמַּכְבֵּד שֶׁל תְּמָרָה.** מִכְבְּדוֹת שֶׁל תְּמָרִים, וּבֶהֱן תְּמָרִים, שֶׁעִוּוֵּר אֹרֶךְ הַיָּד שֶׁלָּהֶן לְהָבִיא אֶת הַשֵּׁמָאָה, אֲרֻבָּעָה טְפָחִים, אֲבָל טְפֵי לֹא: **וּמְלָעִין שֶׁל שִׁבֳּלִין.** זֶקֶן הָעֶלְיוֹן שֶׁל שִׁבֹּלֶת שֶׁיָּצָא בְּרֹאשׁוֹ כְּמִין שְׂעָרוֹ שֶׁל זָקֵן: (ד) **אֵלּוּ לֹא מְטַמְּאִין.** שֶׁאֵין חֲשׁוּבִין לֹא שׁוֹמֵר וְלֹא יָד: **קוֹלְסֵי כְּרוּב.** רַמְבַּ״ם פֵּרַשׁ (פ״ה מ״ג), רָאשֵׁי הַכְּרוּב שֶׁיּוֹצְאִים מֵהֶם גִּידִים מְסֻבָּכִין, וְדָרָךְ מוֹכְרֵי הַכְּרוּב שְׁכּוֹרְתִים אוֹתָן וּמַשְׁלִיכִין אוֹתָן: **וְחֲלִיפוֹת הַתְּרָדִים.** שָׁרְשֵׁי הַתְּרָדִים שֶׁמַּשְׁאִירִים בַּקַּרְקַע כְּשֶׁחוֹתְכִים הַתְּרָדִים כְּדֵי שֶׁיַּחְלִיפוּ וְיַעֲלוּ אֲחֵרִים תַּחְתֶּם: **אֶת שְׁדַרְכֶּם לְגָזֵז.** הַדְּבָרִים שְׁדַרְכָּם לְגָזְזָן לֹא לְעָקְרָן עִם שָׁרְשֵׁיהֶם, אִם עָקָרָן אֵין הַשָּׁרָשִׁים מְטַמְּאִין, לְפִי שֶׁאֵינָן לֹא יָד וְלֹא שׁוֹמֵר: **רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּכֻלָּן.** דְּכֻלָּם חֲשׁוּבִים יָד לֶאֱכֹל, חוּץ מִקּוֹלְסֵי כְּרוּב וְהַלֶּפֶת שֶׁאוֹתָן גִּידִין הַמְסֻבָּכִים אֵינָן חֲשׁוּבִים לֹא יָד וְלֹא שׁוֹמֵר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: (ה) **שֶׁבַּסָּכָן.** שָׁדַשׁ אוֹתָן בְּרַגְלֵי הַבְּהֵמָה אוֹ בְּמַקֵּלוֹת עִם הַתְּבוּאָה. וּבִסְכוֹ, לְשׁוֹן ׳בּוֹסְכוּ מִקְּדֶשְׁךָ׳ (ישעיה סג יח): **וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא.** הוֹאִיל וּרְאוּיִים לְהָקְפָן בְּעָתָר עִם הַתְּבוּאָה (סוכה יד.), וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי: **פְּסִיקָה שֶׁל אַשְׁכּוֹל.** דֶּרֶךְ הָאֲשָׁכוֹל לְצֵאת מִן הַשִּׁדְרָה שֶׁלֹּא כְּמָה אֲשָׁכוֹלוֹת קְטַנִּים, וְאוֹתָן אֲשָׁכוֹלוֹת נִקְרָאִים פְּסִיגֵי עֲנָבִים: **שֶׁרְקָנָה.** שֶׁנִּתְרוֹקְנָה מִן הַפְּסִיגִים שֶׁבָּהּ, כְּלוֹמַר שֶׁהֶסִירוּ מִמֶּנָּה הַפְּסִיגִים הַקְּטַנִּים וְנִשְׁאֲרָה רֵיקָנִית: **שִׁיר בָּהּ גַּרְגִּיר אֶחָד טְמֵאָה.** שֶׁנַּעֲשֵׂית כֵּלָּה יָד לְאוֹתוֹ גַּרְגִּיר: **שֶׁרְבִיט שֶׁל תְּמָרָה שֶׁרְקָנוֹ.** שֶׁהֶסִיר הַתְּמָרִים וְנִשְׁאַר הַשֶּׁרְבִיט רֵיקָן: **וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַ

כְּמַסְרָק: **אַף הַמַּסְרֵק טָהוֹר.** שֶׁאִם יַחְתֹּךְ מִן הַפְּרִי אֵין מִתְגַּלִּים הַגַּלְעִינִים בְּקָלוּ, הִלְכָךְ לֹא הָוֵי שׁוֹמֵר, אֲבָל הַפִּטְמָא אִם יַחְתִּכוּהָ עַד שָׁרְשָׁהּ, יִתְגַּלּוּ הַגַּרְעִינִים וְיִפָּסֵד הַפְּרִי. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר**:

(ד) **כָּל הַקְּלָפִין.** כְּגוֹן קְלִפֵּי אֱגוֹזִים וּשְׁקֵדִים וְרִמּוֹנִים וּקְלִפֵּי בֵיצִים, חֲשִׁיבֵי שׁוֹמֵר לֶאֱכֹל, וּמִצְטָרְפִין עִם הָאֹכֶל לְהַשְׁלִימוֹ לְכַשִּׁעוּר לְקַבֵּל טֻמְאָה. וּמִיהוּ קְלִפָּה לַחָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעַל הָאֱגוֹזִים בְּשָׁעַת לְקִיטָתָן אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת, דְּלֹא חֲשִׁיבָא שׁוֹמֵר, שֶׁאֵין שׁוֹמֵר עַל גַּבֵּי שׁוֹמֵר: **קְדוּרָה.** נְקוּבָה, לְשׁוֹן מְקֻדָּרִים בָּהֶרִים כְּדִתְנַן בְּעֵרוּבִין (פ״ה מ״ד). וּקְדוּרָה אֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת, לְפִי שֶׁאֵינָהּ שׁוֹמֶרֶת כְּשֶׁהִיא נְקוּבָה וַחֲתוּכָה: **וְהַחִיצוֹנָה.** הִיא הַקְּלִפָּה הַדַּקָּה הַנּוֹפֶלֶת מֵאֵלֶיהָ כְּשֶׁמְּמַשְׁמְשִׁין בַּבָּצָל. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

(ה) **הַמְחַתֶּכֶת לְבַשֵּׁל.** כְּגוֹן מְחַתֵּךְ דְּלוּעִים אוֹ בְּצָלִים אוֹ בְּשָׂר כְּדֵי לְבַשֵּׁל בִּקְדָרָה: **שֶׁלֹּא מֵרַךְ.** שֶׁלֹּא גָּמַר הַחֲתִיכָה, כְּמוֹ וּמֵירַךְ אַחַר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ, בְּמַסֶּכֶת יוֹמָא (לא:): **אֵינוֹ חִבּוּר.** אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן הַחֲתִיכוֹת מְעֹרוֹת בְּמִקְצָת: **לְכִבּוּשׁ.** שָׁכוּבְשִׁים בֵּיצִין וּבְחֹמֶץ כְּדֵי לְהִתְקַיֵּם: **וְלִשְׁלוֹק.** שְׁלִיקָה טְפֵי מִבִּשּׁוּל, וּבְהֶנֵי נִיחָא לֵיהּ בְּחִבּוּרָן, הִלְכָךְ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מֵרַךְ הָוֵי חִבּוּר, אֲבָל לְבַשֵּׁל לֹא הָוֵי חִבּוּר, דְּיוֹדֵעַ הוּא שֶׁהַבִּשּׁוּל יַפְרִידֵם וְיַחְלְקֵם זוֹ מִזּוֹ: **הִתְחִיל לְפָרֵק.** וּלְהַפְרִיד לְגַמְרֵי אֶחָד מֵהֶן, לֹא אָמְרִינַן בֵּיוָן דְּגַלֵּי דַּעְתֵּיהּ בְּאֶחָד שֶׁרוֹצֶה לְהַפְרִידָן, כָּלְהוּ נַמֵּי כְּאִלּוּ מְפֹרָדִים זוֹ מִזּוֹ וְלֹא הָוֵי חִבּוּר, וּמַה שֶּׁלֹּא אָכַל שֶׁפָּרַק בִּלְבַד לֹא הָוֵי חִבּוּר, וּמַה שֶּׁלֹּא פֵּרַק הָוֵה חִבּוּר: **הָאֱגוֹזִים שֶׁאָמְנָן.** שֶׁגִּדְּלָן, חִבְּרָן זוֹ בְּזוֹ, לְשׁוֹן ״וַיְהִי אֹמֵן אֶת הֲדַסָּה״ (אסתר ב ז): **שֶׁחָמְרָן.** לְשׁוֹן ״וַיַּבְּדוּ אֹתָם חֻמָּרִם חֻמָּרִם״ (שמות ח י), מִדָּרְךְ הָרוֹצִים לָאֱצֹר אֱגוֹזִים אוֹ בְּצָלִים, שֶׁחוֹתְכִין אוֹתָן וְקוֹשְׁרִים אוֹתָן בְּחֶבֶל אוֹ בְּמִשְׁיחָה וּמְחַבְּרִין אוֹתָן זוֹ עִם זוֹ וְנֶחְוֹלִין אוֹתָן כְּדֵי שֶׁיִּתְקַיְּמוּ: **לְפִקֵּל.** כְּמוֹ לְקַלֵּף, וְדֶגְמָתוֹ שָׁנִינוּ פֶּרֶק א׳ דְּמַעֲשְׂרוֹת (מ״ו), הַבָּצָלִים מְשַׁקְּפִין, **הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים.** הַשְׁתָּא מַיְרֵי בְּמִפְצֵעַ הָאֱגוֹזִים וְהַשְּׁקֵדִים, שֶׁהַקְּלִפָּה שֶׁל אֱגוֹזִים וְשֶׁל שְׁקֵדִים חֲשִׁיבָא שׁוֹמֵר, וְאַף עַל פִּי שֶׁפְּצָעָן כָּל זְמַן שֶׁהִיא מְחֻבֶּרֶת בְּאֹכֶל חֲשִׁיבָא שׁוֹמֵר: **עַד שֶׁיִּרְפֶּם.** לְשׁוֹן ״וְהִפָּה אֶת הַבַּיִת הַגָּדוֹל רִסִּיסִים״ (עמוס ו יא), כְּלוֹמַר עַד שֶׁתִּהְיֶה הַקְּלִפָּה רְצוּצָה וּפְתוּתָה לְחֲלָקִים דַּקִּים:

(ו) **בֵּיצָה מְגֻלֶּגֶלֶת.** צְלוּיָה קָצָת, עַד שֶׁהִיא מִעֹרֶכֶת וּרְאוּיָה לְגַמֵּעַ: **עַד שֶׁיָּגוּז.** הַקְּלִפָּה חֲשִׁיבָה שׁוֹמֵר וּמִצְטָרֶפֶת, עַד שֶׁיַּחְתֹּךְ מִמֶּנּוּ מְעַט וְאָז לֹא חֲשִׁיבָה שׁוֹמֵר, שֶׁהֲבֵיצָה שׁוֹתָתֶת וְיוֹרֶדֶת דֶּרֶךְ אוֹתוֹ שֶׁבֶר וְחַתְכָהּ: **וּשְׁלוֹקָה.** אֲבָל אִם נִשְׁלְקָה הַבֵּיצָה, שֶׁהִיא קָשָׁה וְעוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הַקְּלִפָּה וַאֲפִלּוּ שֶׁנִּשְׁבְּרָה, לְעוֹלָם חֲשִׁיבָא הַקְּלִפָּה שׁוֹמֶרֶת עַד שֶׁתְּהֵא מְרֻצָּצָה: **וְכֵן עֻצָּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹחַ.** חֲשִׁיב הָעֻצָּם שׁוֹמֵר לְמוֹחַ, וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁבַּר הָעֻצָּם, עַד שֶׁיִּהְיֶה מְרֻצָּץ: **הָרִמּוֹן שֶׁפָּרְדוּ.** שֶׁחָתְכוּ הָרִמּוֹן לִשְׁנַיִם וַעֲדַיִן הַגַּרְגְּרִים מְחֻבָּרִין בַּקְּלִפָּה, הֲוֵי קְלִפָּה חִבּוּר, עַד שֶׁיַּפְשִׁיט בַּקֻּנָּה וְיִתְנַעְנְעוּ הַגַּרְגְּרִים שֶׁבּוֹ: **שֶׁלֹּא הַכּוֹבְסִים.** דֶּרֶךְ הַכּוֹבְסִים לְשֹׁלֶל הַבְּגָדִים הַקָּטָן עִם הַגָּדוֹל כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאבַד, וְסוֹפוֹ לְהַפְרִידָן: **וְהַבֶּגֶד שֶׁהוּא תְּפוּר בְּכִלְאַיִם.** שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת שֶׁל בֶּגֶד צֶמֶר שֶׁתְּפָרָן בְּחוּטֵי שֶׁל פִּשְׁתָּן, דְּוַדַּאי סוֹפוֹ לְהַפְרִידָן זוֹ מִזּוֹ מִשּׁוּם אִסּוּר כִּלְאַיִם: **חִבּוּר.** לְשׁוֹן נְקֵבָה, וְאֵם נִטְמָא הָאֶחָד נִטְמָא חֲבֵרוֹ: **עַד שֶׁיִּתְחִיל לְהִתְיר.** וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָּמַר לְהַתִּיר, דְּמַעֲשֶׂה מוֹרִיא מִידֵי מַעֲשֶׂה:

(ז) **יְרָקִים מְצֻטָּרְפִין.** דְּחוּ לָא חָזוּ: **וּבַחֲזָרִים.** בְּחֻזָּרִת, אַף עַל גַּב דְּלִגְבָנִים לָא חָזֵי לַאֲכִילָה, מִכָּל מָקוֹם הָוֵי שׁוֹמֵר. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק:**

(ח) **בְּנֵי בְצָלִים.** עִמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁהוּא כְּמוֹ לֵב (ירוק) וּמִמֶּנּוּ צוֹמְחִים הַבְּצָלִים, לְהַהוּא קָרֵי בְּנֵי בְצָלִים: **אִם יֵשׁ בָּהֶן רִיר.** שֶׁהֵם מְלֵאִים לַחָה וְאֵין בֶּהֶן חָלָל: **מְשַׁתְּעֲרִין כְּמוֹ שֶׁהֵן.** כְּשֶׁבָּאִים לְשַׁעֵר אִם יֵשׁ בָּהֶן אֹכֶל כְּבֵיצָה שִׁעוּר טֻמְאָה, מְשַׁעֲרִין אוֹתָן עִם הָרִיר וְאֵין לְמַעֵךְ אֶת חֲלָלָן: **וְאִם יֵשׁ בָּהֶן חָלָל מְמַעֲךְ אֶת חֲלָלָן.** וְאַחַר כָּךְ מְשַׁעֲרִין אוֹתָן: **כַּפּוֹנָגִית.** עֲשׂוּיָה רַכָּה כְּמִין סְפוֹג, וְאֵינָהּ דְּרוּסָה וּבְטוּטָה: **מְשֻׁתֶּרֶת כְּמוֹת שֶׁהִיא.** בְּלֹא מְעוּךְ: **בְּשֹׂר הֶעֱגֹל שֶׁנִּתְפַּח.** דֶּרֶךְ בְּשַׂר הָעֱגֹל שֶׁהוּא נִתְפָּח וּמִתְרַבֶּה כְּשֶׁהוּא מִתְבַּשֵּׁל, וּבְשַׂר הַשּׁוֹר הַזָּקֵן מִתְמַעֵט: **בְּכְמוֹת שֶׁהֵן.** אִם בְּשַׂר שׁוֹר מְבֻשָּׁל הוּא, שֶׁנִּתְמַעֵט וְעָמַד עַל פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה, אֵין אוֹמְרִים כְּשֶׁהָיָה חַי הָיָה בּוֹ כְּבֵיצָה אוֹ יוֹתֵר, וְיִטְמָא אַף עַל פִּי שֶׁעָכְשָׁו אֵין בּוֹ כַּשִּׁעוּר. וְכֵן אִם הָיָה בְּשַׂר עֵגֶל (שנפתח) [שֶׁנִּתְפַּח] וְנִתְרַבָּה וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי לְטַמֵּא, אֵין אוֹמְרִים הוֹאִיל וּכְשֶׁהָיָה חַי לֹא הָיָה בּוֹ כְּדֵי לְטַמֵּא אַף עַכְשָׁו לֹא יְטַמֵּא:

(ט) **קְשׁוּת שְׁנָטָהּ בָּעָצִיץ.** שֶׁאֵינוֹ נָקוּב, וְהַכְשָׁרָה שָׁם לְקַבֵּל טֻמְאָה, וְנִטְמְאַת דְּכִתְלוּשָׁה דָּמְיָא: **וְהִגְדִּילָה וְיָצְאָה חוּץ לָעָצִיץ.** וְנֶחְשֶׁבֶת כְּמְחֻבָּר, לְפִי שֶׁיּוֹנֶקֶת וְשׁוֹאֶבֶת מִן הַקַּרְקַע שֶׁחוּץ לָעָצִיץ: **טְהוֹרָה.** שֶׁפָּרְחָה לָהּ טֻמְאָה מִשֶּׁיָּצְאָה חוּץ לָעָצִיץ: **מַה טִּיבָהּ לְטַהֵר.** דִּכְשֶׁקִּבְּלָה טֻמְאָה הָיְתָה כִּתְלוּשָׁה, הִלְכָךְ מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הָעָצִיץ נִשְׁאַר בְּטֻמְאָתוֹ, וּמַה שֶּׁהוֹסִיף אַחֲרֵי כֵן וְיָצָא חוּץ לָעָצִיץ טָהוֹר. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:**

(י) **כֵּלִי גֶּלֶל.** כֵּלִים הָעֲשׂוּיִין מִגֶּלְלֵי הַבָּקָר: **שֶׁהַשָּׂרָשִׁים יְכוֹלִין לָצֵאת בָּהֶן.** אַף עַל גַּב שֶׁאֵינָן נְקוּבִים, הַשֹּׂרֶשׁ נוֹקֵב אוֹתָן מִלְּמַטָּה וְיוֹצֵא מִלְּמַעְלָה, וְאֵין הַגֶּלֶל וְאֶת הָאֲדָמָה שֶׁל אוֹתוֹ כְּלִי, וּלְהָכִי לֹא נָקֵט כְּלֵי אֲבָנִים, לְפִי שֶׁקָּשִׁים הֵן וְאֵין הַשֹּׂרֶשׁ נוֹקֵב אוֹתָן: **עָצִיץ נָקוּב אֵינוֹ מַכְשִׁיר אֶת הַזֹּרְעִים.**

שֶׁבְּתוֹכוֹ, דְּלֹא מְקַבְּלִי הֶכְשֵׁר מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיבִי כְּמְחֻבָּר, וְאֵין הַזְּרָעִים נִכְשָׁרִים לְקַבֵּל טֻמְאָה אֶלָּא כְּשֶׁבָּא עֲלֵיהֶן מַיִם לְאַחַר שֶׁנִּתְלְשׁוּ, וַאֲפִלּוּ פֵּרוֹת תְּלוּשִׁים אֵין נִכְשָׁרִים בְּמַיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ, לְפִי שֶׁאֵין הַמַּיִם מַכְשִׁירִין כְּשֶׁהֵן בִּמְחֻבָּר, דִּבְעֵינַן שֶׁיְּהוּ הַמַּיִם תְּלוּשִׁין, וְהָנֵי מַיִם דְּמַנְחֵי בְּעָצִיץ נָקוּב כְּמַנְחָא בְּאַרְעָא דְּמוּ: **וְשֶׁאֵינוֹ נָקוּב מַכְשִׁיר אֶת הַזֹּרְעִים.** דְּבֵין מַיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ וּבֵין זְרָעִים תַּרְוַיְהוּ חֲשִׁיבִי כִּתְלוּשִׁים: **מִלְּאָהוּ.** לָעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב: **עָפָר עַד שֶׁפָּתוֹ.** הוֹאִיל וְרוֹאֶה אֶת הָאֲוִיר מַאֲרַבַּע רוּחוֹת הֲוֵי כְּעָצִיץ נָקוּב, וַחֲשִׁיבִי כִּמְחֻבָּר בֵּין הַמַּיִם וּבֵין הַזְּרָעִים שֶׁבּוֹ: **כְּטַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לְזִבְיוֹ.** שֶׁאֵין לָהּ שָׂפָה מִכָּאן וּמִכָּאן אֶלָּא פְּשׁוּטָה וַחֲלָקָה, דְּמַיִם שֶׁבָּהּ אֵין מִכְשִׁירִין אֶת הַזְּרָעִים, וַחֲשִׁיבִי כִּמְחֻבָּר הוֹאִיל וְרוֹאִין אֶת הָאֲוִיר מֵאַרְבַּע רוּחוֹת:

פרק ג (א) **יֵשׁ צְרִיכִים הֶכְשֵׁר.** מַיִם, כְּדִכְתִיב (ויקרא יא לח) ״וְכִי יֻתַּן מַיִם עַל זָרַע״: **וְאֵין צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה.** לַחֲשֹׁב עֲלֵיהֶן לַאֲכִילָה. וְכֻלָּהּ מַתְנִיתִין מְפֹרָשׁ לְקַמָּן: (ב) **הַחוֹתֵךְ מִן הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה מִן הַחַיָּה מִן הָעוֹפוֹת.** כֻּלְּהוּ בְּחוֹתֵךְ מֵחַיִּים אֵירֵי. וְאַף עַל פִּי שֶׁפָּרְשׁוּ מִן הַחַי אֵינָן מְטַמְּאִין, דְּאֵין מְטַמֵּא אֶלָּא אֵבֶר מִן הַחַי וְלֹא בְּשָׂר שֶׁפָּרַשׁ מִן הַחַי, הִלְכָךְ צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה שֶׁתְּהֵא לַאֲכִילָה, וְאִם לָאו, אֵינָן מְטַמְּאִין: **וְהַחֵלֶב בַּכְּפָרִים.** דְּאַנְשֵׁי הַכְּפָרִים לָא אָכְלִי חֵלָבִים, הִלְכָךְ צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, אֲבָל בְּשׁוּקֵי דְּאִיכָּא רֹב עַם הַבָּאִים לַשּׁוּק, אֵיכָּא דְּאָכְלִי חֵלָבִים, וְאֵינָם צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה: **וּשְׁאָר כָּל יַרְקוֹת שָׂדֶה.** שֶׁאֵינָן נִזְרָעִים בִּגְנוֹת, אֵינָן מְיַחֲדִים לְמַאֲכַל אָדָם, וּצְרִיכִין מַחֲשָׁבָה: **חוּץ מִשְּׁמָרֶקֶת.** מִין בָּצָל חָרִיף: **וּפִטְרִיוֹת.** מִין צֶמַח שֶׁאֵין לוֹ שֹׁרֶשׁ, פונג״י בְּלַע״ז: **חוּץ מִכְּרִישֵׁי שָׂדֶה.** פורו״ש בְּלַע״ז, וּבְעַרְבִי פורא״ת. שֶׁאִלּוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נוֹטְעִים אוֹתָן בִּגְנוֹת, אֵינָן צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה: **וְהָרִגְיָלָה.** כָּךְ שְׁמָהּ בְּעַרְבִי, בְּלַע״ז פורקלק״ה: **נִין חָלָב.** פְּרָחִים לְבָנִים בְּחָלָב. וְיֵשׁ אוֹמְרִים עֹשֶׂב כְּשֶׁחוֹתְכִים אוֹתוֹ יוֹצֵא מִמֶּנּוּ חָלָב (ערוך ערך נן ב׳): **עַכָּבִיוֹת.** עֹשֶׂב מָלֵא קוֹצִים, וְהוּא ״דַּרְדַּר״ בִּלְשׁוֹן מִקְרָא (בראשית ג יח), וּבְלַע״ז קרדו״ש: **כְּלוֹסִין.** הֲרֹמְבַּ״ם אוֹמֵר (פיה״מ) שֶׁקּוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי ענב אלדי״ב. וְקַבָּרִי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יוֹסֵי שֶׁאִלּוּ אֵינָן צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְיֻחָדִין לְמַאֲכַל אָדָם. וְאֵין **הֲלָכָה כְּאַחַד** מֵהֶם, אֶלָּא כֻּלָּם צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, וְאִם לָאו אֵינָן מְטַמְּאִין: (ג) **נִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּכָל מָקוֹם.** בֵּין בַּכְּפָרִים בֵּין בַּשְּׁוָקִים, צְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, דִּסְתָמֵיהּ לָאו לַאֲכִילָה: **וְאֵין צְרִיכִין הֶכְשֵׁר.** לֹא הֶכְשֵׁר מַיִם וְלֹא הֶכְשֵׁר שְׂרָף, שֶׁאֵין צָרִיךְ לִגֵּב בְּהֶן דָּבָר טָמֵא לְטַמְּאָן, שֶׁפּוֹפֶה לְטַמֵּא מֵעַצְמָן טֻמְאָה חֲמוּרָה. וְאִם תֹּאמַר, בְּשֶׁלָּמָא נִבְלַת עוֹף טָהוֹר דְּאֵינָהּ מְטַמְּאָה אֶלָּא בְּבֵית הַבְּלִיעָה, נֵיחָא דְּצְרִיכָה מַחֲשָׁבָה לְטַמֵּא טֻמְאָה קַלָּה, אֶלָּא נִבְלַת בְּהֵמָה דְּמִטַּמְּאָה בְּמֶגַע וּבְמַשָּׂא, מַחֲשָׁבָה לָמָּה לִי לְטֻמְאָה קַלָּה, הֵיא גּוּפָהּ טֻמְאָה הִיא. הָא מִלְּתָא מְשַׁנֵּי בְּגִמָּרָא פָּרָק דָּם שְׁחִיטָה (כריתות כא.), כְּגוֹן דְּאִיכָּא פְּחוֹת מִכְּזַיִת נִבְלָה, וְצָרְפָה לְפָחוֹת מִכְּבֵיצָה אֲכָלִים, דְּבֵין הַאי וְהַאי הֲוֵי כְּבֵיצָה, דְּלִהְכִי צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה, וּמִכָּל מָקוֹם חֲשִׁיב סוֹפוֹ לְטַמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה וְאֵינָהּ צְרִיכָה הֶכְשֵׁר, הוֹאִיל וְהָיָה אָפְשָׁר לְצָרְפָהּ לְכָזַיִת: **בַּשְּׂרָטוֹת.** שֶׁיֵּשׁ רֹב עִם הַבָּאִים לַשּׁוּק, אֵיכָּא טוּבְאָ דְּאֹכְלִי נִבְלַת עוֹף טָהוֹר וְאֹכְלֵי חֲלָבִים: **אֵינָן צְרִיכִין לֹא מַחֲשָׁבָה.** דְּלַאֲכִילָה הֵן עוֹמְדִים: **וְלֹא הֶכְשֵׁר.** דִּנְבִלַת עוֹף טָהוֹר סוֹפָהּ לְטַמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה, דִּסְמִכָא בְּגִדִּים בִּכְלִי הַבְּלִיעָה. וְחֵלֶב מְיֻחָד בְּחֵלֶב טְמֵאָה, דִּסְמִכָא בְּגִדִּים בִּכְלִי הַבְּלִיעָה. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי** שִׁמְעוֹן:

(ד) **הַשְּׁבֻּלֶת.** מִין יֶרֶק הוּא, וְכֵן שְׁמוֹ בְּעַרְבִי, וּבְלַע״ז אניט״ו: **מְשַׁנְּתָן טַעַם כָּל דָּבָר.** אִם הָיָה שְׁבֻלַת שֶׁל תִּרְמָה, מְשַׁנְּתָן טַעַם בְּקָדֳרָה וְהוֹצִיאוֹ מִמֶּנָּה, לֹא נִתְחַיֵּב עָלָה זֶר הָאוֹכְלוֹ, דְּיֵצֶר בָּעֲלָמָא הוּא: **אֵינוֹ מְטַמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִים.** דְּכֵיוָן שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל, כֻּלָּה כֹּחוֹ וְטַעֲמוֹ וְנִשְׁאַר כְּעֵץ בָּעֲלָמָא, וְחוּ לֹא חָשׁוּב אֹכֶל: **לוֹלְבֵי זְרָדִים.** עֲנָפִים רַכִּים הַיּוֹצְאִים בְּעֵת שֶׁמְּלַבְלְבִים הָאִילָנוֹת, וְכוֹלְשִׁים אוֹתָן בְּיֵינִן אוֹ בְּחֹמֶץ אוֹ בְּמֶלַח, וְאוֹכְלִים אוֹתָן: **וְהָעֲרָל.** מִין יֶרֶק דּוֹמֶה לְצָנוֹן: **וַעֲלֵי לוּף.** מִמִּינֵי הַבְּצָלִים, וְיֵשׁ מִמֶּנּוּ מִין שֶׁקּוֹרִין לוֹ לוּף שׁוֹטֶה: **עַד שֶׁיִּמְתּוֹקוּ.** דְּלָא חֲשִׁיבִי אֹכֶל אֶלָּא לְאַחַר שֶׁכּוֹבְשִׁים אוֹתָן וְיוֹצֵא מֵהֶן מְרִירוּתָן: **פְּקוּעוֹת.** כְּעֵין אֲבַטִּיחִים קְטַנִּים, וְהֵן מָרִים. וְרַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ, דְּלַעַת מְדֻבָּרִית. וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי** שִׁמְעוֹן: (ה) **הַקִּשְׁטָ.** כָּךְ שְׁמוֹ בְּלַע״ז וּבְעַרְבִי. וְהוּא נִמְנָה עִם סַמְנֵי הַקְּטֹרֶת: **וְהַחֻמֶּס.** יֵשׁ שֶׁפָּרְשׁוּ זַנְגְּבִיל. וְיֵשׁ שֶׁפָּרְשׁוּ קַנָּמוֹן: **וְרָאשֵׁי בְּשָׂמִים.** כְּגוֹן אֱגוֹז מוּסְקָאט״ו, וְנַרְדְּ, וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם, שֶׁנּוֹתְנִים רֵיחַ עָרֵב: **הַתְּיָאָה.** מִין חִלְתִּית: **וְחִלְתִּית.** כָּךְ שְׁמָהּ בְּעַרְבִי. וְאַף עַל פִּי שֶׁרֵיחָהּ רַע, רְגִילִים לִתֵּן מִמֶּנָּה בְּמְזוֹנוֹת: **חַפַּת חֲרִיצַ.** כַּרְכּוֹם יַעַרִי. וְקוֹרִין לוֹ בְּעַרְבִי אלקרטו״ם: **אַף הֵן לֹא יִפָּקְחוּ בְּכֻסָּף מֵעֲשָׂר.** דְּרַחֲמָנָא אָמַר (דברים יד כו) ״וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף וְגוֹ׳ וְאָכַלְתָּ שָׁם״, דְּבָר שֶׁהוּא נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא אַתָּה קוֹנֶה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וְשֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא, אֵין אַתָּה קוֹנֶה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וְכֵן **הֲלָכָה**, דְּאֵין מְטַמְּאִין טֻמְאַת אֳכָלִים וְאֵין נִפְקָחִים בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר: (ו) **הַפִּגָּין.** תְּאֵנִים שֶׁלֹּא נִתְבַּשְּׁלוּ,

כְּדִכְתִיב (שיה״ש ב יג) ״הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ״. וְכָל שֶׁאֵר פֵּרוֹת נַמֵּי שֶׁאֵינָן מְבֻשָּׁלִים נִקְרָאִים פִּגִּין: **וְהַבֹּסֶר.** עֲנָבִים שֶׁלֹּא נִתְבַּשְּׁלוּ, וּמִשֶּׁהִגִּיעוּ לְהֱיוֹת כְּפוֹל הַלָּבָן נִקְרָאִים בֹּסֶר. וּפִגִּין גְּרוּעִים מִבֹּסֶר: **מְשָׁיְרוֹאוּ לְעוֹנוֹת הַמַּעֲשְׂרוֹת.** כָּל פֵּרוֹ וּפֵרוֹ כְּפִי הָעֵת הַקָּצוּב לוֹ לְהִתְחַיֵּב בְּמַעֲשֵׂר, כְּדִתְנַן פֶּרֶק קַמָּא דְּמַעֲשְׂרוֹת (מ״ב-ד). וְאֵין **הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי:** **פְּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים.** שֶׁנִּתְקַשּׁוּ קֻדָּם בְּשׁוּלָן, וְאֵינָן נִפְרָכִים בְּבֵית הַבַּד, לְשׁוֹן ״וּבְנֵי פָרִיצֵי עַמְּךָ״ (דניאל יא יד), בְּנֵי אָדָם קָשִׁים וּרְשָׁעִים, כָּךְ זֵיתִים וַעֲנָבִים הַלָּלוּ, קָשִׁין, וְאֵינָן נִפְרָכִין וְאֵינָן נִדְרָכִים: **בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין.** דְּחֵשִׁיבִי אֹכֶל: **וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין.** דְּלָא חֲשִׁיבִי אֹכֶל: **הַקָּצָח.** נִי״ל בְּלַע״ז. וְזֶרַע שָׁחֹר הוּא, וּרְגִילִים לָתֵת אוֹתוֹ בַּלֶּחֶם, לְפִי שֶׁהָרִגּוּל בּוֹ אֵינוֹ בָּא לִידֵי כְּאֵב לֵב: **וְכֵן לַמַּעֲשְׂרוֹת.** כְּמוֹ שֶׁנִּתְלְקוּ לַמַּאֲכָל, כָּךְ נִתְלְקוּ לַמַּעֲשְׂרוֹת, דְּהַמְטַמְּאָן טְמֵאִים אֲכָלִים מְחַיְּבוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת:

(ז) **קוֹר.** עֵץ רַךְ הַנּוֹסֵף בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל דֶּקֶל, וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם, וּבְימוֹת הַגְּשָׁמִים הוּא מִתְקַשֶּׁה: **כָּעֵין לְכָל דָּבָר.** וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא טֻמְאַת אֳכָלִין: **נִלְקָח בְּכֶלֶף מַעֲשֵׂר.** דִּפְרִי (מִפְּרִי) וְגִדּוּלֵי קַרְקַע הוּא: **כָּפְנִיּוֹת.** תְּמָרִים שֶׁלֹּא בָּשְׁלוּ כָּל צָרְכָּן: **כָּאֲכָלִין.** וּמִטַּמְּאִים טֻמְאַת אֳכָלִין:

(ח) **דָּגִים מֵאֵימָתַי מִקַּבְּלִים טֻמְאָה.** דְּכָל זְמַן שֶׁהֵן חַיִּים אֵין מִקַּבְּלִים טֻמְאָה: **מְשֻׁיָּרוֹדוּ.** חֲשׁוּבִים כְּמֵתִים: **אִם יְכוֹלִים לְחְיוֹת.** שֶׁאִם יַחֲזִירוּם לַמַּיִם יִחְיוּ, אֵינָן מִטַּמְּאִין. אֲבָל אִם אֵין יְכוֹלִין לְחְיוֹת כְּשֶׁמַּחֲזִירִין לַמַּיִם, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא מֵתוּ, מִקַּבְּלִים טֻמְאָה. וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל: **יְחוּר שֶׁל תְּאֵנָה שֶׁנִּפְשְׁשָׁה.** עֲנָף שֶׁל אִילַן תְּאֵנָה וּבוֹ תְּאֵנִים, שֶׁנִּתְלַשׁ וְנִפְרַד מִמָּקוֹם חִבּוּרוֹ, אֶלָּא שֶׁנִּשְׁאַר מְעֹרֶה וּמְדֻבָּק בְּקְלִפַּת הָאִילָן בִּלְבַד: **רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר.** אוֹתָם תְּאֵנִים שֶׁבְּעָנָף, אִם נִגְעָה בָּהֶם טֻמְאָה. דְּחֻשַּׁב לְהוּ כְּמֻחְבָּר, וְהוֹאִיל וְהֶעָנָף מְעֹרֶה קָצָת, וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵינוֹ מְעֹרֶה אֶלָּא בַּקְּלִפָּה: **חֲכָמִים אוֹמְרִים אִם יָכוֹל לְחְיוֹת.** אִם יִקָּשְׁרוּ וְיִתְחַבְּרוּ הָעָנָף עִם הָאִילָן יִהְיֶה הָעָנָף וְיוֹצִיא פֵּרוֹת, חָשׁוּב כְּמֻחְבָּר וּטְהוֹרִים. וְאִם לֹא יִהְיֶה כְּשֶׁיְּקֻשָּׁרוּהוּ עִם הָאִילָן, הֲרֵי תְּאֵנִים שֶׁבָּעָנָף כְּתְלוּשִׁים הֵן חֲשׁוּבִים וּמְקַבְּלִים טֻמְאָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: (ט) **חֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה.** שֶׁנִּתְנַבְּלָה, טָהוֹר מִשֶּׁמֵּאת נִבְלָה, דִּכְתִיב (ויקרא ז כד) ״וְחֵלֶב נְבֵלָה יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכֶת״, וַאֲפִלּוּ מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ בְּמַשְׁמַע: **לְפִיכָךְ הוּא צָרִיךְ הֶכְשֵׁר.** דְּיֵרִין שֶׁאֵין סוֹפוֹ לְטַמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה, דְּהָכִי קָיְמָא לָן פֶּרֶק קַמָּא דְּטָהֳרוֹת (מ״א, ראה שם ד״ה ואינה), דְּכָל שֶׁאֵין סוֹפוֹ לְטַמֵּא טֻמְאָה חֲמוּרָה, הֵינוּ לְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים, צָרִיךְ הֶכְשֵׁר: **חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה מְטַמֵּא טֻמְאַת נְבֵלוֹת.** דְּלֹא טְהֲרָה תּוֹרָה אֶלָּא חֵלֶב שֶׁל בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁנִּתְנַבְּלָה, דִּכְתִיב (ויקרא שם) ״חֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה״, יָצְאת חֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה שֶׁאֵין לָהּ טְרֵפָה, לְפִי שֶׁטְּרֵפָתָהּ וּשְׁחִיטָתָהּ שָׁוֶה: **וְאֵין צָרִיךְ הֶכְשֵׁר.** לְטֻמְאַת אֳכָלִים, אִם צָרַךְ פָּחוֹת מִכְּזַיִת לְפָחוֹת מִכְּבֵיצָה כְּדִפָּרִישְׁנָא לְעֵיל (מ״ג ד״ה ואין צריכין). אֲבָל מַחֲשָׁבָה וַדַּאי בָּעֵי, מִידֵי דַּהֲוָה אִבְשָׁרָא דְּבָעֵיָא מַחֲשָׁבָה בְּכָל מָקוֹם כִּדְתָנַן לְעֵיל (שם): **וְצָרִיךְ מַחֲשָׁבָה בַּכְּפָרִים וְלֹ